IUL. 2005

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

SIMBOL AL ÎNCREDERII ÎN VIITOR

Am păşit în anul 1979, an plin de evenimente cu profunde semnificaţii în viaţa poporului nostru : Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român, Aniversarea a 35 de ani de la Eliberarea ţării de sub jugul fascist, sărbătorirea a 120 de ani de la Unirea Moldovei cu Ţara Românească. Pentru un întreg popor, strîns unit în jurul partidului, al secretarului său general, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU,** semnele de bun augur care au marcat intrarea în noul an, sînt însesi sentimentele reunite în volumul **„OMAGIU PREŞEDINTELUI NICOLAE CEAUŞESCU"**, volum apărut la cumpăna anilor, spre a cinsti, încă o dată, pe cel mai iubit fiu al poporului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, cu prilejul împlinirii, la 26 ianuarie 1978, a 60 de ani de viaţă şi peste 45 de ani de activitate revoluţionară.

Manifestările prilejuite de eveniment, întregul florilegiu al sentimentelor oamenilor muncii, al tuturor cetăţenilor ţării, devin, prin acest volum omagial, un vibrat document al unităţii de conştiinţă şi iubire a întregului nostru popor faţă de conducătorul său, o vie recunoaştere a meritelor tovarăşului Nicolae Ceauşescu la ridicarea ţării pe plan intern şi extern, o puternică afirmare a bucuriei întregii naţiuni socialiste de a-şi şti în fruntea ei un partid şi un conducător care au ca principală preocupare slujirea intereselor vitale ale naţiunii, ale cauzei socialismului şi comunismului, păcii şi progresului. Oglindind numeroasele manifestări prilejuite de aniversare, atît în ţară cît şi peste hotare — telegrame, mesaje, scrisori, articole, lucrări literare, creaţii artistice — volumul creează imaginea vie a sentimentelor întregului popor şi a prestigiului deosebit de care se bucură preşedintele României în întreaga lume.

Ca un adevărat bilanţ al structurii creşterii ţării, marile idei ce parcurg întregul volum subliniază aprecierea unanimă că alegerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu în fruntea partidului şi statului a marcat un moment crucial în opera de construcţie socială în România că, mai mult ca oricînd, în aceşti ani, poporul român s-a afirmat plenar ca stăpîn unic şi deplin asupra propriului său destin. Evidenţiind transpunerea în viaţă a orientărilor elaborate de secretarul general al partidului, mesajele, telegramele, scrisorile, articolele înmănunchiate în volum, subliniază recunoştinţa poporului faţă de preocuparea tovarăşului Nicolae Ceauşescu în vederea dezvoltării economice a ţării, ca bază a ridicării nivelului de trai al oamenilor muncii — ţel suprem al politicii partidului, faţă de preocuparea de a fi situat, neabătut, în centrul operei de construcţie socialistă — omul, afirmarea multilaterală a personalităţii sale. Totodată, volumul pune în evidenţă neobosita activitate a tovarăşului Nicolae Ceauşescu pentru întărirea partidului şi a rolului său conducător în societatea noastră, aducînd cea mai înaltă preţuire pentru opera ştiinţifică a secretarului general al partidului ca gînditor revoluţionar de larg orizont, ca promotor cutezător al noului, pentru ale cărui merite i-au fost conferite înalte titluri ştiinţifice de către foruri ştiinţifice româneşti şi din numeroase ţări ale lumii.

Alături de profundele semne ale recunoştinţei tuturor categoriilor sociale ale oamenilor muncii din ţară, sentimente ce ilustrează o realitate fundamentală a zilelor noastre — unitatea de nezdruncinat a întregului popor în jurul secretarului general al partidului, sînt aşezate în volum mesajele de preţuire venite de peste hotare, mesaje ce aduc mărturia vie a înaltei aprecieri a meritelor excepţionale ale tovarăşului Nicolae Ceauşescu în elaborararea şi traducerea în viaţă a politicii externe a României socialiste, consecventa luptă dusă în concordanţă cu interesele vitale ale popoarelor pentru cauza păcii, contribuţia amplă şi perseverentă pentru rezolvarea problemei dezarmării, lupta continuă a preşedintelui României ca promotor al cauzei libertăţii, independenţei şi progresului tuturor popoarelor.

Prin întregul său, volumul, **„Omagiu preşedintelui Nicolae Ceauşescu"**, rămîne un înalt simbol al unităţii întregului popor, al încrederii sale în viitor, simbol sub semnul căruia am păşit, de cîteva zile, în 1979, în anul XXXV al noii istorii a României. Sînt sentimente cu care întreaga naţiune a primit „Mesajul tovarăşului Nicolae Ceauşescu adresat întregului popor cu prilejul Anului Nou".

ORIZONT

Sculptură executată de Ina Popescu, pentru Muzeul din Scornicești.

ORIZONT 1

● (564) ● 4 ianuarie 1979 ● anul XXX
● SERIE NOUĂ ● 8 pagini 1 leu ●

O VIAŢĂ MODEL

Aniversăm, acum în ianuarie, cînd zăpezile se cern pur pe întinderile şi înălţimile patriei, ca într-o poveste a copilăriei, ziua de naştere a tovarăşei Elena Ceauşescu. Sărbătorim de fapt o viaţă model, în care se oglindesc virtuţile femeii române ca mamă, cetăţeancă şi eroină. Sărbătorim în cele din urmă modelul unei familii româneşti, al cărui destin s-a împlinit, prin luptă şi consecvenţă, ca o întrupare a unui basm minunat. Căci, alături de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, eroul şi conducătorul poporului nostru, viaţa tovarăşei Elena Ceauşescu a cunoscut acelaşi drum al luptei şi jertfei, dar şi al împlinirilor celor mai frumoase. Născută în sînul poporului, tovarăşa Elena Ceauşescu devine militantă a Partidului Comunist Român din ilegalitate, îndeplinind diverse sarcini de răspundere în rîndurile Uniunii Tineretului Comunist şi ale sindicatelor. Alături de cel care avea să devină, pornind de la condiţia fiului de ţăran, conducătorul destinelor naţiunii noastre, tovarăşa Elena Ceauşescu a străbătut drumul revoluţiei socialiste româneşti, spre împlinirea marilor idealuri sociale, dar şi spre împlinirea unei vieţi proprii în conformitate cu cerinţele unei epoci în care lupta socială se îngemăna cu progresul ştiinţei şi cunoaşterii. Astfel că, pornind de la condiţia de muncitoare, tovarăşa Elena Ceauşescu s-a ridicat la aceea de academician, fiind dr. inginer în chimie, director general al Institutului central de cercetări chimice, membru de onoare al Societăţii internaţionale de chimie industrială, dublînd această activitate ştiinţifică de o tot atît de impresionantă activitate revoluţionară între membrii de frunte ai Partidului Comunist Român, ca membră a C.C. al P.C.R., a Comitetului Politic Executiv al partidului nostru, purtînd titlul de „Erou al Muncii Socialiste".

Viaţa şi activitatea tovarăşei Elena Ceauşescu reprezintă o sinteză a formării omului nou în România socialistă, ca produs al revoluţiei socialiste indicînd dimensiunile neobişnuite care definesc ridicarea omului prin revoluţie, de la condiţiile de viaţă cele mai umile în regimul trecut, la măreţia deplină în condiţiile triumfului revoluţiei. În acest sens, acest model de viaţă demonstrează cu prisosinţă calităţile şi capacitatea omului din popor, inteligenţa şi puterea creatoare care caracterizează însuşi poporul nostru.

Prin activitatea sa multilaterală, pe plan politic, ştiinţific şi obştesc, activitate care solicită o neobişnuită putere de muncă, tovarăşa Elena Ceauşescu contribuie în modul cel mai direct şi mai eficient la împlinirea marilor deziderate ale poporului nostru, de înfăptuire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate, de ridicare a patriei la condiţia de ţară dezvoltată, de naţiune măreaţă şi demnă între celelalte naţiuni ale lumii.

Recunoştinţa de care se bucură în patria noastră, ca şi pe plan internaţional, este o dovadă vie a calităţilor şi virtuţilor înalte care caracterizează şi a caracterizat în întreaga noastră istorie personalitatea femeii române, a cărei viaţă s-a dovedit a fi, în toate epocile mari ale istoriei noastre, o viaţă implicată direct în destinul neamului, o viaţă care a ştiut să nască viaţă prin copii, o viaţă care a ştiut să acţioneze în istorie prin luptă şi prin sacrificii, o viaţă care a ştiut să participe direct la înfrumuseţarea vieţii şi a istoriei.

Ne bucurăm nespus că avem prilejul de a adresa, acum în ianuarie, cînd zăpezile se cern pur peste întinderile şi înălţimile patriei, urarea născută din inimile oamenilor muncii din judeţul Timiş, români, maghiari, germani, sîrbi şi de alte naţionalităţi, tovarăşei Acad. Elena Ceauşescu, LA MULŢI ANI CU SĂNĂTATE !

Vasile VERSAVIA

29140.

Anul criticii: pe primul loc eseul

O sinteză de felul acesteia are, pe lîngă altele, un prim neajuns în sistemul editorial şi de difuzare al cărţilor. Numeroase volume din 1977 au apărut în 1978, lucru ce se va întîmpla şi-n acest sfîrşit de decembrie cînd atîtea cărţi anunţate nu sînt prezente în librării, aşteptînd, probabil, primăvara. La sfîrşit şi început de an este un interregn din care se pare că nu se poate ieşi. De aceea se şi păstrează unele cărţi consemnate abia acum să fie discutate lunile viitoare pînă cînd noul plan editorial va intra în funcţiune.

Cu toate neajunsurile reale sau imaginare (unii critici sînt împotriva acestor dări de seamă, de obicei, informative şi inofensive) să încercăm totuşi o trecere în revistă a cărţilor de critică şi istorie literară apărute în acest an. Desi ne dăm seama de inutilitatea etichetărilor am constatat după o lectură atentă şi cuprinzătoare că în acest an în prim plan s-a situat eseul, înţelegînd prin acesta o meditaţie filosofică cu mijloace literare. Eseişti cu activitate îndelungată sau doar debutanţi s-au prezentat cu cîteva lucrări de excepţie. În primul rînd se cuvine a fi amintit Constantin Noica cu două cărţi: **Sentimentul românesc al Fiinţei** şi **Spiritul românesc în cumpătul vremii,** despre ultima urmînd să ne ocupăm pe larg ceva mai tîrziu. Constantin Noica încearcă de mai mulţi ani să fundamenteze o ontologie. A început cu una românească, după ce înainte, în cîteva volume pregătitoare a arătat virtualităţile filosofice ale limbii noastre. Iar în **Sentimentul românesc al Fiinţei,** într-o frază limpede şi elegantă, fără artificii, dezbate problema fiinţei în perspectivă românească. Ar fi suficient să facem o trimitere la interpretarea metafizică a **Luceafărului** eminescian şi a basmului **Tinereţe fără bătrineţe** ca să ne dăm seama de adîncimea gîndurilor şi de haina sărbătorească pe care acestea le îmbracă.

O altă carte plină de semnificaţii şi de idei cu totul neaşteptate, surprinse într-o rostire românească exemplară, este **Spiritul românesc în cumpătul vremii.** Eseurile acesteia încearcă să surprindă şase deschideri ale spiritului, şase atitudini accentuate (ca să nu le spunem maladii, chiar „fertile", aşa cum le spune autorul), şase demersuri asupra cărora s-ar putea glosa la nesfîrşit. Pentru că ele au dus la mari creaţii literare şi filosofice. Dar dincolo de perspectivele fiecărei deschideri ceea ce este mai frumos în această carte este trecerea la spiritul românesc care pune accente diferite pe aceste orientări umane. Ba aduce şi ceva în plus, invitînd la meditaţie.

Petru Botezatu în **Interogaţii,** propune în scurte dialoguri o altă meditaţie, asupra unor confruntări ale spiritului contemporan, în care dialectica atîtor procese deschise ne prezintă cînd o faţă cînd alta, contradictorie, pentru a sfîrşi într-o unitate sau într-un echilibru relativ. Teme pasionante, discuţie vie.

Printre seniori îl trecem şi pe Mihai Şora cu **Sarea pămîntului,** prima lui carte, deşi preocupările de acest fel sînt mult mai vechi. Cantata aceasta pe două voci despre rostul poetic are o importanţă deosebită. Ceea ce trebuie subliniat este capacitatea autorului de a sintetiza numeroasele direcţii de astăzi, oferind într-o dezbatere cu totul originală perspectiva adevărată a limbajului poetic. Idei grele de sensuri, frază cu rezonanţă incantatorie.

Patru debutanţi în patru direcţii. Dacă primii doi sînt la întîia lor carte, ultimii au adăugat activităţii lor lirice această nouă preocupare. Corneliu Mircea cu volumul **Cumpăna dorului** îmbină fericit demersul teoretic cu exemplificarea lirică. Gabriela Negreanu în **Paul Valéry şi modelul leonardesc** arată nu numai pătrunderea şi cunoaşterea teoretizărilor valeriene, dar şi capacitatea de selecţie a textelor, lucru nu din cele mai uşoare. Paul Emanuel propune în **Solilocvii,** gîndurile şi însemnările unui poet neliniştit, preocupat de arta literară şi de actul creaţiei. În sfîrşit Ileana Mălăncioiu se dovedeşte în **Vina tragică** plină de curaj în abordarea unui concept atît de dificil şi despre care s-a scris atît de mult. Idei îndrăzneţe, deschideri noi într-un demers cu totul neaşteptat.

Trei cărţi de eseuri, aparţinînd unor scriitori reprezentativi: **Nevoia de adevăr** de Ion Lăncrănjan, **Virgule** de D. R. Popescu şi **Iubirea de patrie** de Ioan Alexandru, fiecare cu problematica proprie. Interes deosebit pentru viziunea literară a fiecăruia.

O carte singulară este aceea a lui Adrian Marino, **Prezenţe româneşti şi realităţi europene,** cu un program de acţiune bine articulat şi care ar trebui nu numai să dea de gîndit, dar mai ales să fie înfăptuit.

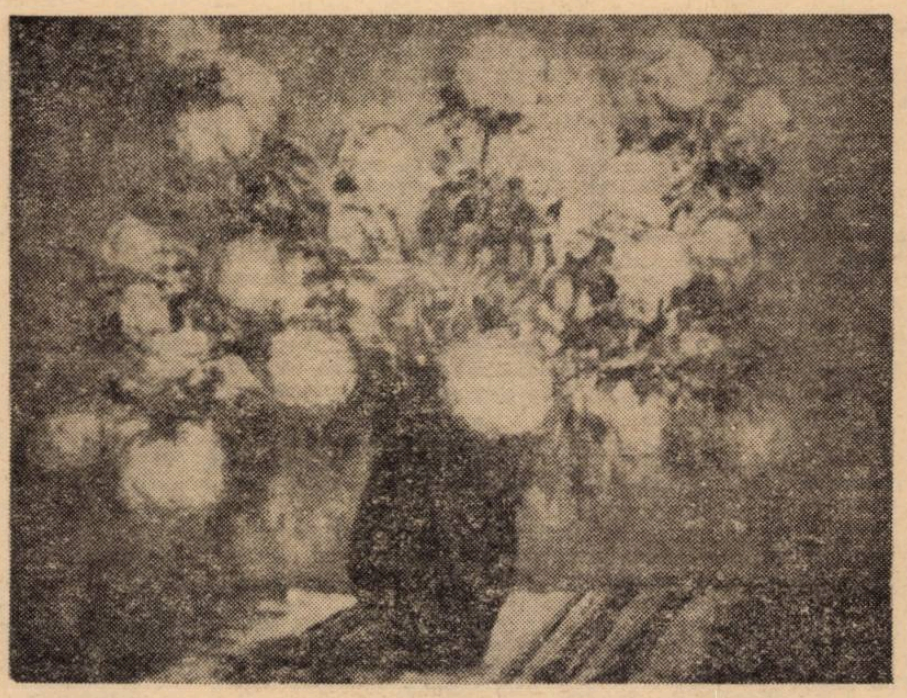

I. V. GAIDOŞ „Bulgări de nea"

Există cîteva debuturi critice ce trebuie subliniate: Maria Carpov, **Introducere la semiologia literară,** Adrian Anghelescu, **Creaţie şi viaţă,** Daniel Dimitriu, **Ares şi Eros,** Elvira Sorohan, **Cantemir în cartea hieroglifelor** şi regretatul Nicolae Baltag căruia i s-au adunat o parte din cronici în prima lui carte de critică, **Polemos.** Fiecare cu specificul şi mijloacele proprii. Cărţi asupra cărora vom reveni.

Confirmările din acest an mi se par deosebit de importante, indiferent de ordinea lor. Al. Călinescu în **Perspective critice,** bine informat, bine orientat în direcţiile noi ale criticii, fără ostentaţie în tot ceea ce scrie; Ion Vartic cu o carte frumoasă, **Radu Stanca, poezie şi teatru,** investigaţie adecvată într-un mirific univers literar; Aurel Sasu cu **Liviu Rebreanu, sărbătoarea operei,** Petre Poantă cu **Radiografii** şi Ioana Petrescu cu **Eminescu, modele cosmologice şi viziune poetică,** continuîndu-şi activitatea critică în aceeaşi perspectivă valorică sesizabilă la primele lor cărţi.

Numeroase sînt lucrările unor critici consacraţi despre a căror importanţă nu mai trebuie să vorbim: Al. Piru. **Permanenţe româneşti** şi **Introducere în opera lui Vasile Alecsandri;** Constantin Ciopraga, **Între Ulysse şi Don Quijote;** Dumitru Micu. **Lecturi şi păreri;** Ion Lungu, **Şcoala ardeleană;** N. Balotă, **Arta lecturii,** Lucian Raicu, **Practica scrisului şi experienţa lecturii,** Mircea Zaciu, **Alte lecturi şi alte zile,** Georgeta Horodincă, **Studii literare,** Mihai Drăgan, **Lecturi posibile,** Ion Ianoşi. **Umanism, viziune şi întruchipare,** D. I. Suchianu. **Foste adevăruri viitoare;** I. Constantinescu, **Introducere în literatura clasică;** Gheorghe Vrabie, **Retorica folclorului (Poezia);** Mihai Ungheanu. **Lecturi şi rocade;** Constantin Crişan, **Nostalgia comunicării,** Paul Georgescu, **Volume.**

Cărţi de istorie literară: Adriana Iliescu, **Proza realistă în secolul al XIX-lea,** Ileana Vrancea, **Între Aristarc şi Ioanide,** Dan H. Mazilu, **Cronicarii munteni,** Dan Mănucă, **Argumente de istorie literară,** Dumitru Petrescu, **C. Bogdan-Duică,** Gh. Macarie, **Sentimentul naturii...**

Cîteva importante culegeri de cronici: Gabriel Dimisianu, **Opinii literare,** C. Stănescu, **Jurnal de lectură,** L. Ulici, **Prima verba, II,** M. Iorgulescu, **Scriitori tineri contemporani,** Cornel Regman, **Explorări în actualitatea imediată,** V. Ardeleanu, **Menţiuni.**

Două evadări din cronică în eseu: N. Manolescu, **Teme 3,** şi L. Ulici. **Biblioteca Babel.** O culegere din articolele lui G. Călinescu, **Mihai Eminescu, studii şi articole** precum şi **Opere 8** ale lui Perpessicius întregesc această activitate, enumerată doar din lipsă de spaţiu.

Cîteva cărţi de critică dramatică: Aurel Baranga cu **Jurnal de atelier,** Traian Selmaru. **Acte şi antracte,** Vicu Mîndra, **Jocul situaţiilor dramatice,** C. Isac. **Teatrul şi viaţa** şi două de critică plastică: Amelia Pavel, **Expresionismul şi premisele sale** şi Victor I. Stoichiţă, **Pontormo şi manierismul.**

Toată această activitate bogată arată valoarea criticii noastre de astăzi, numeroasele ei tendinţe, perspectivele deschise, dar mai ales, ceea ce e de subliniat, înnoirea ei continuă. Nume noi se afirmă, metode noi se întîlnesc, o mare varietate stilistică, încît creaţia românească din trecut sau de acum se bucură de o critică pe măsura ei.

Ion MAXIM

Proza anului 1978

Un an mai puţin spectaculos ca alţii: după extraordinarul spectacol al anului '77, după şirul de romane-unicat, 1978 pare mai degrabă un răstimp al relaxării; pe primul plan se aşează aşadar cărţile de vacanţă scriitoricească, de pauză lucrativă. Maeştrii se relaxează construind romane populare, făcînd - publicistică, polemizînd cînd şi cînd. Dacă sfîrşitul anului nu ne va rezerva mari surprize, am putea constata că proza anului 1978 a fost, cu mici excepţii, a plăcutelor noastre vacanţe. **Incognito,** volumul al treilea, excelent roman popular, capabil a înfrînge cele mai mari limite ale tirajelor, ar putea deschide lista cărţilor de mare succes de librărie. **Casa domnului Alcibiade** de Radu Tudoran nu iese prea mult în afara tiparelor literaturii fecundului autor. Activ a fost grupul „tîrgovişteanu", cu **Nesfîrşitele primejdii** de Mircea Horia Simionescu, carte nu fără rafinate rezolvări de construcţie romanescă. Radu Petrescu, acelaşi fin stilist în **Ocheanul întors,** Costache Olăreanu, ironist, umorist şi narator subtil în **Confesiunile paralele.** După perioade de afirmare separată, grupul poate fi descoperit unitar în aceste cărţi în care recapitulările fac bună casă cu paginile voioase. Cărţile consacrate centenarului Independenţei îşi continuă apariţia; ciclul **Zăpezile de acum un veac** îşi adaugă un nou roman, **Te Deum la Griviţa,** ilustrare nu numai a unor teorii – Paul Anghel e un activ teoretician – ci şi unei umanităţi canonice. **Un soldat în căutarea unei patrii** de Petru Vintilă reconstituie cu mare dezinvoltură o epocă, iar **Amurgul levantinilor** de Mircea Constantinescu inaugurează un foarte ambiţios ciclu romanesc. Între romanele istorice citabile aş aşeza **Diamantul viu** de Vasile Băran şi **Ierni peste tei** de Florin Bănescu. **Ulise** devine personaj al unui excepţional roman fantazist, semnat de Platon Pardău, **Minunata poveste a dragostei prea fericiţilor regi Ulise şi Penelopa.** Tehnicienii de altădată, Norman Manea, Mihai Giugariu revin în atenţie cu cărţi inteligent compuse, probabil prea acut abstracte pentru a depăşi un anumit succes de stimă.

La intersecţia genurilor, **Întîmplări în Afrodisia** de Ion Maxim rămîne o dezbatere incitantă.

Romanul anului este **Suferinţa urmaşilor,** cea mai echilibrată dintre cărţile lui Ion Lăncrăjan, imagine lipsită de idilism a sfîrşitului satului tradiţional. Dacă, în eseurile sale adunate în volumul **Nevoia de adevăr,** Ion Lăncrăjan minuieşte cu mare dificultate ideile, în **Suferinţa urmaşilor** scriitorul dă sens şi altor cărţi ale sale, construindu-şi un teritoriu bine delimitat în geografia literară a pămîntului românesc. Pornind de la o nuvelă mai veche, amplul roman al lui Alexandru Sever, de o iscusinţă compoziţională indiscutabilă, cu pagini analitice bune, păcătuieşte prin discursivitate. Dealtfel cel mai important dintre păcatele romanului anului 1978 ar fi discursivitatea, numărul de pagini inutile care împovărează cartea. Mai nici un romancier care se respectă nu tipăreşte romane sub 25 de coli, cărămizile de hîrtie devenind specialitatea unor autori care s-ar simţi mult mai bine în cărţi scurte. Materia epică diluată caracterizează chiar cărţile unor maeştri ai rostirii concentrate, cum e, de pildă, Mircea Horia Simionescu.

Anul prozei a fost puternic marcat de prezenţa autorilor în jur de treizeci şi cinci de ani, cei care au ajuns la a treia carte a lor. Cele două cărţi ale lui Eugen Uricaru – **Antonia – o poveste de dragoste** ca şi romanul **Mierea** reprezintă etape ale devenirii unuia dintre cei mai interesanţi prozatori români de azi. **Bate şi ţi se va deschide** de Mihai Sin aşează, între importanţii prozatori tineri de azi, un autor capabil de descrierea unor goluri sufleteşti, a unor stări de criză şi impas. Al treilea roman al lui Dan Mutaşcu, **Dans sub spînzurătoare,** pune în valoare calităţile unui autor baroc, îndrăgostit de frazele luxoase şi de paginile în care Balcanii şi Bizanţul ar regăsi o unitate spirituală. Gheorghe Schwartz dă în romanul **Pietrele** cartea unui oraş; mai întîi în manieră borgesiană şi apoi în stil balzacian. Primele patruzeci de pagini sînt extraordinare, restul nerezistînd la această altitudine. Bune nuvele scrie Marius Tupan şi el la a treia carte cu **Noaptea muzicanţilor.** Grigore Zanc (a doua carte a sa), cu **Cădere liberă,** ne întăreşte impresia că anul a fost al tinerilor, care au fixat, dacă nu prin opere mari, prin cărţi care se reţin, altitudinea unui timp al literaturii.

Povestiri, schiţe şi nuvele scriu însă debutanţii Nicolae Cabel, Victor Marin Basarab, Cornel Cotuţiu. Un excelent debut semnează Paul Eugen Banciu prin **Casa Ursei Mari;** un merit deosebit în promovarea prozei l-a avut editura Dacia, al cărei debutanţi sînt vegheaţi, de obicei, de D. R. Popescu. Prozatorul şi dramaturgul îşi adună anul acesta eseurile, reportajele, însemnările în volumul **Virgule,** carte cu totul remarcabilă, trădînd un eseist de o subtilitate rară şi un condei capabil de incandescenţă.

Un excelent volum de reportaje – **Paralaxe la Mioriţa** – amplu eseu şi subtil documentar consacrat satului românesc semnează Ilie Purcariu. Cu un bun volum de debut intră în literatură Cornel Nistorescu, reporter aflat la intersecţia genurilor. În fine, falsele însemnări de călătorie ale lui Vasile Rebreanu, **Un caz de iubire la Hollywood** – carte-colaj, reprezintă lectura în cheie nouă, a unor idei mai vechi. Radu Theodoru dă în **Noi, Mircea şi Atlanticul** corecte note de călătorie. Putem încheia sumara trecere în revistă cu **Argentina,** carte în care Ion Chirilă demonstrează, încă odată, că nu e neapărat necesar ca gazetarii să scrie, amorf, cenuşiu, fără duh. Spiritualele cărţi ale lui Laurenţiu Cerneţ îşi aşteaptă încă recenzenţii.

1978 n-a mai fost anul prozei, dar a atras atenţia asupra unui număr de prozatori capabili de fapte mari în anii ce vin.

Cornel UNGUREANU

POEZIA

Lungul drum...

A fost 1978 un an al poeziei ? Dificil de dat un răspuns net pentru că, iată, dacă pe de o parte festivalurile, colocviile şi comemorările poeţilor nu ne-au lipsit, iar critica a putut consemna revenirea în actualitate a unor remarcabili poeţi afirmaţi în deceniul ultim, pe de altă parte, cărţile graţie cărora sensibilitatea noastră să se confrunte cu forme de lirism netrecute prin filtrele istoriei literare nu au fost semnalate (un cititor metodic al literaturii contemporane oricum nu le putea acum aştepta) marea majoritate a autorilor cunoscuţi, semnatari de volum continuind, în felurite forme şi cu rezultate previzibile, lungul drum al intemeierii operei proprii. Altfel spus, lingă reeditările, revizuirile şi recondiţionările unor texte lirice cunoscute, lingă selecţiile de autor şi antologiile destinate marelui public, practica solidară a unei poezii nestinjenite de inhibiţii şi prejudecăţi a adus în rafturile librăriilor, în absenţa prea multor surprize, destule volume bune ori măcar onorabile. Şi, desigur, inevitabilele curiozităţi : între acestea, opul de peste 400 de pagini al lui Ion Gheorghe, **Dacia Fëniks** şi la fel de mult ponderabilul prin grafică volum **Epica magna** de Nichita Stănescu.

Care sînt, însă, cărţile care au întreţinut, viu, interesul cititorului pentru poezie ? Să amintim mai întîi cele cîteva masive volume apărute la Editura Minerva, în colecţii ori în afara acestora, G. Bacovia, **Opere,** B. Fundoianu, **Poezii** şi **Versuri** de Aron Cotruş ; **Orion,** selecţie din textele de un atît de violent lirism ale lui Geo Bogza ; **Lacrimi perpendiculare,** oglindă fidelă pentru frumuseţea stranie a unui „aspro stil" cultivat de Ion Caraion de-a lungul deceniilor ; **Alfabet poetic** de Ştefan Aug. Doinaş, liric a cărui reputaţie o stabileşte la fel de mult mai vechile balade şi experimentele formale din ultimele selecţii ; magmaticele **Poezii de pînă azi** ale lui Adrian Păunescu, tipărite într-un tiraj ce ar fi onorat pe oricare romancier popular ; în fine, la alte edituri, culegerile cu mai multă parcimonie alcătuite din scrierile unor poeţi cum sînt Ana Blandiana, Gheorghe Tomozei, Emil Brumaru, George Alboiu, Dan Rotaru. Şi să nu lăsăm deoparte o carte — prea de curînd apărută pentru a-şi fi aflat comentatorii —, care în această înşiruire de titluri şi autori s-ar fi cuvenit să fie numită mai întîi : **Corabia lui Sebastian,** o restituire, de fapt, prin care versurile şi proza poetică (reflecţii, notaţii cu caracter eseistic, file de jurnal, mai curînd) relevă o dată în plus, personalitatea de excepţie a omului de cultură, A. E. Baconsky, pe liniamentele unei singulare meditaţii asupra lumii contemporane.

De partea poeţilor, a celor îndeobşte bine fixaţi în stima publică, de remarcat în volumele apărute (pînă acum) pe seama anului trecut este mai ales siguranţa demersului liric. În **Întîlnire în oglindă,** Vasile Nicolescu continuă deschiderea imagistică spre „lumi diafane", nu mai puţin circumscrierea energică a unui vizionarism ce stă mărturie pentru o sensibilitate barocă. Demistificator, ironic mai mult decît altădată este Petre Stoica în **Un potop de simpatii,** în locul nostalgicelor evocări ale Banatului de altădată, oferindu-ni-se o investigaţie penetrantă, reportericească aproape, în realitatea universului rural. Un periplu memorial ne propune Anghel Dumbrăveanu în cel mai bun volum al său, **Diligenţa de seară,** adăugînd timbrului melancolic şi ceremonialurilor lirice cunoscute o mai marcată tensiune reflexivă. Tot din (mai vechi) ceremonialuri (enigmatice) descind poemele adunate de Dan Laurenţiu într-un volum remarcabil, **Zodia leului,** pe trasee în genere cunoscute înscriindu-se şi alţi autori care ne-au putut reţine atenţia : Gheorghe Grigurcu, elaborat şi reflexiv, situat într-o distinctă descendenţă culturală în **Rigoarea văzduhului ;** Tudor George în **Imaculatul panegiric,** cu de acum caracteristicele-i cantone fluviale, Ion Bănuţă cu o **Panoramă-n dor de Domnişoara Poaany,** cu sonuri sentimentale Nicolae Dragoş în **Ritualuri intime** şi Corneliu Sturzu în **Vîntul din oglinzi,** iar în traducere poemele cu accente satirice ale lui Nikolaus Berwanger din **Singur cu mine** şi **Din patru inimi,** versurile lui Salamon Ernö şi Vladimir Ciocov.

Mai puţin în masa compactă a debutanţilor, din care nume promiţătoare abia dacă se pot distinge cîteva : Cleopatra Lorinţiu, Grigore Georgiu, Dumitru Pricop, diversitatea de formule este la fel de mare în rîndurile poeţilor aparţinînd ultimelor serii lirice. Încă puţin ori insuficient de temeinic comentat, **Tobele fragede** a lui Ion Mircea este unul dintre volumele cele mai bune datorate unui tînăr scriitor în ultimii ani, probînd o foarte modernă conştiinţă a poeziei şi o rară intuiţie a virtualităţilor limbii, ca şi versurile lui Şerban Foarţă, autor de inscenări parabolice fastuoase şi jocuri lingvistice rafinate în cele două tardiv publicate culegeri : **Simpleroze** şi **Şalul, eşarpele Isadorei,** într-o proximitate convenabilă aflîndu-se Vasile Petre Fati cu **Fragi în noiembrie,** acesta mai apropiat lui Emil Brumaru şi Mircea Ivănescu, prin obişnuinţa de a-şi stiliza impresiile extrase cotidianului, existenţei domestice. Cu o poezie gravă şi adeseori exaltată revine Daniel Turcea în **Epifania, Îndreptările doctorului Faustus sau Calea cea mai lungă** a lui Vasile Vlad este cartea unui ironist, nu mai puţin, deşi într-o manieră deosebită, **Obiecte de tăcere** a lui Constantin Abăluţă, în vreme ce Marius Robescu ne oferă o culegere de poeme suficient de exact caracterizată prin titlu : **Spiritul însetat de real.** O evoluţie surprinzătoare de la poemele de o factură expresionistă ale debutului notifică Crişu Dascălu în **Încercare asupra bucuriei,** cu versuri de un fantazism elegant edificat în marginea faptului de cultură, din sfera acestuia extrăgîndu-şi materia lirică şi Eugen Dorcescu în **Desen în galben,** volum cu poeme de o solemnitate studiată, la fel Calistrat Costin, în **Elementul «lume».** Mai trebuie să-i amintim aici pe Ion Luca cu versuri de o subtilă eufonie folclorică în **Din Marmaţia,** pe Valeriu Armeanu cu un amplu poem, **Lacul cu vedenii,** pe Florenţa Albu cu **65 de poeme,** pe Angela Marinescu din **Poeme albe,** pe Ioana Diaconescu, cu o poezie abia perceptibil mai gravă în **Amiaza** şi **Ceaţa** şi pe Irina Mavrodin cu volumul **Copac înflorit.**

În mod deliberat i-am lăsat deoparte din această rapidă trecere în revistă pe cîţiva poeţi care, dacă nu alcătuiesc o familie, se remarcă în schimb printr-o radicalizare a conştiinţei poetice. În **De neatins de neatins,** ironist ca şi în anterioarele culegeri, Nicolae Prelipceanu ne propune fabule despre existenţă, realitate, artă ; Dorin Tudoran, cu două volume publicate, **O zi în natură** şi **Respiraţie artificială,** marchează (îndeosebi în ultimul) o înăsprire a vocii poetice, la fel cu Ioanid Romanescu în **Trandafirul sălbatic,** în poeme de dată mai veche nereţinute în anterioarele selecţii.

Vom socoti, la capătul acestui periplu, 1978 un an al poeziei ? Un răspuns întrucîtva ocolit, ce ar porni de la constatarea că prezenţa poeţilor activi ai momentului literar a menţinut constant interesul comentatorului de poezie (atît cît tirajele i-au îngăduit să citească) ne va apropia, desigur, mai mult de adevăr.

Lucian ALEXIU

I. V. GAIDOŞ — „Toamnă în pădure"

excelsior

A. E. Baconsky: „CORABIA LUI SEBASTIAN"

Iniţiem această rubrică în intenţia de a oferi cititorului cîte o pagină de poezie aleasă din cărţile proaspăt ieşite de sub teascurile tipografiilor. Însoţindu-le de imaginea poetului şi de succinte informaţii bibliografice, sperăm a contribui la cultivarea poeziei bune şi, poate, a celor ce se apropie de spaţiul în care respiră ea.

Născut la 16 iunie 1925, la Cofa-Hotin. Studii universitare la Cluj. A fost redactor şef al revistei „Steaua". Debutează cu volumul **Poezii** (1949). Publică în continuare : **Copiii din Valea Arieşului** (1951), **Cîntece de zi şi de noapte** (1954), **Două poeme** (1956), **Fluxul memoriei** (1957), **Dincolo de iarnă** (1957), **Colocviu critic** (1957), **Imn către zorii de zi** (1962), **Fiul risipitor** (1964), **Cadavre în vid** (1969) — poezie ; **Itinerar bulgar** (1954), **Echinoxul nebunilor şi alte povestiri** (1967), **Călătorii în Europa şi Asia** (1960), **Remember** (1968) — proză) ; **Colocviu critic** (1957), **Poeţi şi poezie** (1963), **Meridiane. Pagini de literatură universală contemporană** (1965) — eseistică. A tradus din S. Quasimodo (1961), A. Lundqvist (1963), din poezia clasică coreeană (1960), Carl Sandburg (1966). În 1972, publică monumentala antologie : **Panorama poeziei universale contemporane.**

EPILOG

Am scris oblic am scris între DA şi NU am gravat
indescifrabile rune. Singurătăţii voastre
i-am dat propriul meu chip dar poate că voi nu veţi ceti
niciodată aceste inscripţii şi va veni iarna
lungă cu statuile ei. Mai departe — nu ascultaţi de nimenea ! —
mai departe e alb. Arahnidele-şi ţes
în jurul stemelor pînza, popoarele-şi trec unul altuia
rînd pe rînd nebunia şi umbrele lor
şi gnomi invizibili mişună aprinzînd felinarele
pe care vîntul le stinge mereu.

A. E. BACONSKY

FRANYÓ ZOLTÁN

A plecat dintre noi Franyó Zoltán. Marele scriitor şi marele nostru prieten părea de o vitalitate şi de-o tinereţe veşnică. Acum aproape doi ani, călcase sprinten peste cel de-al nouăzecilea meridian al vieţii sale, uimindu-ne cu vigoarea lui, cu risul său aproape frenetic, cu ritmul de lucru, cu planurile literare, cu neastîmpărul proverbial cu care pornea la drum : la Bucureşti sau la Iaşi, la Budapesta sau la Viena, urmărind pretutindeni cursul cărţilor sale, nemulţumit adesea de încetineala editurilor sau a revistelor, propunînd mereu alte proiecte îndrăzneţe. Nonagenarul venea încă zilnic la sediul asociaţiei scriitorilor, era întotdeauna curios să afle ce fac tinerii, se interesa de cărţile lor, voia să le cunoască părerile, îi încuraja, participa la discuţiile cenaclurilor, conducînd el însuşi unele dezbateri, vorvind cu înflăcărare, gesticulînd larg şi vehement, de parcă ar fi avut înainte toţi marii prieteni cu care trecuse prin literatură, scrutînd în jurul său să vadă dacă pîlpîie o aripă nouă, sau dacă dă colţ vreo sămînţă sfinţită de talent. Cînd vorbea Franyó Zoltán, tinerii săi discipoli înmărmureau. Maestrul invoca ameninţa, lăuda vestejea sau îndemna cu un verb în care se-auzeau deceniile, cu glasurile atîtor mari scriitori, cu freamătul revistelor şi ziarelor pe care le-a condus, cu întîmplări literare de neuitat, cu tot ce a însemnat această personalitate de o structură cu totul unică a literaturii noastre.

La aproape 92 de ani de viaţă, tumultuosul, fascinantul, generosul şi pururi tînărul Franyó Zoltán pleacă, lăsînd în inimile noastre un gol pe care încă nu-l înţelegem, căci pe cînd el închidea ochii într-un alt gînd, tiparniţele multor oraşe se grăbeau să-i poarte numele spre cei ce-l aşteptau, siguri că va veni între ei cum sîntem siguri că vin anotimpurile. Nu sînt decît cîteva luni de cînd, ridicîndu-se din patul suferinţei, a ieşit din nou înaintea noastră, a cititorilor şi colegilor lui, să împartă, cu mîini de sidef şi cu gînduri aprinse, caligrafiate de el însuşi cu dragoste, exemplare din ultimul tom pe care şi l-a văzut tipărit „Vîntul Atlanticului".

Franyó Zoltán a fost o mare inimă de dragoste. El iubea ca nimeni altul viaţa, iar viaţa însemna pentru el, înainte de toate, muncă, muncă dăruită, pasionată, muncă tenace, îndrăzneaţă, necontenită. El a iubit, într-un fel care este numai al său, poezia lui Eminescu, căreia i-a consacrat aproape şapte decenii de viaţă, tălmăcind-o pentru cititorii de totdeauna în limbile maghiară şi germană. El a iubit Poezia într-un fel care este numai al său, traducînd nenumăraţi poeţi români şi nenumărate valori ale liricii lumii din toate timpurile, adunînd această nobilă trudă în zeci şi zeci de cărţi care se constituie într-o adevărată Bibliotecă Franyó Zoltán.

Nu vom putea uita niciodată curiozitatea intelectuală şi marea dragoste cu care cerceta planetele noi ale poeziei româneşti, interesîndu-se cu sinceritate şi cu un fel de devoţiune, de cei mai tineri poeţi, spre a le distinge glasul şi spre a-i apropia cititorilor săi maghiari şi germani. Franyó Zoltán manifesta un spirit de înaltă colegialitate şi o dragoste mereu tînără pentru poeţii cetăţii sale şi nu voia să accepte omiterea lor din antologiile pe care le concepea în lumina pură a demnităţii generoase şi a solidarităţii scriitoriceşti. Cel ce-a tradus atîtea decenii din poezia antică greacă, chineză sau egipteană, străbătînd toate marile epoci ale poeziei universale spre a găsi echivalenţe artistice deosebite în limbile în care scria şi visa, era, în acelaşi timp, neobosit să scoată, în lumina artei sale, tot ce se producea valoros în zilele noastre şi tot ce se producea valoros în viaţa literară timişoreană, lăsîndu-ne un exemplu de frăţie literară sub stema eticii, a meritului artistic, a iubirii de patrie.

Nu de mult, într-o scrisoare către noi, maestrul Franyó Zoltán se întreba, cu modestia-i dintotdeauna : „Aş fi mulţumit, la sfîrşitul vieţii mele, dacă din noianul nenumăratelor file de manuscris — asemenea săpătorului de aur din Sacremento, aş lăsa urmaşilor mei cîţiva de puţin aur".

Marele scriitor Franyó Zoltán avea nenumăraţi prieteni în toate zările lumii şi-n toate zările inimii sale, unde ne primea întotdeauna cu un suris bun, inima în care veniseră, mai de mult, Rebreanu şi Ady, Blaga şi Rilke, Arghezi şi Stancu. Acum el pleacă, lăsîndu-şi efigia între nemuritori.

Anghel DUMBRĂVEANU

Florin Bănescu ● POVEȘTI CU PĂSĂRI

— Cu pescărușii este cealaltă poveste. Adevărată. Pe malul mării s-a întîmplat. În timpul războiului. Un biet soldat stătea de strajă la capătul unui dig. De ce trebuia să stea cineva de strajă acolo nimeni nu știe, era război și atîtea lucruri se pot întîmpla într-un război. Și cum stătea el de strajă s-a apropiat un alt soldat un cunoscut, un consătean de-al său, ei doi se înfruntaseră acasă, cîndva, pentru o fată, o istorie ciudat de îndepărtată prin care trecuseră cei doi în alte vremuri, atunci..., înțelegi, era război și așa mai departe. Deci se apropia celălalt, poate să-i ceară o țigară sau să-l întrebe ceva sau poate venise vremea să fie înlocuit, cel de la capătul digului pustiu probabil că nu-și putea lămuri prea bine ce caută consăteanul său acolo, erau numai ei și pescărușii pentru care războiul nu însemna nimic. Abia cînd i-a văzut ochii a înțeles de ce venea acela dar era prea tîrziu ori poate n-a vrut... N-a vrut să se folosească de pușcă, era lesne să scape de privirea care îl împingea înapoi și înapoia lui nu era decît marea. Ori poate a crezut că se înșeală, că nimic nu-i adevărat și cînd a văzut cum se înalță țeava puștii celuilalt a spus...

— De unde știi tu ce a spus ?

— Știu, altceva nu putea spune atunci, pescărușii tăiau valurile cu aripa și se roteau în cercuri mari de-asupra lor, țipînd ascuțit, „ne văd păsările Ioane... sau Ivan sau Iohan", cum l-o fi chemat pe celălalt și acela a tras. Atunci n-a băgat nimeni de seamă că straja de pe digul pustiu s-a schimbat mai devreme decît se cuvenea doar era război și atîtea se puteau întîmpla...

— Și păsările, ce amestec au aici păsările ?

— Ele l-au ucis. Vaporul nostru pleca peste un ceas, nu mai aveam timp să caut și digul, de acolo de sus se vedea portul și...

— Te îndepărtezi, îl avertizează doctorul.

— Iartă-mă, spune Nicolae, așadar bătrînul aflase ceva chiar de la ucigaș, acela era obsedat de vorbele pe care le auzise atunci despre păsări și care de bună seamă fuseseră auzite și de ele. Devenise pînă la urmă și un ucigaș de pescăruși, îi vîna ori unde îi întîlnea, dacă asta se poate numi vînătoare, inventase tot felul de metode de a răpune înaripatele martore la... la ce făcuse pe plajele unde îl duceau drumurile lui rămîneau stîrvuri de pescăruși, le ținea evidența, ajunsese la cifra de..., n-are importanță. Într-o clipă de rătăcire ori de disperare ori de oboseală, îl întîlnise pe bătrîn și povestise numai că bătrînul nu mai știa care-i era numele cel adevărat. Și nici pe ce plajă a fost răpus el. A citit odată, bătrînul, într-un ziar, că un oarecare Ion sau Ivan sau Iohan a fost atacat de un stol de pescăruși și ucis. Și bătrînul a înțeles că n-a fost vorba despre niște cocori oarecare ci erau aceia care în ziua...

— Vorbeai de pescăruși, de unde au apărut cocorii ?

— Oh, asta-i deja altă poveste și am auzit-o de la un poet. Poetul voia să cunoască marinarii, știi, superbii oameni ai mării și așa mai departe..., eu eram întrucîtva un astfel de speciem, nu zîmbi, mă gîndesc exact la superbia aceea a mea care..., în sfîrșit... Ne-am întîlnit la un pahar de vin și am schimbat între noi păsările. Eu i-am dat pescărușii bătrînului de la Odesa, el mi-a oferit cocorii unui bătrîn dintr-un sat transilvan. Așadar a fost odată..., ai ceva împotriva dacă încep așa, nădăjduiesc că nu, deși poate nu mai știi cum se cuvine să înceapă o poveste, în general nu mai știm cum se începe o poveste... Deci a fost odată un sat și a fost odată o fată frumoasă și a fost odată..., auzi ce grozav sună ?

— Începe odată, altfel...

— Altfel ce ?, întreabă Nicolae. Nu mi-e teamă de tine, fratele meu mai mare ori fratele meu mai mic, nu-i așa ?, tu ești mai mic de vreme ce eu sînt cel care povestesc și tu abia aștepți să încep și în sobă arde focul..., bine, uite nu mai tărăgănez și schimb... stilul. Vrei ceva modern, mai concentrat, mai exact, mai economicos..., știu, n-avem timp pentru..., și pentru..., vrem fapta nudă... Bun, întorc foaia și încep. Unde am rămas ?

— La început, spune doctorul.

— Doi frați iubeau aceeași fată..., cam seamănă cu povestea cealaltă, nu-i așa ? O iubea și ea nu putea răspunde decît unei singure chemări. Și a răspuns alegîndu-l pe cel mai bun. Pe cel care a crezut ea că este cel mai bun. Cei doi frați se ajutau la truda pămîntului. Într-o zi, erau pe o coastă de deal, treceau cocorii, ei ieșiseră la coasă. Atunci a auzit pași furișați, a ridicat capul și l-a văzut : fratele-cel-mai-puțin-bun, proptit zdravăn în picioare, ținînd coasa înălțată, fierul ei străfulgera în lumina soarelui. Cel de jos a spus celui crescut de ajungea cu creștetul pînă la cocori : „te văd cocorii Ioane" ! Sau... Nu, Ion și atît, alt nume n-avea cum pomeni. După aceea a șuierat coasa și un cap s-a rostogolit în țărînă... S-a întors acasă un singur frate, seara, după ce isprăvise de cosit, pe celălalt l-a îngropat sub o margine de pădure și a rămas acel frate stăpîn pe vite și pe pămînt și devenind cel-mai-bun s-a însurat cu fata. Despre celălalt a spus că și-a luat lumea în cap, că și-a pierdut mințile dintr-odată și a plecat, părăsind totul cu toate că el a încercat să-l oprească, să-i dea un sfat de un frate cuminte și toate celelalte...

— Și pînă la urmă ?, întreabă doctorul.

— Pînă la urmă a ajuns un gospodar de frunte și cuvîntul lui cîntărea greu în sat, îmbătrîneau, el și femeia lui. Dar vînduse fineața de pe coastă și femeia aceea a lui băgase de seamă că toamna, cînd trec cocorii, el se face pămîntiu la obraz și stă în casă fără să scoată o vorbă cu nimeni, trecînd dintr-o odaie în alta ca o umbră, ca un fum. Într-o astfel de zi ea l-a scos la lumina soarelui, îl îmbiase cu rachie și îl dezmierdase cum se pricepuse sau cît mai putea să se priceapă la anii ei și i-a șoptit că ar fi bine să se gîndească tocmai la acei ani cîți numără fiecare, în curînd el nu va mai putea fi bărbat și nici ea femeie și îl poftea, dar nu acolo ci sus, la fineața ce fusese a lor și el o înstrăinase, să-și amintească de ziua dintîi cînd ea adusese mîncare pentru doi și nu l-a găsit decît pe el și el a supus-o. Bărbatul era amețit de rachie și orbit de soare și ațîțat de vorbele muierii și au plecat, el căutînd șovăielnic drumul, ea sprijinindu-l și cînd au început să urce a fost și mai greu, el se poticnea des, cădea cu fruntea în țărînă dar ea era alături și îl ridica și îi șoptea în ureche vorbe năucitoare pînă n-a mai fost nevoie de ele, el tot nu mai asculta, era orb și era surd dar urca neștiind de ce trebuie să urce pe acel drum. Și cînd au ajuns prin cer au vîslit păsările mari care se duceau în necuprins iar el s-a mărturisit...

— Spune mai departe, îl îndemnă doctorul.

— Mai departe nu mai are importanță. Dar dacă vrei... femeia s-a dus după jandarmi, n-a mai fost nevoie, el s-a aruncat într-o fîntînă... Ori poate s-a întîmplat altfel, încheie tu povestea asta cum vrei. Poetul care mi-a spus-o credea că s-ar fi putut într-adevăr încheia altfel. Era un om cît un munte, poetul, era mare și bun, purta barbă și i-ar fi stat mai bine pe puntea unui vapor decît să umple pe uscat și să cerceteze cum sînt oamenii mării, de fapt era și el un asemenea om...

Lucian Bureriu
IDEI ÎN CONSERVĂ

— Apăi, noi, tovarăși, cu GAC-ul o ducem bine. Am reușit și de data asta o recoltă bogată, oamenii sînt bucuroși că nu le lipsește nimic. Cîmpia noastră a fost și de data asta la înălțime, atît în ce privește cultura mare, cultura în general, cît și sectorul zoo, serele, serviciile de prestare. Meșteșugurile înfloresc și ele alături de agricultură. Navetiști aproape nu avem, oamenii găsindu-și AICI ocupațiile cele mai diverse. Păi, ce ne mai lipsește, tovarăși ?

Președintele colectivei vorbise pe realitate. Numai că, mereu și mereu, la toate adunările generale, Cloncău are cîte ceva de obiectat, de propus (prepus), de adăugit. Și cînd, după lungi ore de ședință se mai gîndeau oamenii să plece pe acasă, pe teren, pe la rosturile lor, ei începură să se uite furiș la Cloncău, ba cu speranță (că va tăcea de data asta, pînă la capăt), ba cu îngrijorare... Și iată că acesta nu zise nimic ; pînă înspre sfîrșit, cînd, spre disperarea unanimă, (după ce el însuși ceruse ca „lista să rămînă deschisă"), Cloncău ridică brațul.

— Eu, tovarăși, consider că vorbele tovarășului președinte sună a automulțumire... (Rumoare, proteste). Cu toate că nici eu n-aș putea spune că nu a mers în acest an totul ca pă roate, că nu degeaba am fost cei mai distinși cu distincții dă tot felu'. Vreau să mă leg însă de acel „păi, ce ne mai lipsește", că dacă-i vorba așa, trebuie întotdeauna să ne lipsească ceva, că doar n-o fi dat perfecțiunea-n noi, ș-apoi știu că lipsa este elementul motor care stă la baza mersului înainte.

— Să lăsăm teoretizările, tovarășe Cloncău și să treci pe la obiect, că doar n-om sta aici în loc, să te-ascultăm cum faci filozofie !

Cloncău nu se lăsă descumpănit. Are asupra sa și propuneri concrete, dar le lasă pe planul doi pentru a le conferi mai multă forță, tocmai datorită unei introduceri puternice.

— Bine, bine cum zicea și Cațavenco, dac-ați auzit de el, „nu mă tem de întreruperi că am și propuneri concrete". Am văzut deunăzi la Mazileștii din Vale cum curgea o mîndreață de fum pe un coș de fabricuță și întrebînd, ca tot omu' aflai că acolo să fac scînduri și lemne și diferite mobile și tot ce vrei și ce nu vrei. Aoleo, zisei, ceea ce ne lipsește nouă aci, la Sătești, este taman un coș d-ăsta, de fum, o fabricuță. Dar nu de orice fel. Ne trebuie ceva ce nu au nici ăia din Dojeni, nici Mazileștii, nici Curmeci, nici Istodora... Ceva, ceva deosebit, să stea mițu' și toată lumea în coadă, să rămînă codași cînd ne-or vedea...

— Mai concret, tovarășe, din ce în ce mai concret !

De data asta, degeaba se impacienta președintele, căci se pare că ideea merse, merse înspre unele inimi și unele fețe aflate de față. Căci exista și o mîndrie de a fi sătești și de a avea inițiative noi și de a intra în competiție cu vecinii, fie chiar și prin fotbal. Cloncău propuse, deci, înființarea unei fabrici de conserve, care va aduce beneficii, va crea noi locuri de muncă. Perfect, pînă aici. Inginerul-șef băgă de seamă că sectorul legumicol va putea să-și valorifice astfel la scară superioară produsele, căci una e să oferi pieții numai lucruri proaspete și altceva e să ieși și cu ele prelucrate, adică în cutie, și proaspete și iarna. Inginerul propuse ceva în genul „mazăre, morcovi în apă, costiță cu fasole, bulion etc.".

— Costiță cu fasole ? sări Cloncău. Nu-i vorba, fasole avem, ce să ne mai fasolim. Costițe avem destule, chiar și afumate. Dar aceste produse banale, standard, nu-și au locul stindard printre noi. Mazăre, morcovi la apă ? Bine că nu țelină în suc de morcovi, carne măcinată în sos de portocale sau papricaș de castraveți în mujdei. Ei, dar ce ați spune de CONSERVE DE RACI ?

Urmă o rumoare de nedescris : prin preajma comunei nu curgea nici un rîu, erau doar două canale de șes, de irigație.

— Păi tocmai asta e originalitatea, continuă Cloncău. Că nici vecinii nu au rîuri, așa că nici concurență. Aducem racii de unde pot fi ei aduși, adecă din rîuri de munte, din lacuri de munte. Calificăm la fața locului și-a locului un grup de prinzători între-prinzători ce se vor numi răcari, îi trimitem acolo cu tabere de corturi. Camioane frigorifice vor asigura transportul. Și le vom arăta tuturor celor din GAC-urile vecine că avem rac de cojocul lor. O să se înroșească precum ca racii cînd le vom arăta că el, racul, o fi dînd înapoi, săracul, dar noi putem, prin el, să-i dăm înainte fără grijă. În acest sens va trebui ca și tovarășele cadre didactice să întocmească, pentru reciclarea răcarilor, studii și cercetări privind istoricul și componentele racului, racul „înainte" și „înapoi" și să educe copiii, aflători în tabere de munte și de mare în tainele prinderii acestui minunat cefalopod. „Să nu dea dracu' să nu prinzi racu'". Propun să ne încleștăm precum un clește de rac de raci. Căci noi avem raci, nu homari, cum au avut unii pe Homer. Și mai bine e așa, că „homar homo lupus". Pe eticheta cutiei vom scrie și niște „versuri bune, ce din coadă de rac o să sune". Și răs-sune. Vom amortiza costul pescuitului printr-un serviciu de reclame care să clameze pentru conservele noastre, pentru conservatorii noștri. Racule, înapoi, la natură ! „Raci să fie, broaste destule" !.

Propunerile lui Cloncău fură acceptate integral și menționate în procesul verbal, întocmit de subsemnatul. Procesul rămase însă numai verbal, căci la GAC Sătești datul înapoi ca racul poate să însemne uneori și un „înainte", peste opiniile nerealiste. Și nerealiste. Așa că se continuă cu bogate recolte de cereale etc., că pîinea e pîine, iar în rest, mai vedem noi mîine.

Liviu Vulcu ● INSTITUTUL OAMENILOR RĂI

Colț cu strada Propășirii, pe strada Moștenirii lîngă parcul Fără Pomi, într-o clădire stil, acoperită cu tablă, se vedea Institutul oamenilor răi. În fundătură.

Profesorul Dr. Docent Cel mai Rău într-o sală destul de rău întreținută și rău aerisită și arhiplină de ți se făcea rău chiar își încheia una din prelegeri pentru noul lot de candidați de membri :

...Rea nu a fost astfel ideea de a se înființa acest institut, rău că s-a făcut prea tîrziu, cînd se știe de cînd e lumea că există foarte multă lume rea. Normal ar fi să avem și o academie rea. Sportivii au institute, doctorii, plasticienii și popii, vezi indexul anexă al cursului. Și copiii au — indiferent de vîrstă — un institut de ocrotire și mamele.

Scopul nostru este cercetarea. Savanții externi au lucrări deosebit de rele, au chiar un post de radio rău, și o revistă de specialitate, rea.

În acest sens...

După ședința festivă, în fața profesorului s-au prezentat candidații de membri pentru completarea fișei de înscriere și colocviul de admitere (foarte colegial, într-o atmosferă lejeră, cu cafele amare).

Candidatul din față — înalt, slab, pașnic și nedumerit — cu o hîrtie în mînă — este împins de coada formată.

— Cine este primul ?

(Membrii comisiei — numiți membri ai institutului de drept, ca să se poată constitui comisia — sorb cu zgomot cafelele, pe rînd).

— Eu.

— Dorești să devii membru ?

— Nu. (consternare generală).

— Nu ? Atunci de ce ai venit aici ?

— Nu am venit.

— Cum n-ai venit ? Comisia, mirată, întrerupe cafelele.

— Nu am venit. Am fost trimis.

— Formidabil ! Asta-i totală contraindicație. Cine te-a trimis ? De ce ?

Individul dă din umeri a pagubă și-și țuguie buzele :

— Instituția. Cînd a venit circulara Dvs....

— Formidabil ! (Profesorul se întoarce către membri plini).

— Asta-i informația ! Una zice și alta se recepționează. Rău de tot ! Te poți duce. Ia stai puțin Cum te cheamă ?

— Rău Ion.

Cu al doilea candidat treaba a mers mai repede. Făcuse rău la paisprezece oameni, din care patru copii, două femei, șase bătrîni, din care trei ramoliți și așa rău de tot, în rest, numai la colegii răi. Douăzeci și trei de membri au fost rapid înscriși într-o oră. Al treizecișinouălea a fost de asemenea respins, pentru că nu a făcut rău decît la o mîță, pe care a dat-o pe mîna unor buldogi huligani. Altul nu a fost admis pentru că în antecedente nu avea decît rău de mare.

Al patruzecișioptulea, nemulțumit și el pe considerentul că a fost dat afară pentru limită de vîrstă, a făcut un șoc rău de tot. Unii au fost primiți cu pile, deși s-a creat astfel o atmosferă destul de rea.

Șeful de lucrări Răuț și secretara sa Rea înmînau tot timpul membrilor admiși regulamentul de organizare și funcționare și legitimațiile de oameni răi care miroseau a tuș proaspăt.

La sfîrșitul zilei de muncă, asiduă, comisia a mai ținut o ședință de conducere, oarecum rău pusă, căci era ora mesei. S-a propus perfecționarea conceptului și a organizării institutului prin înființarea de secții diverse, astfel că, spre satisfacția tuturor, fiecăruia din oamenii răi din conducere îi revea un membru rău ordinar, cu numirea de președinte și secretar.

...Toate ar fi mers și aici strună dacă nu s-ar fi auzit de înființarea acestui institut încît urgent a și fost desființat. Dar după prima clipă de zăpăceală organizatorică — mințile rele rezolvară situația repartizîndu-se toți oamenii răi din institut la alte institute și instituții — realizîndu-se ca fiecare aproape să-și aibă astfel oamenii lor răi.

Profesorul a fost pensionat iar șeful de lucrări i-a luat locul la institutul de perfecționare a oamenilor răi.

Mircea Șerbănescu ● UN PETECUȚ DE IARBĂ

De cînd Gustav săpase, plantase, udase și îngrijise petecuțul acela de iarbă din curtea bătătorită, în întregime utilă și eficace, o curte cu adevărat gospodărească, fără nimic de prisos, și de cînd decretase că nimeni nu are voie să se atingă de acel oc atît de moale și de catifelat, între timp, foarte frumos și deosebit, e adevărat, dar fără vreo întrebuințare practică imediat, o curiozitate stranie îl ținea treaz pe fiecare membru al familiei ; Gustav însuși, care continua să rămînă același „musafir" al propriei lui case, el fiind primul care pleca la lucru și ultimul care se întorcea, ținea să le atragă mereu atenția să nu facă imprudența de a încălca locușorul ce țesuse delicat și la care ținea ca la ochii din cap.

— Ce nevoie ai tu de asta ? — îi reproșa soția lui, de cîte ori avea ocazia.

— Am avut niște sămînță de iarbă dintr-aia specială, de se numește „gazon", se făcea el că-i dă lămuriri, adăugînd cam țîfnos : E bine ?

— Bine-o fi, nu zic că nu, îi dădea ea răspuns, numai că nu pricep de ce ai pus-o chiar în ușa bucătăriei să-mi dea de lucru să o ocolesc ori de cîte ori am nevoie să arunc apa de la spălatul vaselor.

— Eu atîta îți spun : să ai grijă și să nu te atingi sau să spurci cumva locul ăsta. Nimeni să nu se atingă și să-l întineze, clar ? Că mă supăr foc !

În casă, la Gustav, cuvîntul lui era ascultat, chiar dacă trezea bombăneli sau supărări tăcute ; iar Gustav, de cum sosea de pe drumuri, inspecta cu ochiul expert iarba frumos răsărită, așezată delicat cu o pensetă parcă. Pe fața i se scria atunci semn de mare mulțumire, ceea ce deschidea perspectiva ca după-amiaza să fie senină și liniștită pînă la ora culcării. Lui Gustav îi plăcea să glumească fie cu unul, fie cu altul și mai ales cu nora lui, gravidă în cîteva luni. Blonda rumenă și rotundă ca un aluat se afla exact în perioada celor mai năstrușnice pofte și cîte nu-și dorea ea, tot felul de legume, de dulciuri, uneori dorințe care nu se puteau îndeplini chiar atît de simplu.

— Cînd o să ne ceri și luna de sus, dintre nori ? Încă nu ne-ai cerut-o, așa-i? Atunci să vezi ce-o să mai fie !

Gustav profita de ocazie ca să facă haz ; pe nevastă-sa, însă, o apuca pofta de bodogăneală. Umbla printre vase și parcă lor le vorbea.

— Eu, spunea, cînd am fost gravidă, n-am fost așa !

— Lasă, tu, o lua Gustav în rîs, dar fără răutate, poate că ai uitat cu cîte pofte mi-ai mîncat zilele cînd a fost să-l naști pe băiat.

— Tacă-ți gura, nu ți-e rușine să mă năpăstuiești ? ! Păi, dacă ți-aș fi dat și eu atîta bătaie de cap, unde-am fi ajuns ? Ce, alea erau vremuri ca acum ? Te puteai bucura de ceva ? Vai de capul nostru !

Într-o zi, însă, pe noră o apucă un chef teribil : să se așeze, neapărat să se așeze la soare, dar nu într-alt loc, decît exact acolo unde era interdicția mai aspră, adică pe bucățica aia de iarbă la care Gustav ținea ca la ochii din cap.

— Vai, nu !, încercă să-i ațină calea soacra. Scoate-ți din minte gîndul ăsta. Ce-o să zică tati ?

— Mor dacă nu mă așez ! — exclamă tînăra femeie și nu dădu îndărăt.

— Măcar să-i fi cerut voie.

— Am să stau aici pînă vine acasă și mă vede.

Gustav era un om aspru. Nu s-ar fi dat în lături să facă scandal din pricina cutezanței tinerești a norei.

— Scoală-te, te rog, e mai bine pentru noi toți ! — se ruga de tînăra soție și soțul ei, feciorul cel mare al lui Gustav.

— E atît de plăcut aici ! Femeia suspina de plăcere, în vreme ce soacra își frîngea mîinile și soțul ei privea neliniștit spre ușa casei.

De cum sosea de la drum — Gustav era șofer pe camion — bărbatul se spăla temeinic și apoi ieșea, atras ca de un magnet, de batistuța ce și-o țesuse ca să-i fie și realitate și vis ; ieși și în ziua aceea însorită, cînd toți ai casei se repeziră să-l lămurească. El nici pe departe nu-și pierdu cumpătul, nu se aprinse la ceartă, nu luă în seamă avalanșa de explicații, ci se mulțumi să dea din cap înțelegător și s-o contemple pe tînăra femeie care se prăjea la soare cu vădită plăcere. Apucase să-i facă socrului ei un mic semn prietenos, la care el răspunse fugar cu un zîmbet plin de făgăduințí.

— Te simți bine ? Îți place ?

— E minunat, mulțumesc, tată !

— Să ai grijă și să fie băiat !

Și cu asta totul se termină. O dată temerile retrase, toată lumea se simți mulțumită. Numai nevasta lui Gustav își aduse aminte înainte de culcare de toate necazurile ei. Și iar începu să boscorodească. A făcut atîta tărăboi cu petecul de iarbă, s-a pus în coarne cu toți ai casei și o mai necăjește și pe ea de fiecare dată, cînd are de aruncat apa de la vase.

— Și pentru ce toate astea ? Spune și tu, pentru ce !

Gustav nu-i dădu nici un răspuns, o lăsă să se urce în pat, lîngă el, după ce-și unse cu cremă mîinile și fața, și după ce se acoperi pînă sub bărbie cu pătura, ascultînd-o oftînd ca un om care a trudit ziua întreagă ; și abia după aceea rosti și el, încetișor, cu glasul înăbușit parcă de emoție, parcă de grija de a nu-l auzi decît ea :

— Am nevoie de locul ăsta neatins și curat pentru nepot, dragă ; hai, te rog, nu mai fi supărată, că nu ai nici un motiv.

Și-i căută mîna ca să i-o mîngîie încet, cu căldură, ca în anii de demult, ai tinereții lor.

I. V. GAIDOȘ — „Simfonia Mureșului"

Crin la Porțile de Fier

Crin la graniță, strălucitor,
înflorit mirific,
la vechile Porți
ce luminează
sufletul curat
al prieteniei.

Acolo-și întind brațe de lumină
două veșnice flori vecine,
la vechile Porți...

Un cîntec nou se aude —
cu flacără de soare —
arc de cer cu stele unind
cele două bolți —
frunți gînditoare
la vechile Porți !

Valeri M. SIVAN

Iosif Costinaș ● ÎNTRE VECINI

La etajul zece[...] erau numai două apartamente. În unu[l] dintre ele locuia, încă de la terminare[a] blocului-turn, un bărbat cam la patruzec[i] și ceva de ani, mereu posomorit, des[pre] care ceilalți locatari n-ar fi putut sp[une] cu precizie dacă e înalt sau scund[...], gras sau slab, blond, brunet, ori șaten[...], dacă are mustață sau vreun alt semn [...] particular. Asta, în primul rînd, pentru că omul reușea să se strecoare ca o umb[ră] în și din apartament, în și din lift, ce[...], dealtfel, în orice loc unde se putea i[ntra] și ieși. Saluta și răspundea vag la s[aluturi], lăsînd, de fiecare dată, să se înțel[eagă] că nu dorește să se amestece sau s[ă] fie amestecat, cumva, în viața, [...] calmă, a imobilului. Nu deranja pe [ni]meni și nimeni nu l-a auzit exprimînd [...] indignarea, atunci cînd copiii făce[a]u gălăgie pe paliere, ori cînd foxterierul [...] de la opt lătra la cea mai mică mișcare [...]scată pe scări. Ba, mai mult, nu protest[a] nici măcar cînd liftul era defect, pref[e]rînd să urce cu stoicism, pe nesimțite, [...]ele zece etaje, decît să spună cuiva cev[a].

Celălalt apart[a]ment rămăsese o vreme nelocuit. Răstim[p]ul acesta a fost, pentru locatarul posom[o]rît, un anotimp al liniștei și al tihnei.

Veni însă ziu[a] cînd se mută acolo, într-o vînzoleală [de] nedescris, o familie cu trei copii, toți b[ă]ieți și minori. Capul familiei, un bărbat [...] tînăr și zdravăn, se arătă, de la bun î[n]ceput, excesiv de volubil și de energic. C[î]nd stătea acasă, mai tot timpul încerca, [...]niciodată pe șoptite, să-i convingă pe cei trei minori că liniștea și buna înțelegere sînt lucruri de mare preț în viață. Dar ini[...]mosul părinte nu prea avea cine știe ce spor în strădania lui.

Auzindu-i cum se instalează, omul-umbră își dădu perfect de bine seama ce îl așteaptă și cît de greu îi va fi să-i evite.

Chiar în prima seară, tînărul tată sună la ușa lui și, numai zîmbet, îi ceru împrumut o mașină de tocat carne. Nepuțîndu-și ascunde surpriza neplăcută, tacîturnul vecin îi spuse că nu are așa ceva întrucît ia masa în oraș și se grăbi să-i închidă ușa în nas.

Însă lucrurile nu se opriră aici...

Într-o frumoasă dimineață de duminică, pe cînd locatarul-umbră se furișa din apartament, dornic de o plimbare în aer liber, iar tatăl minorilor tocmai ieșea din lift, tîrînd două sacoșe mari, doldora de cumpărături, se produse inevitabilul :

— O, vă salut, vă salut ! Ce mai faceți d-voastră ?... îl întîmpină volubilul bărbat, ca pe-o veche cunoștință, fără să-i mai pese de povestea cu mașina de tocat.

— Salut, îi răspunse cu jumătate de gură, strecurîndu-se repede în cabina ascensorului. Dar, pînă să se închidă ușile, mai văzu, cîteva clipe, chipul radios al celuilalt. Imaginea aceasta îl urmări destul de mult, stricîndu-i plimbarea. De aceea, se posomorî și mai tare...

Altădată, în timp ce urca gîfîind scările, deoarece liftul rămăsese blocat între etaje, fu ajuns din urmă de căpetenia neostoitului clan și, firește, interpelat :

— Bună ziua, bună ziua, ce mai faceți ?...

— Urc, bîigui el.

— Rău destul !... Ce porcărie ! A luat cineva vreo măsură ?

— Nu știu, se eschivă imediat și, cu ultimele resurse, își depăși partenerul de ascensiune, dispărînd ca o nălucă în apartament.

După o vreme, îi era tot mai mult teamă de aceste întîlniri. Clanul hălăduia în legea lui. Începuseră să dea semne de neliniște și vecinii de la nouă. Dar el tăcea. Răbda și tăcea. Ajunsese pînă acolo încît, dimineața, cînd pleca la servici, țîșnea din casă și, dacă liftul nu era sus, o zbughea pe scări ca un școlar flușturatec.

— Apoi — s-a întîmplat într-o după-amiază, cînd tocmai vroia să urce — să apară și celălalt în cabina liftului, ținînd în brațe, ca pe-un sugar, o curcă enormă.

— Respectele mele, vecine, ce mai faceți ? se interesă el, la fel de zîmbăreț ca totdeauna. Și pentru că omul îl fixa insuportabil de insistent, simți că nu mai poate îndura și toată teroarea cuibărită în sufletu-i chinuit răbufni :

— Ascultă, se răsti el cu glas ce nu mai părea al lui, de ce mă tot întrebi ce fac ? ! Eu te întreb pe d-ta ce faci ? !...

— Ei, asta-i bună! Chiar vă supără ? !... se miră sincer șeful clanului, fără să-și piardă însă cumpătul.

— Nu-mi face nici o plăcere. Dimpotrivă. De ce mă tot întrebi ? ! Ce te interesează ? !...

— Păi, cum să zic, așa se obișnuiește, e o întrebare care se pune, mă rog, ca între vecini, explică candid posesorul curcii.

— Eu n-o pun nimănui ! Și nu dau altora socoteală ce fac !...

Ajunseră la zece. Discuția continuă pe palier.

— De fapt, nici nu vreau să aflu ca adevărat ce faceți, încercă să-l îmbuneze celălalt, mîngîind tandru curca-struț.

— Atunci nu mai întreba ! Vezi-ți de treaba dumitale !...

— Dacă-i așa, n-am s-o mai fac de-aici înainte, promise omul, în sfîrșit cu zîmbetul pierit.

— Foarte bine !

— Nu cred că-i foarte bine...

— Ce crezi d-ta, cum crezi d-ta, nu mă interesează !

— Păcat...

— Pagubă-n ciuperci !

— O să mai vedem...

N-am ce vedea. Atît !

— Atît...

Și de atunci nu s-au mai salutat, nu și-au mai vorbit. Nici un cuvînt.

televiziune

DUMINICĂ, 7 IANUARIE

8,00 Gimnastica la domiciliu. 8,15 Tot înainte ! 9,10 Șoimii patriei. 9,20 „Cărțile junglei". Episodul 20. 9,45 Pentru căminul Dvs. 10,00 Viața satului. 11,15 De strajă patriei. 13,15 Telex. Album duminical. 16,15 El mundial — Argentina (partea a III-a). 17,50 Film serial : „Will Shakespeare". Episodul I. Producție a studiourilor engleze. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,20 Prestigiul chimiei românești. 19,50 Glas de bucurie. Spectacol muzical-literar-coregrafic. 20,55 Film artistic : „Întoarcere în timp". Premieră TV. Producție a studiourilor americane. 22,10 Telejurnal.

LUNI, 8 IANUARIE

16,00 Telex. 16,05 Telerevista politică și economică. 16,35 Emisiune pentru pionieri și șoimii patriei. 16,50 Agendă teatrală. 17,10 Forumul artistului amator. 17,20 Orizont — știință, natură, societate. 18,05 Muzică ușoară. 18,25 Reportaj de scriitor. 18,45 Muzică ușoară. 19,05 Muzică populară. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 Panoramic. 20,20 Roman-foileton : „Putere fără glorie". Episodul 19. 21,10 Orizont tehnico-științific. 21,40 Dor, călător. 21,55 Cadran mondial. 22,15 Telejurnal.

MARȚI, 9 IANUARIE

9,00 — 11,00 Program de dimineață. 17,00 Telex. 17,05 Telescoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 România pitorească. 18,10 Din țările socialiste. 18,20 Lecții TV. pentru lucrătorii din agricultură. 18,45 Cîntă Iza și Mara — melodii maramureșene. 19,00 Tribuna TV. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 La ordinea zilei, în economie. 20,00 Anchetă TV. 20,30 Seară de teatru : „Vicleniile lui Scapin" de Molière. Premieră TV. 22,00 Muzică ușoară. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 10 IANUARIE

9,00 — 11,25 Program de dimineață. 17,00 Telex. 17,05 Telescoală. 17,25 Curs de limbă germană. 17,45 Tragerea pronoexpres. 17,55 Atenție la neatenție ! 18,10 Învățămînt — educație. 18,30 Telecronica pentru pionieri. 19,00 Festivalul național „Cîntarea României". Etapa județeană. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 La ordinea zilei în economie. 20,00 Noi, femeile ! 20,20 Telecinemateca. Ciclul „Mari actori". „Nenduplecații". Producție a studiourilor americane. 21,50 Romanțe cu Ludovic Spiess. 22,15 Telejurnal.

JOI, 11 IANUARIE

17,00 Telex. 17,05 Telescoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 Slăvită fii, patria mea ! 18,10 Reportaj pe glob. 18,30 Pentru timpul Dvs. liber vă recomandăm... 17,45 Reportaj TV. 19,05 Film serial pentru copii : „Sindbad marinarul". Episodul 26. 19,30 Telejurnal. 19,50 Incursiune în cotidian. 20,00 Ora tineretului. 20,50 Teatru scurt : „Steaua Sevillei" de Lope de Vega. Premieră TV. 21,55 Podiumul laureaților. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 12 IANUARIE

9,00 — 12,00 Program de dimineață. 17,00 Telex. 17,05 Emisiune în limba germană. 17,20 Honterus — documentar. 17,35 Aici sînt acasă — reportaj. 18,15 Cîntece îndrăgite. 18,35 Din activitatea artiștilor amatori reșițeni. 19,00 Rezultatele tragerii loto. 19,05 La volan. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 Anchetă TV. 20,15 Film artistic : „Necunoscutul din noapte". Producție a studiourilor din Grecia. 21,55 O artă pe măsura timpului nostru (V). 22,15 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 13 IANUARIE

12,30 Telex. 12,35 Curs de limbă spaniolă. 12,55 Curs de limbă franceză. 13,15 Concert de prînz. 14,15 Codlea : Un loc unde și în ianuarie e... primăvară. 14,30 Melodii populare. 15,05 Stadion. 16,25 Un fapt văzut de aproape. 16,45 Agenda culturală. 17,15 Săptămîna politică internă și internațională. 18,35 Antologia filmului pentru copii și tineret. 19,30 Telejurnal. 19,50 Viața rațională. 20,00 Teleenciclopedia. 20,30 Film serial : „Om bogat, om sărac". Episodul 31. 21,20 Întîlnire cu satira și umorul. 21,50 Telejurnal. Sport. 22,05 Melodii românești de ieri și de azi.

teatru

ÎN PREMIERĂ LA NAȚIONALUL TIMIȘOREAN

„Emil și detectivii" de Erich Kästner

Ca orice teatru care ține să-și respecte publicul de toate virstele, acționind totodată și în spiritul rațiunilor educative, ce-i sînt atît de proprii, ca o coordonată definitivă a politicii sale repertoriale, montarea, la interval de cîteva stagiuni, a unui spectacol pentru copii.

După ce, cîtiva ani în șir, povestea frumoasei Cenușărese a fost cu interes urmărită de sute de copii, iată o nouă premieră la Teatrul Național : **„Emil și detectivii"**, dramatizare de Tudorel Popa, după cunoscutul roman al lui Erich Kästner.

Deși peripețiile micului Emil și ale prietenilor lui berlinezi antrenați în urmărirea unui hoț vestit sînt de natură a stîrni nu numai interesul lor, implicit, și amuzamentul, spectacolul, gîndit și realizat regizoral și scenografic de **DAN RADU IONESCU** nu-și propune, dintru început, supralicitarea elementului delectabil (deși acesta se insinuează masiv printre meandrele fabulei, însoțind într-o gradație ascendentă spectacolul), ci un scop de educație estetică : anume acela de a-i învăța pe micii spectatori, ce cred încă în miracolul scenei cu păpuși, că teatrul este, în esența sa, un minunat joc, o convenție adică acceptată de scenă și sală deopotrivă.

Pe acest dat fundamental, al mirajului scenic dezvăluit, își construiește Dan Radu Ionescu întregul spectacol (modalitățile de expresie folosite servind concepția) : copiii sînt avertizați de la început că actorii nu sînt chiar personajele-copii ci le interpretează doar. În felul acesta inadecvația între tipologia autentică sugerată de text și datele fizice (virsta) ale actorilor nemaifiind de natură a stîrni mirări în sală. Decorul, extrem de funcțional, necantonat în realism ci bazat în bună parte, tot în spiritul convenției, pe sugestie, este manevrat la vedere, uneori chiar de actori. Din timp în timp, are loc cîte un stop-cadru pentru ca autorul, Erich Kästner însuși, în clipa de povestitor, să comenteze, în dialog cu sala, întîmplările de pe scenă.

Apelîndu-se deci la înțelegerea rațională a resorturilor spectacolului, s-ar putea crede că s-a obținut o detașare de tip brechtian a sălii față de scenă. Se întîmplă însă altfel : rezultatul spectacolului așezat pe o asemenea concepție este contagiunea stării de grație la absolut toată lumea aflată în sală, este un joc colectiv în care actorii anunță, anunțîndu-se ei înșiși pioni ai jocului prin participare afectivă și efectivă.

Recurgînd la acea dimensiune juvenilă, la copilul ce se află încă ascuns în fiece matur, nejucînd ci fiind chiar copii pentru două ore, actorii interpreți au izbutit să confere personalitate și farmec deosebit și autenticitate fiecărui prichindel : **EUGEN CRISTEA** în Emil, **IRENE FLAMAN-CATALINA** în Pony, **ION HAIDUC** în Serston, **TRAIAN BUZOIANU** în Mittenzwei, **GHEORGHE STANA** în Profesorul, **ȘTEFAN SASU** în Bleuer, **ADRIAN BERZESCU** în Dienstag.

Remarcabilă e apariția lui **MIRCEA BELU** în „vestitul hoț". Și foarte izbutit cuplul **HORIA IONESCU — IOAN MICU** în mai multe roluri. **VICTOR O. CIMBRU** în Prezentator, **NUȘA NISTOR-MICU** în Mama, **COCA IONESCU** în Bunica, **CAMIL GEORGESCU**, întruchipînd mai multe personaje, **ANATOLI COBEȚ, ELENA IOAN, EUGENIA CREȚOIU, ION OLARU** implicîndu-se în spectacol, la fel ca întregul ansamblu actoricesc, cu o reală bucurie a jocului, creionează cu profesionalitate personaje de un farmec incontestabil.

În ansamblul său, spectacolul e îngrijit și fluent. Intervin însă, pe parcursul său, cîteva inserturi muzicale care, deși izbutite în sine nu reușesc să se sudeze, să se înglobeze organic în substanța spectacolului. Cîteva observații mai suportă finalul, cam trenant și fragmentat.

Cum însă orice spectacol teatral e un fapt de artă perfectibil, în spectacolul acesta pentru copii cu atît mai mult, credem că Teatrul Național are în spectacolul **„Emil și detectivii"** șansa unui bun artistic autentic ce se anunță, incontestabil, durabil în timp.

L. C.

limbă și stil

Strung și... strungă

Cuvînt de origine slavă, **strung** este definit, în dicționare, după cum urmează : „Mașină-unealtă cu ajutorul căreia se execută operația de rotunjire, de filetare, de găurire, de zimțuire etc. prin așchiere a unei piese" (DEX). Printr-o simplă coincidență (caci de... „înrudire", nici vorbă ! un alt cuvînt — foarte probabil, din substratul autohton, preroman —, cu totul deosebit ca înțeles de **strung**, este **strungă** „Portiță îngustă prin care trec oile, una cîte una, la mulș" : „Strigă, strigă să se stringă / Fetele din valea lungă / Ca oițele la strungă". Cum una din sursele omonimiei este derivarea, menționez, deocamdată, faptul că, aninînd același sufix **(-ar)** la două cuvinte diferite ca formă **(strung și strungă)**, limba română și-a îmbogățit, cu încă o „pereche", repertoriul omonimelor sale. Avem, așadar, două cuvinte **strungar**, pe care dicționarele, firește, le înregistrează ca atare : 1. „Muncitor calificat în prelucrarea pieselor la **strung**" ; 2. „Ciobănaș care mînă oile la **strungă** pentru a fi mulse". Iată un frumos și pitoresc crimpei din povestirea lui Agîrbiceanu **Cula Mereuță** : „Flăcările arămii de sub căldare rumenesc și mai mult fețele ciobanilor. Ochii le scînteie, negri ca tăciunele. Își scuturâ capetele frumoase — să le tai în mormoră ! — ca să se tocmească bine părul luciu, și privesc la urda și la cașul alb ca zăpada. — Măi **strungari**, măi, mă Bucure, mă haidați de duceți zărul, să știe și cîinii ăștia, săracii, că a mai sosit o dată sfînta primăvară ! Și Cula Mereut le arătă cît zăr să ducă. **Strungarii** se codesc, se frămîntă, și unul își strîmbă gura, gata să plîngă. — Păi numai atîta să le ducem ? Sînt șase zăvozi ! — Asta-i ! Parcă ei ar fi sparti, ca voi ! Și **strungarii**, oricît ar voi să-și hrănească bine cîinii, trebuie să se mulțumească cu atîta" (I 164).

Alt derivat de la **strungă**, „năstrușnic" prin sensul său analogic, este **strungăreață** „Răritură între dinții incisivi ai maxilarului superior" : „Lelea cu coadele lungi / Și cu **strungăreață-n** dinți". Pe cît se pare, **strungăreața** este un detaliu „anatomic" plin de „vino-ncoace", sporind cu încă unul, farmecele ființei care beneficiază de acest insolit și capricios dar al naturii puse pe șotii !... Oricum, iată încă o dovadă — extrasă din realitățile limbii — cu privire la importanța pe care viața păstorească a avut-o în istoria străveche a neamului.

Cum era de așteptat, un cuvînt atît de „bătrîn" și, odinioară, atît de frecvent, a avut răgazul și prilejurile să dezvolte sensuri contextuale noi. În limba populară **strungă** denumește o „Trecătoare îngustă în munți", pe unde oamenii nu pot să urce sau să coboare decît „unul cîte unul" ! Aproape de vîrful Negoiu, trebuie să înfrunți, dacă te ține brăcinarul, **strunga Dracului.** Dacă nu, ocolind puțin, te abați pe alte, mai lesnicioase, „strungi" : **strunga Ciobanului** sau **strunga... Doamnei.** Ordinea descrescîndă a gradului de dificultate : dracul, ciobanul, muierea. (Așa să fie ? Creangă e de altă părere).

Realitatea materială a **strungii** — prinsă cu îndeminare în structura unei originale metafore și proiectată pe crugul cerului — îi prilejuiește lui Eminescu, în **Memento mori**, una din cele mai „autohtone" imagini : „Se-nserează.. și **ies stele din strungă**". În descripția unui peisaj nocturn din **Scrisoarea III**, poetul „traduce" pentru întreaga omeneire această imagine, limpezind-o și desferecînd-o din prea îngusta ei „autohtonie" : „fulger lung încrement / Mărginește muntii negri în întregul asfințit, / Pin' ce **izvorăsc din veacuri stele una cîte una** / Și din neguri, dintre codri, tremurînd s-arată luna : / Doamna mărilor s-a nopții varsă liniște și **somn**". **Strunga** din veac este înlocuită, acum cu veacurile înseși ; dar amintirea ei stăruie căci stelele se ivesc pe rînd, ca oile la **strungă**, „una cîte una". Imaginea cîștigă, astfel, dimensiuni enorme.

G. I. TOHĂNEANU

plastică

Vasile Iosif Gaidoș

Puțini pictori am cunoscut, în acest ținut al Banatului, care să-i egaleze pe **VASILE IOSIF GAIDOȘ** în fervoarea arătată peisajului. Statornicit într-un mic oraș de provincie ca Bocșa, el și-a aflat subiectele nu numai în împrejurimi, ci oriunde i-au găsit ele, peisajele, în lungile sale peregrinări terestre. Temperament solar dublat de unul liric, el excelează în toate cele trei specii : ulei, acvarelă, pastel. Peisajel sale colindă cele patru anotimpuri. Iern' albastre, toamne dulci, primăveri irumpînd de violență vegetală, gălbuiuri calde, din veri arzătoare, toate închegînd o imagine caleidoscopică a unei naturi trăită intens saturată de culori ce, adesea, se întrepătrund într-o ritmicitate savant gîndită. Surprinde, la Gaidoș, delicatețea pastelurilor, tușa lor fină, diafanitatea, ca și desenul precis fără șovăire. Culorile sale sînt parcă ale unor incendii stinse, acoperite, culori blinde de sub care țîșnește o poezie naturistă văzută de un îndrăgostit călător. Pictorul are de-acum și în aceste peisaje, regiuni iubite, locuri iubite, aceleași coline blinde, aceiași arbori, același riu, ce traversează păduri și luminișuri, aceleași case de piatră, învăluite în dulceața și patima unui ev revolut, același mediu, mediul său „de-acasă", ce devine „al său" chiar cînd el este străin de artist.

Cu o robustețe sufletească demnă de invidiat profesor iubitor al cenaclurilor și al poeziei, dascăl al atîtor tineri, animator al spiritualității orașului său **VASILE IOSIF GAIDOȘ**, prin hărnicia și destoinicia sa proverbială, prin harul picturii sale, atît de poetice, îndeamnă pe orice călător ivit pe meleaguri bocșene să-i calce pragul casei-atelier și să zăbovească ferice în fața mapelor sale grele de lucrări.

Ion ARIEȘANU

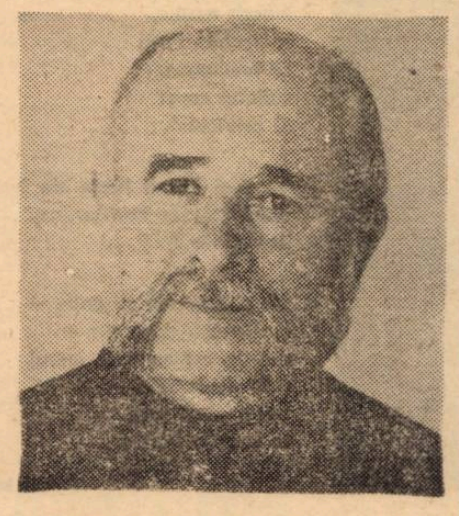

lecturi

D. C. Mazilu

ZIGZAG UMORISTIC

Editura Ceres, 1978

Poetul Ion Bănuță semnează prefața cărții de umor a lui D. C. Mazilu și ne invită : **„să ridem frumos întru slava societății și întru îndreptarea satirei noastre care se dovedește din ce în ce mai sublimă"**. Umorul de esență și generalizator, ideatică reunește, în **Zigzag umoristic**, carte apărută la editura **Ceres**, cele mai bune sau mai precis, cele mai îndrăznețe idei redate cu talent în rondelurile, fabulele, epigramele și aforismele sale. Autorul dovedește și de această dată că stăpînește meșteșugul versificației, că reflecțiile sale au haz că problematica este luată din viața de zi cu zi. Lectura ne face să zîmbim dar și să reflectăm. Ironia și sarcasmul, incisivitatea ori jovialitatea lui D. C. Maziiu sînt revelatoare. Scrierile sale ne oferă o scînteietoare imagine a spiritului satiric în plină ofensivă împotriva aberațiilor, falsității, a tot ceea ce mai e înapoiat și ne ține pe loc. Scriitorul D. C. Mazilu vorbește în numele unui climat moral care aspiră să ridice lucrările : **„Caloșul"**, **„Racul moralist"**, **„Educarea părinților"**, **„Neglijență"**, ori minischitele **„Tezâ la parazitologie socială"**, **„De ocupație fără"**, **„Plus minus"**. Multă savoare găsim și în **„minidicționarul"**, în epigrame, aforisme.

O calitate indiscutabilă a volumului Zigzag **umoristic** o constituie diversitatea de genuri literare care incită interesul cititorului. Ilustrarea cărții aparține caricaturistului Al. Clenciu și aduce un plus de frumusețe.

Volumul **Zigzag umoristic** semnat de D. C. Mazilu face dovada unui spirit profund abordînd un ton al bunei dispoziții.

Emil ȘAIN

evrika.

Calendar *)

- **După mii de ani, februarie se răzbună : are 31 de zile.**
- **Calendarul maiașilor nu avea nici o greșală pentru că nu se descoperise încă timpul.**
- **Exactitatea calendarului ne-a pus mereu pe gînduri. Întotdeauna ne-am întrebat : cum e posibil ?**
- **Martie ne amintește de primăvară, iar primăvara întotdeauna a fost scurtă.**
- **Ca și omul : luna potrivită la locul potrivit.**
- **Cînd lunile se împrumută între ele cu zile, e semn că unul dintre anotimpuri e-n criză. Și acesta nu poate fi decît iarna.**
- **Orologiul ar trebui să vestească plin de fast nu numai trecerea într-un nou an, ci și pasul într-o nouă lună.**
- **Dacă trăiești prea mult îți consumi viitorul.**

Ion VELICAN

*) Rubrică inspirată (de data aceasta) de regretabila eroare de tipar strecurată în Calendarul 1979, publicat de revista noastră în numărul trecut, în care erau inversate lunile februarie cu martie. Să ne păstrăm totuși simțul umorului !

muzică

Concert simfonic festiv

Ziua Republicii a fost sărbătorită de Filarmonică printr-un simfonic omagial în care au figurat exclusiv compozitori români : **poemul „Eroului necunoscut de la Mărășești"** de **D. Gheciu, Balada pentru clarinet** de **Al. Pașcanu,** cantata **„Închinare partidului"** de **N. Brânzeu, „Concertino pentru pian"** de **Lipatti,** cantata **„Priviți, se construiește lumea noastră"** de **G. Danga.** Un program eteroclit, fără necesara vertebrare stilistică ori cronologică, dirijorul concertului degajîndu-se de responsabilitatea opțiunii. Dealtfel, este cazul să facem o remarcă : cea asupra slăbirii interesului pentru capetele de afiș invitate de Filarmonică, în cursul actualei stagiuni. Onoare excepțiilor, însă rămîne impresia de coborîre chiar a nivelului statornicit. Mă refer la dirijorul M. Bâzu, a cărui personalitate artistică nu este atît de relevantă încît să justifice apariția în lucrări audiate în versiuni incomparabile — cazul celebrului **Preludiu** la **„Tristan și Isolda"** de Wagner. Solista **Viorica Bonea** a impresionat prin sensibilitatea irizărilor romantice din Larghetto-ul **concertului nr. 2 de Chopin,** rămînînd datoare cu un plus de vigoare în prima parte. Oaspetele ultimului simfonic, Al. Preda, ne-a stimulat nedumeriri asupra motivului aducerii sale din București, cînd la Timișoara există suficienți pianiști apți să-i depășească interpretarea. În ultimul simfonic al anului trecut D. Gheciu, N. Brânzeu și G. Danga și-au disputat incomod virtuțile creatoare, deranjați poate tocmai de prezența lor simultană. Lucrarea cea mai valoroasă rămîne **Balada** lui Pașcanu, prin coloristica imaginată cu fantezie și presărată cu efecte spectaculoase. Clarinetistul **D. Sâncu** se confirmă ca unul din elementele solistice de vîrf, problematica lucrării prilejuindu-i o splendidă etalare a disponibilităților tehnice și muzicale. La pupitrul orchestrei simfonice, dirijorul **Damian Vulpe** a fost avantajat de rutina cîștigată, cît și de conlucrarea cu corul filarmonic, instruit temeinic de **D. Nicoară.** Gestica clară, aflată aproape exclusiv pe traiectoriile schemelor metrice s-a juxtapus unor preferințe declarate pentru tempo-urile largi. **La Muzeul Banatului,** în ciclul „Creații de compozitori înaintași", a evoluat un cvartet de coarde relevabil pentru seriozitatea cu care de ani știe să-și mențină structura și pentru frumosul gest de a readuce în prim-plan, valori ale repertoriului camera! românesc : **Cvartetul Vezoc.**

Doru MURGU

„cîntarea României"

Un spectacol aparte

Remarcabil între toate cele patru * spectacole (ale formațiilor de amatori, prezentate juriului și publicului în cadrul fazei municipale a Festivalului național „Cîntarea României", la Lugoj), acela susținut de echipa de teatru a Spitalului de neuropsihiatrie infantilă, cu piesa „Catrafusele" de I. D. Sîrbu, în regia lui Victor Cârcu, merită o atenție deosebită.

Textul, fără calități ieșite din comun dealtfel, oferă varii posibilități interpretative, grație genului, neglijat de-o vreme, căruia îi aparține : **feeria populară,** după cum și datorită disponibilităților sale metaforice. Optînd pentru o modalitate de în-scenare spectaculoasă, mai rar folosită la noi, aceea a teatrului popular de îarmaroc, Victor Cârcu, fără îndoială deosebit de inspirat, construiește un spectacol surprinzător de sigur condus, de o modernitate aparte. Insistînd pe plastica și ritmul mișcării actorilor, utilizați pe principiul grupului scenic omogen, piesa absoarbe textul în imensa risipă gestică, nu însă, cum s-ar crede, în dauna „clarității teatrale" ca atare. Căci insistînd pe imagine, punerea în scenă se relevă ca o succesiune de replici date textului-suport. Începutul acestei succesiuni de replici e însăși scenografia-decor eminamente textil : cer, nori, **fundal** sînt, toate, niște „catrafuse", cum în „catrafuse" e înveșmîntat și grupul cînd intră în scenă, înainte de a se „deghiza" în personaje cu identitate civilă precisă. Regizorul optează pentru latențele simbolice ale piesei, fiindcă numai așa se explică importanța, în timp, a următoarelor momente din spectacol : parabola Muntelui, a Vasului vieții etc. Ar mai fi de amintit apariția marionetelor și imaginea de ansamblu a decorului, de fapt, un cort imens, care nu fac decît să întregească atmosfera, rivnită, de îarmaroc.

Admirabil prin abnegație și entuziasm în indistincția superioară a grupului pe care îl compun, actorii se cer felicitați pînă la unul. Ei sînt : Petru Avram, Rodica Sarmes, Florentine Milelu, Aurora Petrescu, Catiușa Nistor, Maria Hațegan, Magdalena Vuc, Cornel Căprariu și Sever Grigoriu. Cît despre rolurile prime, îi vom aminti pe : Geta Olaru, cu talent actoricesc adevărat, pe Valeria Dău-Gaspar, vervă, spontaneitate și pe Andrei Fabritchi, cu un plus de autenticitate.

Andrei UJICĂ

* **Stafeta nevăzută** de Paul Everac (în regia lui Dan Radu Ionescu și interpretarea Teatrului popular), **Viața particulară** de O. Generaru (Casa de cultură a sindicatelor, regia Eugen Gangan), precum și spectacolul în limba germană prezentat de Teatrul popular.

UNUI ARTIST

Memoriei lui **VASILE CREȚOIU**

Nu buzele
Ci inima lui
A rostit
„A fi sau a nu fi ?"
„A fi"
Întruchiparea lui ORESTE,
RODRIGUE, un zefir,
A fi îndrăgostit,
A fi erou,
În fiecare seară altul ;
A te naște din nou,
Odată cu intrarea în scenă.
A respira vibrația sălii,
A fi nobil sau proletar,
A fi lacrimă sau zîmbet,
A fi flacără jucăușă,
A fi verb plin de har,
A fi viață și moarte,
A privi de pe corabia scenei
Valul spectatorilor din stal,
Niciodată bătrîn,
Niciodată obosit...
Iată de ce
Marele artist
Nu s-a temut
de bătaia ultimului gong.
Aplauzele se revărsau
într-un ultim omagiu.
„A nu fi"...
Ei bine,
„a nu fi"
își pierduse sensul.
Fiecare spectator
a păstrat o scînteie
din flacăra inimii lui.

Florica NUBERT

Abonați-vă la revista

„O R I Z O N T"

Revista „ORIZONT" va reflecta, și în anul 1979, o gamă extinsă de probleme privind cultura, arta, politica, literatura, istoria literaturii, panorama literaturii universale. Rubricile sale cunoscute dumneavoastră vă vor aduce momente din istoria patriei, reportaje literare, afirmarea vieții teatrale, muzicale, plastice, a părții de țară unde publicația apare. Pe lîngă rubricile tradiționale, de etnologie, figuri bănățene, corespondență, top, sport, serial etc., revista va include și rubrici noi ca : excelsior, limbă și stil, mapamond, sublinieri etc.

Un abonament, deci, la revista „ORIZONT", vă poate oferi un prilej pentru lărgirea gamei de cunoștințe, pentru aprofundarea vieții spirituale a Timișoarei, pentru sporirea interesului preocupărilor **Dumneavoastră în linia literaturii, artei, culturii.**

SECȚIA ROMÂNĂ : 1. Zina nopții — PROGRESIV TM ; 2. Poemul patriei din noi — MIRCEA FLORIAN ; 3. Atunci e bine — METROPOL ; 4. La vatra românului — INTERLUDIU ; 5. Hanul ulciorului nesecat — MIRCEA BANICIU. **SECȚIA INTERNAȚIONALĂ :** 1. Mexican Girl — SMOKIE ; 2. Summer Nights — OLIVIA NEWTON-JOHN & JOHN TRAVOLTA ; 3. Who Are You — WHO ; 4. Three Times A Lady — COMMODORES ; 5. Provincia — DRUPI.

DE IARNĂ...

● De o delicată inspirație și o consistență melodică ce-i caracterizează mai toate înregistrările, sînt și piesele cuprinse în albumul cu titlu nostalgic **„Timpul a trecut fără să-mi dau seama"** al lui **Charles Aznavour.** „El a renunțat să cînte iubirea dulceagă, convențională (...). Lui îi place să descrie iubirea de zi cu zi, în scene de o realitate uimitoare" (J. Marny). ● Acum, în primele zile ale lui 1979, casa EMI Records lansează un single cu titlul **„La vie commence a 60 ans".** Interpretul ? **Tino Rossi !** ● Tot de curînd. Casa de discuri **„Fantasy"** (S.U.A.) e editat pentru prima oară un LP al popularului grup maghiar **„Omega".** ● La München, s-au bucurat de un marcant succes recitalurile **Big Band-ului Radioteleviziunii Române,** dirijat de maestrul **Sile Dinicu.** ● Ce mai aplaudă parizienii ? Cvintetul american **„Devo"** („rock dur și derutant, costume bizare" („L'Express", 1425). În schimb, cronicarii de specialitate constată că britanicii din **„Ultravox"** (leader, Brian Eno) **„s-au debarasat de violența sound-ului lor, în favoarea farmecului melodiei pe care însuflarii o repun în drepturi...".** ● Ne este anunțată noua componență a formației **„Roxy Music" :** Phil Manzanera, Brian Ferry, Andy Mc Kay și Paul Thomson. ● **Bob Geldorf,** solistul vocal al grupului irlandez **„Boomtown Rats",** anunță un lung turneu

top

prin Anglia, acum în ianuarie. ● După John Travolta și Olivia Newton-John, un alt duet în vogă : **Barbra Streisand — Neil Diamond,** cu piesa **„You Don't Bring Me Flower".** ● Recitalul parizian al lui **Eric Clapton,** susținut în Pavillon de la porte de Pantin, pe lîngă piese cunoscute, a cuprins și extrase de pe mai recentul său album, **„Slowhand".** ● **Showaddywaddy,** grup ce dispune de o largă posibilitate de abordare a unor piese complexe, e prezent din nou

în top-uri cu **„Pretty Angel Eyes.** ● Ne-a plăcut filmul TV. **„Valsurile Dunării"** realizat de **Aristide Buhoiu** în cadrul excelentului său serial duminical. **„Itinerarii europene".** ● Vă urează **„La mulți ani", Alla Pugaciova** (în foto), artista care anul trecut la Sopot a reeditat succesul debutului strălucitor cînd a cucerit **Marele Premiu** la Festivalul „Orfeul de aur", cu **„Arlequino".**

Petru UMANSCHI

PE DAN PĂLTINIȘAN...

sport

...îl întreb, întîlnindu-l deunăzi, adică anul trecut : **„Te surprind locurile ocupate în clasamentele „Orizont" pe 1978" ?.** „Da". **„Nu meritai ?".** „De ce să fiu ipocrit ? Meritam. Poate pentru constanță, în ce privește primii pe țară, iar în ierarhia județeană, poate aveai nevoie de-un fotbalist". **„Nu de aceea".** „Bine. S-a uitat cam repede ca-n campionatul trecut am luat „bronzul", am jucat în Cupa U.E.F.A.". **„Și nu se poate uita poziția modestă din toamnă".** „Și eu am jucat slab". **„Cînd ai greșit ?".** „La Tîrgoviște. Și, în parte, mi se datorează înfrîngerile, cele trei, de-acasă. Nu le reamintesc, de necaz". **„Totuși : ce se întîmplă cu Poli ?".** „Ce se întîmplă ?". „E în vacanță !... Lasă întrebarea fără răspuns ; doar atît e limpede vom sări. În final, cel puțin pe locul zece". **„Și cine va retrograda ?".** „F.C. Bihor, Chimia și U.T.A. Sau Corvinul". **„Ce-ai vrea în '79 ?".** „Să părăsim zona fierbinte. Și să joc într-unul din loturile naționale". **„Noi te-am și selecționat".** „Poate va citi și Ștefan Covaci. Oricum, voi împlini, în martie, 28 de ani. Îmbătrînesc...". **„Ce e cu fotbalul nostru ?".** „Vorbe — și nu fapte ! Dar eu nu pot dispune decît de propriile mele posibilități și ambiții. Ca urmare, doresc să joc mai bine, mai prudent, mai eficient. Ca și Poli". **„Să ne întoarcem la clasamente".** „Chiar te rog. Am și eu cinci propuneri. În ordine : Coman, Dobrin, Dinu, Sameș și Dumitru, care, totuși, rămîne un mare fotbalist". **„Un clasament timișean ?".** „Ordinea sportivilor din județul nostru începe, categoric, cu Dana Nuțu, după cum s-a și publicat în revista „Orizont". Dar, cum iubesc șahul, o voi provoca pe maestra internațională la o „miuță". Evident, după ce vom încheia campionatul pe locul promis : zece !". **„Succes" !".**

Teodor BULZA

rebus

Anotimp alb

ORIZONTAL : 1) Nămete — Zăpadă. 2) Răcire pînă la o temperatură apropiată pe punctul de îngheț. 3) Într-o venă ! — Limită pentru pătrunderea gerului — „Visul unei nopți de iarnă" (T. Mușatescu). 4) Toarce la gura sobei — Cafeniu-deschis. 5) Înghețate iarna — Cea mai frumoasă dintre muritoare ce-l însoțește pe Paris printre troiene (mit.). 6) Refrigerații — Pictor și grafician român, autorul tabloului „Iarna" (1881 — 1958). 7) Beriliu — Frig cumplit — Cu clopotei și zurgălăi trag sănîile noastre. 8) Imaculați — Plecate. 9) Patinoar cu tribune pentru spectatori — Acoperită de zăpadă. 10) Sciți ! — Încep un scris ilizibil ! Produs din vin. 11) De iarnă (fem.).

VERTICAL : 1) Produs în frig — Lasă „Urme pe zăpadă" (P. Everac). 2) Trag sănîile în tundrele boreale — Formează ceața. 3) „Zăpezile de acasă (I. Brad : fig.) — „Liniștea iernii" (R. Luca) 4) Începe „Irosirea zăpezilor" (I. Iuga) ! — Primele pîrtii ! — Sloiuri de gheață plutitoare la noi (reg.) ... 5) ... și uriaș bloc de gheață ce coboară de la poli plutind pe oceane și mări — Ca zăpada (masc.). 6) Înfrîngere ! ! — Merge cu capra — Sfîrșitul lui ianuarie ! 7) Localitate în Norvegia — Extras din prune ! 8) Timpul „zero", în expresie, pentru începerea Anului Nou — Insulină ! ! — Academician român, scriitor și militant pașoptist (1822-1892). 9. Frunză ce rămîne vestejită toată iarna pe ram. 10) Merge cu plugușorul — Zăpadă — Începe selecția ! 11) Înghețate la urmă ! — Conservă de pește.

Dicționar : OF, EVJE.

Viorel ABRUDAN

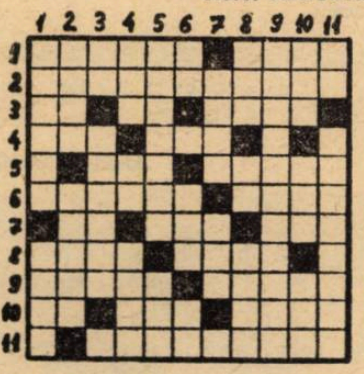

corespondența

Ștefan Florea Cristian : Interesează să exprimi ceva, dar **cum** constituie esența artei și timbrul estetic al expresiei. De la Anaxagoras, la Goethe, de la Goil la Vicente Alexandre, toți au făcut elogiul mîinii. Faptul că îl faceți și dvs. vă obligă la o expresie artistică adecvată.

Cerbu Nicolae : Nu orice fapt lingvistic este material estetic.

Ion Popescu : De abia acum am citit „Arhitectura". Sînt versuri notabile, care ne-au reținut. Sînt vii, incisive și poate prea sigure. Ele au o expresivitate nu prin natura lor, ci prin funcțiunea pe care o îndeplinesc V-am reținut „După sfîrșitul cîntecului". Mai trimiteți.

Gh. Felder : Poemele dvs. le-am descoperit tîrziu și ele ne-au reținut. V-am oprit ceva. Mai trimiteți.

Nicolae Vlăduț : Prea puține pentru a ne forma o opinie. Mai trimiteți.

M. Hărmăneanu : Versurile dvs. ne par prea obiective. Sînteți produsul cărților pe care le-ați citit. Nu vă exprimați atît de direct. Numai cei care nu caută nimic nu întîlnesc niciodată obscuritatea.

Barz Ioan Valeriu : Două poezii sînt insuficiente pentru a putea discerne. Mai trimiteți.

Petre Paulescu : Numele dvs. ne amintește de un poet de acum cîteva decenii. Să fie o simplă coincidență ori sînteți chiar dvs. ? Poeziile trimise sînt un excitant al imaginației și al spiritului cultural în limita spațiului de care dispunem, v-am reținut ceva. Mai trimiteți.

Ionel Bîdariu : Se observă că **cititi** puțină poezie. Încercați exercitii noi și trimiteți.

Andrei Caucar : Ultimele poezii primite marchează o deosebită energie lirică, o tresărire artistică în fața dramelor naturii. V-am reținut „Toamna". Mai trimiteți.

Iulian Rahianu : După o lungă gestație, poemele dvs. au devenit adevărate poezii ale freneziei, cu o emoție inefabilă, care produce adevărate vibrații. V-am reținut ceva. Mai trimiteți.

Erich Kotzebacker : Dvs. scrieți ceea ce se numește „poezie fragment". V-am reținut ceva piese. Fiți foarte atent să nu cădeți în manierism. Ar fi păcat.

Petru SFETCA

Prietenii revistei Orizont

Elegie de vară

Incendiu vegetal și setea ;
umerii dor, ochii mirați ai singelui
clipesc
doar sufletul, refugiat într-un crin,
scapă de lava incertă a cuvintelor ;

vara-n amiază — străvezie
ca o aripă de fluture ce și-a
pierdut culorile la zaruri ;
dincolo de privire
nu mai poți vedea nimic,
nici măcar că ești singur...
marea la un capăt de cerc
psalmodiază absentă ;

în palme, urma fierbinte
a dorului ;
cimpie fără fîntîni
duci în spate păuni de insomnii,
praf de stele de care umerii tăi
s-au lovit fără veste ;

să vrei să pipăi cu degete febrile
lumina, pe cerul gurii să vrei să strivești
carnea unui fruct imaginar :
iată nașterea elegiei

PETRU VĂLUREANU

Întoarcerea risipitorului

În lungi tăceri de seară
Cînd vîntul bate-n geamuri
Cu degete de aer
Psalmodiind în ramuri
Singurătăți polare
Așteaptă-mă-n pridvorul de datini dat
Femeii
Veghind eterne-ntoarceri
La calm cămin de inimi
Căci eu risipitorul
Plecatu-n lume veșnic
Trist prăfuit și-n suflet
Cu umbra aspr-a serii
Cînd voi împinge poarta
Închisă spre uitare
Pe inimă scrișnindu-mi
Țițîna vremii-n plînset
Te voi găsi
Cu luna culcată la picioare
Eternă și femeie

Argonauți

E necesară-n noi puțină teamă
Și-un răsărit în visul verde-al mării
Pe luciul apei luneca tristețea
Cu ochiul meu la cîrma depărtării
Eram noi doi navigatorii mării
Pe cart pe rînd și-ncrucișînd în stele
Comori tîrzii din depărtate țărmuri
Și-ascunse-n cala tinereții mele
Eram noi doi navigatorii mării
Și echipaj doar anii dați uitării.

GH. FELDER

Răstimp

Viață a mea
pleoapă ridicată
de pe ochiul
smuls din somn
ostenit de lumină
ochiul se-ntoarce
la visele
înșirate pe etajeră
ca de pe bibelouri
le șterge praful
așternut între timp.

ERICH KOTZBACHER

Toamnă

Ne sapă-n aer trupul
doamne cîte goluri rămîn
dacă păsările cad
dacă e toamnă
în templu ard cuvinte
trec caii flăminzi
peste izvoarele timpului
cîntă porumbiștile
dincolo de sat
se uscă mormintele.

ANDREI CAUCAR

Aleksander Omiljanowicz

FANTOMA DIN CODRII BIALOWIEZEI (XI)

Cresc oare suspiciunile ?

...u discutat în trei : colonelul Schmaelsilleger, maiorul Zavelly și căpitanul Clauser. În fața lor, pe masă, se afla un dosar cu inscripția „Geheim". În el se aflau actele locotenentului Stanger

— Ați controlat deci prezentarea lui la comandamentul din Grodno și Bialystok? — întrebă colonelul Schmaelsilleger pe maiorul Zavelly.

— Am controlat. Mi s-a confirmat că a fost

— M-am uitat încă o dată prin documentele lui. Rapoartele de pînă acum — continuă colonelul — nu conțin puncte neclare. De altfel, în activitatea noastră trebuie să fim în permanență vigilenți și să avem suspiciuni față de oricine. În acest moment nu avem nici un motiv ca să-l bănuim. Se poate, oare, să-l fi racolat bolșevicii ... Știu eu?

— Putem presupune aceasta — interveni căpitanul Clauser.

— Putem și chiar trebuie. În discuția purtată cu el, am încercat să sondez unele lucruri — adăugă Schmaelsilleger.

— Și? — întrebă Zavelly

— Nimic. Este obosit. Locul unde va lucra îi e indiferent. A amintit de Bialowieza, dar așa în treacăt.

— Ați hotărît ceva, domnule colonel? întrebă Zavelly.

— Deocamdată nimic. Din ziua în care s-a prezentat la mine, mi se raportează în permanență despre fiecare pas care-l face, despre întîlnirile și discuțiile pe care le are. Este uniformă, a fost la frizer. A dormit, a băut puțin la cazino...

— A întrebat ceva, pe cineva? — se amestecă Clauser

— Nu. Cel mult despre cunoștințe. Ascultă ce i se povestește. Despre peripețiile lui vorbește puțin.

— Poate, totuși, ați hotărît ceva, domnule colonel? întrebă din nou Zavelly.

— Nici eu nu știu cum să-l folosesc.

— Atunci îl iau la Bialowieza, ca ofițer pentru misiuni speciale, spuse Zavelly. Greul lucrărilor operative, anchetele, descifrarea rapoartelor s-au mutat acolo. Am nevoie de translator. El știe rusa și polona, se descurcă cu lituaniana și bielorusa. Îmi va fi de mare folos

— Totuși, o bucată de vreme va trebui să nu-l pierdem din vedere. Răul nu doarme — interveni Clauser.

— Să se facă însă în mod discret, deoarece este un om ambițios și nu trebuie să-l ofensăm cu bănuielile neîntemeiate — îi preveni colonelul. — Chiar azi voi spune să se completeze ordinul de numire a lui Stanger, ca ofițer pentru misiuni speciale, pe lîngă dumneata, domnule maior. Mîine, domnilor, veți merge cu el să căutați documentele despre care a vorbit — încheie discuția Schmaelsilleger.

Secretul buncărului

Mașinile urcură de Drohiczyn. Șoseaua cobora, aici, printr-o curbă în vale, atingînd aproape malul Bugului. În mașina din față, lîngă șofer, se afla Stanger, iar pe bancheta din spate, maiorul Zavelly și căpitanul Clauser. În urma lor venea o mașină de front, în care se aflau cinci geniști. Pe deal, lîngă Zajecznik, Stanger spuse șoferului să oprească.

— Am ajuns? întrebă Zavelly

— Un moment, domnule maior, să mă orientez pe hartă — îi răspunse Stanger, uitîndu-se o clipă pe harta de stat major. — Nu, domnule maior, mai sînt cinci kilometri — adăugă după un moment de gîndire. Putem să mergem.

Mașinile porniră. De după coline se iviră ciuntiturile hornurilor smolite și ruinele arse ale satului Slochy Annopolskie.

— Aici. Oprește. Stanger îi făcu semn șoferului.

— Precis e aici? — întrebă Zavelly.

— Da, domnule maior. Căutările le vom începe de aici

— Cred că nu ați uitat pariul? În seara asta vom bea coniac și vom lua o masă bună, în contul dumneavoastră — îi spuse Clauser privindu-l ironic pe Stanger.

—Sînteți de părere că am pierdut deja?

— Dacă vom găsi documentele, atunci nu. Dar eu nu cred că le veți găsi. Bolșevicii au știut să le ascundă

— Ajunge! le spuse Zavelly întrerupînd altercația. — E păcat să pierdem timpul cu presupuneri. Mai bine căutăm.

O porniră în sus. Geniștii veneau, în urma lor, purtînd cu ei rîngi mici de fier, lopeți și detectoare de mine. De pe colină se desfășura în fața lor priveliștea largă a văii Bugului, cu dealuri împădurite, presărate cu sate pe malul opus al riului. La poale se întindeau dărămăturile afumate ale satului Slochy. Stanger privi cu atenție. Mai fusese aici o dată, însă noaptea, așa că atunci nu avusese posibilitatea să rețină peisajul.

De pe vîrful colinei pe care se aflau se zăreau zidurile poroase ale buncărelor.

— Începem de aici — spuse Stanger, indicînd cu mîna spre un adăpost. O porniră în urma lui. Buncărul avea o parte din pereți, tavanul și ușa sfărîmate de sufluI unei explozii. Deschizăturile de tragere erau înnegrite de fum.

— Aruncătoarele de foc — remarcă Clauser.

Pătrunseră în interior. Se mai simțea încă mirosul greu de arș și de cadavre. Clauser lumină podeaua cu lanterna, apoi tavanul și pereții.

— Ce scrie aici? — i se adresează lui Stanger, îndreptînd raza de lumină spre o inscripție zgîriată pe perete.

— „Aici s-a apărat grupul locotenentului Zavikov... Toți vom muri ... Dusmanul nu va pune mîna pe noi! Moarte fasciștilor! Victoria va fi a noastră!" — citi rar Stanger.

— Nesocotință și propagandă bolșevică — spuse scrîșnind Clauser, părăsind locul acela deprimat.

serial

Mergeau acum de la buncăr la buncăr. Genîștii controlau cu aparatele lor prin tufele care creșteau în împrejurimi. Orele se scurgeau, iar căutările nu aduceau nici un rezultat.

Toți erau sfîrșiți de oboseală însă Stanger nu se dădea bătut. Îi conduse mai departe prin satul Slochy în direcția Siemiatyczului. În ușa unei pivnițe zăriră o femeie care se retrase în grabă la vederea lor

— Strig-o! — Zavelly îi făcu semn lui Stanger. — Întreab-o, cine a dat foc satului.

Cînd se opri în fața lor, tremurînd toată de spaimă, Stanger îi repetă întrebarea pusă de Zavelly. Țăranca își mișcă buzele fără să scoată un sunet. Stanger o întrebă din nou.

— Nemții, domnule

— Frontul? Războiul?

— Nu ..

— Unde sînt oamenii?

— Acolo — Arătă cu mîna spre luncă.

— Muncesc?

— Nu. Morți. Cincizeci și opt. Și bărbatul meu, cu doi feciori. Eu sînt bătrînă ... — În ochii femeii sclipi ura

„Dacă aș putea să-i spun cum mă frige și pe mine uniforma asta Că și eu ..." — se gîndi Stanger, privind-o în ochi. După ce traduse totul în germană Clauser îi spuse:

— Numai în felul acesta vom putea să ne consolidăm stăpînirea mișcarea noastră sfîntă printre acești înapoiați

Ceilalți nu luară cuvîntul la acest subiect. Merseră mai departe, în urma lui Stanger, care îi conducea din nou spre colină. Aici ordonă să fie cercetate două buncăre. Se împărțiră în grupe. Genîștii sondau mai departe pămîntul cu aparatele lor urmărind cadranele.

În românește de

Anda și Nicolae MAREȘ

(Va urma)

NOAPTE PARADISIACĂ

În misterul insondabil și somnolent al adierii pierdute,
În groaza pe care-o produce privirii mele lumea din jur,
În mediul de tenebră neagră care în această noapte ordonă,
Îmi simt sufletul ca o durere străină sfâșiată fără răgaz,
Lumina înlăuntrul meu devine mai gravă, îmbătrînește și se oprimă
Și am în exprimarea cuvintelor mele visul unui poet.
Nu știu ce misterioase patimi se adîncesc în muzica mea suferindă ;
Nu știu ce teribile anxietăți pieptul meu doară fără încetare bolborosește,
Nu știu ce duioșie involuntară mă învinge și mă devoră.
Este o neliniștită furie de rit fantastic în dorințele mele umflate,
Este o durere senină care suspină ca prin vis vreun nume...
Eu știu că am nevoie în noaptea asta neagră de umbra unei iubiri !
Un nobil vis care-ar liniști durerile mele imaculate...
Cu mîini limpezi care le-ar lua pe-ale mele în tămăduitoare suspine...
Cu ochi negri care se adîncesc fecund în străfundurile mele rebele...
Cu un tors care și-ar oferi formele poemului meu suav...
Cu buze cărnoase care le-ar simți pe ale mele în extaz înălțate...
O femeie frumoasă în noaptea asta alături !...
Eu nu știu ce-aș face !

FANTASTICA ILUZIE

Tie, dragoste oprită

Prizonieră în sufletul meu vei fi pentru totdeauna,
Prizonieră înăuntrul meu ca o răsuflare a mea,
A mea va fi gura ta cu expresie tristă și bună,
Ale mele vor fi mîinile tale cu piele catifelată și moale
Și sărutările tale fecunde tot ale mele vor fi.

Această dragoste care mă arde și-n visurile mele se zbate
Nu e o pasiune dintr-acele ce-ntîlnești oricînd în viață;
Există în mine o ființă care adoră farmecul vorbelor tale,
Nebuniile de copil, inima ta devotată...

Iată de ce în noaptea asta de nori negri și-adînci,
Cînd ai lăsat în mine un parfum nențeles,
În adăpostul meu fără lumini, mi te-amintesc...
Iată de ce în această ambianță de simbolic calm,
Gîndul meu te evocă pe tine...

DIN POEZIA CUBANEZĂ

Raul Gomez Garcia

(1928—1953)

Se împlinesc douăzeci de ani de cînd, pentru prima dată în emisfera occidentală, ieșea victorioasă, după un lung proces de lupte și sacrificii, revoluția cubaneză. Se anunțau zorii unei vieți noi. Pentru ca această viață să devină o realitate, mii de oameni au trebuit să-și sacrifice bunul lor suprem — viața. Și au făcut-o cu măreția gestului simplu, pornit din inimă.

Între aceștia a fost și poetul Raul Gomez Garcia, erou al asaltului asupra cazărmii Moncada, în acea zi glorioasă de 26 iulie 1953, sub conducerea comandantului Fidel Castro.

O dată mai mult, un poet a dovedit că versul său înarmează omul spre a se înălța spre culmile încă neatinse, și că nu există fericire mai mare decît aceea de a ști că prin sacrificiul tău drumul spre fericire devine mai scurt. Și Raul Gomez Garcia a dovedit-o prin însăși viața sa.

Lasă-mă să te visez... Lasă-mă să te ador...
Dacă sărutul tău încă nu este al meu... Dacă buzele tale mă opresc,
Dacă mîinile mele nu pot să-ți mîngîie mîinile,
Dacă sînt condamnat să te văd fără ca ochii tăi să fie ai mei,
Lasă-mă să te visez cu nebună iubire...

NOCTURNĂ

Te vedeai cu albii crini în mînă
Contrastînd cu-ntunericul nopții...
Cu buzele întredeschise și privirea scînteietoare,
Ca Stelele Nordului...
Mă priveai... Mă priveai cu frenezie,
Cu sufletul trist, întemnițat.
Marea aprinsă și limpede
Rupea furioasă coastele cu valurile-i încinse
De o dragoste de infinit. Iar tu priveai,
Priveai nisipurile întinse,
Gura ta smîntită a venit la fereastra visului meu :
... Sărută-mă... ! Sărută-mă... !
Și eu ezitam...
Pentru că pasiunea-ți amară
Era o crudă otravă...
Mă rănea înlăuntrul sufletului meu neodihnit.
Furie latentă dorința-i era,
Mai mare ca însăși viața.
Mi-a căzut în brațe asemeni sirenelor.
Din desfătarea poemului.
Stăruia neîncetat și sălbatic
Sub privirile lunii... Noaptea aceea
De dureri inutile...
Valurile, luna, umflatele astre pulsînd,
Astrele ce ațiță focul nendurător,
M-au împins între cei ce gustară
Amorul impur.
... Și atunci mi-am întors fața !...
Văzînd-o implorînd, încă în genunchi, sărutul din urmă...
Și mi-a spus : „Vreau să fie o noapte fără seamăn, de fericire".

Dar aripile mele nu se-nălțau,
Sufletul meu zguduit, suferind groaznica
Suferință ascunsă a neiubitei femei.
N-o puteam strînge cu brațele-mi largi,
Nici dorințele să i le omor cu sărutările mele.
O !... Cît de ticălos îi era sîngele !...
Încă mă privea cu ochii ei mai negri decît păcatul.
Cu sufletul ei, fără suflet, pentru că nu avea
Lumina aceea de albaștri luceferi...
... Și-a izbucnit în plîns...
Atunci sufletul meu n-a mai putut rezista
Și-a cedat vrăjilor gurii ei dulci ca armonia grelelor flori...
Și mi-am rupt buzele de mugurii ochilor ei...
Și i-am strîns în brațe carnea de flăcări,
De impuritate nebună...
Nu mă mai privea... Nu mi-a mai vorbit.
Credeam că dormea în largile falduri ale visării fierbinți,
După ce mă-atrăsese să-și aline
Amorul impur...
I-am luat mîinile... Erau mai reci ca uitarea !
Ce se-ntîmplase în-amarul ei suflet ?...
... Trezește-te... Maria ! Maria !
Dar nu răspundea... ochii ei priveau în straniu extaz
Lumina incertă a dimineții.
I-am căutat sărutările, plînsul ei prefăcut și fruntea impură...
Dar totul era inutil... ERA MOARTĂ DEJA ! ! !

În românește de
Zaira SAMHARADZE

consemnări

Poezia lui AUREL RĂU, în greceşte

Volumul lui Aurel Rău, **Poezii**, a apărut la Editura NEA SKEPSI (director Hristos Koulouris), în traducerea lui Kostas Asimakopoulos și a Antiței Augoustopoulos-Jucan. Poetul român ne este prezentat într-o prefață docță de Kostas Asimakopoulos, cunoscut popularizator al literaturii române în Grecia, iar apreciatul critic literar Nicolae Manolescu semnează postfața.

Vrem să notăm, încă de la început, faptul că un poet liric al unei reflecții și sensibilități meditative, care cultivă prin excelență o poezie de natură cerebrală, ca Aurel Rău, nu este ușor de pătruns, și cu atît mai mult de tradus. Cu toate acestea, efortul traducătorilor nu poate fi decît salutat, căci are meritul incontestabil de a fi surprins timbrul vocii lui Aurel Rău și de a-l fi păstrat în toate variațiile sale, în unitatea sa profundă care dezvăluie totodată o mare varietate. Citind cele peste 40 de poezii, în variantă grecească, incluse în volumul de față vom sesiza acea filtrare prin intelect, acel vers care oscilează între notații dense și laconice de o nuanță epigramatică, ce nu lasă loc declarativismului, ostentațiilor, zgomotului. De aceea, poezii ca : **Elegie lîngă zăpadă, Fructele pădurilor, Portret, Baia lui Alexandru, Spătarul Milescu, Grota urșilor** și altele, invită cititorul grec la o meditație asupra vieții și istoriei, creînd acel cadru sobru caracteristic autorului **Turnului cu ceas** și al **Cuvintelor deasupra vămii.** Este o notabilă realizare crearea acestei atmosfere de sobrietate și în traducerea grecească, sobrietate de care vorbea, cu toată autoritatea lui, Eugen Barbu în **Poezia română contemporană**, „disecînd" opera poetică a lui Aurel Rău.

Cu toate aceste incontestabile merite, însă, semnalăm, cu cea mai bună intenție, și unele neconcordanțe cu atmosfera originalului, ca în poeziile **Înspre 50 de ani** și **Biografie.** Astfel, întîlnim folosirea formei prezentului indicativ, pers. a 3-a sg. de la verbul „a umbla", în loc de pers. a 2-a sg. al modului imperativ, sau folosirea cazului nominativ, în loc de vocativ, la expresia „frate statornic" (poezia **Înspre 50 de ani**). Sau folosirea perfectului compus în loc de imperfect de la verbul „a plînge", așa cum este în original (poezia **Biografie**). De asemenea, după opinia noastră, poate era nevoie de o selecție și mai riguroasă a poeziilor, lucru care ar fi imprimat și mai profund acea notă cerebrală, distinctă și polifonă, acea sete de ideal și perfecțiune, prin care se particularizează creația lirică a poetului Aurel Rău.

Parafrazînd pe Anghel Dumbrăveanu, cînd se referea, în 1972, la traducerea în românește a lui Kavafis de către acel român, învesmîntat și-ntr-un costum grecesc, care este Aurel Rău (referință reprodusă integral pe coperta acestui volum în greacă pe care-l prezentăm acum aici), putem afirma în încheiere că, prin munca și arta lui Kostas Asimakopoulos și a Antiței Augoustopoulos-Jucan, poetul român, Aurel Rău, devine un cetățean al literelor grecești. Și bineînțeles și al satisfacției noastre spirituale. Fie ca astfel de bucurii de profundă emoție să fie cît mai des primite de cerul albastru al veșnicei Elade.

Andreas RADOS

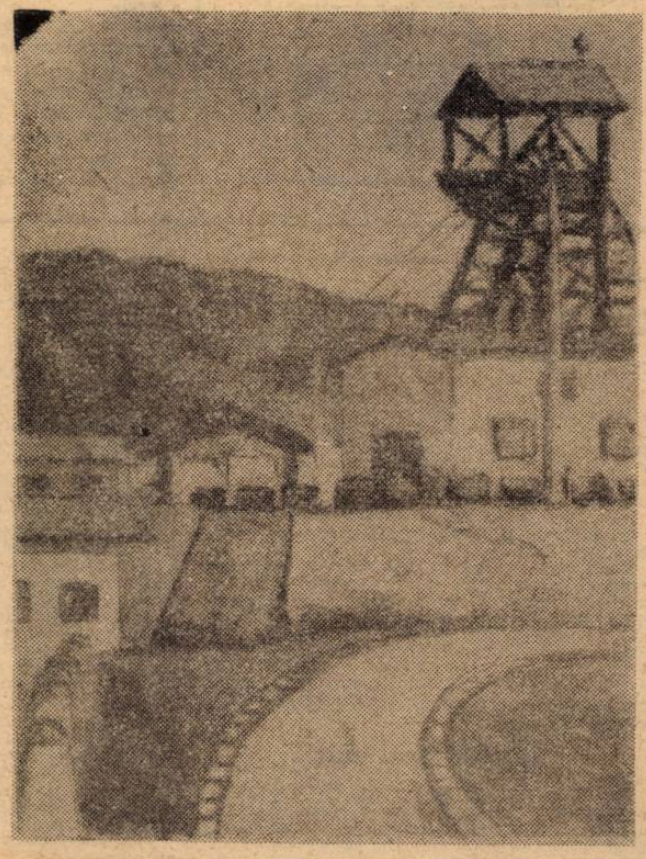

L. V. GAIDOȘ — „Puț extracție"

caleidoscop

AFORISME spicuite din hebdomadarul iugoslav „NIN" :

● **Pe fruntea înaltă a înțelepților am citit „închis pentru inventar" !**

● **Nenumărați oameni de seamă și-au jertfit viața, ca s-o trăiască din plin după moarte !**

● **Încă nu s-a rezolvat problema cererii și ofertei în ceea ce privește umanismul : oferta e mult mai mică.**

● **Cu cît dirijorul are mai puțin talent cu atît bagheta lui e mai lungă !**

OPTIMISM COSMIC. „Tot ceea ce teoretic era posibil, practic s-a și realizat, indiferent de greutățile care au trebuit să fie învinse (...). Un lucru e clar însă : ființele raționale ale viitorului, descendenții noștri vor putea cunoaște și vedea totul. Dar ei nu vor semăna cu niște zei, căci niciunul dintre zeii pe care-i puteau imagina n-a avut o asemenea putere pe care vor avea acești adevărați stăpîni ai cosmosului" — spune Arthur Clark, unul dintre cei mai valoroși scriitori de literatură științifico-fantastică. E salutar optimismul său, chiar dacă în același articol din „Nika maladioji" (U.R.S.S.), din care aflăm, tot Clark ne informează că numărul stelelor din Calea Lactee este de zece mai mare decît numărul celulelor din corpul nostru !

RASISMUL ÎN PRACTICĂ. Un vagabond care a suferit un atac de cord n-a putut fi internat într-un spital din Johannesburg, întrucît era atît de murdar încît nu s-a știut dacă e alb sau negru. Spitalul era rezervat numai albilor. Bolnavul a fost primit numai după ce s-a constatat că, la spălare, are pielea albă. Reflecția unui gazetar la acest caz : „e greu să fii vagabond printre rasiști" !.

● În Iugoslavia, scriitorul care a bătut toate recordurile în ceea ce privește numărul de ediții și tiraj ale unei singure cărți, în anul 1978, a fost, fără îndoială Miodrag Bulatović, prozator tradus în peste 30 de limbi. „Oameni cu patru degete" se cheamă „recordul" stabilit de Bulatović, adică romanul cu 7 ediții, ultima editîndu-se în 120.000 exemplare !. Un alt roman de același autor, „Războiul a fost mai bun", se află la a 3-a ediție. Deocamdată...

ION ARIEȘANU (Redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct)

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.90

BIBLIOTECA „ASTRA"
BIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

CRIZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

DOINA SĂSĂRMAN „Fata cu crizanteme"

La 120 de ani, Milcovul...

Marile evenimente care leagă la un loc istoria poporului și o fac să fie numai într-un anume fel, răspund chemărilor cele mai adevărate ale sufletului acestui popor, pe măsura spiritului și ființei sale. Cifra rotundă a anilor ne va întoarce mereu, deceniu după deceniu, în dreptul clipei de sărbătoare cînd, spre a ne cuprinde cu înțelesurile ei, cu marile ei deschideri spre vremea noastră, vom rememora viețile eroilor, fața evenimentelor, rostuirea trecerii spre împlinire a unei mari istorii. Aceștia sîntem.

În fiecare an, cu fiecare treaptă de istorie urcată spre străfundurile rădăcinilor noastre, ne vom descoperi mîndri și demni, conștienți pe tot ceea ce am fost, pe tot ceea ce sîntem, cu pereții memoriei noastre purtînd chipurile marilor oameni-eroi, portrete votive în mici ocnițe de suflet, Ștefan după Mircea, Ioan de Hunedoara, apoi Mihai Viteazul, mai întîi Doja, apoi Horia, Cloșca și Crișan dar jertfe nu fără schimbare,... în ordinea veacurilor, cum s-au așezat să apere, să-și apere drepturile ori să înalțe una și aceeași casă a acestui popor. Din locurile lor, marii eroi ne privesc cu aceleași fapte mereu, cu o nestrămutată credință în unitatea, pacea, prosperitatea și slobozenia acestui popor, ca o urare prin care se întîmpină cu veacurile care vin. Din locurile lor, marii eroi privesc spre noi cu o nestrămutată credință în puterea noastră vie, în voința noastră de pace și bunăstare.

În milenarul cîmp al istoriei noastre ne aflăm, deci, la o sută douăzeci de ani depărtare de locul numit Unirea Principatelor Române, de frumosul chip al colonelului Alexandru Ioan Cuza, ales domn să fie simbolul voinței de unire a românilor de pe cele două maluri de Milcov. Muntenii, moldovenii... La jumătatea distanței de vreme, dintre noi și clipa alegerii ca domn a lui Cuza în ambele Adunări Elective, de la Iași și București, se află Alba Iulia, cu efigia țăranilor din Galtiu, Stremț, Mihalț... cu efigiile moților și bănățenilor prezenți printre cei 100.000 de oameni în Marea Adunare Națională, sorbind din buza vremii clipa imens dilatată a împlinirii visului de veac...

Le rememorăm pe toate așa cum au fost, oprindu-ne cînd și cînd în dreptul fiecărui mare erou al neamului, să ne întrebăm, să ne spunem: Noi încă putem face mai mult pentru că trăim acum, astăzi, și fața evenimentelor vieții noastre mai este încă în mișcare, în devenire; putem face mai mult pentru că sîntem în pace, în unitate și dreptate iar întreaga energie a noastră trebuie să o folosim numai și numai pentru prosperitatea poporului, pentru fericirea lui, căci iată, se poate ca un întreg popor să se gîndească mai întîi la fericire, la fericirea lui și a urmașilor lui și să lupte pentru aceasta.

Din capătul acesta de istorie, răspundem chipului de peste veac, eroului exemplar care-a învățat generații la rînd ce înseamnă demnitatea, mîndria; eroului care ne-a purtat de mici alături, prin toate bătăliile în care a învins, în care a pierdut, să ne învețe cu locul vetrei noastre, cu vînturile care-o bat; lui și celor ce vin le răspundem cu sentimentul puterii viului, prin fiecare faptă de-a noastră, prin strădania continuă spre mai bine, spre mai bun, prin treaza noastră participare la viața României de azi.

Paul Eugen BANCIU

CRIZANT 2

● (565) ● 11 ianuarie 1979 ● SERIE NOUĂ
● anul XXX ● 8 pagini 1 leu ●

convorbiri

Cu violoncelista ALEXANDRA GUȚU

Numele violoncelistei timișorene Alexandra Guțu s-a impus în viața muzicală națională și internațională ca al unei interprete deosebit de talentate. În palmaresul artistei figurează premii ale unor prestigioase concursuri internaționale (**Pablo Casals** — Budapesta, 1973, **Francesco Serato** — Bologna, 1974, **Gaspar Cassado** — Florența, 1975, **Primăvara la Praga**, 1976, **Cîntarea României** — 1977). Bogatul repertoriu al artistei cuprinde lucrări de Beethoven, Boccherini, Brahms, Dvorak, Haydn, Saint-Saëns, Schumann, Vieru, Vivaldi, piese de Bach, Beethoven, Berger, Brahms, Britten, Debussy, Enescu, Feldmann, Kodaly, Mendelsohn-Bartholdy, Schubert, Richard Strauss. A întreprins turnee încununate de succes cu Filarmonica din Timișoara și din alte centre în numeroase țări din Europa și de pe alte continente. Prestigiul său a crescut după ce a urmat cursuri de specializare la Paris cu profesorul Joseph Calvet (1973) și la Salzburg, cu celebrul violoncelist Antonio Janigro. La 10 octombrie, anul trecut a susținut alături de Filarmonica din Iași un concert timp de șase săptămîni prin marile orașe din S.U.A. și Canada.

Convorbirea noastră a avut loc în seara cînd a interpretat pentru publicul timișorean partea solistică a **Concertului în la minor pentru violoncel de Saint-Saëns.** Deși îmi apare calmă, chipul spiritualizat și vocea delicată, melodioasă, trădează încordarea, momentele de concentrare pe care le străbate. Îmi spune repede că pentru dînsa muzica este „un mod de a fi, de a exista", că violoncelul „e toată iubirea mea", că dedică studiului instrumentului cîte patru ore zilnic. Nu e prea mult? întreb, la care mi se răspunde că nu și că în timpul concursurilor exersează și mai mult, pînă și opt ore! Singura pauză pe care și-o îngăduie e în timpul concediilor, cînd își impune o... vacanță totală. O întreb despre travaliul său artistic. Cum se desfășoară?

— Ca un studiu foarte complex. Îmi încep programul cu o „încălzire", altfel anostă, cu game și alte exerciții fizice, între care și genuflexiuni, destul de puțin plăcute. Dar instrumentul mi le impune. Asta pentru îndeminare. Apoi urmăresc să mă țin la zi cu tot ce e nou pe plan mondial. Nivelul tehnic al interpretării a crescut, de unde atîtea probleme, deloc ușoare.

— Mi-ați putea enumera cîteva probleme ale stilului modern?

— Cum să îți explic... stilul modern de interpretare e mult mai rațional, mai sigur, clădit foarte temeinic. Nu se mai admite azi cîntatul intuitiv.

— Se poate deduce din asta că talentul prin sine însuși nu mai este suficient?

— Talentul este totdeauna presupus. Important este însă să-ți fie descoperit la vîrstă foarte acceptabilă și de către un pedagog care să te știe purta pe un drum bun. Apoi e foarte important să acumulezi mult înainte de a da. Și un artist trebuie să dea totul!

— Ce ați include în sfera talentului?

— Auzul muzical, sensibilitatea, inteligența artistică, adică acele calități prin care poți simți și trăi cît mai profund muzica. Dar ca să convingi și pe alții, trebuie să afirmi aceste aptitudini, fie de unul singur, fie sub îndrumarea cuiva. Și n-ai decît sunetele ca să te exprimi.

— Cunoscînd acest handicap, care este al muzicii, aveți trac?

— Depinde în ce stare mă aflu. O emoție, mai mare sau mai mică, mă încearcă, oricum. Dar prin exercițiul apariției pe podium tracul dispare. Te ajută voința și siguranța de sine. Iar cînd începe muzica, uiți de toate din jur.

— Cînd cîntați simțiți că arta dv. ajunge la oameni?

— Detectez starea de tensiune și atenția publicului în momentele de pauză, cînd pur și simplu aud liniștea, și cînd înțeleg că spectatorii își țin respirația, ca să asculte într-o perfectă concentrare. Apoi mai sînt și aplauzele...

— Cui datorați mai mult în cariera dv. artistică?

— Am avut doi profesori. Întîi, cel ce mi-a descoperit vocația: profesorul Simion Zimmer, de la Liceul de muzică din Timișoara. Nu voiam să fac muzică, pe vremea aceea... Dar el a insistat mult. Îl prețuiesc pentru caracter, pentru stăruința sa, pentru corectitudine. Cel de-al doilea, profesorul Serafim Antropov, un foarte mare muzician, îmi dă și astăzi sfaturi. E un om deosebit de cult, de sensibil. Mă duc și-acum să-i cînt. Soții Antropov îmi sînt părinți spirituali, mie ca și altor foști studenți.

— A existat vreun eșec în viața dv. artistică?

— Nu cred să fi existat așa ceva. Doar un an de delăsare, la început.

— Să fie și meritul orchestrei în care cîntați?

— O, desigur. Mă simt foarte bine în acest colectiv. M-au ajutat cu toții să capăt încredere în mine, să răzbat. Cu frecventele mele plecări pentru concursuri și concerte, n-ar fi mers atît de ușor. Am lipsit mult, dar niciodată n-am auzit vorbe de reproș. Dirijorii m-au ajutat să-mi rodez repertoriul, să-mi cîștig rutina scenică. M-au încurajat cu toții, au avut încredere în mine, în talentul meu.

— Pasiunea pentru muzică vă lasă timp liber?

— Firește. Am prieteni, iubesc societatea, îmi place și să dansez, citesc, ascult muzică, mă plimb. Îmi place și lucrul de mînă.

— Pentru că e deconectant?

— Poate. Îl găsesc foarte plăcut, pentru degete, pentru mîini.

— Cum va fi concertul de astă-seară?

— Va fi un concert frumos, romantic, de-a dreptul dulce. Sper să fie un spectacol bun. Deși sînt între două drumuri, cu un repertoriu de o cu totul altă factură, pregătit în ultima vreme. Dar l-am cîntat mult în Cehoslovacia.

— Stimată Alexandra Guțu, dacă ar fi să vă prezentați singură și în puține cuvinte, ce ați dori să menționați despre dv.?

Întrevederea și desenul realizate de

Simona-Grazia DIMA

(Continuare în pag. 6)

remember

Într-o privire de pasăre fermecată

Pentru mine, vara care a trecut a fost mai bogată-n culori decît oricare alta, iar faptul nu se datorește vreunui spor de producție în atelierele vegetale ale naturii, ci aventurilor mele în fanteziile culorilor Virginiei Baz Baroiu, această mare acuarelistă a timpului nostru. Spunînd mare acuarelistă, cineva, un spirit mai sagace și sceptic, ar putea suspecta afirmația mea, punînd-o pe seama unui verbalism necontrolat, dar mie dacă îmi displace ceva pînă la repugnanță este tocmai inconștiența și lipsa de rigoare în exprimarea limbii române.

Mergînd mai departe, aș spune că întîlnirile mele cu acuarelele din expoziția de la Galeria de artă Helios din Timișoara (și cu alte lucrări, ce nu au fost expuse din lipsă de spațiu) mi-au dat sentimentul că Virginia Baz Baroiu concurează natura, în veșnica ei căutare de a preface roca, lumina și apa în culori și arome, așa cum s-a spus că Balzac — prin captivanta lume a Comediei umane — concurează starea civilă.

Virginia Baz Baroiu, care visează lucrînd de două decenii în cetatea Timișoarei și ale cărei expoziții m-au atras tot mai mult între aderenții ei, este astăzi o artistă în piscul demnității și plenitudinii talentului, o personalitate cu totul ieșită din comun. Această expoziție atrage atenția că Virginia Baz Baroiu a părăsit teritoriile mișcătoare și uneori înșelătoare ale unor începuturi prelungite, care păreau o spune că sîntem în prezența unei artiste sensibile, dar fără foarte mari aspirații. Nivelul artistic atins acum mi se pare că înlătură nu numai orice dubii, ci și orice[illegible]ecieri de circumstanță, dic-

Anghel DUMBRĂVEANU

(Continuare în pag. 8)

cronica literară ● poezie ● proză ● critică ● cronica literară

Nichita Stănescu

Epica magna

Editura Junimea, 1978

Înaintea acestui volum, Nichita Stănescu a publicat în Biblioteca pentru toți, sub titlul **Starea poeziei**, o retrospectivă așa-zicînd antologică a întregii sale creații. Aurel Martin, în prefața **Nichita Stănescu sau starea poeziei**, încearcă să fixeze caracteristicile acestei poezii, mai ales sunetul ei propriu. Au făcut-o mulți alții, aproape toți fiind de acord că ne aflăm în fața unei mari poezii, continuînd cu mijloace moderne marele lirism românesc. Nu este cazul să reluăm argumentele pro și contra, nici să refacem drumul acestei lire ce a atins apogeul, așa cum arătam în cronica la acest volum, dăruind literaturii noastre o poezie esențială, în care dialectica eu-non eu, ființă-neființă se poate urmări pe diverse planuri, în numeroase direcții, toate sub semnul unei conștiințe poetice constituite. Volumul se încheia cu o **Baladă**, iar noul volum, **Epica magna**, anunțat de mai mulți ani, mi l-am imaginat ca o cotitură în poezia sa amenințată de manierism, ca un salt către o altă modalitate poetică.

Fără îndoială, Nichita Stănescu a atins cu lirismul său de pînă acum o treaptă înaltă și dacă actualul volum n-a urcat mai sus, el nici nu a coborît. Oricine parcurge această **Epică mare** (de ce nu **Lirica magna**, poetul fiind prin excelență un liric), tipărită în barocе condiții grafice (potrivite liricii baroce din volum, înțelegînd prin acest cuvînt nu numai o stare existențială, dar și o aglomerare de elemente eterogene nu suficient asimilate), cu o supra-copertă inutilă de vreme ce reproduce coperta și cu tot atît de baroce ilustrații de Sorin Dumitrescu, va întîlni temele centrale ale universului său liric. Și dacă, așa cum spune un comentator al barocului, Claude-Gilbert Dubois, se pot sesiza în cazul acestui controversat „stil", **„profunzimile aparenței"**, operația este valabilă și-n cazul Epicei **magna**. Nu-i mai puțin adevărat că barocul, sore deosebire de clasicism care-și este suficient siesi, este în permanentă căutare de sine, prin corespondențe (Adrian Marino) și, am adăuga, prin metamorfoze. În acest caz, întreaga poezie a lui Nichita Stănescu și-n special aceasta din **Epica magna**, stă sub aceastâ zodie. Firește, ni s-ar putea replica, dacă lucrurile se prezintă astfel — pe tărîmul teoretizărilor și **Epica magna** își are semnificația ei, epicul doar este și el o atitudine existențială, în direcția punerii în ordine, a organizării elementelor alcătuind cosmosul, a unui univers specific în cazul artei, dar esențialul nu-i aici, în perspectivele teoretice ce nu pot fi epuizate, ci în realizările artistice. Dincolo de teorii și explicații, interesează existența poeziei și din acest unghi trebuie să privim volumul ultim al lui Nichita Stănescu.

Chiar la o lectură superficială constatăm că retorica nu-i lipsește, nici nu-i mai accentuată decît în alte volume, nici abstractizarea, nici asocierea de noțiuni diverse și disparate, sintetizate uneori, suspendate adesea, ce fac dealtfel frumusețea acestei poezii, parcă anume pentru a ne arăta aceleași permanente căutări de sine. Și dacă privim lirica sa în perspectiva unei consecvente atitudini existențiale, atunci nu avem cum aștepta **altceva** din partea poetului. Decît dacă, printr-un miracol, în sufletul său o altă stare de existență ar lua locul celei actuale, ducînd implicit la o nouă stare de grație lirică. Numai că nici starea de spirit a poetului, nici volumul pe care-l avem în fată nu ne îngăduie să ne gîndim la o asemenea eventualitate.

Ar mai fi o problemă. Și-n stadiul actual al poeziei sale, o mai supravegheată stare de veghe și-ar fi dovedit eficiența. Vreau să spun că **Epica magna** dovedește o slăbire a conștiinței artistice, înțeleasă tocmai ca o privire lucidă, capabilă de alegere și ierarhizare. Dacă Nichita Stănescu și-ar fi alcătuit volumul îndrumat de această atentă și adîncă vedere lăuntrică am fi avut o carte de poeme mai puțin ostentativă decît este **Epica magna** („aici se începe **Epica magna o iliadă de Nichita Stănescu însoțită de mai multe de semne de Sorin Dumitrescu"**), în care reluările sau chiar balastul ar fi fost eliminate. Ar fi rezultat un volum cam cît o treime sau jumătate din cel actual (216 pagini format mare), care i-ar fi mulțumit pe toți cititorii săi, poate chiar și pe cei mai exigenți critici. Așa, trebuie să ne consolăm cu realizările, cîte sînt, și există numeroase poeme expresive și împlinite (spațiul nu ne permite să citîm, nici versuri, nici titluri de poeme, dar ele sînt ușor de găsit la lectură). Nichita Stănescu știe doar că din ciocnirea fulgerului (poezia) cu frigul (critica), un element va fi întotdeauna înlăturat, decît dacă nu vede cele două elemente într-o coincidentia oppositorum, dacă am înțeles bine semnificațiile poemei **Fulgerul și Frigul**. Și cu speranța că poetul își va supraveghea, în viitor, cu mai multă atenție culegerile.

Ion MAXIM

1. Dan Rotaru

Sunetul visării

Editura Scrisul Românesc, 1978

2. Cleopatra Lorințiu

Regina cu pași furați

Editura Dacia, 1978

1. Iată o carte publicată anume parcă pentru a-l deceptiona pe lectorul dispus să creadă încă în persistența unui lirism pur, protejat cel puțin în versurile autorilor sentimentali de complicații livrești, de felurite teorii și întrebări privind condiția actului poetic : **Sunetul visării.** Muzicale, trădînd totuși sub aparența simplei confesiuni o înclinație pentru ceremonial, solemnitate, convenție, poemele pe care cu suficientă largheță le selectează Dan Rotaru în ultima lui culegere lirică relevă o situație nu foarte comună : un limbaj net sentimental, definitoriu pentru madrigal și romanță, încetează să mai ilustreze în primul rînd o sensibilitate, un temperament, pentru a circumscrie un spațiu al scrisului. Cartea, poemul, cuvîntul sînt conceptele în jurul cărora textul liric gravitează ca o placă turnantă, fără ca împrejurarea să se justifice printr-o irecuzabilă dispoziție reflexivă a poetului, ci pur și simplu prin nevoia raportării solemne, a proiecției ceremoniale. Tot la fel cum alți poeți contemporani își satisfac fervoarea imaginativă transformînd mari simboluri lirice în spațiu-pretext pentru descrierea unor complicate ritualuri ale existenței, Dan Rotaru își proiectează sensibilitatea pentru diafan și feerie și, în ultimă instanță, romantiozitatea, asupra cîtorva concepte ce simbolizează actul creației lirice, prefăcute ad-hoc în teritorii ale oficierii unor ceremonialuri erotico-sentimentale : **trecere în carte** a existenței, în termenii poeziei lui Dan Rotaru : **„La marginea cuvintelor, / neîndrăznind să intru / acolo unde iarba / este imaginară, / cît ai citi o flacără / e viața mea de scurtă, / sau cît te-ar mirosi un înger / într-o doară. / Ca o descriere neterminată-i / chipul meu, / acum, cînd lumea simțurile-mi / locuiește. / Ascultă, / trece gîndul fiului meu / printr-o carte / în care zăpada / mă sărbătorește" ! (Sărbătoare).**

Lăsînd deoparte monotonia pe care o practică redundantă o produce și eliminînd versurile de-a dreptul rele : **„O floare face duș cu gîndul meu, — / aceasta-i poezia, scumpă Doamnă" ! (Poezia) ; „Din teama de a nu ucide lumea, / i-am bandajat durerea cu o coală" (Sînt poeții)**, pe acelea care ar fi mulțumit prin paternica sugestie senzuală ori prin punerea în valoare a contrastelor gustul poeților petrarchizanți : **„Cărnii mele îi e sete, / sete rău / de trupul tău. / Lasă-te umblînd prin gînd, / lasă-te în gîndul meu, / și-ai să vezi unde se nasc / lucrurile, cînd îți pasc / și conturul și suflarea, /aerul ce-ți fură sarea / cărnii . . .". (Bulgări de rouă)**, Dan Rotaru se relevă în **Sunetul visării** a fi un poet remarcabil mai ales prin pasionalitatea ingenuă cu care se încredințează unor moduri lirice vetuste, printr-un fel frivol-melancolic de înscenare a truismelor literaturii sentimentale. A-i găsi, așa cum procedează Nicolae Balotă într-o recenzie, nu știu ce mari profunzimi metafizice, rămîne o întreprindere, dincolo de libertatea exercițiului speculativ, cel puțin curioasă.

2. Cuvintele, vorbele, poemul chiar sînt termeni comuni și în versurile din **Regina cu pași furați**, însă, dacă, așa cum am văzut, pentru Dan Rotaru aceștia aveau mai mult rostul să solemnizeze stridența sentimentală, prezența lor în textele Cleopatrei Lorințiu semnalează o beatitudine naturală a imaginației : **„Atunci poemele se vor ridica pe nesimțite / înaripate, cu buze subțiri, umezite. / Nimeni nu va încerca să le oprească / neînțelegînd dacă vor vorbi mai tîrziu. / Toate cuvintele de prisos se vor face tărînă / cele îmbunate vor mirosi frumos. / Dacă în clipa aceea ploile știu să vină / Poetul se poate socoti norocos. / Zile întregi vei încerca să afli unde au plecat / taină mai arcă nici pămîntul de flori nu ascunde / el, neîmpărtășitul, ca o ciudată bucurie neagră / din care ies culorile rînd pe rînd, rotunde . . ." (Plecarea poemelor).**

Tipice pentru o sensibilitate feminină, versurile uneori neverosimil de sigur articulate din volumul Cleopatrei Lorințiu aduc în poezia debutanților din ultima vreme un aer proaspăt, o percepție senzuală și totuși de o puritate și grație remarcabile, o tonalitate exuberantă în confesiune, ce ne pot aminti începuturile lirice ale Anei Blandiana : („Băiatul-de-iarbă").

Cum va arăta poezia Cleopatrei Lorințiu dincolo de momentul acestui debut ? Autoarea pare avertizată oricum asupra unui lucru și ține să ni-l comunice : **„Pe harta cuvintelor mele multe se mai pot întîmpla".**

Lucian ALEXIU

D. R. Popescu

Virgule

Editura Dacia, 1978

Volum remarcabil dintr-o seamă de motive, **Virgule** poate, încă, să atragă atenția și prin neobișnuita insistență cu care autorul se adresează unui autor unic : Shakespeare. Rară, pe tot întinsul eseisticii românești de azi, o asemenea dovadă de devoțiune și o lipsă de afectare, egală, am spune, doar ei înșiși. D. R. Popescu vrea să spună că l-a citit doar pe marele Will și că, în numele acestei lecturi, numărul punctelor de referință s-a redus substanțial. Tragicii greci pot oferi alt cîmp de reper, nu atît de larg citabil : așa cum reper poate fi și o „exegeză" întreprinsă asupra fenomenului Agamiță Dandanache.

De fapt, personajul, evenimentul dramatic devin, în scrisul lui D. R. Popescu, fenomene care trebuie, ele însele, adînc și cu mare răbdare analizate. Procesul intentat personajului și lumii sale e redeschis cu toate argumentele unui scriitor — unui om — al veacului nostru. Al unui anumit timp și spațiu. Cine este vinovat, ce zei ai răzbunării veghează, iată întrebări ce revin mereu, în care „faptul divers" capătă semnificații uluitoare și în care nici una dintre întîmplările lumii nu este lipsită de grave semnificații. Eseul care deschide volumul se cheamă **Rosenkranz și bila hipnotică** și utilizează pentru demaraj, conținutul unui anunț senzațional : ce este bila hipnotică și la ce servește ea. Din cotidianul jurnalistic, de la cea mai banală și cea mai lesne uzabilă — digerabilă — formă de a exista a cuvîntului scris la Shakespeare distanțele par incomensurabile, de la farsa jurnalistică la Hamlet drumul pare imens, și totuși, cît de simplă e acolada care dă semnificație celor două texte ! Ironia scriitorului nu iartă nimic : ea vizează nu un text, nu un personaj, ci o situație : am spune modernă, am spune caracteristică lumii moderne, dacă aceste fraze prea tocite nu ne-ar îndepărta de la firescul și lipsa de „livresc" a unui text adînc în exemplara sa simplitate ; fără ifos, scriitorul vorbește despre alienare. Despre situațiile alienante. Textul ar trece, dacă vrem să ne folosim de comparații, prin preajma acelora care vorbesc despre dictatură, dictatori, atît de numeroase în literatura secolului XX. Așadar itinerarul lui Rosenkranz și Guildenstern e urmat pas cu pas, refăcut, recompus. Cum se poartă cele două personaje față de Hamlet ? De ce se poartă așa ? Cine îi hipnotizează, ei pe cine încearcă să hipnotizeze, adică să-i anuleze personalitatea ? Ce înseamnă Fascinator, se întreabă încă o dată eseistul, și ne gîndim că aceeași întrebare și-au pus-o o seamă de mari scriitori moderni, de la Thoman Mann la Ionescu ? Eseul se construiește firesc, eroi shakespearieni devin, parcă, eroii altei întîmplări ori ai altor întîmplări, foarte apropiate nouă sau timpului nostru în care s-au putut întîmpla fapte asemănătoare. Trecînd printre cărți rare cu un surîs cînd ironic, cînd sarcastic, autorul lansează „citate" care aparțin unei realități imediate, și nu uneia de altor vremi. **Tăcerea** așezată sub semnul rozei („chiar la egipteni") ironizează erudiția sterilă : sub coaja exegezei se ascund, în eseurile lui D. R. Popescu, afirmații grave privind lumea de azi, condiția omului în veacul XX. Asta nu înseamnă că „analizele", că eseurile lui D. R. Popescu nu trebuie să-l intereseze pe specialist. Dacă, dincolo de jovialitate, autorul ține a vorbi contemporanilor despre condiția lor morală, nu înseamnă că textul devine pretextul unui discurs cu totul independent. **Agamemnon Dandanache sau tehnica finalului** poate fi avut în vedere de cercetătorii operei marelui dramaturg ; este unul dintre cele mai profunde eseuri dedicate unui personaj caragialian. Nu trebuie să ne inducă în eroare un anumit ton („De dragul senilului bosorog Agamiță, care este și el un final de piesă și deci o concluzie sau un mesaj, am să apelez la **Medeea**, unde dialogul dintre Iason și Medeea se sfîrșește cu . . ."), el este al eseului dar și al eseistului care vrea să fugă mereu de o anumită „intelectualizare" a textului, de o așezare a lui între geometriile unei științe. Stilul carnavalesc tipar D. R. Popescu, cunoscut nouă din romane, nuvele, piese devine formulă eseistică.

Volumul conține, linoă eseuri, confesiuni, reportaje, cronici teatrale, însemnări. Dacă eseurile (la care ne vom opri pe larg altădată) vorbesc despre calitatea intelectuală a unui cărturar, celelalte texte ar putea fi grăitoare pentru felul în care scriitorul își descoperă, cunoaște și recunoaște lumea sa.

Scrise la mari distanțe, adăugîndu-se încet, textele din **Viraule** depun mărturie despre vibrațiile interioare ale unui scriitor căruia nici urcușul și nici succesele, venite firesc, nu i-au deturnat (s-au văzut cazuri) ideile, opțiunile, sentimentele. Aproape jurnal, **Viraule**-le vorbesc despre calitatea unei profesiuni : aceea de scriitor.

Cornel UNGUREANU

marginalii

Corespondența lui Proust

Scrisorile afectuos mondene ale lui Proust către doamna Emile Straus — fiică de muzician, soție a lui Georges Bizet și, după moartea acestuia, a unui avocat înstărit, cu relații în lumea mare —, nu sînt nici pe departe la fel de incitante prin reflecții despre literatură, sau despre orice alteeva, ca cele schimbate între el de Alain-Fournier și Jacques Rivière, de Roger Martin du Gard și André Gide. De asemenea, ele nu-l trădează decît cu intermitențe [illegible] scriitor. În schimb, îl fac cunoscut pe om, ceea ce nu e lipsit de interes în c[illegible]azul unui romancier care s-a aflat într-o relație încertă de identitate cu personajul său.

Numitorul comun al tuturor motivelor care, întrețesute sau prelungindu-se paralel, formează această corespondență este, dacă se poate spune, delirul maniac. Totul, în mintea și sub pensula lui Proust, la proporții atît de neașteptate, totul este tratat atît de stăruitor, încît ai senzația că [illegible] sub o lupă puternică, în același timp concentrat și arzător. Îl privești, ca la microscop, cu o curiozitate mai mult [illegible]ită decît amuzată, dar observi progresiv cum constanța lui în a fi ciudat devine stil.

Delirant este în primul rînd chiar modul, greu de definit — pasiune ? artificiu ? politețe fastuoasă ? sentiment adînc ? — de a i se adresa doamnei Straus. Nici o variație de ton în această privință de-a lungul a treizeci de ani, nici oboseală, nici familiaritate sporită. Mereu și mereu același Lancelot, la picioarele aceleiași Guénièvre.

De oriunde se află îi trimite flori, dar nu orice flori ci copaci de Japonia, a căror vînzare se anunțase prin mica publicitate, la ziar. Abia se despart că, întors acasă, îi și scrie (în loc de dată notează : „Joi, după ce v-am părăsit") și este trist cînd nu găsește plicuri cu căptușeală mov ca ale ei. Cît despre scrisorile pe care i le trimite doamna Straus, cu falangele ei **gînditoare, supuse, melancolice și fermecate, ele sînt foi de hîrtie ce cîntă.**

Spre deosebire de omul obișnuit, doamna Straus nu are defecte, nici măcar, cum se întîmplă, ca revers al unor calități. Nu are decît grație infailibilă și virtuți amețitoare, atît de rare încît, probabil, nu apar o dată la o sută de ani, de vreme ce Vigny, presimțind-o, a scris întru glorificarea ei. Iar inimile contemporanilor vibrează în preajmă-i pînă ce se sparg. Nu trece oră din zi fără ca Proust să se gîndească la ea. Cînd o doare un deget, el suferă sufletește, bolile ei sînt tortură pentru el (Toate astea i le spune fără să zîmbească și nu din galanterie ci, încă o dată, cu devoțiunea unui cavaler servant). Aflați împreună la cîte un concert, el nu ascultă muzica : o privește în ochii ei. O privește în ochi, dar cu o sfială niciodată astîmpărată, sfiala unui mare îndrăgostit.

În realitate, Proust n-a iubit-o pe doamna Straus, dar a fost fascinat de ea. Nu-l de mirare, de aceea, că — așa cum singur mărturisește — l-a inspirat în crearea personajului său celui mai fermecător, Oriane de Guermantes. În mod obișnuit, scriitorul a respins apropierile ce se făceau în critică între cutare prieten și cutare personaj („. . . . nicăieri nu există cheie", se apără el), însă despre doamna Straus a recunoscut că măcar rochia roșie și pantofii de aceeași culoare din scena cînd ducele și ducesa, gata să plece la bal, nu vor să știe de moartea apropiată a lui Swann, sînt ai ei.

Fără îndoială, nu multe sînt împrejurările din viața doamnei Straus reluate în carte, dar spiritul, grația, inteligența ei frivolă sînt prezente în roman. Aceeași, de substanță și nu de circumstanțe, pare să fie identitatea dintre personajul Marcel și omul Marcel Proust.

Livius CIOCÂRLIE

VIAȚA CĂRȚILOR

Calistrat Costin

ELEMENTUL „LUME"

Editura Albatros, 1978

Poetul **Calistrat Costin** încearcă în cartea sa să abordeze cu mult curaj o fațetă a meditației care, dealtfel, se vrea și titlul pretențios de volum. Sînt etalate cîteva intenții de cugetare ontogenetice, cîteva motive sporadice ca : viața și moartea, „fortuna labilis", timpul și spațiul sau dragostea ca suport interior al condiției umane. Spusele sînt acroșate pe un portativ liniar : **„Căci orele noastre de sfîntă iubire / sînt nerăbdător numărate pînă la una ! / (. . .). Se macină viața fără măsură / la moartea acestei țărine / în formă de oameni !"** (Început de neant). Natura constituie pentru poet o plasmă regeneratoare a trăirii lirice, ușor hașurată de tente nostalgice, motivate omenesc. Versurile (în alb) poartă încărcătura sinceră a comunicării, poetul avînd încredințarea certă a convingerilor sale. Suflul poetic e împins frontal, fără suscitări de substrat, astfel că irizarea sucombă pe traiectorie. Sentimentele sînt plate : **„. . . . fascinația vieții, fascinația morții / ne doare mai mult / decît viața și moartea, / pentru că uneori viața este / foarte putin, / alteori moartea . . .".** (Fascinație).

Dicteul poetic, ca rezidire a lumii prin limbaj, face investigări originale fără, însă, să surprindă ineditul. Mesajul rămîne la liziera receptivității afective. Unele inoculări lirice sînt mai perene și mai ilustrative cu reverberații largi. Întîlnim și tușe picturale în cadrul pastelului descriptiv dar și cromatic. Imagistica e personală, fluctuantă, cu compartimente de confesiune, cu învolburări transparent-erotice, dar spuse cu voce tare și la modul direct. Se subliniază exclamativ cu adrese precise și laitmotive uzitate : **„Te-aștept, iubita mea, ca în atîtea rînduri"** (Început de iarnă). Sau : **„M-aștepți, iubita mea, de ziua ta, și viața trece / de parcă nu mai trece" !** (Ceasornicul neîndreptat). Sau : **„Și tu frumoasă ești, iubita mea, / ca niciodată mai frumoasă, / Afară ninge, căci s-a făcut, / în adevăr, de iarnă" !** (Iarnă . . .). Sau : **„De necrezut, iubita mea : / iubirea noastră moare / (. . .). Ceva, iubita mea, îmi spune / (și multor li s-a spus) / că pe acest pămînt de margini / murim spre a ne naște".** (Bucurie). Poezia versurilor se volatilizează în intelectualitatea prozaică a discursului logic.

Întîlnim, deseori, și pagini frumoase de etalări cerebrale, dar și lirice. Poetul e într-o vesnică neliniște. Își propune întrebări, caută răspunsuri, se destăinuiește franc, celebrînd un soliloc deschis : **„. . . . Nedumerind neantul / voi renunța la idoli. / voi izgoni pe zei, / pe semizei ori sfinți, / la masă vom sta singuri, / aicea noi, dincolo ei"** (x x x). În general Calistrat Costin dovedește că are surse de reverie poetică și o nestrămutată încredere în vocația sa în ale scrisului.

Aurel CHERLEA

Vasile Petre Fati

FRAGI ÎN NOIEMBRIE

Editura Cartea Românească, 1978

Principala caracteristică a volumului ni se pare a fi unitatea (de ton, de fond, de structură, de stil). De la un capăt la celălalt, textul se desfășoară după legile dissau comentariu nereținut, stă într-o oarecare măsură sub semnul lui Arghezi. Poetul nu rămîne însă la poezia ludică ci caută semnificații mai adînci, prin sinteza semnificațiilor, omul de zăpadă devenind un simbol al nevoii de puritate și al dreptului la candoare.

Mircea MOȚ

ca **se relatează** și prin aceasta se comunică ca o abstracție, într-o tonalitate ce nu poate fi decît una neutră : **„Și lacrimi îmi năpădiră ochii / în ceasul sortit privighetorii / mă vedeam cum în casă cu taină-i voi duce / la căderea serii / și mult peste perne îi voi răsfira / și rugăciunile voi rosti în întunerec".** În felul acesta, stările interioare sînt lipsite de o realitate, de un conținut, sînt re-constituite, și nu re-create, prin limbaj, într-o încremenire care le face să devină pură expresie : **„Mă revolta dăruirea lor / risipa, mereu repetarea / mă alarma bunătatea lor / cînd umileau necuprinsul".**

Efecte se obțin de multe ori din stilizarea fină nu atît a cadrului, a peisajului real, cît a unghiului din care acesta este receptat, din punctul de vedere al construcției și al organizării discursului liric, ca în acest **Tablou vechi,** unde realul este pus în concordanță cu un timp mitic : **„Ștefan cel Mare privește în văi / cum turcii ard bisericile sale / cum urcă încet rotind iataganele / umplînd asfințitul de jale . . . / Și undeva, într-un veac neștiut / Cineva potrivește un basm cunoscut / Cu Făt-Frumos așteptînd balaurul".** Tablouri de cele mai multe ori, poeziile își constituie substanța pe baza unei adevărate **estetici a privirii.** De aici se deschide posibilitatea conturării unei realități care să nu-l implice absolut cu nimic pe poet ; obiectiv, desenul se realizează la rece, totul apare cu o claritate și cu o precizie care permit evidențierea detaliului, încît simpla receptare devine la Aurel Rău o tehnică ce duce în fond la crearea impresiei de realitate de dincolo de timp, sub sticla groasă de vitrină. Tehnica aceasta a privirii se concretizează poetul insistă asupra ei oferindu-ne-o ca simbol într-o frumoasă poezie **Veverița se joacă** unde privirea semnifică singura relație cu o lume sensibilă în absența oricărei posibilități de comunicare.

Nu lipsesc din volum, cum era și firesc poeziile universului infantil, în crearea cărora poetul se apropie de autorul poveștilor „boabei și ale fărîmei". Ideea de construcție la scara naiv gigantică, din poezia care-i împrumută și titlul volumului, cu al cursului narativ. Ni se istorisește **ceva,** ni se relatează o sumedenie de peripeții care — fără excepție — există (și interesează) doar ca semnificat și nu ca referent. Tensiunea fundamentală se realizează între **relatare și întîmplare** (termen adesea invocat : p. 31, 34, 35, 38 etc., etc), întîmplarea fiind, de fapt, relatarea însăși. Se trasează astfel cadrele epicului, particularizate în paradigma lui **a pleca** (din oraș) și aceea a lui **a se întoarce** (în oraș : acasă). Călătoria vizează un **loc** (plasat în amintire, în vis, în pura desfășurare a limbajului). În acel loc este de așteptat o **întîmplare** („Și dintr-odată ne-am privit în față : / **Ceva trebuia să se întîmple**") ; ni se anunță mereu un spectacol, o veste. Și ele există, într-adevăr, dar — cum spuneam — nu în referent, ci în text. Textul nu e un vehicol, ci spectacolul (întîmplarea) însăși.

Important e faptul că, nespunînd, poemele (totuși) construiesc. Prin mijlocirea cîtorva serii, ajungem la descifrarea acestei lumi. Seria spațială : **orașul — casa — scara — odaia (turnul, farul) — fereastra.** Se adaugă : **parcul, cafeneaua aeroportului, baia turcească, pavilionul de vară** etc. Cea temporală : **odată** (trecut, viitor) — **amiaza** (vîrstă matură) — **octombrie / noiembrie** (senectutea). Cea dinamică : **a pleca (a părăsi) — a se întoarce.** De asemenea : **a urca** etc. Limita e marcată de un **pod,** a cărui prezență desăvîrșește confuzia spațio-temporală propusă de adverbul **acolo** (p. 21). Se desăvîrșește, totodată jocul realitate — iluzie, enunțat în **Copilul Herbert.** În **Liziera** (posibilă alegorie), apare **riul.**

Iată un text sintetic, în care se adună majoritatea multimilor consemnate aici : **„Apoi m-am rătăcit în grădina de vară. / O lună anarhică deasupra peluzelor / Verzi, gata de a mă întoarce acasă / Trebula să găsesc drumul, / Am trecut pe lîngă o pajiște străiucitoare, / Apoi spaima de furtună la vederea cărăbușilor, / Un vînt de pretutindeni. / Tot ce se întîmplase peste zi era adevărat, / Și acum singur în grădina de vară / înainte de a mă întoarce / Acasă. Am urcat podul ca pentru a ajunge la virtute, / Am lăsat în urmă terase de vară / unde tot ceea ce se întîmplă / Aduce fericire, am căutat drumul, /Dar nici un semn, doar cineva deparie, coborînd scările / Și eu singur, gata de a-l mărturisi totul".**

În plan strict stilistic, remarcăm apelul dezinvolt (chiar abuziv) la comparații. Se poate reține și mecanismul sintactic al **constelației** drept principiu constitutiv în cîteva cazuri (p. 5, 63).

În ansamblu, **Fragi în noiembrie** dovedește talent, maturitate a conștiinței artistice, cultură și pricepere în mînuirea limbii.

Eugen DORCESCU

DOINA SĂSĂRMAN — **„Călărețul din cîmpie"**

ORELE ORAȘULUI ARAD

Editura Eminescu, 1978

Cunoscutul grup de prozatori arădeni : (și, individual vorbind, voci distincte în peisajul prozei actuale) FLORIN BĂNESCU, CORNEL MARANDIUC, GHEORGHE SCHWARTZ și HORIA UNGUREANU, la care se adaugă doi poeți de aleasă sensibilitate, CAROLINA ILICA și VASILE DAN, la îndemnul, dar și cu sprijinul efectiv al EDITURII EMINESCU, prin directorul acesteia criticul VALERIU RĂPEANU (atent și cu alte prilejuri în a stimula forțele artistice arădene), acest grup, deci, a răspuns „comenzii sociale" alcătuind acest volum de, zise, reportaje — mai curînd, textele reprezentînd un excurs sentimental de elevată, în expresie, ținută artistică, o radiografie mulată de emoție a ceea ce reprezintă Orașul ca realitate urbanistică, la diferitele ore ale zilei și nopții, dar și ca realitate umană, cu tot ceea ce reprezintă aceasta : trecut istoric, prezent tumultuos și constructiv, orele străzii, orele muncii, orele artei, odihnei, agrementului etc.

Gîndită ca un tot care se divide ca să se adune în final în imaginea globală ce ni se **impune, cartea** trădează, înainte de toate, o iubire colectivă pentru orașul Arad, văzut ca un organism viu ce determină existențele, fiind, la rîndul său, determinat, modificat în structura sa intimă, de efortul continuu, tenace și dăruit cu har poetic de către locuitorii săi, reporterii, ei înșiși implicați în acest efort de modelare, încetînd de a mai fi — vai, ca în atîtea **alte volume de** reportaje — „privitor ca la teatru".

Vom remarca în continuare, ca un element pozitiv în **alcătuirea cărții, unitatea de ton,** altfel spus, temperatura la care sînt receptate „aceste ore ale orașului", ceea ce ne indică, pe de altă parte, și o unitate spirituală a grupului de scriitori, o combustie, ca să spunem așa, aflată la același parametri comuni, deși, stilistic vorbind, putem auzi vocile individuale ; **chiar alegerea temelor** indicînd, dacă mai era nevoie de precizare, preferințele fiecăruia pentru un anume mediu de investigat, pentru un anumit moment al zilei, al nopții . . .

„ORELE ORAȘULUI ARAD" rămîne o carte ce demonstrează, în sfîrșit, ce poate produce o pasiune comună și dăruirea întru împlinirea unui ideal comun, dar și, în același timp, o experiență pe care Editura Eminescu ne-o propune spre meditație.

A. BALTHAZAR

Aurel Rău

OMUL DE ZĂPADĂ

Editura Ion Creangă, 1978

Mai puțin o carte pentru copii, deși apărut la o editură consacrată acestui gen, ultimul volum al lui **Aurel Rău** se plasează în universul caracteristic, în nota aparte pe care o aduce creația autorului **Turnului cu ceas,** în poezia noastră contemporană ; în mare poetul rămîne cel din volumele anterioare (unele poezii sînt reluate din volume mai vechi) și „modalitățile" aici întîlnite nu sînt decît ecouri uneori ale unor sonuri dominante în alte volume ori accente menite să sublinieze și mai mult o anumită configurație lirică. Emoția, aci, nu se transfigurează, nu-și caută echivalentul într-un stil care s-o mascheze și s-o motiveze în același timp. Devenită un eveniment.

Sublinieri

BILANȚURI LITERARE

A intrat în tradiția presei noastre literare ca ultimele numere ale anului ce expiră sau primele numere ale anului nou să cuprindă, în sumarele lor, opinii ale criticilor despre anul literar. În articole bilanțiere sau în răspunsuri la anchete, aflăm, de obicei, părerile celor care au emis constant judecăți de valoare asupra cărților apărute. Este un moment așteptat cu explicabil interes atît de cititori cît și de scriitori, în speranța unei obiectivități, adesea eludată din pricini de tot felul, între care subiectivitatea pare cea mai puțin nocivă.

Semnalăm, deocamdată, prezența unor asemenea retrospective asupra **anului literar 1978,** în **Contemporanul** și **Cronica.** Prima din cele două reviste se exprimă prin Aurel Martin, Cornel Regman, Horvath Andor, Cornel Ungureanu și Mihai Ungheanu. Cealaltă apelează la Al. Călinescu, Daniel Dimitriu și Constantin Pricop. Așteptăm întreaga desfășurare a frumosului obicei. Deocamdată, la Iași, de pildă, nu s-a auzit nimic despre cărțile lui Eugen Uricaru sau Nicolae Prelipceanu de la Cluj, iar la **Contemporanul** despre cărțile lui Horia Zilieru sau Constantin Ciopraga din Iași. Etc.

ALMANAHUL LITERAR '79

Un spectacol instructiv și amuzant (și la propriu și la figurat) ni l-au rezervat și în acest an almanahurile 1979. Numărul lor mare, în continuă creștere, n-a putut astîmpăra apetitul cititorilor de toate categoriile, de la cei interesați de literatură și știință la cei avizi de umor sau literatură s.f., de la amatorii de cuvinte încrucișate la cei curioși să afle noutățile model s.a.m.d.

O demonstrație de virtuozitate oferă, și în acest an, **Almanahul literar '79,** editat de Asociația scriitorilor din București, sub îngrijirea lui Mircea Micu : articole de actualitate, proză românească sau străină — poezie, interviuri (anemice), amintiri, rețete „culinare", fotografii pediatre (ale unor scriitori români apropiați colectivului de redacție) însoțite de savuroase comentarii umoristice menite să întregească profilul artistic al maeștrilor în cauză, istorie literară critică de artă, caricaturi, pagini inedite, epigrame, glume despre scriitori, pagini din „Cartea cu prieteni" a lui Fănuș Neagu. Un sumar foarte bogat, divers și substanțial, cu mulți colaboratori și multe absențe (inexplicabile). Redactorului responsabil al almanahului, care este un excelent șef de almanah, trebuie să-i amintim că peisajul literar românesc de astăzi are o arie mult mai largă, iar imaginea lui, cu toate cetățile literare ale țării, ar trebui prezentată mai cuprinzător, în termenii săi reali. Încolo, la mulți ani !

UMORUL

Tribuna, Luceafărul, Orizont, Cronica, dintre revistele de literatură, dedică, în ultimele lor numere de anul trecut, ample spații umorului (de profil). **România literară, Contemporanul, Ramuri, Amfiteatru, Convorbiri literare** se abțin. Mărturisim că optăm pentru soluția celor ce s-au gîndit că surîsul de anul nou face bine oricărui om de spirit și că preocupările de acest gen fac și ele parte din tradițiile (bune) presei noastre literare. Facem două sublinieri : 1) pînă și umorul din aceste reviste are un caracter, ca să zicem așa, **zonal** (referirile la confrații din alte orașe decît cele în care apar revistele respective sînt ne voite și cu totul întîmplătoare ; o oarecare excepție face **Tribuna ;** 3) **unde vor** fi paginile de umor scăpărător ale urmașilor lui Nicolae Tăutu sau Mihai Sabin ?

CORABIA LUI SEBASTIAN

Cu totul remarcabilă discuția angajată de revista **Tribuna** (nr. 52 / 1978) despre cartea postumă a scriitorului de excepție care a fost **A. E. Baconsky.** Semnalăm intervențiile pertinente ale lui Victor Felea, Petru Poantă, Adrian Popescu, Nicolae Prelipceanu, Aurel Rău, Aurel Gurghianu. Reproducem din articolul lui Victor Felea : „vom găsi aici strania experiență a unui „personaj primitiv și ingenuu", bîntuit de neastîmpărul cunoașterii și al peregrinării, îmbarcat pe o fastuoasă corabie a unei lumi crepusculare" (. .) ; „Baconsky efectuează un soi de călătorie dantescă printr-o lume agonică, o călătorie ce se petrece însă într-un singur „cerc", într-un necontenit dans circular care amestecă totul, distruge identitățile, anihilează orice speranță".

LITERATURA TINERILOR — STUDIU DE ETAPĂ

Sub acest titlu, revista **Amfiteatru** (nr. 12/1978) propune o dezbatere (condusă de Dinu Flămînd) asupra literaturii scrise de studenți. Un mare număr de tineri din centrele universitare București, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara, Sibiu, emit păreri juvenile, uneori de o remarcabilă consistență (Emil Hurezeanu, Magdalena Ghica și, bineînțeles, Dinu Flămînd, care asigură valoare și echilibru întregii discuții), dar și multe aserțiuni puerile sau hilare („Eu nu prea înțeleg ce tot vorbiți, pentru că eu sînt un poet medieval care scrie poezie simbolistă despre contemporaneitate !", „Eu mă raportez, în primul rînd, la mine însumi" etc.). Oricum, dezbaterea atrage atenția asupra unor tineri scriitori de talent.

NOI APARIȚII EDITORIALE

Recent, ne-au sosit la redacție : Al. Raicu : „Cartea dimineții" (poezii), Editura Eminescu, 1978 ; Ioanid Romanescu : „Trandafirul sălbatic" (poezii), Editura Cartea Românească, 1978 ; Laurențiu Cernet : „Iubirea, Chiajna și eu ; Mărirea și decăderea lui Alior Sfoiag" (proză), Editura Cartea Românească, 1978 ; N. D. Pârvu : „Prietenul meu, vîntul" (poezii), Editura Facla, 1978 ; Ioana Diaconescu : „Ceața" (poezii), Editura Eminescu, 1978 ; Mircea Șerbănescu : „Povești din degetar" (proză), Editura Facla, 1978 ; Ivo Muncean : „Caruselul cu zîmbete" (poezii), Editura Facla, 1978.

BELLOW ȘI JOYCE

Prezența scriitorului american, laureat al Premiului Nobel, Saul Bellow la București a prilejuit cîteva interviuri cu celebrul autor al „Aventurilor lui Augie March". Unele — realmente substanțiale (e cazul celui semnat de Catinca Ralea în **România literară,** nr. 52/1978), altele — fade și cu oarece enormități („Saul Bellow, reprezentantul strălucitei generații de scriitori americani în frunte cu William Faulkner, Dos Pasos, **James Joyce,** la afirmarea și succesul cărora a contribuit din plin" etc. — Coralia Popescu, în **Contemporanul,** nr. 50/1978). Nu știm ce-ar fi spus marele irlandez dacă citea asertiunea Coraliei Popescu, dar lui Saul Bellow sperăm că l-ar fi prilt, dacă l-ar fi fost comunicată ca o glumă de Anul nou !

Valeriu GANEA

Sublinieri

TINERI POEȚI

Ioan George Șeitan

BALADĂ CU MACI TINERI

Adie vint cu maci, din nici o vară
Prin (cuvint și) inimă de Domnișoară

Adie vint și cresc erori, Erori
Cu mine sint. Acoperiți-mă cu flori !

Adie vint și iarba e la post
Afar' din rind, cuvintele nu mai au rost

Adie vint, mă apără floarea de măr
Cit de curind va rodi acest adevăr ?

Adie vint, adormi cu fața la perete,
Doar eu cuvint cu umbra și mă sting de sete.

Adie vint pe Dealul Alb ingrop brindușe
Intr-un sfint ; inele noi avem, da, de cenușă !

Adie vint cu maci prin călimară
Te cert cu vint, mă iartă, cu țărina rară !

EPISTOLĂ DE DUMINICĂ

Duminică de mai fără cozonaci și patefon de lux
La care să asculți cu nesațiu tangoul Ramona.
Duminică de mai fără tine. Inghit piramidon.
Și Absență, desigur, doar EA in odaie mai tronează.

Duminică de mai, cu liliac și meri in floare
Cine are habar că un bărbat singur șade flămind
Pindind după colț fericirea ? Nimeni nu are pic de iertare
Și plouă pe urmele tale. Și plouă pe amintirile fumegind.

ROMANȚĂ TANDRĂ

Mă cerți caduc, mă cerți cu of
Ca un pantof cu alt pantof.

Mă cerți amar, mă cerți cu nervi
Cind la copii ajungem servi

Mă cerți asediată și mă cerți
Și pină miine, de 3 ori mă ierți !

Ion Căliman

STAREA DE ȚĂRM

E-un cring fără lumină in starea mea de țărm,
ca-n căngi, pe ramuri, ingălbenește cerul,
e certitudinea că slovele se-aprind
și ard ca niște flăcări hotarnice cu gerul.

E-un cring spuzit sub care lăstăresc
alte aripi spre zborul nerostit ;
te temi de țărm ca de un Limb dantesc
pe care albatrosul adincul și-a rănit...

Ca ochiul dintre iezer și păcat,
ți-e teamă de lumină să n-o fringi ;
viu crește-n lume cuvintul insetat
de roua dimineții după care plingi.

VULPEA ȘI STRUGURII

Nu-i acru ce se jinduiește, ci-i osindă,
aproape o-mpăcare de-a sta in priveghere,
te știi mereu in hartă c-o țarină neblindă,
te știi mereu pindit de javre din unghere...

Mereu te-nhață teama, ca cerșetoru-n drum,
cite-o răscruce cintă in vene ca o coardă,
ai fi și ațipire și veghe și parfum
și corn domol de ciută și cruntă halebardă...

E-un spațiu care urcă și-un timp care coboară,
te doare toată carnea de-atita răzlețire ;
in marginile clipei care ne măsoară
cit trecem pe sub streașini, cit ningem in rostire.

DE-A PRINSA

Fuga mea de mult intoarsă
către-un țărm pe care-l scap,
lași in urmă piatră arsă,
nu mai pot să te incap ;

Să te-ajung, să fim alături,
minji prin holda de trifoi,
o, mă-ntunec in omături
fără ningere 'napoi ;

Fără ham te duci 'nainte,
de zăbală nici că-s pasă,
toate-aducerile-aminte
cad ca iarba după coasă...

Și nici coamă și nici hățuri
nu-ți mai simt ca altădat,
uite, a-nceput alături
să se facă de-nnoptat.

NOSTALGIE

Ce ceas inalt, ce liturghie gravă
trece prin țărmuri și mă face scum,
o, coasă singerată in otavă
redă-mă pajiștii de pin-acum ?

Refă-mi călciiul scrijelat in ciob,
cămașa doldora de mure,
dă-mi legănarea blindului scrinciob,
pus intre două stele in pădure...

Du-mă din nou prin mărăcinii răi,
un strigăt pune-n visurile mele,
o, ani pierduți in ierbi ca zurgălăi
desperechiați de sunet, lingă stele...

AUREL GURGHIANU

TIMP

Fața reală a timpului n-am putut-o vedea.
Am văzut doar spade și morminte de regi.
Și platoșe de cavaleri și cai
din secolele evului de mijloc.
Erau cămăși de zale, erau scuturi
și viziere grele, și-am privit
prin tăietura lor ingenunchiații
și morții și stindardele de luptă.
Trupuri de umbre și făpturi de ceață.
Umblam printre vestigii in orașul străvechi
ințelegindu-mă cu poeții de-un veac
ce dorm aici zidiți printre mărimi.
Așa am putut auzi Clopotele de Argint
strigat cum am fost de către unul din ei
in timp ce părăseam cetatea Wawel.

REMEMBER

Parcul atunci,
bintuit de culori in zarea duminicii.
Fără măslinii de care-am vorbit.
Totul al nostru,
desprinși de lume, de prieteni și de trecut,
pindindu-ne unul pe altul,
intrebindu-ne
ce destin va fi cel ce ne va lua urma
și dacă augurii
putură să vadă
in dimineața aceea un semn fericit.
Ascultam explicația ta
și cuvintele deveneau frunze
și covoare de iarbă,
erau insuși acel riu mic peste care treci dimineața și seara,
(și treceai atunci impreună cu mine).
Cuvintele, ah cuvintele. alunecau

DOINA SĂSĂRMAN „Flori"

pe mina mea ca o lacrimă,
pe mina ta se rotunjeau ca inelele
iar eu, ce să mai zic,
devenisem romantic și-am hotărit
să le spun frați acelor copaci
născuți mai bine ce-un secol,
ințelepți in veșnica lor nepăsare,
in timp ce noi, foarte aproape unul de altul,
simțeam in partea din stinga
transferul de singe posibil.

AL TREILEA

Se găseau la hotarele-amurgului
și boceau o biată făptură : o pasăre moartă.
Șuvoaiele-au adus-o la vale
și s-a oprit in ripa cu nisip și cu gresii.
Ce neam o fi fost, nu știa niciunul din ei,
deși văzuseră tot felul de zburătoare.
Negre ca scorbura, unele,
altele cu pene pestrițe și picioarele galbene,
altele c-o dungă albastră pe git —
văzuseră cucul și graurul,
ciocănitoarea și mierla,
și bufnița cu smocuri la urechi.
Pasărea lor nu era dintr-un soi cunoscut.
Nici vultur, nici vindereu, nici păuniță,
căci atunci ar fi recunoscut-o chiar fără cap.
Unul a prins-o de virful aripei și-a-ntors-o
dar și pe cealaltă parte era la fel :
de-o culoare incertă,
o culoare de os sau de pară minjită cu fum.
Atunci s-au sfătuit să-i dea un nume,
fiecare cu știința și puterile lui.
Să-i zicem pupăză, rosti copilul cel mai mare.
Ba porumbel sălbatec, spuse următorul.
Greșiți, se auzi atunci al treilea —
Nu pasăre să-i spunem, ci batistă.
Batista pomului căzută-n iarbă.
A smuls-o vintul
și s-a șters la ochi.

TOAMNA. DUMINICĂ

Tirziu, in noiembrie.
Goale mesele din fața restaurantelor.
Mulțimea din stații
așteptind troleibuzele.
Uite, un ciine stingher, cuprins de panică,
vrea să pătrundă prin geamul unei librării,
tocmai unde se-nșiruie tratatele de medicină.
Ai putea să te simți solidar
măcar cu acești părinți afectuoși
ce-și duc copiii de mină la expoziția de păsări exotice.
Disparată,
intreaga zi se rupe-n falii :
o bucată — familiilor
ce numai in ziua a 7-a se intregesc
și văd impreună „albumul duminical",
o alta — perechilor din cofetării,
iar alta — singuratecilor.
La ce-aș mai cugeta in fața-acestor frunze
căzind deconectate pe asfalt ?
Și, fără să gindești, se lasă frigul.

ACOLO

Acolo-n munți a-nceput totul.
Aceasta se vede și după cele ce-mi scrii.
O dimineață ca toate celelalte.
O zi, cind imi luam cafeaua la bar.
Nu mai știu de ploua sau ce culoare avea cerul.
Tonomatul cinta, ca de obicei,
deși, mi se pare, nu era nici un consumator in local.
Cind ai intrat s-a petrecut acel lucru straniu.
Mesele s-au ascuns in penumbră,
s-au făcut nevăzute și rafturile și scaunele,
numai candelabrul a luminat ceva mai tare
incit te-am putut vedea bine lingă reșou
discutind incet cu una din fete.
Taburetul s-a rotit o clipă cu mine
pină-ntr-o anumită poziție, apoi s-a oprit.
Astfel am rămas cu imaginea ta in prim plan.
Cele de mai tirziu, ne sint cunoscute.

TINERI POEȚI

CHIAR DACĂ PĂSĂRILE...:

Se pare că nu pot fi spuse lucruri mai grave
Nimic despre tristețe, și-așa este destulă pe-aiurea
Scripeții nopții scrișnind la muncile fără somn aruncă pe cer
Curcubeiele incandescente ale virstelor primenitoare, fecunde.
Cine poate opri să izbucnească trandafirii in nuanțele lor,

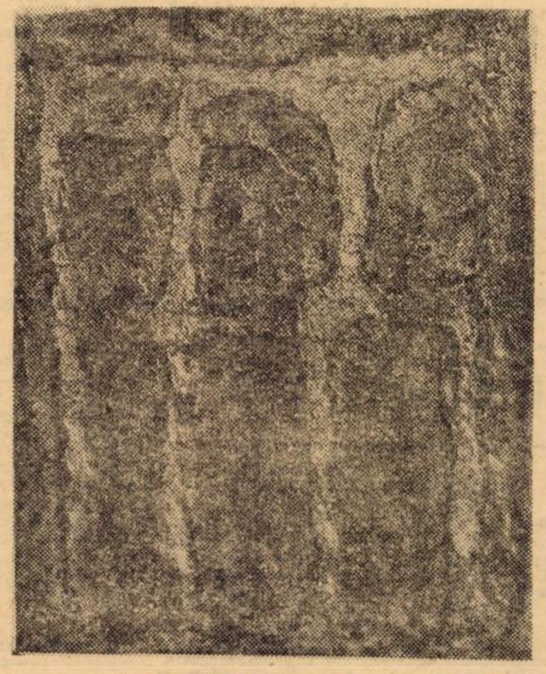

SEVER SĂSĂRMAN „Trei amici"

In miezul iernatic al cintecului tău cine poate inchide lumina,
din care melodios se arată celor ce văd adevărul mai presus de o viață.
Aceste vrafuri de frunze mor necitite in orașe,
dar cine poate privi peste umeri copacii rămași in picioare,
incleștați cu toată ființa de cer și pămint,
chiar dacă păsările au plecat pentru o vreme
in cintecele limbii române ?

CU TOATE IUBIRILE

Vinul trandafirilor ultimi imbată lumina,
Urmele păsărilor mai fumegă incă pe zări,
Prin bronzuri spuzite viespii își surpă rugina,
Amară miere de scorburi, sălbăticite dureri.
Bogate dezfrunziri in oracol vestindu-ne zilei
care gestează in aureole din semințe genezele ;
chip rotitor al iubirii, iară și iară născind,
primenindu-ne marilor nunți, fără leac, in lumină.
Mai ușor ca văzduhul, singele meu uneori
tinjește la viața cuvintelor care-nfloresc din vecii
jumătate in toamnă, numai cu fruntea de nori,
numai cu sufletul smulgindu-mă celor ce mor — reinvii.
Altfel de toamne tircoale de-mi dau, mă impresură.
Cintecul meu li-e refuz și vrăjmaș mai presus...
Bogate dezfrunziri in oracolul inimii, iată, vă-ndur
cu toate iubirile, mai vii decit tot ce am spus.

Eugen Evu

COLUMNĂ

Pași albi ai singurătății pe care
o trădezi cu luminile zilei și palidul
trandafir pe gură mocnește
aceleași culori de furtună ;
singele tău cu izvoarele-n capătul lumii
urcă pe firul veciilor inviorat
de cintecul fiecărei vieți in Adaos
columna fără sfirșit
sprijinind cerul
patriei.

CINTEC DE NOEMBRIE

In vitralii de cobalt au inflorit spinii
Din miriști cenușii licărind trandafiri in sărut
Caută gura vintoaselor, palori, mihnirile toamnei
Ne alungă in cintece cu ferestrele bătute in cuie.
Ne smulgem din zările păsărilor, ne inpămintenim
Un joc limpezind dureros ale viselor zvonuri ne duce
copilărește de mină, printre statuile năboite de frunze.
Sint tristeți necenzurate intre noi, necesare tristeți
inaintea ninsorilor de care am uitat peste vară ;
diminețile noastre amețite de vinul amar al dezfrunzirilor
sint preludii pentru griul germinind in privirile tinere.
Nu ne opriți in plumbul rotativelor, strigă brindușele din fum ;
nu ne azvirliți la coșurile salubrității orașului,
șoptesc literele palide, inaintea ninsorilor, nu ne zidiți
intre coperțile de zgură ale tăcerii, imploră ultimile crizanteme.
In nopțile acestea se văd peste turnuri inalte luminind
păsările care nu pleacă, răsărind din inima poetului.

Camelia Lobonțiu

MĂ TOT IMBIE, MĂ INGINĂ...

Mă tot imbie, mă ingină,
Mintea planetei, intr-o rină,
Și fără noimă mă frămint
Cuvintul lumii să-l descint ;
Toate se pare că s-au spus.
Dacă mai sint sau nu-s
Și parcă toate s-au năimit
La un stăpin cam ipocrit.
Binele-n noi, răul cu el,
Nerinduite mai defel ;
Odăi se cască, să-mi cuprindă
O vrăjitoare din oglindă ;
Tot vreau să [illegible], ca intr-un vis,
Dar poarta vocii mi s-a-nchis.
Mintea planetei, intr-o rină,
Mă tot imbie, mă ingină...

ACASĂ

Cu tot cu streașină coboară
zăpada-n casa mea ascunsă ;
(venise mama să ne spună
C-a nins afară. Și afară...)
Trec printre noi viltori știute
numai de iarnă, dintr-o dată,
și-ntorc pe dos in preajma noastră
plecări numai noi sau mai trecute —
(credeam că mergem iar la școală
dar nu mai știm să stăm in bancă).
Sintem [illegible]ușa de parc-ar ninge,
de parc-ar sta la indoială...
In jurul casei [illegible]dătoare
își face zidul alta nouă,
cu roți, cu zimbet și cu barbă
și-i ușa pusă la-ntimplare.
De la un timp, ne surpă graba
de-a spune totul despre toate,
care-s cu noi și umplu locul,
vorbim deodată, toți, degeaba,
sau ne trezim că, jucăușă,
pe iarnă casa-i de ferestre,
și cind se-ntoarce vara-n frunze
se face toată casa ușă.

TĂRIMUL ILUZORIU

Tăcerea [illegible] mea delictuoasă
stătea in preajma ta pe ginduri ;
era o vreme cam tirzie,
voiam o vreme mai aleasă...
Și-acum, cind tac pe intuneric,
aștept să vii din nou din lume.
(Tărimul plin de necredință,
pe care-l treci, cit e de sferic)

DOINA SĂSĂRMAN „Portret"

Această mare, dacă minte,
se-nchide tare la culoare ;
e marea noastră credincioasă
in care stau ca-ntr-un părinte...
Cind au să plece vestitorii,
dezmeticiți de prin popasuri,
să nu mă-ntrebi unde-i tăcerea
acelei pajiști iluzorii.

NECREDINȚA INCHIPUITĂ

Se sfirșește ziua, ne-ncetat de clară —
A-nceput să curgă peste mine riu.
M-a cuprins cărarea mai pină la briu
Și se stringe-n sine, și se desfășoară.

Par să mă cunoască, de nu știu de unde,
Prispele din riuri dezlegate-n mori,
Verdele din pajiști, scuturat de flori ;
Tot intreb, dar drumul stă și nu-mi răspunde...

Vin acum cu mine, tot așa uituce,
Urmele și umbra vreunui căpcăun —
Pină să le caut și să le adun,
Mă dă jos cărarea și nu mă mai duce.

Octavian Doclin

CRINUL MĂRTURISIRII

Va veni o pasăre din Sud
intr-o noapte va veni să mă-ntrebe
dacă despre tine mai știu povești
cu floarea singelui cind stau de veghe.

Va veni o pasăre din Sud
nehotărită precum o corabie
poate mă va-ntreba de-am zărit steaua neagră trecind
și să răspund poate că trebuie.

Cu umbra sa galbenă mă va-mbrăca de mire
crinul mărturisirii incă prea crud
și-atunci, iubito, iți voi trimite știrea
că a sosit o pasăre din Sud.

ȘI-MI VA PĂREA CĂ LACRIMA-I

Inchide-mi ochii cu pleoapele tale,
dar ingăduie miinilor să te privească ;
acoperă-mi sufletul, inflorește-l cu rouă,
dar deschide-te-n mine ca o fereastră.

Și-adună-apoi toți crinii in oglinzi
și tot astfel cenușă pentru praguri
și voi credea că tu ești din minune
și-mi va părea că lacrima-i din faguri.

ȘI DACĂ-AI VREA, AȘA CUM DOAR ARIPI

Și dacă-i vrea așa cum doar aripi de fluturi
Inseninează disperarea-n trandafirii cruzi
și dacă-ai vrea ca mina să mi-o aprinzi cu mina-ți
și-apoi cum infloresc de tine să auzi ;

Și dacă-ai vrea să te iubesc mai veșnic
să te iubesc, o, dacă-ai vrea, mai tandru,
atunci ai fi o adiere calmă,
atunci aș fi eu floarea de leandru.

SINGURĂTATE OARBĂ

In casa ta singurătatea-i oarbă
ca disperarea-n trandafirul crud
ingăduie-mi, iubito să mai intirzii incă
doar pină la sosirea păsării din sud,

căci răsplătită-ți fi-va ingăduința, toată,
și chiar trufia cu un inel de rouă
pină vei ști că-acesta-i darul meu de taină
pasărea mea zboară peste o țară nouă.

Sabin Opreanu

INVINCIBILUL ȚIPĂT

Dincolo de cearcănul Bradului intunecat
există un curcubeu tăinuind mirarea

Dincolo de brațele Riului inmiresmate
există statuia pentru privirile fixe ale peștilor

dincolo de fructiera inverzită de putredul măr
există speranța lamei cuțitului strălucitor

dincolo de urma piciorului gol in noroi
există invincibilul țipăt al firului de iarbă

PE O FRUNZĂ DE NUC

Se strecoară rădăcina pinului in visul de Mierlă
cu sucuri amare ii tortureaza cintecul
Mierla visează arbori și riuri de argint

pe o frunză de nuc Ea clocește ouă de aur
silabe vegetale și respirări de floare
un lung cortegiu diafan de plăsmuiri stelare

visul de Mierlă plutește in inima mea
corabie blindă pe ape de purpură
tărim muzical in care mă pierd fericit.

FLUTURI VISĂTORI

Privesc ninsoarea aceasta de februarie
sunete dulci lovind cu ceață
și gindul mi se duce
tocmai pe steaua Alfa

privesc ninsoarea aceasta de februarie
plăpinde universuri de fluturi visători
un paravan albastru de ape fumegoase
care desparte tandru binele de rău.

DIMINEȚILE GRĂDINII

Grădinile amiezii clocesc stele de lut
o frenezie aspră de stinci solare
mici animale care dormitează-n ierburi
ș-acele umbre unsuroase prelinse-n nemișcare
alcătuind un eșafod de miere

diminețile grădinii urcă soarele in brazi
exfoliază luna martirizind o roză
pe treptele de cretă ce locuiesc o rază
lumina naște simburi lumina naște zaruri
statui de zei mărunți năruiți in cuvinte.

TINERI POEȚI

televiziune

DUMINICĂ, 14 ianuarie

8,00 Gimnastica la domiciliu. 8,15 Tot inainte. 9,10 Șoimii patriei. 9,20 Film serial pentru copii — Cărțile junglei. 9,45 Pentru căminul dumneavoastră. 10,00 Viața satului. 11,15 De strajă patriei. 13,15 Telex. Album duminical. 13,20 Mic concert de prinz 14,30 Drumuri europene. 16,35 El Mundial — Argentina. 17,50 Film serial — Will Shakespeare. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,15 File de istorie — Flacăra vie e luptelor muncitorești. 19,35 Varietăți pentru toate virstele. 20,55 Film artistic — Autograful — Premieră pe țară (american). 22,15 Telejurnal — Sport.

LUNI, 15 ianuarie

16,00 Telex — Emisiune in limba maghiară. 18,10 Ritm și imagine. Program de reportaje și muzică. 19,05 Efigii lirice — Versuri de Mihai Eminescu. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 Panoramic. 20,20 Roman-foileton — Putere fără glorie. 21,10 Mai aveți o intrebare ? 21,40 Uniți pe veci sub tricolor. 21,55 Cadran mondial 22,15 Telejurnal.

MARȚI, 16 ianuarie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Putere fără glorie (rel.). 10,55 Muzică ușoară. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 Din țările socialiste — Reportaj din R.S.F. Iugoslavia. 17,55 Lecții TV pentru lucrătorii din agricultură. 18,20 „Cupa interviziunii" la gimnastică modernă. 19,00 Tribuna TV. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 Ancheta TV. 20,20 Seară de teatru — Premieră TV — Micii burghezi de Maxim Gorki. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 17 ianuarie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Tribuna TV (rel.). 10,20 Antena vă aparține — Spectacol prezentat de județul Mehedinți. 11,20 Șoimii patriei. 11,30 Muzică populară. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă germană. 17,45 Tragerea Pronoexpres. 17,55 Divertisment muzical. 18,20 Telecronica pentru pionieri. 18,35 Secvențe pariziene. 18,55 Invățămint-educație 24 ianuarie — Unirea — in lecțiile de istorie. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 La ordinea zilei in economie. 20,00 Noi, femeile ! 20,20 Telecinemateca — Ciclul „Mari actori" — Țărm neprimitor — Premieră pe țară. 21,50 Sanie cu zurgălăi. 22,15 Telejurnal.

JOI, 18 ianuarie

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 „Cupa mondială" la schi. 18,25 Pentru timpul dumneavoastră liber vă recomandăm... 18,40 Căsuța poștală TV. 19,05 Sindbad marinarul. 19,30 Telejurnal. 20,00 Mari ansambluri folclorice. 20,15 Ora tineretului. 21,00 Seară de teatru — Premieră TV — Doctor fără voie de Moliere — Producție a televiziunii franceze. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 19 ianuarie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Telecinemateca (rel.). 11,30 Album coral. 11,45 Corespondenții județeni transmit... 17,00 Telex. 17,05 Emisiune in limba germană. 19,00 Loto. 19,05 La volan. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Arc peste 12 decenii 20,20 Film artistic — Francoise Gailland — Premieră pe țară (francez). 21,50 Revista literar-artistică TV. 22,15 Telejurnal.

SIMBĂTĂ, 20 ianuarie

12,30 Telex. 12,35 Curs de limba spaniolă. 12,55 Curs de limba franceză. 13,15 Concert de prinz. 14,15 Reportaj de scriitor — Oraș cu fața spre viitor. 14,35 Muzică populară. 15,10 Un fapt văzut de aproape. 15,30 Agenda culturală. 16,00 Clubul tineretului. 16,50 Săptămina politică internă și internațională. 17,05 Turneul celor 5 națiuni la rugby : Irlanda — Franța. 18,35 Anii de aur ai comediei. 19,30 Telejurnal. 20,00 Arc peste 12 decenii. 20,15 Teleenciclopedia. 20,45 Om bogat, om sărac — Ultimul episod. 21,35 De la o glumă la alta. 22,00 Telejurnal. 22,10 Melodii românești de ieri și de azi.

teatru

IN PREMIERĂ LA TEATRUL MAGHIAR DE STAT :

„Un leagăn pe cer"

de SŰTŐ ANDRÁS

„Cartea ta — scrie Titus Popovici adresîndu-se autorului în prefața sa la versiunea românească a cărții lui **SÜTÖ ANDRÁS** intitulată **„Un leagăn pe cer"**, — **este o carte bună, care cucerește".** Acest poem în proză despre pămîntul natal și oamenii săi, intrat triumfal în conștiința noastră literară, îl vedem, acum și pe scena teatrului timișorean.

Parafrazindu-l pe Titus Popovici putem spune același lucru și despre spectacol Fi este bun și cucerește, nu atît prin ineditul situațiilor dramatice, cît mai ales prin perspectiva scenică a ideilor și personajelor vehiculate de un mare număr de protagoniști, ca **FÁBIAN FERENC, CZEGŐ TEREZ, FERENCZY ANNAMARIA, KÖFALWY ISTVÁN, SZÉLYES IMRE, KILYÉN ILKA, PÉTERFFY LAJOS** și alții. Funcționalitatea elementelor ce compun ansamblul — gesturile și jocul actorilor, cîntecele și dansurile lor (coregrafie **SZÉKELY DÉNES**), costumele și scenografia **(WINTERFELD SÁNDOR)** se amplifică în acest context și capătă rezonanțe nebănuite în învelișul limbajului impecabil ca expresie și dulce ca muzicalitate a lui Sütő András.

CSERESNYÉS GYULA, semnatarul regiei, dînd dovadă de o profundă înțelegere a scrierii lui Sütő (adaptată scenei de **SZABÓ JOZSEF**) re-creează în fața spectatorilor atît momente din viața familiei autorului și a micului sat ardelenesc de cîmpie (drumul vieții și evenimentele sale semnificative între leagăn și mormînt) cît mai ales acea atmosferă de realitate și de baladă, care, integrate organic logicii și conceptiei literare ale romancierului și eseistului se realizează și în această variantă la un înalt nivel de generalizare umană. Adevărurile vieții, rostite și întruchipate memorabil de actorii teatrului maghiar, trec neobservate peste rampă și ne copleșesc prin exuberanța lor consecvent dirijată de o conștiință artistică angajată plenar alături de idealurile și năzuințele ce au legat dintotdeauna pe oamenii de aici, români și maghiari, uniți irevocabil în fapte și-n cuget.

Față-n față cu poezia

Paralel cu premiera piesei „Un leagăn pe cer" a fost programat la Teatrul Maghiar de Stat din Timișoara, în cadrul Studioului literar și seara de poezie intitulată **„VORBA DREAPTĂ"** susținută de actorul **MÁTRAY LASZLÓ.** Spectacolul, considerat de interpret „un colaj voit subiectiv" și închinat memoriei poetului **SZILÁGYI DOMOKOS,** ne-a impresionat în primul rînd prin ineditul și actualitatea ideatică a selecției.

Versurile și scrierile lui **ANAVI ÁDAM, KENÉZ FERENC, KIRÁLY LASZLÓ, LANG GUSTÁV, MÉLIUSZ JÓZSEF, MARIN SORESCU, VERES ZOLTAN** și **SZILÁGYI DOMOKOS** au fost integrate într-o viziune-cadru a omului de netăinuită omenie, inteligent, și creator febril, aflat într-o luptă conștientă și continuă cu viața și problemele ei, dar pătruns pînă-n măduva oaselor de credință și încredere în dăinuirea a tot ce este bun și nealterabil în această lume a noastră, pe cît de omenească, pe atît de frumoasă și crudă. Din punct de vedere dramatic, montajul s-a construit pe antiteza răfuielilor făr-de sfîrșit, cu viața și a reînceperii continue a ei. Scena, compusă și ea funcțional, a constituit o bună punte de lansare a unui impresionant șir de idei și gînduri, exprimate frumos în contextul unor armonii muzicale adecvate (compozitor **BULYOVSZKY LÓRÁND).** Am avut astfel ocazia să retrăim încă odată acel fenomen ce a fost și a rămas și după moartea-i tragică poetul Szilágyi Domokos, înscris prin creația sa pe arcul de pod al literaturii maghiare deschis spre universalitate și marcat de coplesitoarea sinceritate a lui Petőfi Sándor și Ady Endre.

Alexandru VAJDA

limbă și stil

„Pururi tînăr..."

Ziua de 15 ianuarie a pătruns de mult în conștiința de sine a poporului nostru. Ea cată să fie, într-un anume sens, ceea de-a doua (sau prima ?) zi de naștere a fiecăruia dintre noi. Căci acesta a fost sorocul ivirii, pe plaiul Mioriței, a lui Mihai Eminescu — poetul rămas „Pururi tînăr" — iar noi, prin simpla lui ivire, am devenit un popor mai mare și mai puternic. Și poeții fac istorie.

Întîmpinăm această zi cu aceeași emoție, cu același cutremur al inimii, cu aceeași încredere — mereu sporită — în înzestrarea și harul spiritual și sufletesc al celor ce gîndesc, povestesc și scriu în tînărul grai străbun.

Eminescu — este un lucru bine știut — a fost tot timpul bîntuit de problema „expresiei", în special, și, în general, de ființa misterioasă a limbii. Sînt, acestea, frămîntări ale oricărui mare poet : „Făptura de cuvinte, din grai sunat și mută, / Nu are, cercetată, plămadă cunoscută. / E înger, o mireasmă atîta de ușoară, / Că fără vînt și aripi, de cum se iscă zboară ?" (Tudor Arghezi).

Și în această privință Eminescu a intuit și a dezvăluit esențele. În **Epigonii, ceea de-a doua strofă** — în care se înfiripă lauda „scripturelor române — începe cu un vers memorabil : „Văd poeți ce-au scris **o limbă ca un fagure de miere".** Ca de obicei, poetul a ajuns trudnic la șlefuirea acestui stih, care, la început, avea un sunet șters, prozaic : „Văd poeții ce-au **scris cartea limbei noastre mult iubite".** Comparația s-a cristalizat ulterior, dar într-o formă — din perspectiva exigențelor față de sine însuși ale poetului — încă rudimentară, deși tenta arhaică a articolului demonstrativ în cazul genitiv **(cei în loc de celei,** ca în „limba veche și-nțeleaptă") conferă textului un farmec și o mireasmă greu de prins în mreaja cuvintelor, oricît de iscusite s-ar dori ele : „Văd poeții ce-au scris cartea **limbei** noastre **cei de miere".**

Imaginea limbii **(dulce) ca mierea** este, de bună seamă, de esență și în spirit folcloric, constituind un cîștig al limbajului poetic românesc. Altundeva, într-o postumă intitulată **Ah ! mierea buzei tale,** poetul cîntă, desigur, frumusețea și „dulceața" gurii, dar, în zonele adînci ale imaginii, deslusim, căzînd șoptite, vorbele „dulci" ale grailului din veac, în forma sa definitivă, versul din **Epigonii** — abia presimțit, abia dibuit anterior — dobîndește cunoscutul său sunet irepetabil : „Văd poeți ce-au scris **o limbă ca un fagure de miere". Acum,** imaginea se adîncește și se lărgește. Acum nu mai este vorba numai de „dulceața" limbii ci și de rostul ei **social,** de obîrșia ei **colectivă** și **anonimă,** întretinută și îmbogățită de alaiul generațiilor, cîte s-au perindat și au „roit" pe acest pămînt. Veci de veci — cum ar spune Arghezi — au sporit, spre o desăvîrșire mereu posibilă, acest „fagure de miere", limba pe care avem fericirea să o vorbim, rostind, cu ajutorul cuvintelor ei, bucuriile și întristările, rîvnele și dorurile noastre.

Tîlcul cel mai vrednic de luat în seamă al comparației eminesciene tot se pare a se contura odată cu interventia „fagurelui". Dacă **mierea** înseamnă „dulceață", în toate sensurile și nuanțele posibile, **fagurele** trimite către Geometrie. Or, în țesătura și alcătuirea ei intimă, în „structura" ei — cum tare ne place să spunem — prin extraordinara ei capacitate de abstractizare, limba este aliata Geometriei.

Ca în atîtea alte rînduri, și de data aceasta Eminescu se întîmpină cu Sadoveanu : „Adevărat că **fagure de miere sînt cuvintele bune** și dulceața lor e tămăduirea sufletului" **(Fratii Jderi).**

☆

Cîntecul lui Eminescu ne-a întărit încrederea voioasă în puterile creatoare ale neamului. Chemate să tălmăcească emoția și mîndria cu care întîmpinăm, și astăzi, sunetele unui asemenea cîntec, cuvintele se dovedesc, iarăși, firave. Mai bine să înălțăm ochi sfiiți spre steaua poetului „pururi tînăr" și să culegem frumusețe și îndemn din strălucirea ei, pururi vie.

G. I. TOHĂNEANU

muzică

CONCERT DE CONCERTE

Sub direcția muzicală a artistului emerit **NICOLAE BOBOC,** Filarmonica a prezentat trei virfuri solistice ale tinerei generații de interpreți, aflați încă pe băncile Conservatoarelor, dar cu o prezență în viața artistică, remarcată atît în țară cît și peste hotare. Lucrările abordate aparțin lui **Mozart, Dvořak, Ceaikovski.** Prilej de stimă pentru curajul abordării acestor piscuri. De remarcat faptul că doi dintre acești tineri, se numără printre absolvenții Liceului „I. Vidu" : **Andrei Deleanu,** fost elev al clasei lui **Ella Filip,** mai apoi al **Mariei Bodo, Gabriel Popa** bucurîndu-se de îndrumarea unui mare pedagog care ne-a părăsit de curînd — **I. Brandeisz.** O dovadă concretă, că bunul renume al învățămîntului muzical timișorean își aduce obolul, rodind talente. Concertul în **La de Mozart, KV 488,** interpretat de **Andrei Deleanu,** a pus în evidență grija solistului de a realiza periajul specific, unde fiecare sunet este drămuit cu minuție, fiecare accent impune o justificare logică precisă. Pianistul posedă deja admirabil datele esențiale ale stilului, oferindu-ne o interpretare fluentă, pedantă, emoția deteriorînd aceareori claritatea cîte unui ornament ori declanșînd inegalități rapid corectate. Nota bene : solistul este deja laureatul unui concurs internațional în Italia — 1978. Violoncelistul **Marin Cazacu** este un interpret construit din multă sensibilitate, pe care fraza unduioasă a lui **Dvořak** îl fură, înaripîndu-i cîntul spre zone de artă autentică. Ne-a plăcut tonul acestui instrument, cu un vibrato bogat, generos mustind a sevă pasională, cît și flagioletele sale transparente, colorate de același temeinic filon de muzicalitate. Un real talent, la care porțiunile de penumbră în claritatea tehnică există, dar nu mai mult decît la proporția vîrstei interpretului vizavi de problematica acestui concert. **Gabriel Popa** a abordat poate cel mai greu și mai frumos concert dedicat viorii — **Ceaikovski.** Sugerează încredere încă de la intrarea în scenă, părînd plămădit doar din esențe tari, cîntul său respiră energie, robustețe, cutezanță. Arcușul are fermitate, inclusiv o anume duritate ce a depășit pe alocuri intensitatea optimă. Abuzează poate și de prea multe accente, în dauna claritătii șuvoiului de 16-imi. Aparent distant de vîltaia lirismului ceaikovskian, G. Popa își ordonează concepția într-o versiune unde domină controlul lucid asupra elementelor de dinamică, frazare, refuzînd să se lase ademenit de mirajul chemărilor conținute. Preferă în schimb evidențierea notei de bravură, eclatanță tehnică. Place siguranța sa, energia sa bătăioasă

Doru MURGU

echo

„JURNAL"

Apărut, recent, într-o elegantă ținută grafică, **„JURNAL"** este primul caiet literar-artistic și social-cultural editat de **Cenaclul literar „Mihail Halici"** din Caransebeș. Colectivul de redacție (George Suru, redactor responsabil, Horia Vasilescu, Nichifor Mihuța Alexandru Horvath, secretar de redacție) a conceput caietul **„JURNAL"** într-o largă perspectivă literară-culturală-artistică, folosind atît forțele locale, cît și colaboratorii dinafară. Astfel, în caiet întîlnim, pe lîngă promovarea creatililor membrilor cenaclului „Mihail Halici", și caloborarea unor scriitori a căror biografie cuprinde date legate de Caransebeș (Petru Vintilă, Sorin Titel, Cornel Ungureanu), acestora alăturîndu-li-se alți scriitori proveniți din Banat (Pavel Bellu, Dimitrie Rachici), precum și unii scriitori timișoreni (Anghel Dumbrăveanu, Mircea Șerbănescu, Endre Károly, Nikolaus Berwanger, Peter Barth).

„Începutul de drum" al acestei publicații este semnat de Maria Roșca, președintele Consiliului orășenesc al Educației Politice și al Culturii Socialiste — Caransebeș. „Profilul ascensiunii" frumoasei localități bănățene este reliefat de Nicolae Oprea, prim-secretar al Comitetului orășenesc al P.C.R., primarul orașului Caransebeș.

Autorii acestui caiet sînt : — poezie (inafară de poeții mai sus amintiți) — Lucia Cojocaru, Alexandru Horvath, Constantin Brătescu, Doina Rizoc, Petru Boca, Viana Șerban și alții ; — proză — Sorin Titel, Mircea Șerbănescu, Horia Vasilescu și Dorin Măran ; istorie literară (despre tinerețea lui Camil Petrescu) — Cornel Ungureanu ; profiluri lirice, consacrate poeților Anghel Dumbrăveanu, Alexandru Jebeleanu, Nichifor Mihuța, Petre Stoica și George Suru, aparținînd cercetătoarei Cornelia Ștefănescu ; eseuri referitoare la creația lui Lucian Blaga, de Maria Aron, Eleonora Bunea, Pantelimon Cristescu ; recenzii semnate de Eleonora Bunea Vasile Pistolea și Luimnița Petru ; lexicon bănățean de Petru Vintilă ; istorie și istorie culturală — despre Tibiscum (Petre Bona), obîrșiile „domnilor pămînteni" (Ioan Muraru), aspecte privind contribuția orașului Caransebeș la realizarea actului Unirii din 1918 (Gh. Radulovici), societatea de lectură din Caransebeș (Octavian Popescu, medicul și scriitorul dr. Iosif Nemoianu (Ștefan Gămănescu) : etnografie și folclor — Vasile Ionită, despre unele mărturii ale permanenței. Gheorghe Iancovici, despre un aspect al concepției folcloristice a lui Iosif Popovici : maxime de Ion Oarcăsu.

Aurel TURCUȘ

Cu Alexandra Guțu

(Urmare din pag. 1)

— În primul rînd dragostea pentru oameni. Efectiv, ceea ce face un artist nu e pentru sine, ci pentru cei cărora vrea să le transmită puțină căldură, puțin frumos, pentru a da culoare vieții acesteia care devine, ca reflex al civilizației, tot mai aspră, tot mai exactă. Și, ca să reușești, îți trebuie putere, puterea de a răzbi, resurse umane și.. multă artă.

☆

P.S. Chipul luminos al artistei reîntoarse din S.U.A. și Canada îmi spune deja că turneul a fost încununat de succes. „Am cîntat numai în săli de 2.000-3.000 de locuri și de fiecare dată biletele s-au vîndut pînă la ultimul". îmi mărturisește. Cea mai nouă izbîndă am repurtat-o la New York, unde au fost și cele mai mari pretenții, orașul avînd mai multe orchestre de prestigiu, dintre care cea a Filarmonicii este printre primele în lume.

— Presupun că și publicul a fost exigent ?

— Chiar foarte exigent. Dar pe măsură ce muzica noastră îi cîștiga, spectatorii uitau de orice răceală, se ridicau în picioare, ovaționau. Așa a fost de pildă la Edmonton în Canada după ce am interpretat „Rapsodia" lui Enescu. Au aplaudat timp de zece minute, apoi le-am cîntat „Jocuri" de Sabin Păutza. Ziarele ne elogiau iar muzica românească a plăcut cu adevărat. Așa a fost peste tot. Fiecare concert a reprezentat o reușită artistică.

— Este desigur rezultatul conlucrării rodnice cu colectivul ieșean.

— Da. Orchestra Filarmonicii „Moldova" din Iași, dirijorul Ion Baciu și violoncelistul Podlovschi au fost foarte apreciați. Nu pot să adaug decît că ne-am înțeles foarte bine în decursul celor cinci săptămîni, timp în care am admirat disciplina membrilor orchestrei, ardoarea lor artistică, precum și deosebita omenie a dirijorului care ne-a ajutat pe toți părinteș te.

— Au existat și unele incidente ?

— Desigur, fiecare călătorie își are surprizele ei. Îmi amintesc mai ales de o întîmplare care acum, după ce totul s-a încheiat cu bine, mi se pare pitorească. Mi s-a spart violoncelul în Chicago. Eram distrusă. Colegii m-au liniștit și am dus instrumentul la un lutier italian care a spus că ar avea nevoie de o săptămînă ca să-l repare, dar „pentru dumneavoastră îl fac în patru zile". „Dar eu am concert poimîine", i-am spus. Atunci a recurs la o metodă mai simplă și am primit violoncelul ca nou-nout a doua zi.

— Să nu uit schimbul de idei cu colegii americani și canadieni.

— Au fost sobre, dar instructive, ca de obicei. Am vorbit, ne-am încercat instrumentele, am povestit despre profesorii noștri. O impresie cu totul deosebită ne-a lăsat orchestra Filarmonicii din New York și dirijorul ei, Zubin Mehta, unul din cei mai reputați muzicieni pe plan mondial.

— Ce a însemnat deci acest turneu pentru dumneavoastră ?

— Foarte mult. În primul rînd bucuria succesului, a recunoașterii valorii într-un continent nou și îndepărtat. De asemenea, certitudinea că am fost apreciați la valoarea noastră maximă și o mare mulțumire pentru munca depusă. În plus, satisfacția de a fi contribuit la înțelegerea și îndrăgirea muzicii românești.

— Vă mulțumesc.

Pictorii arădeni DOINA și SEVER SĂSĂRMAN — membri ai Academiei „ITALIA"

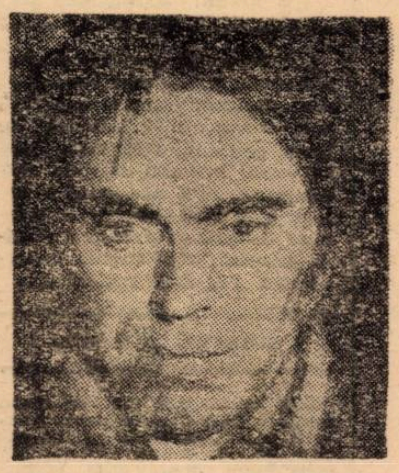

După o prestigioasă activitate de creație și expunistică cunoscuți publicului iubitor de artă din țară și de peste hotare, pictorii arădeni **DOINA și SEVER SĂSĂRMAN** au primit o binemeritată distincție. Comisia **„Academiei „Italia" de Artă, Litere și Știință,"** le-a acordat titlul de „Academicieni ai Italiei cu medalia de aur."

Iată ce scrie criticul de artă din Roma, **Sandro Paparatti : „Un eveniment de primă importanță la Roma este expoziția a doi pictori români, Doina și Sever Săsărman, soț și soție cu titluri universitare în țara lor, unde sînt artiști cunoscuți. Această expoziție ne informează despre dezvoltarea artei în acea minunată țară, care este România, atît de legată de noi prin lanțuri multiseculare de cultură și istorie (...) Doina Săsărman, o figurativă genială, plină de străluciri, de soare, de acel soare care mîngîie ochii, străbătute de o cantitate de roșu și galben pe care le-am socoti legate mai mult de cîntecele țigănești ale lui Garcia Lorca. Sever Săsărman, un abstract frămîntat în căutarea dramatică a unei forme și a unui volum, a unei compoziții și a unei substanțe, fie numai din culori solare, măcinate din pămînturi și venințuri, dar mereu străbătute de o căldură care găsește în ea inspirație și genialitate."**

Lucrările Doinei Săsărman degajă o căldură poetică explozia floral primind diferite valențe, fiecare cu personalitate pronunțată, buchete în care se întîlnesc flori aproape cu o psihologie umană flori încărcate de melancolie, flori ciocotin(de viață sau flori care vin ca o desnădejde în fața soarelui. Ele primesc starea de spirit a artistei într-un amestec perfect de dramatism și lumină. Atît de puternic plăpîie viața, încît culorile devin niște torțe spontane care ne spun că sufletul nostru poate deveni expresie artistică le cea mai înaltă temperatură.

Într-un total contrast pictorul Sever Săsărman încearcă în pînzele sale arheologia visului, contururi vagi de forme ideale, patină dureroasă de scorduri cromatice într-o muzică desăvîrșită Reproducerile în albnegru au dezavantajul că nu exprimă în totalitate tonurile și nuanțele realizate de artist. Încă în timpul liceului „George Coșbuc" din Năsăud sutele de poezii create de Sever Săsărman au rămas totuși în interiorul său, spre a izbucni și triumfa în metafore plastice. Realizarea aici e completă. Sever Săsărman a ajuns la acea decantare compozițională în care subtilitatea cromatică primește sunetul artei care nu se descifrează la prima vedere, dar care poate, prin aceasta, primi o mai mare durabilitate.

plastică

Din bogata lor activitate expozițională desprindem participările la Paris, Palermo, Pompei, Parma, Napoli München, Roma, St Gallen — Elveția Lugano — Elveția, iar în țară la Cluj-Napoca și Arad. Jurii cu peste 100 de specialiști, care le-au apreciat lucrările, o mulțime de medalii, participări în expoziții și cataloage internaționale, etc. Desigur, activitatea lor este greu de cuprins într-un articol iar faptul că două personalități artistice arădene au primit înalta distinctie de membri ai Academiei de Artă „Italia" ne umple inima de o solidară bucurie.

Damian URECHE

top

SECȚIA ROMÂNĂ : 1. Zina nopții — PROGRESIV TM ; 2. Atunci e bine — METROPOL ; 3. Orizont și înălțime — SEMNAL ; 4. Ardeal — VALI STERIAN ; 5. Poemul patriei din noi — MIRCEA FLORIAN. **SECȚIA INTERNAȚIONALĂ : 1.** Mexican Girl — SMOKIE ; 2. Summer Nights — OLIVIA NEWTON-JOHN & JOHN TRAVOLTA ; 3. Bicycle Race — QUEEN ; 4. Double Vision — FOREIGNER ; 5. Run. Rudolph. Run — CLIFF RICHARD.

Corespondență...

Gh. Dinovici — Chesinț, Arad : Iată-mă pus în situația de a-mi cere scuze (din nou !) pentru întîrzierea cu care răspund unor corespondenți, printre care te numeri. Nu mai aduc justificări, promit doar că în acest an, rubrica „Corespondență" va apare lunar. Între timp, ai aflat cu siguranță succesul Carolei King, nu-l mai amintesc. Atenție, Plastic Bertrand nu e grup, ci un cîntăreț francez. Succesul prim („Ça plane pour moi") nu l-a putut egala nici o înregistrare ulterioară. „Flotwers" ? Poate „Floaters" ! **George Milos — Loco :** Îți mulțumesc pentru lista cuprinzînd aparițiile discografice recente. Mi-e de un real folos. Printre altele, ne comunici că „ultimile compoziții semnate de celebrul cuplu britanic Mike Chapman — Nick Chinn, sînt „Kiss you all over" pentru „Exile" și „Hot child In the City" pentru Nick Gilder. Ambele single-uri au ajuns „million seller"-uri, deci și „number one" la „Billboard". Mulțumesc pentru urări ! **Marius Oltean — Tîrnăveni :** Îți acord titlul **„Cel mai consecvent corespondent al rubricii Top-„Orizont", pe anul 1978.** Scrisorile tale conțin observații interesante, obiective. Mulțumesc pentru aprecierile privind serialul „Hendrix" **Radu Bilca — Galați :** Iată titlurile de pe LP-ul „It's A Heartache" (Bonnie Tyler) : Blame Me ; Living For The City ; If I sing You a Love Song, Heaven, Yesterday Dreams ; Hey, Love ; Natural Woman ; Baby, Goodnight și piesa care dă titlul albumului. Numai atît ? **Doru Comloșan — Loco :** „Muppets" e denumirea unei faimoase trupe de păpuși din Anglia, pe care ai putut-o urmări și în programele noastre TV. Mai nou, acest teatru de păpuși realizează savuroase filme de televiziune în compania unor apreciați soliști ca Alice Cooper, Julie Cristie ș.a. Ultimul „Boney M" ? „Marie's Boy Child". Am mai scris, această formație e acompaniată de grupul multinațional „The Rhithm Machine" cu următoarea componență : Keith Forsey ; Nick Woodland ; Mats Björklund ; Gary Unwin și „Chico" de los Reyes. Grupul imprimă și mixează la Europasound Studios Offenbach și la Union Studios Munich. Principalii ingineri de sunet : Fred Schreier și John Lund, ambii colaboratori ai lui Giorgio Moroder, principalul „dinam" al „nucleului disco" de la München. Iată-ți îndeplinită dorința : **o fotografie cu John Travolta,** despre care vei afla lucruri noi într-un viitor material.

Petru UMANSCHI

CU OTTO ANDERCO... sport

...am stat de vorbă între două trenuri, „personale". Iată ce-a ieșit din faptul cu pricina : **Vă salut și vă propun să uitați că sînteți marele arbitru de fotbal, ci ... un mic selecționer ; ce lot ați folosi ?** Deși nouă, arbitrilor, nimeni nu ne solicită părerea... **Cum nu ?!...** Bine : Coman, portar ; Zare, Sameș, Ștefănescu, Vigu (Koller), fundași ; Bölöni, Romilă și, ca al treilea mijlocaș, Iovănescu, nici într-un caz Iordănescu ; apoi, în față, Florin Grigore, Rădulescu, Crișan (Terheș). **Ce șanse ați avea cu cei propuși ?** Seria noastră nu e jucată. Spaniolii pot pierde, pe teren propriu, cu Iugoslavia, iar noi să învingem, din nou, la Zagreb. Esențial : pregătirea fizică, azi deficitară. Și așa ați ieși **cu fotbalul în competițiile cele mari. Ca arbitru FIFA ați fluierat adesea în străinătate.** De 21 de ori. Cel mai greu meci a fost Cehoslovacia — R.D.G., 3—1. Emoții am avut pe celebrul Wembley, la Anglia — Elveția, 1—1. Și **„acasă" ?** Am arbitrat 120 de meciuri la centru. Dificilă mi s-a părut partida Rapid — Univ. Craiova, 4—6 !, cu trei penaltiuri, dintre care două împotriva gazdelor. **Sărmanii giuleșteni... Cum se vede fotbalul din teren ?** Un efort formidabil. Totuși, noi nu jucăm atletic, cum se cere în fotbalul modern, ci aspru. Urmăriți retrospectiva lui Țopescu, la TV. El Mundial-ul ?! Cîtă risipă de energie, de imaginație, de talent ! **A fost și Nicolae Rainea acolo.** A meritat din plin. A prins două campionate mondiale, o super-cupă. Rainea este un mare arbitru. E foarte ambițios, harnic, cinstit. Nu greșește ? Rar. **Dvs. ?** Mi-am păstrat reputația de „incoruptibil". Din '71 sînt în lotul FIFA, care cere confirmări valorice permanente. **Timișoara are cîteva of-uri cu arbitrajele.** N-am văzut meciurile acelea. S-a vorbit la federație. În orice caz, la „Poli" e nevoie de pregătire fizică și psihică foarte serioasă, de un stil de joc ordonat, propriu. Lotul e bun, locul e submediocru. **Cu ce bucurii ați intrat în 1979 ?** Ca de obicei, în seara de Revelion, am vorbit la telefon cu Nadia Comăneci. Ne-am urat succese, sănătate, fericire. Oh, mă iertați, îmi pleacă trenul. La „Orizont" scrieți ?! Păcat că n-am avut timp... **Ba !**

Teodor BULZA

caleidoscop

● **Autocritica.** Deși acest cuvînt se folosește mult în epoca noastră, el nu este atît de „modern" pe cît se pare. L-o fi folosit și Napoleon dacă se ține cont de ceea ce spune în manuscrisul descoperit la Paris în care marele conducător de oști vorbește despre înfrîngerea sa de la Waterloo. El recunoaște că a făcut o gravă greșeală tactică, dar (și asta aparține autocriticii) își găsește și justificări : se afla într-o stare psihică deplorabilă, iar condiția sa fizică era, deasemenea, foarte proastă !

● **Circulația.** Este o problemă capitală a marilor orașe și nu este de mirare că ea a fost și pe ordinea de zi a Parlamentului englez. Unul dintre membri a și găsit o rezolvare. Dregîndu-și vocea semnificativ el a spus : „Domnilor, soluția e simplă. Decongestionarea circulației pe așa-zisele marile artere se poate evita numai dacă noi cei de-aci luăm hotărîrea să plecăm din Parlament cu un sfert de oră mai tîrziu decît pînă acum !"

● **Cultura și bolile coronare.** După cum arată statisticile, Statele Unite dau cel mai mare procent de cardiaci : 378 de americani la fiecare 100.000 de locuitori mor anual din cauza afecțiunilor coronare. Nu e cazul însă și al japonezilor, care în această privință au procentajul numai de 92/100.000 (printre cele mai scăzute din lume). Mai întîi, medicii au crezut că o asemenea diferență este rezultatul unei alimentații cu totul diferită. După cum se știe baza alimentației japonezilor o constituie orezul și peștele, care conțin mult mai puține grăsimi decît carnea și produsele lactate pe care le consumă americanii. Dar, cercetările cele mai noi efectuate de o echipă de oameni de știință de la Universitatea din California au ajuns la concluzia că aceasta diferență de mortalitate nu depinde de felul alimentației ci de deosebirile în... cultură, respectiv a modului de viață : americanii, din cauza modului lor de viață, sînt mult mai supuși stress-ului.

Prietenii revistei Orizont

CENACLUL LITERAR AL CĂMINULUI CULTURAL DIN VARIAȘ — JUDEȚUL TIMIȘ

Ochi de rășină

Stau primeniți străbunii în jurul unui foc,
Arzînd în taină, seara, sub boltă de copac,
Cînd se încing în vetre miresmele de joc,
Purtate-n semeție de cei din urmă dac.

Și hora intră-n grîne prin vad de curcubee,
Cum se răsfrîng izvoare în tulnice de dor ;
Curg din pridvoare ierburi pe căile lactee
Și cerul se așterne sub mantiile lor.

Străbunii noștri-s ochiuri de rășină
Arzînd mocnit în cușma unui deal,
Cînd ninge blînd rotunda lor lumină,
Peste Carpați, coboară Decebal.

NICOLAE ROȘIANU

Legende

Cîndva,
În livada pornirilor noastre,
Au murit privighetori. Cîntul,
pentru ele, însemna
Perfecțiune.
Mai apoi,
La marginea riului,
Au crescut fecioare,
Transformînd răsăritul
În adevăr.
De atunci,
Oamenii cred
În legende.

TIBERIU ARĂZAN

Venerație străbunilor

Noi sîntem liberi
Ca marea, ca fluturii, ca vîntul...
Venerație străbunilor,
Vis împlinit !
Poporul meu ridică spre soare
Milioane de frunți, ca o stemă,
Împreună cu propria-mi frunte...
Doar în clipa aceasta supremă
Semeață, fruntea se-nclină
Sub ploaia de crini,
Și sărută, tăcută țărînă...

DUMITRU BUȚOI

Victorii

Victorii sule înspre ceruri în glas nestăvilit de cînturi
în cercuri mari, azi, dă lumină soarele vechilor pămînturi.
S-au ridicat, cu frunți cărunte, semețe piscuri carpatine
Pulsînd al Libertății sînge și-n generația ce vine !
Am rupt din soare strălucirea și din granit tăria-n fapte,
Zburăm spre vîrfuri neatinse, nimeni de tel nu ne desparte !
Și-n marș victorios, pămîntul, împovărat de bogății,
Răsfrînge-n roze de triumfuri un tricolor, o Românie !
Am adunat lumină-n fapte, din steaua care nu pălește,
Și-al anilor șirag cum trece, lucirea și mai mult îi crește !
Ni-e inima străbună vatră și sufletul este văpaie
Iubind țărîna românească, pe
Ceaușescu Nicolae !

ION G. MIHAI

Țara

O mină aprinse candelabrele amurgului
lăsînd să se-ntrevadă încă o posibilitate
a soarelui privind printre ramurile platanilor
certitudinea fluidă a mersului de ape.

Izvoarele ce urcă-n poeme,
din pămînt strămoșesc,
purtară pe aripi făclia vieții
în vremurile evului nou.

VLADA BARZIN

Pămînt natal

Trăgîndu-mi din tine.
Seva luminată,
Am ajuns să mă înalț
Ca o trestie mlădioasă.
Vreau să-mi întăresc trunchiul,
Să ajung bătrînul stejar
Care-și oglindește trecutul,
Deslușindu-și viitorul ;
Ca o pasăre să-mi port sufletul,
Veșnic tînăr,
Plutitor deasupră-ți,
Privind triumfător rădăcinile,
Prin care voi coborî în tine.

CECILIA MOCANU

Întrebări la orice vîrstă

Ce-ar fi să ridicăm lumina,
dată de-o mamă, spre stele ?
ce-ar fi să visăm la bolans
Cînd mare-și începe cîntarea ?
Ce-ar fi să strigăm, cu mîna pîinie la gură,
Că ramura speriată e viață ?

CORNELIA GHERAN

Aș vrea

Nici o pasăre
Nu vrea să poposească în noi
Și plîngem pe tulpina uscată
Pînă ne înflorește ghioceii.
Sărutînd pămîntul în care e îngropată rădăcina.

Aș vrea să mor copac,
Să nu mă doară frunzele mele,
Călcate în picioare,
Să zgîrii albastrul,
Să dau oamenilor apa, aerul, soarele
Din fructele mele...
Nu vreau decît să-mi înțelegi fosnetul...

LUCI COCIU

rebus

Scrisori...

ORIZONTAL : 1) Scrisoare — Sertar gol ! 2) Timbru poștal — știre. 3) Ion Pătrașcu (semnatarul rubricii „Poșta redacției" la „Rebus") — Manifestare a veseliei... într-o scrisoare ! — Scoase din saci ! 4) Timbre ce constau din imagini imprimate în relief pe hîrtie cu ajutorul unor stampile de metal — Căruță de poștă, odată. 5) Cu scrisori de acreditare (pl.) — Din basme ! 6) Lemn pe care se scriau în trecut, prin crestături, diferite socoteli — Ea duce și dă corespondența. 7) Ultimele plicuri ! Tras din turn ! 8) Scrisoare — Într-o epistolă ! 9) Tablou de Matisse — Una cu comportare civilizată în societate. 10) Execută mecanic scrierea... și la Jean Cocteau — Citate ! 11) Notă ce întregește un text.

VERTICAL : 1) Duce scrisori confidențiale — Grafitul din creion. 2) Magazine ce oferă articole de scris. 3) Citire ! — Primele cablograme ! — Cele ale scrisului sînt ostașii culturii (sing.). 4) Alcătuiesc corespondența — 13 anonime ! 5) Deschid plicul cu un cuțit de os — Ajutat la început ! — Veste ! 6) Șosit ! — A răspîndi lumină. 7) Leve ! — A închide o scrisoare — Extras din lapte. 8) A aerisi — Se agață ușor de lîna oilor. 9) Ghișeu poștal personal. 10) Se află... la poștași ! — Cu cod notat pe plic, pentru București (abr.) — Tăiș ! 11) Scrisoare remisă sub semnătură.

Dicționar : OLAC, URN. IIE.

Viorel ABRUDAN

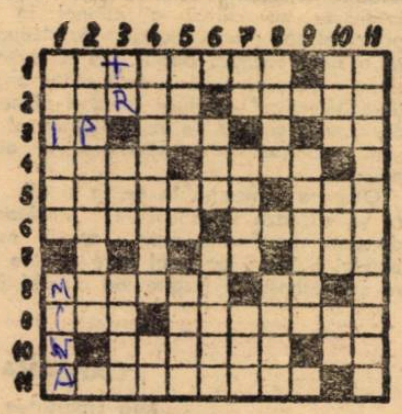

serial

Aleksander Omiljanowicz

FANTOMA DIN CODRII BIALOWIEZEI (XII)

Secretul buncărului

— Aici este ceva, strigă deodată unul din soldații care dăduse peste un obiect de lemn în tufișul de lîngă buncăr, la o adîncime de cîțiva zeci de centimetri.

— Săpați ! — ordonă Zavelly.

Geniștii înlăturară mărăcinile și nisipul. Apăru capacul unei lăzi de muniție.

— Fiți atenți, vedeți dacă nu cumva e minată — îi preveni Clauser, dîndu-se grijuliu la o parte de lada dezgropată. Geniștii cercetară cu grijă descoperirea. Nu erau mine. Sparseră capacul. Stanger scoase din ladă un pachet de documente învelite în hîrtie pînzată.

— Cine face cinste, domnule căpitan ? — întrebă — privindu-l triumfător pe Clauser.

— Aveți întotdeauna un noroc diavolesc — îi replică căpitanul.

Zavelly luă documentele de la Stanger și le le băgă în servietă. Geniștii își strînseră aparatura și o porniră cu toții spre mașini.

Stanger, stînd lîngă Clauser, se gîndea la documente.

— Cînd te vei întoarce la ei trebuie să ai un alibi incontestabil — îi spusese generalul „Kir" acolo, în căsuța din împrejurimile Moscovei, pe cînd el se pregătea să zboare în spatele frontului. — Nu ajunge numai alibiul. Le cunoști doar susceptibilitatea și iscusința. Sînt ofițeri cu experiență îndelungată în serviciul de informații. Nu se vor mulțumi cu o simplă povestioară. Îți vom da un argument, care va fi, probabil, convingător. Trebuie însă să joci cum trebuie acest atu. Reprezintă documentarea privind linia de apărare de pe Bug pe care a construit-o armata noastră. Documentarea este originală. Nu va trezi nici o bănuială. Cînd ne va veni rîndul, să forțăm Bugul această linie nu va mai avea nici o însemnătate. Trebuie să ascunzi undeva documentele, pe lîngă vreun buncăr în așa fel încît locul proaspăt să nu dea de bănuit. Cu siguranță că vor înghiți această momeală și că le vor căuta. Îi vei ajuta să găsească documentele. Asta îți va întări poziția.

Uitîndu-se la fața încruntată și ciupită de vărsat a lui Clauser care privea pe geam peisajul, se înfricoșă de gîndurile sale de parcă acesta ar fi putut să i le ghicească.

Se lăsă furat din nou de amintiri. Își reaminti cum împachetase documentele în cutia metalică, apoi zborul doborîrea avionului, lupta din Pruzana, drumul prin Codrul Bialowiezei iar apoi aici lîngă Slochy, de data asta doar cu o ladă de muniție în care trebuia să ascundă documentele. Noaptea fusese atunci întunecoasă iar o ploicică mărunță cădea neîntrerupt. Alesese un buncăr și tufele din jurul lui. Săpă o groapă cu cuțitul. Băgă lada, apoi o acoperi, puse deasupra mărăcini și mașcă locul. Deoarece îi era teamă că nu va mai nimeri locul, în timpul zilei, zgîrîie cu cuțitul un semn pe zidul buncărului care trebuia să-i indice poziția.

Pariul cîștigat

După cină, colonelul Schmaelsilleger îl chemă pe Stanger în cabinetului său, unde se aflau deja maiorul Zavelly și căpitanul Clauser. Stanger zări, răsfirarea pe biroul colonelului, documentele descoperite lîngă satul Slochy.

— Domnul căpitan — se întoarse spre Clauser — va scrie la mașină ceea ce va traduce Stanger. — Poftim — îi făcea semn lui Stanger — tradu.

Acesta luă întîi planurile liniei de apărare. Citi explicațiile și inscripțiile referitoare la partea tehnică a construcției buncărelor. Colonelul ordonă ca aceste documente să fie expediate la Statul major al trupelor de geniu ale Wermachtului. Listele de armament, rapoartele privind lucrările efectuate nu le-a trezit, de asemenea, interesul.

Stanger luă apoi în mînă un dosar gros cu o adnotație făcută cu culoare vrede : „Strict secret."

— Ce scrie pe eticheta asta ? — îl întrebă Zavelly.

— Secția pentru misiuni speciale — silabisi rar Stanger, deoarece scrisul era neclar.

— Aici poate fi ceva din domeniul nostru — interveni colonelul.

— Două tabele cu cheile de cifru militare — explică rar Stanger. Luă în mînă un nou document pe care îl cercetă cu privirea timp de o clipă. — Domnule colonel, acesta este foarte elocvent. Privi spre Schmaelsilleger. — Ascultați. În raionul Brest se află unitățile celui de al doilea grup blindat, condus de generalul Heinz Guderian...

Cei prezenți rămaseră surprinși. Acesta era raportul unui spion. Și încă ce raport ! Stanger citea că acest grup blindat al lui Guderian fusese adus aici din Franța. În raport era indicată componența lui exactă cît și comandanții diferitelor formații.

Schmaelsilleger și Zavelly stăteau cu ochii pironiți la document. Controlară datele, numerele unităților menționate, numele comandanților. Totul corespundea. Sub acest document neobișnuit se află semnătura care nu spunea nimic, a unui agent oarecare „S-4."

Stanger mai citi cîteva documente de acest fel, care îi lăsă pe gînduri pe cei aflați de față. Deci spionajul sovietic penetrase concentrarea grupului de armată „Centru" ? Unde se află spionii care făcuseră acest lucru ?

Mai erau cîteva documente cifrate. Colonelul îl chemă pe șeful biroului de cifru ordonîndu-i să dezlege, cu orice preț, cifrul și să citească documentele secrete.

— Cum de au lăsat ei oare astfel de dovezi ale acțiunilor de spionaj în zona ocupată de noi — se întrebă Clauser.

— Îmi face impresia că lucrurile au stat astfel. Cu siguranță că așa au stat — se corectă Schmaelsilleger. — Echipajele buncărelor din satul Slochy s-au apărat cîteva zile. Printre ei trebuie că au fost și ofițeri ai serviciilor de informații. Au îngropat aceste documente gîndindu-se că le vor lua după luptă. Dar frontul a avansat, ei au fost nevoiți să fugă, să-și salveze viața, ori poate chiar au murit. Nu au putut lua lada cu documente. Și astfel aceste documente au rămas. Să mai așteptăm pînă ce vor fi descifrate și celelalte. Dumneata, domnule căpitan ai cîștigat pariul — spuse colonelul cu un zîmbet ironic la adresa lui Clauser.

Acesta, înclină din cap, în semn că ține minte, deși ar fi fost fericit dacă s-ar fi uitat despre pariu. Zgîrcenia lui era pretutindeni cunoscută.

— Stanger, te felicit pentru acest succes ! Colonelul se ridică de la birou și-i întinse mîna lui Stanger. — Acum, haideți să bem coniacul. Azi, ne face cinste Clauser.

☆

Biroul de cifru dezlegă în scurt timp cifrul militar simplu, iar a doua zi seara șeful serviciului „Wally-I" avu o nouă revelație din documentele sovietice „secrete", care îl făcu să se frămînte multe zile la rînd. Și nu numai el ci și ceilalți ofițeri din statul major cărora le-a fost dezvăluit secretul. Documentele îi caracterizau pe cîțiva din spionii Abwehrului, aflați în regiunea Bialystok și Gubernia generală, și care lucrau pentru serviciul de informații sovietic." Este adevărat că nu se pomenea nici un nume, totul fiind codificat în cifre și litere, cu toate acestea era mai mult ca sigur că specialiștii de la „Wally-I" vor stabili cu ușurință despre cine era vorba. În plus, aici se afla și descrierea locurilor unde urmau să aibă loc întîlnirile, informații privind mărimea „onorariilor" și misiunile pe care le primiseră.

În românește de

Anda și Nicolae MAREȘ

(Va urma)

Prezentăm aici un diptic în care sînt comentate două aspecte ale presei franceze contemporane. Realitatea e complexă şi nu avem îndrăzneala să formulăm asupra ei o judecată categorică. Am preferat să descriem două aspecte antitetice, încercînd prin aceasta să dăm o idee cît mai clară asupra diversităţii. O pagină neagră – o pagină albă, o pagină de ruşine – o pagină de entuziasm, o pagină de alienare – o pagină de libertate : **Détective** şi **Charlie-Hebdo** sau mizeriile şi splendorile presei franceze.

1). De mai mulţi ani, un ziar care beneficiază de un aberant monopol publicitar se etalează în vitrinele chioşcurilor din Franţa sub titlul **Détective :** în fiecare săptămînă, cu enorme litere albe pe un fond negru, în culorile maniheismului deci, manşetele ziarului mizează invariabil pe un mic număr de cuvinte, toate legate de sexualitate şi în particular de „perversiunile" sale. Toate combinaţiile posibile ale situaţiilor „perverse" sînt puţin cîte puţin explorate, utilizate, iar apoi reluate atunci cînd, după mai multe săptămîni, au fost epuizate toate posibilităţile. Să încercăm să precizăm ce acuzaţii poate aduce conştiinţa publică unor astfel de procedee. Să observăm mai întîi că fiecare din aceste titluri pretinde că redă un fapt real, adesea „autentificat" printr-o fotografie. Forma stilistică este recurentă : protagonistul, desemnat printr-un pronume – „el" sau „ea" – rămîne în anonimat, convingîndu-ne că fiecare dintre noi s-ar putea recunoaşte în el. Este vorba de un pur produs ideologic care vrea să ne arate că lupta morală dintre bine şi rău se dă la uşa noastră, că ea ne priveşte pe fiecare dintre noi şi ne cheamă. E un pronume inchizitor, un pronume care te face judecător şi vinovat în acelaşi timp şi care te predă, dezarmat, „moralei" păcatului.

Se pune întrebarea pe ce presupuse reflexe de cumpărare a ziarului se bazează o astfel de publicitate. E evident că proliferarea cuvintelor din domeniul sexual nu e străină de banalizarea generală a sexualităţii în ansamblul limbajelor sociale franceze ; joacă un rol aici şi o anumită curiozitate, de la care cumpărătorul aşteaptă o vagă şi binefăcătoare eliberare. Totuşi, cînd cititorul lui „Détective" îşi pune, în însuşi actul de a cumpăra, speranţa confuză de a ieşi din obsesia sa, nu e mai puţin adevărat că el rămîne un obsedat. Există, desigur, şi o căutare a lecturii scandaloase care se întîlneşte cu cercul obsesional în alt punct al său ; prin aspectul de denunţare a unui scandal public, prin invitaţia de a-ţi acoperi ochii în faţa atîtor abjecţii. „Détective" conduce imediat plăcerea pe care o suscită pe vechiul drum al ruşinii, străbătut din totdeauna de atîţia pelerini.

Obscura fantasmă în negru şi alb, care se afişează în chioşcurile vînzătorilor de ziare din Franţa, este o operă ostilă binelui public : joc ireal între cuvinte care fac cunoştinţe fragile, ea anunţă fără încetare imposibile aberaţii ale plăcerii umane şi ne instalează într-o permanentă culpabilitate. Această întreprindere de abrutizare se crede juridic intangibilă, pentru că nu aduce nici un prejudiciu tangibil individului.

Cititorii lui „Détective" nu vor spune nimic. Nici unul din aceşti condamnaţi nu-şi va ridica vocea pentru că ruşinea tace, dintotdeauna, şi nu va vorbi niciodată. Dar, în absenţa plîngerilor din partea singurelor victime reale, respectarea drepturilor omului, a dreptului său de a gîndi liber, n-ar putea oare beneficia de o mişcare de trezire a conştiinţei colective şi de protecţie din partea puterii publice ?

documentar

Splendorile şi mizeriile presei franceze

2). Nimic nu e mai dificil decît să prezinţi unei culturi străine o operă satirică : nu e deloc uşor să-l traduci pe Juvenal sau să înţelegi umorul britanic. Dificultatea e aceeaşi cînd e vorba să prezinţi **Charlie-Hebdo,** una din cele mai valoroase reviste satirice franceze, în care Voltaire şi Rousseau cunosc poate o reconciliere postumă. Acum 15 ani, două condeie şi-au unit talentul pentru a crea ceea ce s-a numit spiritul **Hara-Kiri,** strămoşul lui **Charlie Hebdo,** două nume majore pentru înţelegerea culturii franceze actuale ; Cavanna şi Bernier, cunoscuţi sub numele de Profesorul Choron. La origine, mai multe influenţe s-au amestecat pentru a ajunge la această creaţie : curentul suprarealist şi dadaist, cu marea zguduire a clişeelor de gîndire şi de viaţă inaugurată în perioada dintre cele două războaie ; o veche tradiţie specific franceză de satiră politică, îndirjită împotriva abuzurilor puterii ; o moştenire rabelaisiană şi populară ; moştenirea lui Hugo, al cărui rîs cosmic se învecinează cu forţele poetice ale vieţii ; Rousseau e şi el prezent, cu privirea pe care a aruncat-o asupra societăţii umane ; în sfîrşit, influenţe contemporane, precum cea a lui Marcuse sau a non-violenţei, de la Gandhi la „hippies". Numele însuşi de **Hara-Kiri** este interesant : se ştie că el desemnează sinuciderea din motive de onoare în tradiţia japoneză. Pentru Cavanna şi Bernier raţiunea de onoare este o idioţie seculară, în numele căreia morala religioasă conduce poporul, iar o civilizaţie care îşi face Hara-Kiri dînd întîietate prejudecăţii asupra vieţii, este simbolul prin excelenţă al prostiei, al refuzului colectiv de a cunoaşte eroarea, imaginea erorii care, numită de 15 ani în coloanele lui **Hara-Kiri** şi ale lui **Charlie Hebdo,** trebuie exorcizată. Şi toată această echipă, care a influenţat atît de puternic spiritele în Franţa ultimilor ani, a denunţat de fiecare dată cînd a fost necesar, uzurparea conştiinţei şi a vieţii de către prejudecăţi (ale moralei, ale ierarhiei, ale ideologiei de clasă dominantă), prejudecăţi rasiale, prejudecăţi religioase, prejudecăţi ale puterii etc.

Dar ceea ce face glasul lui **Charlie-Hebdo** atît de puternic, încît şi-a făcut chiar intrarea în manualele de literatură, e faptul că, tot atacînd prejudecăţile la orice răscruce de drumuri, autorii noştri au ajuns, ca Voltaire odinioară, să-şi facă o idee deplorabilă despre facultatea de a j u d e c a a omului, idee care, cu ajutorul stilului c é l i n i a n, şi-a găsit expresia într-un cuvînt din franceza familiară : le con (imbecilul). Prin aluzie la maliţiosul titlu al lui Erasmus, **Charlie-Hebdo** s-ar putea intitula **Elogiul imbecilităţii.** Cine e Imbecilul ? E individul încărcat de responsabilităţi care îl depăşesc, imbecilul tuturor fanatismelor, orbul care nu vede realitatea şi nu poate concepe altceva decît propriul său egoism, diminuînd tot ceea ce atinge, închizînd realitatea vie în rigiditatea categoriilor prefabricate.

Acolo unde satira politică franceză tradiţională, gen **Le Canard Enchainé** rămîne tributară efemerului, într-o luptă cotidiană optimistă pentru dreptate şi înţelegere, **Charlie-Hebdo** atacă în profunzime problemele unei epoci şi, mai ales, pe cea mai importantă dintre ele, cea a raporturilor dintre individ şi mega-societatea lumii contemporane.

Se ştie – aceasta e una din condiţiile fundamentale ale comunicării umane – că un limbaj nou şi bogat în conţinut trebuie, pentru a nu pieri, să inaugureze o formă, un „stil". Or, **Charlie-Hebdo** este o creaţie stilistică profund originală ; acest stil a făcut şcoală şi o întreagă generaţie de francezi se recunoaşte în el cu delectare. Ce e „stilul Charlie-Hebdo" ? O convocare, într-o frază încărcată, a întregului univers, apropriat sau îndepărtat, prezent sau trecut. Argoul, în special cel al tineretului, este adesea invitat în mijlocul demonstraţiei celei mai ştiinţifice, cu scopul de a dessacraliza ştiinţa însăşi şi culoarea de infatuare cu care se fardează uneori. Această încredere într-o limbă fără complexe, atît de apropiată de realităţile prozaice, reflectă destul de bine dealtfel gîndirea ecologică a lui **Charlie-Hebdo,** adică ideea că există în lumea exterioară omului un anumit număr de ritmuri şi de operaţii naturale care, dacă ar fi distruse, ar compromite însăşi existenţa umană. Avem nevoie de aer curat şi de apa munţilor, în acelaşi fel desemnează **Charlie-Hebdo** nevoia noastră de cuvinte care nu-şi găsesc puritatea – într-o utilizare mallarméeană dar cu simplitatea şi prospeţimea originii lor.

Roger-François GAUTHIER

Traducere de Margareta GYURCSIK

Într-o privire de pasăre fermecată

(Urmare din pag. 1)

tindu-ne atributele cele mari ale valorii. Sigiliile acestei arte sînt numai ale ei.

Fascinaţie – iată un cuvînt obsedant ce reclamă dreptul de a sublinia ceva din miracolul numit Virginia Baz Baroiu. Această expoziţie a miracolelor, această sărbătoare a florilor, aceste jerbe inepuizabile ale visului ne descoperă din nou o acuarelistă nebănuit de pură în nesfîrşitele şi frapantele regiuni ale unei imaginaţii creatoare debordante.

Ceea ce nu trebuie să uităm a preciza în legătură cu acuarela Virginiei Baz Baroiu este faptul că, privind aceste bucurii ale zborului, aceste aspiraţii către înălţimi, către absolut, uităm că ne aflăm în faţa unor lucrări de artă, sîntem captaţi sau subjugaţi fanteziei poetei, ne integrăm visului ei. Nu vedem niciodată vopseaua. Culorile artistei sînt atît de intens vibrate şi de epurate de teluric, în sensul sublimării artistice, încît devin spaţiu transcendent, devin nu aripă ci zbor, iar mişcarea materiei devine elipsă, vocală, mireasmă. Totul respiră.

Şi încă ceva : Virginia Baz Baroiu stăpîneşte atît de bine tehnica artei sale încît, într-adevăr, cum s-a spus, uneori avem sentimentul că pictura ei este realizată în ulei, dar în sensul sublim al asemănării.

Iată-ne ajunşi la marginile acestui portret de coleg, fără să fi spus o silabă despre intimitatea inefabilă a acestor poeme ale culorii, despre universurile necunoscute pînă să venim în interiorul acestor muzicale acorduri, despre lumea de păsări fantastice, despre flori zburătoare, despre oraşele cosmice ale unui viitor imaginar, despre cum putem respira şi cum putem iubi într-o fabuloasă lume subacvatică, sau despre cum putem locui în visul unui copac sau cum putem călători cu fluturii multicolori, despre ce poate povesti astrul nopţii într-o clipă de melancolie sau despre ce poate face un poet dacă are culorile şi pensulele la el, în timp ce visează că deasupra oceanelor ne-am putea întemeia o existenţă în care să fim numai noi – eu şi cu dumneata, fiică a florii de mai, sau dumneata, împărăteasă a nopţii, şi cu mine, cel ce doarme într-o privire de pasăre fermecată.

Cine nu va rupe timpul în două, ca să se poată întîlni cu arta Virginiei Baz Baroiu, va fi şapte ani mai sărac la vorbă, mai trist la mers şi cu sărutul mai palid decît noi cei ce-am venit în Arcadia marei acuareliste, poeta care ar vrea ca fantasmele culorilor ei să aibă într-adevăr mişcarea pe care le-a dăruit-o ea, adică să ne ia de aripi şi să ne poarte cu ele în nebunele vîrtejuri ale luminii şi ale speranţei.

cartea străină

RADU FLORA

CAPCANA

Editura Libertatea, 1978

În romanul **Capcana** al lui Radu Flora, scriitor de limbă română din R.S.F. Iugoslavia, naraţiunea demarează odată cu sosirea tînărului învăţător Mihai Cîmpeanu în gara Iasenţ. **„Era începutul lui septembrie. O vară apusă. Relativ proaspătă. Cu destule ploi. Bălăriile crescuseră de-a lungul drumului. Ca nişte fructe sterpe ale soiului. Nefolositoare. Dar copleşitoare. Brazdele negre ale ogoarelor păreau nişte felii enorme de pîine uscată. De secară. Exalau a abundenţă. A merinde viitoare. Ceva mai departe, în zare, se pîrjoleau porumbiştile. Crescute. Strajă, de jur împrejur, a cîmpului dezmiriştit. Drumul şerpuitor mergea înainte".**

Drumul avea să-l ducă pe învăţătorul Mihai Cîmpeanu în localitatea Plopul. **„Un sat aşezat pe un podiş, (...) nu prea departe de oraş (...) nu prea aproape de civilizaţie".**

Fraza scurtă, clară, susţinută de ritm şi de creşterea evidentă a tensiunii faptelor, uşurează cititorului pătrunderea în peisajul Banatului de Sud al Voievodinei. Mihai Cîmpeanu, tînăr învăţător, conştient că menirea sa este de a înfrumuseţa locurile pe unde trece şi de a da ceva din zestrea sa intelectuală, se trezeşte într-un mediu pe cît de rustic pe atît de bîntuit de ambiţii, de parvenire şi arivism politic. Deşi tînărul absolvent al şcolii normale e hotărît să stea de o parte, el se vede implicat în mai toate maşinaţiile celor ce se aflau în fruntea diferitelor partide politice.

Mihai Cîmpeanu, intelectual cu vederi largi, om cu conştiinţa nealterată, va avea de înfruntat nu numai mînia celor care caută să-l atragă de partea sa, ci va avea de înfruntat nedumerirea, neîncrederea conaţionalilor săi. Poate de aceea, la plecarea sa din Plopul, eroul străbate cei cîţiva kilometri de la Plopul la Iasenţ, pe jos, singur, tot aşa cum venise cu trei anotimpuri în urmă. Singurul om care îi urează drum bun este Ioan Irimia, un ciobănaş luminat, înzestrat pentru învăţătură, dar mult prea sărac: **„... Vă duceţi acasă, domnu-învăţător ?** mai zise copilul. **— Da. Acasă. — La toamnă veniţi iară, domnu-învăţător ? De la toamnă vreau să vin şi eu la şcoală. Aşa a zis şi tata. — Nu, Ioane. Eu nu mai vin".**

Acţiunea romanului se consumă de-a lungul unui an şcolar. Dacă locul desfăşurării acţiunii este oarecum limitat : Plopul, galeria personajelor în schimb este bogată şi variată ; de la notarul Vlada Perici, la inspectorul şcolar Tomici, de la Corina la dada Mărioara. Personajele cărţii alcătuiesc o frescă a satului bănăţean iugoslav din anii dinaintea celui de-al doilea război mondial. Radu Flora reuşeşte prin romanul **Capcana** să contureze atmosfera şi tensunea spirituală a anilor de cumpănă, dintr-un sat din Banatul iugoslav.

Victoria CĂLUGĂRU

FOLCLOR LITERAR BĂNĂŢEAN

Editura Libertatea, 1975

O carte de mare respiraţie folclorică este volumul lui Radu Flora, universitarul de la Belgrad, purtînd titlul **„FOLCLOR LITERAR BĂNĂŢEAN" — premize şi sinteze,** în editura Libertatea din Panciova, 1975. Ne aflăm în faţa unui volum de studii şi referinţe, necesar ca argument, pentru o amplă culegere de folclor, în curs de conturare şi apariţie. Radu Flora este cunoscut în ţara vecină şi la noi ca lingvist, prozator, poet şi folclorist. Stăpîn pe disponibilităţile sale literar-artistice, s-a lansat într-o muncă asiduă de cercetări şi culegeri de folclor, în zona Banatului iugoslav. Cartea amintită apare într-o tehnică excepţională, cu tablouri în culori, ale cunoscutelor pictoriţe naive : Steluţa Ţăran, Florica Cheţ, Maria Bălan, Sofia Doclean şi Florica Puia. Autorul, cu un spirit de remarcabilă erudiţie, cu un subtil simţ al analizei şi observaţiei folclorice, reuşeşte să redea esenţa concepţiei sale ştiinţifice, despre o monografie folclorică bănăţeană, fiind deschizător de drumuri în această direcţie. După ce face o scurtă incursiune în trecutul folclorului literar bănăţean, se opreşte, pe bună dreptate, la nişte colecţii recent descoperite. Este vorba de şapte caiete conţinînd folclor literar. Unul dintre acestea este foarte vechi, aparţinînd învăţătorului Ioachim Popovici din „satul milităresc Borlova" (după an[...] 1859), scris cu litere chirilice. Urmează examinarea celorlalte cai[...] scrise de bănăţeni, în război, în prizonierat sau în America : [...] Coteţ din zona Jamul Mic (454 pagini). Simion Miclăuş, manu[...] descoperit de Gh. Lifa în 1972 (de 544 pagini) care conţine 1.199 [...] zii, categorisite de autor în „Cîntece cătăneşti" şi „Cîntece din [...] rica". Urmează celelalte culegeri, ale lui Vichente Pasulă ([...] rită de Iovan Toader, cu 50 cîntece), a lui Ştefan Putinic [...] (cu 168 pagini), a lui Moise Pascu Bugigan din Marghita, [...] tă de Petre Cîrdu, a lui Moise Pascu şi Lazăr Crişan [...] Mare (de o sută de pagini). O analiză exaustivă se fa[...] [...]lor publicate de către unii folclorişti bănăţeni : G. Alex[...] de li**teratură populară** — Buda, 1899), Avram Corcea (B[...] [...]lare — Caransebeş, 1899) şi Roman Cristea cu Traian Măr[...] (Poezii **poporale din Banatul Jugoslav** — Sibiu, 1939. Ast[...] [...]pă cum ne anunţă autorul acestui volum, opera de colecţi[...] a folclorului literar, se face metodic, ştiinţific de către un c[...] de specialişti, pe care-l conduce personal în Banatul iugosla[...]

În final, autorul se ocupă de interferenţe [...] [...]oile, între literatura populară sîrbă şi cea română bănăţeană.

Cristea Sandu TIMOC

ION ARIEŞANU (Redactor şef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor şef adjunct)

REDACŢIA ŞI ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE INAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu

adresat colectivului Teatrului maghiar de stat din Timișoara cu prilejul împlinirii a 25 de ani de existență

Dragi tovarăși,

Cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la înființarea Teatrului maghiar de stat din Timișoara, îmi este deosebit de plăcut să vă adresez dumneavoastră, slujitorilor acestei importante instituții de artă a patriei noastre, un salut cordial și cele mai calde felicitări.

Existența și activitatea Teatrului maghiar de stat din Timișoara constituie o expresie grăitoare a politicii naționale juste, promovată în mod neabătut de Partidul Comunist Român, a grijii permanente a statului nostru socialist de a asigura condiții pentru afirmarea plenară, în deplină egalitate, a tuturor cetățenilor patriei, fără deosebire de naționalitate, în toate domeniile de activitate.

Este o realitate de necontestat a României socialiste faptul că, împreună cu întregul popor, oamenii muncii de naționalitate maghiară — ca de altfel toate naționalitățile din țara noastră — se bucură de posibilități depline de a munci, de a învăța și crea în limba proprie, de a se afirma în toate sferele vieții politico-sociale, inclusiv în domeniul artei și culturii.

Alături de celelalte 9 colective teatrale profesioniste dramatice în limba maghiară din țara noastră, Teatrul maghiar din Timișoara a desfășurat, în decursul celor 25 de ani de existență, o activitate rodnică, contribuind la lărgirea orizontului de cultură și înțelegere a maselor, la educarea socialistă a publicului, la promovarea nobilelor idealuri ale societății noastre noi, a concepției partidului despre lume și viață.

Acționînd pentru stimularea și afirmarea dramaturgiei în limba maghiară, inspirată din actualitatea socialistă, din bogatele tradiții ale luptei înfrățite a oamenilor muncii români și maghiari pentru progres, pentru o viață mai bună, teatrul a adus și aduce o contribuție importantă la întărirea prieteniei și frăției tuturor oamenilor muncii din țara noastră, fără deosebire de naționalitate, la dezvoltarea colaborării și unității lor în munca și lupta pentru înflorirea patriei comune — România socialistă.

Aniversarea teatrului dumneavoastră are loc într-o perioadă cînd întregul nostru popor, strîns unit în jurul partidului, desfășoară o amplă activitate pentru îndeplinirea cu deplin succes a sarcinilor celui de-al patrulea an al cincinalului, pentru transpunerea în viață a măreților obiective stabilite de partid pentru dezvoltarea pe o treaptă calitativ superioară a întregii opere de construcție a noii orînduiri din patria noastră.

Sînt convins că bilanțul pe care-l faceți cu prilejul acestei aniversări va constitui un imbold de a acționa și mai hotărît — alături de întregul nostru popor — pentru realizarea importantelor sarcini ce vă revin din istoricele hotăriri ale Congresului al XI-lea, ale Conferinței Naționale a partidului, ale Congresului educației politice și culturii socialiste. Vă adresez, dragi tovarăși, chemarea de a acționa și mai hotărît pentru ca teatrul dv. să devină un focar tot mai puternic de cultură și artă socialistă, de educare în spirit nou a oamenilor muncii, de ridicare a conștiinței lor socialiste. Faceți totul ca, prin spectacolele pe care le prezentați, să aduceți o contribuție tot mai însemnată la promovarea politicii profund umaniste a partidului și statului nostru, la întărirea continuă a unității și frăției între toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate.

Cea mai nobilă misiune a teatrului dumneavoastră trebuie să fie cultivarea cu consecvență a patriotismului fierbinte și a atașamentului profund al tuturor fiilor țării, fără deosebire de naționalitate, față de Republica Socialistă România, în care toți cei ce muncesc își pot realiza aspirațiile cele mai înalte de progres și pace, de viață liberă și demnă, de bunăstare și fericire.

Încredințat că în cadrul celei de-a II-a ediții a Festivalului național „Cîntarea României" vă veți strădui să încununați cu noi și frumoase realizări activitatea de pînă acum, adresez întregului colectiv al teatrului, cu prilejul acestei aniversări, urarea de noi succese, împliniri și satisfacții tot mai mari în muncă și viață, multă sănătate și fericire.

NICOLAE CEAUȘESCU

UNIREA

Rezultat firesc al dezvoltării de veacuri a poporului român, actul unirii Principatelor Române a reprezentat un moment deosebit de important, punînd temelia statului național român. Deși prezentă de veacuri, ideea unității de neam și de limbă s-a conturat tot mai clar în conștiința poporului nostru și s-a putut înfăptui numai atunci cînd evoluția societății a ajuns la un stadiu de dezvoltare corespunzător. Aceasta s-a petrecut la jumătatea secolului trecut, cînd dezvoltarea relațiilor de producție capitaliste, formarea pieții interne și constituirea națiunii impuneau cu necesitate crearea statului național.

Un mare rol în dezvoltarea conștiinței naționale a poporului român l-a avut activitatea culturală care începuse să se dezvolte puternic în această perioadă. Cei mai luminați oameni ai vremii, printre care Nicolae Bălcescu, Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Al. Ioan-Cuza, Costache Negri, Alecu Russo, Cezar Bolliac, Gheorghe Barițiu, Simion Bărnuțiu ș.a. au îmbrățișat cauza Unirii și, prin activitatea lor publicistică, au luptat cu însuflețire patriotică pentru realizarea ei.

Ideea înfăptuirii unității naționale a prins rădăcini puternice în rîndul maselor largi, transformîndu-se într-o forță care le-a însuflețit în lupta pentru progres. Programul revoluționarilor moldoveni refugiați la Brașov prevedea printre altele **„Unirea Moldovei cu Valahia într-un singur stat național românesc"**, iar în **„Dorințele partidei naționale din Moldova"** redactate de Mihail Kogălniceanu, Unirea era considerată drept **„cheie de boltă"** a tuturor reformelor ce se preconizau în amîndouă țările. În adunarea de la Blaj din 3/15 mai 1848, a revoluționarilor ardeleni, alături de cererile economice, sociale și politice, masele și-au manifestat dorința unirii cu Țara Românească și Moldova, strigînd într-un singur glas: **„Noi vrem să ne unim cu Țara"**.

În perioada care a urmat revoluției de la 1848, masele populare au luptat hotărît pentru Unire și din cauză că aceasta avea pentru ele un conținut mai larg de-

Gheorghe ȘORA

(Continuare în pag. 8)

DECRET PREZIDENȚIAL

privind conferirea ordinului „Meritul cultural" clasa I Teatrului Maghiar de Stat din Municipiul Timișoara.

Pentru contribuția adusă la înfăptuirea politicii Partidului Comunist Român de construire a societății socialiste, la educarea oamenilor muncii în spiritul unității frățești între poporul român și naționalitățile conlocuitoare, cu prilejul aniversării a 25 de ani de la înființare,

Președintele Republicii Socialiste România

decretează:

Articol unic. — Se conferă Ordinul „Meritul Cultural" clasa I Teatrului maghiar de stat din municipiul Timișoara.

NICOLAE CEAUȘESCU
președintele
Republicii Socialiste România

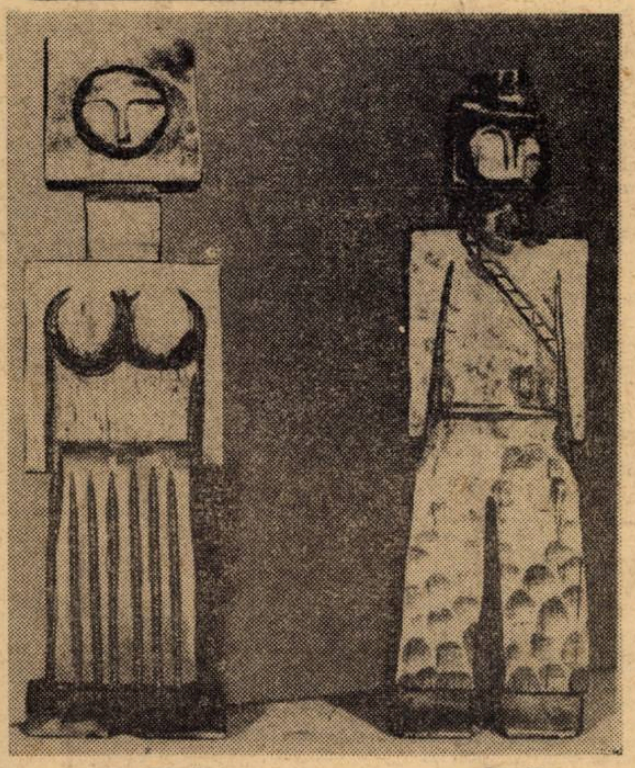

Ion Manda : „Oșenia

Un teatru și nobila sa misiune

Un sfert de veac a slujit Teatrul maghiar de stat din Timișoara scena luminată și pe spectatorii săi. Un sfert de veac și-a închinat el energiile nobilei misiuni de-a înfrumuseța spiritul uman și pe omul acestor pămînturi. Un sfert de veac a purtat el făclia nestinsă a marilor idealuri comuniste, a viselor cutezătoare și a speranței în binele uman.

Și, iată că, în orașul de pe Bega, în seara zilei de 17 ianuarie, întregul efort îndelungat al acestui prestigios colectiv de actori maghiari din Timișoara a fost încununat cu înalta distincție conferită de Președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Meritul Cultural clasa I. Onorată și de Mesajul șefului statului, de vibrantele îndemnuri conținute în fierbinții cuvinte trimise mesagerilor artei timișorene și românești, scena frumoasei săli a „Modex"-ului, unde s-a constituit prezidiul pentru a sărbători evenimentul, a fost martora unor calde mărturii și înaripate cuvinte de salut. De la citirea de către tovarășul Mihai Telescu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C., prim secretar al Comitetului județean Timiș al P.C.R., a Mesajului adresat de către secretarul general al partidului, președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Teatrului maghiar, la salutul, în numele Consiliului culturii și educației socialiste, al tovarășului Hegedüs László, vicepreședinte și secretar de stat, la cuvintele de rememorare ale unui drum cu adevărat „istoric", cu nenumărate succese, ale directorului teatrului Sinka Károly, sau ale tovarășului Dumitru Preda, președintele Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, sau la celelalte saluturi adresate de oameni de teatru sau de oameni ai muncii, sala „Modex", participanții la această sărbătoare a artei teatrale timișorene au înțeles să primească pe deplin, cu dragoste în conștiința lor aleasa ofrandă a unei scene ce s-a pus în slujba omului, a ridicării sale spirituale, a nobilei misiuni de a săvîrși, pe pămîntul României, prin efortul minții și al mîinii, societatea socialistă multilateral dezvoltată, milenarul vis de aur al omenirii, comunismul.

ORIZONT

ORIZONT 3
● (566) ● 18 ianuarie 1979 ● SERIE NOUĂ
● anul XXX ● 8 pagini 1 leu ●

cronica literara • poezie • proză • critică •

Unsprezece poeţi tineri

Editura Junimea, 1978

Semnalăm fericita iniţiativă a editurii ieşene de a publica într-o casetă de carton, ce dă impresia unei cărţi, cele unsprezece caiete de poezie ale unor debutanţi, care-şi pot vedea astfel versurile tipărite în bune condiţii grafice. Fiecare caiet cuprinde între treisprezece şi douăzeci şi două de poeme, dar un număr egal de pagini (şaisprezece), fiind însoţit de fotografia autorului şi de datele biografice necesare pentru a fi prezentaţi publicului. Satisfacţia nu e mică, în plus sentimentul că apar aproape cu o plachetă şi nu într-un volum colectiv, în care s-ar pierde, pierzîndu-şi individualitatea, nu-i de neglijat. Aceşti poeţi, selectaţi de către Corneliu Sturzu (**„nu simplă antologie de stihuri, ci cîteva voci în formare... Din sutele de manuscrise... a ales unsprezece poeţi... Cred în talentul lor aşa cum ei înşişi cred în misiunea poeziei"**), după cuvîntul de pe copertă sînt în ordine alfabetică următorii : Antoaneta Apostol, Steliana-Delia Beiu, Emil Bogos, Cătălin Bordeianu, Cristian Dică, Dumitru Ignat, Mirela Mandric, Anca Nicolau, Victor Rusu, Doina-Mihaela Sava, Ramona Ţenţ (şi-i păcat că nu au fost trecuţi pe faţa primă a casetei).

Nu-i chiar simplu să scrii despre toţi, varietatea şi modalităţile multiple de exprimare fiind evidente, chiar dacă există şi un numitor comun : căutarea vocii proprii, care rămîne uneori căutare, alteori încercarea apropiindu-se de reuşită. Cel ce a făcut selecţia întrezăreşte chiar în aceste versuri (afirmaţia fiind valabilă pentru fiecare din cei unsprezece) **„timbrul unei personalităţi poetice"**. Acest timbru personal am încercat să-l identificăm şi iată rezultatele, subiective fireşte, poate ceva mai strînse, ca să nu spun mai severe decît ale celui ce i-a lansat, dîndu-le acertificatul de liberă trecere în cetatea poeziei.

Multe stîngăcii în versurile Antoanetei Apostol, intitulate frumos **Scrisori dintr-un concert de iarbă,** dar şi unele reuşite. Limbajul adesea inadecvat. Imaginea „cailor", obsesivă. Lirismul se diluează în declaraţii nesupravegheate, cînd el trebuie, dimpotrivă, concentrat.

„Caii" Stelianei-Delia Beiu din **Oglinda magică** sînt albi. Expresiile „precum o stea", „colind de stea", „o stea căzu", iarăşi „colind de stea" şi căderea „de stea", arată nu numai repetiţia necontrolată dar şi locurile comune, în care ideile interesante din **Oglindă** se pierd.

Inegale poemele lui Emil Bogos din **Steaua de apă,** deşi lirismul e prezent uneori într-o formă subtilă, ca în poema din titlu. În majoritate însă intenţiile bune sfîrşesc într-un limbaj comun şi previzibil : „cetăţi străbune", „vifor şi granit", „ţară nouă", „vatră nouă" etc.

Cătălin Bordeianu, cu **Floare de smalţ,** pare a fi unul din cei mai talentaţi. Lirism nostalgic, evocator, imagini supravegheate, încît putem cita mai multe titluri de poeme ce sînt, după părerea noastră o reuşită : **Biografie, Adolescenţă, Ultima scrisoare de dragoste.**

Cristian Dicu pare să versifice cu uşurinţă în **Sînt eu anotimpul ?** obsedat de „lacrima soarelui" sau de „lacrima unui zeu", „izvoarele de miresme", „de lumini", „şopotul de vise" îl arată tributar clişeelor. În afara lor, lirismul se revarsă fără artificii şi fără un timbru diferenţiat.

Eliminînd retorismul mai ales din **Istoria neîntreruptă** şi **Genealogie,** versurile lui Dumitru Ignat din **Pe această liniştе** sînt cele mai preţioase sub raportul abstractizării (singurul dealtfel). Filonul exploatat în Heraclit, Certitudini, Subiectivă sfîrşeşte în versuri de reţinut. Patriotismul Mirelei Mandric rămîne neconvertit liric. O poemă de excepţie, **La mormîntul eroilor necunoscuţi,** e o lecţie de care ar fi trebuit să ţină seamă. Poate o va face în viitor.

„Caii osteniţi" ai Ancăi Nicolau din poemul **Cercuri concentrice** (titlul caietului, **Ploaie de sunete**) **„beau apă dintr-o felie de lună",** fără să bată cu copitele lor nici Moldova, nici Carpaţii. Lirism calm, uneori concentrat, ferit de locuri comune, cu efecte încantatorii.

Recunoşti lirismul de la primele versuri ale lui Victor Rusu din **Strigare la somnul miresei.** Consecvent în expresie inconsecvent în tematică, amestecîndu-l pe Ştefan cu somnul miresei. Păcat.

Doina-Mihaela Sava ne propune **O călătorie spre centrul inimii.** Nu am înţeles bine, spre inima dumisale, spre inima ţării sau a poeziei ? Ceea ce e însă sigur în poemele acestui ciclu este că recunoşti poezia aproape în fiecare vers. Este, cred, cel mai reuşit caiet al culegerii.

Ultimul glas, **Perpetue plecări** de Ramona Ţenţ. Încercări modeste ce par mai degrabă, ca şi în cazul altora, doar nişte exerciţii în vederea poemelor ce urmează a fi de aici înainte scrise.

Ion MAXIM

A. E. Baconsky

Corabia lui Sebastian

Ed. Cartea Românească, 1978

Fără ca în această împrejurare să putem releva o altă regie decît cea a hazardului care face ca textele lirice să dubleze fragmentele unui jurnal reflexiv, locul subordonat acordat poeziei în **Corabia lui Sebastian** nu va fi lipsit, pentru cunoscătorul operei lui A. E. Baconsky, de o anume semnificaţie simbolică : însoţită mereu de iniţiativele omului de cultură, activitatea poetului sfîrşeşte, dacă nu tocmai în umbra acţiunilor remarcabile ale traducătorului şi eseistului, în orice caz prin a le fi îndatorată. Extrase, în contrapagină, din substanţa unor notaţii cu caracter memorialistic şi introspectiv, versurile din volumul apărut postum nu schimbă datele cunoscute ale liricii baconskyene.

Maniera de a poetiza rămîne cea din **Cadavre în vid :** solemn, invocativ, nu o dată cu accente sarcastice, autorul continuă să intoneze litanii pentru o civilizaţie ce pare să-şi contemple, sub semnul melancoliei, crepusculul : „a scrie.../!/.../! a scrie cu piese de schimb şi cu literatura documentară / anexată în elegante plicuri de plastic a scrie / a nu scrie a reproduce a fi reprodus experiment – / THALIA muză a crematoriilor – altare unde se ard / rezidiile industriei moderne, dansează / cu poetul pneumatic / ultimul dans" (**Ars antipoetica**).

Ceea ce poemele lui A. E. Baconsky fixează în **Corabia lui Sebastian** este un stil : o experienţă a scrisului în multe privinţe asemănătoare celei care altădată recomanda fastuoasele ficţiuni din **Echinoxul nebunilor** – texte dintre cele mai revelatoare pentru cel care şi-ar propune să stabilească locul poetului în literatura ultimelor decenii.

Dincolo însă de toate aceste fapte importante, desigur, pentru istoria literară, **Corabia lui Sebastian** se citeşte cu interes pentru fragmentele de jurnal pe care poetul însuşi le datează : 1972–1973, Westberlin. Percepţiile, meditaţiile rămîn şi aici ale omului de cultură. Ale literatului, care nu mai caută însă pentru existenţă travestiul livresc, ci trage toate consecinţele posibile din confruntarea existenţei – a realităţilor civilizaţiei de consum cu propriul său sistem de valori. Între faptele cotidiene cărturarul se vădeşte a fi un observator rece, detaşat, sarcastic – cercetat de mizantropie atunci cînd iubirea sa de cultură şi civilizaţie întîlneşte în existenţă simulacrul, contrafacerea, inautenticul. Cronicar atent al unei lumi care trăieşte sub semnul proliferării obiectelor, care a înlocuit cultura cu obiectul „de cultură", A. E. Baconsky ne propune reflecţiile unui moralist, personaj, prin circumstanţă, care se caută pe sine precum eroul rilkeean din **Însemnările lui Malte Laurids Brigge :** „Dar eu aparţin altor latitudini şi altor încrucişări de astre. Experienţa eroului rilkeean o parcurg aici mai curînd într-un sens invers. Nu moartea, ci **viaţa** pe care o purtăm în noi, necunoscută, mă tulbură", spune poetul stabilind diferenţele necesare producînd mai ales deloc neglijabile doze de sarcasm atunci cînd liber de preconcepţii este silit să constate preconcepţia, închistarea, limita unei civilizaţii închise în sentimentul propriei suficienţe : „Faraonul occidental – notează undeva – dispreţuieşte oxigenul bastard al ţărilor pe care geografia sa le exclude".

Reveniriле la literatură sînt numeroase în rîndurile lui A. E. Baconsky, la fel referinţele mai larg culturale. Spaţiul uman pe care scriitorul îl parcurge este judecat în numele valorilor culturii, morala pe care îşi întemeiază verdictele se sprijină pe tradiţie. Traducătorul poeţilor moderni şi eseistul sensibil la fenomenele noi ale culturii contemporane are predilecţie pentru valorile consacrate şi, dacă nu se proiectează în felul autorilor clasici într-un timp imobil al umanităţilor, poeţii cărora li se poate adresa cu fervoare sînt cei care îşi au trecută efigia în istoriile literaturii, cei cu care se poate întreţine „în contumacie". Contextul poate explica desele maliţii, plăcerea cu care autorul **Corabiei lui Sebastian** afişează o mască ironică („Eu însă cu rînjetul meu primitiv şi ingenuu..."), ce este desigur şi o formă a disimulării orgoliului celui care se situează în orice împrejurare pe păminturile ferme ale culturii. Pentru că dacă textele lui A. E. Baconsky conţin o filozofie sau înţelepciune, aceasta poartă în sine reflexul unei subiectivităţi ce se revendică de la faptele eterne ale spiritului şi ale unei spiritualităţi : „Aici sfîrşeşte cartea mea. Poate caligrafia ei nu e perfect convenabilă. Mai mult ca oricînd îmi dau seama acum la sfîrşit că sînt un personaj primitiv şi ingenuu. Bîntuit de credinţe vechi şi de duhuri. În ciuda înfăţişării şi graiului rămîn sub aceleaşi zodii de totdeauna. Şi cred că nimenea nu are motive să mă iubească prea mult".

Lucian ALEXIU

Dumitru M. Ion –

tălmăcitor *)

(1) Între evenimentele literare demne de a fi comentate de cronica literară ar trebui incluse şi tălmăcirile, versiunile româneşti ale unor opere ce reclamă un volum enorm de muncă şi o respectabilă investiţie de talent. Dacă, precum în cazul lui Dumitru M. Ion, se adaugă şi o apreciabilă erudiţie precum şi o consecvenţă a preocupărilor, cronicarul poate să observe cum munca literară devine parte integrantă a unei acţiuni elocvente, semnificative pentru un timp al culturii.

Dumitru M. Ion a tradus, sistematic în ultima vreme, din literatura popoarelor din R.S.F. Iugoslavia. Două dintre volumele pe care le-a publicat în 1978 ar putea să ne edifice asupra ambiţiilor tălmăcitorului : **Njegoş, Cununa munţilor** (apărută în „Cele mai frumoase poezii", ed. Albatros, cu un inteligent studiu introductiv de Titul Vîjeu) şi **Kocio Raţin, Florile dalbe** (Cartea românească, 1978). Începători de literatură – primul, marele întemeietor al literaturii muntenegrene, conducător, gînditor şi poet în veac romantic, al doilea, poet şi erou al Macedoniei – cei doi scriitori propuşi publicului românesc de Dumitru M. Ion constituie chei de boltă ale înţelegerii literaturii popoarelor ţării vecine.

(2) Capodopera lui Njegoş, **Cununa munţilor** ridică, aşa cum se poate deduce şi din studiile tot mai numeroase care i se închină, mari dificultăţi de traducere. Situat de cercetătorii săi alături de Byron, Shelley, Hugo, Leopardi, Mickiewicz, Slovacki, Puşkin, el e comparat de prefaţator cu Alecsandri (cel din **Dumbrava roşie**) şi Eminescu (Scrisoarea a III-a). Desigur că şirul comparaţiilor ar putea creşte, poemele filozofice l-ar apropia de Heliade precum altele de Bolintineanu sau Russo. Veacul romantic poate fi înţeles mai bine prin aceste comparaţii, ce pun în lumină statutul unui epos eroic. Iată-l glăsuind pe Vlădica Danilo („printre oameni, ca şi cînd ar fi singur"), erou al Muntenegrului, întemeietor de tradiţie vitejească : „Doar acolo unde a căzut sămînţa / Încolţeşte rodul arătîndu-şi chipul. / Călăuza sfîntă se vădeşte firea ! / Asta e dovada limitelor noastre /. Cum stăpîn e lupul turmei de mioare, / Peste bieţii oameni e stăpîn tiranul. / Însă tirania s-o loveşti cu sete / Şi să-i dai să guste propria-i dreptate. / Asta-i datoria sfîntă pentru oameni ! / Numai sărutîndu-ţi spada grea de sînge / Şi-notînd în contra valurilor nopţii, / Flacăra-ţi rămîne veşnică vie !".

Citatul e ilustrativ pentru felul în care Dumitru M. Ion descoperă un „limbaj" capabil a transcrie vibraţia interioară a marelui conducător, cărturar, gînditor. Cum vom scrie altădată pe larg despre **Cununa munţilor,** mai vrem doar să amintim aici ponderea cu care traducătorul arhaizează, distincţia cu care utilizează regionalismele. Ambele reprezentau capcane dar şi facilităţi pe care Dumitru M. Ion le-a învins cu dezinvoltură.

(3) **Zorile dalbe,** volumul lui Kocio Raţin îl prezintă publicului românesc pe primul mare poet al literaturii macedoniene. Intrat încă de tînăr în mişcarea revoluţionară, el moare, partizan, în 1943. Poet, povestitor, eseist, publicist, el dă în **Zorile dalbe** (1938) o imagine de o forţă exemplară a vieţii poporului macedonian. În centrul preocupărilor lui Kocio Raţin e aşezată, fireşte, poezia eroică. „Robia", „viaţa de ciine" sînt temele şi leitmotivele unei cărţi prin excelenţă luptătoare, elementul folcloric slujeşte ritmurile energice ale scrisului său. Excelente sînt transpunerile româneşti prin melodicitate : „Tu să ştii şi să ţii minte / şi în cap să-ţi intre bine – / muncitorul căzînd, urcă / spre a soartei înălţime. / / Au să vină uragane / soare clar va să lumine – / multe-s drumurile luptei / aşteptîndu-te pe tine. / / Precum moartea-i o vecie, / astfel lungă lupta este. / Dar mai tare e ca moartea / drumul luptelor aceste".

Ca şi prin precizia cu care redau temele dominante ale poeziei lui Kocio Raţin : „Din adînc tăria-adie / Unde aurii de soare, / Din adînc spre cer se-mbie / Roua-n zori precum o boare. / / Pe întinsuri lenevite / Tremură a ceţii haină, / În sătucuri adormite / Se-aprind foşnete de taină / / Care toarnă-n suflet tîngă / Robilor din neagra ţară / Foşnet pentru cîmpuri moarte, / Pentru sate – groapă-amară. / / Vai acestor cîmpuri large ! / Fără Dumnezeu e chinul, / Moarte-s şiaste facle negre / Ce le ţine-n crengi măslinul".

Cele două volume sînt semnificative pentru felul în care se traduce azi din literaturile popoarelor din R.S.F. Iugoslavia : din ce în ce mai sistematic, prin cărturari adînc devotaţi acestei munci.

C. UNGUREANU

* O excepţională operă de tălmăcitor e „Antologia poeziei româneşti contemporane" (Svjetlost, Sarajevo, 1978), alcătuită de Adam Puslojic, una dintre cele mai importante opere de selecţie, prezentare şi tălmăcire a poeziei româneşti peste hotare. Ecoul ei, ieşit din comun, se cere notat şi aici.

marginalii

ASPIRAŢII ŞI VELEITĂŢI

Prietenia smerită a lui Proust pentru doamna Straus a fost pigmentată de — rare, ce-i drept — răzvrătiri. I-a scris atunci adevăruri aspre, după cum şi ducesei de Guermntes avea să-i atribuie, în chip de corolar al strălucirii, răceală sufletească şi, mai surprinzător, deplorabile meschinării. Îndeosebi în primii ani corespondenţa cuprinde mărturisiri tăioase. Tînărul admirator al elegantei doamne îşi răceşte entuziasmul cînd îşi dă seama că în puţinele clipe cînd o poate întîlni între patru ochi ea se gîndeşte la cine ştie ce. Încorsetată în rigori mondene, doamna Straus nu suportă să pomeneşti despre cărţi pe motiv că ar fi pedant ; să evoci cunoştinţe comune este indiscret şi e ridicol să-i aduci în vorbă pe cei de faţă. Nu are nimic sfînt, pune mai mult preţ pe rochii decît pe adevăr : „Cred că nu vă place decît un fel de viaţă care vă scoate în relief spiritul mai mult decît inteligenţa, tactul mai mult decît spiritul, toaletele mai mult decît tactul".

Nu-i mai puţin adevărat că Proust exagerează ca orice fanatic dezamăgit cînd duce şarja atît de departe căci, spre deosebire de personajul pe care-l va inspira, doamna Straus s-a dovedit în stare de un devotament amical cu totul dezinteresat. Chiar şi numai faptul că nu l-a pus la punct pe prea îndrăzneţul tînăr o arată în stare să vadă dincolo de plastronul lui scrobit. A înţeles, poate, că el ar vrea s-o urce pe soclul înalt pe care i l-a pregătit.

Apariţia doamnei Straus într-o pastişă proustiană după ducele de Saint-Simon este interesantă pentru că dezvăluie întrucîtva procesul în urma căruia ea, mai aproape prin origine şi mediu de burgheza doamnă Verdurin, a devenit, măcar în parte, modelul unei aristocrate de prim rang. Fragmentul revelează, cu naivitate estompată în roman, veleitarismul nobiliar al lui Proust. Recunoscîndu-se într-o scrisoare mai vanitos în privinţa ei decît ea însăşi, îşi închipuie prietena aşediată de regi şi regine pe care, pretextînd o maladie, nu se oboseşte să-i conducă pînă la ieşire, sau nici nu-i primeşte cînd vrea să doarmă şi nu se deranjează să-i viziteze la rîndul ei.

În ceea ce priveşte boala, este firul care-i leagă cel mai strîns pe cei doi corespondenţi. Amîndoi suferinzi tot timpul, sau măcar frînţi de oboseală, ei nu pridideşe să-şi descrie starea, să-şi propună remedii şi să se compătimească reciproc. Aproape nu trece scrisoare fără ca Proust să întocmească un fel de buletin al sănătăţii sale precare. Se află mereu la capătul puterilor, atît de epuizat încît abia dacă apucă să lucreze cîte douăzeci de minute la rînd. Cînd, vara, se odihneşte la Cabourg, nu poate părăsi hotelul. Amînă de pe o zi pe alta momentul cînd va ieşi din casă. Dacă se scoală din pat sîmbătă, e sigur că nu se va scula nici duminică nici luni. Alteori îi este necesară o săptămînă, sau chiar o lună de pregătiri ca să fie în picioare o oră. Oboseşte, la, care-l împiedică pînă şi să vorbească la telefon, îi ameninţă viaţa, iar crizele cardiace repetate nu-i îngăduie speranţa că va mai trăi un timp.

Toate acestea sînt adevărate, Proust nu exagerează şi, de altfel, moartea nu va întîrzia mult. Tot atît de adevărat este că se complace în descrierea bolilor, deoarece i se pare că ele îi conferă un fel de noblеţe, scoţîndu-l din rîndul bogăţaşilor vulgari. La un moment dat pare destul de alarmat cînd află că doamna Straus e aproape teafără. O avertizează că încă puţină sănătate i-ar altera sensibilitatea şi spiritul. Ceea ce nu se poate întîmpla, căci doamna Straus este hotărîtă să fie mai bolnavă decît el şi chiar — dar proiectul acesta nu s-a realizat — să moară înaintea lui.

Numai că în Proust, ca şi în Balzac, a existat un observator incomod, atent la şubrezenia a tot ce vanitatea îl îndemna să admire. Ca scriitor nu s-a putut împiedica să tragă la ţintă în obiectele sale de cult. De aceea, în pastişa mai sus amintită, spune cam în doi peri că doamna Straus şi-a făcut distincţie din înfăţişarea ei de bolnav istovit.

Livius CIOCÂRLIE

Epistolar LUCIAN BLAGA — FILARET BARBU

Relaţiile de prietenie dintre Lucian Blaga şi Filaret Barbu au început în „perioada lugojană" a poetului (1924—1926), în vacanţele studenţeşti ale viitorului muzician, în oraşul de pe Timiş. Din corespondenţa poetului cu muzicianul bănăţean s-au păstrat şase scrisori, una din anul 1932 şi celelalte din anul 1960. Prima a fost trimisă ca urmare a răsunătorului succes repurtat de corul lugojean, sub bagheta lui Filaret Barbu, în cadrul Săptămînii bănăţene, organizată la Bucureşti. Concertul dat la radio în 26 februarie şi cel de a doua zi de pe scena Ateneului au dat dovada excepţionalului potenţial artistic al vestitei formaţii corale al cărei conducător a fost decenii de-a rîndul Ion Vidu. Deşi aflat la Berna, Lucian Blaga era la curent cu evenimentele cultural-artistice din ţară şi urmărea cu satisfacţie succesele prietenului său lugojean, căruia îi scrie o scrisoare de felicitare :

Berna, 14. III. 1932

„Dragă Filaret,

Dă-mi voie să te felicit din toată inima pentru frumosul succes obţinut la Bucureşti. Tu eşti pe un drum bun, lucru ce nu-l pot spune despre prea mulţi oameni tineri. Mergi înainte pe drumul apucat". Partea aceasta de scrisoare este publicată în cartea de memorii **„Partitura unei vieţi"** de Filaret Barbu. Folosim prilejul să reproducem şi continuarea, pentru a face cunoscută întreaga scrisoare :

„Pe la noi nimic nou. Fetiţia creşte şi ne dă zilnica bucurie.

Spune te rog toate dorinţele de bine Doamnei Tale (despre care am auzit că e foarte frumoasă — !).

Ţie o strîngere de mînă cu tot dragul".

Lucian Blaga

Scrisorile din anul 1960 se referă la intenţia lui Lucian Blaga de a-l ajuta pe vărul său, compozitorul Augustin Bena, ca să-şi vadă definitivată o operă comică după „Ţiganiada" lui Ion Budai Deleanu. În acest sens solicită sprijinul lui Filaret Barbu pe care-l consideră „cel mai indicat" pentru a termina opera lui Bena. Intervenind unele situaţii inoportune, compozitorul bănăţean nu s-a putut angaja în această colaborare şi deci nu a devenit coautorul creaţiei mai sus amintite. Avînd în vedere scrisorile lui Lucian Blaga, nu mai putem considera anul 1962 ca moment al compunerii operei „Ţiganiada" (vezi Cosma, Viorel — **Muzicieni Români, Lexicon,** Compozitori şi Muzicologi, Ed. Muzicală, Bucureşti, 1970) fiind puţin probabil ca bătrînul muzician să fi reuşit a-şi definitiva opera în anul morţii sale.

În afară de relevarea unui ataşament deosebit al lui Blaga faţă de muzicianul Augustin Bena, scrisorile acestea prezintă şi o mare valoare documentară, biografică, privind ultima perioadă din viaţa poetului, aşa cum se poate constata din următoarele mărturisiri : **„Am lucrat enorm în aceşti ani. Dar totul aşteaptă încă să fie publicat"** sau : **„Ca pensionar, singura mea preocupare este să-mi desăvîrşesc opera, care a luat proporţii nebănuite".**

Aurel TURCUŞ şi Rodica GIURGIU

*

Dragă Filaret

mă adresez Ţie ca unui bun, foarte bun şi străvechi prieten, într-o chestiune pe care ţin s-o duc pînă la obţinerea unui rezultat. Iată despre ce e vorba. Îl cunoşti desigur pe Augustin Bena, compozitor, om astăzi pe la 80 de ani. Mi-e văr bun, mama lui a fost sora lui Tată-meu. Ţin la Augustin ca la o rudă, ca la un frate. Îi sînt şi foarte îndatorat. În iarna trecută abia a ieşit dintr-o boală, care era să-l stingă. Actualmente starea lui de bătrîneţe nu-i mai îngăduie să se ocupe de ale sale. El a compus un fel de operă comică pe un libret făcut de cineva după „Ţiganiada". Toată piesa are, cred, nevoie de completări, de orchestrare etc. Bena nu este însă în situaţia de a se ocupa de aceste întregiri. M-a întrebat de sfat. Eu l-am sfătuit să-şi caute un colaborator, cu care să-şi rotunjească opera, şi care să ia asupra sa şi latura practică a demersurilor în vederea unei eventuale reprezentări. Bena îmi spune că foloseşte în piesă şi o seamă de motive de folclor, ţigănesc, necunoscute pînă acum.

Cunoscîndu-te pe Tine, Filaret, am crezut oportun să fac apel la Tine. Îţi cunosc succesele în acest domeniu, pentru cari Te felicit din toată inima. Am convingerea că eşti cel mai indicat să realizezi acest plan, al cărui autor mă socot. Înainte de a lua vreo hotărîre asupra sarcinei ce ţi-ai lua-o, ar fi desigur necesar să cunoşti piesa lui Bena, ca să-ţi dai seama despre proporţiile muncii şi a creaţiei, ce le-ai lua asupra Ta. Poate că ai vreun drum la Cluj, atunci ai putea să închei repede şi un acord cu Bena.

Dragă Filaret, te rog foarte mult să cîntăreşti şi să chibzuieşti. Eu din parte-mi ţin foarte mult să răspunzi pozitiv acestei invitaţii.

EU ? Cam aşa cum probabil ştii. Am lucrat, enorm în aceşti ani. Dar totul aşteaptă încă să fie publicat.

Cornelia şi cu mine vă îmbrăţişăm cu toată dragostea.

Lucian Blaga

Cluj, str. Martinuzzi 14

20 Mai 1960

Scumpe Filaret,

Chestiunea „Ţiganiadei" stă acum aşa : autorii, al libretului (Ioan Danu) şi al muzicii (Augustin Bena) au primit de la Ministerul Culturii (Secţia Muzicală) un răspuns la cererea lor de a se aproba libretul şi de a se autoriza o audiţie **experimentală** a primului act la Opera de la Cluj. Răspunsul Ministerului este că Ministerul nu poate lua în discuţie această chestiune, cît timp nu are un referat de la Opera-Cluj. Acest referat a plecat în sfîrşit în 19 Mai la Bucureşti. Referatul este favorabil, cuprinde însă şi unele propuneri de modificare a libretului în sensul introducerii unei acţiuni mai reliefate. Modificarea libretului ar cădea firească în sarcina libretistului (Danu).

Deoarece compozitorul Augustin Bena nu se găseşte în situaţia de a completa şi de a modifica ceea ce a făcut aci, ne-am gîndit cu consimţămîntul lui, să Ţi se facă oferta în sensul celor ce am mai discutat cu Tine : să fii adică rugat să iei toată chestiunea muzicală asupra ta, în calitate de „co-autor".

Firească că în ceea ce priveşte detaliile unei înţelegeri între Tine şi Bena, Tu nu te poţi angaja decît după ce ai văzut materialul şi după ce l-ai studiat. Cred că lucrul cel mai indicat ar fi ca fiica lui Bena, doamna Lucia Ardeleanu să-Ţi aducă întreg materialul (muzical, şi libretul) la Bucureşti, să Ţi-l lase spre studiere. Ea îţi va da şi alte informaţii cu privire la opera comică „Ţiganiada".

În perspectiva înţelegerii, pe care o văd posibilă, Te rog să vorbeşti la Minister cu Vescan, arătîndu-i care este situaţia. Te rog să-mi răspunzi de urgenţă, dacă fiica lui Bena poate să plece cu materialul la Bucureşti.

La noi totul destul de bine.

Ca pensionar, singura mea preocupare este să-mi desăvîrşesc opera, care a luat proporţii nebănuite.

Îţi sărut nevasta şi fetiţa şi pe Tine te îmbrăţişez cu toată dragostea,

Cluj, str. Martinuzzi, 14

Lucian Blaga

*

Scumpe Filaret,

cel ce se prezintă la Tine cu aceste rînduri este Doctorul Ardeleanu, ginerele vărului meu Augustin Bena. Îţi aduce materialul muzical şi libretul pentru Ţiganiada. Te rog dragă Filaret să studiezi cu luare aminte totul şi vă urez ambelor părţi : să fie într-un ceas bun !

Doctorul Ardeleanu are o fetiţă Monica, de 8 ani, foarte muzicală. Familia doreşte s-o dea la o şcoală primară muzicală. Eşti aşa de bun să stai într-ajutor cu un sfat, cum s-ar face ca fetiţa să intre mai uşor. Ar fi păcat ca nepoţica directă a lui Aug. Bena să nu facă muzică.

Ion Manda : „Horia, Cloşca şi Crişan"

Vă îmbrăţişăm cu toată dragostea,

Lucian

29 iunie 1960

*

Scumpe Filaret,

Vreau să te anunţ că Augustin Bena împlineşte la 29 oct. — 80 de ani !

Mi-ai face o mare bucurie, dacă în vederea acestei aniversări, ai aranja chestiunea Ţigăniadei la minister. Să obţinem cel puţin o aprobare (condiţionată de eventualele modificări) a **libretului.** Ar fi un mare păcat să nu i se dea bătrînului o satisfacţie !

Cred că trebuie să vorbeşti şi pe la Uniunea Compozitorilor, să se facă ceva pentru un bătrîn compozitor cu ocazia aniversării. E un ultim prilej.

Vă îmbrăţişez cu toată dragostea,

Lucian

4 oct. 1960

Cluj, str. Martinuzzi, 14

1 Scrisorile mi le-a pus la dispoziţie distinsul compozitor Filaret Barbu, căruia îi mulţumim şi pe această cale.

DIN VOLUMELE DE POEZIE, RECENT INTRATE ÎN LIBRĂRII, „ORIZONT" VĂ PROPUNE PRIN RUBRICA :

excelsior

IOANID ROMANESCU

S-a născut la 4 octombrie 1937, în comuna Voineşti, judeţul Iaşi. Absolvent al Facultăţii de filologie a Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi. A debutat în revista „Iaşul literar" în 1961.

Cărţi publicate : „Singurătatea în doi" (1966), „Presiunea luminii" (1968), „Aberaţii cromatice" (1969), „Poeme" (1971), „Favoare" (1972), „Baia de nori" (1971), „Poet al uriaşilor" (1973), „Lavă" (1974), „Paradisul" (1975), „Energia visului" (1977), „Trandafirul sălbatic" (1978).

„TRANDAFIRUL SĂLBATIC"

(Editura Cartea Românească, 1978)

Dragostea mea — cîmpul minunat al poeziei

în oraşul acela unde mă aşteaptă
o femeie — vorba lui Joyce — ca o iapă de Pomerania
(pentru ea am iscat o mitologie a ninsorii)
în oraşul acela unde mai de mult
cineva mi-a spus că sînt prea obraznic pentru a fi
artist

e-he, în oraşul acela,
sufletul meu e şi astăzi o invazie de flori pe străzile
pustii

(pe cînd ne-am despărţit ningea
ne sărutam cînd în paltonul tău cînd într-al meu
de-atîta ninsoare pe umerii noştri
cerul devenise şi mai greu).

prezenţe literare

ADRIAN POPESCU

Deşi se întîlnesc imagini diafane, delicate prin subţirimi evanescente, pe linia unei stilizări ascuţite, ADRIAN POPESCU se realizează original în creaţiile de viziune, substanţiale prin imaginarea unei lumi poetice. Serafismul, spiritualizarea expresiei nu rămîn goale mecanisme ale unei tehnici de versificaţie, ci acoperă forţa unei viziuni poetice. Adrian Popescu îşi creează un tărîm poetic propriu — **Umbria (1971).** Surprinde forţele metamorfice sub imperiul luminii, cel mai adesea în simbolul focului — **Focul şi sărbătoarea** (1975), ori are viziunea spaţiului mai vast constrîns de o forţă unificatoare — **Cîmpiile magnetice** (1976). **Umbria** rămîne teritoriu al închipuirii, răsfrîngere prin extensiune expresionistă a eului poetic spre lumea exterioară, amestec de Umbră şi Ambră, sau chiar posibilă provincie a Umbrei. Semne ale contrariilor individualizează Umbria, limpezită de „ploaie strălucitoare" ori acoperită de „mireasmă lichidă", depărtare tentantă prin îmbietoare „naramze" sau preferate „licori". Efluvii naturiste, interferenţe de simţuri şi senzaţii revin mai des. Fagul „ce leagă-n părţi a doua lume" devine similar gorunului blagian : „Umbria / provincie a Imperiului / unde n-am fost niciodată / depărtarea mea. /.../ Provincie a Umbrei, Umbria / îţi presimt străzile şi terasele / seninul şi stelele ce stau deasupră-ţi" / /. Umbria nu este numai „regat la Umbrei şi al norilor", ci şi al **focului,** element de preţ spre care se întind tainice legături.

Totul se subordonează în poezie unui simbol universal stînd sub semnul focului ori al luminii. „Fuiorul" e „fiul unei stele albastre", gîtul aşteaptă „fulgerarea", trupul întreg este o „luminare", poetul însuşi se imaginează „flacără într-un cer străveziu" **(Mina poetului).** Focul devine indiciul combustiei creatoare, un principiu activizator, de aceea mîinile pot cîntări flacăra şi se „limpezesc în apa ei". Motivul **călătoriei** şi al **depărtării** dublează pe cel al focului în poezia lui Adrian Popescu. Drumurile se reîntorc sau duc spre **Umbria,** ţară imaginară, poetul identificîndu-se cu un călător în lumea fanteziei sale.

O acută conştiinţă a poeziei se observă la Adrian Popescu. La el perfecţiunea muzicală se asociază substanţei poetice, refăcută din rememorări ale unor perioade revolute sau stîrnite din motive livreşti. Poeziile sale sînt mereu **călătorii imaginare** şi versurile ce încheie poemul cu acest titlu : „semn că poetul îşi aduce / pururi aminte", atrage atenţia asupra unei constante modalităţi lirice. Amintirea apare asemeni cristalului ce răsfrînge, pur, imagini : **„Totdeauna pe ploaie ţi-am scris / Sporii ciupercii primare ţes fire, / Nevăzute, măreţe, micelii din vis, / Răzbat în cristalul numit Amintire. / / Ca stolul de păsări ţîşnit în văzduh, / Din joasele ierburi, din tufişuri ascunse, / Răscolite de piciorul descult, cuvintele-s duh / Al întregului, superbele-i frunze" (Dicţionar întredeschis).** Timpul propice este pluvios, atmosfera Umbriei se întinde şi aici, pajiştea e „brumată", vecini fiind „un hrib sfios, o Mînătarcă". **(Aveam ferestrele spre soare-apune).** Simbolurile persistente, notate cu majuscule, rămîn Valea Copilăriei, Cîmpul, Zmeura, Negura, Roua, Cinabru, Vergura, Cîngul, Moneda **(Iluminări, înluminări ; Moneda ; Din Valea Copilăriei ; Floare a soarelui ; Snop de aur ; La poiana stampei).** Cuvinte de eufonie aparte acordă poeziilor o sonoritate delicată — brocarturi, catifele, dimia, magnificenţă, diademă, oleandrii, mireasmă. O închinare lui **Mihai Eminescu** indică o preferinţă : **„Şi dintre toţi era ales / căci nu iubea cum nu iubesc / mătăsuri grele şi învoalte / castele, bani şi celelalte / ci lacuri, stele şi dumbrăvi / şi vulturul ce piere-n slăvi".** Prin această perspectivă, poetul reface şi el Valea Copilăriei, evocînd lumea vîrstei pure şi ingenue. Realul îl trece prin alambicuri fine, fiind recreat cu fineţea bijutierului. În **cîmpiile magnetice** se simte atras de tărîmul străbunilor. El singur pare să audă şi să înţeleagă, prin comuniune, un grai uitat : **„În mine-un grai uitat sălbăticeşte / ca vinul vechi din amforă deschis / într-o lumină crudă ce-l striveşte / în Umbria mă-ntorc numai în vis / / Vorbesc o limbă aspră nu prea dulce, / cum o ştiură vreo ciţiva semizei, / Donaros, maica mea, aşteaptă să se culce / în mare soarele, acolo-s fraţii mei. /.../ Îmi amintesc de vorbe depărtate / la trei cuvinte unu-l dibuieşte / vreo amintire fragedă, dintr-o cetate / dar limba mea acuma le stîlceşte". (Un grai uitat).** Sînt, cam deodată, acestea statornice coordonate ale unei poezii de exemplară realizare.

Alexandru RUJA

Vă prezentăm un tînăr scriitor:

ION DAVIDEANU

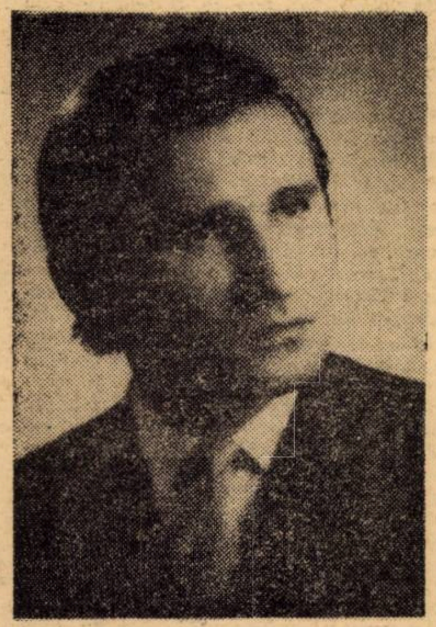

ION DAVIDEANU vine din peisajul transilvănean de la poalele Apusenilor. După debutul său în „Luceafărul", acum 18 ani, a luat premiul I al „Scînteii tineretului", în 1964, apoi un premiu de poezie patriotică, al „Tribunei", în 1974, a urmat un debut într-o culegere colectivă, „Toate iubirile", a editurii „Facla", în 1974, pentru ca, în 1977, în fine, cu volumul „GRAVURI", să debuteze editorial sub auspiciile aceleiași edituri.

Iată, deci, că nu se poate spune pentru nimic în lume că acest modest și rar vizitator prin redacțiile marilor orașe, farmacist din Nucet, o comună de pe lingă Beiuș, nu și-ar fi făcut un „rodaj" poetic atit de îndelung, incit ar fi putut chiar să nu mai fie știut de către nimeni și să nu mai ia examenul poetic niciodată. Suflet eticist, prin tradiție ardelenească, nesupărînd redacțiile, nici editurile, hărnicind pe hîrtie intr-o mare interiorizare și deplină încredere în sine, Ion Davideanu n-a fost în veci printre mulții „făcători de cuvinte" ce ne copleșesc paginile, ci el a scris dintr-un fel de plinătate a ființei sale sănătoase de fiu de țăran, dintr-un fel de plinătate a naturii în miezul căreia a trăit și s-a format el ca poet distinct în generația sa. Izul baladesc sau formele populare ale poeziei sale nu calchiază sumar și pedestru lirica folclorică ci, preluînd creator forma ei originară, forța de șoc a ideaticii acestei poetici, el își primenește cu ea viziunea sa proprie poetică. Am putea spune că aceste forme populare convin unei structuri primitiv țărănești a poetului în cauză, însă aceste forme sînt doar găoacea în care un spirit cultivat își plămădește ideile poetice ale unei tipologii moderne ca viziune, țintind la tare ale existenței, precum ieșirea din cenușiul cotidian, iluziile iubirii, ale vîrstei tinere, pierderea în anonimat a ființei supuse presiunii timpului și intemperiilor, neliniști existențiale, refugiul în natură, în singurătate etc.

Ion Davideanu scrie, parcă, o poezie oraculară, cel puțin ca tonalitate, recuzita satului fiind permanent prezentă și creatoare de atmosferă arhaică, localizînd un fel de spațiu de taină, de vrăji priimtive, de culoare locală transilvană. Versul acesta este plin de pastă, suculent, fără a fi însă vivace, dar nici cuprins de uscăciune, dovadă ironismul și sentența ce îl colorează din cînd în cînd. Mișcarea ideilor, a imaginilor, e înceată, uneori răsucită intr-o topică șocantă, cu iz de proverbe, de snoave, de strigături cultivate și periate, peste care o nostalgie, ca un abur, plutește și dă o strălucire de bură rece cuvintelor sale.

Poet al naturii silvane, al meditației cercului intim casnic, sau implicat în iscarea întrebărilor existenței, poet așezat, cumpănit, fără a fi anost sau cenușiu vreodată, Ion Davideanu aduce, în poezia din viitorul său volum, „ARPEGII", pregătit pentru apariție, echilibrul unei poetice robuste, stenice, statornice în vaduri tradiționale, dar modernă în viziune și stil, ca și natura măreață și valorile clasice imuabile ale satului românesc cîntat de el, ce s-au impus în timp și în istorie, precum, posibil, se va impune pe deplin și poezia sa.

Ion ARIEȘANU

EL

Cindva, de-atit și-atit,
mi se făcea urit,
acum, așa de gol,
ca pasărea-alcool,
m-aș unge și-aș pluti
prin vranele de zi,
m-aș tolăni cu dor
pe-o pajiște de nor
și aș fura de glas
lăuta ce-a rămas,
ai zice inderis,
e spirit de saciz,
și incă, umbră și
absență el era,
iubito, poți muri
in miini cu toga mea...

METOPĂ

Frunză galbenă de nuc,
albă-n dorul să mă duc
să bat aerul uituc,
foaie lin-alinătoare,
umbra țăndării de soare,
altă veste de ninsoare,
tu ești risul și ești plinsul
ce l-a răcorit pe dinsul
cind zbură din lapte minzul,
zăbovire, nopți și zile,
mamă, ingropat in file,
nu văd perle sub feștile,
limba riului de munte,
intre inimă și frunte
leagă ferigi pentru punte,
lingă zorii ca o seară,
bruma clară infioară,
gindul zboară intr-o doară,
vintul fluieră și ară...

IPOSTAZA

Prin iarba de a doua oară,
lipiți cu duhul și visînd
la clipele ce se omoară
una pe alta, clar și blind,
săraci, o, nu, aleși imi pare
vechili sublimului cules
al diamantelor ușoare
din lacrimile rise des...

ARPEGIU

In sin la aerul de iască,
al păsărilor din vioară,
cu simplu risul spre afară
incepe raza să se nască,
pădure, iarbă și țărînă
sărută vintul, ca un mire,
despiedicat in veci rămînă
superbul minz prin amintire.
Lingă urechile-i de ciine,
fierbintele acestui lut,
Ier-zburătorul nevăzut,
horind că incă nu e miine,
cimpia lung răsună vești,
o verde-crudă-filă-pastă,
lumeică mireasma castă,
in care, suflete, citești,
pe clinuri prunii intomnează,
s-a rupt izvorul de ninsoare,
umbră a umbrei, cea mai trează,
sint scribul semnelor din zare...

IMANENȚA

Din iubire, s-a văzut,
asuprește vintul stele,
margaretele de cimp,
incă greierii in ele,
fără frică fură gindul,
pacea, rana unui ram,
peste carnea umilită,
fericit mă mai inham,
mersul nurcii, cel rămas,
potrivire să se pară,
monologul și trifoiul
cimitirului de țară,
domnii lupi intre cuvinte,
cum și cit vei pătimi
luminează măcieșul
cu parfum pentru o zi...

POEM

Mă tot visez trecind pe lingă mine,
mihnit-ascuns ca un văcar pe sat,
intors la braț apoi cu nuștiucine
și bucuros că nu știu ce-am uitat ;
desigur, calda umbră-i o femeie,
intră in singe croșetind mister,
a răsărit, sămînță de idee,
ghemul pe care vreau să i-l ofer ;
nu bănuiește, timpul se măsoară
in sfiiciuni incit cum că le vrem,
ea-i pasăre, de zori și eu de seară,
stă dorul intre noi ca un blestem ;
curind, proverbiala-ne pisică,
degenerată-n circurile-albastre,
se-alintă, nevăzută, fără frică,
prin cercurile inimilor noastre...
Doamna-mpletește aburi mai departe,
și ăcele sclipesc de-atita ros,
și pleacă, să-mi rămînă buna parte
a scamelor cu izul luminos...

Victor Radosavlevici „Columna", „Decebal"

ORAȚIE

Facă-se o lună cit un om,
să tresară floarea la fereastră,
ciinii să nu latre insă azi,
casa-ți fie roză de albastră,
tu să dormi, cum doarme căprioar-
cu auz rotit pe aureolă,
el să vină-ntreg neauzit,
după frunze, ca după busolă,
doar din ochi zîmbind,
și-n somn pierind...

VALENTIN SILVESTRU

BUCLUCAȘA STAȚIE DE TRAMVAI

Dacă s-au demolat optsprezece case vechi ca să se construiască un bloc nou cu două-zecișase de etaje, sigur că s-a mutat și linia tramvaiului, așa că intr-o bună după amiază m-am trezit cu traseul deviat pe străduța mea și o stație sub fereastră. O stație de tramvai sub fereastră, cind stai intr-o casă formată din parter și pod, nu-i un lucru prea plăcut, oricit de variate ar fi conversațiile celor ce așteaptă, asalturile cu țipete dintre cinci și șase dimineața și colindele benevole ale ebrietaților de după ora douăzeci și trei. In celelalte ore ale zilei e mai simplu : cind și cind un tranzistor, o sfadă cu bătaie, un taifas de elevi veseli... Insă in orele foarte mici și in cele foarte mari n-ai de făcut altceva decit ori să stai să audiezi concertul străzii, ori să te duci in pivniță. Deoarece casa fiind veche are și pivniță.

Astfel că am făcut un memoriu către serviciul circulației din intreprinderea de resort, rugind să se mute stația cu douăzeci și cinci de metri mai incolo, unde e un loc viran și, dealtfel, e și colțul cu bulevardul. Mi s-a răspuns după șase luni ; se aprecia că sesizarea e nefondată, stația fiind plasată in acel loc in urma unei prospectări minuțioase a nevoilor populației, la care fuseseră antrenați „specialiști rutieri, psihologi, sociologi, pedagogi și alte cadre competente".

Am cerut deci audiență la directorul general adjunct, care mi-a explicat politicos că o schimbare ar deregla intreaga circulație din zonă, creind și primejdii grave pentru lucrătorii de pe șantierul blocului (aflat la jumătate kilometru distanță in spatele casei mele).

Nu m-a lăsat complet desnădăjduit. Nu. M-a îndemnat să intervin și la directorul general. L-am prins exact în ziua instalării sale. M-a rugat, firesc, să-i dau un răgaz ca să studieze problema, intrucit e prea proaspăt în funcție. In săptămina următoare m-a poftit la el și mi-a prezentat un dosar cu aproximativ treizeci de file și planșe din care reieșea fără echivoc că orice clintire a acelei stații ar determina o asemenea harababură în oraș, incit pentru limpezirea lucrurilor ar trebui strămutată gara de mirfuri, distrusă autogara, tăiat in două depoul de tramvai, inlăturate căminul de nefamiliști al taxatorilor și eventual o baracă de cauciucuri uzate a intreprinderii de fabricat oțet din mere, totul reprezentind un deviz de cam patru milioane cinci sute mii lei (in cifre estimative).

Evident că am protestat, nu puteam fi de acord cu imensele transmutări și deteriorări ce mi-ar fi asigurat o liniște individuală relativă, măruntă ; directorul general mi-a strins mina călduros rugindu-mă să revin pe la el „in orice altă problemă" și a aruncat, cu un gest rezolut, dosarul in coș.

Renunțasem. Imi trecuse prin minte că se putea demola și casa mea, in care caz m-aș fi mutat eu, părăsind definitiv acea stație. Insă serviciul de sistematizare pe care l-am consultat, mi-a dat cele mai clare asigurări că perimetrul rămine intact pină in anul 2000. Cum familia, nedormită și zdrobită sufletește, continua să insiste, n-am avut incotro și am suit intr-o zi scările Ministerului de resort.

Directorul general de resort era un om admirabil, m-a primit cu amenitate, m-a servit cu cafea, m-a ascultat răbdător și mi-a răspuns surizind :

– Vi se pare un fleac. Dar știți ce ar insemna o intervenție in actualul sistem de traecte și opriri ? Intrunirea, din nou, a reprezentanților ministerului nostru, ai intreprinderii de transporturi, miliției, direcției de drumuri, poduri și șosele de la Consiliul popular, cadastrului, Secției de spații verzi, locuri de agrement și emiterea unei hotăriri pe care numai comitetul executiv al consiliului popular o poate ratifica.

Am ieșit de la el cu cea mai caldă impresie umană dar totalmente răvășit, plecind pe jos, ca să trag cit mai mult aer in piept și să mă gindesc ce să le povestesc alor mei.

Era o seară dulce de toamnă molatecă, foile de castan stăteau suspendate in văzduh, undeva se cinta dintr-o mandolă veche și mirosea vag a fum. Strada era tăcută, stația sub fereastra mea pustie...

– Fiindcă nu e corent – mă informă, binevoitor, prietenul meu măturătorul, care stringea alene frunzele galbene ale castanilor. Ori dacă nu e corent, se duseră toți pe jos. Lasă că e mai bine – mă asigură. Face mișcare. Se ricumandă și in Jurnal.

Il priveam fără să-l văd, il ascultam fără să-l aud.

– Da'mi pare mie, ori sinteți cam cătrănit ?

– Sint, Sile. Sint.

– Rău, domnu'. Strică la ficați. Nu puneți la inimă. Ziceți că să fie la dușmani și gata. Să piară toți.

– Pină să piară ei mă prăpădesc eu, Sile. Mă omoară stația asta de sub fereastră.

– Da-ți-o dracu' ! Nu se merită.

– Barem s-o fi pus și ei colo, la colț ; unde nu-s nici case.

Sile lăsă mătura la picior și mă privi uimit cu ochii lui ciudați, viorii.

– Adică vreți să fie la colț ?

– Da, Sile, asta vreau eu, cum n-am vrut nimic alta in viața mea și uite că nu se poate.

– Cum să nu se poată domnu' ? Să vă stricați dumneavoastră inima și rinichii – că supărarea face ravaje și la rinichi – pentru atita ?

Da atita era cauza. Dar ce mare ; și ce grea...

– Aveți zece leuți care vă prisosesc, domnu' ?

– Cum, Sile ?

– Zece leuți. Aveți ? De nu, mi-i dați altădată. Și dacă nu v-o plăcea cum o mut eu, stația, să ziceți p-ormă că să-mi moară mama !

A doua zi tăblița stației era pe stilpul de la colțul străzii. Manipulanții, conștiincioși, trăgeau tramvaiul pină acolo, călătorii se duceau să aștepte ori coborau in noul loc de popas, fiindcă acolo era, vizibil, stația și nimeni nu protesta, nimeni nu intervenea, nimeni nu se arăta jenat de prea neinsemnata schimbare. Circulația in urbe nu se dereglase, viața își continua cursul ei mai mult sau mai puțin firesc.

Sile zimbea și primea cuviincios țigara pe care i-o dădeam oridecîteori apucam să ne intilnim.

Intr-o amiază, după vreo trei ani, mi-a spus, cu părere de rău că-l transferă in alt sector. I-am făcut un dar de rămas bun. Era realmente emoționat :

– Știți ceva, domnu' ? – mi-a zis. Vreți să iau și stația cu mine ?

Nu, asta nu. Nu l-am lăsat.

– Să nu exagerăm, Sile : o măsură justă impinsă la extrem poate duce la consecințe opuse celor scontate inițial.

– Să v-ajute dumnezeu – mormăi prietenul meu, pricepind doar că problema e foarte a dracului.

Și, dealtfel, peste o lună mi s-a demolat casa ; mi-au dat alta, lingă un parc de cultură și odihnă, unde pur și simplu mă sfișie dorul după tramvai, pină la a cărui stație terminus merg acum trei kilometri pe jos.

EXAMENUL DE COOPERATOR

Eu am o meserie rară, identific cu mijloace electronice prospețimea ouălor de vultur pleșuv ; dacă sintem trei specialiști in toată țara, maximum patru, fiindcă unul e pensionar și s-a apucat de maximafilie. Cu toate acestea, cooperativa de giurgiuvele și capace de ceainice la care sint afiliat prin afinitate profesională, a ținut să mă prezint și eu la examenul de atestare profesională, astfel că luni la ora opt completam la secretariat datele personale – înălțime, culoarea ochilor, grosimea taliei și cite trecători cunosc in Carpații meridionali – după care președintele mi-a strins mina încurajator și mi-a suflat prietenos „nu te speria, sint doar probe tehnice, succes" împingindu-mă apoi ușurel spre camera șapte.

Aici, in odaia strimtă și luminoasă, eram așteptat de o comisie de trei. M-au rugat să invirt cheia în broasca ușii. Am încuiat ușa cu destulă dexteritate. M-au pus s-o descui. Am descuiat-o cu pricepere vădită. Am crăpat ușa, am deschis-o larg, am închis-o pe jumătate, am lăsat-o așa, m-au notat cu „suficient" și m-au trimis la parter.

La parter se dădea proba de ședere. Am stat pe un scaun incomod de cofetărie, apoi pe un fotoliu subministerial tapisat cu leopard sintetic, pe o bancă dură de autocamion de șantier și pe un scăunel trandafiriu de grădiniță cu orar redus. Cind am reușit să mă țin drept pe o canapea extensibilă de hotel categoria II-a, comisia și-a exprimat satisfacția prin citeva aplauze rătăcite.

In salonul de la mezanin am fost invitați să sărim capra, drept care mi s-a luat tensiunea arterială și ne-am scris impresiile în douăzeci de rinduri, pe o coală posomorită cu portative muzicale.

Ultima probă mi-a făcut chiar plăcere : in timp ce ne plimbam in grup prin ploaie, fără umbrele, trebuia să numărăm ciorile și să le ghicim virsta medie, emițind ipoteze și asupra gradului de rudenie dintre ele. Ni s-a explicat că acest test e de natură să ne ascută inteligența, simțul de observație, perspicacitatea, promptitudinea și capacitatea de orientare pe terenurile în pantă. La proba aceasta am reușit dealtfel toți, intrucit nu ne însoțise nici un examinator și ne-am dat note unul altuia, cu cea mai deplină obiectivitate, sub o streașină.

Cind am fost chemat in fața comisiei supreme ca să mi se înmineze atestatul, – unde scria că am îndreptățire să-mi exercit liber profesia pe care o practicam dealtfel de patruzeci și unu de ani fără transferuri și penalizări – l-am intrebat sfios pe președintele-examinator :

– Dar proba esențială, de identificare a prospețimii ouălor de vultur, cind o dăm ?

– A, în privința aceasta nu e nevoie de nici o probă. Toată lumea știe că ești un specialist de talie internațională.

Am pus deci atestatul in ramă și-mi văd liniștit de treabă. E valabil timp de cinci ani ; ori in cinci ani, am răgaz destul ca să-mi completez lacunele la disciplinele unde am simțit eu însumi că-s mai debil.

TITUS VÎJEU

BASM

Cind, de la un timp soarele-adoarme
tot mai adinc in părinți, luminindu-i
ca un tandru incendiu al faptelor
neintimplate, cind
peste viole ninge
și prin poeni alpine caprele negre
coboară lichenii verii
de pe botul lor umed
adulmecindu-se sub ramuri și veverițe
copiii incep să crească uriași,
cit intr-un an intr-o zi,
cit in opt vieți intr-o altă
durere.

DACĂ-MI DAU SEAMA

Dacă-mi dau seama, această ninsoare
trebuie scrisă cu literă mare.
Recapitulind deci, această Ninsoare
este de-a dreptul tulburătoare.
E o zăpadă care, serafica,
n-a căzut niciodată in Africa...
Ea cade desigur numai in noi,
umerii noștri sint goi...
De-ai ști iubire cit mi-e de frică,
iubire, iubire cu literă mică.

ANII SE DUC

Anii se duc. A răsărit iar fraga
pe dealul de argilă. Anii vin –
vreo zece sint : te sărutam prin Praga
și ne priveam plantația de pin.
E vina noastră ? Este vina lor ?
E dreptul tău ori mie imi e dată
această ceară sigilind in zbor
trasee printr-o virstă fermecată ?
Anii se duc. Ce obicei banal
să strigi un adevăr fără prihană ;
la rochia asta pune-ți albul șal,
la rana asta pune-ți alba rană !

Ion Manda — „Ginditorul"

VIOREL GHEORGHIȚĂ

RUG

Un pumn fosforescent de jar in floare,
In spuza lui de taină, nevăzut,
Ca pe o veche amforă de lut,
Mă umple cu lumină și dogoare.

In urmă, enigmatic, un trecut ;
In zare, calm, un răsărit de soare,
O noapte inroșită, care moare,
Vestind cuvintul incă nenăscut.

De undeva de dincolo de fire,
Și tulbure și dulce risipire
A timpului concret in ireal,

Mă-ncearcă iar tăcuta presimțire...
Un fir de vint... Și clipa de iubire
Mă va preface-n rug medieval.

OSEMINTE

Și liniște, și adăpost, și hrană...
Insuflețind pustiul, mai ascult
Suflarea săvirșiților demult,
Acorduri ca de orgă subterană.

Destelenind al vremilor tumult,
In despicata fluierelor vrană,
Pulsează veșnicia ca o rană
Ce-și murmură cîntările, ocult.

Un bob de lacrimă, un strop de fiere,
Ofrandă de lumină și durere
Acestor oseminte, rădăcini

Din care suie pururi, in tăcere,
Miracolul, subpămînteana vrere,
A mugurilor innoiți și plini.

Ion Manda — „Primăvara"

VALERIU STANCU

A TREIA CHEMARE

Ceată de plopi fugiți dinspre noi
inspre noapte
Ceată de plopi gingurind adevăr
despre leagănul lumii
Sulița lor țintuind scursă făptură
Fără ochi și dușmani
Cu o luntre pe chip și pe gură
Riul de-l trec să nu plingeți departe
Sărbători vor veni ca o piine surpată
Ceată de plopi alungați ca și noi
inspre noapte

SINCERE, CLIPELE VECHI

In casa bunicilor mei ploua o lumină
albastră,
Ceasul dormea sub flori de cireș fumegat
Deal străbătind curțile noastre de vară
(Pasăre bate in geam cu gind altoit)
In casa bunicilor mei șoaptele adinceau
depărtarea,
Obraznică iarbă scăldată-n chemări
Clopot cerindu-și bătaia-ntre clipe...
Sălcii deasupra bunilor mei.

televiziune

DUMINICĂ, 21 ianuarie

8,00 Gimnastica la domiciliu. 8,15 Tot inainte ! 9,10 Șoimii patriei. 9,20 Cărțile junglei. 9,45 Pentru căminul dumneavoastră... 10,00 Viața satului. 11,15 De strajă patriei. 13,15 Telex. Album duminical. 16,00 Campionatul european de tenis pe teren acoperit. Aspecte din intilnirea România — Iugoslavia. 17,00 Film serial. Will Shakespeare. 17,50 Cutezători spre viitor. 19,00 Telejurnal. 19,15 Ancheta TV. Unirea. 19,40 Bine ați venit ! Spectacol de varietăți. 20,45 Film artistic. Sub zece pavilioane. Premieră pe țară. Coproducție a studiourilor din Italia, Anglia, Franța, S.U.A. 22,15 Telejurnal. Sport.

LUNI, 22 ianuarie

16,00 Telex. Emisiune in limba maghiară. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 Ancheta TV. Unirea. 20,15 Cintecele unirii, cintecele patriei socialiste. 20,35 Roman-foileton. Putere fără glorie. 21,25 Orizont tehnico-științific. 21,55 Cadran mondial. 22,15 Telejurnal.

MARȚI, 23 ianuarie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Putere fără glorie (rel.). 10,55 Muzică ușoară. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 România pitorească. 18,10 Din țările socialiste. Reportaj filmat în U.R.S.S. 18,20 Lecții TV pentru lucrătorii din agricultură. 18,45 Cintecele unirii, cintecele patriei socialiste. 19,00 Tribuna TV. Lupta de idei în domeniul gindirii economice privind viitorul societății omenești. 19,50 Ancheta TV. Unirea. 20,15 Seară de teatru. Premieră TV. File din Cronica Unirii, de Mircea Ștefănescu. 21,55 Intilnire pe platou. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 24 ianuarie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Tribuna TV. 10,20 Antena vă aparține. Spectacol prezentat de județul Sibiu. 11,25 Șoimii patriei. 11,35 Panoramic (rel.). 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă germană. 17,40 Tragerea pronoexpres. 17,50 Invățămint-educație. 18,10 Turneul celor patru trambuline la sărituri cu schiurile. 18,45 Telecronica pentru pionieri. 19,00 Festivalul național „Cintarea României". 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Obiectivul central al intrecerii socialiste — eficiență ! 20,10 Documentar TV. Unirea — națiunea a făcut-o ! 20,30 E scris pe tricolor unire. 21,45 Pastel de iarnă. 22,15 Telejurnal.

JOI, 25 ianuarie

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 La volan. 18,00 Repere australiene. 18,25 Pentru timpul dv. liber vă recomandăm. 18,40 Forum cetățenesc.. 19,05 Sindbad marinarul. 19,30 Telejurnal. 19,50 Partidului — omagiul tinereții noastre. 20,20 Slăvim patria și partidul. 20,40 Film artistic. Arun Pradep. Premieră TV. Film programat cu prilejul Zilei naționale a Republicii India. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 26 ianuarie

9,00 Teleșcoală. (10,00 Film artistic (rel.). 11,30 Corespondenții județeni transmit. 11,50 Muzică corală. 17,00 Telex. 17,05 Emisiune in limba germană. 18,50 Reportaj pe glob. Intilnire cu India. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Cuvintul țării. 22,15 Telejurnal.

SIMBATĂ, 27 ianuarie

12,30 Telex. 12,35 Curs de limbă spaniolă. 12,55 Curs de limbă franceză. 13,15 Concert de prinz. 14,15 De 30 de ani veterinar in Bărăgan. 14,40 Melodii populare. 15,05 Stadion — magazin sportiv in imagini. 16,25 Un fapt văzut de aproape. 16,45 Agenda culturală. 17,10 Clubul tineretului. 18,00 Ianuarie 1979 — Cronica evenimentelor politice interne și internaționale. 18,20 Anii de aur ai comediei. 19,30 Telejurnal. 19,50 La ordinea zilei in economie. 20,00 Teleenciclopedia. 20,30 Film serial. Minuitorii de bani. Producție a studiourilor americane. 21,20 De la o glumă la alta. 21,50 Telejurnal. Sport. 22,05 Melodii românești de ieri și de azi.

teatru

Teatrul de stat Reşiţa:

„UVERTURĂ LA ESTRADĂ"

Scena reşiteană înalţă cortina — (sub conjugatul patronaj artistic al Teatrului şi al Ateneului Tineretului) — unei „Uverturi la estradă" — spectacol cu titlu de rezonanţă oarecum obişnuită — dar care acoperă în cazul de faţă un fapt anticipativ de perspectivă. După o strădanie susţinută, un spectacol în care actorii Teatrului de Stat dau mîna cîtorva înzestraţi artişti amatori, anunţă o viitoare, se pare, nouă secţie a teatrului — şi, oricum, permanenţa unui gen de spectacol pe care o mare parte a publicului de aci îl reclamă de multă vreme. Spectacolul acesta de „Uvertură" are organicitate „estradistică" — şi, deşi inegal (cum era şi firesc, pentru început) între compartimentele sale, se dovedeşte totuşi bine închegat în unitatea de concepţie şi ritm total. Animatorul său principal este actorul Gheorghe Vîlceanu, căruia i se datorează regia acestui început de drum, dar şi textele satirice şi versurile melodiilor în primă audiţie (compoziţii de Marius Teicu, Gheorghe Gheorghe şi Doru Ivan). Ca autor de texte, G. Vîlceanu prezintă, după părerea noastră, o mai pronunţată aplicaţie către literatura satirică a genului, observaţia amănuntului de realitate demn de a fi luat în vîrf de sabie fiind promptă, destul de vie, bine decupată şi servită prin asociaţii humoristice acidulate. (Se inserează şi cîteva fabule). Colaborator apropiat în realizarea spectacolului, prof. Gheorghe Gheorghe semnează o dată cu conducerea muzicală a spectacolului, cele mai multe din melodiile înfăţişate în primă audiţie (antrenante, cu frumoasă susţinere lirică şi ritmică), foarte multe din ele prezentate în propria interpretare.

Merită să accentuăm nota foarte bună a conducerii muzicale — cu atît mai mult cu cît, lucrîndu-se cu amatori, nu s-a resimţit de fel diletantismul.

Spectacolul lansează cîteva numere de „vedetă", realizate cu originală dezinvoltură: în primul rînd cele două apariţii ale actorului Zeno Balint („Coana Manda" şi „Romanţa mea de primăvară") apoi monologul de rafinată compunere caricaturală interpretat de actorul George Drăgulescu, parodia „Romeo şi Julieta", în care actriţa Gabriela Teodorescu se adaptează genului alături de Valentin Ivanciuc, cu farmec, suflu tineresc, promptitudine de tuşe comică scurtă şi precisă, calităţi pe care aceeaşi interpretă le dovedeşte în fabula spusă cu e-plomb, sau le împarte, în egală măsură, cu Constanţa Stoia în sceneta „Hocheistele", — nu mai prejos fiind în nonşalanţa tinerească ca prezentator Dan Ivănesei. În ordinea reuşitelor notăm integrarea în spectacol a grupului Folk „Ateneum", cu bucăţi muzicale ieşite din monocordia folkistă obişnuită, interpretate cu sensibil rafinament. Autori şi totodată interpreţi: Mircea Hoholu, Mircea Bucsok, Gheorghe Gheorghe. De apreciat deasemeni melodiile lui Ion Szilagy — prezentate şi ele de autor — cîntăreţ vocal şi membru al formaţiei orchestrale „Ritmic" (alături de Nackcher Erich, Mersdorf Zoltan, Doru Ivan, Reichert Valter, Reichert Petru). Adriana Berinde, Maria Şurubaru, Tamara Bădău, beneficiază de plăcute aptitudini vocale, lăsîndu-ne să ghicim şi o virtuoasă dezvoltare a capacităţii lor interpretative.

Modest încă, oarecum şcolăresc, ansamblul de balet va trebui pe viitor neapărat întărit în componenţa, educaţia şi repertoriul coreografic pentru a se putea ridica la pragul de profesionalitate cucerit deja în actualul spectacol de ceilalţi interpreţi, prag de un bun augur.

Jeana MORĂRESCU

panoramic

FESTIVALUL NAŢIONAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI": Casa Armatei din Timişoara se prezintă la faza judeţeană cu formaţia de teatru („Arcul de triumf" de Baranga), un montaj literar-muzical şi un spectacol de poezie şi muzică folk, (regizate de O. Vlad şi L. Crişovan), ansamblu folcloric, diasoane de R. Moser; importante contribuţii, recitatorii C. Orza, L. Crişovan, I. Şandru, colectivul de veterani de pe lîngă Casa Armatei (S. Păcurariu, A. Cara, Gh. Bozan). ● Prozatorul Ion Arieşanu a apărut într-o antologie editată în Uniunea Sovietică. ● Secţia de etnografie a Muzeului găzduieşte „o structură de interior de locuit, zona Belinţ-Chizătău, ce are ca scop ilustrarea funcţionalităţii ţesăturilor decorative de interior", ca şi picturi ţărăneşti pe sticlă. O serie de noi exponate există la secţiunea de lemn prelucrat artistic şi la aceea a portului popular (27 costume). ● A luat fiinţă studioul artistului amator al Consiliului judeţean al sindicatelor Timiş, dedicat creaţiei şi interpretării. ● Plouă (dacă vreţi, ninge) cu cărţi, eveniment de bun augur în viaţa scriitoricească timişoreană, parcă mereu mai fecundă. „Prietenul meu, vîntul", excelenta carte a lui N. D. Pârvu, are o postfaţă de Anghel Dumbrăveanu; Paul Eugen Banciu apare la editura clujeană cu (o) „Casa Ursei Mari", debut ce atestă de pe acum o remarcabilă forţă epică; după un deceniu de absenţă, o esenţă este volumul lui Crişu Dascălu „Încercare asupra bucuriei", la editura timişoreană. „Desen în galben, de Eugen Dorcescu, exemplu de concizie şi limpezime stilistică. „Dinspre rădăcini" de Valentin Tudor, volum atestînd o sensibilitate deosebită. ● Studioul nostru teritorial de radiotelevizIune, în emisiunea sa literară, prezintă o masă rotundă pe marginea recentei cărţi a lui Laurenţiu Cerneţ. Dintre participanţi, Marcel Pop Corniş şi Lucian Alexiu. ● Formaţia „Sfinx" a trecut prin Timişoara, bineînţeles, nu ca să tacă.

L. BURERIU

limbă şi stil

„Drumeţia" cuvintelor

Intortocheate sînt, adesea, — ba, uneori, chiar încîlcite — „drumurile" cuvintelor de împrumut. Interesul lingvistului — în ipostaza lui de etimologist — este satisfăcut în momentul cînd se poate stabili cu certitudine ultima „staţie" a lungului periplu. Perspectiva — mai largă — a culturii ne invită să refacem, însă, întregul traseu. Iată cîteva cazuri.

Prin intermediul latinei medievale sau direct, uneori prin mijlocirea spaniolei sau italienei, franceza şi-a apropiat, în condiţiile istorico-geografice cunoscute, o seamă de cuvinte **arabe**, mijlocind infiltraţia lor în alte limbi europene, printre care şi în română. Se rînduiesc în această categorie: **alambic, alcool, alchimie, alcov, algebră, amiral** şi **emir, cifră, nadir, zenit.** Unul dintre cele mai interesante exemple ni-l oferă substantivul **asasin** „ucigaş", din franc. **assassin,** cu acelaşi sens. De data aceasta, franceza a împrumutat cuvîntul din italiană, care, la rîndu-i, îl afiase în arabul **haşaşi,** însemnînd „consumator de haşiş"! Or, se ştie, **haşişul** este o „Substanţă narcotică... folosită ca excitant psihic, care, consumată sistematic, dă toxicomanii grave" (DEX). Scoşi din minţi de efectele haşişului, sectanţi fanatici ai Evului Mediu ucideau, sub jurămînt, pe oricine, devenind, prin urmare,... „asasini"!

Uneori împrumuturile străbat o cale extrem de lungă — peste ţări şi mări — aducînd veşti despre obiceiuri, preferinţe şi îndeletniciri ale unor îndepărtate popoare. Nu este cazul substantivelor româneşti **ceai** şi **ceainic,** ambele de origine rusă. Dar corespondentele lor din franceză — **thé** cu derivatul său **théière** — îşi au obîrşia tocmai în limba malaeză! Aşa se explică şi termenul corespunzător din engleză, **tea** „ceai". Specia de mătasă naturală **şantung** (franc. **chantoung**) îşi datorează numele unei provincii din China, cunoscută prin fabricarea ei. În sfîrşit, ţara de baştină a **kimonoului** este aceea a samurailor, chiar dacă, pentru a poposi la noi, cuvîntul a făcut un „mic" **ocol**... Greu de înţeles de ce ultimele noastre dicţionare recomandă grafia **chimono,** cînd situaţia este aceeaşi ca în **kilogram, kilometru** etc.

Trecînd dintr-o limbă într-alta, cuvintele împrumutate pierd, nu o dată, transparenţa alcătuirii lor. **Samovar** — existent nu numai la noi, ci şi în franceză, de pe la jumătatea secolului al XIX-lea — nu-şi mai declară identitatea lingvistică („cel care fierbe de la sine"), evidentă în rusă. **Retină** — „membrană interioară a ochiului, sensibilă la lumină, pe care se formează imaginea vizuală" (din franc. **rétine**) — este, în ultimă analiză, o metaforă „moartă". Vorbitorii, francezi sau români, nu o mai raportează la lat. **rete** „plasă, reţea", (**bineînţeles,** de vase sangvine). Neologismul **alarmă** are la bază franc. **alarme,** care, la rîndu-i, venise de peste Alpi. În italiană **alle arme,** în vorbirea curentă: **all' arme,** înseamnă „la arme"! Un itinerar asemănător a străbătut **alertă,** în italiană analizabil: **all' erta** se traduce „pe vîrf, pe cuime!", aşadar: „de pază, de strajă!" Ca mulţi termeni sportivi, **tenis** a pătruns în limbile europene din engleză. Franceza a „redobîndit" astfel — deformat şi demotivat — un cuvînt pe care ea însăşi îl făcuse cadou vecinilor de peste.. Mînecă! Într-adevăr, **tenis** îşi are obîrşia în forma veche de imperativ francez **tenetz!,** de la **tenir** „a ţine", prin care jucătorul beneficiind de „servici" îl făcea atent pe partenerul său de întrecere. **Jiu-jitsu** nu „spune" nimic europenilor, pe cînd în japoneză, de unde purcede, semnifică „arta supleţei". În fotbal, ca şi în alte discipline sportive, se înţelege prin **derbi** un meci „de vîrf", între „lidera" clasamentului şi altă echipă fruntaşă, între două formaţii din acelaşi oraş sau, în fine, între două divizionare de acelaşi „profil" să zicem între „Poli" Timişoara şi oricare dintre celelalte 3 echipe studenţeşti din „A". Ne pomenim, astfel, tare departe de semnificaţia originară a cuvîntului. Către sfîrşitul sec. al XVIII-lea un englez, lordul **Derby,** a organizat un mare concurs hipic, care, devenind tradiţional, a continuat să poarte numele iniţiatorului. „Demotivîndu-se" de-a lungul vremii, termenul a depăşit, treptat, sfera strictă a echitaţiei şi a dobîndit sensul actual, aplicabil la orice întrecere „de vîrf", în cadrul sporturilor de echipă. Dar cine se mai gîndeşte la lordul **Derby,** atunci cînd, de pildă, „Poli" se înfruntă cu „U" Craiova, într-unul din „derbiurile" studenţeşti ale campionatului nostru?! Este loc şi pentru uitare...

Există, asadar, elemente lexicale care „migrează", pe trasee meandrice, ocolite, adesea greu de urmărit, dintr-o limbă în alta. Ele poartă cu sine sugestia unei **lumi deschise,** în care înseşi cuvintele pot deveni mesageri, sui-generis, ai cunoaşterii reciproce, al confruntărilor utile. Este un mod original de a anula distanţele dintre popoare. Nu numai pe cele „fizice".

G. I. TOHĂNEANU

ÎNTÎLNIRE LA FRUMUŞENI

Joi, 1 ianuarie, un grup de scriitori timişoreni, Ion Arieşanu, Damian Ureche, Aurel Turcuş au avut tradiţionala lor întîlnire literară de la şcoala din Frumuşeni. Într-o atmosferă sărbătorească, copiii şi-au adus obolul entuziasmului lor tineresc prin cîntece patriotice, lecturi literare, recitări. Iniţiate de pasionatul dascăl şi poet Vasile Man, directorul şcolii, această întîlnire a însemnat un real dialog spiritual între oamenii scrisului şi cititorii lor, o modalitate de pătrundere a creaţiei literare în mijlocul cititorilor. Din partea corpului profesoral au asistat la întîlnire Lavinia Jugu, Viorica Opriţescu, Ana Retendra, Ioan Keio, Marta Montiş, Eleodor Stanca, Pavel Kertesz, Marta Feli şi inginerul Pavel Vişdea.

Cu poetul GH. AZAP

— Cît de adînc sînt înfipte rădăcinile tale în marginea cîmpiei Banatului pe care pînă acum aproape nu l-ai părăsit?

— De fapt, într-un ţinut colinar locuiesc; mătăluul sat în care m-am născut şi în care-mi tot deapăn zilele fiind cuibărit lîngă umerii domoli ai unor dealuri gustoase şi străjuitoare. Mereu, din tată-n fiu, mă simt „descălecat" în Ţicvani: aşadar, adîncimea rădăcinilor mele în coordonatele locului e nelimitată. Chiar şi atunci cînd sufletul îmi coboară pînă dincolo de comaţi tot în vatra asta modestă şi sacră mă regăsesc: Statornic precum salcîmul recunoscător pămîntului care l-a zămislit cu flori melifere şi cu frunziş emoţionat de veşnicia stelelor intraductibil de fascinante. N-am „vînturat" lumea, deşi an după an visam şi bucuria călătorilor. Din multe pricini triste n-am reuşit să hoinăresc precum fiecare scriitor, mai mult sau mai puţin, purcede s-o facă. Şi, totuşi, tezaurul inspiraţiei poate fi inepuizabil şi în această bucăţică de lume. Vreau să spun că ţărîna satului mi-a răscumpărat destule dorinţe nerealizate

— Deşi poezia e pentru tine un mod „de existenţă" de cînd te ştii şi te ştiu, ai debutat în volum abia la 36 de ani. De ce?

— E o halima întortocliată la mijloc. Trăgîndu-mă dintr-o familie mult nevoiaşă, silnic mi-am format bazele culturale cuvenite beletristicei. Fiindcă, vrînd-nevrînd, „luxul" artei e tare costisitor... Primul poem mi s-a publicat la nouăsprezece ani (deci nici atunci prea devreme), într-un ziar provincial, şi se vede că pînă la debutul în volum e încă o altă viaţă de om.

Se ştie că fiecare avem datoria indiscutabilă de a ne realiza pe noi înşine în manifestările comune, cum şi în activităţile deosebite ale societăţii, dar pînă la respectivele împliniri adeseori drumul nu e cel cuvenit. În ceea ce mă priveşte, n-am fost întîmpinat cu înţelegerea necesară pentru naşterea debutului.

— Starea ta poetică de pînă acum a fost acel „rîsu-plînsu", adică acea poezie deopotrivă gravă şi amuzantă, aparent facilă, dar noi cei din preajma ta ştim ce muncită e. Ce ne rezervă din acest punct de vedere volumul care-ţi va apare curînd la Editura „Facla"?

— Acel „rîsu-plînsu" e o ordonată şi pentru graficul meu sufletesc. Prin ea, veşnic mi se întretaie paloşul veninos al insomniilor cu ibrişimul tuturor năzuinţelor mele heliofore. Toată creaţia poate fi închisă absolut între rîs şi plîns, ca între o aripă şi alta a infinitului. Noua mea carte, în curs de apariţie apropiată, nu va stîrni surprize decît prin faptul că între coperţile ei se află o bună parte a poeziilor mele de în douăzeci de ani încoace. Deşi nu va cuprinde încă destule poeme pe care le am prin sertare, sper că şi volumul pomenit va reuşi să fie o bucurie în plus, pe care mi-e drag să i-o dărui cititorului generos şi delicat.

— Critica s-a grăbit să te claseze ca un vrednic urmaş al lui Topîrceanu. Ce crezi despre această „etichetă" şi cum îţi defineşti propria poezie?

— Şi da, şi nu! Fiindcă mi s-au găsit afinităţi — drepte ori nu tocmai — cu încă mulţi iluştri înaintaşi sau contemporani: Conachi, Esenin, Topîrceanu, Tonegaru, Geo Dumitrescu, Verlaine, Villon, Minulescu etc. Personal, vezi bine că mă simt handicapat de asemenea nume astrale. Împăcarea mea se constituie doar în faptul că, după tot zbuciumul meu, fără absenţe, în campaniile lirice, am reuşit să mijesc binişor pe urmele mlădioase ale acestora.

— De unde această aplecare spre titluri feminine? („Maria", „Roxana" etc.).

— Însăşi poezia e o fecioară sublimă. Nu-i aşa?

— Cum mai stai cu obsesia lecturii; care sînt lecturile care ţi-au format cultura poetică?

— Am citit şi răscitit nenumărate din cărţile care mi-au chemat inima. Aproape în fiecare noapte îmi jefuiesc propriul somn

pentru a mă putea contopi în lecturi. Uneori mă interoghez dacă nu cumva sînt vinovat din pricina acestei pasiuni care mi-a împînzit lumina ochilor şi din care nu m-ar putea smulge nimeni în afară de... Thanathos.

Se ştie că sînt una dintre cele mai schivnice fiinţe („mai singur decît niciodată. / Un Robinson cu insula în suflet" — Al. A. Philippide), aşadar cum aş supravieţui fără cărţi? Sînt convins că dacă n-ar exista stele, cerul ar fi împodobit numai cu cărţi; fiindcă fără stele e imposibil! O anume listă a lecturilor mele, n-ar fi modru să-ţi fac. Nici tocmai cît reţin din ele nu pot dovedi, fiindcă memoria mi-e foarte încercată. Mulţumeşte-te să afli că orice nouă lectură e dintr-acelea ce mă ajută întru permanentele strădanii de a mă împlini, pe-atita cît îmi stă în modestele puteri. Ştiu, avem în faţă o lume tot mai practică (aproape deja numai subversiv de practică), dar unul ca mine nu poate respira fără cărţi şi iarăşi cărţi. Sînt un cititor profesionist!

— Vorbeşte-mi despre artist, vizavi de lumea în care trăieşte.

convorbiri

— Ca orice visător iremediabil, nu trăiesc înfipt într-o anumită istorie prea concretă. Mi se întîmplă să refuz de a-mi da seama că undeva în cosmos ar fi existat războaie. E imposibil!, îmi zic. E la „mintea cocoşului" că e imposibil! Nu pot pricepe stările de **Hybris.** Îţi mulţumesc pentru că propui să vorbim despre poporul nostru: Pentru că noi niciodată n-am jinduit azima nimănui! Noi nu ne-am lins degetele din mierea altora! Noi n-am ştiut decît legile hărniciei şi-ale ciuleandrelor! Mioriţele ni s-au oglindit numai în riurile noastre şi-n ochii străbunilor! Dar cîţi n-au sticlit cu năpraznice pohte spre strugurii noştri!!! **„SI VIS PACEM, PARA PACEM!"**, îmi scria, de curînd, un Prieten minunat. Şi dintr-odată mi s-a părut că dictonul acesta e cea mai puternică strajă a graniţelor noastre. În fond, fireasca strajă a lumii întregi.

— Ai un bun succes de public, mai ales în rîndul tinerilor. Cum te simţi în această postură?

— Iată-mă recunoscînd că am succesul despre care aminteşti. Animat numai de gînduri bune, şi fraterne chiar, fac şi eu cîte ceva pentru oameni. Pun, ici-colo, cîte o podoabă în plus pe pămînt. Alung şi eu norii de pe chipul soarelui; că prea sînt destui care-l tot întunecă. Scriu îndeosebi pentru tineri. Pentru tinerii de orice virstă. Încît să nu ne pierdem niciodată supleţea sufletească. De fapt, mă confesez, mai cu seamă; într-un anume fel al hazului de necaz. Îi dau cu tifla nenorocului. În această postură îmi creez şi o infimă suficienţă existenţială, ori a „succesului", nicidecît orgolioasă.

— O întrebare care mă obsedează — pe mine de astă dată —, pe care am pus-o mai multor poeţi şi de care nu scapi nici tu: care crezi că va fi în viitor destinul poeziei?

— N-ar trebui să ne cutremurăm în faţa destinului poeziei. Eu am o încredere izbăvitoare numai în adevărul ei viitor. Cîteodată e adevărat că ni se pare plăpîndă sau „stoarsă" şi expusă tuturor vitregiilor. Şi este! Şi nu este! Însă nu te alarma, fiindcă fără poezie lumea nu poate să existe! Îţi poţi imagina un cer pustiit? Păi vezi că nu. Oameni am fost şi oameni rămînem! Crede-mă, poate că nu vor trece nici o sută de ani pînă cînd va mai răsări un luceafăr în vatra mogneană. Îi simt naşterea şi eternizarea! Fiindcă prea îl promite generozitatea şi eroismul pămîntului nostru.

Întrevedere realizată de

Titus CRIŞCIU

top

LA GURA SOBEI...

Un număr de 3.000 studenți a expediat la finele anului trecut pe adresa revistei „Viața studențească" voturi pentru a desemna în cadrul anchetei **„Superlativele anului 1978"** pe cei mai buni dintre cei buni...". Aflăm cu satisfacție că la **„interpreți muzică folk"**, preferatul studenților este **Dan Andrei Aldea** (736 p.), leaderul formației „Sfinx", grup despre care în revista „Săptămîna" se afirmă că s-ar afla acum într-un impas („...este un impas nu un fiasco total" scrie cronicarul, stîrnindu-ne nedumerirea). Aldea și fiasco ? Să fim serioși... ● Să trecem la categoria **„interpret muzică ușoară"** unde pe merit, zic eu, cele 572 puncte îl situează pe **Gil Dobrică** pe primul loc, distanțat sensibil de alte două preferințe : **Dida Drăgan** și **Marina Voica.** Modest dar mai ales talentat, iată-l pe Gil Dobrică răsplătit și prețuit de cei ce știu să aprecieze cu adevărat străduința, perseverența, talentul unui interpret pe nedrept lăsat multă vreme uitării. La întrebarea reporterului : **„care este starea muzicii ușoare românești actuale"**, Gil Dobrică răspunde : **„Nu pot să-ți spun, nu-mi plac întrebările astea, cu îmi văd de treaba mea".** ● Hai să iertăm „Electrecordului" faptul că nu s-a ținut de promisiune, făcîndu-ne să așteptăm zadarnic unele apariții discografice anunțate pentru 1978. Așadar, așteptăm acum nerăbdători, LP-ul **„Zamolxe" (Sfinx)** și **„Sunetul în zbor" (Metropol).** ● Nu-i mai puțin adevărat că amintita instituție ne-a rezervat și cîteva plăcute surprize, punînd la dispoziție melomanilor valoroase albume cu **Mahalia Jackson, Ella Fitzgerald, Mikis Theodorakis** și o **antologie folk** inspirat realizată. ● **Cîteva știri :** După succesul interpretului Bino cu „Mama Leone", în topurile italiene, un alt debutant ce promite : **Renato Zero** cu hit-ul său, **„Triangolo".** ● Succesul de care se bucură interpreta americană **Rita Coolidge,** a dus la reeditarea albumului **„The Lady's not for sale"** apărut prima oară în 1973. ● **„Backless"** (Fără spetează) se numește noul album al lui **Eric Clapton,** înregistrat sub egida producătorului Robert Stigwood. ● **Phylicia Allen,** cu LP-ul **„Josephine Superstar"** aduce un omagiu celebrei artiste de culoare **Josephine Baker.** ● În studiourile grupului ABBA, formația **Led Zeppelin** a înregistrat un album, după o inactivitate de cîțiva ani.

Petru UMANSCHI

„cîntarea României"

GENEROASĂ DĂRUIRE

De la trecuta expoziție, pînă la aceea deschisă recent în primitorul hol al **Secției de etnografie a Muzeului,** nu găsim, la sculptorul în lemn **Ion Manda,** o prea frapantă și netă evoluție. Lumea inspirației sale a rămas aceeași, a istoriei, a legendei, a portretisticii inspirate din mediile familiare artistului. Cîștigul, totuși, se resimte în finețea liniilor, în firescul volumelor, în expresivitatea unor date de fizionomie și, ceva, pare-se în interiorizarea portretelor sale. Istoria îl atrage și în această expoziție pe Ion Manda. **1907, Horia, Cloșca și Crișan, Maria de Mangop, Decebal** ș.a. se remarcă prin rigoarea formelor și prin adevărul istoric surprins în detaliile revelatoare. Mai apropiate de calitățile de sculptor al mediului intim, par însă portretele, figurile simple, o umanitate trăită de artist prin cunoaștere directă. Așa sînt **Primăvara** (am putea s-o numim **Fata cu floarea**) sau **Oșeni, Maternitate** ș.a., în care liniile și formele sculpturii, ale lemnului, par mai calde, mai învăluitoare, devenind, uneori, atinse de un patetism de bună substanță.

Parcă pentru a-i ține tovărășie în expoziție expune, alături de Ion Manda, și **Victor Radosavlevici,** cîteva desene în cărbune, o grafică de atelier, cultivînd portretistica unui mediu apropiat. Fiind încă în stadiul cunoașterii desenului, a picturii, colegul de expoziție devine, în desenele sale, mai firesc, mai natural, mai expresiv, cînd el rămîne la stadiul de a schița, de a crea ebose. Nota fugară a liniei pure surprinde privitorul mai adînc decît lucrarea finită ce pare, adesea, mai stîngace. Lucrări de atelier, schițe, desene necesare unui început, sau sculpturi ce denotă de-acum o originalitate, aceste lucrări răspîndesc generoasa dăruire a doi artiști amatori timișoreni, ce, între orele muncii lor, găsesc timp să-și pună în lumină sensibila lor pasiune pentru arta sculpturii și a desenului.

Radu VOINEA

sport

DESPRE NICOLAE IRIMIE...

...se știe că e prim-vicepreședinte al Federației Române de Fotbal. Trecînd prin Timișoara, l-am oprit, zicîndu-i că de la **Orizont** anul 1979 se vede... **Cum ?** Încercînd să dăm credit antrenorilor care s-au afirmat recent (Halagian, Mateianu, Staicu), alături de consacrații Covaci și Cernăianu. Dar, cine vrea minuni să nu le aștepte, deși ei pot aduce un plus de vitalitate fotbalului românesc la condițiile anului 1978. **Altceva ?** Reconsiderarea valorilor care, dintr-o politică greșită, n-au fost integral fructificate. **Sper, personal, că nu e vorba de Dudu Georgescu sau Iordănescu, care, zic, sînt o frînă a progresului.** E o părere... La ce ziceam, concretizez cu Dinu, Dumitru și Dudu Georgescu, care, încă în plenitudinea forțelor, au datoria să recompenseze investiția morală și mai ales materială dinainte. A sosit, așadar, momentul adevărului, așa cum Dobrin a convins că valoarea nu are vîrstă, acum cînd fotbalul nostru acuză lipsa unor tineri jucători de valoare. **De ce nu e Mateianu antrenorul național ?** Deocamdată nu poate fi. A avut nevoie de doi ani pentru F.C. Baia Mare. Are posibilitatea, cu echipa de tineret a țării, să demonstreze, după principiile sale, că aceea va fi formația care se va califica la C.M. din 1982 și nu alta. **Cu condiția ?** Să împletească entuziasmul cu echilibrul, cu știința, care ne cam lipsește și o ignorăm. Deci : colaborarea dintre generațiile de fotbaliști. **Ce necazuri ați avut în '78 ?** Nici unul. **Dar Valencia ?** Nici acolo. **Deși au fost atîtea reproșuri !** Deși ! Fiindcă am fost de față. Știu să disting între cuvinte politicoase și spaima oricărui rezultat... **Insist : chiar nici o neîmplinire n-a avut fotbalul nostru în '78 ? Personal, am scris adesea...** Știu, că urmărim și revista **Orizont.** Mă neliniștește lipsa de răbdare. **Mă rog, avem și răbdare, dar pînă cînd ?** Nu știu ! Dar știu că, această întrebare ar fi trebuit să fie pusă acum zece ani, ca să lipsească astăzi. De aceea, acordăm maximă atenție copiilor, juniorilor. Îmi pare rău că prea puțini înțeleg preocupările noastre. Toți aleargă după nume consacrate și rezultate imediate. Apropo și de criticile la adresa echipei „Luceafărul". **Las criticile pe mai tîrziu.** Sper să nu ma fie cazul. **Adică avem șanse cu Spania sau Ungaria ?** Bineînțeles. **Cine ar putea cîștiga campionatul intern ?** Argeșul sau Baia Mare, pentru că joacă altfel decît celelalte. **Un clasament personal al anului 1978. 1.** Romilă, 2. Coman, 3. Dobrin. Ieșeanul are temperament nordic și tehnicitate latină, pe care, niciînd, nu le respectă în totalitate. De aceea e primul. „Poli" ? Îmi place echipa și îi admir ca oameni. Dar trebuie să se instaureze o disciplină, chiar liber consimțită, însă mai strictă. Să nu se amestece relațiile umane, absolut normal dezvoltate aici, cu exigența care trebuie să caracterizeze orice activitate. Se pare că Angelo Niculescu a înțeles, mai tîrziu, că acest lucru, pe care l-a practicat de altfel, e necesar și la Timișoara. E o echipă care nu are nevoie de îndrumări, ci de muncă organizată, pe o anumită idee. Care ?! S-o aleagă antrenorii ! **Găsind nimerit să vă mulțumesc, urez FRF să ne aducă bucuriile promise, curînd.** Nu, ziceam să aveți răbdare... **Vom vedea...**

Teodor BULZA

muzică

ORESTIA II DE AUREL STROE

Marți seara, la Casa Universitară, s-a derulat un eveniment muzical deosebit : un compozitor cotat ca reprezentativ pentru linia de avangardă a creației românești a răspuns solicitării, inspirate, a secretarului Filialei Uniunii Compozitorilor, de a veni să-și prezinte recenta creație **ORESTIA II,** a cărei primă audiție bucureșteană a lăsat un ecou favorabil. Lucrarea (zămislită în umbra marilor pasiuni, care mistuie chipul personajelor săpate în granitul fatidic al lui Eschil : Electra, Oreste, Clitemnestra) are darul să reconstituie — la o dimensiune cel puțin echivalentă intensității acelor situații-limită, care constituie mobilul dramei — universul tragediei grecești. Deși este vorba doar despre o audiție pe bandă magnetică, impresia făcută auditoriului a fost puternică. Te întrebi dacă realmente mai este necesară transpunerea vizuală. Edificiul sonor înălțat aici de A. Stroe este de o mare complexitate. Toate elementele care pot emoționa par reunite și distilate în retortele sensibilității sale ; nu doar cele afective, ci și muzicale ! Iată aici, într-o singură partitură, aduse esențe ale unor moduri arhaice, grecești, din îndepărtata Asie, ori românești, filtrate cu o magistrală capacitate de contopire a lor. Un merit al partiturii îl constituie economia mijloacelor sale : în locul uriașului aparat orchestral-coral-solistic al spectacolului tradițional de operă, totul se rezumă aici doar la 5 soliști, un cor de 5 femei, 9 instrumentiști. E drept că aceștia trebuie să fie interpreți de excepție, cu extensiuni ale manierei de cînt care pune în dificultate chiar pe reprezentanții lor de elită. Aș cita efectele la trombon. Solicitările vocale sînt de asemenea instrumentalizate, acele rostogoliri în salturi de octave, care vizualizează parcă situațiile extreme, vor pune probabil anumite obstacole în calea abordării partiturii. Dar tocmai prin ineditul acestor utilizări ale glasului uman, înrădăcinat în „Oedip" de Enescu, care nu mai trebuie să cînte, ci să clameze durerea, vizavi de acele oaze de liniște ale corului de femei, care pe o melodie de colind restabilește echilibrul proteic al esențelor vitale existenței, tocmai aici își dezvăluie A. Stroe viziunea inovatoare, unghiul personal din care abordează un gen atît de discutat în ultimii ani.

Doru MURGU

cenaclu

În prima ședință a **Cenaclului Asociației scriitorilor și al revistei „Orizont"** pe anul 1979 (marți 16 ianuarie) **Nina Ceranu** a citit proză, fragmentul **„Carnaval fără noi"** dintr-o lucrare mai amplă. Referent, **Laurențiu Cerneț ;** referatul, un text literar în maniera cunoscutului scriitor, adresat, mai cu seamă, criticii literare (celei prezente sau absente din sală). (Din referirile la proza citită :) **„...un aer oltenesc lustruit cu ceară de parchet... o proză densă prin cuvinte, nu și prin problematică...".** Deci, un altfel de referat și, evident, o altfel de ședință — mai „la prima vedere" mai în răspăr.

Au luat cuvîntul : **Aurel Turcuș,** care, printre altele, a spus (despre referat :) **„năstrușnic",** (despre text :) **„...lasă impresia unei respirații continue... un realism (sic !) afectiv..."** ; Sofia Arcan crede (despre autoare :) **„are o certă vocație de prozatoare..."** (despre text :) **„un lung monolog... o melopee... scriitură foarte bună fără un story..."** ; **Nicolae Țirioi : „fragmentul citit e nesemnificativ atît pentru lucrarea întreagă cît și pentru a ne da seama de calitățile autoarei... scriitură, scriitură dar neglijențele stilistice nu permit nici analiza textului în sine..."** ; **Traian Liviu Birăescu,** după ce acuză referatul pentru deruta creată, a spus, printre altele : **„...textul lecturat contrazice atributele prozei feminine, iată o șansă de originalitate ....face dovadă unei imaginații colcăitoare ce se desfășoară pe mai multe planuri... (dar autoarea rămîne o debutantă cu șanse, depinde doar de ea dacă..."** ; **Cristea S. Timoc : „...Fresca e tulburătoare...".**

Nina Ceranu mulțumește tuturor. În final, **Mircea Șerbănescu,** coordonatorul ședinței, atrage atenția autoarei asupra neglijențelor pe text, apoi delimitează unele concluzii generale. Oricum, descrierea serii ar fi : un prozator virtual prins între prozatori de profesie (relaxați din pricina prea puținilor critici din coastă), căruia i se explică ...mai empiric, mai util...

Marți, va citi poezie **Ioan George Șeitan.** Referent, **Vasile Versavia.**

Matei ITTU

rebus

NOCTURNĂ

ORIZONTAL : 1) „Noapte" (L. Blaga) sub „Clar de lună" (S. Movilă). 2) Cînd „Eu voi coborî pleoape" (C. V. Sein) — Iluminat „Noaptea" (I. Arieșanu). 3) Luminează „Noaptea, pe țărm" (Anghel Dumbrăveanu) — „Noaptea creației" (A. Odeanu) —... la efort. 4) Pictura, sculptura... — „O noapte de iarnă" (N. Cassian ; pl.). 5) Din ziar ! — Primele vocale — Autorul romanului „Seri albastre" (Costache). 6) „Strigăt nocturn" (F. Szemler) „La lilieci" (M. Sorescu) — Ultimele „Ceasuri de seară" (I. Agirbiceanu) ! — Carte ! 7) Venerate (fig.) — Încă... o „Noapte de..." (Șt. O. Iosif). 8) Caro ! — „Epilog" (D. Ureche) la „O noapte grea" (L. Demetrius) ! — Subsemnatul. 9) Mistuiți de foc — În „O noapte furtunoasă" (I. L. Caragiale ; pl.). 10) Autorul dramei „Zbor de noapte" (1919—1972) — Tovarăș de muncă (reg.). 11) Epocă — Prind „Fluturi de noapte" (O. Cazimir).

VERTICAL : 1) Nopți... à la A. Mihale. 2) „Unde începe noaptea" (S. Dan) ! — Alexandru — Program pentru „Plantonul de noapte" (N. Stănescu). 3) „La cumpăna nopții" (I. Grecea ; reg.) — În casă ! — Stat american (abr.). 4) 43 nopți ! — Cînd „Se destramă noaptea" (T. Constantin) 5) Vîrstă — Întrebare — Sfîrșitul crepusculului! 6) Bile ! — Șlefuitor al celor „O mie și una de nopți". 7) Ultimele în „Întunecare" (Cezar Petrescu) ! — Zeul vînturilor (mit.). 8) Începe cu o „Noapte de echinox" (G. Tomozei) — Încep și sfîrșesc ezitările ! 9) Măsura serii ! — Citate ! — Grămadă (fig.). 10) „O zare de zi" (V. Zamfirescu), „La capătul nopții" (N. Tăutu) — Judecător din împărăția umbrelor (mit.). 11) „Între zi și noapte" (H. Y. Stahl) — Dimpotrivă.

DICȚIONAR : EOL, EZRI, EAC.

Viorel ABRUDAN

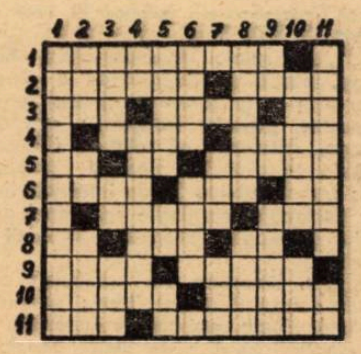

serial

Aleksander Omiljanowicz

FANTOMA DIN CODRII BIALOWIEZEI (XIII)

Pariul cîștigat

De identificarea și arestarea „trădătorilor" s-a ocupat căpitanul Clauser. Tot el a condus și ancheta în legătură cu cei prinși. Erau paisprezece la număr : din Bialystok, Bialowicza, Lomza, Bielsk Podlaski și din alte cîteva localități din voievodatul Varșovia. Stanger îi cunoștea pe toți. Erau doar agenți ai Abwehrului și nu o dată veniseră la Satul major al serviciului „Wally-I". Servise drept translator cînd își prezentaseră rapoartele de informații. Este adevărat că metodele rafinate pe care le folosise Clauser în timpul anchetei față de cei arestați nu dăduseră nici un rezultat însă „documentele sovietice secrete", descoperite lîngă Slochy, le pecetluiseră soarta.

După cîteva săptămîni de anchetare au fost deferiți tribunalului militar și orice urmă a lor dispăru. În schimb la Statul major se lua în deridere acum activitatea de mîntuială a serviciilor de spionaj sovietice cărora li s-a dat o astfel de „lovitură".

Stanger a fost lăudat. Poziția lui în cadrul Statului major „Wally-I" a fost consolidată. Își dădea seama perfect de bine că aceasta reprezintă de-abia prima și cea mai simplă acțiune și că, în fața lui, se află următoarele. Peste cîteva zile plecă la statul major al serviciului de informații din Bialowieza.

Avansarea

Se afla deci iarăși în cuibul spionajului militar hitlerist. Statul major al colonelului Schmaelslleger crezu în relatarea lui privind șederea și activitatea de spionaj pe teritoriul U.R.S.S., pe care nu era în stare s-o verifice. Acțiunea cu documentele ascunse lîngă buncăr reușise. Autenticitatea lor nu trezise nici un fel de obiecții. Bănuielile față de persoana sa — chiar dacă apăruseră în cadrul Statului major al serviciului de informații — au fost risipite, lucru care însă nu a dus la slăbirea vigilenței lui Stanger. Din ziua aterizării în spatele inamicului nu mai luase legătură cu Centrala. Aparatul de emisie-recepție îl ascunse în Codrii Bialowiezei și, deocamdată, nu se putea folosi de el. După ce s-a terminat anchetarea așa-zișilor „spioni sovietici", la care el participase ca traducător, statul major „Wally-I" i-a hotărît soarta. A fost numit ofițer pentru misiuni speciale, pe lîngă maiorul Zavelly, șeful statului major al serviciului de informații din Bialowieza. Așa că, pînă acum, proiectele pe care și le făcuse împreună cu generalul „Kir", în acea căsuță izolată din împrejurimile Moscovei, deveniră realitate. Acum doar timpul urma să arate dacă repartizarea lui la serviciul din Bialowieza va contribui la realizarea planurilor de perspectivă.

Cloaca spionilor

În inima Codrilor Bialowieza, pe o ridicătură nu prea mare de teren, se afla castelul de vînătoare. Fusese construit în anii 1889—1893 din ordinul țarului Alexandru al III-lea, după planul contelui arhitect Rochefort. În jurul palatului se întindea, pe o suprafață de cincizeci de hectare, un parc minunat, în care stejari uriași seculari trezeau admirația vizitatorilor. Nu departe de castel, ascunsă printre copaci, se afla casa hoffmarchallului *, construită în anul 1904, după planul arhitectului Nieselewicz, denumită mai tîrziu pavilion de vînătoare. În parc a mai fost construită și o altă clădire împunătoare, iar imediat lîngă poarta de intrare o casă pentru suita imperială.

Arhitectura castelului de vînătoare era un conglomerat nereușit de stiluri din diferite epoci. Turnuri, turnulețe, console, balcoane. Întreaga compoziție a castelului era austeră și nu se armoniza cîtuși de puțin cu farmecul codrului care o înconjura. Însuși țarul, cînd a văzut pentru prima dată castelul său de vînătoare din Bialowieza, a criticat arhitectonica și pe constructorii acestuia. În schimb interiorul palatului era de un fast apăsător. Fiecare etaj era amenajat în stilul altei epoci. O sută optzeci de camere și săli erau decorate cu mobilă, tablouri, lambriuri sculptate, goblenuri de o mare valoare. Subsolul imens era ocupat de bucătării și încăperi destinate diverselor activități gospodărești.

Codrii Bialowiezei erau cunoscuți din timpuri străvechi pentru vînătorile organizate aici. Aici vînaseră, cîndva, Jagiello, Witold Casimir Jagiellonczik, Sigismund August, Stefan Batory. ** O mare vînătoare a avut loc la Bialowieza la 27 septembrie 1752 în timpul domniei regelui August al III-lea. În memoria acestuia a fost ridicat un obelisc special cu o inscripție care făcea cunoscut că în acea zi au fost omorîți patruzeci și doi de zimbri și treisprezece elani. La vînătoare a participat, alături de rege, și regina care numai ea a vînat douăzeci de zimbri. În perioada interbelică, castelul a fost proprietatea președintelui Poloniei, iar codrii deveniseră un teren de vînătoare reprezentativ. Aici au venit Göring, regentul Horthy și președintele Moscicki *** cu o suită numeroasă de demnitari polonezi. Nu o dată s-au desfășurat aici discuții care n-au rămas fără urmări asupra cursului de atunci al politicii poloneze.

Dincolo de poarta parcului, Bialowieza își trăia viața sa. Descoperi această localitate adormită era zguduită de grevele muncitorilor forestieri și a celor care lucrau la joagăre, de demonstrațiile proletariatului local și ale celui din localitatea Hajnowka, ale coloniștilor din pădure și ale tăietorilor de lemne.

După anul 1920, în Bialowieza s-a așezat un grup numeros de „soldați" ai atamanului bielorus Balachowicz, care beneficiau de numeroase privilegii acordate de către conducerea poloneză de atunci. La periferia localității, într-o clădire împunătoare, își avea reședința o firmă engleză denumită în mod curent „Centuria", care se ocupa de exploatarea pădurilor.

De ani de zile în Bialowieza activau diverse servicii de spionaj. Mulți din salariații „Centuriei" erau în slujba serviciilor de informații engleze. Activitatea lor de spionaj se întindea în răsărit — spre U.R.S.S. Spionajul german avea și el aici un grup important de informatori. Mai activau agenții „secției a doua", ori ai poliției și ai atotputernicei „Defa", care îi urmărea pe comuniști.

Toate serviciile de informații își angajau pe cei mai buni spioni din rîndul emigranților albi ai atamanului Balachowicz. Bineînțeles că, atunci cînd era vorba să se desfășoare acțiuni de spionaj împotriva Uniunii Sovietice și să se depisteze mișcarea comunistă, interesele „mafiei" de spionaj existente în Bialowieza se întrepătrundeau. În acest domeniu făceau schimb de informații între ei.

Această idilă a durat însă pînă la izbucnirea războiului. În anii 1939—1941, organele serviciilor de contrainformații sovietice au rărit considerabil rîndurile spionilor de aici.

În august 1941 în castelul de vînătoare au apărut gazde noi. Șiruri întregi de camioane cu însemnele Wehrmachtului și Luftwaffei se îndreptau în această direcție. Pe acoperișul unuia din turnurile castelului a fost montată o antenă înaltă pentru stația de radio. Soldații din trupele de transmisiuni întindeau diferite cabluri și conducte electrice. În imediata apropiere a porții se instalase un batalion al serviciilor terestre aeriene. Clădirile ocolului silvic și ale poștei au fost ocupate de filiala gestapoului din Bialystok și de o unitate de jandarmerie. În vechile cazărmi imperiale a fost încartiruită o companie puternică a așa-numitului Vorschtzkommando, adică o unitate de elită a poliției.

Traducere :
Anda și Nicolae MAREȘ

* Mareșal al curții (n. t.).

** Domnitori de seamă ai Poloniei din secolele XIV—XVII (n. t.).

*** Moscicki Ignacy (1867—1946) Președintele Poloniei în perioada 1926—1939. La 17 septembrie 1939, după atacul hitlerist asupra țării, emigrează în România, unde primește sprijin să plece în Apus.

documentar

OSCAR LEWIS

După studii la universitatea Columbia, unde își ia doctoratul în antropologie, funcționează ca profesor la Brooklyn College, apoi la universitatea din Washington iar din 1948 la cea din Illinois. Este trimis în misiune în Mexic, în 1943—1944, de către Institutul național american de studii indiene și se pasionează pentru această țară și locuitorii ei. Prima sa lucrare, **Life in a Mexican Village** (1943) reprezintă o cotitură în metodele antropologice americane. În 1959 publică **Five Families**, unde Familia Sanchez ocupă deja un loc important. **The Children of Sanchez** (1961) îi consacră definitiv metoda. Următoarea lucrare, **Pedro Martinez** (1964) reprezintă o mărturie asupra țărănimii mexicane confruntată cu istoria și revoluția. Cu **La Vida** (1966) Lewis deschide un nou domeniu de investigație, ocupîndu-se de subdezvoltarea populației portoricane din cadrul unei societății foarte industrializate cum este cea din S.U.A. Un an înainte de a muri, în 1969, publică **The Death of Aunt Guadalupe**, o continuare a istoriei familiei Sanchez.

LITERATURA MAGNETOFONULUI [1]

Apărută în 1961 în S.U.A. cartea lui Oscar Lewis, **Copiii lui Sanchez**, a fost tradusă doi ani mai tirziu în Franța, unde a primit premiul celei mai bune cărți străine, distincție decernată de obicei romanelor. Această operă a unui sociolog, ieșită din înregistrări pe bandă de magnetofon, aducea un portret atit de impresionant al unei familii citadine de la periferia **(vecindad)** capitalei Mexicului, încît a fost considerată o adevărată operă literară. Într-adevăr, cartea posedă înalte calități romanești : personaje pitorești, viață și mișcare, un mediu puternic conturat. Se operase o extraordinară alchimie prin care știința devenea literatură, iar această literatură purta pecetea autenticității. Oscar Lewis reînnoia sociologia și deschidea un drum nou literelor.

În timp ce Lewis și echipa sa își continuau investigațiile (față de care publicul manifesta un interes tot mai viu) procedeul avea să facă școală, tentînd pe numeroși scriitori și ziariști, încît se poate vorbi în prezent de o adevărată „literatură a magnetofonului". În S.U.A., Truman Capote îl folosește pentru a scrie **In Cold Blood** (Cu sînge rece) ; scriitorul și sociologul cubanez, Miguel Barnet, scrie tot astfel biografia unui „cimarron", sclav negru fugit de pe o plantație de trestie de zahăr **(Esclavo in Cuba)** ; ziaristul Michel Croce-Spinelli publică în 1966 **Les enfants de Poto-Poto**, culegere de „voci negre" din satele Dahomey-ului ; Alain Prévost, povestirea înregistrată a convorbirilor sale cu un țăran din ținutul Beauce **(Grenadou, paysan français)** ; sub titlul **Chicago, cross-way of solitude** (Chicago, răspîntia singurătății), ziaristul american Studs Terkel publica 70 de interviuri luate unor personaje marginale cu scopul de a înfățișa patologia urbană a Americii de azi etc.

Desigur, literatura s-a preocupat adesea de soarta dezmoșteniților : romanticii cu Victor Hugo, naturaliștii cu Emile Zola, populiștii cu Eugène Dabit, revoluționarii cu Jules Vallès și Maxim Gorki, realiștii americani cu Dreiser, Dos Passos, Sinclair Lewis, Upton Sinclair, Caldwell și Steinbeck, neorealiștii italieni cu Elio Vittorini și Ignazio Silone etc. Scriitorii care tratau aceste teme credeau în posibilitatea unei mai bune organizări a societății. Operele lor angajate vizau înlăturarea inegalității și dezechilibrului social. Dar ele puneau problemele în termeni de justiție, nu de mentalitate sau de civilizație. Astăzi, în urma experimentelor lui Oscar Lewis, școala magnetofonului adoptă față de subiectul studiat atitudinea cercetătorului față de o materie necunoscută. Nu este vorba, se spunea cîndva, de a înțelege lumea, ci de a o schimba. Azi, cînd lumea se schimbă, se pune problema să o înțelegi. Iar ca s-o înțelegi, trebuie să o cunoști. Prin mijlocirea magnetofonului Lewis utilizează de fapt interviul direct și relatarea autobiografică. În această împrejurare, monologul interior devine de fapt un monolog exterior. Nu numai că aceste autobiografii trasează toate detaliile cotidiene ale unei societăți devenită obiect de studiu, dar ele sînt narațiuni încrucișate : după povestirea lui Manuel, fiul cel mare al lui Jesus Sanchez, urmează cea a lui Roberto, celălalt fiu, apoi a fiicelor, Consuelo și Marta, și citim aceste confesiuni din punctul de vedere al diverselor personaje din familie. Clasicul, dar mereu puternicul efect ce rezultă din compararea versiunilor diverse ale aceleiași drame prin diversii ei actori, se traduce printr-un „efect de artă", asemănător celor voite de Pirandello sau Joyce. Totodată procedeul permite să se stabilească o relativitate în studiul personajelor asociate într-o viață comună. Intervine astfel o dimensiune nouă, cea a refracției conjugate din oglinzi reflectoare și pe care romancierii moderni, de la Henry James la Virginia Woolf și de la E. M. Forster la Faulkner, au experimentat-o cu succes.

Această metodă directă de anchetă (pe care sociologul american o practică cu un extraordinar talent, imensul material înregistrat fiind supus unei trieri, ca în montajul cinematografic sau ca în „colajul" practicat de pictura „Pop'Art") transformă de fapt ancheta în subiect de anchetă după cum psihanaliza face din pacientul vechii psihiatrii subiectul activ al terapeuticii. În ambele cazuri, limbajul joacă un rol esențial. Lewis depășește astfel atît metoda cantitativă bazată pe cifre, care ține locul analizei, cît și datele socio-analizei care, în loc să traducă realitatea într-un discurs, tinde să reconstituie utopic discursul însuși al realității vii. El demonstrează astfel că povestirea pură, „evenimențială", proscrisă azi atît de literatură cît și de istorie, țîșnește cu putere la nivelul vorbirii oamenilor simpli și umili, a celor care trăiesc ca niște străini în mijlocul culturii și societății capitaliste. „Cultura" lor e o subcultură, o „cultură a mizeriei" **(Poverty Culture)**, formulă creată de Lewis pentru a desemna societățile ce sînt nu numai sărace din punct de vedere material, dar și rău sudate în sînul societăților industriale în care trăiesc. Această „cultură" nu se întîlnește în mod egal în toate tipurile de societăți. După opinia lui Lewis, ea nu se dezvoltă în societățile primitiv-arhaice sau în cele de castă, cum nu aparține nici proletariatului urban. Au pierdut puternica organizare a acestora, fără a ajunge să se conecteze cu organizarea și sistemele mentale ale societăților industriale.

Se pune întrebarea : care e valoarea unui asemenea demers, sau mai bine-zis a unei atari „lecturi" a realității. Marginalii care compun „subcultura" studiată de Lewis pot oare ajuta la înțelegerea societății globale ? Optimismului care deduce trăsăturile unei națiuni din caracterele parțiale ale clasei sale de mijloc, Lewis îi opune cu o extraordinară forță descrierea aspectelor negative sau marginale ce silesc societatea întreagă să se reveleze prin contrast : **„Această mizerie a cartierelor suburbane este mizeria noastră a tuturor, spune Lewis, ea ne dezvăluie reaua noastră credință socială".**

Interesul cărții lui Lewis se poate măsura prin aceea că, dincolo de pitorescul pe care-l aduce biografiile umilelor sale personaje, **Copiii lui Sanchez** fac societatea întreagă răspunzătoare de existența unei subculturi. Sociologia vie joacă aici rolul său. Succesul cărții lui Lewis e o garanție pe care puține exemple literare o pot furniza azi.

[1] Oscar Lewis : „Copiii lui Sanchez", ed. Univers, 1978, traducere de Gh. Țic, prefață de Cezar Radu.

Petre PINTILIE

UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE

cît simpla alipire geografică. De ideea Unirii se legau nu numai aspirațiile lor naționale, ci și cele sociale.

Burghezia interesată în dezvoltarea industriei și comerțului, în lărgirea pieței interne și în obținerea unor posibilități mai mari de a participa la conducerea statului, a legat ,de asemenea, de unire posibilitatea înfăptuirii unor reforme democratice burgheze, printre care reforma agrară. Un rol important în înfăptuirea Unirii l-au avut intelectualii cu vederi înaintate. Boierimea conservatoare se împotrivea cu înverșunare unirii ca și oricăror schimbări politice și sociale, temîndu-se de pierderea privilegiilor ei seculare.

În ianuarie 1859 la Iași și București s-au desfășurat lucrările adunărilor elective, menite să desemneze pe noul domnitor. Folosind cu abilitate contradicțiile existente între reprezentanții marii moșierimi, partida națională din Moldova a reușit să determine alegerea ca domn al Moldovei, la 5 ianuarie 1859, a colonelului Alexandru Ioan Cuza, cunoscut pentru activitatea sa progresistă și prounionistă. La mai puțin de trei săptămîni urma să aibă loc alegerea domnitorului în Țara Românească, unde opoziția antiunionistă era deosebit de puternică. În aceste condiții, rolul hotărîtor în alegerea domnitorului l-au jucat masele care, în număr impresionant pentru acele timpuri — peste 30.000 de orășeni, lucrători, meseriași, comercianți mici și mijlocii, țărani din jurul capitalei — au înconjurat dealul Mitropoliei și au impus la 24 ianuarie alegerea lui Cuza ca domn și în Țara Românească. Vestea alegerii lui Alexandru Ioan Cuza a stîrnit un val uriaș de bucurie și entuziasm în rîndul maselor populare. Înfăptuind actul unirii poporul român a pus țările europene în fața unui fapt împlinit, pe care a trebuit în cele din urmă să-l recunoască.

Determinată de cerințele obiective ale dezvoltării economice și sociale a celor două principate, Unirea reprezintă un act progresist, o verigă importantă în lanțul luptelor eroice duse secole de-a rîndul de poporul nostru pentru împlinirea idealurilor sale de independență națională, de înlăturare a asupririi și exploatării, de făurire a unei vieți mai bune. Înfăptuirea Unirii a fost premisa pentru scuturarea jugului otoman și cucerirea independenței naționale în anul 1877, contribuind în același timp la intensificarea mișcării de eliberare socială și națională a românilor din Transilvania. Crearea statului național român, prin unirea Moldovei și Țării Românești, a fost urmată de înfăptuirea unui șir de reforme care au contribuit la restrîngerea tot mai accentuată a relațiilor feudale, la dezvoltarea mai largă a forțelor de producție și a noilor relații capitaliste și, implicit, la dezvoltarea ulterioară a proletariatului.

Unirea n-a fost un dar al marilor puteri, n-a fost nici opera unuia sau altuia dintre oamenii politici ai vremii, oricîte merite și-ar fi cîștigat unii dintre ei. Unirea a fost opera întregii națiuni, deoarece răspundea nevoilor acesteia, năzuințelor sale spre libertate, unitate și independența națională. Unirea a fost un act revoluționar realizat de popor, de patriotismul sincer al celor mulți, doritori de a se vedea la un loc, într-o singură țară, independentă și suverană. Unirea de la 24 ianuarie 1859 a fost momentul cel mare care a făcut cu putință îndeplinirea celuilalt, de egală însemnătate, de la 1 decembrie 1918, cînd se desăvîrșește opera de multă vreme gîndită și pregătită.

Continuînd și ridicînd pe o treaptă superioară cele mai bune tradiții de luptă ale poporului nostru, clasa muncitoare în strînsă alianță cu țărănimea cooperatistă și celelalte categorii de oameni ai muncii, indiferent de naționalitate, sub conducerea Partidului Comunist Român, au asigurat victoria deplină a socialismului, înflorirea națiunii și dezvoltarea statului nostru socialist. În Republica Socialistă România, stat al oamenilor muncii de la orașe și sate, suveran, independent și unitar, și-au găsit întruchiparea cele mai înalte idealuri de libertate socială și națională ale poporului nostru.

mapamond

DRUMUL SPRE STELE

Drumul spre stele n-a fost descoperit prea devreme. Civilizația noastră nu poate să existe fără noi granițe. Ele îi sînt necesare atît din punct de vedere material cît și cel spiritual. Necesitatea materială e evidentă — noi teritorii, materii prime noi. Iar necesitățile spirituale sînt și mai importante. N-avem nevoie numai de pîine și hrană, ci și de evenimente, de romantism. Așa cum au dovedit-o psihologii în experimentele lor privind izolarea senzorială, omul poate înnebuni repede dacă este ținut într-o încăpere întunecoasă, izolat de lumea dinafară. Ceea ce-i valabil pentru individ, e valabil și pentru întreaga societate ; și ea poate să înnebunească dacă îi lipsesc mijloacele necesare pentru acțiune. Este ușor să presupunem că viitorul exod al omului de pe Pămînt în sistemul interplanetar va marca o nouă epocă a Renașterii. Cînd popoarele descoperă noi granițe, apar un Homer sau un Shakespeare. Iar cînd nu există ceva nou de descoperit, se instalează epoca lui Tennesse Williams, a beatnicilor sau a lui Marcel Proust, al cărui orizont, aproape tot timpul vieții sale, se mărginise între cei patru pereți ai camerei căptușite cu plută.

Tulburătoarea chemare a cosmosului constituie pentru om o necesitate vitală și pentru faptul că nu este atît de departe timpul cînd dubla problemă a producției și repartiției bunurilor se va rezolva în așa fel încît fiecare va avea tot ceea ce dorește — viața omului va fi în totalitate schimbată de un „replicator".

„Replicatorul" a cărui apariție o așteptăm pînă la capătul acestui secol, va putea sintetiza, după un program dat, orice lucru dorim. Apariția „replicatorului" va însemna dispariția fabricilor, iar trimiterea de materii prime la distanțe mari nu va fi necesară. Va dispare întreaga structură industrială și economică în ipostaza ei actuală. Epoca de acum, de producție masivă, va fi apreciată atunci ca o scurtă perioadă dintre cele două lungi epoci, și singurele obiecte valoroase vor fi matrițele sau însemnările care se vor introduce în „replicator" pentru a i se activa puterea creatoare.

Dacă cultura noastră actuală ar adopta o asemenea mașină, ea s-ar rostogoli rapid înspre un hedonism sibarit, căruia i-ar urma plictiseala caracteristică unei suprasaturări absolute. Unii cinici ar putea să se îndoiască de posibilitatea societății omenești de a se adapta unei abundențe fără margini, a eliberării ei de blestemul adamic al lui „cu sudoarea frunții tale să-ți cîștigi pîinea cea de toate zilele", blestem care, în fond, este cît se poate de posibil și constituie o comoară de neprețuit. Dar, în fiece epocă, o mină de oameni aleși poseda o asemenea libertate și nu au fost chiar toți corupți de ea. După părerea mea, numai acela se poate considera civilizat care e în stare să muncească întreaga lui viață, chiar dacă nu-i nevoit să-și cîștige pîinea cea de toate zilele. De aici urmează că cea mai importantă problemă a viitorului este educația omenirii. De fapt, asta se știe de demult. Adevărata măsură a valorilor omenești va apare, probabil, numai atunci cînd toate valorile materiale își vor pierde valoarea. Operele de artă, tablourile, reproduse într-un număr nelimitat de cópii, care nu se vor deosebi absolut deloc de original, vor fi păstrate cu grijă nu pentru că sînt rarități, ci pentru că sînt superbe. Tot ceea ce teoretic era posibil, practic s-a și realizat indiferent de greutățile care au trebuit să fie învinse. Un lucru e clar însă : ființele raționale ale viitorului, descendenții noștri vor putea cunoaște și vedea totul. Dar ei nu vor semăna cu niște zei, căci nici unul dintre zeii pe care-l puteau imagina n-avea asemenea putere pe care o vor avea acești adevărați stăpîni ai cosmosului. Nimic, nici un fel de „obiecte" nu vor fi apreciate atît de mult ca măiestria, iscusința, stăpînirea profesiunilor intelectuale. Știința ne va da puterea de a stăpîni cosmosul material în așa fel încît posibilitățile ei n-o să ne mai ispitească, întrucît vor deveni la îndemîna oricui. Și atunci descendenții noștri își vor aminti de ceea ce au uitat mulți dintre noi : ceea ce este important în viață sînt acele lucruri inefabile ca, bunăoară, frumusețea și înțelepciunea, rîsul și dragostea.

(Arthur Clark — scriitor de literatură științifico-fantastică). Fragment din articolul publicat în revista „Tehnika Maladioji" — U.R.S.S.).

ION ARIEȘANU (Redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct)

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3—33—90; 3—33—76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

CRIZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

O excepțională contribuție la dezvoltarea gîndirii social-politice

Poporul român trăiește astăzi o epocă inspiratoare de autentic optimism și încredere în destinul său. El este angajat ferm într-o vastă activitate de construcție social-politică, creatoare de noi domenii și rodnică în toate sectoarele sale. Am putea spune că tot ce a lipsit poporului și națiunii române în trecut, dar la care a visat și aspirat — economie complexă și dinamică, viață social-politică democratică, știință și cultură dezvoltate și în plin avînt, unitate și independență națională, conștiință de sine ca rod al propriei gîndiri — sînt acum realități de netăgăduit. Poporul român este angajat în plin efort al unor realizări plenare care au necesitat și necesită în continuare un spirit creator neobosit atît în planul vieții practice cît și în planul concepției, al gîndirii social-politice. Purtătorul acestui spirit și conducătorul nemijlocit al înfăptuirilor practice din România de azi este P.C.R., singurul partid politic din istoria modernă a patriei noastre care și-a dăruit întreaga activitate progresului națiunii sale și fericirii oamenilor. Construirea socialismului și apoi a comunismului, într-un viitor apropiat a fost drumul pe care națiunea română și l-a ales în istoria contemporană sub directa inspirație și conducere a P.C.R.

Dar dacă înfăptuirea trecerii revoluționare la socialism a cerut poporului și partidului luptă și curaj revoluționar, edificarea socialismului și dezvoltarea sa în drumul spre comunism au impus și impun din partea tuturor oamenilor muncii eforturi mari al căror sens nu pot cîștiga rod fără a fi unite cu voința de a învinge greutățile și cu puterea de creație a noului, prin actul conducerii — în practică — și prin desfășurarea gîndirii revoluționare — în concepția social-politică. În această acțiune revoluționară rolul primordial revine maselor de oameni ai muncii din toate domeniile de activitate care, conștienți de rostul lor în istoria prezentă a țării, urmărind înaltele țeluri formulate cu clarviziune științifică în documentele programatice ale P.C.R., în concepția secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu sînt cei ce înfăptuiesc mersul înainte al societății socialiste, dinamica saltului de la posibil la real. Iată de ce, omagiind pe secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU ne gîndim că reprezintă, în fapt, idealul de personalitate care îmbină în sine acțiunea politică fericită cu o viziune științifică lucidă.

Prima mare faptă practic-spirituală a secretarului general, pe care trebuie să o înțelegem în toată semnificația ei istorică, este aceea a situării sale antidogmatice atît în privința teoriei revoluționare a socialismului cît și a construcției sale practice. Materialismul dialectic și istoric, socialismul științific și economia politică socialistă nu sînt dogme și nici adevăruri în afara istoriei, tot așa cum socialismul din România nu este un socialism standard, o abstracție obiectivată ci unul configurat de realitățile din țara noastră. Din această poziție a secretarului general al partidului — metodologică, întrucît o raportăm la ansamblul gîndirii social-politice a clasei muncitoare, strategică și tactică, întrucît o gîndim în raport cu construcția practică a socialismului — s-a născut opera teoretică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, creație originală în cîmpul gîndirii social-politice românești și universale, recunoscută ca atare în întreaga lume, precum și exemplara sa activitate de conducător, dinamizatoare și novatoare.

Această poziție a secretarului general s-a răsfrînt asupra gîndirii întregului partid al clasei noastre muncitoare și prin el, asupra întregului popor, făcîndu-l să gîndească într-un mod nou despre sine, despre istoria și destinul său. Acest mod nou de a gîndi a însemnat și înseamnă demnitate, înseamnă adevăr. Este o gîndire liberă, în primul rînd de dogme, dar și pentru aceea că poporul român a înțeles că poate fi liber prin socialism

Cornel HĂRĂNGUȘ

(Continuare în pag. 2)

Unirea, constantă a existenței și afirmării poporului român

În istoria existenței multimilenare, ideea de unire a constituit trăsătura dominantă a vieții materiale și spirituale a poporului român, a luptei sale pentru apărarea și păstrarea ființei sale, a libertății și independenței, a teritoriului stăpînit în zona Carpato-Danubian-Pontic. Încă din mileniul II î.e.n. aici s-a format o vastă și adîncă unitate etno-culturală care s-a sprijinit pe o unitate geografică avînd în centrul său inima naturală a Transilvaniei, care a pulsat mereu viața tracică, geto-dacă, daco-romană și apoi pentru totdeauna românească.

Ideea înfăptuirii UNIRII, ca rezultat al dezvoltării istorice obiective a țărilor române, a luptei maselor, apărea la sfîrșitul secolului al XVI-lea ca o necesitate imperioasă. Momentul politic a impus astfel apariția unei personalități de talia lui Mihai Viteazul.

Conștient pe deplin de valoarea actului istoric înfăptuit, Mihai Viteazul se intitula, în mai 1600, cu legitimă mîndrie „domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată țara Moldovei". O pecete nouă era aplicată pe actele cancelariei sale, sintetizînd stema celor trei țări unite. Această unitate nu convenea marilor puteri feudale vecine care, printr-o înțelegere tacită, au intervenit prin forța armelor, reușind să destrame unitatea statal-politic a poporului român de pe ambele versante ale Carpaților. Așa cum se subliniază în cuvîntarea tov. Nicolae Ceaușescu ținută la Sesiunea solemnă comună a C.C. al P.C.R., F.U.S. și M.A.N. din 1 decembrie 1978 „deși a durat puțin, unirea Țării Românești, Moldovei și Transilvaniei într-un singur stat, sub domnia glorioasă a lui Mihai Viteazul, a devenit pentru generațiile ce s-au succedat un simbol și un îndemn la lupta necurmată pentru unitate și independență națională". **Nu întîmplător în secolul următor se cunosc 12 tratate de alianță încheiate între țările române. Încă la 1602, între Radu Șerban, domnul Țării Românești și principele Transilvaniei intervine un tratat prin care cele două părți se obligau să fie „prietene prietenilor și neprietene neprietenilor", toată viața să se ajute la caz de nevoie. Unsprezece ani mai tîrziu între principele Transilvaniei,**

GH. I. OANCEA

(Continuare în pag. 2)

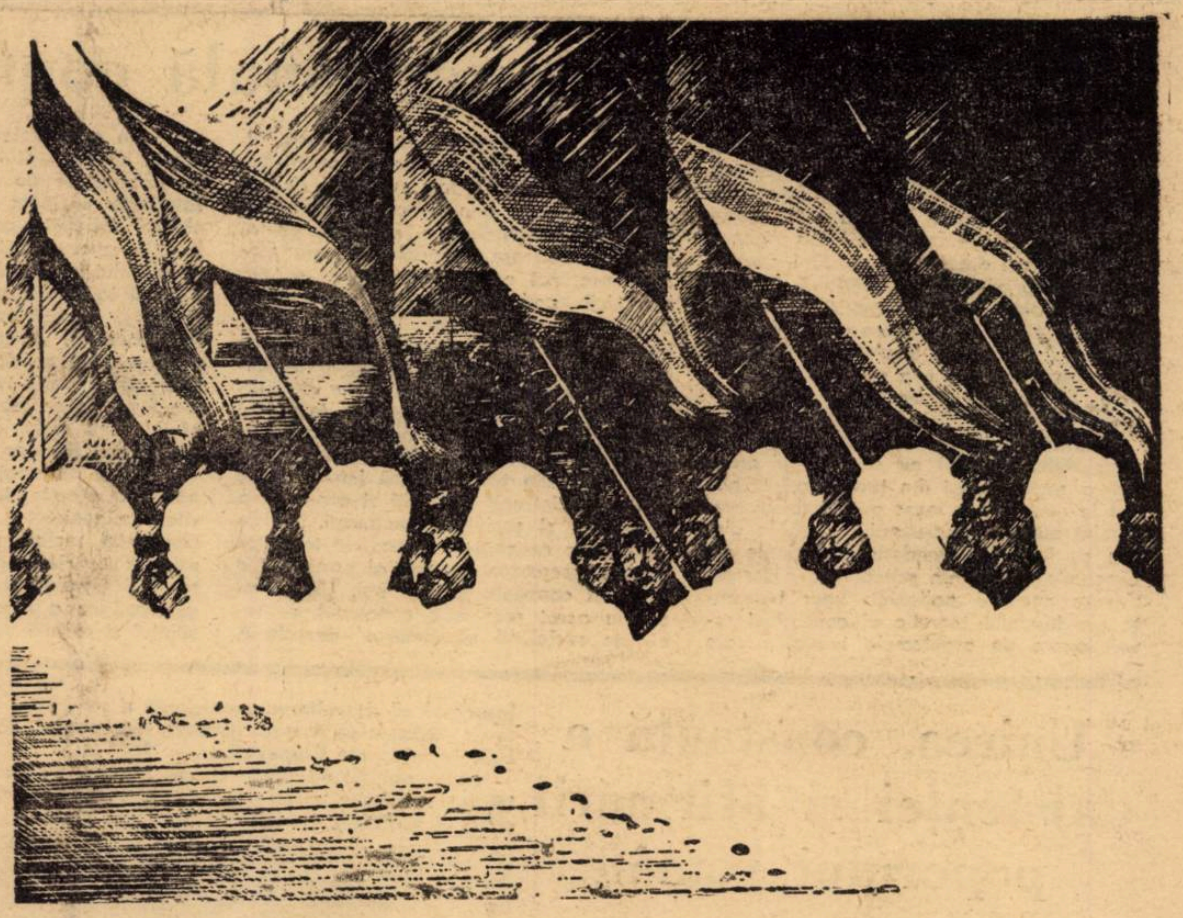

CONSTANTIN CATARGIU : „Eroi necunoscuți"

Duhul Unirii

Duhul unirii se mișca prin veacuri,
învolburat ades, și fără somn ;
se adîncea în codru și în lacuri,
se întrupa, mereu în cîte-un Domn.

Duhul unirii stăruia în limbă
și de trecut ne aducea aminte ;
în lacrimă românul se preschimbă,
dar viața lui pășește înainte.

Duhul unirii împletrea în munte —
să aibă iar românul adăpost,
să poată vrajba lumii s-o înfrunte,
să-și împlinească un destin și-un rost.

Duhul unirii luneca pe ape,
lega, prin rîuri, mari bucăți de țară,
încît românii deslușeau sub pleoape
cuprinsul țării,-n orice primăvară.

Duhul unirii străbătu Carpații
și reuni pămîntul românesc
sub semnul unui suflet, unei nații ;
sub semnul unității românii înfloresc.

Duhul unirii se-mplinește azi
în forma lui modernă, în forma lui deplină,
și duhul înălțării, obiectivat în brazi,
va fi un semn al vieții, menit să ne-aparțină !

Vasile VERSAVIA

CRIZANT 4
● (567) ● 25 ianuarie 1979 ● SERIE NOUĂ
● anul XXX ● 8 pagini 1 leu ●

Unitatea social–politică a națiunii noastre

Parcurgînd mai multe etape istorice, poporul nostru a trecut la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și a obținut măreț realizări în dezvoltarea industriei, agriculturii, științei și culturii, în ridicarea nivelului de trai material și spiritual. În această nouă etapă istorică crește tot mai mult rolul Partidului Comunist Român, a cărui misiune o constituie unirea tuturor eforturilor națiunii într-o direcție unică, dinamizarea întregii vieți sociale, conducerea științifică a procesului de edificare a noii noastre societăți, în deplină concordanță cu legitățile universal valabile aplicate creator la condițiile social-istorice concrete ale țării noastre.

Meritul de a fi elaborat în această privință o concepție nouă, îi revine secretarului general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU.** În conștiința poporului nostru, marile prefaceri realizate de la Congresul al IX-lea incoace, în toate domeniile sînt indisolubil legate de activitatea teoretică și practică a tovarășului **Nicolae Ceaușescu,** de spiritul înnoitor, revoluționar, promovat în toate domeniile vieții social-economice și politice, de intransigență față de ideologia retrogradă, de aplicarea în mod creator, a principiilor socialismului științific la condițiile concrete ale României și ale lumii contemporane.

Conducător politic cu largă viziune, patriot și internaționalist, legat indisolubil de popor, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a imprimat un stil de muncă ce se caracterizează prin legătura vie, nemijlocită cu realitatea prin contactul permanent cu oamenii muncii din cele mai diverse sectoare de activitate, prin consultarea lor asupra problemelor construcției socialiste.

În ansamblul măsurilor și practicilor elaborate de partid, de secretarul său general, dialogul cu masele, permanent și profund, are o importanță fundamentală. Dialogul real și în formele cele mai variate angajat de partid la nivelul întregii societăți, atît în procesul de elaborare a deciziilor cît și în cursul înfăptuirii lor constituie un instrument esențial al conducerii de către partid a întregii vieți economico-sociale.

În această privință, secretarul general al partidului a elaborat o concepție nouă care are ca punct central ideea integrării organice a partidului în viața societății. Această integrare este considerată de către secretarul general drept o cerință obiectivă izvorîtă din realitățile specifice actualei etape de dezvoltare a societății noastre. În acest fel, atribuțiile care revin partidului, ca forță politică conducătoare a societății noastre se exercită din interiorul societății, dinăuntrul organismelor de stat și economice, prin împletirea strînsă a activității partidului cu aceea a maselor largi.

Dealtfel, una din laturile principale ale conducerii se realizează tocmai prin implicarea efectivă a organelor și organizațiilor de partid, a comuniștilor la toate nivelurile în activitatea directă, nemijlocită pentru realizarea la fiecare loc de muncă a sarcinilor.

Realitățile societății noastre ne relevă importanța promovării de către partid și conducătorul său, a dialogului bazat pe dezbaterea deschisă, critică și autocritică a tuturor aspectelor vieții sociale, realizînd astfel, una din componentele de bază ale democratismului orînduirii noastre, cît și a perfecționării întregii activități sociale.

Dezbaterea publică a celor mai importante proiecte de legi și hotărîri de partid și de stat consultarea frecventă a specialiștilor, a celorlalți oameni ai muncii asupra unor probleme de interes național, vizitele de lucru ale secretarului general în întreprinderi, instituții, școli, universități etc., reprezintă modalități eficiente ale întăririi legăturilor partidului cu masele. Dealtfel, consultarea maselor în problemele care privesc munca și viața lor este considerată de tovarășul **Nicolae Ceaușescu** ca un factor esențial al conducerii. La fel ca toate măsurile luate de partid în vederea adîncirii democrației socialiste în țara noastră, mai cu seamă în ultimul deceniu, exprimă încrederea partidului, a conducerii sale, în capacitatea comuniștilor, a oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, a întregii societăți de a-și făuri propria istorie. Chezășia remarcabilelor realizări ale națiunii noastre este continua întărire a coeziunii oamenilor muncii, realizarea unității socialiste a poporului nostru. Unitatea socialistă este un fenomen social calitativ nou în istoria României înfăptuit în anii socialismului.

Dezvoltarea și perfecționarea relațiilor de colaborare și intrajutorare reciprocă stau la temelia raporturilor dintre membrii societății noastre generînd unitatea fundamentală dintre interesele individului și cele ale colectivității, ca și dintre interesele claselor și grupărilor sociale. Toate acestea se reflectă în planul conștiinței sociale, conducînd la armonizarea intereselor spirituale, la existența unor convingeri politice și ideologice unitare. Desigur, premisele obiective și subiective care dau o semnificație nouă și un conținut superior acestei unități nu se armonizează de la sine. Avem de a face cu un proces dialectic care se desfășoară în mod conștient, sub conducerea P.C.R.

Realizarea unității social-politice în jurul clasei muncitoare, relevă rolul jucat de aceasta în societatea noastră ; convergența intereselor diferitelor categorii sociale cu cele ale clasei muncitoare și care sînt ale întregii societăți, constituie un important element al procesului de omogenizare la care asistăm. Un rol deosebit de important în întărirea forțelor sociale din țara noastră, îl are și rezolvarea justă, marxist-leninistă, a problemei naționale.

Transformările revoluționare care au loc în societatea noastră în actuala etapă, relevă tendința creșterii rolului unității socialiste, care se afirmă ca o lege obiectivă a progresului noii orînduiri. Caracterul de proces istoric conștient al dezvoltării noii orînduiri, creșterea rolului factorului subiectiv în întărirea unității poporului arată amploarea fără precedent a progresului social care depinde într-o măsură tot mai mare de înflorirea vieții spirituale, de dezvoltarea conștiinței socialiste.

Constructor conștient al noii orînduiri, poporul nostru, strîns unit în jurul partidului comunist și al conducătorului său, este hotărît de a nu precupeți nici un efort, în ridicarea patriei noastre pe noi culmi ale civilizației materiale și spirituale, pentru a-și aduce contribuția la făurirea unei lumi mai bune, a păcii și prosperității.

Corneliu POPEȚI

CU BUCURIE SĂ TRĂIȚI ȘI-N SĂNĂTATE

Pe fruntea țării tresaltă ninsori
Ne este drumul alb și preacurat –
Ochii de fîntîni rotunzi, strălucitori,
Împacă pragul casei luminat.

Se naște-o vreme albă la zenit,
Iar boabele de grîu din lut zvîcnesc ;
Sub tricolorul patriei, sărbătorit,
Se-adună rod pe plaiul românesc.

Slăvesc în clipa limpede de-amiază
Cinstitul lor bărbat conducător –
Conștiință-a vremii, limpede și trează
Călăuzind al țării viitor.

Și-n anotimpul pur și-mbelșugat
Urări răsar din inima fierbinte
Poeții unui plai înalt și preacurat
Slăvesc în vers un om și-un președinte.

Cu bucurie să trăiți și-n sănătate
Pentru triumful erei comuniste ;
Slăvit să fiți întru eternitate
Și omenie-n lume să existe !

Călăuziți-ne mereu către dreptate
Cu-același viu și hotărît îndemn,
Iar țelul nostru fie : libertate
Îmbold și dor și far și semn !

Petru Novac DOLÂNGĂ

(Urmare din pag. 1)

O excepțională contribuție

Faptul că poporul român vede azi, în secretarul său general pe cel mai de seamă reprezentant și conducător al său este o consecință de la sine înțeleasă a activității tovarășului **Nicolae Ceaușescu.** Unitatea poporului nostru în jurul partidului și secretarului său general s-a născut din faptul realizării aspirațiilor sale prin politica partidului, la elaborarea căreia, atît ca doctrină cu diverse nivele cît și ca instituire practică, contribuția creatoare a tovarășului **Nicolae Ceaușescu** este de cea mai mare importanță în conținut și inestimabilă ca valoare.

Datorită unei strînse legături a gîndirii secretarului general cu construcția practică a socialismului din țara noastră, găsim în opera sa o mare putere de discernămînt teoretic. Secretarul general a distins cu lucidă pătrundere problemele de concepție, legate de practică, a căror rezolvare necesită aplicarea unor elemente ale fondului teoretic al concepției revoluționare de problemele teoretice care cereau noi concepte pentru rezolvarea lor. Astfel, ca exemplu, problema contradicțiilor în socialism a fost rezolvată de secretarul general prin aplicarea tezei universalității contradicțiilor, aducînd, pentru că orice aplicare metodologic justă este creatoare, noi puncte de vedere asupra dinamicii contradicțiilor în socialism și deschizînd acțiunii factorului politic din țara noastră căile practice ale rezolvării lor. Tot așa, pornind de la legea dialectică a transformării schimbărilor cantitative în schimbări calitative tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a elaborat teza programatică a transformării acumulărilor cantitative din țara noastră într-o nouă calitate a întregii activități și producții a economiei și societății românești. Acolo însă, unde conceptele și cadrele teoretice lipseau, secretarul general al partidului a elaborat concepte și teze noi. Un exemplu în acest sens este conceptul de **societate socialistă multilateral dezvoltată,** nou prin concreteţea conținutului său în raport cu conceptul de formațiune socială. Conceptele de **om nou, umanism revoluționar socialist, principiile eticii și echității socialiste,** ale trecerii de la socialism la comunism, ideile cu privire la rolul statului în socialism, cu privire la rolul națiunii în epoca contemporană, la viitorul ei și a naționalităților conlocuitoare în comunism, conceptul de nouă ordine economică și politică internațională și altele, au devenit teze teoretice de bază ale Programului partidului. Este știut însă că ele sînt rodul creației teoretice a tovarășului **Nicolae Ceaușescu.**

Gîndirea sistematică a secretarului general nu a omis nici un domeniu de activitate a societății noastre. Problemele conștiinței sociale și ale raportului ei cu existența socială, ale conștiinței socialiste și dezvoltării ei, ale educării ideologico-politice a maselor, ale dezvoltării științei și culturii socialiste, precum și ale dezvoltării învățămîntului, care în ultimii ani a fost pus pe baze noi, au stat în atenția tovarășului **Nicolae Ceaușescu** și au primit rezolvări noi.

În ansamblul gîndirii și operei secretarului general al partidului este conturată cu claritate o concepție social-politică originală, fundament și program al conducerii politice a României de azi. În această operă putem urmări modul cum a luat naștere ideea unei Românii noi, moderne, dezvoltată din punct de vedere economic și social-politic, tot așa cum întorcînd ochii spre realitate, putem vedea o Românie nouă, renăscută, originală în raport cu toate ipostazele ei istorice anterioare.

Recunoașterea internațională a României este legată de recunoașterea tovarășului Nicolae Ceaușescu în calitate de gînditor politic și personalitate politică de nivel mondial. Această recunoaștere își are fundamentul în principiile pe care statul și partidul nostru le promovează în relațiile politice internaționale, principii și norme inspirate nemijlocit de secretarul general.

Unirea, constantă a existenței și afirmării poporului român

(Urmare din pag. 1)

domnul Moldovei și domnul Țării Românești s-a realizat o alianță strînsă, cei trei domni jurînd „să fie ca frații și să nu se lase unul de altul pînă la moarte".

Ideea realizării unirii țărilor române își găsește deplină statornicie în timpul lui Matei Basarab, Gh. Rackozi I și V. Lupu.

În secolul al XVII-lea, un rol important în formarea și dezvoltarea, la poporul român de pe ambele versante ale Carpaților, a conștiinței unității de neam, vechime și continuitate, l-a avut schimbul de cărți și de cărturari ce s-au făcut dintr-o parte în alta a Carpaților.

Legăturile intense, altoite pe fondul etnic și lingvistic comun, pe nevoile materiale și spirituale comune, au întărit și mai mult conștiința de neam a poporului român. Această conștiință a unității de neam este puternic reflectată în tipăriturile secolului al XVI-lea dar mai ales din secolul al XVII-lea. În 11 tipărituri, apărute între anii 1559 și 1588, noțiunea de neam românesc a fost folosită de 17 ori, iar în tipăriturile apărute între anii 1639–1699 noțiunea de neam românesc a fost folosită de 103 ori. Aceasta înseamnă că dezvoltarea ascendentă a conștiinței de neam era o realitate ce domina gîndirea românească de pe ambele versante ale Carpaților.

Ideea unității naționale a fost înscrisă pe frontispiciul tuturor mișcărilor social-politice ale românilor în tot secolul al XVIII-lea. La mijlocul secolului următor, cerințele

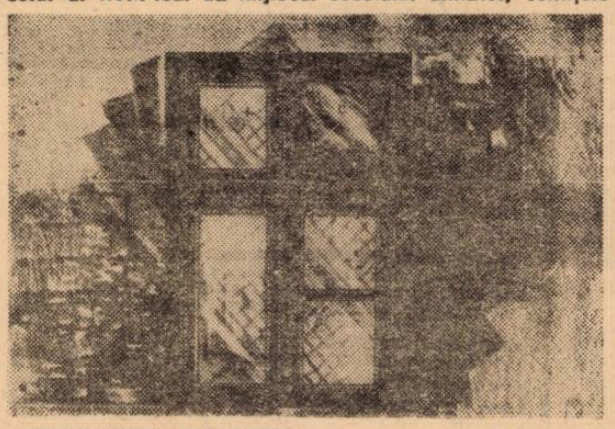

CONSTANTIN CATARGIU : „Reflexe I"

dezvoltării spre progres a societății românești puneau cu o acuitate deosebită înfăptuirea unor reforme structurale democratice care să permită desfășurarea liberă și largă a activităților economice, industriale și comerciale, lărgirea pieței interne, desființarea granițelor artificiale dintre teritoriile românești și unirea lor într-un stat național liber și independent, cadru firesc și idealul întregii națiuni exprimat cu mare bucurie la marea adunare populară de pe cîmpia Blajului cînd cei prezenți (40.000) au cerut în unanimitate : „VREM SĂ NE UNIM CU ȚARA". Deceniul care a unit 1849 cu 1859 poate fi socotit o încordare maximă a eforturilor făcute de națiunea română pentru realizarea dezideratului de unitate politică-statală. Printr-o voință națională supremă, poporul român a pus la 5 și 24 ianuarie 1859, prin dubla alegere a lui Al. I. Cuza ca domn al Principatelor Române Unite, puterile europene în fața unui fapt împlinit. Noul stat național român nu cuprindea însă decît o parte a teritoriilor locuite de români. De aceea, România modernă va însemna un puternic magnet pentru ramurile națiunii române rămase sub ocupație străină, care vedeau în statul național român posibilitatea înfăptuirii dezideratului de libertate și unitate națională, realizată prin voința unanimă a tuturor românilor în clocotitorul an de neuitat 1918.

Încununare a unei lupte îndelungate, punct de plecare și pas decisiv în procesul de formare a statului național unitar român, Unirea din 1859 a constituit, așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu – „un moment crucial în destinele poporului nostru, marcînd intrarea României într-o etapă nouă a evoluției sale istorice". Ea a creat un cadru corespunzător pentru dezvoltarea modernă, pe plan economic, social, politic și cultural, pentru afirmarea națiunii, a reprezentat o nouă treaptă spre desăvîrșirea unității de monolit a națiunii socialiste în cadrul propice creat de făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism.

POEȚII CÎNTĂ UNIREA

ISTORIEI, REDÎND ...

Și am găsit puterea de-a exista sub soare,
O țară pentru sine, istoriei, redînd.
Cu propria ființă tot neamul solidar e ;
Cu sacra-i năzuire, în faptă și în gînd.

Găsit-am cutezanța de-a ne croi destinul,
În corul omenirii intrînd triumfător ;
Găsit-am sensul unic al vieții noastre și nu-l
Abandonăm, atîta cît ne-om numi popor.

Fraternizînd prin veacuri, s-au contopit, firesc,
Pentru eternitate, umane emisfere.
Aceleași aspirații și versuri ne unesc,
Același suflet mare și-o limbă ce nu piere.

Aceiași sînt strămoșii, în rădăcini arzînd,
Mai dăruindu-și fapta și astăzi, ca făclie.
Unire ne e timpul, prin faptă și prin gînd ;
Slăvită fie-i raza și veșnică să-i fie !

Lucian BURERIU

VIEȚUIRE

Cum depărtările se rotunjesc în zare,
într-un destin unic, de veșnicie-albastră,
așa ne contopim lumina fiecare
în steaua țării, steaua noastră.

Cum soarele își pune sufletu-ntr-un inel,
pe fiecare rază, pentru-a-și trăi destinul,
așa ne inelăm inima în drapel,
pe cele trei culori, îngemănînd seninul.

Cum pomul ține-n ramuri fructul, ca pe-un tărîm
de rod, în plaiul dulce al luminii,
așa ne este patria, strînsă la sîn,
fiindu-i toți petalele grădinii.

Cum trăiesc ochii în același văz rotund,
cuprinzînd lumea-n leagăn de privire,
așa-i o viețuire de inimă și gînd,
în dragostea de țară, numită și Unire.

Aurel TURCUȘ

STRĂLUMINĂ

Unirea strălumină, purtînd pecetea noastră,
Gînd ce-a trecut Carpații cu aripi seculare ;
Unirea, cîntec imnic de pasăre măiastră,
Suind cu împlinire pe vîrstele solare.

De-aceea azi mai sîntem ne-nduplecații daci
De-aceea azi mai sîntem români de viță dreaptă
Și-om fi mereu românii ce și-au avut cîrmaci
Bărbați înalți în cuget, viteji, aleși prin faptă.

A trebuit ca legea străbunei vreri să fie
Egală și aevea, neîmpărțită-n trei,
Așa cum țara noastră urcă din veșnicie
Cu ne-ntinata hartă a sufletului ei.

Dănuț DIACONESCU

Scriitorii revoluției de la 1848 și Unirea

În pregătirea și realizarea unirii românilor, în 1859, un rol însemnat l-au avut scriitorii, artiști cetățeni, continuatori ai cronicarilor și ai cărturarilor luminiști prin convingerea, exprimată de Alecsandri, că **„un om poate servi patria și pe cîmpul literaturii ca și în luptele parlamentare sau în diferite posturi ale statului"**. Unitatea morală și politică exemplară a acestei „generații eroice" s-a sudat în cadrul acțiunilor desfășurate în domeniul presei, școlii, societăților culturale și politice, teatrului, în discuțiile despre limba literară, realizînd o cultură națională comună, ce a contribuit la răspîndirea aspirațiilor poporului român spre Unire.

Presa păstrează procesul de elaborare a conștiinței unității naționale, proces marcat de cele două revoluții, de la 1821, cînd sub steagul lui Tudor Vladimirescu românii se simt „de un neam și de o lege" și de la 1848, cînd țelurile sînt comune, ceea ce determina unitatea de revendicări și de acțiune a revoluționarilor din toate provinciile. Programele revoluționare prevăd Unirea ; de pildă, M. Kogălniceanu, după ce în 1843, în lecția de deschidere a cursului de istorie națională, spusese : **„Eu privesc ca patria mea toată acea întindere de loc unde se vorbește românește și ca istorie națională istoria Moldovei întregi, a Valahiei și a fraților din Transilvania"**, în **Dorințele partidei naționale în Moldova** considera Unirea drept „cheia de boltă fără de care s-ar prăbuși tot edificiul național". Același, în articolul program al periodicului **Steaua Dunării** (1855), consideră „politica seculară a românilor, politica națională", concentrată în „autonomia Principatelor, Unirea Principatelor" (înțelegînd prin piesa **„dritul de a ne face noi singuri legi în pămîntul nostru (...) cu un cuvînt : să fim stăpîni în casa noastră..."**, iar Unirea este definită ca „visul de aur al strămoșilor nostri", **„singurul mod în stare de a consolida naționalitatea românilor, de a le da demnitate, putere și mijloace pentru a împlini misia lor pe pămînt..."**. În lumina acestor afirmații, ca și a participării plenare la realizarea actului politic al Unirii, Kogălniceanu a fost îndreptățit să spună, în 1869 : **„Numele meu este și va fi totdeauna lipit de legea rurală și de proclamarea Unirii"**. Redactorii proclamației **în numele Moldovei, a omenirii..** din Bucovina, se adresează „fraților români din toată România", fiind conștienți că **„dacă nu avem putere singuri, putem dobîndi putere prin înțelegerea noastră cu toți românii... Soarta acestor două provincii sînt atît de legate împreună încît ele vor avea totdeauna același viitor"**. În adunarea de pe Cîmpia Libertății de la Blaj, la care participă și scriitori de peste munți, se cere convocarea unui congres general al reprezentanților întregului popor român, sub semnul devizei **„Vrem să ne unim cu Țara"**. Evocînd episodul impresionant, unde participanții au afirmat „mîntuirea de orice domnire străină prin unitate națională" (N. Bălcescu), poetul Andrei Mureșanu, autorul imnului revoluționar al cărui emistih „Acum ori niciodată..." va deveni formula de întîmpinare a unioniștilor, condamnă lipsa de unire a Țărilor Române, ce a însemnat înrobirea noastră. Reluînd același moment în **Cugetări**, A. Russo observa înfrățirea dintre români, ca și Bălcescu, care pledează pentru „unire națională și libertate", condiție a puterii românilor, văzînd „unirea lor într-o singură națiie" ca întemeiată pe **„naționalitate (...) aceeași limbă, obiceiuri, sentimente (...) poziție geografică (...) trecutul lor și (...) nevoia de a se păstra și de a se mîntui"**. Ideea unirii românilor apare și în gazeta **Poporul suveran**, începînd cu programul ei și continuînd cu articole ca **Patria, Unirea Moldovii cu Țara Românească**. Între documentele revoluționare unioniste menționăm apelul lui C. A. Rosetti către moldoveni, din 12 iunie 1848 **(Pruncul român)** și cel din 13 iulie 1848 **(Constituționalul)**, chemări ce revin în **Pruncul român** din 3 august 1848, aici adresîndu-se, direct, scriitorilor. Scriitorii revoluționari : N. Bălcescu, C. Bolliac, M. Kogălniceanu, A. Russo, V. Alecsandri, C. Negri și alți „ostași ai propășirii", care au cutreierat meleagurile românești, avînd mereu în față idealul Unirii, promovează astfel conștiința unității naționale, ca o idee-forță a revoluției și a epocii post-revoluționare.

Cazul lui V. Alecsandri este ilustrativ : tînărul, întors de la studii, colaborează la **Dacia literară** ; în 1845 este la Minjina, înfrățindu-se cu scriitorii munteni, făcînd „proiecte mărețe pentru renașterea Patriei comune" (Ion Ghica) ; în martie 1848 scrie poezia **Către români** (devenită **Deșteptarea României**), un adevărat imn al unioniștilor :

„Sculați frați de același nume, iată
timpul de frăție !
. . . . . .
Aruncați brațele voastre cu-o puternică
mîndrie
Și de-acum pe vecinicie
Cu toți mîinile vă dați !"

Într-o scrisoare către Ubicini mărturisește că această marseieză a aprins spiritele. Nu înțelegeam o mișcare în țările noastre decît în vederea unirii românilor într-un singur corp" (la Bălcescu : „Corp-politic"). În același an compune, în exilul de la Brașov, poezia **15 mai 1848**, considerată" zi de lumină, de libertate și de mărire română", iar în spiritul discuțiilor despre unitatea celor trei provincii, despre un stat „daco-roman", publică în **Foaia pentru minte...**, poeziile **Către români** și **Hora Ardealului**, aceasta, semnificativ, o prefigurare a **Horei Unirii** și redactează, în numele moldovenilor exilați, memoriul **Principiile noastre pentru reformarea Patriei**, în care se prevedea și „Unirea Moldovei și a Valahiei într-un singur stat neatîrnat românesc". Continuînd activitatea din paginile **Daciei literare** și **Propășirii**, Alecsandri publică, în **România literară**, poezia **Anul 1855**, în care cere noului an „Să deschidă – o cale nouă de mari fapte roditoare / Pentru neamul românesc". „Calea" poetică include și alte mărturii unioniste : **Jurămîntul** din 1856 și mai ales **Hora Unirii**, răspîndită în toate provinciile românești ca un manifest, devenit, prin punere pe note, cîntec popular.

Lucia JUCU-ATANASIU

Momente bănățene în actul Unirii Principatelor

Permanența conștiinței unității poporului român, a solidarității, precum și legăturile neîntrerupte dintre provinciile sale istorice, sînt atestate documentar în cursul veacurilor. Amplificate prin predosloviile tipăriturilor din secolul al XVI-lea și din cele următoare, iau forme diferite, își îmbogățesc conținutul, devin aspirații comune și declanșează marea luptă pentru realizarea lor. În acest proces istoric, îndelungat și plin de jertfe, Banatul și-a dat contribuția sa.

Cînd Mihai Viteazul dovedește că e posibilă unirea tuturor românilor sub un singur sceptru, mărturii străine vorbesc despre preotul bănățean Sascu (Lascu ?), comandant în oasta sa, care a fost ars pe rug la 15 ianuarie 1601, la Cluj, alături de Baba Novac, tras în țeapă, în timp ce voievodul împlinirilor era la Praga. Reîntors după izbînda de la Goroslău,

CLOPOTUL UNIRII

S-a ridicat un clopot deasupra de cetate,
viu glasul lui desfată porți ;
s-a înălțat un clopot și în dungă bate
și-aduce lîngă frunte toți strămunii morți.

Toate pridvoarele mi le desfată iară,
ce greu e pragul de atîta nimb !
Ne-au scris în sînge cu patimă de țară,
noi patima recunoștinței le-o dăltuim în schimb.

și-i ducem peste vatra pe care ne-o trecură,
așa cum se cuvine, din tată-n fiu pe rînd,
și-o să le fim în toate statornică măsură
cît ne va ține iarba pe pămînt !

Lumina lor în mine se presară
și-n tărmure la Milcov îi aștept
ca și cum duci rostirea pe limbă ca povară,
ca și cum cartea n-o mai alungi din piept...

Așa se-aprinde-n fapte chipul rotunjit
al vetrei care ține strămoșii căpătîi,
ei sînt acele cercuri din care-am lăstărit
și stăm în miezul descălecatului dintîi.

Ion CĂLIMAN

Mihai îi răzbună cumplit și ridică pe locul martiriului un steag uriaș. Pînă la îndemnurile pentru unitate, spuse îndrăznet și într-o viziune larg cuprinzătoare, în 1814, de Dimitrie Țichindeal, documentele cunosc multe acțiuni de sprijinire reciprocă între Banat și țările românești. În 1829 și 1830, Damaschin Bojinca publică în revista „Biblioteca românească" (difuzată în cîteva sute de exemplare și românilor de peste munți) articole pline de patriotism despre domnitorii din Muntenia și Moldova, stăruind osebit în 29 pagini mari asupra „Vestitelor fapte și pieririi lui Mihai Viteazul". În 1833, Bojincă pleacă pentru totdeauna la Iași, unde va activa cu dăruire pentru înfăptuirea acestor vreri și pentru unirea Principatelor, domnitorul Alexandru Ioan Cuza încredințîndu-i în primii doi ani după Unire, în 1860 și 1861, conducerea ministerului justiției.

Eftimie Murgu, profesor de drept la Iași, alături de Bojincă, implicat aci ca și la București în acțiuni revoluționare ce pregăteau Unirea, discuta cu participanții moldoveni la marea adunare de la Lugoj din 1848 despre ajutorul militar al bănățenilor pentru deschiderea unui front în nordul Moldovei și împreunarea celor două țări românești. Pavel Vasici, într-un articol trimis la 1851 spre publicare în „Gazeta Transilvaniei", sublinia : **„...am dorit totdeauna din suflet emanciparea și libertatea fraților noștri din România și Moldova etc., este încă adevărat, însă aceasta nu ne veți putea nici d-voastră, nici alții lua în nume de rău... căci singele nu se face apă"**. Lugojanul Vasile Maniu, în voluminoasa sa „Dizertațiune istorico-critică și literară", apărută la Timișoara în 1857, recurgînd la citare, se exprimă cutezător într-o viziune cuprinzătoare : **„Moldova și Țara Românească sînt numai un semicerc din teritoriul încins cu cinga Carpaților, statul român trebuind să aibă Delta și intrarea întărită prin o Poartă de Fier"**. Fiind stabilit la București, el își dă din plin contribuția la împlinirea din 1859, la viața culturală și politică a țării. Ștefan Stoica din Lipova, cu studii universitare la Viena, pleacă în 1829 la București, intră în cadrele armatei, i se încredințează în 1848 misiunea de a duce tratative cu comandantul trupelor turcești din capitală, iar, în 1856, misiunea de comisar al Principatului pe lîngă trupele austriece. Cînd Austria propune domnitorului Barbu Știrbei să ceară marilor puteri europene să li se anexeze țările române, colonelul Stoica, ce-i era colaborator apropiat, se opune categoric și convingător : „Viitorul românilor este altul, nu să devie o țară în care Habsburgii să-și verse toate scursorile, cum au făcut cu Banatul, Ardealul și Bucovina" (R. Păiușan „Generalul Ștefan St. Stoika – luptător pentru independență și unitate națională", în „Ziridava", Arad, 1977, pp. 384, 385). Ca deputat ales la 1857 în divanul ad-hoc, el acționează energic pentru alegerea lui Cuza în Muntenia, și pentru unirea Principatelor, îl primește în București cu fast deosebit, cu armata, în calitatea sa de șef al statului major, iar, în 1864 ca membru al senatului, pledează pentru improprietărirea țăranilor.

Absolutismul habsburgic, instaurat după 1848, n-a permis apariția unui ziar românesc în Banat, în această perioadă, și a luat măsuri aspre la frontiera cu Țara Românească, în 1859, faptele ce se petreceau îngrijorîndu-i. În 1860, după pierderea războiului din Italia, intervine o anumită destindere. Dar legăturile ce nu puteau fi stăvilite și „Gazeta Transilvaniei" cu mulți abonați în Banat, împărtășeau bucuria Unirii și aici. Ca dorință, e exprimată într-un manuscris din 1857, lăsat de un țăran din Sintești, județul Timiș, iar cartea, de 96 pagini, „Lira națională" tipărită cu litere latine, la Lugoj, în 1862, de vestitul cîntăreț Niță Pop, ce-și spune justificat „cîntăreț național", înmănunchează 68 de poezii care se cîntau, prioritățile avîndu-le „Hora Unirii", „Marșul Unirii", „Patria română", „Deșteaptă-te române", „Mama lui Ștefan cel Mare", „Marșul lui Iancu" și poezii patriotice de Alecsandri, Bolintineanu, Alexandrescu, Sion. Foarte răspîndită, cuprinsul ei a intrat în repertoriul tuturor programelor prezentate de corurile de plugari, multe la număr, pătrunzînd adînc în masele populare din Banat.

Ion B. MUREȘIANU

Două expoziții personale la Galeria Helios

plastică

CONSTANTIN CATARGIU

Ceea ce surprinde de la început la tînărul CONSTANTIN CATARGIU — recent stabilit în Timișoara în urma absolvirii Institutului de artă din Cluj — este închegarea matură, sigură de sine, a lucrărilor sale, unită cu diversitatea motivelor și a tehnicilor abordate cu un juvenil neastîmpăr creator. Este rar întîlnită, la nici 25 de ani, o asemenea cunoaștere exactă a dimensiunilor proprietății actuale, precum și setea de explorare a unor noi teritorii spirituale prin însușirea oarecum din- mers, dar cu certă aplicație, a celor mai firesc potrivite mijloace de exprimare. Construcția severă, rigoarea, răceala chiar, de la prima vedere, se dezvăluie a fi, la o atentă analiză, adecvanta fără greș intuită dintre „ce" și „cum". Lirismul și meditația artistului — cu rădăcinile în tulburătoarele relații dintre spațiu și timp, în truda nobilă și bucuria muncii, în tainele germinației, în adîncurile istoriei și geografiei pămîntului românesc — sînt de esență plastică, chiar dacă uneori pornesc direct de la titluri (**„Luceafărul", „Tobele fragede"**) sau de la versuri izolate ale poeților. (De altfel și unele titluri date de autor însuși au rezonanța iambului — **„Să mă măsor cu timpul"** ori a amfibrahului, **„Acolo, în țara de sus"...**).

Apelînd, pe rînd, cu suplețe, la resursele specifice și neînlocuibile ale gravurii (mezotinta, acvaforte, acvatinta, litografie și xilografie) Constantin Catargiu rămîne, în pofida privirilor discrete și rare în spre zona culorii, un stăruitor și inspirat slujitor al sobrului dialog între alb și negru.

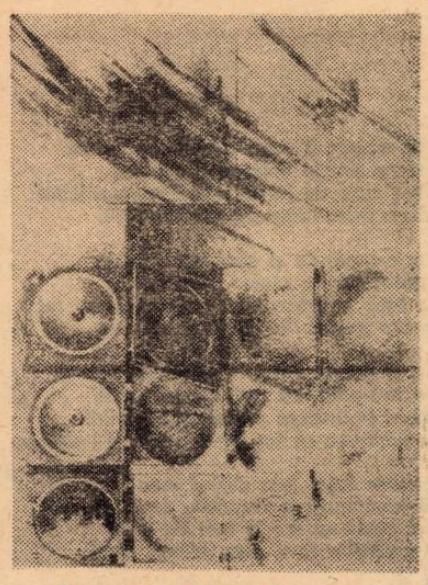

CONSTANTIN CATARGIU : **„Reflexe II"**

★

WALTER ANDREAS KIRCHNER...

...pe care publicul îl cunoaște din participările de la ultimele saloane județene și de la Studio Arte, unde a avut o expoziție personală de acuarele în 1976 — prezintă de data aceasta o selecție de picturi și sculpturi create în anii din urmă. Lucrările în ulei pornesc, în cea mai mare parte, de la emoția vie în fața splendorilor naturii, transpusă însă, pe pînză, prin succesive eliminări de detalii și suprimări de forme convenționale, în vibrații cromatice și luminoase (**„Peisaj de toamnă", „Valea", „Holde", „Defileu", „Zăpadă autumnală"** etc.). Fără să alunece în apele spectaculoase dar reci ale expresionismului abstract, pictorul apelează atît la sugestia figurii umane (**„Perechea", „Figură culcată"**), în același spirit al desprinderii de ilustrativ, cît și la marile simboluri ale luptei omului pentru lumină (**„Prometeu"**)

În sculptură, exprimîndu-se cu egală ușurință în lemn, metal și piatră artificială, abordează o gamă amplă de teme generoase (**„Băscoala", „Victorie", „Germinație"** ș. a.). Artistul realizează îmbinări fericite între material și tehnică, pe de o parte, viziune și destinație pe de altă parte. Astfel, spre pildă, **„Sacrificiul"** reînvie în tipare moderne florul plastic al vechiului gotic transilvan, **„Perechea"** concentrează volumele în forme fluide, calde, iar **„Pasărea albastră"** ca și alte sculpturi — obiecte de mai mici dimensiuni — se raportează la cîmpul fertil al artei ambientale.

Variat în preocupări și mijloace de exprimare, Walter Andreas Kirchner dă din plin dovadă de unitate, concepție și rigoare profesională.

Deliu PETROIU

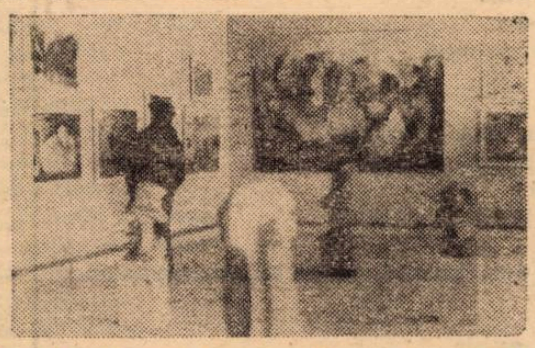

Imagine din Expoziția Constantin Catargiu și... de la Gala

limbă și stil

AZUR

Lungă și întortocheată cale a bătătorit neologismul pribeag **azur**, care denumește, ca substantiv, o **„culoare albastră deschisă" : azurul cerului, cer de azur.** Acest cuvînt, astăzi „european", a sărit pîrleazul unor limbi de „familii" diferite, fără „vămuire", devenind încă unul dintre — din ce în ce mai numeroși ! — termenii internaționali : **it. azzurro, fr. azur,** span. **azul ;** germ. **Azur(blau),** engl. **azure.** Astfel, iubitorii sportului „cu balonul rotund" (că este unul și „cu **balonul... oval !**" Vezi și : **sportul-rege, sportul cu... mănuși, sportul cu pedale, sportul alb**) știu prea bine că numele reprezentativei naționale de fotbal a Italiei este, după culoarea echipamentului, **squadra azzurra** „echipa albastră" ! Sonoritatea sprintară a expresiei îndeamnă parcă la zbor, adică la... victorie ! Fără să mai înșir formele intermediare, amintesc numai că baștina acestui cuvînt rătăcitor este limba persană, de unde a trecut în arabă, iar de aici, în latina medievală, care l-a transmis limbilor europene moderne. Ocolind detaliile prea „tehnice", menționez doar că termenul **lapislazuli** „piatră cu ape albăstrii" este, în perspectivă etimologică, înrudit cu **azur** (în latina medievală, **lazulum**). Cum era firesc, acest cuvînt cu sunet ciudat-ademenitor și-a găsit sălaș în limbajul poetic, iar V. Voiculescu — atît de sensibil la farmecele rostirii românești — n-a pregetat să și-l adjudece într-unul din cele mai frumoase sonete ale iubirii : „Ne bate primăvara în inimi... Să-i deschidem : **(Lapislazulii** lumii sînt toți în ochii tăi". Caracterul „aerian" și diafan al imaginii provine din „fluturarea" lichidei 1 („Lapislazulii lumii") și din revenirea grupului **-ii** și a vocalei **-ú-** sub accent în ambele cuvinte ale sintagmei.

În română, **azur** s-a instalat confortabil, dovadă derivatul adjectival **azuriu,** creat aidoma cu sinonimul său mai vechi **albăstriu** („care bate în albastru") : „În baie **azurie** Sicilia se scaldă" (Alecsandri). **Azur, azuriu** sporesc, astfel, bogata serie a subst. și adj. **albastru,** ilustrată în excelentul **Dicționar analogic și de sinonime** (EȘE, 1978), elaborat de un colectiv de profesori și cercetători de la Facultatea timișoreană de filologie : M. Bucă, I. Evseev, Fr. Király, D. Crașoveanu, Livia Vasiluță. Grupul analogic albastru poartă numărul 17, p. 22—23.

În poezia veacului trecut, mai precis : de la Eminescu încoace, substantivul **azur,** supus fenomenului de „conversiune" gramaticală, — altfel spus : schimbîndu-și clasa morfologică — a devenit un **cuvînt nou,** adică un adjectiv : „din tainica pădure / Răsare luna mare cîmpiilor **azure" (Împărat și proletar).** Evident, aici **azure** este epitet cromatic al „cîmpiilor", adică al... cerului. Numirea — metaforică — a boltii cerești, a „tăriei", cu termeni ai realităților „Terrei" este un procedeu specific artei lui Eminescu, viziunii sale integratoare a lumii : „Trecut-ai cînd **ceru-i cîmpie senină" (Mortua est) ;** „văd nopți ce-ntind deasupră-mi **oceanele de stele" (Epigonii) ;** „stelele mari izvorăsc **pe albastrele lanuri ale cerului" (Sărmanul Dionis).** Cum ar spune **Goga : Pămînt și boltă se sărută !...**

„Conversiunea" substantivului **azur** în adjectiv, decisă de Eminescu, reapare la unul dintre cei mai înzestrați și mai rodnici — „întru cuvînt" — poeți ai epocii noastre : Tudor George („Ahoe", cum i se mai, gingaș, spune, după interjecția sa directă) : „Ca un atol, urcînd din ram în ram, / Din treaptă-n treaptă-aprinsele mărgeane, / Simții atunci cum mă încoronam / Victorios **pe-azurele oceane"** (Balade, EPL. 1969, p. 140). Altundeva, pelicanul din Cișmigiu (?) se visează „Sfruntînd **oceanele azure"** (ib. p. 17). Purtînd în sine sugestivitatea sonoră a unor vocale „polare", „azur" este un cuvînt cu care se poate „lucra" în poezie. Voiculescu : „Culeg **azur** și raze și roze de pe ramuri". Inspirată ideea a avut cine a scris **Azur** pe frontispiciul unei cunoscute întreprinderi timișorene, făcînd să coboare, în lumea tehnicii și a mașinilor, un binecuvîntat crîmpei de cer.

G. I. TOHĂNEANU

„cîntarea României"

EXPOZIȚIE DE RELIEFURI ÎN CEARĂ

Anul trecut, vorbind despre expoziția lui SIMION COSMA, îmi exprimam convingerea că, oarecum modesta ceară, după ce i s-au găsit virtuți noi, va fi altfel prețuită. Tot cu acel prilej, Nichita Stănescu scria în „Tribuna" : **„În cazul lui Simion Cosma, originalitatea lui debordantă nu ne sperie și nu ne încuie mintea. Ne vom uita cu spirit deschis la obiectele sale și neîntîrziind să le judecăm fie drept picturi, fie ca basoreliefuri sau fie, mai degrabă, transparențe în relief, ne vom mira, cu bucurie estetică, de cît de tare natura poate să imite lucrările".**

Și, iată, acum, artistul ne înfățișează alte plăsmuiri în ceară și numărul celor care au învățat să prețuiască altfel și chiar să iubească această materie (însuflețită de flacăra talentului) a crescut. În holul teatrului din Arad, cei veniți să vadă spectacolele lunii ianuarie s-au bucurat mai întîi de poezia acestor „reliefuri" care poartă nume ca **„Basm"** (misterioase ninsori, din învîrtejirea albului iscîndu-se acel „a fost odată..."), ori **„Februarie"** (un copac-simboi peste care ninge blînd, fulgii plutind într-un spațiu cu claritate de cristal), ori **„Muzica"** (unde orga sîngerie amintește de o lucrare mai veche, **„Concert de muzică de Bach"** — era și acolo o orgă și o înălțare de aripi vaste, atotcuprinzătoare, numai că se întîmpla o purificare în alb și, amintind încă de faptul că la vernisaj orchestra de muzică de cameră a Filarmonicii din Arad, sub bagheta lui Eliodor Rău, ne-a dăruit un moment de elevată emoție artistică purtînd semnul, de data aceasta, al lui Corelli). Sau **„Lumină"** și **„Brîndușe"** (acum cînd, însfîrșit, s-au întors zăpezile de altădată, ne grăbim să visăm primăvara !) și **„Întoarcerea poetului de la Muză"** (iarăși amintind seara aceea a vernisajului, cînd sonetele lui Alexandru Banciu s-au adăugat la împlinirea unui adevărat eveniment artistic arădean).

Întitulîndu-și una din lucrări **„Cîntare României"**, Simion Cosma își mărturisește, dincolo de aleasa-i sensibilitate poetică, și o gîndire adînc patriotică.

Florin BĂNESCU

muzică

ÎN PRAGUL CONCERTULUI DIN CAPITALĂ

Vioara lui **Dragoș Cocora** rămîne o constanță valorică. Ea cucerește înainte de toate prin tonul vibrant, prin acel patos deschis întotdeauna tumultului romantic. Partitura lui **D. Bughici, „Poemul primăverii"**, prezentată în primă audiție, aduce florul, avîntul acelei vîrste care e tinerețea. Întreaga lucrare respiră această atmosferă adiacentă vîrstei elanurilor generoase, bucuriei de a visa, de a crede în frumusețea vieții. Apreciabil reliefată de protagonistul **Poemului primăverii,** tocmai această migrație afectivă, pusă constant sub zodia unui distinct optimism și realizată printr-un sumum de calități, din care am distinge, în afara sensibilității, frumusețea rezolvării cadențelor, infiltrate de o serie de dificultăți. În același concert, pianista **Ilinca Dumitrescu** a evoluat pe parcursul Concertului de Grieg cu o anumită sobrietate, emancipînd o concepție interpretativă modernă, ce a obiectivat, lucid, edificiul arhitectonic al lucrării în toate detaliile sale. Transpare din cîntul său o siguranță tehnică, rod al contactului nemijlocit cu ilustri pedagogi ai claviaturii sovietice. Un concert împlinit, semnat de artistul emerit, **Nicolae Boboc.**

În concertul următor, am audiat, ca într-o ultimă verificare, concertul pe care Filarmonica „Banatul" urmează să-l susțină peste cîteva zile la București. Sub bagheta dirijorului **Karol Anbild** (Polonia), am audiat **Uvertura „Baika"** de **Moniusko,** ctitorul genului de operă polonez. Uvertura pune în valoare, optim, capacitățile unei orchestre, atît ca plenitudine sonoră, cît și ca disponibilități individuale, între care cel al coardelor se impune între cele mai rezolvate. Gestul dirijorului este ferm, dinamic, impunînd varietății de tempi, logica unei virtuale narațiuni, confabulînd cu har o poveste verosimilă și atașabilă unui programatism dacă nu declarat, intuit constient în subsidiar. O muzică de mare strălucire, evocatoarea unui specific polonez, interpretată la o dimensiune care realmente a entuziasmat. Pe parcursul **Simfoniei I** de **Ceaikovski.** Rudolf Anbild își diversifică paleta expresivă, în special pe parcursul secțiunii a II-a, conducînd spre zone de confesiune lirică, elaborate cu minuția unui dirijor versat, ce îmbină experiența cu o solidă cultură de specialitate. Zonele de forță și lumină ale părților extreme, supletea valsului din scherzo conving că ne aflăm în fața unui opus simfonic captivant și pe nedrept ignorat de exclusivista programare doar a ultimelor trei simfonii ale lui Ceaikovski.

Ioana Mogoș — flaut și **Stela Dinulescu** — harpă și-au susținut partitura solistică a **Concertului de Mozart** cu o dezinvoltură firească în fața unui opus care pune dificultăți doar de ordinul muzicalității și al exigenței stilistice. Lucrarea în sine este destul de lungă, de puțin variată și poate nu cea mai oportună, în contextul programului prezentat.

Doru MURGU

cenaclu

Vom începe prin a relua un citat dintr-un referat al scriitorului **Laurențiu Cerneț,** citat care n-a mai încăput în cronica de cenaclu de acum o săptămînă : „... Cronicile literare publicate în anul trecut — 1978 — de către criticii noștri literari în revistele literare și de cultură au avut ca obiect **17 la sută cărți de proză** (inclusiv jurnale de călătorie și memorii), **28 la sută cărți de poezie și 55 la sută cărți de critică și istorie literară...**" Nu sînt niște date statistice uluitoare însă nici prea comode. Oricum, dacă în urmă cu o săptămînă, aceste date se „lipeau" cu maliție de „filmul" ședinței **Cenaclului Asociației scriitorilor și al revistei Orizont,** vis-a-vis de ședința din 23 ianuarie a. c., cînd nu a luat cuvîntul nici un critic de specialitate, aceleași date vin ca o confirmare a unui fapt. Să nu se creadă că, în absența criticilor, ședința a fost ratată, nici vorbă. Ideile vehiculate, analiza făcută la obiect și exprimată mai la îndemîna auditoriului și chiar a creatorului de poezie a fost însă făcută doar de către confrații întru scris. Nu a lipsit rigoarea, luciditatea sau buna intenție, nu au lipsit spiritul elevat, criteriile valorice, dar, cum era și firesc poate, într-un mediu numai de artiști, nu au lipsit nici subiectivismul și condescendența. Era, deci este necesară (și pentru aceasta facem apel aici, acum) prezența criticului, balanța cuvîntului său în analiza oricăror lucrări literare ; este necesară detașarea „științifică" de lucrare pentru a putea departaja valoarea de non-valoare, este nevole mereu de cîte un „portret-robot" sec și rece față de care să ne raportăm, altminteri, criteriile criticii ne sînt tare la îndemînă și încă prea aproape de noi pentru a nu le amalgama cu cele ale „sufletului de artist".

În ședința de marți, 23 ianuarie poetul reșițean **Ion George Șeitan** a citit un grupaj de poeme. Referent **Vasile Versavia.** Au luat cuvîntul : **Ion Arieșanu, Marcel Turcu, Petru Novac Dolângă, Laurențiu Cerneț, Aurel Turcuș, Florica Nubert, Sofia Arcan, Petru Ilieșu, Constantin Strungă.** Ședința a fost condusă de **Anghel Dumbrăveanu.**

Săptămîna viitoare, **Marian Drumur** va citi proză.

Matei ITTU

panoramic

MANIFESTĂRI DEDICATE UNIRII. La Adunarea festivă din Timișoara, în prezența unui numeros auditoriu, cuvîntul introductiv a fost rostit de către tovarășul **Radu Băian,** prim-secretar al Comitetului municipal de partid Timișoara, președintele Comitetului executiv al Consiliului popular municipal. Tovarășul **Iordache Marin,** secretar al Comitetului județean de partid a vorbit în continuare despre importanța acestui moment în istoria patriei. Participanții la manifestare au adresat o telegramă Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU. ● La Cabinetul județean Timiș pentru activitatea ideologică și politico-educativă a avut loc un simpozion sub egida Comitetului județean de cultură și educație socialistă și a Muzeului Banatului. ● Liceul industrial nr. 9 a fost gazda unui Simpozion în cadrul căruia a vorbit prof. dr. Gheorghe Șora. ● Inspectoratul județean al Ministerului de Interne a susținut la Casa de cultură a studenților un simpozion urmat de programul artistic „Pe tricolor e scris Unire". ● La Biblioteca județeană, în cadrul Salonului literar-științific, un simpozion cu contribuția prof. Ilie Istodorescu, Radu Păiușan, lect. univ. Deliu Petrolu, un montaj literar, o expunere a prof. dr. Eugen Todoran, un recital de versuri cu actori ai Naționalului nostru. ● Muzeul Banatului, deschide o expoziție în sala Arhivelor statului. ● Se apropie „Luna cărții la sate", însă șezătorile scriitorilor nu se desfășoară doar cu „caracter de campanie" ; recent la Comloșul-Mare au fost Ion Arieșanu, Ion Dumitru Teodorescu, Damian Ureche, Iosif Costinaș, Dorian Grozdan. Mîine redactorii revistei noastre se vor întîlni cu publicul lugojean în sala Casei de cultură a municipiului. ● APARIȚII : Într-o frumoasă prezentare grafică, romanul lui Ion Arieșanu „O complicată stare de fericire" a apărut în R. S. Cehoslovacă în traducerea Milutei Bogonova. ● RADIO TIMIȘOARA ; emisiune literară dedicată Unirii. Am reținut versurile poetului Aurel Turcuș. Săptămîna viitoare aceeași emisiune se va dedica cenaciștilor jimbolieni. ● „Viorile cetății" a apărut. Este o plachetă de versuri a membrilor cenaclului lugojean „I. P. Bănățeanul". Dintre semnatari, Ion Borangic, Constantin Buiciuc, Dănuț Diaconescu, Alexandru Doroghi, Monica Rohan, Mihai Moraru, Petronella Sîrbu, Ion Subțire. O plachetă elegantă. ● Cenaclul „Ars poetica" a dezbătut poeziile Silviei C. Negru.

sport

GHEORGHE LIMONA...

...și-a pus fluieru-n cui de vreo patru ani, meciul de adio al marelui nostru arbitru avînd loc la Timișoara, într-o ultimă etapă, „Poli" și Olimpia, scor 2—0. Acum, nea Gică — știut așa de toți cei ce se mișcă prin fotbalul românesc — a rămas economist în Ministerul Comerțului Interior și a devenit, în timpul liber, membru în Biroul Colegiului central de arbitraj și președinte al Comisiei de disciplină pentru probleme de arbitraj. În suita colocviilor — „Orizont", stăm de vorbă, adică îl întreb și îmi răspunde. **Cum se vede fotbalul din tribună ?** Îl trăiesc ca pe gazon, cu bucurie, dar cu un ochi mai critic. Observ mai ales deciziile și greșelile arbitrilor. Pot să mă și amuz, dar sînt trup și suflet alături de ei. Noi, la Comisie, nu judecăm cazuri, ci maniere de a arbitra. **Încintător pentru timișoreni, care au cam pățit-o în toamna trecută... Ce e un arbitru ? — că să punem un semn de întrebare și nu, încă, un punct la durerile mai vechi.** Nu știu ce-i un arbitru, decît că trebule să fie un cetățean modest și virtuos, să aplice regulamentul, să fie onest. **Avem asemenea „incoruptibili" ?** Cum nu ?! Ca părere personală, iată o ordine valorică : C. Dinulescu, S. Drăgulici, Otto Anderco, Ioan Rus, Octavian Șteng, Nicolae Rainea, C. Jurja, I. Igna, V. Tătar, C. Teodorescu și alții. **Știu că ați scris o carte...** „Fluier final", așa se cheamă ; e despre Limona, omul și arbitrul. Apare la **Junimea,** nu numai pentru că Mircea Radu Iacoban este directorul editurii. Am însă o surpriză. **Vă rog s-o destăinuiți.** Lansarea cărții o doresc la Timișoara, unde mi-am încheiat cariera, iar publicul mi-a făcut o retragere emoționantă, pînă la lacrimi. **Acum vă trădez : cunoașteți Timișoara** ... ca Săcălazul, unde am trăit cîțiva ani, după război. Dar ia spune : ce-i cu „Poli" ?! **Pardon, eu vă întreb.** Ce păcat că s-a trezit abia în finalul turului ! E nevoie, cred, de mai multă ambiție, de dăruire, de tinerețe, de efort. Pentru retur, antrenorii și jucătorii să muncească serios, iar „Poli" să redevină o echipă solidă, nu codașă, ceea ce ar trezi și interesul publicului care a cam uitat că un meci are 90 de minute, de suișuri și coborîșuri. Unde e galeria de altădată ?! Nu-mi răspunzi ! **Nu mai criticați. Lăudați cîțiva fotbaliști, spre împăcare.** Vai, nu numai de aceea. Îi admir pe Dembrovschi, o personalitate a fotbalului românesc, pe Păltinișan, un fundaș de marcă ; șanse mari are tînărul Nadu. **Alteeva ?** Scrie clar : eu, Gheorghe Limona, sînt convins că, datorită valorii lotului, datorită condițiilor create de club, de oraș, de organele locale, „Poli" va rămîne în Divizia A, adică acolo unde merită. Atît, deocamdată. **Mulțumesc, nea Gică, și pe curînd, cu promisul „Fluier final".**

Teodor BULZA

AUREL CHERLEA

CRAI NOU

Am poposit pe cîmpul pustiu şi mohorît...
De noapte mi-era teamă, de zi mi-era urît.

Amurgul zămislea visarea prefăcută:
Un gust amar şi greu ca zeama de cucută.

În rătăcirea nopţii săracă, fără har,
Am prins că zodiacul îmi stă potrivnic iar

De m-am trezit deoparte, cu capul aplecat,
A fost că poate-ndemnul din mine a plecat.

Şi stelele subţiri mai licăreau, firave;
Tîrziu, din miazănoapte, băteau orele grave.

Am dat să caut cheia, intrarea s-o descui
Şi scara tăinuită s-o dibui, să o sui.

Povaţa o uitasem, cum şi-ncotro s-apuc...
Încet să mă apropii sau grabnic să mă duc?

Am zăbovit o clipă, privind spre luna nouă,
Ca să-i cuprind tăria cu braţele-amîndouă.

PE MALUL STIXULUI

Lasă-mi măcar o umbră de loc
În albia braţelor tale de iarbă,
Să-mi culc umbletul
Ros de măselele drumului.
Mi-a amuţit şi gura – lacăt ruginit –
Izbită de buturugile tăcerii
Şi biruită de inorog...
S-a lăsat mîna dreaptă în jos,
Ca o cumpănă bolnavă de apă.
Răni s-au ivit pe grumazul meu
Pe care ţi-ai lăsat cîndva
Urmele degetelor subţiri de iederă.
Numai pomul mortului, bine oblojit
În scutecele lui de rumeguş,
Priveghează, ca o sperietoare de ciori,
Pîntecele costeliv al cîmpiei.
Cum voi arăta, atunci,
Cu vîntul de mînă?
Va fi o iarnă lungă şi grea...

TABLA DE MATERII

Am răscolit adîncuri şi am umblat pe mări,
Am scormonit cenuşa, am rupt din depărtări,
Am căutat prin munţi, am cercetat şi bolta:
Tristeţea m-a ajuns, apoi încet revolta...

Am rătăcit cu vîntul prin codrii mari de pini,
Am strîns pe frunte lauri, am sîngerat de spini,
Cu aripa şi pasul uscatul l-am cuprins,
Dar glodul sterp, de talpă, nevolnic tot s-a prins.

Tărîmurile toate din faţă mi s-au şters
Cu zările în patru ce ţin de univers.
Doar noaptea-şi tăinuia luminile de rouă,
Lăsînd să treacă greu un colţ de lună nouă.

Apoi s-a stins ca boarea şi s-a pierdut de tot,
De cînd i-adulmec urma nici timpul nu-l socot.
Şi m-a cuprins din nou aceeaşi veche boală...
Cînd la-nceput umblam desculţ şi-n pielea goală.

ION DUMITRU TEODORESCU • AGALE, SPRE CUIB

...aşa că Erik al meu – povesteşte doctorul – şi spun „al meu" deoarece mi-a fost pacient, ei bine, dezertează, pentru el războiul s-a terminat, nu mai are ce face, nu mai vrea să lupte pentru..., nu vrea să moară, ascultă de propriul lui instinct de conservare şi dezertează. Are o mamă în Germania, tată, fraţi, surori – la care vrea să ajungă. Îşi aminteşte de facultatea de ştiinţe din..., unde fusese student, de unde-l umflaseră – l-au luat, l-au echipat şi l-au trimis în România să păzească, împreună cu un prieten, rafinăriile de petrol de la... N-a tras, deci, în tot cursul războiului nici un glonte, se consideră absolvit de orice vină, liber în faţa propriei sale conştiinţe, liber să poată lua hotărîri. Îl despart de front cîteva sute de kilometri, un spaţiu neutru, un spaţiu al speranţei pentru Erik. Trăi zile de nesiguranţă, nu o putea porni, totuşi, singur la drum, cui să-i vorbească de planul său? E într-o situaţie disperată, pămîntul îi arde sub picioare, de pretutindeni poate veni moartea, pînă şi aerul pe care-l respiră miroase a duşmănie, a răzbunare şi-a moarte – dar el vrea să trăiască, Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, de ce m-ai lăsat? – dar nu va mai fi nici un Dumnezeu care să-l audă; singur, în spaţiul de crimă şi moarte adus de ai săi, provocat şi întreţinut de propriii săi conaţionali... Va încerca să-şi explice, să justifice fapte ce nu pot fi explicate şi nici justificate. Va cobori, deci, în trecut, îşi va reaminti, îşi va reprezenta viaţa de dinainte..., trecutul, deodată, cu tot ceea ce reprezenta el: **Fordul** său, tip 1925, decapotabil, blonda sa iubită, fiică a cofetarului din colţul străzii – ridicată într-o noapte împreună cu ai săi, transportată şi gazată, după cum va afla mult mai tîrziu, peste ani şi ani; cei cîţiva prieteni alături de care cînta, la corn englezesc, în orchestra simfonică studenţească; oraşul mic dar curat, cu cîteva monumente ecvestre, vespasiana din centru, urîta fîntînă cu amoraşi, foişorul din parc în care cînta, de două ori pe săptămînă, fanfara primăriei; un rîu vesel tăia oraşul în două, pe o colină era Universitatea, în partea sudică funcţiona o fabrică de nasturi şi bretele, o fabrică de portelanuri...

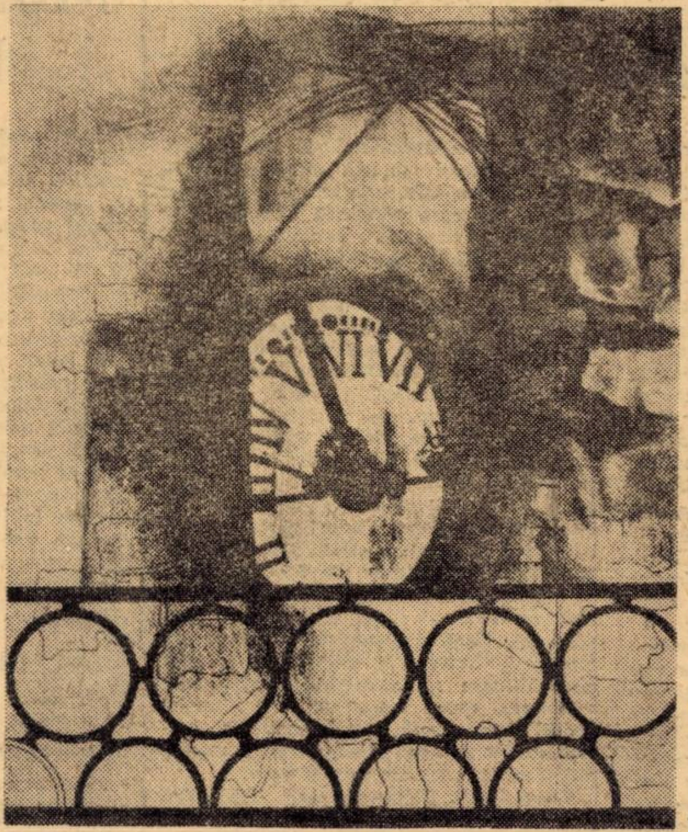

CONSTANTIN CATARGIU: „Să mă măsor cu timpul"

Veni vremea cînd studenţii, o parte din ei, deveniră turbulenţi – Erik B se ţinu deoparte, înclinat cum era, mai curînd să pună ordine în propriile-i sentimente decît să contribuie la stabilirea unei noi ordini în Europa. Asistă deci, umilit, la maltratarea unor colegi, la devastarea unor magazine – disciplina sa interioară nu-i îngăduia nici un exces; oroarea de violenţă mergea la el atît de departe încît suferea fizic, stomacul i se contracta, – era terorizat, îl apuca frica. Mama şi tatăl său – farmacişti – cînd nu plîngeau, blestemau, afirmau că lumea nu mai are decenţă, că s-a întors la starea de barbarie iniţială – iar el, Erik B, dispărea tot mai des de-acasă la volanul maşinii sale împreună cu blonda sa cofetăreasă, s-ar fi zis că amîndoi fug de ceva complicat şi periculos în acelaşi timp – o ameninţare pe care abia o intuiau plutea în aer. Golul din jurul său se lărgea, prietenii îl părăsiră, rămase singur...

– Dau toate aceste detalii – continuă doctorul Volosievici – pentru a vă face o imagine cît de cît clară asupra eroului povestirii mele, pentru a-i putea înţelege acţiunile viitoare. Aşadar, să revin la zilele şi la nopţile lui de incertitudine şi chin cînd Erik B se pregătea să dezerteze, să fugă, cînd s-a găsit la prima lui, în definitiv, aventură esenţială...

Trebuie să adaug că, după vreo patru ani petrecuţi în ţară, vorbea foarte bine româneşte, nu ţi-ai fi putut da seama de... Avea o amantă, din două nopţi una şi-o petrecea la ea, fostă balerină, acum în „refacere", cum îi plăcea să spună. Era, se-nţelege, mulţumit de „vivandiera" lui, mereu cu sentimentul zădărniciei în el – deşertăciunea deşertăciunilor – dar, ciudat, zi de zi se ataşa tot mai mult de fiinţa aceea al cărei nume nici ea însăşi nu şi-l mai amintea... Numai că, întîmplător, într-o seară, neanunţat, vine la ea şi-o găseşte în pat cu camaradul său, Horst; lumea lui micuţă, fragilă, de speranţe se prăbuşeşte; în timp ce se bat, balerina stă goală între pernele patului şi-i priveşte vag amuzată; se porneşte alarma, o explozie sparge geamurile; la lumina flăcărilor, Erik B şi Horst aleargă; cineva trage o rafală de mitralieră, gloanţele piuie pe lîngă ei, parcă i-ar căuta...

Ne găsim în noaptea de 23 August 1944, puţin după miezul nopţii.

În zori, Erik B şi Horst se reîntorc la balerină.

– Aţi venit să continuaţi bătaia?, îi întreabă ea.

Erik B dezbracă uniforma, îmbracă un costum de haine de o culoare deschisă; e brunet, uscăţiv, arată foarte elegant – se admiră în oglindă. Balerina intră la proprietari, zăboveşte cam mult, Horst ţine, îndreptat prin uşa întredeschisă pistolul automat. În sfîrşit, fata reveni cu un costum de haine cam ponosit, dar pe măsură. În timp ce Horst se îmbracă, ea se agaţă de gîtul lui şi-l sărută. „Proasto", spune Horst cu dezgust, o bate cu palma peste fund. În uşă, la lumina albăstrie a zorilor, Erik B îi ia obrajii între palme şi o sărută lung pe gură; este, se-nţelege, emoţionat.

„Din clipa asta sîntem dezertori", spune el în germană.

„Nu, spune Horst, eram încă din ziua în care ne-au umflat ăştia şi ne-au băgat în porcăria lor de armată şi de...".

Erik B se arată nedumerit.

Următoarele două sau trei luni cei doi fugari străbat munţii. Au ceva bani dar se feresc să intre în localităţi, se feresc de drumurile umblate, de nemţii care mişună întărîtaţi, de localnici, totul le este duşman. Deseori dorm sub cerul liber, se hrănesc cu rădăcini, caută locuinţe izolate, aşteaptă să vină noaptea şi abia atunci pătrund în bucătării, în grajduri, în coteţe... [illegible] mînă foamea şi frica – frica de trupele care se apropie, de cele din faţa lor: prizonieratul în cel mai bun caz sau execuţia fără judecată – n-au de ales. Suferă îngrozitor de frig, de foame, de lipsa oricărei îngrijiri corporale, hainele s-au sfîşiat, ghetele s-au rupt, sînt murdari, cu bărbi mari – două animale hăituite. „Aşa nu se mai poate", spune Erik B.

„Treaba ta", spune Horst, se întoarce, pleacă, se despart, intră în desişul pădurii – în timp ce pe şosea o coloană motorizată românească opreşte pentru odihna de noapte...

– Trebuie să vă daţi seama, trebuie să vă imaginaţi: Erik B, rămas singur, în aşteptare, chinuit de temeri şi îndoieli; din desişul pădurii vede camioanele oprite pe şosea, vine pînă la el mirosul mîncării, aude rumoarea vocilor, apoi totul se potoleşte, oamenii intră sub prelatele camioanelor, le poate presupune somnul agitat, chinuit, pe băncile tari... Începe o ploaie rece, măruntă, persistentă care-l udă pînă la piele, tremură tot, are febră, îl bîntuie..., curînd îşi va pierde cunoştinţa, va aluneca spre şosea de unde...

Se trezeşte într-un pat de campanie care miroase a dezinfectante; la lumina slabă a becului de veghe măsoară rapid, din priviri, încăperea: în stînga e un pat în care geme un bărbat; în dreapta sa, alt pat, liber; prin geamul uşii dînd spre coridor, vopsit, vede o umbră care se mişcă – cele două ferestre au gratii.

Erik B coboară din pat. Nu mai are febră dar e slăbit. Cămaşa lungă cu care e îmbrăcat îi reaminteşte, brusc, de copilărie: o imagine de demult, cu un copil cam bolnăvicios, mîngîiat pe frunte de mîna mamei, un bec mic luminînd încăperea..., Erik B este emoţionat. Bea apă şi se reîntoarce în pat, imaginea se pierde, o uită, altceva îl preocupă acum: condiţia sa de prizonier care-l fereşte de moarte – numai că viitorul e nesigur...

Dar bărbatul de alături a reînceput să geamă, să horcăie, nimic nu-l mai poate salva. Cu paharul în mînă, Erik B se apleacă peste muribund; cînd îi duce paharul la gură, vede un portmoneu aproape ieşit de sub pernă. Fără ca măcar să-şi dea seama, instinctiv, îl ia şi-l strecoară sub propria sa saltea; în încăpere intră, aproape imediat, sergentul a cărui umbră o văzuse pe geam.

„De ce nu eşti în pat?", îl întreabă brutal.

Erik B explică; îi dă apă omului de alături, care deschide ochii, îl priveşte atent, ca apoi, după un lung tremur sau spasm, să încremenească. Erik B îi coboară pleoapele, izbucneşte în plîns.

„Ce te-a găsit?", îl întreabă, uimit, sergentul,

dar Erik B nu-i răspunde, plînge, s-a şi văzut în locul..., şi-a închipuit acum..., îşi plînge tinereţea irosită, soarta sa de fugar – şi în chiar clipa aceea se hotărăşte, totul se petrece atît de repede încît îi va fi imposibil, mai tîrziu să-şi dea seama ce anume ţine de realitate şi ce de ficţiuni, de închipuire.

Plînge – şi plîngînd se apropie de sergent, întinde mîna aproape paşnic, aproape ca într-o înţelegere, ia arma – sergentul îl priveşte prostit. „Dezbracă-te", spune Erik B, ştergîndu-şi lacrimile. „Ai auzit bine, dezbracă-te" – după care îl întinde pe sergent în pat, îl leagă cu un cearceaf, „Iartă-mă",

CONSTANTIN CATARGIU: „Contraste"

spune cînd îi pune căluşul în gură.

Dispare în noapte. De-acum, Erik B se va numi Vlaicu Gheorghe şi sub acest nume...

Pentru cîteva luni i se pierde urma; la o razie militară în O. este arestat dar, în drum spre Comenduire, reuşeşte să fugă; trag după el, este rănit în piciorul drept...

Urmează un gol de trei ani în biografia sa, ani tulburi pentru Vlaicu Gheorghe. Ţine un atelier de reparaţii auto, este blînd, afabil, îndatoritor. Mai tîrziu, toţi, dar absolut toţi care l-au cunoscut vor declara – inclusiv frumoasa sa soţie – îl vor descrie deci ca pe un om, cum am mai spus, liniştit, fără vicii, într-un cuvînt, omul în care te poţi încrede, pe care te poţi sprijini la necaz, nici chiar propria sa soţie nu ştia..., îl credea venit din Bucovina, o victimă a vremurilor de război, fără rude, ucise se vede.

Prin anii '50–'51, îl găsim în T unde s-a mutat cu familia (are deja doi copii, un băiat şi o fată), se angajează la o întreprindere de transporturi auto proaspăt înfiinţată. Munceşte cu îndîrjire – e mecanic – cîştigă bine, toată lumea e mulţumită, treptat, temerile sale încep să dispară; devine tot mai îndrăzneţ, nici el singur nu-şi dă seama ce se petrece cu sine, nevoile întreprinderii sînt şi ale sale, este unul dintre cei mai buni mecanici, un om căruia dezordinea, haosul îi repugnă organic, dăruit acum cu totul muncii sale, colectivului din care face parte: un om integru pe care te poţi baza. De la realitate la ficţiune (renume) nu-i decît un pas, Vlaicu Gheorghe este recompensat, dat ca exemplu, promovat – el se sperie, dar, de-acum, reputaţia sa este bine stabilită, devine, după şeful autobazei, omul căruia i se pot adresa cu încredere cei peste trei sute de şoferi... Neliniştea sa creşte, vrea să-şi dea demisia, nimeni nu pricepe ce se întîmplă cu el. I se oferă un concediu la munte, cînd se întoarce oarecum liniştit află că, în unanimitate, a fost ales într-o importantă muncă obştească. Izbucneşte în rîs, boala sa de nervi, deja declarată, se agravează, are un comportament ciudat, tovarăşii săi de muncă sînt nedumeriţi. Declară, în diverse împrejurări, că a făcut parte din armata nazistă, că e un fugar care se ascunde sub un nume fals, etc., etc. În discuţia pe care o are cu şeful unităţii – „de ce trebuie să minţi ca să te sustragi muncii?" – are un moment de frică, de teroare, acceptă situaţia dată, se gîndeşte – a cîta oară? – că n-a făcut rău nimănui, că e un om cinstit, că are o familie de care trebuie să aibă grijă şi că, în definitiv, singurul lui loc sub soare este aici, în această ţară care l-a ocrotit, vezi bine şi în acest oraş, alături de propria sa nevastă şi alături de copiii săi şi alături de aceşti oameni care cred în el dar pe care îi minte – îi este frică, nu poate declara autorităţilor adevărul.

Munceşte deci ca şi înainte, este trimis la un curs, nu se poate împotrivi. Apoi totul se petrece ca în vis: şcoala, noua funcţie care-l absoarbe, dăruirea pînă la epuizare ca şi cum prin munca, cinstea şi loialitatea sa de acum ar putea şterge...

Dar totul durează foarte puţin, urmează prăbuşirea: îl va reîntîlni pe Horst; ştie, deodată, că totul s-a terminat, că cercul vieţii sale s-a închis, îşi dă seama, gîndeşte că tot ce-a făptuit, pînă acum este minciună, nu, nu munca sa, dar propria sa identitate, prelungirea în neființă a existenţei omului căruia i-a sustras actele, el însuşi acum un mort încă în viaţă, ce se mai poate face cu un cadavru decît... Părăseşte tulburat sala cinematografului unde l-a reîntîlnit pe Horst, refuză să-i vorbească, se aşteaptă la o vizită – ajunge!

„Ajunge!", spune, dar mai are cîteva lucruri de făcut. Cumpără pe numele soţiei un apartament, îşi mută familia – apoi scrie acasă, la vechea adresă, le spune că fiul lor trăieşte şi că orice informaţii le vor putea obţine de la numitul Vlaicu Gheorghe, din strada... Urmează aşteptarea, scrisorile mamei de o dureroasă bucurie, citeşte rîndurile ei incoerente, zăpăcite de bucuria de a-l şti în viaţă... Nu răspunde. În cele din urmă, bătrînica în negru care-i sună la uşă..., soţia sa care nu pricepe nimic – liniştea lui...

DUMITRU TITUS POPA

ASTFEL VĂZUT

Cu ce-mi pot fi chiar mie însumi semn
Că toate sînt în ordinea firească;
Acestui trup de jertfă şi oarecum solemn
Pe care l-am rugat să mă trăiască.

Cît pot cuprinde şi cînd ştiu că pot
Te-ntreb, slăvită maică întrebare,
Căci iată trec tăcut cu viaţa mea cu tot
Şi n-am gustat din pîine şi din sare.

Merg şi aştept – un fel deosebit
De-a mă-ntîlni cu cel în care stărui
Pe care îl cinstesc cu întregul răsărit
Şi îl umbresc cu tot ce-aş vrea să-i dărui.

Pe umbra feţei sale chipul meu
Cînd luminează o secundă, două...
Astfel văzut să nu-mi mai fie greu
La trecătorile spre ziua (totuşi) nouă.

În Transilvania voiam să spun – în noi.
Acasă lîngă vatră (o, maica mea anume!)
Cînd am plecat, cînd voi fi înapoi?
O, lume, lume. Lume lume lume...

LANURI DE GRÎU

Lanuri de grîu
Mari lanuri de grîu în bărăgane
Pe dealuri în văi
Peste tot un echilibru torid.
Alături de tine
Vara va ţine pînă tîrziu.
Şi macii roşii în lanuri
Crîmpeie parcă de laur regal
În oceanul de aur
Oarecum arămiu...
Atunci cînd treceam alături de mama
Spre locul nostru la capăt de deal
Cu seceri pe umeri
(Oho! „cu seceri la brîu")
Dimineaţa în zori
Hrană-n crepuscul eram amîndoi – acum îmi dau seama.

Şi totuşi
A învăţa să culegi roadele
Pe fiecare în parte după cum e menit fiecăreia.
Să mîngîi fructul rotund în palmele calde
Holda s-o alegi în mănunchi
Stranii răcori să te zvînte şi să te scalde
De parcă tu eşti fructul împlinitor
De anume mîna fără prihană cules...
A învăţa să culegi roadele
Cum ai culege viaţa din moarte dintr-o holdă de neînţeles.

GEO GALETARU

GRAIUL

Tremură-n lume graiul, păstoru-acesta blînd,
Albinele îl poartă cu mierea prin văzduhuri,
Şi-un vînt îl poticneşte uşor, din cînd în cînd,
Şi şerpii îl dezmiardă, şi îl respiră duhuri;
Cît pacea sapă cuiburi şi lacrimi nu mai sînt
Decît a semn de nuntă miresei din pridvor,
El e un fulger sacru, ce suie din pămînt,
În cer să tălmăcească iubirea-ntr-un izvor;
Sămînţa lină curgă-i în albii pînă-n veac,
Cît mai rămîn sub vetre bătrînii albi şi buni,
Cît pruncii-i sorb mireasma şi de uimire tac
Simţind în cercul gurii cum viscolesc minuni...

AVEM AICI

O, ninge peste lume, şi doar aici e bine,
mireasmă-i veşnicia cu numele de ţară...
Cît sînt părinţi pe dealuri şi rouă pe coline,
avem aici o rană care să ne mai doară...
Cît munţii leagă lutul de tremurul ceresc
şi-n tulnice coboară sămînţa de lumină,
cît pruncii, preacuraţi, la sînul mumei cresc
şi-un schit adună mirii sub aură senină...
O, ninge peste lume, şi-i o ninsoare sfîntă,
şi-o linişte se lasă din turla ei fierbinte...
Cît sînt stejari în codri şi mierle care cîntă,
avem aici o casă, un frate, un părinte...

televiziune

DUMINICĂ, 28 ianuarie

8,00 Gimnastica la domiciliu. 8,15 Tot înainte! 9,10 Şoimii patriei. 9,20 Cărţile junglei. 9,45 Pentru căminul dumneavoastră. 10,00 Viaţa satului. 11,15 De strajă patriei. 13,15 Telex. 13,20 Album duminical. Ninge pe portativ. 14,20 Desene animate. 14,45 Drumuri europene. 15,40 Tenis Magazin. 16,40 Micul ecran pentru cei mici. O întîmplare cu... tîlc. 17,00 Will Shakespeare. 17,50 Handbal masculin: Dinamo Bucureşti — Calpisa Alicante în „Cupa Campionilor Europeni". În pauză — 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Reportaj de scriitor. 19,35 De toate pentru toţi. Spectacol de varietăţi 20,25 Film artistic. Agonie şi extaz. Premieră TV. Coproducţie americano-italiană. 22,30 Telejurnal. Sport.

LUNI, 29 ianuarie

16,00 Telex. 16,05 Emisiune în limba maghiară. 19,05 Versuri în lectura autorilor. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 Panoramic. 20,20 Putere fără glorie. 21,10 Mai aveţi o întrebare? Inteligenţa se naşte sau se formează? 21,40 Interpreţi ai cîntecului popular. 21,55 Cadran mondial. 22,15 Telejurnal.

MARŢI, 30 ianuarie

9,00 Teleşcoală. 10,00 Putere fără glorie (rel.). 10,55 Melodii lirice. 17,00 Telex. 17,05 Teleşcoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 Mult e dulce... 18,10 Din ţările socialiste. Reportaj filmat în R.P.D. Coreeană. 18,20 Lecţii TV pentru lucrătorii din agricultură. 18,45 Ansambluri corale muncitoreşti. Partidul e în inima noastră. 19,00 Învăţămîntul politico-ideologic. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 Anchetă TV. 20,20 Seară de teatru. Premieră TV. Maria şi copiii ei de Osvaldo Dragun. 22,05 Muzică uşoară. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 31 ianuarie

9,00 Teleşcoală. 10,00 Învăţămîntul politico-ideologic (rel.). 10,20 Antena vă aparţine. Spectacol prezentat de judeţul Olt. 11,25 Şoimii patriei (rel.). 11,35 Moment folcloric. 11,45 Cartea în conştiinţa socialistă. 17,00 Telex. 17,05 Teleşcoală. 17,25 Curs de limbă germană. 17,45 Tragerea pronoexpres. 17,55 Consultaţii medicale. 18,10 Învăţămînt —educaţie. 18,30 Tragerea de amortizare ADAS. 18,45 Telecronica pentru pionieri. 19,00 Festivalul naţional „Cîntarea României". Faza judeţeană — Maramureş. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 La ordinea zilei în economie. 20,00 Noi, femeile! 20,25 Telecinemateca. Ciclul Ecranizări după opere literare. Un cuib de nobili. Premieră TV. (sovietic). 22,15 Telejurnal.

JOI, 1 februarie

17,00 Telex. 17,05 Teleşcoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 Pentru timpul dv. liber vă recomandăm... 17,55 Consultaţii juridice. 18,15 Reportaj pe glob. Escală la Luxemburg. 18,35 Muzica în imagini. 19,05 Sindbad marinarul. 19,30 Telejurnal. 19,50 Reportaj TV. 20,10 Cîntecele mele. 20,20 Ora tineretului. 21,10 Gheţurile din ţara de foc. 21,45 Din şlagărele marelui şi micului ecran. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 2 februarie

9,00 Teleşcoală. 10,00 Telecinemateca (rel.). 11,50 Corespondenţii judeţeni transmit... 17,00 Telex. 17,05 Emisiune în limba germană. 19,00 Rezultatele tragerii loto. 19,05 La volan. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 Patru povestiri despre patru oameni. 20,10 Film artistic. Ţara îndepărtată. Premieră TV. (american). 21,45 Revista literar-artistică TV. 22,15 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 3 februarie

12,30 Telex. 12,35 Curs de limbă spaniolă. 12,55 Curs de limbă franceză. 13,15 Concert de prînz. 14,15 Un fapt văzut de aproape. 14,35 Melodii populare. 15,10 De 30 de ani. Veterinar în Bărăgan. 15,30 Agenda culturală. 16,00 Clubul tineretului. 17,00 Săptămîna politică internă şi internaţională 17,15 Anii de aur ai comediei. 18,15 Handbal masculin: Minaur Baia Mare — Huttenberg (R.F.G.) meci retur în „Cupa Cupelor". În pauză: baschet masculin: Steaua — Dinamo Bucureşti. 19,30 Telejurnal. 19,50 La ordinea zilei în economie. 20,00 Teleenciclopedia. 20,30 Film serial. Mînuitorii de bani. 21,20 „Fotografii la minut". 21,50 Telejurnal. Sport. 22,05 Melodii româneşti de ieri şi de azi.

marginalii

STRUGURII ACRI

Cînd nu-l împiedică prietenia sau afecţiunea, Proust este foarte aspru cu oamenii de lume, pe care-i vede „pătrunşi de prostia lor", o prostie nu tocmai simplă uneori, de vreme ce, paradoxal, poate lua şi chipul inteligenţei. Aşa se face că unii dintre ei „au dat-o pe inteligenţă (ont versé dans l'intelligence) şi, vai, nu ştiu cum se întîmplă, dar pentru oamenii de lume inteligenţa nu-i decît un multiplicator al prostiei". Încît, pînă la urmă, singurii suportabili sînt „cei care au avut destul spirit ca să rămînă proşti".

Dacă geniul n-ar fi un tiran mai puternic decît vanitatea, s-ar putea vorbi de eroismul lui Proust. Ca literat, el a avut îndrăzneala să radiografieze ţarele unor oameni care „nu-i apreciază pe literaţi decît dacă exprimă mentalitatea lor de oameni de lume" (în privinţa asta au fost serviţi!), cu toate că ambiţia lui, ca om, a fost să se ştie acceptat în cercul lor. Nu i-au lipsit prietenii aristocraţi, dar s-a simţit frustrat în relaţiile cu ei. Dincolo de portretul doar în aparenţă fără cheie al doamnei Straus din Pastiches et Mélanges, se întrezăreşte chiar Proust. Ar fi vrut şi el ca nobilii să se îngrămădească la uşa lui care ar fi rămas închisă, ostentativ şi revanşard.

L-a umilit probabil faptul că, dimpotrivă, el trebuia să-i cucerească, şi nici măcar numai cu farmecul său monden, ci şi trăgînd sfori pe ascuns. Dificultatea în această materie este că nimic nu-ţi vine de-a gata; trebuie să fii abil, cu atît mai abil cu cît dacă manevrezi la lumina zilei ţi se va spune snob. Vrei să-l ai la masa ta pe directorul ziarului „Le Figaro", al cărui sprijin îţi prinde bine căci ţi-ai propus să faci carieră literară? Îi vei da de înţeles că vor mai fi acolo conţi şi duci. Însă, atenţie! să nu fie prea evident că astfel vrei să-l atragi; oricît de gustoasă i s-ar părea nada, se va feri de ea. Prin urmare, vei strecura doar în treacăt, printre alte fleacuri, că domnul de Clermont-Tonnerre a acceptat invitaţia. Altminteri va prefera să-ţi spună că aristocraţii îl plictisesc.

Pe de altă parte, nici prea multă discreţie nu-i bună, nu duce al nimic. Totul e să găseşti calea ocolită, dar sigură, către ţel. Ţi-ar plăcea să fii invitat de doamna de Noailles? Ei bine, nu-ţi vei putea stăpîni entuziasmul cînd vor fi speranţe ca ceea ce spui să-i fie transmis. Vei înfrunta chiar şi gramatica la nevoie, ca să fie limpede că pentru tine poeta ducesă este fiinţa „cea mai perfectă" ce se poate închipui. Cînd frecventezi un nobil, de exemplu pe Alex. de Gabriac, faci să se afle că este o persoană spirituală şi fină. Altcum, nici nu te-ar interesa. Aduci vorba despre Pierre de Polignac numai ca să transmiţi un cuvînt amabil spus de acesta despre interlocutorul tău. Unde l-ai întîlnit? A, da! Mai deunăzi, la logodna prinţesei de Monaco. Dacă, prea fericit că-l cunoşti pe Gabriel de la Rochefoucauld, nu te-ai putut stăpîni să-l tot pomeneşti, va fi mai cuminte să te admonestezi singur, recunoscînd excesul, primejdia se va micşora. Şi, bineînţeles, îi vei dispreţui pe snobi. Decît să pătrundă unul în Academie, mai bine întîmple-se orice. Mai bine, de pildă, să-l aleagă pe prinţul d'Arenberg sau pe alt mare senior care n-a scris un rînd.

Aşa, din aproape în aproape, înfometatul se înalţă către ciorchini. Acri ciorchini, de rîndul acesta de-a binelea acri, dacă ne gîndim cîtă disproporţie, inversă decît aceea pe care, cu umilinţa prejudecăţii, şi-o închipuia, a existat între Proust şi cei pentru care, totuşi, uita şi de oboseală şi de boli.

Dar poate că prejudecata e altundeva, şi anume aici, în ce spun. Poate că ceea ce pare snobism este doar faţa văzută a unui adevăr: un mare portretist nu se va da în lături de la nimic, nici de la umilinţă, nici de la efort, ca să-şi poată aşeza şevaletul în unghiul de unde îşi priveşte cel mai bine modelul predilect. În schimb, nici nu-l va putea sili vreo putere să picteze altceva decît a văzut. Nici pe Goya şi nici pe Proust.

Livius CIOCÂRLIE

memento

Simbătă, 20 ianuarie 1979, a avut loc la sediul Asociației Scriitorilor din Timișoara, în prezența tovarășului Iordache Marin, secretar al Comitetului Județean Timiș al P.C.R., Gheorghe Iancu, șef de secție la Comitetul județean Timiș al P.C.R. și Dumitru Preda, președinte al Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă — Timiș, sărbătorirea scriitorilor Peter Barth, Constantin Miu-Lerca și Eugen Todoran, cu prilejul împlinirii vîrstei de 80, 70 și, respectiv, 60 de ani.

Festivitatea a fost deschisă de poetul Anghel Dumbrăveanu, secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara care, în cuvîntul omagial, a schițat un portret sentimental sărbătoriților. În continuare Cornel Ungureanu a vorbit despre istoricul literar Eugen Todoran, Mircea Șerbănescu despre poetul C. Miu-Lerca iar Andrei A. Lillin despre poetul și prozatorul Peter Barth. După cuvîntul de răspuns al sărbătoriților a vorbit tovarășul Iordache Marin secretar al Comitetului Județean Timiș al P.C.R. care a exprimat calde felicitări și urări de noi succese scriitorilor omagiați adresînd tuturor membrilor scriitorilor Asociației un generos îndemn la o activitate rodnică pusă în slujba marilor idealuri ale patriei și partidului.

A. B.

CULESE...:

După doi ani de muncă în studiourile de înregistrare grupul scoțian **„Nazareth"** se va întîlni din nou cu publicul, plecînd zilele acestea într-un lung turneu în Europa. Cu acest prilej, vor fi prezentate piesele de pe cel mai recent album al formației, inclusiv best seller-ul „Desolation Road". ● Grupul **„Who"** a înregistrat un nou album, primul după decesul în septembrie 1978 al bateristului Keith Moon. Între timp, s-a anunțat că noul baterist al formației va fi **Kenny Jones** (ex-Faces), fost coleg de grup cu Rod Stewart. ● Formația **U. K.** se destramă ? Nu. După plecarea fără explicații a doi instrumentiști printre care și **Bill Bradford, U. K.** va ființa în formulă de trio. ● Grupul psychedelic **„Alberto Los Trios Paranoias"** a părăsit Anglia pentru un turneu în cîteva țări din Europa occidentală. ● Flamenco-Rock-ul lansat cu mult succes de Lerdy Gomes și grupul Santa Esmeralda, e perpetuat de alte formații ca **Cristal Cross** și **Monserate** cu succesul **„Porompompero"** (Hot Love in Spain). ● Revista franceză **„L'Express"** publică periodic un **„Top 10"** alcătuit pe baza cifrelor de vînzare a discurilor single și a albumelor. La secția franceză, primele trei locuri sînt ocupate de : **Michel Sardou ; Julien Clerc ; Serge Lama.** Tot aici îl găsim pe **Plastic Bertrand** cu noul său disc **„Super Cool".**

Secția străină e „dominată" de cuplul **John Travolta — Olivia Newton-John (Grease) ; Bob Marley (Kaya) ; Santana (Inner Secrets).** Prezențe pe scenele

top

pariziene : „Funkadelic" — un nou grup de culoare („... joue un rock soul martelant, dansant et étourdissant à force d'être bavard ..."). ● **Golden Gate Quartet** („... les plus celebres des negro-spirituals") și atractivul ansamblu **„Ouagadougou Blues"** din **Volta Superioară** ce e completat cu trei dansatori de excepție. ● Îndrăgita noastră interpretă de romanțe **Ioana Radu,** are un hobby cel puțin ciudat : **motociclismul !** Am aflat aceasta ascultînd-o pe artistă dînd un interviu la radio. Abia acum pătrund mai bine sensul celor cîtorva rînduri pe care Ioana Radu mi le-a scris ca amintire într-o vară, aici la Timișoara : **„Cine nu iubește romanța, îmbătrînește repede".** ● Cîteva **discuri noi** extrase din lista corespondentului nostru George Miloș : **Diana Ross & Michael Jackson :** „Ease on down the road" ; **Alice Cooper :** „How You Gonna See Me Now" ; **Chicago :** „Alive Again" ; **Elton John** (în foto) : „Part Time Love".

Petru UMANSCHI

corespondența

Paul Popescu : Am citit poeziile trimise, care cunosc germenii unei frumoase evoluții. Mai trimiteți.

Marius Sîrbu : Semnalăm în ultimele poezii exactitatea notației și aproximarea structurii, ceea ce vă deschide frumoase perspective de autenticitate. Mai trimiteți.

Gheorghe Ticuță Bercea : Asociații de idei, de imagini și de senzații din cele mai eterogene creează o atmosferă și sugestii încantatorii. Dar există ceva superfluu în versurile dvs. Încercați să vă debarasați de el și mai trimiteți.

Emil Albișor : Versurile dvs. reușesc precizări de cadru, virtuozități comparabile cu descoperirile coloristice ale unui plastician. V-am reținut ceva. Mai trimiteți.

Augusta Emilia Poenaru : Întîlnirea cu versurile dvs. este încurajatoare. Aveți, după părerea noastră suficiente resurse. Viața dvs. lăuntrică va trebui să-și construiască totuși o sinteză coerentă, armonioasă. Trebuie să reflectați mai mult și să vă interziceți voluptatea senzuală de a arunca numai o privire asupra miracolelor vieții. Altfel versul dvs. sună neautentic. V-am reținut o bucată. Mai trimiteți.

Howanyecz Ioan : Scrieți o poezie calmă, descriptivă și evocatoare de pașnice emoții. Se pare că v-ați găsit expresia originală. V-am reținut ceva. Mai trimiteți.

Aurica Pelea : Curățenia emoției în poezia dvs. este umbrită de o expunere prea logică. Ori poezia nu e mai cu seamă sens logic. V-am reținut „Exod cenușiu". Mai trimiteți.

N. Mandea : Dvs. aveți resurse, dar poezia pe care o scrieți nu este emotivă, ci prea rațională, nu vrea să tulbure, ci să limpezească. Cînd scrieți, încercați să se implice sau să se sugereze ceva deosebit de ceea ce e exprimat prin cuvinte. Am putea să vă indicăm și un exemplu : poezia intitulată tot „Adolescenta" de poetul italian Cardarelli.

Marcela Marinică : Ne face plăcere să vă anunțăm că v-am reținut „Maternitate". Dvs. ați înțeles că **poezia** este un fel de a vedea al poetului, adică o imagine cu emoție despre lume, cum spunea cineva. Mai trimiteți.

Floare Colțea : Poezia pe care ne-ați trimis-o e plină de calități dar avem impresia că fabulați prea mult. Vă lipsește spiritul de sinteză. Așteptăm altceva pentru a reține și publica. Așadar mai trimiteți.

P. Bălu — Poezia dvs. este descriptivă și evocatoare. Interesante, valorile ei de sugestie. Mai trimiteți.

Dominic Diamant — Aveți posibilități de imagistică, bogate. Rămîne să vă descoperiți embrioanele viitoarelor avînturi. V-am reținut ceva. Mai trimiteți.

Geală Mihaela — Versurile primite au o forță plastică dusă pînă la senzualism. Dar deocamdată sînt lipsite de autenticitate. Sensibilitate placidă, rece, care nu și-a găsit încă expresia originală. Mai trimiteți.

Ioan Borangic — Sînt în versurile dvs. fine trăsături de pastel. Aveți resurse vizuale. Mai trimiteți.

Constantin Buiciuc — Poezia e muncă. Se vede de departe că versurile trimise cuprind un climat original, un studiu superior. V-am reținut „Aspectul vegetal". Mai trimiteți.

Iacob Roman — Versurile dvs. violentează unele particularități de limbaj. Aveți posibilități de imagistică surprinzătoare și diverse. V-am reținut o bucată. Mai trimiteți.

Huțu I. — Poezia dvs. este lipsită de fervoare. Pesimismul dvs. este născut fără pasiune, ceea ce degradează poezia. V-am reținut totuși unele sunete autentice în „Recviem". Mai trimiteți.

poetului, adică o imagine cu emoție despre lume. Din simple semne convenționale, cuvintele devin ele însele un obiect, o realitate completă. Versurile dvs. au în ele un anumit potențial, o valoare dinamică. Dar sînt lipsite de duioșie. Adeseori ele n-au posibilitatea de exprimare decît sensul precis dat de dicționare. Revizuiți-vă exercițiile. V-am reținut ceva. Mai trimiteți.

Petru SFETCA

debut

Nicolae Drăgan

VÎNĂTORUL DE SCÎNTEI

Ed. Dacia, 1978

Un imagist de sensibilitate exacerbată se dovedește a fi Nicolae Drăgan în **Vînătorul de scîntei,** debut în volum la prestigioasa mat, stăpîn mai ales, pe meșteșugul artei sale, aplicat temperamentului său — cu alte editură Dacia. Prezent, pînă acum, mai ales în reviste literare ardelene, Nicolae Drăgan se impune, deodată, ca un poet deplin forcuvinte ne vor întîmpina destul de rare stridențe în discursul său poetic.

Ușor crepuscular, de un baroc fluidizat (în **Remember,** de pildă, din care vom cita ultima strofă : **„O, amînteșteți astăzi între pereți de ceață / cum țărmul se retrage ca un părelnic scut / și fruntea mi-o acopăr grăunțe mici de ghiață / și stele — abia se nasc cu ultimul sărut"**), la marginea durerii, într-un lirism deslănțuit : („Anotimp", în care strofa a doua pare a fi miezul de tandrețe și desnădejde a întregii poeme de tot frumoasă : **„Păsări respirînd cu gîtul întins, cîte păsări anume / foșneau peste tine în noaptea de vaiet / tu, niciodată învinsă — mereu fluturai către lume / coaja arborilor sigilați cu stranii copite de aer"**), sau desvăluind o foială de mătăsuri și aripi : (în „Așteaptă rouă" : **„Nu mai știm foșnetul gîndului, nici momentele de trezie / prin case, luminările înnebunesc de singurătate / oglinzile destramă amintiri, în nopți cenușa mîngîie / poarta în care întunericul bate"**), poetul traversează, ca să spunem așa, momente de statice și colorate stări lirice, adevărate oaze de seninătate („Marină") : ca să devină, din nou, abrupt în notă argheziană („Elegie", „Destin"), într-un cuvînt, vrem a spune că ne aflăm în fața unui poet autentic, cu largi disponibilități, ce experimentează tatonînd terenul propriilor sale resurse poetice ; de observat, în sfîrșit, adecvarea manierei la substanța poemelor. O notă de maximă adeziune la poema „Pasărea decembrie", neliniștitor — frumoasă prin dorul nesfîrșit după o speranță neîmplinită, după ceva ce nu mai vine, poate după propria puritate.

Desigur, o întreprindere statistică ar putea releva un trecut de moștenire blagiană, argheziană, pillatiană, — dar să ne oprim, căci avem în față un poet cu atît mai autentic, cu cît trecînd pe lîngă spiritele tutelare a rămas, dovedind-o prin „Vînătorul de scîntei" el însuși, poate, însă, prea copleșit, cum am spus, de propria și puțin obișnuita sa sensibilitate.

A. BALTHAZAR

Prietenii revistei „ORIZONT"

VIS

Vezi marea clocotește de patimi,
privirea ei tulbure — rău augur.
Ține-mă strîns, brațele ei
uriașe tentacule
mă cheamă-n adîncuri.
Vîrtejul acela mă soarbe !
Nu vezi ce rînjet
e-n hăul de spumă ?
N-auzi hohotul de fiară
al mării ?
Ține-mă strîns.
Marea-și desferecă porțile
în stranii acorduri ...

În jurul patului meu subacvatic
la pîndă stă visul
în trezirea mea viitoare.

AUGUSTA EMILIA POENARU

DUPĂ SFÎRȘITUL CÎNTECULUI

Voiam să dorm, iubito, taina
precum o știi, să n-o dezvălui
în umbră lucrurilor vestea
căderii mele adevăru-i.

De-ți scriu să afle numai roua
mimînd eternă în calicii
uitarea. Uite, viața însăși
m-a asvîrlit în templul fricii.

Dar am rămas și azi o cupă
cu străluciri de curcubeu.
Să nu mă uiți, iubito, după
sfîrșitul cîntecului meu !

ION POPESCU

ÎNTRE ZI ȘI NOAPTE

Lumina se varsă lacom
din marmura zilei trecute
pe nevăzute ...
cîine latră-n taina serii.
Cu privirea agățată
de umbra grădinii înaltă
respir cu nesaț aroma ta —
floare de opiu
pentru bondarul visului meu.

IOAN HOVANYECZ

EXOD CENUȘIU

Pot să ating umbra clepsidrei
cu degetele pline de lumină,
pot să ating pleoapele soarelui
la vecernie
cînd inima mea e un fluviu.

Toate riurile
umezite de pești
se zbat în ochiul meu.

Cu barca neterminată
voi pleca pe riul cenușiu.

AURICA PELEA

mapamond

O ÎNTÎLNIRE CU MALRAUX

PARIS, 1 NOIEMBRIE 1971

Azi am luat cel mai grozav prînz din viața mea. La noi la masă, au venit André Malraux, Regis Debré cu soția. Clem și Jessie Wood. Jessie e fiica lui Louise de Vilmorin, iar Malraux o consideră o rudă de-a sa. Atmosfera era emoționantă. Malraux, la cei șaptezeci de ani ai săi, are încă o minte vie și sclipitoare. E aproape imposibil să-i înțelegi, dar gîndurile îi curg încontinuu. Debré e un tînăr plăcut, cu părul blond și mustăți, mic de statură dar bine legat. Are o voce blîndă și calmă, în contrast cu logica sa rece, neromantică și carteziană.

Regis era pregătit pentru acest „prilej" și foarte bine îmbrăcat, ca un adevărat membru al marii burghezii pariziene, căreia de fapt, genealogic, îi și aparținea. La fel de bine îmbrăcată îi era și soția, o fată din Venezuela (o comunistă fanatică) cu ochi negri sclipitori, cu un nas mic și ascuțit ca de papagal.

Malraux sosi mai devreme. Observai la el o mică doză de nervozitate. Aveam impresia că se teme de întîlnirea cu duhul propriei sale tinereți. I-am oferit „șingeroasa Mary" și whisky cu sifon.

„Whisky — zise el. El cel puțin nu s-a schimbat".

Îndată ce apăru Debré, Malraux a și început : „Ce urmăreați în Bolivia ?"

„Înființarea centrului revoluționar care urma să fie o bază pentru întreaga Americă Latină" — răspunse Debré. Dar n-a fost în stare să-și desfășoare ideile. Malraux interveni din nou și începu să povestească despre Bengal.

Apoi cînd Debré l-a întrebat de ce și-a ales Bengalul pentru acțiunile sale, acesta răspunse la un mod destul de complicat. Scopul lui a fost, zicea, să înființeze un soi de centru de recrutare a voluntarilor. „Dacă reușesc" adăugă — atunci acesta va fi aportul meu la eliberarea națională. Dacă nu, există vreun alt mod mai bun de-a muri ? Mișcarea lor e într-o situație destul de disperată. Nici una dintre mișcări nu poate supraviețui fără un conducător cu renume. Ei au nevoie de un de Gaulle. Il leur faut un de Gaulle. Il faut un de Gaulle a tout le monde".

Cînd l-au întrebat dacă nu vor urma conflicte de clasă în Bangladesh, Malraux se burzului. Părerea lui e că aceste conflicte sînt ceva care vin „după aceea", după eliberare națională. Iar eliberarea națională e cea mai puternică dintre toate forțele, forța care unește totul. Mereu repeta : „Lucrurile trebuie rezolvate treptat, problemă după problemă".

Debré vroia să afle ceva mai mult despre rolul brigăzilor internaționale în Spania. Malraux îi povesti cum salvaseră Madridul, dar și că — și asta era cel mai important — ele constituiseră visul împlinit al republicii spaniole. „... Dacă ele se află de partea noastră atunci noi nu sîntem prea patetici".

Apoi convorbirea trecu la alte teme. La rînd venise mișcarea de rezistență. Malraux spunea : „Într-o zi voi scrie poate o carte despre mișcarea de rezistență franceză" — după care începu să ne povestească (...) Debré îl întreba pe cine — sau ce — consideră a fi dușmanul principal. Malraux se burzului din nou. „Nu există dușman, un singur dușman, vreau să zic există mai mulți dușmani, dar și ei sînt simbolici".

Cînd capitalismul deveni tema discuției, Malraux a zis : „Lucrul acesta nu mai are importanță. Azi oamenii se-ntreabă dacă sînt buni sau răi, generoși sau egoiști, curajoși sau lași — dar nu dacă sînt capitaliști". Apoi îl întrebă el pe Debré dacă nu cumva nereușita lui în Bolivia a fost rezultatul unei trădări și nu lipsa de arme. Debré era de acord numai pe jumătate. A arătat că Tania nu e vreo stea de cinema, cum scrisese Malraux despre ea. Zicea că părinții ei au fost comuniști germani (...) Malraux îi spuse foarte politicos că poate l-au informat greșit. „Unsprezece ani am fost ministru" și știu că și „serviciul special" poate să greșească — recunoscu el. Apoi mai zise că faptele nu sînt atît de importante și începu să vorbească despre „la legende". Important e însuși acest aspect al situației. Nu trebuie să se uite nevoia unei Jeana D'Arc.

La plecare, Malraux îi întinse mîna lui Debré. Îi ură noroc. Pe Debré aceasta îl impresionase. Zise că se simte cam prost din cauza scrierilor sale polemice despre lucrările lui Malraux, acum, după ce l-a cunoscut personal. „El e mai uman decît eroii romanelor sale" recunoscu el sincer.

PARIS, 1 noiembrie 1971

Jessie Wood m-a chemat ca să-mi spună că Debré i-a plăcut lui Malraux. Și totuși a adăugat : „Dar acest tînăr are încă multe de învățat". I-am răspuns lui Jessie : „Întocmai ca Malraux, cînd avea vîrsta lui".

(Fragment din memoriile lui Sulzberger „Șapte continente și 40 de ani", apărută în revista NIN (R.S.F. Iugoslavia).

ANUNȚ

Vineri, 26 ianuarie, ora 17,00, va avea loc, la Librăria „Mihai Eminescu" din Timișoara, lansarea volumului de poezii „ÎNCERCARE ASUPRA BUCURIEI". de CRIȘU DASCĂLU. Vor vorbi criticii literari MARCEL POP CORNIȘ și CORNEL UNGUREANU.

MATERNITATE

Sămînța ocrotită
în întunericul meu,
cu zbateri dureroase,
și-anunță întrarea
în anticamera vieții.
În așteptarea aceasta,
țin pe brațe nădejdile,
alung răul în patru vînturi,
și fac dintr-un opaiț un incendiu.
Sămînță ocrotită în
întunericul meu
de azi te dăruiesc luminii
și tuturor anotimpurilor !

MARCELA MARINICĂ

rebus

DE DRAGOSTE

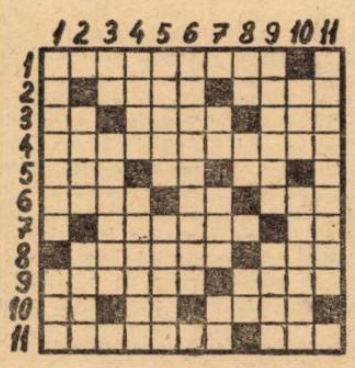

ORIZONTAL : 1) „Elixirul dragostei" (G. Donizetti) ... à la N. V. Gogol. 2) Eros — Oraș (od.). 3) Înapoi !! — Sare în apă, dacă are ceva bază ! — Din goană ! 4) Și-a găsit „Iubita" (T. Demetrescu). 5) Rămas de la „Cea dintîi iubire" (N. N. Beldiceanu) — Încuviința !! — Se iau unele după altele. 6) Prin viu grai — Nina Avramescu — Aproximativ. 7) Cu gîtul lung și ... o inimă mare — Mihai Eminescu („Ce e amorul"?). 8) Sătești — Apare un donjuan ! 9) „Dragoste nebună" (A. Breton) — Conduită (fig.). 10) Primele admiratoare ! — Cristina Petrescu — Dau „Sărutul pe furate" (J. H. Fragonard). 11) Marea dragoste a lui Romeo — Astăzi.

VERTICAL : 1) „Zeul iubirii" (F. Aderca) — Cătălin, pămînteanul iubit de Cătălina (M. Eminescu). 2) Dat la paradă — Prenumele autorului poemului dramatic „Satul fără dragoste" (Boureanu). 3) „Poarta sărutului" (C.Brâncuși) ! — Iubit. 4) Suferință — Sentimentali (fig.). 5) A se săruta cu zgomot (reg.) — La teatru ... (pl.). 6) Nouă. 7) Notă muzicală — Primele semne ale afinității ! — În capul unei fete ! 8) „Primele iubiri" (N. Labiș) ! — Sabin Oprean — Deasupra. 9) „De dragoste" (Anghel Dumbrăveanu) — Adaos la dragostea și frumusețea miresei (od.). 10) Epuneri la soare, pe plajă — Iubit. 11) Iubirea, bunăoară.

Viorel ABRUDAN

ROMANUL ISTORIC ŞI „PREISTORIA" ACTUALITĂŢII

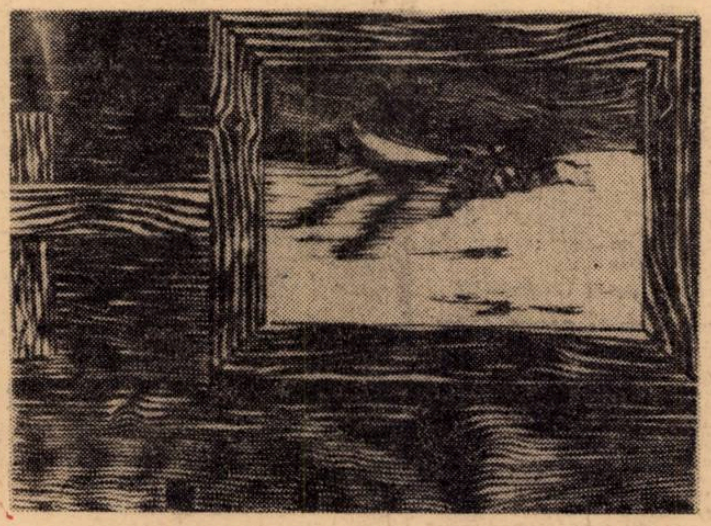

CONSTANTIN CATARGIU : „Acolo în ţara de sus"

1. În primele rînduri ale romanului său, **Diamantul viu** (1978), VASILE BARAN impune lecturii o tranşare netă, cronicărească, între eventualele predispoziţii (culturale) ale acesteia şi materialul istoric adunat pe cele mai bine de două sute de pagini ale cărţii. Formulele (fatice) la care autorul apelează iniţial (v. „vom descrie la timpul cuvenit", „se spune", „cronicarul... povesteşte", „izvoare cronicăreşti ne spun", „cum se povesteşte" etc.) trădează intenţia unui **Verfremdungseffekt**, menit să-i ofere cititorului posibilitatea de a judeca şi interpreta „informaţiile" furnizate de roman fără teama că, vreodată, pe parcursul cărţii, va fi nevoit să se implice direct în desfăşurarea acţiunii. Totodată, ele anticipează formula compoziţională a romanului, asigurînd ficţiunii un necesar suport de verosimilitate. Curînd, însă, deşi rămîne consecvent posturii de narator, autorul încetează a mai repovesti, devenind vocea întîia (şi singura) a relatării. Impresia nemijlocită este aceea de colaj. Omniprezent, atotştiutor, romancierul ţese în jurul personajului central, Vlah, o pînză foarte deasă de întîmplări, a căror atmosferă nu pare deloc străină de **Povestea celor o mie şi una de nopţi.**

Despre Vlah nu ştim încă decît că este ostatec la turci şi, în plus, că este închis dintr-un (abia) bănuit motiv în faimoasa închisoare Egrigöz, de unde vrea cu orice preţ să scape. Vom afla în curînd, prin intermediul uneia dintre frecventele rememorări ale eroului, că el descinde genealogic direct din „domnul cel vechi, domnul care vine din bătrîni", Mircea, învingătorul lui Baiazid I, zis Fulgerul, prilej pentru romancier de a impune figura simbolică a bătrînului Cernat, institutorul prinţului valah. Cititorul avizat va înţelege numaidecît că ne aflăm în plin secol al XV-lea.

Evadat de la Egrigöz, Vlah devine prizonierul unor falşi ieniceri (de fapt, Iovan şi Kulin, doi sîrbi de pe Sitnica), apoi ostatecul cneazului Nez-Veli (în realitate, şeicul Ali-Arif), este vîndut şeicului Izzet Sinasi, recuperat de Ali-Arif şi, în sfîrşit, odată cu aflarea veştii despre mazilirea tatălui său, din nou închis, acum la Galipoli. Este trimis la Adrianopol. I se comunică „pricina" aducerii sale în capitala Imperiului : „urma să fie pus domn în Ţara Românească în locul tatălui său" (p. 139).

Aşadar, Vasile Băran încearcă să reconstituie un fragment din istoria noastră nu folosind documente de epocă ci prin apelul necondiţionat la memoria eposului popular.

Partea a doua a romanului (cuprinzînd ultimele trei capitole) impune aparent o radicală modificare a registrului epic. Atmosfera se limpezeşte oarecum prin dispariţia elementelor miraculos-fantastice, hiperabundente în primele cinci capitole, dar acţiunea – mutată acum în Ţara Românească, Moldova şi, apoi, în Transilvania – rămîne în continuare exterioară cronologiei reale.

În această parte, finalitatea etiologică a romanului devine evidentă. Demersul lui Vasile Băran pledează în favoarea unităţii de acţiune a românilor în faţa vicisitudinilor istoriei.

Diamantul viu este un roman simbolic despre căutarea tărîmului originar, o carte ce descoperă în personalitatea lui Vlad Ţepeş un Ulise pentru care „acasă" înseamnă „patria liberă".

2. Că romanul lui FLORIN BĂNESCU, **Ierni peste tei** (1978), se înscrie în seria **romanelor-document** apărute în ultima vreme, este o apreciere suficient îndreptăţită de numeroasele „subsoluri" care împînzesc de la un capăt la altul paginile cărţii. **Cronica Banatului**, a lui Nicolae Stoica de Haţeg, **Răscoala antihabsburgică din Banat, 1737–1739**, a lui Bujor Surdu, manuscrisul inedit al lui Ioseph Nowak, dedicat mişcărilor sociale şi naţionale din Banat în prima jumătate a veacului al XVIII-lea etc., constituie principalele repere ale demersului romanesc. Fără a rezista tentaţiei pe care o exercită asupră-i documentul autentic, Florin Bănescu organizează totuşi acest material după o logică ce lasă deschisă posibilitatea descoperirii filonului folcloric al cărţii. Dealtfel, autorul nu încearcă nici o clipă să disimuleze sursele nemijlocite ale naraţiunii sale. Însăşi premisa romanului – Teiul Chinezului din Slatina lui Florei văzut ca **axis mundi** investit cu puteri magice – reprezintă unul dintre cele mai vehiculate toposuri ale culturii populare. Cu atît mai mult cu cît – demonstrează autorul – existenţa colectivităţii, devenită personaj în romanul său, este esenţial condiţionată de posibilitatea raportării la dimensiunile simbolice ale Teiului întruchipînd, deopotrivă, timpul şi spaţiul acesteia.

În atare împrejurări, Florin Bănescu realizează mai degrabă un **poem lirico-narativ** decît ceea ce se numeşte un „roman istoric". O dovedesc, între altele, opţiunile prozatorului pentru miraculos şi oniric, pentru înlănţuirea poematică a episoadelor, discursul său alternînd între calitatea de cronică şi cea de tratare lirică, uşor sentimentală, a evenimentelor. Personajele romanului, în special Tudor şi fiul acestuia, Miai – „chinezi", adică „primari de sat" în Slatina lui Florei, după cum ne indică, evident, la subsol, autorul – îşi pierd în acest context substanţa reală devenind instanţe simbolice ale istoriei locurilor, pilde de echilibru şi luciditate, de consecvenţă şi demnitate în faţa vicisitudinilor vremii.

Adevărul istoric nu mai este aici o finalitate hazardată a demersului romanesc. Florin Bănescu îl integrează aproape ostentativ în substanţa epică a cărţii. Alături de această modalitate de susţinere şi plasare într-un context istoric real a evenimentelor relatate, romancierul îşi foloseşte din plin disponibilităţile creatoare. Tocmai modificarea alertă a registrelor naraţiunii imprimă cărţii o notă originală, altminteri caracteristică prozei lui Florin Bănescu.

Acreditînd o temă încă prea puţin explorată epic, şi anume, istoria – atît de bogată în sensuri – a ţinuturilor cuprinse între Dunăre şi valea Timişului, **Ierni peste tei** relevă temeiurile acesteia, adînc legate de **întreaga** istorie a neamului. Romanul impune cu fermitate ideea unui consens în evoluţia tuturor provinciilor româneşti. Este cel dintîi merit al cărţii unui scriitor caracterizat printr-o egală deschidere către cele două teritorii învecinate ale literaturii, poezia şi proza.

3. Impactul dintre imaginea tradiţională a unui domnitor de pripas şi aceea a unui Don Quijote îndrăgostit de efemerida Noului Bizaţion constituie unul dintre fundamentele romanului lui DAN MUTAŞCU, **Dans sub spînzurătoare** (1978). Parabolă a Puterii, din care nu lipsesc sugestiile ritualului esoteric al iniţierii – apropiat în acest sens de **Princepele** lui Eugen Barbu, ales, fără dubiu, drept „model" literar –, volumul confirmă fertilitatea imixtiunii dintre documentul autentic şi ficţiune în romanul istoric.

Imaginea tulburătoarei epoci dintre cele două domnii ale lui Alexandru Lăpuşneanu – aşa cum se conturează ea în romanul lui Dan Mutaşcu – reprezintă, am zice, „negativul" celei curente, aceasta din urmă, populată de adevăruri mai mult artistice decît istorice, datorîndu-se fără drept de apel poetului de la Mircești. Şi pentru a-i defini liniile, romancierul a recurs la un bogat material encomiastic, din care n-au lipsit cronica lui Johann Sommer şi biografia în limba latină a lui Antonio Maria Graziani, **Despre Ioan Heraclid Despot, principele valahilor,** însemnările umanistului german Philip Schwartzerd, supranumit Melanchton, căruia Despot i-a fost cîndva discipol etc.... Intenţia lui Dan Mutaşcu nu a fost, aşadar, aceea de a „idealiza" figura lui Despot, ci, dimpotrivă, aceea de a **umaniza** personajul, de a-i deduce caracterul din coordonatele concret-istorice ale epocii sale. O dovedeşte, înainte de toate, maniera compoziţională a romanului. Paradoxal, deşi **Dans sub spînzurătoare** – „roman istoric" prin substanţa epică – abundă în personaje, acestea sînt, totuşi, iremediabil **absente.** Sau, mai precis, ele sînt **substituite** prin ceea ce **au scris,** prin epistolele, documentele oficiale şi neoficiale pe care le-au întocmit, prin paginile de jurnal intim care (real ori fictiv) le-au aparţinut, romanul „colaţionîndu-le" în cele 103 capitole ale sale cu scopul vădit de a lăsa cititorului plăcerea **recuperării** adevărului istoric. Opţiunea pentru forma epistolară îngăduie romancierului integrarea unor procedee literare dintre cele mai diverse, de la meditaţia aforistică la pamflet, de la descripţie la portretul realizat în tuşe groase, nu străin de fişa caracteriologică.

Finalul cărţii confirmă aceste observaţii lăsînd deschisă ipoteza unei posibile identităţi între „vocea auctorială" şi Quaternus, „umbra" lui Despot şi corespondentul aproape fidel al lui Messer Ottaviano.

4. Desfăşurarea contorsionată a acţiunii, urmărind nu atît reconstituirea formală a evenimentelor, cît relevarea dinamicii lor interne, plasează romanul lui MIHAIL DIACONESCU, **Adevărul retorului Lucaci** (1978), pe o traiectorie independentă în raport cu „modelele" literare pe care el se întemeiază. Cărţii nu-i lipseşte nimic pentru a fi un „roman istoric" în înţelesul deplin al termenului ; însă suprastructura ei depăşeşte vizibil limitele evocării şi transcende către meditaţia gravă pe marginea implicaţiilor participării individului la istorie. Această translaţie devine obiectivul întregului discurs, autorul operînd cu un număr imens de personaje şi întîmplări ale căror particularităţi sînt premeditat compromise de vocaţia lui pentru viziunea globală asupra structurării destinului colectiv prin cel individual.

Interesul romancierului pentru personajele sale se menţine numai cît timp ele figurează ca protagoniste pe scena istoriei ; de îndată ce acest rol încetează, scriitorul renunţă la prezenţa lor, nu înainte însă de a o epuiza printr-un „epilog" fidel documentului autentic. Singurele care evită acest tratament sînt personajele fictive ale cărţii (fireşte, cele mai importante) retorul Silvian Lucaci – investit cu virtutea de a menţine supleţea şi continuitatea naraţiunii şi, totodată, cu aceea de a fi un reper etic şi moral la care, pe rînd, direct sau indirect, se raportează mai toţi eroii cărţii –, precum şi surprinzătoarea triadă Anastase-Lucardi-Despinis. Acestea din urmă se bucură de o poziţie privilegiată, ca instanţe simbolice ce asigură translaţia între cele două planuri ale romanului. Ele întemeiază viziunea maniheistă asupra istoriei, prin care autorul îşi circumscrie cu exactitate discursul mentalităţii de la sfîrşitul secolului al XVI-lea. Faţă de celelalte personaje ale cărţii, Anastase, Lucardi şi Despinis (care, după mărturisirea primului, sînt „de peste tot şi de nicăieri", p. 100) îndeplinesc un rol iniţiatic, marcîndu-le puternic destinul, insuflîndu-le acel spor de luciditate necesar în participarea la istorie. Nu mai puţin, prin prezenţa lor simbolizînd fătărnicia şi delaţiunea, dar şi conştiinţa clară a poziţiei individului într-un mediu uman subminat de ciocnirea violentă a unor interese total divergente, cele trei personaje introduc în roman o notă specifică de exotism şi sugestie esoterică. Alături de impresia livrescă menţinută şi cultivată cu abilitate de la un capăt la altul al cărţii, aceasta constituie fundalul pe care se desfăşoară o amplă confruntare de forţe profund antagonice. Urmărirea ei permite romancierului să epuizeze categoriile sociale angrenate în dinamica istoriei, de la ţăranii răsculaţi, la mica şi marea boierime moldovenească de la sfîrşitul veacului al XVI-lea, şi de la mărunţii negustori ai tîrgurilor medievale de aici şi de aiurea, la reprezentanţii cei mai de sus ai cinului bisericesc, niciodată animaţi de scopuri pur ortodoxe.

Personajele cărţii lui Mihail Diaconescu pot fi considerate drept „principale" şi „secundare" numai în raport cu naraţiunea (al cărei nucleu rămîne impactul dintre interesele de clasă şi, mai cu seamă, acela dintre interesele individuale şi cele colective), dar nu şi în raport cu **istoria,** la care ele participă cu şanse egale.

5. Unul dintre paradoxurile romanului este acela de a fi, întotdeauna, istoric. „Timpul" său, ca timp (real sau şi fictiv) trăit, aparţine iremediabil istoriei, căreia el, romanul, tinde să-i restabilească unitatea. Scop şi nu mijloc, refacerea continuităţii universului social-uman este, totodată, şi una dintre limitele inexorabile ale speciei. Oricît de amplu, oricît de apropiat de forma originară, epopeea, romanul rămîne totuşi o lectură parţială (decupată) a istoriei, lectură niciodată completă sau definitivă. Revine, aşadar, unei taxonomii ce ignoră aceste determinări sarcina de a discerne „romanul istoric" în raport cu cel „contemporan" sau „de anticipaţie". O operaţie pe cît de necesară, pe atît de relativă : „timpul în care se petrece acţiunea" a devenit un criteriu inoperant în ordonarea acelor romane care sînt exterioare unei trame bine constituite. Şi acesta este cazul majorităţii textelor apărute în ultimii ani. În asemenea condiţii, raportarea la prezentul operei (ca moment al „lecturii istoriei") se impune drept criteriu esenţial. Aplicarea lui va duce, în ultimă instanţă, la determinarea unui **prezent al operelor,** aceasta însemnînd receptarea romanelor (în special a celor „istorice") în termenii paradoxali ai unei retro-lecturi anticipative a istoriei.

Drumul de la **evocare** la **reconstituire** (v. **re-constituire**) este, după opinia noastră, cea mai remarcabilă dintre dimensiunile momentului actual în romanul istoric românesc. El se caracterizează, în primul rînd, prin constituirea unui spaţiu de graţie, unde istoria se intersectează cu propriile-i semnificaţii sau, profitînd de sugestia jocului de cuvinte, unde istoria este restituită istoriei. Cele cîteva romane propuse în rîndurile de mai sus pledează suficient, credem, pentru o atare idee.

Romancierii sînt din ce în ce mai mult atraşi de adevărul că fixarea climatului social-uman dintr-o anumită epocă nu mai poate face obiectul vreunui exerciţiu de stil (care imprimă „atmosferei" acreditate ca „atmosferă de epocă" un caracter arbitrar, subiectiv şi, adesea, neconcordant cu realitatea obiectivă), ci, dimpotrivă, ea trebuie să fie produsul unui demers creator ce acţionează în sensul înlănţuirii datelor reale dobîndite prin contactul nemijlocit cu documentul autentic. Romanul nu mai oferă soluţii (id est : semnificaţii) fabricate apriori în laborator creaţiei. Vrînd-nevrînd, cititorul devine un colaborator al romancierului la **prelucrarea** informaţiilor şi, în ultimă instanţă, un **participant activ la actul lecturii istoriei.** Diferenţele dintre romanul istoric şi **romanul document** tind să dispară. Nu mai e vorba aici doar de o superficială convergenţă, ci de o reală **identificare** impusă de substanţiala modificare a modului de raportare la actualitate : „această raportare nu constă în aluzii la evenimente contemporane... ci în reînvierea trecutului ca o **preistorie a actualităţii,** în reînvierea literară a acelor forţe istorice, sociale şi omeneşti care, în cursul unei lungi evoluţii, au dat vieţii noastre de astăzi forma pe care o are, pe care o trăim noi înşine" (Georg Lukács). Departe de a fi simpla confirmare a unei teze, aceasta este puntea prin care romanul istoric românesc menţine legătura cu remarcabila sa tradiţie, dar şi garanţia imuabilei lui originalităţi.

Marian ODANGIU

ION ARIEŞANU (Redactor şef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor şef adjunct)

REDACŢIA ŞI ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

ȘERBAN DUMITRU : „Mihai Viteazul"

OMAGIUL ÎNTREGII NAȚIUNI

Țara și-a sărbătorit pe cel dintîi om al său, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, cu prilejul aniversării zilei sale de naștere, trăind clipe de adîncă emoție și înălțătoare simțire patriotică. S-a dat astfel, din nou, expresie prețuirii și dragostei profunde pe care întregul nostru partid și popor le poartă tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru înaltele sale calități de comunist și conducător, pentru consecvența activității sale revoluționare puse în slujba intereselor fundamentale ale clasei muncitoare, ale întregii națiuni, pentru cauza nobilă a libertății, independenței și suveranității patriei noastre.

Ca un singur glas, de pe întreg cuprinsul țării, în numele oamenilor muncii români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități, din partea comitetelor județene de partid, a colectivelor de conducere ale ministerelor, organizațiilor de masă și obștești, din partea tuturor colectivelor de oameni ai muncii au fost trimise mesaje și telegrame de înaltă cinstire, profundă afecțiune și deosebită prețuire adresate conducătorului partidului și țării, tovarășului Nicolae Ceaușescu, cuvinte și gînduri ce exprimă sentimentele de recunoștință față de primul om al țării, pentru neobosita sa activitate pusă în slujba înfloririi patriei socialiste, a colaborării și înțelegerii între popoare, a cauzei păcii și comunismului. Aceste noi semne ale nețărmuritei dragoste și prețuiri față de conducătorul iubit au dat expresie indestructibilei unități a tuturor cetățenilor țării, fără deosebire de naționalitate, în jurul partidului, a secretarului său general — ca o sigură chezășie a înaintării neabătute a patriei noastre spre viitorul comunist.

Ofrandele de flori ale națiunii noastre socialiste aduse conducătorului său cu acest prilej sînt, înainte de toate, marile victorii dobîndite în decursul ultimilor cincisprezece ani în construcția socialistă, împlinirile în toate domeniile vieții social-economice, în domeniul învățămîntului și culturii, victorii ce au deschis un drum larg spre cele mai înalte trepte ale propășirii și bunăstării.

În aceste clipe de profund patriotism, asemeni tuturor clipelor în care întreaga noastră națiune socialistă a făcut dovada unității sale, bucuria de a avea în fruntea partidului și țării un conducător încercat, un înălțător exemplu de slujire plină de abnegație a clasei muncitoare și a intereselor întregului popor, un înălțător exemplu de patriotism și consecvent spirit internaționalist, de fermitate și exigență revoluționară, aduce în sufletul fiecărui cetățean al țării un puternic sentiment de mîndrie și devotament, de mulțumire dar și de profundă responsabilitate în fața istoriei. Dovadă vie a acestei emulații sînt angajamentele înflăcărate pe care oamenii muncii români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități și le-au luat în miile de mesaje și telegrame trimise conducătorului partidului și poporului tovarășului Nicolae Ceaușescu, de a munci fără preget pentru înfăptuirea Programului partidului, a hotărîrilor istorice ale Congresului al XI-lea.

În florilegiul gîndurilor și sentimentelor fierbinți ale întregului nostru popor exprimate cu prilejul aniversării zilei de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu sînt cuprinse și cuvintele-angajament ale Comitetului județean Timiș al P.C.R., cuvinte ce dau glas profundelor sentimente pe care oamenii muncii români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități din această parte de țară le nutresc pentru conducătorul partidului, pentru cel dintîi om al țării : „...Muncind și acționînd sub imboldul viu al vieții și activității dumneavoastră neobosite, spre care se îndreaptă admirația profundă a tuturor locuitorilor județului Timiș, vă asigurăm că vom depune toate eforturile pentru a transpune în noi și rodnice bilanțuri istoricele hotărîri ale Congresului al XI-lea și Conferinței Naționale, întîmpinînd, astfel, prin succese ale eficienței și calității, mărețele evenimente ale anului : Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român și cea de-a 35-a aniversare a eliberării patriei".

ORIZONT

ORIZONT 5
● (568) ● 1 februarie 1979 ● SERIE NOUĂ
● anul XXX ● 8 pagini 1 leu ●

convorbiri

Cu VALERIU RÂPEANU

DIRECTORUL EDITURII „EMINESCU"

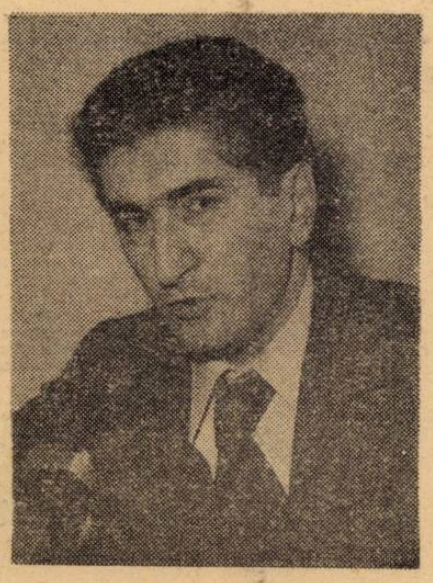

— Cărți, precum „Noi și cei dinaintea noastră", „Interferențe spirituale", „Pe urmele tradiției", „Interpretări și înțelesuri", impunînd sinteze în diverse domenii ale artei noastre deschizînd direcții în spațiul cultural românesc, sau monografiile semnate, precum și intervențiile mai recente din presă vă configurează în primul rînd, personalitatea distinctă. Îl întrebăm acum pe directorul editurii „Eminescu" în ce măsură instituția — printre cele mai cunoscute de acest gen din țară — este implicată în depistarea și tipărirea cărții actuale de valoare, în promovarea unei literaturi care să continue drumul marilor înaintași ?

— Editura „Eminescu" este, după cum prea bine se știe, o editură care are drept principal scop tipărirea literaturii române contemporane. Din cele 132 de titluri, pe care noi le tipărim pe an, 120 aparțin autorilor români de astăzi. Deci, zdrobitoarea majoritate. Iarăși, după cum se știe, editura „Eminescu" tipărește toate genurile literare : proză — și înțelegem prin proză romanul, nuvela, schița, povestire, reportaj, publicistică și memorialistică — poezie, critică, istorie literară și teatru. Fără îndoială, aceasta constituie doar o descriere a profilului editurii. Dar ceea ce ne interesează pe noi ceea ce interesează pe cititori este măsura în care aceste cărți sînt cărți menite să spună ceva lectorului de astăzi și să aibă șansa duratei. Din multele cărți pe care le-am tipărit, cîteva dintre ele, și aș cita romane semnate de Constantin Țoiu, D. R. Popescu, Eugen Barbu, George Bălăiță, Dinu Săraru, Francisc Păcurariu, Laurențiu Fulga, Radu Boureanu și mulți alți scriitori, s-au înscris ca certitudini ale literaturii noastre contemporane. Mă refer la proză, bineînțeles. Aceste lucrări sînt adînc ancorate în realitatea noastră socialistă sau în istoria imediată. Sînt lucrări care dezbat o problematică acut contemporană. În felul acesta editura „Eminescu" se simte profund angajată în făurirea unei literaturi noi, promovînd spre tipar lucrările de autentică valoare. În același timp, aș spune, respingînd lucrările care mimează literatura adevărată. Vedeți, la întîlnirea cu conducerea Uniunii Scriitorilor, care a avut loc în vara anului 1978 la stațiunea Neptun, tovarășul Nicolae Ceaușescu a insistat asupra calității în literatură. Aceasta este o problemă esențială a noastră în momentul de față : calitatea. Eu nu aș spune că se scrie foarte mult, fiecare este liber să scrie, fiecare însă trebuie să aibă acea cenzură interioară care să nu creadă că așternutul în grabă pe hîrtie reprezintă o capodoperă. Sînt scriitori care mimează, cum spuneam, literatura adevărată, arta, dînd contrafaceri, surogate artistice. E de datoria editurilor să respingă asemenea lucrări contrafăcute și să lupte pentru a da cititorilor numai literatura pe care ei o merită.**

— N-aș spune că nu era loc pentru mai mult spațiu editorial destinat așa-zisei provincii, dar, în orice caz, în ultimii ani, editura „Eminescu" a venit convingător spre zona de vest a țării și a afirmat scriitori de aici pe plan național.

— Noi pornim de la ideea că literatura se dezvoltă nu numai la București. De fapt, aceasta este realitatea istorică dintotdeauna a țării noastre. **„Viața Românească"**, una din principalele reviste ale țării, a apărut în 1906 la Iași, ca să nu mai vorbim că și **„Convorbirile literare"** au apărut tot la Iași. În momentul de față există pe întreg cuprinsul țării numeroși scriitori tineri ca și numeroși oameni de cultură, profesori, critici literari care activează în paginile ziarelor, la reviste, universități, alții dintre ei lucrează în diferite colective de oameni ai muncii și au dovedit în ultimii ani că se înscriu cu drepturi egale în rîndurile scriitorilor noștri de valoare. Noi am considerat că datoria unei edituri nu este aceea de a sta și a aștepta pur și simplu manuscrise. Scriitorii trebuiesc descoperiți și de aceea după cîte știu noi sîntem primii care am organizat concursul de debut în volum, care a dat rezultate și a fost însușit de multe edituri. Din Arad sînt trei premiați : Florin Bănescu, Carolina Ilica și Horia Ungureanu. S-a mai adăugat în ultima vreme un scriitor de talent — Gheorghe Schwartz. Anul viitor — Vasile Dan și Cornel Marandiuc. Timișoara, oraș cu vechi tradiții literare, numără mai mulți colaboratori : prof. Eugen Todoran a publicat la noi o foarte interesantă lucrare despre Titu Maiorescu, criticul Cornel Ungureanu a tipărit un volum de studii. Romane au publicat Ion Marin Almăjan și Ion Arieșanu, iar reportaj, Laurențiu Cernet. Am fost la Timișoara pentru a lansa o nouă apariție a scriitorului timișorean Nikolaus Berwanger. Trebuie să știm să căutăm acești scriitori pe întreg cuprinsul țării, să le oferim condițiile de debut și condițiile de dezvoltare. Dacă am reușit, înseamnă că ne-am făcut datoria, iar dacă ne-am făcut datoria înseamnă că trebuie să mergem mai departe pe acest drum.

Ion Jurca ROVINA

(Continuare în pag. 8)

AUREL TURCUȘ

Casa țărănească

Rînduri de vieți bătătoresc
aceeași vatră, care crește
cu cîte-un strat sărbătoresc,
ca mușchiul înverzind pe creste.
Și, pe pereți, la sărbători,
se-adaugă un strai de var,
ca-n trunchi un cerc, de cîte ori
rodește timpu-n călindar.
La praguri, treptele de cremeni
scad, precum marmura-n statuie,
luînd înfățișări asemeni
acelora care le suie.

IGNEA LOGA

Efigie

Dacă mă bucur și binecuvînt
Constelația grîului tînăr,
Ca un chiot țîșnit din pămînt ;
Dacă mi-s gîndurile înalte și clare,
Ca surîsul cireșilor înfloriți,
Pe terasele soarelui mare ;
Dacă adun zăpezile din veac,
În miezul roșu din poeme,
E că visez, precum sodatul trac,
Peste un cer de crizanteme...

cronica literara ● poezie ● proză ● critică ●

Eugen Uricaru

Mierea

Ed. Albatros, 1978

Ultima carte a lui Eugen Uricaru e la fel de spectaculoasă ca şi celelalte ; poate chiar mai spectaculoasă prin energia cu care autorul traversează ideea de competiţie literară. A scrie un roman despre deceniul al şaselea, fără a intra în schemele pe care proza ultimilor ani le-a construit cu mare viteză şi, uneori, cu o egală nepăsare pentru virtuţile artistice ale textului scris, constituie o dovadă de exemplară maturitate. O carte ce ar putea fi descoperită în imediata apropiere a acesteia ar fi **Marile iubiri** de Aurel Dragoş Munteanu ; tehnica romanescă e oarecum asemănătoare. Sesizînd că romanului consacrat deceniului al şaselea îi lipseşte coloana de idei, dimensiunea intelectuală, atît Aurel Dragoş Munteanu cît şi Eugen Uricaru îşi coordonează materialul epic în funcţie de un simbol (şi, legat de acesta, în funcţie de cîteva situaţii simbolice). Simbolurile, sînt, în fiecare dintre cele două romane, cu sens negativ, reprezentînd o replică şi o cenzură a existenţei fantaste, desprinse de real ; o cenzură în sensul camilpetrescian al cuvîntului. Deci **Mierea** e imaginea pe care Nechifor Goreac, scriitor, o are în vedere în alcătuirea existenţei sale ; societatea, spune scriitorul ce a trecut printr-o experienţă aparte, e aidoma unui stup, în care nu indivizii au importanţă ci grupul (stupul). Idee, deci, pusă în cumpăna unui şir de fapte de cea mai mare duritate. Se trec în revistă abuzurile unui timp, se descriu medii în care viaţa şi moartea se află în imediată vecinătate. Scriitor pentru care subtextul are importanţă, Eugen Uricaru va pune în valoare, prin fiecare dintre personajele sale, ecourile, în timp, ale faptei. Oare relaţia dintre cauză şi efect, dintre eroare şi consecinţele ei se construieşte matematic, sau viaţa îşi are aproximaţiile ei ? Roman bogat în **fapte,** documentar cum sînt puţine în proza de azi, **Mierea** este, în acelaşi timp, un roman despre capcanele iluziei şi ale imaginarului. Sau poate fi. (Să deschidem o necesară paranteză : nu există în roman personaje pe care autorul „le condamnă" şi pentru care optează. **Mierea,** aşa cum se întîmplă cu toate cărţile remarcabile, nu e o carte de pedagogie ; impecabilă e doar logica **romanescă,** judecata implicită, în rest, personajele romanului pot fi simpatice, antipatice ş.a.m.d.). Deci, care ar fi rostul imaginarului în viaţa personajelor ? Am remarcat altădată, în **Rug şi flacără,** preferinţa naratorului pentru momentele în care eroii săi pot să trăiască izolaţi ; pentru „retragerea" eroilor săi. Intrarea în imaginar – cucerirea „lumii imaginare" – are un ritual al ei, pe care naratorul îl urmăreşte cu un zîmbet uşor amuzat. Aşadar, la un moment dat, Nechifor Goreac va fi trimis să viziteze o ţară din Orient ; drumul se adînceşte într-o lume imprevizibilă, scriitorul ratează obiectivul său (acela de a rămîne în interiorul faptelor de cultură), dar, pe drum, descoperă un localnic ce i-ar releva un tip oriental de a înţelege lumea. Dacă în **Rug şi flacără** şi în cîteva dintre nuvele „ratarea obiectivului" punea în valoare existenţa personajului, în **Mierea,** ratarea favorizează ilustrarea unei parabole.

Aşadar, teoria „stupului" ce trăieşte prin sine sacrificîndu-şi, la nevoie, o seamă dintre „organisme" aparţine unui moment de criză al personajului : momentului său de exil, voluntar sau involuntar. Dincolo de acestea, viaţa se constituie prin indivizii ce îi dau valoare : faptele concrete ce „contrazic" – ce pun în cumpănă – momentele fanteziei fac din **Mierea** un roman al actualităţii imediate. Dacă o seamă dintre momentele istoriei noastre sînt puse în lumină fără idilizare, dacă prezentul – viaţa şantierelor – apare şi el în pagini cu mîză – ultima dintre cărţile lui Eugen Uricaru poate fi socotită un remarcabil roman politic. Şi nu fără legătură cu toate acestea, romanul realizează o „retrospectivă literară" căreia, dacă îi ghicim cîteva eventuale modele, nu înseamnă că îi lipseşte forţa de sinteză şi capacitatea de a judeca drept evenimente complexe, prea în fuga condeiului comentate de alţii.

C. UNGUREANU

Constantin Noica

Spiritul românesc în cumpătul vremii

Editura Univers, 1978

Modalitatea literară folosită de Constantin Noica în **Spiritul românesc în cumpătul vremii** este cerută de subiectul cărţii, un comentariu pe marginea lucrării sale despre fiinţă, o meditaţie asupra unor deschideri ale spiritului contemporan, cărora li se spune, impropriu, şase maladii, de vreme ce ele sînt trăsături caracteristice dacă nu sufletului nostru în general, măcar anumitor personalităţi creatoare. Din păcate, spaţiul nu ne permite să le discutăm în amănunt, mărginindu-ne, acum, să le semnalăm doar.

Cartea lui Noica, cu subtitlul **şase maladii ale spiritului contemporan,** pune două probleme tulburătoare. Cum anume le pune este inutil a rezuma : textul trebuie citit şi adîncit, fiind, din punct de vedere literar, pe măsura ideilor susţinute. Nu mai este nevoie să reamintim cititorilor că autorul este un mare eseist.

Iată ce încearcă, subtil şi nuanţat, Constantin Noica să ne convingă : întreaga noastră cultură şi civilizaţie s-au dezvoltat datorită unor deschideri, atitudini, să le spunem situaţii limită (în nici un caz maladii) caracteristice sufletului omenesc. Pentru că, dacă le socotim maladii, trebuie să convenim că însuşi sufletul sau chiar omul este o boală fără leac a naturii. Iată o temă de ontologie cu adînci implicaţii. Dar dacă este vorba despre fiinţă (şi autorul o spune : sînt orientări mari ale omului, cu adevărat constituţionale) atunci tabloul acestor „mari orientări" nu este altceva decît un model ipotetic al fiinţei.

Sînt şase atitudini, şase demersuri, şase deschideri ce ţin de constituţia intimă a fiinţei : trei arată carenţa termenilor fiinţei, generalul, individualul şi determinaţiile. Cu alte cuvinte, catholita (lipsa generalului), todetita (nevoia de a regăsi individualul) şi horetita (aşteptarea zadarnică a determinaţiilor), iar cele ce le dublează izvorăsc din refuzul, la om, sau inaptitudinea, la lucruri, pentru aceşti termeni ce ţin de fiinţă : acatholia (tăgăduirea generalului), atotedia (refuzul individualului), ahoretia (refuzul determinaţiilor). Termenii, aşa cum se cuvine, sînt de origine greacă.

A doua idee tulburătoare, derivată din prima, ţine de filosofia culturii. Factorii modelatori de cultură sînt solidari fiinţei, fiind inutil a-i căuta în altă parte sau a imagina diferite etaje de conştiinţă. Înţeleşi, nu ca realităţi inconştiente, ci ca nişte trăsături ce ţin de alcătuirile fiinţei, constituţionale sufletului, ducînd prin ei şi printr-un mecanism conştient la formele de cultură. Majoritatea analizelor sale privesc faptele de cultură, în sensul cel mai larg al cuvîntului. Pentru lipsa generalului sînt citaţi Salavin şi Cézar Birotteau, în cele două manifestări ale catholitei, ca să aflăm că **„forma clasică a tragicului este astfel doar capătul de drum al catholitei demersul ei extrem, învingătoarea generalurilor în subiectul conştient"** (p. 49). Pentru aşteptarea zadarnică a determinaţiilor se face trimitere la **Don Quijote,** ahoretia sau refuzul determinaţiilor este ilustrată de cunoscuta piesă **În aşteptarea lui Godot,** refuzul individualului, de către **Tolstoi,** iar al generalului, de către **Don Juan.** Analiza acestor, să le spunem, situaţii critice este expresivă şi convingătoare (să mai amintim şi parabola fiului risipitor sau situaţia existenţialismului) şi, pentru a-şi încununa demersul, gînditorul se opreşte pentru o clipă asupra modelului românesc, în care cele şase deschideri se află într-un echilibru relativ. Există toate aceste atitudini creatoare într-o dreaptă măsură însă, punînd accente diferite pe orientările omeneşti, aducînd, poate, o a şaptea deschidere **„care să fie şi contribuţia noastră rodnică în cumpătul vremii"** (p. 150). E vorba de o atenuare pe care o aduce spiritul românesc, dar şi de o aşezare pe care o operează, deoarece toate cele ce se fac sînt „întru ceva" şi acest lucru îl poate spune sufletul nostru, cu modestie dar şi cu fermitate. Este aici abia o schiţă a unui model întrezărit şi care se cuvine a fi dezvoltată, dacă eseistul nu consideră că a fost pînă acum nu numai sesizat, dar şi amănunţit. Pentru că să recunoaştem, mai este aici o indicaţie, bineînţeles şi o trimitere, la **Sentimentul românesc al fiinţei** la **Creaţie şi frumos în rostirea românească,** chiar la **Rostirea filosofică românească,** şi, firesc, la **Eminescu sau gînduri despre omul deplin al culturii româneşti,** adică la toate acele cărţi ale gînditorului din care se încheagă o nouă perspectivă metafizică şi de filosofia culturii.

Ion MAXIM

Dorin Tudoran

Respiraţie artificială

Ed. Dacia, 1978

Excesul, fie în înscenarea somptuoasă a temelor (a simbolurilor : de la cele uzual poetice la cele mitice) extrase literaturii, fie în dezghiocarea lirismului de ceremonialul metaforizant pare a fi regimul esteticeşte cel mai favorabil constituirii reprezentărilor poeziei lui Dorin Tudoran. Consecinţa imediată, vom observa, este că un efort de imaginaţie epică, în primul caz, îl conduce pe autor la cultivarea unei poezii de factură cvasibaladescă, iar un limbaj agresiv, o frază laconică, tăiată abrupt în cazul din urmă serveşte polemica unui moralist, confruntarea pasională a existenţei cu o normă etică. Şi că, în amîndouă situaţiile, versurile înlocuiesc poetizarea convenţională cu fantazarea ironică, scrupulul calofil cu o gesticulaţie mai dezinvoltă. Fapte, bineînţeles, nu lipsite de importanţă dacă socotim că, în primele volume, lui Dorin Tudoran îi puteam reproşa păcatul producerii de texte doar convenabile, exacte sub raportul unei construcţii canonice, şi că ultima carte, **Respiraţie artificială** (dar, pe suprafeţe întinse, şi cea anterioară : **O zi în natură**) prezintă un poet sensibil schimbat, în sensul că pedanteria livrescă dispare, la fel nu ştiu ce placiditate ce era probabil mai mult a expresiei decît a simţirii, însă care oricum nu era în măsură să atribuie poeziei harul memorabilităţii. Este vorba, evident, în ultimul volum al lui Dorin Tudoran, dacă nu chiar de o palinodie estetică, cel puţin de o reconfortantă eliberare a lirismului de prea uzitate practici livreşti. Poetul nu parvine desigur prin aceasta la formula unei poezii spontan-confesive, însă „sinceritatea" acesteia, atît cît este un atribut necesar al cantonării în sfera socialului ori a interogaţiei ethosului, se realizează cel puţin pe o cale mediată, printr-o tratare insinuant-spirituală ori de-a dreptul sarcastă a „temei".

În **Respiraţie artificială. Poeme pentru voci limpezi** Dorin Tudoran ne propune „moralităţi". Un motto din Pascal ne avertizează asupra facturii parabolice a poeziei **(„– De ce mă ucizi ? – Dar cum, nu locuieşti de partea cealaltă a apei ? – Prietene, dacă ai locui de partea aceasta, aş fi un asasin şi ar fi nedrept să te omor în felul acesta ; dar cum locuieşti de partea cealaltă, sînt un viteaz şi fapta mea este dreaptă"),** poemele fiind fabule construite în marginea evenimentului comun, cotidian ori împrumutat din istorie, reflexii asupra condiţiei artei şi a existenţei individuale : **„Zăbala zdrobindu-i dinţii. / Dinţii rupţi sfîşiindu-i limba. / Limba – un ghem de sînge / din cînd în cînd / scuipat pe pieptul alb al cămăşii. / / Şi din nou zăbala – / pierzindu-se-n gura lui, / ca o cazma într-un mormînt / abia desăvîrşit. / / În fundal : aceiaşi cai, / albi, liniştiţi – piese cunoscute / dintr-un muzeu / aproape imaginar" (Note la o întîlnire cu Giordano Bruno).** Pentru poemele din **Respiraţie artificială** proximitatea **Parabolelor civile** ale lui Eugen Jebeleanu este evidentă, chiar dacă de o filiaţie directă nu poate fi vorba, ci doar de o la fel de lucidă, de dizolvant sarcastică examinare a aberaţiilor şi monstruozităţilor de tot felul ce au traversat civilizaţia veacului. Iată, de pildă, acest **Refren : „Vine o carabină şi-mi spune : «Socot / că sînt o piculină». / / Numai că din bot / îi curgeau otrăvite bale / în rafale".** ori un **Stop-cadru : „Riul. / / Pe malul celălalt / şenilele unui tanc / ondulează / pletele Isoldei",** ori „varianta" la **Portretul artistului în tinereţe,** care, trasă din mai vechea recuzită a „literaturii", nu consemnează, cu toată nota nostalgic-elegiacă, reprezentări mai benigne : **„Prieten al meu, / cocoşat de trei ori, / n-am avut pentru tine vre-un cal, / n-ai avut pentru mine / nici un regat. / / Uneori, îmi amintesc / de tine – portretul artistului / în tinereţe : / Prin rădăcinile macilor, / cîteva cîrtiţe / sug amurgul pierdutelor / Englitere".**

Spaţiul cronicii nu ne ingăduie citarea altor numeroase poeme exemplare, de o pregnanţă a imaginilor extraordinară, cărora examenul demistificator al existenţei şi al limbajului (o satiră a automatismelor vorbirii şi nu numai ale vorbirii este de pildă **Dreptul la frică**) le conferă o notă acut subiectivă. Vom reţine, totuşi, pentru lectorul poeziei lui Dorin Tudoran cîteva titluri : **Bocet, Respiraţie artificială, Sandwich cu flori, Abatorul imaginaţiei, Năprasnica revelaţie, Primejdia clipei, Străinul,** acest din urmă poem, dedicat memoriei lui Emil Botta (cu toată sugestia de amărăciune ironică ori tocmai din această cauză) şi sinaurul **frumos** într-un volum în care confortabilele convenţii ale literaturii, să locul elocvenţei unui limbaj aproape depoetizat.

Lucian ALEXIU

Neplăceri domestice

marginalii

În privinţa preocupării de sine, Proust a semănat destul de bine cu mătuşa Léonie. Şi aceasta realmente suferindă, dar făcînd prea mare caz de boala ei, şi ea claustrată de la o vreme într-o încăpere de unde ştie tot despre lumea din jur. Deosebirea ar fi că Proust, şi nu invers, a creat-o pe mătuşa Léonie.

În locuinţa lui pariziană, scriitorul are mari necazuri cu o vecină în casa căreia tropăie toată dimineaţa instalatori şi zidari. De aceea, îi scrie doamnei Straus să intervină pe lîngă fiica vecinei, cu care întreţine relaţii mondene, ca aceasta la rîndul ei s-o roage pe mamă etc.

Sadici, ai zice, lucrătorii sosesc dimineaţa la 7, îndată după ce noptatecul Proust a adormit, ţin să-şi arate buna dispoziţie cu mari lovituri de ciocan şi zgîrieturi de fierăstrău chiar la capul patului său, pe urmă hoinăresc dar se fac auziţi din jumătate în jumătate de oră, tocmai bine ca să nu poată adormi, şi se îndepărtează la prînz, cam la ora cînd el s-ar scula oricum. Bine va fi, deci, ca doamna în cauză să-i cheme după amiaza, iar asta şi atunci cînd, o dată lucrările terminate, se va instala în casă şi va avea cine ştie ce obiecte luxoase de fixat pe pereţi, ocupaţie care, cu programul actual, l-ar băga în mormînt. De asemenea, ar fi de dorit ca în cîte o zi cînd el se simte prea zdruncinat, muncitorii să nu vină de loc. Dacă totuşi vin, măcar să-l anunţe din timp ca să poată lua preventiv, la ora 6, un gram şi jumătate de tional. Însă tot mai bună e soluţia ca ei să lipsească dimineaţa, căci oricît le-ai recomanda să nu facă zgomot, oricît ar fi bacşişul de mare, ritul lor rămîne acela de a-şi exprima voioşia matinală bătînd din ciocan. Unde mai pui că se anunţă şi instalarea unui alt vecin, care ar fi în stare să la tămbălăul de la cap. În încheiere, victima cere scuze pentru abundenţa egoistă a scrisorii sale, ceea ce n-o împiedică să mai adauge un post scriptum : toate cele spuse în legătură cu instalatorii şi zidarii vor fi desigur valabile şi pentru tapiţeri. În sfîrşit, să nu fie uitat nici noul vecin, pentru că de la etajul patru, unde va locui, orice mişcare se aude dincoace de parcă ar fi la un pas

Cu aceasta, bătălia pentru liniştea în casă nu s-a terminat. În scrisoarea următoare, Proust o înştiinţează prin intermediar pe prietena doamnei Straus că „sa vache de mère" n-a încetat să construiască în vecini. Dimpotrivă, zidarii ciocănesc cu atîta frenezie încît e probabil că trecătorii asistă la edificarea a ceva mai impunător decît piramida lui Cheops. Citeodată bietul om visează că, în cele din urmă, torţionarii n-au mai apărut, dar abia deschide un ochi că-i şi vede cocoţaţi pe scări. E adevărat că a fost o perioadă de acalmie cît timp s-a uscat tencuiala, însă chiar şi atunci au schimbat de vreo trei ori unele instalaţii necesare în baie, sprijinite — o ! nefericire — de pereţele către care se află orientat aşternutul său. Dacă mai stai să te gîndeşti că o doamnă atît de elegantă nu poate să nu aibă o mulţime de tablouri ce trebuiesc atîrnate, chiar că îţi vine să-ţi iei lumea în cap.

Citind toate astea — şi s-ar putea adăuga povestea amuzantă a planurilor de vacanţă la Trouville (clădire sau iaht ? ce fel de clădire : hotel, turn, conac sau castel ? unde să fie aşezată faţă de alte case, la cîtă depărtare de copaci, ce număr de camere — nici la etaj dar nici la parter —, cît de groşi pereţii etc.) — stai şi te întrebi dacă nu e o legătură între ele şi geniul lui Proust, poate chiar între ele şi literatură în general. Dacă nu cumva a fi mare scriitor înseamnă, într-o privinţă, a avea răbdarea patetică să insişti asupra unor lucruri pe care alţii nu le bagă în seamă or îi se par obişnuite, pînă cînd nebuna lor acumulare devine evidenţă şi stil.

Livius CIOCÂRLIE

BAZIL GRUIA — sau poezia riscului lucid

Bazil Gruia (n. 1909) este cel mai „tînăr" poet al generației virstnice. Debutînd editorial în 1929, cu volumul **În țara toamnei,** era contemporan cu Arghezi, Blaga, Bacovia, Ion Pillat, Adrian Maniu, Al. Philippide și Zaharia Stancu ; însă nu era nici expresionist, nici fantast, gnomic sau bucolic. Reflexiv în limitele unei delicate și spontane sensibilități, creatorul și-a amînat poezia pentru o altă virstă biologică. Al doilea volum, **Arderea etapelor,** va fi publicat abia în 1968, urmat la scurte intervale de **Obsesia verii** (1972), **Patima albă** (1976) și **Efigiile riscului** (Editura Dacia, 1978). Dar prin acest nou și tirziu început, poetul devenea contemporan cu Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Gheorghe Pituț și Ion Gheorghe. De fapt, ceva din gustul pentru speculația filosofică și atracția elementarului cosmic, din noua orientare lirică, s-a transmis și cărților sale.

Senzația imediată la lectura poeziei e aceea a unor amplificări abil regizate, a unei reacții metaforice în lanț (nici vorbă de baroc sau neobaroc), de o liberă manifestare a emoției și desăvirșire pînă la ultimele nuanțe ale imaginii și ideii poetice. Fenomenul e perfect explicabil : poetul, după debutul din 1929, nepublicînd mai multe decenii, a acceptat deliberat un lung interludiu soldat cu evidente acumulări. Cuvîntul este o capcană, o obsesie ; acceptîndu-l în preajma sa, poetul își asumă un risc : al miracolului, al tainei, al visului, al memoriei, al virstei. Transparența lumii numite prin metaforă se transmite lucrurilor din jur, stările de extaz se convertesc într-o intimitate a existențe și gîndul altei geneze, acceptarea cu o calculată indiferență a cotidianului și nevoia de abstract, prelungirea în idee a ființei. **Poezia — stejar cu rămuriș bogat, / tulpină bătrînă, masivă cit o patrie. / Fără de număr ghinda, și frunze metafore / freamătă atinse de-nfrigurarea unei stele. / / Cine să-arate în clopotul cărei frunze din mii și mii / se sparge țipătul prea plin al încă unui univers ? / Și dira sunetului în care — anume zări mă răsfrînge / sub obsesia verii, patimi de vis mistuit în etape, / fiori anticipînd țara toamnei. Riscul. / / Mi se-agață-n strune tot / ce se scaldă-n luxuria simplității. / N-am încotro, prea generos grăbiții mei critici : / prea se-nveșmîntă-n eterne nuanțe o frunză / pînă mișcarea de-o clipă etern le preschimbă în cintec. / Și după bunul plac ori cum le-nduplecă boarea — boarea fără de nume — / frunzele toate a soare-mi doinesc. A ruginâ. A reinflorire / / N-am incotro. Mă opresc și ascult... (Poesis).**

Starea obișnuită a poetului e incintarea ; Bazil Gruia e o natură solară, poezia lui traduce ceva dintr-un ceremonial al neliniștii, al agitației, al grabei ; nevoia de lumină este acea rilkeană bucurie a infloririi, acea beatitudine a împlinirii, sfidare a imobilității și elogiul necontenitei renașteri. Aproape toate poeziile au nemărturisit un interlocutor, poetul e teatral și ironic, jovial, cu aerul unui magistru autoritar, abordabil și retras în lumea cuvintului căutat, delicat și pamfletar, retractil și euforic. Nesfirșite înfățișări, pentru că în cele mai bune versuri ale sale el se solidarizează cu această utopie a clipei : **„Reținere cit destrămarea unui fum. Și cu glas de arc intins iar stărui : / «Poezia e chiar o știință aparte ?» / Aaa, Poezia... O știință-sorginte. Inspirația — cheie de aur / pentru sipetul clandestin al miracolelor, / și poezia se deschide ca toate celelalte... poezii. / Poate-acum în jocul subtil al mîinilor noastre / cînd încă nu deslușim ce sensuri va dobîndi, / o să te mire cum poezia (am vrut să spun iubirea !) / copleșește a patra dimensiune" (Cafeaua de la ora 5).** Jocul e libertate, stare imaterială a lumii și acțiune liberă. Din el, poetul și-a făcut în decursul anilor un paradis al poeziei, din poezie, o mască (împotriva trecerii) și din mască o ispită. Existența e hotărîtă de melancolia orei sau de mirajul preschimbării în cintec. Umbra și innoptarea sînt complici ai iluziei ; se poate visa o literă așa cum se poate gîndi o arhitectură a neantului. Original și interesant procedeul din ciclul **Nicicînd destulă risipă de cintec ;** extrase din presa vremii, documente, simple informații devin pretexte poetice, descoperindu-se evenimentelor un contur de melodie. Alte trei secțiuni : **Ecouri din melosul de ieri, Nou vernisaj de imagini** și **Cintece pentru moira-lumină** încheie un volum reprezentativ pentru resursele și disponibilitățile actuale ale poetului.

Trăindu-și cu orgoliu condiția de captiv al propriei sale poezii, Bazil Gruia va cîștiga cu siguranță pariul (riscul) cu timpul și contemporanii. A ars încă o etapă prin frumoasa carte **Efigiile riscului** (ilustrații de Vasile Pop Silaghi), întregind, cu stăruință și exigență, o originală experiență poetică.

Aurel SASU

PREZENȚE LITERARE

Dușan Petrovici

O poezie insolită, surprinzătoare prin forță și prospețime, scrie **DUȘAN PETROVICI** în **Lebede ale puterii** (1972), **Obelisc** (1974) și **Neinceputa mireasmă** (1975). **Lebede ale puterii** evidențiază un poet cu o sigură stăpînire a cuvîntului, pe care-l axează în nebănuite contexte, într-un joc grațios și fermecător. În poezia lui Dușan Petrovici întîlnim o adevărată „revoltă" a cuvintelor ce părăsesc logica exterior-formală, ordonîndu-se pe coordonatele impuse de o rațiune internă, de o mai evidentă specificitate poetică. Sub această tentă rebarbativă, la nivelul verbului se descoperă, totuși, un poet al sentimentelor refulate, un suflet candid, deschis spre înțelegerea existenței, cu îndoială ori temere : **„Mi-e teamă de copilul aplecat / la malul riului ghemuit în uimire / deasupra unei flori nemaivăzute / o să vedeți ne va cere un nume / să-i dăm florii / și n-o să ne priceapă-ncurcătura / pe cînd floarea va îmbătrîni / nemernic va îmbătrîni în mîna lui".** „Sufletul de copil" marchează starea de ingenuitate, apropiată (ori similară) momentului de elevație poetică : **„Aminte ne-aducem / că mai avem un suflet de copil și-l căutăm / prin vegetații ancestrale").** Poetul manifestă dorința (nostalgia) spațiului pur, imaculat, distanțat în imixtiuni. Timpul predilect ar fi mereu copilăria, el gustînd din plin jubilația în acest eden al stării florale, nealterate. Iubirea și copilăria se îngemănează : **„Poate e vremea să scoți cu dinții cuiele acestui cuvînt : vremelnicie / și să pornești nu îndărăt, ci înainte înspre o copilărie nouă / ce-i regnul soarelui venind dintr-o necunoscută mare / O copilărie ce vine ar fi chiar iubirea / înspre iubire deci / bătrîne jaguar, la / index expurgatorius supune-ți stările de suflet". (Poem cu ape necunoscute).**

Ziua Voom este un ciclu al erosului și prieteniei, al unui timp și loc („țara div") dorit, ipotetică împlinire a unui ținut peren și purificat : **Dacă fără de răspuns e întrebarea mea / atunci mă voi opri aici / și voi întreba din nou unde e țara div / și dacă acolo oamenii sînt buni / loc pentru mine voi afla și pentru mama mea bolnavă / și dacă oamenii acolo poartă numele coos / voi învăța de la descălii lor să cînt / și așa o să-mi cîștig soarele pentru mine și pentru frații mei săraci cu duhul /**

LUCACI PETRU : „Femeia cu pline"

și dacă acolo o fată Iver se cheamă / atunci ea este dragostea mea și mult mai ușor / va fi pentru voi să-mi spuneți adevărul". Capriciile se realizează în notații dense ori picturi zoomorfe, exprimînd spaima de animalic și elementaritate, dar și seducția spre un regn în care colcăie încă necunoscute puteri naturale, de aceea implorarea este directă prin apel la curaj : **„de la masă mă scol și pornesc / înspre colorate nopți cu animale de pradă / și numai acum vă implor curaj și iar curaj / să ascultăm solemn animalele iubind carnea florilor / în aceste nopți suportînd rănile nemișcării".**

Dușan Petrovici forțează construcția poemelor, încercînd diversele valori combinatorii ale cuvintelor. Dizarmonia imaginilor, dezintegrarea logicii tradiționale, constringerea cuvîntului la formule grafice noi, cu scopul de a-i întări puterea sugestivă, sînt trăsături ușor de observat. Metamorfoze spectaculoase se produc prin puterea actului de creație poetică : **„Mahagonic învață să cînte / pentru că el știa cîntecul dinainte / și lanțurile serbării tot dinainte le purta / cade în starea de grație și cîntă subțire ca mărul în mînă / și crede că el este mărul și cîntă / așa cum știe să cînte un măr / mahagonic are frați care nu-i seamănă / și ceilalți care nu sînt frații lui seamănă cu el ; / paharul care nu-l aude / ceasornicul care nu-i va iubi". (Mahagonic).** Un poet capabil de o asemenea înlănțuire imagistică iese cu evidență din serie, impunîndu-și clar talentul.

Înțelegînd poezia ca o formă a inițierii în cunoaștere, Dușan Petrovici observă constanta poetului și a poeziei în **vulnerabilitate,** dorită ca ipostază creatoare. Optică interesantă, dovedind capacitatea originalității. Din momentul inițial („tinjitori în fața cuvintelor"), poezia se extinde devenind „ființă vulnerabilă", asemeni unui astru rămas prizonier aviditătii de privire a multimii. Sensibilitatea poetului se verifică prin vulnerabilitatea sa : **„Vulnerabil să fie poetul / la orice mișcare / mușcat și orbit de lumine / în el să plîngă mereu / o ființă nocturnă / cum să aprindem acele lucruri / neinflamabile din noi / poetul să ne învețe".** Prefigurîndu-se ca o poezie de mari resurse, este de așteptat ca lirica lui Dușan Petrovici să mai producă surprize. Dar o cantonare excesivă în spațiul poeziei izvorîte numai din plăcerea jocului cuvintelor defavorizează dispoziția poetului care, cu siguranță, se întinde pe un registru mai vast. Poezia lui Dușan Petrovici riscă să se atrofieze în latura sensibilității, dacă urmează o extindere glacială a formalismului verbal.

Alexandru RUJA

SUBLINIERI

CONSTANTIN CHIRIȚĂ și **Cireșarii** săi sînt din nou în atenția revistei „Cutezătorii" (nr. 3, joi, 18 ianuarie 1979). Popularitatea eroilor, extraordinară, ne face să ne gîndim că e Anul Internațional al Copilului. **Cireșarii** este ciclul care a reușit să-și cîștige o popularitate pe care puține romane pentru tineret și-au cîștigat-o. Din articolul publicat în „Cutezătorii" sub semnătura Georgetei Adam aflăm că o elevă a citit **Cireșarii** de treizeci și două de ori, iar alta numai de... douăzeci și șapte de ori. Elevii din Craiova au creat un album (**Cireșarii** despre cireșari), iar între cei ce au dedicat poeme și picturi Cireșarilor se numără artiști de talia lui Nichita Stănescu sau a lui Sabin Bălașa. Extraordinara carieră a ciclului romanesc continuă ; sociologii dar și criticii ar putea să analizeze, grație lui, opțiunile cititorului tînăr și motivațiile acestora.

DIN FUGA CONDEIULUI. Organicitatea unei literaturi e titlul unui interesant eseu semnat de Mircea Popa și publicat în **Steaua,** 12/1978. Vorbind despre unitatea spirituală care a premers unitatea politică a românilor, tînărul și talentatul istoric literar arată cum o seamă dintre revistele apărute după primul război mondial în Ardeal și Banat au contribuit la modernizarea scrisului în această parte a țării. Dacă documentarea pentru alte reviste va fi fiind fără greș, în ceea ce privește publicațiile timișorene tînărul autor fantazează. La Timișoara nu a apărut, redactată de Camil Petrescu (!) revista **Țara noastră.** Camil Petrescu a tipărit într-adevăr, în Timișoara, reviste dar nici una sub acest titlu. Lucian Blaga și G. Călinescu n-au avut „un rol important". în, vorba istoricului, „scoaterea" revistei **Banatul literar** de la Timișoara. Am putea spune că n-au avut exact nici un rol în „scoaterea" **Banatul literar** ; a existat însă o altă revistă care s-a numit „Banatul" și la apariția căreia Lucian Blaga și-a adus contribuția sa, deloc neglijabilă. Participarea lui G. Călinescu la „scoaterea" revistei **Banatul** e practic nulă. În **Banatul** marele scriitor a publicat un eseu care reprezenta doar un gest de bunăvoință față de o publicație altfel lui indiferentă.

CINE ȘI DE UNDE COPIAZĂ... e titlul sub care s-ar putea aduna o seamă de articole apărute în ultimele săptămîni în presa de cultură. Cine citește tot, pricepe (cît pricepe), cine nu, își lărgește lecturile și își sporește silința în împlinirea culturii generale. Ce mai fac competitorii, în marele spectacol al afirmării lor ? Cum deocamdată sîntem în faza dansurilor orientale, cu văluri, să așteptăm plini de încredere popularа perinită. Dar să nu uităm almanahurile, marele popas sărbătoresc al începutului de an, în excelentul almanah al CONVORBIRILOR LITERARE, citim citeva pagini de anecdote, la rîndul lor transcrise din JURNALUL LITERAR, cunoscuta revistă a lui G. Călinescu. Să copiem și noi, spre bucuria dvs., aceste tablouri de epocă : „Moravurile literare de altădată se deosebeau de cele de astăzi. Autorii implorau și cereau fără scrupule ajutoare la regi și nobili și se lăudau că aparțin casei unui mare om al zilei. Corneille, bunăoară, declară că este în serviciul Eminenței Sale Cardinalul Richelieu". Am mai cita și altele, dar nu vrem să vă răpim bucuria lecturii (descoperirii) Dvs. Citiți, deci, cu încredere, almanahul revistei „Tribuna" precum și tot ceea ce vă permite chioșcarul Dvs. preferat.

CARTEA CU PRIETENI continuă. Extraordinarele mărturii — tablete, poeme — în — proză ale lui Fănuș Neagu mărturisesc aceeași tensiune lirică de care numai autorul „Îngerului..." e capabil. Din „România literară", joi, 25 ian. 1979, decupăm aceste imagini sclipitoare ;

SĂNZIANA POP : „În cumpăt de lume minunată, la Mogoșoaia, în nezăbovindă tinerețe, beam vinul turnîndu-l într-un clopot de oaie. Din ochii mei de-atunci se mai strecoară în ziua de azi luciri împletite de sinziene albe, lupi mistici, iederi insolente, cîmpii mănoase, cătini ornamentale, mușterii de petreceri scelerate, duzi japonezi legănîndu-se ca gheișele, botezuri, înmormîntări, fete venite în colind, flori exotice risipite pe terase și rînduri nesfîrșite de țărani îndrăgostiți de vișini și vorbind despre nălucile prinților".

ANGHEL DUMBRĂVEANU : „Anghel se află totdeauna și aici și în altă parte și nicăurea, dar cel mai adesea în odaie la Nichita Stănescu cu care cîntă împreună prietenille legate pe malul Dunării, la Belgrad, într-o cîrciumă, unde vinul, trecut prin bot de purcel de lapte prăjit, înflăcărează mintea, inima și sîngele. Anghel e un plop înhămat la una din rotile pătrate ale zărilor încărcate de ploaie, înmugurește și înfrunzește de două ori pe zi, dansează cu iolele serii sub ferestrele corăbierilor de pe Bega, galopează calm prin cîmpii, căutînd castele de umbră și iubirea. Oricît de plop, el umblă numai cu diligența de seară, neasemuita diligență zăvorită într-o lacrimă uriașă de chihlimbar, de funigei și de spovedanie de la tropice".

CEL MAI IMPORTANT DINTRE ROMANELE DE DRAGOSTE ALE POEZIEI ROMÂNEȘTI, se află publicat în ultimele șase numere ale revistei „Manuscriptum". În „Manuscriptum" nr. 4/1978 citim deci partea a VI-a a „excursului sentimental Lucian Blaga", unul dintre cele mai întinse dosare epistolare ale literaturii noastre. Așteptînd prezența corespondenței în librării semnalăm din nou calitatea cu totul remarcabilă a unei reviste : „Manuscriptum".

Anemone POPESCU

SUBLINIERI

cenaclu

În ședința de marți, 30 ianuarie a cenaclului Asociației scriitorilor din Timișoara a citit trei proze scurte **Marian Drumur.** Criticul **Eugen Dorcescu** a subliniat în referat virtuțile celei de-a treia proze, **Viața paralelă** care, după opinia sa „este cu totul ieșită din ritmul comun al lecturilor curente". **Cicade** ar putea fi modelul abstract al întregii proze semnate de M. Drumur, o proză preocupată de destinul ființei umane în univers, trădînd un acut sentiment al timpului". Referentul face în continuare o serie de observații asupra stilului prozatorului. **Marcel Turcu :** „Emblema sub care stau prozele lui Drumur ar putea fi „marea trecere"... Calitatea lucrărilor citite stă în caracterul polemic, în persiflarea cotidianului... Autorul nu e interesat de expresie... Decorul epic e sărac". **T. L. Birăescu :** „Prozele mă nemulțumesc. În **Cicade** e o artă poetică eșuată. În **Viața paralelă** apar numeroase neglijențe stilistice. Cea mai reușită mi se pare prima proză, **Martin, bunicul și Jackie Stuart,** în care autorul știe să povestească simplu și firesc. Ar trebui ca M. Drumur să opteze mai decis pentru un program estetic, pentru un stil propriu". **Anghel Dumbrăveanu :** „Într-o vreme în care genul proteic cîștigă tot mai mult teren, Marian Drumur continuă să scrie proză scurtă, fapt care mi se pare a fi deja rezultatul unei opțiuni. Cred că ne găsim în fața unui prozator format, profesionalizat, caracterizat printr-o remarcabilă sobrietate și o discreție de bună calitate. Fin observator al vieții, el scrie concis, dens. Aici trebuie căutată calitatea prozelor sale". **Mircea Șerbănescu :** „Și eu consider **Viața paralelă** drept cea mai reușită proză a ciclului, tocmai prin capacitatea ei sintetică, prin stăpînirea stilului. Marian Drumur mi se pare a fi un condei foarte sigur". Au mai luat cuvîntul **C-tin Strungă, L. Petrescu.** În încheiere a vorbit autorul.

OBSERVATOR

ZESTREA I

SIMINEI

Cum oare zestre
fata să-și fi luat ?
Dar unde era zestrea ei
cînd lacrima n-a picat ?

Unde era zestrea ei
cînd eu petreceam la hanul de fum ?
Vai, fetița a plecat
goluță-n a nopților drum.

Într-o singurătate mare
ciuruită de bufnițe și corbi
peste un ținut de piatră
s-au deschis ochii ei orbi.

Și, iată-mă, sărăcan de mine,
colindînd prin casă, prin veac,
pietre de sînge din suflet rupînd
zestre de mireasă să-i fac.

CRONICA LUI ȘINCAI

opus igne, auctor patibulo dignus *
Cenzura chezărească de la Alba Iulia

Traista străbună, focul viu în traistă
pe umeri de granit prin țară dus,
norul furtunii-n sumbra vale nu stă
ci liber dăinuie-n văzduhuri sus :
opus igne, auctor patibulo dignus.

Cuvînt-călău ce n-a putut izvorul
să-l cotropească — vuiet nesupus —
nici să potoală flacăra și dorul
ce grav se torc pe-al veacurilor fus :
opus igne, auctor patibulo dignus.

S-a spart în țăndări lespedea amară
și-al nopții somn pe-al nostru sînge pus,
fruntea-ți semeață luminează-n țară,
o, Șincai, duh frenetic nesupus :
opus laude, auctor amore dignus. **

* opera pentru foc, autorul demn de spînzurătoare
** opera pentru laudă, autorul demn de dragoste

UN VIS

Mi se pare că am visat
și-mi vine să rîd :
am fost tată odată
și vîntul mi-o spune trecînd
cu gura-i de flăcări pătată.

Dar martor îmi este mormîntul tăcut
și pietrele și numele sacru
și-mi stau martore florile grele
scînteind nemilos
și-n suflet un tremur de stele.

Trecutul e ca un ocean
imaginar în care mă scufund
și-mi vine să rîd și-mi vine să plîng !
Tată ?! Un urlet se-așează sub cer,
se-agață în plopii albaștri. Un strigăt
nătîng.

SEMINȚELE

Uluitoare în lume-i sămînța :
pruna dă prun, cireașa cireș,
sufletul de tipare se cutremură
învelit în viitoru-i leș.

Ochiul holbat nu se mai satură
de pupila fiarei scînteind,
păpădia în abur se preschimbă,
șopîrla renaște pe grind.

Toate-și au harul lor în sămînță
piatră și floare și duh,
gura mea se liniștește în flacără,
mirosul meu pîndește-n văzduh.

Uluitoare-s aceste forme
ce nasc, rotesc și se trec mereu,
esențele imuabile robotesc în adîncuri
și-ntre acestea-s și eu.

SCAIUL

Scai albastru, turn de pază,
limfă, violetă rază,
ești ivit din var și piatră
în pustiu ori neagră vatră,
frumusețea ta ursuză
nu-i atinsă de vreo buză,
floarea ta scînteietoare
hrană nu-i mirositoare,
turn de pază frumuseții
stai în cearcănul vieții
înțelept, țepos, sihastru,
frate vînătului astru,
riguroasă floare pură,
vis iscat din var și zgură,
îți înalți în îndîrjire
luminoasă-alcătuire.

prezențe literare

ILIE MĂDUȚA

Dacă a te atașa, așa cum se întîmplă cu Ilie Măduța în poemele de acum ori în cele de altădată, unui filon clasic, care este și al liricii blagiene, poate însemna pentru un poet ardelean înainte de orice altceva un mod elocvent de situare de partea **tradiției**, impre-jurarea nu trebuie legată atît de ambiția reformulării unei experiențe literare — și, deci, de o poezie a cărei condiție este livrescul —, cît de un efort al poetului de a regăsi pentru sine invariantele (chiar dacă, de la caz la caz, variabilele...) unei sensibilități.

Autor pînă în prezent manifestat cu predilecție în poezie, Ilie Măduța scrie balade și poeme de o îndestul de bine reliefată marcă reflexivă. Cele dintîi, risipite mai mult prin reviste, vor putea releva la reunirea în carte o dispoziție remarcabilă pentru metafora surprinzătoare și un lexic colorat, contrastînd cu rezerva, ori numai cu creditul modic acordat imaginației, — fapt care pînă la un punct se va fi datorînd și unei obișnuințe a versului lapidar, a unei poezii expresive mai ales prin concentrare. Mult mai generos structurat în poemele de factură reflexivă, Ilie Măduța este un contemplativ, dispus să caute reprezentărilor liricii sale echivalentul auster al conceptelor, nefiindu-i străine nici seducțiile formulărilor sentențioase. Sînt selectate de regulă impresii diafane, imagini ale peisajului în care domină simboluri ale lumii vegetale, distinsă prin fragilitate, și nu o dată proiecțiile unei sensibilități duioase ori elegiace — precum în multe dintre versurile antologate aici. Dar, trebuie să precizăm, în cazul lui Ilie Măduța toate acestea pot să rămînă — cum, în fapt, și rămîn, numai pretextele favorabile, prilejuri pentru a regîndi liric — sub semnul categorialului — lumea, existența...

Lucian ALEXIU

Ilie Măduța s-a născut la data de 22 mai 1927 în comuna Dezna, jud. Arad. Termină liceul teoretic Moise Nicoară în 1946 și facultatea de filosofie din Cluj în 1950. După mai multe profesiuni, activează în prezent ca profesor de științe sociale și limba latină la liceul din Chișineu-Criș. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România din 1970. A publicat următoarele volume de poezie : **Corabia autohtonă** (1969) **Măști de zăpadă** (1973), **Vacanța perpetuă** (1975), **Tărîmul de flacără** (1976) și **Paloșul stramoșesc** (1977).

Are în prezent următoarele cărți predate, prinse în planul editurilor : **Privighetoarea albă** (editura Albatros), **Nălucile de aur** (editura Cartea românească) **Legenda cetății Dezna** și **Nesomnul izvoarelor** (editura Facla).

Este colaborator permanent și continuu al revistelor Orizont și Familia. Despre Ilie Măduța au scris printre mulți alții următorii : Lucian Alexiu, Ion Buduca, Ștefan Aug. Doinaș, Gh. Grigurcu, Mircea Iorgulescu, D. Micu, Al. Ruja.

ÎNTRE FLORILE NEMURITOARE

Bondarul acesta
din greșeală strivit
e-un mănunchi de atomi.
Gingaș l-am iubit.

Va hrăni rădăcinile
ierburilor. Sau gușa
puilor aurii.
Viață-i cenușa.

De ce să mă-ntristez
că trupul meu piere ?!
Minciună-i ! Nu-i moarte,
nu-i înviere.

Petalele salcîmilor
cad cu-argintiu ecou.
În huma săracă
veghea-vor din nou.

Glasul meu tunet
își trimite unda
prin sferele pure.
În infinit rotunda

plenitudine nu piere.
Dezmărginire.
Taină din taină
necontenită-azvîrlire.

Astfel sînt împăcat
de lutul meu ce-i minune,
sacru e învelișul,
nimic nu apune.

OCHIUL

Ochiul meu nu e atent
la păpădiile ce mor,
la fluturii ce valea o-nvăluie
într-un vis scînteietor.

Ochiul meu adună mereu
cerc de copac lîngă cerc de copac,
acel strigăt năucitor
unde puterile zac.

Acel fulger, acel diamant
ce-nseamnă principiu și lege,
din sumbru polen, din cenușă,
această exactitate alege.

Și-o ține sus printre culori
și sunete albastre ce curg ;
eu văd soarele veșnic vuind
din răsărit și pînă-n amurg.

evocări

VICTOR MOTOGNA

Din galeria figurilor proeminente, care la 1 decembrie 1918 — în calitate de aleși ai națiunii — au votat UNIREA, se desprind cîteva nume de istorici ale căror opere și activități au făcut cinste istoriografiei române din Transilvania și Banat, în perioada interbelică. Printre aceștia, un nume de rezonanță : VICTOR MOTOGNA, — istoric ardelean, de prestigiu, care are la activul său nu mai puțin de 58 de lucrări. Istoriografia bănățeană îl recunoaște și revendică, deoarece din acest vast repertoriu bibliografic o parte se referă și la trecutul istoric al acestei provincii românești.

Biografia lui VICTOR MOTOGNA este tipică generației intelectualilor români, transilvăneni, sau bănățeni, a acestui început de veac ce prevestea zorii Unirii. Fiu de țăran de pe meleaguri someșene, (născut la Breaza — Ambriciu, în anul 1885), a prins din copilărie pasiunea cercetării trecutului neamului său, mai ales că în jurul satului natal străjuiau vestigiile a două castre romane (Cașei și Ilișna), precum și ruinele cetății Ciceului — deasupra căreia timp de multe decenii a fluturat flamura cu zimbrul Moldovei. Învățătura și-a început-o la liceul de tradiție grănicerească din Năsăud : studiile universitare le-a absolvit la facultatea de litere — secția istorie, din Cluj (1910), iar titlul de doctor în istorie l-a obținut la Universitatea din Cernăuți (1923).

După Unire este numit, de către Consiliul Dirigent, director al liceului din Dej, liceu care, sub patronajul noului său conducător, ia numele luptătorului pașoptist Andrei Mureșanu.

În orașul Dej a cercetat și a scris cele mai multe din lucrările sale istorice, printre care enumerăm cîteva titluri : „Trecutul Ardealului românesc în cadrul năzuințelor spre unitate națională". „Un secol din istoria Daciei în timpul năvălirilor barbare". „Relațiunile dintre Țările Românești și Ardeal în veacul al XVII-lea". „Dovezi noui despre vechimea poporului român în Ardeal" ș. a.

În paralel, ca specialist în istoria veche a românilor, Victor Motogna făcea săpături la castrul roman de pe limesul someșan (Cășei), fiind un colaborator asiduu al istoricului de prestigiu european, Emil Panaitescu. Iar ca rezultat al acestor cercetări arheologice a luat ființă muzeul de istorie orășenesc din Dej, cu un lapidarium deosebit de valoros și bogat.

Este de remarcat, în această perioadă, strînsa legătură și corespondența pe care Victor Motogna o poartă cu Nicolae Iorga. Din documentele de familie cercetate (care sînt păstrate cu pioasă grijă de octogenara sa soție și de fiica sa, Letiția Motogna, din Timișoara) atrag atenția două scrisori semnate de marele savant român, datate 31 mai și 16 oct. 1926. În una din acestea, N. Iorga se referă la studiul lui Motogna, „Războaiele lui Radu Șerban", publicat în Memoriile Secției de istorie a Academiei Române, București, 1926. Citîm din text : „Scumpe D-le Motogna, Am făcut raportul și se va publica studiul. Poate la vară să mă abat pe la d-voastră. Multe salutări colegiale. N. Iorga". Și tot în această perioadă, ca urmare a unor merite excepționale, lui Victor Motogna i se conferă, din partea „Ministère de L'instruction Publique et des Beaux-Arts" al Republicei Franței, titlul de „officier de l'instruction publique", (act datat la 7 marte 1925).

După încă un deceniu de carieră universitară, în Cluj, la Facultatea de litere — 1938, drept urmare a odiosului Dictat de la Viena, din 1940, este nevoit a lua drumul pribegiei refugiindu-se în Timișoara.

În 1937, el își publicase studiul „Năvălirea Goților în Imperiul Roman și părăsirea Daciei" — prima luare de poziție împotriva falselor și tendențioaselor teorii ale istoricului maghiar neoroeslerian A. Aföldy. Prin acest studiu, precum și prin altele, Victor Motogna se înscrie în galeria istoricilor români care au adus o însemnată contribuție istoriografiei privind argumentele de continuitate și unitate ale poporului roman.

Intelectual cu sentimente patriotice structurale, V. Motogna, continuă și la Timișoara, cu aceeași vivacitate, activitatea sa de istoric — fiind plin de speranțe în dreptatea cauzei poporului român. Aici, în Timișoara, profesînd pe mai departe cariera sa universitară și în calitate de

președinte al Secției de Istorie a Institutului Social Banat-Crișana, eruditul nostru istoric publică interesante lucrări de istorie bănățeană, dintre care citâm : „Ohtum, contribuție la istoria Românilor în veacul IX—XI", „Contribuții la Istoria Românilor bănățeni în evul mediu" ; „Banatul românesc în cele dintîi veacuri ale stăpînirii ungurești ; Banatul românesc în prima jumătate a veacului XII ; Trecutul Românilor din Banat în epoca lui Ioan Huniadi" ș. a.

C. RĂILEANU

IOAN HANCA

INSULA VERDE

Lipsa ceasornicarului din viața cartierului nu a fost greu de constatat. Se născuse și copilărise aici, între acești oameni cu care se saluta cordial, așa încît cînd aceștia nu-l văzură cîteva zile la rînd, intrară în panică. După ce vecinii îi bătură în geamuri și la ușă și se convinseră că înăuntru nu este nimeni, hotărîră în unanimitate să anunțe miliția.

„Întrebați și la el la serviciu, tovarășe milițian", avu cineva ideea. „Întrebați la asigurările sociale", se auzi răspunsul în pîlnia telefonului, cînd milițianul se interesă. „Nu mai lucrează la noi de trei zile, două zeci și două de ore, unsprezece minute și douăzeci și două de secunde. S-a pensionat".

Oamenii se întoarseră la domiciliul ceasornicarului, însoțiți de milițian, și smulseră ușa din țîțîni. În interior, nimeni. Dintr-o poză, cît o pagină de ziar, un ins rîdea cît îl ținea gura, strîngînd la piept „Cupa capitalei" la fotbal. Era ceasornicarul. Avea urechile mari, aproape clăpăuge și părul cîrlionțat rostogolit pe frunte. În dulap, pe umerașe, nimic.

„E clar. N-a murit. Și-a luat lucrurile cu el. Ce ți-e omul, dom'le. Trăiești o viață alături de el și la un moment dat dispare așa, în ceață", conchise unul dintre „criminaliștii amatori" sosiți la fața locului.

„Uite ce e, zise milițianul. Să plecăm cît mai curînd, să nu dea peste noi că..." Puseră ușa la loc și plecară.

*

În dimineața următoare, Robinson Rob, ceasornicarul, poreclit așa încă în copilărie, din pricina unei dispariții misterioase de acasă, fu cuprins de o oarecare amăreală în suflet. Îi părea într-adevăr rău că nu a răspuns afirmativ la întrebarea șoferului acela de pe TIR : „Coborîți aici ?"

Era o poiană pe jumătate umbrită, în care se desenau piscurile stîncilor de pe versantul celălalt, jumătate însorită, porțiune pe care se aflau și cele cîteva căpițe de fîn. Dar acum ce să mai facă ? Ce mai putea face cu bagajele care îi îngreunau și mersul și viața. „Să fie oare aici inima munților ?" se întreba ceasornicarul. Nu știuse nici șoferul acela de pe TIR, căruia îi spusese chiar de la urcare : „Vreau să cobor în inima munților". Se oprise aici. Traversă valea pe o punte, cărînd pe rînd bagajele, fiindcă cu o mînă trebuia să se țină de parul acela care servea drept balustradă.

„Am să mă țin pe potecuța aceasta", îngăimă Robinson Rob și se duse, se tot duse ocolind pietrele albe ce răsăreau ici-colo. Soarele, scăpătat după nori, dogora puternic, în scînteierea pietrelor și în inima lui îndepărtată de lume. Acum avea o singură teamă, de a nu pierde firul acestei potecute, pe care se strecura în pădurea deasă, dreaptă și semeață.

Cerul se înnoură din nou. Soarele dispărea și apărea cînd nici nu te așteptai, alternînd căldura cu răcoarea, așa cum îi prindea bine drumețului pe o potecă de munte, strecurată pe sub arcadele brazilor și ale gorunilor.

Robinson Rob se opri în fața unui pîrîiaș ce își strecura apa puțină și cristalină printre pietrele colorate. Stătu așa, locului, cîteva clipe. Privea cu încîntare la un cîrd de păsări cu gușa roșie, cum se adăpau luînd în vîrful ciocului un stropișor de apă, apoi, ridicîndu-l în sus, privind spre puținul cer albastru, zărit printre frunzișul copacilor, îl făceau să alunece în gușa lor roșie. Apoi, ca la o comandă, priveau toate spre omul mic, cu chelia sclipitoare, cu părul alb, purtînd în spate și în mîini sacii, cu tot ceea ce adunase el în grabă, pentru această nouă viață a lui. Cînd el făcu primul pas, păsărelele dispărură în desișul pădurii. Puse piciorul pe o lespede albă, așezată parcă anume acolo în apă, apoi încă pe una și trecu dincolo. Făcu cîțiva pași, se întoarse și privi din nou la limpezimea aceea a apei, la curgerea ei continuă, nu în rostogoliri, ci în alunecări line, peste luciul sticlos al pietrelor multicolore.

„Să duci o viață liniștită și curată ca această pădure, ca acest pîrîiaș" își zise Robinson Rob, apucînd din nou firul potecii ce cotea pe după copaci și stînci trăgîndu-l parcă în adîncul, aproape înspăimîntător, al pădurii. Aerul de munte (în viața lui nu respirase un asemenea aer) îi dilata puternic nările pătrunzîndu-i adînc în plămîni. Respiră așa cum respirase el demult, după cursele acelea pe extremă, ridicînd în picioare tribunele, atunci, în tinerețe.

În acest urcuș șerpuitor, putea uita de oboseala drumului, de căldura zăpușitoare. Avea acum o anume stare de fericire și de teamă în același timp. Scăpase de zgomotul ceasornicelor care îi torturase timpanele timp de peste patruzeci de ani. Nu mai era incomodat nici de trecătorii aceia lipsiți de bunul simț care, cu sau fără voia lor, îi violau mereu spațiul acela pe care circula el. Trăia acum, pentru prima oară în viața lui, fericirea de a fi singur între cer și pămînt, pentru că, aruncîndu-și din spate sacii, Robinson Rob se zbengui ca un mînz în poiana verde, care i se păru o adevărată insulă în împărăția acestor veșnice și nesfîrșite păduri. Chiui în voie, așa cum nu mai făcuse demult, de tare demult, în tribune, pe vremea cînd însuflețea echipa favorită și își auzi vocea schimbată, întoarsă din lungul ei ecou. Își repezi mîinile la urechi și își scoase tampoanele de vată pe care și le punea în fiecare dimineață, cînd mergea la atelier. Chiui din nou. Glasul lui puse stăpînire pe întinderea tăcută. Se bucură iarăși și își dete drumul prin iarba deasă strivind brîndușele abia îmbobocite. În rostogolirea aceea copilărească, putea uita de lume, de tot. Uita și de el, fiindcă acum devenise un om al pădurii, al acestei liniști tulburătoare care se cuibărea în el. Întins pe burtă, rupse cu dinții un firicel de iarbă și mirosi o brîndușe, apoi se rostogoli pe spate, cu brațele desfăcute, ca aripile unui vultur, privind cerul prin spărtura dintre coroanele copacilor din jurul poienilor. Cu ochii ațintiți la petecul acela de boltă albăstruie, peste care alerga din cînd în cînd o fărîmă de nor, Robinson Rob adormi. El nu avusese încă norocul să vadă aici trecerea timpului de la zi la noapte, cufundarea aceea neasemuită în lumea visului. Tîrziu, cînd răcoarea nopții îl pătrunse, trase lîngă el sacii cu un gest aproape inconștient, de somnambul. Dar frigul nu-l părăsi cu una cu două, așa că se văzu nevoit să iasă din culcușul lui dintre sacii cu lucruri adunate în grabă și îndesate acolo fără nici un fel de grijă și începu să facă mișcări de încălzire, așa cum obișnuia la stadion, înainte de intrarea în joc.

Luna stăruia pe peticul acela de cer, deasupra insulei verzi, trezind uimirea și în același timp nedumerirea lui Robinson Rob. Pentru prima oară în viață se vedea într-adevăr singur, așa cum își dorise. Dar în urechi începu acum să-i bată, mai năbădăios decît în micul atelier, tic-tacul ceasurilor. Senzația de teamă și nesiguranță îl duse, pentru o clipă, cu gîndul la spațiul acela mic, cu pereții acoperiți de ceasornice, cu măsuța lui de lucru, pe care erau îngrămădite tot felul de instrumente și piese minuscule, cărora numai el le știa rostul. Ca la comanda cuiva, ceasornicele se dezlănțuiră într-un zgomot frenetic, amețitor. Copacii din jurul insulei verzi se prinseră parcă într-o horă turbată și alergau acum nebunește, în cercul acela ce se strîngea tot mai puternic în jurul său. Numai ea, luna, privea calmă și indiferentă căderea aceasta a lui, pe pajiștea verde, cu fața la pămînt, unde rămase pînă la jumătatea zilei următoare. Corpul lui Robinson Rob primea acum căldură și putere de la soare, astfel că izbuti să se tîrască pînă la stufărișul din lizieră pădurii. Rupse cîteva scorușe acre, ce-i strîngeau gura pungă, și își stîmpără foamea.

Uluit oarecum de această întîmplare, Robinson Rob căută acum poteca în care își pusese toate speranțele. Avea el de undeva credința că această cărăruie îl va duce undeva pe o insulă, pe o pajiște a liniștii și fericirii desăvîrșite.

Urca și cobora prin povîrnișuri înfricoșătoare, prin poieni cu lumină și verdeață, printre brazi înalți cît secolele, dorind să ajungă cît mai degrabă la muchia aceea care se învecina cu cerul. Ajunse curînd și acolo. Dar, spre disperarea lui, o prăpastie scobită adînc în stîncă îl despărțea de o nouă muchie care, cu siguranță, se învecina cu cerul. Robinson Rob era acum cuprins de aceeași disperare care îi zdrobise sufletul cu zece ani în urmă, atunci cînd împlinise cincizeci de ani. Se vedea bătrîn și fără de familie, fără copii, trăind de unul singur. Împlinise atunci cincizeci de ani și îl tortura gîndul că se va sfîrși din lume fără să fi putut face pe deplin, într-un mod mai deosebit, dovada existenței sale. „Dacă mă opresc aici, își spusese el atunci, totul s-a terminat. Dacă merg mai departe, îmi fac datoria de a trăi". De atunci, Robinson Rob nu mai fusese cuprins de teamă că îmbătrînește ci, dimpotrivă, accepta trecerea timpului de parcă ar fi fost într-o competiție. Gîndind acum la toate acestea, Robinson Rob se ținea de poteca aceea care îl ajuta să cunoască o lume pe care n-o bănuise. Trecu printre țarcurile acelea lustruite de ploi și vînt și se afundă tot mai mult într-o ceață deasă și friguroasă. În fața lui se deschidea un platou în forma unui stadion răsturnat, fără păduri, înconjurat de o ghirlandă de nori alb-cenușii. Deodată fu cuprins de teama că se află într-un cimitir părăsit. „Puii de stîncă", împrăștiați peste această nouă insulă a lui Robinson Rob, semănau cu pietrele de mormînt. În mijlocul acestui peisaj, Robinson Rob își apăsă cu putere tîmplele și urechile și închise ochii. Din ceața deasă, în care putea arunca în voie cu pietre, răzbăteau spre el vagi sunete de ceasornice, cu arcul slăbit ; bing-bang, tic-tac, știc-ștuc... Scoase o scorușe și o băgă în gură. Gura i se făcu din nou pungă. Își frecă obrajii și tîmplele și porni cu grabă mai departe, urmînd poteca.

Coborînd pe rupturi și povîrnișuri, Robinson Rob își pipăi din nou obrajii acoperiți de o barbă aspră. Sprîncenele lui negre și coborîte deasupra ochilor căpătaseră ceva din asprimea timpului petrecut, aiurea, departe de oameni, în aceste zile. Ar fi dorit acum să zboare peste aceste creste, să ajungă cît mai de grabă în orașul copilăriei, să o caute pe Aneta, fata de la telefoane, pe care o curtase toată viața prin telefon, dar se mînia grozav cînd ea îi spunea mereu „stai puțin" și el aștepta cu receptorul la ureche trecîndu-i prin cap tot felul de nerozii. Acum s-o fi pensionat și Aneta, așa că vor avea destul timp amîndoi. La vecini, la prieteni nu se gîndise deloc și poate că din această pricină zbuciumul lui fusese mai mare. Astfel intră el în oraș...

*

Deodată, cineva din grupul bărbaților din fața vitrinei, strigă : „Uite-l pe ceasornicar !" S-au repezit cu toții la el și l-au îmbrățișat, l-au sărutat și l-au apostrofat pe bătrînul acela atît de schimbat cu barba crescută.

DOICHIȚA CONSTANTIN : „Omagiu lui Louis Armstrong"

lecturi

Justin Ceuca

ZAHARIA BÂRSAN. MONOGRAFIE

Editura Dacia, 1978

Întregul registru de argumente, informații documentare (din care multe stau sub semnul inedi tului) și considerații de natură estetică, pe care autorul le acumulează în paginile cărți i sa susține o concluzie, strecurată parcă întîmplător în text, și anume că Zaharia Bârsan este „primul dramaturg de notorietate și valoare recunoscută pe care îl dă Transilvania". Nu numai prin creația sa dramatică originală (din care se remarcă poema dramatică **Trandafirii roșii**), ci printr-o activitate de o viață, laborioasă și entuziastă, pătrunsă de spiritul propriei răspunderi în fața unei categorii de artă atît de pretențioasă cum e teatrul. Acestuia i-a rezervat și dedicat Zaharia Bârsan, „ctitorul" Teatrului Național din Cluj, întreaga sa gamă de posibilități : de actor și recitator, de dramaturg și poet, de prozator și memorialist, de regizor și director de teatru, de foiletonist și cronicar dramatic.

Lucrarea lui Justin Ceuca, printr-o structură voit tradițională (un prim capitol **Biografia** este urmat de alte trei, înșiruite într-o ordine aparent ierarhică : **Activitatea teatrală, Creația literară** și **Tablou sinoptic cu reprezentațiile teatrale ale lui Zaharia Bârsan în Transilvania înainte de 1918**), are însă mai mult un caracter de complementaritate în ce privește relația dintre „biografie" și „activitatea" lui Zaharia Bârsan.

Se ajunge firesc la evocarea acelui moment de la 1 decembrie 1919 (se aniversa doar un an de la Unire) cînd Teatrul Național din Cluj și-a deschis porțile către public, întîiul său director fiind în chip firesc Zaharia Bârsan, calitate în care s-a trudit să asigure Naționalului clujean experiența și prestigiul unei scene de prim rang. Atît ca director, cît și ca actor, nu a admis nici o concesie în ce privește nivelul interpretării sau valoarea estetică a pieselor selectate pentru repertoriu. Pe bună dreptate, spunea Alexandru H odoș că Zaharia Bârsan „a ucis diletantismul" în domeniul artei teatrale din Transilvania. O mențiune aparte o solicită capitolul al treilea din cartea lui Justin Ceuca, cel rezervat **Creației literare**, în care se efectuează un convingător act de justiție literară, creațiile poetice, epice și dramatice ale lui Zaharia Bârsan, dintre care unele nici nu au văzut încă lumina tiparului, relevîndu-ni-se ca literatură autentică, plină de sensibilitate, arta și ideologia literară a marelui om de teatru fiind expresia elocventă a dezideratelor majore ale epocii.

În volumul criticului clujean fiecare pagină mărturisește profundul sentiment de venerație față de memoria celui care a înțeles și militat pentru ideea unui teatru afiliat, pentru românii din Transilvania și Banat, nu numai istoricei cauze naționale, ci și celei îndreptate spre elevată educație estetică.

Corneliu NISTOR

Mircea Șerbănescu

POVEȘTI DIN DEGETAR

Ed. Facla, 1978

În recent apăruta carte pentru copii, **„Povești din degetar"**, reîntîlnești trei dintre preocupările prozatorului Mircea Șerbănescu : lumea supranaturală a miturilor, schițele pline de umor și proza de anticipație, toate adresîndu-se vîrstei de trecere de la copilărie la viața de școlar.

Cunoscuta formulă a bunicii povestind nepotului este înviorată prin dialogul intercalat cu ingeniozitate în povestiri, copilul nemaifiind un ascultător pasiv ci unul manifestîndu-și pe parcurs nerăbdarea de a înțelege lumea din jurul său.

În patru din **poveștile** cuprinse în volum, pornind de la străvechi motive folclorice, apelînd la planul hiperbolic-fantastic, autorul oferă micului cititor o scurtă istorie a patriei, îi descoperă dragostea pentru glia străbună : „Făt-Frumos (...) își potoli setea cu apa de acasă, din fîntîna cea bună", **„Pămîntul străbun și drag se ținuse de făgăduială, transformînd în gînganie marea putere a Zmeului Zmeilor"**. Volumul se încheie apoteotic cu povestea **Lecției cu vulturi** : **„Sub privirile uluite și încîntate ale tuturor, începînd din clasa aceea cu nume de munți, tabla fără margini pe care fuseseră desenate (...) se umplea cu vulturi, vulturi care zburau amețitor pe culmile cele mai înalte ale cerului patriei"**.

De la lumea supranaturală a basmelor, Mircea Șerbănescu trece la dimensiunile lumii obiective, **povești** în care umorul de bună calitate, împletit cu imaginația, mi se pare cea mai mare reușită a autorului, cu atît mai mult cu cît morala lor este implicită nu explicită, iar limbajul, cu mici excepții, colorat, viu și totuși la nivelul de înțelegere al copilului. Demnă de relevat din acest punct de vedere este excelenta povestire **Cu capul în nori**.

A treia preocupare a autorului, proza de anticipație, este și ea prezentă în acest volum prin povestirea **Va fi odată ca niciodată** în care **„Vor fi odată** (s. n.) doi verișori (...) celălalt venea de pe altă planetă..." de unde niște întîmplări pline de haz dintr-o vacanță.

Apelînd la o mare varietate de determinări, fabulația fiind construită pe un paralelism al deprinderilor bune și rele, autorul atrage copilul spre bucuria victoriei binelui, în buna tradiție a moralei populare, îl îndeamnă să iubească patria, munca, cinstea, prietenia.

Alături de volumul **„Ghiozdanul cu surprize"** apărut cu un an înainte, **„Povești din degetar"**, beneficiind de bune condiții grafice și de inspirata și vesela ilustrație a **Mariei Dimulescu-Niță**, poate fi socotit o nouă și certă reușită a prozatorului care își iubește micii cititori oferindu-le **o carte cu tîlc** și mult haz.

Sofia ARCAN

televiziune

DUMINICĂ, 4 februarie

8,00 Gimnastica la domiciliu... 8,15 Tot înainte ! 9,10 Șoimii patriei. 9,20 Cărțile junglei. 9,45 Pentru căminul dumneavoastră. 10,00 Viața satului. 11,15 De strajă patriei. 13,15 Telex. Album duminical. 13,20 Surîs de aur — moment muzical coregrafic. 14,20 Desene animate. 14,45 Drumuri europene. 15,40 „Surplus de inventar". Șahmat în... 15 minute ! 16,00 Sri Lanka. Documentar. 16,15 Stadion. Baschet masculin. Steaua — Dinamo București. Selecțiuni înregistrate. Rugby : Anglia — Scoția (rezumat). 17,40 Will Shakespeare. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,15 Reportaj TV. 19,35 Invitație la cabană. 20,35 Film artistic. Zbor nereușit. Premieră pe țară (american). 22,15 Telejurnal.

LUNI, 5 februarie

16,00 Telex. Emisiune în limba maghiară. 19,05 Efigii lirice. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 Panoramic. 20,20 Roman foileton. Putere fără glorie. 21,10 Orizont tehnico-științific. 21,40 Interpreți ai cîntecului popular. 21,55 Cadran mondial. 22,15 Telejurnal.

MARȚI, 6 februarie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Putere fără glorie (rel.). 10,55 Imagini în cîntec. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 România pitorească. 18,00 Lecții TV. pentru lucrătorii din agricultură. 18,25 Cupa mondială la schi alpin. 19,00 Tribuna TV. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 Ancheta TV. 20,20 Seară de teatru. 21,50 Capodopere în miniatură. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 7 februarie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Tribuna TV (rel.). 10,20 Gala Antenelor. Oltenia. 11,55 Șoimii patriei. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă germană. 17,45 Tragerea pronoexpres. 17,55 Atenție la neatenție ! 17,10 Școala contemporană. 18,30 Muzică ușoară. 18,45 Telecronica pentru pionieri. 19,00 Festivalul național „Cîntarea României". 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 La ordinea zilei în economie. 20,00 Noi, femeile ! 20,20 Telecinemateca. Lunga vară fierbinte (american). 22,20 Telejurnal.

JOI, 8 februarie

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 Mari ansambluri corale. 18,10 Reportaj pe glob. Tailanda. 18,30 Pentru timpul dv. liber vă recomandăm... 18,45 Forum cetățenesc. 19,05 Film serial pentru copii. Sindbad marinarul. 19,30 Telejurnal. 19,50 Incursiune în cotidian. 20,10 Ora tineretului. 21,00 Teatru TV. Vin clienții ! de Teodor Mazilu. Premieră pe țară. 22,00 Podiumul laureaților. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 9 februarie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Telecinemateca (rel.). 12,00 Corespondenții județeni transmit... 17,00 Telex. 17,05 Emisiune în limba germană. 19,00 Rezultatele tragerii loto. 19,05 La volan. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 Cîmpia ca o pîine rotundă. 20,10 Film artistic. Teroare pe uliță. Premieră TV. (iugoslav). 21,35 Revista literar-artistică TV. 22,15 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 10 februarie

12,30 Telex. 12,35 Curs de limbă spaniolă. 12,55 Curs de limbă franceză. 13,15 Concert de prînz. 14,20 Muzică populară. 14,40 Veterinarii... 15,00 Stadion. 16,00 Un fapt văzut de aproape. 16,20 Agenda culturală. 16,45 Clubul tineretului... 17,35 Săptămîna politică internă și internațională. 17,50 Baschet feminin : Rapid — Politehnica București. 18,35 Antologia filmului pentru copii și tineret. Anii de aur ai comediei. 19,30 Telejurnal. 19,50 Instantanee. 20,00 Teleenciclopedia. 20,30 Film serial. Mînuitorii de bani. 21,25 Parodii... Parodii... 21,55 Telejurnal. Sport. 22,05 Melodii românești de ieri și de azi.

televiziune

GALERIILE „ALFA" — ARAD
EXPOZIȚIA TINERETULUI

Expoziția județeană de artă plastică a tineretului, deschisă la Galeriile Alfa din Arad, înmănunchează lucrări de pictură, sculptură, grafică și artă decorativă, un evantai larg de genuri și tehnici, într-un spațiu relativ restrins se unifică prin prospețimea viziunii și îndrăzneala — moderată, de bun gust — a mijloacelor de expresie.

În pictură, peisajul apare într-o aură de lirism eterat la Pavel Alasu („Iarna la Lazuri"), în culori și lumini fruste la Batocsik Ladislau („Toamna 78") și în forme subtil ritmate la Baranyay Francisc jr. Onisim Colta („Univers maramureșean", „Joc", „Deal") organizează, sub semnul sobrietății repertoriului de semne și al sintezei imagini revelatoare de sensuri ce depășesc pitorescul etnografic. În zona ambiguă, a realismului magic se situează pictura lui Constantin Doichiță („Gînduri pentru pace", „Să nu uităm Hiroshima") pe care îl simțim însă mai viu, mai autentic, în tușuri („Omagiu lui Louis Armstrong", „Acrobație", „Arlechin") Zoe Eiren-Szücs prezintă pe lîngă o sugestie de peisaj („Prima zăpadă") un portret nu atît caracterologic ci de impresii spontane („Omagiu") în timp ce Cornelia Kocsis-Josan manifestă predilecție pentru compoziția tematică avîntată, discret lirică („Tinerețe"), Portretul de țărancă al

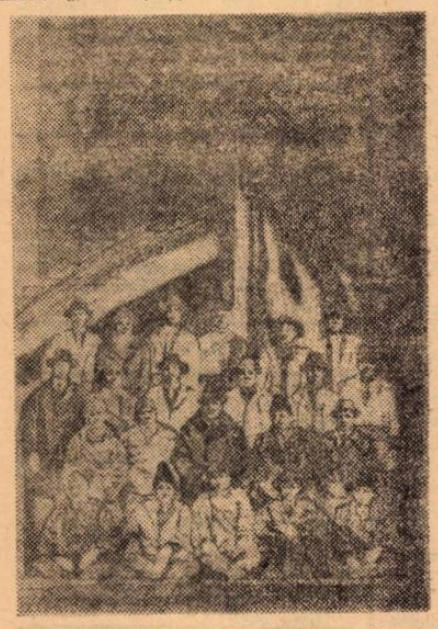

TAMAȘ MARIA : „Moment istoric"

DOICHIȚĂ CONSTANTIN : „Acrobație"

lui Petru Lucaci („Ospitalitate") îmbină energia tușei cu sensibilitatea coloristică, iar Aculina Strașnei-Popa denotă o intensă vibrație lumino-cromatică în „Freamăt").

Sculptura este dominată de bust — un „Mihai Viteazul" interiorizat și vizionar de Dumitru Șerban și un „Cap de copil" investit cu gingășie de Delia Șerban-Brîndușescu.

În compartimentul graficii se detașează Maria Tamaș, cu propensiunea desfășurărilor de amplă respirație („Pagini de istorie", „Împlinire", „Orașul" — gravuri în metal sau în acvatintă și acvaforte). Constantin Mutică stăpînește cu abilitate colografia („Spunem nu războiului", și „Natura statică"), Margareta Simo recompune din fragmente de memorie „Portrete" (I, II). Maria Odry sugerează în tuș „Păpușarii", iar Felicia Doboș colorează siluete suple de „Tineri uteciști". Grațioase „Decorațiuni interioare" (tapiserie) propune Anamaria Saghi-More.

Demn de menționat este faptul că la expoziția tinerilor mai participă trei cunoscuți artiști arădeni, Emil Vitroel („Tînără" — lemn), Francisc Baranyay („Țărancă") și Ionel Muntean („Formă spațială"), care se integrează ansamblului prin factura liberă a lucrărilor realizînd în același timp dezideratul, mereu actual, al punții între generații.

Deliu PETROIU

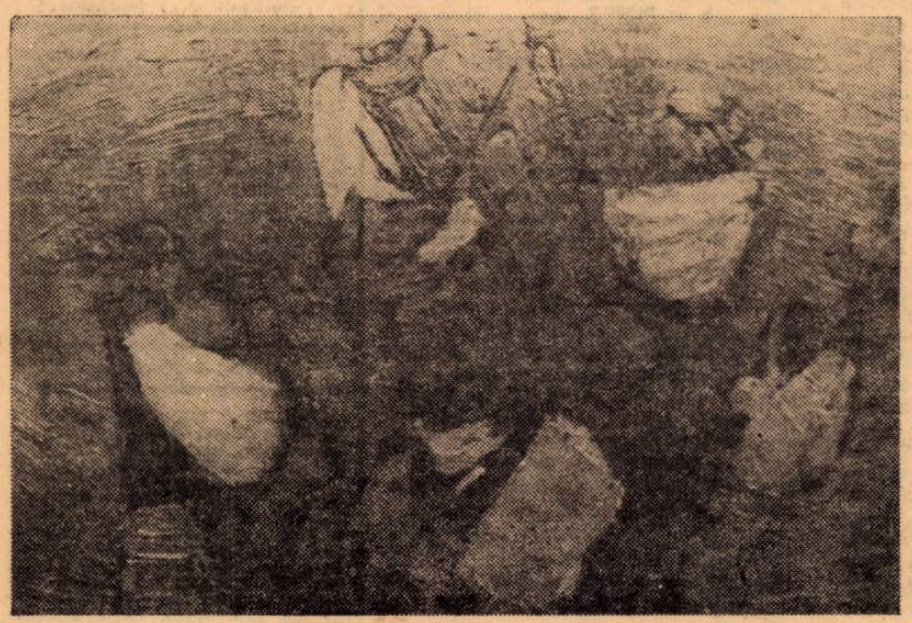

COLTA ONISIM : „Joc"

Concert omagial Ella Phillip

Dacă putem afirma astăzi cu mîndrie că există o Școală interpretativă bănățeană, cu rezultate nu odată excepționale, lucrul îl datorăm tenacității și harului pedagogic al unor dascăli prestigioși, pe care Timișoara i-a creditat în spațiul Conservatorului aflat sub egida lui Sabin Drăgoi, devenit apoi Liceul de muzică, instituții care au urcat pe podiumul laureaților concursurilor internaționale din Europa și America talente plămădite aici, în inima Banatului.

Printre cei care au fasonat, spre acele rezultate excepționale, copiii acestui colț de țară, și nu numai ai lui, a fost și Ella Phillip. Mi-o amintesc trecînd ca o boare pe culoarele Școlii de muzică, sensibilă, tăcută aflată la antipodul voliționalului E. Cuteanu — de o modestie care dispărea doar în clasa de curs, cînd elevilor le erau descoperite, cu tact și o erudiție rară, tainele muzicii. În aceste ceasuri astrale, profesoara opera mutații fundamentale în sufletul elevilor săi, ordonîndu-le munca, crezul nestrămutat în puterea artei.

S-a născut la Timișoara, în 1905, manifestînd de mic copil o deosebită atracție către universul sonor. Beneficiază de îndrumarea profesoarei Irma Hun, apoi din 1923 se află pe băncile Academiei de muzică din Budapesta, pe care o absolvă strălucit. Elocventă setea sa de perfecționare, de escaladare a culmilor artei interpretative, ce o va purta și spre Paris, unde, la Ecole Normale de Musique, se va specializa sub îndrumarea lui Yvonne Lefebure și a lui Alfred Cortot. O masivă corespondență pariziană își așteaptă ceasul valorificării. Cu rare ocazii — cînd apare ca solistă în simfonicele lui Mircea Popa (Beethoven, Mendelssohn) Ella Phillip cultivă cu rară pasiune serile muzicale, replică a atmosferei pariziene, unde cultura și strălucirea talentului se conjugau ademenitor. Marea sa pasiune, slujită decenii de-a rîndul și oprită doar la ceasul despărțirii — 1 octombrie 1976, a fost cea de mentor pentru lungi generații de elevi. Să menționăm doar atitudinea fundamentală „Trebuie să păstrăm personalitatea fiecărui ucenic, să le lăsăm libertatea, învățîndu-i să gîndească conform aptitudinilor tehnice și muzicale pe care le posedă. Trebuie să ne iubim menirea și munca plină de dăruire nu va pregeta să-și arate roadele" — era supremul său crez.

Concertul omagial nu a făcut decît să lumineze aceste roade, azi, cînd învățăcei au devenit la rîndu-le dascăli. În Cvintetul Păstrăvului am aplaudat pianistica sigură a Mariei Bodo — eleva care i-a succedat la catedră — prin cîteva date care mărturisesc filiații de concept și manieră cu Ella Phillip. O grijă supremă pentru calitatea tușe-ului, distribuirea accentelor, arcuirea frazei concură la clădirea unui edificiu sonor care te farmecă, pentru că este finisat din orice unghi l-ai privi. Am aplaudat și robustețea tematică a replicilor date cvartetului lui A. Krizsanits — R. Nathy, Al. Boroș, D. Sipos. Andrei Deleanu, sosit pentru eveniment din Bucureștiul studenției sale, a încîntat prin forța unei personalități deja conturate. Deși ratează încă relativ mult, filonul unui temperament solistic de mare îndrăzneală își spune cuvîntul. De o factură diferită, mai lirică, Marius Tabacu, sosit din Cluj, a impresionat prin culorile sonore realizate pe parcursul unui Bartok dificil. O seară în care florul muzicii transmis de Ella Phillip discipolilor săi a devenit iarăși realitate, crez și împlinire, materializînd în fapt ideea continuității — verigă aurită peste generații.

Doru MURGU

muzică

plastică

limbă și stil

Zebră

Lumea pestriță a vietăților de tot soiul a satisfăcut din plin necesitățile asociative ale cugetului și ale fanteziei. Din asta a trăit și s-a hrănit, de la Esop încoace, fabula. Ciinele și pisica, șoimul și vulturul, tigrul și lupul, vulpea și cameleonul, leul și zimbrul desemnează, în alcătuiri comparative sau metaforice, categorii întregi de oameni, „marcați" prin anumite însușiri sau defecte. La fel, iepurele și melcul. Și racul. Dacă, precum noi, dobitoacele ar avea privilegiul Cuvîntului, cel mai îndreptățit să protesteze, față de năstrușniciile noastre, ar fi **ciinele.** Poate și ... **măgarul.** Care nu e numai ... **catîr,** ci și prieten robace al omului. Reabilitat de splendidul sonet al lui Lucian Blaga : „Văzui cîndva, prin munți iberici, ca de lună, / aridă curte, stinci și-o dogorită vatră, / o așezare unde om și floare, piatră, / își potrivea frumsețea aprigă-mpreună. / / În cerc îngust, din care visul nu mai scapă, / un măgăruș se învîrtea-nhămat, subt soare, / găleți să urce în fîntînă, să coboare, / cu truda lui scotea un firicel de apă. / / Și jghiabul picura, la capăt să se-aleagă / verdeața firavă a unui strat de humă. / Aci pămîntul n-a fost niciodată mumă. / / Măgarul orb, în învîrtire, rar, curmată, / subt arșiți adăpa, cu sete, vara-ntreagă / agave, nalbă, oleandri și mușcată".

Leul și **zimbrul** sînt, pentru Eminescu și Sadoveanu, metafore ale mîndriei, puterii și demnității, întruchipate în cei mai aleși fii ai neamului. „Vremea lui Ștefan cel Mare, **zimbrul** sombru și regal", spune poetul în **Epigonii,** iar „prozatorul", în romanul **Nicoară Potcoavă,** evocă astfel vremea altui „domnitor al norodului", Ion-Vodă cel Cumplit : „Și cînd a adunat oștenii în leafă și țara în jurul său, și cînd a alungat beii și beglerbeii și a închis vadurile Dunării, s-a cunoscut că s-a ridicat **un leu** la miazănoaptea Împărăției. — ... **un leu** la marginea Împărăției ... a mormăit cu înfiorare moș Savu bătrînelul. — Ion-Vodă își punea nădejdea în norod, care se scula de pretutindeni la chemarea măriei sale. Ion-Vodă avea o credință și o socotință : că țara-i mai tare decît oștile năimite. Acestea se împrăștie ca pulberile ; țara rămîne statornică, știind că-și apără ale sale".

Asemenea metafore nu apar însă numai în limba meșteșugită a scriitorilor, ci și în graiul colorat al obștii. În ultimii ani, limba română comună s-a îmbogățit cu un sens nou, metaforic, al unui cuvînt existent, neologism împrumutat din franceză. Mă refer la **zebră,** pe care dicționarele noastre îl definesc după cum urmează : „Nume generic dat speciilor de cai sălbatici africani cu blana vărgată de benzi alternative, deschise și închise ;" animal care face parte din aceste specii". Sensul recent, figurat, al cuvîntului în discuție — deocamdată neînregistrat în dicționare — este acela de „Spațiu vărgat cu dungi albe, pe unde pietonii pot traversa arterele de mare circulație". Fără îndoială, în momentul comunicării, vorbitorii nu mai realizează, de fiecare dată, imaginea, atît de plastică, pe care se întemeiază transferul semnatic respectiv. Este o realitate aceea că nu ne dăm seama cît de ... frumos și de poetic vorbim !

„Zebră" este deci o metaforă care moare sub ochii noștri. Ca și arteră, pe care l-am folosit, în definiția „zebrei", cu sensul „Cale importantă de comunicație și de transport". „Circulația" sîngelui constituie suportul material al acestei admirabile metafore, pe care vorbitorii, în procesul comunicării, nu o mai resimt ca atare.

Toate aceste metafore „moarte" ne dau măsura disponibilităților asociative ale gîndirii și fanteziei populare. N-a greșit poetul din Lancrăm spunînd că limba este cel dintîi mare poem al unui popor ...

G. I. TOHĂNEANU

echo

EXPOZIȚIE DE FOTOGRAFII ARTISTICE DIN CEHOSLOVACIA

Nu mai poate nimeni tăgădui faptul că o țară poate fi subtil cunoscută și interceptată și cu ajutorul fotografiei artistice. Dovadă și recenta **Expoziție de la Bastion,** deschisă sub egida Filialei artiștilor fotografi din Timișoara. Cel mai amplu reprezentat în Expoziția cehoslovacă este peisajul, în toate ipostazele sale. Găsim aci păduri străbătute de soare, colțuri nebătute de pas de om, peisaje stranii, nocturne, cu iz selenar, sau din anotimpul geros, copaci bătrîni, solitari, riuri lucind în puritatea luminii solare, lacuri singuratice și liniștite, sate patriarhale sau peisajul robust industrial surprins în contextul amplu al naturii exuberante, modalități și stiluri fotografice variate semnate de Vaclav Hayicek, Vilem Vodrazka, Karel Soucek, Oldrich Kopta, Karel Prosek și alții.

Dar cel puțin la fel de expresiv reprezentat este și portretul singular sau compozițiile în care portretul uman primează, ca la Iosef Svoboda cu ale sale „tablouri de interior", adînc omenești, în care detaliile vieții simple, portretele vechi, contrastele de lumină și întuneric sugerează, cu estompă, impresii profunde. Sau, la același interioarele sumbre de mănăstiri, cu călugărițele anonime, zăcînd în colțuri uitate de lume, psihologii surprinse cu o inteligență artistică remarcabilă. Jindrich Adamec, Jan Zaha, Milan Kaderka și alți cîțiva aduc o portretistică diversă, de la copiii în attitudini dinamice sau hazlii, la figurile de adolescență, meditative, sau la portretele cele adînc expresive de bătrîni, sau la compozițiile din viața sportivă, în speță cea nautică.

O notă aparte merită și studiile subtile ale lui Iosef Svoboda, Vichy Iosef, sau Jiri Barti, „aranjamente" pentru fotografii în care tehnica fotografică sau simbolul pot fi interceptate cu acuratețe și elevație artistică. Elemente de decor sau obiecte pentru a sugera epoca, timpul istoric sau mediul uman predilect, studii de înalt rafinament în care regăsim vervă și intenții fotografice sigure.

În totul, **Epoziția de fotografii artistice** din țara prietenă, Cehoslovacia, sugerează pregnant imaginea tonică a unei societăți omenești în mersul său ascendent. Figura umană ca și peisajul, activitatea omenească, precum și frumusețea naturii, detaliul, revelator întotdeauna pentru un popor, tehnica fotografică de vîrf toate relevează necesitatea imperioasă a unor asemenea expoziții, reale oglinzi de cunoaștere reciprocă a popoarelor și a țărilor în care ele trăiesc și creează.

Ion ARIEȘANU

retro

Cărți poștale. Timișoara 1900

Retrovizorul descoperă în sertarul unei noptiere „secession" cîteva cărți poștale ilustrate primite pe la 1900 de timișoreni. „Dorită, dragă și dulce Emilie, d'aci, de pe malul mării negre, în care tocma am luat o bae, îți trimit o dulce sărutare și prin tine și mult iubiților noștri fii. La noapte, 11 și 20, plecăm cu vaporul la Constantinopol. La revedere, cu bine scumpii mei, Simeon" (Constanța, Băile de Mare din oraș). ● „Iubiților mei, Eu mă aflu aci, la sanator la Karlsbad. Nu doresc să mai ajungă din familia mea nime în starea mia nefericită. Scumpă soră, nu pot să-ți scriu altceva pînă la convenire, nu pot de plins, sunt nefericită, Iuliana" (Karlsbad, Sprudel). ● „De aicea din Calacea, und' mă scald ziua și noapcea, îți trimit o ilustrată ca să știi că-s vindecată, cu drag, Veturia" (Calacea Bad, hotel „Maria"). ● „Iubiți Părinți, cum vă mai aflați voi ? Noi sîntem sănătoși și învățăm bine. Scriați-ne și voi și să veniți oricum la noi, ai voștri fii, Octavian și Aurelian" (Detroit Spruce Log at Palmer Park). ● „Dragă Pușa, dupe cum ți-am mai scris din Craiova, îți scriu și acum o carte ilustrată din minunatul oraș Craiova. În vedere se vede bul. Mihai Bravu pe care ades mă primblu, ca domnul cu umbrelă și gambetă ce îl vezi. Draga mea, nu știu ce este cu tine de nu îmi scri și tu mie deloc. Ce vrei să devenim ? Ți-a venit mobila ? Orevoar, Procopiu Ghimbeșan". (Craiova, Bul. M. Bravul). ● Tată scump, în sala aceasta ce o vezi se joacă cu mii și mii de galbeni. Mai trimite. Te sărută al tău fiu iubitor, Titus" (Casino de Monte Carlo, La Salle Schmitt). ● „Aici e frumos. Orașul e edificat pe mare, iar eu mă gîndesc la voi și la satul nostru Satchinez, cu drag Liliana" (Venezia, Molo). ● „Stimate domnule Coriolan, V-am mai scris o scrisoare și nu știu dacă ați primit-o. Pînă atunci primiți această frumoasă vedere cu o parte din Azuga, să aveți idee de Azuga, unde am deschis Friseria de Vară. Complimente din partea noastră, cu stimă, familia Sustreanu". (Azuga). ● „Uită-te bine la casa mare din ilustrată unde tu nu vei ajunge niciodată, a ta Melania" (Wien, Universität). ● „Crezi în nemurire ? Dacă da, vino aci, să fii lîngă mine sau cu lîngă tine, atîta de minunat este. Privește. Exposition universelle, Paris, 1900. Cu drag, Vichentie".

RETROVIZOR

panoramic

În acest an **LUNA CĂRȚII LA SATE,** aflată la cea de a XIX-a ediție se desfășoară în actuala ediție a Festivalului național „Cîntarea României", sub semnul împlinirii a 30 de ani de la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 3—5 martie 1949, care a adoptat programul de cooperativizare a agriculturii, a sărbătoririi a 120 de ani de la Unirea Principatelor Române, înscriindu-se în rîndul marilor manifestări consacrate sărbătoririi a 35 de ani de la Eliberare și a celui de al XII-lea Congres al P.C.R. ● Deschiderea „Lunii cărții la sate" : Variaș, sediul bibliotecii. A fost prezentat volumul „Omagiu Președintelui Nicolae Ceaușescu" și seria de lucrări „Din gîndirea social-politică a tovarășului Nicolae Ceaușescu". Au participat scriitorii Mircea Șerbănescu, Svetomir Raicov, Laza Ilici, Dorian Grozdan, Ivo Muncean, lectorul universitar Grigore Silaș, actorii Naționalului timișorean și membrii cenaclului literar din această localitate, cunoscută pentru succesele în domeniul agriculturii, pentru intensa-i viață spirituală. ● Astăzi la Șipet va avea loc un medalion dedicat poetului bănățean Alexandru Jebeleanu. Urmează un recital de versuri și muzică. ● După cum este firesc, manifestarea dedicată cărții se desfășoară sub auspiciile consiliilor comunale ale educației politice și culturii socialiste, sub îndrumarea Comitetului județean de cultură și educație socialistă, a Inspectoratului școlar, a Uniunii cooperativelor de consum, venind să ilustreze rolul cărții social-politice și beletristice în ridicarea nivelului politic și cultural al oamenilor muncii. Vă mai informăm, pe parcurs. ● Tot despre carte : în Uniunea Sovietică a apărut o culegere cu literatură de anticipație, românească, sub titlul „Oameni și stele", în care sînt prezenți și scriitorii timișoreni Ovidiu Șurianu și Mircea Șerbănescu. ● Pentru cei mici : Ivo Muncean a citit versuri la grădinița nr. 19 din Timișoara. La Casa pionierilor și șoimilor patriei din orașul nostru, o însuflețită întîlnire cu scriitorul Mircea Șerbănescu și membri ai unor cenacluri literare pionierești. ● Lansarea cărții lui Crișu Dascălu „Încercare asupra bucuriei".

SECȚIA ROMÂNĂ: 1. Zîna nopții — **Progresiv TM**; 2. Orizont și înălțime — **Semnal**; 3. Raze aurii — **Grup 120**; 4. Poemul patriei din noi — **Mircea Florian**; 5. Atunci e bine — **Metropol**. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ: 1. Mexican Girl — **Smokie**; 2. Double Vision — **Foreigner**; 3. Summer Nights — **Olivia Newton-John & John Travolta**; 4. Bicycle Race — **Queen**; 5. Mac Arthur Park — **Donna Summer**.

Arpegii de iarnă...:

S-a desfășurat la Cannes, între 19—25 ianuarie a. c., **Tîrgul internațional al discului MIDEM '79**. Amintim că anul trecut la această manifestare au participat case de discuri din peste 25 țări. ● Din nou, formația **Bee Gees**, „Number One" în Top-ul american, cu compoziția fraților Gibb **„Too Much Heaven"**. Piesa ocupă poziții favorabile și în top-ul englez. ● Între **A.R.I.A.** și **Central Agentur (R.D.G.)** s-a semnat un acord pe anul în curs, privind shimburi de spectacole. ● **Angela Similea** și formația „Savoy" se află într-un lung turneu în **U.R.S.S.** și **Cuba**. ● Grupul britanic **„Rubettes"** a înregistrat un single cu tentă „surfing", à la „Beach Boys". Fața A a discului, poartă titlul **„Little Girl"**. ● **Ce mai aplaudă parizienii ? Recitalurile Juliettei Greco**, care-și aniversează 30 de ani de carieră artistică. „Domna în negru" prezintă la Athénée, șansonetele ce i-au fost dedicate de Prévert, Aragon, Eluard, Brel... La Forum des Halles, concertele polonezei **Anna Prucnal** („une voix qui a du coeur de l'esprit..."). Revista „Le Point" subliniază virtuțile interpretei. ● Olandeza **Ghila** care imprimă la München, relansează un hit, **(„Bend Me, Shape Me")** care, cu un deceniu în urmă, a permis afirmarea grupului **„American Breed"** ● **Paul Mc Cartney** (în foto) e prezent pe lista noilor apariții discografice cu albumul „Wings **Greatest"** imprimat de „Capitol Records". ● **Din Statele Unite, două știri : John Travolta** va fi interpretul lui Elvis Presley într-un film despre viața și cariera marelui cîntăreț de rock. ● După patru ani de totală absență, revine pe scena muzicală... **Connie Francis** prin seria spectacolelor TV, **„Wednesday Live"**. ● Autoritățile din Rhodesia au ordonat retragerea de pe piață a... discurilor formației **ABBA!** Măsura vine după ce s-a aflat că grupul suedez face donații din veniturile sale, patrioților Zimbabwe. ● **Deseară, la TV (ora 21,45) :** Sinatra, Aznavour, Bonnie Tyler, Smokie...

top

Petru UMANSCHI

P. S. Piedăm pentru o mai atentă școlarizare în materie a celor care semnează rubrici de informare asupra fenomenului muzical contemporan. Citim în „Viața studențească" la rubrica **„Disco"** despre **„rythm and blus" (?!), „Doobre Brothers"** și ne mirăm...

poșta redacției

D. I. Tarova sau Tarovo : Atît stilul cît și subiectul — desuete, în care sens, prin lecturi din proza ceva mai apropiată zilelor noastre poate veți reuși să depășiți actualul stadiu al scrisului Dvs. Oricum, deocamdată sînteți departe de a „corespunde vederilor noastre".

Oberten Ioan : „Missa Solemnis" sau „Balul surdo-muților" — sîntem între noi, vă asigur că nimeni nu va auzi, sau va vorbi despre textul Dvs.

Albert Gyuriș : Simple notații mai mult sau mai puțin sentimentale transcrise într-un stil adecvat — ca să spunem așa. Cînd veți reuși să vă detașați de propriile trăiri poate, cine știe, vă veți afla în pragul literaturii. Dar pînă atunci...

P. Purgeia : „Casa amintirilor", rămîne ceea ce este : o amintire. Nimic nou în ordinea evoluției scrisului Dvs.

Roi Marcel : „Amintire". Citiți răspunsul de mai sus. Cu amintirile bunicului nu se face literatură, doar dacă, cine știe, nepotul are și talent literar.

Dan Gârbovan : Nici mai bine, nici mai rău ca în majoritatea textelor primite la redacție. Totuși, vă indicăm să ne mai trimiteți, am observat o oarecare acuratețe în scrisul Dvs., ceea ce presupune și o privire limpede, capabilă de a discerne elementele folositoare într-o proză.

Constantin Gavrilă : Simplitate în linia povestirii, rezolvare fără efort aparent, „Ușa" lungită, diluție verbală. „Întîlnirea" ceva mai realizată. Am reținut „Ana", în care sens vă rugăm să ne trimiteți o fotografie însoțită de cîteva date bio-bibliografice. (Studii, profesiune etc.).

Paul M. Cernic : Ce vrea să însemne textul trimis nouă ?

Petru Maletici : Da, textul l-am primit, iar, în ceea ce privește răspunsul nostru, vă rugăm să consultați colecția revistei. Oricum, sînteți departe de publicare. „Învățătoarea satului" fiind un simplu și deloc fericit exercițiu, pe alocuri agramat etc.

A. BALTHAZAR

sport

MĂ ARDE-UN DOR...

...de fotbal cum rar s-a pomenit, pericolul clar al liniștii duminicale fiind obezitatea, nu numai din sedentarismul personal, întrucît pînă și stadioanele își îngroașă hăul de atîta tăcere. Ce mă intrigă, citind reportaje despre pregătirile mai mult montane, e lipsa de măsură ; după tonul din declarațiile antrenorilor, jucătorilor, medicilor, maseurilor, felcerilor magazinerilor, paznicilor, echipele lor se antrenează atît de virtos, încît abia mai au un strop de răbdare pînă să cîștige, toate de-odată, simpaticul nostru campionat. Totu-i roz, totu-i bonbon, totu-i rotund pînă la perfecțiune ; s-au dus lenea, neștiința și minciuna ; trăiască fotbalul fără meciuri !

Scăpat din lasso, **Dobrin a fost** exclus din lotul olimpic, după, se zice, un spriț cu Coman, ei, bătrînii, moșii, boșorogii, păliți de patimi, una, prima, fiind aceea că prea le place fapta și nu vorba cu totu-i roz. Ștefan Covaci, fii înțelept și cere-i scuze cetățeanului Nicolae Dobrin ! De ce să-ncepem anul fotbalistic cu țapi și răfuieli, cînd grijile ne bat la poartă ?! Într-o constructivismul ideii de mai sus, cum îi ziceam și lui Nicolae Irimie, vin, în scris, cu o propunere concretă : Nadu ! Să fie chemat la lot, pînă e tînăr și zburdă ca un miel d-april în curtile cu gard pitic și ierburi moi, altfel se satură de atîta anonimat în turmă, iar eu devin caraghios cu încercarea numită Nadu, ceea ce ar putea fi o pricină a tăcerii prietenului rubricii de față, talentatul arădean Ioan Iustin Purza că pe lugojeanul răutăcios l-am și omis, dacapo. Cutez, deci, să insist cu Nadu, ca nu cumva să creadă onorata F.R.F. că am uitat de Iordănescu Puiu sau Georgescu Dudu, de care mă leagă o remorcă de of-uri și tristețile cu Dobrin, țapu"...

Teodor BULZA

Prietenii revistei „ORIZONT"

Cenaclul literar „VIRGIL BIROU" – ANINA

CETATE DACICĂ

Clipele ating
Cu degete subțiri
Ziduri de cetate
Ca-n marile iubiri
Și ziduri pun mina
Pe trupul greu de piatră
Ploile tot bat
Zidul nu se îneacă
Anii vin și trec
Dar zidul rămîne
Tot așa de înalt...
Are neamu-acesta
Rădăcini prea groase
De domni și pălmași
Și le numim
Schele de istorii
Care n-au să treacă...
Vîituri prin vreme
Cetatea n-o-neacă.

HOREA GUIA

DINCOLO DE NOI

Dincolo de pămînt,
Dincolo de zi și noapte,
Unde numai clipocit de ape
Și zgomot de piatră
Trezesc adîncuri ;
Dincolo de soare,
Dincolo de lună sau stele,
Unde brațele
Se luptă cu munții,
E o lume ce nu moare...
Dincolo de noi,
Sînt oamenii mînei, eroii,
Sînt minerii,
Ce se luptă cu munții.

M. RAICHICI

ANINA

Cînd soarele urcă pe bolta de-azur,
Razele te poartă spre un colț de țară.
O cunună de cristal sînt munții
Și o viață de aur înflorește.
Un orășel mîndru se înalță-n vale,
Ca o falnică cetate cu porți diamantine,
Cu păduri de zefir verde și cer senin,
Cu argintate rîuri ce curg vioaie.

El îți deschide porțile
Spre o lume de soare,
Spre o lume plină de cărbune ;
În adîncul pămîntului afli taina...

TITANIA ISTRATE

VIS

Aș vrea să fiu toamnă,
Să alerg înaintea tuturor,
Să-mi prind în păr frunze arămii
Și la urechi ciorchini de struguri,
Să-ntind mîinile-n văzduh
Și-ncet să-mi iau zborul
Spre el...

ORIZONTURI NOI

Umăr la umăr,
Învăluiți de același gînd sacru al înălțării,
Muncim înfrățiți,
Privind spre orizonturi noi...

Sînt omul acestei ere,
Omul acestei Românii,
Unde razele dulci ale soarelui
Mîngîie pruncii țării,

Unde razele dulci ale soarelui
Mîngîie viitorul țării
Cu fiecare gînd,
Cu fiecare pas...

GABRIELA SCHÖN

cartea de știință

CONSTANTIN DORU BLAJ : „Psihologia conducătorului auto"

(Editura științifică și enciclopedică, București, 1978)

Fiind, după știința noastră, prima sinteză de acest gen în literatura română de specialitate, **„Psihologia conducătorului auto"** vine să răspundă, fericit pentru specialist ca și pentru simplul amator de „psihologii..." speciale, unor necesități ale momentului în care (psihologia), psihologia conducătorului auto în special, a devenit, teoretic și practic, parte integrantă din largul și de neînlocuit proces de selecție și orientare profesională. Autorul, Dr. Constantin Doru Blaj, cunoscut pînă acum într-un cerc ceva mai restrîns de specialiști (este psihologul care coordonează și îndrumă întreaga rețea națională de laboratoare de selecție și orientare profesională — feroviar și auto — din cadrul Ministerului Transporturilor) se afirmă, prin lucrarea pe care o recenzăm, pe lîngă practicianul cunoscut, drept și un autor cu o solidă pregătire științifică, cu disponibilități largi de receptare, în sfîrșit, cu o capacitate deloc rară de a-și subsuma cunoștințele practicii de fiecare zi.

Desigur, lucrarea de care ne ocupăm nu a apărut pe un teren gol, lucrări de substanță în aceeași specialitate semnînd un V. Ceaușu, prof. C. Botez, V. Bolos, I. Holban etc., lucrări abordînd, însă, aspectele parțiale ale aceleiași probleme. Sinteza realizată de C. D. Blaj, prin „Psihologia conducătorului auto", cu un spor de cunoaștere și experiență în materie, cu o privire originală asupra chestiunilor discutate, în sfîrșit, cu o foarte riguroasă grupare a materialului — această sinteză zic, reprezintă, înainte de toate, un tablou convingător și dinamic asupra stadiului la care a ajuns în țara noastră, cel puțin în acest compartiment, al transporturilor, activitatea de selecție psihologică și orientare profesională.

Fără a reproduce cuprinsul, vom spune că domeniul transporturilor este văzut de autor „ca un subsistem al sistemului social global". Pornindu-se de aici vom înțelege de ce a fost nevoie ca părțile lucrării să poarte, rînd pe rînd, titluri ca : „Specificul activității de conducere auto în lumina concepției sistemice", „Particularitățile psihologice ale activității de conducere auto", „Structura psihologică a activității de conducere auto", „Fluxul activității", „Accidente", „Selecția profesională" etc., etape în activitatea psihologului, de investigare și diagnosticare (este descrisă și bateria de teste utilizate), dar și o pătrunzătoare și științifică analiză a specificului activității conducătorului auto.

„Psihologia conducătorului auto" (lucrare care se pretează la o largă discuție științifică) rămîne un îndreptar binevenit pentru psihologi, o lectură folositoare și alertă pentru nespecialiști, dar, mai ales, o carte de referință pentru psihologia din țara noastră, știință ajunsă la deplina ei maturizare, așa cum o probează, de altfel, și lucrarea semnată de Dr. Constantin Doru Blaj.

I. D. TEODORESCU

mapamond

Febra calculatoarelor

„Peste trei ani copiii vor putea întreba prin telefon un calculator la orice întrebare ar dori să le răspundă". Iată o afirmație care nu este de domeniul ficțiunii. În California, mai mult ca oriunde în lume, relația dintre calculator și cei care-l folosesc și-a pierdut definitiv caracterul „demiurgic". Căci calculatoarele se află peste tot și rari sînt aceia care nu se folosesc de ele. Informatica nu mai este apanajul unei elite — ea, cum s-ar zice, a coborît în stradă. Astfel, Los Angeles-ul va primi cît de curînd un sistem de control al prețurilor care a fost perfecționat de către o organizație de consumatori din Florida. Consumer Computer. Douăzeci de mii de locuitori din Miami vor putea să-și calculeze cheltuielile de fiecare zi grație listei prețurilor pe care o face săptămînal un calculator, dînd prețul a 85.740 produse pe care le vînd șapte firme diferite. Calculatorul dă și treizeci de meniuri, care nu numai că sînt dietetice, dar și economice.

Nici presa nu face excepție din această mișcare generală. Los Angeles Times, ziarul cel mai important al coastei vestice deja „se scrie" cu ajutorul computerului, adică cu aproape 400 de calculatoare. În 1981, fiecare gazetar va dispune de o tastatură și ecran propriu și-și va dactilografia direct articolele, astfel încît, practic, vor dispare toate operațiile intermediare între el și tipărirea ziarului.

„Preventicar" este un program cu cele 18 servicii ale sale care ajută medicilor în diagnosticarea și tratamentul bolnavilor. Fiind în legătură cu laboratorul de analiză a cardiogramei, a sîngelui și a urinei, „preventicarul" dă rezultatele testelor rapid și, bineînțeles precis. Calculatorul, care poate să transmită rezultatele prin telefon sau prin satelit, în întreaga lume, și are în evidență datele medicale vechi ale pacientului, dă informații precise despre acțiunea reciprocă a diferitelor medicamente, pregătește anestezia etc. Două sute cincizeci de medici din regiunea Los Angeles-ului s-au și abonat la acest serviciu computerizat.

Calculatorul a invadat și cîmpiile. De la 1 iulie 1978 mulți fermieri care se ocupă cu păstoritul intensiv au introdus computerizarea. Laptele se ia la analiză, iar calculatorul pe baza rezultatelor obținute va da răspunsul privind sănătatea animalului, felul în care a fost hrănit și dacă nu trebuie cumva să se renunțe la el.

Calculatoarele pentru nevoi personale se folosesc multilateral : cu ajutorul instalațiilor speciale, se poate programa aprinsul și stinsul luminii, gătitul la ore fixe, ori luarea pulsului. Calculatoarele păzesc casa, au grijă de copii, fac socoteli complete ale bugetului familial etc.

Cincisprezece milioane de americani cumpără lunar cîte un calculator pentru uzul personal. Primul magazin specializat în vînzarea calculatoarelor s-a deschis la Santa Monica în 1975.

În filmul „Omul-computer" se poate vedea un pacient căruia medicii i-au introdus în creier un computer care controla impulsurile agresive ale acestuia. Și, bineînțeles, aparatul se strică iar omul devine victima propriilor sale impulsuri. Un sfîrșit rău, unde știința pierde din demnitate.

Pragmatici cum sînt, americanii se întreabă tot mai puțin de urmările eventual negative ale acestei „informatizări" a societății. Ei construiesc calculatoare, le vînd și calculează apoi profitul. Un funcționar al secretariatului pentru probleme agricole spune laconic : „Vacile din computer dau 40% mai mult lapte". Informatica, deși n-a devenit încă un fenomen de masă absolut, primește pe zi ce trece un aspect banalizator.

(Din „Panorama")

rebus

Muzicală

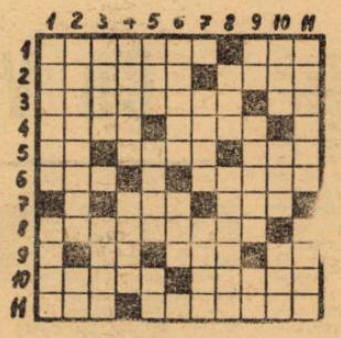

ORIZONTAL : 1) Interpreți vocali ai unei piese muzicale — Registru al unei voci bărbătești. 2) Mică piesă instrumentală — Între sopran și tenor. 3) Scurtă compoziție vocală cu caracter liric — Timpul cantonetei ! 4) Hidrocarbură — Bucată muzicală scrisă pe o poezie lirică. 5) Încep o romanță ! — Moment în care o voce sau un instrument începe să cînte — În duete !... 6) ...și-ntr-un cvartet ! — Iau mereu note (fem.). 7) Muzică modernă... — Într-un recitativ ! 8) Execută compoziții muzicale. 9) Încînt !! — Localitate în S.U.A. — Început de solfegiu ! 10) Arie instrumentală a cărei temă principală se repetă — Dans artistic. 11) Inconstantă !! — Compoziție muzicală în care replicile alternează cu dialogul vorbit (pl.).

VERTICAL : 1) Compoziție muzicală făcută pentru un număr redus de instrumente — Piesă muzicală ritmată. 2) Lucrare vocal-simfonică dramatică — Într-o notă ! 3) A face riduri — Zeiță. (fig.). 4) A petrece iarna — Poftă. 5) A cunoaște — Stare emotivă nedorită de artiști. — Rocada mică. 6) Semifabricat de oțel folosit în laminare — Țambal turcesc. 7) În acest loc (ad.) — LB ! 8) La balet ! — Rectiliniu. 9) 13 balerine ! — Pe două voci — Cale ! 10) Tocată pe jumătate ! — Operetă de F. Lehar — Sete ! 11) Compoziții muzicale pentru unul sau două instrumente compuse din trei sau patru părți, fiecare cu ritm deosebit — Sunete scrise...

DICȚIONAR : ELI. ZIE. ELBE. EVA.

Viorel ABRUDAN

ALBERTO MORAVIA

ECHILIBRUL

Mă trezesc deodată și, parcă mînată de impulsul ce-mi alungase somnul, aprind brusc veioza și-l privesc lung pe soțul meu, lîngă mine. Doarme, capul înfundat în pernă, un braț afară, pe plapumă. Fața lui e brună, cu trăsături fine și grațioase; dar brațul de pe plapumă e mare, musculos și eu știu că brațul acesta e prins de un corp și el musculos și brutal. Bărbatul meu e un adolescent cu trup de uriaș cuadragenar; ori, dacă doriți, un uriaș cuadragenar cu chip de adolescent. Contrastul dintre capul delicat și trupul brutal semnifică desigur ceva și stau pe gînduri cîteva clipe uitîndu-mă la bărbatul adormit, încercînd să pătrund înțelesul acestei contradicții. Nu izbutesc să-l descopăr. Poate înseamnă că iubesc chipul și urăsc trupul său, poate, exact contrariul. În orice caz, soțul meu e o problemă pentru mine, asta-i sigur. O problemă atît de neliniștitoare, încît mă face să mă trezesc pe neașteptate noaptea, spre a-l ține cu privirea așa cum privești rezultatul unei adunări greșite, chiar dacă greșeala nu e vizibilă și nu știi unde să o cauți. Problema este că eu i-am dat bărbatului meu totul, tinerețe, frumusețe, inteligență (da, și inteligență, studiam pentru a mă licenția și, pentru el, am abandonat facultatea), totul, zic: și în schimb n-am primit nimic. Sau mai exact: în schimb, el m-a făcut vînzătoare în magazinul său de bijuterii. I-am dăruit și doi copii, un băiat și o fată, care au acum nouă și zece ani. Poate din cauza maternității am devenit umbra celei ce am fost. Eram robustă și iată-mă osoasă. Aveam chipul plin de viață și iată-mă cu obrazul supt.

Toate astea îmi trec prin cap privindu-l în timp ce doarme; și îmi dezvolt gîndul. Așadar, i-am dat totul și nu mi-a dat nimic în schimb. Mai rău, m-a transformat în vînzătoare în magazinul lui. Deci eu sînt în credit și el în debit. Talerele balanței nu sînt echilibrate: al său e jos, plin și greu, al meu stă sus, gol și ușor. E limpede, trebuie să fac ceva pentru ca talerele balanței să stea la același nivel. Îmi vine o idee. Dar, poate mai mult decît o idee, este un freamăt al trupului, care, parcă, anticipează ideea. Cobor din pat, mă îmbrac iute, iau hainele de pe fotoliul pe care le pusesem aseară, cînd m-am dezbrăcat. Sting apoi lumina și ies în vîrful picioarelor. Bărbatul meu nu simte nimic. Dimpotrivă, întîrziind o clipă în prag, îl aud că începe să sforăie tare. Cobor scările.

Locuim într-un cartier liniștit, dar magazinul este în centru. Noaptea, aceste străzi moderne, străjuite de clădiri cu fațadele încărcate de balcoane, sînt toate un cimitir de mașini parcate asemeni oaselor unui pește. A mea e chiar înaintea porții. Urc și pornesc în viteză.

Las mașina în Piața Spaniei, mă duc pe jos la magazin, pe o stradă alăturată. Planul meu, pentru a restabili echilibrul între bărbatul meu și mine, este dintre cele mai simple: voi merge la prăvălie, voi pune într-o pungă de plastic giuvaerurile cele mai valoroase și voi arunca punga în Tibru. Soțul meu va avea o pagubă însemnată, iar eu îmi voi demonstra mie însămi că nu sînt o simplă vînzătoare. Atunci, între noi se va restabili echilibrul și-l voi putea iubi iar pe bărbatul meu, fără regrete, vreo doi-trei ani. Cît timp va dura sentimentul vinovăției mele.

Trebuie știut că magazinul are două intrări, una în stradă, închisă cu oblonul, și cealaltă în curtea clădirii. Prefer să mă folosesc de aceasta din urmă. Intru în curte, mă îndrept spre o mică ușă prin care, străbătînd magazia, se ajunge în prăvălie. De departe, văd că e întredeschisă și-mi zic: „Te pomenești că e un hoț înăuntru". Dar gîndul ăsta nu mă oprește. Împing ușa și intru.

Brusc, un individ care stătea după ușă, lipit de perete, sare, mă îmbrîncește, încearcă să o șteargă. Atunci, instinctiv, ca pînă nu demult, corpul meu începe să fremete. Îi tai hoțului calea, înhață ceva ce strîngea la piept cu mîna, o pungă pe care o simt plină cu bijuterii furate. Îmi trîntește un pumn în față, dar nu mă las. Un alt pumn, în gură, mă face să string și mai tare săculețul. În același timp, urlu. Nu strig, să se înțeleagă bine, „săriți, hoțul!", ca oricine cînd e prădat. Scot un răcnet violent și nearticulat, bestial, ca un animal ce își apără prada. Tipătul, se pare, îl înspăimîntă pe hoț. Mă împinge atît de zdravăn încît mă prăbușesc. Apoi fuge pe ușa deschisă.

Rămîn puțin pe podea, pe întuneric. Sîngele îmi umple gura; fruntea mă doare; dar nu asta mă oprește să mă ridic; ci, cum să spun, sentimentul de uluire pe care mi-l insuflă evenimentul neprevăzut. Uimirea, totuși, mă împiedică să pricep ce anume mă uluiește atît. Încerc să ridic o mînă, să-mi string părul căzut în ochi. Îmi dau seama că nu o pot mișca: string convulsiv, cu degetele încleștate ca niște ghiare, săculețul cu giuvaeruri pe care, și acum, îl țin la piept.

Înțeleg, în fine. Simplu: am venit să fur; voiam să-mi demonstrez mie însămi că nu sînt, la urma urmelor, doar stipendiata soțului meu. În schimb, m-am comportat aidoma unei devotate vînzătoare care, fiind atacată, apără cu înverșunare avutul stăpînului. Nici vorbă de a restabili echilibrul! Acum, talgerele balanței sînt mai inegale ca oricînd. Trebuie să amîn orice acțiune pentru mai tîrziu, cînd mă voi fi înțeles mai bine pe mine însămi. Deocamdată, trebuie să trăiesc în continuare.

Mă hotărăsc; anevoie mă ridic în picioare; clătinîndu-mă, intru în magazie, aprind lumina. Uite pultul îndărătul căruia stau zi de zi, frumoasă și ofilită, etalîndu-le clienților, cu dispreț și detașare nedisimulate, marfa. Răstorn săculețul pe sticla pultului: inele, broșe, brățări, coliere scînteiază sub ochii mei, într-o frumoasă grămăjoară prețioasă. Calmă, competentă, grijulie, iau unul cîte unul obiectele și le reașez în vitrină, unde le era locul. Hoțul făcuse și el treaba cu calm, pricepere, grijă.

Totul e în ordine. Privesc pentru ultima oară prăvălia: nimeni n-ar putea realiza că în urmă cu puțin timp se petrecuse un furt. Sting lumina. Plec, trecînd prin magazie în curte, ca la venire. În Piața Spaniei urc în mașină și pornesc în goană. Vreau să fiu acasă înainte ca soțul meu să se trezească și să-mi observe absența. E adevărat, i-aș putea spune adevărul. Dar care?

Din păcate, dezbrăcîndu-mă pentru a mă culca, din nou alături de el, scap legătura de chei. Se trezește imediat și mă vede în picioare, în cămașă de noapte. Întreabă fără să se miște, iritat: „Ce faci?"

Răspund: „Am avut un coșmar. M-am trezit, mi-e sete".

„Și ce coșmar?"

„Se făcea că eram în prăvălie și acolo era un hoț, iar eu mă luptam cu el și-l alungam".

„Eh, tu și coșmarurile tale!"

Nu mai zice nimic; a și adormit. Sting becul și, pe întuneric, mă reașez în pat.

Traducere:
Viorica BĂLTEANU

Din volumul „UN'ALTRA VITA", Bompiani, Milano, 1974.

din literatura universală

IARNA ÎN LIRICA NIPONĂ CLASICĂ

Natura a fost dintotdeauna subiectul predilect al poeziei japoneze. O antologie cu tematică naturistă, îmbrățișînd lirica universală, ar fi de neconceput fără contribuția de excepție a Țării cireșilor în floare. Anotimpurile au constituit de timpuriu unul dintre criteriile de alcătuire a numeroaselor florilegii care jalonează drumul bimilenarei lirici nipone. În fruntea lor se situează KOKINSHU (CULEGERE DIN TRECUT ȘI DE AZI), întocmită de un grup de poeți curteni în anul 905, la cererea împăratului Daigo (885—930). Ea conține poezii dintre care 1102 sînt așa-zise tanka, gen tradițional care dăinuie de la primele cronici imperiale pînă în zilele noastre. Capodoperă de concizie și de sugestivitate, tanka este o poezie cu formă fixă, de numai cinci versuri, însumînd 31 de silabe (după schema 5 ; 7 ; 5 ; 7 ; 7). Primele șase cărți (din totalul de 20) ale clasicului florilegiu sînt consacrate exclusiv celor patru anotimpuri. Surprinde numărul mare al poeziilor anonime, care adesea sînt superioare celor scrise de poeții de curte, autorii antologiei.

Ne-am oprit asupra Iernii, inspirator capitol ilustrat printr-o suită de bijuterii pentaedrice, cizelate cu talent de poeți pe care miracolul ninsorii i-a înfiorat cu mai bine de o mie de ani în urmă...

POEZII ANONIME DIN KOKINSHU

De-acum încolo
Așterne-te cît vrei,
Zăpadă pururi albă,
Căci iarna din grădină
Mi-ai și acoperit-o...

•

Pe fluviu în jos
Plutesc frunze de-arțar;
Firește, sus, pe culmi,
Zăpezi topite umflă
Năvalnice șuvoaie...

•

De dorul primăverii,
Toți fulgii de zăpadă
Pe care vîntu-i poartă
În trîmbă printre ramuri,
Îmi par acvea flori...

•

Înfruntă ninsoarea
Presimțita primăvară —
Poate că va topi
Înghețatele lacrimi
Ale privighetorilor...

DIN POEȚII ANTOLOGIEI KOKINSHU

BUNYA NO YASUHIDE
(?—880)

•

Mă-ncîntă raza
Soarelui primăvăratic,
Mihnindu-mă mai mult
Pletele mele albe
Aidoma zăpezii..

OSHIKOCHI NO MITSUNE
(858—907)

•

Pe dibuite
Cum voi culege
Albe crizanteme
De-acuma năpădite
De cea dintîi ninsoare?

•

Ce trist e drumul
Sub bolta de zăpadă!
Nu trece nimeni,
Urmă nu-i s-arate calea
Spre lumea duselor nădejdi...

KINO AKIMINE
(Secolul IX)

A strălucit din plin
Crai nou pe cerul nopții
Și apa-n zori de zi,
Sub razele de lună,
Și-a pus vestmînt de gheață...

•

De vreme ce acum
A nins cu prisosință,
Pretutindeni,
Chiar și pe sterpe stînci
Vezi flori ce înfloresc...

KI NO TSURAYUKI
(883—946)

•

Cînd mă zoream s-o văd
Pe cea nespus de dragă mie,
În noaptea de iarnă
Sufla peste rîu un vînt rece
Încît se tînguiau ploierii...

•

Boarea care — adie
În prag de primăvară
Topi-va gheața iernii
Scoțînd din uitare izvorul
Ce-mi udă mînecile vara?

MIBU NO TADAMINE
(Către 910)

•

Ninge din belșug
Peste satul de munte;
Singurătate...
Gîndul omului de-aici
Piere-n viscol, sub troian!

SAKANOUE KPRENORI
(Către 910)

•

În faptul zilei neaua,
Neaua căzută pe satul
Din muntele Yoshino
Prin strălucirea-i pare
A fi lumina lunii...

MINAMOTO MUNEYUKI
(?—939)

•

Cătun de munte,
Mai cu seamă iarna
Îmi pari cu totul gol —
Nici oameni și nici ierburi
Nu se zăresc deloc...

MINAMOTO MASAZUMI

•

Prin orice spărtură
A gheții ce-n piraie
Ici-colo s-a topit
Țîșnește-o albă undă —
Vreo floare-a primăverii?

În românește de

Ion ACSAN

(Urmare din pag. 1)

Cu VALERIU RÂPEANU

— Și pe acest drum, care credeți că ar fi astăzi cerințele de bază cu care se confruntă scriitorii în scrierea cărții de calitate?

— După părerea mea, în primul rînd, ar trebui să luăm exemplul unor scriitori de foarte mare valoare care nu se grăbesc. Nu sînt însă partizanul acelora care cred că o carte valoroasă se scrie în ani și ani de zile. După părerea mea, o carte bună poate ieși în cîteva luni de zile — acestea sînt însă excepții! Eu cred că scriitorii în momentul de față trebuie să aprofundeze ceea ce scriu, să aprofundeze în primul rînd punctul de vedere al proceselor sociale și psihologice care s-au petrecut la noi în anii revoluției, iar în al doilea rînd să prezinte specificitatea acestor procese, adică să nu calchieze, să nu împrumute modele din literatura sud-americană. Fără îndoială, un scriitor astăzi, nu poate fi decît un scriitor cult un scriitor care citește. El devine original numai în măsura în care a citit foarte mult, și nu împrumută procedee care nu se potrivesc literaturii noastre. Și, în același timp, să scrie o literatură în care ideile să fie încorporate artistic. Iată, după părerea mea, cîteva trăsături, cerințe, care stau în fața scriitorului de astăzi.

— În ce măsură editurile sînt solidare întru aceste principii?

— Eforturile pentru o literatură bună trebuiesc făcute de către toate editurile. Eu înțeleg solidaritatea editorială, acum cînd avem 22 de edituri, în perspectiva aceasta a calității. Să fim solidari în perspectiva calității. Sigur ne putem înșela și dacă altii găsesc o soluție mai bună, sîntem bucuroși, pentru a nu comite o nedreptate ireparabilă. Dar am vrea în același timp ca această solidaritate a noastră, bine înțeleasă, vreau să spun să oprească infiltrarea unor oameni care nu au nimic comun cu literatura, ci vor numai să-și cîștige popularitate prin cărți de o foarte joasă extracție, prin cărți care induc în eroare buna credință a publicului. Și asta și din pricina faptului că, uneori, critica noastră se ocupă numai de vîrfuri și nu și de autorii cărora ar trebui să li se spună cum a spus odată Titu Maiorescu: în lături!

— Știu că iubiți teatrul, ați scris o carte de reper, „Dramaturgia contemporană românească", ați inițiat, în cadrul editurii, colecții de tinărire a dramaturgiei originale; există o criză a piesei contemporane?

— Nu, nu sînt de părere că există o criză a piesei contemporane. Pot exista stagiuni mai bune, stagiuni mai slabe. Dar se face o comparație care este în defavoarea teatrului, anume cu nivelul pe care-l are în momentul de față proza noastră, romanul, — să știți că este un adevăr, cele mai bune dintre romane au un nivel foarte ridicat. Teatrul este așteptat să dea acele piese de dezbatere acută asupra contemporaneității. Ca să vorbim de o criză, ar trebui ca ea să fie de o lungă durată, să fie de asemenea manieră încît să nu observăm nimic bun, ori nu aceasta este realitatea. Dar nu-i mai puțin adevărat că oamenii de teatru, dramaturgii, trebuie să facă un efort pentru a ajunge la nivelul prozei noastre de astăzi, care, vedeți dvs., ce rezultate spectaculoase a înregistrat în privința audienței la public. Deci și teatrul va trebui să vadă de ce, cum? Și cu aceasta am reveni la primul nostru răspuns: **numai prin faptul că prozatorii, pe care i-am menționat și alții, au reușit să ajungă la nivelul unei problematici sociale, să o discute curajos, cu o acută demnitate și cu responsabilitate.**

ION ARIEȘANU (Redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct)

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon: 3—33—90, 3—33—76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptăminal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Dinamica înnoirii

O caracteristică a politicii interne a țării noastre – ca, dealtfel, și a celei externe – este curajul innoirilor. Această caracteristică își are sursa in insăși activitatea secretarului general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU. Trebuie insă reliefat că innoirile care se produc in țara noastră își au temeiul in necesitățile reale, deslușite pe baza unor analize profunde ale realității. Cuvintarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R., din ziua de 1 februarie a. c., demonstrează incă o dată acest fapt. Astfel, referindu-se la noile măsuri de perfecționare a conducerii și planificării agriculturii, secretarul general al partidului nostru arăta că impărțirea pe sectoare a agriculturii – de stat și cooperatiste – a corespuns unei anumite etape de dezvoltare, cind nu aveam suficiente mijloace mecanice și de chimizare – și eram obligați să concentrăm aceste mijloace indeosebi in sectorul de stat, pentru a realiza acolo o producție cit mai sigură in vederea satisfacerii necesităților economiei naționale. **In momentul de față, insă, situația este alta, mijloacele de care dispune agricultura sint mult superioare, fapt care creează necesitatea unor innoiri profunde. Pe această bază s-a trecut la crearea** Consiliilor agroindustriale unice **care nu sint altceva decit** expresia organizatorică a imbunătățirilor necesare și inițiate conform necesității. **Este de subliniat, deci, faptul că aceste innoiri își au temeiul in necesitate și tocmai prin acest fapt se justifică și curajul de a le promova, dar și caracterul lor științific. Trebuie adăugat, pe de altă parte, că noile măsuri sint legate de principiile autogestiunii și autoconducerii, integrindu-se organic in ansamblul celorlalte măsuri de perfecționare promovate in economia românească in ultimul timp. Semnificativ ni se pare astfel noul statut al S.M.A.-urilor, care, de acum incolo,** „vor fi plătite după producția pe care o obțin pe terenurile lucrate și in activitățile desfășurate". **La fel de semnificative și de binevenite sint măsurile privitoare la activitatea specialiștilor și a organelor de conducere din agricultură, legarea nemijlocită a activității lor de producție. Vom recunoaște in această hotărire concretă oglindirea principiilor generale ale socialismului științific, anume – cel al cointeresării materiale și al repartiției după cantitatea și eficiența socială a muncii.**

Aceste măsuri necesare sint primite cu satisfacție profundă nu numai de cei care lucrează in domeniul agriculturii, dar și de toți oamenii muncii din țară, fiind limpede că ele vor determina o sporire a venitului național și se vor răsfringe asupra nivelului nostru de trai in viitorul apropiat.

Vasile VERSAVIA

GHEORGHE ZINCESCU

Atitea semințiu

Atitea semințiu de vint
Au tot venit să ne doboare
In țara ca un cintec sfint,
Pe care-o am urcat sub soare ;

Iscate-n margini de pămint
Cu colbul lumii pe picioare
Atitea semințiu de vint
Au tot venit să ne doboare

Și s-au trecut și nu mai sint
Și veacul lor pustiu ne doare ;
In patria ce sub ogoare
Inchide-ncăpător mormint

Atitea semințiu de vint.

Ilustrăm acest număr cu fotografii după ceramică creată de GHEORGHE VUIA din Lugoj.

ORIZONT 6
● (569) ● 8 februarie 1979 ● SERIE NOUĂ
● anul XXX ● 8 pagini 1 leu ●

Cu criticul literar DAN CULCER

— Ce este o „vatră" știm... Ce este pentru dumneavoastră, Dan Culcer, „Vatra" ?

— **Vatra** a fost și este un convertizor, mai ales pentru aceia care aveau ce să convertească și voiau să se lase convertiți. Revista reflectă, cu un coeficient de corecție necesar in epoca noastră, calitățile și defectele redactorilor și colaboratorilor ei. Destinul unei publicații culturale, rolul ei depind de capacitatea redactorilor de a formula un program ideologic-estetic (implicit sau explicit) care să fie suficient de maleabil și ductil pentru a nu cădea in dogmă, dar destul de ferm pentru a nu eșua in eclectism. Orice obiect al cărui centru de greutate cade in afara bazei sale se află intr-o stare de echilibru precar. De aceea o revistă cu redactori incapabili de a o scrie singuri nu este viabilă, nu poate avea personalitate, longevitate reală și nu administrativă. O revistă scrisă in totalitate de alții va fi eclectică oricit de mare ar fi efortul de aplicare a unui criteriu de coerență. Diversitatea stilistică și de opinii, confruntarea ideilor, ar trebui incurajată pentru a depăși linceda stare de comoditate.

Vatra nu este o revistă care se face singură. Marea majoritate a materialelor sint comandate, colaborările solicitate. Este poate condiția unei reviste care se face „in provincie", intr-o provincie in care, intre 1944 și 1971, singurele spații de exprimare aflate la indemina unui scriitor, trăitor eventual aici, erau pagina culturală a cotidianului și publicațiile neperiodice ale fostei Case a creației populare. Rezultatul : o permanentă fluctuație de cadre. Odată cu apariția **Vetrei** situația s-a imbunătățit. Chiar dacă tinerii absolvenți localnici, după terminarea unei facultăți, nu se intorc neapărat aici, ei au un forum totuși, un „loc geometric", un refugiu, un punct de sprijin.

Dacă mi-e ingăduit să judec, părtaș fiind, mi se pare că in **Vatra** se pot regăsi, cu puțină bunăvoință, citeva preocupări constante ca și citeva refuzuri. Revista inseamnă pentru mine o șansă care mi s-a oferit și pe care la rindul meu o pot oferi și altora. **Vatra** a făcut in primul rind gesturi de bun simț care in anumite condiții pot avea o foarte mare valoare, a cultivat cu decență personalitatea colaboratorilor și redactorilor ei, citā vreme a fost nevoie să li se asigure credibilitate. Dintre preocupările noastre constante s-ar putea aminti interesul pentru proza contemporană, orientat prioritar spre autorii ce au debutat in ultimul deceniu, interes ce se răsfringe și asupra criteriilor de selecție in spațiul criticii literare, fără exclusivism insă. Cu toate astea n-aș vrea să fim o revistă la care publică oricine, fără a se remarca eventualele incompatibilități.

— Există cițiva oameni fără care scrisul tău ar fi arătat altfel ?

— Acest „altfel" presupune o judecată de valoare ? Dacă azi arată „bine", ieri putea să arate „rău (sau viceversa) ? Relațiile mele cu colegii de redacție (și prietenii) Mihai Sin, Romulus Guga și Ioan Peianov, singurii oameni cu care aici simt că pot comunica fără reticențe, nu cred să fi contribuit la orientarea scrisului meu. Discuțiile noastre sint mai mult oglindiri. Inainte de a intra in scenă, un actor se pune in fața oglinzii pentru a-și verifica machiajul și operează citeva retușuri necesare. Dar masca este deja dată. Cred că procesul formării intelectuale și morale a unui individ se incheie inainte de treizeci de ani. Obsesiile noastre devenite fixații țin de adolescență, cind se produce prima și esențiala

confruntare dintre „ideal" și „real". Depinde de forța impactului ca distorsiunile suferite de „ideal" să provoace integrarea totală sau refuzul major, cu toate nuanțele intermediare imaginabile. Cred că m-au marcat mai degrabă citeva „contacte", dintre care cel mai important este cel cu tatăl meu, personalitate stranie care m-a atras și m-a respins ; bătrinul teolog și profesor de matematică, Atanasie Popa, din Cluj-Napoca, colecționar de vechi manuscrise românești, in biblioteca căruia am citit,

convorbiri

incă licean fiind, citeva numere din eleganta revistă **Simetria** (cu eseistica lui G.M. Cantacuzino) și fragmentele de ginduri despre amurg ale unui alt esesit român ; mama-care m-a invățat să citesc și nu mi-a refuzat niciodată sumele cerute pentru a cumpăra cărți ; profesorul universitar Mircea Zaciu — care a avut cindva, la timpul potrivit, incredere in mine.

— Sint critici (ori scriitori) pentru care negația pare a avea un sens programatic. Cum credeți, altminteri, că un scriitor din provincie (nu de provincie) poate să atragă atenția asupra sa ?

— In primul rind trebuie să aibă cu ce atrage atenția. Negația programatică (dacă există) nu este o cale. Oricărei non-valori (sau grupe de...) identificate ca atare se cuvine a i se opune o valoare. E drept că, in condițiile noastre, cind se intreține, adesea o confuzie intre valori și non-valori acțiunea negatoare trebuie, măcar citeodată infăptuită. In acest sens, operațiunea de curățire a terenului infăptuită de Al. Piru pe teritoriul poeziei contemporane își găsește indreptățirea (limitată de capacitatea de intuire a valorii de care dispune criticul). Dar citā vreme revistele continuă să susțină, din considerente pur conjuncturale, anumite non-valori evidente, astfel de utile gesturi negatoare ne apar ineficiente. Mai există și fenomenul de supralicitare a valorii. Un caz recent : poezia lui Petru Romoșan. Se observă fenomene de contagiune, uitindu-se că valoarea unei creații nu se poate judeca doar in funcție de nivelul literaturii apărute in ultima lună.

— Sint, intre poeții, prozatorii, criticii — tineri sau mai puțin tineri — din ultimul deceniu nume de care se vorbește prea puțin ?

— La noi critica se manifestă uneori prin valuri de entuziasm care șterg entuziasmele anterioare, distrugindu-le ca pe niște castele de nisip. Să ne amintim de delirul interpretativ produs de proza lui Iulian Neacșu, de pildă, acum un deceniu Cred insă că se vor-

Interviu consemnat de :
I. CARTAN și L. ALBU

(Continuare in pag. 8)

cronica literară ● poezie ● proză ● critică ●

Gabriela Negreanu

Paul Valéry şi modelul Leonardo

Ed. Albatros, 1978

Situaţia lui Paul Valéry în literatura noastră nu este una din cele mai fericite. Există unele traduceri Revista **Secolul XX** i-a închinat, parţial, mai multe numere cu numeroase texte şi comentarii ; Şerban Foarţă a tradus **Degas Dans Desen,** Meridiane, 1968 şi **Introducere în metoda lui Leonardo da Vinci,** Meridiane, 1969) ; multe exegeze, unele apologetice, (Ion Pillat în **Portrete lirice,** Şerban Cioculescu în **Medalioane franceze),** chiar şi un fel de monografie (Virgil Naumescu, **Paul Valéry,** Ed. Univers, 1975), altele mai rezervate (G. Călinescu în **Scriitori străini,** Paul Zarifopol în **Pentru arta literară II**), prudente şi mai nuanţate (Al. Philippide în **Consideraţii confrontabile** şi Tudor Vianu în **Idealul clasic al omului)** sau chiar ostile (Vladimir Srteinu în **Pagini de critică literară**), ca să nu le amintim şi pe cele de astăzi (Doinaş, Mircea Martin, Irina Vavrodin etc.). A. E. Baconsky nu-l trece în **Panorama** sa **(„am omis în primul rînd poeţii-profesori de poezie al căror prototip este Paul Valéry"**, p. 17). Aversiunea, cel puţin a celui din urmă, ar putea descinde din consideraţiile lui Blaga din **Geneza metaforei şi sensul culturii,** unde poezia lui Valéry este pusă alături de „cimilituri", nefiind străină de aceste **„mistere de laborator".** Pentru că **„trădat de sensul firesc al misterelor cosmice, Valéry şi le confecţionează de multe ori «metodic»"** (p. 285). Mai tirziu, intr-un aforism, Blaga este ceva mai conciliant, considerindu-l pe poetul „făcut", „un caz", „nu un principiu", care trebuie cercetat.

Gabriela Negreanu făcind **tabula rasa** peste toate acestea incercări, pătrunsă de „preferinţa" sa pentru poetul francez, socoteşte că acesta **„poate fi în intregime înţeles prin relaţia lui cu modelul Leonardo"** (p. 238), de unde şi cartea, **Paul Valéry şi modelul Leonardo,** publicată în Colecţia „Contemporanul nostru" a Editurii Albatros. După specificul colecţiei, printre consideraţiile teoretice ale exegetului se intercalează „fragmente" şi „extrase" din textele valeryene ce vin în sprijinul ideilor de demonstrat.

Gabriela Negreanu e nemulţumită că un **Dicţionar** de uz didactic din ţară îl face pe Valéry „poet şi eseist neoclasic", uitînd să cerceteze şi alte dicţionare, dacă „cititorul român grăbit" se lămureşte din ele, unde poate găsi „caracterizarea succintă" şi care coincide chiar cu subiectul cărţii sale : **„poet, eseist şi estetician francez care a promovat atit prin scrierile sale teoretice cit şi prin creaţia lui poetică efortul de înţelegere lucidă a lumii şi a creaţiei artistice",** geniul lui Leonardo fiind pentru el **„exemplu ideal al creaţiei conştiente de sine" (Dicţionar de estetică generală,** p. 364), iar în **Nota** la **Introducere în metoda luiLeonardo : „a fost urmărit de imaginea unei personalităţi universale, care să sintetizeze în persoana sa ştiinţele şi artele"** (p. 5).

Nu-l putem socoti pe Valéry un „ineoclasic" ? Depinde ce înţelegem prin acest cuvînt şi dacă el se referă la prozodie, nu numai pe linie didactică, ci şi privind „psihologia clasicismului" (vezi Tudor Vianu, **Paul Valéry şi neoclasicismul),** nu văd ce păcat este dacă-l considerăm astfel, cu toate însemnările sale „neclasice", comparativ cu Fizica clasică şi Fizica nouă, zisă cuantică.

Cartea Gabrielei Negreanu are un prim merit de-a oferi texte **(v. Morceaux choisis,** n.r.f., 1936, foarte utilă deşi incompletă), şi de a incerca schiţarea acelui model leonardesc construit de politehnicianul ce a voit să introducă spiritul geometric sau spiritul matematic şi-n arta sa. Firește, s-a incercat o echilibrare a textelor, dar poate ar fi fost nevoie şi de un fragment din dialogul **L'ame et la dans** (tradus de Taşcu Gheorghe, **Secolul XX,** nr. 1/1968), de vreme ce modelul creat sintetizează ştiinţele cu artele (vezi **Secolul XX,** nr. 2/1964, **Dialogul ştiinţelor cu literatura).** Să-i recunoaştem apoi autoarei meritul de a fi urmărit cu consecvenţă şi luciditate (era să spun „cu dragoste", dar m-am corectat la timp, ca să fiu în spirit valeryan), ideile directoare ale modelului de care e mulţumită. Să-i arătăm părţile slabe ? Nu cumva poezia contrazice adesea concepţia despre poezie ? Este cu putinţă astăzi, în epoca noastră de supraspecializare, omul universal, om de ştiinţă (în ce domeniu ?) şi artist (în toate artele ?), dar mai ales putem privi nedialectic conştiinţa, în care imaginaţia şi afectele joacă un rol egal cu al intelectului, ce nu va reuşi niciodată să le elimine ? Nu-i matematizarea artelor o iluzie ? Este Valéry un precursor al semioticii, cînd îndienii au pus bazele ei cu mai bine de o mie de ani înainte ? Toate aceste întrebări invită la meditaţie şi reluarea textelor. Prin această invitaţie, uneori discretă, alteori ostentativă, cartea este un debut valoros, lucru ce merită să fie subliniat.

Ion MAXIM

Dan Laurenţiu

Zodia leului

Ed. Cartea Românească, 1978

Dan Laurenţiu scrie poezie avînd dispoziţia spre meditaţie şi plăcerea frazei sentenţioase mai obişnuite la un moralist ; eseist (critic de poezie, cu intuiţii, uneori, preţioase), el pune aproape întotdeauna în reflecţiile şi judecăţile sale ceva din fervoarea pasională şi din ebrietatea imaginativă ale unui poet. Însă şi într-un caz, şi în celălalt, scrisul său se nutreşte din nostalgia aceloraşi miraje şi mituri ale Poeziei – în numele cărora judecata asupra artei devine „judecată de existenţă" interogaţia etică îşi găseşte un ecou, dacă nu cumva şi un temei în aventura creaţiei, înţeleasă ca termen ultim de verificare a libertăţii spiritului uman. **„Arta,** – spune poetul în eseul liminar din ultimul său volum de poeme, **Zodia leului – ca răspuns vital conţinut în interogaţia morţii, este un privilegiu al omului. Cintecele lui Orfeu ţineau la distanţă universul sălbatic, ameninţător, ipostaziindu-l într-o armonie paradisiacă, armonie a cărei lege de onoare era iubirea, ca promisiune şi scut al ordinii împotriva haosului şi morţii".**

Nu vom duce mai departe nici citatul, nici analiza sugestiilor pe care Dan Laurenţiu le trage din meditaţia asupra semnificaţiilor mitului orfic. Valabile pentru propria poezie şi uneori pentru poezie în genere, aceste idei îşi au o acoperire mai profundă în alcătuirea particulară a unui lirism cerebral, în care recognoscibil imediat este reflexul tematic-ideologic, principiile unei poetici romantice : ipostazele solemne şi posturile iniţiatice, cultivarea misterului, plierea poeziei în mit, invocaţiile unei naturi primare, paradisiace, aspiraţia refacerii unităţii originare dintre om şi cosmos etc., şi nu mai puţin – am putea spune chiar într-un mod predilect – implacabil sarcastice etalări ale rezistenţei realului la ideal : **„Uşor ţi-a bătut la uşă un demon / greu se scrie cuvîntul acesta / de acum vei spune discipolilor tăi / că natura lucrurilor este tunetul / / o dublu paradox arta va fi ştiinţa / ascultării unui mut la vreme de seară / în trandafirul din mina iubitei / stă la pîndă ariciul transcendental / / jucindu-se cu pisica în gura peşterii / un filosof citeşte printre umbre..." (Cuvîntul acesta).** Mai mult decît o sensibilitate, ceea ce descoperă poemele lui Dan Laurenţiu ar fi deci un şir de opţiuni : atit cît pot fi receptate, nostalgiile naturiste, freamătul melancolic ori o predispoziţie elegiacă nu reprezintă decît un efect secundar, subsecvent reflecţiei. Încercînd să relevăm stratul sentimental al poeziei, ajungem să punem în evidenţă mai mult elementele simbolice, armătura conceptuală care intră în alcătuirea nivelului discursiv al versurilor : reprezentări culturale, mitice şi filosofice, pretexte necesare meditaţiei, pornind de la care poezia ajunge să reflecteze asupra propriei condiţii de existenţă. Astfel că, acela care va căuta în formula confesivă a unui poem o sensibilitate comunicată mai direct, va găsi o directivă estetică – o opţiune, între altele, ce poate fi şi a poeziei lui Blaga : **„Sufletul meu e astăzi mai sărac / o nouă experienţă / şi-a lăsat oul de cenuşă / în flacăra lui ideală / / cum va ieşi puiul / dintr-o casă / fără nici un geam / privesc sceptic în jurul meu / / dar iată că un înger negru îmi taie calea / vorbele lui cad / în urechea mea / ca picăturile de cucută / / purificare / prin rău / mintuire / prin păcat / / Socrate a murit / dragostea lui ne rămine secretă / raza intelectului / n-o mai poate ajunge..." (Despre vid).** Să observăm însă că, dacă în cazul liricii blagiene cultivarea tainei, a misterului propice situării poetului într-o postură favorabilă revelării raporturilor secrete ale lumii fenomenale rămine o sugestie mereu valabilă pentru a defini condiţia poeziei, evocarea aceluiaşi principiu în poemele lui Dan Laurenţiu are menirea de a comunica – la fel ca şi invocarea mitului orfic – aproape întotdeauna numai sensul moral – într-un plan absolut – al actului poetic. Posibilitatea de a califica, deci, o situaţie existenţială construind, la rigoare ironic, o replică în negativ pentru imaginea convenţional-romantică a poetului : **„La frigul estetic / am pus sentimente înfăcărate / noaptea s-a ridicat în două labe / şi se plimbă miriind pe străzile oraşului / / căldura unei clipe în care / am ascultat voce umană / trasă pe roata dinţată a conceptului..." (Flacăra somnului).**

Paradoxul – şi într-un fel, frumuseţea – acestui volum este că, dacă Dan Laurenţiu construieşte în primul din cele două eseuri **(Privirea lui Orfeu, O pogorire în Maelström)** care însoţesc versurile ipoteza unui univers convertit, romantic, prin limbajul poeziei la legile armoniei, poemele înseşi din **Zodia leului** vorbesc despre caducitatea proiectului romantic al verbului liric ; acceptare, finalmente, a convenţiei artisticului în poezie.

Lucian ALEXIU

Paul Eugen Banciu

Casa Ursei Mari

Ed. Dacia, 1978

Debutul lui Paul Eugen Banciu ar putea fi judecat în pripă dacă l-am aşeza alături de alte romane de debut ale anului 1978 ; scriind un **ciclu** romanesc, scriitorul şi-a întîrziat ieşirea în arenă iar acumulările, prefacerile au vizat ansamblul, deci succesiunea, întregul şi nu o formulă literară „experimentală". Prima carte a lui Paul Eugen Banciu va fi urmată, la distanţe mici, de altele **(„Reciful"** va apare în foarte scurt timp la editura Facla), ce, dacă şi-au întîrziat apariţia, pot da imaginea exactă a unui efort de construcţie. Aşadar, Paul Eugen Banciu aparţine unei serii literare ce îi numără pe Eugen Uricaru, Mihai Sin (etc., etc.) prozatori remarcabili, ce au şansa de a da noi impulsuri, prin noi structuri stilistice, romanului actual ; aşa cum arătam altădată, simbolul şi situaţiile simbolice pun în lumină, în cărţile acestora, capacitatea da a transcende faptul brut, prea adesea transcris fără iniţiativă în cărţile ultimilor ani. Şantierul sau şantierele, devenirea ţăranilor de altădată nu mai lasă friu liber acefalei pasiuni pentru idilă ; **documentele** propuse nu mai recompun, fie şi în ordinea inversă a culorilor, vechiul schematism al deceniului al şaselea. Romanul lui Eugen Banciu reprezintă o cale a prozei tinere de a înţelege modernitatea romanului, dar şi noile orientări în proza tînără. Scriind despre „forestieri", Paul Eugen Banciu face, în treacăt, şi monografia unei profesiuni care presupune dezrădăcinarea, scrie şi despre „noua viaţă a şantierelor" ca şi despre condiţia „izolaţilor", cu dramele, sărbătorile şi „obiceiurile" lor. O seamă de toposuri romaneşti se regăsesc în romanul lui Paul Eugen Banciu, ordonate de existenţa unui personaj cu un nume straniu : **Femeia Marii.** Este o **Mamă** sau o **Mumă,** femeie care oficiază şi care iubeşte, care dă sens grupului („forestierilor") şi sentimentelor celorlalţi. Nu o dată alunecăm în orizont magic, profesiunile pot fi simbolice, masculinul şi femininul descriu nu numai fiinţe individuale. Bărbatul iubit de **Femeia Marii** se numeşte Marga, un element esenţial în topografia locurilor este Riul Bărbat ş.a.m.d.

Dacă o seamă dintre eroii prozei de azi fac „naveta" între sat şi oraş, eroii romanului de faţă fac naveta între preistorie şi istorie ; între o preistorie – lume – a „nordului" (există, în proza actuală, o frecvenţă tot mai mare a imaginilor nordului, Maramureşul, ca spaţiu originar, matrice, obirşie, blazon, îşi regăseşte, tot mai des, imaginea în cărţi ce îşi propun să „studieze" trăsăturile specifice ale unui popor, momente ale devenirii sale) şi o istorie a şantierelor, personajele trăiesc, nu odată, momente de criză, de derută. Duritatea acestei lumi devine ea însăşi unul dintre reperele cărţii, **autentică** programatic.

Nu trebuie, prin urmare, să ignorăm zona subtextuală, reflexivă, a cărţii, reţeaua subterană a romanului care ne propune nu o dată „magii", simboluri ; nu are rost, însă, în acest roman ce „studiază" existenţa unui **grup,** să insistăm prea mult asupra ei. Deocamdată trebuie să remarcăm felul în care scriitorul descrie „lumea munţilor" : felul cu totul ieşit din comun în care ilustrează o temă. Primul roman al lui Paul Eugen Banciu dovedeşte în acelaşi timp capacitatea povestitorului de a stăpîni o gamă largă a mijloacelor narative ; există în **Casa Ursei Mari** excelente pagini de umor, (un umor cu nuanţă dramatică : vezi momentul, remarcabil, în care „femeia munţilor" trebuie să devină „orăşeancă"), momente onirice, de observaţie fină, inserturi lirice. Demonstraţia „de bună înzestrare" e uneori excesivă, ornamentaţia lirică ostentativă ; prea apropiat, alteori, scrisului său, prea familiar cu eroii săi, prozatorul îşi permite escapade prea libertine, am spune, nu pentru un debutant, ci pentru „stilul" de a exista al lumii sale. Sînt derogări de la care, nu mă îndoiesc, scriitorul se va abţine în următoarele cărţi. Forţa cu care e scris acest roman cu citeva personaje memorabile este demnă de semnalat ; lumea insolită a lui Paul Eugen Banciu, prinsă în riturile şi ritualurile ei, trăind metamorfoze de o stranie poezie repetă (recapitulează) rituri ale învierii şi ale reînvierii. **Casa Ursei Mari** poate fi şi un teritoriu magic, al unei lumi în care familia devine început şi sfîrşit nostalgie, împlinire şi imediată apropiere. Dacă mai observăm că Paul Eugen Banciu este cel mai interesant debut al prozei anului 1978 nu înseamnă că „limităm" sau delimităm merite în funcţie de un moment literar ; el se solidarizează cu un timp al prozei tinere printr-o seamă de calităţi ieşite din comun. Cea mai îmbucurătoare dintre calităţi – aceea de a construi un univers romanesc în funcţie de citeva idei coordonatoare – mă face să bănuiesc în scriitor unul dintre numele de rezistenţă ale prozei actuale.

Cornel UNGUREANU

cronica literară ● poezie ● proză ● critică ●

Un roman greu de publicat

Dacă Proust se arată aşa de stăruitor cînd este vorba să-şi apere liniştea, ori să găsească un loc unde să-şi petreacă vara, cu atit mai abitir îşi va da osteneală cînd va veni vremea să tipărească primul volum din **Căutarea timpului pierdut.** De data asta, el înnoadă o plasă strînsă împrejurul prezumtivului editor. Îşi mobilizează cunoştinţele şi le dispune în două tranşee. Doamna Straus are misiunea de a-i aminti ziaristului Calmette că i-a promis să se adreseze în favoarea lui editorului Fasquelle. Altora, cum sînt L. de Robert, sau Edmond Rostand, le revine sarcina să acţioneze pe poziţii înaintate, chiar în teritoriu inamic. Grija cea mare este ca unii să nu ştie de alţii, pentru ca să nu piardă din entuziasm. Politicos şi prevenitor, ca de obicei, Proust îi roagă, e adevărat, să renunţe la demers dacă i-ar obosi cît de puţin, însă sintaxa îi trădează gîndul. Îi scrie doamnei Straus, cu falsă legătură între propoziţiuni : „Mai ales să nu-l căutaţi doar pentru asta ! **Şi de altfel,** chiar dacă între timp îl întîlnesc eu însumi, va fi excelent să i se împrospăteze memoria pentru ca să grăbească lucrurile". Acel **şi de altfel** şterge, pur şi simplu, propoziţiunea dinaintea lui.

Cum trebuie comentate umilitoarele strădanii — care pînă la urmă nu duc la nimic, căci editorul se fereşte cu tenacitate de un roman atît de neobişnuit ? Să se afle oare răspunsul în următoarea reflecţie a lui Proust referitoare la scriitori : „În fond, nu avem dreptate să ne batem joc de pretenţiile lor, de ce e agasant în ei. Aşa sînt oamenii de talent" ? Cred mai degrabă că răspunsul corect este următorul : „Am atît de mult impresia că o operă este ceva care, ieşit din noi, valorează mai mult decît noi, încît găsesc foarte firesc să mă agit pentru ea ca un tată pentru copilul său".

marginalii

Proust nu dă niciodată de gîndit că ar fi un scriitor vanitos, dar impresionează la el certitudinea de bună credinţă că unei cărţi trebuie să i te dedici cu devotament nu numai pînă ce ai scris-o ci şi mai tîrziu, pînă ce ea se va fi impus. Nu din vanitate face el gestul, mai mult mişcător decît ridicol, de a-i trimite întemniţatului colonel Picquart, în vremea afacerii Dreyfuss, spre consolare, cartea sa **Les Plaisirs et les Jours.** Şi îl înţelegem cînd exclamă că îşi va tipări romanul chiar dacă va fi nevoie să devină el însuşi tipograf. Declaraţie patetică şi trudă reală în folosul cărţii care nu-i fac, totuşi, să-şi piardă umorul. Merită să fie tradusă pagina unde povesteşte felul cum i-a dăruit lui Calmette o tabacheră, în semn de recunoştinţă pentru ajutorul său infructuos :

„I-am dus-o, împachetată, în ajunul Congresului. El a făcut un gest evaziv, iar eu am pus-o pe biroul lui. I-am spus că e ceva atît de neînsemnat încît abia îndrăznesc etc.... O spuneam crezînd că va observa cît este, dimpotrivă, de preţios, ceea ce ar fi adăugat dărniciei mele noblețea de a o dispreţui. Mi-a spus : „Sper că va fi Poincaré" ; am spus : „Ce să-i faci" şi am privit spre pachet. Privirea lui a urmat-o pe a mea, dar întîlnind pachetul, mişcată parcă de o forţă centrifugă, s-a deplasat numaidecît şi s-a fixat în altă parte. A urmat un moment de tăcere. Apoi mi-a spus : „Totuşi, s-ar putea să fie Deschanel". După aceea am vorbit despre Paris şi văzînd că nu-mi vorbeşte nici despre Fasquelle nici despre tabacheră, m-am ridicat şi am plecat, convins că a doua zi voi primi un bileţel : „Dragă prietene, dar e o bijuterie de preţ". Însă n-am primit bileţelul nici a doua zi şi niciînd".

Vorba lui : „Ce să-i faci !".

Livius CIOCÂRLIE

Thomas Mann și Franyó Zoltán

Tatăl meu a fost ziarist și redactor. Din copilărie, am umblat prin zeci de redacții — române, germane, maghiare. Dacă mă gîndesc la redacția ziarului **6 órai ujság**, ea a fost singura ce mi-a amintit **Azilul de noapte** de Gorki. În ciuda faptului, aici am găsit atmosfera cea mai pitorească, mai plină de viață, mai saturată de spirit de luptă. Și astăzi îmi stăruie în minte imaginea acelui spațiu subteran, în care trebuia să cobori ca într-o adevărată pivniță. Prima încăpere era împărțită în două. Partea mai mică, din scîndură și sticlă, era atelierul lui Franyó Zoltán. În dreapta, lîngă perete, cîteva bănci de lemn. Vînzătorii ziarului, alături de unii oameni care cu treburile lor de cele mai multe ori chinuitoare s-au adresat redactorului șef, își găseau pe ele locul.

Redacția a dispus și de o încăpere mai mare. Aici și-au avut mesele de lucru Henric Simonis, adjunctul redacției, Sasi György, Dimény-Herczka István, și cel mai instruit în problemele marxismului, Somlo György. În sfîrșit, în spatele acestei încăperi, într-o sală lungă, pavată cu cărămidă, se afla tipografia. Instalațiile erau vechi și uzate, cumpărate la mezat de capitalistul dr. Ungár Adolf și închiriate pe preț de speculă lui Franyó Zoltán.

Ciudat redactor șef ne-a fost Franyó Zoltán și ciudate i-au fost principiile redacționale. Lunar, uneori însă chiar numai din două în două luni, chema în biroul său doi, trei colaboratori, spre a-i supune unui examen în privința concepției de viață. Interogările nu s-au terminat niciodată repede iar la urmă fiecare dintre cei supuși examenului trebuia să-și expună planul de muncă. Franyó avea atunci cînd cuvinte de laudă, cînd de dojană, corecta, trasa linii de conduită. Apoi toți își vedeau de treabă. Și din nou Franyó Zoltán era pentru noi vizibil numai după geamurile atelierului său, cu țigareta în colțul gurii, discutînd uneori cu șeful administrativ al ziarului.

Ziarul **6 órai ujság** apărea în șaisprezece mii de exemplare, pe opt pagini. Cu deosebită atenție, Franyó Zoltán cerceta de fiecare dată primele exemplare ieșite de la rotativă, apoi împachetarea conform prevederilor legale a celor o mie două sute exemplare trimise la Cluj. Apoi dispărea... Manuscrisele ni le-am predat în orele de seară lui Henric Simonis care le-a parcurs atent, apoi le-a depus pe masa invizibilului redactor șef. Știam că acesta, tîrziu noaptea, avea să le citească, să arunce cîte un articol cu un gest enervat în coșul de hîrtii și apoi să-și scrie articolul de fond...

Întrucît ziarul **6 órai ujság** s-a pus benevol în serviciul Partidului Comunist Român, impins în adîncă ilegalitate, ca și al Blocului Muncitoresc, redacția sa a fost vizitată de toți scriitorii și intelectualii progresiști ai vremii, români, germani, maghiari, printre care Ion Stoia-Udrea, Meliusz József, Izsák László, Dumitru Gruia, Koloman Müller la fel ca și de încă foarte tînăra pe atunci Ocskó Terezia, Szobotka András și, după ieșirea sa din temniță, Megyeri Istvan. Și-au predat manuscrisele sau au venit numai de dragul unor discuții...

În 1933, după atentatul asupra primului ministru Gh. Duca, a intrat în funcție legea Mârzescu și cenzura nelimitată a îngrădit răspîndirea ziarului. Atunci, în 1934, **6 órai ujság** s-a transformat în săptămînal. De atunci Franyó Zoltán a avut de luptat cu o situație materială destul de grea. A trebuit să-și întrețină familia : soția, fiii și fiica și, după anexarea Austriei,

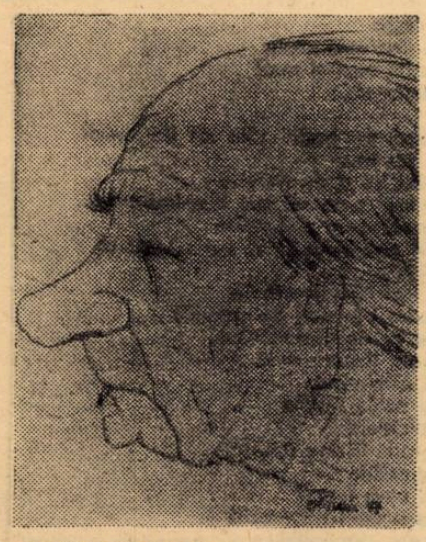

FRANYÓ ZOLTÁN văzut de
AUREL CHERLEA

cumnata. A pornit cu putere îndoită la muncă iar atenția sa s-a extins din ce în ce mai mult. Astfel nu i-au rămas necunoscute nici culisele scandalului montat în jurul lui József Attila.

Poetul József Attila, cunoscător al mai multor limbi, a fost unul din marii admiratori ai lui Thomas Mann, celebrul romancier german distins în 1929 cu premiul Nobel. După venirea lui Hitler la putere, Thomas Mann a părăsit Germania, devenind unul dintre cei mai aprigi adversari ai nazismului. În condițiile acestea, conducerea revistei **SZÉP SZÓ** (Cuvînt frumos), în jurul căreia s-au întrunit scriitorii progresiști maghiari, a hotărît să organizeze în capitala ungară o serată literară, la care l-au invitat pe Thomas Mann, care atunci trăia în exil în Elveția. În programul seratei s-a produs însă o schimbare neașteptată. József Attila hotărîse inițial să citească înainte de conferința scriitorului german poezia **Salut lui Thomas Mann**, ceea ce nu a fost pe placul poliției horthiyste, astfel că în ultimul moment citirea poeziei a fost interzisă.

Poezia a apărut în numărul 1 din 1937 al revistei **SZÉP SZÓ**, iar Franyó Zoltán a tradus-o neîntîrziat în limba germană. Încă în manuscris, el a trimis traducerea la Zürich, pe adresa lui Thomas Mann și revistei **SZÉP SZÓ**, care a publicat-o în numărul din mai 1938, cu iscălitura tălmăcitorului timișorean. De adăugat că, în 3 decembrie 1937, poetul József Attila, din cauza mizeriei în care îl împinsese reacțiunea maghiară, s-a sinucis la Balatonszárszó. Vestea tragică i-a fost comunicată lui Thomas Mann de scriitorul maghiar Hatvany Lajos. Lui i-a adresat Thomas Mann următoarele rînduri :

Dragă domnule Hatvany !

Vă mulțumesc din suflet pentru scrisoarea dv. din 6 a lunii curente, în care îmi comunicați știrea tristă și zguduitoare despre moartea lui József Attila. Știrea m-a afectat cu adevărat foarte mult și vă rog să transmiteți cercului de prieteni ai răposatului, tinerilor scriitori de la SZÉP SZO, expresia compasiunii mele profunde de pe urma pierderii pe care au suferit-o ei și literatura maghiară. Și mă afectează moartea poetului cu atît mai mult, cu cît l-am cunoscut personal și am aflat de intenția sa de a citi la teatru poezia de salut adresată mie, ceea ce poliția din motive nu tocmai lesne de înțeles a știut să împiedice. Eu, însă, în tălmăcirea frumoasă a lui Zoltán Franyó, am putut să citesc poezia și să mă bucur de ea ; și mă bucur și de valoarea ei artistică și, totodată, ca semn de prietenie, pe care o exprimă și în care am recunoscut sentimentele tinerilor scriitori maghiari față de mine. Am pierdut și eu un prieten și încă un prieten valoros, iar doliul meu este sincer. Rog, comunicați aceasta prietenilor de la SZÉP SZO și asigurați-i din nou de simpatia mea neschimbată,

Cu salut prietenesc,
THOMAS MANN

Acuma patruzeci și unu de ani, Franyó Zoltán a tradus **Gruss an Thomas Mann** (Salut lui Thomas Mann) de József Attila, în condițiile politice și culturale schițate la începutul acestor pagini, versurile nemuritorului poet maghiar pentru nemuritorul romancier german, distins cu premiul Nobel. Nu cu multe săptămîni în urmă, Franyó Zoltán a intrat și el în rîndul nemuritorilor...

KUBÁN ENDRE
Traducere de A. L.

O modalitate poetică*)

Schimbarea tăcerii în verb („Am învățat ce e tăcerea / În camera aceasta cu păpuși și proteze / În care nu se clatină nici o pasăre, în care nu se cațără / Melci, în camera aceasta în care tăcerea/ Înseamnă nașterea tuturor strigătelor", Antirăzboinică) echivalează cu descoperirea unei vinovății fără vină și, drept urmare poetului* nu-i rămîne altceva de făcut decît să inculpe nevolnicia unei vîrste (aparținătoare, printr-o implacabilă fire a lucrurilor, tăcerii), să practice un fel de suicid apostericic menit să-i exonereze conștiința („La 30 de ani nu mai știi să înșeli, nu mai amîni explicații / / Altul din tine știe să ia. Tu știi doar să meriți", **Idolul**) Poezia se transformă astfel dintr-un scop într-un mijloc, devenind locul unde acumulările nerostirii irump devastator în afară. Paradoxal însă, fiindcă dincolo de verb ființa rămîne identică sieși, iar poetul ostatecul acestei identități, experiența poetică se consumă iremediabil în marginile propriilor ei adevăruri : „Mușchiul în zid s-a-nroșit / Ce cauți, strigă-n mine cineva, în vîrsta ce-ți ajunge / Doar la glezne ? Acoperișul e prea mic. Și ești străin / De geamul spart, de ulița-nfundată. E o întoarcere în morți / Pe care toți le-o datorăm neîntinată. O, lemnul, orb / S-a dezghețat ! Prin mîini se reîntorc statui și spice / Toate le simți, le înțelegi, cu chipul și cu vîrsta lor / Adevărată. Numai morții n-au vîrstă, n-au chip, / Doar o imensă umbră pe zîmbetul însîngerat al tăcerii. / Va trebui să-i înțelegi cu vîrsta / Și cu fața ta, în sfîrșit". **(Memoria tăcerii).** Aceste adevăruri aparțin, firește, conștiinței poetului, cită vreme poezia lui („... nașterea tuturor strigătelor") a preexistat rostirii : „În iarba ținutului meu de sub munți, în umbra / Vîntului, ca o minune limpede cu fluturi pe cîmp, / Strălucitoare iviri / / Dau la o parte aburul de pe cîntec, șterg fulgii / De pe sunete, în taină ; doar o iluzie a mai rămas / Nescuturată. / / Eu vin, egal numai mie și poate iubirii". **(Bucurie).** Și, deoarece timpul trăirii (al poeziei) nu coincide cu cel al rostirii, discursul poetic se încheagă într-un requiem ale cărui cadențe grave trimit la ritmurile tragediei antice, ori, dimpotrivă, în imnuri ale bucuriei : „Și iată au sosit și clipele / Să ne vorbim cu glasurile de aur ale recoltelor. / Și chipurile oamenilor ne vor vorbi de culegeri de struguri / Și ochii lor ne vor vorbi de liniștea și duritatea diamantelor / Și inimile lor ne vor vorbi de poemele lui Walt Whitman. / ... / Și prin aceste livezi, / Prin care frații noștri mai mici aleargă după greieri / Și prin ierburile acestea de mătase prin care licuricii / Își despletesc un dans al luminilor, / Să preamărim sămînța în luturi căzînd. / Ea se va oglindi în noi / Și ne va ajuta să fim întotdeauna noi înșine." **(Și iată au sosit și clipele).**

Tăcerea rămîne, așadar, o vinovăție, chiar dacă, în ultimă instanță, poetul nu poate fi acuzat de o vină reală, alta decît aceea de a fi fost ostatecul ființei : „Eu am știut să rid / Prin iarba udă cu picioarele goale, prin aerul tare / Cu cerul în mînă. Dar iarba suspinînd s-a-nchircit la pămînt, / Cerul hohotind s-a risipit în văzduhuri. / — Să nu crești niciodată mare, mi-au zis... Și-am îmbrăcat pentru un frate haine de doliu", **Ostateci).** În fața verbului el se simte asemeni lui Don Quijote în fața morilor de vînt : **iubirea** devine fapt numai prin luptă (rostire), acesta fiind, altminteri, singurul mijloc prin care poetul poate accede la adevărata sa condiție („Dormi, bunule stăpîne, și-n taina ta visează / O lume-n care, sinceri, noi ne-am trăit menirea. / Negarea sapă-n turnuri și-ncepe prăbușirea. / Aduceți morii de vînt... Asta contează", **Imprecația lui Sancho Panza).**

Cele patru cicluri ale volumului **(Semnul aleșilor, Cavalerul tristei figuri, Memoria tăcerii, Poeme),** invocînd contexte culturale diferite, relevă o poetică originală produs al meditației lucide asupra condiției și menirii creatorului.

De departe, **Memoria tăcerii** este cea mai izbutită culegere de versuri a lui Adrian Munțiu ; poetul rămîne consecvent manierei sale ermetic abstractizante din volumele precedente dar, de astă dată, rostirea lui acoperă o mai adîncă pătrundere a semnificațiilor unei experiențe poetice inedite.

MARIAN ODANGIU

* Adrian Munțiu, **Memoria tăcerii,** Editura Cartea Românească, 1978.

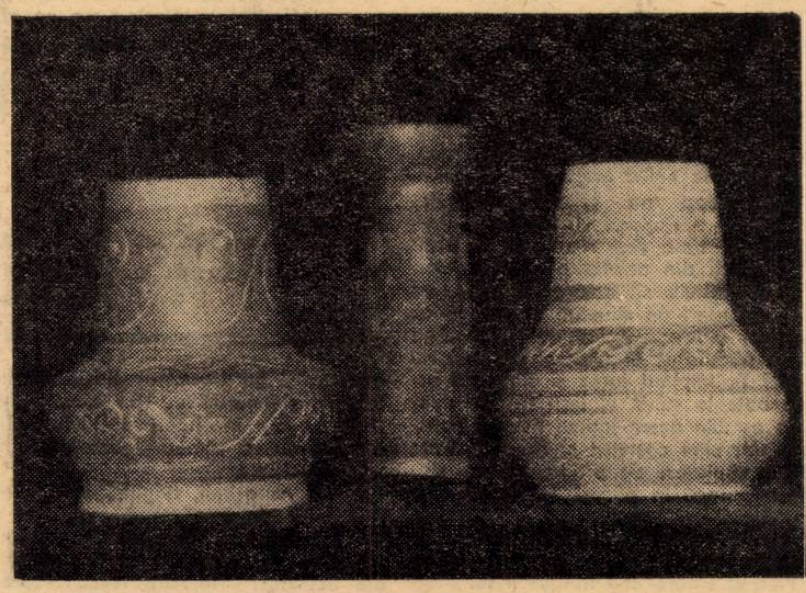

SZASZ MARTON (1896–1979)

L-am cunoscut cu ani în urmă, pe vremea activității cenaclului „Flacăra" din Timișoara (1947—49), de pe atunci, un venerabil coleg cu părul alb și cu spinarea puțin povîrnită, întotdeauna cu o servietă atîrnînd, un om care mai degrabă adresa un surîs celor din jur, decît o vorbă în răspăr. A scris, fără să izbutească să adune în volum, proză de actualitate, scenarii radiofonice, excelînd în cele din urmă mai cu seamă în tălmăcirea literară, la un moment dat numele său fiind destul de cunoscut și apreciat în acest domeniu.

A fost unul dintre cei care a tradus în limba maghiară pe colegii de scris din Timișoara, împărtășindu-le, modest și cu bun-simț, opiniile de om cu mai multă experiență. Semănînd din ce în ce mai mult a bunic, a trăit liniștit și frumos pînă în ultima zi a vieții. Cu adînci sentimente de prietenie mă plec acum, pentru ultima dată, în fața ființei lui pămîntene.

Mircea ȘERBĂNESCU

NICOLAE PRELIPCEANU

Născut la 10 august 1942, în Suceava. Absolvent al facultății de Filologie a Universității din Cluj.

A debutat în **Contemporanul,** în 1961.

Volume de versuri : Turnul înclinat (1967), **Antù** (1968), **131 iluzii** (1971), **Arheopterix** (1973), **Întrebați fumul** (1975), **De neatins de neatins** (1976).

Proză : Vara unui fost campion de pian (1973), **Dialoguri fără Platon** (1976).

DIN VOLUMELE DE POEZIE, RECENT INTRATE ÎN LIBRĂRII, „ORIZONT", VĂ PROPUNE PRIN RUBRICA :

excelsior

„DE NEATINS, DE NEATINS"
Ed. Junimea, 1978

Metafora

Știi că niște mai tineri prieteni întorși de la Atena
(e bine ca tinerii să călătorească)
mi-au reamintit cuvîntul metafora care acolo
înseamnă tramvai sau metrou
adică mi-am spus eu lei metafora
și te afli în cu totul altă parte a Greciei
deci a lumii
adică te sui în metaforă și te duci
părăsești totul și tristețe și bucurie
și alte sentimente contradictorii-contrare
care te chinuiau în locul unde
stăteai de mai multă vreme
toată lumea se duce acolo la lucru cu metafora
toată lumea evadează (la iarbă verde) cu metafora
toată lumea are o singură idee (fixă)
cînd se bucură ori se întristează
și ea se numește metafora
îți iei un bilet pentru metaforă
și pe-aci și-e drumul
însă ei au uitat să-mi spună
ce faci cînd metafora e în grevă
poate că-ți iei cîmpii sau îți iei tălpășița (pe jos)
pur și simplu
ca pe vremuri
cînd metafora nu însemna transport în comun
ci transportul tău
de unul singur
din singurătate în singurătate

VÎRSTĂ RATATĂ

Dar unde-au dispărut
cele unsprezece chipuri
ale închipuirii?

Ai aruncat peria peste umăr
şi-n urma ta
s-a-nălţat pădure.

Ai renunţat şi la oglindă –
urmele tale
au fost înghiţite de-un lac
aşa cum înghite scamatorul
săbii înroşite-n foc
panglici
bagheta de sticlă
manşetele albe şi jobenul negru.
Dar celelalte
unde-au dispărut?

Cum să-mi închipui
eu lumea:
jăratecul ce se găseşte
pe sub mînă
la vreun colţ de stradă
numai bun de-naripat cai
nu e
la Consignaţii – doar cenuşă
şi-aia sintetică
nimeni nu mai ştie
cîţi copii cretini are împăratul
şi la al cîtelea se va opri.

Cum să-mi închipui
eu lumea
cînd nimeni nu mai ştie
să povestească frumos?

Şi-uite-aşa trec eu
prin oraşul acesta
spînzurat de friiele
armăsarului meu de mucava!

DORIN TUDORAN

DESPRE SATURNALII

E dreptul stăpînului
de-a organiza
în toate amănuntele
Saturnaliile.

E obligaţia lui
de-a ţine aceste sărbători
la timpul potrivit
mai abitir
decît sînt respectate
posturile mici şi mari
de peste an.

Stăpînul nu poate uita de Saturnalii
căci ele sînt
întreita lui zi de naştere:
în prima s-au născut drepturile lui
în următoarea obligaţiile
iar în cea de-a treia s-a născut el
stăpînul.
Dar mai ales drepturile
pe care i le dau Saturnaliile
nu le poate uita stăpînul
căci de fiecare dată
cînd el a uitat
să-şi spele slugile
pe picioare
aşa cum îi dau dreptul
Saturnaliile
anul ce-a urmat
adus-a mari nenorociri
în casa stăpînului.

De Saturnalii
stăpînul are dreptul să facă orice –
slugile se distrează
în tot restul anului.

DAR EI CINE SÎNT?

Deşi e a lor
ei trec pe sub ea
numai în genunchi
şi poarta s-a gîrbovit
rău
se tot scurge în pămînt
zi de zi
de-a rămas numai
de-o palmă deasupra ierbii
căci ei n-au fost
niciodată
lei
nici măcar n-au visat
să fie!

PETRE JUCU

PASĂRE ÎN VĂZDUH

– Întăriturile acestea ne-au mîntuit?

– Codrii, cetăţile astea naturale...

– Acum va trebui să ne mîntuim şi cuiburile adevărate, aninate de munţi, dar cum, doamne?

– Ajutorul e o potecă îngustă pe care numai o singură ursită poate trece, în faţă cu primejdia, în spate cu disperarea. În care din aceste două talgere se află scăparea? Deasupra, ascuţişul de lance, dedesubt, stîncile şi valea huruitoare; ce să alegi din şubrezenia cumpenii, prea-înţelepte?

– Simt că nu poţi, cum nu pot nici eu, s-alegem calea lepădării de sine; cerul ni-e aninat de suflet....

– Rădăcinile, rădăcinile, iată-ne genunchii... Cînd vin, nenorocirile nu se furişează una cîte una, ci răsar deodată haite. Suferinţa nu pleacă fără urmaş, trebuie să lase cuiva moştenirea!...

–Rănile astea nu se-nchid singure, rege! Timpul e singurul vindecător. Decebale; crezul ne-a fost reazim în restrişte şi-l moştenim din neclintite vremi.

– Cînd trebuie să alungi un cîine, nu e greu de găsit un ciomag, dar acum ce te faci cu o întreagă haită? Tu ai rănit fiara în pădure şi ai uitat-o, ea însă nu te uită! Tu împlînţi furca şi sîngerezi ursul ce bate la stînă, el însă te ţine minte! Ce asmute acum latinul asupra noastră nu sînt cîini costelivi ci fiare nărăvite la sînge, răpitoare de pradă, nu lupi singuratici, atacă în pîlcuri, în cîrduri, în haite...

– Prea sînt aspre vremile să le mai ţie şi altele ortăcie!

– Pînă şi umbra cea trufaşă a lui Marte ne poartă de-a călare; ne joacă în dîrlogi, ne ţine cum vrea în zăbală. Unde sînt cei ce au durat vatra ţării şi n-au întinat omenia. Ce au pus la temelie sacrificii întregi şi nu jertfe întîmplătoare. Ce au adormit la Opisena şi au zidit scaune la Germisara. Ce au cunoscut patina vremii şi nu rugina ce o cern din vîrtelniţa lor anii. Ce au coborît între una pe Alutus, pe Maris şi pe Samus ducînd prin crengi arborele tracic?

Tarabostesii se apropiară tot mai puţini de Marele lor Rege: îţi jurăm pînă la unul credinţă...

– Jurămintele acum sînt paie ude pe focul ce se stinge. Oare această minune boreală a fost să fie de scurtă durată? Această mirabilă sămînţă să urmeze o cale cu chipul frînt şi oglinda răsturnată? Liniştea să nu fie îmbietoare şi plînsetul cale necurmată?

Vezina parcă predica în pustiu.

– Omul adună, înalţă, războiul dărîmă, împrăştie... omul preface, preschimbă, ursita spintecă, sapă...

– Şacalii pluvieni, vulpi nivale, lupi eolieni, strigă Decebal, cum sfîrtecaţi tot ce-i în om creastă îmbietoare, cum nivelaţi tot ce-i înălţime semeaţă! Despuierea începe odată cu ivirea acestei îndrăzneli pe lume. Întîia cutezanţă a omului prin sine e ţinta fiarelor devoratoare. Din gurile lor nu rămîn decît lucruri stinse, resturi oarbe, rămăşiţe întîmplătoare. Din toată măreţia tracică nu rămîne decît o amintire tragică.

– Sîntem cu tine, Decebale, strigară capilati!

– O aripă va cădea din acoperiş şi se va sfîrşi în culcuş, după ce va plana un timp nelămurită ca orice zburătoare... Din această sevă ascunsă se va întocmi dîra ce va răscoli cu zboruri paradisul...

– Nu te vom părăsi, fiul lui Scorilo, grăiră pileati!

– O altă aripă va luneca încet şi se va opri la întîiele pîraie, se va alcătui din var şi va traversa fluvii de marnă, măreţia de piatră... Din cîteva clipe se va rostogoli în hăuri veşnicia. Timpul prielnic nu va tămădui rana decît numai prin zbucium!

– Nu ne osîndi, tînguiră stins comati!

– Între două răgazuri va ţîşni afară sarea pămîntului. Naşterea şi pacea, războiul cu moartea vor rămîne două aripi ale aceleiaşi Măiastre Necunoscute! În veşnică dorinţă de statornicie, în veşnică alunecare. Aripile acestea sînt fluturi părechi ce se zbat orbi de sub elitre. Cînd le veţi simţi încarcerate, să ştiţi că îşi mistuie în sine surdina. Lăsaţi liniştea chinuitoare, ascultaţi smeriţi freamătul zbaterilor fără pereche. Dacii mei, purtaţi blestemul sacru cu voi – chemarea mereu sub moarte!

Pe boltă mişunau stele, deasupra ţărinei alergau furnici. Urmaşii lui Zamolxis îşi căutau perechea de aripă pierdută. Lumea lor era în frîngere, în destrămare. Tărîmul sacru nu mai era Muntele Kogaionon şi adevărul nu se mai întretăia cu Apa Veşniciei.

Era întîiul ceas după „isogona nula", umbra morţii trecuse de amiază. În zare, nemureau piscurile septentrionale, hipocausturile îşi vărsau zăduful; fornarele îşi dădeau răsufletul pe nare...

Un ogeac aprins era toată umanitatea. Trupurile miroseau a aburi, straiele a cînepă topită. Zeii înşişi le sporeau dogoarea, căniţi de ură şi de ardere continuă. Dacia îşi urma tăcută destinul.

În inima Marelui Dac domnea singurătatea.

Visul se arăta fără mal şi izbînda nesuverană. Izgonit din piatră în piatră, omul din el căta adăpost în adîncul cetinilor sub suliţele brazilor.

Pe terasele de fier înroşit ale Cetăţuiei nu mai era nădejde, crestele erau dezvelite, piscurile nălbite cu oase. Martoră îi era vremelnicia pe care numai timpul o putea ostoi, că destinul ara miriştea cu grîne cu tot, ce trebuia să se întîmple, se întîmplase.

Gîndurile îi alergau din val în val pe spuma apelor, simţea cum cresc în el negurile necunoscutului, însemnînd cu foc crugurile vrerii. Voci de peşteră îi chemau gîndurile, gînduri ce călăuziseră un popor ce a dat mai mult istoriei decît a primit...

– Ce-i lipseşte inemii tale îl întrebă Vezina văzîndu-l abătut?

– Prilejul de a se întinde, înainte de a adormi.

– Paşte-i Zamolxis umbra pe povîrnişurile tale, zise regele întristat de moarte. Mda, gîndurile negre încep să aibă de lucru.

– Nu gîndurile, drumurile îmi mănîncă din palmă, înţelepte.

– Drumurile – gîndurile tot una, Aner Getis!

– Ielele ne tiriie în neştire, ne primblă prin praful din stele ca să ne trîntească mai aprig în glodul de pe pămînt. După o tîrnosire cu ele te simţi mai ameţit ca după o beţie, simţi nevoia libaţiei, a spălării de păcat...

– Facă-se voia lui Gebeleizis!

– Nu ne-am arcuit îndeajuns şira spinării, nu ne-am îndoit, cît trebuie deasupra flăcării ca să sfîrşim ca secera încovoiaţi!

– Sîntem precum cocoşaţii, numai mormîntul ne mai îndreaptă. O cerule, de ce nu dai spuselor apăsare şi simţămintelor greutate, de ce ne tîrii umbletul forţat al vorbei, rană fără acoperire...?

– Nu hulii înţelepte, limba-i lăsată omului să-şi astruce gîndurile, otrava de pe vîrful ei e mai ucigaşă ca pumnalul...

– Pumnalul? Vezina tresări.

– Cine i-a gustat dulceaţa şi-a primit răsplata, cine i-a încercat amarul şi-a spălat osînda, ascuţişul lui...

– Nu grăi cu păcat, Decebale!

Viteazului îi curgeau broboane de sudoare.

Neputinţa sclavă îl măcina în gol. Pradă celei mai hămesite fiare – îndoiala – negurile desnădejdii îl purtau în larg. Simţea cum legătura ce mai rămîne între om şi ursită e pînda, bănuiala, războiul sinelui împotriva luişi, fereala de năpîrcă. Neîncrezător în nimeni, de-acum, bănuitor în toţi, se tîra vietate rănită spre ascunzişuri. Împărechea lucruri ce nu-s făcute să fie legate între ele, despărechea semne sortite a rămîne unite. Înţelesurile alcătuiau cele mai neprevăzute cauze, cuvintele trimiteau la cele mai neaşteptate efecte. O luptă se ducea cu închipuirile precum şarpele cu păsările bolnave. Pierduse războiul cu năpăstuitorii lumii, dar cîştigase bătălia cu sine? Îi venea să plîngă, privirea îi era de culoarea alunei.

– De ce „surîzi" Decebale, îl întrebă Marele Preot?

– Luminăţia ta, e o părere!

Vezina privi în sus. I se părea că deasupra Regelui fîlfîia aripa unei acvile flămînde; semnul acesta nu venea de nicăieri, arătarea aceasta nu ducea nicăieri. Prevestirea nu făcea parte din nimic dar căuta din răsputeri gîndurile ascunse...

Decebal îi urmărea cu ochi de şoim orice mişcare. Privirea lui semeaţă părea a vorbi ca pentru sine:

– Ţara asta a fost străbătută în lung şi în lat de multe noroade. În vreme ce scursura umplea văile, strămoşii s-aţineau în munţi ca într-o cetate. Cînd fiii stepelor luau şesurile în copite, pădurea cu dacii stăteau în fereală. Haita pustiului nu încerca desişul, se temea de această capcană naturală...

– Pustiul la pustiu trage, îi scăpă lui Vezina vorba.

Regele nu luă în seamă spusa umilitoare.

– Martori sînt străbunii că pustiitorii aşteptau ceva zile ascunşi prin viroage, nu-şi arătau faţa sperînd că vor ieşi din pămînt „pămîntenii". Şi pustiau de ciudă vetrele. După plecarea lor, străbunii coborau din munţi, se deslipeau de codri, reveneau şovăitori spre cuiburi şi printre funingine, suspine, îşi refăceau bordeiele... vietatea cenuşie adulmecînd într-o anumi-

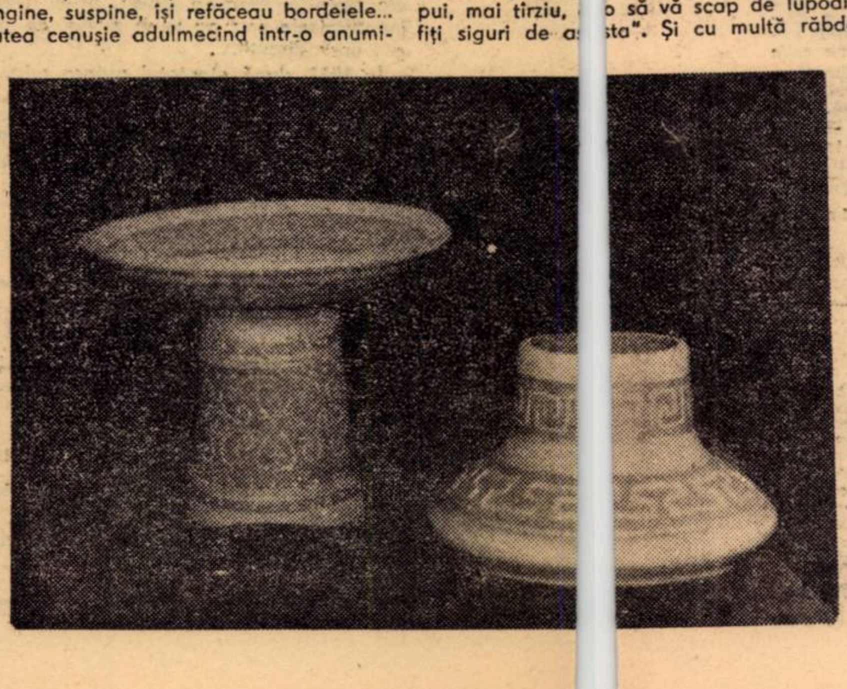

OCTAVIAN GOGA

LUPUL SINGURATIC

În ziua aceea de sîmbătă, după prînz, Ion se grăbi să-şi termine mai repede decît altădată treburile în gospodărie care, iarna, erau aproape aceleaşi, se repetau parcă la fel ca răsăritul şi apusul soarelui, mai cu seamă cele legate de îngrijitul animalelor. După ce adăpa vitele la fîntînă, le puse în iesle fîn mai mult ca de obicei, apoi, cînd închise uşa, le privi într-un fel ca şi cum le-ar fi spus: „ne vedem mai tîrziu", şi se duse în spatele grajdului făcînd cu picioarele o cărare îngustă prin zăpada moale care cădea din necuprinsul lăptos al cerului. Se opri lîngă nişte lemne, pe care erau puse paie ca un fel de acoperiş şi strigă scurt, de fapt mai mult vorbi cu o bună cunoştinţă: „Ortac, unde eşti?". Aşteptă o clipă să apară cel strigat din adăpostul improvizat dar nu se ivi nimeni de acolo, în schimb, se auzi un sunet de lanţ şi Ion văzu cum se ridică Ortac din imediata lui apropiere scuturîndu-şi blana deasă de zăpadă şi privindu-l cu tăietura piezişă a ochilor, în care strălucea o luminiţă galben-verzuie. Ion îl bătu uşor cu palma peste urechile ridicate atent şi zise: „Astăzi o să te simţi pentru cîteva ceasuri în lumea ta: zăpadă, pădure, aer de munte... O să facem o treabă bună noi amîndoi, o să răpunem lupoaica ce dă de atîta timp tîrcoale prin apropiere, care, în săptămîna trecută, ne-a omorît în aceeaşi zi trei oi", întări Ion, apoi lăsă

tă direcţie şi se grăbi să intre în casă. Îşi încinse cartuşiera pregătită pentru vînat mare, erau suficiente şaisprezece cartuşe şi îşi desprinse arma de pe perete, dintr-un corn de cerb, o armă belgiană, veche, dar recunoscută de toţi ca de mare precizie. „Precizia este mai întîi în ochi, apoi în puşcă, ţineţi minte treaba asta" îşi auzi el gîndul. Fără să-şi mai pună ceva de mîncare în taşcă, ca în alte zile cînd se pregătea din vreme şi cu o anumită migală de vînătoare, el se reîntoarse grăbit în spatele grajdului, îşi petrecu lanţul pe după braţul stîng şi zise: „La drum, Ortac!". Acesta îl urmă supus, scuturîndu-şi blana din mers, pe cărarea bătătorită, care ducea la fîntînă. Apoi o luară în sus prin grădina cu merii înveşmîntaţi în albul zăpezii, croind o cărare ca o linie, ce se închidea repede în urma lor. Ortac venea după el, la început cu o oareşcare prudenţă, Ion simţea aceasta în braţul de care îşi prinsese lanţul, dar, după ce ieşiră din livadă, îndreptîndu-se spre munte, pasul cîinelui deveni mai vioi şi el trecea uneori înaintea lui înaintînd spornic prin zăpada ce-i ajungea pînă peste piept. Este adevărat, se gîndea Ion, privindu-l cum Ortac se înfige în zăpadă, nu se asemăna cu Spic, cîinele lui de vînătoare, care, atunci cînd vedea cum desprindea arma de pe perete, lătra şi sărea în toate părţile cuprins de vioiciune şi nerăbdare şi, care, după cîte un chef vînătoresc, mergea spre casă înaintea lui Ion ducîndu-i puşca între dinţi. Ortac era întotdeauna rezervat, nu îşi mişca coada prieteneşte şi nici nu se oprea întrebător ca Spic, care îi ghicea din priviri direcţia în care urma s-o apuce. Acesta înainta în linie dreaptă, oprindu-se din cînd în cînd şi mirosind atent în văzduh înspre munte.

La început Ion se gîndi să se lase în voia lui, ca a unui bun cunoscător, dar, din cine ştie ce motive, îl trase de lanţ spre potecă şi, aşa, în liniştea ce-i înconjura, aproape că îşi auzea gîndurile. De fapt, ele i se învîrteau în jurul acelei lupoaice cu apucături atît de ciudate. Era zărită numai de una singură, îndeosebi spre seară, cu puţin înainte de apusul soarelui, mergînd la pas, şchiopătînd de piciorul stîng, unde era înfipt glontele tras anul trecut de Ion, atunci cînd, în apropierea oilor aflate într-o îngrăditură de lemn, unde le punea fîn şi sare, îi sfîşiase pe Spic. Îi stăruia încă înaintea ochilor fumul albăstrui de la capătul ţevii şi zvîcnetul mortal al cîinelui. Atunci, Ion, ars de furia răzbunării, se luase după lupoaică mergînd pe urmele de sînge pînă sus în munte, unde o pierdu, găsind, în schimb, căzut între nişte pietre pe unde vara creştea zmeura, pe Ortac, un pui de lup – aprecie el – cam de patru săptămîni. La început, în dorinţa lui de a se răzbuna într-un fel pe lupoaică, vru să-l lichideze, dar ceva, un gînd anume, îl opri să apese degetul pe trăgaci. Prinse puiul de după ceafă şi străbătu cu el calea drumul înapoi spre casă. De aici, şi de atunci, multe discuţii cu vînătorii pe această temă, dar mai ales cu vecinii care îi cereau să-i facă puiului seama, altminteri acesta tot va scăpa într-un fel din captivitate şi, obişnuit cu locul, va deveni un al doilea necaz pe capul lor. Ion le răspundea oarecum supărat tuturor: „Nu-i chiar aşa, aveţi răbdare şi o să vă convingeţi. Prin acest pui, mai tîrziu, o să vă scap de lupoaică, fiţi siguri de asta". Şi cu multă răbdare el crescu puiul, dîndu-i la început lapte, apoi resturi de la masă. Nu avu cu el probleme deosebite, atît doar că puiul nu suporta găinile, care de fapt erau cam impertinente şi încercau să ia parte la masa lui deranjîndu-l. Cu oile, cînd treceau prin apropierea lui, el nu reacţiona în mod deosebit, atît doar că ele se cam strîngeau una lîngă alta. Ortac rămînea însă nepăsător. Era suspicios doar cu vecinii care intrau în curte, dar, cu timpul, după ce le arunca o privire tăioasă, se liniştea, nu-l mai interesa nimic, urmărind doar gesturile lui Ion. După ce crescu mai mărişor se ivi în schimb o situaţie specială, care pentru Ion nu însemna decît o manifestare de ataşament, firească. Atunci cînd era plecat şi venea mai tîrziu acasă, îl auzea de departe, urlînd, dar la sunetul paşilor ori al porţii închise, se liniştea, apoi urmau nişte scîncete ca de căţel bucuros că i-a sosit stăpînul aşteptat. Cam acestea îi treceau prin minte acum, cînd, afundaţi cu Ortac prin zăpadă proaspătă, urcau anevoie cărarea. Urcară printre nişte stînci prăvălite. Ninsoarea se oprise, ca şi cînd ar fi trecut dincolo de o perdea groasă după care se zărea licărul rece al cîtorva stele suspendate deasupra poienii în care intrară, străjuită de jur împrejur de suliţele negre ale brazilor. Într-un anume loc, ca şi cînd l-ar fi ştiut dinainte, Ion se opri. „Aici trebuie să stai tu", zise mai mult în şoaptă către Ortac, care trăgea spre celălalt capăt al poienii, acolo unde se forma un fel de triunghi alb ce se adîncea în întunericul pădurii. Apoi fixă capătul lanţului după un pietroi crescut ca o ciupercă uriaşă sub zăpadă. Pipăi mai mult cu palmele trunchiul unui brad din marginea poienii, îl cuprinse cu mîinile şi picioarele, aşa cum făcea cînd era copil, şi în cîteva clipe era aşezat şi el pe două crengi, într-o poziţie de unde avea poiana şi pe Ortac în faţa ochilor. Mai apreciе odată distanţa pînă la cîine, ridică puşca şi privi prin cătarea ei. Distanţa era bună şi era mulţumit că cerul era spălat de nori de un vînt uşor care bătea din faţă. Apoi, în singurătate, îl asaltară din nou gîndurile.

Simţi deodată un fior rece ca fierul cînd un urlet despică în două tăcerea încremenită. Era urletul lui Ortac avînd botul îndreptat spre lună şi în direcţia dinspre care venea vîntul, dar nu acela pe care îl ştia el, atunci cînd se reîntorcea tîrziu acasă, era un sunet cu totul altul, prelung, modulat într-un fel anume. Ion suflă grăbit într-o palmă, apoi în cealaltă strîngînd patul armei vechi într-o încordată şi nesfîrşită aşteptare. Apoi, nu-şi dădu seama după cîtă vreme, auzi un răspuns, de undeva din adîncul pădurii. Răsuflă într-un fel uşurat. Zări o pată neagră ce înainta încet, oprindu-se din cînd în cînd, de acolo din triunghiul poienii. Urletele se repetară dintr-o parte şi alta, într-un fel diferit de primele şi el văzu cum pata neagră se deplasa la vale înspre Ortac. Avea mişcări cam nesigure, într-o parte, ceea ce îl făcu pe Ion să şoptească cu convingere: „Nu mai încape nici o îndoială, ea este." Ridică puşca şi urmări deplasarea ciudatei umbre pînă la o mică distanţă de Ortac, unde aceasta se opri iarăşi şi mai văzu cum cei doi se cercetează cu un anume interes cu boturile întinse unul spre celălalt. Nu mai era de pierdut o clipă şi Ion mişcă uşor înspre el trăgaciul, dar cînd să-l apese, umbra arcuită se aruncă spre Ortac şi urmă o încăierare crîncenă într-un fel de vîrtej negru înconjurat de pulberea zăpezii şi într-un vacarm de mîrîituri vrăjmaşe. Contopindu-şi ochii cu găurile negre ale ţevii, urmări încleştarea şi, într-o clipă, ce el o socoti prielnică, trase. Răsună un tunet cu ecouri şi auzi, sau i se păru că aude, geamătul umbrei lovite de glonte. Vru să mai tragă al doilea cartuş, mai mult pentru siguranţă dar cureaua armei se agăţă într-o creangă uscată şi o scăpă din mîini în zăpada din jurul bradului. Sări repede jos, nu mai avu timp să-şi caute puşca, deoarece urmă o altă încăierare între cei doi, şi atunci, în grabă, cu un chibrit ce-i tremura între degete, îşi aprinse haina de lînă răcnind şi învîrtind-o în fugă deasupra capului. Ajunse la locul luptei şi îl găsi pe Ortac cu o rană adîncă la gît şi lanţul întins înspre bradul în care stăpînul lui stătea la pîndă. Flacăra hainei aprinse lumină ochii lui oblici, cu aceeaşi privire subţire constantă, în care licări o ultimă scînteie. Nu mai era nimica de făcut, nu mai era necesar nic un glonte totul se transformase în tăcere. La ultimele flăcări ale hainei, Ion mai zări o linie frîntă, însîngerată, ce pornea de la locul luptei în sus spre capătul celălalt al poienii.

Nu-şi mai căută arma şi porni înapoi spre casă, sub lumina aspră a lunii, pe cărarea presărată, aşa i se părea lui, cu steluţe rubinii de sînge. Şi nu i se păru reîntoarcerea nici scurtă, nici lungă. Asemenea, nici timpul.

— Aarau — 1 ianuarie 1979.

VĂ PREZENTĂM UN TÎNĂR SCRIITOR:

Poetul NICOLAE POPA

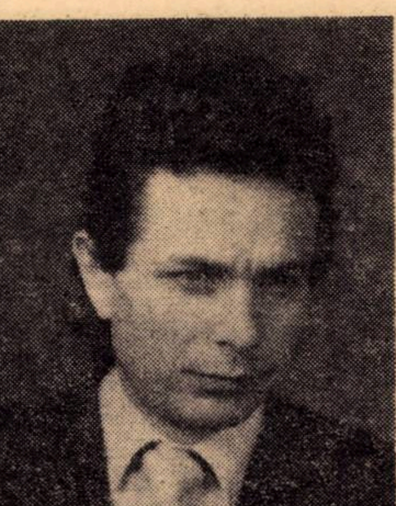

Structură analitică, NICOLAE POPA îşi organizează zidirea de cuvinte în defileuri imprevizibile de plasticitate: sunetul şi sensul. Deci pictorul Nicolae Popa (pentru că poetul e şi un pictor cu personalitate definită), la întîlnirea cuvintelor nu cade în pictural. O simbolistică aparte, o grijă atentă pentru logodna de litere arată cum autorul încearcă să încarce cu cîntec şi aerul dintre cuvinte. Metafora anunţă aliajul dintre har şi inteligenţa artistică: **„Sincer să fiu / Poate că mîinile / Sînt nişte plante homerice . . .".** Ţesătura dintre sens şi sunet e organică, arderea în tulpina poemului e pînă la capăt: **„Timplele au căzut / După marginea unei coji de rouă" . . .** Pe-aici a fost candoarea, parcă ne spune poetul. Pe-aici a trăit o rezervaţie a purităţii. Se mai văd, se mai aud cristale din grădinile ei suspendate. Poem al meditaţie, poezia aceasta se roteşte pe axa unei muzici subtile, sugerată, prefigurată, bănuită, dar niciodată cuprinsă în întregime. E continua stare de poezie, între căutare agonică şi extaz, e zbaterea inventivă a talentului autentic, ce poartă numele lui Nicolae Popa. Poetul însuşi recunoaşte: **„A vorbi despre poezie, e ca şi cînd te-ai căsători cu o pasăre".**

Damian URECHE

O PIATRĂ

Cumperi de pildă un măr
şi intri un timp în pămînt
Cumperi de pildă o sticlă de cerneală
şi scrii unei păsări
sau unui bulgăre de zăpadă
O parte din păsări le arzi
şi cumperi de pildă o piatră
o dată la o mie de ani...

ACOLO

Vezi mamă
acolo păsările
zboară pînă la moarte
Acolo nu semeni nici cu soarele
nici cu luna
eşti ca nisipul din mări
aşa eşti acolo...
Acolo
stîna cu stele cade-n amurg
şi cîinii
o cîinii
devin atît de albaştri...
De aceea eu zic
să te pun în cer
acolo
în păsări...

FULG

Într-un sat de pe lume
peştii şi copacii dansau
la mari sărbători îşi făceau călcîiie din piatră

Crăpăturile palmei
se îmbătau în dealul singurătăţii

Femeile cîntau în cearcănele ochilor
şi fără să lase sînge pe case
şi sînge pe nori
zburau şi năşteau iluzoriu
aceiaşi prunci repetabili...

NOPŢI DE MIRARE

Pe marginea soarelui
aud unduirea unei fete
Mai sînt încă patru nopţi de mirare
mai este şi o apă
cu o mie de capete
Inima mea
depune pe mărgăritar
bucăţi de himeră...

Buzele se odihnesc
în vîrful unei ciocîrlii
manuscrisele curg în hohote
tîmplele cad
după marginea unei coji de rouă
...dar sincer să fiu
poate că mîinile
sînt nişte plante homerice...

SPRE PURĂ SLUJIRE

Pasărea cîntătoare
are un fel de a fi
să simtă aproape exact
valoarea supremă a pietrei
Şi pieritoare
sau nepieritoare cum este
atunci cînd ajunge sublimă
pasărea aruncă în noapte
hăinuţe cereşti de copil
spre pură slujire a gîndului

EPILOG

Iar acum pe trupul meu aşez doar o singură piatră
şi dus de o sinceritate necunoscută
mă cutremur ca un fel de om
şi parcă anume mai palid făcut
improvizez în mine un fel de boltă cerească
şi deasupra unui neînsufleţit coral
ca şi cum m-aş juca de-a nemurirea
pămîntului îi dau cu ardoare nume de zînă...

epistolar

Ioan Slavici - Coriolan Brediceanu

Sînt aproape necunoscute relaţiile dintre Ioan Slavici şi lugojeanul Coriolan Brediceanu (1850–1909), ilustră personalitate a vieţii sociale-culturale-artistice bănăţene. Din corespondenţa lor (două scrisori păstrate în Arhiva Tiberiu Brediceanu) reiese că aceştia erau buni „amici", putînd astfel să colaboreze, cu o „dragoste frăţească", pentru împlinirea unor deziderate naţionale. Una dintre aceste împrejurări este şi organizarea „jubileului de 50 de ani al activităţii publice a lui G. Bariţ", la care se referă scrisoarea lui Ioan Slavici.

Sibiu, 27 mai st. n. 1885

IUBITE AMICE,

Românii din Sibiiu au hotărît într-o conferinţă ţinută sunt acum vre-o trei săptămini să sărbeze jubileul de 50 de ani al activităţii publice a lui G. Bariţ şi au ales o comisiune, ca să facă propuneri în chestiunea aceasta. Aconterenţa întrunită ieri a pornit propunerea să se dea un banchet în onoarea jubileului şi să i se ofere un suvenir naţional.

S-a exprimat înse totodată dorinţa, ca toţi Românii din ţările coroanei ungare să participe la această sărbare, şi comisiunea a fost însărcinată să se pună în înţelegere cu centrele române şi ca după înţelegerea luată cu ele să facă o propunere definitivă.

Te rog dar să te pui în înţelegere cu fraţii noştri din Lugoj şi să-mi scrii cît mai curînd, dacă putem să contăm pe sprijinul lor şi care sunt vederile lor în cestinea aceasta.

Nu mă adresez oficial, ci ca la un prieten. Te rog dar să-mi scrii, cui va fi mai bine să ne adresăm oficial. Ar fi poate bine să se ţină şi în Lugoj o conferinţă şi să se constituie un comitet central pentru tot Banatul. Eu mă adresez altfel şi la Caransebeş şi la Timişoara.

Salutare şi dragoste frăţească!
Al tău sincer şi devotat amic.

IOAN SLAVICI

În răspunsul, foarte operativ, al lui Coriolan Brediceanu, prin scrisoarea din 29 mai, se arată că „proiectul serbarei iubileului de 50 de ani activităţei publice a lui G. Bariţ lu primimu cu însufleţire şi vom compune comitetul cît mai curind". La Lugoj „au şi început o colectă pentru un călimariu de argint şi o pană de aur care dar l-am voit noi Bănăţenii a i-l da (...) binemeritatului Moş al literaturei noastre". În continuare Coriolan Brediceanu menţionează că şi în Caransebeş, oamenii se gîndesc la jubileul respectiv şi că el va pleca „azi după amiazi", la Timişoara, unde „voi avea ocaziune a-mi spune părerea", în privinţa organizării sărbătoririi lui G. Bariţiu.

Aurel TURCUŞ şi Elena BORUGĂ

televiziune

DUMINICĂ, 11 februarie

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte! 9,25 Şoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii — Cărţile junglei. 10,00 Viaţa satului. 11,30 Pentru căminul dumneavoastră. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,05 Album duminical — Umor şi muzică 14,00 Desene animate. 14,40 Drumuri europene. 15,30 El mundial Argentina. 17,00 Film serial — Will Shakespeare — ultimul episod. 17,50 Cutezători spre viitor. 19,00 Telejurnal. 19,20 Temelii noi de lumină pe Dunăre. 19,40 Studioul varietăţilor. 20,40 Film artistic — Doctorul Poenaru. 22,30 Telejurnal — Sport.

LUNI, 12 februarie

16,00 Telex — Emisiune în limba maghiară. 19,05 Emisiune de versuri. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Panoramic. 20,30 Roman foileton — Putere fără glorie. 21,25 Mai aveţi o întrebare? — Între infinitul mic şi infinitul mare. 21,35 Cadran mondial. 22,15 Telejurnal.

MARŢI, 13 februarie

9,00 Teleşcoală. 10,00 Roman foileton — Putere fără glorie (rel.). 10,50 România pitorească. 17,00 Telex. 17,05 Teleşcoală. 17,25 Curs de limba engleză. 17,45 Ruginoasa — popas în istorie şi în actualitate. 18,10 Din ţările socialiste — Reportaje filmate din R. D. Germană. 18,20 Lecţii TV pentru lucrătorii din agricultură. 18,45 Lira. 19,00 Învăţămîntul politico-ideologic. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 În frumoasele cuvinte ale unei limbi comune. 20,30 Seară de teatru — Mizantropul — de Molière. 22,25 Telejurnal.

MIERCURI, 14 februarie

9,00 Teleşcoală. 10,00 Gala antenelor — Maramureş. 11,40 Şoimii patriei. 17,00 Telex. 17,05 Teleşcoală. 17,25 Curs de limbă germană. 17,45 Tragerea pronoexpres. 17,55 Consultaţii medicale. 18,10 Şcoala contemporană. 18,30 Divertisment muzical. 18,45 Telecronica pentru pionieri. 19,00 Muzica în imagini. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 La ordinea zilei în economie. 20,10 Noi, femeile! — Deputate. 20,30 Telecinemateca — Ciclul „Mari actori" — Doi pe un balansoar — Premieră TV (american). 22,20 Telejunal.

JOI, 15 februarie

17,00 Telex. 17,05 Teleşcoală. 17,25 Curs de limba rusă. 17,45 Cupa mondială la schi alpin. 18,30 Pentru timpul dv liber vă recomandăm. 18,45 Consultaţii juridice. 19,10 Film serial pentru copii. Sindbad marinarul. 19,30 Telejurnal. 20,00 Incursiune în cotidian. 20,15 Ora tineretului. 21,05 Concert pentru Europa. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 16 februarie

9,00 Teleşcoală. 10,00 Telecinemateca (rel.). 17,00 Telex — emisiune în limba germană. 19,00 Rezultatele tragerii loto. 19,05 La volan — emisiune pentru conducătorii auto. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Reportaj de scriitor. 20,20 Film artistic — Floare de cîmp — Premieră TV. Producţie a studiourilor mexicane. 21,55 Meridiane culturale. 22,15 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 17 februarie

12,30 Telex. 12,35 Curs de limbă spaniolă. 12,55 Curs de limbă franceză. 13,15 Concert de prînz. 14,15 Corespondenţii judeţeni transmit... 14,35 Cîntece populare. 15,05 Un fapt văzut de aproape. 15,25 Agenda culturală. 15,55 Clubul tineretului. 16,50 Săptămîna politică internă şi internaţională. 17,05 Turneul celor 5 naţiuni la rugby: Franţa — Ţara Galilor. 18,35 Antologia filmului pentru copii şi tineret — Anii de aur ai comediei. 19,30 Telejurnal. 20,00 Teleenciclopedia. 20,30 Film serial — Minutorii de bani. 21,20 De la o glumă la alta. 21,50 Telejurnal — Sport. 22,05 O melodie dintr-o mie.

televiziune

teatru

ÎN PREMIERĂ LA TEATRUL NAȚIONAL

MOARTEA LUI ALFREDO GRIS
de Rodolfo Santana

Doi deținuți, undeva într-o închisoare dintr-o țară a Americii Latine. Locatari ai unei celule, cel mai puternic impune, prin mica teroare a pumnului, celui mai slab, regulile „spațiului său vital". În timpul acestui „joc", cel mai slab, numitul Alfredo Gris, va fi anunțat de temnicier că este condamnat la moarte. Neștiindu-se cu nimic vinovat, el termină, după un lung supliciu moral, prin a accepta și a-și fabrica o vină, acceptînd astfel vinovăția și, plecînd supus în fața plutonului de execuție.

Parabola modernă a marelui om mic, ce-și însușește o culpabilitate chiar dacă nu o are, ce luptă pentru supraviețuire cu armele ce le posedă de la natură : puritate, modestie, adevăr, piesa dramaturgului venezuelean este alegoria penetrantă a dictaturii, învinsă, pînă la urmă, prin forța mai subtilă a nevinovăției. Sau, dacă nu învinsă, cel puțin dezvăluită. Dar piesa lui **RODOLFO SANTANA**, ce-și revendică date, atît de fin întrețesute în textul dramatic, de la un Cehov sau Beckett, este și un discurs al necomunicării între lumi sufletești adverse. Această necorespondență fatală dintre legea celui forte, a celui animalic, învingătorul prin brutalitate, și legea blîndului a anonimului, a celui prea laș în fața vieții, în ultimă instanță, este continuă. Totul aparține celor din prima categorie : și aerul, și lumina, și spațiul celulei și viitorul, la o adică, deoarece, în final, Deținutul Nr. 1 va deveni el însuși temnicier. Trebuie spus, din capul locului, că textul dramatic al lui Santana, prin virtuțile sale artistice și estetice, ar fi putut să înalțe în fața spectatorilor un veritabil monument dramatic. Dacă el, totuși, nu este pe de-a întregul înălțat, sau are fisuri, aceasta se datorează doar forțelor noastre actoricești. Pe de altă parte, trebuie să recunoaștem că vioara întîia a spectacolului, **DANIEL PETRESCU**, ce s-a dovedit, aci la noi, pînă azi, un actor de primă mînă, a reușit un rol memorabil în acest spectacol. Modestul funcționar Alfredo Gris, ochelaristul sensibil și laș în fața pumnilor colocatarului său, pînă la urmă, n-are încotro și trebuie să inventeze o crimă și să o accepte, ca și pe propria sa osîndă. El trebuie să fabuleze. Trebuie să devină un dur. Să intre în lumea brutei. Să sugrume. Și să violeze. Imaginar, bineînțeles, pentru a fi credibil. Pentru a deveni un „vinovat". Să pedaleze pe pasiuni ce nu l-au animat niciodată. El trebuie să fie „cineva" în fața celorlalți și în fața sa proprie spunînd: **„nici odată nu m-am iubit atît de mult"**. Cenușiu (Gris), anonim, blînd și sensibil, neajutorat și naiv, visător și șocat, Daniel Petrescu a construit, pe scara simțămintelor ce animă personajul, un erou credibil, tragi-comic, niciodată tern, niciodată fără o vibrație sinceră. Dedublarea personajului el o surprinde cu ascuțime, menținînd eroul, pînă în lumina finală, în pragul indecis al naivității și încrederii sale fatale. Rob al unui mecanism diabolic, începînd de la colocatarul său, eroul întruchipat de Daniel Petrescu egalează doar strigătul nevinovăției, sufocat de pereții duri și surzi ai puterii distructive ce, pînă la urmă, îl astupă și-i pune deasupra și o piatră tombală cu numele de rigoare. În revelarea, de către Daniel Petrescu, al marelui rol al lui Afredo Gris, **SANDU SIMIONICĂ**, în Deținutul Nr. 1, i-a fost un „coleg" de celulă inspirat. Simbol al brutalității, al ignoranței, al pasiunilor nud exprimate, fără limite în linia animalicului, un ignorant și, deci, un învins prin ignoranță, Deținutul Nr. 1, în jocul lui Simionică, îl egalează, în cîteva momente cheie, pe Daniel Petrescu, mai cu seamă în scena „revelării" sale, închipuindu-și că în spatele bietului funcționar se ascunde un mare dur. Condamnarea la moarte e un șoc și pentru brută. Un șoc invers. Generozitatea, admirația, prietenia se anunță, ca un revers al brutalității și nepăsării sale inițiale. Și, totuși, uneori Simionică caricaturizează personajul. Joacă după un calcul ghicit. Nu se lasă întrutotul furat de rol, de forța dramatică a textului, de curgerea implacabilă a dramatismului consubstanțial piesei.

Rol deși nu întins, însă bine lucrat și speculat, cizelat cu finețe, deși poate prea unilateral intuit, face **MIRON ȘUVAGĂU** în Temnicierul. Veselia agreabilă și omenia aparentă, nonșalanța omului legii, ascund pe imbecilul dur și impenetrabil. Cu vocația puterii curgînd în vinele sale, el face jocul lustrului, al aparenței „curate", oficiale, oferind cu grație havanele dăruite de director celui condamnat, dar oferind și ultima cină celui ce va muri. Ipocrizia sa este ipocrizia forței opresive pe care o reprezintă. Admirația sa falsă ca și duritatea cînd se cere sînt legile ce îl conduc, într-o lume bazată pe inechitate socială, spoliere și minciună.

O surpriză plăcută ne-a oferit **GRETE AVRAM-CRISTEA** în rolul Logodnicei temnicerului. Ea este admiratoarea (tot trucată este și admirația) din umbră, cea care face „sacrificiul" de a-l „iubi" pe cel ce va pleca dintre ei. Totul, inventat ad-hoc, pentru plăcerea de-a povesti, mîine, întîmplarea, prietenelor sale. De a intra astfel cumva și ea în legendă. Grete Avram e credibilă. Poate uneori, prea șarjată, însă, în genere, silueta ei interpretativă se reține, grațioasă, speculativă în momentele în care vrea să fie umană și, de fapt, ea e o caricatură ; sau femelă grotescă în clipele în care, ca un ul- [illegible] dăruie unui om ce, de fapt, prin falsa jertfă nu primește un sentiment, ci doar un trup.

IOAN IEREMIA, regizorul, a făcut și de astădată un spectacol cinstit. Bun căutător de efecte, bun interpret al unor texte dramatice remarcabile, fidel liniei sale regizorale, minuțios analitice, adeseori chiar drăcesc de lucide, el a construit un spectacol ce ar putea face față cu onoare și unei confruntări la un festival de piese scurte. Într-o scenografie sobră și de efect, a **EMILIEI JIVANOV**, el a introdus momente-cheie, clipe de suspens, scene lucrate cu minuție de bijutier, ca aceea a cinei din urmă, sau a îmbrăcării deținutului, sau acea finală, sub revelarea luminii, ce cade peste o ființă deasupra căreia apare piatra de mormînt cu înscrisul numelui. Sau a apariției fostului Deținut Nr. 1 în final, metamorfozat în gardian. Sau scena în care Alfredo Gris încearcă să „fure" lumina din celulă de la colegul său, ce i-o acoperă mereu cu trupul. Menționăm, totuși, că spectacolul trenează, după momentul suprem al alienării lui Gris, al acceptării „crimei" sale, al încercării de a fi, și el, un dur. Scena decade. Ar fi fost necesar acolo un respiro. De altfel, spectacolul merita o pauză. Undeva, el putea fi oprit. Continuarea, după acel respiro, nu ar fi lezat drama. De asemenea, putea lipsi sonorul din momentul ușurării vezicii lui Gris, penibil, dînd ... apa la moară unor spectatori ce mizează pe asemenea efecte grosiere.

Oricum, a doua premieră a Naționalului nostru, în regia lui **IOAN IEREMIA**, este și al doilea succes scenic. Ceea ce spune mult despre forța acestui colectiv teatral, despre seriozitatea lucrului, pe textele dramatice, despre bunii săi actori și regizori, ce pot aduce noi împliniri și revelații artistice într-un oraș ca al nostru, ce le merită din plin.

Ion ARIEȘANU

SCENA DIN SPECTACOL, CU DANIEL PETRESCU ȘI SANDU SIMIONICĂ.

limbă și stil

Un cuvînt nou

Dinamica societății impune și explică mobilitatea vocabularului. Mereu apar elemente lexicale noi, menite să oglindească și să „numească" schimbările, acumulările și nuanțările survenite în diferite compartimente ale vieții sociale, care, pe măsură ce înaintăm în vreme, devine tot mai complexă.

Astfel, în limbajul relațiilor internaționale, în sfera diplomației, circulă tot mai insistent, de la o vreme, expresia **ambasador itinerant.** Este vorba de oameni politici acreditați cu titlul de „ambasadori", care nu au însă un sediu fix, într-o anumită capitală de țară, ci colindă lumea în lung și-n lat, cu misiuni speciale. Își spune, și aici, cuvîntul tendința de diversificare, atît de caracteristică vieții moderne.

Itinerant este un neologism romanic, împrumutat din franceză **(itinérant)**, care, la rîndul ei, l-a aflat în participiul prezent **(itinerans, itinerantis)** al verbului latin **itineror, itinerari** „a călători, a drumeți". În structura acestui derivat se recunoaște lesne substantivul **iter, itineris** „drum", despre a cărui străvechime în latină mărturisește deosebirea — neobișnuit de mare — dintre cazul nominativ și celelalte forme flexionare. **Iter** este legat, fără îndoială, de însuși verbul „drumeției" — **eo, ire** — al cărui supin este, precum se știe, **itum. Iter, itineris** stă la baza derivatului neologic **itinerar,** cu sensul „traseu pe care se desfășoară o călătorie", iar ulterior, „plan de drum al unui vehicul, cu indicarea precisă a orelor de trecere prin anumite puncte" : „Cui e obicinuit cu mersul trenurilor, o oprire în afară de cele prevăzute la **itinerar** îi dă de gîndit" (Caragiale). Cuvîntul este foarte „expus" la o rostire greșită — **intinerar** — care bîntuia odinioară, dar astăzi se aude din ce în ce mai sporadic, pe măsură ce se instăpînește tot mai puternic în conștiința vorbitorilor **imaginea grafică** exactă, corectă a cuvîntului. Fenomenul de „anticipare" a nazalei **n** se regăsește în **indentic** și **indentitate,** forme pocite, în loc de **identic** și **identitate,** vlăstare ale pronumelui latinesc **idem** „același".

Este semnificativ pentru „destinul" unor categorii de cuvinte, de obicei termeni „profesionali", faptul că **itinerant** — întrebuințat, pînă mai deunăzi, mai ales în limbajul diplomatic — tinde să-și lărgească aria de circulație. Anul trecut, cutreierînd Sibiul pe urmele lui Radu Stanca (poate pe strada ... Fingerling), am citit următoarea inscripție-îndemn : „Vizitați **expoziția itinerantă** din Dumbravă". O „expoziție-**drumeață**" deci, pribegind dintr-un oraș într-altul ! ...

Iată însă că, zilele trecute, mi-a căzut în mînă ultimul volum al, pe bună dreptate, apreciatului poet Marin Sorescu : **Sărbători itinerante !** Bucurîndu-mă de „cariera" rapidă a neologismului meu, am rămas totuși surprins de acest titlu original și frumos, întrebîndu-mă dacă nu cumva e nițel **prea** ... frumos. Pe ce ... „itinerar" se desfășoară pribegia acestor **Sărbători itinerante,** adică „rătăcitoare" ? De la tine la mine, de la el la noi ? Desigur că, întrebat, poetul ne-ar spune, în această privință, multe și frumoase lucruri. Știu că poezia nu „declară", ci „sugerează", dar — mărturisesc cu ... umilință — capacitatea mea de sensibilizare la sugestie este total depășită de un asemenea titlu. Departe de mine gîndul de a pune la îndoială talentul — incontestabil — al lui Marin Sorescu, chiar dacă **admirația** mea pentru el nu s-a convertit niciodată în **adeziune,** rămînînd de natură cerebrală. Or, poezia trebuie să și ... „atingă". Rămîne însă problema titlurilor — uneori supărător de ... originale — pe care scriitorii, mai ales poeții (și, dintre aceștia, în primul rînd cei ... tineri !), le aleg pentru cărțile lor. În loc de a urmări „re-descoperirea" operei prin titlu, ei caută cu lumînarea formulele cele mai extravagante, menite să descumpănească și să șocheze. Răsfoiți, vă rog, din această perspectivă, fișierul de poezie al unei biblioteci publice. Distracție — cum se zice — plăcută ! (Există și altfel de ... distracții ?).

G. I. TOHĂNEANU

CERAMICA LUI GHEORGHE VUIA

Polivalența mereu izvoditoare de frumuseți a artistului plastic lugojean Gheorghe Vuia (pictor, grafician, pirogravor, poet dialectal și interpret) ne-a fost o dată în plus relevată de expoziția sa de ceramică găzduită de Teatrul Popular din Lugoj. Prin travaliul său inspirat de lumea fantastă a mitologiei noastre populare el, prelungește în timp o veche și prestigioasă tradiție etnografică, vădind o reală înclinație spre o fabulație debordantă. Forme și tehnici de o mare diversitate : farfurii, ulcele, reliefuri, tablouri în ceramică color, ceramică smălțuită și nesmălțuită, motive redate într-o cromatică, îndeobște caldă, lucrată prin incizie sau formare pe străvechea roată (linia și structura dovedind o mare disponibilitate figurativă) sau imaginea de mozaic unitar prin claritatea mesajului, dar și al tiparului propriu acestui meșter. Și trebuie spus — ceea ce mi se pare mai important — că Gheorghe Vuia reînvie o artă a olarilor de altădată, a meseriașilor lugojeni, pregnant zugrăvită de un Ioan Popovici Bănățeanul în nuvelistica sa de un profund realism. Arta lui Gheorghe Vuia este însă rodul unei elaborări estetice, fapt care determină o elevată expresivitate, o șlefuire a materialului pînă la strălucire. O tentă modernă au farfurioarele cu fond nonfigurativ, în care armonia culorilor impresionează. Lumea pitorească a Lugojului provincial din alte vremi este tema preferată a peisajelor „în lut", arta ceramistului

„cîntarea româniei"

Gheorghe Vuia constituindu-se, astfel prin contrast, în adevărate mărturii despre evoluția orașului de pe Timiș.

Ion CRIȘAN

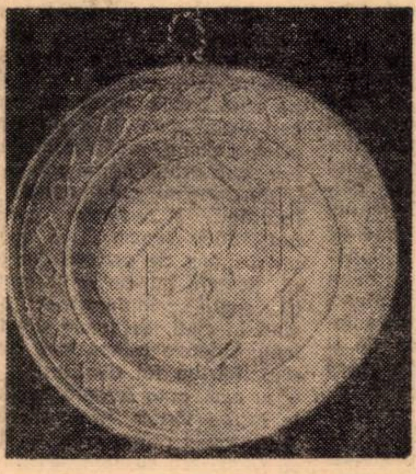

panoramic

CARTE : DIN AGENDA „LUNII CĂRȚII LA SATE" spicuim : prezentarea la Făget a volumului „Omagiu președintelui Nicolae Ceaușescu" și a seriei „Din gîndirea social-politică a tovarășului Nicolae Ceaușescu" ; cartea de agricultură, dezbătută în cadrul C.A.P. Belinț ; diverse manifestări la Gătaia, Buziaș, Tomești ; pentru azi e anunțată o șezătoare literară la Pietroasa. Vom reveni. ● Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă a șapilografiat broșura „În sprijinul bibliotecarului". În paginile ei găsim cunoscuți : apare o bibliografie selectivă a scrierilor poetului Anghel Dumbrăveanu și a referințelor critice pe marginea acestora ; cenacliștii de la „Ars poetica" publică un interesant grupaj de versuri, selectat de poetul Aurel Turcuș. ● Se pregătește o Antologie a poeziei bănățene moderne. ● **RADIO ȘI TELEVIZIUNE :** interpreți ai Operei timișorene au putut fi ascultați sîmbătă pe posturile centrale. ● Dintr-un tele-reportaj aflăm că la Viena există cele 10 kilograme de aur ale unui tezaur descoperit la Sînnicolaul-Mare în 1799 ; cele 23 de vase datează de o mie de ani. ● Televiziunea pregătește o emisiune complexă, de divertisment, în județul Timiș. Realizatori, redactorii studioului timișorean. ● **MUZICĂ :** bagheta lui Arturo Toscanini se află la Timișoara ; nobilă succesiune, căci ea a trecut pe la Ionel Perlea, fiind încredințată de acesta, cu prilejul unei interpretări de excepție, artistului emerit Nicolae Boboc. ● Formația „Cantabile" a făcut cantabilă „Oda bucuriei" ; muzică ușoară, stilul „country" plus simfonic. Moda îl va lansa curînd pe compozitorul Ludwig van Disco-ven, în largul proces de divertisment preconizat de formațiile diverse. ● Remus Georgescu a dirijat, în afara simfonicului săptămînal, un concert semnat de clasici. ● La radio I. Sava și un conclav de critici muzicali au comentat concertele provinciei. Filarmonica noastră, în recentul simfonic oferit capitalei, n-a avut dirijor timișorean (șef de „orhestră") și a cîntat „lipsit de vibrație", cu toate că suflătorii au realizat „solouri în pachet", corzile au fost „bune" și „se pare că au izbutit" să fie „una din orchestrele foarte bune", însă „ne-a părut rău ..." etc., singurul punct de vedere critic al emisiunii. În rest, orchestrele din țară merg toate strună. Sîntem cel puțin nedumeriți. ● Tot radio : atenție la pronunție, căci se spune „piese des cîntate", și nu „descîntate". ● Ne pare bine : la Iași Florin Paul al nostru s-a exprimat în „linii extrem de pure". ● Într-un interviu pe care i l-am luat mai de mult timp, Mădălin Voicu, apărînd ca violonist în „dublul" de Bach, alături de redutabilul său tată, voia să devină ... dirijor. Aflăm că și-a realizat visul. ● Mihai Brediceanu se află în fața unui turneu în Turcia. (Informații, în parte, de la „Gazeta muzicală radio", care ne salută cu savurosul „La revedere" drept care semnăm „Panoramicul" cu „La reauzire".

Lucian BURERIU

VIOLONISTUL FLORIN PAUL, OASPETELE FILARMONICII

Interesul ultimului simfonic a fost stîrnit fără îndoială de prezența pe podium a lui **Florin Paul,** violonistul lansat atît de spectaculos în circuitul valorilor interpretative internaționale. Iată-l, azi, student în anul I, numărîndu-se în careul restrîns al celor trei artiști români capabili să apară pe podiumul solistic cu diabolicul **Concert nr. 1** a lui **Niccolo Paganini.** Frapează în execuția sa rezolvarea tehnică sclipitoare, acuratețea dublelor, octavelor cifrate, mitraliera ricoche-ului, velocitatea plină de bravură. Cadența părții I, semnată de francezul **E. Saurit,** a constituit ea însăși un microrecital condenasat al dificultăților în care Florin Paul a convins că este un violonist redutabil, îmbinare de măiestrie, culoare, aplomb și vigoare.

În discuția purtată, după concert, cu tînărul oaspete, acesta mi-a conturat cu plăcere itinerarul formativ-artistic, din Lugojul natal, spre ceea ce a realizat astăzi. Mi-a vorbit despre atmosfera muzicală a orașului lui Vidu, despre primele lecții — la 7 ani, cu tatăl — inginer chimist, pasionat de muzică — despre trainica bază tehnică dobîndită în anii petrecuți la școala timișoreană — clasa prof. **Ilie Lina,** la 11 ani obținînd cea dintîi recunoaștere națională a talentului său : premiat al concursului Liceelor de artă. Elev de liceu, a început să beneficieze de chemări în tabere internaționale, burse speciale, tot atîtea posibilități de a face cunoștință cu viziuni interpretative, cerințe pedagogice felurite, în țări ca S.U.A., Anglia, Franța, Germania. Acum doi ani urca deja podiumul laureaților dificilului concurs Jacques Thibaud — Paris, la scurt timp, obținînd premiul de interpretare la concursul Wieniawski. Actualmente studiază în clasa lui **Ștefan Gheorghiu,** despre al cărui har pedagogic vorbește cu entuziasm.

Îmi mărturisește că invitația Filarmonicii, **devansată față de termenul** planificat, **l-a**

muzică

luat pe nepregătite. Abia de două zile a ieșit din focul primei sesiuni de examene — lucru care pentru un „boboc", constituie întotdeauna un eveniment ! Totuși a venit și a învins. A învins pentru că în acest tînăr mustește talentul, lucida conștiință a datoriei pentru înzestrările sale de excepție, onorate cu o muncă prodigioasă — condiție unică a înscrierii sale în salba valorilor, chemate pretutindeni pe mapamond spre a oficia taina miraculoasă a actului artistic autentic.

Doru MURGU

ORIZONT publicitate

M. I. C. M.

INTREPRINDEREA „AUTOBUZUL" BUCUREȘTI

In spiritul orientărilor generale ale politicii economice și financiare a statului nostru, utilizarea eficientă a fondurilor materiale și bănești contribuie la sporirea eficienței de ansamblu, la dezvoltarea armonioasă a procesului economic.

In continua rentabilizare a unității, colectivul Intreprinderii „Autobuzul" București — un adevărat nucleu al responsabilității pentru calitate și eficiență — se preocupă, cu rezultate excelente, de folosirea completă și la un ridicat grad de economicitate a fondurilor materiale.

Sporirea producției fizice de înaltă calitate în condițiile reducerii consumurilor materiale, întărirea spiritului gospodăresc în toate sectoarele și verigile de activitate — iată ce caracterizează eforturile acestui harnic colectiv de muncă.

Organizarea judicioasă la nivelul intreprinderii a aprovizionării tehnico-materiale, are ca rezultat funcționarea eficentă a activității economice de ansamblu, pentru că, așa cum se știe, nu se poate concepe o derulare ritmică, neintreruptă a producției, creșterea productivității muncii și folosirea integrală a timpului de lucru, a utilajelor și oamenilor, micșorarea costurilor și în general o producție de calitate fără asigurarea din timp a unei aprovizionări tehnico-materiale corespunzătoare.

Generalizarea noilor indicatori de bază ai activității economice — producția netă și producția fizică — presupune și obligă la intense căutări, indreptate în direcția derulării satisfăcătoare a aprovizionării tehnico-materiale, obiectiv care poate fi realizat prin aportul intregului colectiv, fiind necesară introducerea celei mai ferme discipline în muncă și tehnologie, luarea tuturor măsurilor ce se impun pentru evitarea risipei de materiale, combustibil și energie electrică, pentru inscrierea în normele de consum aprobate.

Un instrument util pentru reușita acestei acțiuni l-a constituit perfecționarea sistemului informațional din intreprindere și, pe această cale, redimensionarea periodică a stocurilor de materiale în funcție de necesarul exercițiului de plan următor.

Urmărindu-se incorporarea la timp a materialelor aprovizionate s-a îmbunătățit simțitor modul de utilizare a normativelor financiare, diminuindu-se nomenclatura structurii elementelor și evitîndu-se imobilizările financiare.

Volumul actual al materialelor disponibile și fără mișcare reprezintă urmarea firească a perfecționării activității economice în conținutul căreia se evidențiază folosirea eficentă a produselor din metal, reducerea normelor de consum, introducerea unor tehnologii noi, evitarea risipei etc.

Intenționînd o mai bună utilizare a fondurilor bănești, colectivul de economiști ai Intreprinderii „Autobuzul" București are în vedere valorificarea și reintroducerea în circuitul economic național al materialelor care fac obiectul unui excedent temporar.

In acest scop pune la dispoziția sectoarelor interesate din economie următoarele materiale declarate disponibile :

Fișa magazie	Denumire material	Reper	Cant.	P/U
1	2	3	4	5
131—001	Șaibă	89907102803	361	0,60
003	Bucșe	2404—4009	2	1 163
132—002	Releu presiune	—	45	100
021	Știft elastic TV 20	6×35—14×22	2 322	0,80
022	Țeavă preapi TV 41	535.117	10	48,00
031	Inel sig N 24×1,2	1762785	1 512	2,15
032	Inel sig. 1762730	∅12	2 346	2,20
035	Arbore cardan	512204480	1	340,00
044	Ax cardan	425.5020	2	464,00
045	Cruce cadran	1313402052	30	115,00
046	Transm. cardan 113	11313/1—2	1	1 350
057	Șaibă cu dinți	A 44	1 054	0,11
058	Ureche TV 12	653025	70	2,65
059	Ureche TV 12	653025	70	2,65
059	Ureche TV 12	653110	160	0,55
060	Știft TV 12	653101	230	3,10
064	Furcă	41060125	100	2,30
066	Valvă evac. rapidă	87040102/F	3	510,00
519	Inel siguranță	87290381400	800	1,70
523	Inel	8784520570	12 659	5,50
		06720100120		
528	Tiță	81951012036	14	4,0
		06212132819		
543	Știft	81981105004	371	70,0
548	Inel etanșare	87845500400	32 136	3,0
		06568400106		
549	Carcasă	81531522002	24	3,5
553	Profil mască (bandă)	81611800036	6	88,0
555	Suport	81523402095	10	16,0
556	Colier	81974010523	11 351	0,85
557	Placă	81974032007	206	2,85
558	Colțar	81611800033	28	15,5
559	Dop M 14×15	87080620400	36	2,0
562	Fus sferic	87330310511	10	6,0
		06361002206		
567	Șurub 5×12	87011040855	56	0,85
569	Inel sig. N 28×1,8	06290190029	1 790	1,0
570	Inel (mufă) 93930260801	06710200209	2 968	1,5
589	Dop filetat	87080620600	8	3,07
596	Plasă sîrmă MAN	89781105814	2	29,8
597	Plasă sîrmă MAN	5827	15	20,9
598	Plasă sîrmă MAN	5857	15	20,6
612	Inel etanș. 30×36	87660192/730	6 378	1.59
		06561900732		
622	Eclisă	81974860982	2 506	1,2
629	Niplu	81981300180	250	8,5
633	Inel siguranță	82290382100	644	1.75
		0629100121		
654	Cap articulație	1311108272	40	9,5
132—646	Cap articulație	1311108261	40	3,5
654	Racord	87828020601	4	6,5
658	Burdul rul. auto MAN	—	1	293,0
660	Pirghie	89325302004	50	25,0
661	Suport	89974800000	1 281	1,35
662	Țeavă 89985012003	06212132819	327	1,2
663	Bolț conic	8932523003	1	3,5
667	Cardan	89391056020	1	859,0
672	Saibă de sig.	89908010011	2	0,25
679	Capac	89321062000	2	10,00
680	Macara geam dp.	81742466004	284	88,6
681	Brățară ∅ 73,5	81974202000	235	3,84
691	Fișă MAN	—	30	12,50
708	Placă rezervor	81122022292	495	12,50
714	Eclisă	81974850156	365	2,25
715	Clemă Voza EG/17	06678300210	7 745	2,50
716	Clemă Voza EG/10	06678300209	3 025	2,05
717	Clemă Voza EG/8	06678300207	4 260	2,20
718	Clemă Voza EG/4	06678300201	4 595	2,15
719	Colier țeavă	06670620209	2 000	3,50
737	Piuliță M 12×1,5 tgs.	87161030602	8 900	0,15
		06161000209		
739	Șurub tub	81981500036	2 450	4,50
749	Colier țeavă ∅ 200	81974405602	200	12 8
765	Pirghie	81503002109	52	49,0
774	Roată dințată	81355110090	1	535,0
788	Bucșe	89920102802	935	5,6
136—015	Arc special ∅ 1,3	41 F 06.09.224	20 000	4,15
040	Arc special ∅ 1,3	240.160.2005	4	0,9
041	Arc special ∅ 1,3	207.160.0034	4	0,27
505	Arc special ∅ 2	8997601.2817	1 346	1,65
510	Arc special ∅ 0,5	89976502005	3 094	1,5
517	Arc special ∅ 0,7	89753402889	10 020	1,3
521	Arc special ∅ 2,8	87290282400	5 638	0,85
		06291600124		
529	Arc special ∅ 15×1,4	89971172809	88	0,25
524	Arc special ∅ 2	89971300803	3 743	1,10
525	Arc special ∅ 2	89976300806	4 303	1,1
535	Arc special ∅ 1,8	81915100006	1 000	0,8
536	Arc special ∅ 1,2	89953110001	17 000	1,0
541	Arc special ∅ 1,5	89976012803	600	0,7
543	Arc special ∅ 1	89753402875	2 400	0,45
544	Arc special ∅ 1,5	89754012898	3 125	0,50
546	Arc special ∅ 24	89976012812	287	2,0
556	Arc special ∅ 1,8	89976012859	300	1,95
137—001	Radiator ulei TV 20	21110132205R 132 582 pol.	9	400,00
008	Radiator	560.001/III	1	1 600,00
141—001	Amortizor TV 71 R	AT 139157	1 126	210,00
004	Lagăr poziția A-1	1—32 0841—4947	12	82,00
005	Lagăr poziția A-a	1—34 0841—4947	15	91,00
007	Reducție	77004891	1	2 744,00
202—002	Furcă, ellchet	2 U 1030 1	599	6,9
031	Furcă	12 F 1515	1 756	10,45
047	Suport	81749500003	334	7,29
203—001	Piston cilindru	203501042	567	4,5
002	Bară al. AT Cu 4	—	118	132,0
003	Bară al. AT Cu 4	55×400	3	95,25
005	Flanșă aluminiu	∅ 240×65	2	276,30
006	Tambur special	NN 624805	3	646,00
007	Cutie spiral	624.823	3	185,0
008	Capac MN	MN 624816	3	267,0
009	Carcasă angrenaj	MN 624819	3	183,0
010	Capac	411.701.0760	25	84,80
011	Carcasă poz. 5	624.801	3	80,7
013	Corp inferior	0690—0693/9	1	5 717,0
014	Placă suport AL	02204606	15	585,2
607	Piesă capăt	81793063025/0025	20 912	1,25
514	Ureche	89793403886	263	3,43
526	Suport ventil	81749400040	497	58,0
528	Placă exterioară	89736012870	25	5,0
529	Placă exterioară	89736012869	25	17,0
534	Semicarcasă sup dr. stg.	81977118803	42	15,0
530	Bucșă	89971010802	225	0,81
536	Bucșă	89921010806	225	0,81
537	Burduf	89964200804	2	130,98
205—002	Bucșă Bz 10	∅ 360×280×150	4	1 934,50
209—001	Piesă turnată Al 2U 3713	—	266	6,60
002	Suport Al bară	2 U 37101	415	22,60
212—008	Bolț 12 Je	6×35×3015	210	1,7
014	Știft 4×125	2U 07.247 A	1 692	0,3
017	Cornier II	2U 363087	100	1,5
026	Bolț 6 Je	10×30	263	1,0
300	Piuliță M 18	—	200	3,5
043	Celule rezervă	—	32	184,0
501	Șurub 15×102	2 B 0625850729	9 238	1,63
504	Șurub 22×135	50731	334	4,4
506	Bulon 30×90	50724	663	4,52
508	Bulon 6×19	50727 2 RT 3518	1 737	0,07
516	Știft 6×8 87220221001	—062202296906	3 931	1,61
522	Șurub 8×45 (8×35)	06212010565	336	0,13
528	Știft 87220220803	—06220220707	3 191	0,33
533	Prezon 8×20	06061350704	895	1,50
534	Prezon 6×19	87050640553	4 339	1,50
541	Bucșe	89942992004	1 190	1,15
550	Șurub 8×40	100313	1 297	0,23
560	Piuliță M6 3084255	06120344903	12 337	0,38
562	Prezon 22×1,5×43	3082067340	1 029	7,51
569	Inel frînă	81942990000	403	1,96
565	Prezon 20×2×37	3082222	7 227	2,71
566	Prezon 8×30	3082009	6 014	1,10

MATERIALE DE VOPSIRE

fișa mag.	Denumirea materialului	U/M	Cantit.
539—229	Vopsea sudură	kg	3 150

MOTOARE TV 20 ȘI TV 20 E

	Denumirea mater.	U/M	Cantit.	P/U
	Motor TV 20	buc.	2	16 600
	Motor TV 20 prototip 5% uzură	buc	1	19 038
	Electrocompresor 1,55 kw TV 2 E 5% uz.	buc.	1	9 462
	Motor compres. 112 E 3,5 kw 5% uzură	buc.	1	9 832,5
	Motor tracțiune TV 20 E IN 39 750 V 5% uzură	buc.	1	24 320

— DIVERSE —

Denumirea mater.	Reper	U/M	Cantit.	P/U
Dinam magneto		buc.	1	1 155
Generator GSR 1 500 3800/ M		buc	1	3 950
Reostat pornire		buc	1	2 280
Troliu tip 1		buc.	1	6 144
Cruce oort pană Rp PM 2 646		buc	2	152,23

— DIVERSE —

Fisa magazie	Denumirea material.	Reper	U/M	Cant.	P/U
561—073	Lignofil cu grafit	920×250×40	kg	1,25	285,4
074	Lignofil cu grafit	970×1250×5	kg	2,5	285,4
301	Antimoniu	—	kg	195,95	80,0
302	Odorizid	—	buc.	1	2.75

ETICHETE, BALAMALE, ZĂVOARE, etc.

Fisa magazie	Denumirea materialului	Reper (dim)	Cant.	P/U
127—010	Balamale	Nr. 6	80	1,25
030	Broaște pt. servietă	—	610	4,15
047	Etichete tip CFR	—	2 100	1,39
049	Etichete univers. strung 04	înainte-înapoi	224	1,73
071	Etichete t. română	89978010816	1 560	1,74
075	Inele	Ø 12—16	4	0,15
077	Miner Oliver	—	20	2,16
082	Snapere	—	32	11,3
087	Sticle albe	—	3	2,75
091	Balamale ghindă	—	450	0,70
098	Etichetă avertizare	81978020130	60	1,54
106	Plăcuță nr. reper serie	89978012802	130	1,54
109	Etichete : nu se desface ; nu se deteriorează ; pericol exp.		130	1,54
129	Lanternă „manevrați"		4	36,36
130	Lampă lanternă		4	11,22
141	Etichete „Made in România"		7 250	3,00
146	Zăvor cu arc	81971120004	14	146,77
163	Balama bandă	20×1800	192,6	3,82
164	Etichete ventil. acoperiș	89978010812	840	4,0
177	Zăvor cu arc	81971120004	500	40,0
182	Opritor cu 2 bile	81971120008	4 942	1,44
188	Etichetă indic vit. 1—6	89978010898	1 846	4,0
195	Etichetă indic vit. 1—6	8997890878	208	4,0
196	Etichetă indic. viz. 1—6	89978010879	125	4,0
212	Etichetă sig. mare	89978502831	29	4,0
214	Etichetă „ne pas se coupler"	89978032889	67	4,0
215	Etichetă „sorter en case"	81978020179	445	4,0
222	Etichetă	89978030857	79	4,0
227	Etichetă	81978020185	443	4,0
228	Etichetă chauffage	8997830864	69	4,0
230	Ventilator	89978030862	66	4,0
232	Suveica (grezico)	91009268	26	821,16
233	Suveica (grezico)	91009264	52	821,16

— AGREGATE, ARCURI etc. —

Fișa magazie	Denumirea material.	Reper	Cant.	P/U
100—004	Geantă tractor	4231012	2	149,0
001	Punte spate TV 41—51	—	3	4 715,0
004	Punte față TV 41—51	652300010	4	6 554,0
007	Punte spate TV 41—51	IMS	17	3 950,0
005	Arc spate TV 71 R		168	565,0
031	Arc față TV 52 S	528 26101	358	403,2
032	Arc spate TV 52 S	52 S 101	358	368.2

— REPERE DIN MATERIAL PLASTIC —

Denumirea mater.	Reper	U/M	Cant.	P/U
Tub. 5×9		kg	63,5	22,16
Corp rezervor	8151501000	buc	1	28
Seulă	81907110377	kg	6,86	274
Racord	812668300001	kg	2,65	173
Idem	89900018814	kg	2	285
Geam camuflaj	1304123004	kg	4,4	66,6
Cep	89307150803	buc.	12 431	0,22
Plăcuță indic.	81978010976	buc.	5 760	0,35
Bucșă	89942990815	buc.	20 499	0,37
Trusă mixtă	6501039	buc	300	3,10
Iden.	6501116	buc.	150	1,25
Idem	6500116	buc.	450	3,10
Nasturi	201	buc.	40 000	0,14
Idem	202	buc	36 000	0,11
Profil P.V.C. 4 F	485108	buc	15 963,6	2,10
Garnitură (inel) 2 U	133436	buc.	17 777	0,6
Cămă	81255400077	kg	66	274
Dop	896020080	buc	2 600	0,22
Profil	V 501	kg	18×25,10	
Dop	89515012000	buc	9 210	0,15
Piesă de opturare		buc.	1 000	5,15
Dop	89964100801	buc.	2 400	0,25
Bantă	07110010002	buc.	73	32,75
Ață	545—3000	buc.	328	3
Huse pt. microbuze		buc.	1	870,70
Ață cusut	54/3	buc.	750	22,70
Butaroni		kg	65	21,20
Garnitură cînepă		kg	4,15	25.00
Fitil N 11		m.p.	10	0,87
Centură sig. auto		buc.	8	126,15
Centură sanitară față		buc.	3	137,45
Chingă sanitară		buc.	3	137,45
Filtre aer		buc.	163	2,34
Instalație spălat parbriz	81264007032	buc.	1 761	84

— DIVERSE —

Denumirea mater.	Reper	U/M	Cant.	P/U
Ramă oerenă	5S.US.2201	buc.	120	12,87
Iden	2130800511	buc.	290	30,22
Șipcă fixare R	130.883	buc.	290	4,32
Placă cămă șezut	81783214005	buc.	1	12,50
Profil protector	8176400029	buc.	5	8,10
Tuburi gresie ceramică		buc	10	27,20
Frize ștejar cl. II		m.p.	10,72	36,40
Frize ștejar cl. III		m.p.	44,14	28,28
Pompă cu petrol		buc.	1	16 887
Ferestre duble de brad 10,17 mp		buc	1	286,63
Bureti		ml	1 000	3
Țesătură filtru		ml	5 398	1,50

— INELE, ȘAIBE ȘTIFTURI, PREZOANE etc. —

Denumirea mater.	Reper	Dimens.	STAS	U/M	Cant.	P/U
Inele	06160300110	MN 8	7666	kg	5,44	13,7
Inele	06161600111	MN 20	7666	buc.	23	0,13
Inele	—	M 24	7666	buc	1 627	0,24
Inele	—	M 27	7666	buc.	13,85	9,3
Șaibă	—	M 22	1388	buc.	20	9,2
Șaibă plată	—	O 30	5200	buc	156	3.5
Șaibă	06151200121	30	—	buc.	63	4
Rondelă	8190710380	30×4×10,3		buc.	10 290	0,13
Știft ptr. sudură AL	06222520305	6×12		kg	115,53	26,60
Idem	06222520304	6×15		kg	197,32	26,60
Idem	06222500101	4×8		kg	25,11	29,90
Dop filetat	06080920202	10×1×6		buc	2 000	2,36
Dop filetat	06089200205	6×1,5×10		buc.	130	4,11
Dop filetat	06080922209	30×1,5×12		buc	1 207	4,80
Prezon	06062258503	6×18		buc.	2 350	0,43
Prezon	0620390013	6×15		buc	947	1.70

— SÎRMĂ ZINCATĂ

Denumirea mater.	Dimens.	Stas	U/M	Cant.	P/U
Sîrmă zinc. galv.	Ø2 mm	438/2/74	kg.	428,62	4,35

— SPLINTURI

Denum. mater.	Dimens.	STAS	U/M	Cant.	P/U
2,5×32		1991	buc.	69 600	0,01
4×22		1991	buc	30 400	0,01
4×45		1991	buc.	6 800	0,07
5×56		1991	buc.	9 970	0,06
5×63		1991	buc.	9530	0,06

— SÎRMĂ TRASĂ DIN OȚEL ARE —

Denumirea mater.	Dimensiunea		STAS	U/M	Cant.	P/U
Sîrmă Ø	0,3 mm		893/72	kg.	210	11
	0,4	RS	893/72	kg.	61	17
	1mm	RM	893/72	kg.	800	13,4
	1 mm	RR	893/72	kg	30	14,5
	44 mm	RS	893/72	kg.	24,43	9,1
	1,8 mm	RM	893/72	kg.	255,82	9,72
	2	RS	893/72	kg.	500	9
	2	RR	893/72	kg.	400	10,1
	7	are	893/72	kg.	22	9,8
	2,5	RS	893/72	kg.	383	7,3
	4	RS	893/72	kg.	17,8	6,65
	6 TITAN		893/72	kg.	149,4	7,07
	1	arc1	893/72	kg.	600	14,56
	3,5	are 1	893/72	kg.	150	12,06

— SÎRMĂ SUDURĂ

Sîrmă sudură	0,8 mm	S 11 M 28	1126/71	Kg.	5 000	15,58
Sîrmă sudură	4	S 10	1126/71	Kg.	530	3,55
Sîrmă sudură	6	—	1126/71	Kg.	30	3,80
Sîrmă sudură	4 SASVP		1126/71	Kg	64,95	77,11

— NITURI FEROASE

Dimensiunea	Reper	STAS	U/M	Cantit.	P/U
2×61	06240440405	797	buc.	21,96	10,55
2×10	06240440405	797	buc.	2	20,10
2,5×6	06240440405	1257	buc.	1	0,30
2,5×6	89922022802	1257	buc.	1,5	9,15
2,6×6	2502	797	buc.	11,6	9,65
3×14		797	buc.	72	6,64
3×16		797	buc.	8,67	20,10
3×20		797	buc.	3	6,10
4×8		50347	buc.	41,00	165,00
4×20		3167	buc.	15,00	5,35
4×24		3167	buc.	1,00	20,10
5×14		797	buc.	350	5,20
5×30		797	buc.	10,05	4,70
6×10		797	buc.	18	5,25
6×14		1257	buc.	132,8	5,20
6×16	89240 Sto 850	797	buc.	79,00	5,15
6×16		1257	buc.	81,70	5,00
6×18		1257	buc.	42,8	4,85
6×22		1257	buc.	4,30	4,55
10×40		1257	buc.	82	4,20
13×40		1257	buc.	160	4,20

— ȘURUBURI AUTOFILETANTE

Denumirea mater.	STAS	U/M	Cantit.	P/U
2,9×9,5	—	buc.	167820	0,06
2,9×3 c.o.	9344/4	buc.	436750	0,05
4,8×16	9344/8	buc.	2100	0,24
4,8×19 c.t.	9344/8	buc.	213600	0,01
4×10 BI C.z.	NI 1636	buc.	10000	0,08
4×1 CI	NI 1636	buc.	38250	0,08
4×10 DI	NI 1636	buc.	12000	0,08
4×10 DI	NI 1636	buc.	70710	0,08
4×15 BI	NI 1636	buc.	18194	0,05
5×15 CI	NI 1636	buc.	22870	0,09
5×15	50235	buc.	66000	0,11
5×20 BI	200	buc.	123620	0,09
4×8×9 DI		buc.	7564	0,09
4×8×19 OI		buc.	19000	0,01
4,8×9 AI		buc.	6000	0,09

IMPORTANT!

Creșterea peste cotele inițiale a planului de producție a anului 1979, ca urmare a angajamentelor suplimentare asumate de oamenii muncii, implică asigurarea cu multă responsabilitate a bazei materiale necesare desfășurării optime a activității.

Întreprinderile socialiste din intreaga țară care intenționează să-și completeze fondul de materiale sînt invitate pe această cale să studieze cu atenție gama de produse oferite de unitatea bucureșteană.

Urmărind să achiziționeze unul sau mai multe repere, cei interesați vor transmite comenzi ferme la următoarea adresă :

ÎNTREPRINDEREA AUTOBUZUL STRADA OSTROV, 3 — SECTOR 5 BUCUREȘTI ; PENTRU RELAȚII SUPLIMENTARE SE VOR FOLOSI SERVICIILE TELEFONULUI 852094 — SERVICIUL DE APROVIZIONARE AL ÎNTREPRINDERII.

Emil GEORGESCU

Vasile BAȘA

Destine

Doi arbori ce creşteau alături, fraţi,
Erau de fire altfel înzestraţi,
Se înalţa spre soare, drept, un frate,
Al doilea mic, strîmb şi adus de spate.
Primea în piept, întîiul, ploi, furtuni,
Mezinu-n umbra unei văgăuni,
Cu umilinţă, aştepta vremi bune,
Ce-aveau să vină dintr-o... plecăciune.
Dar, în pofida astei situaţii,
Se-nţelegeau şi ei ca mai toţi fraţii.
Deodat' un zvon cutremură pădurea,
Că-n zare s-a ivit din nou... Securea !
Şi cum avea de veacuri tristă faimă,
Se-ntinse în pădure mare spaimă,
Îi conjurau pe primul : „— Te-apleacă
lute, frate,
Securea iar asupra-ne s-abate !"
Însă cel 'nalt răspunse cu mîndrie :
„Şi creşterea şi firea mi-au dat mie
Ceva să fiu deasupra, prin nevoi,
Şi chiar de-aş vrea nu pot să mă-ncovoi !"
Deşi în jur se jeluia pădurea
El în picioare-ntîmpina securea...

. . . . . .

Cel strîmb şi-acum încă aşa socoate :
Mai mult trăieşti de te îndoi de spate !
Cel 'nalt spunea la fel de înţelept :
E-adevărat, trăiesc puţin, dar... drept !

Fabula porcului

Un Porc — domestic, cumsecade foarte,
Dar neştiind prea bine să se poarte
Avea, simţindu-se vorbit prin spate,
Complexe de inferioritate.
Antipatia ce i se arată
Considerînd că este nefondată
A căutat suport moral, zoologic,
În arborele lui genealogic.
Şi, scormonindu-şi prin grăsimea minţii,
A început prin a-şi cita părinţii,
Grăsuni modeşti şi foarte cumsecade
Ce-au adunat slănini cum bine şade
Oricărui rimător ce se arată
Cu ritul lung şi coada-mbîrligată.
A grohăit apoi : — „În sos, ori zeamă,
Eu am avut — să ştiţi — strămoşi de seamă!
Bunicul meu — nu poate să se nege —
A fost servit la masa unui rege.
Iar dacă mintea, bine stau să-mi storc,
Era şi-un Duce... ce-şi spunea De York.
Pe tăvi ori frigărui, dar noi, încalte,
Pătrundem în societăţi înalte.
Ici-colo-s vorbe, bîrfe, chiar şi-aici,
Da-i greu să treacă vorba... prin şorici !

VĂ PREZENTĂM UN FABULIST :

ARCADIE CHIRŞBAUM

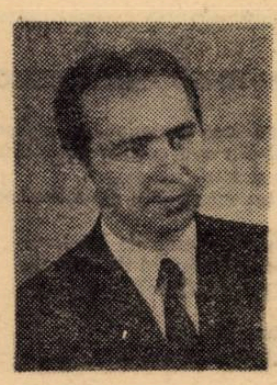

ARCADIE CHIRŞBAUM e un fabulist ce se ia în... serios. Ironia sa e mai întotdeauna profundă şi întemeiată. Stilul său e expresiv, are ascuţime, fineţe şi luciri de floretă. Sau causticitate, cînd se cere. Fabulistul ştie să ne aducă poveşti „credibile", în care firescul comportamentului din lumea animalieră găseşte corespondent, prin personificare, în comportamentul uman, generalizînd categorii sociale. El satirizează şi pune sub acuză excesul, în orice domeniu, compromisul, incultura, impostura, falsele merite, tare ţinînd de o lume apusă ce, prin refracţie, persistă încă şi în contemporani. Chirşbaum este un moralist convins chiar atunci cînd fabulele sale nu au în coadă o... morală. De fapt, el scrie nişte „moralităţi", nişte poveşti filozoficeşti, întîmplări din zonele fierbinţi ale vieţii. El întîmpină şi fortifică cititorul păstrîndu-i nealterată măreţia spirituală, puritatea de ideal, îndemnîndu-l la curajul de-a lupta cu tarele din el însuşi şi din mediul căruia îi aparţine.

În Făgetul ce, după o viaţă de om trăită acolo, i-a devenit un fel de urbe natală, profesor şi om de cultură, Arcadie Chirşbaum este un alt Esop rural, întreţinînd, în cadrul cenaclului „George Gârda" şi printre confraţii de condei, atmosfera tonică a unor discuţii cenacliere deschise, elevate, tonusul unui fluid moral şi camaraderesc, pe care o uniune de spirite merită şi trebuie cu prisosinţă să le aibă.

Radu VOINEA

Noi, orişiunde, la oraş ori sat,
Avem un rol de seamă la Ignat !
Şi la picioare ne stau toţi — se ştie —
Chiar dacă-n gîndul lor le văd... piftie..."
Şi-a amintit, pe urmă, chiar, isteţul
C-ar fi o rudă bună cu Mistreţul.
Şi-a încheiat cu-n guiţat sonor :
„Întîiul personaj sînt !... la obor."
Şi viitoarea ciorbă de potroace
Se da cu ritul iar prin cele troace.
. . . . . .
Cînd stă morala-n şunci groase şi late
Şi-n alte argumente afumate
De ce să-l ridicăm aşa în slavă,
Cînd lui îi şade bine doar la... tavă ??

Ariciul sociabil

A hotărît Ariciul să fie sociabil,
Va fi mai bun cu lumea, simpatic şi amabil,
Prietenos de-acuma cu toţi va sta la sfat,
Să nu mai spună nimeni că umblă... înţepat !
Şi vrînd ca să se ştie că nu e vorbă goală,
El hotărî s-adopte măsura radicală,
Ca interlocutorul să nu fie sfios
Întoarse — Ariciul pielea cu ţepi cu tot pe dos !
S-a auzit pe urmă c-ar fivorbit c-o Vulpe,
(Sau cu-n Vulpoi — zise — altul, voind să îl desculpe)
Că i s-a tras sfîrşitul chiar de la ţepii lui,
Întorşi pe dos spre sine, contrar... ariciului !
În fine, spunea unul, că toţi fugeau de el,
Crezînd c-ascunde-o armă sub învelişul chel,
Destul că dispărut-a din viaţa socială,
Iar eu profit de asta şi decretez : Morală :
Te poartă cum ţi-e firea şi nu cum alţii vor,
E greu să fii în toate pe placul tuturor !
Povestea astei fabuli nu vrea ca să inculpe,
Dar să nu-ţi lepezi ţepii cînd întîlneşti o...
Vulpe !

Allegro ma non troppo

Bagheta absolvise un curs fără frecvenţă
Şi, socotind că are destulă competenţă,
În fruntea unei bune formaţii orchestrale,
Ea hotări s-aplice principii radicale,
Înlăturînd tributul ce datora tradiţiei,
Şi-a pus activitatea sub semnul competiţiei,
Nimic în „moderato" ori în „diminuendo"
Şi orice melodie „con brio" şi „crescendo",
Cînd i se pare dinsei că vine un „calando",
Cu, o mişcare bruscă, trînteşte un „sforzando",
Şi-apoi, neobosită, a notelor cohorte,
Le trimitea în sală „fortissimo" şi „forte",
Ţinînd aşa întruna „solenne" e „pomposo"
Şi cu accente dese de „molto furioso".
Au început arcuşe să scîrţîie pe strune
Şi cornuri şi tromboane au răguşit să sune,
Săreau butoane, clape şi se fringeau cinele,
Şi-n zgomote de tunet pleznea o tobei piele!
Condus în felul ăsta, de-o manieră dură,
Se preschimbă concertul într-o... harababură !
Că-n loc de un „brillante", finalu-i „doloroso",
C-un fluier „tremolando" şi „molto lamentoso".

. . . . . .

O piesă muzicală, spre a avea prestanţă,
Solicită Baghetei un lemn de... rezonanţă !
Nu orice băţ e-n stare ca să slujească-n artă
Cînd e făcut să fie arătător la... hartă !
Arşice ori maroco, mă rog, în orice loc,
Şi-n ultimă instanţă să fie... lemn de foc !
Iar din morala asta de-ai înţeles un strop, o
Să începi „allegro", dar pui şi „ma non troppo !"

sport

DE LA PETRE MEHEDINŢU .::

...am vrut să aflu, mai întîi : ● **Ce zici de sancţionarea lui Dobrin ?** ● E nemeritată. Rezolvarea fotbalului nostru nu începe cu excluderea lui Dobrin. Acum, cînd are 32 de ani, ne-am găsit să-l cuminţim ; e prea tîrziu să-l dezvăţăm de năravuri vechi. Şi ? Să-l lăsăm cu păcatele lui şi să ne gîndim că fără el în anul '79 nu vom face nici un pas valoric. Dealtfel, nici în '78 n-am făcut mare lucru ; nu uit că, în avionul care ne aducea de la Valencia, după acel 0—1 cu spaniolii, era o atmosferă de carnaval, de euforie. Stam lîngă hublou şi mă minunam de atîta naivitate. ● **De ce nu mai eşti în lot ?** ● S-a zis că datorită situaţiei echipei în care joc. Mi-a convenit, putînd să mă pregătesc alături de colegii mei. ● **Totuşi, absenţa este inexplicabilă.** ● Aşa se pare ; la Budapesta, cînd jucam cu Honved, mă ştiam titular, dar, ajuns la Bucureşti, m-am trezit pe tuşă. ● **Ce e cu fotbalul nostru ?** ● Cred că trăieşte din amintiri şi din proiecte. S-au readus „bătrînii", s-au adus tineri necopţi. Dar nu mă provoca la critici, că n-aş vrea să se creadă că o fac din răfuială. Nu. E opinia mea, zisă şi în timpul cît eram la lot. ● **Cîte meciuri ai jucat în naţională ?** ● Şase. Unul mare la Buenos Aires. Şi vreo două sute în Divizia „A" ● **Alte bucurii ?** Soţia Monica şi fetiţa Andreea. Sînt un om de casă ; acolo uit tristeţile din teren şi pot spera ca peste ani să nu se zică numai „ăsta-i Mehedinţu, fostul fotbalist", ci **„acesta e inginerul Mehedinţu, care a fost şi fotbalist".** ● **Dacă ai fi antrenor la „Poli", ce formaţie ai folosi ?** ● Bathori — Floareş, Mehedinţu, Păltinişan, Vişan — Dembrovschi, Roşca, Şerbănoiu — Nadu, Anghel, Nucă. ● **Aproape aceeaşi.** ● Ba, Vişan e pe stînga, unde e imbatabil, iar Nucă, în faţă, dacă va fi serios. ● **Tot cu Dembrovschi, văd.** ● **Fără el, încă nu se poate. Ar merita, însă, să i se pună în drepturi adevărata valoare, să aibă, deci, un statut privilegiat. Are 34 de ani şi e necesar să fie scutit de travaliul defensivei, să fie senatorul organizării jocului la mijloc şi în atac. E un om şi un fotbalist de excepţie !** ● **Curînd vine returul.** ● Şi va veni şi uşurarea noastră : Poli nu va retrograda ! ● **Asta e tot ?** ● Pune punct ! ● **Pun !**

Teodor BULZA

cenaclu

Au citit patru poeţi, reprezentanţi ai cenaclului studenţesc **Pavel Dan** (20 de ani de la înfiinţare) : Mircea Dan, Adrian Derlea, Constantin Mărăscu, Ion Monoran. Referatul (elogiat de toţi vorbitorii) prezentat de Rodica Bărbat a pus în lumină elementele comune ale acestor remarcabili tineri poeţi, ca şi notele distinctive ale poeziei fiecăruia dintre ei. Au luat cuvîntul : Petre Ilieşu, Ion Arieşanu, Marcel Turcu, Vasile Versavia, Gheorghe Azap, Nicolae Ţirioi, Florica Nubert, Anghel Dumbrăveanu.

Toţi cei care au vorbit — cu excepţia lui Marcel Turcu, în parte — au subliniat talentul deosebit şi profesionalismul poeziei acestor tineri, drumul laborios străbătut de ei în cadrul cenaclului Pavel Dan.

În şedinţa viitoare vor debuta în cenaclu Ion David şi Adriana Păiuşan (poezie).

V. V.

top

Zîna nopţii — **PROGRESIV SECŢIA ROMÂNĂ : 1. TM** ; 2. Orizont şi înălţime — **SEMNAL** ; 3. Raze aurii — **GRUP 120** ; 4. Atunci e bine — **METROPOL** ; 5. Dacă ai ghici — **MIRCEA BANICIU. SECŢIA INTERNAŢIONALĂ : 1.** Mexican Girl — **SMOKIE** ; 2. Bicycle Race — **QUEEN** ; 3. Summer Night — **OLIVIA NEWTON — JOHN & JOHN TRAVOLTA** ; 4. Mac Arthur Park — **DONNA SUMMER** ; 5. Promises — **ERIC CLAPTON.** Iată-l aşadar pe **Erich Clapton** (în foto) din nou oaspete al Top-ului nostru, deocamdată pe locul 5...

Discuri colorate...

Există vreo legătură între culoarea discurilor şi cota vînzării acestora ? Da, răspunde în „L'Express" Eric Schmoll, prezentîndu-ne chiar un scurt istoric al discului colorat. În 1966, casa „Vogue" scoate pe piaţă un single cu Antoine. Discul a avut un succes imens, epuizîndu-se rapid. Directorul comercial al firmei susţine că epuizarea discului în cauză s-ar datora într-o mare măsură... culorii acestuia, un roşu aprins, şocant ! S-a aşteptat 10 ani ca problema culorii discului să fie repusă în discuţie. Astfel în 1976, în cadrul Tîrgului internaţional al hé Marconi prezintă în discului, MIDEM, casa Patstandul de vînzări, ediţii tatul ? Cel scontat. Epui- Floyd"... colorate. Rezul- „The Animals", „Pink zarea întregului stoc în cîteva ore. În cursul anului trecut, se investesc 600.000 franci pentru a se continua campania de lansare a discurilor colorate care reprezintă deja 10 la sută din producţia discografică la Pathé M. În ultima vreme, s-au pus în Franţa în vînzare peste 500.000 discuri colorate. Specialiştii susţin că adausul de coloranţi în acetoclorura de polivinil din care se fabrică discurile, nu influenţează calitatea înregistrărilor. Interesantă semnificaţia culorilor alese. Astfel, **Yellow Brick Road** al lui Elton John, apare în galben, iar **„Noaptea de Crăciun"** a lui Tino Rossi e „trasată" pe un albastru strălucitor. Iată un disc pe mapa căruia e reprezentat un cormoran în agonie, cu penele îmbibate de ţiţeiul care sufocă oceanul. El poartă titlul sugestiv : **„Salvaţi marea !".** Discul reprezintă o operă de binefacere în favoarea locuitorilor coastei Bretone, afectaţi anul trecut de catastrofa petrolierului „Amoco Cadiz", cea mai gravă din istoria ecologiei. Cît de simbolică ne apare prezenţa pe coperta acestui disc a numelui lui **Charles Trenet,** autorul neuitatei piese **„Marea"**... Sigur, marea cîntată de Trenet e albastră, aşa cum o visăm cu toţii, valurile ei nu sînt pătate de gudroane... Cît de splendide vor fi **„culorile"** discului care urmează să apară curînd sub egida U.N.I.C.E.F. Va fi cel mai frumos disc, căci fondurile ce se vor strînge după vînzarea lui, vor alina suferinţele milioanelor de copii care în unele regiuni ale globului nu ştiu să zîmbească. O meritorie acţiune a U.N.I.C.E.F. declanşată cu prilejul decretării Anului internaţional al copilului. **Mulţumim, ABBA ! Mulţumim, BEE GEES ! Mulţumim, JOHN DENVER ! Mulţumim, OLIVIA NEWTON-JOHN !**

Petru UMANSCHI

mapamond

Grozavul meu Papá

(I)

De obicei se auzea vocea prezentatorului, care îşi dădea silinţa să spună totul cît mai autoritar : „În acest colţ, doamnelor şi domnilor, în echipament de culoare albă, cu o greutate de 120 kg, spaima tuturor insulelor Bahama, se află extraordinarul luptător „furiosul" Bob. Urmau aplauze puternice pentru simpaticul negru şi cîteva exclamări din rîndul al doilea. A- domnului cel alb ce poţi". Su- i gitul". Prezentatorul conti- „În celălalt colţ, în echipa- de culoare închisă, cu peste kg greutate, neînvins în ulzece meciuri din campiona- mini, playboy-ul, milionaul adevăratul sportmen, Ernest ingway" ! La aceste cuvinte ulţimea pur şi simplu cădea în extaz. Papà era omul lor, indiferent de culoarea albă a pielii sale. Îl divinizau şi, mai ales după pescuirea acelui ton strașnic, îi atribuiau, ca unui vrăjitor, puteri supranaturale. Nu mai punem la socoteală că prezentatorul, exagerînd, l-a mai făcut şi milionar !

Dar fascinaţia era prezentă. Nu se făcea să le strici acelor bieţi oameni cea mai mare bucurie. „Omoară-l, domnule Hemingway ! Fă-l praf ! Trimite-l „rece" la Nassau. Cîntă-i prohodul cît mai repede ! „Luptătorii intrau apoi în ring şi-şi încrucişau mănuşile, salutîndu-se de parcă s-ar fi aflat la Madison Squar Garden.

Papà porneşte la atac cu un croşeu de stînga, rapid şi foarte puternic. Apoi, cu dreapta, îl „propteşte" pe adversar, care eschivează. Totuşi „furiosul Bob" e năucit de agresivitatea domnului Hemingway, la care nu se aştepta. Urmează scene ca într-un film. Papà se mişcă neobişnuit de repede, loveşte din ambele părţi, nu se vede dacă toate loviturile au efect, dar după un croşeu năprasnic, de stînga, „furiosul" Bob ajunge în „împărăţia visurilor". Maxilarul său n-a suportat lovitura puternică şi bine plasată a lui Papà. Prezentatorul sare în ring ca să nu scape marea sa şansă : „S-a terminat, doamnelor şi domnilor, „furiosul" Bob, e, după cum vedeţi, la podea, Nu cred că are să se trezească prea curînd. Nu vă aşteptaţi la aşa ceva" !

Papà e învingător. Calm, îşi ia singur prosopul, căci un secundant n-avea. Totul s-a terminat. Tatăl meu e erou şi asta se va povesti pe insulă pînă săptămîna viitoare. Şi nu numai aici. Vor clocoti şi Nassau şi alte insule din Bahama.

Trebuie acum să-mi pun întrebarea cît de mult mi-a rămas în memorie acel spectacol. Eram îndrăgostit de tatăl meu. Lumina modestă din jurul ringului părea că vine de la nişte reflectoare uriaşe. Ani de zile îmi imaginam scene din viaţa eroică a tatălui meu. E adevărat, trebuie să recunosc, toţi acei adversari ai lui Papà erau bine unşi cu ulei, bine făcuţi şi luptau cinstit şi cu sîrg. Erau cît se poate de corecţi. Dar Papà, în decursul nenumăratelor sale călătorii, învăţase o serie de trucuri murdare şi de aceea, cred, era greu să-l învingă (...) Luptele însă se ţineau de fiecare dată. Cei o sută de dolari ai lui tata se aflau la arbitru, dacă unul rezistă în picioare trei runde. Iar trei runde, se ştie, nu sînt cine ştie ce, dacă chiar şi un boxer mai slab reuşeşte să reziste. Dar Ernest Hemingway era un Byron al secolului douăzeci. El se lupta straşnic, bine şi cu multă pricepere, lucru pe care mi l-au confirmat şi alţii, care în perioada aceea nu erau atît de tineri încît să nu-şi amintească bine întreg adevărul.

(va urma)

(Din memoriile lui Gregory Hemingway, fiul scriitorului)

rebus

Asistenţă medicală

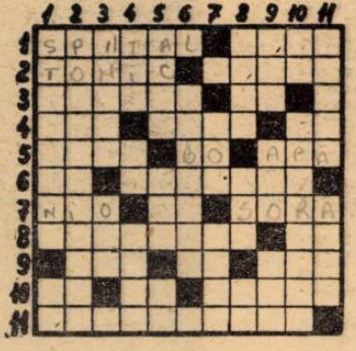

ORIZONTAL : 1) Instituţie medicală — Aplicare metodică a unor mijloace terapeutice. 2) Vin medicinal... — Specialist (în temă). 3) I s-au calmat durerile — A echipa ! 4) Capăt de timpan ! — Plăgi — Element al scheletului. 5) Inima lui Picard E. ! — Început de boală ! — Minerale folosite în cura balneoclimatică (sing.). 6) Consultată la inimă ! — Serviciu medical de prim ajutor. 7) Localitate în Japonia — Nota reţetei ! — Cadru mediu ce dă asistenţă medicală. 8) Medicaţie cu acul (pl). — Acut ! 9) Halogen folosit la dezinfectarea rănilor — Tratamente la inimă ! — Din dotarea chirurgilor. 10) Spaima seringii — Medicină internă ! — Secetos. 11) Unităţi sanitare ce asigură asistenţă medicală pe anumite teritorii.

VERTICAL : 1) Localităţi ce folosesc pentru asistenţă medicală : nămol, ape minerale etc. — Într-o cadă ! 2) Unităţi sanitare pentru bolnavi ambulatorii. 3) Organ central al aparatului circulator — Oraşel în Japonia. 4) Partea terminală a intestinului — Curs! — Erou teban, fiul lui Laius. 5) Minuieşte acele — Trei într-o barcă ! Ceai ! 6) Preparat fermaceutic. 7) Noiembrie (abr.) — Păşune. 8) Preparat din plantele medicinale — Începe asistenţa medicală ! — Cură ! 9) Umedă — Marcă românească de autoturism. — Oxigenează plămînii. 10) Carie ! — Intervenţie chirurgicală. 11) Asistenţă medicală la domiciliu — Apariţia bruscă a unei boli.

DICŢIONAR : NIO, OJO.

Viorel ABRUDAN

VARIAȚIUNI

I.
Iubire : îndrăzneala să adormi
fără cuvinte, fără teamă
Să poți să respiri deplin din trupul
tău întreg

Vreau să dorm întotdeauna lîngă tine
și să respir prin trupul meu întreg

II.
Un compliment ? Doar unul :
Lîngă tine am dormit înstelat
fără imagini sau gînduri

VISUL MEU SIMPLU, DE SIGURANȚĂ

Visul meu simplu, în siguranță.
să nu simt pe nimeni cățindu-mi în spate
pe cînd mă plimb pe întuneric

O LIMBĂ DE LOCUIT

Nu pot să neg aceasta :
tăcerea mă sperie din ce în ce mai mult
și orice suprafață albă

Cînd nu sînt acolo cuvintele
aerul vibrează de amenințări ascunse
și scutură apoi geamul ferestrei.

Fără piatră probabil că pot să trăiesc
dar am nevoie de o voce,
de o limbă de locuit.

DESPRE TINE, CĂTRE TINE

Nu mai vreau
să-mi camuflez dedicațiile
Să-mi pitesc intențiile și dorințele
sub cifre și aluzii !
Despre tine vorbesc – ești
tu celei cărei mă și adresez
cu blîndețe și tot mai tîrziu în noapte
Ție îți dedic mișcările mîinii
și ale timpului meu
Este a ta, în cele din urmă,
fața pe care o străvăd în întuneric
a ta e și mîna după care bîjbîi
prin tine exist
tu „cel, cea pe care te-am căutat atît".

Din literatura suedeză

LENNART FRICK

TACI, ÎN TIMP CE ÎNTUNERICUL

Taci, în timp ce întunericul se îndesește
eu mormăi din nou cuvinte către tine
ce bîiguie drumul, nehotărîte
imaginile nu vor să mai plouă ca înainte

dar e un val fierbinte de tandrețe
îl recunosc, cu tresăriri de bucurie
un suspin greu înăbușit la mijloc

Tot pe întuneric simt
cum îmi tresar buricele degetelor

SCHIMB DE SCRISORI

Dragă amice,
mi-ai trimis o scrisoare cuprinzînd teama ta.
Te întrebi „dacă nu s-a mers prea departe acum".
„Nu mai rezist la noi dezamăgiri",
îmi scrii și comentezi pe marginile foii :

„totul se înrăutățește
din ce în ce mai de neînțeles"

Îți înțeleg pe de-a-ntregul teama.
Este și teama mea.
Și noi aici, în suburbii,
îi simțim gustul.
Frica ne dă tuturor un miros acid
și împotriva ciinilor nopții
nu mai ajută deodorantele.

Telegrame, filme,
reportaje : toate vorbesc
despre plaga ce înlănțuie lumea.
Dispensarele nu stochează vaccinuri
și sfătuitorii „acele oracole cu salarii mari"
se contrazic reciproc într-o cacofonie
de pronunții confuze.
Dar toți cad de acord asupra unui lucru :
că situația dă motive de alarmă.

„Seara simt
mirosul de fum", scrii tu.
Da, îl simțim și aici,
iar aerul devine citeodată de respirat,

cu dulcea lui aromă de putrefacție.
De la balconul meu,
văd zborul păsărilor tot mai vagi
ca și cum ar fi fost lovite de epidemii de la distanță.

Și totuși :
Mă îngrijorează profund tulburarea ta amară,
numeroasele tale vise de liniște,
de „a te putea desprinde"
să fugi.

„Să lăsăm strălucirea
păsunilor verzi și pașnice (!)",
scrii tu și exclamațiile tale ironice
îți ascund de un deget disperarea.

Deci trebuie să-ți refuz invitația,
oricît de ispititoare mi-ar apare liniștea,
Și aici, în mijlocul tulburărilor,
înflorește oboseala : nu-ți fă iluzii !
Ca o ceață apatică
îmi scormonește sub piele, tot mai acasă.

Uneori mă surprind singur
mișcîndu-mă lent, ca întîrziat :
ca într-o coregrafie de vis,
într-o pantomimă supralicitată.

(Fragmente)

În românește de
Eugenia IONESCU și Dan MUTAȘCU

Cu criticul literar DAN CULCER

(Urmare din pag. 1)

beşte prea puţin despre Virgil Mazilescu, e drept că şi autorul în cauză nu dă criticii prea multe ocazii să-şi amintească de existenţa lui, despre Vasile Vlad (şi nu Versavia, cum m-a corectat cineva într-un articol scris pentru **Amfiteatru**, dovadă că nu auzise de acest nume), despre Mircea Ciobanu, a cărui operă, ce nu este supusă modelor, îl pune printre prozatorii de primă mărime ai deceniului dar şi a literaturii postbelice, despre poetul Romulus Vulpescu. Dar ar mai fi şi autori clasici : Lucian Blaga, a cărui operă filosofică, antumă şi postumă, este neîndestulător comentată, Liviu Rebreanu, al cărui roman politic despre politică, **Gorila**, a fost clasat prea repede şi uitat din ediţia critică. Cu această carte, scrisă aproape în miezul evenimentelor, cu o obiectivitate şi răceală tot atît de mari ca şi operele sale de notoritate, deschide cu forţă calea romanului non-fictiv la noi. Apoi despre Paul Zarifopol, Petru Comarnescu, Mircea Vulcănescu, Mircea Eliade, care ar merita ediţări sau reediţări integrale ca şi despre imensa cantitate de texte filosofice, eseistice, de istoriografie pe care cititorul actual nu le cunoaşte. Atingem redutabila problemă a reediţărilor.

— Cît din producţia literară a unui an puteţi citi ? Care sînt domeniile preferate ?

— Producţia ar fi de 1 : 5. Mai mult pentru poezie, firește, unde volumul lecturii poate fi eludat prin sondaj Nu cred în poeţii care nu reuşesc să convingă prin 10–15 texte. E mai greu cu debutanţii în poezie, ale căror voci, adesea nediferenţiate, nu pot îngădui „pronosticuri". După două-trei volume, situaţia se clarifică, cred că aproape definitiv. În ultima vreme, însă, din considerente de spaţiu şi de repartiţie a sarcinilor redacţionale, scriu mai ales despre proză, eseistică şi critică. Cu atît mai mult cu cît m-am angajat să fac o „panoramă" a eseului postbelic pentru **Editura Eminescu**, întîrziată datorită necesităţii de a parcurge şi revuistica românească, unii autori, din perioada 1944–1948 şi, respectiv, 1967–1977, neadunîndu-şi producţia în volum.

— De ce credeţi că deseori criticii literari-foiletonişti, într-o primă etapă a activităţii lor, se dedică în cele din urmă teoriei literare, istoriei literare etc. ? Să fie, aceasta, rezultatul unei prejudecăţi — a unei ierarhizări . . . valorice a acţiunii lor critice ? Şi în genere, credeţi în necesitatea unei specializări a criticilor ?

— Mi se pare că e lucrul cel mai firesc din lume. Apare, probabil, la un moment dat o saturaţie. Materia în mişcare a literaturii care se face trebuie ordonată, omul resimte această nevoie de stabilitate, de structurare. Cine să fie mai competent de a scrie o porţiune a istoriei literaturii decît cel care a trăit-o pe viu ? E un mod de a ne clasa amintirile. Situaţia îmi aminteşte de o poveste „poliţistă" publicată în **Vatra**. O mătuşică, desenatoare amatoare, era deranjată de faptul că modelele sale vii nu stăteau suficient de cuminţi pentru a le imortaliza. Şi, rînd pe rînd, cîinele, pisica papagalul sînt otrăviţi pentru a-i fixa într-o poză oarecare. Nepotul simte cum interesul artistic începe să se orienteze spre el şi fuge atunci cînd observă că borcănaşul cu stricnină a dispărut de la locul său. Operele literare nu pot fugi de spaima acestei mortificări. Noroc cu alte generaţii de critici şi cititori care reiau lectura, vrînd mereu să verifice gustul strămoşilor. Specializarea este aproape inevitabilă. Nimeni nu poate fi condamnat la o receptivitate proaspătă a perpétuité. Ne-o dovedeşte, fără să vrea, decanul nostru de vîrstă, mult stimatul Şerban cel Rău. S-ar putea să existe şi o ierarhie a speciilor. Eu nu cred în ea. Se pot scrie istorii literare proaste, inutile, precum se pot alcătui simple culegeri de foiletoane critice (Pompiliu Constantinescu, Perpessicius) care să fie încă multă vreme proaspete şi lizibile, nu numai strict informativ.

cartea străină

Andre Malraux

„LAZĂR"

Ed. Univers, 1978

„. . . Sînt în căutarea acelei zone cruciale a sufletului unde Răul absolut se opune fraternităţii", îşi începe Malraux • confesiunea. Această zonă mitică a căutat-o de-a lungul întregii sale vieţi şi opere, descoperind-o în momentele în care omul se opune cu toată puterea prezenţei morţii. Ce înseamnă războiul civil din Spania, revoluţia chineză, Rezistenţa sau aventura în jungla siameză dacă nu tot atîtea forme ale acelui „Nu" rostit de Antigona şi de Prometeu destinului ? Problematica omului se află în centrul interesului dar „Lazăr" nu este o carte a individului, ci a unei umanităţi fraterne, în paginile ei freamătă „străvechiul glas al umanităţii", al unei prezenţe obscure dar trainice fiinţînd la hotarul ceţii, între viaţă şi moarte, „glasul de taină al oamenilor, mai profund decît cel al războiului".

Întîlnirea cu demonul, cu duhul Răului mai puternic decît moartea (temă prezentă la Dostoievski sau la Bernanos înfăţişată şi soluţionată acolo cu alte mijloace şi în alte scopuri) nu poate fi evitată decît printr-un act de sfinţenie laică, de asumare deliberată a vinei. Nu a muri în locul altuia, ci a suferi împreună cu el, a-i împărţi durerea şi speranţa ; propria salvare stă astfel în salvarea potrivnicului, în pactizarea cu acel ungher tainic ce se numeşte milă. Cadavrul devine frate cu trupul damnat care-i salvează, pentru ca la rîndu-i să-l apere de „blestemul biblic" printr-un „asalt al milei". Drama sfîrşită, păsările călătoare reapar, viaţa renaşte din aceeaşi materie unică. Regăsirea culorilor înseamnă iertarea pe care o iradiază viaţa în toată izbînda ei, reîntoarcerea păcatului în noroiul din care a ieşit. Frica se contopeşte cu nădejdea în aceiaşi îndărătnică nesupunere, moartea şi fericirea sînt indiferente deopotrivă.

Malraux face parte din familia rară a lui Camus şi Montherlant (cît de asemănătoare unele pagini cu cele din Mors et Vita !), doar că păginismului stoic al primului cît şi orgoliului trist al celui din urmă, amîndouă în descendenţă neîtzscheană, Malraux le adaugă angoasa pascaliană a „neliniştii aminate", a unei „aşteptări intolerabile". Deosebind moartea ca deces de moartea metafizică, Malraux aduce în discuţie problema timpului trăit ca acţiune solidară, ca luptă îndîrjită împotriva efemerului şi a finitului. Uluirea în faţa vieţii şi respingerea morţii revin în timpul — amintire, dar nu sub forma disperării crispate ci a gîndirii în acţiune.

Examenul de conştiinţă şi de uimire e o analiză în care halucinaţia dă tîrcoale luciditătii. Memoria inconştientă descarcă imagini informe, ameninţări neconturate. Şi de-odată liniştea, lumina, pacea din adîncuri; conştiinţa de a exista devine conştiinţă a cunoaşterii. Omul nu este născut pentru a muri ci pentru a trăi. Moartea nu există decît în cel care va muri. Curajul de a lupta pentru şi întru viaţă, de a nega neantul, înseamnă transcenderea iremediabilului, oferta posibilului. Nici o îndulşare, nici o litanie în faţa misterului vieţii ce se scurge, ci o conştiinţă lucidă, dacă se poate fără memorie, în care speranţa slugarnică şi sensul aventurii umane sînt abolite în faţa trăirii plenare, a curajului de a pune întrebarea : „Unde scrie că viaţa trebuie să aibă sens ?".

Dar în ciuda acestui efort de constiinta, „moartea aspiră" prin groaza sacră ce ţine de mit ca şi curajul de-a o înfrunta. Doar fraternitatea rămîne, pe care destinul nu o poate şterge, ca o altă libertate „la celălalt capăt al umilinţei şi al morţii". „Mă [illegible] drept bîjbîind spre o evidenţă adînc asc[illegible] să în mine însumi", încheie Malraux, s[illegible] „conştiinţa cea mai adîncă — aceea de [illegible] în viaţă". Dialogul cu moartea are rolu[illegible] nei epifanii, aceea a vieţii privită cu o [illegible] nie împăcată.

Dorin ŞTEFĂNES[illegible]

ION ARIEŞANU (Redactor şef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor şef adjunct)

REDACŢIA ŞI ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

EUGENIA DUMITRAȘCU : „Portret"

Sărbătoarea cărții

În peisajul culturii noastre de astăzi există o seamă de manifestări, devenite tradiționale, care au reușit să constituie un adevărat calendar anual de unde nu lipsesc „Săptămîni" ale teatrelor, „Zile" ale culturii, ale cărții românești ș. a., unde, iată, este cuprinsă și „Luna cărții la sate". Acest calendar al manifestărilor menite să faciliteze o mai profundă penetrație a culturii și artei în rîndul maselor, să stabilească un contact mai viu între omul de orice profesie și creația artistică, în contextul mai larg al culturii socialiste românești — se așază alături de evenimentele artistice cotidiene, profesioniste și amatoare cum și de mai vechiul calendar al tradițiilor populare ce cuprinde mesajul unei culturi ancestrale ajuns pînă la noi.

Este știut că orice eveniment de creație artistică sau manifestare de cultură implică un act de participare la viața socială, implică deschiderea spre marea problematică a vieții or, în condițiile epocii contemporane, în condițiile noii dinamici a vieții și spiritului, fiecărui creator, om de cultură, fiecărui participant la fenomenul cultural i se cere o mereu sporită putere de a descifra sensul legilor obiective ale dezvoltării sociale, cum și o participare conștientă la făurirea istoriei. În acest context emulativ se ajunge ca diferitele contacte dintre om și evenimentul de cultură să presupună o deosebită responsabilitate din partea tuturor celor ce, într-un fel sau altul participă la actul de cultură.

Un strălucit exemplu de matură înțelegere a rosturilor culturii noastre socialiste îl reprezintă cele două ediții ale festivalului național „Cîntarea României", ediții ce au relevat pe de o parte stadiul actual al creației noastre artistice și interpretative și totodată angajarea fermă, responsabilă a unei impresionante mase de oameni ai muncii la fenomenul de cultură, iar pe de altă parte, odată cu caracterul de largă respirație democratică al culturii noastre socialiste, asumarea conștientă, a fiecărui om participant — amator, profesionist, spectator — a actului de cultură ca element constitutiv al propriei sale ființe. Cu siguranță că exemple se pot aduce din rîndul tuturor manifestărilor ce au loc cotidian, după cum, alături de marile festivale există aceste tradiționale, deja, momente ale contactului direct dintre artist, om de cultură și public între care se înscrie prin ampla sa emulație „Luna cărții la sate", o perioadă a întîlnirilor dintre cititor și cărturar, purtători ai uneia și aceleiași matrice spirituale, rolul de promotor revenind cărturarului chemat să înscrie prin prezența sa, prin cuvintele sale voința de mai bine și mai frumos spre promovarea capacității omului de a se perfecționa de a se ridica la nivelul dinamicii dezvoltării calitative a întregii noastre societăți.

În marele calendar al manifestărilor culturii noastre socialiste „Luna cărții la sate" reprezintă o importantă sărbătoare a spiritului.

ORIZONT

ORIZONT 7 ● (570) ● 15 februarie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pagini 1 leu ●

Așa cum știm să ne dăruim

„Așa cum știm să ne dăruim, știm să și pretindem ; în acest fel ajungem să dorim ca orașul nostru să crească odată cu noi, industrial și spiritual, rămînînd totodată fidel propriei sale tradiții. Ne interesează în cel mai înalt grad felul în care cei puși să vegheze întruparea dorințelor noastre își fac datoria față de colectivitate . . ."

. . . Primesc o serie de cifre ; creșteri, depășiri, statistici, care, la o lectură plată nu-și dezvăluie adevărata semnificație. De aceea mă feresc de o parte din cifre. Îmi spun totodată : nu m-ar interesa un oraș care trăiește doar în umbra tradiției sale. Poate de aceea mă întorc mereu în Lugojul meu natal privindu-l cu ochi iscoditori și critici, urmărind cu atenție pe cei nou veniți, pe cei ce au crescut între timp, interesîndu-mă cei ce au îmbătrînit sau au dispărut. Urmăresc evoluția cartierelor noi, stadiul în care se află vechile, superbele clădiri, cu barocul lor ușor provincial, cursul schimbător al rîului, vegetația puternică, îmbătrînirea copacilor plantați de noi odinioară . . .

„La noi, creșterea populației își are ca prim izvor natalitatea dublă, în 1978, față de 1971. 8.500 de elevi, pe profil textil, mecanică și construcții, agricol etc. (Cărora le vom spune și cine au fost lugojenii Traian Grozăvescu, Ion Vidu, Augustin Petculescu, Vlad Delamarina, Popovici-Bănățeanul, apoi Eftimie Murgu, Coriolan Brediceanu, ori cei mai apropiați, Tiberiu și Mihai Brediceanu, Breban și Anișoara Odeanu, Miu-Lerca, Filaret Barbu".

. . . Propun o închidere a listei, din lipsă de spațiu. Somptuoasa clădire a Casei de cultură a sindicatelor și străvechiul Teatru (modernizat, de altfel excesiv), sînt gata oricînd să primească în cadrul formațiilor redutabile (precum primul cor românesc din țară, precum primul teatru de amatori românesc din țară) și pe oamenii noului, frumosului, imensului combinat care va da țării utilaje de ridicat și transportat la sol.

„Industria constructoare de mașini egal peste 45 la sută din ponderea economică a Lugojului. Lugoj reprezentat pînă acum de industria sa textilă, de mătase naturală, cărămizi, calapoade, jucării. I.U.P.S., (P.S. însemnînd „piese de schimb), nouă și ea, va cunoaște o nouă dezvoltare, datorită colaborării cu gigantul. Se va accentua aici și tradiționala latură a fabricării materialelor de construcție ; doar că pămîntul devine tot mai scump și lutul cărămizilor clasice va fi completat de blocuri ceramice, granolit ; apoi e rîndul ceramicii fine. Alături de calapoade se produce acum și încălțăminte, motiv de bucurie, în special pentru femei".

. . Camioane, macarale, buldozere au pătruns în apele Timișului. Deocamdată o foarte îndrăgită zonă de agrement e serios periclitată de extragerea balastului. „Atenție, pericol de înec !" S-a dus liniștea plopilor pe care i-am plantat aici, fiind elev. Sînt însă asigurat că se efectuează, în același timp, o drenare a apelor acestui rîu care are un curs anarhic. Poate vom vedea în curînd mult-visatele mici ambarcațiuni fluviale. Bine, dar cum rezolvați problema poluării, fiind totuși vorba de cîte mari întreprinderi ? Da, există acea stație de epurare, un lung canal duce apele tulburi. Apa industrială, racordată la canalizare. E o problemă și cu apa potabilă, la care încă apelează și industria ; în doi ani însă platforma industrială va avea propria ei uzină de apă.

Oamenii nu au stricat peisajul în acest municipiu. Au reușit să i se integreze, printr-o urbanizare conformă specificului vechiului burg, fără ca noul să sfideze, să creeze discrepanțe arhitecturale. Pitoreasca deschidere pe care o face rîul e continuată prin indiguiri, albia apei ajută pe arhitecți, frumusețea vechiului oraș se continuă în aval prin edificii noi, spațialitate, punere în valoare. În șerpuire domoală, malul, odinioară marcat de deversări insalubre, se încarcă de luminozitate.

„Probabil că se ridică problema cooptării (pentru aceste noi întreprinderi) oamenilor din diverse regiuni ale țării".

„În general acționăm în direcția atragerii aici a oamenilor din satele apropiate. Dorim să aducem și pe lugojenii care, specializîndu-se în alte domenii decît cele oferite pînă acum de oraș, au plecat în țară. Ne vom chema înapoi specialiștii, acum sîntem un oraș dezvoltat multilateral".

Stereotipia micro-raioanelor pare de neînlăturat. Asta însă nu-mi mai pare o problemă esențială, din moment ce atîta lume s-a mutat în locuințe confortabile, civilizate. Ce se face însă pentru ca locuitorii vechi și noi ai urbei să afle și despre, de pildă, existența unei filiale profesioniste a artiștilor plastici, despre renumita „mișcare plastică" din Lugoj ?

„Receptivă la acest capitol, municipalitatea a acordat Filialei un local pentru o modernă galerie, tocmai în centrul orașului, la ceasul electric (Bine ar fi fost, în altă ordine de idei, ca și arhitecții timișoreni care au diriguit construiri și modernizări de fose pentru orchestră, în săli splendide, să le fi prevăzut mai largi, să poată veni aici și Opera, așa cum se întîmplă la Buziaș sau la Ciacova)".

. . . Acest oraș, cu o populație de peste 45 de mii, are 120 de formații artistice, multe din ele laureate ale Festivalului național „Cîntarea României". Nu se pune problema demarării activității culturale, ci aceea a continuității ritmice, sigur, în virtutea unei tradiții. Există încă (și vrem să fie mereu la fel) un echilibru între această sănătoasă, firească dezvoltare industrială, bazată în mare parte pe tradiția meșteșugărească, și cultivarea laturii umaniste, a artelor.

„Nu sînteți voi ultimii scriitori ai Lugojului : iată această plachetă de versuri, recentă, a cenaclistilor Casei de cultură a municipiului . . . Apoi, ascultați vioara lui Florin Paul, întoarsă de la studii din S.U.A. ; loc pentru statui mai este destul. La noi preocuparea pentru dezvoltare o implică direct și pe aceea a dezvoltării bazei materiale dedicate culturii : cine dorește, găsește și spațiu și conditii și cadre competente pentru a se instrui și afirma.

Natura e echilibrată la Lugoj. „Și ca dînsa sîntem noi", par a spune locuitorii. Această fostă capitală spirituală a Banatului își păstrează forța generatoare de valori, talente. Ambianța civilizată, urbană, modernă, dă senzația completului, de localitate căreia nimic nu îi e străin, căreia nu-i lipsește nimic. De aici și o tradițională „fălosenie" a lugojeanului. Există, m-am convins, o acoperire în aur a mîndriei de a fi locuitorul acestui oraș. O acoperire pe care o verific, cu fiecare vizită, cu simțul critic mereu treaz pe care-l avem doar cînd iubim, cînd ne dăruim la rîndul nostru.

Lucian BUREIU

LAZAR ILICI

Cînd se coace grîul

Ca o bălaie fată despletită,
Cald, se revarsă grîul pe cîmpii.
Și palma de țăran, bătătorită,
Sărută semnul zorilor de zi.

Vin păsări de metal în legănare
Spre boabele ce curg în plin izvor ;
S-au pîrguit recoltele de soare
Și-un cîntec umple serile, de dor.

Iar cînd amurgul rumen din tezaur
Îi prinde lunii cearcănul de aur,
Ard spicele cu flăcări milenare,

De parcă-i o făclie de iubire
Ce-aprinde stele pentru nemurire,
În noaptea mirosind a vis și soare !

Traducere :

Dușan PETROVICI

cronica literară • poezie • proză • critică •

Ioana Diaconescu

Amiaza

Ed. Cartea Românească, 1978

Ceaţa

Ed. Eminescu, 1978

Dificil de bănuit evoluţia poeziei Ioanei Diaconescu după primele două volume, **Furăm trandafiri şi Jumătate zeu**; mai puţin dificil, după versurile de o sentimentalitate tandră şi elegiacă, tentate deja de fast metaforic, de descripţii insistent prelungite adjectival în **Adagio** şi **Taina**. Desigur, autoarea nu a ajuns să vorbească dintr-o dată într-un limbaj deosebit de cel al poemelor din anii debutului; redistribuia doar altfel accentele într-o poezie în continuare confesivă şi tot în continuare cu reminiscenţe livreşti (Eminescu, Macedonski, Blaga îndeosebi), însă în care pledoaria directă şi intrucitva abruptă pentru o umanitate caldă, pentru puritate, frumuseţe etc. este transpusă în mici parabole, în metafore ale frumuseţii, candorii, purităţii naturale. Mişcarea imprevizibilă a sufletului este închisă astfel într-un tipar estetizant, intervine regizarea impresiilor, un anume rafinament al imaginii, preferinţa pentru concept, pentru simbolurile convenţionale ale poeziei erotice. În ultimele două volume, **Amiaza** şi **Ceaţa**, toate acestea ajung să definească generalitatea poeziei, nu numai posibilităţile ei. Norma de reprezentare pentru poetă devine, în ordine stilistică, fastul decorativ, selectarea imaginii diafane, a cuvîntului muzical şi chiar o anume preţiozitate a metaforei, iar în ordinea trăirii subiective tentaţia de a substitui poezia „de sentiment", confesiunea cu o lirică a rolurilor: **„– Străine cavaler, uite luna, / Murmur s-adaugă, ninsori se-mpletesc / Cu gîndul acesta / Suav ca o fiară / Prea blîndă, cu pieptul dumnezeiesc. / / – Alba mea doamnă / Nu-i decît amintirea / Unui trecut ce n-a fost trăit. / Cu un mileniu / Plecat-am în urmă / Şi mă întorc din tumîruri / Rănit..." (Madrigal).**

De la simpla calinerie sentimentală autoarea ajunge la decupaje livreşti, notaţiei impresioniste şi comunicării confesive îi va fi preferat tot mai manifest poetizarea unor simboluri, a unor sugestii culturale. Poemele, îndeosebi cele din **Amiaza**, sînt montaje de imagini delicate, suave, vaporoase ori pregnant picturale, uneori de-a dreptul somptuoase: **„Mîndra mea – spune pasărea – limbă de aur ai, / Abur eşti, şopteşte neaua-n urma ta, / Şi prea curată ţi-e talpa / Şi prea sfînt podul palmei...".** Versurile absorb o mare cantitate de termeni ce numesc materii rare, plante exotice, în genere tot ceea ce identifică excepţia, incit uneori ai impresia că grija de căpetenie a autoarei este să afle elementele care semnifică pe cît posibil mai ostentativ în latura feeric-spectaculară a poeziei. Ea vorbeşte despre „ramuri largi înmugurind în chihlimbare", îşi doreşte „un suflet înflorit", maschează în geografia unui poem, în ordine, desişul silvanic, un „linx de aur", „stelele perechi" ce sînt aidoma unor „lujere de crini", „tuberoze", „tărmi vineţi"; altundeva evocă „un suflet de columbă / Într-un piept de fiară", „braţul glorios al magnoliei", „fanfarele de ierburi", steaua cu „miros de mirt", ori se închipuie, într-o „imaginară provincie", cu „glasul de flaut", „braţe de crin", „trupul de marmură înalt şi senin" etc. Evident, citatele pot să nu releve mai mult decît un procedeu, însă acesta, exploatat pînă la consecinţe extreme, defineşte o realitate a liricii manieriste: transformarea decorativului din atribut în substanţă a poeziei. Lucru din fericire numai în parte valabil pentru o poezie în care răsună încă destul de distinct acorduri elegiace, în care uneori transpare o exultantă, am spune, macedonskiană, la revelarea miracolelor simple ale naturii: **„E iulie, iulie, auzi pasărea / Ciripind ca ziua.." (Iulie)** şi unde ritmarea histrionică a versurilor este nu o dată suficientă pentru a şterge senzaţia de compunere metodică, uşor mecanică: **„Să nu te ascunzi după zidul acesta, / Transparenţa lui te va duce la disperare, / O frumoasă lacrimă, numai una / Va pluti lin pe oceanul în spume. / Şi ce mai ocean, ce teribile vînturi / Pe tărmii acestia cu nisipuri de aur..." (Tărmii de aur).**

De altfel, apetenţa pentru expresia opulentă, căutarea metaforei ornamentale nu mai definesc întrutotul versurile ultimului volum al Ioanei Diaconescu. Efortul de exteriorizare al poetei se concretizează în **Ceaţa** într-o expresie mai naturală, în poeme din care nu lipseşte o notă dramatică – dar, în unele cazuri nici prozaismul, notaţia ternă, nesusţinută de o mare fervoare lirică.

În ce ne priveşte, preferăm poemele Ioanei Diaconescu din **Amiaza** – pe acelea în care expresia afectat-ceremonioasă, solemnă ritmează ecourile livreşti ale unui vis de puritate, de idealitate romantică.

Lucian ALEXIU

Platon Pardău

Minunata poveste a dragostei preafericiţilor regi Ulise şi Penelopa

Ed. Eminescu, 1978

Dezvăluit încă din primele rînduri ale cărţii – „De la o vreme, Ulise îşi făcuse obiceiul să asculte poveşti despre el" (p. 9) –, mecanismul care propulsează sinuoasa naraţiune a întoarcerii lui Odiseu se dovedeşte pe parcurs cu mult mai complicat decît îl anunţa începutul romanului. Aici, itinerarul preafericitului rege nu mai trece decît aluziv pe lungul drum dintre Troia şi Itaca: el se consumă într-un perimetru căruia îi lipsesc determinările spaţio-temporale, deşi am putea presupune cu destule argumente că explorările încep şi se termină pe pămîntul mereu-pierdutei insule de reşedinţă.

Prin urmrae, Ulise în căutarea Itacăi, devine Ulise în căutarea lui Ulise şi romanul lui Platon Pardău prinde a se săvîrşi printr-un lanţ de paradoxuri în care toposurile homerice sînt supuse unui aspru rechizitoriu. Antinous, rapacele pretendent, funcţionează gospodăreşte ca rege ad interim pe durata absenţei personajului titular, Penelopa, blinda şi fidela Penelopă, face doar figuraţie în rolul de regină, împărţindu-şi timpul între lectura scrisorilor primite de la soţul plecat pe front, călătoriile onirice cu trăsura zburătoare a bîrjarului Hermon şi mărunte plăsmuiri despre marea poveste („Dacă nu ar fi fost un Ulise, ea l-ar fi inventat", p. 230), Telemac se pregăteşte pentru admiterea la politehnică, Laërtes, decrepit şi gurmand, suportă docil tratamentul cu ventuze împotriva guturoiului şi, în sfîrşit, pretendenţii îşi pierd vremea cu pregătirile pentru război, convinşi fiind că întoarcerea lui Ulise le va da satisfacţie în acest sens. Aceasta din urmă cu atît mai mult cu cît, pentru cititor cel puţin, neliniştea regelui vădită în primele pagini („...oare un om cu gîndurile războiului este în stare să construiască pacea?", p. 51) face loc la asemenea prezumţii.

Toate personajele, inclusiv Ulise, ştiu la timpul viitor ce s-a întîmplat odată cu întoarcerea regelui, astfel încît aşteptarea este falsă-aşteptare, bucuria ori tristeţea sînt, deopotrivă, calpe. Fiecare îşi **mimează**, mai degrabă decît îşi trăieşte viaţa (rolul?) într-o cumplită singurătate mascată prin simularea incertitudinii în privinţa destinului. Se pun la cale războaie fără război, invazii care să fie în acelaşi timp reale şi ireale, triumfuri pentru inexistente victorii. Se organizează comploturi din care lipsesc complotiştii şi mobilizări generale fără mobilizare. Drama, în sensul originar al termenului, se transformă, aşadar, într-un carnaval funambulesc ambiguu şi paradoxal totodată.

Singura care îşi păstrează luciditatea în această degringoladă haotică este Melania, credincioasa sclavă a Penelopei. Înzestrată cu remarcabile veleităţi de reporter, ea adună documente, date, informaţii, întocmeşte liste de „suspecţi", biografiile exhaustive ale tuturor personajelor, acreditîndu-se ca voce auctorială a „cronicii": „Aşa trăiesc de săptămîni şi săptămîni. Înşfac de prin arhive cît pot ascunde sub rochie (grozavă ideea cu buzunarele mascate de falduri!), fug la mine şi copiez. Copiez cum îmi cade la mînă, sar de la un eveniment la altul, aranjează-le cine va vrea şi n-are să trăiască sub spaima că-l prinde, că-l sună, că-l cheamă regii.." (p. 300).

În ciuda aparenţelor, întreţinute de fantezia neobosită a naratorului, romanul lui Platon Pardău nu aspiră la desacralizarea mitului odiseic şi nici la actualizarea lui. Pledoaria cărţii este orientată către susţinerea permanenţei în timp şi a omniprezenţei în spaţiu a acelei **stări de constiinţă** pe care mitul o sugerează, stare provocată de un anumit fel de întîmplări, oricînd şi oriunde repetabile (spre pildă, Ulise participă în manieră platoniciană la... apărarea lui Socrate luînd locul filosofului; dealtfel, întreaga „reconstituire" a evenimentelor din „povestea preafericiţilor regi" are un caracter **sui generis** inedit, spectaculos dar şi, în profunzime, grav). Romanul nu reface – fie şi în alţi termeni – o istorie şi nici măcar nu acreditează o „viziune originală" asupra ei. Pornind de la cîteva constante, unele implicite, altele explicite, ale mitului, Platon Pardău descoperă acel **continuum** la nivelul conştiinţelor care susţine istoria, acel **substrat** al umanului care este şi rămîne indiferent în faţa timpului şi spaţiului.

Tratat superior de morală. **Minunata poveste...** este un roman didactic în sensul cel mai înalt al termenului. Un roman despre dimensiunile sublime ale condiţiei umane.

Marian ODANGIU

Laurenţiu Cerneţ

Iubirea, Chiajna şi eu. Mărirea şi decăderea lui Alior Sfoiag

Ed. Cartea Românească, 1978

În bilanţurile anului 1978 nu s-a vorbit aşa după cum se cuvenea despre literatura satirică, umoristică, de aventuri, deşi anul a marcat, cred, un reviriment al genului; o seamă de cărţi semnate de Tudor Octavian, Tudor Vasiliu, Laurenţiu Cerneţ (etc., etc.) dacă nu au recondiţionat înfăţişarea genului, cam compromis de experţii de mîna a doua, mici afacerişti ai rubricilor ce poartă firmă „satiră şi umor", au marcat cel puţin o promiţătoare agitaţie în cîmpul lui. Neobservată a trecut „Note de căsătorie" de Tudor Vasiliu, roman interesant cel puţin pentru stilul expunerii: dacă „autorii gravi" au încetinit ritmul naraţiunii, povestind detaliat, cu multe ocoluri (uneori cu prea multe) în aşa fel încît cărţile ating proporţii însemnate (am văzut că una dintre bolile – sper să nu se cronicizeze – ale romanului actual e obezitatea) umoriştii scriu telegrafic, cu accent pe racursiu, pe expunerea rapidă, pe rezumat şi pe proces verbal, pe concizia aforistică a „poantei". „Textul" consacrat, literatura obişnuită, devin referinţe cînd umoristice cînd pur şi simplu vesele, cînd doar ajutătoare „confesiunii" eroului, care, ca un bun cititor ce este, (eroii sînt mereu conştiincioşi cititori), îşi indică sursele de inspiraţie, modelul de comportament. O adevărată performanţă în această privinţă o reprezintă **Iubirea, Chiajna şi eu** de Laurenţiu Cerneţ, în care eroina, damă demimondenă, vorbeşte perfect două limbi străine şi s-ar descurca şi într-a treia. Se citează din mari autori sau măcar din proverbe italiene, japoneze, franceze, turceşti, spaniolești, portugheze, greceşti (şi nu cred că am epuizat lista), desigur în limbile de cuviinţă, se citează din mari autori şi din autori exotici, din autori la modă şi din autori cunoscuţi doar lui Laurenţiu Cerneţ, din Pavese şi din Paustovski (Cerneţ fiind, să fim drepţi, protocronic: nuvela **Iubirea, Chiajna şi eu** a fost scrisă înainte ca Paustovski să devină lectură de vogă la noi, iar **Vremuri de demult**, carte citită cu creionul în mînă de toţi iubitorii de literatură). Titlurile capitolelor **Chiajnei** parafrazează operele autorilor timişoreni apropiaţi lui Laurenţiu Cerneţ, cine are chef mai poate bănui şi în gesturile (jurnalele) vreunuia maliţii amicale. Ca în alte cărţi ale prozatorului personajul principal nu poate face faţă asaltului feminin: principial, eroul le educă tovărăşeşte. Ca şi Ramona Fişcă, eroina unei parodii science-fiction, eroinele şi eroii sînt tobă de cultură, supererudiţi, ştiu pe de rost texte găsite în Paris Match sau în alte reviste de circulaţie limitată. Parodie poliţistă, exotică, amicală (titlurile de capitole urmează, cu umoristică infidelitate, titlurile cărţilor unor autori timişoreni ori ex-timişoreni), **Iubirea, Chiajna şi eu** reuşeşte ceea ce, probabil, îşi propusese să fie: un spectacol lingvistic agreabil, cu ironii „trăznite" şi cu foarte, foarte multe citate; mania „ştiinţifică" a autorului face parte din spectacol. Nu m-ar deranja luarea în răspăr (sau în ajutor umoristic) a maeştrilor, dacă unele decupaje n-ar răsturna, la modul cancanier, intenţiile autorilor (vezi Cesare Pavese, citat pe pg. 7).

Alior Sfoiag cel din al doilea text al cărţii, este o fiinţă mereu bănuitoare, convins fiind că toţi cei din jurul lui sînt niste contravenienţi. Bineînţeles că Alior nu este un resemnat, dimpotrivă, încearcă să corijeze relele în stilul său propriu: devenind detectiv, urmărind, spionînd, însemnînd şi mai ales trimitînd scrisori, note, informări, acolo unde trebuie. Alior Sfoiag urmăreşte, după un plan cu atenţie stabilit, e perseverent, insistent şi mai ales harnic. Ipocrizia sa nu e monumentală, e doar subordonată scopului: acela de a trimite scrisori cît mai bine documentate. Delatorul din **Oraolii** trecea, cu analfabetismul său agresiv, pe lîngă fiinţe adînc marcate de istorie: abiectiunea sa era fără limite, imbecilitatea sa trădînd o gravă scleroză. În cartea lui Laurentiu Cernet, delatorul trăieşte în plină comedie; el e un mărunt birocrat, bun frate cu ceilalţi funcţionari mărunţi din alte proze ale lui Laurentiu Cernet. Cartea lui Buzura numea o tragedie; în **Mărirea şi decăderea lui Alior Sfoiag**, sîntem în plină farsă: există soţii cicălitoare, dame fatale (cu una dintre ele violentul personaj îşi găseşte, măcar în trecere, fericirea) sedinţe amuzante. Cei încurcaţi în ţesele lui Alior Sfoiag se numesc Dovlecel, Mazăre, Fic, Apolodor, Păsat, Gae, Măceaş, Guster, umorul fiind urmărit şi pe cale onomastică.

Mărirea şi decăderea lui Alior Sfoiag poate constitui argumentul unui serial T.V. sau al unei comedii cinematografice de cea mai bună calitate. Să atragem, aici, atenţia, celor ce se ocupă de acestea.

Cornel UNGUREANU

cronica literară

Între corespondenţă şi roman

Am insistat asupra rădăcinilor de neînţeles cu care stăruie Proust în ocupaţiile, ori numai ciudăţeniile sale – şi exemplele se pot înmulţi –, deoarece cred că în stăruinţă poate fi găsită relaţia esenţială dintre persoana scriitorului şi roman. În tot ce a făcut, Proust a fost un om excesiv, iar romanul este rodul unui multiplu „exces": exces în scrutarea amintirii, în analiza fiecărui gînd şi fiecărui gest, în transpunerea verbală a senzaţiei, în proliferarea frazei etc. Numai că ceea ce în viaţă a fost – prin exagerare – egocentrism maniac, a devenit pentru operă principalul resort. Concentrîndu-se neînchipuit de mult asupra sa, Proust şi-a comprimat energia pînă la punctul de explozie, la care a izbucnit în jerba luminoasă a unui text. Împrejurările sînt comune de multe ori, dar viaţa – şi corespondenţa – au fost, faţă de roman, un alt versant. Unde omul Proust se întîlneşte cu personajul Marcel, tot acolo se şi despart. Unde începe cartea, se încheie, în ciuda aparenţelor, viaţa, sau începe alta, de alt fel. Măcar în ce-l priveşte. Proust a avut dreptate să spună că „eul scriitorului nu se arată decît în cărţile sale" că o prăpastie îl „desparte pe scriitor de om".

Aflăm încă din primele pagini ale romanului despre tristeţea bunicii, îndelung aţîţată în plimbări solitare, tristeţea neputinţei de a spori voinţa copilului. Din iubire, mamă şi fiică iau asupra lor osînda neînduplecării, cu speranţa de „a-l învăţa să-şi domine sensibilitatea şi să-şi călească voinţa". Cedînd totuşi, la îndemnul tatălui, mama consimte într-o seară să-i facă pe voie copilului, rămînînd cu el. Îi citeşte atunci din François le Champi de George Sand. Or, cum îi apare lui literatura la acest prim contact? Indefinisabilă, ea provoacă nelinişte şi melancolie ca emanaţie tulburătoare a unei esenţe particulare; sunetul ei are un accent straniu, iar în naraţiune se ivesc lacune şi modificări bizare; asprimile se ascund sub un soi de tandreţe, diferenţele se estompează sub un ritm uniform. Evocare prea puţin fidelă a literaturii lui George Sand, însă cu totul pe potriva celei a lui Proust. Metaforic, scena pare să spună că, acceptîndu-i firea, renunţînd să mai lupte împotriva ei, fără să ştie, mama încetează să mai împiedice descoperirea de sine a unui artist. Micul Marcel nu va fi un bărbat echilibrat, cu bun randament în viaţa de toate zilele, ca tatăl său. El va fi autorul unei cărţi. Este ceea ce ne amintim cînd, într-o scrisoare, Proust mărturiseşte laconic că voinţa lui e bolnavă: „...j'ai trop mal à la volonté". Trăsătură comună, deci, între autor şi personaj, dar ceea ce scrisoarea spune în patru, cinci cuvinte, va fi una din temele importante ale întregului roman.

Raportul observat se reproduce în repetate rînduri. Spre exemplu, bisericile vizitate de Proust în vilegiaturile sale estivale nu sînt mai puţin prezente în corespondenţă decît cele cercetate de personajul adolescent împrejurul Balbecului, însă sîrguinţa stilistică nu este aceeaşi. În scrisoare, o biserică este „foarte drăguţă", cu forme „destul de curioase" şi cu vitralii „frumoase". O expresie cam chinuită – vitraliile „au găsit mijlocul să..." – se repetă la scurt interval, fraza se însufleţeşte greu – „...la ceasul asfinţitului cînd le-am văzut şi pe o vreme cenuşie, sub un cer închis" – pentru ca să se termine parnasian cu „giuvaeruri de lumină, o purpură ce străluceşte, safire pline de văpaie". Cu totul alta este ţinuta imaginii corespunzătoare din carte. Acolo, ca într-o pînză de Monet, „adia o boare, făcînd să freamăte porticul mobil pe care-l străbăteau vîrtejuri propagate şi pîlpîind ca o lumină: frunzele se rostogoleau unele peste altele şi, tremurînd, faţada vegetală tîra cu ea pilaştrii unduioşi, dezmierdaţi şi fugitivi".

Livius CIOCÂRLIE

marginalii

Paradoxul devoțiunii sau despre mimetismul superior

G. Călinescu susține, cu temei, că — e un fel de-a spune — numai de **crengizat** nu se poate **crengiza.** Iată, decupat, întreg pasajul care ne interesează: „... Orice autor, în afară de faptul că aparține unui curent (clasicism, romantism, realism, naturalism etc.), are orizontul său ,de la care privește viața și care îi poartă numele. Goethe este wertherian, faustian și goethean, Byron byronizează, Lamartine lamartinizează... Cu greu se va pretinde însă că cineva **crengizează**... Natură, gest moral, totul e așa de impregnat de persoana creatorului, încît dacă încerci a copia aceste aspecte, cazi neapărat în pastișă..." (G. Călinescu: **Ion Creangă,** viața și opera, s. aut.).

Sumbru destin au, așadar, literații — și nu vorbim de parodianți ori mimetici de rînd, maniaci bolnavi de graforee — cei care, consimili unui tipar tiranic, naturi consubstanțiale lui, nu-și află altă vină decît pe aceea de-a fi venit... tardiv pe lume cînd talent și vocație sînt — lor și nouă — inutile, iar opera similioperă, simulacru, centon, duplicat.

O carte apărută „anțărț"[1] — „una pritocită și scrisă timp de patru decenii" — confirmă și ea, într-un chip aparte însă, tocmai pe dos, apoftegma călinesciană. Autorul, cap tăiat cu humulești**eanu, dezvoltă** „pe urmele lui Ion Creangă", un **demers** nici exegetic, nici hagiografic, ci artist, modalitate unică de-a **crengiza**: în numele Maestrului și-n finalul, în suspensie, al uneia din scrierile sale. Petru Rezuș înșiră „Amintirile și întîmplările de la Socola încoace, pînă în preajma morții (1855–1889)...", căci — stă scris în preambul — „aceste referințe biografice au rămas exterioare operei, spuse parcă de guri străine".

Opusculul, încîntător în toate, e dedicat (s-o mai spunem?) domnișoarei T. V. și se divide (tot așa) ca să facă șapte, în trei părți: **La Socola I (V), Diacon II (VI), Dascăl III (VII).** Două, cele dintîi, sînt mai aproape de visul devotului: o scrisură nu omografă, ori paronimică, una congruentă modelului. Un „vodevil de leși" avînd drept comedianți (dive și comparși): cîte-un arhiereu, vreun ieromonah, cîțiva paradositori, catiheți și diaconi, drept moravuri: servituțile taqmei, ca recuzită: „potcapicul și rantia", drept canava: lumea rînduită ierarhic „după treapte, bărbi, evlavii și ifose".

Caracterul aproape izomorf, rîvnit, al acestor suveniruri tîrzii (de la Ion Creangă), cu cele „din copilărie", e efectul, pe de o parte, al autenticității lor („... dovedesc cu aceste amintiri reale..."), pe de alta, și nu în ultimul rînd, al frazelor potrivite răbdător, ascultate îndelung, urzite într-o limbă „de dincolo de Siret, unde poporul e neamestecat și păstrător și-și exprimă experiența impersonal și aforistic". (G. Călinescu, op. cit.). Avem de-a face cu un text apocrif în sensul tradițional al termenului, Cuvîntul țintind, aici ceea ce îi era dat în ordine simbolică, Coeternitatea.

Dezacordat cu un semiton, capitolul III **(Dascăl),** ultimul al cărții, e victima unei substituiri de planuri. Personajul, ajuns acum la vîrsta cînd frecventa „Junimea", cu duhul scindat de dileme literare, vorbește, pentru întîia oară, impropriu, în clișee pe care i le-a atribuit de abia posteritatea, iar **cel ce scrie** aude, probabil, disonanța căci, amintindu-și, subit, de sine,[2] se detașează grație cîte unui **mise en abime** ca acesta: „Acum pun rînduială în cele amintiri, **multe trăite, puține închipuite** și din condei potrivite, **parcă le înșiră altcineva** pe ață ca mărgelele". (p. 120, s. n.). Sau: „... nu știu dacă am să pot duce pînă la capăt amintirile aceste. Mă tem c-am să mor ș-or rămîne de izbeliște, **încăpînd pe cine știe ce mini...**" (p. 165, s. n.).

Devotul, fidelul, adeptul, stirpe rară în literatură, suflet ingenuu și leal, poartă portul altcuiva și **vocația** lui e să scrie într-o potrivă cu acela. Cînd împrejurările i-o permit, cum i s-a întîmplat lui Rezuș, el va complini, trudind schimnicește, ce n-a isprăvit Maestrul. Altfel, și e acesta — cazul lui Tașcu Gheorghiu față cu **Craii...** lui Mateiu Caragiale — gradul de idealitate al abnegației, devotul nu face (s-a mai spus) decît să contemple, în tăcere, capodopera ce l-a subjugat, prezervîndu-și, sieși, doar efemere delicii încantatorii. Secrete pricini interne **(Sub pecetea tainei** abia dacă-i început...) preschimbă inhibiția în expresie a lealității.

Tipologic, ei se înrudesc cu o nălucă a lui Borges, un oarecare **Pierre Menard, autorul lui Don Quijote,** cel care „nu voia să scrie un alt Quijote — ceea ce ar fi simplu — ci **pe Quijote.** Și-i fără rost să mai adaug aici că niciodată nu a încercat o transcriere mecanică a originalului; nu-și propunea să-l copieze. Admirabila sa ambiție era să producă niște pagini care să coincidă — cuvînt cu cuvînt și rînd cu rînd — cu cele ale lui Miguel de Cervantes". (J. L. Borges: **Moartea și busola,** Editura **Univers,** 1972, trad. Darie Novăceanu, p. 74, s. aut.).

Ciudat e că, dacă scriitorului cel de obște nu-i rămîne, victorios la capătul operei, decît să se înece în glorie și să asiste la emergența stelei sale, cestuilalt, speță bizară, văduvit de propriile reușite, ele se adaugă la gloria altuia, aproape nimic: reziduul unei egoități precare, căzute sub lespedea numelui mai încăpător ce-l subsumează, îl include și conul obscur al imersiunii lui astrale.

Solitari, îi poți vedea uneori, — au aerul unor clasici drept urmare al raportului simpatetic, concert, contiguu susținut cu aceia — în plin soare, cum pășesc stingheri pe lîngă ziduri aruncînd două umbre.

Andrei UJICA

---

1 Petru Rezuș: **Pe urmele lui Ion Creangă,** Editura Eminescu, 1977.

2 „... pierzîndu-te în oceanul amintirilor lui, mereu mișcător, te regăsești pe tine, regăsindu-l pe el, sub tot alte ipostaze". („din prefață", p. 6).

philologica

N. Mihăescu

ASPECTE LEXICALE ȘI GRAMATICALE ALE LIMBII ROMÂNE LITERARE

Ed. Științifică și Enciclopedică, 1978

Prin această nouă lucrare (dacă nu greșim, a șaptea publicată pînă acum de autor), N. Mihăescu ne oferă încă o dovadă a fidelității sale — a unei fidelități rodnice exemplare — față de preocupările privind cultivarea limbii noastre literare, corectitudinea și suplețea acesteia în toate manifestările ei.

După cum sîntem informați chiar din titlu, cartea tratează, în două secțiuni aproximativ egale ca întindere, o serie de probleme de natură lexicală și de ordin gramatical, pe care le invederează limba română actuală, atît în comunicarea orală cît și, mai ales, în aspectul ei scris. Astfel, în prima dintre aceste secțiuni **(p. 9—64)** cititorul poate găsi — în comentarii succinte și clare, susținute prin exemple numeroase — observații și precizări foarte utile, vizînd folosirea neologismelor, și anume: necesitatea termenului neologic dar și abuzul neologistic, neintegrarea neologismului și caracterul său impropriu în anumite contexte, frecvența deosebit de mare azi — și, în parte, justificată —, dar și excesul de întrebuințare a derivatelor cu sufixele **-itate** și **-ant,** resuscitarea unor neologisme **(a carica, ideație — ideatic)** etc. Tot aici, autorul semnalează — fapt important, ilustrînd unele tendințe în dinamica limbii — mutațiile și modificările produse în ultima vreme în semantismul unor lexeme (de ex.: **a resimți, stereotipie, amplitudine, simptom-simptomatic, a debuta-debut, pedestru, ocupant, practicant, singular)** prin utilizarea (și, implicit, prin lărgirea sferei) acestora cu cîte un sens nou, deosebit, în mare parte, de sensul (oarecum tehnic și restrîns) inițial, dar pe care, în mod firesc, dicționarele încă n-au ajuns să-l înregistreze. De asemenea, este bine venită critica referitoare la întrebuințarea eronată a unor cuvinte din fondul de bază al limbii **(miasmă, răgaz)** sau a unor expresii (ex.: **schimbă de sens, schimbă de definiție)** calchiate după construcții din franceză.

În secțiunea a doua, pentru faptele din compartimentul morfologiei sînt de reținut, între altele, constatările, pertinente, în legătură, **iarăși,** cu unele tendințe existente în limba română actuală, cum ar fi: trecerea unor verbe **(a preceda, a(se)succeda)** de la conjugarea I la conjugarea a III-a, construirea altora **(a ambiționa, a intenționa)** cu un complement direct substantiv (ex.: **ambiționează o sinteză, intenționează o cronică),** acordul la plural (în **-i)** al unor adjective considerate, de regulă, a fi invariabile **(atare, cutare, oarecare)** etc. Din rîndul faptelor de sintaxă, autorul se oprește pe larg asupra **abaterilor,** atît de frecvente, privind fenomenul de acord, în speță: **abordul predicatului** cu subiectul (în lucrare se spune, impropriu: acordul **subiectului** cu predicatul — s. n.), acordul atributului adjectival (participial) cu substantivul în genitiv, acordul relativului care cu elementul determinat din propoziția regentă, — precum și asupra stîngăciilor manifestate (chiar și de către cei ce trec drept „condeie versate") în **minuirea** construcțiilor corelative.

Adunînd în paginile ei — din diverse stiluri funcționale ale limbii, cu precădere din cel publicistic — și punînd în discuție cît mai multe citate ilustrative — unele pentru a da în vileag abateri flagrante de la exprimarea corectă, altele menite să surprindă cîteva tendințe actuale în lexic și în gramatică —, exemple, deci, care, cum spune autorul în **Încheiere,** vin să releve **„și ceea ce îi dăunează vorbirii, și ceea ce o ajută să se perfecționeze",** lucrarea de față, scrisă într-un stil plăcut, antrenant, pledează direct pentru nevoia de a înregistra în permanență fenomenele lingvistice contemporane, prin supravegherea atentă a propriei noastre exprimări și, cu deosebire, a celora din jurul nostru.

D. CRAȘOVEANU

aniversări

LAZAR ILICI LA 65 DE ANI

CÎNTĂREȚ AL ȘESULUI BĂNĂȚEAN

Scriitorul de expresie sîrbă **LAZAR ILICI,** unul din cei care au pus temeliile literaturii sîrbe din țara noastră, este de peste trei decenii o prezență activă pe ogorul scrisului. La aniversarea a 65 de ani de viață, închinată cultivării cuvîntului militant, pus în slujba celor mai nobile idealuri umane, poetul și prozatorul Lazar Ilici se prezintă cu un bilanț editorial bogat, cu o zestre beletristică apreciabilă, concretizată în volume de versuri, nuvele, povestiri și literatură pentru copii apreciate și îndrăgite de cititori: „Versuri alese", (1955), „Pe drumul lui Octombrie" (1957), „Povestiri" (1960), „Zile fericite" (1964), „Scîntei roșii" (1966), „Pe cărările satului" (1969), „Nopți furtunoase" (1972), „Cînd apele tinere încep să murmure" (1973), „În valea Mureșului" (1975). Anul acesta e anunțată și așteptată cu interes apariția, sub semnătura aceluiași autor, a încă unui volum de proză.

Născut la Variaș, în inima fierbinte și generoasă a cîmpiei bănățene, Lazar Ilici a rămas iremediabil cîntărețul sentimental, fidel și sincer, al plaiurilor natale, oferindu-ne, de-a lungul anilor, pagini viguroase, îmbibate de viață, mai ales de viața satului contemporan, tablouri vii ale unei vremi caracterizate prin profunde prefaceri și mutații în conștiința oamenilor și în relațiile sociale.

Talent nativ de narator, L. Ilici relevă, în același timp, calități de observator atent al vieții în feluritele ei aspecte și ipostaze. Opera sa conține impresionante atestări literare ale realităților zilelor pe care le-am trăit și le trăim, ale eroismului în muncă și ale avîntului constructiv sub zodia socialismului. Lupta împotriva a tot ce e vechi și perimat, a prejudecăților și superstițiilor, conflicte familiale și sociale, dragostea, dileme morale, întîmplări hazlii, destine omenești, confruntări de atitudini — iată temele predilecte ale scriitorului, reflectate în scene de un realism pregnant, pline de dinamism, în care sînt implicați oameni cu puternice resurse vitale, personaje veridice, pline de forță elementară.

Ca poet, L. Ilici ne-a dăruit imnuri patriotice, incantații patetice în spirit agitatoric și civic, versuri optimiste și robuste de factură tradițională. De asemenea, a dat la iveală cărți de versuri și povestiri pentru copii, în care îndemnurile la muncă și învățătură îmbracă veșminte colorate și vesele, autorul îmbinînd delectarea cu moralizarea.

Nu ne îndoim că Lazar Ilici, dînd dovadă, în ciudă anilor, de nesecată forță creatoare, va oferi cititorilor noi și apreciate roade ale talentului său.

Cedomir CIONCA

SUBLINIERI

● DIN NOU, FOARTE BINE CONCEPUT ȘI SCRIS, inteligent, spiritual de la cap la coadă, primul număr pe 1979 al revistei craiovene, **Ramuri.** Citim, de altfel, chiar pe prima pagină un fel de manifest-program oltenesc, plin de vervă, semn, desigur, al unui măreț proiect într-ale spiritului, pe care revista pare să și-l asume. „Spiritul Oltean îl definesc, la fel bipolar, ca spirit speculant și spirit speculativ, iar dacă ar trebui să ne alegem blazoane, ar trebui să ne luăm cobilița și alături de cobiliță să punem însă și pasărea măiastră, fiindcă noi nu uităm și latura practică, dar nu vrem să se treacă peste latura faustică, demiurgică și creatoare a sufletului oltenesc (...) Care este rostul nostru pe lume ca Olteni? Să purtăm cobilița pe umeri și să hrănim pe alții cu zarzavaturi, pește și fructe, sau să-i conducem în calitate de miniștri? Sau să stringem mereu avuții pentru noi, femeile și copiii noștri? Nu! Noi suntem pe lume, uneori și pentru acest lucru, pentru latura practică a existenții, pe care o rezolvăm cu dexteritate, dar am venit să le arătăm celorlalți Români și tuturor oamenilor frumusețea în lume, să le descifrăm cîntecul pasărei măiestre, să descoperim latura de divin și de feerie a existenței" (Petre Pandrea, 1945). Sub această emblemă se prezintă sumarul, de aleasă ținută, al numărului. Îl citim pe Marin Sorescu în ipostaza de critic (al Corabiei lui Sebastian), pe Ov. S. Crohmălniceanu în ipostaza de prozator (**Istoria generalizării unei legi** — „legea porcăriei universale" e poate una din cele mai interesante proze publicate în ultima vreme în revistele noastre literare), pe Ion Caraion, în ipostaza sa adevărată, cea de poet, cu un remarcabil ciclu de poeme.

● ÎNTR-UNA DIN CELE MAI PLĂCUTE RUBRICI ale revistei craiovene („Expresivitatea involuntară", susținută de Eugen Negrici) ar putea fi transcris, aproape în întregime, articolul lui Voicu Bugariu, **Despre „Întîlnirea din pămînturi",** apărut în **Luceafărul** din 3 februarie a.c. Reproducem spre a exemplifica umorul expresiv și, desigur, involuntar, doar finalul: **„Bătrînul animal ce urmează să fie sacrificat în „Calul", apare în mod vădit în chip de caricatură vorbită. (...). Naratorul se amuză în fața aspectului de mecanism al bietei ființe, fiind imitat de stăpînul calului, om, la rîndul lui, cu simțul umorului, care sesizează spontan aspectul de marionetă grotească al calului, în care mecanismul s-a suprapus viului. Florea Gheorghe începe să rîdă, ilustrînd justețea observației clasice a lui Bergson. El face cu seninătate abstracție de faptul că se află într-un context trist. (...) Aspecte analoge pot fi întîlnite în „Colina", unde tînărul Vasile Catrina se simte cotropit pe negîndite de o spaimă fără obiect. Departe de a sugera atmosfera de mister pe care o așteptăm, în mod normal de la textele din această categorie, naratorul își urmărește înveselit personajul, notînd diverse aspecte amuzante ale comportamentului și ale vorbirii lui. Mergînd pe cîmp, Vasile Catrina se miră „în treacăt cum vîrfurile opincilor îi ies mereu înainte și cum el nu simte că talpa-i se îndoaie în urmă". Cînd se simte tulburat de ceață, el exclamă: „— Ei! Ce, m-au găsit dracii?!". Iar cînd se împiedică și cade, transformînd într-un act ridicol tensiunea precedentă, flăcăul este de-a binelea amuzant".** Exact.

● LA ACEEAȘI RUBRICĂ, a umorului involuntar, ar mai putea figura aproape toate „definițiile" unui dicționar recent apărut. Nu e vorba nici pe departe de **Dicționarul scriitorilor români** (asupra căruia s-au năpustit cu o îndîrjire demnă de cauze mai nobile o mulțime de critici. Tot în această paranteză ar mai trebui observată ciudata alergie pe care i-o provoacă lui Liviu Călin (în **Contemporanul** din 9 februarie) gestul autorilor — cei foarte tineri, se înțelege — ai acestui dicționar, care, „din teama de a nu face critică „conținutistică" urmînd să fie învinuiți de didacticism sau (mai sigur) de „sociologism pedestru", optează pentru mijloacele eteroclite din sfera ispititoare a criticii psihologice, psihanalitice, semiologice, structuraliste". Atît doar că, nici măcar paragrafele vestejite de autor, drept roade ale ispitei în care au căzut „foarte tinerii" nu ne prea pot servi drept pildă rea. Am închis, deocamdată, paranteza). Dicționarul în cauză a fost remarcat probabil doar în cadrul pasnic al familiei de către părinții (critici literari), care au vrut să-și delecteze preșcolarii cu ilustrațiile Orwo color ale **Primului meu dicționar,** Editura Ion Creangă, cu un text revăzut și adăugit după ediția din 1974). „Capră: capra domestică este un animal viu și dă lapte bun; **Corb:** corbul este socotit monument al naturii; **Lună:** luna primește lumina de la soare; **Maimuță:** maimuțele trăiesc în țările calde și sînt animale inteligente și sociabile; **Miner:** minerii sînt muncitori harnici și curajoși; **Satelit:** cu ajutorul satelitului artificial, care se rotește în jurul pămîntului, culegem date științifice; **Șoarece:** șoarecele, fiind rozător, are dinții din față mai lungi".

● **SFÎRȘIT (ÎNCEPUT) DE AN RODNIC** pentru scriitorii timișoreni. Semnal. Ion Arieșanu, cu un amplu reportaj, intitulat „Nouă vieți pentru orașul meu" (în volumul antologic realizat de editura Eminescu: **Un drum cît cuprinderea mării);** Paul Eugen Banciu, cu două apariții editoriale: romanele **„Casa ursei mari"** (Editura Dacia) și **„Reciful"** (Editura Facla): Lucian Bureriu, semnînd în colecția „Satyricon" a Editurii Facla un **Concert pentru mîna stîngă** (volum de proză scurtă); Eugen Dorcescu, revenind, după volumul de poezii, **Desen în galben** la critică: **Embleme ale realității** (Editura Cartea Românească): la aceeași editură — ultima carte a criticului Cornel Ungureanu: **Contextul operei.** Așadar, semne bune anul (1979) are.

Anemone POPESCU

Continuînd tradiția, cenaclul „George Gârda" din Făget editează din nou, sub patronajul Comitetului de cultură și educație socialistă, culegerea de poezie, folclor, istorie, reportaj a membrilor activi ai susnumitului cenaclu.

Lansarea volumului, tipărit într-o frumoasă ținută grafică, datorată plasticianului Constantin Catargiu, îngrijit de Ion Oltean și Ion Căliman, se va face azi, 15 februarie ora 16 la librăria din Făget. Vor participa scriitorii timișoreni Ion Arieșanu, Damian Ureche, Aurel Turcuș, Corina Victoria Seln. În același context va avea loc și o sezătoare literară la autobaza din localitate.

EDUARD PAMFIL

Personaj rinascentist, rătăcit, pare-se, în plin secol XX, medic psihiatru și antropolog, iubitor împătimit al universului formelor sonore și interpret rafinat a numeroase partituri din muzica preclasică, nedeslipit de cele două chitare, de cele două instrumente rarissime pe care le posedă — dintre care unul construit, cu mai bine de jumătate de veac în urmă, de către cel mai mare luthier de chitare din Europa Centrală, de Hermann Hauser münchenezul, chitară Hauser ce avea să se încarce de atîtea ori de interjecții admirative —, cărturar subtil și autor de cărți, ghid ispititor în lumea paralelă a formelor picturii și filosof neexprimat încă prin intermediul literei tipărite decît fragmentar — „faptă" ce pare să verifice „legenda", vocația „risipirii", a pierderii, despre care s-a spus atîta vreme că ar fi fost înscrisă în codul dumisale genetic ori, poate, mai simplu, să fie vorba de o discretă și secretă pudoare înaintea divulgării în agora a misteriosului ritual al gîndirii ? —, Eduard Pamfil este și un poet autentic.

Dealtminteri, numeroasele secvențe, pasaje, chiar pagini întregi, de-o elevație stilistică neobișnuită la niște autori de formație, totuși, medicală, desele formulări aforistice, vorbele memorabile, excursul ideilor timbrat în permanență afectiv, frazarea „aristocrată" amintind, nu o dată, de retorismul elevat al unui Vasile Pârvan, paleta lexicală extrem de bogată, în care predilecția pentru vocabula rară ia adesea forme ceremonioase, toate acestea, zic, atît de frecvente în cărțile sale (**Nevrozele**, (1974) ; **Psihozele**, (1976) : **Persoană și devenire**, (1976), ca să numesc cîteva dintre cele mai recente) semnate în colaborare cu dr Doru Ogodescu, cel obsedat de ideea „triadei", îl trădează la lectură pe poetul Eduard Pamfil, care-l acompaniază încontinuu, ca un glissando discret, pe omul de știință, particularizîndu-l net pe autor în peisajul psihiatriei și antropologiei românești contemporane.

O măreție calmă, o liniștire și o însingurare a ființei, fără nimic anxios în ea, emană din poezia sa. Lirismul de adîncime al stihurilor pare să transmute în tuburile de orgă ale metaforelor o parte măcar, o cîtime din distincția obosită a omului Pamfil ; sînt momente cînd ai sentimentul că glasul poetului amuțește ; inflexiunile grave pe care ne e dat să le auzim aparțin, de acum, nu vocii autorului, ci aceleia a poeziei. Cuvintele pulsează discret, atinse parcă de o suferință moale ; versurile, și ele, se așază în strofe lovite de aceeași sfîrșeală.

Și lucrurile stau întocmai așa, dar trebuie adăugată imediat unda de gravitate submersă, prezentă pretutindeni în poezie, trăirile eului liric agravate și văzute, îndeobște în ordinea eternității.

În ceea ce are mai bun, Eduard Pamfil rămîne un poet al stărilor sufletești terminale, zonă în care intervine cu putință magica miraculoasa trans-mutare în opuse : iubirea transgresează, alunecă pe nesimțite în moarte, viața se împletește și continuă în planul îmblînzit, umanizat, al neființei, în chip firesc... Pînza de fond a poeziei sale — fie că este vorba de sentimentul erotic, cînd degetele sale ating cu predilecție notele finale, de senină și generoasă resemnare și mai puțin pe acelea de co-extaziune cu ființa aleasă, fie de sentimentul, de pre-sentimentul extincției insului, pre-sentiment a cărui teroare ajunge mult diminuată printr-o îndelungă, probabil, exercitare apolinică a corzilor sufletului, fie că angajează dimensiunea ludică a existenței, fie... — fondul ei ultim, fiind, totdeauna, unul de o tristețe indicibilă. Poetul oferindu-ne, într-un fel, cum i-ar plăcea să spună profesorului Pamfil, un soi de inițiere în substanța misterioasă a tristeții. Și în depășirea tristeții...

Altminteri, în plan stilistic, și în limitele spațiului de față, sînt de remarcat succint : filonul vizionar, eufonia — uneori polifonia — poemelor, un har al cuvîntului și o putere de invenție lexicală aparte și, bineînțeles, nu în ultimul rînd, lirismul pur, decantat de orice aluviuni, de orice ingrediente străine naturii sale, referința culturală — cîtă există — fiind retopită în creuzetul stărilor sufletești, dizolvată și anonimizată în cele din urmă, absorbită pînă la timbru personal.

Ion ANGHEL

P. S. Versurile de față fac parte din volumul **Arioso dolente**, în curs de apariție la Editura **Facla**, Timișoara.

PĂDURILE ACELEA

Pădurile acelea uitate din poveste
și-au reunit tristețea imobilă
și n-a rămas din nemișcarea lină
decît un fir de cînt de melofilă.
Imens însingurarea inutilă
se anina din ani în ani spre nesfîrșirea
din porțile zidite-n amintirea
unicului și prea tăcut în vremuri
măsurător de veșnicii sub ploi ;

Pădurile acelea toate au ars apoi
în flăcări de lumină transfinită,
pornite spre nimic din stele noi.

COCOR POSTUM

Prințesa mea fără coroană
iată în dar niște cuvinte
dar trebuie să știi-nainte
că le-am stîrnit toate c-o pană
muiată-n sînge-mi de cocor
și cînd le scriu, ele mă dor ;
M-au dus departe ca să mor
în spații largi și expansive...
Am să visez că te ador.
Și dragostea va fi-n derive
cu semne ample de uimire
fiindcă iubirea fu proiect
pierdut de tot în devenire.

ANDANTE

Cînd mergem împreună amîndoi
e-n întuneric o lumină care cîntă
și pietrele vorbesc în gînd de noi
cum trecem nemișcați prin spații moi,
cînd ne desprindem sideral din mult,
din mult prea dense urme de tăceri ;
E-n zborul fulgerat și fără sens
o simfonie ce ne poartă ca o mînă
și cînd urcăm spre moarte, amîndoi,
inflorescențe nedecise încă-n cer
transformă liniștea de azi spre niciodată
în stelele ce cîntă pînă pier.

TU ERAI...

Tu erai ceața din lumină
ce se descîntă-n univers
iar eu o liniște deplină
la început din dansul lent
ecou al morții fără seamăn
înspre mister evanescent.

Suna din lande de sulfină
coralul trist, în ritm invers.

EVANESCENȚĂ

Atîta somn și-atîta lentă moarte...
De săptămîni cu denumiri ciudate
te duci prin neguri ca un cînt de noapte
în timp fără răstimp tot mai departe
iar eu te-nscriu cu vers ermetic într-o
carte.
I-atîta vis spre-o nepătrunsă zare
și-n prundul de silex din mal de ape
rămîn amprentele de pași, imaginare,
cînd vin licornii-nsingurați să se adape.

ȘI LINIȘTEA VA CREȘTE...

M-am înzidit de viu
într-un plenar poem,
dar zidul nu mă strînge
și naosu-i spre cer
arcadele de piatră, iubito,
nu te cer
misterului tău van,
nici vechiului totem.
Sînt singur ca o umbră
pe un perete plan
și liniștea va crește mereu
din an în an,
iar restul sînt pretexte
sau născociri incerte
pentru un exil lăuntric
și-o lină deumblare
prin vaste săli insumbre
și goale coridoare.
În visele secvente
din somnul tău de floare
să nu te lași sedusă cîndva
întru mirare,
aceasta-mi aparține —
unicul antidot
cînd moartea e în toate
și eu voi fi în tot
la fel de simplu nimeni —
uitare peste tot.

* * *

LUI ION ANGHEL

Ziduri fără streșini,
ziduri fără umbră,
ușile deschise către cer pierdut ;
Arhitectul tainic a trecut prin lume,
casa n-are nume
gîndu-i obosit ;
Vîntul le transcrie înspre infinit.
Ziduri care cîntă, ziduri care tac,
au pornit să fie zinei un iatac.
Arhitectul tainic n-are grai în lume
casa prinsă-n iederi
somnul împietrit.

debut

CONSTANTIN GAVRILĂ ● ANA

Cum mai trec toate, Ano, cum mai trec și se duc de parcă nici n-au fost, că uneori îți și vine să te iei de-un gînd, s-au întîmplat toate cîte s-au întîmplat, oare, sau totul a fost un vis și o amăgire ? Ce-a fost, Ană ? Ce-a fost ? Și Ana, după ce se întrebă toate astea, își privi miinile care i se odihneau în poală, inerte și reci, și cu venele groase, vinete, încălecîndu-se unele peste altele sub pielea subțire, zbîrcită și maronie. Că timpul pe toate le-ngroapă, sînt și nu sînt, întîmplări și lucruri, dar mai ales oameni, oamenii, Ană, unde se duc ei ? Și de ce se duc și tu Ană, unde te duci și cînd ai să ajungi ? Dar ai să ajungi vreodată, Ană, acolo... acolo unde nici nu știi unde ? Dar tu, Anton, se întrebă Ana, tu, Anton, mai ești sau doar ai fost, sau poate nici atît Antoane. Cum nici atît, Ană, ce gînduri te mai pot petrece și pe tine ? Ce fel de gînduri sînt astea ? Și Ana surise amar, sau doar i se păru că surise, poate doar dorise să surîdă și a încercat, dar buzele... buzele tale Ană, se întrebă Ana, mai pot ele surîde, și cui ? Dar mai pot ele surîde ?

Uite, Ană, cum timpul îngroapă și surisul, cade timpul peste el și-l îngroapă... și îți mai amintești cum, stînd acolo, pe coama muntelui... dar cînd a fost asta ?, îți mai amintești cum te ruga Anton să surîzi ? Tu zîmbești dumnezeiește, Ană. Îți spunea Anton, atunci, și-ți întredeschidea buzele cu privirea... Dar tu, Antoane, unde ești ? Ai plecat ca să vii, sau ai plecat ai plecat ?

— Antoane, mă auzi ? întrebă femeia încet, apoi se lăsă mai adînc în șezlongul din fața ușii, mai adînc se lăsă pentru-că Anton nu răspunse. Sau ai răspuns Antoane ? Ai răspuns și nu te-am auzit eu ? Sigur că ai răspuns.

Și cum s-au mai scurs anii, Ană, sau poate nu anii s-au scurs, te-ai scurs tu, ca un rîu, ca un rîu de munte, șerpuind printre ani, cum apele rîului își croiesc drum prin obrazul muntelui. Tu te-ai scurs. Ană, tu, anii au rămas pe loc precum pietrele, unele mai colțuroase, ieșite mult înafară, și altele rotunjite, dulci, moi și pufoase de mușchii vii și calzi și plini de viață.

Femeia își ridică un braț și-și desfăcu încet degetele miinii, și degetele tremurau. Auzi cum susuri, Ană, auzi cum te scurgi ? Clipele rămîn pe loc, pietrificate, și tu te scurgi printre ele ca o apă. Înspre unde, Antoane ?

O adiere îi răvăși firele albe, răzlețe, de păr, și femeia deschise ochii și chiar zîmbi, un zîmbet ca o părere și la fel de scurt ca adierea de adineauri, apoi pleoapele căzură obosite și ochii nu văzură decît întunericul...

Sau cînd mă așteptai la poartă, Antoane, tu aveai ochii albaștri ca o apă... da... ca o apă ? Eu cum aveam ochii, Ană, cum ? Nu te întreb pe tine, Antoane, pentru-că tu nu mă auzi și nu-mi mai răspunzi, sau mă auzi și-mi răspunzi dar nu te aud eu. Tu cum aveai ochii, Ană, și brațele, și trupul, și părul, și picioarele, și mersul, și visul, și curgerea și cum te desmierda Anton cînd încă eram în susul muntelui și nu am apucat să curgem atît de mult ? Cum ?

Ai și uitat, Ană ? Ai și uitat, sau nu vrei să-ți amintești ? De ce nu vrei să-ți amintești, Ană ? se întrebă Ana, și, pentru o clipă, în întunericul de sub pleoape, Anei i se păru că-l vede pe Anton, sau poate chiar îl văzu apropiindu-se de ea, alergînd... Sau cum ? Cum vii tu, Antoane, alergînd sau plutind ? Sau curgînd? Și de unde curgi tu înspre mine, acum, de unde ? Urci muntele înapoi să-mi ieși în întîmpinare, sau... ?

Dar Anton dispăru. Cum ai dispărut, Antoane, și unde, și tu, Ană, de ce nu te-ai grăbit ? De ce nu te-ai grăbit ? se certă Ana... O lacrimă simți femeia scurgîndu-i-se pe obraz și se simți fericită, atît de fericită încît nici nu putea cuprinde fericirea care o lovi. Pentru-că de mult pe obrazul femeii, care era de mult ca obrazul muntelui, nu se mai scursese nici o lacrimă... Ai fost tu, Antoane ?

Și Ana ridică din nou mîna, și mîna ei mișcă aerul, și se născu o adiere ca un abur, care îi răvăși părul, și buzele i se mai răsfrînseră într-un surîs, și ochii i se mai deschiseră largi dar întunericul din ei nu mai dispăru.

SOFIA ARCAN ● AȘTEPTARE

Sta în fața ferestrei cu geamurile brăzdate de rîurile minuscule ale ploii și privea distrată piața din fața blocului. Sub acoperișurile ondulate, pe mesele de beton, stivele de zarzavaturi, mai încolo, la locul știut, crizanteme și dalii, foarte multe crizanteme, singurele pete de culoare în dimineața mohorîtă alături de umbrelele rarilor cumpărători, mișcătoare ciuperci înflorate sub vălurile ploii. Se gîndi să coboare ca să-și cumpere flori, renunță înainte de a ajunge să facă un gest.

...Pînă la ora asta Vlad ar fi trebuit să-i telefoneze... Dacă ar trece peste interdicție și l-ar suna ea ? Se ridică, se repezi la măsuța din hol, ridică receptorul și făcu numărul. Alo ! Alo ! auzi vocea Mărghinei. Închise. Dezamăgită, reveni la fotoliu. Dacă va reuși să nu se gîndească la el, la seara trecută, timpul va trece mai ușor pînă ce va auzi soneria. Cea a telefonului cel puțin. Și dacă vine ? Există șanse egale, nu, mai mare este cea a vizitei lui. Vlad nu este soțul care să-și condiționeze programul de cel al soției și de bună seamă că s-a liniștit, poate a și uitat de discuția de aseară... Poate ar trebui să-și îmbrace rochia nouă, ar fi o surpriză care ar înviora dimineața asta mohorîtă. Ce-ar fi să aleagă **rolul**, nu nu-i place cuvîntul, **starea** unei tinere pure și primăvăratice ? Azi e doar duminică, jocul e permis...

...De cînd s-a mutat și-a cumpărat multe cărți, rafturile sînt supraîncărcate. Cînd venise în oraș nu avusese decît trei lădițe în care împachetase cele cîteva zeci de volume... dacă și-ar reaminti bucuria acelei seri, așteptarea ei ar fi mai ușoară. Și dacă totuși nu dă nici un semn ?... **Atunci** bătuse cuiele în capacele subțiri ale lăzilor, cu putere, ritmîndu-și mișcările după melodia radioului: ultimul avusese parte de lovituri scurte asemeni unui hohot nestăpînit de rîs. Gata ! Aruncase ciocanul și privise lăzile de la picioarele ei inspirînd cu nesaț mirosul de scîndură proaspătă de brad, erau întocmai cum le visase, le dorise, tiniise după ele, după clipa în care niște banale lădițe încărcate se transformă într-o nouă valoare devenind chezășia plecării iminente. Abia atunci reușise să creadă cu adevărat că va părăsi șantierul.

...Și dacă Vlad a plecat totuși pe șantier ? O rugase să-l însoțească, erau la sfîrșit de lună și planul era încă departe de a fi îndeplinit. Ar trebui să vii, mai ales că tocmai sectorul condus de tine merge cel mai prost, îi spusese el aseară cînd ea refuzase să-și piardă singura zi liberă. Tonul, felul în care o privise îi preschimbă brusc vaga impresie în certitudine : munca pe același șantier îi apropia, dar în egală măsură îi îndepărta, șantierul era un rival mai puternic decît Mărghina, se gîndise și simțise cum o invadează ura. Reflexele ei, care funcționau fără greș de cum era în apropierea unui bărbat, (frumusețea o obligase să învețe cum anume se poate apăra față de șefi — în special — fără să-și facă din ei dușmani), aceste reflexe o trădaseră aseară. Ar fi trebuit să știe că-i o greșeală încercarea de a-i bagateliza dragostea lui pentru șantierul pe care-l conducea și nu putea alege un moment mai tîmpit decît acela în care-i mărturisise că a ajuns la construcții pentru simplul motiv că eșuase la admiterea din vară de la arhitectură și doar la construcții mai erau locuri libere, se intra cu medii mici... În fond, toate acestea erau de-acum o poveste veche... mai veche decît seara, fericita seară în care își făcuse bagajele pe acel **șantier**. Da, la despărțire, avusese impresia că a reușit să-l convingă că prezența ei nu-i necesară, doar stabilise echipa, dăduse toate ordinele, băieții îi promiseseră că vor face întocmai, nu avea rost să-și piardă și duminica stînd după ei, Vlad plecase, o despărțire rece, nu doar încărcată de o tensiune aparte, dar, sigur, nu va rezista tentației de a veni sau cel puțin de a-i da un telefon... Dacă nu se va mai gîndi la el, totul va fi bine. ...Atunci, în ultima seară de pe șantierul în care trebuise să-și facă stagiul aproape trei ani, TREI ANI, o veșnicie, bucuria retrasă în trupul ei cald și în dialogul mut cu unicul ei tablou pe care-l fixase zîmbind : zburăm, pasăre albastră, zburăm... și-i păruse că aude fîlfîitul aripilor în odaia încremenită în tăcere, mai apoi își dăduse seama că-i doar clipocitul apei revărsîndu-se peste burlan și răpăitul ploii pe acoperișul de tablă, dincolo de ușă. spațiul fluid care urma s-o despartă de o epocă din viața ei pe care vroia s-o uite... să uite celula lunguiață în care nu avusese decît un pat, o masă cu un scaun și etajerele pentru cărți și vase, un cuier în care-și atîrna puținele rochii aduse. Totul, improvizat din scînduri nelustruite, la geamuri hîrtie albă, intenționat nici cel mai mic efort de a crea o amb[illegible] confortabilă, se obligase [illegible] să-și amintească zilnic [illegible]rat, să-i fie îndemn pent[illegible]ce cît mai curînd... Asc[illegible] soneria ? Se ridică fulgerător [illegible]oliu și porni spre hol. privi ceasul, era aproape unsprezece. Deci reușise ! Zîmbetul abia încropit se destrămă. La apartamentul vecin se auzi deschizîndu-se ușa, cuvinte neînțelese. Trecu la fereastră, un autobuz era oprit în colțul străzii, coborîră trei tineri, o femeie, a doua, un bătrîn se opri pe ultima treaptă încercînd să-și proptească bastonul în trotuar, în ușă, un grup de călători, Dumnezeule cîtă nesimțire ! nu putea careva să-l ajute pe bătrîn ? Femeia se întoarse, îi întinse mîna, abia coborî și-n urma lui cîțiva bărbați săriră pe trotuar, autobuzul plecă. Urmări înfrigurată grupul ce se împrăștia, iată-l ! nu, nu poate fi el, se îndreaptă spre alt bloc, numai distanța o înșelat-o. Își mușcă buzele. Merse cu pași fermi spre bucătărie, aprinse aragazul, își pregăti o cafea, cînd să dea apa în clocot, mai turnă o ceașcă, pînă la urmă TREBUIE SĂ VINĂ și dacă numai pentru cîteva minute, e bine să aibe cafeaua pregătită. Tocmai pornise spre cameră cînd auzi ascensorul, rămase nemișcată, în liniștea holului auzi clătinarea cești pe farfurioară, urmă zgomotul ușii trîntite, pași pe coridor, se apropiau, privi victorioasă spre sonerie, TREBUIA SĂ SUNE... ritmul egal al pașilor îndepărtîndu-se, în contratimp cu ritmul sacadat al bătăilor inimii...

Nu mai avu curajul să se îndrepte la fereastră, o undă de desnădejde o obligă să se lase frîntă în fotoliu.

— Unele căsnicii sînt ciudate și oricît ai crede că-i cunoști pe soți, nu poți să-ți dai seama de adevăratele legături dintre ei, îi spusese hotărîtă să deschidă tocmai acea discuție care plutea în jurul lor în ultimul timp. Aparent, la voi, totul merge bine, continuase, deși îl văzuse tresărind, totuși, încep să-mi dau seama că este ceva... Știu eu cum să-i zic ?... Ceva nenatural, în felul în care vă duceți viața, parcă ați merge pe niște drumuri paralele, fără șansa de a vă întîlni cu adevărat. Așa a fost și înainte de a apare eu ?

— Lucrurile astea, adică relațiile dintre mine și Mărghina, sînt mult mai complexe pentru ca ivirea ta să fi schimbat ceva, răspunse el încordat și, vreme de o fracțiune de secundă, o privi cu o detașare umilitoare pentru ea.

— Se pare că noi nu vom găsi niciodată un limbaj potrivit pentru acest subiect, răspunse ea după o scurtă pauză, fără să-l privească.

În tăcerea stînjenitoare, Vlad începu să toarne coniac în pahare. Susurul lichidului. Sări. De data asta era chiar soneria ei. Fugi spre ușă. Se opri ca să-și recîștige suflul normal, să i se ducă roseața pe care o simți invadîndu-i obrajii, să-și stingă lucirea de victorie din privire. Soneria se repetă. Scurtă pauză. Soneria. Deschise arborînd cel mai firesc zîmbet posibil.

— Ingrid, dă-mi te rog o bucată de pîine, mi-a venit un musafir neașteptat și am rămas în pană, spuse precipitat vecina.

Nu avu puterea să spună o vorbă, se retrase din ușă, ca să-i facă loc să intre, se duse în bucătărie, tăie pîinea.

— Atîta îți ajunge ? reuși ea să îngaime.

— Da ! Dar ce-i cu tine ? Sper că nu te-am deranjat ?

— Da de unde ! negă ea, stins, am doar o durere de cap insuportabilă.

— Să-ți aduc un calmant, ai luat ceva ?

— Da ! Du-te să nu-ți lași singur musafirul.

Închise ușa. Intră în bucătărie și bău dintr-o sorbitură prelungă cafea direct din ibric. Tot era rece, lui îi va fierbe alta. SIGUR, încă azi îi va fierbe o cafea ! Trecu în cameră și se opri în fața ferestrei. Afară, ploaia continua, monoton, mai mult o abureală, prin care se deslușea vag un autobuz...

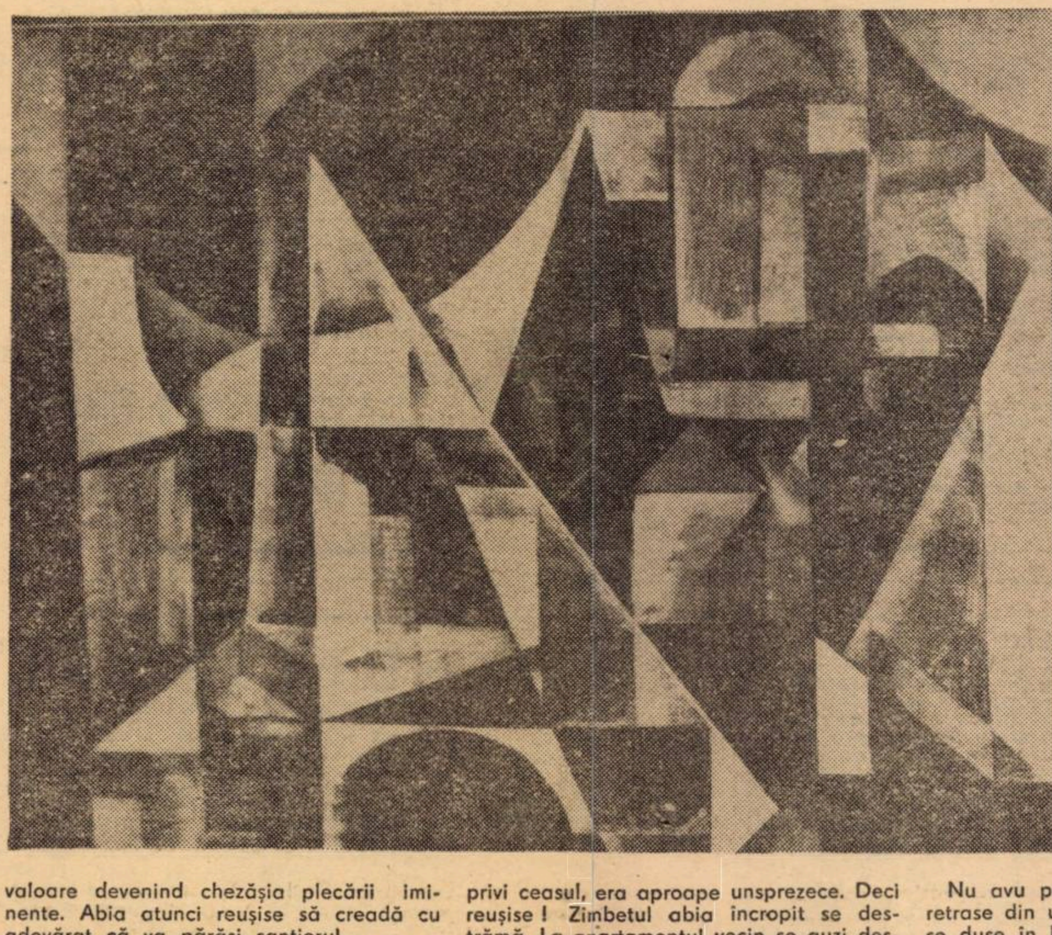

EUGENIA DUMITRAȘCU : „Orașul"

ION RAHOVEANU

SCRISOARE UNUI PRIETEN

Am plecat dintr-un sat, caligrafie de
zbucium pe file,
Dar în loc de piscuri am dat de ceață,
Mai bine mi-aș fi rupt tîrziu aripile
Decît nelovit de sîngerătoarea măreție.

Din negură zborul poate să-mi cadă
Sau să se-nalțe alături de stele,
Prietene statornicit în așezări siderale
Iată miinile mele — unde sînt miinile tale?

Ca și cum aș prinde cu o agrafă
fulgerul de metal ar sta să le prindă
Adaug vechea mea stimă și prietenie
Adevărului de aici și de dincolo de
oglindă.

INTEROGAȚIE

Doar un neisprăvit putea fi copilul acela
Cu oamenii lui de zăpadă și patinele lui
de fag,
Cu skiurile lui din scînduri pe movile,
Cu fiare ruginite pe vale jucîndu-se.
Dar unde-i neisprăvitul acela mă-ntreb în
finalul de vară,
Cu sîngele palid mă-ntorc și mă-ntreb.
Nu te mira și nu rîde ! Deplîng ochii
aceia pierduți,
Edenul dealurilor de iarbă cu spinii în
tălpi înfloriți,
O, defăimare a copilăriei...
Nu te mira și nu rîde. Unde-i neisprăvitul
acela
Ce se uimea-ntre neputinciosul azur
Și-aceste nerăbdătoare coline ?
Asupra lui se și năpustesc corbii,
Sau cine cu alice în aripă merge încă ?

REVERSUL CĂDERII

Uneori sînt exagerat de-ncrezător,
Chiar o piatră în drum se poate schimba
în biruință,
Chiar o durere-mi surîde sub pleoape
Și cînd e prea multă pot rîde.

În asemenea clipe, prietene,
Cu stîncile și seninul din ape
O prăpastie-alături eu inversă-o simt,
Privesc răsturnatul ei pisc de azur...

Nu te mira, ce e rău în aceasta,
Atunci aș rămîne aici bunăoară cascadă
Și urcușului stîncă sau fag,
Pe adînci înălțimi siderale, prietene !

Dureros fericit în tristețea permisă
A căderilor vii, de izvoare...

DOAR VÎRSTELE

În iernile-adolescente, în serile lor,
Pe sub zidurile casei tale-așteptam
În ridicole drumuri degerînd în zadar,
Din suferința mea îți ciopleam piedestal.

Și iată doar aerul tînăr încet erodează
Imaginea ta în tăria conturelor ei,
Doar vîrstele iată-ți decolorează obrajii
Și-n sîngele miinilor urcă palori.

Doar drumurile noastre, senine și grele,
Cu-adîncirile lor spre azur și pierzare,
Prin ani fața mea o brăzdează, doar atît,
În suflet săpîndu-mi vechi dalte de soare.

debut

IOAN DAVID

În legătură cu poezia acestui tînăr ne-am pus întrebarea : Ce se întîmplă cu afectivitatea, cu sufletul în condițiile unei epoci în care raționalismul scientist și progresul tehnic îl supun pe om unei educații științifice în primul rînd ? Cîndva, Hegel prezicea dispariția artei, pe care o considera expresia afectivității. Dar dacă arta își are rădăcina în structura sentimentală a ființei omenești, dispariția ei presupune o raționalizare totală a spiritului uman. Epoca noastră este, într-adevăr, epoca științei și tehnicii. Cu toate acestea, numărul oamenilor de profil științific care pătrund în poezie (în artă în general) este tot mai mare. De ce se întîmplă așa ? Întrebarea poate fi pusă și altfel : De ce oameni tineri, produs al unei educații și instrucții preponderent științifice, simt nevoia imperioasă de a se exprima artistic ? De ce un savant cîntă la vioară ? De ce un fizician scrie, cu un cert sacrificiu de viață, poezie ?

Cred că oamenii care au suportat cel mai intens procesul de scientizare, dar care nu au renunțat la artă — și aceștia sînt tinerii acestei vremi — fac dovada că în spiritul omenesc nevoia de Poezie rămîne o necesitate tot atît de vie și de omenească, întocmai ca la începutul culturii. Totuși, ceva se întîmplă. E vorba de o modificare a afectivității omului epocii noastre, în care tehnica și știința pătrund în cele mai intime cute ale confortului și vieții. Într-un alt timp al existenței sociale, sentimentul iubirii punea întrebarea eternă : Ce poate fi dragostea ? Și răspundea fata (coșbuciană) : **Eu mi-s lumină dă său / Și fată din satul tău !**". Răspunsul la aceeași întrebare eternă, azi, nu mai poate fi dat prin elemente similare. Deși semnificația luminii, analogată iubirii, rezistă. Totuși, ceva se modifică. Modificarea sensibilității se manifestă în expresie poetică nouă. Ceea ce e etern însă nu piere, **adoptă doar forme de viață inedite**.

IOAN DAVID, poetul pe care-l debutăm azi, e cercetător în domeniul fizicii. Are 27 de ani și, inițiat fiind în formule neobișnuit de abstracte, **simte nevoia să coboare din abstracție în concretețea metaforei**, ca expresie mai sensibilă a vieții reale.

Vasile VERSAVIA

DOR

Dor cumplit
cuprins între degete
atît de puternic
în inhibarea neexprimată
de ochii femeii trecute
și te revăd în acel moment
în care te-ai schimbat
deși eram tot noi.
Larma din jur
închisă concentric
de vorbe impersonale
se-ntoarce răbufnit
în imaginea răsucită
a noului tău chip
posedat
într-o icoană de mijloc de vizibil
imponderabil spre culorile îmbinate
de galben și roșu șters
trezite de o tăcută încleștare.
Zile încărcate și serbede
s-au împrăștiat în ceea ce au fost
lăsînd o cavitate din care picură
în sine muguri lăptoși de puțină lumină
ce se bănuiește
prin părțile golului neîmplinit încă.
Ecouri de gesturi și sunete
se ciocnesc de acest hău
părînd rîsete stranii
cu pulsuri violente
oprite brusc de mirajul vibrant
al liniilor din care te-ai compus,
rămînînd în contorsiunea vie
a rădăcinilor pămîntului rece
de umezeala adîncă,
crescîndu-și marii copaci în suflarea
vînturilor
strigînd despuiați
în sus, acest cuvînt.

LUCRURI PIERDUTE

Atîtea lucruri pierdute
s-au împietrit într-un ochi
ca o statuie cioplită demult
și simplu,
aspră în urmele intemperiilor,
încît, mîngîind-o,
palma îmbătrînește tăcut
în vîntul ușor
ce leagănă atît de nepăsător
iarba crescută sălbatic.

OCHI ARȘI

Sînt pe nisipul fierbinte
întins
cu ochii
orbiți de soare,

sînt mari, orbiți.

De-atîta soare
o vîlvătaie neagră, roșie, galbenă,
mă doare.

JELIT

Nu e ascuțimea pietrei
de amiază,
sînt gemetele surde
cu măruntaiul ars.

Brazii negri
sînt cîntec straniu ;

încet o stîncă
plînge.

O CAUZĂ COMUNĂ

Lucrurile sînt aici,
le știu pe toate,
îmi place dezordinea lor
pentru că le voi aranja
din nou ;
un cîntec ascuns
din liniștea lor
mi-alungă obsesia
după volum, formă, culoare.

televiziune

DUMINICĂ, 18 februarie

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Cărțile junglei. 10,00 Viața satului. 11,30 Pentru căminul dumneavoastră... 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. Album duminical : 13,05 Umor și muzică. 14,00 Desene animate. 14,25 Drumuri europene. 16,40 Serbările zăpezii. 17,40 Film serial : „Viața lui Paganini". Producție a televiziunii italiene. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,20 De ziua ceferiștilor. 19,40 Bucuroși de oaspeți. 20,50 Film artistic : „Obsesia magnifică". Premieră pe țară (american). 22,30 Telejurnal. Sport.

LUNI, 19 februarie

16,00 Telex. 16,05 Emisiune în limba maghiară. 19,05 Poeții cîntă patria. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Panoramic. 20,30 Roman foileton : „Putere fără glorie" .Ultimul episod. 21,20 Orizont tehnico-științific. 21,55 Cadran mondial. 22,15 Telejurnal.

MARȚI, 20 februarie

9,00 Teleșcoală. 10,00 „Putere fără glorie" (rel.). 10,55 Romanțe vechi și noi la „Crizantema de aur". 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 România pitorească. 18,10 Din țările socialiste. 18,20 Lecții TV pentru lucrătorii din agricultură. 18,45 Muzica în imagini. 19,00 Tribuna TV. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Cum predăm ștafeta ? 20,30 Interpreți ai cîntecului popular. 20,50 Seară de teatru : „Picnic pe cîmpul de luptă" de Fernando Arrabal. Premieră pe țară. 21,50 Documentar TV. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 21 februarie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Gala antenelor. 12,00 Șoimii patriei. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă germană. 17,45 Tragerea pronoexpres. 17,55 Atenție la neatenție. 18,10 Școala contemporană. 18,30 Divertisment muzical. 18,45 Telecronică pentru pionieri. 19,00 Festivalul național „Cîntarea României". 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 La ordinea zilei în economie. 20,10 Noi, femeile ! 20,30 Telecinematecа : Ciclul „Mari actori" Cei de pe caine. Producție a studiourilor americane. 22,30 Telejurnal.

JOI, 22 februarie

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 Finala „Cupei campionilor europeni" la volei masculin. Transmisiune de la Bruxelles. 18,45 Căsuța poștală TV. 19,05 Film serial pentru copii : „Sindbad marinarul". 19,30 Telejurnal. 20,00 Incursiune în cotidian. 20,20 Ora tineretului. 21,20 Telerecital. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 23 februarie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Telecinematecă (rel.). 17,00 Telex. 17,05 Emisiune în limba germană. 19,00 Rezultatele tragerii loto. 19,05 La volan — emisiune pentru conducătorii auto. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Viitoare orașe. 20,20 Film artistic : „Imposibila poveste de dragoste". Premieră TV. Producție a studiourilor poloneze. 21,50 O artă pe măsura timpului nostru. 22,15 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 24 februarie

12,30 Telex. 12,35 Curs de limbă spaniolă. 12,55 Curs de limbă franceză. 13,15 Concert de prînz. 14,15 Corespondenții județeni transmit... 14,35 Muzică populară. 15,05 Stadion — magazin sportiv în imagini. 16,20 Agendă culturală. 16,50 Clubul tineretului. 17,50 Instantanee. 18,00 Săptămîna politică internă și internațională. 18,20 Viața rațională. 18,30 Antologia filmului pentru copii și tineret „Anii de aur ai comediei". 19,30 Telejurnal. 20,00 Teleenciclopedia. 20,35 Film serial „Minuitorii de bani". 21,20 De la o glumă la alta. 21,50 Telejurnal. Sport. 22,05 Melodii românești de ieri și de azi.

televiziune

teatru

LA TEATRUL MAGHIAR DE STAT DIN TIMIŞOARA

„CVADRATURA CERCULUI" de V. Kataev

Iubitorii teatrului de expresie maghiară din Timişoara aşteaptă deja de ani de zile o premieră în care să-i revadă jucînd împreună pe tinerii absolvenţi ai învăţămîntului superior de specialitate, sau cel puţin o parte din ei. Şi iată că acum, la scurtă vreme după aniversarea a 25 de ani de la înfiinţarea sa, colectivul artistic al teatrului ne-a îndeplinit în sfîrşit dorinţa. Săptămîna trecută şi-au dat proba maturităţii creatoare în cadrul unui spectacol de succes cinci artişti tineri care, conform aşteptărilor, ne-au încîntat prin elanul şi exuberanţa specifică vîrstei lor.

Lucrare teatrală de referinţă în contextul literaturii sovietice interbelice, ea a fost scrisă în 1928, piesa **Cvadratura cercului** s-a dovedit a fi o comedie savuroasă şi impresionantă prin prospeţimea şi căldura umană a situaţiilor. Ea a constituit totodată pentru actori o partitură cu roluri echilibrate (în ceea ce priveşte economia spectacolului), oferind fiecărui actor din distribuţie şanse aproximativ egale de etalare a talentului.

DUKÁSZ PÉTER, cel mai format dintre protagonişti, deschizînd spectacolul, ne promite încă de la primele replici un Vasia plin de tinereţe, îndrăgostit, dinamic şi implicat adînc într-o realitate ce forfoteşte în jurul unei camere sărăcăcioase de burlac, devenind în cele din urmă locuinţa-punte de lansare a două căsnicii durate cîndva, la început de eră nouă, în ţara lui Lenin. Momente de literatură valoroasă, replicile pline de omenie şi haz ale lui Kataev şi-au găsit în actorul Dukász un interpret pe măsura lor. Jocul degajat, buna frazare a e-

nunţurilor şi ideilor, capacitatea de a-şi doza astfel energia, încît nici finalul să nu-l găsească în „retragere", ni l-au recomandat pe proaspătul absolvent ca pe o certitudine a scenei care-l aşteaptă.

Actorii **SZÁSZ ENIKŐ** (Tania), **SIMON GÁBOR** (Ivan), **KILYÉN ILKA** şi **PUSZTAI EDIT** (rolul Ludmilei în distribuţie dublă), precum şi colegul lor mai în vîrstă, **KÖFALVY ISTVÁN** (Iemelian se dovedesc a-i fi parteneri potriviţi. Ne oferă şi ei, fiecare în felul său, personaje reale şi credibile, atît prin gesturi şi reacţii, cît mai ales prin zvăpăiata şi exuberanta lor angajare alături de cei care, ducînd odată cu arma în mînă la bun sfîrşit revoluţia socială, dau şi de acum înainte tot ce au mai bun în ei pentru instaurarea definitivă şi irevocabilă a unei noi ordini în viaţa lor, dar mai ales în conştiinţa proprie şi a semenilor.

Regia spectacolului ne-a oferit plăcuta surpriză a unui debut de asemenea promiţător. Actorul **HIGYED IMRE**, transferat recent de la Cluj-Napoca la Timişoara, în calitatea sa de „dirijor" al celor cinci, fără să scadă din valoarea socială, morală şi etică a mesajului, a mizat mai degrabă pe caracterul comic al situaţiilor de fond. Astfel, făcîndu-ne părtaşi la căutarea, de către cei patru tineri, a fericirii, înţelegem pe deplin că aceasta mai cere ceva de la parteneri, alături de iubire, devotament şi sacrificiu : simţul realităţii imediate, ceea ce nu se învaţă nici din cărţi şi nici din modelele abstracte ale teoriilor diverse, ci numai din practica concretă a vieţii.

Alexandru VAJDA

LA TEATRUL GERMAN DE STAT DIN TIMIŞOARA

„DOUĂ CRAVATE" de Georg Kaiser

După un spectacol prea devreme obosit — „A douăsprezecea noapte" de W. Shakespeare, pus în scenă de regizorul ieşean CRISTIAN HAGI-CULEA, şi un spectacol-monolog pe un text scînteietor, bogat în nuanţe, profund, pe marginea căruia a trudit, cu lăudabile rezultate, actriţa Helga Sandhof, a sosit timpul evenimentului. Conlucrarea cu un prestigios regizor-pedagog, care iubeşte actorul, se străduieşte să-l cunoască, refuzînd orice prejudecată de strîmtă categorisire a acestuia a dat, ca şi în alte cîteva cazuri, un rezultat artistic îmbucurător. Textul lui Georg Kaiser conţine atît satira acidă, penetrantă, a moravurilor, cît şi pretextul desfăşurării, pe canavaua generoasă a revistei, cu personaje colorate, oferind partituri fiecărui actor al colectivului. Scenografia imaginată de FRANCISC KOVÁCS este funcţională, de bun-gust, ingenioasă, costumele sînt cînd pitoreşti, cînd fastuoase, după cum o cer acţiunea, categoria socială a purtătorilor.

Douăzeci şi patru de actori numără distribuţia acestei comedii muzicale care continuă şirul unor spectacole de referinţă ale scenei, începînd, desigur, cu „Frumoasa Elena" de Peter Hacks, cei dintîi mare examen al colectivului. Şi în acest caz, genul în care se înscrie premiera a solicitat actori completi, capabili să facă faţă la rigorile cîntului, pantomimei şi dansului, ajungînd pînă la step... Regizorul a izbutit să creeze climatul tonic al autodepăşirii, insuflînd unor actori care se credeau, ei înşişi, de multă vreme şi iremediabil plafonaţi, încredere deplină. Aici se află principalul merit al spectacolului, în competiţia benignă a valorilor, în căutarea tinereţii de expresie, a refuzului de a folosi mijloace cu efect îndelung probat. BERND BÖMCHES este acum, după „Frumoasa Elena" şi mai ales „Fiul mai mare", cel mai reprezentativ actor de vîrstă tînără din colectiv, depăşind tentaţia rezolvării superficiale, numai cu ajutorul vocii şi ţinutei scenice a unor roluri. Creaţia sa are sensibilitate, este gîndită şi se dezvoltă logic din situaţiile în care ajunge personajul, pus să evolueze în limitele unei fabulaţii doar aparent „kitsch" ; în realitate, dură, înfierînd tare sociale reprobabile. INGE MEYER şi MONIKA BAIALICI apropiate ca gen şi multilaterală înzestrare profesională, se bucură de roluri care presupun treceri bruşte de la o stare psihologică şi chiar condiţie socială la alta, diametral opusă, evidenţiind, cu măsură şi har, disponibilităţi actoriceşti parcă inepuizabile, un joc modern, antrenant. Printre frumoasele reuşite conţinute de acest spectacol se află şi cele ale actorilor PETER SCHUCH — care „contrazice" astfel ideea că ar fi numai un mare actor de dramă — ILDIKO JARCSEK-ZAMFIRESCU, comediană cu resurse deosebite — ca şi personajul colectiv, sextetul vocal alcătuit din JULIUS VOLLMER, HORST STRASSER, ALEXANDER STEFI, OSKAR SCHILZ, JOSEF JOCHUM, ARTUR BENEL, un comentator ironic al acţiunii şi impecabil fond muzical, totodată.

Citită scenic azi, la peste 50 de ani de la elaborare, piesa lui **GEORG KAISER** se dovedeşte proaspătă şi actuală prin tematica sa, prin virulenţa criticii sociale, adresată unei lumi în care banul înseamnă rang, putere şi rost al omului. Spectacolul Teatrului german de stat din Timişoara, frumoasă calitate artistică ilustrează capacitatea unui colectiv pus, faţă în faţă, cu o individualitate regizorală de prim rang, ce a făcut să strălucească nu un nume, ci 24, cele ale actorilor.

Ildico ACHIMESCU

SEMNALE DIN OBIŞNUIT

muzică

Afişul ultimului simfonic invita la un concert obişnuit, aş zice în limitele rutinei. Solista, o pianistă pe care o ştim de ani mulţi, deşi este tînără — a fost copil minune — promitea versiuni „cuminţi", poate lipsite de strălucirea dorită. La pupitru, dirijorul permanent al filarmonicii, **Remus Georgescu**, un program de **T. Olah, Ceaikovski, Dvorak**, Aşadar, nimic senzaţional, care să aducă nota de eveniment ce mobilizează încertitudinea opţiunii, în dorinţa expresă de a participa la concert. Numărul de spectatori, relativ modest, a certificat această prognoză. Şi, iată cum, pe nesimţite, de la acest start, am asistat la transformarea sa într-unul din foarte bunele concerte ale stagiunii !

Orchestra, într-o formă excelentă — urmare întotdeauna sesizată după un turneu-test pe scena Ateneului — şi-a regăsit matca, familiarul unei baghete dirijorale cu care este perfect acomodată. A contribuit substanţial şi muzica plină de prospeţime a lui **Tiberiu Olah**, concepută pentru filmul **„Mihai Viteazul"**. Cele patru tablouri prezentate, scrise cu nerv, au adus un distinct parfum de epocă, într-o ritmică atît de pregnantă încît a molipsit în balansul său orchestranţi rutinaţi...

Krimhilda Cristescu, în **Concertul nr. 1 de Ceaikovski**, a făcut dovada optimă a pianisticii sale. Este cu siguranţă cea mai ilustrativă prezenţă din **periplul său** timişorean. Asupra a ceea ce înseamnă un artist complet, la care concepţia interpretativă distinct formulată este servită de admirabile mijloace tehnice. **Velocitatea este tot timpul ordonată de accente şi de o dinamică foarte diferenţiată a mîinii care realizează conturul melodic, de cea care acompaniază, ori de flexibilitate şi precizie — aproape imaculată — pe porţiunile dure ale lanţurilor acordice. Şi, mai presus de toate, pianista a cristalizat fiorul ceaikovskian, compactul lirismului său specific cu fatidicul inexorabil.**

Orchestra, partener egal în această lucrare, şi-a dovedit receptivitatea vis-a-vis de un artist care le ştie stîrni replica. Aplaudăm aici frumuseţea intervenţiilor lui **Ioan Ţapu, Radu Ţaga, Aug. Sava**, cît şi revenirea, în concert, a instrumentistului de elită, care a fost **Adrian Beldi**. Păcat de „scăpările" intervenită la viori. Cornii, cărora Ceaikovski le-a încredinţat probabil cea mai intensă tentă persuasivă din ochestră, au etalat un alt virtuoz al instrumentului său — **Marius Pulcan**. Interpretarea **Simfoniei a VIII-a de Dvorak** a lărgit, sub aspectul participării orchestrale, impresia acestui potenţial de formă al filarmonicii noastre, consemnînd posibilitatea artiştilor săi, de a lansa, chiar din mijlocul unei manifestări prin nimic eclatante, splendide semnale de artă autentică.

Doru MURGU

limbă şi stil

Ficat cu... smochine

Ca şi ceilalţi termeni denumind „mărunţaiele" (**inimă, plămîni, rărunchi, maţe**), **ficat este un cuvînt de origine latină**. Surprinzător pare, la prima vedere, faptul că etimonul său — **ficatum** — înseamnă **cu totul altceva şi anume : „cu smochine"** ! Iată o adevărată „ciudăţenie", ai cărei tîlc cată să-i iscodim în însemnările următoare.

Se impune, deocamdată, precizarea că termenii denumind „ficatul" prezintă, în limbile indoeuropene de odinioară, mari neregularităţi în flexiune care mărturisesc despre străvechimea lor. Dovadă, în **latină**, **iecur** cu genitivul **iecinóris**, iar, în **elină**, **hepar, al cărui genitiv, hépat-os**, stă la baza unui foarte mare număr de neologisme, termeni tehnici, „profesionali", folosiţi mai cu seamă în medicină. Excelentul **Dicţionar de neologisme** întocmit de Florin Marcu şi Constantin Maneca (Editura Academiei R.S.R., 1978) — instrument de lucru indispensabil oricărui cărturar — cuprinde peste două duzini. Înşirarea lor dobîndeşte un sunet aproape... lugubru, de aceea îi menţionez doar pe cei mai cunoscuţi : **hepatalgie, hepatic, hepatită, hepatogen, hepatografie, hepatologie, hepatom, hepatopatie**. Destul ! Mult mai... înviorătoare este povestea românescului **ficat**, care — oricine îşi dă seama — nu poate proveni nici din **iecur**, nici din **hepar**. Atunci ?

Atunci, nevoie este să facem o incursiune în domeniul artei culinare latine. Începînd cu primul veac al erei noastre, strămoşii romani se cam leapădă de frugalitatea de odinioară, devenind gurmanzi notorii, mari amatori de mîncări alese, de, cum am zice noi, „delicatesuri". Printre acestea se bucura de mare preţuire ficatul de gîscă servit cu garnitură de... smochine. Într-una din satirele sale, Horatius, descriind o cină suculentă, aminteşte, ca punct de atracţie al meniului, „ficatul de gîscă albă (ce rafinament !) împănat cu smochine" („iecur anseris albae pastum ficis"). Or, pe latineşte, „smochină" se cheamă **ficus**, de unde purcede derivatul adjectival **ficatus** „cu smochine". Aşadar, numele mîncării amintite — substantivul **iecur** „ficat" fiind de genul neutru — suna : **iecur ficatum**. Treptat, tendinţa, firească, spre brevilocvenţă a dus la dispariţia substantivului **(iecur)**, sensul acestuia trecînd în seama determinantului adjectival **(ficatum)**, care, acum, se substantivizează. Faptul că substantivul **(iecur)** devine, la un moment dat, inutil se explică, probabil, prin amănuntul că „garnitura" de **smochine** era atît de caracteristică, atît de frecvent asociată **ficatului**, încît îl şi „implica" !...

Este de amintit că, în tot nordul ţării, „ficatului" i se zice, cu un cuvînt împrumutat din maghiară, **mai**, care se încadrează într-o amplă serie omonimică : **mai**, adverb („Vecinic nu te mai ivesti"), **mai** „a cincea lună a anului" („Dacă nu plouă în **mai**, / Nu se mănîncă mălai"), **mai** „măciucă, bătător, pisălog". Ultimele trei sînt, toate, moştenite din latină : **magis, maius, malleus**.

Omonimia dintre **mai** „ficat" şi **mai** „florar", „a cincea lună a anului", prilejuieşte fanteziei populare un pitoresc eres, înregistrat de doctorul N. Leon în **Istoria naturală medicală a poporului român (1903)** : „Vin roşu se bea toată luna mai cu credinţa că se preînnoieşte şi... **maiul**".

Cît despre **ficus** „smochin" şi „smochină", ei s-a păstrat numai în dialectele sud-dunărene. Dacoromâna a preferat un împrumut slav : **smochină**. Vrednic de toată atenţia este, din punct de vedere psihologic şi lingvistic, detaliul că, deşi fructul este „exotic", vorbitorii au reţinut, ca frapantă, însuşirea lui de a fi... zbîrcit, ridat, încreţit. Aşa se explică sensul metaforic, foarte plastic al epitetului **smochinit**, întrebuinţat, de obicei, cu o (nu prea subţire !) pudră de ironie.

G. I. TOHĂNEANU

cenaclu

Continuînd frumoasa tradiţie de promovare în **Cenaclul Asociaţiei scriitorilor şi al revistei Orizont** a tinerelor talente din această parte a ţării, marţi, 13 februarie, alţi doi tineri : **Adriana Păiuşan** şi **Ioan David** şi-au prezentat creaţiile literare. Referatul a fost susţinut cu deosebită competenţă de criticul şi poetul **Eugen Dorcescu**. Dintre aprecierile ce se refereau la ambii poeţi notăm : „experienţă pre-poetică cu perspective notabile... o intensă confruntare între eul iscoditor şi mediu... realizată în transcrieri diferite...". Încă nesiguri, abdică de la text şi cad într-un anume suprarealism forţat". Au luat cuvîntul : **Ion Arieşanu** (despre I. David :) „...apetitul continuu pentru marile idei, pe care uneori reuşeşte să le plasticizeze... (acuză ... lungimile, explicitările...), (despre A. Păiuşan :) „e o autoare a cărei sensibilitate pentru poezie e mai mare decît a creaţiei poetice..."; **Marcel Turcu** (despre A. Păiuşan :) „...structura sa e inadecvată poeziei pe care o practică, teatralizează..." (despre I. David :) „...frizează grotescul..." (în genere :) „o poezie a uimirii caduce" ; **Nicolae Tirioi** : „Ar fi bine ca porţile cenaclului Uniunii să se deschidă mai cu prudenţă..." ; **Ion Velican** (cucerit de poezia A. Păiuşan, vede o competiţie între cei doi poeţi, apoi :) „...poeta este un debut promiţător" ; **Vasile Versavia** : „Cînd este vorba despre oameni la început de drum ne interesează numai dacă sînt sau nu poeţi, dacă există versuri izbutite..." ; **Aurel Turcuş** (nedumerit de risipa de energie a criticii :) „...referentul ar fi trebuit să fie mai tranşant, şi asta numai spre binele autorilor..." ; **Anghel Dumbrăveanu** (care a condus lucrările şedinţei :) „...debutul celor doi în cenaclu a fost întîmpinat cu multă căldură deşi atmosfera accidentată a demonstrat un spirit critic constructiv... (despre A. Păiuşan :) o sensibilitate deosebită ce necesită un efort serios în sensul împrospătării lecturilor... (despre I. David :) ...ignoră metafora, are vers arid... este nevoie de mai puţină explicitare...".

Marţi, 20 februarie, se va citi proză, tot un debut în **Cenaclul Asociaţiei scriitorilor : Gheorghe Zincescu** (Reşiţa).

Mathei ITTU

plastică

Sinuos şi încă nedefinit a rămas pentru noi drumul creaţiei artistei plastice Eugenia Dumitraşcu. Poposind în Timişoara odată cu promoţia anilor 1955—56, alături de Victor Gaga, Adalbert Luca, Aurel Breileanu, apoi Vasile Pintea, Romulus Nuţiu şi ceilalţi, ea venea, după patru ani de studiu de pictură, aci, ca absolventă, totuşi, a unei secţii de Artă decorativă — Tapiserie şi Jacquart. Rămînînd însă în afara decorării textile, ea începe prin a lucra în culori de apă, apoi în gravură, în lemn, linoleum, multe lucrări ale sale beneficiind de temele realiste ale timpului istoric respectiv. Creaţia sa a trecut apoi spre o tehnică mixtă, de grafică — pictură, de un figurativ evident, pentru ca, azi, creaţia artistei să cantoneze în abstract, în ritmuri şi volume, în plinuri şi goluri cu un suport, totuşi, în lumea realului.

O introspectivă, o reflexivă lucidă, creaţia Eugeniei Dumitraşcu dă sentimentul că nu acuză nici o paternitate, că nu face nici o trimitere. Lucrările ei apar după lungi goluri de timp, dînd senzaţia unor pauze nejustificate. În fond, aceste „goluri" ale artistei sînt pline de un freamăt meditativ, de o atmosferă creatoare, de exerciţii în miniatură. Creaţia ei porneşte nu prin pasiunea imaginaţiei, ci prin atingerea problemelor practice, ce, adesea, o complexează şi o copleşesc. Nefiind o expansivă, o imaginativă, ci o lucidă ce se autodevoră, poate că întreaga ei creaţie de azi denotă retragerea din lumea dinamică a zilei, în lumea sa interioară şi aceste proiecţii de vis

EUGENIA DUMITRAŞCU

ale picturii sale, aceste culmi şi volume gigantice, cu aerul lor de domuri gotice, de basme nordice, sînt, în fond, aceste „soluţii" plastice, găsite în străfundurile unui suflet ce se caută, într-o luptă continuă, fără alte arme decît cele ale visului. Taxată drept graficiană, Eugenia Dumitraşcu, de fapt, a fost, tot timpul, şi a suferit tot timpul, pentru a fi luată drept o coloristă. Figurile ei, realiste, trăiau întotdeauna nişte „stări" emotive, şi în Natura moartă cu pară tăiată, şi în Masa şi zarurile. Erau, de fapt, acolo, transcrieri plastice ale acelor stări, ale trăirilor sale. Chiar şi un peisaj industrial, sau un oraş, sau o pădure, deveneau, sub impulsul puternic al acelor stări meditative, ilustrarea emotivă, ritmică, colorată, a unei lumi reale, proiectată în visul adînc al interiorităţii. Se pare că Eugenia Dumitraşcu n-a pictat niciodată în culorile şi în asocierile de culori firesti, în intensităţile cromatice cunoscute. Culoarea, la ea, nu, curge în starea ei reală, firească, ci este dirijată, ordonată. Cu o uşurinţă pentru armoniile obişnuite, ea le refuză aceste armonii şi propune o luptă cu materialele culorii, cerîndu-le sensuri noi, nu le lasă în stadiul de simple agremente alé ochiului. O afectivă, dar avînd forţa rece şi obiectivă de a fi un spectator glacial al propriei opere, ea este pentru un dramatism al culorilor, dar al acelor culori ce pot să se nască, precum în picturile copiilor, în armonii nebănuite, spontan, şi, de aceea, surprinzător de vii. Structură poetică, dar încărcată de forţa rece a raţionamentului şi a discernămîntului suprem, Eugenia Dumitraşcu nu se eliberează prin arta sa, ci se încarcă de noi şi continue sensuri şi răspunderi, navigînd, de la un tablou la altul, de la o etapă la alta, prin labirintul interior al căutărilor artei sale, nestiind şi nebănuind cînd şi unde va afla ieşirea şi eliberarea.

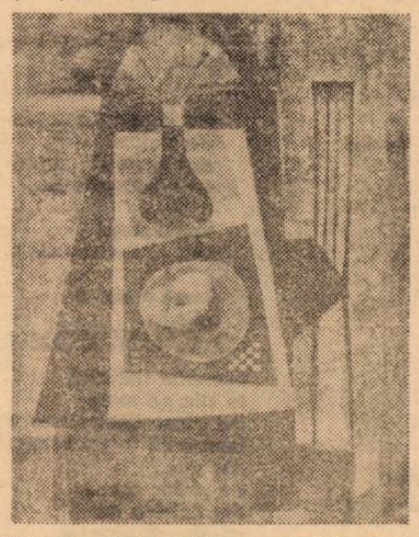

EUGENIA DUMITRAŞCU : „Natură statică"

Ion ARIEŞANU

panoramic

● NU UITAŢI, PĂRINŢI, CĂ NE AFLĂM ÎN ANUL INTERNAŢIONAL AL COPILULUI ! ● SCRIITORI ÎN LUNA CĂRŢII LA SATE ; despre medalionul „Alexandru Jebeleanu", la Şipet, aducem cuvenite completări : au colaborat Eugen Dorcescu, George Drumur, Dorian Grozdan, Mircea Şerbănescu şi pionieri din localitate. La Pietroasa Mare şi Periam au prezentat lecturi Sofia Arcan, George Drumur, Dorian Grozdan, Ioan I. Iancu, Corina V. Sein, Mircea Şerbănescu. Riscînd să transformăm rubrica în listă de nume, trebuie să amintim contribuţia copiilor din Pietroasa : Gh. Martinescu (cl. a VI-a), C. Lăpugean (I), S. Lăpugean (V), toţi folkişti, apoi L. Ionescu, D. Lăpugean, L. Nista, toţi dintr-a patra, P. Luncan (VIII), S. Bulbuc (V), I. Martinescu (VIII). ● La cenaclul „Ars poetica" a filmat televiziunea. Eugen Dorcescu a vorbit despre unele direcţii în poezia contemporană. ● La Festivalul fanfarelor au participat formaţii din Bacova, Cenei, Dudeştii Noi, Giarmata, Grabaţi, Iecea Mare, Peciul Nou, Pietroasa Mare, Şandra, Jimbolia, Lugoj, Nădrag, Timişoara. O competiţie devenită tradiţională, pe care pînă acum o urmăream la Buziaş (de data aceasta a avut loc în reşedinţa de judeţ). Decor mai puţin pitoresc, interiorizare mai multă. ● La Gogoşu, comună în judeţul Mehedinţi, Laurenţiu Cernet a fost oaspetele unei şezători literare, acompaniat de severinenii Ileana Roman şi Victor Rusu. ● Şi acum, păpuşi ; fază judeţeană a acestei forme de artă. Colegului nostru Vasile Versavia i se va juca, în faţa micilor spectactori, piesa „Cetatea".

VĂ PREZENTĂM UN CARICATURIST :

Ștefan Șt. Popa

La cei aproape 24 de ani ai săi, studentul timișorean **ȘTEFAN ȘT. POPA (POPA'S)** se mîndrește cu un palmares artistic deosebit : expoziții personale în țară (Drobeta Tr. Severin, Craiova, Timișoara) expoziții personale în străinătate (Confolens, Chassneil — Franța, 1978), expoziții colective în România (București, Iași, Timișoara, Craiova, Ploiești, Brăila, Drobeta Tr. Severin, Lugoj, Buziaș), expoziții colective peste hotare (Varna — Bulgaria, 1974, Toronto — Canada, 1974, Angoulème — Franța, 1978), lucrări în colecții particulare, în diverse țări ale lumii, realizator de benzi desenate, coperți de cărți, filme de animație, laureat al Festivalului „Cîntarea României", premii studențești, invitat de U.N.E.S.C.O. în Franța, cu o expoziție pe tema „Copiii în lume" — 1979, publicat de revistele „Viața studențească", „Urzica", „Orizont", „Ramuri. „Forum studențesc" și ziarele Drapelul roșu, Szabad Szo, Viitorul, Gazeta Gorjului, Înainte, Litoral, Scutul patriei etc.

Ca și alți tineri confrați ai săi, Ștefan Popa abordează în creația sa o tematică majoră, adeseori ca un ecou în conștiință al problematicii acut umane de pretutindeni. Caricaturistul **POPA'S**, cum de altfel singur se iscălește, furat de mesaj, nu pune întotdeauna un accent prea mare pe acuratețea liniei grafice, lăsînd însă privitorului unica, dar confortabila șansă de a participa, alături de el, la imaginile pline de sens ale unei anecdotici puternic ancorate într-un mesaj umanist.

CASSIUS

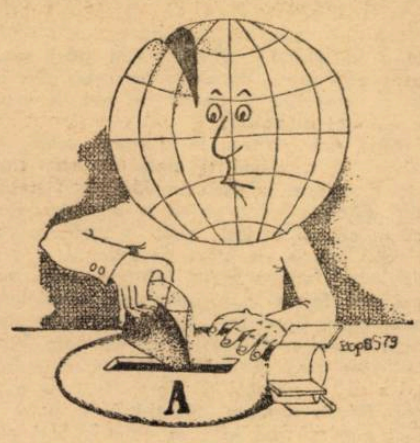

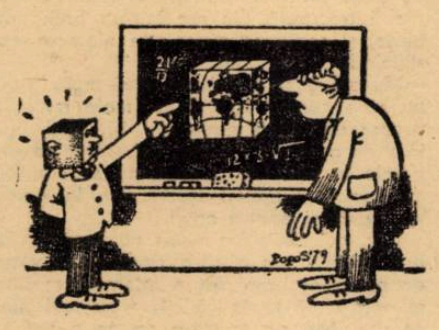

evrika!

- Dacă și scrisul e o armă, cursa înarmărilor a început de mult.
- Zece „au spart gheața" și unul a luat cuvîntul.
- Ca să scapi de malarie, fă din țînțar armăsar.
- Să faci pași înainte, dar nu spre prăpastie.
- Viața nu le trece printre degete celor ce știu să strîngă pumnii.
- Dacă un megahumanoid cosmic ar pune Pămîntul pe o roată a olarului, ar obține un vas superb, cu buzele de gheață, în care un miez de foc l-ar pune pe gînduri : cărui împărat să-i toarne în pahar din prinosul său de energie ?
- Între un student leneș și un tînăr autodidact e o diferență clară : primul se va alege pînă la urmă cu o „patalama" și-i va fi „superior" celuilalt.
- Cei ce fac cură de slăbire, nu lasă taina pe seama cinei.
- Atîtea lumi sălășluiesc în mine, încît nu mi-ar fi permis niciodată să spun EU.
- În era atomică strigătul de ajutor nu este eficient din cauza vitezei mici cu care se propagă sunetul.

Ion VELICAN

sport

GALOP, GALOP...

...vine fotbalul în arenă, să pună mîna și piciorul pe liniștea gîndurilor noastre. Obsedant, clasamentul se instaurează în pacea duminicală a bărbaților și chiar a femeilor, fiecare o stare particulară a participării la evenimentul fotbalistic. Bine-ar fi, dac-ar fi, ca fotbalul să fie un etern „El Mundial", cum ne-a amăgit Cr. Țopescu la „teve" și Argentina, de parcă alte preocupări, noi, arenele, noi, tribunele, n-om avea decît să producem zgomot și confetti. Mi-am reamintit, cu nostalgie, de o vară caniculară, într-o iarnă compromisă de calendarul sec ; Kempes, întîiul fotbalist al lumii, a fost văzut pe micul ecran în starea de „luft", fără jenă, iar dincolo, la brazilieni, de exemplu, Riveliino, din generația lui Pele, intrat în finala mică la intervenția unui parlament posedat de morbul fotbalului, a dus direct la cucerirea bronzului printr-o pasă genială.

Argentina a cucerit cupa supremă grație publicului, parte componentă și intrinsecă a marelui spectacol fotbalistic. Zicea, deunăzi, un tehnician despre un anumit public cum că e „foarte scîrbos", cuvinte nu urîte, cît triste. Or, de cînd e lumea și pămîntul, așa ceva rar s-a pomenit ; „scîrbos" — acesta era, zău, epitetul — lovește în condiția sine qua non a spectacolului, în... spectator, altfel am asista la repetiții, în costume sau nu, adică la antrenamente. Nu, maestre, nu există public scîrbos, ci public exigent, care știe că fotbalul nu e o „utilă" pierdere de vreme, ci un moft necesar, fie al gazonului, fie al tribunelor, o convenție, un contract. Dacă nu place, omul fluieră — și, sigur, nu e civilizat răcnetul la o pasă greșită sau la un șut ratat —, că altfel își pierde calitatea de martor ocular. Nu dau lecții din colț de revistă, ci voi să dovedesc că, dacă se întîmplă să se fluiere, înseamnă că ceva nu e în regulă ; oare ce ?!

Altfel, mi se pare revelator, în plin sezon de iarnă, fenomenul fotbalistic neîntrerupt și numit tot „F.C. Baia Mare" ! De aceea, încheiez, fără să pun condeiul în cui...

Teodor BULZA

Revista „ECHINOX" la zece ani de la apariție

echo

Revista ECHINOX împlinește zece ani de existență. Evenimentul este aniversat printr-un număr jubiliar, de excepție. Depășindu-și condiția (de revistă studențească de cultură) prin harul, inteligența și pasiunea cu care a fost înfăptuită de-a lungul unui deceniu și, poate, mai ales prin conștiința că ia parte, cu fiecare număr, la un act de cultură, „Echinox" și-a rămas sieși credincioasă în ceea ce editorialul numește „această perpetuă stare activă a participării". Același editorial amintește, cu justificat orgoliu, că tinerii scriitori ai acestei grupări au semnat, pînă acum, „peste o sută de volume" (originale sau traduceri ediții îngrijite și prefațate sau antologii și opere colective).

În acest număr tripu (56 de pagini, plus un convingător Dicționar Echinox de 4 pagini) semnează foști și actuali echinoxiști (poezie, proză, critică și istorie literară, traduceri, confesiuni) : Ion Pop, Marian Papahagi, Eugen Uricaru, Adrian Popescu, Dinu Flămînd, Petru Poantă, I. Radin, Constantin Hârlav, Grigore Zanc, Ion Mircea, Mariana Bojan, Marta Petreu-Muntean, regretata Olimpia Radu Ion Marcoș, Emil Hurezeanu, Ion Vartic, Mircea Muthu, Teofil Răchiteanu, M. C. Runcanu, Radu G. Țeposu, Ștefan Damian, V. Mureșan, Al. Vlad și mulți alții.

Acestora li se adaugă : Geo Bogza, Ștefan Pascu, Ștefan Augustin Doinaș, Ion Negoițescu, Mircea Zaciu, Eta Boeriu, M. H. Simionescu, Nicolae Manolescu, Mircea Ciobanu, Mircea Ivănescu, Mircea Martin, Augustin Buzura, Laurențiu Ulici, Florin Mugur, Liviu Petrescu, Ioan Alexandru, Ion Cocora, Ana Blandiana, N. Prelipceanu, Șerban Foarță, Angela Marinescu, Vasile Igna și alții

Revista „ORIZONT", urează colectivului redacțional și colaboratorilor săi noi și mari succese, gîndindu-ne și noi la ceea ce Ion Pop, directorul publicației, numește „partea de viitor cuprinsă de acest trecut, germinînd în el".

A. D.

top

Intervale...

Pentru a asigura prima parte a concertelor ce le va susține într-un apropiat turneu prin Statele Unite, **Bob Dylan (în foto)**, l-a solicitat pe **Luther Allison**, un autentic cîntăreț de blues, mai puțin cunoscut în Europa. ● **Linda Ronstadt** continuă să se afle pe lista interpretelor favorite ale americanilor. Specialiștii o compară cu Billie Holiday, cîntăreața care cu ani în urmă „magnetiza" auditoriul prin trăirile sale scenice. Linda recunoaște că : „A te afla în frunte, obligă". Succesul înseamnă în primul rînd muncă, declară artista, recunoscînd că poziția de acum o datorează și directorului său artistic, **Peter Asher**. ● La Hollywood, s-a turnat un nou film cu **John Travolta** : „Dracula". Partenera lui Travolta e, de această dată Lily Tomlin. ● După ce a activat în formații ca : „Patty Smith Group" ; „Toots" „Maytalls", **Eddie Money** a înregistrat un solo-album de pe care amintim un succes : piesa „Baby, Hold On", Eddie Money a declarat într-un interviu că pregătirea sa de cîntăreț a făcut-o sub directa îndrumare a d-nei **Judy Davis**, care a „educat-o" muzical și pe actrița de film **Barbra Streisand**. ● În Top-ul american, grupul **Cerrone**

cu o piesă cu titlul bilingv : „Je suis... Music". ● „Long Hot Summer Night" se cheamă piesa de rezistență a unui nou grup : „Sphynx". ● **Barry Manilow** cu „Somewhere In the Night", ne aduce aminte de **Bobby Goldsboro**, după cum L. Garret (vocea sa) aduce a **Neil Sedaka**. ● O realizată piesă oferă „**Pointer Sisters**" („Fire") în care intervențiile acompaniamentului, deși scurte, duc la o lărgire a peisajului sonor. ● „**Muzica sa în care se regăsește uneori spiritul blues-ului, oglindește preocupările sale politice, antirasiste**" (M. Berindei, despre cel ce a fost **Charlie Mingus**, personalitate marcantă a jazz-ului contemporan). Născut în 1922 în Arizona, C. Mingus contrabasist, pianist, compozitor a colaborat cu Duke Ellington ; Louis Armstrong ; Charlie Parker ; Miles Davis ; Lionel Hampton. A compus muzica pentru numeroase filme. În 1975 a concertat și în țara noastră. ● Și din nou despre Top-ul american, în care predomină piese de factură lirică. Cîteva exemple : „September" — Earth, Wind & Fire ; „Promises" — Eric Clapton ; O, Baby, Baby" — Linda Ronstadt ; „One More Love" — Olivia Newton-John ; „You Don't Bring Me Flower" — Barbra Streisand & Neil Diamond ● Jean Michel Jarre citează cazul unui ginecolog american care-i folosește muzica în scop terapeutic, la nașteri. O fi...

Petru UMANSCHI

(ADDENDA LA „TOP")

ERATĂ : În numărul trecut al revistei noastre **(rubrica „Top")**, ultima frază din prima coloană se va citi — „Astfel în 1976 în cadrul Tîrgului internațional al discului, MIDEM, casa Pathé Marconi prezintă în standul de vînzări ediții „The Animals", „Pink Floyd"... colorate. Rezultatul ? Cel scontat. Epuizarea întregului stoc în cîteva ore".

mapamond

Grozavul meu Papá

(II)

Cît oi trăi nu voi uita ce i-a spus fratelui meu. **Jack, în prezența mea, scriitoarea Marjorie Rawlings, urmărind ceea ce face Papă în Bahama Era oaspetele lui și remarcase : „Nu pot să înțeleg cum cineva cu un talent literar atît de mare încearcă să ne convingă că nu e atît de sensibil pe cît pare, și își dă mereu silința să-și arate bărbăția, pe care o cunoastem destu de bine. De ce nu-și cheltuiește această energie uriașă în scris, în loc să-și piardă timpul cu tot soiul de sărăntoci și vagabonzi, să alerge după femei și să vîneze cei mai mare pești din cele mai mari adîncuri, sau să-și întrecă prietenii de bețiii. bînd cantități alarmante de alcool ? Știu că-i place să scrie. De ce atunci nu o face cu toată energia sa ?"**

E adevărat, doamna Rawlings ! Remarca aceasta despre tatăl meu conține 90 la sută adevăr. Papă nu-și cheltuia zilnic mai mult de 4-5 ore pentru scris. Apoi simțea nevoia să iasă din casă și să facă ceva grozav, uneori cu sălbăticie, ca să-și consume uriașa sa energie. Dacă ar fi stat să-și cheltuiască puterea cîte 18 ore la masa de scris, ei s-ar fi sinucis, probabil, mult mai devreme. Scrisul atît de îndelung pentru el era mai obositor decît orice joc de-a „eroul" de care se apuca.

Cît de bun boxer era Ernest Hemingway n-aș putea spune cu exactitate. Am văzut cîteva meciuri de-ale sale și le-am și descris la timpul potrivit Dar ce s-ar fi întîmplat cu el dacă dădea de un boxer adevărat nimeni n-ar outea să spună Unicul om de acest calibru care s-a bătut cu Papă, în fond se antrena doar cu el era unul din cei mai simpatici indivizi ai ringului profesionist Numele lui e George Brown. În forma lui cea mai bună apartinea categoriei semigrea. Nu fuma niciodată, iar paharul cu alcool îl ridica doar simbolic la diverse ocazii festive Astăzi după cîteva decenii, el și-a adăugat la greutate numai un kilogram, două și noi ne întîlnim și alergăm regulat în Parcul Central din New York. unde locuim amîndoi El însă, cu treizeci de ani mai în vîrstă decît mine, nu alergă niciodată cu toată puterea numai ca să pot eu ține pasul cu el El știe că eu fumez și din cînd în cînd și beau și nu vrea să mă umilească alergînd mai repede decît unul cu trei decenii mai tînăr ca el.

În loc să se îndrepte către o scurtă și nesigură glorie pe care ți-o oferă boxul profesionist, George Brown și-a investit întreaga energie și măiestrie sportivă într-o școală de box din New York, care avea și o secție separată pentru exerciții fizice și slăbire corporală. Nenumărate doamne newyorkeze au trecut prin tratamentul deosebit de eficace a lui George, dobîndindu-și o linie elegantă și o condiție fizică de invidiat. Mulți oameni cu stare chiar și milionari sadea, au apelat la el pentru a învăța să boxeze si chiar să se „bată" cu el personal. George, galant, îi lăsa să-l lovească cu toată puterea în abdomenul său tare ca piatra și îi se adresa cu „domnule" cu o ironie evidentă în glas.

Prietenia dintre George Brown și Papă durase 25 de ani. Cu el Papă petrecuse zile glorioase și nenumărate nopți în care doar George rămînînd treaz era întotdeauna gata să intervină dacă pe Papă îl amenința vreun pericol. El a fost și ultimul martor al zilelor tragice care au grăbit sfîrșitul lui Hemingway Pe brațele sale George l-a dus pe Papă pînă la automobil și apoi ca într-o cursă a ajuns cu el la clinica Mayo unde au încercat în zadar să-i salveze viața. George se afla și în casa de oaspeți a lui Papă în acea dimineață nefericită cînd tatăl meu își puse capăt vieții cu țevile puștii sale de vînătoare

(Din memoriile lui Gregory Hemingway fiul scriitorului)

(va urma)

rebus

Navală

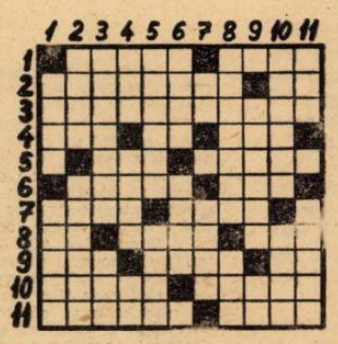

ORIZONTAL : 1) Barcă de sport condusă cu padele — Altă ambarcație de sport .. vedetă ! 2) Corăbiile cu pînze folosite de către Columb, Vasco da Gama . . — Prora cargoului. 3) Ambarcație cu fundul plat, rapidă, cu propulsie prin elice aeriană. 4) Într-un decor ! — Incapacitate !! — Partea anterioară a unei nave. 5) Într-un caiac ! — Avion cu aripi triunghiulare. 6) Peșteri — Izvor în Algeria. 7) Oraș în Franța — Navă destinată transportului de mărfuri pe apele interioare. 8) 24 chile ! — Mici ambarcațiuni sportive — Zeu sumerian. 9) Tablou de Matisse — Măsură de lungime marină — Învăța... în batiscaf ! 10) Barcă pescărească — Nave naufragiate 11) Fixează o navă de fundul apei — Început de amarare !

VERTICAL : 1) Construcție folosită pentru acostarea navelor — Piesă de rezistență din osatura unei nave. 2) Luntre ușoară, lungă și îngustă, încovoiată la capete — Navă cu vele, de la sfîrșitul evului mediu, folosită pentru transport sau pentru luptă. 3) Ardență — Și celelalte (abr.). 4) Încă o dată — Atomi încărcați electric — Prora corăbiilor ! 5) Apărător la bară — Corpul homarilor ! 6) Pește de apă dulce (pl.) — Personaj legendar. 7) Bile... — ...și iar bile ! 8) Nave maritime de pescuit ce au la pupă o platformă pentru manevrarea năvoadelor — Bază navală. 9) Mică ambarcație cu motor — Prova ambarcațiilor ! 10) A aborda — Vas. 11) Neobișnuit — Vas de pescuit, din lemn, de formă alungită, actionat cu aburi sau cu pînze.

DICTIONAR : RUA. CAEN. ANU. IIE, ESLI.

Viorel ABRUDAN

din literatura lumii

SAUL BELOW

Henderson, regele ploii

– FRAGMENT –

Ce m-a îndemnat să fac această călătorie în Africa? N-aș putea găsi prea ușor explicația. Lucrurile au mers din ce în ce mai rău și destul de repede s-au complicat al naibii.

Cînd mă gîndesc la situația mea la vîrsta de cincizeci și cinci de ani, cînd am cumpărat biletul, nu văd decît necazuri. Faptele încep să mi se îngrămădească în cap și curînd simt o apăsare în piept. Începe un iureș dezordonat – părinții mei, soțiile mele, iubitele mele, copiii mei, ferma mea, animalele mele, hainele mele, banii mei, lecțiile mele de muzică, bețiile mele, prejudecățile mele, brutalitatea mea, dinții mei, fața mea, sufletul meu! Ar trebui să țip: „Nu, nu, înapoi, fiți blestemate, lăsați-mă în pace!" Dar cum să mă lase în pace? Sînt ale mele și mă îngrămădesc din toate părțile. Se transformă în haos.

Cu toate acestea, lumea pe care o credeam un tiran atotputernic nu și-a revărsat mînia asupra mea. Dar dacă vreau ca tot ce vă spun să aibă o noimă și să vă explic de ce am plecat în Africa, trebuie să privesc faptele în față. Tot atît de bine aș putea să încep cu banii. Sînt bogat. Am moștenit de la bătrînul meu trei milioane de dolari după plata taxelor, dar m-am considerat o haimana și aveam motive, motivul principal fiind că m-am purtat ca o haimana. Pe de altă parte, cînd lucrurile mergeau foarte prost, răsfoiam deseori cărți să văd dacă n-aș putea găsi niște cuvinte care să mă ajute; și într-o zi citesc: „Iertarea păcatelor este veșnică și nu ți se cere să fii mai întîi virtuos". Asta m-a impresionat atît de mult, încît am început să-mi repet fraza. Mai apoi am uitat din ce carte era. Era una din miile lăsate de tatăl meu, care și scrisese o parte din ele. Am căutat prin zeci de volume, dar tot ce a ieșit la iveală au fost bani, căci tatăl meu folosea bancnotele ca semne de carte – ce i se nimerea să aibă prin buzunare – de cinci, de zece sau de douăzeci. Am mai dat și peste alte bancnote scoase din circulație cu treizeci de ani în urmă, mari imprimate galbene. De dragul vremurilor trecute am fost fericit să le văd și, încuind ușa bibliotecii ca să nu dea copiii peste mine, mi-am petrecut după-amiaza pe o scară, scuturînd cărți, iar banii s-au împrăștiat pe podea. Dar n-am mai găsit niciodată acea afirmație despre iertare.

În ordinea importanței: Sînt absolvent al unei universități ținînd de Ivy League [1] – nu văd nici un motiv să-mi stînjenesc „alma mater" numind-o. Dacă nu eram un Henderson și fiul tatălui meu, mă dădeau afară. La naștere cîntăream paisprezece livre [2]; a fost o naștere grea. Apoi am crescut. Înălțimea șase picioare [3] și patru inchi [4]. Două sute treizeci de livre. Un cap enorm, colțuros, cu părul ca blana de astrahan. Ochi bănuitori, de obicei îngustați. Ieșiri violente. Un nas uriaș. Am fost singurul supraviețuitor din trei copii. A fost nevoie de toată îngăduința tatălui meu ca să mă ierte și nu cred că a reușit vreodată pe deplin. Cînd a sosit timpul să mă căsătoresc am căutat să-i fac pe plac și am ales o fată din propria noastră clasă socială. O persoană remarcabilă, frumoasă, înaltă, elegantă, energică, cu brațele lungi și părul blond, reținută, fecundă și tăcută. Nimeni din familia ei nu se poate supăra pe mine dacă adaug că este schizofrenică, pentru că sigur este. Și eu sînt considerat nebun, pe motive întemeiate – capricios, grosolan, tiranic și probabil smintit. Dacă e să te iei după vîrsta copiilor, am fost căsătoriți circa douăzeci de ani. Edward, Ricey, Alice și încă doi – doamne, am avut copii din abundență. Dumnezeu să binecuvînteze toată sleahta.

În felul meu, am muncit din greu. Munca este o suferință brutală și deseori eram beat înainte de prînz. Curînd după ce m-am întors din război (eram prea bătrîn pentru serviciu activ, dar nu mă putea reține nimic: m-am dus la Washington și atîta am bătut oamenii la cap pînă ce mi s-a permis să plec pe front) eram divorțat de Frances. Asta s-a întîmplat după ziua victoriei în Europa. N-a fost cumva mai tîrziu? Ba da, trebuie să fi fost în 1948. Oricum, ea este acum în Elvetia cu unul din copiii noștri. Ce vrea cu un copil, n-aș putea să vă spun, dar are unul cu ea, și este bine așa. Îi doresc tot binele.

Am fost încîntat de divorț. Îmi dădea posibilitatea unui nou start în viață. Aveam deja în vedere o nouă soție și ne-am căsătorit curînd. Pe a doua soție o cheamă Lily (nume de fată, Simmons). Avem gemeni. Băieți.

Acum simt iureșul dezordonat – i-am făcut viața imposibilă lui Lily, mai rău chiar decît lui Frances. Frances era o fire închisă, ceea ce o apăra, dar Lily suferea. Poate că ceea ce m-a doborît a fost schimbarea în bine; eram obișnuit cu o viață nenorocită. De cîte ori lui Frances nu-i plăcea ceea ce făceam, și asta se întîmpla des, îmi întorcea spatele. Era ca luna lui Shelley, rătăcind solitară. Lily era cu totul altfel; mă dădeam în vînt după ea în lume și o înjuram cînd eram numai noi. Provocam scandaluri în circiumile de țară de pe lîngă ferma mea și polițiștii călare mă băgau la răcoare. Mă ofeream să-i angajez pe toți și dacă n-aș fi fost o persoană atît de marcantă în ținut, mi-ar fi făcut felul. Lily venea și mă scotea pe cauțiune. Apoi m-am bătut cu veterinarul pe o chestie legată de unul din porcii mei și cu conducătorul unui plug de deszăpezire pe șoseaua U. S. 7, cînd a încercat să mă scoată din drum. Apoi acum vreo doi ani am căzut, beat fiind, de pe un tractor, care a trecut peste mine, rupîndu-mi un picior. Luni de zile am umblat în cîrje, lovind pe oricine-mi ieșea în cale, om sau animal, și făcîndu-i lui Lily o viață de iad. Avînd un trup de fotbalist și o mutră de țigan, înjurînd și țipînd și rînjind și scuturîndu-mi capul – nici nu e de mirare că lumea mă ocolea. Dar asta n-a fost totul.

De exemplu, Lily face conversație cu cîteva doamne și eu intru cu ghipsul meu infect în ciorapi uzi de sudoare; sînt îmbrăcat cu un halat de catifea roșie pe care l-am cumpărat la Sulka, la Paris, ca un fel de sărbătorire a momentului cînd Frances mi-a spus că vrea să divorțeze. În plus, mai am și o căciuliță de vînătoare din lînă roșie. Îmi șterg nasul și mustața cu degetele, apoi dau mîna cu oaspeții, spunînd: „Sînd d-l Henderson, ce mai faceți?" Mă duc la Lily, îi întind mîna, de parcă ar fi și ea doar una din doamnele aflate în vizită, o străină ca toate celelalte. Și zic: „Ce mai faceți?" Îmi închipui că doamnele-și spun: „N-o cunoaște. În mintea lui este căsătorit tot cu prima. Nu e groaznic?" Această fidelitate imaginară le înspăimîntă.

Dar greșesc toate. După cum Lily bine știe, totul a fost făcut cu un scop, și cînd rămînem singuri țipă la mine: „Gene, ce-i în capul tău? Ce vrei să faci?"

Încins cu șnurul roșu împletit, îmbrăcat în halatul de catifea lărgit în spate, cu ghipsul de pe picior zgîriind podeaua, mă îndrept spre ea, îmi mișc capul și zic. „Ciu-ciu-ciu!"

Asta din cauză că atunci cînd am fost adus acasă de la spital, cu același ghips al dracului de greu, am auzit-o spunînd la telefon: „Iarăși a fost un accident de-al lui. Le are toată vremea, dar, vai, e atît de solid. E de neomorît". De neomorît! Cum vă place? M-a amărît rău de tot.

Dar poate că Lily a spus asta în glumă. Îi place să glumească la telefon. Este o femeie generoasă și vioaie. Are o față dulce și în bună parte firea i se potrivește cu fața. Am avut și ceva vremuri frumoase. Și închipuiți-vă că parte din cele mai frumoase le-am trăit pe cînd era însărcinată, puțin înainte de a naște. Înainte de a ne culca, îi masam pîntecele cu ulei pentru copii, ca să previn semnele pe care le lasă întinderea pielii. Sfîrcurile îi trecuseră din roz într-un brun fierbinte, și copiii se mișcau în pîntece, modificîndu-i rotunjimea.

Masam ușor și cu cea mai mare grijă, nu care cumva degetele mele mari și groase să-i facă vreun rău. Și, apoi, înainte de a stinge lumina, îmi ștergeam degetele în păr, Lily și cu mine ne sărutam de noapte bună și adormeam în parfumul uleiului pentru copii.

Dar mai tîrziu am ajuns din nou în război, și cînd am auzit-o spunînd că eram de neomorît i-am dat o interpretare dușmănoasă, cu toate că știam eu mai bine ce era. Nu, am tratat-o ca pe o străină față de oaspeți, pentru că nu-mi plăcea s-o văd pe stăpîna casei purtîndu-se și continuînd să se poarte ca doamnă; pentru că eu, singurul moștenitor al acestui nume și al acestei averi celebre, sînt o haimana, iar ea nu este o doamnă. ci doar nevasta mea – doar nevasta mea.

Cum iernile păreau să mă înrăiască, a hotărît că trebuie să mergem la un hotel dintr-o stațiune la Golf, unde aș putea să și pescuiesc. Un prieten grijuliu dăruise fiecăruia dintre micii gemeni cîte o praștie făcută din placaj; am găsit una din praștiile astea în valiza mea în timp ce despachetam și am început să trag cu ea. Am renunțat la pescuit și stăteam pe plajă trăgînd în sticle cu pietricele, așa încît oamenii să poată zice: „Îl vezi pe tipul ăla masiv cu nasul enorm și mustață? Ei bine, străbunicul lui a fost secretar de stat, străunchii lui au fost ambasadori în Anglia și Franța, iar tatăl lui a fost celebrul savant Willard Henderson care a scris cartea aia despre albigenzi, prieten cu William James și Henry Adams. Nu ziceau așa? Pariez că așa făceau. Așa că mă găseam acolo, în stațiune, cu a doua mea soție cea cu față dulce și neliniștită, iar ea doar cu puțin mai mică de șase picioare, și cu gemenii noștri, în sufragerie îmi turnam bourbon în cafeaua de dimineață dintr-un flacon mare. Apoi pe plajă spărgeam sticle. Oaspeții s-au plîns din cauza cioburilor și administratorul a discutat problema cu Lily; nu aveau chef să dea ochi cu mine. O instituție respectabilă, nu primeau evrei, și atunci le-am picat eu, E. H. Henderson. Ceilalți copii au încetat să se mai joace cu gemenii noștri, în timp ce soțiile o evitau pe Lily.

Lily a încercat să stea de vorbă cu mine. Eram în apartamentul tip vagon pe care-l închiriaserăm, eu eram în slip și ea a deschis discuția despre praștie, cioburi și atitudinea mea față de ceilalți vilegiaturiști. Lily este o femeie foarte inteligentă. Nu te cicălește, dar îți face morală; este predispusă la asta, și cînd se întîmplă, albește și începe să vorbească în șoaptă. Nu că i-ar fi frică de mine, dar în mintea ei se declanșează o criză.

Cum, discutînd cu mine n-ajungea nicăieri, a sfîrșit prin a plînge: cînd am văzut lacrimi, mi-am pierdut capul și am țipat: „Am să-mi zbor creierii! Mă împușc. N-am uitat să împachetez pistolul. Îl am și acum la mine".

„Oh, Gene!" a strigat ea, și a fugit acoperindu-și fața.

Vă spun eu de ce.

Traducere:
Dan LAZAROVICI

1 Ivy League – divizie de fotbal cuprinzînd și echipe de atletism a principalelor universități americane din sud-estul S.U.A. și anume: Columbia, Harvard, Cornell, Pennsylvania, Yale, Princeton, Brown, Colgate, Dartmouth.

2 pound – livră; unitate de greutate egală cu 453,6 gr.

3 feet (pl.) – picior, măsură de lungime egală cu 30,479 cm.

4 inch – măsură de lungime egală cu 2,54 cm.

lecturi

O MODALITATE A ROMANULUI PATRIOTIC [1]

În fiecare an, Haralamb Zincă produce cîte un roman, precum un pom fructifer fructele sale, iar cititorii săi – tot mai numeroși – îl citesc cu interes și delectare. Cazul (pentru că este un caz) demonstrează elocvent popularitatea de care se bucură și la noi ca și în restul lumii literatura de aventuri, zisă și polițistă. H. Zincă este unul dintre promotorii acestui gen de literatură în țara noastră. Împreună cu Theodor Constantin, Nicolae Mărgeanu și Constantin Chiriță (grup căruia i s-au adăugat apoi alte talentate condeie, ca Petre Sălcudeanu, Rodica Ojog-Brașoveanu etc.) a reușit să creeze o operă ce a făcut ca literatura polițistă să se instituționalizeze. De la debutul său din 1953 **(Cazul R–16)** și pînă în prezent H. Zincă a semnat peste 20 de cărți polițiste sau de spionaj, care au reprezentat tot atîtea reușite literare, bucurîndu-se de o mare audiență la public. Cărțile sale sînt remarcabile rebusuri polițiste, cu implicații etice sociale.

Ultimul său roman, care face parte dintr-n ciclu închinat unui erou legendar, îi furnizează prilejul unei palpitante ficțiuni desfășurate într-un cadru istoric real, susținut documentaristic. Este vorba de agentul secret B–39, aparținînd Biroului II al Marelui Stat Major al armatei, care e confruntat cu evenimentele dramatice premergătoare izbucnirii celui de-al doilea război mondial. H. Zincă își asigură totdeauna un cadru real și veridic povestirilor sale, după cum și mărturisește în profesia de credință publicată în **Limuzina neagră (1975): „Doresc ca cititorii mei să creadă în conflictul cărților pe care le realizez, iar ca să obțin acest efect trebuie să creez un univers literar izvorît nemijlocit din realitățile sale imediate".** Realitatea imediată vizată aici este istoria contemporană și rolul jucat de un erou în războiul secret, din „umbră", ceea ce face ca romanul să aibă tonalitate esențial agonică (în sensul etimonului grecesc „agon", care înseamnă „luptă") adică dramatică. Eroul, ins cu destin, nu numai cu existență care se afirmă prin risc și aventură, este un personaj prevăzut cu însușiri a căror acumulare duce la mit. Personajul nu este **inventat** ci **încarnat**, este încarnarea unui mit.

Romanul nostru de gen manifestă o predilecție pentru romanul de spionaj un roman popular (dar nu ca defect de calitate), de tendință epică, echivalentul modern al vechiului picaresc. Romanul de spionaj de acest tip, de mister, acțiune și atmosferă, ce cultivă un anumit fantastic social, precum și legendarul contemporan și care are drept mizã iubirea de patrie, reprezintă o modalitate valabilă și convingătoare a romanului patriotic, iar Haralamb Zincă este unul dintre progenitorii lui în literatura română contemporană. Prin popularitatea sa, prin tendințele colective pe care le revelează, prin influența pe care o exercită asupra masei de cititori, literatura de gen a cîștigat azi o pondere psihologică și sociologică cel puțin egală cu cea aparținînd literaturii propriu-zise.

Petre PINTILIE

1 Haralamb Zincă: **„Toamnă cu frunze negre" (Pe urmele agentului B–39), Ed. Militară, 1978.**

Ivo Muncean

CARUSELUL CU ZÎMBETE

Ed. Facla, 1978

Modalitatea aleasă de IVO MUNCEAN în noua sa carte pentru copii, „CARUSELUL CU ZÎMBETE" (Editura Facla) adăugată și la celelalte cărți pentru copii scrise în limba maternă a autorului, limba sîrbă, este dialogul viu, direct, imediat și incitant dintre autor și micii săi cititori. Propunîndu-le un erou care nu e nici fără pată, nici fără prihană, și nici un model artificial de cuminţenie cu orice preţ, ci un copil ca oricare altul, așa cum sînt ei în viața de toate zilele, nu în afara curiozității și a năzbîtiilor, dar știind să spună aceasta cu naturalețe și tact educativ, Ivo Muncean izbutește să-și îndemne cititorii să mediteze la temele pe care le abordează. În acest sens, autorul se adresează direct interlocutorilor săi — **„Spuneți voi, vă rog frumos / nu-i un joc periculos?" sau „Să-l iertăm acum, copii, / poate că s-o cuminți"**

Micul Nae (zis „Trăznae") evoluează firesc în paginile cărții, frecventînd grădinița, învățînd poezii, însușindu-și noțiuni fundamentale, croindu-și un model demn de urmat, tata: **(„Așteptați să cresc mare / și-am să fiu și eu ca el")**, înțelegînd că aparține unei țări care îi e dragă **(„Țara mea ce falnic crește / România se numește")** și că munca este la baza existenței, trăsătura ei esențială **(„Bunicuțo, să ne spui / varza-n straturi cum o pui, / că noi vrem în mare grabă / azi să facem multă treabă")**. În acest fel, dialogul poetului cu micii săi parteneri devine eficient trezește curiozitatea și interesul și prilejuiește celor ce citesc versurile din „Caruselul cu zîmbete" o platformă de comentarii educative adecvate, bogate, în consens cu propriile lor preocupări de educatori.

La toate acestea, ilustrația (EUGENIA DUMITRAȘCU) adaugă farmecul imaginii și culorii, cartea fiind atrăgătoare și din punct de vedere grafic.

Mircea ȘERBĂNESCU

ION ARIEȘANU (Redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct)

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon: 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index · 42 907

BIBLIOTECA „ASTRA"

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

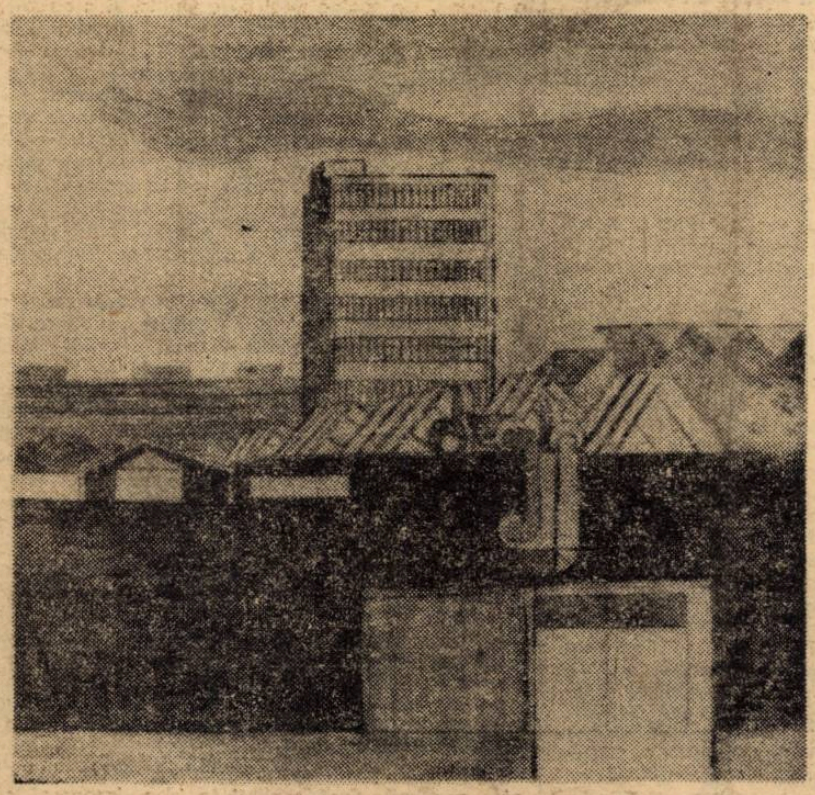

CĂLIN BELOESCU : „Ciclul Electromotor"

ORIZONT 8 ● (571) ● 22 februarie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pagini 1 leu ●

Pămîntul patriei

Cu ani in urmă, tovarășul Nicolae Ceaușescu, analizind problemele agriculturii, critica acea optică în virtutea căreia investițiile erau diferențiate în funcție de cele două forme de proprietate — cea de stat, și cea cooperatistă — existente în agricultura noastră. Secretarul general al partidului sesiza atunci o problemă cu implicații majore în economia noastră și lua inițiativa reglementării ei.

La recenta plenară, privind și problemele mai bunei organizări a agriculturii, se sublinia că noile măsuri care au fost inițiate se înscriu în politica generală a partidului în această ramură de bază a economiei noastre socialiste. Într-adevăr, pe baza măsurilor adoptate de plenara C.C. al P.C.R., s-a trecut la constituirea consiliilor unice agroindustriale de stat și cooperatiste, iar între această îmbunătățire și cea privind investițiile este evidentă o legătură principială, călăuzită și realizată pe baza unei viziuni de durată, clarvăzătoare.

Evidențiind necesitatea obiectivă a noilor măsuri, tovarășul Nicolae Ceaușescu stabilea și urgența implinirii celor posibile. Așa se face că deja procesul de constituire a consiliilor unice agroindustriale s-a înfăptuit și, pe întregul cuprins al țării au luat ființă 709 asemenea organisme, menite a asigura „integrarea tot mai profundă a activității de producție și economice a unităților agricole de stat și cooperatiste componente în vederea folosirii cu eficiență maximă a fondului funciar, a mijloacelor tehnice și a forței de muncă, accelerării proceselor de concentrare și specializare a producției agricole".

În ceea ce privește organizarea nouă a activităților din agricultură, ea nu este, în ultimă instanță, decît expresia unității de interese a întregului popor, concretizată într-o formă superioară de cooperare în producție, între sectorul agricol de stat și cel cooperatist, o formă nouă de organizare, prin care se asigură producții superioare în ambele sectoare și, pe această bază, ridicarea nivelului de trai al întregului popor.

Dar trebuie să subliniem, în acest caz, unitatea dialectică a întregii economii socialiste românești, evidențiind faptul că această măsură economică a fost posibilă numai pe baza dezvoltării industriei grele și producătoare de mijloace de producție din patria noastră. Astfel că, o mai bună organizare **în domeniul agriculturii, ne apare nu numai ca rezultat al unor hotăriri, ci, în primul rînd, ca rezultat al unor posibilități pe care politica de investiții și de industrializare în ritm susținut a României socialiste a făcut-o posibilă.**

Se demonstrează, încă o dată, prin însăși adoptarea recentelor măsuri, caracterul realist și profund necesar al întregii politici economice promovate de partidul nostru, sub conducerea tovarășului Nicolae Ceaușescu.

În acest cadru organizatoric cerut de noul stadiu de dezvoltare al forțelor de producție din agricultura noastră a fost necesară și reorganizarea stațiunilor pentru mecanizarea agriculturii ca sectoare unice ale acestor consilii, unificarea celorlalte activități, astfel încît, în noua structură unitară se concentrează toți factorii de progres, de creștere a productivității muncii în agricultură, fapt ce va determina în mod nemijlocit ridicarea nivelului de trai în patria noastră.

Vasile VERSAVIA

Ladea și Brâncuși

S-au cunoscut în 1925, la Paris, unde Ladea descinsese cu gîndul de a studia sculptura în preajma lui Bourdelle. A nimerit însă, pentru scurt timp, în atelierul lui Brâncuși. Nu s-au înțeles și nu s-au iubit. Orgoliul și spiritul de independență ai tînărului sculptor bănățean nu a suportat regimul de aspră și smerită ucenicie la care a fost supus. Ladea nu a sesizat însă nici sensul mai adînc al sculpturii lui Brâncuși, momentul profund inovator, adevărata cotitură pe care acesta o marcase în statuare europeană. Eroarea nu aparținea numai lui Ladea. Și alți colegi de breaslă din țară și din străinătate nu vedeau, la acea dată, în operele lui Brâncuși, decît aspectul decorativ. Pentru mulți, ele erau niște obiecte frumoase prin însușirile lor tactile și optice. Opiniile lor pe marginea demersului artistic brâncușian pot fi exprimate de formula lapidară din „Nouveau Petit Larousse" (1968) : „Brâncuși a redus operele sale la pure efecte de materie, de volume și ritmuri".

Evocind anii petrecuți la Paris, sculptorul Ion Jalea mărturisește că „toți se minunau de abilitatea, spontaneitatea și puterea de a pune mîna pe o daltă și un ciocan și de a face un lucru minunat. Trebuie să spun că în vremea mea și în epoca aceea, asta era socotită ca fiind artă decorativă".

Ladea însuși, întors de la Paris, exprimă aceeași idee în „Însemnările" sale publicate în ziarul „Cuvîntul Ardealului" de la Arad : „Brâncuși preferă să facă din piatră, o piatră frumoasă". Tendința lui este de a realiza, „forme total abstracte".

Trecerea prin atelierul lui Brâncuși a lăsat urme în arta lui Ladea mai mult împotriva voinței sale. Pentru cunoscătorul lucrărilor sale de început este limpede că sculptorul bănățean a reținut procedeul stilizării de la Brâncuși. Epurarea formei de accidental, tratarea accentuat geometrică a unor elemente anatomice dintr-o lucrare ca cea intitulată „Maternitate", de la muzeul din Arad, trimite direct la „Muza adormită". În special stilizarea ochilor, oblicitatea lor (care amintește și de „Domnișoara Pogany" într-o versiune de început),precum și puritatea geometrică a ovalului feței le vom descoperi în multe din lucrările de maturitate ale lui Ladea, mai ales în cele care înfățișează femeia, din seria „teracotelor" sale. Ladea era însă înzestrat cu un temperament artistic puternic, avea în străfundul ființei sale o energie care năzuia spre forma proprie. Sub apăsarea acestui prea plin sufletesc, stilizarea a dobîndit cu totul altă finalitate plastică și alt suport filosofic, decît cea practicată de Brâncuși. Tip demonic, în accepțiunea estetică a lui Liviu Rusu, dar și în cea mai veche a lui Goethe, Ladea a dat o luptă crîncenă cu sine însuși și cu materia, care a trebuit să se supună atitudinii sale încordate, încărcate de forță și voință. Stilizarea a devenit, în acest caz, un tipar impus materiei, funcționînd ca un instrument de constrîngere pentru a imprima formei tensiunea din adînc a artistului însuși. De aceea, Ladea este prin excelență un modelator, un om al lutului și al bronzului. El trebuia să simtă permanent materia în degetele sale.

Acestei atitudini îi datorăm acel „Horea" (gips 1931), dar mai ales acel „Cloșca" (gips și bronz, 1932, încărcat de o energie gata de explozie, strîns însă în muchiile unghiuloase ale formei. Într-un număr considerabil din lucrările sale, Ladea taie forma în planuri surprinzătoare, ferme, cu o evidentă înverșunare. Căutînd să domine materia din afara ei, Ladea se plasează în seria lungă a sculptorilor europeni de la Renaștere încoace, culminînd cu Rodin și Bourdelle.

Dimpotrivă, Brâncuși abordează materia din interiorul ei, căutînd să dezghioace esența lucrurilor pînă la forma primordială purtătoare a unui logos imanent. Este o schimbare totală de perspectivă care face din Brâncuși un artist unic. Situat în interiorul materiei, demersul brâncușian determină materia să se destăinuie singură. Este un fel de captare a „bunăvoinței" materiei, tu știindu-te supusul ei.

Atitudinea lui Brâncuși este analoagă cu cea a vraciului din vremuri mitice, ale cărui încantații conjurau forțele obscure să fie favorabile omului.

„Lucrurile nu sînt greu de făcut", spunea Brâncuși. Ceea ce este cu adevărat greu, este de a ne pune în starea de a face". Este starea de grație, de pace cu lucrurile și cu tine însuți. „Nu cred în suferința creatoare". Misiunea artei este să creeze bucurie. Nu se poate crea, artistic, decît în echilibru și în pace sufletească".

Brâncuși nu constrînge, ci imploră materia să devină blîndă. De aici seninătatea artei sale, spiritul ei apolinic. Prin Brâncuși se exprimă astfel un popor străvechi, crescut pe prispa marilor taine și împăcat cu ele, atingînd înțelepciunea. În demersul artistic al marelui sculptor se manifestă, ca la nimeni altul, păginismul nostru traco-getic.

Așadar, stilizarea lui Ladea se desparte de cea practicată de Brâncuși, chiar în punctul de pornire, datorită unor temperamente și concepții artistice opuse. Oricît de adîncă ar fi stilizarea lui Ladea, ea se păstrează însă în zona organicului, pe care nu-l repudiază, nu-l elimină, ci îl simplifică pînă la treapta de prototip.

Brâncuși merge mult mai departe. Asemănător artiștilor bizantini, el face abstracție de însușirile unice și individuale ale ființelor și lucrurilor, dar, în mare parte, el elimină și însușirile tipice, de gen sau de specie. În această concepție, pe Brâncuși nu-l interesează, de pildă, pasărea și nici **zborul păsării,** ci „zborul" ca atare, ca o forță ascunsă universală. În „Sărutul" a încercat să redea „glasul speciei", „elanul spre absolut și unificare". Lucrurile și ființele poartă semnificații mai adînci, care le depășesc învelișul, intrînd în sfera absolutului. Prin aceste atitudini diferite, în stilizarea lui Ladea și în cea a lui Brâncuși recunoaștem modul tipizant și modul stihial de a trata forma, cum le numește Blaga.

Cu portretul primei sale soții, executat în 1926, Ladea deschide o serie care va cuprinde, stilistic, țăranii bănățeni, Mama, Tata, eroii, ai faptei și ai gîndului, Horea, Cloșca, Bărnuțiu, Bălcescu, Blaga. Sînt făpturi ridicate la rang ideal, reprezentînd „tipuri pure", alcătuite din trăsături generice. Modul tipizant retușează organicul, dar nu părăsește zona acestuia, spune Blaga.

Brâncuși depășește aproape în întregime organicul, atingînd „geometria înaltă și sfîntă". De aici oroarea de „beaftek" a lui Brâncuși, epitet cu care gratifica însăși sculptura unui Michelangelo. Modul stihial de a trata forma îl apropie pe Brâncuși de arta de duh bizantin, în cuprinsul căreia s-a născut și pe care a adunat-o în sufletul său în anii copilăriei și adolescenței. În puritatea și spiritualitatea formelor, cu alte cuvinte, în finalitatea demersului său artistic, trebuie să vedem stratul bizantin depus peste păginismul traco-getic.

Această sinteză a oferit-o el ochilor neînțelegători ai apusenilor. Nu arta neagră, — chiar dacă s-a aplecat asupra ei cu interes, — i-a dat lui Brâncuși semnificația adîncă a stilizării sale, ci ethosul cultural al poporului din care s-a născut.

Păstrîndu-se în limitele organicului, stilizarea lui Ladea a ținut seama de alte valori, cultivate de colțul de țară din care s-a ridicat spre cerul artei. În nevoia de „organic" a lui Ladea sălășluiește o bucurie senzuală, într-un alt fel păgînă. Și, astfel, pentru întregirea profilului spiritual al poporului nostru, alături de bizantinismul brâncușian își loc, legitimat de marele talent al lui Ladea, vitalismul banatic. Dar despre acest aspect, într-un alt articol.

Horia MEDELEANU

ION MĂRGINEANU

Destin

Eu m-am născut cu satul
pe aceeași pagină
am mîncat din același blid
învelindu-ne cu aceeași haină.

Eu am crescut cu satul
pe aceeași pagină ca o vatră roasă,
am sîngerat în război, am semănat din nou,
de-aceea pare gura cuvintelor cam
noduroasă.

Eu voi muri cu satul
pe aceeași pagină — ...
Doar hărnicind la rădăcina lui,
n-o să cadă litera-n paragină !

cronica literară ● poezie ● proză ● critică ●

Titu Maiorescu

Opere I

Ed. Minerva, 1978

Apariția primului volum din **opera completă** a lui Titu Maiorescu, sub îngrijirea Georgetei Rădulescu-Dulgheru și a Domnicăi Filimon, se cere apreciată ca un act de o semnificație majoră în procesul actual de revalorificare a moștenirii trecutului. Căci, în acest caz, nu salutăm doar punerea în circulație a vreunei ediții dintr-un autor oarecare (treabă, la urma urmelor, folositoare și ea, oricum), Maiorescu nefiind nici un „oarecare", și nici, la drept vorbind, **numai** o personalitate proeminentă a acestei culturi ; lucrarea lui sintetizează spiritul unei întregi epoci și deschide perspective pe care abia azi dacă izbutim să le cuprindem în toată profunzimea, spre a le putea cumpăni așa cum se cuvine. Opera lui Maiorescu stă la baza unei puternice mișcări de idei prin care se va încerca scoaterea literaturii din granițele unui regionalism necesar și motivat de împrejurări, dar insuficient în noua etapă istorică, și integrarea ei în circuitul de valori universale. Acesta este unul din principiile „direcției noi" în cultura română, pe care criticul l-a apărat și susținut cu consecvență, și care va dobîndi o grea pondere în viziunea exegeților de mai tîrziu asupra activității maioresciene, ca, de pildă, Eugen Todoran, atît în studiul introductiv la ediția de față, cît și-n solida carte dedicată recent mentorului **Junimii** (E. Todoran, **Maiorescu**. Editura Eminescu, 1977).

Pentru E. Todoran critica lui Maiorescu, privită în dialectica istoriei culturii românești, reprezintă „o reluare a concepției universaliste susținută, cu decenii în urmă, de I. Heliade Rădulescu, incluzînd totodată și reacția locală a generației lui M. Kogălniceanu, deci negînd negația într-o nouă afirmare, pentru o sinteză istorică a spiritului românesc cu formele culturii universale" (p. XXI). Așadar, evoluția modernă a culturii și literaturii noastre este inseparabilă de activitatea lui Maiorescu și a **Junimii** sub egida cărora „se înfăptuia în cultura română o dublă dialectică a dezvoltării ei istorice, una exterioară, alta interioară..." ; cea exterioară – **junimismul** – sintetizînd opoziția dintre pașoptismul **local** și **universalitatea** valorilor culturii, iar cea interioară – **maiorescianismul** – introducînd **spiritul** critic într-o concepție care menține ideea necesității **istorice** a valorilor amintite. (Cf. E. Todoran, **Op. cit.**, p. 8–9).

Într-o astfel de perspectivă deci interesează mai puțin originalitatea ideilor filosofice și estetice ale lui Maiorescu – subiect, cîndva, de pătimașe discuții –, cît strategia globală a unei viziuni axiologice cu adînci și fertile repercusiuni pînă în literatura și cultura contemporană. Astfel, teoria despre autonomia relativă a esteticului, impusă de exaltarea unilaterală a specificului național, într-un moment de maturizare a literaturii române, nu numai că-și demonstrează legitimitatea, dar, se poate spune fără teama de exagerare, că își păstrează, în esență, valabilitatea și rămîne funcțională, cel puțin atîta vreme cît, în judecarea unei opere de artă, nu se poate ignora specificul intrinsec al acesteia, adică valoarea ei **estetică**. Maiorescu a făcut din această valoare un criteriu fundamental de selecție, înlesnind afirmarea talentelor autentice și punînd stavilă mediocrității agresive, adică despărțind apele de uscat într-o perioadă cînd haosul axiologic amenința să curme sau, în orice caz, să împiedice dezvoltarea firească a culturii naționale. Actualitatea lui Maiorescu rezidă însă nu numai în orientarea sănătoasă pe care criticul a imprimat-o culturii și literaturii românești ci, cum au dovedit-o deja exegeții, și într-o seamă de idei referitoare la esența poeziei, care, confruntate cu teoriile mai noi, ne relevă în Maiorescu pe unul din precursorii poeticii moderne. Pentru o asemenea concluzie pledează, între altele, fundamentarea **lingvistică** a concepției despre poezie, intuiția polisemiei textului, ca și o surprinzător de actuală înțelegere a naturii limbajului poetic. Factori de acest gen i-au permis criticului să stabilească statutul real al poeziei și să îndrume literatura în spiritul unor exigențe estetice menite să-i confere, într-un timp atît de scurt, dimensiunile universalității. De aceea „întoarcerea la Maiorescu" are întotdeauna sensul respectului pentru demnitatea culturii adevărate, iar punerea la dispoziția generațiilor de azi a întregii opere maioresciene reprezintă și ea o chezășie a menținerii acestui respect.

I. Cheie-PANTEA

Vasile Vlad

Îndreptările doctorului Faustus sau Calea cea mai lungă

Ed. Cartea Românească, 1978

Cîrtitoare și ireverențioasă, muza pe care Vasile Vlad va fi fiind tentat să o revendice pentru lirica sa nu își are sediul în visul ferice al Arcadei clasice, cu ironie abruptă evocat în **Îndreptările doctorului Faustus sau Calea cea mai lungă : „O ! poesie, o ! piine a tăcerii, o ! farmec imbunat, / casc de-mi poți socoti măruntaiele, casc de zgudui căsoaia / și casa țuști în sfîrșit pe-o fereastră. / / Pe Polux ! iacată ce mă jicnește / și infurie / / ca p-un tigru / / ca pe-o pumă / / căci / / pe mal / / ritorii, tilcuitorii, / înginîndu-se cu Bunul Francisc al Găgăuților / cred c-am venit s-ascult cucul, / te dor și sprincenile de-așa ris !"** (Cîntul IV), ci în „Castalia neagră" a suprarealismului. Ironicul emul al fanteziștilor deceniului cinci are plăcerea viziunilor stranii, a reproducerii cuvîntului rar, pitoresc, a expresiei crude, el însuși inventînd vocabule și combinînd expresii de o savuroasă deșănțare („Duminica ei ! stă cu tuta pe țărm / cînd Leandru se uită cu ură în valuri..."), vorbind cu familiaritate despre Trivia, Zagreus, Hero, Antomedon, despre maimuța Apocalipsei, daimonul piclei, Bunul Francisc al Găgăuților și Herodotul Apelpisirii. Evident, cu o asemenea figurație ne aflăm mai puțin între larii știuți ai clasicității, cît în plină chermesă fantezistă. Însă, trebuie precizat, acest lirism blasfematoriu, întreținut cu o rară dispoziție sarcastică, nu vizează exclusiv o zonă estetică, ci deopotrivă una morală. O gravă suspiciune pare să planeze pentru acest poet cu o gesticulație afectat plebeiană peste tot ce aduce convenția existenței între convențiile poeziei. Poemele sale nu ajung aproape niciodată să comunice o agreabilă experiență a spiritului și care să nu fie sancționată degrabă cu un fel de pedanterie ironică, nu găzduiesc reprezentări suave („Îngeri, mirtițe !", exclamă undeva), nici personaje serafice. Cu ostentație, însemnele Utopiei sînt în poemele lui Vasile Vlad alese din sfera valorilor negative, poetul glosînd despre „faliții aparenței", „zbîrciul minții", „scurtăturile cumințeniei" și „flaminii amăgeniei", despre „Acheronul spiritului", „trismegiștii batjocurii", „zeii de tarabă" și „pavana lătrăilor", acestei îndeletniciri întru discreditarea inefabilului nescăpîndu-i aproape nimic, de la sentimente și pînă la grafia poemului : **„Eu, Egipteni, dusu-m-am / atît de departe ca să-nvăț doar să-mi tutui genunchii ? / Eu, Greci, am avut o iubită – noaptea, / știți cum se-ntîmplă, o petreceam împreună ascultînd / Cariul. Îmbătrînit-au rărunchii în mine degeaba ? / Mizgăliu, vătuit de lumină, eu, Romani, împrumut niscai petice / sărăciei EX animo... Văd cît cere și moartea-n Annales maximi, unde secundus, te și miri, / se exprimă pe șleau, Nu pot să rîz pentru tine... / Eu, neamule, îmi cășună să țip : do re mi sol ha ! / fratemele meu, liniștește-te !"**

Poemul este astfel tras spre jocuri verbale – calambururi, distorsiuni metaforice, bufonerie simplă ori umor de tip obiectiv, citate de limbaj depoetizat, popular și familial etc., astfel că practic puține dintre mijloacele care ilustrează recuzita de tehnici a poeziei moderne lipsesc spre a **orna** versurile acestui autor excedat de convenții, cu o teribilă – și programatic afișată, am văzut – desconsiderare a poeziei, însă prin această împrejurare nu mai puțin dispus să cedeze seducțiilor unui limbaj bine – și uneori chiar excesiv – poetizant. Desigur, ceea ce contează în acest al patrulea – și cel mai bun – volum publicat de Vasile Vlad nu este nici „căderea" în prodigii manieriste, nici exercițiul de virtuozitate ; ci un mod de a fi, liric, pe care retorica manifestă, derularea gifiitoare de tropi nu îl alterează. Poezia alexandrinului Vasile Vlad, întreținută de o nu știu ce fel de contrariere a percepției își descoperă un spațiu de echilibru, alăturînd ironia de imprecație, apelurile fraterne de vehemențe mizantropice : **„Există-n iluzie mai mult loc decît în singurătate. / Visul, amăgirea, mai puternice-s decît viața. / Se adună săgeți. Duhnește cădelnița tuturor usilor / și hohotul huiduie. (...) / Eu știu ce înseamnă asta. / As vrea să mă rog. Toți sorii mistuiți laolaltă / n-ar putea descreți glasul meu, tîrșiitul / muților către Delphi ! Aș vrea să dorm. / / Și finics de-ai fi, te-ai trage deoparte-n cenușă. / / Aș vrea să dorm..."**.

Lucian ALEXIU

Octavian Paler

Apărarea lui Galilei

Ed. Cartea Românească, 1978

O carte de excepție este lucrarea lui Octavian Paler, **Apărarea lui Galilei.** De excepție prin ideile dezbătute, prin expresivitate și frumusețe stilistică și prin minuirea cu artă a dialogului (se subintitulează **dialog despre prudență și iubire,** avînd drept motto cuvintele lui Gide : **cea mai mare fericire după aceea de a iubi, e să-ți mărturisești iubirea**). Am putea spune chiar că este o demonstrație dramatică, dacă nu ne-am gîndi că ar putea fi doar un pretext literar, o meditație cu adînci implicații etice sau toate acestea la un loc.

Cazul Galilei este pentru Octavian Paler o problemă umană. S-a văzut urmărit de un Galilei obsedat de o dilemă. Un dialog deci între Galilei și propria-i conștiință. Iată termenii dilemei : dacă nu abjură teoria, îl așteaptă rugul, dispărînd definitiv ; dacă abjură, îl așteaptă rugul conștiinței, chinuindu-l toată viața : o moarte a spiritului. Concluzia ar fi limpede : ori abjuri ori nu abjuri, te așteaptă moartea (scenele cu șerpii sînt nu numai concludente, dar și cutremurătoare : **„dacă vei vorbi vei trezi șerpii... dacă vei gîndi vei trezi șerpii... dacă vei simți vei trezi șerpii"**, p. 243). E adevărat, în primul caz, mori pentru o idee, o moarte tragică prin ardere, dar, să spunem, plină de glorie. În al doilea, e una lentă, chinuitoare, fără orizont și fără cunună.

Poate termenii dilemei să se poată pune și altfel, dacă ne amintim că, îndată după ce a abjurat, Galilei a rostit și cuvintele **eppur si muove.** Fără îndoială, mărturisirea adevărului aduce după sine întotdeauna anumite riscuri. Socrate l-a mărturisit și a băut cucuta. Ar fi putut fugi, dar între exil (moartea spiritului) și moarte, a ales moartea. Galilei, între viață și adevăr, a ales viața. Și dacă abjurarea de la sfîrșitul procesului a fost formală, atunci un proces de conștiință nu-și avea rostul (am fi fost lipsiți de acest frumos dialog și ar fi fost păcat !) Închizitorilor, asemenea judecătorilor lui Socrate, le era suficientă o declarație formală. Galilei a acceptat, Socrate nu. Raționamentul celui dintîi este că, în fond, pămîntul tot se învîrtește, dincolo de orice declarație (e realitatea însăși), pe cînd pierderea vieții era iremediabilă, viața cîntărind mai mult în balanță decît un adevăr abstract, o idee demonstrată matematic, aceasta cu atît mai mult cu cît, chiar cînd spui „nu se mișcă", pămîntul se mișcă, iar condamnatul a rostit, fără să vrea sau în mod conștient : **și totuși se mișcă.**

Și, totuși, urmărind desfășurarea dialogului, ingenios condusă, dacă renunți la idee, înseamnă să renunți la liniște. Viața este frumoasă, soarele luminos, eucaliptii verzi, totul e o încîntare pentru ochi și pentru suflet, dar cum să te bucuri de ele cînd aceeași amintire care a decis abjurarea decide și situația limită a unei conștiințe chinuite. Așa încep întrebările și apoi controversele și examenul și probele, un nou proces, de astă dată lăuntric, dar nu mai puțin chinuitor decît primul. Dar și viața e adevăr (la început e o întrebare, apoi răspunsul e ferm), dragostea e adevăr, prudența, fericirea după care suspină Galilei este tot adevăr. Toate acestea fiind solidare adevărului, înseamnă că nemărturisirea lui nu-i altceva decît renunțarea la viață, la iubire, la fericire. O viață zadarnică în căutarea unui cuvînt, ca să nu mai alunece în gol. Cuvîntul există, a mai fost rostit, i-a fost amintit : **eppur si muove,** dar comentariul intervine și el : **„Dar e timpul să nu mai desparți adevărul de iubire, Galilei"** (p. 240).

Despărțirea neputîndu-se face, înseamnă că răscumpărarea prin dragoste, prin dragostea față de pămînt și viață, este o iluzie. Adevărul abstract i s-a părut un obstacol în calea iubirii și a vieții, a soarelui și a minunilor firii. În calea bucuriei și a fericirii. Și iată că nimic din toate acestea nu se poate obține fără adevăr. La început, rugul era doar noaptea în vis, apoi el a devenit realitate și ziua, sau a început el să viseze cu ochii deschiși. Dincolo de această dialectică, pe care Octavian Paler o minuiește cu strălucire, finalul, căde fără drept de replică, încheind dramatic măcar pentru moment dezbaterea : **„Cîtă vreme există un singur om care spune adevărul, nu există închiziție perfectă. Și chiar dacă nopțile m-au învins, acum nu mai pot să despart adevărul de iubire. Ele n-au dreptate decît împreună. Acum știu"** (p. 244).

S-a sfîrșit totul sau abia a început ? Cine să răspundă ? Galilei și-a sfîrșit viața orb. Ce a mai văzut în sufletul său nu știm. Ce a putut vedea înainte, ne-a dezvăluit Octavian Paler în această atît de profundă și actuală meditație asupra limitelor condiției umane.

Ion MAXIM

cronica literară ● poezie ● proză ● critică ●

Confruntări

marginalii

Uneori, apropierile dintre corespondență și Căutarea timpului pierdut sînt doar posibile, nu și evidente. Un exemplu. Proust nu s-a putut bucura din tot sufletul la vestea că Senatul l-a huiduit pe bătrînul general Mercier, unul dintre asupritorii căpitanului Dreyfuss. „Este oribil să citești așa ceva, spune într-o scrisoare, căci în omul cel mai hain respiră un biet cal nevinovat ce îndură, o inimă, un ficat, artere în care nu e răutate și care suferă. Ceasul celui mai mare triumf ți se întunecă pentru că cineva, întotdeauna, suferă". Observație de adîncă omenie, dînd de gîndit despre amplitudinea sufletească a unui scriitor de felul lui Proust, în stare să creeze un univers căruia n-are a-i lipsi nimic din ce e omenesc, cită vreme tot el, în altă împrejurare, regretă că nu se poate folosi de automobilul unui prieten deoarece acesta, după ce strivise deja o fetiță, care a murit la spital, a mai strivit una, moartă pe loc. Spus fără comentarii, pe tonul mediu al conversației despre una alta și cu accent pe neajunsul ce i se trage lui însuși de pe urma neplăcutelor întîmplări.

Cum s-ar putea dovedi și în legătură cu Dostoievski, marele romancier nu este un om bun și imaculat, capabil să observe doar răul dimprejurul său, ci este un loc geometric al tuturor simțămintelor și latențelor omenești. Numai fiind el însuși totodată bun și răutăcios, tandru și indiferent, a putut Proust s-o închipuie pe Françoise, cea care nu încetează să-și plîngă morții de odinioară, după cum îi plînge pe soldați — „Bieții copii !" — la gîndul că-i vor omorî în război, i se rupe inima cînd află dintr-un tratat de medicină ravagiile unei boli și se leagă ca un cîine credincios de mătușa Léonie — iar aceasta o bănuiește de furt ! —, dar tot ea o urăște pe cumătra Eulalie, se îmbată de cruzime viscerală cînd taie găini și dă la masă sparanghel toată vara pentru că fata de la bucătărie, însărcinată în ascuns, se îmbolnăvește de greață la vederea lui. În schimb, romancierii buni, dar nu mari, potolesc zgomotul și furia vieții reale distribuind în rubrici etanșe păcate și însușiri.

Calvarul generalului Mercier nu reapare în roman, însă îi face ecou suferința asemănătoare a baronului de Charlus atunci cînd este batjocorit de față cu membri de o extracție socială mult mai joasă ai clanului Verdurin. Pe acești burghezi baronul îi disprețuiește așa cum îi va fi disprețuit generalul pe civilii din Senat. Cu atît, deci, mai mare durerea și umilirea lui :

„L-am văzut pe domnul de Charlus mut, uluit, măsurîndu-și nenorocirea fără să-i înțeleagă pricina, negăsind nici un cuvînt, ridicînd ochii rînd pe rînd asupra tuturor celor de față, cu un aer întrebător, indignat, rugător și care parcă întreba mai degrabă ce trebuia să răspundă decît ce se întîmplase".

Este, de rîndul acesta, o comunicare inaparentă, subterană, între corespondență și roman. Ea face să acționeze, în afara cărții, între ea și autor, principiul analogiei, activ și în toată țesătura Căutării timpului pierdut.

În sfîrșit, pentru a pune capăt acestei confruntări, adaug că nu lipsește din corespondență stupoarea lui Proust la vederea, după un lung interval, a unor prieteni de odinioară pe care continuase să și-i închipuie tineri, dar ei sînt acum alți oameni, venerabili, cărunți, iar copiii lor luptă pe front. Însă cîtă deosebire între presupunerea, de un umor terestru, că unul dintre ei este atît de îmbătrînit deoarece nouă lui soție e atît de tînără, și meditația esențială, pornită de la aceeași constatare, din Timpul regăsit.

Livius CIOCÂRLIE

VIAȚA CĂRȚILOR

Virgil Carianopol
VIORILE VÎRSTEI
Ed. Albatros, 1978

Noua culegere de versuri selective din lirica poetului Virgil Carianopol, apărută în colecția „Cele mai frumoase poezii" în preajma împlinirii vîrstei de 70 de ani, reconstituie, pe criterii estetice mai riguroase, itinerarul poetic străbătut de autor pe parcursul celor aproape 48 de ani de activitate literară de la debutul editorial (1931).

Contaminat la începuturile sale în bună măsură de orientarea avangardistă a suprarealismului din acel timp, îndeosebi a grupării de la revista **Unu,** de care se atașase, poetul își va găsi foarte curînd glasul propriu al exprimării, limbajul personal, în urma lărgirii perspectivelor lirice, apropierii treptate de conținutul de fond al tradiției culturii românești, în al cărei flux spiritual se va integra cu toată dăruirea. O dată cu limpezirea propriilor sale convingeri, Virgil Carianopol își va reevalua substanța poetică, dînd desfășurării sale lirice o dinamică cu mult mai viguroasă și mai elevată, iar imaginii poetice o mai mare profunzime artistică și o nobilă semnificație umană. Plasticitatea acestor imagini devine deosebit de vie, sugestivă, plină de vitalitate. Deși materialul de configurație lirică e simplu, de cele mai multe ori purtînd însemnele spontaneității versurile sale au ceva din rezonanța vechilor balade cîntate la fluier.

Atitudinea mereu tînără a poetului, optimismul său discret, la care se adaugă o nuanțată tehnică a exprimării, constituie cîteva trăsături caracteristice ale creației sale lirice, pe fundalul cărora și-a conturat o poziție bine precizată în peisajul poeziei contemporane.

Chiar și la vîrsta nostalgiilor, Virgil Carianopol scrie poezii de aceeași vitalitate, ce-i este caracteristică : **„Închide ușile, e noapte / Este tîrziu pentru senin / La ora asta de-ntuneric / Doar lacrimile de mai vin"** (La 70 de ani), ca să izbucnească, surprinzătoare : **„Sînt flacără, sînt jar, sînt pară, / Merg printre oameni luminînd / Sînt ca o stea ce strălucește / Dar nimeni nu mă vede-arzînd"** (Flăcări, p. 178).

Iată de ce Virgil Carianopol „a devenit o prezență foarte vie în poezia românească de azi", după cum se subliniază și în prefața acestei culegeri.

George DRUMUR

Vladimir Ciocov
NELINIȘTI ALBE
Ed. Cartea Românească, 1978

Între scriitorii de naționalitate sîrbă din patria noastră Vladimir Ciocov s-a impus ca un poet de o aleasă reputație și de o certă valoare literară, așa cum ne demonstrează însăși opera sa, în limba sîrbă, destul de întinsă.

În limba română, au apărut, pînă în prezent, volumele : **Poezii** (1964), **Poemele candorii** (1972), iar, recent, volumul **Neliniști albe,** la Editura „Cartea românească", în traducerea lui Dușan Petrovici. Vladimir Ciocov este, mai cu seamă, un poet al șesului bănățean, care își găsește, prin el, un exemplar cîntăreț. Volumul **Neliniști albe,** așa cum ne relevă și titlul, se caracterizează printr-un lirism meditativ, interogativ. O lirică predominant reflexivă, în care poetul, preocupat și pasionat de aventura cunoașterii, caută să răspundă neliniștitoarelor sale întrebări metafizice, pe care și le pune cu asiduitate, se desprinde din poemele prezentului volum. Primul lucru care ne impresionează și ne atrage atenția, în lirica lui Vladimir Ciocov, este tonul confesiv : **„Un fluviu uneori, mi-e poezia / –vărsîndu-și apele minioase peste lume, / prea tulbure și-n volburată / curgînd la vale, fără stavili / citeodată" ; (Confesiune) : „Mi-e dragă aurora, seninul ei roz-alb / și purpura, ca o zăpadă, într-un amurg de revelații" (Perpetua schimbare) ; „De-atîtea ori, în viață, am fost ca un copac ; / însingurat în suflet, în larg de șes crescut" (Resemnare).**

Dar acest ton confesiv, abordat, din capul locului, și care mărește, implicit, caracterul subiectiv al lirismului, nu aparține unui introvertit, ci unui eu, chiar dacă torturat de neliniștitoare interogații – anxios, prin definiție – profund îndrăgostit de personajul exterior și de policromia lumii. Neliniștile interioare își găsesc mereu, cu obstinație, necesare corespondențe, în lumea din afară, de aceea debitul verbal, discursul liric se rostogolește impetuos, în cascade, poemele lui Vladimir Ciocov, din acest volum căpătînd, nu de puține ori, stranii și izbitoare asemănări cu monologul whitmanian, din **Cîntec despre mine însumi.**

Luciditatea nu se opune pasiunii, dimpotrivă, cele două categorii se presupun și se condiționează reciproc, în **Neliniști albe,** intelectualismul nu diminuează, de fel, vitalitatea, pentru că aceste neliniști, răsărite din veghea nopților albe, își au rădăcinile adînc înfipte în experiența vieții. Poemele lui Vladimir Ciocov se nutresc din seva vieții, în fiecare dintre ele se simte o inimă care pulsează din plin.

Calitatea reflexivă a poemelor lui Vladimir Ciocov este, mai cu seamă, produsul unor tulburătoare interogații, ce asaltează ființa intimă a poetului, sfîșiată de contradicții. De loc apolinic, mai mult dionisiac, agitat, poetul n-are timp pentru reculegere și acalmie, nu-și îngăduie nici un răgaz, nici un moment de „respiro", ci este aidoma unui „neliniștit ostrov", cea mai reprezentativă piesă a volumului. Poem de factură baudelaireană, cu vagi rezonanțe simboliste **Neliniștitul ostrov** poate fi considerat drept capodopera întregului volum. Un alt poem memorabil este **Consolare,** în care interogația este împinsă pînă în metafizic. Anticalofil convins, Vladimir Ciocov refuză forma goală, face o patetică pledoarie pentru lirismul de substanță.

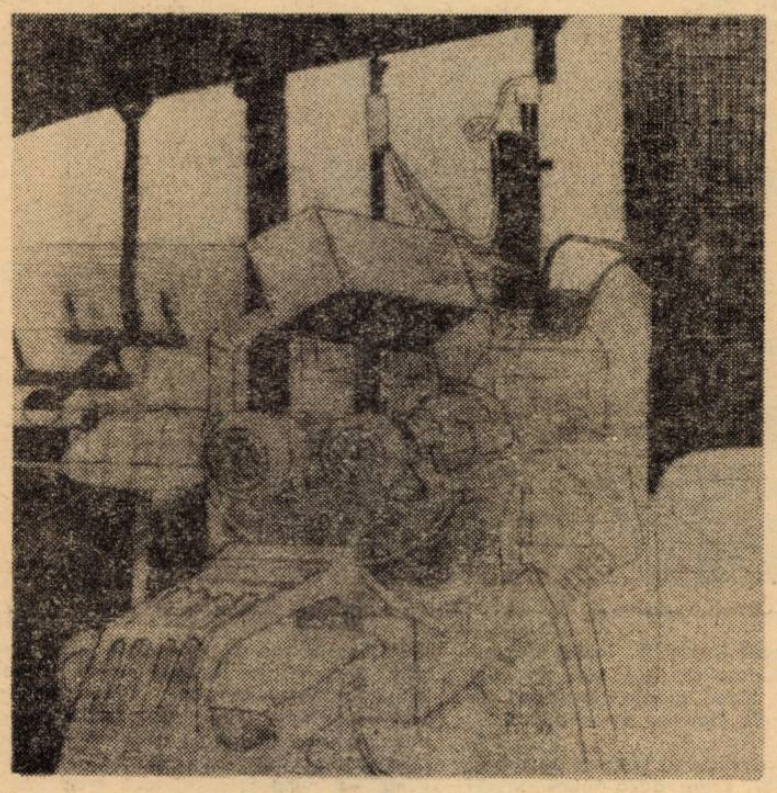

CĂLIN BELOESCU : „Ciclul Electromotor"

Versurile lui Vladimir Ciocov ne dezvăluie, de asemenea, un nobil patriotism, o dragoste nețărmurită față de pămîntul natal și oamenii săi. Volumul **Neliniști albe** apărîndu-ne, astfel, drept operă de maturitate a unuia dintre cei mai reprezentativi poeți ai naționalităților conlocuitoare din patria noastră.

Ov. GHIDIRMIC

Vasile Șerban, Ivan Evseev
VOCABULARUL ROMÂNESC CONTEMPORAN
Ed. Facla, 1978

Lingviști de bine meritată notorietate, Vasile Șerban și Ivan Evseev oferă prin **Vocabularul românesc contemporan** o cuprinzătoare monografie – prima de acest fel în lingvistica noastră – a lexicului românesc actual. Lucrarea de față se fundamentează pe o amplă analiză a vocabularului românesc în toate compartimentele sale – structura materială a cuvîntului, sferele fondului lexical, structura semantică și etimologică.

O primă dificultate pe care a ridicat-o această întreprindere a constat, după opinia noastră, în fixarea metodologiei, în găsirea unor criterii unitare și adecvate, capabile să dea o imagine limpede și de ansamblu asupra vocabularului. Înfruntînd cu succes greutățile pe care le comportă descrierea sistemului lexical, respingînd, totodată, rigiditatea metodologică, autorii au procedat riguros dar suplu, în conformitate cu complexitatea domeniului. Ei au îmbinat judicios expunerea **lineară** (definind și analizînd, în capitole separate, diferitele categorii ale vocabularului) cu cea **concentrică,** în măsură să evidențieze caracterul dinamic al limbii în genere, al vocabularului în speță („încerc să îmbin predarea **lineară** cu cea **concentrică.** Pare paradoxal ! Expunerea materialului este lineară, pe subsisteme (fonetic, lexical, gramatical), dar permanent se face raportarea la sistem, la ansamblu, la relația dialectică dintre fenomene, la dinamica limbii" spune Vasile Șerban într-o anchetă organizată de revista „Orizont" cu privire la **Cursul universitar – între modernitate și inerție,** (24/1976). Adoptînd, pe de o parte, poziția unui structuralism moderat („clasic"), aplicînd, în mare măsură, teoriile cele mai actuale ale lingvisticii europene, apelînd, pe de altă parte, la „bogata experiență a lingvisticii românești", autorii au pus în discuție noțiunile fundamentale ale vocabularului, precum și fenomenele care îi sînt specifice (limba ca sistem de sisteme ; identificarea cuvintelor ; categorii de cuvinte ; motivare și nemotivare ; necesitate și convenție la nivelul lexicului ; ansamblu și subansambluri, ierarhie ; fond comun, fond expresiv, fond savant ; vocabular fundamental ; semantica lexicală, natura sensului lexical ; denotație și conotație ; principalele categorii semasiologice – polisemia, omonimia, sinonimia, antonimia – și funcțiile lor stilistice ; problemele legate de etimologia cuvintelor românești și, în sfîrșit, căile de îmbogățire a vocabularului). Vasile Șerban și Ivan Evseev propun numeroase soluții și interpretări noi. Discuțiile cu privire la **componența vocabularului românesc,** cele referitoare la **cuvînt,** la **caracterul de sistem al semnificațiilor** sau la **raporturile dintre sensurile cuvintelor în cadrul categoriilor semasiologice,** alături de alte paragrafe ale lucrării, vădesc puncte de vedere interesante și originale, capabile să îmbogățească teoria generală a sistemului lexical, din perspectiva limbii române.

Structura armonioasă a capitolelor, distribuirea logică a părților teoretice, folosirea ponderată a definițiilor precum și permanentul apel la un material ilustrativ bogat și plastic contribuie la accesibilitatea lucrării, accesibilitate firesc îmbinată cu profunzimea și seriozitatea fondului său științific. **Vocabularul românesc contemporan** rămîne în lingvistica românească de azi o însemnată lucrare de referință.

Olimpia BERCA

Cornel Cotuțiu
ÎN CĂUTAREA ALTUI FINAL
Ed. Dacia, 1978

În căutarea altui final ne relevă un tînăr prozator în căutare de sine ; transpar lesne din paginile celor două nuvele obsesiile, îndoielile dar și certitudinile unui scriitor aflat la vîrsta sedimentărilor tematice și stilistice. Ca dovadă, volumul ilustrează o actuală (dar, sperăm, temporară) dilemă de opțiune : format la școala prozei ardelenești (de care este legat prin economia limbajului, refuzul oricăror sofisticări stilistice și tematica preponderent morală), Cornel Cotuțiu este familiarizat totuși cu proza modernă și problematica ei, încercînd chiar, așa cum vom vedea, să uzeze de unele tehnici literare mai noi, aflate încă în discuția criticii și poeticii prozei.

Narațiunea, țesută în ambele nuvele pe intrigi foarte sumare, se desfășoară lent, de multe ori sufocîndu-se între abundente pagini de reflecții morale și filosofice. Anca Mălinaș, eroina primei nuvele (cea care dă de fapt și titlul volumului), intră cu simplitate și candoare într-un joc penibil – căsătoria cu bătrînul Vasile Dragoste. Înclinată să îmbrace lumea cu propriile sale închipuiri, ea așează pe fețele celor din jur măști care nu li se potrivesc și trăiește drama căderii lor. Într-un asemenea context, sînt puse în discuție, cu o oarecare timiditate, viața și moartea, dragostea și ura, fericirea și disperarea ... – adică tot ceea ce a ținut dintotdeauna de condiția umană. Cornel Cotuțiu excelează însă, înainte de toate, în analiza minuțioasă a sentimentelor și evoluției lor intime, manifestînd pentru aceasta un spirit pătrunzător și un deosebit rafinament intelectual. Multiplicarea vocilor – procedeu prin care se mizează și o anume modernitate a discursului – reușește să amplifice unghiurile de abordare a problematicii și să deschidă ferestre spre profunzimile universului creat.

Despre Irina, cea de-a doua nuvelă inclusă în volum, este povestea unui Leopold Bloom dumbrăvițean, adulterin și moralist, meditînd insistent la întortocheatele căi ale fericirii conjugale. În bună parte, Liviu Mihai (eroul) se constituie pe canavaua unui personaj clișeu, mult prea des întîlnit în proza românească contemporană pentru a scăpa nerecunoscut : intelectualul capabil, aspirant lucid la o oarecare glorie revuistică, trăind totuși resemnat într-un orășel de provincie, unde se învîrtește conștiincios într-un mediu familial domestic (excelent surprins de autor, prin numai cîteva tușe, aruncate în grabă, cu o ostentativă dezinvoltură) și manifestă o disproporționată revoltă față de micile delicte morale ale unei intelectualități bovarice (deși, în cazul nostru, el însuși este un adulterin – ce-i drept, platonic). Demontînd cu voluptate mecanismele psihologice cele mai ascunse ale eroilor săi, autorul ajunge în cele din urmă să le suprime sentimentele și pasiunile înainte ca acestea să-i pună în mișcare ; de aici, din păcate, și aerul de resemnare și abulie al acestei lumi.

George ȘERBAN

Valentin Tudor
DINSPRE RĂDĂCINI
Ed. Facla, 1978

Un elegiac, s-a mai spus, potolit, fluent și îndrăgostit de propria-i trăire poetică se dovedește a fi, și în recentul volum, **Dinspre rădăcini,** Valentin Tudor. Nici nu trebuie să căutăm prea departe pentru a proba cele spuse ; iată-l dar pe poet în **Ploaie de vară,** nostalgic, pur, regretînd vîrsta de aur de cîndva, rămasă închisă în memoria afectivă ; discursivă pe alocuri, poema se încheie cu această exclamație a dorinței : „Fantastică ploaie – ploaie de vară / Păstrează iubirea-n albastrele ploi".

De o ușoară incantație argheziană este frumoasa poemă **Răsărit** din care citățm : „Iar calul meu cu lanț împiedicat în mers / A hoinărit pe undeva, prin univers, / A rătăcit nebun prin holde-nalte / Cu tăvăliri de vînt, furtuni tresalte". Și, deoarece am luat poemele la rînd, să citățm și aceste două versuri din **Două seninuri** (zi-noapte) contopite definitiv în : „Tot mai încet pînă curg / Înspre MARELE-AMURG".

Și în alte poeme vom remarca aceeași fluență a versului care este de fapt a structurii poetice a autorului, muzicalitate, plenitudine : „Să-mi lumineze cruda-nseninare / Ferestrele-nspre larg rămîn deschise / În ploaia-ngîndurării adormise / Petala de-azalee-n alinare".

Dar iată, acest „contemplator înțelept" (Laurențiu Ulici) în ceea ce privește comentariul poetic asupra naturii, Valentin Tudor, își convertește comentariul în meditație morală : **„Sînt creangă-n stejarul de lîngă pîriu, Cum brazii, Veșnicii s-au adunat** în care de tot frumoasă, ne pare prima strofă : „Pădurii din mine cetina îi fring, / Adormiri de taină din toamnele reci, / Înspre care-n cîntec, străvezie pleci / Ori de cîte ori tăcerile îmi plîng".

Desigur, fiind în mare parte un poet la care natura ocupă un loc important, în poezia lui Valentin Tudor elementul vegetal a devenit parte și material constructiv : „Sînt un copac cu ramuri răsfirate" **(În verde crud)** sau : „Trec în spre lumină dinspre rădăcini" **(Dinspre rădăcini).**

O mică – putem afirma decișî – o mică bijuterie este poezia **Tăceri :** „Vorbesc tăcerile din noi / Cînd între noi se-așternTăceri, / Prin care lucruri ne-nțelese – / Chemările din dor culese, / Pătrund înconjurînd adîncul, / Care se-așterne-ntre noi, / Cînd stăpîniți, tăcem în doi".

Valentin Tudor este poetul care, de la primul său volum și pînă la acesta, a realizat un salt remarcabil.

I. D. TEODORESCU

CONCURSUL DE POEZIE
pentru debut în volum, al Editurii FACLA

Continuîndu-şi preocupările de promovare a tinerelor talente şi de stimulare a creaţiei lirice care, prin mesajul şi ţinuta artistică, exprimă realităţile contemporane şi contribuie la educarea cititorilor în spiritul ideilor nobile ale umanismului socialist, Editura FACLA instituie un concurs pentru debut în poezie în cadrul Festivalului Naţional „Cîntarea României".

Concursul este deschis tinerilor poeţi care au domiciliul în judeţele Timiş, Caraş-Severin, Arad, Bihor, Hunedoara şi care nu au publicat un volum de poezie. Manuscrisele vor fi expediate pe adresa editurii în două exemplare dactilografiate, pînă la data de 30 aprilie 1979, cu menţiunea **PENTRU CONCURSUL DE DEBUT AL EDITURII FACLA** şi vor purta un motto. Acelaşi motto va fi reprodus pe un plic închis, ce va conţine numele autorului, adresa, locul de muncă şi cîteva date biografice. Acest plic urmînd a se deschide numai după stabilirea opţiunilor juriului privind publicarea volumelor de debut.

Juriul va acorda două premii constînd în publicarea volumelor şi plata drepturilor de autor, în funcţie de valoarea lucrărilor, conform legislaţiei în vigoare. De asemenea, juriul va putea acorda menţiuni pentru un volum colectiv.

Rezultatele concursului vor fi publicate în presă pînă la data de 1 noiembrie 1979. Manuscrisele vor fi trimise pe adresa editurii :

1900 TIMIŞOARA, Bv. 23 AUGUST, NR. 8.

INDUSTRIE ŞI ARTĂ
design

Am mai avut ocazia să scriem în paginile revistei noastre despre cîteva reuşite ale impactului industriei timişorene cu arta. Am putut vorbi, cu ani în urmă, despre primul atelier de design industrial de la Elba, despre grupul de design al complexului de întreprinderi ale industriei locale, despre tentativele artiştilor plastici, ale fostului grup „Sigma", ale profesorilor şi elevilor de la Liceul de arte plastice de a participa la modelarea estetică a peisajului urban, de a interveni cu imaginaţia lor creatoare în elaborarea unor produse industriale.

De această dată ne-a reţinut atenţia activitatea unui grup de design, constituit în vara lui 1978 în cadrul reputatei întreprinderi „Electromotor", din iniţiativa generoasă a direcţiunii, care a înţeles că intervenţia gîndirii artistice în problemele producţiei nu poate fi decît benefică. Alcătuit din trei tineri (pictorul CĂLIN BELOESCU, inginerul DORU BOGOEVICI şi graficianul VALERIU SEPI), atelierul de design al „Electromotorului" are deja la activ cîteva realizări şi cîteva proiecte dintre cele mai importante. Am semnala participarea lor la elaborarea proiectului unei maşini de echilibrat dinamic roţile autoturismelor şi, în acelaşi domeniu al designului obiectului industrial, proiectarea liniei estetice a unei noi serii de motoare. Intervenţia celor trei creatori s-a extins însă şi în sfera designului ambiental. Cu o temeinică documentare în problemele de psihologie a culorii şi formei, în cele ale ergonomiei, grupul şi-a făcut simţită prezenţa intervenind în modificarea cromaticii unor hale de producţie şi a unor utilaje. Din proiectele grupului am mai aminti şi amenajarea unui spaţiu expoziţional în incinta întreprinderii. Dacă acestor preocupări le adăugăm şi elaborarea graficii publicitare, avem imaginea aproape completă a activităţii tînărului grup de creaţie. Nu e cîtuşi de puţin lipsit de semnificaţie faptul că două din gravurile conţinute de „Calendarul Electromotor, 1979" (cîteva ilustrînd prezentul număr al revistei noastre) au participat la cea mai mare manifestare oficială a graficii româneşti : **Anuala de grafică de la Sala Dalles.** Este vorba de „Ciclul Electromotor 1" al lui Călin Beloescu şi de colajul „Peisaj" al lui Valeriu Sepi. Direct inspirate din pulsul întreprinderii, ambele gravuri trădează inteligenţă, sensibilitate, o mare acurateţe a liniei. Încă o dovadă că întîlnirea artei cu industria este, de fapt, reciproc benefică.

I. PANTEA

RECITAL DIRIJORAL IOSIF CONTA
muzică

Am aşteptat cu o secretă nerăbdare revenirea lui IOSIF CONTA la pupitrul filarmonicii. Nu doar pentru că stagiunea a fost săracă în dirijori de marcă, ci pentru că acest muzician ştie să devină o revelaţie chiar în contextul unor muzicieni de mare autoritate. Secretul său constă într-o bogăţie a mijloacelor de expresie, o încărcătură emoţională apţă să ridice spontan barierele (neiniţierii, blazării etc.), să descătuşeze sufletele, instaurînd în eter, despotic, propria-i voinţă, viziune, trasînd cu bagheta linii de forţă pe care le simţi pătrunzîndu-te, emoţionîndu-te, făcîndu-te să palpezi, aievea, extraordinara capacitate de comunicare a muzicii.

Simfonia a VII-a, acea apoteoză a dansului, a ritmului, a fost parcă explicitată sub aspectul construcţiei formei : o concepţie pusă sub semnul limpezimii, al jubilantului proteic care pulsează şi defineşte în fond scriitura simfonică beethoveniană. Gestica de care se serveşte dirijorul concretizează dimensiunea combustiilor interioare ale unui temperament latin de excepţie. Atîta freamăt, atîta mobilitate, condusă la paroxismul momentelor „cheie", nu pot să nu se transforme în chemări menite a dinamiza potenţialul expresiv al orchestrei.

S-ar putea individualiza din întreaga orchestră — care s-a comportat admirabil — două vîrfuri, devenite poate cele mai semnificative rezonatoare ale baghetei : vibraţia adîncă a viorii concert-maestrului DRAGOŞ COCORA şi focul bătăios al lui EUGEN BODEA la timpani — acordat impecabil lungimii de undă pe care fremăta dirijorul.

Nu este aici locul spre a da imaginea manierei dirijorale a lui Iosif Conta ; cert este că plastica elegantă a gestului înglobează întreaga sa fiinţă, şi nu doar braţul. Un întreg crochiu de expresii statuare vin să dea dimensiunea reprezentărilor dorite, de unde capacitatea cu totul ieşită din comun de a-şi impune voinţa. Afirmaţia cîştigă în greutate dacă consemnăm faptul că oaspetele de la pupitru a fost aplaudat cu egal entuziasm de public cît şi de orchestră. Fuziunea a fost splendidă, în sensul că fiecare repliere, abia perceptibilă, îşi primea omologul sonor : o corespondenţă uimitoare !

Iată un şef de orchestră care ştie împlini ambele componente ale noţiunii de dirijor complet : muzician temeinic pregătit, care posedă total partitura, dublat de magicianul care-şi ademeneşte colaboratorii spre festinuri, pe care le traversează jubilant, transformînd concertul într-un spectacol mealt perpetuu a stîrni acea aureolă fascinantă care seduce, ori înfioară.

Solist, un instrumentist din orchestra RTV Bucureşti, MIHAI BULFINSKY, corect, cu bune calităţi de violonist, dar care nu a însemnat decît respiro-ul unui concert greu egalabil.

Doru MURGU

ACEŞTI OAMENI MINUNAŢI
arta amatoare

Dincolo de particularităţile fiecărei formaţii artistice de amatori, pregătirea lor pentru faza judeţeană constituie o responsabilitate sporită a tuturor factorilor competenţi, în vederea creşterii calităţii acestora, trăsătură care trebuie să prindă contur şi culoare. Pentru a încuraja tot ceea ce se manifestă cu talent autentic, pentru ca spectacolele să conţină mai multă inventivitate, pentru a găsi noi modalităţi de expresie, cu un conţinut major, dinamic, esenţial ca problematică, tratat cu talent şi măiestrie. Consiliul judeţean al sindicatelor Timiş a înfiinţat pe lîngă cenaclul „Victor Eftimiu" un studio al artistului amator, cu trei secţii : montaj-literar, grupuri satirice şi brigăzi artistice.

Întîlnirile amatorilor, în fiecare săptămînă, constituie adevărate schimburi de experienţă. Membrii formaţiilor sînt îndrumaţi de oameni de specialitate (Corina Sein — montaje-literare ; Ştefan Sasu — grupuri satirice ; Ladislau Teleki — brigăzi artistice).

Un loc important în creşterea calităţii artistice, în buna pregătire a formaţiilor, îl au animatorii culturali — astăzi din ce în ce mai mulţi — afirmîndu-se într-un necontenit dialog al artei profesioniste cu cea amatoare, în contextul unei activităţi sprijinită pe valorile durabile ale muncii şi creaţiei. Ne gîndim, în acest sens, la : Ion Buibaş, de la întreprinderea de morărit şi panificaţie, Victor Popa de la I.C.T.C. (memorii), Zoe Hăşmăşan de la O.J.T., Traian Schiopu, Emeric Lorentz, Magda Porţan de la Electromotor, Emilia Vermeşan de la I.P.L. Timişoara, Ion Tănase directorul Clubului C.F.R., Ion Todică directorul clubului „Banatul", Victor Jicăreanu şi Ionel Bogdan de la I.M.T., Cornel Lupu şi Virginia Luca de la Industria Linii, Maria Raca de la T.C.M.T., Achim Gîrbaciu de la Confecţii Bega şi mulţi alţii. Amintim, de asemenea, şi pe cîţiva dintre cei de pe scenă, care realizează actul artistic : Ion Ciocoiu, Esti Soni, Paula Puncioiu, Adelein Sandu, Dorina Filip, Coca Dascălu, Elisabeta Crişan, Mariana Deak, Zoe Toma, Lote şi Lizet Merle, Ion Toroican, Geta Duceag, Ion Pieptănaru, Nicolae Stoia, Ileana Chinezone, Dumitru Şandru şi alţii.

Sub semnul muncii şi creaţiei libere, toţi aceşti slujitori ai artei amatoare conferă ritm mişcării artistice, îi dau eficienţă şi o nouă **calitate.**

Emil ŞAIN

panoramic

„Luna cărţii la sate". Şezători în localităţile Denta, Pişchia, Făget, Belobreşca, (ultima aflată în judeţul Caraş-Severin), la care au participat Ion Arieşanu, Anghel Dumbrăveanu, Laurenţiu Cerneţ, Cedomir Cionca, Hans Kehrer, Ivo Muncian, Neboişa Popovici, Svetomir Raicov, Horst Samson, Corina Victoria Sein, Franz Schleich, Ion Dumitru Teodorescu, Aurel Turcuş, Damian Ureche. ● Cornel Ungureanu s-a întîlnit cu cititorii cărăşeni la Ciclova, împreună cu Titus Crişciu şi George Şeitan. ● Astăzi, într-una din serile muzicale de la Bastion, Nicolae Boboc, artist emerit, (recent întors din S.U.A.), va conferenţia despre geniul lui George Enescu. ● Secţia germană a Teatrului popular din Lugoj a efectuat un turneu la Caransebeş. ● **„Anul internaţional al copilului :** la Liceu „C. D. Loga" din Timişoara a avut loc o seară dedicată compozitorilor bănăţeni Tiberiu Brediceanu, Sabin Drăgoi şi Nicolae Ursu ; holul Teatrului lugojean găzduieşte o expoziţie a micilor plasticieni dintre care îi citîm pe Cornelia Bogui, Carmen Bot, Călin Diaconescu, Olga Munteanu, Anca Dobra. (Media de vîrstă, 11 ani). Tot în acelaşi oraş va avea loc simbătă faza judeţeană a elevilor : formaţii camerale, brigăzi, dansuri. Şi o completare la „Panoramicul" trecut : la confruntarea dintre păpuşarii amatori Căminul cultural din Dumbrava a prezentat o reprezentaţie pe un text de Anavi Adam.

Dilect
limbă şi stil

Într-un articol recent am amintit de „interjecţia **dilectă**", devenită „cognomen", a poetului Tudor George : **Ahoe !** De fapt, aşa am intenţionat să spun, căci în textul publicat am citit, cu uimire, „interjecţia **direcţia**", ceea ce nu e... rău, dar e cu totul altceva. De aici purcede acest articol, care, într-un anume sens, ţine loc de... „erată" !

Potrivit originii sale latineşti (**dilectus**), adjectivul participial **dilect** ar trebui să aibă sensul de „preferat, iubit", fiind „extras" din mai cunoscutul **prediect.** Verbul latin **diligo** este sinonim, dar nu perfect, cu **amo** „iubesc", căci primul trimite către iubire „aleasă", „răcită" de cenzura raţiunii. Dicţionarele noastre nu înregistrează epitetul **dilect.** Nu-l aflu nici măcar în foarte utilul **Dicţionar de neologisme,** osîrdnic întocmit, în a 3-a lui ediţie, de Florin Marcu şi Constant Maneca, Editura Academiei R.S.R., 1978. Autorii menţionează doar substantivul **dilecţiune** „dragoste tandră şi pură", traducînd, aidoma, definiţia din Larousse : **dilection** „amor tendre et pur". În **Petit Robert :** „amour tendre et **spirituel**".

M-am întîmpinat, prima oară, cu **dilect** într-o cronică a „optimistului" G. Călinescu. Am încercat să refac drumul, către **dilect,** al acestui mare viclean al cuvintelor. Cea mai lesnicioasă explicaţie este existenţa „modelului" în italiană : **diletto** „iubit, preferat". Se ştie că limba lui Dante şi Petrarca îi era familiară criticului, care a profesat-o, în anii „juventuţii" — cum îi plăcea să spună — chiar la Timişoara. Dar nu e destul. Sînt aproape convins că, înzestrat cu un extraordinar simţ al limbii, Călinescu a resimţit nuanţa vag pleonastică a primului prefix **(prae-),** într-o formaţie derivativă care implică, prin **di-,** ideea de „întîietate", de „preferinţă".

Revin, acum, la **erată.** Ce este, etimologic, o „erată", de care articolul de faţă ar dori să mă dispenseze ? Este forma de participiu pasiv, neutru **plural,** al verbului latinesc **erro, errare, ... erratum.** Deci **erată** („errata") ar trebui să însemne „(cele) greşite", greşelile". Dacă aş vrea să despic firul de păr în patru, aş spune că o „erată" nu s-ar putea numi ca atare decît dacă înregistrează cel puţin două — sau mai multe — greşeli. Pentru că, etimologic, **errata** este, cum am şi amintit, o formă de **plural.** Dacă un articol sau un studiu cuprinde doar o singură „eroare" de tipar, aceasta ar trebui să se cheme, cu forma singulară corespunzătoare, **erratum.**

Mai folosim, în comunicarea de toate zilele, cîteva asemenea neologisme latineşti, izvorînd din forme participiale. **Agenda** — care, anul acesta, nu s-a prea găsit, prin librării, la timp — este participiul viitor pasiv, tot neutru plural, al verbului agere „a face", însemnînd, prin urmare, „cele ce trebuiesc făcute", „cele de înfăptuit". O denumire, oarecum... modernă, a „agendei" este **vade mecum,** cuvînt cu cuvînt : „hai cu mine !" Destinul ei — al agendei — fiind acela de a rămîne o pururea însoţitoare...

Tot astfel : **legendă** „explicaţie dată semnelor convenţionale de pe o hartă, de pe un plan etc. ; text care se găseşte sub un desen, sub o gravură, sub o schemă etc." Literal, **legenda** se traduce prin expresia „cele ce trebuiesc citite", pentru a înţelege, să zicem, dimensiunile unei hărţi geografice, şerpuirea apelor, reţelele de drumuri şi căi ferate, tălăzuirea încremenită a şirurilor de munţi.

„Verticala" cuvintelor — atît de surprinzătoare — prilejuieşte, doar ea, bucuria comunicării, întreagă.

G. I. TOHĂNEANU

top
Corespondenţă ...;

Severina Rimneanţu : Stephen Stills (în foto), muzician de clasă, cîntă la chit. bass, keyboards, vocal, a făcut parte din grupul „Buffalo Springfields" pînă în 1969, cînd îl găsim în formaţia „Crosby, Stills, Nash & Young" cu care înregistrează 3 albume. După dezmembrarea grupului, Stills pune bazele formaţiei „Manassas". Piesele în cauză figurează pe LP-urile „Still Stills" şi „The Best Of St. Stills". **Cioară Silvius — Plopi :** ţi-am expediat o carte poştală. **Simona Cerchez — Braşov :** 1. Claudia Barry e australiancă, ca şi Olivia Newton-John. Titlul C. B. : „Take It Easy". 2. „La Bionda" — formaţie italiană înfiinţată de fraţii Michelangelo şi Carmelo. Grupul imprimă la München. **Sorin Klej — Arad :** informaţiile, parte din ele oferite deja cititorilor rubricii, altele mai puţin importante, nu cred să intereseze. Oricum, vii mulţumiri ! Indică-mi sursa referendumului '78 privind grupurile iugoslave ca să-l pot oferi cititorilor. În privinţa fostului baterist de la „U. K.", într-adevăr a fost o scăpare ca şi cea din scrisoarea ta (**Foreigen** în loc de **Foreigner, Jarr** în loc de **Jarré**). În fine, te rog trimite şi top-ul. **Adrian Constantinescu — Loco :** difuzarea la radio a top-ului revistei noastre nu depinde de noi. Oricum, top-ul „Orizont" este difuzat în cadrul serilor discotecii „T". Mulţumiri pentru aprecierile la adresa revistei noastre. Pentru componenţa „Smokie", revezi colecţia. Ultimul lor LP : „Montreaux" (numele inspirat de localitatea elveţiană unde s-au făcut înregistrările). **Valentin Zăgrean — Dej :** informaţiile solicitate privesc un grup necunoscut nouă. **Orşa Graţiean :** aşteptai să public primele 30 poziţii din clasamentul de single-uri pe 1978 al revistei **„Cashbox"** (şi nu **„Keach Box"**) fără să-mi fi solicitat asta ! De unde era

să ştiu că te interesează ? Greşeşti şi cînd socoţi un disc apărut acum două luni, vechi, de parcă am vorbi de chifle. Dacă scrii că posezi clasamentul de la „Cashbox", cred că te-ar interesa poziţiile fruntaşe din top-ul de single-uri alcătuit de **„Music Week" : 1.** Y.M.C.A. — Village People ; 2. Hit Me With Your Rhythm Stick — Jan Dury ; 3. Lay Your Love On Me — Racey ; 4. Song For Guy — Elton John ; 5. September — Earth, Wind & Fire. Trimite-mi top-ul !

Petru UMANSCHI

CU 3–0...
sport

...a învins Dinamo Bucureşti în finala Cupei Cupelor, aducînd din nou voleiul românesc pe calea cea bună a gloriei europene, acolo unde, de 12 ani, nu ne-am mai aşezat temeinic, lăsîndu-se un gol, o tăcere şi o întrebare. Oros, Tutovan, Dumănoiu, Girleanu, Enescu, Păuşescu sînt flăcăii care, duminică, ne-au adus bucuria supremaţiei într-un sport curat ca lacrima, fără duritâţi, fără incidente (dar nici rugbiul văzut, Irlanda — Anglia, nu trebuie omis ca înaltă sportivitate şi magnific spectacol), sport de salon, cu un filé al bunei cuviinţe, al întrecerii oneste. Îmi dau seama, acum, cînd nici Topescu nu poate dormi de fericire, că e necesar să-mi fac autocritica : aşteptînd o mare victorie, n-am scris niciodată despre volei şi nu pentru că sportul acesta n-ar însemna destul spectacol şi destulă trudă ; nu ; pur şi simplu m-am luat cu fotbalul, la care stăm prost şi nu vrem să o recunoaştem. Deci n-am scris nu din uitare, deşi „e scrisă-n legile-omeneşti", cum grăieşte chiar acum o romanţă nocturnă. Focuri necruţătoare de critică, ştiu, din presă, s-au îndreptat asupra reprezentativei noastre după C.M., cînd am ieşit învinşi ca nişte începători, iar măsura capitală — ce idee stupidă ! — a fost anularea cîtorva titluri de maestru al sportului, dobîndite, sigur, prin merite care nicicînd nu pot fi şterse de un burete furios. (Dacă FRF ar ţine minte, ar face-o şi pe asta în cazul maestrului emerit al sportului, Nicolae Dobrin, pentru ca ţapul păcatelor altora — şi abia apoi ale sale, cum bine îmi scria prietenul Ioan Iustin Purza — să nu mai zburde în vecii vecilor prin ograda plină de-alde Năstase Viorel, Balaci Ilie, Zamfir Constantin, Gabriel Sandu şi mulţi alţi sancţionaţi fără cruţare, cu suspendare şi părere de rău).

Iată, aşadar, că voleiul nostru a avut tăria să urce din nou la filé-ul lumii şi, într-un an încărcat de competiţii grozave, să păşească demn şi triumfal, înainte.

Teodor BULZA

cenaclu

Între iniţiativele conducerii Cenaclului Asociaţiei scriitorilor şi al revistei „Orizont" se numără şi aceea de a găzdui, în cadrul unor şedinţe, autori din cele mai bune cenacluri ce funcţionează în judeţele din această parte de ţară. Marţi, 20 februarie avînd ca invitaţi pe membrii cenaclului „Semenicul" din Reşiţa, **Gheorghe Zincescu** a citit două lucrări în proză. Referentul, **Ion Dumitru Teodorescu** şi-a axat susţinerea pe : „(unu) textele citite sînt autentice proze ; iar lucrarea „Merii" e o capodoperă... (doi) autorul este un autentic mare prozator în devenire... (trei) lectura din seara aceasta e un autentic eveniment în cenaclul nostru din ultimii ani...". Au luat cuvîntul : **Ion Velican** care îl felicită pe autor apoi : „credem în proza pe care o face... aşteptăm cărţile" ; **Nicolae Tirioi** (despre referat :) „... o laudă neprecupeţită şi cu totul exagerată ; critica literară trebuie să-şi strunească exaltarea... referatul e valabil pentru că e general" (despre texte :) „... prozatorul nu şi-a pus problema obiectivării personajelor... are înclinaţia spre tragic" ; **Vasile Versavia :** „e limpede că e un om implicat în ceea ce scrie, are un puternic simţ al realului... s-ar putea spune că e un prozator neobişnuit" ; **Sofia Arcan :** „se vede că autorul vine de la un cenaclu unde se munceşte serios" ; **Petru N. Dolângă :** (despre texte :) Zincescu e un liric, ar trebui să se hotărască între poezie şi proză..." ; **Petru Iliescu :** „o proză modernă ca scriitură, conservatoare ca ideatică ; **Jana Morărescu :** „Ceea ce diferenţiază această proză e o obiectivare a amintirii, a crea acel concret psihologic infinitesimal... ideaţia nu e desuetă" ; **Cornel Ungureanu :** „Zincescu nu e un debutant, dar prozatorul din aceasta seară e o surpriză.... există o şlefuire a frazei... este o proză cu prizâ la real, autorul îşi descoperă un teren al lui... oricum, Reşiţa are un prozator ce poate să scrie despre realităţile de acolo... Lui Zincescu îi e necesar un puternic efort de obiectivare... e necesar un anume ritm al scrisului" ; **Rodica Bărbat :** „autorul reuşeşte să înunde pagina scrisă" ; **Marian Odangiu :** „... autorul reuşeşte să cuprindă în proza sa ideea dublului fiinţei... îndrăzneala de a contra-fiinţa, persoana şi nu personajul ceea ce se redescoperă numai într-o mitologie... autorul, însă, face ades erori din prudenţă" ; **Ion Arieşanu :** „apreciez efortul teoretic al criticilor de a descoperi cele mai de nepătruns elemente... (despre prozator) un tînăr cu o experienţă serioasă care demonstrează prin ce face că e o personalitate... că e apt de lucrări superioare celor pe care le-am cunoscut azi". Mircea Şerbănescu, care a condus şedinţa, a remarcat nivelul ridicat al discuţiilor, seriozitatea lor. Marţea viitoare Traian **Pop Traian,** va citi poezie.

Mathei ITTU

MARIAN DRUMUR ● Viață paralelă

Își aduse aminte cu limpezime, revăzu plaja cu margini ierboase, sclipirile apei cenușii, grupul multicolor de fete și băieți ce-și aruncau îndemnuri, încurajindu-se și simți aceeași căldură a soarelui de iulie străbătînd cerul transparent pînă la inima sa care vibra puternic...

Cînd se regăsi pe divanul din sufragerie, soția sa, care născuse de curînd, intră în cameră și-i vorbi de roșeața ce-i apăruse copilului pe piele, sugerînd, înainte de toate, recurgerea la medicul pediatru. Dar nu mai era în stare să acorde tot atita atenție ca și înainte evenimentului.

*

Seara, în camera de oaspeți a combinatului, cu sticle goale rămase de la predecesorul său, se simți atît de singur încît ieși și porni pe poteca schițată în zăpadă groasă, spre oraș. Pe măsură ce înainta poticnindu-se, luminile complexului se pierduseră, îl învăluia întinderea cețoasă a cîmpului, se auzea lătrat de cîini, dar aerul era proaspăt și tăios, iar luminozitatea difuză a orașului, constantă și rece, era făgăduiala capătului. Ajunse într-o stradă îngustă și pustie, care se încrucișa cu altele asemănătoare, punctate de vitrine moarte și zvonuri interioare zidurilor, unde se retrăsese tot ceea ce căuta. Se întoarse.

Băiatul său, Luca, încurajîndu-se singur, zdrăngănea pe covor un camion din plastic. Văzîndu-se privit, i se apropie de picioare, făcu să i se urce jucăria pe genunchi, apoi i se atîrnă de braț și începu să-i pună întrebări, anticipînd unele răspunsuri, insistînd pentru altele, ațintindu-i ochii cu întreaga sa nevoie de ocrotire.

*

Revăzu canino strîmtă a podului rulant, dominată de mirosul metalului ars, manevrînd șinele de oțel ; cînd ajungea la capătul de acces, reflectate în geamurile halei de mecanică grea, ondulau roșiatic flăcările oțelăriei. Strigătele încărcătorilor, mîncarea pe genunchi, vestiare și dormitoare. De acolo demisionase ca să tragă „mai spre oraș" și jumătate de an risipise bani cu băieții, nedepășind perimetrul localității, adaptat pînă la desființare.

*

– Ar fi bine să te duci azi cu Luca la școală, îi spuse soția. Eu l-am însoțit două zile ; acum încearcă să-l obișnuiești și tu, pînă-și găsește colegi de drum. Încă e mic, ce-aștepți la șase ani ?

– Am să mă duc, lasă... Dar aș vrea să nu mai fie așa de reținut. Să-l văd că e mai întreprinzător ; doar trebuie să ajungă mai bine ca noi.

*

Băiatul se plînse că nu înțelege problema de matematică pe care o avea ca temă ; încercă să i-o explice, dar abia după ce despărți enunțul în mai multe părți semnificative găsi firul rezolvării. Atunci îi explică într-adevăr băiatului cum să facă, lăsîndu-i partea practică și avertizîndu-l că ajutorul său era o excepție, întrucît trebuia să învețe și să se descurce singur în viață.

*

În noaptea banchetului de absolvire a liceului intrase cu o colegă într-o clasă goală ; acolo se sărutaseră îndelung, înghesuiți în bancă, abandonați ; printr-o fereastră deschisă pătrundeau estompate izbucnirile orchestrei și rîsetele celor ce umblau prin curte. Dimineața, băieții se duseseră să se scalde, în rîu, jucîndu-se ca niciodată.

*

Îl observă pe Luca învățînd pentru admiterea în cursul superior, mormăind preocupat în fața cărților risipite pe masă. Se subțiase și îi crescuse părul, conturîndu-i gîtul firav și brațele slabe. Nu mai voia să știe de nimic altceva și avea izbucniri nervoase, tributul adolescenței sale, exagerînd micile evenimente, încercînd să-și afirme personalitatea. Dorea să urmeze un liceu industrial, poate imitîndu-și tatăl și ruptura de fosta școală încă nu-l marcase, îl vizitau colegii, vorbea despre ei, însușindu-și părți din comportamentele lor, amalgam din care se desprindea adolescentul în maturizare.

*

Într-o zi, înainte de masă, bunica îl chemase s-o ajute la depănarea unor sculuri de lînă. Ședeau pe scîndurile patului acoperit cu cuvertura, în camera mică și întunecată, iar bătrîna îi povestea despre tinerețea ei și-a bunicului. Motanul torcea pe pat, el își balansa mîinile în ritmul înfășurării ghemului ascultînd vocea molcomă, îndepărtată, care-i deslușea un trecut incredibil, întărit de penumbră și dorința credinței sale, în liniștea casei cu ziduri groase, pregătind ieșirea la soarele jocurilor din stradă.

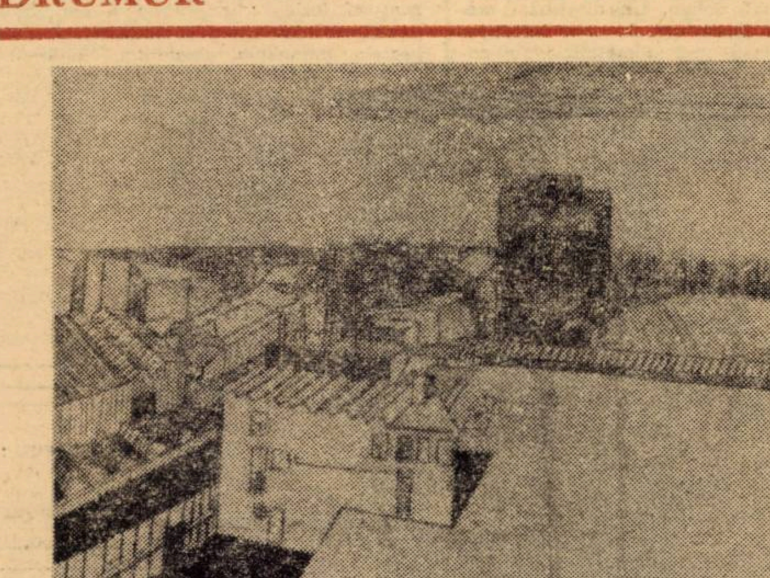

CALIN BELOESCU : „Peisaj Electromotor"

*

– Îndată ce vine, să vorbești tu cu el, îi spuse soția. Chiar dacă spune că întîrzie, nu pot să mă gîndesc că-și pierde nopțile și că poate într-o zi ni-l aduc zdrobit acasă.

– Am să vorbesc.

Cînd își văzu fiul intrînd, înalt și vesel, se simți obosit, moralist, apoi se pătrunse de temerile soției.

– La ora asta se vine ? Nu ți-e rușine de risipa asta de timp și altele ? Gîndește-te la noi, dacă de tine nu-ți pasă !

– Lasă, tată, că sînt major, îmi port singur de grijă, ia gîndiți-vă, voi ce făceați la vîrsta mea și cum vă priveați părinții ? Acuși o să am familia mea, pe aceea n-o s-o întrețineți tot voi. Vă cam trece timpul !

*

Într-o dimineață, mama îl luase de lîngă groapa cu var, unde se juca împreună cu prietenii săi buni, Puiu și Sandu, ca să-l ducă în oraș. Strîngîndu-se în ea, la spatele bicicletei, privea colbul drumului și duzii de pe margine, nesigur și fericit de înaintarea rapidă, pînă la piață, unde văzuse miei și păsări, împins de lume, unde primise de la un necunoscut, ce vorbise cu maică-sa, prima ciocolată adevărată, amară și cleioasă, dar rîvnind înghețata ce-o aveau alți copii, necumpărată cu explicația că se făcea din viermi lungi de mare. Zumzetul pieței și strigătele oamenilor se suprapuneau peste înaintarea greoaie din loc în loc, multiplele ispite ale tarabelor, smuciturile mîinii și oboseala mare, care se sfîrșise mult după întoarcerea acasă.

*

Nora veni lîngă el, în timp ce Luca se duse în bucătărie cu maică-sa, și-i spuse să nu se supere că-i vizităm atît de rar, dar ei, fiind pensionari, nu-și mai dădeau seama ce puțin timp le rămîne unor oameni care-și fac o gospodărie și au serviciu amîndoi, iar aprovizionarea și celelalte probleme mărunte înseamnă un bun consum de timp. O privea vorbind degajat, prea tînără, în timp ce-i spunea cum decurge viața lor cotidiană. Îl luă de mînă și-i invită la ei, fiindcă erau totuși o singură familie și fiindcă atunci cînd vor avea copii, îi vor ajuta, desigur. Apoi veni și Luca, sigur și senin, ca să-l întrebe de sănătate, să-l bată pe umăr, să-i spună repede ce mai făcuse, apoi să-și sărute soția și s-o invite „după treburi".

*

Deslușind reperele aleatorii ale trecutului său, înaintă spre evenimente pe care nu le mai cunoscuse, marcate adînc în el, despre care nu știuse că existaseră influențîndu-l, ziua primelor cuvinte și ai primilor pași, bolile care-l chinuiseră în leagăn, laptele tinerei sale mame și veselia chipurilor ce-l înconjuraseră în primele zile. În timpul apariției răcelii periferice, pătrunse emoția cumplită a inhalării aerului și plutirea senzorială într-o lume închisă, pulsația plasmatică nemuritoare, apoi curgerea egală intensă printr-un tunel posibil etern.

PROZA REALISTĂ ÎN SECOLUL AL XIX-LEA

Editura Minerva, 1978

Critic literar, cu o prezență pe care am dori-o mai vie, autoare de schițe, romancieră și istoric literar, Adriana Iliescu se integrează tendinței quasi-generale a literaților noștri de toate vîrstele de a se manifesta în mai multe domenii. Ea se distinge prin deosebita vioiciune a inteligenței sale, care dă o coloratură specifică unor calități strict necesare și pe care le posedă din plin, cum ar fi probitatea științifică, talentul, claritatea și decizia demersului etc. Lucrările de istorie literară : **Literatorul** (1968), **Revistele literare la sfîrșitul secolului al XIX-lea** (1972), **Realismul în literatura română în secolul al XIX-lea** (1975), **Proza realistă în secolul al XIX-lea** (1978) și romanele : **Domnișoara cu miozotis** (1970) și **Orașul** (1978) se înrudesc nu numai prin tematică ci și prin acea capacitate de a reconstitui trecutul din interior, empatetic am zice, printr-un spirit istorist, în sensul cel mai bun al cuvîntului. Deși baza documentară și stilistică, este comună, autoarea nu urmează calea — și ea rodnică, dealtfel — a abolirii frontierelor între genuri literare, ci dimpotrivă păstrează și chiar accentuează caracteristicile structurale ale epicii respectiv studiului de istorie literară.

Ultima lucrare de istorie literară a Adrianei Iliescu, **Proza realistă în secolul al XIX-lea**, apărută în prestigioasa serie **Momente și sinteze** a editurii **Minerva**, își fixează clar punctul de vedere încă din introducerea : **Proza realistă și situarea ei în categoriile „veridicitate", „adevăr", „obiectivitate"**. Compusă din două părți : „Curentul realist și teoria genurilor literare" (pp. 13—74) și „Structuri realiste în proza secolului al XIX-lea" (pp. 75—230), urmate de un rezumat în franceză și un indice de nume, materialul se organizează logic în capitole și subcapitole cu titluri pregnante, astfel încît chiar parcurgerea sumarului ne relevă nu numai articulația cărții ci și punctul de vedere al autoarei. Iată cîteva exemple : „Genul literar ca expresie a unei anumite epoci și generații literare", „Realismul interferat cu o structură romantică (N. Filimon)", „Realismul tragic și introspectiv (Ioan Slavici)" etc.

Unul din meritele cele mai de seamă ale cărții, vădit încă din titluri, este că în ea se evită monismul simplificator. Astfel, conceptul de „obiectivitate" este prezentat în raportul său dialectic contradictoriu cu criticismul, tendențiozitatea etc. (vezi p. 8 și u.). Sau, în interesantul capitol „Genurile literare și exigențele publicului cititor", vorbind despre presiunea unei categorii noi de cititori : femeile romanțioase, devoratoare de romane „de amoriu" și despre reacția critică a intelectualilor cu nivel civic și cultural mai ridicat, autoarea caracterizează astfel romanul de la frontiera romantismului cu realismul : „Chiar în cazul unor intrigi amoroase, cărțile acestea nu se vor prezenta ca **roman sensibil**, ci mai degrabă ca **roman balzacian** : personajele sînt în căutarea febrilă a unei averi pierdute a unor documente importante, de obicei poliți rătăcite, trăiesc într-o mare înfrigurare și stau sub imperiul panicii că, ruinîndu-se, vor fi excluse din societatea aleasă" (p. 30).

Subliniam spiritul istorist al Adrianei Iliescu. E de remarcat în acest sens că ea se bazează în primul rînd pe opiniile critice sincrone perioadei analizate, pe marii directori de conștiință ai ultimei jumătăți a veacului trecut, Titu Maiorescu și C. Dobrogeanu-Gherea, dar aduce în scenă și unii autori obscuri, reînviind opinii uneori deosebit de prețioase și semnificative, îngropate sub colbul unor publicații provinciale sau chiar în manuscrise.

Atragem atenția asupra a o seamă de probleme interesante, cum ar fi concepția despre personaj a lui I. Slavici (p. 43 și u.), cea a lui I. L. Caragiale despre „mărimea ariei de investigație a acestei specii literare" (p. 52). În cadrul excelentelor analize din partea a doua a lucrării, se pun și probleme teoretice importante, ca „raporturile existente între extraordinarul romantic și cel realist" (p. 131) : se relevă valoarea unor lucrări neglijate, ca de pildă nuvela **Spre mare**, în care Duiliu Zamfirescu „apare ca predecesor al lui Holban" (p. 180) și alte observații, puse ca în treacăt, care ar putea da imbold și altor cercetători spre aprofundarea lor.

Adriana Iliescu posedă o eleganță a stilului datorită căreia erudiția ce stă la baza lucrării sale **Proza realistă în secolul al XIX-lea** este astfel topită în text, încît lectura rămîne mereu plăcută și atrăgătoare. Darul de a sintetiza esențialul în cîteva propoziții concluzive se vădește mai cu seamă în finalurile capitolelor.

Acuratețea formulărilor, seriozitatea informației, consecvența și claritatea punctului de vedere și logica argumentării sînt calități ce se cer admirate, chiar dacă în unele probleme am avea alte opinii sau dacă am preconiza o altă deschidere istorică și geografică a cercetării. Cert este că prin lucrarea **Proza realistă în secolul al XIX-lea**, în continuarea celorlalte cărți ale sale, Adriana Iliescu se confirmă ca un istoric literar competent.

Alexandra INDRIEȘ

CORINA VICTORIA SEIN ● Falezele soarelui

O zi luminoasă, ca un pahar de cristal. Departe de oraș, pe un teren larg, stau înșirate mai multe avioane. Ici, colo, grupuri de tineri îmbrăcați în șalopete de culoarea azurului, discută aprins. Dintr-un hangar, își fac apariția mai mulți bărbați îmbrăcați în uniformă de aviator și se apropie de tinerii care se aliniază și iau poziția unor statui frumos modelate. Unul din aviatori salută scurt și răspicat. Tot așa este și răspunsul ; puternic, de parcă ar fi trimis de înșiși străjerii soarelui.

În acest timp, Iulian caută să țină pas cu prietenul lui, peste cîmpul năpădit de iarbă. Nu e prea încîntat. Fusese luat mai mult pe sus, de Ovidiu, în această vizită la Clubul aviației sportive. Iulian privește avioanele înșirate, silueta turnului de unde parașutiștii își dau drumul în gol și nu e deloc impresionat, așa cum sperase. Dimpotrivă, în timp ce își șterge sudoarea de pe frunte, rostește : „M-ai cărat pînă aici ca să mi-o prezinți pe Miss-Cer, zău, nu ești sănătos. Pe o căldură ca asta, să faci zece kilometri pe jos..."

Prietenul continuă să meargă cu pași mari, fără să-l asculte. Iulian se grăbește să-l ajungă.

„Ovidiule, precis nu ești îndrăgostit ? Cum ziceai că o cheamă ?"

„Ina, Ina Costea. Nu, nu sînt îndrăgostit. Dacă eram, nu te aduceam cu mine... Știi, o privesc ca pe un lucru prețios, dar prea strălucitor pentru mine. Să mă îndrăgostesc de ea ? Nu, ar fi ca și cînd... În fine, nu-mi place cuvîntul „dragoste".

„De cînd viitorul filozof găsește vulgar cuvîntul dragoste ?"

„De cînd o cunoaște pe Ina..."

Cei doi prieteni se apropie de pista transformată în podium, tocmai la timp ca să poată asista la înmînarea brevetelor de pilot-sportiv.

Ritualul îl îmblînzește pe Iulian și privește cu mai mult interes la tinerii fascinați de solemnitatea clipei. După ce a fost înmînat și ultimul brevet, aviatorii rup rîndurile. Spre cei doi aleargă o fată. E îmbrăcată într-o salopetă de un gri-albastru și o bluză roșie. De sub bereta, așezată cochet pe creștetul capului, pletele de un negru-albăstrui, rebele, țîșnesc ca niște coame neîmblînzite. Fata se oprește în fața lui Ovidiu. Îmbujorată, cu ochii strălucitori, e numai zîmbet. Ovidiu se zăpăcește. Vrea să facă prezentările, dar pare-se că i-a pierit vocea, face semn cu mîna, cînd spre fată, cînd spre Iulian. În cele din urmă, Ina izbucnește în rîs :

„Bine, am înțeles. El e prietenul tău." Întinde mîna simplu, prietenește.

„Mă numesc Ina Costea."

„... Iulian Mareș..."

Ina îl prinde de mînă pe Ovidiu și vorbește grăbit :

„Poți să mă feliciți. Am terminat cu bine cursurile, fac parte din corpul de elită al aviației sportive. La 23 August, voi intra în formația de demonstrație..."

Se întoarce către Iulian :

„Ai zburat vreodată ?"

„La propriu sau la figurat ?"

Ina se oprește și-l privește intens. Acesta continuă să aibă în colțul buzelor o rămășiță de zîmbet ironic. Ina își lasă privirea să alunece de-a lungul siluetei lui Iulian. Are vocea ușor schimbată cînd îl roagă pe Ovidiu :

„Ovidiu, sărbătorim evenimentul ? Azi plătesc eu, am luat bursa."

Ovidiu tocmai vrea să deschidă gura, cînd Ina îl întrerupe pentru a i se adresa lui Iulian :

„Și acum la propriu : știi să dispari ?"

Un hohot de rîs tremură peste cîmpie. Ovidiu s-a oprit și rîde cu poftă.

„Ina, fii atentă, e cel mai bun student de la arhitectură. S-ar putea ca viitoarea uzină, în care vei lucra, să fie proiectată de el..."

Ina saltă din umeri.

„Mă întreb, are vreun pic de imaginație !..."

Ina nu părea ironică, pusese această întrebare pentru că voia să afle un răspuns. Acest lucru îl simțise și Iulian, de aceea se grăbi să răspundă :

„Pune-mă la încercare. Pot, de exemplu, să-mi imaginez, chiar să conving și pe alții, că sînt cu o fată nemaipomenită, un fel de Zeiță-fată, care, pe lîngă toate calitățile de super-vedetă în aviație, mai deține și cîteva sute de lei..."

Ovidiu urmărește dialogul. Îl știe pe Iulian impulsiv, pe Ina de o sinceritate dureroasă. Își spune că a săvîrșit o greșeală, nu trebuia să-l aducă pe Iulian cu el.

„Nu cred că ne întîlnim pe aceeași lungime de undă. Ești un băiat plăcut, atita tot, n-a să fii niciodată un bun arhitect", continuă Ina.

„Ba da, o întrerupe Iulian. Știu, de exemplu, ce rochie ți-ar veni foarte bine... Mă refer la o rochie specială, pe care o îmbrăci o singură dată : rochia de mireasă..."

„Ești și obraznic. Pretinzi că nu știu să mă îmbrac ?"

„Nici vorbă uite cum văd eu rochia ta de mireasă..."

– Și de atunci nu-și coase nici măcar un șorț de bucătărie fără să-mi ceară o schiță...

Iulian se depărtează de geam și se apropie de bufet. Așează pe o tavă trei pahare mici, trei pahare mari. Din debara ia două sticle cu vin, le șterge cu o cîrpă, le pune pe tavă și se îndreaptă spre camera în care intrase Ina. Deschide ușa. Ina se învîrtește în fața lui Ovidiu, făcînd o piruetă și îl întreabă, cochet :

– Chiar îți place rochia mea ?

– Desigur. Ți-am mai spus. E superbă... privind-te, îmi amintesc de rochia ta de mireasă, a fost un unicat, nu cred să mai fi fost alta la fel de... uluitoare.

– Cred și eu, intervine Iulian închizînd ușa.

Ovidiu îi surîde timid.

– Ai dreptate, era făcută după ideea marelui estetician Iulian Mareș și care a devenit... dacă nu mă înșel... cel mai inspirat tehnolog în materie de ciment și de fier beton – turnat, asta ești, nu ?

Ina se oprește la jumătatea piruetei. Știe din experiență că cei doi prieteni se tachinează ori de cîte ori se întîlnesc. Ea este obligată să le-o apărarea pe rînd, să nu-i supere, să-i împace. Adevărul e că nu l-a mai văzut pe Ovidiu de zece ani, din ziua căsătoriei. Venise la oficiul stării civile, aducînd cu el o echipă de cineclubiști de la Casa studenților, voia, zicea el, să mortalizeze clipa, pentru ca în caz de naufragiu să aibă în ce-și scălda privirea.

Ovidiu a însemnat foarte mult întotdeauna pentru Ina. Era, poate mai este încă, cel mai bun prieten al lor. Prin mintea Inei trece ca un fulger, întrebarea : „nu cumva mă iubește și acum ?" Pentru a-și masca tulburarea, se repede la ușă să preia tava de la soțul ei. Iulian trage o măsuță în fața lui Ovidiu, aduce două fotolii și o ajută pe Ina să se așeze. Toarnă în pahare. Ina ridică paharul. Trebuie să spargă tăcerea. Vrea să toasteze pentru prietenie. Ridică ochii. În fața ei, prăbușit, într-un costum de haine ponosit, nebărbierit, neîngrijit, Ovidiu. Privirea ei caută refugiu pe chipul lui Iulian. Acesta, deși continuă să „mustăcească", cum zice Ina, e și el măcinat de întrebări:

„Nu cumva idiotul ăsta a fost îndrăgostit de Ina ?"

Nu încape nici un fel de îndoială, a fost și este, îi spune Iulian acum și pentru o clipă îi pare rău de neșansa prietenului său. O privește pe Ina. Și ea e schimbată, ca, a observat de mai mult timp, acum e clar, o spune neliniștea ei, tremurul degetelor... Fotoliul în care stă Ovidiu geme cînd acesta se întoarce și ridică paharul :

– Să bem pentru deceniul vostru de trai în comun... să bem pentru șansa de a fi iubit de cel aproape tău, pentru împliniri, pentru împliniri...

– De ce nu și pentru dragoste ?, întreabă Iulian.

– Mă decepționezi, bătrîne. E plină lumea de amor... De ce să bem pentru un lucru așa de comun ? Ei, hai, nu faceți mutră de călău, de victime. N-am încă statut de... și, dacă mă gîndesc bine, aveți nevoie de unul... Sincer să fiu, n-am crezut că veți naviga zece ani pe același vapor... Ce să faci, te mai înșeli. Eu provin dintr-un neam de oameni răbdători, mă aștept... Uneori catargul cade ros de carii sau de umezeală...

Ina se grăbește să umple paharul lui Ovidiu. Îi vine să plîngă, să rîdă, e gata să facă o criză de isterie. Iulian îi pune o mînă pe umăr :

– Ce zici, dragă, întrebi tu ce e cu comanda ?

Ina se ridică bucuroasă.

– Sigur... Ovidiu, ți-e foame ?

– Da... mi-e foame... dar nu o foame strict biologică, ci o foame mai nobilă...

DUMITRU SINITEANU ● „A mai trecut o zi"

Soției mele

Am întîlnit-o din nou, ca de obicei, la orele șase. Am deschis cofetăria și-am intrat. Pînă și-a luat halatul, am privit rafturile. Și vitrinele – „frig" cu prăjituri. Totul era în ordine. Știam. Așa le lăsasem de ieri. De la ora închiderii. Mai trebuia să scot, din magazie, cîteva sortimente de bomboane. Și de ciocolată. Apoi „situațiile" pentru „contabilitate", aranjatul prăjiturilor pe „platouri" – cînd le vom primi de la „laborator" – spălatul „vaselor", curățenia – Maria vine abia la două – și, bineînțeles, preocuparea față de cumpărători. Ca-n fiecare zi...

A intrat apoi primul client, – cafea, ca de obicei la ora aceea – pe urmă altul și altul. Așezam cutiile cu „Vinga" pe raft cînd a sosit nora Anei. Val-vîrtej ! Galbenă. A căzut pe primul scaun. A tăcut. Ana s-a apropiat de ea. Tremura ? Mi s-a părut ? Nu mai știu. Am auzit-o, doar : „L-am găsit, mort !" Apoi țipăt. Și-atît. Fără lacrimi. Și fuga ei. În halat...

– A-nebunit ?! – Rîset. Client beat. – Dă-mi, fă, un coniac ! S-aude ?

Îl privesc. Nu-l înțeleg. Pe urmă, pricep. Simt sîngele în tîmple. Mă rețin. Și-i răspund. Poate răstit : „N-avem !" – „Dă, bă, atunci, la nenea, condica de reclamații !" Și urlă. Nu-i mai dau atenție. Îl las cu urletul lui. Și merg la nora Anei. Stană de piatră, pe același scaun. „Cum ?!" – o-ntreb. „Nu știu !" Mă-nfior. Un tremur, parcă. Prin tot corpul. Și biigui : „De ce ?!" Dar nu-mi răspunde nimeni. Ea fuge. Eu, singură. În cofetăria goală. Mi-e frig. Groaznic de frig. Intră un grup de tineri. Îi servesc. Apoi îmi iau halatul. Și-n capul meu, învălmășeală.

„... Dar pentru ce ?! Pentru ce, moartea ?! Cum de s-a putut ?! Un om ce-a trăit și-a muncit între oameni ?! O viață de om ?!... Cum de se mai poate ?!..."

– O cafea, vă rog...

Nu mai aud... Și gînduri... „Doi copii. Mari. Și doi nepoți... și casă... Și totul..."

– V-am adus prăjiturile. Veniți să le... cărați !

Îl privesc : e „scuteristul" acela cu „toane". N-ar avea rost să-l rog să mă ajute. Nu va veni nici măcar pînă-n ușa cofetăriei deși vede că sînt singură. Ceilalți vin, ne ajută. El, nu ! Are „ideile" lui. Și stă pe scaun. Fumează și bea cafea. Eu car tăvile : douăzeci și două. Cu sute de prăjituri. Sînt grele ? Nu mai știu. Clienții așteaptă. Unii au răbdare. Alții vociferează. „Bine că nu-i duminică !", îmi trece prin gînd. Apoi preiau : bucată cu bucată. Și semnez bonurile. Așez pe platouri. Apoi în vitrine. Servesc. Duc tăvile goale la bucătărie. Spăl farfurii, lingurițe, servesc. Și-n spatele cumpărătorilor, Mona. Încerc un zîmbet : va fi, în curînd, mamă ! Țin la ea. E tînără. Doar optsprezece ani. Ca fiica mea. O privesc mai atent. E palidă. Vine lîngă mine. „Nu mai pot. O să mor !" Îi mîngîi părul. E transpirată. Dar fuge. Merg după ea. O țin de frunte : a doua săptămînă, rău ! „Haide, mergi la medic !" „Nuuu !" „Mergi, Mona ! Trebuie ! Și-o fi bine !" „Cînd ?!" „Pe urmă !" „Cînd, pe urmă ?!" „După ce mergi la medic !" „Și cofetăria ?" „Las-o, vii înapoi !" „Da?" „Păi ?!" „Nu mor ?!" Și iar tresar. Dar vreau să rîd. Natural. Trebuie : Și reușesc. Da, reușesc ! „Dar, Ana ?" „Vine, ea... E la birou..." „Vine ?" „Sigur. Și ea și Maria !" „Dar pîn-atunci ? Singură ?" Zîmbesc : „Vezi, o clipă, de clienți !" Și-o las. Fug și dau un telefon. După un taximetru. Și-apoi, cînd sosește : „Haide, Mona" „Și Mihai ?" „Păi, nu vine el, cînd termini lucru, să te ia ?" „Aaa, ba da !" Și-n sfîrșit, rîde. O urc în taximetru. Spun s-o ducă la maternitate. Fac semn, cu mîna, Monei. Privesc în urma mașinii...

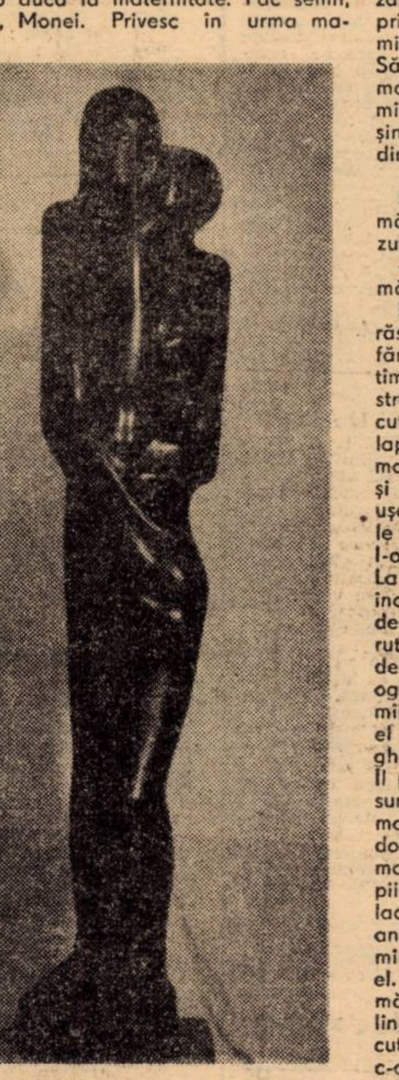

W. A. KIRSCHNER : „Perechea"

– Serviți ?

– Da, da...

Și servesc : prăjituri, cafea, bomboane, ciocolată, biscuiți... Maria a venit la ora două, spală farfurii, lingurițe, adună de pe mese, face ordine, curățenie „Nu, nu-i nimic grav !, îmi spune Mihai, soțul Monei. Trei, patru zile. Pentru ea. Pentru copil. Să fie bine...

Doamne, bine-i pentru că se iubesc, pentru că – vorba Monei – „sînt într-al nouălea cer..." Și iar servesc prăjituri, cafea, ciocolată, cafea...

– Închidem ?

Tresar : a mai trecut o zi ?!

– Închide, Maria...

Și-nchide. Trage storul. Mă așez pe un scaun : șaisprezece ore ! Nu mi le simt. Picioarele !... Aranjez banii. Îi „sortez" îi număr. Monetarul... Maria spală mozaicul, face curățenie. Și-apoi, plecăm. Să prindem mașina. Ultima. Că-i aproape de miezul nopții. Pînă la „centru"-i un drum. Să predau banii. Pe urmă, acasă. Și-n mașină, îmi amintesc de Mona. „Să merg, mîine, la spital". Privesc pe geamul mașinii. În noapte. „Dar, Ana ?!" Mă-nfior, din nou, la gîndul morții. Dar ajung...

– Și dumneavoastră ?!

Nu-l înțeleg pe casier. Îl văd doar că mă privește : parcă nu m-ar mai fi văzut...

– Părul ! – zice, zîmbind – Ni se brumărește...

Dau cu mîna peste tîmple. „Da !" – răspund. Și plec. Fără „noapte bună !", fără răspuns la vorbele lui : „Ce i s-a întîmplat Anei ?!"... Mă-nchid în mine, și-n stradă, grăbesc pasul. Ajung acasă. E trecut de miezul nopții. Beau o ceașcă cu lapte. Și puțină pîine. Găsesc bilețelul pe masă : „Trezește-mă, cînd pleci. Te rog și te pup. Carmen !" – Zîmbesc. Deschid ușa. Sigur, din nou descoperită. Și mîinile sub cap. O acopăr. Îi iau mîna stîngă. I-o întind. Zîmbește. Prin somn. „Visează ! La ce ?"... Pe urmă, intru la „noi". Tot încet. Să nu-l trezesc. Și el doarme. Tot descoperit. Tot cu mîinile sub cap. Îi sărut fruntea. Îl acopăr. Apoi vreau să mă dezbrac. Să mă culc. Dar mă zăresc în oglindă. Mă privesc. Și, iarăși, dau cu mîinile pe la tîmple. Zîmbesc. Numai că el doarme. Și n-are cine să mai sărute ghioceii de la tîmplele anilor noștri... Îl privesc. Vreau să-mi potrivesc ceasul să sune. Dar e potrivit. „N-a uitat" – îmi mai zic. Mă culc și sting becul. Vreau să dorm. Să nu mă mai gîndesc la nimic. A mai trecut o zi ! Și mîine ? Sanda... Copiii ? Cîți ani ? Cinci, parcă. Al mic. Și lacrimi : „... N-a venit să-i spună «mulți ani !» Nici măcar atît !"... Oftez. Îmi las mîna pe umărul lui. E cald. M-apropii de el. Și-apoi, căldura mă-nvăluie, somnul mă cheamă, e greu, fără vise, dar e bun lîngă el. Mai șoptesc doar : „A mai trecut o zi, dragule !"... Și-adorm. Poate c-am mai spus, totuși : „Dar mîine ?" Numai că nu-mi mai amintesc precis...

Octavian Goga — Tiberiu Brediceanu

epistolar

Îndelungata, statornica prietenie dintre Octavian Goga și Tiberiu Brediceanu va trebui să stea, fără îndoială, în atenția biografilor celor două personalități, atît pentru a se sublinia exemplaritatea unei neabătute legături sufletești, cît și pentru a se evidenția bogatele consecințe pozitive ale acesteia, în activitatea lor social-culturală.

O parte din corespondența de față (cărți poștale) ne oferă date prețioase privind călătoriile lui Goga în străinătate, contribuind, documentar, la reconstituirea itinerarului său și la cunoașterea unor gînduri ale poetului despre ce a văzut pe alte meridiane.

München — 17 aug. (1910)

Dragă Tiberiu,

Petrec de cîteva zile pe malul Isarului. Îți trimit aceste rînduri de la expoziția mahomedană — de unde vin cu impresiile strălucirii orientale de-acum două mii de ani. În aceste momente — cînd îți scriu — trece deasupra noastră în zbor balonul „Parseval" și mă face să mă gîndesc la viitor.

Cu drag
Tavi

În curînd plec la Labmau — și de-acolo — poate — mai departe.

•

Berlin, Marți (Data poștei — 28.9.1910)

Dragă Tiberiu,

Din acest Babilon nemțesc — unde petrecem de cîteva zile îți string mîna cu drag pentru aducerile aminte. Sîntem aici de vreo cinci zile și mîine plecăm la Colonia — deacolo la Brüssel să dăm cu nasul la expoziție și-apoi ne avîntăm peste canal în țara Albionului. Aici am petrecut foarte bine — cu deosebire în societatea maestrului Caragiale.

Al tău cu drag
Tavi

Oct. Goga, 195 Rue d l'Universite
Mm Bedeare

Dragă Tiberiu,

Acum tîrziu a pătruns pînă în colțul meu vestea fericirii tale. Lasă-mă să-ți string și eu mîna și să-ți doresc din inimă frățească o izbîndă pentru visurile tale și pentru frumoasele planuri cari se înfiripau în plimbările noastre singuratice...

Să trăiești !
Al tău vechi
Tavi

Paris 14.XII.1910

În scrisoarea de mai sus, Goga îl felicită pe T. Brediceanu cu prilejul căsătoriei cu Eugenia Mazucchi (1892—1974), fiica inginerului italian Mazucchi Augusto, specialist în construcții de căi ferate.

•

St. Ilau de Luz, 30 Aug.

Dragă Tib,

În chestia noastră am scris lui Osvadă și cred că totul e în ordine. În oct. cînd mă întorc — am să aranjez definitiv. Noi plecăm zilele astea de-aici la o excursiune de vr-o lună în Spania. Ne ducem la Madrid și de-acolo în orașele de la Sud — pînă în Maroc — unde vom sta cîteva zile. Am să vă trimit cîte-o carte din locurile mai frumoase. Sărutări de mîini la Geni — îmbrățișări fiului și ție.

Al vostru cu dragoste
Tavi

•

Venezia, 11/V.913

Din drum spre largul lumii — vă strînge mîna cu veche dragoste

Tavi

•

Granada, 15 sept. (1913)

Din minunata Alhambra — în care am văzut sculptat în marmoră un vis din o mie una de nopți vă trimit multe salutări. În pribegia mea am văzut colțul cel mai strălucitor... Mîine trec la Gibraltar și de-acolo la Tanger în Africa.

Al vostru cu dragoste
Tavi

•

Într-o scrisoare din anul 1928, Goga i se adresează lui Brediceanu, spre a interveni ca pictorul Ressu să fie repus în postul din care fusese scos datorită unor mașinații politice ale vremii :

Dragă Tiberiu,

Te rog recomandă lui Vlad să readucă în postul de director la școala de bele-arte pe pictorul Ressu care în mod arbitrar a fost scos de liberali. Socot că în materie de artă se vor elimina considerațiile pur politice și această credință justifică intervenția mea, convins că astfel s-ar face un serviciu acestei instituții oropsite.

Al tău cu prietenie
Oct. Goga

•

În încheiere, reproducem o altă rugăminte a lui Goga, scrisă pe cartea sa de vizită :

Dragă Tiberiu,

Te rog dă ascultare cererii lui Emil Isac, singurul om de-al nostru din Cluj — care are pricepere la literatură și înțelegere pentru teatru. El vă poate fi de folos.

Al tău
Tavi

Sensul acestor cuvinte, aproximarea datei cînd au fost scrise vor intra în conul de lumină al epistolarului viitor, consacrat corespondenței trimisă de Emil Isac lui Tiberiu Brediceanu.

Aurel TURCUȘ și Elena BORUGĂ

televiziune

DUMINICĂ, 25 februarie

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii. Insula misterioasă. Coproducție anglo-franceză (episodul 1). 10,00 Viața satului. 11,30 Pentru căminul dumneavoastră. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. Umor și muzică. 14,00 Desene animate. 14,25 Drumuri europene. 15,00 Magazin sportiv de iarnă. 16,45 Viața lui Paganini. 17,45 Finala „Cupei României" la handbal masculin. 19,00 Telejurnal. 19,20 Metamorfoze dobrogene. 19,40 Cu mască... fără mască. Emisiune de varietăți. 20,40 Film artistic. Un cîntec pe Brodway. Premieră TV (american). 22,40 Telejurnal.

LUNI, 26 februarie

16,00 Telex. 16,05 Emisiune în limba maghiară. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Panoramic. 20,30 Roman-foileton. Poldark — producție a studiourilor engleze. 21,25 Mai aveți o întrebare. 21,55 Cadran mondial. 22,15 Telejurnal.

MARȚI, 27 februarie

9,00 Telescoală. 10,00 Poldark (rel.). 10,55 Muzică ușoară. 17,00 Telex. 17,05 Telescoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 Din țările socialiste. 17,55 Din cartea naturii. 18,20 Lecții TV pentru lucrătorii din agricultură. 18,45 Cîntă corul muncitoresc-țărănesc al minerilor din Ghelar. 19,00 Forum cetățenesc. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Reflector. 20,20 Seară de teatru : Tren de plăcere. Premieră pe țară. 21,20 Documentar TV. 21,55 Șlagăre din filme muzicale. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 28 februarie

9,00 Telescoală. 10,00 Gala antenelor — Moldova. 12,00 Șoimii patriei. 15,00 Fotbal. Steagul Roșu Brașov — U.T.A. și Universitatea Cluj-Napoca — Sport Club Bacău în Cupa României. 18,30 Telex. 18,35 Telecronica pentru pionieri. 18,50 Tragerea de amortizare ADAS. 19,00 Festivalul național „Cîntarea României". 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Noi, femeile. 20,20 Telecinemateca. Ciclul „Mari ecranizări" Cadavrul viu. 22,35 Telejurnal.

JOI, 1 martie

17,00 Telex. 17,05 Telescoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 Ansambluri corale. 18,05 Reportaj pe glob. Mozambic. 18,25 Consultații juridice. 18,45 Marele premiu de sărituri cu schiurile de la Engelberg (Elveția). 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Ora tineretului. 20,55 De la prima cooperativă agricolă la agroindustrie. 21,10 Mărțișoare, mărțișoare... 21,50 Tezaurul încașilor. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 2 martie

9,00 Telescoală. 10,00 Telecinemateca (rel.). 17,00 Telex. Emisiune în limba germană. 18,55 Dialog cu telespectatorii. 19,00 Rezultatele tragerii loto. 19,05 La volan. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Treizeci de ani de la începerea cooperativizării agriculturii. 20,10 Film artistic. Marele singuratic. O producție a Casei de filme numărul patru. 21,50 Cîntec mîndru pentru țară. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 3 martie

12,30 Telex. 12,35 Curs de limbă spaniolă. 12,55 Curs de limbă franceză. 13,15 Concert de prînz. 14,15 Corespondenții județeni transmit... 14,35 Melodii populare. 15,00 Un fapt văzut de aproape. 15,20 Agenda culturală. 15,50 Clubul tineretului... 16,40 Februarie 1979 — cronica evenimentelor politice interne și internaționale. 17,00 Turneul celor 5 națiuni la rugby — Anglia — Franța. 18,35 Antologia filmului pentru copii și tineret. 19,30 Telejurnal. 19,50 Bilanț și perspective. 30 de ani de la începerea cooperativizării agriculturii. 20,15 Teleenciclopedia. 20,40 Film serial. Minuitorii de bani (ultimul episod). 21,25 De la o glumă la alta. Slalom printre... zîmbete. 21,55. Telejurnal. Sport. 22,05 Melodii românești de ieri și de azi.

televiziune

umor

NIKOLAUS BERWANGER
Gura satului

Vasile : Măi, Veto, auzi, s-a dat sfoară în sat, că Ilinca noastră a colindat, aseară, vreo oră viile cu Nelu al nanei Ana. Ai aflat ceva ?

Veta : Nu, dar ce-i cu asta, vine potopul?

Vasile : Auzi, muiere...

Veta : Măi Vasile, şi noi am fost tineri. Nu-ţi mai aminteşti cum am...

Vasile : Îmi amintesc... Dar — ajunge ! Să dea numai ochii cu mine, îi spun eu năduful meu !

Veta : N-ai să scoţi nici o vorbuliţă, înţelesu-m-ai ? Dar, ia mai zi : Cui nu-i şade limba în gură de cleveteşte ca o coţofană ?

Vasile : Păi... oamenii din sat.

Veta : Care oameni, Vasile ?

Vasile : Am auzit totul de la badea Neculaie.

Veta : Aşa ? Păi el i-a văzut ?

Vasile : Nici vorbă, doar ştii, că de trei săptămîni se ţine de pat.

Veta : Atunci ?

Vasile : A aflat de la nana Leana, soacră sa.

Veta : Nana Leana ? De-un an abia se mai tîrăşte cu toiagul în mînă. Cum o fi ajuns ea în vii ?!

Vasile : Nici ea nu i-a văzut. Badea Neculaie îmi strecură printre vorbe că nana Leana ar fi aflat vestea de la nana Ica, aseară, cînd stătea în prispă să-şi mai tragă suflarea.

Veta : Nana Ica ! Zgripţuroaica aia ? A uitat ce face Felicia a ei ?

Vasile : Ce să mă sinchisesc de Felicia, muiere ! Vreau să ştiu şi eu ce-a căutat Ilinca noastră cu nătărăul ăla de Nelu aseară în vie !

Veta : Să nu-l vorbeşti de rău. Băiatul nu trage la măsea. n-are boala fumatului, are servici...

Vasile : Prea bine. Dar zi : Ce-i cu Felicia ?

Veta : Nimic. Doar oamenii spun că Felicia şi Costel...

Vasile : Ce-i cu ei ?

Veta : Păi, cum să-ţi spun, arde cu nunta, că altminteri...

Vasile : Nu mai spune !

Veta : Vezi, Vasile ! Chiar nana Ica şi-a găsit să trăncănească de alţii.

Vasile : Nemaipomenit ! Dar spune, nevasto, cum ai aflat ?

Veta : Mi-a şoptit-o Floare.

Vasile : Sora mea ? Du-te-ncolo, aia ştie prea bine totul..

Veta : Ştii, Floarea...

Vasile : Să-şi vadă de lungul nasului şi de Viorel al ei. La primăvară, dă spre treizeci şi nici o fată din sat nu-i pe placul lui!

Veta : Ce ne priveşte asta pe noi.

Vasile : Pe tine, nu. Dar pe mine ! Zii, de la cine a aflat Floare treaba cu Felicia şi Costel ?

Veta : De la cine ? Păi de la Victoria, cînd a fost ieri la cooperativă şi au aşteptat vreo două ceasuri să sosească drojdia.

Vasile : Care Victoria ?

Veta : Cea de lîngă bufet. Soacra lui Matei.

Vasile : Aia ?

Veta : No, aia !

Vasile : Asta-şi mai plimbă obrazul prin sat ?

Veta : Auzi, Vasile, cum poţi vorbi aşa ?

Vasile : Dar Vera a Măriei ei, cea care l-a luat pe Stănică din Lugoj ? Ai uitat ce sporăvoiau pe-atunci oamenii ?

Veta : Eu ? Nuuu...

Vasile : Atunci de ce n-a mai dat pe aici la un an după nuntă ?

Veta : Vasăzică...

Vasile : Ei vezi, nevasto !

Veta : Vasile, mă tem că n-ai dreptate.

Vasile : Cum aşa ?

Veta : Aştia n-au nici un prunc încă...

Vasile : Ştiu. Dar la vreo săptămînă înaintea nunţii au stat deja împreună. Auzi, împreună !

Veta : Era doar locuinţa la mijloc. Păi, nu ştii tu, Vasile, cum e la oraş...

Vasile : Muşcă-ţi limba, nevasto ! Sora Victoriei ne-a spus-o chiar ea, acum cîteva zile, cînd eram la prăşit, că ai ei. Niculina şi Gelu, n-au primit nici acum locuinţă şi mai stau tot la ai lui într-o cămăruţă.

Veta : Măi, Vasile ! De unde să ştie ea şi pe astea, că doar de zece ani nu mai schimbă o vorbuliţă cu Victoria.

Vasile : Aşa-i, dar gura satului...

Veta : Gura satului ?

Vasile : Aşa zic oamenii.

Veta : Nu dau nici doi bani pe astfel de vorbe. Oamenii spun că Stănică nici n-ar fi inginer.

Vasile : Mai lasă-mă !

Veta : Şi că ar fi un pilangiu !

Vasile : De unde mai scoţi şi asta ?

Veta : Nana Miţa spune. Rică al ei l-ar fi văzut de mai multe ori după miezul nopţii la restaurant.

Vasile : Rică ? Ce caută puştanul ăsta la miezul nopţii prin birturi ?

Veta : Mda... asta nu mi-a trecut prin minte...

Vasile : Păi vezi, Veto !

Veta : Ascultă, Rică doar lucrează la Reşiţa şi Stănică e la Lugoj...

Traducere :
Anton PALFI

evrika!

- Coloana vertebrală (cea care nu se înclină niciodată) îmi aminteşte de Brâncuşi.
- La un concurs de tăcere nu pot participa necuvîntătoarele.
- Copacul RĂSARE, pădurea CREŞTE, codrul ÎMBĂTRÎNEŞTE.
- Printre oameni buni nu-ţi faci loc cu coatele.
- Matematica este cea mai frumoasă metaforă a ştiinţei.
- Cînd ura nu e reciprocă, sîntem tentaţi să credem că unul din cei doi e capabil de iubire.
- Cel mai apropiat loc din univers este în tine însuţi.
- De cînd cu atîtea incubatoare, copiii nu mai trec clasa „pe ouă".
- Unele idei se învechesc repede, dar nu datorită timpului.
- Ca şi în legenda Meşterului Manole, nici azi nu se poate construi nimic fără jertfe. În consecinţă, unii pun suflet în tot ceea ce fac.
- Unii oameni (doar privindu-i) ne emoţionează. Să fie ei, oare, o operă de artă ?

Ion VELICAN

echo

Cenaclul „Ars poetica" de pe lîngă Biblioteca judeţeană Timiş a organizat o întîlnire literar-artistică în comuna Ghiroda, jud. Timiş. Manifestarea a avut loc la şcoala din localitate (director — Dumitru Martinescu), fiind consacrată pionierilor şi cadrelor didactice. Au citit poezii : Alexandrina Adeodata Caragioiu, Melania Caragioiu, Ion Deatcu, Tatiana Lungoci, Ştefan Maliţa. Alexandrin Petheu (care a prezentat şi un set de diapozitive, de interes cultural-artistic), Petru Vasile Tomoiagă şi Aurel Turcuş, conducătorul cenaclului. Gheorghe Lungoci, actor la Teatrul Naţional din Timişoara a recitat o seamă din epigramele sale, care au fost viu aplaudate de public. În încheiere, formaţiile artistice pionereşti (instruite de Elvira Zsupunski, director al căminului cultural) au prezentat cîteva momente reuşite din programul în pregătire, pentru etapa judeţeană a Festivalului naţional „Cîntarea României". La buna desfăşurare a manifestării o contribuţie însemnată şi-a adus Tudor Voinea, secretar adjunct cu munca de propagandă, de la Comitetul comunal de partid.

D. S.

corespondenţa

Preluînd această rubrică, al cărei prestigiu a fost întreţinut de condeiul lui **Anghel Dumbrăveanu** şi, ulterior, de cel al lui **Petru Sfetca**, avem sentimentul unei responsabilităţi mai puţin obişnuite. Promisiunea bunelor intenţii este însă inutilă, rostul intenţiilor bune fiind acela de a se împlini în timp. În schimb, am dori ca cei care se adresează acestei rubrici să respecte cîteva reguli strict necesare unei corespondenţe, indicîndu-şi adresa, menţionînd pe plic rubrica noastră şi, alături de lucrări, cîteva date privind preocupările lor. Manuscrisele să fie limpezi ca grafie !

Vidoni Aurel : Poezia trimisă indică un suflet sensibil.

Girian (?) Sorin (Moldova Veche) : **„Caii cu nechezatul lăuntric"** e o imagine frumoasă, în rest, multă grabă — inclusiv în scriere — care duce la superficialitate.

Olăraşu Dinu (Reşiţa) : „Ieşirea" în lumea literară depinde de calitatea textelor, nu de nerăbdare.

I. Lăzărescului (Rm. Vîlcea) : Textele Dvs. dovedesc că iubiţi poezia, dar nu o puteţi crea. Totuşi, cîţi poeţi nu iubesc muzica, în aceeaşi situaţie !

Nicu Tuţă (Piteşti) : **„Umbra care şterge uşor urmele"** e o imagine sugestivă. Dar numai atît e cam puţin !

Albert Tioreanu (Călăraşi) : Aveţi sensibilitate poetică. Reveniţi.

Gh. Porumbeanu (Mehadia) : O evoluţie e **posibilă** (şi necesară).

Palast Maria (Reşiţa) : **Gîndurile** sînt mai interesante decît **expresia lor poetică.** Poezia nu e un mijloc doar de a cugeta, ea e un scop. În poezie, expresia contează cel puţin tot atît cît ideea.

Romeo Stîncan (Ucuriş, Bihor) : **Încă** nu e vorba de poezie în textele Dvs. Presupunem că sînteţi foarte tînăr.

Nicolae Alexandru (Lugoj) : Aţi scris, probabil, din întîmplare cîteva versuri.

I. Tătuc (Zărneşti, Braşov) : La vîrsta Dvs., versurile trimise vestesc un suflet încă tînăr şi patetic. E evidentă lectura unor poezii care v-au emoţionat şi care vi s-au fixat în memorie. Nu credem că în poezie veţi mai putea cîştiga **originalitatea** absolut necesară. Nu este exclus să fiţi mai personal în faţa hîrtiei încercînd un alt gen literar.

Maria Kádár E. (Baliinţ) : Probabil că Dvs. consideraţi a fi o soluţie mai fericită aceea ca textele trimise rubricii de faţă să fie citite în cadrul cenaclului nostru, astfel încît opinia asupra **lor să nu aparţină unui singur om.** E ascunsă în această propunere nemulţumirea faţă de un răspuns mai vechi, probabil. Trebuie însă să vă gîndiţi că nu putem trece printr-un cenaclu sute de autori şi mii de poezii. Iar condiţia rubricii noastre e determinată.

Intră în atenţia şi speranţa noastră : SEVER ILIASĂ, MARIA DONAN, IULIAN MĂLIN.

P. S. **Pentru mai mulţi corespondenţi : Dacă nu găsiţi săptămînal revista ORIZONT, soluţia e abonamentul !**

Vasile VERSAVIA

Prietenii revistei „ORIZONT"

Metamorfoză

Tu, fluture de noapte,
Incandescenţa zilei
Ţi-ai iriza-o-n aripi
Cum irizat polenul
Dă strălucire florii ;
Cad faldurile negre
Peste iluzii mute
Şi, despuiat de zboruri,
Te-ntorci în crisalidă
Cum se întorc, jertfite,
Seminţele-n pămînt ;
În înveliş de nimfă
Te mistuie călăul
Ce-ţi vîntură durerea
Cum vîntul duce-aiurea
Cenuşa din pîrjol.

Miraj

Cu Mareea de seară
Perdele de alge se duc şi revin
Peste umbra lăsată de Lebăda albă
În zbor peste prag ;
Vîrtej de atracţii
O poartă spre false iubiri,
Cu miraj de sclipire-n oglinzi.
În gol de oglindă
Sub bolta fierbinte
A peşterii arse de dor,
Surogate chemări
Smălţuiesc neiubiri cu dureri
Şi Lebăda cade răpusă
În lacul de sare din noi...

Maria DONAN

În faţa ninsorii

Vin astăzi dinspre ţinutul
Inundat de cocori
Simt că sînt mai puţin
Tînăr decît probabil
Spune dreptul frunţii
Încerc să vîslesc
De-a lungul şi de-a latul toamnei
Să-i cîştig mai devreme
Chipul risipit frumos
Dar cineva mi-o ia înainte
Cineva şi-a dorit mai mult
Decît mine
Să fie primul
În faţa ninsorii.

Părinţii

Cînd ajung dincolo de ţărm
În cămăşile lor albe şi lungi
Se apleacă din nou
Peste coarnele plugului
Şi neobosiţi continuă să are
În tăcere
Propria lor frumuseţe
Propria lor putere.

Sever ILIASĂ

Poem

Primăvara încerc să desluşesc deşertăciunea
nopţilor de var
iubesc fără cuvinte povaţa
aeriană a florilor
şi vrînd să arăt că n-am uitat
emoţia călătoriei scriu despre cai
prieteni — ca despre o lumină
venită pe aripi de cocori
îmi fac un cuib în maci
să pot asculta greierii
pe cînd în ochii cailor
se caută se privesc şi se despart
plopii din margine de drum

Fiul de cenuşă al toamnei

Pentru tine mă rog fiu de cenuşă al toamnei
în ochii stelelor
arbore desfrunzit peste noi
prăbuşire cu hohote de noapte
pentru ca să uiţi îngerii
pieptul meu obosit
respiră adînc în şoaptă de frunze
în plopi tremurători
se tulbură în jurul meu
flacăra priveliştii
peste crengile subţiri
se surpă în pelinul uitării
fiul de cenuşă al toamnei
potopul senin al zăpezilor
acum amurgul e îmbrăţişat de mîini
amăgitoare

Iulian MĂLIN

mapamond
Grozavul meu Papá
(IV)

Înainte de-a începe să scriu aceste rînduri, am stat îndelung de vorbă cu George. Iată cum l-a descris el pe tata şi calităţile sale de boxer :

„Tatăl tău, Gregory — zicea el cu vocea lui calmă şi caldă — putea oricum să-i învingă pe toţi acei băieţi negri cu care a boxat în Bimini. Cauza e cît se poate de simplă : ei habar n-aveau de tehnica boxerului, iar el a învăţat multe de la mine şi de la alţii. Cu alte cuvinte, Papà Hemingway era „chior" dar era rege în ţara orbilor. Cunoştea nenumărate trucuri murdare şi nu mă cruţa nici pe mine, de fiecare dată cînd îi dădea mîna să le folosească. Reuşeam să scap întotdeauna la timp. Viteza e marea taină a măiestriei în box. Toate celelalte se pot învăţa, iar forţa de asemenea poate fi „pompată" în muşchi. Totul, absolut totul, în afară de viteză şi talent se poate învăţa. Cu ele boxerul se naşte. Nu cred că tatăl tău avea o coordonare ideală în mişcări şi nici reflexele nu-i erau prea bune. Era însă deosebit de inteligent, chiar şi viclean puţin şi asta la corpul său puternic era adesea suficient pentru a-i învinge pe amatorii care i se împotriveau, chiar dacă aveau zece sau douăzeci de kilograme în plus.

Şi ca să spun tot adevărul — îşi continuă povestea George — Papà avea un renume deosebit, de „crai" ai cafenelelor E adevărat că el a făcut de petrecanie nenumăraţilor băieţi „de-a-ntiia" care dădeau tîrcoale barurilor, căci era bine proptit în picioare şi tare ca un taur. Important era întotdeauna să dea el primul pumn, căci după aia cel care-l provocase sau cel provocat, bietul de el, nu mai avea nici o şansă. Dar, dragul meu, Papà al tău era departe de ceea ce se cheamă un boxer adevărat" (...)

„În ce priveşte pasiunea pe care şi-o punea în box — povesteşte George Brown — „ca şi de altfel în tot ce-i plăcea, Ernest Hemingway nu avea egal. De nenumărate ori l-am atins dureros atunci cînd încerca să mă loveaască neregulamentar, folosindu-se de unul din trucurile murdare pe care le învăţase. Voiam să-i atrag prin aceasta atenţia să nu mai repete asemenea şmecherii... Şi totuşi, deja la proxima noastră întîlnire încerca altceva, cu totul nesportiv, numai ca să-mi plătească „datoria". Dacă nu mă înşel, de vreo patru ori l-am trimis la podea, cu lovituri puternice în plex sau la cap, pentru a-l „pedepsi", şi odată l-am „adormit" de-a binelea. Făcea tot ce se poate să se răzbune. Odată m-a supărat cumplit cu purtarea lui care întrecuse orice măsură. După un antrenament ne-am dus în saună să ne destindem. În timp ce asudam, Papa citea „New York Times", cu multele lui pagini. Ziarul se umezise la aburi şi devenise greu ca plumbul, iar el a început să-l îndoaie pînă cînd a făcut din el un fel de vergea. Cunoşteam şi acest truc şi mă întrebam ce pocinog are de gînd să facă. Şi mai ales cui ? Nici nu visam că, în clipa în care ne luam rămas bun, punîndu-mi o mînă pe umăr, Papa avea să-mi vîre bita aceea de hîrtie sub coaste. Simţii o durere străsnică şi era cît pe-aci să-mi pierd cunoştinţa. Înnebunisem de furie. L-am lovit cît am putut de tare cu pumnul gol, încît se prăbuşise peste o bancă şi rămase nemişcat. N-am vrut să-l ajut. În clipa aceea îl uram pe Ernest Hemingway. Am chemat din sala de antrenament pe un halterofil, să-l ducă sub duş şi să-l trezească. Am plecat fără să-mi iau rămas bun de la el".

(Din memoriile lui Gregory Hemingway" — fiul scriitorului)
(VA URMA)

rebus

Cărţi... în floare

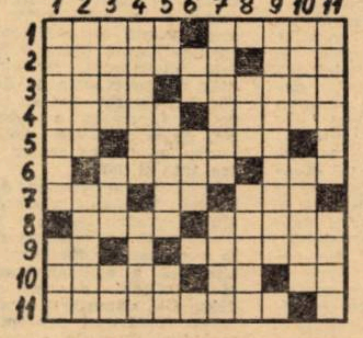

ORIZONTAL : 1) „Fierbinte le vînt cu nisip" (I. D. Teodorescu) — „Îndrăzneala" (M. Preda), 2) Primiţi cu „Pîine şi sare" (I. Gheorghe ; adj.) — Ultimele „Ritmuri" (T. Arghezi) ! 3) Întinsă — „Aproapele nostru aproape" (P. Pardău ; adj.). 4) „Ploile de dincolo de vreme" (D. R. Popescu : inf.) — „Scrisori de dragoste" (M. Duţescu). 5) „În faţa timpului" (D. Botez) ! — Din „Prisaca" lui T. Arghezi (sing.). 6) „Iubirea mea dintîi..." (A. I. Ghilia ; adj. fem. pl.) — „Drumuri şi răspîntii" (M. R. Paraschivescu). 7) Animal protejat — Bogza Geo („Cartea Oltului") — „Copacul" (S. Titel). 8) În acest loc — „Descult" (Z. Stancu ; fig.). 9) Primele hronice ! — În „Vitrina cu ironii" (I. Velican). 10) „O fată din cele multe" (M. Şerbănescu ; dim.) — Cală — Sînt. 11) „Arşiţa" (L. Cernet).

VERTICAL : 1) „Oameni singuri" (V. Ştîrbu ; sing.) — Veselie. 2) „Nişte ţărani" (D. Săraru) — „Anotimpul zăpezilor" (A. Raicu). 3) Văd „Lumini peste Apuseni" (I. Arieşanu) — Deschise cu „Iarba fiarelor" (Z. Stancu) — Comuna din „Clipa" (D. Săraru) ! 4) „Vînturi ce alungă" (G. Kovács ; sing.) — Compozitor român. 5) „La margina luminii" (F. Storch) ! — Justificare „La umbra cărţilor în floare" (C. Ungureanu) — În casă ! 6) „Sfîrşitul vacanţei" (I. Hobana) ! — Vaccin. 7) „Bărăgan" (V. Em. Galan) — „Vestibul" (A. Ivasiuc). 8) Roman de L. Rebreanu — „Şocul" (D. Matală) de „Acasă" (P. Pardău ; adj.). 9) Se ia la „Drum" (D. Rachici) într-o „călătorie" (I. Maxim ; pl.). 10) O acţiune cu „Brazdă-ngustă şi adîncă" (Z. Stancu). — Minuitorii de „Paralele" (C. Ştefanache). 11) Umezi — „...ursei mari", romanul de debut al lui P. E. Banciu.

Dicţionar : CUCU. BCG.

Viorel ABRUDAN

HENRI DE MONTHERLANT

Cu toate luminile stinse

„CARNETE 1967"

Accepți să fii excepțional și despre aceasta nu am citit altceva mai bun decît o frază a fostului meu profesor de filozofie, Paul Archambault, publicată într-o cărticică a sa, cînd încă nu scrisesem decît „La Relève du matin" (Garda de dimineață) și „Le Songe" (Visul) : „Meritul principal al lui M. este de a se fi acceptat în întregime".

(Am scris adesea că acei care nu se acceptă întrutotul sînt falși. Găsesc despre aceasta o frază a lui Seneca : **„E lucru rar să nu joci decît un singur personaj. Or, cu excepția înțeleptului, nimeni nu o face ; ceilalți, toți, sîntem multiformi. Schimbăm adesea rolul și ne însușim unul contrar celui pe care l-am disecat. Impune-ți deci păstrarea firii tale și păstreaz-o pînă la sfîrșit. Fă în așa fel, încît cel puțin să poți fi recunoscut").**

*

Am spus-o și o mai spun : nu trebuie să ai încredere în cineva care nu surîde niciodată.

Oamenii se folosesc mai ales de partea dreaptă, iar inima e la stînga.

*

Vechii greci vroiau să exprime acțiunea nu numai printr-o figură unică, ci printr-o figură unică și calmă, în semn de respect pentru singura stare care-i permite omului să examineze și să cunoască natura și însușirile lucrurilor ; pe timpurile acelea, le era oroare de agitați.

*

Eforturile derizorii și emoționante ale filozofiei anticilor, pentru a arăta că negrul e alb.

Ne-a mai rămas și nouă cîte ceva.

*

Cînd luați tocul pentru a scrie o scrisoare, gîndiți-vă la criticile posterității asupra lui Cicero — și puneți mîna pe telefon.

*

Un tip se zdrobește pentru a-i face un serviciu altuia. Acesta îmi spune : „Da, are delirum tremens de activitate".

*

Numele ființei iubite nu trebuie să-l rostim niciodată. Nici al celui pe care-l urîm.

*

Te consolezi un pic de cele mai mari necazuri, dacă le-ai anunțat din timp. Cînd cel mai bun prieten vă trădează, fără naivul : „Tu quoque ! Și tu !", ci cu: „Eu ce v-am tot spus !"

*

Violentul se salvează de disperare prin mînie.

*

Să nu crezi niciodată nimic din ce se spune despre tine, chiar dacă e de bine. Există o singură persoană care te cunoaște : tu însuți.

*

Am cunoscut, fie la mine, fie la alții — și le-am exprimat — toate ipostazele forței și slăbiciunii umane, iubindu-le la fel, la mine, și la alții.

*

Cîteva ființe — întotdeauna femei — iau asupra lor, pentru noi, tot devotamentul, tot ajutorul, toată mila, din care ceilalți nu ne dau nici o firimitură.

*

„CARNETE FĂRĂ DATĂ ȘI CARNETE 1972"

Există oameni pe care-i tratăm de treizeci de ani cu „Dragă Domnule". În fine, ne aruncăm orbește și le scriem : „Dragul meu prieten". O dată, o singură dată, și s-ar spune că le-a fost de-ajuns ca să-și schimbe penele. Revenim la „Dragă Domnule", nu-l mai părăsim și ne e învățătură de minte.

*

Cînd îmi face plăcere să nu spun nimic, am impresia că nu mai îmbătrînesc.

*

Să vorbești înseamnă a sfîrși ceva din tine.

*

Noul mă înspăimîntă și totuși mă atrage.

*

E un loc comun să spui că prietenii ne părăsesc cînd avem o cădere. Dar se întîmplă să ne părăsească, de furie, și cînd avem un succes.

*

Publicul aplaudă întotdeauna mai mult actorii decît piesa sau autorul reprezentat.

*

Într-o dedicație nu trebuie să-ți evoci cartea, pe care destinatarul n-o va deschide niciodată și de care puțin îi pasă. Trebuie — puțin cîte puțin — să-i strecori un compliment bine simțit.

*

(La Paris, la teatru) : **„Poți să faci orice, să arăți orice și oricum. Lumea nu privește, nu vede, nu ascultă, nu aude, nu înțelege, nu-și amintește și, presupun, pleacă mulțumită".**

(Jean-Jacques Gauthier, „Le Figaro", 24 oct. 1960) : Dacă aș fi scris eu asta, cîte nu s-ar fi spus despre „disprețul" meu !

*

Ne mirăm că un om foarte cinstit se poate împrieteni cu un terchea-berchea. Asta pentru că amîndoi sînt pasionați de biliard.

*

Două feluri de promisiuni sînt sfinte : cele făcute unui copil și cele făcute unui dușman.

*

Sfîrșit de viață : să alegi între a te ocupa de glorie sau a te bucura de viață. Am ales.

*

„Și cum vreți ca cineva să scrie și să se exprime timp de treizeci de ani fără să se contrazică niciodată ?" (Sainte-Beuve „Chateaubriand și grupul său literar").

Dar timp de cincizeci de ani ?

*

Aș fi fericit să mai am cîțiva ani în față, dar nu e neapărat necesar.

*

Prima parte a maturității, oamenii o consacră pentru a trece drept bolnavi, pentru a se feri de ceea ce-i necăjește ; ultima — pentru a nega că sînt bolnavi, pentru a ascunde că mor. Mai există și din aceia care, în funcție de corespondent, răspund în același timp unora că sînt pe moarte, altora că n-au nimic.

*

Artistul trebuie să alterneze viața cu opera, deliberat. Nu trebuie să se lase condus cu forța spre viață ; trebuie să intre și să iasă din ea după propria voință. Să conduci mereu și să nu te lași condus. (14 august 1972).

În românește :
Stanca ȚĂRĂNGĂ

O viziune asupra dramaturgiei românești postbelice

Trecerea dramaturgiei într-un plan secundar al preocupărilor a devenit aproape o tradiție în critica și istoria literară autohtone. O explicație posibilă și oarecum diferită de cele date în mod obișnuit, cărora însă nu li se substituie, ci mai curînd li se adaugă, ar putea fi indiferența, de asemenea „tradițională", caracteristică mai exact spus, a criticii și istoriei literare românești pentru genuri, atît în vechiul înțeles al termenului, dominant în gîndirea literară europeană de la sfîrșitul veacului trecut, cît și în accepțiunea actuală, „modernă".

Nu **mai mult, dar mai vizibil** decît poezia, proza și critica, dramaturgia posedă sisteme, structuri, un limbaj propriu în care și prin care există ca tip analizabil de expresie literară : curent, se vorbește de poeți și nu de **poezie**, de romancieri și romane, nu de **roman**, de scriitori, nu de **literatură**, în vreme ce, împrejurare direct constatabilă, dramaturgia preocupă mai mult sau măcar în egală măsură ca și dramaturgii ori diferitele piese. Această solidaritate de gen a putut crea impresia că individualitățile (autori opere) sînt ori puține, ori nediferențiate valoric, în realitate **sistemul** impunîndu-se într-un chip mai accentuat decît înfățișările particulare prin care se manifestă. Dramaturgia este astfel, din punctul de vedere propus, privilegiată în raport cu celelalte genuri. Chiar în condițiile unui relativ dezinteres, care nu e de dată recentă, pentru ea, despre literatura dramatică națională avem, ca **gen**, o imagine mai pregnantă decît despre roman, despre poezie, despre critică, unde înțelegerea și descrierea categorială sînt încă în faza începuturilor.

Faptul este oarecum neașteptat, fiindcă în orice caz nu poate fi considerat o expresie a superiorității teoretice sau analitice a criticii literaturii dramatice față de critica poeziei și a prozei. Cu puține excepții, criticii dramatici și „teatrologii" de la noi sînt fie publiciști ocazionali eternizați într-un domeniu ce pare deschis tuturor improvizațiilor și diletantismelor, fie pseudo-specialiști retrași strategic într-o zonă socotită periferică și avînd regim de rezervație, fie simpli veleitari literari care, eșuați aici din motive diverse, ajung prin tenacitate să dețină poziții bibliografic onorabile, pentru toți aceștia specificitatea dramaturgiei nefiind însă o chestiune de esență a obiectului, ci doar un mijloc de definire a identității lor profesionale. Autori pe ale căror „sinteze" și „contribuții" se pot face utile studii de patologie intelectuală, culturală și literară (în acest sens cărțile lui Virgil Brădățeanu constituie un exemplu inegalabil), fosti năpraznici comentatori literari din perioada anilor '50 și tot felul de persoane cu vocația mondenității sînt aici „autorități" de nimeni contestate : căci unul din rezultatele cele mai evidente ale îndepărtării dramaturgiei de literatură este scoaterea acestui gen și a preocupărilor ce-i sînt consacrate din raza de acțiune a spiritului critic contemporan.

Apariția, în acest context, la editura „Eminescu" a celor două mari volume intitulate **O antologie a dramaturgiei românești 1944—1977** constituie un eveniment remarcabil prin seriozitatea întreprinderii și prin proporțiile ei. Pentru prima dată, literatura dramatică românească postbelică este privită în totalitate, ca fenomen artistic unitar, situată în cadrul mai larg al evoluției dramaturgiei naționale și totodată înțeleasă din perspectiva nivelului actual al celorlalte genuri. Limitele obișnuite ale unei antologii sînt, apoi, mult depășite ; dacă studiul introductiv fixează, în felul arătat, tabloul de ansamblu al dramaturgiei contemporane, dacă selecția pieselor urmează cu fidelitate criteriile, punctele de vedere și opțiunile teoretice și analitice expuse pe larg, un amplu aparat critic transformă această lucrare într-o veritabilă **istorie ilustrată a literaturii dramatice românești postbelice**. Fiecare autor inclus în antologie este prezentat printr-o imagine de ansamblu a creației sale, urmează un „autoportret" al dramaturgului respectiv, apoi opinia lui despre propria lucrare („autorul despre piesă"), după textul acesteia venind extrase din opiniile critice („piesa văzută de . . ."), o listă a volumelor de teatru publicate și o bibliografie selectivă a referințelor. Fiecare piesă mai e precedată de informații asupra carierei scenice făcute (data și locul premierei absolute, distribuția, contextul repertorial, număr de spectacole și de spectatori, montările ulterioare), iar la sfîrșitul volumului al doilea figurează o cuprinzătoare bibliografie, de o evidentă utilitate, a cărților de teatru și despre teatru publicate la noi între 1948 și 1977.

Dacă în activitatea de pînă acum a lui Valeriu Răpeanu, autorul acestei lucrări, pasiunea pentru teatru a fost statornică și s-a manifestat în formele cele mai variate, de la cronica de spectacol la reevaluarea sistematică a dramaturgiei clasice românești și la inițierea de serii și colecții editoriale destinate stimulării dramaturgiei și teatrologiei românești contemporane, un rol încă mai important în elaborarea **Antologiei** revine, fără îndoială, formației și preocupărilor sale de critic și istoric literar. Studiul introductiv și prezentările făcute autorilor cuprinși în antologie sînt astfel dominate de efortul integrării dramaturgiei și a dramaturgilor în evoluția întregii noastre literaturi postbelice, fără ca specificul de gen să fie totuși estompat. Echilibrul realizat de Valeriu Răpeanu în conjugarea celor două perspective asigură, de fapt, coerența imaginii propuse de antologie. Se pornește, în examinarea istorică a dramaturgiei postbelice, de la stabilirea „situației" genului în 1944, care este una de „criză ce intrase în faza ei acută", etapa finală a unui proces de epuizare a resurselor creatoare ale unei generații care după 1937 intră în declin. Valeriu Răpeanu își reia o mai veche observație, referitoare la „imposibilitatea dramaturgului român de a depăși epoca formației sale spirituale și ideologice, de a reflecta și altfel de frămîntări morale și sufletești decît cele ce l-au impresionat în adolescență și în prima tinerețe". Epoca 1944—1948, numită „a bunelor intenții", e sub raport artistic nulă pentru dramaturgie („ca și în poezie, declarația uneori patetică și, nu o dată, grandilocventă, prevala asupra exprimării prin imagine. Trăsătură ce se va accentua mai ales în anii 1948—1954, cînd dramaturgia noastră intră în faza pe care o putem numi a **didacticismului social**" — ș. a.). Valeriu Răpeanu are, pentru a explica starea teatrului din acești ani, buna idee de a pune în legătură evoluția dramaturgiei cu schimbările produse în structura publicului, pornind de la sublinierea diferenței dintre genuri în funcție de rolul receptării. Este enunțată aici o observație ce poate fi dezvoltată în analiza evoluției întregii noastre literaturi : dacă poezia și proza au „o anume autonomie față de public, teatrul presupune un impact nemijlocit și instantaneu cu marele public". Gradul de receptivitate a mediului și măsura în care fiecare gen este înfrînt de calitatea receptării constituie elemente de care, pînă acum, s-a ținut prea puțin seama în comentariile privind mișcarea literară românească. Valeriu Răpeanu analizează foarte pătrunzător fenomenul teatral din anii de după 1948 punîndu-l în relație cu procesul de formare a unui public nou pentru care „esențială era accesibilitatea, pentru a putea crea acea obișnuință socială de a merge la teatru pentru cîteva milioane de oameni care atunci descopereau acest mister". O altă particularitate a dramaturgiei contemporane se consideră a fi „absența generațiilor" : teatrul este practicat de autori ce vin din direcții felurite și nu se înregistrează, ca în poezie ori în proză, constată Valeriu Răpeanu, fenomenul afirmării unor generații compacte, omogene. Această realitate impune, atît în studiul introductiv cît și în efectuarea selecției, folosirea unui criteriu deopotrivă istoric și tematic, evoluția dramaturgiei fiind înfățișată în timp și pe coordonatele a două mari direcții : piesa istorică și piesa „de inspirație contemporană". În cadrul fiecăreia dintre aceste grupe se desemnează un proces de sporire a complexității, adîncimii și problematicii dramaturgice, făcîndu-se totodată o prezentare analitică a celor mai importante piese tipărite și jucate pînă în prezent, precum și a contribuției majorității dramaturgilor contemporani. Antologia ilustrează amplul studiu introductiv, primul volum fiind consacrat teatrului „de inspirație contemporană", iar cel de al doilea teatrului „de inspirație istorică".

Selecția autorilor și a pieselor fiind expresia opțiunilor și a viziunii critice deschis înfățișate de autorul antologiei, observații asupra lor se pot face numai propunînd **o altă perspectivă analitică**, fiindcă unul din meritele lucrării lui Valeriu Răpeanu este și realizarea unei remarcabile concordanțe între prezentarea critică a evoluției dramaturgiei românești postbelice și operațiunea de alegere a textelor. Criteriul istorico-tematic nu acoperă totuși integral suprafața unui fenomen literar : asigurînd caracterului reprezentativ un relief deosebit, diminuează însă înregistrarea producerii unor înnoiri la nivelul structurilor specifice. Absența din antologie a lui Teodor Mazilu, cea mai regretabilă, sau prezența unor autori și a unor piese care sub aspect dramaturgic sînt, orice s-ar spune, vetuste, se justifică, neîndoios, prin viziunea, cu atîta claritate înfățișată de Valeriu Răpeanu, a dramaturgiei noastre postbelice în funcție de o evoluție progresivă și de tratarea a două mari serii problematice. Întrebarea care se pune este dacă nu era posibilă și o investigare din unghiul „experimentului", dacă nu era, poate, necesar și un al treilea volum, unde să figureze de pildă texte de Teodor Mazilu, Marin Sorescu, D. R. Popescu, Ion Coja, Paul Cornel Chitic, Mihai Georgescu, Iosif Naghiu ș. a. Este însă o chestiune de principiu și mai puțin o obiecție ; realizare proeminentă a unui autor căruia mișcarea dramaturgiei contemporane îi datorează mult, această antologie rămîne să marcheze un moment de referință în istoria teatrologiei românești contemporane.

Mircea IORGULESCU

ION ARIEȘANU (Redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct)

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

CRIȘUL

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

DUMITRU PĂLĂLĂU-MOLDOVEANU : „Traseu spațial"

Bucuria muncii

Afirmația că munca e temeiul vieții sociale este o axiomă. Ea ne apare astfel ca o necesitate, fără împlinirea căreia viața omului nu e posibilă. De aceea, vitalitatea unei societăți poate fi „măsurată" și după gradul în care societatea este capabilă să organizeze acest proces fundamental și să-l conducă spre o maximă eficiență.

In realitatea ei adevărată însă, munca a fost și, de-a lungul istoriei devine tot mai mult, o **necesitate subiectivă,** o nevoie a vieții și a sufletului omenesc. Incit, afirmația că munca e o nevoie a vieții omului, e tot o axiomă. Lucrul acesta e atît de adevărat incit pot fi formulate o serie de idei al căror adevăr e evident în chiar clipa enunțării lor, cum ar fi acea idee care leagă fericirea omului de muncă. Păstrîndu-și intreaga valoare în sfera obiectivității (vieții sociale), munca e atît de general umană incit devine, în planul subiectivității (al sufletului omenesc), **substanța delicată a bucuriei vieții.** In acest cadru, **obligația** se transformă în **pasiune.** Iar atunci cînd, în cadrul filozofiei, se vorbește despre **esența umană** și despre apropierea omului de **esența sa,** ne dăm seama că, în realitate, se vorbește despre acest sublim și firesc proces de metamorfozare a **nevoii în pasiune.**

Semnificativ e faptul că nu filozofii, totuși, au luat în seamă și au teoretizat această problemă de viață. Meditația asupra muncii apare **mai intîi în proverbe.** De la afirmațiile memorabile, privind sensul muncii în viața individului, în proverbele popoarelor se formulează idei dintre cele mai înalte privind corelația dintre viața omului ca individ, și muncă.

Iată cîteva proverbe : **„Lucrul făcut în silă nu face nici cît o ceapă degerată".** Cuvîntul **silă** exclude ideea superioară a **pasiunii. „Chiar și ce-i ușor, se face greu cînd e făcut de nevoie".** Aceste proverbe au caracter **constatativ,** dar iată unul care are profunzimi filozofice : **„A nu face nimic, e calea spre a nu fi nimic".**

Acest proverb trezește în noi întreaga semnificație a teoriilor filozofice care pun în centrul lor activitatea ca formă de existență a omului. „Duritatea" expresiei **„a nu fi nimic",** amintește de moarte, de neant.

In opoziție cu acest „a nu fi nimic", am întîlnit atitudini umane care confirmă încă, și încă, **sentimentul marii bucurii a muncii.** Un muncitor constructor ieșise la pensie și venea la un local aflat într-un bloc pe care îl ridicase el. Mai exact, **și el.** Se simțea ca acasă în acest local — fragment din marea construcție în care își obiectivase o parte din viață, și privea cu bucurie la oamenii tineri, la tinerele fete care, între două cafele, ori două citronade, ori două prăjituri, rîdeau. Obiectivat în zidurile acestui local, prezent însă și ca un consumator oarecare, își sorbea tăcut cafeaua și mărturisea prietenului de-o clipă : „Eu am făcut blocul ăsta !".

Blocul era frumos, iar gîndul că s-a obiectivat în această construcție îi dădea **sentimentul nemuririi,** ori al **durabilității** măcar. In viața acestui om obișnuit, mitul lui Manole se resimțea. El era prezent și ca muncitor obiectivat în construcția frumoasă, dar și ca un beneficiar al muncii sale.

Dacă privim șantierele desfășurate pe pămîntul țării noastre, urmînd să se împlinească, și împlinindu-se săptămînal, lunar, anual, ne putem închipui un om al **muncii devenite pasiune,** care poate afirma cu mîndrie în fața urmașilor : „Vezi această țară ? Eu am făcut-o !" Această vorbă o poate spune doar acela care resimte munca drept o soluție a bucuriei vieții.

Vasile VERSAVIA

CRIȘUL 9

● (572) ● 1 martie 1979 ● SERIE NOUĂ

● anul XXX ● 8 pagini 1 leu ●

Prima istorie integrală a limbii române literare...*)

Pentru lingvistica românească acest deceniu este (și, aproape sigur, cel următor va fi și el) o etapă a unor de mult așteptate sinteze, printre care trebuie socotită și recenta **Istorie a limbii române literare,** rod al colaborării dintre Ștefan Munteanu și Vasile D. Țâra, bine cunoscuți în lumea specialiștilor dar și în cercul mai larg al celor interesați de aspectele generale ale limbii noastre de cultură. Este pentru prima dată cînd cititorul se va găsi înaintea imaginii de ansamblu a acestui domeniu vast și vag, supus (și, adeseori, expus) controverselor. Faptul că pînă acum nu s-a realizat încă o asemenea lucrare completă trebuie pus pe seama dificultăților pe care numai cine și-ar propune un scop asemănător ar ajunge să le cunoască. Deși subintitulată **privire generală** (sau poate tocmai de aceea), scrierea este și sintetică prin aducerea cercetării pînă în contemporaneitate, prin ignorarea amănuntelor în avantajul amănuntului (revelator) și prin fructificarea contribuțiilor prețioase (chiar dacă fragmentare) ale mai multor generații de antecesori, la care se adaugă numaidecît curajul de a căuta soluții acolo unde acești predecesori au ezitat să o facă. De aceea se poate afirma că este, în multe privințe, un bilanț, dar, în mai multe încă, și un început.

Din numărul mare al chestiunilor discutabile și pe care autorii nu le ocolesc amintim doar periodizarea limbii române literare, baza ei dialectală, numărul și ierarhia stilurilor ei moderne ori nu mai puțin dezbătutul raport cu limba artistică.

Aproape fără excepție, istoricii limbii literare admit că ea străbate o primă epocă, numită **veche** și, apoi, o alta, **modernă,** între care situează uneori o perioadă de tranziție ce cuprinde ultimele două decenii ale secolului al XVIII-lea și începutul celui următor. Îmbunătățirea ce se aduce acestei periodizări constă în considerarea fazei intermediare ca aparținînd epocii moderne, fapt ce dovedește că autorii acordă importanța cuvenită trăsăturilor inovatoare — viitoare norme ale limbii literare, în concepția lor faza de tranziție fiind o anticipare mai degrabă decît o supraviețuire. Această soluție confirmă metoda diacronică și dialectică pe care autorii o utilizează cu consecvență, în lucrare atrăgîndu-se atenția, ori de cîte ori se consideră oportun, asupra riscurilor (exemplificate) de a o nesocoti.

In secțiunea dedicată epocii vechi, se acordă atenție particulară problemei într-adevăr capitale a bazei dialectale, punctul de vedere exprimat fiind acela că româna literară comporta pe atunci mai multe variante teritoriale (și, deci, mai multe baze dialectale), dintre care cea munteană (iar nu, cum se afirmă uneori, subdialectul respectiv) va contribui cel mai mult (așadar, nu singură) la constituirea limbii noastre literare moderne.

Prin analogie cu domeniul extralingvisticului și, în interiorul lingvisticului, cu situația din vorbirea populară, s-a crezut necesar dacă nu să se conteste fățiș rolul individualităților și în progresul limbii literare, să fie măcar trecut cu vederea. In lucrare însă, se pornește de la constatarea că, în timp ce în epoca ei veche limba literară este mai ales un instrument natural de comunicare, atît inovația cît și generalizarea ei avînd caracter spontan, în epoca modernă ea dobîndește statutul tot mai evident de produs cultural, rolul factorului conștient (și, deci, individual) crescînd considerabil. Este pentru prima dată cînd se afirmă cu toată claritatea și convingerea că dacă mijlocul de expresie al culturii noastre naționale a ajuns, într-un timp relativ scurt, la gradul de perfecțiune necesar pentru ca nimeni, indiferent de profesie și nivel de pregătire, să nu se simtă stînjenit în formularea oricăror idei, oricît de abstracte, la aceasta au contribuit decisiv mari personalități cum au fost Petru Maior, Ion Heliade Rădulescu și Titu Maiorescu. Faptul că ulterior un asemenea rol va fi îndeplinit de foruri colective (Academia, de exemplu) nu schimbă cu nimic raportul dintre orientarea (și protejarea) uzului și uzul însuși, chiar dacă sensul și conținutul orientării se modifică. Strîns legată de această chestiune este și insistența cu care se subliniază aportul scriitorilor la dezvoltarea limbii literare în direcția sporirii capacității ei de a funcționa estetic.

Același mod dialectic de a privi lucrurile se verifică și în rezolvarea raportului dintre limba literară și limba artistică, considerîndu-se că aceasta din urmă are anumite elemente prin care aparține limbii literare și alte elemente prin care se situează în afara acesteia.

Discuțiile îndelungate asupra existenței stilurilor funcționale, asupra numărului și ierarhiei lor au împiedecat elaborarea unor studii monografice dedicate fiecăruia dintre acestea. De aceea trebuie să atragem atenția că în **Istoria limbii române literare** se acordă cuvenita importanță cercetării stilurilor nonartistice (științific, administrativ și publicistic) cărora li se urmărește apariția și dezvoltarea, în ceea ce are ea esențial, pînă în faza lor actuală, subliniindu-li-se atît trăsăturile comune cît și particularitățile prin care se individualizează.

Deși în **Introducere** autorii afirmă că nu și-au propus să caute soluții definitive pentru aceste controversate probleme, soluțiile, așa cum am încercat să arătăm pentru unele cazuri (dar demonstrația poate fi extinsă) au fost găsite. Este doar unul dintre motivele pentru care această scriere trebuie socotită printre cele mai valoroase contribuții la fixarea unei imagini reale a limbii noastre literare, iar autorii ei — printre cei mai de seamă cercetători contemporani ai acestui atît de important domeniu al lingvisticii românești.

...și prima ei crestomație modernă"

Deși de sine stătătoare, **Crestomația românească** stă prin conținut, ca și prin organizarea și adnotarea lui, în strînsă legătură cu lucrarea discutată anterior, și faptul că autorii acesteia sînt și coautorii, împreună cu Doina David și Ileana Oancea, în cazul de față, este desigur elocvent.

Importanța și utilitatea unor asemenea culegeri n-au scăpat filologilor noștri din a doua jumătate a secolului trecut, cînd au și apărut singurele, dar e drept că celebrele, contribuții românești de acest gen : T. Cipariu, **Crestomatia sau analecte literare,** 1858 ; B. P. Hasdeu, **Cuvente den bătrîni,** I—II, 1878—1879 ; Al. Lambrior, **Carte de citire,** 1882 ; M. Gaster, **Chrestomatia română,** 1891. Firul acestei excelente tradiții a fost reînnodat abia acum, prin efortul care se cuvine apreciat în toată semnificația rezultatelor sale, a celor patru autori timișoreni.

Cum am arătat, **Crestomația românească** este o concretizare a ceea ce afirmă și exemplifică succint **Istoria limbii române literare,** dar și o amplificare a afirmațiilor respective, căci bogăția și varietatea textelor pe care le conține oferă întinse posibilități de analiză și de reflecție fructuoasă în legătură cu structura stilistică a limbii noastre literare și cu procedeele și mijloacele caracteristice fiecărui strat al ei (laic și religios pentru epoca veche, neartistic, artistic și poetic pentru epoca modernă) urmărite de-a lungul unei evoluții care străbate, cum se vede, etapele fundamentale ale periodizării propuse în **Istorie.** Numărul mare (și în creștere de la o epocă la alta) al registrelor stilistice pe care autorii le deosebesc reprezintă, el însuși, un argument pentru posibilitățile nelimitate pe care limba noastră literară le poate oferi unei culturi aflate în continuă dezvoltare și diversificare. O inițiativă nu numai interesantă prin ineditul ei, ci și, cum oricine poate să-și dea seama, prilejuitoare de însemnate consecințe analitice dar și teoretice este aceea de a selecta **texte paralele,** unitare prin tematică sau domeniu, însă variabile din punct de vedere diacronic sau stilistic. Aparatul critic excelent (notele bogate și prețioase, o impresionantă bibliografie, glosarul, siglele și abrevierile, sistemele de transcriere a vechilor texte românești în care s-a utilizat alfabetul chirilic) și reproducerile numeroase completează această lucrare întocmită riguros și care urmează a fi nelipsită pe masa oricui aspiră să dea întrebuințare înaltă limbii noastre de cultură.

Crișu DASCĂLU

* Ștefan Munteanu, Vasile D. Țâra, **Istoria limbii române literare.** Privire generală, București, E.D.P., 1978.

** Ștefan Munteanu, Doina David, Ileana Oancea, Vasile D. Țâra, **Crestomație românească.** Texte de limbă literară, București, E.D.P., 1978.

DAMIAN URECHE

Poem de martie

În martie, zăpada se-ntoarce la izvoare,
Cum se retrage frigul pe raza dintr-o stea ;
Să nu uităm iubirii să-i dăruim o floare,
Cu toată primăvara acestei lumi în ea.

Și iar să ne întoarcem măcar pentru o clipă
La sînul unei mame în care ard făclii,
Cînd se adună anii ca pui sub aripă,
Și pleacă-n zbor copiii cînd nu mai sînt copii.

Și celei ce veghează, și celei care cîntă,
Și celei ce schițează un mîine înțelept,
Și celei ce mireasma din pîine o frămîntă,
Să-i prindem fiecărei un mugure la piept.

Un aer nou din ramuri sorbim întîia oară,
Și vuietul de sevă se-aude pînă-n gînd ;
Zăpada nu mai are putere să ne doară.
Învingător să fie un ghiocel plăpînd.

În martie, zăpada se-ntoarce la izvoare,
Cum se retrage frigul pe raza dintr-o stea.
Se face primăvară și numai cu o floare,
Dacă așezi văpaia iubirii lîngă ea !

cronica literară ● poezie ● proză ● critică

Mircea Eliade

Aspecte ale mitului

Ed. Univers, 1978

Şi pentru Mircea Eliade ca şi pentru alţi gînditori, religia este un fenomen de cultură, alături de artă şi ştiinţă. Aşa cum procedează şi Blaga, această realitate este explicată şi interpretată în perspectiva filosofiei culturii. Iar miturile intră şi ele între aceste realităţi după cum rezultă din volumul **Aspecte ale mitului,** recent apărut la Univers („fapte omeneşti, fapte de cultură, creaţii ale spiritului").

Cartea, dacă nu sîntem avertizaţi asupra scopului ei poate dezamăgi. Nu-i vorba de o critică a gîndirii mitice, asemănătoare acelei critici a gîndirii simbolice întreprinsă de Cassirer. E o lucrare ce dezvăluie, cu numeroase trimiteri la toate lucrările lui privind miturile, doar unele aspecte, cele mai importante, de la care plecînd se poate ajunge apoi şi la alcătuirile intime şi esenţiale, la mecanismul ascuns al mitului, dacă se poate vorbi de aşa ceva.

Gîndirea mitică este tot mai mult socotită de către exegeţi drept o modalitate permanentă a omului, chiar dacă unii interpreţi pun accentul pe creaţie, iar alţii pe sacralitate, cum este şi cazul lui Eliade („Anumite aspecte şi funcţiuni ale gîndirii mitice sînt constitutive fiinţei umane", p. 170). Dar iată definiţia mitului : mitul povesteşte o istorie sacră, relatează un eveniment ce a avut loc în timpul primordial, şi fabulos al „începuturilor". Un model exemplar, sacru şi semnificativ. Prin repetarea lui obţinîndu-se ceea ce s-a făcut întîia dată, **in illo tempore.** Este de văzut aici şi caracterul simbolic al mitului şi puterea cuvîntului, pe care Eliade le presupune cunoscute deoarece nu insistă asupra lor. În epoca formării miturilor, aşa cum acestea se mai păstrează încă în societăţile primitive, fiind pe cale de dispariţie, cultura se baza pe semne, pe cuvinte şi pe memorie. Ni se arată apoi felul în care s-au format miturile, cum au fost transmise şi ce cred primitivii că se obţine prin ele etc. Patru aspecte interesează în chip deosebit :

1. Rolul miturilor în vindecări. Pretutindeni în lume bolile s-au vindecat prin anumite substanţe extrase din plante, dar asociate cu un descîntec. E de mirare cum Eliade nu insistă asupra descîntecului, folclorul nostru putîndu-i oferi modele din cele mai interesante. E vorba firească de o deplasare de la mit la funcţiunea psihagogică a cuvîntului.

2. Apropierea dintre mit şi psihanaliză. După Eliade psihologia abisală a lui Freud a revalorizat interesul ce-l purtăm „originilor". Copilul trăieşte o stare paradisiacă urmată de o ruptură (traumatismul infantil). Prin intermediul amintirii şi al întoarcerii în urmă putem retrăi şi vindeca anumite incidente ale copilăriei. Dincolo de discutabila apropiere a „tehnicei" întoarcerii din mit şi psihanaliză, Eliade o urmăreşte în cultura indiană pentru că, spune el **„cunoaşterea originii şi a istoriei exemplare a lucrurilor conferă un fel de stăpînire asupra acestora".**

3. Trecerea de la mit la filosofie, implicit desacralizarea şi demitizarea. De la mit la gîndire este un proces firesc şi unul din cele mai interesante aspecte, arătîndu-le deplasarea ce se face de la relatarea unui eveniment primordial la ontologie şi de la metaforă la concept, aşa cum s-au petrecut lucrurile în filosofia greacă. Grecii sînt dealtfel cei ce au ridicat şi primele semne de întrebare asupra valorii miturilor.

4. Rolul mitului în cultura modernă. Alături de un mit al „începuturilor" este şi unul al „sfîrşitului", mai ales în viziunile ciclice despre lume. În acest punct Eliade face apropierea între modalitatea mitică şi arta modernă. Tendinţa iconoclastă a unor artişti este apropiată de mitul sfîrşitului, pentru a avea loc un nou început, o nouă creaţie, viguroasă, plină de forţa începuturilor. Trimiterile sînt deopotrivă la artele plastice, la muzică şi literatură. Se observă crearea unor mituri moderne (al originii, al artistului damnat, al eroului etc.). Dar peste toate mitul facilitează activitatea. El garantează omului că ceea ce urmează să facă a mai fost făcut, ajutîndu-i să-şi alunge îndoielile. Mulţumită mitului ideea de realitate, valoare, transcendenţă au prins contur ajungîndu-se la ideea de cosmos. Dar în arta modernă interesează şi fascinaţia dificultăţii, experimentele şi gnozele iniţiatice, ca şi distrugerea vechilor limbaje artistice în scopul revitalizării lor. Povestirile pot fi semnificative şi exemplare, cititorii apropiindu-şi aspiraţiile şi nevoile psihologice de cele ce se desfăşoară sau au fost parcurse de „eroi".

Mircea Eliade ar fi putut încheia cu mitul faustic al omului de acţiune, mitul creatorului. Dar aspectele prezentate i s-au părut suficiente pentru a ne introduce în lumea miturilor prin această carte plină de idei, sugestii şi puncte de sprijin pentru înţelegerea lor.

Ion MAXIM

Alexandru Papilian

Făpturi neînsemnate

Ed. Cartea Românească, 1978

Cine vrea să interpreteze titlul lui Alexandru Papilian ar putea să o facă prin trimiteri la o tradiţie a prozei româneşti ; nu la proza românească modernă – făpturile ei sînt întotdeauna importante, însemnate adică – ci la proza începutului de veac, cea care asigura un anumit statut povestirii şi povestitorului. Asta nu vrea să însemne că ne aflăm, prin povestirile – schiţele – din acest volum în plin ev semănătorist, ci doar că unul dintre termenii faţă de care se poate defini stilul narativ e povestirea începutului de veac. Micul nostru naturalism şi-a avut victoriile sale, de ce n-am încerca să-i regăsim şansa de a fi modern ? Proza lui Alexandru Papilian se raliază unei tradiţii a literaturii tinere, tradiţie pe care am numit-o în numeroase rînduri şi care poate fi regăsită în romanele lui Eugen Uricaru, Alexandru Deal, Mihai Sin, Paul Eugen Banciu etc., etc. stilul verité al prozei tinere nu este ilustrat cu atîta consecvenţă de nici unul dintre colegii de generaţie al lui Alexandru Papilian. Prozatorul urmăreşte cu umor, cu ironie, cu detaşare, faptul cotidian, faptul mărunt, „neînsemnat", detaliul. Există în povestirile lui Alexandru Papilian o adevărată artă a detaliului ; exerciţiile de colaj din volumul anterior, **O seară de noiembrie,** îşi vădesc aici eficienţa. **Neînsemnatul,** cel propus de titlu, devine o adevărată emblemă, o **aparenţă** ce se confruntă cu **esenţa.** Pentru uzul explicaţiei : **neînsemnatul** e viaţa cea adevărată, zilnică, imprevizibilă, care intră în conflict cu formele rigide, osificate, ipocrite ale existenţei. Sarcasmul cu care autorul tratează pe cei dezumanizaţi e egal cu umorul cu care sînt trataţi cei care încearcă să se iluzioneze. Mult comentatul sentimentalism al naturalismului românesc (dar şi al prozei, de pildă, voiculesciene) devine alt element de referinţă. Într-o proză, un solist de muzică uşoară nu vrea să urce pe scenă fiindcă i-a murit idolul. Instructorul nu pricepe jalea amatorului. Comedia e că unul dintre cei ce vin în inspecţie nici nu auzise de Elvis Prisley, idolul solistului amator.

Fiziologii, fişe, desene rapide se află pe fiecare pagină. În **Naveta,** o Lucreţie vrea să cucerească un june, e vremea să se căsătorească. Prozatorul descrie cu vervă, cu umor, cu ironie „echiparea" individei : monologul mental al însei, apropo de vestimentaţia cuceritoare. Poanta : individă, din excesivă complicaţie, uită să-şi pună fusta. Personajele lui Alexandru Papilian au momentele lor de ridicol, aşa după cum s-a putut vedea. În proze nu se întîmplă fapte nemaipomenite, evenimente deosebite ; simple foi de temperatură ale cotidianului, povestirile traversează medii diferite, în care jocul sentimentelor pune în lumină felul de a reacţiona al unui tip de umanitate. Sentimentele se traficheză, iubirea e calculată după avantajele ce le-ar putea aduce. Cineva tîrguieşte o amantă, afacerea nu e dusă pînă la capăt din cauza unui moft imprevizibil. O aventurieră se întoarce în ţară, ai săi o ignoră, individa se consolează cu un american. Povestirea e cam didactică (precum şi altele), răceala disecţiei demonstrează o tehnică remarcabilă. Într-o „Audienţă particulară" un funcţionar cu mari responsabilităţi îşi primeşte acasă fasta iubită. Solicitanta e tratată cu refuz. Interesantă este descripţia mediului familial – casnic – a funcţionarului. Alexandru Papilian trece cu mare uşurinţă de la descripţia (citeşte : comentariul) unui mediu la descripţia altuia, de la relatarea unei ciomăgeli de mahala la tipurile de comportament ale înalţilor funcţionari ; însăşi această pendulare are ceva senzaţional.

Proza lui Alexandru Papilian este demitizantă, demistificantă, oarecum pedagogică prin rigoarea demonstraţiilor. Din vechea tradiţie a povestirii vin istoriile cu „suflete uscate", ca şi povestirile rostite în jurul unei mese favorabile taclalei. Foarte apropiată reportajului, ea foloseşte mijloacele acestuia, pentru a da impresia autenticităţii ; şi fără îndoială coeficientul de autenticitate al prozelor lui Alexandru Papilian este foarte ridicat : puţini prozatori români de azi îl realizează. Şi dacă putem să-i reproşăm autorului didacticismul, ilustrativismul (etc., etc.) nu putem să nu observăm că Alexandru Papilian este un prozator viu, posesorul unui ton care îl singularizează în proza actuală. Nu numai în cadrul prozei tinere.

Cornel UNGUREANU

Nicolae Prelipceanu

De neatins de neatins

Ed. Junimea, 1978

„Pimbaţi aceste rînduri / frumos legate cu o cureluşă frumoasă / prin toate anotimpurile ...", ne recomandă, nu fără subţire maliţie, Nicolae Prelipceanu în noul său volum (cel de al şaselea) de versuri : **De neatins de neatins,** recomandîndu-şi astfel şi speţa profană de poezie, articularea ironic cordială a unui lirism peste care veghează, dintr-o convenabilă proximitate, spiritul literaturii cultivate de fanteziştii anilor '45–'46. Ironist, prin urmare, precum în anterioarele culegeri, Nicolae Prelipceanu compune poeme în care totul este convenţia estetică, retorica insidioasă, tratarea fabulistică a „temelor" şi din care, pentru o contabilizare a elementelor unui spaţiu de existenţă, abia dacă se pot extrage cîteva impresii de peisaj, referiri la decorul citadin, cîteva captaţii livreşti (de la pasărea Phoenix la Don Quijote şi noaptea Sfîntului Bartolomeu) ; lucruri, prin urmare, comune în poezie, pornind de la care însă poetul fantazează foarte liber, foarte puţin canonic. În parabolele lirice ale lui Nicolae Prelipceanu se vorbeşte de pildă despre elefantul troian **(„Elefantul acesta a fost calul acelui Don Quijote / şi nu l-a chemat Rocinante / a asistat la cîteva lupte foarte puţine / cu nişte mori de vînt gigante" – Don Quijote),** despre o federaţie mondială a oamenilor de zăpadă, a cărei istorie secretă este scrisă de Procopius din Caesarea, despre „străneputul" corbului poesc ce rosteşte" pe străneputul / lui Nevermore de atunci" şi altele asemenea, în care se concentrează nu atît reflecţii umoristice, arbitrare combinări şi substituiri de simboluri, calambururi şi personaje fantaste, cît moralităţi asupra artei, existenţei, istoriei. Întreaga „tehnică" a acestor poeme constă în a găsi ori a inventa o imagine, un simbol şi a glosa, apoi, ironic ori nu, în jurul acestora, importantă pînă la urmă rămînînd adoptarea unui „punct de vedere" inedit pentru a privi un lucru : **„Ştii că nişte mai tineri prieteni întorşi de la Atena /.../ mi-au reamintit cuvîntul metafora care acolo / înseamnă tramvai sau metrou / adică mi-am spus eu iei metafora / şi te afli în cu totul altă parte a Greciei / deci a lumii / adică te sui în metaforă şi te duci / părăseşti totul şi tristeţe şi bucurie / şi alte sentimente contradictorii-contrare / care te chinuiau în locul unde / stăteai de mai multă vreme / toată lumea se duce acolo la lucru cu metafora / toată lumea evadează (la iarbă verde) cu metafora / toată lumea are o singură idee (fixă) / cînd se bucură ori se întristează / şi ea se numeşte metafora / îţi iei un bilet pentru metaforă / şi pe-aci ţi-e drumul ..." (Metafora).** Metoda ar fi deci extragerea unei imagini asupra lumii şi trecerea ei printre oglinzi deformatoare, ceea ce rezultă de aici fiind nişte jocuri ale intelectului, fantezii mai mult sau mai puţin libere ale imaginaţiei : de regulă, poemele propun un şir de ipoteze disonante, un şir de sentinţe a căror caracteristică este de a se exclude reciproc. Totul se reduce, în aparenţă, la un exerciţiu dezinvolt, nu departe de suprarealism uneori, exerciţiu însă care admite, sub derularea de „concetti" şi paradoxuri, accente arave. Între prodigii de funambul şi propoziţii relativizatoare rămîne loc pentru interogaţii şi meditaţii care nu refuză profunzimea (în **Vei desena cu paşii tăi pe munte semne de-ntrebare,** de pildă, aflăm un reflex al unei idei heracliteene : **„Întrebarea e dacă urcînd un munte / în zece ani după o altă dată / mai pui piciorul pe-aceeaşi punte / subţire punte şi legănată"** etc.), nici sentimentul. De fapt, în această din urmă imprejurare constă şi surpriza acestui volum al lui Nicolae Prelipceanu, poet sentimental în înţelesul propriu al termenului şi nu doar în virtutea principiului după care un ironist maschează, prin spirit, prin mijloace de derivaţie parodică, pogonul propriu de sentimente (convenţionale şi mai puţin convenţionale) : poet sentimental, desigur, la fel ca toţi poeţii livreşti, dispus să prefacă emoţia în notaţie impresionistă, să prelungească ecoul afectiv, confesiunea în descripţie de sentimente ori în tablouri fanteziste : **„O să ne bată aripi de păsări peste ochi / o să ne cadă fructe cereşti din senin / o să ne-asculte trecutul atent / şi chiar viitorul puţin / / O să mai vină şi-o pasăre veche / extrasă din regn mineral / nu va zbura va dispare / pe un invizibil canal / / O să ne bată aripi de păsări peste gură / ne vor închide ochii ciocurile lor / doar o culoare stranie şi pură / va persista şi ameninţător"** (Fructe cereşti)

Lucian ALEXIU

Unde corespondenţii se despart

marginalii

Reflecţia despre literatură este sporadică şi anodină — mai cu seamă prin comparaţie cu cea cuprinsă în roman — în scrisorile lui Proust. El îi seamănă în această privinţă lui Balzac, adică aparţine tipului de scriitor care nu se cheltuie decît în folosul operei, preferă să pară lipsit de opinii decît să le risipească în afara ei. A contribuit la felul lor de a proceda şi caracterul enciclopedic, atît al Comediei umane cît şi al Căutării timpului pierdut. De aceea, probabil. Flaubert, practicant al unei arte severe, impersonale, în care gîndurile răzleţe nu-şi găseau loc şi, în acelaşi timp, prea puţin preocupat de sine ca să scrie jurnal, s-a servit de corespondenţă ca să-şi consemneze meditaţia, adesea pasionantă, îndeosebi cînd se desfăşoară ca un comentariu pătrunzător al fiecărui roman.

Proust pomeneşte uneori de răsturnarea personajelor, de rupturi în logica lor, sau de privirea lor din unghiuri diferite, dar atît. Nu-i vorba că nici doamna Straus, cu toată fineţea şi cultura ei, nu este un cititor prea avizat al literaturii lui (dar n-a fost nici Gide !). Cedînd impresiei produse de existenţa lui mondenă, ea crede că ce scrie Proust ar fi rodul sensibilităţii, dar nu şi al unei străduinţi pe măsură. Cînd apare Swann, speriată de arborescenţa cărţii, îşi spune părerea că ar trebui restrînsă. Iar el duce amabilitatea atît de departe încît se tînguie că nu poate să se exprime la fel de clar ca ea, că-i lipseşte echilibrul frazelor ei. O ironie bine măsluită se va fi ascunzînd, totuşi, aici, completată în rugămintea din scrisoarea următoare ca ea să nu citească un articol al lui, recent apărut, „oribil de obositor, cu fraze de o pagină", pe care medicul i le-ar interzice negreşit. Ironic mai ales de vreme ce Proust nu este un instinctiv, el are păreri foarte ferme despre scris, şi chiar îi dezvăluie cîteva în unica scrisoare de interes teoretic din volum.

Se însufleţeşte de data asta şi uită că adevăratul om de lume vorbeşte din vîrful buzelor şi nu-şi plictiseşte asistenţa cu idei : „Singurul fel de a apăra limba, îi scrie el sentenţios, este de a o ataca, da, doamnă Straus ! Pentru că unitatea ei nu-i făcută decît din contrarii neutralizate, dintr-o nemişcare aparentă ce ascunde o viaţă vertiginoasă şi fără sfîrşit. Căci nu „reziştî", nu faci figură bună alături de scriitorii de pe vremuri decît cu condiţia de a fi încercat să scrii cu totul altfel decît ei". Prin urmare, necesară este înainte de toate originalitatea. „Corectitudinea, perfecţiunea stilului există dar dincolo de originalitate (...) nu dincoace de ea". Deci : „Fiecare scriitor este obligat să-şi făurească limba, aşa cum fiecare violonist este obligat să-şi găsească sunetul". Certitudini gramaticale independente de stilul propriu nu există şi „nu poate fi frumos decît ce poartă semnul alegerii, al gustului, al incertitudinii, al dorinţei şi al slăbiciunii noastre".

Brusc aşadar, şi cu mult înainte de a fi publicat ceva cît de cît însemnat tînărul salonard, cu aer de diletant, cel care nu iese din casă pînă ce croitorul nu-i aduce redingota — în jachetă în ruptul capului nu ! —, ca şi cînd s-ar fi dat de trei ori peste cap se preface în altul şi cuvintele lui nu mai sînt făcute din materia friabilă a conversaţiei cu doamna Straus. Se preface în altul ori dă jos masca şi se arată aşa cum e ? Nici una nici alta. Fiind bilingv — sau poate poliglot —, el renunţă pentru un moment la limba omului de lume şi spune cîteva cuvinte în celălalt limbaj — cel definitiv. Păşeşte alături de corespondenţa cu doamna Straus, în căutarea care este numai a lui.

Liviuş CIOCÂRLIE

O permanență: POEZIA LUI AL. PHILIPPIDE

Marele dispărut recent, Al. Philippide, debutează editorial cu **Aur sterp** (1922) sub zodia compozită a liricii innoitoare a momentului, acest început reverberînd și în a doua culegere, **Stinci fulgerate** (1930). Străduința de individualizare e prezentă în insistența asupra unui peisaj crud-expresionist prin care adie o indefinibilă teroare : **„Trecu — de cînd ! — și ultimul drumeț ! / (A mai rămas vreo urmă prin noroi ?) / Un biet copac se clatină, răzleț, / Cu trupul frînt și crengile vilvoi“.** Vîntul dobîndește o imensă proiecție amuzat-terifiantă (se prefigurează astfel sadicul hiperbolism al poetului) : **„În astă-seară vîntul s-a năpustit pe cer, / Și trupul lui de taur cu coada-n căi lactee / S-a povîrnit pe boltă ca s-o iee / În coarne / Și s-o răstoarne !“** Expresiv este și floralul morbid, provocator : **„Spini veștezi îi vor crește pe mormînt, / Cu frunze-nfipte-n vînt ca niște gheare. / — Vor răsări flori albe de turbare, / Ca niște crini mucegăiți, murdare“.** Prin sensul unei malefice forțe nevăzătoare, spasmodic afective și felin devoratoare, apare înfățișat pămîntul : **„Pămîntul... / Spasm puternic de dragoste și ură ! / În fiecare bulgăr un pumn ascuns se zbate. / Și cerul orb, deasupra, deschide-n gol o gură / Cu vineți dinți de stele, sclipind sălbatic toate !“** Autoportretul autorului se prezintă în pastă groasă, agitîndu-se în antinomii de factură arghezian ă : **„Am aruncat la hîrburi cîntarul nemuririi / Și ciutura cu glorii banale de cișmea, / Și cumpănindu-mi visul cu rînjetul satirii / Fac lumea după chipul și-asemănarea mea“,** nu fără a se așeza în perspectiva unui pacificator infinit : **„Viața cu trup de aur și solzi de glod mi-i dragă, / / Cum drag îmi va fi vîntul ce-mi va deschide, largă, / Poarta pe care intri, culcat, în infinit“.** Prin această luxuriantă mohorită, sfîșiată, dar totuși densă de posacă materie, își face loc și cîte o notă pur spirituală, ca spre a o măsura, spre a-i da o sancțiune. Un sunet sentențios, curățit de imunda materie : **„Lumea începe și sfîrșește-n mine“,** o invocație către goetheenele „mume“ (prilej al unui peisaj ascetic, stîncos-acvatic) : **„Nu știu decît că dor îmi e de voi, / Zeițe reci la fire, dulci la nume, / Și-n slava voastră, slobod peste lume, / Și gîndul și genunchiu-mi încovoi !“,** citarea pietrelor ca o autoritate fabuloasă : **„Odihna voastră, pietre, mă-spăimîntă, / În voi o vlagă nouă se frămîntă, / Și ca un ochi înmărmurit și greu / Stă Cineva la pîndă-n voi, mereu“,** o simțire boreală clarificatoare : **„Prieten cu ghețarii și zările polare, / Cînd am ajuns, pe vîrfuri, stăpîn pe visul meu,** reprezintă reacții ale unei conștiințe ce integrează coșmarul, îl supune unei sublimări în propriul său beneficiu. Pe de altă parte Philippide e circumspect față de tot ce e structură pozitivist modernă, vestejitoare a constelațiilor mirobolante inițiale reducție a spațiului prin care nestînjenit circulă stihiile, revizuire a orgolioaselor proporții colosale. Însăși mitologia Eladei părîndu-i-se prea artificios recentă, poetul schițează gesturi insurecționale față de divinitățile ei, în numele unei ere aorgice, exprimate de titani : **„Și-atunci alung din mine tot ce-i dușman ideii, / Vremelnici idoli și-alte ilustre pocitanii. / Cînd peste gînd încalec, să urc să-mi răstorn zeii, / Cum munte peste munte puneau cîndva Titanii“.** Drumul visului de o suavă monstruozitate cosmică e astfel deschis. Poetul se adresează soarelui, a cărui violență destructivă o gustă înscrisă într-o alegorică alcătuire universală, dar și ca pe o delirantă exuberanță a aneantizării : **„Desfășurîndu-ți aripele largi, / Tu, vechiul cer îngust și scund să-l spargi / Și să-i împrăștii țăndările-albastre / În vid, deasupra capetelor noastre“.** Sufletele ar trebui să piară în voluptatea primară a combustiunii : **„Și sufletelor dă-le foc, să ardă bine, / Ca niște jertfe, pentru tine !“,** în mormîntul solarității : **„Mi-am îngropat tot sufletul în soare“.** Visul suprem teluric al poetului e identitatea solară : **„Dac-aș fi vrut (pe vremea cînd visam) / Să fi fost altfel decît sînt, / Aș fi vrut să mă fi născut pămînt, / Cu rîme-n mine, rădăcini — și iarbă / Pe fruntea mea boltită către soare. / / Sau poate... aș fi vrut să mă fi născut soare“.** O altă ilustrare a spațiului copleșitor se ivește în motivul obsesional al clopotului. Vesperal vibrînd de sensuri oculte : **„Și-un clopot iarăși a-nceput să sune. / Nu-i bine, seară, să-l asculți ce spune. / Așa răsună-n fiecare seară“,** întruchipînd prin înfricoșătoare dilatare abisul celest : **„Și-atunci tot cerul se preschimbă / În clopot nalt cu soarele drept limbă“,** clopotele se dezlănțuie într-o demențială cavalcadă, ca o năruire a lumii : **„Căci trebuie să știți că din clopotniți / Îndată clopotele au să zboare / În cavalcadă către soare, / Și-au să se-ntoarcă liniștit, la trap, / Să ne cadă pe cap, / Să ne cadă pe cap !“**

Însă lirismul lui Philippide atinge deplina sa maturitate abia în volumul **Visuri în vuietul vremii** (1939). E vorba aci, în primul rînd, de o **conștiință** poetică antimodernă, care, situîndu-se sub semnul absolutului premitic, repudiază mecanica poeziei curente : **„Silită poezie-a vremii noastre (...) Te văd în timpul foarte-apropiate / Zăcînd printre unelte demodate / Mașină cu -ntrebuințări uitate“.** Deprecierea acesteia pornește din fantomalul orgoliu modern pe care urmează a-l resorbi vîntul „mare“ : **„Te vei topi și tu în vîntul mare, / Duh nemilos al vremii mele, / Fantomă de-ndoială și-ngîmfare !“** Fiind date la o parte „mașinăriile“ lirice, apetitul de spațiu al poeziei philippidiene se ilustrează prin apropierea întinderilor geografice. Din trusa de atitudini moderne e acceptată doar ipostaza de explorator : **„Privești cum zboară norii ca niște continente / Desprinse dintr-o veche planetă istovită“,** cu o predilecție simbolic orientată spre o sursă originară : **„Ce sunet plin dau vorbele străvechi / Rostite-acuma parcă-ntîia oară ! / Mă-ntorc din nou la fluviile vechi / Din care am băut odinioară“.** Marea voluptate a poetului o constituie însă cataclismele, verbal-existențiale : **„Sfărîmături de glasuri în suflet răspîndite, / Din prăbușiri trecute vechi rămășiți pustii“,** nocturn-morale : **„Dar dacă noaptea mă va birui / Și negre avalanșe grele / Din munțele cel mare se vor rostogoli / Și mă vor nărui cu ele ?“,** contemplate cu o luciferică fervoare : **„O, vino printre fulgere cu mine, / Printre ghețari de nouri să ne croim un drum / Și de pe culmea serii bătută de furtună / Să contemplăm un univers de scrum !“** ori limitate la o desuetă înscenare simbolistă : **„În catedrala despletită-a ploii / Declamă vîntul imnul lui păgîn“.** Substratul psihic se dezvăluie a fi o atitudine **impersonală.** Poetul se întîmpină ca pe un străin : **„Te mai cunoști ? Te-ntîmpini ca pe-un străin, departe. / Ești tot numai răspîntii și drumuri fără-ntors“,** epicizînd situația cu o secretă satisfacție a asimilării transcendenței : **„În marea clipă fără viitor / M-oi despărți de mine ca de-un străin cu care / M-am pomenit alături pe-un drum ostenitor, / Schimbînd din mers cu dînsul cuvinte vagi și rare“** ori teoretizînd în avîntată substanță romantică astrala origine a incognoscibilului subiectiv : **„Cum pot să cred că e la fel cu mine / Ceva ce poate-a coborît din astre ?“.** Sub predilecta specie a catastrofei geologice sînt reconsiderate amintirile care ies la suprafață cu o rece strălucire nostalgică : **„Din cînd în cînd doar ies din adîncime / Ca niște vietăți din fund de mări / Necunoscute amintiri / Ce parcă nu sînt ale noastre, / Fragmente dintr-o viață pe care n-am trăit-o“.** Se prefigurează de asemenea o reeditare a ființei, imperială captivă într-o agregare de celule : **„Peste cîte mii de ani natura / Va scoate iarăși din neant / Alcătuirea de celule / În care sufletu-mi visează / Asemeni unui împărat captiv ?“.** Cu astfel de reflexii în marginea locului comun scientizant (cu care îi place nu o dată să cocheteze), Philippide își organizează însă doar o aură teoretică a lirismului pe care nu întîrzie a-l elibera în sens vizionar. Creația sa își cîștigă abia acum tărîmul definitiv scăpărînd de o obscură luminiscență asigurată de datele concretului scufundat în mediul unui mister tangibil : **„Era un vălmășag imens de scări, / Asemeni unei uriașe schele / Care-astupase cele patru zări. / Și eu urcam și coboram pe ele. / / De lemn, de marmură, de lut, de fier, / Și vechi și noi, și simple și luxoase, / Ce arhitect nebun le ridicase, / Haotică grămadă, către cer“.** De o stranietate magnetică este peisajul cartierului bancar, căruia seara îi imprimă o cavernală mitologie : **„Mai mult ingrămădire de pietre decît case, / Și parcă nu-s făcute pentru oameni / Ci pentru niște foarte vechi divinități / Amenințătoare și răutăcioase, / Ca monștrii din povești ascunși în peșteri“,** mergînd pînă la concretul terorii : **„De la o vreme, însă, plictisite / De larmă și din somnul lor trezite, / Marile clădiri zăbrelite / Vor ridica labele lor de piatră“.** Acest mediu e populat de arătări lascivhidoase în a căror dezagregare se străvede o substanță onirică : **„Și la un colț de uliță-n noroi / Mă-ntîmpină deodată o stranie-arătare / Cu chip întunecat și păr vîlvoi, / Oprindu-mă c-un gest de dezmierdare“** sau, recuperat, clișeul demonismului romantic : **„Ha ! Ce duhoare de pucioasă ! / Unde-i tovarășul ciudat ? / Nu l-ai văzut jucînd pe masă / Cu fracu-n coadă verde ridicat ? / Copita din pantof ieșea lucioasă...“.**

Toți acești factori se desăvîrșesc în ultima carte a poetului, **Monolog în Babilon** (1967). Aci Philippide ne apare drept un mare poet al spaimelor iscîndu-se din timpuri imemoriale, asaltînd conștiința ce, spre a-și da seama cît mai limpede de natura lor, a adoptat un instrumentariu clasic. Privirile i se anină de staturile ciclopilor ce se întrețes cu văzduhul montan, epave ale unui impenetrabil epos : **„S-or fi-ntîmplat în largul văzduhului isprăvi / Cu neputință de pătruns, / Fiindcă sus în munți cînd am ajuns / Umblau făpturi cu creștetul în slăvi“.** Întîlnește zidării de o „incremenită-nvălmășeală, ca o „scenă colosală“ pe care n-ar putea evolua decît actori fabuloși (interferență cu mitul în stil s. f. al extratereștrilor) : **„Dar ce coturne trebuiau să-ncalțe / Actorii ca să poată să se-nalțe / Într-un decor care-atinsese norii ? / Și cine erau oare spectorii ? / Și parcă m-așteptam din cer să vie / Cu pași de șapte poște, cine știe, / Ce vietăți străine lumii noastre“.** Arhitecturile haotice apar scăldate, cu toată minuția execuției, într-o subtilă ceață hipnagogică. Fenomenologia naturală e de asemenea atinsă de fiorii halucinației, de pildă, acest soare selenar, ținînd de o teratologie organic-sideral ă, care-i dă o ametitoare perspectivă : **„Stătea de cerul limpede-agățat / un fel de soare alb și lăbărțat, / Bulboană-n cer de șapte ori mai mare / Decît obișnuitul nostru soare“.** E imaginată, în felul unei calme descripții, ale cărei vorbe ar fi dintr-odată mișcate de cutremur, o rebeliune a lumii vegetale : **„Un pîlc de mari sequoia pornește la asalt, / Și înghițind distanțe de ceasuri dintr-un salt / Vijelios ajunge drept la țel : / Și iat-un zgîrie-nouri de sticlă și oțel / Se prăbușește alb, inert, inalt, / Titan tembel“.** Seninătățile fascinant arcadiene : **„Naiadă înainte de-a fi nai, / Ții minte, Sirinx, cînd cutreierai / Arcadia prin lunci și prin poiene ? / Cînta lumina-n părul tău bălai / Și zări de cer albastru printre gene / Se revărsau cînd, veselă, zîmbeai“** nu au aci decît un rol de contrast pentru natura reală, de ciclop înspăimîntat de propriile-i percepții, pe care, ca o nobilă stigmă, poetul a purtat-o printre noi.

Gheorghe GRIGURCU

VIS ȘI CĂUTARE

Poemele lui Al. Philippide sînt, în esență, **călătorii interioare.** Marele poet urmărea să găsească un sens existenței — și după cum vom vedea — să mediteze la condiția poeziei. Structură prin excelență romantică, Philippide înscenează dese evadări în vis sau așa-zise cosmo-fantezii, fie prin intermediul oniricului, fie prin mari compoziții alegorice. Unitatea operei facilitează urmărirea demersurilor poetice de la **Aur sterp** pînă la postumul de-acum **Vis și căutare,** cunoscut, în parte, prin poemele publicate în periodicele literare.

Aparținînd celei de a doua aripi a mișcării romantice, spiritualizată și interiorizată, Philippide ține lirica sub regimul tonurilor grave, starea poeziei fiind una de încordare existențială. Poemele din **Aur sterp** (1922) sînt construite pe ideea înstrăinării sinelui, văzută ca o boală a sufletului. „Al meu mi-e sufletul, ori mi-e străin / Pătruns în mine parcă fără veste“ se întreabă poetul înfiorat de starea propriei despersonalizări **(Lied)** pentru ca în **Romanță** să fixeze o diagramă a bolii sufletului : „Mi-e bolnav cugetul și-aș vrea să-l rup / Cum rupi unui pajnjen un picior ! / Și sufletul mă doare — ca un trup ! / Din mine-aș vrea să-l scot, și să-l omor, / Să nu-l mai simt în mine cum se zbate. / — Ci să-l ucid, și să-l încarc în spate, / Să-l zvîrl în gîrlă și să-i cînt pe mal / În violet minor, / Cum cîntă vîntul cînd pe-aproape-i toamna“. Sentimentul pierderii eului pare a fi consecința unei terori existențiale. Poetul ascultă noaptea, „gîrbov de veghere“, „cum cade fiecare gînd, gîndit“ **(Veghe).** Ca soluție compensatorie, Philippide imaginează călăriile astrale, „c-un crin la cîrmă, altul la catarg“, crinul echivalînd, probabil, floarea novalisiană. Sufletul cutremurat de impulsuri gnoseologice dar asediat de forțe malefice se salvează prin apariția visului : „Fereastra verde s-a deschis, / Surîzătoare în penumbră : / Printr-însa năvălește-un vis, / Albastru-n barca lui de umbră“ **(Decor).** E adevărat că în **Aur sterp,** volum de debut, nu avem încă marile reprezentări lirice de mai tîrziu deși poetul intuiește în vis o realitate fundamentală. Epifania clopotelor, în schimb, eliberează „sufletele toropite“ de conștiința limitelor condiției umane. Extazul clopotelor e un alt mod al regrupării ontologice : „Dar vă mai spun, / Eu, care nu sînt nebun, / Vă spun ce toate clopotele spun : / Că, dintr-odată preschimbate-n goarne, / Au să răstoarne / Văzduhul peste noi ca un puhoi / De cer albastru și lumină multă, / — Și-atuncea noi, / Care sîntem acei ce tac și le ascultă, / Stăruitori vom sta cu fruntea boltă / De revoltă, / Cu ochiul cupă de nădejde multă, / Cu zdrențele azurului pe noi, / / Surîzători — cu clopotele-n noi ! **(Clopotele).** Altădată, poetul celebrează pămîntul ca zeitate tutelară care dă îndemn „avîntului strivit“ **(Veghe)** sau ipostaziază soarele ca principiu regenerator **(Cîntecul cîtorva).** Bipolaritatea eului poetic sfîșiat între transcedența soarelui și imaginea unui corp astral stins (în care poetul își îngropase sufletul) se traduce prin asumarea unor rosturi titaniene **(Osînda fulgerului, Vîntul** etc.).

Stările antinomice se mențin și în **Stînci fulgerate** (1930) cu toate că poetul adoptă pînă la un punct masca unui spirit orgolios („Lumea începe și sfîrșește-n mine“). Violentat și contrazis în aspirații, eul poetic își alcătuiește un suflet cosmic : „Mi-am plăsmuit un suflet din țăndări de bolid / Aeriesc către înălțimile infinite“. Important e însă faptul, din punctul nostru de vedere, că printr-un simbol naturistic definește o stare a poeziei **(Ceasul greu).** Totodată, Philippide cîntă fenomenalitățile, mumele goetheene prin care visul se eliberează de seria determinantelor temporale („Din juguatitor ieri și azi și mine / Să-mi dezrobesc vreau visul meu cel lung“) pentru a ajunge la ultimul absolut, supremul deziderat al unei conștiințe luciferice : „Mi-e dor de dezlegarea cea adîncă. / Vreau în truditu-mi suflet de pădure / Cheia pe care nici un diavol încă / N-a izbutit neantului s-o fure. / / Vreau să trezesc lumina ce-a rămas / Neiscoditâ încă-n adîncime **(Invocație).** Purtînd povara înstrăinării („Mi-s vremile tot mai străine“), poetul e fascinat de „norodul bătrîn al pietrelor surori“ a căror tăcere înseamnă permanență, durabilitate în scurgerea inexorabilă a timpului iradiind un duh demonic în aparenta lor imobilitate **(Pietrele).** Coerența motivică e în afara oricărei discuții.

Pe harta sufletului rămîn mari „spații albe“, necercetate. În **Visuri în vuietul vremii** (1939) tensiunea poemelor e alimentată de lupta dintre „lutul trîndav“ și „azurul sfînt“. Eul poetic e atins și aici de răul existențial. Călătoria interioară din **Privește cum zboară norii** figurează transcenderea efemerului și atingerea „ineditului azur“. În reprezentări poetice de mare profunzime, visul devine nu numai modalitate de cunoaștere ci și categorie morală. Prin vis, poetul

George GIBESCU

(Continuare în pag. 5)

TINERI POEȚI

Ion Monoran

AM CREZUT ÎN TINE CÎMPIE ARSĂ DE SOARE

spre seară
ca un vagabond intr-o flanelă roșie
ocolind satele
inainte și-napoi sărind peste Timiș
izbindu-te la tot pasul
de stilpii de inaltă tensiune
sau de tractoare și pluguri.
Am crezut in tine cu o dragoste teribilă
citind ziarele la voia-ntimplării
nebănuind că gustul epocii ar putea schimba complet tradiția
neințelegind că pentru tine destinul nu e un abis
chiar dacă deschide o perspectivă asemănătoare
și că atita timp cit vom construi orașe și fabrici
noile generații vor ințelege că prezentul
nu-l va mai putea nega nimeni.
Am crezut in tine
ca un animal de povară mare și prost
cu ochii blinzi ai linsului de sare
buimăcit că nu mai există distanțe
intre satele noastre depărtarea părind a fi
o incăpere pustie pină-n albăstrime.

PROIECT DE POEM DUPĂ MODELE CELEBRE

Apropiați-vă
infățișări de frumoase animale sălbatece,
ieșiți din cușca voastră
ca degete iubitoare
să se strecoare
prin blana ca flacăra ;
neobservate de nimeni
cind noaptea se deschide
mai mult pentru voi
decit pentru mine,
cind păsări iși reiau zborul
printre hățișurile aparențelor cotidiene
ca mici nori albaștri
din ceșcuțe de cafea ;
veniți, privighetoarea cintă
frumoase incertitudini
taie cerul in fișii
moi și verzi
intre galben și albastru
sau portocalii intre galben și roșu
vagi forme de cristal țes mușchii pe ziduri
din nesigur lucește aici un oarece
sau răsăritul de lună al vintului
prin orașul de tristeți și ris.

PROVINCIALĂ

Anton, amiaza se impuținează,
Și smochinul din seră trăiește o stranie inverzire.
Vei ști că bunica alunecă-ncet spre orbire și totuși
Se miră de ceața adunată in jurul portretelor.
Inima tatălui nostru incărunțește intr-un ritm
Blind, ca o monedă captivă-n propriu-i argint :
El zimbește in alt anotimp
Și aerul vechi al odăii se umple de fluturi.

S-ar zice că mă tem de zodia lui noiembrie și,
Cumințită sub cearcănul vinăt al lunii aștept,
Răbdătoare sub fard, palidul mire de ghindă.

Adrian Derlea

INTERVAL

cămașa care nu vrea să mă mai imbrace
cămașa mea de nuntă subțiată de imbrățișări
iubito, am visat totdeauna să fim unul
dar eu iți vorbesc ție ...
dar tu imi vorbesti mie ...
și printre noi trec sălbăticiunile către cer
pe-o muchie de neincredere
și dacă arunc peste ele cămașa mea de nuntă
ea le imbracă !

ACOPERĂMÎNT

in ridurile zilei aerul coclit al dimineților fără noimă
că e decembrie
ne-am putea bucura :
fără frunze arborii nu mai au trufia eternității
și trecem prin clipe de la egal la egal
știm exact unde este a și unde u
– aceste litere născocitoare de vorbe neliniștite
sint acum sterpe
peste ele și peste umbra noastră
se-așează, iată, un lințoliu de inocență.

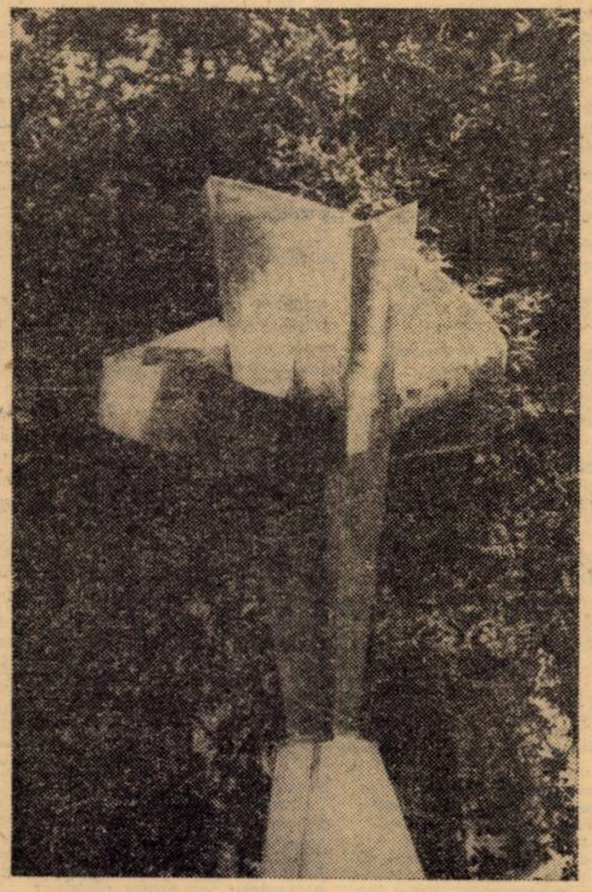

DUMITRU PĂLĂLĂU-MOLDOVEANU : „Solidaritate"

Ioana Cioancăș

CLIPA

Omul meu, iubitul meu,
Nu te uita inapoi,
Căldura inimii
Am lăsat-o acolo, ca un copac,
Să dea cite o pasăre
Trecătorilor singuratici și triști,
Clipa
În care am crezut,
Că ființa mea poate exista
Dacă-i dai un sărut in fiecare zi,
Ardea mai tare decit soarele.

ÎN FIECARE DIMINEAȚĂ

În fiecare dimineață
Alerg de la copaci la izvoare,
De la obiecte la flori,
Le alint pe toate cu palma.
Le caut lumina ochilor
Și mă cuprinde teama
Că vor uita de mine
După ce voi deschide porțile cuvintului.
Acolo,
Fără foșnet de frunză, zbor de pasăre
Și murmur de izvoare,
Cum imi voi păstra tăria și drumul ?

Smaranda Cosmin

CULTIVĂ FLORI

Incercuit de culoare trăiam,
Prizonierul amiezii.
Plantele umile m-au celebrat tăcind,
Fastul miresmelor m-a-ngăduit umil.
Toate mi s-au intimplat in numele unei
Nevăzute puteri pe care
O bănui și-acum răzvrătită-n semințe.

Apropiați-vă cu băgare de seamă – vă spun –
Floarea complotează impotriva noastră ..."
Dar din răsuflare-i năvălesc numai fluturi,
Ca un suav praf de pușcă.

Mircea Dan

PLOI IERTATE

foșnetul minții scutură ploaie
peste culcușul de ieri adincit
rănită de dor aripa se-ndoaie
văzduhul se cerne ca un zbor aburit

din cerul norocului picură lin
nădejdea privirii intoarse
scoica se retrage-n culcușu-i deplin
marea iși cheamă pădurile arse

BASORELIEF

o geană de adevăr
să știu și eu de unde bate lumina
ploile o știu deasupra lor
cine știe că știe e mai trist

strădania nu mai are timp
călători prea des
pe urmele lăsate de dinții memoriei
ne impiedicăm de cine știe ce
amintire nenunțită
cind era incă vremea luminilor calde
malurile intirziate de seară nu se mai văd

orice cintec inseamnă cel mult ceva ce vom pierde

Constantin Mărăscu

CUVINTELE

Jocul de-a fluturii –
copiii-mbălsămați in purpură
devastează polenul ; vai
mercenarul iși caută buzunarele
după munte
și cuvintele s-au spart risipite pe drum,
nici o himeră nu ne salvează
de avalanșa dicționarului,
ne rămine uitarea
pină la vremea jocului de-a fluturii.

CÎNTÎND PRINTR-UN ORAȘ MARE

Mă prăvălesc printre voi ca un bolovan umplut cu aer.
Oricine te poate intreba intre stații unde cobori
și tu-i vei răspunde cu dinții albi
profitind de curățenia aerului.
Doar mama intr-un colț al tejghelei din minte
mai vinde cartofi și ciuperci
și ierburile dau buzna peste ea
intocmai cailor innebuniți la curse ...

Traian Pop Traian

VOI FI FIIND

tu mamă vei fi știind că gindul mi-e la viață
nu la irosirea ei de zi cu zi
ochii-mi spală ceața
picioarele-mi s-au crăpat intr-o sumedenie de riuri
și scot oftat din pietrele colțuroase
voi fi fiind in lumea virgină un copil
care nu vrea să se vindă mărunțișurilor zilnice
călător fără gind la bilet și decont
refuzat o dată cu muzica altora
sau numai un hoț in livada de meri
cu fructe pădurețe
voi fi fiind o rotiță
lipsă in angrenajul unui ceasornic
dar nu mă domestici incă
mamă
pină nu știu ce cărare să curăț

UNDE

unde din vechile deprinderi ieșind
ca dintr-o casă de nebuni
printre castelele Spaniei montane
florilegiul ochilor negri
inginat de sunetul metalic al chitarelor nerăbdătoare
imbie vinzătorii de bilete
la coride neanunțate
ca dintr-o periferie chealǎ
cu ziduri și calcane sparte
printre care copiii nu-și contenesc sfada
arcuită ca spada
desenatorului pe zăpadă
pe clavirul dezacordat
pasărea flămindă mușcă din șoldul tăcerii
cum flămind și eu
din ninsoarea care m-a ajuns

Grigore Coman

ÎMBRĂȚIȘĂRI

Îmbrățișările noastre au inverzit
cind sărutările cădeau ...
atunci livezile treceau pe lingă noi
prin frunze
șarpele incolăcit in cuvint
iși devora membrana
dacă trupurile noastre vor innopta
noi vom străluci prin minuscule

ADOLESCENȚĂ

Pămintule din carnea ta răsar crinii
descheindu-și cămășile albe
arătindu-și sinceritatea inimii

Pămintule in sinul tău e-o stincă-fluidă
in care-mi văd chipul.

Adriana Păiușan

DESPRE ..:

Despre nevoia de-a fugi
Și trăda
De sub masca de jad, funerară,
Floare, fărimă, gindul de vară
. . . .
Despre nevoia imensă
De-a ne desprinde inalt
Cu aripi de lut

Și clape fierbinți, degete cint
Urcă-n crisale,
Picurul scoă, lacrima stea
Peste intinse hotare

Despre nevoia ascunsă,
De-a sta în iarba netunsă,
De-a pierde fărima
Timp și cuvint

Și mult nevoia
Să punem in joc
O mică dorință, nebună,

VEGHE

Puternice lanțuri țin suflete albe
În cerul de veghe, al minții
Nesomn viu le rănește in cupe albastre
Și suferă lanu in plinsul de boabe.
Nebun, valuri de iarbă amestecă teama,
Știe, in pasul poetului gind,
Nesfirșit știe să-ntindă foșnet mătase,
Fiorul iubirii și lanul pustiu.
Șuvițe de aur aruncă, in zare,
Și cad in păsări albe, lung, petalele vii ...

Cind s-au topit soare și lanuri, cind,
Au murit (în) albastre tării ?

Doina Spineanu

MOMENT

Pe piedestalele albe
din afara ținutului nopții
lumina se-ncearcă in gesturi confuze
ca o fată la prima comuniune cu dragostea
subțiri alegorii de meduze
valsează prin aerul
din jurul ochilor noștri
stai intins asemenea mie
peste prundișuri sărate de mare
e răcoare și degetele noastre
se apropie transparente
de faptul zilei

ÎNTRUCHIPARE

Sint tăcerea care crește neiubită
de nimeni in mine
Sint fuga nebună după sufletul tău
Sint flacăra ce-mi arde desișul
pină la miez
Sint cumplita pedeapsă a neingăduitei
mele iubiri
Sint un fel de intruchipare
a umbrei tale
Sint insăși claustrarea singelui meu
intr-un spațiu prea strimt
Sint esența unui gind și-a unui joc de penel
Sint speranța imensă dup-un aer curat
și un soare curat
Sint strigătul care crește neiubit de nimeni
in mine
Strigătul in care te-ascunzi ca să
uiți

Marian Barbu

SĂ ȘTIM

Doarme crucificat in porți
timpul verde, ușor patinat
Laudă ideii care l-a jertfit
Crească inima in daltă de bărbat

Ne arcuim
sub coapsa unei porți inmiresmate
O, cit cer de lucru trebui să fi drămuit
Manole la tavanul lumii răsturnate

Oricum, de ne-ngropăm tot pasul
prin porți din Oașul nostru coborite
Să știm ghiocul ce moare-n ochiul roșu
Coloană infinită de volute.

ÎNTOARCEREA

În zare a tot săpat
Sămința ochiului neinvățat
Crezind că floarea iubirii
Vine din alte sfere ale firii.

Zadarnic demonii ii min
Pe o cărare de alun
Căci, despuiat de mine,
Zarea crește din ruine.

Crucificat in așteptare,
Nici anotimpul nu e cu răbdare
Căci virsta, neagră osindită
E amintirea scufundată, năruită.

Să ne intoarcem la vetrele noastre,
Sfinte altare de vis.
Dincolo de cercuri
Libertatea muncii m-a cuprins.

Remus Giorgioni

TĂRÎM

Foșnește codru-n note muzicale
Pe Marea mea in freamăt de argint
Tresar in zări livezile in zale
... Te vind, Copilărie, și te mint ...

Foșnește-n zări mesteacăn de pe creste
Cu voci de codri-n pintec de iacint
Se-aruncă-n lac cirezile agreste
Te vind, Copilărie, și te mint ...

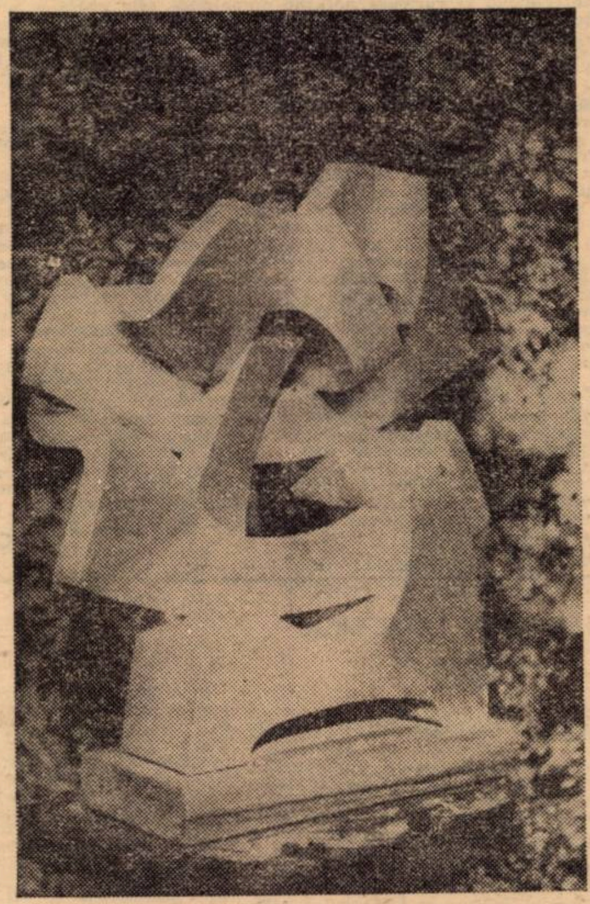

DUMITRU PĂLĂLĂU-MOLDOVEANU : „Litera"

PRIMA PRIMĂVARĂ

Și azi
fulgere verzi au spart norii
ca pe o ceașcă de cafea

Crizantema tremură in clopoței
și simbur revelat

Iată
Toamna s-a metamorfozat
E primăvară-n suflet pină-n prunduri ...

ÎNTOARCERE

Deasupra
Păsări cu aripă inmuiată
În somn.

Jos,
Jumătate apă, jumătate pămint,
Se bate țărmul in neformă.
Înăuntru pling
În prag de naștere
Cuvintele lovite de trădare.

Din stinga pină-n dreapta
Un nemăsurat timp,
Fără răbdare și neobosit.

Rupe in două, in patru și-mparte in voie
Cercul din jurul nenuntitei frunți.
Mai este loc
În loc
Pentru un ochi.

Eugenia Miulescu

DOR

Pe masa mea
S-au terminat bucatele și apa
Și gura mea uscată e de vint.
Privirea mi s-a șters
Obrazul s-a-ncrețit
Și e tirziu.

Aurora Dumitrescu

NOIEMBRIE

Iluzia de pur se frăgezește iară
și potopește peste noi cristalul
unui văzduh ce suferă de seară
și unei șovăiri ce-și prinde voalul

Astfel impovărați ne e mai lesne
dantelăria gindului să fringem
spre a impodobi făptura rece
a vinătului foc ce-l ducem.

VISAREA

ea vine gravă printre
coloanele din gind plutind
și tot lovindu-se de ele
și tot rănindu-le
pe rind

cu o senzație le-unește
cu o senzație de alb
și marginile le omoară
și toate cercurile cad

de parcă o ivire-ar fi
chiar
o ivire
de semn fierbinte și
visind
o intunerică mărire.

Marcel Tolcea

INTERNATIONAL BYCICLE TRIBUNE

O crimă e, descoperită in Harlem
deși polizia bănuiește pe gemenii Tandem
și la locul faptei, sub fereastră,
le-a fost găsită cheia franțuzească ;
inculpații incă susțin
c-ar fi petrecut toată noaptea
undeva prin cartierul Brooklyn
la o casă de biciclete :
„e drept, trecute puțin,
dar inc-atit de tandre și cochete".

FLORARUL CONTELUI TORPEDO

Cin' s-ar fi gindit că din șuruburi
Înfloresc in primăvara asta muguri
Ori, spre ce albeață, nenufar,
Se deschid luminile din far ;
Nu te-ntreb nici cum in spate, pe aripă,
Ți-a-nflorit garoafa roșie, in pripă.

TINERI POEȚI

Vis și căutare

(Urmare din pag. 3)

învinge moartea individuală și trece mai departe spre **vechile izvoare** prin ieșirea din timp în fărădetimpul existenței. Exilatul în cadrul de catran, configurat într-o serie de poeme, gîndește desprinderea de teluric și zborul pe un alt tărîm, închipuit ca o „miraculoasă, veșnică amiază". Philippide coboară acum într-o lume a visului, a amintirii : „Ce dup-amiezi ciudate învăluite-n vis ! / Izvoarele-amintirii în suflet s-au deschis, / Răni vechi cu sînge proaspăt mocnind sub clipe, treze / Și doruri ruginite prind iarăși să vibreze / Cînd vremea-ncetinită și-ntinde apa grea. / Simt cum întreaga-mi viață alunecă în ea / Și cum eu însumi vreme mă fac, magie rară ! / În mine-atunci o lume vrăjită se coboară : / Amestec de-anotimpuri, de dimineți și seri, / Alcătuind o lume găsită nicăieri, / În care se-ntretaie ca niște zvonuri line / Atîtea visuri toate cîte-au trecut prin mine / De la-nceputul celei mai vechi copilării (**Miraj**). Căutările poetului urmăresc în fapt, o **mîntuire** prin Poezie care, prin puterea ei de a transcende huma în veșnicie, „resolvă" sfîșierea dramatică : „M-atîrn de tine, Poezie, / Ca un copil de poala mumii, / Să trec cu tine puntea humii / Spre insula de veșnicie / La capătul de dincolo al lumii" (**M-atîrn de tine, Poezie**). Philippide optează pentru o poezie a permanențelor, criticînd poezia efemeră, ocazională, de circumstanță pe care o vede uitată printre uneltele inutile (**Promontoriu**).

Înfriguratul căutător cu obsesia ființării în durabil coboară, în **Monolog în Babilon** (1967), în lumea clasicității. Alexandru, Ulysse, Peter Schlemihl sînt emblemele căutătorului, măști ale poetului. Prin intermediul călătoriei livrești, altă expresie a călătoriei interioare, poetul intră în consonanță cu o lume rotundă în care „epoci varii, și vechi și noi, sînt date / deodată toate" (**Călătorie și popas**). Obligatorie rămîne scrutarea sufletului („În lumea dinlăuntru a inimii profunde / Tot mai găsești acolo întrebări"), izvorul marii poezii.

Poet al contemplației, al visului, al amintirii și al absolutului, Philippide a căutat mereu **ceea ce durează**. Ce este marea poezie o spune într-un text programatic din postumul **Vis și căutare** : „... Mai bine să ne-ntoarcem pe pămînt / Și părăsind călătoria-n vid. / Să cultivăm grădina lui Candid, / Lăsînd închipuirea să măsoare / Iluzia-n continuă mișcare / A țelurilor drumurilor lungi, / La care să visezi, să nu ajungi ... / Și poate-aici s-ar întîmpla să fie / Și mult rîvnita mare poezie / Ispititoare — / Căci totul este vis și căutare".

televiziune

DUMINICĂ, 4 martie

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii. Insula misterioasă. 10,00 Viața satului. 11,30 Pentru căminul dumneavoastră. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. Album duminical : 13,05 Umor și muzică. 14,00 Desene animate. 14,25 Drumuri europene. 14,50 Muzică ușoară. 15,00 Șah mat în 15 minute. 15,15 Serbările zăpezii. 16,00 Film serial. Viața lui Paganini. 17,00 Fotbal : Dinamo București — F. C. Baia Mare. Repriza a II-a. 17,50 Cutezători spre viitor. 19,00 Telejurnal. 19,20 30 de ani de agricultură socialistă. 19,40 Cîntecul ogoarelor. Spectacol muzical-literar-coregrafic. 20,35 Film artistic. Milionul. 22,35 Telejurnal.

LUNI, 5 martie

16,00 Telex. 16,05 Emisiune în limba maghiară. 18,50 Dobrogea în chenar de aur. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Panoramic. 20,20 Melodii populare. 20,30 Roman foileton. Poldark. 21,25 Orizont tehnico-științific. 21,55 Cadran mondial. 22,15 Telejurnal.

MARȚI, 6 martie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Poidark (rel.). 10,55 Muzică populară. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 Corespondențe RTVS. 18,10 Din țările socialiste. 18,20 Lecții TV pentru lucrătorii din agricultură. 18,45 Divertisment muzical. 19,00 Tribuna TV 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Prim plan. 20,25 Seară de teatru. Așteptînd în prag. 21,55 Pentru prietenii romanței. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 7 martie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Teatru TV (rel.). 11,35 Șoimii patriei (rel.). 16,00 Fotbal : Politehnica Iași — Universitatea Craiova. 17,50 Gala antenelor. Transilvania I. 18,45 Telecronica pentru pionieri. 19,00 Itinerar francez. Paris — Toulouse — Marsilia. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 La ordinea zilei în economie. 20,10 8 Martie ! 20,30 Telecinemateca. Ciclul „Mari regizori". Două săptămîni în alt oraș. Premieră pe țară. Coproducție a studiourilor din S.U.A. și Italia. 22,20 Telejurnal.

JOI, 8 martie

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 Reportaj pe glob. Siria. 18,05 Pentru timpul dv. liber vă recomandăm ... 18,15 Atenție la ... neatenție ! 18,35 Fotbal internațional. 19,05 Film serial pentru copii : Povestiri din pădurea verde. 19,30 Telejurnal. 20,00 La ordinea zilei în economie. 20,10 Ora tineretului. 21,05 Dedicație de ziua femeii. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 9 martie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Telecinemateca (rel.). 17,00 Telex. 17,05 Emisiune în limba germană. 19,00 Rezultatele tragerii loto. 19,05 La volan. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Oameni ai șantierelor. 20,20 Film artistic. Ediție specială. Premieră TV. O producție a Casei de filme Unu. 21,55 Revista literar-artistică TV. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 10 martie

13,30 Telex. 13,35 Curs de limbă franceză. 14,00 Concert de prînz. 15,00 Corespondenții județeni transmit ... 15,20 Muzică populară. 15,45 Cum crește un copac. 16,15 Agenda culturală. 16,40 Clubul tineretului în județul Suceava. 17,40 Săptămîna politică internă și internațională. 17,55 Anii de aur ai comediei. 18,45 Hochei : România — Austria (rep. a III-a). 19,30 Telejurnal. 20,00 Teleenciclopedia. 20,30 Film serial. În spatele ușilor închise. Producție a studiourilor americane. Episodul 1. 22,05 Întîlnirea de sîmbătă seara. Emisiune muzical-distractivă. 22,30 Telejurnal.

televiziune

teatru

LA TEATRUL DE STAT DIN REȘIȚA

„GOANA" de PAUL IOACHIM

Spectacolul cu piesa „GOANA" de PAUL IOACHIM relevă statornicia promovării de către Teatrul reșițean a dramaturgiei românești contemporane. Scrisă cu un acut simț al profesionalității, piesa propune o interesantă dezbatere încercînd să dea un răspuns la complexa definire etică a omului de lîngă noi. Întrebării **„Unde putem deveni noi înșine fericiți ?"**, dramaturgul — aflat la a treia sa lucrare — dă un răspuns clar și răspicat : **„Aici, în România !"** Această frază nu este întîlnită aidoma în text, dar din declanșarea și evoluția conflictului de un flagrant brutal, între concepția proprie societății noastre socialiste (că omul se realizează pe deplin în procesul vast și complex al devenirii noastre constructive, profund creatoare) și concepția falsă a fericirii, de aiurea, într-o lume măcinată de racile economice, sociale și spirituale de fond, structurale. Deznodămîntul final sugerează ideea necesității unei angajări totale, în viața și munca societății noastre. Drama fetei care se lasă atrasă de mirajul falsei străluciri, pentru ca în cele din urmă să guste din cupa amărăciunii, cu sentimentul unei triste experiențe, pe un tărîm străin, ca și tragicul sfîrșit al tînărului pus pe „gînduri mari", acelea ale căpătuirii, renunțării la muncă și învățătură, sînt pregnant ilustrate de text. De altfel, textul are datele necesare unui bun spectacol, derulînd acțiunea printr-o prismă — repet — de reală profesionalitate. Paul Ioachim privind faptele „din interior", modalitate care conferă construcției dramaturgice substanță.

Urmînd un proiect de a monta la Reșița un Shakespeare (rămas, din păcate, proiect), demersul scenic al talentatei regizoare MAGDA BORDEIANU confirmă o aleasă înzestrare și disponibilitate artistică, puse în evidență și cu acest prilej. Spectacolul reșițean cu „Goana" de Paul Ioachim are nerv, este marcat de cîteva momente de excepție (în actul II, îndeosebi), în stilul precis, minuțios al semnatarei regiei și are un final sugestiv pentru ideea de profundă meditație politică enunțată de autor : **„Cu toții sîntem o familie mare, uriașă. Cu toții gonim spre o viață frumoasă, luminoasă. Voi unde vă duceți ?"** Regia a subliniat în chip expresiv atmosfera trepidantă a acțiunii, partitura dramaturgică amintind prin culoare și pitoresc (dar mai ales prin tragismul comportamental al personajului Sandu) de dramele lui George Mihail Zamfirescu.

Magda Bordeianu a condus excelent jocul actorilor, refuzînd tentația înfruntărilor „tari", la care, uneori, tonul dur al replicilor invita, ca și tenta de factură polițistă a unor momente.

Distribuția a acoperit textul, jocul lor simplu, direct, învesmîntînd ideile într-o lumină edificatoare pentru sensul profund politic al textului. S-ar cuveni subliniată interpretarea sobră și reținută a lui VASILE BALU (în Chivu Manta), un actor cu o mare experiență. El „trăiește" sfîșierea sufletească a tatălui care asistă neputincios la o dublă dramă. După cum — în rolul lui Sandu — MARIUS PETRACHE, debutant pe scena reșiteană, convinge superlativ prin tonul său sincer, prestanță scenică și siguranța cu care se mișcă atestînd mari resurse. O altă debutantă pe scena din Reșița — CORINA NEGRIȚESCU — în Stela, a demonstrat incontestabile calități pentru roluri de dramă, nuanțarea expresivă a textului depășind dificultatea interpretării. În Marcu, VALENTIN IVANCIUC a izbutit să creioneze chipul unui muncitor înaintat, caracterul său integru, iar GHEORGHE DRĂGULESCU (Florin), deși nu ni s-a părut a fi fericit distribuit, a concurat la reușita spectacolului. Scenografia (TATIANA IGNATIEV) și ilustrația muzicală (TOMA ARDELEANU) în imediat consens cu regia, prin funcționalitate.

Ion CRIȘAN

În scenă, (de la stînga), Valentin Ivanciuc (Marcu), Corina Negriței (Stela), Vasile Balu (Chivu Manta), Marius Petrache (Sandu)

limbă și stil

RÎSUL

Omonimele sînt cuvinte cu formă identică, dar cu sensuri și (în majoritatea cazurilor) cu origini diferite. Astfel, cele două omonime din **„Lac** de-ar fi, broaște sînt destule !" (Creangă) și **„Te prinde redingota bine, / Sînt mîndre ghetele de lac"** (Topîrceanu) provin : cel dintîi, **din latină (lacus)**, iar al doilea, din germană **(Lack)**. De obicei, omonimele formează perechi, alteori, însă, ele se grupează în serii. Româna cunoaște 4 cuvinte **mai** (3 substantive și un adverb) și 5, toate substantive, **pală !** Foarte numeroase sînt cazurile de omonimie **„parțială" :** dintre formele flexionare ale pronumelui **cine** numai cea de dativ — **cui** — coincide cu substantivul **cui**, plural **cuie. Pui** (de găină) este omonim numai cu persoana a II-a a verbului **a pune : „Unde-l pui, acolo rămîne".** Verbele **a cosi și a coase, a rodi și a roade** se „găsesc" numai la imperfect : **„Ion cosea iarba, Maria cosea cămașa" ; „Merii nu mai rodeau** („dădeau rod"), pentru că-i rodeau omizile". **Iar a ura și a uri** se **„întîlnesc"** la gerunziu : **urînd.** Aceste suprapuneri nu sînt stingheritoare în procesul comunicării, deoarece **contextul** este, de cele mai multe ori selectiv.

O interesantă și curioasă pereche omonimică este aceea a substantivelor **ris** [1] **„acțiunea de a rîde și rezultatul ei" (din latinescul risus) și ris** [2] **„specie de mamifer sălbatic, carnivor, din familia felinelor, mai mare decît pisica sălbatică, cu blana galbenă-roșcată (cu pete negre) și cu smocuri de păr pe urechi" (din slavul rysi).** Primul substantiv fiind **neutru, iar al doilea, masculin, omonimia nu atinge decît singularul ; dealtfel ris** [1] **nici nu se prea întrebuințează la plural (risuri),** unde este puternic concurat **de risete** (de la **riset**) !

Curioși și iscoditori, oamenii s-au străduit să „lege" cumva, între ele, cele două cuvinte și să motiveze această **„legătură", în felul lor.** Iată o scenă de vînătoare — **din Valea Frumoasei, a lui Sadoveanu** — în care descrierea plină de culoare a unui **„ris"** impușcat, se încheie cu o observație trist-ironică, referitoare tocmai la denumirea sălbăticiunii, atît de ciudată din perspectiva oamenilor pădurii : **„Era o fiară puternică, suletică și cu toate încheieturile moi, cu labe de pîslă și ghiare de criță.** Blana îi era roșcată **pe spinare și punctată de rondele albe pe pîntece. În sfîrcul** ascuțit **al urechilor,** canafuri ; **de o parte și de alta a fălcilor, favorite bălăi. Era vesel** în liniștea lui definitivă ; **nu-și desmințea numele"** (XIV 528). Pitorescul descrierii se întemeiază pe **„mozaicul"** lexical, învrîstat cu destule **regionalisme : suletic** „lung și subțire ; zvelt, subțiratic", **criță** „oțel", **canaf** „ciucure". Este cît se poate de instructiv — pentru aprecierea exactă a „cantității de artă" depusă în această descriere — să urmărim cum datele reci, strict „anatomice", din definiția „dicționărească", se convertesc, sub pana prozatorului, în . . . poezie. DEX : „cu smocuri de păr pe urechi" ; Sadoveanu : „În sfîrcul urechilor, canafuri". Structurile sintactice nominale sporesc impresia de imobilitate, de încremenire, de „liniște definitivă", specifică morții : **„În sfîrcul urechilor, canafuri ; de o parte și de alta a fălcilor, favorite bălăi".** Ultima notație „portretistică" — **favorite bălăi** — nuanțează amar „veselia" . . . **risului** răpus, care „nu-și desmințea numele" . . .

Altundeva, în **Bordeienii** aceluiași Sadoveanu, „motivația" omonimiei este năstrușnică și hîtră : „— Eu am văzut rîși . . . urmă pădurarul . . . dar îs rari . . . Dacă se întîmplă de față lupoaica șase cățel, apoi pe unul îl leapădă . . . Și-apoi acela, orfan, rătăcește, se suie prin coclauri și singurătăți și se face **ris** . . . ca unul ce și-a făcut maică-sa **ris** de dînsul . . ." (V 471). **Nevoia de motivație, de împuținare** a necunoscutului, pune în mișcare puterile neistovite ale fanteziei.

G. I. TOHĂNEANU

DESCHIDERI ÎN UNIVERSUL BRAHMSIAN

muzică

La Filarmonică, am avut șansa rară de a audia unul din cele mai grele concerte scrise pentru pian : **RE MINORUL DE BRAHMS.** Protagonist, **GABRIEL AMIRAȘ**, interpretul care, mai anii trecuți, refuza orice posibilă exteriorizare a vreunei efuziuni . . . Din contextul acestui repertoriu, el apărea adeptul neînduplecat al muzicii de expresie austeră, în care lucidul rece, sec, împiedica orice posibilă escaladare a sentimentului, într-unul din elementele ordonatoare ale concepției sale.

Și, iată-l azi, abordîndu-i pe Brahms, tocmai romanticul la care efluviile sentimentului cristalizează în monumentale lucrări concertante, înălțate preferențial chiar din emanciparea vibrației lirice Așadar, o revenire a lui G. Amiraș spre valențele muzicii care asigură realmente perenitatea artei sunetelor. Transferul în noul cadru determina maniere aparte : ne-au surprins libertățile de agogică, respirația scurtă, platitudinea unor sunete aflate în liniile contrapunctice secundare. Frazele sale au avut ceva din concizia limbajului contemporan, eliminîndu-li-se bolta înaltă și aerată a proiecțiilor afective, în favoarea depistării unor rute mai abrupte, pe care de altfel le știe intuit. Ne aflăm cu siguranță în fața unei personalități care, refuzînd matca tradiției, riscă a stîrni controverse. Controverse din care va cîștiga arta. Acompaniamentul orchestral a fost tare, cu sificiente falsul și neconcordanțe ritmice între solist și pupitru.

În deschiderea concertului, am audiat **SIMFONIA a IV-a de DORU POPOVICI,** prezentată îngrijit, în care lucrul cel mai împlinit a fost atmosfera evocatoare atinsă, de acest omagiu adresat memoriei lui Nicolae Iorga. De remarcat, calitatea omogenă a intervențiilor corului de bărbați, ori unduirile pline de reverberații ale harpei lui **STELA DINULESCU. NICOLAE BOBOC** s-a angajat la un concert care cuprindea practic efortul prezentării a trei simfonii (Brahms fiind realmente o simfonie cu pian obligat), mai ales că **SIMFONIA A VII-A de DVORAK** s-a suprapus unei alte programări Dvorak foarte recente !

Cei mai greu au resimțit obstacolul percepției unui asemenea program, elevii-pionieri de la matineu, pe care dirijorul a fost nevoit să-i atenționeze la liniște, în repetate rînduri. Mă gîndesc la posibilitatea substituirii, în concertul educativ a lucrărilor încă prea dificile pentru nivelul înțelegerii lor, cu altele care să-i cîștige, familiarizîndu-i mai eficient cu bucuriile pline de noblețe ale concertului simfonic.

P. S. Planează numeroase interogative asupra oportunității menținerii orei 19 pentru concertul de sîmbătă seara, situație care obligă pe numeroși spectatori să pună în balanță — nu în avantajul Filarmonicii ! — serialul cel mai frumos al săptămînii TV., cu o manifestare muzicală ce s-ar putea deplasa spre o altă oră a serii.

Doru MURGU

cenaclu

În ședința de lucru din 27 februarie a Cenaclului Asociației scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont" a citit poezie **Traian Pop Traian.**

Fragmente din referatul susținut de **Vasile Versavia : „Descopăr** în aceste poeme o consecință stilistică și ideatică : un mod de a fi al poetului . . . Acesta meditează asupra unor fragmente de viață, privindu-le distant, ironic ori trist, chiar cu un anume resentiment pentru ceea ce ele au inautentic . . . Nesatisfăcător, pentru mine, cel puțin, este faptul că numeroase versuri au un caracter determinativ, explicativ, încărcînd inutil poemele, sufocîndu-le . . . E uneori absent dorul de perfecțiune . . . Ne aflăm totuși în fața unui om care și-a luat în serios scrisul". Apoi discuțiile. **Ion Arieșanu :** „Maniera poetică a lui Traian Pop poate fi asemănată cu a cîtorva colegi de-ai săi de generație, care au citit în cenaclul nostru. Ei practică o poezie livrească, lucidă, care se nutrește din ea însăși. Poetul de azi e un ironist învesmîntat adeseori într-un decor anacronic . . . Citesc în versurile sale protestul împotriva unei lumi dezumanizate. Ideatica nu este însă întotdeauna susținută de o structură poetică . . . Stările meditative se sufocă datorită verbiajului". **Marcel Turcu : „Iată o poezie făcută în virtutea poeziei . . .** O cultură ușor sofisticată . . . O candoare violent bruscată . . . Incapacitatea esențializării . . . **Traian Pop e un poet discursiv". Șerban Foarță :** „O poezie non-stop, care obosește pe parcurs și își ratează finalurile . . . O materie mai mult prozaică și o adevărată vocație de reporter . . . Citesc aici un fel de ecou din poezia de prin anii 20—'30 a lui Vinea . . . Se pare că există mai multe poezii într-una singură". **Petru Ilieșu :** „T. Pop e un sentimental tînjind după liniște". **Marian Odangiu :** „Traian Pop face poezie la modul paradoxal : construiește distrugînd, articulează dezarticulînd, demitizează mitizînd. Și invers". **Mircea Șerbănescu :** „Autorul din această seară trăiește poezia, chiar dacă nu întotdeauna reușește să mențină tensiunea". **Cornel Ungureanu :** „Traian Pop e un autor care știe să se transcrie ; știe să existe în poezie. I s-a reproșat dezorganizarea universului poetic. Dar și această dezorganizare trădează un poet. Dar un poet care trebuie să se ia în serios. Personal, am încredere în devenirea lui". Au mai vorbit Lucian Petrescu, Ion Monoran.

OBSERVATOR

panoramic

„Luna cărții la sate". La Măureni publicul s-a întîlnit cu scriitorii Nikolaus Berwanger, Hans Kehrer, Horst Samson, Franz Schleich. La Dumbrăvița au citit din creațiile lor Mandics György, Bárány Ferenc, Izsák László, Gulyas Ferenc, Pataki Geza, Sütö Eva, iar la Jamul Mare, Mircea Șerbănescu, Laurențiu Cerneț, Hans Mokka, Nina Ceranu. A urmat aici un recital al actorilor Viorel Iliescu și Ștefan Sasu. ● Vladimir Ciocov a fost filmat de către studioul cinematografic „Alexandru Sahia" cu prilejul lansării volumului său de traduceri în limba sîrbă din Arghezi, „Testament". Ediția este bilingvă. ● La Lugoj, în fața unui public numeros, Lucian Bureriu și-a prezentat recenta carte. I s-au acordat 30 de minute. ● Simpozion la Biblioteca județeană pe tema poeziei în contemporaneitate. Comunicări de Stela Mirel, Doina și Crișu Dascălu. ● O orchestră de cameră timișoreană a prezentat un program Bach, Vivaldi, Telemann, Doru Popovici. ● Corul „I. Vidu" din Lugoj se pregătește pentru o nouă competiție, cu un program Vidu, Jarda, Bazavan, Brahms. ● Deci mîine, Wiener Symphoniker, orchestră condusă de Christoph Eschenbach. Vom asculta Schubert, simfonia 3 în re major, Mozart, concertul pentru pian și orchestră în la major KV 488, Brahms, simfonia I în do minor op. 68. ● Simbătă vine orchestra Filarmonicii macedonene din Skoplje, R.S.F. Iugoslavia, dirijată de Fimčo Muratovski, solistă Dubravka Tomšić. Program Prokofiev, Chopin, Brahms. În aceeași zi va avea loc o conferință de presă. Despre discuții vă vom informa la momentul potrivit.

L. B.

plastică

DUMITRU PĂLĂLĂU—MOLDOVEANU

În valea Țicăului, din Iași, nu departe de Bojdeuca lui Creangă, vedea lumina, ca al 9-lea fiu din familia unui ceferist, DUMITRU PĂLĂLĂU. La opt-nouă ani, ca orice copil, modela lutul, închipuind mai ales aeroplane, pe care le usca la soare, obiectele de joc ale vîrstei. În liceu, o profesoară de treabă îl remarcă la desen. Dar a venit stagiul militar și, după lăsarea la vatră, tînărul bărbat a acceptat cîtiva ani o muncă modestă de funcționar. A părăsit însă biroul pentru o activitate mai vitală, într-o fabrică de încălțăminte din București, muncind ani în șir, pînă la vîrsta de 29, ca muncitor, la bancul încălțămintelor. Atunci, brusc, iluminat, s-a hotărît să dea examen la institutul „Grigorescu", unde a fost și acceptat. După o perioadă de tatonări în pictură, a fost corupt de forța sculpturii și a intrat sub tutela profesorului și artistului poporului Boris Caragea.

Și azi sculptorul Dumitru Pălălău reține cu dragoste anii de studiu, marea capacitate pentru însușirea unei meserii profunde, pe care Boris Caragea o imprima studenților săi, exigența maximă a maestrului, ca și îndemnul său perpetuu întru abordarea marilor teme ale vieții, ale socialului și umanului, creator de valori perene. Institutul le-a dat tot ce le era necesar în meserie, pentru a începe o creație, lor, celor șase studenți ai lui Boris Caragea, iar maestrul le-a dat ardoarea și tenacitatea întru artă.

Într-un atelier dintr-un bloc vetust, cu o curte interioară betonată, rece și rigidă, cu coridoare prin care trage curentul, cu încăperi sumbre, paliere de fier, ceva dostoievskian, intri în încăperea înaltă și întunecoasă a sculptorului, pentru a descoperi că, de fapt, acolo, se află, întruchipat, nu numai atelierul unui creator, ci și al unui mecanic, tîmplar, sudor, cioplitor, adică toate acele mserii ce pregătesc materialul pentru vizunea artistului, auxiliare sculptorului.

După o etapă mai ilustrativistă, după alta, de derută artistică, Dumitru Pălălău s-a impus cu o sculptură de mediu ambiant, de spațiu liber, ca acea „Figură șezînd", din 1968, o ființă vitală, avînd parcă în interior un resort, un arc puternic, gata s-o arunce în spațiu, gata să irumpă. Sau ca bustul monumental al lui „Avram Iancu", din piatră cioplită, comandat pentru o piațetă sau un parc al Timișorii, ce stă însă fără folosință în subteranele Muzeului. Sau, în 1971, cu ocazia unei sărbătoriri a agriculturii socialiste, sculptorul a imaginat și realizat o lucrare ce putea simboliza „Fraternitatea" claselor sociale, a țărănimii și muncitorimii, un mare nod de nerupt, de nedesfăcut, ce exprima unitatea, puterea fraternității românești, lucrare rămasă încă nefolosită, stînd undeva în iarbă, în preajma Filialei Uniunii artiștilor plastici.

Urmărit de obsesia închegării unei modalități artistice pe care artistul o socotește originală, dominîndu-i ființa și personalitatea, Dumitru Pălălău realizează acest mijloc de expresie într-o multitudine de lucrări ale sale. El revine la acest mijloc ca la un leit motiv îndrăgit, ce-l exprimă, ce-l urmărește, fanatic. Mijlocul ar consta în volute și volume îmbinate din ascensiuni și coboriri, dintr-o evoluție și involuție continuă, tot un fel de nod inițial, primordial, frămîntat, dramatic, ca o obsesie continuă și fecundă pentru lucrările sale de azi și de mîine.

Cioplind inițial numai în piatră, sculptorul a descoperit mai tîrziu bucuria lucrului în metal, ca și în lemn. Lucrînd acum la o sculptură, „Mama și fiul", de mare anvergură, pentru care, cu mari sacrificii, a adus o piatră de 5 tone de la cariera Ban — Petoc —, un travertin, Dumitru Pălălău mi s-a părut a întruchipa pe artistul de reală generozitate artistică, un lucrător în piatră și metal, prins de obsesiile sale, hărnicind zile și nopți într-o încăpere anonimă din acest mare oraș, înconjurat de lucrările sale, de uneltele muncii, de schițele viitoare, de marea tăcere în care se pot revela, adeseori, simbolurile unei arte grele, cu care numai harul și tenacitatea lui răbdătoare pot face casă bună, pentru a scoate, mîine, la iveală, creațiile sale, într-o viitoare Expoziție personală, ce vor putea înnobila spațiul uman și spiritual al acestei cetăți de cultură care e Timișoara noastră.

Ion ARIEȘANU

Protecții anticorozive cu folii de elastomeri

Generalități:

Reducerea consumurilor de oțeluri inoxidabile și înlocuirea lor cu materiale de aceeași rezistență mecanică și chimică, răspunde preocupărilor specialiștilor de la I.P.A.U.S. – București.

In principiu s-au căutat soluții tehnice care să confere metalelor uzuale (fierul și fonta) și betonului rezistență la solicitările chimice și mecanice, rezistență, pe care numai otelurile inoxidabile o posedă.

In acest scop, protecțiile anticorozive cu folii de elastomeri aplicate pe echipamente metalice sau de beton, pregătite in prealabil pentru această operație, se consideră soluția tehnică indicată ridicării gradului de utilizare a înlocuitorilor de materiale deficitare.

Protecția anticorozivă cu folii de elastomeri permite realizarea unor utilaje rezistente la diferite medii chimice (alcaline, oxidante, acide) concentrate sau diluate, medii petroliere, coroziuni.

Opțiuni asupra unui tip de protecție cu elastomeri se face avînd în vedere natura mediului, temperatura de lucru a utilajului, concentrația substanței corozive, eforturile mecanice și solicitările dinamice la care este supus echipamentul respectiv.

In funcție de natura și concentrațiile mediilor, protecțiile cu folii de elastomeri rezistă la temperaturi cuprinse intre –5° și +100 °C și numai în cazuri speciale pînă la +130 °C.

Ținindu-se cont de necesitățile de protejare ca și de parametri tehnologici ai echipamentelor, protecția se face în unu sau mai multe straturi de diverse grosimi.

Foliile de elastomeri, incorporate la protecția utilajelor sînt amestecuri pe bază de cauciucuri naturale sau sintetice care se lipesc cu ajutorul unor soluții adezive speciale pe suprafețele metalice – sablate și degresate în prealabil – operațiunea de aplicare efectuîndu-se la o temperatură de aproximativ +20 °C.

Din punct de vedere al tehnologiei de fabricație, protecțiile anticorozive cu folii de elastomeri se clasifică în următoarele categorii :

- protecții cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald.
- protecții cu folii de elastomeri vulcanizabili de tip Butarom.

Domenii de utilizare

Cele două categorii de protecții cu folii de elastomeri au o largă aplicabilitate în toate domeniile de activitate.

Natura suprafețelor supuse protecției prin acoperire cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald se cer a fi omogene, fără discontinuități provocate din suduri incorecte sau tole nelaminate corespunzător. Se recomandă a fi protejate suprafetele din oțel, fontă și numai în cazuri extreme cele din staniu, cupru și aliaje (în condiții speciale).

Astfel de protecții rezistă la medii chimice diverse.

Protecțiile cu folii de tip Butarom (nevulcanizabile) se aplică la rezervoare, reactoare coloane igheaburi, vase de măsură avînd o rezistență bună la medii acide, alcaline, oxidante și neutre. Sînt deficitare ca rezistență la medii petroliere.

Execuție:

IPAUS – București execută protecții cu folii de elastomeri atît la sediul său cît și pe șantierul beneficiarului în funcție de gabaritele echipamentelor ce urmează a fi protejate.

Lucrările se execută pe bază de comandă fermă cu recomandarea de a se consulta în prealabil specialiștii intreprinderii.

Chituri, mortare, mase de șpaclu pentru protecții anticorozive

In diversitatea de produse și prestații din programul uzinal al I.P.A.U.S.-ului, o pondere deosebită o are gama chiturilor, mortarelor și maselor de șpaclu destinate realizării protecțiilor anticorozive. In tipologia reperelor cu caracter anticoroziv sînt inscrise atît chituri anorganice cu rezistență mare la temperatură cît și chituri, mortare și mase de șpaclu pe bază de rășini sintetice. Din punct de vedere al utilizării, chiturile, concură la efectuarea protecțiilor anticorozive prin inzidire, placare sau chituire în cimp continuu, atît la utilajele metalice cît și la rezervoare, bazine, cuve din beton, pardoseli etc.

Lucrările efectuate cu chituri anorganice sau cu chituri pe bază de rășini sintetice asigură :

- protecția elementelor de rezistență și structură ale construcțiilor industriale împotriva mediilor chimice agresive.
- rezistența în timp a echipamentelor din exploatările industriale.
- desfășurarea optimă a proceselor de producție în condițiile impuse de normele de protecția muncii.

Intrucît paleta acestor produse este foarte cuprinzătoare și, pentru a da informații utile celor interesați, vom face scurte referiri pentru principalele repere :

a) Chituri anorganice

In această categorie intră produsele ARNOLEX în componență lichidă sau solidă, care sînt chituri anticorozive, rezistente la temperaturi înalte. In funcție de compoziția componentei lichide se deosebesc două tipuri de chituri :

– ARNOLEX TK (pe bază de silicat de potasiu).

– ARNOLEX TN (pe bază de silicat de sodiu).

Această gamă de chituri se utilizează ca material de pozare și rostuire pentru materiale ceramice, de gresie, din grafit, bazalt, bazalt vitrifiat, diabaz, sticlă etc. avînd recomandări în medii acide concentrate ori diluate, la umiditate, la gaze cu conținut în substanțe acide, la temperaturi normale și ridicate (pînă la 600 °C).

Din categoria chiturilor anorganice mai face parte și produsul ARNOLEX FN în componență lichidă și solidă.

Prin calitățile sale specifice se utilizează la protecția suprafetelor din metal și beton, fiind rezistent la actiunea acizilor concentrați și diluați, a gazelor cu conținut de substanțe acide și la temperaturi înalte (pînă la 1000 °C).

b) Chituri pe bază de rășini sintetice

Produsele din această grupă se fabrică pe bază de rășini fenolice, furanice, epoxidice și poliesterice.

In funcție de capacitatea de rezistență la mediile agresive, de conductibilitatea termică și de alte proprietăți specifice, chiturile pe bază de rășini sintetice se produc în variantele nomenclaturi Carbadez, Siladez, Oramin, Epodur, Rebonit, Rexidur și Silurex.

Fiecare tip prezintă domenii de utilizare și tehnologii de aplicare diferită. Pentru alegerea și folosirea acestor chituri este necesară o documentare și consultare prealabilă, precum și întocmirea unor chestionare tehnice.

Adezivi, masticuri, produse peliculogene

Paleta acestor produse cuprinde un număr de peste 50 de repere care satisfac necesitățile diverselor domenii de utilizare industrială.

In gama adezivilor se înscriu produsele de tip Prenadez care sînt soluții de cauciuc sintetic într-un amestec de solvenți, cu înalt grad de inflamabilitate.

Aceste produse sînt destinate la lipirea pe metal a foliilor de protecție, lipirea materialelor poroase, lipirea covorului de cauciuc pe caroseria autovehiculelor, lipirea covorului PVC pe diferite suporturi etc.

Domeniul de utilizare nu este limitativ, putînd fi extins la condițiile concrete de lucru ale beneficiarilor.

In fabricația curentă a I.P.A.U.S-ului se mai află adezivi cu componentul de bază cauciuc natural, detașîndu-se prin calitățile deosebite tipurile Iceziv, Soladez și soluțiile adezive de semiebonită NL.

Avînd o capacitate optimă de lipire și o tehnologie de lucru foarte simplă, adezivii în cauză pot fi folosiți diferitelor scopuri de lipire.

Pentru a întîmpina nevoile de etanșare a diferitelor subansamble industriale, I.P.A.U.S. – București asigură prin fabricație curentă o întinsă gamă de masticuri plastice și elastoplastice.

In accepția largă a terminologiei, masticurile sînt materiale viscoelastice avînd la bază elastomeri sintetici și rășini sintetice dizolvate în solvenți organici.

Scopul principal al acestor produse este etanșeitatea elastică, continuă și perfectă a îmbinărilor împotriva apei, vaporilor și gazelor (toxice și agresive).

Luîndu-se în considerație diversele domenii de aplicabilitate, producătorul recomandă sorturile de mastic Romtix (în diferite variante de execuție) și tipul Micovit.

O ultimă grupă înrudită a acestor produse o formează materialele peliculogene pentru protecții anticorozive.

Ne referim la sorturile Romflexii care au la bază elastomeri sintetici dizolvați în solvenți organici.

Ca utilizări generale Romflexil-ul (în sorturile PC 404 și PC 505) se utilizează la hidroizolarea construcțiilor din beton, a rezervoarelor cuvelor a turnurilor de răcire de la centralele electrice precum și la impermeabilitatea conductelor din beton, la protecția anticorozivă a intradosului vehiculelor și în alte scopuri specifice.

*

Gama foarte variată a producției I.P.A.U.S.-ului ca și noile produse care se lansează an de an, sînt un rezultat evident al increderii în inteligența tehnică proprie, o creștere a responsabilității cercetărilor față de produsele sau tehnologiile concepute. De la abordarea unilaterală, îngustă, legată de cercetarea și introducerea în producție a unor repere, specialiștii intreprinderii au trecut la rezolvarea unor priorități comune mai multor sectoare, reușind să cunoască în ansamblu necesitățile de protecții anticorozive în toate domeniile de activitate.

Această concepție nouă în proiectarea produselor își găsește expresia în dezvoltarea impetuoasă a intreprinderii în ultimii ani cît și în noile investiții care vor completa în acest cincinal peisajul industrial al unității.

Se pune accentul în viitor, cu mai multă responsabilitate, pentru mărirea duratei de exploatare a echipamentelor supuse agresivității mediului și pentru folosirea în domenii largi de activități a înlocuitorilor materialelor deficitare sau provenite din import :

Aceste preocupări de ordin economic trebuiesc corelate cu dezvoltarea puternică a bazei materiale privind producția anticorozivă.

In acest sens specialiștii intreprinderii caută să cuprindă toate nevoile de moment și de perspectivă ale industriei, elaborînd teme de cercetare și fabricație pe perioade mai mari.

In sprijinul cercetărilor este necesar să participe cu observații și propuneri specialiștii unităților beneficiare, conlucrare care va pune în valoare și mai mult scopul urmărit.

Schimbul de informații tehnice dintre I.P.A.U.S. și unitățile colaboratoare vor crea un cadru propice fabricării unor materiale anticorozive cu înalte proprietăți fizico-mecanice și chimice, și măsura condițiilor specifice ale proceselor tehnologice unde urmează a se utiliza.

Ca produse de referință ale I.P.A.U.S-ului realizate printr-o colaborare fructuoasă cu unități de profil chimic sau de alte specialități, amintim : grundurile, pompele și venele rezistente la medii agresive, ejectoare pentru clorură de sodiu confecționate din materiale termoplastic, răcitoarele cu stropire din grafal și multe alte fabricate de perfomanță.

IMPORTANT!

In scopul extinderii utilizării produselor anticorozive în diferite domenii industriale, I.P.A.U.S. – București pune la dispoziția unităților socialiste și cooperatiste din întreaga țară, pe bază de comenzi ferme, orice produs aflat în fabricația curentă a intreprinderii.

Pentru alegerea și folosirea corespunzătoare a produselor, solicitanții sînt rugați să consulte cataloagele și prospectele producătorului.

Unitățile interesate vor lansa comenzi la următoarea adresă :

Centrala de utilaje și piese de schimb pentru industria chimică – Intrep. de protecții anticorozive și utilaje speciale, Bulevardul Ion Șulea 313 – sector 4 – București.

In ordinea sosirii comenzilor și în funcție de capacitățile de producție disponibile, furnizorul încheie contracte economice de livrare.

Detalii tehnice și comerciale se pot obține de la specialiștii intreprinderii, utilizînd serviciile telefonului 44 11 94 – telex 011613.

Viitorii parteneri comerciali sînt asigurați de toată solicitudinea.

Emil GEORGESCU
Vasile BAȘA

Produse de calitate ce poartă garanţia inteligenţei tehnice româneşti

In paleta foarte diversificată şi armonioasă a industriei româneşti, o preocupare relativ nouă, impusă de ampla dezvoltare industrială, o constituie fabricaţia materialelor de combaterea coroziunii, sector de activitate care aduce o contribuţie importantă la reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile, la mărirea ciclului de exploatare a utilajelor supuse agresivităţii mediilor, la reducerea importului şi implicit la o mare eficienţă economică.

La Intreprinderea de protecţii anticorozice şi utilaje speciale Bucureşti, unitate etalon a industriei chimice, primul trimestru al acestui an – an, hotăritor pentru infăptuirea cu succes a cincinalului revoluţiei tehnico-ştiinţifice – inseamnă de fapt sporirea preocupărilor pentru ridicarea nivelului tehnic şi calitativ al producţiei, o intensă activitate de cercetare, asimilarea in fabricaţie a unor produse la nivelul tehnicii mondiale şi eliminarea efortului valutar.

In contextul acţiunilor pentru progresul tehnic şi promovarea noului, ce reflectă forţa creatoare şi inteligenţa colectivului de muncă, calitatea se află pe primul plan al activităţii, pe agenda cotidiană a conducerii şi a fiecărui angajat din unitate.

Preocupările susţinute ale intregului colectiv au drept scop diversificarea şi modernizarea producţiei, asimilarea de noi tehnologii şi produse cu indici tehnico-calitativi superiori, reducerea consumurilor de materiale şi combustibil, de manoperă, a cheltuielilor de producţie, un ritm mai rapid de creştere a productivităţii muncii, a eficienţei economice in general.

Căile şi modalităţile concrete pentru transpunerea in viaţă a obiectivelor propuse vizează un cimp larg de măsuri tehnologice, de gospodărire mai atentă a materialelor, de extindere a utilizării inlocuitorilor şi a resurselor secundare, de perfecţionare a sistemului informaţional din unitate, prospectarea cu responsabilitate a pieţelor de desfacere atit pe plan intern cit şi in reţeaua externă, imbunătăţirea activităţii economice de ansamblu.

Urmărind consecvent programul de perfecţionare tehnică şi economică, la I.P.A.U.S. apar permanent produse noi, soluţii adecvate de protecţii impotriva agresivităţii mediilor, tehnologii mai simple şi eficiente, toate acestea fundamentind şi justificind planurile economice de perspectivă şi proiectele noilor investiţii.

Pentru colectivul acestei intreprinderi bucureştene este un bun cîştigat faptul că activitatea comercială a devenit o latură complementară şi inseparabilă a procesului de producţie, permiţindu-se o dimensionare optimă a nivelelor de fabricaţie in funcţie de cererile de moment şi de perspectivă ale economiei şi de conjunctura favorabilă a exportului.

Ceea ce se realizează in această sferă de activitate este un inceput promiţător a unor studii de marketing, aducindu-se o contribuţie la progresul şi perfecţionarea gindirii economice, o contribuţie in soluţionarea problemelor complexe pe care le ridică lansarea unor noi produse, competitive din punct de vedere tehnic.

Cunoscind riguros şi precis nevoile naţionale şi ale pieţei externe in problema protecţiei anticorozive a echipamentelor industriale, specialiştii unităţii operează in toate fazele pe care le traversează produsul – de la concepere şi pină la faza finală de fabricaţie – insoţindu-l in procesele de circulaţie către beneficiari prin consultaţii de specialitate, asistenţă tehnică şi garanţie.

Intervenind aceste elemente moderne in orientarea de bază a intreprinderii, s-o putut obţine o organizare eficientă a tuturor acţiunilor interne şi externe ale unităţii, organizare impusă de necesitatea corelării directe şi anticipate a producţiei la cerere.

Utilizarea metodelor specifice pentru dezvoltarea şi diversificarea continuă a producţiei, a făcut ca I.P.A.U.S. să fie astăzi o unitate de prestigiu, ale cărei produse de calitate ce poartă garanţia inteligenţei tehnice româneşti, să fie cunoscute in multe ţări ale lumii.

Infiinţată in cadrul Centralei de Utilaje şi Piese de Schimb pentru Industria Chimică (C.U.P.S.I.C.) in intenţia rezolvării imediate a unor probleme de coroziune pentru industria chimică, Intrep. de Protecţii Antocorozive şi Utilaje Speciale Bucureşti (I.P.A.U.S.) s-a dezvoltat foarte rapid – ca profil şi volum de activitate – reuşind să cuprindă in momentul de faţă necesităţile specifice a celor mai variate sectoare industriale.

Programul de cercetare şi fabricaţie a I.P.A.U.S.-ului s-a axat pe un domeniu larg de combatere a coroziunii in industrie, astfel că, din fiecare grupă de produse, au fost omologate in producţia industrială un număr mare de repere, toate situindu-se – din punct de vedere calitativ – la nivelul tehnicii mondiale.

Răspunzind unor cerinţe de ordin economic vom prezenta principalele produse şi prestaţii care se realizează de această intreprindere, prezentare care urmăreşte atit informarea potenţialilor beneficiari cit şi extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale – interne şi externe – ale unităţii.

M. I. Ch.

Centrala de utilaje şi piese de schimb pentru industria chimică

INTREPRINDEREA DE PROTECŢII ANTICOROZIVE ŞI UTILAJE SPECIALE BUCUREŞTI

Tuburi şi fitinguri ropafs

Prezentare:

In ultimo vreme materialele plastice armate au cunoscut o largă aplicabilitate in industrie, impunindu-se atit prin deosebitele proprietăţi fizico-mecanice cit şi datorită remarcabilelor rezistenţe chimice la numeroase medii agresive.

ROPAFS-ul – produs românesc de excepţie – cunoscut in tehnologia de specialitate sub denumirea „poliester armat cu fibre de sticlă", este un material plastic termorigid care implică in structura sa răşini sintetice, o armătură din fibră şi in unele cazuri o umplutură minerală.

La fabricaţia acestui produs sint utilizate răşinile poliesterice saturate şi fibrele de sticlă, iar ca umplutură este folosit cuarţul de diferite granulaţii.

Fiind un inlocuitor excepţional al unor materiale tradiţionale a căror balanţă este deficitară, produsul a primit adeziunea specialiştilor, recomandindu-l tuturor domeniilor de activitate.

Utilizare:

Una din sferele de utilizare ale ROPAFS-ului este cea a fabricării tuburilor şi fitingurilor (inlocuind otelurile aliate anticorozive) sau ale tuburilor din bazalt şi beton placate cu elemente ceramice.

Folosirea tuburilor ROPAFS este prescrisă in toate cazurile in care se are in vedere agresivitatea fluidului vehiculat, agresivitatea mediului exterior şi se urmăreşte etanşeitatea perfectă a intregului sistem de reţele.

In aceste cazuri, excelenta rezistenţă chimică a ROPAFS-ului face compatibilă utilizarea directă a tuburilor fără o specială şi prealabilă protecţie anticorozivă. Faptul in sine prezintă o mare importanţă la utilizarea tuburilor in perimetrul uzinelor unde nu se ridică numai condiţia agresivităţii fluidelor vehiculate, ci şi a mediului exterior (soluri agresive pentru reţelele ingropate sau degajări gazoase pentru conductele de suprafaţă).

In privinţa capacităţii de etanşeitate in timp, canalizările din beton sau ceramică sint deficitare datorită numărului mare de imbinări, a rigidităţii acestora şi a rigidităţii tuburilor.

Aceste neajunsuri de ordin tehnic sint complet eliminate in cazul utilizării tuburilor şi fitingurilor din ROPAFS.

Fiind realizate la lungimi de pină la 6 m.l., tuburile ROPAFS reduc considerabil numărul imbinărilor, iar acestea din urmă sint fabricate intr-o soluţie telescopică, cu inele din cauciuc, permiţind o deviaţie unghiulară care atenuează sarcinile provocate de tasarea solului.

In aceeaşi direcţie se remarcă rezistenţa specifică inaltă a tuburilor care le asigură o rigiditate ridicată combinată cu o bună flexibilitate, calităţi care le conferă posibilitatea să preia intreaga presiune exercitată de sol, fără să apară tensiuni in pereţii reţelei.

Ca domeniu de utilizare tuburile şi fitingurile din ROPAFS se recomandă in următoarele lucrări:

- canalizări libere de ape industriale.
- reţele de evacuare sub presiune a apelor industriale.
- canalizări de ape menajere.
- aducţiuni de apă industrială şi potabilă.
- gaze.

Livrare:

Furnizarea produselor din ROPAFS se face cu maximă promptitudine, pe bază de comandă fermă.

Inainte de lansarea comenzilor se recomandă consultarea catalogului de produse care oferă informaţii ample privind caracteristicele tehnice, tipodimensiunile in fabricaţie, simbolizare etc.

Relaţii tehnice suplimentare se obţin de la specialiştii unităţii.

Benzi adezive adeband C1 şi adeband C2

Generalităţi:

Pentru protecţia anticorozivă a conductelor ingropate sau a magistralelor montate in fir continuu, se folosesc benzile adezive ADEBAND C_1, şi ADEBAND C_2 produse de mare eficienţă impotriva agenţilor de coroziune.

Ambele produse sint formate dintr-un suport de polietilenă care are pe una din feţe aplicat o peliculă uniformă de adeziv Adeplast (N. I. 4067/1968) in cazul benzilor tip ADEBAND C_1 şi respectiv Icezip (N. I. 4068/1968) pentru benzile ADEBAND C_2.

Condiţiile termice de realizare a izolaţiei conductelor, impun fabricarea şi livrarea produselor in role de dimensiuni diferite.

Caracteristici tehnice:

In comparaţie cu produsele similare din import, benzile adezive româneşti de tipul ADEBAND C_1 şi ADEBAND C_2, sint superioare atit din punct de vedere fizico-mecanic cit şi in privinţa caracteristicilor chimice.

Se remarcă la aceste produse o mare rezistenţă la tracţiune mergind pină la 100 kgf/cmp, o alungire la rupere care in procente reprezintă 380%, o bună aderiune bandă-metal şi bandă-bandă, indici optimi de rigiditate şi constanţă dielectrică, precum şi parametri remarcabili la capitolul rezistivitate de suprafaţă şi volum.

La caracteristicile tehnice superioare ale benzilor ADEBAND, concură in egală măsură şi adezivii de contact Adeplast şi Icezip, ambele produse fiind fabricate de IPAUS

Livrare:

Pentru asigurarea benzilor necesare lucrărilor de protecţie anticorozivă, solicitanţii pot transmite comenzi ferme in scopul perfectării contractelor economice.

In alegerea tipului de bandă adezivă specifică unităţilor interesate se vor consulta cataloagele şi grupul de specialişti ai I.P.A.U.S.-ului.

VIAȚA LITERARĂ

Plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor

Miercuri, 21 februarie a.c. a avut loc plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor.

În cadrul plenarei, George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor, a înfățișat sarcinile și răspunderile ce revin Uniunii Scriitorilor în anul 1979.

Vorbitorul a subliniat că Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român și împlinirea a 35 de ani de la Eliberarea patriei de sub dominația fascistă reprezintă repere esențiale în activitatea de zi cu zi a tuturor creatorilor de literatură ca și a tuturor cetățenilor patriei noastre. El a relevat obiectivele majore ale frontului scriitoricesc, în lumina programului de ridicare a creațiilor literare-artistice la nivelul exigențelor ideologice și artistice contemporane, și în special îndatoririle fiecărui scriitor legate de marile înfăptuiri economice, politice și sociale din România socialistă.

Consiliul a aprobat planul de acțiuni al Uniunii Scriitorilor pe anul 1979.

La punctul 2 al ordinei de zi, George Macovescu a informat Consiliul despre constatările colectivului de scriitori desemnat de Biroul Uniunii Scriitorilor, în ședința sa din 17 ianuarie a.c., pentru a analiza situația creată de romanul „Incognito", vol. III, de Eugen Barbu. Consiliul a luat în discuție aceste constatări și a hotărît să dezavueze procedeul plagiatului folosit de Eugen Barbu în vol. III al romanului „Incognito", procedeu contrar normelor profesionale și morale, incompatibil cu principiile eticii și echității scriitoricești.

La discuții au luat cuvîntul : Ioan Alexandru, Paul Anghel, Vasile Băran, Geo Bogza, Radu Boureanu, Constantin Chiriță, Șerban Cioculescu, Dan Cristea, Dan Deșliu, Gabriel Dimisianu, Ștefan Aug. Doinaș, Nicolae Dragoș, Geo Dumitrescu, Fodor Sandor, Laurențiu Fulga, Romulus Guga, Dan Hăulică, Mircea Radu Iacoban, Ion Ianoși, Eugen Jebeleanu, Corneliu Leu, Nicolae Manolescu, Fănuș Neagu, Alexandru Oprea, Alexandru Piru, Sânziana Pop, Marin Preda, Catinca Ralea, Aurel Rău, Mircea Sântimbreanu, Mircea Horia Simionescu, Szasz Janos, Dorin Tudoran, Laurențiu Ulici, Petru Vintilă, Mircea Zaciu.

sport

NATALIA MĂRĂȘESCU...

...e, iată, campioană a sălilor Europei ! După spulberarea recordurilor proprii, marea noastră atletă s-a putut bucura — și noi alături — că în anul preolimpic valoarea a triumfat și într-o competiție răsplătită cu aur (zice-se), nu numai în turnee glorioase, precum cel din Noua Zeelandă, la capătul pămîntului... rotund, unde trăiește încă viață sportivă renumitul John (nu Johnny) Walker. O salut, așadar, pe Natalia și îi felicit pe handbaliștii dinamoviști pentru Cupa României, după o finală demnă de-un Mundial, deși lipseau din teren Cristian Gațu și Cornel Penu, cum alții rar s-or găsi în sportul semicercului. Acel 7 metri din ultima secundă a prelungirilor zice clar că o bucurie atîrnă uneori de-un fir de ață, de o șansă, dar : a fost „bafta" celor mai buni !

Ieri, miercuri, gălăgios, fotbalul s-a năpustit în inimile noastre pline de doruri și neliniști. Etapa din Cupa României a fost avanpremiera returului și a grijilor, de care „Poli" nu prea duce lipsă. Voi merge duminică la Craiova, să-i văd cum joacă în costume „monologul" timișorenilor : „A (va) fi sau nu...".

În '78, cam tot pe vremea asta nicicum, mă și vă întrebam : Vor juca timișorenii în Cupa Campionilor sau în Cupa UEFA ?! Am și uitat ce-a fost, iată-ne triști...

Teodor BULZA

„cîntarea României"

POEZIE ȘI MESAJ

Sub acest generic poate fi încadrată întrecerea celor mai bune formații din județ, de montaje literare și muzical-coregrafice, recitatori, spectacole de poezie și muzică cu creații originale, recitaluri de poezie. Un număr mare de formații (unele din ele promovate cu oarecare ușurință pentru această fază) s-au perindat timp de două zile prin fața juriului, demonstrînd cu prisosință potențialul artistic actual al județului nostru. Se poate afirma că față de prima ediție a festivalului-concurs „Cîntarea României" s-a realizat un salt valoric, numitorul comun al spectacolelor fiind și de această dată mesajul patriotic, efortul de autodepășire artistică, buna orientare tematică.

Cel mai reușit spectacol de montaj literar a fost realizat de Studioul artistului amator de pe lîngă Consiliul județean al sindicatelor Timiș, pe un text semnat de poeta Corina Victoria Sein, intitulat „Nunta soarelui". Mesajul pacifist al poemului a fost scos în relief și datorită unei regii inspirate, semnată de Emil Șain. Un spectacol pur, fără asperități artistice și de conținut, fără stridențe, puternic angajat pe linia unei actualități politice evidente. Au întrunit bune aprecieri și Căminul cultural Jupinești (Făget), Școala populară de artă (secția externă Ghiroda), cenaclurile „Ridendo" și „Victor Eftimiu" (cu un colectiv de tinere de la Întreprinderea 13 Decembrie), formațiile de recitatori de la Casa Armatei din Timișoara și Căminul cultural din Lovrin (în grai șvăbesc), Casa de cultură și Unit. M.A.N. Buziaș — formații, care în mare parte ne vor reprezenta la faza interjudețeană, de la Reșița. Amintim și alte formații artistice, care au avut comportări meritorii : Electro-timiș, Întreprinderea de ciorapi Sînnicolaul Mare, I. T. Lugoj, cenaclul I.A.E.M., căminele culturale din Sacoșu Turcesc, Ghiroda, Periam, Bodo. O mențiune specială se acordă recitatorilor individuali, care au făcut impresia incontestabilă a seriozității și talentului. Îi amintim pe cei mai buni : Paula Puncioiu, Ilie Spăimuș, Magda Porțan, Leca Crișovan, Dorel Miloș, Carolina Orza, Ianăș Sandru, Victor Popa, Marieta Priciu etc.

La sfîrșitul celor două zile de concurs s-au tras concluzii importante de către juriu, cea mai evidentă fiind aceea că toate formațiile ce ne vor reprezenta județul la faza superioară a concursului, vor trebui să-și ridice cota valorică, prin cizelarea textelor și a prezenței scenice.

Întrecerea a avut loc pe scena ospitalieră a Clubului C.F.R. din Timișoara, și merită subliniat efortul unui devotat iubitor al artei amatoare, inginerul Ioan Panteș, de la Institutul de cercetări pentru tehnică de calcul din Timișoara, care a asigurat sunetul și imaginea.

Ion VELICAN

☆

MUZICĂ UȘOARĂ ÎN COMPETIȚIE

Așadar, o nouă acțiune, fază, manifestare, cum vreți să-i spuneți, cu muzică ușoară „și folk" din tot județul. E aproape incredibil cum poate exista atîta muzică „lejeră" în această parte a țării. Sau e vorba de o emulație colectivă fără precedent, sau de o slabă exigență în privința selecției. Înclin spre prima ipoteză, doar parțial spre cea de a doua. Sigur, am fi preferat o competiție pe genuri și specii, căci într-un asemenea coctail e greu de discernut. A fost însă interesant să urmărim creșterea sau descreșterea valorii unor formații. Ca și declarata competiție dintre cele mai tinere grupuri rock timișorene și lugojene, în care balanța înclină spre „Betta" și formația Casei de cultură a sindicatelor Lugoj, cu unele accente de imitație a unor predecesori... O orchestră cu filarmoniști este aceea de dixie, afiliată Casei de cultură a tineretului timișorean, acum strălucind de virtuozitate, perfect sudată. Am mai ascultat greoaie formații, gen estradă, vehiculînd ades un repertoriu uitat, vetust, cu texte neutre și fără sens, cu soliști imitînd diverse vedete și lăsînd modestia acasă. Apariții corecte, „Banatul", Giarmata (sub așteptări, totuși), formația Casei Armatei din Lugoj. Bun grupul maghiar din Moșnița Nouă ; A. Staubert din Lugoj, ca solist. La fel, grupul folk din Darova. Despre folk putem spune : îngrijorătoare uniformizare de text și melodie, inflație severă și ades, minimă rezistență. Cu frumoase excepții. Una dintre ele, probabil, grupul de la „1 Iunie". Soliști de rutină, F. Serac și I. Toroican. Notă bună pentru „Memotim". Alți participanți : formația „Tehnolemn", despre care am mai scris, apoi cele din Recaș, Jimbolia, Nițchidorf, Făget, Pișchia, Sînnicolau, Buziaș, Bîled etc. Prea multă frumusețe în aceeași zi. Probabil că muzica este cea mai nobilă ocupație artistică a tineretului de azi. E bine ca, în privința textelor, să fie consultați poeți profesioniști contemporani.

Lucian BURERIU

top

SECȚIA ROMÂNĂ : 1. Zîna nopții — Progresiv TM ; 2. Raze aurii — Grup 120 ; 3. Dacă ai ghici — Mircea Baniciu ; 4. Tot pe drum — Metropol ; 5. Invocație — Columna. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ : 1. Summer Night — Olivia Newton-John & John Travolta ; 2 Mexican Girl — Smokie ; 3. Too Much Heaven — Bee Gees ; 4. Promises — Eric Clapton ; 5. Part Time Love — Elton John

Mărțișoare...

Publicația „Movie Life" anunță că unica fiică a celebrei actrite Marlene Dietrich, Maria, va scrie o carte despre mama ei. „O voi descrie pe mama așa cum a fost, așa cum este..." ● Azi, 1 martie, startul turneului prin S.U.A al cîntărețului de „Country" Kenny Rogers. Mai nou acesta cîntă în duet cu soția sa Marianne. ● Tom Parker, fostul manager al lui Elvis Presley, declară că ar fi dispus să finanțeze un film care să-l evoce pe marele dispărut, cu condiția ca rolul acestuia să fie interpretat de Rick Nelson. Cine e Rick Nelson ? Un cîntăreț american a cărui popularitate a rămas constantă din anii 60, pe cînd era în mare vogă (a lansat piesa „Mary

Lou"). ● Julio Iglesias rămîne cel mai popular interpret din Spania, cu trofee ce numără pînă acum 5 discuri de platină. ● La New York la o mare paradă a modei, au cîntat „Osmonds". ● La Petroșani, unde erau așteptați de 1.000 de tineri ce-și luaseră din timp bilete, n-au cîntat „Mondialii" noștri. Tinerii s-au împrăștiat privind derutați afișele mari ce anunțau concertul. Urîtă întîmplare ! Îi asigur pe tinerii din Petroșani că n-au pierdut nimic. ● 200.000 fani l-au întîmpinat pe Dylan la Londra. Printre cei care i-au urmărit concertele se aflau : Ringo Star, Mariane Faithful, Bianca Jagger. ● Xavier Cugat, faimosul dirijor al orchestrei ce-i poartă numele, a adus-o în S.U.A. pe Charo, cîntăreața spaniolă. Lansarea primului hit „Coochyō Coochy" s-a făcut cu concursul impresarului acesteia, suedezul Kjell Rasten ● Dar ce mai fac consacrații ? În Franța, va concerta în această lună Jimmy Cliff, pionier al muzicii „reggae", în timp ce pianistul Herbie Hancock a cărui muzică se află la interferența jazz-ului cu pop-ul, a susținut deja recitaluri la sala Pleyel din Paris ● Agnetha Faltskong (fostă Ulvaens) din grupul ABBA, a declarat că despărțirea de fostul ei soț Björn nu va afecta existența formației. ● Zîmbesc fericiți că au ajuns pe primul loc în topul revistei noastre, Olivia Newton-John și John Travolta (în foto).

Petru UMANSCHI

Pe firul de argint al emoției

arta amatoare

Asistentei sanitare MARIETA PRICIU, din Comloșul Mare, îi plăcea să creadă în copilărie, că va ajunge aviatoare. Un unchi, aviator, îi inoculase acest curaj al zborului. Dar dacă ea, pînă la cei 23 de ani de azi, nici n-a zburat cu avionul în schimb, și-a ales pe lîngă activitatea cotidiană, tot un gen de zbor dar al visării, al poeziei. Pornind de la mici poeme spuse la zile școlare, de la mici roluri în piese tinerești ea a descoperit farmecul inegalabil al poeziei lui Coșbuc, pe înțelesul acelei vîrste adolescente, pentru a urma apoi forța poetică a geniului eminescian și poezia tuturor celorlalți poeți ilustri.

Încurajată de tatăl său, la începuturi apoi de către profesorii săi, dintre care Traian Galetaru, din Comlosul Mare, a sprijinit-o moral enorm Marieta Priciu încercă să pătrundă în laboratorul intim al fiecărui poet pe firul de argint

al emoției, cu „Moartea căprioarei", a lui Nicolae Labiș, ea calificîndu-se, în cadrul Festivalului „Cîntarea României", la faza județeană.

Care sînt visele Marietei Priciu ? Să se desăvîrșească în umana meserie de asistentă medicală, să închegheze o familie fericită, să se dedice artei atît de îndrăgite a spunerii poeziei, nu numai în cercurile sale de prieteni ci și pe scenele iluminate ale festivalului, visînd, poate, în secret, că nici chiar faza finală a acestui generos concurs al muncii și cîntării patriei nu-i va putea fi refuzată, dacă puterea ei de convingere, arta recitării și forța sentimentului îi vor înnobila glasul și ființa sa tînără pentru a convinge și a deschide, în inimi, o fereastră și o speranță pentru vis. Să-i urăm tinerei interprete, în acest ceas, zbor sigur și curat !

Radu VOINEA

mapamond

Grozavul meu Papá

(V)

George Brown povestea cu privirile ațintite undeva departe, iar povestea lui nu se isprăvise încă. „Ernest mi-a scris după cîteva luni. Nu amintea de „neînțelegerea" noastră, ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic. Știa să-și asume partea sa de vină pentru bătaia pe care a primit-o. Mă ruga din Havana să-i găsesc bilete pentru un meci de la Madison Squar Garden, iar cînd ne-am întîlnit ne-am reluat prietenia de unde am lăsat-o Am continuat să și boxăm, numai că eu eram acum mult mai prudent Nu mai aveam încredere în el. Mă așteptam în fiecare clipă să-mi plătească „datoria" (.). Nici acum nu pot să-mi dau seama de ce Ernest, de altfel ambițios în tot ce făcea, nu putea să suporte înfrîngerile în box. Accepta ca pescarii și vînătorii să fie mai buni ca el. Dar în box nu voia să-și vadă adversarul decît la podea. Acest viciu al lui era atît de puternic încît singur încerca să se autoiluzioneze că e în stare să-i bată pe cei mai buni profesioniști. Absurd. Era ca și cînd l-aș fi provocat eu să ne întrecem la scrierea celei mai bune nuvele (...). În afara ringului însă, Ernest Hemingway era unul dintre cei mai buni oameni pe care i-am cunoscut".

Deși Papa Hemingway bea mult, niciodată nu l-am văzut mahmur diminețile. Părea întotdeauna proaspăt de parcă ar fi avut un somn de copil. Probabil că avea o digestie foarte bună și un organism puternic. Frații mei mai mari, mama bună și mama mașteră mi-au confirmat că Papa se scula în fiecare dimineață la 5,30 sau 6, și deseori mai devreme. Vedea răsăritul soarelui, apoi se punea la masa de scris și scria cîte 5—6 ore fără întrerupere. Dacă observa că nuvela sau romanul la care scria nu prea-i merg, el continua să scrie altceva, de obicei scrisori particulare, sau să răspundă la unele, pe care le primea cu miile. Îi plăcea să scrie scrisori particulare. Asta îi dădea prilejul să uite de responsabilitățile îngrozitoare ale scrierii cărților, cum îi zicea el meseriei pe care o practica și din cînd în cînd mai zicea : „responsabilitatea de a scrie texte groaznice pe care cineva, din păcate, o să le cumpere". Scriind asemenea scrisori nu prea ținea cont de potrivirea cuvintelor. Glumea și îl preocupa bîrfa în acele texte particulare, dar îi plăcea să dea și sfaturi, de care însă singur nu se ținea niciodată.

Trebuie să recunosc că nu-l vedeam pe Papà la masa de scris, și mult timp mi-am bătut capul să descopăr cum își scrie el de fapt opera. Oricît m-aș fi trudit să înlătur îndoielile, căci ele îmi diminuau admirația pe care o aveam pentru Papà, nu reușeam în nici un chip să mă edific cu privire la taina scrisului său. Oare el era numai un mare și iscusit trișor ? El îmi vorbea, de fapt, despre ceea ce trebuia să scrie, dar habar n-am cînd își făcea timp pentru o asemenea treabă.

Cînd îmi petreceam verile la „Finca" mă sculam pe la 8,30 dimineața, luam dejunul și o zbugheam la scăldat. Veneam pe la zece, iar Papà ședea deja comod într-un șezlong, îmbrăcat ușor, cu inevitabilul pahar uriaș de whisky în mînă. Îmi dădea bine dișous bună dimineața și mă invita să-i țin companie, întrebîndu-mă : „Ce vrei să faci, azi, Grig ? N-am hotărît încă nimic".

(Din memoriile lui Gregory Hemingway — fiul scriitorului)

(VA URMA)

rebus

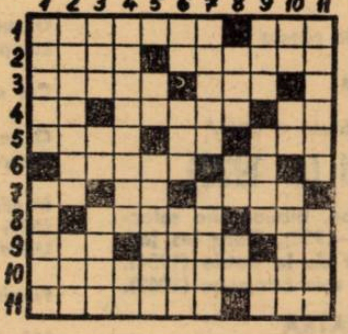

Mărțișoare

ORIZONTAL : 1) Mărțișoare — Leagă mărțișorul. 2) Țintește inimioarele... — ...și cumpără mărțișoare (adj. pl.). 3) Merge cu plugușorul în mărțișor ! — Prind mărțișoarele. 4) Centru de greutate ! — Regretat scriitor român, autorul poeziei „Mărțișorul" (1919—1972) — Răsărit de soare .. în mărțișor !! 5) Mărțișor — Ultimele mărțișoare ! — Între ac și mărțișor. 6) Primăvăratic (fig.) — 22 martie !... 7) Primele cadouri ! — Pană — Roșu cu alb la mărțișor. 8) Vază — Insulă în Indonezia. 9) Oferă mărțișor consoartei — Se-nvîrte în jurul axei proprii — Măsura de primăvară ! 10) E la vîrsta mai multor mărțișoare. 11) Legătură — Un mărțișor oferit.

VERTICAL : 1) Coșar — Mascotă de întîi martie. 2) Vestitor al primăverii — Cîntece de slavă. 3) Provoacă nostalgia — Căni ! — Cum trec în zbor „Vestitorii primăverii" (G. Coșbuc)... 4) ...și ce păsări găsesc, tot timpul, la noi (sing.) — Cală ! 5) Un colț de natură... la sfîrșit de iarnă ! — Ține de casă (poate fi și coșar). 6) Vin babele ! — Lac în Anglia — Vin în martie după zilele babelor. 7) Numărul mărțișoarelor... din calendar — Plină cu mițișori (reg.). 8) Veche monedă franceză — Fiecare cu mărțișorul lui — ...și 26 martie ! 9) Nucleul unei planete ! — Precede mărțișorul (pop.) — Dintr-un condei ! 10) Catete ! — Sciți ! — Figură de acrobație 11) Delicate mărțișoare primăvăratice — De la un mărțișor la altul.

Dicționar : ROA. URR. SALCE, ECU.

Viorel ABRUDAN

din literatura lumii

DANUTA BIENKOWSKA

Danuta Bienkowska, una dintre personalitățile cele mai proeminente ale literaturii polone de astăzi, s-a născut la Vilnius, în 1920. Începuse să studieze medicina, cînd războiul a obligat-o să se refugieze în România. Aici, la București, și-a terminat studiile, iar apoi a practicat medicina în Moldova. După război, în 1945, s-a reintors în Polonia, dar România, cu oamenii și locurile ei, a rămas definitiv în sufletul scriitoarei.

Prima carte a Danutei Bienkowska, **Adăpostul** (1953), se inspiră din mediul de viață al arhitecților. Urmează, în 1955, o carte de popularizare a științei, **Orașe vii** și, în același an, povestirea pentru copii **Cuibul vulturilor.** Domeniul popularizării științei o atrage în continuare, căci în 1956 publică **Atomul și vracii.** În 1957 și 1960 îi apar două povestiri din specia senzaționalului : **Cele șaptesprezece fețe ale lui Bozydar Gwozdz** și **Flori de la dispărută.** Urmează cîteva biografii romanțate, dintre care amintim **Fericita viață a lui Sebastian Klonowic** (1965) și **Cavalerul crucii trandafirii** (1966).

Aceste cărți i-au asigurat un binemeritat succes, care a determinat-o să se consacre și mai intens scrisului. Creațiile următoare relevă o certă profesionalizare și o stăpînire deplină a tehnicii povestirii și a romanului. După **Țiganul** și **Apărarea litoralului 1926—1929,** apărute în 1968, văd lumina tiparului o serie de cărți cu tematică diversă, cum sînt : **Frumoasa necunoscută** (1971). **Băiatul cu ghitara** (1971), **Dacă m-ai iubi** (1972), **Viața la Gorki** (1973).

Acțiunea romanului **Oprește-te, clipă !,** din care publicăm aici un fragment, se axează pe întîmplările trăite de o chimistă poloneză în timpul unei vizite de documentare în România.

Sergiu DRINCU

Ziua a opta

Visa că cineva vorbește cu voce scăzută, pe trepte, în fața casei. Însă nu zgomotul o trezi din somn, ci un fel de simț al datoriei, sentimentul că trebuie să îndeplinească ceea ce își propusese. Se foi încă o clipă în așternutul incomod, încercînd zadarnic să ghicească cine și despre ce vorbește acolo jos. Ciripit și cînt de păsări se auzeau din ce în ce mai aproape și înăbușeau cuvintele. Pe peretele văruit cădea lumina trandafirie a dimineții. Aerul era pătruns de mirosul înțepător al primei brume. Se sculă în sfîrșit și privi afară. Profesorul, cu pantaloni bufanți și în pulovăr gros, îi explica ceva băiatului, care stăruia cu încăpățînare în ceea ce voia să facă. Profesorul o observă pe Silvia la fereastră și i-o arătă cu degetul. Ea deduse că băiatul a venit s-o ia din Călimănești. Îi făcu semn cu capul că știe despre ce e vorba. Profesorul adăugă cîteva cuvinte și băiatul o luă fuga în jos, spre oraș.

Cînd coborî în bucătărie, dejunul o aștepta pe masă. Nu rămăsese nici urmă din cina de aseară. Vasele stăteau la locul lor, mușamaua era spălată, mirosea a curat. Focul duduia sub plită, în ceainicul roșu fierbea apa, de sub capacul lui stropeau picături de apă clocotită. Profesorul se învîrtea cu energie sporită pentru a șterge impresia neplăcută a serii trecute. Razele soarelui treceau prin paharele cu ceaiul chihlimbariu. Întinzînd mîna după pîine și unt, Silvia se gîndi cît ar fi fost de bine să dejuneze așa mereu și să plănuiască împreună excursii de o zi.

— Am să te conduc pînă jos, spuse Mircea. De ce s-or fi grăbind atît ?

— Poate e mai bine așa.

— O să-ți faci rost de concediu ? Vei veni ?

Dădu din cap că nu. El nu insistă. Cu toate acestea îi fu recunoscătoare pentru reînnoirea propunerii. Azi arăta îmbătrînit și tras.

— Tinerii mai dorm ?

— Nu se vor scula înainte de zece. Încă o dată îți cer scuze.

— Să nu mai vorbim despre asta.

— Dacă nu erau ei, totul se aranja altfel.

— Să mergem ! Aș vrea să ajung cît mai repede la București. Văzînd că fără să vrea l-a supărat, adăugă repede :

— Tot timpul mi-a reproșat că lenevesc în loc să rezolv treburile ce mi-au fost încredințate. Șefii mei sînt în stare să creadă cine știe ce.

— Ce importanță are ? întrebă Mircea, surd. Spune, Silvia ! Nu mai avem 20 de ani...

— Cu atît mai mult. Nu ni se cade să fim ușurateci. Haide ! Mulțumesc pentru ospitalitate.

Involuntar, reveni la tonul și felul de a fi pe care îl folosea la serviciu. Mircea remarcă și o înțelese în felul său. Ar fi preferat să-și ia imediat rămas bun și să coboare singur în oraș. Prelungirea ultimei discuții era inutilă și jenantă, din moment ce ea considera episodul încheiat și gîndul îi alerga de acum la București. Nu vroia însă ca el să observe că prezența lui o incomoda, căci s-ar fi simțit jignit sau ar fi putut să creadă că se simte ofensată ; Silvia însă dorea să se despartă calm, fără conflicte.

Mergeau deci împreună prin defileu, în strălucirea trandafirie a dimineții, în suflarea rece a pămîntului, pe pojghițele fragile de gheață care albeau adînciturile cărării. Prezența tăcutului însoțitor nu-i permitea Silviei să savureze din plin această plimbare, care era parcă epilogul excursiei de acum 30 de ani. Abia în poiana plină de flori vocea lui Mircea o opri :

— Oprește-te o clipă ! Uite ce frumos e... Se opri, sfioasă, de parcă abia acum ar fi înțeles că, grăbind despărțirea, renunță la ceva de nepreţuit. Se întoarse spre Mircea, ezită o clipă, la un pas înaintea lui, față în față, așteptînd un gest, un cuvînt. Dacă ar fi întins spre ea mîinile, dacă ar fi luat-o în brațe, poate s-ar fi hotărît să facă un efort pentru îndeplinirea tuturor formalităților în țară, pentru a putea petrece restul lunii aici, în munți. Profesorul însă o privea în tăcere, încurcat și îngrijorat, nevrînd să devină ridicol în ochii ei printr-o declarație prematură. Cînd se opriră la mal, luntrașul abia venea în direcția lor. Apa strălucea și spumega pe bolovanii ce ieșeau din vîltoare. Venea dinspre ea o boare rece și miros de nămol. Silvia se cutremură ; asociațiile erau neplăcute.

— Nu mă mai conduce, îl rugă. Să ne luăm rămas bun aici, nu în fața lumii. Era de ajuns privirea luntrașului ca acest rămas bun să devină convențional. Profesorul îi sărută mîna, o privi în ochi, zîmbind, dar nu se hotărî la o apropiere, spre care ea însăși îl îndemnase. Silvia îi mulțumi în treacăt, ca unui ghid grijuliu care se ocupă, în cadrul Institutului, de invitații străini. Dar abia urcă în bac și îi veni să-l strige pe Mircea s-o întovărășească măcar o clipă, să asculte ceea ce ar fi fost datoare să-i spună. Dar bacul se îndepărta repede, profesorul care sta la mal se micșora văzînd cu ochii, trăsăturile feței sale se estompau, se ștergeau carourile de pe cămașă, iar Silvia simțea o uscăciune pe buze și o strîngere neplăcută în inimă. Întinse mîna pentru a scoate din poșetă o pastilă care trebuia luată cînd aveai asemenea senzații, iar cînd ridică ochii, Mircea dispăruse deja. Poate coborîse mai jos, printre copaci, poate plecase acasă, oricum, o întristă dispariția lui. La pensiune, administratoarea o privi neprietenoasă. Nu pregetă să-l spună că a fost întrebată de la București unde a plecat în excursie și cine i-a organizat-o. A anunțat de asemenea că s-a fixat ora pentru întîlnirea cu directorul, care și-a revenit după nefericitul accident.

Silvia trebuia să-și mai împacheteze mărunțișurile. Hanoracul albastru și bocancii nu mai aveau loc în geanta de voiaj. Se gîndi deci dacă nu ar trebui să i le expedieze profesorului, dar renunță, temîndu-se de comentarii inutile. Dacă ar lăsa lucrurile cameristei ? Îi părea rău, deși se temea să le ducă cu sine, ca să nu-i trezească amintiri. Încă odată deșertă pe divan tot conținutul sacoșei și începu să împacheteze din nou.

Se așeză deci pe bancheta din spate și întinse mîna după materialele trimise din București. Găsi printre ele prospecte de reclamă ale Centrului de Chimie, dar și informații mai detailate despre lucrările de cercetare ale Institutului ; înainte de toate însă note în legătură cu propunerile contractelor comune, care fuseseră discutate într-un cadru lărgit al oamenilor de știință. Ocupată cu cititul, nici nu observă cînd trecură în Rîmnicu-Vîlcea și au ajuns pe șoseaua spre Pitești. Revenea cu un sentiment de ușurare în lumea cifrelor și simbolurilor, verificabilă și rațională, indiferentă și sigură de sine. Nu se întoarse niciodată să privească munții care se îndepărtau. Chibzuia ce va spune la întîlnirea cu directorul, repeta argumente de necombătut. Ținea mai mult ca oricînd ca misiunea ce-i fusese încredințată să reușească întrutotul.

Traducere de :
Sofia KRZYZANOWSKA

din lirica universală

POEȚI CANADIENI

ANNE HÉBERT (n. 1916)

Bibliografie selectivă : **Le torrent** (1950, versuri), **Les songes en équilibre** (1942, versuri), **Le tombeau des rois** (1953, versuri).

MARILE IZVOARE

**Nu-i necesar de-acum să colinzi
Aceste sălbatice păduri
În cautarea marilor izvoare adormite.**

**Nu trezi izvoarele mari
Genele lor de sare de somn prefăcut sînt înzăbrenite
Rare și dalbe înfloriri submarine
Nici închipuirea n-ar putea zări dedesubtul lor.**

**Nici chipul zilelor
Și nici fețele înalților copaci cîntători
Nu se scufundă într-însele jur-împrejur.**

**Apa acestor sumbre păduri
Cu nimic nu se aseamănă de pură și fluidă ce este
E toată o binecuvîntată scurgere-izvorîre Vocație
Marină : iar eu mă privesc în oglinda ei.**

**O, izvor de lacrimi dinlăuntru-mi
Ești profunzimea gravă pe golfurile căreia
Veghează coloanele zvelte
Ale răbdării mele ce-a fost cîndva
Tu străjuiești
Solitudinea eternă veșnică singurătate a apei.**

CHARLES DOBZYNSKI (n. 1929)

A fost descoperit de Louis Aragon. Bibliografie selectivă : **La question décisive** (1949—1950), **Dans les jardins de Mitchourine** (1952), **Amour de la Patrie** (1954), **Au clair de l'amour** (1956), **D'une voix commune** (1962).

SONATA DE PIATRĂ

**Pietre din pliocen
pe scena atracției
Spălătorese se apleacă
deasupra apei
Decolorantul e alb aidoma lunii
Toate pietrele rănesc
Albul de plumb
strivește
genunchii.
Mîini de burete
Ploaie milenară
(În crăpături șerpuiesc anii)
Carierele de piatră ale nopții
Albastru gravat în bloc de granit
Căzut de pe un astru mort
Lume de păianjeni
în coloane
Albinele negre ale betonului
în stupi
pietrificate.
În piatră e poate și scheletul unui
corb
Glaucoma trandafirului.
Lămpi lăptoși
pe schele
Cer metalic
cu piroanele sale
O baracă pur și simplu pentru clocharzi
Semne țese
și ne amăgește Luna.
În clipa concepției totul e piatră
(Nici ramul nu se clintește)
Uit albul pe cerneala
liniștii
Pămîntul și timpul
se frînse pe scenă
Mă descoase
piatra seacă
Învăț
țipătul spart în cioburi
și cuvintele abrupte ale calcedoanelor.
Sonata pămîntului
Iarba solfegiază
o ascult.
Pianul toamnei
clapele
sînt stropi
de dulceață stinsă
și pleoapa ploii torențiale.
Orgile bulgărelor Pămîntul galben al buzelor
Ating cu grijă
banda sonoră adormită
rădăcină cîntătoare
a pietrelor.**

FERNAND OULETTE (n. 1930)

Bibliografie : **Ces anges de sang** (1955, versuri). Lucrează la Radio Canada.

FEMEIE

**Închide-ți ochii
femeie
în străfulgerări de pulbere stelară.
Prin spațiul surghiunit
o stea abandonează
adîncimile surde și triste
ale visului tău.
Desișul trupurilor noastre se luminează încet
precum un plai locuit doar de păsări
de-a lungul zorilor.**

**O, codru de voci pe spinarea liniștii tale. Călcîi
de pal trandafir rotunde lumi îngemănate ale genunchilor și
coapse purificate în flăcări de lăcrămioare.**

**Iubire răsună în Infinit,
iubire cu glas de orgă și lăcrimînd jăratec.**

**Trupul nostru împovărat de fructul
și de lumina nemuririi
lunecă lin înspre adîncul orizontului înfometat.**

În românește de
Al. COVACI

ION ARIEȘANU (Redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct)

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE INAPOIAZA. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

PREZENT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

Dialog rodnic cu țara

Consfătuirea cu cadrele de conducere din industrie, construcții, transporturi și agricultură, desfășurată în aceste zile de primăvară, cînd s-au împlinit 30 de ani de la istorica Plenară a C.C. al P.C.R., care a trasat linia transformării socialiste a agriculturii românești, vastă operă prin înfăptuirea căreia, așa cum sublinia tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU, „s-a asigurat generalizarea relațiilor de producție socialiste"**, în economia țării noastre — reprezintă o nouă manifestare a dialogului viu și permanent dintre partid și mase, o nouă expresie a practicii democratice a partidului de a se consulta permanent cu activul de bază de partid și de stat, cu reprezentanții oamenilor muncii, în scopul soluționării eficiente a problemelor pe care le pune dezvoltarea accelerată a tuturor ramurilor economiei naționale.

Prin amploarea participării, ca și prin importanța problemelor dezbătute în spirit critic constructiv, această Consfătuire, organizată din inițiativa secretarului general al partidului, s-a înscris ca un eveniment semnificativ în viața politică a țării noastre, menit să determine un salt important în perfecționarea activității de organizare și conducere a activității economice în industrie și agricultură, în toate domeniile, și să accelereze trecerea la o nouă calitate, superioară, a împlinirilor socialiste ale patriei noastre.

În cuvîntarea ținută cu prilejul încheierii lucrărilor Consfătuirii, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că, în cadrul dezbaterilor, s-au făcut nu mai puțin de 1.700 de propuneri care au fost reținute și urmează să fie analizate și traduse în viață. Acest număr — relativ mare — de propuneri, indică, el însuși, gradul de participare a cadrelor care lucrează în aceste ramuri ale economiei naționale la destinul viitor al patriei noastre. În același timp, aceste propuneri sînt tot atîtea soluții care, o dată materializate, vor determina un proces de înnoire, de trecere la o calitate superioară, mai apropiată de aspirațiile noastre. În esență, aceste propuneri sînt o formă de manifestare a inteligenței și pasiunii pe care oamenii știu să le pună în slujba înfăptuirii **Programului** măreț de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate în România.

Este știut că, de ritmul și calitatea înfăptuirilor noastre, depinde viitorul țării, depinde — după o expresie semnificativă — **calitatea vieții noastre**, în perspectiva viitorului apropiat sau mai îndepărtat. Istoria își împlinește întotdeauna rosturile și sarcinile ei în timp. Dar destinul epocii noastre, care se înfăptuiește ca istorie reală, prin activitatea comuniștilor ca forță conducătoare, este acela de a recupera pierderile trecutului zbuciumat al istoriei noastre și de a da valoare maximă posibilităților actuale ale patriei, astfel încît, într-un timp istoric relativ scurt, această țară și acest pămînt românesc, care dau sens vieții noastre și ființei noastre, să devină o țară, o cetate a progresului. În fond, asta înseamnă valorificarea plenară a resurselor materiale și umane de care dispune patria. Acestui țel, care exprimă legitatea epocii, se subordonează toate eforturile noastre — fie că sîntem pe deplin conștienți și entuziaști, fie că, uneori, acționăm inerțial.

Pilda cea mai vie, efortul cel mai mare și mai lucid se concretizează în activitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu. Cuvîntările sale, consfătuirile pe care le inițiază, vizitele de lucru în care se obiectivează neobosit au, dincolo de semnificația perfecționării muncii în țară, și sensul **conștientizării.** Secretarul general al partidului nostru ne cheamă la efort, la eroism în muncă. Dar această chemare este însăși cerința epocii istorice pe care o străbate poporul nostru în acest ceas al istoriei sale.

Dacă dialogul permanent cu masele are scopul de a potența munca fiecărui cetățean, ca parte vie și concretă a patriei, el are, în același timp, și semnificația conștientizării eroismului acestor vremi. A fi om al patriei tale, azi, înseamnă să pui umărul minții și al vieții la efortul istoric necesar.

Se va naște o soluție vie !
Se va naște o mașină !
Se va naște un vers ca acesta, poate :
„Trăim în miezul unui ev aprins" !

Vasile VERSAVIA

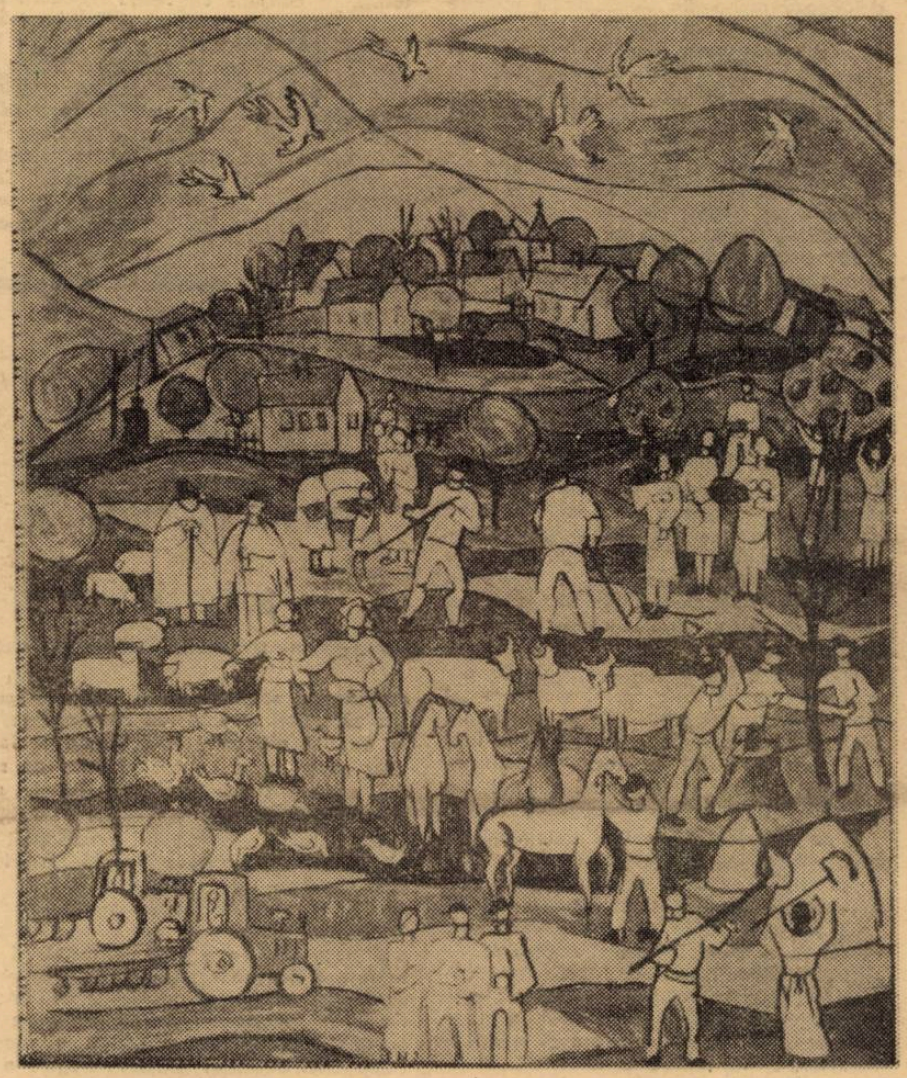

MIHAELA TELICEANU : „Săteasca"

A opta zi...

Respectăm, cu bucurie, un ritual : înainte cu cîteva zile de începutul lui Martie, bărbații împletesc roșul cu albul în fire lungi pe care, în prima zi din mărțișor, să le pună-n pieptul femeilor mame, soții, surori, fiice, pentru a deschide astfel săptămîna despărțirii dintre fețele sărbătorilor lumii. În a opta zi din Martie, după ce se va fi încheiat întregul ciclu al semnelor de bun augur, în toate calendarele pămîntului, pentru începutul vegetal al anului va fi sărbătorită FEMEIA, singură, despărțită de toate celelalte bucurii ale lumii care, vor fi invocate, în ziua aceea, în numele ei...

În dimineața zilei de astăzi, 8 MARTIE, ne întoarcem cu fața spre femeia de lîngă noi, mamă, soție, soră, fiică, așa cum ne-am întoarce privirile spre luciul apei să ne vedem chipul răsfrînt în sărbătoare, să ne descoperim vîrsta pe care am dobîndit-o pînă acum în eter, să ne zărim, încă o dată, pe această planetă ca principiu solid al existenței : continente, arhipelaguri, insule respirînd soarele din mijlocul unui ocean planetar. Să ne zărim, deci, ca pe niște mari întinderi de uscat care se privesc în spuma oceanului și se cred singure cînd, iată, nu sîntem mai mult decît doar unul dintre maluri...

Astfel să ne zărim, pe această planetă : un om, în soarta căruia bat sărbătorile ca pivele să-i mărunțească bucuriile și suferințele, să i le facă pulberi, să i le poarte-n vînt...

Astăzi să ne zărim, pe această planetă, cu o parte uscat și două de apă, și să vedem cum jumătatea bărbat stă spre jumătatea femeie și, ca într-o oglindă, ride și plînge iar chipul răsfrînt hohotește speriat, nedumerit, ca orice copie făcută grăbit după o lume din minte... Astăzi, în ziua a opta a lui Martie... în fața bărbaților, peste drum de cîteva nedumeriri esențiale (sau, la fel de bine, în fața femeilor, peste drum de cîteva neînțelegeri esențiale) stau ceilalți (ele sau ei) și zîmbesc a împăcare...

Astăzi, în a opta zi de Martie, încă din zori sau de cu noapte, numai cu o singură floare se poate trece rîul de incert dintre cele două fețe ale sărbătorilor lumii, așa cum treci de pe uscat pe apă, cum vîntul leagă continentul cu oceanul pentru o clipă... O clipă doar, ca o poartă spre zilele ce urmează, în care nu trebuie să bați pentru a se deschide, căci poarta te absoarbe singură și te strecoară, în grabă, spre mai departele vremii...

Iar noi respectăm, cu bucurie, ritualul.

De mîine, 9 martie, pînă-n anul care vine, vom merge alături unul cu celălalt să înfăptuim lucrurile vieții noastre, fără să cîntărim cît a fost partea unuia sau partea celuilalt de muncă, doar bucuriile și suferințele să le-mpărțim.

Apoi, ca în fiecare an, în preajma lui Martie, cu o clipă mai înainte de începutul ciclului ființării biologice a naturii, fețele sărbătorii se despart să se privească vreme de o săptămînă.

Paul Eugen BANCIU

AUREL TURCUȘ

Graiul pîinii

Tata ținea ogorul
în cumpenele mîinii
și respira cu grîul
prin același plămîn ;
printr-un plămîn crescut
în miezul pîinii,
de cînd există-n lume
al patriei tărîm.

Și graiul său —
al pîinii divin grai —
îmi freamătă pe buze,
în văluriri de lan,
avînd aroma strînsă
în matca unui plai,
cum își are adîncul
lumina-ntr-un mărgean.

EUGEN EVU

Omagiu

Clepsidrele din muguri au început
să fiarbă
și-n așternutul florii lumina-ntinerește ;
în Mărțișor miresme-s în părul tău de
iarbă,
iar mierea din privire ceresc
se limpezește.

Se primenește lumea sub bluze străvezii
și-n ultime omături suride grîul mire ;
încerc sfielnic miezul cuvintelor, aci,
cînd îți închin poemul cu-a fiului iubire.

Tu, trandafir, ce-n țară ivit întîi din
spuze
prin anotimpuri stărui neofilit prinos ;
Numele tău mi-aprinde luminile pe buze
Ca un sărut pe crinul din rouă, luminos.

Femeie maică, soră sau iubită,
A cumpănirii noastre-ntre taină și cuvînt;
Îmi e sărut poemul pe-o rază-mbobocită
și-nlăcrimată cartea din curcubeul sfînt,

pe care-l arcuiește lin peste lanuri vara
ca pe-o columnă zveltă din inimă
de neam;
Tu ești izvor din care își reîncepe țara
neocolitul vieții rîu, adevăr și ram...

Îngăduie-ne-n ceasul cu mirt de
sărbătoare
Din ghiocei cuvîntul să picure sfios...
Sub tîlcul primăverii, ca
într-o-mbrățișare,
Pe gura mea văzduhul a înflorit frumos.

Adaug la ce urziră poeții laudei tale
și semnului din brazdă ce-l porți întru
vecie.
Acest poem în care cuvintele-s petale
Cînd înțeleg prin tine întreaga Românie.

● (573) ● 8 martie 1979 ●
SERIE NOUĂ ● anul XXX ●
8 pagini 1 leu ●

TINERI CRITICI

GEORGE ȘERBAN

Pentru o psihosociologie a literaturii

De la bun inceput trebuie menționat că ideea unei investigații psihosociologice a literaturii nu este chiar nouă. Mai precis, elemente de cercetare și din această perspectivă a literaturii pot fi descoperite atit în lucrările unor sociologi, cit și în cele ale unor psihologi ai literaturii. Inexplicabil însă, nu a existat (cel puțin după știința noastră) nici o tentativă de fundamentare a unui punct de vedere autentic psihosociologic asupra genezei și ființării Literaturii, deși, așa cum vom vedea, el anihilează multe din vicisitudinile întîlnite de investigațiile sociologice și psihologice (numai apariția relativ recentă a psihologiei sociale ar putea fi o explicație).

In esență, teza centrală a psihosociologiei literaturii ar putea fi formulată astfel: **de vreme ce realitatea socială a unei epoci nu se reflectă nemijlocit în literatură, ci prin medierea conștiinței sociale (căreia nici un creator nu i se poate sustrage), prima tentativă nu va fi aceea de a insera opera literară în social, ci în structura conștiinței colective a grupului (clasei) căruia îi aparține creatorul ; între realitatea social-istorică și opera literară se interpune deci, ca mijlocitor specific, mai mult sau mai puțin transparent, conștiința grupului social în care se integrează creatorul și prin ochii căruia vede spectacolul existenței umane.** Teza își are sorgintea în lucrările clasicilor marxismului, traversînd apoi creațiile unor teoreticieni de orientare marxistă, începînd cu Plehanov, Lunacearski, Vigotski și terminînd cu Lukács și Goldmann. Cu toate acestea, ea nu a rămas decît în stadiul unei ipoteze, cel care a dezvoltat-o în mai mare măsură (nu pînă la consecințe) fiind Lucien Goldmann.

Dintre disciplinele care abordează **extrinsec** literatura cele mai importante și mai prolifice sînt sociologia și psihologia literaturii. Iar primele argumente (de fapt cele fundamentale) în favoarea psihosociologiei literaturii vor reieși tocmai din relevarea limitelor lor inerente.

„Prin psihologia literaturii putem înțelege studiul psihologic al scriitorului, ca tip și ca individ, studiul procesului de creație, studiul tipurilor și legilor de creație care se întîlnesc în operele literare sau, în sfîrșit, efectele literaturii asupra cititorilor..." (René Wellek, Austin Warren). Deci, psihologia literaturii urmărește prin excelență studierea fenomenelor psihologice care însoțesc nașterea și existența literaturii ; nu vom afla niciodată în aceste cercetări soluția la problema articulării operei literare la o societate concret-istorică, ci numai la fenomenele ce țin de psihologia generală a individului. Sub orice auspicii teoretice s-ar afla, psihologia literaturii (de la cea „obiectivă" a lui L. S. Vigotski la „psihocritica" freudistă practicată de un Charles Mauron) nu poate fi decît limitată ca posibilități de investigare și ca finalitate ; surprinderea adevăratelor legi care guvernează geneza unei opere literare rămîne, în acest context, o simplă utopie, atita timp cît va fi ignorat cu bună știință cadrul social-istoric al creației, impactul ontologicului asupra psihologicului. Situația este însă inerentă dacă acceptăm că, din punct de vedere psihologic, în actul creației nu intră în joc decît experiența general-umană și nu cea concret-istorică, singura capabilă să ne releve inserția socială și ideologică a operei literare în epocă.

Cît privește **sociologia literaturii,** lăsînd la o parte, din lipsă de spațiu, clasificările interesante realizate de R. Wellek și A. Warren, Stéphane Sarkany sau R. Escarpit și care ne-ar fi oferit un tablou de ansamblu asupra domeniului, trebuie să sesizăm un efect de sens contrar cu cel întîlnit în cadrul psihologiei literaturii : de astă dată asistăm la o eliminare din scenă, discretă și galantă, a autorului nemijlocit al operei (scriitorul). Motivul e foarte simplu : **autorul operei nu poate fi supus unui studiu științific, pozitiv, nu poate fi inclus ca verigă într-un sistem explicativ strict determinist.** Lucien Goldmann este chiar explicit : **„Cît privește structura intermediară, care constă în biografia și psihologia filozofului, artistului sau scriitorului, nu putem în nici un caz s-o eliminăm dinainte, dar ea nu poate constitui deocamdată decît un instrument secundar de cercetare, care trebuie folosit cu circumspecție și cu maximum de spirit critic" (Le Dieu caché).**

Avem aici o teză fundamentală nu numai pentru L. Goldmann, așa cum greșit afirmă mulți cercetători, ci pentru majoritatea (dacă nu chiar totalitatea) sociologilor literaturii. **Repudierea biografismului,** o opțiune comună tuturor, nu este decît expresia reculului provocat de proliferarea lui peste măsură (și de multe ori în forme denaturate), odată cu răspîndirea ideilor sainte-beuve-iene. Esențială rămîne însă aspirația sociologilor de a realiza o explicație deterministă a relației Literatură-Societate, ceea ce nu putea să-i îndemne decît la eludarea momentului subiectiv al creației (scriitorul), sursă neîndoielnică de indeterminism. Și totuși, în consens cu Serge Doubrovsky, într-un asemenea context explicația deterministă mult visată nu rămîne decît o himeră : **„O dialectică ce merge de la obiectiv la obiectiv, făcînd din subiectivitate un moment neesențial, este o pseudodialectică, a cărei frazeologie disimulează cu greu întoarcerea efectivă la cauzalitatea naturalistă" (De ce noua critică ?).** Contradicția pare într-adevăr cumva antinomică : **cum să abordezi simultan opera, creatorul și societatea fără să privilegiezi sau să ignori vreunul din termeni ?** În fața acestei dificultăți majoritatea sociologilor și-au redus treptat obiectul de studiu, astfel încît să elimine din el cel puțin unul din termeni.

Un puternic reviriment l-a constituit apariția școlii lukácsiene, școală de orientare marxistă (deși nu lipsesc și teze de inspirație hegeliană sau existențialistă). Adeziunea la marxism s-a soldat, în primul rînd, printr-o abordare unitară și integrală a fenomenelor literare. A fost relevată apoi funcția de „filtru" a conștiinței de clasă, interpusă între societate și scriitor. Prin urmare, revenind la necesitatea unei abordări psihosociologice a literaturii (adică din perspectiva și cu instrumentele psihologiei sociale), se impune inserarea operei literare nu direct în realitatea socială a epocii, ci, mai intîi, prin intermediul **viziunii despre lume** (concept de mult consacrat — v. **Weltanschauung** și **vision du monde** — și utilizat cu succes de școala lukácsiană) pe care o propune, în ansamblul conștiinței colective a grupului (clasei) social în care se află integrat scriitorul. Nu poate ține de-acum decît de practica unei sociologii vulgare tendința de a explica opera prin evenimente social-economice (cum aprecia și F. Engels în celebra scrisoare către J. Bloch). Dialectica materialist-istorică nu poate ignora mediația pe care o realizează conștiința colectivă între faptele social-economic și faptele culturale. Trebuie stabilit clar : nici o operă literară nu poate reflecta întreaga realitate a epocii în determinațiile ei concrete, oricîte eforturi ar face scriitorul. Ceea ce pot exprima operele **în ansamblu** nu sînt societățile care le-au asistat „mișcarea", ci **viziuni** mai mult sau mai puțin ample asupra lor. Analiza de conținut și de structură a operei ne poate releva (în funcție și de gradul de coerență al operei) o astfel de viziune, care, invariabil, va cuprinde în abstractitatea ei relativă și inerentă întreaga existență socială căreia scriitorul i-a fost martor și pe care a privit-o prin ochii grupului (clasei) lui social. Deci, am putea conchide, în primă instanță : întrucît Societatea pătrunde în totalitatea ei în opera literară nu prin determinații concrete (asemenea unei reflectări în oglindă), ci prin intermediul **viziunii despre lume** a scriitorului (care nu este altfel decît o variantă a viziunii despre lume a clasei sociale căreia îi aparține) și cum această viziune despre lume este de domeniul conștiinței sociale (deci inabordabilă sub nici un chip de pe pozițiile psihologiei sau sociologiei), intervenția psihosociologiei devine stringentă.

PARTENIE DRĂGOI : „Omagiu Unirii"

Deși își numește demersul **sociologie,** L. Goldmann, prin premisele teoretice de la care pleacă, este mult mai aproape de psihosociologie, așa cum o face, spre exemplu, atunci cînd stabilește o homologie între structura **Cugetărilor** lui Pascal și structura viziunii despre lume a jansenismului extremist (sociologia ar fi mizat, bineînțeles, pe relația operei lui Pascal cu realitățile societății franceze din secolul al XVII-lea). Din păcate, L. Goldmann se obstinează să abordeze sociologic o realitate de domeniul conștiinței sociale, de pe pozițiile unui structuralism intransigent, care transformă **vision du monde** întîi într-o „structură mentală" și apoi în simplu mod de a gîndi, de a raționa.

Punctul de vedere psihosociologic ar putea depăși impasul în care a intrat studiul extrinsec al literaturii, impas determinat de amintita antinomie, reușind să păstreze ca obiect atît autorul (prin intermediul operei), cît și socialul prin fixarea domeniului de cercetare la nivelul conștiinței colective, adică acolo unde se întîlnesc atît particularitățile cele mai intime ale individului creator, cît și exigențele societății (văzute prin prisma intereselor și aspirațiilor grupului social). Deși scriitorul nu reflectă în operele sale decît un fragment al realității sociale a vremii (de obicei cel în care se mișcă propriul grup), viziunea sa despre lume, **homologică** celei a grupului său social (și conceptului goldmannian al homologiei trebuie să i se alăture cu necesitate și altele, nu mai puțin importante : **cauzalitate, implicație, finalitate** etc.) va viza întregul univers social-uman, toate raporturile pe care el (scriitorul) le poate întreține la un moment dat cu societatea, cu celelalte grupuri (clase) sociale. Concepția autorului despre celelalte grupuri (clase) sociale, relevată de analiza operei literare și a altor surse de informații, este foarte importantă, întrucît va constitui un indiciu pentru integrarea sa în structura propriului grup și a viziunii sale în conștiința colectivă a acestuia din urmă. Fiindcă, este bine știut, conștiința unui grup, a unei clase, nu se prezintă niciodată ca un tot omogen, în ea putînd exista curente de idei, sentimente și chiar reprezentări divergente — deși, în problemele esențiale, cele care privesc raportul față de mijloacele de producție, convingerile sînt în general aceleași.

În fine, nu poate fi ocolită problema raporturilor pe care noua disciplină le-ar avea cu celelalte două, de-acum acreditate cu lucrări de mare circulație, psihologia și sociologia literaturii. Cert este, înainte de toate, că nu le va putea înlocui. Studiile de **psihologia literaturii,** dedicate analizei psihologice a operei și scriitorului, și cele de **sociologia literaturii,** orientate spre investigarea literaturii sub aspectul ei **instituțional** (v. sociologia lui R. Escarpit) vor reuși să ofere dimensiuni specifice ale literarului.

MARIAN ODANGIU ● Nostalgiile romanului contemporan

Critica a constatat, uneori cu scepticism, alteori cu vădită speranță și aproape întotdeauna pe un ton nostalgic, faptul că romanele noastre au încetat să mai furnizeze personaje memorabile care să intre definitiv în conștiința istoriei literare.

Cu citva timp în urmă se vorbea curent despre „dispersarea" personajului într-o colectivitate devenite astfel, **mutatis mutandis,** ea însăși personaj de roman. Fenomenul apărea atunci ca o etapă ireversibilă în evoluția formelor romanești, ca o devenire deloc străină de transformările ce se produceau în fizionomia societății. El, personajul — să-i zicem spre diferențiere — „central", păstra o oarecare consistență tipologică prin raportare la colectivitatea reprezentată, iar, prin raportare la discurs, constituia un mijloc de manifestare a unei atitudini privitoare la schimbările din sfera socialului. Propensiunea către epopeic se cristaliza în aceste circumstanțe ca o aspirație al cărei punct de plecare era viziunea cel mai adesea maniheistă asupra lumii, adică tocmai ceea ce permitea tranșări categorice între personajele „pozitive" și „negative" ale romanului.

Reorganizarea structurilor tradiționale și adecvarea lor mai pronunțată la noile cerințe ale gustului literar — două dintre dimensiunile, de departe, semnificative ale momentului actual în evoluția romanului românesc — induc reevaluarea unor termeni considerați infailibili în definirea „literară" a speciei. Între aceștia, condiția personajului reprezintă una dintre cele mai incitante probleme, cu atît mai mult cu cît, uneori, judecățile neortodoxe ale criticii în această privință pot conduce la proclamarea implicită sau explicită a unei crize avînd ca suport insuficiența ori inabilitatea romancierilor în a realiza personaje „memorabile".

Să remarcăm mai intîi că modernizarea tehnicii romanești înseamnă de o vreme încoace tendința către epuizarea unor conținuturi ontice și către implicarea cititorului în însuși procesul de creație. Impresia nemijlocită de viață, de trăire efectivă, pe care romanul o provoacă își are sursa în sincretismul tehnicii de abordare a temei propuse, în amestecul la nivelul expresiei al unor modalități (reportajul, montajul cinematografic, colajul etc.) aparținătoare altor forme de explorare a realului. În plus, demnă de subliniat este și imixtiunea masivă a documentului, fenomen interpretabil în sensul dorinței de **autentificare** a „istoriei" prezentate în roman, dar și în acela al **actualizării** ei, pornind de la ideea că opțiunea pentru **anumite** documente și dispunerea lor într-o **anumită** ordine în economia discursului pot fi relevante pentru poziția celui care scrie față de evenimentele invocate.

Primele două romane din amplul ciclu dedicat de Paul Anghel cuceririi independenței, **Zăpezile de acum un veac (Scrisoare de la Rahova,** V, 1977 și **Te Deum la Grivița,** III, 1978), romanele lui Petru Vintilă (**Șoimii au trecut Dunărea,** 1977 — acesta scris în colaborare cu Petru Vintilă jr. — și **Un soldat în căutarea patriei,** 1978), cel al lui Dan Mutașcu (**Lunea cea mare,** 1977) sau cel al lui Mihai Pelin (**Căderea Plevnei,** 1977) sînt ilustrative în acest sens. În aceste romane documentul devine chiar el personaj, ca depozitar autentic al istoriei, dobîndind statut literar prin felul în care este integrat în structura cărții. Nu mai puțin adevărat este și faptul că, atunci cînd tentația documentarului nu e riguros controlată și sprijinită de un corespunzător suflu epic, romanele eșuează pe terenul portretisticii sumare și al schematismului psihologic (v. Ion Aramă, **Trecătoarea de fier,** 1978, Lucian Dumitrescu, **Valea singelui,** 1977), ori pe acela al jurnalisticii melodramatice (v. Letiția Papu, **Moartea tînărului veteran,** 1978).

Fără a fi singura motivație posibilă a eliminării diacroniei, sau, mai exact, a trecerii ei de la condiția explicită la cea implicită — ceea ce echivalează cu o aparentă „trădare" a ideii de personaj înțeles ca o evoluție sintagmatică în roman —, interferențele despre care vorbeam mai sus se numără totuși printre temeiurile ei. Sînt solicitate astfel mult mai intens dimensiunile paradigmatice ale lecturii și această constrîngere la o desfășurare discontinuă, punctată de frecvente reveniri și confruntări retroactive, determină căutarea personajului în niște alte zone

Produse de calitate ce poartă garanţia inteligenţei tehnice româneşti

În paleta foarte diversificată şi armonioasă a industriei româneşti, o preocupare relativ nouă, impusă de ampla dezvoltare industrială, o constituie fabricaţia materialelor de combaterea coraziunii, sector de activitate care aduce o contribuţie importantă la reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile, la mărirea ciclului de exploatare a utilajelor supuse agresivităţii mediilor, la reducerea importului şi implicit la o mare eficienţă economică.

La Intreprinderea de protecţii anticorozive şi utilaje speciale Bucureşti, unitate etalon a industriei chimice, primul trimestru al acestui an – an, hotărîtor pentru înfăptuirea cu succes a cincinalului revoluţiei tehnico-ştiinţifice – înseamnă de fapt sporirea preocupărilor pentru ridicarea nivelului tehnic şi calitativ al producţiei, o intensă activitate de cercetare, asimilarea în fabricaţie a unor produse la nivelul tehnicii mondiale şi eliminarea efortului valutar.

În contextul acţiunilor pentru progresul tehnic şi promovarea noului, ce reflectă forţa creatoare şi inteligenţa colectivului de muncă, calitatea se află pe primul plan al activităţii, pe agenda cotidiană a conducerii şi a fiecărui angajat din unitate.

Preocupările susţinute ale întregului colectiv au drept scop diversificarea şi modernizarea producţiei, asimilarea de noi tehnologii şi produse cu indici tehnico-calitativi superiori, reducerea consumurilor de materiale şi combustibil, de manoperă, a cheltuielilor de producţie, un ritm mai rapid de creştere a productivităţii muncii, o eficienţei economice în general.

Căile şi modalităţile concrete pentru transpunerea în viaţă a obiectivelor propuse vizează un cîmp larg de măsuri tehnologice, de gospodărire mai atentă a materialelor, de extindere a utilizării înlocuitorilor şi a resurselor secundare, de perfecţionare a sistemului informaţional din unitate, prospectarea cu responsabilitate a pieţelor de desfacere atît pe plan **intern cît şi în reţeaua externă, îmbunătăţirea activităţii economice de ansamblu.**

Urmărind consecvent programul de perfecţionare tehnică şi economică, la I.P.A.U.S. apar permanent produse noi, soluţii adecvate de protecţii împotriva agresivităţii mediilor, tehnologii mai simple **şi eficiente, toate acestea fundamentînd şi justificînd planurile economice de perspectivă şi proiectele noilor investiţii.**

Pentru colectivul acestei întreprinderi **bucureştene este un bun cîştigat faptul că** activitatea comercială a devenit o latură complementară şi inseparabilă a procesului de producţie, permiţîndu-se o dimensionare optimă a nivelelor de fabricaţie în funcţie de cererile de moment şi de perspectivă ale economiei şi de conjuncturo favorabilă a exportului.

Ceea ce se realizează în această sferă de activitate este un început promiţător **o unor studii de marketing, aducîndu-se o contribuţie la progresul şi perfecţionarea gîndirii economice a contribuţie în soluţionarea problemelor complexe** pe care le ridică lansarea unor noi produse, competitive din punct de vedere tehnic.

Cunoscînd riguros şi precis nevoile naţionale şi ale pieţei externe în problema protecţiei anticorozive a echipamentelor industriale specialiştii unităţii operează în toate fazele pe care le traversează produsul – de la concepere şi pînă la faza finală de fabricaţie – însoţindu-l în procesele de circulaţie către beneficiari prin consultaţii de specialitate asistenţă tehnică şi garanţie.

Intervenind aceste elemente moderne **în orientarea de bază a întreprinderii s-a putut obţine o organizare eficientă a tuturor acţiunilor** interne şi externe ale unităţii, organizare impusă de necesitatea corelării directe şi anticipate a producţiei la cerere.

Utilizarea metodelor specifice pentru dezvoltarea şi diversificarea continuă a producţiei, a făcut ca I.P.A.U.S. să fie astăzi o unitate de prestigiu, **ale cărei produse de calitate ce poartă garanţia inteligenţei tehnice româneşti,** să fie cunoscute în multe ţări ale lumii.

Înfiinţată în cadrul Centralei de Utilaje şi Piese de Schimb pentru Industria Chimică **(C.U.P.S.I.C.) în intenţia** rezolvării **imediate a unor probleme de** coroziune pentru industria chimică, Intrep. de Protecţii Antocorozive şi Utilaje Speciale Bucureşti (I.P.A.U.S.) s-a dezvoltat foarte rapid – **ca profil şi volum de** activitate – **reuşind să cuprindă în momentul** de faţă necesităţile specifice a celor mai variate sectoare industriale.

Programul de cercetare şi fabricaţie a I.P.A.U.S.-ului s-a axat pe un domeniu larg de combatere a coroziunii în industrie, ostilă că, din fiecare grupă de produse, au fost omologate în producţia industrială un număr mare de repere, toate situîndu-se – din punct de vedere calitativ – la nivelul tehnicii mondiale.

Răspunzînd unor cerinţe de ordin economic vom prezenta principalele produse şi prestaţii care se realizează de această întreprindere, prezentare care urmăreşte atît informarea potenţialilor beneficiari cît şi extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale – interne şi externe – ale unităţii.

Tuburi şi fitinguri ropafs

Prezentare:

În ultima vreme materialele plastice armate au cunoscut o largă aplicabilitate în industrie, impunîndu-se atît prin deosebitele proprietăţi fizico-mecanice cît şi datorită remarcabilelor rezistenţe chimice la numeroase medii agresive.

ROPAFS-ul – produs românesc de excepţie – cunoscut în tehnologia de specialitate sub denumirea „poliester armat cu fibre de sticlă", este un material plastic termorigid care implică în structura sa răşini sintetice, o armătură din fibră şi în unele cazuri o umplutură minerală.

La fabricaţia acestui produs sînt utilizate răşinile poliesterice saturate şi fibrele de sticlă, iar ca umplutură este folosit cuarţul de diferite granulaţii.

Fiind **un înlocuitor** excepţional al unor materiale **tradiţionale** a căror balanţă este deficitară, produsul a primit adeziunea specialiştilor, recomandîndu-l tuturor domeniilor de activitate.

Utilizare:

Una din sferele de utilizare ale ROPAFS-ului este cea a fabricării tuburilor şi fitingurilor (înlocuind oţelurile aliate anticorozive) sau ale tuburilor din bazalt şi beton placate cu elemente ceramice.

Folosirea tuburilor ROPAFS este prescrisă în toate cazurile în care se are în vedere agresivitatea fluidului vehiculat, **agresivitatea mediului exterior şi se urmăreşte etanşeitatea perfectă a întregului sistem de reţele.**

În aceste cazuri, excelenta rezistenţă chimică a ROPAFS-ului face compatibilă utilizarea directă a tuburilor fără o specială şi prealabilă protecţie anticorozivă. Faptul în sine prezintă o mare importanţă la utilizarea tuburilor în perimetrul uzinelor unde nu se ridică numai condiţia **agresivităţii fluidelor vehiculate, cî şi a mediului exterior (soluri agresive pentru reţelele îngropate sau degajări gazoase pentru conductele de suprafaţă)**

În privinţa capacităţii de etanşeitate în timp, **canalizările din beton sau ceramică sînt deficitare datorită numărului mare de îmbinări, a rigidităţii acestora şi a rigidităţii tuburilor.**

Aceste neajunsuri de ordin tehnic sînt complet eliminate în cazul utilizării tuburilor şi fitingurilor din ROPAFS.

Fiind realizate la lungimi de pînă la 6 m.l., tuburile ROPAFS reduc considerabil numărul îmbinărilor, iar acestea din urmă **sînt fabricate într-o soluţie telescopică, cu inele din cauciuc, permiţînd o deviaţie unghiulară care atenuează solicitările provocate de tasarea solului.**

În aceeaşi direcţie se remarcă rezistenţa specifică înaltă a tuburilor care le asigură o rigiditate ridicată combinată cu o bună flexibilitate, calităţi care le conferă posibilitatea să preia întreaga presiune exercitată de sol, fără să apară tensiuni în pereţii reţelei.

Ca domeniu de utilizare tuburile şi fitingurile din ROPAFS se recomandă în următoarele lucrări:

- canalizări libere de ape industriale.
- reţele de evacuare sub presiune a apelor industriale.
- canalizări de ape menajere.
- aducţiuni de apă industrială şi potabilă.
- gaze.

Livrare:

Furnizarea produselor din ROPAFS se face cu maximă promptitudine, pe bază de comandă fermă.

Înainte de lansarea comenzilor se recomandă consultarea catalogului de produse care oferă informaţii ample privind caracteristicele tehnice, tipodimensiunile în fabricaţie, simbolizare etc.

Relaţii tehnice suplimentare se obţin de la specialiştii unităţii.

M. I. Ch.

Centrala de utilaje şi piese de schimb pentru industria chimică

INTREPRINDEREA DE PROTECŢII ANTICOROZIVE ŞI UTILAJE SPECIALE BUCUREŞTI

Benzi adezive adeband C1 şi adeband C2

Generalităţi:

Pentru protecţia anticorozivă a conductelor îngropate sau a magistralelor montate în fir continuu, se folosesc benzile adezive ADEBAND C_1 şi ADEBAND C_2 produse de mare eficienţă împotriva agenţilor de coroziune.

Ambele produse sînt formate dintr-un suport de polietilenă care are pe una din feţe aplicat o peliculă uniformă de adeziv Adeplast (N. I. 4067/1968) în cazul benzilor tip ADEBAND C_1 şi respectiv Iceziv (N. I. 4068/1968) pentru benzile ADEBAND C_2.

Condiţiile termice de realizare a izolaţiei conductelor, impun fabricarea şi livrarea produselor în role de dimensiuni diferite.

Caracteristici tehnice:

În comparaţie cu produsele similare **din import, benzile adezive româneşti de tipul ADEBAND C_1 şi ADEBAND C_2,** sînt superioare atît din punct de vedere fizico-mecanic cît şi în privinţa caracteristicilor chimice.

Se remarcă la aceste produse o mare rezistenţă la tracţiune mergînd pînă la 100 kgf/cmp, o alungire la rupere care în procente reprezintă 380%, o bună aderenţă bandă-metal şi bandă-bandă, indici optimi de rigiditate şi constantă dielectrică, precum şi parametri remarcabili la capitolul rezistivitate de suprafaţă şi volum.

La caracteristicile tehnice superioare ale benzilor ADEBAND, concură în egală măsură şi adezivii de contact Adeplast şi Iceziv, ambele produse fiind fabricate de IPAUS.

Livrare:

Pentru asigurarea benzilor necesare lucrărilor de protecţie anticorozivă solicitanţii pot transmite comenzi ferme în scopul perfectării contractelor economice.

În alegerea tipului de bandă adezivă specifică umătorilor interesaţi se vor consulta cataloagele şi grupul de specialişti ai I.P.A.U.S. ului

Protecţii anticorozive cu folii de elastomeri Generalităţi:

Reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile şi înlocuirea lor cu materiale de aceeaşi rezistenţă mecanică şi chimică, răspunde preocupărilor specialiştilor de la I.P.A.U.S. – Bucureşti

In principiu s-au căutat soluţii tehnice care să confere metalelor uzuale (fierul şi fonta) şi betonului, rezistenţa la solicitările chimice şi mecanice, rezistenţă, pe care numai otelurile inoxidabile o posedă.

In acest scop, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri aplicate pe echipamente metalice sau de beton, pregătite in prealabil pentru această operaţie, se consideră soluţia tehnică indicată ridicării gradului de utilizare a înlocuitorilor de materiale deficitare.

Protecţia anticorozivă cu folii de elastomeri permite realizarea unor utilaje rezistente la diferite medii chimice (alcaline, oxidante, acide) concentrate sau diluate, medii petroliere, coroziuni.

Opţiuni asupra unui tip de protecţie cu elastomeri se face avind in vedere natura mediului, temperatura de lucru a utilajului, concentraţia substanţei corozive, eforturile mecanice şi solicitările dinamice la care este supus echipamentul respectiv.

In funcţie de natura şi concentraţiile mediilor, protecţiile cu folii de elastomeri rezistă la temperaturi cuprinse intre –5° şi +100 °C şi numai in cazuri speciale pînă la +130 °C.

Ţinindu-se cont de necesităţile de protejare ca şi de parametri tehnologici ai echipamentelor, protecţia se face in unu sau mai multe straturi de diverse grosimi.

Foliile de elastomeri, incorporate la protecţia utilajelor sint amestecuri pe bază de cauciucuri naturale sau sintetice care se lipesc cu ajutorul unor soluţii adezive speciale pe suprafeţele metalice – sablate şi degresate in prealabil – operaţiunea de aplicare efectuindu-se la o temperatură de aproximativ +20 °C.

Din punct de vedere al tehnologiei de fabricaţie, protecţiile anticorozive cu foiii de elastomeri se clasifică in următoarele categorii :

- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald.
- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili de tip Butarom.

Domenii de utilizare

Cele două categorii de protecţii cu folii de elastomeri au o largă aplicabilitate in toate domeniile de activitate.

Natura suprafeţelor supuse protecţiei prin acoperire cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald se cer a fi omogene, fără discontinuităţi provocate din suduri incorecte sau tole nelaminate corespunzător. Se recomandă a fi protejate suprafetele din oţel, fontă şi numai in cazuri extreme cele din staniu, cupru şi plumb (in condiţii speciale).

Astfel de protecţii rezistă la medii chimice diverse.

Protectiile cu folii de tip Butarom (nevulcanizabile) se aplică la rezervoare, reactoare coloane igheaburi, vase de măsură, avind o rezistentă bună la medii acide, alcaline, oxidante şi neutre. Sint deficitare ca rezistentă la medii petroliere.

Execuţie:

IPAUS – Bucureşti execută protecţii cu folii de elastomeri atit la sediul său cit şi pe şantierul beneficiarului in funcţie de gabaritele echipamentelor ce urmează a fi protejate.

Lucrările se execută pe bază de comandă fermă cu recomandarea de a se consulta in prealabil specialiştii intreprinderii.

Chituri, mortare, mase de şpaclu pentru protecţii anticorozive

In diversitatea de produse şi prestaţii din programul uzinal al I.P.A.U.S.-ului, o pondere deosebită o are gama chiturilor, mortarelor şi maselor de şpaclu destinate realizării protecţiilor anticorozive. In tipologia reperelor cu caracter anticoroziv sint inscrise atit chituri anorganice cu rezistenţă mare la temperatură cit şi chituri, mortare şi mase de şpaclu pe bază de răşini sintetice. Din punct de vedere al utilizării, chiturile, concură la efectuarea protecţiilor anticorozive prin inzidire, placare sau chituire in cimp continuu, atit la utilajele metalice cit şi la rezervoare, bazine, cuve din beton, pardoseli etc.

Lucrările efectuate cu chituri anorganice sau cu chituri pe bază de răşini sintetice asigură :

- protecţia elementelor de rezistenţă şi structură ale construcţiilor industriale impotriva mediilor chimice agresive.
- rezistenţa in timp a echipamentelor din exploatările industriale.
- desfăşurarea optimă a proceselor de producţie in condiţiile impuse de normele de protecţia muncii.

Intrucit paleta acestor produse este foarte cuprinzătoare şi, pentru a da informaţii utile celor interesaţi, vom face scurte referiri pentru principalele repere :

a) Chituri anorganice

In această categorie intră produsele ARNOLEX in componenţă lichidă sau solidă, care sint chituri anticorozive, rezistente la temperaturi inalte. In funcţie de compoziţia componentei lichide se deosebesc două tipuri de chituri :

– ARNOLEX TK (pe bază de silicat de potasiu).

– ARNOLEX TN (pe bază de silicat de sodiu).

Această gamă de chituri se utilizează ca material de pozare şi rostuire pentru materiale ceramice, de gresie, din grafit, bazalt, bazalt vitrifiat, diabaz, sticlă etc. avind recomandări in medii acide concentrate ori diluate, la umiditate, la gaze cu conţinut in substanţe acide, la temperaturi normale şi ridicate (pînă la 600 °C).

Din categoria chiturilor anorganice mai face parte şi produsul ARNOLEX FN in componentă lichidă şi solidă.

Prin calităţile sale specifice se utilizează la protecţia suprafeţelor din metal şi beton, fiind rezistent la acţiunea acizilor concentraţi şi diluaţi, a gazelor cu conţinut de substanţe acide şi la temperaturi inalte (pînă la 1000 °C).

b) Chituri pe bază de răşini sintetice

Produsele din această grupă se fabrică pe bază de răşini fenolice, furanice, epoxidice şi poliesterice.

In funcţie de capacitatea de rezistenţă la mediile agresive, de conductibilitatea termică şi de alte proprietăţi specifice, chiturile pe bază de răşini sintetice se produc in variantele nomenclaturi Carbadez, Siladez, Oramin, Epodur, Rebonit, Rexidur şi Silurex.

Fiecare tip prezintă domenii de utilizare şi tehnologii de aplicare diferită. Pentru alegerea şi folosirea acestor chituri este necesară o documentare şi consultare prealabilă, precum şi intocmirea unor chestionare tehnice.

Adezivi, masticuri, produse peliculogene

Paleta acestor produse cuprinde un număr de peste 50 de repere care satisfac necesităţile diverselor domenii de utilizare industrială.

In gama adezivilor se inscriu produsele de tip Prenadez care sint soluţii de cauciuc sintetic intr-un amestec de solvenţi, cu inalt grad de inflamabilitate.

Aceste produse sint destinate la lipirea pe metal a foiilor de protecţie, lipirea materialelor poroase, lipirea covorului de cauciuc pe caroseria autovehiculelor, lipirea covorului PVC pe diferite suporturi etc.

Domeniul de utilizare nu este limitativ, putind fi extins la condiţiile concrete de lucru al beneficiarilor.

In fabricaţia curentă a I.P.A.U.S-ului se mai află adezivi cu componentul de bază cauciuc natural, detaşindu-se prin calităţile deosebite tipurile Iceziv, Soladez şi soluţiile adezive de semiebonită NL.

Avind o capacitate optimă de lipire şi o tehnologie de lucru foarte simplă, adezivii in cauză pot fi folosiţi diferitelor scopuri de lipire.

Pentru a intimpina nevoile de etanşare a diferitelor subansamble industriale, I.P.A.U.S. – Bucureşti asigură prin fabricaţie curentă o intinsă gamă de masticuri plastice şi elastoplastice.

In accepţia largă a terminologiei, masticurile sint materiale viscoelastice avind la bază elastomeri sintetici şi răşini sintetice dizolvate in solvenţi organici.

Scopul principal al acestor produse este etanşeitatea elastică, continuă şi perfectă a imbinărilor impotriva apei, vaporilor şi gazelor (toxice şi agresive).

Luindu-se in consideraţie diversele domenii de aplicabilitate, producătorul recomandă sorturile de mastic Romtix (in diferite variante de execuţie) şi tipul Micovit.

O ultimă grupă inrudită a acestor produse o formează materialele peliculogene pentru protecţii anticorozive.

Ne referim la sorturile Romflexii care au la bază elastomeri sintetici dizolvaţi in solvenţi organici.

Ca utilizări generale, Romflexil-ul (in sorturile PC 404 şi PC 505) se utilizează la hidroizolarea construcţiilor din beton, a rezervoarelor, cuvelor, a turnurilor de răcire de la centralele electrice precum şi la impermeabilitatea conductelor din beton, la protecţia anticorozivă a intradosului vehiculelor şi in alte scopuri specifice.

*

Gama foarte variată a producţiei I.P.A.U.S.-ului ca şi noile produse care se lansează an de an, sint un rezultat evident al increderii in inteligenţa tehnică proprie, o creştere a responsabilităţii cercetărilor faţă de produsele sau tehnologiile concepute. De la abordarea unilaterală, ingustă, legată de cercetarea şi introducerea in producţie a unor repere, specialiştii intreprinderii au trecut la rezolvarea unor priorităţi comune mai multor sectoare, reuşind să cunoască in ansamblu necesităţile de protecţii anticorozive in toate domeniile de activitate

Această concepţie nouă in proiectarea produselor îşi găseşte expresia in dezvoltarea impetuoasă a intreprinderii in ultimii ani cit şi in noile investiţii care vor completa in acest cincinal peisajul industrial al unităţii.

Se pune accentul in viitor, cu mai multă responsabilitate, pentru mărirea duratei de exploatare a echipamentelor supuse agresivităţii mediului şi pentru folosirea in domenii largi de activităţi a inlocuitorilor materialelor deficitare sau provenite din import :

Aceste preocupări de ordin economic trebuiesc corelate cu dezvoltarea puternică a bazei materiale privind producţia anticorozivă.

In acest sens specialiştii intreprinderii caută să cuprindă toate nevoile de moment şi de perspectivă ale industriei, elaborind teme de cercetare şi fabricaţie pe perioade mai mari.

In sprijinul cercetărilor este necesar să participe cu observaţii şi propuneri specialiştii unităţilor beneficiare, conlucrare care va pune in valoare şi mai mult scopul urmărit.

Schimbul de informaţii tehnice dintre I.P.A.U.S. şi unităţile colaboratoare vor crea un cadru propice fabricării unor materiale anticorozive cu inalte proprietăţi fizico-mecanice şi chimice, şi măsura condiţiilor specifice ale proceselor tehnologice unde urmează a se utiliza.

Ca produse de referinţă ale I.P.A.U.S.-ului realizate printr-o colaborare fructuoasă cu unităţi de profil chimic sau de alte specialităţi, amintim : grundurile, pompele şi venele rezistente la medii agresive, ejectoare pentru clorură de sodiu confecţionate din materiale termoplastic, răcitoarele cu stropire din grafal şi multe alte fabricate de perfomanţă.

IMPORTANT!

In scopul extinderii utilizării produselor anticorozive in diferite domenii industriale, I.P.A.U.S. – Bucureşti pune la dispoziţia unităţilor socialiste şi cooperatiste din intreaga ţară, pe bază de comenzi ferme, orice produs aflat in fabricaţia curentă a intreprinderii.

Pentru alegerea şi folosirea corespunzătoare a produselor, solicitanţii sint rugaţi să consulte cataloagele şi prospectele producătorului

Unităţile interesate vor lansa comenzi la următoarea adresă :

Centrala de utilaje şi piese de schimb pentru industria chimică – Intrep. de protecţii anticorozive şi utilaje speciale, Bulevardul Ion Şulea 313 – sector 4 – Bucureşti.

In ordinea sosirii comenzilor şi in funcţia de capacităţile de producţie disponibile, furnizorul incheie contracte economice de livrare.

Detalii tehnice şi comerciale se pot obţine de la specialiştii intreprinderii, utilizind serviciile telefonului 44 11 94 – telex 011613.

Viitorii parteneri comerciali sint asiguraţi de toată solicitudinea.

Emil GEORGESCU
Vasile BAŞA

IOONA RAUSCHAN

Alice Botez și structurile literare moderne

Dacă în romanul **Iarna fimbul** există indicații de titulatură sugerînd intenția de a modifica statutul narativ generic și tradițional al timpului, în piesa **Dioptrele** acestea sînt eliminate tocmai pentru a sublinia lipsa necesității lor.

Vom încerca să argumentăm cele afirmate. În măsura în care diferite teorii estetice și filozofice sînt recognoscibile la nivelul structurii, textului și contextului, scrierile lui Alice Botez pot fi privite ca niște experimente literare de la care s-ar putea ajunge la un nou tip de literatură românească.

Astfel, **Iarna fimbul** ar putea fi considerat, la modul tradițional, un roman de familie. Materia epică a romanului o constituie de fapt evoluția a trei familii, care își înlănțuie reciproc destinele supuse parcă unei fatalități „ostile". Familiile Delasena, Vatarzi și Duca, prin onomastică sugerează chiar caracterul eteroclit al originii și al evoluției lor. Sonoritatea străină onomasticii curente în primele două cazuri și cea specifică, recognoscibilă în cel de-al treilea caz, au încărcătura emotivă necesară pentru a susține narația. Acțiunea propriu-zisă se desfășoară în timpul așa-numitei ierni fimbul a familiilor. **Iarna fimbul** este crepusculul unei civilizații. Supraviețuitorii acestor familii cu un arbore genealogic înrădăcinat în epoca Renașterii, se dezintegrează moral și fizic sub povara trecutului. Povara este cea a straniilor întîlniri dintre membrii celor trei spițe, al căror sînge se amestecă spre a-i vătăma sau înlănțui. Există crime ascunse, morți neexplicate, aventurieri cruzi sau însingurați hipersensibili, toți trasînd de-a lungul istoriei aproape ciclic aceleași curbe existențiale. Conștiința acestei fatalități conferă statutul dramatic al fiecărui personaj în parte. Elementul care declanșează dezordinea finală este un complex de tip freudian : Tecla – familia Duca și Manuel – familia Vatarzi par în fiece moment să cedeze iubirii, fără a ști că au același tată.

Tensiunea întregii cărți este întreținută de gradarea foarte lentă a dezvăluirii. În cele din urmă, cititorul află cu puțin înainte de eroii dramei, esența acesteia : posibilitatea unui incest.

Teama de blestemul final, de păcatul final este explicată prin proiectarea unui complex mitic, folcloric din subconștientul memoriei colective. Se știe că dragostea imposibilă reprezintă un motiv de sorginte folclorică (soarele și luna, pămîntul și cerul). Este vorba de două tipuri umane dominante : întîi – caracterele aventuroase a căror impetuozitate duce la lipsă de control sau, dimpotrivă, la o luciditate activă și pozitivă ; doi – tipul retrașilor, dureros conștientizînd apartenența lor la o fatală colectivitate – cum sînt Tecla și Manuel.

În ceea ce privește structura romanului, aceasta ne oferă demonstrația dilatării timpului, ne amintește chiar prin titlul diferitelor capitole cap. I Reminiscențe (Timpul trăit...) cap. III. Întîmplările (Timpul consumat...) cap. III Reminiscențe (Timpul trăit...) și cap. V Durata (Sfîrșitul timpului trăit...) de Bergson. Și Alice Botez consideră cele două dimensiuni: timpul și durata ca fiind distincte. Se mai impune o distincție între timpul trăit și timpul consumat, distincție care se poate sesiza și la nivel semantic – „trăit" fiind timpul trecut din viața personajelor iar „consumat" fiind timpul recent, în curs de trăire al acelorași personaje. Timpul „trăit" aparține reminiscențelor – perioada 1869–1942 – iar timpul „consumat" întîmplărilor imediate care duc la Durată – perioada 1943–1946. Durata este de fapt acel strop de a-temporalitate în care converg și se finalizează toate timpurile „trăite" anterior, durata se dilată subiectiv pentru a putea cuprinde în sine imensul răstimp care o precede. Durata – sfîrșitul timpului trăit, 1946, cu intensitatea relativă la fiecare personaj, exacerbează calitatea timpului trăit. Ea este cea care consumă drama, o încheagă generos ca pe un efect logic al unor cauze logice, acumulate succesiv de la nașterea familiilor pînă în iarna fimbul.

Alte influențe teoretice asupra structurii aparțin motivului pluralității unei personalități. Putem percepe deja principiul dioptrelor, al oglinzilor reflectînd diversificat, în funcție de diferite conștiințe aceleași evenimente și aceleași personaje. Există 15 personaje. Fiecărui personaj îi corespund mai multe fragmente de discurs la persoana întîi, gîndurile fiind redate în maniera monologului interior.

Nevoia de a preciza ce este timp trăit, consumat și ce este durată, nevoia de a ordona, de a structura textul în funcție de aceste categorii temporale, ni se pare semnificativă. Ea poate însemna doar un fel de datorie scriitoricească de a structura, de a potența accentele textului. Esența constă tocmai în demonstrarea existenței unei continuități care înghite împărțirile temporare, le înglobează, fără a-și schimba conținutul. Progresia este cantitativă și nu calitativă, materia acestei continuități se perpetuează intactă, dincolo de ceea ce poate schimba timpul. Timpul generic nu există, a încetat acolo unde a început nararea, nașterea textului, transpunere prin comunicare.

În piesa **Dioptrele,** chiar și distincția bergsoniană între timp și durată pare lipsită de importanță. Nu există decît un singur gen de spațiu temporal, dacă-l putem numi așa. Este vorba de golul, omnitemporal și prin aceasta atemporal din mijlocul virtejului trecerii timpului generic. Adică „durata" universală. Un gol de eternitate în care unitățile de măsură își pierd orice personalitate. O zi, cuprinzînd douăzeci și patru de ore, este un criteriu convențional de ordonare. El își pierde eficacitatea. Ca o celulă generoasă, „durata" zilei se dilată, citoplasmatică, consumînd elementele aceleiași substanțe, care pătrund în ea : osmoză cosmică. Timpul este abstractizat la maximum, pînă la totală dizolvare. Piesa cuprinde o singură zi, de la începutul lui septembrie, în penultimul an de viață al lui Dimitrie Cantemir. În răstimpul răstălmăcit al acestei zile, personaje din diferite timpuri, reprezentînd diferite culturi îl însoțesc pe Cantemir în tribulațiile și polemicile minții

BERBERICH PETRU : „Fata în costum șvăbesc"

și sufletului. În fața Zidului Caucazian, apar Lucian din Samosata, scriitor grec din antichitate (120–184) autor al unor pamflete și opere satirice antireligioase, Erasm din Rotterdam (1466–1536) și el satirizînd societatea feudală de astă dată, umanist crezînd în natura bună a omului, diferite personaje istorice pe care le-a cunoscut Cantemir în diferite perioade din viață, apar Șerban Cantacuzino, Casandra prima soție a lui Dimitrie, apoi Ioan al VI-lea Cantacuzino (sec. XIV), Filip Solitarul, călugăr bizantin din sec. XI. Civilizațiile pe care le-au creat timpurile aduse în scenă de fiecare din acești călători prin moarte, se ciocnesc în miezul zilei de septembrie. Ele reprezintă caracterul dinamic al gîndirii lui Cantemir, precum și diferitele și succesivele sale afinități culturale. Există trei grupuri : unul care reprezintă scolastica și tradiția ; al doilea – non-conformismul religios și spiritul satiric incisiv, al treilea grup reprezentînd condiție precară. Am invocat acest exemplu pentru a nu lăsa cumva impresia că romanele inspirate din realitatea concretă exclud calitățile invocate înainte, că sînt exterioare tendințelor semnalate.

Privită astfel, discuția trece firesc pe terenul unei posibile dezbateri în jurul realismului prozei actuale. În acest sens, ni se pare demn de consemnat faptul că, renunțîndu-se la aspectele ce confereau realismului statutul de „metodă" de investigare a realului (la ubicuitatea naratorului și la singularitatea „vocii" sale, în primul rînd), romanul actual tinde să transforme „metoda" într-un **mod de existență,** chiar dacă gustul pentru luxuriantă detaliilor (v. Vasile Băran, **Diamantul viu,** 1978) își mai găsește încă partizani, forțînd uneori nota pînă la limitele prolixității (v. Mircea Constantinescu, **Amurgul levantinilor,** 1978). Viziunea „esențialistă" este substituită, așadar, prin cea „existențială" și faptul că tot mai frecvent personajul devine propriul său erou (v. Sorin Titel, **Pasărea și umbra,** 1978), sau că registrele discursului vizează nemijlocit parabola (v. Ștefan Bănulescu, **Cartea milionarului, I, Cartea de la Metopolis,** 1977, Platon Pardău, **Minunata poveste a dragostei preafericiților regi Ulise și Penelopa,** 1978, dar și, de ce nu, Alexandru Sever, **Impostorul,** 1978), argumentează cu deplin temei această constatare. Și dacă, uneori, căutarea ființei se mai consumă în marginile unor investigații psihologice „cu pretext" – sentimentul echivoc al culpei, spre exmplu (v. Grid Modorocea, **Derută în paradis,** 1977, Mircea Săndulescu, **Victorie clandestină,** 1978, Ioan Dan Nicolescu, **Rana statuilor,** 1978, Dan Claudiu Tănăsescu, **Strigătul ierbii,** 1978, Letiția Vladislav, **Vrăbiile pămîntului,** 1973 etc.) –, acesta este totuși un semn că tendințele unei evoluții nu marchează iremediabile rupturi, ci presupun un dialog permanent cu formele tradiționale.

Toate acestea invederează o modificare a opticii privind statutul personajului în roman ; el nu mai este privit ca un „tip", ci integrat în substanța polimorfă a realității, acolo unde el se poate identifica prin (auto)lectură cu cititorul. Descoperim aici o nostalgie a miticului reconsiderat în termenii lui fundamentali, și imprejurarea este susceptibilă de a deveni obiectul unei investigații ale cărei concluzii vor transgresa aspectele particulare tinzînd către precizarea, dacă nu chiar către definirea condiției romanului actual.

Nu ne aflăm, așadar, în fața unei crize de personaje memorabile. Ele există, și încă într-un număr destul de mare (Ion Cristian din romanul lui Augustin Buzura, **Orgolii,** 1977, sau, mai aproape, Simion Moldovan din cartea recentă a lui Ion Lăncrănjan, **Suferința urmașilor,** 1978, sînt numai două, posibile, exemple). Faptul că aceste personaje sfîrșesc prin a se ilustra decît cele familiare, confirmate adică de experința **deja-cititului.**

Cu rare excepții (între ele, cartea Sofiei Arcan, **Singură în bătaia lunii,** 1977, rămîne o subtilă și nostalgică pledoarie pentru „romanul unei micro-colectivități" și, la fel, pe niște alte registre însă, cea a lui Florin Bănescu, **Ierni peste tei,** 1978), romanele tind să afirme și să definească destine singulare, fără a revendica exemplaritatea lor. Revirimentul poeticii cuplurilor (v. Virgil Duda, **Cora,** 1977, Paul Georgescu, **Revelionul,** 1977) și al romanului de familie (v. Dana Dimitriu, **Duminica mironosițelor,** 1977, Ștefan Iureș, **Plexul solar,** 1977 și mai cu seamă admirabila carte a lui Radu Tudoran, **Casa domnului Alcibiade,** 1978) confirmă îndeaproape această tendință dintr-o perspectivă aparent contradictorie. Personajul nu mai este un „tip", un virtual model exemplar pentru colectivitatea de care aparține. El devine arhetipal în sensul cel mai deplin al termenului. Nostalgia general-umanului ni se pare a caracteriza romanul actual. Ea nu se conturează prin ignorarea realității concret obiective, particulare, dar nici nu rămîne în marginile ei. Dimpotrivă, o transgresează în căutarea universaliilor prin care omul de aici și de acum se poate defini.

Pe sine mai mult decît vreo altă (căutată) mișcare de proporții cu determinări istorico-sociale limitate nu poate pune sub semnul îndoielii calitatea lor.

O explicație nu neglijabilă a împrejurării este aceea că din societatea noastră sînt absente conflictele antagonice de proporții care permit detașarea unor figuri exemplare, tipice. În schimb, problemele complexe pe care timpul de azi le ridică duc la o acută diversificare a relațiilor inter-umane și romanul actual reflectă tocmai o asemenea situație : obiectivele sale converg acum predilect către explorarea modului în care **omul** se definește în raport cu oamenii ca o personalitate distinctă, inconfundabilă (un roman ca cel al lui I. D. Teodorescu, **Șase călăuți în galop,** 1977, spre pildă, urmărește la modul „documentar" această traiectorie). Nu este vorba aici de o desocializare egoistă a individului, ci de reflectarea în forme artistice specifice a deschiderii societății noastre către definirea personalității umane, către integrarea ei în viața colectivității într-un mod ce nu mai are nimic comun cu mecanismul simplist al participării necondiționate. Acolo unde reminiscențele acestuia din urmă sînt încă detectabile, romanele debușează în zonele aride ale narațiunii liniare (v. Petre Anghel, **Prindeți vulpile,** 1978), ale schematismului naiv-pueril (B. Elvin, **Prin ce se deosebește această noapte,** 1977), sau ale unui idealism juvenil fără consistență. Spre deosebire, romanul lui Mihai Sin (**Bate și ți se va deschide,** 1978), axat pe o temă de stringentă actualitate, se detașează evident de această

Esențial este că în **Dioptrele** se află prima încercare reușită de a dramatiza cele mai abstracte noțiuni : eternitatea ca singură unitate de măsură a timpului și universalitatea valorilor autentice. Și aceasta nu prin text, la nivelul semantic, al limbajului sau al eposului, ca în Shakespeare, Cehov sau Ionescu, ci prin tehnică literară. Prin structură și nu prin elementele componente. Nu printr-o comunicare strict textuală, ci prin foarte complexa alternanță a procedurilor cu textul.

Alice Botez este o scriitoare despre care se scrie prea puțin.

TINERI CRITICI

TINERE POETE

AQUILINA BIRĂESCU

JOACA TĂCERILOR

Tăcerile iau uneori
forma chipului tău,
destrămîndu-și
în alunecoase trîmbe de ceață
contururile albe,
de-ndată ce-ncerc să-l ating,
lăsîndu-mă-n mîini
cu pulberea rece
a nedumeririi.

ASCUNS ÎN CUVINTE

Ca să-ți pot sta aproape,
în nepăsarea
cu care iarba o-ndrăgesc,
pînă la doruri
să nu-mi mai ajungi,
nici pînă la îndoieli ...
În volburi de cuvinte
te-am ascuns,
și te-am descîntat
să nu mai poți trece
de vămile rostirii.

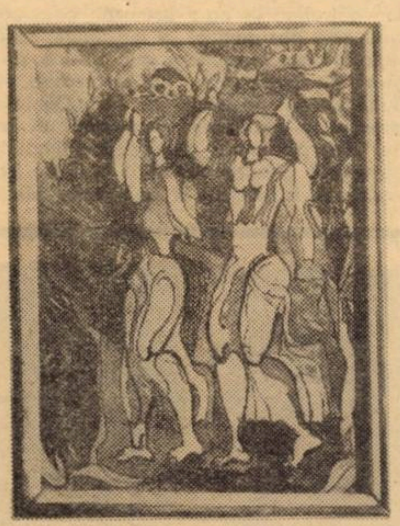

MAGDALENA PAPO : „Toamna"

TATIANA LUNGOCI

PRIVIND UN CÎMP CU FLORI

La o lumină fața-mi se așează
Pe un perete ce dispare.
Rămîn singură într-o cuprindere de-afară.
Vorbesc de om albastrului și el devine mai dens.
Un călăreț aduce un lucru ce caută vara.
Se deschide un cîmp ce rupe verdele-n bucăți
Și curge atîta iubire.
O femeie o cheamă să intre în casă.
Glasu-i se confundă cu aerul și nu vine.
O pasăre neatinsă de zbor
Trimite toată dragostea unei zile.
Spre seară, încep copacii să se schimbe.
Și pietrele par cu dorințe și cîntă,
De parcă ar vrea să adoarmă un prunc
Cu alcătuiri în asemănarea timpului.

ÎNDEPĂRTAM AERUL

Prin somn cineva
Se grăbea să nă vegheze.
Gîndul se apropia din tăceri,
Arătîndu-mi o margine albă,
Unde se destrămau chematele
Rînduieli și spații prefăcute.
Amurgurile își schimbau forma
Și erau lăsate să hoinărească singure.
Respirația ierburilor, proaspătă,
Se prefăcea-ntr-un cîmp de dor și iubire.
Îndepărtam aerul, ca privirea să fie mai pură.
Nimeni nu mai iubea somnul.
Nemișcarea arunca sunete
Într-un vîrtej de soare.
Zorile te-au dus între două maluri
Și aceeași apă-a zilei respiră încă.

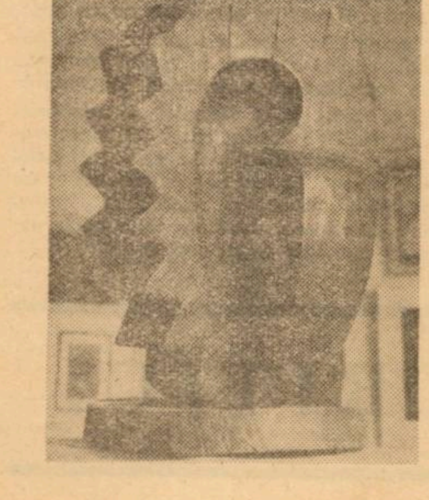

LADISLAU SOLTESZ : „Cocoș"

DANIELA STOCA DESANCA

FLOARE DE TOAMNĂ

Am obosit
de atîta soare ...
Sînt floare tîrzie de toamnă
și toamna mă doare.

DECEMBRIE

Decembrie amenință cu seară
și mi se face frig de stele-n păr ;
încercuită stau de adevăr
ca o sămînță brună — într-un măr ...
Mai știi ? poate mă nasc a doua oară !

SILVIA C. NEGRU

MAȘINA DE-MBĂLSĂMAT ILUZII

M-am risipit în corali.
Oceanele m-au trimis pe țărm.
Lăsați-mă să cînt — le-am spus pietrelor —
Fagurii luminii nu mă-nțelegeau ;
Fata morgana în brațele mele
O purtam pe tristețea nisipului ...
Am rămas numai cu mine
Printre tăceri și elogii,
Abia acum am aflat,
Că fata din brațele mele,
E o mașină de-mbălsămat iluzii.

LUMINA DIN POEME

Poeții tineri, pe cărări de iască,
Au împlinit nepotolit exod ;
Lăsați dar toate florile să crească,
Nimeni nu știe care prinde rod ;

Că vine bruma, vine prea devreme,
Și uneori rămîne lira-n cui ;
Doar splendita lumina din poeme
Ca pe-o icoană-n inimă s-o pui ;

Că, uneori, ne-mpotmolim pe creste,
În naufragiu fără epilog ...
Lăsați dar toate florile terestre,
Că nu se știe care prinde rod !

IULIANA GALAMBOȘ

TREZIRE

Ne trezim dimineața
Pe rozmarin,
Lîngă fîntînă,
Înnămoliți în rouă.
Soare și lună alături,
Iubiți blestemați cu doruri ferite,
Culcați în același ochi de apă.

ION LĂNCRĂNJAN

FIUL SECETEI

— Fragment —

Așa spuneau toți, dacă îi întrebai de unde sînt, nu vorbeau de satele de unde veneau, ori de comună, ori de județ, vorbeau de Moldova. Le intrase în cap ținutul acesta, care era, atunci, scrumit și chinuit, pîrjolit pînă în străfunduri, cu obrajii arși de secetă și de sărăcie. Iar el, Pozdare, abia dacă vorbea și de Moldova, abia dacă se îndura să deschidă gura.

„Dar cu tine ce-i ?" l-am întrebat eu la cămin, după ce le-am arătat unde aveau să stea, — într-o baracă, la capătul unui dormitor în care erau cazați băieții din anul III al școlii de pe lîngă uzină.

„Nimica, domnule !" a spus el, în același fel, scurt și abrupt, tăios și îndesat, de parcă ar fi pus în fiecare vorbă încă zece, nerostite, parcă ar fi fost el însuși un cuvînt nerostit și nelimpezit, o bucată de plasmă, un bulgăre de dinamită.

„Ești supărat ?"

„Nu, domnule, nu sînt supărat !"

Mi-a explicat altul ce-i cu el, ce era : îi murise mama, acasă sub ochii lui, trecuse prin împrejurări cumplite, — „... și cam așa îi el de la fire !". Adăugirea, copilăroasă și spontană, foarte exactă în ceea ce privește temperamentul lui Pozdare, m-a amuzat dar nu m-a limpezit prea mult, dimpotrivă. Lucrurile rămîneau deschise oricăror desferecări, bune sau rele, atîta doar că eu nu aveam timp atunci să le urmăresc. Eram prins cu altele, pînă peste cap. Am și uitat de Pozdare, din cauza asta, cu toate că mă hotărîsem să mai văd de ei, de **copiii secetei**. În primăvară, abia, prin martie, m-am dus din nou la cămin, am fost trimis acolo, tot de către nea Tudor, pentru că ei „deveniseră problemă", stîrniseră nemulțumiri multe. Unul dintre ei furase niște bronz din uzină, așa se spunea. Altul dăduse drumul la un bivol pe care trebuia să-l înjunghie, pentru cantină, Viorel Mihalcea, un coleg de al meu, strungar de meserie, care o făcea acum pe măcelarul, — „pentru nevoile muncitorilor, cum zicea, el, n-o fac pentru mine !...".

Întîmplarea asta cu bivolul o văzusem și eu. Se petrecuse într-o duminică dimineața, devreme. Am auzit, mai întîi (eram la poarta căminului, vorbeam cu nea Balaban, cu portarul), o boncăitură înfundată, un răget nămolos. Pe urmă, am auzit niște tropăituri, sfărîmări de lemne și de vase trîntite și sparte, strigăte și vaiete. După aceea am văzut rostogolindu-se spre partea cealaltă a curții căminului un ghem negru, o leoapșă de cărbune, alunecoasă și tropotitoare. Era bivolul, era un taur de bivol, de fapt, pe care Mihalcea abia apucase să-l înțepe cu pumnalul între coarne, fără a-l lovi de moarte. „... Lăsați-l, zicea Mihalcea din urmă, se potolește singur, lăsați-l, are pumnalul între coarne !..." Dar bivolul, nici gînd să se oprească. S-a izbit ca un bolid de gardul de către pădure al căminului, grămădindu-se complet în gard, mugind cumplit, răsucindu-se apoi și scuturînd năucit din cap, răscolind pămîntul cu picioarele, de durere și de mînie. S-a dezmeticit apoi, cînd a dat cu ochii de Mihalcea, și-a pornit-o, glonț, înspre el, tropotind și mai năprasnic, arcuindu-se și destinzîndu-se cu o agilitate de neimaginat pentru un asemenea animal. „Lăsați-l, spunea Mihalcea, deși nu era nimeni în toată curtea, în afară de el, — lăsați-l, că-i vine mandea de hac, lăsați-l !..." S-a răzgîndit apoi, în ultima clipă, luînd-o la fugă, cățărîndu-se, cît era el de mare și de greoi, într-un castan de lîngă gardul dinspre drum. Iar bivolul s-a năpustit în castan, izbindu-l atît de puternic, încît copacul s-a cutremurat tot, din rădăcină pînă în vîrful coroanei. De cîteva ori l-a izbit, fornăind mereu, horcăind sinistru, fiindcă avea spume la gură, era năclăit de sînge pe bot, iar de după ceafă i se prelingea, pe după ureche, o ață groasă de sînge. S-a repezit în gard pe urmă, forfotind, mișcîndu-se anapoda. „... Nu mai strigați, mă ! a poruncit Mihalcea, de sus, de pe creangă. Nu mai vorbiți, să vedem ce face !... Tăceți !...". Auzind strigătul, bivolul s-a sumețit și-a așteptat, încordat și neliniștit. S-a întîmplat apoi că a ieșit dintr-un dormitor o femeie de serviciu, — „țața Mara, din Provița" — vroind și ea să vadă ce se întîmplă, sau vroind să meargă undeva. „Dar ce faceți atîta larmă pe-aici ?" a întrebat ea. Nu i-a răspuns nimeni. Și nici ea n-a mai repetat întrebarea. N-a mai avut cînd. A văzut bivolul prăvălindu-se către ea și s-a alipit, încremenită, de peretele dormitorului. A fost o minune că n-a izbit-o în plin, că n-a zdrobit-o. S-a ferit ea, în ultima clipă. Dar bivolul tot a lovit-o, i-a zdrobit un braț, repezindu-se pe urmă la găleata care căzuse din mîna femeii. S-a sucit apoi, cînd l-a auzit pe Mihalcea vorbind, de jos, din curte. Și-odată a fost înaintea lui, mugind și forfotind și mai năprasnic, de parcă ar fi știut că ăsta a vrut să-l omoare. Mihalcea s-a oprit, drept și palid, cu chica lui bălaie fluturîndu-i în soare, cu o mînă, cu dreapta, înnegrită de sînge. A vrut să facă o „anumită figură", — „de toreador" — să stea locului și-apoi să se ferească, în ultima clipă. N-a mai apucat. Bivolul a dat năvală peste el, aruncîndu-l în sus, zvîrlindu-și-l în spinare de unde Mihalcea căzuse apoi în partea cealaltă, ca un snop, ca o grămadă de pămînt. Abia a apucat să se adune de pe jos, fiindcă bivolul s-a întors și s-a repezit din nou la el, boncăind sălbatic, într-o liniște desăvîrșită. De data asta, însă, Mihalcea s-a prins cu dreapta de coada bivolului. Și-a rămas așa, nu i-a mai dat drumul, trăgînd puternic de coadă, cu amîndouă mîinile, încît animalul n-a mai știut ce să facă. A dat să se sucească, dar n-a mai izbutit. Mihalcea trăgea ca de un otgon, proptindu-se în „burgherele" lui noi și pline de noroi, rîzînd triumfător și strident. „... Ești al lui mandea, gata !" Mai multe n-a apucat să spună. Bivolul s-a opintit și s-a smucit, tîrîndu-l pe Mihalcea după el, arînd curtea cu cizmele lui, pînă cînd s-a lăsat ăsta păgubaș, dîndu-i drumul și fugind repede către gard. Dar bivolul nu l-a mai luat în seamă. S-a repezit la un tractor care venea din incinta uzinei. „... Poarta, mă ! a strigat, ca un disperat, Viorel Mihalcea. Închideți-o, să nu treacă în curtea uzinei !... Poarta, mă !..." Cineva a închis poarta, iar tractoristul a accelerat la maximum, stînd pe loc însă. Cîteva clipe nu s-a mai auzit altceva, în afară de duduitul zbîrnitor al tractorului și de formăitul bivolului, care s-a depărtat deodată de tractor, după ce l-a izbit de două sau de trei ori. Un moment, un singur și unic moment, bivolul a stat locului, cu capul ridicat, cu urechile alipite de coarne, cu niște ațe mari de bale atîrnîndu-i din gură, cu gura deschisă, cu limba scoasă, cu ochii întorși pe dos, părînd în timpul cît a stat așa, a adulmeca, a adunare laolaltă a tuturor mîniilor, mai înalt și mai semeț, avînd ceva statuar în întreaga lui ținută, cu toate că era străbătut mereu de palpitații și de zbateri. S-a smuls apoi, a pornit-o către gard, imediat ce a dat cu ochii de Mihalcea. „... Sus, Viorele ! a strigat bătrînul Balaban de lîngă mine, mai speriat decît dacă ar fi fost el însuși înaintea bivolului. Sus, că te omoară !... Sus, mă !... Sus !..." Dar, Mihalcea, nici gînd să se cațere pe gard, ori să fugă. S-a alipit cu spatele de un stîlp de beton și-a așteptat neclintit, spre nedumerirea și groaza tuturor celor ce urmăreau spectacolul acela îngrozitor dar și fantastic (pînă și țața Maria, care își plîngea brațul într-un dormitor, tăcuse și amuțise în clipele acelea). Iar Mihalcea se făcuse cum e varul, se făcuse și se făcea, fiindcă negurile spaimei treceau ca niște valuri prin el. Nu s-a clintit însă din loc. A stat drept, pînă în ultima clipă. Abia atunci s-a sucit, spre dreapta, răsucindu-se apoi spre stînga și alipindu-se ușor de grumazul bivolului. A treia mișcare a fost izbirea pumnalului (cu pumnul gol sau cu o piatră), dîndu-i astfel bivolului lovitura de grație, exact în clipa cînd era opintit în gard. A sărit după aceea într-o parte, iar bivolul s-a muiat și s-a cutremurat, a îngenuncheat încet, dînd să se scoale și neizbutind, mugind gîlgîitor și stins, din ce în ce mai stins.

AURELIA ROȘIU : „Tradiția bănățeană"

DAN MUTAȘCU

VARA ȘI IARNA

Ia patul lui lung de șase stînjeni și lat de patru, Vodă nu poate închide-un ochi. Prea i-a povestit Aga multe despre răzbunările „zaveriștilor". Să fie toate cele povestite ale celor doi ?! Nu se poate ! Oricum ... Vasăzică mai întîi a fost lichidat ăla care fugise taman la Viena. Vodă se scarpină în cap și umerii i se clatină ; zgîlțîie și patul, numai că nevastă-sa, cu perna-n cap, doarme înainte, visînd (asta însă Vodă n-are s-o afle niciodată !) că încă tînărul și frumosul — cu ochii lui violeți care-i umbresc obrajii, pentru că violetul umbrește întotdeauna — polcovnic Simonia i-a adus un cal, de fugă, dar tot el n-o lasă să încalece, nici să fugă împreună, zicîndu-i : „Nu vreau să fugi cu mine ... Pentru că nu-nțeleg un lucru ... Dacă Dumnezeu este cu noi, atunci cine este împotriva noastră ..." Doarme și nu se trezește, nici nu dă semne că s-ar putea întîmpla una ca asta.

Pe gîtul rotund, foarte gros, al lui Vodă, sudoarea se adună de-un deget. Lui Vodă tot ce i-a povestit Aga cu o plăcere ascunsă (ce nu i-a scăpat, nu !) i s-a părut la fel de crud și real ca însăși realitatea sîngelui și a lacrimei. Așa vasăzică ... După trădătorul (lui Tudor) de la Viena, a urmat cațaonul ăla de fugise, schimbîndu-și numele, cănindu-și părul și mustățile, însurîndu-se la bătrînețe, la Seghedin. Deschisese acolo o cîrciumă ; îi zicea „La motanul care prinde pește". Aiurit nume, nu ?! Într-o joi, exact de Sf. Dumitru, toamna, cînd se făcuse frig și căzuseră toate frunzele, iar pămîntul, și el, se întărise ca tocul cizmei, sosiseră doi călăreți, unul mustăcios și cu ochi de motan și altul înalt și ras în cap (se dezgolise), băuseră rachiu fiert zicînd că le clănțăne dinții de frig și apoi intraseră, după cîrciumar în cămara cu jambon și slănini și de-acolo se întorseseră singuri, puseseră treizeci de arginți pe masă, încălecaseră și plecaseră.

Vodă tușește, strănută, își pipăie gîtul, urechile, tîmplele, fruntea, pieptul. A uitat, înainte de culcare, deschisă, ușă către amintirile Agăi, care de-acum, din nefericire, au devenit și ale sale și urmează să se autochinuiască. Așadar ... În Florar ; pe douăzeci, dimineața de tot, cînd frații Costea și Vasile Sparghe, tocmai duceau tabunul lor de cai la păscut, nu departe de C., pe dealu' lui Bărliuțu, răsăriseră, într-un nor de praf doi călăreți, veniseră aproape de tot, scoseseră niște pistoale ciudate, cu cîte trei țevi (așa jurase unul Stan Goenescu) și le făcuseră fruntea zob celor doi foști „zaveriști", despre care se cam zicea că l-au vîndut pe Tudor, nu pe bani, dar fiindcă aveau tărtăcuțe de curci.

Tot în anul ce abia se încheiase, în 182 ..., în luna lui Cuptor, cînd soarele răsare la patru și jumate și apune aproape de nouă ore seara, exact de Sf. Mc. Proclu și Ilariu, tot doi bărbați, venind călări dinspre Bărăgan, prăfuiți și însetați, veniseră-n port, la schelă, la Ibrăila și-ntrebaseră de Sevastian Tereblecea, îl găsiseră, îi tăiaseră gîtul și-l aruncaseră sub copastia unui caic, în apa groasă și verde cum e, de obicei, borceagul.

Peste o lună și ceva, în luna lui Răpciune, zodia Cumpenei, cam pe cînd în preajma tîrgului R. S. oamenii cu minte udau cu spor și ...e-ntrecute țelina, varza, prazul, ardeiul și adunau ceapa de apă, cartofii, fasolea ... bătea un vînt în stare să pună pe fugă ploaia, au intrat în moara lui Ioan Calis...at doi călători în pelerine străinești, n... nu le-a păsat de cei din jur, că erau ...reo cinșpe inși pe-acolo, i-au zis : „Spun... Tatăl nostru, vînzătorule !" au scos de sub poalele pelerinelor, unul două pistoale, și altul un pușcoci lucios, ca nou, și l-au ciuruit pe morar care bălmăjise doar atît : „Cum, fraților ? Moarte fără judecată ?!"...

Nevasta lui Vodă geme prin somn, suspină, se întoarce și începe să fornăie ușor ; fornăitul ei e numai o jumătate de sforăit („ce mult mă dezmiardă toată ziua ..." nu se poate opri Vodă să se gîndească. „Da' nu cumva cu cît mă dezmiardă mai des, nă iubește mai puțin ?!")

Trece, apoi, un sfert de ceas, poate și mai mult, în ca... Vodă își zice, fără să se cruțe, că la v...ătoarea din ziua pe care a încheiat-o ... băut cam mult ; a sărit, cum se zice, peste cal.

A înghițit la ... că, vin și lichioruri pînă cînd halca de c...ne din jurul inimii i s-a făcut vinețiu-alb...stră. Bînd atîta, după-amiază, seara, în...inte de a se urca în sanie, Vodă își tot spusese : „Să nu cumva să mori !" Și, di...d dușcă după dușcă, își tot răspunsese : „Ei, și ce dacă mor ?! Mor pe tron, nu la colțu' străzii, cu mina-ntinsă ?!"

Așa își spuse (mutește), așa își răspunsese (tot mutește), rîzînd, în sinea lui, obosit, cu o față flescăită pînă în cele din urmă, privind mereu aiurea, în gol, uimit probabil și urîțit, îndepărtîndu-se de toți, măcar o vreme, clătinînd din cap, frecîndu-și mîinile frumoase, lăsînd buza de sus să i-o încalece pe cea de jos, asta dîndu-i un aer definitiv mediocru și liniștitor pentru ceilalți ca el, de ghips.

Cum să doarmă ? Apoi, aceiași doi, de Măsălar, dracu' să-i ia, ajunseseră peste munți, la S. la fierăria (cea mai bună din burg) a lui Apostol Codruț, fost „Volintir" al lui Tudor, cel care, printre alții, atuncea cînd Slugerul fusese ridicat și dus spurcase „Bine faceți !" Că și el e dintre aceia care-au ajuns altfel de domni !".

Cît stătuseră în fierăria din „Piața sulițelor", că nici nu stătuseră prea mult, pe deasupra fierăriei — calfele lui Apostol Codruț așa s-au jurat — se rotiseră, în averse, guguștiuci croncănind cum corncăne ciorile ; în fierărie de cum intraseră, cei doi (Valentir și Profesorul ? Altcineva cine ?) îi puseseră în genunchi, lîngă foale, pe cei trei zdrahoni, pe calfe, iar pe maistrul Codrat îl întrebaseră doar atît : „De ce-ai vîndut ?" Și pe urmă, înainte ca fierarul să poată descleșta buzele, amîndoi trăseseră în Codrat, împușcîndu-l în cap, în piept, în gît și în umăr.

Iar în nouă Brumar, în Grecia, la Th., pe cînd se lăuda că știe el sigur că datorită faptului că a plouat în primele zile ale lunii, Crăciunul va fi geros, fiind înarmat pînă-n dinți, dar stînd, ca zabăucul, cu spatele la ușă, unu' Cărăluca Ilie fusese ciuruit de gloanțele a doi necunoscuți, ziua-n amiaza mare, în vreme ce juca „tavli" cu un firșerot care vindea măsline la butoi din Arhipelag pînă-n Bulgaria, Turcia și mai departe ....

aniversări

ANAVI ÁDÁM — la 70 de ani

Încă un scriitor pășește în deceniul 8 al vieții sale. E absolut incredibil dar de această dată cel sărbătorit este poetul **ANAVI ÁDÁM**, care a reușit deja rara performanță de a trece peste bariera sărbătorii de cincizeci și șaizeci de ani fără ca noi să ne dăm seama, ajungînd la această etate fără să devenim conștienți că poetul are o **vîrstă**. De multe decenii este o figură nelipsită din cafenelele redacțiilor, din holurile premierelor teatrale, muzicale și desigur ale cenaclului literar. Într-o stare de alarmă perpetuă, mereu gata la o dispută de încrucișare a ideilor, căutînd cu înfrigurare mereu parteneri noi, apți de luptă, poetul părea multora însuși un spirit întruchipat al negării, al controversei pure, dezobiectualizate. Și iată-l acum la venerabila vîrstă de 70 de ani !

Desigur — ar putea spune unii — într-un oraș, unde tronul Maestrului era ocupat de mai mult de jumătate de veac de unul din cei mai străluciți cărturari de faimă europeană, Franyó Zoltán, e inevitabil ca și celelalte talente să se afirme prin opoziție, prin negarea modelului, printr-un mefistofelism cotinuu. Eu nu cred în aceasta. Nu cred, fiindcă la o analiză mai adîncă această negare și chiar autonegare devoratoare se dovedește a fi de natură mai mult **faustică** decît **mefistofelică**. Anavi Ádám — asemenea strămoșului său omonim — cred că săvîrșește gestul negației, neconformarea la legile date ale Paradisului, nu dintr-o încăpățînare adolescentină, ci din cauza unei nevoi acute de cunoaștere. El este omul care vrea să știe, este deci obsedat de întrebări — fiecare răspuns existînd pentru el doar ca rampă de lansare pentru un nou **DE CE ?** Tot ce a creat pe plan literar se pare că nu este altceva decît o ilustrare a acestor căutări. Volumele sale — nu prea multe la număr — citite pe orizontala contextului istorico-literar dat, și totodată pe verticala propriei evoluții, sînt urme reificate ale acestor căutări nu lipsite de meandre. De la jocul de mare virtuozitate lingvistică din **Hess, szegénység**, la vîrfurile reprezentate de **Etika és kibernetika** sau **Metaforas idők** poetul a parcurs cîteodată cărări de sensuri opuse. În toate opțiunile sale însă era călăuzit de dorința de a cunoaște, de a afla ce se ascunde în spatele lucrurilor, de a pătrunde în toate ungherele, dorind ca prin propria-i experiență să se convingă de lipsa de interes a anumitor poteci posibile.

În ultimii ani poetul — fidel chemării de a iscodi mereu, căutînd ceva nou — și-a completat diapazonul exprimării artistice în două direcții : prima este literatura pentru copii, a doua teatrul. Cele două experiențe nu se pot despărți, deoarece primul succes oficial ca autor de teatru a repurtat cu piesa **Kecskelovag**, ba chiar și volumul de poezii **Csülök és a többi négy**, a fost pusă pe scenă și jucată la un număr record de mici spectatori. Mai puțin cunoscută este creația dramaturgică originală a lui Anavi Ádám, deși o piesă într-un act, **Kepler és Androméda** a fost jucată la teatrul din Timișoara de Rajhona Ádám și Koszta Gabriella. Această temă kepleriană — cu vechi filiații în dramaturgia maghiară începînd cu capodopera lui Madách **Tragedia omului** — se

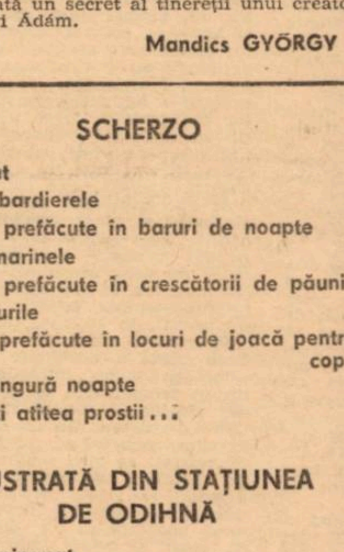

pare că îl ispitește mereu pe veșnic tînărul dramaturg, el terminînd în ultimul timp o nouă piesă cu același personaj principal. Desigur, nimic întîmplător în aceasta : marele matematician și astronom din curtea imperială pragheză fiind o figură exemplară a istoriei științelor pentru a ilustra drama cunoașterii.

Mereu deschis unor prefaceri și transformări : iată un secret al tinereții unui creator ca Anavi Ádám.

Mandics GYÖRGY

PETRE STOICA

CONSTATARE BANALĂ

Proverbele rămîn aceleași
simțurile rămîn aceleași
pietrele rămîn aceleași

formele și precizia tunurilor
se modifică zilnic

ASCUNDEȚI-LE ...

Ascundeți-le în fîntînă
ascundeți-le în pămînt
ascundeți-le în foc
ascundeți-le în pietre

ascundeți-le și așteptați
alcătuirea cărții

SCHERZO

Am visat
că bombardierele
au fost prefăcute în baruri de noapte
că submarinele
au fost prefăcute în crescătorii de păuni
că tancurile
au fost prefăcute în locuri de joacă pentru copii
într-o singură noapte
să visezi atîtea prostii ...

ILUSTRATĂ DIN STAȚIUNEA DE ODIHNĂ

O duc minunat
aici avem o mulțime de tranzistoare
și avem și cîteva megafoane puternice
din păcate
mă deranjează murmurul izvorului

NIKOLAUS BERWANGER

O CASĂ ORDONATĂ

Întotdeauna și peste tot e ordine
totul din casă își are locul
cîinele își primește ciolanul
laptele e pentru pisoi
de la temelie pînă la fronton
se văruiește de trei ori pe an
zugrăvit și vopsit
la timpul potrivit
perdele sînt apretate
ca un cearceaf
praful se șterge
de mai multe ori pe zi
în camere sclipește parchetul
s-a terminat cu scîrțîitul dușumelei
cînd noaptea erai nevoit
să faci un drum la toaletă
covoarele persane sînt înflorate
toată mobila făcută la comandă
din mătasă naturală cuverturile
pernele toate
cusute cu propria mînă
dulapurile îndesate
cu rufărie albă fină fețe de masă
și cine mai știe ce
florile sînt udate zilnic
niciodată nu lipsește un nasture la cămașă
fiecare ciorap
e acum și nu mîine cîrpit
cărți nu se cumpără
pe ele se depune
atît de repede praful
mașina nou-nouță în curte
trei porci grași
grohăiesc în grajd
copiii vecinului
ștrengarii
n-au voie să țipe
jucîndu-se de-a hoții și vardiștii
trei sobe de petrol
lada frigorifică doldora
în beci cartofii ceapa
și un butoi cu vin plin ochi
dar ceva
lipsește din această casă ordonată
el e atît de indispus
de parcă i s-au înecat corăbiile
vine și pleacă cînd vrea
fără să-și spună
bucuria dorința durerea
de aceea și ea
suferă de palpitații prea des
și e la un pas de disperare
inimile lor
de mult s-au făcut sloi de gheață
el și ea
nu mai au ce-și spune
singura fiică și-a luat tălpășița
bărbatului ei i s-a făcut lehamite
să tot umble numai în papuci
și horsti cel năstrușnic
zgîriase mobila
așa ceva nu poate suporta bunica
dar
întotdeauna și peste tot e ordine
totul din casă își are locul
cîinele își primește ciolanul
laptele e numai pentru pisoi

În românește de
Anton PALFI

televiziune

DUMINICĂ, 11 MARTIE

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii. 10.00 Viața satului. 11,30 Pentru căminul dvs. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De srtajă patriei. 13,00 Telex. Album duminical. 15,00 Stadion. 16,00 „Cînd eram copii o dată" ; „Zîmbiți, vă rog" ; „Umor ... involuntar ; Șah-mat ... în 15 minute ! 16,40 Micul ecran pentru cei mici. 17,00 Fotbal : Politehnica Timișoara — Steaua (divizia A) — repriza a II-a). 17,50 Film serial : „Viața lui Paganini". Ultimul episod. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Reportaj de scriitor. 19,40 Sesiune la ... varietăți. 20,45 Film artistic : „Iarna bobocilor". 22,20 Telejurnal. Sport.

LUNI, 12 MARTIE

16,00 Telex. Emisiune în limba maghiară. 19,05 Efigii lirice. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Panoramic. 20,30 Roman-foileton : „Poldark". Episodul 3. 21,25 Mai aveți o întrebare ? 21,55 Cadran mondial. 22,15 Telejurnal.

MARȚI, 13 MARTIE

9,00 — 11,20 Program de dimineață. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 România pitorească. 18,10 Din țările socialiste. 18,20 Lecții TV. pentru lucrătorii din agricultură. 18,45 Muzică populară. 19,00 Învățămîntul politico-ideologic. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Diamant de Maramureș. 20,25 Seară de teatru. „Oameni feluriți" — de Anton Holban. 21,55 Melodii în premieră. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 14 MARTIE

9,00 — 11,40 Program de dimineață. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă germană. 17,45 Tragerea pronoexpres. 17,55 Consultații medicale. 18,10 Învățămînt-educație. 18,30 Gala antenelor. Transilvania (II). 19,05 Telecronica pentru pionieri. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Noi, femeile ! 20,20 Telecinemateca : Ciclul „Mari actori". „În zori" (englez). 22,00 Întîlnire în studioul 2. 22,25 Telejurnal.

JOI, 15 MARTIE

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 Fotbal : Cehoslovacia — Spania. 18,30 Pentru timpul dvs. liber vă recomandăm ... 18,45 Consultații juridice. 19,05 Film serial pentru copii : „Povestiri din pădurea verde". Episodul 2. 19,30 Telejurnal. 20,00 La ordinea zilei în economie. 20,10 Ora tineretului. 21,05 Teatru scurt : „Lacrimi" — de Viktor Rozov. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 16 MARTIE

9,00 — 11,55 Program de dimineață. 17,00 Telex. 17,05 Emisiune în limba germană. 19,00 Rezultatele tragerii loto. 19,05 La volan. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Reflector. 20,20 Film artistic : „Aurul" (polonez) 21,25 Revista literar-artistică. 22,00 Telejurnal. 22,10 Campionatul mondial de hochei — grupa B : România — Austria.

SÎMBĂTĂ, 17 MARTIE

12,30 Telex. 12,35 Curs de limbă spaniolă. 12,55 Curs de limbă franceză. 13,15 Muzică populară. 13,45 Corespondenții județeni transmit ... 14,10 Semifinalele turneului internațional de box „Centura de aur". 15,30 Agenda culturală. 16,00 Fotbal : F.C. Baia Mare — F.C. Argeș (divizia A). 17,50 Clubul tineretului. 18,40 Săptămîna politică internă și internațională. 18,55 Prim plan. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Teleenciclopedia. 20,30 Film serial : „În spatele ușilor închise". Episodul 2. 22,00 Întîlnirea de sîmbătă seara. 22,30 Telejurnal.

televiziune

teatru

LA TEATRUL DE STAT DIN ARAD

„MENAJERIA DE STICLĂ" de Tennessee Williams

Întîia dată pe scena arădeană, Tennessee Williams, acest insolit și fascinant dramaturg american contemporan — care ne duce cu gîndul la Strindberg dar și la Steinbeck și Faulkner, dar care este mereu el însuși, cu realismul său poetic, cu subiectivismul și „angoasa" sa, cu acel univers constituit dintr-un particular unghi etic și estetic. Meritul spectacolului arădean este de a fi creat atmosfera williamsiană, nu prin pauze sau derulări lente de situații, ci printr-o încărcătură dramatică, ce a simțit-o venind dinlăuntru. Regizorul **MIRCEA D. MOLDOVAN** s-a apropiat de text cu vădită iubire propunînd o lectură scenică de superior lirism, punctată prin simboluri și metafore în stare să creeze o lume înfrîntă, lipsită de echilibrul moral, bîntuită de obsesii și contradicții, cu oamenii săi frustrați, senzitivi și nefericiți... O lume a lui Tennessee Williams, pe care regizorul a gîndit-o în detaliu și nuanțat propunînd soluții neașteptate, de mare efect. O scenă austeră și întunecoasă, luminată doar, uneori, de un glob imens cu irizări colorate, este „sfîșiată" din timp în timp de „plînsetul" unei trompete (solo — **IOAN CADARIU**), personaj distinct sau fundal al desfășurării factice. Prin cîntec (aranjament muzical — prof. **LUCIA MOLDOVAN**), pătrundem într-o lume alienată, într-un univers șubrezit de contradicții, de obsesii și promiscuitate. Dar cîntecul este acela care sugera și triumful nemijlocit, poate devreme, poate tîrziu, dar triumf al idealurilor umane, al aspirațiilor dintotdeauna ale omului. Și frumos a fost acel cîntec — simbol, prin care în final ne-am și luat rămas bun de la Tennessee Williams...

Interpreții, în general, bine distribuiți, au meritul de a fi „mers" pe gîndul regizoral, pentru că spectacolul arădean este în primul rînd spectacol de regie. Un spectacol de atmosferă, inedit și unitar în limitele textului lui Williams, mai puțin finalul, oarecum forțat, în sensul sugerării unei posibile integrări a Laurei în viața socială americană. Ori Laura va rămîne în lumea bibelourilor de sticlă, acolo unde întotdeauna s-a simțit în largul ei, fără complexe și prejudecăți. Interpreta Laurei, **MARIANA MÜLLER**, printr-un joc interiorizat și nuanțat, a reușit să comunice zbaterile ascunse ale personajului, cu întreaga-i existență tulburătoare! Cel mai realizat rol în spectacol, și poate din întreaga carieră artistică de pînă acum a actorului, este Tom, întruchipat de **ION PETRACHE**. Nemulțumit de o existență precară, încercînd zadarnic să evadeze în lumea peliculelor hollywoodiene sau a muzicii de jazz, și mai tîrziu, a nesfîrșitelor întinderi marine, Tom, acest alter ego al autorului, a găsit în Ion Petrache, un admirabil interpret. Și Amanda, renunțînd la stupidele-i povestiri despre strălucirea-i mondenă de altădată și dubla-i existență (în trecut și în prezent), demnă în înfrîngerea sa a cunoscut prin **ELENA DRĂGOI**, actriță de elevate disponibilități de creație, întruchiparea pe care o așteptam, mai puțin scenele de puternice trăiri, cînd impresia a fost de artificial și exterior. Jim O' Connor, idolul răsfățat al fetelor din școală, căpitanul echipei de baschet, șeful cursului superior și al formației corale, ajuns modest funcționar la serviciul de expediție al unui depozit a fost interpretat cu dezinvoltură, în linii sigure, de **VIRGIL MÜLLER**, dar care nu a reușit să transmită, dincolo de optimismul său aparent, drama unui om înșelat de o Americă întemeiată, după propria-i mărturisire pe trinitatea STIINȚĂ! BANI! PUTERE!

Și scenografia (semnată de **ONISIN COLTA**) contribuie la realizarea unui spectacol frumos, de superior lirism, a unui spectacol care are în primul rînd meritul de a fi sugerat atmosfera, atît de tipic williamsiană.

Flavia DUMA

limbă și stil

MĂRȚIȘOR...

A început, de o săptămînă, luna lui **mărțișor** — a florilor timpurii și plăpînde, vestind Primăvara. Ce înseamnă, oare, **mărțișor**, dincolo de înțelesul cunoscut de toată lumea („Mic obiect de podoabă, legat de un fir împletit, roșu cu alb, care se oferă în dar ca semn al sosirii primăverii, mai ales femeilor și fetelor, la 1 martie") ? Înainte de toate, **mărțișor** denumește, popular, luna „martie", ca diminutiv al mai vechiului **marț** („martie"), moștenit, acesta din urmă, din latinescul **martius (mensis)** „luna zeului Mars". Celălalt **marț** — familiar „tablagiilor" — este împrumutat din turcește. Tot „zeul războiului" — Mars, străveche divinitate italică, identificată ulterior cu „colegul" său Ares — ne-a lăsat moștenire și numele celei de a doua zile a săptămînii, **marți**, împresurată, odinioară, de tot felul de eresuri („Parcă-i născut **marți**", se zicea despre un om lipsit de... noroc!). Și, fiindcă veni vorba de „urgelnicul zeu Războilă", — cum îi zice, năstrușnic, George Murnu, în admirabila sa tălmăcire a **Iliadei** — mi se pare vrednic de toată atenția că tot de la **Mars** (cu genitivul **Mart-is**) purcede și epitetul neologic... **marțial**, cu diferitele lui accepții (**Curte marțială, lege marțială, atitudine marțială**).

Mărțișor și **marț** „martie" fac așadar serie cu celelalte denumiri populare ale lunilor : **gerar** („ianuarie"), **faur, făurar** („februarie"), **prier** („aprilie"), **florar** („mai"), **cireșar** („iunie"), **cuptor** („iulie"), **răpciune** („septembrie"), **brumar, brumărel** („octombrie" și, uneori, „noiembrie"), **îndrea** („decembrie"). Spre deosebire de sinonimele lor „literare", toate aceste pitorești denumiri — izvodite de neastîmpărul fanteziei populare — au avantajul că „spun" (sau „au spus") ceva vorbitorului, sînt, adică, din punctul lui de vedere, „motivate".

Iubitor al universului mărunt, al „crîmpeielor" de frumusețe, Tudor Arghezi și-a intitulat **Mărțișoare**, un ciclu de poezii. Iar în „prozele" sale, poetul iscodește „mărțișorului" șiraguri de metafore : **o lețcaie de aur sau un grunj de briliant și safir ; fir de mătase pestriț cu ciucurele scămos ; mic birlic de metal și sticlă ; băncuță găurită cu o cinepă de mătase ; gingașul amănunt, un exemplar unic și nu prea scump, care să puie un accent nou și o picătură de licărire în ochii copilei și ai femeii ; o stea ; firimituri scumpe spînzurate la gîtul fetelor și la mîna lor ; strop de diamant ; o ață de păianjen, lipită de un fluture cu ochi de argint ; niște lăscăi și scoici de metal...**

...Astăzi, în cea de a opta zi a lunii lui... **mărțișor**, orașul e plin de florile timpurii, ale Primăverii. Te oprești și, cu degete parcă sfiite, alegi un crîmpei din sevele noi ale gliei. Gîndul tău intim este lîngă o **floare**.

La doi dintre marii poeți ai acestui neam, **floare** înseamnă „iubită" (Eminescu) și „mînă" (Arghezi) : „Ce frumoasă, ce nebună / E albastra-mi, dulce **floare**" ; „Ți-o-ntorc pe dos și față și nu mă pot supune / Să cred că **floarea** asta ce-o țin nu-i o minune. / O-asemănam cu-o **floare**, dar seamănă cu-o **stea**". **Mîna** a putut să devină **floare** — adică să... înflorească — numai atunci cînd ea s-a dezangajat din procesul mersului și al cățăratului după adăpost și poame. Atunci abia, noua ființă — chemată OM — și-a ridicat cu uimire, deasupra capului, **brațul-lujer**, răsfirîndu-și **degetele-petale** ale **mîinii-floare**...

Mînă-floare, mînă-stea, tu cuprinzi astăzi florile Primăverii și, cu gesturi parcă sfiite, le așezi în priveliștea celor care ne prelungesc numele sau ne bucură trecerea, înflorind-o.

G. I. TOHĂNEANU

muzică

UN CONCERT DE ZILE MARI

Așadar, WIENER SYMPHONIKER a fost oaspetele orașului Timișoara. Orchestra, care revendică unul din primele locuri în arta simfonică a bătrînului continent, a decis să ostenească mii de km, spre a ne prezenta, la noi acasă, mostre asupra ceea ce înseamnă tradiție și cultură ale valorilor naționale.

Am fost invitați să audiem două simfonii, ca pe vremea „Academiilor" beethoveniene, lucru refuzat îndeobște de auditorul contemporan, mult mai expeditiv în a se informa și împlini hoby-ul muzical : **Simfonia III-a de Schubert, I-a de Brahms**, intercalate de **Concertul pentru pian în La major de Mozart**, înălțat dintr-un material sonor care a generat, stilistic, ambele simfonii.

N-a fost de altfel singurul apel la tradițiile scrise și nescrise ale Vienei marii triade clasice, căci inclusiv dirijorul orchestrei a ținut să reconstituie ceva din gustul bonomului vienez, de a savura spectaculosul muzical — practicat copios cu Mozart copil, de pildă, acoperind cu numele său atît spațiul destinat pe afiș dirijorului cît și al solistului — CHRISTOPHER ESCHENBACH.

S-o recunoaștem că este un virtuoz al claviaturii, cu un tucheu mozartian cum n-am mai văzut și auzit pînă astăzi ; este perfecțiunea întruchipată, cu un perlaj atît de superb, încît de azi înainte vom refuza să credem alți maeștri pianiști, că Petroff-ul Filarmonicii „Banatul" n-ar răspunde la nivelul celorlalte instrumente de concert. Ce model de atenție distributivă! Să prezinți partitura unui concert mozartian la asemenea ținută și în același timp să „conversezi" cu orchestra fără cea mai mică scăpare. Cu adevărat o performanță care-l poate face rîvnit de orchestrele americane, dornice de senzațional.

Dar, meditînd la perfecțiunea absolută a degetelor sale, ne-au revenit în minte opiniile acelui „Maître" al pianului care a fost A. Rubinstein, referitoare la problemă, și m-am întrebat dece oare nu simt fiorul acelei mari emoții, pe care, virtual, o așteptasem, sosind la acest concert ? Dar perfecțiunea nu se conjugă mecanic cu vibrația marilor momente emoționale, cu fascinația acestora. Handicapat de locul din care audiam concertul — aflat sub apăsarea balconului, făceam efortul de a afla răspunsul dacă pragul sonor cameral receptat, pe care nu-l putea depăși această orchestră mare — nu doar la figurat ci și la propriu — era o realitate, o problemă de concepție stilistică, ori pur și simplu o aparență defavorizată de locul din care audiam ? Poate doar în finalul celei de a „X-a simfonii de Beethoven" am putut identifica ceva din vigoarea așteptată. În prim-planul împliniriilor de excepție, aș dori să remarc coralul tromboniior din același final, care, prin acuratețea și noblețea emisiei, va rămîne cu siguranță un etalon greu de depășit. În general, toți suflătorii au impresionat, nu printr-o strălucire individuală, cît prin similitudinea timbrului feluritelor partide, prin suverana lor omogenitate. Dacă aș risca o comparație cu virfurile similare din Filarmonica „Enescu", de pildă, cu siguranță că un Aurelian Octav-Popa nu există în această orchestră vieneză, dar catifelarea, suavul sonor, per ansamblu, stîrnește o impresie de distincție și profesionalism cu totul remarcabilă. Ne-a plăcut mai puțin timpanul ori primul cornist — care pare a fi studiat excesiv maniera „frulato". Excelentă contopirea corzilor cu suflătorii, liantul de sensibilitate, osmoza deplină a întregului aparat orchestral, în sonanțe de cristal.

În evoluția dirijorului Christopher Eschenbach există o mobilitate scăpărătoare. Dă ostentativ toate „intrările", cheamă orchestra, o temperează, își învolburează gestica, dar finalitatea sonoră rămîne marcată de limitele ppp-mf. Un ușor conflict între exuberanța baghetei și sobrietatea partenerului orchestral, aș zice seniorală, s-a făcut simțit, înclinînd balanța în favoarea celei din urmă.

Ne-a încîntat fără limită, uvertura mozartiană acordată în bis, cîntată dintr-o suflare, chiar și acolo unde contrabașii trebuie să aibă velocitatea violonistică. Căci au avut-o, demonstrînd clasa înaltă a acestei vechi instituții muzicale europene, zidită din cultul neabătut în valențele muzicii, artă privilegiată între celelalte surate, chemată — pentru vienezi și nu doar pentru ei— a înălța spiritul omului la dimensiunea sa cea mai înaltă.

Doru MURGU

„cîntarea României"

Faza județeană a Festivalului concurs **„Cîntarea României"** a adus pe scena **Casei tineretului** din Timișoara un număr impresionant de brigăzi de la orașe și sate, care au demonstrat încă o dată viabilitatea acestui gen artistic cu largi rezonanțe în mase. A existat o autentică atmosferă de emulație. Element nou : devine brigada tot mai mult o carte de vizită a întreprinderii, un fapt politic ce pune în lumină potențialul artistic al unității, cu reflexe în conștiința oamenilor muncii — producători de bunuri și creatori de frumos.

Cortină, emoții, juriu, aplauze, note — elemente ale unei întreceri ce nu s-a terminat după o sumară și, aparent, încheiată evoluție. Textul brigăzii, ani în șir discutat și, adeseori controversat, suferă (termen de un original eufemism) o schimbare evidentă : atinge tot mai pregnant cote înalte din punct de vedere literar (vezi **Căminul cultural Hitiaș, Spitalul județean, Căminul cultural Coștei, Clubul C.F.R.** etc.). În ce privește mijloacele scenice de prezentare a programelor, e loc pentru mai bine. Încă nu e folosită de toate brigăzile o gamă mai variată de specii literar-artistice. Se vehiculează aproape în exclusivitate sceneta, cîntecul, proza și dansul. Mai puțin : epigrama, cupletul, monologul, pantomima, caricatura, fabula, proiecțiile, păpușile.

Cele mai bune formații artistice s-au dovedit a fi cele de la **Electromotor, Spitalul județean, Căminele culturale Hitiaș, Coștei, Ghiroda, Clubul C.F.R., Unit. M.A.N. Timișoara, Tehnometal, Întreprinderea de morărit și panificație Timișoara, Magazinul Bega, I.C.S. Alimentara.** Se poate spune că nivelul la care s-au prezentat brigăzile a fost satisfăcător. Spitalul județean a venit cu o formație ce a cucerit publicul spectator prin problematica dezbătută, cît și prin mijloacele artistice, cărora li se poate imputa o ușoară abatere de la gen (costumație de revistă, muzică apropiată celei de estradă, scenete alungite și ilustrativiste etc.). Electromotorul a prezentat un text la obiect, antrenant, curajos, dar brigada nu mai e ce a fost cu ani în urmă. Frumoase surprize, prin colorit și problematică au constituit unele brigăzi militare și ale cîtorva cămine culturale.

Timpul rămas pînă la faza interjudețeană sperăm să fie un sfetnic bun, pe măsura tradiției de care se bucură acest gen artistic în județul Timiș.

I. VERNESCU

panoramic

● **Oaspeții iugoslavi, Filarmonica din Skopje, după excelentul spectacol oferit la Timișoara, au concertat și la Lugoj. Pretutindeni, un numeros public a aplaudat arta solilor din țara vecină și prietenă.** ● De 8 Martie, cenaclul „Ars poetica" a susținut o ședătoare, dedicată evenimentului. ● Ion Arieșanu s-a întîlnit cu cititorii săi din același cenaclu, cu prilejul unei dezbateri pe marginea romanului său „O complicată stare de fericire". ● „Fericita jale a Cumbriei", romanul lui Pavel Bellu, a fost prezentat, autorul fiind de față, la Reșița, Oravița, Rudăria, Caransebeș. ● La șezătorile din Sînpetrul-Mare, Cenad, de la Liceul pedagogic timișorean și-au prezentat creațiile Anghel Dumbrăveanu, Mircea Șerbănescu, Ion Marin Almăjan, Cornel Ungureanu, Sofia Arcan, George Drumur, Laza Ilici, Ivo Muncian, Damian Ureche, Svetomir Raicov, Horst Samson. ● La librăria „M. Eminescu" din Deva, luni, 5 martie criticul Lucian Alexiu a prezentat romanul „Casa Ursei Mari" de Paul Eugen Banciu. ● La „Bastionul Cetății" (sala AAF) se deschide azi (8 martie), ora 18, „Expoziția județeană de artă fotografică". ● La Lugoj, sub egida Societății de științe filologice a fost organizat un simpozion dedicat lui Serghei Esenin. ● Revista „Korunk" (nr. 1-2) publică articolul-document, „Ady Endre și Veronica Porumbacu", semnat de cunoscutul scriitor și publicist Kubán Endre. ● La Lugoj se inaugurează simbătă galeria „Pro arte" a cenaclului plasticienilor profesioniști din localitate. ● La Clubul ziariștilor timișoreni, expoziție plastică a Oliviei Moga. ● În regia lui Dan Radu Ionescu, la Național, „O noapte furtunoasă" de Caragiale, 100 de ani de la premiera absolută. ● Concert clasic Haydn, Mozart, Beethoven, sub bagheta lui Peter Paul Fuchs (S.U.A.), solist fiind Valentin Gheorghiu. ● La Filarmonică, simbătă, 3 martie, a avut loc o Conferință de presă prilejuită de vizita orchestrei iugoslave din Skopje. Dintre oaspeți: Kiro Davidovski, director al Filarmonicii din capitala macedoneană, Georgi Božikov, director al Operei, compozitorul Aleksandar Džambazov, Sofija Gjurovska, redactor la „Nova Makedonia", Martin Trenevski de la agenția „Taniug".

L. B.

cenaclu

Moment festiv prin intenția organizatorilor („dorim să aducem în această seară un omagiu femeii, zilei ei"), seara de poezie **(Florica Nubert, Camelia Lobonț** și **Aquilina Biräescu)** a Cenaclului Asociației scriitorilor și al revistei „Orizont" a reușit să se transforme într-o adevărată ședință de lucru. A contribuit la crearea acestei atmosfere în primul rînd cuvîntul introductiv al **Olimpiei Berca** : „Florica Nubert scrie o poezie confesivă, adeseori ocazională, în care sentimentul e notat cu sinceritate. Aquilina Birăescu are obsesii generatoare de poezie adevărată, între care dominantă e cea a trecerii timpului. Poezia Cameliei Lobonț relevă un permanent și dinamic conflict existențial... Are un tonus ritmic extrem de vivace, o mare ușurință a versificării..." Apoi discuțiile : **N. Țirioi, Marcel Turcu, Andrei Lillin, Ion Arieșanu, Alexandra Indrieș.** În încheiere, parodii și epigrame de **Marius Munteanu** și **Ion Velican**. Ședința a fost condusă de **Mircea Șerbănescu**.

OBSERVATOR

plastică

SALONUL ARTEI AMATOARE

Supraîncărcate, simezele Bastionului Cetății s-au transformat în aceste zile în adevărate panouri decorative, fiind „tapetate" cu 316 lucrări, semnate de 197 de autori, atît cît a admis un juriu — poate nu îndeajuns de exigent, dar stimulativ — de a reprezenta creația amatorilor în expoziția județeană din cadrul Festivalului național „Cîntarea României". Expoziția ilustrează amploarea mișcării plastice din acest colț de țară, atestînd încă o dată efortul depus de artiștii amatori de a reflecta cît mai exact în lucrările lor în genuri tehnici și subiecte diferite, analitic ori sintetic, preocupările, aspirațiile, bucuriile omului contemporan. Ei înalță imnuri plastice trecutului, polarizați de evenimentele aniversare ale anului dar deschid și multe ferestre spre universul nostru de azi. Prin limbajul plasticii se caută semnificații și simboluri în faptul de viață, de gîndire și simțire, încercînd să transfigureze realitatea în operă de artă, să-i dea clipei extensia eternității.

Pictura, ca și în saloane anterioare ale amatorilor, domină cantitativ expoziția. Pe lîngă dăruirea tematică, pe un fond educativ-patriotic, se reține eternele probleme ale picturii, de definitivare a unor viziuni și concepții plastice, ceea ce face ca semnatarii multor pînze să fie de acum bine definiți stilistic, ușor detectabili prin personalitatea lor artistică : Alfonz Vezoc, Theodora Cican, Panait Stănescu, Petronella Sîrbu, Gh. Reisz, Iosif Vincze, Elena Onae, Pantelimon Nicoară, Lazi Rena, Francisc Popeți, Petru Iacobescu, Elena Adam, Doru Blaj, Florica Gligor, Ernest Petrovici, Ștefan Ilca ș. a., lor li se adaugă o generație de tineri autori conduși de C-tin Codreanu, Liubinca Popadici, Odette Siniteanu și Iosif Băguț.

Iubitorii artei naive au prilejul reîntîlnirii cu nume de-acum consacrate ca : Viorel Cristea, Gh. Babeț, Gh. Munteanu, Aurelia Roșiu, Mihai Lehötz ș. a. dar și cu cîțiva autori noi, cu reale aptitudini, dintre care se detașează sudorul Dumitru Ștefănuț. Graficienii amatori par preocupați mai susținut de însușirea meșteșugului, de expresivitatea desenului și uneori, pentru potențarea lui, de introducerea culorii. Printr-un limbaj concis și într-un caz prin virtuozitate (Francisc Bitembinder), ei dialoghează cu publicul, stabilind raporturi deschise, stenice, semnalînd în acest sens lucrările Cristinei Renard ale lui Viorel Marin și Andrei Vereș, ale Iulianei Gasza, Ariadnei Tăculescu și Ilincăi Rogojinaru.

Sculptorii, fără a se impune ca număr, se dovedesc interesați de materialul definitiv. Ladislau Soltez, Petru Berberich, Ioan Manda, Grigore Rus, Hainrich Hedrick, Victor Popa, Partenie Drăgoi, Bela Biszok parcurg, cel mai convingător, drumul de la realismul vizual pînă la cel al sintezelor maxime.

Arta decorativă, tărîmul celor mai ample posibilități de manifestare a imaginației, a inventivității, de a se crea obiecte cu duble funcții, utilitar și estetic, rămîne, din păcate, încă neexplorat îndeajuns de amatori. Raportul funcțional — estetic și-a găsit împlinirea doar în domeniul ceramicii, obiecte realizate de elevii claselor de specialitate ale școlilor populare de artă din Timișoara și Lugoj : Margareta Fărcuțiu, Paula Boian și Agneta Horotan. Obiecte decorative în tehnici diferite, demne de consemnat, mai expun : Carmen Cosma, Andrei Kegler, Adalbert Schlappall, Iosif Boszak, Ion Pantea, Marica Simonea, Gh. Vuia. Lor li se adaugă două pictorițe pe sticlă ale căror lucrări au o valoare deosebită : Magdalena Pope și Michaela Telniceanu.

Expoziția semnalează publicului și specialiștilor cotele atinse de arta amatoare din județul Timiș, succesele reale cît și unele neîmpliniri.

Aurel Gh. ARDELEANU

sport

AM FOST LA CRAIOVA...

...și, pe ceața progresivă a după-amiezii de primă duminică fotbalistică, tare mi-am întunecat sufletul la vederea limpede ca lumina zilei că „Poli" nu merge, nici nu stă, ci alunecă, alene și agale, spre negura unui drum pavat cu of-urile împietrite ale tristeților noastre. Un bun prieten, dr. Horia Vermeșan, pe care l-am întîlnit în Bănie, a izbutit să bată recordul tăcerii : din minutul 1 al meciului și pînă la sosirea la Timișoara n-a scos o vorbă, iar Bathori, portarul, după un gol perfect și două faze tăioase ca un brici, și-a scrîntit singur un deget și s-a tăvălit în iarbă, ca să scape de rușine, nu de palmares. Nu m-a amărît (de aci, cred, și tăcerea dr. Horia Vermeșan) acel 2—0 al înfrîngerii în deplasare, cît fotbalul băbesc și moșesc, fără cap și fără coadă, cu care „Poli" mi-a împupit roza deznădejdii din cotlonul cordului hipertensiv. Mi-am zis — și încă zic — cum că bătălia nu e pierdută, de s-or trezi din amorțeală ambițiile actorilor și regizorilor, care de atîta vreme ne amăgesc cu vorbe, vorbe, vorbe : vom face, vom drege, vom învinge, vom scăpa...

Mă trăgea cineva de condei : lasă-i în pace! Ba, nu-i las, că prea multe ceasuri am tremurat în speranța unei întîmplări numite reviriment, deși, din nou, am văzut și prin ceață cît plictis și dor de ducă apasă cugetul și fluierul piciorului acelora ce nici că mai zburdă în pantalonii cei scurți. Iată-mă-s îngîndurat, dar nu singur și nici cuc ; îl văd și-acum, alături, pe dr. Horia Vermeșan, un pătimaș al fotbalului, care plîngea fără lacrimi văzute sau auzite. Asta-i tot, deocamdată!

Ieri, „acasă", i-am strîns mîna lui Coman, laureatul pe '78 al top-ului „Orizont" ; dacă din discuția noastră va ieși un interviu, nu voi uita să-i dau lumină în revistă, să se vadă ce gîndește un mare fotbalist al acestui sfîrșit de veac, indiferent de rezultatul meciului „Poli" — C. S. Tîrgoviște. Iar duminică, tot la Timișoara, sosește Dumitru, nepotul lui Dembrovschi...

Teodor BULZA

VĂ PREZENTĂM UN FABULIST :

VICTOR GORȘCOVĂZ

Absolvent al Institutului de medicină din Timișoara, **VICTOR GORȘCOVĂZ** este legat, de peste trei decenii, trup și suflet, nu numai de viața medicală, ci și de cea cultural-artistică a municipiului nostru.

Membru al cenaclului **„RIDENDO“**, în ultimii ani, se remarcă printr-o participare tot mai activă la serile literare, organizate de cenaclu, precum și prin publicații din domeniul genului satiric. Chirurg de profesie, se pare că nu întîmplător a ales, în cadrul preocupărilor sale literare, tocmai acest gen, avînd posibilitatea ca, în chip de pauză, să minuiască și în vers, bisturiul, tămăduitor (de data aceasta) al „bolilor“ care, din păcate, se mai manifestă, cronic, sau acut, în marele organism uman, din care facem parte.

Este umoristul despre care Ioan Anghel, în postfața „Atelierului cercurilor literare“ (Ed. FACLA 1977), spunea că i se cuvine o mențiune specială pentru efortul, cu rezultate notabile, de revitalizare aici, în Banat, a genului exersat de La Fontaine.

De mai multi ani, revista „ORIZONT“ i-a oferit paginile pentru publicarea parodiilor, epigramelor, dar, mai ales, a fabulelor sale, de o certă valoare literară și educațională, lucru pe care îl facem și acum, prezentînd această tetralogie de „optici“ greșite.

Damian URECHE

OPTICĂ AUTOCRITICĂ

M-am mirat, cînd am aflat
Că un urs, mare și tare,
A fost aspru criticat
De lighioane-n adunare.
Ba, un lucru curios,
Ce-mi spori mai mult mirarea,
E că n-a fost furios,
Ci, din contra, supărarea
Pentru care, de-obicei,
Arăta și colți și ghiare,
Scărmănindu-i pe acei
Care nu-i dau ascultare,
Nu s-a mai manifestat
Printr-o astfel de cruzime ;
A fost blînd și resemnat,
Le-a grăit fără asprime,
Demonstrînd, prin ce zicea,
Bunătate și căință ;
Însă, atunci cînd părăsea,
Grabnic, locul de ședință,
Nu știu cum s-a nimerit
Să-i ajungă sub lăboaie
Chiar ariciul, ce-a-ndrăznit
Să-l „înțepe“ pentru-o oaie,
Jupuită într-un mod
Arbitrar, inechitabil ...
Hai să nu mai fiu nărod,
Ci din contra, rezonabil
Și moralei ce-ar urma,
Să-i opresc, aicea, cursul ;
Cred că e mai bine-așa ;
Nu vreau să mă ... calce ursul !

OPTICĂ PRINCIPIALĂ

Un cărăbuș (rang mare
De șef într-o grădină),
Chemînd, la adunare,
Insectele să vină,
La ora anunțată,
Cum i-au vestit tăunii,
Veni suflarea toată,
Pe stratul cu petunii :
Diptere, ortoptere,
Apidele, cu carul ;
Doar, din himenoptere,
Era absent bondarul.
— „De ce lipsește, vere ?“,
se minună cosașul ;
— „Cică-i mutat la sere —
răspunse greierașul ;
Măsura de mutare
Ar fi drept consecință
C-a ... bîzîit prea tare
La ultima ședință“.

OPTICĂ CONSTRUCTIVĂ

Motto : Despre comportarea calului, nu lua relații de la măgar ! (Aristotel Pîrvulescu : „Ace cu gămălie“).

Pe-un hipodrom, pe lîngă cai
de rasă
S-au aciuit vreo doi,
sau trei măgari ;
Aveau asigurată masă, casă,
Dar treaba o făceau de doi creițari.
Certați, adesea, pentru lenevie,
De calul responsabil de padoc,
Făcură plîngere, la herghelie
Și-n jalbă, văietîndu-se cu foc,
Au zis, de cal, că nu le dă să pască
Atît cît vor și, neprincipial,
Îi pune, toată ziua, să muncească,
Doar pentru interesu-i personal ;
Că are acoliții lui, la care
Le-mparte prime de ovăz și fîn ;
Că-n hipodrom nu poți s-obții
intrare,
De nu-i aduci, în dar, boabe,
pește ;
Și cîte și mai cîte înșirară
În jalbă „oropsiții“ urechiați :
Fiind „principiali“, o și semnară :
„Un grup de bine intenționați“ ...
La herghelie li s-a dat crezare
Și, astfel, calul, foarte bun trăpaș,
Sirguincios în orice alergare,
A fost etichetat că-i nărăvaș.
Handicapat de-nvinuiri deșarte,
De bicele primite în zadar,
Nu mai aleargă : șade deoparte,
Mîhnit că l-au făcut, din cal ...
măgar ...

MORALA ne apare-n întregime
În slovele motto-ului ales ;
Sau, mai pe șleau,
scrisorii anonime,
Nu-i acordați prea mare interes !

OPTICĂ MATRIMONIALĂ

Venindu-i vremea ca să
se mărite,
Maimuța refuză, cu-nversunare,
O seamă de partide strălucite
(Opt maimuțoi, de soi,
cu bunăstare).
În schimb, făcea avansuri,
evidente,
Doar elefantului, părînd cuprinsă
De cele mai profunde sentimente,
Față de măreția lui distinsă.
Dar se zvoni, curînd,
printre surate,
Că nu-i nici pomeneală de iubire;
Îl vrea de soț pentru că-i lat
în spate
Și cum harnic și blajin din fire,
În circa lui, putea-vor duce-n lege,
Și ea, și neamurile,
viață-aleasă ...

MORALA: Vai de mire, ce-și alege
Asemenea „maimuță“ de mireasă !

lecturi

ZECE ANI DE EPIGRAMĂ
Editura Litera, 1979

1. Am avut prilejul de-a cunoaște, la anualul Festival al epigramei de la Brăila, adunate la un loc, forțele epigramei românești contemporane, reunite sub egida Clubului Epigramiștilor „Cincinat Pavelescu“ din București. Și, iată, acum, sub același patronaj, apare o frumoasă, bogată și densă culegere de epigrame, „ZECE ANI DE EPIGRAMĂ“ ce conține, selectiv, producția ultimilor zece ani.

Desigur, aproape fiecare dintre epigramiștii antologați are o carte sau mai multe apărute sub semnătură proprie — culegerea de față reprezentînd, sub un anumit aspect, o confruntare și, de ce nu, o competiție de valoare. Cîteva nume bine cunoscute în publicistica noastră dau măsura calității acestei antologii : Al. Clenciu, Mircea Trifu, Dimitrie Jega, Virgil Schiopescu, Gh. Grosu, Pavel Bellu, Mircea Ionescu — Quintus, D. C. Mazilu, Ion Vladimir, George Zarafu, Octav Sargețiu, Teodor Maricaru, etc., deci nume care, departe de a exclude concurența în sens valoric, o presupun, ba chiar o și cheamă. Este meritul — trebuie să amintim — incontestabil al alcătuitorului antologiei Mircea Trifu (președintele Clubului epigramiștilor) de a fi știut să-și adune în jur principalele forțe ale epigramei românești, de a fi știut să selecteze, pentru antologia de față, ce e mai bun în creația membrilor Clubului.

Iată, cu titlu de afirmație ile cele de mai sus, o epigramă aparținînd lui **Dimitrie Jega** intitulată **Revers : „E-un paradox de bună seamă / Dar străveziu și pămîntesc, / Căci deseori, prin epigramă, / Doar victimele mai trăiesc“.** Sau, vorbind despre „soția epigramistului“, **Al. Clenciu : „Soața-i aspră, tutelară, / L-a închis din nou în casă, / Că-i o vreme ticăloasă / Să nu dai un cîine afară !“.**

În fine, ca observație alcătuitorului antologiei, Mircea Trifu : am fi vrut — curiozitate firească — că, alături de portretele atît de expresive semnate de Al. Clenciu, să fi apărut și cîteva date biobibliografice ale epigramiștilor antologați, o muncă în plus, desigur, dar care ar fi adus un spor de informație atît de necesară.

Oricum, repetăm, prezenta antologie confirmă, dacă mai era nevoie, entuziasmul și seriozitatea cu care se face epigramă la Clubul epigramiștilor „Cincinat Pavelescu“.

A BALTHAZAR

☆

2. Epigrama, această eternă protagonistă a diviziei B literare, pe care tinerii critici nu vor în ruptul capului s-o promoveze în divizia A, **există, respiră, înflorește.** Ne-o confirmă cu prisosință recentul volum **„Zece ani de epigramă“**, apărut la editura Litera, sub competenta îngrijire a scriitorului Mircea Trifu. Răsfoind volumul, lectorul de orice formație poate încerca satisfacții. Pentru iubitorul de poezie voi reproduce catrenul „Zăpada“ de **Ghiocel Constantinescu : „Așterne iarăși peste vechi păcate / Un văl superb sticlind de puritate / Nostalgic așteptat de lumea toată ... / Apoi călcăm pe el și-l facem zloată“.** Pentru partizanii umorului voi cita catrenul „La doctor“ de **Nicolae Ghițescu : „Bătîndu-i inima prea tare / S-a dus la clinica cu plată / Și doctorul i-a spus : — Răbdare, / O facem noi să nu mai bată !“** Pentru cel cu apetitul ironiei mă voi opri la **Ion Vladimir,** care descoperă o „Nepotrivire“ antologică : **„Nevasta sa cea arțăgoasă / Precum Xantipa-i de geloasă, / Iar el constat că — din păcate — / Nu-i înțelept precum Socrate“.** Pentru cel ce preferă epigrama de atitudine, subtilitatea, voi trimite la **Traian Gărduș** care creionează „Epitaful unui plagiator“ : **„Doarmeaicea un bărbat / Fericit ca-n paradis. / Unul care-a publicat / Mult mai mult decît a scris“.** Sînt luate în țintă metehne omenești, de cele mai multe ori cu mijloace artistice adecvate genului. În acest volum, mai mult ca alteori, se observă grija sporită a autorilor pentru ținuta artistică a versului, chiar dacă pe ici pe colo mai apar și catrene superficiale.

Volumul marchează, cum arată și titlul, zece ani de epigramă în sînul unui Club literar, ce-l are ca președinte de onoare pe **acad. Șerban Cioculescu,** un destoinic, și, aș zice, nu un ultim apărător al epigramei.

I. V.

top

SECȚIA ROMÂNĂ : 1. Zîna nopții — **Progresiv TM ; 2.** Invocație — **Columna ; 3.** Dacă ai ghici — **Mircea Baniciu ; 4.** Toi pe drum — **Metropol ; 5.** Raze aurii — **Grup 120. SECȚIA INTERNAȚIONAL : 1.** Too Much Heaven — **Bee Gees ; 2.** Summer Night — **Olivia Newton-John & John Travolta ; 3.** Promises — **Eric Clapton ; 4.** Mexican Girl — **Smokie ; 5.** Part Time Love — **Elton John.**

GHIOCEI ...

Se poartă acum, în prag de primăvară, titluri-diminutive, nume de fete pe care ne place să ni le închipuim frumoase : **Ciquitita (ABBA) ; Adelita (Baccara) ; Mala Lady** (grupul iugoslav „Septembar“) și cîte-or mai fi ... ● Un exemplu de longevitate artistică : interpreta de culoare **Sallie Martin** a împlinit 83 de ani. Ea se numără printre cele mai vechi cîntărețe de „negro-spirituals“. Înregistrează începînd cu anul 1929

aşanumitele discuri din „race series“, destinate populației negre din S.U.A. Artista a putut fi aplaudată cu puțin timp în urmă la Paris, în spectacolul **„Gospel Caravan“** — un regal muzical din care n-au lipsit și alte nume celebre : **Marion Williams, Tisha.**

● **Priscilla Presley (în foto),** soția cîntărețului dispărut, are în pregătire o carte despre soțul ei. Mai mulți editori „luptă“ pentru contract. **Știm noi de ce ...** ● O zi din viața unui orășel californian care aspiră la titulatura de „stațiune turistică“, iată ce tratează filmul **„Modulation de frequence“,** regizat de John Alonzo și avîndu-i protagoniști pe **Michael Brandon, Linda Ronstadt** și **Cassie Yates,** interpreta cîntăreței **Annie Adams** din serialul TV **„Om bogat, om sărac“.** Pelicula, exploatînd schemele-rețete ale comediilor muzicale, are meritul de a ne oferi cîteva reușite potpuriuri, alături de savuroase momente de haz datorate excentricului disc-jockey Martin Mull. ● O originală expoziție este amenajată la Bordeaux de către Centrul de artă plastică contemporană din Franța. Este vorba de prezentarea costumelor pentru spectacolele lui **Johnny Hallyday,** create de celebrul modist **Christian Dior.** Tot aici pot fi admirate și discurile de aur, trofeele interpretului amintit.

Petru UMANSCHI

evrika!

- În prăpastia dintre vorbe și fapte au căzut mulți. Și mai e loc, din păcate ...
- Poate să cînte pasărea de pradă, n-o va confunda nimeni cu privighetoarea.
- Secretele se spun la o singură ureche, pentru că la două s-ar înjumătăți.
- Banii nu se string la ciorap : ar fi prea aproape de „călciiul vulnerabil“.
- Cel ce întîrzie nouă luni la întîlnire cu iubita, pînă la sfîrșitul vieții va da explicațiile de rigoare.
- Mulți oameni ar practica alergările, dacă startul s-ar da de la servici.
- Omul are două mîini : cu una să dea, cu alta să ia.
- În fața unei opere de artă numai răufăcătorii n-au suflet de copil.
- Și dacă ai inimă de piatră poți face infarct.
- Ce caraghioasă ar fi natura dacă în cring ar exista și o pasăre-șefă.
- Dacă în copilărie construia castele de nisip, de ce să nu-și facă și el, la vîrsta asta, o vilișoară ?
- A împinge un bolovan la vale e o soluție modernă pentru Sisif.
- Cînd ți-e frică de dentist, pune-ți lacăt la gură.

Ion VELICAN

mapamond

Grozavul meu Papă

(VI)

„Poate luăm masa la „Floridita“ — zicea Papă — și „radem“ o băuturică iar după aia mergem să tragem în porumbeii de lut. Azi oceanul va avea valuri cam mari, așa că nu ne putem duce la pescuit“. Se uita la mine și-și dădea întotdeauna seama dacă sînt trist sau nu, îmi prepara apoi o „sîngeroasă Mary“ (votcă, suc de roșii, și gheață) ca să-mi înlăture orice urmă de apatie. Credeți sau nu, Papă m-a lăsat să beau deja de la vîrsta de zece ani, căci avea încredere în mine că nu voi întrece măsura niciodată (. . .).

În timp ce veneau la el și frații mei, Papă scria cîte două ore mai puțin, numai ca să stea cu noi mai mult. Eu însă habar n-aveam de asta. Papă îmi semăna cu un playboy bogat, care n-avea altceva de făcut decît să alerge împreună cu copiii săi, să cocheteze cu literatura și să se întrecă la băut cu cei mai mari beți din barurile Havanei, și nu să candideze pentru premiul Nobel, pentru cel mai bun roman al deceniului.

Desigur, nu era decît o proiecție deformată din unghiul de vedere al unui puști ageamiu.

Mulți oameni celebri l-au cunoscut pe Papă și i-au fost prieteni devotați. Într-o toamnă, mi-aduc aminte, a venit la noi Gary Cooper. Pe el, marele actor, cu talentul lui inegalabil și o statură impozantă, l-am iubit cel mai mult dintre toți oaspeții. Am văzut, probabil, toate filmele în care juca și, petrecînd nenumărate zile cu el, în diverse situații, am putut să-mi dau seama că în viața lui particulară era la fel ca în filmele lui, sau invers. Gloria pe care o avea, popularitatea și banii nu l-au schimbat pe omul acesta minunat. Ca bărbat era deosebit de atrăgător, amabil, cu o educație aleasă și nobil în adevăratul sens al cuvîntului. Îmi amintesc cum într-o zi m-a luat în oraș să facem niște cumpărături și înainte de toate muniție nouă pentru arma sa de vînătoare. O femeie mai în vîrstă l-a recunoscut de-ndată ce l-a văzut și l-a abordat fără jenă, așa cum fac de obicei femeile americane, din provincie, și i-a cerut un autograf. „Eu vă divinizez filmele, domnule Cooper ! Iar dacă vreți să vă spun de ce, am să vă spun; pentru că sînteți la fel în filme ca și în viață. Curajos, frumos, nobil, simpatic !“ i-a zis femeia. Gary zîmbea cu căldură în timp ce scria autograful, adăugînd, la cererea femeii, și un autograf pentru o rudă a acesteia. La sfîrșit, tipic pentru el, i-a zis acestei femei care rămase puțin surprinsă : „Vă mulțumesc, duduie! Sper să ne mai întîlnim !“ Trebuie să recunoaștem că actorii de cinema nu prea se bucură cînd cineva le spune că sînt exact așa cum apar și pe ecran.

Cînd am ajuns acasă i-am povestit lui Papă această întîmplare și el a rîs și din asta a făcut o anecdotă grozavă, pe care o povestea mereu, cu mult umor a propos de „mereu același mod de-a juca“ al lui Gary. El încă în perioada aceea nu era cinic și malițios, cum devenise mai tîrziu și anecdota aceasta suna cît se poate de prietenește.

(Din memoriile lui Gregory Hemingway — fiul scriitorului)

(VA URMA)

rebus

FEMINA

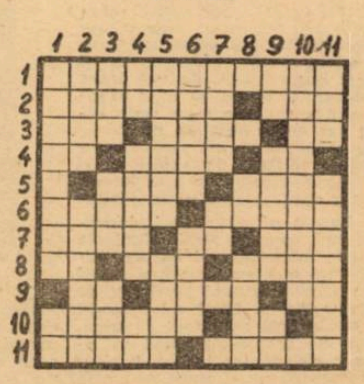

ORIZONTAL : 1) Roza ! 2) Alina — „Doamna în ...“, roman de Th. Constantin. 3) Lugojana lui F. Barbu — Zeița și personificarea Uitării din mitologia greacă — Bisa ! 4) Gina Gane — Florăreasa lui T. Arghezi — Enigmă feminină (sing.). 5) E un măr ras de la Marcela ! — „. . . și Eva“, roman al lui L. Rebreanu. 6) Zeița vînătorii și a lunii la romani — Semnătură feminină pe volumele de versuri „Legile zborului“, „Cenușa unui ceas“ etc. (Mira). 7) Inima piloților ! — Primul cuvînt . . . — Nod folosit de Marina! 8) Echipe ! — Ele au plecat de la Adela ! . . . — . . . și Lena de la Marilena ! 9) Aurica Ionescu — Celebră operă a lui G. Verdi — În capul Cleopatrei ! 10) Personaje feminine din basmele scandinave, închipuite ca niște fete frumoase ce trăiesc în apă — Mureșan Ana. 11) Simbolul copilăriei învingătoare, fata noastră cunoscută pe tot globul — Muza comediei în mitologia greacă.

VERTICAL : 1) „Berenice“ (J. Racine) — Indisponibil !! 2) Atribut sine-qua-non pentru „Principesa Moruzoff“ (V. Eftimiu) — Simbol al frumuseții noastre feminine. 3) Echipa de fotbal a Natașei (abr.) ! — Navigator portughez — Localitate în Norvegia. 4) Nanu Florica — Cunoscută nuvelă a lui F. Munteanu — Cămăși rustice femeiești. 5) Simbol al perfidiei feminine — O fată . . . dintr-un port. 6) Întruchipare mitologică a înțelepciunii feminine — Mioara. 7) „. . . morgana“ de Florența Albu — „O picătură de parfum“ (T. Măinescu) ! 8) „Ana Roșculeț“ (Marin Preda) — Cea mai iubită dintre femei. 9) Informat !! — Roman tematic de G. Ibrăileanu — Apare Alice ! 10) „Fecioara din Orléans“ (Schiller ; 2 cuv.). 11) Prima femeie (mit.) — „Mătușa . . .“, nuvelă și volum selectiv de H. Y. Stahl.

Dicționar : LETE, CAO, IDD.

Viorel ABRUDAN

din lirica universală

POEȚI DIN R. D. GERMANĂ

PETER HACKS

OCAZIONATE DE O NOAPTE DE MAI

Dacă Norocul își răstoarnă cornul abundenței,
nu vă așteptați la struguri, pere, trandafiri. În astă
privință pictorii greșesc. În schimb, vă dă una-n cap
cu fructele care sînt pizmă și apostazie, prin care
prietenii și aliații dovedesc felul lor josnic,
această rasă inaptă de viață adevărată. Prin urmare –
și eu vi le spun ca unul ce știe despre ce anume
vorbește –, nu vă inghesuiți in acel loc, in care
Norocul își deșartă cornul abundenței. Fiți preveniți.
Obscur, într-o incolăcitură, pe care o credeți goală,
acolo cornul ascunde obscurul noroc al iubirii
ce nu este-o glumă și față de care cuvintul de mult
se sfirșește. Dar intrebați-o și pe blonda-mi iubită.
Și ea vă poate da un răspuns valabil. O furtună-i,
ce pare a se fi oprit, o viitură ce nu mai scade.
Un calm e, un calm nemărginit, din bucurie pură.

ADOLF ENDLER

MASA E ȘTEARSĂ, PE CARE O PĂRĂSII

Masa e ștearsă,
la care am stat.
Patul e schimbat,
în care-am dormit.
Cînd smulsei foaia de calendar,
cea roșie a unei duminici
– gestul furios
de mult s-a pierdut,
asemenea mie.
Și vinul și piinea ce le-am consumat
sînt achitate.

Doar ciinele din fața ușii,
cu glaucomul bobiță-n ochi,
își mai aduce-aminte de mîna mea.
Cînd stăpînul și strigă :
– Cuș ! –
el tot zmucește, zmucește de lanț . . .

MANFRED STREUBEL

DEMONSTRAȚIE DE MAI

Sînt cel ce munca-și face în
terenul mult anevoios.
Splendoarea-mi cade aspră-n sîn,
Făină netezește brațul meu păros.

Sînt cel ce strada-o ia în dans
Cu fruntea asudată-n scrum.
Ce-n pieți urează în avans :
Succese noi pe-al nostru drum.

Iar seara, cînd al berei aur
Îmi curge în gîtlej uscat,
Adun în mine un tezaur
De mulțumire aromat.

EVA STRITTMATTER

SCRISOARE

De-acum, în camera-ți stăpini sînt șoriceii.
Ei nucile iți ronțăie și floarea de minune.
Absența ta eu n-o suport, ai geloziei dediței
Îmi otrăvesc și sufletul și ceasurile bune.
Consum și ultima din țigarete. Tu –, tu nu fuma,
Mi-ai spus.
Dar cum crezi că mi-aș consuma
Dogoarea verii ? Întrebarea tu n-ai pus-o înainte de
te-ai fi dus.
Privesc cu ură patul nostru larg.
Cît de departe mi-ai plecat! Aproape de căminul nostru
– Doar luna e, portocalie, ca o lampă de catarg.
Și trandafirii-n soare luminoși. Mă chinuiesc cu ai lor
rostru
Jerbele de culori de nestins ce în geam se sparg.

VOLKER BRAUN

CONJURAȚIE FERICITĂ

În ăst galben ogor, numai de vînt bîntuit
cu adieri sonore, aici, iubită, te chem
pe o plută de gînduri purtată prin străzi
de-acum proiectate deasupra văilor reci. În ăst
aerian luminiș ce-nflorește între noi doi,
cărăruia albastră ce-ncalecă peste 'nălțimi
între altă dat' și acum, pe ea s-o urmăm.
Pe piatra caldă,
sus, deasupra norilor de fum
ce apasă orașul, nisipul din uzini,
pe ea să te culci, aproape de taluz, atinsă
de țara ce o vedem,
ca într-o casă. Fiecare
celuilalt ușă și uscior. De țara ta bucură-te,
pe care o asediem în plăceri, ce o cucerim
pentru noi, cot cu cot. Dăruiește-te.
Îl chemăm
în viață pe confederat, urmașul ce toate
menține sau le schimbă.

KITO LORENC

COLORÎND OUĂ DE PAȘTI

De pildă, măsurind eternitatea, putem sta
aici în tihnă și să colorăm ouă de paști
cu pana, ceara, flacăra – rechizitar de mituri.
Al ceții tonul galben, farba sevei ierbii,
negreala deosebit filtrată a cetinei –
vrăjim, minuim sîrguind între mîini
elementarul ou originar, punctăm
cu-impulsuri ecuatorul său și-nlănțuim
în serii șirul dinților de lup,
meridional, orbitoare ace de busolă,
vibrînd în cîmpul magic de puteri, atrase
de cei doi sori polari, unde-n rosete
ei luminează deopotrivă sub privirea
vrăjită de mister a ochilor celui ce,
măiestrind mișcarea penei, reînnoiește
miriadele strămoșilor legați de glie.
În acest fel, noi stăpînim reintoarcerea
eternă a anotimpurilor, simetria
evenimentelor, al generațiilor echilibru,
proporționalitatea faptelor istorice
și-a lumii armonie-ncremenită
(nu, lupii să nu se mai intoarcă,
fă, soarele în veci să lumineze) –
și-apoi, un singur lucru drept urmează :
de paști, ciocnim cu voioșie ou de ou,
spărgînd fețișul erelor de piatră,
și dezbrăcîndu-l de pompoasa-i haină,
îl consumăm . . .

De-acum, metamorfoza uimitoare
a oului –. De necrezut, învie . . .
Mai zdravăn inima ne bate coastele,
în gîtul nost' se naște-un cîntec de cocoș
și vesel ne descojim de învelișul
ființei noastre proprii : Risete de paști . . .

Nu pare fiecare dintre noi întinerit,
noi, micul și adevăratul germene din ou ?
Străpungem gălbenușul în avînturi
cu ciocuri de rachetă, spargem coaja
boltită-a cerului ca omenirea să
renască . . .

HEINZ CZECHOWSKI

ÎN DOI, VORBIND

Soarele, și-n fața porții fabricii – ei doi.
E după-amiază suburbiei ; cîntec de cocoși.
În salopeta-albastră, ea ; pe motoretă, el.
Mîinile și le înfundă-adînc în buzunare.
În înapoia curții, stînd la pîndă : babe negre.
Ce îmi atinge-auzul, zăngănit de limbi e.
Îmbrățișarea o așteaptă, carnea goală,
În care ar vrea a-și implanta cuțitele . . .
Ea însă stă la soare-n salopeta-albastră.
El stă pe motoretă, mîinile le are-n buzunare.
Și după-amiaza suburbiei plină e de cîntec de cocoși . . .

Tălmăciri de
Andrei A. LILLIN

PARIS. Sau despre un anume oraș lumină

În seara zilei de 5 martie, la orele 19 și 55 de minute, cu un tren ce se numește „Orient Expres“ (numit așa nu știu de cine și mai ales de ce tocmai așa) mă îndreptam spre Parisul pe care bănuiam a-l ști din cele cîteva cărți citite ori din povestirile celor ce-l văzuseră. Un poet înzestrat cu harul metaforei mă prevenise că orice vizită la Paris trebuie să înceapă de pe un chei al Senei dacă nu chiar din Ile de la Cité. Un om de aleasă cultură era de părere că, înainte de orice, trebuia să văd neapărat portretul păstoriței Genoveva din Nanterre despre care se spune că ar fi salvat așezarea de pescari de pe Insula Luteției de prăpădul hoardelor lui Atila. Pictorul Puvis de Chavannes, în realizarea chipului acelei făpturi intrată în lumea sfinților, ar fi luat ca model chipul soției sale care nu era alta decît frumoasa româncă Maria Cantacuzino. Nu se poate, îmi atrage atenția un confrate muzeograf, să începi a vizita Parisul fără ca în prealabil să-i urmărești splendida panoramă tocmai din creștetul colinei care-și împrumută oarecum numele de la semeața albă care este Sacré-Coeur, ori de la etajul al treilea al Turnului Eiffel.

Se spune că, de s-ar întîmpla să-i treacă prin minte cuiva să scrie toate întîmplările din viața lui Napoleon, i-ar trebui atîta hîrtie cîtă nu s-ar putea produce într-un secol. Iar dacă la întîmplările trăite s-ar mai adăuga cele atribuite, ar fi trebuit ca Napoleon să trăiască cel puțin o mie de ani. Dacă am putut cunoaște Parisul în trei luni ? N-am să cred vreodată că un om cunoaște un oraș despre care s-au scris biblioteci întregi. De la minusculul sat de pescari de dinaintea erei noastre și pînă la orașul cu peste nouă milioane de locuitori, nu s-au scurs numai două milenii de istorie ci și viețile a milioane de oameni. Istoria Parisului nu este istoria unui obiect, ci istoria trăită a celor care, piatră peste piatră, au dăltuit metropola de lumină. Las la o parte, deci, jurnalul activității mele pariziene. Nu voi pomeni nimic din cele ce m-au învățat minunatele ghiduri Michelin ori cărțile pline de scînteietoare incizii chirurgicale operate de atîtea minți înzestrate cu darul condeiului în trupul acestei lumi ce se cheamă Paris. Nu există un singur Paris. Unul este orașul arhitectonic de zi și altele sînt metaforele : Orașul Lumină, Parisul feerilor de noapte, Parisul de metrou, Parisul cu unele cartiere a căror insalubritate e strigătoare la cer, Parisul Artelor, Parisul Cartierului Latin (pentru că și acest colț este o lume aparte) etc. Nu orașul mi s-a întipărit mai bine în minte și pe retină ci Oamenii Parisului. Cred că n-am să-i pot uita vreodată.

11 martie. Am în față o clădire de proporții arhitectonice modeste. Este Biblioteca Ste-Geneviève, ce adăpostește peste două milioane de volume, între care multe incunabule, manuscrise rare, ediții princeps. Pe peretele clădirii, cu fața spre Pantheon, sînt înșirate ilustrele nume intrate în galeria eternității recunoscătoare. Îl întîlnesc cu emoție și pe Demetrius Cantemir, moldoveanul.

Dimineața de 19 martie. Într-o florărie de lîngă aristocratica Jardin du Luxembourg încerc s-o lămuresc pe amabila

itinerarii

florăreasă că buchetul de cinci garoafe pe care-l solicit nu este dedicat unei persoane ci unui Munte. Drept care îmi lipește pe buchet o discretă etichetă aurie pe care scrie : „plăcerea de a oferi“. Cu modestul meu buchet de garoafe albe, doar peste cîteva minute, stam încremenit lîngă piatra albă și ea, de fapt lîngă Muntele Alb, unde alte zeci de mîini așezaseră în ziua precedentă alte fire de garoafe, de trandafiri, de flori de cîmp. Cît prinos de recunoștință pentru Everestul ridicat din Hobița Olteniei, spre a apune sub soarele cimitirului din Montparnasse.

Alte zile și alți oameni. Într-o dimineață în care Soarele se ascundea prin încrengătura de metal a celui ce este bibeloul răsfățat al Parisului — Turnul Eiffel — la etajul al doilea al Palatului Chaillot, ce adăpostește minunile fără seamăn ale unui reper de cultură ce se cheamă Musée de l'Homme, aveam să-i cunosc pe eruditul învățat Jean Guiart, notorietate pe plan mondial în ceea ce privește cunoașterea civilizațiilor Asiei, Oceaniei, Polineziei și Microneziei. Tatăl său s-a stins din viață ducînd cu el atîtea amintirii din vremea cînd fusese profesor la Institutul de medicină din Cluj. Nu este de mirare că fiul, azi director al Muzeului Omului, poartă în suflet respectul pentru valorile artei populare românești. Înainte de a-mi prezenta colosala colecție a muzeului, cu piese adunate din toată lumea, m-a condus în sala unde sînt rînduite cu grijă cîteva autentice nestemate ale artei noastre populare.

Bois de Boulogne este inima ce pulsează oxigen pentru Paris. Poate tocmai de aceea s-a ridicat aici în ultimii ani o modernă clădire unde, în perfecte condiții de microclimat și securitate, sînt tezaurizate mii de obiecte ieșite din mîinile țăranilor și meșteșugarilor francezi. La Musée National des Arts et Traditions Populaires se află și una dintre cele mai moderne expoziții etnografice din lume. Directorul muzeului, profesorul Jean Cuisenier, avusese amabilitatea să-mi organizeze stagiul de documentare la muzeul său, unde anual vin să se perfecționeze zeci de muzeografi din multe țări. În dimineața zilei de 18 mai era preocupat de vizita la muzeu a lui Leopold Sedar Senghor — mare poet și om politic african. A găsit, totuși, timp să-și reamintească minunatele clipe pe care le-a petrecut în Gorjul Olteniei și Maramureșul Transilvaniei.

Dacă în cele trei luni am reușit să văd o părticică din spiritualitatea Franței și a lumii întregi, de bună seamă trebuie să le port recunoștință deopotrivă nu numai celor ce m-au îndrumat în țară ci și colegilor de breaslă de la diferite muzee franceze. Nu-i pot și nici nu vreau să-i uit pe Monique de Fontanes, șefa Departamentului pentru Europa de la Muzeul Omului, care de atîtea ori avea cuvinte de laudă la adresa spiritualității românești, pe Marika Dienner, Alain Monestier, Henri Raulin, George Klein, Alain Bouras și atîția alții.

Ioan GODEA

ION ARIEȘANU (Redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct)

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE INAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA“
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

CRIZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

Conștiința ritmului

Mai mult ca oricînd, primăvara, chiar înainte de sosirea ei, printre meditațiile ce ne însoțesc în trecerea trudnică spre mai bine, spre mai plin își fac loc gîndurile despre dinamism, ritm, după cum toamna ne întoarcem mai cu seamă spre gîndul roadelor, al bilanțurilor ciclice. Răspundem, în fapt, într-un plan discret al ființei impulsurilor firești ale unui dat terestru, cosmic.

Comparabil cu o pulsație solară continuă, ritmul existenței poate fi văzut ca efect al unor parametri umani, ca efect al datului concret istoric, al plusului de energie pe care-l cere societatea în momentele fierbinți ale prezentului. Cel mai pașnic locuitor al Terrei — agricultorul trăia pe de-a-ntregul marele ciclu al rodirii pămîntului cu convingerea că împlinește un act fundamental. La fel, dar din ce în ce mai implicat în circuitul vital al marii colectivități, agricultorul de azi, cum oricare alt pre-lucrător al materiei, oțelar, chimist, energetician ș. a. implicați, înainte de toate, în ritmurile specifice ale materiilor pe care le re-formează prin gestul uman, trăiește marele ritm al gestației, încolțirii, creșterii, și rodirii vegetale pe un plan nou al devenirii sale. Ritmul ființei răspunde astfel, pulsației colective, mersul înainte al individului uman fiind determinat de înaintarea întregii familii sociale din care face parte, de idealurile spre care tinde.

Nu este necesar să-ți fi ales sau să fi fost ales, prin vocație, de vreuna din meseriile de gînd sau de sensibil ale vieții pentru ca să fii conștient de marele ritm continuu al activității semenilor, pentru a fi prezent la marele ritm al devenirii sociale și umane, pentru că, mai mult ca oricînd, una dintre principalele condiții ale existenței omului în societatea socialistă este participarea la istorie, este asumarea conștientă a rolului său în societate, este înțelegerea exactă a țelului și a căilor de atingere a lui. Se încetățenește astfel sentimentul limpede al participării la real, al asumării și prelucrării lui în sensul necesităților sociale ; se înrădăcinează și cimentează sentimentul că numai munca de fiecare zi poate da convingerea împlinirii unui dat fundamental al existenței și astfel sentimentul răspunde unei vocații înalt umane. Este dat prin aceasta și un răspuns marilor întrebări pe care existența le ridică firesc înaintea fiecărui om al societății, al colectivității umane, în fața generațiilor ce vin cu prospețimea începutului să ne urmeze, să ducă la împlinire dezideratе general valabile pentru umanitate.

A înțelege și a te integra conștient ritmului societății înseamnă a-ți avea cugetul alături de fiecare moment al evoluției poporului tău, a-i înțelege exact marile sale probleme și a acționa în sensul necesităților pe care le implică fiecare clipă fierbinte a istoriei prezente. A înțelege și a te integra ritmului social este astăzi o condiție a existenței fiecărui om, ca ființă conștientă de o istorie prezentă și viitoare bine definită.

Omului de gînd, omului artist, a cărui vocație este aceea de a sublima prin sine, după profundă meditație, elementele specifice ale evoluției sociale și raportul lor cu datele fundamentale ale existenței umane, le revine mai mult ca oricînd sarcina de mare răspundere de a fi prezenți prin limpezimea cugetului și sentimentelor lor la marele ritm al societății noastre socialiste, la marea devenire în timp a conștiinței umane.

Paul Eugen BANCIU

ARIANDA TĂCULESCU : „Compoziție AEM"

CRIZANT 11

● (574) ● 15 martie 1979 ● SERIE NOUĂ

● anul XXX ● 8 pagini 1 leu ●

convorbiri

CU DIRIJORUL NICOLAE BOBOC ● ARTIST EMERIT ●

— Aud că ați văzut lumina zilei în Țara Moților. Ce zestre ați luat de pe-acolo, pentru mai tîrziu ?

— De fapt, nu am văzut lumina zilei chiar în Țara Moților. Această idee circulă probabil datorită faptului că publicul, audiind lucrarea mea, **„Țara Hălmagiului"**, a făcut trimiterea respectivă. Eu îmi găsesc originea pe Valea Mureșului, între Pădurile Zarandului și Țara Pădurenilor, care, se știe, se găsește în Poiana Ruscă. Ținutul Hunedoarei, ținutul nașterii mele, cuprinde o parte din Țara Moților, acea țară de păduri, cu un folclor foarte vechi, original, nu departe de Țara Hațegului, cu impresionantele monumente arhaice și cu acele cuiburi ale cetăților dacice.

— De ce fel de părinți ați avut parte ?

— Aparțin unei familii de țărani, la care, îndelungata tradiție mai era încă vie, cînd veneam eu pe lume, cîntecele populare, baladele, adică, erau încă foarte vii, colindele. În special, și pot spune că toate acestea mi-au întreținut copilăria, legat fiind de ele pînă azi, ele constituind, vezi bine, acea zestre de care aminteați și la care fac apel ori de cîte ori compun ceva, fiind deajuns să mi le rememorez, și să retrăiesc momentele acelei copilării pline de cîntec.

— Dar cum ați intrat în teritoriul muzicii ? Printr-o întîmplare ? Printr-o chemare ?

— Mama mea cînta frumos. Și acasă. Și cînd lucra la cîmp cînta. Tatăl meu, așișderea, pe lîngă vocea lui pusă în slujba corului din sat, mai cînta și la o fanfară. Așa se face că și eu am luat cumva, prin părinți și prin școala pedagogică, de învățători, drumul muzicii, de mic. Cîntam la vioară. La clarinet. Să fi fost de pe-atunci o chemare ? Nu știu.

— Totuși, care v-a fost drumul ?

— Eram premiantul școlii normale din Deva. Deci, după bacalaureat, aș fi fost bun pentru cu totul altceva decît pentru muzică. nu-i așa ?

— Și, totuși . . . ?

— Și, totuși, la București, m-am înscris la Filozofie și la . . . Conservator. M-am străduit să merg paralel cu studiul filosofiei și al muzicii. Îmi imaginam că voi profesa filosofia, iar muzica îmi va rămîne doar o pasiune pe care studiile de specialitate o vor desăvîrși, dar numai pentru mine.

— Și ce putea face un absolvent de Conservator în acei ani de război ?

— În acel timp nu existau decît două filarmonici în București, a Radiodifuziunii și a Operei. Unde aș fi putut începea și eu ? Am continuat deci studiul filosofiei beneficiind de mari profesori ca Petrovici, Florian, Vianu, Ralea, Gusti. Am dat lucrarea de licență cu tema : **„Percepția muzicală după școala structuralistă germană"**. Am luat licența cu „Magna cum laude" și . . .

— . . . Ați fost reținut ca asistent ?

— Da, dar am renunțat, am funcționat ca profesor la liceele Șincai și Haret și am continuat Conservatorul.

— Sub zodia căror muzicieni v-ați început studiul și cariera artistică ?

— Armonia, contrapunctul, compoziția le-am făcut sub îndrumarea eminentului muzician și pedagog Mihail Jora. Estetica mi-a predat-o Dimitrie Cuclin, mare simfonist, dublat de un filosof și poet, și autorul primului tratat românesc de estetică muzicală, în care expune un sistem propriu. Am fost și elevul muzicologului George Breazul și al titularului catedrei de dirijat, Ionel Perlea. De fapt, cariera mea artistică s-a deschis odată cu deschiderea unor instituții noi muzicale, după 23 August.

— Unde s-a întîmplat aceasta ?

— La Arad, în 1948, cînd s-a format o filarmonică și s-a reorganizat Conservatorul orășenesc. Părăsind București, mi-am dat seama că pasiunea mea muzicală își putea găsi afirmarea în acel oraș de pe Mureș, așa încît m-am dedicat cu toată ființa acelei pasiuni acaparatoare.

— Dintre cele două ipostaze : compoziția — dirijatul, care v-a marcat de la începuturi drumul ?

— În primii ani, ambele, însă fiind și directorul și dirijorul Filarmonicii, am constatat că timpul creației se îngusta, fără însă a dispărea. Primatul îl lua, în mod firesc, dirijatul.

— Cum vedeți, în timp, în istorie, la mari personalități și la d-voastră înșivă, relația compoziție-dirijat ?

— La începuturi, aproape fără excepție, compozitorul era dublat de dirijor. Și invers. Așa a fost cu Haydn, cu Mozart, chiar și cu Beethoven, ce dirija chiar și cînd nu mai auzea. A IX-a a dirijat-o cu un ajutor, neauzind aplauzele frenetice ale sălii, trebuind ca o solistă să-l întoarcă spre public. Mai tîrziu, Schumann a dirijat și el, fără a străluci, Mendelsohn a fost dublat de un renumit dirijor, Wagner a avut o mare pasiune pentru arta dirijatului, a compus chiar un tratat în acest sens, iar Berlioz a fost un dirijor de mare vogă, spectaculos, lăsînd în urmă și scrieri în acest sens. Spre sfîrșitul secolului, dirijatul devine însă o profesie de sine stătătoare, mai pretențioasă, încît dirijori ca Weingartner, Furtwaengler, deși dotați și pentru compoziție, treptat, au renunțat la a compune. Cerințele acestei arte devenind tot mai complexe, ea le-a pretins să-i acorde toate disponibilitățile lor creatoare. Așa încît azi e chiar foarte dificil să le practici pe amîndouă la același nivel. Richard Strauss fiind o excepție, pe cînd ceilalți, un Perlea, Silvestri, Rogalski, deși dotați compozitori, au creat puțin din motivele știute.

— Și, în acest caz, ce poate impune mai puternic un om de artă în muzică : creația sau interpretarea ?

— Indiscutabil creația, întrucît este ceea ce rămîne. Arta dirijatului persistă prea puțin. Discul mai corectează ceva din această situație a perisabilității dirijorului, dar nu complet. Pe cînd compoziția, creația dau măsura forțelor creatoare, originalitatea, nu numai pentru momentul vieții, ci mai ales pentru momentul eternității. Dirijatul aduce acele satisfacții imediate, acele bucurii ale

Întrevedere realizată de

Ion ARIEȘANU

(Continuare în pag. 8)

PIAȚA CĂRȚII

Încercarea de a defini cartea se izbește, din capul locului, de o ciudățenie : cartea este, în aceeași măsură, o marfă ca oricare alta și un bun cultural ce poate dobîndi uneori o valoare incomensurabilă, S-ar părea că între aceste două aspecte, atît de diferențiate, nu există nici o legătură. Într-adevăr, pe de o parte, ni se înfățișează un top de hîrtie înegrit de cerneala tiparului, iar pe de cealaltă, unul dintre cărăușii, dacă nu cei mai de seamă, ai culturii omenirii. La o privire mai atentă se observă însă ușor că, chiar valoarea comercială a unui volum nu este determinată doar de prețul înscris pe a doua copertă, ci și de calitatea și actualitatea mesajului cultural transmis de text. Valoarea unei cărți nu e determinată deci doar de calitatea hîrtiei, acuratețea tiparului și împrejurarea că opul este broșat sau legat ; tipărit pe hîrtie japoneză și legat în piele de Cordoba, un text mediocru rămîne un text mediocru, sortit să mucezească pe rafturile dosnice ale unei librării. Ceea ce înseamnă că, în mod implicit, valoarea comercială a cărții e determinată în mod prioritar de calitatea și de conținutul textului.

S-ar putea afirma că asemenea considerații sînt evidente, mai mult, că ar fi locuri comune. Nu chiar, de vreme ce nici librarii nu au întotdeauna conștiința limpede că îndeletnicirea lor nu este doar o branșă a negustoriei, ci presupune, în același timp, o implicare activă în răspîndirea culturii. Cît privește piața cărții, ea funcționează în virtutea unor legi proprii ; este evident că între gospodina ce pleacă dimineața la piață cu sacoșa și cititorul virtual ce trece pragul unei librării, pentru a-și cumpăra, să zicem, ultimul volum al lui Marin Sorescu, există o deosebire de esență. Cumpărătorul de carte apare, în această perspectivă, ca un ins ce a dobîndit — ca o consecință a unui îndelungat proces de instruire — nobila pasiune a lecturii. Ori, în vreme ce gospodina va trebui, la nevoie, să se mulțumească cu orice soi de cartofi, consumatorul de literatură are, dimpotrivă, anumite preferințe la care nu înțelege să renunțe ușor. Dar aceasta înseamnă, neapărat, că și librarul nu are prea multe puncte de contact cu un negustor oarecare. În primul rînd — acesta este un adevăr banal ce se uită adesea — pentru că îndeletnicirea sa depășește granița negoțului transformîndu-i într-un factor de vehiculare, de răspîndire a culturii. Am cunoscut astfel librari destoinici, oameni culți, aproape cărturari, îndră-

Traian Liviu BIRĂESCU

(Continuare în pag. 4-5)

cronica literară ● poezie ● proză ● critică ●

Ioanid Romanescu

Trandafirul sălbatic

Ed. Cartea Românească, 1978

Patetică şi vociferantă, truculentă şi sfidătoare la modul romantic rămine poezia lui Ioanid Romanescu şi în cel de al unsprezecelea volum, prin natura împrejurărilor o antologie **sui generis** din întreaga creaţie lirică a acestui autor. În **Trandafirul sălbatic** intră, ne încredinţează Ioanid Romanescu, texte excluse din selecţiile anterioare, – poeme adunate de-a lungul anilor gospodăreşte, suficient de multe şi, tematic, cu îndestul de numeroase linii de convergenţă pentru a asigura unitatea unei noi cărţi. Poetul, prin urmare, nu şi-a propus să ne prezinte un chip cît de cît schimbat, un moment sau altul din evoluţia sa putînd fi ilustrat cu acelaşi succes prin versurile acum recuperate editorial ori prin cele mai de demult cunoscute. Remarcabile şi în **Trandafirul sălbatic** sînt verva, spunerea dezinvoltă, fără efort aparent, dispoziţia pentru fabulaţia abundentă. Prima impresie este că Ioanid Romanescu scrie precum vorbeşte, cu ceva revendicativ în voce, că îşi debitează poemele pe nerăsuflate, aşa cum ai istorisi o întîmplare, chiar dacă pînă la urmă eşti nevoit să constaţi în poeme regizarea subtilă a fabulei, o mare iubire pentru fraza de efect, iar uneori o anume preţiozitate lingvistică, „concesii" făcute manierismului, ingeniozităţii metaforice. Poetul simte „mîna speranţei" atingîndu-i fruntea şi vorbeşte „în limba unui dumnezeu-artist" **(Pietre de moară)**, inventează o „mitologie a ninsorii" **(Dragostea mea – cîmpul minat al poeziei)**, altădată, supremă revelaţie, pretinde a fi văzut deasupra sa „mîna poeziei / cum tremură" **(Călimara)**.

Însă măsura întreagă a poeziei lui Ioanid Romanescu nu o dau notaţiile gracile, exerciţiile de rafinament imagistic. Poetul pare să ia cunoştinţă cu o teribilă panică de astfel de toposuri sublime ale poeziei şi dintr-o dată îl surprindem îngroşîndu-şi vocea, căutînd expresia frustă cuvinte din seria celor nevalidate de poeticile clasice (într-un singur poem, **Cianţa**, apar „a colătăi", „şchiopi", „uzi leoarcă", „cisternă", „soldăţoi", „ţevi", „hait !", „o ia razna" etc.), devenind vehement, comunicîndu-ne experienţe teribile – fără a exclude, desigur, afectarea superioară, autocontemplarea ironică, şi chiar mica inscenare bufonă, ambiguă, în fond, alunecînd lesne în sentimentalism : **Cianţa. În Marele Plîns** poetul este un fel de înger căzut, melancolizat, reabilitat moralmente în strictă tradiţie romantică : **„Prin arbori cîntă vîntul / ca un copil oligofren – / mi se aduce aminte / viaţa mea în Eden / / vineri l-am surprins pe dumnezeu / turnînd pe flori de măr otravă – / doar floarea din vis mai rămîne / fiinţa suavă / / urcă din rădăcini / – strîns / cu fiecare cerc – / Marele Plîns".** În **Revoluţia continuă** Ioanid Romanescu se întreţine, colocvial, cu Cézanne, pictorul exclus de la saloanele oficiale – în poemul respectiv ţinta ironiei fiind, cum lesne se poate bănui, spiritul dogmatic, închistat, feluritele academisme : **„Nu avem încotro, domnule Cézanne, / academia pretinde ca fiecare pată de culoare / să aibă un contur precis, fiecare propoziţie / să se încheie fest – pentru că, altfel, / ideile fuzionează – ce ar spune mulţimea / despre dezordinea din capetele noastre ? / nu avem încotro, îi lăsăm pe alţii / să se instituţionalizeze şi să trăiască / viaţa ca o crişmă, noi nu avem, / conturi deschise, noi nu sîntem conciliaţi / noi trăim revoluţia continuă / (...) ne place / muzica perfectă, ne îmbrăcăm în alb / şi vrem o văduvă curată, / ce să facem domnule Cézanne / dacă nu sîntem născuţi pentru artă ?".**

Între astfel de texte în care gloseză, cînd sentimental-ironic, cînd cu gravitate, în jurul condiţiei poetului (tema, în fond, ori supratema volumului), Ioanid Romanescu introduce versuri în care ceea ce se impune pregnant este amprenta polemică. Se disting, mai ales, cîteva parabole lirice **(Călimara, Ascultînd, Trandafirul sălbatic)** şi satire de felul celei intitulate **Maşina de tocat**, poemă cu versuri răspicate sonor, dură, de o rară vehemenţă sarcastică : **„La stînga la dreapta la stînga soldat / evenimentele noastre s-au terminat / sînt încă morţi de îngropat / / o lume cu piciorul plat / vine din urmă pe-nnoptat / la stînga la dreapta la stînga soldat / / vor fi alţi morţi de îngropat / şi iar maşina de tocat / la stînga la dreapta la stînga soldat / / pămîntul tot l-au îngrăşat / carnea şi osul de soldat / vivat maşina de tocat".**

O notă aparte introduce în volum amplul poem **Antares**, glosă lirică în care surprinzătoare nu este atît meditaţia în jurul cîtorva simboluri ontologice, cît vocea calmă, invocativă, cu distincţie melancolizată : **„Ascultă cum cade lumina / ca invizibile degete pe o imensă claviatură /.../ fluvii de sunete au curs / prin urechile mele ascultătoare, / dar nici un Cîntec".**

Lucian ALEXIU

Ilie Purcaru

Paralaxe la Mioriţa

Ed. Eminescu, 1978

Incursiunea pe care Ilie Purcaru o propune în ultimul său volum, **Paralaxe la Mioriţa**, reprezintă mai mult decît o înlănţuire de reportaje monografice. Cele treizeci de texte referitoare la un număr egal de sate româneşti cu obîrşie suind în timp (uneori pînă la vremea ocupaţiei romane în Dacia) depăşesc vizibil cadrul investigaţiei „pe teren" şi tind către re-definirea prin prisma realelor a spaţiului în care s-a născut celebra baladă. Fixarea punctelor de referinţă ale acestui spaţiu conduce la relevarea unei continuităţi al cărei semn distinctiv este mioriticul, văzut şi, mai ales, dovedit ca marcă a permanenţei noastre. Căci, respectîndu-şi condiţia, reporterul se interesează îndeosebi de paralaxele suferite de fizionomia acestui spaţiu (v. gr. **parallaxis**, „schimbare"), adică tocmai de ceea ce, ca „actualitate", păstrează neatinsă natura demersului său şi, totodată, întregeşte din perspectiva timpului dimensiunile baladei.

Ilie Purcaru are calitatea de a descoperi în fiecare loc esenţialul. Fiecărei aşezări îi este restituit acel element care o individualizează şi îi conferă o personalitate distinctă. Sentimentul istoriei cultivat în satul ctitorit de Luca Arbore, cel al apartenenţei la obşte trăit intens de locuitorii Belinţului şi Grădiştei, toponimia Sălătrucului, fîntînile de la Ruşeţu, castrul roman de la Buciumi legendele întortocheate ale Broşteniilor, vestigiile romane de la Adamclisi, covoarele Cisnădioarei, colinzile de la Orleşti etc. sînt tot atîtea însemne descoperite de reporter ca aparţinătoare ritmului esenţial al duratei. Fiecare întemeiere este o dovadă a statorniciei, a rămînerii mai presus de vremuri ; existenţa ei se confundă cu însăşi istoria noastră. Dispunerea textelor într-o succesiune ce nu respectă altă ordine spaţio-temporală decît aceea a anotimpurilor corespunzătoare popasului reportericesc, pledează în favoarea acestei identificări.

Opunînd mereu pe **a avea** lui **a nu avea**, Ilie Purcaru refuză forţarea ideilor de anvergură ale cărţii. Ele apar firesc în timpul lecturii acestor reportaje scrise de pe poziţiile unui cronicar fidel al istoriei şi actualităţii, dar şi de pe acelea ale scriitorului fascinat de puterea de sugestie a cuvintelor : „Urcăm, cu primarul, pe o coastă de deal, spre o gospodărie pe care mistreţii au atacat-o acum două nopţi. Surpriza năuceşte. De sub coasta încremenită a dealului curge la vale o altă coastă, una vie, de pămînt răscolit în valuri, parcă rupt de-un cutremur, parcă scurmat de buldozere. N-a rămas, pe vreo treizeci de ari, nici o palmă de pămînt la locul ei. Paradoxal, catastrofa s-o şi înscris în ordinea normală a priveliştii ... a şi constituit, prin întinderea ei sub cer, o altă ordine, care pare firească. E linişte, o linişte placidă, indiferentă, peste aceste semănături devastate. Nişte copii şi nişte femei din vecini, cu palma la gură, privesc spectacolul fără uimire, fără să tresară măcar. Nici nu mai e un spectacol, e un dat. Mîine, poate, va fi rîndul loturilor lor, poate că rîndul a şi fost. Dar aici, iată, se întîmplă ceva. Trei oameni, un bărbat tînăr, o femeie tînără şi un bărbat mai în vîrstă, merg, cocîrjaţi de spate, prin pămîntul scurmat şi rupt, merg ca şi cum ar căuta ceva, se apleacă mereu, îngenunchează, se ridică, pornesc iar. Din nou surpriza năuceşte. Cei trei aşează pămîntul la locul lui, cu palmele. Cu greblele şi cu palmele. Da, chiar aşa, cu greblele şi cu palmele ! Reconstruiesc, cu palmele, pămîntul, îl reaşează şi-l rezidesc palmă cu palmă – cu palmele !..." **(Ieud, un stîlp de lumină din miazănoapte)**.

Unitare şi dense, reportajele lui Ilie Purcaru se înscriu prin asemenea pasaje în ordinea marii literaturi.

Cartea lui Ilie Purcaru reuşeşte să dea o imagine nouă satului, dar în acelaşi timp reprezintă o ambiţioasă cercetare a transformărilor ideii de sat în lumea contemporană. Cercetător al metamorfozelor, Ilie Purcaru rămîne pînă la capăt creator într-un demers care îl implică în întregime.

Marian ODANGIU

Eugen Dorcescu

Embleme ale realităţii

Ed. Cartea Românească, 1978

Volumele de critică şi teorie literară ale lui Eugen Dorcescu se prelungesc, continuîndu-se ; **Metafora poetică** (Cartea Românească, 1975) fixa trăsăturile unui cercetător dar şi ale unui critic literar duşman hazardului şi aproximaţiei, încrezător în unităţile de măsură ale literaturii. **Embleme ale realităţii** este, în continuarea „Metaforei poetice", o carte de pedagogie energică, de îndîrjită muncă de convingere asupra şanselor teoriei de a înfrînge „bariera inefabilului". Prima secţiune a cărţii, **Delimitări**, reprezintă o „estetică în nuce", un număr de definiţii pe care esteticianul le formulează cu mare repeziciune sau le reformulează pentru a demonstra, de fapt, că arta se dezvoltă în cadrul unor legi, că opera de artă este analizabilă pînă în adîncurile ei. Firească, în această viguroasă muncă de corijare a exceselor, în această operaţiune pedagogică, autorul trebuie să simplifice unele situaţii, să nege o seamă dintre propoziţiile esteticii moderne ori ale teoreticienilor, fără a le analiza prea mult ; despre dicteul automat, fantezia dictatorială, numite de Hugo Friederich în celebra sa carte asupra structurilor liricii moderne, Eugen Dorcescu scrie că „arată aceeaşi lipsă de seriozitate" nu atît în cazul artiştilor, cît în cazul esteticienilor. Lipsa de seriozitate este, pentru autor, un adevăr ce nu mai trebuie demonstrat ; militînd pentru valorile clasice, pentru ordine şi armonie, pentru rigoarea literaturii, Eugen Dorcescu duce pînă la capăt, cu o consecvenţă care reţează, firesc am spune, o seamă de căi ale adevărului, idei pentru care militează. Neintimidat de nici un prestigiu, teoreticianul încearcă să-şi construiască sistemul său de a aborda opera de artă – în cazul de faţă poezia. Lucrul mi se pare uimitor, de mare îndrăzneală ; şi dacă o seamă dintre propoziţiile cărţii pot fi simplificatoare, să nu uităm că tentativele de acest gen sînt rarisime.

Stilul tranşant în care autorul rezolvă marile şi eternele probleme ale cercetării poate eventual trezi nedumeriri desigur, există teoreticieni care au optat pentru anumite idei şi pentru un anumit stil al expunerii propoziţiilor teoretice ; stilul educativ al lui Eugen Dorcescu mi se pare stimulator, demn de a mobiliza energiile intelectuale la formularea unor propoziţii generale. Încercările de a defini poezia nu sînt, în cartea lui Eugen Dorcescu, gratuite ; o propoziţie – **poeza ne impacă cu lumea ; poezia, cu esenţa ei**, aşezată în urma unui şir al demonstraţiilor, poate constitui o pildă a felului în care o seamă dintre formulări au plasticitate, pregnanţă, precizie. Dacă prima parte este a teoriilor, a formulărilor ce încearcă a elabora un sistem original de abordare a operei de artă, partea a doua ar trebui să ilustreze felul în care sistemul teoretic ar facilita analiza unor opere. Premizele părţii a doua numesc, în acelaşi stil al iubirii de ordine (care, ni se pare nouă, sacrifică oarecari nuanţe) căile dezvoltării literaturii române : două i se par lui Eugen Dorcescu acestea. Prima ar aparţine tradiţiei culte, „clasice", sincronizată cu neoclasicismul european şi care i-ar număra între fruntaşii ei pe Iancu Văcărescu, Macedonski, Ion Barbu, Arghezi şi o a doua, folclorică, romantică, „avînd ca iluştri reprezentanţi pe Eminescu şi pe Blaga". Literatura română de azi s-ar înscrie şi ea pe aceste două direcţii prin individualităţi distincte, prin poeţi ce merită analize separate.

Trebuie să înscriem printre meritele de seamă ale acestei cărţi seriozitatea cu care autorul tratează poezia românească de azi ; teoreticianul nu priveşte dispreţuitor apropiaţii, dimpotrivă, îşi justifică demersul teoretic şi prin opera lor, clasicizată (recunoscută astfel „clasică"), devenită obiect al studiului. Recunoaşterea valorilor – a rezistenţei în faţa teoriilor – mi se pare cel mai înalt elogiu care mi se pare că poate fi adus poeziei româneşti de azi.

Bineînţeles că pe „direcţia nouă" a lui Eugen Dorcescu (direcţie ce, nouă, ni se pare mai întîi pedagogică, explicativă) ordinea şi stilul analizelor au cantitatea lor de inedit. Şirul comentaţilor începe cu Ion Gheorghe, continuă cu Mircea Ciobanu (unul dintre scriitorii urmăriţi cu elogii puţin comune ; analizele lui Eugen Dorcescu ilustrează însă clar afirmaţiile), Alexandru Miran, Sorin Mărculescu, Cezar Baltag, Virgil Teodorescu (cu acesta s-ar inaugura „linia macedonskiană"), Vasile Nicolescu, Nicolae Ioana, Petre Stoica, Horia Zilieru, Vasile Vlad, Anghel Dumbrăveanu, Ileana Mălăncioiu, Cezar Ivănescu. Să recunoaştem că există cel puţin trei nume de poeţi care nu circulă în listele „curente" ale exegezelor : redescoperirile criticului reprezintă un act de dreptate. O firească, necesară corijare a unor tablouri oarecum insuficiente ale poeziei de azi.

Cornel UNGUREANU

cronica literară ● poezie ● proză ● critică ●

marginalii

Expunere de motive

Funcţia corespondenţei a fost multiplă în experienţa scriitorilor. Precumpănitor teoretică (Goethe-Schiller), cu rost redacţional (Baudelaire, E. Lovinescu), expresie a laturii necreatoare a eului (Marcel Proust), istorie dramatică a unor destine (I. Negoiţescu-Radu Stanca), roman al unei creşteri spirituale (Alain Fournier-Jacques Rivière).

Se mai poate vorbi de o încercare a scriitorului în scrisori. Într-o vreme cînd romanele lui sînt comerciale şi nu-l reprezintă, Balzac, confesîndu-se surorii sale şi povestind puţinul ce i se întîmplă în solitudinea camerei de la Paris, devine artist. Cînd îşi transferă literatura în romane, nu le mai acordă scrisorilor atenţia de pînă atunci.

Şi mai aproape de literatură, corespondenţa a putut să fie – ca la Voltaire – un complement ale operei publicate, sau chiar să reprezinte – sub o singură semnătură – lucrarea unui alt scriitor. A fost cazul lui Flaubert. Dacă Voltaire n-a făcut decît să dea în scrisori frîu şi mai liber însuşirilor manifestate în diverse publicaţii, Flaubert i-a opus operei româneşti – artificiu superior şi impersonal – o altă operă : spontană, vie, liberă de constrîngeri şi mustind de prezenţa autorului ei.

Oarecum asemănător, dar cu un accent în plus, se înfăţişează corespondenţa lui Roger Martin du Gard, superioară – în multe privinţe – romanului fluviu Les Thibault. **Perspicace de rîndul acesta, Gide nu s-a înşelat : „...ai o artă epistolară care nu-i decît a dumitale şi pe care n-o vor bănui niciodată cei ce nu te vor cunoaşte decît din cărţi". Cu toate că nu prea convins, vorbind de aceste „biete foi de corespondenţă", Martin du Gard a explicat, totuşi, reuşita sa : „Mă las în voia condeiului, ca să fiu cît mai sincer". Definitoriu s-a pronunţat în aceeaşi privinţă Angela Cismaş, autoarea amplei prefeţe a versiunii româneşti [1] : „Aflate, prin întreaga lor factură, la antipodul operei propriu-zise** a lui Roger Martin du Gard, **scăpate cum sînt de sub controlul auster şi teama grijulie pentru obiectivitate,** SCRISORILE **străluceşc tocmai prin calităţile izgonite din operă : originalitatea, sprinteneala, darul zugrăvirii pe viu a scenelor şi personajelor din cîteva trăsături de penel, pe cît de fugare, pe atît de precise şi de pătrunzătoare". În prefaţa franceză, Jean Delay evocase şi el, dar referindu-se mai mult la jurnalul scriitorului, pe „uimitorul memorialist al lucrurilor văzute". [2].**

Dealtfel, punînd cap la cap reflecţiile pe cît de numeroase pe atît de pertinente cuprinse în cele două studii introductive, se formează o imagine critică aproape completă a corespondenţei dintre André Gide şi Roger Martin du Gard. Mă văd silit, de aceea, să caut un unghi poate prea ascuţit, poate hazardat, de unde să pot privi alte aspecte, ca să mă conformez măcar în parte exigenţei lui Gide : „Ceea ce altul ar fi spus la fel de bine ca tine, nu spune – ce ar fi scris la fel de bine, nu scrie ! Nu te apleca în tine decît asupra a ceea ce simţi prin tine însuţi şi creează în tine, cu nerăbdare sau cu răbdare, ah ! fiinţa cea mai de neînlocuit". Un program de speriat, la îndemîna doar a celor mari. Totuşi, cu cît s-ar înnegri mai puţină hîrtie dacă l-am avea în mine, cu cît am fi mai limpezi, mai puţin îmbîcsiţi şi nu ne-am mai asfixia sub greutatea inertă a atîtor cărţi !

Cum omul, prea adesea, are altă măsură pentru sine, nu trag concluzia firească din observaţia de mai sus. Încerc, aşadar, căutînd ceea ce, poate, nu s-a spus, să descopăr în corespondenţă premisele creaţiei lui Martin du Gard, mersul ei către o fundătură, şansa pierdută de a o ocoli şi raţiunile acestui eşec.

Livius CIOCÂRLIE

[1] André Gide – Roger Martin du Gard, **Corespondenţă** (Texte alese), traducere, prefaţă şi note de Angela Cismaş, Univers, 1973.

[2] André Gide – Roger Martin du Gard, **Corespondance, 1913–1951**, tome I–II, Editions Gallimard, 1968.

Produse de calitate ce poartă garanţia inteligenţei tehnice româneşti

In paleta foarte diversificată şi armonioasă a industriei româneşti, o preocupare relativ nouă, impusă de ampla dezvoltare industrială, o constituie fabricaţia materialelor de combaterea coroziunii, sector de activitate care aduce o contribuţie importantă la reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile, la mărirea ciclului de exploatare a utilajelor supuse agresivităţii mediilor, la reducerea importului şi implicit la o mare eficienţă economică.

La Intreprinderea de protecţii anticorozice şi utilaje speciale Bucureşti, unitate etalon a industriei chimice, primul trimestru al acestui an – an, hotărîtor pentru înfăptuirea cu succes a cincinalului revoluţiei tehnico-ştiinţifice – înseamnă de fapt sporirea preocupărilor pentru ridicarea nivelului tehnic şi calitativ al producţiei, o intensă activitate de cercetare, asimilarea în fabricaţie a unor produse la nivelul tehnicii mondiale şi eliminarea efortului valutar.

In contextul acţiunilor pentru progresul tehnic şi promovarea noului, ce reflectă forţa creatoare şi inteligenţa colectivului de muncă, calitatea se află pe primul plan al activităţii, pe agenda cotidiană a conducerii şi a fiecărui angajat din unitate.

Preocupările susţinute ale întregului colectiv au drept scop diversificarea şi modernizarea producţiei, asimilarea de noi tehnologii şi produse cu indici tehnico-calitativi superiori, reducerea consumurilor de materiale şi combustibil, de manoperă, a cheltuielilor de producţie, un ritm mai rapid de creştere a productivităţii muncii, o eficienţei economice în general.

Căile şi modalităţile concrete pentru transpunerea în viaţă a obiectivelor propuse vizează un cimp larg de măsuri tehnologice, de gospodărire mai atentă a materialelor, de extindere a utilizării înlocuitorilor şi a resurselor secundare, de perfecţionare a sistemului informaţional din unitate, prospectarea cu responsabilitate a pieţelor de desfacere atît pe plan intern cît şi în reţeaua externă, îmbunătăţirea activităţii economice de ansamblu.

Urmărind consecvent programul de perfecţionare tehnică şi economică, la I.P.A.U.S. apar permanent produse noi, soluţii adecvate de protecţii împotriva agresivităţii mediilor, tehnologii mai simple şi eficiente, toate acestea fundamentînd şi justificînd planurile economice de perspectivă şi proiectele noilor investiţii.

Pentru colectivul acestei intreprinderi bucureştene este un bun cîştigat faptul că activitatea comercială a devenit o latură complementară şi inseparabilă a procesului de producţie, permiţîndu-se o dimensionare optimă a nivelelor de fabricaţie în funcţie de cererile de moment şi de perspectivă ale economiei şi de conjunctura favorabilă a exportului

Ceea ce se realizează în această sferă de activitate este un început promiţător a unor studii de marketing, aducîndu-se o contribuţie la progresul şi perfecţionarea gîndirii economice o contribuţie în soluţionarea problemelor complexe pe care le ridică lansarea unor noi produse, competitive din punct de vedere tehnic.

Cunoscînd riguros şi precis nevoile naţionale şi ale pieţei externe în problema protecţiei anticorozive a echipamentelor industriale specialiştii unităţii operează în toate fazele pe care le traversează produsul – de la concepere şi pînă la faza finală de fabricaţie – însoţindu-l în procesele de circulaţie către beneficiari prin consultaţii de specialitate asistenţă tehnică şi garanţie

Intervenind aceste elemente moderne în orientarea de bază a intreprinderii s-a putut obţine o organizare eficientă a tuturor actiunilor interne şi externe ale unităţii, organizare impusă de necesitatea corelării directe şi anticipate a producţiei la cerere.

Utilizarea metodelor specifice pentru dezvoltarea şi diversificarea continuă a producţiei, a făcut ca I.P.A.U.S. să fie astăzi o unitate de prestigiu, ale cărei produse de calitate ce poartă garanţia inteligenţei tehnice româneşti, să fie cunoscute în multe ţări ale lumii.

Infiinţată în cadrul Centralei de Utilaje şi Piese de Schimb pentru Industria Chimică (C.U.P.S.I.C.) în intenţia rezolvării imediate a unor probleme de coroziune pentru industria chimică, Intrep. de Protecţii Antocorozive şi Utilaje Speciale Bucureşti (I.P.A.U.S.) s-a dezvoltat foarte rapid – ca profil şi volum de activitate – reuşind să cuprindă în momentul de faţă necesităţile specifice a celor mai variate sectoare industriale.

Programul de cercetare şi fabricaţie a I.P.A.U.S.-ului s-a axat pe un domeniu larg de combatere a coroziunii în industrie, astfel că, din fiecare grupă de produse, au fost omologate în producţia industrială un număr mare de repere, toate situîndu-se – din punct de vedere calitativ – la nivelul tehnicii mondiale.

Răspunzînd unor cerinţe de ordin economic vom prezenta principalele produse şi prestaţii care se realizează de această intreprindere, prezentare care urmăreşte atît informarea potenţialilor beneficiari cît şi extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale – interne şi externe – ale unităţii.

M. I. Ch.

Centrala de utilaje şi piese de schimb pentru industria chimică

INTREPRINDEREA DE PROTECŢII ANTICOROZIVE ŞI UTILAJE SPECIALE BUCUREŞTI

Tuburi şi fitinguri ropafs

Prezentare:

In ultima vreme materialele plastice armate au cunoscut o largă aplicabilitate in industrie, impunîndu-se atît prin deosebitele proprietăţi fizico-mecanice cît şi datorită remarcabilelor rezistenţe chimice la numeroase medii agresive

ROPAFS-ul – produs românesc de excepţie – cunoscut în tehnologia de specialitate sub denumirea „poliester armat cu fibre de sticlă", este un material plastic termorigid care implică în structura sa răşini sintetice, o armătură din fibră şi în unele cazuri o umplutură minerală.

La fabricaţia acestui produs sînt utilizate răşinile poliesterice saturate şi fibrele de sticlă, iar ca umplutură este folosit cuarţul de diferite granulaţii.

Fiind un inlocuitor excepţional al unor materiale tradiţionale a căror balanţă este deficitară, produsul a primit adeziunea specialiştilor, recomandindu-l tuturor domeniilor de activitate.

Utilizare:

Una din sferele de utilizare ale ROPAFS-ului este cea a fabricării tuburilor şi fitingurilor (înlocuind oţelurile aliate anticorozive) sau ale tuburilor din bazalt şi beton placate cu elemente ceramice.

Folosirea tuburilor ROPAFS este prescrisă în toate cazurile în care se are în vedere agresivitatea fluidului vehiculat, agresivitatea mediului exterior şi se urmăreşte etanşeitatea perfectă a întregului sistem de reţele.

In aceste cazuri, excelenta rezistenţă chimică a ROPAFS-ului face compatibilă utilizarea directă a tuburilor fără o specială şi prealabilă protecţie anticorozivă. Faptul în sine prezintă o mare importanţă la utilizarea tuburilor în perimetrul uzinelor unde nu se ridică numai condiţia agresivităţii fluidelor vehiculate, ci şi o mediului exterior (soluri agresive pentru reţelele îngropate sau degajări gazoase pentru conductele de suprafaţă)

In privinţa capacităţii de etanşeitate în timp, canalizările din beton sau ceramică sînt deficitare datorită numărului mare de îmbinări, a rigidităţii acestora şi a rigidităţii tuburilor

Aceste neajunsuri de ordin tehnic sînt complet eliminate în cazul utilizării tuburilor şi fitingurilor din ROPAFS.

Fiind realizate la lungimi de pînă la 6 m.l., tuburile ROPAFS reduc considerabil numărul îmbinărilor, iar acestea din urmă sînt fabricate într-o soluţie telescopică, cu inele din cauciuc, permiţînd o deviaţie unghiulară care atenuează sarcinile provocate de tasarea solului

In aceeaşi direcţie se remarcă rezistenţa specifică înaltă a tuburilor care le asigură o rigiditate ridicată combinată cu o bună flexibilitate, calităţi care le conferă posibilitatea să preia intreaga presiune exercitată de sol, fără să apară tensiuni în pereţii reţelei

Ca domeniu de utilizare tuburile şi fitingurile din ROPAFS se recomandă în următoarele lucrări :

- canalizări libere de ape industriale.
- reţele de evacuare sub presiune a apelor industriale.
- canalizări de ape menajere.
- aducţiuni de apă industrială şi potabilă.
- gaze.

Livrare:

Furnizarea produselor din ROPAFS se face cu maximă promptitudine, pe bază de comandă fermă.

Inainte de lansarea comenzilor se recomandă consultarea catalogului de produse care oferă informaţii ample privind caracteristicele tehnice, tipodimensiunile în fabricaţie, simbolizare etc.

Relaţii tehnice suplimentare se obţin de la specialiştii unităţii.

Benzi adezive adeband C1 şi adeband C2

Generalităţi:

Pentru protecţia anticorozivă a conductelor îngropate sau a magistralelor montate în fir continuu, se folosesc benzile adezive ADEBAND C_1, şi ADEBAND C_2 produse de mare eficienţă împotriva agenţilor de coroziune.

Ambele produse sînt formate dintr-un suport de polietilenă care are pe una din feţe aplicat o peliculă uniformă de adeziv Adeplast (N. I. 4067/1968) în cazul benzilor tip ADEBAND C_1 şi respectiv Iceziv (N. I. 4068/1968) pentru benzile ADEBAND C_2.

Condiţiile termice de realizare a izolaţiei conductelor, impun fabricarea şi livrarea produselor în role de dimensiuni diferite.

Caracteristici tehnice:

In comparaţie cu produsele similare din import, benzile adezive româneşti de tipul ADEBAND C_1 şi ADEBAND C_2, sînt superioare atît din punct de vedere fizico-mecanic cît şi în privinţa caracteristicilor chimice.

Se remarcă la aceste produse o mare rezistenţă la tracţiune mergînd pînă la 100 kgf/cmp, o alungire la rupere care în procente reprezintă 380%, o bună adeziune bandă-metal şi bandă-bandă, indici optimi de rigiditate şi constanţă dielectrică, precum şi parametri remarcabili la capitolul rezistivitate de suprafaţă şi volum.

La caracteristicile tehnice superioare ale benzilor ADEBAND, concură în egală măsură şi adezivii de contact Adeplast şi Iceziv, ambele produse fiind fabricate de IPAUS

Livrare:

Pentru asigurarea benzilor necesare lucrărilor de protecţie anticorozivă solicitanţii pot transmite comenzi ferme în scopul perfectării contractelor economice

In alegerea tipului de bandă adezivă specifică unităţilor interesate se vor consulta cataloagele şi grupul de specialişti ai I.P.A.U.S ului

Protecţii anticorozive cu folii de elastomeri Generalităţi:

Reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile şi înlocuirea lor cu materiale de aceeaşi rezistenţă mecanică şi chimică, răspunde preocupărilor specialiştilor de la I.P.A.U.S - Bucureşti

In principiu s-au căutat soluţii tehnice care să confere metalelor uzuale (fierul şi fonta) şi betonului rezistenţă la solicitările chimice şi mecanice, rezistenţă, pe care numai otelurile inoxidabile o posedă.

In acest scop, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri aplicate pe echipamente metalice sau de beton, pregătite în prealabil pentru această operaţie, se consideră soluţia tehnică indicată ridicării gradului de utilizare a înlocuitorilor de materiale deficitare.

Protecţia anticorozivă cu folii de elastomeri permite realizarea unor utilaje rezistente la diferite medii chimice (alcaline, oxidante, acide) concentrate sau diluate, medii petroliere, coroziuni.

Opţiuni asupra unui tip de protecţie cu elastomeri se face avînd în vedere natura mediului, temperatura de lucru a utilajului, concentraţia substanţei corozive, eforturile mecanice şi solicitările dinamice la care este supus echipamentul respectiv.

In funcţie de natura şi concentraţiile mediilor, protecţiile cu folii de elastomeri rezistă la temperaturi cuprinse între –5° şi +100 °C şi numai în cazuri speciale pînă la +130 °C.

Ţinîndu-se cont de necesităţile de protejare ca şi de parametri tehnologici ai echipamentelor, protecţia se face în unu sau mai multe straturi de diverse grosimi.

Foliile de elastomeri, incorporate la protecţia utilajelor sînt amestecuri pe bază de cauciucuri naturale sau sintetice care se lipesc cu ajutorul unor soluţii adezive speciale pe suprafeţele metalice – sablate şi degresate în prealabil – operaţiunea de aplicare efectuîndu-se la o temperatură de aproximativ +20 °C.

Din punct de vedere al tehnologiei de fabricaţie, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri se clasifică în următoarele categorii :

- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald.
- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili de tip Butarom.

Domenii de utilizare

Cele două categorii de protecţii cu folii de elastomeri au o largă aplicabilitate în toate domeniile de activitate.

Natura suprafeţelor supuse protecţiei prin acoperire cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald se cer a fi omogene, fără discontinuităţi provocate din suduri incorecte sau tole nelaminate corespunzător. Se recomandă a fi protejate suprafetele din oţel, fontă şi numai în cazuri extreme cele din staniu, cupru şi alamă (în condiţii speciale).

Astfel de protecţii rezistă la medii chimice diverse

Protecţiile cu folii de tip Butarom (nevulcanizabile) se aplică la rezervoare, reactoare coloane igheaburi, vase de măsură avînd o rezistenţă bună la medii acide, alcaline, oxidante şi neutre. Sînt defectoare cu rezistenţă la medii petroliere.

Execuţie:

IPAUS – Bucureşti execută protecţii cu folii de elastomeri atît la sediul său cît şi pe şantierul beneficiarului în funcţie de gabaritele echipamentelor ce urmează a fi protejate.

Lucrările se execută pe bază de comandă fermă cu recomandarea de a se consulta în prealabil specialiştii întreprinderii.

Chituri, mortare, mase de şpaclu pentru protecţii anticorozive

În diversitatea de produse şi prestaţii din programul uzinal al I.P.A.U.S.-ului, o pondere deosebită o are gama chiturilor, mortarelor şi maselor de şpaclu destinate realizării protecţiilor anticorozive. În tipologia reperelor cu caracter anticoroziv sînt înscrise atît chituri anorganice cu rezistenţă mare la temperatură cît şi chituri, mortare şi mase de şpaclu pe bază de răşini sintetice. Din punct de vedere al utilizării, chiturile, concură la efectuarea protecţiilor anticorozive prin zidire, placare sau chituire în cîmp continuu, atît la utilajele metalice cît şi la rezervoare, bazine, cuve din beton, pardoseli etc.

Lucrările efectuate cu chituri anorganice sau cu chituri pe bază de răşini sintetice asigură :

- protecţia elementelor de rezistenţă şi structură ale construcţiilor industriale împotriva mediilor chimice agresive.
- rezistenţa în timp a echipamentelor din exploatările industriale.
- desfăşurarea optimă a proceselor de producţie în condiţiile impuse de normele de protecţia muncii.

Întrucît paleta acestor produse este foarte cuprinzătoare şi, pentru a da informaţii utile celor interesaţi, vom face scurte referiri pentru principalele repere :

a) Chituri anorganice

În această categorie intră produsele ARNOLEX în componenţă lichidă sau solidă, care sînt chituri anticorozive, rezistente la temperaturi înalte. În funcţie de compoziţia componentei lichide se deosebesc două tipuri de chituri :

– ARNOLEX TK (pe bază de silicat de potasiu).

– ARNOLEX TN (pe bază de silicat de sodiu).

Această gamă de chituri se utilizează ca material de pozare şi rostuire pentru materiale ceramice, de gresie, din grafit, bazalt, bazalt vitrifiat, diabaz, sticlă etc. avînd recomandări în medii acide concentrate ori diluate, la umiditate, la gaze cu conţinut în substanţe acide, la temperaturi normale şi ridicate (pînă la 600 °C).

Din categoria chiturilor anorganice mai face parte şi produsul ARNOLEX FN în componentă lichidă şi solidă.

Prin calităţile sale specifice se utilizează la protecţia suprafeţelor din metal şi beton, fiind rezistent la acţiunea acizilor concentraţi şi diluaţi, a gazelor cu conţinut de substanţe acide şi la temperaturi înalte (pînă la 1000 °C).

b) Chituri pe bază de răşini sintetice

Produsele din această grupă se fabrică pe bază de răşini fenolice, furanice, epoxidice şi poliesterice.

În funcţie de capacitatea de rezistenţă la mediile agresive, de conductibilitatea termică şi de alte proprietăţi specifice, chiturile pe bază de răşini sintetice se produc în variantele nomenclaturi Carbadez, Siladez, Oramin, Epodur, Rebonit, Rexidur şi Silurex.

Fiecare tip prezintă domenii de utilizare şi tehnologii de aplicare diferită. Pentru alegerea şi folosirea acestor chituri este necesară o documentare şi consultare prealabilă, precum şi întocmirea unor chestionare tehnice.

Adezivi, masticuri, produse peliculogene

Paleta acestor produse cuprinde un număr de peste 50 de repere care satisfac necesităţile diverselor domenii de utilizare industrială.

În gama adezivilor se înscriu produsele de tip Prenadez care sînt soluţii de cauciuc sintetic într-un amestec de solvenţi, cu înalt grad de inflamabilitate.

Aceste produse sînt destinate la lipirea pe metal a foliilor de protecţie, lipirea materialelor poroase, lipirea covorului de cauciuc pe caroseria autovehiculelor, lipirea covorului PVC pe diferite suporturi etc.

Domeniul de utilizare nu este limitativ, putînd fi extins la condiţiile concrete de lucru al beneficiarilor.

În fabricaţia curentă a I.P.A.U.S-ului se mai află adezivi cu componentul de bază cauciuc natural, detaşîndu-se prin calităţile deosebite tipurile Iceziv, Soladez şi soluţiile adezive de semiebonită NL.

Avînd o capacitate optimă de lipire şi o tehnologie de lucru foarte simplă, adezivii în cauză pot fi folosiţi diferitelor scopuri de lipire.

Pentru a întîmpina nevoile de etanşare a diferitelor subansamble industriale, I.P.A.U.S. – Bucureşti asigură prin fabricaţie curentă o întinsă gamă de masticuri plastice şi elastoplastice.

În accepţia largă a terminologiei, masticurile sînt materiale viscoelastice avînd la bază elastomeri sintetici şi răşini sintetice dizolvate în solvenţi organici.

Scopul principal al acestor produse este etanşeitatea elastică, continuă şi perfectă a îmbinărilor împotriva apei, vaporilor şi gazelor (toxice şi agresive).

Luîndu-se în consideraţie diversele domenii de aplicabilitate, producătorul recomandă sorturile de mastic Romtix (în diferite variante de execuţie) şi tipul Micovit.

O ultimă grupă înrudită a acestor produse o formează materialele peliculogene pentru protecţii anticorozive.

Ne referim la sorturile Romflexii care au la bază elastomeri sintetici dizolvaţi în solvenţi organici.

Ca utilizări generale, Romflexil-ul (în sorturile PC 404 şi PC 505) se utilizează la hidroizolarea construcţiilor din beton, a rezervoarelor, cuvelor, a turnurilor de răcire de la centralele electrice precum şi la impermeabilitatea conductelor din beton, la protecţia anticorozivă a intradosului vehiculelor şi în alte scopuri specifice.

*

Gama foarte variată a producţiei I.P.A.U.S.-ului ca şi noile produse care se lansează an de an, sînt un rezultat evident al încrederii în inteligenţa tehnică proprie, o creştere a responsabilităţii cercetărilor faţă de produsele sau tehnologiile concepute. De la abordarea unilaterală, îngustă, legată de cercetarea şi introducerea în producţie a unor repere, specialiştii întreprinderii au trecut la rezolvarea unor priorităţi comune mai multor sectoare, reuşind să cunoască în ansamblu necesităţile de protecţii anticorozive în toate domeniile de activitate.

Această concepţie nouă în proiectarea produselor îşi găseşte expresia în dezvoltarea impetuoasă a întreprinderii în ultimii ani cît şi în noile investiţii care vor completa în acest cincinal peisajul industrial al unităţii.

Se pune accentul în viitor, cu mai multă responsabilitate, pentru mărirea duratei de exploatare a echipamentelor supuse agresivităţii mediului şi pentru folosirea în domenii largi de activităţi a înlocuitorilor materialelor deficitare sau provenite din import :

Aceste preocupări de ordin economic trebuiesc corelate cu dezvoltarea puternică a bazei materiale privind producţia anticorozivă.

În acest sens specialiştii întreprinderii caută să cuprindă toate nevoile de moment şi de perspectivă ale industriei, elaborînd teme de cercetare şi fabricaţie pe perioade mai mari.

În sprijinul cercetărilor este necesar să participe cu observaţii şi propuneri specialiştii unităţilor beneficiare, conlucrare care va pune în valoare şi mai mult scopul urmărit.

Schimbul de informaţii tehnice dintre I.P.A.U.S. şi unităţile colaboratoare vor crea un cadru propice fabricării unor materiale anticorozive cu înalte proprietăţi fizico-mecanice şi chimice, şi măsura condiţiilor specifice ale proceselor tehnologice unde urmează a se utiliza.

Ca produse de referinţă ale I.P.A.U.S.-ului realizate printr-o colaborare fructuoasă cu unităţi de profil chimic sau de alte specialităţi, amintim : grundurile, pompele şi venele rezistente la medii agresive, ejectoare pentru clorură de sodiu confecţionate din materiale termoplastic, răcitoarele cu stropire din grafal şi multe alte fabricate de perfomanţă.

IMPORTANT!

În scopul extinderii utilizării produselor anticorozive în diferite domenii industriale, I.P.A.U.S. – Bucureşti pune la dispoziţia unităţilor socialiste şi cooperatiste din întreaga ţară, pe bază de comenzi ferme, orice produs aflat în fabricaţia curentă a întreprinderii.

Pentru alegerea şi folosirea corespunzătoare a produselor, solicitanţii sînt rugaţi să consulte cataloagele şi prospectele producătorului

Unităţile interesate vor lansa comenzi la următoarea adresă :

Centrala de utilaje şi piese de schimb pentru industria chimică – Intrep. de protecţii anticorozive şi utilaje speciale, Bulevardul Ion Şulea 313 – sector 4 – Bucureşti.

În ordinea sosirii comenzilor şi în funcţie de capacităţile de producţie disponibile, furnizorul încheie contracte economice de livrare.

Detalii tehnice şi comerciale se pot obţine de la specialiştii întreprinderii, utilizînd serviciile telefonului 44 11 94 – telex 011613.

Viitorii parteneri comerciali sînt asiguraţi de toată solicitudinea.

Emil GEORGESCU
Vasile BAŞA

mărturii

LADIMISS ANDREESCU

„CE ESTE POEZIA?"

La începutul anului 1940, eram un tînăr scriitor, cu abia două volume apărute, dar cu o susținută activitate literară. Publicam în mai toate revistele vremii și, la Mediaș, împreună cu George Popa și cu Mihail Axente, editasem vreme de aproape șapte ani (1933–1939) revista „Lanuri", căreia îi suspendasem apariția din pricina numeroaselor concentrări. Acestea prognosticau că vîrtejul războiului început cu cîteva luni mai înainte în Europa avea să cuprindă și țara noastră.

În această atmosferă, încărcată și prin presiunea fascistă a timpului, redactorul șef al „Universului Literar" – unde lucram în colectivul redacțional – regretatul Constantin Fântâneru, prozator de necontestat talent – ne convoacă și ne anunță că revista a hotărît să organizeze două ședințe literare, la Lugoj și la Timișoara. Erau două orașe alese cu un oarecare tîlc. La Lugoj ne aștepta Anișoara Odeanu, care organiza pe plan local ședința, ajutată de tatăl ei profesorul doctor A. E. Peteanu, pe acea vreme directorul liceului autor al cîtorva cărți cu caracter biografic despre unele personalități culturale ale Banatului, printre care Coriolan Brediceanu, Valeriu Branițte și Iosif Popovici.

Eu, ca și în alte dăți, eram fericit că revăd Banatul din care, cu zeci de ani înainte, sub amenințarea vulturului bicefal, bunicul meu fusese silit să se refugieze cu toată familia în micuța dar libera Românie.

Constantin Fântâneru, cu seriozitatea și... încruntarea care-l caracterizau pe un fond de înțelegere, bunătate și prietenie, întocmise echipa de scriitori care se călătoreau spre granița de vest a țării, cu minuție și tact: Dan Botta, Virgil Carianopol, Traian Lalescu (și el de origină bănățean), Teodor Scarlat, Mihai Niculescu, Nichita Tomescu, Ion Th. Ilea, Victor Popescu și Ladmiss Andreescu. Acestora urma să li se alăture scriitorii gazde, convocați la Lugoj de poetul Const. Miu-Lerca, organizatorul bănățean al acestei manifestări literare.

Pe un ger de crăpau ouăle de corb, am plecat din București, sîmbătă 10 ianuarie 1940, spre ziuă, cu un tren rapid. În vagon, cald, fotoliile cefereului, moi... Ca în orice altă călătorie asemănătoare, tinerii scriitori se arătau bine dispuși, puși pe glume și antrenați în lungi discuții literare pe care le numeau cu diabolică ostentație **teze și antiteze** – expresie de modă literară pusă în circulație cam pe atunci de cartea recent apărută cu același titlu a lui Camil Petrescu, scriitor cu mare ascendență și înrîurire asupra lor. S-a mai discutat în dimineața aceea interminabilul conflict Arghezi-Iorga, cu bătăioase luări de atitudine pentru unul sau celălalt din marii corifei literari ai timpului. Să tot fi fost de la Pitești spre Piatra-Olt cînd l-am auzit pe Dan Botta găsindu-se pentru prima dată părinte inspirator al „Spațiului mioritic" scris și semnat negru pe alb în paginile cîtorva mari reviste și apoi în volum de Lucian Blaga. Conflictul avea să ia proporții destul de mari în timpul războiului cînd ambii aveau să afle izvoare originale întru stabilirea startului primordial al poporului român prin mijlocirea noțiunii ondulatorii deal-vale, fiecare din ei ținînd neapărat să-și proclame în agora paternitatea definiției. „Botta nu prea are dreptate", i-a șoptit la ureche, ca un ardelean ce se afla, Ion Th. Ilea lui Traian Lalescu. „Ba s-ar putea să aibă. Și el în eseul lui «Unduire și moarte» a spus cam același lucru ca și Blaga, dar cu un timp mai înaintea lui", a replicat cam moale Lalescu. „Nu există !...", a sărit năbădăios Ilea, uitînd că vorbiseră pînă atunci în șoaptă. Discuția, cu explicațiile lui Botta și cu replicile confraților, a continuat și în timpul mesei de prînz, după care unii poeți au început să moțăie. Așa că, problema ondulatorie deal-vale a rămas nelămurită. Cei mai mulți păreau convinși că „Spațiul mioritic, chiar dacă o fi apărut după „Unduirea" lui Botta, e mai adînc implîntat în conceptele de etnogeneză și-n literatură.

A doua zi de dimineață, echipa, la care se alăturase Anișoara Odeanu, se afla în gară. Cu un tren accelerat, după o fugă de vreo patruzeci de minute, coboram pe peronul gării Timișoara, mai vast și mai puțin animat ca la Lugoj, dar tot cu ger și cu afișe care anunțau ședătoarea pentru ora 11. Ne așteptau trei sau patru scriitori, în frunte cu Const. Miu-Lerca. Aceștia ne-au primit cu o efuziune sentimentală și cu niște îmbrățișări care în mod sigur erau mai mult decît „de rigoare". Am fost conduși să facem o încălzire la o cofetărie apropiată de sala teatrului, în care urma să aibă loc ședătoarea. Era duminică și ne era frig, dar la cofetărie ne-am încălzit cu micul dejun și cu cîte un coniac. Și ne-a fost bine. Ne-am mutat în cabinele teatrului, care ne așteptau calde și primitoare. Caldă și primitoare a fost și sala cu scaunele ocupate pînă la ultimul, cu mulți iubitori ai literaturii înșiruiți pe culoarele înguste. Foarte mulți elevi și eleve, tineri de toate categoriile sociale, mulți muncitori, intelectuali: profesori, medici, ingineri, oameni de cultură. Deschiderea ședătorii o făcut-o poetul Constantin Miu-Lerca. Scriitorii au fost prezentați tot de el. Primul a vorbit poetul, eseistul și filozoful Dan Botta despre „Frumosul românesc". Botta era un excelent conferențiar. Vorba lui era caldă, atractioasă, convingătoare. „Elementele Frumosului românesc – spunea el, ascultat cu o liniște înaltă, de dom – au fost preformate de ideea thracică. Dar ideea romană și ideea bizantină sînt acelea care au determinat caracterele Frumosului românesc". Sute de ochi urmăreau mecanica feței conferențiarului iar urechile, într-o unanimă încordare, nu scăpau un cuvînt: ...„Undeva, într-un spațiu esențial, o nuntă se petrece între păstor și moarte („Miorița"). E o străveche credință thracică, a morții nupțiale", continuă eseistul. „Ideea unduirii este inerentă Frumosului românesc... Cantemir a vorbit de unitate vie, ritmică, a spațiilor, și Conta a formulat o teorie a ondulației cosmice"... Și Botta încheie astfel, în tunetele de aplauze ale auditoriului: „Evoluția istorică a lumii e privită în lumina evoluției universale ca un fir din miriadele care se desfășor în raza dulce a planetei noastre. În ea, în raza aceasta, se înlănțuie sublimul Frumosului românesc. Ca o linie în univers". Au apărut apoi în luminile rampei poeții cu recitările lor, prozatorii cu scurte lecturi. Erau cîțiva poeți care, prin felul în care debitau versurile, răscoleau auditoriul. Aplauze și necontenite strigăte de: bravo, bis ! țineau minute în șir. Cînd Carianopol îndemna pe lăutar: **„Cîntă de seara pînă dimineața, / Cîntă pînă o să ne bem viața. / Titanii care vor veni după noi / N-or să mai aștepte în ploi...",** inimile își accelerau bătăile, ochii străluceau, palmele subliniau prevestirea cu aplauze ca ropotele de ploi vara. Scarlat, cu poema despre „Ingrid", lucrată cu minuție și răbdare de orfevrier, Ilea, cu tunătoarele lui versuri sociale și cu „Fata ardeleană", apoi bănățenii Miu-Lerca, – acesta, mult aplaudat la scenă deschisă –, Dimitrie Danciu, Petru Sfetca, Dorian Grozdan și, printre ei, prozele Anișoarei Odeanu, ale lui Gh. Atanasiu și ale semnatarului acestor amintiri... Mai bine de două ore, un public priceput și generos a aplaudat, a bisat, pe tinerii scriitori care se perindau pe scenă. Cînd acest recital literar s-a terminat, auditorii au reluat aplauzele și au cerut noi recitări. Cei mai „ceruți" au fost Traian Lalescu, Carianopol – aplaudat mai după fiecare strofă – Miu-Lerca și Scarlat. Fericiți, aceștia au citit din propriile volume în același entuziasm al sălii. Tîrziu, mult după ora nămiezii, și după ce scriitorii dăduseră zeci și zeci de autografe și primiseră buchete de flori, lumea a părăsit sala în strigăte de **bravo, să mai veniți...**

După ani îndelungați, la diferite vîrste din ce în ce mai îndepărtate de evenimentul de la Timișoara, pe care am încercat să-l oglindesc aici, m-am întîlnit cu unii din spectatori, cu unii din participanți. Toți mi-au amintit cu plăcere și cu prețuire despre acea geroasă și frumoasă zi de duminică 11 februarie 1940.

Cînd ne-am văzut „cu misiunea îndeplinită", ne-am pomenit că ne era foame. Dar Fântâneru și Miu-Lerca prevăzuseră o asemenea eventualitate și ne-au invitat la un restaurant vînătoresc liniștit și cu gust orînduit. Se afla acolo o bucătărie cu mîncăruri specifice – iepure, căprioară, fazan, mistreț – care se asortau cu niște soiuri de vinuri să stai cu pioșenie în fața lor. Eram, timișoreni și bucureșteni, vreo douăzeci și cinci de inși: poeți, prozatori, eseiști, critici, ziariști. Văzînd că mîncărurile sînt gustoase, vinurile minunate și circiumarul bonom, am hotărît în unanimitate să plecăm spre București cu un tren care părăsea Timișoara seara, spre ora zece. Ar fi fost timp destul să mîncăm pe-ndelete. Dar omul propune și altcineva, mai mare, dispune; am reușit să plecăm abia a doua zi de dimineață. Timișoara ! Banatul, domle ! Discutam, recitam poezii de-ale noastre și de-ale altora, ba ascultam cu interes lecturi de-ale prozatorilor. Erau o bună dispoziție, o animație și o fervoare molipsitoare și nu era acolo nimeni care să fi rămas în afara lor. Printre cei mai aprinși vorbitori se aflau la loc de frunte Traian Lalescu, Miu-Lerca, Ion Th. Ilea, Virgil Carianopol. De la o vreme, discuția începuse să ia forme incendiare: artă-pentru-artă sau artă-cu-tendință ? Asta era tema-cheie și simposionul se apropia de un final greu de bănuit. Din potopul de gesticulații care de care mai cinetice și mai dinamice și din valul de argumente s-a ridicat glasul lui Teodor Scarlat. A cerut omul liniște. Voia să zică și el ceva. I-a venit în ajutor Dorian Grozdan: „Liniște, măi fraților, că așa nu rezolvați nimic", a tunat el. Și nu știu cum dar, spre uimirea tuturor, s-a făcut liniște. „Uitați ce e, a zis Scarlat cu vocea lui puțin sincopată, rog pe fiecare scriitor aici de față să definească în scris **Poezia.** Nu putem lămuri problema Artei, fără a explica Poezia, că sîntem poeți, nu ?". „Da, a urlat adunarea, sîntem !"... „Un extemporal, va să zică"... a înghițat epigramistul Maliu Bogoe. „Foarte bine, foarte bine !" a cîntat în acord unanim corul poeților. Acești gălăgioși cu liră se supuneau ca niște elevi de gimnaziu. Scarlat, cu o înfățișare de doctor docent în Poezie, a împărțit niște bilețele și, în următoarele cîteva minute fiecare a pregătit, pentru Înălțimea Sa Poezia, răspunsul lui. „Docentul" a adunat cu foarte mare importanță bilețele. Le-a citit, mai întîi, de unul singur înălțînd din cînd în cînd niște sprîncene aproximativ mefistofelice, apoi cu glas sonor le-a dat citire în aplauzele poeților, concluzionînd: „Vedeți, nu sînt două definiții la fel. Practic, Poezia are un număr infinit de definiții, după cum infinite sînt posibilitățile poeților în a o realiza". Noi, ceilalți, ne arătam mulțumiți de rezultatele extemporalului. Apoi am trecut la alte multe și mărunte chestiuni care ne rodeau gîndurile, imaginația și, destul de sensibil, chiar viața (Ceva mai înainte, murise poetul Alexandru Călinescu. Desigur, de tuberculoză. Și prozatorul Nicolae Cantonieru murise. Tot de tuberculoză, care fusese proclamată boala iremediabilă a poeților). Scarlat lepădase bilețelele într-o scrumieră ca pe niște hîrtiuțe fără nici o importanță. Dar discuțiile au continuat cu vivacitate toată noaptea pînă-n zori. Am dormit cîteva ore nu mai știu la ce hotel, apoi la timpul potrivit am plecat spre București. Cei rămași au fluturat pe peron batistele albe, iar noi în tren am continuat încercările de a lămuri problema nedeslegată a definiției Poeziei și alte probleme ale altor definiții care se cereau lămurite pe vremea aceea. Eu însă, am adunat hîrtiuțele părăsite de Scarlat în scrumieră. Mi se făcuse un fel de milă de ele. Le-am îndesat în buzunar.

Azi, după treizeci și opt de ani, printre hîrțoagele mele literare am dat de ele, de bilețele. Virite într-un plic uitat într-un caiet, au așteptat liniștite trecerea anilor. Nu toate; unele s-au pierdut cine știe cum și pe unde. Dar cele care au rămas, învechite, decolorate de vreme, unele abia lizibile, am socotit că pot fi interesante. Aș spune că oglindesc credința nestrămutată în virtuțile Poeziei, credința unei generații tot mai împuținată de scurgerea anilor. Cîțiva din cei de atunci s-au grăbit și au plecat dintre noi. Slova lor și a celor care încă mai pot fi văzuți prin încăperile Uniunii sau ale asociațiilor, a rămas pe hîrtiuțele astea palide. Ia, niște mărturii de care n-ar fi de mirare dacă vreun istoric literar s-ar îndemna să țină seama cumva. Le redau textual pe cele care mi-au mai rămas. **Dan Botta: „În Poezie se rostește fenomenul începuturilor, solidaritatea elementară dintre modurile de expresie convertite la ritm. Este cea mai înaltă formă de adorație panteică". Virgil Carianopol: „Ce este Poezia ? Cred că este roua sufletului poetului, mierea limbii". Dimitrie Danciu: „Poezia trebuie să fie expresiunea celor mai înalte trăiri sufletești". Traian Lalescu: „Poezia este cea mai diafană, mai rafinată și totuși cea mai caldă expresie a cuvîntului". Const. Miu-Lerca: „Poezia: pentru cei care creiază versul, aceasta este o necesitate, o obsesie, un destin de împlinit. Realizarea, e expresia puterii de concretizare a acestui imperativ". Teodor Scarlat: „Ce e Poezia ? Iată o noțiune pe care niciodată n-am putut-o defini – și poate înțelege-o". Petru Sfetca: „Poezia este într-o anumită ordine de expresie sporirea Universului cu un cîntec". Aurel D. Bugariu: „Poezia pentru mine nu-i decît un pahar cu vin pe care-l beau pînă la ultima picătură": Dorian Grozdan: „Poetul este luceafărul spre care trebuie să privească ochii lumii". Ion B. Mureșan: „Poezia ? Suflet, gînd și muzică...". Fane Geo Pajiște: „Ce este Poezia ? O exprimare a frumosului într-o formă abstractă pentru cei mulți – concretă, pentru cei puțini". Nichita Tomescu: „Ar fi poezia fără poeți ? Dar ce sînt poeții ? Uitați-vă în jurul mesei... noastre și-i puteți vedea. Dar îi puteți defini ?... Ei, asta-i chestiunea...". Ladmiss Andreescu: „Poezia este Artă. Arta este expresiunea tehnică perfectă care apropie opera omului de opera Naturii"** (Tudor Vianu)".

Cîțiva din autorii acestor definiții au marcat locul și data: Timișoara, 11 februarie 1940. Într-adevăr, Scarlat a avut dreptate: Nu erau două răspunsuri la fel. Apoi, unele din ele sînt puerile, altele lipsite de un conținut măcar discutabil. Totuși, de aproape patruzeci de ani mă tot întreb: Unde e axioma care, ca orice axiomă, să nu mai permită o altă formulare a Poeziei, pe lîngă ea ?

DIN VOLUMELE DE POEZIE, RECENT INTRATE ÎN LIBRĂRII, „ORIZONT", VĂ PROPUNE PRIN RUBRICA:

excelsior

„Cartea dimineții"

NUMAI EU, ZUGRAVUL

La Voroneț adînc pămîntu-și schimbă
dogoarea și-n balanță atîrnă greu.
Pelinul chiar miroase pînă-n grindă,
iar chipurile au lumini de mineriu.

Le-am luat veșmintele de sărbătoare
spre-a le picta lîngă un om bătrîn.
Pe umeri se zbătea atîta floare
c-am zis sub lespede să mai rămîn,

să plece lumea. Numai eu, zugrăvul,
amestecat în piatră și culori,
să port cu fală raza și postavul
pe care le-am rîvnit de-atîtea ori.

ALEXANDRU RAICU

S-a născut la 18 iunie 1914 în orașul Hîrșova, județul Constanța. Licențiat al Facultății de litere și filozofie din București. A debutat în 1931 la revista **Limba română**, condusă de Vl. Corbasca. Volume publicate: de **poezie** – **Vitralii** (1936), **Hronic** (1939), **Cîntec de țărînă** (1939), **Cetățile înecate** (1939). **O întîmplare cu tîlc** (1956), **Sosese romantic** (1968), **Necunoscutele scrisori de dragoste ale preadevotatului slujitor Alexandru** (1971), **Un alai de peșcuit** (1972), **Rondelul grădinii de sidef** (1974), **Anotimpul izvoarelor** (1975), **Viața, cîntecele și speranțele cioplitorului de barcaze** (1976), **Cartea dimineții** (1978); **proză**; **„Hai cu mine"**, cu o prefață de Ionel Teodoreanu (1943), **Puntea din vale**, cu o prefață de G. Călinescu (1948), **Viltoarea** (1950), **Vizita**

(1955), **Drumuri de țară** (1957), **Luminile oglinzilor** (1974) **George Franga și muzeul Teatrului** (1977), **Cerbul de lumină** (1977); **traduceri**; **Pijamaua neagră** de James Hilton (1943), **Scadența destinului** de Lajos de Zilahy (1942).

prezențe literare

DUȘAN PETROVICI

BIBLIOGRAFIE

Debutează în ORIZONT (1965), după care publică frecvent în revistele **Luceafărul, Amfiteatru, Tribuna, Echinox** etc. Debutul editorial cu **Lebede ale puterii** (Albatros, 1972) pentru care ia Premiul Uniunii Scriitorilor. Urmează **Obelisc** (Facla, 1974) și **Neîncepută mireasmă** (Facla, 1975). Aceste trei volume ale poetului „aduc o poezie a trăirii concrete, violente și inocente, mai mult decît una a expresiei ; dacă nu se ține seama de abundența metaforică uneori prezentă, s-ar putea face o apropiere de lirica BEATNIC. (Marian Popa. Dicționar de literatură română contemporană, ediția a doua, Ed. Albatros, 1977, p. 432). Dușan Petrovici face traduceri din literatura iugoslavă.

Sînt poeți care au promis, după ce au fost premiați, că vor renunța la poezie, deși se așteaptă încă din partea lor volumul decisiv. Premiant și el, **DUȘAN PETROVICI** a trecut teafăr evenimentul, scriind mai bine chiar decît înainte de producerea lui, ceea ce însă probabil că s-ar fi întîmplat oricum.

Asemeni mai tuturor confraților întru contemporaneitate, Dușan Petrovici practică o poezie a poeziei, dar, spre deosebire de cei mai mulți, el mai degrabă îi divulgă mecanismul decît îl pune în mișcare, introducînd în componența poemelor sale (cel puțin în a unora dintre ele) secvențe (conta)minate de o binecuvîntată gravitate ironică, vizibilă în parantezele deschise la tot pasul, în ușurința cu care se comunică posibile urmări doar pentru ca cititorul să-și dea seama că trebuiau evitate (deși se mizează pe faptul că această conștiință se produce inevitabil tardiv : ele sînt necesare poetului tocmai pentru că par evitabile necunoscutului său interlocutor), în alura colocvială a discursului (manifestată prin risipa verbelor **dicendi,** ca și prin neglijența trucată a comunicării : „am uitat să vă spun : . . .) etc.

Avem a face, mai degrabă, cu o poezie asupra lumii ca poezie sau (fiind totuna) asupra poeziei ca lume, nu în sensul că poezia ar fi, pentru el, o lume posibilă între celelalte, ori alături de cealaltă, ci în acela, fundamental, că ea este lumea, ascunsă nouă de perdeaua stereotipiilor, de opacitatea care compromite coerența obiectelor. Este tema predilectă din volumul **Lebede ale puterii :** forța inocenței de a exista invulnerabil printre obiecte și inocența forței de a trăi nemutiplicat în ele. Avertizînd contra unei posibile expansiuni a obiectelor (**„într-o zi de atîtea lucruri / se va face frig“**), contra viitoarei lor indentificări (**„și lucrurile vor semăna atît de bine între ele“**), poetul se simte dator să le acorde identitate, contaminîndu-le : **„blînd, rugină să fiu lucrurilor toate“,** cu consecința vulnerării acestora (crizanteme **sparte,** solitudine **ruptă,** fluturi **sfărmați,** case **arse,** pasăre **moartă** ș. a.). Periclitare prin sustragere de la repetabilitate. Obiectele nu devin poetice, adică singulare, decît divulgîndu-și caducitatea. Destăinuind imperfecția **lucrurilor,** Dușan Petrovici va proclama, în celălalt volum (**Neînceputa mireasmă**), perfecția **lucrării,** a facerii, atenția îndreptîndu-se acum către spațiul originar, către începutul incoruptibil, în care energiile sînt încă nediferențiate și, ca atare, nedegradate, în care **„adevărata zicere-i faptă și mai mult decît faptă“.** Asistăm la căutarea obsesivă a unui echilibru compromis de temporalitate, a unui echilibru care nu poate fi decît acela dintre neființă și ființă. De aici, obsesia primordialității : **neîncepute** miresme, spații ce **nu s-au născut,** sămînța liniștii **dintîi,** ape încă **neaflate,** sălășluirea într-un prelung / țipăt **de început** și multe asemenea. De aici, frecvența **albului** (candoare, dar și început) și prezența unor străvechi simboluri ale genezei **(oul, sîmburele).**

Avem dinainte o poezie a poeziei, în măsura în care spațiul căutat cu atîta energie este chiar cel poetic, deci în măsura în care poezia se caută în sine, în măsura în care **se face spunîndu-se.** Este căutată, așadar, o poezie etern inocentă, aflată mereu pe punctul de a fi creată : **„poezia începe aici : tînjitori în fața cuvintelor“.** Spațiul jinduit este situat, deci, în afara limbajului la îndemînă, într-un imaginar lexical (în volumul dintîi) sau într-unul geografic (mai apoi). Tabuizare a poeziei, dar care (de acum, adică de un secol, nu mai e nici un paradox) este constrînsă să producă poezie. Pudicitate a limbajului condensat într-o crisalidă de cuvinte : **„Dimensiuni ce ne încîntă / căci de capătul lor nicicînd nu vom da“.**

Crișu DASCĂLU

CELE PATRU ELEMENTE ALE UNUI POEM

APA

Apa e – ironia sorții. Farurile ei cu îmbrăcămintea
cîrpită înaintează
șchiopătînd pe o mare copilăroasă. Fiecăruia i se arată
un porumbel în vis,
fiecare măsoară cu blîndețe plumbul trupului său.
Și proslăvește slova cînd poate să învingă cele o mie
de lumînări ale vîrstei.
Privesc crucea pe care nici o muscă nu s-ar urca să
lingușească
sîngele atîtor războaie pierdute. Din depărtare zăresc
secerători albastre venind să-și caute în apă instinctul
matern.

AERUL

Aerul schimbă destinul oricărui cuvînt.
Pe fratele nostru cel bun îl înconjoară cu nimb o
nostalgie bătrînă ;
El caută steaua ciobanului pe cerul ca iarba
și nu știe că aerul sădește un măr în inima lumii,
un măr al discordiei.
Doar Hamlet, citind printre rînduri,
află că aerul ce ne-nsoțește
e spiritul tatălui său
care vine noapte de noapte
și ne cere justiție.

FOCUL

Mirarea începe odată cu focul.
El îmbracă mănuși de sidef pentru lucrări filosofice.
Singurătatea lui hrănește un zeu cînd deșertul face
pași belicoși
înspre inima noastră.
Caninii mei în măr îți eternizează chipul
și lucrul acesta îmi dă dreptul să-ți spun :
eu îmi caut prietenul printre fierari,
căci numai el o să fie în stare să-nfrîngă într-o zi
potcoava acestei singurătăți.

PĂMÎNTUL

Între metalele vremii, pămîntul naște femeia,
înălțînd din cojile ei calcaroase steaua turnului Babel.
Acum fiecare spune povestea pe limba sa, cu dragoste
sfîșiind
lințoliul ultimei nașteri.
Iată, secera, măsurînd depărtările, a ieșit din cuibul ei
strălucitor
și nu ne mai rămîne decît să admirăm exactitatea
rotundă
a unei nopți fără margini, în care libere mîini supun
o lumină sălbatică.

CRISTINA RENARD : „Acoperișuri“

O ÎNTÎMPLARE

O întîmplare pe care nu pot s-o uit :
obstacolele nopții sîngerind,
chipul frumos al unei ghiare ce se crispează
și pomii făcînd ochi de sticlă ca să ne vadă.
Vine toamna cu panica unei bruște întineriri ;
mama e un copil sub nori, sub ploaie,
eu o caut cu ochii-nchiși ca pe-o monedă-n țărînă
pe cînd, pe străzi, în degringoladă,
dragostea își măsoară pașii ca un condamnat.

UN ULTIM FLUIER

Mă uit la mîinile tale : iți lunecă printre degete nori,
semn că durerea scrie încet și un ultim fluier coboară
în infern
ca o pasăre mutilată. Timp nu mai e s-aștepți,
ascunde-ți cuțitele serii în păr,
aborigenă frumoasă a clipei care trece,
și deschide-mi sufletul ca pe-o carte,
deschide-mi-l la întîmplare.

OBIECTE PIERDUTE

Lumea e plină de obiecte pierdute și pomii ne-au
dovedit fericirea
cățărîndu-ne pe arhitecturi solide, peste care dezolarea
nu va trece
decît sub chipul unei frumoase adolescente.
Ceea ce moare poartă o vină : ne lasă în urmă
făgăduieli
către care ne-mpingem lacomi paiul amar.
Totul se-atribuie acestei candori,
căci opera noastră doarme înzestrată cu spini și
otrăvuri,
din care lupii acestui secol vor sfîșia viitorul.

ULTIMA SĂRBĂTOARE

Ciclopii întunecați ai poemului ți-au arătat zarea
focului copilăresc
din care curgeau batistele unui duios spirit, ce-și
intretăia întotdeauna
extremele într-un singur cuvînt. Ultima sărbătoare a fost
trecerea rîului, ale cărui zile uitaseră gustul iubirii.
Spre a ne înșela, desfășuram imense hărți, peste care
creșteam viermi de mătase.
Între înțelepciunea aceasta prudentă și frigul elastic al
morții
se stabiliseră legături trainice. Le deslușisem abia
in extremis : se năștea Utopia.

PLECÎND, ACTORUL...

memento

Plecînd, Actorul ne lasă, generos, personajele cărora el le-a dat viață, pe care le-a însuflețit cu harul și căldura. Spectacolele în care a apărut — și cîte nu au fost, în 23 de ani de carieră petrecută aici, la Timișoara — erau spectacole cu FÁBIÁN FERENC și aceasta însemna deja o certitudine. Revăzînd, în timp, Act venețian, Azilul de noapte, Chef boieresc, Micii burghezi, Unchiul Vania, Citadela sfărîmată, Învățătoarea — am citat piesele care i-au fost cele mai dragi — voi fi, multă vreme, nedreaptă cu actorii care vor fi fiind în rolurile care s-au identificat cu Fábián Ferenc.

În carnetul de reporter, în dreptul zilei de 18 ianuarie, (a doua zi după aniversarea din acest an a Teatrului maghiar din Timișoara deci), sînt cîteva file de interviu, acum dureros de greu de citit. „Teatrul nu e un joc ; trebuie făcut cu mare seriozitate. Un om, un actor are foarte multe îndatoriri : politice, sociale, estetice. Împlinindu-le, el devine ceea ce îi pretinde această profesie : artist-cetățean“.

A jucat în 17 filme ; în 1975, Asociația Cineaștilor din R. S. România i-a acordat premiul de interpretare pentru rolul din „De bună voie și nesilit de nimeni“ ; în 1978, Asociația Cineaștilor din R. P. Ungară i-a desemnat drept cel mai bun actor de film al anului. „Ion“, cea din urmă peliculă a sa va putea fi văzută în absența sa . . .

La Timișoara, orașul pe care îl iubea și al cărui public i-a primit, întotdeauna, cu bucurie și admirație, a venit în 1956, după absolvirea institutului de teatru. Aici s-a împlinit ca artist, pe afișul Teatrului maghiar de stat a semnat ca actor și deopotrivă, regizor (în Georges Dandin, Micii burghezi, Azilul de noapte, Unde începe și unde se sfîrșește dragostea).

Cînd pleacă un mare actor ne lasă amintirea atîtor roluri, imprimate, unele, în celuloid, altele, în memorie, laolaltă cu imaginea sa de om exemplar, integru. Și nu uit, printre atîtea frînturi de replici și secvențe de teatru cuvintele : „Să avem curajul de a privi, drept, eșecurile, greșelile, să nu ne temem de a le recunoaște în noi înșine“.

A ieșit din scenă, brutal de timpuriu, Fábián Ferenc.

Ildico ACHIMESCU

medalion

CEDOMIR CIONCA CLISURAȚ la 50 de ani

Rostind numele lui CEDOMIR CIONCA CLISURAȚ, instinctiv îl asociem cu REPORTERUL. Durîndu-și cu migală și pasiune imaginile artistice, creionînd cu precizie de giuvaergiu spusele din care irumpe un demn de invidiat bagaj de informații, îmbrăcat în aura talentului, modelîndu-și cu patimă fața de adevăr și frumos fraza — principalul purtător al viziunii tonice a scrierilor sale — Cedomir Cionca Clisuraț a ctitorit, realmente, de-a lungul anilor, o vastă frescă a trăirilor, a împlinirilor și a transformărilor de pe meleagurile carpatine o frescă materializată în sute și sute de reportaje literare și note de drum publicate fie în coloanele gazetei „Banatske novine“, fie în volume de certă valoare artistică, apreciate și căutate cu fervoare de iubitorii slovei scrise în limba sîrbă. Să nominalizăm titlurile acestor cărți, devenite azi, fără îndoială, pagini de referință. Deci : „În țara visurilor împlinite“ (1960), „Imagini bănățene“ (1962), „Drumuri și orizonturi“ (1971), „Sărbători pentru ochi și inimă“ (1973) și „Zări nesfîrșite“ (1975).

Aducînd în pasiunea și zelul său de pelegrin neobosit neliniștea perpetuă a Dunării de pe meleagurile natale și tandrețea dimineților senine de pe dealurile Clisurei, filtrînd artistic și sensibil trăirile, întîlnirile cu oamenii, cu locuri, priveliști și peisaje, Cedomir Cionca Clisuraț ne oferă în reportajele sale nu numai oglinda sine qua non a momentului, informația strictă, ci, mai ales, un evantai nu doar plurivalent ci și plurisemantic al realității imediate, coroborată cu întoarceri în timp prin decupări puneri în valoare a unor segmente de referință istorică.

Cu verva cercetătorului revine reporterul, se întoarce, pentru a mai înregistra, pentru a mai lua o probă, pentru a mai lua o dată pulsul realității înainte de a o modela în imagini artistice, înainte de a-i da, am zice fără teama de a greși și fără a fi bănuiți de exagerări, forma perenității. De aceea, mai toate reportajele literare semnate de Cedomir Cionca Clisuraț sînt rodul unor arderi la cote superioare și nu doar rezultatul sistematizării și înmagazinării, a transpunerii fluide.

Adăugînd la cele menționate acuratețea stilului, metafora stufoasă într-o frază trepidantă și captivantă, subliniem cîte ceva din ceea ce descoperim în reportajele literare citite cu interes și voluptate de un public din ce în ce mai numeros, reportaje ale unui autor mereu într-o neliniște creatoare, ce-și va spori cu noi și noi lucrări opera aducîndu-și, neîndoielnic, un aport însemnat la îmbogățirea patrimoniului literaturii noastre.

Ivo MUNCEAN

● Poetului Marius Munteanu, bănățean mîndru, în (...)are holda proaspăt înflorită cîntă pe o l(...)mbă neînțeleasă de academiile lumii.

I. UN POPOR DE PĂSĂRI

Prins în pînza (...)e păianjen solar, pămîntul execută ordin(...) de lumină. Magica rază de borangic (...) astrului vine în laboratorul nostru cu (...)înduri bune : ea nu a dat naștere nicio(...)dată tunurilor, cătușelor, belciugului, pum(...)alului. Ea a modelat edificiul floral, mă(...)ile de clorofilă și zborul neîntrerupt al pă(...)ărilor, dansul viu al materiei. Dacă-n fi(...)care clipă un bombardier e-n văzduh, (...)gata de luptă, e tot atît de adevărat că (...)n fiecare clipă un popor de păsări e-n ae(...), gata să cînte. Și pentru asta e vinova(...) tot soarele.

II. CÎNTEC

Pămîntul este (...)dirijorul propriei sale orchestre, în care (...)fiecare bob de nisip cîntă. Oare ce cînte(...)a îi e hărăzit trupului meu, de alunecă (...) pămîntul neabătut pe orbită ? Oare ce (...) cîntec pentru coasă, pentru libelulă, p(...)entru chihlimbar, pentru grindină, pentru (...)furnică ? Poate cîntecele noastre sînt doar (...) biete frînturi ale marelui cîntec. Numai (...) astfel se explică de ce sub bagheta de (...)aer a pămîntului toate lucrurile întorc fa(...)ța către viață, ca spre cea mai de sus (...)notă muzicală.

III. COPIL

Copil de-o șch(...)iopă fiind, puneam urechea pe pămînt (...)să-i ascult bătaia inimii. Și inima pămînt(...)ului bătea ca și inima mea : ga-lop, ga(...)-lop, ga-lop. Ce herghelie de inimi îi da(...)u putere pămîntului să gonească pe paji(...)ștea albastră a cerului ? Poate inimile tutu(...)uror copiilor lumii și azi mai pun urechea (...) pe nevinovăția țărînei, cu naivitate, aște(...)ptînd acel semn de viață, care răsună (...) onomatopeic : ga-lop, ga-lop, ga-lop !

Și deodată o fî(...)ntînă, ca un ochi albastru în inima cîmp(...)iei, schimbă copilul în om matur, care, (...)aplecat peste oglinda apei, vede pe cer (...) un singur nor : chipul său.

IV. ZIUA DE AZI

Închipuiți-vă că (...) fiecare om al Terrei ar sta pe cîte un ol(...)buz și ar cînta la chitară. Închipuiți-vă (...)că rîurile ar fi de foc și pe poduri de mă(...)tase îndrăgostiții și-ar spune dulci cuvin(...)te. Închipuiți-vă că iarna ar ninge cu (...)fulgi de plumb și copiii de sidef ar trage (...) ușoare sănii peste coline cenușii. Închi(...)puiți-vă că Divina Comedie ar fi o op(...)eră o realității pure. Și veți avea reve(...)lația zilei de AZI ! Din care nu lipsesc n(...)ici obuzele, nici rîurile de foc, nici fulgi(...)i de plumb, nici chiar vreun ins de exce(...)pție, cu cunună de lauri pe frunte.

ION VELICAN

PĂMÎNTUL INIMA MEA

(JURNAL LIRIC)

V. IUBESC PRIVELIȘTEA

Să fiu pretutindeni un fel de paznic al inimii mele : la izvoarele fierbinți din Noua Zeelandă, lîngă observatorul astronomic cel enigmatic de la Chichen Itza, la gurile Nilului, la cascada Niagara, alături de neajutorații pinguini antarctici, la Acropole, la piramide, ori în satul vecin să văd de mai trăiește bătrîna Persida. Și pentru că nu am aripi să zbor, ori catalige să acopăr distanțe, renunț, ca un copil bosumflat că nu i s-a dat ce i s-a promis, și la gurile Nilului, și la cascada Niagara, și la Acropole, și la piramide, și mă voi duce în satul vecin să văd dacă mai trăiește bătrîna Persida. Asta pentru că iubesc priveliștea în care pămîntul ia forma unei sărbători.

VI. FIRAVĂ

Am văzut ființe minuscule atît de firave și delicate, încît prin trupul lor transparent puteam vedea răsărind soarele din ape. Uriașele mele degete nu le-au putut atinge vreodată din teamă de a nu strica armonia unor forme divine. Cu uimire și dragoste am înconjurat prea via lor înfățișare, căci m-am văzut, asemenea lor, firav și minuscul într-o lume în care tot mai multe degete uriașe se așează pe tîmplele mele.

VII. SCRISORI POSIBILE

E atîta pămînt în Univers, încît mă cuprinde ciuda că nu-l putem cultiva în întregime. Cu ce lanuri de grîu ne-am mîndri ! În mări de porumb ne-am pune speranțele. Pretutindeni — floarea soarelui. Iar neghina, neghina am arunca-o în aștri spre a nu se stinge niciodată infernul lor dătător de viață. Și totuși mă tem că acolo sus, acolo jos, la mii de ani-lumină, o ființă extraterestră, asemenea mie, stressată de micimea unui spațiu, visează și-ncepe a scrie așa : „E atîta pămînt în Univers . . .“ Scrisorile noastre circulă cu viteza gîndului, iar poștașul ne bate în tîmplă ori de cîte ori ne călăuzește steaua cea bună și neistovită a căutării.

VIOREL CRISTEA : „Proclamația Unirii“

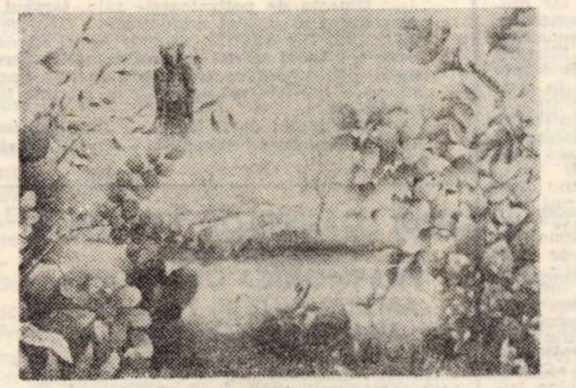

GHEORGHE BABEȚI : „Peisaj“

VIII. HOTARELE INIMII MELE

Că hotarele inimii mele se întind pînă la cei doi poli ai frigului, e un lucru îndeobște cunoscut. Aici, pe paralela 45, inima mea ține balanța, cum s-ar spune, între țipătul păsării-paradis și privirea teșită a ursului polar. Trăiesc așadar în inima inimii mele. Urăsc transplantul ! (Într-o zi, dacă Pămîntul se va îmbolnăvi, cineva — neisprăvitul — ne va propune să-l schimbăm cu altul din Galaxia noastră. Și asta nu se face, pe cuvînt !) Povestea despre ce a fost, despre ce este și despre ce va fi e o poveste despre inima mea, o inimă ce strălucește în Univers, cu plopii și apele ei, cu păsări libere și furtuni involburate, cu oameni pe ger și arșiță, dînd soarelui dimensiunea necesară. Războaiele din inima mea au vărsat atîta sînge cîte lacrimi au vărsat norii de zece mii de ani încoace. Dar, iată, deodată se face liniște. E clipa în care Pămîntul pregătește o nouă bătaie de viață, prin marșul tumultuos al cîtorva miliarde de oameni, spre cuptorul uriaș din ființa sa, căptușit cu pîine.

IX. CORABIA

O corabie cu pînze pe cer (ca a lui Magellan de pildă) constituie un peisaj inedit pentru ochiul pierdut în spațiu. Dar nouă, o corabie cu pînze întotdeauna ne amintește de pămînt, un pămînt de cleștar, pe care marinarii vîslesc plini de vise. Cum se poate vîsli însă cu un bolid de metal (evaluat la 120 milioane de dolari), purtător al unei odioase morți, e o altă poveste. Poezia, în acest caz, moare într-o corabie fără pînze, ce se leagănă pe cer, cu moartea pre moarte călcînd.

X. SÎNTEM ATÎT DE APROAPE

Sîntem atît de aproape unii de alții, încît cine ar privi Pămîntul de la mare distanță ne-ar confunda cu strălucirea sa. Iar noi ne tîrîm unii pe alții în războaie și prin tribunale, ne scoatem ochii peste gard, ne blestemăm apropierea. De vrea Binele să fie tot mai aproape de Rău și Răul tot mai aproape de Bine, n-au decît. Eu, însă, ascuns în inima mea, voi chema puterea tuturor stelelor din mine, spre desăvîrșirea Armoniei, căci de departe nu se vede nici Răul, nici Binele — ci doar Armonia. Sîntem atît de aproape unii de alții, încît cine ar privi Pămîntul de la mare distanță, ne-ar confunda cu strălucirea sa.

XI. EDEN

Un depozit nuclear în Eden n-ar fi pe placul lui dumnezeu, dar dacă Edenul e pe Pămînt, multicolorele sale păsări și fluturi nu vor avea nimic împotriva celor cincisprezece tone explozibil convențional pe cap de locuitor al Edenului, pentru că zborul lor pașnic, înfrățit cu inocența, nu poate opri o cursă a morții, lansată în Eden pentru Eden. Dar încă se mai poate face ceva : să cîntăm. E și cîntecul o armă !

PIAȚA CĂRȚII

(Urmar(...)e din pag. 1)

gostiți de meseria (...)lor. La ce ne-am feri însă să privim și reve(...)rsul medaliei.

Firește s-ar put(...)ea afirma că în această piață specializată, (...) unde marfa nu se vinde nici cu toptan(...)ul și nici cu kilogramul, rolul decisiv îi re(...)vine cumpărătorului. Evident, nevoile sale (...) sînt de natură superioară, ele țin seama de (...) anumite gusturi, de preferințe. Dar în sa(...)tisfacerea acestor nevoi rolul librarului nu (...) poate fi neglijat, tocmai pentru că el este (...)cea mai indicată persoană chemată să testez(...)e, să cunoască (oricît de aproximativă ar fi (...) această cunoaștere), gusturile, preferințele (...) și dorințele clienților săi. Nu vom susține, e(...)vident, punctul de vedere potrivit căruia sis(...)temul editorial, producția de carte, trebuie s(...)ă se ghideze exclusiv în funcție de dorințe(...)le publicului ; prioritare sînt, în această di(...)recție, comandamentele unei politici a cult(...)urii, specifice orînduirii noastre socialiste. (...) Dar între aceste imperative și năzuințele (...) unor cititori cu un nivel ideologic și cu o (...)educație estetică în continuă creștere, nu (...)există nici o contradicție. Firește, în producț(...)ia de carte, nu trebuie să se facă rabat la ca(...)litate și, ieșind în întîmpinarea unor gustur(...)i îndoielnice, să se tipărească, cu ghiotur(...)a, literatură marginală. Totuși, dincolo de (...) publicul dornic de asemenea cărți de c(...)onsum, există cititori (și ei sînt tot mai mu(...)lți) cu o cultură, o educație estetică elev(...)ată. Din păcate, organele de resort, respons(...)abile cu editarea și difuzarea cărții, au făc(...)ut pînă acum eforturi minimale în direcția (...) cunoașterii, a testării gusturilor cititorilor. (...) Nemulțumitoare, rudimentară chiar este în(...)formarea publicului. Planurile editoriale și (...) buletinele trimestriale ale Centralei editurilor (...) (Cărți în curs de apariție) sînt într-un tir(...)aj prea mic. Cînd, cîteodată, editurile iau inițț(...)iativa de a-și face cunoscute cărțile cu ajuto(...)rul unor pliante, a unor extrase din catalog(...), aceste tipărituri apar în librării (cel puțin (...) în cele din provincie) cu întîrzieri mari, un(...)eori după ce volumele anunțate în aceste (...)prospecte sînt de mult epuizate. Așa se fa(...)ce că, în mod paradoxal, negustoria cu cartea, întreprindere ce este, prin firea lucrurilor, publicitară, se bucură de o publicitate minimă și chiar aceasta slab organizată.

Consecințele preocupării reduse în direcția cunoașterii preferințelor publicului sînt multiple. Frapantă este, adesea, lipsa de concordanță între ceea ce ar dori publicul să citească și ceea ce găsește în librării. Departe de noi a afirma că în această direcție nu s-au făcut progrese însemnate ; apar cărți mai multe și mai bune decît acum cîțiva ani. Există totuși un decalaj între pretențiile crescînde ale cititorilor și ceea ce găsesc ei în librării. Două sînt urmările ce pot fi ușor observate ; pe de o parte, librăriile oferă într-un număr de exemplare prea mare opuri ce își găsesc prea puțini cumpărători ; pe de altă parte, cu o perseverență demnă de o cauză mai bună, cărți cu succes de public se tipăresc pe mai departe în tiraje reduse. Așa se întîmplă că în librării cărțile nesolicitate încarcă rafturile, în vreme ce cărțile bune se vînd pe sub pult.

ALFONS VEZOC : „Omagiul satului românesc“

Problemele multiple ale pieții cărții nu se rezumă însă la tiraj. Ceea ce urmează a se lua în discuție nu este doar ceea ce se tipărește în exemplare prea multe sau prea puține, ci și ceea ce ar mai trebui să se editeze. Piața cărții la noi ar putea absorbi cu ușurință mai multe titluri de cît ne oferă cu parcimonie editurile. Nu e vorba doar de beletristică ci, mai ales, de literatura de informație, gen spre care se pare că se îndreaptă, în mod prioritar, interesul omului contemporan.

Trăim într-o epocă ce resimte, din plin, impactul exploziei informaționale ; îndemnat de imbolduri multiple, omul contemporan vrea să știe despre o mulțime de lucruri mai mult și mai sistematic decît poate afla din teleenciclopedie sau revista Magazin. Cartea devine, în această perspectivă, un auxiliar prețios în efortul de adaptare și de integrare în viața modernă. Tocmai în întîmpinarea acestor năzuințe vine literatura de informare. Editurile au îndatorirea nu numai să o stimuleze ci, în măsură egală, să vegheze la sporul calitativ al acestei literaturi, la continua ei amplificare într-o pluralitate de domenii. Apariția recentă a unor mici dicționare literare, pentru a da un exemplu, precum și rapida lor epuizare, învederează cît de receptiv și cît de mari sînt nevoile publicului față de o asemenea literatură. Evident, exemplele care să dovedească necesitatea eforturilor sistemului editorial de a satisface, cum se spune (și pe drept cuvînt), nevoile și exigențele crescînde ale cititorilor, pot fi înmulțite. Pentru a rămîne pe mai departe în domeniul literaturii de informare, cărți care s-au bucurat de un mare succes de librărie, precum aceea a lui Marchall McLuhan (Galaxia Gutenberg) sau Alvin Toffler, (Șocul viitorului) atestă marele interes al publicului nostru pentru dezbaterile de idei ce animă lumea contemporană. S-ar mai putea da, firește, și alte exemple. Mă mărginesc, reintorcîndu-mă la beletristică. În pofida eforturilor remarcabile de a avea în românește operele de căpetenie ale literaturii universale, mai sînt destule de făcut în acest domeniu. Receptăm cu întîrziere mari cărți ale literaturii contemporane. Aici, ca și în alte direcții, o piață a cărții, ce ar dovedi mai multă suplețe, mai multă promptitudine și, mai ales, o cunoaștere mai adîncită a dorințelor cititorilor rămîne un deziderat ce se va îndeplini, sperăm, într-un viitor cît mai apropiat.

VICTOR ȚÎRCOVNICU : ISTORIA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI DIN BANAT PÎNĂ LA ANUL 1800“ (E.D.P. 1978)

În continuarea unor mai vechi și constante preocupări de studiere a școlii și gîndirii românești din această parte a țării (pe lîngă alte lucrări, studii și articole, amintim că în 1970 autorul scoate la aceeași editură **„Contribuții la istoria învățămîntului românesc din Banat 1780—1918),** profesorul V. Țîrcovnicu analizează în lucrarea prezentă școala și gîndirea pedagogică din Banat din cele mai vechi timpuri și pînă la 1800, cu intenția de a surprinde elementele progresiste, caracteristice epocii amintite și condițiilor concrete în care s-a dezvoltat Banatul. Cartea cuprinde capitole privind cultura materială și spirituală pe teritoriul Banatului, pînă în sec. al X-lea, învățămîntul în Banat în sec. X—XVI și în perioada 1600—1716, situația învățămîntului din Banat între 1716—1744 și în perioada 1744—1800. În fiecare dintre ele sînt urmărite, în baza determinării social-economice, evoluția școlii, învățămîntului și a gîndirii pedagogice pe linia elementelor de continuitate și progres în luptă cu ideile învechite. În lucrare ni se par demne de semnalat, alături de hărnicia, perseverența, grija, și chiar pasiunea cu care este adunat și interpretat materialul documentar, consecvența cu care autorul urmărește anumite idei, între care nevoia de a adapta învățămîntul la cerințele sociale. În jurul acestei idei centrale, credem noi, sînt reliefate trăsăturile caracteristice pe care le-a avut învățămîntul românesc din Banat din etapa cercetată : afirmarea și întărirea conștiinței naționale a românilor, dezvoltarea școlilor elementare și de grad mediu, îmbunătățirea metodelor de predare, răspîndirea ideilor pedagogice înaintate din țările europene, unite cu o adaptare originală la condițiile concrete ale învățămîntului din Banat, grija pentru pregătirea și perfecționarea învățătorilor ș. a.

Concluzia generală care se desprinde din lucrarea profesorului V. Țîrcovnicu este aceea că dezvoltarea învățămîntului pe teritoriul Banatului pînă la 1800 și folosirea limbii române în școală a consolidat conștiința națională a românilor, a contribuit nu numai la ridicarea lor culturală, dar și la orientarea lor politică, la precizarea aspirațiilor naționale, la luminare drumului propriu în viitor.

Romeo POENARU

televiziune

DUMINICĂ, 18 martie

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. Țara mea cu chip de soare. 9,35 Film serial pentru copii : „Insula misterioasă“. 10,00 Viața satului. 11,30 Finalele turneului internațional de box „Centura de aur“. Transmisiune directă de la Palatul sporturilor. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 16,20 Stadion : Volei masculin : Dinamo — Steaua (derbiul campionatului național). Box : aspecte din finalele turneului internațional „Centura de aur“. Rugby : Țara Galilor — Anglia în ultima etapă a „Turneului celor 5 națiuni“. 17,45 Film serial : „Dikens la Londra“. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,20 Reportaj TV. 19,40 Ca în filme. Emisiune muzical-distractivă. 20,40 Film artistic : „Ride Vaquero“. Premieră TV. Producție a studiourilor americane. 22,10 Telejurnal. 22,20 Campionatul mondial de hochei, grupa B. România — Danemarca. Rezumat înregistrat.

LUNI, 19 martie

16,00 Telex. 16,05 Emisiune în limba maghiară. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Panoramic. 20,30 Roman-foileton : „Poldark“. 21,25 Orizont tehnico-științific. 21,55 Cadran mondial. 22,15 Telejurnal. 22,20 Campionatul mondial de hochei, grupa B. România — Ungaria.

MARȚI, 20 martie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Roman-foileton : „Poldark“. 10,55 Atenție la . . . neatenție. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 Din țările socialiste (R.S.F. Iugoslavia). 17,55 Lecții TV pentru lucrătorii din agricultură. 18,20 Tribuna TV. 18,40 Ansamblul folcloric al Întreprinderii „Automecanica“ Mediaș. 19,00 Portugalia : File din istoria spre azi. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Ancheta TV. 20,30 Pe plaiuri de baladă. 20,40 Seară de teatru : Romeo și Julieta. 22,30 Telejurnal.

MIERCURI, 21 martie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Reportaj TV. 10,25 Teatrul Național din Tîrgu Mureș, azi. 11,20 Șoimii patriei. 15,50 Fotbal : România — Grecia, Transmisiune directă de la stadionul Steaua. 17,45 Gala antenelor „Oltenia“ (I). 18,35 România pitorească. 19,00 Festivalul național „Cîntarea României“. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Noi, femeile. 20,25 Telecinemateca : Ciclul „Mari actori“ Charles Laughton în filmul Rembrandt. Premieră pe țară (englez). 21,55 Telejurnal. 22,05 Campionatul mondial de hochei, grupa B. România — R.D.G.

JOI, 22 martie

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 Pentru timpul dv. liber vă recomandăm... 18,00 Fotbal internațional. 18,45 Căsuța poștală TV. 19,05 Film serial pentru copii : Povestiri din pădurea verde. 19,30 Telejurnal. 20,00 La ordinea zilei în economie. 20,10 Ora tineretului. 21,00 Teatru scurt : „Aici nu plînge nimeni“. 21,50 Podiumul laureaților. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 23 martie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Telecinemateca (rel.). 17,00 Emisiune în limba germană. 19,05 La volan. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Incursiune în cotidian. 20,20 Film artistic „Comoara rechinilor“. Premieră TV (american). 21,40 Meridiane culturale. 22,15 Telejurnal. 22,20 Campionatul mondial de hochei, grupa B.

SÎMBĂTĂ, 24 martie

13,30 Telex. 13,35 Curs de limbă spaniolă. 13,55 Mic concert de muzică populară. 14,30 Corespondenții județeni transmit . . . 14,50 Stadion : Magazin sportiv în imagini. 16,35 Agenda culturală. 17,00 Un fapt văzut de aproape. 17,20 Clubul tineretului. 18,10 Instantanee. 18,20 Săptămîna politică internă și internațională. 18,35 Festivalul pionieresc pe gheață. 19,30 Telejurnal. 20,00 Teleenciclopedia. 20,30 Film serial : În spatele ușilor închise. 21,20 Întîlnirea de sîmbătă seara. 21,55 Telejurnal. 22,00 Campionatul mondial de hochei, grupa B.

televiziune

MARIA TUDOR — diademă a cîntecului popular din Țara Moților...

interviu

Cîntecele **MARIEI TUDOR**, solistă de seamă a radio-televiziunii române, își au obîrșia și trăinicia în legendarul pămînt al Țării de dincolo de Pădure, izvoare purtătoare de melos popular, care se adună în albia folclorică de la gurile Bradului. Cîntecele sale poartă cu pietate pecetea aspirațiilor de ieri și de azi a moților urmași întru urmași ai pămîntenilor lui Horia și Iancu, locuitorii din totdeauna a străvechilor așezări montane de la revărsatul frățiilor Crișuri...

Interlocutoare, Maria Tudor, are un verb tipic ardelenesc.

— De cînd mă știu, mi-a fost drag să cînt. Tatăl meu, Pătru Tudor, moț între moți și rapsod popular, m-a învățat să prețuiesc cîntecul popular și să-l port în inimă și în gînd, să-i fiu devotată pe pămîntul românesc. N-am uitat acest sfat și, mai tîrziu, fiind seralistă și muncitoare la minele de la Gura Barza, am căutat să dau noi valențe viersului românesc. Am avut fericitul prilej să-l întîlnesc pe bătrînul învățător Aurel Colf, cel care a inițiat și condus renumitul taraf de la Vața, de la care am învățat să pășesc în scenă și să dau o bună interpretare cîntecului popular moțesc.

— Ce puteți spune despre debutul dumneavoastră cît și despre întîiul cîntec interpretat în fața publicului ?

— Cîntecele mele sînt culese din apa, cînd lină, cînd tumultuoasă, a Crișului Alb. Ele vin de departe, izvorăsc din inima Apusenilor și poartă cu ele nădejdea și bucuria moților mei. Mă socotesc din totdeauna o interpretă a cîntecului moțesc. Întîiul cîntec nu putea fi altul decît : **„Eu sînt fată de la moți"**, acompaniată de taraful de la Vața, taraf compus din muncitori mineri și forestieri, oameni care în timpul liber înlocuiau picamerul cu vioara și fierăstrăul cu clarinetul.

— Marelui public bănățean, cunoscător al cîntecului popular i-ați devenit cunoscută cu adevărat odată cu apariția dumneavoastră la ansamblul „Doina Banatului" din Caransebeș. Ce amintiri și realizări vă leagă în aria preocupărilor folclorice de reputatul ansamblu ?

— După „Dialog la distanță" a urmat o productivă activitate la ansamblul „Doina Banatului" din Caransebeș. M-am străduit să fiu o demnă reprezentantă a cîntecului moțesc într-o nouă zonă folclorică. Am fost ajutată și de faptul că între cele două arii folclorice — Caransebeș și Brad (locul meu de obîrșie) există o anumită interferență, o migrare a cîntecului de o parte și de alta, reușind prin aceasta o anumită apropiere spirituală. În afară de aceasta, la „Doina Banatului" am întîlnit oameni minunați, care m-au ajutat cu adevărat să mă dedic cîntecului popular. Dirijorul de atunci, Nicolae Perescu, a fost un maestru în înțelesul major al cuvîntului, al valorificării potențialului artistic al fiecărui interpret. De asemenea ambianța colegilor a fost de bun augur. Instrumentiștii Sandu Florea, Petrică Vasile și Luca Novac aveau o virtuozitate nemaiîntîlnită și nemaiauzită, cîntecele aveau un tonus spontan și un ritm ascendent, o anumită vivacitate și frăgezime specifică locului. Îmi amintesc de reputatul succes al ansamblului la festivalul balcanic de la Ohrid, unde noi, cu toții, am luat locul I.

— În prodigioasa dumneavoastră activitate dedicată cîntecului popular ați conlucrat și cunoscut interpreți ai cîntecului din vatra melosului popular bănățean de la munte sau de la șes. Ce ne puteți spune despre doinitorii mîndrului Banat ?

— Pentru mine, Achim Nica rămîne un mare doinitor al cîntecului străvechi românesc. Interesante sînt și varietatea, coloristica și gama cîntecelor interpretate de valoroșii Florentin Iosif și Iosif Ciocloda. Iar dintre interprete îmi sînt apropiate prospețimea, dăruirea și conținutul liric al frumoaselor cîntece semnate de Ana Munteanu, Mariana Drăghicescu, regretata Ana Hanț. Cît despre Ana Pacatiuș, pot spune că rămîne în continuare cea mai reprezentativă interpretă a cîntecelor de ieri și de azi izvorite din tezaurul inepuizabil al ariei folclorice bănățene...

— Marele public dorește să cunoască proiectele de viitor ale Mariei Tudor...

— În curînd o să-mi apară un nou disc, cu cîntece inedite, cu texte din folclorul nou, culese de mine din Țara Moților. Cîntecul moțesc și țarinele, cu ritmul lor binar, însoțite de strigături sînt imprimate pe noul disc. Dintre noile culegeri pot aminti : **„Bădița meu e miner", „Curge Crișul încet la vale", „Cucule cînd vini" „Vine moțul de la munte"**. Mă străduiesc să redau originalitatea liniei melodice a cîntecului din aria mea folclorică, să-mi creez un repertoriu adecvat și variat, cu valențe noi, care să conserve, frumusețea limbii și obiceiurilor românești, peste vreme.

— În numele tuturor admiratorilor, vă doresc, Maria Tudor, multe primăveri pline de succese.

Nicolae PETNICEANU

limbă și stil

Iambul

În Epistula ad Pisones — cunoscută mai tîrziu sub numele de Ars Poetica — **Horatius definește iambul „o silabă lungă adăugată uneia scurte". În versificația noastră, care este accentuală și nu cantitativă, definiția trebuie să primească modificările de rigoare : iambul este un „pes" ascendent, alcătuit dintr-o silabă neaccentuată, urmată de una accentuată. Horatius consideră iambul drept un „pes citus", un ritm iute, sprinten, dovadă Archiloch din Paros, trăitor cu 700 de ani înaintea erei noastre, care l-a ales pentru a da forță miniei sale. Spune legenda că, cerind în căsătorie pe Neobule, fiica lui Lycambes, și fiind respins de acesta din urmă, poetul a hotărît să se răzbune împotriva tatălui și a copilei îndreptîndu-le niște „iambi" atît de înverșunați, încît amîndoi se spînzurară. Și Aristotel vede în iamb un metru adecvat creațiilor „mușcătoare"** (Poetica, IV), **iar gramaticii latini îl califică drept un „carmen maledicum", poezie blestemată...**

Treptat, odată cu apariția și consolidarea genului dramtic, comedia și tragedia și-au însușit „iambii" pentru replici. Explicația o aflăm, iarăși, la Aristotel, în același capitol al IV-lea din Poetica : „atunci cînd dialogul și-a făcut apariția, natura singură a găsit metrul potrivit. Se știe doar că, dintre toate măsurile, iambul e cel mai apropiat de graiul obișnuit. Dovadă faptul că în vorba de toate zilele spusele noastre alcătuiesc de cele mai multe ori versuri iambice, iar hexametri rareori, și numai cînd ne depărtăm de tonul convorbirii." Și Cicero crede că ritmul iambic (iambicus numerus) este foarte asemănător cu vorbirea obișnuită (orationi simillimus).

În poezia noastră iambul se bucură de o frumoasă și puternică tradiție. Interesul lui Eminescu pentru „Iambii suitori" — metrul „tristeții", după părerea lui Ibrăileanu — se învederează nu numai în cunoscutul vers din Scrisoarea II, **ci, mai cu seamă, în terținele postume** Cum negustorii din Constantinopol. **Textul cel mai semnificativ este însă acela al sonetului, tot postum,** Iambul, **din păcate, destul de puțin știut : „Demult mă lupt căutînd în vers măsura, / Ce plină e ca toamna mierea-n faguri, / Ca s-o aștern frumos în lungi șiraguri, / Ce fără piedici trec sunînd cezura, / / Ce aspru mișcă pînza de la steaguri / Trezind în suflet patima și ura — / Dar iar cu dulce glas îți umple gura / Atunci cînd Amor timid trece praguri ! / / De l-am aflat la noi a spune n-o pot ; / De poți s-auzi în el al undei șopot, / De e al lui cu drept acest preambul — / Aceste toate singur nu le judec... / Dar versul cel mai plin, mai blînd, mai pudic, / Puternic iar — de-o vrea — e pururi iambul".**

Remarc în mod deosebit finalul sonetului, unde Eminescu, enumerînd „virtuțile" iambului, afirmă, de fapt, polifuncționalitatea lui, gîndindu-l astfel potrivit pentru speciile și „genurile" poetice cele mai felurite. Observația îl dezminte, parțial, pe Ibrăileanu, care, analizînd cele două perioade ale creației eminesciene, conchide ferm : „elegia, deprimarea, pesimismul cer metrul iambic, care e metrul fazei a doua". Ceea ce îl nedumerește pe criticul ieșean, este poezia Diana, **care, așezîndu-se printre creațiile tîrzii, vădește un peisaj sufletesc senin, fiind, totuși, plăsmuită în metru iambic...**

Dincolo de polivalențele sale, iambul se dovedește, fără putință de tăgadă, ritmul consecvent al elegiei eminesciene. Departe sunt de tine, De cîte ori iubito, Despărțire, O, mamă, Din valurile vremii, Apari să dai lumină, **una dintre cele mai frumoase postume : „Apari să dai lumină arcatelor ferești. / Să văz în templu-i zîna cu farmece cerești, / Prin vremea trecătoare lucește prea curat / Un chip tăiat de daltă de-a pururi adorat. / Privi-te-voi cu ochii în lacrime fierbinți... / O, marmură, aibi milă de-a mele rugăminți !"**

Sînt iambi de 13 silabe — familiari poetului — cu ultima puternic accentuată, după care vocea rămîne suspendată. Parcă se frînge.

G. I. TOHĂNEANU

panoramic

● **MANIFESTARE DE AMPLOARE** a fost și șezătoarea literară de la Sînmartinul Sîrbesc, cu participarea scriitorilor Cedomir Cionca, George Drumur, Laza Ilici, Ivo Muncian, Svetomir Raicov. ● **Școala generală**, cu profil sportiv din Timișoara, i-a avut ca invitați pe scriitorii Mircea Șerbănescu și Vasile Versavia. ● **ÎN CADRUL FESTIVALULUI NAȚIONAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI"** începe o nouă fază. De această dată, zeci de formații de teatru vor intra în competițiile din 18, 21, 23 și 25 martie în centrele Timișoara, (Clubul C.F.R. și sala „Modex), Lugoj, (cele două case de cultură) și Buziaș. ● **LA RADIO TIMIȘOARA**, în cadrul emisiunii literare redactate de Florina Găldău, va fi difuzată miercuri, 21 martie, ancheta preferințelor publicului în materie de carte, medalionul „Laza Ilici", prezentat de Cedomir Cionca, romanul „Reciful". de Paul Eugen Banciu, recenzat de Marcel Pop Corniș și un recital poetic. ● **OASPETELE Filarmonicii** va fi în această sîmbătă Sofia Cosma. ● **PANGLICA inaugurală** a Galeriei plasticienilor din Lugoj a fost tăiată sîmbătă. ● **COMPLETARE** la „Panoramicul" trecut : În cadrul conferinței de presă, care a avut loc la Filarmonică în data de 3 martie, ocazionată de vizita muzicienilor din R.S.F. Iugoslavia, discuțiile s-au referit la relațiile culturale rodnice dintre cele două țări vecine și prietene, la viața artistică a celor două orașe și la posibilitatea, pe viitor, a lărgirii colaborării în vederea unei mai bune cunoașteri reciproce. Vorbitorii au subliniat necesitatea prezenței presei cu prilejul turneelor bilaterale, ca însoțitor și observator, mijloc de informare eficace, contribuind substanțial la strîngerea relațiilor reciproce dintre instituțiile de cultură și artă amintite.

L. B.

cenaclu

În ședința din 13 martie a cenaclului Asociației scriitorilor și al revistei „Orizont" au citit 4 poeți, membri ai cenaclului „Lupta" din Hunedoara. După lectura poeziilor a urmat referatul susținut de criticul **Ion Maxim**. În spiritul unei deosebite exigențe, referentul a supus dezbaterii cîteva probleme teoretice : vocația poetică, asumarea profesiunii de scriitor, a experiențelor lirice anterioare, necesitatea unei culturi poetice. **Nicolae Țirioi** se raliază opiniei referentului. **Cornel Ungureanu** : „E necesară cîteodată o asemenea severitate întru respectul poeziei, cu condiția să nu alunece, prin repetare, într-un anume didacticism obosit. Trebuie totuși revenit la o atitudine de întîmpinare a poeziei tinerilor, pentru că multe din versurile citite în această seară trebuie luate în considerare. E mai ales cazul poeziei Marianei Pindaru. **Ion Arieșanu** : „Mă impresionează această vizită pe care o simt mai mult ca gest uman, tinzînd spre comunicare. Poeții hunedoreni scriu o poezie în care originalitatea poate fi întrevăzută. M. Pindaru e o naturistă, o pasională nostalgică. La A. Manta descopăr note ironice, o poezie de atitudine. La C. Demea — o retorică nesfîrșită, accente bărbătești aproape. I. Dinu scrie o poezie-reportaj, uneori sentimentală". **Andrei Lillin** : „Fiecare din cei patru au citit, după părerea mea, cel puțin o poezie adevărată. Nu e puțin". **Alexandra Indrieș** : „Toți tinerii de la Hunedoara au vocație intelectuală, asimilînd bine o cultură poetică". **Anghel Dumbrăveanu**, care a prezidat această ședință de lucru : „Ce s-a citit aici ne dă toate speranțele că ne aflăm în fața unor poeți ce vor crește valoric".

OBERVATOR

muzică

ȘIRUL OASPEȚILOR PRESTIGIOȘI CONTINUĂ... FILARMONICA DIN SKOPJE, AMERICANUL P. P. FUCHS, VALENTIN GHEORGHIU

Trăim o perioadă de vîrf în viața muzicală a stagiunii, căci, după evenimentul înscris de prezența orchestrei vieneze, în seara următoare, o nouă orchestră — a **Filarmonicii Macedonene din Skopje** (Yugoslavia) a susținut o prestigioasă manifestare semnată **Fimko Muratovski**. În program, alături de „Tragica" lui Brahms, o **Suită din baletul lui T. Prokofiev**, binevenită în cunoașterea preocupărilor componistice ale școlii iugoslave. Manifestarea s-a instituit într-un constructiv dialog artistic românoiugoslav, perpetuînd relațiile de colaborare foarte apropiate, statornicite în ani, printr-o manifestare care a onorat oaspeții, grație calității și distincției lor interpretative. O contribuție avizată și-a adus-o solista **Dubravka Tomsik**, prin versiunea dată celebrului **Concert pentru pian Nr 1 de Chopin.**

Pe parcursul săptămînii următoare, în cadrul **Triadei clasice**, am avut revelația excepționalei atracții exercitată de acest ciclu asupra studenților timișoreni. De la primul la ultimul rînd al sălii Capitol, nu a existat nici măcar un singur loc neocupat. Semnificativ rămîne și testul aplauzelor cu care acești tineri — la contactul cu valorile clasicismului muzical — și-au manifestat entuziasmul aderenței la acest univers estetic. Ei nu au făcut decît să confirme ceea ce statisticî recente semnalează drept un fenomen de masă : opțiunea categorică spre muzica lui Beethoven și Mozart, receptată în sălile de concerte din Londra, Moscova, Paris, Berlin și Roma, de la care doar New-York-ul face excepție, situîndu-l pe primul loc al preferințelor pe Fr. Schubert.

Înclinăm să acordăm explicarea succesului, în primul rînd, facturii programului și mai puțin promotorilor, întrucît, atît **Uvertura mozartiană** cît și **Simfonia lui Haydn, audiate, nu s-au înscris, obiectiv,** dincolo de zona unor interpretări rutiniere de bună factură. Americanul **Peter Paul Fuchs** este un dirijor care posedă toate datele unui bun profesionist, fără a reuși însă să declanșeze interpretări de excepție. Impresii confirmate și de simfonicul de sîmbătă seara, cînd am gustat cu precădere ritmicitatea clădită pe imprevizibile jocuri ale fanteziei din **„Essay for Orchestra" nr. 2 de S. Barber**, coloritul timbral insolit, perorația eclatantă obținută în final.

Simfonia a II-a de Brahms și nu I, cum dezinforma programul de sală, a fost în limitele sale pozitive cu care ne-au obișnuit filarmoniștii noștri. Solistul ambelor concerte — **Valentin Gheorghiu**, pianistul cel mai iubit al actualei generații, de sub degetele căruia exultă imaginea sonoră a unei veritabile „Ars poetica", declinată cu un desăvîrșit gust și măiestrie spre zonele cele mai „fierbinți" ale aspirațiilor în spre frumos, echilibru, profunzime. Un artist de elită, posibil de programat chiar și de două ori pe stagiune !

Doru MURGU

„cîntarea româniei"

AFIRMAREA UNOR NOI SPECII ARTISTICE

Faza județeană de sîmbătă, 10 martie, a adus în scenă și în dezbatere, pe lîngă brigăzi artistice și estradă, grupul satiric, poate mai legat de o tradiție a noastră, permițînd afirmarea unor talente actoricești sau a unor textieri de vocație și admițînd o arie tematică mai largă, fără necesarul particularizării. În imediata apropiere de programul estradei, (partea vorbită), de televiziune. Grupul satiric se îndepărtează de eficiența de incintă a brigăzii, în schimb, permite fanteziei reinnoiri importante. Am aflat și de data aceasta că înlocuirea veșnicului acordeon acompanitor e posibilă ; că actorii C. Lupu, Al. Vărdaru și Gh. Minescu. (timișoreni și lugojeni), întrunesc punctajul sortit deobicei profesioniștilor ; că Emil Șain e autorul unor texte de mare virulență satirică.

O constatare generală se impune, adică, aceea că nivelul general al formațiilor prezentate a fost superior ediției precedente, fapt ce atestă caracterul permanent al pregătirii acestora. Lucru care e posibil și în cazul grupurilor de proveniență rurală, precum Hitiaș, Margina, Ghiroda, prezente cu o satiră apropiată de spiritul popular.

Evoluții notabile au mai avut grupuri de la Centrul de calcul, Industria lînii, Calapoadele (Lugoj), regizorii amatori lugojeni E. Gangan și F. Ernescu, compozitorul și interpretul estradei Casei de cultură a sindicatelor, H. Klimek. Neconvingătoare ne-au apărut solistele acestei estrade, în schimb, foarte atractiv, baletul. (Un program care trebuie refăcut, inclusiv o parte a muzicii). Interesantă, prezența folkistului în cadrul formației din Buziaș.

Bine ar fi ca grupurile satirice să nu fie tentate să imite vedetele și programele televiziunii, să cultive în continuare cazurile particulare, concretețea. Să vină cu texte proprii, cu muzică proprie.

Lucian BURERIU

Ovid Densușianu — Constantin T. Stoika

Corespondența între profesorul Ovid Densusianu și studentul său Constantin T. Stoika, între maestru și discipol, reliefează relațiile strînse care existau între cei doi, sentimentele de prietenie și stimă reciprocă. Constantin T. Stoika, este, prin originile sale, bănățean, bunicul său, colonelul Ștefan Stoika, născut în 1812 la Lipova, a fost Șeful de Stat Major al armatei Țării Românești, luptător unionist și primul primar al capitalei României de după Unirea din 1859.

Poet simbolist, traducător din clasicii latini : Lucrețiu, Horațiu etc. și din poeții presimboliști și simboliști francezi : Constantin T. Stoika, născut în anul 1892, la Buzău, colaborează la toate revistele literare contemporane lui : Neamul Românesc Literar, Noua Revistă Română, Viața Nouă, Rampa etc. Încă de cînd era foarte tînăr, colaborează la unele reviste școlare, printre care și la revista școlară „Simbolul" editată la București, revistă care avea printre redactori și pe fondatorul dadaismului, poetul Tristan Tzara. Odată cu începerea studiilor universitare, la Facultatea de Litere și Filozofie, a Universității din București, el aderă la Cenaclul Literar din jurul revistei „Viața Nouă", cenaclu condus de către Ovid Densușianu. Prietenia literară dintre maestru și discipol, dintre profesor și student, precum și admirația reciprocă se va păstra pe tot timpul vieții poetului. Această viață este însă scurtă, fiind curmată la o vîrstă foarte tînără, la 24 de ani, de izbucnirea primului război mondial. Poet al păcii și libertății, Constantin T. Stoika, este în același timp un poet patriotic, el nepregetind să-și jertfească chiar viața în luptele din octombrie 1916, din defileul Oltului.

Radu PĂIUȘAN

epistolar

Iubite Domnule Stoika, așteptam mereu știri de la d-ta și abia cum primesc două cărți poștale din care înțeleg că mi-ai scris mai des — celelalte vor fi pe drum ori s-au oprit. Pentru noi de aici e o bucurie nespusă să ne vie cîte un cuvînt bun din mijlocul puhoiului de foc. Cum toate se poate acum am înțeles deosebit și scrisul aduce parcă mai mult suflet peste depărtări în cîteva cuvinte, chiar dintre acelea care altădată păreau banale. Cineva îmi arătă o carte poștală de pe front numai cu cuvintele „sunt bine, plecăm mai departe" și făcea reflecția că putea să-i scrie mai mult ; dar nu e destul și atît, nu e cea mai bună veste acest laconic semn de viață ?

Pentru că ai luat parte la trecerea Carpaților pot să-ți spun că am avut viziunea marilor epopei cînd am aflat ce nimeni nu și-ar fi putut închipui că ne va fi dat s-o vedem așa repede.

Mă întorceam de la Tekir-ghiol unde m-a prins ziua mobilizării și cînd am găsit aici gazetele cu comunicatul vestind că trupele au ajuns dincolo de stîlpii vămilor ungurești, mi-am zis : „suntem năzdrăvani... de ce e în stare Românul o să se vadă și de data asta" (...).

Aștept alte vești bune de la d-ta și primește o călduroasă strîngere de mînă, iar camarazilor d-tale, despre care îmi scrii, spune-le că doresc să-i văd în bucuria întoarcerei de unde acum luptă alături de alți viteji printre viteji.

Ov. Densusianu

12. IX. 1916.

ADUNATE...

Despre efectul muzicii asupra organismului uman, aflăm citind în revista „Cronica" (Nr. 6/1979) interesantul articol **„Sunetul și viața"** semnat de **Iuliu Horațiu.** „Muzica este, medical vorbind un tranchilizant (...) dar starea aceasta particulară de deconectare n-avea un nume în bibliografia științelor biologice". Se vorbește apoi de o **farmacopee muzicală** preconizată de medicul american Robert H. Schauffler care recomandă muzica pentru tratarea diferitelor afecțiuni. „Ritmurile în patru timpi, scrie autorul, au acțiune tonică, cele în trei timpi relaxează și reglează mișcările respiratorii". Mai mult ca sigur, **în farmacopeea muzicală** nu vor avea însă ce căuta acele „creații" despre care **C-tin Stan** amintește într-un alt articol intitulat **„Greierii văruiți"**, apărut în „Scînteia tineretului". Rîndurile din articolul amintit pledează pentru luarea unor măsuri **„spre a nu se altera gustul public, de a nu încuraja impostura artistică".** E vorba de **„cîntecele noastre cele de toate zilele — zglobii și voioase, de-o voioșie confundabilă cu penibilitatea".** Mai sînt amintite acele **„traduceri" („adaptări" difuzate la radio, n. n.)** atît de libere încît nu numai că nu aminteau de originalul dar însemnau și o siluire a limbii române. Cam așa stau lucrurile, dar nu știu pentru care motiv autorul vorbește la **trecut** de parcă în momentul de față putem afirma altceva. Prudență așadar în alegerea **muzicii-medicament** căreia I. Horațiu îi dezvăluie atîtea virtuți : **„Muzica aleasă cu discernămînt în scopuri terapeutice are efect tonic general ducînd la creșterea capacității de muncă, la o mai bună reglare a ritmului inimii".** Sigur, vom zice, cu condiția să nu ne **„tratăm"** cu producții ca aceea al cărei text îl citează C-tin Stan : **„Am prins un greier și-un țînțar / Și i-am stropit cu var / Să fie albi și amîndoi / Să creadă că sînt noi / La, la, la, la... etc., etc.** Am putea să continuăm noi cu exemplele, așa cum a făcut-o recent revista „Flacăra". Preferăm însă să încheiem cu o știre îmbucurătoare : „Pentru protecția față de zgomotul puternic, o cască simplă de izolare înseamnă mult prea puțin întrucît **undele sonore pătrund în urechea inferioară și prin întreaga suprafață a corpului".** Ca remediu, aflăm că „s-a început producția unor costume dintr-un **material special** care izolează trainic de zgomot". Eu unul, dacă-mi voi găsi un asemenea costum pe măsură, mă declar un om fericit. Căci, nu uitați stimați cititori, **„stimulii acustici nemuzicali au o acțiune nocivă asupra organismului, putînd duce în timp chiar la modificări organice, mai ales la nivelul aparatului cardio-vascular".** Se poate afirma prin urmare — se arată în articolul „Sunetul și viața" — că **zgomotul îmbolnăvește.** Vom ști să distingem zgomotul de muzică dar feriți-vă, zic eu, și de... „greierii văruiți". **E mai sigur...**

Petru UMANSCHI

top

corespondența

Bănică Florin Blestrințea (?) ; **Misisisim** (Timișoara) : Texte în afara poeziei. **Mihai Dor** (Constanța) : În **Toamnă** — cîteva imagini mai răsărite, ca aceea a **frunzelor care cad lăuntric** sau versul **„e toamnă și-n stolul (nu «cîrdul»!) de vrăbii".** În schimb, „Îmi **fringi** ochii", „fum **aspru"** (s. n.) sînt expresii nepotrivite. Dar cînd imaginile mai bune apar **întîmplător,** nu poate fi vorba de poezie încă). **Tudor I. Ion Pavel** (Topoloveni, Argeș) : Dumneata ne somezi : „Ar fi bine să-mi spuneți odată da sau **nu** deoarece... n-am fost campion olimpic să merg în fiecare săptămînă la chioșcul de ziare pentru o revistă" ! Din cele două poezii trimise, nu ne putem face o părere definitivă („da sau **nu"**), mai cu seamă pentru că ultima, după cum spui, „e o variantă și nu e terminată" ! **V. Müller** (Craiova) : Ilustrațiile sînt mai izbutite decît versurile. **Murgu M. Cucu** (Caraș-Severin) : Este evident că aveți un exercițiu literar îndelungat și o mare pasiune pentru scris. Dar poezia, spre a-și împlini propria condiție, trebuie să aibă ceva neobișnuit, ca profunzime, ca expresie etc., ea trebuie să ni se înfățișeze drept o **creație,** ca ceva **nemaispus.** Altfel, rămîne un lucru de serie, banal. Pe de altă parte, prin natura ei, poezia nu utilizează cuvintele în sensul lor **noțional** (logic) — ea ar fi complementară altor domenii ale spiritului uman în acest caz și n-ar mai avea o **necesitate proprie** (ca mod de comunicare și cunoaștere) în fața sufletului. Doar în cîteva poezii **(Rămîneți reci, Se bate vînt)** — și nici în acestea pe de-a-**ntregul** — întîlnim versuri adevărate („Sîngerîndu-mi buza cu zăpezi", „Un zbor de aripi scuturate / va trece-n noi / cu ultima dreptate"). În **„Și vin înserările"** îți dai seama că e îngropată multă melancolie. Dar fără expresie metaforică, nici un sentiment de-al nostru, oricît de intens ar fi, nu devine **vers.** Texte corecte se pot produce și se produc mereu ; ele rămîn, însă, ca o melancolie de neînțeles, pe marginea noțiunii de poezie. **Ioan Huțu** (Arad) : Unele poezii indică sensibilitate. Trebuie să vă mențineți la nivelul celor mai bune. **Ralea V.** : Este evidentă capacitatea de a versifica și de a produce metaofore vii. Dar tocmai din acest fapt rezultă și versurile ori imaginile parazitare. E nevoie de concentrare, de densitate și de mai multă șlefuire a versurilor (ca, de pildă, în ultima strofă din „Lumină" sau în ce de a treia din „Octombrie"). În orice caz, sînt semne bune.

Vasile VERSAVIA

DOCTORUL HORIA VERMEȘAN...

sport

...nu s-a supărat pentru închinarea din rubrica de săptămîna trecută. A recunoscut, sobru, că așa era, deși, am aflat, întreaga suflare colegială din Clinica de ortopedie a cumpărat revista „Orizont" și, citind tableta respectivă, ar fi zis, cam la unison, „Zău?!". Zău, dr. **Horia Vermeșan** — nu uit să scriu că prietenul nostru e un **foarte bun** și foarte tînăr specialist în bolile oaselor — iubește fotbalul pentru bucuria arenelor, pentru spectacolul **mare al duminicilor rotunde.** Știe medicul „nostru" că fotbalul nu e numai inteligență de la genunchi în jos, ci, mai mult, fotbalul e sănătatea minților încreștite de treburi terestre și multe, cum și mie îmi place să zic, nu numai să scriu. **Atîta emoție hipertensivă cît în meciul cu Steaua** rar că s-a pomenit ; grijile începeau de pe locul 16, părăsit, iată, de timișoreni, pentru că, apoi, adică d-aci încolo, obsesia cozii să nu fie chiar numai de domeniul trecutului ; unde-or fi meciurile de altădată, cu goluri multe și public răbduriu, cînd conta mai puțin un loc, cît spectacolul, el însuși o ființă aproape concretă, așa cum, duminică, au dovedit-o dubașii din Brănești, chemați de o voce inspirată să trezească ambițiile și fala timișorenilor. Frumos mi s-a părut gestul galeriei, care, ca din senin, i-a integrat pe dubași în fanfara vocilor tinere, să cînte alături și să îndemne la victorie, impresionîndu-i pe **Dumitru** și pe **Iordănescu,** neobișnuiți cu asemenea manifestări folclorice și, mai ales, lirice. A fost bine ! — a grăit, așadar, tăcutul doctor **Horia Vermeșan,** autor de lecții fotbalistice la gazeta de perete a Ortopediei timișorene, ceea ce mi se pare cu totul lăudabil într-o epocă a gloriilor mute ; avem mare nevoie de pasiuni duminicale, să uităm tristețile clasamentelor și să ne bucurăm de aerul degajat de gazonul reavăn al lui martie, curatul.

Peste două etape intră **Dobrin** în hora campionatului ; fără el, nici **Coman** nu s-a prezentat la Timișoara, iar **Dumitru,** nepotul lui **Dembrovschi,** știe că sarea și piperul întrecerilor fotbalistice nu rezolvă chestiunea esențială a oricărui preparat : gustul... Să vedem, curînd, cît ne lipsește însul numit **Nicolae Dobrin,** marele absent al acestui început de sezon tare încîlcit. Să reintre maestrul !

Teodor BULZA

Prietenii revistei „ORIZONT"

IOAN HUȚU

Semne

Am văzut azi-noapte pe cer
cioburi de suflet rînduindu-se-n lună.

Am văzut moartea
spovedindu-se într-un uger de vacă.

În izvoare hălăduind,
planete necunoscute
și oameni iubindu-se
într-un tub de cartuș.

Mama frămînta pîinea-ntr-o floare.

Cînta.

Deasupra fîntînilor

A fost ultima poartă pe care-am deschis-o
împreună sub cuvintele omului.
Ne-am mirat foarte
văzîndu-ne chipurile răsfrînte
în poemele fără picioare
cu care umblăm.
Încolo,
nu ne-a întîmpinat nimeni
și-am rămas noi
ca o zi pe sfîrșite,
cu surîsuri de stea
clătinate deasupra fîntînilor...

RALEA V. ROSIM

Lumina

Curge întîi un șarpe printre văl
Apoi curg alții mai subțiri și lungi
Șerpi de lumină curg din Univers
Peste pămînt din cele patru dungi

Se-acoperă ferestrele cu var
Mugurii crinilor lung se despică-n două
Pe dealuri mari căpițele răsar
Și cuibul găinușii e încărcat cu ouă

Cocoșul s-a zvîrlit peste pămînt
Pestriț cu creasta ca o ghilotină
E pace-n cer și-n toate cîte sînt
Curg șerpii lungi cu trupul de lumină

Cocoșul

Cocoșul negru nu va mai cînta
Căci o să-i pună mama tăișul greu pe gușă
Mugurii zilei cînd se vor crăpa
O vor găsi jelind pe găinușă

Lemnul în gard e negru și curat
Ograda parcă-i tristă și pustie-i
În dimineața asta cocoșul n-a cîntat
E osîndit sub ciurul infamiei

Intră-n odăi, lung, șarpe de lumină
Și puii lui tot curg peste pămînt
Creasta cocoșului grea ca o ghilotină
Mai sîngerează-n cer pe-un gît de sfînt.

MARIANA PĂNDARU

Toamnă în munți

Rîșnițe grele se mișcă-n adîncuri ;
Pe munți cade mirosul iute al toamnei
și ploi zdravene.

Le-aș scrie, de neliniștea mea,
Acelor prieteni din nord,
Dar cineva din mine
Simte tigrul uitării, aproape.

Zboruri largi trezesc burgul
Cu înfățișarea de șarpe ;

Dinspre păduri,
Ajung pînă la mine
Cîntări statornice.

Frigul de noapte

Cade tăcerea în munți,
Forme de cai se răsucese
în jurul pădurii
și aburesc...

Mă cuprinde frigul de noapte.
Spre ziuă,
în cercuri de lună
au înghețat zboruri.

Cineva strigă din merii sălbatici ;
Se deschid în pămînt flori
Pentru cei care dorm.

Întîlnirile revistei „ORIZONT"

În cadrul tradiționalelor întîlniri ale revistei, joi, 8 martie, o seamă de scriitori și redactori au fost oaspeții Liceului industrial-agricol și ai școlii generale din Deta. Scriitorii Ion Arieșanu, Damian Ureche, Vasile Versavia, Aurel Turcuș, Lucian Bureriu, Corina Victoria Sein, Andrei Indrei au citit din creația lor în fața unui public tînăr și entuziast. Cu această ocazie, membrii cenaclului „Octavian Goga", îndrumat de profesorii Hilde Ortinau, Ionel Ilian au lecturat din lucrările lor literare. Au citit Ion Stoica, Rodica Iusko, Maria Șiroviță, Sorin Petrovici, Aurel Miul, Aurel și Dumitru Ghinea.

evrika!

- **Pentru lupi „spiritul de colaborare" duce la stînă.**
- **Cei singuri nu se pot uni într-o mare singurătate.**
- **Mirele și mireasa care nu știu să împartă un pat, vor ști pînă la urmă să împartă mobila toată.**
- **Vulcanii conțin multă materie cenușie.**
- **Pentru Robinson zadarnic îmbunătățim transportul în comun.**
- **Tinerețea e un anotimp, dar să nu uităm că bătrînii se bucură în fiecare an de primăvară.**
- **Unele fete îți dau plasă la întîlnire, ca să ai în ce să le porți iubirea.**
- **Numai ochii pot vindeca un suflet bolnav.**
- **Uneori cele bune se anulează, cele rele se amînă.**
- **Dacă și la moartea mielor ar cădea cîte o stea, în primăvară cerul ar fi un joc de artificii.**
- **La un concurs de stîngăcii cîștigătorul va fi ales întotdeauna pe merit.**

Ion VELICAN

mapamond

Grozavul meu Papá (VII)

Adesea i-am auzit pe cei invidioși spunînd, mulți ani mai tîrziu, că toate succesele lui Gary Cooper nu se datoresc decît excepționalei sale frumuseți bărbătești. În rest, ziceau oamenii aceia, Cooper era mărginit ca orice cow-boy, născut sub acea stea norocoasă de-a fi găsit pe cineva să-l ducă la Hollywood, unde să i se descopere întregul său farmec. Inexact. Înainte de toate, Gary Cooper avea o educație solidă, deși nu se putea numi ceea ce va să zică un intelectual clasic. Înafară de asta, era unul dintre fiii reputatului judecător al tribunalului suprem din statul Montana, iar gimnaziul și facultatea și le-a făcut la New-York și Boston. Cert este că era o adevărată bucurie să te afli în preajma lui. Pe lîngă toate astea, era un excelent vînător, la fel ca și tatăl meu, dacă nu chiar mai bun (...) Papà era ceva mai rapid la tras, dar țintea mult mai greu, întrucît vederea începuse, pare-se, să-i slăbească încă de pe atunci. El nu ne spunea nimic, sau considera totul o slăbiciune trecătoare, datorită mahmurelii, care devenise o stare aproape cronică la Papà. Ca un adevărat artist ce era, Gary Cooper executa un întreg ritual al țintirii vînatului, luînd hotăriri și apăsînd pe trăgaci într-un mod cu totul deosebit, stilizat, încît lăsa o impresie extraordinară asupra celui care-l urmărea. Nu era vorba numai de vînătoare, ci de o adevărată artă!

În societatea aceea venea deseori și celebra stea de cinema Ingrid Bergman. Mama mea era o catolică nu prea credincioasă, dar disciplinată, așa că mergea în fiecare duminică să asculte messa. Astfel că, la biserică, într-o toamnă cînd vînătoarea era în toi, am văzut pentru prima oară pe Ingrid Bergman. Mă aflam în spatele ei, și nu puteam să-i văd fața, dar eram diavolește de curios, știind că abia a sosit și că trebuie să vină la noi (...). Abia am așteptat să se termine slujba și s-o pot vedea ca lumea pe această mare divă.

Înainte de această întîlnire o mai văzusem pe Ingrid Bergman în filmul „Intermezzo", a cărui peliculă deja o primise Papà, prin protecție specială, de la Hollywood, poate datorită chiar lui Ingrid și Gary Cooper, și pe care a prezentat-o pentru prietenii lui la el acasă. Comentariile de atunci privind frumusețea actriței, au fost entuziasmate, dar nu se pot compara cu ceea ce vedeam acum în fața mea. Adică acum era un fel de zînă din povești, mult mai frumoasă decît Ingrid Bergman de pe ecran (...). Oameni celebri ca Gary Cooper și tatăl meu, mulți milionari și oameni de afaceri o însoțeau în fiece clipă. În fața ei dispărea pînă și siguranța lor. Se întreceau care mai de care să fie cît mai amabili și se încurcau ca niște liceeni. Dar Ingrid nu-și dădea osteneala să se poarte ca o „femeie celebră" și să impresioneze prin educația ei. Ceea ce auzeam eu că spune erau lucruri cît se poate de obișnuite, de fiecare zi. Am prins odată o discuție între ea și Papà și am rămas uimit : „Iată, vedeți — zicea ea, port întotdeauna în poșetă o pereche de ciorapi de rezervă, căci nu se știe cînd poți să-i agăți de vreun scaun, și nu suport asta...". „Aveți dreptate — zicea tata — foarte înteleaptă treabă ! Se vede că sînteți o femeie deosebită..." După o asemenea „replică" toți bărbații continuau să se holbeze la ea, așteptînd ca ea să zică ceva, orice ar fi, numai să poată careva din ei să intre în discuție, să se laude după aceea că a avut ocazia să stea de vorbă cu această extraordinară actriță și femeie (...).

(Din memoriile lui Gregory Hemingway — fiul scriitorului)

(VA URMA)

rebus

SCRIERE

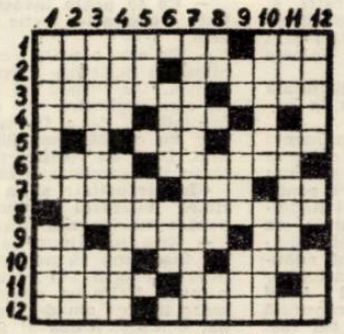

ORIZONTAL : 1) Scriere alfabetică semitică a unor păstori nomazi. — Material pentru plăcile pe care scriau asirienii și babilonienii. 2) Alfabetul nostru — Literă cu contur mai plin. 3) Caracter al scrierilor compuse din linii frînte — Litere tip. 4) Aci — Ustensilă de scris. 5) Fluviu în a cărui deltă hicsoșii au creat primul alfabet din lume, alfabetul sinait — Caracter de literă „...text". 6) Vulcan activ din Sicilia — Rectiliniu. 7) „SCRIERE" !!! — Element al „scrierii" quipu la vechii incași. — Prima ustensilă de scris. 8) Scriere primitivă în care ideile, obiectele etc. sînt redate prin desene sugestive. 9) În răvașe ! — De culoarea aurului (pl.) — Ultimele în abecedar !... 10) Personaje principale ale unor scrieri literare — Echipă ! — ...și ultimele în alfabet ! 11) A se hazarda — Însemnări. 12) Asterisc — Material pe care se scria în antichitate.

VERTICAL : 1) Toate literele — Un rînd dintr-o poezie. 2) Distanțați — Publicat. 3) Înscriu la poartă — La șosea ! 4) Litere de rînd — Strofă în care primele două versuri au cîte unsprezece silabe. 5) În sufletul romanticilor! — În gutui! 6) Necesar — Cursuri. 7) Scriere impusă de Carol cel Mare ce folosea doar minuscule și în care apar, pentru prima dată, spațiile între cuvinte. 8) Din Italia ! — Semne de ploaie — Scriere. 9) Des ! — Operă de G. Verdi — Inimă de latin ! 10) Elementele scrierii (sing.) — A creat o adevărată industrie a creioanelor. 11) Unică — Viețuire. 12) A culege la taster — Coca Enache — Folosit la scrierea STAS.

Dicționar : FABER.

Viorel ABRUDAN

DE N-O RĂMÎNE PIATRĂ PESTE PIATRĂ

De n-o rămîne piatră peste piatră
și vînturi vor zvîrli sămînța-n besne,
un flux fecund iar va sui din vatră
și păsări mari or să se-așeze lesne
pe amorțite vîrfuri de copaci.

Lumină va sorbi un mugur cald
și va imboboci, răzbind dibaci,
prin strat de fier, spre cerul de smarald

Cînd te vei stinge și, cu ochi pribeag,
tu sinele-ți vei cerceta aiurea,
va flutura din munte un ciomag
și-n car de luptă va zbura pădurea.

INTREBARE

În mine multe-s moarte ;
Pe moarte multe-s iar.
Cu buchii negre-s scrise,
pe negru. De-nțeleg
a morții noimă, oare
regerminat răsar ?

La urma urme-i, cine-s ?
Ce-ar trebui să fiu ?
Cu deznădejde cruntă
mă simt pe mine insumi,
țintind un cerb de aur
ce-n inimă mi-i viu.

De mine mă impiedic,
suind pe culmi, alene ;
mă scurg din mine ca
nisipul printre dește,
plin de eterne ginduri
și griji cotidiene.

O, cupa grea de perle
eu mi-o alung din față ;
Răspunsuri nu există,
ci-o veșnică-ntrebare
ce pururi mă revoltă, —

fapt ce și-nseamnă viață.

CUVINTE OROPSITE

De bei din izvor,
din unda lui clară
și setea-ți astimperi,
te schimbi într-o fiară.

Din piine de rupi,
crunt înfometat,
te schimbi într-un cimp
cu morți semănat.

O, buze-ale apei,
mări ale Tăriei,
a focului barbă
și vast ochi al gliei.

Sărutul primit
cu-atita plăcere,
îndată să-l scuipi
scîrbit ți s-o cere.

O, buze-ale apei,
mări ale Tăriei,
a focului barbă
și vast ochi al gliei.

ARIPI

Se schimbă liniștea-n neliniște și vinele-mi plesnesc ;
curînd s-o umple inima și o să se reverse.
Nu mă privi, iubito : arat cam nefiresc
și, pe deasupra,-s plin de deznădejdi adverse.

Corola n-ar răzbi s-adune rouă-n cupă,
că aripi peste creștet și-ar licări contururi.
Acel-ce-veșnic-rîde va rîde-n veci și după.
Doar deznădăjduitul va triumfa apururi.

În românește de
Aurel COVACI

Scoateți-mă din piatră
și voi orbi.

Săpați-mă din munte —
și voi amuți.

Îngăduiți-mi să fiu :
în apă — curgere.
în foc — ardere,
în văzduh — palpitație.

Inima mea e plină de recunoștință —
numai ea se va atinge de voi.

În românește de
Anghel DUMBRĂVEANU

din lirica universală

LEONS BRIEDIS

(R.S.S. LETONĂ)

ILSE DECKER : „Dans șvăbesc"

O, buze-ale apei,
mări ale Tăriei,
a focului barbă
și vast ochi al gliei.

CU DIRIJORUL NICOLAE BOBOC ● ARTIST EMERIT ●

(Urmare din pag. 1)

clipei. Pe cînd compozitorul dă lupta cu timpul, cochetează cu eternitatea.

— Care ar fi calitățile primordiale ale unui mare dirijor ?

— Acele calități primordiale nu sînt puține și a fi un mare dirijor înseamnă că trebuie să ai cît mai multe dintre acele calități. Aproape pe toate. Nu e suficient să cunoști mult, să ai har, talent, auz bun, memorie bună, dar îți trebuie și un sistem pedagogic, prin care să poți transmite orchestrei ceea ce este esențial de transmis. Trebuie să ai calități umane, prin care să convingi pe cei lîngă care lucrezi și să ai har să convingi publicul. Să-l aduci la o comuniune de simțire cu tine, cu muzica, cu compozitorul. Apoi, sînt dirijori mari cu care orchestrele nu vor să lucreze, mergînd pînă la a nu le recunoaște calitățile...

— Orchestra e și ea un organism viu...

— Viu și eterogen. Și intuiția dirijorului trebuie să meargă pînă acolo încît să înțeleagă pe fiecare în parte. Toscanini spunea : **„Trebuie să te comporți cu primul oboist și cornist ca și cu iubita, căreia trebuie să-i apreciezi și capriciile...".** Iată, v-am enumerat cîteva calități primordiale unui mare dirijor. Dar să știți că mai sînt și altele...

— Există date și puncte expresive care să-i dispună pe români la a fi buni dirijori ?

— Sînt absolut sigur. O spun cu certitudine : românii au un talent special pentru această artă. Păcat că am ajuns la ea mai tîrziu. Un Enescu, un Perlea, un Georgescu, Silvestri, Rogalski, un Celibidache demonstrează din plin prima mea afirmație.

— Între școlile de dirijat, unde ne situăm noi azi ?

— Școala noastră de dirijat e foarte nouă. Aș spune că aproape nu are istorie. Asta nu înseamnă că ea nu se ridică la nivelul celor mai bune școli din acest domeniu, fiind cotată foarte bine. Dirijorii noștri, și cei tineri, fac față cu cinste la orchestrele de pretutindeni presărate pe glob. Ei sînt primiți ca și interpreții, cu același interes și aceeași încredere.

— D-voastră, cu o experiență dirijorală prodigioasă, cum ați fost întîmpinat la pupitrul unor filarmonici străine ?

— Am dirijat orchestre de pe 4 continente și din 20 de țări și întotdeauna publicul m-a apreciat și critica idem. Am fost solicitat să fac înregistrări ce azi se transmit continuu pe posturi pretențioase, ca cel al Radiodifuziunii austriece, cu orchestra căreia am înregistrat Rapsodia de Enescu și Simfonia a VII-a de Prokofiev. Aș mai adăuga că, pentru înregistrarea Variațiunilor simfonice pe o temă proprie, a lui Ionel Perlea, am avut cinstea să mi se transmită bagheta marelui dirijor român, ce i-a fost predată acestuia, drept prețuire, de nu mai puțin marele Toscanini.

— Găsesc în cartea lui V. Firoiu, „Un român și harul său — Ionel Perlea", un mic fragment revelator în sensul celor spuse de d-voastră. Citez, din carte, spusele soției lui Ionel Perlea : „am socotit că baghetei lui Ionel Perlea nu-i era hărăzită inactivitatea și i-am trimis-o dirijorului Nicolae Boboc, ca prețuire că a interpretat „Variațiunile pe o temă proprie", înregistrate apoi pe bandă de magnetofon și retransmise pe rețeaua radiofonică din America... Am intuit că locul baghetei trebuie să fie numai în mîna unui dirijor român, deci în țară, acasă, de bine ce pentru soțul meu n-a fost un accesoriu ci un trofeu transmis de marele Toscanini...". Ați avut un turneu recent în America. Cu ce scop ? Cum ați fost întîmpinat ?

— Cred că este bine ca în locul meu să vorbească cronicile muzicale ale unor gazete americane care s-au exprimat cu această ocazie.

— Pot deci să descifrez pentru cititorii revistei următoarele, cu bunăvoința D-voastră :

„Nicolae Boboc este un dirijor care știe să însufletească. Nu-mi închipui pe cineva care să fi părăsit sala „Memorial Auditorium", marți seara, fără să nu fi fost emoționat la culme de muzicalitatea lui Boboc, de energia sa ieșită din comun și de superbul său autocontrol. Fiecare gest al său a declanșat sonorități care au trăit și au respirat de o viață adevărată. (...) Boboc înțelege cum se face muzică și știe cum s-o obțină de la orchestră. Ce fericire că au fost atît de mulți auditori în sală să o asculte...".

(The Greensboro Daily News)

Sau :

„...Boboc i-a dezvăluit de asemenea umorul cît și viociunea (Simfonia a V-a de Șostakovici). În secția finală, el i-a permis lucrării lui Șostakovici să se construiască în așa fel încît atît inevitabilul muzicii cît și siguranța orchestrei s-au unit pentru a face un tur de forță extraordinar...".

(The Greensboro Record)

— Ce se poate învăța din aceste turnee ? Care e marea lor lecție pentru un om al muzicii ?

— Ele sînt o mare verificare și o altă manifestare decît cea obișnuită la locul tău de muncă. Un turneu dă ocazia de-a conlucra cu alte orchestre, cu alți oameni și alte mentalități, de a fi verificat de un alt public, cu o altă sensibilitate, pretenții și tradiții. Deci un turneu poate fi și un mare semn de întrebare pentru tine, ca dirijor.

—În străinătate și la noi, la ce cotă se ridică interesul și sensibilitatea publicului pentru muzica simfonică, socotită și „grea"?

— Este îndeajuns de mare acest interes. Nu înseamnă că nu lipsesc și nuanțele. Un interes enorm am găsit în Israel. (Am repetat la Haifa un program de 4 ori). Foarte mare interes am descoperit în R.F.G., Olanda, U.R.S.S., Cuba și S.U.A. Iar, la noi, ca să revenim la publicul nostru timișorean, cred că el este un public minunat frecventează cu pasiune concertele, inclusiv publicul tînăr.

— Ar merita să existe în orarul școlilor o oră, de dexteritate, să zicem, de „audiții muzicale", la care să nu se dea o notă de trecere, dar să existe un colocviu la fine de an ? Un fel de dialog despre frumosul artei muzicale ?

— Este ceea ce, în consens cu ideea d-voastră, de multă vreme, am propus, și mai propun încă, susținînd că astfel ar trebui să se deruleze orele de muzică. Propun deci nu teorii muzicale ci cunoașterea și însușirea capodoperelor muzicale. De aceea, nu aș numi o asemenea oră de dexteritate, ci una de cultură spiritual-muzicală.

— Ce poate face muzica pentru ființa umană în planul structurilor sale moral-afective ?

— Schopenhauer zicea că e o artă ce nu operează cu concepte, ci merge la esențe. Ea reprezintă chiar esența, conține un anume mister. Platon, în Republica, interzicea anumite modalități artistice considerînd că moleșesc voința și propunea altele cu efecte contrarii. Consider că efectul muzicii asupra sufletului uman e unul foarte mare, dar parcă mă îndoiesc că e și de durată. Poate, uneori, se exagerează în acest sens. Dar în nici un caz el nu poate fi contestat. Vreau să zic că se poate vorbi de un catharzis prin muzică dar mi-i teamă că uneori așteptăm prea mult de la ea. Să ne mulțumim cu ceea ce ea ne poate în adevăr da. Și ea poate foarte mult !

— Va avea oare muzica simfonică, în deceniile viitoare, iubitori și aderenți ? Va putea ea în continuare sensibiliza un auditoriu ?

— Cred că da !

— Cum motivați acest DA ?

— Azi, față de trecut, numărul melomanilor e în creștere. Numărul de orchestre, de asemenea, e în creștere. Au loc noi festivaluri în foarte multe orașe și țări. Țări ca Japonia, China, Pakistan, solicită crearea unor orchestre simfonice. Compozițiile mai importante ale secolului nostru, ale lui Stravinski, Hindemith, Enescu, Bartok, Honnegger, Șostakovici, Prokofiev ș. a. nu le consider cu nimic inferioare marilor creații din trecut, așa încît nici aderenții nu vor fi mai puțini.

— Care este crezul umanist al unui om de artă, al compozitorului și dirijorului Nicolae Boboc ?

— Eu cred în om și cred în artă. Ori prin cîte împrejurări grele a trecut, omenirea și-a găsit o cale sigură de a înainta. Iar arta adevărată a conlucrat și s-a pus în slujba acestei căi a omenescului.

— Ce zestre, luată atunci în copilărie, din Munții Zarandului, ați vrea să lăsați, după o creație de o viață, celor ce vor veni ?

— Mă străduiesc să valorific, în compozițiile recente, dintre care **„Fiica ce mi-ți dare"** a întrunit deosebite aprecieri, zestrea creației poporului locurilor mele. Zestre trăită la începuturile mele. E o datorie a mea aceasta de a nu lăsa să se piardă ceea ce avem noi mai original, mai specific în spiritualitatea românească. Deci, ca să conchid, aș vrea să las celor de mîine măcar o parte din această avuție cu care am avut norocul să mă întîlnesc și care mi-a împodobit și mie viața.

evocări

NICOLAE URSU

ÎN MEMORIA NOASTRĂ

Au trecut zece ani de cînd compozitorul și folcloristul Nicolae Ursu nu mai este printre noi, de cînd ființa lui fizică, spulberată, a lăsat acel gol, atît de apăsător pentru toți cei care l-au cunoscut și apreciat. Am fost elevul profesorului de muzică, și cîntăreț în compartimentul „tenor" în corul ce l-a organizat pe școală. Dirija cu o baghetă simplă din lemn, destul de lungă, însă, pentru a-i ajunge pe cei ce greșeau vreo notă.

Cu firea bonomă a țăranului bănățean, Nicolae Ursu ne învăța să pronunțăm corect în melodie consoanele și mai cu seamă vocalele, subliniind în formule usturătoare pe cei ce „se lasă" în voce pronunțînd în loc de „u", „o" ! În cîntec, limba trebuie să devină încă mai frumoasă și mai expresivă, într-acest fel ne introducea în tainele tehnicii muzicale un excelent pedagog, preocupat de nobila sa menire pînă la uitarea de sine.

Am avut ocazia să-mi dau seama de marile calități de muzician de excepție, și mai tîrziu, în cursul activității culturale în care ne-am întîlnit adeseori. Cînd i-am mărturisit că i-am fost elev și că am cîntat ca școlar sub bagheta lui, s-a bucurat cu o sinceritate care m-a emoționat, cu acea sinceritate care știam că-i este caracteristică.

Și poate că acestui moment de sinceră mărturisire i-am datorat cinstea prieteniei pe care Nicolae Ursu mi-a acordat-o din toată inima, căci se cunoaște capacitatea lui de a înțelege și de a aplica prietenia. Dezinteresat, afectiv, detașat cu oarecare ironie de orice accent exagerat, Nicolae Ursu știa să fie prieten cum puțini știu aceasta pe lume!

Compozitorul, pedagogul, unul dintre cei mai remarcabili animatori ai vieții muzicale din această parte de țară, Nicolae Ursu a rămas în memoria celor vii sub o lumină în tonuri frumoase și blînde. S-a dăruit cîntecului coral, absorbind din folclorul bănățean teme dintre cele mai alese, căci și-a iubit și și-a respectat ținutul natal cu o lealitate care merită toată stima. Selecția pe care a operat-o compozitorul pe tot ce a adunat culegătorul este exemplară. Știu foarte bine cît îl preocupa o temă muzicală cît îl urmărea și-i stăpînea ființa, pînă ce devenea compoziție și, după aceea, cu cîtă migală și trudă o transpunea, gingașă și elegantă, în vocea colectivă a corului !

Au trecut anii și ființa lui fizică de mult nu mai e printre noi, timpul scurs, însă, a limpezit imagini care nu se pot uita, le-a accentuat sensurile și forța emoțională. De aceea, am scris cele de mai sus direct cu inima, convins fiind că un artist își trăiește efectiv viața biologică, dar continuă prin ceea ce a dăruit din sine contemporanilor și urmașilor. Prin opera lui, Nicolae Ursu dăinuiește.

Mircea ȘERBĂNESCU

ION ARIEȘANU (Redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct)

REDACȚIA ȘI ADM. - TIMIȘOARA, strada RODNEI 1, telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

CRIZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

OLIVIA MOGA : „Flori"

O dublă primăvară

Flacăra albă a zăpezii s-a retras demult în pămînt și în curînd va izbucni flacăra verde a grîului, abia mijită acum. Dar grîul acestei primăveri vine în lume și va păși spre pîine într-o împrejurare nouă. Și nu ne referim, desigur la condițiile, naturale, ci la cele sociale, ca să spunem așa, fiind vorba de noile măsuri care s-au adoptat pe planul organizării și perfecționării activității din agricultura țării noastre. Aceste măsuri, cunoscute deja, elaborate din inițiativa și sub îndrumarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, sînt menite să producă o schimbare însemnată în întreaga muncă legată de cîmp, să ducă la producții mai mari. Iar asta înseamnă să schimbi rodul însuși. Iată că un fapt biologic, cum e viața plantelor, a grîului despre care vorbim, e împinsă spre un alt destin, de către un fapt social. Măsurile care s-au luat, întemeiate pe o foarte bună cunoaștere a lucrurilor, au un caracter înnoitor și au fost luate pe baza unor cerințe ale realității, fapt care garantează și valoarea, eficiența lor.

Călătorind în tren în acest anotimp de primăvară, una din discuțiile cele mai firești ale oamenilor se dovedește a fi aceea despre grîu. Oamenii de cele mai diferite profesii ajung să discute, aproape inevitabil, despre grîu. Se întîmplă însă ca printre călători să se nimerească și un om al activității agricole și este ușor de constatat că între specialist și omul oricărei alte profesii se stabilește o părere, un acord comun. Împreună, în ciuda atîtor deosebiri, mai ales cînd e vorba de gradul de cunoaștere, sînt de acord că măsurile care s-au luat vor avea efectul cel mai bun.

Iar dacă printre călători se întîmplă să fie și, de pildă, un ziarist — și lucrul acesta s-a întîmplat — el va putea trage o concluzie oarecum personală, dar care exprimă un adevăr esențial privitor la opinia publică, anume că, o măsură bună, luată într-un domeniu sau altul de activitate, este discutată în cele mai diferite împrejurări, acest fapt putînd să indice — și indică — interesul cetățeanului față de politica internă a partidului și statului nostru.

În nenumărate împrejurări, uneori cînd nu ne așteptam, am auzit comentîndu-se despre agricultură în ultimul timp. Discuțiile privitoare la măsurile care s-au luat continuă încă, iar acesta poate fi iarăși un semn al valorii lor, un semn al unui primăvaratec sentiment că ele au fost necesare și au întinerit, ca să spunem așa, ca o a doua primăvară, viața agriculturii românești.

Ne aflăm deci, în acest an, într-o împrejurare fericită, a unei duble primăveri.

Vasile VERSAVIA

CRIZANT 12 ● (574) ● 22 martie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pagini 1 leu ●

Un militant al idealului național

Cine se încumetă să înfățișeze personalitatea și activitatea lui Vasile Goldiș se simte copleșit de la început de numeroasele întrebări ce își găsesc cu greu un răspuns corespunzător. Cea dintîi și poate cea mai grea este aceea cu privire la alegerea subiectului asupra căruia dorește să se oprească. Căci el era înainte de toate un om politic, istoric și filozof, inițiatorul și sprijinitorul atîtor acțiuni și activități social-economice, social-politice și culturale, publicist și pedagog național, militant pentru pace și înfrățirea popoarelor, luptător consecvent pentru emanciparea țării sale de sub dominația străină.

Originea socială modestă a lui Vasile Goldiș, descendența sa țărănească, precum și o rapidă maturizare în condițiile ingrate ale vieții oferite de imperiul bicefal, i-au alimentat convingerile democratice, patriotismul fierbinte. O existență materială precară, pusă nu o dată sub semnul alarmant al foamei cronice, al mizeriei și îmbolnăvirilor, lupta cu privațiunile de tot felul inclusiv cu cele de ordin politic și spiritual confruntarea permanentă cu rigiditatea și aroganța birocratică a unui stat despotic, ce-și trăgea forța din robirea și învrăjbirea atîtor naționalități, l-au călit de timpuriu, călăuzindu-i pașii spre destinul nostru național, la a cărui împlinire și-a avut partea sa de contribuție. Format la școala muncii și a luptei, în spiritul celor mai severe virtuți, s-a otelit ideologicește, însușindu-și în mod conștient dezideratul fundamental al salvgardării ființei noastre naționale.

Încălzindu-se la flacăra vie a eroismului național, a preluat torța nestinsă a curajului și bărbăției exemplare prin care un popor se legitima în fața istoriei, afirmîndu-i voința și aspirația supremă spre libertate, într-o epocă de maximă expansiune a instinctelor hrăpărețe și de dominație a imperialismului deghizat sub lozinca demagogică a progresului economic și a binefacerilor sociale. Moștenirea spirituală de care a beneficiat și care nu e decît însăși quintesența sufletului național și popular, e dublată la acest mare cărturar umanist de zestrea impresionantă a unei vaste culturi filozofice și literare, dobîndită în anii studiilor la Budapesta și Viena, cît și, mai tîrziu, ca profesor, ca militant politic și ca activist cultural. Inițierea adîncă și serioasă în sociologie, pedagogie, economie politică, psihologie și alte discipline, mai mult sau mai puțin adiacente, l-a înarmat cu instrumentele indispensabile observării fenomenelor istorice, scrutării realităților din lumea contemporană, pătrunderii tainelor complicate ale mecanismului vieții sociale, analizei raporturilor umane și a relațiilor dintre clase, oferindu-i încă de tînăr o viziune limpede asupra societății omenești. În climatul politic destul de confuz al sfîrșitului de secol, cînd spiritele păreau amorțite după înfrîngerea mișcării memorandiste, cînd se încrucișau strategiile și tacticile cele mai diverse și cînd prudența excesivă îndemna la pasivism, iar lașitatea degradantă se strecura în tabăra renegaților, Goldiș posedă tot eșafodajul ideologic necesar spre a construi o doctrină mai conformă cu interesele naționale, impunînd schimbarea tacticii în direcția activismului, afirmînd strategia faptei. Eliberarea națională și unirea i se conturează tot mai mult și tot mai limpede ca un deziderat politic fundamental și ca o necesitate istorică obiectivă.

Romanitatea și continuitatea noastră neîntreruptă aici, vechimea și numărul, precum și partea de contribuție pe care o aducem, prin sudoarea brațelor, la sporirea bogățiilor țării — ce nu ne aparțineau — cu alte cuvinte, zestrea ideologică a Școlii ardelene, devin pentru Goldiș ca și pentru Vasile Lucaciu, de altfel, pentru toți cei din generația sa, bază de argumentare în sprijinul cererilor legitime ale poporului român. Grefată organic pe concepția politică a memorandiștilor, ea se articulează perfect, în același timp, cu noile idei social-politice desprinse din gîndirea filozofică a secolului.

Omniprezent cu condeiul sau cu arma tot mută a oratoriei, vorbește maselor de țărani, poporului, într-o limbă pe înțelesul lor, neoșoasă, ce îmbină fraza molatică, molcomă, a vechilor scrieri, cu cadența furtunatică a sufletului său incandescent. Nu numai discursurile ci și tot ceea ce a scris sau a notat în fugă, pare gîndit cu voce tare, spre a fi ascultat și auzit : dorința lui să argumenteze, să explice și să convingă. Poporul îl apare în toată măreția și frumusețea sa morală ca depozitar al idealurilor sfinte și ca o chezășie a biruințelor viitoare ; limba românească e pentru ei, ca și pentru pașoptistul Alecu Russo, un paladium al naționalității ; patria reprezintă în concepția sa destinatarul prim al gîndurilor, năzuințelor și împlinirilor sale politice. Libertatea și unitatea ei i-au devenit noțiuni cu valoare de simbol și de program totodată. La baza raporturilor cu tovarășii de luptă prezidează respectul demnității și o mare neabătută exigență ; nici o vanitate, nici o ambiție personală care să se substituie cauzei obștești. Nestor al românilor transilvăneni la 1918, el alege, pentru marele lor for, — adunarea națională — cetatea de scaun a slăvitului voievod Mihai, pentru rezonanța simbolică și marea încărcătură de istorie ce zace în numele acesteia. Aici va trăi imensa bucurie de a vedea poporul hotărîndu-și pentru totdeauna destinul, așa cum l-a vrut și l-a prevăzut în anii de luptă și de zbucium, de ardere lăuntrică. Alături de generația acestui neuitat an 1918, an ce s-a imprimat cu litere de aur în istoria noastră contemporană, Goldiș a avut rarul prilej nu numai de a convorbi cu idealul măreț al poporului român, ci și de a fi părtaș la realizarea acestuia. Iar satisfacția lui a fost cu atît mai mare cu cît acest ideal s-a înfăptuit de o manieră - care a impresionat Europa și întreaga lume — căci ele au văzut aici o izbîndă a demnității poporului nostru, o biruință smulsă prin luptă și sacrificii, o victorie cîștigată, nu una oferită din clemență. Patriot cinstit și sincer, el s-a identificat permanent cu poporul : „Nu revendic nimic pentru mine..." etc., etc. Atît contemporanii, cît și majoritatea cercetătorilor și istoricilor actuali au văzut și văd în el coloana vertebrală a mișcării naționale românești din Transilvania în acea epocă, o figură reprezentativă în sensul cel mai autentic al cuvîntului : de gînditor, luptător și realizator politic, întruchiparea virtuților unui întreg popor.

Vasile Goldiș s-a stins din viață acum 45 de ani, în ziua de sîmbătă, 10 februarie 1934, la ora 9 și 15 minute, în locuința sa arădeană din vechiul palat al ziarului „Românul", „epicentrul activității sale vajnice de odinioară". Luase micul dejun și stătea culcat pe canapea în așteptarea medicului. A murit liniștit, fără să se zbată sau să se valete. Viața îl purtase pe valuri, urcîndu-l pe creste, de unde a coborît demn și senin pentru a se înfrăți cu veșnicia.

Gheorghe ȘORA

ION DAVIDEANU

Lumina patriei

Lumină carpatină,
de nimburi de izvoare,
eroică lumină,
atotbiruitoare.

Lumină ridicată
în steag, sub cer înalt,
deplin adevărată,
lumină în asalt.

Lumina cea mai vie,
calda lumină mare
ce curge în vecie
din românescul soare...

comemorări

cronica literara • poezie • proză • critică •

Alexandru Paleologu

Mihail Sadoveanu

Ed. Cartea Românească, 1978

Cartea lui Alexandru Paleologu, publicată recent, poartă semnificativul titlu : **Treptele lumii sau calea către sine a lui Mihail Sadoveanu,** în care se urmăresc etapele parcurse de scriitor pînă la inițierea și formarea lui deplină. Ideile dezbătute sînt îndrăznețe, demonstrația strălucită, trimiterile bine utilizate și puterea de persuasiune foarte mare. O demonstrație largă a unor idei abia enunțate în trecut sau enunțate întîmplător. Alexandru Paleologu vrea să ne convingă că Sadoveanu a fost un cărturar, nu chiar de la început (cînd, prin cele patru volume de debut, **„marchează un enorm regres estetic și intelectual față de jumătatea de secol anterioară"**, p. 13), ci mai tîrziu, devenind **„mare artist și scriitor (...) printr-un proces de transmutație interioară ce l-a modificat fundamental"**. Viziunea lui despre lume este, susține exegetul, aceea a tuturor marilor creatori : unitatea cosmosului, geneza continuă, moartea și regenerarea, forme ale devenirii universale. Chiar dacă nu sîntem de acord că opera lui Sadoveanu are un caracter **„esențialmente «teoretic»"** (poate, **parțial** „teoretic") sau că autorul **Baltagul**-ui este **„cel mai intelectual scriitor de la Eminescu încoace"** (vor mai fi fiind și alții), trebuie să-i recunoaștem caracterul inițiatic. Ceea ce-l apropie de marele maestru Goethe și de alți mari maeștri, chiar junimiști.

E de făcut o remarcă aici. Această inițiere, într-o, să-i zicem filosofie, este de fapt o viziune destul de aproximativă, raportată la marile sisteme filosofice, problemă ce ar necesita o discuție amplă. Ceea ce rămîne meritul numai al lui Sadoveanu este transferul acestei viziuni în creație artistică. În acest punct nu putem fi de acord cu Alexandru Paleologu că Blaga și-a exprimat filosofia numai în limbajul speculației (exegetul uită transferul artistic din poeme și mai ales din marile lui drame), că gîndirea lui este lipsită de universalitate, fiind o metafizică a „românescului" (uită iarăși că epistemologia și ontologia, antropologia filosofică și filosofia istoriei nu au nimic de-a face cu această metafizică românească ; aplicația ideilor centrale de filosofia culturii la realitățile românești duc acolo, doar în **Spațiul mioritic.**

Această inițiere pe care Alexandru Paleologu o urmărește deocamdată în trei din operele lui Sadoveanu, **Creanga de aur, Baltagul, Ochi de urs,** este de o anume factură, purtîndu-ne la Memfis, prin înțelepciunea Egipetului, prin filosofia pitagoreică, sfîrșind în aceo viziune caracteristică asociației pe care Sadoveanu a întemeiat-o. Problemă complexă pe care n-o putem discuta aici. Să rămînem deocamdată la temele centrale ale exegezei : intrarea în infern ca formă de inițiere (în toate cele trei capodopere), rămășițele unor concepții străvechi în concepția noastră despre lume și viață, caracterul antimioritic al **Baltagul**-ui.

În ceea ce privește credințele străvechi, legătura dintre Blaga și Pârvan (sesizată și de alții) ar fi fost mult mai evidentă dacă Alexandru Paleologu ar fi cunoscut **Getica** lui Blaga, studiu publicat în revista „Saeculum" și apoi în **Izvoade** (Minerva, 1972, p. 63). Mai ales topografia stilistică de la sfîrșit unde se arată, comparativ, mitologia germană, slavă, celtă, **getă,** indiană, greacă și irană i-ar fi fost de mare folos. În privința inițierii știm din atîtea studii publicate în ultimul timp (Romulus Vulcănescu, Traian Herseni etc.), că trecerea la bărbăție necesita anumite practici pe care le regăsim și în **Baltagul,** dar mai ales în **Frații Jderi.** În ceea ce privește **Baltagul** rămînem la părerea că este vorba de o inițiere pe linia viziunii românești (poveștile noastre sînt pline de asemenea probe) și nu-i neapărat nevoie să ne ducem la **mitul Isis-Osiris** pe care, susține autorul, Sadoveanu l-a plasat în această povestire. Mă îndoiesc de acest lucru nu fiindcă nu este nici o indicație în acest sens, ci pentru faptul că nu știm dacă acest mit aparține inițierii lui Sadoveanu de către Ștefan Lupașcu sau este o ipoteză a exegetului.

Problema **Mioriței,** discutată pe larg, comportă și alte poziții pe care e de mirare că Alexandru Paleologu nu le amintește (D. I. Suchianu, Liviu Rusu etc.). Chiar poziția lui Sadoveanu din **Poezia populară,** discursul de recepție la intrarea în Academie, i-ar fi putut oferi unele indicații prețioase. Cartea rămîne o strălucită luare de poziție, autorul minuind cu fermitate, dar și cu suplețe o seamă de informații, trimiteri interesante, paranteze, reveniri. Nu este însă convingătoare pentru că purtîndu-ne pe un tărîm inițiatic ar trebui să cunoaștem inițierea ceea ce-i imposibil. Caracterul ei este esoteric și din ecourile ce ajung la noi nu putem reconstitui o concepție coerentă. Dar, peste aceste observații, cartea lui Paleologu rămîne una de excepție prin farmecul și dialectica ei greu de egalat.

Ion MAXIM

Ana Blandiana

Poeme

Ed. Albatros, 1978

Ceea ce te șochează mai întîi răsfoind volumul antologic pe care Ana Blandiana l-a publicat nu cu mult timp în urmă în colecția „cele mai frumoase poezii" a Editurii Albatros este puținătatea (relativă, se înțelege) a producției sale lirice. Dintr-o generație pentru care — cu puține, este adevărat, foarte puține excepții — spiritul industrios, elanul poligrafic constituie oarecum o normă de reprezentare, Ana Blandiana a publicat în cei cincisprezece ani ciți au trecut de la debut doar cinci volume de versuri : **Persoana intiia plural** (1964), **Călciiul vulnerabil** (1966), **A treia taină** (1969), **Octombrie, noiembrie, decembrie** (1972) și **Somnul din somn** (1977), alte două cărți, **Cincizeci de poeme** (1970) și **Poezii** (1974) prilejuind, dacă lăsăm deoparte cele cîteva piese noi, momente recapitulative, reeditări pe care „strategia" editorială a unui autor le provoacă din cînd în cînd spre a nu diminua, cumva, din zelul criticii, ori pentru a întreține, constant, interesul cititorului obișnuit de poezie. Șapte volume, deci, (incluzînd în acest număr, pentru textele inedite, și cele două selecții ontologice) din care ultima carte de **Poeme** a Anei Blandiana a excerptat cu destulă larghețe — „apte volume care fac, laolaltă, terenul de electiune pentru o poezie întru început mai puțin lirică cît speculativă, mai mult propusă pe un ton imperativ, patetic, sentențios decît confesivă .

În fond, ceea ce se cere observat în primele volume este că mecanismul alegoric al poeziei prelucrează o informație în care ultimul lucru care contează este noutatea : locurile comune ale poeziei se adaugă, metodic, la imaginea unui personaj liric voluntar, afectînd o teribilă luciditate, oficiind în numele Poeziei cu orgoliul întrucîtva ingenuu al postulantului dispus a-și asuma rolul de port-drapel al unei generații. Treapta superioară a acestui mod liric este (cu un termen nici el prea nou) poezia de concepție, în nici un caz de disprețuit pentru o poetă care relevă îndestul de curînd bune deprinderi clasiciste, și pentru care un întreg program al poeziei se rezumă la a iniția în ordinea unor valori absolute : ethosul generației, ethosul iubirii („Pentru că se lasă iubită de crabi / Mi-e scîrbă de mare..." — **Intoleranță**), și, în ultimă instanță ethosul existenței, nostalgia Port-Royal-ului, a tinereții pure, candide — toate acestea rămînînd, pînă la apariția poemelor volumului **Octombrie, noiembrie, decembrie,** principalele jaloane de recunoaștere pentru un lirism cerebral, nu fără oarecare ostentație tras în apoftegme și fraze solemne : **„Din aventura de a fi cinstit / Învingător acasă mă întorc. / De cîte generații am plecat ? / Nu-mi amintesc și nu mai știu de unde..." (Întoarcere) ; „Vreau tonuri clare, / Vreau cuvinte clare, / Vreau mușchii vorbelor să-i simt cu palma, / Vreau să-nțeleg ce sînt, ce sînteți, / Delimitînd perfect de ris sudalma. / / Vreau tonuri clare / Și culori în stare pură..." (Intoleranță) ; „Precum Racine, prea tînăr am plecat / Din auster și din naivitate, / Prea tînăr lunga mantă cenușie / Zimbind mi-am azvirlit-o în trecut. / / Aproape gol rămas în văzul lumii / Și fericit de trupul meu frumos, / Printre priviri ca printre spade lungi / Eu trec și-mi zdrențuiesc aureola..." (Din auster și din naivitate).**

La obișnuința aceasta de a vorbi despre lucruri grave în poezie, Ana Blandiana nu renunță nici în ultimele volume ; dispar, însă, ori numai cu destulă dificultate mai pot fi remarcate, în **Octombrie, noiembrie, decembrie** și în **Somnul din somn,** transcrierea masivă de concepte, impresia de expozeu, de glosare, sentențioase, în locul acestora impunîndu-se în poeme o rostire învăluitoare, un pastelism suav, dedus parcă dintr-o tehnică impresionistă — iar pe trasee cunoscute ale liricii lui Blaga o extrem de puternic exprimată dorință de abandon ritmurilor sempiterne, figurarea unui eden silvanic, a unei naturi amnezice, expusă percepției cu inocență ferină : **„Coboară verdele în galben / Ca într-un leagăn mai blînd / În care îngeri se dezbracă și-și aruncă / Hainele mototolite pe pămînt, /.../ O, numai în octombrie poți să întîlnești / Îngeri goi rîzînd prin păduri. / Mînjiți de rouă pe obraz / Cu dinții negrii de afine, / Cu spini și frunze agățate-n pene, / Ne fac cu mîna / Fără să te recunoască / Și fără să le fie / Nici frică, nici rușine. / Pe unde calcă, / Talpa strivește fruct..." (Leagăn).**

Temperamental, Ana Blandiana rămîne, în poemele care marchează acest ultim mod liric relevat pînă aici, o sensibilitate neoclasică, pentru care poezia lui Blaga și, uneori, lirica lui Pillat devin alianțe prețioase.

Lucian ALEXIU

Octavian Popa

Zile fără sfîrșit

Ed. Facla, 1979

Cartea de față continuă linia narativă inaugurată de **Etajul zece** (1974), romanul comentat favorabil și cu surpriza reîntîlnirii unui prozator de vocație, debutat în paginile revistei „Gînd românesc", dar absent vreme îndelungată din viața literară. Acest al doilea roman (apărut și el cu o întîrziere de cinci ani) reia cronica fraților Topan, dar dintr-o perspectivă sensibil modificată : în vreme ce **Etajul zece** era romanul narațiunilor paralele (cu rol de uvertură) a tuturor personajelor din familia Topan, **Zile fără sfîrșit** revine asupra evenimentelor, amplificîndu-le și îmbogățîndu-le din perspectiva unui singur personaj, Margareta Topan. Cartea poate fi citită și ca o narațiune independentă, cu o remarcabilă coerență interioară, întemeiată pe întîmplări dintr-un prezent imediat, pe subtile alternări de planuri narative și retrospective, într-o configurație arborescentă.

Zile fără sfîrșit, fără a mai avea echilibrul geometric al romanului de debut (ce rezulta din montajul narațiunilor paralele), cîștigă la capitolul adîncimii analitice și a deschiderii spre o problematică socială majoră. Remarcabilă este în primul rînd siguranța cu care se menține un punct de vedere unitar în roman, cel al protagonistei, femeie de știință cu o biografie impresionantă, dar în primul rînd femeie — încercînd să-și redescopere feminitatea și disponibilitățile afective, să regăsească drumul cel mai simplu spre întemeierea unor relații umane trainice, spre o deplină integrare socială.

Dealtfel romanul are ca temă fundamentală tocmai modificările subtile ce intervin în atitudinea și credințele protagonistei, în psihologia și viziunea ei de viață, și care o poartă dinspre o anumită asceză sufletească, cenzură afectivă (în numele vocației pentru care a optat) spre o implicare mai adîncă în viața altor oameni și acceptarea unor legături umane de durată. Spre deosebire de romanul de debut, **Zile fără sfîrșit** nu mai este o cronică de familie, o fișă de biografie exterioară, ci mai degrabă narațiunea vieții interioare în modificările ei aparent insesizabile în confruntarea cu realitatea. De asemenea, biografia Margaretei Topan antrenează, în relațiile ei tot mai conturate, destinele altor oameni sau colectivități umane (din laboratorul de cercetare, mediul uzinal etc.) scriitorul deschizînd numeroase ferestre spre o realitate socială mai amplă în imediata actualitate (anul 1973).

Deși prozatorul refuză continuu evenimentul dramatic, ostentația epică, cantonîndu-se într-un spațiu al întîmplărilor diurne, aparent nespectaculoase, cartea nu este lipsită de interes epic propriu-zis. El rezidă în primul rînd în narațiunea protagonistei, construită simetric pe trei momente principale : o călătorie în străinătate, cu interes științific, dar care îi oferă și răgazul unei autoscrutări, a unei detașări de viață trăită pînă atunci (ca atare, protagonista începe un lung șir al rememorărilor ce îi deslușesc rațiunile pentru care nu s-a realizat încă în viața sufletească) ; o relație erotică incipientă cu Houari Ben Amar, întîlnit la congresul de la Challon cu unele elemente de anecdotică cam exotice întreruptă curînd din pricini ce depășesc simplele deosebiri naționale ; în fine, după reintoarcerea protagonistei în țară, o amplă redefinire a raporturilor ei cu oamenii aparținînd trecutului sau prezentului, încheiată cu hotărîrea de a se implica mai mult din punct de vedere afectiv în existența lor și (nuînultimul rînd) de a-și întemeia un cămin propriu.

Titlul romanului definește simbolic tocmai aceste straturi adînci ale viziunii și mentalității protagonistei. Vreme îndelungată Margareta Topan trăiește cu iluzia „zilelor fără sfîrșit", adică a unui timp nelimitat care i-ar sta la dispoziție, întreținîndu-i atitudinea detașată, pur contemplativă, de perpetuă ezitare și aminare. Odată însă cu accelerarea (și îmbogățirea substanțială) a propriilor ei trăiri, precum și cu implicarea în evenimentele dramatice ale altor personaje (descoperirea jurnalului fostului ei profesor și mentor spiritual, invocînd nebănuite suferințe sociale în epoca anilor 1950) Margareta renunță la inerția afectivă, trecînd la o atitudine mai activă, de autoimplicare și transformare a timpului ipotetic în timp social, creator.

Proza lui Octavian Popa se distinge prin analitismul minuțios, lent, nelipsit de asperități, îndeosebi asperități stilistice justificate aici de adecvarea stilului la perspectiva protagonistei (nuditatea stilistică subliniind sugestiv asceza afectivă a eroinei) ; prin înregistrarea atentă, laborioasă, a evoluției ființei interioare, a straturilor profunde, dincolo de suprafața nespectaculoasă a evenimentelor, unde se petrec mutații subtile, cu profunde rezonanțe în existența unui erou.

Marcel POP-CORNIȘ

marginalii

Portretul lui Gide

Cu o reușită admirabilă, Roger Martin du Gard a făcut din Gide — în scrisori, în Notele despre Gide, ori în jurnalul încă inedit dar parțial cunoscut — un personaj de neuitat : suplu, noduros, expansiv, retractil, disimulat, naiv, mereu plin de seducție, mereu stingherit, deci „insesizabil, tulbure, complex". De-a lungul anilor, Martin du Gard se va plînge adesea că-l zăpăcește mobilitatea lui Gide, ale cărui deplasări rapide și imprevizibile își propune, în tolstoian convins, să le fixeze cu steguțe pe hartă. De fapt, oricît de înte o fi fost, Gide nu și-a putut împiedica prietenul să-i fixeze imaginea, definitiv, și încă din prima zi. Cei doi se întîlnesc întîia oară într-o dugheană unde mișună literații, un adevărat bureau d'esprit. Apariția lui Gide impresionează placa sensibilă care este retina lui Martin du Gard. Întors acasă, o developează într-un revelator acid. După ce-i descrie costumul lăbărțat, trupul osos, masca de mongol, adaugă :

„Trăsături accentuate, dar moleșite : culoarea feței cenușie, obrajii scobiți, prost rași ; buzele subțiri și strînse desenează o linie prelungă, elastică și sinuoasă ; privirea alunecă fără franchețe între pleoape, cu scurte fulgerări repezi, pe care le însoțește atunci un zîmbet puțin silit, copilăresc și viclean, timid și afectat în același timp".

Amestec straniu în toată făptura lui, natural în artificiu, neliniștit în dezinvoltură, plin „de suplețe, de grație, de grabă, de stîngăcie", Gide nu-l sperie pe Martin du Gard care rămîne calm, pătrunzător, dar și fascinat ca de un spectacol nemaipomenit. Întîmpinîndu-l „cu priviri furișe strecurate în dreapta și în stînga, și aerul acela prea misterios pe care l-ar lua un mim inexpert pentru a indica spectatorilor că pune la cale ceva urît", Gide îl atrage într-o odaie dosită, murmură între timp cuvinte nedeslușite, apoi îi spune „pe un ton stînjenit și pretențios"... părerea lui despre literatura interlocutorului său.

Acest mare călător, despre care nu știi niciodată în ce colț al Africii se găsește, este un încurcă lumea cum nu s-a văzut, așa că a-l însoți într-un tren local pînă la Cuverville, unde locuiește și de unde vine la Paris la fel de des ca un navetist, se dovedește a fi o aventură plină de neprevăzut. Gide nu cunoaște „nici unde se află casa de bilete, nici unde-i intrarea pe peron, nici ora trenului" și aleargă de colo-colo adresînd tovarășului său îndemnuri vagi : „Să încercăm pe-aici... Vino... Hai după mine". Iar în tren se vor petrece scene asemănătoare celor din comedia mută americană.

Însă Gide nu trebuie confundat cu un personaj de guignol și Martin du Gard este departe de a-l confunda. Dincolo de gesturile lui aiurite, ce exasperează și stîrnesc simpatie, stăruie în Gide ceva „serios, trist, suferind (...) care face să piară orice suris". Acel ceva se trădează într-o expresie grea, cam falsă și foarte dureroasă, irepresibil rușinată, mai ales în preajma soției sale, la Cuverville. Un curent straniu, fierbinte dar și tălos, îi unește pe cei doi într-o legătură făcută din afecțiune, admirație, minie reținută, resentimente grave și mari dezamăgiri. Sub aerul tinerese și vesel, în ochii luminoși și calzi ai doamnei Gide, se ghicește, ascunsă de o discretă rezervă, rana ei fără leac. Din prima zi, iarăși, Martin du Gard descoperă în comportarea lor unul față de celălalt „un soi de politețe atentă, amestec de firesc și afectare", iar în „afabilitatea, tandrețea din privirile, din zîmbetele, din privirile schimbate între ei" întrezărește „o doză de răceală de nepătruns". Intimidat de conversația multă ce se prelungește peste capul lui, jenat de indiscreția lui involuntară, Martin du Gard retușează portretul început, devenind astfel martorul lui Gide — un martor profund și îngîndurat.

Livius CIOCÂRLIE

Aspecte ale mitului (Editura Univers, 1978), carte tradusă acum în românește, este de fapt o „restituire". Căci aparține culturii române o operă scrisă în limba română de un autor care vrea să rămînă un scriitor român, chiar și după ce celebritatea lui în lumea savanților, etnologi și folcloriști, a impus traducerea integrală a operelor lui în multe alte limbi, europene și orientale. Cunoscută, deci, înainte de traducerea ei în limba română, de interes fundamental pentru specialiști, **Aspecte ale mitului** se adresează, cum spune autorul, în primul rînd marelui public cultivat, cartea reluînd și dezvoltînd diverse observații înfățișate în lucrările anterioare.

Mircea Eliade, indiferent de publicul căruia i se adresează, este un savant care adună o bibliografie exhaustivă asupra domeniului vast al culturii folclorice, cu sentimentul că totul trebuie luat „de la capăt", pentru autor „începutul" avînd un prestigiu mitic : totul primește semnificație în cultura folclorică nu numai dintr-o simplă curiozitate teoretică, ci și printr-o reintegrare într-un „întreg", care dă sens faptelor particulare. Și aceasta este metoda fenomenelogică a etnologului, miturile fiind scoase din izolarea lor, ca fapte particulare ale unor culturi arhaice, și analizate într-o semnificație a întregului, care este Lumea. De aceea în lectura omului cultivat, căruia i se adresează cartea, miturile nu par a fi descrise unele **după** altele, ele născîndu-se unele **din** altele, ca într-o cosmogonie poetică pe care **scriitorul**, dublîndu-l pe savant, o propune într-o nouă **citire** a lor, cu ochiul omului modern. Temeiul înțelegerii unei astfel de lecturi este constatarea că „anumite aspecte și funcțiuni ale gîndirii mitice sînt constitutive ale ființei omenești", și că raportarea omului la „originar", după structura antropologică a mitului, întreține sentimentul de totdeauna al omului, și convingerea lui, că un lucru se întemeiază prin „creația" lui, care îi dă semnificație într-o „lume" a omului. Dar Mircea Eliade este, în primul rînd, în lucrările sale teoretice, un **savant**, care face din „documentele vii" ale mitologiilor primitive fapte de **cultură**, situînd miturile în contextele lor originare pentru a le explica structura și funcțiile.

Ca om de știință, Mircea Eliade, dincolo de „trăirile" miturilor în experiența cu adevărat „religioasă", reconstituită în contextul sociologic originar, are perspectiva **istorică** a structurării și modelării miturilor, din vremea societăților arhaice și tradiționale, pînă în epoca „miturilor lumii moderne". Nu de urmărirea unor „supersții" este vorba, pentru că autorul nu minimalizează semnificațiile mitului : Mitul este un element esențial al civilizației omenești, și dispariția funcțiilor lui „primitive" nu constituie o restaurare anti-mitică a lumii. Și tocmai de aceea etnologii, începînd de mai bine de o jumătate de veac, au început a da termenului de „mit" o nouă valoare semantică, înțelegînd prin el nu doar o „fabulă" sau o „ficțiune", ci o istorie **exemplară** și **semnificativă**.

Într-un alt studiu, despre metodele istoriei religiilor începînd cu anul 1912, cînd a apărut cartea celebră a lui Durkheim despre **Formele elementare ale vieții religioase**, și pînă în zilele noastre **(La Nostalgie des origines**, p. 37–116), ca și în studiul despre criza și reînnoirile în istorie religiilor (Ibid. p. 117–149), Mircea Eliade face o expunere metodologică asupra explicării miturilor ca fapte de cultură, din perspectiva omului de știință modern, pe care o recunoaștem și în **Aspecte ale mitului** : „Mitul este o realitate culturală extrem de complexă care poate fi abordată și interpretată în perspective multiple și complementare". Iar definiția care unui istoric al religiilor îi convine este aceea care integrează mitul în contextul culturii folclorice arhaice : „mitul povestește o istorie sacră ; el relatează un eveniment care a avut loc în timpul primordial, timpul fabulos al „începuturilor". Dar un prestigiu al „începuturilor este valabil și pentru mentalitatea omului evoluat, care înlătură din reprezentarea lui „magicul" specific gîndirii omului societăților arhaice, gîndind însă în structurile „ontologice" ale miturilor.

în lucrarea lui G. Gusdorf, **Mythe et métaphisique** (1953), sau în lucrarea mai recentă a lui G. Durand, **Les Structures anthropologiques de l'imaginaire** (1969), care citează la fiecare pas ideile etnologului român. Cite din considerațiile etnologului nu sînt valabile pentru întreaga cultură a epocii moderne ! Dar menționăm acum numai citeva privitoare la literatură : Mitul artistului damnat, care a obsedat secolul al XIX-lea este astăzi perimat, artistului cerîndu-i-se „să facă ceva nou", inovația fiind un fel de revoluție permanentă, într-un fel de „gnoză care are meritul de a fi deopotrivă spirituală și laică, opunîndu-se atît valorilor oficiale cît și bisericilor tradiționale". Căci, „în

opinii

Mitologia lui MIRCEA ELIADE

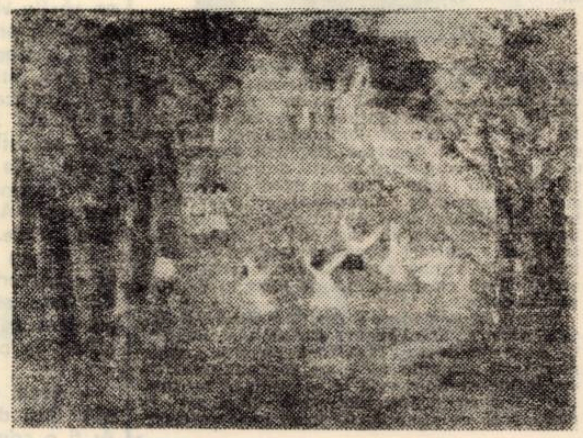

OLIVIA MOGA : „Jocul"

După capitolele despre miturile și riturile reînnoirii, eschatologie și cosmogonie, mitologie, ontologie, istorie, capitolele ultime, despre măreția și decadența miturilor, precum și supraviețuiri și camuflaje ale miturilor, sînt explicate critic formele „demitizării" : În Grecia presocratică și India din epopeea Upanișadelor s-a petrecut un fenomen cultural de prim ordin, ale cărui consecințe s-au dovedit în anticitate : Tot căutînd izvorul, principiul **arhe**, speculația filosofică a regăsit cosmogonia, dar nu mai era vorba de mitul cosmogonic, de „mitul viu", ci de o problemă ontologică. Și explicația, model pentru orice „raționalizare" a miturilor, este următoarea : „Căci, pe de o parte, geniul filosofic grec accepta esențialul gîndirii mitice, veșnica reîntoarcere a lucrurilor, viziunea ciclică a vieții cosmice și umane și, pe de alta, spiritul grec nu socotea că istoria ar putea deveni obiect de cunoaștere. Fizica și metafizica greacă dezvoltă cîteva teme constitutive ale gîndirii mitice : importanța originii, a acelei **arhe** ; esențialul care precede existența omenească, rolul decisiv al memoriei etc. Aceasta nu înseamnă, desigur, că n-ar exista o soluție de continuitate între mitul grec și filosofie. Dar putem concepe foarte bine că gîndirea filosofică a putut utiliza și prelungi viziunea mitică a realității cosmice și a existenței omului".

Este o idee pe care o găsim în multe alte lucrări, impunînd nu numai prestigiul unui autor, ci și al unei metodologii și al unei concepții despre valoarea filosofică a mitului, cum este ea recunoscută fond, fascinația exercitată de dificultate, ba chiar de caracterul neinteligibil al operelor de artă, trădează dorința de a descoperi un nou înțeles, secret, necunoscut pînă acum al lumii și al vieții omenești". De aici apoi și „distrugerea limbajelor artistice" : Totul ne face să credem că reducerea „universurilor artistice" la starea primordială de **materia prima** nu este decît un moment al unui proces mai complex, întocmai ca în concepțiile ciclice ale societăților arhaice și tradiționale, „haosul", regresiunea tuturor formelor la instinctul acelei **materia prima** sînt urmate de o nouă creație, comparabilă cu o cosmogonie". Același lucru se observă nu numai în poezie, ci și în proză : „Ceea ce trebuie subliniat e faptul că proza narativă, îndeosebi romanul, a luat, în societățile moderne, locul ocupat de recitarea miturilor și a basmelor în societățile tradiționale și populare". Și chiar nevoia de a citi „povestiri" și narațiuni : „S-ar putea numi paradigmatice, de vreme ce se desfășoară potrivit unui model tradițional".

Ceea ce Mircea Eliade propune așadar, prin exegezele sale mitologice, este o „nouă lectură" a contextelor actelor umane, în planurile vaste ale culturii istorice a omului, prin structura paradigmatică a nevoii acestuia de „a creia", în dorința lui de a fi contemporan cu **sine însuși**, în actele sale creatoare de cultură, prin care continuă să rămînă **el însuși**, ca moștenitor al unei istorii pusă sub semnul **creației**.

Eugen TODORAN

profiluri

FLORIN MUGUR

Volumele anterioare **Cărții prințului** (1973) n-au fost ocolite de critica literară, dar nici nu s-a insistat în măsura statorniciei cu care Florin Mugur scrie poezie — **Cîntecul lui Philipp Müller** (1953), **Romantism** (1956), **Visele de dimineață** (1961), **Mituri** (1967), **Destinele intermediare** (1969). Într-un gest al selecției, poetul însuși întreține „uitarea", acceptînd antologarea începînd cu **Mituri**. Valoarea poeziei se recunoaște și pentru următoarele volume — **Roman** (1975), **Piatra palidă** (1978).

Prin **Mituri**, Florin Mugur își fixează poezia în perimetrul unor simboluri de sorginte folclorică, mai sigură în valoare, prin maturitate. Poezia devine mult expresia problemelor de existență, coeceviu cu lumea, exteriorizarea drumului de întîlnire cu lucrurile nou apărute : **„Și călătorii-naintînd aud / în dealurile de semințe galbene / un dulce cor de pocnitori, aud / abia vestindu-se, abia născută, / furtuna germinației — și trec / înalți deodată, glorioși deodată / în clipele-asfințitului, cu nimb, / prin prăbușirile care domină / interiorul unui anotimp / / Un mo**motiv va reveni obsesiv, cel al **destinului intermediar**, cu înțelesul de aspirație spre desăvîrșire. Simbolurile („Jumătate-de-Jupiter", „Jumătate-de-Pluton", „Jumătate-de-iepure-șchiop", „Jumătate-de-om", sînt de admirabile sugestii, indicînd „starea intermediară", tranzitorie, nu ca o exigență statică, ci, dimpotrivă, nostalgie și dorință spre împlinire. Altfel, principiu dinamic ducînd de la segment la întreg. Florin Mugur folosește un limbaj adecvat confesiunii lirice, fără metaforizări inutile, simplu.

Cartea prințului cuprinde o poezie în care seriozitatea și hilarul, gravitatea și surîsul coexistă. Motivele livrești, deși se întrevăd, sînt mai îndepărtate ca în precedentele volume, în aceste poezii „prințul" fiind quintesența unor teme lirice multiple. Poezia prinde ritmul unei ode închinate prințului, îngenunchiat în fața poeziei și a cîntecului : **„Te-ai găsit și tu prinț. / Ce fel de prinț ? / Cenușă, tronul tău — / sufluș și zboară. / Pe tobele tale / cad grăunțe de flori / cine s-audă / sunetul tobelor ? / Prinți ca Tine / o mie pe lume / cu cămășile / roase de brumă. / / Unde-s regatele voastre / păcătoșilor. / Pretutindeni în văile tinere tronuri / risipite ca vrăbiile (Poetul).** Prințul apare în ipostaza unui bătrîn cărturar „cu cartea-n brațe" **(Biblioteca).** Sau în **Dansul cu cartea** bătrînul prinț este surprins într-o alternanță a gestului bufon cu gravitatea întrebării asupra destinului. Există o evidentă poză a poetului, îndelung și atent studiată, ușor convențională, amestec n dozaje diferite a mai multor ipostaze — prințul-cărturar, prințul-îndrăgostit, Ion, Valter, nebunul. O **Veche baladă despre prinț** cuprinde parabola artistului creator, mereu ipostaziat în actul îndrăznelii : **„O, arță a fricii ! / Prea grăbite fapte / El tremură-n amurg atît de tare / de parc-ar stăpîni deodată șapte / suflări și șapte trupuri muritoare". / /.**

Sentimentul erotic se desfășoară în gesturi calme ori înfrigurate de tensiunea ritualului. Prima parte a volumului **Roman** este un ciclu de poezii erotice, trimiterile la momente detectabile în timp fiind mai evidente. Se evocă chiar **Cartea regilor** (1970) : **„Veneam în orașul confuz, mai înalt decît tine / cu-o carte a regilor palizi / ce-au fost și-au pierit — / lunatic veneam / spre brîndușile fumegătoare / sub norul provinciei lenețe înmărmurit / /".** Poeziile de dragoste formează una din părțile cele mai realizate ale creației lui Florin Mugur. Ele „trăiesc" din legătura cu realul, au savoarea și prospețimea lucrului trăit, integrat într-un timp al propriei existențe. Prin această optică multe poezii sînt citabile. Fără falsă gravitate, grațios, se reface portretul fetei : **„O școlăriță leneșă a firii / șorț subțiat cu aripile fluturilor / frecate între degetele groase — / / ea are unghiile ascuțite / tremurul degetelor printre frunze / deschide lent bricege de mătase". / /** În fața realului, poetul este cuprins de „tremurul" emoției, prin legătura cu spațiul permanent de inspirație poetică. Farmecul și misterul prințului-poet stau în această nedefinită imixtiune, de real și imaginar, realizîndu-se în versuri grațioase, cum sînt cele din Strofe : **„Trece prințul, corifeul / corului înalt de șoapte — / trece lent, cu cartea-n brațe / / Pace și magnificență / Prințul nu mai înțelege, / prințul stă-n genunchi și cîntă / Oda mea se-nchide goală / tremurînd în jurul său". / /** Poezia rămîne o atracție permanentă și ca anulează alte posibile tentații. Drumul spre creație este al renunțării și abstragerii. Florin Mugur are vocația poeziei pe care o cultivă cu consecvență, uneori ostentativă, prin ambiția aceluiași drum.

Alexandru RUJA

SUBLINIERI

● REVISTA ROMÂNIA LITERARĂ arată, de o vreme, preocupări mai evidente privind reflectarea fenomenului literar românesc de astăzi dintr-o perspectivă mai cuprinzătoare. Ne referim la prezența unor scriitori din mariile centre literare ale țării cu poezii, proză, reportaje, articole de critică sau istorie literară. În nr. 11/1979, de pildă, este publicat un fragment de roman (ce pare a continua **Nemuritorul albastru**) de Radu Ciobanu și un grupaj de poeme de Al. Jebeleanu. Laurențiu Ulici analizează, cu pertinența-i recunoscută, romanul de debut al prozatorului timișorean Paul Eugen Banciu. Poate că preocupările criticii literare (ca să nu mai vorbim de critica de artă) ar putea aborda cu mai multă constanță și faptele de literatură și artă dinafara Capitalei.

● DE LA O VREME, citim cu reale satisfacții intelectuale, în **Transilvania** sau **Steaua**, cronicile literare ale unui poet de aleasă stirpe — Adrian Popescu. Un spirit cultivat, dublat de unul de remarcabilă acuitate critică, emite judecăți de valoare judicioase, știind să introducă lectorul, cu abilitate și curtenitoare dar grave gesturi de „inițiat", în spațiul inefabil al poeziei. Comentariul său devine, adesea, el însuși poem, fără a cădea o clipă în gratuitate, retorism sau edulcorări, propunînd, dimpotrivă, idei — surprinzătoare prin deschiderea lor generoasă. Un critic, am zice, în deplinul înțeles al cuvîntului, deși poet prin însăși ființa și educația sa.

● MOMENTUL POETIC AL RADIODIFUZIUNI ROMÂNE, între emisiunile cele mai agreate de ascultători, are merite incontestabile în răspîndirea poeziei și în educația estetică a maselor. Propunînd, săptămînal, sumare caracterizate de o anumită grijă pentru valoarea, diversitatea și aria de cuprindere a poeziei românești și universale, uneori această emisiune surprinde prin monotonie sau îngustime, ori prin abundență, ca în săptămîna 18—24 martie : Cornel Brahaș, Claudiu Moldovan, Florina Jianu, Vasile Zamfir, Ion Olteanu, Victoria Ana Tăușan. Să tot asculți !

● TUDOR ARGHEZI INEDIT. Cu totul remarcabilă inițiativa revistei **Luceafărul** de a publica evocări ale unor scriitori contemporani care l-au cunoscut pe strălucitul poet. Timp de multe săptămîni, Tudor Arghezi ni s-a revelat din nou în inedite ipostaze, o galerie de portrete scrise, care-ar putea fi extinsă. Paralel, **Luceafărul** publică poeme inedite care aduc noi lumini ale marii galaxii Tudor Arghezi.

● DARIE NOVĂCEANU, TRADUCĂTOR ÎN LIMBA SPANIOLĂ, astfel s-ar putea subintitula articolul „Prezențe românești în Mexic", din **România literară** nr. 11/1979, articol în care cititorul este informat asupra activității poetului Darie Novăceanu, de traducere a literaturii române în limba spaniolă. Surprinde neplăcut următorul paragraf din articolul Evei Denu Nicoară : **„O apariție, trecută se pare neobservată la noi, se datorește aceluiași traducător : zece poeți din generația mai tînără (Nicolae Labiș, Gh. Pituț, Ileana Mălăncioiu, Constanța Buzea, Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Adrian Păunescu etc.)** tipăriți de editura **La maquina Eléctrica Editorial**, sub un titlu mai mult decît simbolic : **Ușă deschisă".** Dacă din 10 poeți sînt citați 7, ce motiv a determinat-o oare pe semnatară să-i omită pe cellalți 3 ? Dacă E. D. N. e de părere că „cei trei din etc." nu trebuiau incluși în antologie, de ce nu-și exprimă dezacordul cu punctul de vedere al traducătorului ?

● CĂRȚI NOI PRIMITE LA REDACȚIE : Dinu Flămînd : „Introducere în opera lui G. Bacovia", Ed. Minerva ; Titu Popescu : „Necesitatea esteticii", Editura Facla ; Radu Cârneci : „Temerile lui Orfeu", poezii, Ed. Cartea românească ; Octavian Popa : „Zile fără sfîrșit", roman, Editura Facla ; Nicolae Prelipceanu : „Tunelul norvegian", roman, Editura Dacia ; Ion Hobana : „20.000 de pagini în căutarea lui Jules Verne", Editura Univers ; Pavel Bellu : „Fericita jale a Cumbriei", Ed. Facla ; Traian Liviu Bîrăescu : „Proust azi", Ed. Facla ; Constantin Popa : „Cuvinte învinse", Editura Junimea ; Aurel Tita : „Ca să ai un cer al tău", Ed. Cartea Românească ; Virgil Carianopol : „Lumini pentru dragostea mea", Editura Eminescu ; George Togan : „Mult iscusita vremii slovă", Ed. Dacia ; Daniel Drăgan : „Doi ori doi", Editura Cartea Românească ; Mircea Constantinescu : „Triumful lui Făt-Frumos", Editura Albatros.

● **UN EVENIMENT CULTURAL. Eveniment important, decernarea premiilor U.T.C. pe anul 1978 a încununat cîteva cărți excepționale ; am începe șirul lor cu** Scriitori tineri contemporani, **volum ce, după ce a fost considerat de publicul studențesc „cea mai interesantă carte de critică a anului 1978" pare sortită a marca un punct de reper între faptele literare ale ultimilor ani : critica ia act de „literatura tînără" în lucrări, care, dezvoltate, vor putea deveni sinteze asupra literaturii române de azi. Dacă poezia sau reportajul au subliniat calitatea unor debuturi (Horst Samson, Cornel Nistorescu, Valeriu Bârgău) proza are un reprezentant verificat, (Eugen Uricaru), din nou remarcabil în a patra carte a sa, Mierea. Decernarea premiilor C.C. al U.T.C. a reprezentat un eveniment cultural de primă mărime, din păcate nerecepțat ca atare de presa de cultură.**

● **SUFERINȚELE ȘI PĂTIMIREA MARILOR MAEȘTRI. Ce mai declară marii maeștri, ei, cei ce le știu pe toate ? Citesc cu mare plăcere „Cu microfonul dincoace și dincolo de Styx" de Vasile Rebreanu și Miron Scorobete recent apărută la editura Dacia. Între multe vorbe bune și frumoase, demne de luareaminte, le citim și pe ale iubitului maestru Victor Eftimiu, mai-marele unor maeștri de altădată. Ce zice maestrul ? „Dar gîndiți-vă unde ne-au găsit fanarioții și francezii, ca să vedeți cît de departe am ajuns sub ei". Subiectul discuției ar fi rolul fanarioților în cultura română. „Ce eram noi înainte de fanarioți ?** Eram niște țărani inculți", crede **Victor Eftimiu. Nu eram chiar toți țărani, putea replica reporterul, unii trăiam pe alte meleaguri. Ce zice mai departe marele maestru ? „Nu, nu-l apreciez deloc pe Blaga. Îl găsesc întunecat, nemțesc . . . o gîndire sucită, o gîndire care nu-i limpede, nu-i latină". Ca un bun latin ce e, Victor Eftimiu răspunde și la întrebarea „care vin vă place mai mult". Maestrului îi plac „vinurile franțuzești și pe urmă vinurile românești". De unde se poate vedea că, în vremea bătrînețelor, chiar și marii, iubiții noștri mari maeștri o iau anapoda, făcînd slalom printre hachițe.**

Valeriu GANEA

SUBLINIERI

prezențe literare

GEORGE ARION

Îmbiat să fac o prezentare, un „chapeau", unui ciclu de poezii ale lui George Arion, încerc sentimentul precarității. Textele, în genere, oricît de bune, nu se susțin decît prin sine înseși, iar puținele rînduri, prin care criticul dorește să prindă o notă fundamentală măcar, din profilul moral al autorului, au mai mult riscul de a spune mai puțin sau altceva, decît șansa de a i-l fixa în relief ca într-o medalie de bronz. Desigur, mai mult decît proza, care tinde către obiectivitate, poezia este mărturia directă sau indirectă, a unui temperament și a unui mod de a privi lumea și viața, prin prizma acestuia.

Deși a început a publica versuri încă din anul 1966, George Arion este un poet care nu s-a grăbit să-și răstoarne sertarele și să-și dea la lumină un volum și apoi o serie anuală, ca majoritatea tinerilor săi confrați. Aș îndrăzni să descifrez, în această retractilitate neobișnuită, structura etică a pudorii. În genere, poetul debutant după ce a izbutit să-și găsească un cămin literar, își află și aplombul afirmării de sine adeseori agresivă. La antipodul acestei conformații confortabile, George Arion este avar cu ieșirile sale lirice în public deși dispune de o pagină literară a celei mai răspîndite reviste săptămînale bucureștene. Este, în acest stil al pudorii, timiditate sau mîndrie, ori amîndouă la un loc ? N-aș ști să răspund la această întrebare, căreia nu i s-a găsit soluția prin aparate de înregistrare ca acela ce depistează minciuna sau nesinceritatea.

Este cunoscută cugetarea memorialistului Amiel : „peisajul e o stare de suflet". Or, George Arion se mărturisește prin mijlocirea cîte unui aspect al naturii. Pictor plenerist în versuri poetul vede natura în aspectele ei mai adesea cenușii și mohorîte, sau, cum ar fi spus George Călinescu, de spaimă escatologică. Întocmai ca universul nostru, care nu-și găsește așezarea mediul cosmic al lui George Arion este bîntuit de neliniște, ca să nu spun de dezolare. Oamenii apar, într-un decor sumbru, alienați, dezorientați, ca și cum s-ar afla într-un exod permanent, sub blestemul de „nemernicie" din Doina lui Eminescu. Stilul său liric, în schimb, e limpede, nefortat, nu suferă de ambiția falsei intelectualizări ermetice George Arion a izbutit să atingă acel echilibru artistic al simplicității clasice, plină de miez și de stăpînită emoție.

Semnificativ pentru mesajul său fără iluzii, este acest straniu poem, **Eu nu mai înțeleg**, în care un mare sărbătorit se simte stingherit de omagiile unanime și, nedumerit de cauza lor, se adîncește în solitudinea lui morală. Las cititorilor, iubitori ai Lirei, să ia cunoștință cu simbolurile unui poet autentic.

Șerban CIOCULESCU

EU NU MAI ÎNȚELEG

Eu nu mai înțeleg ce se întîmplă
Pe stradă oamenii îngenunchează
Cînd mă-ntîlnesc și îmi presară
Flori în cale, iar numele
Mi-e pretutindeni pomenit.
În codru dacă merg, puhoi de lume
Mă urmează cu cîntece și flamuri,
Copiii murmură imnuri care proslăvesc
Oricare fapt din viața mea.
Ce-așteaptă de la mine, ce vor toți ?
Voi știți ceva ce încă n-am aflat.
Noaptea, cînd mă trezesc, v-aud plîngînd.
Eu nu mai înțeleg ce se întîmplă
Și păsări se rotesc peste un vechi pămînt.

MAUSOLEUL

Mausoleul construit de veacuri
N-adăpostește azi pe nimeni.
Se-nalță fantomatic pe colină,
O îngrămădire fără rost de pietre
Măcinate de vînturile sărate
Venite dinspre mare.
Pereții lui s-au mucezit
Iar păsările își fac cuiburi
Prin cotloane. În jur,
Trandafirii cresc în neorînduială,
O mare de flăcări parfumate.
Odinioară, lungi convoaie
Așteptau cu torțele în mîini
În liniște, ca să pătrundă
În încăperile de marmură.
Acum, numai băieții vin
Să se joace rîzînd
Cînd amiaza e fierbinte
Și doar aici, printre ruine
E răcoare.

CIUDATĂ DIMINEAȚĂ

Ciudată dimineață trăim.
Clopotele de argint ale orașului
Au început să bată singure.
Brusc, apele mării
S-au despărțit în două
Și s-a văzut o clipă
Cărare uscată.
Ninsori nemaipomenite cad
Pe teii abia înfloriți.
Lanurile zac la pămînt
Iar păsările zboară
Spre arșița altor ținuturi.
Acum, îngrijorați, ne-am strîns
Așteptînd să aflăm
De ce sîntem învinovățiți
Și ce se va întîmpla cu noi
Mai departe.

OLIVIA MOGA : „Pădure"

LUMINI VERZUI, PORTOCALII, DE AUR

Lumini verzui, portocalii, de aur,
Pe cer se clatină noapte de noapte
Toate curgînd către aceeași zare
La care n-avem voie să gîndim.
De cîte mii de ani au pornit ele
Și cine le-a văzut cum s-au născut
Ce drumuri au umblat, prin ce noroaie
S-au murdărit, ce pulberi le-au redat
Neprihănirea lor de la-nceput ?
Se duc încet, de parcă le-ar purta
Care cu mersul poticnit,
Uriaș convoi de fulgi aromitori,
Roi lin ivit din văi fără sfîrșit,
Puhoaie de văpăi care tot trec
Lăsîndu-mă tot mai departe-n urmă
Căci ținta lor nu este și a mea.

ACUM

Acum, convoiul s-a oprit
La marginea pădurii, unde macii
Cu zgomot se apleacă în talazuri.
Furtuna de nisip se-apropie
Și cetatea e încă departe.
Vor poposi aici fără să crîcnească,
Își vor căuta adăposturi prin scorburi
Și vor asculta cum se tînguie păsări
În văzduhul rece.
Pe urmă, cînd va viscoli cu pulberi,
Se vor gîndi
La orașul lor, amintindu-și
Străzile de aur pe care hoinăreau
În tinerețe, grădinile pline de răcoare,
Unde îndrăgostiții dormeau noaptea pe bănci.
Va bubui furtuna sosită din deșert
Cîteva zile.
Și, cînd se va sfîrși, într-un tîrziu,
Mîhniți, ei vor zări
Copacii dărîmați, jivinele ucise,
Ierburile îngropate
Sub nămeții de nisip.
Își vor strînge puținul avut
Și, murmurînd un cîntec de odinioară,
Vor porni mai departe.

FECIOARELE

Înveșmîntate în negru, fecioarele
Pășesc pe străzi pentru ultima oară.
Prin parcuri trece-ncet convoiul lor,
Se-oprește la statuia din piață
Dar oameni îmbrăcați în zale
Îndeamnă fetele să meargă.
Părinții plîng și le aruncă flori,
Dar știu că altfel nu se poate.
Cu toții le-nsoțesc
Pînă la marginea orașului
Și multă vreme după ce au dispărut
În zarea unde urlă furtuna în nisipuri
Mulțimea încă mai privește drumul.

OCTAVIAN POPA

Răspuns lui Matei

După pronunțarea hotărîrilor își adună însemnările și cărțile de legi încercînd să le potrivească pe masă. Degetele se mișcau singure. În urma dezbaterilor cunoștea pe Vulcan, era ca și cum ar fi trăit ani de zile cu el, așa cum a dorit, cum s-ar fi putut întîmpla să trăiască. Acum știa ce ar fi fost o asemenea viață, chiar din primele zile. El singur e vinovat. De ce să fie vinovat ? Altă dată nu trăgeam concluzii pripite, așteptam sfîrșitul dezbaterii, De ce mă grăbesc cu Vulcan ? Mi s-a mai întîmplat o dată, o singură dată. A fost altceva atunci, tu nu erai amestecată în viața lui ! Nici pe Vulcan nu-l cunoști, sînt numai închipuiri... Nu, nu, eu știu ce-a fost... Nu puteți voi să-mi spuneți. L-am cunoscut, mi-a fost aproape. Asta n-o știe nimeni, nici nu m-ar crede.

Cum sta și privea micile mese și bara la care vorbeau avocații, pe covorul lung din fața estradei, vedea pe Aurica Neș, martora cu silueta golașe. Cînd se pregătea de plecare, îndoind gîtul, întrebase naiv :

— Acum ce va fi cu Pia și cu copilul ei ? Știți dumneavoastră ce va fi cu ei ? Ar fi o crimă să rămînă la voia întîmplării, vinovatul e cunoscut.

Magda s-a așezat din nou pe scaun. Prin geamul mare de la intrare auzea zgomotele uniforme ale mașinilor, din fața tribunalului drumul începea să coboare. Vulcan n-a fost prezent la dezbateri. Ar fi vrut să-l privească. Nu i-ar fi pus nici o întrebare, nu i-ar fi putut pune tocmai ea întrebări. Voia să urmărească pe fața lui efectul cuvintelor rostite de martori, să vadă adunîndu-se umbrele acelea subțiri, care, la fiecare fapt sigur, se îndesau. Căuta numai fapte precise. Cînd nu mai rămînea nimic de făcut, nici o linie de așezat la locul ei, nici o lumină de luminat mai mult, l-ar fi văzut ezitînd între dorința de a evada și capitulare. Clipa aceea o aștepta Magda.

Îl cunoscuse cu mulți ani în urmă... înfățișarea lui o intimida. Înalt, purta haine croite după ultima modă, puțin mai largi decît le-ar fi vrut croitorii. Tăietura aceasta-i da o ținută impunătoare și, în același timp, lăsa liber corpul musculos și bine clădit. Se speria cînd îl vedea, știa totuși, că, dacă ar fi prins-o de mînă, l-ar fi urmat. L-a însoțit de multe ori, nu numai noaptea, l-a însoțit ziua, cu ochii în pămînt să nu-i vadă nimeni unde se duc. Mergeau alături, aveau o casă în care trăiau, dormeau, se iubeau...

Într-o noapte de iarnă așteptase chemarea lui. A plecat în vacanță și, pentru o legătură, pierdută, a petrecut noaptea în sala de așteptare a unei gări. Cu mîna pe geamantan, strînsă între călători, avea senzația că deasupra capului se legănau nenumărate baloane : mari, mici, baloane albastre, verzi, stacojii. Pe unele încerca să le înlăture, altele... ar fi vrut să le atragă spre ea. De ce pe unele, și nu pe toate ? De ce pe un om și nu pe alt om ? Cînd se îndepărtau, credeai că sînt pe cale să se desprindă, se întorceau însă toate la locul lor. Fiecare în același loc. Atunci, în ușă a apărut Vulcan anunțînd sosirea trenului. Zicea că cei care nu pleacă, în dosul gării vor găsi camere calde. N-a spus unde le vor găsi, ce camere erau. Înaintînd cîțiva pași, s-a oprit lîngă Magda. O căuta pe ea ? Sala se golise, călătorii năvăleau spre ieșire. Vulcan a mers spre Luisa, i-a luat sacoșa și a lăsat-o să treacă în fața lui...

Natalia Drăgan, în timp ce era ascultată ca martoră, a spus că mama și fiica duceau o viață retrasă. Pia suferea de o boală de ochi din copilărie. Cînd se întorceau de la tratament, alerga la oglindă și se privea cu spaimă. Începe să fie mult mai bine, o încuraja mama. Da, mamă, după tratament, toate sînt foarte clare. Încercau să creadă, s-ar fi putut, sperau, se îmbrățișau și plîngeau. Amîndouă plîngeau. Nu mai era nici o scăpare. La întrebarea, dacă Pia a avut sau putea să aibă legături cu alți bărbați, femeia a răspuns revoltată :

— Cum vă gîndiți la asta ? E și azi o copilă ! Fugea de băieți, se temea de ei și torturată de spectrul infirmității apropiate, era hotărîtă să nu se căsătorească niciodată. Eu o cunosc din fașă. Cînd mama ei era de serviciu, a stat multe zile în casă la noi, cu copiii mei.

Cîțiva martori au spus lucruri pe care le știau din scrisorile Piei sau chiar de la Vulcan. Într-o dimineață, fata urca scările privind pe bărbatul care mergea în urma ei. Îi vedea numai umerii, se legăna de pe un picior pe altul, pășind deodată cîte două trepte. Au dansat, Pia-și simțea încă brațul sprijinit de umărul lui.

Undeva s-au oprit, el i-a strîns mîna. După ce au mai urcat, l-a așteptat, speriată. Era sigură că o va îmbrățișa ; știa dinainte cum se va lipi de el... va trebui să se ridice în vîrful picioarelor... buzele-i tremurau. El se va apleca... dar Vulcan i-a cuprins protector umerii, cum fac bărbații între ei, și a întrebat-o :

— Nu ți-e greu să urci atîtea scări în fiecare zi ?

A urmat un an în care s-au văzut rar. Cînd fata i-a telefonat și i-a cerut lămuriri privitor la semiconductori, Vulcan a alergat să-i explice lecția. De atunci s-a întors mereu în casa lor, fără chemarea ei. Vorbind cu Matei, întrebîndu-l ce crede despre Pia, despre Vulcan și despre toate întîmplările lor, acesta a spus că fata-i mai vinovată ca el.

— Cum poți crede asta ? a întrebat Magda ? Mergea la ei numai în lipsa mamei, o purta pe brațe de la un geam la altul, zicea că-i arată străzile luminate ale orașului, fluxul mașinilor, dar femeia care le ducea laptele, i-a găsit întinși pe covor. De ce să fie ea mai vinovată ?

— Lucruri asemănătoare se întîmplă mereu, a zis Matei, fata nu-i deloc naivă. Cazul Piei e o formă de parazitism, cum sînt destule în lume. Nu duc nici o lipsă, primesc totul de-a gata. De altfel nu vezi că mama ei a primit cu seninătate copilul ? Aproape cu bucurie ?

— Tu vorbești serios ? a întrebat Magda.

— Locuiau în același bloc, a răspuns Matei. Pînă era copilă, a ocrotit-o. Cînd se întîlneau, el îi ducea ghiozdanul cu cărți. Mai tîrziu au fost invitați la familia unor prieteni și [...] dansat împreună. Fata aștepta să o săr[...]te. El nu i-a dat importanță, nu era fer[...]eie, se mișca în jurul lui ca un mînz. Du[...] mult timp ea l-a chemat, Vulcan o u[...]ase.

— Te bucură to[...]oloul unui om degradat ? a întrebat Magd[...].

— Mă întristea[...]ă, a răspuns Matei, dar Vulcan e un om pregătit în profesiunea lui. Se așteaptă [...]e la el rezultate excepționale. Nu știu dacă tu înțelegi... În fond, aventura [...]ei e întîmplarea simplă, aproape banală, a iepuroaicei care nu mai e pui.

Magda l-a în[...]rebat dacă întîmplările acestea, banale, nu e nevoie să se rezolve cinstit ? Vulca[...] n-are datoria să-și repare greșeala ? În lumea asta în care trăim, toți sîntem obligați...

— Vulcan are datoria să-și îngrijească copilul, a zis Matei. Impunîndu-i sarcini care nu-s ale lu[...] l-am distruge fără nici un folos.

Magda a răm[...]as încremenită. Simțea nevoia să întreb[...], dacă are cineva dreptul să profite de slăbiciunea altuia ? Știa că fiecare clipă de întîrziere crea între ea și Matei o si[...]tuație nouă. Nu mai era vorba de Vulcan[...] se afla în grădină cu Moșul. Mergea l[...]a el în fiecare sîmbătă după masă și-l găsea mereu scriind în fața biroului. Pă[...]rinții Magdei locuiau în centrul orașului, într-un bloc nou, Moșul, la periferie, apro[...]ape de remiza tramvaielor. În ultimii ani[...], cartierul s-a întins, casele au început s[...]ă apară atît în continuarea străzii, cît și în spatele grădinii, unde s-au deschis stră[...]zi noi. Din centrul orașului făceai o ju[...]mătate de ceas, schimbînd mai multe tramvaie. Moșul bătea drumul acesta în fiecare zi cu picioarele lui. Cu pas măr[...]unt, cu bastonul sau cu ploierul în mîna dreaptă, pleca pe orice timp. Se întorcea seara, înainte de cină. Sîmbăta, Moșul [...] o aștepta pe Magda ca la o recepție ofi[...]cială.

Fata alerga la pupitrul din dreapta și găsea acolo lucr[...]urile adunate pentru ea în timpul săptăm[...]înii : fructe, bomboane, cărți, fotografii... Ieșea apoi în grădină și se juca singu[...]ră. Trecînd printre flori, oprindu-se la fiec[...]are pas, într-o zi au năpădit-o furnicile. Speriată, a fugit în casă. Moșul a dus-o în baie, a dezbrăcat-o de haine pînă la piele și a spălat-o întreagă... ajutîn[...]d-o să scuture furnicile din păr și din u[...]rechi... După ce a scăpat de el[...], le-a scos din apă, așa amorțite cum erau, și le-a așezat pe o scîndură uscată între s[...]traturile de flori.

— ...să se usu[...]ce și ele la soare, să se bucure de viață ș[...]i de căldură, a zis Moșul atunci.

Era vară, o zi [...] îngrozitor de caldă, Matei auzind întîmp[...]larea cu furnicile, a rîs.

— Dacă faci u[...]n efort, e necesar să-ți îndrepți puterile spre lucruri care merită efortul tău. E păc[...]at să pierzi energia pentru cîteva furnici.

Așa a zis el. [...] Cînd s-a ridicat, Magda știa că e necesa[...]r să-i dea un răspuns. Aștepta de mult [...] răspunsul ei. L-a amînat mereu, n-a fost [...]ușor pentru ea. Se indoia, îi era teamă, [...] nu vedea clar. Era vorba de viața ei, [...]de întreaga ei viață. Ce trebuie să facă ? Acum răspunsul venea de la sine :

— Eu n-am să [...] vă împiedic, Matei ! Pe Vulcan nu voi co[...]ntinua să-l judec eu. Are cine să-l judece, [...] cinstit. Tu ai să te miri, dar prea multe l[...]ucruri ne despart pe noi. Zici că sînt lucru[...]ri obișnuite, banale. Mă gîndesc la omul [...] acela de o valoare deosebită, la întîmp[...]lările cu Pia, cu Moșul, cu furnicile...

Așa trăiesc oa[...]menii, înconjurați de lucruri mărunte...

A murit actorul **ANATOLIE COBEȚ** ! În vălmășagul atîtor evenimente, care se aglomerează diurn, această știre inserată într-un colț de ziar sau aflată printr-un telefon grăbit, cu ușurință poate fi destinată dulapului fără fund al uitării, de către orice mecanism infirm al memoriei. Cei aplecați spre curiozitatea circumstanțelor accidentului, află că un trailer cu fier mult și necruțător, în miez de zi, a lovit mortal un actor aflat pe o modestă bicicletă, în drum spre teatru și că actorul, care abia împlinise 50 de ani, avea în buzunarul hainei sale doar o hîrtiuță cu numele colegilor care contribuiseră la cumpărarea coroanei de flori pentru **FABIAN FRANCISC**, cu cîteva zile înainte decedat, fiu al scenei maghiare din localitate și frate al nostru, al tuturor actorilor...

Familia noastră, a histrionilor timișoreni, destul de puțin numeroasă, la cîteva zile doar, primește două zguduitoare pierderi. Anatolie Cobeț n-a fost cel mai mare actor al teatrului nostru (noțiune de altfel destul de relativă și părăginită), dar nici n-a revendicat vreodată cuiva aceasta. Avea însă o calitate care, lipsindu-ți, poți fi orice și tot nimic nu ești : era OM, om de omenie cum spunem noi astăzi, folosind o expresie ușor pleonastică, poate și din disperarea ce-o resimțim văzînd cît de rară și de rarefiată mai este și această însușire fundamentală a omului în arderile dezlănțuirilor lor de tot felul din epoca oricăror posibilități... Înțeleptul grec Chilon ne îndeamnă să vorbim despre morți numai de bine. Latinii ne-au transmis și un dicton. Dar te afli în dificultate a-l aplica corect, cînd te stăpînește convingerea că nu toți cei morți au murit și nici că acei care figurează drept vii, ar fi toți în viață. De aceea, despre Cobeț vorbesc ca despre o idee, o idee vie, a lui, chiar dacă n-a fost și nu este numai a lui, dar el a propovăduit-o cu toată forța vieții lui : ideea pasiunii, a dăruirii necondiționate cu tot ce ai, cu tot ce ești, idealul de artă și de viață în care te crezi.

Și el a crezut în teatru ca puțini dintre noi ! Și l-a iubit visceral, mai mult decît mulți dintre noi ! Nu știu un actor român care să cunoască — afectiv — viața și creația colegilor săi, din absolut toate teatrele, mai deplin ca

...și n-a fost numai actor !

fratele Tolea. Avea inimă pent[...]ru tot ce era împlinit în teatrul românesc și-l dureau [...]profund scăderile și comportările scăzînde din panoplia [...] obligatorie a demnității profesionale. N-a fost cel mai [...] mare actor al teatrului național, dar toate personajele [...] pe care le-a interpretat aveau adevăr, forță, originalita[...]te, erau sculptate din plinătatea vieții pe care a îmbrăț[...]ișat-o cu atîta drag și bunăcuviință și nu s-ar fi cuveni[...]t să-l părăsească, la rîndu-i, atît de repede... Anatoli[...]e Cobeț nu imita pe nimeni, el însuși o inimitabilă l[...]ume, robustă, veselă, generoasă, plină de solicitudine, [...] ușor neglijentă față de aparențe, cîntînd necontenit im[...]nul răgușit dar înălțător al solidarității de breaslă, atent [...] și iertător pentru fiecare, păgubaș pentru sine, cum l-a[...] bruscat și clipa fatală, cînd o grămadă de fiare condu[...]se de o fiară, tăbărau absurd asupra-i, iar ochii lui m[...]ari și blînzi se întrebau probabil : cum se poate una ca [...] asta ? ! ! Se poate, Tolea! De-atîtea ori, de fapt, a văzut [...]el însuși că se poate. Dar ceea ce nu se poate, ceea ce n[...]u trebuie să se poată, este de a uita vreodată că breslașii [...] noștri s-au întîlnit c-un model de dăruire, cu multe ca[...]rate, de rară omenie. A. Cobeț a creat în Timișoara [...] primul teatru școlăresc permanent din țara noastră. [...]Această idee tinerească nu se putea naște într-un suflet m[...]ort, anchilozat și ruginit. Se năștea în mintea și sufletul [...] aceluia care parcă anume fusese dotat cu o mare robust[...]ețe fizică tocmai pentru a putea să-și ascundă, cu hîtren[...]ie moldovenească, tandrețea sufletului său dăruit și pri[...]n aceasta ușor vulnerabil. Din risipita și risipitoarea brea[...]slă a actorilor parcă ne-a părăsit paznicul cimentului nos[...]tru de aur. Și ciment și aur mai avem. Dar tare bine [...]mai știa Tolea să le așeze laolaltă în jerbele și coroanele [...] aduse de tineretul școlar la mormîntul lui, erau o spera[...]nță că există puteri care vor ști să prelungească frumos[...] [...]ul, continuîndu-l și chiar sporindu-l. În ziua morții, Cob[...]eț, repeta piesa : Clipa...

Gheorg[...]he LEAHU artist emerit

memento

Claudiu Al. Buciu

PUTERE DE LUT

O, țară, o fruct —
zămislit de amurguri
cu putere de lut —
pîrguit
în ceasul din umbră ivit.

cu sîmburii împrăștiați
pe dulcele trup — fremătător de seve
asemeni căpșunii —
încleștare de cer scurs în adîncul genunii.

O, țară, o, fruct —
pentru miezul tău înflăcărat
scriu
și lupt.

O STEA NE CHEAMĂ

Trăit — omul nu e decît durerea
necunoscutului de-a fi cunoscut.
Murit — omul nu e decît trăirea
unui CE nesfîrșit și necunoscut.

Cu ochii fierbinți ne invită
înzăpezitele creste —
dar lutul atît de ușor
ne-nvelește.

O stea ne cheamă
să ne spun-o poveste —
dar cuvîntul atît de greu
ne-nvelește.

PECETE DE AMURG

În muguri stau ascunse nopți.
Și-atunci cum poți
să știi ce or să fie în lumină.
Un mugur e un ochi
fără retină —
un ochi închis.

Dar cîte ochii orbilor nu văd,
culori de noi nemirosite
nepipăite
și negîndite,
și cîte flăcări se ascund
în ochii unui orb ?

O, Homer
pecete de amurg.

☆ ☆
☆

Mă tem de-un singur lucru —
Mă tem
de a ecoului tăcere.

Cătălin Ionuțaș

GLIE

Sîntem din glia asta întrupați,
meștere olar, din glia asta,
și-n pumnul de lut ce-l prefaci în ulcea
zac inimile noastre din dealul de sus,
încremenit sub vrajă de stea.

Ci, mînă-ți roata 'nainte,
bunule meșter bătrîn !
E suflet de neam tot ce
iese din mîinile noastre,
peste noi și peste moarte stăpîn.

OLIVIA MOGA : „Portret"

DRUM

Pînă să ajungi la polenul
adunat în poem,
pînă la răcoarea serii în cuvînt,
pînă la descîlcirea din lîncezelile zilei,
mirajele te vor lepăda
prin ploile luminii,
scările te vor obosi pînă la taină,
bolțile te vor apăsa pînă la milă,
zorile te vor găsi slujind așteptarea,
pașii tăi vor lua drumul risipei.

VÎNTUL DE MARTIE

Vîntul de martie
se pregătește tocmai în țara ghețarilor
să-mplinească crăpatul semințelor.

Cerul se va umple de lumină,
din depărtare, ai să vezi
cum vor plesni umbrele,
cum va vibra coarda orizontului
bătută de vîntul de martie.

Februarie, ultima lună a frigului,
se va rostogoli în gol,
vîntul de martie va sufla
în luminarea sa de seu.

Tudor Gherman

IMN

Glorie de alb —
casa ta, palat al zăpezilor ;
glorie de alb —
gîndul tău templu al ninsorilor ;
glorie de alb —
altarele tale cu sînge aburind,
purpuriu și cald.

Rostul stelelor —
rugă de alb.

ÎNAINTE ȘI ÎNAPOI

Dacă mergi înainte prin stropii de ploaie
Ajungi printre iarbă și flori.
Visul te duce pînă la țărmul
Unde mori și nu mori.
Dacă mergi înapoi prin iarbă și flori
Nimerești într-un glas de fată.
Amintirea te duce pînă la țărmul
Unde toate îți scapă.

MUGUR

Ia-mă cu tine, mugur, cînd pleci,
Pe plinele tale de verde poteci.

Mai bine de toamnă să mor, decît strîns
Într-un bun diagnostic și-o cană de plîns.

Mai bine de iarnă să-nghet, decît zloata
Hîrtiilor dalbe să-mi facă socoata.
Ia-mă cu tine, mugur, cînd pleci !

GÎND

Ce bine-i să-ți aprinzi țigara
În sîngele apusurilor, vara,
Și să presezi cu grijă între gene
Amezile de iarnă bănățene ;
Iar ochii să-i deschizi abia cînd unda
Îți cîntă amețită cum secunda,
Cu iulie, se culcă-ntr-un abis
Dintre clipirea stelelor și vis.

LA COADĂ

De la rîndul la viață mi se trage.

Nu știu cînd m-am așezat la coadă
Dar am stat, oricum, cîteva milenii,
Străluceam, ca acum, cînd se primăvărea
De partea cealaltă a vremii.

Să nu adorm, căci cine adormea
Era exclus din rînd, am inventat
O lume-n care trebuie să dorm
Pînă materia mă va fi uitat.
Și, iată, starea aceea mă așteaptă.

consemnări

Vasile Popeangă

ARADUL, CENTRUL POLITIC AL LUPTEI NAȚIONALE DIN PERIOADA DUALISMULUI (1867—1918)

Ed. Facla, 1978

Concepută în două părți — **Românii arădeni în lupta pentru solidaritate, libertate și unitate națională și Aradul, centru politic al românilor din Transilvania în lupta pentru realizarea unității naționale** — noua carte a prestigiosului pedagog și om de cultură arădean are meritul de a fi realizat o investigație exhaustivă cu privire la una dintre cele mai zbuciumate și necunoscute perioade din istoria acestor locuri și anume aceea a dualismului, cu implicațiile sale ideologice, sociale și culturale, relevînd rolul decisiv al Aradului într-un moment glorios al devenirii noastre istorice și anume pregătirea Adunării plebiscitare de la Alba Iulia și realizarea actului istoric de la 1 decembrie 1918.

Dar lucrarea în discuție nu reprezintă un studiu de istorie locală, cum s-ar putea bănui, deoarece fenomenul cultural, privit ca element definitoriu al spațiului axiologic românesc, este integrat într-un circuit larg național și european. Așa se explică, ca o constantă, integrarea acțiunilor politice și sociale ale arădenilor în întreaga mișcare națională pentru libertate și unitate. Într-adevăr, oamenii politici arădeni au urmărit cu statornicie racordarea acțiunilor inițiate de ei la evenimentele care se petreceau în Europa, la lupta pentru libertate națională pe care o duceau cehii, slovacii și sîrbii din imperiul habsburgic.

Lucrarea își propune să releve toți factorii de ordin cultural : **instituțiile și asociațiile cultural-educative, școala, presa, teatru, circulația cărților,** care au prefigurat actul Unirii, așa încît ea se înfățișează ca un demers istoric urmărit pe mai multe planuri, în stare să confere o imagine de ansamblu asupra celor cinci decenii investigate.

Bazată pe o amplă documentare, cartea profesorului Vasile Popeangă a evidențiat și contribuția generației care a pregătit temeinic Unirea, făcînd un crez de viață din realizarea idealului național. Grupul de fruntași politici arădeni care a desfășurat activitatea de reluare a activismului politic a avut în componența sa oameni care au îmbinat în mod fericit acțiunea cu gîndirea teoretică : Vasile Goldiș ; oameni de acțiune : Ștefan Cicio Pop, Ion Suciu, George Crișan ; oameni de școală ca Roman Ciorogariu ; ziariști de prestigiu : Sever Bocu, Ion Clopoțel, Ion Montani și alții. Meritul autorului este de a fi surprins entuziasta acțiune desfășurată de această pleiadă glorioasă de luptători naționali în contextul luptei întregii națiuni pentru împlinirea dezideratului Unirii, așa după cum releva și raportul de activitate al Reuniunii învățătorilor români **„Un ideal nu se poate realiza decît numai prin concentrarea tuturor forțelor și energiilor, prin muncă dezinteresată și fără preget și prin sprijinul reciproc al tuturor factorilor chemați".**

În concluzie, o carte fundamentală cu privire la o perioadă majoră din istoria noastră națională, mai puțin cunoscută și cercetată, o carte **riguroasă, sistematică și de amplă argumentație documentară și științifică,** care va constitui, cu siguranță, un punct de reper pentru investigațiile viitoare precum și bibliografie obligatorie pentru o posibilă istorie a Aradului și Transilvaniei.

F. DUMA

OLIVIA MOGA : „Cules de vii"

televiziune

DUMINICĂ, 25 martie

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii : Insula misterioasă. 10,00 Viața satului. 11,30 Pentru căminul dumneavoastră. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. Album duminical. 13,05 Umor și muzică. 13,45 Desene animate. 14,10 Drumuri europene. 14,40 Stadion. 15,00 Serbările zăpezii. 16,05 Film serial. Dickens la Londra. 17,00 Fotbal : Dinamo — Sportul studențesc (repr. a II-a). 17,50 Cutezători spre viitor. 19,00 Telejurnal. 19,20 Reportaj TV. 19,40 Varietăți de primăvară. 20,50 Film artistic. Bătălia Atlanticului. 22,45 Telejurnal.

LUNI, 26 martie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 19,00 Bangladesh. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Panoramic. 20,30 Roman foileton. Poldark. 21,25 Mai aveți o întrebare ? 21,55 Cadran mondial. 22,15 Telejurnal.

MARȚI, 27 martie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Poldark (rel.). 17,00 Telex. 17,05 Învățămînt educație. 17,25 Curs de limba engleză. 17,45 Festivalul național „Cîntarea României". 18,05 Reportaj pe glob. Imagini din Maroc. 18,20 Lecții TV pentru lucrătorii din agricultură. 18,45 Concertul de muzică ușoară românească. 19,00 Tribuna TV. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Ancheta TV. 20,30 Seară de teatru. Irina lui Ion Vlahuț. 22,00 Pentru prietenii romanței. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 28 martie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Muzica populară. 10,20 Șoimii patriei. 16,00 Fotbal : F.C. Bihor — Universitatea Craiova. 17,50 Gala antenelor (rel.). 18,35 Telecronica pentru pionieri. 19,00 Forum cetățenesc. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,50 Ani ai împlinirilor noastre. 20,20 Din inima, partidului. 20,35 Noi, femeile ! 20,55 Film artistic. Împușcături sub clar de lună. 22,30 Telejurnal.

JOI, 29 martie

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Cupa Mondială la schi alpin. 18,00 Seara televiziunii ungare. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Ora tineretului. 20,55 Film artistic. Sus pe Spi[...]erg. Producție a televiziunii din R.P. Ungară. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 30 martie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Film artistic (rel.). 17,00 Emisiune în limba germana. 19,05 La volan. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Reflector. 20,25 Film artistic. Moș Amable. Producție a televiziunii franceze. 21,50 O artă pe măsura timpului nostru. 22,15 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 31 martie

12,30 Telex. 12,35 Curs de limba spaniolă. 12,55 Curs de limbă franceza. 13,15 Concert de prînz. 14,20 Corespondenții județeni transmit... 14,40 Melodii populare. 15,00 Un fapt văzut de aproape. Reportaj. 15,25 Opereta „Vînzătorul de păsări". 16,30 Agenda culturală. 17,10 Clubul tineretului. 18,00 Martie 1979. Cronica evenimentelor politice interne și internaționale. 18,15 Handbal masculin : Minaur Baia Mare — Sport Club Magdeburg. 19,30 Telejurnal. 20,00 Teleenciclopedia. 20,30 Film serial. În spatele ușilor închise. 21,25 Întîlnirea de sîmbătă seara. 22,15 Telejurnal. Sport.

televiziune

teatru

În premieră la Naționalul timișorean :

„O NOAPTE FURTUNOASĂ" de I. L. Caragiale

Necruțătoarea tinerețe a textului caragialian acționează ca un revelator de calitate, accentuînd reliefuI calităților și defectelor tuturor plăsmuirilor scenice ce se încumetă să deа chip și înfățișare gîndirii demiurgice a celui mai mare dramaturg al literaturii noastre.

Un spectacol Caragiale reprezintă întotdeauna pentru un colectiv dramatic o încercare echivalentă cu cucerirea „acoperișului lumii" himalayan, abordabil doar printr-un urcuș în multe etape, care nu întotdeauna ajung pînă în vîrf. Fiecare etapă, însă, își are importanța sa și cuceritorii înălțimilor, aproape definitive, de talia „echipei de aur" a Naționalului bucureștean, condusă de Sică Alexandrescu, nu apar chiar în fiecare deceniu.

Spectacolul „O noapte furtunoasă", a Naționalului timișorean, mi s-a părut a se situa la nivelul unei etape mijlocii de „cățărare" pe piscurile textului, semnificația sa înscriindu-se ca o promisiune pentru aprofundări și depășiri viitoare. Echipa de actori, de sub regia lui Dan Radu Ionescu, a cultivat o înțelegere a comicului de situație, reliefînd mai curînd aspectul secundar al construcției dramatice, insistînd asupra amorurilor Vetei și Ziței, cu binecunoscutele lor avataruri. Optînd pentru această viziune, spectacolul cunoaște realizări cuminți, în care excepția calitativă o constituie doar jocul grav, pătimaș și puternic motivat psihologic, al **MIHAELEI MURGU** în Veta și delicioasa interpretare plină de farmec și șmecherească inocență a lui **EUGEN CRISTEA** în Spiridon.

Propensiunea vizibilă spre comic buf este accentuată de sublinieri nu lipsite de gratuitate, cum ar fi de pildă ciudatele acompaniamente de mieunături și lătrături ce estompează latura satirică a strălucitei frescе de epocă, reducînd-o la un agreabil vodevil.

Există, desigur, și momente reușite cum ar fi excelenta lectură a ziarului în interpretarea lui **HORIA IONESCU** (Ipingescu), și unele apariții ale lui **MIRCEA BELU** (Venturiano) mai alcs în clipele de disperare. Din păcate, însă, cu tot ritmul alert al spectacolului, cu tot decorul excepțional de reușit și evocator al **DOINEI POPA ALMĂȘAN**, adevărată reconstituire de epocă și atmosferă, spectacolul nu poate fi considerat o reușită majoră.

EUGEN MOTĂȚEANU, în Dumitrache, **CONSTANTIN BUZOIANU** în Chiriac, **ANA IONESCU** în Zița, depun eforturi notabile și reușesc să creeze personaje credibile. Angrenați, însă, într-o reprezentare de tip Labiche, în care profunzimea de gîndire social-critică cedează pasul comicului de situație, creațiile lor, adeș valoroase, se estompează în vălmășagul neimportant estetic al agitației de pe scenă.

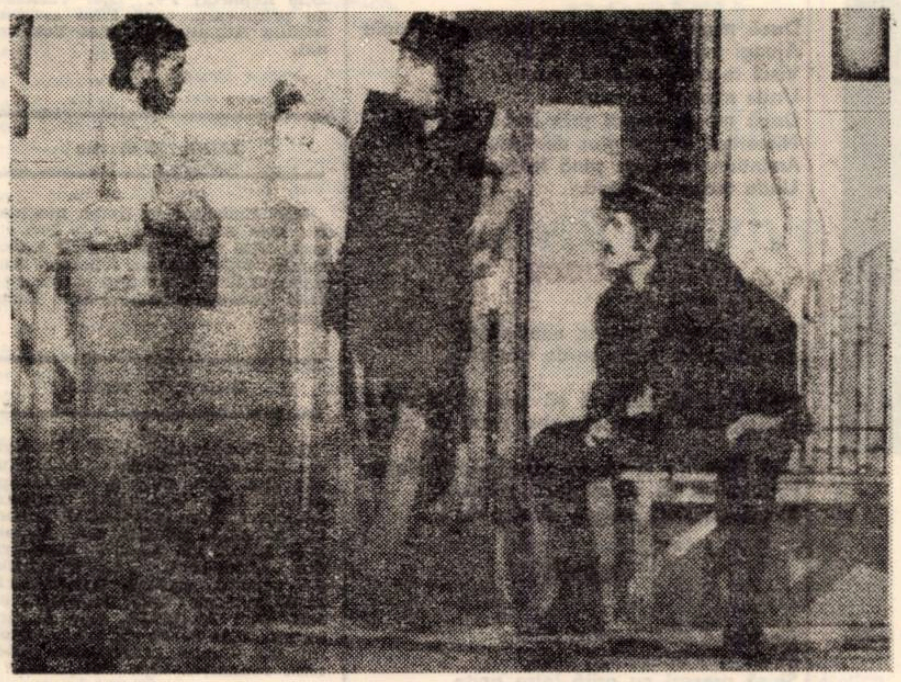

Scenă din spectacol

Dacă ținta a fost realizarea unui spectacol — comedioară, atunci această „Noapte furtunoasă", mai mult zgomotoasă decît furtunoasă, și-a atins menirea. Nostalgici, însă, ai înălțimilor de unde pornesc furtunile de adevăr necruțător și măreție estetică ale geniului caragialian, rămînem cu impresia că am asistat doar la fixarea „țărușilor de demarcare" ai unei etape de la care vor porni noi cutezători spre cucerirea înălțimilor dramatice românești și universale, dominate de geniul lui I. L. Caragiale.

Sergiu LEVIN

Poetul zborului

limbă și stil

Felul cum bate inima lui Geo Bogza mă îndeamnă să mă întorc, tot mai des și mai cutremurat, la Mihai Eminescu. Cred că el, Geo Bogza — cu extraordinara-i capacitate de a se cutremura — a intuit că una dintre condițiile „sine qua non" ale poeziei este aceea a zborului. Temele predilecte ale descrierii eminesciene sînt acelea care îngăduie imaginației poetice să se desfășoare pe spații largi, pe suprafețe enorme. **Codrii și munții, marea și cerul — ademenind**, îndeobște, disponibilitățile fanteziei — sînt pentru Eminescu, „mari nemărginiți", „unde gîndiri ca stele / Lin înfloresc" — **Povestea magului** —, căci natura însăși l-a înzestrat pe poet cu o dezmărginită gîndire. Deși nu risc afirmații care sînt greu controlabile, sînt, totuși, aproape sigur că Eminescu a folosit, prima oară, în limba română, **cuvîntul nemargine.** El revine, în aceeași **Poveste a magului,** cu o semnificativă stăruință. Îmbinarea „a cerului **nemarginii**" sugerează imensitatea nu numai a bolții, împreună cu altele, la fel de „suse" : **ocean de stele, a lumii trepte-albastre, stelnicul marele plai.** Că „plaiul" Mioriței și al lui Blaga poate fi transferat pe cer, este un avantaj al limbii române, care e, într-un fel, coborîtă din cer.

Nemărginit, fără margini (fără poate fi, citeodată, „prefix" privativ), **făr' de capăt** fac parte din lexicul „uzual" al poetului, iar frecvența lor în marile poeme **(Scrisoarea I, Luceafărul)** mărturisește tăgada finitului atît de specific eminesciană.

Cînd Fata-n grădina de aur — mistuită de „neastîmpăratul / De viață dor și dorul cel de soare" își spune păsul, cel ce vorbește de sub masca ei nu e departe de poetul însuși : „Eu mor, de n-oi vedea seninul, cerul, / De n-oi privi **nemărginirea** vastă, / Ahi ce ferice-aș fi să văd eterul / Și să văd lumea, codrii din fereastă".

Din acest nucleu tematic se desprinde — grea de tîlcuri tema romantică a „zborului astral", închegîndu-se în imagini niciodată aceleași. În **Mortua est,** de pildă, poetul urmărește, în planul ficțiunii, urcușul, tîrziu și postum, al iubitei, dincolo de hotarele lumii, pe scheiăria norilor, „Prin ploaie de raze, ninsoare de stele". În **Epigonii,** capacitatea de a visa și altitudinea idealului sînt sugerate prin **zborul** auster al cugetării, „plutind pe aripi sînte printre stelele senine". Iată-l, acum, pe Hiperion, în drumul către Demiurg, pe cărările înghețate ale veșniciei, „Fulger nentrerupt" : „El zboară, gînd purtat de dor, / Pîn' piere totul, totul".

În **Fata-n grădina de aur** — preludiu al **Luceafărului,** cum bine i-a spus Mazilu — zmeul îndrăgostit de o muritoare se avîntă către sălașul lui Adonai zburînd, de data aceasta, pe un cer prietenos, întîmpinat de fulgurea moale a stelelor. „Măreția" face acum loc „grației" : „În vremea asta zmeul se suise / La cer, cu aripile lungi întinse. / Culege-n cale blîndele-i surîse / A mii de stele, ce zburau ca ninse". Ajuns în „raiul luminos" al aștrilor și contemplînd, din augusta lui înălțime, universul, zmeul arcuiește pe boltă curcubeul zborului său : „La cer se-nalță el pe bolta mare / Cu-aripe mîndre curățînd seninul... / Deasupra lumii risipite-n șoapte / El se-nalță — un curcubeu de noapte".

Din cele mai vechi timpuri ale gîndului omenesc, zborul a fost un simbol al năzuințelor, nici după ce am ajuns pe Lună, împlinite. Totuși, un simbol al cutezanței și al demnității Umane, al elevației morale și spirituale. Arta — cu puterile ei, limitate — și-a însușit și a valorificat acest simbol, exprimîndu-l felurit și nuanțat, cu — atîtea cîte sînt — mijloacele ei.

Așa cum se desprinde din alcătuirile lui **Eminescu, imaginea** — înaltă și pură — a zborului astral vorbește, cu putere înnoită și înnoitoare, mai alcs cititorului tînăr, tălmăcindu-i, dacă are timp să îl asculte, unul dintre cele mai nobile și mai „inutile" îndemnuri ale Poeziei.

G. I. TOHĂNEANU

plastică

EXPOZIȚIA OLIVIEI MOGA

A patra expoziție personală a **OLIVIEI MOGA,** deschisă la Clubul presei din Timișoara, se bucură de o bună impresie de public. Spontaneitatea și grația, specifice primelor sale expoziții, se păstrează și acum, la acestea artista adăugînd o undă de meditație și gravitate. Tablourile, nepurtînd titluri, se grupează în cicluri precum „Semne cu pămînt", Semne cu oameni", „Semne cu frunze", „Semne cu apă", în care sînt abordate alegorii autumnale, compoziții sau naturi statice cu flori, peisaje încărcate de un cald lirism.

O delicatețe specifică poartă amprenta unei personalități artistice conturată în linii sigure, unde respirația culorii invită la simbol și sugestie. Naturile statice cu flori, motiv plastic predilect al Oliviei Moga, sînt semnul intrării în anotimpul exploziei vegetale, ritualul floral încărcîndu-se aici de o subtilă feminitate. Obsesia unei continue primăveri a lumii,

vibrația luminii pe nuanțarea stărilor de spirit vorbesc despre o muzică lăuntrică exprimată cromatic. Peisajele poartă efigia unor călătorii pe viu sau imaginare, oglinzi oprite între clipă și durată. Chiar și „marinele" au ceva din clocotul interior al metaforei plastice, zbaterea și neodihna de valuri și aripi atingînd apogeul în nemișcare. Unii dintre cronicarii plastici, printre care Deliu Petroiu, Ion Arieșanu, Irimie Străuț, Alexandru Vaida, recunosc, în cîteva fraze lapidare, cuprinse în frumosul catalog al expoziției, disponibilitățile picturale ale Oliviei Moga, stăruind asupra laturii în care eul artistei se confundă cu temperatura culorilor, cu gradul de emoție și contemplație pe care-l degajă pînzele sale. Salutînd noul lăcaș expozițional de la Clubul presei, sîntem siguri că expoziția de ținută a Oliviei Moga stimulează, în continuare, alte asemenea evenimente plastice.

D. U.

medalion

BALADA LA COMOARA CÎMPIILOR

În această rază de primăvară, din nou reporterul literar își dă întîlnire cu eroii cîmpiilor. Am scris destul de rar despre acești oameni, dar am rămas cu impresii covîrșitoare despre unele localități, precum Făgetul — și Lovrinul, despre unii specialiști din agricultură, precum eroii muncii socialiste **Viorel Uibaru** și **Nicolae Dogaru,** sau despre inginerul agronom **Dan Pascu**

De data aceasta, loc de popas e Bilcdul, o altă localitate cu perspectivă urbană, cum recunoaște și primarul comunei, **Ioan Schmidt.** Această viitoare urbe, care se poate mîndri cu 7.500 de locuitori, are un pronunțat profil agro-industrial. Despre o astfel de unitate vom vorbi acum. Baza de recepție din Biled, condusă de inimosul tehnician agronom **Ion Enache.** Închipuiți-vă 20.000 de tone de cereale, adunate la această bază de recepție, cantitate ce după un lung proces de condiționare, uscare, selectare, primește prin intermediul trenului diverse destinații, export, întreprinderi industriale, mori pentru mălai, îngrășătorii etc.

Un sprijin substanțial primește Baza de recepție din Biled de la Întreprinderea pentru valorificarea cerealelor și plantelor tehnice Timișoara, condusă de directorul **V. Nicoară.** În marele puls al acestei unități simțim oamenii, cei care îi dau personalitate : mecanicul șef **Adam Wagner,** șeful de depozit **Horst Britz,** sau laborantele **Mariana Kirtzer** și **Török Elisabeta.** „Intercoopul" Biled, din care fac parte Dudeștii Noi, Becicherecul Mic, Biled, Șandra, Uihei și I.A.S. Variaș, localități ce-și depozitează aici comoara cîmpiilor, se pot mîndri cu Baza de recepție din Biled, care și-a îndeplinit cu prisosință planul de stat. Români, maghiari, germani, sîrbi, lucrătorii înfrățiți în Biled, pentru măreția pîinii și a vieții, au printre ei un om cu înalte calități de dăruire în muncă, pe cei ce dirijează comoara cîmpiilor la Biled, pe tehnicianul **Ion Enache.**

Damian URECHE

„cîntarea României"

STRĂLUCIȚI MESAGERI ȘI CREATORI AI ARTEI POPULARE

Sub semnul exigențelor festivalului național „Cîntarea României", timp de două zile, pe scena casei de cultură din Lugoj, s-a desfășurat faza județeană a formațiilor coregrafice și ansamblurilor folclorice. Publicul lugojan (sala arhiplină) de-a lungul celor 16 ore de concurs, a urmărit evoluția celor 87 de echipe de dansuri populare, dansuri tematice și ansambluri folclorice din județul Timiș, care au izbutit să treacă folclorul din durata istorică în spațiul estetic, să facă din el prilej de autentică delectare. Au reținut atenția juriului formații de o veritabilă autenticitate, cum au fost cele ale caselor de cultură a municipiului Timișoara, ansamblul „Timișul", „Ghiocelul", ansamblul folcloric al casei de cultură și consiliului orășenesc al sindicatelor din Sînnicolaul Mare, Casa tineretului Timișoara, și Casa de cultură Buziaș. Spectacolele de obiceiuri populare, adevărate punți care leagă trecutul de prezent, conferă coeziune culturii noastre, în timp și spațiu, fiind în acest sens, mereu actuale. Obiceiurile populare sînt fapte culturale vii, dinamice, în continuă prefacere. Acest lucru ne-au dovedit artiștii amatori de la Brănești, Petroasa Mare, Povergina, care au adus pe scena concursului obiceiuri de iarnă, îndelung aplaudate de publicul spectator. O frumoasă impresie au lăsat și formațiile de dansuri de la : Bethausen, Mondial Lugoj, Detergenți, Clubul Banatul Timișoara, Seceani, Dumbrăvița, Clubul C.F.R., Șipet, Unitatea M. I. Lugoj, I.A.E.M. Timișoara.

Faza județeană a concursului formațiilor coregrafice și ansambluri folclorice, a constituit un fapt de cultură de mare complexitate, încorporînd o serie de valori estetice și spirituale.

Emil ȘAIN

Fascinația artei — colocvii interpretative cu SOFIA COSMA și ALEXANDRA GUȚU

muzică

Iată-ne onorați cu o adevărată gală a valorilor pianistice românești. La numai o săptămînă după **Valentin Gheorghiu,** o altă pianistă de primă mărime — **SOFIA COSMA,** a colorat simfonicul Filarmonicii cu o prezență artistică menită perpetuu a incita, și răscoli auditoriul. Sînt decenii de cînd această pianistă nu obosește să „ridice" literalmente sala în picioare, prin nervul și vigoarea temperamentului său artistic de excepție. S-a reconfirmat strălucit și acum, cînd, abandonînd cunoscuteic-i preferințe pentru lirismul slav, abundent în incursiuni pasionale, își redimensionează radical modalitățile expresive, spre a ilumina finețea stilistică a unor lucrări atît de tipic franceze, precum **Concertul 2 de Saint-Saëns.** Franceze prin „libertinajul" față de tiparul clasic al formei, prin oponența de concept romantic, adusă. Ne-a încîntat disponibilitatea artistei, transferul temperamentului său bătăios în tensionări elegante ale frazei, ce disimulează elementul motric în formulări din care nu a lipsit picantul, savoarea.

Mai puțin exact, dialogul solist-orchestră, mediat de dirijorul **Remus Georgescu,** cel care are meritul aducerii în atenția noastră a unei valoroase creații românești — **„Reportaje II",** de **Th. Drăgulescu,** ori a **Uverturii „Anul 1812"**, de **Ceaikovski.** Neinspirată, aducerea în cadrul aceluiași program a **Serenadei** aceluiași compozitor, interpretarea acesteia rămînînd neconcludentă în a sugera finețea cordarilor cît și a acurateței presupuse. Foarte frumoasă sonoritatea alămurilor, mult licitate în tumultul confruntărilor Marseilliezei, cu motivele ruse ale Uverturii, interpretată la adevărata valoare a orchestrei și dirijorului.

☆

Orchestra **ARS NOSTRA** — rămîne unică reprezentantă a genului cameral — și-a făcut a doua apariție cu un **„Concert de concerte".** Protagoniste. **Alexandra Guțu** și **Adriana Krizsanics.** Evoluția **ALEXANDREI GUȚU** este vecină cu o revelație, pe care o împlinește cu fiecare nouă apariție. **Arta** acestei **interprete** pare o taină orfică, izvorînd din vibrația unui suflet ce știe găsi rezonanțe nerostite încă, chiar în partiturile scrise cu sute de ani înainte. Sunetu-i este catifelat, impregnat de o candoare angelică, de mare puritate — în secțiunea secundă a **Concertului de Boccherini** — de o exuberanță controlată, în cele extreme. **Adriana Krizsanics,** în **„Anotimpurile"** de Vivaldi, a impus prin lejeritatea cu care a învins o partitură foarte dificilă tehnic și extinsă de fapt cît patru concerte. De remarcat muzicalitatea frazărilor, tonul cald, velocitatea fără cusur.

Nu pe ultimul loc, merită de consemnat aportul membrilor orchestrei **Ars nostra** și în special a inimosului ei dirijor, **Marius Tănăsescu,** care „crește" evident de la un concert la altul, sub raportul diversității și adresei gesticii, rodite în eficiența **calității sonore a orchestrei.** Căci ceea ce ne-a oferit a fost un concert de ținută, de un profesionalism care-i impune ansamblu drept o prezență de prestigiu în climatul muzical bănățean.

Doru MURGU

panoramic

● Lansări de cărți la Timișoara : „Proust azi", de Traian Liviu Birăescu, prezentată de Corneliu Nistor și „Ultimul fluier" de Mircea Radu Iacoban. ● Timp de două zile a avut loc etapa județeană a concursului de coregrafie și ansambluri folclorice, la Lugoj. Au participat 89 de colective artistice, circa 3.000 membri ale unor formații de jocuri populare, dans tematic și balet. În prim-plan, ansamblurile „Timișul", „Rezeda", „Zora", cele din Buziaș, Pietroasa, Bățești etc. ● Tot la Lugoj, Dan Radu Ionescu, regizor al Naționalului timișorean, a pus în scenă o prelucrare proprie după piesa „Pînea nebunilor" de Hans Kehrer, premiată de Uniunea Scriitorilor. Regia îl aparține lui Horia Ionescu. Interpreți, actorii Teatrului popular din localitate. ● În cadrul ciclului „Muzica și viața" (la Biblioteca județeană) notabilă este expunerea „Contribuții feminine la creația și arta interpretativă românească". ● La Universitate, o temă actuală într-un simpozion de prestigiu : „Albert Einstein și teoria relativității". (Aniversare 100 de ani). ● Astăzi e ziua recitalului Aleksandr Slobodianik, reputat pianist sovietic. În program, Beethoven, Scriabin, Chopin. Sala Capitol. ● De 1 aprilie : Klara Katona din R. P. Ungară va concerta împreună cu formația sa de muzică ușoară. ● La Institutul politehnic o conferință a prof. dr. ing. Laurențiu Nicoară, în 26 martie, în cadrul seriei de „Orizonturi politehnice". ● În 20 martie vă întîlniți cu ansamblul „Rezeda". ● Fază județeană la cinecluburi. În imediata atenție a juriului, creații semnate de Iosif Costinaș, Sandu Dragoș, Ștefan Sasu, Georgeta Vladi, Ionel Pies, Emil Țeț.

L. B.

Protecţii anticorozive cu folii de elastomeri

Generalităţi:

Reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile şi înlocuirea lor cu materiale de aceeaşi rezistenţă mecanică şi chimică, răspunde preocupărilor specialiştilor de la I.P.A.U.S. - Bucureşti

In principiu s-au căutat soluţii tehnice care să confere metalelor uzuale (fierul şi fonta) şi betonului, rezistenţă la solicitările chimice şi mecanice, rezistenţă, pe care numai otelurile inoxidabile o posedă.

In acest scop, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri aplicate pe echipamente metalice sau de beton, pregătite în prealabil pentru această operaţie, se consideră soluţia tehnică indicată ridicării gradului de utilizare a înlocuitorilor de materiale deficitare.

Protecţia anticorozivă cu folii de elastomeri permite realizarea unor utilaje rezistente la diferite medii chimice (alcaline, oxidante, acide) concentrate sau diluate, medii petroliere, coroziuni.

Opţiuni asupra unui tip de protecţie cu elastomeri se face avînd în vedere natura mediului, temperatura de lucru a utilajului, concentraţia substanţei corozive, eforturile mecanice şi solicitările dinamice la care este supus echipamentul respectiv.

In funcţie de natura şi concentraţiile mediilor, protecţiile cu folii de elastomeri rezistă la temperaturi cuprinse între −5° şi +100 °C şi numai în cazuri speciale pînă la +130 °C.

Ţinîndu-se cont de necesităţile de protejare ca şi de parametri tehnologici ai echipamentelor, protecţia se face în unu sau mai multe straturi de diverse grosimi.

Foliile de elastomeri, încorporate la protecţia utilajelor sînt amestecuri pe bază de cauciucuri naturale sau sintetice care se lipesc cu ajutorul unor soluţii adezive speciale pe suprafeţele metalice - sablate şi degresate în prealabil - operaţiunea de aplicare efectuîndu-se la o temperatură de aproximativ +20 °C.

Din punct de vedere al tehnologiei de fabricaţie, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri se clasifică în următoarele categorii :

- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald.
- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili de tip Butarom.

Domenii de utilizare

Cele două categorii de protecţii cu folii de elastomeri au o largă aplicabilitate în toate domeniile de activitate.

Natura suprafeţelor supuse protecţiei prin acoperire cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald se cer a fi omogene, fără discontinuităţi provocate din suduri incorecte sau tole nelaminate corespunzător. Se recomandă a fi protejate suprafetele din oţel, fontă şi numai în cazuri extreme cele din staniu, cupru şi alamă (în condiţii speciale).

Astfel de protecţii rezistă la medii chimice diverse

Protecţiile cu folii de tip Butarom (nevulcanizabile) se aplică la rezervoare, reactoare coloane, igheaburi, vase de măsură avînd o rezistenţă bună la medii acide, alcaline, oxidante şi neutre. Sînt deficitare ca rezistenţă la medii petroliere.

Execuţie:

IPAUS - Bucureşti execută protecţii cu folii de elastomeri atît la sediul său cît şi pe şantierul beneficiarului în funcţie de gabaritele echipamentelor ce urmează a fi protejate.

Lucrările se execută pe bază de comandă fermă cu recomandarea de a se consulta în prealabil specialiştii întreprinderii.

Chituri, mase de şpaclu pentru protecţii anticorozive

In diversitatea de produse şi prestaţii din programul uzinal al I.P.A.U.S.-ului, o pondere deosebită o are gama chiturilor, mortarelor şi maselor de şpaclu destinate realizării protecţiilor anticorozive. In tipologia reperelor cu caracter anticoroziv sînt înscrise atît chituri anorganice cu rezistenţă mare la temperatură cît şi chituri, mortare şi mase de şpaclu pe bază de răşini sintetice. Din punct de vedere al utilizării, chiturile, concură la efectuarea protecţiilor anticorozive prin inzidire, placare sau chituire în cimp continuu, atît la utilajele metalice cît şi la rezervoare, bazine, cuve din beton, pardoseli etc.

Lucrările efectuate cu chituri anorganice sau cu chituri pe bază de răşini sintetice asigură :

- protecţia elementelor de rezistenţă şi structură ale construcţiilor industriale împotriva mediilor chimice agresive.
- rezistenţa în timp a echipamentelor din exploatările industriale.
- desfăşurarea optimă a proceselor de producţie în condiţiile impuse de normele de protecţia muncii.

Intrucît paleta acestor produse este foarte cuprinzătoare şi, pentru a da informaţii utile celor interesaţi, vom face scurte referiri pentru principalele repere :

a) Chituri anorganice

In această categorie intră produsele ARNOLEX în componenţă lichidă sau solidă, care sînt chituri anticorozive, rezistente la temperaturi înalte. In funcţie de compoziţia componentei lichide se deosebesc două tipuri de chituri :

- ARNOLEX TK (pe bază de silicat de potasiu).
- ARNOLEX TN (pe bază de silicat de sodiu).

Această gamă de chituri se utilizează ca material de rostuire pentru materiale ceramice, de gresie, din grafit, bazalt, bazalt vitrifiat, diabaz, sticlă etc. avînd recomandări în medii acide concentrate ori diluate, la umiditate, la gaze cu conţinut în substanţe acide, la temperaturi normale şi ridicate (pînă la 600 °C).

Din categoria chiturilor anorganice mai face parte şi produsul ARNOLEX FN în componentă lichidă şi solidă.

Prin calităţile sale specifice se utilizează la protecţia suprafetelor din metal şi beton, fiind rezistent la acţiunea acizilor concentraţi şi diluaţi, a gazelor cu conţinut de substanţe acide şi la temperaturi înalte (pînă la 1000 C).

b) Chituri pe bază de răşini sintetice

Produsele din această grupă se fabrică pe bază de răşini fenolice, furanice, epoxidice şi poliesterice.

In funcţie de capacitatea de rezistenţă la mediile agresive, de conductibilitatea termică şi de alte proprietăţi specifice, chiturile pe bază de răşini sintetice se produc în variantele nomenclaturi Carbadez, Siladez, Oramin, Epodur, Rebonit, Rexidur şi Silurex.

Fiecare tip prezintă domenii de utilizare şi tehnologii de aplicare diferită. Pentru alegerea şi folosirea acestor chituri este necesară o documentare şi consultare prealabilă, precum şi întocmirea unor chestionare tehnice.

Adezivi, masticuri, produse peliculogene

Paleta acestor produse cuprinde un număr de peste 50 de repere care satisfac necesităţile diverselor domenii de utilizare industrială.

In gama adezivilor se înscriu produsele de tip Prenadez care sînt soluţii de cauciuc sintetic într-un amestec de solvenţi, cu înalt grad de inflamabilitate.

Aceste produse sînt destinate la lipirea pe metal a foliilor de protecţie, lipirea materialelor poroase, lipirea covorului de cauciuc pe caroseria autovehiculelor, lipirea covorului PVC pe diferite suporturi etc.

Domeniul de utilizare nu este limitativ, putînd fi extins la condiţiile concrete de lucru al beneficiarilor.

In fabricaţia curentă a I.P.A.U.S-ului se mai află adezivi cu componentul de bază cauciuc natural, detaşîndu-se prin calităţile deosebite tipurile Iceziv, Soladez şi soluţiile adezive de semiebonită NL.

Avînd o capacitate optimă de lipire şi o tehnologie de lucru foarte simplă, adezivii în cauză pot fi folosiţi diferitelor scopuri de lipire.

Pentru a întîmpina nevoile de etanşare a diferitelor subansamble industriale, I.P.A.U.S. - Bucureşti asigură prin fabricaţie curentă o întinsă gamă de masticuri plastice şi elastoplastice.

In accepţia largă a terminologiei, masticurile sînt materiale viscoelastice avînd la bază elastomeri sintetici şi răşini sintetice dizolvate în solvenţi organici.

Scopul principal al acestor produse este etanşeitatea elastică, continuă şi perfectă a îmbinărilor împotriva apei, vaporilor şi gazelor (toxice şi agresive).

Luîndu-se în consideraţie diversele domenii de aplicabilitate, producătorul recomandă sorturile de mastic Romtix (în diferite variante de execuţie) şi tipul Micovit

O ultimă grupă înrudită a acestor produse o formează materialele peliculogene pentru protecţii anticorozive

Ne referim la sorturile Romflexii care au la bază elastomeri sintetici dizolvaţi în solvenţi organici

Ca utilizări generale Romflexil-ul (în sorturile PC 404 şi PC 505) se utilizează la hidroizolarea construcţiilor din beton, a rezervoarelor cuvelor a turnurilor de răcire de la centralele electrice precum şi la impermeabilizarea conductelor din beton, la protecţia anticorozivă a intradosului vehiculelor şi în alte scopuri specifice.

*

Gama foarte variată a producţiei I.P.A.U.S.-ului ca şi noile produse care se lansează an de an, sînt un rezultat evident al încrederii în inteligenţa tehnică proprie, o creştere a responsabilităţii cercetărilor faţă de produsele sau tehnologiile concepute. De la abordarea unilaterală, îngustă, legată de cercetarea şi introducerea în producţie a unor repere, specialiştii întreprinderii au trecut la rezolvarea unor priorităţi comune mai multor sectoare, reuşind să cunoască în ansamblu necesităţile de protecţii anticorozive în toate domeniile de activitate.

Această concepţie nouă în proiectarea produselor îşi găseşte expresia în dezvoltarea impetuoasă a întreprinderii în ultimii ani cît şi în noile investiţii care vor completa în acest cincinal peisajul industrial al unităţii.

Se pune accentul în viitor, cu mai multă responsabilitate, pentru mărirea duratei de exploatare a echipamentelor supuse agresivităţii mediului şi pentru folosirea în domenii largi de activităţi a înlocuitorilor materialelor deficitare sau provenite din import :

Aceste preocupări de ordin economic trebuiesc corelate cu dezvoltarea puternică a bazei materiale privind producţia anticorozivă.

In acest sens specialiştii întreprinderii caută să cuprindă toate nevoile de moment şi de perspectivă ale industriei, elaborînd teme de cercetare şi fabricaţie pe perioade mai mari.

In sprijinul cercetărilor este necesar să participe cu observaţii şi propuneri specialiştii unităţilor beneficiare, conlucrarea care va pune în valoare şi mai mult scopul urmărit.

Schimbul de informaţii tehnice dintre I.P.A.U.S. şi unităţile colaboratoare vor crea un cadru propice fabricării unor materiale anticorozive cu înalte proprietăţi fizico-mecanice şi chimice, şi măsura condiţiilor specifice ale proceselor tehnologice unde urmează a se utiliza.

Ca produse de referinţă ale I.P.A.U.S.-ului realizate printr-o colaborare fructuoasă cu unităţi de profil chimic sau de alte specialităţi, amintim : grundurile, pompele şi venele rezistente la medii agresive, ejectoare pentru clorură de sodiu confecţionate din materiale termoplastic, răcitoarele cu stropire din grafal şi multe alte fabricate de perfomanţă.

IMPORTANT!

In scopul extinderii utilizării produselor anticorozive în diferite domenii industriale, I.P.A.U.S. - Bucureşti pune la dispoziţia unităţilor socialiste şi cooperatiste din întreaga ţară, pe bază de comenzi ferme, orice produs aflat în fabricaţia curentă a întreprinderii.

Pentru alegerea şi folosirea corespunzătoare a produselor, solicitanţii sînt rugaţi să consulte cataloagele şi prospectele producătorului

Unităţile interesate vor lansa comenzi la următoarea adresă :

Centrala de utilaje şi piese de schimb pentru industria chimică - Intrep. de protecţii anticorozive şi utilaje speciale, Bulevardul Ion Şulea 313 - sector 4 - Bucureşti.

In ordinea sosirii comenzilor şi în funcţie de capacităţile de producţie disponibile, furnizorul încheie contracte economice de livrare

Detalii tehnice şi comerciale se pot obţine de la specialiştii întreprinderii, utilizînd serviciile telefonului 44 11 94 - telex 011613

Viitorii parteneri comerciali sînt asiguraţi de toată solicitudinea.

Emil GEORGESCU
Vasile BAŞA

Produse de calitate ce poartă garanţia inteligenţei tehnice româneşti

In paleta foarte diversificată şi armonioasă a industriei româneşti, o preocupare relativ nouă, impusă de ampla dezvoltare industrială, o constituie fabricaţia materialelor de combaterea coroziunii, sector de activitate care aduce o contribuţie importantă la reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile, la mărirea ciclului de exploatare a utilajelor supuse agresivităţii mediilor, la reducerea importului şi implicit la o mare eficienţă economică.

La Intreprinderea de protecţii anticorozice şi utilaje speciale Bucureşti, unitate etalon a industriei chimice, primul trimestru al acestui an – an, hotăritor pentru infăptuirea cu succes a cincinalului revoluţiei tehnico-ştiinţifice – inseamnă de fapt sporirea preocupărilor pentru ridicarea nivelului tehnic şi calitativ al producţiei, o intensă activitate de cercetare, asimilarea in fabricaţie a unor produse la nivelul tehnicii mondiale şi eliminarea efortului valutar.

In contextul acţiunilor pentru progresul tehnic şi promovarea noului, ce reflectă forţa creatoare şi inteligenţa colectivului de muncă, calitatea se află pe primul plan al activităţii, pe agenda cotidiană a conducerii şi a fiecărui angajat din unitate.

Preocupările susţinute ale intregului colectiv au drept scop diversificarea şi modernizarea producţiei, asimilarea de noi tehnologii şi produse ca indici tehnico-calitativi superiori, reducerea consumurilor de materiale şi combustibil, de manoperă, a cheltuielilor de producţie, un ritm mai rapid de creştere a productivităţii muncii, a eficienţei economice in general.

Căile şi modalităţile concrete pentru transpunerea in viaţă a obiectivelor propuse vizează un cimp larg de măsuri tehnologice, de gospodărire mai atentă a materialelor, de extindere a utilizării inlocuitorilor şi a resurselor secundare, de perfecţionare a sistemului informaţional din unitate, prospectarea cu responsabilitate a pieţelor de desfacere atit pe plan intern cit şi in reţeaua externă, imbunătăţirea activităţii economice de ansamblu.

Urmărind consecvent programul de perfecţionare tehnică şi economică, la I.P.A.U.S. apar permanent produse noi, soluţii adecvate de protecţii impotriva agresivităţii mediilor, tehnologii mai simple şi eficiente, toate acestea fundamentind şi justificind planurile economice de perspectivă şi proiectele noilor investiţii.

Pentru colectivul acestei intreprinderi bucureştene este un bun cîştigat faptul că activitatea comercială a devenit o latură complementară şi inseparabilă a procesului de producţie, permiţindu-se o dimensionare optimă a nivelelor de fabricaţie in funcţie de cererile de moment şi de perspectivă ale economiei şi de conjunctura favorabilă a exportului.

Ceea ce se realizează in această sferă de activitate este un inceput promiţător o unor studii de marketing, aducindu-se o contribuţie la progresul şi perfecţionarea gindirii economice, o contribuţie in soluţionarea problemelor complexe pe care le ridică lansarea unor noi produse, competitive din punct de vedere tehnic.

Cunoscind riguros şi precis nevoile naţionale şi ale pieţei externe in problema protecţiei anticorozive a echipamentelor industriale, specialiştii unităţii operează in toate fazele pe care le traversează produsul – de la concepere şi pinâ la faza finală de fabricaţie – insoţindu-l in procesele de circulaţie către beneficiari prin consultaţii de specialitate, asistenţă tehnică şi garanţie.

Intervenind aceste elemente moderne in orientarea de bază a intreprinderii, s-a putut obţine o organizare eficientă a tuturor acţiunilor interne şi externe ale unităţii, organizare impusă de necesitatea corelării directe şi anticipate a producţiei la cerere.

Utilizarea metodelor specifice pentru dezvoltarea şi diversificarea continuă a producţiei, a făcut ca I.P.A.U.S. să fie astăzi o unitate de prestigiu, ale cărei produse de calitate ce poartă garanţia inteligenţei tehnice româneşti, să fie cunoscute in multe ţări ale lumii.

Infiinţată in cadrul Centralei de Utilaje şi Piese de Schimb pentru Industria Chimică (C.U.P.S.I.C.) in intenţia rezolvării imediate a unor probleme de coroziune pentru industria chimică, Intrep. de Protecţii Antocorozive şi Utilaje Speciale Bucureşti (I.P.A.U.S.) s-a dezvoltat foarte rapid – ca profil şi volum de activitate – reuşind să cuprindă in momentul de faţă necesităţile specifice a celor mai variate sectoare industriale.

Programul de cercetare şi fabricaţie a I.P.A.U.S.-ului s-a axat pe un domeniu larg de combatere a coroziunii in industrie, astfel că, din fiecare grupă de produse, au fost omologate in producţia industrială un număr mare de repere, toate situindu-se – din punct de vedere calitativ – la nivelul tehnicii mondiale.

Răspunzind unor cerinţe de ordin economic, vom prezenta principalele produse şi prestaţii care se realizează de această intreprindere, prezentare care urmăreşte atit informarea potenţialilor beneficiari cit şi extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale – interne şi externe – ale unităţii.

M. I. Ch.

Centrala de utilaje şi piese de schimb pentru industria chimică

INTREPRINDEREA DE PROTECŢII ANTICOROZIVE ŞI UTILAJE SPECIALE BUCUREŞTI

Tuburi şi fitinguri ropafs

Prezentare:

In ultima vreme materialele plastice armate au cunoscut o largă aplicabilitate in industrie, impunindu-se atit prin deosebitele proprietăţi fizico-mecanice cit şi datorită remarcabilelor rezistenţe chimice la numeroase medii agresive.

ROPAFS-ul – produs românesc de excepţie – cunoscut in tehnologia de specialitate sub denumirea „poliester armat cu fibre de sticlă", este un material plastic termorigid care implică in structura sa răşini sintetice, o armătură din fibră şi in unele cazuri o umplutură minerală.

La fabricaţia acestui produs sint utilizate răşinile poliesterice saturate şi fibrele de sticlă, iar ca umplutură este folosit cuarţul de diferite granulaţii.

Fiind un inlocuitor excepţional al unor materiale tradiţionale a căror balanţă este deficitară, produsul a primit adeziunea specialiştilor, recomandindu-l tuturor domeniilor de activitate

Utilizare:

Una din sferele de utilizare ale ROPAFS-ului este cea a fabricării tuburilor şi fitingurilor (inlocuind otelurile aliate anticorozive) sau ale tuburilor din bazalt şi beton placate cu elemente ceramice.

Folosirea tuburilor ROPAFS este prescrisă in toate cazurile in care se are in vedere agresivitatea fluidului vehiculat, agresivitatea mediului exterior şi se urmăreşte etanşeitatea perfectă a intregului sistem de reţele.

In aceste cazuri, excelenta rezistenţă chimică a ROPAFS-ului face compatibilă utilizarea directă a tuburilor fără o specială şi prealabilă protecţie anticorozivă. Faptul in sine prezintă o mare importanţă la utilizarea tuburilor in perimetrul uzinelor unde nu se ridică numai condiţia agresivităţii fluidelor vehiculate, ci şi a mediului exterior (soluri agresive pentru reţelele ingropate sau degajări gazoase pentru conductele de suprafaţă)

In privinţa capacităţii de etanşeitate in timp, canalizările din beton sau ceramică sint deficitare datorită numărului mare de imbinări, a rigidităţii acestora şi a rigidităţii tuburilor.

Aceste neajunsuri de ordin tehnic sint complet eliminate in cazul utilizării tuburilor şi fitingurilor din ROPAFS.

Fiind realizate la lungimi de pinâ la 6 m.l., tuburile ROPAFS reduc considerabil numărul imbinărilor, iar acestea din urmă sint fabricate intr-o soluţie telescopică, cu inele din cauciuc, permiţind o deviaţie unghiulară care atenuează sarcinile provocate de tasarea solului.

In aceeaşi direcţie se remarcă rezistenţa specifică inaltă a tuburilor care le asigură o rigiditate ridicată combinată cu o bună flexibilitate, calităţi care le conferă posibilitatea să preia intreaga presiune exercitată de sol, fără să apară tensiuni in pereţii reţelei

Ca domeniu de utilizare tuburile şi fitingurile din ROPAFS se recomandă in următoarele lucrări :

- canalizări libere de ape industriale.
- reţele de evacuare sub presiune a apelor industriale.
- canalizări de ape menajere
- aducţiuni de apă industrială şi potabilă.
- gaze.

Livrare:

Furnizarea produselor din ROPAFS se face cu maximă promptitudine, pe bază de comandă fermă.

Inainte de lansarea comenzilor se recomandă consultarea catalogului de produse care oferă informaţii ample privind caracteristicele tehnice, tipodimensiunile in fabricaţie, simbolizare etc.

Relaţii tehnice suplimentare se obţin de la specialiştii unităţii.

Benzi adezive adeband C1 şi adeband C2

Generalităţi:

Pentru protecţia anticorozivă a conductelor ingropate sau a magistralelor montate in fir continuu, se folosesc benzile adezive ADEBAND C_1 şi ADEBAND C_2 produse de mare eficienţă impotriva agenţilor de coroziune.

Ambele produse sint formate dintr-un suport de polietilenă care are pe una din feţe aplicat o peliculă uniformă de adeziv Adeplast (N. I. 4067/1968) in cazul benzilor tip ADEBAND C_1 şi respectiv Iceziv .N. I. 4068/1968) pentru benzile ADEBAND C_2.

Condiţiile termice de realizare a izolaţiei conductelor, impun fabricarea şi livrarea produselor in role de dimensiuni diferite.

Caracteristici tehnice:

In comparaţie cu produsele similare din import, benzile adezive româneşti de tipul ADEBAND C_1 şi ADEBAND C_2, sint superioare atit din punct de vedere fizico-mecanic cit şi in privinţa caracteristicilor chimice.

Se remarcă la aceste produse o mare rezistenţă la tracţiune mergind pinâ la 100 kgf/cmp, o alungire la rupere care in procente reprezintă 380%, o bună adeziune bandă-metal şi bandă-bandă, indici optimi de rigiditate şi constanţă dielectrică, precum şi parametri remarcabili la capitolul rezistivitate de suprafaţă şi volum.

La caracteristicile tehnice superioare ale benzilor ADEBAND, concură in egală măsură şi adezivii de contact Adeplast şi Iceziv, ambele produse fiind fabricate de IPAUS

Livrare:

Pentru asigurarea benzilor necesare lucrărilor de protecţie anticorozivă, solicitanţii pot transmite comenzi ferme in scopul perfectării contractelor economice.

In alegerea tipului de bandă adezivă specifică unităţilor interesate, se vor consulta cataloagele şi grupul de specialişti ai I.P.A.U.S.-ului.

top

SECȚIA ROMÂNĂ : 1. Invocație — **Columna** ; 2. Dacă ai ghici — **Mircea Baniciu** ; 3. Puterea muzicii — **Progresiv TM** ; 4. Sărut — **Nicu Pop + Grupul Silviu Hera** ; 5. Blana de urs — **Sfinx.** SECȚIA INTERNAȚIONALĂ : 1. Too Much Heaven — **Bee Gees** ; 2. Le Freak — **Chick** ; 3. My Life — **Billy Joel** ; 4. Heaven Knows — **Donna Summer & Brooklyn Dreams** ; 5. A little More Love — **Olivia Newton-John** (de astă dată în top, „pe cont propriu" (în foto).

Scena franceză...

După o absență îndelungată, iată-l din nou sub lumina reflectoarelor de la „Olympia" pe **Hugues Aufray.** Vi-l mai amintiți ? Atunci, la Brașov... o voce tandră cu inflexiuni nostalgice, subliniată de acordurile discrete ale chitarei („... dans la musique et dan les textes ont l'elan de la générosité, l'âprete de l'exigence et la melancolie du bonheur" (**L'Express**). ● Că francezii nu-și uită idolii, o dovedește și „comebacк"-ul spectaculos al lui **Eddy Mitchell,** veteran al rock-ului. Din 1961, anul debutului alături de băieții din grupul **„Les chaussettes noires",** Eddy activează non stop. Zilele acestea a fost lansat noul său album **„Here and Dare"**, înregistrat în **S.U.A.**, la casa RCA. Discul cuprinde piese „country". ● **Jean Michel Jarre** rămîne același neobosit căutător

pentru aflarea unor noi dimensiuni sonore, folosind cele mai perfecționate instalații electronice, alături de instrumentele tradiționale. Cel de-al doilea său album, purtă titlul **„Equinoxe"** (CBS). Amintesc că primul său LP — **„Oxygène"** — s-a vîndut anul trecut în Franța în **peste un milion exemplare.** De curînd lui J. M. Jarre i-au fost adresate invitații spre a susține prelegeri despre muzica electronică în mai multe universități americane. ● Pe ecranele pariziene, **„American Fever"**, o peliculă italiană realizată de **Claudio De Molinis** după „rețeta" Stigwood. Spicuim nume din banda sonoră : **D. D. Sound, La Bionda, Spot Light...**

Petru UMANSCHI

P. S. În **„Viața studențească"**, Ion Sireteanu dă cu bîta în folk-ul timișorean. Citez : „Fenomenul folk, din cîte s-a putut observa la Timișoara, e pe sfîrșite. Demonetizat prin texte puerile (...), prin interpretări fade, rod al iluziei că folk poate cînta oricine, chiar și un surdomut (?!), prin melodii ce abia își mai trag sufletul, folkului îi este mai mult decît necesar acum, **un sfîrșit frumos"** (s. n.). Generalizînd fără a numi **care anume folkiști** l-au deprimat în asemenea măsură, **I. S. pune la zid un fenomen muzical aflat în floare aici pe malurile Begăi,** pe care autorul se vede că nu-l cunoaște. Sigur, „avem și noi faliții noștri", dar de aici pînă la afirmațiile citate e cale lungă, presărată cu nume ca : **Baniciu, Adina Dimitriu, Tavi Ștefănescu...**

Prietenii revistei „ORIZONT"

Cenaclul literar „Iulian Grozescu" — COMLOȘUL MARE

S-așternem flori

Sîntem nepoți de daci și de romani
Și ne-am născut în leagăn de lumină,
Într-o cetate care, peste ani,
Ne-a dat, azi, viață limpede, senină.

Ș-așternem flori de versuri și de soma
Peste mormintele solemne,
Unde trecute trupuri dorm,
Pentru-nălțarea noastră, demne.

Nostalgii de toamnă

În goluri veștede cad sori,
Istovitoare ploi la geamuri ne vor bate ;
Cînd zilele se scurg în ruginii culori,
Plîng pietrele izvoarelor secate.

Și frunzele nu mai durează-n vînt,
Le vrea pămîntul, umbra strămutată
S-a prăbușit în gol, într-un cuvînt ;
Pe care l-am uitat și noi odată.

Se vrea firzîul toamnei părăsit
De cîntec și de flori, se vrea o noapte-
adîncă ;
Vom asculta tăcerea, cîntec biruit,
De tot ce-a fost o ascuțită stîncă.

Mariana TIMOFTE — muncitoare

Pescărușul

Caut marea și, dincolo de mare,
Caut cerul și dincolo de cer
Plutesc și înot,
Înot și plutesc,
Vreau să plonjez în văzduh,
Vreau să zbor pe sub ape...
Caut albastrul pentru suflet și chip,
Caut curcubeul albastru și lumina albastră.
Am în alt nevoie
De ochii tăi albaștri !

Ana Lucia CIOLAC — studentă

Anotimpul zarzărilor

E anotimpul zarzărilor înfloriți,
E anotimpul meu, al tău, al tuturor,
E ziua mea, e ziua celor fericiți,
E ziua celor ce zîmbesc pe plai :
E primăvară, este luna mai !

Iubesc un zarzăr plin de floare.
Iubiți-l și voi, veți vedea
Cum soarele mai blînd răsare,
Cum apele curg lin, parcă șoptind ceva :
E luna mai, e ziua mea și-a ta !

Claudia GROZESCU
elevă, clasa a VIII-a

Doar noaptea...

Doar noaptea-n ceți e-adevărat frumoasă,
Și doar atunci un cînt răsfiră-n tine...
Cu ierbi de fum, în liniști dense,
Plopii ce singuri stau pe mal de riuri.

Iubirea să ți-o plimbi prin ceturi,
Și-a ei poruncă numai o ascultă ;
Sub văl de fumuri lasă să se uite
Pămîntul negru-ntors de om cu fierul.

Iulian MICLĂU — profesor

cenaclu

Marți, 20 martie în Cenaclul Asociației scriitorilor și al revistei „ORIZONT" a fost prezentată piesa **„Casa"** de **Ion Corlan.** Au interpretat : **Zvetlana Matei, Ioan T. Morar, Carmen Cosma, Onuț Danciu.** Regia a fost semnată de **Iosif Costinaș.** Referent, criticul **Cornel Ungureanu,** care, după ce a vorbit despre text, regizor, public, actori, în general, a spus : „... piesa aceasta ne impune un dramaturg, un autor care știe să construiască un personaj și să-l manevreze în scenă... riscurile piesei : își propune să spună prea mult ; are foarte puține personaje... originală e sensibilitatea în fața trecerii, o sensibilitate modernă... există însă, niște eclipse ale personajelor, o agresiune a lor ; există un echilibru fragil care e bine făcut în prima parte a piesei... sînt necesare : un alt ritm, o altă lungime a piesei care, în această fază, nu e un lucru finit ceea ce impune o regîndire a întregului text..." În continuare au vorbit : **Marcel Pop Corniș :** „... există două registre : unul de teatru clasic, al doilea e parabola ...și o strategie : parodia, care nu duc piesa mai departe de experiment... (păcate ale textului :) gigantism, înversarea unor legități naturale... (șansă !) acordarea unui mai mare spațiu personajelor laterale... Piesa este deja un text interesant..." ; **Marcel Turcu :** „... e necesară o riguroasă viziune de ansamblu... autorul are un surplus de sentimentalitate... se lucrează permanent cu silogisme... există o voluptate a tiradei..." ; **Sergiu Levin** (după ce face elogiul „Teatrului în lectură" :) „... regia ne-a oferit o viziune duală care a sărăcit textul... piesa trimite la meditații filosofice... construcția piesei e simplă, dar suferă de lungimea demonstrației... (despre autor :) un om dotat care nu poate să nu scrie..." ; **Marian Odangiu :** „... piesa e un text tautologic care se copiază, pe sine... încearcă să spună totul despre cotidian... e scrisă în forță dar nu întotdeauna fecundă în plan estetic... cu certitudine sîntem, însă, în fața unui dramaturg..." ; **Jana Morărescu :** „... întreaga piesă e o parabolă ; există deficiențe de construcție, divergențe de sensuri..." ; **Ion Arieșanu :** „... textul promite un viitor dramaturg... textul e o dovadă că alegorismul poate să fie dus foarte departe. ... mitologia creației obiectului... ce duce la subțierea spirituală a individului ; casa devine mobilul neființei individului... este o piesă de personaje, nu parabolă, ... dar, dialogul e teatral și nu dramatic...". Autorul mulțumește celor ce au luat cuvîntul. În final, scriitoarea **Sofia Arcan,** care a condus lucrările ședinței : „... autorul a avut parte de un debut ce i-a impus... observațiile au demonstrat că sîntem în fața unui dramaturg aflat la începutul carierei...".

Marți, 27 martie, va fi prezentat un medalion literar dedicat memoriei lui **Franyo Zoltan.**

Matei ITTU

Caiet literar — artistic, 1979

echo

Al doilea caiet literar-artistic, editat de CENACLUL „GEORGE GÂRDA" DIN FĂGET, confirmă cu tărie prestigiul de care se bucură în ultimii ani grupul de condeieri, artiști plastici, cercetători, culegători de folclor, interpreți de folclor muzical și de muzică folk, care își desfășoară activitatea pe lîngă căminul cultural din localitate. Lucrările apărute în acest caiet ar putea sta sub genericul **„Făgetul — la ora intîlnirii cu orașul"** (titlul semnificativ al articolului lui **Dan Trițoiu,** primarul comunei), invederînd, într-adevăr, o bază economică și o mișcare cultural-artistică ale acestei așezări, demne de a primi un statut de urbe.

Poezia din acest caiet este semnată de : **Ion Căliman,** președintele cenaclului, un tînăr poet cu pregnantă vitalitate creatoare, într-o viziune poetică izvorîtă din matca ethosului popular românesc ; **Ion Icobescu-Bric,** cu o expresie fluidă, marcată de o sensibilitate nostalgică ; **Titus Dobîndă,** un bun minuitor al versului liber, întru exprimarea unor stări sufletești profunde ; **Ingrid Holacsek,** cu o concizie remarcabilă în construirea unor metafore sugestive ; **Angela Cernescu,** exprimîndu-și limpede, cu sinceritate, dragostea de patrie ; **Petre Stamade-Dragomanu,** decantînd idei generoase, de adînc umanism ; **Doru Lupulescu,** cu versuri în manieră sentențioasă ; **Cornel Otescu,** unul dintre tinerii poeți cu o personalitate distinctă, avînd un lirism de substanță, exprimat convingător atît în vers alb, cît și-n stihul rimat ; Ion Meda, condeier cu o relevanță discretă, caldă, a obîrșiilor rurale ; **Adriana Bulzan,** ritmînd irizări poetice adolescentine ; **Ion Marinescu-Gîrda** sublimînd peisajul în stări sufletești ; **Petre Icobescu,** dovedind o gamă largă a modalităților poetice, de la versul civic, robust, la incantații reflexive și erotice ; **Ionica Montoi,** tentat de verbul optativ ; **Cornel Veselău,** cu o elaviatură largă, structurată apodictic ; același autor, cu două variante, de mare frumusețe, ale Mioriței, din zona Făget ; **Arcadie Chirșbaum** — umorist remarcabil, prezent cu fabule, șarje amicale și poezie în grai bănățean.

Binevenite în acest caiet sînt și „filele de istorie" ale localității : două articole **„din trecutul Făgetului"**, semnate de **Nicolae Bulgărescu** și de **Ioan Cipu** și **„Făgetul în contemporaneitate"** de Aurel Păuncu. De asemenea, se cuvine a fi subliniată „o fișă de cenaclu" : **„Prin anotimpuri cu Ernest Petrovici sau despre peisaj"** de **Ion Căliman.** Patronul spiritual al cenaclului — poetul George Gârda — beneficiază de o evocare documentată, aparținînd lui **Ion Olteanu,** secretar adjunct al Comitetului comunal de partid, cunoscut animator al vieții culturale locale.

Caietul se remarcă printr-o ținută grafică, de excepție, datorată artistului plastic **Constantin Catargiu** (coperta) și artiștilor plastici amatori : **Victoria Giureanu, Ernest Petrovici** și **Gelu Carpencu.**

Aurel TURCUȘ

evrika!

- **Zadarnic ți se dau sareini ofensive în echipa care retrogradează.**
- **Cel ce stă întruna în spatele meu, ca să nu greșesc, nu știe probabil că eu am viitorul în față.**
- **Pentru că Shakespeare a spus „a fi sau a nu fi", unii i-au contestat existența.**
- **Ideea e ca fulgerul ce luminează stihia norilor în furtună.**
- **E bine să bați tot pămîntul cu piciorul, dar nu cu stîngul !**
- **Sistemul nostru solar e locuit, pentru că are încălzire centrală.**
- **Inocența îi apropie pe om de animal ; absența ei, adeseori... îl dezumanizează.**
- **Lumina electrică vine tot de la soare, dar pe căi ocolite.**
- **Ce soartă au animalele ! Dar dacă ar mai consuma și alcool !...**
- **O clipă n-a fost „vigilentă" natura și s-a născut viața. O clipă să nu fie vigilent omul și natura își repară „greșeala".**
- **Mintea limpede e ca cerul înstelat : luminată de mii de sori.**

Ion VELICAN

Ionel Gologan FABULE Scrisul Românesc, 1979

lecturi

IONEL GOLOGAN, unul din umoriștii notabili români, își reunește la editura craioveană fabulele ultimilor ani. Specie complexă, permanent aptă de a fi perfecționată și diversificată de la Esop încoace, chiar dacă marile ei teme au rămas neschimbate, fabula contemporană are o reală aderență la public, aduce un suflu de neistovită moralitate printre semenii noștri.

Structurată didactic, nu însă pînă la a părea didacticistă, strunită de un vers limpid, clasicist, uneori mergînd pînă la forma fixă a sonetului, fabula lui Ionel Gologan definește un creator stăpîn pe uneltele sale, un temperament echilibrat, lucid, cu ușoare tente ironice, niciodată șarjate, niciodată duse pînă în pragul sarcasmului.

Un moralist dublat de un pedagog, Ionel Gologan lasă în aceste fabule aerul pur al unei vieți așa cum ar merita ea să fie trăită, acuzînd aparențele, naivitatea ce ajută uneori răutatea, lingușirea ce ucide caracterul, cei umili puși în lumină, deoarece adeseori pe spatele lor se ridică cei importanți, nobilețea celui nebăgat în seamă, viața ce înseamnă nu numai existență materială, dar și frumusețe și trăire spirituală.

Caleidoscop colorat, divers, apt de-a ne predispune la meditație, fabulele lui Ionel Gologan definesc un autor dotat cu bun gust, cu rafinament de poet și cu vers ascuțit de ironist.

Radu VOINEA

mapamond

Grozavul meu Papá (VIII)

Și iată că a venit și ziua cînd ne-am mutat în vila „Finca", nu departe de Havana, un adevărat rai pe pămînt. Aici, în mijlocul naturii minunate și al căsuțelor-stil, ea-n basme, pentru prima oară mi-am pus întrebarea : Oare e posibil ca Papă să se așeze la masa de lucru în acest cadru paradisiac ? De fapt, eu n-am avut niciodată impresia că tatăl meu este un scriitor harnic.

Într-o zi l-am întrebat pe Papă : „Tată, care ți-au fost cei mai dragi scriitori și cine te-a influențat cel mai mult cînd ai început să scrii ?" Ne aflam la Havana și aveam suficient timp pentru discuții, iar Papă era bine dispus și gata să vorbească. Se pare că întrebările mele îl entuziasmau și imediat mi-a făcut o listă de scriitori pe care trebuia neapărat să-i citesc. „Doamna Bovary" a fost pentru mine o adevărată desfătare. Pe de altă parte, „Război și pace", cu nenumăratele ei personaje, mă supunea la adevărate chinuri. Observînd eforturile mele, Papă mi-a spus că, în cărțile în care se află o mulțime de nume asemănătoare, trebuie ținut cont mai mult de caractere și de rolul pe care acestea îl joacă în cuprinsul cărții. Mai zicea că majoritatea scriitorilor moderni, ca de pildă James Jones sau Irvin Shaw, n-au scris mai mult de o carte într-adevăr mare. Dar, pe aceștia, Papă îi considera adevărați maeștri ai luptei pe ringul literaturii, tehnicieni desăvîrșiți care-ți rămîn în memorie prin modul în care reușesc să prelucreze realitatea. Mi-a recomandat „Tinerii lei" și „De-acum și-n vecii vecilor", dar, spunea, nu trebuie neglijat în nici un caz Faulkner. „Faulkner e cel mai bun dintre noi toți, zicea Papă, dar el nu știe să-și încheie ca lumea cărțile, iar ca să ajungi, la el, la acele „cuvinte și reflecții de aur" trebuie să scormonești mult prin nămolul textelor sale. Cînd Papă a auzit că Faulkner a primit premiul Nobel pentru literatură, a spus : „— El se deosebește de noi toți. Nici un popor nu poate trăi pe jumătate rob și pe jumătate liber, și nici un om nu poate fi pe jumătate cinstit și pe jumătate vîndut. Faulkner poate, și aș da totul să am și eu talentul lui...".

Papă își descria cu mult entuziasm și pasiune anii petrecuți la Paris (1920—1930) și niciodată în aceste descrieri nu-l uita pe Scott Fitzgerald, afirmînd că „Marele Gatsby" e o carte excepțională. Nu mă pot împăca cu acei critici care susțin că Papă n-avea cuvinte prea frumoase pentru ceilalți scriitori, contemporani cu el. Dimpotrivă, cu unii era deosebit de darnic. Despre Mailer, de pildă, zicea că e un fel de psihopat, dar că, în pofida acestui lucru, „Cei goi și cei morți" este o capodoperă. „Dar dacă Mailer va mai scrie o carte asemănătoare, el se va apropia de Dostoievski, și atunci vai de toți ceilalți" — zicea Papă.

Vorbind în zilele acelea în diverse ocazii, el bănuia că nu va primi niciodată premiul Nobel, punînd aceasta pe seama gustului suedez, pe care el, după opinia sa, n-ar fi în stare să-l satisfacă (. ..) Papă i-a numit apoi pe acei scriitori care au fost nedreptățiți în acest sens, ca Oscar Wilde, Henry James sau James Joyce. Considera „Tragedia americană" o carte plictisitoare, și de aceea nu-l prea lua în considerare pe Dreiser. Zicea apoi că Sinclair Lewis n-ar fi primit niciodată premiul Nobel dacă „sfinții" cei mari nu s-ar fi milostivit din pricina tristei lui figuri, iar în ce o privește pe Pearl Buck, îi aprecia numai ceea ce aceasta reușise să facă în „Ogorul".

(Din memoriile lui Gregory Hemingway — fiul scriitorului)

rebus

PRIMĂVARĂ

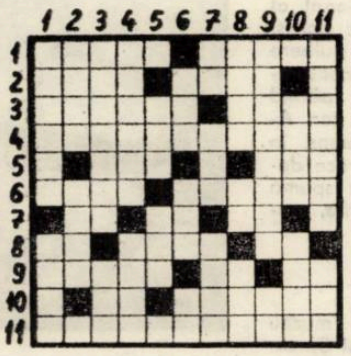

ORIZONTAL : 1) Cupă multicoloră de primăvară — Precede primăvara. 2) Covor natural — Urmează primăverii. 3) Ogoare înverzite — Coadă de mătăsar ! 4) Lucrări agricole de sezon. 5) Atmosferă (abr.) — Decalitru (abr.). 6) Înălțime — Semne ale sosirii primăverii. 7) La începutul lunii martie ! — Se sfîrșește iarna ! — Măsură de primăvară ! 8) Apare salata ! — Leguminoasă — Ibis ! 9) Se măsoară și în primăveri — Un colț de natură... în primăvară ! — Violeta Nieulescu. 10) Canoe ! — Lună a primăverii. 11) În primăvara vieții (fem.).

VERTICAL : 1) Flori de mai — Intră în mișcare odată cu primăvara. 2) Pictor clasic român, autorul tabloului „Ghiocei" (1831—1891) — Scuturat de pe cojoacele babei Dochia. 3) O navă în premieră pe apă... — „Intrare în anotimp" (F. Albu) ! 4) ...și o navă împotmolită — Grup al vestitorilor primăverii. 5) Mali (abr. auto) — Personaj legendar. 6) Însuflețiți — Sfîrșitul primăverii — Mese ! 7) Răsare iarba ! — Primăvăratic (fig.) — Învie...! 8) Lucrare agricolă de primăvară — Galiu — Ultimele mărțișoare ! 9) Transplant de primăvară (pl.) — Tăutu Nicolae („Furtuni de primăvară"). 10) Din primăvară în primăvară — Răsărit. 11) În plină primăvară — Se topește primăvara.

Dicționar : ATM, DAL, RMM.

Viorel ABRUDAN

INSTANTANEE BERLINEZE

I

Sosesc la şase, în zori, în Berlinul de est, democratic. După o noapte obositoare, la „etaj", cu un Ionescu ce mergea la fiica lui, în Danemarca, în gara pustie şi imensă mă întîmpină un frig tăios, în acest început de decembrie '78. Îmi duc saco.a, între cei doi germani ce mă întîmpină, şoferul şi un bărbat distant, aparent rece şi închis, care, după un git din ţuica mea românească, luată ca să ne încălzim în odaia nu prea caldă a hotelului „Johannishof", un gen de dom al oamenilor de cultură, devine mai volubil. În jur, încăpere curată, totul pus cu grijă şi corect la locul său, linişte, dună, un mic radio ce cîntă arii din Martha de Flotow. Nu sînt dispus la odihnă, aşa încît într-o oră sînt jos. Frigul taie ca briciul, dublat de vîntul de gheaţă. Facem un tur prin oraşul intrat definitiv în iarna aspră. Vîntul ne arde obrazul. Înaintăm pînă în preajma porţii Brandemburgice. Dincolo de zid, celălalt Berlin. Se zăresc turle, maşini iuţi, lumini. Un parc întins, dincolo de linia graniţei, cu crengile cenuşii ale copacilor scheletici. În preajmă, marea clădire mută a Reichstagului. Doi soldaţi patrulează în faţa porţii. Undeva, aproape, mi se spune, se ridica un mare hotel, azi risipit în pămînt. Iar, pe lîngă el, se afla bunkerul lui Hitler. De aci, se întinde celebra Unter den Linden, marele bulevard ce duce pînă la Alexander Platz, străjuit de nu mai puţin celebrii tei. În jur, ambasade, clădiri masive. Apoi Universitatea Humboldt. Impresie de casă de cultură augustă, străjuită de ziduri ce impresionează şi de cei doi fraţi Humboldt, trecuţi în bronzul tăcut al statuilor. Alături, la mormîntul eroului necunoscut, la

Bertolt Brecht

monumentul luptei antifasciste, se schimbă garda. Moment solemn, atractiv pentru berlinezii de pe bulevard. Mai departe, pătrundem în catedrala Sfînta Hedwiga. Interior ce aduce cu Capitoliul din Roma. În jur, rotonde, cu interioare moderne, o grafică rece, alb-negru, lucidă, parcă împotrivindu-se patetismului celor 14 momente ale „căii crucii". O mare orgă, monumentul unui episcop, al unui cardinal. Un aer prea puţin meditativ aci, o atmosferă laică, petrecută într-o lumină calmă filtrată prin mari ferestre rotunde.

Ceva mai tîrziu, urcăm la etajul 37 al celui mai grandios hotel internaţional al oraşului. Soarele e prea puternic aci şi clădirile de jos plutesc într-o pulbere groasă ce scînteiază estompînd conturele. Oamenii se mişcă, minusculi, părînd caraghioşi, priviţi de aci, de sub cer. Alături, turnul TV de 368 metri, imens, în care am renunţat să urcăm, deoarece deasupra Berlinului pluteşte această spumă noroasă ce face invizibile întinderile, monumentele, clădirile.

II

În aceeaşi zi, într-un marele muzeu Pergamon. Este pe o insulă a riului Spree. Monumentele babiloniene au fost aduse aci la începutul secolului, ca şi un întreg palat din Milet şi din Pergam (Grecia), descoperirea inginerului şi arheologului Humanus.

Pătrundem pe „strada" babiloniană, străjuită de lei cizelaţi în cărămizi refractare, lucioase. Portalul se înalţă magnific. Leii de piatră străjuiesc intrarea lui Nabucodonosor, iar animalele lucrate în cărămizi de culoarea mierii, colorate, încastrate în pereţii verticali, par proiecţii ale unei imaginaţii fertile, o combinaţie de lei, ciini, şerpi.

Dincolo, în sala unde e reconstituit şi închegat altarul din Pergam, totul primeşte o măreţie antică, coloanele, frizele, basoreliefurile, sculpturile violente, contorsionate, trupuri ţipînd parcă de o viaţă secretă închisă în piatră, irumpînd de violenţa luptei, dintre zeii majestuoşi şi titani răsculaţi.

III

Afară, în soarele scurt de decembrie, riul Spree îşi duce impasibil apa întunecată. Pe ea, planînd şi acostînd, mari lebede albe şi raţe măcăitoare, pescăruşi coboriţi aci, desigur, dinspre Marea Baltică, zburînd şi planînd peste apele lente sau peste capetele trecătorilor şi ale greoaielor vase sau şlepuri ce înaintează leneş, ghiftuite cu mărfuri.

Din loc în loc, aceste ziduri arse, sumbre, ca fostul muzeu de lîngă clădirea Pergamon-ului, cu ferestre oarbe şi cărămizile calcinate, cu bălării crescînd şi ivindu-se prin aceşti ochi ai războiului, ce-a bintuit pe-aci cu cruzime, cu turla scheletică, arsă, a fostului edificiu a Radiodifuziunii ce, în 1936, transmitea olimpiadele. În jur, grinzi, schelete de lemn, binale, ce înconjoară aceste vechi reminiscenţe, refăcindu-le, redîndu-le umanităţii, ca pe marele Dom german, ce aduce cu San Pietro din Roma.

De-a lungul acestor străzi am zărit, pretutindeni, enorme spaţii goale, bune pentru viitor, pentru construcţii, alternînd cu aceste ziduri ce aşteaptă dărîmarea sau refacerea. În acest sens, poate că precum aci, în Berlinul democratic, nu s-a construit nicăieri într-un ritm mai intens, dar aceste spaţii vaste şi pe Friedrich Strasse şi pe Under den Linden, vechea alee de promenadă a berlinezilor, lasă să se întrevadă nu numai semnul a ceea ce a fost ci, mai cu seamă, simbolul a ceea ce, mîine, va deveni acest oraş.

IV

Văzusem, încă din zori, pe ţărmul înalt al riului Spree, clădirea teatrului „Berliner Ensemble". Un tip de arhitectură vetustă, ce contrasta cu liniile moderne ale unor hoteluri din preajmă. Atunci nu-mi imaginam că seara voi asista la un spectacol Brecht. Şi, acum, în sala arhiplină sînt şi eu printre aceste sute de spectatori germani şi străini. **„Cercul de cretă caucazian"**, această poveste, această alegorie brechtiană, această ţesătură de vis şi viaţă, de realitate şi basm, devine, cu această trupă, în adevăr, un spectacol Brecht de mîna întîi. Magnific e spectacolul prin ritmicitate, prin autenticul dramatic, prin dinamismul scenelor, prin scenografie şi costumaţie. Scenografia, ea însăşi, şi costumele, par a întruchipa o pagină din istoria omenirii, înglodată în miasme, în crimă şi dezmăţ, printre care se strecoară, nebănuită, ca un fir de mătasă, iubirea unei femei, a unei fiinţe anonime, pentru un copil nici măcar născut de ea. Această forţă a iubirii Gruşei, jucată cu tente magistrale de Felicitas Ritsch, devine totul în această parabolă brechtiană, tenacitatea, speranţa femeii fiind conduse doar de această iubire fără margini ce inundă textul şi scena. Se poate vorbi apoi de poezia scenografiei şi de un realism grotesc al costumelor, create de Manfred Grund şi Annemarie Rost. Costume ce ilustrează caractere: stăpîni, servitori, ţărani, soldaţi, judecători etc., etc. Ele sînt cusute parcă nu numai pentru personaj, ci intră în carnea eroilor, se mulează pe ei. Patetica alegorie a biruinţei binelui, a adevărului, a iubirii nemăsurate, acest „cerc" brechtian, mi s-a părut a fi şi un text al realităţii crude omeneşti a tuturor timpurilor. Se pot scrie aci pagini întregi despre metaforo textului, despre forţa aforismului la Brecht,

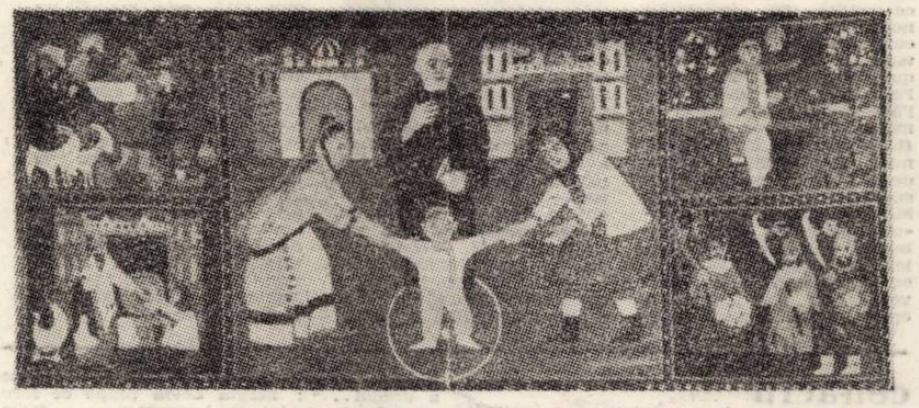

Tapiserie de artă populară reprezentînd alegoria „Cercului de cretă caucazian"

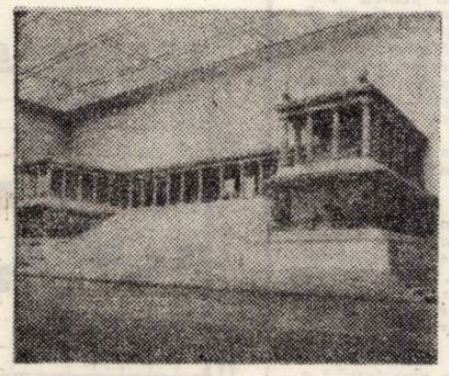

Altarul din Pargana

ca şi despre realismul şi tragismul situaţiilor dramatice, de înălţătoarea idee a adevărului ce biruie, traversînd timpul şi istoria, întruchipată de un mare actor ca Eckehard Schall, în rolul lui Azdak, hoţul ajuns judecător. Oricum, în regia lui Peter Kupke, am vizionat, la „Berliner Ensemble", acest spectacol Brecht modern, fără a fi strident, sau atins de afectare sau cabotinism, cu actori de mîna întîi, chiar în mici roluri episodice, sudaţi într-un joc de înaltă clasă, ce menţine acest ansamblu berlinez mereu pe treapta de sus a artei teatrale germane.

V

Iată că închei aceste patru zile berlineze din care două le-am petrecut în interioare, la masa unor discuţii cu scriitori din ţările socialiste prietene. Azi, sau încă de ieri, frigul s-a înteţit, asta şi datorită vîntului de nord, ce şuieră sinistru pătrunzînd pînă la os. În zori, mă avînt pe Friedrich Strasse, cu gîndul să vizitez casa lui Bertolt Brecht. O casă muzeu, acum închisă, în vecinătatea unui mare cimitir, Santa şi... nu mai ştiu cum. Caut mormîntul lui Brecht, dar el mi se pare de negăsit. Îmi amintesc de nişte cuvinte ale sale, în care nota că, dacă altceva nu zăreşti de la camera lui de lucru, cel puţin vede, din cînd în cînd, mormintele lui Fichte şi Hegel. O stranie fraternitate cu morţii, el fiind încă în viaţă. De la cimitir, într-o gablonzerie, unde zărisem mici bucăţi de chihlimbar ce se cheamă „bernstein" în germană. Am luat una în mîinile mele. E delicată, lucitoare şi semitransparentă ca mierea şi poţi citi în ea străfundurile mării. Plec. Fac un drum cu trenul electric berlinez, pînă la Alexander Platz. Pătrund şi eu în valurile enorme de lume, un anonim printre anonimi. La reîntoarcere, din nou la Poarta Brandemburgică. Graniţa, la 50 de metri. Tot acolo, pichetul de grăniceri, cu maiorul, o figură senină, ce ne explică întîmplări de la frontieră. Piese, filme, chipuri de soldaţi ucişi, materiale de propagandă asasină de spirite. Afară, gardul de piatră. Departe, prin pădurea Tiergarten, cu bănci şi alei pietruite, lumini de maşini. lume, bănci, case.

VI

Apoi, noaptea, tîrziu, din nou spre marea gară berlineză. Stam meditativ şi solitar în aşteptarea plecării. Eram aproape singur, într-un tren mai degrabă gol. Şi frigul, prin ariile reci ale vîntului nordic, mieuna printre trenurile încremenite pe linii. În suflet, mici străfulgerări... Unter den Linden, spre seară, luminată, mi-o închipuiam plină de lumea colorată, într-o promenadă estivală. Acum, în iarnă, doar banci albe, solitare, soarele palid ca faţa unei fecioare şi tei goi de frunze. Cau interioarele de basm ale Palatului Republicii. Un fel de dom modern al noii religii a muncii şi spiritului. O casă pentru toţi. O casă a întregii republici, unde aveau loc manifestări multiple de artă, plastice, muzicale, filosofice, literare. În holul ei imens, cît o piaţă, m-am aşezat şi eu într-unul din fotoliile adînci, menite pentru infinitele dialoguri ce le ţeseau acolo berlinezii, „în trecere", prin marea încăpere a palatului. Lampadare imaginate din sticlă topită, în forme de flori gigantice. Tineri mulţi, şi cîte un bătrîn odihnindu-se. În inima unei mari pieţe a oraşului, acest palat, deci, această sală ce poate fi traversată de către oricine, pentru un răgaz de-o clipă, pentru o meditaţie de-o clipă. Ceva din echilibrul lăuntric al celui dornic de pace, de odihnă, de bucurie. Apoi, mai revedeam oraşul în ceaţa iernii şi, din nou, Poarta Brandemburgică şi monumentul celor patru cai nervoşi, conduşi de Palas Athena, zeiţa păcii. Şi, apoi, din nou, mormîntul, ce nu putea fi găsit, al lui Brecht. În schimb, în vreme ce mă plimbam prin cimitirul opulent, cu largi morminte împănate, bogate, cu temelii de beton şi trase în marmoră şi fier, în timp ce mă învirteam printre busturile unor miniştri, negustători avuţi, diplomaţi şi politicieni augusţi, printre acele spaţii uriaşe ocupate de către un singur mort, ca într-o străfulgerare am zărit ceea ce zărea şi Brecht de la fereastra casei lui. Am zărit mormintele lui Fichte şi Hegel. Erau alături, într-o îmbrăţişare fraternă şi infinită a pă-

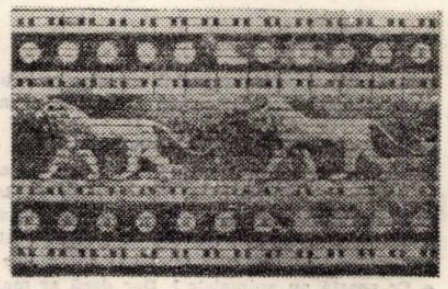

Calea babiloniană a procesiunilor

mîntului bun. Pietre aspre, cenuşii, cu numele săpate în ele şi un basorelief, cu chipul tînăr, ascuţit, şi părul răzvrătit, la Fichte, şi o alta, alături, pe care scria Hegel. Nimic altceva decît acele pietre zgrunţuroase, ca de moară, şi, jos, pămîntul gol, fără beton, cu plante simple, care, deşi iarnă, erau încă verzi, cu frunzele pline de sevă, plante cărnoase, vitale, ţinînd între rădăcinile lor adînci subpămîntene aceste două morminte sărace, distonînd cu strălucirea celor din jur, ca şi cum ar fi vrut să dovedească încăodată că artistul a trebuit să fie anonim, în cimitir, pentru a pluti, apoi, pe buzele tuturor, cunoscut, în lume. Acestea le revedeam, în scurte fulguraţii ce se statorniceau apoi în mine ca o căldură dulce, după un ger aspru, le revedeam, le retrăiam, aşteptînd clipa cînd trenul avea să se pună în mişcare ducîndu-le, iată, de-acum, cu mine, devenind mîine ceva din mica mea avere intimă, de amintiri şi emoţii, din care se constituie, firesc, existenţa fiecăruia dintre noi, deci şi a mea.

Ion ARIEŞANU

ION ARIEŞANU (Redactor şef)

ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor şef adjunct)

REDACŢIA ŞI ADM. - TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Telefon: 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

UN OM PENTRU ISTORIE

„Construim socialismul și comunismul cu oameni și pentru oameni" **sînt cuvintele care fixează coloana umanismului dezvoltării noastre, sînt cuvintele care ne revin în minte odată cu fiecare nou obiectiv ridicat, cu fiecare mică sau mare izbîndă a înaintării noastre spre prosperitate ; și sînt, înainte de toate, chintesența unui concept înalt uman, acela al gîndirii social-politice înaintate, dinamice, revoluționare a** Președintelui României, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.

Un umanism socialist, **avînd ca atribut** spiritul revoluționar **și ca bază, dezvoltarea dinamică și armonioasă a întregii economii, progresul științei și tehnicii și dezvoltarea învățămîntului și culturii reprezintă forma concretă cea mai înaltă a grijii față de om, față de prezentul și viitorul său, de asigurarea unei înaintări sigure și continue spre bunăstare și progres multilateral, întărirea independenței și suveranității patriei, triumful socialismului și comunismului în România.**

Exemplul personal de dăruire și neobosită muncă, marile acțiuni din toate domeniile vieții social-economice și politice cărora le-a fost promotor tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU **constituie un permanent imbold pentru fiecare cetățean al țării, tînăr sau vîrstnic, un adevărat simbol al istoriei prezente. Prima imagine a Președintelui țării este în mijlocul oamenilor muncii în marile momente ale istoriei pe care o făuresc acum, în marile clipe ale acestui popor. Prima imagine ce ne revine mereu în suflet este a Președintelui țării între oamenii țării, vorbindu-le, strîngîndu-le mîinile, sărutîndu-le copiii ce-i dăruiesc flori, este imaginea** marelui om **care a moștenit nealterat filonul de mare puritate al simțirii și gîndirii românești.**

Prin sine, prin chemările adresate nouă, tuturor spre muncă, spre înțelegere, spre perfecționare, marele om, NICOLAE CEAUȘESCU **își îndeamnă poporul la autocunoaștere, la acțiune conștientă, la responsabilitate în fața conștiinței și a istoriei, pentru progresul țării, pentru viitorul său luminos.**

Anii care au trecut de la Congresul al IX-lea pînă astăzi, cînd ne aflăm în preajma celui de al XII-lea Congres, și mai cu seamă ultimii cinci ani, de cînd secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU **este și Președinte al Republicii constituie mărturia vie a continuei sale dăruiri, exemplul a ceea ce poate să constituie o societate care se ridică** prin oameni și pentru oameni, **reprezintă o culme a întregii noastre istorii de pînă azi.**

Acum, la împlinirea a cinci ani de cînd cel dintîi Președinte al Republicii a jurat în fața poporului și țării sale, florilegiul muncii și simțirii noastre drepte, alături de florilegiul întregii naturi din această primăvară nouă a țării se însoțesc într-o unică ofrandă, cît un jurămînt de credință față de marele om, conducător.

ORIZONT

ORIZONT 13 ● (575) ● 29 martie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pagini 1 leu ●

REPORTAJUL — O SPECIE CU LARGI DESCHIDERI

Departe de a limita posibilitățile și registrele de manifestare, contactul nemijlocit cu realitatea concretă înlesnește accesul reportajului la aspecte sondabile altfel numai cu riscul depășirii unui anumit statut taxonomic. În acest sens, spre pildă, se vorbește din ce în ce mai mult în ultima vreme despre **romanul-document, romanul-anchetă** și chiar despre **romanul-reportaj** ; fiecare dintre ele (exemplele ar putea continua !) reprezintă un „caz" de modificare a unei structuri literare prin tradiție constituite. Fenomenul, deloc singular, este simptomatic pentru o deja constatată stare de lucruri în evoluția literaturii, implicînd cel puțin reconsiderarea, dacă nu chiar schimbarea, vechilor definiții și clasificări.

Există, firește, și un revers al situației, în sensul că reportajul tinde să asimileze tehnici și procedee aparținătoare altor modalități de abordare a realului. Faptul este sesizabil îndeosebi în interiorul așa-zisei „literaturi de frontieră" (în special între reportaj și jurnalul de călătorie sau jurnalul intim, între reportaj și pamflet etc.), fără însă ca „împrumuturile" din exterior să fie neglijabile. Dimpotrivă ! Oricum, problema din urmă nu e atît de nouă pe cît pare la prima vedere (în fond, întreaga „istorie" a reportajului se confundă cu aspirația către delimitarea unei inconfundabile condiții).

O interesantă experiență propune primul volum de reportaje al lui Mihai Pelin, **Miorița nu s-a născut lîngă stele** (1973). Cartea reiterează parțial încercarea lui Paul Anghel din **Recitind o țară** (1972), dar absența tonului poematic incumbă demersului o tensiune neîntîlnită acolo, tensiune apropiată de cea caracteristică prozei, romanului mai ales. Scrise cu o remarcabilă forță epică, reportajele lui Mihai Pelin rămîn totuși ceea ce sînt, „Văzute" de autor, tulburătoarea istorie a insulei Ada-Kaleh (**O insulă la ora 25**), „copilăria" sumbră a exploatării petrolului în Subcarpații Meridionali (**Oameni și sonde**), avatarurile desăvîrșirii statului unitar român (**24 de ore la Alba Iulia**), malefice legende ale Dunării (**S.O.S. — salvați orașul Sulina !, Dunăre, Dunăre, drum fără pulbere**), sugerează posibile structuri literare altele decît cea în cauză, fără însă ca discursul să-și piardă identitatea.

Care este suportul experienței acreditate de Mihai Pelin ? În primul rînd, am zice, contactul nedezmințit cu realitatea concretă. Astfel, într-un spațiu reconstituit cu migală din informații de mult uitate în tăcerea arhivelor (demonstrează autorul : nici odată definitivă !), reporterul descoperă numeroase incongruențe între realități sublimate în formule culturale validate de trecerea anilor și înseși aceste formule. El ne propune deci **să recitim o istorie** în afara prejudecăților, fără orgoliul socotelii deja încheiate. La prima vedere, obiectivul reportajului așezat în fruntea antologiei, **În căutarea Vitoriei Lipan**, — altminteri, cel mai masiv din volum — ar fi, așadar, instituirea unei replici la adresa romanului, o replică, firește, polemică. După artizanala investigație a reporterului pe urmele personajelor sadoveniene, romanul este dovedit a fi plin de erori, etnografice și folclorice în primul rînd, dar și de ordin documentar. Dacă lucrurile s-ar opri aici, s-ar părea că ne aflăm în fața unei temerare și iluzorii încercări de a stabili o identitate perfectă între două realități — cea concretă și cea artistică —, am avea impresia unei inadmisibile confuzii între literatură și viață, chiar dacă rezultatul explorării evazipolitiste a autorului este repunerea „întîmplărilor" din **Baltagul** în termeni autentici, nealterați de „transfigurarea" artistică. Numai că demersul lui Mihai Pelin are o cu totul altă finalitate, și anume, evidențierea datelor, la infinit repetabile în circumstanțe similare, care fac posibilă recurența motivului-cheie al romanului : „... într-o astfel de întreprindere, deși mă simt obligat să anulez pretextul acestui reportaj, nu fondul contează, ci **certitudinea datelor care fac posibilă recurența ca atare**" (s. n.). Cu alte cuvinte, certitudinea **acelor** date care confirmă premisele acțiunii sale : „întîmplarea" cu ciobanul omorît de tovarășii săi de drum este posibilă oricînd și oriunde mediul (social, îndeosebi) prezintă afinități cu cel din **Baltagul** sau, mai exact, cu cel stabilit de reporter prin completarea „spațiilor libere" ale romanului.

În ciuda titlului aproape ostentativ explicit (premisă dar și concluzie a investigațiilor autorului), volumul lui Mihai Pelin este mai mult decît o simplă experiență : el demonstrează că reportajul poate rămîne consecvent sieși, fie și îmbrăcînd aparențe, nu o dată, înșelătoare.

Antologia lui Romulus Diaconescu, **Timpul din ziduri** (1976), transferă discuția pe terenul deja enunțat al imixtiunilor **în interiorul** „literaturii de frontieră" : reportajele sale au, puse cap la cap, caracterul **unui jurnal de călătorie**, în care autorul a transcris cu fidelitate stările și reacțiile ce i-au fost provocate de contactul cu realități întemeiate pe ideea de durată.

Lipsește însă din cartea lui Romulus Diaconescu — pentru a fi un autentic și univoc jurnal de călătorie — atitudinea contemplativă, menită mai degrabă să inducă adeziuni spontane decît să incite la dialog. Îndeosebi în partea a doua a volumului, acolo unde evocarea este dublată de interviu și cronica de reconstituire, antologia se delimitează clar în raport cu genul proxim.

Apetitul pentru concret, pentru selectarea celor mai semnificative date, în stare să caracterizeze prin cuvinte puține o anumită realitate, refuzul fictiunii gratuite — chiar și acolo unde „subiectul" incită (vezi : **Civilizația lutului, Embleme sibiene, Efigiile Țării de sus** etc.) —, stabilesc cadrul propriu **reportajelor** lui Romulus Diaconescu. Argumentația ar putea, firește, continua. Rămîne însă de reținut faptul că, dincolo de aspectele aleatorii ce sustrag aparent reportajul din zona determinărilor sale specifice, el continuă să existe ca o „specie" cu largi deschideri către celelalte forme de expresie ale literaturii, fără a-și dezminți reala identitate.

Marian ODANGIU

DUMITRU ȘTEFĂNUȚ : „La arat"

ÎNTÎIUL PREȘEDINTE

E-ndemnul de lumină, e imnul de rapsozi,
Slăvind această patrie fierbinte ;
Istoria o leagă un șir de voievozi,
Dar azi avem întîiul Președinte.

Cu sunetul privirii viața s-o străbați,
Cînd steaua-i ne-nsoțește înainte ;
Înaltă-nțelepciune din mare spre Carpați
Emană -ntîiul nostru Președinte.

Vizionar ce suie și vede-n viitor,
Pentru-ale țării idealuri sfinte,
El din popor se naște, luptînd pentru popor,
Un comunist, întîiul Președinte.

Slăvită fie steaua din stema cea de brazi,
Cu dorul libertății ce ni l-a dat Bălcescu ;
E-ntîiul președinte, ce ne conduce azi,
Slavă lui Nicolae Ceaușescu.

Damian URECHE

cronica literară • poezie • proză • critică •

M. Nițescu

Poeți contemporani

Ed. Cartea Românească, 1978

După unele **delimitări critice** din volumul de debut, **Între Scylla și Charybda** (1972) și după alte **Repere critice** (1974), M. Nițescu este prezent în librării cu un nou volum, **Poeți contemporani**, subintitulat, sinteze critice. Nu ni se comunică criteriile după care au fost alese vocile liricii contemporane. Poate, putem presupune, după preferințe sau afinități, în nici un caz la voia întîmplării. Dintre seniori nu reține decît pe Zaharia Stancu, din generația următoare doar trei : Radu Stanca, Ion Caraion și Ștefan Aug. Doinaș ; mai mulți sînt cei ce au activat doar în zilele noastre : Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Cezar Baltag, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Marin Sorescu, Leonid Dimov, Mircea Ivănescu, Sorin Mărculescu, tineretul fiind reprezentat de Ileana Mălăncioiu, Florica Mitroi, Mihai Ursachi, Emil Brumaru și Cezar Ivănescu. De fapt, în cazul unor poeți (cinci la număr) actualele sinteze reiau paginile din **Între Scylla și Charybda**, lo care, în majoritatea cazurilor se mai adaugă cîteva, analizîndu-se volumele apărute ulterior (numai rîndurile despre Mircea Ivănescu sînt aproape neschimbate).

Așadar, cel puțin parțial, opiniile criticului ne sînt cunoscute și noile considerații nu schimbă cu nimic esențial viziunea dintîi. Sorescu rămîne același poet pendulînd între **„parabolă și humor"**, recunoscîndu-i-se mai degrabă poezia dramatică decît cea lirică. La Nichita Stănescu observă **„ipostazele jocului și ființa"**, poetul rămînînd poate cel mai important din generația sa, chiar dacă insatisfacțiile nu sînt trecute cu vederea. Pe Ioan Alexandru îl consideră cel mai important poet actual, cu toate că volumul **Imnele bucuriei** aduce și unele rezerve, fiind „inegal". Iar dacă „poezia lui e o retortă sublimă a pasiunii și extazului, fără nici un artificiu", fără îndoială de la noile volume de „imne" verbele vor trebui puse la trecut. Pentru Doinaș criticul are multă stimă, considerînd că poezia lui ocupă un loc **„privilegiat"** datorită bogăției registrului liric, disciplinei și științei organizării și construirii demersului poetic. Dar prin faptul că-l consideră un **sfîrșit** (beneficiarul unor experiențe anterioare), nu un **început** (deschizător de noi drumuri) se pare că ceea ce-i acordă la pod îi ia la vamă. În sfîrșit Mircea Ivănescu este (mai degrabă a fost) un **„caz"**, un **„mit"**, **„lirismul memoriei"** fiind urmărit în articulațiile lui intime destul de simple. O poezie ce ține de lirismul **„minor"**, cu toate că e **„foarte originală și modernă în spirit"**.

Cît privește noile sinteze, Zaharia Stancu este încadrat la **„tradiționalismul modern"**, poezia lui Radu Stanca este privită ca un **„estetism al disimulării"**, la Ion Caraion observînd un lirism **„al fondului moral"**. Ion Gheorghe pendulează și el **„între mit și realitate"**, Cezar Baltag urmărește **„răsfringeri și paradigme"**, drumul lui Adrian Păunescu fiind **„între metaforă și angajare"**. Ana Blandiana cultivă un **„bovarism poetic"**, Leonid Dimov este privit între **„joc și obsesie"**, Sorin Mărculescu e în căutarea **„ciclurilor devenirii"**, Mihai Ursachi e un **„romantic cenzurat"**. Emil Brumaru frapează prin **„nostalgia candorii"**, la Cezar Ivănescu urmărindu-se **„obsesia și experiența"**. Ileana Mălăncioiu este situată între **„biografie și simbol"** iar Florica Mitroi între **„Eros și metaforă"**.

Toate acestea, să le spunem, „etichetări" sînt concluzia unei analize susținute și nu se poate spune că demonstrația nu este, în cele mai multe cazuri, convingătoare. Ceea ce pare o ciudățenie este includerea Floricăi Mitroi, cu simple încercări lirice, alături de poeți demult formați și cu voci distincte. Situarea în descendența lui Ioan Alexandru i se pare și criticului **„curioasă la prima vedere"**, dar întrucît e vorba „de o curioasă înrudire spirituală" o admite totuși, cu toate că poezia ei **„rămîne încă debitoare pentru ceea ce ar putea fi opera și destinul literar al autoarei"**. În același timp Ana Blandiana, căreia i se recunosc **„uneori"** remarcabile resurse lirice, **„rămîne încă un nume care își așteaptă opera"**.

Nu aș putea spune, la sfîrșitul acestor considerații că sintezele lui M. Nițescu nu sînt satisfăcătoare. Dimpotrivă, trebuie remarcate delimitările adesea subtile și mai ales nuanțările. Ceea ce poate nemulțumi este însă lipsa entuziasmului. Nici unul din acești poeți, corect încadrați și cu rigoare analizați nu-l lasă să-i scape un cuvînt de înflăcărare (exceptîndu-l pe Ioan Alexandru). Sintezele lui M. Nițescu sînt exacte, dar seci, poezia urmărită cu detașare, dar fără căldură, primind aspectele negative. Poate aceasta-i atitudinea unui critic conștient de misiunea sa de „judecător". Și ceea ce ni se pare nouă o scădere este în realitate o virtute.

Ion MAXIM

Gabriel Dimisianu

Opinii literare

Ed. Cartea Românească, 1978

Critica lui Gabriel Dimisianu e, așa cum se spune mereu, una echilibrată, calmă, lipsită de excesele pasionale care fac, citeodată, succesul confraților ; afirmațiile de acest fel ar putea să ne înșele, **echilibrul** ascunde deseori o oarecare tentație a liniștii, o tatonare prudentă a șansei : o inactualitate tactică. Ori critica lui Gabriel Dimisianu este una actuală, opiniile sale devansînd nu odată alte opinii rostite în bătăliile vieții literare : o îndelungată — o temeinică — experiență a scrisului îl face capabil a se pronunța clar asupra unor tipuri de „a fi actual", de „a avea curaj" ; micii sau marii farsori ai literaturii sînt cenzurați la modul cel mai civilizat cu putință : actual, mereu la zi, criticul se pronunță asupra vieții literare de **azi** : un azi care înseamnă o permanență. Fără cuvinte mari, fără a da impresia că se implică în formidabile războaie, criticul spune exact ce trebuie : **„Dar există și o falsă critică a criticii, gălăgioasă și sterilă, cultivată de autori care, după ce-au adunat de-a lungul anilor, resentimente față de critică pentru că aceasta le-a calificat neizbutirile literare drept ceea ce sînt, sau i-a ignorat, găsesc cu cale să se afirme organizînd campanii de pedepsire ce-și iau un aer justițiar"**. Urmează, la modul cel mai senin cu putință, descrierea modurilor în care fac critica „criticii" pitecantropii : nu neapărat autori netalentați, nu neapărat autori inventați de vreun moment literar oarecare. E nevoie de exemple ? Nu, nu e nevoie de exemple ; zgomotoasele incursiuni ale năbădăioșilor creatori nu trebuie indicate în mod special ; ele constituie o problemă, înainte de toate, de practică literară. Stilul relaxat al criticii lui Gabriel Dimisianu caracterizează, de la un capăt la altul, **Opinii-le literare** ; nici o frază nu e încîlcită și nici o analiză nu trenează în vane ocolișuri ; cînd trebuie există și superlativele de rigoare, plasate în frază, și nu fără curaj : **„Iată un Cîntec ce poate fi așezat în vecinătatea Glossei eminesciene, sau a Duhovniceaschi, poezie genială, insuficient relevată, proiectînd o cutremurătoare viziune a friabilității universului strivit între viitor și trecut ca între două lespezi anulatoare :** Urmează, firește, citarea poeziei lui Nichita Stănescu. Criticul citează amplu, spiritul său nu e dictatorial ; scriitorul are intîietate.

O remarcabilă experiență a lecturii face, de multe ori, ca o seamă de observații să devină repere ale analizei ; cine vrea, poate porni mai departe pe urmele unor idei generale ; un articol despre „prozatorii munteni", laureați la o oarecare sărbătoare a literaturii, poate reprezenta un moment de meditație dar și de referință al celui ce studiază „geografia literară" a României ; **Opiniile literare** ne fac surpriza de a descoperi în critica lui Gabriel Dimisianu momente de reverie, articulate astfel : **„Există în geografia culturală a unui popor asemenea ținuturi parcă predestinate să rodească literar și ar fi să ne pierdem în speculație inutilă căutînd explicația în factori asa-zicînd obiectivi. Cu atît mai mult în împrejurarea cînd asemenea vetre placentare nu s-au bucurat de o viață culturală dusă într-un cadru institutionalizat ...".** A deschide astfel un articol despre Fănuș Neagu, Constantin Toiu, Paul Georgescu, Ștefan Bănulescu înseamnă, de fapt, a trage, cu mare siguranță concluzii asupra unor linii ale prozei momentului literar. În contestarea „factorilor obiectivi" (care după părerea noastră există, chiar dacă nu în imediată apropiere și nici fixați cu determinante prea sîcîitoare) trebuie să bănuim încercarea criticului de a refuza determinismul mecanicist, de mare circulație în anotimpurile culturale neprielnice literaturii. Există un snobism critic ce, nu odată, ne face să ignorăm literatura „de granită", genurile populare ; niciodată snob, criticul găsește cuvinte plăcute pentru cărțile care i se par, pe bună dreptate, a remodela personajele romanului comic sau polițist. Vlad Musatescu e urmărit cu constantă simpatie de criticul care găsește prilej, aici, de a lansa cîteva idei despre literatura comică, de aventuri, polițistă.

În fine, o seamă dintre judecățile de valoare sînt previzibile ; lucrul mi se pare firesc. Gabriel Dimisianu, scriam altădată, intră în literatură cu o generație care, și datorită lui, se află azi în centrul atenției ; el are, în mod firesc, preferințele și preferații săi. La maturitate, criticul își permite și confortul unei familii spirituale, lesne detectabilă pentru cel ce îi urmărește ritmul foiletoanelor.

Cornel UNGUREANU

Traian Liviu Birăescu

Proust azi

Ed. Facla, 1979

Dacă **Marcel Proust** (Ed. Albatros, 1971) al lui Mircea Berindei stă sub semnul monografismului tradițional, semnificînd o primă introducere și inițiere în tainele vieții și operei lui Marcel Proust, iar **Imaginea ascunsă** (Ed. Univers, 1976) a lui Mihai Zamfir desăvîrșește pasul spre o exegeză modernă printr-o metodologie ce vizează modificările structurilor epice și ale stilului în creația proustiană, **Proust azi** al lui Traian Liviu Birăescu în pofida numărului redus de pagini, constituie o remarcabilă încercare românească de a conjuga un țel comparatist — cel de a stabili rolul jucat de proza lui Proust în constituirea și dezvoltarea romanului european al secolului al XX-lea — cu o cercetare ce vizează scopuri ale sociologiei literaturii și anume de a identifica făgașurile prin care pătrund romanele proustiene în conștiința cititorului zilelor noastre.

Întreaga gamă tematică a celor douăsprezece capitole ale cărții se subsumează armonios și logic acestei duble finalități, ceea ce conferă lucrării lui Traian Liviu Birăescu dimensiunea actualității. Siguranța excursului comparatist se face simțită încă de la primele pagini, în care sînt puși față în față doi titani ai romanului : Balzac și Proust. Proust e departe însă de a fi un epigon al secolului al XIX-lea, el este în primul rînd un mare creator original. Aceasta e ideea de bază pentru care militează întreaga sumă de pagini a volumului **Proust azi.**

Cu **Proust** azi, ne aflăm în fața unei cărți a cărei intenție se înscrie sub semnul polivalent al polemicii și, totodată, al demonstrației exegetice, a unei cărți care susține convingător ideea **modernității și pertinenței** creației epice a marelui romancier francez de la început de veac, cel care, descinzînd din atmosfera acelui „fin de siècle" căruia îi aparține prin vocația impresionistă, a contribuit substanțial la modificarea viziunii tradiționale asupra romanului și asupra structurilor „consacrate" ale acestuia. Cartea lui Traian Liviu Birăescu este implicit și o pledoarie dinamică pentru o reconsiderare științifică, nu numai a semnificațiilor și structurii creației proustiene, ci a însăși imensei bibliografii teoretice și critice **despre Proust** și opera sa.

Nu întîmplător, dacă în unitatea cărții lui Traian Liviu Birăescu, capitole ca **Moștenirea lui Balzac, A îmbătrînit Proust ?, Repere** și **O familie de spirite** se caracterizează printr-o investigație venită mai mult dinspre un **spațiu exterior** înspre **opera proustiană,** punctele de referință fiind identificabile în spațiul socialului, al atmosferei „sfîrșitului de veac", al criticii și istoriei literare, al biografiei și afinităților spirituale ale scriitorului însuși (remarcabile sînt, în acest sens, observațiile privind înrudirile de spirit cu Montaigne, Flaubert și Dostoievski !), în capitole ca **Eul empiric și eul poetic, Analiza pasiunii și pasiunea analizei, O lume de marionete, Catedrala și Panta rhei,** criticul literar ne introduce în tainele laboratorului de creație proustian, principalele argumente ale demonstrației fiindu-i oferite atît de concepția despre artă a lui Proust, cît și de semnificația și compoziția ciclului **în căutarea timpului pierdut** și a **Timpului regăsit.** Unor asemenea capitole li s-ar potrivi, poate, ca moto însesi cuvintele lui Proust din eseul său **Contra lui Sainte-Beuve :** „Scriitorii pe care îi admirăm nu ne pot servi drept călăuză, pentru că avem în noi, ca și acul busolei sau ca porumbelul călător, simțul orientării noastre".

Astfel, în partea a doua a cărții, **Proust azi** este dezbătută noua concepție a lui Proust cu privire la arta romanului, delimitarea dintre „eul empiric" și „eul poetic", dihotomie ce justifică, la scriitorul francez, o nouă arhitectură epică, în care tradiționala succesiune temporală este înlocuită cu **rememorarea** aparent difuză și haotică a avatarurilor ce au loc pe tărîmul **conștiinței.**

Proust azi își încheie paginile prin două capitole cu vădite înclinații spre sinteză, **Proust în constiința literară românească** și **Proust și romanul contemporan**, capitole concepute în spiritul metodelor consacrate ale comparatismului românesc : un studiul al fenomenului „receptării" lui Proust în România și o cercetare a elementelor prin care Proust devansa, la începutul veacului, modificări structurale devenite mai apoi caracteristice unui mare număr de romancieri moderni (Thomas Mann, James Joyce, Hermann Broch, William Faulkner, Virginia Woolf și alții).

Proust azi este deci o carte ce incită la lectură și meditație tocmai prin viziunea nouă pe care o propagă despre un mare romancier al veacului nostru.

Corneliu NISTOR

cronica literară

Cînd scopul ignoră mijloacele

marginalii

Înzestrat cu „geniul lipsei de confort", parcă mereu în trecere, mereu pe punctul de a porni într-o expediție sau tocmai reîntors, cu casa tîrîtă ca o debara de „cufere din fier, lăzi, baloturi, pachete ciudate, hurducăite, tăvălite, răspîndind un miros dulceag și puternic, foarte exotic, un miros de rogojină și de negresă caldă", casă plină mai mult de coridoare strîmte și de scări întortocheate decît de încăperi, unde „nu poate lucra decît într-un ungher pe coridor, la o măsuță, lîngă un calorifer". Gide este chiar opusul lui Roger Martin du Gard.

Acestuia, nici că-i pasă de călătorii. Vede în ele capitulări ale voinței, fugă de la masa de scris. Dacă întreprinde cîte una, revine acasă dezamăgit. Pînă și un drum de trei zile la Paris îi retează elanul și îi dă pe urmă „cîte opt-zece zile de bătut pasul pe loc". Se ferește de cel mai mic deranj, pentru că natura lui „nu beneficiază niciodată de mișcare". Preferă să se cuibărească într-un loc izolat, la Tertre unde — „mătăhălos și fleșcăit" — se mișcă în ritmul lui propriu de „gîscă prea grasă" Frica lui cea mai mare : să nu apară cumva, pe neașteptate, Gide. Vorbește de sosirile intempestive ale acestuia ca de crize grave, incalificabile și tremură la gîndul unei recidive ca la aceia al unei boli. În schimb, cînd vrea să-i citească un volum de curînd încheiat din Familia Thibault, îa-l pe Gide de unde nu-l. Atunci i-ar dori „o ușoară dar tenace entorsă" care să-l țintuiască într-un loc Numai că bolile, factor de viață sedentară, i se potrivesc mai curînd lui. Adesea, tîrîie prin casă, cuprins de reumatisme, „o labă umflată și îndureratâ", ori, „crab șchiop", împinge anevoie un genunchi verzuiiu ca un harbuz si își prăjește dosul cu „o cataplasmă electrică cusută în fundul pantalonilor". Îi iese atunci prin spate un fir lung de doi metri pe care-l viră rînd pe rînd în toate prizele din casă. Din puținele călătorii, tot el se alege cu pocinoage,odată fiind chiar pe punctul să piară într-un accident de automobil. Cotonogit mai ales moralmente, **zace apoi în casă multă vreme, tăcut,** somnolent, sălbăticit.

A reieșit, cred, din exemple, densitatea și savoarea, niciodată gratuite, întotdeauna revelatoare, ale scrisorilor lui Martin du Gard. S-ar putea alege ca emblemă a lor — după cum și a deosebirii dintre cei doi corespondenți — acest elogiu nu fără dedesubturi critice pe care i-l adresează lui Gide după lectura piesei Oedip : „Nici vorbă, «stafidele» le «crănțăni» la fiecare pagină, în acest aluat făcut așa cum te pricepi a-l face, ușor și savuros ca o tartă cu frișcă. Nimic ce-ar aduce cu ceva greu de mîncat".

Asemenea însușiri i-ar fi permis lui Martin du Gard să fie un mare și nu numai un remarcabil scriitor al epocii dacă nu se împotmolea într-o concepție învechită despre literatură. Dacă adopta o poetică în acord cu spiritul vremii, forța lui de mare observator al vieții i-ar fi permis să dea realismului o înfățișare modernă. I-ar fi fost suficient să creadă și despre literatură ce credea despre educație pentru ca realismul lui să nu rămînă după modelul secolului al XIX-lea, unul al certitudinilor calme, ci să fie o anchetă deschisă, scormonitoare, lipsită de prejudecăți. „Gîndirea nu începe decît odată cu îndoiala" spunea el, însă — din păcate — lesea numaidecît din raza literaturii. „Orice educație care înlătură în chip sistematic îndoiala și întreține la copii o încredere prea mare, o încredere oarbă și dispretuitoare, rodul fatal al credinței — oricare ar fi credința asta — nu numai că nu procură inteligenței o hrană sănătoasă, dar o falsifică de la pornire chiar". E regretabil că ce i se părea firesc să i se dea copilului în formare nu s-a gîndit să-i dea și cititorului său.

Livius CIOCÂRLIE

INTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV

Un produs de maximă utilitate: centura de siguranţă auto

Ceea ce ştim cu toţii este că, viaţa înseamnă mişcare, o continuă şi perpetuă mişcare. Zilnic, în orice sezon, zeci de mii de autovehicule brăzdează şoselele ţării, fiind cel mai răspîndit şi indispensabil mijloc de comunicaţie, o expresie elocventă a civilizaţiei secolului XX.

Explozia rutieră declanşată la noi în ţară în ultimul pătrar de veac, sugerează nu numai ideea de mişcare şi bunăstare ci, în egală măsură şi ideea că relaţia OM-MAŞINĂ de multe ori conflictuală, are la limita extremă accidentul de circulaţie şi urmările sale.

Riscurile care stau în faţa omului de la volan sînt pe cît de numeroase pe atît de cunoscute şi este firesc ca epoca modernă – în care accidentul de circulaţie constituie un mare flagel – să creeze şi mijloace specifice de mare eficienţă pentru contracararea şi limitarea urmărilor acestor riscuri.

Lăsînd la o parte elementele de îmbunătăţire constructivă a autovehiculelor, reglementările de circulaţie rutieră şi modul exigent de pregătire al conducătorilor auto, unul din aceste mijloace, cu valoare practică, care totdeauna trebuie să se situeze în timp în faţa neprevăzutului, este centura de siguranţă, ustensil de maximă eficienţă din dotarea automobiliştilor.

Produsul, fabricat pentru prima dată de industria românească la cunoscuta întreprindere braşoveană Mecanica, răspunde în mare măsură rolului său de utilitate în circulaţia rutieră, fiind din punct de vedere al calităţii, dacă nu superior, egal articolelor similare produse în străinătate.

Omologată şi standardizată sub numărul 9842/1–74, centura de siguranţă auto marca Super, se află în producţia de serie a întreprinderii braşovene în două variante constructive şi anume :

– centură cu trei puncte de fixare, formată dintr-o centură subabdominală şi una diagonală.

– centură cu două puncte de fixare, formată dintr-o centură diagonală, care trece peste torace, de la şold la umărul opus.

Terminologie, funcţionalitate, caracteristici tehnice

Prin centură de siguranţă auto se înţelege un ansamblu de chingi textile, cu una sau mai multe catarame şi piese pentru fixare în structura automobilului, ansamblu destinat să împiedice sau să atenueze, în caz de accident, rănile celui care îl utilizează.

Centura este proiectată şi fabricată în aşa fel, încît atunci cînd este corect montată şi corect purtată de ocupant, buna sa funcţionare să fie asigurată, reducînd la minimum riscul rănilor corporale în caz de coliziune sau de acceleraţie bruscă a autovehicolului.

Ca structură şi functionalitate (utilizare), o centură de siguranţă auto se compune din următoarele subansamble :

– Bretelele=partea centurii care ţine în poziţie iniţială jumătatea de sus a corpului automobiliştilor.

– Chinga = bandă flexibilă, de obicei din ţesătură textilă, destinată menţinerii în poziţie iniţială a întregului corp al automobiliştilor.

– Dispozitiv de reglare = mecanismul care permite ajustarea centurii în funcţie de nevoile ficărui utilizator.

– Cataramă de siguranţă = mecanism cu deschiedere rapidă care se utilizează numai prin manipulare.

Caracteristicile tehnice ale unei centuri de siguranţă complete, trebuie să fie compatibile cu utilizarea acesteia în interiorul autovehicolului, micşorînd pericolul de rănire gravă a ocupanţilor prin dispersarea energiei produsă de coliziune.

Reţinînd corpurile călătorilor pe banchete, centura are proprietatea să dirijeze în jos şi către spate, în timpul decelerației, forţa exercitată asupra părţilor abdominale ale ocupanţilor. În acelaşi timp, datorită elasticităţii, distribuie forţa la care este supus un segment din diagonala care trece peste umerii ocupanţilor, evitînd deplasarea în sus a centurii subabdominale.

Din punct de vedere al construcţiei, centura de siguranţă trebuie să fie alcătuită, în mod obligatoriu, din şapte elemente si anume:

1. elemente de reţinere a corpului.
2. elemente de rezistenţă la sarcină, care pot face parte din elementele de reţinere a corpului.
3. piese de fixare, care permit ataşarea la structura autovehiculului a elementelor de reţinere a corpului şi a celor de rezistenţă la sarcină.
4. elemente care înlocuiesc ajustarea (în funcţie de necesităţile ocupanţilor) reperelor de reţinere a corpului.
5. elemente care asigură şi fixează pasagerul în sistemul de reţinere.
6. elemente care înlesnesc o deschidere rapidă.
7. piese suplimentare care servesc la fixare, cînd acestea nu fac parte din structura autovehiculului.

Prin faptul că automobiliştii români se găsesc pentru prima dată confruntaţi cu montarea şi folosirea centurii de siguranţă, vom nominaliza în cele ce urmează piesele din componenţa elementelor de ansamblu, prezentînd totodată schiţa de montaj a celor două tipuri de centuri :

1) închizător
2) chingă
3) ureche inferioară
4) ureche superioară
5) apărătoare
6) capac
7) spangă
8) limba închizătorului
9) bucşe cu guler mare
10) şaibă elastică
11) şaibă
12) şurub
13) bucşe cu guler mic
14) bucşă
15) şaibă grower
16) piuliţă
17) bridă în formă de L
18) bridă în formă de U
19) bucşă lungă
20) surub luna

SCHIŢE DE MONTAJ

CENTURA DE SIGURANŢĂ

cu 3 puncte de fixare

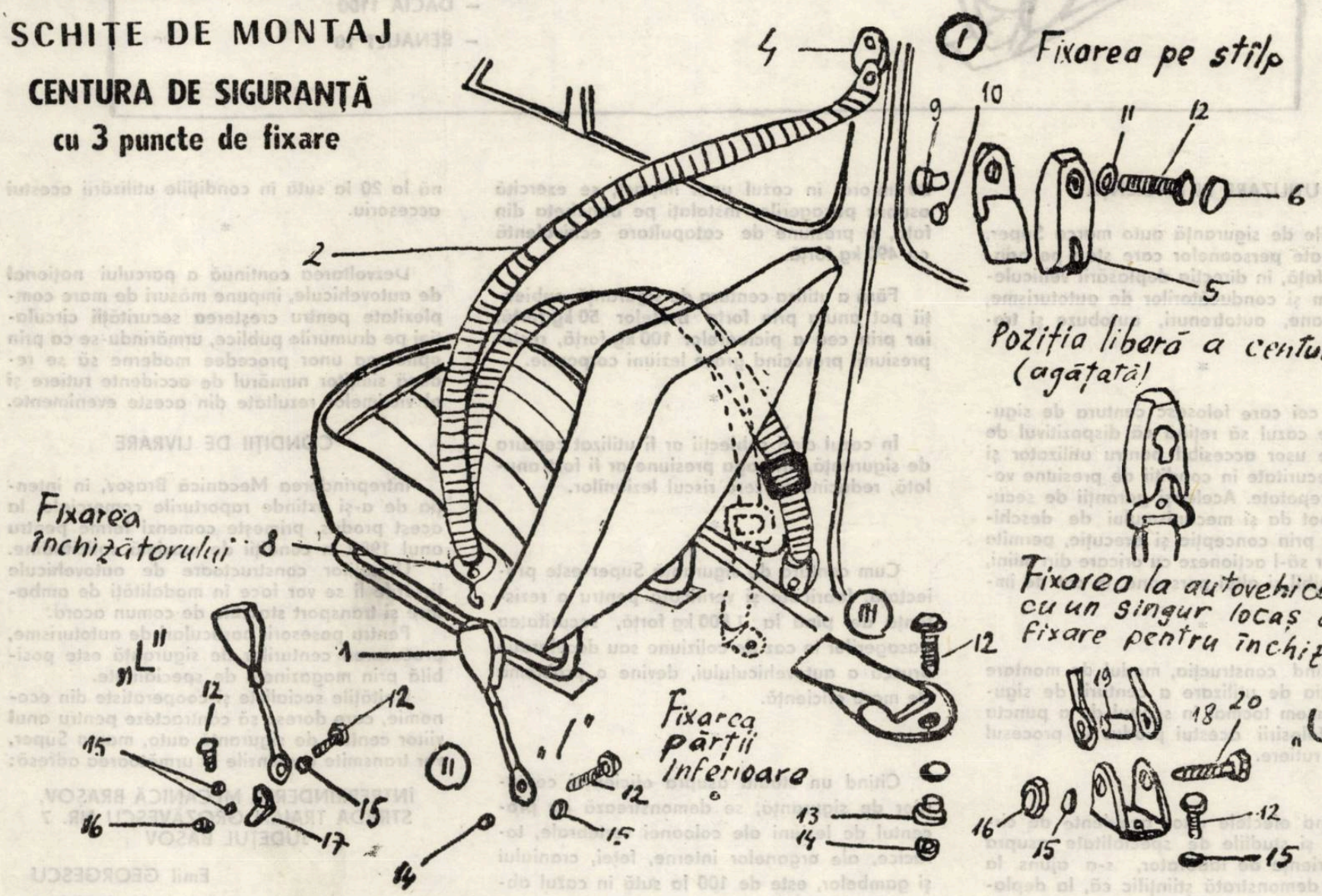

INTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV

SCHIŢE DE MONTAJ

CENTURA DE SIGURANŢĂ cu 2 puncte de fixare

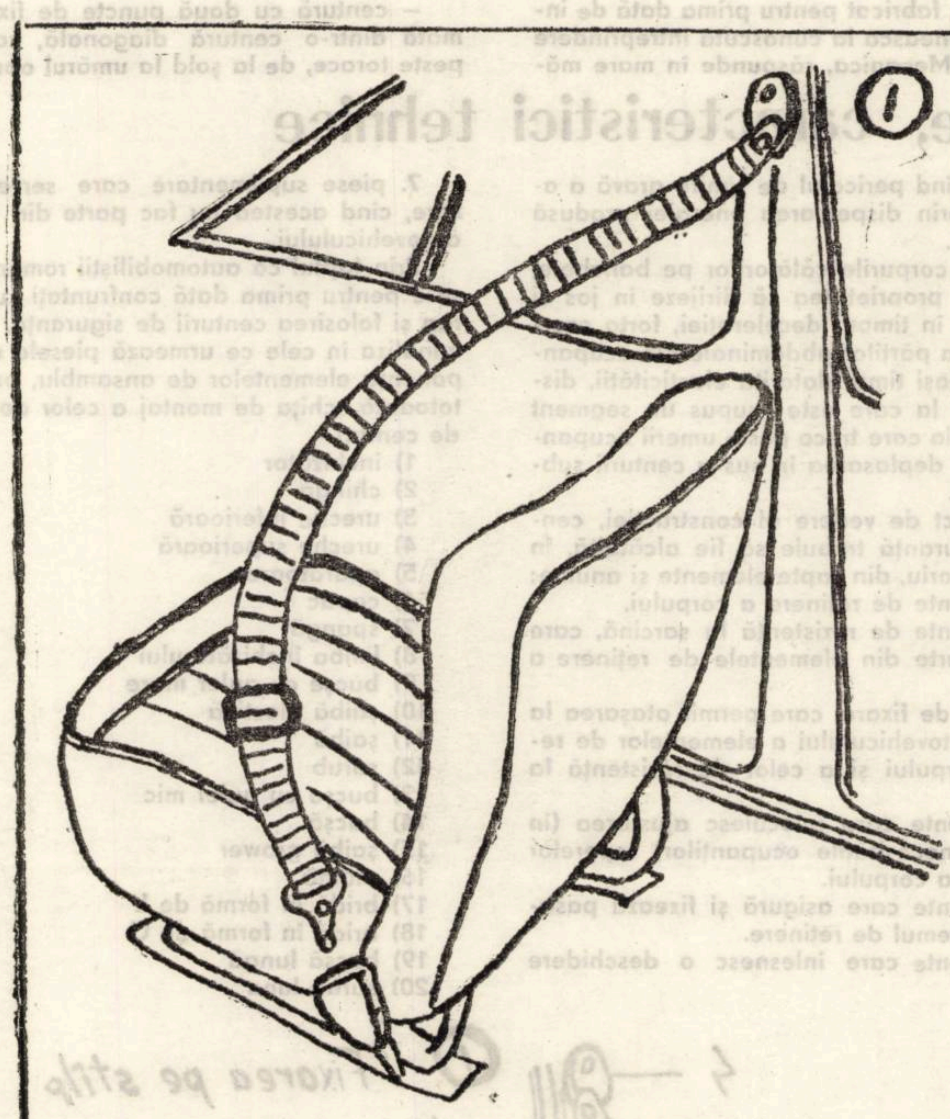

INCHIZATORUL SE FIXEAZĂ IN TREI VARIANTE I ; L ŞI U IN FUNCŢIE DE TIPUL AUTOVEHICULULUI.

CENTURA SE LIVREAZĂ CU VARIANTA DE FIXARE I şi L.

VARIANTA U SE LIVREAZĂ SEPARAT LA MAGAZINELE DE SPECIALITATE.

VARIANTA I SE FOLOSEŞTE LA URMĂTOARELE TIPURI DE AUTOVEHICULE :

- DACIA 1300
- SKODA 100 S
- FIAT 850

VARIANTA L SE FOLOSEŞTE LA :

- DACIA 1100
- RENAULT 10

UTILIZARE ŞI EFICIENŢĂ

Centurile de siguranţă auto marca Super, sînt destinate persoanelor care stau pe bancheta din faţă, în direcţia deplasării vehiculelor, precum şi conducătorilor de autoturisme, autocamioane, autotrenuri, autobuze şi troleibuze.

*

Pentru cei care folosesc centura de siguranţă, este cazul să reţină că dispozitivul de reglaj este uşor accesibil pentru utilizator şi prezintă securitate în condiţii de presiune variabile şi repetate. Aceleaşi garanţii de securitate se pot da şi mecanismului de deschidere, care prin concepţie şi execuţie, permite pasagerilor să-l acţioneze cu oricare din mîini, fiind accesibil şi altei persoane, în caz de impact.

*

Prezentînd construcţia, modul de montare şi destinaţia de utilizare a centurii de siguranţă, o facem tocmai în scopul de a puncta eficienţa folosirii acestui produs în procesul circulaţiei rutiere.

*

Analizînd efectele unor accidente de circulaţie cît şi studiile de specialitate asupra unor experienţe de laborator, s-a ajuns la concluzia, demonstrată ştiinţific că, la deplasarea unui autovehicul cu viteza de numai 20 km oră, în cazul unui impact, se exercită asupra pasagerilor instalaţi pe bancheta din faţă, o presiune de catapultare echivalentă cu 490 kg forţă.

Fără a utiliza centura de siguranţă, subiecţii pot anula prin forţa braţelor 50 kg forţă, iar prin cea a picioarelor 100 kg forţă, restul presiunii provocînd grave leziuni corporale.

*

În cazul cînd subiecţii ar fi utilizat centura de siguranţă, întreaga presiune ar fi fost anulată, reducînd la zero riscul leziunilor.

*

Cum centura de siguranţă Super este proiectată, fabricată şi verificată pentru o rezistenţă de pînă la 1 800 kg forţă, securitatea pasagerilor în caz de coliziune sau decelerație bruscă a autovehiculului, devine o problemă de mare eficienţă.

*

Citind un studiu asupra eficienţei centurilor de siguranţă, se demonstrează că procentul de leziuni ale coloanei vertebrale, toracice, ale organelor interne, feţei, craniului şi gambelor, este de 100 la sută în cazul absenţei centurii, procentul scăzînd în medie pînă la 20 la sută în condiţiile utilizării acestui accesoriu.

*

Dezvoltarea continuă a parcului naţional de autovehicule, impune măsuri de mare complexitate pentru creşterea securităţii circulaţiei pe drumurile publice, urmărindu-se ca prin aplicarea unor procedee moderne să se reducă simţitor numărul de accidente rutiere şi al victimelor rezultate din aceste evenimente.

CONDIŢII DE LIVRARE

Întreprinderea Mecanică Braşov, în intenţia de a-şi extinde raporturile comerciale, la acest produs, primeşte comenzi ferme pentru anul 1980 în condiţii de maximă solicitudine.

Unităţilor constructoare de autovehicule livrările li se vor face în modalităţi de ambalare şi transport stabilite de comun acord.

Pentru posesorii particulari de autoturisme, procurarea centurilor de siguranţă este posibilă prin magazinele de specialitate.

Unităţile socialiste şi cooperatiste din economie, care doresc să contracteze pentru anul viitor centuri de siguranţă auto, marca Super, vor transmite comenzile la următoarea adresă:

ÎNTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV,
STRADA TRAIAN GROZĂVESCU NR. 7
JUDEŢUL BAŞOV

Emil GEORGESCU
Vasile BAŞA

POETUL ȘI UNELTELE SALE

Pînă să ajungă o voce lirică inconfundabilă, Aron Cotruș a trebuit, mai intîi, să reia, nu fără riscul epigonismului, temele poeziei de la sfîrșitul secolului trecut și începutul secolului al XX-lea. În consecință, în volumul de debut **(Poezii,** 1911) descoperim ecouri din Eminescu **(Tristia, Să știi ce bine-i..., În singurătate, în așteptare, Cintec, O, vino)**, Panait Cerna **(Pe drumurile vieții, Cintec trist)** și din lirica simbolistă în spiritul căreia imaginează evadări și reverii livrești **(În elegii te-aș plînge, Mă plimb duios...)**. Prin Goga, alt zeu tutelar, pe care-l va continua în latura mesianică, dar cu alt vocabular, figurație și metrică, Aron Cotruș exersează lirica socială : „În țara mea ce nimeni n-o cunoaște / E mult suspin, puțină bucurie, / În țara mea nu-s flori ca-n lumea asta, / Ci larg duios, întindere pustie **(Țara mea)**. Deocamdată, poetul nu reușește să iasă din tirania poeziei de album. O inventariere a figurației poetice, dacă nu cumva s-a făcut, ar putea scoate la iveală locurile comune ale unei poezii care se sufoca în propria-i banalitate : „dulcii-i ochi de îngerel", „inserat amant", „mă-mbeți cu-a ta drăgălășie", „duiosul meu odor", „dulce înger bălăior", „dragii o-brăjiori", „doi galeși ochi căprui", „doi ochi de îngerel", „pletele blondine" etc. Aron Cotruș ilustrează cazul poetului care începe prin a fi debitor unor modele și sfîrșește prin a determina o posteritate lirică deloc neglijabilă. De la o poezie intimistă, Cotruș trece, în **Sărbătoarea morții** (1915), la celebrarea tragediei colective. Primul război mondial este descris în culori sumbre, fără idilism, anticipînd, cum s-a spus, pe Camil Petrescu din „Ciclul morții". Războiul e văzut ca un sinistru incendiu al pădurilor bătrîne sau ca un lung cortegiu al suferințelor umane. Din „superbele armate" nu mai rămîn decît „armii de orbi, de șchiopi, de surzi, de ciungi" care se îndreaptă spre case ori spre lazarete : „Ne-adună de pe cîmpii morții crude / În vagonete ce se duc trîndave, / Cu legănări de-mbătrînite nave... / Ni-s hainele de sînge încă ude, / Ni-s mîinile de sînge încă ude!... / / Din lupte pe viață și pe moarte, / Atîți schilavi sunt duși acum în cete, / Sunt duși încet spre albe lazarete, / Spre lazarete-n zările deșarte... / Și de acolo iarăși, mai departe! **(Spre lazarete)**. În viziunile apocaliptice dintr-o serie de poeme s-au descoperit ecouri ale liricii expresioniste deși personal nu cred într-o influență directă. E vorba, mai degrabă, de o restructurare a poeziei în funcție de un eveniment trăit direct. În **Neguri albe** (1920), Aron Cotruș încearcă o poezie de viziuni alegorice (Viața, Depărtarea, Durerea), figurînd, totodată, elanul materiei în simboluri pe care le regăsim la Blaga și Barbu. Poetul se confesează ca un îndrăgostit de viață pe care vrea s-o ia în posesie : „O, cum aș vrea, / Cu lăcomia oarbă, cu privirea mea, / Să te înmoi, / Să te înfring, / Să te-ngenunchi / Și aspru-nlănțuindu-ți nepătrunsul trunchi, / Sub sărutări ce-aprind și-ngheață, / Cu pofta mea nebună și semeață, / Cu dinții mei de tigru, / Eu sînii să ți-i sfîșii, / Din inimă secretele să-ți smulg, / Viață!..." Lucru curios, autorul în loc să evolueze, cum ar fi fost normal, se reîntoarce la poza romantic-minoră din volumul de debut clamîndu-și tristețile erotice într-o poezie fără relief **(„Ai trecut într-un landou aseară", „Am plecat de lîngă tine — m-ai uitat", „La ce te-abați de nou în cale-mi blestemată?", „Te vreau pe tine!...")**. Personală e însă lirica proiectării unui eu contorsionat, într-o continuă combustie internă, fulgerat „de ochii cruzi de vasilisc". Eterogen ca inspirație este și volumul de **Versuri** (1925) în care G. Călinescu descoperea „pasagii admirabile de vigoare, de beție cosmică". Să citîm poezia **Bivolii**, sugestie a teluricului : „Pe șesul vast, prin sclipitor noroi, / se mișc-ursuzi, cu pași înceți, greoi, / prin stufu-l de la margine de baltă... / noroiul încă umed, în apus, / le dă un luciu straniu, de nespus, / de monștri-aduși din lumea cealaltă... / și-amurgul pe spinări li se răsfrînge / în fulgerări și străluciri de sînge. (...) / / Și-așa cum trec, / greu, / unu ca celalt, / par statui reci tăiate în bazalt, / par statui grosolane, vii, masive / de crunte animale primitive..." În rest, poetul cîntă, în spirit simbolist, plecările **(O, plecările, plecările...)** sau războiul în poezii sub nivelul celor din **Sărbătoarea morții** (ciclul „Sub flamuri vrăjmașe").

ILINCA ROGOJINARU : „Viață nouă"

Poezia lui Aron Cotruș se personalizează odată cu volumul **În robia lor** (1927), subtilă autobiografie lirică : „Ce tainice, străvechi, nebiruite, vii porunci haine / Se războiesc în trudnicele-mi vine, / De nu găsesc un loc în care să mă simt la mine?... / Ce blesteme, / Ce patimi fără nopți și fără număr, / Mă zbiciuie, mă-nvolbură, mă hărțuiesc, m-apasă, / Mă prigonesc să merg, / S-alerg, / Să fiu de-a pururi și niciodat' la mine-acasă?!" Descinzînd din „ciobani pribegi" sau din „haiduci năpraznici", poetul se arată mistat de un instinct de nomadism din care va ieși o mare poezie dar și, mai tîrziu, o dramă : „Mă cheamă-atîtea drumuri, și toate deodată... / Îmi freamătă făptura de doruri, și mă-mbată / Și la răscruci, năuc, / Nu pot alege drumul pe care să apuc..." **(Sătul sunt de viață... și flămînd)**. Munții, în elanul lor titanian împietrit devin alter-ego-ul poetului : „Ca voi, o munții mei, / Am sîngerat zadarnic, m-am opintit mereu, / Ca dintr-o strîmtă ocnă să scap odat' din mine ; / Să ies, să scap, să fug, / De piedica-mi de humă, de-al cărnii mele jug / Despotic, zilnic, slut și-omorîtor de greu... / Și străbătînd, în voie, nemărginirea oarbă... / Cu sufletu-mi ce totul rîvnește să absoarbă, / Să mă înalț — sălbatic, statornic curcubeu — / În setea-mi de lumină / Cu creștetul în nouri, / Ca voi, / Dușmani și prieteni, Munții mei!..." **(Munții)**. Mesianismul cotrușian, ilustrat în poezia **Minerul**, figurare a omului nou, „enorm, neîmpăcat rebel", „un munte rupt din trupul unui munte de bazalt", cap de proroc, „un crainic furtunos al vremurilor noi", își găsește expresia deplină în volumele **Mîine** (1928), **Printre oameni în mers** (1933), **Horia** (1935), **Minerii** (1937). Acum poezia se transformă, nu o dată, cum observa Vladimir Streinu, în instrument al luptei de clasă. Pătru Opincă, Ion Codru, Todor Săcure, Ion Roată, Niculae Pintea, Achim Ion Ciura devin simboluri ale suferințelor și răzvrătirii sociale, expresii ale unui lirism emblematic. Tehnica decupării lirice e de un efect extraordinar : „Io, / Pătru Opincă / ce-ntre-atîtea moșii n-am doar o șirincă, / înfrunt strîmbele legi și năpasta / și-n răzmerița ce-n mine crește, / sudui vîrtos, măcănește, / și scuip pe toată rînduiala asta!" **(Pătru Opincă)** sau : „sînt Ion Codru : / om colțuros, fără modru... / averea-mi : un fluier și-o măciucă, / merindea-mi : dorul de ducă... / muntele mi-e vatra, / perină : piatra... / am avut turmă... / de ani nu-i mai dau de urmă... / am slugit la oi / la grofi, la ciocoi..." **(Ion Codru)**. Poemul **Io, Ion Ciura** mizează pe aceeași cruditate a limbajului : „Io, / Ion Ciura, / neam de mineri rumîni, / flămînd, fără lucru de nouă săptămîni, / ca un strigoi / vreau să plec dintre voi... / cu brîncă oblîncă / mi-am făcut cea din urmă pită / din dinamită". În munți se aud detunături de pușcă și umbra lui Horia neîndurată cere să fie răzbunate nedreptățile naționale și sociale. Un adevărat scenariu liric dedică Aron Cotruș voievodului norodului, proiectat în fabulos : „de jos / te-ai ridicat drept, pietros, viforos, / pentru moți, / pentru cei săraci și goi, pentru toți... / și-ai despicat în două istoria, / țăran de cremene, / cum n-a fost altul să-ți semene, / Horia!" E interesant de observat că autorul nu versifică manualul, ci sugerează un mit, o permanență ; „în pămînt, în piatră, -n văzduh / trăiește pe-aici războinicu-i duh... / potecile toate și-aduc aminte / de mersu-i fierbinte... / implîntată sus, în pieptul muntelui, / o stemă roșie : inima lui, / împărătească stemă a Ardealului, / singură, una, / pe totdeauna..." Vîndut de „un vierme al cîmpiei" (generalizare a vechii opoziții șes-munte!), prins și tras pe roată la Alba Iulia, Horia lasă un testament revoluționar : „trupul ți l-au dus, cu zile-n lut, / dar gîndul tău aspru rămasu-ne-a nouă, / c-o tărie treaz, dîrză, nouă, / sub steagurile lui să mergem înainte..." De altfel, figurile legendare ale istoriei vor fi mereu invocate cu sentimentul continuității luptelor aprige de eliberare națională și socială. Tudor Vladimirescu este chemat să stîrpească politicianismul corupt : „Fanarul s-a mutat la București, — / Noi, cruzi Tudori Vladimirești / îți trebuie ție / Românie, / cu neînfrînate vreri românești / cu năprasnice arme / să-l izbească să-l darme..." **(Fanarul s-a mutat la București)**. Truculența verbală, limbajul direct, viforos, febrilitatea inspirației, dispunerea grafică a versurilor și a strofelor asigură caracterul de manifest al poeziei cotrușiene. Mărturisind o încredere funciară în destinul României, prin acel **mîine**, Aron Cotruș are viziunea Reșițelor noi „cu coșuri pîn' la cer", Reșițe care „vor plămădi în pîntecele lor enorme / mașini pentru toate biruințele, / scări pentru toate cerurile, / punți pentru văzduhuri în furtună, / locomotive cum n-au mai fost pe pămînt / pentru graba aspră a puterniciei românești, / pentru uriașele cuceriri ale muncii, / pentru ostașii macri cu ochii spre granițe, pentru schimburile de bogății, / pentru nevoile oamenilor, / pentru larga îndestulare a lumii" **(Strămoșesc pămînt!...)**. În Banat, fierul se va mlădia „după voia noastră" iar grîul va crește „înalt și plin", încît glia, văzduhul le vom preface „în tumultoasă uzină albastră" **(Aicea suntem)**.

Aron Cotruș, dincolo de „șovăielile și erorile sale ideologice" (Ion Dodu Bălan), a dat strălucire poeziei-manifest.

George GIBESCU

CEEA CE RĂMÎNE

În perioada interbelică, Aron Cotruș a desfășurat o activitate poetică absolut remarcabilă, fiind considerat un creator de școală, poet de prestigiu în lirica românească. Din aceeași generație cu Blaga, Arghezi, Barbu, Rebreanu, Camil Petrescu și Sadoveanu, Aron Cotruș (născut la 2 ianuarie 1891 în Hașag-Sibiu) s-a afirmat ca o distinsă personalitate poetică, prin cultivarea unei poezii originale, beneficiar al unui stil foarte popular, îmbrățișat rapid de ambianța culturală a epocii. După ce, pînă în 1939, publicase treisprezece volume cu poezie socială, viguroasă, progresistă **(România, Versuri, În robia lor, Mîine, Printre oameni în mers, Horia** ș. a.), cade pradă unor erori ideologice. Rătăcirile din perioada de după 1940, precum și anii ultimi departe de țară natală, au distras atenția criticii și cititorilor de la valoarea progresistă a majorității volumelor de versuri cotrușiene. Criticul, tînăr pe atunci, Nicolae Manolescu, se încumetă să-i selecteze zece poezii într-o antologie de „poezie română contemporană" (1968), iar Ov. S. Crohmălniceanu face cîteva aprecieri precaute despre versurile sale într-un amplu studiu referitor la „influența expresionismului în literatura română" (1968).

Regretatul Ovidiu Cotruș (autorul unui excelent studiu despre **Opera lui Mateiu I. Caragiale**) lasă editurii **Minerva** o antologie de versuri ale unchiului său, care, prin strădania redactorului Aurelia Rusu, vede lumina tiparului, bucurîndu-se de un studiu critic foarte profund al criticului Ion Dodu Bălan.

Poezia lui Aron Cotruș reprezintă un progres real în evoluția lirismului românesc. Cu excepția primelor volume (debuta în 1911 la Orăștie cu volumul **Poezii**) — cu certe influențe clasice — și a ultimelor — detașate de ideologia progresistă a vremii —, celelalte volume se constituie într-un florilegiu original al liricii naționale, meritîndu-și un binemeritat loc alături de Blaga, Arghezi, Barbu, Philippide, Bacovia ș. a. Personalitatea sa poetică se sprijină pe o tematică socială, realizată printr-o expresie lingvistică autentică, încărcată de patos, o structură lexicală furioasă, crudă, scăpată pătimaș din glasul revoltatului nedreptățit.

La vremea sa, criticii de prestigiu l-au considerat „foarte original" avînd „o poezie ce duce în plin comunism" (Călinescu), „poet social și socialist" (V. Streinu), „poet tribun" (Perpessicius), „un Blaga truculent" (Lovinescu). Contemporanii noștri — puținii care s-au pronunțat — așază versurile sale „între cele mai bune ale poeziei românești". Cotruș fiind considerat „poet al mulțimilor posedate" (Crohmălniceanu), „poet care a revoluționat însăși poezia revoluționară românească" (I. D. Bălan). În ce privește expresivitatea poetică, se afirmă că versul său „se năpustește furios, sacadat, năvalnic în energii comprimate" (Crohmălniceanu) sau că este „un flux sinonimic de cuvinte gronțuroase" (I. D. Bălan), care realizează „o vegetație luxuriantă de adjective și verbe" (Lovinescu) ; N. Manolescu sesizează „cruzimile de vocabular", „violențele și contorsiunile imagistice".

Aron Cotruș a avut curajul de a afirma răspicat, potrivit temperamentului său, necesitatea instaurării unei societăți căreia, chiar dacă nu-i spune socialistă, avea multe din trăsăturile acesteia. El face un permanent elogiu muncii, oamenilor din fabrici, de pe ogoare sau din mine, îndemnîndu-i să pună capăt „dorurilor noastre etern neîmplinite". Muncitorul este un personaj prometeic, care se angajează cu toată energia în construcția modernă a țării :

„atîtea milioane de aspri muncitori,
cu pași de împărați, cu ochi fulgerători,
cu brațele ca niște teribile ciocane,
cu piepturi de granit,
cu inimi largi, profunde ca clopote de-aramă,
cu creierii vulcanici...".

Oamenii muncii apar în viziunea poetului ca niște voevozi sau împărați, avînd o existență națională atît de îndepărtată încît au aliura unor desăvîrșiți stăpîni ai „miilor de Românii de dincolo de mîine". Aceștia sînt adevărații stăpîni ai „pămîntului daco-român" pentru că ei „i-au proslăvit frumusețile-n cîntece", l-au arat, l-au semănat, „au îngropat în sînul lui atîți eroi" și „l-au adăpat de-atîtea mii și milioane de-ori cu sînge și sudori". Nu apare doar o fraternizare cu muncitorii și țăranii sau o atenționare asupra excepționalelor energii ascunse în ei, ci tonul poetului devine oracular, mobilizator, îndemnînd masele populare la răsturnarea nedreptății și la instaurarea unei societăți noi, bazată pe muncă, dreptate și demnitate :

„sus! — zorii vremurilor noi
vor izgoni de printre voi,
cu sape noi,
cu coase noi,
ca pe o haită de strigoi
pe cei din urmă grofi și ciocoi!"

Ionii din fabrici și de pe ogoare, adevărații slujitori și stăpîni ai muncii, vor întemeia o lume nouă :

„... dar vremea lui Ion nu e trecută încă
le va ști ei toate astea într-o zi
atunci cu vrerea, cu puterea și dirjenia lui adîncă,
patria și-o va schimba din temelii".

Minerii sînt chemați „la masa zilelor de mîine", la care vor servi „cea mai albă și mai bună pîine", dar le cere să-și ascută tîrnacoapele pentru „lupta noastră cea mai mare" împotriva exploatatorilor.

Versurile sale ar trece drept patriotarde, ușor declarative, dacă nu ar beneficia de un stil poetic nou, original, foarte potrivit pentru atitudinea socială pe care o manifestă. Iar aceasta nu este doar o mască, ci o stare poetică, așa cum în alte cazuri ar fi iubirea, misterul, umorul, nostalgia etc. Lirismul său, prin excelență social, este purificat de implicații sentimentale, permițîndu-și imixtiuni narative, structuri nemuzicale tocmai cînd se miza pe o liricizare totală a poeziei. Se considera o ființă poetică, obsedată de dreptate socială, înțelegîndu-și menirea de luptător pentru triumful cauzei revoluției sociale. Ca exponent al unei lumi îndurerate, creația sa devine sibilinică, prevestitoare de vremuri noi, iar limbajul, departe de a fi alegorie, este oracular, mesager direct al atitudinii sale revoluționare.

Tematica poeziei lui Aron Cotruș are un registru foarte întins ; dar orice temă l-a ispitit, aceasta a fost filtrată prin dorința sa patriotică de a schimba orînduirea socială burgheză, clădită pe exploatare, minciună și nedreptate. De aceea, împărtășind afirmația lui Ion Dodu Bălan, afirmăm că Aron Cotruș este **„un poet care a revoluționat însăși poezia revoluționară românească"**, meritîndu-și un loc de cinste în patrimoniul liricii românești.

Anton ILICA

Vă prezentăm un tînăr scriitor :

OCTAVIAN DOCLIN

Un incantatoriu și un ceremonios, tînărul poet se înconjoară nu atît de simboluri, cît de laitmotive lirice — muzicale invocînd : sufletul, crinul, mirele, durerea, insectele blînde, laitmotive ce devin pur incantatorii, mai puțin note meditative în osatura poemelor.

Poezia lui Doclin are tonalitatea unei simplități necăutate, chiar dacă acest aer devine monocord și monocolor prin reluare. Nota ușor elegiacă, nesofisticată, un gen de poezie natur, din familia metaforiștilor Ureche și Azap, comunică direct, limpid, fără nimic abscons, stări de suflet, mai puțin stări meditative.

Fără cultul livrescului și nici al unui discurs amplu, un poet de maximă concentrare poematică, Octavian Doclin scrie o poezie de notație, delicată, instantanee lirice, stări lirice cum ziceam, ce, ca niște scurte suspine, aduc aerul unei poezii diafane, gracile.

Prin concentrarea lor, prin tenta de ceremonie lirică, alteori de versete lirice, această poezie comunică stări erotice, atitudini asupra existenței, în scurte, fulgurante luminiscențe metaforice.

Între atîția poeți logoreici, grandilocvenți, adepții unor poezii ironice, sau ai unei poezii vehement dinamitarde și cinice, Octavian Doclin aduce aerul curat al unui poet suav, sentimental, și neprihănit, stări în care el și poezia sa se simt de minune, chiar dacă ar putea fi socotiți de unii adepți ai modei nițel demodați, într-un secol nervos ca al nostru Dar moda, cum prezicea cu ascuțime Jean Cocteau, nu este oare aceea care se demodează ?

Ion ARIEȘANU

Un tradiționalist prin structură, prin soliditatea percepției artei populare, prin puritatea sentimentului și a temelor abordate, Octavian Doclin este un modern prin viziunea sa lirică, ce aparține unei generații, în care intră : efemeritatea gestului erotic, solitudinea eului, macularea rapidă a simțămîntului pur.

LACRIMA DE VEGHE

Dar mai presus în Patrie e-nrourarea
cum doar în ființă ochiul poeziei,
drumul de platină nu-ngăduie iertarea
Poetul este lacrima de veghe-a insomniei.

A fi în Patrie rodul cuvîntului
și mai presus lumina din rostire
a fi credința în raza pămîntului
și Patriei să-i fii un veșnic mire.

Înrourată fie pleoapa Patriei precum
albina cînd se-oprește pe crin din an în an
fii, Patrie, porunca și dorul meu de-acum ;
să te iubească-n tihnă și fiul meu Ioan !

LUMINA CA ȘI UMBRA

Între bătaia pleoapei și-ntre căderea miinii
domnește-mpărăția grădinilor prea reci,
veni-vor poate fluturi și roiurile lumii
și poate și pustiul că va-nflori pe veci.

Va fi festin — desigur — ascultă și petreci
cu Omul care rîde cînd vrei să îl petreci
prin vămile de umbră, prin umede poteci.
Ascultă, tu ascultă, bat clopotele-n dungă,
Lumina-i ca și umbra. Nemuritoare deci.

ÎNTRU AMINTIRE

Întru amintire blîndă
Muntele, o, cum mai umblă !

Steaua neagră stă s-asculte
Rîul trecînd pe sub Munte.

Cade mîna ca și-o stea,
Rîul nu e lacrima,

Lacrima în rîu găsită
Ascultă-mă, tu, iubită,

Întru amintire blîndă
Muntele, o, cum mai umblă !

Întru blîndă amintire
Fire-ar să fii tu de Fire.

ÎNTÎMPLĂRI

Se-ntîmplă într-un secol mai fragil
că însăși ființa păcii e fragilă
ca o curată rugă de copilă
sau ca o albă pleoapă de copil.

Să poți însă să-ajungi totuși pe munte
se-ntîmplă chiar în mai puțin de-un secol

atît cît trebuie ca să asculte
turma de stele-un presupus oracol.

Aceste veșnice-ntîmplări, copile,
se-ntîmplă doar în secole fragile.

VA CREȘTE IARĂ IEDERA

Neliniștea din purpură te cheamă
spre-o ultimă renaștere-n cuvînt ;
îmi va fi grea iar pleoapa cînd destramă
lumina sfîntă-n rîuri de pămînt.

Va crește iară iedera pe ziduri
pe ziduri iarăși fagurii se scurg
nu vei vedea din nou căderea miinii,
mai rabdă-mă cu un amurg.

VERSURI

Se scriu versuri și în țara mea :
„viața e ca roua, draga mea".
Se scriu versuri și în limba mea :
„trece-mi pe sub pleoape, pleoapa ta".
Se-aud versuri încă-n țara mea :
„Lumina-i ca și umbra, draga mea".
Se spun versuri încă-n limba mea :
„viața e ca roua, draga mea",
„viața e chiar roua, draga mea".

FRANCISC POPEȚ : „Peisaj de iarnă"

POEM DE TOAMNĂ

lui Ion Florian Panduru

Se-aude toamna-n cer urcînd
eu lîngă iarbă coborînd ;

Se-aude lacrima curgînd
pe fruntea mamei răsărind...

Ca un izvor din alt izvor,
la gura lui încet cobor

Copil, cu palmele de dor,
Bătrîn, cînd nu mai știu să mor.

Emil Isac — Tiberiu Brediceanu

În cartea „EMIL ISAC, UN TRIBUN AL IDEILOR NOI" (Ed. Dacia, 1972), Ion Brad amintește numeroase personalități — între acestea fiind și Tiberiu Brediceanu — cu care era în corespondență scriitorul clujan. Dintre aceste „bogate pagini epistolare, încărcate cu toate frămîntările, mai mari sau mai mărunte ale epocii" (op. cit., p. 259), publicăm patru scrisori din 1920, anul întemeierii Operei Naționale din Cluj, instituție sprijinită, la început de drum, de Tiberiu Brediceanu. Scrisorile acestea sînt noi dovezi privind interesul lui Emil Isac (inspector al teatrelor din Transilvania) pentru bunul mers al activității noii instituții din Cluj, la a cărei înființare își adusese și el contribuția și despre care scria cu entuziasm în presa vremii.

30 Mai 1920

Dragă Tiberiu,

Te rog să mă ierți că nu te-am petrecut la gară să-mi iau scurt adio de la tine. Am plecat cu soția mea la Turda, venind cu automobilul dlui Prie. Sînt și azi emoționat de succesul Operei și mă gîndesc cu dragoste la tine care ai depus atîta muncă idealistă și care ai avut să te lupți cu atîția imbecili. Mă bucur că ziarele din București scriu cu atîta entuziasm de operă — dovadă că atacurile meschine ale celor din tufă n-au prins ! Te rog, dragă Tiberiu, dacă vrei să-mi împlinești dorința să vii cît de curînd înapoi aci între noi artiștii, care avem o altă lume, mai curată !...

•

5 iunie 1920

Dragă Tiberiu,

Concertul simfonic de ieri a înmulțit succesele operei. După criticile entuziaste din toată presa noastră (Dacia, Universul, Adevărul, Izbînda, Viitorul, Rampa, care au publicat articole de cîte 3—4 coloane), acum vin și ziarele streine : Deutsche Tagespost, Lieb-Deutsch, Tageblat care aduc elogii mari. [...] Aștept să mă informezi în grabă ce planuri ai și cînd te întorci. Cred că ar fi bine să vii încă o dată la Cluj să isprăvim cîteva afaceri. Din partea mea te asigur de toată dragostea și de colaborarea mea entuziastă. Te salută cu drag al tău Emil Isac.

Ziarele toate — am dispus — să ți se trimită.

•

17 iun. 1920

Dragă Tiberiu,

Îți scriu înaintea premierei Traviatei, care la repetiția generală de ieri ne-a promis un succes desăvîrșit. Cu poșta de azi trimet un exemplar din fițuica renumită bucureșteană ca să vezi și tu cum se schimbă dușmanii la zi. Din parte-mi te asigur că eu nu voiu înceta să-ți fiu colaborator statornic și cred că și tu vei observa cine este „prieten" și cine „dușman".

Miine pleacă tata la B. care va duce cîteva lucruri. Negreșit, sînt convins că G. nu te va lăsa nedomirit și nemulțumit, și se va grăbi să-ți ofere rolul ce-ți compete.

Eu plec cu dl Pr. la 22 către B., atunci poate, dacă vii la gară, vom putea schimba două trei vorbe. Pînă atunci — încredere !

Azi am ajuns să fie vopsit biroul — miine poate va fi spălat și cu zelul ăsta sper că peste douăzeci de ani va fi instalată secția artelor ! Așa este dacă ai prea multe iluzii, te trezești zdrobit.

Să-ți trăiască noul fecior !

Sărutări de mîini doamnei soții iar ție multe-multe salutări

Emil

Am dispus ca să se caute toate ziarele și să ți se trimeată numerele cerute.

•

Dragă Tiberiu,

Am trecut prin Brașov și am regretat foarte că n-a fost cineva care să-mi spună adresa ta exactă. Ți-aș fi spus multe lucruri interesante, rămîne să ți le comunic în curînd, să fii și tu mulțumit.

al tău

Emil

Cluj, la 27 Aug. 1920

•

An nou fericit !

Cluj, la 31 Dec. 1920

Dragă Tiberiu

Îți mulțumesc pentru lunga și frumoasa Ta scrisoare. Asta dovedește că nu ne-ai uitat, că Tu tuși ești din tagma noastră, care te-ai scufundat între „gazetari și procuriști", în suflet purtînd ecoul crîngului lui Pan. Și am speranța că o să revii, căci la urma urmelor nu prea mult folos faci Tu cu treaba asta. Te-ai fi bucurat cu siguranță, la ultima reprezentație din Butterfly. A fost o splendoare. Muzica (orchestra) fină, personagiile et iar montarea face onoare lui Pavel. Mă gîndesc de multe ori ce păcat de oamenii ăștia, în loc să fi contribuit cu toții la desbal anizare — s-au apucat de cap — pe Tango îl regret și azi, căci numai azi vedem cît e mare artist a fost. Dar nefericit ca temperament și nesuferit ca om. Tu ți-ai făcut datoria, l-ai menajat, făcînd „ministru cum ai fost pe Concierge-ul"... dar vezi că și cu ungurii a făcut la fel. l-a zăpăcit la Budapesta, mai în urma s-a bătut la operă, de unde a fost silit să plece. Acum a plecat, după cum citesc, în America — dar omul ăsta are imbrici, nu va sta nicăierea.

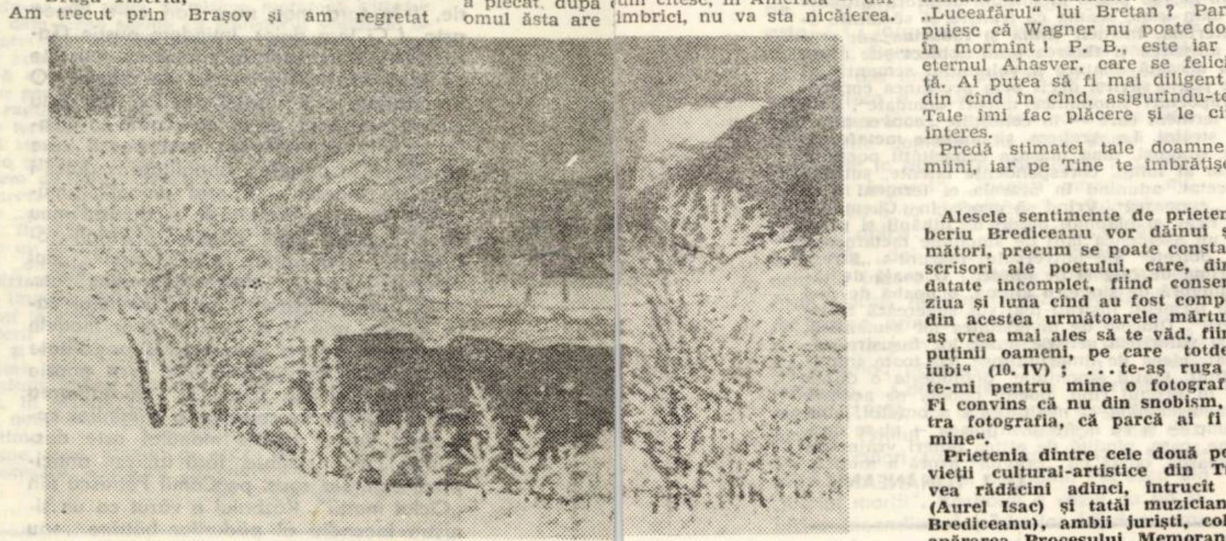

SEVER TAMAȘ : „Peisaj de iarnă"

Schuller, care este în locul lui T., îmi pare automatic. Este „schulmeister", pedant și riguros, dar îi lipsește inima. Și făr de inimă Verdi este mort. Jean Bobescu este băiat bun, dar Tu, ca musician, vei înțelege ce înseamnă a fi de origină din Iași și a aduce concepția stării Lăpușneanu în baghetă, de-altfel cu dibăcie purtată. Sînt curios ce-o să fie cu afacerea asta, zămislirea Ta, opera română, care numai cinste a făcut culturii românești. Te rog dragă Tiberiu să fi și de astă dată convins că regret din inimă lipsa Ta. Căci, de multe ori, canalizînd savoir-vivre-ul în înjurături, te doresc în birou — devenit azi un laborator chimic de parafe și ordine, în care se ofilește floarea romanticismului și candoarea ei moare în răsuflările alcoolisate și fumul tabac oriental.

Dealtfel aș duce-o bine, dacă nu m-ar chinui zeci și sute de lucruri și dacă aș găsi mai multă părtinire.

Cu chestia teatrului Apollo, tu-mi cunoști părerea ; doresc din inimă să aibă și Brașovul teatru românesc și voiu face tot posibilul ca să se realizeze dorința brașovenilor. Azi trimitem încredințare prefectului de-a stabili cu ajutorul jurist-consultului Dr. Glăjan proprietatea teatrului și, după aceasta, probabil voiu veni la Brașov și eu, cînd vom putea vorbi mai mult împreună. Lucrezi la ceva ? Ar fi bine să scrii un rol românesc, o operă cu motive românești, S-ar căuta de minune în străinătate. Ce zici ? Ai auzit de „Luceafărul" lui Bretan ? Parcă-mi închipuiesc că Wagner nu poate dormi de-atunci în mormînt ! P. B., este iar la București, eternul Ahasver, care se felicită de absență. Ai putea să fi mai diligent și să-mi scri din cînd în cînd, asigurîndu-te că rîndurile Tale îmi fac plăcere și le citesc cu mare interes.

Predă stimatei tale doamne sărutări de mîini, iar pe Tine te îmbrățișează.

Emil

Alesele sentimente de prietenie pentru Tiberiu Brediceanu vor dăinui și în anii următori, precum se poate constata și din două scrisori ale poetului, care, din păcate, sînt datate incomplet, fiind consemnate numai ziua și luna cînd au fost compuse. Extragem din acestea următoarele mărturisiri : „...și aș vrea mai ales să te văd, fiind unul dintre puținii oameni, pe care totdeauna îi voiu iubi" (10. IV) ; ...te-aș ruga acum, trimite-mi pentru mine o fotografie a ta bună. Fi convins că nu din snobism, dar voiu păstra fotografia, că parcă ai fi tot timpul la mine".

Prietenia dintre cele două personalități ale vieții cultural-artistice din Transilvania avea rădăcini adînci, întrucît tatăl poetului (Aurel Isac) și tatăl muzicianului (Coriolan Brediceanu), ambii juriști, colaboraseră în apărarea Procesului Memorandului, împrejurare la care se va referi Emil Isac în scrisoarea adresată publicistului George Moroianu, în 24 septembrie 1937, și în cea, din 21 iunie 1939, trimisă lui Cezar Petrescu, împreună cu un articol „În amintirea Memorandului" pentru ziarul „România" (cf. Ion Brad, op. cit., p. 311—312).

Epistolarul de față are și un rost comemorativ în împrejurarea împlinirii unui sfert de veac de la moartea lui Emil Isac (25 martie 1954).

Aurel TURCUȘ
și Elena BORUGĂ

RADU LUPAN

MĂ VEI GĂSI

mă vei găsi întotdeauna
unde se-adună cei ce nu există
cei care între dorință
și lipsa de dorință
au și uitat cum se trăiește,
mă vei găsi printre acei
lipsiți de hotărîrea de a ști
ce nu au vrut să știe,
dar care totuși mai așteaptă
să li se-ntîmple, poate, ceva,
cei care sînt iubiți
pentru ce-au fost cîndva
sau pentru ce-ar fi fost să fie.
dar cine stă să-și amintească
cum ziua cenușie
se-ntunecă fără fior
și fără tresărire,
cum neștiut alunecă în somn
sau moarte sau în neființă
ceea ce n-a fost nicicînd
în glasul, ochii sau durerea
cuiva,
ceea ce n-a fost nici chin
și nici obsesie
sau ceea ce a fost doar
numai chin și-obsesie
și-ntotdeauna numai
aproape realitate

BOCET

nu m-ai născut
am fugit de tine
negîndu-te negîndu-mă
au fugit de spaima de a fi
au fugit de foamea și
de nevoia de a te recunoaște
într-un început orb
alunec de atunci mereu
pe această pantă arcuită ușor
nu te rostogolești
uneori chiar mergi fără să observi
sau plutești fără să ai
sentimentul jenant al deschiderii aripilor
o imaginație prostită a desprins
dintr-un coșmar
o noțiune împleticită
s-ar părea că există într-un regn de
mitologie
un animal fabulos — zbor
fără sens alunecînd prin poveste
aș fi ajuns poate la anul nescris
dar nu mai ești
cui să mă rog
căzînd în genunchii nesiguri și înțepeniți
de nemișcare continuă
naște-mă odată
de prea mult timp nu exist

VÊREȘ ANDREI : „Ostașul dac"

CHETĂ

undeva este un capăt
înecat în acceptări și resemnare
undeva este un început
fără contur și fără făptură
undeva este o greșeală
care face fără de sens acceptarea și
resemnarea
și își bate joc de orice contur și făptură.
pe ce trepte să urci
pe ce văi să te rostogolești
cînd treapta îți fuge de sub picior
cînd valea te zvîrle înapoi
și brațul rămîne întins
ca brațul paiaței
în clipa tragică a chetei.

televiziune

DUMINICĂ 1 aprilie

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii. Insula misterioasă. 10,00 Viața satului. 11,30 Pentru căminul dumneavoastră. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. Album duminical. 13,05 Umor și muzică. 14,00 Călătoriile lui Guliver. 15,30 Stadion. Volei masculin: Steaua — Dinamo (finala campionatului național). Fotbal : Rapid — Progresul (selecțiuni înregistrate). 16,30 Micul ecran pentru cei mici. 16,50 Film serial. Dickens la Londra. 17,45 Handbal masculin : Dinamo București — Empor Rostok meci retur în semifinalele „Cupei Campionilor Europeni". 19,00 Telejurnal. 19,20 Reportaj TV. Punți peste ape. 19,40 Pe marea scenă a țării — Timișoara. 20,50 Film artistic : Surpriză la Yonkers. 22,30 Telejurnal. Sport.

LUNI, 2 aprilie

16,00 Telex. 16,05 Emisiune în limba maghiară. 19,05 Efigii lirice. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Panoramic. 20,30 Poldark. 21,25 Orizont tehnico-științific. 21,55 Cadran mondial. 22,15 Telejurnal.

MARȚI, 3 aprilie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Poldark (rel.). 10,55 Inalță-te frumoasă țara. Emisiune de cîntece. 15,50 Fotbal : România — Cehoslovacia (echipe olimpice). Transmisiune directă de la Pitești. 17,50 România pitorească. 18,15 Lecții TV pentru lucrătorii din agricultură. 18,40 Obiceiuri de nuntă din Oaș. 19,00 Tribuna TV. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Ancheta TV. 20,25 Seară de teatru : Oedip rege. 22,05 Oaspeți ai scenelor noastre. 22,25 Telejurnal.

MIERCURI, 4 aprilie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Reportaj TV. Găești. 10,20 Șoimii patriei (rel.). 10,30 Muzică populară. 10,50 Flacăra vie a științei : Acad. Erasmus I. Nyarady. 15,50 Fotbal : România — Spania în preliminariile Campionatului european. Transmisiune directă de la Craiova. 17,50 Muzică ușoară românească. 18,15 Telecronica pentru pionieri. 18,30 Ungaria — astăzi. 19,00 Festivalul național „Cîntarea României". 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Noi femeile ! 20,25 Telecinemateca : Un fel de fericire. 21,50 Cîntecul primăverii. 22,15 Telejurnal.

JOI, 5 aprilie

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 Slavă ție, Românie. 18,00 Pentru timpul dv. liber vă recomandăm... 18,15 Consultații juridice. 18,35 Fotbal internațional : Rezumatele meciurilor disputate miercuri în preliminariile campionatului european. 19,05 Povestiri din pădurea verde. 19,30 Telejurnal. 20,00 Ora tineretului. 20,50 Documentar TV. 21,25 Un cîntec în dar. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 6 aprilie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Telecinemateca (rel.). 11,25 Atenție la... neatenție. 17,00 Emisiune în limba germană. 19,05 La volan. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 La ordinea zilei în economie. 20,10 Prim-plan. 20,30 Film artistic : Împușcături sub clar de lună. 22,00 Revista literar artistică TV. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 7 aprilie

12,30 Telex. 12,35 Curs de limbă spaniolă. 12,55 Curs de limba franceză. 13,15 Concert de prînz. 14,15 Corespondenții județeni transmit... 14,35 Minute-s nopțile la noi. 15,05 Stadion. 15,50 Vechi cîntece și dansuri. 16,30 Agenda culturală. 16,55 Ziua mondială a sănătății. 17,10 Clubul tineretului la Sibiu. 18,00 Săptămîna politica internă și internațională. 18,15 Instantanee. 18,30 Wimbledon '78. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Teleenciclopedia. 20,30 Film serial : În spatele ușilor închise. 21,20 Întîlnirea de sîmbătă seara. 22,15 Telejurnal. Sport.

televiziune

NINA CERANU

Carnaval fără noi

Nu știu dacă treceau mai multe clipe, sau nu trecea decît una, că tresărind uitam și luam totul de la început, ca în noaptea Anului Nou. Noapte deosebită, cu bal în cartier, la clubul pompierilor. Mai mult carnaval decît o sărbătoare în bună regulă. Oamenii nu erau cine știe ce mascați, doar doamna Schwartz robotise toată ziua, decupase din reviste de modă buline și le prinsese cu ace pe rochia de tifon, scrobită cu făină de grîu. Nu era de loc caraghioasă.

Parcă o văd rezemată, în sala de dans, de scenă, cu un șold scos în afară și cu o mînă la falcă, cochetînd cu toboșarul cu un ochi de sticlă și trăgîndu-mi mie cu ochiul cînd credea că nimerise cîte una de-l pusese pe bietul om pe gînduri.

Tombola fusese-n jurul pomului, recunosc, un pom uriaș sub care încăpeau și doamna Roman ce rînduia un tort plin de frișcă amestecată cu vată de zahăr ; și cu vînzătoarea de la taraba de mărunțișuri, colț cu prăvălia domnului Roman, pe care el o întreba, de atîtea ori, în celelalte zile, dacă a trecut trenul de șapte, să-și potrivească ceasornicele din prăvălie, în timp ce ea, respirînd greu din pricina grăsimii, aranja copcile și jurubițele, trăgînd ochiade bărbaților grăbiți, care treceau către piață cu borcane pentru pești.

Promisese, încă de la balul trecut, că, dacă fiecare din cei prezenți, cînd cumpără cîte ceva, dau un leu în plus, ea agonisește și aduce totul la tombola Anului Nou. Și mai era și mătușa, în jurul pomului, tot necăjită, aprindea luminările. Mai întîi pe cele de la poale, cu toate că domnul Roman, un fel de vistavoi, o sfătuise să le aprindă pe cele din vîrf, dar ea, dintr-o aversiune ușor de înțeles, nu-i ascultase sfatul.

Eu scriam pe listă numele și prenumele celui ce dorea ca orchestra să-i cînte melodia dorită. Compozitorul nu trebuia menționat, nu avea sens. Odată lista întocmită, urma s-o prezint șefului acelei orchestre înjghebată-n grabă, asta se vedea de la distanță, pentru că, de multe ori, bateristul o lua razna și-și satisfăcea un capriciu în a cobori talgerele în timp ce lovea pielea bine întinsă a tobei, cred că mai mult ca s-o sperie pe doamna Schwartz, cu rochia ei ca de baletistă ieșită la pensie de cel puțin două-trei decenii. Așa că, trecînd de la unul la altul, am văzut cartierul strîns laolaltă.

De cîte ori mă opream în fața unei familii, grupate în jurul femeii, aveam impresia că înaintez în mijlocul unei lumi vrăjite ; le simțeam parfumul ieftin, parfumul unei vieți întregi, numai că, în cazul în care aș fi avut nenorocul să-i nemulțumesc cu ceva, s-ar fi întors împotriva mea cu toată viața lor calcinată, plină de eșecuri. Și treceam mai departe, convinsă că această noapte cît două la un loc, poate fi un miracol, care ar trebui să dureze. Nu făceam aproape nimic, doar mă înclinam în rochia mea de flanel, neagră și cu o broșă primită de la Alex, din mărgele multicolore. Deci, după ce mă înclinam, întrebam mai mult de formă : „Ce melodie ați dori ?", și o voce gravă îmi spunea, șoptit, că asta ar dori, sau asta. Și treceam mai departe. Ei așteptau, în timp ce mătușa căuta un scaun, ca urcîndu-se pe el să aprindă luminările din vîrful bradului. Librarul îi ținea poalele rochiei să nu-i ia foc. Mătușa nu era îmbrăcată cine știe ce. Își luase o rochie cu buzunare și, cînd credea că nimeni nu-i dădea importanță, scotea grăbită, cu mîna tremurîndă, sticla, iar cînd o ducea la gură, aveai impresia că-i auzi dinții în momentul lovirii. După aceea tușea indesat, fără chef, să convingă pe eventualii curioși că sirogalul intra în tratamentul ei dintotdeauna. „Vedeți dumneavoastră, — începuse să-i explice bucătăresei de la popota ofițerilor — eu simt viața emanată de toată adunătura asta. Simt cum palpită pieptul doamnei Roman de bucuria tortului, și cum doamna Schwartz bate tactul acolo unde stă, să mă convingă pe mine, că nu e tocmai bătrînă ; și-mi amintesc de noaptea în care i-a luat fusta foc reginei balului, la fel de bine putea să-mi ia mie, dar m-am ferit ca de dracu, pentru că acolo urma să-l întîlnesc pe viitorul meu logodnic, lucru care nu s-a întîmplat".

*

Hărțuiala din ultima vreme o adîncise-n sine. Trăia mult în trecut, parcă și mai mult în copilărie. Și, cu voce pierdută de multă vreme, devenită inutilă, pe care nimeni nu i-o mai recunoștea, îmi povestea de primele ei rufe spălate în crovuri și uscate pe iarbă și pelin. Nu era cea mai frumoasă amintire, dar o urmăream călcîndu-i pe urmele pașilor desculți, a picioarelor zgîriate de miriște și de rugi. Toate însemnau o lume, nu apusă, ci adormită, înghețată, strecurată printr-o tăcere de mormînt. Știa că a avut nevoie de răbdare să ajungă aici și de aceea avea curajul să spună că totul trece, se îngroapă.

*

În mare parte lumea era mulțumită, deci îmi puteam permite să mă retrag într-un colț, colțul de supraveghere sau mai bine de observație, unde fumul ajungea pe ocolite, după ce dădea înconjurul sălii, și-al negustoresei de mărunțișuri, care, în așteptarea tombolei, dansa cu librarul, avînd rochia făcută evantai ; să mă gîndesc, în sfîrșit, la mama, la Alex și, de ce nu, la mine. Era nedrept că nu plecasem în sat, dar poate frigul din gară și ninsoarea din ultima vreme mă opriseră. Poate și sania pe care, așteptînd-o la barieră, n-a venit. Dar, cel puțin, ar fi avut și ea, mama, pe cineva într-o seară ca aceasta. Părerea mea e că pur și simplu oamenii din sală sfidau trecerea unui an, sfidau necazurile și, pentru o clipă, uitau și că Anul Nou începe să se numere de la unu, pînă la... Și aici era problema pe care eu o admiram. Dar, oricum, lîngă mama totul ar fi fost altfel. Poate venea și tușa și cu ea văru-meu, Petro, cu vicleimul încropit din te miri ce. Căsuța noastră trebuia să fie, de bună seamă, acoperită de nămeți și bietul Mucică, cred, pornea de la el cu pîrtia, s-o scoată pe mama la lumina cenușie a zilei. Izolată acolo, cu grămada de lemne tocate decuseară, trecea din priveghi, în priveghi, dintr-o clipă-n alta, cu lampa dată mică și cu gîndul aiurea...

...Cei din sală țipau. Începuse tombola anunțată de domnul Roman, era pe fețele unora și bucurie, dar se citea și o neliniște. Și erau caraghioși, pentru doi-trei lei, cît costa biletul. Mătușa îi privea disprețuitoare, lucidă și amețită în același timp și cred că nu mai înregistra bine ce se întîmpla. Făcuse doi pași și-și spuse că într-adevăr n-are rost toată treaba. Înconjurul pomului de iarnă, probabil, i-a dat o amețeală și, odată cu ea, se roteau ghirlandele de vîsc și beteala încălzită de luminări. Avea senzația că, dacă în momentul acela nu iese afară, se întîmplă un lucru groaznic : ori țipă, ori leșină. Se gătise de pomană ca o bătrînă nefolositoare de care nu ține nimeni cont și imaginea propriei persoane nu i-a plăcut, trecînd prin fața geamului deschis, pe unde intrau fulgii, să se topească. Ieșise chiar în momentul în care eu, cu chiu cu vai, ajunsesem pînă la ea. Era pesemne minunat să fii afară, deși poate aerul înghețat începuse să-i muște fața și poate frigul o cuprinsese imediat. Dar ea a refuzat, cînd i-am cerut să se întoarcă, pentru că, am înțeles-o, dorea să guste puțin din libertate.

GHEORGHE MUNTEANU : „1918"

Într-adevăr, cînd m-am întors, aerul mi s-a părut insuportabil, în schimb, pomul ardea ca o torță. Ardeau acele din poale și domnul Roman aprindea, de la ele, artificii și le ridica deasupra capului. Nu reușeau să-i dea aureolă de sfînt.

„Firește, mătușii dumitale i-o fi fost rău, dar asta nu înseamnă că și dumneata trebuie să răcești. Nu că bătrînii n-ar merita niște sacrificii, dar ăsta, al dumitale, mi se pare absurd într-o seară ca asta. Sînt de părere că o seară ca asta nu trebuie lăsată să treacă oricum". Individul care vorbise era, de fapt, un ins bondoc, curățel, pe care-l adusese mătușa, nu știu de unde, care nu prea scosese nici o vorbă, nu dorise nici o melodie și nici nu ajutase cu ceva. L-am văzut la locul lui, în semiobscuritatea sălii, dar înviorat subit, lucru foarte curios. De unde să fi bănuit că seara se va termina în folosul lui. Părea contradictorie liniștea lui, cu ce avea să se întîmple, pentru că atît vreau să spun : niciodată, dar niciodată, n-o să-mi pot explica pe ce considerent începuse să spargă geamurile și, cînd a terminat cu ele, a trecut la toba bateristului. Starea lui de spirit, se vedea treaba, era una din cele mai proaste. Închisesem ochii, cu dorința să cred, pentru cîteva clipe, că sînt acasă, în pat, că ceasul ticăie la capul meu, că mătușa, în dosul paravanului, își pune părul pe moațe, dar n-am reușit, din cauza zgomotului și-a individului care-și vîrise nasul în petrecerea oamenilor cumsecade din cartier. De unde să știu că în ziua aceea primise telegramă că-i murise mama și drumurile înzăpezite îl țintuiseră în sala noastră de bal. Toate astea le-am aflat de la paznicul Ghebosu, după ce-l dusese să-l liniștească, peste drum, la depozitul de materiale electrice.

Domnul Roman era furios. Nu concepea că ar fi avut cineva dreptul să strice o petrecere tocmai în punctul ei culminant, petrecere pentru care cheltuise o groază de bani și de energie, ba cu muzica, ba cu adusul bradului dintr-o pepinieră, tocmai cînd el își pusese o mască de porc și scotocea printre biletele de tombolă, probabil căutîndu-l pe cel mare. Furia-i venise, poate, și de la faptul că doamna Roman observase toată mașinația lui și, de necaz, trăsese primul bilet care i se prinsese de degete și cu care cîștigase doar o pereche de **moși** și **babe**.

Dar asta n-a ținut mult, doar pînă-n momentul în care a intrat mătușa, înviorată de parcă își adusese aminte că a uitat ceva, și-a aprins lumina. Era destul, a considerat ea, și-a găsit de cuviință să-i readucă la starea lor inițială. Am simțit că momentul cheie trecuse, că de aici începea declinul serii, sau al nopții Anului Nou.

Mătușa părea să spună îmbrăcîndu-se furioasă : „Urăsc fericirea voastră, sau, dacă vă prefaceți că sînteți fericiți, vă urăsc și pe voi și nepăsarea voastră. Și tu, Romane, nu uita să ți-ai pus în cîrd cu dracu, că de aici începe bîlciul nostru. N-o să mai ai parte de dimineți liniștite cu lăptic pe noptieră, și nici casa n-o să mi-o mai calci".

Își pocnea limba de cerul gurii și ultimele cuvinte le-am auzit foarte clar. Le-a auzit și el, dar părea că nu le dă importanță. Doar ochii bulbucați l-au trădat.

„Ești cam afumată și poate și obosită, dar discuțiile nu-și au rostul aici, pentru că nu-ți dai seama ce vorbești. De continui tot așa mai departe, o să pun pe Ghebosu să te ducă pe sus acasă. La treburi de astea se pricepe de minune".

„Știu că asta ți-e meseria !"

„Ce meserie ?"

„Nu, cu dumneata n-am ce discuta ! Sau, în primul rînd, nu acum. Toate cu timpul lor..." Și i-a tras o palmă de zile mari și nu știu de ce.

Mai tîrziu își revenise de-a binelea, în timp ce treceam peste linia tramvaiului, iar din spate se auzeau pocnind sticlele de spumos ținute pe geam la rece. Făcea eforturi să vorbească, dar eu păstram o tăcere ostilă.

„Știi Ana, vîrsta ta, îmi aduce aminte de-a mea și de-a mamei tale, pentru că eu le-am simțit pe amîndouă. N-aș zice că s-au manifestat diferit. Tot ce-am putut face pentru vîrsta mea de atunci, de treizeci de ani, s-a limitat la un buchet de garoafe albe, pentru care am strîns bani și i-am dat unui bătrîn cumsecade, să mi-l cumpere, și tot el să mi-l aducă, să facă pe comisionarul, așa, ca venind din partea cuiva, să-i bag în draci pe cei din curte. Anii ăștia, treizeci, i-am simțit și m-am consolat cu gîndul că am să fac ceva să-i recuperez. Dar văd că și tu parcă-mi calci pe urme".

Se referea, probabil, la singurătatea mea.

Și, cum treceam noi prin noapte, începuse să ningă. Mă bucuram că-mi potoleau starea de ațîțare din ultima vreme.

teatru

În premieră la Teatrul de Stat din Reșița

„FANTEZIILE LUI FARIATIEV" de Alla Sokolova

Descinzînd oarecum din Cehov, prin decuparea faptului de viață, fără obstinația unei direcționări de mesaj expres, lăsînd adică o anume umanitate să plonjeze în voia ei proprie, cu durerile, speranțele, descurajările, egoismele și duioșiile ei, piesa Allei Sokolova se desparte totuși de marele înaintaș în straturile necesar mai adînci. „Fanteziile lui Fariatiev" este — după cum vrea autoarea — o „tragicomedie" a unor oameni de azi ce aleargă după fericire fiecare în felul său (idealurile sînt însă deseori confuze), de unde, odată cu nevoia de altruism și egoismul involuntar. Un „mesaj" implicit conțin întîmplările acestei piese — și el are, se pare, două trepte : prima, e nevoia de integrare în ansamblu mai larg, cu implicita necesitate de a visa. A doua treaptă, fără de care se pare că prima nu se poate „valida" : nevoia „pămînteană" de iubire. Aci intervine însă și slăbiciunea filosofic-dramatică a piesei : iubirea este privită aproape mistic (scop în sine) și nu ca o experiență posibilă de clarificare interioară, indiferent de realizarea sau eșecul ei. **EMIL REUS**, regizorul spectacolului reșițean, a creat un spectacol „frumos" în aspectele exterioare, dar confuz în decuparea sensurilor lăuntrice. Dacă autoarea mai lasă cît de cît deschis, învăluit doar de oboseală, eșecul sentimental al lui Fariatiev, regizorul recurge la un simbol al acoperirii acestuia cu un văl alb (zăpadă, giulgiu), — ca o înmormîntare definitivă și descurajantă în propria puritate. O altă posibilă eroare a regiei ar putea fi aceea de a fi scos acele replici ce punctau condiția cotidiană stresantă, orizontul banal și închis al eroinelor — deci implantarea în condiția concretă ce le determină reacțiile subiective între nervozitate și umanitate — condiție ce constituie un argument pentru nevoia de a visa spre altceva. Însuși cadrul scenic propus scenografiei recurge la înlăturarea pereților claustranți (ceea ce n-ar fi fost aici un simplu naturalism) și implantarea unor pomi din care atîrnă un fel de mari vișini — simbol ce ne trimite la atmosfera „rusească" consfințită cîndva de celebra „livadă" dar, personal, ne-a oferit și sugestia unor copaci de care atîrnă — neculese — fructele făgăduinței și obsesia arderii către vis și dorință. Lucru foarte frumos atît ochiului cît și ca un simbol ce vrea să proiecteze mai degrabă o lume a sufletului visat.

În Fariatiev, **PAUL ZEIN** se însuflețește dezinvolt în scenele „fanteziei" vizionare și compune, pe cît îngăduie datele sale naturale pronunțat bărbătești, candoarea și curățenia uneori sfioasă a personajului. Consumă însă mai puțină ardere (și asta ține de tiparele sale temperamentale) în momentele de dragoste și suferință — actorul, de altfel foarte dotat, fiind mai apropiat de structurile raționale, decît de cele emoțional-afective. Sașa, femeia de care se îndrăgostește Fariatiev, a fost interpretată de actrița **LELIA COLUMB** pe un traiect de la indiferență și ironie, la încălzire, descoperire, emoție, sinceritate, același pe care-l cerea dezvăluirea unui personaj de aparență banală dar cu fond sensibil apt de-a fi ultragiat, însetat însă de generoase comunicări sufletești. În cadrul acestui traiect mai încăpeau poate ceva nuanțe, unele înmlădieri interioare. Generos prin metamorfoza propusă personajului, e rolul sorei celei mici, căreia **GABRIELA TEODORESCU** i-a urmărit cu atenție verigile, de la frondă la criza dramatică a zestrei afective încă neinvestite, și apoi la gravitate și dragoste. De altfel e singurul personaj la care iubirea reușește să se conjuge cu descoperirea interioară — și dacă momentul crizei nu se hotărăște între drama autentică și descărcarea nervoasă, e pentru că și textul eludează mai superficial acest pasaj. Autenticitate de suflet rus simplu și în același timp exaltat propune în Mătușe **LIUDMILA URSACHE** — pe cînd mama — **TANTA LACHE**, cultivă prea conștient efectele duios sau pitoresc-comice, simplificînd oarecum din încordarea afectivă ascunsă de o mentalitate necomplicată. De altfel, o postură duios-comică „de fond" ar fi reieșit din sinceritatea acestei încordări, din acest raport între o simțire intensă și o gîndire mai simplistă.

Jeana MORĂRESCU

limbă și stil

IMAGINI ARGHEZIENE

Limbajul poetic face posibilă întretăierea, la nivel de sens, a unor termeni între care, în condițiile comunicării obișnuite, vorbitorii nu stabilesc, de obicei, nici un fel de relații. În mreaja complexă și complicată a obiectelor și a fenomenelor din realitate, ochiul artistului, sensibil și iscoditor, deslușește legături și realizează asocieri care scapă privirii „obștești". Rodul de preț al acestor relații și asocieri se concretizează în imagini, structurate, din punct de vedere lingvistic, în sinonime parțiale, metaforice, caracteristice limbajului poetic. Gradul de originalitate a expresiei depinde în mare măsură de acuitatea cu care privirea scriitorului cuprinde și surprinde lumea, fără a face însă concesii jocurilor sterile ale fanteziei, lipsite de un suport temeinic în realitatea materială, de unde ea, fantezia, să poată să-și ia zborul . . .

În poezia **Nu v-am sădit**, Arghezi schițează viața „banală" a buruienilor : „Nu v-am sădit și nu v-am cercetat, / Ați încolțit în drojdii de țărînă, / Bezna din zguri v-a pus și semănat / Și de ogor v-ați prins cu o țîțînă". Cititorul întîmpină asemenea versuri cu o bucuroasă surprindere. Într-adevăr citeva din formulările acestui text — **drojdii de țărînă, Bezna din zguri, de ogor v-ați prins cu o țîțînă** — sînt uimitoare prin ineditul lor, dar în același timp constatăm, nu fără satisfacție, că nici una dintre asocierile izvodite de poet nu contrariază „logica". Limitîndu-ne, de pildă, la ultima metaforă (**țîțînă=rădăcină**), care pare foarte „îndrăzneață", ne dăm lesne seama că transferul semantic operat de poet își află temei în realitatea materială, întrucît **țîțîna** și **rădăcina** au, ambele, o însușire comună aceea de a servi la aninarea și fixarea unui „obiect" de altul. Abia dacă mai trebuie precizat amănuntul că această dilatare a volumului semantic al cuvintelor uzuale — specifică poeziei — nu se poate săvîrși decît prin presiunea contextului. Se înfiripă astfel, în limbajul poetic, raporturi sinonimice uneori „ciudate", creîndu-se afinități și „simpatii" semantice între termeni care — în condițiile „conversației" — sînt răzleți și, unul față de altul, cu totul străini. La Arghezi, sinonimele metaforice de acest fel se încheagă nu o dată, în ample șiraguri, dînd măsura capacității poetului de a surprinde, în peisajul divers și multiform al lumii, corespondențe latente, subtile. Rețeaua raporturilor asociative sporește neîncetat, adunînd în urzeala ei termeni care par a se bucura că au ajuns, în sfîrșit să se „cunoască". Vrînd să evoce, în „Chemarea înălțării", condiția precară a omului primitiv, firav și plăpînd, pierdut între „clădiri de piscuri", poetul făurește un asemenea lanț de sinonime metaforice, alcătuit, în întregime, din cuvinte denumind „obiecte" ale universului mărunt : „Strein în pribegie, plăpînd și venetic. / Erai cît **o fărîmă de fulg și de nimic, / O coajă de tărîțe, o țandără, o pleavă . . .**". Se adaugă : **o lingură de singe, o gîlmă, o boabă de mei ori de orez, o scamă, Un ac, O copcă** etc. Toți termenii înșirați mai sus sugerează bicisnicia omului cavernar, abia sculat „din puzderii". Dincolo de diversitatea lor semantică, evidentă în vorbirea obișnuită, poetul reține și valorifică artistic unica lor însușire comună : aceea de a exprima, felurit și nuanțat, ideea de „mărunțime", cu toate implicațiile ei, unele de ordin moral. Odată constituit, lanțul sinonimic dobîndește o dublă funcție stilistică, realizînd un dublu contrast. În primul rînd, poetul opune, pe această cale, forțelor dezlănțuite ale naturii, făptura neînsemnată și neajutorată a omului, abia desprins din „împletitura țărînii". În același timp — și cu aceleași mijloace — ni se dezvăluie, în sporită lumină, măreția ființei umane, care, pîndită de atîtea puteri vrăjmașe, nu va întîrzia, totuși, să le răpună și să înflorească, odată cu „pravila" aspră a muncii.

G. I. TOHĂNEANU

UN RECITAL CONTRADICTORIU ALEXANDR SLOBODIANIK

muzică

Recitalul de pian Alexander Slobodianik a cuprins muzică romantică, contemporană, dar nu clasică, precum difuza afișul concertului. Se pare că n-am avut ce regreta, căci era vorba de două sonate de început ale lui Beethoven, oferindu-ni-se în schimb muzică de Stravinski pentru care oaspetele a arătat incomensurabile posibilități. Un pianist extrem de original, atît ca manieră interpretativă cît și ca ținută scenică. Nici n-apucă să se așeze la pian, că degetele-i deschid precipitate, poarta universului sonor propus, cu o înverșunare nepotolită. Nu am regretat abandonarea sonatelor beethoveniene în favoarea unei muzici mai apropiate cronologic de noi, judecînd după felul în care ne-a prezentat integrala **Preludiilor** de **Chopin** : distant rece, cerebral, lipsit de orice vibrație, cu un sunet arid, din care a fost eliminată orice posibilă apropiere de sfera romanticului polonez. Am găsit motivația premiilor internaționale acordate oaspetelui, în dezinvoltura tehnică pe care o etalează strălucitor și fără îndoială personalitatea pe care o exultă viziunile sale interpretative. Că sîntem sau nu de acord cu aceasta, rămîne o problemă de gust. Ceea ce am ascultat însă, rămîne probabil o temerară încercare de a-l aduce pe Chopin spre noi, în sensul dezbrăcării sale de aura incandescenței lirice, atribuind în schimb muzicii sale sensuri inedite, în care șarja seacă ori metafora sofisticată par a precumpăni. Nu am gustat acest Chopin, dar rămîne un lucru verificat că altfel îl trăiești pe un Bach sau Mozart după ce ai parcurs literatura muzicală pînă la zi, decît atunci cînd te-ai oprit la ei !

Ne-a plăcut însă enorm.

în **Petruska** de **Stravinski**, opus în care pianul său a concurat cu luxuriantul timbral al orchestrei, unde prodigiozitatea interpretativă s-a învecinat cu o recreiere eruptivă, de o formidabilă comunicativitate. A rămas insensibil la toate solicitările de a acorda un supliment . . .

*

Simfonicul de sîmbătă seara ne-a adus surpriza de a-l vedea programat la ora 18, convenabilă din multe puncte de vedere . . . La pian **Rolf Dieter Arens** (R.D.G.) în **Concertul KV 466 de Mozart**, înzestrat cu o probitate stilistică remarcabilă. Simfonia a II-a de Beethoven ne-a părut pe alocuri o „citire" nefinisată.

Frații **Florin** și **Dana Paul** au semnat un recital de ținută — Ciaccona de Bach, Apassionata de Beethoven, Ceaikovski, etc — desfășurat într-o sală plină de un auditoriu receptiv și cald la momentele de artă pe care acești tineri înțeleg să le ofere la răstimpuri de fel depărtate, orașului unde și-au făcut ucenicia muzicală.

Doru MURGU

„cîntarea României"

SESIUNE DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

Subcomisia de etnologie de la Baza de cercetări științifice Timișoara a Academiei Republicii Socialiste România a organizat o temeinică sesiune de comunicări științifice, axată pe tema unității culturii tradiționale românești și specificul acesteia în Banat. În cuvîntul de deschidere a sesiunii, susținut de **acad. Dan Mateescu**, a fost subliniată merituoasa activitate a subcomisiei de etnologie, din ultimii doi ani.

O seamă de comunicări au relevat, într-o largă perspectivă ideologică, izvorîtă din documentele de partid, caracteristicile fundamentale ale culturii și artei contemporane, înflorirea acestora în cadrul Festivalului național „Cîntarea României", măsurile ce se impun a fi luate pentru sporirea eficienței manifestărilor culturale, artistice, științifice, din etapa actuală, îndeosebi lucrările : **„Sarcini actuale ale dezvoltării culturii și artei în cadrul Festivalului național „Cîntarea României"** și **„Valorificarea culturii populare din Banat după 23 August 1944"**.

Unitatea culturii noastre tradiționale a fost reliefată de comunicările susținute de prof. univ. dr. **Eugen Todoran** : **„Unitatea folclorică a culturii românești"**, de muzeograf **Stela Căpățînă** : **„Ideea de unitate în arta populară bănățeană"**, acestora adăugîndu-li-se o lucrare privind cultura tradițională germană, din țara noastră : **„Accepțiunea timpului în folclorul șvăbesc"**, de **Strunk Philip**. Etnograful **Ion Bogdan** a poposit, cu detalii numeroase, asupra : **„Simbolului copacului bresleilor"** din Timișoara. Plastica bănățeană a beneficiat de intervenții științifice autorizate, aparținînd lect. univ. **Deliu Petroiu** : **„Ideea unității naționale în plastica bănățeană"** și asist. univ. **Virgil Feier** : **„Noi date despre perioada italiană a pictorului Nicolae Popescu"**. Muzicologul prof. **Victor Andrei** a prezentat : **„Contribuția unor coruri bănățene — timișene la unitatea culturii populare"**, fapt primordial pentru această provincie, cu o viață muzicală deosebit de bogată. Unul dintre cele mai controversate aspecte ale istoriei noastre culturale, acela al datării **Psaltirei Scheiene**, a făcut obiectul lucrării cercetătorului **Viorel Țigu**. **„Activitatea lui Corneliu Diaconovici în direcția întăririi conștiinței naționale"** a fost pusă în lumină de asist. univ. **Ramona Bordei**. Cercetătorii **Paulina Cheie** și dr. **Sergiu Drincu** au adăstat asupra unor aspecte fundamentale, privind istoria limbii și a filologiei naționale. Probleme ale unor perioade ale istoriei Banatului au fost evidențiate de dr. **Radu Popa**, director adjunct al Institutului de Arheologie din București și de cercetătorul **Miodrag Milin**.

Dumitru SARDEȘ

NEBOIȘA POPOVICI LA 50 DE ANI

medalion

Exeget și creator

Judecățile de valoare, riguroase și sobre, privind creația literară a scriitorilor bănățeni de limba sîrbă, opiniile critice caracterizate prin acuitatea ideilor, interpretările făcute cu cea mai largă receptivitate și analizele pertinente, fecunde, la obiect, publicate în decursul anilor în publicațiile „Banatske novine" și „Književni život", sub semnătura lui Neboișa Popovici, au conferit autorului autoritatea unui exeget de referință, a unui analist de profunzime. Este meritul lui de a fi întocmit și dat la iveală prima și, deocamdată, singura carte de analiză atotcuprinzătoare a fenomenului literar de expresie sîrbă din țara noastră, de la începuturi pînă în prezent („Note literare", 1977), lucrare substanțială, în care faptul de creație este discutat cu competență și gust și în care sînt stabilite judicios trăsăturile caracteristice ale condeierilor de limbă sîrbă. Spiritul prob, militant și de discernămînt, viziunile critice clare, sublinierea fără echivoc a valorilor reale — iată virtuțile definitorii ale activității de critic literar ale lui Neboișa Popovici, activitate desfășurată cu rîvnă și aplicație, cu vibrația interioară a celui ce iubește cu fervoare cuvîntul-esență, scrisul peren.

Dar, schițîndu-i profilul spiritual la aniversarea unei jumătăți de veac de la naștere, se cere relevată și cealaltă fațetă a activității sărbătoritului : cea de creator de opere beletristice, care se bucură de o audiență la fel de largă în rîndurile cititorilor, de o elevată apreciere a cunoscătorilor. Volumul de reportaje literare intitulat „Călătorind prin patrie" (1964) ne dezvăluie un fin observator al oamenilor și al naturii, ale cărui impresii și notații dense declanșează emoții literare autentice.

Un moment important în evoluția literară a lui Neboișa Popovici îl constituie apariția volumului de povestiri „Înfrunzește pădurea" (1974) care învederează un talent îndubitabil de narator, un creator plin de sensibilitate și imaginație. De asemenea, ca un reflex al preocupărilor sale de educator, Neboișa Popovici a dăruit cititorilor de vîrstă școlară cărțile „Sfîrșitul verii, prima zi" (1972) și „Întîmplările lui Duško" (1975).

Bucuriile pe care Neboișa Popovici ni le-a oferit pînă acum prin mijlocirea scrisului său ne îndreptățesc să subliniem că urarea tradițională „La mulți ani !" include și dorința unanimă a celor ce prețuiesc acest scris de a citi noi opere ieșite din pana sa înzestrată.

Cedomir CIONCA

panoramic

● „ȚARA DE GLORII" este o culegere de muzică pentru coruri, editată de Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, în redactarea lui Ladislau Csiznarik. Ea cuprinde lucrări de Sava L. Ilin, Bujor Hoinic, Ludovic Paceag, Achim Penda, Josef Linster, Dimitrie D. Stan, Mircea Hoinic, Remus Georgescu, Ioan Tomi, Mircea Popa, Nicolae Ursu, Bihari Sandor, Mikes Marcel, Filaret Barbu, Adrian Micșa, Dimitrie Cuclin, Ștefan Pintilie. Un sprijin real și valoros pentru formațiile de amatori și nu numai pentru ele. ● DIN NOU „SECVENȚA TIMIȘEANĂ", tradițională gală a filmelor de amatori, care a întrunit un mare număr de participanți. ● DESPRE COMPETIȚIA teatrală amatoare, a corurilor și formațiilor camerale, în numărul viitor. ● SCRIITORUL ION VELICAN a fost invitatul elevilor Școlii generale nr. 5 din Timișoara. ● DIRIJORUL NICOLAE BOBOC a întreprins un nou turneu, de data asta în Kielice (R. P. Polonă). ● EVENIMENTE la Muzeu (Bastion) : expoziție de artă populară din județ, cu participarea și a două cooperative meșteșugărești. ● TEATRUL MAGHIAR l-a prezentat pe Bogdán István într-un recital de versuri și muzică. ● LA 4 APRILIE, un juriu va delibera în jurul creațiilor literare ale amatorilor din județ. ● VIOLONISTUL FLORIN PAUL, lugojean, a concertat din nou în Timișoara și Lugoj. ● PROFESORUL ENEA BORZA din Cluj-Napoca a conferențiat (cu exemplificări) despre viața copiilor oglindită în muzică. La Timișoara. ● CENACLUL TIMIȘOREAN „V. EFTIMIU" al Sindicatelor este frecventat de actori ai Naționalului timișorean. Piesa „Dansul pămîntului", semnată Fl. Nubert, a fost lecturată de Eugenia Cretoiu, Geta Iancu, George Lungoci, Eugen și Grete Cristea. ● „D-ALE CARNAVALULUI" : se pare că inițiatorii firmei restaurantului „Ana Lugojana", (în plin centru al orașului), nu-și dau seama („sama") de flagranta greșeală de ortografie.

L. BURERIU

cenaclu

„MEDALION COMEMORATIV FRANYO ZOLTÁN". Ședința de marți, 27 martie a cenaclului **Asociației scriitorilor și al revistei Orizont din Timișoara** a fost dedicată memoriei marelui poet și traducător **Franyo Zoltán.** Au fost prezenți scriitori din toate cele patru cenacluri ale Asociației : român, maghiar, german, sîrb. Și-au dat concursul actori ai celor trei teatre timișorene : Național, german de stat și maghiar de stat. Lucrările ședinței au fost conduse de scriitorul **Andrei A. Lillin.** După un moment din lirica lui Mihai Eminescu purtat și în limbile germană și maghiară prin traducerea lui Franyo Zoltán, moment la care și-au adus aportul actorii **Gheorghe Leahu,** artist-emerit, **Magdalena R. Berthalan** și **Karin Decker,** a urmat o seamă de evocări ale personalității celui dispărut. Despre „Franyo Zoltán maestru al traducerii", a vorbit **Andrei A. Lillin ; Kuban Endre** a evocat cîteva dintre secvențele de viață ale neobositului poet, traducător, gazetar și luptător; un substanțial și documentat material, „Elogiu marelui traducător" a fost elaborat de poetul **Endre Karoly ; Hans Mokka** a prezentat un „Eseu epistolar despre Franyo Zoltán" iar scriitorul **Neboișa Popovici** a adus un cald omagiu marelui dispărut. A urmat prezentarea, în lectura actorilor, a cîtorva poezii traduse de Franyo Zoltán din lirica poeților **Endre Karoly, Franz Liebhardt, Vladimir Ciocov** și **Anghel Dumbrăveanu.** În încheierea medalionului comemorativ, **Hans Mokka** a citit o poezie dedicată marelui traducător omagiat.

M. I.

VĂ PREZENTĂM UN FABULIST :

ION P. STOICA

Spiritul unei așezări omenești se îmbogățește și prin spiritul cîte unui om. Trăind într-un oraș ca Deta, deci într-o zonă de frontieră, unde evenimentul, adesea, iasă din comun, devenind adeseori chiar șocant, **ION P. STOICA** nu și-a pierdut simțul umorului printre consătenii săi și, pe lîngă harnica sa activitate de vameș, își traduce simțămintele și în planul scrisului. Temperament extrovertit, vulcanic, activ și iubitor al artelor, el și-a încropit, prin ani, un bun buchet de fabule și epigrame, specii ce servesc de minune aerul maliții os, spiritul ascuțit și bunul simț natural al acestui destoinic paznic de hotar.

Lumea fabulelor lui Ion P. Stoica, fie că este animalieră, fie că face parte din categoria obiectelor casnice, ce înconjoară ființa umană, are marele merit de a nu fi niciodată somnoroasă. Verbul fabulistului este alert, satira sa, fără a fi virulentă, aduce un aer bonom, prietenesc, chiar dacă uneori este neiertătoare. Printre isteți sau nătăfleți, printre purici parazițți sau cupluri de broscuțe, printre urși, vulpi sau pițigoi, între ciocan, clește sau cui, între bec și feștilă, fabula ... fabulistului crește și devine, vizibil, creație de artă, niciodată molatecă, niciodată cenușie.

Diversă, densă, colorată natural de simțămintele celui ce o animă, fabula lui Ion P. Stoica ne îndreaptă privirea spre, încă, e drept, un anonim, modest muncitor într-un cîmp nu ușor al muncii de toate zilele, dar care, aruncînd în dreapta și în stînga spiritualele sale jerbe satirice, poate fi de-acum văzut și cunoscut, asanînd mediul, împlinind deziderатul de a favoriza în jurul său creșterea florilor spiritului, prin ris, ironie și satiră elocventă.

Ion ARIEȘANU

Ciocanul, cleștele și cuiul

Într-una din zile,
La atelierul mecanic de ustensile,
S-au luat la hartă un ciocan
Cu un clește năzdrăvan :
— „Ia, ascultă, bădărane,
Știi că tot neamul meu de ciocane,
Din străbuni, lovește și bate
Tot felul de cuie, dar nu le și scoate ?...
Te-ai găsit tu, unealtă ciudată,
Să-mi dai peste cap treaba toată ?!...
De nu te-astimperi, voi găsi o cale,
Să te asvîrl la Întreprinderea de colectat metale...
Îți voi da o bătaie și-ți voi găsi pricină,
Să te mănînce definitiv rugină !...“
Cleștele, indignat peste măsură,
Se făcu deodată mare-n gură
Și-i zise :
— „Pare-mi-se
Că n-ai deloc elan
În munca-ți de ciocan...
Știi că fără mine nu se poate
Să le rezolvi pe toate ?...
În același timp, îți cer
Să nu uiți că am o răbdare de fier,
Însă doresc să fim frați...
Eu fac tot ce pot
Cuiele să le scot,
Iar tu, să le bați...“

În timp ce cleștele se explica ciocanului,
Din gard, își scoase capul un biet cui :
— „Vă rog să mi-o spuneți deschis, cum se cuvine ;
Gardul și schela care din noi le ține ?!...“

Becul și feștila

Un bec nou nouț, dar obișnuit,
Suspendat în plafonul văruit
Se-alimenta pe cale „ombilicală“
De la hidrocentrală :
Satisfăcut își zise în sine :
„— Aici, mă simt foarte bine...
Veșnic am curent
În... filament !“

Iluminînd, se tot umfla în pintec...
Dar, deodată, treaba a ieșit cu cîntec ;
Un scurt circuit s-a declanșat
Și becul s-a defectat.
O mînă „de aur“, însă, a salvat subiectul
Și astfel s-a înlăturat defectul.
Dintr-o veche odaie
Venise, umilă,
Arzînd în văpaie,
Străbuna feștilă.

Cu ochiul vag și ușor fumegos,
Se adresa becului
„— Mai adu-ți aminte de trecut
Și nu uita deloc prezentul,
Căci tu, prin mine, te-ai născut
De-ți arde astăzi filamentul“.

Fabula discordiei

Zile mohorîte, cu fulger și ploaie...
Afară stau goale doar două butoaie ;
Într-o zi... (era într-o miercuri),
Un butoi plesni în cîteva cercuri,
Piesele de lemn, umede și plate,
Stau tăcute-n ploaie și încovoiate.
În a doua zi (în ziua de joi),
S-adresă ironic celălalt butoi :
„— Constat, «amice» dragă,
Că ești cam... într-o doagă
Și-i de netăgăduit
Că te-ai cam țicnit...“
„— Dacă crezi tu, ești un idiot,
Duce-te-ai de-a dura-nnot...
Observ că devii enervant,
Burtă de elefant,
Să-ți fie, pe la vrană, rușine,
Că rizi de necazul meu
Și de mine...“

Dar, spre marele lui păcat,
Adversarul n-a mai ripostat ;
Un trăznet nemaipomenit
L-a amuțit.
Și, pe loc,
L-a prefăcut în aschii de foc.

MORALA :

Rîde ciob de alt ciob,
Iar el s-a făcut... zob !

Porcul și măgarul

Mergea agale pe izlaz,
Plin de amar și de necaz,
Măgarul...
Ducînd în circă, greu, samarul.
În apropiere de-o mlaștină,
Întîlni un porc de baștină,
Care, uimit, l-a întrebat :
Pricina de-i atît de supărat ?!...
„— Amice, să-ți relatez de la început
Ce-am auzit și ce-am văzut :
Am colindat imensa lume
Și-am fost strigați ambii pe nume.
Cînd răul vine printre oameni
Ori eu, ori tu, cu ei te-asameni.
De pildă, la un colț de stradă,
Văzut-am oameni stînd la sfadă ;
Cum eu priveam, legat de pom,
Striga un om către alt om :
„— Mă, ești măgar fără de rușine,
Cu urechi mari și clăpăuge“
Și-atîtea a-nceput să-îndruge !...
Asemănîndu-se cu mine.“
„— Personal, îți dau crezare“,
Răspunse porcul din noroi...
„Eu nu mă mir deloc, măgare,
Că se compară chiar cu noi ;
Odată, aflîndu-mă-n coteț,
Am ascultat doi oameni beți :
Unul apostrofa întruna despre mine,
Iar celălalt „răgea“ așa... ca tine !

Fabula recunoștinței

Într-o grădină
De pe lîngă casă,
Mîndra florăreasă
Văzu o albină :
„— Ce dorești, surată,
Cu vizita-n zori ?...“
„— Vreau să văd, pe dată,
Ce faci tu, la flori !“
„— Iată, trag la sapă
Și le ud cu apă
Dis de dimineață
Le-înviorez fața“
„— Sînt foarte-încîntată
De-a ta străduință,
Vei primi odată
O recunoștință...“
Și zbură albina,
Salutînd grădina,
Cu-alte surioare
'Nălțîndu-se-n soare.
Mîndra florăreasă
Schiță o grimasă :
„— Știe să grăiască,
Tare-i grațioasă
Și ce curajoasă...
Cît e ea de mică,
Ce sus se ridică !
Mi-a făcut plăcere
A ei cunoștință ;
Ce recunoștință
Poate să-mi ofere ?!...“

MORALA :

Fagurii cu miere.

mapamond

CELE TREI PORUNCI ALE LUI INGMAR BERGMAN (I)

(fragment dintr-un eseu al lui Ingmar Bergman despre el însuși)

În fața crizei prin care trece arta occidentală, un mare cineast, ca Ingmar Bergman, nu poate rămîne impasibil. Deși pare sceptic, în eseul (depre el însuși) pe care-l publicăm, Bergman ne lasă să înțelegem că cele trei porunci între apărarea integrității sale morale și artistice îl vor face să creeze și pe mai departe opere durabile.

Sincer să fiu, arta (nu numai cea de film) mi se pare, astăzi, fără sens. Ea nu mai are nici forța, nici posibilitatea de-a influența în vreun fel cursul vieții. Literatura, pictura, muzica, filmul și teatrul se creează și se nasc din propria lor substanță. Noi schimbări, noi combinații apar și dispar ; iar mișcarea, privită din afară, pare plină de viață. Cu magnifică însuflețire artiștii transmit publicului imaginea lumii, pe care apoi n-o mai interesează nici ce le place acestora, nici ce gîndesc. În unele țări artiștii sînt pedepsiți, iar arta este considerată primejdioasă și demnă de dispreț. În general însă arta e liberă, nerușinată, irresponsabilă ; mișcarea e intensivă, aproape înfrigurată, ca pielea plină de furnici a unui șarpe. Șarpele a murit de mult a fost mîncat și lipsit de otrava sa, pielea însă i-a rămas plină de zbaterile vieții. Fiind și eu una din aceste furnici sînt nevoit să-mi pun întrebarea dacă munca mea mai are vreun rost. Răspunsul meu e da. Deși mai cred că scena a rămas asemenea unei femei iubite care a îmbătrînit, dar care a avut zile mai bune. Deși atît eu, cît și mulți alții găsesc că Vestul Sălbatic încită mai mult decît Antonioni sau Bergman. Deși muzica cea nouă ne dă sentimentul înăbușirii în aerul atît de matematic rarefiat.

Deși pictura și sculptura, sterilizate, decad în propria lor libertate paralizantă. Deși literatura s-a transformat într-un morman

de cuvinte fără sens și cu însușiri periculoase.

Cred că oamenii pot trăi astăzi și fără teatru, întrucît ei înșiși sînt actorii unei drame ale cărei faze nenumărate produc continuu tragedii locale. Ei n-au nevoie de muzică, întrucît aud în fiecare clipă sunete atît de dezagreabile. Ei n-au nevoie de poezie, căci ideea universului îi transformă în animale funcționale, mărginite pentru interesantele — dar nefolositoare din punct de vedere poetic — probleme ale acestei confuzii labile. Omul (așa cum mă concep eu pe mine și lumea din jur) a reușit să se elibereze, chiar excesiv de mult, dacă îmi este permis să spun astfel. Religia și arta au fost păstrate în viață ca o simplă amabilitate față de trecut, ca o grijă milostivă și democratică, în numele cetățenilor nervoși care mor de plictiseală. În ziua de astăzi locul artistului e tot mai nesigur : el a devenit o figură enigmatică, un soi de interpret și atlet care aleargă de la o treabă la alta. Singurătatea lui, individualitatea lui, de-acum aproape sacră, subiectivitatea lui artistică pot foarte ușor provoca ulcere și nevroze. Excepția devine blestemul pe care el îl proslăvește (...) Mulți cred că industriei de filme comerciale îi lipsește moralitatea sau că morala este atît de dependentă de un punct de vedere imoral încît etica artei nu mai poate fi apărată. Munca noastră, se crede, este la cheremul businessmanilor, care o privesc, uneori, cu înfrigurare, întrucît e legată de ceva atît de necunoscut cum e arta. Și dacă mulți văd activitatea noastră ca pe ceva suspect, eu trebuie să arăt că moralitatea ei este tot atît de bună ca oricare alta. Și atît de absolută încît ne și uluiește. Estimp constat că îmi place englezul care, la tropice, se rade și se îmbracă în fiecare zi pentru masă. El nu face asta ca să satisfacă animalele sălbatice ci pur și simplu pentru că se respectă. Dacă renunță la disciplina sa, jungla îl va pedepsi. Eu știu că m-aș pierde în junglă dacă as avea o moralitate precară. De aceea am ajuns să-mi impun trei porunci (...).

top

SECȚIA ROMÂNĂ : 1. Puterea muzicii — **Pregresiv TM** ; 2. Dacă ai ghici — **Mircea Baniciu** ; 3. Invocație — **Columna** ; 4. Sărut — **Nicu Pop + Grupul Silviu Hera** ; 5. Blana de urs — **Sfinx.** SECȚIA INTERNAȚIONALĂ : 1. Le Freak — **Chic** ; 2. My Life — **Billy Joel** ; 3. Too Much Heaven — **Bee Gees** ; 4. A little more Love — **Olivia Newton-John** ; 5. Heaven Knows — **Donna Summer & Brooklyn Dreams.** **Propuneri :** Tragedy — **Bee Gees** ; Blondes have more Fun — **Rod Stewart** ; Love Me Tender — **Linda Ronstadt.**

BILLY JOEL

Ce ne facem fraților ? Ne obosesc idolii... O știre de ultimă oră ne aduce vestea spitalizării lui Elton John pentru refacere, după o perioadă de intensă solicitare pe scene, în studiourile TV. Urîndu-i grabnică însănătoșire, să vedem ce fac alți confrați de-ai săi. Iată, se afirmă nume noi : succes extraordinar în „music business“ are în momentul de față **Billy Joel, un american** de 29 ani ale cărui albume („**The Stranger**“; „**52 nd Street**“) se vînd ca pîinea caldă. Că succesul nu vine pe de-a gata ne-o demonstrează chiar Billy care se zbate din anul 1970 să fie luat în seamă și iată că a reușit. Debutează cu un grup din **New York** cu mult înaintea datei amintite. Primul său album independent, „**Revenge is Sweet**“ (1970) trece aproape neobservat, criticii semnalînd însă caratele următoarelor apariții discografice : „**Brain Invasion**“, „**Piano Man**“ — acesta apărut în 1974. Melodiile lui Joel, ample, sofisticate, evocă atmosfera marilor metropole. Cu o incontestabilă prezență scenică (e comparat cu Bruce Springsteen, Bete Midler, artiști care parodiază rock-ul anilor '50) Billy Joel se impune ca o certă speranță a scenei americane. Succesul său „**My Life**“, figurează pe poziții fruntașe în top-urile din S.U.A. și Europa (**e prezent și în clasamentul revistei noastre**). Vocea sa o aminteșe pe cea a lui **Gilbert O'Sullivan** pe care valul noilor staruri ni l-a șters prea repede din memorie. Dau mai jos și

numele instrumentiștilor care-l secondează pe Joel — achitîndu-mă astfel față de cei care ar fi adresat mai tîrziu întrebări : **Dong Stegmeyer** (ch. bass) ; **Liberty Devitto** (drms.) ; **Richie Cannata** (keyb.) ; **David Brown & Russel Javors** (chit.).

Petru UMANSCHI

evrika!

- **Razele soarelui nu cunosc VIOLENȚA ; ele trec prin geam fără să-l spargă.**
- **Turismul în degetar — o nouă formă de cunoaștere, iscată de arătător.**
- **Dacă prostia ar fi un semn particular, operațiile estetice nu și-ar mai avea rostul.**
- **Cînd toată lumea are dreptate (și cei buni, și cei răi), înaintăm pe terenul absurdului.**
- **În oglindă, femeia se privește cu ochii bărbatului.**
- **Copiii n-au declanșat nicodată un război, oricît de mici note ar fi avut la școală.**
- **Îl prețuim pe omul care a fost „cineva“, dar nici nu-l băgăm în seamă pe acela care va fi „cineva“.**
- **Nopțile ne spun că tot soarele este acela care promovează întunericul.**
- **De-ar avea coniacul atîtea stele cîte are cerul, mulți s-ar face astronomi.**
- **Cal de lemn, fetiță de ciocolată, om de mămăligă, dar — soldat de plumb !**

Ion VELICAN

sport

CE ZICI, DAN LAȚA...

...cade „Poli“ ? Cum să cadă ?! Am obținut trei victorii clare, pe teren propriu, cu Tîrgoviște, cu Steaua, cu „Poli“ Iași. Ne-am trezit la realitate. **De ce ați ajuns la coadă ?** Bronzul campionatului trecut, calificarea în Cupa UEFA, euforia succeselor, unele arbitraje greșite. **Mă rog, așa o fi. Îți dau replica următoare : Dembrovschi.** Da, la cei 33 de ani ai săi, e un sportiv model, aleargă mai mult decît tinerii și gîndește cît o echipă întreagă. Gîndește tactic, asta vreau să spun... Dar întreabă-mă pe scurt, că n-am timp, fug la club. **D-acord. Cine va cîștiga campionatul ?** Steaua. **De ce ?** Pentru că îl are pe Dumitru, cel mai bun fotbalist al generației noastre. **Cine va retrograda ? F.C. Bihor, Vîlcea și, se pare, UTA. Ce crezi de Dobrin ?** Ah, mi-e dor de jocul lui. Îl consider cel mai inteligent fotbalist european. **În lume, ce „idoli“ ai ?** Benetti, Kempes și Dirceu. **În 4 aprilie jucăm cu Spania. Nu vom încurca lucrurile dacă îți cer un „11“.** Răducanu — Cheran, Dinu, Sameș (Mehedințu), Hajnal — Balaci, Dumitru, Iordănescu — Crișan, Cămătaru, Rădulescu. **Cred că dacă n-ai fi avut ghinionul a trei îmbolnăviri, în plină formă sportivă, te aflai acum printre selecționabili, la lotul A sau la cel al olimpicilor.** E greu de spus. Oricum, mă bucur că am revenit în arenă și că pot contribui la revirimentul echipei mele. Au fost perioade de mare tristețe. Uneori, eram nevoit să ascult meciurile la radio ; sufeream, zău, că nu puteam intra în teren. **Altfel, ce planuri ai pentru '79 ?** Să rămînem în „A“ și să mă căsătoresc. **Am auzit că urmărești evoluția echipei de handbal Universitatea Timișoara. E adevărat...**

Teodor BULZA

rebus

PĂCĂLEALĂ

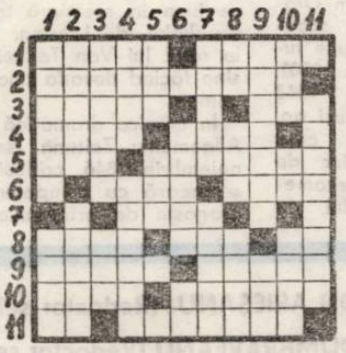

ORIZONTAL : 1) Recuzita păcălelilor (pl.) — Păcăleală. 2) Lesne de păcălit. 3) Brad (pl.) — Dusă de Păcală. 4) Arsă... altfel ! — Oprește ! 5) Aoleo ! — Păcălite. 6) Păcăleala din careu (pl.) — Odgon de tras luntrea împotriva cursului apei. 7) Mira în încurcătură ! 8) Păcală — Localitate în Iran — Înapoi !! 9) De rîsul lumii (pl.) — Telefonat. 10) A se intimida — Se ține de farse. 11) M-am ars ! — Asociatul lui Păcală.

VERTICAL : 1) D-ale lui Păcală — Firidă. 2) Păcăleală — A scris despre Păcală (1856—1953). 3) După o păcăleală (adj.) ... — ... și după luna păcălelilor. 4) O barbă... scurtă — Versat. 5) Diferența dintre 2 și 4 ! — Într-un cămin ! 6) Negricios — Penene ! 7) Păcăleală pe stadion — Transplant de aprilie. 8) Sfîrșitul și începutul lui aprilie ! — În sufletul lui Hogea (Nastratin) ! — Îi face farse lui „Nea Mărin“. 9) Absurdă (adj.) — În anale ! 10) Ceapcă — Păcălite în cele din urmă ! — Păcală ! 11) D-ale lui Păcală (sing.).

Dicționar : ASRA DAS MIAR

Viorel ABRUDAN

figuri bănățene

LEONARD NEGRINI (1821–1896)

Un celebru actor timișorean

...„Nu se poate scrie o istorie completă a teatrului românesc și a personalităților artistice care s-au născut pe aceste meleaguri – spunea Nicolae Iorga în ziua de 6 septembrie 1920 la Ploiești în ciclul de conferințe „Prelegeri despre teatru" – fără a găsi locul cuvenit strălucitului actor bănățean Leonard Negrini"...

„...pe acest om mic de statură, dar foarte viol în ciuda unei invalidități și a virstei înaintate, l-am cunoscut în ultimul său an de viață, bucurîndu-mă că pot omagia – continua Iorga în citata conferință – pe unul din înaintașii teatrului care a dus faima interpretativă a actorilor noștri în toată Europa și chiar peste ocean"...

Efortul lui N. Iorga și a altor publiciști de a atrage atenția istoriografilor și teatrologilor asupra personalității artistice a bănățeanului se pare că nu a avut rezultat din cauza lipsei posibilităților de documentare: o bună parte a arhivei Burgtheater-ului din Viena (unde a activat multă vreme actorul) a fost mistuită de flăcări înainte de mutarea teatrului în noul local (1889), iar ceea ce s-a mai salvat de la incendiu a avut de înfruntat vicisitudinile unor mutări repetate în timpul ocupației naziste. Era normal, în aceste condiții, ca puținele informații deținute (majoritatea pe cale orală) să nu poată reconstitui o carieră artistică de cîteva decenii.

Datorită unor împrejurări de excepție, un voluminos dosar, cuprinzînd peste 150 documente, a fost recuperat de la o tonetă care colecta deșeuri de hîrtie. Documentele în cauză privesc în cea mai mare parte viața și activitatea actorului Leonard Negrini, remarcîndu-se printre altele un amplu memoriu de activitate olograf, în franțuzește, datat 15 februarie 1894, scrisori primite de artist, fotografii personale, cronici dramatice din ziare de limbă germană, franceză și engleză, programe de sală și un pașaport. La acestea, se mai adaugă circa 40 documente, plasate ulterior în respectivul dosar, de persoanele în posesia cărora au fost de-a lungul anilor.

Leonard Negri (numele de teatru Negrini, a fost adoptat în 1846 la Burgtheater) s-a născut la Timișoara la 20 aprilie (stil vechi) 1821, fiind primul dintre cei 6 copii ai familiei. Tatăl său, Alexandru Negri (1789–1862), moldovean de origine, rudă cu fostul caimacan din Muntenia, Constantin Negri (1765–1822), după numeroase slujbe avute la Iași, Suceava și Cernăuți, se stabilește, în 1819, ca notar la Timișoara, căsătorindu-se, un an mai tîrziu, cu Eugenia Noiciu (1801–1880) fiica unui preot ortodox din Lugoj.

Fără a fi bogați, situația materială a soților Negri le îngăduia totuși să-și realizeze dorințele, crescîndu-și copiii cu dragoste de carte și respect pentru patrie și trecutul ei. Alexandru Negri, care își făcuse studii juridice în străinătate, era înzestrat cu un deosebit simț al frumosului și dreptății, fiind un mare pasionat de istorie, fascinat de personalitatea lui Mihai Viteazul. Tînărul Leonard urmează școala primară și liceul la Timișoara, pregătindu-se, după sfaturile tatălui său, pentru studii de medicină.

Este foarte probabil ca spectacolele trupei de melo-dramă Max Rexler din Viena, care poposea în Timișoara, an de an, primăvara și toamna, și la care asistau toți membrii familiei Negri, să-i fi descoperit vocația pentru teatru micului Leonard. Cert este că o influență directă și permanentă a exercitat-o Timotei Noiciu, fratele mamei sale care, fiind actor la diferite teatre din Viena, se oprea, între stagiuni și turnee, pentru o vreme, în casa familiei Negri. Așa a început să apară pasiunea pentru teatru în sufletul lui Leonard care, de la vîrsta de 9 ani, echipat cu măști cumpărate de la barăcile trupei Max Rexler, improviza serbări și mici spectacole, împreună cu copiii de vîrsta lui. Erau primele preocupări pentru teatru ce aveau să-l urmărească întreaga viață.

După terminarea liceului, renunțînd la proiectele de a îmbrățișa cariera de medic spre care nu avea nici o chemare, se înscrie la „Academia iuridică din Oradea" (întemeiată în 1780 ca școală filozofică, dobîndind o secțiune iuridică, funcționînd astfel pînă în 1850), pe care o absolvă în anul 1843 cu calificativul excelent. În același an, mistuit de pasiunea pentru teatru, care nu-l părăsește nici în timpul studiilor de la Oradea, Leonard se înscrie la examenul de admitere al „Conservatorului de canto și declamație" din Viena. Tînărul de 22 ani pășea pentru prima oară în vestita capitală fără să-l preocupe însă frumusețea și minunile acestui mare oraș; el trecea absent pe lîngă faimoasele palate Belvedere, Palffy, Polavicini sau Catedrala Sfîntul Ștefan, repetînd mental versuri din Schiller și Goethe, gîndindu-se cu înfrigurare la examenul de la conservator, ca și la Burgtheater unde, chiar din prima zi de ședere la Viena, asistase la reprezentarea tragediei „Sappho" de Grillparzer.

Cu toate că germana vorbită de Leonard era departe de acuratețea, muzicalitatea și claritatea cuvîntului rostit de ceilalți candidați, comisia instituită din faimoși actori ai teatrului vienez, îl acceptă în unanimitate de voturi (procedeu de admitere), apreciindu-i realele calități și mai ales temperamentul artistic autentic.

Absolvind conservatorul la 15 mai 1846, Leonard Negri, aflat în corespondență cu Matei Millo și Costache Caragiale, intenționează să se stabilească la Iași sau la București, dornic să slujească la consolidarea începuturilor teatrului românesc. O parte din vara anului 1846 o petrece la București, în compania actorilor Costache Caragiale și Costache Mihăileanu (1808–1855) repetînd și jucînd cîteva vodeviluri în sala Momolo sau în turneu la Ploiești și Tîrgoviște. În acest intermezzo bucureștean e însoțit și de logodnica sa, italianca Adelaida Ristori (1822–1906), stagiară pe atunci la Burgtheater (mai tîrziu celebră actriță de tragedie), pe care spera s-o convingă să rămînă în țară alături de el. Obișnuită cu fastul teatrelor vieneze și franceze, unde jucase cîteva piese, deziluzionată de condițiile modeste, uneori grele, în care își desfășura activitatea trupa lui Costache Caragiale, Adelaida Ristori este de neînduplecat.

Amenințat cu desfacerea logodnei, Leonard se reîntoarce la Viena, primind angajament pentru trei ani la Burgtheater, iar la 20 octombrie, în același an, debutează în rolul lui Gianotto (rol prezentat la absolvire) din **Antonio și Cleopatra** de Shakespeare.

Pe afișul acestui spectacol apare pentru prima dată cu numele de Leonard Negrini (ales de cea care îi devenise soție și care era distribuită în aceeași piesă – în rolul Octaviei – cu numele de Adelaida Ristori-Negrini).

Cunoscînd bine personajul, pe care îl studiase cu atenție pentru examen, el trece fără complexe seara debutului deși, în sala plină pînă la refuz, întîlnea priviri indiferente sau marcate de rezervă. O firească rezervă o păstrașeră și cronicarii teatrali.

La mai puțin de o lună, la 17 noiembrie 1846, aceiași spectatori, în majoritate burghezi, părăsesc masca indiferenței, emoționați și electrizați de temperamentul noului angajat al teatrului. În acea seară se juca în premieră tragedia Minna von Barnhelm, de Lessing, în care Leonard, în rolul lui Van Tellheim, s-a întrecut pe sine făcînd dovada unor calități ieșite din comun.

În cronica dramatică a ziarului „Wiener Allgemeine Zeitung (serie veche) din 18 noiembrie 1846, criticul Karl Dalter, consemnează cu competență și autentică dragoste de artă succesul „italianului". (?) Leonard Negrini, concluzionînd că „angajarea acestui tînăr de mare talent contribuie la menținerea prestigiului artistic al teatrului imperial". Stagiunea 1846–1847 se încheie pentru Negrini cu rolul lui Polonius din Hamlet, menționîndu-se de același ziar vienez că Negrini din Timișoara, „a realizat un Polonius așa cum l-a gîndit Shakespeare"...

După două stagiuni de excelentă prestație, directorul Burgtheater-ului uluit hotărăște să-i prelungească contractul (deși acesta nu expirase) pe încă 5 ani, socotind că în felul acesta o va determina și pe Adelaida Ristori-Negrini să-și continue activitatea la Viena. Dar aceasta, atrasă de mirajul teatrelor pariziene, pleacă împreună cu actorul Ernest Kimbach spre capitala Franței, părăsindu-și copilul (Ovidiu 1847–1849) și soțul. Noua stagiune, deschisă la 1 octombrie 1848, poartă pentru Leonard amprenta acestei drame conjugale; rolurile în care este distribuit, deși dorite și pe măsura posibilităților sale actoricești, sînt realizate stereotip, trădînd dezechilibrul interior al actorului. Moartea micuțului Ovidiu, la 18 mai 1849, încheie de fapt prima perioadă vieneză a actorului care, vizibil marcat de acest ultim eveniment trist, părăsește cu incuviințare teatrul, reîntorcîndu-se la Timișoara. Pentru cîteva luni este ajutor de notar la Arad, bucurîndu-se de un mare prestigiu în rîndul localnicilor, care îi cunoșteau succesele actoricești din capitala imperiului. Deși inițial își propusese să renunțe definitiv la teatru, în toamna anului 1849 acceptă să facă parte dintr-o trupă maghiară, care cuprindea și actori români, condusă de Kileny, dînd spectacole în limba română la Arad, cu piesa „Jianul Haiducul", în beneficiul actorului maghiar I. W. Farkaș. Între 1850–1851, activează în calitate de notar la Lugoj, făcînd în același timp parte din trupa actorului Albini. Cu Negrini în distribuție, trupa lugojană a susținut numeroase turnee în Transilvania și Banat, reprezentînd **Vicleniile lui Scapin, Jianul Haiducul** și prelucrarea după **Hoții** de Schiller.

Solicitat de impresarul Eduard Kreiberg, Negrini se alătură unei trupe vieneze și, între 1851–1852, susține un lung turneu de spectacole (Sibiu, Brașov, Oradea, Satu-Mare, Cernăuți, Timișoara, Arad, Lugoj ș. a.) cu piesele **Faust, Hamlet, Egmont, Hoții, Judecătorul din Zalomeea** și **Intrigă și iubire,** avînd în rolurile principale pe celebrul actor Ludovic Löwe. În 1853, aceeași trupă, fără Löwe, dar cu tînărul și vestitul tragedian Adolf Sonnenthal, prezintă **Hamlet** și **Faust** (50 de reprezentații) în 16 localități transilvane.

După acest turneu, Negrini, contactează, în 1854, trupa franceză Segni și Varangot (care dăduse spectacole și la București în februarie 1853) urmînd-o în ultima parte a periplului său spre Grecia și Turcia. Intregrîndu-se perfect în piesele lui Molière (repertoriul predilect al trupei) și făcînd o reușită readaptare, impresarul îi propune un contract permanent la teatrul Palais Royal din Paris, din activul căruia făcea parte trupa.

Au urmat cinci ani de activitate în capitala Franței, perioadă decisivă pentru Leonard. Succesele de la teatrele Palais Royal și Odeon, elogioasele comentarii din publicațiile Figaro și Deux Mondes, ca și cele peste 50 roluri în care a jucat (comedie, tragedie, dramă), abordînd o bună parte din dramaturgia universală a vremii, sînt dovezi sigure asupra stadiului de maturitate artistică a bănățeanului. Puțini actori, în întreaga istorie a teatrului, s-au remarcat la fel de bine în genuri atît de diverse.

Acum, la aproape 40 de ani, cu un trecut tumultuos, în care a fost obligat deseori să împletească bucuria cu nefericirea și succesele cu renunțările, se gîndește cu nostalgie la începuturile carierei sale, dornic să reînnoade firul vienez, rupt în 1849. Onorîndu-și integral contractele de la Paris, se restabilește la Viena în toamna anului 1860. Temerile ascunse că va fi primit rece sau cu indiferență sînt spulberate repede. La 15 octombrie 1860 i se dă titlul de angajat definitiv al Burgtheater-ului, ceea ce însemna asigurarea carierei pe viață, iar în noiembrie are loc premiera piesei „Emilia Galotti" de G. Lessing, în care Negrini interpretează rolul principal masculin. Obișnuiții teatrului, ca și cronicarii, cei care cu 14–15 ani în urmă asistaseră la începutul afirmării lui, descoperă acum un actor împlinit, de certă valoare artistică, care „copleșește cu prezența sa, atît colegii cît și publicul" (Fremden Blatt din 17 noiembrie 1860).

Premierele, repetițiile, punerea la punct a vechilor roluri îi umplu din plin existența, făcîndu-l să uite drama sufletească a anilor trecuți. Între 1860 și 1874, interpretează 46 de roluri noi și 26 de reluări, cifra spectacolelor ajungînd la o mie. Cu toate că programul îi era foarte încărcat, el găsește posibilitatea să apară într-un important număr de spectacole în 1865 și 1872 la Berlin, la Wolner Theater și Reziden Theater, iar în 1873 la Hamburg, în compania actorilor locali.

În anul 1874, după un turneu la New-York cu Burgtheater, în care „Hamlet" și „Regele Lear" au fost piesele de rezistență (turneu comentat de „New-York Times" din 16 august 1874), reintors în Europa, Negrini suferă un accident la debarcarea decorurilor în portul Liverpool, amputîndu-i-se piciorul drept. Cu proteza de lemn primită la ieșirea din spitalul din Londra, cariera lui de actor se încheiase. Deși pensionar, el continuă să activeze încă zece ani ca regizor, consilier și membru în Comitetul de Conducere al teatrului. Recunoscîndu-i-se prestigiul și înalta personalitate, în anul 1878 i se oferă o catedră la Conservatorul din Viena, post pe care îl refuză. „Nu este deloc estetic și nici nu servește nimănui ca un profesor de actorie, care se respectă și își respectă tinerii elevi, să fie invalid", își motivase el refuzul (citat din memoriul de activitate). În 1884, cu un an înainte de a părăsi Viena, o cunoaște pe tînăra actriță română Agatha Birsescu, recent angajată a Burgtheater-ului, fiind entuziasmat de talentul și succesul ei. Simpatiile par a fi reciproce.

Retras la București, la sora sa Aglaie Negri (1830–1905) căsătorită Dimoncea, el are prilejul s-o vadă deseori pe Agatha, ultima dată în 1894, cînd la cererea acesteia îi oferă dosarul cu documentele în discuție, primind probabil asigurări că va scrie o monografie „Leonard Negrini". Fiind căsătorită o perioadă cu actorul Constantin Radovici, Agatha Birsescu rătăcește aceste documente la rudele soțului, astfel că, aducîndu-și tîrziu aminte (în 1929) scrie mai multe scrisori, neidentificatei doamne Sorescu din București, rugînd-o să-i trimită acest dosar, în cazul cînd îl găsește printre lucrările rămase de la decedatul actor Radovici. Din motive necunoscute, doamna Sorescu nu dă curs rugăminții actriței, iar scrisorile primite le regăsim între filele acestui dosar. În această perioadă, cineva interesat a mai introdus în dosar și alte documente, privitoare la Leonard Negrini, ulterior ca dată scrisorilor Agathei Birsescu.

Actorul a încetat din viață la 26 octombrie 1896 la București, publicîndu-i-se un scurt necrolog în gazeta **Albina** din 1 noiembrie a aceluiași an, iar mai tîrziu, la 11 martie 1897, revista **Prahova,** sub semnătura lui Ioan Slavici, încearcă o prezentare mai amplă a vieții și activității angajatului teatrului vienez.

Readucînd în actualitate viața și personalitatea artistului Leonard Negrini, foarte puțin sau deloc cunoscut generațiilor mai tinere, o facem ca un semn de recunoștință spre cel care a deschis drumul artei interpretative românești pe marile scene ale lumii.

Emil GEORGESCU

Vasile BAȘA

ION ARIEȘANU (Redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct)

REDACȚIA ȘI ADM. - TIMIȘOARA, strada RODNEI 1, telefon: 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

CRIZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

Congresul Sindicatelor Unitare din România 2–5 aprilie 1929

În activitatea ideologică și organizatorică din deceniul al III-lea Partidul Comunist Român a acordat o atenție specială mișcării sindicale, pe care a condus-o în spiritul apărării cu consecvență, a intereselor vitale ale proletariatului, într-o perioadă în care ofensiva claselor stăpînitoare împotriva drepturilor și libertăților muncitorești se intensifica. Acționînd în ilegalitate din anul 1924, comuniștii au îmbinat cu măiestrie formele și metodele de luptă legală cu munca ilegală, antrenînd mase tot mai mari de oameni ai muncii în focul activității revoluționare.

Sindicatele Unitare, sub directa îndrumare a comuniștilor și a altor elemente muncitorești înaintate, au organizat în intervalul 1923–1929, multiple acțiuni ale proletariatului sub egida luptei economice și politice, care s-au soldat cu îmbunătățirea condițiilor de muncă și de trai, creșterea conștiinței de clasă, demonstrînd viabilitatea politicii partidului comunist, conform căreia muncitorii obțineau revendicări de esență numai prin lupta de clasă. Succesele repurtate în luptele pentru revendicări economice și politice, pentru refacerea unității sindicale și realizarea frontului unic muncitoresc au constituit motive suficiente pentru ca autoritățile să supravegheze cu strictețe Sindicatele Unitare și să dezlănțuie o prigoană sistematică împotriva conducătorilor, procedînd adeseori la devastarea sediilor sindicale, împiedecînd chiar desfășurarea congresului preconizat să aibă loc la Sibiu în 1927.

Amplificarea contradicțiilor de clasă, impunea întărirea activității sindicale prin stabilirea unui program de luptă menit să ducă la creșterea eficienței acțiunilor proletariatului, la unificarea mișcării sindicale, astfel că la sfîrșitul anului 1928, Consiliul General al Sindicatelor Unitare a hotărît convocarea Congresului pentru luna aprilie, lucrările urmînd să se desfășoare la Timișoara. La Congres au fost invitați reprezentanți ai sindicatelor, muncitori neorganizați din fabrici și uzine, precum și delegați ai țărănimii oprimate. Amploarea Congresului, succesele campaniei premergătoare acestui forum sindical și creșterea numărului membrilor sindicatelor revoluționare au alarmat autoritățile, care în întreaga țară au intensificat acțiunile împotriva sindicatelor aflate sub conducerea comuniștilor, operînd arestări și procedînd la închiderea căminelor muncitorești, aceasta pentru slăbirea participării la dezbaterile din Timișoara. În orașul de pe Bega, prefectura poliției, răspunzînd unor ordine venite de la forurile superioare, publică încă din 5 martie o ordonanță privind interzicerea demonstrațiilor, luînd măsuri pentru întărirea forțelor polițienești cu efective aparținînd regimentelor 5 Vînători, 10 Roșiori, 7 Pionieri, 1 Artilerie și 9 Jandarmerie.

Ostilitatea autorităților s-a manifestat chiar din ziua deschiderii Congresului, dar atitudinea hotărîtă a celor aproximativ 600 de participanți a determinat poliția să se retragă din sala Fabricii de bere unde se desfășurau lucrările Sindicatelor Unitare. Cele 19 puncte de pe ordinea de zi a Congresului au abordat probleme importante, hotărîrile luate, caracterizîndu-se prin realism, astfel că în momentul ascuțirii luptelor de clasă, a radicalizării muncitorimii din întreaga țară **„... Congresul de la Timișoara a fixat linia justă, ideologică, tactică și organizatorică a mișcării sindicale revoluționare din România"**. Aceleași comentarii favorabile erau făcute și în **„Viața muncitoare"** din 9 iunie 1929, care nota că prin **„hotărîrile sale, prin răsunetul pe care l-a avut în masele largi muncitorești, prin perspectivele ce deschid mișcării sindicale din România, Congresul Sindicatelor Unitare ținut la Timișoara, s-a dovedit a fi la înălțimea nevoilor și aspirațiilor maselor muncitoare"**.

Ascensiunea vertiginoasă a Sindicatelor Unitare în primul plan al confruntărilor ideologice a determinat aparatul de stat burghez să reacționeze violent pentru dizolvarea organizației legale de masă condusă de comuniști, **„constatîndu-se că în aceste săli în loc să se discute chestiuni de breaslă ... se face propagandă comunistă, îndemnîndu-se muncitorimea la acte care tulbură ordinea de stat"**. Procesul intentat celor 50 de reprezentanți ai Sindicatelor Unitare din toată țara, pe baza unui act de acuzare artificial, nu și-a atins scopul, astfel că în anii crizei economice, ideea unității de acțiune s-a impus cu putere. Anul de cumpănă 1929, jertfele de sînge de la Timișoara și Lupeni, au dovedit cu prisosință orientarea proletariatului spre împlinirea deziderateloe sociale și politice, acțiunile sale dobîndind un tot mai pregnant caracter de masă, dovedit plenar în 1933, prin eroicele lupte ale ceferiștilor și petroliștilor. Comitetele de fabrică constituite în timpul evenimentelor din 1933 pe baza indicațiilor comuniștilor și hotărîrilor Congresului de la Timișoara au însemnat materializarea în practică a ideii frontului unic muncitoresc. În anii 1935–1936 s-a înlăturat sciziunea din mișcarea sindicală, în conformitate cu apelul lansat de Partidul Comunist Român, **„Unitate mai presus de orice alte considerente"**, sindicatele fiind antrenate în lupta antifascistă și anticapitalistă.

Gheorghe RUJA

Un oraș încărcat de istorie

Este vorba despre Arad. Recenta vizită a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în municipiul și județul Arad a pus încă o dată în lumină însemnătatea istorică a acestui oraș, importanța lui actuală în viața economică și culturală a țării, fapt pentru care, prin decret prezidențial, municipiul Arad a fost distins cu ordinul „Steaua Republicii Socialiste România" clasa I.

„Acordînd arădenilor această înaltă distincție a Republicii noastre socialiste cinstim trecutul glorios de luptă pentru eliberare socială și națională, pentru progres al locuitorilor Aradului și, totodată, cinstim contribuția deosebit de importantă pe care o aduceți astăzi, dragi tovarăși și prieteni, împreună cu întregul popor, la edificarea pe pămîntul străvechi al României, a societății socialiste multilateral dezvoltate, la ridicarea bunăstării și întărirea independenței și suveranității patriei noastre".

Aniversarea a 2000 de ani de la prima menționare istorică a vechii așezări dacice Ziridava pe pămîntul arădean, ca și aniversarea a 950 de ani de la prima atestare documentară a Aradului, fac dovada unui fapt istoric emoționant și tulburător, fac dovada că pe acest pămînt poporul român are rădăcini adînci.

Încărcată de atîta trecut și istorie, viața Aradului este legată de marile evenimente istorice ale perioadei moderne din istoria patriei, de revoluția de la 1848, de actul Unirii de la 1918; locuitorii Aradului, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, **„au ținut sus steagul luptei, au făcut totul pentru realizarea statului național unitar român"**.

Astăzi, Aradul reprezintă o importantă forță industrială a României socialiste și e deajuns să menționăm doar cîteva întreprinderi, cum ar fi Uzinele de vagoane și de strunguri, ori marea întreprindere de textile UTA.

În același timp acest oraș a jucat mereu un rol important în viața culturală a patriei noastre, în toate domeniile culturii și poate că în mod deosebit în istoria învățămîntului românesc.

Cu prilejul vizitei de lucru în diverse întreprinderi și alte unități economice din municipiu și județ, tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut cuvinte de laudă și a adresat calde felicitări comuniștilor, tuturor oamenilor muncii din județ, remarcînd, totodată, activitatea în diverse domenii ale vieții culturale.

Dacă m-aș referi — remarca secretarul general al partidului — numai la cele două uzine constructoare de mașini pe care le-am vizitat — la cea de vagoane și de strunguri — pot spune că, într-adevăr, ele s-au dezvoltat puternic, s-au modernizat... În ambele întreprinderi cu mijloacele existente, se poate obține cel puțin o dublare a producției de vagoane și de strunguri".

Dar așa cum subliniam, Aradul a fost și este și un important centru cultural al patriei noastre. De acest oraș e legat numele și activitatea unor mari cărturari ca Vasile Goldiș, Lucian Blaga, Romul Ladea ș.a. În ceea ce privește prezentul, însuși tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că **„oamenii muncii din Arad, acționînd pentru dezvoltarea industriei, agriculturii, a învățămîntului și altor sectoare de activitate, se preocupă, totodată, și de activitatea cultural-artistică, participă activ la Festivalul Național „Cîntarea României"**.

Vorbind despre viața culturală a acestui oraș, merită să menționăm — ca pe un fapt deosebit — activitatea scriitoricească remarcabilă care s-a dezvoltat aici în ultimul deceniu mai cu seamă, lucru cunoscut pe plan național și care întreține șansele acestui oraș de a-și putea susține în viitor o revistă literară care ar putea îmbogăți peisajul spiritual al țării.

Vasile VERSAVIA

CRIZANT 14
● (576) ● 5 aprilie 1979 ●
SERIE NOUĂ ● anul XXX ●
8 pagini 1 leu ●

GABRIELA BRĂNESCU: „Fata cu cartea"

DAMIAN URECHE

Invocație de primăvară

Ce foc adaugă scîntei
Zăpezilor topite-n miei,
Și cine varsă în neștire
Peste cireși, cămăși de mire?

Scriu crengile pe cer corali
Și jar de fluturi vegetali,
De parcă respirăm păduri
Mai rupți de ore și mai puri!

De unde vin și unde fug
Aceste flori arzînd pe rug,
Că n-ai putere să te smulgi
De-atîta marmură și giulgi.

Iubita mea de flori și fum,
Din cuibul marelui ACUM,
De voi pleca, să vii și tu
Á la recherche du temps perdu!

cronica literară • poezie • proză • critică

Mircea Braga

Destinul unor structuri literare

Ed. Dacia, 1979

Manifeste în cărțile lui Mircea Braga sînt voința de cuprindere sistematică a unor idei generale, de obicei din sfera de interes a esteticii și sociologiei, modul meticulos de a umple pagina critică de referințe, un tratament oarecum nediferențiat, egal deferent și suspicios, la care supune prestigii de tot felul. Este, în aceasta, întrucîtva și condiția unei critici „erudite", cu plăcerea glosării și a delimitărilor teoretice dacă nu și cu o prea susținută angajare polemică, critică preocupată mai întîi de destinul unor idei, al unor principii și, subsecvent mai degrabă, de cel al unor opere.Mircea Braga scrie extrem de rar despre o carte sau despre un autor fără a plasa discuția într-un context mai larg, fără a căuta o deschidere teoretică; **Sincronism și tradiție** și **Conjuncturi și permanențe** sînt cărți în primul rînd ale unui estetician pentru care o „temă" anume se cere examinată pornind de la precizarea unei metodologii corespunzătoare și de la precizarea conceptelor, după o prealabilă epuizare a referințelor critice — opera literară interesîndu-l mai mult pentru consubstanțialitatea ei cu un model artistic, pentru posibilitățile de a verifica o directivă estetică. Dramaturgia lui Blaga, plasată de Mircea Braga în contextul avatarurilor formale ale teatrului modern este validată ca expresie a „unicului teatru artistic din literatura noastră", poezia lui V. Voiculescu este citită „pe baza criteriilor estetice moderne", la fel dramaturgia aceluiași. Lucrurile nu diferă prea mult în volumul recent, **Destinul unor structuri literare.** Criticul ne propune studii în care interesul pentru opere în general consacrate se confundă cu preocuparea de a discerne în acestea implicarea teoretică, de a le plasa într-un sistem de idei estetice — fapt impus, argumentează Mircea Braga, prin împrejurarea că „realitatea unei creații absoarbe întotdeauna și viața teoretică". Desigur, un astfel de unghi de percepere a literaturii nu rămîne fără consecințe. Operele pe care criticul le comentează sînt selectate în funcție de calitatea lor exponențială, valoarea unei opere decurge din poziția ei paradigmatică într-o structură și, în mod necesar, de viabilitatea structurii respective.

În alte studii, **Acest homo duplex baudelaire-ian,** de pildă, analiza poeziei are drept scop „o inițiere în structura liricii moderne", a vorbi despre poezia lui Minulescu înseamnă a cerceta „o structură în propria-i postumitate", în fine, **O incursiune în spațiul fantasticului,** conspect condus cu destulă repeziciune în bibliografia teoretică aferentă conceptului de fantastic, este urmată de cuvenite exemplificări prin opere ale unor scriitori reprezentativi, în mod felurit, pentru o geografie estetică: I.D. Caragiale, Al. Philippide, Oscar Lemnaru, Laurențiu Fulga, D.R. Popescu. Criticul continuă, deci, excursul teoretic prin analize, însă aproape fără excepție rîvna comentariului slujește la elucidarea unor aspecte concrete ale operelor mai mult în măsura în care acestea din urmă definesc o structură; cum, dealtfel, autorul și precizează, programatic.

Carte (la fel ca și cele anterioare) în care se întrevăd în primul rînd preocupările unui estetician, **Destinul unor structuri literare** pune sub semnul întrebării nu atît un mod de percepere a literaturii, cît finalitatea (mai îndepărtată) a demersului critic. Pentru Mircea Braga raportarea la literatură pare să intre, cel puțin deocamdată, în strategia celui care inițiază (și, într-un fel, se inițiază) în planul ideilor estetice. Este posibil ca o frază, strecurată altădată într-un comentariu asupra criticii lui Perpessicius, să rămînă, pentru inițiativele viitoare ale lui Mircea Braga, definitorie: **„Gestul critic nu derivă dintr-o nevoie a perspectivei teoretice sau practice decît în măsura în care constituie pasul necesar spre o atare întreprindere, întreprindere ce se împlinește sub unghiul istoriei literare, teoriei literare sau esteticii".**

Lucian ALEXIU

Pavel Bellu

Fericita jale a Cumbriei

Ed. Facla, 1979

Interesul lui Pavel Bellu pentru figura lui Eftimie Murgu, revoluționarul român de la 1848, este mai vechi. Acum zece ani revista **Orizont** îi publica un act din piesa **Fericita jale a Cumbriei,** în care cîteva din dramaticele evenimente revoluționare din Banat erau prezentate în detalii caracteristice. Romanul depășește cadrul și îl extinde, întreaga viață a lui Murgu reînviind într-o lungă rememorare susținută de însuși eroul, devenit personaj și raisonneur al propriei vieți. Un roman de un fel aparte, plasat sub specia poeziei și recurgînd nu odată la darurile de dramaturg ale autorului. Murgu este cel cunoscut din perioada istoricului an '48, cînd s-a ilustrat ca un lider politic energic și abil, dar este mai mult: cu anii, conștiința i se încarcă de amărăciunea desiluziilor, a înfrîngerii, a unor aspre experiențe de viață.

Murgu trăiește în paginile acestei cărți poematice, el e și aici o figură masivă, emblematică, o fericită sinteză de conștiință politică și națională românească. Doct și înflăcărat, prelua de la luminiști patima afirmării nobleței neamului în fața detractorilor, adăugînd o fermă voință de faptă. Tristețea lui cea mare a fost de a nu fi putut izbuti acel căpitănat bănățean, cale spre autonomie și, în subsidiar, spre o viitoare contopire într-o țară unică pe care o visa, neîndoielnic.

Reflexiv prin stil și temperament, P. Bellu nu încearcă însă o reconstituire, ci îl preocupă mai cu seamă colocviul de idei cu cititorul. De aici un stil tensionat și eseistic, o structură liberă. Deși personajele istorice dețin locul de prim plan — ficțiunea operează prelungiri utile și plauzibile, salutare pentru carte. Și chiar dacă n-a avut loc, întîlnirea cu Kossuth este credibilă, pentru că ea exprimă un adevăr al revoluției demnitatea gravă a lui Murgu, aici, ca și în dietă, fiind un avertisment: dacă eu nu pot vorbi, va vorbi cu armele Avram Iancu. Miopia politică a liderului pestan este în dialog covîrșită de un orgoliu nobiliar, poziția sa inflexibilă și exclusivistă însemnînd pierderea unei mari șanse pentru două popoare atît de încercate. Opțiunea lui Bellu este — invocînd și figura de revoluționar a lui Teleki — constant prețuitor al românilor — pentru o prietenie în acțiunea istorică. Foarte convingător este de asemenea cuvîntul și, nu mai puțin, filozofia de viață a baciului din Rudăria, chintesență a unei încercate existențe naționale și sociale. Scris de un poet, aici și în alte locuri textul se prelungește în metaforă și simbol, susținut și de o încărcătură afectivă ce susține multe pagini ale cărții. **Apa,** partea a II-a, este boala și neputința pe care eroul le biruie prin iubire. Episod mai ales de imaginație, dar purtat cu multă atenție în prelungirea unor revelații documentare ce s-ar putea să fie confirmate de investigația istoricilor, dragostea sa pentru delicata dar tenacea fiică a familiei nobiliare Eszterházy, este o frumoasă poveste sentimentală în care pudoarea, nuanțele gingașe, romantice, și poezia susțin o diafană țesătură lirică. Menționez caracterul „ilustrativ", dar în sensul în care ilustrativă este o efigie, de pildă, al multor prezențe de plan secund, ce se reține uneori printr-un unic detaliu. Se află loc și pentru proiecția etică; amănuntul este dus pînă la ultima lui limită: „L-am invidiat. Nu s-a holbat și nu a rînjit în streang". Majoritatea personajelor sînt construite asemănător, ele apărînd în situații-limită, în scene ce par desprinse dintr-o piesă a istoriei, în contraste puternice, dar cu puține fațete și totdeauna definitorii. Cu oameni astfel construiți, cartea reușește a fi a unor caractere tari, a unor temperamente aspre. Aș adăuga, pentru monumentalitatea ei, mîndra imagine a maicii, a Cumbriei, mamă și pomenitoare de eroi, dar și personificare a istoriei fără de moarte; în ea drama Murgului este trăită a doua oară, trecută prin sufletul cernit dar tare ca cremenea al bătrînei. Defrișînd un teren întins, scriitorul a plătit o datorie de conștiință bănățenilor săi și a săvîrșit un act ce se configurează ca un îndemn: nasc și la noi oameni!

Simion DIMA

Octavian Doclin

Neliniștea purpurei

Ed. Facla, 1979

Prezent deja de aproape un deceniu în reviste („Familia", „Orizont", ș. a.) Octavian Doclin merita de mult un volum al său. Apărut acum la Editura Facla, **Neliniștea purpurei** dezvăluie prezența unui poet înzestrat, trecut de stadiul debutului, cu un univers imagistic propriu și a cărui coerență trădează chiar o poetică (o viziune) despre lume și actul poetic. Remarcabilă este, astfel, înainte de toate, densitatea ideatică și imagistică a textelor, pe fondul unei versatilități prozodice (ce nu ocolește versul bine strunit, clasic ori experimentul folcloric) și a unei limpezimi eufonice, cînd imnice, cînd baladești. Imaginea adesea surprinzătoare nu rămîne aproape niciodată exterioară, ostentativă, iar dacă pe alocuri se ermetizează, acest lucru se datorează densității mesajului, nu vreunui viciu de expresie: Octavian Doclin scrie o poezie ce condensează ideea în forme limpezi, ce refuză retorismul, în ofara unei solemnități hieratice ce vine din încercarea temerară a poetului de a construi o viziune poetică.

Elementele ei sînt viziunea lumii (poeziei) ca un nesfîrșit festival nupțial, dar și viziunea actului creației ca o consumare, o cădere și un martiriu sub semnul **florii de purpură.** Primul motiv conferă poeziei lui Octavian Doclin un ton de epitalam. În perspectivă mai largă, civică, poetul apare ca „veșnic mire" al Patriei, „rodul cuvîntului", „lacrima de veghe-a insomniei"; trăind cu ființa sa extazul contopirii cu ea (poezii ca **Poetul și patria, Greu încărcat de lumină, Lacrima de veghe,** sînt, dincolo de certe ecouri din poezia imnică transilvană — a lui Ioan Alexandru, bunăoară — frumoase texte ale sentimentului civic).

Nunta este motivul principal și al poeziei erotice; care are însă întotdeauna și sensuri existențiale. Erosul, în poezia lui Octavian Doclin, este asociat cu elemente ale fragilității, ale existenței fulgurante (o scuturare de polen, o defilare de umbre: **„A trecut o umbră clară / peste ochii mei galbini, / suflet trist de Domnișoară / ca un fluture-n salcîmi" — Cîntec)** sau ale vîrstei încă imature (cu „crinul mărturisirii prea crud", cu „cîntecul prea crud" etc.).

În felul acesta nunta, și însemnele ei (bunăoară **inelul**) își extind treptat sensurile, alcătuind o paradigmă completă ca în **Inel,** unde acesta este pe rînd „coroana ascunsă a florii de jar, / dulce orbire / și trecerea în uitarea de sine" și chiar „vietatea luminii / din ochiul de șarpe", sacrificată de puterea mesmerică a acestuia.

Imaginea are aproape întotdeauna în această poezie densitate și coerență. Un fond predilect al imaginii, mai ales florale, ori al culorilor galben și roșu domină aproape întreg volumul. Sensurile imaginilor alcătuiesc o paradigmă amplă, adesea contradictorie, în care **crinul,** spre exemplu, este simbol al rodului poetic și candorii, purificîndu-l, pregătindu-l pe poet de marea nuntă, dar și puntea spre o existență (nonexistență) ce urmează „inserarea" ființei, ori spre o existență anterioară (candoarea copilăriei). Culoarea **galben,** repetată obsesiv, simbolizează nunta, cu toate sensurile ei, trecerea (îngălbenirea), intrarea în moarte, existența fulgurantă (de polen) etc. **Roșul** („jarul", „purpura") — arderea, sacrificiul, martiriul creator.

Acest simbolism destul de coerent este grefat pe fondul unei **sensibilități baladești** (căruia nu-i sînt străine experimentele eufonice, poești, cu nume care sună exotic — Masaderai, prințesa Dagmár, Amenmaria, — sau variațiunile în vers folcloric, cu rime interioare și ecouri fonetice): de asemenea, al unei **sensibilități hieratice,** ușor prețioase, sau chiar **prerafaelite,** uneori, mai ales atunci cînd poetul ritualizează elemente ale existenței imediate, inscenează veritabile „mistere" prerafaelite (a se vedea **Dagmár,** sau **Cîmpul icoanei).** Mai cu seamă moartea, trecerea sînt animate în excelente viziuni baladești-expresioniste.

Va putea Octavian Doclin să confere lirismului său amplitudine și gravitate, împlinind acest prim volum ce îi confirmă cu prisosință vocația de poet?

Marcel POP-CORNIȘ

Un sceptic

Roger Martin du Gard se află în dezacord cu literatura contemporană lui, căci o găsește „plină de opere ciudate, surprinzătoare, incoerente și contradictorii", urmare, socotește, a influenței lui Dostoievski. Ce-i drept, în comparație cu cele ale scriitorului rus, ele sînt *cu orice preț* originale („contradictorii *anume*") și deci lipsite de autenticitate, dar Dostoievski însuși a manifestat o condamnabilă „înclinare plină de îngăduință" față de „contradicția misterioasă, neexplicată, neexplicabilă". În atari condiții, dacă vrea ca totul să se explice, zadarnic mai rămîne Martin du Gard „uluit" (cuvînt echivoc) „în fața complexității autentice, imprevizibile, indiscutabil exacte, a personajelor" dostoievskiene.

Cel mai onest și limpede este pusă problema atunci cînd romancierul recunoaște că el însuși, deși *nu se adîncește destul în inima și spiritul personajelor,* nu duce observația mai departe deoarece ar însemna să strecoare în ea un „grăunte de neașteptat, de incoerență, de contradicție", spre încîntarea nătîngă a cititorului, care ar striga: „Cît e de profund!"

Adevărul este că Martin du Gard nu apreciază literatura modernă și prin urmare nici n-o scrie. Nu se leagă doar de imitatori. Îi displac cei mai mari, începînd chiar cu Dostoievski. *Idiotul, Demonii, Frații Karamazov* îi cad din mînă, într-atît îl obosește „tonul supraîncărcat, emfatic, patetic în vorbe, intolerabil". Argument decisiv, teribil de simplist: dacă s-ar pune în scenă proza lui Dostoievski, s-ar dovedi de un patetism burlesc. Propria lui poziție coincide cu bunul simț și „se apropie ziua în care toate astea vor fi *de neîndurat* pentru spiritele europene". Dintre francezi, cu un instinct nefericit, se împiedică în cei mai buni. Recitește *Educația sentimentală* și decide: „Lipsa de interes a acestei uriașe tapiserii migăloase e zdrobitoare". Cei care-i iau în serios pe Proust astăzi — în 1922 — o „vor regreta peste zece ani". Céline: „...moloz, dezordine, fleacuri, surogat".

marginalii

Spune că i-ar plăcea Valéry, însă nu-i plac autorii de tipul lui Valéry; adică, nu-i place Gide. Face un adevărat balet, cam greoi, în jurul cărților lui, după ritmul un pas înainte, doi înapoi. *Corydon* e *o carte foarte bună, dar nu-l atinge în nici un fel.* Fragmentele citite din *Falsificatorii de bani* i se par *cît se poate de excelente,* însă la urmă *se întreabă dacă ar fi de dorit ca Gide să stăruie pe acest drum.* Are pentru *Dacă grăuntele nu piere* o *admirație aproape fără margini,* crede că ar fi *marea operă a lui Gide,* din păcate, *inoportună* în momentul respectiv. *Școala femeilor:* un „excelent roman micuț (...) și care nu e, la urma urmelor (...) decît o carte minoră". Pentru puține cărți merită Gide mai multă admirație decît pentru *Robert* dar, *orice ar face, nu izbutește* să-i placă acest *roman reușit,* fără îndoială, însă pe care nu-l poate citi decît *din vîrful ochilor.* Un simplu joc banal. Decît să se coboare atît de jos, de ce nu se menține Gide în *neîngrădita și suculenta fantezie* din *Oedip,* unde se află *o lume demnă de a fi creată?* Cînd *Oedip* apare, se gîndește mai bine și-l cuprinde îndoiala. Se întreabă dacă „zornăitul ăsta de gînduri aparte, încărcate cu intenții adînci, duce cu adevărat. omenește, undeva..." *Noile roade ale pămîntului:* cît *elan,* cîtă *tinerețe* și *vitalitate,* ce *bogăție cuceritoare a gîndirii!* Dar și oarecare *emfază,* ce-i drept nu-i păcat. *Jurnalul:* o operă *abundentă, strivitoare,* la *cel mai bun* nivel. În jurnal Gide se arată *mai puțin* cum este de fapt și mai mult *cum ar vrea să fie.* În sfîrșit cînd, foarte bătrîn. Gide îl roagă să scrie un cuvînt înainte pentru transpunerea scenică a *Pivnițelor Vaticanului,* Roger Martin du Gard îi aduce aminte că el singur dintre toți cunoscuții nu s-a lăsat cucerit la apariție de acest roman.

Livius CIOCÂRLIE

INTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV

Un produs de maximă utilitate: centura de siguranţă auto

Ceea ce ştim cu toţii este că, viaţa înseamnă mişcare, o continuă şi perpetuă mişcare. Zilnic, în orice sezon, zeci de mii de autovehicule brăzdează şoselele ţării, fiind cel mai răspîndit şi indispensabil mijloc de comunicaţie, o expresie elocventă a civilizaţiei secolului XX.

Explozia rutieră declanşată la noi în ţară în ultimul pătrar de veac, sugerează nu numai ideea de mişcare şi bunăstare ci, în egală măsură şi ideea că relaţia OM-MAŞINĂ de multe ori conflictuală, are la limita extremă accidentul de circulaţie şi urmările sale.

Riscurile care stau în faţa omului de la volan sînt pe cît de numeroase pe atît de cunoscute şi este firesc ca epoca modernă — în care accidentul de circulaţie constituie un mare flagel — să creeze şi mijloace specifice de mare eficienţă pentru contracararea şi limitarea urmărilor acestor riscuri.

Lăsînd la o parte elementele de îmbunătăţire constructivă a autovehiculelor, reglementările de circulaţie rutieră şi modul exigent de pregătire al conducătorilor auto, unul din aceste mijloace, cu valoare practică, care totdeauna trebuie să se situeze în timp în faţa neprevăzutului, este centura de siguranţă, ustensil de maximă eficienţă din dotarea automobiliştilor.

Produsul, fabricat pentru prima dată de industria românească la cunoscuta întreprindere braşoveană Mecanica, răspunde în mare măsură rolului său de utilitate în circulaţia rutieră, fiind din punct de vedere al calităţii, dacă nu superior, egal articolelor similare produse în străinătate.

Omologată şi standardizată sub numărul 9842/1—74, centura de siguranţă auto marca Super, se află în producţia de serie a întreprinderii braşovene în două variante constructive şi anume :

— centură cu trei puncte de fixare, formată dintr-o centură subabdominală şi una diagonală.

— centură cu două puncte de fixare, formată dintr-o centură diagonală, care trece peste torace, de la şold la umărul opus.

Terminologie, funcţionalitate, caracteristici tehnice

Prin centură de siguranţă auto se înţelege un ansamblu de chingi textile, cu una sau mai multe catarame şi piese pentru fixare în structura automobilului, ansamblu destinat să împiedice sau să atenueze, în caz de accident, rănile celui care îl utilizează.

Centura este proiectată şi fabricată în aşa fel, încît atunci cînd este corect montată şi corect purtată de ocupant, buna sa funcţionare să fie asigurată, reducînd la minimum riscul rănilor corporale în caz de coliziune sau de acceleraţie bruscă a autovehicolului.

Ca structură şi funcţionalitate (utilizare), o centură de siguranţă auto se compune din următoarele subansamble :

— Bretelele=partea centurii care ţine în poziţie iniţială jumătatea de sus a corpului automobiliştilor.

— Chinga = bandă flexibilă, de obicei din ţesătură textilă, destinată menţinerii în poziţie iniţială a întregului corp al automobiliştilor.

— Dispozitiv de reglare = mecanismul care permite ajustarea centurii în funcţie de nevoile ficărui utilizator.

— Cataramă de siguranţă = mecanism cu deschiedere rapidă care se utilizează numai prin manipulare.

Caracteristicile tehnice ale unei centuri de siguranţă complete, trebuie să fie compatibile cu utilizarea acesteia în interiorul autovehiculului, micşorînd pericolul de rănire gravă a ocupanţilor prin dispersarea energiei produsă de coliziune.

Reţinînd corpurile călătorilor pe banchete, centura are proprietatea să dirijeze în jos şi către spate, în timpul decelerării, forţa exercitată asupra părţilor abdominale ale ocupanţilor. În acelaşi timp, datorită elasticităţii, distribuie forţa la care este supus un segment din diagonala care trece peste umerii ocupanţilor, evitînd deplasarea în sus a centurii subabdominale.

Din punct de vedere al construcţiei, centura de siguranţă trebuie să fie alcătuită, în mod obligatoriu, din şapte elemente şi anume:

1. elemente de reţinere a corpului.
2. elemente de rezistenţă la sarcină, care pot face parte din elementele de reţinere a corpului.
3. piese de fixare, care permit ataşarea la structura autovehiculului a elementelor de reţinere a corpului şi a celor de rezistenţă la sarcină.
4. elemente care înlocuiesc ajustarea (în funcţie de necesităţile ocupanţilor) reperelor de reţinere a corpului.
5. elemente care asigură şi fixează pasagerul în sistemul de reţinere.
6. elemente care înlesnesc o deschidere rapidă.

7. piese suplimentare care servesc la fixare, cînd acestea nu fac parte din structura autovehiculului.

Prin faptul că automobiliştii români se găsesc pentru prima dată confruntaţi cu montarea şi folosirea centurii de siguranţă, vom nominaliza în cele ce urmează piesele din componenţa elementelor de ansamblu, prezentînd totodată schiţa de montaj a celor două tipuri de centuri :

1) închizător
2) chingă
3) ureche inferioară
4) ureche superioară
5) apărătoare
6) capac
7) spangă
8) limba închizătorului
9) bucşe cu guler mare
10) şaibă elastică
11) şaibă
12) şurub
13) bucşe cu guler mic
14) bucşă
15) şaibă grower
16) piuliţă
17) bridă în formă de L
18) bridă în formă de U
19) bucşă lungă
20) surub luna

SCHIŢE DE MONTAJ

CENTURA DE SIGURANŢĂ

cu 3 puncte de fixare

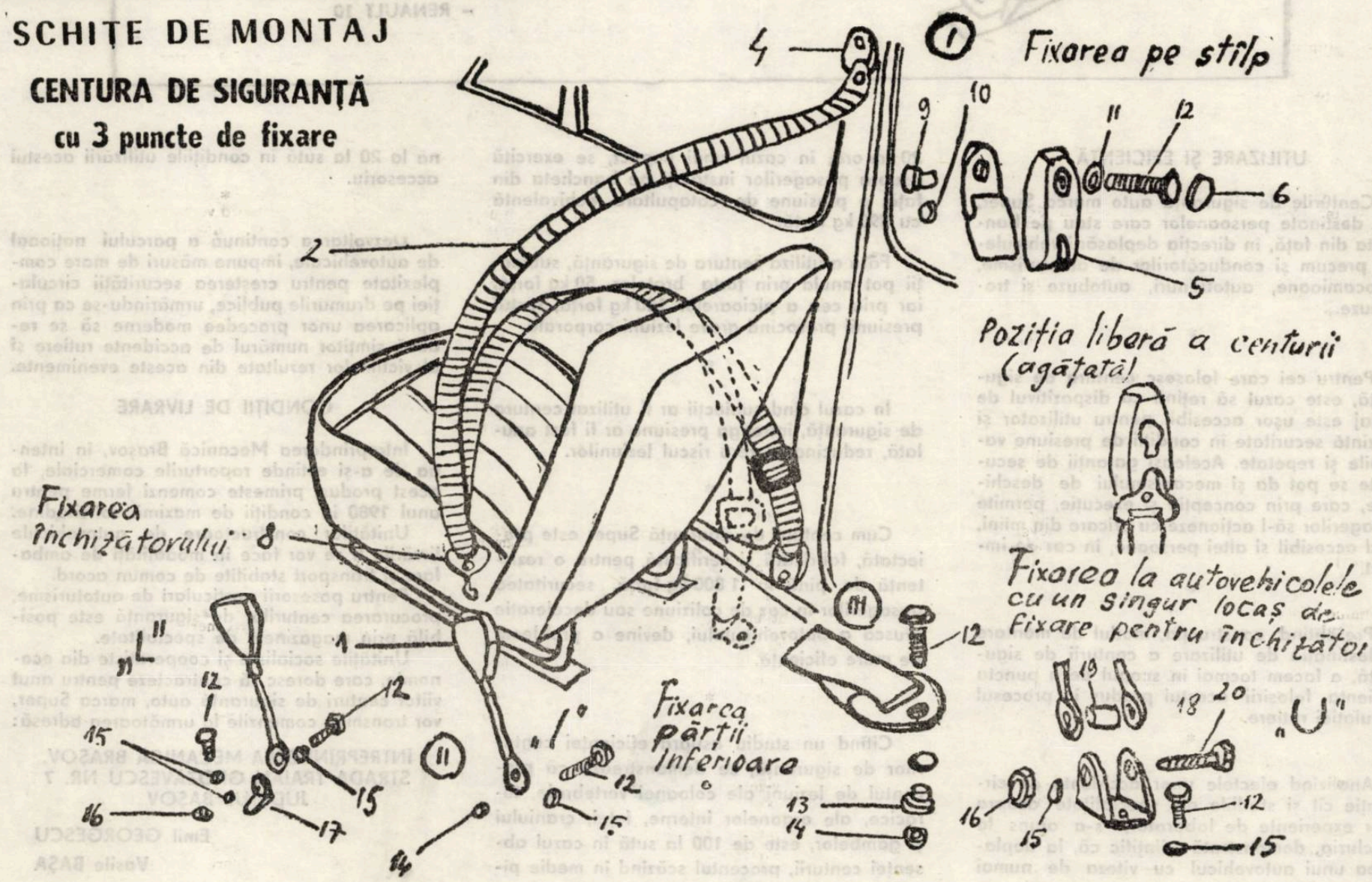

ORIZONT publicitate

INTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV

SCHIŢE DE MONTAJ

CENTURA DE SIGURANŢĂ cu 2 puncte de fixare

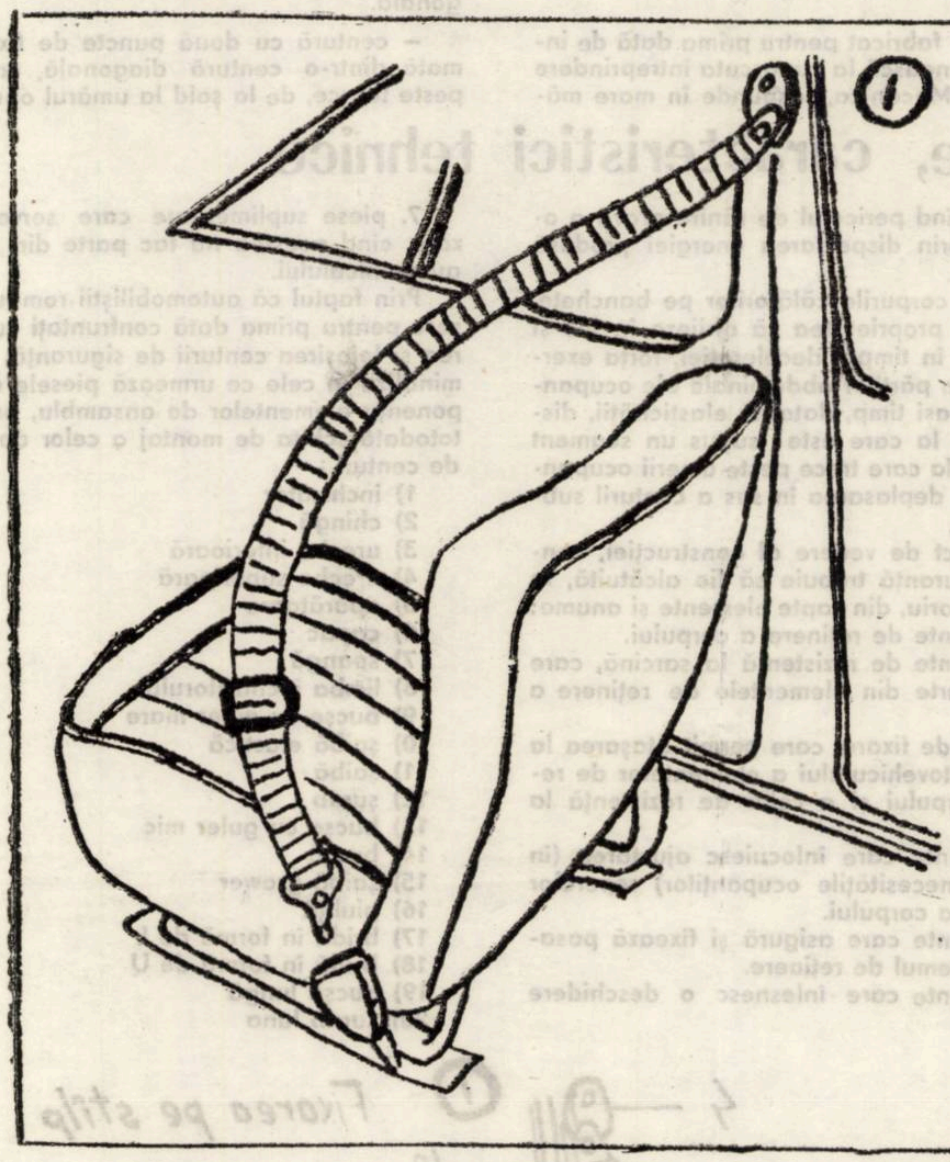

INCHIZATORUL SE FIXEAZĂ ÎN TREI VARIANTE I ; L ŞI U ÎN FUNCŢIE DE TIPUL AUTOVEHICULULUI.

CENTURA SE LIVREAZĂ CU VARIANTA DE FIXARE I şi L.

VARIANTA U SE LIVREAZĂ SEPARAT LA MAGAZINELE DE SPECIALITATE.

VARIANTA I SE FOLOSEŞTE LA URMĂTOARELE TIPURI DE AUTOVEHICULE :

- **DACIA 1300**
- **SKODA 100 S**
- **FIAT 850**

VARIANTA L SE FOLOSEŞTE LA :

- **DACIA 1100**
- **RENAULT 10**

UTILIZARE ŞI EFICIENŢĂ

Centurile de siguranţă auto marca Super, sînt destinate persoanelor care stau pe bancheta din faţă, în direcţia deplasării vehiculelor, precum şi conducătorilor de autoturisme, autocamioane, autotrenuri, autobuze şi troleibuze.

*

Pentru cei care folosesc centura de siguranţă, este cazul să reţină că dispozitivul de reglaj este uşor accesibil pentru utilizator şi prezintă securitate în condiţii de presiune variabile şi repetate. Aceleaşi garanţii de securitate se pot da şi mecanismului de deschidere, care prin concepţie şi execuţie, permite pasagerilor să-l acţioneze cu oricare din mîini, fiind accesibil şi altei persoane, în caz de impact.

*

Prezentînd construcţia, modul de montare şi destinaţia de utilizare a centurii de siguranţă, o facem tocmai în scopul de a puncta eficienţa folosirii acestui produs în procesul circulaţiei rutiere.

*

Analizînd efectele unor accidente de circulaţie cît şi studiile de specialitate asupra unor experienţe de laborator, s-a ajuns la concluzia, demonstrată ştiinţific că, la deplasarea unui autovehicul cu viteza de numai 20 km oră, în cazul unui impact, se exercită asupra pasagerilor instalaţi pe bancheta din faţă, o presiune de catapultare echivalentă cu 490 kg forţă.

Fără a utiliza centura de siguranţă, subiecţii pot anula prin forţa braţelor 50 kg forţă, iar prin cea a picioarelor 100 kg forţă, restul presiunii provocînd grave leziuni corporale.

*

În cazul cînd subiecţii ar fi utilizat centura de siguranţă, întreaga presiune ar fi fost anulată, reducînd la zero riscul leziunilor.

*

Cum centura de siguranţă Super este proiectată, fabricată şi verificată pentru o rezistenţă de pînă la 1 800 kg forţă, securitatea pasagerilor în caz de coliziune sau decelerare bruscă a autovehiculului, devine o problemă de mare eficienţă.

*

Citînd un studiu asupra eficienţei centurilor de siguranţă, se demonstrează că procentul de leziuni ale coloanei vertebrale, toracice, ale organelor interne, feţei, craniului şi gambelor, este de 100 la sută în cazul absenţei centurii, procentul scăzînd în medie pînă la 20 la sută în condiţiile utilizării acestui accesoriu.

*

Dezvoltarea continuă a parcului naţional de autovehicule, impune măsuri de mare complexitate pentru creşterea securităţii circulaţiei pe drumurile publice, urmărindu-se ca prin aplicarea unor procedee moderne să se reducă simţitor numărul de accidente rutiere şi al victimelor rezultate din aceste evenimente.

CONDIŢII DE LIVRARE

Întreprinderea Mecanică Braşov, în intenţia de a-şi extinde raporturile comerciale, la acest produs, primeşte comenzi ferme pentru anul 1980 în condiţii de maximă solicitudine.

Unităţilor constructoare de autovehicule livrările li se vor face în modalităţi de ambalare şi transport stabilite de comun acord.

Pentru posesorii particulari de autoturisme, procurarea centurilor de siguranţă este posibilă prin magazinele de specialitate.

Unităţile socialiste şi cooperatiste din economie, care doresc să contracteze pentru anul viitor centuri de siguranţă auto, marca Super, vor transmite comenzile la următoarea adresă:

ÎNTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV,
STRADA TRAIAN GROZĂVESCU NR. 7
JUDEŢUL BAŞOV

Emil GEORGESCU
Vasile BAŞA

FESTIVALUL NAȚIONAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI" – Ediția a II-a

TEATRUL AMATOR

Faza județeană a formațiilor teatrului amator a luat sfîrșit. Juriul s-a întrunit și a stabilit, în urma unor dezbateri competente și responsabile, ordinea premiilor, precum și scara unor valori umane impuse în acest compartiment al artei amatoare. Au fost promovate pentru competiția imediat următoare, — interjudețeană — în primul rînd, spectacolele celor două teatre populare din Lugoj („*Undeva, la marginea țării, în 1944*") și Buziaș („*Casa care a fugit prin ușă*"), și, alături de ele, o formație tînără, necunoscută pînă acum, dar care s-a dovedit deosebit de inventivă și de vivace, formația artistică a Spitalului de neurologie din Lugoj. Spectacolul lor, original, realizat cu fantezie și dinamism, impregnat cu motive folclorice adecvat aduse în scenă, au entuziasmat juriul și publicul aflat în sala de concurs.

După o săptămînă de spectacole, o serie de probleme importante ale teatrului amator se conturează, cu consecințe dintre cele mai deosebite pentru activitatea viitoare ; sînt probleme care vizează deopotrivă textul literar, problemele de regie, însăși condiția realizării cît mai depline a actorului amator. S-a constatat în general o bună orientare repertorială, în consens cu temele actuale ale artei și culturii românești, o diversificare a repertoriului tocmai în perspectiva unei dezbateri spectacol-spectator cît mai largă și complexă.

S-a constatat, totuși, o tentă de desuetudine în unele opțiuni repertoriale, accentuate uneori de regia, mult prea comodă și simplistă, mai cu seamă în cazul unor piese care se doresc moderniste. Așa se face că, în ciuda unor actori amatori cu însușiri autentice, spectacolele pe texte dramatice mai pretențioase nu au izbutit să se impună (De exemplu, „Examenele Luciei", „Iubitul meu fără nume", „Soldatul de după soldat).

Evident, cea mai însemnată cucerire a teatrului de amatori, în unele locuri cu ani de experiență, chiar de bună tradiție, este actorul, elementul uman, omul de altă profesie care cucerește scena. Alături de teatrele populare din Lugoj și Buziaș, ai căror actori beneficiază de o îndelungată și rodnică experiență teatrală, s-au relevat în diferite spectacole ale fazei județene, actorii amatori înzestrați, deosebiți, pecum *Noemi Szabo*, de la întreprinderea „Victoria" din Timișoara, *Livia Nica*, de la căminul cultural din Gătaia, *Rachila Burlă*, de la căminul cultural din Satchinez (pensionară de 65 de ani, care trăiește tinerește realitatea scenei amatoare), *Cornel Lupu*, *Ioan Ciocoiu*, *Dan Brebu* (Timișoara), *Ștefan Dippold* (Peciul Nou), *Iupi Iordănescu* (Deta) și alții. Astfel de talente și-au dovedit capacitatea și posibilitățile scenice, putînd polariza în jurul lor colective actoricești din ce în ce mai bune.

Mircea ȘERBĂNESCU

LA TEATRUL DE PĂPUȘI TIMIȘOARA

„CETATEA" de Vasile Versavia

Un poem dramatic, de autentică poezie, este „Cetatea", creație a poetului Vasile Versavia, pus în scenă la Teatrul de păpuși din Timișoara. Ceea ce impresionează, din capul locului, la acest spectacol, închinat micilor spectatori, este elevația estetică a textului și ilustrarea sa dramatică pe scenă.

Cursivitatea, plasticitatea, limpezimea micilor poeme concentrate, fluxul continuu poetic întreținut de text dovedesc nu numai un har poetic autentic, ci și puterea de concentrare în simboluri plastice a unei întregi etape din istoria poporului român.

Regizoarea Francisca Simionescu, de altfel și inspirata ilustratoare muzicală a spectacolului, a găsit, momentele de poezie, veritabile momente scenice, dramatizînd, prin mișcare, eventualele abstracțiuni ale istoriei și evenimentelor, găsind, ca în scena cu pîinile și sulițele înfipte în ele, sau

în scena înălțării cetății, remarcabile momente dramatice. Inspirate și lucrate cu inteligență și dragoste artistică ne-au apărut păpușile, scenografia artistei Sofia Krijanowsky. Ele au întruchipat aerul de vechime, ca și culoarea locală a peisajului autohton.

Între interpreții Marius Gherasim, George Bălteanu, Gabriela Horos, Viorica Vesa, Ileana Casapu, Doina Toader, Anica Preda, Bogdana Sala, Eugen Dinulescu, Nel Dimitriu, Alexandru Pascu, o notă aparte pentru vocea profundă, de vibrantă poezie, a cititorului textului, actorului Olimpiu Vesa. Să amintim și munca harnică și inspirată a regizorului tehnic, Al. Pascu, a sculptoriței Daniela Beloescu și a pictoriței Lucia Trancotă, pentru închegarea unei dramatizări inspirate.

Spectacol închinat copiilor acestui oraș ca și festivalului „Cîntarea României" „C e t a t e a", poemul dramatic al colegului nostru Vasile Versavia, deschide pîrtia și intrarea, spre poezia și farmecul acestui gen de teatru deosebit, unui poet înzestrat cu talent și iubire sinceră pentru lumea copiilor, dornic a se înfățișa drept și un veritabil autor dramatic pentru copii, în continuare.

Ion ARIEȘANU

CORURI, AUZITE DIN MERS

Registrul repertorial în actuala faza județeană a corurilor și formațiilor camerale a fost mai vast, n-am mai întîlnit monotonia execuției la infinit a acelorași piese. Multe coruri reușesc să țină trează flacăra calității interpretative. Alături de amatori, profesioniștii au sprijinit substanțial unele coruri realizînd ceea ce se numește prezență exemplară. (Ca și aceea a profesorilor alături de elevi, în aceeași formație).

În același timp, au existat coruri supradimensionate pentru calitatea mai puțin impresionantă a interpretării. Ca și dirijori buni cu coriști ce n-au reușit să se ridice la nivelul lor, sau dirijori ce instruiesc mai multe formații simultan și asta ar putea să însemne o oarecare sărăcie la capitolul instructori.

Demonstrînd că un cor nu trebuie să aibă o vstagiatură de decenii, pentru a oferi garanția reușitei, corurile militare, al căror efectiv se reînnoiește mereu, au făcut o impresionantă demonstrație de urmărire atentă a dirijorului, de tinerețe vocală, atît de jinduită de către formațiile cu efectiv mai puțin tînăr. Însă aceste efemeri de care sînt corurile militare au demonstrat constanta competență a unor dirijori.

Ne-am obișnuit mai mult cu formații redutabile decît cu surprize. Dar, alături de corul lugojean „Ion Vidu", există coruri sătești de bun augur. Formația sindicatului învățămînt Timișoara, o apariție madrigalescă, dispusă în spațiu în mod original, a sunat unic, desăvîrșit. I-am regretat absența unei stagiuni permanente.

Școala populară de artă din Timișoara ne-a „în-cîntat" și ea, prin nuanțările deosebite și un stil dirijoral de excepție. Iar dacă s-ar acorda un premiu special pentru gestică dirijorală, acela i-ar reveni, categoric, lui Damian Vulpe, prezență elastică, admirabilă și de recomandat în special unor orchestre.

Impresiile s-au mai tocit, cu trecerea unei săptămîni, rămîne însă una generală : cu însumi, punînd la îndoială actualitatea genului coral într-un secol care optează pentru instrumental, am rămas convins că această formulă a artei reprezintă implicit dorința de comuniune umană. „Întrunire de cîntări", specifică nouă, celor de aici, acum. Dincolo de succesul modalității și al formațiilor înseși, am fi dorit și un mai pregnant succes al unor compozitori contemporani nouă, cu tot acel „slavă tradiției". O excepție lăudabilă ar putea fi compozitorul Sava Ilin, preferatul competiției. Recenta culegere emisă de Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al județului nostru oferă și alte nume, printre care l-aș cita, fugar, pe Remus Georgescu, simfonic, în speță.

Însă, evident, caracterul acestor competiții este unul „de lucru" și de construire în mers. Învățăminte noi se adaugă „treptat și pe parcurs".

Lucian BURERIU

limbă și stil

SALUTARE

Cuvîntul din titlul acestor însemnări este un neologism, avînd ca „etimon" verbul latinesc *saluto*, *salutare*. Italiana îl păstrează chiar sub această formă. Francezul *saluer* — moștenit și atestat încă din veacul al XI-lea — provine din aceeași sursă. *Salutare* este, în latină, un derivat al substantivului *salus*, *salutis*, care însemna „stare bună (a sănătății), păstrare". Dreptul roman consfințise formula *Salus reipublicae suprema lex esto* : „Păstrarea republicii (statului) să (ne) fie legea supremă". Mai tîrziu, cuvîntul a căpătat un sens din ce în ce mai abstract, pe care l-am putea reda prin românescul „mîntuire", infinitivul lung, substantivizat, al lui *mîntui*, împrumutat din maghiară.

Este, cred, vrednic de interes faptul că, în ultimă analiză, atît *saluto*, *salutare* cît și *salus*, *salutis* sînt, în latină, mlădițe ale adjectivului *salvus* „întreg, neatins", de unde latina și-a alcătuit verbul *salvare*, pe care îl avem și noi ca neologism. Dacă ne „mutăm" însă la conjugarea a II-a, ne întîmpină, aici, *salvere*, al cărui imperativ — salve ! — era una din multele formule ale „salutării" : „fii sănătos", „meargă-ți bine" ! Asta ar fi trebuit să însemne, etimologic, și *salutare !*, dacă nu l-ar fi „compromis" — ca în atîtea alte cazuri — „eroii" (profesorul Iorgu Iordan le-a pus, prima oară, ghilimele !...) lui Caragiale : „*Salutare, salutare*, stimabile" (Farfuridi). „Ce sunet pur și nemaiauzit" dobîndește aceeași formulă — a „întîmpinării", dar, mai cu seamă, a „rămasului bun" — în poezia lui Radu Stanca *Adio la prieteni* : „Fac reverența cuvenită / Și mă retrag din adunare. / O altă umbră mă invită. / Stimate umbre, *salutare !*" Este, cred, frumos și încurajator să știi că, atunci cînd *saluți* pe cineva, în feluritele împrejurări ale vieții sociale (*Te salut, Vă salut*), îi dorești, de fapt, să fie *salvus*, adică „întreg" la trup (și la suflet"), „neatins" de boli și de necazuri...

Legătura istorică — intimă — dintre *salutare* și... *salvare* întunecată de divergențe de ordin fonetic și semantic, devine aproape transparentă, dacă luăm în considerare adjectivul *salutar*, care, ca formă, este mai apropiat de *salutare*, dar, ca sens, se leagă intim de... *salvare !*

Ceea ce voi spune în continuare nu se adresează specialiștilor, ci publicului larg, care manifestă, pe zi ce trece, un interes sporit față de problemele de limbă. „Perechea" moștenită a latinescului *salutare* este... *sărutare*. Ipostază — și asta — a „întîmpinării" și a „bunului rămas". Legătura între cele două o statornicește, între altele, un crîmpei din *Umbra lui Mircea. La Cozia*, cunoscutul poem al lui Grigore Alexandrescu : „*Sărutare*, umbră veche ! priimește-nchinăciune ! De la fiii României care tu o ai cinstit...". „Sărută" poetul o... umbră ? Nu, ci o... „salută". Dar, în conștiința cititorului care cunoaște avatarele cuvîntului, pendularea sensurilor și „învălmășirea" lor este prielnică poeziei.

Pentru *a săruta* româna dispune de un sinonim familiar, *a pupa*. Coșbuc : „Onufrei al meu, iubite, / Vin la neica să te *pup*". Dar *pup* este și o interjecție, imitînd — hai să zicem — „cîntecul" pupezei din teiul *Amintirilor* : „Și numai ce-o auzeam vara : *Pu-pu-pup ! Pu-pu-pup !* des-dimineață, în toate zilele, de vuia satul". Numai că, în limbajul mehenghi al lui Nică, *a pupa* — cel puțin în episodul cu pupăza — n-are nimic de a face cu „a săruta", ci înseamnă, pur și simplu, „a face pup" (ca ea, ca pupăza), fiind derivat de la interjecția *pup* : Nică își lua, astfel, toate măsurile posibile ca să nu-l mai „pupe" cucul arminesc...

G. I. TOHĂNEANU

edificii

CLĂDIREA „CLUBULUI 2 APRILIE" – TIMIȘOARA

În șirul acțiunilor întreprinse de proletariatul din țara noastră pe linia intensificării acțiunilor protestatare împotriva încercărilor cercurilor guvernante de a arunca greutățile provocate de începutul crizei economice pe umerii oamenilor muncii — un loc important îl ocupă hotărîrile Congresului Sindicatelor Unitare, ale cărui lucrări au avut loc, în urmă cu 50 de ani, în zilele de 2-5 aprilie 1929.

Devenită neîncăpătoare pentru cei peste 350 de delegați ai organizațiilor sindicale de pe cuprinsul întregii țări, sala mare a Căminului muncitoresc din localitate — locul unde urma să-și deschidă lucrările congresul, a fost înlocuită cu sala de întruniri de la Fabrica de bere (Azi Clubul 2 Aprilie 1929, Str. Ștefan cel Mare nr. 28 a).

Aici, timp de 4 zile, prin dezbaterea celor 19 puncte înscrise pe ordinea de zi, au fost analizate un cerc larg de probleme printre care pot fi amintite : respectarea zilei de muncă de 8 ore, asigurări sociale și asistență medicală, concedii plătite, înlăturarea șomajului, dreptul la organizare, libertatea întrunirilor și a presei.

Prin hotărîrile luate, marele forum al uniunilor sindicale unitare, în a căror conduceri activau mulți militanți ai P.C.R., „a afirmat — așa după cum sublinia un articol apărut în cunoscuta gazetă sindicală „Viața muncitoare (1 mai 1929) — **voința de luptă a marilor mase de muncitori și țărani, a sunat trîmbița de concentrare a tuturor forțelor și energiilor revoluționare și a ales conducerea capabilă să conducă muncitorimea în lupta revoluționară**".

Vasile DUDAȘ

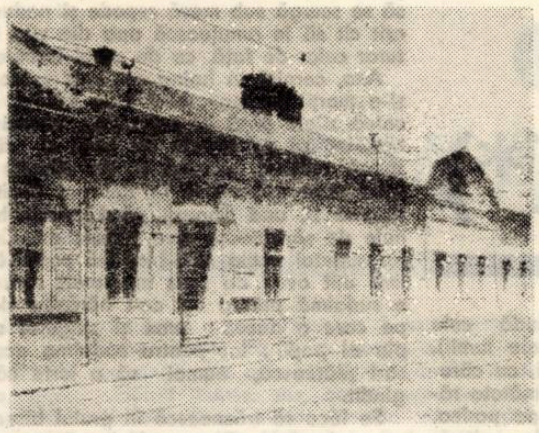

muzică

STAFETĂ A GENERAȚIILOR

Vineri seara, secția Muzică a Universității Timișoara ne-a invitat la un *concert coral*, succedînd la scurt timp evoluția orchestrei aceleiași facultăți. Un periplu captivant prin cele mai importante epoci din creația universală și românească, cu accente semnificative pe creatorii bănățeni contemporani. Programul concertului a făcut public, întîia oară, repertoriul ales cu suprem discernămînt de prof. univ. *Ion Românu*, secondat de lector *Damian Vulpe*, menit a da studentului perspectiva frumuseții miniaturii corale, filtrată prin exigența particularităților stilistice impuse. Căci, într-un fel, te solicită un Schubert, altfel Dvorak ori Ceaikovski și desigur incomparabil un Orff sau Bernstein. Acest univers sonor policrom, impresionant în diversitatea lui, oferit de studenții Facultății de muzică, ne îndeamnă la o întoarcere în timp, spre acei ani lungi de succese artistice repurtate pe toate scenele țării unde s-au aliniat, luptînd entuziast pentru faima Timișoarei și Banatului lor. Fie că este vorba despre corul mare ori camerata „*Menestrelii*", de orchestră ori strălucitul ansamblu folcloric, Banatul — prin studenții Facultății de muzică, a știut să devină un adversar incomod, recunoscut în curînd prin ținuta impecabilă a evoluțiilor sale, concretizată în mulțimea de premii I și titluri de laureat pe țară, aflate azi în panourile de onoare ale Centrului universitar.

Acum, la ceasul epilogului, în locul celor aproape 100 de studenți, aflați odinioară pe scena Studioului „Vidu" : în abitualele verificări premergătoare concursurilor republicane, am asistat la ambiția notabilă a ultimilor 26 de studenți ai Facultății, care, ignorînd situația, cîntînd parcă cu șapte suflete — cum ar spune hîtrul din Humulești — au ținut să onoreze chiar și azi, cu neabătută probitate, crezuri artistice scumpe, transmise într-o vie ștafetă a generațiilor.

Doru MURGU

Tematica predilectă a poetului în primele sale volume era aceea a dezrădăcinatului, a inadaptării, într-o altă viziune, însă, decît a altor poeţi transilvăneni, în frunte cu Octavian Goga; vocea lui e elegiacă şi expresia modernă, în sensul în care acest lucru era posibil în epoca interbelică.

Cîntecele de început ale lui Dorian Grozdan, respectînd tradiţia tematică de care am amintit, nu se raportează, însă, la părinţii şi înaintaşii ţărani, dialogul lui liric fiind purtat cu iubita, cu acea „Domniţă din vis" chemată spre tărîmul fericit, „hai să plecăm din oraşul cu turnuri de var", în ţara copilăriei, acolo unde e puritate şi nici un fel de poartă. Căci, spune cu amărăciune poetul, „Domniţă din vis, ce mînă, aici, toate porţile ni le-a închis?", accentuînd încă şi încă o dată acea notă elegiacă senină, caracteristică poeziei sale.

Ea se menţine şi în scrisul mai nou al poetului, reîntors spre sine cu mai multă profunzime, mai clarvăzător. Ajuns la anii maturităţii înaintate, Dorian Grozdan îşi retrăieşte cu regrete mereu repetate acea tinereţe — „mînz buestru", pe care a scăpat-o din „căpăstru" deşi o aşteaptă seară de seară să-i mai „bată-n fereastră". Un lirism de bună calitate se îmbină armonios cu atitudinea elegiacă şi cu tematica specifică acestui poet; obsedat de tema tinereţii, a timpului, a vîrstelor, poetul manifestă şi intenţia vădită de a închega într-un nou volum acest stadiu al dezvoltării sale, volum intitulat încă de pe acum, sugestiv, „ANOTIMPURI APRINSE".

Mircea ŞERBĂNESCU

prezenţe literare

DORIAN GROZDAN

DATE BIOBIBLIOGRAFICE

S-a născut la 2 noiembrie 1912 în Gherteniş, jud. Caraş-Severin, din părinţi ţărani săraci, urmînd ca bursier, în toţi anii, după cele 7 clase din comuna natală, Seminarul pedagogic din Arad. A funcţionat în învăţămînt, concomitent în publicistică şi în viaţa literară.

Prima poezie i-a apărut de timpuriu, în 1930, în „Adevărul literar şi artistic" şi a fost colaborator în lungul anilor la „Limba română", „Societatea de mîine", „Universul literar şi artistic", „Şcoala şi viaţa", „Şcoala bănăţeană", „Prepoem", „Hiperion", „Fruncea", „Colţ de ţară", „Orizont", „Contemporanul", „Banatul", „Drapelul roşu" etc. A fost secretar de redacţie al revistei „Luceafărul" din Timişoara, a făcut parte din conducerea fostei Asociaţii a scriitorilor români din Banat,

Este trecut în următoarele antologii şi volume despre literatură: „Anul literar 1935", editura Suru din Bucureşti; „11 poeţi bănăţeni" antologie întocmită de Ion Stoia Udrea (1942), „Antologia învăţătorilor în literatură" întocmită de B. Iordan (1928), „Istoria literaturii române de la începuturi pînă azi" a lui G. Călinescu (1940), „Lirica timişoreană 1944-1949" întocmită de Nicolae Ţirioi (1970) etc. Este autor al următoarelor volume de poezii: „Brazde păgîne", editura „Luceafărul" 1935, „Cioplituri în lemn", aceeaşi editură (1936), „Porţi închise". Editura Poporul Român (1942), „Umbre de cleştar", Editura Facla (1974).

Despre Dorian Grozdan au scris printre alţii: Perpessicius, Stelian Manta-Jugureanu, B. Iordan, Gh. Atanasiu, Ion Lotreanu, Traian Topliceanu, Aurel Contrea, Ion Ciucurel, S. Levin, Franyo Zoltan, Eugen Todoran, Nic. Ţirioi, M. Şerbănescu.

UNDE ZBOARĂ OGLINDA CU VISE?

De veacuri ne chinuie dorinţi aprinse, nebune,
să dezbrăcăm lumea şi să-i furăm orice minune
să facem să glăsuie şi muţenia-mpietrită
să prindem în palme scoica abia bănuită.

Ne rotim ca uliul pe vînătăi rătăcit,
totu-i fugă fără-nceput şi fără sfîrşit,
au ars păduri de-ntrebări şi nu-i cine răspunde:
unde-i om fără dor, dragoste fără durere, unde?

S-au topit mileniile-n gheţuri sticloase,
păşim pe ascuţişuri de săbii şi oase,
numa-n lumea noastră de zgură şi lut
singure dragostea şi durerea au început...

Dragostea răsare mirată-n noi ca o floare-n ghioc,
o-ngrijim, o creştem, dar n-o putem ţine pe loc,
îi udăm rădăcinile cu rouă din lacrimi stelare
şi-i gustăm fructele, tîrziu, migdale amare...

Dacă lumile n-au început, sfîrşit şi nici hotare închise,
unde ne zboară lumina, iubirea, oglinda cu vise?

ACUARELĂ

A trecut şi Sîntămăria
sămînţa pîinii se cunună cu glia...
Vremea o-nvăluie-n scutec de lut
să-i fie somnul de fiori străbătut...
În cîmp, floarea soarelui decapitată
pare-o fecioară pe gînduri, mirată...
Curcubitacee tîrzii de brume bătute
stau tolănite, mioare de turme pierdute...
Burniţi stelare şi ploi cruciforme cad în şiroaie
copacii de vînt şi de apă coroana-şi îndoaie...
În toată zarea o pînză neagră se ţese
urzeala-i din fire tot mai subţiri şi mai dese...
Pămîntu-i leoarcă, mereu mai departe s-aud
fugare ţipînd tot mai spre sud... tot către sud...
Fruntea cerului spre mîzgă s-apleacă greoi
meliţa toamnei n-are ogoi... n-are ogoi...

CÎNTEC DE PETRECERE

Ortace, mai încearcă pe corzi arcuşul să-ntinzi,
cristale de rouă-n ochi să-mi aprinzi,
n-asculta anii-n tîmple cum bat şi-n urmă ne trag
tu cîntă să plîngem numai de dor şi de drag!
Apasă arcuşul mai tare, aşa, ca s-aud,
dorul c-un bob de lacrimă fă-mă să-l ud,
să crească din el o creangă de măr auriu
cu rădăcina-n tot ce-aş mai vrea să mai fiu.

Cîntă, ortace, să plîngă lăuta, dacă mai poţi
prin tot ce mi-a fost drag să mă porţi,
scutură-mi creanga mărului meu pîrguit
să-mi tremure inima după tot ce-am iubit!
Grăbeşte arcuşul să nu ne-apuce-nserarea cea mare,
ortacul meu bun, lăutare... lăutare!

CULOAREA AMURGULUI

Ce culoare are lumea-n amurg, ce culoare,
cînd perdeaua luminii se zdrenţuie şi moare,
ce culoare are-nserarea şi chiar clipa
cînd se ţese umbra şi lumina-şi culcă aripa?

Ce culoare are hotarul dintre zi şi noapte,
cînd în grădina dorului nu-s toate poamele coapte,
cînd trandafirul luminii nu-i pălit de tot
şi păsările nopţii să zboare încă nu pot?...

Amurgu-i tristeţe şi poate tristeţea n-are culoare
e mai mult o durere mută, ascunsă, se pare,
e clopot ce cheamă spre somnul fără de vise
spre dragostea cu toate ferestrele şi uşile-nchise...

AMĂGIRE

Vremea asta-nceţoşată, umedă şi gravă,
se ţine de noi de cînd culegeam curcubee-n Bîrzavă,
acum e aproape de tot, prietene, auzi
cum scutură chiar lîngă casa noastră podoabele din duzi?

Pe cîmp şi-n grădini, vicleană a-mplîntat cuţite de-argint
şi-a lăsat flori moarte şi frunze dănţuind în vînt.

Prea repede-o venit, prea pe-ascuns că ne-a surprins
şi ne-am trezit ca dintr-un somn adînc, fără de vis,
nu-ţi fie teamă, prietene, să nu te-ascunzi,
au picat doar frunze ameţite de prin duzi...

IOAN HANCA

Căciula brumărie

Omul ace la tulbura de o bună bucată de vreme li niştea orăşelului. Era un bărbat înalt, c u faţa prelungă, smochinită. În ţinuta l şi dreaptă, poate chiar prea dreaptă pen tru vîrsta lui, înţelegeam efortul pe ca re îl făcea pentru a mai păstra ceva din demnitatea de a trăi frumos.

Trecătorii întorceau capul privind îndelung la b ărbatul acela cu căciula brumărie, la o ndulaţiile ei mărunte şi uniforme, care îi împrumutau şi lui ceva din eleganţ a blănii.

Într-o zi, nu ştiu ce era în capul meu în ziua ace ea, i-am spus, verde;

— Hai! Vino cu mine!

— Cine eşti dumneata? Şi unde să mergem? mă suspectă el, de îndată.

— Cum u nde? La primărie!

— La pri mărie? Ce să facem noi acolo?

— Testam ent!

— Testam ent? N-am nici-o avere. Lasă-mă-n pa ce!

— Dar as ta ce-i? Cum de nu-ţi dai seama, omu le, i-am spus, cît se poate de serios, arătî nd cu degetul spre căciula sa brumări e, crezîndu-mă fericit fiindcă mă vedeam atît de aproape de ea.

— Asta? Hm! Ce să fie! O biată căciulă, răspu nse el vădind o totală indiferenţă pe ntru obiectul ce-l purta pe cap.

Moşneagul mă privi cu o oarecare compătimire şi neştiind ce să creadă privitor la co mportarea mea zise:

— Îţi vez i de treabă sau chem un miliţian?

Şi, profitî nd de aglomeraţie, se strecură printre trecători ca şi cum ar fi furat căciula.

Şi, astfel, iată că, de-acum, eram nevoit să pri vesc zilnic la acea minunată căciulă brumărie, legănată pe străzile oraşului meu de mersul lin şi plutitor al omului ce trecea prin vreme ca printr-un vis. Era, cu siguranţă, ultima lui căciulă. Parcă îl văd cum, zmucindu-se din strînsoarea mea, îşi smulse şi mîneca dreaptă a paltonului, iuţind paşii şi pierzîndu-se în mulţimea de pe trotuar.

O bună bucată de vreme, de la acel început de iarnă, nu l-am mai văzut. Geamurile salonului, în care fusesem internat, se găseau undeva la înălţimea copacilor ale căror crengi se arcuiau greoi sub povara nămeţilor. Priveam îndelung pe geamul aproape opac din pricina gerului şi nu odată m-am gîndit, cu invidie, fireşte, la „tinereţea" omului cu căciula brumărie.

*

Nu pot nici acum să-mi dau seama ce s-a întîmplat cu mine în noaptea aceea. Ştiu doar că l-am văzut pe moşneag apărînd aşa, aevea, printre crengile copacilor, apropiindu-se de fereastră. Suflă pe sticlă, cu gura larg deschisă, apoi mă privi zîmbind şi-mi spuse, cu blîndeţe:

— Dacă crezi că te va face bine căciula mea, iacă, ţi-o dăruiesc chiar acum.

M-am ridicat brusc, treaz, de-a binelea, în capul oaselor, şi parcă am întins chiar şi mîinile amîndouă spre pata aceea luminoasă din fereastră, unde am zărit pentru o clipă căciula brumărie...

— Dar cu o condiţie, adăugă moşneagul. Facem testament...

Am încercat din nou să adorm. Printre copacii îngreunaţi de promoroacă, soarele scînteia în fereastra salonului. Se făcea ziuă. Poate că începea să se facă primăvară.

GABRIELA BRĂNESCU: „Natură statică"

GHEORGHE SCHWARTZ

Apartamentul

Dorind să închirieze casa, Gough constată că trebuie să se supună unui adevărat instructaj: în încăperi în loc de mobilă se aflau doar butoane.

Domnul Finch, proprietarul, un om plin de bunăvoinţă, dar cam nervos, se oferi să-i facă o demonstraţie.

— În această cameră veţi putea să vă instalaţi dormitorul, îi arătă el. Paturile se desfac bineînţeles din perete, trebuie doar să apăsaţi aici. Masa iese din duşumea dacă folosiţi această pîrghie, iar fotoliile se ridică în arcuri dacă binevoiţi să vă aşezaţi acolo, pe pernă. Din acest şurub, prin răsucire, curge cafea, iar din cuiul care susţine tabloul puteţi obţine, dacă-l trageţi puţin în afară, sifon. Din lampă se proiectează emisiunile televiziunii pe perete, trebuie însă să vă deranjaţi şi să puneţi programul radio-TV în faţa becului. Ferestrele apar acolo unde vă convin, prin ridicarea jaluzelelor care, după cum puteţi constata, sînt pe tot peretele.

Pe faţa domnului Finch se observa uşor că demonstraţia îi produce o vie plăcere şi, deocamdată, şi pe Gough îl mai distra năstruşnicul apartament.

— Bucătărie nu avem, continuă Finch, dar cred că nu aveţi această pasiune. Pilulele de hrană concentrată le puteţi obţine direct din acest dulăpior cuplat la reţeaua de pilule de hrană concentrată. Dacă totuşi vă pasionează gătitul, vă putem instala o bucătărie în bibliotecă, pentru a vă satisface acest capriciu.

Covoarele se pot transforma în iarbă, iar pe veioză, prin atingerea întrerupătorului, puteţi avea oricînd o pasăre care să ciripească una dintre melodiile dumneavoastră preferate.

— Pinacoteca, din păcate, fostul chiriaş a transformat-o în pîrtie de schi. O puteţi folosi cu încredere.

— Dar eu nu ştiu să schiez!

— Nici nu-i nevoie. Intrînd în încăperea amenajată pentru acest lucru, veţi avea convingerea fermă că alunecaţi pe schiuri. Dacă doriţi să dormiţi, ajunge să răsuciţi acest buton. În funcţie de cît de tare îl manevraţi, va dura şi somnul dumneavoastră.

Altceva?

— Da. În legătură cu biblioteca... Aş vrea să citesc...

— Nu-i nevoie! Aveţi aici o enciclopedie universală. Ajunge să v-o puneţi în faţa ochilor pentru a înmagazina pe loc tot ce s-a scris pînă acum. Totuşi, ca să nu vă plictisiţi, administraţia clădirilor noastre vă va pune la dispoziţie un mic robot pe care-l veţi putea bate la şah, biliard şi golf. Dacă vă distrează jocuri pentru care sînt necesari mai mulţi parteneri, robotul se va divide pe loc într-un număr corespunzător de jucători, inclusiv rezervele.

— În cazul în care doriţi să vi se facă un transplant de inimă...

— Dar sînt perfect sănătos..., îngăimă Gough, însă înfăţişarea sa trăda în clipele acelea exact contrariul.

— ...nu trebuie să vă jenaţi, trei computere de cea mai bună calitate sînt oricînd dispuse să vă opereze. Sînteţi cam palid. Nu vă alarmaţi!

Domnul Finch vorbea acum atît de repede încît Gough nu-l mai putea urmări. Se simţea epuizat Gough şi îi era teamă că îşi va pierde conştiinţa, avea tot mai obsedant convingerea că în loc de creier i se învîrte în cap un computer prost manevrat. Îl mai auzea pe Finch, dar nu-l mai înţelegea. Nici nu mai depunea eforturi s-o facă. O clipă îi trecu prin cap să-i reproşeze că nu i-a instalat şi un buton pe care să apese pentru ca el, Gough, să mai priceapă cele ce se petrec în jur. Dar nu se mai obosi pentru a-i comunica un asemenea fleac.

— În legătură cu înmormîntarea dumneavoastră, nu trebuie să vă faceţi nici un fel de griji, turuia Finch. De la sicriul de categoria întîi şi pînă la cavoul cu trei camere şi dependinţe, totul este inclus în preţ.

Apoi, pentru că în cost intra şi vărsarea unei lacrimi artificiale, domnul Finch îşi tamponă ochiul stîng cu batista şi se pregăti să-l întîmpine pe următorul chiriaş.

televiziune

DUMINICĂ, 8 APRILIE

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte! 9,25 Şoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii: „Insula misterioasă" (ep. 7). 10,00 Viaţa satului. 11,30 Pentru căminul dv. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 13,05 Umor şi muzică. 14,00 Desene animate. 14,25 Drumuri europene. 15,30 Stadion. 16,20 Şah-mat... în 15 minute! 16,35 Film serial: „Dickens la Londra" (ep. 4). 17,30 Fotbal: C.S. Tîrgovişte — Steaua (campionatul naţional — div. A) — repriza a II-a. 18,20 Stelele gheţii. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,20 Reportaj de scriitor: „Primăvara marilor plantaţii". 19,40 Parada şlagărelor. 20,45 Film artistic: „Clanul" (american). 22,25 Telejurnal. Sport.

LUNI, 9 APRILIE

16,00 Telex. 16,05 Emisiune în limba maghiară. 19,05 Coloane în amiază. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Panoramic. 20,30 Roman-foileton: „Poldark" (ep. 7). 21,25 Mai aveţi o întrebare? 21,55 Cadran mondial. 22,15 Telejurnal.

MARŢI, 10 APRILIE

9,00 — 11,10 Program de dimineaţă. 17,00 Telex. 17,05 Teleşcoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 România pitorească. 18,10 Din ţările socialiste. 18,20 Lecţii TV. pentru lucrătorii din agricultură. 18,45 Hochei: Steaua — Dinamo (finala campionatului naţional) — repriza a III-a. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Ancheta TV. 20,30 Seară de teatru: „Ulciorul sfărîmat", de Heinrich von Kleist. 22,00 Rezonanţe de portativ. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 11 APRILIE

9,00 — 11,10 Program de dimineaţă. 16,30 Fotbal: Chimia Rm. Vîlcea — Corvinul Hunedoara. 18,20 Gala antenelor Maramureş (I, rel.) 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 La ordinea zilei în economie. 20,10 Noi femeile! 20,30 Film artistic: „Blocada" (partea I, sovietic) 22,15 Telejurnal.

JOI, 12 APRILIE

17,00 Telex. 17,05 Învăţămînt-educaţie. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 Mari ansambluri. 18,00 Pentru timpul dv. liber vă recomandăm... 18,15 Forum cetăţenesc. 18,40 Fotbal internaţional. 19,05 Film serial pentru copii: „Povestiri din pădurea verde" (ep. 5). 19,30 Telejurnal. 20,00 La ordinea zilei în economie. 20,10 Ora tineretului. 21,15 Amazonul. 21,45 Meridianele cîntecului şi dansului. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 13 APRILIE

9,00 — 11,45 Program de dimineaţă. 17,00 Emisiune în limba germană. 18,55 Tragerea loto. 19,05 La volan. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Reflector. 20,20 Film artistic: „Blocada" (partea a II-a, sovietic). 21,50 Atelier de creaţie literar-artistică. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 14 aprilie

12,30 Telex. 12,35 Curs de limbă spaniolă. 12,55 Curs de limbă franceză. 13,15 Concert de prînz. 14,05 Corespondenţii judeţeni transmit... 14,25 La izvoarele cîntecului. 14,40 Un fapt văzut de aproape. 15,00 Hochei: Canada — S.U.A. 17,15 Agenda culturală. 17,40 Clubul tineretului... la Satu Mare. 18,35 Săptămîna politică internă şi internaţională. 18,50 Campionatele internaţionale de gimnastică ale României. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Teleenciclopedia 20,30 Film: În spatele uşilor închise. 21,20 Întîlnirea de sîmbătă seara. 22,05 Telejurnal. 22,10 Campionatele internaţionale de gimnastică ale României.

PAUL EUGEN BALANCIU

ŞOIMANELE*)

1.

MARIA... Casa Goranilor era aşezată sub cotul dealului cu acoperişul înfipt în piatra lui şi cu privata sus, la mijlocul livezii cu meri. O potecă ducea şerpuit pînă acolo şi se pierdea mai departe spre marginea pădurii de fagi minţindu-şi oamenii care porneau pe ea cu slobozenia din mijlocul pădurii. Acolo însă poteca se întîlnea cu altele, cu cele care porneau din dreptul tuturor privatelor aşezate deasupra caselor ce apărau de surpare poala dealului. Sus, pădurea de fag cu nodul potecilor satului, cu vieţuitoarele şi ceţurile ei; la mijloc pădurea de meri şi nuci cu brîul de private vopsite-n alb, chilii de sihăstrie aspră; iar jos, viaţa de piatră a caselor zidite una în alta ca o cetate, să se apere de cele de peste drum, ori de restul satului de cele puse pe alte degete de dealuri, tot ca nişte cetăţi. Parşive cetăţi cu spatele lăsat pădurii, fugii. Ziduri de piatră şi poteci de fugă şi păcate. Cinci sute, sau numai două sute de poteci de fugă... pentru fiecare casă cîte una. Pămîntul dat la o parte pînă la piatră, apoi casele din lemn. Porţi înalte din lemn de fag, prinse între ziduri de piatră ca un meterez în jurul dealului Priboi, să-l apere de celelalte două dealuri de peste rîu şi de dincolo de biserică, unde alte ziduri de piatră peste porţi de lemn. fără vreo răsuflătoare se apără. Apără pădurea, locul sigur al fugii, neştiuta libertate... Şi apoi, casele acelea la fel: o curte strîmtă, în pantă, toate aplecate spre rîu, spre unul din cele două rîuri de munte, deasupra lor la cîţiva paşi, să nu le ajungă, să nu le atingă furia de primăvară a apelor aducînd bolovani, buşteni ori hoituri. În dreapta, la doi paşi de zidul porţii, casa înaltă, să vadă cu ferestrele ei satul, curtea satului unde era şi biserica şi mai cu seamă drumurile ce se întîlneau în gruiul ei; să le vadă pe toate: şi uliţa şi rîul, pe deasupra meterezului, să le vadă trufaş şi tihnit. Ferestrele care dădeau spre sat erau cele de la camera bătrînilor. Pentru a ajunge acolo trebuia să treci prin bucătărie unde dormeau copiii şi nepoţii. Părinţii tineri aveau camera din urmă, aceea silnică şi întunecată care-şi avea ferestrele sub acoperişul şoprului... În camera părinţilor intrau mirosul de fîn din podul şoprului şi cel de lapte de vacă şi de lînă de oi; şi tot acolo se aduna, mai cu seamă noaptea, mirosul acru de mere şi prune putrezite în butoaie să se facă ţuica. Toamna mirosea şi lemnul tăiat.

Prin bucătărie, numai pe acolo se putea ieşi din casă. Uşa dădea spre pridvorul acoperit care cobora în trepte spre şopru. Porcii erau crescuţi spre uliţa satului, să nu se amestece cu cîinii ori cu celelalte dobitoace. Găinile dormeau libere în fîn ori printre oi, cloceau ouă numărate de oameni şi nu se lăsau prinse decît o singură dată.

Să ajungi în livada cu meri şi nuci şi pruni trebuia să urci o scară de lemn alb de mesteacăn aflată în inima şoprului, să deschizi o uşă pusă culcat, să o ridici şi să o dai la o parte, să treci, doi paşi prin podul şoprului, pe deasupra oilor, apoi peste vaci şi să deschizi o uşă cu ivăr de lemn cioplit prinsă pe dinăuntru. Să o deschizi şi să o laşi aşa, să te poţi întoarce. Toate casele de sub cele trei dealuri ale Ciulpăului, mai sărace, ori cu mai multe vaci şi oi, arătau la fel, cu uşa aceea culcată, cu şoprul aşezat în surpătura dealului, cu ivărul meşteşugit la fel, să-l poată deschide cine-o vrea din sat, că numai cei din sat ştiau că se poate intra în cetăţuile lor şi pe deasupra, pe drumurile de către pădure. Livezile de pe dealuri nu aveau garduri între ele. Numai în dosul privatelor rămăseseră netăiate cîteva tufe de mur şi de smeur ori măceş, urmă de zid, ca o ruină, care să amintească celorlalţi, vecinilor, că privata, cutia aceea albă din scînduri de brad este a celor de jos, din dreptul potecii. Ori poate, să-i apere pe cei dinăuntru, iarna mai ales, prin februarie, de ochii lupilor. Tufele înconjurau cutia pe trei părţi şi se lăţeau în jur cîte patru, cinci metri, să nu se poată apropia fiinţă, decît lepădăturile de şobolani şi şerpi, vara... Dinăuntrul cutiei se vedea satul ca-n palmă. Găuri meşteşugite în scîndură aduceau satul în rotunjimea oricărui ochi curios care-ar fi vrut să rămînă neştiut şi deopotrivă, atoateştiutor. Găurile erau astfel făcute încît să treacă pe deasupra tufelor, să vadă marginea acoperişurilor de pe uliţa ta, singura pe care nu aveai cum să o afli. Fiind aşa departe de casă şi atît de singur, nu-ţi mai trebuia să vezi cu ce te pîndeşte lumea cînd vei ieşi. Cînd ploua, iarba înaltă care pornea de sub acoperişul şoprului spre deal, iarba aceea înfiptă în piatra muntelui de lîngă şoprul acoperit cu şindrilă să ardă uşor, dacă-i va fi fost dat să ardă, să putrezească repede, dacă vor fi fost zece ani ploioşi, apoi să fie schimbată cu alta nouă, alb-gălbuie; cînd ploua, iarba se culca pe deal ca un alt acoperiş, din paie verzi să se împreune cu celelalte acoperişuri, mai jos, să plimbe apa, în joacă, de pe unul pe altul, şiroaie murdare prin curţile de piatră spre rîu, să se poată zvînta iute locul... Cînd ploua, apa trecea pe sub poarta din podul şoprului, uda scara de mesteacăn, uşa aceea pusă-n cap, spoia oile cu fîşii de noroi şi aduna vinişoare de pămînt în mijlocul şoprului de parcă ar fi avut acoperişul spulberat de vînt... Şi apa trecea mai curată spre celelalte neamuri ale ei, să se împreune peste pietrele curţii în şanţul de sub mijlocul porţii.

Apa venea din pădure, din locul slobozeniei să mîzgălească şederea şi speranţa de neaşezare a sufletului de om, măcar cît să-l mînie în neputinţă... Cînd se topeau zăpezile, avalanşe albe se opreau în acoperişul de sus al şoprului şi toate arătau la fel... Atîta doar că urgia apei se petrecea sub cer senin... Sub cer senin să şiroiască negrul pămîntului în vinişoare ca-n mijlocul furtunilor din iulie! Era o parşivenie a soartei care nu mînia pe nimeni...

2.

...S-a întîmplat. Mătuşa Anei, sora Mariei zicea că se arătase celor din vale, de la capătul de către Jira se arătase un om pe sus, miercuri după amiaza, zburînd înaintea norilor. Stătea drept, cu faţa spre pămînt, cu mîinile de-a lungul şoldurilor şi nu clipea. Aşa i s-au arătat ei şi femeilor de acolo. Venise de undeva de pe munte, pe deasupra păduricii de brazi, plutind uşor ca un lemn pe ulei, să le sperie, de bună seama, ori să le arate vreun semn rău... Plutise pe deasupra acoperişurilor şi se oprise o vreme peste rîu, ca şi cum s-ar fi uitat la peştii din apa lui. Apoi s-a dus peste celălalt munte, sus, ca şi cum n-ar mai fi fost. Şi-au pişcat femeile mîinile, pulpele, au gîfîit fără să le fi fugărit nimeni... au trîmbiţat vorbe fără noimă, ca nişte gîşte speriate de un armăsar, pînă ce s-au dumirit că norii de seară, cei răşchiraţi peste toată coama apusului aveau să aducă ploaie, nu noaptea, ca de fiecare dată.

Atunci, în loc să-şi strîngă rufele, să-şi adune de prin curte lîna, lemnele ori pieile puse la uscat, porniseră spre mijlocul satului, pe la neamurile lor, mai întîi, să le spună, să le facă să creadă, să nu le fie ruşine cînd vor rîde de spaima lor...

„...Era sur la chip, cu părul negru şi ochii holbaţi, verzi; avea ochii verzi, ptiu, Doamne păzeşte-ne! Se ţinea de-a latul ca şi cum ar fi dormit cu burta pe aer şi nu-şi mişca nici un deget de parcă aerul l-ar fi luat şi l-ar fi dus singur, ca o apă... iar noi, femeile, noi am fi fost nişte lighioane pe fundul apei lui să ne uităm la el, sus... luntre...".

Sora Mariei zicea că-şi spovedeşte sufletul povestindu-le şi nu se oprea, vorbea mai departe, repede, şi-şi muta broboada pe cap pînă ce i se învîrtoşa părul pe laturi să samene spaima-n toţi. Pe cînd povestea se întîmplă să cadă din cui icoana sfîntului Holoangă (erau în camera de la stradă, cea a bătrînilor, şi o chemaseră acolo şi pe Ana, să audă cele neauzite şi ne ştiute şi nevăzutele lumii). Holoangă se crăpa în sticla lui, cu căruţă cu tot şi cu norii lui suri. Jumătate rămase pe laviţ ă iar restul jos, pe podea.

Femeile, (er au acolo şi altele cîteva din cele şapt esprezece care se treceau prin casa Ma riei ca prin biserică, toată ziua după ier tări, pînă ce adunau mai multe iertări d ecît păcatele făcute şi, cum altele nu mai puteau să facă, îi pizmuiau pe cei tin eri şi-i judecau cu fierea) ...femeile înţ epeniseră în scaune ori pe laviţă şi aştep tau să se mai crape ceva prin casă ori s ă se surpe dealul peste casele lor de ac olo. N-au aprins nici lampa de teama foc ului care s-ar fi putut isca din senin să mistuie casa şi şoprul şi merii din liva dă şi, poate şi privata, şi să se suie foc ul în deal să ardă toată pădurea... s-o ardă...

„La vreme de neauzite şi nevăzute şi neştiute aerul şi apa umblă altcum decît toată ziua şi se întîmplă semne de nenorocire, ori vin chiar nenorocirile..." (Cu toatele ştiau vorbele astea de la femeia Mogului dar nu se încumetaseră să şi le spună, cînd.. .).

...prin noap te... au ascultat (de văzut nu aveau cum să vadă ce se va petrece în cealaltă zi) au ascultat, deci, ...cum se adună sfîn tul Holoangă de pe podea şi se lipeşte de resturile lui cele risipite pe laviţă şi s e ridică la loc, în cui, întreg, cu sticla nezgîriată, ca şi cum acolo ar fi stat to t timpul...

Sora Mariei nu mai apucă s-o mai audă şi pe asta pentru că s-a muiat laviţa pe locul ei ca o vatră de rîu şi a lăsat-o să se scurgă sub masă repede şi noduros, atît cît să le amuţească apa din vine tuturor celor de faţă, ca de gerul bobotezii.

Ana, cernită în haine din pricina nopţii şi-a morţii lui Ioan, căci Ioan murise, socotea zilele pînă la parastas; atunci se hotărîse să se lepede de bani şi să-şi spună sufletul, sufletul ei de văduvă tînără care n-apucase în doi ani decît o singură zi, una singură, să-şi poarte hainele de sărbătoare spre stînele din Croiţă, sufletul acela să i-l spună popii. Numai atît avea de spus mai mult aşa, ca o sudalmă pentru cel ce-i hărăzise viaţa pe care o ducea; unul şi singurul stăpîn al popii; iar pentru sudalma aceea să-i plătească, numai să o ierte că a gîndit.

Se făcu să trăznească în gruiul bisericii pe-o piatră şi să se vadă jumătate din sat. Din trăznetul acela începu furtuna, o cumpănă de ceruri care scoase-n uliţi toate femeile Ciulpăului, căci peste vară, în sat rămîneau numai femeile. Bărbaţii se ţineau pe la stîne ori cu negoţul de oaie şi apăreau prin Ciulpău, unul cîte unul, aiurea, fără să le pese de sărbători şi datini. Doar iarna ce mai stăteau pe lîngă femeile lor, cîteva luni. Bătrînii, vreo cinci, apoi popa, dascălul, morarul, Holoangă... cam atîţia dacă mai erau prin sat în seara aceea în chip de bărbaţi. Şi poate, morarul... dar cine-l vedea pe el şi pe potcovar? Ceilalţi meşteri se aciuaseră în satul de jos, sau către oraş şi nu mai dădeau prin Ciulpău nici măcar de sărbătorile cele mari.

La trăznetul din gruiul bisericii femeile din casa Goranului se buluciseră în geam şi rămaseră acolo o clipă cît o jumătate de ceas în care li se păru că s-a luminat satul şi pe dinăuntrul lemnului şi-a pietrelor şi-al oamenilor şi-al animalelor şi că răzbate lumina aceea spre noapte numai prin crăpături şi cel mai mult prin ochi, şi li se mai păru că rîul apucă să ardă dinspre vale în sus, spre cer... Pe cînd se stinseră cu toatele, începură a se auzi ţipete şi a se vedea umblet de flăcări peste acoperişurile caselor...

...Femei cu şomoioage aprinse în mîini, pornite spre bătătura bisericii să alunge urma Rîului de Foc. Au făcut cerc în jurul pietrei arse şi au mărunţit cu tălpile desculţe noroiul să nu mai rămînă pămînt întreg, să nu se mai lege şi acolo un semn de blestem pentru sat. Din ceruri turna un rîu de apă ce se lumina în răstimpuri cu fulgere. Clănţăneau pietrele muntelui de tunete. Uruia fiecare cotlon mai întunecat de parcă noaptea aceea se petrecea în gura unui Novac uriaş care dădea pe gît bîrdace cu vin iar dinăuntrul lui zvîrlea spre cer tunetele rîgîiturilor bete să-i usuce cu arsura măruntaielor pe toţi...

...În sat pornise hora flăcărilor. Despletite, holbate, ude, fierbinţi, răguşite de spaimă femeile ameninţau să dea foc singure caselor în învălmăşeala care se iscase. Îşi frîngeau mîinile, călcau peste jarul torţelor zvîrlite, ţipau fără să poată pleca de acolo. Cele mai bătrîne cîntau să vină popa să le scape de dihonia care li se vîrîse în trupuri. Popa ieşi în fereastra casei lui, cu teamă, să nu-l sfîşie femeile. Ieşi cu o lumînare în stînga şi cu crucea în dreapta. Primele s-au pus în genunchi cele mai bătrîne, cu spatele spre biserică şi au început să bată mătănii în noroi pînă ce li s-au năclăit ochii, părul şi faţa şi nu au mai putut să scoată nici un sunet. Popa vorbea. Ridicat într-un scaun dincolo de pervazul ferestrei, vorbea sau cînta pe nas, mişcîndu-şi buzele mărunt...

...Peste rîu o vîlvătaie lovi cerul. Nişte femei se porniră să ţipe că popa, el, Vasile, fusese cel care trecuse în zbor peste sat şi că tot el dăduse foc unei case cu lumînarea lui. „N-am auzit trăznetul!" ţipau altele.

„L-am văzut, — horcăia un glas — l-am văzut, bine a făcut, trebuia să piară cineva pentru toţi!...".

Maria zăcea în noroi şi nu îndrăznea să se uite peste rîu. Simţea, şi dacă simţea îi era de ajuns. Se întoarse spre locul unde ar fi trebuit să fie fiică-sa, Ana şi spuse:

„A mea-i!... Ană, Ană, să n-o stingi, să nu te atingi de ea! Las-o să ardă! Să ardă uritul din ea,... Să ardă moartea din ea!... Să ardă soarta pe care-am avut-o!..."

Se auziră mugete de animale înspăimîntate venind de peste rîu, izbituri şi lemn rupt. Se auziră pietre răscolite de picioare, copite lovind pămîntul tot mai aproape, bufnituri în rîu. Se auzi vocea cuiva străin de sat: „Sar peştii la oameni să-i muşte ca lupii şi cîinii! Să-i ardă apele, să-i ardă gurile, să-i ardă pieile!..".

Ardea casa Mariei ca un soare pus în mijlocul satului să-i dea lumină şi căldură numai lui. Ardea şura Mariei, poarta, lemnele buţilor, ardeau merii şi prunii, ardea privata, tufele de mur şi măcieş. Ardeau laviţele şi podul, masa şi acoperişul din şindrilă, podeaua şi scara de mesteacăn. Zburau găinile arzînd, loveau vacile opărite în poartă să-i rupă focul şi să pice-n rîu; zburau fluturii de foc, paiele, deasupra satului să-l sperie, să-l despartă de ploaia de sus şi să-l păstreze uscat... Femeile stăteau înfipte-n glod, cu spinările dezgolite de apă şi priveau... Casa Mariei le răscumpărase păcatele şi acum, încă cincizeci de ani, aveau să fie liniştite, să moară-n pat, să nască-n pat, să doarmă-n pat, să ierte-n pat. Maria striga:

„Ană, să te ţii, să nu arunci apă pe foc, să ardă uritul, să ardă slutul, să ardă urgisitul!"

Femeile hohoteau: „Te-om ajuta Mărie! Te-om ajuta să-ţi pui casa la loc! Iartă-ne pentru toate!...".

Popa tăcea. I se adunase sufletul la loc şi ieşi între femei în cămeşoaiele lui de noapte. Nu se vedeau dar se simţeau şi se ştiau după mirosuri. Se nimeri cu dascălul şi-şi trecură amîndoi privirile peste rîu.

Ana şoptea: „Mamă, cîţi oameni pot să-i moară unui singur om?"

Maria spuse: „Păcătuieşti Ană, păcătuieşti pînă nici nu ţi s-au iertat cîte le-ai avut... Rabdă să ardă casa, să se mistuie..."

„Cîţi?" spuse Ana.

„Cîţi are, numai cîţi are..." şopti Maria...

*) Fragment din romanul „SĂRBĂTORILE"

VIAȚA CĂRȚILOR

Paul Anghel

O CLIPĂ ÎN CHINA

Ed. Sport-turism

Călătoria într-o țară necunoscută echivalează cu un act de lectură ale cărui registre sînt impuse nu de natura obiectului și nici de predispozițiile autorului, ci de dialectica și echilibrul celor doi termeni. Din această perspectivă, jurnalul de călătorie reprezintă transcrierea, dar și trădarea, unei acțiuni de cunoaștere : transcriere, deoarece, simultane sau nu, călătoria și relatarea ei se delimitează ca două momente diferite ale aceluiași impact, trădare, fiindcă jurnalul înregistrează întotdeauna o materie filtrată, esențializată, după un model cel mai adesea interior. La limita superioară a echilibrului, lectura devine sinonimă cu un **act de trăire**, patetic în sensul originar al cuvîntului, un act ce presupune, așadar, identificarea inițială, aceasta însemnînd – ca să folosim un termen acreditat de Paul Anghel – nu atașarea, ci **atașanța** față de obiectul cunoașterii : **„Nu disciplina rece și distantă a descifrării, ci atașanța inițială față de cifru printr-o recompunere interioară"** (p. 7). Judecînd astfel lucrurile, între titlul și subtitlul (Eseu despre eternitatea culturii chineze) cărții lui Paul Anghel există numai aparent o contradicție sau, în orice caz, sugestia paradoxală a termenilor, **clipă/eternitate,** se datorează în exclusivitate prejudecăților receptării. Și aceasta pentru că, în universul chinez, structurat după un model diferit de cel european, termenii nu sînt opozitivi ci **solidari.** În aceste circumstanțe, singura cale rezonabilă de penetrație în interiorul dialecticii lor subtile este aceea prescrisă de filosofiile asiatice : **„... a cunoaște afectiv înseamnă tocmai să încerci să te identifici cu lucrul pe care vrei să-l cunoști, uitînd reperele exterioare, admițind lumea în interiorul căreia pătrunzi, ca pe singura posibilă"** (p. 9).

Care sînt, așadar, rezultatele acestui demers cognitiv ? Mai întîi, o observație cu caracter general : cultura chineză – în sensul cel mai larg al termenului – reprezintă numai un topos particular al aspirației omului către universalizare ; ea nu este delimitată de o ruptură iremediabilă în raport cu celelalte culturi mai apropiate sau mai îndepărtate, ci, dimpotrivă, este congeneră acestora. Ceea ce o deosebește totuși pare a fi o mai acută propensiune către esență, faptul datorîndu-se, între altele, unei continuități a specificului neîntîlnite în alte părți. În consecință : **„Tot ceea ce ne apare ca ciudat în China ... ține nu de un stil politic de ultimă epocă, ci de stilul și mentalitățile omului antic"** (p. 49). Implicit, ceea ce pentru europeni reprezintă niște categorii, în cultura chineză funcționează ca embleme, adică **„reprezentări globale ale lumii, în care totul se subordonează unei părți ... printr-un fel de asociere, de implicare în cadrul căreia elementul prim presupune ansamblul"** (p. 41). **Timpul** și **spațiul** și corespondențele „concrete" ale acestora, **revoluția** și, respectiv, **unitatea,** acționează deci ca două forțe dialectice care se exclud și se presupun reciproc : **„Termenii acestei perechi nu se pot rupe ; ei se rup de fapt în chip dialectic, foarte adesea la modul exploziv, orizontala (spațiul-unitatea, n. n.) covîrșind pînă la urmă verticala (timpul-revoluția n. n.), cîștigul vertical fiind reașezat în orizontalitate, totdeauna în favoarea unității culturii chineze, care reapare ca aceeași după încă o sinteză"** (p. 80).

Dintr-un asemenea unghi, **conservarea** înseamnă **practicare** prin **actualizare,** așadar, nu un dialog, ci o **repetare** prin sinteze succesive. Aparent contradictorii cu înzestrările spiritului chinez (logica, artele, politețea etc.), mișcarea sentimentelor, a învățăturii, cultul mîinii, comportamentul social-cotidian al chinezului, adică tocmai acele **interdependențe** care leagă categoriile lumii de înzestrările spiritului, confirmă situarea în cultură și prin ea în universalitate=(eternitate) a umanului : **„Categoriile lumii intră în sinele uman, omul își proiectează sinele asupra lumii, exteriorul și interiorul comunică și se împletesc ..."** (p. 151).

Eseul lui Paul Anghel despre eternitatea culturii chineze este un elogiu al vocației desăvîrșirii omului prin sine, mai presus de limitele convenționale ale timpului și ale spațiului.

Marian ODANGIU

Mihai Hetco

„MOARTEA LUI NARCIS"

Ed. Eminescu, 1978

Nu este nici întîia și nici ultima dată cînd un gazetar se decide să abordeze genul romanesc. Iar Mihai Hetco o face fără complexe, nesfiindu-se să-și păstreze deprinderile și chiar deformările profesionale – cum ar fi, spre exemplu, retorismul sau obsesia verosimilității. Dar habitudinile publicistice pot deveni, în spațiul epic, și calități : avînd un ochi format, Mihai Hetco știe să descopere întotdeauna ineditul sau amănuntul semnificativ și să le strecoare apoi cu dezinvoltură, fără ostentație, în fluidul narațiunii. În același timp, dispunînd de o serioasă experiență a cuvîntului, el povestește frumos, etalînd o scriitură atrăgătoare, antrenantă. O amplă desfășurare de resurse narative reușește, pînă la un punct, să ascundă fragilitatea edificiului romanesc, sărăcia intrigii și insuficienta ei dozare.

Mihai Hetco recurge la atît de uzitata formulă a romanului-mărturisire pentru a încerca, în cele din urmă, închegarea unui soi de **bildungsroman.** Personajul central, naratorul, a cărui identitate (de dragul verosimilității) se confundă cu cea a autorului, ni se confesează într-un moment tragic al existenței sale, rememorîndu-și cu acest prilej „anii de ucenicie" – un act gratuit, fără obișnuita justificare „cathartică". În esență, este un tînăr intelectual (problematic și problematizat) ce-și judecă lucid trecutul, simplu și sărac în evenimente, pentru a afla cauzele eșecului său ca individ-cetățean. În primă instanță, concluzia sa ar fi, parafrazînd o cunoscută maximă homerică : **sînt cîte puțin din toți cei pe care i-am întîlnit.** Astfel se face că pilonii romanului sînt constituiți tocmai de cele cîteva prietenii pe care le leagă eroul și care-i influențează în chip diferit maturizarea. De pildă, prietenia cu inteligentul și cerebralul Paul – prima și cea mai importantă – îl transformă dintr-un optimist ingenuu într-un blazat apatic și teribilist. Prima tentație a inteligenței, spune undeva Camus, este cinismul : într-adevăr, eroul va oscila, pînă la momentul iluminator al unui accident tragic, între exaltare și cinism, între dorința intimă de acțiune și autocontemplarea narcisiacă, abulică, paralizantă. Evoluția eroului este interesantă, în ciuda faptului că autorul pare să disimuleze uneori psihologia adolescentului pentru a o plia unor exigențe străine vîrstei, dobîndite numai aposterioric, la maturitate.

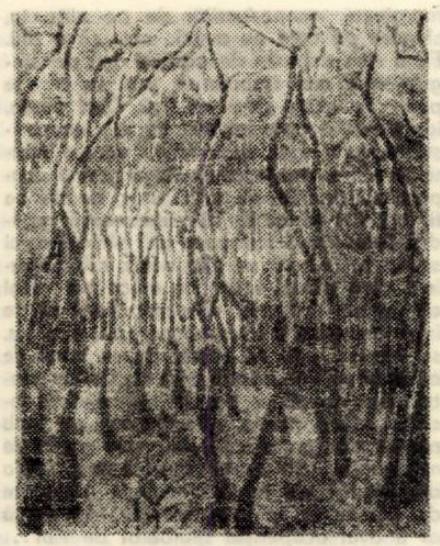

GABRIELA BRĂNESCU : „Pădure"

Ușoară și plăcută la lectură, relevînd un autor cu o cultură solidă și un spirit rafinat, **Moartea lui Narcis** ne promite un prozator de talent dar nu (cel puțin deocamdată) un romancier.

George ȘERBAN

Dragoș Vicol

„ARBOROASA"

Noua culegere de versuri a poetului din Țara de Sus mărturisește o stare de suflet cu profunde vibrații și armonii, discret întrețesute în fața uimitoarei naturi a locurilor natale, „arcuiri de obcini, culmi și zări senine" pe unde „fumegă-n amurguri purpura și-azur", de care e legat prin toate fibrele simțirilor sale. „Arboroasa" e un simbol, creat de istorie și pentru istorie, constituind stindardul unei etape de luptă pentru eliberare națională și independență, pentru unire-năzuință ce s-a îndeplinit. Această etapă poartă în momentele semnificative, deosebit de fierbinți și entuziasmul lui Ciprian Porumbescu.

Poetul de astăzi, cu întreaga lui încărcătură emotivă, redeschide o parte din sanctuarele de culori și legende ale acestui ținut, înfățișîndu-ni-le în ipostaze multiple. Dragoș Vicol nu e un peisagist, preocupat de echilibrarea culorilor, sau de selectarea lor ; sensibilitatea liricii sale caută anumite sensuri, ale concretizării unor mărturii înscrise prin însemne ce rezistă timpului, rodind continuu.

GABRIELA BRĂNESCU : „Floarea soarelui"

O pictură veche de pe peretele unei ctitorii mușatine, declanșează într-o frîntură a unei viziuni dialectice, cealaltă imagine a ei, ca-ntr-o aură prelungită : „De departe hăt, se rupe larmă / de talăngi și buciume : amurg. / Visurile pe ștergure curg / și-n lumina lacrimei se sfarmă" (**Pictură veche,** p. 47).

Desfășurarea panoramică a substanței sale poetice, unde sentimentul naturii e amplu configurat, dobîndește sensuri și reverberații lirice multiple : „Da, pădurea românească, beată de lună / cutreierată de turme și ținînd pe umeri atîta timp și uitare, / pădurea de pe obcinele acestea lăsate pe zare / îi va rosti pe Beethoven, pe Chopin și pe Bach / dăruind virtuoșilor sunetul pur ... (**Arbori de rezonanță,** p. 54).

E un neîntrerupt proces de interiorizare cu structuri conținînd puternice încărcături de legendă și sentimente ce se complementează întreolaltă în forme de o plasticitate impresionantă. Fluxul liric în poezia lui Dragoș Vicol, dă verbului o sonoritate aparte, amintind deseori – și nu întîmplător – de calmul și seninătatea ecourilor de bucium prelungindu-și vibrațiile line printre obcine, ca pe o stare de veghe : „Iată riurile și arborii și munții / și șesurile blînde și obcina cea dulce / ale Arboroasei alcătuindu-mă ..., „Urc mereu cu frumusețile ei pe drumuri de dor, / pe drumuri de inimă, pe drumuri de bucurie : / cînd arde curcubeul peste întinderi semeț, / eu încep să număr curcubeiele ascunse în mine / de la cele din fluiere pînă la cele din Voroneț" ... (**Arboroasa,** p. 96).

În alte poezii din această culegere (**Săniile, Invocație, Clarul, Mănunchi de busuioc, Plute** etc.) atmosfera liricii lui Dragoș Vicol se conturează în noi dimensiuni artistice datorată în bună măsură și bogăției de metafore, al căror limbaj deosebit de limpede constituie una din constantele de bază ale creației sale.

George DRUMUR

Dinu Flămând

INTRODUCERE ÎN OPERA LUI G. BACOVIA

Ed. Minerva, 1979

Printre calitățile tînărului exeget se cade să menționăm de la început și aleasa lui cultură, bogăția lecturilor bine asimilate, dovedind faptul că într-adevăr textul bacovian se pretează celor mai moderne metode de investigație. Mai important însă ni se pare de subliniat că Dinu Flămând aduce puncte de vedere inedite. El vădește o vocație, am zice chiar un talent deosebit pentru analiza structurilor verbal-imaginare. În acest sens, cele mai originale și mai pline de sugestii capitole sînt **Organizarea spațiului, Gestul** și **Alegorizarea.**

Regia planului iconic al poeziei bacoviene printr-un sistem prepozițional propriu este surprinsă cu multă subtilitate : „În numeroase poezii surprinde alternanța aproape identică a două propoziții cu efect de spațializare : PE și ÎN (cu variantele lor). PE desemnează ambientul : cîmpul, întinsul, lumea, acel „departe", dimensiunea plană. Cu cea de a doua se introduc reperele dinamicii ; ÎN este purtătorul de cuvînt al subiectului liric pe care îl reprezintă, sau îl implică" (p. 86). Analiza pe text verifică și îmbogățește mai departe această importantă sesizare a modului cum imaginarul se zămislește, întruchipînd o viziune estetică, prin structura lingvistică a discursului poetic. Sub acest aspect, sînt excelent comentate poeziile **Amurg de iarnă, Tablou de iarnă, Amurg** etc.

Intuiția unor aspecte specifice spațialității bacoviene i-a permis autorului și în capitolele premergătoare o seamă de observații demne de reținut, ca de pildă jocul perspectivistic al actelor evocate, cu situarea vocii auctoriale într-o zonă mediană în poezia **Cuptor** (vezi cap. **Degradarea tragicului,** mai ales pp. 41 și u.).

În capitolul **Gestul,** pornind de la o sugestie a Juliei Kristeva, cu privire la rolul anaforei, eseistul arată cum în poezia bacoviană sînt revitalizate gesturile în toată concretețea lor, gesticulația la G. Bacovia este comparată și diferențiată foarte bine de gesticulația simbolică din poezia lui Lucian Blaga și de cea ermetică, greu sesizabilă ca atare, a lui Ion Barbu. Se distinge în cadrul poeziei bacoviene între gestica simbolistă și cea expresionistă.

Dat fiind numărul redus de pagini la care autorul a fost constrîns de formatul seriei „Introducere în opera lui ...", idei foarte interesante rămîn doar schițate. Uneori însă chiar exegetul, după părerea noastră, nu și-a „gospodărit" destul de bine spațiul. Astfel capitolul **O „revoluție" copernicană** începe cu incitanta aserțiune : „Iată o »revoluție« pe care simbolismul nu a teoretizat-o niciodată, deși a produs-o în mod indirect : este trecerea de la reprezentarea antropocentrică a eului spre un heterocentrism de factură modernă, dizolvantă" (p. 26). Dar mai departe se dedică aproximativ șase pagini viziunii antropocentrice a romantismului – fapt cunoscut – apoi vreo două pagini unor incursiuni în poezia franceză, iar Bacovia este expediat în final în mai puțin de o pagină de analiză. Sperăm că Dinu Flămând va relua și va aprofunda problema aceasta, cu adevărat importantă, și care aici nu ni se pare nici teoretic suficient lămurită nici analitic suficient probată pe textul bacovian. Desigur tot din pricina numărului redus de pagini autorul nu poate discuta toate interpretările poeziei bacoviene. Notăm în schimb cu bucurie actul de dreptate pe care îl face studiului Sandei Golopenția-Eretescu, **Reliefarea motivului în poezia lui Bacovia,** căruia îi dedică primele pagini ale capitolului **Alegorizarea** (pp. 119–121).

Se știe că pluralitatea punctelor de vedere și a căilor de abordare este cu atît mai legitimă cu cît valoarea estetică a unui text e mai mare. Este cazul poeziei bacoviene. Exegeza, personală și coerentă, înfăptuită de tînărul eseist Dinu Flămând în **Introducere în opera lui G. Bacovia** merită admirație și simpatie.

Alexandra INDRIEȘ

VIAȚA CĂRȚILOR

Corespondență (I)

Sanda Berbecaru — Cluj-Napoca: Interpretă de mare popularitate, *Linda Ronstadt (în foto)*, polarizează atenția unui larg auditoriu făcînd dovada unor alese însușiri artistice. Factorul dominant al interpretărilor sale rămîne *melodia*, căreia artista îi conferă farmec, forță, vigoare, surprinzînd în cîntecele sale întreg diapazonul simțirilor, al trăirilor umane. Are 32 ani, deține 5 discuri de platină. Ultimul său album: *„Living In The U.S.A."* (Asylum), include „Love Me Tender", ca un omagiu adus lui Elvis Presley. *Leonid Casap:* Elvis Costello nu e rudă cu Presley. Costello este englez, face parte din „noul val" al interpreților de rock. Afinități cu Buddy Holly, dar evidențiind un stil original, marcat de timbrul particular al vocii. De remarcat spontaneitatea inspirației, armoniile elevate ale pieselor de pe LP-ul *„Armed Forces"*. A debutat în 1976, e acompaniat de grupul „The Atractions". *Aurel Carp — Hunedoara:* 1. „If You want Blood" (titlul LP-ului lansat de grupul australian AC/DC ; 2. Fotografiile care însoțesc rubrica de față, le datorăm lui *Mihai Seghedi*, un vechi prieten al revistei și... nu numai al ei. *Carmen Strejariu:* *„Dire*

top

Straits", grup britanic ce s-a lansat în primăvara anului trecut, grație unei imprimări „demo" testată cu succes de disc-jockey-ul londonez Charlie Gilette. Primul contract cu casa „Phonogram", se reziliază datorită unor neînțelegeri. Primul disc (fără titlu) figurează în clasamentele de albume din multe țări, pe locuri fruntașe. Pe acest LP, apar: *Water Of Love, Lions, Wild West End*, piese promițătoare, orchestrate în maniera „Grateful Dead" ; „Doors" ; „Byrds". Greu de definit muzica grupului. Un amestec de rok, folk, country... Oricum, formația atrage atenția prin dozarea elaborată a sunetului, judicioasa conducere a frazei muzicale, prin intervenții vocale ce îmbogățesc discursul muzical.

Petru UMANSCHI

corespondența

Cătălina Munteanu (Timișoara): În „Oglinda" și „Coșul cu flori" poate fi vorba de idee poetică. Textele propriu-zise, însă, indică lipsa unei experiențe literare. Texte în afara poeziei: Ion Chovaniec, Nicolo Paganini, I. I. Potoc. *Filipaș Tiberiu* (Timișoara): Vă e necesară încă multă lectură. *Lucian Zare* (Timișoara): Aveți imaginație poetică, dar e și multă stîngăcie în versurile trimise. Trebuie să vă familiarizați cu poezia adevărată. *Ion Teodorescu (Sufix* Ialomița): Am reținut: *A doua frunte, Timp, Rostul meu, La cele ce ar fi.* Ni se pare că în celelalte există ceva *voit poetic*, ceva forțat (*Frate rănit, Mac gînditor* ș. a.). *Valentin Argeșanu* (Olt): În majoritatea textelor dvs. se zbate o poezie adevărată, dar mai întotdeauna rataţi realizarea ei. E nevoie, credem, de mai multă exigență și mai multă trudă pe text, pentru că, uneori, dăm peste neglijențe nepermise și pentru că nu tot ce așterneți pe pagină devine, prin chiar acest fapt, poezie. Reveniți. *Florin Grigoriu* (Ialomița): Poeziile trimise vădesc un exercițiu literar, dar numai atît, credem. *Tudor I. Ion Pavel* (Cîești ?): Pentru moment, e mai important să citiți poezie. Sonetele „în rimă alpină" sînt cam năstrușnice. *Erich Kotzbacher* (Tîrgoviște): Cele mai multe poezii dau impresia unor fragmente. Altele sînt notații inteligente (*Autoportret, Bloc, Minerit*). În schimb, *Braconaj, Șarpele cu clopoței* sau *Copac toamna* (final foarte frumos) fac dovada unor posibilități mult mai mari. Trebuie să aveți grijă și să evitați unele formulări ca aceasta: „Neștiindu-și nimic (unul altuia..."). Reveniți. *Marius Sîrbu* (Lugoj): Ați trimis vreo zece plicuri cu versuri într-un timp foarte scurt, ați mai trimis o fotografie și cîteva portrete ale dvs. E un semn că scrieți ușor și expediați cu ușurință. În afară de aceasta, poeziile sînt scrise de mînă, tot în grabă. Alegeți un grupaj de poezii (10—15) și dactilografiați-le. *Horia Țiru, Nicolae Crepcea, D. Diamant:* Am reținut poeziile de față. *Dan Emilian Roșca:* Am primit materialele trimise. Vom reveni în curînd.

Vasile VERSAVIA

evrika!

- *Într-o pădure de rachete, don Quijote s-ar bate tot cu morile de vînt...*
- *Ca să pui punctul pe i nu-ți trebuie macara.*
- *Și-n floarea de tutun poposesc albinele...*
- *Eu, pentru el, sar în foc ; dar și el pentru mine — sare în apă.*
- *Mi-a spus bucătarul Andrei: „De mine te poți sătura, de mîncarea mea — niciodată".*
- *Știința pune-n lumină trupul ; arta — sufletul.*
- *Filozofia nu s-ar putea ofili niciodată, pentru că ne-am pune întrebarea: „De ce ?"*
- *Să nu spui niciodată „din fîntîna aia nu beau apă".*
- *În creștetul minciunii stă cucuiul. (Asta bate la ochi !)*
- *Celui ce minte, îi spunem mincinos, dar celui ce spune adevărul, cum îi spunem ?*
- *Cum să nu le placă unora ședințele interminabile, cînd dintre toate animalele numai omului i s-a dat cuvîntul...*
- *O, cîți, au plîns, ca să fim noi curați ca lacrima !*

Ion VELICAN

cenaclu

Și de data aceasta, începutul lunii aprilie a prilejuit Cenaclului Asociației Scriitorilor și al revistei Orizont, organizarea unei ședințe consacrate umorului. Una de excepție ! La reușita manifestării literare au contribuit: **Ion Velican, Ion Mioc, Lucian Bureriu** și **Marius Munteanu.** „Stimați colegi, v-am sugera cu acest prilej să reflectați la posibilitatea înființării în cadrul cenaclului a unei secții de satiră și umor, care să-și țină ședințele barem de două ori pe an: de 1 aprilie și de Anul Nou. Sper să facem față calitativ acestui ritm" (**Ion Velican,** coordonatorul „ordinii de seară"). Juristul **Ion Mioc** a evocat în continuare personalitatea lui Cincinat Pavelescu și a dat citire unor catrene (proprii). Într-o stare ușor febrilă, **Lucian Bureriu** a citit schița „Spitalul amorului", o serie de Antievrici și calambururi. Întrerupt de euforia publicului spectator, **Ion Velican** a imaginat (cu mult haz) o „masă rotundă a scriitorilor" ocazionată de venirea primăverii. În încheiere, **Marius Munteanu** a parodiat (bine de tot) versuri ale unor clasici ai literelor bănățene. În concluzie, s-a ris.

Marți, 10 martie — ședință de critică. **Adriana Babeți** va citi eseul „Arahne și pînza", consacrat lui Roland Barthes. Referent — **Livius Ciocârlie.**

OBS.

Prietenii revistei Orizont

D. Diamant

PE CULMI DE MUNȚI

Pe culmi de munți, ce liniște ciudată
și cîtă frumusețe împrejur,
parcă mi-ar depăna-n limbaju-i pur
eterna ei poveste firea toată.

Cum mă privesc splendorile urzite
de maica-fire-n geniu-i fecund ;
mi se-ncrețește carnea de uimire
și mă trezesc sfielnic respirînd.

E-atîta măreție și-mpăcare
pe culmile înalte, omenești,
că te cuprinde-o spornică rușine
și n-ai mai coborî în cel ce ești.

ELEGIE

Să nu-mi mai fie-atît de frig
mă mistui și din scrum te strig
să vii cu mine-n zborul lin
al ierburilor ce-ntrețin
cîmpiile cu flăcări verzi
dar, vai, iubito, tu te pierzi
pe-o subțirime de izvor,
la care păsările vor
întîrzia licori să bea
și iarăși mi se face frig
și iar mă mistui și te strig
din zări de scrum, iubita mea.

Nicolae Crepcea

GRIULE, SĂ NU MĂ LAȘI SINGUR

Mi-a ciugulit noaptea
fir cu fir lumina
și n-a rămas decît Oedip,
singur și orb
ca o statuie.
Trec prin lanuri de grîu
și numai
cîntecul spicelor îl aud —
ecou al pîinii.
Oedip trece prin lanuri
de singurătate și numai
cîntecul ei îl aude.
Griule, să nu mă lași singur,
nicodată.

PALMA ȚĂRANULUI

Flutură ca un steag de pace
în ogor
cămașa asudată a țăranului.
Cîntecul l-a înfipt
pînă în inima țării sale
dovedindu-i obîrșia.
Joacă pîinea în palma țăranului
rotunjindu-se,
cum în palma olarului oala,
cum în palma poetului luna.

Horia Țiru

STARE ALBĂ

toamna se mișcă încet
printre flori

astăzi
poetul care a cîntat
melancolia mării
s-a ascuns într-o oglindă
de frica ploilor
sau a stelelor
care au invadat amurgul

mapamond

CELE TREI PORUNCI ALE LUI INGMAR BERGMAN (II)

(fragment dintr-un eseu al lui Ingmar Bergman despre el însuși)

Întîia poruncă sună poate orgolios, însă moralitatea ei este de invidiat: **fă în așa fel încît să fii mulțumit în orice clipă.**

Publicul care-mi vede filmele, și el este acela care-mi oferă pîinea și sarea — are tot dreptul să se distreze, să se bucure și să învețe ceva. Eu sînt dator să-i furnizez această experiență. Asta ar fi unica justificare a activității mele. Și, totuși, asta nu-nseamnă să-mi prostituez talentul, adică nu oricum și în orice fel, căci ar însemna să ignor a doua poruncă: **fă în așa fel încît să respecți conștiința artistică în orice clipă. E o poruncă** viclean**ă,** întrucît îmi interzice să fur, să mint și să-mi vînd talentul. Și, totuși, voi spune: am voie să falsific dacă arta se justifică din punct de vedere artistic. **Eu,** de asemenea, pot să mint, dacă e vorba de o minciună frumoasă ; pot chiar să și omor, dacă asta ar fi de folos artei mele ; sînt liber să-mi vînd talentul chiar dacă asta m-ar ajuta să-mi ating țelul ; eu, **într-adevăr, pot să și fur, dacă** n-am altă ieșire. Dacă cineva ar pretinde conștiinței sale artistice să-i dea ascultare, în toate privințele și în orice moment, atunci unul care s-ar afla în balans pe o funie ar simți o amețeală atît de puternică încît și-ar frînge într-o clipă gîtul. Atunci toți spectatorii scrupuloși și morali ar zice: „Iată, ăla e un hoț și ucigaș, un mincinos. Așa-i trebuie !" — fără să se gîndească o clipă că toate mijloacele sînt permise, în afara acelora care duc la eșec, și că cele mai periculoase căi sînt acelea bătătorite, iar violența și amețeala sînt două elemente necesare activității noastre ; că bucuria creației, care e obiectul frumuseții și fericirii, este legată pentru totdeauna de inevitabila teamă de creație.

Ca voința mea să crească în așa măsură încît să nu alunece de pe cărări înguste în șanț, eu am **o a treia** poruncă foarte interesantă: **fă în așa fel încît fiecare film al tău să ți se pară și ultimul.** Unii pot crede că **această poruncă e un fel de** paradox distractiv sau aforism inofensiv sau, poate, o frază simplă și minunată despre vanitatea absolută. Totuși, asta nu e întîmplător (...) Eu am o singură pasiune: filmul la care lucrez în clipa de față. Ceea ce vine (sau rămîne) după aceea, nu are importanță și nu provoacă nici teamă, nici regrete. Asta îmi dă certitudine și bucurie artistică. Siguranța materială este, evident, limitată, dar eu consider integritatea artistică mult mai importantă și de aceea respect principiul: **fiecare film al meu este și ultimul.** Aceasta îmi dă forța într-un alt sens. Eu am văzut atîția cineaști sub presiunea fricii, dar care își continuau munca de rutină în pofida oboselii. Obosiți, ei mureau de plictiseală și-și făceau datoria fără tragere de inimă. Ei suportau umilințele și insultele producătorului, ale criticului și ale spectatorilor, fără renunțări, fără să-și părăsească profesia (...) Nu știu dacă o să vină ziua cînd publicul mă va ignora ; poate **eu** însumi mă voi disprețui profund. Oboseala și vidul mă vor năpădi pe neașteptate și teama mă va cuprinde pe de-a-ntregul. Dacă se va întîmpla așa ceva, eu îmi voi lepăda uneltele și voi părăsi scena benevol, fără regrete și fără dubii în privința importanței operei pe care am lăsat-o.

FILATELIE

rebus

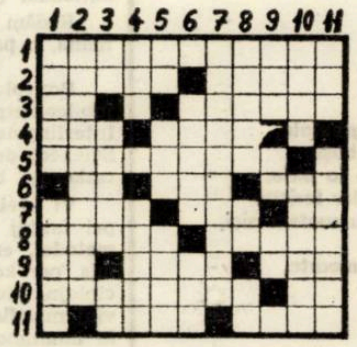

ORIZONTAL: 1) Colecționarea de cărți poștale ilustrate pe care se găsesc aplicate mărci și ștampile în strînsă concordanță de subiect, loc și timp. 2) Caiet special pentru păstrarea timbelor — Pantaloni rustici. 3) Suflet de bărbat ! — Album filatelic. 4) „...de bour", primele mărci poștale românești, puse în circulație în Moldova la 15 iulie 1858 — **Marcă fără ondulații** (masc.). 5) Gruparea filateliștilor (pl.). 6) ese ! — Comună în Franța — Ineficace ! 7) Pictura, cu numeroase reproduceri **în filatelie — Ultimele dintr-o** coală ! — Cotă medie ! 8) Valoarea inițială a unei emisiuni — Iubire trecătoare, 9) Primele ilustrate... în maximafilie !... cel Roșu, navigator normand ce a descoperit Groenlanda, numind-o „țara verde" — Cînd începeți filatelia ?! 10) Valorifică bogata „Faună din Delta Dunării" — Ultimele din seria „Auto" ! 11) Instrument filatelic — Iubit.

VERTICAL: 1) Valoare filatelică — La „Păsări" (pl.), 2) Pictură de St. Luchian transpusă pe mărci poștale. 3) Xenia Brad — Emite timbre — Primele slăbiciuni ! 4) Înrîuri !! — Prenume masculin. 5) 15 maxime ! — **Diminutiv** feminin — Tuciuriu. 6) Ustensilă de prindere a mărcilor poștale — Tiraj mediu ! 7) **Privitor** la colecționarea timbrelor (pl.). 8) Oamenii munților — În radă ! — Elena Dancea. 9) Fricos — Piese din seria „Costume naționale" — 21 filateliști ! 10) Polindromul **norilor** — Marcă mare. 11) Zeiță la scandinavi — Prezintă emisiuni ale mărcilor poștale.

DITCIONAR: AME, ERIC, IUR, EIR.

Viorel ABRUDAN

din lirica lumii

OCTAVIO PAZ (Mexic)

PROVERBE

Un spic intruchipează toate grînele
O pană e-o pasăre cîntătoare plină de viață
Un om din carne și sînge e-un om alcătuit din vis
Adevărul este indivizibil
Tunetul anunță faptele fulgerului
O femeie visată rămîne veșnic încarnată în făptura iubită
Copacul somnolent vestește oracole verzi
Apa vorbește fără contenire și nu se repetă
Pe cîntarul pleoapelor somnul nu-i greutate
Pe cîntarul unei limbi cuprinse de febră
Pe limba femeii care spune da vieții
Pasărea paradisului își desface aripile

PILDĂ

Tunetul trece deasupra cîmpiei
Cerul își ascunde toate păsările
Soare însetat de sînge
Sub ultima lumină
Pietrele-s și mai pietre
Fișiit de frunziș nesigur
Asemenea orbilor în căutarea drumului
Cîteva clipe numai
Și noaptea și apa-s un trup

SCRIJELARE

Cu o bucată de cărbune
Cu creta mea fărîmată și cu creionul meu roșu
A scrie numele tău
Numele gurii tale
A desena picioarele tale
Pe zidul nimănui
Pe ușa interzisă
A grava numele ce-l poartă trupul tău
Pînă ce lama cuțitului meu
Singerează
Și piatra țipă
Și zidul respiră ca un piept

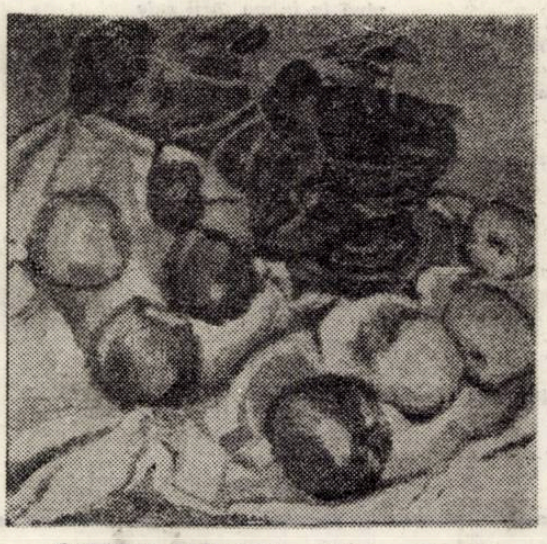

GABRIELA BRĂNESCU : „Vază cu fructe"

PEISAJ

Insectele harnice,
caii de nuanțele soarelui,
asinii de nuanțele norului,
norii, necuprinse stinci fără greutate,
munții asemenea cerului prăbușit,
turma copacilor adăpîndu-se la pîriu,
toate sunt aici, în existența lor fericite
spre deosebire nouă, care nu suntem aici,
noi, roși de minie, de ură,
noi, mistuți de dragoste, de moarte.

SAT

Pietrele-s timp
Vîntul
Secole de vînt
Copacii-s timp
Oamenii-s piatră
Vîntul
Se trage în sine și se îngroapă
În ziua alcătuită din piatră
Nu există apă dar ochii sclipesc

În românește de
PETRE STOICA

De la epopee la roman*)

Analizînd poemele homerice, Aristotel observa caracterul simplu și patetic al „Iliadei", prin comparație cu caracterul complex și de „caracter" al „Odiseii", distincția între „pathos" și „ethos" caracterizînd de fapt raportul dintre „epică" și „roman". Tehnica realizată în „Odiseea" este considerată ca rămasă paradigmatică. Aventurile lui Ulise, care au circulat în lumea greacă în stare rapsodică, intrînd în ritmul narativ al poemei homerice au adus o perspectivă inedită căci „cu Odiseea se născuse romanul și „personajul" său cu multe forme". Chiar dacă nu toate cercetările au condus spre o concluzie atît de tranșantă ca cea a lui Salvatore Battaglia, totuși, relația romanului cu epopeea a fost de-a lungul timpului o realitate evidentă atît pentru istorici cît și pentru scriitorii înșiși.

Henry Fielding care, în bună parte îndreptățit, spunea despre sine „sînt creatorul unui nou domeniu al literaturii și, în consecință, am libertatea să-i dau legislația care-mi convine", a fost unul dintre primii teoreticieni ai romanului elaborînd principiile după care s-a călăuzit în realizarea romanelor sale, principii adoptate în urma preluării experienței artistice a înaintașilor săi, cu precădere Cervantes, a cărui influență asupra romanului englez din secolul al XVIII-lea fusese considerabilă. Încercînd să determine locul romanului printre celelalte forme artistice, Fielding îl definește ca „epos comic în proză", deosebindu-se de acesta doar prin absența versificației, avînd, în schimb, toate celelalte trăsături comune : „fabulație, acțiune, tipuri, judecată și stil". În același secol, abatele Jaquin, în ale sale „Convorbiri despre romane", încercînd o clarificare a conceptului de roman, îl raportează la istorie și epopee. Observînd o serie de elemente diferențiatoare, în afară de cel al versificației, Jaquin ajunge la concluzia că, în vreme ce poemul epic impune un subiect nobil și concentrarea de evenimente asupra unui erou urmărit în trăsăturile sale cele mai frapante, romanul poate avea un subiect simplu, lipsit de elevația din epopee, urmărind eroul într-o evoluție sistematică. În 1774, Friedrich von Blanckenburg oferea, cu „Versuch über den Roman", prima teorie a romanului în limba germană. Apreciind că romanul secolului al XVIII-lea trebuie să se substituie epopeii, remarca faptul că între cele două genuri nu există o diferență de ordin tehnic, ea fiind condiționată doar de devenirea istorică. Astfel în timp ce subiectul epopeii este „der Bürger", desemnînd pe omul ca membru al polis-ului grecesc, subiectul romanului este „der Mensch", viața interioară a omului, relațiile sale cu societatea.

Numeroase cercetări asupra genului au reluat dintr-o perspectivă modernă ideea raportului dintre epopee și roman, „gen vecin" în proză, singurul, cum consideră Philippe van Tieghem, comparabil cu acel „gen pretențios" care este epopeea. Mai mult decît atît, Pierre Daix, de pildă, stabilește o filiație directă a romanului primitiv din epopee. Referindu-se la secolul al XII-lea, el analizează „apariția și dezvoltarea unei forme fără echivalent pînă atunci, un fel de epopee (...)", această nouă formă fiind derivată din epopeile latine îmbinate cu narațiunea poetică, mixtură ce a condus la formarea romanului, gen superior care își depășește componentele. Neîmpărtășind ideea potrivit căreia cei vechi i-ar fi inspirat pe moderni să cultive genul, Leon Lavrault admite, totuși, exemplificînd cu romanele cavalerești și opera lui Rabelais, că, cel puțin în ceea ce privește Franța, romanul s-a născut din epopee.

În cartea sa, **„Romanul sovietic — Eseu despre destinele romanului-epopee"**, Vladimir Piskunov face un studiu detaliat asupra diverselor modalități de expresie ale romanului-epopee, aducînd o serie de precizări teoretice menite a fixa specia între niște coordonate cît mai exacte. Considerat ca unul dintre cele mai „rodnice și de perspectivă" posibilități de oglindire sintetică a epocii, romanul-epopee așează la temelia sa „viața poporului în întregime, năzuind să înfățișeze lumea în totalitatea și plenitudinea sa și nu ca o înșiruire izolată, fragmentară, de fenomene". Această specie care are un punct de vedere propriu în aprecierea vieții își realizează dimensiunile într-un „cîmp unic", structura sa îmbinînd organic și unitar ceea ce Tolstoi numea „detaliul" și „generalizarea". Romanul-epopee nu este deci un sistem „biplan", de conținut și compozițional (P. Ivinski) și nici o realitate artistică cu două „centre" — unul realizat într-un plan epic tradițional, celălalt în plan romanesc (I. Kuzmicev). El nu îmbină mecanic poetica epopeii eroice și cea a romanului, ci le restructurează într-o nouă unitate artistică.

Vladimir Piskunov urmărește „destinele"unei specii a romanului legată de cele mai prestigioase tradiții ale literaturii ruse clasice, avînd ca model o creație artistică modernă universală, rămasă unică în felul ei, capodopera tolstoiană. Apărut în special în momente istorice marcate de criză, romanul-epopee răspunde cerinței de reevaluare a principiilor sociale fundamentale, de reconsiderare critică a lumii. Dar, spre deosebire de epopeea antică, dominată de normă și de circumstanțe, romanul-epopee are în centrul său personalități supuse dialecticii și particularului. La Tolstoi precum și la Șolohov omul se confruntă cu „întregul", legea fundamentală a epopeii contemporane fiind integrarea individului în legile supreme ale colectivității, lupta pentru descoperirea legilor de interdependență dintre natură și societate, dintre univers și individ.

Analizînd registrul amplu diversificat al romanului-epopee, așa cum apare el în cîmpul literaturii sovietice, studiul completează perspectivele asupra romanului universal, care în istoria sa a cunoscut numeroase modalități de realizare ale unor variate sinteze ale epocii. Specia romanului-epopee nu este mărturia unui drum aller-retour, ci o reevaluare într-o viziune și într-un cîmp artistic modern a epopeii despre care același Philippe van Tieghem spunea că presupune din partea autorului „cele mai sublime daruri". Este o unitate artistică nouă, un fenomen complex și pluridimensional, neîncadrabil într-o formulă unică, dar care are o specificitate bine conturată, definindu-l și deopotrivă diferențiindu-l de alte specii monumentale.

Ramona Boca BORDEI

* Vladimir Piskunov, „Romanul sovietic — Eseu despre destinele romanului-epopee", Editura Junimea, Iași, 1978.

MOMENT LINGVISTIC INSOLIT

echo

Cu prilejul sărbătoririi nonagenarului lingvist român, academicianul Iorgu Iordan, în cadrul Facultății de filologie a Universității din Timișoara — după cuvintele de salut adresate sărbătoritului de către prof. univ. dr. C. Popa, rector al Universității, de prof. univ. dr. V. Șerban, decanul Facultății de filologie și după încheierea sesiunii științifice omagiale — prof. univ. dr. I.F. Bociort, șeful Colectivului esperanto-interlingvistică al Academiei de Științe Sociale și Politice, a adus marelui om de știință român, vechi militant democrat, din țara noastră, calde cuvinte de salut în Limba internațională (esperanto).

Redăm mai jos, însoțită de traducerea în limba română, o parte din alocuțiunea profesorului I. F. Bociort

Altestimata kamarado akademiano,

Bonvolu permesi al mi, je la Via 90-jara glora jubileo, esprimi en la nomo de Kolektivo Esperanto-Interlingvistiko de la Akademio pri Sociaj kaj Politikaj Sciencoj de Rumanio kaj en mia nomo, la plej varmajn, tutkorajn bondezirojn.

Vi kreis tre grandvaloran verkon, ričan je pensado pri faktoj kaj ideoj, vi iniciatis au progresigis esplormetodoj, en diversaj disciplinoj lingvosciencaj ; vi formis, per konstanta agado sindonema, multnombrajn disciplojn, kiuj hodiau honoradas la rumanan lingvistikon; viaj multflankaj sciencaj meritoj jam delonge transpasis la landlimonj de nia patrio. Senerare oni nomas vin ĉie la plej granda rumana lingvisto. Samtempe vi estas kaj certe restos mondkonata kaj estimata pacaktivulo kaj damokratia kuraga batalanto.

Via vivo, altestimata kamarado Profesoro, ekzemplas kiel scienca kurago kaj civitana etoso.

Honorinda la kreado, honorindas la homo.
Nur rekte, kurage kaj ne flankigante
Vi iris la vojon celitan
Eĉ guto malgranda, konstante frapante,
Traboras la monton granitan.
(L. Zamenhof, La vojo)

Ni dankas por viaj gisnunaj kreajoj, ni atendas la novajn, tutkore gratulante Vin okaze de Via 90-jara datreveno kaj dezirante al Vi multajn plensukcesajn jarojn, felicon, bonsanon, kreofortojn por la bono de rumana popolo, por la gloro de rumana lingvoscienco.

MULT STIMATE TOVARAȘE ACADEMICIAN

Vă rog să-mi permiteți, cu prilejul gloriosului jubileu al celei de a 90 aniversări a Dumneavoastră, să exprim — în numele Colectivului Esperanto-Interlingvistică al Academiei de Științe Sociale și Politice din România și în numele meu personal — cele mai calde și cordiale urări de bine.

Ați creat o operă de o foarte mare valoare, bogată în reflecții despre fapte și idei, ați inițiat sau ați dezvoltat metode de cercetare în diverse discipline ale științei limbii ; ați format, printr-o activitate constantă și plină de abnegație, numeroși discipoli, care astăzi fac cinste lingvisticii românești ; multiplele merite științifice ale Dumneavoastră au depășit de mult fruntariile patriei noastre. Pe bună dreptate, sînteți numit pretutindeni cel mai mare lingvist român. Totodată, ați fost, sînteți și, desigur, veți rămîne un luptător pentru pace și democrație, cunoscut și stimat în întreaga lume.

Viața Dumneavoastră, mult stimate tovarășe Profesor, este un exemplu de curaj științific și etică cetățenească.

„Demnă de cinste este creația, demn de cinste este omul.
Doar drept, curajos și nesovăind
Ați mers pe calea spre țel,
Chiar o picătură mică, lovind constant
Străpunge muntele de granit".
(L. Zamenhof, **Drumul**)

Vă mulțumim pentru creațiile Dumneavoastră de pînă acum, așteptăm altele noi, felicitîndu-vă, din toată inima, cu ocazia celei de a 90-a aniversări și dorindu-vă mulți ani plini de succese, fericire, sănătate, putere de creație spre binele poporului român, pentru gloria lingvisticii românești.

CEZAR APREOTESEI

ION ARIEȘANU (Redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct)

REDACȚIA ȘI ADM. - TIMIȘOARA, strada RODNEI 1, telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE INAPOIAZA. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

MESAJUL ROMÂNIEI

„Fiind foarte român, spunea Arghezi, Eminescu e universal".

Aceste cuvinte se potrivesc și în sfera vieții politice a României acum cînd principiile politicii externe promovate de statul nostru, principii în care se răsfrînge personalitatea poporului român, dobîndesc o tot mai largă recunoaștere și apreciere pe plan internațional.

Acest fapt este încărcat de semnificații, iar una dintre aceste semnificații constă în adevărul adînc potrivit căruia un popor liber răsfrînge întreaga omenire. Dar dacă un popor rezumă omenirea, el are și dreptul și datoria de a propune omenirii idealuri și soluții de conviețuire în numele necesității istorice, în numele aspirațiilor celor mai actuale și mai arzătoare ale lumii. Acest adevăr capătă expresie practică în politica externă românească, politică inițiată și promovată de simbolul viu al patriei noastre, președintele României, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.

Itinerariul secretarului general al partidului nostru pe pămîntul Africii, căldura și aprecierile de care se bucură în ochii popoarelor, sînt dovada cea mai vie că politica românească cuprinde atîta justețe și înțelepciune încît este apreciată într-o măsură tot mai largă pe plan internațional.

Activitatea internațională a României socialiste are o expresie plenară, ea se manifestă în sfera relațiilor politice, a relațiilor economice, în sfera colaborării tehnico-științifice și culturale. Acest fapt demonstrează profunzimea și curajul cu care un popor, indiferent de mărimea lui, își implică destinul propriu în destinul universal ; acest fapt demonstrează că în epoca noastră un popor, indiferent de mărimea lui, își poate spori prezența în lume prin forța ideilor și a principiilor pe care le promovează. Ideile și principiile politice dobîndesc azi o forță tot mai mare în lume și, cu toate că există numeroase focare de încordare în care este implicată forța armelor, există dovada că forța armelor în viața internațională nu poate suprima forța ideilor. Se invederează astfel o caracteristică a epocii noastre, se invederează un progres al omenirii însăși, prin lupta permanentă și revoluționară a popoarelor, a forțelor progresiste din sînul națiunilor trezite la conștiința suveranității și independenței lor, trezite la conștiința demnității naționale.

Una din cele mai adînci semnificații ale politicii promovate de tovarășul Nicolae Ceaușescu este aceea că, azi, popoarele pot obține mult mai ușor o sporire a calității vieții lor prin promovarea progresului economic și tehnico-științific, decît prin promovarea unei politici de asuprire națională, de dominare prin forță. Și tocmai această caracteristică a lumii de azi face ca principiile politice promovate de poporul român să aibă ecou în lumea întreagă, pe toate continentele.

În primirile afectuoase cu care este întîmpinat pe toate meridianele globului conducătorul poporului nostru, trebuie să vedem căldura cu care această țară, România socialistă, este „primită" în lume. Căci, atunci cînd conducătorul unui popor este iubit, avem dovada că însuși poporul pe care îl reprezintă este iubit în lume.

Vasile VERSAVIA

AUREL BREILEAN : „Portret cu pălărie"

ORIZONT 15

● (577) ● 12 aprilie 1979 ●
SERIE NOUĂ ● anul XXX ●
8 pagini 1 leu ●

Teme și caractere

„*Casa Ursei Mari*", debutul epic al tînărului nostru confrate *Paul Eugen Banciu*, se constituie drept o carte a unei pături țărănești tradiționale, tăietorii de lemne, împinsă de istorie spre o nouă viață de șantier. Această umanitate vine spre muncă cu o fizionomie morală ancestrală. Acești oameni de Nord sînt niște hoinari sau drumari, caractere dure, o umanitate frustă, de clan, de dezmoșteniți, niște ultimi tradiționaliști, ce caută un nou liman, fără a și-l putea părăsi încă pe cel vechi, de meșteșugari și artizani și, de aici, naște forța dramei, poezia aspră a unei asemenea pături umane, solitudinea individului ce a făcut, pînă ieri, corp comun cu natura, avîndu-și fixat ombilicul ființei chiar în ea, iar azi e implacabil împins de istorie spre impetuoasa metamorfoză a noii lumi industrial-tehnice.

Alături de această tramă, romanul lui Banciu aduce în prim plan destinul unui caracter ferm de femeie, tipologie și alegorie, descinse din această lume primară, țîșnită din însăși magma unei culturi arhaice, simbolizînd familia, vatra părintească, rădăcinile tradițiilor, obiceiurile.

Aceste două linii epice, pe care este constituit romanul, sînt urmărite în amploarea desfășurării unei acțiuni de șantier sau în perimetrul unui simțămînt erotic, dar, perpetuu, într-un fel de fundal baladesc, cu aer de basm românesc, sugerînd figuri stenice, caractere ferme, inflexibile. Pentru această umanitate, ce nu cochetează niciodată în planul artificiilor trăirii ființei, totul devine important ca viețuire, ca perpetuare a speciei sau a forței lor gînditoare. Așa zicînd, copiii lor sînt rădăcini ce leagă părinții de pămîntul natal. Aceasta le dă tărie, continuitate, urcînd febra legilor lor strămoșești în continue vase comunicante.

La eroii lui Banciu (prea puțin diferențiați, în afară de Femeia Marii sau bătrînul Șuru), solitudinea dă măreție actelor lor. Actele lor sînt mai întotdeauna eroice, la limita imposibilului, ușor grandilocvente, însă, ciudat, părînd totuși firești la niște temperamente de elementari. Scenele se petrec într-un fel de ritual bătrînesc, păgîn, dansul, băutul, dragostea, moartea, vrăjile, toate, semne ale acelei civilizații revolute ce ține, ca sub scut spiritual, nealterată, fermitatea spirituală a eroilor.

Desigur, ca orice debut, nici cartea lui Banciu nu e scutită de scăderile inerente unei întreprinderi temerare, precum un roman. Există, adeseori, în carte, o tentă retorică sau emfatică, personajele fiind vădit poetizate sau sfidînd, prin scene tari, patetice, firescul comportamentului uman (*„se auzi o izbitură cît o durere care i-ar fi crăpat capul în două" ; „Marga hăuli pe la casele tuturor de parcă ar fi luat foc apele și s-ar fi prăpădit toți peștii..."*). Se poate spune, de asemenea, că, în roman, seducția povestirii, a poveștii propriu-zise, e minimă, firul ei fiind fragil. Sînt apoi gesturi duse în extremis, o recuzită de blesteme în ploaie, în genunchi, urlete, toate forțînd nota acelui tip elementar urmărit de autor. Cartea abundă de mici meditații aforistice și, dacă unele frizează nefirescul, altele înalță epica și potențează poematicul acestei lumi ancestrale : (*„că mașinile is ca nevestele, că de cîte ori te însori, duci o altă viață și cîte mașini noi apuci să ai, atîtea vieți duci"*, sau *„sărbătoarea cea mai mare a unui om e atunci cînd scapă cu viață"*) ca și imaginile de-o tinerească prospețime : *„Munții ieșeau rar din ceață și viscol să împingă pielea albastră și rece de deasupra"*.

Cartea de debut ce lasă în cititor rezonanta unei poeme a muntelui, a unei umanități dezmoștenite, ce-și caută avid locul din care s-a smuls, sau ca și floarea rară, de colț, carte a unei mari iubiri eșuate, *Casa Ursei Mari* aduce printre noi un prozator moralist, de talent, un epician constructor al unor comunități umane, dedublat de unul căutător de noi formule romanești, analist și alegorist, căutator de noi forme de viață și de artă, trecute, original, în pagina scrisă.

Ion ARIEȘANU

ÎN PAGINA A III-A OPINII
DESPRE ROMANELE LUI
PAUL EUGEN BANCIU

imnele patriei

MIRON ȚIC

Porți de lemn

Porți ale neamului,
Porți ale datinei,
Arse de soare
Spălate de ploi,
Statornice semne-n
Clepsidra timpului
De ieri,
Și de-apoi.
Porți de lemn,
Porți de soare,
Frumuseți prin vreme
Fără uitare.
Porți bătute de vînt,
Sărutate de ninsoare
Virste ale acestui pămînt
De adevăr și visare.
Porți ale iubirii
Ale nemuririi.

CRONICA LITERARĂ

Ion Caraion

Interogarea magilor

Ed. Cartea Românească, 1978

Previzibil, în măsura în care un poet deplin constituit poate fi recunoscut în fiecare dintre avatarurile sale lirice, Ion Caraion nu rămîne totuşi neschimbat în recentul volum, *Interogarea magilor*, care, iată, după destulă vreme, nu mai este (o dată în plus) o antologie din textele cunoscute — ci o carte, dacă lăsăm deoparte cîteva poeme republicate, nouă şi sub aspectul materialului poetic pe care îl selectează. Texte, să precizăm, nu întotdeauna aflate la acelaşi nivel valoric, pentru că nu tot ceea ce Ion Caraion comunică acum ni se pare excepţional ori măcar remarcabil, cine doreşte poate chiar aduna din acest masiv volum morman de versuri oarecare, eboşe ale unor poeme pe care o nu ştiu ce sastisire de poezie ori de existenţă în poezie îl va fi împiedicat într-un moment sau altul pe autor să le prefacă în construcţii lirice desăvîrşite. Însă, fie şi constatînd nerealizările parţiale şi imperfecţiunile acestui volum care pare să fi fost conceput mai mult pentru a epuiza o perioadă de creaţie şi a schiţa contururile unor cicluri lirice noi, ecoul pe care acesta îl provoacă nu este mai puţin durabil, chiar dacă nu în primul rînd prin poeme izolate — nu atît de numeroase, de această dată, cele cu adevărat memorabile — cît prin impresia de unitate a întregului, faţă de care decupajele, realizate cu o exigenţă estetică foarte severă (impusă, în fond, de autor în cărţile anterioare) ar fi în mod fatal numai parţial revelatoare. O unitate, desigur, nu tematică, pentru că Ion Caraion nu obişnuieşte decît extrem de rar să lucreze monografic asupra unei idei, a unei teme poetice (înseşi titlurile ciclurilor din acest volum spun destul de mult în acest sens : *Ce ai tu, mare, de fugi?*, *Labirint*, *Licheni pe lizieră*), în schimb sprijinită — iată o împrejurare mai puţin comună dacă este să ne raportăm la norma comună a apariţiilor editoriale — pe egalitatea reacţiilor temperamentale ale poetului, pe tensiunea extraordinară sub care pare să se producă acum comunicarea lirică. S-ar părea că, după ce în cîteva din volumele anterioare Ion Caraion revenea — după o relativă pacificare a imaginaţiei — la un limbaj de o extremă expresivitate, amintindu-ni-l pe cel al poemelor din cărţile sale de început, în recentul volum găseşte, încă o dată după destule căutări, accesul spre spaţiul de existenţă cel mai favorabil exteriorizării lirismului său. Extraordinar poet al biologicului şi al existenţei sociale mizere în anii războiului şi în cei imediat următori (*Panopticum*, 1943 ; *Omul profilat pe cer*, 1945 ; *Cîntece negre*, 1947). Ion Caraion este, în *Interogarea magilor* (şi, de multe ori, în anterioarele selecţii) un extraordinar poet al demnităţii morale, al rezistenţei faţă de tot ceea ce contrazice ideea de umanitate : poet angajat, în sensul cel mai nobil al termenului, pentru că, aşa cum conchide, sentenţios, într-un poem : „Nimeni nu e în istorie ca să se plimbe" (*Fiind pretutindeni*). Însă, va trebui să acceptăm, ceea ce dă relief noilor poeme ale lui Ion Caraion nu e atît vehemenţa unui moralist (aceasta, ca şi patetismul şi un fel de nostalgie aspră după un spaţiu al purităţii — mai mult — erotice există, cu toate că subtextual), cît formidabila voinţă de plasticizare a urîtului şi malignităţii care agită estetica poeziei, o senzaţie aproape incredibilă de inconfort moral şi ontologic pe care versurile o transmit. „Pe cuvinte — iarnă. Pe prag — sînge de scorpie" spune poetul în *Capetele aducerii aminte*, alte texte fiind poeme ale deriziunii mitologiei (*Dintr-un principiu al scăderii*), poeziei (*Fotoliul gol*), materiei : „Iernez în deriderea luminii" (*Crater*). O umoare neagră pare a-l însoţi pe poet în aproape toate prospecţiunile sale poetice („vă urăsc şi vă doresc nenorociri" încheie acesta, cinic-sarcastic mai degrabă decît faceţios, un *Horoscop*), o dispoziţie vaticinară pusă în relief cu o rară pregnanţă de „dicţia" perfectă cu care sînt articulate în mai toate situaţiile propoziţiile demistificatoare ale poemelor (*Abducţii*, *Prostul care udă florile*, *La mine-n creier*, *la mine-n toamnă*, *Sancţiunile limbajului şi ale amurgului* etc., etc.), de tonul infailibil „civilizat" cu care sînt proferate fraze de efect naturalist.

Evident, dacă ar fi să selectăm din *Interogarea magilor* un vers care să dea, singur, întreaga măsură a lirismului vaticinar al lui Ion Caraion, lirism impregnat, astăzi ca şi altădată, în toate fibrele sale de amintirea ororilor care au însoţit umanitatea de-a lungul istoriei, am greşi alegîndu-l pe cel care încheie poemul intitulat *Deriziune / Privilegii* : „am devenit de gheaţă şi ninge peste mine" şi nu o frază din baconskyana litanie *Veşnicul palid* : „iată mi-s vorbele ca spînzurătorile".

Lucian ALEXIU

Chiar dacă nu putem fi întotdeauna de acord cu opţiunile sau opiniile lui Alexandru George trebuie să recunoaştem că toate cărţile sale sînt bine scrise, interesante şi pline de idei. De la controversatul *Marele Alpha* (1970) la *În jurul lui E. Lovinescu* (1975), trecînd prin *Semne şi repere* (1971) şi *La sfîrşitul lecturii I* (1973) în fiecare din aceste volume Alexandru George face precizări îndrăzneţe, contestaţii discutabile, trimiteri utile, demonstraţii (uneori) convingătoare. Adesea înlănţuirea raţionamentelor (mai ales atunci cînd e vorba de contestarea unor puncte de vedere vechi şi optarea pentru altele noi) pare paradoxală, dar este în general strînsă. Alături de idei sînt şi multe ambiţii, poate mai puţin subliniate în acest al doilea volum al lecturilor sale decît în celelalte. Pentru că Alexandru George, de cele mai adesea ori, apără un punct de vedere, corectează o opinie sau vrea să înlocuiască o veche acreditare cu alta, mai potrivită după părerea dumisale, dacă nu şi mai adevărată.

Nici acest ultim volum de comentarii, ce adună „o parte" din paginile risipite în revistele ultimilor ani, nu face excepţie de la această atitudine. Se discută mulţi scriitori în acest volum, de la V. A. Urechiă şi Titu Maiorescu, pînă la Liviu Călin (în postură de critic hagiograf) sau Dinu Pillat, de la E. Lovinescu, Pompiliu Eliade, N. Iorga, pînă la G. Călinescu sau Perpessicius, de la Arghezi sau Blaga pînă la Nichita Stănescu ori Adrian Păunescu, de la Zarifopol la Cioculescu sau Edgar Papu. Sînt amintite şi unele cărţi mai specioase, ca aceea despre Bucureşti a lui N. Vătămanu ori consideraţiile medicale ale doctorului Ion Nica. Subiecte disparate, unite totuşi de o metodologie critică, pe care autorul ţine să le sublinieze. Merită să reţinem cîteva idei : spiritul de comprehensiune, procesul unei înţelegeri şi clarificări ce au dus la zdruncinarea unor convingeri proprii („*toate aceste noi adevăruri ni s-au impus cu aceeaşi rigoare şi forţă de constrîngere cu care împotriva vechii noastre opinii s-ar fi rostit nişte glasuri străine*" p. 371), de unde lupta criticului cu sine şi autorevizuirea opiniilor, în sensul făcut de Lovinescu („*o scrutare severă a conştiinţei critice*", „*activizarea ei*", „*scuturarea inteligenţei libere de inerţiile*" constatate, p. 372). Urmează eliberarea de constrîngeri şi prejudecăţi pentru a netezi calea ce duce la adevăr. Adevăr pentru cititorul cu care criticul poartă un dialog, pregătindu-l pentru descoperirea lui. De aceea adunîndu-şi consideraţiile critice, despre şi pentru mai buna înţelegere a unor scriitori, le socoteşte avînd „*de cele mai multe ori un caracter de «intervenţie» în clarificarea unor probleme şi mai puţin acela de integrală judecare, care mai de mult ne-a ispitit*" (judecăţile nu lipsesc totuşi). Şi mai departe : „*Sunt, în majoritatea cazurilor, nişte contribuţii exegetice încercînd valorificarea unor aspecte ignorate de alţi critici*" (p. 378).

Intenţiile mărturisite sînt de cele mai multe ori confirmate de aceste intervenţii binevenite în cele mai de seamă cazuri. Chiar dacă sublinierea unor aspecte ni se pare mai puţin semnificativă intervenţiile sînt totuşi utile pentru înţelegerea unui climat cultural într-o anumită epocă, a unor atitudini potrivite sau nepotrivite şi a unor exegeze. Există şi unele judecăţi de valoare mai apăsate (ca în cazul lui Al. Piru sau Traian Filip), dar în general tonul acestei cărţi este mult mai echilibrat decît în primele volume, iar concluziile mai acceptabile. Semnalez totuşi două excepţii. Prima, consideraţiile privind culegerea *Isvoade* a lui Lucian Blaga, faţă de care neînţelegerea persistă. Eseul nu cred că se poate susţine că ocupă în scrisul lui Blaga un loc „minor dar şi lăturalnic". *Fenomenul originar*, *Daimonion* sînt eseuri chiar în perspectiva adoptată de critic (*Eseul — ca gen de maturitate*, *Eseul — simple precizări*). Cît priveşte polemica de ocazie a filosofului, problema e ceva mai complicată (în treacăt fie spus o parte din pamflete sînt publicate în *Ceasornicul de nisip* nu în *Isvoade-le* discutate). La fel şi „lipsa" poeziei din textele filosofice (Ion Negoiţescu un mai bun cunoscător al filosofiei poetului e de părere contrară, cf. *Poezia în filosofia lui Blaga* în *Scriitori moderni*, p. 180). *Isvoade* pune alte probleme îndrăzneţe, nesesizate de critic (*Critica literară şi filosofia*, *Dimitrie Cantemir*, *Stratul mumelor* etc.). Un exemplu de lectură inadecvată a unei cărţi chiar privită drept pretext pentru unele idei proprii. La fel se întîmplă lucrurile cu cartea lui Noica despre Eminescu, gînditorul neurmărind altceva decît să atragă atenţia asupra publicării manuscriselor lui Eminescu care, orice ar conţine, se cuvin a fi cunoscute. O carte îndrăzneaţă, cu idei neaşteptate, punct de pornire pentru discuţie şi controversă. Ceea ce, credem, criticul a şi urmărit.

Ion MAXIM

„ORIZONT", VĂ PROPUNE PRIN RUBRICA :

excelsior

DIN VOLUMELE DE POEZIE, RECENT INTRATE ÎN LIBRĂRII,

Radu Cârneci

TEMERILE LUI ORFEU

Ed. Cartea Românească

S-a născut la 14 februarie 1928, în comuna Pardoşi, judeţul Buzău. Absolvent al Facultăţii de silvicultură din Braşov.

Debutează în 1951 la „Almanahul literar" din Cluj.

VOLUME DE POEZIE : *Noi şi soarele*, 1963 ; *Orgă şi iarbă*, 1966 ; *Umbra femeii*, 1968 ; *Iarba verde, acasă*, 1968 ; *Centaur îndrăgostit*, 1969 ; *Grădina în formă de vis*, 1970 ; *Cîntînd într-un arbore*, 1971 ; *Oracol deschis*, 1971 ; *Banchetul*, 1973 ; *Cîntarea cîntărilor*, 1973 ; *Horă de vulturi*, 1974 ; *Heraldica iubirii*, 1975 ; *Nobila stirpe*, 1976.

TRADUCERI : *Jertfe negre*, 1969 selecţie din creaţia poetică a lui Léopold Sédar Senghor ; *Extazul morţii*, 1975, selecţie din creaţia poetică a lui Srecko Kosovel ; *Jertfe negre*, ediţie bilingvă franco-română, din poezia lui Léopold Sédar Senghor.

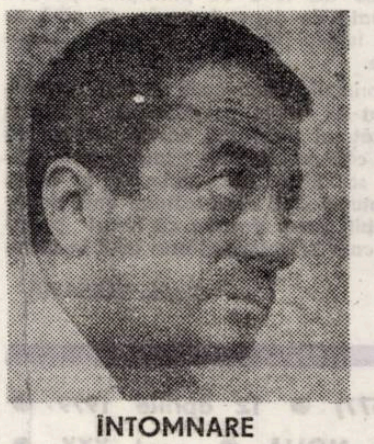

ÎNTOMNARE

Se-adună toamna peste paşii mei,
ca aur sterp stau furnze-n risipire,
coboară cerul peste munţii grei
ca într-un paradis în rătăcire.

Tu unde eşti ? Sosește-mă curînd ;
e-aici izvorul unei morţi frumoase,
un aer de tăcere şi de gînd
pădurea stă cu săbiile scoase.

Aici sărutul să-ncunune-n dor
trecerea lină-a sîngelui spre rece :
în jos va fi un zbor, în jos un zbor
la tainele spre care totul trece ..

Alexandru George

La sfîrşitul lecturii II

Ed. Cartea Românească, 1978

Cîte picioare au viţeii?

marginalii

Nu modernitatea i-a deranjat cel mai mult la Gide pe Roger Martin du Gard, ci livrescul lui, dezinvoltura, indiscreţia, construcţia lincedă, faptul de a se fi mulţumit, din imensele lui calităţi, cu prea puţin. Totuşi, i-a reproşat şi ce numea ingenioase giumbuşlucuri, *adică trasul sforilor în văzul tuturor : „Cusurul îndeminării dumitale e că prea sare în ochi". Novatorii epocii — şi Gide printre ei — începuseră, pentru a-i da artei autonomie în raport cu lumea, să risipească iluzia vieţii reale accentuind asupra actului literar ca atare, asupra fabricării lui Pe aceeaşi cale, personajele nu mai semănau cu oamenii reali : deveniseră un fel de marionete semnificative Pe Martin du Gard nu-l atrag asemenea inovaţii : „Aş vrea ca Barois al meu să fie destul de viu pentru ca lumea să-l accepte aşa cum e, ca un fapt, ca o evidenţă — şi fără să discute despre fabricaţie de parcă ar fi vorba de o marionetă !" Mulţumit de moştenirea rămasă mai mult de la Tolstoi decît de la Balzac, scriitorul intenţionează să creeze personaje „după modelul obişnuit, excepţii", de aceea îşi interzice să le împodobească „cu acele ciudăţenii ce plac atît de mult astăzi" Viţeii lui vor avea întotdeauna patru picioare, nu cinci legea lui va fi „măsura de mijloc", iar nu „uimitorul", puneri în scenă sofisticate nu va căuta. Degeaba îi tot spune Gide că o operă mare trebuie să surprindă obişnuinţele şi chiar, să le brutalizeze puţin, Martin du Gard ştie bătrîneşte că tocmai inovaţiile se perimează cel mai repede, deoarece ori sînt însuşite şi duse mai departe de urmaşi, ceea ce le face să pară naive mai tîrziu, ori vor arăta ca nişte curiozităţi caraghioase dacă nimeni nu le va fi acceptat. Stima posterităţii nu poate fi forţată prin excese, căci orice exces este mistificator, ceea ce nu va întîrzia, să iasă la iveală Modest, recunoaşte : „În cea mai mare parte raţional, deliberat, mă agăţ de măsură, resping părerile parţiale şi îndrăzneţe, gesturile aventuroase, tezele pline de curaj". Nu noutatea ,nu surprizele, nu rupturile fac istoria literaturii, ci continuitatea unui demers simplu : supunerea faţă de realitate „ .. copiez cu supunere ce văd în faţa mea", spune Martin du Gard, nu fără un anumit orgoliu. I se pare că nu numai Tolstoi, dar nici Shakespeare n-a făcut altceva decît să zugrăvească şi el „cît mai conştiincios cu putinţă după natură".*

Gide osteneşte zadarnic spunîndu-i că de-a lungul vremii s-a mai făcut şi altceva în literatură decît roman realist, sau că, tot îngrijind păşunea pentru viţelul lui cu patru picioare, nu cu cinci, el închide ochii şi asupra realităţilor — a celor adînci. Arată-ne viaţa aşa cum este, nu aşa cum o vedem, cum ne-am obişnuit s-o vedem, exclamă Gide cam exasperat. Să aduci realitatea în artă nu e lucru simplu şi nu ajunge pentru asta „a te aşeza mereu drept în faţa a ceea ce vrei să zugrăveşti". Imaginea obţinută de privirea frontală va fi fixată de la început, pe cînd adevărul adevărat al vieţii stîrneşte incertitudini, păreri deosebite, diverse interpretări O literatură ce ţine seama de bogăţia vieţii îşi atrage „participare din partea cititorului", dar pentru asta trebuie să se aşeze în unghiuri mereu noi şi să arunce „lumini piezişe" asupra realităţii.

Însă Gide nu insistă. Îl cunoaşte prea bine pe Martin du Gard, ştie că nimic nu-l va scoate din tiparul lui şi, dealtfel, poate tocmai această stabilitate îl atrage pe el, cel atît de versatil. Se odihneşte în preajma lui ca într-un adăpost fără primejdie şi fără mister. De aceea se resemnează uşor cînd constată că Martin du Gard n-are de gînd să le dea personajelor sale ceea ce, la urma urmelor, nici nu poate să le dea : „Cum ai anulat din fiinţa dumitale şi cerul şi iadul, e destul de lesne de înţeles că nu li-l poţi dărui nici lor".

Livius CIOCÂRLIE

INTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV

Un produs de maximă utilitate: centura de siguranţă auto

Ceea ce ştim cu toţii este că, viaţa înseamnă mişcare, o continuă şi perpetuă mişcare. Zilnic, în orice sezon, zeci de mii de autovehicule brăzdează şoselele ţării, fiind cel mai răspîndit şi indispensabil mijloc de comunicaţie, o expresie elocventă a civilizaţiei secolului XX.

Explozia rutieră declanşată la noi în ţară în ultimul pătrar de veac, sugerează nu numai ideea de mişcare şi bunăstare ci, în egală măsură şi ideea că relaţia OM-MAŞINĂ de multe ori conflictuală, are la limita extremă accidentul de circulaţie şi urmările sale.

Riscurile care stau în faţa omului de la volan sînt pe cît de numeroase pe atît de cunoscute şi este firesc ca epoca modernă — în care accidentul de circulaţie constituie un mare flagel — să creeze şi mijloace specifice de mare eficienţă pentru contracararea şi limitarea urmărilor acestor riscuri.

Lăsînd la o parte elementele de îmbunătăţire constructivă a autovehiculelor, reglementările de circulaţie rutieră şi modul exigent de pregătire al conducătorilor auto, unul din aceste mijloace, cu valoare practică, care totdeauna trebuie să se situeze în timp în faţa neprevăzutului, este centura de siguranţă, ustensil de maximă eficienţă din dotarea automobiliştilor.

Produsul, fabricat pentru prima dată de industria românească la cunoscuta întreprindere braşoveană Mecanica, răspunde în mare măsură rolului său de utilitate în circulaţia rutieră, fiind din punct de vedere al calităţii, dacă nu superior, egal articolelor similare produse în străinătate.

Omologată şi standardizată sub numărul 9842/1—74, centura de siguranţă auto marca Super, se află în producţia de serie a întreprinderii braşovene în două variante constructive şi anume :

— centură cu trei puncte de fixare, formată dintr-o centură subabdominală şi una diagonală.

— centură cu două puncte de fixare, formată dintr-o centură diagonală, care trece peste torace, de la şold la umărul opus.

Terminologie, funcţionalitate, caracteristici tehnice

Prin centură de siguranţă auto se înţelege un ansamblu de chingi textile, cu una sau mai multe catarame şi piese pentru fixare în structura automobilului, ansamblu destinat să împiedice sau să atenueze, în caz de accident, rănile celui care îl utilizează.

Centura este proiectată şi fabricată în aşa fel, încît atunci cînd este corect montată şi corect purtată de ocupant, buna sa funcţionare să fie asigurată, reducînd la minimum riscul rănilor corporale în caz de coliziune sau de acceleraţie bruscă a autovehicolului.

Ca structură şi funcţionalitate (utilizare), o centură de siguranţă auto se compune din următoarele subansamble :

— Bretelele=partea centurii care ţine în poziţie iniţială jumătatea de sus a corpului automobiliştilor.

— Chinga = bandă flexibilă, de obicei din ţesătură textilă, destinată menţinerii în poziţie iniţială a întregului corp al automobiliştilor.

— Dispozitiv de reglare = mecanismul care permite ajustarea centurii în funcţie de nevoile ficărui utilizator.

— Cataramă de siguranţă = mecanism cu deschiedere rapidă care se utilizează numai prin manipulare.

Caracteristicile tehnice ale unei centuri de siguranţă complete, trebuie să fie compatibile cu utilizarea acesteia în interiorul autovehiculului, micşorînd pericolul de rănire gravă a ocupanţilor prin dispersarea energiei produsă de coliziune.

Reţinînd corpurile călătorilor pe banchete, centura are proprietatea să dirijeze în jos şi către spate, în timpul decelerafiei, forţa exercitată asupra părţilor abdominale ale ocupanţilor. În acelaşi timp, datorită elasticităţii, distribuie forţa la care este supus un segment din diagonala care trece peste umerii ocupanţilor, evitînd deplasarea în sus a centurii subabdominale.

Din punct de vedere al construcţiei, centura de siguranţă trebuie să fie alcătuită, în mod obligatoriu, din şapte elemente şi anume:

1. elemente de reţinere a corpului.
2. elemente de rezistenţă la sarcină, care pot face parte din elementele de reţinere a corpului.
3. piese de fixare, care permit ataşarea la structura autovehiculului a elementelor de reţinere a corpului şi a celor de rezistenţă la sarcină.
4. elemente care înlocuiesc ajustarea (în funcţie de necesităţile ocupanţilor) reperelor de reţinere a corpului.
5. elemente care asigură şi fixează pasagerul în sistemul de reţinere.
6. elemente care înlesnesc o deschidere rapidă.
7. piese suplimentare care servesc la fixare, cînd acestea nu fac parte din structura autovehiculului.

Prin faptul că automobiliştii români se găsesc pentru prima dată confruntaţi cu montarea şi folosirea centurii de siguranţă, vom nominaliza în cele ce urmează piesele din componenţa elementelor de ansamblu, prezentînd totodată schiţa de montaj a celor două tipuri de centuri :

1) închizător
2) chingă
3) ureche inferioară
4) ureche superioară
5) apărătoare
6) capac
7) spangă
8) limba închizătorului
9) bucşe cu guler mare
10) şaibă elastică
11) şaibă
12) şurub
13) bucşe cu guler mic
14) bucşă
15) şaibă grower
16) piuliţă
17) bridă în formă de L
18) bridă în formă de U
19) bucşă lungă
20) surub luna

SCHIŢE DE MONTAJ

CENTURA DE SIGURANŢĂ cu 3 puncte de fixare

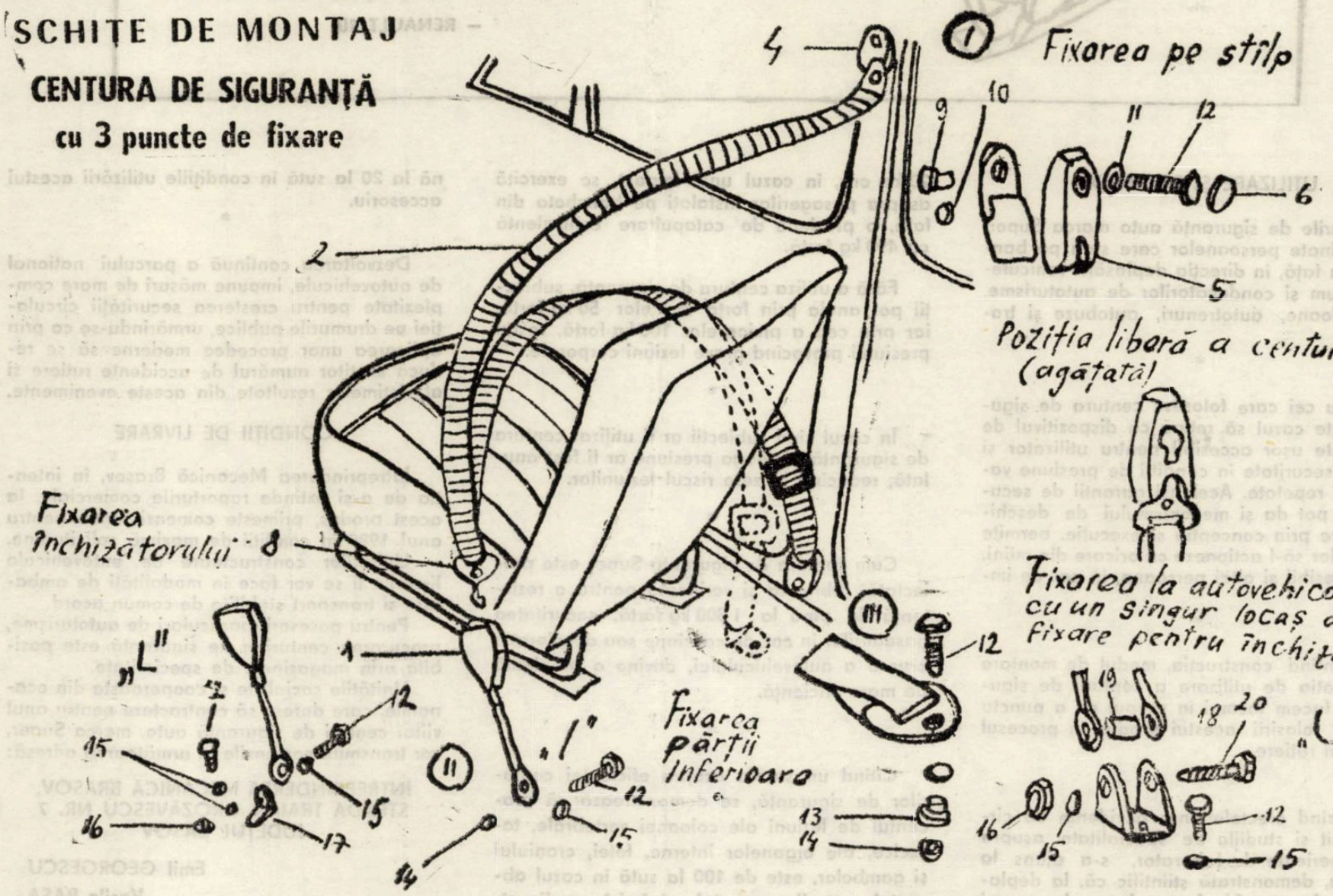

INTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV

SCHIŢE DE MONTAJ

CENTURA DE SIGURANŢĂ cu 2 puncte de fixare

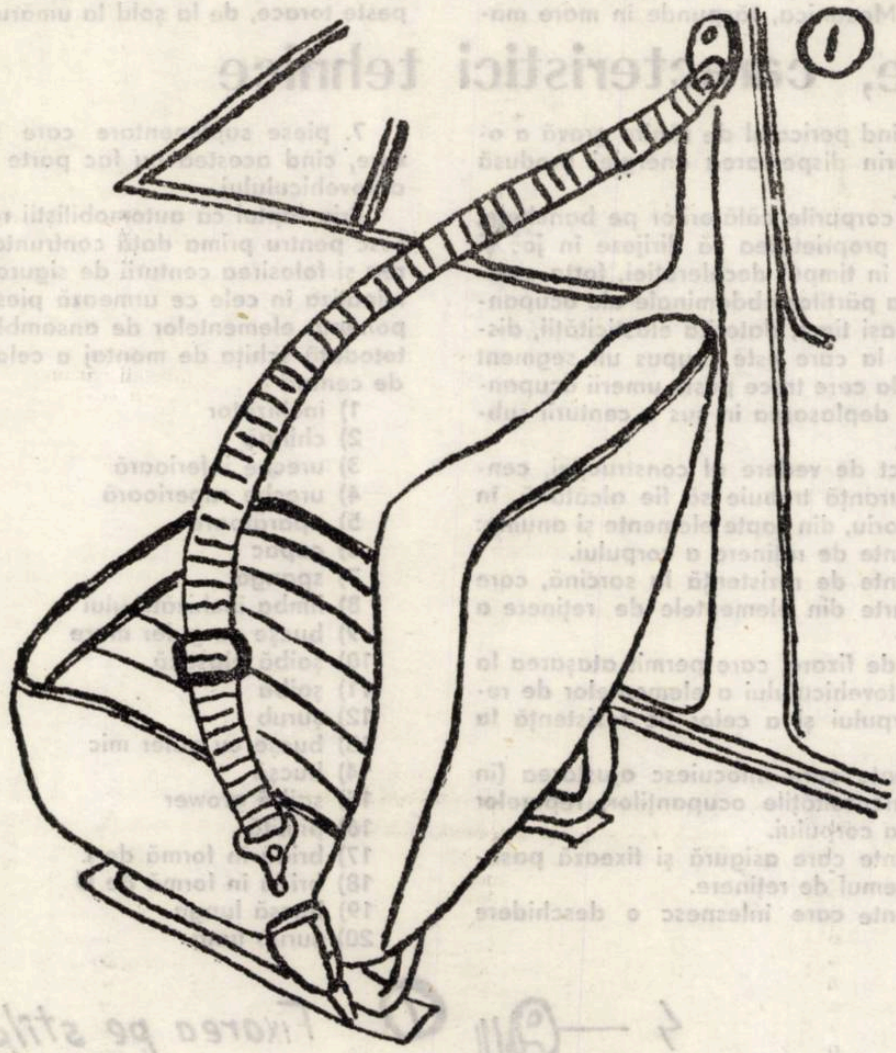

INCHIZATORUL SE FIXEAZĂ ÎN TREI VARIANTE I ; L ŞI U ÎN FUNCŢIE DE TIPUL AUTOVEHICULULUI.

CENTURA SE LIVREAZĂ CU VARIANTA DE FIXARE I şi L.

VARIANTA U SE LIVREAZĂ SEPARAT LA MAGAZINELE DE SPECIALITATE.

VARIANTA I SE FOLOSEŞTE LA URMĂTOARELE TIPURI DE AUTOVEHICULE :

- DACIA 1300
- SKODA 100 S
- FIAT 850

VARIANTA L SE FOLOSEŞTE LA :

- DACIA 1100
- RENAULT 10

UTILIZARE ŞI EFICIENŢĂ

Centurile de siguranţă auto marca Super, sînt destinate persoanelor care stau pe bancheta din faţă, în direcţia deplasării vehiculelor, precum şi conducătorilor de autoturisme, autocamioane, autotrenuri, autobuze şi troleibuze.

*

Pentru cei care folosesc centura de siguranţă, este cazul să reţină că dispozitivul de reglaj este uşor accesibil pentru utilizator şi prezintă securitate în condiţii de presiune variabile şi repetate. Aceleaşi garanţii de securitate se pot da şi mecanismului de deschidere, care prin concepţie şi execuţie, permite pasagerilor să-l acţioneze cu oricare din mîini, fiind accesibil şi altei persoane, în caz de impact.

*

Prezentînd construcţia, modul de montare şi destinaţia de utilizare a centurii de siguranţă, o facem tocmai în scopul de a puncta eficienţa folosirii acestui produs în procesul circulaţiei rutiere.

*

Analizînd efectele unor accidente de circulaţie cît şi studiile de specialitate asupra unor experienţe de laborator, s-a ajuns la concluzia, demonstrată ştiinţific că, la deplasarea unui autovehicul cu viteza de numai 20 km oră, în cazul unui impact, se exercită asupra pasagerilor instalaţi pe bancheta din faţă, o presiune de catapultare echivalentă cu 490 kg forţă.

Fără a utiliza centura de siguranţă, subiecţii pot anula prin forţa braţelor 50 kg forţă, iar prin cea a picioarelor 100 kg forţă, restul presiunii provocînd grave leziuni corporale.

*

În cazul cînd subiecţii ar fi utilizat centura de siguranţă, întreaga presiune ar fi fost anulată, reducînd la zero riscul leziunilor.

*

Cum centura de siguranţă Super este proiectată, fabricată şi verificată pentru o rezistenţă de pînă la 1 800 kg forţă, securitatea pasagerilor în caz de coliziune sau decelerare bruscă a autovehiculului, devine o problemă de mare eficienţă.

*

Citind un studiu asupra eficienţei centurilor de siguranţă, se demonstrează că procentul de leziuni ale coloanei vertebrale, toracice, ale organelor interne, feţei, craniului şi gambelor, este de 100 la sută în cazul absenţei centurii, procentul scăzînd în medie pînă la 20 la sută în condiţiile utilizării acestui accesoriu.

*

Dezvoltarea continuă a parcului naţional de autovehicule, impune măsuri de mare complexitate pentru creşterea securităţii circulaţiei pe drumurile publice, urmărindu-se ca prin aplicarea unor procedee moderne să se reducă simţitor numărul de accidente rutiere şi al victimelor rezultate din aceste evenimente.

CONDIŢII DE LIVRARE

Întreprinderea Mecanică Braşov, în intenţia de a-şi extinde raporturile comerciale la acest produs, primeşte comenzi ferme pentru anul 1980 în condiţii de maximă solicitudine.

Unităţilor constructoare de autovehicule livrările li se vor face în modalităţi de ambalare şi transport stabilite de comun acord.

Pentru posesorii particulari de autoturisme, procurarea centurilor de siguranţă este posibilă prin magazinele de specialitate.

Unităţile socialiste şi cooperatiste din economie, care doresc să contracteze pentru anul viitor centuri de siguranţă auto, marca Super, vor transmite comenzile la următoarea adresă:

ÎNTREPRINDEREA MECANICĂ BRASOV,
STRADA TRAIAN GROZĂVESCU NR. 7
JUDEŢUL BASOV

Emil GEORGESCU
Vasile BAŞA

PAUL EUGEN BANCIU ŞI ROMANELE SALE

— opinii —

Între narațiunea baladescă și romanul parabolic

Impresionant acest debut al lui Paul Eugen Banciu. *Casa Ursei Mari* (Edit. Dacia, 1978) și *Recifu*l (Edit. Facla, 1979) anunță (cu oarecare întîrizere) un prozator remarcabil, cu invenție epic-simbolică debordantă, cu un apetit al marilor desfășurări narative și metaforice, cu capacitatea de a anima un univers mereu inconfundabil (șantierul la mare altitudine sau orașul în cîmpie), ce-și păstrează concretețea dramatică, dar este în același timp investit cu valori arhetipale. Din acest punct de vedere, cele două romane fixează și etapele (saltul) narațiunii de la evenimentul cotidian de viață la evenimentul simbolic, arhetipal. *Casa Ursei Mari*, roman-povestire prin excelență, narînd evenimentele deopotrivă spectaculoase și nespectaculoase din existența unei colectivități de muncă, viața cotidiană a unui șantier, împinge treptat narațiunea spre un *timp repetitiv*, un timp al legendei sau chiar al eposului (popular). *Recifu*l este un roman al construcției dificile, alternînd numeroase planuri narative (monologuri retrospective, planuri ale desfășurării dramatice de evenimente), un roman parabolic (și nu povestire) care se desfășoară simultan în două registre: cel istoric și cel arhetipal (mitic-simbolic). *Casa Ursei Mari* săvîrșește acest proces al ridicării la simbol și arhetip pe mai multe căi. La început, el este simplă povestire, lentă, bogată în detalii de viață (ca în puține romane contemporane), cronică pitorească a unei existențe colective nelipsite de eroism, evenimente de excepție, dar totuși nedepășind un realism (naturalist) al faptului imediat. Dar stilul *prelucrează retoric* acest material: se poate remarca de la început o amplificare (hiperbolizare) a faptelor narate, tentația metaforismului grandiloc-vent care conferă celor mai (aparent) nesemnificative detalii de viață pregnanță simbolică. Acest tip de *supradimensionare* și *metaforizare* a realității diurne, a personajelor și relațiilor dintre ele, dar mai ales a toposului (Paul Eugen Banciu are un simț deosebit al semnificației ambiantale, dar și simbolice a locului în care se desfășoară narațiunea) împinge treptat povestirea spre o zonă a eposului de tip popular sau a baladescului. Cu atît mai mult cu cît romanul urmărește constituirea unei noi colectivități, a unui nou ethos, de fapt o *întemeiere* a cărei erou este protagonista romanului, Femeia Marii, femeia înțeleaptă, animatoarea (și păstrătoarea) ritualurilor vieții din „Casa Ursei Mari", cabana care polarizează în jurul ei umanitatea șantierului. Aproape fiecare gest al ei este proiectat într-o sferă mai înaltă a gesturilor eroice, fundamentale, prin ea, acțiunea fiind adusă într-un timp repetitiv, arhetipal, al ficțiunii baladești. De altfel, Femeia Marii colportează date biografice ale femeii eroice, voluntare, din literatura română (mai cu seamă a Vitoriei Lipan, atunci cînd pornește și ea în căutarea bărbatului care poate să-i împlinească viața).

Dar dacă *Casa Ursei Mari* este romanul baladesc al unui singur erou, cu rol de întemeietor și oracol al lumii ei, *Recifu*l este în mai mare măsură un roman colectiv care introduce, într-o alternare subtilă de planuri narative, o suită de biografii individuale, în care figurează cîte un personaj al cărții, fără a conferi vreunuia rol central (nici măcar de „raisoneur", deși o mare parte din roman este constituită de jurnalul — numit „Propileе", scris de unul din locuitorii orașului, avocatul Colențan). În felul acesta, cartea reușește să creeze impresia de *simultaneitate narativă*, de privire aruncată în același timp asupra unui număr mare de destine exemplare ce, împreună, alcătuiesc cronica orașului Burna. Adevăratul personaj al romanului este „recifu", orașul Burna, care își conservă o vreme cu strășnicie integritatea, mentalitatea izolaționistă, de cetate inexpugnabilă, refuzînd să participe la timpul social al națiunii. Poziția sa îi stimulează orgoliul narcisistic de a se imagina centrul lumii: *„Burna este un oraș cu zece, douăsprezece mii de suflete așezat ca mai toate orașele, cu un cot pe marginea riului și cu celălalt cocoțat pe niște coline... Prin mijlocul orașului trece șoseaua, cordonul ombilical prin care sîntem legați de toată istoria și geografia Europei...".* Treptat, însă, această comunitate va părăsi calendarul de tip rural, agricol, pentru a visa (într-o etapă romantică a preindustrialismului mult întîrziată aici) la binefacerile unor utopice mașinării și invenții mecanice; apoi, pentru a se deschide ea însăși vremilor înnoitoare, acceptînd în coasta ei acel „cal troian", care este Combinatul industrial, șansa reintegrării în timpul întregii națiuni. Și aici impresionează talentul epic al prozatorului, capacitatea sa de a anima mari colectivități umane, de a investiga raporturile dintre ele, subordonate unei viziuni simbolice ce le oferă rol generalizator. Căci cronica orașului Burna poate fi citită ca narațiunea oricărui oraș provincial, în evoluția sa de la o comunitate de tip semirural, la una de tip urban, industrial.

Marcel POP-CORNIȘ

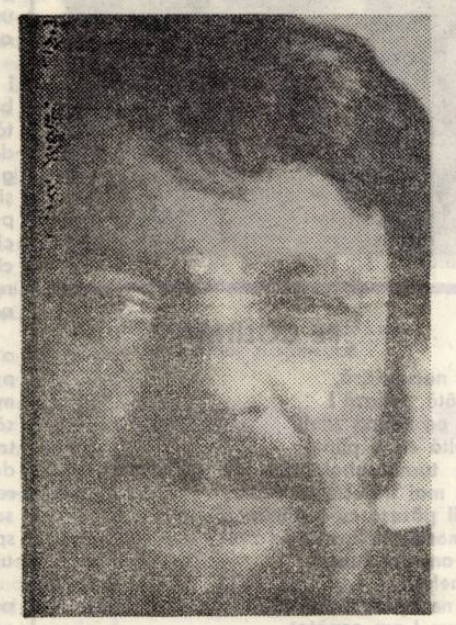

Realitate fictivă și ficțiune reală

Constantele, ca și variațiile opționale de la o carte la alta, dau într-adevăr un portret de autor mai amplu și mai veridic prozatorul Paul Eugen Banciu, care a debutat practic cu două volume. O constantă ar fi înclinația de a-și alege ca subiect viața unor personaje colective, a unor comunități surprinse în plin proces de metamorfozare. Astfel, în *Casa ursei mari*, personajul central este comunitatea de muncă a unor forestieri (frumoasa poveste de dragoste dintre Femeia Marii și artificierul Nicolae Marga nefiind decît un fel de tramă a cărții), o comunitate cumva primitivă, anacronică, trăind pierdută în mijlocul unei naturi fruste și a propriilor legi atavice, pe care le păstrează și le respectă cu strășnicie. Amplasarea unui sistem hidroenergetic pe apa riului Bărbat, care trece prin apropierea șantierului forestier, va croi drum istoriei spre această lume bizară și va declanșa mutații fundamentale, ce vor culmina cu dezmembrarea iremediabilă a comunității tăietorilor de lemne. Apropiat eroilor săi, Paul Eugen Banciu urmărește cu subtilitate sinuoasele reverberații psihologice ale dezrădăcinării, în jurul cărora țese o atmosferă mitică densă. Comunitatea amintită, aparținînd nemijlocit autorului, este de domeniul *ficțiunii reale*, în timp ce proza are, firește, un caracter preponderent obiectiv.

Există în *Casa ursei mari* și o interesantă aventură stilistică, evidențiată îndeosebi de consecventa grijă a naratorului pentru vorba rotundă și înțeleaptă a țăranului muntean. Scriitura este elaborată fără a fi prețioasă, accentele gnomice făcînd lectura plăcută.

*Recifu*l, al doilea volum, apărut la numai cîteva săptămîni după *Casa ursei mari*, este cronica de-o generație a unui mic oraș de provincie, Burna, pe care, însă, spre deosebire de comunitatea forestierilor, istoria nu l-a ocolit niciodată. Comunitatea este de astă dată de domeniul *realității fictive*, fiind creația unui întreg panoptic de personaje; Paul Eugen Banciu ne propune nu atît o Burnă a sa, cît o Burnă a burnenilor, așa cum există ea în mintea lor. Ca urmare, vom remarca o mai accentuată prezență a monologului interior și a epistolelor, autorul avînd și buna inspirație de a recurge la tehnica modernă a multiplicării vocilor, ceea ce îi facilitează demersul și dă profunzime ficțiunii.

Burna, orașul din care nu se poate evada, cei care pleacă urmînd să se reîntoarcă mai devreme sau mai tîrziu, este, în esență, un spațiu imaginar în care Paul Eugen Banciu poate să refacă, la scara mică, un fragment din istoria contemporană. Nu vor lipsi din cronica Burnei nici înfruntările burlești, uneori ludice, dintre țărăniști și liberali (reprezentați de cele două familii bogate, Paluțiu și Marcoș, ce se succed cu zarvă dar fără urmări durabile la conducerea orașului), nici isteria legionară și flagelul negustoriei apărut în anii tulburi de după conflagrație, nici seceta anului 1945 și apoi victoria comuniștilor, soldată cu instalarea maistrului Miron Jigorea ca primar și trecerea la un amplu proces de industrializare și modernizare a localității. Burna a fost așezată de întemeietorii ei — despre care ni se sugerează că ar fi fost chiar romani — pe drumul principal al istoriei. Destinele eroilor, ca și cel al orașului, fiind relativ comune, conturarea unei tipologii devine inevitabilă. Meritoriu este faptul că, deși abordează literar o epocă mult umblată de romancierii contemporani și pentru care, de asemenea, nu lipsește o tipologie umană clișeu, autorul reușește creionarea unor personaje inedite, imposibil de redus la trăsături caracteriale sau ideologice singulare. Mai elaborat, cu o mai redusă propensiune spre atmosfera mitică și lipsit de obsesia elementarului (atît de evidentă în primul volum), *Recifu*l pune în lumină o intensă preocupare pentru modernizarea tehnică și stilistică. Sînt explicabile, în acest context, atît apariția unei distanțări ironice a autorului de lumea imaginată, cît și relativul impact al livrescului. Rămîne însă greu de știut dacă trecerea treptată (în *Recifu*l) din registru *straniului* (cu veleități fantastice — de pildă invazia păpădiilor) în cel al *verosimilului* pur (concretizat într-o narație autentic realistă) este o dovadă de neomogenitate a stilului sau reprezintă totuși un act deliberat, o strategie stilistică izvorîtă din rațiuni tematice.

Alăturarea celor două romane a permis desprinderea cîtorva repere certe ale prozei practicate de Paul Eugen Banciu. Puternica forță narativă, imaginația bogată și știința conturării unor personaje viabile (cum este cazul Femeii Marii din *Casa ursei mari*) sînt doar trei dintre atuurile unui scriitor care nu și-a spus decît primul cuvînt (într-adevăr, un cuvînt destul de amplu, în două volume) într-un gen literar pentru care are o certă vocație.

George ȘERBAN

Conștiința colectivă și formula romanescă

1. Descoperirea pe care se întemeiază primul roman al lui Paul Eugen Banciu, *Casa ursei mari*, este aceea că restructurarea conștiinței colective se desfășoară în virtutea unor legi interioare ce presupun nu substituirea, ci *re-organizarea* formelor dinlăuntru, fixate odată cu nașterea colectivității. Această restructurare se înscrie, așadar, în dialectica devenirii ca o *continuitate* și nicidecum ca reflex al unui impact violent, fiind rareori marcată de rupturi ireversibile. De aici, sugestia mitică a cărții, lirismul care impregnează narațiunea operînd un transfer deschis între ipostazele ei: actualitatea și fondul primitiv-arhaic. *Uitarea, amintirea* — forma pozitivă a celei dintîi — și *visul* devin, în această perspectivă, termenii prin care personajele sînt puse în relație cu *un prezent* nemijlocit altfel, ele fiind mai mult instanțe simbolice ale unor mutații cu adînci rezonanțe, decît protagoniștii întîmplărilor relatate în roman. Ne referim îndeosebi la cele două, în jurul cărora se organizează întregul discurs, Femeia Marii și Nicolae Marga.

Construcția unei hidrocentrale pe Riul Bărbat (numele oamenilor și ale locurilor invocate sînt ele însele simbolice!) produce, pentru moment, răvășirea modului de viață al micii așezări forestiere patronate, ca în străvechile ginți matriarhale, de Femeia Marii. Aceasta este cea dintîi care va refuza legea nescrisă ce garanta coeziunea grupului: iubirea ei pentru Nicolae Marga reprezintă o încălcare gravă a unei datini cu obîrșie pierdută în vreme și, prin urmare, dezorganizează existența colectivității. Unirea cu artificierul urmărit de Femeia Marii trăiește realitatea nouă cu intensitatea săvîrșirii unui ritual de inițiere în care *uitarea* și *amintirea* devin complementare *visului*, și în urma căruia ea se descoperă aparținînd aceleiași lumi organizate după legi ancestrale, imperturbabile. „Ursa" rămîne, așadar, un reper în (re)structurarea universului: casa *ei*, aceea întemeiată alături de Marga, este Casa Ursei Marii, unde membrii colectivității cîndva „trădate" se regăsesc, transformați însă prin participarea la construcția hidrocentralei; surparea omogenității grupului pe care această participare — stimulată de gestul Femeii — a determinat-o, a însemnat, de fapt, deschiderea necesară reașezării lui în dialectica devenirii.

2. Aceeași obstinată căutare a verigilor ce leagă în timp momentele devenirii într-un *continuum*, organizează materia epică și în cel de-al doilea roman al lui Paul Eugen Banciu, *Recifu*l. Experiența se consumă aici într-un alt perimetru decît acela din *Casa ursei mari*, fără însă a se depărta prea mult de o anumită matrice impusă odată cu prima carte. Este vorba, mai întîi, de aceeași situare a autorului *înlăuntrul* istoriei, fapt ce determină abordarea acesteia nu ca obiect de studiu, de pe o poziție neutră, deci, ci ca o perpetuă conservare și totodată transformare a formelor definitorii, ca un proces dialectic de lungă durată, din care sînt excluse modificările mecanice aleatorii. Istoria este făurită de oameni și aparține oamenilor și, din această perspectivă, romancierul refuză ideea schimbărilor radicale pe plan interior sub presiunea unui moment izolat în timp: indivizii se transformă odată cu lumea în care trăiesc, *clădind* și *clădindu-se* deopotrivă, într-un contact nemijlocit cu ea.

*Recifu*l este „transcrierea" „jurnalului" care a aparținut unuia dintre locuitorii Burnei, avocatul Vasile Colențan, personaj devenit astfel „vocea auctorială" a romanului. El înregistrează istoria măruntului oraș de provincie ambiționîndu-se în a descoperi nu viața lui exterioară, ci ceea ce s-a petrecut vreme de aproape patru decenii dincolo de fenomenalitate, acolo unde oamenii au participat la istorie fiecare dintre ei cu propria sa existență în timp, conservată în documente sau, pur și simplu, într-o memorie colectivă ori individuală la fel de active. Iată de ce, marile evenimente care au marcat profund fizionomia epocii — războiul mondial și revoluția socialistă, în primul rînd — sînt tratate în termeni implicîți pentru a face loc înregistrării modului de reverberare a lor la nivelul destinului și conștiinței individuale. Sub acest raport, construcția romanului — o înlănțuire subtilă de „fișe" existențiale — relevă, prin interferarea progresiv-complicată a evoluțiilor, dimensiunile unei *participări la istorie* ce nu are nimic comun cu integrarea mecanică, necondiționată.

Paul Eugen Banciu nu este un creator de personaje, cel puțin în accepțiunea curentă a termenului. Acuitatea romancierului vizează îndeosebi acele tensiuni generatoare de participanți efectivi la istorie și, prin aceasta, romanul actual cîștigă un prozator autentic, înzestrat cu remarcabile virtuți. **Marian ODANGIU**

VĂ PREZENTĂM UN TÎNĂR SCRIITOR :

AUREL TURCUȘ

AUREL TURCUȘ face parte din stirpea acelor cîntăreți lirici care își descantează lent poezia, cu acumulări abia observabile, însă profunde, și atingînd zone spirituale de grave expresii lirice. Temperament meditativ, unind în creația sa fiorul unui dramatism de factură blagiană, cu o mitologie sui generis, a satului de munte, Aurel Turcuș își circumscrie de pe acum aria personalității sale poetice în tot ceea ce concepe. Peisajul, filtrat prin simboluri alese : muntele, piatra, pîrîul, fîntînile etc. devine fundalul meditațiilor sale. În acest peisaj aspru se petrec datinile, acolo are loc reculegerea ființei, tot acolo omul e obligat de suferință să-și pună întrebări capitale, sau să se bucure, firesc, de clipa fugară. Iubirea, chiar, aici, se reazemă pe tradiția arhaică și curată, hrănindu-se din ea. Poetul are obsesia unei asemenea iubiri pure, ca a pietrelor albe, fulgerînd sub apele repezi, în prundișurile sclipitoare De fapt, poezia lui Turcuș se revendică, adesea, ca și cea blagiană, de la concentrate simboluri, aproape aforistice, fie acela al mărgeanului marin, fie al patriei, sau al pietrei albe, cum spuneam, sugerînd curăția, sau statornicia în albia spiritualității milenare. Există, la acest tînăr poet, în multe din creațiile ultimilor ani, sugerată, ideea jertfirii artistului, pentru o dăinuire în timp, sau a jertfirii în iubire, pentru o unire mai trainică a cuplului, de nedeslipit.

În poemele de respirație patriotică, Aurel Turcuș este de asemenea o voce singulară, poemele sale celebrînd, cu putere și cu o dragoste reală, ființa pămîntenilor săi, peisajul românesc, marele suflet popular, înscriindu-se astfel în tradiția barzilor ardeleni, care au ars, în poeme înflăcărate pentru pămînt și țară, alături de contemporanii lor, la timpul potrivit. Voce originală în peisajul liric timișorean, Aurel Turcuș este poetul deschis al cetății ca și cel, subtil, al intimității sufletului omenesc, al meandrelor sale, un tînăr scriitor cu o expresie stilistică rafinată, fără a fi însă rarefiată de un estetism orb, o inimă plină de candoare și de dragoste neînfrîntă pentru binele poeziei și binele uman și social, pe care le slujește cu statornicie și încredere nestrămutată, în acest volum al său, gata să vadă lumina tiparului la editura timișoreană „FACLA" : „Păzitorul stelelor".

Ion ARIEȘANU

CHEMARE

Covor de fluturi
inălbea nămolul văii ;
noi il loveam,
ca pe o turmă
intrată intr-un lan străin –
intotdeauna mai mănos,
părelnic.
Și nu puteam să scoatem fluturii
in limpezimile uscate
ale văzduhului.
Cit am fi vrut
să facem noapte
din clipele amiezii,
iar noi să ardem :
– două lămpi, chemindu-i !

ECOU ALB

Mestecenii de pe colină
sint trunchiurile-atitor zile,
in care n-aveam nici o vină
că-i prea strimt locul in pupile.

Insămințam albele file
din calendare ; silvă-alpină
creștea-n răsaduri de argile
peste privirea prea puțină.

Cărarea veche și-a apus
glasu-n mestecenii subțiri
și totu-i alb ecou, supus,

cind strigi că-i locul in priviri
cit groapa unui copac smuls,
in care-ncăpi, pentru-nzidiri.

PESTE APE

O ne-nțelegere-ntre astre
peste păduri, in zodiac
schimbă locul zilelor faste,
semănind alte semne-n veac.

Acum, adincu-acestui lac
caută ochiul stelei noastre,
cit licărirea unui ac
prins in mătăsurile-albastre.

Noi ținem peste ape-un foc,
in palme – cite clipe oare ? –,
să luminăm pe prund un loc,

in care inălțăm o floare,
cum inspre stele cu noroc
urcă ofranda de pe-altare.

DESFRUNZIRE

Bate lumina-n mal de dor
tălăzuind codrii de brazi.
Departe-n zarea de pridvor
te mai apleci peste pervaz.

Spre plaiul tău intind și azi
drum de smaralde, roditor,
despicind ceața pe obraz
cu biciul unui meteor,

in care ești pleasnă pe creste,
șfichiuind fulgere, să cadă
prăpastia intr-o poveste,

cu codru verde-viu de zadă
ce-n calea mea se desfrunzește,
iluminindu-se-a tăgadă.

PE COLINA

Ce necuprinsă,
vinătă amiază !
iar pe colina zilei,
inaltă cit o piine,
din turma-mbolnăvită de gălbează
imi mai trăiește-un miel
și il păzesc cu-n ciine.
Prinosul stinii,-ntreg
i l-am dat hrană
ciinelui,
să ne apere de fiare.
Acum l-am ospătat
cu carnea pulpei mele
și el adulmecă spre rană,
atita de sălbatec,
incit va trebui
să nu mai las
in urma mea cărare.

ELEGIE

De-acum,
oricite toamne vor mai fi,
de fiecare fruct căzut
va atirna
umbra tatălui meu.

Livada se va clătina,
descumpănită
de căderea umbrei
celui care-a sădit-o
pe umerii săi,
in amforele plaiului.

Și, intre legănate rădăcini,
sobolii se vor așeza
intr-un scrinciob de lut,
unde vor adormi – vegheați patern –
sporind cu somnul lor
pacea țărinei.

IOSIF LUPULESCU

PLOAIE DE VARĂ

Toți viermii nerealizărilor și tristeților prinseră viață și incepură să se miște, să se tirască și să inoate prin singele lui. Toate abisurile peste care aruncase un văl de liniște și tăcere crezind că le-a inchis definitiv, acum se redeschideau să-i vorbească despre tot ce a fost și nu avea să mai fie, despre acele zile care au trecut, nici una trăită pentru el ci mereu pentru alții și se intrebă cuprins de un fior de frig care-i electriză corpul firav și uscat : „Pentru ce am trăit ? Cu ce m-am ales ?"

Urcă in mașină și inchise ochii. Pumnii i se stringeau dureros, dar ființa care trebuia pedepsită pentru toată viața lui, trăită fără sens, ființa aceea nu exista ; ori, dacă exista, nu putea să o identifice. Se gindi la libertate, după pensionare, la mașina nouă care-l aștepta ca un cal focos, priponit și inșăuat, gata de drum. Dar cind ințelese că e singur, că nu avea cu cine să impartă acele mici bucurii, pe care le visa, le visase ani la rind, totul i se păru absurd. „Soția ? Ce rost mai avea ?"

Mașina inainta spre blocul in care avea o garsonieră. Revăzu interiorul, rece și pustiu. Biblioteca inclinată de la cutremur, care dintr-un moment in altul putea să cedeze și să-l strivească... Sigur că trebuia să caute pe cineva să o repare, dar de fiecare dată își amintea, cind se reintorcea de pe teren, și-și promitea solemn că a doua zi se va ocupa in mod special de un meseriaș, dar dimineața uita.

Amintirea unei fete prinse contur, se apropia, ii spunea că putea să nu fie singur, că gindurile și necazurile pot fi alungate.

Ar fi putut trimite pe cineva să o caute, dar exista un anume sentiment de jenă care-l oprea. Își propuse să-i dea un telefon și să o cheme, dar cind văzu stropii care se izbeau de geamurile mașinii, dorința lui i se păru de nerealizat. Își zise că nici o femeie n-ar fi ieșit din casă pe o asemenea vreme, și dacă ar fi convins-o să iasă trebuia să-i plătească taxiul, apoi pretențiile ei fără limită.

Renunță la eventuala lui aventură și se mingiie cu gindul că va bea sticla de vin pe care o primise cu trei ani in urmă și pe care o păstrase pentru un mare eveniment care nu-și mai făcea apariția. Amintirea fetei revenea obsedant.

Brună și inaltă, cu ochii negri, puțin cam vulgară, dar oricum singura care, de cite ori o chemase, a venit și acest fapt ii crea sentimentul că avea un suflet deosebit de restul fetelor pe care le cunoscuse și le uitase.

Toate le suporta. Cind venea insă vorba de bani...

Indiferent cit ar fi incercat să-i demonstreze că nu ar, că o să-i dea a doua, ori a treia zi, ea nu-l credea. Și el trebuia să scoată banii, jurind in gind că nu avea să-o mai cheme niciodată, dar timpul trecea și din cind in cind – atunci cind singurătatea și tăcerea deveneau mai violente, mai de nesuportat – renunța la toate hotăririle lui anterioare și o chema iar.

Alexandra părea că atita aștepta și că altceva nu făcea in timpul cit el se ferea din calea ei.

Revederea era o explozie de bucurie. Alexandra cerea bani, alerga după cumpărături, mincare, băutură, făcea curat prin casă, cinta, fluiera, se simțea fericită. Cind termina cu toate fleacurile, se așeza pe dormeză, lua o carte și se prefăcea că citește. El ofta privind-o și se apropia cu timiditate.

La inceput, de fiecare dată, era fericit și-și propunea să-i spună că o va lua de nevastă, apoi ii trecea tot cheful. Totul i se părea absurd și complicat. Aștepta să o vadă plecată ca să-și poată face in liniște toate reproșurile posibile. Se acuza in toate felurile că e un naiv, un necugetat, că se lăsa șantajat de propriile-i simțuri și lua mereu hotăriri de a nu mai repeta asemenea greșeli.

Alexandra jura că-l iubește și că de cind l-a cunoscut n-a avut relații cu alți bărbați. N-o credea, dar era mai bine cu ea decit cu altele. Chiar dacă mințea o făcea cu convingere și in felul acesta il scăpa de foarte multe ginduri care ar fi putut să-i zgirie orgoliul lui de bărbat cu o frumoasă educație și o poziție onorabilă in societate.

Mașina opri inainte ca el să-și poată limpezi gindurile.

– Dimineață, la șapte, ordonă șoferului să vină să-l ia. Noapte bună. Trinti ușa, se opri citeva secunde pe ginduri, cu privirea fixată asupra șoferului. Vroia să-i spună ceva dar șoferul demară fără să-l mai ia in seamă. I se păru chiar că nici nu-l salutase. Porni cu pași rari spre intrare. Nu reuși să stabilească cu precizie dacă șoferul il salutase ori nu, dar era limpede că ceva se intimplase. Desigur, un lucru mărunt și fără importanță, insă faptul că nu și-l amintea cu exactitate ii provoca o stare de iritare pe care nu putea să o inălture. Se opri de citeva ori incercind să reconstituie momentele coboririi lui din mașină.

– Scenariul ! strigă intorcindu-și buzunarele pe dos.

A doua zi trebuia să inceapă lucrul la devizul filmului.

Vru să se intoarcă in stradă, apoi renunță. Șoferul trebuia să fie deja departe. După ce intră, aprinse lumina și privi ușa cu atenție. Lucru ciudat, i se părea că ușa nu mai prezintă siguranță. Toate becurile ardeau. Incepu să se plimbe cu miinile la spate pe culoar, in bucătărie și prin cameră. Deschise geamul și privi in spatele blocului. Acolo, jos, mașina era acoperită cu foaia de cort ; o mică mogildeață care aștepta să-l ducă prin țară, să uite de griji.

Cind se dezlipi de geam, își privi biblioteca. I se făcu teamă. Era inclinată amenințător. Cel puțin așa i se părea. Liniștea era punctată de stropii de ploaie care loveau geamul deschis. Se așeză in fotoliu și rămase nemișcat incercind să reflecteze la ce avea de făcut. Simți că i se face frig. Se ridică și se apropie de geam. Mai privi o dată mașina și inchise geamul cu mare atenție. Oftă. „Nici-o zi adevărată, numai pentru tine. Toți anii, toate zilele, numai pentru alții".

Se trezi numărindu-și banii. De ce anume ii număra nu-și da seama. Se ridică și incepu să caute un loc sigur unde să-i ascundă. Căută zadarnic. Nici un loc nu i se părea sigur. Vru să-i strecoare sub covor, dar se răzgindi. In momentul acela trăi ciudatul sentiment că Sanda e prezentă, că-l urmărește și vrea să-i ia banii. Privi atent in jurul lui. Nu se auzea nici-o mișcare. Vru să-i pună intr-o carte, dar ii fu teamă să se apropie de bibliotecă.

Lingă ușă descoperi cizmele. Luă un ciorap, indesă bani in el și il făcu să dispară in cizmă. O privi indelung, pe ginduri. In praful de pe ea se vedea urma degetelor. Le șterse pe amindouă cu batista.

Se adinci in fotoliu și de acolo, in timp ce-și aprindea țigara, privea cizmele ca pe doi prieteni vechi și de incredere. Ridică receptorul și formă numărul. Telefonul sună indelung. După citeva minute o auzi :

– Alo, da. Vocea ei gravă și melodioasă il insenină.

– Sanda ?

– Of, ce te-a apucat, scumpule ? M-ai trezit din somn. Aseară mă gindeam ce s-a intimplat de nu mai dai nici un semn... și ar fi continuat așa timp indelungat, dar el o intrerupse :

– Poți să te trezești cu adevărat ?

– Pentru ce ? și o auzi căscind.

– Cheamă un taxi și vino la mine.

– La ora asta ? Ești nebun ? Și mi se pare că plouă...

– Lasă mofturile. Plec miine in străinătate, minți el ,și aș vrea să te rog să ai grijă de casă, de mașină. Sint singur și mi-e teamă...

– Bine, bine, dar ai cumva cinci sute ? Normal că ți-i dau inapoi. Chiar mă gindeam de la cine să cer. Am descoperit un material, știi, acum a ieșit o modă nouă, tot ce am, e vechi, foarte demodat...

– Vezi ? Pentru asta n-ar fi trebuit să te caut.

– Ei și tu... Am nevoie, dragă. A venit vara...

– Bine, o să discutăm.

– Of, Doamne, iar mă pui pe drum. Mincare ai ?

– Niște ouă, o sticlă cu vin vechi...

– Ouă ? Iar ouă ? Altceva nu știi să cumperi ? O să iau eu ceva.

– Bine, bine, aștept și inchise telefonul parcă incercind să scape de ceva foarte neplăcut.

„Așa nu mai merge. O să mă căsătoresc", își spuse, bintuit de cele mai negre ginduri și presimțiri.

Zgomotul soneriei il sperie. Se apropie de ușă și, după citeva secunde, deschise :

– Credeam că nu mai vii.

– Puișor scump ! se aruncă Alexandra de gitul lui. Pentru tine plec și la capătul pămintului...

După numai citeva minute, bărbatului i se păru că e intr-o altă casă. O urmărea, cind își aminti de bibliotecă și-i atrase atenția :

– Dragă, o să dormim pe jos. Cu biblioteca nu poți ști ce se poate intimpla...

– Știi că de ce ți-e teamă nu scapi ? spuse ea din bucătărie, rizind. Oricum, eu pe jos nu mă culc. Dacă e să mori, o să mori odată cu mine. Ar trebui să fii fericit.

– Vrei să ne căsătorim ? intrebă el, după citeva momente.

Alexandra veni cu o farfurie in mină de pe care se scurgeau picături de apă.

– Ești nebun ? Ce-ți veni ? Nu ți-e bine ?

Il privi cu atenție. I se păru atit de trist, de fără apărare.

– Dragul meu, tu ești bolnav. Așa-i că nu te simți bine ?

Se așeză in genunchi ca să-l poată privi mai din aproape. Ii mingiie obrajii și-i luă temperatura cu dosul palmei.

– Te rog deschide geamul.

Ea se execută, apoi reveni lingă el și continuă să-l privească cu sinceră compătimire. Se așeză in genunchi și-și sprijini palmele pe umerii lui.

– Dacă ții mult să o foc, n-am nimic impotrivă. Doar știi că te iubesc. Mă sacrific. Nu mai fii așa de dramatic. Sint a ta pe vecie...

CORINA VICTORIA SEIN

APA

Asemenea nunților preumblu,
ca frunza peste prăpăstii și rămin
oglindă sub tălpi.

Din ziduri cade ziua in felii
și pintecul pămintului șterge orele de frig.
Din singe picură apropierea de munte
și toarce rădăcina in cămașă
de sărbătoare.

Asemenea strigătelor de nuntă
mă destramă ecoul

Apa
imi intoarce drumul.

JOC I

La fereastră, un păianjen. Hexagonul
mișcării !

Nici o greșeală.
Nici un minut de lene, ingăduit.
Arcuș pe margini ce-mpovară
tremură, ca sinul vergur
sub bucuria revărsării.
Flămindă, fereastra, pe jumătate
labirintul a descifrat.

Existența devine un fel de
du-te-vino, suspendat.

JOC II

Imi zburdă in ochi dimineața.
Mai des
tresaltă bolta și zboară
cite o candelă
in fiecare gol de fereastră.
Imi zburdă in ochi dimineața.
Sub platoșă trupu-mi singerează
apă vie
imi zburdă in ochi dimineața.

JOC III

Imi amintesc de-un cerc ;
un acvariu cu sămința tăcerii
in văi de răsărit.

Era un joc. O sferă in care scinteia
argila pe ultimele picături de rouă...

Pe cind eram intoarsă să leg
oglinda de apă
acvariul s-a răsturnat...

TAINĂ

M-au vizitat azi-noapte melcii.
Un dor de mesteceni i-a adus,
se tot roteau
in jurul trunchiului de iarbă.

Au plecat melcii. Mirosul de apă
nu-i va inșela. Mestecenii-s aproape.

SILVIA C. NEGRU

Petale de pace

Nu, inima nu uită că mai sint
Negre ruine pe un alb pămint
Și-acum, cind primăvara își desface,
Către azur, petalele de pace.

Nu, inima nu uită și ar vrea,
In liniște, să cinte lira mea,
Cum o privighetoare suie-n zori
Un cintec sub rafalele de flori.

Se schimbă-n nimb telurica zăpadă
Și-n mine inflorește o baladă.
Ce pace crește din nesomnul viu,
Cind pruncul meu adoarme și eu scriu !

AUREL BREILEAN : „Portret — meditație"

televiziune

DUMINICĂ, 15 aprilie

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii — Insula misterioasă. 10,00 Viața satului. 11,30 Pentru căminul dumneavoastră. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. — Album duminical 13,05 Umor și muzică. 14,00 Desene animate. 15,25 Sport — selecțiuni — Fotbal : F.C.M. Galați — Steagul Roșu Brașov (divizia B — seria I). Campionatele internaționale de gimnastică ale României — finalele pe aparate. 16,40 Film serial — Dickens la Londra. Episodul 5. 17,35 Cutezători spre viitor. 18,40 Reportaj Tv. — Orșova milenară, Orșova contemporană. 19,00 Telejurnal. 19,30 Parada șlagărelor (I). 20,05 Film artistic : Mîndrie și prejudecată. Premieră pe țară (englez). 21,45 Telejurnal. Sport.

LUNI, 16 aprilie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Panoramic. 20,00 Roman foileton : Poldark. Episodul 8. 20,55 Orizont tehnico-științific. 21,25 Cadran mondial. 21.45 Telejurnal.

MARȚI, 17 aprilie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Roman foileton : Poldark. Reluarea episodului 8. 10,55 Concert susținut de orchestra de muzică ușoară a Radioteleviziunii. 11,20 Telex. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 Lecții Tv. pentru lucrătorii din agricultură. 18,10 Repere siriene. 18,30 Revista social-politică Tv. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Anchetă Tv. 19,50 Seară de teatru — Femeile învățate, de Moliere. 21,30 Muzică din filme. 21,45 Telejurnal.

MIERCURI, 18 aprilie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Film artistic: Blocada. Partea a II-a. 11,30 Șoimii patriei. 11,40 Telex. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă germană. 17,45 Tragerea pronoexpres. 17,55 Gala antenelor — Maramureș (II) (reluare). 18,35 Telecronica pentru pionieri. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Noi, femeile. 19,50 Telecinemateca : Deșertul tătarilor. 21,45 Telejurnal.

JOI, 19 aprilie

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,35 Atenție la... neatenție ! 17,55 Festivalul național „Cîntarea României". 18,10 Pentru timpul dv. liber, vă recomandăm. 18,20 Consultații juridice. 18,35 Film serial pentru copii : Povestiri din pădurea verde. 19,00 Telejurnal. 19,30 Incursiune în cotidian. 19,50 Ora tineretului. 20,40 Telerecital — Emanoil Petruț. 21.45 Telejurnal.

VINERI, 20 aprilie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Telecinemateca (reluare). 11,55 Telex. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Prim plan. 19,50 Film artistic : Copii de suflet. Premieră Tv. (mexican). 21,20 Meridiane culturale. 21,45 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 21 aprilie

12,30 Telex. 12,35 Curs de limbă franceză. 13,15 Concert de prînz. 14,15 Corespondenții județeni transmit... 14,35 Muzică populară. 15,00 Documentare primite de la alte televiziuni. 16,05 Cîntece patriotice și muncitorești. 16,25 Un fapt văzut de aproape — reportaj. 16,45 Muzică distractivă. 17,15 Agenda culturală. 17,45 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică internă și internațională. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Teleenciclopedia. 20,00 Film serial : În spatele ușilor închise Episodul 7. 20,50 Intîlnirea de sîmbătă seara. 21,45 Telejurnal. Sport.

EMILIAN SEPTIMIU POPA

MERE DE PARIS

La citeva sute de pași de poalele muntelui, in serile liniștite, se simte cum vine de sus, peste sat, o boare subțire cu miros de brad. Apa din fintini e rece, bărbații voinici și ageri, femeile sănătoase, frumoase, cu ochi negri cele mai multe. Aveam un văr acolo și părinții lui mă chemau să merg la el, să ne cunoaștem, să ne jucăm, să-mi trec vara in aerul proaspăt de munte. Cind m-am dus intiia oară, cred că nu aveam mai mult de șase ani.

Cind rămineam singur acasă, bunica Ruța (așa ii ziceam și eu, cu toate că bunica vărului meu Pătrucă mie nu-mi venea tocmai bunică), striga din curtea vecină pe Sabina... Fetița cu vreun an mai mică, aștepta să fi- strigată și, ca din pămint, mă pomeneam cu ea lingă mine. Ne jucam in fel și chip și ne purtam de parcă mi-ar fi fost soră și eu fratele ei mai mare. Sabina imi plăcea, mai ales ochii și gropițele ce apăreau pe obraji cind ridea. Eu o prindeam de mină și alergam pe deal. Era un deal uitat, acoperit cu bălării și rădăcini de pelin. Eu și Sabina, avem ascunzătorile noastre, citeva bordeie săpate in ripe, văgăuna cu sălcii, și răchitele care inconjurau izvorul.

Intr-o zi cind s-a pornit ploaia și nu ne puteam juca pe afară, i-am spus o poveste cu zmei și feți-frumoși, din cele auzite de la tata. Sabina se uita la mine mirată, sorbea cuvintele, mă intreba cum a fost și se lăsa invăluită de farmecul intimplărilor. Joaca noastră ținea toată dimineața, pină cind bunica. Ruța, mă striga să plecăm impreună cu mincare la cimp sau la pădure, pe unde munceau oamenii ei : unchiul și mătușa, vărul Lisandru cu Ileana și Pătrucă al meu.

In primele două-trei veri, cind ne era cald, cind ne zăpușam de alergătură și joacă in soare, aruncam hainele de pe noi și intram in apa riului care despărțea curtea de grădină. La inceput apa ne ajungea pină la burice, apoi pină la genunchi și mai jos de genunchi, pe măsură ce treceau verile și veneau altele și noi ne inălțam mereu...

– Tefănel...

Tefănel in sus, Tefănel in jos... așa mă striga ea in primele zile, cind ne-am imprietenit, și așa mă striga și-mi spunea tot timpul cit a durat prietenia noastră. Eu ii ziceam Ochișor... In apele riului continuam joaca, ne stropeam, ne impingeam, rideam și țipam de parcă toată lumea ar fi fost a noastră.

Mai crescind și el, odată cu trecerea anilor, Pătrucă, vărul meu, pleca la treburile lui dimineața, cind abia răsărea soarele și pe mine mă lăsa să dorm in fin, somn odihnitor... De la o vreme, Sabina își luase obiceiul de pindea plecarea alor mei și cum răminea și ea singură acasă, cu bunica, o auzeam cum urcă incet scara și după citeva clipe se lungea lingă mine și se lăsa pradă somnului. Uneori o chiar cuprindea și cind mă trezeam o vedeam dormind liniștită nu departe de mine. Alteori nici nu simțeam că vine, eu dormeam adinc și ea, dacă nu reușea să adormă, aștepta cuminte și răbdătoare trezirea mea.

De obicei cind venea, aducea mere sau pere din grădina lor, pe care le mincam impreună. Alergam apoi sus pe deal și ne pierdeam in ascunzișurile noastre. In bordei, eu eram moșul și vorbeam gros, ea era bunica...

Toate acestea pină intr-o vară... Cind am sosit, in vara aceea, Sabina parcă nu mai era ea, nu mai era Ochișor care ridea mereu, gata oricind de joacă și de povești. Crescuse peste iarnă, crescuse năltuță, se implinise la trup. Vara aceea n-a mai fost vară, joaca n-a mai fost joacă. A fost un fel de zăpușală intre noi, cu priviri și zimbete ascunse.

Intr-una din zile, in ripe, am dat peste un pui de iepure cu un picior rupt. L-am ridicat și am alergat la Sabina. Vara intreagă, cit a mai fost vară, l-am ingrijit impreună. In seara dinaintea plecării acasă, ne-am intilnit in intunericul grădinii. Am mers eu, a venit ea... așa, ca intr-un fel de chemare.

Și, așa, ani după ani, veri după veri... De fiecare dată cind soseam in sat, era greu pină cind ii furam un sărut, pină cind își invingea și imi invingeam sfiiciunea. Apoi, pe furiș, un sărut-două și fugea speriată. In gindul meu o păstram lingă mine și mă visam toată viața alături de ea. Mai tirziu, după alți ani, a mai venit o vară. Cind am ajuns in sat, prima veste a fost că Sabina se mărită.

Se mărită Sabina ! Vestea imi fura toată copilăria, tot inceputul de tinerețe, tot farmecul venirii mele in satul acela.

Cind m-am intilnit cu ea... ea... eu... Simțeam intre noi un fel de zid inalt, ca in poveștile pe care i le spuneam de mult, tare de mult, și am uitat cum se poate trece peste el, dacă se mai putea trece. O vedeam cum se stăpinește de greu să nu plingă, plingeam și eu in inima mea, deși toate curgeau normal, cit se poate de normal, in situația aceea... Eu terminasem chiar atunci școala, eram inginer, ea fată tinără, frumoasă, in sat... Ne vedeam despărțiți, deși amindoi...

Simbătă dimineața, inainte de nuntă, nu voi uita niciodată simbăta aceea, dormeam in șop, in fin, cind tare de dimineață, Pătru, vărul meu, a plecat... Am auzit scirțiitul scării și, in clipa următoare, am simțit-o aproape. M-a cuprins, am cuprins-o... Nu vorbea, scincea, a plins, se trăgea lingă mine. Mă simțeam amețit de un fel de beție cu ea in brațe... O simțeam a mea, voiam s-o cuprind, să mi-o apropii, dar ea se indepărta.

– Tefănel... trebuie... tu ești orășan... cu școală, eu am rămas in sat... A venit vremea să mă mărit...

– Ștefaneee ! Ștefaneee !... Scoală și vino repede... arde pădurea... Mă striga din curte Pătru...

Sabina a sărit de lingă mine și s-a topit in fundul șopului... O auzeam cum plinge... Am mers cu Pătru la pădure, spre foc... Incă in noaptea aceea am plecat acasă...

Au trecut de atunci veri după veri, ani după ani... Prins de treburi, prins in apele vieții, uneori limpezi, de atitea ori tulburi, n-am mai ajuns in satul acela de sub munte.

Azi am fost in piață, să cumpăr mere. Deodată, ca dintr-un basm uitat, s-a oprit in fața mea o femeie. Mi-a intins două mere... de Paris, roșii, coapte...

– Poftim, Tefănel ! Vrei ?

Cind i-am văzut ochii... Am cuprins-o in brațe și i-am sărutat fruntea. Avea părul albit... Am chemat-o să vină la mine acasă, să-mi vadă soția și fata. Sabina a dat din cap a părere de rău.

– Nu pot acuma, plecăm cu camionul... Uite-i mă așteaptă. Am să viu săptămina viitoare. Miercuri, mă găsești aici. Să vii să mă duci... O să vă aduc mere din grădina noastră...

aniversări UNESCO

Gheorghe Șincai

(1754–1816)

Se împlinesc 125 de ani de la nașterea istoricului Gh. Șincai. Aniversarea evenimentului, căruia în țară i-au fost consacrate simpozioane este un prilej pentru a rememora realizările sale, fiind pilduitoare mărturii de abnegație și muncă neostoită puse în slujba poporului nostru.

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, în Transilvania au loc prefaceri profunde în domeniile social și economic, care, între altele, determină crearea unei pături de intelectuali români, în fruntea căreia se situează Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior și Ioan Budai Deleanu. Aceștia sînt cunoscuți ca reprezentanți ai Școlii Ardelene — mișcare culturală de mare amploare, cu implicații dintre cele mai profunde în istoria poporului român. Ei redactează opere cu caracter filologic și istoric — singura formă de luptă pe care românii o pot duce în această vreme pentru revendicări naționale — care marchează o etapă nouă în evoluția gîndirii românești și pun baza culturii noastre moderne.

Gh. Șincai desfășoară în decursul întregii sale vieți o prodigioasă activitate cultural-științifică prin înființarea de școli românești, ridicînd numărul lor la 300, prin manualele și prelucrările sale de popularizare a științei, prin atitudinea sa declarată pentru emanciparea națională și socială a poporului român din Transilvania pe calea reformelor și culturii — fiind un adept al iluminismului — și mai ales prin opera sa capitală : „Hronicul românilor și a multor neamuri".

Încă din perioada studiilor făcute la Roma, Șincai și-a propus să elaboreze o istorie, care-l consacră precursor în istoriografia noastră. Edgar Quinet (1803—1875), istoric francez cu reputație, a comparat pe Șincai, pentru această operă cu Muratori, autorul celei mai însemnate culegeri de izvoare pentru istoria Italiei. Pe baza acestei colecții, Șincai redactează „Hronicul" amintit, prima sinteză științifică din istoriografia românească, care cuprinde istoria poporului român din spațiul carpato-balcanic. Documentarea amplă, cît și metoda științifică folosită la elaborarea istoriei, i-au conferit lui Șincai meritul de a fi printre creatorii școlii istorice a secolului al XIX-lea, iar aceste calități au asigurat operei o trăinicie deosebită, nefiind depășită de vreo lucrare similară pînă la „Istoria românilor" a lui Al. Xenopol, de la sfîrșitul sec. al XIX-lea. Importanța cronicii mai constă și în rolul jucat în această perioadă, rol determinant în formarea conștiinței generațiilor pașoptistă și postpașoptistă, fiind principala sursă de informație pentru o întreagă pleiadă de intelectuali din trecutul poporului nostru, între care N. Bălcescu, M. Kogălniceanu, M. Eminescu ș. a. „Cel mai complex edificiu al istoriei românești, pînă la N. Iorga", cum este calificat „Hronicul" lui Șincai de un istoric competent, este importantă pentru cantitatea enormă de date, cu deosebire însă pentru unele aprecieri și concluzii ale autorului privind evenimentele politice și sociale din diferite epoci, un fel de mesaj, ce cuprinde afirmarea unor revendicări pe care Șincai le justifică prin noblețea originii și prin dreptul istoric. Înseși ideile sociale exprimate în această lucrare aveau, în primul rînd, rolul de a sprijini teza întîietății românești pe teritoriul patriei noastre, precum și a continuității sale în Dacia.

Acestea sînt cîteva din atributele majore ale operei lui Gh. Șincai care în prezent au o însemnătate și semnificație deosebită.

Th. TRĂPCEA

teatru

ÎN PREMIERĂ LA TEATRUL GERMAN DE STAT DIN TIMIȘOARA

„OMUL DIN BAIE"

de Mircea Radu Iacoban

Tema abordată de dramaturgul ieșean nu este inedită și nici unghiul din care o tratează ; aducerea în scenă a problematicii complexe, cu care se confruntă un om ajuns pe o anume șcară a ierarhiei sociale — datorită unor merite personale indiscutabile — aflat, în momentul respectiv, într-o criză a conștiinței, motivată, greu de soluționat — este utilă, poate deveni punct de plecare pentru o dezbatere etică de mari resurse scenice. Acesta a fost, de bună seamă, principalul argument de includere în repertoriul Teatrului german timișorean a acestei piese, în contextul unei stagiuni în care dramaturgia originală este mai slab reprezentată decît în alți ani teatrali. (Ne întrebăm, în aceeași ordine de idei, de ce lipsesc titluri de Everac, Baranga, Sorescu, Dumitru Radu Popescu, Teodor Mazilu de pe afișul scenei ?). Protagonistul, Marin Șofletea, aflat la o răscruce a vieții, simte nevoia verificării eu-lui său într-o „oglindă" în care crede, care nu deformează adevărul : vechiul său prieten și tovarăș de muncă, mecanicul de locomotivă Niță Mandache (asociația de idei cu trama piesei „Într-o singură seară" de Iosif Naghiu e izbitoare !) acestui sentiment i se adaugă și un interes personal ascuns, o vreme, cu grijă. Catharsis-ul pe care îl trăiește eroul este dur, dar cu adevărat purificator, avînd puterea de a-l pune față în față cu derogările de la linia dreaptă a conduitei, cu ancorarea într-o existență burgheză, snobă, atentă numai la aparențe, cu gravele greșeli comise de acesta ca tată, ca director, ca om. Desigur, delimitarea strictă a celor doi eroi în categorii de personaje aflate la poli opuși este, pe alocuri, falsă, ideea aducerii unui om în baie — care declanșează, prin apariția sa, conflictul — e absurdă, trebuind să fie înțeleasă metaforic (chiar dacă e puțin puerilă).

Pe un text inegal, colorat cu accente polițiste, care îi dau ritm cînd confruntarea de idei devine prea didacticistă, regizorul-oaspete Cseresnyés Gyula (de la Teatrul maghiar de stat) a conceput un spectacol în care accentul cade pe definirea caracterelor prin conduita lor exterioară. Se insistă deci pe mișcare și comportament ; o dinamică accelerată vine să marcheze momentele-cheie, sunetului i se rezervă un loc anume, de adevărat personaj al piesei.

Evoluînd pe partituri destul de monotone, tradiționaliste, actorii nu au avut o misiune artistică dificilă, probleme de creație fiind puține. Peter Schuch, Julius Volmer, Ildico Jaresck-Zamfirescu și Monika Baialici-Nagy și-au individualizat, mai izbutit, rolurile, adăugind personajelor un plus de plauzibil, pe cînd Alexander Stefi și Alice Szabo s-au menținut în limitele stricte ale textului, fără contribuție personală, fără căldură.

Ildico ACHIMESCU

plastică

EXPOZIȚIA DE PICTURĂ DE LA GALERIA HELIOS

Aurel Breilean, la 50 de ani

Expoziția lui Aurel Breilean, deschisă în sălile Galeriei de artă „Helios", ne oferă prilejul de a releva, la cea de a cincizecea aniversare a pictorului, consistența indelungatei sale activități creatoare și pedagogice înscrise în viața artistică timișoreană.

Fără a avea caracter retrospectiv, actuala expoziție personală cuprinde lucrări semnificative pentru concepția și viziunea artistului, așa cum ele s-au cristalizat pe parcursul ultimilor ani. Pentru Aurel Breilean, „comunicarea trăirii umane autentice" în „realitatea contemporană a imaginii și formei plastice constituie un crez (inserat printre textele catalogului de o aleasă execuție grafică) pe care se străduiește să-l ferească de sentimentalism sau de ostentație.

O gamă amplă de efecte, vădită și în varietatea genurilor și speciilor abordate — compoziție tematică, compoziție multiplă în tablou — obiect, peisaj, peisaj industrial, natură statică, portret, portret compozițional — care se dezvăluie în imagini îndeobște accesibile, (pentru o experiență vizuală cît de cît cultivată) deși elaborate prin reducție, sublimare și sinteză, într-un sistem cromatic unitar. Renunțînd la strălucirii și transparențe, pictorul, în amintirea căruia se va fi păstrat ceva din duhul frescelor medievale și al oălriei meșterilor de demult, închide vibrația fiorului în suprafețe mate, sobre și discrete. Roșul dominant (bătînd uneori în cărămiziu, asociindu-și căldura oranjului sau răcoarea violaceului) se arcuiește parcă peste timp, de pe pereții monumentelor de arhitectură veche din zonă (Densuș, Criscior, ori, firește, Gurasada natală), prin vasele de pămînt ars sau prin luminile vii ale portului femeiesc tradițional, pînă la văpăile contemporane ale Hunedoarei.

Transfigurînd farmecul surselor folclorice („Poartă", „Balada fecioarelor") recunoștința pentru jertfa înaintașilor. Aurel Breilean plăsmuiește în esență și închină în întregimea operei sale un elogiu omului și dragostei de viață.

Deliu PETROIU

muzică

IN MEMORIAM RICHARD OSCHANITZKI

Unul din cele mai scînteietoare talente, ivite pe pămîntul acestui colț de țară, s-a stins. Împlinise abia 4 decenii de viață. Nu l-am cunoscut numai noi, cei de aici, căci forța neobișnuită a calităților sale de muzician i-a deschis generos toate porțile spre care un creator poate aspira. L-a cunoscut întreaga țară și cu siguranță întreaga elită europeană a specialiștilor. Prezența sa vie pe micul ecran, ca interpret-compozitor, fabulațiile de nesecată inventivitate, concretizate în coloana sonoră a peste 30 de filme, semnate* RICHARD OSCHANITZKI, *au făcut din el o apariție așteptată, familiară, îndrăgită.

Antecedetele pentru profesiune apar prefigurate de climatul respirat în casa tatălui, compozitor și dirijor reputat, al unei mame care a fost artistă a Operei Române. Richard se detașa de colegi prin înzestrări neobișnuite, nu doar pentru muzică, ci în egală măsură pentru literatură, istorie mai tîrziu filozofie, științele exacte. Știa să stăpînească interlocutorului stima pentru cultura-i enciclopedică, dobîndită prin lecturi intense, sistematice. Nu s-a decis pentru muzică, decît după absolvirea liceului teoretic. La 16 ani, devenise student al Conservatorului din Capitală, secția compoziție și pian. Se afirmă curînd prin disponibilitățile dovedite pe toată a-

ria genurilor muzicale, de la cea corală la cea concertantă ori vocal-simfonică. Mai presus de toate, rămîne unul din marii jazz-mani ai actualei epoci, inițiatorul genului în România. Stilul său preferat rămîne cel clasic, preconizat de Dave Brubeck ori al bossa-novei lui Jobim, structurat însă pe esențe ce evocă perpetuu particularul climatului melodic românesc. Inegalată a fost și fantezia sa timbrală, fiind cotat ca unul din cei mai rafinați orchestratori. Este și inițiatorul seriei de discuri jazz a Electrecordului, participantul de clasă al țării noastre la multiple Festivaluri din țară și peste hotare.

Temeinicia culturii sale clasice rezidă din amplul top de sonate, scrise pentru pian, flaut, clarinet, pentru formații camerale, lieduri etc. Pasiunea ultimilor ani, a făcut-o pentru cea de-a 7-a artă, semnînd între altele, muzica filmelor Ciprian Porumbescu, Cantemir, Haiducii ... Cîntecul de lebădă al compozitorului a fost „Clipa".

A plecat dintre noi fulgerător, cu mintea plină de proiecte, cu un oratoriu, „Iancu Jianu", abia cristalizat în schițe, în clipele cînd ideea de a scrie o operă, aștepta doar întîlnirea cu un libret ... S-a stins necruțător de repede, acest suflet cu traiectorie de meteorit a cărui incandescență proprie l-a automistuit.

Doru MURGU

limbă și stil

„LA": SERIE OMONIMICĂ

Dicționarele noastre înregistrează trei cuvinte *la*, așadar încă o „serie omonimică" — una dintre cele mai interesante — alcătuită din termeni aparținînd la clase gramaticale diferite :

1. Prepoziția *la* („C-un ochi *la* slănină, și cu altul *la* făină"), marcînd tot felul de raporturi, dar mai cu seamă pe cele temporal și spațial, uneori în aceeași propoziție : „*La* vară mă duc *la* munte". Un asemenea exemplu învederează faptul, deloc neglijabil, că, neavînd „sens lexical", cuvintele zise „relaționale" sînt înzestrate, totuși, cu sensuri sau valori „gramaticale". Așadar, ele nu sînt cuvinte „vide", cum li se spunea uneori, în mod greșit, odinioară. Cît de numeroase și de variate sînt aceste sensuri sau valori se poate lesne constata din amănuntul că *Dicționarul Academiei* (DA) îi acordă nu mai puțin de 6 coloane de text ! ...

2. Substantivul *la*, împrumutat din italiană și denumind „Treapta a șasea din gama do major ; sunetul și nota corespunzătoare" (DEX). Este interesant că interjecția *(tra)lala* (de unde verbul ... *lălăi !*) constituie modalitatea obișnuită a „fredonării", funcționînd, în cîntecul popular, ca „refren" sau înlocuind, pur și simplu, textul, atunci cînd cuvintele nu sînt (sau încep să nu mai fie) cunoscute. Grupul *la* — străin, bineînțeles, de nota „lă" — se bucură de o sonoritate deosebită, este foarte „muzical", alcătuit fiind dintr-o consoană lichidă și din vocala cu grad maxim de apertură. Un detaliu „picant" : expresia *a fi (cam) tralala* este perfect sinonimă cu „a fi (cam) zăpăcit", „a fi într-o ureche" etc., etc. ...

3. Ultimul termen al tripticului omonimic în discuție îl constituie un verb, care este din ce în ce mai puțin cunoscut și întrebuințat, mai ales în mediul urban : mă refer la străvechiul *a la*, moștenit din latinescul *lavare* și, datorită acțiunii erozive a legilor fonetice, ajuns, în românește, monosilabic. Tot de aici provin verbele corespunzătoare din italiană și franceză, în speță, *lavare* și *laver*. Acesta din urmă sta la baza neologismului *lavoar* (în franceză *lavoir*), pe care dicționarele îl definesc după cum urmează : „Mobilă de toaletă unde se țin ligheanul, cana și alte obiecte pentru spălat". Dicționarul Academiei ilustrează termenul cu un citat din nuvelistul Sandu Aldea : „Cînd credeam că trebuie să dau de ușă, dam de *lavoar*". Așadar, un neologism care a început, cam de multișor, să se .. învechească, pe măsură ce se dezvoltă confortul modern.

Din punctul meu de vedere — desigur, subiectiv — *lavabou* sună greoi și chiar urît. Bietul de el, este „victima" încadrării în sistemul fonetico-morfologic al românei (ca *tablou, cadou, ecou*, dar cu altă ... rezonanță !), căci, în franceză, unde are multe sensuri (unele legate de ritualul religios), *lavabó* reproduce aidoma viitorul verbului latinesc *lavare (lavábo)*, însemnînd așadar, ... „am să mă spăl" ! ... Dar — ca să pârâsim un domeniu, pînă acum foarte ... prozaic, — am să amintesc că și *lavandă* (ital. *lavanda*) este, la origine, o formă participială a aceluiași *lavare*.

G. I. TOHĂNEANU

„cîntarea României"

În aceste zile Timișoara a fost gazda bună numeroșilor soli (peste 500) ai formațiilor artistice studențești întruniți în faza finală a concursului „Cîntarea României". Nivelul artistic înalt al acestei ediții se reflectă în multitudinea premiilor acordate de un juriu competent, condus de Virgil Brădățeanu. Ne vom mulțumi — datorită spațiului — să enumerăm doar premiile (I) de laureați, ai festivalului, acordate : *I.A.T.C. „I. L. Caragiale" din București, I.T. „Szentgyörgyi István" din Tîrgu Mureș, studentei Vivian Aliviasche de la I.A.T.C., lui Dinu Manolache de la I.A.T.C.* În ceea ce privește amatorii, s-au acordat premii *Adrianei Vîlceanu — C.U. Iași, studentului Călin Zarojan* — A.S.E. București, recitatorilor *Marin Petre* — I.P. București și *Dan Baciuschi* — C.U. Iași ; pentru teatru colaj : *Casa de cultură a studenților din Cluj* ; pentru teatru experimental formației *„Studio A" a Facultății de construcții, I.P. Timișoara* și formației *„Podul" a Casei de cultură a studenților „G. Preoteasa" din București* ; teatrului dramatic nu i s-a acordat premiul I ; montaj : formației *I.P. București*; pentru regie : studentului *Ciprian Ioniță* de la Institutul de petrol și gaze Ploiești.

Aruncînd o privire de ansamblu asupra festivalului, acesta se prezintă pe o treaptă superioară — față de edițiile anterioare — cu un plus de profesionalizare și un cîștig, în sensul angajării în specificitatea genului, al opțiunii regizorale Studenții de la I.A.T.C., cu excepția piesei „... Cine aiurează nu oftează" de Al. Macedonski, au realizat prin celelalte piese o adevărată sărbătoare a scenei. Textele literare vioaie, credibile, bine alese, cu disponibilități metaforice, precum „A treia țeapă" de Marin Sorescu, oferind variate posibilități interpretative grație virtuților genului comic au fost evidențiate de regii „clasice", desigur, strălucit conduse și datorită evidentei meniri a acestui institut.

Victor CÂRCU

panoramic

● „Acești scriitori și minunatele lor șezători literare": la Casa de cultură Moldova-Nouă, căminul din Pojejena, școala generală nr. 3 din Oravița, la Liceul de fizică din aceeași localitate, la Liceul „Electromotor" din Timișoara au citit din creațiile lor Anghel Dumbrăveanu, Sofia Arcan, Ivo Muncian, Mircea Șerbănescu, I. G. Șeitan, L. Cojocaru-Damșa, T. Crișciu. ● „Teatrul de buzunar" din Ulm (Republica Federală Germania) a trecut și pe la noi. ● Afișele anunță primul salon „bănățan" de contralumină, asta însemnînd foto, nicidecum anti-lumină. Expo la Bastion. ● Nicolae Boboc și Diodor Nicoară au dirijat un concert de muzică românească, semnată de Doru Popovici, Ulpiu Vlad, George Enescu. ● Agendă muzeală : la un vast colocviu vizînd civilizația populară românească, la Sibiu, au avut comunicări științifice și timișorenii Nicolae Săcară, dr. Doina Benea, dr. Ioan Godea, Stela Căpățînă, Vasile Cica. ● În acest an, noi obiective la Rezervația de arhitectură populară. De pildă, moara de vînt de la Pescari (Coronini). ● RADIO TIMIȘOARA : ieri, o dezbatere despre antologia dramaturgiei românești de Valeriu Răpeanu, la care au participat Florina Găldău, Cornel Ungureanu, Ioona Rauschan. Ion Arieșanu a prezentat o tînără speranță a poeziei, Monica Rohan. Pentru miercuri, 18 aprilie, o anchetă despre eroul literar, invitați fiind Ion Marin Almăjan, Alexandru Deal, Marian Odangiu. Medalion Nikolaus Berwanger. Cronică la cartea „Contextul operei" a lui Cornel Ungureanu.

Lucian BURERIU

cenaclu

O seară de excepție, prin întregul său (text, referat, discuții) a constituit-o ședința secției de critică a *cenaclului Asociației scriitorilor și al revistei „Orizont" din Timișoara* (marți, 10 aprilie) în care criticul și traducătorul *Adriana Babeți* a prezentat („argument, povestire, mică dramă, ... instrument de distanțare") un eseu „despre și dintru" Roland Barthes, *„Arachne și pînza"*. Referentul, criticul *Livius Ciocârlie* prin textul său de o rară ingeniozitate, comentînd avatarurile și șansele cărții, a unei cărți de acest tip, continuă, de fapt pe un alt plan, într-o altă deschidere, textul inițial. O a treia deschidere nu mai puțin pertinentă, nu mai puțin ingenioasă a fost continuarea celor două texte prezentate prin cel al criticului *Șerban Foarță* ... realizîndu-se, astfel, „un text tautologic într-o succesiune infinită ... spre descrierea frumoasei utopii a criticii" (cum avea să sublinieze criticul *Marcel Pop-Corniș*). Despre text (texte) au vorbit : *Marcel Pop-Corniș, Andrei A. Lillin* („textul mi-a făcut impresia unui joc carnavalesc de mascare și demascare continuă"), *Marian Odangiu* („textul A. Babeți se instalează atît în limbajul lui Barthes cît și în propriul limbaj"), *Jana Morărescu*. Ședința a fost condusă de criticul *Cornel Ungureanu* („... autoarea face parte dintre intelectualii de foarte bună calitate ce se afirmă în Timișoara ... printr-o singură împlinire de acest fel A. Babeți face mai mult decît alții care au lăsat în urmă cîteva cărți, ... textul conține o seamă de idei de o deosebită generozitate ...").

Marți, 17 aprilie, *Monica Rohan* va citi poezie. Referent, *Rodica Bărbat*.

Mathei ITTU

Corespondență (II)

Orșa Grațiean — Loco: interesante și substanțiale scrisorile tale. Mulțumesc pentru știri. La ora cînd vei citi rubrica, clasamentul ce-l soliciți nu va mai fi valabil. Adresa lui George Miloș: str. Reg. 13 Călărași, nr. 6, ap. 19, Timișoara. *Marius Oltean — Tîrnăveni:* aprecieri obiective referitor la LP-ul lui Tudor Gheorghe. Cît despre „Greieri", se pare că C-tin Stan ar fi dorit să sublinieze — fără să fie clar în intenție — o nepotrivire între versurile lui M. Sorescu și linia melodică a piesei în cauză. Vezi bine, autorul n-are nimic cu „Omleta din ouă de broască țestoasă" care-mi place și mie. Despre problema creației și interpretării folk-ului, voi mai scrie. *Valentin Zăgrean — Dej:* mă cam tragi de ureche dar... treacă de la mine, nu-s supărăcios. Despre „Foghat" știu că s-au desființat, date noi despre Al Stewart nu-ți pot furniza, despre Ginger Baker n-am citit de mult nimic... Să nu uit, Leo Sayer a fost pe rînd clovn și artist de teatru, cu cîteva remarcabile apariții la „Old Vic". Mai scrie-mi! *Sorin Klej — Arad:* sursa din care provine știrea dată despre „Who", este din cele mai demne de încredere. Despre pop-ul iugoslav am mai scris și voi mai scrie. Din noianul de informații care-mi parvin, le public doar pe cele mai importante. *Sanda Bălăcean — Teiuș:* muzica filmului „Superman" e compusă de Mario Puzzo. Cît despre *Christopher Reeve* nu e nici pe departe un anonim cum scrie H. Dona în „Cinema". Este un cunoscut actor de teatru (a jucat cu Katharine Hepburn), deținînd și cîteva roluri-pilot în seriale TV. In film mai apar: Gene Hackman, Marlon Brando. *Marius Sălăgean — Loco:* „Weather Report" — grup internațional de jazz-rock: Joe Zawinul; Wayne Shorter; Dom Um Romao; Al Johnson. Precursori ai unei muzici de anticipație, gen Miles Davis; Herbie Hancock; Keith Jarret, aceștia au la activ 7 albume (ultimul = „Mr. Gone"), muzicienii pun accent pe improvizație, practicînd totodată experimente de integrare a unui melodism „nou" în climatul sonor actual. De remarcat, mai în toate producțiile, capacitatea policromă a nuanțării. Muzica grupului servește la ilustrarea unor pelicule de „science-fiction".

Petru UMANSCHI

top

echo

„VIORILE CETĂȚII"

Culegerea de poezii *„Viorile cetății"* a CENACLULUI LITERAR „IOAN POPOVICI BĂNĂȚEANUL" *al Casei de cultură a municipiului Lugoj* cuprinde creații semnate de optsprezece autori, fiind structurată în trei secvențe: *Materie sensibilă, Poemele iubirii* și *Cogito ergo sum.*

Alături de membrii cu un mai vechi stagiu de cenaclu, precum sînt *Monica Rohan, Dănuț Diaconescu, Mihai Moraru, Ioan Subțire, Petronela Sîrbu, Ioan Borangic, Octavian Suciu, Constantin Buiciuc,* dintre care unii s-au afirmat și în presa literară, în culegere sînt prezenți o seamă de cenacliști noi: *Sofia Buta, Alexandru Doroghi, Remus-Valeriu Giorgioni, Gabriela Secoșan* și elevii *Lie Stela, Dumitra Martin, Violeta Mitran, Violeta Popa, Dorina Straiță* și *Vereb Iosif* (dintre cei mai tineri Lie Stela, impunîndu-se în mod deosebit). Desigur că marele număr de autori denotă în primul rînd crescinda forță a acestui cenaclu, înființat în anul 1950, ale cărui realizări de pînă acum sînt prezentate de *Gheorghe Luchescu,* director al Casei municipale de Cultură „Ion Vidu" Lugoj, într-o documentată prefață. Ilustrația culegerii într-o manieră originală, expresivă, aparține scriitorului *Lucian Bureriu. Viorile cetății* este o realizare apreciabilă a cenaclului lugojan, întru afirmarea acestuia în cadrul celei de a II-a ediții a Festivalului Național „Cîntarea României".

A. T.

Prietenii revistei Orizont

Cenaclul literar „ION POPOVICI BĂNĂȚEANUL" — Lugoj

ION BORANGIC
Niciunde surîsul...

Cum ne fură florile
gîndurile
dăruind pietrelor
umbre de chipuri
Privește
aici e loc pentru un ochi
dincolo, pentru o gură
dar niciunde surîsul
nu adie atît de primăvăratec
ca pe buzele tale.

DAN DIACONESCU
Poate povestea noastră

Poate povestea noastră
e un disc de patefon.
În turația obosită, cuvintele
sînt tot mai greu de înțeles
și gesturile se rotesc fără
să ne ajungă.
Același resort ciudat
le pune de la cunoscutul început
și noi, melomanii,
nu putem reimprospăta, iubito,
unicul disc
pe care cîntecul este cu fiecare zi
mai uzat,
neștiut fărîmițîndu-se în mapa
sentimentelor de plastic.
Poate discul nu mai este
decît o noapte,
o noapte tot mai subțire
din care stelele se scurg, stingîndu-se
în privirile melomanilor,
din care stelele se scurg...

REMUS VALERIU GIORGIONI
Primăvară

Și azi
Fulgere verzi au spart norii
ca pe o ceașcă de cafea.
Crizanteme tremură în clopoței
și simburele anotimpului se schimbă:
E primăvară-n suflet pînă-n prunduri.

DUMITRA MARTIN
Cînd a plouat

Cristalul —
culoarea frunzelor
lucește în zarea
cu turnuri înalte,
ducînd din abis
boabe de vis,
boabe de ploaie
au rătăcit peste mine.

VIOLETA MITRAN
Vouă

Dăltuitorilor de fapte,
vă dăruiesc o floare,
o floare roșie
încandescentă ca sufletul meu.

Dăltuitorilor de vremuri,
vă dăruiesc un cîntec,
un cîntec senin,
ca doina lacrimilor celor care-au fost.

Dăltuitorilor de inimi,
vă dăruiesc versurile mele,
versurile — floare, cîntec și speranță.

MIHAI MORARU
Poemul tău

Lira ta locuiește pe
aripile păsărilor
departe în zbor
știu un om
care mă așteaptă
cu ochii deschiși și cîntec
mișcător.

sport

NU POT SĂ CRED...

...că acel „doi-doi" cu Spania semnifică valoarea nulă a fotbalului nostru, oricît am suferit din minutul 1 pînă acum. Pentru joia trecută, plănuisem un interviu cu Crișan, pe care l-am întîlnit într-un tren rapid, pe ruta București — Craiova. Era atît de optimist în preajma meciului, încît m-am minunat că n-a apucat să joace decît vreo zece minute, cînd a vîrît spaima în băieții lui Kubala, de unde și trucul cu eliminarea. Dar, mă-ntreb, trist: de ce Lucescu? Crișan are 24 de ani, celălalt îi e nene, cu zece mai mult. Programăm meciul la Craiova cu gîndul numai la Marcu și la Lung?! Altceva: îl socot pe Dinu — sau pe cel care i-o fi dat ideea — ca vinovat pentru ruperea șirei spinării în tactica jocului, cu acele mingi lobate aiurea, la nimereală, doar-doar s-o găsi o spărtură în apărarea ibericilor. Dumitru — Romilă — Boloni formau un fel de plasă la volei sau tenis, ocupîndu-se mai ales cu rezolvarea aut-urilor și tăvălirea ierbii. Așa că: pînă nu devenim înțelepți și nu știm să stoarcem untul din valorile fotbalului românesc, să ne vedem de campionatul nostru cel de toate zilele, unde, iată, se întîmplă minuni. „Poli" a noastră s-a reabilitat: cu victoria de la Buzău, altu-i ritmul inimii noastre. Duminică seara, orașul a ieșit pe străzi și s-a îmbrățișat cu cuvinte calde, hotărînd că fotbalul ăsta trebuie să se joace și în continuare cu mingi cît mai rotunde, spre comparație cu imperfecțiunile clasamentului. Cum zicea, dr. Horia Vermeșan, de-acum înainte să ne vedem de Cupă și să atacăm piscul care se sprijină pe bezna din coadă, unde stau grămadă F.C. Bihor, Vîlcea, Buzăul, U.T.A., Corvinul, Olimpia...

Ieri, la Timișoara, liderul a făcut o vizită de curtoazie; dacă ați fost la arenă, ce ziceți de cei doi „mexicani", Dembrovschi și Dobrin?

Teodor BULZA

evrika

- *Cea mai arhaică interdicție: „Nu călcați pe piatră"*
- *La bunăstare se poate ajunge pe diferite căi. În nici un caz nu e recomandabilă calea sedentară.*
- *Vai de cei ce, la călușul românesc, admiră numai bita!*
- *Cînd prostia devine carieră, nici o facultate nu-l salvează pe carierist.*
- *Într-un depozit de sentimente ura va fi mereu o... „lipsă în gestiune",*
- *Viața, ca și liftul, te duce unde trebuie numai dacă știi pe care buton să apeși...*
- *Vorbele se pun pe tarabă; cuvintele în stand.*
- *În știință problemele cele mai grele le rezolvă matematica; în viață — moartea.*
- *Într-un bar mi-a venit o idee: cu ce producție textilă ne-am mîndri dacă n-ar fi atîtea rochii mult prea decoltate.*
- *Cînd un critic disecă o operă literară, se închipuie chirurg: așteaptă onorariul.*
- *Sămînța răului e o creație umană, pentru că natura face lucrurile bine.*

Ion VELICAN

mapamond

BERTOLT BRECHT (JURNAL 1920—1921)

20 mai 1920

(...) Baza oricărei tragedii o constituie virtuțile cetățenești; ea își extrage din ele seva și piere odată cu ele. E absurd să arunci cu noroi în vreun sfînt dacă nu crezi în nici un Dumnezeu. (Lui Dumnezeu îi este greu să accepte credința lui Iuda în Sfînt...). Iar în ce privește comedia, cît timp ea are profunzime, și voi o luați în serios, va tinde să se transforme într-o divinizare a călăului sau a medicului. Actul tăierii porcilor, cu sentimentul unui blînd eroism, poate să trezească în voi scînteia unui profund tragism, pe cînd sacrificarea unei nevinovate vaci, fără acest sentiment, fie el și fals nu poate aceasta.

Să luăm un exemplu personal: nu sînt sigur dacă e în general posibil să introduc *amestecul* monstruos de tragedie și comedie în „Galga". Ea se bazează pe procesul despuierii unui om cu care se poate proceda *în acest fel* și el totuși să rămînă în viață.

4 iunie

Totul are o limită. Și ceea ce soția poate să facă pentru soțul ei, și ceea ce el poate să facă pentru ea. Și ceea ce tatăl poate face pentru fiul lui, și ceea ce acesta e capabil să facă pentru tatăl său: totul are o limită. Fiului, care nu-și ridică mîna asupra mamei sale, meritată să i se ridice o statuie. Femeia care nu-și înșală bărbatul merită ca acesta să nu-și vîre mîna în părul ei. Tatăl care-și ajută fiul merită să intre în manualele școlare. I-am lăsat să-mi lovească soția care-mi purta copilul. Și această femeie mă va trăda celui care a lovit-o, oricine ar fi el. Mi-am lăsat copilul să plece printre străini. Tatăl meu nu mă ajută în aceste clipe grele, și asta mă doare. Mama mea adesea nu-și iubea mama: eu nu i-am spus niciodată mamei mele că o iubesc.

Fără îndoială, tatăl meu mă abandonează în cele mai grele clipe. În ce privește treaba cu Mariana, el a crezut într-un necunoscut, a plîns drapat de acesta, iar pe mine m-a înșelat, procedînd în așa fel încît mi-au luat femeia. Niciodată nu s-a interesat de copilul meu, de mama lui, deși știa că doream să mă însor cu ea. Zicea, gîndindu-se la fiul meu, că „presupune că o să aranjez într-un fel lucrurile". Și așa mă învîrt eu în cerc, împovărat de cel mai mare blestem al vieții mele, știind că nu voi putea suporta această povară. Inventez povești pentru filme și mă descompun.

În curînd întîmplările vor lua un astfel de curs încît voi fi dat afară din casă.

Iulie

Sînt leneș ca un bondar, timpul mi se scurge în neant. Am reflectat la Simfonia mea de vară. Mar și-a petrecut o săptămînă cu mine la Posenhofen. Divin. Ea e ca marea, în veșnică schimbare, după lumină, e liniștită și vîrtoasă. Am văzut Carmen și Cavalerul rozei. Nopțile erau străvezii ca ambra, iar eu dormeam tun. Riul ne-a spălat în adîncurile lui aspre și a fost martorul apropierii noastre. Umbrele se mișcau, eu o iubesc, e mai frumoasă ca oricînd: vara e la apogeu (...).

Am lenevit mult. Apoi, eu cu Kes, în trei zile, am realizat un film, am scris nenumărate pagini, 150 de cadre, în timp ce sudoarea ne curgea pe frunte... Filmul se cheamă *Drei im Turm* și este dedicat Marianei.

(VA URMA)

TEATRALĂ

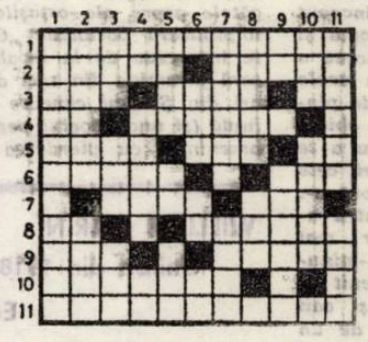

ORIZONTAL: 1) Genial dramaturg englez (1564—1616), autorul pieselor „Hamlet", „Othello", „Regele Lear" etc. 2) Celebru poem dramatic de Goethe — „Dramaturgul fiordurilor" (1828—1906), de la care ne-au rămas „Peer Gynt", „Nora" „Rața sălbatică" ș. a. 3) Pronume — Tipul intrigantului cinic, invidios și fără scrupule din piesa „Othello" de Shakespeare — E neobișnuit! 4) Nul fără conținut! — Piesa neterminată a lui Mihai Sebastian. 5) Împotriva ei au luptat „cei șapte" din tragedia lui Eschil — Prenume bărbătesc oriental — Pe unde?! 6) Cetatea triadei de aur — Eschil, Sofocle, Euripide — Băiatul mijlociu! 7) Piesă din creația lui Ibsen — Iubesc (lat.). 8) Capul lui Othello! — Fata morarului din opera „Rusalka" de Dargomijski. 9) Mijloc de apărare — „Domnișoara...", dramă de August Strindberg. 10) Dramă din creația lui I. L. Caragiale 11) Prima piesă din trilogia dramatică a Moldovei scrisă de B. Șt. Delavrancea (3 cuv.)

VERTICAL: 1) Piesă în care B. G. Shaw evocă figura legendară a „Fecioarei din Orleans" (2 cuv.). 2) Piesă din bibliografia lui Shakespeare — Alergare a calului cu viteză medie 3) A vui (pop.) — Fratele lui Willy Loman din piesa „Moartea unui comis-voiajor" de Arthur Miller — Apoi (reg.) 4) Caș! — .. Viteazul, celebru poem epic de Petőfi Sándor — Mass-media! 5) Orășel în India — Final la „Regele Lear"! — Căile ferate cehoslovace (abr.) 6) Uită-te la ăsta! — Măsură de lungime din viața de toate zilele — Declarația de dragoste a unui timid 7) A ciuguli — Dramă de Sofocle 8) Prințesă din piesa „Don Carlos" de Schiller — Avantaj 9) Birlic, jucat de alții — Iubita credincioasă a lui Karl din piesa „Hoții" de Schiller. 10) Patruped din țările nordice — Cuvioși. 11) Capodopera lui Vergiliu — Mama lui „Peer Gynt" din creația lui Ibsen.

Adam STOICA

itinerarii

CERUL SAMARKANDULUI

Priveam cerul Samarkandului așteptînd zorile și liniștea care umplea pustiul se scurgea în mine, puteam să gîndesc în voie la cîte au fost, timpul se oprise între zi și noapte...

Ca și acolo, cînd primul semn că mă găseam pe drumul cel bun a fost descoperirea unui ceas cu arătătoarele oprite. Și nu era nimeni în jur, străzile păreau părăsite, apoi a apărut prima casă din lemn, au urmat altele cu ziduri bătrîne avînd porți joase zăvorîte cu lacăte greoaie. Ochi stinși de felinare le vegheau, mi s-a părut că văd o umbră furișîndu-se prin fața caselor spoite în verde, roșu, galben, vopseaua se scorojise de mult, dar umbra aluneca mai departe întunecînd florile de nalbă din marginea străzii și am fost sigur că dacă strigam un nume s-ar fi întors spre mine. (...)

Numai că a urmat un alt drum lung, pasărea de metal născocită de oameni m-a purtat peste întinderile stepei și peste valurile Caspicei și peste crestele unor munți roșcați și sterpi aducîndu-mă într-un oraș răsărit din nisipuri, Așhabad, și de acolo călătoria am continuat-o tot în zbor, dar preschimbînd pasărea oamenilor pe un minunat covor de Buhara...

Mă aflam la Samarkand, undeva (unde noi spunem că marginea deșertului întîlnește cerul) se năștea soarele stropind cu belșug de sînge nisipurile, locul pe care îl alesesem ca să aștept clipa aceea era un loc ce fusese ales cu mult înainte de către un om care a vrut să înțeleagă ce se petrece pe bolta Samarkandului și acel om a fost rege și matematician și astronom și filosof și poet. Observatorul său a fost distrus de fanaticii unei religii oarbe, după ce l-au ucis întîi pe el

Din acel loc, deci, încercam să trăiesc orele Samarkandului, urmărind drumul soarelui, dar nu pe cerul care devenise neînchipuit de albastru, ci pe cupola Gur-Emirului. Și aceasta din mai multe motive. Întîi fiindcă la Samarkand culoarea cerului o găsești peste tot (la început n-a fost decît nisipul și cerul, era firesc ca artiștii care au venit cîndva aici să-și transforme operele în oglinzi ale cerului). Apoi, pentru că un poet a exclamat, într-o clipă de supremă inspirație: „dacă într-o zi cerul ar pieri, în locul lui ar rămîne cupola Gur-Emir-ului!" Și, în sfîrșit, fiindcă acolo se odihnesc cei mai de seamă dintre timurizi.

Răsărise soarele pe cupola aceea albastră și de pe colina unde erau vestigiile observatorului (la al cărui sextant tăiat în piatră măsura calea dintre ași Ulug beg, el fiind matematicianul, astronomul, poetul, filosoful și, pentru o scurtă vreme, stăpînitorul) am privit spre colinele Afrasiab-ului. Așa se cuvenea fiindcă lumina răsfrîntă de albastrul curat dezvăluia, acolo, misterele primelor secole ale orașului (istoria lui a început înaintea înălțării zidurilor din Roma și Atena, fiind la fel de veche cu aceea a Babilonului și Tebei). Se găseau acolo coloane de marmoră și conducte de piatră pentru prețioasa apă și felurite obiecte făurite de mîna omului, pentru a le folosi în gospodărie ori în jurul ei, cele deci necesare luptei cu nisipul spre a-l face roditor sau, cele cu folos întru apărarea roadelor — armele. Dar mai erau ascunse acolo și niște fresce-minune, o fastuoasă suită a unui sol venit de departe își purta elefanții albi și caii negri și cămilele roșcate alături de un cîrd de păsări sfinte, plutind, oameni și animale, într-un albastru adînc.

Cînd soarele a mai urcat calea de un ceas pe cupola albastră, am părăsit observatorul, în dreapta rămîneau colinele Afrasiab-ului, am trecut prin fața unor lăcașuri de închinăciune ridicate din lemn negru, ieșind pe „drumul mătăsii" Vroiesem să mă îndrept spre Reghistan dar un șuvoi viu m-a furat spre bazar. Cămile somnoroase și măgari înhămați la un soi de căruțe, cu două roți înalte cît un stat de om, purtau sau trăgeau poveri și nu se prea îndemnau în truda lor cu toate îmboldurile uzbecilor înveșmîntați de parcă se pregătiseră să înfrunte asprimea unor geruri de pe alte meleaguri (căciuli imense, negre, mițoase, din astrahan și caftane închise la culoare, cu poale lungi și cizme colbuite, în mulțime răsăreau și turbane albastre, rareori într-o culoare bătînd spre roșu, purtate de bătrîni ca însemne ale credinței lor și poate ale rangului lor, tinerii însă mulțumindu-se cu „tiubeteica", acele tichii în patru colțuri, negre și brodate cu fir alb întru cinstirea adevăratului aur al deșertului — bumbacul). Nu era un șuvoi grăbit cel ce mă furase, dimpotrivă, curgea lent și cu o anume înțelepciune, albastrul curgea din înalturi și nimic nu mă putea împiedica să ignor unele clădiri noi, ori vehicule moderne, ele au și pierit iar timpul a început să fugă înapoi, însoțeam o caravană împovărată de bogățiile dobîndite aiurea de călărețiii lui Timur, valuri de mătasă în culori schimbătoare, scule de preț cu ochii sîngerinzi ai rubinelor și poate era chiar sînge cu adevărat, el lucea pe aurul și argintul podoabelor iar perlele erau lacrimi împietrite, smaragdele și safirele erau ochi de fecioare...

În urma caravanei, veneau artiștii și învățații aduși din cetățile pustiite pentru a spori fala Samarkandului. Auzeam strigătele aspre ale ostașilor, fiii pustiului împliniseră poruncile „Omului de fier", se întorceau de la Ispahan unde ridicaseră piramide din zeci de mii de capete ori din Șirazul care se închinase fără luptă (și unde poetul persan Hafiz fusese amenințat cu pierderea capului fiindcă odată cîntase orașul său, punîndu-l în fruntea orașelor lumii, lucru de neîngăduit de vreme ce exista Samarkandul!) ori din Delhi, unde au înălțat alte piramide de capete ori tocmai dăduseră pradă flăcărilor Damascul (Ibn Arabșah, istoricul, va lăsa mărturie pentru cumplitele fapte). Sau poate veneau obosiți după ce l-au înfrînt pe Baiazid Fulgerul (nume de spaimă pentru creștinătatea vremii, lumina fulgerului său ieșind biruitoare pe atîtea cîmpuri de bătaie, frîngîndu-se numai o dată, la Rovine, în fața stejarului bătrîn numit Mircea) sau după ce-și risipiseră mînia în alte locuri înfloritoare, ca să îndestuleze poftele celui ce se vroia stăpîn al lumii. Și mai auzeam tînguirile miilor de robi aduși din toate acele locuri...

Am încercat să ies din acel timp, ridicîndu-mi ochii ca să văd unde ajunsese soarele, dar am întîlnit o altă cupolă, imensă și întreagă (neieșind din vremea lui Timur cutremurul ce avea s-o distrugă mai avea de așteptat), moscheia Bibi-Hanîm făcea dovada măreției Samarkandului. Dar cu ce preț?...

Într-un tîrziu, m-am trezit în fața unui negustător de fructe, m-am tocmit pentru cîteva rodii și atunci am băgat de seamă că soarele ajunsese pe creștetul cupolei albastre, eram în miezul zilei. În jurul meu, fructe minunate dar reale luaseră locul mătăsurilor și porțelanurilor din China, pietrelor scumpe și leacurilor de spițeri din India, blănurilor din Rusia și aurului persan. Mai rămăsese doar legenda, și ea vorbea despre tînărul ce fusese mai-marele meșterilor care au înălțat falnica moscheie în cinstea frumoasei soții (a uneia dintre cele multe) pe nume Bibi Hanîm (în treacăt fie spus numele s-ar tălmăci Bibicea-grasă!), Timur dăduse așadar porunca și pornise într-una din șîngeroasele lui campanii, urma să se întoarcă, firește victorios, dar lucrările nu erau spornice (se dărîmau schelele peste noapte!), tînărul se îndrăgostise de frumoasă și îi ceruse drept răsplată, pentru ce avea să săvîrșească prin zidirile sale, un sărut. Frumoasa șoviia, i-a oferit, în schimb, alte frumoase, tînărul, îndrăzneț, i s-a înfățișat cu două potire și a îmbiat-o să bea, licoarea părea aceeași, potirele erau aidoma (ca și două frumoase ale haremului puse alături) i numai că într-unul era apă și în celălalt vin, cu gust ales și arome îmbătătoare. Frumoasa a înțeles, a îngăduit sărutul, dar cînd buzele tînărului s-au apropiat, vicleana a întors capul, sărutarea i-a ars obrazul numai (oricum, focul dragostei a fost prea puternic și urma arsurii a rămas ca o pecete a înșelăciunii). Apoi s-a întors Timur, dovada era prea limpede, povestea a găsit mai multe căi de încheiere a soartei celei ce înșelase, dar pentru tînăr una singură: el prevăzuse mînia tiranului și își meșterise aripi de șindrilă, oștenii nu l-au putut prinde fiindcă pornise în zbor peste pustie... Mîncam o rodie la Samarkand și gîndul mi s-a dus pentru o clipă spre poveștile de acasă (meșterul lui Timur izbîndise în toate, nu plătise prețul greu ca Manole!).

Soarele cobora spre asfințitul cupolei albastre, sub ea se afla un bloc de nefrită, ce însemna locul de odihnă al lui Timur. Alături, odihnea Ulug beg, am amînat drumul spre acel loc, nu m-am abătut nici pe la Sahi-Zinda, orașul morților (unde musulmanii cred că vărul profetului, Husam ibn-Abbas, încă mai trăiește, necropola lui stă alături de alte douăzeci și șase de necropole și moschei, se ajunge la ele după urcarea a treizeci și șase de trepte, majolica albastră strălucește peste tot în acel lăcaș al morților al cărui nume înseamnă totuși „regele viu"!). Am urmat însă „drumul mătăsii", ajungînd la Reghistan unde din nisipuri au răsărit acele medrese minunate, cea a lui Ulug beg și, în fața ei, medresa Șer-Dor, ele încadrînd moscheia Tillia-Kari, cea care a avut o cupolă din aur. Cerul își topea culorile în cupolele lor și pe pereții mozaicați, pe frontispiciul Șer-Dor-ului gheparzi vînau antilope albe, acolo cerul devenise violet închis, la Gur-Emir soarele își termina drumul fugind în deșert, am pătruns în curtea interioară a medresei lui Ulug beg și m-am odihnit sub un salcîm. A fost singura medresă unde se învăța și altceva decît legile unui cult religios, spiritul poetului și învățatului se făcea simțit în seara care năruia albastrul bolții deasupra Samarkandului. M-am retras în liniște, undeva am băut un ceai verde răsfoind un album cu miniaturile lui Babur, fostul emir al Fergănei, ultimul nepot al lui Timur, plecat spre India ca să întemeieze imperiul Marelui Mogol și să scrie versuri.

Trebuia să mă pregătesc de drum, mă aflam în unghiul de miazăzi al „triunghiului istoriei", mă așteptau Buhara și Hiva, dar mai aveam de cunoscut atîtea acolo, încă nu mă îmbătasem îndeajuns cu albastrul Samarkandului, mai vroiam încă să aud cum răsună versurile poeților de acolo, cei de demult și cei de acum.

Noaptea m-am dus din nou la Reghistan, amintirea albastrului dăinuia, erau deschise atîtea oglinzi către cer și dintr-odată am avut revelația unui alt albastru, mai cald și mai apropiat, cel din icoanele lui Rubliov, acesta ducîndu-mă și mai departe (în spațiu, fiindcă de fapt mă apropiam și mai mult de mine) ca să privesc cerul la fel de limpede și curat și adînc printre ramurile de brazi din acel loc unde se află izvoarele Timișului și se numește Trei Ape...

Florin BĂNESCU

AUREL BREILEAN: „Poeta"

cartea de idei

WILLIAM MARIN

Unirea din 1918 și poziția șvabilor bănățeni

Ed. Facla, 1978

Recent, literatura istorică românească, s-a îmbogățit cu o nouă lucrare, și anume, cu una din acelea care de pe acum știm că vor rămîne de referință. Cartea istoricului, dr. William Marin, reprezintă o importantă contribuție nu numai la cunoașterea unei probleme fundamentale din istoria patriei, Unirea de la 1918, dar și în ceea ce privește cunoașterea unui important capitol al conviețuirii și cooperării, al luptei comune pentru progres social și național al românilor, germanilor, maghiarilor și sîrbilor de pe plaiurile Banatului.

Istoric cu o reputație deja consacrată, W. Marin, printr-o documentare judicioasă, în mare parte inedită, realizează o lucrare ce se impune și prin valoarea interpretării reprezentînd și o scurtă istorie a populației germane din această parte a țării.

Lucrarea la care ne referim analizează problema colonizării șvabilor în Banat, lupta lor pentru emancipare socială și națională, relațiile cu populația autohtonă, românească, tradițiile comune ale luptei de emancipare.

Desigur, locul central, în cartea lui W. Marin, îl ocupă atitudinea șvabilor bănățeni față de marea Unire. Semnificativă este rezoluția adoptată în unanimitate, la 10 august 1919, de Adunarea Națională a șvabilor, prin care aceștia își exprimă deplina adeziune la unirea Banatului cu România. Aceeași rezonanță o are și memoriul prezentat de aceștia, la Conferința de la Paris (19 august 1919), prin care șvabii bănățeni își exprimă, într-un cadru internațional, sentimentele de respect, prietenie și încredere față de poporul și statul român, contribuind și în acest fel la o și mai mare apropiere față de români, față de conviețuirea în cadrul aceluiași stat. Desigur, analiza evenimentelor respective și a întregii istorii a șvabilor din Banat ne relevă faptul că această hotărîre este rezultatul firesc al unei evoluții istorice comune și nu a unei conjuncturi.

Corneliu POPEȚI

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon: 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE INAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

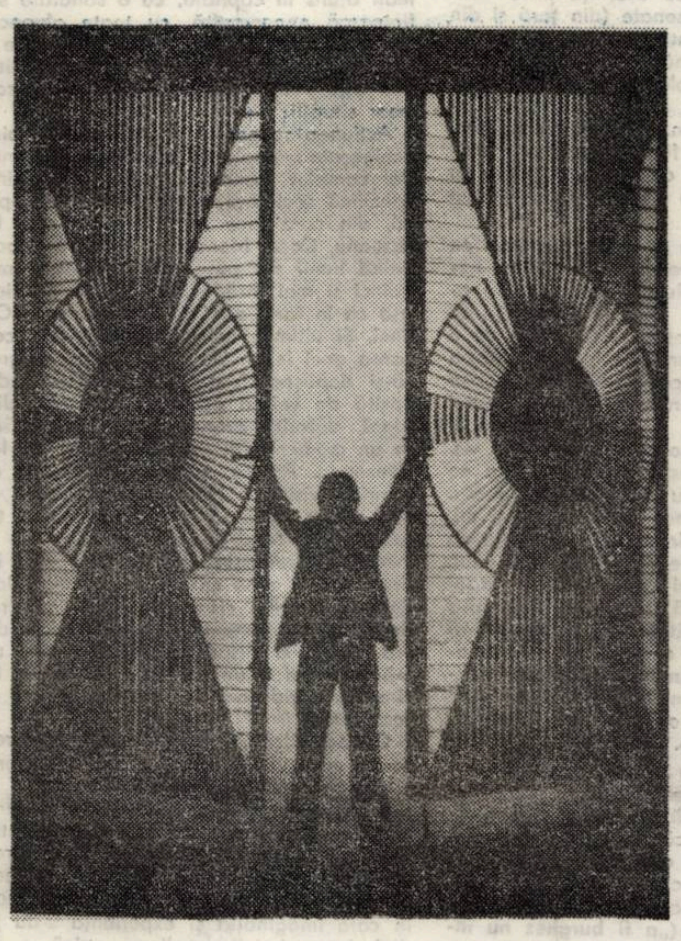

SANDU GHINEA : „Spre lumină"

Înaltă solie de pace și cooperare

Înscrisă în rindul celor mai de seamă evenimente internaționale ale acestei perioade, vizita tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, împreună cu tovarășa ELENA CEAUȘESCU, prin țări ale Africii, s-a constituit ca o înaltă solie de pace, solidaritate, prietenie și colaborare. Primirile deosebit de calde, ambianța de cordialitate, stimă și înțelegere reciprocă au evidențiat, pe tot parcursul vizitei prin Libia, Gabon, Angola și Zambia, pînă acum, cursul ascendent al relațiilor de colaborare și cooperare dintre statele noastre, solidaritatea deplină româno-africană. Contactele la cel mai inalt nivel, vizitele efectuate în diverse provincii ale statelor prin care a trecut, semnarea documentelor comune de dezvoltare a colaborării pe multiple planuri reprezintă momente ce conferă vizitei importanța și semnificația internațională. Caracterul viu, deschis, al contactelor care au avut loc la cel mai inalt nivel e relevat prin analizele făcute asupra stadiului actual al relațiilor și stadiului colaborării bilaterale dintre România și statele vizitate, cum și trecerea în revistă a acțiunilor de cooperare în producție, de construire în comun a unor importante obiective economice.

De o semnificație aparte în cadrul convorbirilor la nivelul șefilor de stat a fost reafirmarea punctelor de vedere comune ale unor țări care au comun lupta, în trecut, pentru cucerirea independenței, iar în prezent pentru consolidarea suveranității, prin dezvoltarea accelerată a economiei spre creșterea nivelului de trai al popoarelor lor. S-au evidențiat și cu aceste prilejuri rolul pe care trebuie să-l joace popoarele în făurirea unei lumi mai drepte și mai bune, necesitatea unității de acțiune a țărilor în curs de dezvoltare, afirmarea continuă a principiilor folosirii tratativelor în orice situație, al dezarmării, coexistenței pașnice, al respectului reciproc, afirmarea noii ordini economice internaționale, importanța relațiilor bilaterale în evoluția ascendentă a relațiilor dintre popoarele lumii, al dezvoltării lor economice. Aceste principii care, susținute consecvent în planul ideilor și-al faptei, de România și tovarășul Nicolae Ceaușescu personal ne-au adus un imens prestigiu internațional. Reafirmarea, în acest context al noii misiuni de pace, a solidarității cu lupta popoarelor din Namibia și Rhodezia, pentru cucerirea deplină a independenței naționale, pentru abolirea apartheidului, de luptă pentru lichidarea definitivă a colonialismului este un puternic sprijin moral pentru toate forțele antiimperialiste, pentru toate forțele progresiste.

Semnarea documentelor comune în Libia, Gabon, Angola și Zambia, țări vizitate pînă acum, stau chezășie perspectivelor care s-au deschis cooperării bilaterale și conlucrării pe plan internațional, dintre România și aceste state, constituind, totodată, un exemplu demn de urmat prin înscrierea în tratatele de prietenie și cooperare semnate a principiilor fundamentale ce trebuie să fie cultivate în relațiile bilaterale de respectare a demnității și intereselor tuturor națiunilor, ale tuturor țărilor. Demn de remarcat cum, în conținutul tratatelor semnate un loc important a fost ocupat de problemele stringente ale contemporaneității, ale unității dintre toate popoarele și forțele progresiste, antiimperialiste în vederea asigurării libertății și independenței fiecărui popor.

ORIZONT

ORIZONT 16

● (578) ● 19 aprilie 1979 ● SERIE NOUĂ
● anul XXX ● 8 pagini 1 leu ●

ROMUL LADEA și vitalismul banatic*)

Într-unul din eseurile sale de început, Lucian Blaga a definit creația populară bănățeană cu termenul de „baroc al etnografiei românești". Filosoful „Spațiului mioritic" avea în vedere *diversitatea înfățișărilor*, dar mai ales puterea de invenție formală care evită stereotipul, dinamismul interior al culturii populare din acest colț dăruit al pămîntului românesc.

Privit din acest unghi, Romul Ladea ni se pare personalitatea creatoare cea mai reprezentativă a Banatului dintre cele două războaie, prin a cărui operă a vorbit „geniul locului". Legătura sa cu cultura țărănească bănățeană nu s-a efectuat printr-o adeziune programatică, nici printr-un împrumut deliberat de teme și procedee. „Bănățenismul" lui Ladea este o chestiune de structură intimă, un dat al firii, manifestat printr-un anume mod de reacție temperamentală și prin atitudinea în fața vieții. Bănățeanul autentic pare încarnarea unor contradicții ireductibile. Tip impulsiv, și totuși, în lucrul mîinilor sale domnește disciplina și ordinea. Un sentiment puternic al propriei valori, etalate cu fermitate, este dublat de o ironie care funcționează adeseori ca o „autocenzură". „Băjocura", aplicată cu dărnicie celor din jur, dar și sieși, îl ferește pe bănățean de ridicolul la care îl poate duce o conștiință de sine exacerbată.

Dar ceea ce determină profilul cu totul aparte al bănățeanului este capacitatea de a se bucura frenetic de viață, de darurile și bunurile vieții. O forță vitală care irumpe, așa cum se întîmplă în dansurile sale, în „poșovăicile" și „brîurile" îndrăcite, dar mai ales în „nedeele" sau „rugile" sale. Nimic nu ni se pare mai caracteristic și mai revelator pentru spiritualitatea bănățeană ca acest eveniment.

Epurate de orice urmă de religiozitate creștină, „nedeele" sînt un prilej de declanșare orgiastică, de bucurie senzuală, păgînă. Desfășurări breugeliene, în scene largi, pantagruelice ospețe cu participarea neamurilor, cunoscuților și necunoscuților din mai multe sate, „nedeele" sînt niște saturnalii romane, în care orice ostilitate se suspendă, pentru a da curs liber forțelor vieții să atingă plenitudinea. Un moment de apoteoză a vieții, concepute ca scop în sine și ca valoare supremă. Este bucuria directă și francă de „a fi".

Descărcarea de energie din sărbătoarea bănățeană dezvăluie, deci, alte resorturi decît cele presupuse de Nietzsche în erupția dionisiacă a vechilor greci. Nu spaima de existență deschide supapa acestor manifestări ale bănățeanului, ci profundul atașament față de viață, mulțumirea și acordul deplin între ființa umană și viața așa cum este ea dată, spre a fi trăită.

Această atitudine de ordin etic și filosofic este exprimată de Ladea într-un întreg capitol al operei sale. Insistența cu care unii comentatori au văzut în marele sculptor bănățean un continuator, în alt plan, al cioplitorilor din Caraș este o simplă figură de stil gazetăresc. Partea de origine anonimă din creația lui Ladea este de ordin spiritual, nu tehnic și morfologic. Să nu uităm că sculptura românească țărănească nu a fost niciodată antropomorfă ; Ladea este în exclusivitate un sculptor al figurii umane. (Ceea ce n-a fost Brâncuși !) Sculptura țărănească este simbolică și decorativă ; Ladea se menține în limitele „mimesis-ului". Nu l-a atras nici lumea de forme, nici procedeele tehnice ale sculpturii populare. A fost atras de folclorul bănățean, din care a reținut *figura* lui Iovan Iorgovan, dar aceasta este o altă ordine de idei. Mai mult, el nu a fost propriu-zis un „cioplitor", ci un modelator, cum recunoaște el însuși. Cînd George Sbîrcea l-a întrebat : „— *De la cine ai învățat să sculptezi ?* — Ladea i-a răspuns : „*Cred că de la mama. Ne dezmierda fața de parcă ar fi voit s-o facă mai frumoasă și mai curată*". Sub învelișul de butadă se ascunde un adevăr. A da formă materiei prin gesturi asemănătoare dezmierădrilor mamei înseamnă de fapt a modela. Ladea și-a format gîndirea plastică în interiorul tradiției europene de la Renaștere (mai ales Donatello și Michelangelo) și culminînd cu Rodin și Bourdelle, la care a adăugat sugestiile culese din atelierul lui Brâncuși.

Horia MEDELEANU

(Continuare în pag. 8)

SANDOR RUDOLF (AFIAP) : „Univers tehnic"

Copiile după fotografiile de la primul Salon bănățean de artă fotografică, „Contra-lumină" — Timișoara aprilie 1979 aparțin artistului fotograf SANDOR RUDOLF

CRONICA LITERARĂ

Mircea Dinescu

La dispoziţia dumneavoastră

Ed. Cartea Românească, 1979

Rezonator, sensibil, la mai toate acele mode şi moduri lirice care, puse laolaltă, consacră actualitatea unui moment literar, Mircea Dinescu îşi cultivă, şi în recentul volum, rara înzestrare de a lucra aproape fără greşală în registre poetice felurite, faconda juvenilă, felul fugos, agitat, temperamental, de a verifica o dată în plus convenţiile poeziei. Ferit de complexul (ori, poate, numai de orgoliul prea manifest ?) al culturii, al raportării la faptele înregistrate ale literaturii, Mircea Dinescu transcrie, în **La dispoziţia dumneavoastră,** locurile comune ale poeziei cu aceeaşi energie cu care îşi revendică, în tradiţie romantică, posturi himerice ale existenţei ori instrunează, spectaculos, fraze revendicative într-o apărarea inefabilului artei : **„dar lasă-mi-l în cerul meu pe Dante"** exclamă, undeva, poetul, pentru ca în altă parte să îşi recunoască o supremă vanitate în a căra „imagini cu roaba" şi în a proclama că „visul nu-i decît copilul din flori / al realităţii" : moduri, firește, de a propune nu o dată truculent, în răspăr, nu o dată în fraze articulate sarcastic –un ethos al creaţiei lîngă acela, implicat, al existenţei : **„Ca să cobori cu arta în stradă / să nu foloseşti şi tu acelaşi lift hodorogit / în care s-au pus la cale atîtea afaceri cu cintec... / Renunţă în primul rînd la poezie / şi te va durea stomacul mai puţin. (Călătoria).**

Evident, primul lucru important în lectura volumului lui Mircea Dinescu nu este de a afla gradul de noutate al unor astfel de propoziţii lirice. În mod esenţial situate sub semnul unei contrariate aspiraţii romantice („tot mai puţini eretici şi visători pe drumuri"), poemele din **La dispoziţia dumneavoastră** îşi relevă fără prea mare dificultate augurii, împrejurarea de a fi rezultatul unei însumări de toposuri îndelung solicitate : ecouri din textele avangardei interbelice (Fundoianu, Voronca, poeţii suprarealişti) alături de ecouri ale producţiilor lui Dimitrie Stelaru, M. R. Paraschivescu şi Adrian Păunescu, pe care, constatîndu-le, comentatorul va mai avea în plus datoria de a verifica poezia prin calitatea trăirii, a **asumării** unei anume condiţii lirice. Ceea ce înseamnă, acum (mai mult poate decît în **Proprietarul de poduri),** lîngă elocvenţa şi vibraţia imperativă a versurilor – decizie (nu lipsită, în fond, de o anume candoare) a unor gesturi capitale, definitive, dintre cele care fac, dintr-o dată, o biografie lirică mai înainte chiar ca autorul să ajungă să contabilizeze cu adevărat o operă poetică. Este, de fapt, şi spaţiul (cel al existenţei intru literatură) în care lirismul lui Mircea Dinescu se autentifică : avînd conştiinţa condiţiei poeziei, chiar dacă nu în toate cazurile şi pe aceea o surselor poemelor sale, Mircea Dinescu se impune printr-un fel de a oficia dirz, prin voinţa inflexibilă de a exercita prerogativa poeziei. Lirica sa este una a rolurilor sau, sintetizînd, a unui unic rol, asumat lucid, – de aici rezultînd, în ordinea poeziei, o frazare impecabilă, apetenţa pentru comunicare însoţită de o rară vehemenţă a reacţiilor, tipologic din familia fanteziştilor deceniului cinci. Mircea Dinescu se desparte de aceştia prin incapacitatea detaşării, a considerării lucrurilor dintr-un unghi ironic-relativizator), iar sub raportul figuraţiei poetice, masca sarcastică de copil teribil afişată, polemic, între lucrurile comune, nivelatoare, ale existenţei : **„Nenorocirea umblă-n cămaşa mea portocalie prin cartier / şi prietenii o salută distraţi / şi eu mulgătorul zepelinelor retrase-n văzduh / între cele două războaie, / le răspund bălăngănind căldările deasupra mulţimii furioase / care vociferează şi m-arată cu degetul şi injură : / «individul ăsta fuge de realitate» / «ce te-ai cocoţat domnule / ce insinuezi / ce tot vrei cu laptele ăla de zepelin ?» /.../ Pînă la urmă a trebuit să cobor. / Mă plictisisem să fiu tînăr. / La spital cinci doctori s-au holbat la moartea mea / ca prin geam. / Unul mi-a ciocănit pieptul. / I-am spus să intre deşi de la o vreme / nu mai locuiesc în mine. / «Cu atît mai bine, a răspuns, o să te închiriem». / Şi iată-mă acum la dispoziţia dumneavoastră : / ieftin, / confortabil, / nerăbdător să-mi jucaţi cămaşa portocalie la zaruri" (La dispoziţia dumneavoastră).**

Însă, trebuie să precizăm : destinată (într-un alt timp al literaturii), să contrarieze spiritele rigide, cu o percepţie plată a realităţii, superbia romantică pe care o comunică posturile liricii lui Mircea Dinescu nu este (astăzi) mai presus de un anume calcul estet : mizînd pe autenticitate, poetul nu scapă seducţiei de a-şi purta iconoclastia **frumos,** de a scoate din ea efecte de **artă.**

Lucian ALEXIU

Olga Caba

Pasul alăturea

Ed. Cartea Românească, 1979

S-a putut observa încă de la apariţia primului său roman, **Cumpăna din cetate** (1978) că Olga Caba, romancieră aparţinînd „generaţiei războiului", ca să împrumut expresia din titlul unei cărţi de critică apărută de curînd şi care, firește, nici n-o aminteşte (nu e singura), este o scriitoare formată, deşi de la primul ei volum **Vacanţă sentimentală în Scoţia** şi de la nuvelele din **Universul literar** trecuseră trei decenii de tăcere aproape totală. Actualul roman, **Pasul alăturea,** confirmă această impresie. Se simte îndată că autoarea a frecventat marile literaturi ale lumii, mişcîndu-se cu uşurinţă între datele experienţei personale (din ţară şi din străinătate) şi inventivitate, construind o carte ciudată şi plină de farmec. Ciudată prin amestecul de planuri, prin introducerea unor personaje bizare (Doamna Deleanu, Balthazar etc.), dar plină de farmec nu numai prin felul în care este scrisă, ci mai ales prin detaşarea şi ironia cu care stăruie asupra unei epoci demult apuse.

În **Pasul alăturea** o recunoaştem pe Olga Caba din nuvelele ei fantastice neadunate încă în volum. Alunecarea în acel tărîm straniu şi plin de frumuseţe se face aproape pe nesimţite. E vorba de o trecere dintr-o dimensiune în alta, într-un punct fix, care, în cazul Nataliei, aceea ce încearcă experienţa, este cadrul unui tablou reprezentînd o pădure. Poate fi vorba de somn în somn sau de vis în vis, dar mai degrabă este vorba de ceea ce ne depăşeşte pentru moment înţelegerea. **„Totdeauna am bănuit că între da şi nu, sau undeva după ele, trebuie să existe un al treilea semn care să nu fie nici unul, nici celălalt. Semnul care notează pasul înlături. Că în afară de minus şi de plus trebuie, prin necesitate, să existe un al treilea semn pentru a defini pe cele create anume ca să rămînă nerezolvate pentru noi : cele ce sînt şi totodată nu sînt"** (p. 71, comparativ cu cele spuse de Căpitanul de vas la p. 370).

Am stăruit asupra acestei dimensiuni nu numai pentru interesul şi, de ce n-aş spune-o, dragostea faţă de literatura fantastică, dar şi pentru că mi se pare cea mai realizată din carte, cu toate că intensitatea nu scade nici cînd e vorba de celelalte. Şi dacă autoarea consideră o prejudecată burgheză („a fi burghez nu înseamnă să aparţii unei clase, ci să ai o anume atitudine faţă de viaţă", p. 70) să nu-ţi închipui că anumite lucruri nu sînt posibile pentru că nu se întîmplă oricui şi oricînd, tocmai această atmosferă şi atitudine se află în atenţia ei, majoritatea paginilor cărţii fiind un subtil şi nuanţat rechizitoriu îndreptat împotriva şi a marii, dar şi a micii burghezii din ţara noastră dintre cele două războaie mondiale. Acţiunea se desfăşoară în jurul anului 1938. Realităţile sociale ale vremii, mai ales atmosfera caselor şi familiilor, acea atitudine faţă de viaţă, caracteristică, sînt surprinse într-o ironie subţire, cu o detaşare fără ostentaţie, dar fermă. Încît surprinderea lui Ion Livezeanu, ardelean ajuns în capitală, cu o sănătate sufletească nepervertită, cu toate alunecările vieţii sale, şi imposibilitatea lui de a înţelege toate sinuozităţile acestei atitudini este perfect motivată cu tot grotescul unor situaţii.

Acţiunea se poartă pe trei planuri bine echilibrate : acela al unei lumi mărunte, dar complet aservită acelei „atitudini" specifică societăţii noastre din acea epocă, din care face parte Natalia, Ion Livezeanu, Coca, Mona etc. Al doilea aparţinînd lumii sus puse, cu prejudecăţi mai adînci şi mai înrădăcinate, plină de vicii, aşa ca în familia Vătăşescu sau casa Célinei. Şi ultimul, cel mai important, încercarea unei ieşiri. Liana Vătăşescu ar vrea să-şi depăşească propria condiţie, dar lipsită de voinţă aşteaptă miracolul din afară, datorită dragostei, ce i s-a părut lui Ion Livezeanu. Acesta, cu vagi proiecte de reformă, visînd o lume mai bună, dar visînd-o doar fără să întreprindă nimic, totuşi mai păstrînd în suflet un strop de omenie, nu reuşeşte sau nu vrea să-i întindă Lianei mîna ca s-o scoată din mlaştină. Şi Natalia care încearcă trecerea dintr-o dimensiune în alta. Încît sinuciderea Lianei şi dispariţia Nataliei par urmările firești a unor situaţii lipsite de ieşire sau avînd doar această posibilitate de rezolvare.

Cartea Olgăi Caba, **Pasul alăturea,** pune, cum vedem, numeroase probleme şi nu din cele mai uşoare. Ceea ce mi s-a părut original şi realizat în romanul ei este tocmai această discretă împletire de planuri, ironia, detaşarea şi evitarea, pe cît a fost posibil a caricaturii (unele scene puteau lipsi). Un roman interesant în care imaginaţia şi experienţa s-au întîlnit într-o fericită realizare epică.

Ion MAXIM

marginalii

Îngrijorarea bunului gospodar

Natură versatilă, nu totuşi fără nelinişti, dar care-l alungă de la masa de scris, cu preocupări multiple, mai interesat de aventura vieţii decît de explorarea ei literară, Gide – deşi superior dotat şi de cîteva ori pe punctul de a fi scriitor mare – mai este, pe lîngă toate, şi unul din acei literaţi, îndeosebi francezi, lipsiţi de obisuri pentru că sînt prea abili. Dacă problematica lui morală, adesea zguduitoare, a dat relief personalităţii sale, cea scriitoricească – deşi pasionantă în plan teoretic – nu l-a tulburat prea mult. A existat în el ceva din mentalitatea „normaliştilor", cumplit dispreţuiţi de Martin du Gard, adică a acelor romancieri foarte cultivaţi care îşi fabricau – îşi mai fabrică încă – după reţetă, cu ştiinţă, metodă şi inteligenţă, romane desăvîrşite şi reci ca nişte exerciţii de algebră.

Altfel stau lucrurile cu Martin du Gard. În el, cea mai neînsemnată observaţie iscă ecouri succesive care vuiesc ca într-o peşteră şi ameninţă, parcă, să năruiască totul. Stăruie, chiar cînd nimeni nu-l critică, chiar cînd toţi îl laudă, o îngrijorare tenace, mult timp cumpănită de exaltări, dar de la o vreme cu efect devastator.

Invers decît Proust, care îşi sfîrşeşte romanul anunţînd că abia începe, Martin du Gard îl sfîrşeşte înainte de a-l fi început. Nu se apucă de el pînă n-are certitudinea că-l va şi încheia ; că, într-un fel, l-a şi încheiat : „Am toată cartea, în întregimea ei, în faţa ochilor (...) sînt tare fericit ! (Pînă acum – n-am scris un rînd)". Relaţia nu-i chiar atît de simplă şi nu este, în orice caz, cea dintre aparentul curaj al lui Proust de a începe şi timorarea în faţa paginii a lui Martin du Gard. Cel mai neliniştit dintre ei este Proust. El nu se ştie în stare de a scrie o carte decît după ce a scris-o, pe cînd în premisa realistului se află, din capul locului, certitudinea ducerii ei la bun sfîrşit. Certitudinea şi – corolar – o anumită placiditate. Placiditatea cărţii, nu a autorului. Acesta se îngrijorează ori de cîte ori diferite împrejurări pun în dificultate planul său iniţial.

La început, deşi se chinuie „din greu", Martin du Gard lucrează „întins, în bucurie". Ciudat lucru, în pofida profesiunii lui de credinţă realiste nu-i trebuie decît răgazul să poată uita de lume pentru ca totul să-i meargă din plin. În schimb, cea mai mică escapadă inspirată de Gide se termină prost. Se întoarce apoi în ograda lui, supărat ca un ciine care ar fi vrut să înhaţe un ou din vecini şi s-ar fi fript cu unul opărit. Mai onorabil spus, este „disperat". Se plînge de mintea lui „greoaie, de încetineala, de ignoranţa fără margini, de incultura fără leac", îşi descoperă „un orizont mărginit", află că nu va putea ieşi din micul lui domeniu psihologic", „pe veci zăvorît faţă de orice altceva". Pe urmă, cînd reia lucrul „cu plăcere, cu ambiţie" uită o vreme de necazuri : „...nu am nevoie de sprijin cînd lucrez, într-atîta plăcere îmi face". Într-adevăr nu are, dar mai ales n-ar avea nevoie de tulburarea pe care, cu desăvîrşită inocenţă şi cele mai bune intenţii, o răspîndeşte Gide, prin simpla lui prezenţă, în jurul său. Mai rău : la fel de nevinovat, dar zburdalnic, gata să apară unde nu ţi-ar trece prin cap, iată-l făcîndu-i cu ochiul lui Martin du Gard chiar dinăuntrul Familiei Thibault ! Ce-ar fi, se întreabă Martin du Gard, „ca Daniel al meu să-l cunoască pe Bernard al dumitale în grădina Luxembourg ?" Ar fi „destul de nostim", însă mai bine lipsă. Căci : „Scumpii dumitale copii mă cam tulbură ; vin şi dau tîrcoale celor din Familia Thibault". La aşa primejdie, se impun măsuri radicale. Va întrerupe o vreme corespondenţa cu Gide. Stratagema reuşeşte, munca reîncepe mai vîrtos.

Livius CIOCÂRLIE

Lucian Bureriu

consemnări

Concert pentru mîna stîngă

Ed. Facla, 1978

Transparenţa aluziei, subtilitatea interferării planurilor, parabola de mici dimensiuni, observaţia maliţioasă şi penetrantă, ambiguitatea exprimării, cultivată deliberat, pe marginea atracţiei paronimice dintre cuvinte, disimulează în proza satirică a lui Lucian Bureriu sentimentul tragic al descoperirii imposturii, veleitarismului şi pastişei grosolane. Umorul său nu are nimic metafizic, nimic din speculaţia gratuită la care îndeamnă, de obicei, surprinderea grotescului şi ridicolului încercării de a depăşi limitele unei existenţe anodine prin mijloace improprii, neconforme cu firea lucrurilor. Constatarea acestor incongruenţe între aspiraţiile şi posibilităţile individuale generează sentimentul tragic despre care vorbeam şi pe care autorul îl ascunde sub masca unui zîmbet întotdeauna generos.

Cotidianul inundă schiţele lui Lucian Bureriu, relevînd caractere şi situaţii, chiar dacă nu definitorii, cel puţin exemplare prin tuşele groase pe care prozatorul le aplică. Sancţionarea lor promptă, cu o maximă acuitate, determină întoarcerea vertiginoasă a observaţiei împotriva formelor aberante pe care realitatea cotidiană le oferă încă.

Lucian Bureriu îşi construieşte personajele cu aceeaşi pasiune cu care le devorează, sublimînd o atitudine civică definită prin intransigenţă, dar şi dublată de un anumit lirism. Fiorul liric — mai pregnant în schiţe precum *Mario şi vrăjitorul negru* sau *Castelul de nisip* — „îmblînzeşte" sarcasmul şi severitatea expresiei, îi imprimă acesteia o notă de bonomie ce edulcorează substanţial atmosfera. Oscilaţia permanentă între gravitatea nu lipsită de o oarecare candoare şi jocul aparent neangajat care propulsează discursul se impune ca o calitate esenţială în scrisul lui Lucian Bureriu.

Mecanismele generatoare de efecte comice sînt selectate, cum spuneam, din realitatea cotidiană, fără a rămîne însă străine de mijloacele tradiţionale ale speciei. Ne referim, în primul rînd, la strategia aproape savantă a alegerii numelor — întotdeauna purtătoare de semnificaţii —, dar şi la o anumită tehnică de organizare a discursului. Spre exemplificare, acest pasaj din schiţa *Distracţionism şi risologie* care aminteşte de elucubraţiile sterile ale lui Nae Caţavencu : *„Rîsul trebuie introdus ca disciplină şcolară, ba mai mult, ca sport olimpic. Rîsul trebuie introdus în spitale, să facă oamenii să moară de rîs prin risoterapie. Vrem festivaluri, competiţii, broşuri, dicţionare şi enciclopedii ale rîsului. Vrem să fim de rîsul lumii. Difuzoare, pretutindeni, care să ne trezească la ora cinci cu un hohot dătător de tonus şi energie. Obiceiul folcloric al cimitirelor vesele : Săpînţa să-şi trimită peste tot sămînţa, înhumările să fie prezidate de membrii risologi. Permanentul fond muzical, glumele tranzistorizate şi stereofonice să ne însoţească oriunde am umbla. Voia bună trece primejdia rea"* (p. 92).

CONCERT PENTRU MÎNA STÎNGA este un opuscul care impune nu numai un prozator de talent, dar şi un subtil observator al cotidianului.

Marian ODANGIU

INTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV

Un produs de maximă utilitate: centura de siguranţă auto

Ceea ce ştim cu toţii este că, viaţa înseamnă mişcare, o continuă şi perpetuă mişcare. Zilnic, în orice sezon, zeci de mii de autovehicule brăzdează şoselele ţării, fiind cel mai răspîndit şi indispensabil mijloc de comunicaţie, o expresie elocventă a civilizaţiei secolului XX.

Explozia rutieră declanşată la noi în ţară în ultimul pătrar de veac, sugerează nu numai ideea de mişcare şi bunăstare ci, în egală măsură şi ideea că relaţia OM-MAŞINĂ de multe ori conflictuală, are la limita extremă accidentul de circulaţie şi urmările sale.

Riscurile care stau în faţa omului de la volan sînt pe cît de numeroase pe atît de cunoscute şi este firesc ca epoca modernă — în care accidentul de circulaţie constituie un mare flagel — să creeze şi mijloace specifice de mare eficienţă pentru contracararea şi limitarea urmărilor acestor riscuri.

Lăsînd la o parte elementele de îmbunătăţire constructivă a autovehiculelor, reglementările de circulaţie rutieră şi modul exigent de pregătire al conducătorilor auto, unul din aceste mijloace, cu valoare practică, care totdeauna trebuie să se situeze în timp în faţa neprevăzutului, este centura de siguranţă, ustensil de maximă eficienţă din dotarea automobiliştilor.

Produsul, fabricat pentru prima dată de industria românească la cunoscuta întreprindere braşoveană Mecanica, răspunde în mare măsură rolului său de utilitate în circulaţia rutieră, fiind din punct de vedere al calităţii, dacă nu superior, egal articolelor similare produse în străinătate.

Omologată şi standardizată sub numărul 9842/1—74, centura de siguranţă auto marca Super, se află în producţia de serie a întreprinderii braşovene în două variante constructive şi anume :

— centură cu trei puncte de fixare, formată dintr-o centură subabdominală şi una diagonală.

— centură cu două puncte de fixare, formată dintr-o centură diagonală, care trece peste torace, de la şold la umărul opus.

Terminologie, funcţionalitate, caracteristici tehnice

Prin centură de siguranţă auto se înţelege un ansamblu de chingi textile, cu una sau mai multe catarame şi piese pentru fixare în structura automobilului, ansamblu destinat să împiedice sau să atenueze, în caz de accident, rănile celui care îl utilizează.

Centura este proiectată şi fabricată în aşa fel, încît atunci cînd este corect montată şi corect purtată de ocupant, buna sa funcţionare să fie asigurată, reducînd la minimum riscul rănilor corporale în caz de coliziune sau de acceleraţie bruscă a autovehicolului.

Ca structură şi funcţionalitate (utilizare), o centură de siguranţă auto se compune din următoarele subansamble :

— Bretelele=partea centurii care ţine în poziţie iniţială jumătatea de sus a corpului automobiliştilor.

— Chinga = bandă flexibilă, de obicei din ţesătură textilă, destinată menţinerii în poziţie iniţială a întregului corp al automobiliştilor.

— Dispozitiv de reglare = mecanismul care permite ajustarea centurii în funcţie de nevoile ficărui utilizator.

— Cataramă de siguranţă = mecanism cu deschiedere rapidă care se utilizează numai prin manipulare.

Caracteristicile tehnice ale unei centuri de siguranţă complete, trebuie să fie compatibile cu utilizarea acesteia în interiorul autovehiculului, micşorînd pericolul de rănire gravă a ocupanţilor prin dispersarea energiei produsă de coliziune.

Reţinînd corpurile călătorilor pe banchete, centura are proprietatea să dirijeze în jos şi către spate, în timpul decelerației, forţa exercitată asupra părţilor abdominale ale ocupanţilor. În acelaşi timp, datorită elasticităţii, distribuie forţa la care este supus un segment din diagonala care trece peste umerii ocupanţilor, evitînd deplasarea în sus a centurii subabdominale.

Din punct de vedere al construcţiei, centura de siguranţă trebuie să fie alcătuită, în mod obligatoriu, din şapte elemente şi anume:

1. elemente de reţinere a corpului.
2. elemente de rezistenţă la sarcină, care pot face parte din elementele de reţinere a corpului.
3. piese de fixare, care permit ataşarea la structura autovehiculului a elementelor de reţinere a corpului şi a celor de rezistenţă la sarcină.
4. elemente care înlocuiesc ajustarea (în funcţie de necesităţile ocupanţilor) reperelor de reţinere a corpului.
5. elemente care asigură şi fixează pasagerul în sistemul de reţinere.
6. elemente care înlesnesc o deschidere rapidă.
7. piese suplimentare care servesc la fixare, cînd acestea nu fac parte din structura autovehiculului.

Prin faptul că automobiliştii români se găsesc pentru prima dată confruntaţi cu montarea şi folosirea centurii de siguranţă, vom nominaliza în cele ce urmează piesele din componenţa elementelor de ansamblu, prezentînd totodată schiţa de montaj a celor două tipuri de centuri :

1) închizător
2) chingă
3) ureche inferioară
4) ureche superioară
5) apărătoare
6) capac
7) spangă
8) limba închizătorului
9) bucşe cu guler mare
10) şaibă elastică
11) şaibă
12) şurub
13) bucşe cu guler mic
14) bucşă
15) şaibă grower
16) piuliţă
17) bridă în formă de L
18) bridă în formă de U
19) bucşă lungă
20) surub luna

SCHIŢE DE MONTAJ

CENTURA DE SIGURANŢĂ

cu 3 puncte de fixare

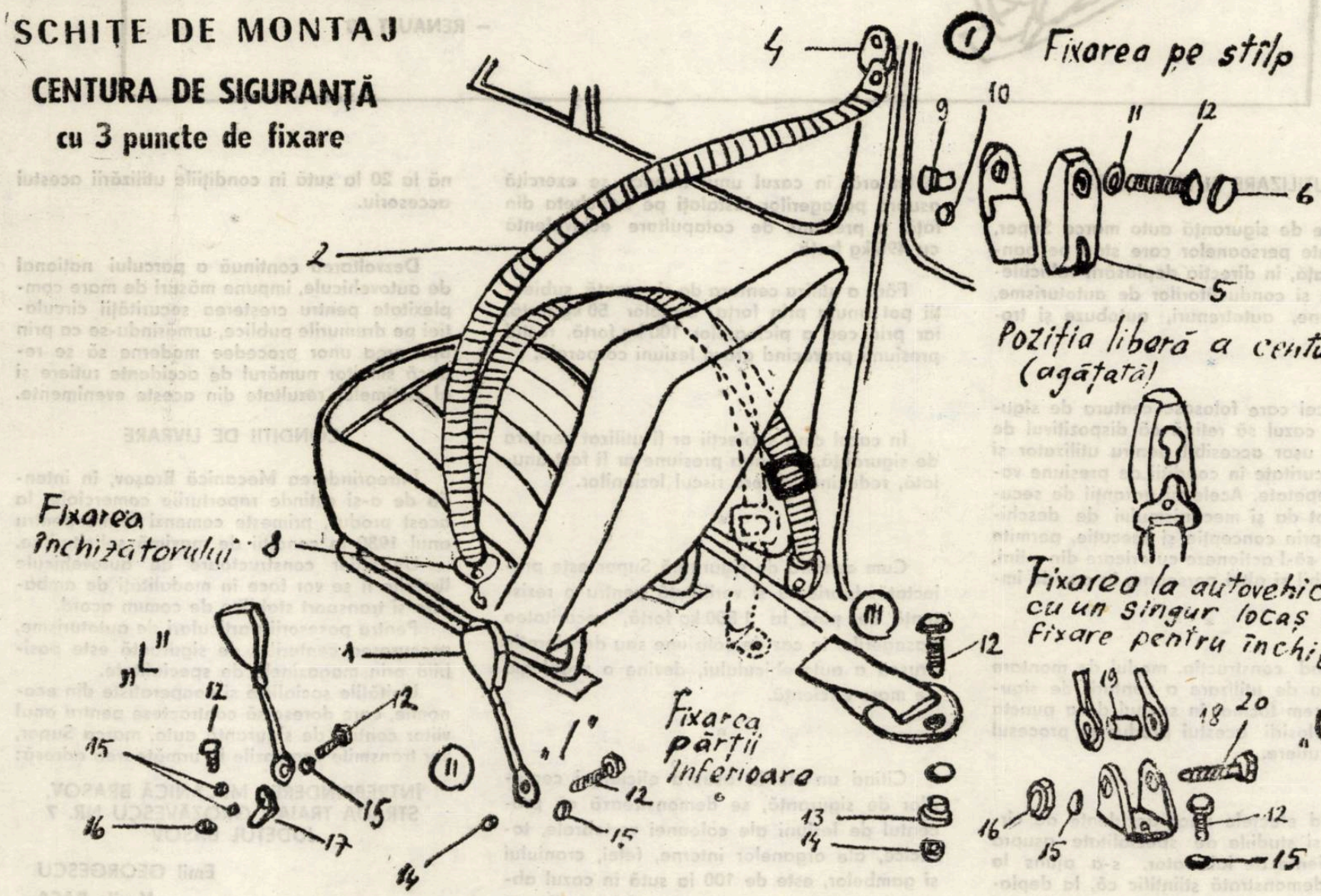

INTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV

SCHIŢE DE MONTAJ

CENTURA DE SIGURANŢĂ cu 2 puncte de fixare

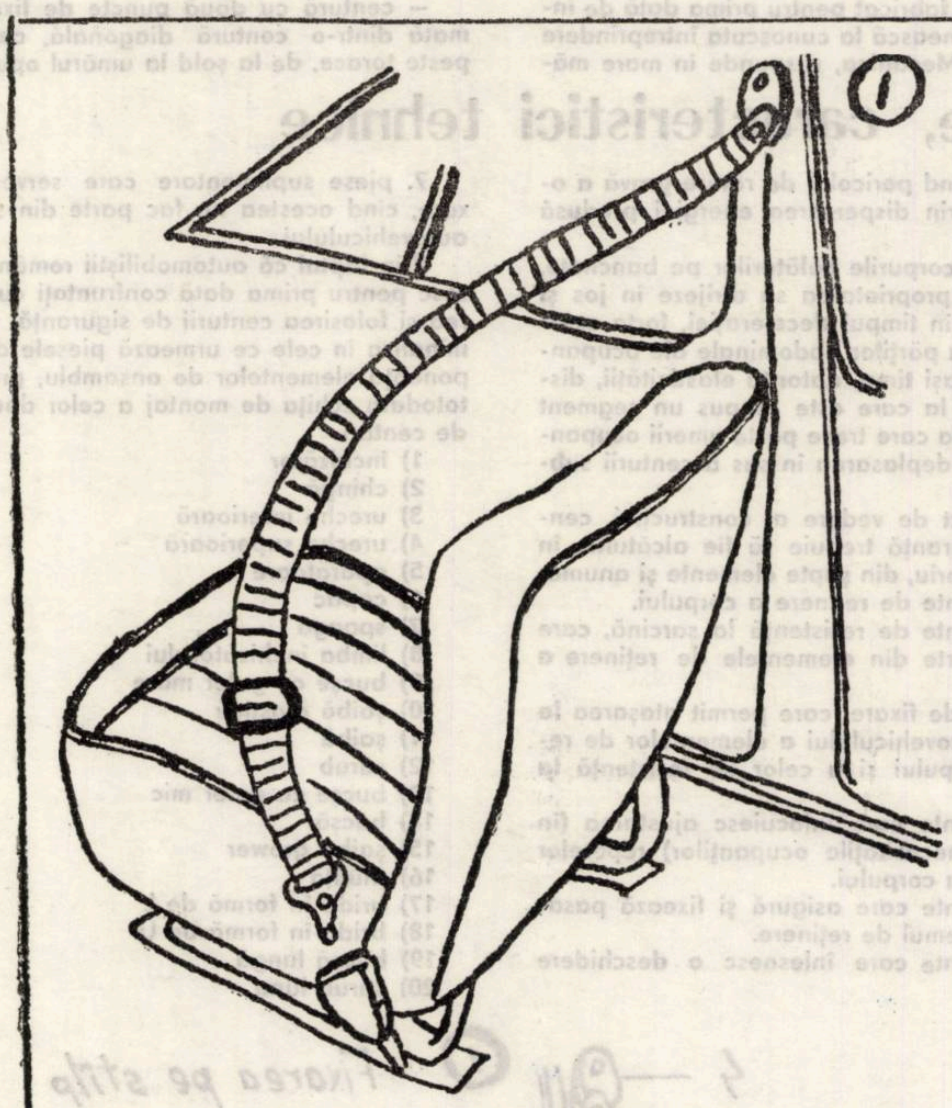

INCHIZATORUL SE FIXEAZĂ ÎN TREI VARIANTE I ; L ŞI U ÎN FUNCŢIE DE TIPUL AUTOVEHICULULUI.

CENTURA SE LIVREAZĂ CU VARIANTA DE FIXARE I şi L.

VARIANTA U SE LIVREAZĂ SEPARAT LA MAGAZINELE DE SPECIALITATE.

VARIANTA I SE FOLOSEŞTE LA URMĂTOARELE TIPURI DE AUTOVEHICULE :

- DACIA 1300
- SKODA 100 S
- FIAT 850

VARIANTA L SE FOLOSEŞTE LA :

- DACIA 1100
- RENAULT 10

UTILIZARE ŞI EFICIENŢĂ

Centurile de siguranţă auto marca Super, sînt destinate persoanelor care stau pe bancheta din faţă, în direcţia deplasării vehiculelor, precum şi conducătorilor de autoturisme, autocamioane, autotrenuri, autobuze şi troleibuze.

*

Pentru cei care folosesc centura de siguranţă, este cazul să reţină că dispozitivul de reglaj este uşor accesibil pentru utilizator şi prezintă securitate în condiţii de presiune variabile şi repetate. Aceleaşi garanţii de securitate se pot da şi mecanismului de deschidere, care prin concepţie şi execuţie, permite pasagerilor să-l acţioneze cu oricare din mîini, fiind accesibil şi altei persoane, în caz de impact.

*

Prezentînd construcţia, modul de montare şi destinaţia de utilizare a centurii de siguranţă, o facem tocmai în scopul de a puncta eficienţa folosirii acestui produs în procesul circulaţiei rutiere.

*

Analizînd efectele unor accidente de circulaţie cît şi studiile de specialitate asupra unor experienţe de laborator, s-a ajuns la concluzia, demonstrată ştiinţific că, la deplasarea unui autovehicul cu viteza de numai 20 km oră, în cazul unui impact, se exercită asupra pasagerilor instalaţi pe bancheta din faţă, o presiune de catapultare echivalentă cu 490 kg forţă.

Fără a utiliza centura de siguranţă, subiecţii pot anula prin forţa braţelor 50 kg forţă. iar prin cea a picioarelor 100 kg forţă, restul presiunii provocînd grave leziuni corporale.

*

În cazul cînd subiecţii ar fi utilizat centura de siguranţă, întreaga presiune ar fi fost anulată, reducînd la zero riscul leziunilor.

*

Cum centura de siguranţă Super este proiectată, fabricată şi verificată pentru o rezistenţă de pînă la 1 800 kg forţă, securitatea pasagerilor în caz de coliziune sau deceleraţie bruscă a autovehiculului, devine o problemă de mare eficienţă.

*

Citînd un studiu asupra eficienţei centurilor de siguranţă, se demonstrează că procentul de leziuni ale coloanei vertebrale, toracice, ale organelor interne, feţei, craniului şi gambelor, este de 100 la sută în cazul absenţei centurii, procentul scăzînd în medie pînă la 20 la sută în condiţiile utilizării acestui accesoriu.

*

Dezvoltarea continuă a parcului naţional de autovehicule, impune măsuri de mare complexitate pentru creşterea securităţii circulaţiei pe drumurile publice, urmărindu-se ca prin aplicarea unor procedee moderne să se reducă simţitor numărul de accidente rutiere şi al victimelor rezultate din aceste evenimente.

CONDIŢII DE LIVRARE

Întreprinderea Mecanică Braşov, în intenţia de a-şi extinde raporturile comerciale, la acest produs, primeşte comenzi ferme pentru anul 1980 în condiţii de maximă solicitudine.

Unităţilor constructoare de autovehicule livrările li se vor face în modalităţi de ambalare şi transport stabilite de comun acord.

Pentru posesorii particulari de autoturisme, procurarea centurilor de siguranţă este posibilă prin magazinele de specialitate.

Unităţile socialiste şi cooperatiste din economie, care doresc să contracteze pentru anul viitor centuri de siguranţă auto, marca Super, vor transmite comenzile la următoarea adresă:

ÎNTREPRINDEREA MECANICĂ BRASOV,
STRADA TRAIAN GROZĂVESCU NR. 7
JUDEŢUL BAŞOV

Emil GEORGESCU
Vasile BAŞA

CORNEL UNGUREANU
Contextul operei
Ed. Cartea Românească, 1978

Previzibil în cărțile anterioare ale criticului, **impulsul epic** se face remarcat în **Contextul operei**: căci această a treia carte a lui Cornel Ungureanu nu este doar o culegere de studii și eseuri de mai mare întindere, ci o veritabilă narațiune de istorie literară în trei acte, o istorie a literaturii române a acestui veac. Scenariul închipuit de critic nu urmărește cuprinderea exhaustivă, numeroși protagoniști sînt absenți; dar cele trei secțiuni ale cărții trasează devenirea unei literaturi, o succesiune de epoci și generații literare ilustrate prin cîțiva reprezentanți exponențiali („modele") dispuse în forma, am putea spune, unei **drame simbolice**.

„Literatura ca model" (primul act) se ocupă de întemeiatori, scriitorii cu vocația „ereziei" și a începuturilor (Blaga, Pillat, Voiculescu). Împreună ei alcătuiesc o triadă (incompletă, firește, dar reprezentativă) a efortului de întemeiere a poeziei române interbelice. Tonul acestei secțiuni îl dă excelentul eseu despre „Vîrstele ordinii și ale ereziei" elogiind opera de întemeiator a lui Lucian Blaga, viziunea sa exaltată, hiperbolică despre misiunea poetului-cititor, viziune care molipsește și stilul criticului. Cartea lui Cornel Ungureanu începe astfel în stil solemn, epopeic: „Nașterea poetului învinge haosul, pune ordine între cuvintele unui șir de cărturari. Prima propoziție a **Hronicului** blagian — cea a luptei cu cuvintele — este ea însăși un program literar...".

„Literatura, mod de existență" (actul doi) se ocupă de un alt tip de scriitori (și opere) aceia care, precum Călinescu, și-au transformat pînă la capăt viața în operă, uneori narcisiști, histrionici sau nonconformiști, alteori don-quijotești în veleitarismul lor (Al. T. Stamatiad). Oscilînd adică între rolul de „cavaler fără prihană (Lovinescu) sau simpli „cavaleri ai Tristei figuri" (Stamatiad); dintre ei nu lipsesc descălecătorii, scriitorii cu vocația unor noi începuturi (Lovinescu) ori a modernizării literaturii române (Bacovia, Camil Petrescu). Trăind (unii) drama unui „pater incertus" ori a unei origini incerte, ei își alcătuiesc cu ostentație genealogii spectaculoase, întemeiază noi tradiții, conferă, precum Sadoveanu în **Creanga de aur**, blazonul vechimii literaturii române.

„Generație literară, program literar" (actul trei), privește cîțiva scriitori ai epocii postbelice, în fapt succesiunea mai multor generații și momente literare (generația lui Zaharia Stancu, a lui Marin Preda și generația lui Al. Ivasiuc; sau, altfel spus, literatura deceniului cinci, șase, șapte). Narațiunea se derulează aici între iluzia unității monolitice a unei generații și dialogul fertil de idei între scriitorii aparținînd unui moment literar (atunci cînd dialogul nu degenerează în polemică tendențioasă sau atac dogmatic). Sînt menționate și figurile de inițiatori (ultimele) precum Miron Radu Paraschivescu. Opera acestor scriitori stă nu doar sub semnul „luptei cu inerția", ci și a **luptei cu haosul**, al efortului de a introduce o nouă ordine rațională și o nouă morală (modelele sînt, firește, Marin Preda și Al. Ivasiuc), operă extrem de dificilă și adesea rămasă neterminată (Z. Stancu), compromisă prin tăcere (Anișoara Odeanu), întreruptă dramatic (Al. Ivasiuc).

În afara acestui fir epic, mai există în cartea lui Cornel Ungureanu numeroase paranteze și propuneri de unghiuri inedite în istoria literaturii române: o istorie a scriitorilor cu origini sociale incerte, umile, proletarizate (și de aceea antiaristocratici, ironici, democratici); istoria scriitorilor interbelici ce nu și-au iubit copilăria, ori a obsesiei lor pentru convenție socială și bonton; evlavia scriitorului român pentru carte și scris într-o (pînă nu demult) „țară de sate". Dar **Contextul operei** este istorie literară și datorită interesului deosebit vădit de critic pentru interstițiile unei epoci literare, pentru încadrarea largă a operei într-un context (și aici funcționează cu tot mai multă siguranță metoda comparatismului literar) sau pentru contextul operei în sine (adică pentru un gen de critică „culturală", pentru biografism și portretistică). În primul caz avem de a face atît cu un comparatism de tip clasic (excursuri în istoria universală a unor motive, tendințe, forme literare — vezi eseul despre sonetele lui Voiculescu) cît și a unui comparatism modern, **intern**: propunînd numeroase unghiuri comparative între scriitorii unei epoci, unele nerezolvate pînă la capăt (Pillat-Voiculescu, Pillat-Fundoianu, Z. Stancu-Galaction-Voiculescu-Eliade); sau urmărind prelungirea unor „modele" literare în generațiile următoare, precum și întemeierea unor mari opere din asimilarea acelor scriitori minori, a obscurilor „culturali" ai unei epoci (cazul lui Bacovia). În cel de al doilea caz, Cornel Ungureanu investighează cu un interes pătimaș (uneori disimulat ironic) contextul cultural al operei (ambianța, conjunctura, curentul de idei, presa, receptarea critică) precum și contextul biografic, pînă ce opera propriu-zisă se retrage în planul secundar al eseului. O serie de studii sînt astfel excelente fișe de biografie literară, portrete interioare, morale sau psihologice, ce refuză hagiografia și jubilează ori de cîte ori reușesc să detroneze scriitorul de pe piedestaluri idolatre, să-l umanizeze. Tipul de istorie literară practicată este **total**, căci „pentru a-l înțelege pe Eminescu trebuie să studiem **totalitatea** relațiilor pe care o implică existența operei eminesciene" (p. 120).

Dar studiile din acest volum sînt în egală măsură și excelente investigații, din unghiuri inedite, ale operei unor clasici (mai vechi sau contemporani). Însăși metoda folosită uneori (aceea a revenirii asupra unor scriitori deja tratați în cărțile anterioare) certifică progresul indiscutabil înregistrat de critic sub raportul adîncirii și amplificării comentariului său. Mai ales atunci cînd practică un fel de Motifgeschichte, Cornel Ungureanu adaugă pagini de referință la evaluarea critică a autorului respectiv: a se vedea densele analize asupra lui Blaga (motivul creatorului și al ereziei, arhetipurile și imaginile tutelare), Voiculescu (motivul androginului, simbolica veșmintelor), Pillat (motivul bibliotecii, al dublului), Z. Stancu (stihinicul și irationalul, interdicția erotică), M. Preda (satul și cartea, inocența și violența, mutenia și rostirea), Al. Ivasiuc (ordinea și puterea). Analizele sale și stilul alert, nu odată ironic, elocvent, certifică vocația unui critic de primă linie care între timp și-a cîștigat și o autoritate deplină.

Marcel POP-CORNIȘ

HARAGOS ZOLTAN (Tg.-Mureș): „Spre casă"

Victor Marin Basarab

EVEREST — TURNU-MĂGURELE
Ed. Cartea Românească, 1978

Iată că Teleormanul își confirmă faima de zonă prolifică în talente scriitoricești — potrivindu-i-se epitetul (folosit de E. Lovinescu la adresa Bucovinei) de „placentă" a prozei românești contemporane. Debutul lui V. M. Basarab, purtînd un titlu atît de reportericesc: **Everest — Turnu-Măgurele**, pare să întărească ideea unui merit real și inalienabil al meleagurilor teleormănene. Nu intră în discuție nici o „matrice stilistică", deși poate o investigație pe marginea acestei idei n-ar fi în zadar, avînd în vedere, spre exemplu, darul și slăbiciunea teleormănenilor pentru povestire. Ceea ce însă îi apropie este neîndoielnic lumea ficțiunilor propuse, care nu este decît lumea teleormănenilor, mereu evocată cu dragoste și pietate, cu obstinație și mîndrie. Și V. M. Basarab ține să se înscrie în tradiție. Povestirile sale din acest volum, îmbinate parcă într-un soi de oglindă parabolică, revelă, o lume cu care ne-au familiarizat de-acum un Zaharia Stancu sau Marin Preda: colectivități pierdute în mitologiile lor ancestrale, intrate într-un complex și delicat proces de înnoire, metamorfoza avînd de înfruntat nu numai datini și obiceiuri, simple și sănătoase, ci, în aceeași măsură, eresuri inexpugnabile. Este o lume quasi-moromețiană, în care personaje cu nume bizare: Țîrcu, Mostofilică, Mierlolu, Costelivu, Bibițol se adună dinaintea porților, pe stănoagele podețelor, să dezbată problemele acute ale satului sau își așteaptă cu o revoltă potolită copiii ce nu prea mai vin de la București, unde au plecat să se facă muncitori, ingineri, profesori, funcționari sau, după cîte se pare, cel mai adesea scriitori.

Everest — Turnu-Măgurele este debutul unui prozator talentat, cu incontestabile resurse narative și chiar lirice, cum o demonstrează în numeroase rînduri textele: **„Pomi intrau pe fereastră cu sufiete întregi și a murit Mița lu Iancu lu Dragu Nica Pescaru. Noi eram patru la poartă și recunoaștem faptul acesta fără mirare pentru că plopii de la poartă fremătau ducere. Aici, în mahalaua Fîntînii, erau rosturile știute și nu-mi dau prea bine seama dacă vîntul de afară avea un geamăt pentru noi și alt geamăt pentru ceilalți. Oamenii sînt și din alte vremi"** (Ochiul cu care am visat). Preocupat însă cu ostentație de pitoresc — pentru a cărui realizare cu orice chip aruncă în luptă un întreg arsenal de mijloace stilistice, lingvistice și chiar gramaticale — Victor Marin Basarab lasă de multe ori pe un plan secund conținutul epic al povestirilor. De aici și permanenta impresie că s-ar simți mulțumit reușind să descrie, într-un limbaj suculent, personaje pitorești. Par să facă excepție, din acest punct de vedere, două dintre povestiri: **Verghina** și cea care dă titlul volumului, mai elaborate, mai bine închegate epic; concentrarea tematică și mai fireasca articulare a scriiturii la conținutul faptic narat nu fac decît să pună în valoare disponibilitățile prozei scurte, pentru care V. M. Basarab are reale înclinații.

George ȘERBAN

Cornelia Maria Savu

URANIU, FORME ȘI OAMENI DE ZĂPADĂ
Ed. Eminescu, 1978

Uraniul simbolizează paradoxul descompunerii și proliferării semnificațiilor cu descărcarea corespunzătoare a energiei estetice, formele — conturul zicerii poetice, iar oamenii de zăpadă — consistența precară și mirifică a imaginarului în clipa fugitivă de echilibru din dialectica metamorfozei ce caracterizează simili-mimesisul modern. Așadar, **Uraniu, forme și oameni și zăpadă** nu e o simplă înșiruire a titlurilor celor trei cicluri, ci o posibilă cheie pentru întregul demers poetic al Corneliei Maria Savu în ultimu-i volum. **Aceasta nu este încă o judecată de valoare, în care desigur intervine și subiectivitatea. Personal, preferăm uraniul — ciclul respectiv, cu poezii având, toate, ca prag liric sintagma pregnantă și încărcată de sensuri: „pe scări de uraniu", precum și poeziile sau pasajele din celelalte cicluri în care se variază exclamația: „meraviglia meraviglia / ziduri semantice se rup cu furie". Între exuberanța barocă și rigoarea clasică se trasează uneori un destin, ca acel Ulise ce sfîrșește în voltairian cultivator al grădinii (Zece ani pe mare), dar și un stil, al Corneliei Maria Savu, în cele mai fericite și mai promițătoare momente, între aventura nestăvilitelor viziuni și o anume asprime a timbrului, o sintaxă a abținerii, a întreruperii, a elanului curmat și astfel concentrat.**

Cum spuneam, volumul nu ni se pare egal. Dacă ciclul **Uraniu** are o admirabilă puritate a tonului, în schimb în ultimul ciclu, **Oameni de zăpadă**, poeta pare a se exersa pe lăutele altora (ale lui Cezar Ivănescu, Ion Gheorghe, Șerban Foarță etc.). sunete străine găsindu-se uneori și în ciclul **Forme.** În acesta din urmă însă trebuie reliefate și poezii foarte personale și, deci, frumoase ca **Relief, Autoportret iarna, Floarea soarelui** sau **În 80 de zile**, pe care o citățm: „în 80 de zile ajungi / cu frații Grimm / într-un cub de uraniu / / un cuvînt / o ficțiune dusă pînă la capăt / / poezia începe să semene tot mai mult / cu oglinda în care nu te poți privi / decît refuzîndu-te" Dealtfel opoziția între scările și cubul de uraniu apare încă în prima strofă a ciclului **Uraniu**: „pe scări de uraniu — un punct de plecare — / uriașul sac de dormit / închis într-un cub de uraniu se-ntîmplă / să treci între lucruri opuse și fără urmări" **(...pe scări de uraniu).** O emoție de bună calitate se face simțită în asemenea versuri. Cornelia Maria Savu își trăiește gîndirea. Pentru ea, ca pentru personajul din **Fotografie în ceață**, „hîrtia arsă se răsucește durează / cît rîsul îngrijorarea și urările noastre de bine".

Alexandra INDRIEȘ

COPĂCEANU GHEORGHE „Floare de cristal"

---

cenaclu

„...LA VÎRSTA NEUITĂRII..."

O poetă: *Monica Rohan* și cîteva coincidențe fericite: publicarea în revista Luceafărul (ultimul număr) cum și în revista Orizont (acest număr) a cîte unui grupaj de poezii; citirea și analizarea unor texte din creația sa în *Cenaclul Asociației scriitorilor și al revistei Orizont (marți, 17 aprilie)*... Un referent de mare clasă — *Rodica Bărbat* aflat permanent alături de cele mai suave spirite de creatori, nu numai cu înțelegerea specialistului dar și cu necesara comprehensiune a dascălului întru artă. („...textele din seara aceasta te obligă la mai mult decît o analiză impresionistă... Monica Rohan se află la vîrsta neuitării... se detașează două planuri: unul senzorial, exprimat printr-un lirism debordant și altul reflexiv, exprimat printr-un lirism ponderat, planuri care nu sînt în dezacord... se desprind, de asemenea două idei principale: o întoarcere spre spațiul copilăriei al purității, iar pe de altă parte o instaurare într-un spațiu al iubirii pure... M. R. s-a angajat pe un drum unde va rămîne singură... Oare nu va ajunge să se întoarcă la nesfîrșit numai spre ea?...". Au luat cuvîntul: *Valeriu Drumeș, Nicolae Țirioi, Aurel Turcuș* („...M. Rohan are o stare sufletească fragilă, biruitoare în poezie..."), *Ioan Ardeleanu, Vasile Versavia, Brîndușa Armanca* („...aș disocia mai de grabă un plan al pudorii de altul, al emancipării față de cuvînt...", *Marian Odangiu, Ioona Rauschan, Florica Nubert*. S-a divagat despre „manierism" și „simboluri"... M. Rohaa, la capătul discuțiilor, încă sub imperiul emoțiilor, mulțumește celor ce au vorbit. În încheiere a luat cuvîntul criticul *Cornel Ungureanu*, care a condus ședința („...toate șansele de partea autoarei... e de o sensibilitate aparte a sentimentelor...").

Marțea viitoare: „Antologie vorbită a traducerilor din cele patru cenacluri ale Asociației scriitorilor din Timișoara". Conduce *Andrei A. Lillin*.

Matei ITTU

VĂ PREZENTĂM UN TÎNĂR SCRIITOR :

MONICA ROHAN

MONICA ROHAN, *după ce a fost tratată de către noi, ani destui, drept a adolescentă intîrziată, iată că apare acum surprinzător de ferm, drept o poetă pe cale de împlinire, chiar dacă elanul copilăriei, al gingașelor imagini ale vîrstei, al acelui anotimp al candorii și înfloririi, colorează încă frecvent poemele sale.*

Temele între care se învîrtește caruselul liricii sale sînt elanurile naturiste, cîntarea primelor iubiri, rememorarea vîrstei copile, sensul comuniunii cu umanitatea, în planul sensibil al dăruirii.

Există o exaltare naturistă, o izbucnire luminoasă, ca într-un univers perlat. Natura devine beatitudine, în care se face uniunea aceasta într-o perpetuă stare de grație.

Reîntoarcerea la vîrsta copilă se produce ca într-o taină demult trăită, ce devine o stare de melancolie adusă în prezent, cu jocurile, colțurile intime ce prind astfel viața lor secretă. Notațiile de acest fel devin fragile și grațios feminine, așa cum poemele erotice, cele mai realizate, fac trecerea spre zone evanescente, ce tulbură prin franchețea patetismului lor, prin dezvăluirea secre-

tului intim, ce, atins, chiar și de aripa unui fluture, poate vibra dureros.

Interesant în aceste poezii erotic-meditative este sentimentul prospețimii experienței. Ea, experiența erotică, nu demoralizează, nu usucă simțămîntul primordial, ci îi conferă autenticitate. Poemele primesc, astfel, un soi de dramatism autentic, lepădîndu-se de sentimentalismul vîrstei. Ele tulbură prin sinceritatea acestui dramatism, ca dezvăluirea unei taine îndelung închisă într-un sipet, din care s-ar strecura, cu discreție, abia vizibil, un firicel de sînge.

Există o simplitate și o finețe a gestului poetic, de bun augur, după cum descifrăm și o sobrietate a acestui gest, chiar dacă, sub el, palpită uneori drama iscată de ruperea iubirii. Sensul comuniunii cu umanitatea, după izolări intime nepermise, este unul regenerator, ca și elogiul purității vîrstei, motiv frecvent, înțelegînd cum pierderea lui ar însemna irosirea unei adînci comori de simțăminte.

Poetă pe cale de împlinire, cu o lume bine definită, cultivînd o poezie de un patetism niciodată siluit de sentimentalism, meditînd asupra naturii, a sensului vîrstei, a iubirii incipiente, ca și a lestului ce îl lasă dramatica ei sfărîmare, meditînd asupra menirii artei, sau a jocului ei superb, spiritual, Monica Rohan, lugojeanca solitară, intră, după un număr de ani și de încercări, pe poarta albă a poeziei, cu acest frumos volum al ei : „TRECÎND PRINTR-O DIMINEAȚA . . .".

Ion ARIEȘANU

CU TOATĂ OMENEASCA BUCURIE . . .

Să-mi singereze cîntecul
în brazde de lumină
cu toată omeneasca bucurie
Pentru rotund împlinitul
fruct al muncii
voi scrie jurămînt
pe verticala demnitate a țării
și-mi voi înflori inima
cu arbori de iubire
întru slăvirea acestor comori.

COPILUL ACELA FERICIT

În gîndul meu îmbătrînind
copilul acela desculț
cu picioarele mici și nisip între degete
copilul acela fericit
poate că nu-i decît
un fir de zăpadă
în clopoțelul de la sanie
sau un balon
cu șnururi colorate legat
de streașina casei
un cocoș smălțuit
prin ulucile gardului
copilărie
se scutură zăpada în albe narcise
de atîta bucurie.

TULBURĂTOR DE FRUMOS

E tulburător de frumos să privești
Cum picură stele din ochiul acela adînc
E tulburător de frumos
Să culegi păsări din genele pomilor
Și să le arunci departe
Ca să se întoarcă
Pline de cîntece înapoi
E tulburător de frumos
Să sfarmi sub tălpi ulcioare
Și să le lipești cu același pămînt
E tulburător de frumos
Să te poți gîndi departe
Și să-ți fie dor de adînc.

PRIETENE . . .

Să nu ieși din ordine prietene
să nu tulburi
curgătorul aer al timpului
E banală ziua aceasta
dar sufletul îmi dansează
de vibrația nuferilor
și palmele îmi sînt limpezi
și calde
încă îmi sînt palmele calde
și vreau să mîngîi
E banală și ziua aceasta
și n-ai dreptul
să ieși din ordine prietene
vino spre cîntecul meu
Eu nu pot decît
să-mi rotesc sufletul prin cuvinte.

SEMINȚE DE-AȘTEPTARE . . .

Semințe de-așteptare îmi încolțeau în dinți
ci eu credeam că-s stele cu zeamă de noroc
apoi zburau spre țărnă albastre și cuminți
și nu-mi lăsau căldură nici lacrimă, deloc.

Aș fi voit să-ntorn tăpșanul cu iluzii
să îl răstorn din mine spre tine, negreșit,
dar mi-e că vîntu-acesta ar fi iscat confuzii
ar spulbera tăpșanul, de netăgăduit.

O ! te-am strigat cu multe neîmpliniri crescute
va sîngera un vișin în marea-mi insomnie ;
îți voi tot scrie versuri cu vrute și nevrute
și turnuri cu credință, desigur numai ție.

JAR ȘI ZĂPADĂ SE-NGÎNĂ ÎN MINE . . .

Noapte de noapte pier coruri de stele
se surpă tăcerea în care apun
somnul se sfarmă alb de durere
îmi scutură-n oase petale de scurm.

O, chinuită de prea multă zăpadă
Prin troienele-nalte tu nu poți să treci
Foșnesc deasupra păsări de pradă
și-nghează în aer. Cum nu-nțelegi ?

CÎNTECUL

Ascuns într-un fluier
traversează ninsoarea
întru-n fluier prelung
lunecă peste albe cîmpii
nu mai pot să-l ajung
mi se umple-așteptarea
cu nuferi tîrzii.
Și ninge ninge răcoros
miroase fraged a zăpadă
Fiece clipă e un mic animal
cu blană de nea
și fiece clipă mă pradă
Ascuns într-un fluier prelung
el traversează ninsoarea
Eu mătur din ușă și-alung
zăpada
și poate –
uitarea.

ȘI ÎNDRĂZNEALA

Acest echilibru din
umerii mișcării
din schimbarea paznicilor
cu hoții de somn
De unde atîta curaj
Orele vin și de-ar fi
să calce pe săbii
uneori ne sufocă tobele lor înțelepte
Adică vreau să spun că e ordine
că lucrurile se schimbă-ntre ele
că se înlocuiesc
că într-o zi am văzut
în grădină un ciudat animal
tăind cu dinții
crengile uscate – curăța grădina
Și iată cum încă un val
se mișcă spre mine transfigurîndu-mă
Dar cine mi-a dat
și cui trebuie să dau eu
acest echilibru
din umerii mișcării
și îndrăzneala cu care pot să curg
prin aceste tuburi de timp.

profiluri

DAN VERONA sau poezia între somptuozitate și ironie

Un poet preocupat de invocarea și desfășurarea imnică a poeziei se dovedește DAN VERONA în **Nopțile migratoare** (imnuri) 1972. **Zodia măslinului** – 1974, **Cartea runelor** – 1976, **Dați ordin să înflorească magnolia** – 1977. Primul volum al lui Dan Verona a beneficiat de un entuziast **Cuvînt înainte** semnat de Alexandru Paleologu care, între alte observații exacte, remarca : „Imnurile lui Dan Verona celebrează principiul feminin ca factor cosmogonic : el cîntă fiorul genezic pe toată întinderea lui, începînd cu tandra „învăluire a staminei". Poezia aceasta e de laudă a firii, de magnificare a lumii în esențele ei și deci a culturii, a unui concept prototipal al civilizației. De aceea poezia lui Dan Verona e, ca și a lui Hölderlin, obsedată de nostalgia unei Grecii ideale. Tot de aceea pentru Dan Verona actul suprem de virtute virilă e orația lirică, învingătoare a morții". La acestea se poate adăuga că poezia lui Dan Verona surprinde printr-o curgere maiestuoasă, chiar ceremonioasă, a versului într-o tensiune linear dar nu monoton întreținută. Apare motivul lirei în jurul căruia se ordonează principiile unei arte poetice proprii, dar întreaga poezie se desfășoară în liniile elogiului imnic ale unor mituri perene, referitoare la miracolul existenței sau prin invocarea imnică a runelor. Dan Verona este un împătimit lirei, deci, implicit, poeziei : **„Și trupul meu e-un plîns din lira-n liră / Încep din liră și sfîrșesc în ea ."**

Ce salvează poezia lui Dan Verona de emfază și prolixitate este naturalețea pozei, sinceritatea și seriozitatea rostirii demersului poetic. Poetul pornește hotărît, fără prejudecăți, punînd sub semnul cîntecului său poetic întreaga lume, marile categorii existențiale. Cîntecul devine principiu existențial : **„ușor e să dai adăpost unui cîntec / Precum Muntele Mîntuirii / te ademenește. O biet cerșetor / de iubire eternă / întreg neamul poeților doarme în el. / . . . / În veci aparținem Marelui Cîntec. / În lumina sa noi Cîntece Rătăcitoare sîntem / și Viața și Moartea sînt doar veșminte / pentru noi Cîntece Rătăcitoare. (Prețul neliniștii).** Universul poeziei lui Dan Verona este mirific, observat sub puterea cîntecului poetic, mereu în extaz. Poetul și poezia își au aici locul sacru, privilegiat. Nașterea poetului este o sărbătoare, în chip apoteotic totul devenind sub zodia cîntecului și a luminii (**Apoteoză**). Poetul pare preocupat de misterul vieții, iubirii, morții, veșniciei, încercînd prin efortul poetic să dezlege tainele. Fiecare poem cuprinde această stare de miracol ce-l înconjoară pe poet în fața existenței sau istoriei.

O îmbogățire a modalităților poetice se produce în volumul **Dați ordin să înflorească magnolia**, adăugîndu-se fastuoaselor derulări imnice, ironia, sarcasmul și chiar viziunea sceptică. Idealul perfecțiunii clasice, observat prin simbolul vechii Grecii, din volumele anterioare este înlocuit prin idealul „Științei despre om", încercat într-un drum crispat de îndoieli și neliniști. Învățătura permanentă și experiența sînt necesare sugerează poetul prin „Bătrînii Studenți" în dorința de a ajunge „Corola Înțelepciunii" **(Una din întrebările magistrului).** Omul se descoperă mereu cu uimire. O anumită toleranță este necesară pentru a nu decădea într-o fațetă a ignoranței **(Lecția de anatomie).** Detașat, prin ușoară ironie, poetul închipuie stereotipia orașului, pentru o seară „dezbrăcat de ziduri", descoperind o mecanică a existenței sensibil uniformizantă. Motivarea sentimentală are, în fond, un aspect ironic. Poezia se infuzează acum de real, coboară în stradă, în cotidian. De la fastul ceremonios se trece la meditația caustică asupra „relelor" civilizației.

Poezia lui Dan Verona este o poezie de reală valoare, încărcată de simboluri, plutind grațios în somptuozitate, dar pîndită de pericolul afectării. Poate conștient de aceasta, Dan Verona și-a schimbat aproape radical atitudinea lirică în **Dați ordin să înflorească magnolia**, dovedind că se poate manifesta pe un registru liric întins și are capacitatea să evite monotonia ce s-ar putea instala prin repetare.

Alexandru RUJA

reportaj

VASILE BOGDAN

NOUL GRAI AL DUNĂRII

1

La Baziaș, o apă hotărnicește noul grai al Dunării, aici e cumpăna dintre ce a fost și ce va mai fi. Aici Dunărea devine românească, intră în sufletul și mintea noastră, în istoria și momentele noastre de fiecare zi, devine principiu al mișcării, pentru a se opune celui de-al doilea principiu, cel static, veșnic imuabil, simbol al permanenței, Carpații ; începe acel dialog vital nouă între muntele rege și regina-apă dionisiac și apolinic, între certitudinea stării și certitudinea veșnicei curgeri, care este spațiul carpato-dunărean.

Mă aflu la Baziaș, în dreptul plăcii negre pe care literele sapă șanțuri de lumină, 1.075 km privesc în jos și ascult foșnetul apei rupt de sirena dogită a unui remorcher ce fumegă fără rost. Nu știu cît și de unde poate ști Dunărea ce va să vină, momentul este neutru, aventura va începe deopotrivă pentru această apă îngîmfată și sigură pe sine, dar și pentru mine, ce o voi însoți pentru a o înțelege.

Fără Dunăre bătrîna Europă nu ar fi avut istorie.

Pe puntea vasului, lume puțină, cei mai mulți pasageri dorm încă în cabine, zorile n-au mijit încă, iar luminile Moldovei-Vechi se depărtează din ce în ce mai repede, dispărînd după rîndul de sălcii de pe mal. Bezna apoasă e frîntă ici colo de felinarele răzlețe ale bărcilor pescărești ieșite spre tainul de pește de dinaintea luminii. Un vînt subțire, de apă, și undeva aproape, masiv, peretele de stîncă. Îi simt respirația, și nu-l zăresc, este ca o primejdie ce te pîndește, nici instalația radar, nici reflectoarele, nici zîmbetul comandantului ce-și bea cafeluța instalat elegant la cîrmă, nu-mi risipesc teama ce crește în mine, neliniștea dinaintea bătăliei. Vasul devine din ce în ce mai mic, poate am coborît puțin în apă, sau munții să fie de vină, sau poate nivelul crescut al lacului de acumulare ce a diminuat în ultimul timp proporțiile salvindu-le echilibrul, nu știu . . . O ceață densă plutește pe apă, antena giroscopică a radarului se învîrte continuu, sirena emite semnale la intervale tot mai scurte, ultimele abia restituite de ecou, și doar sus, deasupra noastră, cetatea Golumbățului greblează cu crenelurile sineala cerului. Intrăm în Cazane cu Dunărea trăind ultima încercare, sau poate prima, a fluviului. Despre Cazane astăzi se știu multe, geologii și-au încheiat lucrările, poate u-

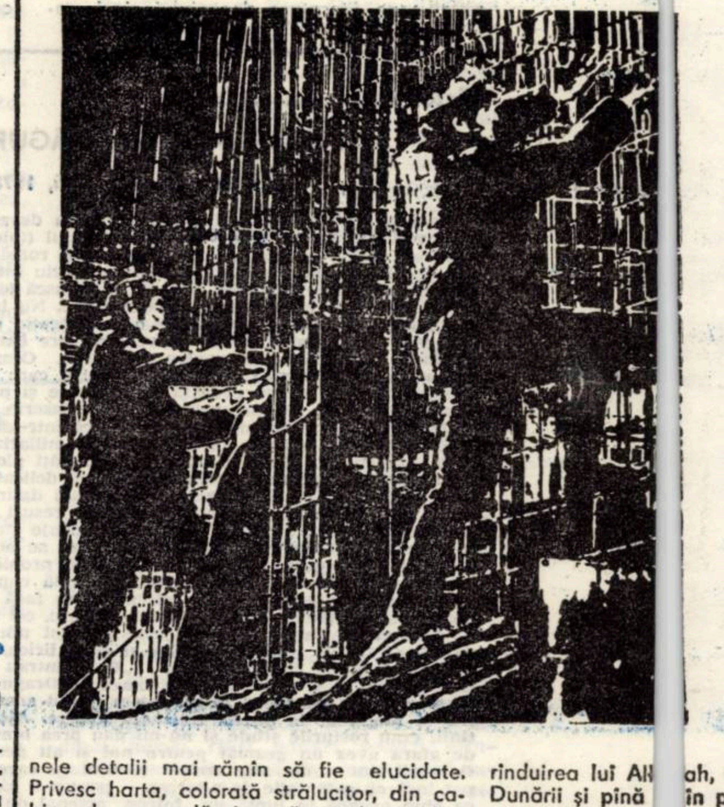

nele detalii mai rămîn să fie elucidate. Privesc harta, colorată strălucitor, din cabina de comandă și urmăresc drumul fluviului, neabătut, implacabilă predestinare, spre soare răsare. De unde această voință de a fi, de a urma fără tăgadă calea firii ? El, semnul de viață în pasta începutului, cînd pămîntul nu dospise pe-ntregul iar vîrstele tăceau în milenii de milenii pietrele munților și scoteau din abisuri, semețe, alte vîrfuri, o lume în frămîntare, căutînd obstinată definitivul, mare în furtună, guvernată de legi numai firii știute

Dunărea și-a cîștigat drumul muncind cu vrednicie, gospodărește. Și iată acum bilanțul, cum ni se înfățișează azi, într-o clipă a eternității : trece prin opt bazine ce alternează cu alte opt spărturi de munți și tot atîtea epopei ce-au generat legende, fie că s-a întîmplat la Tuttlingen-Sigmaringen, Passau-Linz, Grein-Krems, sau Klosterneuburg-Bisamberg, Hainburg-Theben, Grau-Weizen, sau, mai aproape de înțelesul nostru, la Baziaș-Vîrciorova și Măcin-Tulcea.

„Da, nu stă, lucrează mereu, spune comandantul. Vez ghirlandele astea ? Parcă-i suspendată între munți. E forța mișcării centrifugale de vină, trage Dunărea spre dreapta. De-aceea de la Regensburg la vale ai să întîlnești că malul drept îi mai înalt, și îl sting mai cu luncă, că el ia de o parte și o pune pe ailaltă, și așa muncește fluviul nostru fără odihnă".

Cazanele, de fapt Porțile de Fier, sînt un dar al Dunării. Pentru că, într-adevăr, aici, la imperechierea munților, aici unde Carpații se continuă într-aceeași semantică a pietrei cu Balcanii, aici înălțimile n-au nimic de natura impresionabilului. O curgere lentă în sus, păduri, poieni, vatră memorială de cultură pastorală, cine să le fi băgat în seamă armonia, altfel comună, dacă n-ar fi fost ambiția a două ape mărunte de-a porni cursa vrednică spre limanurile diametral opuse, ele, pornite din același izvor dar călcînd spre destine care abia mult mai tîrziu aveau să le întîlnească. Și, tocmai apa, și tocmai îndărătnicia ei milenară, și tocmai acest accident dizarmonic al naturii, prăpastia iscată în legile estetice ale locului au creat faima acestui punct geografic în care apa, suverană, coboară vijelios la vale într-un holocaust de calcar lung de aproape 120 kilometri, fără praguri sau cataracte. Coșmarul îndrăznelii de-a cobori spinarea apei a iscat nenumărate temeri, și mai presus, respectul pentru fire și respectul pentru om, aici într-o fundamentală întîlnire cu sine însuși.

2

Citesc impresiile călătorului Evlia Celebi despre Dunărea pe la anul 1650 : „În fiecare an, în această viltoare se fac bucăți cel puțin 70–8[illegible] de corăbii de pe Dunăre și pier multe [illegible] de oameni. Deși nu-i o strîmtoare îngustă, totuși, din orînduirea lui Ali[illegible]ah, de pe malul acesta al Dunării și pînă [illegible] în partea cealaltă pietrele și stîncile stau [illegible]n mijlocul Dunării ca niște spinări de pești [illegible] și ca niște poduri de scînduri. De aceea [illegible] se și numește locul acesta Tahtali-Ghirdab [illegible] (e vorba de ghirdapurile de la Cazane – n.a.). În locul acesta cursul apei și z[illegible]gomotul pe care-l face aceasta sînt de[illegible] nesuportat iar corăbiile de tranzit sînt [illegible]rase, de pe uscat, de mii de oameni cu f[illegible]unii numite ștreanguri și cu greu le trec [illegible] fără a produce accidente. Unele corăbii se [illegible] sfărîmă în mii de bucăți, stricîndu-li-se me[illegible]eșteșugurile. Cînd trec prin aceste stînci, ar[illegible]netesc în Dunăre chiar și morunii și crapi[illegible]i, iar unii cad pe uscat, frîngîndu-li-se m[illegible]ijlocul". La început Cazanele, apoi [illegible] Porțile de Fier. Coșmarul continuă. Roma[illegible]nii lui Traian și-au croit în piatră drum [illegible] de biruință, împlîntind drept semn al t[illegible]recerii, la ieșirea din defileu cunoscuta [illegible] „Tabula Traiana".

„– Acum, dup[illegible]ă ce s-o făcut hidrocentrala, apele s-a[illegible]u potolit, nu-i mai cum o fost. Îi, cum să v[illegible]ă zic, cum îi pe bulevard, cînd ieși la plimbare . . .", îmi spune căpitanul.

– Și cum a fost înainte ?

– Înainte ? Apa și omul. Care pe care. Din '52, lucrez aici. Și știu ce spun. Mult timp am fost pilot la cataracte. Trebuia să știi cu ochii închiși ce pietre sînt și la ce cotă au sau nu apă peste ele. Vreo trei sute din ele erau mai periculoase. Multe, nu ? Dar cele mai ale dracului erau Vipera, la minus 20, mai sus de Liubotina, spre Iuți. Alta era Simeni, în locul de-i ziceam vizavi de Piatra Lungă, că așa era ieșită o piatră din mal ceva mai lungă și era un reper bun de navigație. Or fost mai multe, da nu le mai țin minte, că la ce să fie nevoie. Lacul s-a urcat metri buni, nu ne mai încurcă.

– Și cum se naviga atunci ?

– Pe canale, săpate în stîncă. Le-or făcut romanii, așa se zice, n-am stat să caut. Întîi, aici, în Cazane, a fost canalul Iuți, de doi kilometri lungime și lat de 60 metri. Asta, la ape mari, era blind, iar la ape mici, al naibii de iute. Alt canal a fost Svinița, tot așa lat de 60 metri și avea un prag la Greben. Aci era altă filozofie : la ape mari curentul era tare iar la ape mici era blind. Vezi, că fiecare loc cu felul lui, și nu era ușor să le știi toate pe de rost . . . Dacă aveai ochi și urechi ca lumea, era în regulă . . .

– De ce tocmai ochi și urechi ?

– Să vezi și să auzi ce nu vede și nu aude oricine. Cum să vă spun, să ghicești tainele apei și să faci o manevră exact cînd trebuie. După anafoare, știam ce fel de stîncă e, ce înălțime, cum fac ocolirea, ce distanță las pînă la ailaltă stîncă. Precizia însemna viață. Ei, da, parcă era mai mult de lucru înainte. Știai că ai de-a face cu apa, să te bați cu ea, să fii mai viclean, asta era. Acum ? Iată că stăm și de vorbă, pe atunci nu se întîmpla așa ceva . . .

3

Interludiu semantic : „Danubis", în interpretare scitică, „autorul răului", Danare, trac, „purtătorul de nouri", Danubius „purtător de nouri", după Samonicus, citat de Hașdeu. Alte interpretări : Dannivius, „viu din zăpadă". Hesiod (900 î.e.n.) e primul scriitor care îl prezintă sub numele de Istros. Ulterior zonele de influență vor marca și denumirile, respectiv Danubius pentru zona superioară, Istros pentru Dunărea-de-Jos.

Rămîne ideea de rău, de primejdios, de aducător de nenorociri, blestemul unei faime păstrate de timpuriu ca un nimb de dispreț pe fața fluviului.

Iar astăzi, pe Dunăre, la km 950, Hidrocentrala Porțile de Fier. S-a făcut lumină. Aproape două mii de kilometri a trebuit să treacă Dunărea pentru a afla acest adevăr. Nu este prima hidrocentrală, numeric deocamdată este cea de a 24-a. Dar este cea mai puternică între malurile sale ce întind mîini de prieteni între două popoare pe care istoria le-a unit sub semnul apei care cerne lumina. Aici este tîlcul fluviului în fulgerul iscat prelung, ca un strigăt de victorie din prăbușirea grea a masei lichide pe tăișul turbinei Pelton.

Din dosarul hidrocentralei, file risipite : „Dunărea, între Moldova și Severin, are o diferență de nivel de aproape 30 metri – argumentează dr. Grigore Antipa în lucrarea sa „Dunărea și problemele ei științifice, economice și politice", apărută în 1921. „Dacă aceasta constituie o grea piedică navigațiunei, ea trebuie cel puțin utilizată măcar în parte – pe cît nevoile navigației o permite – pentru a fi transformată în energie și transmisă, pe cale electrică, acolo unde nevoile industriale o cer". Și, pentru a-și întări afirmația, citează opinia unui specialist de renume, prof. ing. Smrcek Brno : „Între Porțile-de-Fier și Moldova, s-ar putea obține o forță hidraulică de cel puțin 500.000 C.P., forță care poate alimenta cu curent toată țara, pînă la o distanță de cîteva sute de kilometri, forță echivalentă unui consum anual de 4.500.000 tone de cărbune și care ar fi suficientă tuturor necesităților unei industrii de prim rang pentru o perioadă foarte îndelungată". Continuă Antipa : „Dar nu e vorba numai de căderea mare de apă de la Porțile-de-Fier. Dunărea întreagă are șansa de a deveni un mare izvor – inepuizabil – de energie pentu țară. Construcția turbinelor a fost în ultimul timp atît de perfecționată încît turbinele moderne utilizează pantele foarte mici cu condiție numai să fie volumul de apă mare ; așa că astăzi devine posibil ca, pe Dunăre, în locul vechilor mori plutitoare care măcinau cît mînca morarul să vedem mari centrale hidraulice, răspîndind energia unui debit enorm de apă în toată țara și să ne creem o nouă posibilitate pentru o mare activitate industrială".

Ideea utilizării imensului potențial energetic al fluviului o reîntîlnesc în lecturile disparate, uneori sub semnul hazardului, într-o pagină din „Calendarul Bănățean 1948", scrisă repede, cu febra actualității : „Acum vreo zece ani (. . .) ingineri specialiști au depus în fața guvernului de atunci un proiect prin care a ajuns cunoscut că de la insula Ada-Kaleh spre Severin, apa Dunării, prin forța ei, este o sursă exploatabilă și ar trebui utilizată într-un fel. Se scurg pe acolo 5 milioane metri cubi de apă pe secundă, ceea ce se poate transforma în 2.000.000 kw. Această imensă forță ar fi suficientă pentru a pune în mișcare căile ferate din cele șapte țări mărginașe Dunării și afară de atîta s-ar putea alimenta cu electricitate toare aceste țări".

Astăzi, la trei decenii după aceste ultime rînduri, la alți douăzeci de ani de studiere aprofundată a proiectului, la alți cincisprezece ani de la începerea lucrărilor – istoria este încă prezentă în noi, ne mai putem întoarce la amintiri ca etape ale propriei noastre existențe – hidrocentrala există. Și tot ziarele, astăzi : dimensiunile barajului – 4441 m lungime, 72,5 m altitudine, 350.000 metri cubi de beton, 4.000 tone armături de oțel. Este cea de-a 24-a hidrocentrală pe Dunăre, desigur, cea mai puternică. Deocamdată. Pentru că cea de-a 25-a se construiește mai jos, Porțile de Fier II, ducînd mai departe, spre alte sensuri, înfruntarea omului cu fluviul.

Aici, între munte și cer, Dunărea cunoaște cea mai mare victorie a existenței ei. Dar și cea mai mare înfrîngere. Lung i-a fost drumul, anevoioase căi i-au întortocheat pașii și multe oprelisti i-a ridicat în cale hazardul naturii. Dar nimic nu i-a oprit rîvna, izbînda ei a fost cea a asiduității în nevoia de clarificare, de căutare a unui liman de limpezime și certitudine în refacerea ciclului vital.

SZAKACS SANDOR (Harghita) : „Betoniștii"

POPESCU MIRCEA (Brașov): „Ascensiune"

Gheorghe Daragiu

ANOTIMP

Mamei mele
greierii întorc ceasuri mamă
și miriștea-n inimă mi-e pustie
dar joacă semințele scînteî
prin licoarea serii străvezie

grîu aruncat pe cer arzînd
însemni Calea Lactee cu foc
și bolta în mine strigă
zbatere și joc

mamă greierii sună a toamnă
și-mi vine să plîng de tăcere
se sparge luna peste munți
ca un val de foc ca o durere

MEMENTO

În țara acestui orpheu
ce plînge prin grîne
mîinile mele-s curate
și pîinea-i curată în gură de cîine
în țara acestui orpheu
ce ride din stele
lumina-i o stare de soare
dar mîinile mele-s curate
și mîngîie ore senine
pîinea-i curată în gură de cîine

zăpezile-albastre – într-o zi
vor adormi. verzi și străine.

CÎNTEC ORELOR TRISTE

Au plecat orele-n destin
roua foșnește-n ierburi zgomotoasă
și se prelinge șarpe sfînt
blestemului de oră zgrunțuroasă

o, argintii culorile-au crescut
în malul sur al înserării noastre
dar dorul veșnic ne-mplinit
își taie chipul către astre

și iar un cîntec de tristețe
și-n irișii iar furtuni de vis
și iarăși ancora frumos crestată
și roua-totuși-cerc-abis !

Dan Rotaru

MARINĂ

Și azi mai pot spune
că o corabie e iluzia mării,
pînzele ei șterg lacrima
din locul unde soarele a plîns
în seara aceea.
Și azi mai pot vedea
îndrăgostiții făcînd noduri la valuri
spre-a nu uita întîlnirile . . .
Îmi amintesc și pacea nisipului
dormitînd,
și pescărușii veghind depărtările.
Părul tău prăfuit de priviri,
ca un rîu inspumat coborîndu-ți pe umeri,
vîntu-n el ucigînd.
Și, acum, amintirea se zbate
ca o pasăre ucisă în gînd.

TEMPLUL CUVINTELOR

Întru în ziua aceasta
ca într-o năruită cetate,
unde toți împărații
urcă din pămînt pe-nserate.

Poate că așa trebuie să se-ntîmple,
poate că-ntre zile e-un zid.
Poate că fiecare zi e-o cetate
cu trupul lichid.

Poate că peste ziua aceasta
am fost și eu cîndva
un minut împărat.
În ochii mei se zbate soarele
ca un sîn de fată însîngerat.

CA UN DELFIN

Ceasul din colț, ținînd minte vîrsta orașului,
ghilotinînd cu acele-i mari
străzile.
Ceasul – piatră aruncată
în fluviul de gînduri.
Cuvintele mele înfloresc pe trotuare,
le curăță măturătorii,
mîngîindu-le cu fumul țigărilor,
trezindu-le cu strigătul lor nedormit.
O, orașul, ca un obraz de regină !
Casa mea e o urnă cu litere,
e o casetă cu flăcări.
Nu mă mai înfior la trecerea păsării
spre orizontul unde soarele
e un uriaș bob de grîu.
Sînt azi cuprins de melancolie
ca un delfin într-un rîu.

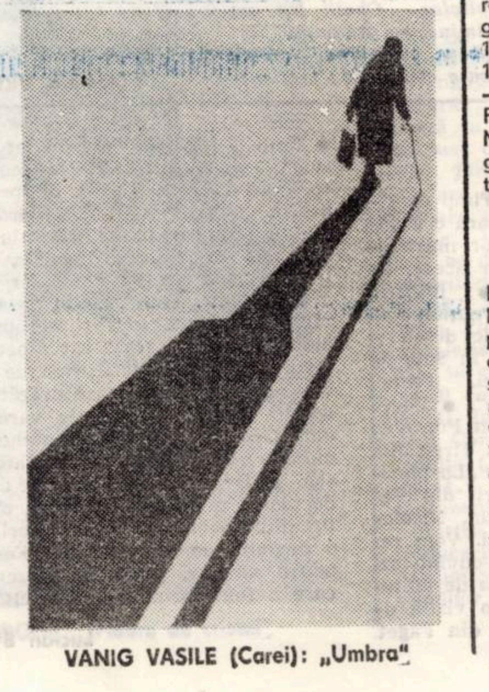

VANIG VASILE (Carei): „Umbra"

televiziune

DUMINICĂ, 22 aprilie

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Insula misterioasă. 10,00 Viața satului. 11,30 Pentru căminul dumneavoastră. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 15,35 Evocare. 109 ani de la nașterea lui V. I. Lenin. 15,45 Dickens la Londra. 16,45 Telesport. 18,20 Reportaj de scriitor. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Documentar. Pagini din lupta antifascistă. 19,40 Șlagăre de ieri și de azi. 20,15 Film artistic. Caietul albastru. Premieră TV (sovietic). 21,45 Telejurnal.

LUNI, 23 aprilie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Panoramic. 19,40 Documentar. Uniți în lupta împotriva fascismului. 20,00 Roman foileton. Poldark. 20,55 Mai aveți o întrebare ? 21,25 Cadran mondial. 21,45 Telejurnal.

MARȚI, 24 aprilie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Poldark (rel.). 10,55 Muzică populară. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 România pitorească. 18,05 Lecții TV pentru lucrătorii din agricultură. 18,30 Revista social-politică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 La ordinea zilei în economie. 19,30 Documentar. Împotriva întunericului verde. 20,00 Seară de teatru. În așteptarea lui Lefty. Premieră TV. 21,30 Condu-ne drag partid, înainte ! 21,45 Telejurnal.

MIERCURI, 25 aprilie

9,00 Teleșcoală. 10,20 Muzică populară. 10,55 Emisiune literară. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,35 Tragerea pronoexpres. 17,45 Școala contemporană. 18,05 Divertisment muzical. 18,20 Telecronica pentru pionieri. 18,35 Festivalul național „Cîntarea României". 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Incursiune în cotidian. 19,50 Telecinemateca : Cîntec de dragoste. Premieră pe țară (american). 21,45 Telejurnal.

JOI, 26 aprilie

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,35 Curs de limbă rusă. 17,55 Gala antenelor (reluare). 18,35 Povestiri din pădurea verde. 19,00 Telejurnal. 19,20 Ora tineretului. 20,10 Melodii populare. 20,30 Teatru scurt. Nopți cu lună plină. 21,15 Podiumul laureaților. 21,45 Telejurnal.

VINERI, 27 aprilie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Telecinemateca (rel.). 12,00 Album coral. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Documentar. 1 Mai 1939 – glorioasă aniversare. 19,40 Film : Casa dintre cîmpuri. 21,05 Muncitorești voințe unite într-un gînd. 21,15 O artă pe măsura timpului nostru. 21,45 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 28 aprilie

12,30 Telex. 12,35 Curs de limbă spaniolă. 12,55 Curs de limbă franceză. 13,15 Concert de prînz. 14,15 Corespondenții județeni transmit . . . 14,35 Cîntece și jocuri populare. 15,10 Documentare primite de la alte televiziuni. 16,40 Muzica în imagini. 17,00 Cea mai înaltă facultate este uzina. 17,20 Agenda culturală. 17,50 Clubul tineretului. 18,30 Aprilie 1979 – cronica evenimentelor politice interne și internaționale. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 20,00 Teleenciclopedia. 20,35 În spatele ușilor închise. 21,25 Întîi mai sărbătoresc. 21,45 Telejurnal. Sport.

IN PREMIERĂ LA TEATRUL DE STAT DIN ARAD

„PAIAȚA" de Rodolfo Usigli

teatru

Intîia dată pe o scenă românească un dramaturg mexican, Rodolfo Usigli, o personalitate prestigioasă a Mexicului literar contemporan, deopotrivă autor dramatic, romancier și critic literar. Paiața este, înainte de toate, o meditație asupra VIEȚII și MORȚII, asupra ideii de DREPTATE și ADEVĂR în istorie, o meditație asupra PUTERII orgolioase care degenerează în corupție și abuz. Generalul Navarro și atîția alții făcuseră carieră din revoluție, preschimbînd-o în minciună și afaceri, victorioși fiind polițienii demagogi și falșii revoluționari. Cine îl va înfrunta însă pe Navarro? Un Cezar Rubio, dar nu eroul revoluției mexicane, ci de un uzurpator, care, prin coincidență, poartă același nume, s-a născut în același sat, și cam în același timp... Un impostor, deci, un Cezar Rubio, cooptat de gruparea politică extremistă locală, ca argument pentru adeziunea maselor la o platformă politică de forță și dictat. Cezar Rubio, rămîne Cezar Rubio, un impostor, inconfundabil cu marele erou al revoluției mexicane ucis de aghiotantul său preferat într-o noapte a anului 1914, în drum spre ideea de DREPTATE în istorie, ca singur mod de a-l apăra pe om de fiecare evenimentelor, ar fi putut deveni un spectacol propus de regizorul Costin Marinescu a comunicat numai în parte virtuțile textului, rămînînd la suprafața acestuia, dezvăluindu-ne la modul ușor patetic drama lui Cezar Rubio și a familiei sale și mai puțin, cum era de așteptat, drama unei societăți, nu neapărat mexicane, dominată de dictatură și teroare. A unei societăți în care PUTEREA defăimează ADEVĂRUL. Introducînd un personaj inexistent în text — Nebunul care îl va ucide pe Cezar Rubio, personaj, ce-i drept, inspirat interpretat în spectacol de actorul Iulian Copacea — regizorul a dat o altă turnură faptelor decît cele sugerate de autor, scăzînd din dramatismul unui final, gîndit ca o execuție a imposturii de către impostură, a demagogiei politice de către teroarea dictaturii! Și a victorici poate devreme, poate tîrziu a Adevărului...

Indecis este regizorul și în ceea ce privește jocul recomandat actorilor. Așa se întîmplă că în spectacol unele personaje interpretează sobru și interiorizat în timp ce replicile primite sînt acoperite de strigăte și crispări neavenite. Interpretul principal, unul dintre cei mai buni actori arădeni, Eugen Tănase, *a realizat un Cezar Rubio care convinge prea puțin. Excelent în scenele de familie, din primul act, actorul nu se mai regăsește spre final, evoluînd „pe cont propriu" și nu relațional cu personajele din jur.* Marilena Taraș *(Doamna Rubio), a dramatizat excesiv unele scene, împingînd spectacolul spre meladramă. Ca și* Melania Ilea, *interpreta Iuliei, personaj recomandat de autor ca „ciudat amestec de pudoare și agresivitate, de inhibiție și înfăcărare", personaj care în spectacol nu și-a găsit întruchiparea pe care o așteptam. Purtătorul de cuvînt al autorului, acel alter ego al acestuia, este Miguel, fiul lui Cezar Rubio, deopotrivă laș și cutezant, fricos și ambițios. Interpretul,* Dan Antoci, *cu toate că dispune de reale disponibilități de creație și sensibilitate, ce i-ar permite o comunicare autentică, continuă să se ambiționeze la un joc exterior, de un dramatism romantic desuet.*

Cele mai realizate roluri în spectacol sînt Navarro (Ion Văran), *și Estrella* (Ion Petrache), *roluri construite sobru și nuanțat, cu gustul detaliului elocvent și cu acel sentiment al duplicității înțeles de text. L-am reținut și pe* Ioan Costea, *interpretul profesorului american pornit în Mexic într-o excursie de documentare, profesor insipid și ușor ticăit, dar care e în stare să dezvăluie public „taina" lui Cezar Rubio. Și* Ion Ștefan Bardua *(Salinas),* Alexandru Fierăscu *(Guzman),* Hanibal Teodorescu *(Trevino),* Teodor Vușcan *(Garza),* Nicolae Nicolae *(Rocha), ca de altfel și scenografia, strict funcțională (semnată de* Mihai Mădescu, *Teatrul „Bulandra" București) își aduc contribuția, în limitele textului, la realizarea unui spectacol, eveniment prin textul propus, text care își așteaptă încă, pe scenele noastre, o întruchipare scenică pe măsura sa.*

Flavia DUMA

Verbul... „la"

limbă și stil

Verbul *la* „a spăla" (din latinescul *lavare*) a pierdut teren, probabil, din pricină că este, ca volum fonetic, foarte firav. Or, e un adevăr incontestabil că, în majoritatea cazurilor, cuvintele foarte scurte — cu excepția celor „relaționale" (prepoziții, conjuncții etc.) — rezistă greu. Astfel, *eo, ire* „a merge" (cu imperativul... *i!*) nu s-a păstrat, decît cu totul sporadic, în limbile romanice, fiind concurat și, pînă la urmă, învins de *vadere, ambulare, mergere*, acestea din urmă, cu mult mai „rezistente". Din același motiv, idiomurile neolatine și-au însușit, cu precădere, unele derivate diminutivale latinești, „întărite" cu sufixe, cum am avut prilejul să menționez altcîndva.

În cazul lui *lavare*, din care în română n-a mai rămas decît monosilabul *la* — și acesta, vai lui, omonim cu prepoziția *la* ! — limba noastră a preferat să-și adjudece derivatul *experlavare* (prin asimilație: *expellavare*), „fortificat" cu două sufixe (*ex* și *per*), care, potrivit rînduielilor fonetice, ni s-a transmis sub forma *spăla*. Pentru români, acesta nu mai este „analizabil", deși cuprinde în structura lui „silaba-cuvînt" *la*, reflexul lui *lavare!... Spăla* nu a întîrziat să-și creeze „familie", și încă una destul de numeroasă: *spălare*, spălat (cu diminutivul familiar *spălățel!*), *spălătură*, *spălător*, *spălăci*, *spălăcit* etc. Dintre multele sensuri ale verbului merită o atenție deosebită acela, metaforic, de „a mustra, a dojeni, a ocărî", iar dintre frazeologisme, locuțiunea populară *a spăla putina*, sinonimă cu *a o... șterge*.

Cu unele sensuri speciale — de pildă: „a se spăla pe cap" — verbul a fost păstrat la nivelul limbii populare. Iată, din *Cocostîrcul albastru*, al lui Sadoveanu, descrierea unui eres primitiv, legat de „ritualul" operației amintite: „Știam că-și *spălase părul* cu borș, în care maică-sa o sfătuise să puie și cîteva fire de busuioc, sămănat în ziua de Sfîntu-Gheorghe a anului trecut. Fetele de la Moldova *se lau* într-un chip deosebit, amestecînd la operația asta nu numai buruieni, ci și descîntece" (VII 316). Potrivit unui „meșteșug" al său, de cîte ori recurge la elemente lexicale puțin cunoscute — arhaisme, regionalisme etc. — Sadoveanu procedează așa, încît sensul lor să fie, cu ajutorul contextului, deductibil. Aici, întrebuințarea verbului *se lau* este, dacă pot spune așa, anticipată și „pregătită", de la început, prin expresia sinonimică de rigoare: „Știam *că-și spălase părul* cu borș". De data aceasta tranzitiv, *a la* revine la Creangă: „Face degrabă leșie, pregătește de scăldătoare, *lă* purcelul, îl scaldă". Tot în *Povestea porcului*, în context mai larg, *scăldătoare* alternează cu *lăutoare*, derivat, acesta din urmă, din participiul *lăut*: „—... Acum pune de *lăutoare* și grijește-l cum știi tu că se grijesc băieții".

Savuros este compusul *lă-mă-mamă* („spală-mă, mamă !"), cu sensul depreciativ-ironic de „prost, nătîng, nătărău, lăliu". Unde l-am putea afla, dacă nu în *Amintirile* lui Creangă: „Măritată curînd după un văduvoi bătrîn și-un *lă-mă mamă*". Expresia în discuție se „acordă", în planul stilistic, cu augmentativul *văduvoi*, care — cum se întîmplă de obicei cu formațiile de acest gen — dezvoltă, și el, o evidentă notă peiorativă. Asemenea „alianțe" — înveder înd conceptul de „convergență" stilistică — sînt tot atîtea „insigne" ale marii arte.

G. I. TOHĂNEANU

„cîntarea României"

TREPTE SPRE CONDIȚIA ARTISTULUI DE MÎINE

Zile fierbinți la Timișoara — orașul gazdă a finalei formațiilor artistice ale țării, aliniate de Liceele de artă. Clipe de supremă concentrare, momente de înaltă vibrație, bucuria reîntîlnirilor, șarja pronosticurilor, animată de ambițiile competiției, rodesc îngemănate într-un sentiment tonic de emulație pentru toți cei sosiți a-și încrucișa tăria argumentelor vocației lor. Solii județului Timiș au avut cinstea să deschidă — în eleganța Studioului „Vidu" — șirul finaliștilor etapei republicane a celui de a II-a ediții a Festivalului „Cîntarea României".

Lungul șir al soliștilor instrumentiști a evidențiat ținuta cîtorva catedre de performanță ale Liceului. Între acestea, aș semnala pe cea de pian — reprezentată prin Carla Huber și Manuela Iana — două talente viguroase, care în *Toccata* de *R. Georgescu* au evoluat diferit: prima, într-un colorit expresionist, cu o accentruată pedalare pe dinamică, cea de a doua conferind piesei un sens virtual narativ, deschizînd, dincolo de aspectul motoric, pînze de lumini, filtrate cu un rafinament impresionant.

Clasa de percuție a fost cea mai amplu reprezentată, din șirul căreia am decupa finețea execuției elevelor Mirela Florescu și în special a Parasschivei Kerekes. Prezențe prețioase, de o solidă formație și la clasa suflătorilor de alamă — Fr. Tröster și Ben. Oiariu. Teodora Bălășoiu, Elena Jivcov, Rodica Meran evidențiază tot atîtea posibile laureate, grație unor marcante calități solistice ilustrate pe podium. Mult rarefiat, față de tradițiile Liceului timișorean, aportul cordarilor la acest Festival! Mă refer la cel solistic, compensat însă din plin prin aportul adus în finalul acestei gale bănățene, în reușita evoluției celor trei orchestre — simfonică, semisimfonică și de cameră.

Spiritul competitiv domnește de-acum pretutindeni în sălile de concert ale „Orașului florilor și al muzicii".

Doru MURGU

medalion

ANUL INTERNAȚIONAL AL COPILULUI

Educatoarele trebuie să facă risipă de-o dublă dăruire: aceea de dascăl și aceea de mamă. Bunicii mei, și dinspre tată, și dinspre mamă, au adus pe lume, fiecare, peste zece copii. Dar educatoarele devin uneori mame la o sută de copii. Responsabila peste grădinița și creșa din Lenauheim, Clemansa Uibaru, interlocutoarea mea:

„Soțul meu, președintele C.A.P. Lenauheim, este omul cu multele sale probleme zilnice. Eu sînt cu copiii sau cu protocolul. La el vin ziariștii și televiziunea. Eu sînt cînd la creșă, cînd la grădiniță. Pentru că iubesc copiii, așa cum o iubesc pe fiica mea, Alina. Și copiii nu sînt puțini. La grădiniță și la creșă, 114. Am construit aici o grădiniță nouă, cu o sală de mese pentru o sută de guri, trei săli de clasă spațioase și o curte largă pentru jocuri. Va fi una dintre cele mai frumoase din județ. Directoarea Magdalena Mes-

mer și educatoarele Rodica Dupța și Maria Virtosu sînt convinse că sute de oameni de mîine vor fi modelați de mîinile și inimile lor. Mamele care lucrează la cîmp nu vor avea decît grija recoltelor. Copiii lor pot rămîne la grădiniță întreaga zi, avînd create toate condițiile: trei mese, jocuri, somn, dragoste de mamă. Cele două secții, română și germană, sînt dirijate cu egală dragoste și dăruire. În cinstea zilei femeii, cei mici au dat un program artistic surpriză, înmînînd mamelor cadouri lucrate de mîinile lor. Personalul administrativ, printre care amintim pe Ecaterina Weyer, Maria Fluture, Elvira Weiss, Margareta Ferber, Maria Luffi, Terezia Hekl și Lidia Gheață își aduc o substanțială contribuție la bunul mers al grădiniței și creșei...".

Soarele intra prin ferestrele largi și se amesteca cu jocul și zîmbetul copiilor, în timp ce Clemansa Uibaru vorbea despre ei, în această primăvară fierbinte, în acest an internațional al copilului.

Damian URECHE

fotografica

PRIMUL SALON BĂNĂȚEAN DE ARTĂ FOTOGRAFICĂ „CONTRA-LUMINĂ"

Primul salon bănățean de artă fotografică, „Contra-lumină", care expune pe simezele de la Bastion 170 de fotografii și 235 diapozitive, recolta generoasă a unor fotografi artiști din 23 de localități ale României, s-a bucurat, încă de la deschidere, unu aprilie, de o afluență și un interes deosebit ale publicului timișorean.

Exersîndu-se și realizîndu-se artistic într-o modalitate insolită, fotografiind contra luminii, realizatorii și-au adus, din capul locului, în obiectiv, originalitatea unei viziuni inedite asupra realității. Fie în peisaj, în compoziții, în instantanee, în eseul fotografic, artiștii, prezenți cu fotografii în alb-negru sau în color, au surprins momentul, clipa, zborul sau ivirea luminii peste lucruri, plante, ființe, sau ultimele zvîcniri ale astrului, unghiul luminii tîrzii căzînd obosit și melancolic peste peisaj...

Bătrîne urcînd scările, în lumina plină a zilei; copii, în soare, hîrjonindu-se sub irizările apei; o balerină ca un arc viu, plutind în lumină albă a sălii; schiori urcînd panta contra zăpezii, luminate și viscolite; betoniști, la înălțime, căutați de razele solare, printre zăbrelele de oțel; o bătrînă solitară, sprijinindu-se în băț, a cărei umbră se întinde în urma ei, enormă, ca tot trecutul ei lung; o casă părăsită, căutată, în fereastra inundată de soare, doar de un porumbel; femei, pe orizontul, încă însorit, întorcîndu-se de la strînsul fînului; frunze de toamnă, unse de ultima lumină firavă; o fereastră scrijelată, luminos, de un joc de copii, alpiniști escaladînd muntele, profilați pe albul cerului...

Tehnica industrială, ca și cea arhaic meșteșugărească, creația cotidiană, laborioasă, construcțiile dinamice, peisajul, văzut prin cele patru anotimpuri, portrete umane, copii, bătrîni la apusul vieții, cu chipul luminat doar de ridurile adînci, lacuri, rîuri, păduri, poduri, cringuri, uzine fumegînd, în crepusculul luminii, constructori, în unghiurile luminate ale muncii lor, la înălțime, o întreagă panoramă vie a existenței noastre de fiecare zi, dar și a intimității noastre sufletești a fost condensată pe aceste simeze.

Artiști precum Ruță Laurențiu (Cluj), Femlein Anton (Arad), Kovacs László (Sf. Gheorghe), Ghinea Sandu (Timișoara), Geamănu Petru (Iași), Copăceanu Gheorghe (Timișoara), Bartoltă Alfred (Cluj-Napoca), Mircea Faria (București), Găină Erendi Anico (Oradea), Brîncoveanu Mircea (Arad), Rudolf Șandor (Timișoara), Marx Iosef (Tîrgu Mureș), Popescu Mircea (Brașov), Nagy P. Zoltan (Harghita) și alții au beneficiat de cele 38 de premii și mențiuni, înscriind, astfel, metropola Banatului printre orașele, gazdă fidelă, a unei asemenea excelente, de neegalat încă expoziții, de artă fotografică românească.

Radu VOINEA

panoramic

● O vacanță de... lucru. Timp de cîteva zile a avut loc la Timișoara o grandioasă competiție a formațiilor muzicale și coregrafice ale elevilor din liceele de artă. Întrecere republicană. ● Inscrisă în manifestările „Anului internațional al copilului" este și expoziția de desen și grafică a celor mici, deschisă în Sala de marmură a Casei prieteniei. Tema: „Pentru sănătate și umanitate". ● Poeții Anghel Dumbrăveanu și Dușan Petrovici au fost invitații cititorilor din Tîrgu Jiu. ● O nouă plachetă cenacliștă, „La porțile veacului", editată de tinerii din Variaș. Semnează Tiberiu Arazan, Nicolae Roșianu, Vlada Barzin și alții. Vom reveni. ● Dacă se vor ține de cuvînt, azi cenacliștii lugojeni (de la Casa de cultură a municipiului) vor face o vizită de lucru cenaclului „Gh. Girda" din Făget.

● Emil Șain, pe lungimea de „Undă veselă", a semnat o savuroasă emisiune, la care au colaborat voci de prestigiu. ● Și tot radio: emisiunea literară a studioului timișorean se va afla miercuri în vizită la studenți. Așadar, „Cenaclul literar radio" se va numi, de astă dată, „Pavel Dan". Vom asculta poezie și proză, opinii studențești și ale unor cadre didactice. ● La Rezervația pentru arhitectura populară bănățeană de la Pădurea Verde se fac intense pregătiri pentru deschiderea „stagiunii de vară". ● Remus Georgescu a dirijat orchestra Radioteleviziunii. Muzică semnată de clasici. ● De la Baziaș adunate: formația de teatru a Casei de cultură, distinsă cu Premiul special al Uniunii scriitorilor și o medalie de aur într-un Festival de teatru amator, joacă în prezent „Casa care a fugit prin ușă" de Petru Vintilă.

Lucian BURERIU

condeieri ţărani

Un scriitor şi editor ţăran – NICOLAE M. ISAC

Debutant în 1938 cu o piesă de teatru, autor a optspreceze plachete de versuri, proză, culegeri de folclor, Nicolae M. Isac, originar şi trăitor şi astăzi în satul Zlaşti, judeţul Hunedoara, face parte din categoria creatorilor ţărani, atît de răspîndiţi în Banat şi Ardeal. Înarmat cu un simţ folcloric nativ, bun cunoscător al obiceiurilor satelor din jurul Hunedoarei, Nicolae M. Isac aduce, prin volumul recent apărut, Ardealule, Ardealul meu...*, contribuţia sa de suflet şi simţire românească către veşnicia acestei bucăţi de pămînt. Autorul este un cîntăreţ al uimirii în faţa tulburătoarelor frumuseţi ale patriei, ale satului natal fixat ireversibil în imediata apropiere a marii cetăţi siderurgice. Rostirile sale sînt limpezi şi mai ales purtătoare ale unor adevăruri esenţiale, precum în „Noi", unde se resimte influenţa lui Goga: *„Noi n-am cerut pămînt la nime / Şi nici nu cerem că nu-i bine! / Noi n-am dorit război nicicînd / Şi nici n-avem războaie-n gînd"*...

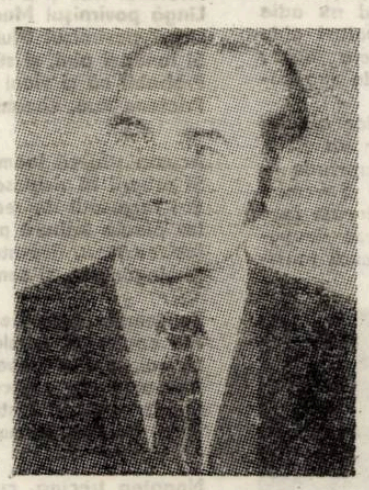

La o lectură atentă, pot fi identificate, în toate poemele obiceiurile pămîntului, ciclul vieţii naturale — aratul, semănatul, florile, „grîul copt în vînt", toamna, naşterea, tinereţea şi copilăria, dragostea, înţelepciunea, stingerea — toate sopotind, uşor mîngîiate parcă de suflul doinei, al doinei pentru pămînt.

Prin activitatea sa scriitorul ţăran Nicolae M. Isac a adus o contribuţie de seamă la strîngerea folclorului din zona Hunedoarei, iar prin editarea revistei „Hunedoara Noastră" (1942-1944 — suspendată de cenzura antonesciană) a creat o tribună de afirmarea talentelor locale. Din cele multe plachete, publicate, altele aflate în manuscris, un editor sufletist ar putea alcătui un volum care să intereseze pe cercetătorii de folclor şi de creaţia scriitorilor ţărani.

Valeriu BÂRGĂU

Închinare imnului ţării

Imi cîntă vîntul la ureche
Un cîntec sfînt, fără pereche,
Un imn c-o ţară şi un nume
Cum nu a fost cîndva în lume.

Imi cîntă vîntul cu mult drag
Despre o ţară şi un steag;
Despre un steag cu trei culori
Şi-o ţară cu alese flori.

Imi cîntă vîntul, vîntul lin,
Despre un cer cu stele plin
Şi-o ţară scumpă-nfloritoare
Cum prea puţine sînt sub soare!

Imi cîntă vîntul primăverii,
Cînd lin se lasă umbra serii,
Un cînt al ţării ce ador
Şi-al steagului ei tricolor!

Dorinţă

Codre frate, codrule;
Drag îmi eşti ca soarele
C-am trăit, codre în tine
Multe zile şi senine...

Codre frate, frăţioare,
Ştie turma de mioare
Şi cavalul cel de fag,
Cît mi-ai fost mie de drag.

Codre frate, măi codruţ;
Eram copilaş micuţ
Cînd din frunză îţi cîntam
Şi de turmă grijă-aveam...

Codre frate, bunule;
Drag mi-ar fi drăguţule
Ca şi somnul veşnic (greu)
Să îl dorm la sînul tău...

Codre frate, codru des;
Aşi dori mult, mai ales,
Să mă plîngă, tot în tine,
Cineva, în nopţi senine...

Ghioceii

Ghiocei curaţi ca apa
Cristalină de izvor,
V-aţi ivit şi aţi adus
Veste bună tuturor.

Ghiocei curaţi şi mîndri
Ca şi cerul cel senin,
V-aţi ivit ca să ne spuneţi
Că şi paserile vin...

Ghiocei curaţi şi gingaşi,
Lacrime nevinovate,
Pe pămîntul ţării mele,
In buchete picurate...

In pădure v-am aflat,
Tot curaţi, ca altădată;
O credinţă voi aveţi
Şi-i mereu nestrămutată!

Îndemn

Ca o floare, ce te face
S-o iubeşti încet cu-ncetul,
Azi ne-ndeamnă înspre muncă
Floarea ţării — tineretul.

Ca o rază de lumină,
Ce destramă-a zilei ceaţă,
Tineretu-alungă vrajba
Şi aduce dor de viaţă.

Ca un cîntec ce îţi umple
Inima de mîngăiere,
Astfel tineretul pune
Pace-n suflet şi plăcere.

Deci, ca un ecou ce-aleargă
Dup-un sunet oarecare,
Cot la cot cu ei să mergem
Bucuroşi, spre bunăstare!

corespondenţa

Constantin Petrila *(Roman)*: *Vă vom scrie direct.* Ştefan Tomşa *(Bîled)*: *Prima parte a poeziei* Tata *conţine o imagine impresionantă.* B. V. Matei: *Spuneţi, „murim puţin în fiecare zi". Aşa e!* Bihoreanu Ion *(Timişoara)*: *Poeziile ne-au lăsat o impresie bună, dar nu hotărîtoare.* Dan Şchiopu *(Timişoara)*: *Continuaţi şi reveniţi.* Jean Cicloveanu *(Timişoara)*: *Singura poezie trimisă nu e chiar rea.* Vasile Ghebaur *(Rm. Vîlcea)*: *Veţi primi răspunsul prin poştă.* Iulian Crudu: *Sînteţi tot aşa de bun ca şi Iulian Mălin (?).* Cornelia Andrişoi *(Tecuci)*: *Grupajul (mare merită un comentariu mai larg. Vom reveni sau vă vom scrie direct.* Ion Tălmaciu *(Vîlcea)*: *Ne aflăm doar în faţa unor versificări.* Schwarz — Buniakovski: *Voi reciti poeziile dvs. Trimiteţi şi altele.* N. Manolescu *(Buzău)*: *Multă muncă în tot ce ne-aţi trimis!* Ioan Laboş *(Timişoara)*: *Nimic edificator.* Ilca Viorel *(Timişoara)*: *Există o uşurinţă în a versifica, dar sînteţi copleşit de influenţa poeziei eminesciene.* Andrei Caur: *Puteţi reveni mai tîrziu.* Nicolae Lixăndroiu *(Bucureşti)*: *Am reţinut cîteva poezii.* Sofia Buta *(Lugoj)*: *E vorba doar de o oarecare capacitate de a versifica.* Pescariu Mircea: *Textele trimise indică mai de grabă o stare sufletească prielnică poeziei. Se vede că sînteţi la primele încercări poetice.* Nicolae Nicoară *(şi Silvania Ardelean)*: *Vom reveni.* Lulariu Cornel: *E prea puţin.* Aghescu I. Francisc *(Caransebeş)*: *Idem.* Teken Faren: *Puteţi reveni, după un exerciţiu mai stăruitor.* Lina Ciulei *(Timişoara)*: *Există o anumită frăgezime afectivă în versurile dvs. Reveniţi.* R. Negriş *(Timiş)*: *Nu ne-am putut face o părere din ce ne-aţi trimis.* Mocu Marin *(Vrancea)*: *E vizibil un exerciţiu literar, dar numai atît. Texte în afara poeziei*: *Ion T. Mihalca, Tiberiu Rozalia, Niccolo Paganini, Tătuc Ion, Mississim.*

Precizăm că în acest spaţiu răspundem doar acelora care se adresează rubricii noastre (O oarecare întîrziere va fi recuperată în cel mai scurt timp).

Vasile VERSAVIA

top

SECŢIA ROMANA: 1. Dacă ai ghici — MIRCEA BANICIU; 2. Sărut — NICU POP + GRUPUL SILVIU HERA; 3. Puterea muzicii — PROGRESIV TM; 4. Invocaţie — COLUMNA; 5. Blana de urs — SFINX. *PROPUNERI*: Te-am ales pe tine — *A. Romcescu*; Trenul cursă de persoane Apahida — Cluj-Napoca — *Semnal. SECŢIA INTERNAŢIONALA*: 1. My Life — BILLY JOEL; 2. Le Freak — CHIC; 3. Tragedy — BEE GEES; 4. Heart of Glass — BLONDIE; 5. Too Much Heaven — BEE GEES. *PROPUNERI*: Green Lights — *Cliff Richard*; Please, Don't keep Me Waiting — *Olivia Newton-John.*

TELEGRAFICE...

Publicaţia de specialitate *„Billboard"*, în numărul din 7 aprilie a. c., la rubrica de ştiri, informează cititorii asupra rezultatelor referendumului efectuat de către emisiunea *„Jazz Forum"* a Radioteleviziunii Române. Se aminteşte numele pianiştilor români, în ordinea dictată de voturile ascultătorilor: 1. Marius Popp; 2. Doru Apreotesei (una şi aceiaşi persoană cu leaderul grupului timişorean „Gramofon"); 3. Ion Baciu jr.; 4. Adrian Enescu; 5. Andrei Colompar. Tot din publicaţia amintită, aflăm despre înfiinţarea unui jazz-club la Piatra Neamţ şi despre evoluţia lui Adrian Romcescu pe o prestigioasă scenă din Helsinki. ● Apropo de turnee, amintesc numele lui *Sergiu Cioiu* care s-a întors recent de la Madrid, după ce a participat la cîteva manifestări muzicale. ● La Ulan Bator, în Mongolia, se desfăşoară *„Festivalul cîntecului şi al prieteniei"*. ● Anul acesta, atît festivalul de la San Remo cît şi cel al Euroviziunii desfăşurat la Ierusalim, n-au strălucit prin nimic. ● Saxofonistul *Rafael Raverskroft* s-a impus pe scena muzicală datorită inspiratului solo din piesa „Baker Street" a lui Gerry Rafferty. După meritorii colaborări cu Mike Oldfield, Four Tops, Family, iată-l pe artist înregistrînd la Hollywood primul album independent. ● *Eric Clapton* va concerta în 47 oraşe britanice. Amintesc că turneul urmează a fi efectuat la scurt timp după ce Clapton s-a căsătorit cu Patty Boyd. Iată cum îşi petrec unii luna de miere... ● De acord cu multe din afirmaţiile lui *Dumitru Avram* semnatarul articolului *„Oglinzile delirului şi violenţei"* apărut în „Scînteia tineretului" dar nu putem trece cu vederea lipsa oricărei legături între fenomenul incriminat şi numele unor prestigioşi şi demni reprezentanţi ai muzicii Rock...

Petru UMANSCHI

evrika!

● Pentru că omul trăieşte într-un uriaş ceasornic, prin tot ceea ce face este legat de timp.

● A-ţi depăşi condiţia, înseamnă a ieşi din timp. Or poarta acestuia e ferecată cu clipe.

● De realitate nu se poate fugi nici în mormînt.

● Să imităm natura, dar nu şi exploziile nucleare de pe suprafaţa soarelui.

● Făcînd suma „nimicului" obţinem... galaxii.

● Dacă am vedea o fiinţă venită din Univers ne-am cutremura, dar faptul că zilnic întîlnim fiinţe ce trăiesc realmente în Univers, nu ne mişcă.

● Păsării îi ajunge un cuib, lupului un bîrlog; omului şi planeta îi pare mică.

● Iarba e greutatea ce se ia din balanţa Pămîntului cînd numărul oamenilor creşte.

● În mărul discordiei, viermele e la el... acasă.

● A trăi profund înseamnă a trăi cu sufletul vibrînd.

Ion VELICAN

sport

PERPLEX...

...nu-mi venea să cred ceea ce urechile-mi receptau, deunăzi, cînd avui nefericita inspiraţie ca, omagiind isprăvile ultime ale Politehnicii, de a sări ca un purec de la coadă la brîu, să bag de seamă în preajma cuiva dintre liderii echipei: „Nesperat de iute acest reviriment, nu?! Tunînd şi fulgerînd, cu jar în nări, mi s-a replicat cam aşa: Nesperat?! Stupidă, stranie, caraghioasă, jenantă, răutăcioasă, penibilă, naivă, urîtă, regretabilă, pripită, indecentă, gratuită, surprinzătoare observaţie. Se poate??!! (n. mea: n-aveam glas şi nici nu clipeam). Tocmai dumneata???!!! (Se observă sporul semnelor de exclamaţie). Păi, noi, nu noi, ci eu, păi, eram convins că noi, că eu, da, că eu, ce mai tura-vura, noi, nu, eu, eram ferm convins... Chiar dumneata ????!!!! Ha, ha, him, him, ho, ho, credeai că dacă am pierdut şapte puncte acasă, nu vom fi în stare să recuperăm rapid tot atîtea din deplasare...? Ha, ha, him, him, ho, ho, că am auzit eu, nu eu, ci noi, da, am auzit că unii şi-au scuipat în sîn şi au jurat să nu mai calce prin arene... Habar n-au, asta e, habar n-au... Tocmai dumneata ?????!!!!! Că, noi, ba, că eu, ba că noi, ba că eu nici c-am suferit cînd alţii plîngeau pe umărul clasamentelor şi ne vedeau duşi în divizia matineelor... Eram singurul, nu noi, ci eu, da, eram singurul ferm convins... Tocmai dumneata ??????!!!!!! Numai eu, da, să fie clar, numai eu, nu noi, ci doar eu... Oh, ce straniu, ce stupid, ce caraghios... Hei, ce faci, n-asculţi?!". „Nu". „Mă laşi să vorbesc singur?! Că eu...". „Da".

Teodor BULZA

mapamond

BERTOLT BRECHT (JURNAL 1920–1921)

27 august

Mă frămîntă de mult izvoarele poeziei. Scena se poate dezvolta pînă la „explozie" şi, ca rezultat, va îngădui limbajului ei să devină pur ornamental. asemenea florii, brutal, ca un rece decor. Interesantul şi poeticul se deosebesc. Culoarea unei scene are prea puţine legături cu tensiunea. Privind roadele muncii nu vă puteţi da seama dacă Muza a fost mulţumită sau nu. Hrana e şi pe mai departe motorul adevărat al mişcării...

8 octombrie

În general, nu există oameni atît de bogaţi încît, lăsîndu-se linguşiţi, să nu se înfunde în boemă. Succesul e un excelent ser pentru modul boemic de viaţă, în afară de cazul cînd omul se umflă în pene, extaziindu-se în faţa propriei sale opere. Trebuie să fii foarte puternic ca să mai ai puţină nădejde şi să crezi în victoria asupra coroziunii.

13 octombrie

În timp ce-mi luam dejunul şi cafeaua, am răsfoit romanul lui S. (Strindberg), opera acestui geniu, luptător pentru drepturile omului, care conţine fragmente ce nu se pot compara cu nimic, cum ar fi înmormîntarea din Camera roşie şi moartea scriitorului Axel E. din Povestirile gotice. Ce detalii locale! Urmăriţi-l numai cînd începe să aducă dovezi! Teologul „raiului prin pat...". Ce sălbăticie! Un încornorat care înfiinţează un club şi cheamă omenirea să se aboneze...

27 octombrie

Mariana şi cu mine ne-am certat pentru o chestiune de gust: ea reprezenta gustul femeii uşoare, pe care eu l-am calificat drept o problemă de talent, de înclinaţie spre Teatrul intim. Mai tot timpul tîrfele poartă ceea ce evidenţiază alcătuirea lor trupească şi nu trupurile lor. Ele îşi stilizează chipul pînă cînd acesta devine chip de florăreasă, mănuşă trasă pe mînă; sînt mai mult expoziţie decît viziune, piatră colorată, statuete în ambalaj de carton. Îmbrăcămintea lor e un clişeu profesional, ţesătură fără haz şi fantezie, ceva cu totul clar şi trupesc: e ca şi cînd rochia ar avea viaţa ei personală — o rochie minunată, mai mult decît rochia unei femei minunate (deşi eu consider că rochia unei femei trebuie să-i depăşească frumuseţea, numai că rochia aceea trebuie să fie un truc, o virtuozitate — ea trebuie să fie atît de autoanihilantă încît, după ce şi-a făcut datoria, să se retragă fără premiu).

12 noiembrie

Iarăşi la Berlin... Acesta e un oraş cenuşiu, un oraş bun. Mă rostogolesc prin el cît se poate de bine. Aici e un frig groaznic! Prînzul la Warschauer, pîine şi cîrnaţi. Scriu balade. Pe cont propriu. Am chemat-o pe Ma să mergem la cinematograf. Odată n-a putut, a doua oară mi-a dat telefon că renunţă la bilet. Mai mult mă doare lipsa ei de amabilitate decît răutatea intenţionată. N-am să-i mai telefonez.

31 decembrie

Cu M. şi Warschauer la *Grosses Schauspielhaus:* Orfeu. La cină, o atmosferă caldă, cu şampanie şi ţigări. Şi cu asta, anul ia sfîrşit.

din literatura universală

Un clasic al literaturii coreene: poetul CIJON CHOL (1536–1593)

Unul din călătorii de la începutul acestui veac, prin Coreea, arăta în însemnările sale care este sensul alegoric al numelui de „Țară a Dimineților Liniștite". În munți și la țărmurile mării, în peninsule — scria el — aproape fără istov suflă vînturi puternice. Cu atît mai miraculoase par, în această continuă zbatere și frămîntare, acele puține minute ale dimineților cînd nu adie nici o briză. Sînt momente cînd măruntele valuri abia se aud, crestele munților își schimbă nuanțele tăcut; unicele zvonuri sînt ale piraielor ce țîșnesc de sub zăpezi și foșnetul cîntat al ierbii.

La prima privire, multe din creațiile poetice ale lui Cijon Chol (1536–1593) și ale contemporanilor săi Li I, Pak In No ș. a., apar drept încercări de a cuprinde în metafore aceste momente de uimitoare liniște și nemișcare. Analiza profundă a poemelor scoate la iveală însă stăruința cu care poetul încearcă să descifreze deopotrivă soarta omului, privit ca o parte componentă indispensabilă a universului.

GAINA GERENDI ANIKO (Cluj-N): „Iulie"

Este evidentă orientarea umanistă a poemelor coreene „sicijou" — scrieri succinte, concentrate, concepute sub formă de terține cu versuri foarte ample și cu o obligatorie cezură, scrieri care în toate traducerile europene apar sub forma unor strofe de șase versuri albe. „Sicijou" este forma clasică a poeziei acestei perioade. Caracteristicile ei principale — lapidaritatea expresiei, exactitatea detaliilor, simplitatea modalităților de expunere, caracteristici care nu exclud însă totodată bogăția și profunzimea sensurilor subtextuale ori ale alegoriilor.

Un maestru incontestabil al speciei „sicijou" este Cijon Chol. Ca mulți scriitori ai vremii, aparține prin naștere clasei feudale și a slujit la curtea regală. Capricioasele răsturnări și frămîntări de la curte i-au pus adesori în pericol nu numai cariera poetică și bunăstarea, dar chiar și viața. În unele versuri, cugetînd la soarta și faptele curtenilor și ale orînduirii, poetul este deosebit de tăios și pătrunzător. Note de elegie răsună în versurile sale, poetul e sfîșiat constatînd că lumea e încă foarte departe de a fi desăvîrșită.

În acest context trebuie prețuite mai mult, și — bineînțeles — cîntate în vers, și cele mai mărunte bucurii ale existenței. Lauda frumuseții, apropierea de farmecul naturii, iubirea de oameni și condamnarea împilării și servituților de orice fel — toate acestea sînt caracteristice poeziei clasice a Țării Dimineților Liniștite. Și toate le găsim sintetizate în creația lirică a lui Cijon Chol.

Pe bolta veșnică, deasupra pămîntului,
A lumii nestatornice și trecătoare,
Unde pădurea oricînd se poate preface în mare,
Unde totul e groază, unde totul se poate,
Minunată e neschimbata strălucire
A stelelor ce străpung beznele nopții!

*

Alaltăieri am auzit că vinul
A-mbătrînit deja în hrubele lui Sun
Și, injugîndu-mi bivolul cel leneș,
Azi către el m-am îndreptat în ospeție.
„Băiete! Acasă-i prea cinstitul Sun?
Ci spune-i că însuși Chol la el veni".

*

Abia atinse strunele țiterei
Și, ca o lebădă neagră, un sunet pluti,
Și-ncă unul apoi, și al treilea, și altul,
Precum izbucnesc izvoarele de sub ghețuri.
Iar ploaia veselă cînd porni
Începură cu mine-a cînta și frunzele lotușilor.

*

Privește: sute de mii de neprețuite perle
Se răsfață în zori pe frunzele lotușilor.
Le voi aduna pe toate și le voi dărui,
Adierilor de primăvară le voi dărui.
Coliere scînteietoare de rouă,
Cît de suav strălucesc sub razele soarelui!

*

Văd cum în nuanța unică a apusului
Se colorează și cerul și riul.
O gîscă sălbatică, singură, zboară
Peste-ale trestiilor lănci, cu jale țipînd.
Toamna și ea se apropie de sfîrșit...
Și n-am nici-o veste de la prietenul meu!

*

Din nou este liniște în cringul de pini.
Copiii nu se aud, oaspeții-au plecat.
Jocul s-a sfîrșit. Cine va aduna
Oasele azvîrlite printre copaci?
Sînt beat. Și, ținîndu-mă de trunchiul copacului,
Privesc cum domol soarele pogoară.

*

Iată ritmurile soartei — prăbușirea și zborul.
Buruienile cresc printre uitate ruine.
Numai fluierul păstorului amintește
Despre tot ce a fost și-a trecut.
Vino, prietene, să ridicăm cănile împreună
Pentru ziua de pace și un veac fericit!

*

Iubito, ți-amintești, ne-am despărțit
Cînd viforul sfîșia frunzele toamnei.
De mult, de mult și ultima zăpadă s-a topit,
Lumina primăverii sfințește lumea.
Și tu nu mi-ai trimis nici un cuvînt —
Ca și cum pentru iubire cuvintele n-ajung!

*

Prietenul Kuo și-a înălțat căsuța de piatră
Lîngă povîrnișul Munților de Sud.
Lîngă povîrnișul Munților de Sud — flori și lumină,
Și lună, și pini, și stînci, și izvoare...
Probabil că și vinul pe-acolo e altfel.
Prietene Kuo, cheamă-mă la tine!

*

Acuma știu că toamna vine —
Și arborii își risipesc galbena frunză.
Și-i rece, atît de rece peste noapte,
Iar ploaia tulbură pînza riului.
Iubirea mea, departe ești de-aici,
Și singur sînt, și somnul nu mai vine!

*

Tu, templu, amintire a marelui trecut,
Mă copleșești cu slava celor opt veacuri.
Și, voi, sunete grave de clopot,
Răzbateți din adîncul trecutului.
Sunetul clar plutește peste cîmpiile adormite,
Peste liniștea de amurg a pădurilor.

*

Noaptea trecută, cu un ceas înaintea furtunii,
Cînd cerul tot de negri nori era cuprins,
Doi fenicși peste munți au zburat,
Într-o sălbatică îmbrățișare de dragoste — și, sus,
Aripile lor largi au lucit ca o flacără...
Dar astea nu puteau fi văzute de jos!

*

Voi bea cu tine vinul ăsta acru
Cît timp sufletul acru îl va primi.
Mînca-vom împreună amare ierburi,
Cît timp în ele mai găsim dulceață.
Apoi pe ulițe ne vom plimba,
Cît timp cuiele se mai țin în pingele.

*

Acela a condamnat stîncuța a fi neagră
Iar albatrosul l-a dorit mai mult ca alb.
Acela zice că picioarele stîrcului sînt lungi
Iar ale raței mult prea scurte.
Îmi e indiferent dacă tot ei mă vor numi
Scurt, lung, ori alb, ori negru!

*

Pe pînza apei umbra luneca —
Pe podul vechi pășește un călugăr.
Spune-mi, tu, ce-ai străbătut atîtea căi,
Acuma, încotro, străine, pașii ți-i îndrepți?
Fără a-și rări pașii ridică toiagul
Și, tăcînd, către cer arătă.

*

„— Vreau să ascult o poveste despre frumusețile
Munților de Diamant, pe unde ai hoinărit, prietene!"
„— Lîngă munții verzi, — zise el, — e un țărm,
Unde înflorește un roz tamarisc,
Și unde toată ziua deasupra mării pururi albastre
Doi albi albatroși dansează-n înalturi..."

*

Privesc uimit pavajul vechii curți,
Așa mă uimea și zece ani în urmă.
În anii aceștia, ea nu s-a schimbat,
Lumina ei e albă și gingașă.
Atunci, de ce inima omului
E-n stare să se schimbe și să uite?

Prezentare și traducere de
Anatol GHERMANSCHI

ROMUL LADEA

(Urmare din pag. 1)

Viziunea și tehnica de modelator sînt recognoscibile și în lucrările în lemn ale lui Ladea. Observația poate să surprindă pe cei prinși în inerția unei categorisiri devenite clișeu asupra lui Ladea, mare „meșter" al lemnului, uitînd că, de fapt, lemnul constituie un capitol redus în opera sa. Cine privește, însă, despovărat de autoritatea unor considerații prestigioase, lucrările în lemn, ale lui Ladea, va constata pînă și în capodopera sa, în acest material, relieful „Iovan Iorgovan" de la Muzeul Banatului, o gîndire de modelator, obișnuită să se exercite asupra lutului și gipsului în vederea turnării în metal. Mai ales în tratarea calului, trecerea de la o formă la alta, jocul concavităților și al convexităților pare netezit cu mîna, iar efectele de lumină și umbră amintesc reflexele metalului. Intensitatea sau, mai exact, calitatea luminii este aceeași cu cea a reliefurilor sale în bronz.

Dar problema luminii și a formei constituie o latură fundamentală a artei lui Ladea. Observațiile de mai sus nu și-au propus decît să o semnaleze. Înțelegerea mai adîncă sau, altfel spus, „drumul operei" este abia la început. După aprecierile de complezență, după consemnările ocazionate de expozițiile din timpul vieții, după laudele de circumstanță, opera lui Ladea reclamă o reevaluare dreaptă, ținîndu-se seama de coordonatele ei interioare. „Vitalismul banatic" este una, dar nu singura, dintre aceste coordonate. Arta lui Ladea exprimă un evantai de stări sufletești și atitudini umane, de la dramatismul reținut și meditația învăluită în visare, pînă la duioșie și gingășie, o adevărată „unitate a contrariilor". Originalitatea tăioasă a acestei arte se descoperă și în curajul cu care Ladea a ridicat „vitalismul banatic" la rangul de noimă estetică, instalîndu-l în patrimoniul artistic românesc sub chipul ironic al „Țăranului din satul meu", prin energia debordantă a lui „Iovan Iorgovan", cel cu ciomagul, purtat voinicește pe umăr (versiunea în ronde-bosse), pășind țanțoș și irezistibil.

Expresia cea mai subtilă a „vitalismului banatic" din întreaga operă a lui Ladea o desprindem din seria de nuduri realizate între 1962–1965, cînd marele sculptor atinsese zenitul carierei sale artistice. Nudurile lui Ladea par întruchipări în lut ale unor zeități păgîne. Ca să diferențiem încă o dată vitalismul banatic de dionisiacul elenistic, ne grăbim să observăm că nimic în viziunea lui Ladea nu ne duce cu gîndul la deșănțatele menade care înconjurau pe zgomotosul zeu al vinului. Opulența formei și „sînii cari nu dezmint rotunjimile urnelor" denotă o carnalitate virginală. Modelajul a atins marea simplitate, iar stilizarea ochilor transpune aceste fățuri într-o lume de vis, în timp ce gurile lor se îndreaptă flăminde spre viață.

În arta românească, numai Grigorescu a mai știut să stabilească, între gura și ochii personajelor sale feminine, ecuația unor tîlcuri atît de tulburătoare, armonizînd într-o expresie unică, senzualitatea și suavitatea. Explorînd filonul „vitalismului banatic", Ladea a surprins, pe o cale proprie, una din trăsăturile chipului spiritual al poporului român.

• *Folosim termenul „banatic", deoarece el evocă adîncimea în timp a specificului spiritual dintr-o regiune geografico-istorică și exclude orice sens peiorativ.*

Ion Tipsie

ORAȘUL DIN CÎMPIE
Ed. Facla, 1979

Nu mai știu cine a spus (poate Voltaire) că orice literatură are dreptul la existență, în afară de cea plicticoasă! Riscînd să fiu luat la ochi de colegii eminamente serioși, mi-aș îngădui să emit și eu o cugetare: În alte timpuri nu am cunoștință cum o fi fost, dar în epoca noastră o literatură fără umor este plicticoasă și desuetă. Nu un umor ce provoacă hohote de rîs pe bandă, ci un fel de joc inteligent (al minții, bineînțeles), care să ne facă să constatăm (mai rar, e drept) că sîntem oameni de spirit și că putem gusta subtilitățile unui autor sprințar. (Poate că „sprințar" nu este termenul cel mai potrivit). În ceea ce privește literatura polițistă, nu văd cum am gusta astăzi, deși cumpărăm romanele respective și le citim, niște cărți scrise de autori fără simțul umorului, niște întîmplări cu pretenții de divertisment educativ din care, din motive de seriozitate, au fost extirpate zîmbetul, autoironia și aerul ușor parodic fără de care nu ne mai putem juca, „de-a hoții și vardiștii".

Ion Tipsie nu *face* umor. Este un autor inteligent, care știe că prea multă încruntare strică, și, de aceea, respectînd canoanele genului — și asta nu fiindcă e mai comod, ci pentru că e mai sigur, neavînd pretenții, deocamdată, de a fi neapărat orginal — original — se mișcă dezinvolt printre oameni și fapte, nefiindu-i teamă că foștii săi colegi din birourile de criminalistică se vor supăra că i-a *făcut* vii, adevărați, chiar dacă nu întotdeauna *supermani*, prevăzuți cu enciclopedice cunoștințe și cu foarte juste și neverosimile caractere. Desigur că n-o să povestesc subiectul. În schimb, afirm că *Orașul din cîmpie* este o carte reușită pe care am citit-o cu plăcere și satisfacție.

Laurențiu CERNEȚ

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon: 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE INAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

GEORGETA BORUSZ : „Platformă industrială"

În spiritul solidarității internaționale

Urmărită cu viu interes de către întregul nostru popor **vizita în țări din Africa a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, împreună cu tovarășa ELENA CEAUȘESCU** întrunește adeziunea deplină a tuturor oamenilor muncii din România care văd în această nouă solie a poporului român expresia cea mai elocventă a propriilor lor sentimente față de popoarele lumii, expresia propriilor lor gînduri față de marile probleme ce frămîntă lumea contemporană. Definindu-se ca o acțiune politică cu un amplu răsunet internațional, înalta solie a poporului român în țări ale Africii reprezintă o contribuție marcantă la cauza făuririi unei lumi a libertății și dreptății, înscriind noi trepte ale colaborării bilaterale în fiecare dintre țările vizitate.

Susținînd cu consecvență și fermitate înaltele principii ale libertății, suveranității și independenței fiecărui stat, ale raporturilor echitabile dintre state, ale deplinei egalități și neamestecului în treburile interne, promovînd, totodată, o politică de colaborare și cooperare cu toate popoarele iubitoare de pace și progres, cu țările în curs de dezvoltare, militînd pentru instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale, România socialistă și-a cîștigat un binemeritat prestigiu internațional, iar promotorul său, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a devenit una dintre cele mai proeminente figuri politice ale lumii contemporane. Principiile politicii externe a României socialiste întrunesc adeziunea tuturor popoarelor lumii și vin în întîmpinarea celor mai înalte deziderate.

Pretutindeni, în Libia, Gabon, Angola, Zambia, Mozambic, Burundi, Sudan și Egipt, înalții soli ai poporului român, prin semnarea tratatelor de prietenie și cooperare, prin înțelegerile încheiate ca și prin convorbirile purtate, la cel mai înalt nivel sau cu reprezentanți ai unor mișcări de eliberare națională au dus mesajul de solidaritate al poporului nostru cu tinerele state africane dînd expresie voinței comune de prosperitate și libertate. Cuvintele rostite cu prilejul întîlnirilor cu conducătorii statelor vizitate, în cadrul marilor manifestări ce au avut loc, de către tovarășul Nicolae Ceaușescu au fost purtătoarele ferme ale idealurilor de justiție socială și a voinței de cooperare și pace care stau la baza întregii politici externe românești, politică ce promovează colaborarea bilaterală, avantajul reciproc în raporturile cu alte state ca mărturii ale unității de acțiune dintre toate țările în curs de dezvoltare, în vederea depășirii diferențelor ce le mai separă din punct de vedere economic, spre realizarea, în fapt, a noii ordini economice și politice internaționale, de rezolvare a problemelor multiple cu care e confruntată lumea de azi.

Un loc aparte în cadrul convorbirilor prilejuite de actuala vizită a înalților soli ai poporului nostru pe pămîntul Africii a fost acordat luptei popoarelor împotriva colonialismului și a politicii de apartheid. Președintele României a dat glas sentimentelor pe care comuniștii români le nutresc față de lupta popoarelor de pe continentul african, reafirmîndu-se contribuția pe care poporul român și-o aduce la lupta de eliberare a acestor popoare, sprijinul poporului nostru față de cauza lor justă, de aspirațiile lor legitime.

Însuflețirea întregului popor român, martor al acestui nou act de responsabilitate istorică dus în spiritul propriilor sale convingeri și sentimente, în numele voinței sale de libertate, prietenie și prosperitate este exprimată în aceste zile prin mesaje și telegrame adresate C.C. al P.C.R., conducătorului iubit, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

ORIZONT

Sărbătoarea muncii

Ca primăvara însăși, ziua de 1 Mai trezește în suflet sentimentul vieții care renaște, al prospețimii și al bucuriei. Ea ne apare, înainte de toate, ca o zi de sărbătoare — sărbătoarea muncii și solidarității tuturor celor ce muncesc, din lumea întreagă. Și, totuși, acum 90 de ani, la Congresul I al Internaționalei a II-a, s-a hotărît ca în fiecare an în ziua de 1 Mai să aibă loc demonstrații ale muncitorilor, s-a hotărît, deci, ca această zi să fie o zi de luptă. Înainte de a fi o zi de sărbătoare, Întîi Mai a fost, de-a lungul vremii, o zi simbol a luptei pline de jertfe a muncitorilor care au ajuns la conștiința unității lor internaționale.

Această idee, născută pe baza experienței grevei muncitorilor din Chicago, care, la 1 Mai 1886 revendicau ziua de lucru de 8 ore, a avut un ecou larg în conștiința proletariatului din numeroase țări ca Anglia, Franța, Germania, Rusia, precum și în România. Acest lucru este semnificativ în ceea ce privește conștiința proletariatului român, avînd în vedere faptul că România nu era o țară cu o industrie dezvoltată, cu un proletariat numeros. Faptul indică receptivitatea clasei muncitoare din România și a conducătorilor săi, față de ideile revoluționare, față de ideea internaționalismului muncitoresc.

În istoria luptei muncitorești de la noi, ziua de 1 Mai a dobîndit în cel mai înalt grad semnificația luptei și a jertfei — în mod deosebit odată cu înființarea Parti-

Vasile VERSAVIA

(Continuare în pag. 3)

IMNELE PATRIEI

Ion Deatcu

DRAGOSTE DE ȚARĂ

Ce sfîntă mare bucurie
Această dragoste de țară,
De pruncii ei sfioși și fragezi,
Cu suflete ca de viori !
Ce dulce ne cuprinde dorul
Neistovit, cum ne-nfioară
Cînd poposim pe alte tărmuri,
Cu alte păsări și ninsori !

Mai blînd se limpezește cerul
Pe frunțile acestor mume,
Cu trupul ca un cîntec tandru,
Ocrotitor pînă la moarte,
Mai blînd e murmurul de ierburi
În liniștea fără de nume,
Care ne cheamă iar acasă,
Cînd sîntem singuri și departe.

O, fiul meu, ți-am dat povețe
Și cărți și taine din izvoare,
Lumina ta să crească dreaptă,
Să fie pură și cuminte,
O patrie de crini visează
Pe ne-ntinatele-i pridvoare,
O patrie ce își așteaptă
Iubirile adînci și sfinte.

1 MAI 1939

O pagină din Cartea de aur a istoriei poporului român

La începutul anului 1939, P.C.R. se afla în fața unor noi și deosebite de mari sarcini, care decurgeau din situația internă și externă a țării noastre. Prin poziția sa strategică și economică, România intra în obiectivele principale ale expansiunii Germaniei hitleriste. Acest pericol punea în fața P.C.R. problema organizării unei riposte ce putea fi realizată numai în condițiile ralierii într-un front comun a tuturor categoriilor sociale și a forțelor politice interesate în propășirea democratică a țării, apărarea integrității teritoriale, a independenței și suveranității ei naționale.

În aceste condiții, P.C.R. s-a orientat spre o activitate de masă mai largă, spre contacte și legături cu organizații și partide politice care erau interesate în realizarea unui front comun de luptă, contra pericolului legionaro-fascist. Pentru a veni în sprijinul ralierii pe o platformă comună a forțelor democratice, P.C.R. a creat, îndrumat și influențat în anii 1933—1938 numeroase organizații de masă, asociații, ligi, comitete. În pofida unor condiții grele, comuniștii au reușit să asigure apariția unor ziare legale centrale și locale ca : **Scînteia, Lupta de clasă, Știri, Igaszo, Dunărea Roșie, Moldova Roșie** etc. concomitent cu tipărirea unui număr mare de manifeste, apeluri și chemări care au contribuit la cunoașterea de către mase a politicii partidului, la mobilizarea acestora la lupta pentru apărarea libertății democratice, a independenței și suveranității statului român, împotriva războiului și fascismului. Un accent deosebit a pus P.C.R. pe folosirea posibilităților legale de activitate care se menținuseră după februarie 1938. Un teren important pentru munca legală a comuniștilor au oferit în anii 1938—1940 Breslele, Cooperativele, Cercurile Culturale, Cluburile muncitorești ș. a. pentru crearea unei opinii anticarliste, antilegionare și

Gh. I. OANCEA

(Continuare în pag. 3)

ORIZONT 17

● (579) ● 26 aprilie 1979 ● SERIE NOUĂ
● anul XXX ● 8 pagini 1 leu ●

CRONICA LITERARĂ

Eugen Simion

Scriitori români de azi, I

Ed. Cartea Românească, 1979

Felul în care Eugen Simion tratează unii **Scriitori români de azi,** așa cum rezultă din ediția a doua, revăzută și completată a primului volum dintr-o serie ce poartă acest titlu, pare cel puțin ciudat. Nu-i în intenția noastră să stăruim asupra chestiunilor de procedură, așa cum, cu oarecare iritare, spune autorul că s-a făcut la prima ediție, **„fără a se judeca substanța cărții"**, deși își au și acestea importanța lor. Pe bună dreptate cititorul se poate arăta surprins după ce criterii Vladimir Streinu va figura în volumul trei cînd locul lui e lîngă G. Călinescu și Șerban Cioculescu, incluși în primul volum. De ce G. Dimisianu și nu Ion Vlad, de ce Mircea Martin și nu Ion Pop, cărora, probabil, li se rezervă un loc cu toate că aparțin și ei capitolului **Critica nouă ?** Sau, cu îndreptățire, ne putem întreba de ce unii scriitori figurează și la „evoluția poeziei" și la „evoluția prozei" cînd ei sînt personalități creatoare distincte ce ar trebui tratate ca atare, în întregime, o singură dată.

Fără îndoială putem trece peste toate acestea, acordîndu-i criticului încrederea și creditul pe care ni le cere : vor figura, cei absenți, în alte volume după criterii ce ni se vor comunica în viitor. după cum tot atunci se vor redacta și capitolele introductive. Sinteza o vom avea la urmă din armonizarea fragmentelor analitice cu care trebuie să ne mulțumim acum. Optînd deci, așa cum sîntem invitați, cel puțin deocamdată, pentru aceste „bucurii ale spiritului" să rămînem la substanța cărții și la afirmația criticului **„Un destin artistic nu este încheiat decît în clipa în care condeiul lui se stinge pe hîrtie",** voind să ne spună că judecățile de valoare nu pot fi decît provizorii în cazul unor scriitori ce se află în plină putere de creație. Nu putem fi decît de acord cu acest mod de a privi lucrurile dacă el ar fi urmat cu consecvență. A. E. Baconsky și-a încheiat brusc destinul creator în martie 1977 ca și Al. Ivasiuc dealtfel. Să vedem cum sînt prezentați deoarece judecățile criticului, cel puțin în aceste două cazuri, pot fi **definitive,** opera fiindu-le **încheiată.**

În primul rînd nu știm din cele patru pagini în care i se discută poezia și în alte cinci închinate prozei ce anume a scris Baconsky. La poezie se pomenește doar volumul de poeme **Cadavre în vid** (1970). „Analiza globală" privind poezia lui A. E. Baconsky se rezumă la cronica pe care Eugen Simion a scris-o la apariția volumului **Cadavre în vid.** Dar poetul a publicat pînă atunci aproximativ zece volume de versuri. Chiar dacă o parte le-a repudiat nu se poate trece cu vederea **Fluxul memoriei,** măcar ediția din 1967. Putem fi de acord cu felul în care poemele din **Cadavre în vid** sînt privite, dar analiza este fragmentară și provizorie. Baconsky a scris și altceva în afară de **Cadavre în vid** și **Echinoxul nebunilor** (volumul de povestiri analizat la capitolul „evoluția prozei"), cîteva jurnale de călătorie, două volume de, să zicem critică **(Comentarii critice** și **Meridiane),** comentarii plastice etc.

Alexandru Ivasiuc este mai norocos : i se discută toate cărțile. Nu avem o sinteză despre opera lui ci o analiză a fiecărui roman în parte, a volumului de nuvele și a celor două de eseuri. O analiză pătrunzătoare, nuanțată, globală, așa cum s-ar fi cuvenit și-n cazul altora : Baconsky, Zaharia Stancu, Radu Stanca, Emil Botta etc.

Situația altor scriitori nu este mai puțin ciudată. Mihai Ursachi, ca să luăm un exemplu din multele pe care ni le oferă criticul, este inclus în volum pe baza debutului „notabil" cu volumul **Inel cu enigmă** din 1970. Dar de atunci poetul a mai publicat cîteva volume și dacă provizoriul text din 1974 a rămas la fel și în 1978, atunci nu vedem unde este îmbunătățirea (revizia și adăugirea). Nu stăruim. Nu-i vorba aici de probleme de procedură și de șicane gratuite, așa cum i se par criticului astfel de observații. Nimeni nu-i contestă valoarea analizelor întotdeauna la obiect, nici din faptul că substanța unor cronici a intrat în analizele acestui volum nu are rost să i se facă o obiecție. Dar a privi critica lui Manolescu prin analiza numai a volumului **Contradicția lui Maiorescu** mi se pare și o eroare și o dezinformare. Cititorul are atunci dreptul să se întrebe după ce criterii se călăuzește criticul și să le judece. Iar faptul că analiza este valoroasă nu anulează nedumeririle și semnele de întrebare pe care sîntem datori să ni le punem, chiar dacă trebuie să ne bucure apariția volumului, așa cum sîntem poftiți. Criticul se scuză că n-a avut timp să schimbe vechile texte. Asemenea scuză se transformă în acuză. Judecata provizorie și analiza fragmentară din 1974 nu pot coincide cu cele din 1978. Procesul literar e în continuă mișcare iar critica se cuvine a fi pe măsura lui.

Ion MAXIM

Dumitru Dinulescu

Linda Belinda

Ed. Cartea Românească, 1979

Cum se transformă prozatorii ce au debutat, cu mare succes, la sfîrșitul deceniului al șaptelea, iată o întrebare pasionantă pentru oricare recenzent al prozei. Al doilea volum al lui Dumitru Dinulescu resimte și el din plin cursurile de recalificare ale autorului ; de la proza onirică a începuturilor, la literatura-verité, cu fațadă ironică bine amenajată, nu e însă un drum atît de lung cum se pare la prima vedere. Pauza prozatorului i-a asigurat răgaz întru însușirea unei bune meserii ; o meserie bineînvățată, pare să rostească puțin ironic, puțin cinic, **autorul,** în fața cititorilor de literatură – comisie de examinatori, bineașezată în preajma altor cărți de literatură, dar și în fața unor texte ale prozei tinere, semnate, de pildă, de Alexandru Papilian, Ion Coja sau Tudor Vasiliu. Ușurința cu care Dumitru Dinulescu manevrează tehnicile parodiei narative mi se pare însă extraordinară ; ceilalți colegi ai săi puneau accentul pe eveniment, pe desenul interior al faptului aparent insignifiant (ca Alexandru Papilian) sau pe jovialitatea naratorului (Tudor Vasiliu, **Note de căsătorie).** Dumitru Dinulescu face, în **Linda Belinda,** un întreg expozeu de tehnici ale „contestației narative" : de la stilul caragialesc al procesului verbal agramat la rezumatul telegrafiat al unei biografii **(Familia Atanasiu),** de la jurnalul amoros cu parteneri stupizi și pînă la divagația aproape cinică (dacă în cazul acesta folosirea cuvîntului „aproape" nu subliniază întinderea determinatului) despre viața și moartea sentimentelor, autorul face de toate, în mare viteză, într-un ritm infernal, în care pe primul plan poate fi așezată ideea de prestidigitație ; scrisul „rapid", energic, pune în fața cititorului rezumatul : oare insignifiantelor **personaje, pare** a clipi complice naratorul, **nu li se acordă,** de obicei, prea multă **atenție ?** Oare scriind despre ele pare a se întreba într-un anumit moment al narațiunii scriitorul, nu le facem o prea mare favoare ? Oare personajele nu sînt prea mediocre pentru a merita atenție în continuare ? Ruperea ritmului narativ consemnează tocmai detașarea, „abandonarea" eroilor, nedemni de atenție. Locurile comune ale prozei contemporane – moderne și contemporane – sînt evidențiate cu o tehnică remarcabilă ; nu odată însă traversarea „universului banalității" pune în lumină surprinzătoare verdicte. În **Familia Atanasiu,** soția e un monstru ; „tehnica amînării" devine aici rostogolire rapidă de fapte și întîmplări ce pun în lumină mecanismul „crimei" : obiectul torturii e fiul, groaznica bătaie ținînd cumpănă „existenței" lipsite de evenimente a eroinei. O adevărată avalanșă de amoruri care se fac și care se desfac țin de „demistificarea evenimentului", urmărită de proza tinără.

Dar cele mai numeroase pagini sînt cele „sentimentale" ; antisentimentalismul autorului nu e șocant, violent, dimpotrivă ; el trece printr-un purgatoriu al valorilor sentimentale ; Mircea Iorgulescu schița, într-o foarte atentă analiză a cărții, o comparație cu prozele („supraviețuirile") lui Radu Cosașu, remarcînd mecanismul ironiilor subtile, al umorului abia schițat, al conflictului dintre labilitatea sentimentelor, dintre nefixarea unei vîrste și pretențiile „literaturii" de a cuprinde în termeni exacți fapte și întîmplări literare. De fapt, dacă observăm bine, unul dintre termenii aflați mereu în centrul preocupărilor prozatorului este literatura, **scriitorul** sau, poate mai exact, iluziile lui. Jurnalul scriitorului, al tînărului scriitor, scrisorile sale au tocmai menirea de a ironiza „înfăptuirile" faptele sale nu întotdeauna bogate în glorie. Colajul, citatele uneori numeroase, eroii cenușii au tocmai darul de a ne demonstra că lumea de care se ocupă autorul nu e una excepțională ; dimpotrivă, e una comună, inaptă de a asigura ordinea ideilor. Fiindcă, ironie la adresa mecanismului bine organizat care e narațiunea se încurcă în textele care trebuie să le rostească, să le „învețe pe de rost", își uită intrările și ieșirile din scenă. **Linda-Belinda** este o demonstrație de inteligență scriitoricească.

Cornel UNGUREANU

MARGINALII

Urcușuri și căderi

Altă lume în afara lui Gide n-are putere asupra lui Martin du Gard. Nici măcar nu poate să-l încurajeze.

Cu instinctul niciodată ațipit al prieteniei, Gide știe cum să-i vorbească în momentele grele. Nu despre reușită, nici despre talent, ci despre forță și tenacitate. Îi spune că, într-adevăr, ca să încingi un furnal ca al lui după ce s-a stins „trebuie să ai niște foale date naibii", dar îl și vede „pe punctul de a pufăi din nou". Gest emoționant, își oferă propria imagine contrastantă, aceea a slăbiciunilor lui, care-l va întări cel mai bine pe Martin du Gard întrucît s-a convins de mult că ei doi nu sînt niciodată la fel.

Însă tot Gide îi dă și o lovitură cumplită într-un articol despre Flaubert. Martin du Gard se recunoaște sub trăsăturile autorului Doamnei Bovary. Este disperat : „Mare prietene ! Ai publicat în N.R.F. pagini despre Flaubert care m-au lovit cumplit. Am plîns ieri seară, citindu-le, înainte de culcare. E o adevărată cruzime, vai ! Și ce să fac ? Niciodată pînă acum nu mi-ai vorbit cu atîta francheță și luciditate !"

De fapt, ce scrisese Gide ? Că numai datorită muncii și îndărătniciei izbutise Flaubert să compenseze darurile care-i lipseau. Că acolo unde scriitorii „înnăscuți" se joacă, la el simți „gîfîitul laborios al efortului". Sîrguincios și lipsit de înfatuare, el înlocuise inspirația cu răbdarea de a se așeza zilnic la aceeași oră în fața mesei de scris și disprețuise „împrăștierea" altor scriitori. Operele lui sînt o epopee a mediocrității. Toate la un loc nu atîrnă în balanță cît corespondența lui.

Era, limpede. Gide făcuse un portret indirect. Trăsese în două ținte cu un singur foc. Și nu cu alice, ce-i drept e drept În orice caz, Martin du Gard intră în panică. Ecourile „acestei dezordini care, de astă dată, a ajuns la paroxism" nu se sting nici după un an. Recunoaște cu franchețe că totul – și îndoială și neliniște și orgoliu și umilință – s-a răscolit în el. „Excelent !" exclamă Gide. Cine n-a trecut prin asta nu e un creator ; e un „maimuțoi". Odată proba făcută, poate să scrie și altfel despre amicul său. Publică un al doilea articol : față de prețiozitatea generală, admiră în el pe cel mai trainic dintre puținii neprețioși. Lui Martin du Gard articolul i se pare convingător și imediat îl apucă „o poftă nebună de lucru".

Între timp încercase la rîndul său remedii, chiar și pe cel mai de temut : călătoria. Eșec total. „Impresii ? Nu mare lucru". Peste tot n-a văzut decît pămînt sterp, oameni urîți, neîncrezători și antipatici. A colecționat numai imagini sordide și s-a întors cu o certitudine întărită : deranjul nu-i folosește la nimic. Însă tocmai acum începe să fie atent la „deranjul" cel mai tulburător, cu neputință de ignorat și care va sfîrși prin a-i da întreaga muncă peste cap. Este vorba despre imprejurările europene și mai ales despre ecourile neliniștitoare ce încep să răzbată de dincolo de Rin. Are o reacție dramatică, reunind tendințe opuse dintre care numai una îi apăruse pînă atunci potrivită cu firea lui : vrea să plece unde va vedea cu ochii, într-un loc unde s-ar putea retrage, „lăsînd ca toate gîlcevile lumii să se macine între ele pînă se vor fi stins". Numai că nu se sting pînă ce, printre multe altele, îl consumă și pe el – ca scriitor.

Livius CIOCÂRLIE

ACCENTE

Libertatea poetului

Fără a încerca o tipologie a manifestărilor poeziei contemporane, este totuși de domeniul evidenței, în special pentru generația tînără, predilecția față de formele ironice și parodice ale limbajului poetic. Un mare model liric, impus de generația anilor '60, este subminat prin procedeele ironiei sau prelungit în exerciții de tip manierist, fără a propune deocamdată o altă perspectivă. Este o etapă inevitabilă de „alexandrinism", de epuizare a formelor consacrate, eliberînd orizontul în vederea noilor construcții. Și semnele încep să apară. O astfel de insulă, care se ridică treptat din valurile agitate ale poeziei actuale, este volumul Lilianei Ursu, „Ordinea clipelor".

Punctul său de sprijin este, în primul rînd, exact Troia, asaltată prin toate mijloacele de alți colegi de generație și anume încrederea în cuvînt. Calitatea lui principală constă în forța de șoc, în energia sa „cinetică" ce exercită un impact asupra conștiințelor amorțite și a mentalității osificate. Poetul este în primul rînd un neliniștit, un călător „poeta erans", al cărui scop este călătoria eternă, pentru că periplul său înseamnă ruperea pînzelor de păianjen ale gîndirii standardizate, mode și sterile, ale obiceielor și șabloanelor ce sufocă libertatea spiritului. Un frumos poem-omagiu dedicat lui T. S. Eliot este mai degrabă o amplă metaforă a condiției creatorului, a aventurii cunoașterii : „Pe poetul delfinilor / al ochilor care au văzut / dincolo de vină / de nopți și insomnii / și chiar de zidul pe care se afișează / victimile viitorului război / pe acest poet îl respect / și îl invoc / moartea l-a găsit în taxi / grăbit ca întotdeauna spre necunoscut / (tictacul kilometrilor în perfect acord cu inima lui / dar numai kilometrii curg acum sub poeme) / chiar nu vrei să zbori deasupra deșertului ?". Intruchiparea reală, concretă, a limitării atît spirituale cît și fizice este orașul împotriva căruia se îndreaptă diatriba poetei. Un motiv literar vetust, orașul terifiant, dacă ne gîndim la poetica simbolistă, este revitalizat în noi scenarii ale imaginarului și cu alte semnificații morale. Nu este vorba nici de orașul tentacular simbolist, impresionînd oarecum decorativ prin dimensiuni, nici de tîrgul plictisului provincial, ci de un oraș capcană, sau un „loc rău", pentru a folosi un topos al geografiei labirintice. Prins între zidurile orașului ca Ana în temeliile mînăstirii, *Poetul* (ca simbol) este jertfa unui *ritual profan,* fără valorizarea absolutului. Și, totuși, gestul său își găsește justificarea în sine, în obstinația sa, în suferința repetată, sisifică.

Nu altul ne apare mesajul, dar cu o mai apăsată tentă politică, al poeziei „beat" americane, avînd în Allen Ginsberg o voce remarcabilă sau ale lui William Stanley Mervin și Le Roi Jones, poeți ai unui umanism patetic și protestatar cu evidente infiltrații sociale. Dar prin limbajul elaborat, prin imaginea de extracție culturală, în unele cazuri chiar livrescă („Prin cuvintele de ceară, / Prin zalele rărite ale Cavalerului (. . .) Eu văd o mare pustie / Pe care plutește frumosul înecat, / Îngerul") Liliana Ursu este mai aproape de Sylvia Plath și Diane Wakoski. Este o filiație stilistică și temperamentală ce o definește exact, pentru că atunci cînd schimbă gama încercînd spre exemplu să compună în cheie bacoviană („Duminică provincială") frazarea apare epigonică, de o rezonanță minoră. Dar tonul întregii cărți este plin de vigoare, transcris, într-un *limbaj format* chiar dacă nu profund original, impunînd, după un prim volum șovăitor, o poetă autentică

Paul DUGNEANU

INTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV

Un produs de maximă utilitate: centura de siguranţă auto

Ceea ce ştim cu toţii este că, viaţa înseamnă mişcare, o continuă şi perpetuă mişcare. Zilnic, în orice sezon, zeci de mii de autovehicule brăzdează şoselele ţării, fiind cel mai răspîndit şi indispensabil mijloc de comunicaţie, o expresie elocventă a civilizaţiei secolului XX.

Explozia rutieră declanşată la noi în ţară în ultimul pătrar de veac, sugerează nu numai ideea de mişcare şi bunăstare ci, în egală măsură şi ideea că relaţia OM-MAŞINĂ de multe ori conflictuală, are la limita extremă accidentul de circulaţie şi urmările sale.

Riscurile care stau în faţa omului de la volan sînt pe cît de numeroase pe atît de cunoscute şi este firesc ca epoca modernă — în care accidentul de circulaţie constituie un mare flagel — să creeze şi mijloace specifice de mare eficienţă pentru contracararea şi limitarea urmărilor acestor riscuri.

Lăsînd la o parte elementele de îmbunătăţire constructivă a autovehiculelor, reglementările de circulaţie rutieră şi modul exigent de pregătire al conducătorilor auto, unul din aceste mijloace, cu valoare practică, care totdeauna trebuie să se situeze în timp în faţa neprevăzutului, este centura de siguranţă, ustensil de maximă eficienţă din dotarea automobiliştilor.

Produsul, fabricat pentru prima dată de industria românească la cunoscuta întreprindere braşoveană Mecanica, răspunde în mare măsură rolului său de utilitate în circulaţia rutieră, fiind din punct de vedere al calităţii, dacă nu superior, egal articolelor similare produse în străinătate.

Omologată şi standardizată sub numărul 9842/1—74, centura de siguranţă auto marca Super, se află în producţia de serie a întreprinderii braşovene în două variante constructive şi anume :

— centură cu trei puncte de fixare, formată dintr-o centură subabdominală şi una diagonală.

— centură cu două puncte de fixare, formată dintr-o centură diagonală, care trece peste torace, de la şold la umărul opus.

Terminologie, funcţionalitate, caracteristici tehnice

Prin centură de siguranţă auto se înţelege un ansamblu de chingi textile, cu una sau mai multe catarame şi piese pentru fixare în structura automobilului, ansamblu destinat să împiedice sau să atenueze, în caz de accident, rănile celui care îl utilizează.

Centura este proiectată şi fabricată în aşa fel, încît atunci cînd este corect montată şi corect purtată de ocupant, buna sa funcţionare să fie asigurată, reducînd la minimum riscul rănilor corporale în caz de coliziune sau de acceleraţie bruscă a autovehicolului.

Ca structură şi funcţionalitate (utilizare), o centură de siguranţă auto se compune din următoarele subansamble :

— Bretelele=partea centurii care ţine în poziţie iniţială jumătatea de sus a corpului automobiliştilor.

— Chinga = bandă flexibilă, de obicei din ţesătură textilă, destinată menţinerii în poziţie iniţială a întregului corp al automobiliştilor.

— Dispozitiv de reglare = mecanismul care permite ajustarea centurii în funcţie de nevoile ficărui utilizator.

— Cataramă de siguranţă = mecanism cu deschiedere rapidă care se utilizează numai prin manipulare.

Caracteristicile tehnice ale unei centuri de siguranţă complete, trebuie să fie compatibile cu utilizarea acesteia în interiorul autovehiculului, micşorînd pericolul de rănire gravă a ocupanţilor prin dispersarea energiei produsă de coliziune.

Reţinînd corpurile călătorilor pe banchete, centura are proprietatea să dirijeze în jos şi către spate, în timpul decelerației, forţa exercitată asupra părţilor abdominale ale ocupanţilor. În acelaşi timp, datorită elasticităţii, distribuie forţa la care este supus un segment din diagonala care trece peste umerii ocupanţilor, evitînd deplasarea în sus a centurii subabdominale.

Din punct de vedere al construcţiei, centura de siguranţă trebuie să fie alcătuită, în mod obligatoriu, din şapte elemente şi anume:

1. elemente de reţinere a corpului.
2. elemente de rezistenţă la sarcină, care pot face parte din elementele de reţinere a corpului.
3. piese de fixare, care permit ataşarea la structura autovehiculului a elementelor de reţinere a corpului şi a celor de rezistenţă la sarcină.
4. elemente care înlocuiesc ajustarea (în funcţie de necesităţile ocupanţilor) reperelor de reţinere a corpului.
5. elemente care asigură şi fixează pasagerul în sistemul de reţinere.
6. elemente care înlesnesc o deschidere rapidă.
7. piese suplimentare care servesc la fixare, cînd acestea nu fac parte din structura autovehiculului.

Prin faptul că automobiliştii români se găsesc pentru prima dată confruntaţi cu montarea şi folosirea centurii de siguranţă, vom nominaliza în cele ce urmează piesele din componenţa elementelor de ansamblu, prezentînd totodată schiţa de montaj a celor două tipuri de centuri :

1) închizător
2) chingă
3) ureche inferioară
4) ureche superioară
5) apărătoare
6) capac
7) spangă
8) limba închizătorului
9) bucşe cu guler mare
10) şaibă elastică
11) şaibă
12) şurub
13) bucşe cu guler mic
14) bucşă
15) şaibă grower
16) piuliţă
17) bridă în formă de L
18) bridă în formă de U
19) bucşă lungă
20) surub luna

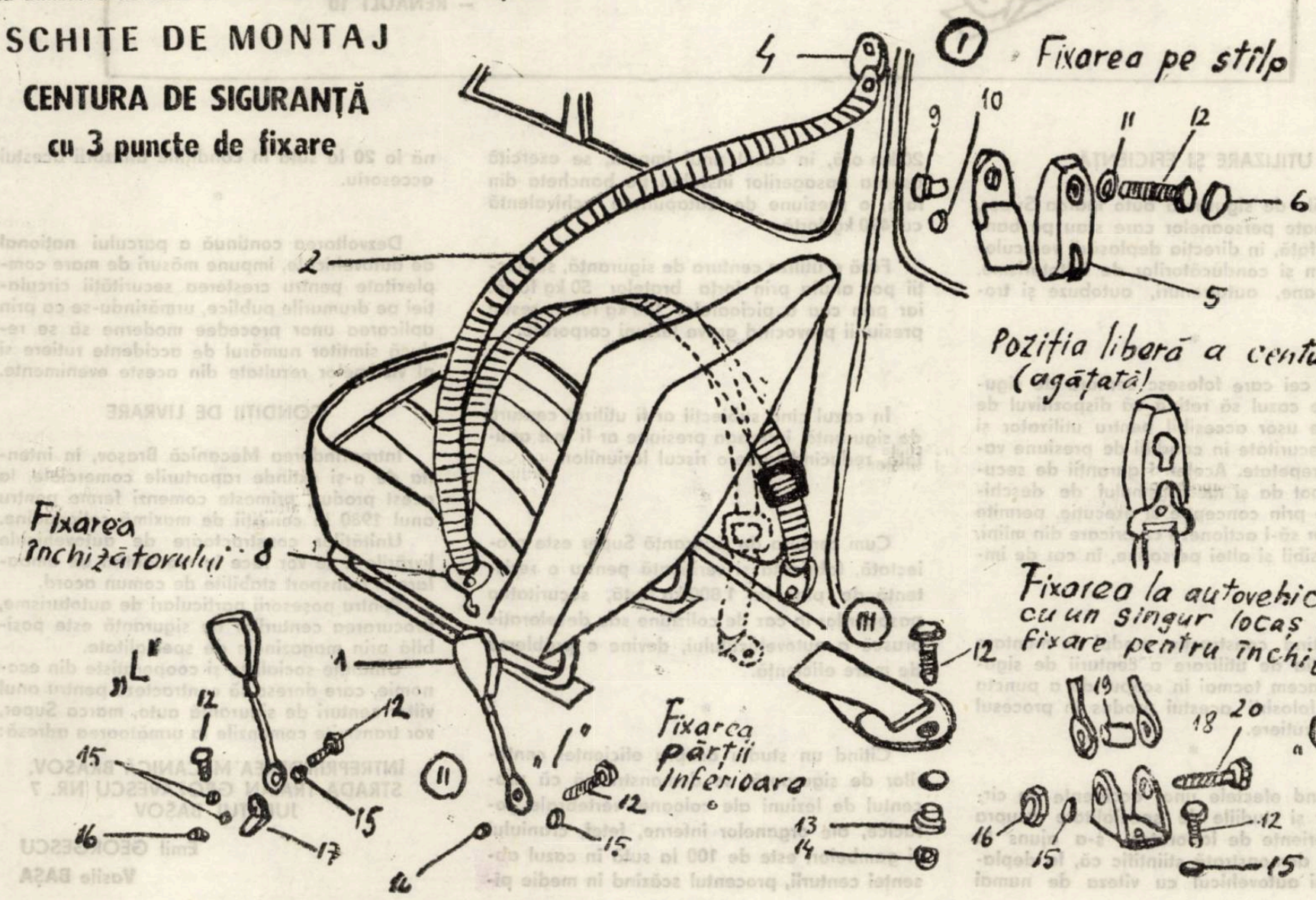

INTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV

SCHIŢE DE MONTAJ

CENTURA DE SIGURANŢĂ cu 2 puncte de fixare

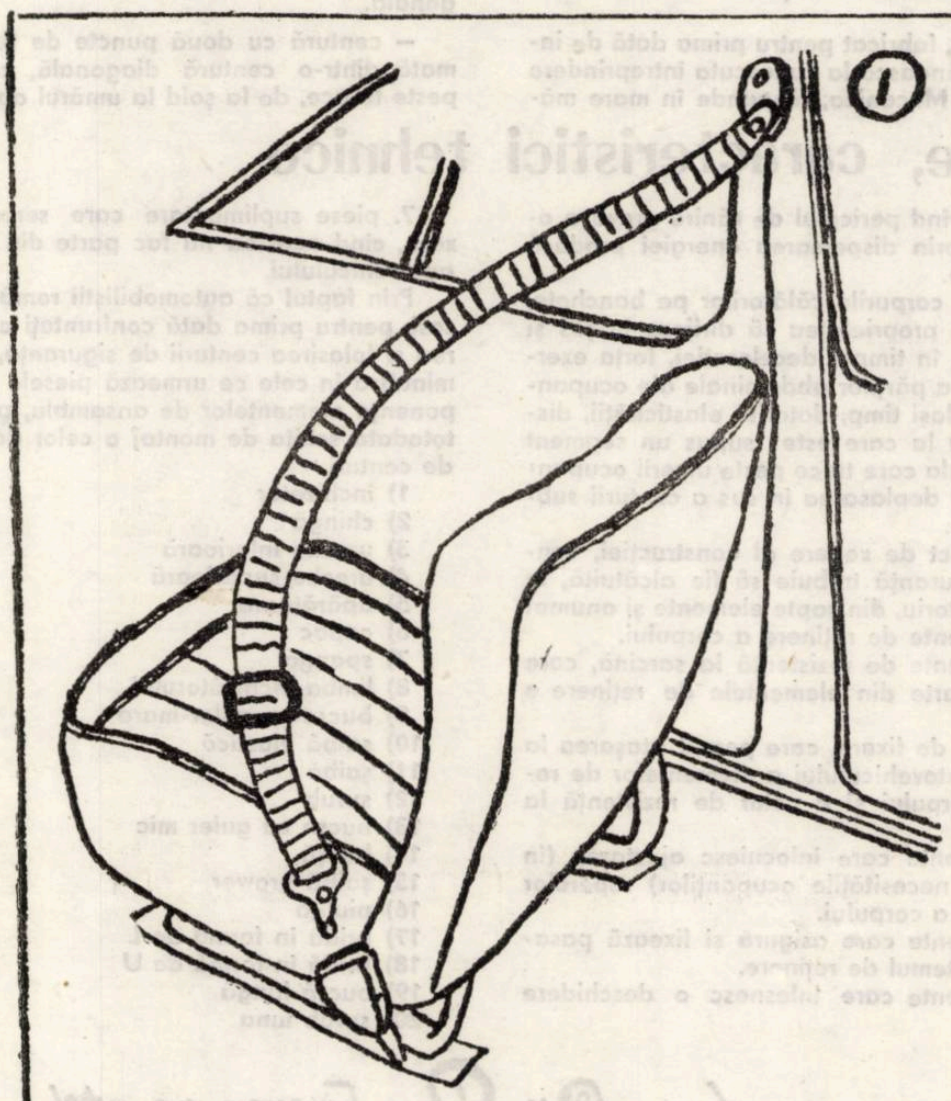

INCHIZATORUL SE FIXEAZĂ ÎN TREI VARIANTE I ; L ŞI U ÎN FUNCŢIE DE TIPUL AUTOVEHICULULUI.

CENTURA SE LIVREAZĂ CU VARIANTA DE FIXARE I şi L.

VARIANTA U SE LIVREAZĂ SEPARAT LA MAGAZINELE DE SPECIALITATE.

VARIANTA I SE FOLOSEŞTE LA URMĂTOARELE TIPURI DE AUTOVEHICULE :

- **DACIA 1300**
- **SKODA 100 S**
- **FIAT 850**

VARIANTA L SE FOLOSEŞTE LA :

- **DACIA 1100**
- **RENAULT 10**

UTILIZARE ŞI EFICIENŢĂ

Centurile de siguranţă auto marca Super, sînt destinate persoanelor care stau pe bancheta din faţă, în direcţia deplasării vehiculelor, precum şi conducătorilor de autoturisme, autocamioane, autotrenuri, autobuze şi troleibuze.

*

Pentru cei care folosesc centura de siguranţă, este cazul să reţină că dispozitivul de reglaj este uşor accesibil pentru utilizator şi prezintă securitate în condiţii de presiune variabile şi repetate. Aceleasi garanţii de securitate se pot da şi mecanismului de deschidere, care prin concepţie şi execuţie, permite pasagerilor să-l acţioneze cu oricare din mîini, fiind accesibil şi altei persoane, în caz de impact.

*

Prezentînd construcţia, modul de montare şi destinaţia de utilizare a centurii de siguranţă, o facem tocmai în scopul de a puncta eficienţa folosirii acestui produs în procesul circulaţiei rutiere.

*

Analizînd efectele unor accidente de circulaţie cît şi studiile de specialitate asupra unor experienţe de laborator, s-a ajuns la concluzia, demonstrată ştiinţific că, la deplasarea unui autovehicul cu viteza de numai 20 km oră, în cazul unui impact, se exercită asupra pasagerilor instalaţi pe bancheta din faţă, o presiune de catapultare echivalentă cu 490 kg forţă.

Fără a utiliza centura de siguranţă, subiecţii pot anula prin forţa braţelor 50 kg forţă. iar prin cea a picioarelor 100 kg forţă, restul presiunii provocînd grave leziuni corporale.

*

În cazul cînd subiecţii ar fi utilizat centura de siguranţă, întreaga presiune ar fi fost anulată, reducînd la zero riscul leziunilor.

*

Cum centura de siguranţă Super este proiectată, fabricată şi verificată pentru o rezistenţă de pînă la 1 800 kg forţă, securitatea pasagerilor în caz de coliziune sau decelerare bruscă a autovehiculului, devine o problemă de mare eficienţă.

*

Citind un studiu asupra eficienţei centurilor de siguranţă, se demonstrează că procentul de leziuni ale coloanei vertebrale, toracice, ale organelor interne, feţei, craniului şi gambelor, este de 100 la sută în cazul absenţei centurii, procentul scăzînd în medie pînă la 20 la sută în condiţiile utilizării acestui accesoriu.

*

Dezvoltarea continuă a parcului naţional de autovehicule, impune măsuri de mare complexitate pentru creşterea securităţii circulaţiei pe drumurile publice, urmărindu-se ca prin aplicarea unor procedee moderne să se reducă simţitor numărul de accidente rutiere şi al victimelor rezultate din aceste evenimente.

CONDIŢII DE LIVRARE

Întreprinderea Mecanică Braşov, în intenţia de a-şi extinde raporturile comerciale, la acest produs, primeşte comenzi ferme pentru anul 1980 în condiţii de maximă solicitudine.

Unităţilor constructoare de autovehicule livrările li se vor face în modalităţi de ambalare şi transport stabilite de comun acord.

Pentru posesorii particulari de autoturisme, procurarea centurilor de siguranţă este posibilă prin magazinele de specialitate.

Unităţile socialiste şi cooperatiste din economie, care doresc să contracteze pentru anul viitor centuri de siguranţă auto, marca Super, vor transmite comenzile la următoarea adresă:

ÎNTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV,
STRADA TRAIAN GROZĂVESCU NR. 7
JUDEŢUL BAŞOV

Emil GEORGESCU
Vasile BAŞA

CREZCNT al ideilor

O istorică victorie a clasei muncitoare

● 35 de ani de la crearea Frontului Unic Muncitoresc

Incheierea Frontului Unic Muncitoresc prin acordul realizat, în aprilie 1944, între Partidul Comunist Român și Partidul Social-Democrat, eveniment de la care se împlinesc 35 de ani, a constituit un moment de o deosebită însemnătate în procesul afirmării clasei noastre muncitoare ca forță principală și hegemon al luptei pentru transformarea revoluționară a societății românești.

Făurirea unității de acțiune a proletariatului din țara noastră a însemnat încununarea unui proces istoric obiectiv, rezultatul activității în această direcție a comuniștilor, a unor militanți ai P.S.D. și ai altor partide socialiste.

Avînd în vedere faptul că sciziunea mișcării muncitorești nu poate decît să aducă prejudicii acțiunilor revoluționare ale proletariatului, P.C.R. a militat mereu, de-a lungul anilor, pentru triumful ideii de unitate politică și organizatorică. În legătură cu aceasta el s-a adresat de nenumărate ori liderilor și organizațiilor politice și sindicale reformiste cu propunerea de făurire a Frontului Unic Muncitoresc. Pe baza unității de acțiune muncitorești, au fost organizate un mare număr de acțiuni protestatare de către oameni muncii din țara noastră. Sînt semnificative în acest sens grevele muncitorilor metalurgiști, tipografi, forestieri din cursul anilor 1925–1926, participarea, prin intermediul Blocului Muncitoresc Țărănesc, la alegerile comunale din 1926, cînd P.C.R. și P.S.D., acționînd împreună în numeroase localități, au reușit să asigure alegerea din rîndurile lor, a unui număr de consilieri comunali.

Marile bătălii de clasă din anii crizei economice, care au culminat cu luptele muncitorilor ceferiști și petroliști din ianuarie-februarie 1933, au constituit o puternică afirmare a coeziunii și puterii de acțiune a muncitorimii în confruntarea deschisă cu clasele exploatatoare.

În anii care au urmat, cînd creșterea pericolului fascist a devenit tot mai evidentă, spiritul unității de acțiune muncitorești s-a întărit cu prilejul numeroaselor acțiuni antifasciste organizate de P.C.R. în colaborare cu Partidul socialist unitar, cu Partidul socialist și unele organizații ale Partidului Social-Democrat.

Dezvoltarea și desăvîrșirea procesului de închegare a unității de acțiune a clasei muncitoare s-au impus cu cea mai mare stringență și acuitate după instaurarea dictaturii militaro-fasciste, cînd țara a fost aservită Germaniei hitleriste și tîrîtă în războiul hitlerist. În aceste momente, Frontul Unic Muncitoresc reprezenta o condiție sine qua non a realizării frontului unic național antifascist, obiectiv definit cu claritate în platforma-program elaborată de P.C.R. și propusă la 6 septembrie 1941 tuturor partidelor, grupărilor și personalităților politice. În condițiile intensificării mișcării de rezistență pe plan intern, corelată cu victoriile coaliției antihitleriste a sporit receptivitatea conducerii P.S.D. față de propunerile de front unic de luptă ale partidului comunist. În urma discuțiilor purtate între reprezentații celor două partide muncitorești, s-a ajuns la realizarea unor puncte de vedere programatice comune care au permis ca la mijlocul lunii aprilie 1944 să se înfăptuiască F.U.M. De comun acord, conducerile celor două partide au hotărît ca vestea înțelegerii să fie adusă la cunoștința maselor largi de oameni ai muncii și a opiniei publice în ziua de 1 Mai – ziua solidarității internaționale a oamenilor muncii de pretutindeni.

Tipărit și difuzat în întreaga țară, manifestul de constituire a F.U.M. arăta că P.C.R. și P.S.D. au pus la temelia activității acestui front lupta pentru promovarea intereselor fundamentale ale țării, pentru independența și suveranitatea acesteia, ca și a cerințelor imediate economice și social politice ale maselor muncitoare.

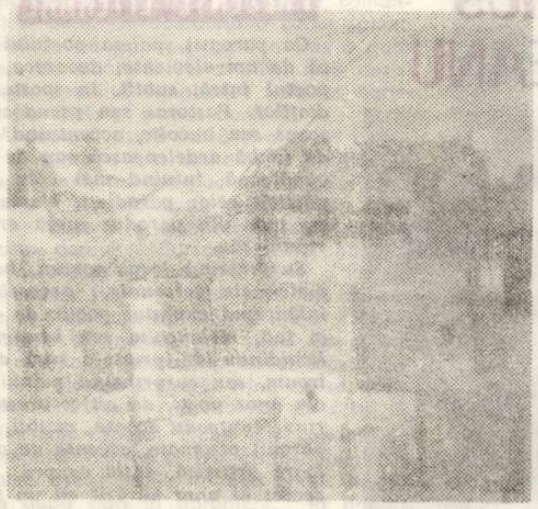

NICOLAE UNGAR: „Cartier vechi"

Consemnînd rolul de hegemon al proletariatului în lupta național-eliberatoare, manifestul adresa tuturor muncitorilor chemarea „Puneți-vă în fruntea luptei de eliberare și pentru pacea poporului român".

Scurt timp după constituirea F.U.M. și răspîndirea în mase a manifestului acestuia, în principalele întreprinderi din capitală și din multe alte centre muncitorești, au luat ființă comitete locale de front unic. Ele aveau la bază obiectivele cuprinse în manifest adoptate la cerințele de pe plan local.

Realizarea unității de acțiune a clasei muncitoare din țara noastră la nivel național a avut o importanță deosebită în înfrîngerea inconsecvențelor și șovăielilor partidelor burgheze și în grăbirea realizării unor alianțe politice largi, mergînd de la partidele muncitorești pînă la principalele partide ale claselor de guvernămînt și cercurile palatului regal, fapt care a permis organizarea și înfăptuirea cu succes a insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste de la 23 August 1944.

Oprindu-se la importanța acestui moment din viața clasei noastre muncitoare, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., sublinia faptul că „F.U.M. a sporit capacitatea de acțiune și forța de organizare a clasei muncitoare, deschizînd perspectiva realizării unității sale politico-organizatorice, a exercitat o puternică influență asupra unirii celorlalte forțe patriotice, antihitleriste".

A fost astfel asigurată o premisă hotărîtoare a evoluției unității de acțiune a clasei muncitoare din România spre unitatea sa deplină, organică, într-o perspectivă istorică apropiată, proces care va fi încununat prin făurirea în februarie 1948 a partidului unic muncitor, bazat pe principiul marxism-leninismului.

Vasile DUDAȘ

NICOLAE UNGAR: „Fructe albastre"

1 MAI 1939

(Urmare din pag. 1)

antifasciste, contra revizionismului, pentru apărarea independenței și suveranității statului român. Printre comuniștii care au activat în aceste organizații se remarcă tînărul revoluționar **Nicolae Ceaușescu** și alți tineri revoluționari precum **Elena Petrescu** (Ceaușescu), **Gheorghe Velcescu, Eftimie Iliescu, G. Prodan, Ilie Căpățînă,** în cercurile culturale ale Breslelor pentru a imprima activității acestora un conținut politic, de luptă hotărîtă împotriva pericolului hitlerist.

S-a realizat o înțelegere între conducerea superioară a P.C.R. și cea a P.S.D. în privința publicării de către comuniști a unor articole în ziarul „Lumea nouă" în realizarea unor acțiuni comune în cadrul Breslelor. Acționînd în front unic, cele două partide ale clasei muncitoare au reușit să transforme Breslele în organe active de luptă.

În fața tendinței deschis manifestată de Carol al II-lea de a subordona Breslele intereselor regimului politic pe care-l conducea, P.C.R. dînd dovadă de curaj, suplețe, tenacitate – calități izvorîte din marea școală a luptei revoluționare – a hotărît ca Breslele să devină o școală de educare revoluționară a muncitorilor, de luptă pentru apărarea intereselor lor, să organizeze, prin ele, marea demonstrație antilegionară și antihitleristă de la 1 Mai 1939 din București. În acest scop, a avut loc într-o casă conspirativă de pe strada Corabiei ședința Comitetului Organizației din București al P.C.R., cu care ocazie s-au stabilit măsurile **„pentru sărbătorirea zilei de 1 Mai în cadrul programului aprobat de autorități, dar** pentru îndeplinirea **programului partidului comunist".** S-a hotărît să se trimită activiști ai P.C.R. în cartierele muncitorești pentru mobilizarea unui număr cît mai mare de muncitori și cetățeni ai Capitalei la marea demonstrație de la 1 Mai. Pentru coordonarea întregii munci de organizare și mobilizare s-au constituit o comisie alcătuită din cadre de nădejde ale partidului, printre care **Ilie Pintilie, Nicolae Ceaușescu, Constantin Daniel, Alexandru Iliescu, Teohari Georgescu** ș. a. Prezența tînărului revoluționar, **Nicolae Ceaușescu,** demonstra încrederea ce și-o cîștigase ca militant de seamă al mișcării muncitorești, călit în marile confruntări politice de clasă, un exemplu de vigoare revoluționară curaj și demnitate, de luptă neînfricată pentru cauza clasei muncitoare a întregului popor, pentru apărarea independenței și suveranității statului român, împotriva legionarismului și fascismului.

Urmărind transformarea Congresului general al Breslelor într-o puternică tribună de demascare a fascismului, P.C.R. a indicat ca la adunările generale a Breslelor din cele trei săli de la „Aro", „Tomis" și „Eintracht" să participe un număr cît mai mare de comuniști pentru a lansa lozinci și chemări cu caracter antifascist. Totodată s-a indicat să se ia legătura cu organizațiile regionale pentru a se trimite la Congres delegați din rîndurile comuniștilor, social-democraților și socialiștilor care se remarcaseră prin poziția și activitatea lor pentru frontul unic muncitoresc, împotriva fascismului. La organizarea acestei mari demonstrații, o contribuție substanțială și-a adus-o și P.S.D. prin tovarășul **Ștefan Voitec,** militant de seamă al mișcării social democrate din România.

Pentru asigurarea succesului, organizării și desfășurării marii demonstrații antifasciste de la 1 Mai 1939, s-a cerut multă conspirativitate în toate acțiunile premergătoare acesteia. Conform planului stabilit de P.C.R. la Congresul general al Breslelor, care și-a deschis lucrările în dimineața zilei de 1 Mai 1939 în sala „Aro" din București, pe lîngă discursurile oficiale, cu un puternic conținut antihitlerist, s-au strigat lozinci ca: **Vrem 8 ore de muncă !, Cerem mărirea salariilor !, Trăiască independența națională a țării !, Să apărăm granițele împotriva agresorului hitlerist !** ș. a. După ce adunările s-au terminat, muncitorii s-au adunat, în jurul orei 12, în Piața Romană, pentru a se încolona în vederea manifestației ce se stabilise să aibă loc pe arterele principale ale Capitalei. Spre surprinderea claselor dominante și a lui Carol al II-lea, cei 20.000 de demonstranți au strigat lozinci conform indicațiilor date de P.C.R. și P.S.D. În documentele vremii se spune că „elementele comuniste intercalate în coloană, în timpul manifestației pe traseu defilau strigînd diferite lozinci comuniste ca: **„Jos războiul ! Vrem pace ! Jos fascismul ! Trăiască frontul unic al muncitorimii !"** Manifestări asemănătoare au avut loc la Cluj și Iași.

Referindu-se la importanța internă și internațională a marii demonstrații antifasciste din București, de la 1 Mai 1939, secretarul general al P.C.R. tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** participant activ la organizarea și desfășurarea acestei puternice ridicări la luptă a muncitorimii române, spunea: **„Creșterea avîntului mișcării antifasciste din România se oglindește în valul acțiunilor de luptă care au loc în această perioadă, în marile demonstrații antifasciste organizate la 1 Mai 1939 sub semnul împotrivirii poporului nostru Germaniei fasciste pentru libertăți democratice, pentru apărarea independenței țării".**

Demonstrațiile de la 1 Mai 1939 s-au impus în fața opiniei publice din țară și de peste hotare atît prin marile lor obiective, cît și prin forța de antrenare a maselor, prin nivelul de organizare și gradul înalt de combativitate revoluționară.

Pe plan internațional, marile demonstrații antifasciste de la 1 Mai 1939 au trezit un puternic ecou. Ziarele străine, printre care amintim **Daily Herald, Izvestia** ș. a., au dedicat coloane întregi acestui important eveniment, subliniind caracterul lor antihitlerist. Aceeași puternică rezonanță și-a găsit un loc, pe deplin meritat, într-un document intitulat **Pentru integritatea și independența României,** adoptat la Conferința internațională pentru democrație și pace, care a avut loc la Paris între 12–14 mai 1939 și în care se relevă că prin manifestațiile de la 1 Mai 1939, poporul român a demonstrat că **„se raliază la mișcarea antifascistă și că voința sa este de a lupta în mod real împotriva agresorului și fascismului".**

De la marile demonstrații antifasciste de la 1 Mai 1939, au trecut 40 de ani, perioadă istorică în care oamenii muncii din țara noastră, sub conducerea P.C.R., au străbătut cu succes etapele istorice ce duceau în mod legic spre o orînduire nouă, socialistă.

Sărbătoarea muncii

(Urmare din pag. 1)

dului Comunist Român – care a lărgit orizonturile luptei muncitorești, a diversificat formele acestei lupte și a precizat cu claritate țelurile ei.

În condiții deosebit de grele, comuniștii români au știut să mențină trează conștiința luptei revoluționare, imprimîndu-i o intensitate mereu sporită care poate fi evaluată și prin jertfele numeroase ale comuniștilor, ale muncitorilor. Semnificative din acest punct de vedere sînt luptele maselor populare desfășurate cu prilejul zilei de 1 Mai 1939, lupte cu profund caracter antifascist și democratic, și care au avut loc într-o perioadă în care fascismul era în plină ascensiune – „Un moment culminant al valului luptei populare conduse de partid în această perioadă – arată tovarășul Nicolae Ceaușescu – împotriva politicii de fascizare a țării și pentru apărarea independenței naționale îl constituie marea demonstrație antifascistă din 1 Mai 1939, desfășurată sub semnul unității de acțiune între comuniști și socialiști". **De la acest moment culminant al luptelor muncitorești, pînă la insurecția armată de la 23 August, vor trece doar 5 ani. O dată cu revoluția socialistă, 1 Mai devine o zi a sărbătorii și a bucuriei, o zi în care lupta neîncetată și plină de jertfe se preschimbă în sărbătoare. Evoluția semnificației zilei de Întîi Mai, de la o zi a luptei la o zi a unei mari sărbători, sintetizează însuși destinul clasei muncitoare în istorie.**

CENACLURI

O remarcabilă ședință de lucru a Cenaclului Asociației scriitorilor și al revistei „Orizont" — antologia vorbită a traducerii, organizată și condusă de *Andrei A. Lillin*. Seara de 24 aprilie a fost dedicată memoriei regretatului traducător și om de cultură, *Aurel Buteanu*. Invitați: *Petru Sfetca, Anghel Dumbrăveanu, George Pavelescu, Șerban Foarță, Manolita Dragomir Filimonescu, Marcel Pop-Corniș*.

Pentru început, poetul Petru Sfetca a dat citire tălmăcirilor sale din Ungaretti, Montale, Saba, Quasimodo (traduceri apărute pentru prima oară în România acum 36 de ani). Apoi poetul Anghel Dumbrăveanu a readus în memoria celor prezenți versurile poeților iugoslavi Vesna Parun *(Maica Omului)*, Adam Puslojić *(Călătoria)* și Pero Zubac *(Ploile din Mostar)*, traduse în colaborare cu Slavco Almăjan. În versiunea românească a lui George Pavelescu au fost audiate trei poezii ale poetului Andrei Glavka. În continuare, o traducere de excepție, aparținînd poetului Șerban Foarță — Raymond Queneau *(Deslușirea metaforelor*, un fragment din romanul *Chêne et chien* și poema *Puțin îmi pasă)*. Criticul și traducătorul Marcel Pop Corniș a prezentat un fragment din poemul lui William Carlos Williams, *Paterson*. În încheiere, Andrei Lillin a citit tălmăciri.

Ședința din 8 mai are programată o întîlnire cu cenaclul din Variaș.

OBSERVATOR

MARIUS MUNTEANU

Rarisimi sînt aceşti oameni şi artişti din stirpea poetului şi parodistului Marius Munteanu, în care să se închege un suflet eticist, legănat de un lirism adînc şi curat, consubstanţial pămîntului ce l-a născut, dublat de un incomparabil ironist şi zeflemist. Acestea, într-o sensibilă uniune, fac şi dovada farmecului inegalabil al poemelor şi parodiilor sale, exprimînd marele suflet al acestui popor bănăţean, ivit în lumea românească spre a o împrospăta cu originalitatea sa de spirit, cu hărnicia, cîntul şi savoarea umorului său robust.

Între rarii parodişti de elită români contemporani, creaţia de pînă azi a poetului bănăţean poate sta cu fruntea sus în plină lumină, fără a părea cumva stingherită.

Poet de o rară delicateţe, în poezia în grai, sugerînd, prin limba, prin imaginaţia sa deborînd de culoare locală, întreaga atmosferă a satului bănăţean, Marius Munteanu, pe urmele lui Victor Vlad Delamarina, a ştiut împămînteni în Banat o lirică de o autentică vibraţie, la cumpăna dintre umor şi poezie a peisajului natural şi uman, pendulînd, astfel, între aceste marje ale sufletului popular, expus, de cîte ori în traiul său secular, şi ironiei, dar şi accentelor de o melancolică sau tragică poezie.

PREZENŢE LITERARE

Ca parodist, paleta poetului se încarcă de noi elemente, deoarece, parodiind, poetul intră, subtil, în ipostazele parodiaţilor. Pastoral sau pseudoerotic, abscons sau bucolic, accentuînd elementele de limbă ardelenească sau de cea neoş bănăţeană, intuind mai ales „emblema" poeticii celor parodiaţi, Marius Munteanu face din parodie operă originală, la rîndul său.

Surprinzînd locul comun, habitudinile, metehnele personale, excesele poetice, înlănţuind cuvîntul poetic de cel prozaic şi fad, melancolia sau sentimentalismul lichidîndu-le printr-o tuşă de o dură ironie, sau surprinzînd maniile tematice ale unor poeţi, de altfel prestigioşi, Marius Munteanu scoate, vizibil, din aceste parodii originale, accente de o certă valoare artistică, suflă asupra lor duhul secret al unui hărăzit cu un talent greu egalabil aci în Banat, oferindu-ne, a cita oară, noi şi noi partituri poetice. Partituri ce nu îşi aşteaptă decît un generos şi harnic editor, ce ar putea presăra deasupra cititorilor acest praf stelar, de care poemele lui Marius Munteanu sînt îndelung şi suprem încărcate.

ION ARIEŞANU

Cincec dă brumă...

Aureliei Fătu Răduţu

Ca o pasăre puşcată
A din urmă frunză pică
Moare-n frigu' ei dă aor
Nime-n lume n-o răgică.

Florile-n jănunchi plecară
Sus, în cer, puţin să plîngă
Umblă vîntu' să le-adune
Să le cince, să le strîngă...

Oare cine umblă noapcea
Şi-n cipsiia lunii bace ?
Crengile prin bănză-ş' caută
Frunzile ce-or fost furace.

La fereasta dînspră doine
S-o lăsat firang dă ceaţă ;
Steaua s-o mutat în brumă
Şi s-o stîns az'gimineaţă...

Cincec dă fum...

Dragă-n măru' din grăgină
Luna cage şi-l dăjghină
Ţine poala şi adună
Sfirimiturilii dă Lună !

Uice, stelilii ce numeri
Înfloresc la cini pră umeri,
În inelu' dă pră mînă
Şi-n răcoarea din fîntînă.

Din vo steauă ce-ţ' mai scapă
Calu' meu sătos s-adapă
Şi-ş' dripeşce umbra lui
Cum să-l prind şi să mă sui.

Ca din lumea ailaltă
Să răgică fum pră baltă ;
Io mis fum şi calu-i fum,
Te-aş' fura şi nu şciu cum !

. . . .

Moare luna, pică-n iarbă,
Creanga mărului îi oarbă
Nu-s mai stelilii şi nici
Poala ta cu licurici !

Cincec dă neauă

Unge-o fi plecată neaua ?
Poace doarme după lună,
Ori în stele-i pitulată
Ca-n iconi la maica-bună ?

Or fi morţi dă prea lumină
Şi argint, săracii fluturi
Că iţ' vine să iei ceriu'
Dă peşchire şi să-l scuturi.

Cînd mă şuşcăi la fereastră,
Tac copiii şi m-ascultă ;
Prea s-or dus dămult cu sania
Anii mei cu neaua multă...

Parodii

DORIAN GROZDAN

Deschide, iubito...

Vîntoasele suflă şi-mi iau pălăria
Ceva suspect miroase pe-acia,
Noroiul mă ţine ca o cătuşă
Aprinde lămpaşul şi-aşteaptă-mă-n uşă
Nu vezi cum tremur ? Nu ţi-i păcat ?
Eu sînt, iubito, puţin deghizat,
Milă nu-ţi este ? iubire ? Şi nici
Drumul prin zloată nu mi-l indici... ?
Pleacă lăstunii, berzele pleacă,
Ploaia mă bate, apa mă-neacă,
(Furios)
Deschide, zăludo, de nu, mă întorc,
Încă o sticlă pot să mai storc
(Dezgustat)
Ţi-ai dat iubit-o arama pe faţă,
Plec indispus de aşa o viaţă...
Rece ca toamna, murdară şi crudă,
Miroase grozav a ud şi a udă !

N. D. PÎRVU

Lotrii dă noapce

Sîmbătă, în dricu' nopţii
Poca, poca la fereastră
Spăriat îi dau o boaldă
Pră sub dună, la nevastă

Pin să ies d-a curişcapu
Din gropanu la dricală
Aia, or sărit cu caii
Prăştă poartă, în imală,

Şi s-or dus. Din cinda căşii
Or furat, băgai dă samă
Mie laibăru' dă şubă,
La muierea mea, mărama

După aia, toată noapcea
Rînchezat ş-un fel dă zvoane
Auzam cum bat păreţii
Şi căţaua m-o gorgoane

Schipi-n sin şi trag foraibu
Ţin clenţaica cu pucerea
Că d-o fi să-m spargă uşa
Ce pomeni că-mi iau muierea.

PETRU VINTILĂ

Zăpezile de altădată

Magduş, iubito, pe unde mai eşti
Evoc din fotoliu pistruii tăi dragi ;
Aveai uniforma cu mere creţeşti,
Iar eu, de la tata, primii nădragi.

Ehei, ghiozdanu-ncărcat de poeme
Ozon în caiete şi puşcă de soc
Colegii-mi făcură odată probleme
Precum că te ţii cu unu-n Potoc

E drept. Într-o seară m-am pus pe bocit
Cînd ştii, măcelarul, cu muşchi de ciment,
Două trimestre te-a tot trombonit
De eu rămăsesem din nou repetent.

Credeam în vise cu ochii căscaţi
Lui Tillbuhoglindă-i scriam regulat
Erau profesorii călăi şi-mpăraţi
Şi eu în amor total ambalat.

Zăpezile-s duse, dar altele vin ;
Nu te bîrfesc, să nu mă bîrfeşti
Adresele noastre-s schimbate puţin
Tu – Caransebeş ; eu – Bucureşti.

VLADIMIR CIOCOV

N-am pus mîna..:

Nu-ţi mai aminteşti de seara
Cînd te-am dus de subsuoară
Să-ţi declam poezii de-a mele
Sub castanul de la gară ?

Una nici n-ai înţeles-o
Ce-o făcui, atunci, din cap ;
Ştiu că ţi-a fugit viţeaua
Şi trei ochiuri la ciorap.

Tare-aş fi dorit cu dreapta
Şi cu stînga să te-alint,
Să îţi scutur ceru-n poală
Ca pe-o creangă de argint.

N-am pus mîna. Numai ochii
I-am întors un pic pe dos,
De credeam că eu sînt cîine,
Iară tu eşti ceva os.

Cam aşa, la miezul nopţii,
(Trenul s-a fost dus de mult)
Mi-ai cerut s-aprind chibritul
Şi cîntarea să-ţi ascult.

Ai cîntat. Ce glas subţire,
Ca de înger dintr-a „doua" ;
Lunecau pe boltă stele,
Lîngă noi, păştea viţeaua.

(Urmează un fragment din cîntare.
Melodia n-o mai reţin)

...O, dă mai iubi măi tarie
Lumea-ar fi, bag sama, alta,
Iarna ar rodgi şirieşu'
Ş-ar suna dă broaşce balta...

Nu-i o zi să nu mă tingui
C-am pierdut atuncea seara
Şi nu te-am adus la mine,
Cu servici, în Timişoara !

EUGEN DORCESCU

Crochiu în tuş

Închide poarta burgului şi vezi
Ce miaună sub bolţile de zinc.
Vitraliile reflectă stele verzi
Pe blana aspră de ornitorinc.
Îmbrac armura neagră de străjer.
În umbră stai. Să nu te mişti din loc !
Pînă ce vin. Eu caut un revolver
Să-mpuşc motanul ăsta ventriloc.

Se poate ? Nu ! E prea insinuant
La ora somnului, un patruped
Să manifeste semne de amant
Aicea, la... Menao Kaloped...

VASILE VERSAVIA

Primăvara

Se topeşte-n codru neaua,
Apa-mi intră în galoşi ;
Cu opinci era dezastru
Vai, de bieţii mei strămoşi.

Muguri verzi aprinde creanga...
Agăţat în pruni, văzui că
Inundat va fi Banatul
Ca o Dunăre, cu ţuică.

Simt în talpă mîncărime.
Aş zbura din floare-n floare,
Natural, spălîndu-mi bine
Rapănul de pe picioare.

Bătătura dintre deşte
Încolţeşte şi mă-mpinge
Să mă dau de-a dura-n iarbă
Către soare, ca o minge.

Subţioarei îi mijeşte
Pană de galinaceu ;
Aripi de mi-ar da natura,
Aş întinde-o, teleleu.

Aş ieşi prin coş afară
Ca o navă cu reacţie
Te salut, Arieşene
Stai tu singur în redacţie.

CORINA VICTORIA SEIN

Sarracenia purpurea

(plantă carnivoră)

Cînd vibrează peţiolul
De emoţii şi se-nclină
Văd arzînd rondoul lunii
La chibritul din stamină.

Dragostea, înfiptă-n umăr,
Ca un ghimpe mă apasă ;
Un genunche-ntr-o corolă
Altul-n creangă de mătase.

Bat albinele la mine
Pe mai multe traiectorii ;
Îmi aduc polen cu roaba
Devastînd hambarul florii.

Fluturi albi, şi numai noaptea,
Trec prin ziduri să mă vadă,
Le servesc nectar cu pîine
În pahare de zăpadă.

Şi... alunec pe mimoze
Ca o roată pe şenilă ;
Pleoapa bate miezul nopţii
Lăcrimînd cu clorofilă.

După care, din prudenţă,
Pun un lacăt sub petale,
Beau un ceai de sunătoare
Şi mă culc între vocale :
A, e, i, u, o,
Eşti un fluture mişto !

PLASTICA

Pictorul NICOLAE UNGAR

Între acei cîţiva pictori reşiţeni ce au dovedit pînă acum că pot configura autentice universuri plastice, depăşind zona provincială a artei, şi putînd face foarte bună figură în peisajul general al picturii româneşti actuale, Nicolae Ungar rămîne printre cei mai talentaţi. El s-a dovedit, în ciuda vîrstei foarte tinere, încă de la prima expoziţie deschisă la Reşiţa, în anul trecut, un pictor foarte matur. Maturitatea aceasta artistică a surprins — căci ea provine nu doar din siguranţa şi stăpînirea flexibilă a mijloacelor de expresie, — ci şi din ceea ce aş numi o adevărată „conştiinţă plastică" a lumii. O „conştiinţă plastică" fundamentată prin capacitatea de a-şi adapta tonalitatea picturală la comanda (foarte diferită) a „obiectului" (ca şi cum ar oferi o pictură în diferite „chei" muzicale).

Nicolae Ungar se implică temperamental în tot ce pictează, numai că el reuşeşte să vorbească în registre temperamental variate (legate în profunzime între ele). „Marginea oraşului", peisaj înecat în gama lutuoasă a şantierelor, e. de exemplu, diferenţiat evident, ca registru temperamental al culorii, de „Cartier vechi", dominat de roşul aprins, atotstăpînitor, al unui amurg reflectat în ziduri pînă la penetraţie. În tripticul „Casa", pictorul îşi alege anume pentru model trei timpuri sensibil diferite („Amiază solară", „Seară", „Noapte") — pentru a oferi viziuni diferenţiate. În ordinea unei alte „stări de existenţă" a naturii, în lucrările „Marină", „Deltă", „Peisaj bănăţean", Ungar adoptă graiul efuziunilor aproape diafane dintre pămînt, apă, aer, vegetaţie. Sentimentul tragicului nu-i e nici el străin fiind cultivat uneori direct, prin tematică, precum în tripticul „Sacrificiu".

Jana MORĂRESCU

ERATA :
În cronica teatrală la piesa **„PAIAŢA"** de Rodolfo Usigli, apărută în nr. 16/19 aprilie 1979 al revistei noastre, rîndurile 23—31, de la primul aliniat, se vor citi :
„a anului 1914, în drum spre Monterrey şi Ciudad de Mexico.
Şi acest admirabil text despre PUTERE şi ADEVĂR, pledoarie pentru ideea de DREPTATE în istorie, ca singur mod de a-l apăra pe om de furia evenimentelor, ar fi putut deveni un spectacol de referinţă în actuala stagiune arădeană. Dar spectacolul propus de...".

KUBÁN ENDRE la 70 de ani

De 50 de ani luptă cu scrisul şi cuvîntul, pentru cultura noastră socialistă, Kubán Endre. Scriitorul în curînd împlineşte 70 de ani. Elevul şi colaboratorul lui Franyó Zoltán, în cariera lui de scriitor a cunoscut personalităţi ca Gaál Gábor, Emil Isac, Müller Coloman, Dumitru Gruia, Ocskó Terezia. Exemplul lor l-a îndemnat să accentueze necesitatea prieteniei între naţionalităţile conlocuitoare şi înălţarea patriei noastre socialiste. Rememorarea de mai jos face parte din volumul în lucru „Contemporanii mei".

Laminator mi-a fost bunicul

O veche fotografie îmi umple de elan peniţa. Este din Reşiţa de altădată şi-l reprezintă pe bunicul meu care a fost un om uscăţiv şi vijos şi care purta o mustaţă îngrijită cu deosebită sîrguinţă.

...Sus pe deal, în rîndul al treilea, s-a aflat casa lor. Aci s-au născut străbunicul, bunicul şi tatăl meu, urmaşi ai meseriei de laminator. Primul venise din Slovacia. Casa de piatră solid construită, cu grădină care urca pieptiş muntele, se moştenea din tată-n fiu. În această grădină, bunica, o fiinţă mititică, cu păr şi ochi asemenea cărbunelui negru, cultiva pentru nevoile familiei porumb, fasole, salată, ridichi. Oamenii din vecini au venit şi ei din Slovacia ca metalurgişti, oţelari sau laminatori. Din Stiria s-au stabilit aci mineri, lăcătuşi, şi dulgheri germani, iar din părţile Tormacului şi Gătăii, unde a fost pămînt puţin, au venit maghiari, cărora Reşiţa le-a dat o pîine. Românii, care din străbuni au locuit aci şi care au fost folosiţi ca tapinari, pădurari, cărbunari, cărămidari şi şamotieri, i-au primit cu inimă deschisă.

Era mare nevoie de mînă de lucru în minele de cărbune, în atelierele de fierărie şi în minele de calcar ale societăţii STEG. Munca trebuia întreţinută neîntrerupt, dar mai trebuia păstrată şi liniştea în casele Reşiţei, locuite de cei mari şi ocrotite cu perdele grele de privirile de afară. Bunicul rămăsese orfan din fragedă copilărie, ajungînd la vîrsta bărbăţiei să nu-i mai trăiască nici unul dintre fraţi. Au pierit rînd pe rînd, care de explozia unui cazan, care de greutatea unui loc de oţel scăpat în gol, care opărit de şuvoiul incandescent de fier.

Tatăl meu a ajuns om cu diplomă dintr-o fatală întîmplare. Ajutat pe lume de o moaşă nepricepută, s-a îmbolnăvit de mic de o infecţie de piele la cap iar doctorul i-a putut salva numai un singur ochi. „O să fie bun de domn", şi-au spus şi fiindcă a fost bun la învăţătură, a ajuns la Selmecbánya inginer silvic. Inima însă nu-l atrăgea în păduri, îl atrăgea în desişul adînc al literelor, şi aşa din Reşiţa a trimis în toate direcţiile rozei vînturilor articole, poezii şi schiţe literare. Am avut cinci ani, cînd a devenit colaborator intern al ziarului „Temesvari Hirlap".

Bunicul meu pe-atunci a fost om văduv şi pensionar. Fire modestă, de băut a băut rareori — dealtfel din mica-i pensie nici n-ar fi avut din ce. La sfatul medicului s-a lăsat şi de fumat.

La Timişoara nu s-a simţit bine. Anual a petrecut abia două-trei zile la noi. Tatăl meu, în primul an, i-a prezentat cu bucurie şi mîndrie rotativa tipografiei Hunyadi de odinioară, instalată în cazematele vechi ale Cetăţii. L-a dus şi prin sala zeţarilor, unde a fost cules nu numai cotidianul „Temesvári Hirlap", dar şi revista de teatru „Komédia", al cărei proprietar a fost. Şi au intrat şi în Şcoala de scrimă Pellegrini, în care s-au pregătit numeroşi campioni ai sabiei şi floretei.

Bunicul a vizitat cu tatăl meu şi redacţia săptămînalului social-democrat „Volkswille", abonatul căruia bunicul a rămas pînă la moarte. Aici el s-a simţit mai în largul său. Josef Gabriel, redactorul săptămînalului, l-a atras într-o lungă discuţie, informîndu-se temeinic de viaţa muncitorilor reşiţeni. L-a întrebat ce anume citesc aceştia cu plăcere şi ce resping ei. Notiţele luate în timpul discuţiei, Josef Gabriel şi le-a consemnat cu un ciot de creion într-un carneţel, pe care şi-l confecţionase singur.

Bunicul meu a vorbit numai slovaca, româna şi germana. Ungureşte ştia numai cîteva cuvinte. Odată, la insistenţa părinţilor mei, i-a urmat şi la teatru, la un spectacol cu Frumoasa Elena de Offenbach. A fost stingherit de goliciunea actriţelor care cîntau şi dansau pe scenă. Tot ştergîndu-şi fruntea de sudoare, mamei mele i s-a făcut milă de el şi în pauză a pornit spre casă. În schimb, a urmat cu mare interes spectacolele „Panoramei", predecesoarea cinematografului, rămînînd însă întrucîtva dezamăgit fiindcă i-a fost dat să vadă aceleaşi pelicule ca la Reşiţa.

În fiecare înainte de masă ne lua de mînă, pe sora şi pe mine, şi ne ducea la plimbare. Am zăbovit pe o bancă din Parcul Doja, am aşteptat trecerea cu fum şi răbufniri ritmice de pară a trenului de Buziaş care, pe atunci, încurca aici circulaţia oraşului, şi pe urmă bunicul ne-a dus la un mic birt de cartier. Aici, în fiecare zi, a parcurs cu mare atenţie lista de mîncăruri ca apoi să ne comande neschimbat aceeaşi zonă de gulaş şi sirop de zmeură, ai lui, un gulaş mare şi un şpriţ.

Spre seară, ne-am dus cu părinţii la restaurantul din Parcul Studier. Pe lîngă ciolanul de viţel, pe care l-a considerat mîncarea mîncărurilor, bunicul a comandat şi bere. Cu acurateţă a suflat spuma berei de pe pahar şi apoi a tras o gură mare de băutură. Ne-a privit însă dezamăgit, spunînd stingherit : „Berea noastră de Ciclova e mai bună !".

A doua zi după masă şi-a făcut bagajul şi seara a fost din nou la Reşiţa. În timpul verii, noi ne duceam la el. Atunci mama îi rînduia casa, grădina ca apoi să ne ducem în cimitirul ce urcă pieptiş coasta dealului. Bunica Terezia, născută Uher, fusese, cum am mai spus, o femeie mărunţică. Părul şi ochii i-au fost de culoarea cărbunelui negru. S-a stins la cincizeci şi unu de ani, ştiind că suferă de o boală incurabilă. Locul mormîntului şi-l alesese singură, vrînd să se odihnească pe veci în el laolaltă cu soţul ei

Am împrospătat uleiul din candelă la mormîntul bunicii şi am aprins lumînări. Mama aşeza florile iar noi, copiii, ne-am dus după apă în apropiere, la fîntînă. Bunicul s-a scufundat în tăcere. Şi-a aplecat adînc fruntea ca să nu-i vedem lacrimile. Am aşteptat pînă ce lumînările au ars şi ne-am întors acasă.

În cinstea noastră, bunicul a aprins lampa viu colorată de majolică, sub care ne-am luat cina. Apoi mama a spălat vasele, sora mea a şters farfuriile iar bunicul a plecat să aducă apă rece de la fîntîna arteziană din stradă. Apoi ne-am aşezat pe o laviţă din faţa casei. Uneori noi, copiii, ne-am culcat şi în iarbă ca să privim îndelung valea, în care se întindea Reşiţa de odinioară cu cei şaisprezece mii de locuitori ai săi. Clar se auzea pînă la noi zgomotul locomotivelor ce transportau fierul topit, această lavă incandescentă, de la furnale la cuptoarele Martin. Am privit tăcuţi priveliştea iar pe bunicul nostru se vedea că este mîndru de acest oraş al oţelului, în care cuptoarele colorau cerul purpuriu, în timp ce, în altă parte, se împrăştiau stelele violete ale aparatelor de sudură.

– Acolo a lucrat bunicul vostru ! arăta mama spre o clădire prelungă, din ferestrele căreia se întrezăreau imense flăcări roşii, nevăzute de noi pînă atunci. Şi ea ne povestea că sub mîna bunicului, acolo s-au născut mii şi mii de kilometri de cale ferată...

Bunicul asculta cu mîndrie povestea mamei. Din buzunarul vestei îşi scotea apoi micuţa perie de mustaţă cu care-şi freca firele cenuşii de pe buza superioară. După un răstimp de tăcere, rosti :
– Dimineaţa voi merge cu copiii la pescuit.

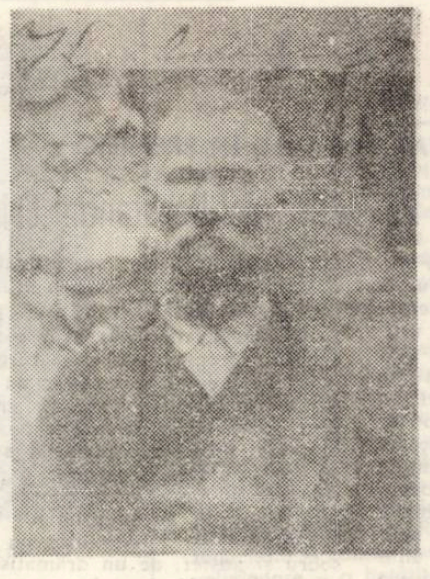

Bunicul, într-o poză de demult

Dimineaţa mama ne-a pregătit merindele reci : şuncă, cîrnaţi afumaţi, ouă fierte şi o pîine lunguiaţă de secară, iar pentru noi, copiii, a despicat două bucăţi mari din căpăţîna de zahăr.

Am pornit agale spre Bîrzava, acolo unde ea spumegă deasupra Cilnicului. Bunicul şi-a aşezat cu multă migală undiţele, apoi ne-am luat dejunul... şi, mai tîrziu, prînzul, aşteptînd să muşte peştele. Alte dăţi am plecat tot aşa la vînătoare. Niciodată, peşte n-am prins şi vînat n-am împuşcat.

Priveam cu sora mea apa cristalină a pîrîului, frunzele copacilor ce prin greutatea lor aplecau în jos crengile şi urmăreau cu privirile zborul păsărilor. Bunicul – aşa ni se părea nouă – umbla între timp prin trecut.

A murit în martie lui 1918. L-a secerat o hemoragie cerebrală. Ştiu, tatălui meu niciodată nu i-a iertat că-şi părăsise oraşul natal şi că în loc să devină inginer al pădurilor s-a dedicat ingineriei cuvintelor.

Cu ani în urmă am vorbit cu cîţiva laminatori pensionari ce i-au fost ucenici.

– A fost bun în meserie, dar nu s-a priceput nici la pescuit, nici la vînătoare, mi-au zis.

Traducere de **Andrei A. LILLIN**

ŞTEFAN ILIE DOMĂŞNEANU

PRIETENII

Voi prietenii mei
Voi prietenii mei
Pe care ţărm aţi lăsat dragostea
Voi prietenii mei
Oare aţi ucis depărtarea
Unde aţi lăsat peticul vremii de început
Voi prietenii mei
Care aţi spart uşile nopţilor singure
Ce-şi zbat întunecatul nesfîrşit
După dorul ce-a murit
Ultima strîngere de mînă
Voi prietenii mei
Nu mă uitaţi în paharele tremurînde
În care doar vinul mai bea
Şi ochii ce tac
În linişte de oameni
Lăsaţi-mă să aştept calul
Pe care tata l-a vîndut în tîrg
Odată cu copilăria
Voi prietenii mei
Căutaţi-mă
Şi nu mă lăsaţi să alerg
În dangătul
Din care soarele
Încă-şi mai adoarme pruncii
Voi prietenii mei
Nu vă risipiţi
Strîngeţi-vă în cearcănul copacilor
Ce pace nu-i dă
Şi voi prieteni
Adunaţi-vă şi cîntaţi cîntecul tatei
Să-l împart copiilor mei
Fărîmă cu fărîmă
Ca niciodată
Şi nicicînd
Cuţitul
Să nu moară
Doar în glia
Din care mă născui.

VIS

M-am aşezat
Pe dealul cel mai înalt al satului
Oile trecură
Printre pietre
În ferigă păsările
Zburau
Eu alergam privirea
Încercînd să ies dincolo de cer
Şi am simţit că e o coajă de ou
Ce mă adăposteşte
Am vrut s-o sparg
Dar mi-era teamă
Să nu rătăcesc
Şi poate pe-acolo
Nu-i nici un cioban
Dar oul ăsta aşa mare
Oare cloşca cu pui ni l-a adus
De ce şi-o fi luat puii ?
Berbecul se slobozi în mine
Scuturîndu-mă de stele.

RÎVNĂ

Tata sub prima lespede a casei
A aşezat şi nesomnul zorilor
Odată cu capul cocoşului
Ce-mi muşcă picioarele desculţe.

REFLEXII

Dimineţile desculţe
Mergeau
Prin roua paşilor tăi.

CUMPĂNĂ

Cîntecul rămase în barda oierului
În ochii lucind a foc şi iarbă curată
Chemat-a suflînd zorii zilei
În aripile păsărilor
Rotind nesomn
Curcubeul îşi mai adapă caii coloraţi
Le-am văzut copitelor galopul
Zvîrlind cu bulgări în mine
De roşu, de verde, de galben
Cîntecul din barda oierului
Doarme în foc
Crestînd noaptea cu noapte
Visul şi-l şuieră
Alergînd lupii
Se zbate
Între iarbă şi patimă,
Se încaieră berbecii
În coarne
De nesomn.

A G O R A

Revistă de cultură cu public

La Brad, în judeţul Hunedoara, o mare supleţe în orientarea propagandei culturale şi de partid a creat posibilitatea de a se ivi o iniţiativă originală. Titlul ei AGORA şi subtitlul ei — REVISTA DE CULTURĂ CU PUBLIC. Şezătoarea se deschide cu un editorial, realizat la un nivel eseistic elevat ! cotinuă cu un eseu succint pe o temă filosofică, politică sau culturală ; cu un grupaj de cronici la principalele apariţii editoriale ; cu rubrici variate de ştiinţă.

Sînt intercalate excursii în lumea Thaliei, făcute cu mijloace ale conceptului şi ale expresiei actoriceşti ; dar şi excursii pitoreşti, cu aparatul de luat vederi, în lumea fabuloasă a pădurilor carpatice ; se prezintă creaţii literare originale şi se analizează mişcarea literară din revistele scrise. Disciplinată organizatoric de regula celor cinci minute, întreagă această deschidere culturală se supune unor principii severe ale muncii intelectuale, în care valoarea ştiinţifică şi rigoarea se află mereu pe primul plan.

Fireşte, nici o idee şi nici o structură organizatorică nu pot rezista în sine, în afara unui grup uman de animatori, care să le valideze. AGORA Bradului are acest avantaj superb. Oamenii ei (Ionel Golcea, Felicia Neag, Virgil Trufaşu, Anamaria Stoica, Sorin Costina, Traian Bosdoc, Lucian Bumbea, Emilian Radovici, Dumitru Hurubă, Imre Kiss, Ioan Făgădar, Georgeta Bodiciu, ca să-i numim doar pe cei care au susţinut rubricile ultimului număr), puşi în valoare de ideea organizatorică şi de concepţia juristului, Tiberiu Vanca, el însuşi creator de program, calaborînd şi cu personalităţi din alte centre, au izbutit, în cele 28 de ediţii, să strîngă în jurul lor un public însetat de cultură şi să stîrnească un interes care a depăşit de mult graniţele oraşului şi ale judeţului, furnizînd un exemplu ce poate interesa toată aria vieţii culturale naţionale.

Ion ITU

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 29 APRILIE

8,30-13,00: Program matinal de duminică. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 14,00 Desene animate. Gîsca fermecată (IV). 15,20 Stockholm — Malmo — Goteborg. 15,35 Şah-mat în... 15 minute ! 15,50 Film serial. Dickens la Londra. 16,45 Telesport. 17,30 Fotbal : Repriza a II-a a meciului Steaua — Universitatea Craiova. 18,20 Muzică uşoară. 18,35 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,30 Luptă, unitate, solidaritate. 20,00 De pe marea scenă a ţării. Spectacol realizat în colaborare cu Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă — Iaşi. 21,15 Filme documentar-artistice. 21,45 Telejurnal.

LUNI, 30 APRILIE

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. Ţara în ajun de sărbătoare. 19,20 O primăvară eroică. 19,45 Cîntec de sărbătoare. Spectacol literar-muzical-coregrafic. 20,20 Roman-foileton : Poldark. Episodul 10. 21,15 Telejurnal.

MARŢI, 1 MAI

10,00—13,00 Program matinal de 1 Mai. 13,00 Telejurnal. 13,10 Album de mai. 17,40 Sufletul pămîntului. 18,00 Arii celebre din operete. 18,30 Sub semnul noii calităţi. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Arcul de triumf al devenirii noastre. 20,00 Ţară a muncii şi a bucuriei. 21,05 Muzică populară, romanţe şi cîntece de petrecere. 21,45 Telejurnal.

MIERCURI, 2 MAI

10,30—13,00 Program matinal de 2 Mai. 13,00 Telejurnal. Album de primăvară. 17,10 Gala laureaţilor. 17,40 Noi, fiii tăi, partid ! 18,00 Finalele pe ţară ale crosului tineretului şi ale complexului aplicativ pentru apărarea patriei. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Învăţăm, muncim, construim. 20,20 Film artistic : Roşcovanul. 21,50 Telejurnal.

JOI, 3 MAI

17,00 Telex. 17,05 În direct, de la politehnică. 17,45 Mozaicuri. Film documentar. 18,00 Consultaţii juridice. 18,15 Festivalul naţional „Cîntarea României". 18,35 Film serial pentru copii : Povestiri din pădurea verde. 19,00 Telejurnal. 19,20 Strălucită solie a prieteniei, colaborării şi solidarităţii — Vizita tovarăşului Nicolae Ceauşescu în Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă şi Republica Gaboneză. 20,05 Ora tineretului. 20,45 Seară de teatru. Profesoara — de Nataşa Tanska. Premieră pe ţară. 21,45 Telejurnal.

VINERI, 4 MAI

9,00—11,55 Program de dimineaţă. 11,55 Telex. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Strălucită solie a prieteniei, colaborării şi solidarităţii. Vizita tovarăşului Nicolae Ceauşescu în Republica Populară Angola. 20,05 Muzică populară românească. 20,15 Film artistic : Acest „da" care înseamnă dragoste. 21,45 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 5 MAI

12,30 Telex. 12,35 Curs de limbă spaniolă. 12,55 Curs de limbă franceză. 13,15 Concert de prînz. 14,15 Corespondenţii judeţeni transmit... 14,35 Muzică populară. 15,05 Reportaj Tv. 15,30 Muzică uşoară. 15,50 Un fapt văzut de aproape. 16,10 Reportaj Tv. : Oamenii în alb 16,35 Povestea lemnului care cîntă. 17,25 Agenda culturală. 17,55 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică internă şi internaţională. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Strălucita solie a prieteniei, colaborării şi solidarităţii — Vizita tovarăşului Nicolae Ceauşescu în Republica Zambia. 20,05 Teleenciclopedia. 20,35 Film serial : În spatele uşilor închise. 21,25 Melodii româneşti de ieri şi de azi. 21,45 Telejurnal.

TEATRU

LA TEATRUL DE STAT DIN ARAD ÎN PREMIERĂ :

„RECURS LA JUDECATA DE APOI" de Constantin Cubleşan

Aflat la a doua sa piesă, în actuala stagiune, după „Provincialii", prozatorul şi eseistul clujean, Constantin Cubleşan, dovedeşte reală „chemare" pentru dramaturgie, arătîndu-se, de pe acum, a fi un profesionalist al genului, cu ştiinţa de a organiza, potrivit legilor scenei, un material faptic de structură preponderent etică. De fapt, „Recurs la judecata de apoi" constituie o pledoarie avîntată şi neostentativă pentru Idealul de dreptate în istorie, pentru Idealul afirmării plenare a personalităţii umane. A adevărului. Şi a înaltelor virtuţi ale unui neam care, în momentele de răscruce ale existenţei sale prin timp, a ştiut să acţioneze potrivit cursului firesc al vieţii, pentru o societate mai bună şi mai dreaptă. *„Fantomele celor ce s-au născut şi se hrănesc din marile erori ale istoriei României contemporane* — spune un personaj, sintetizînd deliberat gîndul autorului — *încă se mişcă între noi pentru a pune la încercare forţa, credinţa. Dar adevăraţii patrioţi n-au cedat niciodată".* Şi comunistul Manasia este tocmai un astfel de patriot. Ca judecător, îl va condamna la moarte pe liderul legionar Constantin Dinu Florea, rostind singura sentinţă justă, adevărată, pe care o putea rosti. Comutîndu-i-se pedeapsa, Florea se va confrunta peste ani, din nou, cu Manasia. Dar recursul la acea veche judecată nu mai era posibil. Şi nici măcar la judecata de apoi !

Meritul autorului este de a fi ştiut să evite capcanele unui teritoriu ce s-ar fi putut acoperi de didacticism şi de un oarecare schematism cu care ne-a obişnuit o anume tradiţie privind problematica comunistului. Astfel că Manasia este întîi de toate un OM, călit în focul luptelor ilegale, întransigent cu cei din jur dar şi cu sine însuşi, un comunist cu biruinţe dar şi cu inevitabile erori.

Cu acest text, regizorul VICTOR TUDOR POPA, merituos prin consecvenţa cu care promovează dramaturgia originală românească, a realizat un discurs scenic limpede şi nuanţat, memorabil prin imaginile plasticizante pe care le propune, printr-o admirabilă succesiune de secvenţe cinematografice, dar mai puţin „servit" de coloana sonoră, descriptivă şi lipsită de subtilitate. Regizorul are meritul de a fi realizat un spectacol sobru şi auster, de un dramatism puternic venit dinlăuntrul personajelor, personaje urmărite în relaţia lor firească şi neostentativă. I-am reţinut pe rînd pe LIVIU MARTINUS (excelent în rolul lui Manasia), IULIAN COPACEA (un C. D. Florea, victimă a delirului legionar, condamnat implacabil de lege şi istorie), OLIMPIA DIDILESCU (sensibilă şi autentică în rolul Soranei), ELENA DRAGOI (convingătoare în rolul Corneliei), ION PETRACHE (remarcabil şi surprinzător prin disponibilităţile arătate pentru comedie în rolul lui Kuki) şi DAN ANTOCI (în sfîrşit, nepatetic şi interiorizat în rolul lui Dinu).

MARIANA MULLER, ION COSTEA, actori altminteri de talent, conving mai puţin în acest spectacol, ca şi TANIUSA MANEA (supărătoare prin îngroşarea rolului Adelei).

Şi scenografia (semnată de T. Th. Ciupe, T. N. Cluj-Napoca) îşi aduce contribuţia la realizarea unui spectacol în limitele unui text inedit şi bine scris, un spectacol credem, de referinţă în actuala stagiune teatrală arădeană.

Flavia DUMA

☆

La a doua sa piesă, scriitorul clujean Constantin Cubleşan pare a-şi contura un univers dramatic propriu, consolidat prin temele abordate, prin culoarea locală a mediului predilect, prin intuiţiile sigure asupra unor psihologii şi caractere traversînd creaţia sa dramatică şi, posibil, chiar printr-un stil propriu, capabil să devină mîine matricea originalităţii sale dramaturgice.

Piesă „de familie", însă cu implicaţii adînc politice şi sociale, premiera absolută arădeană este capabilă a deschide aria unei discuţii interesante asupra raporturilor individ-societate-istorie.

Pornind de la o anonimă legătură de iubire a unui cuplu de tineri, Cubleşan descoperă nu numai implicaţiile adînci dintre generaţia din epoca războiului şi cea de azi, ci şi raporturile nete, contrare, dintre tinerii anilor antebelici, unii postaţi pe poziţiile baricadei luptei sociale, ale unui ideal profund uman, revoluţionar, ca juristul Manasia, alţii, pe poziţiile teroarei, a iraţionalismului îngust, a naţionalismului şi egoismului individualist exacerbat, precum C-tin Dinu Florea. Între aceste poziţii politice, între aceste convingeri intime nu există conciliere, deoarece fiecare din ele sînt puse la fundamentul unui ideal social-uman. Prima, slujind idealul umanist, larg social, luminos, al visului libertăţii şi speranţei ; a doua, adversă, slujind înrobirii fiinţei la calul troian al „obscuratismului, al trădării eticii umanitare, al crimei, chiar. Acest conflict dramatic îl descoperă dramaturgul, cînd cu subtilitatea trimiterilor în trecut, cînd cu forţa scenelor directe dintre eroii dramei sale, sau a scenelor dintre generaţiile de azi sau cele trecute. Confruntarea are tensiune, deşi ea pare mai reală, mai firească, atunci cînd are loc între temei sau tineri şi fantoma celui de ieri, spectrul crimei, C. D. Florea, decît atunci cînd confruntarea are loc chiar între membrii aceleaşi generaţii trecute.

Victor Tudor Popa încearcă formula dezbaterii, a procesului intentat unei fiinţe ce nu se mai integrează grupului social şi familial contemporan. Începutul şi sfîrşitul piesei, prin personajele dramei puse în scenă ca într-un panopticum justifică aerul procesual intentat celui în culpă. Spectacolul are dinamism, deşi unele scene, din debutul părţii întîia, trenează. Excelentă ilustraţia muzicală de vechi valsuri melancolice, contrastînd cu derularea tensionată a dramei. Echipa de actori a slujit cu devotaţiune textul, încercînd să creeze o „familie unită" în faţa spectrului unui trecut famatizat.

Liviu Mărtinuş (Manasia) conturează o tipologie fermă, fără fisuri în planul uman-politic, al cărui destin neliniar justifică implicarea sa în revoluţie la momentul oportun. El este convingător în scena confruntării, deşi ar fi putut pierde ceva dintr-o rigiditate prea impusă, fiind, poate, mai „îndurător", nu în plan social, ci în plan uman. *Iulian Copacea* (C. D. Florea) s-a confruntat cu un personaj complex psihologic, chiar dacă a fost construit de autor doar pe latura tragică a celui ce apare între vii după ce a fost îngropat de istorie şi anii de recluziune. Actorul intuieşte gama tragismului unui personaj scos în afara vieţii, aerul său enigmatic, anacronismul de subterană, unica sa luminiţă şi salvare fiind fuga peste hotare cu unul din cei doi fii. *Olimpia Didilescu* (Sorana) creionează o mătuşă în . . . tuşe cînd comice, cînd tragice, cu o bună coloratură a mimicii şi vocii. *Elena Drăgoi* (Cornelia) întruchipează o mamă, o gospodină ce trăieşte toată drama familiei cumva post festum, implicîndu-se în ea mereu în contratimp. Actriţa are dinamism şi culoare. *Ion Costea* (Mircea), mai autentic în scenele finale, de confruntare, aduce un aer plăcut scenic, atitudinea tranşantă a unui om pe picioare proprii. *Ion Petrache* (Kuki) a realizat rolul cel mai bun al serii şi al piesei. El intuieşte cel dintîi şi drama celor „bătrîni", dar, mai ales, îşi intuieşte propria nerealizare în plan social. Cu umor tineresc, cu fantezie, cu un joc scenic aprins, cu o ironie irezistibilă, el culege, pe tot parcursul apariţiei sale, aplauzele sălii, închegînd profilul moral al unui tînăr plin de farmec, prin aerul său realist, ironic, prin opţiunea sa finală faţă de opţiunea pentru bine şi adevăr. *Mariana Müller* (Eugenia) firească în scena iniţială şi finală, a despărţirii, însă cam silit infantilă şi naivă, sau copilăroasă, în alte scene anterioare. *Dan Antoci* (Dinu) un rol în care, atunci cînd naturaleţea, firescul personajului au existat, ca text, au fost realizate şi de actor, scenic, cu bune efecte. *Taniuşa Manea* (Adela), o companioană de o naivitate dusă în extremis, avînd însă culoare şi vivacitate în unele scene. *Nicolae Nicolae* realizează un .. Popescu util unei scene. Scenografia lui T. Th. Ciupe, naturală, fără excese, de o simplitate utilă.

In totul, un spectacol realizat, coerent (poate, în unele scene prea baroc), cu o tensiune a confruntării, pe un text ce a intuit o dramă reală, psihologii fireşti, caractere ce se confruntă într-o lume ce se construieşte pe sine, în mers.

Ion ARIEŞANU

LIMBA ŞI STIL

Terminologia „timpului"

Minima fărîmă de timp este denumită în limba română *clipă*. Nu e vorba, aici, de timpul filozofic, nici de cel al performanţelor sportive. *Clipa* durează, lingvistic, „cît ai *clipi* din ochi", adică atîta numai, cît tremură, o dată, genele. Substantivul este un derivat regresiv de la verb, cum se întîmplă adesea în românește : *făgadă* şi *tăgadă* sînt „postverbale" de la *făgădui şi tăgădui ; socoată* de la *socoti* ; *tocmă* de la *tocmi ; simţ, auz* şi *văz, învăţ* şi *dezvăţ*, poate şi *cînt* (substantiv) sînt toate formate de la verbele corespunzătoare, prin acelaşi procedeu.

Rima *clipă-aripă* este una dominantă la Eminescu : „De-atunci pornind a lui *aripe* / S-a dus pe veci norocul meu, / Redă-mi comoara unei *clipe* . . ." ; „Şi se duc ca *clipele* / Scuturînd *aripele*" ; „Orice noroc / Şi-ntinde-*aripele* / Gonit de *clipele* / Stării pe loc". Prin virtuţile ei acustice, dar, mai ales, prin puterea de „trimitere" a cuvintelor care, prin omofonia lor finală, o prilejuiesc, întîlnindu-se şi „recunoscîndu-şi, la sfîrşit de vers, afinităţi nedeclarate încă, rima aceasta sugerează şi mai pregnant „trecerea", laitmotiv al gîndirii poetice eminesciene.

Sinonime „aproximative", *moment* şi *secundă* sînt neologisme romanice, cu un sunet mai „tehnic", mai puţin intim. Este semnificativ că la Eminescu *moment* apare în proză ; în poeziile antume, o singură dată, iar atunci, într-o creaţie cu multe elemente satirice : *Scrisoarea V. Secundă* nu ne întîmpină niciciînd în creaţia antumă. Raportaţi la latină, amîndoi aceşti termeni capătă o viaţă nouă, căci ei se leagă primul, de verbul „mişcării", *movere (momentum, movimentum)*, iar al doilea, de acela al „urmării" (vechiul participiu al lui *sequi : secundus*) Alt termen apropiat ca sens — *minut (minută)* este tot neologism romanic, fiind, la origine, participiul lui *minuo, minuere . . ., minutum* „a micşora". De aici, alt neologism, „a *diminua*". Şi : *diminutiv*. Apoi : *minuţie, minuţios*. Dar *minutus*, după o seamă de avatare fonetice, moştenit fiind, a devenit în română . . . *mărunt* ! Mai aproape de etimonul latinesc este *a-mănunt*.

Trecînd, nu fără regret, peste *ceas, zi, noapte, săptămînă, lună, an* şi *deceniu* — cite nu s-ar putea spune despre fiecare ! — poposesc la *veac*, care, datorită, poate, vechimii lui mai mari, sună mai poetic decît *secol*, acesta din urmă, neologism romanic : „Ce mi-i vremea, cînd de *veacuri* / Stele-mi scînteie pe lacuri" — grăieşte codrul eminescian, în *Revedere*. *Veac* şi-a făurit şi un plural masculin, *veci*, pe care Arghezi, în *Dacica*, îl asociază cu încă un plural, al derivatului *vecie*, redînd sugestia timpului enorm, a veşniciei înseşi : „Mă uit la tine, şubred vas de lut. / Trei mii de ani ai încăput. / *Veci de veci*, pe care le înfrunţi. / S-au adunat în golul tău mărunţi, / Şi fiecare vîrstă din *vecie*. / Lăsînd un fir de praf drept mărturie, / L-a pus tihnit în ciobul păstrător. / *Clipa* trăieşte, *veacurile* mor". Terminologia timpului este bine reprezentată aici.

G. I. TOHANEANU

MUZICA

REPERE VALORICE LA ÎNCHEIEREA UNUI PRESTIGIOS FESTIVAL

Finala republicană a formaţiilor muzicale s-a încheiat. 5.000 de elevi din 39 de judeţe ale ţării şi-au disputat cu ardoare bătăioasă fiecare ram din cununa de lauri ce urma să încunune efortul şi ambiţiile unor ore de trudă incalculabile. Pasiunea competiţiei a rodit, comparativ cu ediţia de debut a Festivalului, într-un nivel mult superior sub aspect strict interpretativ cît şi al conţinutului şi tematicii abordate. Desigur, va fi imposibil de punctat aportul sutelor de mesageri sosiţi din toate judeţele ţării. Aş remarca doar puternica ofensivă valorică declanşată de *şcoala clujeană*, recunoscută de altfel, de ani mulţi, pentru seriozitatea şi exigenţa-i specifică. La poalele opus, şcoala ieşeană, a cărei „largheţe" a întîrziat saltul calitativ scontat.

Deşi nu s-a întocmit încă o statistică pe profile, s-a impus ideea că *Timişul* a obţinut unul din cele mai frumoase succese din întregul festival. De ce ? Pentru că din totalul celor 16 soliști prezentaţi, mai mult de jumătate au fost încununaţi cu aurul premiului I pe ţară, trei cu argint şi trei cu bronz. Rigurozitatea selecţiei devine ilustrativă şi la ansamble : două premii I şi trei premii II din 5 formaţii !

Este poate momentul, la această oră a bucuriilor împlinite, să evidenţiem calitatea muncii la clasă depusă de profesorii Liceului „Vidu", cotele de vîrf ale catedrelor de pian — prof. *R. Schroth* şi *M. Bodo* ; alămuri — prof. *L. Hartmann* şi *A. Manciu* ; lemne — prof. *Gh. Chiculiţă*, *L. Kocsis*, *R. Sasu*. Performera ediţiei rămîne însă clasa de percuţie a *Vioricăi Siminescu*. O impresie deosebit de frumoasă a lăsat-o emisia impecabilă a corului dirijat de prof. *M. Tănăsescu*, cît şi cel al prof. *O. Varga*. La orchestră, *P. Iştanu* şi în special *Gh. Chiculiţă* au reuşit să convingă muzicienii

MANUELA IANA : Premiul I. „Pian"

din juriu că trebuie vorbit la superlativ şi despre *compozitorii bănăţeni*, recte *Iuliu Brudaşcă* (încă puţin cunoscut), şi *Remus Georgescu*. Aşadar, o victorie adesea „completă" a şcolii muzicale bănăţene. Să mulţumim aici tuturor, acelor care şi-au jertfit zilnic ceasuri lungi de trudă, pentru a putea la ora cea mare să rămînem cu fruntea sus în faţa ţării, atunci cînd afirmăm că la Timişoara muzica a rămas una din împlinirile şi mîndriile noastre.

Doru MURGU

PANORAMIC

„Cîntarea României" : etapă finală la teatru, montaje, recitări studenţeşti. Sălile timişorene, pline. Dintre reuşitele noastre, „Scînteia" citează studioul „A". ● Dintre reuşitele elevilor, la o fază finală : corul pe voci egale al Liceului „Vidu", orchestrele semi- şi simfonică, orchestra de cameră, corul mixt, cvintet de suflători, toate de la aceeaşi şcoală. Cei mici în frunte. ● Finală a elevilor plasticieni, tot de la liceele de artă. Premii multe pentru elevii Liceului „Vidu". ● La alte faze, ce au avut loc în ţară, plouă cu succese : Liceul de filologie-istorie, Liceul „Electromotor", şcoala generală Diniaş, cea din Făget, Liceul industrial nr. 1 Lugoj, generala din Dumbrava, Liceul „Lenau" Timişoara, prin reprezentanţii lor, au adus numeroase trofee. ● La Făget a avut loc un schimb de experienţă între cenaclurile „G. Gîrda" din localitate şi „I. P. Bănăţeanul" din Lugoj. S-au prezentat creaţii recente, opinii, nu a lipsit muzica folk. ● Faza interjudeţeană a plasticienilor profesionişti, cu care prilej la Bastion s-a deschis o expoziţie. ● Expoziţie de plastică satirică la Casa tineretului, semnată de studentul Ştefan Popa. ● Alte ştiri : cenaclul „Ridendo" a editat o plachetă cu epigrame, caricaturi şi parodii şi a avut un spectacol cu conţinut „pe profil" în cadrul Casei de cultură a municipiului. ● Televiziunea a imprimat secţiunea meghiară a Teatrului popular din Lugoj. ● Radio-ul (Studioul artistului amator) a imprimat echipa Teatrului popular din Buziaş. (În „Panoramicul" trecut, a se citi Buziaş, nu Baziaş). ● Tot la Buziaş are loc un spectacol pe zi. Formaţiile muzicale împlinesc 80 de ani, cea de teatru 50, iar echipa de păpuşi, 100. ● Formaţia pop „Betta" din Lugoj pregăteşte un disc single, a avut concert la Sala Palatului din capitală şi a fost în top-ul „Săptămînii" pe primul loc.

L. B.

SECȚIA ROMANA: 1. Sărut — NICU POP; 2. Puterea muzicii — PROGRESIV TM; 3. Zamolxe — SFINX; 4. Graiul păinii — BETTA; 5. Trenul cursă de persoane Apahida — Cluj-Napoca — SEMNAL; SECȚIA INTERNAȚIONALA: 1. Tragedy — BEE GEES; 2. Le Freak — CHIC; 3. Heart Of Glass — BLONDIE; 4. Chiquitita — ABBA; 5. My Life — BILLY JOEL: PROPUNERE: Greased Lighting — JOHN TRAVOLTA (în foto).

TELEX...

● *Se scrie în termeni elogioși despre „Looming City", ultimul album „Nazareth".* ● *LP-ul „Una donna per amico" al lui Lucio Batisti, imprimat la Londra cu aportul unor instrumentiști britanici, se bucură de succes mai ales în Italia.* ● *Tot aici, un single-hit: „Geppo", cu Adriano Celentano.* ● *Se apelează în continuare la fondul de aur al muzicii pop spre a ni se oferi variante, mai mult*

sau mai puțin reușite. Sînt „reactualizați": Spencer Davis (I'm A Man); Eddie Floyd (Knock On Wood); Del Shannon (Runaway); Rolling Stones (Paint It Black). Să recunoaștem că ultimele două piese amintite, cu Jackie Carter și respectiv grupul „Arpegio", plac datorită aranjamentelor orchestrale cu adevărat originale. Cei patru „Kiss" și-au imprimat „pe cont propriu" cîte un LP. Să vedem care pe care... ● *Harry Coradini (ex-„Progresiv TM"), s-a transferat la „Mondial". Păcat...* ● *Ladislau Herdina și-a reorganizat grupul „rodîndu-l" în cadrul concertelor de la Sala Palatului, organizate de revista „Săptămîna". Vom reveni.* ● *La Iași, a luat ființă un club de jazz, sub egida Casei municipale de cultură. La inaugurare, a vorbit Mihai Berindei președintele Clubului de jazz bucureștean. Au cîntat: Titel Popovici; Ion Baciu jr.; Ethos; Transfer.* ● *Grupul coral studențesc „Song" și-a serbat al cincilea an de existență: „Iac-așa, iacă iacă iac-așa, tot așa...".*

Petru UMANSCHI

TOP

EVRIKA!

- Conflictul dintre oamenii răi se declanșează atunci, cînd unul este mai bun decît celălalt.
- Hainele pentru cei ce cuceresc spațiul cosmic nu se fac la Casa de mode.
- Nu cunosc nici un animal căruia să-i fi spus cineva... neom!
- Fetele care așteaptă toată viața un Făt Frumos, confundă realitatea cu basmele.
- Un popor cu simțul sărbătorii știe să se bucure și la zile mari, și la zile mici.
- Cel ce a pictat Voronețul nu știa cît de mult avea să fie iubit, peste secole, cerul senin.
- Pe soare nu putem pune stăpînire; să ne mulțumim cu razele lui.
- Părinții își duc copiii la circ, pentru că în familie e mai greu să-i înveți pe copii să rîdă.
- Deși pentru fleacuri se consumă foarte multă energie umană, nimeni nu luptă pentru a economisi această energie.

Ion VELICAN

SPORT

NADIA COMĂNECI...

...a crescut sub ochii noștri, luminîndu-i. O fiică, o soră, o colegă, o prietenă. Mai alaltăieri jucîndu-se cu păpușile, mai ieri purtînd codițe și bujori în obraji, azi iat-o fermecătoare, adolescentă, sensibilă la complimente scumpe și vorbe dulci, care știe să-și despovăreze biografia de povești închipuite de amatorii unor senzați mincinoase cu feți-frumoși de doi lei biletul. Cu Nadia s-a întîmplat o vreme învăluirea strălucirii sale în suficiența unora convinși că fătuca asta fîșneață din Onești și-a încheiat recitalul, că mai mult diamant nu se poate extrage din carieră-i, că e rîndul altor minuni. Sau — prin cei merituoși post-festum — s-a crezut, și ideea a căpătat teren, că oricine, tobă de carte și împins din spate, e în stare s-o prepare pe marea campioană, că în gimnastică e ca în tenis, unde, iată, Ilie e singur cuc și încă leu. Sînt convins că Nadia, crescînd, s-a trezit cea dintîi, înaintea tutorilor de circumstanță, și s-a mutat la Deva, la adevărații ei părinți. Bela și Marta Karoly, fără de care enormul ei talent se scurgea în bîrnele și paralelele atît de inegale și de plictisitoare ale orelor de educație fizică. Prin trudă și ambiție, Nadia a suit din nou în cuibul de sus și de aur al dragostei noastre, încăpățînată să nu devină amintire cînd abia i se eliberase buletinul de identitate. Vreau să spun că revenirea Nadiei în fondul nostru principal de sentimente și de bucurii o datorăm actului ei de maturitate, tot sub ochii noștri, fericindu-i; nu mîine, ci ca săptămîna viitoare, om auzi că se mărită cu un anonim; oricum, Nadia nu-și va schimba numele din inimile noastre.

Despre fotbal: ieri a fost derbiul „Poli" — U.T.A., duminică ne vizitează conul Dinu, *

Teodor BULZA

PRIETENII REVISTEI „ORIZONT"

CENACLUL LITERAR „PAUL TÎRBĂȚIU" AL SCRIITORILOR ȚĂRANI DIN JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN

În județul Caraș-Severin ființează un cenaclu cu un profil aparte — unic în felul său pentru că este constituit din condeieri țărani. Beneficiind de sprijinul permanent al Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Caraș-Severin, cenaclul acesta reușește să fie o prezență vie în viața cultural-artistică din sudul Banatului. Afirmîndu-se în cadrul Festivalului național „Cîntarea României", prin numeroase manifestări literare, cenaclul s-a bucurat de o binemeritată apreciere; recent i s-a premiat (locul I la faza județeană) spectacolul de poezie și muzică *„Buchet de gînduri pentru țară"*. Am avut prilejul să văd spectacolul respectiv, la Căminul cultural din Borlovenii Vechi, prima localitate dintr-un turneu făcut pe Valea Almăjului de Cenaclul „Paul Tîrbățiu". La acest spectacol și-au dat concursul și unii rapsozi populari, dintre care amintim pe *Nicolae Nemeș Munteanu* (cunoscutul cimpoier din Cornereva, despre care vom scrie altă dată pe larg), și doinitoarea *Lucreția Velcotă* din Șopotul Nou, apoi grupul bocitoarelor din Borlovenii Vechi, conduse de *Paraschiva Bănuș* și grupul de dansatori, (joc bărbătesc) din Prigor, laureat (locul I), al fazei județene a Festivalului național „Cîntarea României". Montajul literar-muzical „Buchet de gînduri pentru țară", constituit din creația condeierilor țărani din cenaclul „Paul Tîrbățiu", a fost alcătuit de *Ada Cruceanu* și *M. M. Deleanu*, într-o judicioasă cuprindere a unor poezii în care este exprimată dragostea de țară, de locurile natale, de îndeletnicirile autorilor (munca pe ogor, păstoritul etc.) de realizările din patria noastră. În continuare vom publica în limita spațiului rubricii „cenaclu" cîteva fragmente din acest montaj literar.

Aurel TURCUȘ

ION FRUMOSU (Ciuchici):

Fii prea slăvit, o, soare-al vremii mele,
Cald sărutînd nălțimi, de Românie!
Spre tine-mi urc nădejdi cu viața-n ele
Să-ți guste din lumini... Cîntare țic!
Fii prea sălvit, o, cerul meu senin!
Crescut din purpuri românești de zare!
Vreau ochii-mi — să mi-i simt de tine plini,
Atît de-ai mei vă știu, o, dragi Carpați,
Precum străbunii-mi daci de-odinioară,
De-ai voștri brazi cu zei cu tot legați...
Cîntare vouă, falnici piepți de țară!

ION CÎRDU (Berzovia):

Vintule, puternic bați
Dar nu poți ca să străbați
Piatra noastră din Carpați!
Vintule, nu încerca
Puterea-ți cu piatra mea,
Nu o vei putea mișca!
Pietrele-s bătrîne, reci,
De ele nu poți să treci,
Că rămîn aici pe veci!
Legate-s numai de noi
Iar în vremuri de nevoi
Au fost leagăn de eroi!
Astăzi, rostul li-i schimbat,
Sînt columne de-apărat
Pentru tot ce am durat!

PETRU GHERA (Slatina Timiș):

Cînd m-ajung doruri mai multe,
Mă sui vara-n vîrf de munte,
Să-mi văd țara mea dorită,
Să văd cîtu-i de-nflorită!
Să văd țara mea frumoasă,
Gătită ca o mireasă!
Cînd mi-i dor să-mi văd Banatu,
Mă sui vara sus pe Țarcu
Și-mi arunc privirea-n iureș
De la Dunăre la Mureș.
Peste-orașe, peste sate
Peste holde-mbelșugate!

DORINA FIAT (Constantin Daicoviciu):

Frunzuliță, fir de brad,
De-i străbate-n lung și-n lat
Toată țara și Banatul,
Cum e satul meu nu-i altul!
Satul meu e sat de frunte,
Ca el nu găsești prea multe,
Satul meu cu case mari,
Și cu oameni gospodari!
Satul meu iubit ne crește
Oameni harnici, de nădejde!

ION COLOJOARA (Vrani):

Pînă n-a plecat albina
Din stupină în afară,
Să întoarcem brazda țării,
Sub lumini de primăvară!
Pe covoarele de grîne
Care sub ghețuș iernară,
Prin pornirile de bine
Să pornim grapa stelară!
De sub crusta, înfrățească
Pîinea noastră viitoare!
Cîntul muncii să pornească
Din pămînturi către soare!

VERSAVIA DRAGOTĂ (Eftimie Murgu):

Frumos e tot văzduhul,
Frumos e pe la noi,
Frumoasă-i țesătura
Ce-o țes eu la război.
Cu ochii-n zarea-albastră
Priveam cu mult nesaț
Și scriș o poezie
Pe-al războiului spat.

GHEORGHE LUCA (Greoni):

Vînt de toamnă, vînt nebun,
Așternutu-te-ai la drum
Și-oi venit din depărtări
Peste țări și peste mări!
Vînt de toamnă, vînt nebun,
Iarna o așterni acum
Peste deal, peste vîlcea
Și peste inima mea!

ION IMBRI (Mercina):

Privește, copile, spre vremi luminoase,
Spre vremi fericite ce azi le trăiești,
Spre vremuri de pace, cînd țării frumoase
Senin, tu și alții privind-o zîmbești.
Acum ți-e Partidul părinte
Și mumă ți-e Patria ta!
Iubește-l, copile, fierbinte!
Fii gata s-o aperi, pe ea!

MAPAMOND

Nemulțumitul Borges

În cartea *„Borges la cinematograf"*, apărută în Italia, în aceste zile, cunoscutul scriitor apare ca un critic de film deosebit de aspru, ale cărui săgeți otrăvite nu cruță pe nimeni, chiar cînd e vorba de celebrități ca Chaplin ori Welles. *„Luminile orașului"* al lui Charlot nu-i altceva pentru Jorge Luis Borges — unul din cei mai mari scriitori în viață, poet, eseist, autor de scenarii — decît *„o comedie lacrimogenă"* plină de erori. *„Tema lui nefericită corespunde unei tehnici de montaj răspîndită în primul deceniu al veacului... filmul nu trece dincolo de antologia micilor erori caracteristice unei povești sentimentale"*.

„Cetățeanul Kane" al lui Orson Welles, căruia acesta i-a scris și scenariul, a avut un succes uriaș. În anul 1956 critica l-a clasat printre cele mai bune filme din toate timpurile, iar în 1961 a fost declarat chiar cel mai frumos film al lumii. Totuși, pentru Borges, acest film, *„suferă de gigantism, pedanterie, plictiseală... e un labirint fără centru"*.

De săgețile ascuțite ale lui Borges nu scapă nici Alfred Hitchcock, pe care el îl condamnă pentru *„neîndemînare filmică"*, deoarece a trădat povestea lui Joseph Conrad, *„Agentul secret"*, după care s-a inspirat în 1936 pentru filmul *„Sabotajul"*. *„Conrad ne solicită înțelegere pentru domnul Warlock, un trîntor obez și sentimental, care din teamă și confuzie ajunge la „crimă", în timp ce lui Hitchcock îi place să-l transforme într-o satană slavo-germanică inaccesibilă"*.

„Pe lîngă faptul că e interesant și plin de spirit — spune criticul de film Morando Morandini — *de la Borges se poate afla întotdeauna un adevăr, chiar dacă la modul paradoxal. El e în stare să descopere ceea ce e urît într-un film vorbind frumos despre el, și invers"*.

Și, într-adevăr, despre *„Cetățeanul Kane"* Borges scrie: *„Acesta nu e un film inteligent, ci genial, în înțelesul cel mai întunecat și nemțesc al acestui cuvînt"*.

Nu trebuie să mire pe nimeni că un scriitor cu o putere de asimilare uriașă ca a lui Borges s-a lăsat copleșit și de arta filmului. La numai șapte ani acest geniu a publicat un ghid de mitologie greacă, la opt, prima sa povestire, iar între 15 și 22 pur și simplu i-a „devorat" pe Voltaire, Hugo, Flaubert, Carlyle, Rimbaud, Withmann; a învățat italiana ca să-l poată citi pe Ariosto, iar după aceea și araba. Să nu uităm, însă, cuvintele lui Borges cu care începe filmul „Carabinerii" al lui Jean-Luc Godard: *„Cu cît înaintez, cu atît îmi place din ce în ce mai mult simplitatea. Folosesc cele mai simple metafore. La capăt e veșnicia: stelele, de pildă, seamănă cu ochii, iar moartea e un vis"*.

ECHO

O seară de poezie

Luni, 16 aprilie a.c., a avut loc la Casa de cultură a sindicatelor din Tg. Jiu o întîlnire între membrii cenaclurilor literare din orașul de reședință al Gorjului și poeții *Anghel Dumbrăveanu* și *Dușan Petrovici*.

După un program de lecturi, susținut de poeții *Nicolae Diaconu*, *Adrian Frățilă* și *Traian Pop Traian*, precum și de *Zinu Minculescu*, *Victor Tîrșoagă*, *Vasile Gugea*, *Constantin Peneș*, *Vasile Muscalu*, *Gheorghe Bălă* (Cenaclul „Cristal"), *Angela Știrbu* și *Maria State* (Cenaclul „Sănătatea"), *Vasile Gogonea*, *Nicolae Giorgi* (Cenaclul „Litua"), *Spiridon Popescu*, *Tudor Voinea*, *Romeo Ionescu*, *Aurel Antonie* (Cenaclul „Columna"), oaspeții timișoreni au citit din lucrările lor și au întreținut un interesant și fructuos dialog cu colegii lor gorjeni.

Discuțiile s-au axat, mai ales, în jurul unor probleme importante care-i preocupă pe tinerii începători într-ale scrisului: debutul la revistă, abordarea editurilor, responsabilitatea cuvîntului scris, atașamentul față de valorile incontestabile ale patrimoniului cultural românesc.

S-a relevat, de către cei doi invitați, calitatea remarcabilă a unor poeme citite de tinerii cenacliști gorjeni, calitate ce îndreptățește rîvna cu care acești talentați poeți aspiră la gloria adevăratei poezii.

O seară a Poeziei, deci, pentru Poezie, pentru cei care o slujesc, pentru cei care o merită.

DIN LITERATURA UNIVERSALĂ

Vasilii Makarovici Şukşin

Născut din ţinutul Altaiului, în 1929, şi decedat de timpuriu, în vîrstă de 45 de ani, Vasilii Şukşin a venit în literatura sovietică după ce s-o făcut cunoscut ca actor, scenarist şi regizor.

Paralel cu activitatea sa de cineast, el scrie schiţe şi nuvele – „Locuitorii satelor", „Acolo, departe" ; romane – „Liubavinii", „Am venit să vă dau libertate" precum şi alte povestiri.

Alături de V. Belov, E. Nosov, V. Lihopasov, Şukşin era încadrat în gruparea de scriitori cunoscută sub numele de „Ruralii noului val". Din povestirile sale se degajează o mare varietate de teme, în care satul nu este prezentat idilic, ci încărcat de iubire şi o uşoară melancolie. Dezbătînd marile teme ale epocii, scriitorul are o predilecţie pentru soarta eroilor de o natură complexă, contradictorie, însetaţi după fericire şi adevăr.

Soarele, bătrînul şi fata

Zilele ardeau cu focul lor alb. Pămîntul era fierbinte, copacii de asemenea erau fierbinţi. Iarba uscată foşnea sub picioare.

Doar spre seară se lăsa răcoarea. Şi atunci, pe malul riului iute, Katuni, apărea un bătrîn, se aşeza întotdeauna pe un anume loc – lîngă un buştean strîmb – şi privea la soare. Soarele apunea după munţi. Seara, soarele era imens şi frumos.

Bătrînul şedea nemişcat. Mîinile îi erau pe genunchi – brune uscate, cu zbîrcituri ingrozitoare. Faţa de asemenea îi era plină de riduri, ochii umezi, ştersi. Gîtul subţire, capul mic, cărunt. Sub cămaşa albastră de stambă îi ieşeau omoplaţii ascuţiţi.

Stînd aşa, odată, bătrînul auzi în urma sa o voce :

– Bună ziua, bunicule !

Bătrînul dădu din cap. Alături de el se aşeză o fată cu un geamantanaş plat în mîini.

– Vă odihniţi ?

Bătrînul dădu din nou din cap, aprobator.

– Mă hodinesc.

Pe faţă n-o privi.

– Aş putea să vă desenez ? – întrebă fata.

– Cum vine asta ? nu înţelese bătrînul.

– Să vă fac un portret.

Un timp oarecare bătrînul tăcu, privea la soare, clipea cu pleoapele roşietice, fără gene.

– Eu nu sînt frumos acum, – zise el.

– De ce ? Fata întrucîtva se pierdu. – Nu, dumneavoastră sînteţi frumos, bunicule.

– Şi, pe deasupra beteag.

Fata îl privi pe bătrîn vreme îndelungată. Pe urmă mîngîie cu pălmuţa ei moale mîna lui uscată şi brună... Zise :

– Dumneavoastră sînteţi foarte frumos bunicule. Asta aşa e !

Bătrînul zîmbi slab.

– Desenează, dacă vrei.

Fata deschise valiza ei.

Bătrînul tuşi în palmă.

– Eşti orăşancă, cumva ? – întrebă el.

– Orăşancă.

– Probabil plătesc pentru asta ?

– Deoînde cum şi cînd. Dacă fac bine, plătesc.

– Străduieşte-te.

– Eu mă străduiesc.

Tăcură.

Bătrînul tot mai privea la soare.

Fata desena privind faţa bătrînului.

– Sînteţi de prin părţile astea, bunicule ?

– De p'aci.

– Şi v-aţi născut aci ?

– Aci, aci.

– Cîţi ani aveţi acum ?

– Ani ? Optzeci.

– Oho !

– Mult – fu de acord bătrînul şi din nou zîmbi slab.

– Dar tu ?

– Douăzeci şi cinci.

Din nou tăcură.

– Ce soare ! – exclamă încet bătrînul.

– Cum e ? înţelese fata.

– Mare.

– A-a... Da. În general, e frumos aici.

– Dar apa, colo, cum e... La malul cela...

– Da, da...

– Parcă au adăugat sînge.

– Aşa e. Fata privi pe malul acela. – Da !

Soarele atinse culmile Altaiului şi începu să coboare în lumea sa îndepărtată şi albastră. Şi cu cît apunea mai adînc, cu atît mai clar se reliefau munţii. Ei parcă se apropiau, dar în vale – între riu şi munţi – încet se stingea amurgul roşiatic. Şi se ridica dinspre munţi o umbră moale, îngîndurată. Pe urmă, soarele se ascunse cu totul după spinarea ascuţită a Buhurhanului şi imediat de acolo ţîşni spre cerul verzui un evantai iute de raze strălucitor roşcate. El rămase aşa un timp oarecare şi se stinse tot aşa de încet. Iar din cer, de pe acea parte, începu să ardă amurgul.

– S-a dus soarele – oftă bătrînul.

Fata îşi aşeză foile în valijoară.

Un timp oarecare stătură aşa – ascultau cum bolboroseau pe mal valuri mici, grăbite.

În vale, cu petice mari, începu să se întindă ceaţă.

Din păduricea apropiată, cu teamă, se anunţă o pasăre de noapte. I se răspunse numaidecît puternic de pe mal din cealaltă parte.

– E bine – zise încet bătrînul.

Fata se gîndea cum în curînd se va întoarce în îndepărtatul oraş drag şi va duce cu ea multe desene. Printre ele va fi şi portretul acestui bătrîn. Dar prietenul ei, un pictor talentat, precis se va supăra. Din nou zbîrcituri !... De ce ? Toţi ştiu că în Siberia clima este aspră şi oamenii acolo muncesc mult. Şi mai departe ? Ce ?...

Fata ştia că ea nu este nu ştiu cît de înzestrată. Dar ea se gîndea ce viaţă grea o fi avut acest bătrîn. Iată ce mîini are... Din zbîrcituri ! „Muncă, muncă, muncă..." („Trebuie să lucrezi, trebuie, trebuie...).

– Mîine o să veniţi, bunicule ? – îl întrebă pe bunic.

– Am să vin – răspunse acesta.

Fata se ridică şi plecă în sat.

Bătrînul mai stătu puţin şi de asemenea se duse şi el.

El veni acasă, se aşeză în colţişorul lui lîngă cuptor şi stătea aşa în linişte – aşteptînd cînd va veni de la lucru fiu-su, să se aşeze la cină.

Fiul venea totdeauna obosit, nemulţumit de toate. Nora, la fel, mereu era nemulţumită de cîte ceva. Nepoţii crescuseră şi plecaseră în oraş. Fără ei în casă era trist. Se aşezară să cineze.

Bătrînul fărămiţa pîinea în lapte, el mînca şezînd la marginea mesei, atingea cu grijă lingura de farfurie – se străduia să nu facă zgomot. Tăceau. Pe urmă se culcau.

Bătrînul urca pe cuptor, iar fiul cu nora se duceau în cameră. Tăceau. Despre ce să vorbească ? Toate cuvintele de mult erau spuse. A doua seară, bătrînul şi fata din nou şedeau pe mal lîngă buştean. Fata desena, grăbită, bătrînul privea la soare şi povestea.

– Am trăit noi întotdeauna bine, e păcat să mă plîng. Am fost tîmplar, de lucru mereu s-a găsit. Şi fiii mei tot tîmplari s-au făcut. Războiul mi-a luat mulţi – patru. Doi au rămas. Iată, cu unul trăiesc acum, cu Stepan. Vanka, în oraş, trăieşte la Biisk. El este conducător de lucrări la şantier. Scrie : trăieşte bine. Veniseră p-aici în ospeţie. Am mulţi nepoţi. Mă iubesc. S-au risipit prin oraşe...

Fata desena mîinile bătrînului, se grăbea, se enerva, adesea ştergea.

– A fost greu de trăit ? – nu tocmai nimeri cu întrebarea ei fata.

– De ce greu ? – se miră bătrînul. Doar îţi povestisem : am trăit bine.

– Vă pare rău de copii ?

– Cum să nu ? – din nou se miră bătrînul. – Patru flăcăi din ăştia să-i laşi – nu-i glumă ?

Fata nu înţelegea : ori îi e milă de bătrîn, ori era tot mai mult uluită de liniştea lui stranie şi deplina lui împăcare.

Iar soarele din nou apunea după munţi. Din nou, încet, ardea amurgul.

– Mîine va fi ploaie – spus bătrînul.

– De ce ?

– Mă dor oasele.

– Dar cerul e foarte senin.

Bătrînul tăcu.

– Mîine veniţi, bunicule ?

– Nu ştiu, răspunse cu întîrziere bătrînul – Mă doare peste tot.

– Bunicule, cum se cheamă pe la voi o asemenea piatră ? – Fata scoase din buzunarul jachetei o pietricică albastră cu sclipiri aurii.

– Care ? – întrebă bătrînul continuînd să privească munţii.

Fata îi dădu piatra. Fără să se întoarcă, bătrînul îi întinse palma.

– Asta ? – o întrebă privind într-o clipă spre piatră. O învîrti între degetele sale uscate şi înţepenite. Asta e cremene. Din piatra asta, în timpul războiului, cînd nu aveam chibrite, foc scoteam.

Fata rămase uluită de o bănuiala stranie ; i se părea că bătrînul era orb. Ea parcă se pierdu. Nu găsi imediat despre ce să vorbească, tăcea, privea cumva de pe margine spre bătrîn. Iar el se uita acolo unde apunea soarele. Privea liniştit, îngîndurat.

– Ia, pietricica, spuse şi îi întinse fetei piatra. Mai sînt şi altele. Pot fi albe, dar strălucesc, dinăuntru, cu pete. Se întîmplă: ou de ou nu-l deosebeşti. Altele : cu ouă coţofanei s-aseamănă, cu buline pe margini, sau se întîmplă să fie ca la graur – albăstrele, parcă dă în suruş.

Fata tot privea la bătrîn. Nu îndrăznea să-l întrebe : o fi adevărat că el e orb ?

– Unde locuiţi, bunicule ?

– Aici, nu departe. Asta e casa lui Ivan Kalovolnic – bătrînul arătă casa de pe mal – mai departe, Bodarioviii, pe urmă, Volovitinii, Zinovievii şi, tocmai acolo în străduţă, e casa noastră. Dacă ai ceva treabă, treci pe la noi. Nepoţii mei au fost. Ce vesel mai era.

– Mulţumesc.

– Am plecat. Ceva mă doare.

Bătrînul se ridică şi plecă pe cărare, în munţi.

Fata îl privi, pînă cînd coti în străduţă. Niciodată el nu încetini pasul.

A doua zi, bătrînul nu veni pe mal. Fata şedea singură, se gîndea la bătrîn... Ceva o fi fost în viaţa lui, aşa de simplă, aşa de obişnuită, ceva deosebit, ceva mare, important. „Soarele la fel răsare simplu şi simplu apune" – îşi spunea fata. „Oare asta e atît de simplu !" Ea privea fix la desenele ei. O năpădi tristeţea.

Bătrînul nu veni nici a treia, nici a patra zi. Fata se duse să caute casa lui. O găsi. În ograda unei case mari, sub acoperişul de tablă, sub streşină un bărbat înalt, cam de cincizeci de ani, dădea la rindea pe tejghea de tîmplărie o scîndură de pin.

– Bună ziua – spuse fata.

Omul se îndreptă, privi la fată, trase cu degetul mare pe fruntea asudată şi dădu din cap.

– Noroc.

– Spuneţi, vă rog, aici trăieşte bunicul...

Omul o privi cu atenţie şi într-un fel ciudat. Fata tăcu.

– A trăit – zise omul. Iată, îi fac sicriul.

– A murit, da ?

– A murit. – Omul din nou se aplecă spre scîndură, trase o dată, de două ori, cu rindeaua, privi la fată – Tu ce-ai fi vrut ?

– Aşa... l-am desenat.

– A...a. Omul trase sec cu rindeaua.

– Spuneţi, vă rog, el a fost orb ? – întrebă fata, după o tăcere lungă.

– Orb.

– De mult ?

– De vreo zece ani... De ce ?

– Aşa...

Fata ieşi din ogradă.

Pe uliţă se sprijini de gardul de nuiele şi începu să plîngă. Îi părea rău de bunic. Şi-i părea rău că ea nu ştia de loc să povestească despre el... Dar ea simţea acum un sens mai adînc şi taina vieţii şi a faptei omeneşti şi, fără să-şi dea imedit seama de aceasta, ea deveni mult mai matură.

Prezentare şi traducere de :
Neboişa POPOVICI

Cu IOAN POP,

inspector general în Ministerul Educaţiei şi Învăţămîntului

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

REP. : Vă rugăm să faceţi cîteva consideraţii asupra fazei finale a întrecerii elevilor din liceele şi clasele de arte plastice din cadrul ediţiei a doua a Festivalului naţional „Cîntarea României", desfăşurată recent la Timişoara.

— A fost o acţiune de înalt nivel profesional, o manifestare a dorinţei de perfecţionare, de autodepăşire atît a elevilor participanţi cît şi a cadrelor didactice care îi pregătesc şi a conducerilor de şcoli. În acelaşi timp, prin tematica concursului, întreaga atmosferă a acestor zile de întreceri, a constituit o sărbătoare pentru toţi participanţii, prilejul unei cunoaşteri mai apropiate, a unui extrem de util schimb de experienţă între elevii participanţi şi mai ales între cadrele didactice.

Dezbaterea profesională a cadrelor didactice participante pe probleme principale ale specialităţilor şi ale metodologiilor celor mai eficiente, realizată în urma audierii unor exterm de valoroase referate însoţite de demonstraţii, prezentate de cadre didactice din Timişoara, Tg. Mureş, Craiova etc., ne-a evidenţiat buna pregătire a corpului didactic, pasiunea pentru cercetarea pedagogică, interesul pentru creşterea eficienţei procesului instructiv-educativ şi ne-a dat siguranţa unei continuie ridicări a nivelului calitativ al şcolii româneşti de artă plastică.

REP : Care ar fi dominanta actualei ediţii ?

— În mod cert, nota caracteristică a tinerilor participanţi la acest mare concurs a fost prospeţimea şi îndrăzneala, atît în ceea ce priveşte conţinutul extrem de variat şi optimist al lucrărilor cît şi în ce priveşte alegerea mijloacelor de exprimare plastică. La acestea aş adăuga conştiinţa responsabilităţii profesionale care s-a vădit pregnant în cadrul concursului.

REP : Cîteva nume de excepţie...

— Negrea Adrian cl. a IX-a Sibiu, Antoniu Ioana cl. a IX-a Cluj-Napoca, Scutaru Marcel cl. a X-a Arad, Panaite Virgil cl. a XI-a Galaţi, Budună Codruţ cl. a XII-a Timişoara...

REP. : ... şi despre gazde, Liceul de artă „Ion Vidu", secţia de arte plastice ?...

— Gazdele acestei etape finale, conducerea şi profesorii secţiei de arte plastice din cadrul Liceului de artă „Ion Vidu", s-au străduit şi au reuşit să asigure cele mai bune condiţii pentru desfăşurarea acestei frumoase acţiuni. Din punct de vedere profesional, şcoala timişoreană a demonstrat încă o dată că are cadre didactice cu un înalt nivel de pregătire, profesori pasionaţi, îndrăzneţi, care au ceva de spus nu numai în domeniul pedagogiei artei ci şi în cel al înfrumuseţării vieţii.

Rămîne doar ca lor şi celorlalţi profesori-creatori să li se întindă o mînă mai hotărîtă la nivel local pentru a putea să-şi aducă o contribuţie mai mare la cultivarea gustului estetic al maselor largi şi la împodobirea patriei noastre socialiste.

Paul BOGDAN

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACŢIA ŞI ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

SUTO EVA : „Rapsodia primăverii"

ROMÂNIA ȘI PACEA MONDIALĂ

Partidul și statul nostru și-au fundamentat poziția față de problemele păcii și ale războiului, pornind de la tezele generale ale marxism-leninismului, și pe analiza științifică a fenomenelor internaționale, a stadiului de dezvoltare a societății umane contemporane. Sintetizînd concluziile desprinse din această analiză, partidul nostru a formulat la Congresul al XI-lea teza fundamentală că lumea se află la începutul unei noi faze de dimensiuni globale, a crizei sistemului capitalist caracterizată prin accentuarea generalizată a contradicțiilor economice, politice, naționale și sociale, avînd consecințe în ceea ce privește accentuarea instabilității internaționale, primejdii pentru securitatea unor state, zone și continente, dar, totodată, și perspectivele noi, de transformare revoluționară a societății. În același timp, relevăm și elementele noi survenite în ultimii ani și care au fost remarcate cu responsabilitate de Conferința Națională din decembrie 1977, și anume că în prezent nu se întrevăd cu claritate căile de depășire a crizei economice, nu s-au făcut progrese în sensul încetării cursei înarmărilor, a stingerii focarelor de încordare în lume, de soluționare echitabilă a marilor probleme ale contemporaneității.

Realizarea păcii, în viziunea P.C.R. este strîns legată de existența statului național și de realizarea unor relații între state, bazate pe principiile cu vocație universală ale dreptului internațional, care recunoaște dreptul la pace al statelor, interzicînd folosirea forței și a amenințării cu forța și impunînd obligația de soluționare a diferendelor internaționale, prin mijloace pașnice. Pacea rezidă tocmai în recunoașterea și respectarea de către un stat a suveranității celorlalte state. Pacea mondială nu poate fi concepută fără adoptarea unor măsuri hotărîtoare de dezangajare militară și dezarmare și în primul rînd de dezarmare nucleară.

Poziția țării noastre în problemele dezarmării, se regăsește amplu în hotărîrile adoptate de sesiunea O.N.U. consacrată dezarmării. Evidențiind caracterul stringent al dezarmării, trecînd în revistă obiectivele majore imediate care cer soluții concrete, creînd cadrul organizatoric necesar, sesiunea specială a O.N.U. a deschis perspectiva unor progrese reale în vederea încetării cursei înarmărilor și înfăptuirii dezarmării.

În viziunea partidului nostru, a secretarului său general, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, pacea și progresul social sînt strîns legate de edificarea unei noi ordini internaționale. Lichidarea subdezvoltării, asigurarea unui progres mai rapid țărilor rămase în urmă, reducerea și eliminarea decalajelor economice dintre state a devenit o preocupare primordială a întregii comunități mondiale. Perpetuarea vechilor relații internaționale, expresie a unor orînduiri bazate pe asuprire și exploatare națională și socială, prin menținerea prin forță a unor raporturi de dominație și inegalitate, constituie o amenințare permanentă la adresa păcii și securității tuturor popoarelor.

Este meritul partidului nostru, al secretarului său general, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, de a fi sesizat cu peste un deceniu în urmă, la Congresul al IX-lea al P.C.R. esența mutațiilor petrecute pe plan mondial cît și direcțiile principale ale evoluției evenimentelor internaționale. De o remarcabilă însemnătate se bucură analiza făcută de secretarul general al partidului, a situației internaționale, în expunerea ținută în fața activului central de partid și de stat din 3 august 1978. Conceptul românesc de nouă ordine economică și politică internațională ilustrează clarviziunea și gîndirea științifică a partidului nostru și a conducerii sale, cunoscînd o largă apreciere pe plan mondial.

Aceluiași obiectiv, al asigurării păcii, îi servește și diplomația, instrumentul principal prin care statele acționează în vederea menținerii păcii internaționale. Adîncirea complexității fenomenelor politice contemporane, a impus dezvoltarea diplomației multilaterale. Diplomația conferințelor și organizațiilor internaționale, promovînd soluții de interes comun,

Corneliu POPEȚI

(Continuare în pag. 3)

ORIZONT 18
● (580) ● 3 mai 1979 ● SERIE NOUĂ
● anul XXX ● 8 pagini 1 leu ●

2050 FILE DE ISTORIE

Încercări filosofice la daco-romanii din Tibiscum

Dezinvolta emulație filosofică elenă — reacție majoră a spiritului tineresc uimit de geografia ce contopește într-un estetism unic elementele primare ale firii, soare sclipitor și cer mereu senin, reflectate în valuri cu aripile frînte de limanul stîncos al Egeei — întîmpinase la Roma opoziția unei mentalități austere, animată de pragmatism agrarian și ingineresc, militar și juridic. Și totuși, în momentele nodale ale vieții, romanii se împărtășeau din filosofia elenilor. Dar nu teoretizînd în tratate, ci laconic, în manieră reflexiv-dorică, pe stelele lor funerare, unde sentințe morale și judecăți succinte, adevărate decizii despre viață și moarte, exprimă întotdeauna ceva profund uman, util sau consolator. Descoperim aici vechimea de două ori milenară a literaturii sapiențiale populare românești, ideația, limbajul și rosturile sale.

Textele mortuare romane, inclusiv cele din provincia Dacia pătimesc în marea lor majoritate prin laconism și stereotipie. Onomasticul și vîrsta decedatului, eventual cariera sa, identitatea curatorului și una din formulele de salutație consacrate întrunesc tot ce oferă ele trecătorului și exegetului. Acest laconism, sfiala de a filosofa înseamnă cunoaștere adîncă și împăcată acceptare a condiției umane, cu posibilitățile reale și limitele sale firești. Și chiar atunci cînd unii încearcă păreri despre rosturile firii, nu fac decît să întărească opinia majorității. Revelator este, în acest sens, sfîrșitul epitafului unui anoaim daco-roman din Tibiscum (Jupa-Caransebeș), care decide clarvăzător: ...IAMQUE LEVIS PEREAT VANARUM FABULA RERUM, / PERMANEAT MODO RE CONGESTA FAMA LABORUM *(iar de acum să piară frivola poveste a deșartelor lucruri / și să rămînă doar faima fundată pe muncă și fapte reale)*. Faima înseamnă deci veșnică pomenire, nemurire în planul istoriei, faptele și munca fiind condiția acestei nemuriri. Dar faptele consemnate de memoria colectivă aparțin celor care și-au consacrat ființa aspirațiilor colective. Și gloria lor nepieritoare este pe măsura jertfei lor. Iată adevăratul sentiment civic, abnegația anticilor în dăruirea personală spre binele public, suportul vocației lor pentru for și cîmpul de luptă.

În condițiile acestor convingeri pregnant cetățenești, semnificația sfîrșitului vieții este mai mult evoctiv-morală decît metafizică. Rememorarea faptelor celui plecat înăbușe strigătul de despărțire al celor rămași, banchetul funerar dobîndind astfel caracterul unei pioase meditații despre demnitatea vieții.

Înțelepciunea populară se întîlnește aci cu filosofia. Cu filosofia stoicilor, mai potrivită spiritului roman, de formație juridic-panteică, decît învățătura marelui Epicur, răspîndită la Roma de poetul Titus Lucretius Carus. Într-adevăr, reprezentanții de autentică stirpe romană ai stoicismului, Seneca și Marcus Aurelius, au interpretat în sens juridic conceptul de *om-cetățean-al-universului*, fundamentat strict ontologic de Zenon din Kition, părintele doctrinei porticului. Situat între entitățile morale *sua* (ale sale) și *aliena* (cele străine) — noțiuni împrumutate din dreptul roman — omul poate (și deci trebuie) să aleagă pe „ale sale" pentru a fi în acord cu sine și, implicit, cu legile propriei sale cetăți-universale. Numai această adeziune, rațional consimțită, este în măsură să ofere omului adevărata libertate și fericirea. Conștiința *datoriei-civice* împlinite devine astfel suprema valoare umană în stoicismul roman. Practica bărbăției, chibzuinței și dreptei judecăți în cele social-politice *(officia)* menține valoarea cetățeanului *(persona)* tocmai prin acțiune conformă naturii *(katà phýsin)*, în timp ce lașitatea, nechibzuința și injustiția înseamnă alienare și degradare. Proclamînd perenitatea unor fapte și zădărnicia altora, anonimul tibiscens eternizase pe propria-i stelă funerară, în metrica versului clasic, adeziunea sa la programul etic fundamentat și practicat cu pilduitoare exemple de împăratul Marcus Aurelius în provinciile dunărene ale Imperiului Roman. Într-adevăr, la Dunărea pannonică și fruntarele Daciei — a cărei romanitate o consolidează pe diverse căi — în focul luptelor purtate cu succes după anul 169 e. n. împotriva quazilor și marcomanilor, începuse Marcus redactarea lucrării *Către sine*. Ea cuprinde experiența unei vieți de împă-

Nicolae BRANGA

(Continuare în pag. 6)

IMNELE PĂTRIEI

PRIMĂVARĂ

Sonorizată-i patria de-un cînt
și-o frăgezime deslușești și-n fier,
miroase cerul dulce a pămînt
și trupul patriei — a cer.

Vasile Versavia

Se desfășoară rostul din semințe
și cerbii-s duși în vegetale coarne,
tu te presimți mutat în altă ființă, —
în orce caz, mai depărtat de carne.

E-o primăvară blîndă și-n cuvinte,
cînd le rostești, parcă trezești petale,
și steagul muncii freamătă fierbinte
peste cuprinsul vieții sociale.

CRONICA LITERARA

Marcel Turcu

Levitație

Ed. Litera, 1979

Dacă printre puținii zei protectori pe care și-i revendică poezia lui Marcel Turcu se va fi numărind, cumva, și egipțianul Toth, pomenit în recentul volum într-o perfectă enumerare (extrasă din context) parnasiană : „Pana, sulul de papirus, paleta, zeul Toth", atunci desigur anticul personaj a avut răgazul să treacă printr-un stagiu de inițiere în literatura avangardei: sulul de papirus invocat de poet conține imnuri, apologuri, panegirice, însă toate articulate (mai mult sau mai puțin) parodic, șarjat, poemele inseși fiind transcrise cu respectul formei uzuale a elocuțiunii lirice suprarealiste ori după exemplul poeziei din tradiția Apollinaire, Max Jacob și Cocteau : **„Rămîi în coasta lui Priam, / Faci tumbe, nu știi alfabetul, / Brigandul sparse creuzetul – / Jonglerul de la Notre Dame.../ / Pereții aceștia au calciu ca Baudelaire / Și ușa-i pre-mbăiată cu imagini – / Te sfarmi ereditar pe mii de pagini, / Huilă ești și jasp și caracter.../ / În Malabar cresc sînii ca viteii. / Brațul și-a fixat banduliera / Căci trage sîngele cu mitraliera / În locul unde se devoră zeii... (Jonglerul de la Notre Dame).**

Evident, acum la fel ca și în plachetele anterioare ale lui Marcel Turcu **(Farfuria sălbatică, Tăcerile renului** – mai puțin, totuși, în cel de al doilea volum citat), ceea ce asigură plauzibilitatea poeziei rămîne un duh juvenil al frondei, vocația epatării, a ieșirii din convenții, stranietatea (în cele din urmă previzibilă) a atitudinilor și recuzitei poetice ; însă dacă poza, travestiurile, arlechinada intră, împreună cu paradarea ironică și gustul pentru paradox, în strategia poetului, ceea ce trebuie să se remarce în plus este împrejurarea că toate acestea nu fac decît să mascheze o anume plăcere a singularizării, a „independenței" atitudinilor, un rar orgoliu al autonomiei gesturilor lirice : ultimul, dintr-o serie posibilă, fiind chiar publicarea volumului pe care îl comentăm aci, în regia autorului, la editura Litera.

Programatică, deci, în ipostaza în care ni se înfățișează astăzi, poezia lui Marcel Turcu nu este însă mai puțin remarcabilă dacă o judecăm numai în litera textelor. Elaborînd cu dezinvoltură metaforică, Marcel Turcu se manifestă sub auspiciile unui fantezism truculent, jubilativ, cu temerități calculate în selectarea elementelor imagistice insolite. Fără a păși într-un spațiu poetic cu totul neexplorat, Marcel Turcu vorbește în **Levitație** („cu bun simț și fără indignare", ar spune el) despre cîteva lucruri expresive, dincolo de norma comună. Evocă un soare ca un „virus burlesc" și lobul urechii însorit „ca o pajiște antică", cerul care e „un nandu cu picioare lungi" și ploi cu „gesturi bărbătești" ori „imaginație de fecioară" ; într-un poem apare chiar un peisaj mecanomorf : „Toamna, întinderea e ca o mașină de scris – / Cenușie..." **(Peisaj cu hidragir).** Cu același mod de a împinge imaginile poeziei în complicate prozopopei se ajunge la o surprinzătoare caligrafiere a unor vaporozități naturiste, în proximitatea poeziei lui Voronca : **„Soarele-și încheagă orgoliul la vale, / Via se precipită cu mișcări corporale, / Păsări ascultă zorii cum pleacă / Iar pe ciorchini de dimineață vezi cum apare / O ușoară onarhie cardiacă... / / Curg strugurii tulburi prin nările zeului ; / Curg boabele prin spațiu ca niște gesturi spontane – / Vinul toarnă în vine covoare persane, / Elaborînd marile vinători ale eului..." (Tensiunile toamnei),** de subliniat fiind aci, mai mult decît o bună asimilare a unei tehnici poetice, că acest metaforism fastuos reprezintă regimul obișnuit de existență al lirismului lui Marcel Turcu, ca și, de altfel, afectarea meditativă și intersectarea poemelor de fraze demitizatoare. Solicitată divers, (mai ales în latură tematică) mica industrie ludică a lui Marcel Turcu produce mici cruzimi lingvistice, postûri lirice din care nu lipsește teatralitatea și nu o dată fațeții livrești, pastișe savuroase pornind de la surse rarisime (un text sapiențial, **Povestea țăranului bun de gură,** de pildă, conspectat în **Bărbatul : „la seama omule de oază, / Tu, care știi a judeca / Cele sarcastic / Mirositoare – plantele –, tu care ești..."),** alteori, de la texte binecunoscute : poezia păunesciană amenajată suprarealist **(Portret interior),** toposuri consacrate de poezia și eseistica blagiană, recondiționate cu aceeași tehnologie suprarealistă, parodic : **„Sat fără mănuși, refuzat de alămuri, / Mobilă veche în univers – / Conștiință de sine, poligon milenar – / Aici oamenii vorbesc logic și rar / Și pășesc de la munte la vale în vers"... (Sat fără mănuși).**

Încă insuficient cercetat de critici, Marcel Turcu este un poet notabil, demn de interes cînd lucrează în propriul fief liric, ca și atunci cînd herborizează, facețios, ori mișcat de intenții polemice, în spații poetice străine.

Lucian ALEXIU

Ioana Em. Petrescu

Eminescu. Modele cosmologice și viziune poetică

Ed. Minerva, 1978

Poezia lui Eminescu a făcut, pînă în prezent, obiectul unei exegeze atît de impresionante, cantitativ și calitativ vorbind, încît oricine se va încumeta, deacum încolo, s-o reinterpreteze ar trebui, mai întîi, să aibă conștiința riscului ce și-l asumă. Căci, deși, teoretic, opera mare îngăduie un număr nelimitat de „lecturi", practic însă, după cum chiar exegeza eminesciană a dovedit-o, „noile" abordări nu fac adesea decît să repete, eventual într-un limbaj diferit, lucruri deja știute. De aceea, o anume reținere în fața tentativelor de a-l redefini pe Eminescu este pe deplin explicabilă, ea avînd însă totodată și darul de a ne spori satisfacția la lectura unei cărți ce propune cu adevărat un demers nou, o cale nebătătorită către lumea de taine a Poetului.

O asemenea carte este „eseul de semantică ontologică" prin care **Ioana Em.** Petrescu urmărește evoluția interioară a operei lui Eminescu în funcție de modelele cosmologice sub a căror zodie s-a desfășurat inspirația marelui poet. Este evident că noțiunea de „model cosmologic" are aici o accepție mai largă, apropiată de aceea a categoriilor subconștientului de care vorbea L. Blaga. Autoarea distinge trei mari etape în evoluția poeziei eminesciene : prima, tributară romantismului pașoptist, se fundamentează pe un model cosmologic platonician, adică pe o viziune a universului sferic, de o armonie perfectă ; a doua, marcată de puternice influențe ale gîndirii schopenhaueriene, presupune dezvăluirea caracterului iluzoriu al armoniei platoniciene și meditația neliniștitoare asupra condiției omului în lume. Tot acum, pierderea paradisului generat de modelul platonician tinde să-și găsească o compensație în așazisele „universuri compensative" ca : poezia, visul și somnul, iubirea etc. În sfîrșit, ultima perioadă se sprijină pe un model cosmologic de tip kantian și implică o viziune tragică asupra existenței umane. Fiecărei perioade îi corespund și anumiți eroi : **copilul** și **bardul,** în prima, **demonul,** în a doua, și **cezarul,** în ultima.

În funcție de aceste repere autoarea își construiește exegeza angajînd în dezbatere un mare număr de probleme, din care vom reține doar cîteva puncte de vedere mai interesante, în special privind modernitatea operei eminesciene.

Cercetătoarea nu se lasă atrasă în jocul primejdios, dar atît de ispititor și „la modă" azi, al „modernizărilor" cu orice preț, ea evită excesul de improvizații, care schimbă de multe ori statutul real al operei, și caută să identifice elemente de modernitate acolo unde viziunea lui Eminescu depășește romantismul propriu-zis înscriindu-se într-o ordine de valori cu adevărat noi. În ironia eminesciană, de exemplu, **Ioana Em. Petrescu** nu mai vede manifestarea libertății demiurgice a spiritului, ci un mod de a revela nesubstanțialitatea lumii, poetul apropiindu-se astfel de Hegel în a cărui filosofie autoarea crede că „se află premisele marii modernități a gîndirii eminesciene" (p. 71). În acest sens, existențialismul **Odei (în metru antic),** demonstrat mai întîi de Edgar Papu, în termenii metafizicii heideggeriene, își are rădăcinile, după opinia Ioanei Em. Petrescu, în aceeași filosofie hegeliană, date fiind profundele raporturi dintre fenomenologia lui Hegel și existențialismul modern.

Evocînd cele trei etape din dialectica viziunii poetice eminesciene autoarea urmărește ieșirea din timpul „echinoxial", caracteristic universului „paradisiac", și intrarea în **istorie,** adică într-o lume aflată sub incidența „solstițiului", a rupturii armoniei platoniciene. Dar ceea ce individualizează această ultimă fază din gîndirea poetului nu este doar amintita dezechilibrare cosmică, ci și sentimentul angoasant al dispariției factorului ordonator al lumii : inteligența divină. **Cezarul** este cel care încarnează conștiința lucidă a unei existențe „fără Dumnezeu", el are revelația divinității ca **absență** sau, cum ar spune Hugo Friedrich, ca „transcendență goală", una din dimensiunile fundamentale ale poeziei moderne, prezentă mai tîrziu în opera lui Al. Philippide și, mai ales, în poezia lui Tudor Arghezi.

Firește, nu toate problemele abordate în această foarte interesantă carte a cercetătoarei clujene și-au găsit o „rezolvare" deplină, lucru imposibil de altfel, dar ceea ce credem că trebuie subliniat, ca un merit deosebit al lucrării, este originalitatea perspectivei din care e studiată opera eminesciană și logica strînsă a discursului critic.

I. CHEIE-PANTEA

Literatura și evenimentul

MARGINALII

După cîțiva ani, cînd Martin du Gard nu intuiește la fel de bine ca Gide adevărata natură a nazismului, de prin 1935 el își dă seama cum stau lucrurile. De acum nu se mai pune problema de a aștepta soluții sociale hitleriste, ci aceea de a potoli fiara cu orice preț. Primejdia războiului devine în anii următori o obsesie pentru Martin du Gard. Face profeții sumbre : „Vom sări cu toții în aer, într-o zi sau alta – și poate chiar mîine". Cu sentimentul că-și înfruntă epoca, se declară „unul din acele personaje pe care lumea le ridiculizează cu plăcere la ora actuală : un pacifist". **În realitate, nu e singur. Se întîlnește în buna lui intenție și greșita analiză a situației cu mulți responsabili politici ai Europei. Ca aceștia este : „împotriva războiului, de orice fel ar fi, de oriunde ar veni". Și-a împrumutat sentința de la Romain Rolland, un Martin du Gard dinaintea primului război. Pacifist și acesta, autor ca și el al unui roman fluviu, amîndoi faimoși în timpul vieții și în rapid declin după moarte, cînd par demodați.**

Lucru neașteptat, romancierul – a cărui literatură cu mesaj are, în principiu, o înaltă misiune socială – dovedește neîncredere în artă tocmai atunci cînd, potrivit concepției sale, ar fi cea mai mare nevoie de ea. A scrie cărți de literatură în împrejurări grave i se pare „ceva anacronic și oarecum criminal", un mandarinat : „...intimpin o greutate de necrezut să mă interesez din nou de neînsemnata mea literatură, întreaga atenție fiindu-mi solicitată de zarva sinistră pe care o face lumea".

Transpare de aici o mare neîncredere în rostul uman al artei. Surpriza este s-o constați la un realist, de la care te-ai aștepta să aibă certitudinea că literatura, confruntîndu-l pe om cu o imagine semnificativă a vieții, îi prilejuiește – într-o experiență concentrată – cunoașterea esențială a locului său în lume. Tocmai el, deci, crede a descoperi în chiar natura literaturii ceva frivol, de unde părerea că în momentele grave ar trebui să avem decența de a o evita. Acestui punct de vedere, scriitorul modern îi răspunde : „Tot ce nu e literatură mă plictisește...". Ceea ce pare firesc, modernii avînd reputația de a se închide, departe de lume, într-un univers gratuit. Însă cel plictisit de tot ce nu era literatură se numea Kafka. Și cîți scriitori au dat, în secolul nostru, mai mult decît Kafka, sentimentul perceperii acute, tulburătoare, tragice, a condiției omenești ? Cît despre afirmația sa, ea nu este paradoxală, căci tocmai adîncindu-se în artă deschide artistul – atunci cînd nu este un spirit estetizant – o fereastră către univers. Cauza eșecului relativ al lui Martin du Gard, constă, cred, din prudența cu care s-a angajat în căutarea romanului epocii sale.

Deoarece pacea cu orice preț devenise obsesia lui permanentă, el a încercat, cum se știe, să-i dea Familiei Thibault un mesaj pacifist. A descoperit analogia „citeodată uimitoare între 1933 și 1913–14". De aici înainte destinul eroilor va trece pe planul secund. „Sînt la limita timpului care mi-ar îngădui să mă interesez de personajele mele". Ceea ce fusese roman de familie ambiționează acum să devină frescă socială. Și se ivește următoarea ciudățenie : pe cînd relațiile de familie situate cu energie dobîndiseră un sens social incontestabil, imaginea Europei în preajma primului război mondial nu-l va mai avea. Mai mult fastidioasă decît semnificativă, ea oferă încă un exemplu, printre atîtea altele, de don quichotism literar : cu totală bunăcredință și gata de orice devotament, Martin du Gard pornește să străbată un cîmp întins în care, cu bunul simț stupefiat al lui Sancho Panza, recunoaștem, vai, un scurt impas.

Livius CIOCÂRLIE

Gheorghe Tomozei

Ierbar de nervi

CONSEMNĂRI

Ed. Cartea Românească, 1978

Nu este o diferență esențială între ceea ce propune Gheorghe Tomozei în ultimul său volum de poezii, și cărțile care au marcat o etapă în evoluția liricii sale, *Suav anapoda* sau *Gloria ierbii*, considerate la timpul apariției lor, cărțile sale cele mai bune.

Și totuși, diferențe există. Ele se manifestă mai ales în ceea ce privește *nivelul* tratării, conciziunea prezentării și claritatea stilului. Gh. Tomozei a știut să renunțe la cantitatea (mai mare sau mai mică) de balast care mai apărea prin cărțile sale, și din acest punct de vedere, *Ierbar cu nervi* este exemplară. Poetul a acumulat pe parcurs, a distilat motivele, temele, imaginile, și ceea ce oferă acum, e un lucru perfect rotund.

Volumul cuprinde trei cicluri : *Ploaie rustică*, *Cu privire la viața mea* și *Iernile picturilor naive*, toate trei caracterizate printr-o lirică a trăirilor intense, puse sub semnul unei intimități repede însușite : „încredințați-vă acestor două mîini / cu care conviețuiesc / lăsați-vă striviți de cartea mea / care e un ierbar / de nervi" *(Ierbar de nervi)*. Împărțirea aceasta în cicluri ni se pare însă foarte arbitrară, pentru că în ele se găsesc o serie de elemente comune care asigură volumului o unitate deplină.

Forța principală a acestei cărți reiese din înverșunarea cu care caută să scoată în relief *sentimentul* (atitudine puțin sau deloc întîlnită în poezia noastră de azi). Fie că se sugerează intrarea într-un arhetip (fie el un arhetip artificial), ca în *Nopțile picturilor* : „Trăiești printre picturile / cu încă neuscate vopseli pînă în ziua în care / se va găsi și pentru tine o ramă de lemn / și o pînză / de in...", ori că se rezumă la scurte notații (de mare efect) : „Beau un pahar / plin cu sete..." *(Poesis)*, „Tu minți cu dinții / vezi cu tîmpla, / te uiți / cu părul" *(Părere)*, sentimentul este forța care guvernează întregul demers poetic.

Tot ciclul întîi *(Ploaie rustică)* este străbătut de o lumină caldă, mediteraneană, în care se întîlnesc cipreșii cu regele Alexandros, un condotier „cu lefi neprimite", carafa din Delft sau „ovreiul Pillat". Există aici și o tentație a exoticului, ca și în ciclul următor, de altfel, dar ea este repede reprimată : „Vreți să plec ? Riscați să rămîneți / fără luna septemvrie /. Burduful din care beau vin / e o fostă gușă de vrabie. Miajunge / / Mai rămîne să-mi public corespondența cu Marilyn Monroe" (p. 87).

Surprinde în același timp că, deși „explicativă", poezia lui Gh. Tomozei e concisă.

Nu lipsesc nici poeziile mai grave, cu substrat existențial : *Ospăț interzis*, *Un autor al morții*, *Viețile mele*, cum și clasica problemă a definirii condiției poetului : „Imposibil poetul și imprevizibilă viața lui : / statuie sub coaja unei statui. / Și totuși, fără netrebnicia lui nimic n-are rost / și nici măcar nu e unic. El a mai fost". *(Către poet)*.

Trebuie spus aici că poezia lui Tomozei se apropie mult de cea a lui Bacovia (nu doar pentru că o poezie se numește „Nervi de primăvară"), ci pentru — îndemînarea cu care scoate efecte nebănuite din cuvinte banale.

De o putere sugestivă sînt poeziile scurte, „pe metru pătrat", cum s-ar zice în fotbal, uneori doar scurte notații, alteori poeme în deplinul sens al cuvîntului : „Ușor ca paserile voi fi ; de-am să zbor / ai să vorbești și cu mine ?" *(Lui Francisc de Asissi)* ; „Și privind luna, / îți cade peste gură blacheul / unui bocanc de / astronaut..." *(Urmare)*.

O mențiune deosebită și pentru excelentele condiții grafice ale volumului asigurate de Done Stan, care împlinesc bucuria unei cărți cu adevărat frumoasă.

Mircea MIHĂIEȘ

INTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV

Un produs de maximă utilitate: centura de siguranţă auto

Ceea ce ştim cu toţii este că, viaţa înseamnă mişcare, o continuă şi perpetuă mişcare. Zilnic, în orice sezon, zeci de mii de autovehicule brăzdează şoselele ţării, fiind cel mai răspîndit şi indispensabil mijloc de comunicaţie, o expresie elocventă a civilizaţiei secolului XX.

Explozia rutieră declanşată la noi în ţară în ultimul pătrar de veac, sugerează nu numai ideea de mişcare şi bunăstare ci, în egală măsură şi ideea că relaţia OM-MAŞINĂ de multe ori conflictuală, are la limita extremă accidentul de circulaţie şi urmările sale.

Riscurile care stau în faţa omului de la volan sînt pe cît de numeroase pe atît de cunoscute şi este firesc ca epoca modernă – în care accidentul de circulaţie constituie un mare flagel – să creeze şi mijloace specifice de mare eficienţă pentru contracararea şi limitarea urmărilor acestor riscuri.

Lăsînd la o parte elementele de îmbunătăţire constructivă a autovehiculelor, reglementările de circulaţie rutieră şi modul exigent de pregătire al conducătorilor auto, unul din aceste mijloace, cu valoare practică, care totdeauna trebuie să se situeze în timp în faţa neprevăzutului, este centura de siguranţă, ustensil de maximă eficienţă din dotarea automobiliştilor.

Produsul, fabricat pentru prima dată de industria românească la cunoscuta întreprindere braşoveană Mecanica, răspunde în mare măsură rolului său de utilitate în circulaţia rutieră, fiind din punct de vedere al calităţii, dacă nu superior, egal articolelor similare produse în străinătate.

Omologată şi standardizată sub numărul 9842/1–74, centura de siguranţă auto marca Super, se află în producţia de serie a întreprinderii braşovene în două variante constructive şi anume :

– centură cu trei puncte de fixare, formată dintr-o centură subabdominală şi una diagonală.

– centură cu două puncte de fixare, formată dintr-o centură diagonală, care trece peste torace, de la şold la umărul opus.

Terminologie, funcţionalitate, caracteristici tehnice

Prin centură de siguranţă auto se înţelege un ansamblu de chingi textile, cu una sau mai multe catarame şi piese pentru fixare în structura automobilului, ansamblu destinat să împiedice sau să atenueze, în caz de accident, rănile celui care îl utilizează.

Centura este proiectată şi fabricată în aşa fel, încît atunci cînd este corect montată şi corect purtată de ocupant, buna sa funcţionare să fie asigurată, reducînd la minimum riscul rănilor corporale în caz de coliziune sau de accelerare bruscă a autovehicolului.

Ca structură şi funcţionalitate (utilizare), o centură de siguranţă auto se compune din următoarele subansamble :

– Bretelele=partea centurii care ţine în poziţie iniţială jumătatea de sus a corpului automobiliştilor.

– Chinga = bandă flexibilă, de obicei din ţesătură textilă, destinată menţinerii în poziţie iniţială a întregului corp al automobiliştilor.

– Dispozitiv de reglare = mecanismul care permite ajustarea centurii în funcţie de nevoile ficărui utilizator.

– Cataramă de siguranţă = mecanism cu deschiedere rapidă care se utilizează numai prin manipulare.

Caracteristicile tehnice ale unei centuri de siguranţă complete, trebuie să fie compatibile cu utilizarea acesteia în interiorul autovehiculului, micşorînd pericolul de rănire gravă a ocupanţilor prin dispersarea energiei produsă de coliziune.

Reţinînd corpurile călătorilor pe banchete, centura are proprietatea să dirijeze în jos şi către spate, în timpul decelerării, forţa exercitată asupra părţilor abdominale ale ocupanţilor. În acelaşi timp, datorită elasticităţii, distribuie forţa la care este supus un segment din diagonala care trece peste umerii ocupanţilor, evitînd deplasarea în sus a centurii subabdominale.

Din punct de vedere al construcţiei, centura de siguranţă trebuie să fie alcătuită, în mod obligatoriu, din şapte elemente şi anume:

1. elemente de reţinere a corpului.
2. elemente de rezistenţă la sarcină, care pot face parte din elementele de reţinere a corpului.
3. piese de fixare, care permit ataşarea la structura autovehiculului a elementelor de reţinere a corpului şi a celor de rezistenţă la sarcină.
4. elemente care înlocuiesc ajustarea (în funcţie de necesităţile ocupanţilor) reperelor de reţinere a corpului.
5. elemente care asigură şi fixează pasagerul în sistemul de reţinere.
6. elemente care înlesnesc o deschidere rapidă.
7. piese suplimentare care servesc la fixare, cînd acestea nu fac parte din structura autovehiculului.

Prin faptul că automobiliştii români se găsesc pentru prima dată confruntaţi cu montarea şi folosirea centurii de siguranţă, vom nominaliza în cele ce urmează piesele din componenţa elementelor de ansamblu, prezentînd totodată schiţa de montaj a celor două tipuri de centuri :

1) închizător
2) chingă
3) ureche inferioară
4) ureche superioară
5) apărătoare
6) capac
7) spangă
8) limba închizătorului
9) bucşe cu guler mare
10) şaibă elastică
11) şaibă
12) şurub
13) bucşe cu guler mic
14) bucşă
15) şaibă grower
16) piuliţă
17) bridă în formă de L
18) bridă în formă de U
19) bucşă lungă
20) surub luna

SCHIŢE DE MONTAJ

CENTURA DE SIGURANŢĂ

cu 3 puncte de fixare

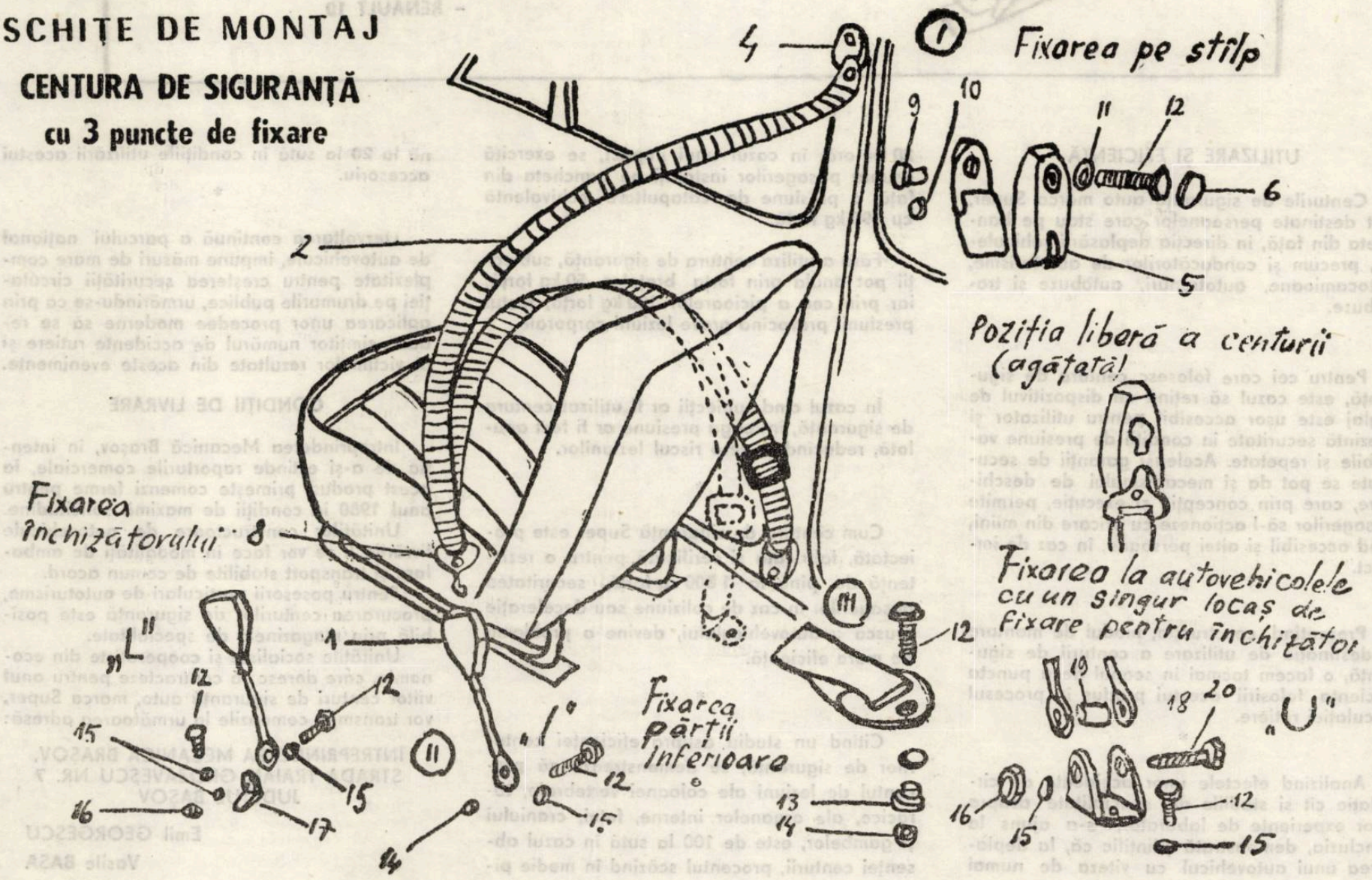

ORIZONT publicitate

INTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV

SCHIŢE DE MONTAJ

CENTURA DE SIGURANŢĂ cu 2 puncte de fixare

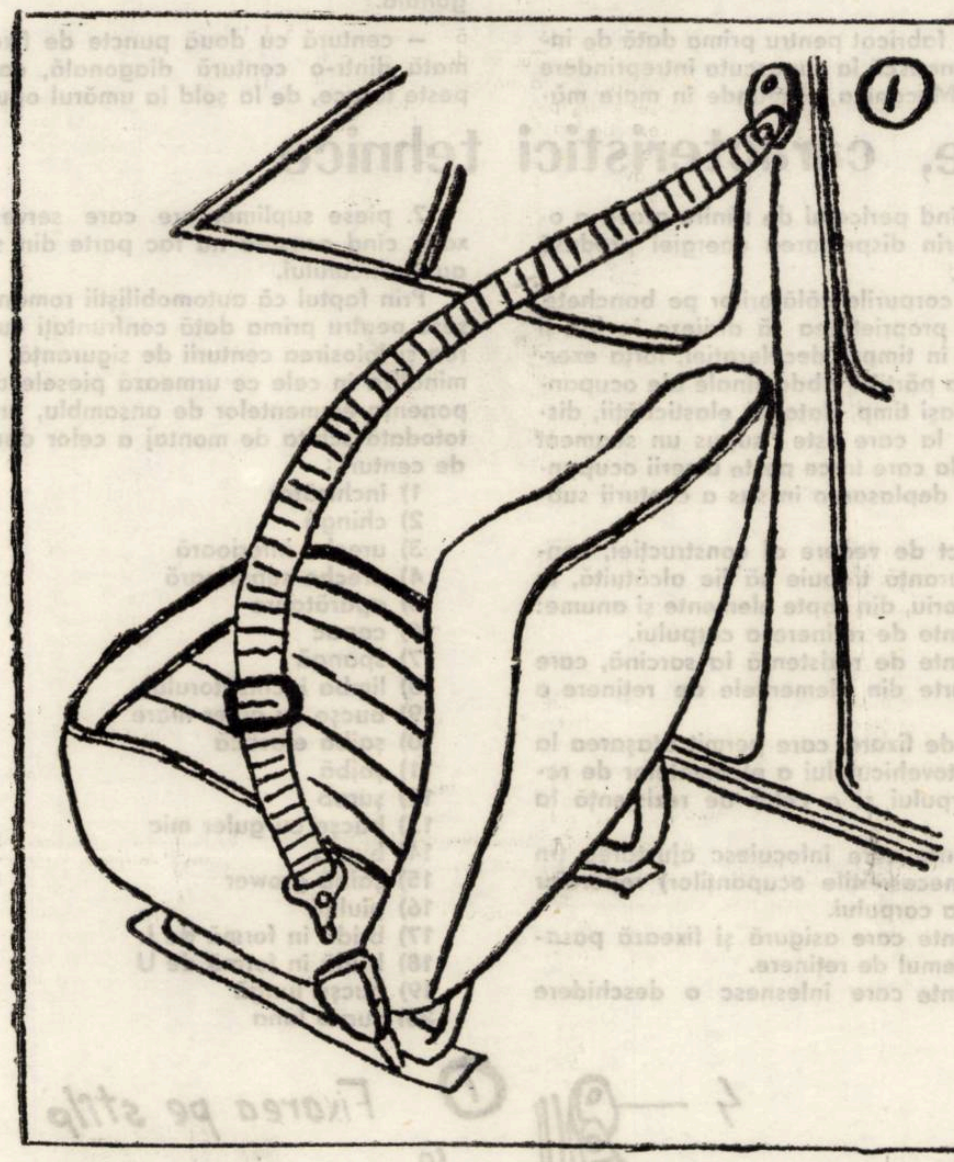

INCHIZATORUL SE FIXEAZĂ IN TREI VARIANTE I ; L ŞI U ÎN FUNCŢIE DE TIPUL AUTOVEHICULULUI.

CENTURA SE LIVREAZĂ CU VARIANTA DE FIXARE I şi L.

VARIANTA U SE LIVREAZĂ SEPARAT LA MAGAZINELE DE SPECIALITATE.

VARIANTA I SE FOLOSEŞTE LA URMĂTOARELE TIPURI DE AUTOVEHICULE :

- DACIA 1300
- SKODA 100 S
- FIAT 850

VARIANTA L SE FOLOSEŞTE LA :

- DACIA 1100
- RENAULT 10

UTILIZARE ŞI EFICIENŢĂ

Centurile de siguranţă auto marca Super, sînt destinate persoanelor care stau pe bancheta din faţă, în direcţia deplasării vehiculelor, precum şi conducătorilor de autoturisme, autocamioane, autotrenuri, autobuze şi troleibuze.

*

Pentru cei care folosesc centura de siguranţă, este cazul să reţină că dispozitivul de reglaj este uşor accesibil pentru utilizator şi prezintă securitate în condiţii de presiune variabile şi repetate. Aceleaşi garanţii de securitate se pot da şi mecanismului de deschidere, care prin concepţie şi execuţie, permite pasagerilor să-l acţioneze cu oricare din mîini, fiind accesibil şi altei persoane, în caz de impact.

*

Prezentînd construcţia, modul de montare şi destinaţia de utilizare a centurii de siguranţă, o facem tocmai în scopul de a puncta eficienţa folosirii acestui produs în procesul circulaţiei rutiere.

*

Analizînd efectele unor accidente de circulaţie cît şi studiile de specialitate asupra unor experienţe de laborator, s-a ajuns la concluzia, demonstrată ştiinţific că, la deplasarea unui autovehicul cu viteza de numai 20 km oră, în cazul unui impact, se exercită asupra pasagerilor instalaţi pe bancheta din faţă, o presiune de catapultare echivalentă cu 490 kg forţă.

Fără a utiliza centura de siguranţă, subiecţii pot anula prin forţa braţelor 50 kg forţă, iar prin cea a picioarelor 100 kg forţă, restul presiunii provocînd grave leziuni corporale.

*

În cazul cînd subiecţii ar fi utilizat centura de siguranţă, întreaga presiune ar fi fost anulată, reducînd la zero riscul leziunilor.

*

Cum centura de siguranţă Super este proiectată, fabricată şi verificată pentru o rezistenţă de pînă la 1 800 kg forţă, securitatea pasagerilor în caz de coliziune sau decelerare bruscă a autovehiculului, devine o problemă de mare eficienţă.

*

Citind un studiu asupra eficienţei centurilor de siguranţă, se demonstrează că procentul de leziuni ale coloanei vertebrale, toracice, ale organelor interne, feţei, craniului şi gambelor, este de 100 la sută în cazul absenţei centurii, procentul scăzînd în medie pînă la 20 la sută în condiţiile utilizării acestui accesoriu.

*

Dezvoltarea continuă a parcului naţional de autovehicule, impune măsuri de mare complexitate pentru creşterea securităţii circulaţiei pe drumurile publice, urmărindu-se ca prin aplicarea unor procedee moderne să se reducă simţitor numărul de accidente rutiere şi al victimelor rezultate din aceste evenimente.

CONDIŢII DE LIVRARE

Întreprinderea Mecanică Braşov, în intenţia de a-şi extinde raporturile comerciale, la acest produs, primeşte comenzi ferme pentru anul 1980 în condiţii de maximă solicitudine.

Unităţilor constructoare de autovehicule livrările li se vor face în modalităţi de ambalare şi transport stabilite de comun acord.

Pentru posesorii particulari de autoturisme, procurarea centurilor de siguranţă este posibilă prin magazinele de specialitate.

Unităţile socialiste şi cooperatiste din economie, care doresc să contracteze pentru anul viitor centuri de siguranţă auto, marca Super, vor transmite comenzile la următoarea adresă:

ÎNTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV,
STRADA TRAIAN GROZĂVESCU NR. 7
JUDEŢUL BAŞOV

Emil GEORGESCU
Vasile BAŞA

„...dar numele și năluca lui înviau — pe cărările care trec prin codri — din fiecare frunză legănată de vînt".

În pădurea Cotoșmanei

Povestirile publicate de Gala Galaction în primul deceniu al secolului nostru, în plină manieră sămănătoristă, au ca surse primare modele ale eposului sud-est european, balcanic, pe care însă naratorul le structurează într-o viziune modernă și le „repovestește" într-o scriitură originală. Preferința noastră estetică se îndreaptă hotărît spre **Moara lui Călifar** (1902) și **În pădurea Cotoșmanei** (1910), ambele pornind din matricea mitului pădurii, dar cu sensibile nuanțe deosebitoare de la una la alta. Arhetipul a concrescut în formele-i specifice datorită cel puțin a doi factori : 1° **prezența fizică,** „în fața casei părintești, spre miazăzi", sub forma coamei verzi „a pădurii tăbărîte pe malul Vezii" și 2° **imaginarul oral** al poveștilor din aria geografică natală, întreținut în mediul familial, dar și în cercul nocturn al păzitorilor de vite. Și este interesant de reținut că tocmai în acest „regim" erau narate (sau cum spune autorul) „năluceau uneori întîmplări năzdrăvane și diavolești". Sensibilitatea juvenilă și adolescentină a ascultătorului reținea, deci, (și scriitorul a „transcris" fin), mai ales, miraculosul mitic-superstițios, magic și malefic.

În pădurea Cotoșmanei va contura un protagonist opus lui Stoicea, văcarul satului, din **Moara lui Călifar,** un familiar al atmosferei silvestre. Mantu Miu, abagiul din Lădeștii de pe Cerna, va trăi acut, pînă la paroxism, teama de duhurile rele ale pădurii.

Într-o primă aproximație critică, **În pădurea Cotoșmanei** ar putea fi definită ca trecerea anabasică a celor zece negustori, dintr-un loc umanizat, ocrotitor al ființei, cum ar zice Haidegger, **vatra** tîrgului din Riureni și **bolta** crișmei lui Covrig, prin labirintul drumurilor și inevitabilul popas în preajma sau în pădurea Cotoșmanei, spre **locul locuirii fundamentale** : casa și satul fiecăruia dintre ei ; „fără să vreai îți aduceai aminte prin cîte păduri trebuie să treci ca să te vezi acasă...", consemnează naratorul alias personajele, schimbînd persoana a III-a a relatării de pînă aci, cu persoana a II-a, a coparticipării generale (deci și a lectorului).

Liantul spațial al celor două locuri în care omul se simte în siguranță și ocrotit (tîrgul și satul) este minat de **primejdii, de capcana** spiritelor necurate ale pădurii, ce dau fiori de groază flăcăului din Lădești ; teama lui obscură, hrănită de miraculosul superstițios local („Mantu Miu, ca mai tînăr și mai nedădat, își **aduse aminte vag, prin fumăria durerii de cap, de pădurea Cotoșmanei și de unele întîmplări mai vechi, petrecute prin adîncurile ei"** (s. n.) este mărită și de migrena care îi apasă creierul ca o caracatiță și pe care o bănuim nu străină de subterane tulburări erotice și care, din punctul de vedere al frecvenței în text, este un laitmotiv ce „explică" creșterea procesului obsesiv și pregătește scena fantastică de la miezul nopții, din poiana pădurii.

Spațiul întoarcerii celor zece negustori este legat de un sens malefic și este indicat de semnificații care trimit în sfera acestuia. S-ar putea afirma că povestirea lui Galaction se înscrie în bogata și contradictoria simbolică a șarpelui, cu semnificații sugerate de C. G. Jung : psihism obscur, incomprehensibil și misterios. Epifania ofidiană cuprinde percepția lui Mantu Miu, în mișcarea drumului și a naturii, încă din momentul plecării din Riureni : „Într-o parte curgea Oltul, prin luncile așternute și sure, de cealaltă parte, în apusul plin de flăcări și de aur, **șerpuiau** (s. n.) podgoriile și livezile de pruni".

Există în discursul narativ o prelungită „complicitate" a naratorului cu simțirea și conștiința protagonistului. Procedeul permite **preludarea** unor situații și fapte care se vor desfășura ulterior, dezvăluindu-și amplu semnificațiile. Apropiindu-se tot mai mult de pădurea Cotoșmanei, natura și meteorologia semnifică succint, dar precis, spre viitoare scene : „Dar noaptea a sosit curînd și pădurea Cotoșmanei n-a zăbovit nici ea, **cu noaptea ei mult mai primejdioasă"** ....„E adevărat că prin amurg începeau să se ridice, printre stele, **niște matahale negre"** (s. n.).

Există în povestire o ultimă încercare de „umanizare" a spațiului, de proteguire împotriva forțelor demonice : tabăra de noapte a negustorilor e apărată din trei părți de însăși împletirea „textuală" a copacilor și tufișurilor, rămînînd deschisă doar „spre miazănoapte, adică spre deal și **spre inima pădurii"** (s. n.). Aici, fostul haiduc, Florea Frîncu Tocălie plasează focul (pază bună, atît timp cît e viu). Cenzurarea de către foc a încercărilor de infiltrare a duhurilor satanice ale nopții silvestre este intuită și de torturatul Mantu Miu : „dincolo de unde ajunge geana focului !", se întinde zona primejdioasă. Dar „geana focului" poate **clipi** și chiar **închide** „ochiul de foc". Ceea ce se va și întîmpla.

Cu efecte artistice scontate, naratorul începe scena apariției „lighioanei cu păr de vulpe și cu trup de om" prin aceeași „figură" a ochilor, dar cu semnificații divergente : stingerea treptată a focului („ochii din ce în ce mai somnoroși ai jăraticului"), creșterea fricii obsesive a protagonistului („în tot popasul, au rămas deschiși și aprinși numai ochii lui Mantu Miu").

Și totuși miraculosul malefic nu se instalează suveran în text decît după ce încremenirea suspectă, „care stăpînea bătrînul codru, i-a trecut (lui Mantu Miu, n. n.) prin ochi o clipă, fără să-i închidă, amorțirea și atotuitarea somnului...".

Poate fi bănuită aci o tentație de ambiguizare a textului prin inculcarea și a unui plan oniric, așa cum procedase Galaction în **Moara lui Călifar** (dublu onirism). Dar naratorul preferă, de data aceasta, o altă structură și o altă finalizare. Scena fantastică spre care converg toate semnificațiile narațiunii are un singur martor, Mantu Miu, care în timp ce, negustorii ceilalți dorm suspect de adînc, **vede și acționează** : vede arătarea ieșind de după un trunchi sau din trunchi, trage asupra ei, doborînd-o deasupra jeraticului, își strigă și lovește tovarășii adormiți, dar fără rezultat. Calfele și argații care păzeau caii în vale, doar **aud** detunătura puștii. Sînt prezente două perspective și două semnificații, pe care naratorul le menține și în continuare.

Desfacerea vrăjii de către Cotelici e un prilej pentru narator de „a pactiza", discret, cu acesta. „Puiul de lele", Cotelici, crede și nu prea în puterea vrăjitorească a lighioanei împușcate de Mantu Miu (situație izomorfă cu a șamanului despre care scrie Lévi-Strauss), insistînd (serios și hilar) totuși, înainte de a desface farmecele, asupra direcției precise a gesturilor fostului vrăjitor. S-ar putea să fie prezentă aici, din nou, arta naratorului de a ambiguiza textul : 1° Insistența lui Cotelici introduce un fir aproape imperceptibil de ironie la adresa credulului, a halucinatului Mantu Miu. 2° Stăruința sa e cerută de necesitatea „reproducerii" exacte a ritualului, pentru a putea înfrînge puterea malefică.

Trezirea negustorilor și cercetarea „la lumina zilei" a celui mort, are ca rezultat un proces de deconspirare și separare a celor două planuri : tot ceea ce păruse miraculos lui Mantu Miu, se dovedește a fi prozaic, banal, pentru ceilalți, nedemn de faima pădurii Cotoșmanei. Lighioana fioroasă este un hoț rizibil, „un fel de ungur sau de sîrb", pripășit în codru. Naratorul crease, deci, un spațiu fantastic, perceput de un singur martor și divulgat de ceilalți martori (realiști). Nu-i spusese Florea Frîncu Tocălie, protagonistului, după amintita tehnică a preludării stărilor și situațiilor : „Mantule, cum ești tu cu inima goală și cu capul deocheat, măcar de-ai fi poposit în grădinile din Țarigrad și **tot stafii ți s-ar fi năzărit !"** (s. n.).

Debutînd cu sugestia panoramică a scriitorului-prelat, privind rapacitatea devoratoare a grupurilor umane, ahtiate de cîștig, în vînzoleala tîrgului din Riureni, povestirea se încheie în perspectiva unui miraculos colectiv. Dacă în **Laba de maimuță,** W. W. Jacobs concentra toată drama texturii fantastice în domnul White, tatăl, singurul personaj care vede laba de maimuță mișcîndu-se : („În clipa cînd mi-am exprimat dorința, laba s-a zvîrcolit în mîna mea ca un șarpe"), Gala Galaction atribuie „verosimilitatea" povestirii sale fantastice anonimatului cvasi-folcloric, sub aceeași semnificație a șarpelui, introducînd și paianjenul (tot un simbol infernal) : „Au îngropat cu el și mîna de mort cu care își închega vrăjile ; dar peste cîtva timp a răbufnit din mormînt afară o gaură ca de șarpe. Și cei care au trecut pe acolo și au văzut-o au înțeles, făcîndu-și cruce, că mîna de mort scobise pămîntul și fugise — ca un paianjen al iadului".

Simion MIOC

ANIVERSĂRI

Mitul pădurii la GALA GALACTION

● **100 DE ANI DE LA NAȘTERE**

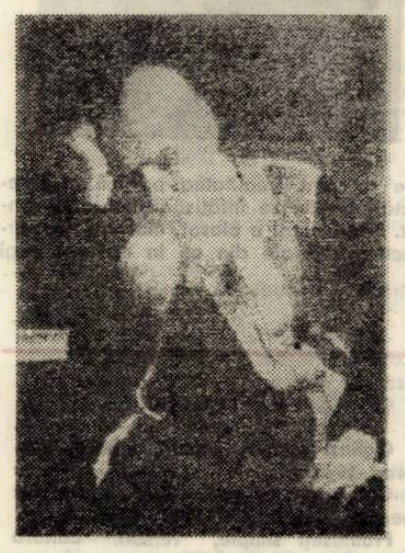

România și pacea

(Urmare din pag. 1)

favorizează relațiile, contactele și înțelegerile dintre state.

Țara noastră, promotoare a diplomației deschise și a creșterii rolului O.N.U. în viața internațională, susține în mod consecvent necesitatea democratizării relațiilor internaționale, întărirea diplomației multilaterale, respectul principiilor de conviețuire între state, necesitatea conlucrării pentru rezolvarea problemelor vitale, aderiunea la o nouă ordine economică și politică mondială. Dealtfel, în Programul P.C.R. se arată că : *„Viața demonstrează că în etapa actuală marile probleme ale vieții internaționale nu mai pot fi soluționate de un grup de state ; găsirea unor soluții viabile și trainice impune participarea tuturor statelor interesate, a tuturor popoarelor la lupta pentru colaborare și pace".*

Într-adevăr, cauza păcii — vitală pentru fiecare stat și națiune, prin importanța ei majoră, implică participarea și răspunderea tuturor statelor, în vederea organizării ei, indiferent de forță, mărime, nivel de dezvoltare sau sistem social. Realizarea unui proces real pe calea destinderii, a însănătoșirii climatului politic internațional impune acordul și participarea și a marilor puteri, cît și a celorlalte state ale lumii. Expresia unei asemenea viziuni, o constituie poziția țării noastre în lume. Datorită politicii sale de pace, prietenie și colaborare cu toate țările, România socialistă constituie un factor dinamic al consolidării păcii și securității internaționale. Țara noastră nu precupețește nici un efort în favoarea realizării unui climat propice cooperării multilaterale, dezvoltării și progresului omenirii. În acest context, s-au extins relațiile țării noastre și cu țările continentului african, fapt ilustrat și de vizita începută în ziua de 8 aprilie, de către tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, împreună cu tovarășa *Elena Ceaușescu*, într-o serie de țări africane, și care s-a desfășurat sub cele mai bune auspicii. Dialogul amplu, desfășurat la cel mai înalt nivel, manifestările de caldă prietenie, relevă înaltul prestigiu de care se bucură conducătorul partidului și statului nostru pe arena internațională, constituind totodată o nouă contribuție la cauza păcii și securității internaționale.

MEMENTO

Jubileul revistei TRIBUNA

Se împlinesc 95 de ani de la apariția revistei Tribuna, sub direcția lui Ioan Slavici. Acest moment jubiliar vine să lumineze din nou importanța și semnificațiile pe care le-a avut, în istoria culturii românești, prestigioasa publicație din inima Ardealului.

Într-un șapou redacțional se spune : „În istoria spirituală a țării, Transilvania realizează, grav și patetic, imaginea istoriei și a unui impresionant efort cultural. „Luminile" sînt act de difuziune și de educare, iar presa participă decisiv în cadrul acestui demers. Tribuna anului 1884 este, cum observase Ioan Slavici, un organism cu o răspîndire în toate „țările" românești. La apariția seriei noastre (1957), Ion Agîrbiceanu evoca seriile Tribunei de la Sibiu, de la Arad și de la Cluj. În ele se concentrează o istorie, așa cum în Tribuna de azi se exprimă contemporaneitatea. Acesteia îi consacrăm numărul de-acum și cel următor".

Acest număr excepțional (17 din 26 aprilie a. c.) este o puternică demonstrație a considerației de care se bucură revista în cercurile scriitoricești din întreaga țară. Colaborează : Ioan Alexandru, N. Balotă, George Bălăiță, Horia Bădescu, Eta Boeriu, Ion Caraion, Al. Căprariu, Constantin Chiriță, C. Ciopraga, Ov. S. Crohmălniceanu, C. Cubleșan, Ștefan Aug. Doinaș, Nicolae Dragoș, Ion Drăgănoiu, Anghel Dumbrăveanu, Victor Felea, Fodor Șandor, Laurențiu Fulga, Aurel Gurghianu, Ion Horea, M. Iorgulescu, C. Ivănescu, Traian Iancu, Dan Laurențiu, Ion Lungu, G. Macovescu, Norman Manea, Angela Marinescu, Adrian Marino, Virgil Mazilescu, D. Micu, Teohar Mihadaș, D. Mircea, Romul Munteanu, Florin Mugur, Fănuș Neagu, Ion Oarcăsu, Octavian Paler, A. Păunescu, I. Pervain, Liviu Petrescu, Petru Poantă, Adrian Popescu, A. Rău, V. Rebreanu, M. Robescu, I. Romanescu, Petru Romoșan, M. Scorobete, M. Sorescu, Nichita Stănescu, Petre Stoica, Mircea M. Tomuș, Dorin Tudoran, C. Țoiu, Ion Vlad, Horia Zilieru.

Colectivul redacțional și colaboratorii revistei ORIZONT, adresează TRIBUNEI, cu prilejul acestui jubileu, salutări frățești și urarea de a crește mereu în strălucirea literelor românești.

ORIZONT

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

EXPOZIȚIA DE ARTĂ PLASTICĂ

Expoziția deschisă la Galeriile de artă Bastion, din Timișoara, reunește în cadrul fazei interjudețene a Festivalului național „Cîntarea României", ediția a doua, lucrări de pictură, grafică, sculptură și artă decorativă ale artiștilor din Filialele U.A.P. și centrele Arad, Deva-Petroșani, Lugoj, Reșița și Timișoara.

Vom remarca pe zone participante și genuri artistice, cîteva nume : un *Pogan Gheorghe, Budiu Tiron, Bâtcă Mircea, Elena Bianu* — în pictură, un *Kovacs Ernest* și *Ioan Seu* — în sculptură, reprezentînd o generație mai tînără și un *Tellmann Iosif*, sau *Mathias Iosif* — în grafică, reprezentînd generația matură.

Aradul se face remarcat în pictură și grafică prin lucrările artiștilor *Ioan Cott, Tamas Maria, Ioan Groza Kett, Mihai Oltean, Pavel Alasu, Aculina Popa Strosnei*, în sculptură, prin *Vasile Sandu Ionel Muntean, Vitroi Emil*. O prezență aparte, de bună calitate, o formează tapiseria Elenei Stoinescu Muntean.

Tînărul cenaclu profesionist de la Lugoj este prezent la actuala confruntare artistică, prima, de altminteri în viața cenaclului — prin *Florica Oravițan Crețu, Petru Oravițan, Tudor Tudan* ș. a.

Reșița aduce, cu succes, în prim-planul expoziției de la Bastion, numele citorva tineri pictori cum *Petru Galiș, Petru Comisarschi, Scheibling Helmuth, Iulian Cojocariu, Traian Baia* ș. a.

Ca și gazdă, Timișoara formează *matca* acestei expoziții, la toate genurile și prin preocupările, de înaltă ținută, cuprinse în mișcarea plastică a Timișoarei astăzi.

Întîlnim, deci nume de artiști cu care ne-am obișnuit, pe acelea ale lui *Romulus Nuțiu, Luca Adalbert, Ion Sulea Gorj, Molnar Zoltan, Popa Gabriel, Doru Tulcan, Aurel Breileanu, Constantin Flondor, Ciprian Radovan, Leon Vreme, Lucaciu Simion, Diodor Dure, Schreiber Freiderich* ș. a. în pictură, ale lui *Vasile Pintea, Ion Mihăescu, Lidia Ciolac, Eugenia Dumitrașcu, Xenia Vreme, Iulius Podlipny, Kazinczy Gabriel, Văleanu Gheorghe* ș. a. în grafică, ale lui *Victor Gaga, Szakatz Bella, Petru Jecza* în sculptură. Artele decorative sînt reprezentate prin *Klara Jecza, Magda Ziman, Iulia Dinescu*.

O manifestare de amploare, într-un climat propice.

Paul BOGDAN

Al. Jebeleanu

Poezia lui Alexandru Jebeleanu (**Oglinzi sonore, Certitudini, Frumuseți simple, Nostalgii solare, Divagații și simetrii, Transparențe, Peregrinări terestre**) are drept ultim, ireductibil, referent **cîmpia bănățeană**, șesul plin de culoare, lumină și exuberanță. Înfățișat și de-a dreptul, șesul revendică, însă, rolul de matrice profundă, generatoare a unor realități cu adevărat artistice. În asemenea cazuri, între peisaj ca atare și peisajul prezent în text nu se instituie un raport de contiguitate, ci unul de similitudine. Textul încetează de a fi pleonasmul propriului său referent: va încerca, dimpotrivă, și – deseori – va reuși să îi concureze acestuia realitatea.

În ce chip, așadar, prin ce procedee, spațiul mental devine spațiu artistic? În ce mod capătă cel dintîi generalitate, ajungînd să însemne altceva (și mai mult) decît simplă trăire?

Analiza descoperă o rețea complexă și extinsă de confruntări (uneori simultane) între referent (realitatea psihică ce-l reflectă) și diverse înfățișări ale unui context. **Șesul** natal e plasat, mai întîi, în perspective spațiale din ce în ce mai largi (în natura și geografia țării, ba chiar în dimensiuni cosmice). Se profilează, în consecință, opoziții semnificative, precum **șes-munte** etc., capabile să proiecteze, deopotrivă, un peisaj moral. Un al doilea ecran este timpul (istoria națională sau vremea în genere). Pe un asemenea temei sînt construite cupluri semantice precum **foc-gheață, fluviu-gheață etc.**; de aici derivă configurația semantică a noțiunii de **alb**. Vom recunoaște, apoi, referirile la cultura națională (populară sau cultă) și – în sfîrșit – confruntarea cu modele lirice în genere (neoclasice, parnasiene).

Selecția și sinteza sînt operate conform datelor unui temperament eleat, iubitor al decupajului exact, în plină lumină, înclinat spre echilibru formal și ambiguitate stăpînită.

Indiferent de subiect, de anecdotică (erotică, pastel, artă poetică etc.), poemele lui Alexandru Jebeleanu relevă aceeași tentă de tulburare gravă și demnă, exprimînd – dincolo de adîncimea și natura emoției – un veritabil optimism artistic.

Eugen DORCESCU

PREZENTE LITERARE

Bibliografie

Oglinzi sonore, versuri, editura Vrerea, 1945.
Certitudini, versuri, Editura de stat pentru Literatură și Artă, 1958.
Frumuseți simple, versuri, Editura pentru Literatură, 1962.
Timișoara, reportaj, editura Meridiane, 1964.
Nostalgii solare, versuri, Editura pentru Literatură, 1965.
Divagații și simetrii, Editura pentru Literatură, 1969.
Transparențe, editura Eminescu, 1972.
Peregrinări terestre, editura Facla, 1975.

DURATĂ

Iluzia mi-o port ca pe-un trofeu.
Nu mă feresc de-al vîntului galop.
Cu lacrimi lanul meu e poate copt,
Pe margini aninat-am curcubeu.

Spre ziuă pomi la tîmplă-mi se desfac
Cu vaporii de sulf țîșniți din lut,
N-am jinduite sfere și nici scut,
Sînt visător de-o jumătate veac.

Da, cred în izbăviri, cer carpatin,
Deși de cicatrici mi-e gîndul plin
Și glasul tău mă iscodește rar...

Privesc în parc un arbore similar.
În fibrele țesute-n trup de lemn
Tăcerea celebrează ca-n poem.

SUB NORI

În amintirea poetului Dimitrie Stelaru

Doar versuri și nădejdi. Atît am adunat
Din vîntul nedecis, emoții și esențe.
Mi-e inima rostită în rime, în cadențe,
Sînt propriului destin decorul neschimbat.

Coloană-mi construii, suind neostenit
(Ca mîine, Eumene, un verb pietrificat),
În seara viguroasă mi s-a desferecat,
Sub nori, brâncușiană, părea fără
sfîrșit...

Ce foc respiră-n mine? Nu-mi pasă că-i
nociv!
Spre absolut mă poartă și-i lîngă cer abia,
Satisfăcut că poate spori din stea în stea.

Dar cînd se surpă idoli și mă trezesc
tardiv,
Iluzii cad: cenușă pe-nchipuitul tropic...
Și-n zori, cu poezia, clădesc din nou,
utopic.

OPTIMISM

Mi-ai spus că mă iubești pînă la moarte.
Ce spații și ce veac se-ntind în față!
Covîrșitoarea foame de viață
Ne-animă, ne confundă, și ne-mparte.

Cum voi putea să măsur ori s-adun
Atîta timp și rost într-o escală?
Eternul meu de-argilă siderală
Cu nimbul tău distinct mi-l încunun.

Infernul, paradisul, peste mări,
Prezențe fade, ritmic fluturînd
Ademeniri festine și mirări.

Cutreieram prin timp – sublimă carte!
Duminici gravita-vor spre pămînt
Să-mi spui că mă iubești pînă la moarte.

CASTELUL KOCHBERG

Clari pașii-ndrăgostiților eterni
Persistă prin odăile discrete.
Privești iscăliturile lui Goethe
Și-ți pare c-a descins pe-aici mai ieri.

Eroii: Faust, Mefisto trec prin față
Și Werther din vitralii de tristețe
Răzbate spre o altă tinerețe.

Alături stau portrete și poeme.
O recunosc pe Lotte-ntr-un tablou
Și-o regăsesc – ce deslușit ecou! –
Clipind în gingășia unor gene.

De-atîția ani nimic nu-i mai desparte:
Ce-a-ndepărtat necruțătoarea viață
Unise pe vecie strîmba moarte!

POEM

Tu treci prin mine ca un vin spumos,
Exclamă-n sînge, fulgeră iubirea!
În magici ochi răsare fericirea,
Un astru spre făptura ta s-a-ntors.

Furtună-mi ești atotrăscolitoare,
Mă leagăn cu pădurea și m-aplec.
Al tău ursit cu sufletul întreg
Și prea supus ți-am fost cerut iertare.

Că iarăși doar în somn te mai aud
Și doar cu visul mă-nfășor în plete,
Te fugăresc pe irealul prund...

Și cînd te-ajung sfielnice accente
În sufletu-mi aș vrea să mi te-ascund
Brun, vinul tău de flăcări să mă-mbete!

DOR

Și tocmai tu mi-e dat să-mi fii un dor,
Iubirea vlăstărind neîmplinită,
Suavă condamnare sau ispită,
Extazul ireal, un fir de nor...

Oricît încerc veghează un deșert,
Sărutu-mi te-nseninä și te pierde.
N-aș vrea să te prefaci într-o nădejde.
Damnarea mea din rai. Demersul cert.

Te-nmlădiezi clipind șovăitoare,
Neliniștea îmi unduie prin spații
Și-atunci cînd vii cu reînviate grații.

Trăiesc de veacuri numai pentru tine,
Nălucă, metaforică-alinare!
Nu-mi pasă ce-o răspunde clipa mîine.

Laurențiu Cerneț

SPLEEN

În ziua de 21 noiembrie pe la ora 5 după amiază, Petre Jitianu constată că n-avea nici un chef să se ducă acasă. Fu uimit, de fapt, o uimire puțin mai complicată, întrucît era o combinație de indiferență, groază, mirare și încă un ce confuz, în chip de catalizator. Întotdeauna a fost convins – remarca asta o făcu imediat după ce reuși să judece cît de cît efectele marii revelații, deoarece pînă atunci n-a avut ocazia să-și pună asemenea probleme – că de-abia aștepta să treacă ultima oră și să plece, să fugă, în orice caz, să întindă pasul și s-ajungă iute în confortabilul său apartament, unde se simțea confortabila prezență a Paulei. Descoperind că s-a înșelat prostește timp de atîția ani, la început intră în derută, apoi, treptat, se calmă, doar n-o să se sinucidă din pricina asta și căută o explicație. Nu reuși să găsească nimic care să-l satisfacă, totuși, se alese cu un fel de concluzie: dacă n-avea chef să se ducă acasă, nu trebuia să se ducă acasă! Însă nu-i convenea să-i telefoneze Paulei și să-i spună c-o să întîrzie. Paula l-ar întreba, cu plăcerea ei sadică de a lua interogatorii, ce motive are, iar el va fi incapabil să-i mărturisească adevărul. Ar fi nevoit să mintă. Nu că n-ar fi mințit niciodată, a mințit, desigur, ca orice om, ca orice bărbat, ca orice bărbat căsătorit, însă era stupid să mintă degeaba, adică să se instaleze de bună voie în situația neplăcută a celui care este veșnic atent, nu cumva să se dea de gol, să-și trădeze minciuna gratuită, prostească, banală, idioată. Dacă n-o să-i comunice deloc Paulei, nici un cuvînt, o să întîrzie și gata, fără explicații; cîndva, odată și odată, peste o oră sau peste un veac, tot va trebui să se întoarcă acasă, cu chef sau fără chef, și atunci nu va fi scutit de vorbe, de vorbele multe pe care va fi obligat să le spună și vorbele acelea vor fi bineînțeles mincinoase, pentru că nu există încă o soție care să te îmbrățișeze cu drag după ce i-ai răspuns la întrebarea „Unde ai stat atîta?", cu „N-am avut chef să vin acasă"

Se enervă și fu gata să se sperie, simțind cum i se urcă în cap o căldură. De fapt, observase mai de mult o stare mai aparte, un neastîmpăr, o grabă și o iritare. Nu-l durea nimic, nici măcar nu i se întîmplase să se lase cuprins de moleșeala aceea care uneori anunță boala. Descarcă-ți nervii – îl sfătuia un coleg, Bobu, om în vîrstă, despre care exista părerea că are o uriașă experiență de viață și Jitianu de-abia se putea stăpîni să nu-l întrebe cu o ironie deplasată: Pentru ce, ca să nu-mi stric tenul? Odată chiar l-a întrebat, o singură dată, și-a avut senzația că toți colegii au zîmbit cu milă, pentru ironia lui nemotivată. Nu, colega, nu pentru ten, – i-a explicat calm profesorul Bobu – ci pentru echilibrul metabolismului. Un metabolism echilibrat reușește să ducă organismul pînă la 70–80 de ani în condiții de sănătate condiționată. Tipii nervoși n-ajung la pensie. Bobu nu avea nevoie să se laude cu sănătatea lui, era ceva evident. Pe el nimic nu-l găsea descoperit, nimic nu-l mira și nu-l putea atinge. Surîdea mereu și izbutea fără efort să-și păstreze calmul chiar și în cele mai enervante situații. Atunci găsea de cuviință să spună cîteva fraze de **bun simț** și cuvintele ieșeau din gura lui rotunde și moi. Jitianu îl suporta din ce în ce mai greu și de aceea îl evita, astfel,

încît, ocolindu-l pe
izoleze de toți cole
cotro și nu reușea
cepea să-i explice
rificate în timp, Jitia
dească la altceva
nu audă nimic. Bob
plă ceva neobișnuit
convins că avea da
lor mai tineri, să-i
nătos și mult. Cel
fără de „menținerea
tabolismului", se p
copiilor". El nu fu
credea că aceasta
cum trebuie să fie
Faptul că nu crescu
sa lui devenea un
conform căreia Bob
nu greși niciodată.
ce să fii subiectiv
mai ești în stare să
cele mai eficace. U
educat bine, dar nu
un bun echilibru al
și fiul se pot sprijin
tea educativă. Dac
simplă palmă dată
ce instantaneu ech
terne. Copilul nu v
palmei respective,
schimb tatăl, deven
să continue efortul
tă eficiență, ceea c
– M-ai urmărit,
– Da, desigur...
nu mă simt bine.
– Nervii, colega
vîrsta dumitale...
Probabil că pliml
fiindcă trupul i se p
nu-l simțea. Respira
vesel și mărunt, o p
tra aerul, îl curăța
re Jitianu n-o pute
ci mai degrabă cu
că și ploaia îi făc
explica de unde at
bună dispoziție lini
cu chiote și zdrunci
lăm – zise Jitianu ș
vorbea tare, încît s
mișca buzele – să
grăbit întotdeauna
n-am poftă să...
la capăt: Bobu m
scap de el fugeam
mă înnebunea. Ca
acasă. Îmi pălcea
nit să mă duc acas
observ la mine un
nu mi-a venit să m
aș fi avut?
– Bonjour, Pierre
– Da, ca să nu
na. Pe-aicea stai?

Bobu, ajunse să se
gii. Cînd nu avea în-
să fugă, iar Bobu în-
una din teoriile lui ve-
anu încerca să se gîn-
și cîteodată reușea să
u intuise că se întîm-
t și luă măsuri. Era
toria să dea lecții ce-
învețe să trăiască să-
mai iubit subiect, în a-
unui echilibru al me-
părea a fi „educarea
sese niciodată tată și
îl îndreptățea să știe
un adevărat părinte.
se nici un copil în ca-
argument pentru teza
u avea calitatea de a
Un copil **al tău** te fa-
– susținea el – și nu
aplici pe viu metodele
n copil normal trebuie
mai de un părinte cu
metabolismului. Tatăl
ni reciproc în activita-
ă tatăl este nervos, c
copilului poate produ-
ilibrarea tensiunii în-
a înțelege necesitatea
dar o va primi, în
t calm, va fi în stare
educativ cu mai mul-
e...
colega?
Vă rog să mă scuzați.
! Nu este permis, la
parea **îi făcea** bine,
ărea mai ușor. De fapt,
liber. Ploaia cădea
ploaie sănătoasă – fil-
de impurități – pe ca-
a asocia cu Bacovia,
Topîrceanu. Probabil
ea bine, altfel nu se
ita bună dispoziție. O
ștită, nu dintr-acelea,
înături. Ia să recapitu-
i nu-și dădu seama că
e auzea, nu numai că
recapitulăm: eu m-am
să ajung acasă. Azi
Nu e bine! O iau de
ă înnebunește. Ca să
acasă. Revin: Bobu
să scap de el, fugeam
acasă. Azi nu mi-a ve-
ă. Nu!... De un timp.
dezechilibru nervos. Azi
ă duc acasă. Ce motiv
, vorbești singur?
mă plictisesc. Sărut mi-

– Pe aici. Nu ții minte că te-am invitat o dată?

– Am uitat.

– Tu uiți numai ce vrei.

– Pe cuvîntul meu!

Își amintea vag că, odată, demult, și-a notat în agendă adresa Cristinei. Trebuie să fi fost însemnarea pe care mai tîrziu a șters-o, deoarece nu știa la ce anume se

GULES STEPAN: „Împlinire eternă"

referă; după un timp, o simplă inițială nu-i spunea nimic. Bineînțeles că nu-și permitea să scrie numele întreg, nu era bine să aibă în agendă nume feminine, deși pentru el Cristina nu conta ca femeie... Deci își amintea vag, ceea ce nu însemna nimic. Vag sau deloc – e același lucru cîteodată, așa încît declarația lui sigură, pe un ton ușor, care se confunda cu cel al sincerității, nu se încadra în categoria minciunilor. Sau, mai bine zis, nu constituia în întregime o minciună. Avea oroare de neadevăruri. Îi plăcea să spună neadevăr, suna mai puțin vinovat, dacă i se dădea ocazia să aducă argumente (false!) pentru a-și susține afirmațiile și asta îl vîra în tot felul de încurcături. Avea o memorie destul de bună, foarte bună chiar, însă nu reținea decît datele adevărate. Neamintindu-și minciunile, inventa altele, se iveau nepotriviri flagrante și unica scăpare părea să se afle tot în memoria lui paradoxală: nu-și amintea dacă în legătură cu povestea respectivă mai discutase vreodată cu persoana căreia acum îi turna verzi și uscate. Uneori, surprindea un surîs amuzat, dar nu se îngrijora, fiindcă nu-și închipuia că fusese deja prins cu ocaua mică. De fapt, neadevărurile lui erau inofensive, nu aduceau nimănui prejudicii. Mințea cu nevinovăție, fără ca aceasta să fie principala sa trăsătură de caracter, deși avea pretenția că detesta minciuna.

– Nu pot să cred c-ai uitat, insistă Cristina. Pe vremea aceea – o spuse cu un fel de ironie la adresa unui timp foarte îndepărtat, poate înainte de era noastră, care n-avea nici o legătură cu ea și se scurgea independent de trecerea ei înceată prin lume – mă căutai cel puțin odată pe săptămînă și mă înfiorai puțin cînd îmi sărutai mîna. Dacă vrei, o să-ți amintesc și de Maria-Magdalena, fiindcă ei i-ai mărturisit că ai fi curios să vezi cum arată singurătatea mea. Vai, Pierre, e foarte urît din partea ta că nu mi-ai dăruit o seară. Sînt în stare să și plîng sau să vărs lacrimi numai la gîndul că ai fi putut să-mi faci o vizită.

– Nu numai atunci – zise Jitianu cu o convingere lejeră –, ba chiar mai des decît mi se întîmplă, m-am gîndit la tine, însă nu mi-am amintit de invitație. O să ți se pară ciudat, dar mă simțeam frustrat. Aveam dreptul să te văd în intimitate și tu nu-mi permiteai, neinvitîndu-mă.

– Bine, bine – cedă Cristina –, tu ești în stare să mă faci să cred că era cît pe-aci să te sinucizi.

– De ce nu? Am o teorie foarte amuzantă în legătură cu sinuciderile.

– Te rog! Fără teorii! Nu observi că plouă?

– Tocmai de-aia. Mă invit la tine.

– Vai, ce bine! – bătu din palme ea, ca o fetiță, uitînd de umbrelă. Jitianu o prinse din zbor și după aceea o ținu el, cu exagerată atenție.

Liftul era defect. Urcară încet pe scară.

– Cîți ani ai? – întrebă Jitianu în dreptul etajului II, gîfîind.

– Sînt mai bătrînă ca tine.

– Îmi închipui, însă mă prefac că nu te cred.

De fapt, n-o credea. Cuvintele ei, toate, păreau cîteodată desprinse de orice înțeles, erau cuvinte în sine, niște obiecte care nu serveau la nimic. Altă dată, și de cele mai multe ori, sunau ironic, de parcă ar fi fost **interpretate**, parodiind frazele mari, exagerînd sentimente poate neimaginate, dintr-un fel de jenă față de gîndurile ei cele mai intime. Avea gesturi largi, tot ironice, dacă mișcarea unui braț poate fi ironică, dovedea o grație reținută, iar privirea se juca, alerga sau se oprea foarte obosită, ascunzînd o curiozitate tînără și un strop de malițiozitate...

O clipă Jitianu se întrebă dacă nu cumva toate acestea nu aveau nici o legătură cu Cristina și doar fantezia lui construia modele și atîta tot. Se opri. Mai erau două trepte. Cristina urcase lejer și el se miră: „Ce naiba, că doar e mai bătrînă decît mine!" Nu părea mai în vîrstă. Era suplă și arsă de soare și zîmbea de parcă ar fi pregătit o șotie.

– De ce nu te măriți?

– Nu pot. Pentru asta se cer niște calități pe care eu nu le am.

– Dar ai fost căsătorită?

– Am fost.

Nu-i convenea să răspundă la astfel de întrebări. Jitianu ar fi avut poftă s-o necăjească. De multe ori se preta la jocul acesta periculos, ințărîta oamenii, făcîndu-i să-și piardă cumpătul și să spună ceea ce nu doreau, să devină gata de a lovi. Pentru el era un joc, îi plăcea să-și vadă semenii lipsiți de instinctul de conservare. Știa să se retragă la timp, înainte de a nu fi prea tîrziu. Nu-și cerea scuze, avînd aerul că nu-și da seama că greșise.

– Ești deci văduvă.

– Eu nu te-am întrebat dacă ești căsătorit.

– Dar știi că sînt căsătorit.

– Da, însă absolut din întîmplare. Și fără amănunte. Nici nu mă interesează amănuntele pe care nu vrei să mi le spui.

– Aha! Și ceri reciprocitate.

– Cum adică?

– Adică nici eu să nu caut să aflu amănuntele pe care tu nu vrei să mi le spui.

– Eventual.

– Nu eventual! Sigur!!... Spune-mi: soțul tău a murit într-un accident de avion sau l-ai lăsat după ce l-ai prins cu o blondă?

– Nici una, nici alta. L-am ucis. Crimă perfectă. Dau consultații nevestelor doritoare de eliberare.

Jitianu se încruntă. Îi era necaz că scăpase momentul de trecere. Cristina fusese pe punctul de a deveni violentă. Se stăpînise însă și alunecase ușor spre glumă. Dar cînd?

• Fragment din romanul **„Vițelul la poarta nouă".**

PROFILURI

PETRE GHELMEZ

Poet al unor viziuni agreste, PETRE GHELMEZ își fixează de la debut – *Germinații* (1967) – un univers ușor de urmărit, prin frecvența motivelor, și în următoarele cărți – *Altare de iarbă* (1969), *Lynxul* (1972), *Sonetele* (1974), *Evenimente* (1976). Este în primul rînd un univers bucolic, naturist, cu motive vizînd forța elementarului, încercînd să atingă firea lucrurilor. Spațiul matrice rămîne satul și peisajul său, unde țăranii oficiază existența. Elemente de compoziție ale unui peisaj devin simboluri ale permanenței. Grîul, iarba, semințele, pomii, pădurea nu rămîn simple decoruri ci figurează elemente ale primordialului. Ele sînt însemne ale unei civilizații statornicite prin mișcarea îndelungată a timpului. Naturalul este sensibilizat și receptat la modul senzitiv: *„O rostogolire a lucrurilor, / Pentru totdeauna, mi-i dat să mă doară. / Un fel de-a v-ați ascunselea / Al ierbii, al apei, al spicelor, / și-a tot ce ne mai înconjoară."* (*Urmașul lui Heraclit*). Poezia își găsește izvorul prin mistuire în fenomenal. Peste tot domină motivul germinației. Natura este urnită de adînci metamorfoze sau schimbarea pare să fie manifestarea normală a existenței. Se prelungesc urme ale viziunii folclorice.

Puterea viscolitoare a germinațiilor prinde totul. O dinamică robustă cotropește cosmosul întreg, lumea căzînd „într-o grea germinare". Forțe ascunse viscolesc semințe, mod practic de a supune universul germinației: *„Viscolea, viscolea cu semințe, / În toamna aceea limpede de soare, / Pe cîmpuri, pe dealuri, la mare, / Viscolea robust cu semințe! / Stoluri și roiuri vijiitoare, / De ființe mărunte, pestrițe, / Desprinse, din spice, din ierburi, din vițe, / Cotropeau țarinile-amare. / Viscolea, viscolea robust cu semințe, / Și lumea cădea-ntr-o grea germinare".* (*Viscol*). Pămîntul însuși este o „uriașă sămînță". (*Pămîntul*) surprinsă de forța transformatoare a germinației. Din metamorfoza iscată prin germinații apar *altarele de iarbă*, semne ale prelungirii naturalului. O posibilă revoltă se prefigurează „Prieteni, mi-e teamă să nu ne strivească / Firele-acelea, înlăcrimate, de iarbă". Motivul *lynxului* se generalizează, devenind simbol al forțelor contradictorii, activizare și stagnare. Lirismul se existențializează, imaginile configurează peisaje gigantice. Lăcașul unei posibile „nunți" în fuziune cu natura are loc „la poarta grîului", într-o proiecție cosmică. Naturalul se animizează, „turme de scaune, de mese, de negre dulapuri" aleargă într-o cavalcadă fantastică. Poezia se tensionează de spaima diluției materiei, de „răzbunarea" elementelor mișcate din circuitul rostuit în timp. „Puiul de șarpe" poate trezi în sămînță „limpezimile cîntecului" (*Țipăt de sămînță*), iar o invazie a forțelor necunoscute creează un spațiu auster (*Omizile*). Un vuiet stelar se întinde neiertător cuprinzînd copacii, pietrele, apele (*Vuiet stelar*). Sub ampla metaforă a *lynxului* se înțelege un drum al inițierii atins în etape, dar nu finit. Motivul *lynxului* ordonează o poezie a întrebărilor neliniștite, mai zguduite de dramatism. Viziunea naturistă se asociază relației existențiale. Starea *lynxului* se înțelege ca o existență a căutărilor, dinamizată prin interogații.

În poezia lui Petre Ghelmez valorile tradiționale sînt sensibilizate într-o obsesie a revenirii și accentuării cîtorva motive.

Alexandru RUJA

ECHO

SESIUNE DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

Timp de două zile (în 5–6 mai), va avea loc la Casa de cultură a tineretului din Timișoara o amplă sesiune științifică, organizată de Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului Timiș, Comitetul Județean al Uniunii Tineretului Comunist și Muzeul Banatului, manifestare culturală prilejuită de aniversarea a 2050 de ani de la întemeierea statului dac centralizat și independent.

Lucrările sesiunii se vor desfășura în patru secții: I. Importanța istoriei în contextul activităților de educare patriotică a tineretului; II. Istorie veche și arheologie; III. Istorie și arheologie medicală; IV. Istorie modernă și contemporană. Vor fi prezentate aproximativ o sută patruzeci de comunicări, elaborate de muzeografi, arhiviști, cercetători, profesori, activiști culturali etc. din Timișoara și din alte orașe ale țării.

La sesiune vor participa o seamă dintre cele mai prestigioase personalități din domeniul cercetării istoriei naționale, precum sînt acad. Emil Condurachi, acad. Ștefan Pascu, conf. dr. Hadrian Daicoviciu, conf. dr. Mircea Mușat, general Ionel Gall, prof. dr. Iosif Kovacs, dr. Alexandru Porțeanu ș. a.

CONTEMPORANII – ANUL 35

VINE, VINE PRIMĂVARA...

E încă ziuă, chiar dacă soarele a lunecat spre apus. În miezul comunei, după munca zilei, oamenii stau la taifas. Pe șoseaua netedă șuieră din cînd în cînd silueta unei mașini. Bate vînt de primăvară și cerul pare spălat ca un geam lucitor. De cum privesc peste gardurile grădinilor, zăresc gospodarii semănînd legumele timpurii. Colind așezarea și mă apropii astfel de primărie. O femeie spală dalele de piatră ale coridorului.

– Primarul e înăuntru?

– Nu-i, că-i prin sat, umblă...

Umblu și eu după primarul Becicherecului Mic, unde m-au dus pașii în această după amiază de început de aprilie. Pe drum, o femeie cu o copiliță. Încropim două vorbe.

– Unde ar putea fi primarul?

– Poate pe la cooperativă...

– Departe-i?

– Colea... Și...

Caut clădirea. În sediu, nimeni. Apoi, cînd mă întorc și părăsesc coridoarele reci, în uliță, cineva din urmă, mă strigă:

– Pe mine mă căutați?

– Pe primar, zic, văzînd un tînăr căruia îi dau sub treizeci de ani.

– Eu sînt primarul, zice, Stan Emilian... Ne strîngem mîinile. Îl privesc cu oarecare surpriză, dar mă prefac bine că îl cred. Ieșim în drum. Pe lîngă noi trec oamenii și ne salută. Un primar e salutat de oameni, îmi zic, așa că el trebuie să fie. Tînăr – tînăr, dar el e fi primarul.

Privesc spre cer și îmi place cerul acela limpede, limpede, ca o apă de munte. Îmi place și vîntul ce lunecă proaspăt prin părul nostru și ne răsfoiește hainele.

– De cînd sînteți primar?

– D-apoi, din 22 iulie 1978. Că am fost pînă atunci mecanic la I.R.A. Am făcut apoi o școală de partid și apoi am fost ales primar aci, în Becicherec. Se spune că aș fi cel mai tînăr primar din județ, dacă asta are vreo importanță...

Tac și îl invit să ne preumblăm pe ulițele satului său. Trecem pe lîngă grădina unui gospodar ce seamănă ceva, cu o mică semănătoare manuală.

– Ce sameni, Barta baci? strigă primarul, de peste gard, la omul aplecat peste ustensilele de fier.

– Sfeclă, răspunde omul, că e vremea...

– E zidar la mine, la primărie, se întoarce Stan Emilian spre mine, și un grădinar de clasă. Are cele mai frumoase roșii din comună. Și fabrică și coșuri de nuiele.

Privesc peste gard și zăresc butucii sălciilor, de-a lungul unui șanț adînc, umed, de pe care crengile flexibile au fost retezate pentru meșteșugul împletiturilor.

– De pe unde vă trageți? îi zic primarului.

– Părinții mei sînt din Albac, satul lui Horia, dar eu m-am născut aci, că părinții au venit în Becicherec în 1946.

– Adică, un om al satului... Dar ce vă ține aci, numai faptul că v-ați născut pe locurile astea? Timișoara doar e aproape.

– Ei, dar cîte nu pot ține un om legat de locurile nașterii lui? Mai ales, după ce am venit la primărie, a trebuit să privesc altfel lucrurile.

– Cum altfel?

Și el povestește. A trebuit să-i dedea pe oameni la treabă. Și-au propus 1.700 m de conductă de apă? Au făcut 3.600. Trotuare și-au propus 1.000 m? Au făcut 1.800. Au primit o casă veche? Au făcut din ea o stație pentru pompieri. Centrul de legume-fructe l-au amenajat cum trebuie. Artera principală a comunei, cu locuri virane, a fost proiectată să fie împlinită cu case supraetajate. Apoi, te mai gîndești și la timpul liber al oamenilor, nu, le mai ridici un Snack-Bar, le amenajezi o pistă de popice, un teren de handbal, la Dudeștii-Noi, un bloc de 12 familii, mai încropești podețe din beton și cîte altele, o gazetă de perete cu 7 compartimente, un punct de documentare model, cu literatură, legi, colecții, reviste, ziare, să poată avea omul un loc pentru reculegere...

– Dar comuna e bogată?

– Dacă C.A.P. a dat producții mari, la grîu, la orz, condusă fiind de fostul portar al Politehnicii, Pain Veselin, azi un agronom de nădejde, asta înseamnă bogăție, eu așa cred.

– Și cu intercooperativismul cum stați?

– Avem un complex de creștere a animalelor. Tăurași – șase, șapte mii. Tot o mare avere a comunei.

– Dar oameni cu idei se nasc pe-aci?

– Sînt și dintre aceștia, surîde tînărul primar. Unul ar fi inginerul veterinar Liuba Ioan. Un inimos, clasa întîi, plin de inițiative. El peste tot, vede numai idei noi și pe acelea le promovează. La graj-

dusile I.A.S.-ului, totul
el. La ferma de oi, ło
aplică. Asta-i bucuria
Primarul tace și pri
peste case. Apoi cont
– Tare îmi place p
mai iubit anotimp. T
te-au frămîntat iarna,
adunat în tine, primă
aplicare, primăvara p
mai de-ar fi o primăv
cu pămîntul nostru...
Nu-i răspund și pri
negru, urmată de o c
ce s-a îndepărtat acu
am vorbit înainte de
cu ele două, știu că
de pui. Mamă și copi
de găină. Am schimba
pila și vioiciunea ei m
o ferestruică. E orfan
ma ei e o mamă bună
pe Eugenia Tudor, și
cooperativei...
Cînd seara cădea, î
seaua albă, spre mon
din șosea, închinat lu
de aur". Primarul, dup
ziua bună, se oprise
din sat. Vîntul continu
rul limpede arăta că
adevărat peste cîmpia

e automatizat de
fel. Umblă, vede,
vieții lui...
ivește peste grădini,
inuă:
primăvara. Mi-i cel
Toate gîndurile ce
tot elanul, ce l-ai
vara pot fi puse în
ot prinde viață. Nu-
vară bună cu noi și
vesc la femeia în
opiliță, cu pași iuți,
m de noi. Știu, că
a-l întîlni pe primar,
ele sînt crescătoare
ilă merg la puii lor
t două vorbe cu co-
i-a deschis în inimă
ă de tată, dar ma-
. O crește și pe ea,
își crește și puișorii
naintam încă pe șo-
umentul de piatră,
Țichindeal, „gură
ă ce ne-am luat
cu niște gospodari
a să bată, dar ce-
primăvara venise cu
Becicherecului...

Ion ARIEȘANU

George Suru

DIN UMBRA LUMINATĂ

Din umbra luminată a păsării trecătoare
Femeia îmi aduce clipe numărate,
Subțiri la rădăcină ca mările din sare,
Ca urmele săgeților pe creneluri de cetate;

Din mersul șovăielnic, rupt dintre capcane,
Femeia îmi aduce sînge de căprioare,
Parcă aș fi un vechi portret uitat în rame
Tînjind după izvoare de candidă sudoare;

Din ceața înălțată de riuri apusene,
Femeia îmi aduce pietre albe, rare,
Atunci copilăria începe să mă cheme
Cum cîmpia cheamă floarea din herbare...

ATUNCI

Atunci
Cînd nu mai ai pentru cine să albești
zăpada
Cînd nu mai ai pentru cine străfulgera
sania
Cînd masa rămîne fără inima bradului
Cînd pîinea moare în cenușă
Cînd nu mai ai pentru cine să fii călător
Cînd nu mai ai pentru cine săpa o fîntînă
Cînd cartea rămîne nedeschisă pe masă
Cînd salcîmul moare în curte
Atunci...

SĂ PRIVEȘTI MEREU

Să privești mereu spre poarta cenușie
Peste acoperișul roșu, pe care
Se electrocutează porumbei,
Să vezi cum iarba crește crudă
Ca o caracatiță
Pe drumul împietrit care duce spre tine,
Să simți cum între cărți mor nourii albi
Ce te-au purtat în lume,
Pe cînd erai iubit de văzduh,
E tăcerea făcută parcă
Pentru moartea cuvintelor ce spuneau
Singurul tău adevăr.

AUD CUM PAȘII

Aud cum pașii tăi calcă semințele de
grîu și
Cum trec peste arcul de alun care
Trezește fostele ploi,
Știu că vei trece peste toate frumusețile
ca să
Ajungi în pragul casei tale unde
Iubesc ochii unei luminări
La care
Încerc să readuc viață în inima zeilor
arși...

CÎNTEC

Cîtă ceață am iubit, cîte ploi
Am purtat cu mine, cîtă amețeală de
rădăcini,

Cred că sînt cel mai de soi
Poet ce poate să nu moară între crini;

Cît fără de rost am iubit
Și piatră și cer și rîu și amnar,
Parcă aș fi fost ivit, dezgolit,
Din apusul unui singuratic far;

În casă, e o migrațiune
De vise părăsite de semințe și lut,
Sînt cel mai bun purtător de lume
Pe brațe cu fumul alb al unui scut;

Chemată, să nu mă iubești niciodată,
Nu are rost să crezi în păreri;
Poate trupul meu ascunde o vatră
În care focul arde înspre nicăieri.

Cel mai drag lucru mi-a fost
Spicul de grîu îngropat de olar;
Nu are, se spune, absolut nici un rost
Să iubești lacrima luminii din far...

Cerule, nici o corabie, nici o luntre,
De cînd mă răspîndesc pentru iubire;
Între mine și stele străbat doar o punte
De libelule cu aripă subțire...

TEATRU

LA TEATRUL DE STAT DIN ORADEA, ÎN PREMIERĂ:

„INIMA"

de Mircea Bradu

Premiera de la Oradea cu piesa „Inima" de Mircea Bradu deschide cariera unui nou subiect în teatru, aducînd în scenă pe Vasile Lucaciu, luptătorul exemplar pentru emanciparea și unitatea românilor din Imperiul austro-ungar, personalitate complexă, ce paraliza inamicii politici cu puterea de penetrare a gîndului, cuvîntului și gestului său, capabil de a transforma în tribună orice loc, unde vitregia vremii și a autorităților îl izola, încercînd zadarnic să-l rupă de neamul său.

Văzînd piesa lui Mircea Bradu în varianta oferită de spectacolul lui Al. Colpacci de la Teatrul de Stat din Oradea, ne-am dat seama, prin selecția făcută de autor și accentele găsite de regizor și interpreți, ce izvor pentru scenă este viața lui Vasile Lucaciu. Ceea ce, în primul rînd, se impune este că autorul a găsit în multitudinea episoadelor tentante puterea de a renunța și, deci, de a desena soluția dramaturgică, în care se întîlnesc imaginea legendară a lui Lucaciu cu cea cotidiană.

Subsumîndu-și un vast material documentar, Mircea Bradu operează după viziunea sa dramaturgică cîteva inversări ale datelor istorice, fără a rupe pînza ideatică a adevărului, ceea ce îi permite să anticipe și să dea mai mult dramatism unor evoluții pe care istoria le-a confirmat. Hrănindu-se dintr-o tradiție a Școlii ardelene, găsește dreapta cumpănă pentru a întreține flacăra patriotismului lui Vasile Lucaciu din dragostea intrinsecă față de neamul său românesc și din învățăturile dobîndite în școlile Romei, punînd în antiteză, pe unii exponenți ai românilor, care, ridicați din popor și trecuți prin aceleași școli, au colaborat cu autoritățile. Este cazul episcopului Szabo de Gherla, fost Sabău prin numele tatălui și care, carierist și lipsit de forță și idealuri colective, devine un dușman al neamului.

Cum s-a apropiat regizorul Al. Colpacci de acest text cu numeroase porți de încercare? În primul rînd a luat în distribuție actori de primă clasă.

În al doilea rînd, regizorul, după principiul că orice piesă este deschisă, și-a asumat libertatea sa de creație în găsirea formulei de spectacol, împărțind textul în două părți. Piesa-portret a lui Mircea Bradu s-a echilibrat prin distribuție, avînd în vedere interpretarea de zile mari a actorilor Jean Săndulescu, Ion Mîinea, Liviu Rozorea — în ordinea intrării în scenă, care, analitici, și-au subordonat clișeele ce ni le-au mai servit și au dat scenei un cuplu ce lucra într-o dinamică contrapunctică. Liviu Rozorea, a dat un Lucaciu marcat de o imagine actuală asupra eroismului, înlocuind cu lirism stăpînit și meditație forța și percuția ilustrului său prototip.

Spectacolul de la Oradea, îndelung pregătit și așteptat, cucerește, deasemenea, prin verva valorosului Nicolae Toma, stilul fin al lui Eugen Harizomenov, patosul rustic al lui Eugen Țugulea, calmul voit aristocratic al lui Mircea Constantinescu, toți în roluri de susținere a protagoniștilor, probîndu-și din nou resursele cunoscute sau altele necunoscute.

În decorul-cutie, cu podeaua foarte înclinată, ce sugera alunecarea spre dezastru a Imperiului habsburgic, au avut participări episodice, dar utile, Ion Abrudan, de mai multe ori, Simona Constantinescu, întotdeauna plastică, Anca Miere-Chirilă, afectivă, Laurian Jivan, bine ritmat, Nicolae Barosan, adecvat personajului, Darkó Istvan, un jandarm candid, Marcel Popa, dezinvolt, Cristina Șchiopu, caldă, Radu Vaida, Tecsi Sandor, Grigore Schițcu, Marcel Segărceanu și Alla Tautu alcătuind un complet de judecată tenace, dar imobil.

Spectacolul de la Oradea crește mult prin curajul și forța adevărurilor rostite în scenă, avînd puterea de a ne străbate cu sentimentul istoriei, de a ne da imagini mișcătoare din lupta românilor pentru unire.

Constantin MĂLINAȘ

MUZICA

ORATORIUL „SAMSON"

Ultimul simfonic a fost semnat de DIODOR NICOARA. Curentele discrepanțe dintre viziunea dirijorului și a maestrului de cor, sesizabile în lucrările cu preponderență corală, atunci cînd realizatorul era dedublat în aceste două ipostaze, au dispărut acum cu desăvîrșire; am audiat impunătorul oratoriu haendelian într-o unitate conceptuală care se constituie în marea împlinire a serii. Căci D. Nicoară, ce comunică cu corul său printr-un limbaj complex, adesea insesizabil spectatorilor, a surprins prin aplombul în fața orchestrei, reușind momente de atmosferă filtrate cu multă sensibilitate. Soliștii invitați sînt nume bine cunoscute, fericit aleși, noutatea constituind-o mezzosoprana Liliana Bizineche, voce frumoasă, sensibilă, care ne determină interesul de a-i urmări evoluția și pe scena Operei.

Considerăm debutul lui D. Nicoară la pupitru de bun augur și opiniem că și-a cîștigat — prin succesul obținut — creditarea direcțiunii instituției, spre a dirija și alte viitoare vocal-simfonice.

Doru MURGU

LIMBĂ ȘI STIL

Aprilis

S-a strecurat, încă o dată, în urmă-ne, un început de primăvară, chemat *aprilie*. Încerc să evoc cuvîntul și posibilitățile lui de „angajare" poetică.

Forma lui străveche, moștenită din latinescul *aprilie*, este *prier*, care, în terminologia populară a lunilor anului, se află așezat între *mărțișor* (martie) și *florar* (mai). Romanii deduceau pe *aprilis (mensis)* dintr-un mai vechi *aperilis*, legîndu-l pe acesta din urmă de verbul *aporire* „a deschide", căci — gîndeau ei — luna aceasta desferecă puterile, încă ametite, ale firii, prilejuind, iarăși, erupția vegetalului. Se pare, însă, că e vorba de o simplă „etimologie populară", încă una dintre multele năstrușnicite de grămăticii de la Rîm. Paronimia era un argument suficient pentru descoperirea unor relații „etimologice", bineînțeles, imaginare. *Nox* „noapte" și *nux „nucă"* sînt înrudite — scrie unul dintre ei — pentru că amîndouă „întunecă": noaptea răpește lucrurilor culoarea (așa spune Vergilius), iar nuca... mînjește degetele celui care vrea să dezghioace miezul. Sau: *caelibes* „burlacă" trebuie raportat la *caelites* „(zeii) cerești" pentru că... „becherii" sînt fericiți precum nemuritorii din Olimp...

Receptivi față de virtuțile și virtualitățile evocative ale sunetelor și ale complexelor sonore, poeții noștri preferă varianta *april*, mai sprintenă și mai „zveltă". Ca un... tril. Iată primele versuri din *Romanța* lui Coșbuc, inspirată — mărturisește poetul — „după un cîntec grecesc": „Te-am prins sărutîndu-te, Radă, / Tîrziu într-o noapte d-*april* — / Azi mai fiecare copil / Ne cîntă iubirea în stradă". La Eminescu, în antume, *april* (cealaltă formă, curentă, este ignorată) se ivește de două ori, numai în poziție finală a versului rimînd cu *copil* și slujind, în ambele cazuri, ca termen de comparație. Merită să fie reținut, cred, amănuntul că semnificațiile comparației sînt „polare". Vreau să spun: total diferite. În *Scrisoarea IV*, Eminescu reține, dintre caracteristicile — hai să zicem, căzînd în... proză, „meteorologice" ale lunii — faptul că e schimbăcioasă și capricioasă, „însușiri" pe care el le transferă, ocazional, femeii: „Pătimaș și îndărătnic s-o iubești ca un copil / Cînd ea-i rece și cu toane *ca și luna lui april?*" Cu totul alta este rezonanța aceleiași comparații în elegia *Despărțire*, alcătuită din două părți bine distincte, așezate, una față de cealaltă, într-un contrast violent, marcat, și grafie, prin spațiul alb care le desparte, deși, în rest, textul este compact, adică nu este dispus atrofic. În prima parte, poetul desenează, în culori sumbre, tabloul propriei extincții: „Din marea depărtată răsar' un stol de corbi, / Să-ntunece tot cerul pe ochii mei cei orbi, / Răsar' o vijelie din margini de pămînt, / Dînd pulberea-mi țărînii și inima-mi la vînt". Apoi planurile se răstoarnă. Moartea cedează locul tinereții atotbiruitoare, simbolizată prin aceeași comparație: „Ci tu rămîi în floare *ca luna lui april*, / Cu ochii mari și umezi, cu zîmbet de *copil*, / Din cît ești de copilă să-ntinerești mereu"...

A extrage, din același crîmpei de realitate, sensuri și direcții asociative opuse, — este unul, numai, din privilegiile Poeziei.

G. I. TOHĂNEANU

PANORAMIC

1 Mai. La Școala interjudețeană de partid Timișoara a avut loc un simpozion dedicat semnificației acestei zile. Au participat cadre didactice, cursanți, invitați. ● Alte cîteva din șirul de manifestări închinate evenimentului au mai avut loc la Universitate, Casa de cultură din Sînnicolaul Mare, Casa Armatei din Timișoara, Consiliul popular municipal timișorean, Liceul industrial nr. 9 Timișoara. ● *1 Mai.* Adunarea festivă din sala Operei a fost urmată de un program artistic reunind forțele instituțiilor profesioniste de artă. ● În Parcul rozelor și la Pădurea Verde au fost prezente ansambluri folclorice precum „Timișul", „Rezeda", „Zora", formații ale unor cluburi sindicale, fanfare, diverse orchestre de muzică populară. ● *2 Mai.* De „Ziua tineretului din R. S. România", la Casa tineretului din Timișoara a avut loc un spectacol festiv, acordat de uteciști. ● În parcuri și pe esplanada rîului Bega, muzică de promenadă, spectacole date de pionieri și studenți laureați ai „Cîntării României", momente cultural-distractive. ● Alte știri: în cadrul „Lunii cărții în întreprinderi și instituții" au avut loc acțiuni literare în întreprinderi precum: „Ciocanul" Nădrag, Panificație Timișoara; apoi la Liceul industrial Bocșa, clubul „Constructorul" Timișoara. Au participat scriitorii Sofia Arcan, Laurențiu Cerneț, Alexandru Deal, Anghel Dumbrăveanu, Dorian Grozdan, Hans Mokka, Petru Sfetca, Mircea Șerbănescu, Ion Dumitru Teodorescu, Aurel Turcuș. ● La Reșița, în cadrul lansării volumului de versuri „Neliniștea purpurei" de Octavian Doclin au prezentat Anghel Dumbrăveanu și Cornel Ungureanu. ● La radio a fost prezentată, în cadrul unei emisiuni pentru copii, o poveste de Mircea Șerbănescu. ● Cenaclul „Ioan Popovici Bănățeanul" din Lugoj s-a prezentat recent în fața publicului cu poezie și muzică folk.

L. B.

(Urmare din pag. 1)

dunăreni, care s-au străduit astfel, din profund respect, să-i copieze fapta și gîndul.

Dincolo de „ale sale" și „cele străine", de bine și rău, de valoare și non-valoare, stoicii distingeau indiferențele *(adiaphora)*, bogăția și sărăcia, sănătatea și lipsa de sănătate, viața și moartea etc., categorii accidentale, deci precare și, în consecință, excluse din sfera axiologicului. Ne naștem și murim *„fiindcă este în natura tuturor lucrurilor să-și schimbe starea și poziția, să fie nimicite pentru ca, astfel, să se nască altele și să le urmeze"*. În fizica porticului, fluxul continuu al generării și distrugerii, al nașterii și morții, constituie astfel o simplă dar imanentă îmbinare și dezbinare de elemente. *„Cele ce vin din pămînt, se risipesc din nou în pămînt, iar cele ce încolțesc din rodnicul sîn al văzduhului se întorc iarăși spre bolta cerească"*. Acest gînd al lui Marcus Aurelius a fost dăltuit pe stela funerară aparținătoare altui anonim daco-roman din Tibiscum. El decide: D(*is*) M(*anibus*) / TERRATE / NET CORPUS · NO / MEN LAPIS ATQUE / ANIMAM AER QU / AM MELIUS FUER / .... adică: *Zeilor Mani, pămîntul tine trupul, numele-i pe piatră, iar sufletu-i în aer; cu cît mai bine ar fi fost...* Finalul inscripției-epitaf, deteriorată de vechime, poate fi reîntregit, credem noi, adăugînd expresia ALITER (altfel), care-i conferă simultan sens, ritm și nota de scepticism cuvenită unui

Încercări filosofice la daco-romanii din Tibiscum

trenos (bocet) autentic: QUAM MELIUS FUER *(it aliter)!*

Stoicii au împrumutat concepția dualistă despre natura umană din materialismul ionienilor. Astfel, după Anaxagora, realitățile corporale sînt expresia coexistenței aerului (etherului) cu țărîna. Părerea lui, împărtășită în Atena de gruparea lui Pericle, se regăsește prin influență în epitaful eroilor potideeni (căzuți în 432 î. e. n. în luptă cu invadatorii spartani), ale căror suflete au fost primite în ether, după cum țărîna le-a primit trupurile. Din acest punct de vedere, Anaxagora urmează calea lui Anaximene, etherul însemnînd pentru ei aer uscat și cald, suflare *(pnéuma)*, identică sufletului *(psychḗ)*, principiu material al mișcării substanțiale *(metabolḗ)* la nivelul tuturor lucrurilor. De fapt, relația semantică și comunitatea etimologică *suflare-suflet* evidențiază supraviețuirea acestei concepții materialist-naive „păgîne" în gîndirea populară românească.

Atribuind etherului rațiune *(lógos)*, Diogene din Apollonia orientează către idealism fizica ionienilor. Sufletele individuale devin astfel părți ale sufletului universal *(kósmos)*, ether înzestrat cu inteligență. Ideea aceasta fundamentase panteismul atît de evident la Euripide, regăsindu-se în cele din urmă la stoici, în reducția universului la un tot logic constituit *(toghicòs ara estin o kósmos)*. Planul uman și cel divin tind într-adevăr către suprapunere în cetatea-universală a porticului. Tind, dar elementele

materiale, strict pămîntene stăvilesc năzuința cerească a elementului formal din alcătuirea ființei. *„Sufletul tău vital, ca și toate elementele de natura focului, contopite în tine, deși în mod natural năzuiesc să se înalțe, se supun ordinei universale și își păstrează locurile pe care le dețin, acolo, în cadrul alcătuirii generale a trupului. De asemenea, toate elementele de natură pămînteană sau lichidă din alcătuirea trupului tău se ridică deasupra nivelului lor obișnuit și rămîn statornice, într-o poziție care nu le este firească, cu toate că, în mod normal, înclină să cadă"*. Recunoaștem aici atît oscilația stoicilor între materialism și idealism, dualismul lor, cît și dialectica heraclitească a continuei schimbări prin acțiunea legii unității și luptei contrariilor.

În virtutea acestor convingeri, sfîrșitul vieții înseamnă schimbare la nivelul substanței, mișcare dialectică în cadrul aceleiași cetăți-universale și nu intrare în neființă. Fiecare element corporal se reîntoarce prin moarte la poziția sa firească în vederea unor noi alcătuiri. Aceasta este suprema legitate a cosmosului stoicilor și *„orice-ți este potrivit ție, o, univers, mi se potrivește și mie. Nimic nu mi se pare prea devreme sau prea tîrziu, dacă pentru tine apare la timpul potrivit. Tot ceea ce produc anotimpurile tale sînt roade pentru mine, o, natură. De la tine vin toate, toate există în tine, în tine toate se vor întoarce"*. Și fluxul va fi nesfîrșit, pentru ca universul să fie mereu reîmprospătat.

SECȚIA ROMÂNĂ: 1. Trenul cursă de persoane Apahida Cluj-Napoca — *Semnal*; 2. Zamolxe — *Sfinx*; 3. Graiul pliinii — *Betta*; 4. Puterea muzicii — *Progresiv TM*; 5. Soare pentru toți copiii lumii — *Păunița Ionescu*. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ: 1. Heart Of Glass — *Blondie*; 2. Tragedy — *Bee Gees*; 3. Chiquitita — *ABBA*; 4. The Gambler — *Kenny Rogers*; 5. Stumblin' In — *Suzy Quatro & Chris Norman*.

FLASH...

Simplu, deconectant, de o mare expresivitate rock-ul trioului american *George Thorogood & The Destroyers* care a concertat în această lună la Londra și Paris. Prin piese ca cea intitulată „Move It All Oyer", grupul amintit se reîntoarce la muzica rock „directă", nesofisticată. ● „International Tour" se intitulează recentul album CBS al lui *Alan Stivell*, părintele așa-numitului „celtic rock" ● Grupul lugojean *„Betta"* s-a aflat de curînd în studiourile Radioteleviziunii pentru efectuarea

unor înregistrări pe care, mărturisim, le așteptăm cu un interes nedisimulat. ● Grupul bucureștean *„Sfinx"* se află în Franța pentru o serie de concerte. Succes! ● Casa de discuri „Electra" (R.F.G.) ne oferă un nou album *„Supermax"*, intitulat „Fly With Me".

TOP

Piesele cuprinse pe acest LP, majoritatea semnate de Kurt Havenstein, aranjor, compozitor și leader al acestei formații internaționale, se disting prin complexitatea aranjamentelor orchestrale. ● Vibrafonistul *Lionel Hampton* și-a serbat 66 ani de viață și 50 de ani de cînd slujește cu pasiune arta sunetelor. Autorul aplaudatei piese „Peanuts Vendor", are la activ peste 40 de albume înregistrate. Casa „Phonogram" a lansat zilele trecute un LP omagial cuprinzînd prestigioase colaborări ale artistului cu Gerry Mulligan, Earl Hines, Dexter Gordon și alți „titani" ai jazz-ului. ● În magazine, (încă!) un excelent disc folk: „Antirăzboinica" lui *Vali Sterian*. ● Spaniola *Charo*, în vogă în S.U.A. *(în foto)*.

Petru UMANSCHI

EVRIKA!

- Tutunul nu poate fi stîrpit dîndu-i foc cu bricheta.
- Atîta vreme cît nu simți că anii zboară, ești înconjurat de păsări.
- Unii plătesc, atît de scump vanitatea, încît susțin că nu dau pe ea nici un ban.
- Cînd îți iei nasul la purtare să-ți faci nod la batistă.
- Botnița îi dă cîinelui rău libertate.
- Ce limbă s-o vorbi în rai, de-și procură toți dicționare aici pe pămînt?
- Marile iubiri sînt tăinuite, cele mici se strigă în gura mare.
- În dialogul cu natura, omul întreabă, omul răspunde.
- Dintre toți, numai turiștii ies în... relief.
- Ca să împarți dreptatea, trebuie, în primul rînd, s-o ai tu însuți.
- Nu înseamnă că este om întreg cel căruia nu-i lipsește nimic.
- De zgîrcit ce e, nici o lacrimă n-a vărsat.

Ion VELICAN

SPORT

DINU...

... ține morțiș să fie din nou campion și zburdă mai ceva ca-n tinerețe. E clar că Dinamo '79 e o trupă solidă și sănătoasă ca un pom în primăveri florale, pe cîtă vreme Argeșul îl are copt numai pe Dobrin, ceilalți, precum Iovănescu, fiind aproape de explozia fructului numit talent. Ziceam despre bucureșteni lucruri bune ca să nu încep cu Nicolae Dinescu, din Rm. Vîlcea, care a anulat un gol tot atît de valabil al Politehnicii, ca și călătoria sa cu avionul dinamovist, mijloc de locomoție cu care conul Dinu va zbura în Cupa Campionilor Europeni, competiție în care propun să nu mai trimitem fotbaliști, ci tot arbitri, de talia lui Rainea și nu a mai sus pomenitului cel demn de uitare. Aveam „preparată" o convorbire cu Cernăianu, dar o las pe mai tîrziu, convins că bubele fotbalului nostru nu s-or vindeca baș într-o săptămînă „Că-mi zicea, duminică, Ștefan Covaci: *„Și io-am văzut gol regulamentar. Vom lua măsuri"*. Mersi! Se vor lua măsuri, dar cu furtul cum rămîne?! Că de-ți șterpelește cineva o sută de lei, hoțul va fi amendat cu cincizeci de bani, iar păgubașul va trăi marea fericire a răzbunării concrete și aspre ca o bătaie de vînt. Să lăsăm păcălelile numai pentru întîi april și să punem întrebarea: ce căuta cetățeanul Dinescu Nicolae, domiciliat în Rîmnicu Vîlcea, pe post de cavaler la un meci al timișorenilor?! I-aș ierta pe cei de la F.R.F., dacă m-ar delega și pe mine să arbitrez un meci la Chimia, măcar la tușă, să le pot arăta tuturor cum poate fi tăvălit adevărul. Tare-aș vrea măcar o dată să-i pot supăra și eu pe Dinescu N., fiindcă scorul păcălelilor e prea zdravăn și prea la zero.

Începeam cu Conul Dinu; pe cît de frumos își scrie rubrica, la Scînteia tineretului, pe atît de limpede îi e valoarea.

Teodor BULZA

CORESPONDENȚĂ

Constantin Cîmpeanu (Petroșani): Versuri frumoase am întîlnit în mai toate textele: „la balcoane rîd scutece ninse"; „oaspeții vin de dincolo de aparențe"; „ar trebui să adîncesc în icoane / minunea că exist" etc. Deosebită e *Cădeau roți de amurg*. O vom publica. Așteptăm și cîteva date despre Dvs.

Florin Grigoriu (Ialomița): Ni se pare îndiscutabil că versul clasic vă este mai potrivit; poeziile „albe" doar pe alocuri nasc cîte o sclipire. În schimb, în celelalte (majoritatea) izbînzile sînt mai frecvente și mai evidente: „Curg clipele-n gene / Ești prea aproape și poate-i păcat / În lucruri e noapte și-i lene / Și-n sînge un abur ciudat..." Izbutită e *Urmele zeilor*. Minunat începutul *Versetului 23*. Este necesară o mai mare tensiune a versurilor. O mai aspră exigență.

Oprea Sălcianu (Ploiești): Există o materie poetică în textele Dvs., mișcată de un ritm lăuntric dar prea multe versuri sînt stîngace. Unele versuri luminează, frumos: „căderi de rouă se sparg pe gene / inima ciutelor împușcă cerbii..." Vă lipsește totuși ceva: știința de a merge mai direct la simplitate. Reveniți.

Paul Popescu (Lugoj): Am recitit în două rînduri versurile și aceeași impresie de „nu știu ce să zic" (!) mi-a rămas. Le voi mai citi peste cîtva timp.

Mircea Radu Zăgreanu (Dej): Tare ciudat: textele dactilografiate nu-s altceva decît niște discursuri (actoricești) aranjate sub formă de poezie. Cele scrise de mînă (așa s-a întîmplat!) au farmec. Se înfiripă o poezie cursivă, ușoară și ironică, cu rime și imagini proaspete amintind de farmecul lui Topîrceanu: „Iese și luna dintr-un cuib de strigoi / Umblă și vîntul a dor și-a răcoare / Noi mai privim, ce privim amîndoi / Ca niște umbre ce mor și le doare / E noaptea de august a primei iubiri / Și sus cocostîrcii văd Carul cel mare / Și parcă zăresc acei trandafiri / Furați din grădină de ea și cutare..." (Fain!) Trimiteți poezii scrise de mînă!

V. V.

PRIETENII REVISTEI „ORIZONT"

IOSIF BĂCILĂ

Cîntecul meu

Lui Grigore Popiți

Cîntecul meu coboară
din tîlvele pădurii,
unde foșnetul copacilor
înghină durerea doinei
și semeția brîului voinicesc.

Cîntecul meu adună
faptele lui Glad,
Murgu și Doda,
iviți în poarta istoriei,
să arate nepoților vetrele obștii.

Cîntecul meu însoțește
fluierele însetate de dor
ale bacilor almăjeni,
plecați, pe poteci de baladă,
să găsească amintirea strămoșilor.

Cîntecul meu unește
tăria codrilor, amintitori de cronici,
cu glasul semenilor
slăvind măreția acestui pămînt.

Moștenire

Dacă moșii noștri
au fost
munți de foc,
păduri de baladă,
rîuri de vis
și margini de țară,
atunci,
noi, cei de ieri,
de azi și de mîine,
călîți de amintirea lor,
vom fi
flamuri tricolore!

PAVEL ALEXANDRU

Început

ghiocel peltic
dai roua morților
sugi carnea
sfinților
ghiocel peltic
petalele letalele tale
balele
vițeilor prinților
anilor
ghiocel peltic
— Na o palmă de soare!
să nu mai spui
nimic
nim...
ni...
n...
nani, nani, nani...

Pssst!

iar sferele vorbesc cu liniile
ascunse-n
rotund
și lasă punctul să fie departe de
gîndul căpăstru
deci soarele atîrnă în unghiul
nocturn
cu zidul de lume
cu apele somnului mare
degeaba mai tragi de vînt
e singurul triunghi
drept
din sfera de fire și moarte
. . . . . .
dar cred în ascuns ca-ntr-o
iubire
găoacea-i pierdută
n-are răspuns
placentele moi filtrează substanța
cît mai subțire
dar știu
și cred
și strig
dinamita-i în
mine!
— Pssst!
Scormoniți în
Cuvînt...

MAPAMOND

ACASĂ LA STANISLAW LEM (I)

Cu deosebită emoție, străbatem cu taxiul Cracovia spre unul din cartierele mărginașe unde locuiește unul din cei mai mari scriitori de literatură fantastică, sau, cum categoric a declarat Franz Rottensteiner, „cel mai mare scriitor contemporan de *science fiction*". Citim la repezeală, pentru a nu știu cîta oară, nenumăratele date despre viața și activitatea acestui scriitor. Afirmația lui că în apropierea Terrei nu există alte civilizații ni se pare deosebit de interesantă. Lem a apreciat această distanță la 15, 20 sau 50 ani-lumină. Afirmația a făcut-o la simpozionul organizației CETI, organizație ce se ocupă cu „vînarea" semnalelor civilizațiilor extraterestre și, prin aceasta, a stîrnit un dialog verbal cu profesorul sovietic Șklovski, care înclină să creadă că Pămîntul este o apariție universală în cosmos. Lem a convins că omenirea nu trebuie să-și piardă nădejdea, să nu-i întoarcă cosmosului spatele. Desigur, a adăugat el, este o iluzie să credem că vom stabili un dialog cu alte lumi. La asemenea distanțe nu pot exista decît monoloage! Între o întrebare și un răspuns ar trece 500 ori cîteva mii de ani. Cel care a pus întrebarea, deci, nu va mai auzi răspunsul dar, pe Lem, un optimist incoruptibil, nu-l neliniștește acest fapt. El declară categoric că posibilitatea expedițiilor interstelare n-o poate pune decît la modul egoist al erei lui biologice.

Știm acum și ce nu trebuie să-l întrebăm pe Lem: se va împlini prognoza organizației CETI care pentru anul 2025 prevede prima expediție interastrală? „Cei vechi spuneau că morții au întotdeauna timp". Acesta a fost comentariul caustic al lui Lem la susnumita prognoză. „Oamenii care dau asemenea date", a mai zis, „procedează ca madam Soleil, la Paris, care ghicește în cafea ce greutăți îl așteaptă pe președintele Carter la viitoarele alegeri".

Ajungem cu taxiul în strada Narwik nr. 21 Apare mai întîi un cîine fioros (mai tîrziu vom afla că-l cheamă Bartek), negru, enorm, furios. Arată ca și cînd ar fi apărut dintr-un nou roman al lui Lem. Doamna Lem îl astîmpără, apoi apare și stăpînul, Stanislaw Lem. La început ni se pare ca un om care se miră dintotdeauna cu ceva ce vede numai el. Apoi apare ca omul care tocmai atunci își încheiase în chinuri un monolog interior, și această imagine nu-l părăsește în timp ce vorbește cît de mult îl bat la cap ziariștii și fotoreporterii. Zice: „Tocmai acum încerc să-mi schimb viața, să-mi caut o altă casă, s-o înzestrez cu bariere, șanțuri, sîrmă ghimpată. Ieri, arhitectul meu mi-a explicat că nici un ziarist nu va putea pătrunde în ea, căci o astfel de casă va fi înconjurată cu o rețea deasă încît nici degetul să nu poată pătrunde. Asta mă liniștește întrucîtva. Asta îmi dă speranța că viitorul meu întru scris nu e pierdut".

(VA URMA)

REBUS

MAI...

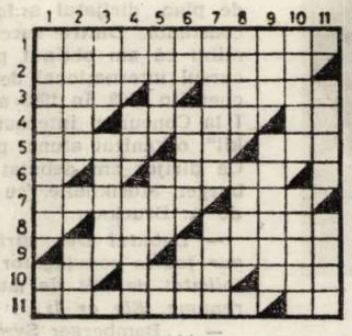

ORIZONTAL: 1) Mai ieșit din comun (fem.). 2) Măi! 3) Tria! — Tocmai. 4) Prinse-n copci! — „Mai" este una din poeziile sale — 1 și 2 mai! 5) Nici mai mult, nici mai puțin. — Lîngă ieșire! — Personaj din romanul „Prea cald pentru luna mai" de Petre Sălcudeanu. 6) Locul unde ne simțim cel mai bine. 7) Ziua de față — Fire. 8) Eroina nuvelei „Mai spune o dată" de Ion Istrati — Mireasmă. 9) Cînd s-aude cioara — Nu-i mai merg treburile. 10) Posezi... în mai — A striga mai tare — Prenume feminin. 11) Măi! (pl.) — Pus pe butuci pentru o simplă spărtură.

VERTICAL: 1) Nu mai încape vorbă — Cea mai mare carte. 2) Întocmai — Numărul rezultat dintr-o împărțire. 3) Măsură la „Hanul Ancuței" — Boală de mai. 4) Bal mascat în centru! — Ana pleacă din Banat! — Pești răpitori de Dunăre. 5) Mai o dată (fem.) — Scriitor spaniol (sec. XIX) — Extrem de frig! (desigur... nu în mai). 6) Pe ultimele locuri la atletism! — Merge și cu... mai mult și cu... mai puțin — Cea mai bună băutură. 7) În luna mai înverzește cu totul — Rîu în Sudan. 8) Orășel în India — Cînd soarele nu mai e pe cer, spre sfîrșitul zilei (pop.). 9) Cetate antică — Mai mult decît obligați. 10) Frică — Mai mari la arabi. 11) Soră mai mare — Cea mai bună apărare.

Dicționar: AZA, AMAT, UTAS, IIM.

Adam STOICA

ITINERARII

JURNAL OLANDEZ

La ora la care avionul nostru, aparținînd companiei LAR, intr-o dimineață ploioasă de martie, se pregătea să aterizeze pe super-aeroportul Schipol, de lîngă Amsterdam, ce găzduiește societatea de transporturi aeriene KLM, cea mai veche din lume, ziarele olandeze publicaseră o știre primită și comentată cu mult interes de către populație : se născuse cel de al 14.000.000-lea cetățean al Olandei.

14 milioane de oameni care trăiesc pe o suprafață doar de 41.000 de km^2 ! Olanda, situată la coasta Mării Nordului, in zona de vărsare a trei fluvii mari — Rinul, Maas și Schelde — este țara cu cea mai mare densitate a populației din lume. Și, pe viitor, creșterea suprafeței nu va putea fi realizată decît smulgînd pămînt mării. Viața aici a fost și rămîne o veșnică luptă cu apa și pentru apă. Mai mult de jumătate din suprafața țării se află sub nivelul mării, aproape 20% este ocupată de lacuri, rîuri și canale. Aceste suprafețe trebuie apărate cu diguri și desecate prin instalații de pompare. Pe de altă parte, este nevoie de apă suficientă pentru navigație și pentru alimentarea populației.

Cu toate acestea : Vizitatorul nu se simte nici o clipă amenințat de pericol, el uită chiar și faptul că siguranța lui se datorează de fapt unor construcții hidrotehnice uimitoare.

*

Casele din Olanda au un aspect caracteristic : ele sînt, majoritatea, clădiri cu zidărie aparentă, avînd ferestre surprinzător de mari, iar culoarea albă a tîmplăriei contrastează în mod plăcut cu pereții cărămizii. Haga, oraș cu 400.000 de locuitori, al treilea ca mărime din țară, reședința guvernului (capitala este Amsterdam), la ora prînzului pare a fi pustie. Pe străzi doar cîteva autoturisme și biciclete. Pînă și seara, față de cum e la noi, sînt puțini oameni pe stradă. Doar la sfîrșitul săptămînii se schimbă oarecum aspectul. „Olandezul își iubește căminul, mica lui grădină. Lui nu-i place strada", ne lămuresc însoțitorii.

Patruzeci la sută dintre olandezi au vîrsta sub 30 de ani, situație datorată mai ales creșterii vertiginoase a natalității în perioada de după cel de al doilea război mondial. Natalitatea din ultimii ani este în schimb cu mult mai scăzută decît cea a anilor 1946 sau 1947. Astăzi, în medie, revin 2,2 copii la o familie. Peste 200.000 de olandezi sînt șomeri, grav lovită fiind mai ales industria textilă. După cum ne informează gazdele, se fac eforturi mari pentru remedierea situației.

Doar 25% din totalul femeilor din Olanda sînt încadrate în muncă. O olandeză emancipată susține că vina pentru faptul că femeile olandeze sînt osîndite la această viață anostă de gospodină, revine bărbaților care nu vor să renunțe la comoditatea lor. Cît de răspîndită este această opinie, sau dacă ea este o părere singulară, n-aș putea spune.

*

În sfîrșit, a apărut soarele, alungînd valurile de ceață. Chipul Olandei, după cum ne-am putut de seama, nu-l caracterizează numai lalelele (care din păcate încă lipsesc la această dată cu desăvîrșire), vacile și brînza, după cum ne-o prezintă adesea reclama turistică cu iz folcloric, deși, în această țară mică și dens populată, exporturile agricole depășesc cu mult importurile din aceeași ramură. Olanda are printre altele o producție mare de gaze naturale, din care 50 la sută merge la export. Extracția de gaze însă a început să scadă, ceea ce va duce la o dependență crescîndă față de petrol, luîndu-se în considerare de-acum necesitatea reducerii consumului de energie. Un simbol al Țărilor de Jos îl constituie morile de vînt. Din cele 10.000 cîte existau odinioară, au mai rămas circa 1.000, dintre care 300 mai funcționează din cînd în cînd. La timpul său, ele fuseseră folosite mai puțin ca mori decît pentru a pompa apa de pe terenurile mai joase, care altfel ar fi fost mereu inundate. Moara de vînt, aflată la marginea unei comune aproape de Amsterdam, pe care am vizitat-o, mi-a lăsat impresia unui muzeu în miniatură, iar bătrînul olandez, locatarul acesteia și ghid de circumstanță, părea coborît din vremuri demult apuse.

*

Pornim din Haga spre Amsterdam pe o șosea cu circulație intensă, în care ne impotmolim de-a dreptul, avînd deci răgazul și liniștea necesară, pentru a așterne pe hîrtie unele date : aproape 7.000 de case, datorită frumuseții și vîrstei lor, constituie monumente arhitectonice. Peste 1.000 de poduri, mai multe decît la Veneția ! Un oraș de importanță mondială și un port cu un ciudat colorit local.

Amsterdamul este însă și centrul cultural al Țărilor de Jos. Străbatem cu evlavie încăperile Rijksmuseumului, care cuprinde un milion de obiecte de artă, printre ele 5.000 de picturi ale vechilor maeștri, inclusiv celebrul „Rondul de noapte" al lui Rembrandt. Vizităm totodată clădirea modernă a muzeului „Van Gogh". Orașul, avînd poate străzile cele mai strîmte din lume, se bucură de un renume răsunător în domeniul muzicii clasice și al baletului, fiind un oraș cultivat, romantic și visător, dar totodată o metropolă dinamică și ultramodernă.

*

Un cetățean din Rotterdam, asigurîndu-ne că nu este un exagerat patriot local, susținea că existența patriei sale ar depinde în mare măsură de cel mai mare port din lume. (Portul Rotterdam, ca importanță, se află în fruntea listei marilor porturi din lume : Kobe, Yokohama, New York, Marsilia, Le Havre, Anvers, Singapore și Hamburg) „Toată Olanda ar fi la pămînt", spunea el, „dacă dintr-odată n-ar mai exista Rotterdam-ul !" Rotterdam, atît orașul cu platformele sale industriale cît și portul, în decursul unui secol, și-a mărit vatra de 26 de ori : înspre mare, dar și pe mare, prin cîștigare de terenuri noi. Rafinării de petrol, combinate chimice, șantiere navale, întreprinderi de depozitare și transbordare a minereurilor s-au stabilit mai ales în porturi. 38.000 de nave intră anual pe Waterweg și 34.000 părăsesc coasta pe la Hoek van Holland, realizînd o adevărată paradă navală. 24 de ore în șir, zi și noapte, lucrează escavatoarele, curățind apa de mîl. Noaptea, forfota se mai atenuează oarecum. Nave de coastă, pacheboturi, petroliere de mare tonaj, containiere, feriboturi, vase de alimentare pentru platformele de foraj din Marea Nordului și cîte un vas de pasageri, — mărfurile încărcate și descărcate în port atingînd 300 milioane tone.

*

Intrînd în primăria impunătoare a orașului, devenim vrînd-nevrînd martorii unei cununii. Mirele, foarte sobru, îmbrăcat într-un costum gri deschis, mireasa, radioasă de fericire, într-o rochie lungă de seară, albă, cu o pălărie largă, de aceeași culoare. Societatea e destul de aălăgioasă : lumea se îmbrățișează, oferă flori, fleșurile aparatelor de fotografiat luminează încăperea. Aflăm cu acest prilej că în Rotterdam se oficiază anual 15.000—20.000 de căsătorii, natalitatea fiind superioară mediei pe țară. Cu toate acestea, numărul de locuitori a scăzut de la 750.000 din 1960 la 582.000. „Oamenii preferă să locuiască în regiunile din jur", ne spun gazdele. Printr-un generos program de construcții, municipalitatea încearcă acum să-i readucă pe foștii locuitori ai orașului din nou în Rotterdam. Vechiul teren portuar urmează să fie transformat în zone de locuințe. Oare ajunge atît ?

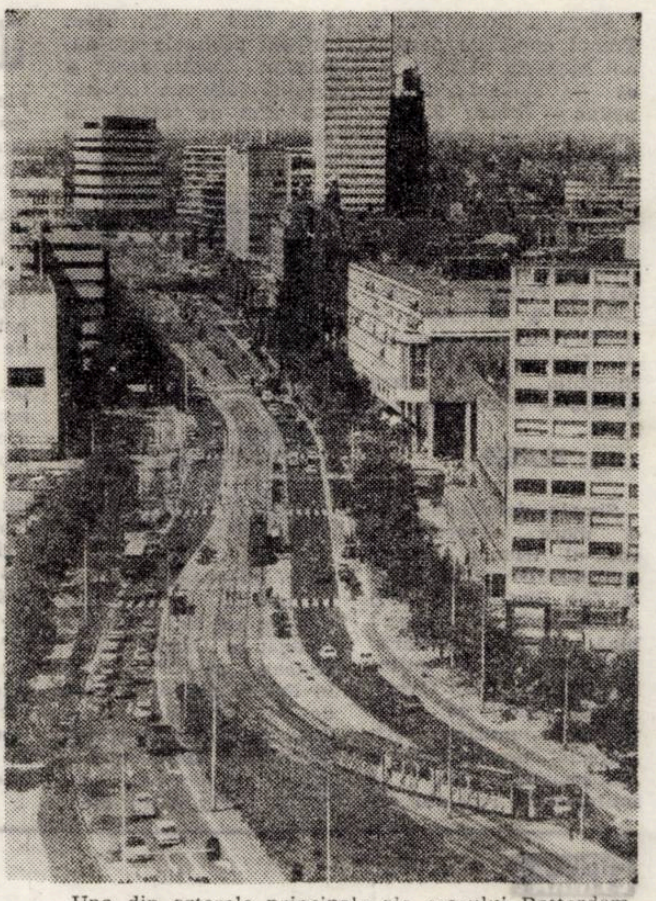

Una din arterele principale ale orașului Rotterdam

*

Olandezii sînt surprinzător de ospitalieri și optimiști. Am vizitat familii de funcționari și muncitori. Ele locuiesc în case tip cu un caracteristic nedisimulat. Locuințele sînt simple, dar aranjate cu mult gust. Plante și flori împodobesc fereastra camerei de zi, mare cît o vitrină. Gospodinele se mîndresc cu podoaba lor floralâ. Soția funcționarului este, de altfel, o înzestrată artizană. Cu justificată mîndrie ne arată frumoasele ei covoare de pe perete, viu colorate și create cu multă imaginație.

Artizanatul renaște astăzi în Olanda. Constatarea este valabilă pentru întreaga artă populară, avîndu-și rădăcinile încă în evul mediu. Cîntul, muzica și teatrul de amatori sînt cultivate cu multă dăruire ; există un sistem larg de instruire a adulților. În felul acesta se încearcă a contracara influențele negative ale „teleculturii". Școala olandeză de astăzi — ea este de stat, particulară sau confesională — se preocupă prea puțin de educație, ne spune un interlocutor de la Ministerul culturii. Tineretul este pregătit pentru viața economică epuizantă, dar prea puțin pentru viață. Se încearcă, de aceea, în fel și chip, să li se ofere oamenilor idealuri. Oamenii trebuie să ajungă din nou să poată gîndi cu inima.

Fatalismul, în rîndul tineretului, îi îngrijorează pe olandezi. Activitatea socială este bogată și intensă, dar oare poate ea să aducă vreo îmbunătățire ? Acum zece ani, jucăriile pentru copii erau fără excepție din material plastic. Astăzi predomină din nou lemnul. Se pune însă întrebarea, dacă aceste oscilații nu sînt cumva doar o pendulare, ca moda ?

Nikolaus BERWANGER

COLOCVII INTERNAȚIONALE

Convorbire cu Christoph Eschenbach

În puținele minute din pauza concertului din Timișoara *Christoph Eschenbach* a avut amabilitatea să răspundă la cîteva întrebări cu privire la activitatea sa de dirijor și pianist.

— M-am născut la Breslau, în 1940. Am început să studiez pianul la 7 ani, Conservatorul l-am urmat la Hamburg cu Wilhelm Brückner-Ruggeberg. Alături de pian, dirijatul a fost o preocupare constantă. Dintre succesele mele, aș aminti că am obținut premiul I la Concursul internațional de pian de la München, în 1962. În 1965 am cucerit premiul I la Concursul internațional „Clara Haskil", organizat atunci pentru prima dată. Ca dirijor am debutat în 1972 la Hamburger Musikhalle, cu Simfonia a III-a de A. Bruckner.

— *Debutul Dvs. dirijoral a fost desigur foarte convingător deoarece ați fost solicitat de atît de multe orchestre de renume. Ele ar fi...*

— ... Bamberger Symphoniker, Beethovenhalle (Bonn), Philharmonica Ungarica, Orchestra Radiodifuziunii din Berlinul de Vest, English Chamber Orchestra, Simfonia of England, New Philharmonia Orchestra (Londra), Filarmonica „G. Enescu" (București), Filarmonica slovacă, Royal Philharmonica Orchestra (Londra), Filarmonica din Varșovia, din Stockholm, Orchestra Radiodifuziunii din Luxemburg și multe orchestre simfonice din Japonia. Apoi am fost invitat să conduc cele mai mari orchestre simfonice din Statele Unite : Boston, San Francisco, Chicago, Los Angeles și Cleveland. După cum vedeți, acum sînt oaspete la Wiener Symphoniker ...

— *Pentru prima dată ?*

— Nu, am mai fost invitat să conduc această orchestră cu care fac turneul în țara Dvs.

— *Dar Dvs. aveți o orchestră al cărei dirijor permanent sînteți ?*

— Da, în Republica Federală Germania.

— *Ați mai fost la noi în țară. Spuneți, vă rog, cunoașteți muzica românească ?*

— Da. O cunosc bine. Am avut o profesoară de pian, originară din România. Pe Enescu îl apreciez foarte, foarte mult. Cunosc pe Perlea, Celibidache și pe mulți alții.

— *Aveți dublă calitate de : interpret pianist și dirijor. Compozitorii pe care îi preferați, îi preferați ca pianist sau ca dirijor ?*

— Este o întrebare foarte grea : nu pot spune că prefer un anume compozitor : iubesc ceea ce interpretez, cu aceeași dăruire orice compozitor. Îmi sînt la fel de apropiați Schumann, Brahms sau Alban Berg. Iubesc muzica în totalitatea ei !

— *Viitorul Dvs. cum îl vedeți ca pianist sau ca dirijor ?*

— Probabil, ca și pînă acum, voi fi și pianist și dirijor simultan. Orice lucru la timpul său.

— *Cum vă simțiți ca oaspete în țara noastră ?*

— Mă simt foarte bine. Publicul este foarte cald, foarte receptiv la muzică. Procură mulțumire o sală plină cu un public instruit, care apreciază și răsplătește munca noastră. Aplaud publicul din România.

Mariana DIACONU

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1, telefon : 3—33—90, 3—33—76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

CRIZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

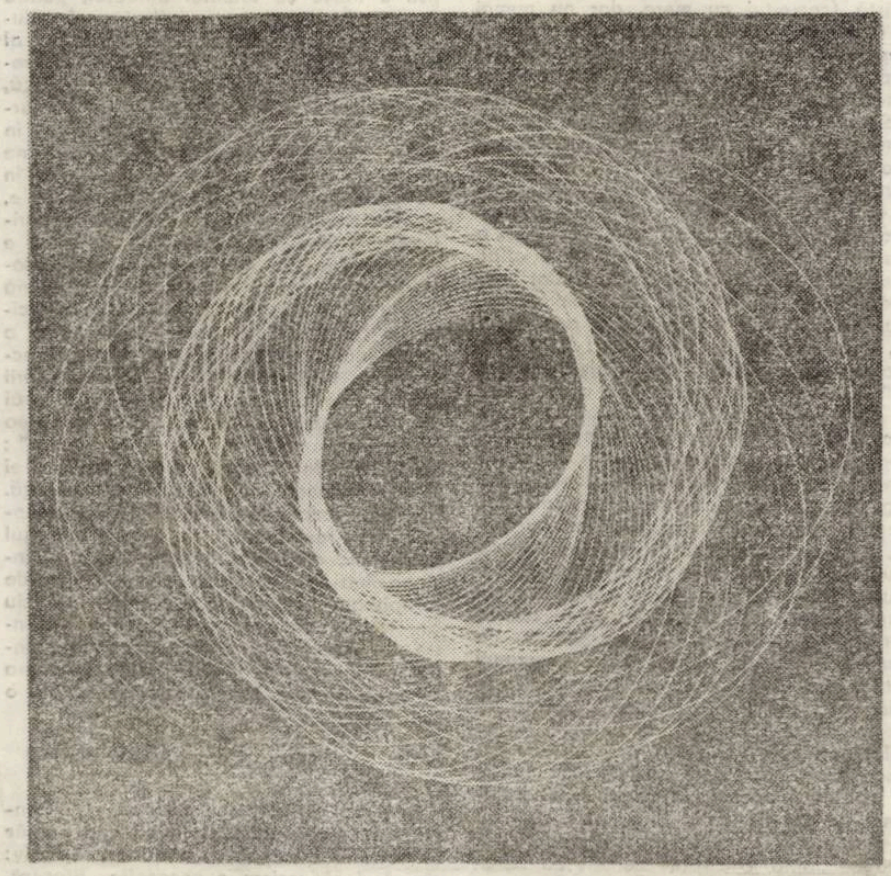

Ilustrăm acest număr cu lucrări de grafică foto din seria „Sincronism sideral" de BARTA JOZSI

CRIZANT 19 (581) ● 10 mai 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX 8 pagini 1 leu

Sărbători de mai

Alăturate în calendar, zilele de 8 – 9 mai au semnificația unor mari sărbători în viața poporului român, de aceste date legîndu-se evenimente de o însemnătate deosebită în istoria națiunii noastre. **La 8 mai se împlinesc 58 de ani de la memorabila zi cînd, prin voința unanimă a socialiștilor români, expresie a evoluției conștiinței dialogice, a luat ființă Partidul Comunist Român, marcînd o etapă nouă în istoria mișcării muncitorești din România.** Astfel, clasa muncitoare, întregul nostru popor au dobîndit acea forță de avangardă, politică, ideologică și organizatorică, menită să înalțe destinul nostru istoric spre cele mai înalte visuri de progres și civilizație, menită să întruchipeze voința și unitatea de nezdruncinat ale națiunii române. Concepția științifică despre lume cu care este înarmat Partidul Comunist Român, forța sa creatoare teoretică și practică, unitatea lui, politica sa realistă, au imprimat istoriei noastre un dinamism revoluționar.

Perioada istorică pe care o străbatem, și, în mod deosebit, începînd cu Congresul al IX-lea al partidului, reprezintă cea mai strălucită și mai fertilă epocă a construcției socialiste din România, o epocă măreață de afirmare deplină a independenței și suveranității naționale. Este unanim recunoscut că România a atins cele mai înalte ritmuri ale dezvoltării și înfloririi sale și este binecunoscut faptul că în toate aceste realizări un rol hotărîtor l-a avut și-l are **gîndirea profundă și cutezătoare a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a cărui viață s-a identificat, încă din tinerețe cu cele mai profunde aspirații ale clasei muncitoare, ale poporului român.**

Ca și ziua de 8 mai, data de **9 mai se înscrie în istoria și conștiința poporului nostru ca o sărbătoare măreață, cu semnificația unei duble aniversări – 102 ani de la proclamarea independenței de stat a României și 34 de ani de la înfrîngerea hitlerismului în marea încleștare a celui de al doilea război mondial,** încleștare în care și țara noastră și-a angajat forțele materiale și morale, aducîndu-și contribuția sa de jertfă în giganticul măcel.

Aceste două evenimente pe care le sărbătorim sînt înscrise în istoria și conștiința poporului nostru cu litere de foc, exprimînd voința patriei noastre de a trăi liberă și independentă în lume, de a trăi în neatîrnare și suveranitate spre a-și făuri propriul destin în conformitate cu aspirațiile sale, în conformitate cu tradițiile și idealurile emanate de ființa sa istorică.

Aniversînd aceste sărbători scumpe, poporul român, sub conducerea înțeleaptă și cutezătoare a partidului comunist, în frunte cu secretarul său general, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, își rememorează trecutul său de luptă și își sporește forțele creatoare în munca sa pașnică și eroică subordonată celor mai înalte și îndrăznețe idealuri de pace și progres, de colaborare cu toate popoarele lumii, spre edificarea unei păci trainice pe pămînt, spre edificarea unor noi raporturi între națiuni, care să favorizeze dezvoltarea mai rapidă a tuturor statelor, spre binele omului contemporan.

Așa cum a știut să lupte eroic, în trecut, în împrejurările istorice grele poporul român știe azi să-și închine întreaga sa energie propășirii sale, progresului și civilizației, țelului nobil al socialismului și comunismului.

Vasile VERSAVIA

Noblețea unei tradiții

CONTEMPORANII - ANUL 35

„În industrie nu există sentimentalism", îmi spune Petrică Șerban, director al întreprinderii „Ciocanul" Nădrag. „Tocmai de aceea, poate, îmi spuneați că aveți nostalgia faptelor, a lucrurilor exacte, prin compensație, iar eu resimt nevoia metaforei, a literaturii, uneori...".

Nu fac efortul de a transcrie, în altă modalitate, „literară" : „în afara dezvoltării (noastre) pe profil, datorită creșterii **productivității** muncii și **eficienței** economice „s-au creat condițiile modernizării întregii activități, aici".

Cîndva localitatea va deveni oraș. De facto, oamenii deja trăiesc în oraș ; dintotdeauna aici s-a făcut siderurgie, există din tată în fiu nu numai o tradiție muncitorească, dar dacă am merge mai departe, pînă și reflexul de a te trezi în zori, disciplina la locul de muncă, spiritul datoriei. Pe acești oameni nu mai trebuie să-i înveți unele lucruri, se spune în uzină ; nu e ca în unele noi întreprinderi, unde abia se creează o nouă profesiune pentru localnici.

Înghesuită de munți, uzina reprezintă o moștenire cu multe dificultăți, de la sistematizare la tehnologie. Zorii se arată ; scheletul gigant al unui laminor de profile ușoare, produse care vor dislocui exportul. „Cam într-un deceniu uzina va deveni ceea ce merita să fie". Mai trebuie spus că în paralel cu lucrările de modernizare, întreprinderea și-a îndeplinit an de an sarcinile, cu toată „ridicarea ștachetei". Și s-a urmărit, pe cît e posibil, valorificarea forței de muncă la nivelul calității ei. Asta, tradus altfel, mă face să văd aprecierea deosebită de care se bucură materialul **uman** de aici. Într-adevăr, totul și în primul rînd oamenii au fost garanția investițiilor noi în Nădrag ; tradiția muncitorească, acționînd eficient în prezent, asigură perpetuarea succesului.

Există la „Ciocanul" o turnătorie pentru piese de oțel, o secție de lanțuri, competitivă pe plan internațional, (lanțurile de mină vor avea și în continuare căutare, din cauza exploatării susținute a cărbunelui, produs care tinde să dislocuiască alte forme de energie), o secție de turnătorie fontă și una (tradițională) a produselor de larg consum – mașinile de gătit – fără pondere mare, dar care va fi menținută. (Aici forța de lucru e în special feminină). Nădrag a făcut pionierat în țară în privința aparatelor electrice de gătit. Cine nu cunoaște marca „Vesta" și variantele ei electrice ? Și în curînd, mașina cu patru ochiuri, pentru curent trifazic, apoi grill-ul. În curs de omologare, noi calități de lanțuri, cu înaltă rezistență. Director, proiectanți, muncitori, iată un larg colectiv de creație, angrenat în elaborarea noului.

Cu toată modestia sa, trebuie spus că șeful acestei întreprinderi deține cîteva inițiative, în ceea ce privește realizarea unor produse de larg consum. Și asta nu numai de cînd se află în acest post. A început aici ca ucenic, a absolvit școala de ucenici din această localitate, („era aici o școală bună"), a fost electrician și inginer energetic, mecanic-șef și inginer-șef. Între Petrică Șerban și uzină și oameni și localitate s-a creat simbioza care are drept rezultantă maxima eficiență a unei activități importante. S-a instaurat aici o atmosferă de sinceritate și democratism, opiniile lucrătorilor sînt ascultate și discutate cu atenție. Fiecare loc de muncă e urmărit, studiat, nu din dorința de a se opera modificări cu orice preț, dar pentru că evidența amănuntului e vitală în viziunea ansamblului. „Și apoi, poluarea rîului e o problemă încă insuficient rezolvată, dar se va construi o nouă stație, odată cu laminorul...".

Nădrag e o comună în curs de sistematizare, de transcriere a unui vechi pitoresc, în alfabetul modern. Fabrica dintre munți se oferă ca emblemă a unei munci eficace și cinstite oamenilor din această zonă. Și dacă rîndurile pe care le scriu au omis vechea, redutabila fanfară din Nădrag ori locurile de agrement etc., faptul se datorește unui moment în care am fost preocupat (total neîntîmplător) și captat de ceea ce aș numi „luciditatea industriei".

Lucian BURERIU

IMNELE PATRIEI

IZVORUL LUI TRAIAN

La Ulpia Traiana,
în izvor,
prin străvezimea apei
se străvăd oseminte...
Sînt ale mele, oare,
din timpul viitor,
sau alba-ntrevedere
cu vreun străvechi părinte ?

Aurel TURCUȘ

FĂRĂ TINE

Fără tine – patrie – cîntul acesta nu s-ar mai spune,
bobul de grîu legănare de lan niciodată n-ar prinde,
gîndul s-ar furișa printre cuvintele bune,
traista drumețului ar fi veșnic fără merinde.

Timpul n-ar mai rîvni curaj de-mplinire,
repede zarea s-ar frînge căutîndu-ne glia,
mările lumii s-ar năpusti spre nefire,
iar în noi n-ar mai tresări nicidecum măreția.

Cine știe, poate nici noi n-am fi fost,
n-aș fi fost nici eu, care v-am ținut cărarea acum,
cine știe dacă lumea ar fi avut vreun rost
și n-ar fi fost, pînă la urmă, nemărginire de fum.

Romulus BOGDAN

CRONICA LITERARA

Cornel Nistorescu

ÎNTÎMPLĂRI ÎN LINIȘTEA UNEI FOTOGRAFII

Ed. Junimea, 1978

Cu **Întîmplări în liniștea unei fotografii** (premiul U.T.C., pe 1978), Cornel Nistorescu debutează într-o colecție („Reporter") pe care o onorează prin precizia documentării, mobilitate intelectuală, intuiție a datului psihologic și aderență la real ; și căreia, toate acestea însumate, îi depășește, net, exigențele, prin vocația epică, printr-un simț viu al peisajului natural : **Lumea trebuia să aibă un început, Liniște în mările de porumb** etc. și vivacitatea cu care sînt conturate personajele, unele dintre ele aparținînd istoriei (ori istoriei culturii), prin, în sfîrșit, știința recompunerii unor cadre de epocă : interioare domestice, panorame pestrițe ale urbei de provincie, o stradă de la marginea Bucureștilor pe care, aflăm, se pot zări întorcîndu-se „trupele noastre victorioase din primul război mondial" etc. Evident, Cornel Nistorescu pornește în astfel de evocări de la documente, fotografii, reține impresiile unor martori ai evenimentelor istorice. Citează, cînd este cazul, copios, iar atunci cînd reconstituie, uneori subiectiv și liric, alteori numai cu o bună regie a amănuntelor sugestive, întîmplări cu o semnificație aparte, nu ezită nici să fabuleze, lejer, să umple spațiile albe, golurile de informație cu secvențe de ficțiune curată. Chiar fără o expresă preocupare pentru transcrierea „literară" a faptelor, reporterul poate fi surprins cedînd condeiul prozatorului, împrejurare ce face ca pagina de reportaj să găzduiască în locul unei informații verificabile, al citatelor și datelor exacte, crimpeie de existență, istorisiri, esteticește (unele), autonome, putînd aspira la condiția prozei de ficțiune ori poematice. În **La 10 kilometri din acest punct începe capătul pămîntului** sînt desfășurate elementele unei posibile nuvele fantastice, un prim capitol de reportaj. **Prima poartă sau despre liniștea unei amiezi,** poate fi detașat din context și citit independent, avînd consistența epică a unei nuvele, în fine, alte pagini ale volumului conțin povestiri de sine stătătoare, în care esențială este evocarea, reconstituirea memorială a unei lumi revolute. Situație simptomatică, experiența esențială pe care o înregistrează textele lui Cornel Nistorescu se dovedește adîncirea în timp, în memorie ; reportajul devine restituire a „timpului pierdut" : amintirile descifrează sensul unei biografii, întîmplări decisive pentru existența unei colectivități, un moment istoric. În **Întîmplări...**, mai toate personajele cărora li se adresează Cornel Nistorescu se află la vîrste venerabile, au, pe lîngă plăcerea confesiunii și înlesnirea povestirii, posibil de relevat, la rigoare, și prin bunăvoința (interesată) a reporterului care, dacă nu întîmpină mari dificultăți în a obține mărturisirile sincere ale celor cu care se întreține, este pus totuși în situația de a alege între a rezuma și a da ampioare unor secvențe, între stilizarea și reproducerea fidelă a replicilor de o rară (și uneori involuntară) savoare. Ceea ce trebuie notat, însă, dincolo de aceste alternative impuse de construcția textelor, este că, fără excepție, Cornel Nistorescu nu idilizează existența personajelor sale, nici nu le confecționează lipare care să le cuprindă stereotip. Eroii săi sînt oameni vii, imprevizibili, mai presus de orice altceva cu atributul manifestării spontane, capabili să dialogheze relaxat, fără complexe, cu naivitate și uneori, cu ironie, cu o clipire din ochi complice. O bătrînă munteancă își încredințează **(în Albac, vis-à-vis de primărie)** impresiile culese dintr-o călătorie la Cluj **(„Multe motoare, multe bunătăți și mindreturi. Îți venea să te tot uiți, să te culci lîngă vitrine și dimineața iar să te holbezi la ele")**, despre Bucureștii văzuți la televizor **(„Mare, mare, tot un om cît vezi cu ochii. Unul fuge încolo, unul fuge încoace. Toți sînt o fugă. Seamănă mult cu o zi de tîrg de la noi, dar cu mai multă lume")**, un țăran povestește cum a descoperit o statuetă pe un șantier arheologic **(„Către amiază, cînd să mă așez să mănînc, văd ceva galben. Mai sap și văd două capete. Mai sap și văd mîinile. Mai sap și ce era ? Un domn și o doamnă din aur, crescuți dintr-o tulpină, parcă se uitau la mine. Mi s-a făcut frică și am luat-o la fugă. Daicovici, om învățat și fără teamă, strigă la mine, mă, Avrame, încotro ? Fugi domnule, că se uită la noi un domn și o doamnă din aur...")**, un tipograf se rostește, memorabil, despre Blaga **(„tăcea tot timpul de parcă voia să spună ceva")** și, întrebat ce a simțit atunci cînd s-a aflat în preajma unor personalități, oferă un răspuns de o sinceritate dezarmantă **(„– Îmi venea să strig pe cineva să vină să-mi facă o fotografie")**.

Relevînd un spirit viu, febril, acomodabil unor unghiuri de observație a realității foarte diferite, Cornel Nistorescu dă, în **Întîmplări în liniștea unei fotografii,** o bună carte de reportaje, nu o dată uzînd de mijloacele prozei de ficțiune în spațiul căreia este posibil ca el să se manifeste în viitor promițător.

Lucian ALEXIU

Maia Belciu

LA CULES DE VIPERE

Ed. Cartea Românească, 1978

Ce se petrece în satul Varnița, sat așezat între Țarcu și Muntele Mic ? Cum se modifică acest sat de munte, azi ? Ce fac gugulanii, proprietarii de vite, țăranii de altădată, în această nouă epocă a satului românesc ? Iată cîteva întrebări în numele cărora romanciera întreprinde o adevărată cercetare. Informațiile pe care ni le oferă sînt ale bunului cunoscător în materie ; tonul pe care autoarea ne dă detalii despre viața satului, abandonîndu-și simpaticele sau antipaticele personaje (în ultimul roman al Maiei Belciu personajele sînt fie simpatice foc fie antipatice din cale-afară) e rece, nu odată sarcastic ; fără îndoială că prozatoarei nu-i place deloc ce se întîmplă în acest sat de munte, necooperativizat, în care există (comerțul cu mere, dar nu numai el !) o seamă de milionari ; nu-i place și neplăcerea lasă evidente urme chiar în grafie. Ce sînt în stare să facă țăranii de altădată din satul lor e așezat în ghilimele : nimic nu e „autentic", nimic nu rămîne „autentic", totul e falsificat prin etalarea impudică a bogăției. Documentarul asupra satului bănățean de munte e impecabil. Scriitoarea nu se sfiește să arate, pe cutare pagină, cum ea însăși a fost în cutare loc, a întrebat și a aflat. Cum între cei interogați s-au aflat persoane cum nu se poate mai competente. Cum romanescul nu anulează personajele, care există „în realitate" : în cutare moment al narațiunii, atunci cînd „ancheta" – e vorba de o anchetă propriu-zisă – pare a intra în impas, însăși povestitoarea conversează cu personajele sale. Logica sentimentală complinește deducțiile severe ale polițistului, demersul oamenilor legii se alătură demersului romancierei, pentru a descoperi fața adevărată, actuală, a unei lumi. Dacă despre lumea de munte și despre asasinarea tînărului Romuluț aflăm, prin eforturile conjugate ale anchetatorilor, o seamă de lucruri interesante, fără îndoială dintr-o seamă de puncte de vedere senzaționale, **romanul** este serios boicotat de concurența între „documentarist" și „creator". Încercînd mereu să ne convingă de autenticitatea celor narate, de adevărul acestei lumi extraordinare, scriitoarea introduce mereu în pagină personaje decorative, abandonînd, de fiecare dată, linii epice cum nu se poate mai promițătoare. Încercarea de a duce „pînă la capăt" cercetarea schematizează personajele : preferatele naratoarei sînt înzestrate cu calități nemaipomenite, antipatizatele, privite cu foarte bine subliniată neîncredere. Așa după cum remarca și o exactă recenzie semnată de Sultana Craia în **Luceafărul,** autoarea nu a avut curajul de a renunța la roman în favoarea unui volum de povestiri. Ambiția scriitorului bănățean de a da monografie, de a epuiza, într-un număr de pagini, tot ceea ce se poate spune despre Banat, paraziteză și această carte în care naratoarea face, cu mare rîvnă, de toate : și istorie, și etnografie, și lingvistică, și critică literară (de ce un scriitor bănățean nu are dreptul, se întreabă Maia Belciu într-un stil revendicativ, altfel simpatic, să întrebuințeze bănățenisme în opera sa ?) și critică dramatică, și roman polițist. E firesc ca talentul autoarei, pentru fiecare dintre acestea, să fie inegal ; după cum e firesc ca tonul revendicativ al naratoarei să pară a aparține altor remuri ale literaturii. **Blana de focă,** prima carte a prozatoarei, era o carte despre dezmărginire, în măsura în care simbolul anunțat de titlu ne propunea o lume de vis, purificatoare. În **La vînat de vipere** (vînatul de vipere e, și el, simbolic) ar exista cîteva filtre purificatoare, dar validitatea lor artistică e contestabilă. Cel mai de seamă ar fi Romuluț, cel care ar urma să recompună istoria lui Romeo și a Julietei sale. Uciderea lui Romuluț, tînăr trăind încă o miraculoasă adolescență, ar trebui să accentueze încă proporțiile dezumanizării „milionarilor". Așezată între cei răi și cei buni, autoarea își ia prea în serios meseria de „judecător" ; calitățile de seamă ale scrisului ei sînt abandonate cu prea multă ușurință. Scriitoare capabilă să cuprindă într-o paletă de o rară bogăție de nuanțe amurgul unei lumi, creatoare de personaje rubensiene, într-o atmosferă duminicală, de toropitoare senzualitate, Maia Belciu ar trebui să observe încă hotarele între care deosebita ei înzestrare dă roade ; deocamdată, **Blana de focă,** prima ei carte, rămîne încă o referință ce nu a fost depășită.

Cornel UNGUREANU

P. S. În convorbirea noastră cu Constantin Stan, publicată în ultimul număr al revistei *Luceafărul*, tonul era optativ: *am dori să scriem o geografie literară*. Tema din ultima coloană era *seamă*, iar *etnopsihologia* urma după un *de pildă* ? o știință dintr-un șir de științe.

MARGINALII

Antoine se ridică, Jenny intră...

Lucid și grijuliu în amiciție, în ciuda aerului său împrăștiat, Gide simte numaidecît primejdia restructurării Familiei Thibault. El știe că ce ambiționează Martin du Gard se află dincolo de resursele lui și că, pe de altă parte, cît timp se menține într-un univers aparent restrîns reușește să-i dea literaturii sale un sens general : „Povestea mobilizării mă încălzește prea puțin și nu mi-ar părea rău dacă ai da-o deoparte. Ține de documentare. Pe cînd descompunerea adusă de bani asupra a două caractere atît de cioplite ca Jacques și Antoine oferă un interes mai adînc, mai tainic, mai real chiar și mai general decît larma războiului".

„Din păcate, nu poți să-l ajuți pe cel care înțelege și singur totul, dar se agață cu disperată obstinație de un plan greșit : „...vrînd să zugrăvesc o societate, nu reușesc decît să fac crochiuri de oameni. Și încă de oameni luați individual. Așa că n-am să reușesc niciodată un ansamblu". I-ar trebui o vedere panoramică, în stare să cuprindă de la înălțime un cîmp întins și, cînd colo, căci așa îi e felul, el privește „fragmentar". Totuși nu renunță, iar stăruința lui se va însoți de o nemulțumire crescîndă. În curînd nu va mai fi capabil, recunoaște cu lehamite, să se ocupe de Familia Thibault. Cauzele sînt încrucișate : ce vrea să facă – frescă – nu-i izbutește, în timp ce personajele nu-i mai spun nimic : „Antoine se ridică, Jenny intră... O oboseală groaznică mă oprește cu tocul în aer. Nu trăiesc dinaintea mea. Nu mai au existență nouă. Nu sînt decît spectrele personajelor care trăiau în volumele precedente". Dacă n-ar fi împotriva firii lui să lase neîncheiat lucrul început, n-ar mai vrea să știe de roman. Să te cramponezi atîția ani de o corvoadă cînd ai putea să lucrezi liber, după fantezie, cît e de trist și de nesăbuit !

Libertate și fantezie ! Pentru întîia oară presimte în ele o alternativă omul datoriei, înfometatul de sarcini, Martin du Gard. De acum încolo – încet, tenace – va crește în el o nevoie nouă, poate o altă șansă, dar mai sigur simptomul unei frustrări. Se naște în el un ucenic vrăjitor. Îl apucă un chef să schimbe tonul, să mai renunțe la „fraze bine cumpănite, analiză de sentimente, folosirea timpului trecut". Ce-ar fi să treacă la „un stil mai telegrafic", să grupeze „scene mici, rapide", să recurgă „la dialoguri și la scurte monologuri interioare" ? Ar fi frumos, însă cum să te hotărăști cînd ar însemna să strici unitatea operei, lege sacrosanctă, de neînfrînt ? Scrie toate astea cu un fel de rușine, de parcă ar fi un onorabil tată de familie care s-ar fi apucat să tragă cu ochiul prin vecini : „Păstrează toate astea pentru dumneata", îl roagă pe Gide. Dacă s-a resemnat să i le spună este deoarece are „mare nevoie de-un sfat". Din păcate, trist contratimp, atît de frecvent în viață, tocmai acum Gide, altă dată prietenul cel mai atent și mai delicat, este preocupat de indiferența unora față de pericolul nazist și puțin iritat că Martin du Gard nu se angajează public alături de el, încît îi răspunde neglijent : „Nu-ți vorbesc de Familia Thibault ; prea multe de spus și n-am timp... astăzi. Dar... pe curînd".

Ca orice om serios care, după ce și-a ingăduit, seara, stînd de vorbă cu amicii, o fantezie imaginară, își pune iar căpăstrul a doua zi dimineață, la fel se înhamă și Martin du Gard. Însă încep acum să sosească de la el vești incoerente despre lucrul său. Astăzi scrie că muncește „cu adevărat mult" (ce vrea să zică acest cu adevărat ?) : „N-am avut niciodată o atît de lungă perioadă de travaliu intens". Nu trec două sau trei săptămîni și altul e mesajul. Îi vine greu să-și regăsească ritmul, a lăsat să se stingă cazanul, va dura o vreme pînă cînd să aibă iar randament.

Livius CIOCÂRLIE

Titu Popescu

NECESITATEA ESTETICII

Ed. Facla, 1979

A treia carte a lui Titu Popescu, continuă și amplifică preocupările din volumele anterioare. Miezul problematicii se adună în jurul dezbaterilor privind funcțiile și sarcinile unei estetici active. Două idei pilot structurează, în această perspectivă, lucrarea. Titu Popescu pledează, întîi, cu pasiune dar și cu argumente vrednic de luat în seamă, pentru necesitatea coborîrii esteticii din înaltul inaccesibil al ideilor abstracte, în agora, în mijlocul marelui public. În al doilea rînd autorul propune o necesară schimbare de optică, opunînd unei estetici „constatativă și ulterioară", una „influentă, activă, vie, corectivă în sens larg, fără riscurile normativității" (p. 5). A doua idee călăuzitoare adună, o bună parte din materialele volumului, în jurul unei discuții ce tinde să acrediteze un concept al criticii literare considerată ca o estetică concretă, condiționată de evoluția literaturii.

Aria problematicii, deși e diversă, nu riscă să se fărîmițeze în parcele disparate Fie că scrie despre specific și autenticitate, despre relația indestructibilă dintre național și universal, fie că reflectează asupra ierarhiei valorilor estetice sau articulează unele gînduri privind dimensiunea profunzimii în critica literară, Titu Popescu își împămîntenește considerațiile în solul fertil al spiritualității românești.

Scurta trecere în revistă a cîtorva din temele cărții învederează cu prisosință atracția ideilor fundamentale, a acelor probleme ce revin cu regularitate atunci cînd se încearcă o perspectivă de ansamblu asupra artei și culturii românești. *Necesitatea esteticii* articulează, astfel, dacă nu încă tezele unei estetici posibile atunci, fără îndoială, breviarul unor convingeri estetice de stringentă actualitate. Așa ne apare, de pildă, accentuarea relației necesare între național și universal *„Național, condiție a universalității"*. Refuzîndu-se naționalului abordarea unei tematici înguste (chipurile, expresie a specificului) se accentuează, dimpotrivă, necesitatea unei viziuni de ansamblu în cadrul culturii naționale, deoarece propensiunea spre general și universalitate e adevăratul însemn de maturizare al unei culturi naționale.

Un loc important îl ocupă, în cartea lui Titu Popescu, considerațiile privind critica literară. *Necesitatea esteticii* abordează și unele probleme de natură teoretică ale criticii literare. Dar chiar în cîteva din foiletoanele incluse în volum, cuprinzînd referiri la unele cărți, interesul autorului se îndreaptă precumpănitor spre comentariul ideilor generale (*„Umanități"* de Nicolae Balotă. *„Estetica, într-o schiță posibilă"* de Ion Ianoși, ș.a.). Recenzentul nu poate consemna decît cu satisfacție atitudinea hotărîtă, opțiunea fermă a autorului pentru primatul axiologiei în critica literară și de artă. Ceea ce i se cere, în mod prioritar, criticului este receptarea valorilor, capacitatea de „vibrație la marile ideaiuri ale umanității". O latură importantă a criticii de azi, așa-numita critică de susținere, nu se poate menține numai pe tărîmul unei încurajări binevoitoare. Menirea criticii, înțeleasă astfel, este aceea de a descoperi valorile ce structurează o operă, de a învedera prezența lor tonifiantă ce legitimează creația literară. Să amintim în sfîrșit, din mănunchiul de idei incitante ale acestei scrieri, pe aceea ce caută să răspundă la o întrebare vînturată adesea în publicistica de azi *(Va dispărea critica ?)* Se examinează aici, succint, condiția, statutul criticii literare, în funcție de creșterea procesului de conștientizare, trăsătură caracteristică epocii noastre. În această lumină apare mai evidentă în critică, necesitatea apelului la idei generale, la estetică, așa cum susține cu temei Titu Popescu.

Traian Liviu BIRĂESCU

CONSEMNĂRI

INTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV

Un produs de maximă utilitate: centura de siguranţă auto

Ceea ce ştim cu toţii este că, viaţa înseamnă mişcare, o continuă şi perpetuă mişcare. Zilnic, în orice sezon, zeci de mii de autovehicule brăzdează şoselele ţării, fiind cel mai răspîndit şi indispensabil mijloc de comunicaţie, o expresie elocventă a civilizaţiei secolului XX.

Explozia rutieră declanşată la noi în ţară în ultimul pătrar de veac, sugerează nu numai ideea de mişcare şi bunăstare ci, în egală măsură şi ideea că relaţia OM-MAŞINĂ de multe ori conflictuală, are la limita extremă accidentul de circulaţie şi urmările sale.

Riscurile care stau în faţa omului de la volan sînt pe cît de numeroase pe atît de cunoscute şi este firesc ca epoca modernă — în care accidentul de circulaţie constituie un mare flagel — să creeze şi mijloace specifice de mare eficienţă pentru contracararea şi limitarea urmărilor acestor riscuri.

Lăsînd la o parte elementele de îmbunătăţire constructivă a autovehiculelor, reglementările de circulaţie rutieră şi modul exigent de pregătire al conducătorilor auto, unul din aceste mijloace, cu valoare practică, care totdeauna trebuie să se situeze în timp în faţa neprevăzutului, este centura de siguranţă, ustensil de maximă eficienţă din dotarea automobiliştilor.

Produsul, fabricat pentru prima dată de industria românească la cunoscuta întreprindere braşoveană Mecanica, răspunde în mare măsură rolului său de utilitate în circulaţia rutieră, fiind din punct de vedere al calităţii, dacă nu superior, egal articolelor similare produse în străinătate.

Omologată şi standardizată sub numărul 9842/1—74, centura de siguranţă auto marca Super, se află în producţia de serie a întreprinderii braşovene în două variante constructive şi anume :

— centură cu trei puncte de fixare, formată dintr-o centură subabdominală şi una diagonală.

— centură cu două puncte de fixare, formată dintr-o centură diagonală, care trece peste torace, de la şold la umărul opus.

Terminologie, funcţionalitate, caracteristici tehnice

Prin centură de siguranţă auto se înţelege un ansamblu de chingi textile, cu una sau mai multe catarame şi piese pentru fixare în structura automobilului, ansamblu destinat să împiedice sau să atenueze, în caz de accident, rănile celui care îl utilizează.

Centura este proiectată şi fabricată în aşa fel, încît atunci cînd este corect montată şi corect purtată de ocupant, buna sa funcţionare să fie asigurată, reducînd la minimum riscul rănilor corporale în caz de coliziune sau de acceleraţie bruscă a autovehicolului.

Ca structură şi funcţionalitate (utilizare), o centură de siguranţă auto se compune din următoarele subansamble :

— Bretelele=partea centurii care ţine în poziţie iniţială jumătatea de sus a corpului automobiliştilor.

— Chinga = bandă flexibilă, de obicei din ţesătură textilă, destinată menţinerii în poziţie iniţială a întregului corp al automobiliştilor.

— Dispozitiv de reglare = mecanismul care permite ajustarea centurii în funcţie de nevoile ficărui utilizator.

— Cataramă de siguranţă = mecanism cu deschiedere rapidă care se utilizează numai prin manipulare.

Caracteristicile tehnice ale unei centuri de siguranţă complete, trebuie să fie compatibile cu utilizarea acesteia în interiorul autovehicolului, micşorînd pericolul de rănire gravă a ocupanţilor prin dispersarea energiei produsă de coliziune.

Reţinînd corpurile călătorilor pe banchete, centura are proprietatea să dirijeze în jos şi către spate, în timpul decelerației, forţa exercitată asupra părţilor abdominale ale ocupanţilor. În acelaşi timp, datorită elasticităţii, distribuie forţa la care este supus un segment din diagonala care trece peste umerii ocupanţilor, evitînd deplasarea în sus a centurii subabdominale.

Din punct de vedere al construcţiei, centura de siguranţă trebuie să fie alcătuită, în mod obligatoriu, din şapte elemente şi anume:

1. elemente de reţinere a corpului.
2. elemente de rezistenţă la sarcină, care pot face parte din elementele de reţinere a corpului.
3. piese de fixare, care permit ataşarea la structura autovehiculului a elementelor de reţinere a corpului şi a celor de rezistenţă la sarcină.
4. elemente care înlocuiesc ajustarea (în funcţie de necesităţile ocupanţilor) reperelor de reţinere a corpului.
5. elemente care asigură şi fixează pasagerul în sistemul de reţinere.
6. elemente care înlesnesc o deschidere rapidă.
7. piese suplimentare care servesc la fixare, cînd acestea nu fac parte din structura autovehiculului.

Prin faptul că automobiliştii români se găsesc pentru prima dată confruntaţi cu montarea şi folosirea centurii de siguranţă, vom nominaliza în cele ce urmează piesele din componenţa elementelor de ansamblu, prezentînd totodată schiţa de montaj a celor două tipuri de centuri :

1) închizător
2) chingă
3) ureche inferioară
4) ureche superioară
5) apărătoare
6) capac
7) spangă
8) limba închizătorului
9) bucşe cu guler mare
10) şaibă elastică
11) şaibă
12) şurub
13) bucşe cu guler mic
14) bucşă
15) şaibă grower
16) piuliţă
17) bridă în formă de L
18) bridă în formă de U
19) bucşă lungă
20) surub luna

SCHIŢE DE MONTAJ

CENTURA DE SIGURANŢĂ cu 3 puncte de fixare

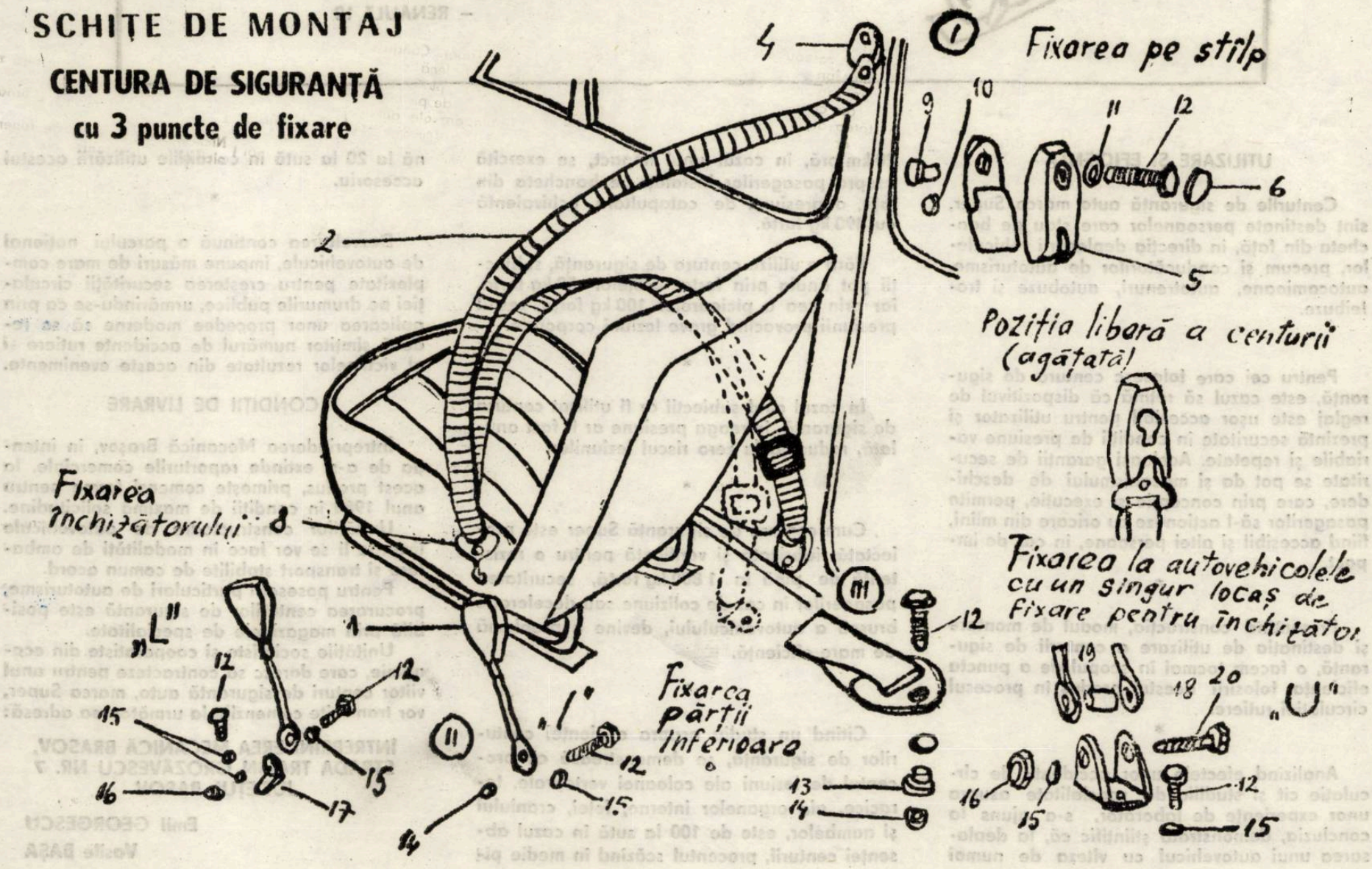

INTREPRINDEREA MECANICĂ BRAŞOV

SCHIŢE DE MONTAJ

CENTURA DE SIGURANŢĂ cu 2 puncte de fixare

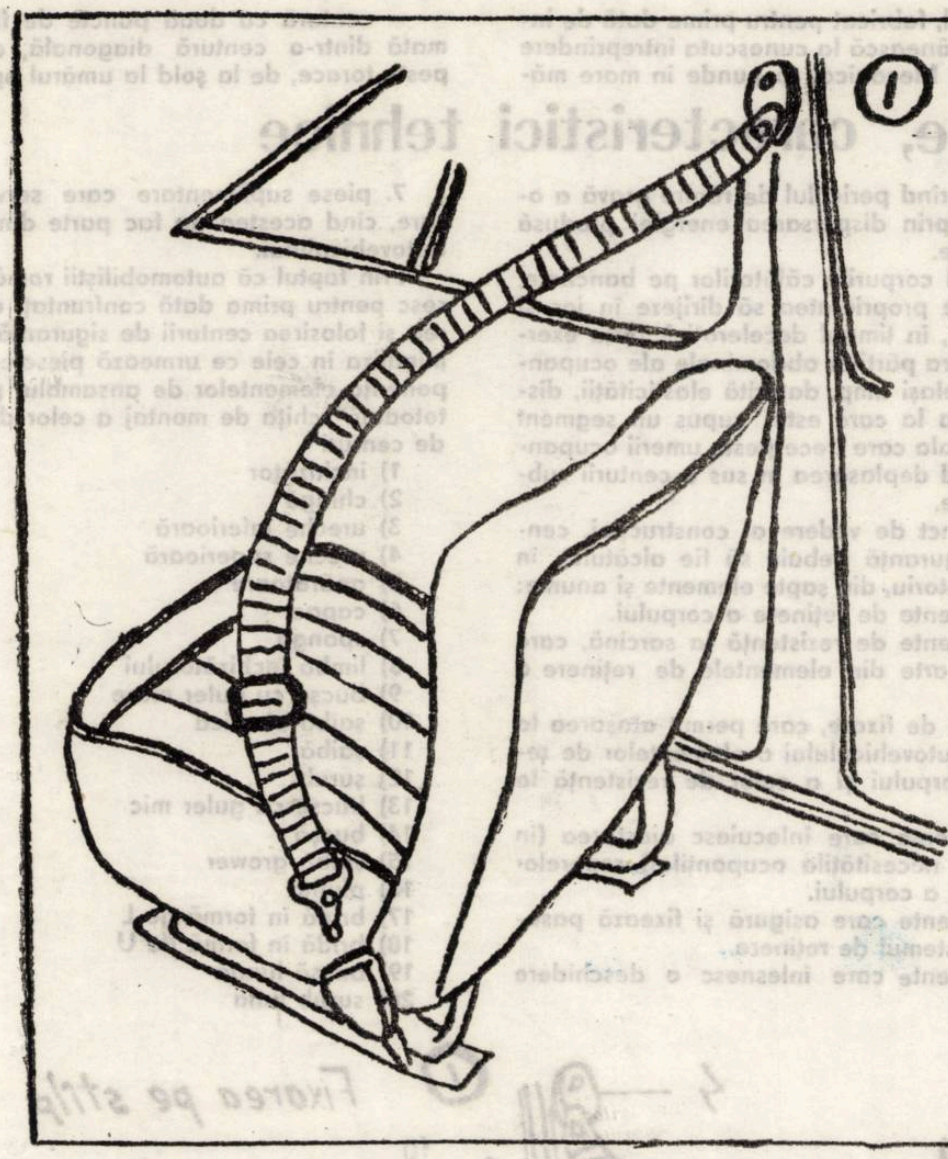

INCHIZATORUL SE FIXEAZĂ IN TREI VARIANTE I ; L ŞI U IN FUNCŢIE DE TIPUL AUTOVEHICULULUI.

CENTURA SE LIVREAZA CU VARIANTA DE FIXARE I şi L.

VARIANTA U SE LIVREAZĂ SEPARAT LA MAGAZINELE DE SPECIALITATE.

VARIANTA I SE FOLOSEŞTE LA URMĂTOARELE TIPURI DE AUTOVEHICULE :

- DACIA 1300
- SKODA 100 S
- FIAT 850

VARIANTA L SE FOLOSEŞTE LA :

- DACIA 1100
- RENAULT 10

UTILIZARE ŞI EFICIENŢĂ

Centurile de siguranţă auto marca Super, sînt destinate persoanelor care stau pe bancheta din faţă, în direcţia deplasării vehiculelor, precum şi conducătorilor de autoturisme, autocamioane, autotrenuri, autobuze şi troleibuze.

*

Pentru cei care folosesc centura de siguranţă, este cazul să reţină că dispozitivul de reglaj este uşor accesibil pentru utilizator şi prezintă securitate în condiţii de presiune variabile şi repetate. Aceleaşi garanţii de securitate se pot da şi mecanismului de deschidere, care prin concepţie şi execuţie, permite pasagerilor să-l acţioneze cu oricare din mîini, fiind accesibil şi altei persoane, în ca. de impact.

*

Prezentînd construcţia, modul de montare şi destinaţia de utilizare a centurii de siguranţă, o facem tocmai în scopul de a puncta eficienţa folosirii acestui produs în procesul circulaţiei rutiere.

*

Analizînd efectele unor accidente de circulaţie cît şi studiile de specialitate asupra unor experienţe de laborator, s-a ajuns la concluzia, demonstrată ştiinţific că, la deplasarea unui autovehicul cu viteza de numai 20 km oră, în cazul unui impact, se exercită asupra pasagerilor instalaţi pe bancheta din faţă, o presiune de catapultare echivalentă cu 490 kg forţă.

Fără a utiliza centura de siguranţă, subiecţii pot anula prin forţa braţelor 50 kg forţă, iar prin cea a picioarelor 100 kg forţă, restul presiunii provocînd grave leziuni corporale.

*

În cazul cînd subiecţii ar fi utilizat centura de siguranţă, întreaga presiune ar fi fost anulată, reducînd la zero riscul leziunilor.

*

Cum centura de siguranţă Super este proiectată, fabricată şi verificată pentru o rezistenţă de pînă la 1 800 kg forţă, securitatea pasagerilor în caz de coliziune sau decelerare bruscă a autovehiculului, devine o problemă de mare eficienţă.

*

Citind un studiu asupra eficienţei centurilor de siguranţă, se demonstrează că procentul de leziuni ale coloanei vertebrale, toracice, ale organelor interne, feţei, craniului şi gambelor, este de 100 la sută în cazul absenţei centurii, procentul scăzînd în medie pînă la 20 la sută în condiţiile utilizării acestui accesoriu.

*

Dezvoltarea continuă a parcului naţional de autovehicule, impune măsuri de mare complexitate pentru creşterea securităţii circulaţiei pe drumurile publice, urmărindu-se ca prin aplicarea unor procedee moderne să se reducă simţitor numărul de accidente rutiere şi al victimelor rezultate din aceste evenimente.

CONDIŢII DE LIVRARE

Întreprinderea Mecanică Braşov, în intenţia de a-şi extinde raporturile comerciale, la acest produs, primeşte comenzi ferme pentru anul 1980 în condiţii de maximă solicitudine.

Unităţilor constructoare de autovehicule livrările li se vor face în modalităţi de ambalare şi transport stabilite de comun acord.

Pentru posesorii particulari de autoturisme; procurarea centurilor de siguranţă este posibilă prin magazinele de specialitate.

Unităţile socialiste şi cooperatiste din economie, care doresc să contracteze pentru anul viitor centuri de siguranţă auto, marca Super, vor transmite comenzile la următoarea adresă:

ÎNTREPRINDEREA MECANICĂ BRASOV,
STRADA TRAIAN GROZĂVESCU NR. 7
JUDEŢUL BASOV

Emil GEORGESCU
Vasile BAŞA

ANIVERSARI

ALEXANDRU MACEDONSKI

Alexandru Macedonski s-a impus în literatura română prin singularitatea destinului său, căci unică – cel puțin la noi ! – este situația în care un poet mare este redus de mentalitatea și prejudecata publică la dimensiunea unui cabotin, a unui excentric în permanentă căutare de polemică și scandal, modalitate – se spunea ! – prin care el încearcă să-și acopere lipsa vocației autentice. Răsunătoarele polemici cu Alecsandri, Caragiale și mai ales cu Eminescu, i-au adus, cum se știe, oprobriul contemporanilor, izolarea în cercul „efebilor" săi credincioși în a căror admirație fanatică Maestrul găsea o consolare compensatorie. Fără să fi fost citit și cunoscut în adîncime, mai cu seamă după nefericita epigramă la adresa lui Eminescu, autorul **Nopților** a devenit pentru marele public : „Cel care l-a ponegrit pe Eminescu", „Vrăjitorul", „Omul misterios", „Macabronski" și multe alte asemenea etichetări conținînd aluzii maliționse la viața sau opera sa.

Este neîndoielnic faptul că **omul** Macedonski **i-a adus prejudicii poetului,** prin ciudățenia temperamentului, prin infatuarea și orgoliul său nemăsurat, dar mai cu seamă printr-o exagerată conștiință a valorii proprii. La aceste trăsături se cuvin adăugate și veleitățile aristocratice ale feciorului de general, care își compune un impresionant arbore genealogic, dîndu-se drept scoborîtor din familia princiară lituană Biberstein-Rogala. Absolutizînd însă umbrele **omului** nu se poate ajunge decît acolo unde de fapt s-a și ajuns, la ignorarea artistului prin înțelegerea operei ca expresie nemijlocită și exclusivă a unui caracter meschin, minat de o ură îngustă și nepotolită împotriva societății care refuză să-i recunoască meritele. Din nefericire, o serie de acțiuni ale poetului par să legitimeze o atare opinie și bine înțeles că ele au și fost exploatate la maximum în acest sens.

Începînd însă cu studiile lui T. Vianu se poate vorbi de o orientare nouă în exegeza lui Macedonski, marele învățat invitînd la o mai adîncă explorare a biografiei morale a poetului în care vom găsi datele necesare pentru o mai dreaptă înțelegere a acestuia. Spirit voluntar prin structură, Macedonski manifestă un adevărat cult al voinței a cărei putere o consideră nelimitată, putînd acționa asupra destinului și-a realității înseși care, în ultimă instanță, nu este decît o proiecție a voinței noastre. La un asemenea spirit volitiv și partizan în același timp, exclusivismul apare ca un fenomen firesc, reacțiile subiective nu trebuie reținute ca atare, ci în cristalizările lor poetice, căci în judecarea unei opere adevărate nu interesează atît experiența mai mult sau mai puțin subiectivă de la care se pornește, cît semnificația umană pe care ea o dobîndește în operă, autenticitatea trăirii artistice și – evident – valoarea intrinsecă a operei. Firește, nu vom pleda pentru ignorarea biografiei în interpretarea operei literare, ci pentru o corectă înțelegere a raportului dintre ele. Mai ales în cazul unui poet ca Macedonski, a cărui viață colorează atît de intens poezia sa, o cunoaștere profundă a biografiei spirituale se impune cu necesitate, dar nu privind detaliile nesemnificative ci „experiențele originare", constantele temperamentale ce alimentează subiacent opera și-i dă originalitate.

A. Marino are meritul de a fi elaborat o asemenea exegeză din care se desprinde personalitatea deosebit de complexă a poetului, a cărui viață morală nu este atît de „anormală" cum se credea, ci dimpotrivă, conformă cu structura sa sufletească, cu marea lui sete de glorie și de ideal. Macedonski a trăit toată viața în cultul Poeziei, mirajul gloriei l-a determinat să-și încerce norocul și peste hotare, la Paris, scriind în limba franceză un volum de poezii – **Bronzes** –, o piesă – **Le fou** – și **Le calvaire de feu,** care în varianta românească va deveni **Thalassa,** dar succesul obținut era prea modest pentru așteptările poetului.

De o recunoaștere adevărată Macedonski nu s-a bucurat nici în străinătate și nici în țară, dar cu toate acestea el n-a încetat vreodată să creadă în puterea geniului său. În ochii săi, ca și ai fanaticilor admiratori din cenaclul pe care-l patrona cu autoritatea unui mag și apostol, Macedonski rămîne cel mai mare poet al românilor și unul din marile spirite ale Europei. Față de tăcerea la care societatea îl condamnase, discipolii răspund cu elogii zgomotoase, adevărate panegirice la care Maestrul însuși se asociază autoelogiindu-se în articole semnate cu pseudonim. Fenomenul iese desigur din ordinea obișnuitului, dar explicația este posibilă numai prin raportare la structura lui Macedonski la care – cum observă A. Marino – „granița dintre mistificația lucidă și himericul autentic este mai totdeauna greu de tras cu certitudine..." (**Viața lui Al. Macedonski,** p. 433). Macedonski era un om cu o extraordinară disponibilitate pentru iluzie, cu o capacitate de a trăi visul pînă la acel grad de intensitate la care despărțirea realului de ficțiune aproape că nu mai este posibilă De aici și apropierea ce s-a făcut adesea între el și Don Quijote, fondul tragic al existenței și literaturii sale. De fapt Macedonski și-a compus o mască tragică prin cultivarea lucidă a suferinței rezultate din nepotrivirea visului cu realitatea. E vorba de o dramă ce decurge din temperamentul romantic al poetului și care se va transmite, prin sublimare, și eroilor săi.

Într-o reconsiderare a personalității și operei macedonskiene, pentru a-i fixa scriitorului un loc în evoluția poeziei românești, nu trebuie subestimat desigur nici aspectul pe care T. Vianu îl subliniase, anume că „Fără să fi avut un sistem de idei sociale bine organizat și cu toate că pozițiile lui politice au fost oscilante, trebuie să constatăm că scriitorul n-a dat niciodată expresie unor tendințe antinaționale sau antipopulare, șovine sau reacționare. Cuvîntul lui a răsunat pentru a apăra pe oprimați, pentru a proclama drepturile poporului și pentru a exprima un patriotism, uneori îndurerat, dar plin de căldură și avînt" (**Opere II,** p. 582). Acest fond social care reprezintă o dominantă a operei lui Macedonski, îl integrează pe poet într-o tradiție ce-și are punctul de plecare în ideologia pașoptistă, infirmînd astfel teza unui pretins „decadentism" și „cosmopolitism" al poetului, avansată de vechea istorie literară.

Dar dacă Macedonski nu s-a impus de la început ca un mare poet vinovată nu este numai societatea, căreia – cum credea el– opera sa îi era inaccesibilă, ci și prezența copleșitoare a unui colos, a lui Eminescu, cu care – observă G. Călinescu – poetul **Nopților** „era prea puțin înarmat spre a lupta (...), prea apropiat de ecourile unei izbînzi ca să se poată alimenta din reacțiunea spiritului public la tirania unei singure lire" (**Istoria...,** p. 463). Dacă, prin marea ei inegalitate, opera lui Macedonski nu suportă deci o comparație de acest gen, în sensul că ea nu-ți dă, asemenea construcției eminesciene, sentimentul monumentalității, ea devine fascinantă în schimb prin bogăția și îndrăzneala ideilor, ca și prin varietatea și, uneori, modernitatea formelor de expresie. Prin ideologia lui literară, rezultat al unei capacități neobișnuite de asimilare a noului, Macedonski se impune indiscutabil ca cea mai modernă și mai receptivă conștiință artistică a veacului trecut și ca un mare precursor al poeziei românești moderne în general. A fost unul din acei poeți foarte rari pentru care Poezia reprezintă un mod de existență, cel mai nobil și mai autentic posibil, de aceea apostolatul său n-a putut să inspire decît admirația și respectul chiar al unor critici care nu l-au înțeles pe deplin. În acest sens E. Lovinescu scria că „Într-o țară lipsită de orice tradiție culturală, în care creația artistică nu este o funcție legitimă, a trăi numai pentru artă e un act de credință de o înaltă valoare" (**Scrieri,** I, p. 273), iar la moartea poetului, G. Ibrăileanu publica în **Viața Românească** aceste emoționante și memorabile cuvinte : „Dar în lumea noastră – a noastră și nu numai a noastră – în care toți ceilalți urmăresc cu tenacitate și dibăcie folosul material, – un om care a căutat imagini și rime cincizeci de ani în șir, un om care și-a pierdut vremea inițiind în tainele artei cîteva generații de „efebi", ca mai apoi să-l părăsească devenind practici, pe cînd el rămînea să predice altora – un asemenea om merită nu numai toată stima, dar, într-o privință, și toată admirația noastră. Căci nu se pot arăta multe exemple de o așa îndărătnică afirmare a priorității spiritului asupra materiei, ca întreaga viață a acestui om" (**Scriitori români și străini,** I, p. 297–298).

I. CHEIE-PANTEA

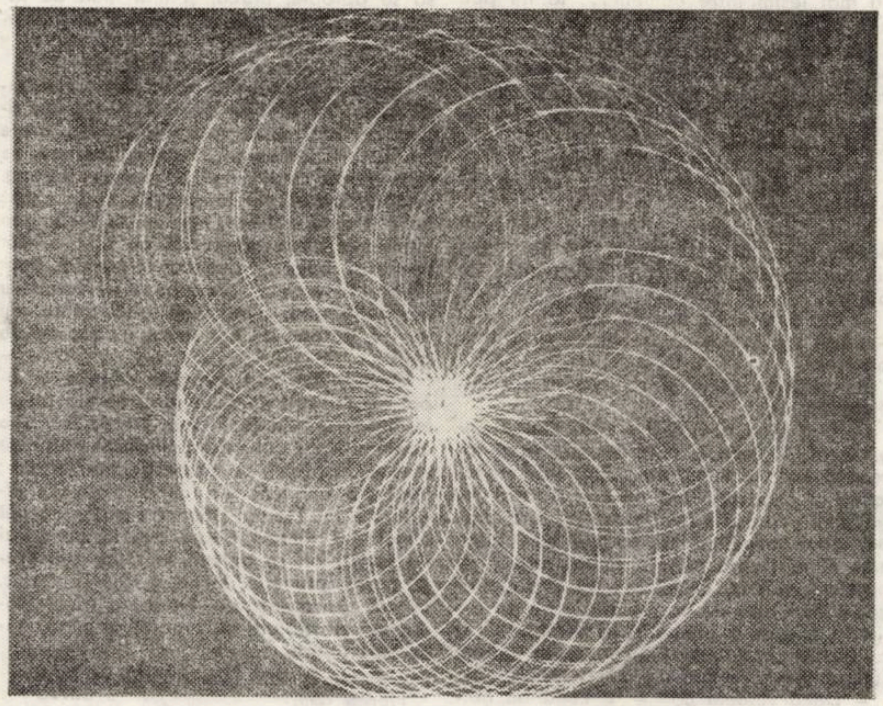

LECTURI

Arthur Porumboiu

ARHEOLOGIA NOPȚII

Ed. Cartea Românească, 1978

Cele două cicluri ale volumului (*Arheologia nopții* și *Sub constelația săgetătorului*) se sprijină pe o antonimie fundamentală ce guvernează structura și mișcarea textelor. Este vorba de opoziția *lumină/întuneric,* prezentă, mai deslușit sau mai vag, în aproape toate piesele cărții. Deosebit de fecund, cuplul generează bogate grefe, decodabile în cîteva direcții (*peren/vremelnic, viață/moarte, bine/rău* etc.). De aici frecvența considerabilă a unor termeni ca *lumină, soare, stele/noapte, seară, lună* sau, menținîndu-se în aceeași sferă a semanticii poetice, *vară, frunză, căldură, mugur, mireasmă/toamnă, frig, țărînă : Umblă un cap de domn peste zare, în zare ; / ochii nu-s flăcări ci săbii aprinse de ură ; / el nu cunoaște noapte, nu cunoaște uitare — / nu știe șirul orelor scurse ca ploaia în arătură. / / Umblă un cap de domn, fără somn, fără somn / pămîntul nu-l primește, mînăstirea nu-l vrea ; / privirile-i sînt arme nimicitoare. Într-un dom / de lumină — e așezarea și lauda sa (Un cap de domn) :* sau : *Lumina cădea lovită — / auzeam : muște / din privirea mea seară. (Vînătorul de toamnă).*

Poetul este capabil să simtă esențele naturii. Tablourile sale, mai mult decît simple descripții, sugerează sentimentul osmozei cu elementele : *Acolo-n peisaj suav, răcorile. / Puteam să fiu o zare și s-aud / ridurile luminii sau culorile. / Acolo, acolo-n străvezime / ce voce albă se-ntîlnea ? / Veneau alît de-ncet și mute orele / lumina grea, / proiecții nesfîrșite de miresme, / și păsări albe-n vagi direcții, / și stelele, magi albi, prin bezne — / și-atît de clar ca în disecții / viscerele luminii. / / Ce clocot verde, ce efluviu / puteam acolo să respir ? / încet cortegiul luminii / simetric ca un cimitir / lunar ; nisipurile intrau în timp / și razele-nvățau să moară. / Lungi sarcofagele de somn / striveau pămîntul, Era seară. (Reverie).*

Aceeași capacitate de abandonare, de suprapunere a destinului propriu cu cel al semenilor, vădesc versurile : *Noaptea, sub dealurile lunii / trupurile țăranilor sînt focuri lungi ; / mireasma din lanuri cu sfială s-apropie. / / Îmi citesc linia vieții în palmele lor — / prin lumina aceea exist. (Dealurile lunii).*

Sentimentul timpului beneficiază de o expresie similară : *Gheața încremenirii nu mai sosește, / și-n văile acelea izvoarele m-adulmecă ; / sînt izvor de lumină mereu curgătoare / spre mine însumi — (Zamolxe,* II).

Echilibrat în ansamblu, volumul *Arheologia nopții* atestă un poet în plină și promițătoare formare.

Olimpia BERCA

Daniel Drăgan

DOI ORI DOI

Ed. Cartea Românească, 1979

Romanul „Doi ori doi" al lui Daniel Drăgan, apărut la „Cartea Românească", se remarcă prin lipsa eroului mărturiilor, al insului neintegrat în momentul social, insurect, crîncen, cu respirația strînsă în dinți. Nu întîlnim nici o durere lamentabilă, cu invocația de fatalitate (chiar cînd este vorba de tabloul inundațiilor catastrofale), nici o febră, nici o inchietudine.

Daniel Drăgan, ziarist născut să citească implicațiile cele mai mărunte ale vieții cotidiene, nu și-a propus să fie un autor care vrea să ocupe o epocă, să implice o generație într-un roman fără epică. Lipsește din acest roman protestul unor neliniști private, care se vrea cunoscut cu umilință, atît de la modă astăzi. Eroii lui sînt lipsiți de intenții inventate sau exuberant eroice. Ei rămîn numai un amănunt din armonia generală, așa cum și-a propus însuși autorul, care și-a interzis orice exagerare, orice insistență deplasată pe un moment banal, sau orice întîrziere de patetism oral. Acțiunea, plasată într-o uzină brașoveană de autoturisme; nu urcă niște evenimente, petrecute *cîndva,* în contemporaneitate. El pornește de la faptele actuale, petrecute sub ochii noștri, în care sînt implicate personaje care trăiesc încă, în jurul cărora s-a țesut o aură de legendă, de mit.

Ancorînd în realitatea unei uriașe uzine, cu un colectiv eterogen, Daniel Drăgan, și-a construit cartea pornind de la convingerea că noua clasă în ascensiune, și cei care luptă alături de ea, se preocupă să vadă sensibilitatea și rațiunea angajate într-un conflict productiv. Lectura trebuie să captiveze cititorul nu printr-o identificare pasivă, ci printr-un apel la rațiune, care solicită acțiunea și hotărîrea. Legile care guvernează viața în comun trebuie să fie prezentate în cadrul dramei ca „propii și imperfecte", — — cum spune cineva —, cu scopul de a conduce pe cititor spre acea creativitate, care să fie mai rodnică decît o simplă contemplare, incitîndu-l să gîndească, pe măsură ce avansează în lectură, pînă la formularea unei judecăți finale, prevăzută de autor.

Din acest punct de vedere, romanul lui Daniel Drăgan, se încadrează în principiul artei socialiste, care tinde să se supună unor exigențe specifice și să fie — într-o măsură însemnată — un mijloc de educație și propagandă.

Cele două planuri, cel al doctorului Bică, înfatuat, și cel al colectivului de oameni ai muncii, hotărîți să curme piedicile care stau în calea calității și a grijii pentru sănătatea oamenilor, generează un conflict generos, care îi îngăduie autorului să demonstreze că arta a devenit cel mai bun mijloc de a înțelege natura acestor conflicte, de a ne imagina o altă realitate, apreciind realitatea existentă drept ceea ce este, de a învinge izolarea individului, aruncînd o punte spre binele comun al oamenilor. Romanul lui Daniel Drăgan are meritul de a fi găsit drumul care duce de la artă la om.

V. Copilu CHEATRĂ

LECTURI

VĂ PREZENTĂM UN TÎNĂR SCRIITOR:

TEODOR BULZA

Romanul acesta, „IULIE", este nu numai rodul unui bun publicist și frenetic reporter, ci și al unui (de azi înainte, pentru mine) dotat prozator, al unui tînăr de talent ce-și descoperă, cu o însetată rîvnă, lumea sa și pe sine.

Prozatorul reconstituie nu numai fresca satului ante și imediat postbelic, ci încearcă și disecția unor familii ardelenești, în filiația prozatorilor ardeleni de pe o arie a cîmpiei Mureșului, precum: Vlasiu, Lăncrănjan, Suciu. Farmecul cărții îl dau mai cu seamă poezia naturistă, tipologiile pregnante și atmosfera mediului sătesc, natura lui Bulza avînd tonalitatea și viziunea tipic țărănească. Ea, natura, se implică în viața eroilor, devine una cu ei. Culoarea cîmpiei, derularea anotimpurilor, ploaia, vîntul, gerul, căldura, totul este văzut în mișcarea eternă a mamei naturi. Ritualul muncii, cu poezia sa aspră, se derulează tot în acest peisaj, în care eroii, îngîndurați sau plini de impulsuri nestăpînite, poartă pecetea unor datini neclătinate, pe care doar noile relații sociale le vor mișca din încremenirea lor seculară.

Ceea ce învolburează însă apa epică grea a acestei proze sînt tipologiile. Conflictul îi implică pe acești oameni ai satului deoarece el devine conflict de existență, între săracii și bogații cîmpiei, sau devine un etern conflict sentimental, între sexe, adeseori violent și mustind de cruzimi.

Bulza surprinde cu acuitate și fără a apăsa nota sau șarja trecerea unei mentalități arhaice a unei clase, de la relații vechi sociale, la o nouă orînduire. De aici, indecizia, naivitatea sau tărăgănarea acțiunilor individuale, viața satului fiind văzută prin familii sau cupluri, tipuri reprezentative în comunitate, și prin acțiunile lor, adeseori derulate conform acelor impulsuri ancestrale.

Atmosfera este aceea care, adeseori, devine remarcabilă în acest microroman. Creată prin toponimii, prin dialogul viu, ce plasticizează, prin regionalisme, prin limba vorbită, prin firescul gesturilor și detaliilor, al portretelor umane în linii „umare „dar definitive ca: Țuper, Florea, Solovăstru, Trifu, Ceampaș, atmosfera, deci, aduce acel aer de „poveste" de sat, de calendar al satului ardelenesc, interbelic, cu jocuri, sărbători, crișmă, biserică, cimp, bătătură, cu locurile de adunare, cu întreaga patriarhalitate, spartă de vacarmul noului timp, de istorie, cu legile sale aspre, implacabile, dar drepte, ce întorc lumea.

Carte de debut prețioasă pentru frontul scriitoricesc tînăr din partea noastră de țară, romanul „IULIE", al lui Teodor Bulza, pus pe masa Editurii Facla, poate deveni, mîine, tipărit - un punct de referință și un început promițător pentru un prozator ce s-a născut de-acum între noi, și a cărui afirmare, ca o stea, nu știu de care mărime, la... orizont, se întrezărește de pe-acum.

Ion ARIEȘANU

Drum de noapte*

De cum ieșiră pe poartă, Ion se furișă pe podul căruței, să-și caute culcuș. Îi era încă somn; dormise în grajd, îmbrăcat, pe un braț de paie, acoperit cu o pătură de-a cailor, dintr-acelea care miroase a balegă. Nu prea îi convenise să plece de la oi ca să culeagă porumb.

– „Ioane – i-a spus și Solovăstru –, vezi tu că-i mai bun traiu nostru în Cutina... Baiu-i altu: ne sălbăticim dacă nu mai ieșim între oameni... Io nu pot, așa că du-te tu...".

Nu reușea să doarmă. Drumul era plin de gropi, iar căruța se scutura din toate încheieturile, deși Florea mina caii încet, așa cum făcea întotdeauna, ca să-i ferească de oboseală și de chin.

– Tată, nu vinzi caii?! întrebă Ion.

Florea nu-l auzi, decît după ce i se repetă întrebarea.

– Nu-i vînd, Ioane... Adăugă, mai mult pentru el: Chiar să vreau să-i dau, cine să cumpere cai știrbi?!... Is ca mine de bătrîni...

– Ca dumneata nu, da' ca mine or fi – trădă Ion faptul că își auzise tatăl bolborosind.

Renunță la somn și se așeză pe iliș, lîngă Florea.

– Ar fi bine să-i dăm – rosti Florea, îngîndurat. Îi întinse hățurile lui Ion. Își scoase tozla din buzunar. Sub firul de elastic al capacului era un colț de ziar îngălbenit; rupse din el cu grijă, fără grabă, apoi îndesă două degete de tutun nou. Cînd țigara căpătă formă, o lipi cu buzele înmuiate. Desfăcînd tubul patronului, o jumătate de cartuș, din care un artilerist făcuse o brichetă, își aprinse țigara destul de groasă; trase adînc două fumuri, parcă oftînd.

– Dacă vindem caii – își continuă gîndul –, atunci rămînem săraci... Și bătrînii-s buni la casa omului, dacă nu pică la pat... Oprește-i, Ioane!...

– Hooo – șopti feciorul, fără să tragă de hățuri.

– De ce ne-am oprit?!... întrebă. Știa că pînă la pămîntul lui Țuper ar fi trebuit să treacă pe lîngă sălașele de lîngă școala lui Titihăzan, școală veche, cu două încăperi, ridicată imediat după primul război, după Unire.

Cu un topor în mînă, Florea coborî și intră adînc în lanul de porumb. Caii se bucurau și ei de popasul neașteptat. Trăseseră căruța lîngă buza drumului, spre buruienile înalte și încă verzi, cu vîrfurile subțiri și crude. Ion nu simțise nevoia să coboare, ci rămăsese în căruță, ridicat în picioare, încercînd să ajungă cu privirea peste întreaga pustă. Întunericul începea să dispară, dezvăluind pomii singuratici de la marginea drumului, duzii bătrîni, înalți, cu scorburi de putregai, alții încă făloși, întinși cu ramurile largi pînă peste căruță.

– Tată, ce faci acolo?!... întări Ion întrebarea pe care ar fi vrut s-o pună dinainte.

Suit pe iliș, se uită de-a lungul rîndurilor de cucuruz copt, cu frunze îngălbenite. Îl apucase neliniștea, firele de porumb erau neclintite, semn că nimeni nu le tulbura rînduiala. Feciorul își roti ochii în toate părțile, zări în sfîrșit părul înalt, departe de drum, apoi răcni cu întreaga putere a plămînilor săi tineri:

– Taaatăăă! Taaatăăă!

Și, tot așa, de cîteva ori, speriindu-și caii, care încetară păscutul și-și ridicară capetele. Strigătele tulburară liniștea dimineții, slobozind din tufele mai îndepărtate de porumbele cîteva perechi de fazani adormiți, ale căror aripi plesneau aerul ca scîrțîitul la o poartă lăsată vraiște, în bătaia unui vînt leneș.

– Ioaneee! – se auzi, din dreptul părului, vocea groasă și răgușită de tutunul greu, a lui Florea.

Ion își propti un picior pe loitrar, ca să se apropie, parcă, și mai mult de tatăl pînă atunci mut și dispărut în pustietatea cucuruzului.

– Ce-i?!... se învioră băiatul.

Florea îl chemă într-acolo. Se așeză lîngă pom. Își scoase tabachera. La Ion ținea cel mai mult, era înalt, avea brațe lungi, tari, iar umerii, încă în creștere, se lățiseră de cînd lucrul îl zorea întruna, semăna cu el, nu la statură, ci la chip: ochii îi erau albaștri, fruntea se prelungea mult sub părul pieptănat cu cărare, păr negru și bogat, des ca o perie; doar bărbia și fața îi deosebeau: Florea le avea rotunjite, blînde, pe cînd vreme ale lui Ion păreau de om sever, închis, ros de griji.

Curînd, Ion zări crengile părului și apoi nimeri sub pom, în jurul căruia nu se însămînțase nimic. Florea stătea lîngă o cazemată, cu gura de ciment înnegrită de vreme. Pămîntul se surpase chiar acolo: creșteau buruieni. La cîțiva pași, la picioarele lui Florea, pămîntul era proaspăt săpat. Se zăreau cîteva capete de grinzi de lemn. Ion se apleacă la marginea gropii: era întuneric. Inima îi sălta puternic, ațițată de curiozitate. Nu-i era frică. Florea stătea alături, cu toporul în mînă, gata să-l apere.

– A cui ii, tată?! – întrebă feciorul.

Florea rise.

– A noastră.

– Ai fost jos?!

– N-am loc să mă scobor... D-aia te-am chemat...

Ridicînd ochii, celălalt, deși se rușină, spuse:

– Mi-i frică... – abia șopti. Privi din nou hăul întunecat din pămînt și sări ca ars: Mă tem!...

– Bine, atunci o astup... – socoti omul, fără pic de supărare, adăugînd: Îi de mult... Doară chiar din războiul ălalalt, că la ăsta n-or fost lupte p-aci... Io n-am loc de grinzi...

– Tată, nu mai știe nime?...

– Numai noi doi... și păru...

– Him, m-aș băga... Mă cam tem, tată...

– Nu-s acolo decît broaște și arici.

– Pffuu – se scîrbi Ion: Nici nu mă gîndesc!

– Treaba ta – răspunse Florea, apoi începu să astupe groapa dintre grinzi, nivelînd locul cu pămînt și buruieni.

– Am pierdut vremea de pomană! – se întristă la sfîrșit.

Porniră spre căruță. Caii îi așteptau liniștiți, fără să mai pască.

– De lene nici nu s-or apropiat de cucuruz – glumi Florea. Apucă căpăstrul calului din dreapta și dădu semnalul plecării.

Ion rămăsese și el pe jos, cu cîțiva pași în urmă. În obrajii încălziți de fuga prin cucuruz și de emoțiile din fața gropii, simțea răcoarea aspră a vîntului de toamnă, a aerului tare care învăluia lumina tot mai înaltă a dimineții. Norii rătăceau încă pe cerul cenușiu. Prima frunză căzuse de cîteva zile, vine iarnă grea – își zise Florea, imediat ce rîndunelele de pe tîrnat și-au luat zborul.

– Tată – îl strigă –, ce-ar fi putut fi în cazemată?

– Broaște n-ai văzut? – răspunse omul și în glumă și mai în serios. Apoi adăugă: Or fi fost alții mai curajoși ca noi, care or luat ce se putea lua d-acolo. Desfăcu nasturele de sus al cămășii sale groase. Începu, încet, să fluiere un cîntec știut de la moșie: „La lelița Mărioară, hop, hop / Vin feciorii ca la moară / Țucu-i gura ei...".

Bucuros de buna dispoziție a tatălui său, Ion își mișca buzele în cadența pașilor nezoriți ai cailor. Întinse mîna spre coama deasă și netunsă a calului de lîngă el, mîngîind-o, la care calul, trezit parcă din plictiseală, își întoarse capul și rînji cu dinții urîți și galbeni, după care tuși ca un om bătrîn, înecat cu propriile-i vorbe grăbite.

– Noa! – îl sfădi Florea –, poate-ți înghiți limba... Ioane, aș bea un deț de răchie.. Dimineața, pe stomacul gol... Știi c-am rămas fără nici un leu... Am plătit darea pe casă... Vezi, dacă găseam o pușcă în cazemată, o vindeam... Sau dădeam de aur... O comoară...

Clătină din cap, un fel de cine știe?! apoi puse un braț pe umărul băiatului:

– Dacă găseam o comoară, cumpăram doi cai tineri și un porc de tăiat... Barem atîta... Să fi rămas cîțiva lei pentru Driana... Să-i cumpărăm o cîrpă cu pupi și o ieguță cu parfum...

Vocea îi tremura, tăcu o bună vreme, ferindu-se de privirile lui Ion, care se tot întreba dacă tatăl plînge sau nu...

...Își reveni imediat din lumea gîndurilor, văzînd că erau chiar în apropierea lanului lui Țuper. Conduse caii sub duzi, îi deshămă, îi legă de loitrar. Privi încă o dată drumul pustiu și-și aminti că era zi de marți, zi de piață, cînd oamenii petrec primele ore ale dimineții în mijlocul satului, unii să cumpere, alții să vîndă, iar cei mai mulți să bage de seamă la ceea ce se tîrguiește și la ceea ce se mai vorbește. De cînd Crontea își cumpărase aparat de radio, venea la piață cu un caiet, în care scria cam tot ce auzea într-o săptămînă.

– „Dacă ne luăm după el – socotea Todor Băbău, supărat că nu mai era ascultat ca altădată –, mîine începe războiu și rămîne cucuruzu necules".

Florea privi norii îngrămădiți de-acum în pîlcuri mari pe cerul limpezit cîtva de ivirea dimineții. Își îndemnă băiatul să zorească și el aranjatul lucrurilor pe care voiau să le ascundă în porumb. Porniră fiecare pe cîte două rînduri de-odată, fără să mai scoată vreo vorbă. Cocenii se rupeau destul de greu, cu tot cu pănuși ca să fie feriți de umezeală și de ana ploilor. Încet, încet, Florea o luă înainte dispărînd în lan, rupînd cîte un știulete și de pe rîndurile băiatului. Tot el însămînțase porumbul, tîrziu, mulțumit că găsise de lucru; Istin i-a dat semănătoarea, cu două tuburi, așa cum erau cîteva și pe moșie, semănători din Germania, care numărau exact boabele de porumb printr-o rotiță cu sanț. Semănătoarea avea și o șa, pe care Florea lenevea cu caii slobozi, care mergeau drept ca ața, fără grabă și fără să smucească.

– Tată! strigă Ion de-a lungul rîndurilor culese.

Cum Florea se îndepărtase, nu sosi nici un răspuns. Nu din pricină că i-ar fi fost frică își striașe tatăl. Voia, se pare, să-și dovedească lui însuși, să-și amintească că nu e singur în lanul de lîngă sălașe și că, dacă s-ar întîmpla să găsească și el o cazemată, ar avea cu cine să o atace și, dacă ar fi fost mai curajos, ar căuta puști sau comori.

* Din romanul „IULIE", în lucru la Editura „Facla".

PREZENTE LITERARE

VASILE DAN

Lucru destul de rar în scrisul unui autor tînăr, dincolo de o strălucire strict caligrafică, poezia lui Vasile Dan a impus încă de la volumul de debut prin distincție: a tonului, a frazării, a metaforei — care, posibil de dedus dintr-o cultură funcțional asimilată, produce ori va sfîrși prin a produce distincția unui spațiu liric. Extrem de elaborate, poemele („Priveliștile") lui Vasile Dan sînt laude ale poeziei tot atît cît apologuri ale lumii înconjurătoare și imnuri ale principiilor cosmice: embleme ale poeziei sînt plutirea prin intermundii, procesiunile vernale, metamorfozele, sămînța, rodul, lumina care izbucnește din lucruri. Fără a releva el însuși o natură vitală, Vasile Dan vizează cu un sigur instinct tropic imaginile unui univers mișcat intermitent de impulsuri frenetice, altminteri dominat de o permanentă voință ascensională, aspirînd spre un spațiu muzicalizat, unde totul este convertit la legile armoniei. Poetul inițiază într-o lume în care fapturile sînt aduse la o stare diafană, în care sensibilul devine evanescență; fapt simptomatic, mișcarea cea mai importantă pe care lirismul autorului o sugerează are ca prim element de referință inefabilul senzorial (hățișul sinesteziilor, al analogiilor în planul realității imediate), iar drept termen final, văzduhul abstract al ideilor, o „utopie" ce poate retopi vizionar sugestii livrești, imagini de ecou legendar și mitic.

Evident, toate acestea nu sînt de conceput fără rafinament imagistic, nici fără o bine pusă în valoare disciplină intelectuală. Autor foarte cultivat, sacrificînd unui principiu modern al poeziei (poemul ca analog al lumii, ca sistem de semne autoreflexiv etc.), Vasile Dan este de pe acum constructorul unui spațiu liric coerent, un poet cu o „tehnică" demnă de considerație.

Lucian ALEXIU

DELIA PIA-BÎRLEA

CERAMICĂ

Printre columne cu inscripții și insemne
cobor din treaptă-n treaptă răscrucile de veac
Cu degete febrile caut vestigiile de lut,
răsadnițe-n pămîntul dac.
Cu buza sfîrtecată sub lespezi zace-o urnă.
Mărite tarabostes!
pe unde ți-e cenușa că-n urnă nu-i nici urmă?
Nici lacrime în cupe de funerar festin;
nici rit de bocitoare, nici ele nu mai vin.

Vase de lut!
cioburi de lut!
Vestigii sacre din mileniul mut!
Vă strig! vă întreb!
unde sunt mîinile care v-au frămîntat,
să le sărut?
că-n timp ce urcă-n trepte istoria spre noi
se tot scurtează calea mileniilor 'napoi

EURITMIE

Cum îți reversi în horbote opalul!
cum te fărîmi în mii de curcubeie!
cum vii vuind, multiplicîndu-ți valul
să-i dai reînsetării să te beie!

Cădelnițînd în monotone spargeri,
tot speli tot speli pîn'la demență malul
cu șerpii tăi prostești bătînd din talger,
de alternezi amontele cu avalul.

Și-n timp ce-alergi călare pe milenii
și porți pe coame pururea osîndă
să luneci fugărită de vedenii,
lăuntrurile-ți tac și stau la pîndă.

TAINĂ

Cum în buza înserării
ca o taină
stă închisă
cupa albă de narcisă

cum în marea nepătrunsă
scoica mamă
între valve
perla scumpă-și ține-ascunsă

tot asemenea în piscul
gîndului
sfîșiind amurgul
scînteiază demiurgul.

DATE BIOBIBLIOGRAFICE

S-a născut în anul 1948, în comuna Chețani, județul Mureș. Actualmente, domiciliază în Arad, unde este profesor de limbă și literatură română. A debutat în „Steaua", în 1968; este colaborator al revistei „Orizont" și (sporadic) al mai tuturor revistelor literare transilvănene. Debutul editorial — în 1977 cu „Priveliștile" (volum premiat la primul Concurs de debut al editurii „Facla" din Timișoara) despre care și-au exprimat opiniile Lucian Alexiu, Nicolae Ciobanu, Mircea Constantin, Victor Felea, Marcel Pop-Corniș, Adrian Popescu, Radu Săplăcan, Gheorghe Schwartz, Laurențiu Ulici ș. a. Poemele de mai jos fac parte din volumul Nori Iluminați, *în curs de apariție la editura „Eminescu".*

EA ERA PUPILA, TRESTIA

(Antigona)

Ea era pupila, Trestia sveltă alergind in aerul străveziu
pe podiș, intr-o ploaie măruntă, pulverizată – alergind
la ușa inverzită a templului. Spectrul luminii, spinările
invizibile ale unor corpuri cerești in văzduh.
Tunetul, prin văile părăsite, in care crește iarba cea tare
și rară care se aprinde o dată in veac de la fulger,
Și ea, alergind la ușa inverzită a templului, pupila,
cu memoria slabă a unor tineri părinți (veșnic pe drum,
ca iuțile vinturi din nord) ; in genunchi cu memoria
in care senine ostroave, o dată cu stingerea zilei, prindeau
contururi de apă.

ATINGEM LARGI VITRALII

Stă intunericul și plumbul in cuvint.
Lumina aruncă peste noi
o pinză care strălucește (umedă ca de păianjen).
Se face ziuă, gravităm – fluturi orbiți – pe străzi, cu pielea
aprinsă ca la fructe. Atingem largi vitralii, iluminate
idurí vechi, in care dă in floare subțirea rază prin coroana
alcimului. Se face ziuă :
oșie e țigla, nouă peste casă ; salcimul mirosind –
de-un vid ceresc e absorbit ; ca plumbul, intunericul in carte.

FLUTURII OCHILOR

Încolțesc semințele, se aprind in pămint,
se umflă, se descojesc pină la miez.
Ca semințele sint cuvintele germinind in văzduh,
ca semințele sint literele aprinse pe o foaie in cuvint.
Peste flăcările lor se lasă fluturii ochilor
(ca peste un cintec clopotul de sticlă, pavilionul
unei urechi treze). În cele din urmă,
o pinză, un abur infloreste in ger gura poetului,
in timp ce el insuși strigă rodul cel nou incolțit,
minuscul, silabă din care se varsă gelatina
unui mugur.

MICI FULGERE SAU PÎLPIIRI

Te intilnești cu lujerul cel translucid
(era in transă, noaptea electrică, inaintea ploii) ; cu prunul
sunător, din care o pulbere preaalbă cade in păr ;
cu firul apei, izvorind din ochiul Văii Mlăștinoase,
(peste ea doar flame străvezii, ca peste vechi morminte
dispărute, bule de gaz care se sparg la cițiva metri
peste viscuri, mici fulgere sau pilpiiri) ;
subțire, firul apei, vadul inrourat al cerului cel vechi,
al nașterii : astrele lui răsfring, pe acoperișuri,
prin țigla transparentă, de petală, in somn, aceleași raze
lungi.

Te intilnești cu ciinele cel credincios, cel ager la miros,
cu via roditoare, fragedul vesmint al caselor de țară,
le intilnești pe toate
cu un simțămint mai nou, cu trupul pur,
prin care greu se intrezăresc acele sfinte măruntaie
– aur, polen – pe care fluturi noctambuli le poartă in aripi
colorate și acum din zi in altă zi.

CUM VINTUL INGROAPĂ SEMINȚE IN ZID

Cum vintul ingroapă semințe in zid
și străzile acoperite de praf moale, auriu, se intunecă
la cea mai ușoară bătaie de aripi, irizări ale soarelui
in ochiul arheologului tinăr atunci se produc. Întunericul
intirzie, e o seară sub pinza de păianjen celestă.
Iată, mina atinge armura regelui : sună in ea
oasele asemeni unor zaruri divine.

LA MARGINEA IMPERIULUI, ȘAPTE PETALE

La marginea imperiului se deschide floarea de lotus
albă, in apele aburinde. Cristale
sintem indulcind veșnice apele ei,
cristale de zahăr sint trupurile copiilor abia născuți.

La marginea imperiului arde floarea de lotus,
inmiresmată, pilpiind Piatra de hotar. Noaptea
e iluminată, umflindu-se peste umeri,
subțiindu-i.

Dar cine, cu o lotcă, coboară muntele transparent
in spate cu norii care cern peste el o materie translucidă
(oul insuși, de pasăre, e transparent, un glob ocular,
univers sub penet, sub ninsorile veșnice).

Cine aude viermele roșu urcind in osul de mesteacăn cutremurat
in carnea sa suavă sub razele reci ?
Poate gheața, incremenind fața lucie a riului,
memoria, o hartă păstrată a cerului vechi ?

La marginea imperiului cine ajunge,
vede floarea de lotus,
șapte petale străvezii, unghiile
unei miini crescute deasupra apei.

LUCIAN EMANDI

ÎMBLÎNZITORUL DE TAINE

Citeodată invăț cum se smerește
Firul de iarbă crescind
Și cum iși aruncă, uimiți, ghiocell
Capișonul de nea.

Citeodată pindesc vioreaua
Cind fură un petec de cer,
Să-și croiască veșminte,
Și macii cind ard feciorelnici
În grele odăjdii de purpură.

Citeodată ajut păpădiei
Să-și țeasă cămașa din spuma tăcerii
Și sfătuiesc trandafirii
Să tragă în țeapă lumina,
Punindu-i pe frunte cunună de spini.

Citeodată arunc pe talgerul lunii
O umbră de crin
Și așez pe reversul balanței
Trilul privighetorii,
Să văd cit de greu trag la cintar minunile lumii.

Și zilnic imblinzesc taine cumplite
Și le ascund pe toate-n cuvint –
În biserici de fum, –
Sub zăvorul de aur
Numit Poezie.

MĂIASTRA

Sora noastră cea bună,
Măiastra,
Pasărea sfintă Uitarea,
Cu gitul inalt și subțire
Ca lebăda nopții,
Cu pene pudrate cu pulberi stelare,
Se furișază tăcută
Prin miriștea vremii.
Din cind in cind, ciugulește
Semințe bătrine
Din spice invinse pe brazdă,
Apoi se apleacă spre bobul de rouă
În care dorm curcubeie,
Și scormonește cu ciocul,
După lumina apusă.

Prin scrum de luceferi
Îngenunchiați in țărină.
Tirziu, la marginea zării-n răzoare,
Adună cenușa vieții
Și-ascunde in ea, –
Să clocească in ou de Fenix, Amintirea.

MOMENT DE PRIMĂVARĂ

Hulubărie-naltă din inimă făcui
Și stoluri de hulube, cu dulce guruit,
Bătind din aripi albe, in ea s-au cuibărit,
Din muguri de iubire să scoată, blinde, pui.

Alăturea, frenetic, palpită un cais
Și crengile-n lumină le-aruncă, temerar,
Visează lin ,aprilul, ascuns in porumbar,
Și-n rămuriș stirnește cast uragan de vis.

Și vis de vis se leagă prin calme adieri,
pe aripi pure urcă, ori tremură-n petale,
Că inima și creanga – mirifice vestale –

Se dăruie intr-una prin ani și prin tăceri.
Stau cotropit de vreme și nu știu dacă sint
Petalele nuntite, ori aripile-n vint.

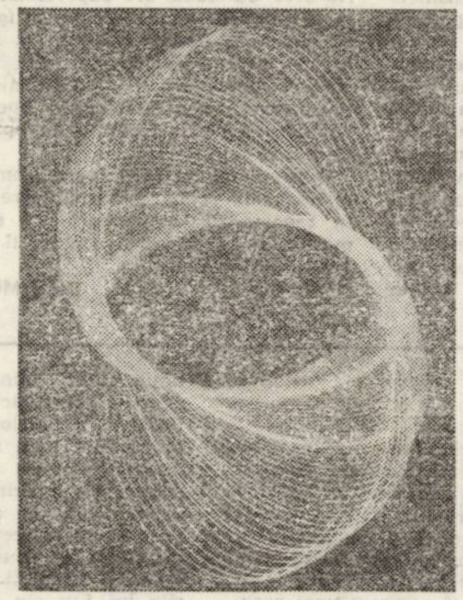

O fotografie

Un loc aparte în bibliografia lui Lucian Blaga îl ocupă activitatea culturală pe care o desfășoară în calitate de diplomat în cei treisprezece ani (1926—1939) pe la legațiile române din Varșovia, Praga, Berna, Viena și Lisabona. Perioada coincide cu cea mai fecundă activitate creatoare a filosofului, poetului și dramaturgului. Atunci apăreau majoritatea studiilor din *Trilogii*, volumele de versuri *Laudă somnului*, *La cumpăna apelor*, *La curțile dorului*, precum și piesele de teatru *Meșterul Manole*, *Cruciada copiilor* și *Avram Iancu*.

Între 1 aprilie 1938 și 1 aprilie 1939, îndeplinește funcția de ministru plenipotențiar al României în Portugalia ; inspirat de atmosfera oceanică, poetul scrie poemele *Boarea albastră*, *Estoril*, *Coasta soarelui* și *Aspect marin*, unde apare celebra metaforă *„Soarele, lacrima domnului / cade în mările somnului"*, sesizată de B. Croce printre cele mai reușite din poezia lumii

In octombrie, Sextil Pușcariu — cel care cu douăzeci de ani în urmă îl lansa în revista *Glasul Bucovinei* — îl cheamă în țară, oferindu-i titulatura de profesor al catedrei Filosofia culturii din cadrul Universității din Cluj (cursul îl va deschide în noiembrie 1938, cu prelegerea *Despre plenitudinea istoriei*).

Fotografia alăturată prezintă pe Cornelia Blaga, împreună cu vicontesa de Botello și ministresa Poloniei, în unul din saloanele legației Belgiei din Lisabona, la un bal costumat. Era exact cu o lună înainte ca Blaga să părăsească diplomația : februarie 1939. Pe verso, soția poetului scrie laconic : costum românesc, costum din nordul Portugaliei, costum turcesc. Cornelia, prima din stînga, este îmbrăcată într-un splendid costum popular din zona Lugojului, locul ei de naștere. Gestul de a se mîndri cu frumusețea și armonia portului popular bănățean merită remarcat, cu atît mai mult cu cît însoțitoarele nu îmbracă costumele naționale ale țărilor lor. Fotografia, alături de alte patru — publicate în volumul *Încercări filosofice* (ed. Facla, 1977) —, se află în posesia autorului.

Anton ILICA

TELEVIZIUNE

DUMINICA, 13 MAI

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii. Insula misterioasă. 10,00 Viața satului. 11,30 Pentru căminul dumneavoastră ... 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. Album duminical. 13,05 Umor și muzică. 14,00 Desene animate. 14,25 Cu pluta pe Marea Neagră. 14,55 Folclor pe meridiane. 15,10 Planeta inocenței. 15,40 Șah mat în ... 15 minute! 15.55 Film serial. Dickens la Londra. Episodul 9. 16,50 Reportaj TV. 17,10 Telesport. Campionatele europene feminine de gimnastică. Fotbal internațional. Handbal masculin Steaua — Minaur Baia Mare (repriza a II-a). 18,50 1.001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Fată-n față la varietăți. 20,10 Film artistic. Din rațiuni de stat. 21,45 Telejurnal. Sport.

LUNI, 14 MAI

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1.001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Panoramic. 20,00 Roman foileton. Poldark. 20,55 Orizont tehnico-științific. 21,25 Cadran mondial. 21,45 Telejurnal.

MARȚI, 15 MAI

9,00 Teleșcoală. 10,00 Roman foileton. Poldark. 10,55 România pitorească. 11,15 Telecronica pentru pionieri. 11,35 Moștenire pentru viitor. George Călinescu. 17,00 Telex. 17,05 În direct, de la politehnică. 17,25 Curs de limba engleză. 17,45 Din țările socialiste. 17,55 Medalion. Acad. Radu Vulpe. 18,15 Muzică și publicitate. 18,30 Revista social-politică TV. 18,50 1.001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Ancheta TV. Gust amar. 20,10 Seară de teatru. Institutorii de Otto Ernst. 21,45 Telejurnal.

MIERCURI, 16 MAI

9,00 Teleșcoală. 10,00 Profil teatral. 11,10 Șoimii patriei. 11,20 Muzică populară. 11,40 Atenție la ... neatenție. 12,00 Album coral. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limba germană. 17,55 Gala antenelor. 18,50 1.001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 La ordinea zilei în economie. 19,40 Noi, femeile ! 20,00 Telecinemateca. Colinele mîniei. Coproducție engleză și americană. 21,30 Cîntarea României. 21,45 Telejurnal.

JOI, 17 MAI

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 Pentru timpul dv. liber, vă recomandăm ... 18,00 Reportaj pe glob. Imagini din Norvegia. 18,15 Căsuța poștală TV. 18,35 Povestiri din pădurea verde. Episodul 10. 19,00 Telejurnal. 19,30 Incursiune în cotidian. 19,40 Ora tineretului. 20,30 Teatru scurt. Inspectorul broaștelor de Victor Eftimiu. 21,30 Meridianele cîntecului. 21,45 Telejurnal.

VINERI, 18 MAI

9,00 Teleșcoală. 10,00 Telecinemateca (reluare). 11,40 Pe coordonatele dezvoltării. Breaza. 12,00 Un cor centenar. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,35 La volan. 18,50 1.001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Prim plan. 19 50 Film artistic. Decembrie. 21,15 O artă pe măsura timpului nostru. 21,50 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 19 MAI

12,30 Telex. 12,35 Curs de limbă spaniolă. 12,55 Curs de limbă franceză. 13,15 Concert de prinz. 14,15 Corespondenții județeni transmit ... 14,35 Muzică populară. 15,00 Olimpiadele. 15,20 Muzica în imagini. 15,50 Un fapt văzut de aproape. 16,20 Agenda culturală. 16,50 Clubul tineretului. 17,35 Stadion. 18,15 Petrodvoreț și frumusețile sale. 18,35 Săptămîna politică internă și internațională. 18,50 1.001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19.30 Teleenciclopedia. 20,10 Publicitate. 20,15 Film serial. În spatele ușilor închise. Ultimul episod. 21,05 Întîlnirea de sîmbătă seara. 21,45 Telejurnal. Sport.

MUZICĂ

PREMIERĂ PE SCENA TEATRULUI LIRIC: „IANCU JIANU"

Eveniment în viața artistică a orașului, Opera Română și-a redeschis sărbătorește porțile. Îmbrăcat în elegența purpurei și aurului, vechiul lăcaș de cultură — devenit imagine-simbol — a venit să se adauge salbei arhitectonice, revalorificată recent la dimensiunea cuvenită centrului civic al unuia din marile municipii ale țării. Pe scenă, evenimentul a fost marcat de o premieră românească — Baletul „*IANCU JIANU*" Muzica lui *Mircea Chiriac*, bogată în elemente de sorginte folclorică, între care aș cita acel preafrumos bocet oltenesc, s-a bucurat de o interpretare orchestrală aproape de impecabil, semnată de bagheta prestigioasă a *Corneliei Voina*. Narațiunea coregrafică este decupată din libretul inițial al lui *O. Danovski*, în sensul esențializării conflictului, renunțîndu-se la scenele de masă ori la paralelismele neimportante. O adaptare la disponibilitățile ansamblului timișorean a acestei balade coregrafice, gîndită la dimensiuni de frescă, care operează transferul acțiunii — recte al luptei lui Iancu Jianu la intermezzo-ul cu cele trei figuri feminine care-i configurează destinul. Am obiecta poate trimiterile prea evidente la scene-simbol din alte balete, un spirit eclectic pe care-l salvează, alteori accentuează scenografia lui *D. Popescu*. Marea calitate a acestuia o constituie rezolvarea schimbărilor de decor „din mers", cît și sugestia concentrată a specificului arhitectural local, realizată.

Coregrafia, aparținînd lui *Șt. Gheorghe*, ne apare inspirată — ca diversitate de mișcări, axată în principal pe osatura coregrafiei clasice, adusă la zi prin adoptarea unor plastii inedite, unele foarte izbutite. Mai puțin rezolvată coerența unor succesiuni în logica acțiunii, motivația, ca și „vizualizarea" odiseii pe care muzica o anunță în pastorala Ilenei (I); emoționantă, în schimb, rezolvarea duetului Iancu-Sultana (II). Ca un adevărat leit-motiv pasul emfatic al serdarului și acoliților săi. Spectaculoase, tablourile de luptă ale eroului la trădarea crișmăriței sau acela cu arnăuții.

Din evantaiul evoluțiilor solistice am desprinde un prim lot de elemente remarcabile precum *S. Bătică*, *D. Manolache*, *V. Stanciu*, dansul nuanțat al *M. Comes* și *A. Bojec*. La cele trei roluri feminine centrale am apreciat modalitățile diferite cu care operează interpretele: feciorelnicul rustic, frust, al sorei lui Iancu — la *Silvia Humăilă*, feminitatea de o cochetărie ușor infatuată a *Aurorei Caloianu* ori expresivitatea de mare forță emoțională cu care își încarcă aparițiile *Rodica Murgu*, *Cl. Lupu* și în special *Fr. Valkay*, în rolul titular, conferă personalitate și distincție unor prototipuri contradictorii. Spectacolul cunoaște o certă gradație pe parcursul derulării sale.

O premieră cu numeroase momente aplaudate la scenă deschisă, care înscrie în repertoriul instituției una din cele mai frumoase montări românești ale baletului timișorean.

Doru MURGU

LIMBA ȘI STIL

Fruct și frupt

Din pricina răspîndirii foarte largi a cuvîntului, românii nu simt în *fruct* un neologism. Și, totuși, situația nu poate fi alta, deoarece păstrarea, nealterată, a grupului consonantic *-ct-* din latină *(fructus)* este un indiciu sigur că termenul nu a fost „moștenit", nu a con-crescut, adică, paralel cu istoria limbii și a poporului daco-roman, ci a fost „împrumutat", relativ tîrziu. Cele mai vechi atestări, cuprinse în DA *(Dicționarul Academiei)*, nu trec dincolo de monumentala culegere de proverbe a lui Zanne: „*Fructul* nu cade departe de pom"; „Rădăcinile învățăturii sînt amare, dar *fructele* dulci". Adjectivul *fructuos* (franceză: *fructueux*, latină: *fructuosus)* a selectat numai sensul abstract: „care dă bune rezultate; avantajos, folositor". La fel, verbul *a fructifica*.

Vrednic de atenție este detaliul că, în latină, *fructus* era participiul, substantivabil, al verbului „bucuriei": *fruor*. Bucurie pe care ei, romanii, — neam de ostași și de plugari — o așezau, mai cu seamă, în roadele gliei. Deci, și în acelea ale pomilor: *fructiferi* („de roade purtători").

Dar latinescul *fructus* nu a fost numai împrumutat, ci și moștenit, sub forma vechiului și frumosului cuvînt popular *frupt*, al cărui sens primordial a fost „Produsul în lapte al animalelor mulgătoare"; iar, prin extensie semantică, „mîncări făcute din lapte". Asemenea sensuri lexicale, ale străvechimii noastre păstorești, nu puteau să-i scape unui „cioban" din veac, cum este Sadoveanu. Citez o replică din *Demonul tinereții*: „— Vă poftesc bună sara, zise el. Nu uita, moș. Mănăilă, că eu împărtesc și altora din *fruptul oilor* dumnitale. Are să mai trebuiască cît de degrabă alt *caș*: mîne sau poimîne". IX 23. Dulceața laptelui a fost, în toate timpurile, una dintre „bucuriile" *(fructus!)* oamenilor acestui pămînt: „avem oi și vaci ale noastre, ca să ne îndulcim cu *fruptul* lor" (tot Sadoveanu, în *Păuna Mică*).

În eresurile religioase, *frupt* ajunge să însemne „Mîncare de lapte, ouă, carne, pește sau derivate ale lor, de la care creștinii ortodocși sînt opriți în timpul posturilor" (*Dicționarul explicativ al limbii române*", Editura Academiei R.S.R., 1975). Iarăși, Sadoveanu: „în post, pe cînd ne osteneam pentru dînsul, domnia sa mînca în ascuns *de frupt*, ca papistașii" (*Viața lui Ștefan cel Mare*, XII 314). *A mînca de frupt* devine astfel o expresie sinonimă cu „a mînca *de dulce*".

Despre „post" și „postitori" literatura satirică — a noastră și a altora — ne-a pus la îndemînă multe pagini savuroase. Cel mai „picant" argument „anti-" ni-l oferă, însă, lingvistica: verbul *a se înfrupta* „a mînca de dulce într-o zi de... post", iar apoi „a mînca (zdravăn!) din ceva deosebit de gustos" este strîns legat, etimologic, cu expresia *(de) frupt!*... Există, în structura semantică a acestui verb, un fel de voluptate disimulată rău, mărturisind multe — și știute! — despre „post" și „postitori"!...

G. I. TOHĂNEANU

PLASTICĂ

SIMION LUCACIU

Acest truditor de atelier, acest artist al singurătăților complicate, acest mare timid și meloman aprins, puternic înfășurat în himerele picturii sale, acest Simion Lucaciu, iată că a mai deschis o expoziție, a 10-a, în 25 de ani de nobilă trudă artistică, la Clubul ziariștilor timișoreni.

Pictura lui Simion Lucaciu reface, de fiecare dată, traseele marilor senzitivi și sensibili români, un Andreescu, un Luchian, impunîndu-și, peste modele, efigia sa proprie. Rafinamentul picturii sale nu este unul numai coloristic, ci unul, mai cu seamă, psihologic. Pasta sa scînteiază pulsînd dinăuntrul ei o luminiscență delicat-stranie. Uneori, tușele sale devin aprinse, ca în „Pădurea" sau „Oșenească", sau mai bine zis, zbuciumate, accentuînd prin simțămîntul coloristic simțămîntul trăirii interioare. Alteori, peisajul devine tăinuit, prin culori stinse, parcă ascunzînd privitorului nu numai secretul unei case, în fundal, ci și secretul

unui suflet atins de-o stare tragic-dramatică. Pînă și peisajelor sale industriale pare să le fi insuflat pictorul un halo poetic, ele apărînd, din magma informă a materiei, ca niște cetăți de vis, teribile cetăți ale creației omenești. Cerurile lui Lucaciu sînt și ele imense, parcă întreg universul s-ar sprijini pe pămîntul încremenit sau pe apa mișcătoare.

Pictor al vieții, în ceea ce are ea mai poetic, desenator veșnic pătimaș al schiței, purtînd pretutindeni carnetul său de eboșe la piept, un romantic întîrziat, printre lucruri și oameni, și în același timp un contemporan aprins, notînd din existență ceea ce conferă simplității și umilității marile sentimente, un elaborat și, totuși, dînd impresia unui spontan. Simion Lucaciu, pictorul intimității perfecte, pictorul-poet, pictează așa cum trăiește, adică, mereu și mereu, cu sufletul, numai cu sufletul.

Ion ARIEȘANU

BREVIAR PLASTIC LUGOJEAN

● În plin centru al municipiului a fost recent inaugurată galeria „Pro arte", a cenaclului plasticienilor profesioniști lugojeni. Spațiu expozițional elegant: artiștii expun aici prin rotație, prevăzute fiind și seri (cu public) în care vor fi invitate și artele prietene, poezia și muzica. Reprezentanța Fondului plastic există și ea aici, ca expoziție cu vînzare.

● De o viață, Victor Jurca, profesor și pictor, a fost și un animator al cercurilor de artă plastică din Lugoj și împrejurimi. Este și autor al unor lucrări de feronerie, metaloplastie, vitralii, pictură murală. Expune la Muzeul municipal uleiuri (pe sac, pînză, carton), acuarele, crochiuri, într-o retrospectivă. Cu predilecție, portrete, peisaje, scene rurale. Preocupat de corectitudinea execuției, artistul nu aprofundează factorul omenesc, nu creează psihologii, tipuri, nu problematizează. Viziunea sa este una

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

senină, adesea improprie motivului ales. După mărturisiri, în trecut *„am fost pus de mic în situația de a lucra pe gustul celor ce consumă și subvenționează arta, uneori poate cu compromisuri"*. Lucrul acesta se vede, mai ales, în unele compoziții cu caracter festivist sau în idilele roz-rustice, nelipsite totuși de un oarecare pitoresc vioi, umoristic chiar. Reține atenția peisaje, dansuri, priviri senine și ades stîngace, timide. Reține atenția modestia unui artist care cu greu a fost convins să expună. Reține atenția activitatea de animator și îndrumător în domeniul artei figurative de o anumită factură, predominantă într-o anumită perioadă. Și evident, o emulație creată de pictor, fără de care, poate, nu ar fi existat nici eleganta galerie „Pro arte" de azi cu cenaclul ei, de care aminteam mai sus.

Lucian BURERIU

ECHO

„FII AI GORJULUI"

Pornind de la îndemnul secretarului general al partidului, ca fiecare să contribuie la afirmarea meleagurilor din care a pornit, a satului sau orașului în care s-o născut, biroul Comitetului județean Gorj al P.C.R. a organizat săptămîna trecută la Tg. Jiu o întîlnire cu scriitori și publiciști gorjeni — fii ai Gorjului — care a constituit pentru toți invitații un rodnic prilej de cunoaștere a realităților Gorjului contemporan. Printre invitați, nume prestigioase, ca: **Nicolae Dragoș, Ilie Purcaru, Tudor Băran, Serafim Duicu, Grigore Smeu, Grigore Drondore, Dumitru Bălăeț, Romică Diaconescu, Marta Alboiu Cuibuș, Ion Predoșanu, Romeo Popescu, Constantin Duică, Traian Lungu, Dumitru Dănău, Ion Filipoiu, Vasile Blendea.**

Telegrafic, din cuvîntul gazdelor: **Nicolae Gavrilescu**, prim-secretar al Comitetului județean P.C.R. — „Gorjul, un județ în curs de dezvoltare. Mari investiții în industria carboniferă (exploatări la suprafață și în subteran). La Motru — 30.000 tone pe zi. Pretutindeni, grad înalt de mecanizare. Se preconizează deschiderea unor noi centre de exploatare: Pinoasa, Albeni, Urdari, Pești eana. La Tg. Jiu e în construcție o fabrică de utilaj minier. Și agricultura a luat un avînt fără precedent. Rezultate foarte bune în pomicultură și viticultură. Construcțiile cunosc și ele avîntul, cu toate dificultățile ridicate de proiectare. Un județ cu resurse de muncă relativ mici". **Tănase Lalescu**, primarul orașului Motru — „Vorba lui Nicolae Dragoș: «Ce mai face Motru?». Motru este în al 13-lea an de activitate. S-au făcut 4.500 apartamente. Un oraș cu 18.000 de locuitori. Oameni din toată țara (...) Un om, un pom — la Motru (...) Aici se învață aproape zece meserii. Pentru femei se va construi o fabrică de tricotaje. E în curs de finisare o Policlinică (...)". Despre cărbune și performanțele omului au vorbit — la Rovinari, ing. **Vasile Ogîrlaci**, director general al Combinatului minier Oltenia, iar la Motru, ing. **A. Ștefanache**, directorul minei Motru.

Însoțiți de președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă, prof. **Ion Mocioi**, „fiii Gorjului" au mai vizitat Muzeul satului gorjenesc, de la Curtișoara, și Atelierul de covoare al Cooperativei „Arta casnică" Tismana. S-au mai făcut deplasări instructive la Sadu, Valea Sohodolului și Lainici.

O întîlnire cu locurile natale, utilă și reconfortantă, o documentare „pe viu" acolo unde țara, ca pretutindeni, își hotărăște viitorul.

Ion VELICAN

MEMENTO

SESIUNE DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

A doua ediție a Sesiunii de comunicări științifice, organizată de Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului Timiș, Uniunea Tineretului Comunist a județului Timiș și Muzeul Banatului, manifestare culturală consacrată aniversării a 2050 de ani de la întemeierea statului dac centralizat și independent, precum și sărbătoririi a 35 de ani de la Eliberarea patriei, se înscrie fără îndoială, între cele mai importante acțiuni timișorene, din cadrul celei de-a II-a ediții a Festivalului național „Cîntarea României".

Sesiunea a fost o manifestare cu caracter național, în sensul că a beneficiat de o largă participare a unor istorici din principalele centre culturale ale țării, ponderea reprezentînd-o tinerii muzeografi din Cluj-Napoca, Arad, Reșița, Deva, Drobeta Turnu-Severin, București, Constanța. Tematica lucrărilor prezentate în cele patru secții a cuprins o problematică diversă, constînd în elucidarea unor aspecte necunoscute privind istoria României și a Banatului, în special. În secția întîi („Importanța istoriei în contextul activităților de educare patriotică a tineretului"), prima parte a comunicărilor au fost axate pe relevarea unor momente importante ale insurecției naționale, antifasciste și antiimperialiste, contribuția maselor populare la sprijinirea frontului antihitlerist și, apoi, aportul acestora la refacerea economică din anii 1945—1947; partea a doua a secției a fost dedicată cercetării modalităților concrete de educație patriotică, estetică, a tineretului, prin mijloace specific muzeale. În secția a II-a s-a pus accent pe cercetarea istoriei vechi, începînd din neolitic pînă în secolul al IV-lea e. n., privind Banatul și ținuturile limitrofe, relevîndu-se îndeosebi, rezultatele ultimelor cercetări arheologice care atestă continuitatea de cultură materială și spirituală în vestul României. Secția a III-a de istorie și arheologie medievală a cuprins comunicări care au scos în evidență noi așezări omenești, datînd din secolele VIII—XI, continuînd apoi cu lucrările referitoare la dezvoltarea economică a Banatului în veacurile XV—XVIII (minerit, metalurgie, circulația monetară, comerț), la relațiile politice dintre provinciile românești și la o seamă de aspecte inedite privind circulația cărților românești în Banat. În secția a IV-a s-au remarcat comunicări despre unele personalități proeminente din Banatul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX și despre societățile culturale românești, care au militat pentru realizarea idealului de unitate națională. Prin diversitatea temelor abordate și prin conținutul elevat al multor lucrări, sesiunea marchează un spor calitativ față de precedenta manifestare din 1978. Comunicările sesiunii vor fi strînse într-un volum, a cărui apariție este așteptată cu nerăbdare de cercetători.

Conținutul științific al sesiunii a fost îmbogățit de două expoziții, organizate de muzeografi de la Muzeul Banatului: I. *Din istoria Timișoarei* (I); II. *Societățile culturale românești în slujba idealului național.*

Doina BENEA

HOȚII DE SUNETE

„All Rights reserved...". Obișnuita formulă înscrisă pe eticheta oricărui disc indică drepturile pe care potrivit unor legislații internaționale casa de discuri le are asupra înregistrărilor ce nu pot fi multiplicate spre a fi comercializate. Se știe însă că există azi în unele țări occidentale o adevărată „piraterie a sunetului" care proliferează, aducînd imense prejudicii companiilor editoare de discuri. In acest an, problema a fost dezbătută la cea de-a 13-a ediție a Tîrgului internațional al discului (MIDEM) desfășurat la Cannes. In zilele manifestării, la care au participat 1.366 de firme din 51 țări, s-a desfășurat și primul Congres al federației internaționale a editorilor de muzică ușoară. S-au prezentat rapoarte asupra stării de fapt și implicațiile pe care „pirateria" le are asupra pieței discului. Astfel, în Italia, 50 la sută din casetele gata înregistrate provin din rețeaua „hoților de sunete". Mai gravă se prezintă situația în Anglia, unde 70 la sută din discuri sînt falsuri. „Pirateria sunetului" are mai multe fețe. Una din ele ar fi multiplicarea discurilor, bineînțeles în detrimentul caselor producătoare care nu mai au control asupra tirajelor. Complicatul drum al realizării unei noi matrițe după un disc standard, nu mai constituie o problemă, tipărirea mapelor fiind „floare la ureche" pentru falsificatori. O altă față a „pirateriei", o constituie ...falsurile. Despre ce e vorba? Se oferă tot felul de înregistrări pe disc ori bandă magnetică, conținînd secvențe „inedite", „excepționale", „prinse în ocazii unice" și bineînțeles toate, absolut toate „autentice". Ministrul Culturii, M. Jean Philippe Lecat, arăta că în Franța există în prezent o legislație incompletă, anul 1979 urmînd a fi cel în care vor fi emise noi dispoziții și măsuri menite să bareze drumul hoților și falsificatorilor de sunete. Dar problema e mult prea complexă...

Petru UMANSCHI

LUCRĂRILE BIROULUI ȘI ALE CONSILIULUI UNIUNII SCRIITORILOR

Luni, 7 mai 1979, la București a avut loc ședința de lucru a Biroului Uniunii Scriitorilor cu următoarea ordine de zi :

— Analiza activității Comitetelor Fondului literar și Fondului de 2–3% pe baza informărilor făcute de președinții comitetelor respective.

— Desemnarea noilor componențe ale celor două comitete.

— Aprobarea planului de plecări în străinătate în cadrul înțelegerilor de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România și Uniunile de scriitori din țări socialiste.

— Diverse.

Marți, 8 mai 1979 la București a avut loc plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor, dedicată în principal, sarcinii revistelor editate de Uniunea Scriitorilor de a organiza dezbateri pe marginea problemelor esențiale ale creației literare în vederea stimulării și dezvoltării teoriei literare.

La Plenara Consiliului au participat ca invitați redactorii șefi ai revistelor editate de Uniunea Scriitorilor care nu sînt membri ai Consiliului Uniunii.

În luările la cuvînt, la plenară au fost relevate aspecte semnificative ale raportului dintre național și universal în literatură.

În cadrul ambelor ședințe pe marginea problemelor cuprinse în ordinea de zi au luat cuvîntul următorii scriitori : Ioan Alexandru, Paul Anghel, Eugen Barbu, Teodor Balș (președintele Comisiei de cenzori), Ion Dodu Bălan, George Bălăiță, Mihai Beniuc, Ana Blandiana, Geo Bogza, Constantin Chiriță, Șerban Cioculescu, Aurel Covaci, Ov. S. Crohmălniceanu, Dan Deșliu, Gabriel Dimisianu, Mircea Dinescu, Domokos Geza, Nicolae Dragoș (redactor șef al revistei „Luceafărul") Anghel Dumbrăveanu, Geo Dumitrescu, Dan Duțescu, Laurențiu Fulga, Romulus Guga, Dan Hăulică, Ion Hobana, Mircea Radu Iacoban, Traian Iancu, Ion Ianoși, George Ivașcu (director al revistei „România literară"), Eugen Jebeleanu, Letay Lajos, Nicolae Manolescu, Ileana Mălăncioiu, Ioanichie Olteanu, Radu Petrescu, Gheorghe Pituț, Sinziana Pop, Dumitru Radu Popescu, Marin Preda, Catinca Ralea, Eugen Simion, Franz Storch, Szasz Janos, Virgil Teodorescu, Mircea Tomuș, Radu Tudoran, Constantin Toiu, Mihai Ungheanu, (redactor șef adjunct al revistei „Luceafărul"), Mihai Ursachi.

Lucrările ambelor ședințe au fost conduse de George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România.

SPORT

CAREVASĂZICĂ..:

...mai sînt doar cinci etape din jocul ăsta ce ne sucește timpul și nu se știe nimic din ceea ce am vrea : cine va avea dreptul de-a intra și de-a ieși din Cupa campionilor ? Și cine se va rostogoli în „B"-ul cu lei ? Sus, se pare că Dinamo, după „propta" pusă de fanionul lui Dinescu (devenit, iată-l, celebritate a răului), are șansele cele mari și tari, mai ales că ultimul meci din sezonul fluturilor va să fie exact al duelиștilor Dinu — Dobrin. Jos, ohoo, ce n-aș da să aflu c-un ceas mai devreme cine va părăsi după-amiezile duminicilor noastre, cu sau fără transmisiuni sportive, și va trece la matineu, cu pruncii. Nu dau nici un pronostic, pentru că mă tem ca de dracu'.

Am fost cu „Poli" la Oradea, nu la Felix, nu la băi, ci la arenă. Atîtea suspiciuni, atîtea vorbe dure, atîtea emoții, încît mi-am zis că și de aceea fotbalul ne atrage ca un magnet și ne azvîrle ca un tun : ba, ca un bumerang — și magnet și tun, zăpăcindu-ne. Că se fac presiuni și oferte spre fotbaliști, antrenori, maseuri, șoferi, am mai auzit-o, dar nu s-a găsit cazul cu pricina-n sîn : „subsemnatul... recunosc că...". Drept pentru care nu mă amestec unde nu-mi fierbe oala, ceea ce le recomand și altora, oricît ar fi ochiul de incoruptibil pe post de băgător de seamă. Adică : ochiul vede, dar urechea nu aude decît scorneli. Propun, așadar, să rămînem tot în tribune, sus, și să nu descindem în spațiul în care s-ar părea că doar balonul e rotund. Și perfect, dacă e bine umflat.

Mă doare inima că handbaliștii timișoreni au pierdut la Baia Mare. Era o șansă — un dram tot c-a rămas — ca Fölker, Gunesch și Cristian să fie campioni, nu Steaua și nici Dinamo, ei și inginerul zootehnist de la C.A.P. Șag, Constantin Jude, un antrenor și un om care, ori de cîte ori îi auziți numele și isprava, merită o zambilă.

Teodor BULZA

PANORAMIC

• În cadrul întîlnirilor revistei „Orizont", joi, 3 mai, scriitorii Ion Arieșanu, Ion Marin Almăjan, Iosif Maria Bâta, Gheorghe Schwartz, Vasile Versavia, Ion Jurca Rovina s-au întîlnit cu cititorii și membrii cenaclului literar de pe lîngă Universitatea populară din Arad. Dialogul și lecturile au dus la o mai bună cunoaștere reciprocă a preocupărilor cenacliștilor și a problemelor de creație a scriitorilor timișoreni. • La Muzeul Banatului s-au deschis expoziții precum „Societățile culturale românești din Banat" și „Din istoria Timișoarei". • De la Cluj-Napoca : Direcția sanitară a județului, Muzeul de istorie și Universitatea cultural-științifică a organizat în sala festivă a Radioteleviziunii din acest oraș un medalion consacrat lui Mihai Eminescu. Cu acest prilej s-a deschis și prima colecție-muzeu de... aparatură medicală și o expoziție de educație sanitară. • „Foaia noastră", organ al Uniunii democratice a românilor din Ungaria, nr. 16 a.c. publică versuri dedicate copiilor, semnate de Nina Cassian și Vasile Versavia. • Se fac intense pregătiri pentru faza interjudețeană a Festivalului național „Cîntarea României", fază care va avea loc la Reșița, Băile Herculane, Oțelul-Roșu. Momentan, duminică va avea loc o trecere în revistă a formațiilor timișene, la Lugoj. Echivalînd cu o repetiție generală. • Studenți timișoreni au repurtat succese în domeniul muzicii folk într-o competiție la Craiova. • O „săptămînă a culturii" în comuna Lovrin. • În actualul „Forum studențesc" (32 de pagini) se celebrează două decenii de existență a cenaclului „Pavel Dan". Semnează și Ion Arieșanu, Sorin Titel, Șerban Foarță, Marcel Turcu, Aurel Turcuș, Dușan Petrovici, Livius Ciocârlie, Vasile Crețu, Nicolae Ciobanu, Ion Marin Almăjan, Alexandru Ruja, Cornel Ungureanu, Ion Velican, Iosif Costinaș.

L. B.

INSTANTANEE

OASPEȚI ITALIENI LA FILARMONICĂ

Concomitent cu finala Festivalului național „Cîntarea României", ilustrată fidel în spațiul acestei rubrici, au avut loc o serie de manifestări culturale deosebit de interesante. M-aș opri, din concertele lunii aprilie, la impresiile foarte favorabile lăsate de dirijorul MICHELE MARVULLI, la pupitrul Filarmonicii noastre. O prezență mai puțin atrăgătoare sub aspectul „spectacolului" oferit, dar substanțială în capacitatea de a mobiliza resursele instrumentiștilor noștri spre împlinirile de excepție care ne determină — e adevărat, nu tocmai frecvent — a ne considera drept fericiții beneficiari ai unei orchestre de superioară clasă. Subscriem mai puțin concepției asimilate de dirijor în EROICA, tempourilor excesiv de largi. Căci Beethoven, ca și Napoleon, au fost doi răzvrătiți ai „ordinei firești", pentru timpul lor, de unde preferința pentru versiuni de un dinamism mai imperativ. În același cadru, Concertul pentru două piane, de Fr. Poulenc, o muzică foarte ilustrativă, prolixă stilistic, dar de o netăgăduită atractivitate. V. FERRARI și G. VALENTE, sosiți de asemenea din Italia, sînt un cuplu extrem de sudat, cu o tehnică și o sensibilitate apropiate, învederînd cu extremă detașare întinse zone stilistice, de la Mozart la Poulenc, plus o serie de suplimente oferite cu largheță „latină".

D. M.

Constant Petrescu **EPIGRAME** **Ed. „Eminescu", 1979**

Editurile din țară încurajează din ce în ce mai mult Epigrama. „EPIGRAMELE" lui *Constant Petrescu* se înscriu în cadrul bunelor realizări atît de greu de înfăptuit în limitele acestei specii literare pretențioase. C. Petrescu reușește să scape de forma vetustă, de-a versifica o glumă de prost gust, sau un calambur anost și, mînuind cu agerime și eleganță floreta ironiei, crează adevărate bijuterii ale genului. Iată cîteva titluri : „Îndoială", „Constatare", „Subtilitate", „Unei absolvente", „Despre umorul... altora", „Unui scandalagiu". Epigramele lui C. Petrescu nutresc virtuți antologice : *Edilitară : „Cînd lin amurgul se strecoară / Pe strada mea cu tei și plopi, / Furat de noua primăvară, / Deși deștept, tot dau în gropi"* sau : *„Unuia care greșește mereu"... „L-am întrebat pe-amicul meu : / — Cum faci de te absolvi de vină ? / El mi-a răspuns : — Nu este greu ! E o problemă de rutină !"*.

Epigramele lui C. Petrescu sînt alcătuite ca o forță de șoc, țintesc precis, nu au discrepanțe, nici stîngăcii, ci au puterea de expresie a unei sincerități și, totodată, a unei dureri. Epigramele lui sînt inspirate din stringenta actualitate și poartă o vibrație sinceră, o vibrație a adevărului.

Emil ȘAIN

MAPAMOND

ACASĂ LA STANISLAW LEM (II)

Prima întrebare pe care i-o punem lui Lem este : de ce în majoritatea lucrărilor de *science fiction* viitorul apare dezumanizat, automatizat, frigid și în continuu război ? *„N-ar trebui* — zice Lem — *ca literatura științifico-fantastică să-și facă un scop din a speria cititorii. Nu prezentarea viziunilor apocaliptice este tema principală a acestor cărți. E adevărat, în cărțile mele am luat în considerare unele probleme ale pericolului civilizației noastre, dar ele n-au constituit niciodată motivele mele de bază"*

Îi spunem lui Lem că ființele sale cosmice apar multora cît se poate de simpatice. Oare scriitorul n-a vrut să-i sperie pe cititori ? *„Pe locuitorii altor planete nu pot să-i califlc cu cuvintele plăcut-neplăcut, simpatic-antipatic, căci noțiunile acestea sînt exclusiv etnocentrice, antropocentrice, local-terestre. Dacă ne gîndim serios la existența extratereștrilor, atunci trebuie neapărat să ne întrebăm dacă aceștia ne pot fi simpatici. Pe mine, trebuie să vă spun, nu mă interesează decît dacă putem să stabilim vreun contact cu aceste ființe, care cred că există. Mă trudesc să iau în serios această problemă și să nu cedez unor mode momentane"*.

La ce mode se referă Lem ?

Zice că în Polonia se discută foarte mult pe tema obiectelor neidentificate (OZN), dar că el evită asemenea discuții. Asta e acum la modă ; stîrnirea imaginației, dar cu totul deformat. Cum își explică însă Lem, care nu crede în existența farfuriilor zburătoare, apariția tot mai mare a martorilor oculari? *„Farfuriile zburătoare? Nu demult au fost zărite la Zakopane, dar eu mai degrabă cred în părerea specialiștilor de la observatorul astronomic din Cracovia. Ei mi-au spus că apariția planetei Venus a provocat asemenea efecte, datorită smogului, ceții, norilor și — bineînțeles ciudatei înclinații a oamenilor de a „vedea" asemenea fenomene"*. Lem explică în continuare : *„Mie mi se pare cu totul aberant ca niște ființe enigmatice să coboare din și mai enigmatice „nave" și să stea de vorbă cu localnicii. Asemenea zvonuri au circulat în diversele epoci ale istoriei. Dacă deschidem atlasul din secolele XVI-XVII, vom vedea că europenii au populat Africa cu ființe fără cap și cu ochii în piept. Informații despre acele ființe fantastice, care n-au existat niciodată, erau atît de precise încît portretele lor au apărut în cărțile de știință ale acelor vremi. Pur și simplu, fantezia omului este extrem de bogată, iar însuși omul este prea puțin sigur ca observator al fenomenelor neobișnuite, enigmatice (...)"*.

Îi amintim lui Lem teoria fraților Strugatsky, care afirmă că, demult, pe Terra, ne-au vizitat ființe din alte lumi, dar că nu i-a interesat planeta noastră, pe care au considerat-o doar o stație oarecare a călătoriei lor.

(VA URMA)

REBUS

ROMANUL

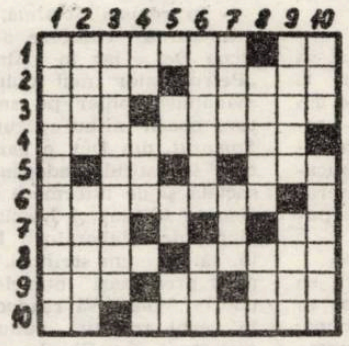

ORIZONTAL : 1) „Aproapele nostru aproape" (P. Pardău) — Soare de „Bărăgan" (V. Em. Galan) ! 2) „Generalul" (L. Gagyi ; fig). — La „Vînătoarea regală" (D. R. Popescu). 3) „Oameni sîntem" (T. Szász ; sing.) — Prietenul pe care-l caut pretutindeni" (I. Arieșanu ; pl.). 4) „Arșița" (L. Cernet). 5) Ion Dongorozi („Viltori") — Abreviație marinărească germană. 6) „Capriciu" (C. Cuza; arh. pl.) 7) „Muntele" (R. Theodoru) din insula Creta — „Iluminări" (A. Ivasiuc) pag. 28 ! 8) Laureați în „Final" (U. Benador) ! — „Destin" (A. Mihale). 9) Albine în zbor — „Unsprezece" (E. Barbu)! — În „Tinerețe" (L. Demetrius)! 10) „Ion Sîntu" (I. M. Sadoveanu) — Ține de „Reciful" (P. E. Banciu).

VERTICAL : 1) „Captivi" (N. Manea). 2) Produc „Durerile altora" (N. Țic ; sing.) — Între „Paranteze" (T. Bușecan). 3) „Holde de aur" (G. Kovács ; adj. masc.). 4) În lege! — Scoasă din „Apa" lui A. Ivasiuc. 5) Încheie „Asklepios" (H. Stancu) ! — „Fîntîna seacă" (I. Szilágyi) ! — Ion Arieșanu („Vrajă sau transformarea miraculoasă a lucrurilor"). 6) „... violetă" (I. Ochinciuc) — Material pentru „Țesătoarea portocalie" (I. Orlea). 7) În „Caietele cunoscuților mei" (N. Crișan ; sing.) — „O fată din cele multe" (M. Șerbănescu). 8) Din „Florile pămîntului" (Z. Stancu) — Pronume. 9) Prindea „Racul" (O. Alexandru ; od.) — „Septembrie" (Z. Veress). 10) Au „Sentimentul puterii" (I. M. Almăjan ; fig.) — „Scadența" (C. Cristea).

Dicționar : BRT, IDA. EATI, INE.

Viorel ABRUDAN

MORIS POȚHIȘVILI

OMUL

Oricît ar fi de ciudat,
În nici o școală,
Deocamdată, disciplina
„dragoste"
nu se învață.

Oricît de surprinzător ar fi,
În nici-un institut superior
O disciplină numită
„credință"
nu se predă.

El, însă
Strălucitor de
învățat
Și luminat,
Are tot mai multă
Credință
În Dragoste.

UITAREA

O, ce apă,
ce pămînt,
ce văzduh !

Mi-a sous că o să vină
Dar n-a venit,
A rătăcit drumul.

Vai, atît de mare
Părea ispita ;
Rămasă singură,
Ea a uitat
Cum să se-ntoarcă.

Poate că de-acum
Nu mai e de crezut
Și nici de-așteptat.

O, ce apă, ce pămînt,
ce văzduh !

DIALOG CU PROPRIA-MI UMBRĂ

— E oare poezia o surpriză ?
— Este și parcă nu este,
Căci dusă fiind uimirea,
Începe Ea.
— E oare poezia lucrurilor respirație ?
— Este și parcă nu este,
Căci respirația dusă fiind,
Începe Ea.
— E oare poezia muzică a gîndurilor ?
— Este și parcă nu este,
Căci dusă fiind melodia cerească,
Începe Ea.
— E oare poezia imitarea iubirii ?
— Este, poate mult mai mult,
Căci ea iubirea o sublimează.

ULTIMUL ACORD

Astăzi, astfel văd totul,
Dar mîine poate altfel de poeme voi scrie...

Pe hîrtia de culoarea apei,
Stă într-un picior
P
E
N
I
T
A — credincioasa mea pană.

Cerneala se-nvolburează din nou,
Precum marea turbată
În zilele mistuite de zbucium...
Ciorchinii bogați ai viselor mele
Sînt încă o dată în mîinile tale.

Oare trestiile își șoptesc
Ce-au pățit cărările. drumurile
Și de ce-n luminișul de gînduri te torturez,
Inima... Cum își rîde vremea de noi..

Oare ce se-ntîmplă ?
Ce se-ntîmplă
De iubim răcoarea și umbra ?
Pe hîrtia de culoarea apei, deodată s-a speriat

Penița — credincioasa mea pană,
Și se duce-n zbor peste zare
Ca mărițiilor zei
Să le spună pentru ultima oară :
De mi-ați arăta Golgota voastră,
O dată măcar,
Eu crucea mi-o voi urca singur pe munte!

În românește de Zaira SAMHARADZE.

DIN LITERATURA LUMII

JEAN LOISY – un prieten al României

Poet, eseist, romancier și dramaturg, adept al unei literaturi cu mesaj umanitar, militant de seamă, în cadrul revistei pariziene de prestigiu, *Points et Contrepoints*, al cărei redactor șef este, scriitorul Jean Loisy a contribuit la crearea unui curent de idei menit să îmbine cultul valorilor trecutului cu cele mai înalte aspirații umanitare și artistice, ca slujitor neobosit al frumosului, al binelui și al adevărului.

Sentimentele de prețuire pentru poporul român reies dintr-un mesaj pe care îl adresa, acum zece ani, cititorilor români : *„Admir înzestrarea poporului român pentru artele plastice, pentru dans, pentru teatru, pentru poezie. Îmi place, la el, trăinicia tradițiilor o dată cu avîntul către viitor. România ar trebui să joace un rol capital în dezvoltarea unui spirit păsnic pe scară mondială"*

Poemele care urmează fac parte din volumele *„D'Ombre et d'Or"*, 1974, și *„Couleurs . . Nuit ... Lumières"*, 1977, ambele apărute în colecția „Points et Contrepoints".

PAJIȘTE

O pajiște acoperită
De frunze de platani ca ninse :
E un covor de mîini întinse

Spre cer... spre bolta vestejită.
Și gîndul caută de zor
Vreun simbol liniștitor.

POVAȚĂ

Aici, ades, deodată, răspîntia tumultă,
Cu pinii și stejarul măreț, monumental,
Mijită din belșugul acesta vegetal
Ca o chemare... Totuși, tu taci...
Ce-aștepți ? Ascultă
Să-ți potolească setea, un freamăt amical !...

TENDINȚE

Arar pe frunte-un licăr își flutură solia
Din care viitoru-ncepe-n fine ;
Dar, în adîncul nostru, ce neguri mari, haine,
Ne sapă, pe sub sînge, temelia !

DORINȚĂ ÎMPLINITĂ

Voiai tăcerea asta grea.
Și vîntul a tăcut și focul
Și marea, jocul...
Și-o ai. Dar ce-ai să faci cu ea ?...

ÎNTREBĂRI

Ni-s zilele-asfințite sub brazde, în ogoare.
Din bobul mort ce grîu va crește, viu ?
Cînd le-om reda avîntul curatelor izvoare
De dincolo de-acest cumplit pustiu ?

SEARĂ DE TOAMNĂ

Cu toamna-i împăcată prin chipu-i opalin...
Mi-i dragă seara asta – de roze, struguri, dalii –
Cînd se-nfiripă-n sînge – lumină de vitralii –
Cu boala ei, cu moartea, cumplitul meu destin !

IARNĂ

Încet, zăpada-ngroapă sub crinu-i scămoșat,
Tăcut, tihnit, în fine, pămîntul fără poame
Prea pur... Ce fast de ghețuri de soare luminat,
Cu păsările moarte – pe aur mat – de foame.

Prezentare și traducere de
Aurel TITA

CONVORBIRI

Cu poetul și publicistul Aurel Gr. Zegreanu

La cei aproape 75 de ani, poetul și publicistul Aurel Gr. Zegreanu nu este un singuratic retras în anii primelor decenii ale veacului nostru. Îl preocupă tot atît de mult ca și pe cei tineri prezentul, cu viața sa clocotitoare, tumultoasele evenimente culturale ale Clujului contemporan, ca și ale țării întregi, urmărește cu interes presa literară și culturală

— *De unde vine Aurel Gr. Zegreanu ?*

— Sînt un transilvănean iubitor de istorie și adevăr, așa cum sînt toți românii transilvăneni. Locul meu de naștere este cunoscuta așezare de minieri — Ocna Dej. Am fost elev al Liceului „Andrei Mureșianu", unde am avut ca director pe profesorul de istorie Victor Motogna, care ne-a insuflat marea dragoste pentru trecutul poporului nostru, sentimentul că avem o țară clădită cu jertfe. Întocmai ca și cititoria Meșterului Manole. Motogna era o personalitate, a dominat viața Dejului din primii ani de după Unire, cunoscut în lumea universitară a Clujului nu numai ca dascăl, ci și ca autor de cărți La Gherla, la liceul „Petru Maior", am avut un bun profesor de limba română, pe dr. Emil Precup. El mi-a stimulat interesul pentru literatură. Debutul meu literar se leagă de această perioadă.

— *Ați debutat cu poezie ?*

— Aveam 18 ani cînd m-am apucat să scriu versuri, cum scriu mulți tineri la o asemenea vîrstă. O poezie pe care am apreciat-o mai reușită am trimis-o revistei clujene *Cosînzeana*. Se chema *Liniște*. Generoasă cu începătorii, publicația lui Sebastian Bornemisa mi-a inserat-o la loc de cinste. Apoi aveam să public aici și alte poezii.

— *Alte amintiri din anii de școală.*

— Și atunci, ca și astăzi, tinerii se grupau sub îndemnul profesorilor lor în societăți literare, un fel de cenacluri. Cînd am fost la Gherla am făcut parte din societatea de lectură care purta numele „Ion Creangă". Societatea edita și o revistă literar-științifică și de folclor, intitulată *Scînteia*, condusă de profesorul Claudiu Percec. Am făcut parte din colectivul de redacție al revistei alături de Emil Giurgica și Ioan Budai, deveniți mai tîrziu poeți. Îmi aduc aminte că Emil Giurgiuca era citit cu interes de noi toți. Poezia lui de început își trăgea seva din Coșbuc și Goga El își zicea că este un poet al „sevei și cîmpului". Deși publica destul de mult prin reviste, primul volum avea să-i apară tîrziu, în 1938, la vîrsta de 31 de ani. Ion Breazu spunea la apariția editorială a lui Giurgiuca — *Anotimpuri* — că el cîntă „bucuriile pure ale unei naturi bucolice", versurile lui fiind „cizelate cu pasiunea unui miniaturist". I-am citit multe versuri și mai tîrziu, mai ales în anii de după Dictatul de la Viena. În acei ani de dinainte de război, eram prezenți la tot felul de serbări și manifestări culturale. Citeam, iubitorilor de poezie, poezia noastră și a altora. Organizam asemenea șezători culturale la Gherla, Dej, Turda și chiar în Cluj. Cele mai multe le făceam sub conducerea poetului Ion Th. Ilea.

— *Să ne întoarcem la anii dinainte de război. Ce a urmat după publicarea poeziei „Liniștea" ?*

— În revista *Scînteia*, am publicat o interesantă culegere de strigături din Ocna Dej, iar în Almanahul Liceului „Petru Maior" mai multe poezii. Era almanahul jubiliar pe anul 1928/1929. Cîteva poezii mi-au apărut și în periodicul *Someșul*, din Dej, o gazetă săptămînală care se intitula independentă, culturală, socială și de informații scoasă la Dej de George Minzat și Nicolae Bodea. Nu ne gîndeam, colaboratorii la această revistă, să devenim scriitori. Pentru noi erau mult prea mari numele creatorilor de poezie. Voiam să readucem în actualitate vechi tradiții culturale ale acestui oraș care era Gherla. Ne aducem cu plăcere aminte de timpurile cînd înaintașii noștri în secolul trecut, organizaseră o societate literară „Alexi-Șincaiana" și editaseră și o revistă manuscrisă cu numele *Steaua Mării*. Întreținea legături cu societățile tinerilor de peste munți, pînă și cu *Arboroasa* lui Ciprian Porumbescu.

— *La Cluj, desigur, ați găsit alt climat, în timpul studenției și al activității dvs. profesionale. Ce amintiri păstrați din acești ani ?*

— Clujul anilor de dinainte de război era un centru unde se făcea politică culturală, eforturile de după Unire au pus în evidență o puternică mișcare literar-artistică și științifică, fără a mai vorbi de cea universitară. Apăreau o serie de reviste, fiecare cu profilul lor, scoase de oameni cu talent și dragoste pentru cultura românească. Se afirmă, alături de Rebreanu, Agârbiceanu, Goga și Blaga, nume noi în literatura noastră, un Pavel Dan, Mihai Beniuc, Victor Papilian, Aron Cotruș, Teodor Murășanu, pe care-i citeam în revistele clujene. Publicarea versurilor noastre, cei mai mici, un Ion Th. Ilea, George Popa, V Copilu-Cheatră, Dimitrie Danciu, Radu Brateș, Florica Ciura, alături de numele mai sus amintite, ne dădea aripi, fiecare căutînd să fim noi înșine.

Eu mă consacram tot mai mult științelor juridice. Și totuși nu am abandonat poezia. M-am apropiat de „Societatea de Mîine", editată de socialistul Ion Clopoțel, un gazetar de mare forță. El a făcut, cu ajutorul unor mari condeie ale timpului, ca această revistă, care poate sta în istoria culturii noastre dintre cele două războaie alături de cele mai de seamă publicații, un seismograf al vieții politice și cultural-științifice. Aici am publicat poezia *Proletarul*. Era în acele zile zguduitoare din 1933, ale luptelor ceferiștilor și petroliștilor. Tot în paginile acestei publicații mi-au apărut și alte poezii inspirate din realitățile pe care le trăiam în acei ani. Poezie am publicat și în revista *Hyperion*, în *Țara noastră* și în alte gazete din Cluj sau din alte centre ale țării.

— *Cînd ați oferit cititorilor primul dvs. volum ?*

Primul meu volum de poezie mi-a apărut înainte de război. L-am intitulat *Cruci de lemn*. Am adunat în el multă poezie de vibrație socială. I-am dat acest titlu pentru a atrage atenția asupra momentelor de zbucium pe care le trăia poporul nostru înainte de a ni se impune Dictatul de la Viena. Am înmănunchiat între coperțile primei cărți bucurii și necazuri din viața noastră. Volumul a fost recenzat printre alții și de Al. Piru în *Jurnalul literar* condus de George Călinescu.

— *Cînd ați practicat jurnalistica și ce v-a determinat să vă ocupați de ziaristică și să lansați pe plan secundar poezia?*

— Era imediat după război. Mă aflam la Arad. Nu numai că eram solicitat să scriu la diferite gazete, dar simțeam nevoia de a mă angaja în marșul nou pe care-l făcea poporul nostru pentru a schimba stările de lucruri anacronice. Mi-am exprimat în paginile ziarelor și revistelor atitudinea și convingerea asupra transformărilor politice și sociale ale anilor 1945-46, în *Tribuna Nouă*, *Libertatea Poporului*, organ de luptă socialistă *Patriotul*, organ de luptă antifascistă Articolele mele vorbeau despre așezarea pe baze trainice a statului național democrat, reforma agrară și organizarea obștilor agricole, militam pentru un învățămînt agricol practic, în concordanță cu cerințele noi ale dezvoltării economiei țării.

— *Ce oferiți cititorilor de azi ?*

— La anii mei continui să scriu, să iau parte la frumusețea de azi a țării. Am publicat în ultima perioadă în multe reviste — *Steaua*, *Tribuna*, *Orizont*, *Transilvania*, *Utunk*, *Echinox* și altele. Am avut mai multe emisiuni la radio. Ce am mai bun în scrisul meu, în ultimul timp, am adunat în volumul *Întoarcerea timpului risipitor*, care sper să-l văd cît de curînd tipărit de Editura „Dacia". Îndemnul mi l-a dat poetul Aurel Rău, conducătorul de revistă care are și meritul de a fi stimulat și pus în circuitul național nume date uitării un timp pe Ion Th. Ilea, Octavian Șireagu, ca să nu mai vorbim de nume mari ale literaturii, ca V. Voiculescu, Ion Pillat ș.a

Convorbire consemnată de
Marin OPREA

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

Patria ca spiritualitate

Dincolo de activitățile materiale, de acelea administrativ-organizatorice, a celorlalte, cu finalități legate de existența concretă a oamenilor, se naște, ca mireasma în prelungirea rădăcinii și tulpinii, activitatea spirituală a societății. Fiind condiționată, activitatea spirituală – atît de diversă – este și o **măsură** a dinamismului vieții sociale, care o îngăduie și o produce. O măsură – dar și o completare necesară.

Cea dintîi semnificație a „Cîntării României" este aceea că reprezintă, pe plan spiritual, oglinda dinamismului și a amploarei vieții noastre materiale, a tendințelor programate științific și ferm ale patriei, spre țelul unui progres real și eficient, conform, însă, tradițiilor zidite istoric.

Și este, deindată, demn de remarcat că politica internă și internațională a României socialiste are două puncte de sprijin esențiale : cel al temeiului lăuntric, și cel al adoptării formelor celor mai avansate ale progresului general uman. **„Fiind foarte român, Eminescu e universal"** – zicea Arghezi despre Eminescu. Fiind foarte evidentă amploarea dezvoltării noastre interne, fiind foarte evidentă deschiderea și participarea României socialiste la viața internațională, rămîne să ne punem în lumină **distincția spirituală,** a cărei măsură o dă „Cîntarea României", ca expresie a identității noastre în istorie. Dacă progresul general duce la adoptarea unor **forme comune și seriale** pe plan economic și industrial, manifestările spirituale ne definesc ca individualitate istorică. Televiziunea, care „generalizează" (prin difuzare) un dans ori un obicei încărcat de metaforă, ne face cunoscuți nouă înșine. Ne „îndeamnă" să fim originali, să fim noi înșine. Această idee devenită realitate organizatorică a vieții spirituale a patriei noastre, este expresia spirituală a potențialului nostru, a dinamismului nostru vital, ori, altfel spus, a temeiului nostru de a exista prin intermediul valorii.

„Cîntarea României" este expresia vitalității noastre economice, semnul cuprinzător al identității noastre în diversitatea lumii contemporane, prin care, valorile originale, cu temei etnologic, se permanentizează și sporesc spiritualitatea noastră ca originalitate existențială, ca participare la universul cultural contemporan

Acestui amplu poem, care este „Cîntarea României" trebuie să-i fie chezaș talentul real, manifestat prin omul concret – muncitor, țăran, intelectual, funcționar – om cu adevărat dăruit culturii.

Vasile VERSAVIA

CODRUȚ BĂDUNA, premiul I

Ilustrăm acest număr cu lucrări ale laureaților fazei naționale a întrecerii elevilor din liceele de artă din cadrul ediției a II-a a Festivalului național „Cîntarea României", desfășurată la Timișoara.

ORIZONT 20

● (582) ● 17 mai 1979 ● SERIE NOUĂ
● anul XXX ● 8 pagini 1 leu ●

COMITETUL CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, TOVARĂȘULUI

NICOLAE CEAUȘESCU

SECRETAR GENERAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, PREȘEDINTELE REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu,

Întrunită în ziua în care se împlinesc 58 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, Plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor din R. S. România vă roagă să primiți expresia înflăcărată a devotamentului scriitorilor din România, români, maghiari, germani, sirbi și de alte naționalități, aderiunea lor la politica și ideologia partidului nostru, în fruntea căruia, de mulți ani, aduceți o inestimabilă contribuție la impulsionarea procesului de transformare revoluționară a României Socialiste.

Prin munca și lupta poporului român și a naționalităților conlocuitoare, sub conducerea dumneavoastră înțeleaptă patria noastră a dobîndit o civilizație materială și spirituală superioară, în cadrul căreia creației literare îi revine un rol de seamă.

Partidul Comunist Român, port-drapelul celor mai nobile aspirații politice, sociale, economice și culturale ale poporului român, încă din anii grei ai ilegalității și ai marilor bătălii de clasă, și-a demonstrat uriașa sa capacitate de a făuri o lume nouă pe pămîntul românesc, fiind mereu la înălțimea marilor orizonturi ale gîndirii și acțiunii.

Astăzi, opera de dezvoltare și de modernizare a forțelor de producție se desfășoară ținînd seama de cerințele și izbînzile revoluției tehnico-științifice contemporane. Un puternic avînt caracterizează și cultura umanistă, creația literară pusă în slujba construirii socialismului în România, a formării și perfecționării conștiinței omului nou. Urmînd înaltul dumneavoastră îndemn, vom face totul pentru a ilustra și mai pregnant marile momente din istoria patriei, a partidului, a eroicului nostru popor.

În această zi aniversară a partidului, vă aducem dumneavoastră, iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, un sincer și înflăcărat omagiu, asigurîndu-vă că slujitorii condeiului din România Socialistă nu vor uita niciodată că i-ați investit cu înaltul titlu de ajutoare de nădejde ale partidului.

CONSILIUL UNIUNII SCRIITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

CONVORBIRI

Cu muzeograful Corneliu Bucur

DE LA MUZEUL BRUKENTHAL DIN SIBIU

Cercetătorul Corneliu Bucur, cunoscut în țară și străinătate prin valoroasele sale studii privind evoluția tehnicii populare la români, este unul din cei mai experimentați muzeografi din România în problemele organizării muzeelor etnografice cu expunere în aer liber. Avînd în vedere prestigiul pe care îl are, în toată Europa, Muzeul Tehnicii Populare din Dumbrava Sibiului, muzeu pe care îl conduce de cîțiva ani, i-am solicitat cîteva opinii.

— Ce reprezintă Muzeul Tehnicii Populare din Dumbrava Sibiului în ansamblul rețelei naționale și europene a muzeelor etnografice cu expunere în aer liber ?

— *Pe plan național, sub raport istoric,* consider că Muzeul Tehnicii Populare — fără a diminua prin aceasta prestigioasele realizări obținute în ultimele două decenii de numeroase alte instituții din rețea, dezvoltate sau fondate acum —, reprezintă o realizare monumentală a muzeografiei etnografice românești din ultimii ani. Realizarea sa, cu începere din anul 1963, exprimă politica culturală generoasă a conducerii superioare de partid și de stat a țării noastre, fiind totodată rezultatul efortului de cooperare a specialiștilor din cadrul muzeelor de ramură ca și a celor din institutele de specialitate ale Academiei R.S.R., sub directa îndrumare a Consiliului Culturii și Educației Socialiste.

Văzut din perspectiva *concepției* organizării sale, Muzeul Tehnicii Populare exprimă o idee de avangardă în muzeografia etnografică românească și anume, profilarea monotematică. Muzeul sibian a inaugurat seria muzeelor specializate tematic pe o singură idee ordonatoare, aceea a civilizației tehnice, coordonată fundamentală a istoriei și culturii poporului nostru, singura capabilă — în viziunea filozofiei marxiste, a materialismului dialectic și istoric —, să evidențieze concret și prioritar progresul istoric și cultural al unui popor, de-a lungul întregii sale existențe, prin intermediul mijloacelor tradiționale de muncă, a progresului tehnic, numit pe bună dreptate, de V. Gordon Childe, „însăși urzeala istoriei". Primul muzeu european cu expunere în aer liber este celebrul Skansen de lîngă Stockholm. Față de prototipul suedez al muzeului-parc, heterogen prin problematica sa complexă, devenit, decenii la rînd, un model la scară europeană, acest nou gen de muzeu reprezintă un incontestabil progres care constă, în principal, în prezentarea larg circumscrisă și mult mai cuprinzătoare a fenomenului cultural ales ca temă a expoziției permanente în aer liber.

Pe *plan european,* Muzeul Tehnicii Populare din Sibiu se evidențiază prin excepționala valoare istorico-documentară a monumentelor, transferate aici cu întreg inventarul lor funcțional, cuprinzînd mii de unelte, instalații, instrumentar agricol și mijloace de transport, produse semifinite și finite, din toate domeniile producției tradiționale. *Unicitatea muzeului sibian pe plan european și mondial* chiar nu constă, în primul rînd, în profilul său tematic (muzee ale tehnicii mai sînt și în alte țări europene, atît cu expunere pavilionară, cum este Muzeul tehnic din München sau Muzeul tehnic din Stockholm, cît și cu expunere în aer liber, ca de exemplu, Muzeul tehnic din Haagen — R. F. a Germaniei), ci în faptul că reprezintă o sinteză, unică la scară continentală, a mijloacelor tradiționale de muncă ale unui popor, anterioare industrializării capitaliste. Muzeul Tehnicii Populare de la Sibiu se recomandă astăzi în egală măsură specialiștilor români și străini, ca o arhivă inestimabilă de valori istorice-unicat privind civilizația tehnică românească (și implicit europeană), capabilă să-și aducă o contribuție importantă la descifrarea istoriei tehnicii continentale.

— *Cum se înscrie Muzeul Tehnicii Populare pe coordonata majoră de cea mai mare actualitate, a salvării, întocmirii evidenței și valorificării patrimoniului cultural național, statuată prin legea 63/1974 ?*

— În sarcina instituțiilor muzeale cu profil tematic specializat și avînd un grad de reprezentare națională intră, de facto, obligația de a urmări, sub directa îndrumare a Direcției Patrimoniului Cultural Național — București, luarea în evidență, prin cercetări sistematice, coroborate cu cele ale oficiilor județene ale patrimoniului cultural național, și corelînd activitatea de evidență, cu aceea inițiată și condusă de Institutul de Cercetări Etnologice și Dialectologice pentru întocmirea Atlasului Etnografic al României, a tuturor „monumentelor de tehnică populară" (concept original, pe care îl propunem a fi asimilat în literatura de specialitate, alături de cele general cunoscute de „monumente istorice" și „de arhitectură populară"). Scopul nu poate fi doar unul intrinsec, de cunoaștere, înregistrare și luare în evidență a acestor valori patrimoniale, ci acela de protecție și salvare de la dispariție, fie prin transferarea celor mai valoroase monumente în cadrul muzeelor de profil (sau a celor teritoriale), fie prin conservarea lor „in situ", soluție recomandată

Ioan GODEA

(Continuare în pag. 5)

CRONICA LITERARA

Eugen Evu

Cu fața spre stea

Ed. Facla, 1978

„Călătoria noastră este iubirea...", decide Eugen Evu pentru sine și pentru lectorul celui de al doilea volum pe care îl publică la Editura Facla, **Cu fața spre stea,** mobilizînd în urma acestor vocabule nu atît ardente gesturi și invocații erotice, cît o cazuistică moral-sentimentală, de ecou prerafaelit, încă destul de nebulos articulată pentru ca poezia să nu fie redusă la un verbiaj principial doctrinar, suficient de expresiv totuși pentru a face perceptibilă voința consacrării unui spațiu al plenitudinii spirituale, beatificant, cumva, aflat sub semnul luminii, al unei chemări extatic-mitice : **„În cetăți se-ntoarce pasărea inimii, / Triluie, lerui ler la ferestrele clare / Lacrima ei înflorește cîmpia / Cîntecul, fără cuvinte, ne doare. / La rădăcinile nopții ard semne / Arborii-ntind înfloratele mîini / în Armonie. Privighetorul / jăruie-n slavă viscol din crini..." (Întoarcerea privighetorului).** Un fapt, aci, semnificativ pentru cel care ar dori să definească regimul de existență al poeziei lui Eugen Evu ; poet, într-o accepțiune foarte largă, al iubirii, el nu este un închinător lui Eros decît rar, iar atunci într-un mod mai mult circumstanțial. Esențiale chiar și în puținele poeme „erotice" ale volumului nu sînt trăirea, afectul, sensibilitatea, ci șansele de a defini conceptual ori de a ilustra imagistic o situație, un **topos** oarecare. Nicidecum senzual și prea puțin „liric" în accepțiunea comună a termenului, Eugen Evu pare a fi mai curînd din stirpea iubitorilor de ceremonial, cu o imaginație prețios-delicată, care se ilustrează, în absența unei dispoziții confesive autentice, prin efort decorativ. Remarcabile, de aceea, în poemele sale sînt în primul rînd știința compoziției picturale, capacitatea de a estetiza o impresie, o „idee" : de la o asertorică propoziție : **„Desfrunzire este poezia înaintea iubirii...",** în genul celei citate liminar, se ajunge la detaliul de iconografie prerafaelită : **„Pădurea de crini doarme între noi luminînd / amintirile împreună, refuzul zăpezilor..." (Licărul stelelor),** într-o elegiacă rememorare poate fi izolat un tablou „făcut" cu ingeniozitate de orfevru barochizant : **„Am fost la marginea rîului cei însetați / cu toate rănile luminînd în tăcere, / urme de focuri tresar în priviri, / fără pleoape sînt nopțile-n calea cuvintelor ; / Mîinile tale — veverițe aurii / pe umerii mei încă ard și le simt / mușcătura blîndă. Rîsul cu frunze de aur / cutremurînd văile..." (Elegie),** în altă parte frapează o scenă de gen, mitologică, alcătuită cu rafinament alexandrin : **„Dar tu săruți în mierea-ntunecată / imaginea, ca-n fluviul adormit..." (Într-un adînc de cîntec).**

Evident, rezumîndu-ne să constatăm rafinamentul imagistic și un anume fast metaforic — ce-și au, fără îndoială, semnificația lor — nu am face decît să fixăm poemele volumului în discuție între liniamentele estetice ale unui moment literar. Într-un contingent liric pentru care excelența tehnică și cultura rămîn, oricum, date implicite ale poeziei, Eugen Evu își caută — și deseori își găsește — identitatea poetică și dincolo de virtuozitatea posibilă a execuției unei anume partituri lirice. Relevabil, am văzut, deseori prin calitatea expresiei, autorul volumului **Cu fața spre stea** trebuie remarcat și pentru efortul de a-și contura o fizinomie poetică pe cît posibil particulară : dacă versuri precum cele citate îl situează, onorabil, între autorii care ilustrează un anume model estetic, altele pot vorbi despre voința circumscrierii unui mod liric și — nu mai puțin — a unui spațiu de existență ; o rostire elegiacă, vag exaltată, convoacă simboluri cosmice ori elemente aparținînd lumii fenomenale : timpul „fiară suavă", lumina, fosforescențele florale, izvorul, ninsoarea, fluturii : **„Slava ninsorilor e-acum mai blîndă, / icoane curg molatice sub crug..." (Ninsori transilvane),** invocă o stare de sărbătoare continuă ori, mai rar, afectează un principiu vizionar : **„O pace înfricoșată îmi cutreieră poezia / între veghe și somn — o cale se despică..." (Înstrăinare în semințe),** consacră o poezie a beatitudinii naturiste, existențiale : **„Lumină rară de sub coasă / visînd ninsorile dintîi, / sub zodii urmele ne lasă / izvoare arse, o, rămîi, / rămîi cu noi tu preasfiire, / duh al neplînselor candori..." (Lumină rară, dureroasă),** în care lirica blagiană și folclorul lasă nu o dată urme semnificative. O poezie, deocamdată, ferită de „trapele tulburi ale imaginației", undeva pomenite totuși de autor.

Lucian ALEXIU

O carte plină de idei și de farmec, **Scrisori imaginare,** publică Octavian Paler. În realitate, dincolo de acest procedeu epistolar, ce-și are rostul lui (scrisorile sînt adresate unor mari creatori, cu ideile cărora poartă un dialog), cartea este o meditație pe marginea a trei realități cu care omul de totdeauna și din orice loc o fost confruntat : **iubirea, singurătatea, înțelepciunea.** Și dispunerea lor, cîte șapte de fiecare temă, nu-i întîmplătoare. După cum însoțirea fiecărei scrisori de cîte o poemă, în afara scurtei scrisori către Hölderlin, ea însăși o poemă plină de semnificații, nu-i, iarăși, o practică lipsită de sens. O carte de care te apropii cu sfială, sfială ce se transformă apoi în dragoste, după ce adîncești ideile, dezbătute într-o modalitate ce ține de eseu, și comentariul liric ce le însoțește ca un ecou. Iar dragostea va facilita cunoașterea într-un proces lăuntric în care iubirea, singurătatea și înțelepciunea își dezvăluie semnificațiile. Pentru că vom găsi în aceste „scrisori" întrebările noastre de totdeauna, poate și unele răspunsuri, vom găsi cu siguranță marile întrebări ce ne-au înfiorat și ne înfioară încă, fiind ale existenței, asupra cărora am stăruit și niciodată nu vom înceta a stărui, în care ne-am adîncit și nu ne pare suficientă adîncirea, cu care ne-am retras în aceeași singurătate ca o realitate a noastră, nu numai ca o temă de meditație, pe care am iubit-o cu aceeași dragoste cu care iubești o ființă vie, privind-o cu înțelepciune, cu acea înțelepciune ce înseamnă echilibru lăuntric, atitudine armonioasă, dar și opțiune pentru un ideal.

La ce să ne oprim mai întîi ? La poemele ce ne cheamă prin expresivitatea și adevărul lor, la scrisorile acestea imaginare ce sînt tot atît de reale ca și operele marilor creatori cu care au o corespondență de esență ? Pentru că, oricum le-am privi, ca un dialog sau ca o replică ele se duc pe două planuri, din care unul este cunoscut, iar altul dezbate alcătuirile unei atitudini și unor idei, din care apoi reținem concluziile cu totul neașteptate și morala aflată prin ele și dincolo de ele, nu din cărți (pentru care suspectează eseul de „livresc"), ci „cu ajutorul inimii, de la viață".

Cum am putea, în această scurtă cronică, face trimiteri la toate scrisorile, fiecare din ele o meditație despre o anume perspectivă din cele trei mari ? Nu-i vorba doar de teme ale iubirii, de nuanțe la singurătate sau de multiple înțelesuri la înțelepciune, ci de șapte moduri în care

Octavia Paler

Scrisori imaginare

Ed. Eminescu, 1979

iubirea, singurătatea și înțelepciunea au fost privite de către șapte mari creatori, în cazul iubirii : Unamuno, Hölderlin, Camus, Zweig, Loti, Burckhardt și Chamfort, în al singurătății : Rilke, Rousseau, Proust, Pavese, Wilde, Wells, Kafka, în sfîrșit, pentru înțelepciune : Seneca, Descartes, Erasm, Pascal, Gide, Flaubert, Blaga. Șapte moduri de a da o replică sau de a purta un dialog. Pentru că fiecare din aceste personalități au susținut anumite idei, au avut o atitudine sau au predicat o viziune despre lume și viață cu care poți sau nu fi de acord, pe care o poți îmbrățișa sau respinge, de care te poți apropia cu dragoste sau combate prin argumente. Ceea ce autorul și face într-o modalitate pe măsura ideilor avute în vedere.

Ar trebui să alegem din fiecare temă măcar una, dar alegerea e foarte greu de făcut, fiecare din scrisori îmbiind, fiind la fel de interesantă și originală, ele, toate, trebuind să fie meditate nu numai pentru a le pătrunde sensurile și frumusețea, ci pentru a încerca o apropiere afectivă sau de structură, în acest fel alegerea fiind mai ușoară. Ce să citățm pentru a stîrni interesul ? Ar trebui citată întreaga carte. Și ce să mai spunem despre ea ? Că oricînd o idee ce și-a găsit o corespondență lirică (e multă gîndire în această carte, multă poezie, multă imaginație și mult adevăr), cheamă după sine alte idei, meditația aducînd după sine o altă meditație, gîndurile fiind catalitice, punînd în act atîtea virtualități de care nu ne-am dat pînă acum seama, încît trebuie să te oprești la fiecare pagină, să stărui, revenind, cîmpul stilistic fiind nesecat ? Sau la care din trimiteri să te oprești mai întîi ? La pledoaria pentru cultură și artă, pentru dragoste și viață, mai ales pentru iubirea, fără de care nu-i cu putință viața ? La pledoaria pentru cunoaștere și adevăr, pentru opțiune, meditație și acțiune ? Pentru toate acestea există atîtea întrebări și s-au dat atîtea răspunsuri. Octavian Paler ne arată că-i posibil oricînd și un răspuns al nostru, potrivit sufletului și existenței noastre. Ceea ce nu-i puțin, dacă nu cumva e chiar totul.

Cartea lui Octavian Paler cucerește prin ideile ei profunde, prin modul personal de dezbatere și, nu în ultimul rînd, prin poezia ei.

Ion MAXIM

MARGINALII

La gura fluviului

Obosit de Familia Thibault care nu se mai termină, Martin du Gard meditează sumbru asupra destinului uman. Prevede cum, ajuns la capătul vieții, cînd evaluează ce a împlinit din cîte și-a propus, „numai inconștiența îl poate scuti pe muribund de sentimentul atroce al zădărniciei și al deznădejdii". Gide simte adîncimea crizei și, atent de data aceasta la ce se întîmplă, se folosește de apariția unui nou volum al ciclului ca să-și exprime, după lectură, imensa bucurie **și** fericirea de a fi prietenul lui Martin du Gard. **Însă acesta nu poate fi reconfortat atît de ușor. Dimpotrivă, laudele îl sperie, îi creează sentimentul unei responsabilități impuse și de aceea îl îndîrjesc. Nu vrea să-l vadă pe Gide, îi scrie că nu-și revine cu lunile din agitația pe care i-o provoacă orice întîlnire cu el. Oboseala de pe urma terminării unuia din ultimele tomuri îl lasă** mai trist și mai sătul **decît oricînd.** Incapabil să se așeze la masa de lucru, **se simte** golit, **se plictisește** prima dată în viață, **chiar ar vrea** să moară, **suportă tot mai greu** capcana **drăcească a căsătoriei, e cuprins de „o inapetență totală nu numai față de orice lucru, dar și față de orice fel de activitate intelectuală". Face întîiul proiect, deocamdată vag, de a se retrage într-un „sat din mijlocul Sudanului" unde să-și sfîrșească zilele punînd capăt ambițiilor. Nu-i vorba de un capriciu. El, altădată îngropat cu voluptate sub maldărul de dosare și fișe de pe birou, se apucă să ardă „hîrtogărie, scrisori, note, manuscrise, dosare, documente ; amintiri". Cu sentimentul că-și pregătește moartea, încearcă să rupă cu tot ce l-a preocupat.**

În toiul frămîntării cade ca un trăznet premiul Nobel. El vine la timp ca să se poată verifica dacă neliniștea a fost exagerată epistolar. Din încercare, omul va ieși crescut — el nu s-a prefăcut, nici nu s-a complăcut în stări artificiale —, dar artistul nu trage nici un folos. Premiul mai mult îl amuză pe Martin du Gard. Se privește în oglindă în timp ce spală vasele rămase de la prînz și pufnește în rîs. Însă intră și într-un fel de panică. Fuge de ziariști, își pune barbă falsă cînd iese pe stradă, aranjează cu portăreasa să-i îndrume pe curioși către un apartament nelocuit. Reușește atît de bine să se ascundă — și se ferise totdeauna atît de bine de publicitate — încît în ziarele suedeze apare fotografia unui văr de-al său. Totuși se achită — cu demnitate puțin țeapănă — de obligațiile ceremoniale, dar profită de prilej ca să lanseze un apel patetic către toate „voințele animate de pacifism".

În ceea ce privește continuarea romanului, premiul Nobel nu înseamnă mare lucru. Se hotărîse dinainte să-l ducă pînă la capăt, convins că ce mai rămînea de făcut era „muncă de meșteșugar". Își ține promisiunea, însă numai deoarece îi e „groază de lucrul neterminat". Altfel, trăiește obsedat de primejdia războiului, urmărește tranzacțiile politice cu sufletul la gură, de acord din principiu cu orice s-ar întreprinde pentru a opri, sau măcar amîna cataclismul, se bucură că Franța și Anglia nu par hotărîte să-l oprească pe Hitler cu orice preț, el însuși fiind de părere că trebuie să se cedeze totul agresorului pînă ce acesta, prea sătul, se va opri de la sine. Cînd vede cum lui Hitler îi crește pofta pe măsură ce înfulecă la țări, se prăbușește interior. Se gîndește din nou să se îngroape oriunde, cuprins nu de frică ci de oroare și simțindu-se prea neputincios. Busola lui, al cărei nord este bunul simț, se rotește înnebunită ca o giruetă suflată de vînt. Ironic, spune că ar fi trebuit să moară după premiul Nobel așa cum se stinge o arie înălțătoare după ce l-a atins pe do de sus.

Livius CIOCÂRLIE

Rîvna lecturii

Există, fără îndoială, o artă a lecturii. O artă a descoperirii motivelor și finalității textelor. Într-un *Argument* care plasează accesul în lumea cuvîntului printre experiențele esențiale, Nicolae Balotă flagelează cu vervă cititorul complezent. A citi o opinie sau a-ți forma una. Dacă, așa cum s-a spus, lectura *deformează*, nu este mai puțin adevărat că lectura activă *revelează*, ajută la descoperirea de sensuri noi, sensibilizează intelectul, aduce la suprafață cunoașterii fenomene ținute la distanță.

Pledînd, deci, pentru hermeneutică, Nicolae Balotă adoptă imediat, cu plăcere, cu vădite dispoziții favorabile, punctul de vedere al cititorului specializat. Tot ce ne comunică de-a lungul unui întins excurs prin universul literaturilor clasice europene și orientale, ale poeziei precolumbiene și rococoului german, ale lirismului vizionar sau al celui potolit memorialistic ține de o anumită fertilă potrivire între lector și orizontul său. Căci, lucru destul de rar, Balotă scrie cu egală familiaritate despre liricii persani (Hafez, Omar Khayyam) sau despre corespondența Goethe-Schiller. Nu există nici o ruptură de gust, de informație, de „angajament" critic între subiectele cele mai felurite.

Dacă există un risc în enorma deschidere a demersului literar așa cum îl practică Nicolae Balotă — și există ! — îl văd în egalizarea opiniilor. Toate sînt entuziaste. Nu le tulbură nici un dubiu, nu le mistuie o posibilă cădere în desuetudine. Poate că mă înșel, însă este greu de crezut că pe aria opțiunilor cele mai diverse nu se strecoară, reminiscență ale propriilor trăiri, o nevoie de reculegere, un gol al reflecției, o umoare mai dificilă. Iar dacă ordinea exclude hazardul sentimentelor, se mai întîmplă, totuși, să apară, în pofida empatiei, mici insuficiențe documentare, notații prea îndepărtate de specificitatea luată în discuție. Într-un medalion cum ar fi *Patimile Elsei Lasker-Schüler* scris cu receptivă

CONSEMNĂRI

fulguranție a inspirației critice, N. Balotă explică fragilitatea psihică a marii poete, teama ei de apocalips în planul strict al frenezieî senzoriale. Aș spune că ne aflăm în fața unei ocupații restrictive și cumva marginale a dramei trăite de poetă. În fața halocaustului, ea s-a refugiat în noaptea simțurilor (o dovedesc *Baladele ebreei*) iar grava ardoare cu care a propus lumescului să evadeze într-o mitologie a suferinței certifică o decizie a simțului moral ultragiat. Desigur este loc și pentru alte observații !

Însă eseurile lui Balotă au și o latură indefectibilă. Căci așa cum sugerează Gaëtan Picon în *L'usage de la lecture*, popasul în bibliotecă răscumpără aparenta monotonie a drumului spre cărți cu aventura ideilor ce ne reține atenția. Sub acest raport, *Arta lecturii* aparține lumii celei mai captivante. Instructivă ca totalitate, să nu uităm că autorul cărții pune faptele literare într-o unitate continuă și bine face, *Arta lecturii* se dovedește pe deplin profitabilă. Acolo unde am fi ispitiți să ne rezumăm la stricte judecăți estetice, Balotă descifrează raporturi instructive (de ex. *Dialogurile seducătorului Diderot* sau *Realitate și iluzie la Balzac*) între modelul real și corespondentul imaginar.

Se vădește astfel, că o dată cu arta lecturii, Nicolae Balotă deține, la fel de autoritar, de convingător și o artă complementară : a recitirii. De fapt, înaintînd pe firul comentariilor eruditului nostru, găsim în noi înșine destule temeiuri să deschidem cărți pe care s-a așternut praful, să le asumăm mesajul sau să intrăm în dispută. Astfel stînd lucrurile, deși putem regreta o anumită reluctanță la alternările de ton, Nicolae Balotă acoperă atît de multe teritorii, încît rămînem cu cîștigul recomandării lor explicite.

Henri ZALIS

Nicolae Balotă, *„Arta lecturii"*, Cartea românească, 1978.

Paul Iorgovici şi epoca sa

Luminile româneşti nu s-au aprins în întuneric. Conştiinţa romanităţii străbătea din înseşi începuturi, condensată în mituri, în legende şi în chiar numele acestui popor.

Romanitatea este o permanenţă pe fundalul căreia se înregistrează permanenta devenire *a românităţii*. Conştiinţa naţională, consolidată şi conceptualizată către sfîrşitul secolului al XVIII-lea, nu este decît o altă ipostază, modernă, a conştiinţei romanităţii, tot astfel cum iluminismul nostru poate fi considerat (Alexandru Duţu) un alt umanism, în care *Rîmul* devine *Roma*. Sînt, într-adevăr, cuvinte să se vadă (Zoe Dumitrescu-Buşulenga) în polaritatea istoricitate-arhaitate o trăsătură funciară a culturii româneşti.

Dacă neîntrerupta conştiinţă a romanităţii nu a luat niciodată înfăţişarea europocentrismului, facilitînd influenţarea noastră de către civilizaţii neînrudite, aceeaşi conştiinţă ne-a ferit de complexul oriental, Dimitrie Cantemir şi Nicolaus Olahus dialogînd de la egal la egal cu învăţaţii apuseni. Iluminiştii vor continua cu alte mijloace (nu o dată polemice) şi cu alţi parteneri (adeseori adversari) acest dialog, punîndu-şi competenţa şi un inepuizabil entuziasm în serviciul fundamentalei idei a romanităţii, cu cele două reflexe, spaţial şi temporal, ale ei: unitatea şi continuitatea. Afirmînd-o şi apărînd-o se afirma şi se apăra nu un principiu oarecare, nu un punct de vedere, ci însăşi fiinţa unui popor.

Pe acest fundal comun celor două epoci, trecerea de la umanism la iluminism apare ca un proces a cărui cea mai de seamă componentă este *tendinţa de laicizare a culturii*, perceptibilă încă de la începutul secolului al XVIII-lea în orientarea deliberată şi declarată a actului cultural în conformitate cu „folosul de obşte", principiu etic pe care Paul Iorgovici îl invocă insistent (*folosu comune, folosul tuturor*, dar şi, fapt semnificativ, *folosul patriii şi a naţiii*). Într-un secol în care *pămîntean* a fost substituit de *patriot*), autorul *Observaţiilor* se consideră *fiu a naţiii* şi se adresează *iubitorilor de naţie*.

Orientarea către profan se reflectă, înainte de toate, în preponderenţa pe care o are, spre sfîrşitul acestui secol, cartea laică în raport cu tipăriturile religioase. Delimitarea celor două planuri este tot mai netă, astfel că, în 1813, I. Teodorovici-Nica nu va ezita să-i evoce, în prefaţa la *Moralnice sentinţe* şi într-o ordine deloc aleatorie, pe Paul Iorgovici, Gr. Obradovici, D. Ţichindeal şi P. Maior drept autori ai unor cărţi „din care să poată tinerimea trage vreun folos, afară de cărţile bisericeşti". Mai puţin frecventă, nu însă şi mai puţin simptomatică este pătrunderea elementelor laice în cărţile de cult, ilustrativ între toate fiind cazul *Mineielor* de la Rîmnic, în părţile introductive ale cărora s-a putut detecta influenţa *Enciclopediei* franceze. Este acesta, fără îndoială, motivul omagierii lui Chesarie în proiectul *Vestirilor filosofeşti* şi al invocării *Mineielor* de către Radu Tempea şi Paul Iorgovici.

Laicizarea culturii noastre este un proces contradictoriu, în cadrul şi de-a lungul căruia fenomenele se întrepătrund. Un aspect particular al acestei întrepătrunderi îl constituie utilizarea alegorică a religiosului, care se întîlneşte, de exemplu, în partea a III-a *(Reflecţii despre starea românilor)* din *Observaţii*, unde argumentele biblice nu au alt rost decît pe acela de a le face acceptabile pe cele laice, coocurente, dar faţă de care e limpede că sînt superflue.

Desigur că iluminiştii români nu au atins deismul, necum ateismul la care au ajuns unii dintre iluminiştii francezi, dar această reticenţă în radicalizarea convingerilor lor este perfect explicabilă, în primul rînd, prin decalajul dintre ritmurile în care se dezvoltau mediile sociale respective şi, într-un al doilea, prin rolul pozitiv pe care l-a îndeplinit, cel puţin într-o anumită etapă, ortodoxismul la români: acela de componentă a conştiinţei lor de neam (Lucian Blaga), rol mai evident în Transilvania, unde el constituia o notă distinctivă a românilor, un echivalent (nu însă un substitut) al romanităţii. Odată cu parţiala acceptare a catolicismului, elementul religios îşi pierde relevanţa şi opoziţia e mutată în plan laic, politico-ştiinţific, de unde poate simpla impresie că transilvănenii ar fi redescoperit o idee (aceea a romanităţii) de care, în realitate, nu s-au despărţit niciodată. În celelalte provincii (Banat, Moldova, Muntenia şi Oltenia), conştiinţa romanităţii a fost, fără întrerupere, singurul factor definitoriu pe fondul unei ortodoxii transnaţionale, astfel că aici laicizarea culturii a fost un proces lent, dar continuu.

LULAY ANCA, premiul I

Condiţia esenţială presupusă de evoluţia în sens laic a culturii româneşti a fost „desprinderea ei de vechea comunitate a slavonei şi a elinei" (Alexandru Duţu), căci dobîndirea conştiinţei de sine presupunea utilizarea unui instrument propriu de comunicare. Numai în felul acesta se realiza o concordanţă între ideea de romanitate, aflată la temelia culturii noastre, şi latinitatea limbii în care se concretiza. Înfăptuirea acestei concordanţe a făcut ca, în epoca iluminismului, româna să fie îndeosebi limbă de cultură ,după ce, în umanism, ea fusese mai ales limbă de cult. În ipostaza ei liturgică, româna ajunsese la desăvîrşire, adică la o relativă unitate a normelor ei, în jurul anului 1750 (Ion Gheţie). Laicizarea tot mai accentuată a culturii determină o tot mai mare adîncire a contradicţiei dintre necesităţile de exprimare crescînde şi posibilităţile limitate de care dădea dovadă limba română literară a momentului. De aceea, eforturile multor iluminişti români vor fi îndreptate către sporirea acestor posibilităţi şi către afirmarea şi apărarea neobosită a latinităţii limbii, preocuparea lor fiind aceea de a păstra un continuu echilibru între cele două idealuri.

În timp ce unitatea politică a românilor a avut caracter istoric, unitatea lor culturală constituie o permanenţă. Desigur că această din urmă unitate nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune diversitatea determinată de circumstanţe obiective, tot astfel cum aceeaşi unitate nu este periclitată de prioritatea pe care o deţine, într-un anumit moment, o anumită provincie, într-un anume domeniu. Unitatea culturii noastre iluministe presupune, spre a fi relevată, o perspectivă pluridisciplinară, culturologică (inclusiv istorică şi lingvistică), în cadrul căreia un loc aparte trebuie să revină *filozofiei*, care a avut „rolul director, punîndu-şi amprenta pe spiritul istoric al secolului, în ansamblul domeniilor de cultură" (Dumitru Ghişe şi Pompiliu Teodor). Iluminismul românesc nu a produs filozofi, dar reprezentanţii săi, educatori şi savanţi, clerici şi artişti, au avut o gîndire mereu orientată filozofic şi nu este, desigur, o întîmplare faptul că acum, tocmai acum, se ia iniţiativa înfiinţării *Soţietăţii filosofeşti a neamului românesc în Mare Prinţipatul Ardealului*, în componenţa căreia se găseau „preoţi învăţaţi, toţi supuşi Bisericii Răsăritului, dohtori, filosofi, istorici şi alţi mai mulţi învăţaţi", dintre care nu lipseau Chesarie de Rîmnic şi Ianache Văcărescu, precum şi, desigur, alţii din Principate. Întîmplător nu este nici faptul că acum, în urma înfiinţării acestei societăţi (1795), apar, într-un interval foarte scurt, *gramatica* lui Radu Tempea (1797), *retorica* lui Ioan Molnar Piuariu (1798) şi *Observaţiile* lui Paul Iorgovici (1799), în care trebuie să se vadă un îndreptar de utilizare a unui anunţat *dicţionar* al limbii române, sau, în orice caz, şi un asemenea îndreptar. Gramatica, dicţionarul şi, în spiritul unei bune şi foarte vechi tradiţii, retorica, iată instrumentele pe care orice academie europeană îşi propunea să le realizeze în vederea ridicării limbii la nivelul cerut de imperativele progresului social. Fiind date circumstanţele istorice cunoscute, o asemenea coordonare a eforturilor ştiinţifice ale celor trei învăţaţi ar putea părea inexplicabilă dacă nu s-ar avea în vedere aderarea lor comună la filozofia luminilor. Destinaţia pe care o iau principiile iluministe, receptate adeseori indirect, dar uneori şi fără intermediar (este cazul lui Iorgovici), are o orientare *practică*, deloc speculativă, faptul explicîndu-se prin aceea că la baza principiilor respective stau empirismul englez şi senzualismul francez, cu încrederea lor declarată în *experienţă*.

Pe cînd majoritatea iluminiştilor români au, faţă de aceste principii, o atitudine deductivă, căci ei nu le-au cunoscut decît din scrieri în care ele erau deja aplicate, Iorgovici, care venise în contact *direct* cu operele marilor gînditori apuseni, dă expresie atît principiilor cît şi consideraţiilor pe care le face *pornind* de la ele. Prezenţa, în *Observaţii*, a acestor două planuri permite să i se recunoască o atitudine de *gramatic-filozof* (Adrian Marino).

Dar, în timp ce componentele filozofice ale gîndirii sale se lasă detectate şi relevate uşor, identificarea *surselor* este incomparabil mai dificilă, dacă nu chiar imposibilă. Dificultatea nu vine doar din faptul că, asemenea tuturor contemporanilor, a celor străini inclusiv, Iorgovici nu indică aceste surse, ci şi din acela că principiile la care aderă şi pe care le exprimă aparţin unui fond comun de cugetare al epocii sale, care poate fi ilustrat, nu însă şi epuizat sub forma unor referinţe precise.

Îmbrăţişarea ideologiei iluministe este nu numai efectul unei opţiuni personale, ci şi răspunsul *necesar* dat unor cerinţe obiective. De altfel, în *Observaţii* pot fi întîlnite atestări, din cele mai timpurii la noi, ale termenului *luminare*, indiciu sigur al existenţei unui climat corespunzător (Romul Munteanu). Prin opera sa, Paul Iorgovici se dovedeşte a fi fost un mare patriot şi, totodată, un spirit european, ştiind să caute şi să găsească în filozofia unui cotinent zguduit de revoluţii argumente în favoarea poporului său.

Doina BOGDAN-DASCĂLU

şi Crişu DASCĂLU

Radu Stanca sau modernitatea baladei

PROFILURI

Deasupra unei înţelegeri limitate a tradiţiei se ridică RADU STANCA, poet (şi dramaturg) a cărui operă **(Versuri** – 1966, **Poezii** – 1973) a fost editată postum (primul volum sub îngrijirea lui I. Negoiţescu; despre creaţia lui Radu Stanca au mai scris cu afecţiune şi pătrundere Ştefan Aug. Doinaş şi C. Regman). Radu Stanca înţelege în sens blagian necesitatea ralierii tradiţiei la universal, într-o privire a acesteia din perspectiva sensibilităţii spiritului modern.

Publicînd **Resurecţia baladei** (Revista „Cercului Literar", an I, 1945, nr. 5), Radu Stanca formula teoretic ideile despre revenirea la baladă, înţeleasă ca posibilitate de înviorare a liricii. Poetul înţelegea baladescul ca o necesară includere a dramaticului în poezia lirică. Deci o puternică infuzie de dramatic în lirică, avînd cel puţin egale virtuţile artistice. Înţeles în acest fel, **baladescul** se distinge de „liricul pur" care este expresia unei comunicări afective, directe şi devine o conlucrare între dramatic şi liric pe fondul unei derulări epice. Baladescul presupune existenţa unui eveniment (înţelegem fond epic) caracterizat prin perpetuă stare de conflict dramatic. Baladescul devine astfel unul din multiplele şi posibilele feluri de revitalizare ori înnoire a liricii. Necesitatea **evenimentului** presupune şi modalitatea exprimării indirecte prin intermediul unor personaje (s-a remarcat **travesti**-ul şi **jocul măştilor** în poezia lui Radu Stanca). Radu Stanca stabilea ca forme ale baladescului **lamentaţia, legenda** şi **balada.** Întreaga poezie a lui Radu Stanca rămîne o expresie fidelă a concepţiei sale teoretice, sau teoretizările explicaţii ale poeziei sale. Cert este că această orientare a Cercului Literar contribuie la revitalizarea poeziei prin întoarcerea ei „la nişte izvoare lăuntrice, dar vechi şi părăsite: epicul, dramaticul, istoricul. Balada şi legenda, poemul dramatic sau naraţiunea evocatoare înlocuiesc formele lirice predominante înainte", (Nicolae Manolescu). Deci, nu elemente extranee, ci intrinseci literaturii, eventual paralirice.

Baladele lui Radu Stanca desfăşurîndu-se în registre largi, restring meditaţia spre individ, intimizează dramaticul în liric. Prin personaje se poate observa poetul, ele nefiind decît măşti puse mereu altfel pe acelaşi chip. Temperamental şi prin gesturile exterioare poetul este un romantic; reface şi el un ev mediu întunecat, apar elemente specific romantice – fantome, umbre participînd la festine macabre, trubaduri rătăcitori, burguri medievale, domniţe şi cavaleri, tilhari şi regi – în gesturi răsunătoare şi grandilocvente. La Radu Stanca spectrul viziunii thanatice, surprins în poezie, nu este numai reflexul fanteziei debordante. Personajele din balade sînt tot atîtea travestiuri ale poetului. Halucinantă în sensul misterelor, dar suavă prin delicateţea imaginilor se constituie **Balada studenţească**. Tînărul, prin alchimii secrete, obţine serul din care visul ia viaţă, deci imaginaţia devine realitate, sau, altfel, o imixtiune a realului în ideal. Confuzia imaginar-real se întreţine şi în final. Asemeni acestei balade se desfăşoară **Mică baladă de dragoste, Balada lacrimii de aur, Balada celor şapte focuri, Domniţa blestemată, Cea mai frumoasă floare, Coşmarul timpului.** Alteori, în acelaşi secret subtil al dedublării se imaginează stranii schimbări **(Liliacul).** După model folcloric se produc metamorfoze spectaculoase. Prin gesturi fatidice şarpele se transformă într-un voinic, dejucînd viclenia regelui **(Răzbunarea şarpelui).**

Desfăşurarea epică în scene dramatice primeşte inflexiuni ironice. Buffalo Bill aşteaptă, ca pe vremea „cînd mînuiam topoare şi flinte ghintuite", poştalionul la strîmtoare, dar nu pentru „lada cu bani", „mătăsuri fine, podoabe sau găteli", ci pentru un „lucru mai nobil". Se aplică, aici, unei scheme simple şi cunoscute de western, cu cow-boy învingători siguri, un transfer spre dramatic. Cel aşteptat de Buffalo Bill este **Timpul,** prezentat în tentă ironic-grotescă. Aplicarea conceptului pe o schemă se întîlneşte mai des, dar o dată schema intrată în ficţiune se irizează în perfecţiunea lirică. **Lamentaţia poetului pentru iubita** sa devine expresia puterii iubirii. Dincolo de posibilitatea „punerii în scenă" se desprinde sensul primar, învăluit în ironii subţiri. **Lamentaţia Ioanei d'Arc pe rug** se realizează tot în sensul unei pure elegii a neîmplinirii erotice. La moment limită, eroina îşi reconsideră într-un prelung lamento şi alte virtuţi, chiar din unghiul posibil al intimităţii. Radu Stanca, poet cu un acut sentiment al stingerii, propune posibilitatea unei existenţe observate în multe ipostaze. **Lamentaţia** Ioanei d'Arc se converteşte într-un **monolog** al autoanalizei tragice prin sinceritate.

Poetul este capabil de jocuri ciudate şi imaginaţii debordante, într-o poză delirant-cinică.

Lirica lui Radu Stanca se deschide mai larg spre poezia existenţială. Asemeni baladelor populare dialogul cu necunoscutul devine firesc, ca moment final al existenţei pentru trecerea în marea fiinţă a universului fără margini. În jocul măştilor, poetul şi-a deghizat propriul chip şi farmecul cuceritor al liricii sale îl constituie naivitatea cu care-şi trădează masca, pentru a descoperi, în esenţă, un bizar amestec de sentimental-romantic cu un ironic, ce se realizează în gesturi largi, somptuoase şi pline de fast. Din această originală sinteză în opera poetului trebuiesc extrase prelungirile pe care lirica mai nouă şi le-a asumat.

Alexandru RUJA

DE-AR SEMĂNA-NTRUCÎTVA CU ROXANA...:

Electrice, iubirile, – altădată
Le căutam aproape furibund.
De-acuma însă jinduiesc o fată
În care numai tihnă să ascund.

O pruncă blîndă, liniștită foarte,
Sau o ființă fără căpătîi,
Venită dintr-o piclă de departe,
Sfioasă, din breton pînă-n călcîi.

Un suflet plin cu dăruiri de sine,
Înveșmîntat în foi de busuioc,
În preajma cărui să se simtă bine
Devotamentul nostru reciproc.

Să-mi toarne tihna casei într-o cană
Și dac-ar vrea, și-un degetar de vin;
Să semene cu draga mea Roxană!,
Pe care n-am putut să o rețin.

DEZASTRUL

„Astăzi e ultima zi de cînd ai plecat"
– Puslojić –

Deci vom purcede iarăși spre o stihie nouă,
Cu mitul revederii, ca astăzi, neatins.
Și-o să-l purtăm pe Eros în sînge, spart în două,
Fiindcă ne pierdurăm controlul, cînd a nins.

Ne-am țăndărit, iubito, – nu însă de la sine –
Și n-a trecut prin cosmos vreo barză pentru noi;
Și-n umerii aceștia am brațe prea puține:
Să nu te pot aduce, cu ele, înapoi.

Sînt destrămat de-atîta înstrăinare dură,
Și-ntr-un așa dezastru ce pot să mai însemn?
Ce rost că știu să intru acu'-n literatură:
Cum a intrat în Troia un armăsar de lemn.

Oho!, și cît mai poate viața să-mi rețină
În plasma alarmată canari și brebenei?
Și la ce bun că aștrii îmi zburdă prin grădină,
Cînd nu se mai cuvine să mă compar cu ei!

PREZENTE LITERARE

GHEORGHE AZAP

Dacă ar locui în București și ar ști să facă puțină larmă în jurul numelui său, Gheorghe Azap ar putea figura printre vedetele poeziei românești, să zicem, tinere. L-ar îndreptăți calitatea inspirației sale și cărarea proprie pe care încearcă s-o taie în pădurea Verbului românesc. El preferă să stea la Ticvaniul Mic, în pusta Banatului, cultivîndu-și, noapte de noapte, singurătatea și boala. Țin să-l încurajez în veghea sa îndărătnică și să-i spun că reprezintă o șansă a graiului bănățean de a-și insinua savorile în limba exclusivă a Poeziei

Mircea MARTIN

DOȘNOUĂ

De-acum e ziua calmă după ce-am fost învins.
Și-o să-mi parvină altă pedeapsă pe pămînt.
Mi-e ciudă că viața mă vrea cu dinadins,
Fără să țină seamă de ce părere sînt.

Și-am să mai dorm pe mese, prin codri, sau prin gări,
Înveninat de dorul unui imobil cert;
Și-oi mai striga o fată s-o urc în vînătări,
Dar o să fie surdă, iar eu am să o iert.

Și iarăși mă atacă vîrtejuri de gunoi.
Prin sînge mi se face-n răstimpuri cîte-un zgîrci;
Și-mi stăruie pe urme un tip ca un cioroi,
Cu coarne și codiță și cu picior de pîrci.

Vai, cît de rece-i tihna acum cînd n-am nimic!
Și-o să mai rog o fată, subțire ca un bici,
Prin iarba suferinței să clocotim un pic,
Apoi, ca două bize, să ne cărăm „de-aici".

CÎNTEC TRIST

Peste munți și peste văi,
draga mea Roxana,
Mi-e dor de căpruii tăi,
draga mea Roxana!
D'alei!, codri s-au cernit,
draga mea Roxana,
Și mi-e dor necontenit,
draga mea Roxana!
Plînge-un greier pe răzor,
draga mea Roxana,
Și mi-e dor de nu mai pot,
draga mea Roxana!
Sună toamna-ntr-un fagot,
draga mea Roxana,
Și mi-e dor de nu mai pot,
draga mea Roxana!

ALEAN CU IARNA

Tu la un geam, iar eu la o fereastră,
Și, între noi: o scenă foarte goală,
Întocmai ca înstrăinarea noastră,
Ca să pricep că o atare boală
Nu poate fi descrisă cu cerneală,
Chit că posed o inimă albastră.
Și cui îi ninge universul, oare,
dacă-ntre noi rețeaua-i încuiată
Cu un potop de vilve și zăvoare?
Să nu mai fac prezențe niciodată
Lîngă ai tăi căprui de ciocolată,
Ticsiți cu haruri tămăduitoare.

Curg fulgii, fastuoși, ca la paradă,
Și între noi: o scenă colilie,
În care anii mei au să decadă.
Dar o să cumpăr o tutungerie,
Cu tabacioc de cel ce-mi place mie,
Ca să-mi fumez tristețea din zăpadă.

ALTĂ, ALTĂ TOAMNĂ

E toamnă. Și-o să plîngă iar
Comoara mea de rîndunici.
Și stelele abia răsar,
Cu mult mai mici, cu mult mai mici.

De-acuma, vîntul peregrin,
Stîrnind un ritual urît,
Mă tot îngroapă-ntr-un suspin,
Pînă la gît, pînă la gît.

E toamnă. Arde pe pămînt
Podoaba smulsă din arțari.
De-acuma dorurile-mi sînt
Cu mult mai mari, cu mult mai mari.

Și mi-a rămas doar să repet,
Sub cerurile plumburii,
Durerea sfîntului-poet:
„De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii?"

Radu Ciobanu

TEMERI TÎRZII

...Ai coborît treptele în goană, cîte două, purtîndu-ți sub braț hlamida de brocart tivită cu hermelină și ducîndu-ți coroana în mînă, ca pe o pălărie. În spătăria mare, toți boierii din sfat, cărora li se urise așteptînd de la amiază, se ridicară în picioare la intrarea ta furtunoasă. Nicoară Hira s-a repezit să-ți pună hlamida pe umeri. Te-ai așezat în jilțul cel mare cu semnul soarelui în vîrful spătarului și, cum priveai spre celălalt jilț, de alături, întrebîndu-te cum arăta oare cea care va sta de acum acolo, ți-ai uitat coroana pe genunchi. Tot Hira, fie iertat, ți s-a aplecat cu șoapta la ureche: „Coroana, Măria Ta". Ți-ai așezat-o pe creștet, ținînd-o cu amîndouă mîinile. Marele spătar ți-a înfățișat topuzul pe așternutul de catifea purpurie care căptușește caseta filigranată lucrată de meșteri argintari din Moscopole. Atunci s-au auzit suflînd în trîmbițele lor subțiri heralzii și imediat după aceea tropotul călăreților și uruitul caleștilor care pătrundeau pe sub bolta celei de a treia porți. În spătăria mare s-a lăsat tăcerea și toți ați rămas cu ochii ațintiți spre ușa cu amîndouă canaturile deschise, străjuită de halebardieri încremeniți. Întotdeauna ți-ai amintit cu oarecare mîndrie că nu ți-ai pierdut capul într-atîta încît să uiți a te ridica în picioare. Așa ai așteptat-o. Drept, mîndru, cu coroana țării pe cap, scăpărînd din toate pietrele ei scumpe și cu gîtlejul uscat de emoție. Întîi au intrat mitropolitul Grigore și Mihu, portarul, pășind alături, solemni și gravi, pătrunși de importanța clipei. Grigore cu mitra pe cap și în odăjdiile slujbelor împărătești, lovind lespezile rar cu toiagul lui arhieresc. Cîteva clipe nici nu s-a auzit altceva decît bocănitul toiagului său. În urma lor, la vreo cinci pași, altă pereche: logofătul Toader, mare și greoi, nădușind sub cușmă și sub mantia largă cu guler de jder, și Toma Zugravul, elegant și suplu, cu pletele revărsate de sub bereta vișinie cu agrafa aceea de ametist despre care zicea că îl apăra de beție oricît ar fi băut. (Într-adevăr, nu l-ai văzut niciodată beat, deși, slavă domnului, ați avut destule prilejuri să beți împreună!) Abia după toți aceștia ai văzut-o și pe ea sau – mai bine zis – ți-ai dat seama că făptura aceea care pășea între Toader și Toma, dar cu un pas în fața lor, era ea. Inima îți bubuia mai tare decît peste cîțiva ani, în timpul fugii de la Obertyn, dar deocamdată ai putut să vezi că nu era nici slută, nici schiloadă. Cînd au ajuns la vreo douăzeci de pași de tine, mitropolitul și cu Mihu s-au abătut și s-au oprit. S-au oprit și logofătul cu Toma și în urma lor tot alaiul. Și-a urmat drumul spre tine doar ea, cu un surîs, ușor înveselită, cu privirile neastîmpărate alergînd de colo, colo, pînă s-au oprit asupra staturii tale. Fără îndoială că i-ai impus căci nu și-a mai luat ochii de pe tine. De pe umeri i se desfășura în urmă, într-un evantai larg, mantaua florentină de mătase pe care erau pictate păsări, trandafiri și balauri, în culori aprinse, verzi și stacojii. Pe cap purta un mesal din aceeași mătase, stropit însă cu perle și fluturi de aur. Pe cînd coborai treptele tronului venindu-i în întîmpinare, ai constatat al doilea amănunt îmbucurător și anume acela că era – sau doar arăta – cu mult mai tînără decît vîrsta care ți se spusese că ar avea-o. Aproape o fetișcană. Trup subțire, mîini delicate, cu degete lungi, ieșind din spuma diafană, albă, a manșetelor de dantelă. La un pas unul de altul, v-ați oprit. Abia atunci ți-ai dat seama că ar fi trebuit să-ți pregătești un cuvînt de bun venit, ceva, o vorbă iscusită, dar nimic nu-ți era la îndemînă. Ea te privea mereu, avea – tot așa îi are și azi – ochi albaștri, curați, care se uitau drept și fără ezitare în ochii tăi uimiți, neliniștiți, iar pe buze îi stăruia același surîs discret, ca și cînd tot ce se petrecea în juru-i era pentru ea o surpriză deosebit de plăcută și de amuzantă. Ți-a sesizat fără îndoială încurcătura și asta o fi înveselit-o și mai mult, dar totodată s-a gîndit să te salveze și ți-a întins mîna. Ai pus un genunchi la pămînt, i-ai luat-o cu grijă, ca și cum te-ai fi temut să nu i-o frîngi, și i-ai sărutat vîrfurile degetelor. Pielea îi mirosea a parfum de viverra iar de pe degetul mijlociu te-a fulgerat ochiul roșu, strălimpede, al unui rubin cît sîmburele de cireașă. A fost aceea prima și ultima dată în viața ta cînd ai îngenunchiat în fața cuiva, dar nu-ți pare rău, căci și acuma, cînd îți amintești, te cuprinde parcă aceeași vrajă care te-a îndemnat atunci să închizi ochii și să-ți apleci fruntea atingînd-o de degetele ei. „Să trăiască Măriile Lor!" a mugit logofătul Toader pe neașteptate și toată vraja s-a sfărîmat în uralele sfatului țării. Te-ai ridicat rîzînd: țineai la toți boierii aceia, încă nu-și dăduseră arama pe față iar tu credeai în sinceritatea lor. Nemaipomenit ce vie îți stăruie în suflet seara aceea, cu tot ce s-a întîmplat mai pe urmă, cînd ai cunoscut-o într-adevăr, fiecare amănunt ți-l amintești iar acum uiți tot, nu mai știi azi ce ai zis și ce ai făcut ieri, dar nici măcar ieri, ci înainte cu trei, patru ceasuri.

Îi căută mîna prin întuneric. Ea îl simți și îi veni în întîmpinare. Mîna ei: mătăsoasă, caldă, uscată. A lui rece și ostenită.

– Îți trebuie ceva, Măria Ta?

– Nu-mi mai spune Măria Ta. Sîntem numai noi doi, nu ți-e dor, măcar în ceasul acesta, să fim doar oameni?

– N-am avut prea des prilejul... De cîte ori te-am chemat pe numele tău, am simțit un fel de sfială. Pînă și în nopțile pe care le-am petrecut împreună. Poate fiindcă n-au fost prea multe, poate pentru că am trăit mai mult așteptîndu-te...

– E drept, ne-am cam risipit. Mereu se ivea ceva foarte important. Mă tem că încă nici n-am aujns să ne cunoaștem prea bine. Știu doar că ești frumoasă și că de cîte ori te regăseam trăiam o bucurie pe care n-o puteam afla decît aici.

– Nu mai vorbi atîta.

– De ce să nu vorbesc, lasă-mă să vorbesc pînă mai pot. În curînd am să tac de tot. Ai vrea poate atunci să vorbesc, dar n-am să mai fiu.

Descoperea cu surprindere voluptatea deplorabilă de a se compătimi și de a o face și pe ea să-l deplîngă. I-ar fi plăcut s-o vadă cu ochii umezi de lacrimi. Dar simți o vagă dezamăgire căci ea nu-l compătimi sau știa să-și disimuleze sentimentele:

– Spui prostii.

Răspunsul ei laconic, sec cu ostentație, îl readuse la realitate din scurta rătăcire sentimentală. Răsărise luna și acum se deslușeau mai bine. Îi găsi ochii luminoși în semiobscuritate și-i strînse mîna ușor, zîmbind, într-un gest de afectuoasă complicitate. În clipele acelea se simțea chiar bine și izbuti să-și uite trupul.

– Tocmai mă gîndeam, spuse, ce fericit am fost cînd am descoperit că nu ești nici slută, nici schiloadă.

– Cred și eu, răspunse ea, neputîndu-și ascunde o nuntă de maliție, de vreme ce nu te-au interesat decît banii mei, aveai și de ce să te bucuri.

– E adevărat. N-are rost să mai răscolim... Am avut noroc amîndoi cu frumusețea ta: mi-ai fost dragă. Mai ții minte întîia noastră noapte, chiar noaptea aceea în care ai sosit?

– Da. Ți-am fost recunoscătoare că n-ai pregătit nici un ospăț. Eram frîntă de oboseală.

– Totuși, cînd am venit în iatacul tău, nu m-ai dat afară.

– Nu se mai putea: la ce făcusem atîta drum?

Riseră amîndoi încet.

– M-ai lăsat să-ți scot eu condurii. Aveai niște conduri albaștri, cu tocuri înalte, cum încă nu se purtau la noi, și erau cusuți cu fir de aur.

– Ce bine-ți amintești. Eu i-am uitat.

– Da, urmă el cuprins de febrilitatea evocării, și colțunii ți i-am scos eu, aveai colțuni albi, subțiri, și rochia tot eu ți-am scos-o, dar asta nu mai știu cum era. Țin minte în schimb cum era trupul tău.

Ea îi puse degetele peste buze.

– Isprăvește cu vorbăria asta!

– De ce? A fost unul dintre puținele ceasuri care ne-au aparținut numai nouă, nu trebuie să te rușinezi.

– Nu mă rușinez, dar nu mai are nici un rost...

– N-are nici un rost, recunoscu el în șoaptă după cîteva secunde de ezitare.

Rămaseră un răstimp tăcuți. Din clopotniță, o cucuvaie își trimitea chemarea singuratică și limpede. Prevestește, gîndi el cu răceală. Prostii... De cîți ani vin aici, mereu cîntă cîte o cucuvea... Toma credea în asemenea semne. Curios că în Dumnezeu nu prea credea cine știe cît, dar semnele nu le disprețuia. În ultimul timp avusese pe lîngă sine un arici. Cînd se punea la masă, întîi îi dădea de mîncare ariciului, iar acela îl urma pretutindeni, ascultător ca un cățel. Îl adusese și în cetate: meșterul vorbea cu Vodă iar ariciul se uita cercetător de la unul la altul, de jos, cu ochișorii lui ageri. Cînd i se ura, se apuca să amușine prin colțuri. Toma zicea că ariciul poartă duhul istețimii și, într-adevăr, cînd se afla de față, ai fi zis că în odaie e încă o făptură gînditoare...

– Oare ce s-o fi ales de ariciul lui Toma?

– Ia te uită ce te frămîntă pe tine acum!

– De ce nu? Era o făptură ciudată...

– Ca și stăpînu-său dealtfel, adăugă ea, ivindu-și din nou acea maliție discretă. Apoi, pe neașteptate: Știai că și Toma a ținut la mine?

– Știam, dar nu-l osîndesc: ești prea frumoasă iar el își trăgea puterile din frumusețe. A iubit-o și pe Anca... N-a fost femeie frumoasă la care să nu țină.

– Da, dar puteam să te înșel. Am avut destule prilejuri.

– Știu și asta.

– Și nu ți-a fost teamă, n-ai simțit ispita să-l îndepărtezi?

– Nu, pentru că nu m-ar fi înșelat el. Presupunînd chiar prostia că ai fi făcut-o tu, nu m-ar fi înșelat el.

– Ești chiar atît de sigur? întrebă ea. În mulți ai crezut tu așa și, uite, ai plătit cam scump încrederea asta.

– Ce puțin l-ai cunoscut pe Toma! În el nu m-am înșelat niciodată.

Doamna Elena simți o ciudată gelozie. Credința aceasta a lui în Toma o irita, stîrnea într-însa un soi de invidie răutăcioasă. Avea acum poftă să i-o știrbească, rostind un cuvînt greu, capabil să rănească. Strînse buzele și spuse străduindu-se să-și înăbușe resentimentele:

– Firește. Despre morți numai bine...

Dar el nu păru să fi sesizat nuanța:

– Toma n-a murit, spuse cu o ușoară mustrare, ca și cum s-ar fi mirat că ea putea crede așa ceva. Îndeobște meșterii de felul lui nu mor. Chiar cînd nu se văd, duhul lor rămîne în cele ce au făptuit. Eu pe Toma îl simt mereu în preajmă.

– Niciodată nu mi-ai vorbit în felul acesta despre el.

– Pentru că niciodată nu cred să fi avut parte de o noapte atît de lungă. Ce să fac? Nicicînd nu m-am putut bucura de liniștea în care se desfată alți principi. Aici, la noi, domnul se află într-o veșnică veghe și nu e cu nimic mai puțin hărțuit decît un căpitan de steag. De aceea m-am și întrebat de multe ori dacă nu regreți că ai venit la Țara Moldovei.

* Fragment din romanul „VĂMILE NOPȚII".

CENACLU

VIZITĂ LA VARIAȘ

Marți, 15 [illegible] mai, *Cenaclul Asociației scriitorilor și al revistei „Orizont" din Timișoara* și-a [illegible] transformat obișnuita ședință într-o vizită de documentare la Variaș, comună timișeană fruntașă, ocupantă a locului IV în întrecerea pe țară a localităților (ediția 1979), ce va deveni curînd oraș. La această deplasare colectivă au luat parte [illegible] membri ai Asociației scriitorilor, ai cenaclului Asociației cum și redactori ai revistei „Orizont": *Ion Arieșanu, Anghel Dumbrăveanu, Sofia Arcan, George Drumu[illegible]r, Laza Ilici, Ion Marin Almăjan, Dușan Petrovici, Pongracz Maria, Petru Sfetca, I[illegible] Mircea Șerbănescu, Ion D. Teodorescu, Alexandru Deal, Iosif Costinaș, Eugen Dorcescu, Dorian Grozdan, Traian Dorgoșan, Ion Velican, Aurel Turcuș, Paul Eugen Banciu, Anavi Adam, Nina Ceranu, Napoleon Peteu.* După vizitarea Dispensarului [illegible] medical și a Casei de nașteri, a Complexului comercial, Școlii generale, Bazei sportive și de agrement unde există un „ștrand olimpic", itinerar pe care oaspeții au fost însoțiți de *Velimir Rankov, Müller Alois, Maria Balint, Dumitru Buțoi, Vlada Barzin, Cornelia Gheran*, a avut loc, la Căminul cultural, o întîlnire cu *Velimir Rankov*, primarul Variașului care a vorbit despre realitățile și perspectivele frumoasei localități timișene, apoi a răspuns la întrebările celor prezenți. În continuare s-a desfășurat o ședință de lucru a cenaclului din Variaș (care, de curînd a publicat sub titlul „La porțile veacului", un caiet literar-artistic), condusă de *Anghel Dumbrăveanu*. Ședința a debutat printr-un „portret literar" al Variașului semnat de [illegible] *Ilie Gheran*. Au citit apoi, din creația lor poetică *Tiberiu Arăzan, Nicolae Roșianu, Dumitru Buțoi* și *Vlada Barzin*. Criticul și poetul *Eugen Dorcescu* a făcut, [illegible] în cadrul referatului său, o analiză de înaltă competență a poeziilor lecturate, la obiect, subliniind, în dreptul fiecăruia dintre poeții care au citit, acele laturi ale [illegible] creației lor care i-ar putea duce spre prozaism sau spre literaturizare. În continuare au luat cuvîntul: *Aurel Turcuș, Dușan Petrovici* (originar din Variaș), *Mircea Șerbănescu, Müller Alois*, director adjunct al școlii generale, *Ion Stănică*, directorul școlii generale, *Anavi Adam, Ion Marin Almăjan, Laza Ilici* (originar [illegible] din Variaș), *Napoleon Peteu*. În încheiere a luat cuvîntul *Anghel Dumbrăveanu* [illegible] care, după ce a vorbit despre viața literar-artistică de autentică valoare din cadrul cenaclului din Variaș, a mulțumit gazdelor pentru deosebita lor ospitalitate. Pentru oaspeți vizita la Variaș a însemnat, dincolo de frumoasa documentare într-un spațiu aproape urban, întîlnirea cu o seamă de oameni inimoși, sensibili, mîndri de munca și viața lor.

* Marți, [illegible] 22 mai, Marcel Tolcea va citi poezie.

M. I.

Cu muzeograful Corneliu Bucur

(Urmare din pag. 1)

în mod expres, [illegible] în ultima vreme. În mare măsură, finalizarea prevederilor proiectului tematic [illegible] al Muzeului Tehnicii Populare și conducerea la bun sfîrșit a monumentalei opere închinate geniului inventiv al poporului român este condiționată de această sarcină prioritară, a inventarierii rapide a patrimoniului virtual și a întocmirii documentației științifice și tehnice [illegible], strict necesară.

— În anul 196[illegible]6 a avut loc în țara noastră simpozionul [illegible] „Organizarea muzeului etnografic în aer liber — principii și metode" la care au participat, specialiști din 26 de țări și trei continente. Cum a fost apreciat M[illegible] Muzeul Tehnicii Populare de către aceștia?

— În mod unanim, participanții la Simpozionul din 196[illegible]6 au apreciat originalitatea proiectului [illegible] și a concepției organizatorice. Numeroase au fost, în continuare, elogiile exprimate la adresa Muzeului Tehnicii Populare, din partea unor eminente personalități ale vieții științifice și muzeistice europene și mondiale, precum prof. univ. [illegible] Ruhn Hill de la Universitatea din Minneapolis (S.U.A.), președinte al Societății internaționale de sociologie, Jean Cuisinier, președintele Societății franceze [illegible] de etnologie și sociologie, directorul Muzeului artelor și tradițiilor populare [illegible] din Paris, Gunar Ekegărd, directorul [illegible] Muzeului tehnic din Stockholm și mulți alții.

— Care sînt p[illegible] proiectele de viitor?

— Muzeul Tehnicii Populare nu poate și nu trebuie să rămînă doar un *muzeu etnografic* cu expunere în aer liber. În conformitate cu sarcinile care se desprind pentru toate sectoarele vieții economice, științifice și social-culturale din „Programul partidului", de a prefigura instituțiile viitorului care să răspundă cerințelor anului 2000, consider că Muzeul tehnicii populare trebuie să devină un *muzeu de istorie a civilizației tehnice populare din România*. Aceasta obligă, în primul rînd, la o prezentare a fenomenelor nu numai din perspectiva morfologico-funcțională, ci și din perspectiva istorico-evolutivă și comparativ-geografică, ceea ce înseamnă aprofundarea fenomenelor de tehnică populară spre obîrșia acestora, urmărind cu ajutorul materialului arheologic, istoric, arhivistic și etnografic, originea și dinamica istorică a fenomenelor. Muzeul tehnicii populare nu poate fi doar un muzeu de ramură, ci o instituție muzeală interdisciplinară care trebuie să reconstituie prin martori originali — indiferent de apartenența lor, întregul drum parcurs de creația tehnică a poporului român. Numai în felul acesta își poate aduce cu deplin temei științific contribuția la demonstrarea tezelor fundamentale ale istoriei poporului nostru: vechimea și continuitatea, unitatea și varietatea, originalitatea și universalitatea civilizației durate în acest spațiu carpato-dunărean, timp de milenii, într-un necontenit progres istoric.

Geo Galetaru

SEMINȚE DE POVESTE

Plătind tribut acestui lung cortegiu,
de crini ce cresc în amintirea pură,
cuvîntul spus îți pare sacrilegiu
din clipa-n care-ți bîntuie în gură,

Ci doar zăpezi să simți cum mai adastă
îngemănate-n spic sub a ta pleoapă,
atît cît să-nțelegi că moartea castă
e-un treier blind, mai blînd decît o apă,

care se duce timpului să-i fure
dovada că respiră, că mai este,
pe cînd în tine ard, ca-ntr-o pădure,
vreascuri de vis, semințe de poveste...

POTECILE LE NUMERI

Nu mai rămîn nici nimburi pribege pe coline,
Nici cerul nu se-aprinde de murmur de albine,

Cad lacrimile-n lume ca piersicile-amare
Și-n genele fecioarei e frig și e ninsoare,

Și cîtor zodii sfinte tălmaci le e nisipul
Ce suie blînd prin tine și-ți înflorește chipul,

Dulci rădăcini, ca șerpii, din noapte-o să răsară,
Să tragă seva morții din luturi spre afară,

Potecile le numeri, cu anii tăi de floare,
Dar care dintre ele-ți va soarbe pașii, care?...

UNIVERSALA ROSTIRE

Se-aude pe coline divină respirare,
Văzduhul se apleacă sfielnic spre pămînt,
Ca iarba de curată, ca ea tremurătoare,
Se pîrguie pe buze sămînța de cuvînt,

Nu mai sîntem în lume decît silabe sfinte,
Rouă născînd din sine cu-același tragic chip –

Se rup și curg din ceruri izvoare de cuvinte,

Cum s-ar muta-n neștire fîntînile-n nisip...

VEȘTIRE

Să iubești floarea și pasărea cu-nfiorare,
nicicînd să nu dezminți
puritatea iezerului care blînd te restituie.
Odihna e dulce-ntre maci
cu nunțile lăcustelor la căpătîi.
Astfel îmi zise mama în clipa
atît de curată a stării dintîi.

Țipătul căzu,
adînc trandafir deschis pe rănile lumii.

Și, iată,
văd în ochi, vestindu-mă supus,
colbul, lumina și lacrima atîrnînd
din ochiul acela ce știa de pe-atunci
că năzuiesc să umplu viața și moartea
cu trupul meu plăpînd...

NEVINDECABILA RANĂ

Să vină peste noi
preaclarele ninsori,
nimburi diafane
să ne macine frunțile
căzute în uitare.
Să vină, ca o făgăduință
mereu amînată,
ca o aripă
muiată-n azurul destrămat,
ea, Marea ninsoare.
Atunci aprinde-vom candele
în lacrima neauzită
și sărbătorile sîngelui vor ține
veghea în icoană.
O, cîntecul ninsorii să vină,
de-a pururi să ne locuiască
nevindecabila lui rană...

Dănuț Diaconescu

VOM FI UN FOȘNET...

Aici, unde nu ne-nspăimîntă nimeni
Și arbori fericiți se-ntoarnă-n flori,
Vom coborî sfioși în amintire.
Egal cu astrul lunecînd în nori.

Iertată ne va fi, prieteni, rîvna
Cu care-am fulgerat nimbul uitării;
Cînd săruta-vom carnea blîndă-a ierbii,
Îngenuncheați în cearcănul plecării.

Ne vor cuprinde țărmuri fără frig
Și fără ochii soarelui, de parcă
N-am fi știut că singuri am purtat
Pe umbra noastră nevăzuta barcă.

Nici cutezînd, dar nici stăruitori,
Vom fi un foșnet de nisip în mare
Și veșnic peste noi vor lumina
Aripile seninelor izvoare.

VOICHIȚA SINATOVICI,
premiul II

DINCOLO DE RESPIRAȚIE

Rămîi în fereastra somnoroasă
sub care curge un izvor de petale
pe altarul dimineții,
pentru prietenul rătăcitor,
învins de sabia lunii;
rămîi în fereastra morii de vînt
unde ți se arată nesfîrșitul drum
al întoarcerii.
Brațele morii cern respirația zidurilor,
îngînate de cavalerul suveran al elegiilor;
rămîi, pînă vei vedea
cum pomii se aprind și luminează
paloarea tăcerii ce lovește,
ca o mare de ceară, poarta plecării.

FĂRĂ URME

Doar trecerea și nu mai vine nimeni;
Miroase-a fructe coapte și a scrum;
Un cîntec ce-l auzi de pretutindeni
Îți amintește-un început de drum.

La capăt, orologiul s-a uscat,
Omizi-arătătoare-i curg sub pleoapă.
Iar, ochiul timpului nemăsurat,
Halucinant secundele-și adapă.

Un călăreț se-oprește lîngă mal;
Îngenuncheat, el își desprinde chipul
Și-l spală-n rău, încalecă pe cal,
Dar nici o urmă n-a mușcat nisipul...

FUGA EFEBULUI

Stau cu toamna la via mea,
ascult cum picură vinul în boabe
și murmură stupii,
Strugurii bulbucați –
sfîrcuri de sîni ce așteaptă
buzele lacome ale pruncului.
În fiecare toamnă
sînt pruncul pămîntului flămînd
de seva fructelor copilăriei;
mustind de clorofilă alerg
și mă rostogolesc prin teascul vîrstelor,
efeb ce-și caută geamănul
în izvoarele primare.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 20 mai

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii: Săgeata neagră. 10,00 Viața satului. 11,30 Pentru căminul dumneavoastră. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. Album duminical. 13,05 Umor și muzică. 14,00 Desene animate. Woody, ciocănitoarea buclucașă. 14,25 Reportaj TV. Cu pluta pe Marea Neagră (II). 16,00 Dickens la Londra. 16,55 Prin Spania contemporană. 17,15 Telesport. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 De pe marea scenă a țării: Ploiești. 20,20 Film: Knock (francez). 21,50 Telejurnal. Sport.

LUNI, 21 mai

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Panoramic. 20,00 Poldark. 20,55 Mai aveți o întrebare? 21,25 Cadran mondial. 21,45 Telejurnal.

MARȚI, 22 mai

9,00 Telescoală. 10,00 Poldark (rel.). 10,55 Festivalul național „Cîntarea României". 11,15 În alb și negru – Twister. 12,05 Muzică ușoară. 17,05 Telescoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 Din țările socialiste. 17,55 Medalion Aurel Ciupe. 18,15 Cîntece spaniole. 18,30 Întrebări și răspunsuri. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Răspundere colectivă, competență. 19,55 Seară de teatru: Autobiografie. 21,30 Melodii în premieră. 21,45 Telejurnal.

MIERCURI, 23 mai

9,00 Telescoală. 10,00 Cîntarea României. 10,15 Teatru TV (rel.). 11,50 Șoimii patriei. 12,00 Consultații medicale. 17,05 Telescoală. 17,25 Curs de limbă germană. 17,45 Tragerea pronoexpres. 17,55 România pitorească. 18,20 Telecronica pentru pionieri. 18,35 Festivalul național „Cîntarea României". 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 La ordinea zilei în economie. 19,40 Noi, femeile. 20,10 Telecinemateca: Danteláreasa (franco-elvețian). 21,45 Telejurnal.

JOI, 24 mai

17,00 Telex. 17,05 Telescoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 Pentru timpul dv. liber vă recomandăm... 18,00 Reportaj pe glob. 18,15 Consultații juridice. 18,35 Povestiri din pădurea verde. 19,00 Telejurnal. 19,30 Ora tineretului. 20,20 Telerecital. Toma Dimitriu. 21,30 Muzică ușoară din R.S.F. Iugoslavia. 21,45 Telejurnal.

VINERI, 25 mai

9,00 Telescoală. 10,00 Telecinemateca (rel.). 11,35 Viitorul a început ieri. 16,05 Iordania, trepte ale istoriei. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Reflector. 19,50 Film: Vacanța de iarnă (iugoslav). 21,10 O literatură pe măsura timpului nostru – Scriitorii răspund chemării secretarului general al partidului. 21,45 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 26 mai

12,05 Curs de limbă spaniolă. 12,25 Curs de limbă franceză. 12,45 Concert de prînz. 13,45 Corespondenții județeni transmit... 14,10 Pe coordonatele dezvoltării. Buftea. 14,55 Un fapt văzut de aproape. 15,15 Muzică ușoară. 15,35 Agenda culturală. 16,05 Antologii artistice – Gala copiilor (rel.). 17,00 Stadion. 17,50 Clubul tineretului... la Arad. 18,35 Săptămîna politică internă și internațională. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Reportaj TV. Înfrățirea. 19,45 Teleenciclopedia. 20,20 Film serial: Rădăcini (american). 21,10 Întîlnirea de sîmbătă seara. 21,45 Telejurnal. Sport.

ÎN PREMIERĂ LA NAȚIONALUL TIMIȘOREAN

TEATRU

„CLIPA" de Dinu Săraru

Dramatizarea aceasta, a unui excelent roman contemporan, fiindcă o vom numi dramatizare, nu piesă, ridică ca însăși întrebări, pornind de la schematizarea inevitabilă a conflictului, a personajelor, de la simplificarea momentelor — cheie din lucrarea epică transpusă scenic. Momentelor de înalt dramatism, țintind derularea biografiei lui Dumitru Dumitru, le sînt opuse cîteva scene nesemnificative sub raportul intensității trăirii artistice; capitolelor de tensiune în plan intim, ale inginerului Cernat, sau clipelor de farmec tandru, ale iubirii unei femei misterios atractive, ca Ruxandra Mărăcineanu, dramatizarea le găsește scene fără elocvență scenică, epurate de expresia dramatică, de adîncimea reflexiei sau a unei poetici pe care autorul a investit-o în paginile romanului.

Dar Ioan Ieremia, regizorul, a preluat această dramatizare ca pe un text de lucru, chiar dacă nu definitiv, asupra căruia și-a permis firesc să opereze creator, concepîndu-și astfel spectacolul cu armele sale personale. Și spectacolul merită și trebuie analizat ca atare, drept un fruct copt, bun de cules.

Propunîndu-și să creeze o montare a unei dramatizări teatrale tip document, a unui teatru, deci, numit politic, regizorul a optat pentru mijloace adecvate unui asemenea teatru: marile scene comune, pe fundalul cărora se derulează tot timpul acțiunea rapid întretăiată, accesoriile decorului, la modul simbolic, muzica, ce punctează momentele de vîrf, sau zgomotul, acel xilofon industrial, în fine, pantomima, mișcarea scenică, ritmică, fețe ascunse după măști, contrapunerea acțiunii pe aceste mișcări și altele. De felul cum și-a conceput toate aceste mijloace scenice, de felul cum a regizat intrarea sau ieșirea lor, prim planul sau retragerea lor în planul secund, s-a derulat și spectacolul și și-a atins sau nu forța sa dramatică, s-a împlinit ca mesaj uman și estetic.

De aceea, pornind de aci, socotim că unica scenă de o mare forță dramatică, de o reală originalitate, deci și autentică regizoral, este aceea din deschiderea actului doi al dramatizării. I-am spune scena-alegorie a viitorului. Pe voalurile de alb ale schițelor și planurilor arhitecturale se înalță orașul. Ele conțin poetica prezentului și a viitorului. Ele înglobează visul, gestul patetic, grandoarea acelui viitor. Aci, Ioan Ieremia a creat un moment de suspans scenic, de o reală forță dramatică, emotivă și estetică.

Desigur, asemenea momente el nu a mai atins, chiar dacă a presărat destule altele, de certă originalitate, pe parcurs, ca scena comic burlescă din actul II, de pregnantă subtilitate, în care cei ce pierd ritmul revoluției se reîntorc, dinamizați sau ironizați, la vechile lor elanuri de luptă și acțiune, un fel de infuzie revoluționară prin muncă; sau scena telefonului, niței șarjată, dintre Năiță Lucian și Dumitru Dumitru, sau scena dintre Dometie, incoruptibilul conformist învechit în idei, și primul secretar.

Desigur, Ioan Ieremia a imprimat întregului spectacol ritmul unui marș al epocii, chiar dacă el, spectacolul, durează cam trei ore, deci prea mult. Sub auspiciile acestui marș, ce deschide actele, ca un lait motiv, el a vrut, desigur, să sugereze că bătălia continuă, ca la Galina Nicolaevna, mereu și mereu, în marș, fără oprire. Dar cînd și meditațiile eroilor, și scenele mai tandre, și momentele tragice, și reflexiile, și dialogurile se derulează pe același fond, ele pot deveni, atunci, subit trenante, sau nu ating țelul rîvnit. Un discurs, ce mustește de idei mari, de a căror noblețe etică nu ne îndoim, poate deveni, din patetic, retoric sau fad, contrapunerea marșului pe text neconferindu-i adîncime ci gîtuind esența ideatică și emoțională a cuvîntării.

În aceeași concepție, personajele intră și ele într-un plan secund, istoria, deci mișcarea, realitatea vie, primînd, iar ele, personajele, retrăgîndu-se într-un rol secund al acelei istorii. Personajele, deci, în această viziune, devin cam uniformizate, sau exteriorizate forțat. Desigur, montarea cerea o unitate a grupului teatral, un spirit unitar de concepție, dar, găsindu-se această unitate regizorală, eroii s-au schematizat pe ei înșiși în plan interior.

Nu-mi dau încă prea bine seama dacă Daniel Petrescu, acest excelent actor, ar fi fost cel mai posibil Dumitru Dumitru, pe care mie romanul mi l-a revelat într-o altă anume acoperire actoricească. Dar, nediscutînd opțiunea regizorului, stăpîn în acest sens, se poate spune că actorul a conceput un personaj bun, în linia sa meditativ-reflexivă. Dar Petrescu a întruchipat uneori, prin „umanizarea" dusă la exces, pe linia unei naivități, aproape infantile, a unui personaj, totuși, de istorie, prin blîndețea și înțelegerea lui, el a întruchipat, totuși, un erou cam prea caricatural. Comentatorul, în schimb, prin Eugenia Crețoiu, e, de fapt, glasul conștiinței eroului a ceea ce ar fi fost posibil să facă, și actrița a avut aura unei asemenea voci ascunse, îndeosebi în momentele cheie. Eugen Motățeanu joacă un Petre Nobilu, umanizat, simplu, fratern, ca și Geta Iancu, în soția lui Nobilu, o femeie înțelegătoare, o prietenă devotată, după cum și Viorel

Ion ARIEȘANU

(Continuare în pag. 7)

LIMBA ȘI STIL

De la concret la abstract (I)

Ca și gîndirea, limba învederează, de-a lungul întregii sale istorii, complicatul și spectaculosul proces al ridicării de la *concret* la *abstract*. Desigur, multe cuvinte și-au păstrat numai sensul — sau sensurile — concrete, primordiale. Dar altele, extrem de numeroase, adaugă acestuia, sau acestora, unul sau mai multe înțelesuri abstracte. Faptul este pe cît de complex pe atît de interesant, și mă voi strădui să-l ilustrez prin cîteva, numai, exemple.

Se întrebuințează din ce în ce mai mult verbul *a considera*, sinonim neologic pentru „a crede", „a socoti", „a fi de părere". Din bogata „familie" a acestui cuvînt fac parte: *considerabil, considerare, considerație* (ca și alte formații cu *-iune*, mai vechiul *considerațiune* începe să sune nu numai desuet, ci aproape... ridicol!), *considerent*. Aceleași „familii" îi aparțin formele prefixate cu *des-* și *desconsidera* („a disprețui"), *desconsiderare, desconsiderație*. Verbul *reconsidera* și forma lui lungă, substantivizată, *reconsiderare* sînt termeni cu foarte mare putere de circulație în limbajul criticii literare. Astfel, s-a vorbit foarte mult — și se vorbește încă — despre *reconsiderarea clasicilor*.

Toate aceste neologisme latino-romanice, ca și corespondentele lor din alte limbi europene, au astăzi numai sensuri abstracte. Mi se pare cît se poate de revelator — pentru punctul de vedere de la care am pornit — că termenii înșirați mai sus cuprind, fără nici o excepție, în alcătuirea lor lingvistică, tema latinească *sider-*, pe care o aflăm în substantivul latinesc *sidus*, cu genitivul *sideris* („stea", „constelație"). Într-adevăr, *considerare* era, în limba strămoșilor noștri de la Rîm, un termen „profesional", specific „cititorilor" în stele, „zodierilor". Cuvîntul avea deci un sens foarte concret, însemnînd „a privi cu atenție stelele". Cine se mai gîndește astăzi la... stele, cînd zice: „am, pentru tine, multă *considerație*", adică: „multă stimă", „multă prețuire". Singurul neologism din aceeași familie, în care se mai recunoaște sensul originar, concret, al substantivului *sidus, sideris*, este *sideral*, sinonim cu „astral": „lumină *siderală*". Într-o relație asemănătoare, de sinonimie, se află adjectivele *interstelar, interastral* și *intersideral*.

De la același substantiv latina și-a construit verbul *desiderare*, la început cu sens concret („a constata și a regreta lipsa stelelor"), verb aparținînd, de bună seamă, aceluiași limbaj augural. Treptat, prin abstractizare și generalizare, cuvîntul ajunge sinonim cu „a dori", „a regreta", „a rîvni". Inițial, româna îl moștenise, în „regiunile nordice" (Densusianu), sub forma *deșiderare*: „deșideră cerbul la izvoarele apeloru", sună un crîmpei din *Psaltirea Scheiană*. Ulterior, cuvîntul s-a șubrezit și s-a pierdut; probabil, pentru motivul că, în sistemul lexicului românesc, era stingher, fiind lipsit de suportul derivatelor, spre deosebire de *a dori* (din *dor*), susținut de *doritor, dorință*. Cei singuri se irosesc și *pier*...

G. I. TOHĂNEANU

PREZENȚĂ DE ANVERGURĂ

Revenirea în atenție a muzicii maestrului — atîtor maeștri de azi — academicianul M. Jora, rămîne nu doar un act de cultură, ci și o piedoarie strălucit argumentată asupra valențelor de frumuse-

țe, structurate pregnant pe filonul folclorului românesc. Suita, extrasă din muzica baletului „Întoarcerea din adîncuri", este o secțiune de considerabilă impetuozitate ritmică. Ilustrativul acestei muzici narează parcă autonom complementarul coregrafic presupus.

MUZICĂ

Pianista sovietică *Liubov Timofeeva* a interpretat unul din concertele de cea mai mare popularitate: Ceaikovski. Versiunea audiată contravine curentelor manieriste adoptate în interpretarea acestui foarte iubit concert, în sensul unui plus de respect la indicațiile originale. Efectele de patetism romantic sînt repudiate, interpreta preferînd obiectivarea densă a literei partiturii. Un cînt voluntar, cu o accentuată notă de bravură, dispus mai puțin a se lăsa purtat de excesive interiorizări. O interpretă sobră, circumscrisă tendințelor tinerei generații de a limita spațiul efuziunilor în favoarea tensiunilor conflictuale proprii opusului abordat. Ne-a oferit apoi, cu același stenic echilibru între sensibil și lucid, o serie de suplimente care-i certifică clasa internațională. Acompaniamentul l-a solicitat ceva mai mult ca de obicei pe dirijorul *Remus Georgescu*, fără a împieta însă perfecta colaborare. Relevăm o evidentă creștere de formă a dirijorului nostru, care ne-a oferit în continuare un *„Don Juan"* de o mare incandescență, dispunînd culorile orchestrale cu rafinament și fantezie. *Capriciu italian* de Ceaikovski a evidențiat în special posibilitățile suflătorilor de alamă, dintre care aș individualiza trompeta sigură a lui *Aurel Manciu*, ori intervenția oboiului solo.

Doru MURGU

VOCAȚIA ACTORULUI

Pe actorul Ștefan Sasu aveam să-l prezint ca recitator din poezia contemporană la unul din spectacolele Cenaclului „Generații XX", al tineretului revoluționar timișean, după ce-l admirasem în mai multe roluri izbutite, jucate pe scena Națională timișorean, pe care cu devotament o slujește de peste cincisprezece ani. Atunci am aflat că este de loc din Sălișteа-Sibiului, că a fost studentul lui G. Cotescu la IATC „I. L. Caragiale" din București, fiind coleg de grupă cu Ion Caramitru, Virgil Ogășanu, O. I. Moldovan, Valeria Seciu...

— De la Octavian Cotescu am deslușit firescul personajelor — mărturisea interlocutorul meu. Apoi tot de la el am învățat cum se cucerește primele bastioane ale psihologiei personajelor... Căci fiecare erou rămîne o cetate ce trebuie cucerită cu multă tenacitate. Uneori, cînd ești sigur că ai cucerit-o, îți apare o poartă care se închide și iar trebuie să începi cu... începutul.

— Ei bine, dacă Timișoara se poate numi „provincie" atunci te-aș întreba: ce poate oferi un teatru „ne-bucureștean", fie el chiar și național, unui actor de profesie și vocație?

— Noțiunea de provincialism, în teatru, este mai curînd una de psihologie culturală, decît de geografie. Sînt de părere că nu trebuie întro-

nat handicapul că ești teatru de Cluj, Iași, Timișoara sau Galați, Oradea ori Reșița și nu de București. Căci, sincer vorbind, sînt și în capitală atîția slujitori ai Thaliei care se hrănesc din glorii închipuite sau din vise forțate.

— Se dobîndește o anume experiență într-un teatru mic?

MEDALION

— Sigur, căci șansele și ocaziile sînt mult mai numeroase; bunăoară, într-un teatru județean, ai prilejul să joci mai mult și mai divers.

— Normal! Și iată că Ștefan Sasu, actor la Național timișorean a dobîndit un recent premiu național...

— Da, este vorba de Premiul I și Medalia de Aur, cucerite la a IV-a ediție a Festivalului național „Secvența timișeană", cu filmul artistic de scurt metraj, „Figurați", peliculă realizată în cadrul Cineclubului '70. Este un film de autor care are ca pretext un subiect simplu din lumea teatrului... Însă mai trebuie să spun că n-aș fi putut realiza această peliculă fără ajutorul unor colegi de la Național precum: Coriolan Cioba, Vladimir Jurăscu, Eugen Cristea, Viorel Iliescu, Adrian Berzescu și Ion Olaru. Desigur, nu trebuie să-i uit nici pe confrații mei de cineclub: Iosif Costinaș, Diogene Bihoi, Decebal Nedela și Marian Lațcu.

P. N. DOLÂNGĂ

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

UN METODIST, ION COJOCARIU

Talentul nu este o obligație de serviciu a metodiștilor așezămintelor culturale. Poate de aceea se vorbește atît de rar despre oamenii aceștia sîrguincioși și modești totodată, cărora le aparține, în fond, o parte din succesele formațiilor artistice de amatori. Ion Cojocariu, lucrînd de 15 ani la Casa de cultură a municipiului Lugoj, este exemplul fericit al omului dotat cu putere de muncă, talent organizatoric și vocație artistică. Formații ale sale promovează în faze succesive ale Festivalului. El însuși, laureat ca actor al Teatrului popular, autor de

texte pentru brigăzi artistice și instructor al unor formații de acest fel, suflet pentru ansamblul „Lugojeana" și modelator al dansurilor populare specifice zonei. Îl întîlnesc, mereu activ, ba mobilizînd corul „I. Vidu" la repetițiile de toate zilele, îmbrăcat „în civil" ori machiat de emoție, gata să intre la rîndu-i pe scenă. Nu-i obligă nimeni să facă unele lucruri, dar asta îi e viața, căreia i se dăruiește „nenormat" și uneori „zi-lumină", după cum e nevoie. Activitatea acestui om nu are caracter de campanie, ci seamănă unei stagiuni permanente. Alături de datorie, pasiunea și entuziasmul său lugojenesc, un patriotism local de eficiență!

L. BURERIU

CORESPONDENȚĂ (I)

Lidia Buzoianu — Oradea: 1. Componența grupului Betta din Lugoj: Perin Boian (chit.); Adrian Ilie (bass); Lucian Ciuchitu (flaut); Viorel Friedmann (keyb.); Bőrcsők Alioșa (drms.). 2. Ce am cu rubrica „Disco"? Nimic! Citește: „Răsucindu-se brusc în timpul unui aprins solo, Rick Parfitt (..) l-a izbit cu gîtul chitarei (vai, vai n. n.) pe colegul și prietenul său Francisc Rossi care și-a pierdut echilibrul spre deliciul (!?) spectatorilor"... *Viorel Mușat:* Rod Stewart a fost solist vocal la „Faces", grup fondat în 1969. Paralel cu activitatea în formație, imprimă și individual pentru casa de discuri „Mercury", acompaniat de grupuri ocazionale. *Maria Opeltz:* Despre „La Bionda" am mai scris. Grupul Bee Gees (*în foto, alături de producătorul Stigwood*): Robin Gibb (voc.); Maurice Gibb (keyb., voc.); Barry Gibb (voc.) se lansează în Australia în plină epocă „Beatles". În 1969, grupul se destramă pentru a se reînființa în 1970. Ultimul LP: „Spirit Having Flovn". *Serre Augustin:* single-urile „Ribbons Of Blue" și „Urrah, Urrah It's A Holi-Holiday!" constituie un „moment psihologic" ce va fi urmat de lansarea LP-ului „Oceans Of Fantasy", ultimul album „Boney M". Rămîne de văzut dacă titlul va confirma conținutul discului. Personal, cred că popularitatea grupului va fi singurul factor pe care se mizează... Se observă o oboseală, o stereotipie în ultimele producții „Boney M"... *Ion Ciprian* — Lipova: top bun. Nu întrebi nimic? *Marius Oltean* — Tîrnăveni: de acord cu tine. Muzica „Disco" nu e o cenușăreasă a pop-ului, atunci cînd e făcută cu seriozitate, profesionalism...

Petru UMANSCHI

TOP

SPORT

NADIA COMĂNECI...

...a devenit, pentru a treia oară, compioană absolută în gimnastica feminină europeană, drept pentru care a luat Cupa acasă, pentru totdeauna, să o așeze în vitrina cu trofee și amintiri, acolo unde, speră fata din Onești, domiciliată în Deva și antrenorii ei, fericiții Marta și Bela Karoly, se vor adăuga multe alte medalii din metalul cel pur și prețios. Recitalul Nadiei la Copenhaga a fost un desen al grației și trudei, al frumuseții și măiestriei, al talentului și răbdării, totul răsplătit nu numai cu propriul loc întîi la individual compus și la alte probe dure — aur, la sărituri și sol —,cît și prin argintul viu care e fetița din Arad, Emilia Eberle, a doua în clasamentele continentului, ca să se vadă clar că românii nu fac minuni de dragul minunilor, ci fac școală, într-o bancă din față stînd și Melita Ruhn, sibiancă, adusă la Deva, în noua mină de nestemate și campioane. Bravo, Nadia! Bravo pentru pîrtia trasată într-un sport care la noi semăna cu fotbalul.

*

Ca să sclipească vreodată precum gimnastica — și tare m-aș bucura — fotbalul nostru ar trebui să asude, nu în culise, ci în arenă. Dobrin-i și clase avem, doar că școală și program nu. Zău: prea de tot acest „x", prea de tot acest nul...

Teodor BULZA

EVRIKA!

- *Dezordonat este cel ce visează mereu să facă ordine.*
- *Promovînd pleava, unii își cîștigă pîinea.*
- *Celui ce o duce ușor i se arată din cînd în cînd biciul, ca să nu uite ce greu au dus-o străbunii.*
- *Mîna ce se vrea prietenească, adeseori te face să simți o greutate pe umeri.*
- *Șantajul fostului prieten e mai chinuitor decît prietenia unui viitor dușman.*
- *Curajul în fața celor slabi e un examen de conștiință pierdut.*
- *Interdicție pentru carieriști: „Nu călcați pe jos!".*
- *Un vinovat vei găsi; mai mulți nu-ți vei permite!*
- *Pe cei ce mimează iubirea nu-i latră cîinii.*
- *Unii sădesc pomii ca să poată lenevi, mai tîrziu, la umbra lor.*
- *Pe vatra copilăriei arde un cărbune veșnic: amintirea.*

Ion VELICAN

CENACLURI

CENACLUL LITERAR „MIHAI NOVAC" DIN ORAVIȚA

Aflăm, cu bucurie, că pe lîngă Consiliul Sindical orășenesc din Oravița ființează un cenaclu literar, care poartă numele regretatului poet localnic *Mihai Novac*. Bucuria noastră este cu atît mai mare cu cît de mai multă vreme simțeam nevoia unei vești literare din acest minunat orășel al Banatului, fost cîndva (și, în ultimul timp, iarăși) un însemnat centru al condeierilor țărani. Oravița ne mai aduce aminte că aici, în urmă cu 272 de ani, s-a inaugurat primul teatru stabil din țară, pe scena căruia, mai tîrziu, a ajuns vestita trupă de actori a lui Pascaly, însoțită de tînărul Mihai Eminescu. Apoi, mai adăugăm că de această localitate și-au legat numele oameni de cultură și de multă facere de bine, cum au fost: *Ion Konstantiny, Dimitrie Konstantiny, dr. Alexandru Popovici, Simion Mangiuca, At. Marienescu, I. E. Țieranu, Ilie Trăilă, Sim. Sam Moldovan* ș. a.

Începînd de la „Gazeta săptămînală", apărută în preajma anului 1820 (cea dintîi gazetă din Banat, se pare), editată de aromânul Ion Konstantiny, Oravița a avut de-a lungul timpului uneori publicații și tipografie, cu o activitate de toată lauda. Despre această așezare și localitățile din jur s-au pronunțat cu căldură și cîțiva dintre marii slujitori ai literelor românești: *Alecsandri, Vulcan, Iorga, Goga, Camil Petrescu*, remarcînd îndeosebi distincția sufletească a oamenilor de aici, creația lor populară și, totodată, uimitoarea lor deschidere spre cultură.

Cenaclul literar „Mihai Novac", înființat în cadrul Festivalului național „Cîntarea României" trebuie considerat ca fiind un reviriment în viața culturală a Oraviței și, prin urmare, se cuvine să i se acorde tot sprijinul, pentru ca fragedele sale flori să prindă așteptatul rod, cît mai curînd.

Aurel TURCUȘ

PRIETENII REVISTEI „ORIZONT"

Cuvîntul

Prietenului Gheorghe Costea

Mi-am vîndut turmele
Și mă rog de iertare
De cîte ori te văd,
Ploaie cu soare.
Învelmîntat în ieftină urzeală.
Oficiez silit, la repezeală
Și caut cu patimă, caut,
Cuvîntul cu care pot să te laud.
Dar trebuie să punem
Niște semne
În indistincta trecere
De vreme.

Iacob ROMAN

Bătrînii

Înfloriți în univers,
precum cireșii sălbatici
într-o pădure de țară,
bătrînii
coboară pe ani și restriști,
luminînd liniștea nopții de vară.
Trudiți,
adorm pe coarnele lunii
alunecînd ca peștii
în marea de rouă.

Gheorghe COSTEA

Diogene

O, ce frumos răspuns-a
Acelui hegemon,
Ce se credea puternic
Avînd speranța-n tron.
Și zise: „Îți dau totul,
Dar cere-mi (sînt un crai)".
„Nu poți să dai altuia
Un lucru ce nu-l ai.
Puțin ferește numai,
Că razele-argintii
De viață dătătoare
S-opriră în mantii".

Ion DRAGOI

Chemarea mării

Alerg pe nisipul încă fierbinte,
Dorind contopirea cu marea..
În față mi se deschide orizontul
Luminat difuz de razele lunii.
Strecurîndu-se prin sita stelară
Sfîșie voalul tăcerii plăcute,
Strigătul strident al sirenei
Acoperind freamătul valurilor...

Vasile BOBESCU

Privim în depărtări

Cad frunze ruginite peste suflet,
Se-ngroapă amăgirile-n visări;
Pe aripe de vînturi, spulberate,
Fug doruri alungate spre uitări...

Cad frunze ruginite pe portrete!
Petalele de-album au ruginit...
Privim în depărtări o primăvară
Prin raza unei lacrimi ce-a-nflorit...

Gheorghe SERAFIN

Zbor alb

Și dacă vreodată
Păsările cerului
Îți vor presăra flori albe în cale,
Să nu te miri;
Sînt florile sufletului meu
Înflorit pentru tine
În primăvara înaltă
A unui zîmbet
Suav...

Costel SIMEDREA

Două regine

— Ce dulce cînți! se minuna albina,
O clipă odihnindu-se pe-o floare,
În vreme ce înfiora grădina
Cu trilurile-i o privighetoare.
— Ce dulce-i mierea ta! șopti odată
Viersuitoarea cringului și-a luncii,
Creanga se apleacă, să stea-nclinată,
Regina cîntului spre cea a muncii.

Camelia PREDONESCU

MAPAMOND

ACASĂ LA STANISLAW LEM (III)

L-am întrebat pe Lem ce crede despre teoria lui Däniken. Desigur, știam despre cele declarate de Lem apropo de aceasta: „Pe mine din toate astea m-a impresionat vestea că americanii au reușit să învețe o maimuță să se slujească de limbajul surdo-muților și că această maimuță a reușit să comunice unei alte maimuțe și omului: *Azi dimineață am plîns, căci am fost tristă.*

„Däniken" — zice Lem — „e cinstit". Cred asta în ciuda faptului că are o grămadă de bani și că anul trecut și-a cumpărat un adevărat castel în Elveția. Există, între timp, un alt domn, Berlitz, ale cărui teze sînt contrazise de fapte. Dar asta nu-l supără deloc. Domnul Berlitz spune și mai departe minciuni, în cărți care au devenit best-sellers-uri, și care-i aduc milioane. Personal cred mai mult în omul care îmi comunică inexactități, dar care e cinstit în entuziasmul său. Däniken crede în ceea ce spune.

Oare omenirea a fost un copilaș prostuț căruia înțelepții extratereștri i-au dat un bobîrnac spre primii lui pași civilizați? Sînt convins că asta e o fantezie și că așa-zisele maimuțe nu s-au transformat în așa-zișii oameni, împinse înainte de ființe venite din stele. Cu doi ani în urmă am fost în R.F.G. cu un grup de antropologi și etnologi. S-a discutat despre Erich von Däniken. Toți, dar absolut toți, erau supărați pe el. Ziceau că induce în eroare marea masă de cititori. I-am întrebat de ce nu-l combat public, de ce nu se lansează într-o polemică cu el. Pe bună dreptate au recunoscut că asta ar fi inutil. Mi-au arătat tot felul de cărțulii, rodul acestei industrii de minciuni despre care am vorbit. Așa a fost dintotdeauna: cînd apare cîte o carte despre extratereștri, succesul e garantat, tirajul fantastic, iar cînd apare cartea care o contrazice pe aceasta, tirajul este umilitor. Oamenilor nu le plac asemenea îndreptări neinteresante. Ei vor să audă povești nemaipomenite, așa cum le oferă cei de teapa lui Däniken.

Lem mai adaugă că încă în vechea Romă s-a spus: „oamenii vor să fie amăgiți, și de aceea apare întotdeauna cineva care-i păcălește de cap. Eu nu vreau să fac parte din cei care-i amăgesc pe oameni" — zice Lem. Și totuși, insistăm noi, dacă ați reușit dvs. să comunicați cu extratereștrii, ce le-ați spune, pe scurt, despre civilizația noastră? „Cinstea aceasta mai degrabă i-aș ceda-o altuia. Nu prea avem cu ce ne lăuda, nici cu trecutul, nici cu prezentul".

— Ați spus odată că ați dori să călătoriți cu o navă ce v-ar putea duce în viitor, navă pe care ați opri-o la fiecare o sută de ani într-o civilizație care v-ar conveni.

— Am spus-o în glumă. N-am chef să mă transpun de pe Pămînt într-un rai desăvîrșit. Un astfel de rai nu există.

(Va urma)

„CLIPA" de Dinu Săraru

(Urmare din pag. 6)

Iliescu realizează un Tudor Cernat mereu în expansiune, avînd dinamismul unui om de acțiune, frămîntat de ideea contrapunerii imposturii în activitatea lui, mai puțin împlinit însă în planul conflictului intim, pe care dramatizarea l-a secătuit. Irene Flaman Catalina, în Carmina, soția lui Cernat, prin singura scenă și singura apariție, concepe un rol în care naturalul trăirii se îmbină cu un freamăt sincer al dramei femeii părăsite. Vladimir Jurăscu a conceput un Dometie, de la activistul orbit de ordinul formal, de credința în documentele justificative, la funcționarul neclintit într-o viziune îngustă asupra existenței, un om convins de un adevăr de mult ruginit, contrapus revoluției. Poate că, uneori, Jurăscu a prea șarjat personajul, altfel, prăfuit el însuși. Ștefan Sasu realizează un Năiță Lucian în linia autenticului trăirii, a firescului țărănesc și poate că acest actor de o reală înzestrare merită a sta mai mult în atenția regizorilor. Mihaela Murgu, în Ruxandra Mărăcineanu, cît i-a permis textul, vine cu o apariție luminoasă, o prezență scenică maleabilă în momentele de confruntare, mai puțin în planul dramei intime ce se consumă în roman. Victor Odillo Cimbru, în Maiorul, sau Ioan Haiduc, în Locotenentul, sînt în rol, accentuînd latura de miopie politică a epocii ca și excesul de zel. Păcat de Eugen Cristea, un actor dotat, cu apariții scenice întotdeauna fermecătoare, că a fost eronat dispus în acest rol, al Șefului comisiei de anchetă. Talentatul tînăr actor nu acoperă un personaj sforar, cu chichițele sale birocraticești, Cristea devenind în acest rol, vestejit de autor, pînă la urmă, culmea ironiei, simpatic ca apariție scenică, dacă nu ca personaj.

Concepînd textul dramatic al lui Virgil Stoenescu, după romanul lui Dinu Săraru, drept un poem politico-didactic, mai puțin drept o piesă, Ioan Ieremia și-a atins scopul, în opțiunile sale esențiale. Sigur, la acest spectacol a concurat întreaga trupă, avînd coeziunea necesară, formînd o echipă, a concurat din plin excelenta colaboratoare a regizorului, scenografa Emilia Jivanov, ca și întregul corp tehnic, mereu solicitat, am concurat chiar și noi, spectatorii, recunoscînd veridicitatea istoriei apropiate nouă, momentele ei de înălțare sau obnubilare, faptele ei, dar neînregistrînd întotdeauna, în schimb, pe scena luminată apoteotic, și tratarea scenică și artistică pe măsura acelei istorii zbuciumate. Dar încercarea lui Ioan Ieremia, ca orice încercare a unui om de teatru dotat, chiar dacă e unilaterală, chiar dacă nu aduce toate luminile posibile în această tratare dramatică, merită audiența noastră. Și simpatia. Și înțelegerea confraternă.

ITINERARII

HVAR — insulă de frumusețe...

Teatrul din Hvar

Intre munte și mare conflictul se rezolvă tranșant. Mai condescendent, mai semeț și mai bărbat, cedează de obicei muntele, dăruind mării, în stăpînire circummarină totală, cîteva insule de pămînt cu vegetație cu tot și aceasta nu oarecare : lămîi, portocali, palmieri, măslini, smochini și rozmarini. Așa se face că, numai dinspre munții litoralului iugoslav. viețuiesc în impărăția Adriaticii peste o mie de insule (în Finlanda e invers : o mie de lacuri și restul ... pămînt).

Poate de aceea m-am hotărît ca, din lungul drum dintre Triest și Ulcini, să mă abat, în dreptul Splitului, cam la două ore de vapor, încărcat cu Dacie cu tot, spre una din acele insule, **Hvar,** și asta nu pentru că ar fi fost cea mai vizibilă prin lungimea ei (64 km) sau prin suprafață (300 km²), ci pentru că mi se spusese că voi reuși acolo performanța să confund tufele de lavandă și rozmarin cu prietenoșii noștri spini de pe malul Bahluiului. Evident. era și oarecum firesc să mă emoționeze cel mai mult clădirea celui dintîi teatru comunal din Europa, construit în orașul Hvar în 1612 și care se păstrează intact și astăzi. De 367 de ani pe scena Hvarului lumea fără de moarte a artei teatrale trăiește aici existența sa obișnuită, deși atunci, cînd s-a zidit clădirea, Comuna trăia o nouă epocă a existenței sale politice. În 1610 se semnează în Hvar istoricul decret, prin care reprezentanții nobilimii și ai poporului au aceleași drepturi cetățenești. De aceea anul 1611 devine anul I al păcii, în care Comuna unită hotărăște construcția Arsenalului, clădire impozantă, pusă la dispoziția flotei maritime pentru armament și hrană, iar în anul al II-lea al vieții noi, deasupra Arsenalului se construiește etajul teatrului (1612). Pe frontonul clădirii unice și azi se poate citi cu claritate : **Anno pacis I (1611) et anno secundo pacis** (1612). Se vede treaba că se cunoștea atunci la Hvar dictonul latin : **panem et circenses.**

În zilele noastre, ca un fel de pleonasm, s-a creat și un teatru de vară, adică de toate zilele, deoarece pe insulă media anuală a temperaturii este de 18–20° și iarna lipsește. Într-o zi, cînd s-au rătăcit pe insulă niște fulgi care se și topeau pînă atingeau pămîntul, insularii au ieșit pe străzi să vadă fenomenul ca pe-o adevărată minune climaterică. E atita vară-n Hvar că dacă n-aș ști că numele insulei înseamnă **far** pe sirbo-croată (grecii au numit insula : Pharos, romanii : Faria) aș fi tentat a crede că Hvar vine de la cuvîntul vară, pronunțat gutural în vreo limbă romanică. Drept compensație că-ți jertfești cunoașterea privilegiilor iernii, ți se oferă la tot pasul smochine, măsline etc.

Creația umană a avut deci ... loc și răgaz să coabiteze cu cea naturală într-o simbioză a cărei ecuație a avut darul ca pînă și pe deloc taciturnul G. B. Shaw să-l determine a rosti, vizitînd aceleași locuri : **„Cuvintele îmi lipsesc, trebuie să rămîn mut și ... să mă bucur de aceste splendori".** Dar dacă m-aș referi doar la splendorile monumentelor de artă, istoric de artă, cu o mare capacitate de sinteză dotat ar trebui să fiu ca să vă pot desfășura stratificările și intrepătrunderile de cultură ale atîtor semne și insemne pe care Hvarul le păstrează încă. Cu neoliticul s-ar incepe (că urme sînt) ; iliri, greci, romani, slavi ar veni la rînd și popasul ți-ar fi lung la venețieni, pentru că, de la 1428 la 1797, a fost timp să se petreacă atîtea, plus „neiertătoarea" Renaștere cu palate, incunabule, sculpturi, fresce, fintini, bijuterii, dantelării și pînze ale unor genialități risipitoare pe care „cinematograful" retinei contemporane este deatîtea ori neputincios să le rețină, încît treci tare iute peste căzărmile și fortărețele osirdiei austriece ori napoleoniene și te odihnești în făgașul timpurilor moderne, croat-iugoslave, c-un limbaj mai accesibil netransfiguratelor noastre ființe. Iată de ce, din toate și din toți, pe **Petar Hectorovici,** trăitor între 1487 și 1572 în Hvar și în Starigrad (cu 18 km mai într-altă parte a insulei, dar tot la mare) mi l-am ales mai apropiat sufletului și înțelegerii mele, deoarece tare mi-a plăcut să aflu că 49 de ani a trudit acest prim poet al literaturii culte croate pentru a zidi un palat închinat lui și prietenilor săi. Frontonul casei poartă și astăzi vizibil inscrisul latinesc : **„Ad suum et Amicorum usum construxit",** iar bazinul de pești din interior este înconjurat cu alte asemenea inscripții adresate amicilor în latinește și croată. Cea dintîi epopee realistă croată îi poartă semnătura și vorbește despre „Pești și conversațiile pescarilor". Înmormîntat aproape de casa lui, în biserica dominicană fondată în 1482, îi este străjuit mormîntul de o celebră pînză a nu mai puțin celebrului pictor venețian Jacopo Robusti, zis Tintoretto, înfățișînd „coborîrea lui Hristos în mormînt", bătrînul din portret nefiind altul decît Petar Hectorovici, în timp ce tînăra soție era chiar fiica poetului, Lucreția. Starigradul păstrează cu pioșenie fructele de înaltă artă ale unei prietenii de acum 400 de ani dintre doi ... bieți artiști.

Hvarul a știut, în istoria sa milenară, nu numai să elogieze prietenia dar să se și apere în fața neprieteniei. Din multele și eroicele pilde ale acestei atitudini am reținut-o pe cea din Suciurai (al 4-lea oraș al insulei) care, pentru a rezista invadatorilor turci ai secolului XVI-lea, venind dinspre Neretva, au inventat un soi de construcție a caselor, în grupe legate între ele, și cu străzile închise spre exterior prin porți puternice care s-au dovedit a fi inexpugnabile în epocă. Așa mi s-au părut și mie, călător venit dinspre Belgrad, munții, nu întîmplător numiți negri (de aici și regiunea cu numele de Muntenegru) și care, constituindu-se în porți stîncoase, de netrecut aproape, drumul spre Adriatică, de multe ori, pare imposibil de străbătut. Sute de kilometri de munți înalți, cu peste 40 de tuneluri în urcușuri și coborîșuri făcute parcă pentru dușmanii lui Niki Lauda, trecînd în 30–40 minute prin toate modalitățile atmosferii pămîntești și cerești, înfruntînd zăpada, ceața densă, chiciura, soarele cu ploaie torențială sau toate la un loc, descoperind, printre altele, fie sorgintea basmelor, fie lumea suspansurilor din filmele lui Hitchkock ajungi la mare și tot nu crezi, pentru că muntele, chiar cînd de-acum te scalzi în Adriatică, a rămas în tine ; e de-ajuns să te uiți puțin în sus și te privește din nou cu aceeași semeție. Neîndoios, locul unde s-a născut noțiunea de sublim e la întretăierea Dinaricilor cu Adriatica ! La întoarcere spre casă, din Kotor, neuitatul și fermecătorul Kotor, plecasem cu o oră și douăzeci de minute mai devreme decît clipa în care cataclismul seismic recent mi-ar mai fi permis-o s-o fac. Urcam Lovcenul (1 749 m) venindu-mi în minte observația pertinentă a lui Vladimir Blașcovici, prin care avertiză pe toți acești înmărmuriți de frumusețile golfului Kotor că **„deasupra tuturor acestor frumuseți, a acestor splendori și a acestei imense bogății naturale și culturale, se ridică Lovcenul".** Așa este. Și, exact cînd îmi dădeam seama de aceasta, aflu de nenorocirile ce se abăteau în clipele acelea, nu mai departe de 70–80 km ... Lovcenul nu mă incinta doar, acum mă apăra, mă adăpostea și mă conducea spre casă. Acasă, îngrijorarea sinceră și gravă a unui popor prieten, care numai cu doi ani în urmă cunoscuse amarul unei calamități naturale asemănătoare. În fața oricărui fel de cutremur, omul învinge prin cutremurătoarea lui forță de a reîncepe. E un mod de-a continua fără teama că va fi nevoit mîine să reînceapă din nou și din nou. Aceasta-i dumnezeirea pămîntească și nemuritoare a omului. Și ca și cum litoralul adriatic a aflat și el de observația după care o făptură este mai imperfectă cu cît părțile sale singulare îi sînt mai asemănătoare, din necazurile seismice pe care le înfruntă, își face îndemn pentru recrearea unor frumuseți singulare și mai neasemuite.

Gh. LEAHU

MUZEALE

CERAMICA POPULARĂ DIN BANAT

Olăritul, meșteșug practicat de milenii, aduce mărturii incontestabile la dovedirea continuității poporului român în spațiul carpato-danubian, a unității sale culturale.

În sud-vestul României se continuă și azi acest străvechi meșteșug izvoditor de ceramică roșie, nesmălțuită, realizată pe linia unei tradiții daco-romane. Cercetări istorice și etnologice mai vechi și mai noi au adus suficiente argumente în sprijinul afirmației că olăria populară bănățeană nu este altceva decît continuatoarea. peste veacuri. a ceramicii daco-getice (cristalizată începînd cu secolele V-IV i.e.n.), element de bază peste care s-au grefat în timp și unele influente grecești. celtice și romane. Au ajuns pînă în zilele noastre nu numai modalitățile tehnice de producere a vaselor ci și multe din motivele specifice olăriei greco-romane ; formele merg uneori pînă la identitate.

Desigur, cu cîteva decenii în urmă. Banatul avea mai multe centre de olărie decît azi. Condițiile social-economice concrete și bine cunoscute au dus la stingerea meșteșugului din multe așezări rurale și urbane. Centre active de olărie mai sînt azi Biniș, Jupînești. Sasca Română. Trebuie remarcat un fapt deosebit : în toate centrele tradiționale de olărie din Banat s-a produs ceramică roșie, de preferință nesmălțuită. O altă caracteristică a ceramicii tradiționale bănățene este continuarea unor forme străvechi, mai cu seamă prin vasele de mare capacitate (oalele mari de fiert de la Biniș, Jupînești, Birchiș, Lugoj ; vasele „ciupuri", care servesc la păstrarea alimentelor), dar și prin „ciupurile" sau „cazanele de răchie", derivate din vechile recipiente bitronconice utilizate ca urne funerare, ori din ulcioarele cu gura bilobată. De tradiție romană, prin forme, sînt și blidele tronconice, cu buza dreaptă (Biniș, Sasca Română, Jupînești), capacele tronconice terminate în buton (Biniș), toartele suprainălțate ale vaselor de Lugoj, cănile de diferite dimensiuni cu o toartă.

Argumentele care vin în sprijinul ideii de continuitate le regăsim și în ceea ce privește ornamentica. Cele mai vechi motive ornamentale, cunoscute pentru faza de cristalizare a ceramicii dacogetice, păstrate pînă azi, sînt : brîul în relief. punctat cu motive alveolare ori striate cu fusul (în toate centrele bănățene), butonii aplicați pe toarte (Lăpușnicul Mare) ori în locul de impact al toartei cu corpul vasului (Biniș), proeminențele în relief (cum este, spre exemplu, șarpele pe un „ciup" de Lăpușnicul Mare).

Roata olarului se generalizase în spațiul carpatic începînd cu secolul II i.e.n. Apariția ei a dat un nou impuls realizării motivelor în stil geometric, într-o mare varietate de linii neîntrerupte, linii meandrice, cercuri concentrice, romburi, motive punctiforme etc. De remarcat că toate aceste componente motivistice le regăsim pînă azi în ceramica bănățeană,

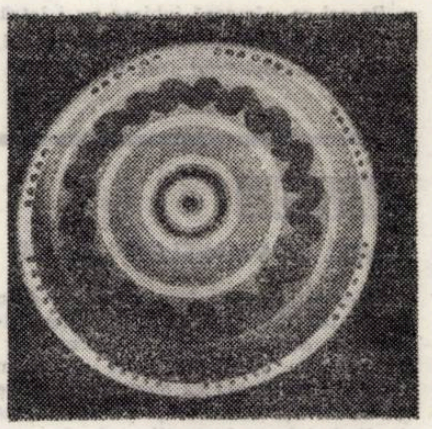

în compoziții ornamentale care circumscriu o largă gamă de elemente decorative subordonate simetriei. alternanței și repetiției. legile nescrise ale artei populare românești. Apar mai rar și motive fitomorfe, niciodată însă în tratare naturalistă, ci schematizate pînă la abstractizare.

Așadar, păstrînd tehnici de lucru arhaice, forme și ornamente izvorîte din antichitate, ceramica românească în general și cea bănățeană în particular se caracterizează prin sobrietate, echilibru ornamental. gingășie și eleganță.

Violeta BLAJ

FOTOGRAFICA

EXPOZIȚIA ELVEȚIANĂ

Expoziția „Fotografi elvețieni de la 1840 pînă astăzi", *deschisă la Galeriile Bastion din Timișoara, aduce vizitatorului — venit poate cu gîndul de a se scălda în peisajul Alpilor — imagini ale unei arte apărute pe la mijlocul veacului trecut, a unei arte care a evoluat în imediata apropiere a picturii și graficii, o artă ce și-a creat un statut aparte urmînd și determinînd, în parte, multiplele probleme ale artelor plastice din acest secol. Expoziția devine astfel o istorie a fotografiei prin ea însăși, o istorie ce incepe, în Elveția, cu cîțiva pionieri ai dagherotypului* (Iohan Baptist Isewring *(1796—1860),* Carl Durheim *(1810—1890,* Franzisca Möllinger *ș. a.) de meserie pictori și gravori. De la ei s-au păstrat primele „plăci" cu imaginile anilor 1840—45 : albume de familie, portrete, facsimile și peisaje. Lor le-au urmat :* Fred Boissonnas, *fondator al primelor filiale fotografice,* Gottard Schuh, *reprezentantul elvețian al școlii internaționale de fotografie (din care mai făceau parte și* Brassaj, Cartier-Besson, Herbert List *și alții alți artiști fotografi de pe continent),* Werner Bischof, *precursor al fotografiei moderne,* Hans Finsher, *unul din marii teoreticieni ai noii arte,* Paul Senn, *promotor al „noului val" adus de pe continentul american ș. a. Artiști fotografi care și-au început cariera ca gravori sau pictori, și au parcurs, apoi lumea imaginii cu „camera obscură" în mînă, artiști ce au înlocuit dalta și acidul cu soluțiile fotografice, devenite între timp, ca și aparatele, tot mai perfecționate. Artiști fotografi care au trăit vremea marilor prefaceri ale artei plastice de la începutul veacului, au trăit atmosfera artistică a atelierelor, au crezut în forța de expresie a noii arte, în puterea de sugestie a suprarealismului. a expresionismului ș. a. aplicate direct pe imaginea lumii.*

Expoziția elvețiană găzduită la Galeriile Bastion propune, deci, vizitatorului, în locul unei spuerflue parcurgeri „turistice", o secțiune în timp prin arta fotografică a Elveției ! O sumă de imagini care se urmărește cu dificultatea cu care se pot face salturi de la imaginea-mesaj la imaginea-document, de la imaginea-experiment la imaginea-pictură. Poate simbolul întregii expoziții este suita de cincizeci și două de fotografii color realizată în tot atîtea săptămîni ale anului 1933, de Max Mathys, reprezentînd unul și același colț de natură, în varianta succesiunii temporale.

...O expoziție prea consistentă pentru a putea fi văzută o singură dată.

Paul Eugen BANCIU

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3–33–98. 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE INAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Nr. fr. 3424
OFICIUL POSTAL
S I B I U 1
Judeţ Sibiu
Exp. Dir. Jud. Pto. P
Orizont AB 1

Proletari din toate ţările, uniţi-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social şi literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Comitetul judeţean pentru cultură şi educaţie socialistă Timiş

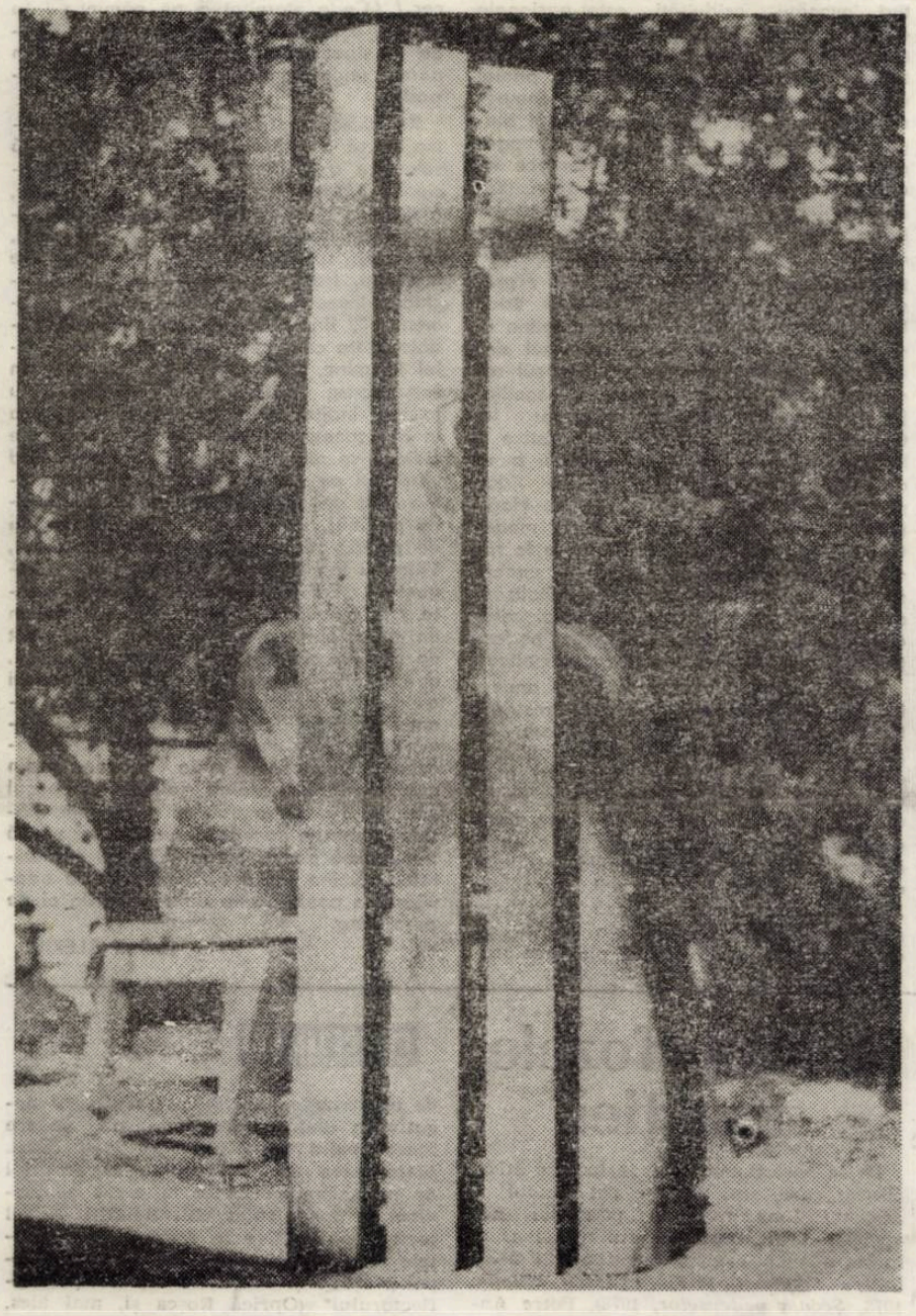

Ilustrăm acest număr cu lucrări ale sculptorului BATA MARIANOV

În spiritul colaborării şi cooperării internaţionale

Consecventă în promovarea politicii sale externe, aşa cum este ea trasată în hotărîrile Congresului al XI-lea, în Programul partidului, România socialistă, prin neobosita activitate a preşedintelui său, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, îşi înscrie cu cinste numele între promotoarele fervente ale colaborării şi cooperării internaţionale, aducîndu-şi o contribuţie activă la soluţionarea problemelor complexe care confruntă omenirea, în interesul popoarelor, al păcii şi destinderii. Acestor înalte deziderate li se datorează o seamă de contacte la cel mai înalt nivel pe care România le-a stabilit cu state din întreaga lume, prin însuşi preşedirtele său, recunoscut astăzi între marile personalităţi ale lumii contemporane pentru iniţiativele sale în domeniul apropierii popoarelor, al edificării unei noi ordini economice mondiale, spre cooperare şi pace.

Vizita preşedintelui Nicolae Ceauşescu, împreună cu tovarăşa Elena Ceauşescu în Spania, la invitaţia regelui Juan Carlos I, şi a reginei Sofia reprezintă un eveniment de o deosebită importanţă pentru evoluţia relaţiilor de prietenie şi colaborare româno-spaniolă, fiind, după cum s-a subliniat, prima vizită pe care un şef de stat român o face în această ţară şi, în acelaşi timp, prima vizită pe care o face la Madrid un şef de stat al unei ţări socialiste. Atmosfera caldă în care populaţia Madridului i-a întîmpinat pe solii poporului român reprezintă expresia directă a dorinţei de apropiere dintre cele două popoare legate prin originea lor comună, prin profunde afinităţi de limbă şi cultură. Primirea făcută oaspeţilor români, climatul de cordialitate şi bună înţelegere în care s-au desfăşurat contactele din cadrul primului dialog româno-spaniol la cel mai înalt nivel constituie un semn de bun augur în ridicarea pe o treaptă superioară a relaţiilor de prietenie şi colaborare dintre cele două ţări şi popoare.

Desfăşurată la doi ani după restabilirea deplină a relaţiilor diplomatice dintre cele două ţări vizita preşedintelui României, tovarăşul Nicolae Ceauşescu în Spania permite o analiză amănunţită a stadiului actual al relaţiilor bilaterale în diverse domenii cum şi o reevaluare şi marcare a posibilităţilor de extindere a colaborării şi cooperării dintre cele două ţări, conferind noi dimensiuni relaţiilor de prietenie şi colaborare dintre cele două ţări şi popoare, acţionîndu-se în spiritul deplinei egalităţi în drepturi, a stimei şi respectului reciproc. În cadrul dialogului româno-spaniol au fost definite poziţiile celor două state faţă de marile probleme ce confruntă lumea contemporană subliniindu-se rolul pe care trebuie să-l aibă fiecare stat, indiferent de mărimea sa, la instaurarea unui climat de pace pe continent şi în lume. Totodată, a fost subliniată importanţa deosebită a situării, la baza tuturor relaţiilor dintre state a principiilor egalităţii, respectului independenţei şi suveranităţii naţionale, neamestecului în treburile interne şi avantajului reciproc, ale nerecurgerii la forţă şi la ameninţarea cu forţa – principii care au fost deja trecute în patrimoniul umanist al întregii lumi, al opiniei publice mondiale, ca singurele capabile să fie chezaşe păcii şi destinderii.

Vizita înaltei solii a poporului român în Spania marchează un important moment în evoluţia raporturilor româno-spaniole, spre binele ambelor popoare, al cauzei păcii şi colaborării în Europa, în întreaga lume.

ORIZONT

ORIZONT 21 ● (583) 24 mai 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pagini ● 1 leu ●

ISTORIE-DOCUMENT

File ale rezistenţei antifasciste din Banat (I)

Unul din momentele grele prin care a trecut poporul român de-a lungul istoriei sale multiseculare îl reprezintă anii dictaturii militaro-fasciste. Instalată la cîrma statului la începutul lunii septembrie 1940, cu ajutorul direct al Germaniei hitleriste, cînd ţara se găsea singură, fără nici un sprijin din afară în faţa puterilor fasciste şi a sateliţilor lor – nouă formă de guvernămînt s-a caracterizat de la începutul guvernării sale prin consecinţe nefaste asupra situaţiei economice şi politice a României. Ciuntirea fruntariilor ţării, subjugarea economică, politică şi militară de către Reichul nazist, stoarcerea bogăţiilor de către monopolurile germane, cheltuielile mari impuse de prezenţa trupelor hitleriste a afectat în mod grav interesele vitale ale întregului popor ducînd la înrăutăţirea condiţiilor de trai ale maselor largi de oameni ai muncii.

În faţa dezastrului naţional, forţele patriotice progresiste ale ţării au răspuns prin organizarea unor puternice acţiuni protestatare, care reprezentau de fapt o dezvoltare, în condiţii noi a luptei antifasciste începută încă din anii anteriori. Declanşată odată cu instaurarea noului regim dictatorial, mişcarea de rezistenţă antifascistă, antihitleristă a crescut în intensitate treptat sub înrîurirea înfrîngerilor suferite pe toate fronturile de luptă a coaliţiei statelor agresoare. Mişcarea de rezistenţă a unit în rîndurile sale clase şi pături sociale diferite.

Forţa politică cea mai activă, care a reuşit să polarizeze toate forţele patriotice ale vremii în luptă împotriva fascismului a fost P.C.R. Încă de la 10 septembrie 1940, el şi-a expus poziţia faţă de noua situaţie politică a României în documentul intitulat **„Punctul nostru de vedere"**. Chemînd la luptă de rezistenţă mase largi documentul partidului comunist amintit mai sus sublinia : **„Strîngeţi forţele voastre revoluţionare, uniţi-vă în coloanele frontului unic popular al tuturor celor ce muncesc, al tuturor celor asupriţi ! Dirji şi hotăriţi, sub steagul roşu al Partidului Comunist, steagul internaţionalismului proletar... veniţi cu toţii, muncitori, ţărani, soldaţi, femei şi tineret, indiferent de naţionalitate... cu încredere în victorie, la luptă revoluţionară"** (Gh. Zaharia, L. Vaida, Gh. I. Bod[illegible] P. [illegible] Fodor, A. Sir[illegible] antifascistă în partea de nord al Transilvaniei, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1974, p. 85).

Moştenitor al unor vechi şi bogate tradiţii revoluţionare, Banatul a constituit una din zonele în care mişcarea de rezistenţă antifascistă s-a desfăşurat cu o deosebită vigoare. Cu toată situaţia tristă pe care dezlănţuirea războiului antisovietic o adusese în mijlocul numeroaselor familii, cercurile guvernate care legau mari speranţe de el în aplanarea contradicţiilor interne au început prin toate canalele de propagandă o susţinută campanie de susţinere a operaţiilor militare. De aceea, unul din primele obiective care stăteau în faţa forţelor democratice locale era combaterea ideilor înşelătoare răspîndite de oficialităţi. Înfruntînd cu curaj măsurile represive, după cum rezultă din numeroase mărturii ale vremii, numeroşi locuitori ai satelor şi oraşelor bănăţene au trecut la desfăşurarea unei intense ac[illegible] propagandă împotriva regimu[illegible]ctatură. Această acţiune a îmbrăcat cele mai diverse forme între care un rol important l-au ocupat munca de la om la om, elaborarea, redactarea şi difuzarea de manifeste, broşuri, fluturaşi. Răspîndirea de manifeste ca formă de luptă utilizată o găsim în numeroase rapoarte şi informări ale autorităţilor. Prin ele masele erau chemate la acţiuni hotărîte pentru înlăturarea guvernului fascist, alungarea trupelor hitleriste din ţară şi instalarea unui regim democrat.

În noaptea de 18 septembrie 1940 au fost răspîndite manifeste în limbile română şi maghiară la Arad ; peste cîteva săptămîni, la 18 noiembrie, autorităţile judeţului Caraş înainta forurilor centrale un raport informativ alături de copia unui **„exemplar din manifestele comuniste găsite de către Direcţia U.D.R., la exploatarea minieră Anina"**, care îndemna muncitorimea la întreprinderea unor acţiuni revoluţionare. Tot în cursul lunii septembrie au fost consemnate, la Timişoara şi Reşiţa manifeste purtînd semnătura Comitetului regional Banat al P.C.R. În cuprinsul multor manifeste se cerea populaţiei să organizeze acţiuni împotriva trupelor invadatoare. Formele sub care numeroşi locuitori ai Banatului şi-au mani-

Vasile DUDAŞ

(Continuare în pag. 8)

CRONICA LITERARA

Bianca Balotă

Bal la regina Portugaliei

Ed. Cartea Românească, 1979

Nu cred că Bianca Balotă a mai publicat ceva de la volumul de nuvele, **Mașina de fugit în lume,** Epl., 1969, pînă la acesta de acum, **Bal la regina Portugaliei.** Impresia, la lectura primului, care s-a bucurat de o bună primire, era că prozatoarea pe lîngă varietatea subiectelor stăpînea și desfășurarea și mai ales dialogul, calități de natură să te facă să aștepți lucrări de o respirație mai largă. Noua carte conține două lungi povestiri, în realitate două romane, după interferența planurilor și mulțimea personajelor și e de mirare că Bianca Balotă nu le-a publicat separat. Nu pentru că o astfel de narațiune de 160 pagini, ce nu poartă pe copertă nici o indicație, cu greutate își va găsi locul între speciile epice, ci din pricina structurilor ei, îndreptînd atenția mai degrabă spre roman, cu atît mai mult cu cît de la noul val încoace controversele cu privire la definirea noțiunii și fixarea unor puncte de sprijin nu au încetat. Nu știm dacă a fost în intenția prozatoarei, dar felul în care se desfășoară prima narațiune, **Străbunica Hedwiga,** ar putea mulțumi pe adepții romanului de tip tradițional, după cum **Bal la regina Portugaliei** se apropie de romanul modern prin ambiguitate și mai ales prin dialectica imaginarului și realului, urmărite cu grijă și ușoară ostentație.

Bianca Balotă ne introduce în miezul lucrurilor printr-o frază amplă și expresivă **(„Magdalena se întoarcea spre casă cu cîteva crengi de cireș înflorit în brațe, și în lumina înserării de toamnă, – căci era toamnă, una din toamnele acelea misterioase, cînd pomii înfloresc a doua oară, iscînd impresia tulbure că trăiești o anomalie a naturii, plăcut neliniștitoare, pentru că de la ea aștepți multe, cu credința naiv primitivă în imposibile miracole, în semne prevestitoare, în bune vestiri – lumină poleită stins, patinată, lipsită de strălucire, care catifelează și frăgezește tot ce atinge, silueta subțire a fetei și o anume grație naturală ofereau o imagine delicată ce se fixează și rămîne în amintire ca o fotografie într-un album"),** urmărind apoi în amănunt desfășurarea, utilizînd artificiile după caz, mai puține în prima, mai numeroase în a doua, circumscriind sentimente, situații, stări de conștiință, atmosferă, rememorări sau numai gînduri fugitive, în același stil îngrijit ce face farmecul cărții sale.

Iată pe scurt despre ce este vorba. **Străbunica Hedwiga** reface în perspectiva strănepoatei Magdalena ridicarea și căderea unei vechi familii ardelenești, aceea a doctorului Mețieanu, iar ultima, **Bal la regina Portugaliei,** transformările nu atît ale unor suflete, cît mai ales ale unor situații de viață, de natură să prindă în virtejul lor pe toți cei lipsiți de o anume stabilitate și conduită, cu gîndul doar la satisfacțiile clipei. Trecerea de la un plan la altul se face pe nesimțite și după descrierea amănunțită a casei Mețieanu, acomodarea la noile condiții sociale intervine brusc, cu oarecare nervozitate, tocmai pentru a marca statornicia, siguranța și tipicul vechilor familii ardelenești și graba, însoțită de numeroase sentimente ambigui, mai ales de cel de nesiguranță, simțite de urmași. Cu **Bal la regina Portugaliei** intrăm în această viață trepidantă, cu numeroase sinuozități, cu ușoare trimiteri în trecut, dar mai ales cu trăirile prezente, într-un grup de cunoscuți pe care-i apropie nu numai superficialitatea, ci și exaltarea și nerăbdarea febrilă într-o existență deconcertantă, chiar dacă uneori cite unul simțea că ceva nu este chiar în ordine. Dar o dată deschisă această perspectivă neliniștită și neliniștitoare căreia cineva i-a spus, căutîndu-i o aură romantică și misterioasă, „Bal la regina Portugaliei", viața fiind asemuită cu un bal de sezon, nimic nu mai putea opri degringolada decît eventual moartea unuia sau plecarea altuia. Ceea ce se și întîmplă, pentru ca cei rămași să caute alte modalități, continuînd acomodarea la aceeași existență cu cît mai puțin efort și cu cît mai multe satisfacții.

Nu vom stărui. Întîmplările pline de înțelesuri și cu multiple direcții își au importanța și semnificația lor. Ceea ce interesează, credem, avînd în vedere structurile epice moderne și contemporane nu sînt acestea, de-acum cunoscute și ușor previzibile în desfășurarea lor chiar sincopată, ci modul în care se răsfring în expresie. Este tocmai ceea ce surprinde în cartea Biancăi Balotă, **Bal la regina Portugaliei.** Felul comunicării, într-o expresie rafinată și plină de farmec, mai ales investită cu o mare putere de plasticizare, sînt calități ce trebuie subliniate. Nu e vorba de lirism. Secvențele își păstrează caracterul lor epic, un epic viguros pe alocurea, realizînd în același timp o corespondență între ceea ce se petrece și surprinderea întîmplărilor în structuri expresive. Este o potrivire și un echilibru ce impresionează de la primele la ultimele pagini ale cărții.

Ion MAXIM

Horia Bădescu

Ascunsă trudă

Ed. Eminescu, 1979

Liric de o exuberanță discretă, fără efort convertibilă în moneda tinguitor sunătoare a elegiei, amator de pitoresc lingvistic, nu o singură dată extras și prin înlesnirea surselor poetice pe care versurile sale le polarizează, Horia Bădescu este, în structură proprie, un sentimental care comunică franc, neșovăielnic, extaze erotice și inefabile impresii naturiste, vulnerări ale sufletului dimpreună cu mai pămîntești implorări adresate unui personaj feminin, ubicuu și cu avataruri numeroase, în nici un caz mai puține decît liricele modele solicitate și adoptate prin aluzie, parafrază sau pur și simplu citat. În deplină cunoștință de cauză, Horia Bădescu dublează elementele propriu-zise de biografie sentimentală din poemele sale cu gesturi, invocații, asiduități estet-pasionale de largă circulație, resuscită momente anterioare ale poeziei într-un amalgam de tablouri al căror interes rezidă în primul rînd în ineditul decupajelor și al comperajului : în **Marile eleusii,** naturismul blagian este recompus într-o solemnă imagerie prerafaelită, baladele din **Cintece de viscol,** cu nuanțări de circumstanță asupra detaliului lasciv, carnal (în linia știută a balcanismului poetic, a pitorescului), reiau, lîngă ecouri folclorice, imagini brutal-senzuale, în felul acelora, de o expresivă cruzime estetă, care ilustrează lirica lui Arghezi și Barbu, fără a mai pune la socoteală, după imprejurări, canonul sintactic al versului eminescian, melosul romanței lui M. R. Paraschivescu, conciliabulele exaltat-joviale ale poemelor lui Geo Dumitrescu, gracilitățile imagistice ale lui Brumaru etc. Fixîndu-și, cum pe bună dreptate s-a remarcat, încercarea lirică pe domeniul expresivității artistice, Horia Bădescu însoțește acceptarea unor modele lirice consacrate cu efortul de a le face mai maleabile, pregătindu-le, uneori, să primească necesarul adaus vitalizant de materie sensibilă, alteori numai refăcîndu-le, în doze ușor modificate, perfecționînd un mecanism liric și așa complicat.

Fără o expresă cantonare într-o anume formulă lirică și fără prea mari restricții tematice, cea de a cincea culegere de poeme a lui Horia Bădescu păstrează coordonatele generale ale poeziei și pînă aci evocate. Versurile sînt susținute de evocarea unor cadre picturale în care pregnanță au impresiile provocate de o natură declinantă, ce predispune la meditație asupra destinului și a trecerii timpului : „Tot mai încet lumina se lasă peste burg / tot mai aproape sîntem c-o umbră de amurg ; / / tot mai tomnatici plopii se scutură de foi / Tot mai aproape sîntem c-o liniște de noi..." **(Tot mai încet),** de fine compulsii folclorice **(Cintec vechi, Colind),** de înfiorat-nostalgice evocări și rememorări, de regulă supuse unui perfect bon-ton clasicizant ; elegiacul ritmează solemn, grav, moderîndu-și volubilitatea atît cît e necesar, urmînd prescripțiile unei retorici îndelung verificate : „Cade zăpada luminilor, iubito ; / ah, unde inima mi-am rătăcit-o ? / / Cade lumina, înghețind, de sus ; / ce mi-ai șoptit, ce încă nu mi-ai spus ? / / Cad păsările timpului prin ger ; / anii aceia n-am să ți-i mai cer. / / Cade eternitatea pe pămînt ; / tu nu mai ești, eu însumi nu mai sînt. / / Cade în sine însuși universul ; / de ce-am pornit, unde sfîrșește mersul ?" **(Cade zăpada).**

Relevabilă mai ales în poemele din prima parte a volumului, această expresivă selectare a mijloacelor, economia și tensiunea aforistică a notațiilor sînt părăsite, o dată în plus, în balade. Explorările lirice ale lui Horia Bădescu vizează, din nou, extensiv, suprafața poeziei, lirismul se hrănește, frecvent, dintr-o elegantă halucinare livrescă. Sînt conspectați și „comentați", liric, Macedonski : „Cîndva adolescenta cu umblet străveziu / veni astfel la mine, veni așa-ntr-o seară, / prin somnoroase cîmpuri îi auzii trecînd / cu foșnete înalte argintul de fecioară. / Era în aer sunet, era în ape vînt, / oceanele zidirii i se roteau pe glezne / și sprijinind văzduhul pe sfîrcurile lor / umplură noaptea sînii de mări catapetesme..." **(Baladă păgînă),** Radu Stanca **(Balada căruței de poștă, Balada diligenței de seară),** Villon și Ion Barbu în **Balada gureșei Coquette :** „Era într-un april, mi-aduc aminte, / prin nouă sute nu știu cît... / aveam un suflet plin de oseminte / și îngropat de spaimă și urît ; / / la hanul umbrei, de-i ziceam „Mongolu", / cu vinuri vechi cu damf și marafet, / veni o oră cînd mi-am dat obolu' / iubirii pentru gureșa Coquette. / / Sub înserarea mîndrelor sprîncene / îmi începui întîia temenea / din care gura ei, foșnind alene, / bobocul nopților îl despuia...", cu o aplicație (lăsînd deoparte fațeția) care ne face să bănuim că pentru Horia Bădescu virtuozitatea rămîne, dacă nu chiar natura adevărată a poeziei, una dintre valorile ei de prim rang.

Lucian ALEXIU

MARGINALII

N-A DANSAT DECÎT O VARĂ

Deoarece în viață lucrurile nu se petrec ca în romane, Martin du Gard n-a murit apoteotic sub privirile strălucinate ale juriului care-i decernase premiul Nobel. Cum, pe de altă parte, nu-și mai suportă semenii, vinovați fie de a voi războiul, fie – măcar – de a nu-l împiedica, îi vine ideea, mai mult rousseauistă decît rimbaldiană, de a-i părăsi. El, sedentarul, cel speriat la gîndul unei amărîte de excursii, se îmbarcă și pornește spre tropice. Războiul nici n-a apucat să înceapă cînd el a și pus apă din toate părțile împrejurul lui. Auspiciile nu fuseseră bune. Pe drum îl însoțise o vreme mohorîtă, ploioasă, cu cer cenușiu, de parcă ar fi luat Normandia cu el. Se plictisise pe vapor „mai mult decît se poate spune". Omul activ nu găsise cu ce să se ocupe, observatorul realist nu avusese ce privi. În schimb, o premisă favorabilă, cea mai însemnată, exista : încheiase Familia Thibault.

O dată ajunși, lucrurile se schimbă radical ca atunci cînd, la munte, lași deodată în urmă norii și te afli în plin azur. Viața la tropice este pentru Martin du Gard o atît de neumbrită revelație încît nu simte nevoia să aleagă un detaliu sau altul spre a o sugera. O cuprinde în termeni absoluți. Se îmbată în tihnă, într-o blîndă și voluptuoasă libertate. **Abia acum îi vine în minte Rimbaud : „Mă întreb cum aș mai putea vreodată să trăiesc în Franța (...). Mă gîndesc la Gauguin, la Rimbaud".**

Spre deosebire de Rimbaud, totuși, Martin du Gard nu renunță la ceea ce, **cu vorbe retorice, s-ar putea numi visul de artist. Dimpotrivă, abia aici – îi spune lui Gide – va începe să scrie cu adevărat. În sfîrșit, va fi el însuși, spălat de atîtea aluviuni în care s-a împotmolit. Gîndul că s-ar întoarce îi încrețește pielea : „revenind în Europa" ar avea „sentimentul de a fi ratat un prilej excepțional" – acela de a exista ca scriitor potrivit naturii lui. E mîndru acum de ideile „sucite" ce-i trec prin cap și le comunică „fără sulemeneli".**

Și totuși renunță. După aproape opt luni de ședere în Martinica pornește către Franța. Explicația ar putea fi rezumată de o vorbă franțuzească cinică : cherchez la femme. **Martin du Gard făcuse călătoria împreună cu cea față de care corespondența păstrează chiar și în afecțiune o secretă iritare, o tensiune mocnită, de nepotolit. Acum, plictiseala ei, nostalgia, sănătatea ei șubrezită, precumpănesc. Tot căutîndu-i justificări, Martin du Gard spune și adevărul nud : „Îndărătnicia Helenei a fost mai tare decît rezistența mea". Că face o greșeală știe din capul locului. Nu tardive aduceri aminte vor îmbrăca Martinica în haina unui mit, ci – cu o constanță lipsită de ezitări – sentimentul imediat : „Am fost pe punctul să-mi găsesc o a doua făptură interioară aici. Nu mă pot consola cu gîndul că evenimentele și viața mea particulară au compromis totul". Evenimentul este războiul, care între timp a izbucnit.**

Se gîndise în vara aceea la un roman pe care spera să-l scrie repede. Întors acasă, îl și începe. Este Le colonel Maumort. **Nu știu dacă a vedea în numele personajului o prevestire funestă ar implica un calambur facil. Fapt este că scrierea, niciodată încheiată, niciodată serios angajată, a Colonelului Maumort avea să fie o lungă și penibilă agonie, prelungindu-se pînă la capătul corespondenței și dincolo de ea, după moartea lui Gide, aproape încă zece ani. I-au trebuit lui Martin du Gard douăzeci de ani ca să scrie** Familia Thibault **și alți douăzeci ca să nu poată scrie** Colonelul Maumort. **Văzut de afară, istoricul lor este aproape crud. Văzut dinăuntru trebuie să fi fost cumplit.**

Livius CIOCÂRLIE

Metamorfozele tradiției

De la obsesii tematice de factură etică, obsesii care, sintetizate, pot alcătui o „semantică narativă" a punctelor nevralgice ale comportamentului uman, în ipostaze sociale contemporane (*Fratele nostru Emanuel,* 1976, *Prindeți vulpile,* 1978, *Școala pedepselor,* 1978), Petre Anghel a trecut la romanul conflictelor „aspre", epos spectaculos, în care decupajul realist vizualizează ideea, mai mult decît o demonstrează printr-o suită de fapte. Romanul cîștigă în materie epică, analiza comportamentală nu mai este circumscrisă, ilustrativ, unei „morale". Cartea lui Petre Anghel, *Lupii la stînă* (Ed. Cartea Românească, 1978), se înscrie într-o tradiție literară exact în măsura în care se desparte de ea. Eposul cîmpiei, cu oameni „tulburi" și relații „aspre", se face transparent și în materialul tematic al acestui roman. În spațiul cîmpiei, care e de fapt modificarea modernă a tradiționalului spațiu ardelenesc, adică al unuia mai mult „de munte" decît „de pustă", o societate de tip arhaic trăiește obsesia pămîntului, conflictele (economice, sentimentale, etice, sociale) sînt purtate de indivizi „posedați de demon" și se răsfrîng brutal asupra oricărei urme de candoare. Acțiunile, de cele mai multe ori personale și vindicative, au puternice reflexe sociale.

Epica *se vede,* pentru că această lume tulbure e mișcată ,pentru a fi sugestivă, în cadre iuți, în imagini cinematografice. Pentru Petre Anghel, stilul relatării cedează de fiecare dată locul evenimentului de relatat. Un gest notat sec spune mai mult decît unul descris pe larg. Efectul este, desigur, pur epic. Diferențiate prin acțiuni și prin anecdotica gesturilor, personajele sînt însă insuficient individualizate prin limbaj. Efortul de obiectivare pe care îl face prozatorul, bazat și pe aderența la tiparul balzacian

CONSEMNARI

de construcție narativă, se răsfrînge negativ în dialog, care pune în valoare foarte palid tipuri diferite de indivizi. Majoritatea eroilor vorbesc neverosimil de impersonal, ceea ce în proză contravine, în fond, chiar obiectivității. Astfel încît semnificative în roman rămîn faptele fiecărui personaj, epicul „văzut", apoi tăcerile și absențele din bătaia „reflectorului" (Oprică Roșca și, mai ales, domnișoara Lulu, un personaj excelent alcătuit din *semnele* absenței : o cameră, un tablou, o relatare, o nălucire, o umbră etc.) și, numai în cea mai mică măsură, felul cum vorbesc acești oameni, deși dialogul ocupă suficient spațiu pe fiecare pagină.

În *Lupii la stînă,* Petre Anghel face dovada stăpînirii unui material epic bogat, înăuntrul căruia manevrele subtile se combină cu „scenele tari", aventura discretă, cu ostentativa ieșire în stradă. Oprică Roșca este, contrar așteptărilor, un personaj de fundal și simbolul terasei din fața prăvăliei sale e un tîle. Ca retorică, romanul lui Petre Anghel este o succesiune de „cadre" epice între care se intercalează racoursi-uri. Un racoursi cu totul special, prin rolul lui de dezvăluire a adevăratei identități a faptelor, este partea a treia a romanului : discursul interior al unui personaj care privește prin ochean „scena Vălenilor" și acționează din umbră : Mutu. Structural, acest pasaj, cel mai bine scris din întreg romanul, aduce un *alt punct de vedere,* menit să pună în lumină evenimente neclare ; tehnica e vecină cu ceea ce Tomașevski a numit, cu un termen al lui Șklovski, *insolitare :* lucruri obișnuite sînt abordate, de o conștiință nefamiliarizată cu ele, ca lucruri insolite. În cazul nostru, însă, eroul e numai în aparență inocent. Fragmentul focalizează o situație subiectivă într-un text de rece obiectivare. *Lupii la stînă* este romanul cel mai bun de pînă acum al lui Petre Anghel.

Costin TUCHILĂ

SADOVEANU ÎN ACTUALITATE

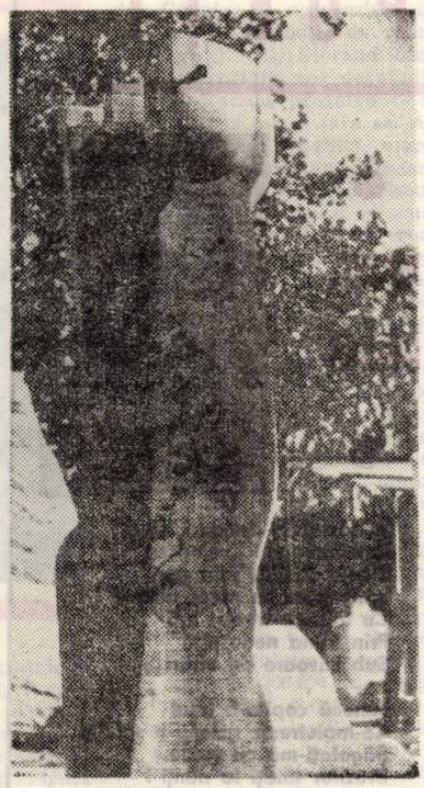

Cu deosebire pentru generațiile tinere, care l-au receptat pe Sadoveanu mai mult prin intermediul manualelor, autorul **Baltagului** este un „Ceahlău al literaturii noastre", „cel mai mare poet al naturii", „rapsodul neîntrecut al istoriei naționale" etc., etc. Sub semnul acestor sacre clișee însă literatura sadoveniană se desubstanțializează împrumutînd patina unor volume, frumos legate, pe care le așezi cu pioasă grijă în raft, dar nu simți, totuși, imperioasa nevoie de-a le deschide.

Iată însă că recentele „lecturi" ale operei lui Sadoveanu nu numai că spulberă această prejudecată, dar impun, cu tot mai mare insistență și convingere, imaginea unui „nou Sadoveanu", de o actualitate și profunzime nebănuită. Nu e vorba de un simplu capriciu al criticii, atît de înclinată, e drept, să „modernizeze" totul, ci de o abordare riguroasă, în baza căreia opera lui Sadoveanu fie că-și dezvăluie noi fațete, fie că își adîncește aspectele pînă acum supralicitate doar pentru strălucirea lor de suprafață. Considerat, tradițional, ca un „primitiv", lipsit de cultură, dar înzestrat cu o neobișnuită intuiție a lucrurilor, Sadoveanu apare azi, în lumina noilor exegeze, ca un mare erudit ce-și „disimulează" cultura în actul de creație, poate cel mai intelectual scriitor român de la Eminescu încoace (Al. Paleologu), un autor cu acut simț al livrescului, mai cu seamă în operele de maturitate (N. Manolescu). Firește că asemenea afirmații, prin insolitul lor, au provocat unele perplexități sau reticențe, dar, în esență, ele sînt adevărate, dovedite printr-un examen atent al operei și argumentate de pe poziții teoretice ferme. Sîntem, așadar, martorii uimiți ai nașterii unui „nou Sadoveanu" ,dar, se cuvine să precizăm, al unui Sadoveanu care nu-l neagă total pe cel „vechi" ci, așa cum am zis, îi adîncește doar semnificația operei și-i sporește considerabil universul problematic.

În perspectiva acestui spectaculos proces de **re-naștere** a lui Sadoveanu și revenire în prim-planul criticii literare, exegeza lui Mircea Tomuș (Mihail Sadoveanu, Ed. Dacia, 1978) se înscrie ca o „lectură" nu numai posibilă, dar și deosebită, prin înaltul grad de adecvare la specificul operei. Fără să-i conteste scriitorului intelectualitatea și chiar erudiția, criticul pleacă de la premisa că „creativitatea sadoveniană rămîne procesul viu al experienței trăite" (p. 43). Pe această convingere își întemeiază întregul demers, care-și propune o cartografiere a universului sadovenian, structurat în jurul celor cinci componente de bază ale sale : **natura** și **durata istorică**, la extreme, iar, intermediar, relațiile dintre **natură-om, natură-civilizație** și **trecut-prezent.**

Cum se vede, problemele sînt cunoscute, noutatea exegezei neconstînd deci în abordarea unei tematici inedite ci într-o perspectivă nouă, o strategie prin care se încearcă pătrunderea în zonele subterane ale viziunii lui Sadoveanu. Funcția esențială a naturii, de exemplu, nu mai este, pentru actualul exeget, aceea de a vizualiza ori de a sugera stările sufletești (deși și acest aspect e recunoscut !) ; ceea ce interesează acum nu e harul **poetic** al autorului, marea sa capacitate descriptivă, exaltată, pînă nu demult, cu atîta risipă de metafore și superlative. Elementele naturii sadoveniene, consideră M. Tomuș, sînt prezențe distincte, cu o viață proprie, personaje într-un scenariu ce se desfășoară independent și paralel cu drama umană. Pe de altă parte, întregul cosmos sadovenian se constituie pe temeiul apartenenței la un **acasă, la o patrie,** ceea ce explică unitatea profundă și specificul viziunii scriitorului.

Analizînd raportul dintre natură și om la Sadoveanu, M. Tomuș constată o incompatibilitate între cele două nivele existențiale, hotărîtă superioritate a lumii viețuitoarelor, aflată în «domnia misterioasă a sălbăticiunilor». În general, nu e posibilă o comunicare autentică între această lume și cea a **omului** ; totuși, printre puținele punți de legătură se înscrie mai întîi vîrsta **copilăriei**, adică acea stare de trăire nemijlocită a misterului cosmic precum, de pildă, în **Măria sa, puiul pădurii** sau **Dumbrava minunată. Vînătoarea** apare și ea ca o cale eficientă de comunicare cu natura, căci în această breaslă — nota Sadoveanu — «omul păstrează în parte un suflet de copil și de primitiv». O antinomie consecutivă celei de mai sus este și aceea dintre **natură și civilizație,** cu precizarea, din nou, a superiorității naturii. Sadoveanu admite civilizația, dar în formele ei arhaice, ca prelungire firească a legilor naturii, nu ca o civilizație modernă, care dezechilibrează rosturile lumii, anulează acel cod ancestral, în virtutea căruia o morală drastică, dar dreaptă, reglementa raporturile dintre oameni.

În aceeași formulă de înțelegere a lucrurilor se cuprinde și relația **trecut-prezent,** care-i oferă criticului șansa unei magistrale analize a romanului **Baltagul.** Este subliniat rolul deosebit al ritualului, care sporește o dată cu coborîrea în timp, atingînd proporții de excepție în **Frații Jderi,** romanul spațiului și timpului arhetipal, de vreme ce, pentru Sadoveanu, epoca lui Ștefan cel Mare simbolizează acel **illo tempore** al nostru, adică punctul de origine al istoriei naționale. Ritualul, ca factor ordonator al vieții omului arhaic, înregistrează, la Sadoveanu, contrar celor ce se întîmplă în vechile religii, tendința de convertire a sacrului în valoare umană, fenomen analizat cu pertinență de exeget în numeroase situații, dintre care reținem, pentru poezia și subtilitatea comentariului, ceremonia mesei din **Zodia cancerului : „...pe o față de masă de in alb și curat, ca însuși fundalul curat al universului, se așează sursele de lumină, cele două sfeșnice de alamă cu luminări de ceară, ca doi luceferi domestici ; între ei, pita mare de grîu și, desigur, rotundă, metaforă a soarelui, exprimat prin cel mai curat uman extract al puterii sale benefice ; alături, o brînză de burduf, într-o strachină de lut, produse de elementară simplitate cu sugestii de vechime și înfățișare de astru, și ele, dar astru secundar ; apoi cepele, ca stelele cerului, și ulciorul cu vinul, care este o altă întrupare metaforică a luminii solare. Vinul nu este nici prea dulce, nici de prea mare preț, cum e viața oamenilor care îl oferă și care își găsesc în el un corespondent pe măsură"** (p. 151).

Acestei prime părți, întruchipînd momentul ritualic al mesei, total inaccesibil străinului abate de Marenne, îi urmează apoi ospățul propriu-zis, în care simțurile se vor desfăta în voie la contactul cu zeama de sarmale ținute în spuză și cu aroma învăluitoare a vinului vechi din podgoria lui Ștefan-Vodă Bătrînul. Euforia petrecerii ascunde însă o suferință adîncă, de-o intensă și dramatică tensiune subiacentă, căci oamenii lui Sadoveanu trăiesc mai mult sub zodia vitregă a nestatorniciei vremilor, din care pricină bucuria lor e o „formă disperată a întristării" sau — cu cuvintele unuia dintre ei — «veselia lor e fiică a disperării».

Ignorînd în mod deliberat contribuțiile criticii, care, totuși, i-ar fi putut delimita mai strict drumul propriu, M. Tomuș se aventurează într-o fascinantă explorare a subteranelor operei lui Sadoveanu încercînd să identifice nucleele germinative ale acesteia, planul din spate — cum ar spune Hartmann —, **Hintergrund-ul** pe care se clădește trainic monumentala construcție sadoveniană. Demersul criticului, atît de bogat în sugestii fertile, dar și-ntr-o seamă de întrebări nelămurite încă, îndreptățește speranța într-o altă carte, „care să o urmeze pe cea de față" — cum scrie însuși M. Tomuș —, pentru ca această pasionantă încercare să-și poată dobîndi locul cuvenit în seria exegezelor sadoveniene de azi și de mîine.

I. CHEIE-PANTEA

PROFILURI

Mircea Ivănescu

MIRCEA IVANESCU forțează limitele poeziei obligînd la o reconsiderare a condiției ei estetice. *Poemele* sau *versurile* sale sînt lungi reverii poetice care-i permit ciudate imixtiuni de elemente aparent disparate, rebele, de la realul banal, amorf și inert, pînă la structuri lirești, voit artificializate. Poezie ironică, fermecătoare, dar neobișnuită, prin întindere monotonă, creația lui Mircea Ivănescu — *Versuri* (1968), *Poeme* (1970), *Poezii* (1970), *Alte versuri* (1972), *Alte poeme* (1973), *Poem* (1973), *Alte poezii* (1977) — degajă o eleganță sobră și distantă. Deci o poezie rafinată, dar glacială, împingînd jocul ironic spre limite, pînă la artă și artist. Ritmul poeziei este molcom, într-o curgere cu aceeași intensitate, poetul versificînd, sau mai bine-zis „mopetizînd" la nesfîrșit. Această „mopetizare" ar putea fi prozaizarea intenționată, uniformizarea discursului liric pînă la pierderea individualității, fiecare poem devenind prelungirea celuilalt, delimitarea ținînd de simpla formă, fiind un artificiu. Poezia este o perpetuă revenire în același univers, o răsfrîngere prismatică a poetului în acesta. *Eul liric*, în poezia lui Mircea Ivănescu, are o metamorfoză deosebită, fiind dominat în primele volume de *ea* (sau *el*), pentru ca să se schimbe în următoarele, printr-o ciudată și ambiguă mișcare : *„mopete scrie un poem despre mopete / stînd la masă în local, scriind aplicat / un poem despre mopete — mopete are pe masă un tom complicat / cu minunății despre evul mediu — și pete / de cerneală pe degete, de mult ce-și scoate notițe. / mopete din poemul pe care-l scrie el însuși / își face închipuirile lui despre dînsul și / crede că este independent — însă bufnițe — / semne ale rațiunii — îi pîndesc pe propria lui frunte, / pentru că ele știu că el este doar o creație / care depinde de orice măruntă aberație / a lui mopete cînd vrea să se încrunte / fără motiv, și îl uită, mopete s-a răsturnat. / care din ei ? el — celălalt ? celălalt ?"* (*Mopete și ipostazele*). Această metamorfoză anulează limitele, degradează întregul, totul alunecînd spre forme ciudate, prin interferența realului cu imaginarul. Universul poeziei lui Mircea Ivănescu se constituie din acest amestec. Este un univers în destrămare lentă, ros de inactivitate și moleșeală, distrus de paraziții pe care-i hrănește cu esența propriei vieți : un univers domestic, banal în simplitate, cu case, curți sau interioare placide, uniformizînd și standardizînd gesturile. Poezia traduce această lentoare a existenței, mereu cețoasă, mată, fără strălucire : *„Dimineața m-am întors acasă — mă străduiam să fiu fără gînduri. / Trebuia doar să-mi iau niște cărți — am intrat repede. / Înăuntru, hallul întunecos, cu mobile grele, înghesuite, / și oglinda adîncă, peste bufetul din fund, pîndindu-mă / cine știe de cînd — oricît de repede mi-am ferit capul, / m-am surprins zvîcnindu-mi mîna peste obraz, / am apucat să mă văd — are să rămînă mereu / povestea aceasta cu chipuri despre mine însumi întrînd / într-o dimineață, mult după zori, vara, cînd se face lumină / în casa pustie, unde n-am mai dormit de mult"* (*Pisica se leagă de casă*).

În acest paradox de real imaginat și de imaginație constrînsă spre realitate decurge poezia lui Mircea Ivănescu. Poetul eșuează în tentativele de a-și fixa poezia într-un punct, deoarece oglinzile apar mereu și fețele se multiplică într-o înșiruire nesegmentată. Poezia ca expresie ar trebui să se confunde cu propria-i ființă ca realitate, dar dificultatea vine din stabilirea acesteia, și atunci poezia apare ca un joc al inteligenței ce iscodește mereu o povestire despre adevărata ei ființă : *„Nu trebuie să povestești în poezie — am citit / un sfat către un tînăr poet — deci să nu povestesc / cum, foarte devreme, ea se scula dimineața, și așezîndu-se pe pat / aștepta să i se liniștească respirația, cu fața în mîini — / să nu spun nimic despre chipul ei atît de obosit / încît i se încovoiau umerii, în fața oglinzii, cînd / se pieptăna încet. (...) Poezia nu trebuie să fie reprezentare, / serie de imagini, așa scrie. Poezia / trebuie să fie vorbire interioară. Adică / tot eu să vorbesc despre fața ei înecîndu-se, căutîndu-și / respirația ?"* (*Poezia e altceva ?*).

Asumîndu-și monotonia drept trăsătură, lirica lui Mircea Ivănescu schimbă sensul structurilor tradiționale impunînd o modalitate aparte. O poezie bizară și rafinată, ironică și intelectualizată, livrescă și artificială impune o valoare a liricii actuale.

Alexandru RUJA

DIN VOLUMELE DE POEZIE, RECENT INTRATE ÎN LIBRĂRII, „GRIZONT" VA PROPUNE PRIN RUBRICA :

EXCELSIOR

ROMULUS VULPESCU : „Arte & meserie"

Ed. Cartea Românească, 1979

Născut în 5 aprilie 1933, la Oradea. Licențiat în Filologie, la București.

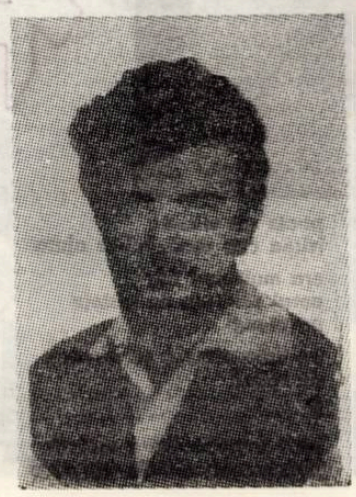

Volume publicate : „Exerciții de stil", proză, (1967), „Poezii" (1965) ; „Și alte poezii" (1970).

Traduceri : din Charles d'Orleans, Fr. Villon, Rabelais, Jarry.

Ediții îngrijite : Ion Barbu, Cristian Sîrbu, Ion Horea.

CREANGĂ DE MERIȘOR

Ți-s anii mici, surîsul tău ezită
Între copilă și femeie ;
Sub rotunzimea pielei, netezită,
Adolescența ta se-ncheie.

Timidă mîna, degetele tandre,
Pupilele — adînci și mate :
Dar părul scurt miroase a micsandre
Și-n gît un porumbel se zbate.

Genunchii — zgîriați, juliți de joacă,
Iar glesna — rece și subțire :
Și glasul ți-a-nvățat de ieri să tacă,
Și ochii să nu se mai mire.
Arbust cuminte, anii-n palme ține-ți
Și-n vîntul dragostei să-i fluturi :
Aproprie-ți de mine buze vineți
Și gura așteptînd sărutul.

Romulus VULPESCU

TINERI POEȚI

IGNEA LOGA

SUNET DE MAI

În Mai,
Pe ierburi de rai,
Ca turmele,
Stelele își lasă,
În cîntec,
Și-n gura de coasă.
Proaspete,
Urmele...

În Mai,
Pe tropot de grîne și cai,
Trec bărbații,
Cu soarele-n șea,
Ca nici un suris să n-apună,
Din zodia țării și-a mea!

PESTE VECII DE CRIZANTEME

Dacă mă bucur și bunecuvînt,
Constelația griului tînăr,
Ca un chiot țîșnit din pămînt; —

Dacă mi-s gîndurile înalte și clare,
Ca surîsul cireșilor înfloriți,
Pe colina gurilor stelare;

Dacă adun zăpezile din veac,
În miezul roșu din poeme,
E că visez, precum oșteanul trac,
Peste vecii de crizanteme...

PRECUM O TRESTIE MIRATĂ

Bat sînzienele, cu degete de stea,
În gîndul și-n fereastra mea...
Tac, și ascult.
Nu-mi scrie-o frunză,
Ca-n vara-albastră de demult,
Cînd mă striga,
În sîngele robust
O fată,
Precum o trestie mirată...
De-atîta vis și așteptare,
Vibrez adînc, pe Semenic,
Ca-n luna tînără un spic!

POEM CU ZĂPEZI

Ninge peste Țara Carașului,
Ca-n zodia lui Decebal,
Crengile arinilor desenează,
Semne ciudate, pe deal...

Ninge peste Țara Carașului...
Fierbe, sălbatic, pologul de nea,
De parcă ies lupii și fură,
Ca-n noaptea cu nașterea mea!

Ci ninge frenetic, pînă,
Curg flăcări lungi pe zăpezi,
Și crește în vers o fîntînă,
Și brazii sunt păsări mirate și verzi...

CLIPIRE DE ROUĂ...

În incendiul de flori
mă prefac într-o lavă
ce-i super-încinsă
de foamea-viteză a clipei,
iar tu, pămîntene, mă sorbi
în culorile apei izvoarelor tale;
undele moi mă petrec
peste pești fometoși
și viitori infidele;
cînd maluri febrile m-alungă
m-alini cu candorile-ți reci,
dar mă chinui cu-albastrul sticlos
ce-mi înscrie norocul
în vidul ce-n palmă îl port
și îmi biciuie simțul
cu aspra pedeapsă
de-a fi și-a iubi disperată
în cercul rotirilor lente
de apă-lumină
clipirea de rouă
cînd zorii se sting...

CHEMAȚI CÎNTĂTOARE...

Chemați cîntătoare
La geam să vă bată
Prin ierni despuiate
De alb și colinzi,
Cînd pasărea Phoenix
Speriată, pe stînci,
Își strînge sub aripi
Cenușa fierbinte,
Cînd lupta cu timpul,
Ne seacă de cîntec,
Cînd cartea ne-apasă pe pleoape
Cu slove ce încă miros
A plumb și sudoare
Și dați desfrunzitelor vise
Căldură-n vitralii adînci...

SĂGETAȚI-MĂ CU VERDE

Nu mă vitregi, pădure,
De mirosul tău de brazi,
Nu mă troieni cu grindini,
Puii nu mi-i alunga
Rănilor înhamă gîndul
Pribegiei de nomazi,
Lumuri sfîșie sub pleoape,
Sfarmă rouă-n palme mici,
Văruie cu liniști tîmpla
Descojită-n cicatrici:
Cerșetor de cupe sparte,
Prinde-mă în frunza ta...
Viscolesc pe frunte anii

MARIA DONAN

Sfîrtecați în drumuri, muți;
Sub funingini luminarea
Pîlpîie a stins prin gări,
Intră-adînc în piept patina
Cu tăiș de treceri iuți
Prin făina nedospită
Sub zăvoare de uitări...

. . . .

Lunecă copita-n lutul
Ce-mpietrește glezna-n scări;
Săgetați-mă cu verde,
Brazilor tăiați la nunți!

DINCOLO...

Dincolo de dilma
Pădurii cu mesteceni
Ciini orbi își mușcă colții
Lihniți pe-naltul graden
Din glaciale teatre
Vitraje zugrăvite ascund,
Cum masca ridul,
Noi cuiburi de reptile
Prin imanente hrube,
Benchetuind, noroiul
Lichefiază flori
Robite prin canale
Și jinduie la tihna
Înnobilatei mări...
Captiva humă soarbe
— În ritualuri mute —
Escala răzbunării
Pe-un ligament de ape.

. . . .

În coaja de mesteacăn
Ne conservăm lumina
Și doinele. Și pîinea.
Și-ndiguim cu ură
Torentul de gunoaie.

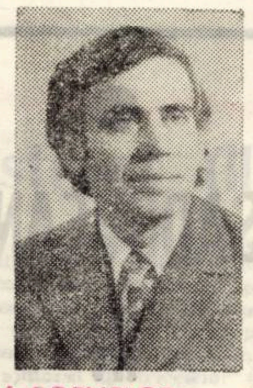

MIRON TIC

LA MASA POEMELOR

Stau la masa poemelor
Cu umerii aplecați
Peste clipa de tăcere
Alături — timpul se dantelează-n
Străvechi ulcioare.

Stau la masa poemelor,
E primăvară,
Iarba năvălește din pămînt,
Aripi largi vibrează peste ape,
Amezile se rotesc peste margini de vînt...
O, ce reintoarcere prin vreme,
Inima mea nu bate a răzbunare,
Bate pentru o mult căutată cărare.

DIN ORAȘUL

Din orașul în care n-am ajuns,
Nu păstrez nici o amintire,
Nu mi-a sosit nici o ilustrată
Și nici o știre.
Dar a fost o noapte cînd m-am visat
În orașul în care n-am ajuns,
Umăr la umăr cu tatăl meu,
Născut la începutul acestui veac.
Numai noi doi,
Tăcuți, ne plimbam
Într-una din nopțile
Cu fulgere la geamuri,
Cu ploi înalte,
Cu poveri pe ramuri.

NEMIȘCAT

Stau nemișcat în acest spațiu
De seară,
Palmele simt frigul învrăjbit,
Ca de fiară.
Prietene, te-am strigat
La ușa de intrare în iarnă;
Dintr-un ținut îndepărtat,
Sănii lungi trec pe lîngă mine...
Nemișcat e ochiul fără tine.

FĂRĂ-NCETARE

Din margini de vînt tremurate
Îți aud pașii plecați
Din singurătate.
Se apropie clipa multicoloră
Se alege, din timp,
Cea mai frumoasă oră.
Frunze și semne trecute prin vară
Mă ating și mă-nvăluie,
Fără-ncetare mă ară.

NE APROPIEM

Din zi în zi, nescrise legi
Ne apropie de lăuntrice păduri
Ca de un dulce țărm;
Fiecare cuvînt devine ecou,
Umbra lentă ne îmbrățișează
trupurile.
Respirăm aer fulgerat de frunzișuri
Dincolo, închise în sine,
Se zbat sfeerice luminișuri.

CENACLU

În ședința de închidere a cenaclului a citit poezie *Marcel Tolcea*, prezentat de *Șerban Foarță* („...umor suav, grație necontrafăcută... pericolul: „O joacă a cuvintelor în sine..."). Poeziile au fost comentate de: *Anghel Dumbrăveanu* („O gestică dezinvoltă care trezește sugestii noi din faptul banal"), *Ana Pop Sîrbu* (citează o poezie „foarte frumoasă"), *Marcel Pop-Corniș* („...poet categoric... poeziile sînt niște capcane..."), *Marian Odangiu* („Invențiile sînt descoperiri"), *Livius Ciocârlie* („Are nevoie de curaj"), *Andrei Ujică* („Ton nostalgic al unei lumi estetizate"). Anghel Dumbrăveanu conchide: „S-a discutat serios, grav și încurajator. Rămîne ca poetul să se realizeze". Marcel Tolcea își exprimă bucuria pentru faptul că cei prezenți „au avut răbdarea de a-l cerceta, de a-l face obiectul acestei dezbateri".

V. V.

AURORA DUMITRESCU

APRILIE

1.
întocmai acum se întîmplă
marea noastră jertfire
în numele clarului aer
și-al ceții din fire

fără de gînd suntem-totuși
gînd îngînînd
o verde-avalanșă ne-ngroapă
în lemnul flămînd

întocmai acum se întîmplă
frunza să-și lepede mila
verbul din duh să se-nfrupte
vorba să-și mistuie vina

2.
era mult mai frig
iarba se arăta la fereastre
cu pruncu-i livid

în carte gize minuscule cutreierau
istoria Altei
începută cu vreau

viețuia într-un nume strîmt
ca un ou
șovăind să se nască
poate astrul acela — își spunea

poate un alizeu
ivirea cea verde mi-ar ajuta

era mult mai frig
aerul zăbovea cu tristețe
pe crengi

un timp alburiu se zdrobea
de retină

3.
iat-o împotmolită-n amiază
viețuitoarea din vis așteptînd

nume-nginindu-i și pînză
de iarbă spre taina-i țesînd
împrejmuită de gize
și alte semne-ale Plantei
ea stăruie-n rostul din zumzet
și-năbușă freamătul Altei

e-Acolo și-aici cum și visul
își varsă pe creștetu-i rîvna
și-n dinți zvîrcolindu-se rîsul
ce-i macină umbrul și umbra

4.
edwiga să vină să-ți țină
pe brațe visarea de lapte
hulubi îmbătați de lumină
să lunece-n smircul din carte

și ziua cu bucla-aurie
a vorbelor crustă să spargă
neliniștea-ntreagă să fie
doar umed contur pe o treaptă

în grea strălucire să-și nască
făpturile visului fiii
și-n vlaga simțirii să crească
tulpina de jad a ivirii

pleca-va și Alta smerită
cu pusta-ncleindu-se-n falduri
în cuib de cleștar adormită
sorbită de picle spre landuri

5.
crustele gîndului tot mai pășteau
din aer oprite miresme
carnea de jad ne-ncetat își visau
vedenii-ncercînd să-ntrupeze

planta mai mult în uimire veghea
era în neștire chemare
de spațiu rănit ce pe umbru albea
substituirea de soare

cenușele verzi vălureau în privire
sub falduri dormeau crizanteme
și-n fraged văzduh nesosit zăbovea
atunci-ul crescînd din poeme

6.
privilegiu în
a-ți risipi vitrega magmă
Spintecătoarele-de-pielițe-vinetii
tu doar călăuzești
prin Aminte cerșetoare cuvinte

închipuindu-ți în
munte sau îmbelșugat ram
nevăzutul braț verde
te cojești
de mustrarea din graal
ascunzîndu-te-n pietre

tot încinîndu-i pe
mieii de sticlă în clar, turma-ți
în gînd străvezește
rana pe gură, crucea-n cristal
vorba coclindu-se-n veste

MĂRTURII

DESPRE GEORGE ENESCU

Despre George Enescu ne povestește cu emoție și competență un apropiat al maestrului, un muzician și prieten al acestuia, Romeo Drăghici. L-am întîlnit pe Romeo Drăghici în locuința de pe vechea arteră a Capitalei, Calea Victoriei, într-o casă pe care ne-o vestește o placă memorială plasată pe zidul din stînga intrării avînd gravate cuvintele: „In această casă a locuit George Enescu". Cu toată venerabila sa vîrstă de aproape 90 de ani, R. Drăghici ne apare doritor de aduceri aminte, de reconstituire a unora din numeroasele momente ce l-au legat de cel pe care-l numește invariabil „Maestrul George Enescu", el, R. Drăghici, care a devenit executorul testamentar al lui Enescu și care a fost, pînă nu demult și, directorul „Muzeului George Enescu" din București. El locuiește și astăzi în fosta casă a lui Enescu, acolo unde ani în șir a lucrat și creat nemuritorul muzician. În casa în care ne aflăm, totul vorbește de muzicianul care exersa acolo la pian și la vioară, care lucra îndelung asupra unor compoziții rămase înscrise în istoria muzicii.

Desigur că prima întrebare ce i-am pus-o lui Romeo Drăghici a fost legată de momentul în care l-a cunoscut pe Enescu, de împrejurările în care l-a văzut pe acesta pentru prima dată. Discuția cu R. Drăghici pornește de la perioada anterioară primului război mondial și se termină în deceniul al patrulea al veacului nostru. Era la Iași cînd, în anul 1912, l-a cunoscut pe Enescu în casa profesorului Caudella, cu care învăța vioara concomitent cu studiile de drept ce le făcea la Iași. Locuința lui Caudella se afla pe strada Neculae Ganea nr. 10. foarte aproape de cea a părinților cu care locuia la acea vreme R. Drăghici. Își amintește că era prin luna martie 1912 cînd, în timpul unei lecții de vioară, ce o lua la profesor, acesta i-a comunicat că va primi vizita lui „George Enescu care se găsește la noi la Iași — spuse Caudella — pentru unul din concertele ce le închină Premiului național de compoziție". Au mai repetat odată. R. Drăghici și Caudella, Sonata de Hendel în Re major, în așteptarea lui George Enescu, a cărui vizită s-a desfășurat mai devreme decît fusese prevăzută. R. Drăghici l-a întîmpinat pe Enescu cu emoție. Enescu i-a cerut scuze lui Caudella pentru faptul de a fi venit înaintea orei programate și de a-l fi deranjat pe profesor, dar a arătat că aceasta nu din vina sa, ci datorită unor circumstanțe legate de programarea unei noi repetiții în vederea concertului de la Teatrul Național, închinat strîngerii fondurilor pentru Premiul național de compoziție, ce urma a avea loc în acea seară. Caudella i-a răspuns că-i făcea o mare plăcere să-l primească pe Enescu, pe care îl considera drept o icoană a muzicii românești. Caudella i-a spus că poate îl realmente satisfăcut că el, ca om de specialitate, în anul 1885, cînd i-a fost adus copilul George Enescu, în vîrstă de 5 ani, de către tatăl acestuia, i-a remarcat talentul și aptitudinile muzicale de excepție, recomandînd să fie dus la Viena, la una din cele mai renumite școli de muzică din acel timp. Romeo Drăghici își amintește de acea primă întîlnire cu Enescu, fiind frapat de figura plină de blîndețe și de bunătate a acestuia, de afecțiunea cu care reușea să cucerească oamenii. „Din acea clipă — spune el — am rămas legat de Enescu pentru toată viața, acesta manifestînd la rîndu-i pentru mine o afecțiune care s-a transformat într-o prietenie sinceră și trainică".

Pornind de la aceste amintiri, Romeo Drăghici ține să sublinieze că, datorită acestei amiciții, George Enescu avea să-i încredințeze mai tîrziu scrisorile sale de la Viena și Paris, ampla corespondență purtată de el de-a lungul anilor, corespondență ce se află acum depusă la Academie, în fondul „George Enescu", pe care R. Drăghici a publicat-o într-o lucrare proprie apărută în 1973 și prefațată de Mihnea Gheorghiu, lucrare dedicată vieții și operei lui Enescu în perioada 1881—1900. Autorul explică în felul următor sensul cărții: „Am scris lucrarea de față, care nu are pretenția să fie nici o operă literară și nici o carte de erudiție muzicală, ci o fidelă biografie a copilăriei și a anilor de studii de la Viena și Paris, alcătuite după documente originale. Aceste documente am început să le strîng încă din prima mea tinerețe".

Romeo Drăghici e tentat să vorbească despre ceea ce i-a povestit Enescu și despre corespondența acestuia din prima perioadă a educației sale muzicale, cînd acesta, în anul 1888, la vîrsta de 7 ani, lăsînd în urmă Livenii Moldovei, sosea, după două zile de călătorie cu trenul, la Viena, în Nortbahnhof (gara de nord) fiind primit să urmeze cursurile de violină și avîndu-l profesor la Conservator în primii ani pe Sigismund Bachrich. În anul 1890, George Enescu intră la cursul superior la clasa profesorului J. Hellmesberger jr., care cînta pe partiturile originale ale lui Beethoven, cu care bunicul său fusese prieten apropiat. În casa acestuia, pe atunci cunoscut violonist, profesor la Conservator și dirijor la Operă, Enescu a găsit nu numai o propice atmosferă muzicală, dar și o mare căldură sufletească. La 26 ianuarie 1892, în cadrul concertului dat de elevii Conservatorului la Musikvereisal, Enescu obține, cîntînd Faust, Fantezie de Sarasate, un strălucitor succes care i-a adus laude în presa vremii. Privim de pildă un extras din presa vremii din „Illustriertes Wiener Extrablatt": „Din toate exercițiile reușite ale acestui concert-examen trebuie să menționăm cu deosebire Fantezia lui Sarasate, după motivele din opera Faust, executată cu acompaniament de orchestră în mod cu totul fermecător de către un tînăr român George Enescu, abia în vîrstă de zece ani, care a smuls aplauze nesfîrșite cu omagii bine meritate aduse talentului său". Concertele sale devin tot mai frecvente, la 9/12 martie 1894, Enescu apărînd în sala Ateneului român, pe atunci cea mai impunătoare și mai vastă sală de concerte din țară, fiind acompaniat la pian de profesorul Hellmersberger. În presa românească apar tot mai multe articole elogioase cum ar fi cel din „Vatra" — 1894: „George Enescu, un copil de vreo 13 ani, născut în județul Dorohoi, a uimit pe artiștii din Viena prin extraordinarul său talent muzical. Gazetele vieneze spuneau că acest copil are un talent tehnic cum rar s-a pomenit și cunoaște toate misterele virtuozității moderne". La terminarea studiilor muzicale urmate la Viena, George Enescu se prezenta ca un violonist aproape format. În decembrie 1894, la indicația lui Hellmersberger, Enescu a plecat la Paris pentru a-și continua studiile muzicale, fiindu-i prezentat lui Massenet care l-a primit la el ca audient, Enescu neavînd încă vîrsta de 18 ani. După retragerea lui Massenet de la Conservatorul din Paris, el a fost înlocuit de către Gabriel Foret, ce l-a prețuit, așa cum arată documentele vremii — în mod deosebit pe Enescu care, continuîndu-și studiile strălucite în capitala Franței, a avut de asemeni ca profesori pe Marsick la violină și pe André Gédalge la compoziție, acela care a scos marea promoție de compozitori, între care Ravel, Florand Smidt și alții. Încă din primii ani de studii la Paris, George Enescu pregătea o suită simfonică care să evoce țara sa. Anul 1898, ne spune Romeo Drăghici, marchează poate cel mai important moment din viața muzicală a lui Enescu, primul mare succes al compozitorului și consacrarea sa de maestru desăvîrșit al creației orchestrale. La 1 martie 1898, a avut loc prima audiție în România a „Poemei Române", moment de înălțare muzicală remarcabilă care îl consacră definitiv pe Enescu în fața publicului românesc.

Cînd, în anul 1914, a izbucnit primul război mondial, Enescu a părăsit Parisul, uitînd parcă de strălucirea geniului său violonistic și componistic și a revenit pe meleagurile sale natale, alături de toți cei dragi de acasă, alături de poporul său. De la sfîrșitul anului 1916, cînd a început perioada bejeniei populației, retragerii către Moldova a familiilor din părțile amenințate de inamic ale țării, la Iași s-au aglomerat, pe lîngă marele număr de localnici, și numeroși refugiați sosiți acolo din părțile de vest și de sud ale țării, populația orașului ajungînd în 1917 la peste 300.000 de oameni. În acele împrejurări deosebit de grele, cînd atîtea și atîtea familii își lăsaseră casele, gospodăriile, cînd mulți îi plîngeau pe cei dragi, care căzuseră eroic în luptă, Enescu a desfășurat una din cele mai mărețe activități ale sale. Susținea concerte în spitale, școli, pleca pe front și intra în tranșee contribuind la îmbărbătarea oamenilor în lupta dreaptă pe care aceștia o duceau pentru apărarea țării, pentru desăvîrșirea unității naționale. În anul 1917, Enescu i-a solicitat lui Drăghici sprijinul în organizarea unei orchestre simfonice, adevărat cadou pe care el l-a făcut orașului în care trăiau oameni veniți de pe toate meleagurile țării. El a adunat instrumentiști de valoare, aflați în oraș, profesori de la Conservator, muzicieni din afara orașului și, datorită prestigiului de care se bucura la Marele Cartier General, a adus chiar unii interpreți de valoare ce se aflau pe front. Așa a luat naștere, în chip miraculos parcă, o mare orchestră filarmonică la Iași, compusă din cca. 70 de persoane, o surpriză artistică la care oamenii orașului nu se așteptau. Concertele aveau loc în fiecare vineri seara. Cu o sală arhiplină, beneficiile obținute fiind folosite în scopuri de binefacere, sau vărsate la Marele Cartier General, sau pentru ajutorarea răniților, orfanilor și văduvelor, această orchestră a lui Enescu a însemnat un balsam pentru cei în suferință, pentru refugiații care găseau alinare în capitala Moldovei, după ce-și părăsiseră vremelnic locul lor de baștină, sub presiunea trupelor inamice. „Maestrul — spune R. Drăghici — cînd își amintea mai tîrziu de acei ani eroici, avea întotdeauna lacrimi în ochi și-i auzeam glasul tremurînd".

În anul 1918, cînd urma să se semneze Pacea de la Buftea, impusă de germani, se pregătise o garnitură de tren pentru a-i transporta în Franța pe unii membri ai Misiunii militare franceze, în frunte cu generalul Berthelot și unele personalități politice românești; i se rezervase în acest tren un loc și lui George Enescu. El nu fusese însă consultat și, la aflarea acestei vești, a protestat cu hotărîre arătînd că în mod deosebit în acele momente grele locul său nu putea fi decît împreună cu cei care suferă și se dedică țării.

Prietenia dintre George Enescu și Romeo Drăghici a continuat și după primul război mondial; Enescu a dat o serie de concerte în țară apoi în 1921 a plecat pentru o perioadă în Elveția, unde s-a retras pentru a orchestra opera „Oedip", pe baza schițelor pe care le făcuse cu cîțiva ani în urmă. Au urmat apoi mari turnee ale Maestrului în diferite țări, între care unul din marile triumfuri l-a constituit seria de concerte susținute de el în America, la invitația Casei de spectacole „Powers" din New York.

În timpul celui de al doilea război mondial, Enescu a venit de mai multe ori la Iași — spune R. Drăghici — „și m-a solicitat să mă stabilesc în București, pentru a fi alături de el, de preocupările sale muzicale, să vin împreună cu soția mea". Răspunzînd acestei chemări R. Drăghici a venit în 1941 în capitala țării și a fost mereu alături de Maestru. Însoțindu-i activitatea R. Drăghici subliniază marele aport al acestuia la dezvoltarea muzicii românești și în același timp atitudinea civică pe care a avut-o. Enescu și a manifestat în anii 30 reprobarea sa față de fasciști, față de regimul instaurat de Hitler în Germania. Aceasta ne amintește de un articol scris de Matei Socor în „Reporter" nr. 35, noiembrie 1937, despre George Enescu, în care autorul vorbește favorabil despre poziția netă a lui Enescu manifestată împotriva Germaniei hitleriste. Enescu a refuzat categoric să dea concerte în Germania atîta timp cît la putere în această țară se afla dictatorul nazist, el a respins dorința Berlinului de a pune în scenă, în capitala Germaniei, opera sa „Oedip".

Gazda ne invită să vizităm fosta locuință a lui Enescu arătîndu-ne salonul de muzică în care ne spune că au avut loc ședințe artistice de mare valoare, la care-și dădeau concursul membrii Cvartetului de coarde (George Enescu, Constantin Bobescu, Alexandru Rădulescu și Toader Lupu) și la care asistau personalități ca Alfred Alessandrescu, Dinu Lipatti, Mihail Jora și alții. Toate ședințele se desfășurau conform unui plan riguros stabilit de Enescu care permanent susținea recitaluri de pian, dirijat de orchestră, și fiind și solist al celor două orchestre simfonice existente în țară în acel timp.

„Maestrul mi-a arătat întotdeauna bunăvoință, prietenie și încredere, ceea ce l-a determinat, pe cînd era bolnav și îmbătrînit, din vreme, să-mi încredințeze girarea intereselor sale în țară. Bineînțeles că aceasta și, mai tîrziu, cinstirea memoriei sale, au fost principalele și singurele preocupări", ne spune interlocutorul nostru.

George Enescu a concertat de mai multe ori și în orașul Timișoara găsind în acest oraș, cu vechi tradiții muzicale, un public receptiv, el concertînd la spectacole cu săli arhipline, așa cum ne evocă presa vremii. Avem în față programele concertelor ce au avut loc la Timișoara, la care și-a dat concursul Enescu în zilele de 6—7 decembrie 1922, 23—24 noiembrie 1923, 13—15 decembrie 1931, 9—10 octombrie 1937, 1—3 mai 1942.

Herbert RABINOVICI

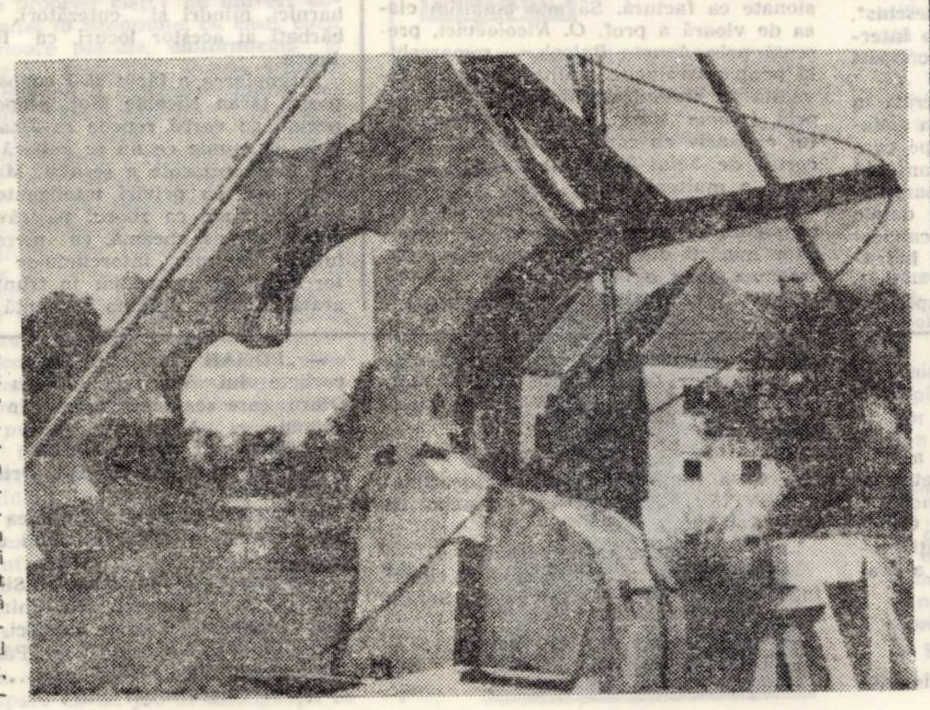

TELEVIZIUNE

DUMINICA, 27 MAI

8,30-13,00 Program de dimineață. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical: Umor și muzică. 14,00 Desene animate: Woody, ciocănitoarea buclucașă. 15,15 Film serial: „Dickens la Londra". Episodul 11. 16,10 Cutezători spre viitor. 17,20 Telesport. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Instantanee de șantier. 19,30 Varietăți: Cu mască, fără mască. 20,10 Film artistic: „De cealaltă parte a pădurii". Premieră Tv. 21,45 Telejurnal.

LUNI, 28 MAI

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Panoramic. 20,00 Roman foileton: „Poldark". Episodul 14. 20,55 Orizont tehnico-științific. 21,25 Cadran mondial. 21,45 Telejurnal.

MARȚI, 29 MAI

9,00 Teleșcoală. 10,00 Roman foileton: „Poldark" (reluare). 10,55 Reportaj Tv. 11,15 În alb și negru. Povestea unui delfin. 11,55 Telex. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 Iugoslavia '79. 18,00 Festivalul național „Cîntarea României". 18,25 Revista social-politică Tv. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Strălucită solie a păcii și colaborării. Vizita președintelui Nicolae Ceaușescu în Spania. 20,10 Cîntece de viață nouă. 20,20 Seară de teatru: Țesătorii, de Gerhardt Hauptmann. Premieră Tv. 21,45 Telejurnal.

MIERCURI, 30 MAI

9,00 Teleșcoală. 10,00 Teatru Tv.: Profesoara, de Natașa Tanska. 11,10 Șoimii patriei (reluare). 11,20 Festivalul național „Cîntarea României". Etapa interjudețeană. 12,20 Telex. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,30 Telecronica pentru pionieri. 17,45 Tragerea pronoexpres. 17,55 Fotbal: Ungaria — România. În pauză: 18,45 1001 de seri. 19,45 Telejurnal. 20,05 La ordinea zilei în economie. 20,20 Telecinemateca: Opt oameni de fier (american). 21,45 Telejurnal.

JOI, 31 MAI

17,00 Teleșcoală. 17,20 Curs de limbă rusă. 17,35 Pentru timpul dv. liber vă recomandăm... 17,45 Tragerea de amortizare ADAS. 17,55 Reportaj pe glob: Tunisia la timpul prezent. 18,15 Căsuța poștală Tv. 18,35 Film serial pentru copii: Povestiri din pădurea verde. 19,00 Telejurnal. 19,30 Incursiune în cotidian. 19,40 Ora tineretului. 20,30 Un zîmbet, un cîntec, o floare. Spectacol dedicat Anului Internațional al copilului. 21,45 Telejurnal.

VINERI, 1 IUNIE

9,00 Teleșcoală. 10,00 Telecinemateca. 11,25 Atenție la... neatenție! 11,45 Telex. 15,00 Emisiune în limba germană. 16,45 La volan. 17,00 Fotbal: R.D.G. — România. În pauză: Tragerea loto. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Primăvara țării. 19,50 Film artistic: Mama (coproducție românosovieto-franceză). 21,15 Revista literar-artistică Tv. 21,45 Telejurnal.

SIMBATA, 2 IUNIE

12,00 Telex. 12,05 Curs de limbă franceză. 12,45 Concert de prînz. 13,25 Corespondenții județeni transmit... 13,45 Muzică populară. 14,00 Un fapt văzut de aproape. 14,20 Festivalul național „Cîntarea României". 14,35 Carnet Tv. 14,45 România pitorească. 15,05 Documentar: Piemonte și Valle D'Aosta. 15,35 Antologii artistice 16,40 Stadion. 17,20 Clubul tineretului la Rîmnicu Vîlcea. 18,10 Agenda culturală. 18,30 Mai 1979. Cronica evenimentelor politice interne și internaționale. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Teleenciclopedia. 20,10 Film serial: Rădăcini. Episodul 2. 21,00 Întîlnirea de sîmbătă seara. 21,45 Telejurnal. Sport.

BATA MARIANOV

PLASTICA

Un temperament frenetic şi un pasional denotă a fi la prima vedere acest sculptor, timişorean prin baştină, Bata Marianov, iconoclast, fără a ieşi însă dintre formele marilor modele, el veştejeşte doar pastişele comode, fiind el însuşi un incomod, năzuind spre forme noi, lucide, smulgîndu-se din capcanele de început ale unei sculpturi patetice, în forme stilizate à la Burdelle sau Mestrovici, „o sculptură de salon". El înregistrează, cu întreaga generaţie a anilor '70, aportul magistral şi regenerator al lui Moore şi Brâncuşi la impunerea unei noi viziuni în arta sculpturii.

În anii liceului, tînărul de-atunci întîlneşte un profesor generos, pe sculptorul Octavian Maxim, care-i va călăuzi pasiunea incipientă, pînă azi, Bata Marianov păstrîndu-i bunului său confrate mai vîrstnic duioşia nealterată pentru expansiunea acelor simţăminte ce i-au legat la debuturile sale. Risipind un an doi pe la institutul local, dar năzuind spre altceva, spre un mediu propice, spre studii ample, el frecventează cei şase ani ai Institutului „Grigorescu", formîndu-se prin atelierele lui Apostu, Maitec, Vasilescu, asistînd la marile descoperiri epocale ale artei moderne, împlinindu-se şi el ca tînăr artist printr-o atitudine tranşantă faţă de arta sa, visînd cu ochi adolescenţi o sculptură ruptă de aerul mercantil şi facil, dedicîndu-se fără ezitare actului creator ca într-o uniune ideală a artistului cu materia ce merita a fi supusă. Fiind departe ca structură de tipologia artistului plastic lucrativ, ambiţios de dragul ambiţiei, Bata Marianov înaintează luminat de visul îndrăznet al unei arte slujind ideatica şi sensul major al epocii, sculptura lui trecînd, de la stilizarea agresivă a începutului, prin etapa luminoasă brâncuşiană, pe care artistul tînăr a asimilat-o într-un fel dureros şi foarte personal, rămînînd o vreme în ea, avînd însă aspra luciditate de-a se smulge din mrejele ei, spre a nu naviga la infinit pe pîrtiile sparte de o mare artă care nu-i aparţinea însă prin descoperire proprie, prin destin, ci doar prin emulaţie. În continuare, sculptorul cantonează în forme naturist-geometrizante, o formulă mai statuară, cu trimiteri spre uman, forme îmbogăţite de semne, de notaţii, ce amplifică sensul semantic, precum, să zicem, cercurile copacului vorbesc ceva în plus despre vîrsta sau destinul însuşi al copacului.

Există lucrări, ca acel „Recviem", notat de sculptor „4 Martie 1977", o lucrare impresionantă, un simbol al pietăţii şi crucificării durerii. Sau există o lucrare, ca aceea rămasă în Tabăra iugoslavă din fermecătorul oraşel Costanievita, unde sculpturile atîtor artişti europeni albesc pe dealuri, există acolo un subiect plin de tensiunea unui dramatism reţinut, în care lemnul fix, în forme crestate, agresive, gigantice, sugerînd nişte dinţi ai timpului, sau coame de reptile antediluviene, în mişcare, sînt parcă opriţi de cablul statornic de otel.

Figura umană tinde să invadeze din nou arta lui Bata Marianov, omul devenind centrul micului său univers sculptural, dar într-o viziune anticalofilă. Subiect inepuizabil, figura umană a lui Marianov tinde să fie concepută prin forme văzute în alte planuri decît cele obişnuite, o enigmă a naturii, înnobilînd prin realitatea ei însăşi natura.

Expunînd rar, nefiind un spontan, ci un elaborat, dar unul care nu concepe lumea formelor sale mental, ci şi-o realizează în treptele elaborării concrete, creator pentru care contează enorm atmosfera lucrării, pasiunea născîndă pentru ea, ca şi pentru materia însăşi, ca şi pentru meşteşugul în sine, pur, Bata Marianov a ajuns azi un artist original şi stimat. Formele sale elevate pot fi împlinite prin natură şi ambient, îmbogăţind, la rîndul lor, spaţiul nostru uman şi social.

Ion ARIEŞANU

RECITALURI INEDITE...

MUZICA

Începînd cu acest an şcolar, absolvenţii Liceului de artă şi-au modificat forma de susţinere a bacalaureatului, în sensul apropierii lui de activitatea concretă, căreia li s-au dăruit timp de 12 ani, fiind acum solicitaţi să susţină un *„recital de absolvire"*, pe aceeaşi scenă onorantă, pe care a cîntat un Yehudi Menuhin. Suita acestor recitaluri se află abia la primele apariţii pe podiumul solistic, totuşi, cîteva constatări se pot formula: socotim maniera aceasta de bacalaureat mult mai apropiată specificului muncii artistice pe care au fost obligaţi să o asimileze elevii acestui liceu — o verificare optimă, obiectivă, dublată de efectuarea celui dintîi pas important, grav, spre împlinirile visate. Mulţi dintre absolvenţi sînt obligaţi astfel să ia contact cu „publicul deschis", altul decît cel prezent la audiţiile interne, ceea ce uneori a declanşat crispări şi reacţii emotive imprevizibile.

Între ei, un nume deja consacrat în finala Cîntării României, pianista *Manuela Iana*, virtuală promisiune, pe care şcoala pianistică timişoreană o lansează de la un nivel profesional deja foarte avansat. Recitalul său a verificat datele generoase pe care acest talent incandescent le valorifică inteligent, sub îndrumarea unui preţios pedagog — *R. Schrodt*. Uneori am asistat la amplificarea recitalului, vizavi de programul impus, cu lucrări menite a ilumina disponibilităţile elevului, în dorinţa acestuia de a-şi verifica statutul său de viitor artist, prin opusuri care să confere, totodată, un plus de atractivitate programului său. Mă refer la includerea în programul elevei *Angela Seracin* — clasa prof. Fr. Finta — a celebrei sonate a Primăverii de *Beethoven*, perfect încadrată anotimpului în care aceşti muguri ai artei bănăţene irump în peisajul cultural românesc. Am semnala pedanteria cîntului pianistei *Brigitte Zenz* — clasa prof. *M Bodo* — deosebit de sensibilă, de interiorizată, dar cu un repertoriu preponderent axat pe lucrări unidimensionate ca factură. Să mai amintim clasa de vioară a prof. *O. Nicolaevici*, prezentă prin *Agneta Balogh* — remarcabilă pentru strălucita agilitate tehnică dovedită în studiul de *Wieniawski* — şi prin *Liliana Mariş* pentru temperamentul expansiv cu care a interpretat concertul de *Saint-Saens*. Dorinţa de afirmare a multora dintre aceşti absolvenţi este impetuoasă. Sîntem alături de ei şi cu siguranţă prezenţa noastră, a iubitorilor muzicii din acest oraş, nu poate însemna decît o încurajare.

Doru MURGU

LIMBĂ ŞI STIL

De la concret la abstract (II)

Voi însăla, şi astăzi, cîteva observaţii cu privire la procesul trecerii de la concret la abstract, aşa cum se reflectă el în limbă. Indiferent de „soluţiile" lexicografice, substantivul *calcul* este „abstract" în *calculul probabilităţilor* şi „concret" în *calculul renal* („piatră la rinichi"). În latină *calculus* este un diminutiv, însemnînd „pietricică". La sensul abstract („socoteală"), s-a ajuns, mai tîrziu, pornindu-se de la un aspect al realităţii materiale: şi acum 2000 de ani copiii învăţau să „socotească" (să ... „calculeze") folosindu-se de ajutorul „pietricelelor"!...

Verbele, înrudite etimologic, *a afirma, a confirma, a infirma* — deş uzitate atît în româna comună cît şi în limbajul juridic — au astăzi sensuri evident abstracte. De pildă *a infirma* este definit în DEX după cum urmează: „A anula, a respinge, a declara nevalabil, a dovedi ca neadevărat, nefundat". Definiţia operează numai cu „abstracţii". Semnificativ, pentru problema în discuţie, este faptul că toate cele trei verbe amintite provin, în ultimă analiză, de la adjectivul latinesc *firmus*, care a avut, cel puţin într-o primă fază a evoluţiei sale semantice, înţelesurile foarte concrete de „zdravăn, puternic, solid". Din *firmus*, franceza a moştenit pe *ferme*, de unde noi am împrumutat adjectivul *ferm*, cu valori semantice numai abstracte: „neclintit, hotărît, neşovăitor". O dovadă despre sensul, la origine concret, al latinescului *firmus* o aflăm în antonimul acestuia, *infirmus*, de unde neologismul nostru *infirm*, adică „invalid". Acesta din urmă, împreună cu antonimul său *valid* („apt pentru muncă, sănătos") sînt, ambele, reprezentanţi tîrzii, neologici, ai străvechiului verb latinesc *valere*, a cărui evoluţie semantică este dintre cele mai interesante. Sensul lui iniţial, concret era „a fi puternic, a fi zdravăn, a fi sănătos". Una dintre formulele de salut preferate de romani era *vale!*, adică: „fii sănătos", „rămîi cu bine!". Dar derivatul substantival al lui *valere* — mă refer la *valor* — s-a ridicat iute către „etajul" abstract, dovadă neologismul nostru *valoare*, cu „derivatele" *valoros* şi, mai cu seamă în ultima vreme, *valoric*. De verbul latinesc *valere* se leagă, în perspectivă istorică, termeni foarte diferiţi între ei, cum sînt numele proprii *Valentin, Valentina*, verbul, foarte solicitat, *a valorifica*, substantivele *convalescent, convalescenţă*, apoi *valenţă, echivalent, echivalenţă*. *Valenţă*, folosit, la început, ca termen profesional, în chimie, a depăşit curînd limitele înguste ale limbajului tehnic, pătrunzînd în limba comună, ca sinonim, oarecum pretenţios, pentru „însuşire, posibilitate, disponibilitate". Oricum, se face mare caz de el, mai ales în critica literară şi de artă. Un destin asemănător au avut *polivalent* şi *polivalenţă*, care, şi ei, au „migrat" dincolo de aria chimiei.

Cazurile discutate mai sus dovedesc, cred, încă o dată, cît de interesante şi de surprinzătoare sînt relaţiile, adesea întunecate de vreme, dintre cuvintele coborînd din aceeaşi străveche sursă comună.

G. I. TOHĂNEANU

UN POET-ŢĂRAN: NICOLAE MOŢ

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

Călătorind, la începutul acestui mai, în Ţara moţilor, am fost ajuns într-o aşezare de la izvoarele Crişului alb. Sub colinele abia îmbrăcate în verdele crud al pădurilor — satul *Zdrapţi*, un nume ce pare a veni din adîncul veciilor, as-

cultă calm, în liniştea cu miros de legendă veche, prefacerile naturii, cîntecul izvoarelor limpezi, al felurimii de păsări şi al oamenilor cu suflet curat şi drept, harnici, mîndri şi cutezători, ca marii bărbaţi ai acestor locuri, ca Horea, ca Iancu.

Întîmplarea a făcut să-l cunosc aici pe poetul-ţăran Nicolae Moţ, gospodar respectat, cu vorbă repede revărsată, ca apele de munte ce nu se împacă în lenevia fără obstacole a şesului. Mai degrabă scund, cu priviri inteligente şi gesturi luminate ca zborul păstrăviior, Nicolae Moţ ne cheamă, cu mers grăbit, luînd-o înainte, întorcîndu-se nerăbdător ca să pornească iar în frunte. Ei ne arată, mîndru, grădina cotropită de pomi înzăpeziţi de flori şi leganaţi de zumzetul albinelor, gospodăria rînduită exemplar şi grajdurile, cu vaci generoase şi viţei fermecători.

Casa lui Nicolae Moţ mă uimeşte: în mijlocul odăii de la intrare, omul şi-a adăpostit (poate e mai bine să spunem *şi-a apărat*) fîntîna ce urma, prin extinderea construcţiei, să fie astupată. Idee, gest şi iubire de poet. Nicolae Moţ, care caută fîntînile cuvîntului şi ale frumuseţii, nu putea astupa ochiul de lumină şi răcoare pe care el însuşi îl descoperise, la începuturile aşezării lui în rînduielile pe care singur şi le-a durat. Iubindu-şi casa, soţia, copiii şi nepoţii, Nicolae Moţ îşi iubeşte, în egală măsură, satul, munţii şi ţara, cum şi poemele pe care le scrie cu dăruită pasiune, cum şi fîntîna din care ne-a adus apa cea bună a pămîntului din Ţara de legende şi eroi, neasemuita Ţară a moţilor.

Anghel DUMBRĂVEANU

Odă Ţării Moţilor

Sînt din ţara multor dealuri,
Cu frumoase văi brădene,
Unde Crişu curge-n valuri
Printre holde zărăndene.

Luminoasă ca-n poveste
Îmbrăcată-n aur toată
Cum în lume nu mai este —
Aşa-i ţara mea de piatră.

Sînt din ţara minunată
De pe plaiul apusean,
Unde fură traşi pe roată
Horea, Cloşca şi Crişan.

Sînt din ţara de legende
Din leagănul codrilor,
Unde Iancu a fost rege
Şi-mpărat al munţilor.

Nicolae MOŢ

UMOR

RIDENDO II

— Eşti un pic îngîndurat!? Ce ai?

— Citesc o carte de umor. Caietul umoristic *„Pagini de satiră şi umor"* al cenaclului *„RIDENDO"*, editat de Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Timiş şi Casa de cultură a municipiului, l-ai citit?

— Sincer să fiu, nu.

— Ai pierdut mult...

— Are haz?

— Bineînţeles, cu un cuvînt înainte semnat de Laurenţiu Cerneţ, cu sonetele şi epigramele lui Dimitrie Jega şi Mircea Trifu, cu parodiile lui Marius Munteanu...

— Mă faci să cred că e ca-n filme!

— Ca-n filme e un scenariu de film: *„ATENŢIE!... MOTOR!"* semnat de Iosif Costinaş.

— Ce-mi spui, e ca-n basme!

— Ca-n basme te vei simţi dacă citeşti fabulele lui Victor Gorşcovăz şi Sergiu Siharu.

— Mare pogan mai eşti ortace...

— Te-am prins. Ai citit caietul.

— Ce-ţi veni?

— „POGAN", „ORTACE"... Astea-s vorbele lui Virgil Şchiopescu şi Ion Olaru, care semnează cronici în grai bănăţean.

— Dar umor scurt nu are?

— Are. E semnat de Gh. Drinovan şi A. C. Jivan.

— Ascultă, poezioare din alea în patru rînduri, în coadă atîrnînd cîte o... poantă?

— Vorbeşti de epigrame?! Sînt. Semnate de Aurel Cherlea, Gh. Chirilă, Mircea Ciugudean, George Lungoci, Ion I. Mioc, Grigore Nedelcu, N. D. Pârvu, Deliu Petroiu, Vasile Vărădean...

— Dar caricaturişti sînt?

— Peste 15. Din care: Margareta Danciu, Mihai Ilin, Nicolae Lengher, Felix Neda, Sergiu Nicola, Ştefan Popa, Nicolae Reinholz, Neboişa Rosici, Ilse Roth, Mihail Schwarz, Ion Trif, Mihai Zegrea şi Mihai Zegrea junior, îi poţi întîlni în paginile caietului de satiră şi umor.

— Dacă ar trebui să scrii o mică însemnare despre acest caiet umoristic, cum ai face?

— Aş găsi eu o formă care să fie la nivelul lucrărilor umoristice.

— Păi, cum, are şi umor?

— Are, că semnează şi...

Emil ŞAIN

SECȚIA ROMÂNĂ: 1. Soare pentru toți copiii lumii — *Păunița Ionescu;* 2. Fetele albine — *Sfinx;* 3. Tristeți provinciale — *Mircea Baniciu;* 4. Trenul cursă de persoane Apahida — Cluj-Napoca — *Semnal.* 5. Amintirea nu se pierde — *Song. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ:* 1. Stumblin'In — *Suzy Quatro & Chris Norman;* 2. You're The Greatest Lover — *Luv;* 3. Heart Of Glass — *Blondie;* 4. Tragedy — *Bee Gees;* 5. Ciquitita — *ABBA. Propuneri:* Sultans Of Swing — Dire Straits; I Lost My Heart To a Starship Trooper — Sarah Brightman.

KARAT

Privit din punct de vedere muzical, show-ul susținut la sala „Olimpia" de către grupul „Karat" din R.D. Germană nu a fost concludent pentru cunoașterea direcției pe care evoluează această formație de un profesionalism indiscutabil. Dovedind o bogată experiență a scenei — grupul, ființînd din 1974 — abordează în egală măsură Hard Rock-ul dar și piese ce marchează preferința pentru virtuozitatea de efect, aceasta însă insuficient circumscrisă fondului emoțional. Iată așadar de unde impresia permanentă a unor citate din Pink Floyd sau Uriah Heep. În general, formația operează cu un Sound agresiv, de o intensitate excesivă (Heavy Metal), creînd acea stare artificială de tensiune specifică grupurilor anilor 70. Sînt evidente calități precum omogenitatea grupului, precizia atacurilor solistice, în ciuda faptului că majoritatea pieselor sînt liniare, trădînd, o simplitate a scriiturii orchestrale. Fiecare component al grupului dispune de o solidă pregătire muzicală, fapt constatat de spectatori

TOP

în urmărirea reprizelor solistice, veritabile tururi de forță și fantezie. Dacă formulele utilizate de percuționistul Michael Schwandt n-au depășit aria ritmurilor standard, intervențiile la sintetizator ale lui Ulrich Swillms au adus o notă de culoare interpretărilor ca și experimentul filtrării glasului prin instalații electronice, datorat basistului Henning Protzmann. Fără a excela, menținîndu-se în limita unor interpretări corecte, evoluția solistului vocal Hans J. Neumann a întregit acest reușit spectacol. De menționat complexitatea aparaturii pentru efecte vizuale (strobo, colour Snake, spotlights) folosită nu ca scop în sine ci completînd inspirat muzica.

Petru UMANSCHI

CORESPONDENȚA

Nicolae Roșianu (Timișoara): Cele patru poezii sînt patru dovezi clare ale talentului. Treceți pe la redacție sau telefonați.

V. S. Ghican (Galați): Cele mai multe poezii sînt onorabile, nu-i vorbă, dar se mențin sub înălțimea care ar fi necesară pentru a produce o înfiorare. Excepție fac: *Frunzele vorbesc...*, *Terra și eu* (pe alocuri, ex. „Un galben tron de frunze..."). Trebuie să se producă un salt (ori o adîncire). La extrema cealaltă — *Roentgenism*, „un sfîrîiac", vorba lui Creangă.

Iancu Ceuță (Hunedoara): Din cele (doar) trei poezii, nu întrevedem nimic. *Valentin I. T.* (Ploiești): Dacă sînteți foarte tînăr, cum presupun, merită să stăruiți. *Andrei Nicolae* (Timișoara): Din cele 10 poezii, care ne-au parvenit, 9 sînt slabe. În schimb, una *(Cuib)*, suplinește paguba: e foarte frumoasă. O vom reține. Ce bine ar fi să mai scrieți cîteva la același nivel! *Bianca Simu* (Tm): O intensitate a trăirii transformă parcă o scrisoare într-un (aproape) poem. Din păcate, ne-ați trimis un singur text.

Ion Copac (Huși): Dincolo de versurile dvs., dăm de un om, fapt remarcabil dacă avem în vedere o anumită depersonalizare a unei părți din poezia curentă. *„Dar poeții, ce fac / repetînd formele / stinse?!"* Mai trimiteți.

Lazăr Nichita (Tulcea): *„Cînd n-o să mai am trup / voi cere pămîntului, ca o apă / o formă..."* Ni se pare frumoasă imaginea. Reveniți, mai pe larg.

Gheorghe I. Udrea (Caraș-Severin): Gîndul e mai puternic decît expresia poetică. Trebuie să citiți poezie modernă. *„Ceea ce poți spune implicit, nu spune explicit"* — zicea un mare poet.

Sergiu Someșan (Brașov): Inteligență vie în elaborarea versului, sensibilitate, dincolo de inteligență, multe versuri frumoase. În finalul poeziilor deveniți... povestitor sau explicativ. În „Cotidiană", finalul e de-a dreptul vulgar. Și ce frumoasă era „Dacă", fără final!

V. Petrescu-Mărgean (Ploiești): *Ai să mă recunoști / după atenția cu care închid ochii / să nu strivesc conturul lucrurilor...".* Profund și frumos. Reveniți.

Vasile VERSAVIA

SPORT

CU ATÎTEA VACANȚE...

...fotbalul riscă să devină corigent și să repete păcatele dinainte — cum n-am vrea. Păcăleală am luat cu excursia de plăcere și lacrimi la Limasol, așa că sper să ne învățăm minte și să nu mai glumim. Altfel, sînt cîteva interesante — și nu frumoase — suspansurile de final, suspiciunile și, imediat, marile surprize, ca și recitalurile malefice ale unor Dinescu, Dragomir, Ispas, îndivizi care n-au ce căuta nici în tribune, darmite în arene, pe post de judecători, ei, necuratii. Iubiți de FRF, cei ca Dinescu sînt, cică, pedepsiți cu o lună de vacanță, nu cît să cugete la greșelile trecute, ci cît să prepare fărădelegile viitoare; iar vacanța asta mică le scurtează recreația și ca mîine ne trezim cu bibicul Dinescu în frac și tenișI pe gazonul timișorean, ascultînd neputincioși fluierăturile dumisale, în loc să-l ștergem de pe lista cunoscuților noștri. FRF, pînă cînd?

*

Cum ziceam, interesant, dar urît acest capăt de campionat fotbalistic; frumos e finalul la handbal masculin, unde „Poli" poate cîștiga primul titlu pentru provincie, dacă în derbiul Steaua — Dinamo vor învinge cei din urmă. Să vedem ce-o fi! Oricum, cinste echipei lui Constantin Jude: Gunesch, Fölker, Cristian, Buligan...

*

Grație lui Ion Predoșanu, și la „Orizont" va rămîne ca document fotografic triumful Nadiei Comăneci la Copenhaga: campioană absolută la gimnastică feminină, a treia oară consecutiv, de unde și dobîndirea Cupei Europei. Textul ilustrației este inutil, de vreme ce se vede și trofeul și bucuria!

Teodor BULZA

PRIETENII REVISTEI „ORIZONT"

ION TEODORESCU

Rîu

Ca un soldat,
rîul
se tîrăște prin cîmpie,
rana îi atîrnă, grea,
casca îl ferește de
boturile negre ale vitelor,
o copită strivește
pieptul cenușiu ca un cuib de vrăbii,
arma lasă urme adînci în pămînt;
nu am să știu dacă pe acolo a trecut
un car încărcat cu struguri
sau dacă la patul puștii
animale greoaie au fost înjugate...
El înaintează
și amintirile îi sînt
păduri incendiate de cîntec.

Melc

Dropiile se pierd în lanul de grîu,
poștașul se fălește cu minunatele sale
creioane chimice
...eu
spun salcîmului poeme,
sunetele jefuiesc la drumul mare
mincîuna,
sunetele jefuiesc la drumul mare baloane
de săpun,
florile salcîmului pilpîie, albe,
florile salcîmului sînt capăt de drum
...eu
îmi plimb degetele peste lira de spini a
salcîmului,
în ochiul meu adoarme luna,
în ochiul meu, ca-ntr-un melc, lucrurile
rămîn...

EVRIKA!

- *Dacă lupul ar fi vegetarian, oile ar muri de foame.*
- *Ce fotbalist! Cu atîtea goluri în comportament și să nu marcheze nici unul...*
- *Dacă propteşti un par, înverzește; dacă propteşti un om, se usucă.*
- *Cei cu fruntea îngustă au un mare avantaj: fac cute puține.*
- *Desculț poți ajunge departe, dar nu poți face carieră.*
- *„Pactul cu diavolul" (...) N-am auzit și de un pact cu dumnezeu...*
- *Viața te învață multe. Asta nu înseamnă că moartea nu-ți spune nimic.*
- *La un popor de aer, răul n-ar mai fi vizibil.*
- *Cînd bei prea mult, pleci pe trei cărări, ca să fii sigur că n-ai să te rătăcești.*
- *Și păsările cîntă în cor, dar dirijorul le e de prisos.*

Ion VELICAN

MAPAMOND

ACASĂ LA STANISLAW LEM (IV)

Îl întrebăm cît îl ajută Lem-filosoful pe Lem-scriitorul. „Bineînțeles că mă ajută. Pe mine mă interesează nenumărate probleme care în viața obișnuită sînt marginale. Acum, de pildă, mă preocupă un alt tip de matematică decît cea dezvoltată timp de cîteva milenii pe pămînt. Scriu chiar acum despre asta. E un soi de fantezie matematică. Nu mă aștept la o primire de amploare din partea cititorilor. Și totuși, de ce scriu asemenea lucruri? Natura mea e egoistă. Întotdeauna făceam ceea ce mă interesa, convins fiind că se va găsi încă unul pe care să-l intereseze mult ceea ce mă obsedează pe mine. Dacă m-aș lăsa influențat de modă sau de gusturile publicului larg, n-aș face asemenea lucruri. Vă mai pot spune că pe Lem-scriitorul îl interesează, înainte de toate, problemele care pentru Lem-filosoful sînt reale, deci cele care se pot trata la modul serios. De aceea n-o să găsiți în cărțile mele acele farfurioare zburătoare.

Iată o altă întrebare pentru Lem-filosoful;

— Filosofia, în lumea aceasta pestriță și împărțită, a devenit o știință primejdioasă. Multe lucrări filosofice aparținînd unor autori vii sau morți nu sînt scoase la lumină. Cît timp o să treacă, după părerea Dvs., pînă se vor destrăma barierele închistării politice?

— Aș zice că politica e un soi de joc, asemenea șahului. Numai că în șah avem doi jucători, iar în politică sînt nenumărați. Nu există metode științifice pentru abolirea jocului. Știința poate crea doar strategii optimale pentru conducerea jocului, dar, dacă face acest lucru, ea va da fiecărei coaliții și jucătorului o strategie optimă. Nimic nu se schimbă. Rămîne faptul că jocul e posibil numai pentru că există conflictul. Într-adevăr, nu văd nici o posibiltate ca știința să anihileze această mulțime de jocuri care pe tabla de șah a globului pămîntesc se manifestă în politică. L-am întrebat apoi pe Lem despre modelele și dascălii săi întru filosofie și literatură. Am notat că îi plac Schopenhauer, Einstein, John von Neumann. Pe Neumann — zice, — mai mult decît Norbert Wiener, și asta pentru „personalitatea lui fermecătoare, prodigioasă, renascentistă".

Iar dintre scriitori? Da: Dostoievski, Cervantes, Swift, Rilke, Mickiewic, Slovacki.

Îl întrebăm ce-i place la Schopenhauer. „El este un excelent stilist. Spre deosebire de Hegel, care e plictisitor și-l maltratează pe cititor, Schopenhauer scrie deosebit de frumos despre lucruri complicate". Îl provocăm pe Lem cu afirmația că Schopenhauer era misogin. „E adevărat, dar și el a avut cîteva iubiri. El, de fapt, numai disprețuia femeile, considerîndu-le partea mai slabă a speciei umane. Eu nu împărtășesc acest punct de vedere, dar îmi place să-l citesc".

(Din revista „NIN")

REBUS

FLORI

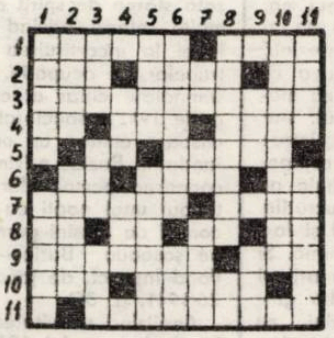

ORIZONTAL: 1) *Buchet de flori de Th. Aman — Flori de cîmp.* 2) *A lucra... la părăluțe! — Ca floarea de colț (masc. pl.) — 2-3 dediței!* 3) *Mărgăritare.* 4) *In pene! — Înflorit tablou al lui H. Matisse — A afirma.* 5) *Înfloresc nuferii! — ... Gloate.* 6) *... și înfloresc cervanele — Floarea castității — Leo Fall („Floarea din Stambul").* 7) *Frunzele toamna — Învățat român (1619 — 1678).* 8) *3-7 magnolii!... — ... și 7-3 camelii! — Cais! — Apar somnoroasele!* 9) *Florile lui St. Luchian și ale lui C. Mateescu (sing.) — Nedorit într-o cultură.* 10) *Insuflețit — Floarea dimineții.* 11) *Floare la ., Ureche (Damian).*

VERTICAL: 1) *Floarea din Olanda... — ... și „Floarea din Hawaii" (P. Abraham);* 2) *Patria liliacului — Florile purității;* 3) *Aria nuferilor — Străpunsă de omătuțe — Localitate în Baden;* 4) *Cusătură cu flori de pe iile noastre (sing.) — Primele mimoze!* 5) *„Floare albă" din opereta „Ana Lugojana" de F. Barbu (pl.) — Floare sensitivă.* 6) *Flori pentru „Traviata" (G. Verdi) — None!* 7) *Carei! — Alifie — Măsură englezească de lungime.* 8) *Nu-mă-uita, altfel spus — Ultimele din Codlea!* 9) *Usturoiat — Onomatopee;* 10) *Floare la ureche (pl.)* 11) *„Floare" a minții — Luna florilor (pop.).*

Dicționar: IIE, IVUL, EUP, AIT.

Viorel ABRUDAN

Amado Alonso
Materie şi formă în poezie

Alături de Damaso Alonso, Amado Alonso (1896-1952) ilustrează strălucit posibilitatea alianţei organice între intuiţia artistică şi rigoarea filologică în abordarea literaturii. Formaţi amîndoi la şcoala lui Menendez Pidal, ei se constituie într-o direcţie critică fecundă şi distinctă în context european. Pe urmele lor Carlos Bouson va da sinteza cunoscută asupra poeziei moderne. Critica stilistică pe care o profesează Amado Alonso, o găsim în lucrări ca: Poezia şi stilul lui Pablo Neruda, *precum şi* Materie şi formă în poezie *din care am ales acest fragment.*

Stilistica studiază opera literară ca pe o construcţie poetică şi aceasta în cele două aspecte ale sale esenţiale: **cum e construită,** formată, făcută, atît în ansamblu cît şi în elementele ei şi ce **plăcere** estetică produce; sau altfel: ca produs creat şi ca activitate creatoare. Fie că e vorba de un mic poem, fie că e vorba de un roman sau o tragedie, cercetătorul stilului încearcă să simtă cum operează forţele psihice care formează compoziţia operei, să pătrundă plăcerea estetică ce emană din contemplarea şi experimentarea structurii poetice. După aceea, numai după aceea, fiecare din elemente este studiat şi privit în rolul lui structural în cadrul creaţiei poetice: ce exprimă sau ce sugerează aici diminutivul acesta? Cum e constituit ritmul, ce revelă din actul creaţiei poetice şi ce efecte estetice produce? Care sînt caracterele speciale ale metaforelor, cu ce fel de elemente sînt făcute şi care sînt procedeele particulare ale sintetizării?

Stilistica studiază deci **sistemul expresiv** al unei opere sau al unui autor sau al unui grup înrudit de autori. Iar **sistem expresiv** înseamnă de la constituirea şi structura internă a operei pînă la forţa sugestivă a cuvintelor şi eficacitatea estetică a jocurilor ritmice.

Spunînd constituţie şi structură internă, mă refer la lumea specială pe care o alcătuieşte cu sentimente şi cu idei poetul în poemul, în tragedia sau în romanul lui. Cînd se face studiul compoziţiei unui tablou se ţine seama, pe lîngă desen şi culori, ca elemente ale compoziţiei şi de materiile reprezentate, tesăturile, piatra, carnea, vegetalele, cerul ca un consens de senzaţii închipuite. Dacă judecăm o arhitectură, ne dăm seama de importanţa esenţială pe care o au în construcţie materialele şi combinarea lor: granitul, marmora, lemnul, ferecăturile, cărămizile. Şi cu cît mai hotăritoare decît în alte arte sînt materiile folosite în creaţia literară! Orice operă de artă este esenţialmente creaţie a unei structuri, a unei construcţii a unei forme; dar structură a ceva, construcţie cu ceva, formă a ceva anume.

Mai mult decît în tablouri culorile şi materiile reprezentate, mai mult decît în arhitectură diferitele materiale folosite, în poezie structuratul, construitul, formatul intervin calitativ în formă, în construcţie în structura însăşi. Vreau să spun că nu ne putem gîndi la o **aceeaşi** formă cu **diferite** conţinuturi, fiindcă toate conţinuturile, cu specifica lor naturalete sînt formatoare. Observaţi într-un tablou rolul formator pe care-l are, între catifele roşii şi violete, alba şi rozalia carne feminină: dacă s-ar schimba pînzele cu vegetaţie cu piatră sau cauciuc, s-ar schimba prin aceasta compoziţia însăşi, s-ar schimba forma, în sensul acesta constructiv şi calitativ pe care-l dau aici. Într-un tablou cu natură moartă, rolul structural al unui măr nu depinde numai de faptul că e un obiect mic şi rosu, ci şi de ce reprezintă fructul acesta determinat şi de ceea ce provoacă senzaţiile respective: dacă mărul s-ar schimba cu o minge de lut, s-ar schimba nu numai obiectul, ci şi întreg sensul compoziţiei, s-ar schimba compoziţia, adică „forma", în sensul tehnic pe care i-l dau aici. Astfel văzute lucrurile conceptele complementare de fond şi formă se reduc la unul superior de formă. Şi poetul nostru creează o formă, în primul rînd cu sentimentul şi cu gîndul. Iar gîndurile intervin în structura poeziei cu greutatea lor specifică şi cu calitatea lor. De aceea, stilistica trebuie să studieze şi gîndurile şi ideile, dar nu le studiază în sine, ca pe un sistem justificat raţional, ci ca pe nişte elemente expresive, ca pe o expresie indirectă a unei „gîndiri" mai adînci, de natură poetică: o viziune intuiţională a lumii şi a vieţii, simţită, trăită şi obiectivizată în creaţia poetică.

De **Weltanschauung** s-a ocupat deja critica tradiţională, atunci cînd autorul — Dante, Sofocle, Cervantes — o merita. Tocmai de aceea, aici e un punct excelent pentru a discerne caracteristicile: marea critică tradiţională caută în **Weltanschauung-ul** unui autor conţinutul lui filosofic, religios, social, moral etc.; stilistica are nevoie de aceste cunoştinţe, dar specificul tratamentului lor constă în faptul că viziunea asupra lumii a unui autor apare tot ca o **creaţie poetică,** tot ca o construcţie pe bază estetică. Viziunea asupra lumii pe care cetăţeanul Cervantes o trăia în viaţa practică nu e alta decît aceea care ne luminează în **Quijote;** în suprema tensiune creatoare a inspiraţiei, viziunea asupra lumii a cetăţeanului Cervantes se limpezeşte, acuză anumite direcţii mai valoroase şi lasă în umbră altele; da, acum ajunge la o clarviziune nesperată iar sensul lumii i se plăsmuieşte, i se organizează, i se construieşte, se reduce la o formă excepţional de frumoasă şi exemplară. Această reducţie la formă cu scopul de a atinge frumuseţea este opera creaţiei poetice. În viaţa practică avem fiecare modul nostru de a vedea lumea şi ansamblul nostru specific de sentimente, de dorinţi şi de temeri. Este ceea ce constituie specificul fiecăruia, mănunchiul de resorturi ale acţiunii noastre. Cum sîntem, cu ceea ce sîntem, astfel ne conducem. Dar actul singular al creaţiei poetice implică prezentarea vie şi activarea unei viziuni asupra lumii. Relaţia care există între concepţia asupra lumii trăite de cetăţean şi felul în care ne-o prezintă poetul într-o operă literară, este o relaţie care există între materie şi formă: materia vieţii redusă la o formă intenţională creată. Chiar şi în cazurile în care poetul se smulge din concepţia lui practică asupra lumii, spiritul creator îşi întoarce ochii spre ea şi din întregul ei alege cîteva trăsături valoroase şi pătrunde în alte puncte, căutînd noi valori. Privirea pe care poetul o aruncă asupra propriei lui concepţii despre lume nu este aceea a unui simplu spectator, ea intervine în plăsmuirea acesteia, în elementele ei calitative şi în sensul profund care se desprinde din ansamblu; ochiul creator al poetului va desăvîrşi concepţia sa de viaţă, o va eleva, purifica, ilumina, lucrînd-o şi răslucrînd-o pînă îi va da perfecţiune exemplară. Îngăduiţi-mi încă o comparaţie: poetul se cufundă în propria-i viziune practică asupra lumii precum legendarul gnom în oarbele măruntaie ale pămîntului şi din acel haotic şi eterogen material magica lui putere va extrage şi conforma o strălucitoare bijuterie, o gamă de lumină, fără zgură, o nouă şi creată concepţie asupra vieţii ce funcţionează în lumea autonomă a fanteziei cu putere de exemplaritate.

Stilistica e preocupată de acest caracter al creaţiei viziunii asupra lumii a unui autor şi, prin urmare, de natura ei estetico-poetică şi nu filosofico-raţională. Aceasta se vede şi mai clar în poemele lirice, unde viziunea asupra lumii nu este altceva decît o viziune personală asupra lucrurilor adecvată la unitatea emoţională a momentului.

La fel cum se ocupă de gîndire, stilistica se ocupă şi de sentiment. Cu toate că există în orice creaţie literară, în lirică sentimentul capătă maxima lui importanţă constitutivă şi de aceea va fi preferabil din punct de vedere ilustrativ să ne gîndim acum în special la lirică. Atitudinea sentimentală ce se cristalizează într-un poem liric poate să se nască din întîmplările particulare din viaţa poetului, ca în **Coplas**-urile lui Jorge Manrique la moartea părintelui său sau ca în vestitele **romances** ale lui Lope de Vega; poate fi ca în senina poezie a lui Fray Luis de León, un refugiu pe care poetul şi-l construieşte pentru a scăpa de neliniştile cu care lumea îl tulbură; poate fi ca în Canción del Pirata[1] de Espronceda sau ca în Romances gitanos[2] ale lui Garcia Lorca, atitudini sentimentale supuse dramatic: în toate cazurile, fie că are fie că nu are bază autobiografică, poetul îşi conformează sentimentul, îl construieşte şi-l structurează, îl plăsmuieşte şi-l cristalizează la fel cum îşi structurează şi-şi plăsmuieşte viziunea asupra lumii. Atitudinea sentimentală trăită, aceea pe care o are poetul în viaţa reală, poate să fie neînsemnată şi vulgară. Dar cînd spiritul său capătă această privilegiată tensiune creatoare pe care o numim inspiraţie, atunci în sentimentul său apar lumini, forţe, direcţii care îl transformă calitativ şi care îi dau o valoare universală de exemplu.

Stilistica se ocupă de sentiment nu ca document autobiografic, nu ca atitudine în contrast cu morala, doar ca o creaţie de tip estetico-poetic.

Şi aici ajungem în punctul capital al temei noastre: cum nici sentimentul şi nici viziunea originală asupra lumii nu se comunică în poezie direct, ci prin intermediul unor procedee sugestiv-contagioase, stilistica are sarcina de a studia sistemul expresiv al unui autor. Tot ceea ce are o valoare în sugestie şi contagiere trebuie studiat de stilistică şi exact în rolul de energie în funcţiune: mersul însuşi al poemului, ca şi construcţia obiectivă sau ceea ce în mod curent obişnuieşte să se cheme forma poemului; realitatea reprezentată în poem, dat fiind că este o realitate anume pregătită pentru a servi ca expresie fondului intuitivo-sentimental; gîndirea raţională, modul particular în care acţionează fantezia în invenţiile ei, ordinea ei secretă între aparentele capricii; felul în care poetul face uz de posibilităţile limbii sale; intenţiile expresive cu care umple formule sintactice normale sau produce inovaţii; intenţiile expresive cu care foloseşte cuvintele şi semnificaţiile lor şi, în sfîrşit, ritmul, înţelegînd prin ritm construcţia estetico-sugestivă pe care poetul o face din materia fizico-fiziologică a limbajului.

Desigur, în fiecare creaţie literară contează ceea ce a reuşit poetul să creeze iar nu ceea ce şi-a propus şi a dat greş. Trebuie să interpretăm ceea ce **există** aici, în poemul de faţă. Aici este adevărul adevărat. Dar aceasta nu are de-a face cu pretinsa eliminare a poetului creator. Ce sens poate avea un poem dacă nu presupunem că poemul acesta a încolţit în spiritul unui poet? Orice poem este o construcţie intenţională şi prin urmare îl înţelegem şi ne bucurăm de el numai trăind noi, cititorii. Cititorul nu poate şi nici nu trebuie să ţină seama de intenţii care poate există, dar nu au rămas obiectivate în poem; aceasta este altceva; dar unicul mod de a percepe un poem este acela de a-l presupune cuvînt cu cuvînt, vers cu vers, de-a lungul figurilor sale ritmice; a-l presupune, spun, ca o operă dezvoltată dintr-o intenţie. Şi nu spun că acesta ar fi modul recomandabil de a citi un poem; spun că e unicul posibil, singurul pe care îl practică şi cei care reclamă teoretic eliminarea poetului o dată finit produsul poetic. Fiecare nouă lectură a unui poem ne duce încă o dată la momentul creaţiei poetice perpetuat în poem.

Traducere şi prezentare

de Angela TEODORESCU

[1] Cîntecul piratului.
[2] Romanţe ţigăneşti.

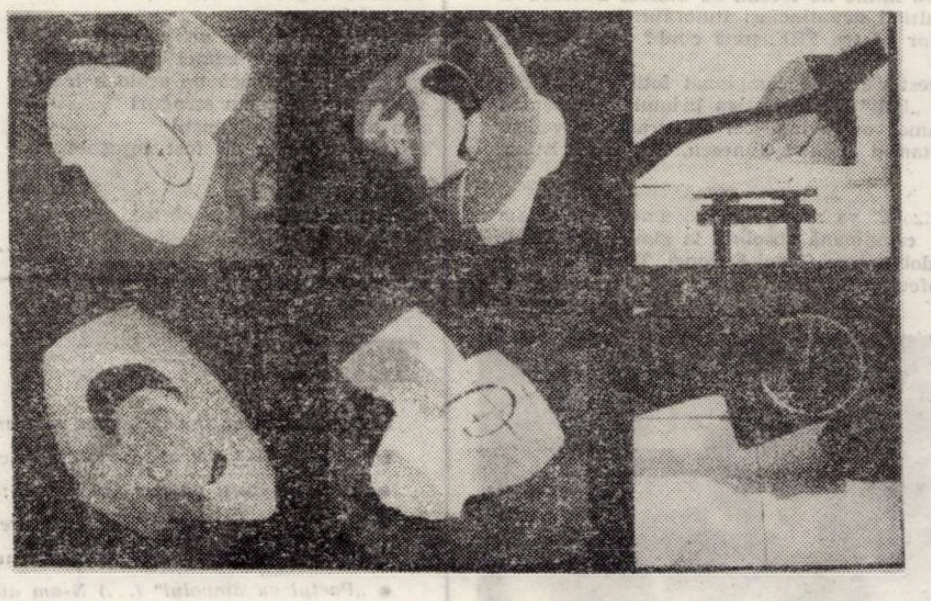

File ale rezistenţei antifasciste din Banat (I)

(Urmare din pag. 1)

festat ostilitatea faţă de prezenţa trupelor de ocupaţie au fost diferite.

În cursul sintezelor informative redactate de organele de stat în care era analizată starea de spirit a maselor, se făceau multe referiri privind împotrivirea populaţiei la încartiruirea şi aprovizionarea trupelor de ocupaţie. În unele locuri sînt semnalate chiar atacuri directe. La 3 aprilie 1941 Inspectoratul de poliţie din Timişoara emitea un ordin către Secţia de jandarmi Buziaş privind „urmărirea şi descoperirea persoanelor care au atacat în timpul unei nopţi cu focuri de armă un convoi de maşini germane ce se deplasau pe şoseaua Buziaş—Lugoj. (Arh. St. T., Fond Inspect. de jandarmi Timişoara, dos. 26/1941, p. 36).

Analizînd activitatea comunistă în zonă, la sfîrşitul anului 1940, prefectul judeţului Arad nota într-un raport lunar datat 8 ianuarie 1941 că **„ideologia comunistă nu a dispărut, din contră, datorită evenimentelor internaţionale, această ideologie se propagă într-un mod mai accentuat în prezent în raport cu anii trecuţi"** (Arh. St. B. fond. MAI, dosar 213/1941, p. 1).

Într-adevăr, începînd cu toamna anului 1940, Comitetul regional Banat al P.C.R. şi-a reorganizat activitatea în vederea sporirii capacităţii de a organiza şi conduce lupta antifascistă a maselor. Potrivit documentelor vremii acest comitet regional, care îşi avea sediul în oraşul de pe Bega avea în subordine 5 comitete judeţene care activau la Timişoara (pentru judeţul Timiş-Torontal), Arad (judeţul Arad), Reşiţa (judeţul Caraş), Lugoj (Severin), Simeria (judeţul Hunedoara). Fiecare comitet judeţean dispunea de mai multe organizaţii de partid atît în centrele urbane cît şi cele rurale de pe raza sa de acţiune. Printre localităţile în care sînt consemnate organizaţii de partid amintim: Jimbolia, Sînnicolaul Mare, Deta, Recaş, Gătaia, Periam, Cenei, Tormac, Lipova, Aradul Nou, Teregova, Bocşa Montană, Doman, Secul, Caransebeş, Ocna de Fier, Cilnic (W. Marin, Gh. Oancea, Mişcarea antifascistă şi revoluţia populară în Banat, Timişoara, 1971, p. 213 şi urm.).

COLEGIUL DE REDACŢIE

ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor şef adjunct) PAUL EUGEN BANCIU MIHAIL GLAJA CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADM. - TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Telefon: 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

SÎNT PIONIERĂ

Cînd pionieră-am devenit,
O lume-ntreagă-am vrut să știe
Că sufletul mi-e fericit
Purtînd cravata purpurie.

Cînd jurămîntul l-am depus,
Un singur gînd aveam în minte :
Drapelul nostru, tot mai sus,
Patriei dragi, „Tot înainte !"

GUMA ȘI LIPICIUL

Guma s-a întîlnit
Cu lipiciul de lipit
„Ce urît imi ești !
Vrei să mă lipești ?"
„Nu vreau, cumetriță dragă !"
Cuvîntă atunci în grabă
Lipiciul de lipit.
Sfîrșitul era
Că băiatul punea
Lipiciul în ghiozdan
Guma se lăuda în van,
În penar loc nu avea
Deci băiatul n-o mai folosea.

COCOȘUL

Se bate mereu
Ca un leu
Cu ceilalți firtați
Frumoși, pintenați ;
Cocoșul vinjos
Este frumos,
Dimineața are ceas
Leneșii mor de necaz.

Andreea Romanița PRELICI
cl. a II-a B. Șc. gen. 22
Timișoara

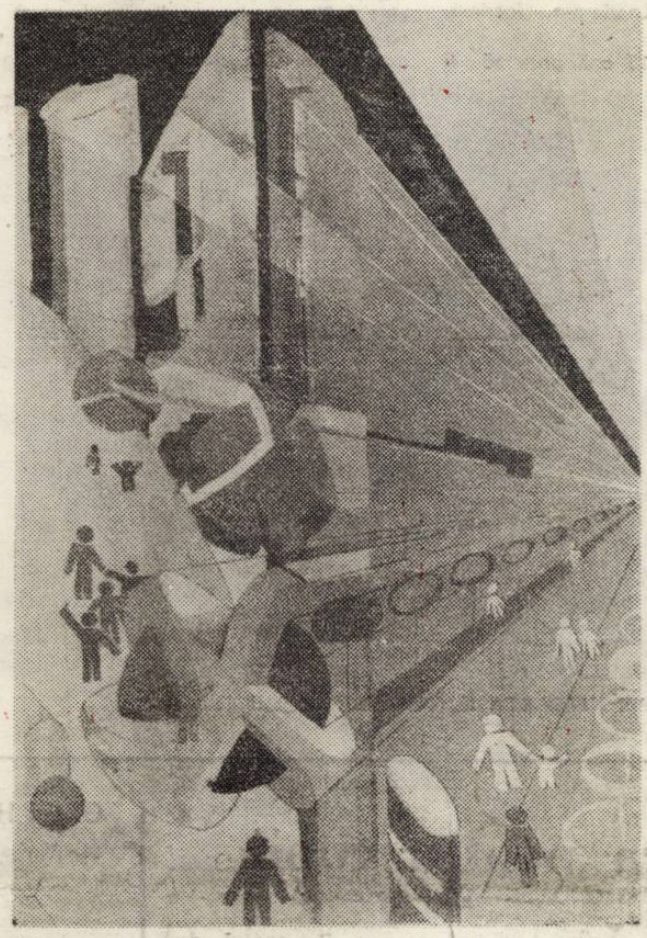

ADORIAN NICOLETA cl. VIII-a : „Timișoara în anul 2000"

Lucrările din acest număr aparțin unor elevi de la Liceul de artă plastică din Timișoara

Zilele culturii iugoslave

Ca o expresie a amplificării și intensificării relațiilor culturale dintre cele două țări vecine și prietene, Republica Socialistă România și R.S.F. Iugoslavia, sub înaltul patronaj al tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU și al tovarășului IOSIP BROZ TITO, între 24 mai și 2 iunie în multe centre culturale ale patriei noastre au loc manifestări cultural-artistice de o mare diversitate și amploare, menite să ducă la o mai profundă și mai completă cunoaștere a valorilor create în acest domeniu în țara prietenă.

Programul bogat și divers oferă publicului român posibilitatea întregirii unei imagini cuprinzătoare asupra originalității și specificului național al creației spirituale din R.S.F. Iugoslavia, de care România este legată prin relații istorice străvechi, printr-o prietenie și colaborare mereu sporite pe drumul făuririi socialismului, prin afinități și influențe spirituale.

Această manifestare spirituală este menită să dezvolte relațiile de colaborare și prietenie frățească, de bună vecinătate și comuniune de idealuri, desfășurate pe planul vieții economice și politice.

În acest cadru amplu se înscrie și contactul literar dintre scriitorii prieteni din R.S.F. Iugoslavia și cei din Timișoara, în cadrul unei manifestări publice care va avea loc în ziua de 1 iunie a.c. în sala „Modex" din Timișoara.

ORIZONT

IOANA CIOANCĂȘ

COPIII

Pentru Corina, Daniela, Adrian

Ma-ma ... ta-ta ... papa,
Soarele și apa,
Mama, tata, vîntul,
Soarele, pămîntul,
Lumină, lumină, lumină,
Zare senină, senină, senină,

Unul și cu unul ...
Unul și cu unul fac doi,
Lumină, lumină,
Lumina, lumina-i în noi.
Doi și cu doi fac patru,
Pămîntul de-a lung și de-a latul
Ridică prin vînt și prin ploi
Flori albe mereu pentru noi.

Un corp scufundat în ... izvor
E egal cu limpezimea ochilor,
Risipită în iarbă pe mal
Și-n nisipul tăcut, mineral.
Atomul, atomul ... nu-i mister
Ci particolă de iarbă și cer
Și în bombă ... Vai ! nu-i cuvînt,
Vine-n urmă mormînt după mormînt ...
Mama, tata, vai !
Încălziți cireși de mai !
Să m-aștepte doar cîntece-n cîrîng,
Nu mă-nvățați voi, oameni, să plîng !

În lume mai sînt copii fără pîine,
În lume mai sînt flori fără mîine,
Copii ai anului două mii,
Decît noi, să fiți mai copii,
Să nu cereți pîine și carte.
Să nu știți ce e boală și moarte,
Să fiți mereu lumina din zori
Pentru arbori, părinți și ninsori.

CONVORBIRI

Cu scriitorul MIRCEA ȘERBĂNESCU

— În această epocă, avidă de nou în literatură, nerăbdătoare să dispună de el într-un timp record, a existat o perioadă de neglijare a literaturii pentru copii. Putem vorbi la ora actuală de o adevărată renaștere a genului. În ce constă noul în literatura pentru copii ?

— Se poate vorbi nu de o renaștere, ci de un avînt, de o nouă autenticitate a acestei literaturi, strălucit reprezentată întotdeauna în literatura noastră populară sau cultă. Un front foarte larg de autori — în conformitate cu bibliografia publicată de Viniciu Gafița în Editura „Ion Creangă", 1978 — atestă o amplă producție editorială, dimensionată pe nevoile de cultură ale unei importante categorii de cititori, chiar dacă sînt mici și în bună parte încă în stadiul de „ascultători" de literatură, întrucît lectura le-o face altcineva. Reluînd o prețioasă moștenire de la folclor, de la scriitorii clasici și înaintași, cei mai buni scriitori de azi duc mai departe și înalță necontenit, în conexiune cu bogata viață spirituală a poporului român, un patrimoniu literar de cea mai mare însemnătate.

Nu am să înșir nume de scriitori eminenți ai acestei literaturi, ar fi nevoie de un spațiu mult prea mare ! În schimb, doresc să relev realitatea că și la Timișoara a luat avînt în ultimii ani o bună literatură pentru cei mici, scrisă și ea în cele patru limbi în care se scrie literatură în zona geografică bănățeană. Colegii mei de scris Anavi Adam, Nikolaus

Berwanger George Bulic, Valentina Dima, Dorel Drăgoescu, Hans Kehrer, Ivo Muncian, Neboișa Popovici, Cristea Sandu Timoc, Vasile Versavia, Damian Ureche, scriind în limbi diferite, exprimă idealuri etice și estetice proprii acestui timp și acestui popor. În promovarea literaturii pentru copii în această parte de țară, un merit revine editurii „Facla".

— Sînteți un prozator cunoscut ; ce v-a determinat să abordați acest gen ?

— Adevărul e că nu îl abordez, ci îl continui. Îmi aduc aminte cu nostalgie de „Cravata roșie din flori de mac", publicată în anii de început ai revistei „Scrisul bănățean" și de ucenicie literară, precum și volumele anterioare, printre care „Pagini pentru ochii limpezi", dar și de alte scrieri publicate sau nepublicate (nepublicate nu întotdeauna din vina scriitorului). Am iubit și iubesc copilăria pentru toate frumusețile ei, o înțeleg și doresc să dialoghez necontenit cu ea. M-a stimulat foarte mult și ideea de „An Internațional al Copilului", anul pe care-l parcurgem și prin care nu avem voie să trecem fără acel plus de responsabilitate pe care-l datorăm viitorului.

Lucia COJOCARIU-DAMȘA

(Continuare în pag. 6)

ORIZONT 22

● (584) 31 mai 1979 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXX

● 8 pagini ● 1 leu ●

COPIII CÎNTĂ ROMÂNIA

Antologia de versuri și scurte proze **Copiii cintă România,** a apărut (sub egida Editurii didactice și pedagogice) în cadrul Festivalului național **Cintarea României** și a fost prilejuită de sărbătorirea **Anului internațional al copilului.** Ceea ce deosebește această antologie de altele este faptul că întrunește scrieri ale unor copii in vîrstă de 9 pînă la 15 ani ; sînt alăturate desene executate de „creatori" și mai tineri, între 5 și 14 ani. Antologia conține texte scrise pe parcursul a zece ani de activitate a cenaclurilor pionierești: 1967–1977 *.

Culegerea a fost întocmită și îngrijită de Tudor Opriș, un profesor care și-a închinat talentul descoperirii tinerelor talente. Sinteză a unei munci minuțioase, acest volum se datorează perseverenței și încrederii lui Tudor Opriș în prospețimea și autenticitatea talentului poeților adolescenți, mulți dintre ei azi nume cunoscute în poezia românească : Mircea Dinescu, Doina Uricariu, Paul Balahur, Vasile Poenaru, Marin Constantin, Domnița Petri, Ioana Crăciunescu, Gabriela Hurezean, Olga Neagu ș. a.

Dacă astăzi talentul lor este convingător prin maturitatea expresiei, prin gravitatea acesteia, în antologia de față el convinge prin maturitatea precoce a afirmării sale. Copiii poeți sînt martori atenți înregistrînd vibrațiile cele mai sensibile ale unei lumi hiperbolizate de înțelegerea lor obiectiv limitată. Nevoia de a poetiza această treptată cunoaștere, de a-i implica, deci, comunicarea imediată, se traduce în scrierile lor prin neliniște, emotivitate, sau, dimpotrivă, prin agresivitatea exigenței față de intensitatea descoperirii. Sensibilitatea și supraexcitabilitatea, atît de caracteristice adolescenței, își găsesc echilibrul în expresia poetică.

Doina Doru, la 15 ani, semnează o poezie în care existența se mărturisește într-o osmoză egală cu sine, calmă : „Trec păsări prin trupul meu" / Ca printr-un arbore / pretutindeni mîna găsește / depărtarea aceluiași cer / fără de-ntrerupere curs / în mai limpezi oglinzi. / Nu poate fi plecare dincolo de făclia de mirt / a patriei / nu poate fi desprindere / din inelul ei, / veșnic rotund și egal / precum aerul în jurul cîmpiei".

În scrisul adolescentului Mircea Dinescu se simte deja sarcasmul maturului Mircea Dinescu ; poezia lui se lasă voluptos clătinată de balansul dintre duioșie și duritate, dintre candoare și înțelepciune, dintre ironie și încredere : „Dinții de rouă mușcă fără zăbavă / Frunze tăiate / Sub vînturi cuminți, / Și-n casele liniștii visul se zbate / La temelia din părinți. / Dar noi trăim acum cu auz / Și miros / Pentru sămînța spălată-n sudoare / Unde seașează osul în os / Lacrima-n lacrimă, soarele-n soare".

Vasile Poenaru, la 15 ani, pare să fi trăit dezamăgirea unei experiențe erotice, erotismul său adolescentin înseamnă voluptatea amestecului, comunicării biologice cu natura. Natura, principiul feminin se răsfiră peste trăirea adolescentului, îi invadează toate deschiderile lacome și vulnerabile ale înțelegerii. Intelect și afect, nediferențiate, se învăluie în senzația reintoarcerii, re-apartenenței la natură, reacțiile lor se amestecă, lunecă de la un tip de înțelegere la altul : „Mi-e aripă cîmpia, și mamă, și fecioară... / / Pătrund, tumult de vară, în ierburi ca-ntr-un vis, / Cetate părăsită mi-e sîngele deschis / Și mă clipește finul sub vatra încă-n jar. / / Podgoria iubirii cu vinul său amar / Îmi amețește limba pe-o margine de vers / Cînd ochii mei cu țipăt se crapă – univers".

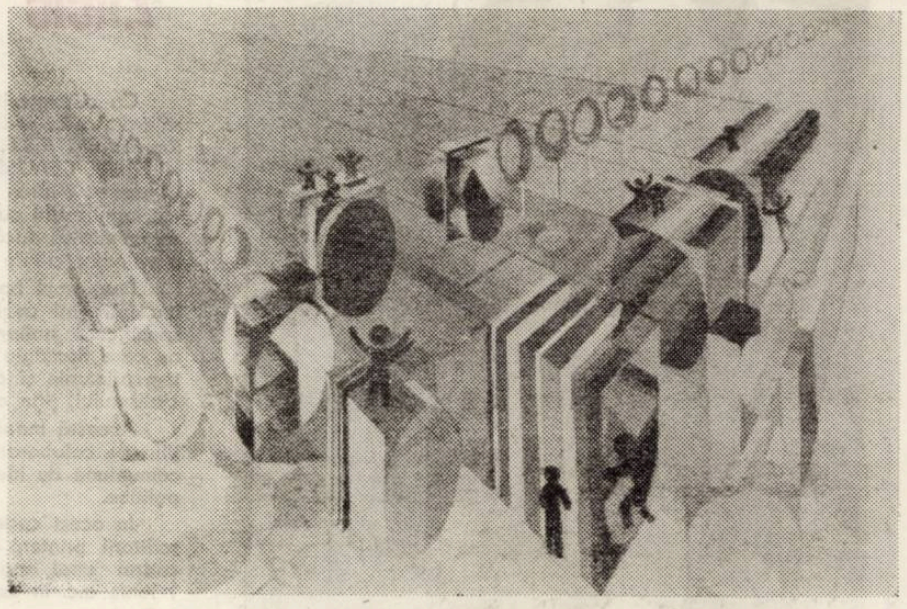

ADORIAN NICOLETA cl. VIII-a B : „Spații de joacă"

Pentru Ioana Crăciunescu, feminitatea este o punte fragilă dar elastică, lansată cu gravitate peste lumea înconjurătoare ; dragostea este limbajul universal, ca în poemul **Delta** : „Mingiierile noastre din brațe de apă / Au să moară în mare / De aceea, înainte de praguri, / Mai strîng în palme nuferi și păsări, / Fac cuiburi de iubire și de grinduri, / Pentru ca atunci cînd vom fi singuri / Să ne citim în palme / Pe linia trestiilor frînte / Cele mai frumoase cuvinte".

Poezia lui Vasile Mihăescu e virilă, dacă se poate vorbi de virilitate la 15 ani, oricum e masculină, trează, vigilentă : „Albastrul peste turlă se ridică / și parcă întîmpină o săgeată din mit, / sfinții dintre ierburi plîng și se despică / lîngă zarea ochiului meu neliniștit". Tavian Țoferi scrie o baladă, decantează sunetele, le agită, le ordonează într-un melos cunoscut : „Plîngi, ulcior, cu toartă ruptă / Din pămînt cu seva suptă, / Lut uscat, dureri în soare, / Glezna-ți arde și mă doare. / / Suceviță, Suceviță, / Porți pe umeri o domniță ; / Un ulcior cu vin albastru / Și efigie de astru".

Copiii cintă România are o valoare triplă : cea de document al unei epoci în care poezia foarte tînără, cea de investiție afectivă și cea a nivelului său artistic, constituie un sistem de referință independent.

Ioona RAUSCHAN

* Antologia cuprinde 170 de poezii și scurte proze, împărțite în 15 capitole, după regiunea din care sînt copiii. Un alt criteriu este cel al ideii dominante din scrierea respectivă. Intenția culegerii este de a alcătui o nouă *Românie pitorească*, de a aduce un omagiu acestei țări. Cităm din prefața lui George Șovu : „Există în paginile acestui volum, o lume românească transfigurată în fragede imagini de niște suflete tinere, încît te cuprinde mirarea cum de nu se prăbușesc sub povara de frumusețe pe care sînt în stare s-o scoată la lumină".

Gellu Naum și literatura pentru copii

La apariția ediției a treia a *Cărții cu Apolodor* de Gellu Naum, devenită carte prietenă și punte între generații, se cuvine să restabilim spațiul literaturii pentru copii și să trădăm numeroasele ghilimele ce însoțesc abordarea ei. Vin în ajutor așa-zisele „erori" de apreciere critică a unor opere, cedate pentru moment creației pentru copii, revendicate apoi de literatura matură Sînt bine cunoscute exemplele : *Călătoriile lui Gulliver* de Swift, *Alice în Țara minunilor* de Lewis Caroll, *Micul Prinț* de Saint-Exupéry, *După melci* de Ion Barbu. Posibilitatea erorii atrage concluzia că limita de semnificare a literaturii pentru copii și a celei pentru adulți nu este rigidă (nici reversibilă însă) cînd cartea se conformează jocului autentic refuzînd intențiile strict didacticiste și schemele mimetice ale copilăriei. Mai departe, teoriile moderne despre poezie frecventează similitudinile dintre joc și actul poetic conferind poeziei o funcție ludică prin degajarea de realitate și intrare în rol, acceptarea regulilor în interiorul cărora variația imaginativă a limbajului excelează, opțiunea pentru elemente de joc ca interdicția, tensiunea, surpriza etc.

Se impune o precizare menită să sublinieze caracterul special al creației pentru copii (mai cu seamă a celei poetice) : autorul cărții se predispune deliberat la joc trădîndu-și stadiul și rememorînd experiența infantilă, propune apoi el însuși un joc în care cuvîntul are rol pregnant generînd o sferă de înțelesuri pe măsura posibilității de recunoaștere a receptorului-copil în substanța cărții. Cum părăsirea condiției de autor matur este rememorare, incompletă deci, cartea de bună calitate scrisă pentru copii restabilește legătura între universul infantil și cel evoluat deschizîndu-se unor semnificații de profunzime. Intervine aici și permisiunea conștientă a scriitorului care știe că între carte și destinatarul ei se află adesea un mediator adult căruia îi oferă posibilitatea de comunicare la alt nivel

Cartea pentru copii, chiar în cazul cînd nu poate fi citită direct de copil, este un obiect de joc și cunoaștere unde imaginea, culoarea, tehnica grafică formează o relație necesară cu textul, de la ilustrare pînă la completare și finalizare a lui. Receptarea este așadar înlesnită pe această cale propunînd o dublă educație estetică : a ochiului și a simțului literar.

Cărțile cu Apolodor de Gellu Naum enunță că o carte este un spațiu plin, unde realitatea este „fantazată" și fantezia este realitate. Apolodor devine prin cartea *cu* el, un personaj ale cărui aventuri (pentru adult alegorii transparente) sînt pentru copil posibile, antrenînd interesul și afectivitatea sa. *Prima carte cu Apolodor* verifică afirmațiile anterioare despre deschiderea dual㠹 infantilă și matură, a textului pentru copii. Paralelismul epic cu *Fram — ursul polar* de Cezar Petrescu este vădit dacă nu voit. Personajul de circ (cadru captivant prin inedit, culoare, emoție), pinguinul Apolodor deci, este mînat spre aventură de același mobil afectiv, dorul de cei dragi, pe un fond cu totul disimulat față de atmosfera gravă a peripețiilor lui Fram. Autorul se integrează lumii create pentru copil ca prim mediator, rezervîndu-și rolul de comentator al întîmplărilor eroului său. În această postură mimarea este liberă : el mimează rolul dar se detașează totodată înclinînd spre ironie și demolare a clișeelor sociale și de limbaj, implicînd astfel pe cel de-al doilea mediator (presupus), adultul, singurul capabil să recepteze ironia ca atare. Intenția parodică ce însoțește contactul lui Apolodor cu deformațiile create de confortul modern, cu ticurile lumii occidentale, cu temele predilecte ale emisiunilor TV., cu clișeele vorbirii curente, nu este accidentală ci urmează predispoziția organică a poeziei lui Gellu Naum, impus între expresioniști prin virulența demistificatoare. Iată o ilustrare cu parodia imnului : „Trăiască, deci, Apolodor / Și tot ce-avea în buzunar ! / Trăiască micul său radar ! / Trăiască ultimul șurub / Trăiască laptele din tub! / Trăiască lipsa de palton ! / Trăiască bunul biscuit, / Trăiască și acel buton / Atît de bine nimerit, / Trăiască glorioasa cască ! / / In fine, totul să trăiască !...".

Călătoria pinguinului este un prilej al autorului de a-și manifesta fantezia geografică, într-un potop de rime, asociații hazlii și lait-motive. Apolodor, numele, devine mobilul performanțelor de rimă în *-or*, savuros pentru toate vîrstele : „O, frații mei din Labrador, / Adio vouă, tuturor, / Aici, la țărmul mărilor... / Și ce păcat ! Eram tenor, / Cîntam frumos, cîntam la cor, / O, frații mei din Labrador, / O, frații mei din Labrador !".

Imaginile grafice secondează textul scris în această primă carte, îmbogățindu-l cu „poante" în spiritul poeziei.

Personajul Apolodor aparține în *Cartea a doua cu Apolodor* unui trio năstrușnic, fiind protagonistul întîmplărilor vesele ce mimează lumea celor mici. Se abandonează firul epic cedînd fanteziei didacticizate. Imitarea intenționează să corecteze deprinderi ale celor mici, pe un ton jovial și cu firească îngăduință. În cartea a doua desenul completează versurile cărora le face inteligibilă morala, relația dintre text și imagine devine reciproc indispensabilă întîmpinînd bucuria contactului copiilor cu cartea

Brînduşa ARMANCA

Gligor Haşa

LEGENDE STRĂMOȘEȘTI

Ed. Ion Creangă, 1979

După mai multe încercări notabile în genul teatrului pentru copii și tineret, Gligor Hașa a publicat, de curînd, la editura Ion Creangă, un volum de povestiri construite în marginea topos-urilor legendare și mitico-istorice, cu vădită preocupare de a le însera într-o tramă simplă, transparentă, potrivită înțelegerii infantile. Inventînd epic în structurile basmului și mai ales adaptînd, în limite rezonabile, fapte și situații de ecou legendar, repovestindu-le cursiv pe cele binecunoscute, Gligor Hașa dovedește în *Legende strămoșești* o bună documentare asupra istoriei și miturilor românești, chiar o anume familiarizare cu datele (avînd un caracter mai special) relative la spațiul dacic, se încearcă, uneori (mic exces erudit), în explicarea lingvistică a unor toponimice și patronimice, în unul sau două dintre cazuri forțînd interpretarea pentru nevoile de moment ale fabulației.

În excelentă dispoziție narativă, autorul străbate locuri consacrate ale mitologiei și istoriei (Cogaionul, Sarmisegetusa, Cetatea de Colț etc.), face referiri la Zamolxis, Bendis, Dochia și... Iovan Iorgovan, evocă eroi de basm și mai ales personaje istorice exemplare, de la Burebista, Decebal, „Traian-împărat" și pînă la Menumorut și Iancu de Hunedoara, toate acestea în povestiri, ca să spunem așa, de nepovestit fără a accepta riscul de a rezuma lucruri, oricum, știute ori previzibile potrivit cu rigorile impuse de o literatură în care exercițiul beletristic se supune unei finalități educative, rămînînd în același timp fidel tiparelor basmului folcloric. În treacăt fie spus, de potrivita considerare a factorilor numiți aci depinde și ecoul pe care îl pot trezi textele de felul celor la care ne referim. Dincolo de un scrupul necesar în documentare, pînă la urmă verificabil de cititorul matur, ceea ce asigură interesul unor scrieri adresate copiilor rămîne darul de povestitor al autorului, știința acestuia de a prelucra informația selectată potrivit unui principiu epic. Satisfăcînd cu brio prima condiție (documentarea), Gligor Hașa o onorează mulțumitor și pe cea de a doua: manifestă o ușurință firească de a povesti, suficientă dezinvoltură narativă pentru a prilejui o lectură plăcută, care să nu provoace prea des impresia contrafacerii didactice.

Scrise într-un stil oral, în fraze curate, sfătoase, cumva, fără silniciri arhaizante sau dialectale ale limbii, *Legende strămoșești* anunță un autor care se apropie de spațiul literaturii pentru copii cu seriozitate, profesional.

Lucian ALEXIU

Dănilă Prepeleac, un personaj pentru eternitate

Dănilă Prepeleac e o poveste ciudată. Ești descumpănit în fața ei și nevoit, apoi, să vezi în structura sa, două momente distincte : mai întîi o parte în care eroul acționează într-o evidentă nesiguranță lucrativă și o a doua, în care purtarea șireată a acestuia nu poate fi în nici un fel anticipată de momentul anterior. Cusurul explicației apare în clipa în care nu găsești elementul determinant al evoluției personajului, sau, mai bine zis, pragul dintre cele două momente distincte, din această perspectivă. Renunțarea la un atare maniheism psihologic devine necesară, ceea ce înseamnă, implicit, considerarea eroului ca structură psihică unitară, omogenă. Într-adevăr, personajul este definit, de-a lungul narațiunii, de aceeași coordonată : refuzul de a participa la povestire.

Prima formă a acestui refuz este substituirea unor valori sociale (ale povestirii) cu valori personale individuale. Codul de schimb social este substituit cu unul personal cînd Dănilă dă boii pe un car ce merge singur, carul pe o capră și așa mai departe pînă la o pungă goală.

Mai mult : personajul refuză o participare directă la eveniment. „Măi, Michiduță ! da'cu mine te-ai găsit să poți tu să te întreci din fugă ?"

— D-apoi cu cine ?

— Vino încoace să-ți arăt eu cu cine" și-i arată iepurele sau :

„Eu am un unchi bătrîn de 999 de ani și 52 de spătămîni și de-l vei putè trînti pe dinsul, atunci să încerci și cu mine, dar cred că ți-o da pe nas".

Izolarea e și de natură fizică, Dănilă evoluînd parcă într-un alt sistem de relații ;

„Mă ! da' numai așa de tare poți chiui ? Eu mai nu te-am auzit. Mai chiuie o dată !

Dracul chiuie și mai grozav.

— Tot nu te-am auzit. Încă o dată !"

Izolarea de care vorbeam nu este decît urmarea unei logici a personajului diferită de a celorlalte, Dănilă Prepeleac constituindu-și în fapt o logică foarte apropiată de cea poetică. În orice caz alta decît cea cotidiană. Citeva exemple : „Acolo-s fratii mei din cea lume. Și, Doamne, mare nevoie au de fer, ca să-și potcovească caii. Uite-te bine și vezi cum îmi fac drum cu mîna, să le dau buzduganul ista". Sau : „Cum ajunge în pădure, chitește un copac care era mai mare și trage carul lîngă el, și fără să dejuge boii, începe a tăiè copacul, ca să cadă în car deodată.

Împrumutînd o formulă a lui Ernst Cassirer, referitoare la gîndirea „primitivilor", logica personajului se caracterizează printr-o aproximativă coincidență a momentelor corelative. Exemplul cel mai bun este momentul în care Dănilă aruncă cu toporul după niște lișițe, să-i aducă plocon lui frate-său ceva vînat. Pentru el aruncatul toporului devine egal cu lovitul păsărilor.

Din cele spuse pînă aici se poate trage concluzia că personajul propune o altă logică povestirii, logica sa subminînd-o pe aceasta. Dănilă Prepeleac în momentul în care acționează o face într-un text altfel structurat decît cel ce i se oferă. De aici și posibilitatea semnificării duble a aceluiași fapt la nivelul de reunificare a textului povestirii schimbul boilor pe o pungă pare absurd pe cînd în textul propus de personaj, acesta pare perfect legitimat. Splendid exemplu de alternare a celor două texte este scena chiuitului.

„Atunci Dănilă leagă strins c-un ștergar gros ochii și urechile dracului, ca la baba oarba : apoi iè o drughineață groasă de stejar în mînă (...) și pic ! la timpla dracului cea dreaptă, una !

— A-leu ! destul. **Nu mai chiui !**

— Ba nu ! stai, Sarsailă ! Tu cum ai chiuit de trei ori ? Trosc ! și la stînga una !"

Agresivitatea personajului merge chiar pînă la încercarea de rescriere a textului povestirii. Iată-l propunînd o altă ordine evenimențială acestuia după pățania cu căzutul pomului peste car și boi : „Frate, mai fă-mi un bine și cu iapa, ca să mîn boii călare în pădure a plouat grozav și s-a făcut o mizgă ș-un ghețuș de nu te mai poți de feliu ține pe picioare".

Trebuie remarcată gîndirea „totalitară" a eroului prin faptul că dicotomia real/imaginar, cum arătam altfel mai sus, devine inoperantă. Imaginarul devine concret, pierzîndu-și funcția. De aceea cred că personajul nu minte, nu inventează. Dovadă că atunci cînd trebuie să arunce buzduganul, ceea ce s-ar putea întîmpla este real. Drăcușorul se teme și fuge cu buzduganul.

Cu ultima observație am intrat în partea a doua a povestirii unde logica personajului distruge cu adevărat logica povestirii. Față de prima parte, unde Dănilă este nevoit să accepte premizele povestirii, transformîndu-le, acum el impune condițiile desfășurării. Pentru a nu muri (superbă premiză a universului dominat de Prepeleac) drăcușorul acceptă să fie legat la ochi. Tot așa Michiduță este nevoit să accepte expresia „a lua între picioare un cal" sinonimă nu cu „a călări", ci la modul propriu. „Măi, Michiduță ! doar eu te credeam mai tare decît ești ! Așa-i că tu ai luat iapa în spate ? Însă eu ți-oi lua-o numai între picioare și îndată se și azvîrle pe iapă și înconjoară iazul de trei ori, fără să răsufle".

„Dracu se miră atunci mult de fapta sa". La fel și întrecerea cu iepurele, cu ursul, sau întîmplarea cu aruncatul buzduganului. Dacă la început personajul încearcă să împiedice o anumită organizare a elementelor textului, spre final el reușește să se detașeze, cum am văzut, de textul inițial, construindu-și un altul, în care evoluează cu dezinvoltură. Într-un fel Dănilă Prepeleac este în situația poetului ce are la îndemînă un material căruia i se „opune" semnificindu-l altfel.

Procesul coincide cu apariția unui limbaj nou. Sînt tentat să văd în povestirea analizată un astfel de drum al limbajului spre poeticitate.

Marcel TOLCEA

GHIȚA DORINA cl. VII-a A : „Orășelul veseliei"

Ion Caraion și „experiențele jocului"

Adresîndu-se celor mici, poetul*) descoperă nu un spațiu iremediabil pierdut — cum se întîmplă îndeobște în literatura pentru copii —, ci un univers etern în care percepția lumii exterioare se produce la nivelul esențelor, dincolo de mișcarea fenomenală. De aici, absența oricărei încercări de a mima o vîrstă (a copilăriei), de a institui o viziune prin concesii făcute nivelului de înțelegere al prezumtivilor cititori. Dimpotrivă, Ion Caraion rămîne Poetul, identic sieși, același căutător temerar fascinant de idei, același alchimist încrîncenat în ale cărui retorte elementele cosmosului sînt topite spre a reface unitatea primordială. Chintesența — în sensul originar al termenului (a cincea „stihie") — este *somnul*, cel ce catalizează transmutația lucrurilor în idei : „Te voi lua să te mănînc / Împărțit în cinci felii / Cîn' le-a zis întîi stihii / Le-a zis bine. Stihii sînt : / *Apă, aer, foc, pămînt* / Și deasupra, ca un domn / Cea de-a cincea, grea substanță / Stihia numită *somn*. / Disperare și speranță". *(Uite-te-l, nu-i).*

Jocul rămîne, firește, începutul și sfîrșitul acestei cosmogonii sui generis, el își păstrează atributele fundamentale — inocența și aparenta gratuitate — sub care însă se ascunde o extraordinară putere de penetrație, existența (ca dat) în lumea esențelor. Forma cea mai apropiată pe care el o îmbracă este refuzul adresat unei ordini severe a cuvintelor — refuz provenind nu dintr-un dispreț afișat, ci, în cazul poetului, din conștiința că această ordine poate fi (este) falsă : *„Printre mese bătea vîntul / La-nceput a fost cuvîntul ! / / Aș !... întîi și-ntîi sub sfere, / era doar și doar tăcere. / / Era doar și doar un glod / .Și-a fost picl㠄 peste tot. / / Pe figură și în gură / Înăuntru și-n natură. /.../ La-nceput (c-așa-i minunea) / A fost poate-nșelăciunea...". (Întîi și-ntîi).* Cuvintele cheamă cuvinte, rimele se nasc spontan, în afara oricăror premeditări : „De almanach, / Bach.) / De limonadă, / nadă. / De-alogene, / Diogene. / De-analize, / Lize. / De sărut, / Ruth. / De pastramă, / ramă. / De pastă, / năpastă. / De bancnote, / Lothe. *(Joc de Sire).* Cosmosul întreg pare a se organiza în virtutea unor legi care permit transferul liber între materialitate și idealitate : elementele primordiale, *aerul (Un fel de diamant), focul (Copilăria focului), apa (Un castel cu colivii)* și *pămîntul (Un indescifrabil manuscris)*, și reprezentările lor sînt antrenate într-un joc de oglinzi paralele în care ele se reflectă reciproc adîncindu-se la infinit. Lumea obiectivă, aceea supusă unui implacabil determinism, este trădată. Poezia instaurează o altă lume în care lanțurile cauzale se rup, *o lume a poeziei* (= copilăriei) : „Visa la fereastră / o pisică albastră. / / I-am aruncat un ghem / de ață. O chem / / Și-am plecat amîndoi / în cinci stihii noi / (cu-atîtea tentacule...) / / Și-am făcut să se moaie / pămîntul de ploaie, / / și să-nvie / o lume portocalie.. " *(Mașină de-mpărțit soarte).* Lumea aceasta se compune nu din obiecte, ci din *obiecte povestite* și, drept urmare, situarea discursului într-o altă logică decît aceea obișnuită nu poate surprinde.

Nu lipsesc din *Lucrurile de dimineață* gustul pentru poezia abstractă, precum și sugestia esoterică, specifice universului poetic al lui Ion Caraion. Numai că aici acestea sînt disimulate de jocul liber al imaginației, de fantezia lingvistică a poetului, generatoare de efecte uneori cu totul inedite. Singura concesie pe care Ion Caraion o face tradiției este utilizarea unei „recuzite" ale cărei elemente revendică universul copilăriei. Experiența sa se consumă însă nu ca o experiență de substituire, ci ca una de situare deplină în lumea jocului a cărei apologie poetul o face în ultimele două texte din volum : „Cîte corăbii mai sînt ? / Cîte poteci or să-nceapă ? / Jucați-vă cît e pămînt, / Aer și apă, / Jucați-vă cît e lumină, / Cît focul din cracă în cracă / Aleargă zglobiu. / Dincolo, în țara vecină, / Nu se știe cine se joacă / / Sau poate că eu nu mai știu, Deși mi s-au spus... // Jucați-vă-n pomul de sus ! / / Și-așa e tîrziu". *(Pomul de sus).*

Lucrurile de dimineață este o carte a copilăriei adresată mai ales celor mari.

Marian ODANGIU

* Ion Caraion, *Lucrurile de dimineață*, Editura Ion Creangă, 1979.

VIAȚA LITERARĂ

ANIVERSAREA A ZECE ANI DE LA CONSTITUIREA ASOCIAȚIEI SCRIITORILOR DIN IAȘI

Luni, 28 mai, a avut loc la Iași o întrunire omagială, prilejuită de împlinirea a zece ani de la constituirea Asociației scriitorilor din Iași. La solemnitate au participat, alături de membrii Asociației scriitorilor din Iași și de reprezentanți ai conducerii Uniunii Scriitorilor din R.S.R., activiști de partid și de stat și tipografi din județele Moldovei.

Au luat cuvîntul tov. *Mircea Radu Iacoban*, secretarul Asociației scriitorilor din Iași și tov. *Traian Iancu*, directorul Uniunii Scriitorilor, care a prezentat un mesaj tovărășesc din partea tovarășului *George Macovescu*, președintele Uniunii Scriitorilor din R.S.R.

Adunarea omagială, în plenul său — a adresat o telegramă de felicitare tovarășului *George Macovescu*, cu prilejul împlinirii a 66 de ani, în ziua de 28 mai.

MESAJUL TOVARĂȘULUI

GEORGE MACOVESCU

PREȘEDINTELE UNIUNII SCRIITORILOR DIN R. S. ROMÂNIA, LA ANIVERSAREA A 10 ANI DE LA CONSTITUIREA ASOCIAȚIEI SCRIITORILOR DIN IAȘI

Stimați tovarăși din conducerea de partid și de stat a județului Iași,

Stimați colegi,

Numai motive foarte obiective mă obligă să nu pot fi prezent alături de D-voastră la cinstirea acestui eveniment. Pentru tumultuoasa noastră istorie contemporană, politică și culturală, acești 10 ani de existență a Asociației scriitorilor din Iași înseamnă, evident, neînchipuit de puțin. Dar la fel de evident apare faptul că istoria acestor ani și-a aflat corolarul construcției socialiste și ecoul spiritului care luminează umanismul revoluționar românesc în însăși opera scriitorilor aparținînd acestei asociații, în înșăși autoritatea pe care ei și-au cîștigat-o asupra biografiei spirituale moldovenești, din a cărei matcă își trag nemijlocit seva și ale cărei idealuri de durată le servesc. Să ne fie deci îngăduit ca prin persoana fiecăruia dintre Dvs. să lăudăm atît perenitatea marilor Dvs. înaintași, a căror cale de glorie trebuie s-o urmați nesovăit, cît și steaua de permanență a României Socialiste, mitologia ei modernă, arta drepturilor legitime ale poporului român, visul de mai bine și mai de cuprinzătoare fericire care vă veghează masa de lucru creator, conștiința de statornic devotament și de pasionată dăruire față de toate cîte se gîndesc a fi duse la capăt, în numele condiției umane românești și pentru prestigiul literei românești în lume.

Este la fel de adevărat că avem încă destule cumpeni de învins, că multă sudoare încă ne va înnobila munca pe felurite planuri, că la multe neprevăzuturi vom fi nevoiți să facem față, dar cu atît mai fermă să ne fie răspunderea pentru toate la cîte sîntem angajați și pentru care ne-am dat adeziunea, în deplină libertate a gîndului și a faptei noastre.

Cînd din plămada acestui pămînt și cînd sub lumina acestui incomparabil cer moldav s-au născut și au crescut, de la cronicarii dintîi pînă la geniile de după aceea, atît de temeinice întruchipări ale veșniciei noastre de slovă românească, devine datoria fiecăruia dintre Dvs. să nu uitați și să nu vă abateți de la legea credinței lor. Pentru care vă și urez — masa de lucru personală să vă fie patronată de muze prielnice, nici o clipă să nu uitați cui îi aparțineți cu ființa și în conștiința Dvs., pentru ca timpul și țara să vă merite deopotrivă.

George Suru

CA ÎN POVEȘTI

Dorind să fie un prinț bun, ca în povești, Mihail și-a luat inima în dinți, așa cum iei în mînă, pe drumul bun, o nuia de alun.

Și-a ales un ținut situat
Între nuc și mărul înflorat.

Ca flamură, cea mai potrivită a fost cămașa lui Thor pe care, printre flori albastre, se joacă o pisică.

La fel ca în cărți,
Mihail a întocmit hărți
Ale ținutului de peruzea
Pe care-l stăpînea.

Cele două firicele de apă, pe unde trecuse un melc, odată, le-a denumit „Fluviul cu pescarul rău ce-a înlemnit" și „Fluviul cu peștii care acuma pot să se joace cu luna".

Mușuroiul de nisip a primit numele de **„Muntele în care vreau să-mi înalț urmele"**... Iar cele două fire de iarbă au fost denumite : **„Pădurea în care nu se pătrunde decît cu mîinile înflorite"...**

Avînd și hărți frumos colorate
Mihail a trecut la fapte :

A făcut trei castele
Din trei nuci
La care poți să urci
Pe trei raze de stele.

A făcut oșteni din petalele albe aduse de vînt.

Și toți cei care veneau cu război,
Adică relele și negrele ploi,
Primeau în apele căzute în ținut
Șapte salve de flori și un sărut...

Astfel, Mihail, fără nici o luptă, a cucerit cerul și ploile iar acum se înfruntă cu zorile.

Mihail, drum bun !
Vei fi și peste zorile de soare
Cel mai mare stăpîn de candoare.

LA VÎNĂTOARE DE SOARE

Ca să mergem la vînătoare de soare,
Ne vom petrece peste umărul sting o cîmpie în floare.

Vom lua cu noi
Și nouăsprezece ploi,
Bine să îl acoperim,
Cum miresmele acoperă un crin.

Vom merge tiptil pe cărare, atît de tiptil, ca să ne audă doar ariciul bătrîn care-și roade luleaua de fîn.

Însă ne frămîntă o întrebare :
Bucuria măreață de soare
Poate fi prinsă ca o privighetoare ?...
Și, apoi, ce colivie de pace
I-am putea face ?...

O colivie de apă vie sau, poate, o colivie din fire de păianjen, binecuvîntate ? Pînă cînd am găsit răspunsul, ne-a și apucat plînsul. Cum stăteam în cîmpia de maci, soarele ne-a îmbrățișat și iată-ne acum roșii ca doi raci...

Unde este o cămașă de apă sau o fîntînă, ca să le luăm de mînă ?

Norocul nostru este că am plecat la vînătoare
De soare,
Peste umărul sting cu o cîmpie în floare,
Peste umărul drept cu un rîu de răcoare.
Așa că acum, sub cerul cristalin,
Cu mila lor ne acoperim...

Se pare că ne-am vindecat pentru totdeauna ca să punem mîna pe soare... **Nu-i nimic !... Vom pleca să vînăm luna!**

Dorel Drăgoescu

Uriașul cu ochiul în frunte

A trăit odată, pe rămășițele rămase din brîul pămîntului, după ce grindul aproape întreg se întinsese pe fundul mării, un stăpînitor rău. Și nici nu era de mirare, căci era rămășița de la o altă seminție de oameni : Uriașii Oameni cu un singur ochi, mare, cît un ochete și acela în frunte.

Urîtă pocitanie, dar supușii îl răbdau. Și toate treburile lui nu se potriveau de fel cu ale celorlalți pămînteni. Toți craii din vremea aceea, cînd plecau în pețite să răpească vreo zînă sau să tragă la răspundere vreun Zmeu hrăpăreț, pentru cîte le făptuia, porneau pe cai înaripați, și fala era cu atît mai mare, cu cîte perechi de aripi mai multe aveau năzdrăvanele ! Asta nu !... El avea un fel de „titirez" asemănător celui din jocul copiilor, al lui însă era mare, cît căpățîna unei cule de cetate, sclipitor ca argintul, pe care ori de cîte ori pleca la vreo cumetrie în lună, ori prin alte lumi, îl trăgea la soare de-l încălzea...

Și pornea craiul și supușii respirau ușurați, așteptînd cu groază întoarcerea, dar cu adevărată bucurie ar fi primit vestea că mașinăria s-a agățat în careva colț de cer și el nu se mai întoarce. Visele lor se risipeau, deoarece el se întorcea de fiecare dată pe pămînturile străbunilor săi.

A ocolit el luna și multe alte lumi cerești, că era lacom nevoie mare, după mult și mai bine, dar nici pe unde n-a găsit decît pustiu. Și avea craiul ăsta oameni și dintre cei cu doi ochi, croiți după rînduiala lui, care îl serveau cu credință. Nu le era teamă tuturor de el, căci cu nimic nu era diferit de ei. Mai cuminte nu era, întreprinzător nici atît, doar forță brută avea, de taur, și era iute la mînie. Atunci era bine, cînd era minios, să dispari din fața lui, și să-ți astupi și oalele. Toată înfățișarea lui era fioroasă. Mai cu seamă cînd era mînios, pleoapele îi făceau jocul, acoperindu-i ochiul și, descoperindu-l, lăsa să scapere din el scîntei care săgetau ca fulgerele, iar înălțimea, încă pe atîta și mai bine, decît a supușilor, îi îngrozea.

Era singurul rămas din tot neamul lui de sămînță, dar nu găsise încă femeie pe măsura lui, cu care să se însoțească. Nici pe pămînt și nici prin stele, pe unde dădea tîrcoale. Odată și odată, fără de urmași, cum era sortit să rămînă, omenirea tot avea să scape de el... Cît era de namilă, se temea pentru viața și soarta lui.

Și, pe drept cuvînt, putea să aibă „răcoare" de toate cîte i se puteau întîmpla, căci el nu era năzdrăvan de la firea lucrurilor, dintre acele ființe, cu vieți fără de moarte. El, în calea lui, printre stele, nu găsise nici pădure cu copaci și frunze de aramă, nici de argint și nici de aur ; nici palate adormite. Decît pustiu. Era doar o rămășiță dintre seminția al cărei văleat s-a sfîrșit. Și, ori cu cîtă grijă se păzea, paznicii îi aduseră într-o bună zi, de la marginea împărăției, legată-n lanțuri, o furnică mare, cît un armăsar, care îndrăznise să-i treacă hotarul... Craiul o fulgeră din privire și, la un semn al lui, slugile deschiseră larg porțile de fier ale unui grajd, de unde se repeziră, năpustindu-se, niște dulăi puternici, ce rupeau oțeluri în colți. Furnica se zbătea în lanțurile care o țineau ferecată. Cîinii începură a rupe bucăți mari din corpul ei. Gingania urla de dureri, iar el își freca mîinile de plăcere, bucurîndu-se din toată ființa de isprava cîinilor săi. Dar pe cînd era să-și sară din piele de bucurie, începură a veni, cîte una la început, apoi mai multe, pînă întunecară soarele de mulțimea lor, niște furnici zburătoare, mici cît musculițele, lăsîndu-se pe cîini. Au suportat ei, cît au suportat înțepăturile, apoi, de la o vreme, unul cîte unul, întorcîndu-se peste cap, au crăpat de otravă.

Cînd a văzut Craiul isprava surorilor mai mici ale furnicii, rîsul i-a amorțit ca un rînjet pe buze și cu încetul căută să se pună la adăpost de mînia lor. Dar nu se putu face nevăzut înainte ca acestea să se năpustească și asupra lui, înțepîndu-l pînă l-au doborît la pămînt.

Craiul se zvîrcolea în dureri, frămîntînd țărîna sub el.

Și furnica cea mare, înainte de a-și găta cele mărunțele treburile, glăsui, ca un pămîntean :

— Tremuri, Atotputernice ? Cum de tremuri în fața acestor ființe mărunte ?

— Da cine ești tu, de vorbești ca un om pămîntean ?

— Eu sînt umbra rătăcitoare a fratelui tău, pe care tu ai pus să-l omoare. Acum mă întorc liniștit, de unde veneam cîteodată să-ți văd nelegiuirile. De-acum lumina soarelui îți va fi tot atît de neagră ca sufletul. Cu ochiul nu vei mai putea vedea pe nimeni, niciodată. Adio, înălțate, mai răsună vocea batjocoritoare și totul se topi în neființă. Craiul se frămînta pe jos... Dispariția lucrurilor din văzul său îl tulbura acum mai mult decît otrava care punea stăpînire, cu încetul, pe corpul său, înțepenindu-l. Dîndu-și seama că moartea se apropie, dădu poruncă să tragă titirezul zburător la soare. Dorea să plece într-alte lumi, unde să moară singur. Voia să ascundă supușilor neputința de-a muri la fel ca ei. Dus de brațe, se așeză în mașina lui și porni în bezna necunoscutelor spații cerești. Supușii îl urmăriră pînă se pierdu, respirînd ușurați. Știau că nu se va mai întoarce niciodată.

Cristea Sandu Timoc

Eu și umbra ei*)

Așa s-a întîmplat. Bunicul a speriat lupul cu cojocul și a scos iada din gura lupului. Eu am dus iada-n sîn, avînd încă pe ea cămașa mumească. I-am dat scuipat pînă am ajuns la tîrlă la celelalte capre. Așa am crescut-o cu lapte, cînd de la oi, cînd de la capre. Dormeam cu ea în brațe, pînă a prins o țîră de chiag și a început să zburde prin tindă. Pentru că semăna cu barza, am botezat-o Bărzuica. Toți copiii veneau s-o vadă și-i aduceau bunătăți : mere pădurețe, pere, gutui, mălai și altele. Mă fericeau că mi-a dat-o al de sus o asemenea procopseală. E drept că am răsfățat-o cum nu se poate răsfăța nici un prunc. De aceea veșnic era cu botul în săculul meu după mălai, brînză, ouă, sau mălai dulce. Se ținea după mine ca scaiul de oaie.

După ce am terminat cele patru clase căprița a mers cu mine noaptea pînă la Dunăre, să mă petreacă fiindcă eu fugeam „pe țară" la liceu. Ar fi trecut Dunărea dacă ar fi lăsat-o fratele Ilie. La despărțire, acolo în marginea Dunării, mi-am vărsat lacrimile nu pentru că mă despărțeam de frați, surori, de tata, de sat, ci de grija că-mi las capra și cine știe dacă nu i-o pune abia acum pielea-n pod. L-am rugat pe frate-meu să aibă grijă de ea. A ațîțat el și un foc într-o miriște să-l văd cu capra și moș Florea alăturea.

Toate aceste întîmplări sînt nimic față de întîmplarea cu „spargerea băncii", căci așa se spunea la noi cînd se schimba o bancnotă. De aceea să vă istorisesc această mică întîmplare.

Aveam zidari tocmiți ca „oameni de împrumut cu ziua", să ridice în jurul curții mele un zid jumătate de piatră, jumătate de cărămidă. Pe la scăpătat pietrarii osteniți se așezară pe o grămadă de bolovani și începură să tăinuiască. Frate-meu veni la mine cu o bancnotă de zece spunîndu-mi :

— Ține banca asta și încură-te la moș Florea lui Răboveanu la dugaie s-o spargă.

— Ce să spargă, nană, întrebai eu, nedumerit. Frate-meu holbă ochii mari și mai mult răstit îmi zise :

— Ce bre puță, tu nu știi să spargi o bancă ? Așa de prost ești ? N-oi fi o mămăligă ? Aleargă la moș Florea că știe el.

Eu priveam prostește la toate astea, dar și la bancnota pe care o vedeam pentru întîia dată și mă miram cum o s-o sparg ? De unde să încep ? Pietrarii văzînd încurcătura, făceau haz, desigur pe socoteala mea, iar eu ca să mă arăt mai deștept am și dat fuga să sparg banca. Alergam cu banca în mînă și cu iada după mine. Fiindcă unii nu știți unde este casa mea, să vă spun. Este în capul satului sub niște fagi. Vulpile mergeau pe sub fereastra din spate, unde era încă pădure. De acolo trebuia să cobor, de acolo, de la Mărichești, unde este mahalaua Sănduleștilor. Trebuia să cobor pe lîngă nana Găluță al lui Sîrbu, moș Stan al lui Pufu și moș Ion al lui Pită. Cînd, la poartă, cocoțat pe gard, mă strigă vărul Pătruță, mai mic decît mine.

— Vere, unde te duci ?

— Să sparg banca, îi răspund eu. El rămase puțin buimac, apoi îmi răspunse, cam așa :

— Doamne, cum o să spargi tu banca așa singur ?

— Uite asta e banca, pe asta s-o sparg.

— S-o spargi de tot ?

— De tot.

— Știi ce e, eu am mai spart bănci, ia vino să ți-o sparg la mine pe gros, ce să te mai duci la moș Florea dugăiașul. Eu îmi fac socoteala că dacă a mai spart bănci, e bine și mă scapă de o alergătură zdravănă. Hai să intru la el în obor să învăț și eu cum se sparge o bancă. În mijlocul curții ne oprim sub niște mălini falnici, puși de bunicul meu Călin, sub care își petrecea verile la umbră, ultimile veri. Banca o așezăm pe butuc numai s-o spargem cu toporul. Dar nu era la îndemînă toporul. Fugi după topor în casă, căci îl țineau ascuns ai lui sub găleți, să nu-l fure țiganii. Pînă să vină el cu toporul, eu cu iada mă cam plictiseam. Las banca pe butuc și dau o alergătură să văd de ce întîrzie. Bărzuica rămîne să păzească banca.

— Ce-i, vere, nu vii odată să spargem banca ?

— Ba vin, uite am dat de topor, e bine ascuțit. O spargem, să vezi.

Cînd intrăm în curtea mare unde se învîrt oarele, văd iada cu banca-n gură, o răsucește. Se mai zărea un colț. Strig zadarnic să nu mănînce banca, dar, pînă eu s-o opresc, o înghițise. Mă uit pe gura ei, de nu i s-o fi oprit în cerul gurii și o zmintesc în bătăi. Atunci am bătut-o prima oară. O priveam pe sub burtă, cam pe unde am putea scoate banca.

— Hai s-o tăiem, zice văru-meu și scoatem banca. Eu îmi pierdusem mințile. Mă gîndeam : s-o tai rămîn fără iadă. Să n-o tai, rămîn fără bancă și e vai de pielea mea ce bătaie mă așteaptă, că nu făcea iada cît banca. M-a podidit așa deodată un plîns de parcă îmi murise cineva, nu pierise colea, o bancă. Plîngeam și suspinam de parcă se scuturau streșinile după un potop. Lui vărul Pătruță nici nu-i păsa, pentru că nu era banca lui, nu era iada lui. Iada se mira de ce plîng și-mi lingea lacrimile în timp ce eu, cu toate că mi se rupea inima, o burdușeam cu pumnii pe unde nimeream. Am ieșit pe ulicioară și am pornit spre casă. Tata nu era acasă. Frate-meu de sus, de pe parapet, mă zărește că înaintez plîngînd în hohote și vine să vadă nu m-o fi mușcat vreun cîne turbat ? Nu mi-o fi furat vreunul banca ?

— Ce e bre, puță, de ce plîngi ?

— A mîncat banca ! Și plîngeam cu hohote, să mă omor nu alta, că știam că el ține la mine și la iadă.

— N-oi fi norozit. Cine să mănînce banca ?

— Iada...

— Iada a mîncat banca ?...

— Da, iada fir-ar a dracu să fie că o omor...

— Ascultă, n-o fi mîncat-o...

— Ba a mîncat banca, întăresc eu, să se știe.

— Bre, n-o fi mîncat-o de tot.

— Ba de tot, e în burta ei banca.

— Știi ce e ? Cît mai e timp, ia-ți iada și fugi la Timoc de îneacă-te, că altă scăpare n-ai. Mare prostovan mai ești să-ți mănînce o iadă bunătate de bancă.

Eu plîng, plîng și iau în brațe un copac ce făcea roșcove, adus de tata din New Mexico, în geamantan. Pietrarii, cu inima strînsă, ascultau la toate astea și impresionați de nenorocire se apropiară. Priviră la burta caprei, priviră la șalele mele și își dădură cu părerea :

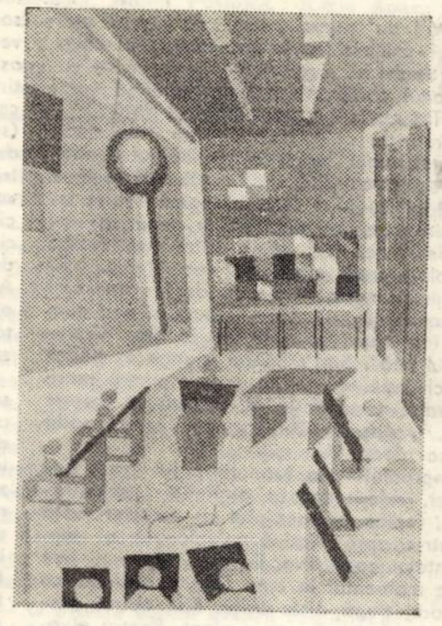

ILIN ADRIANA cl. VII-a : „În atelier"

BRADT BRUN[...]O cl. X-a : „Spații pentru agrement"

— Auzi, Ilie, taie iada și scoate banca. Încă nu e rumegată. Mie mi-a trecut un fier rece prin șira spinării și am întărit suspinele și plînsul, doar, doar, mă va ajuta să ies din încurcătură pînă nu află tata. Dar de unde, ei pun mîna pe capră și s-o taie nu alta. Eu sar în ajutor și zic:

— Mai bine mă duc cu ea la Timoc să mă înec, dacă nu e altă scăpare.

— Lasă, bre, să tăiem iada, că scoatem banca, și tata nu știe, mă convinge fratele. Însă eu mai bine mort, decît fără iadă, fără dracu-n casă. Înecat în lacrimi, iau iada de mărgele și-i zic :

— Hai la Timoc, să ne înecăm, fire-ai a dracului să fii !

Asta o ziceam poate îi pare rău lui frate-meu că rămîne fără mine, capră și bancă, căci banca încă plutea în burta caprei. Cobor pe la ai lui Mac, spre Pîrîul Diavolului. Sînt lîngă Fîntîna Mare. Vin muierile de la apă. Unele, de milă, își șterg lacrimile. Știau tot.

— Ce, măi, n-oi fi prost să te îneci pentru o bancă, zise una.

În față îmi ieși ca un adevărat salvator Prîșneală și Dobîndă Barac, amîndoi clovnii satului.

— Ce, bre, unde te duci cu iada ?

— La Timoc la moară, să mă înec.

— Ce-ai făcut, Muceo, Căcîceo, așa îmi ziceau ei.

— A mîncat [...] capra banca.

— Cum așa[...], să mănînce o iadă o bancă...

— Ba, nană, [...] a mîncat-o.

— N-o fi m[...]încat-o toată ?

— Ba toată, [...] toată, n-auzi că toată...

— Și ce-a z[...]is frate-tu Ilie ?

— Să mă du[...]c la Timoc la scocul morii să sar cu iadă [...] cu tot că altă scăpare nu e. Tata și așa [...] mă omoară pentru bancă.

Prîșneală că[...]zu pe gînduri. Fața i se întunecă. Se v[...]ede treaba că și el își dădea seama de [...] valoarea acelei bănci, aflată acum în bu[...]rta caprei. Deodată, aruncă o privire spre [...] Pîrîul Diavolului și pornirăm spre o [...]mică prăpastie ce avea în adînc ascunsă [...] printre ulmi o moară părăsită.

— Vezi tu r[...]moara lui Bobrece, moara părăsită de ci[...]nd cu lupii ai albi ?

— O văd.

— Acolo n[...]e pitulăm noi, copiii cei mari, cînd fug[...]im de la ișcoală să nu ne bată dascălul [...]l Jica, acolo mută-te tu, decît să te î[...]neci pentru o bancă. O să vezi tu cît e [...]de bine să dormi cu bufnițele și cucuve[...]lele, că și așa nu mai e mult și încep să cî[...]nte cucii pe coastă...

* Fragment [...] din volumul în pregătire : „CELEBRA M[...]EA CAPRĂ".

ANCHETA „ORIZONT"

ÎN CĂUTAREA CĂRȚILOR PIERDUTE

„Și el citea pe Robinson,
Mi-l povestea și mie..."
(Mihai Eminescu)

La întrebarea „Vă rugăm să ne transmiteți în scris, pe scurt sau, dacă nu, prin telefon, care a fost întîia carte pe care ați citit-o, și să refaceți, printr-un fel de „anamneză" climatul, atmosfera, priveliștea, sezonul, culorile, mireasma, rumoarea primei cărți...", au binevoit să ne răspundă : Ioan Alexandru, Ion Arieșanu, Nina Cassian, Livius Ciocârlie, Dan Culcer, Leonid Dimov, Anghel Dumbrăveanu, Șerban Foarță, Laurențiu Fulga, Radu Petrescu, Mircea Horia Simionescu, Cornel Ungureanu, Romulus Vulpescu.

Adriana BABEȚI și Șerban FOARȚĂ

IOAN ALEXANDRU

Cea dintîi carte care-am avut-o înaintea ochilor ca prunc în casa noastră țărănească din Transilvania, dintr-un sat așezat între codri de stejar, pe dealurile ce sfîrșesc în Munții Apuseni, a fost Biblia. Cele dintîi fraze citite de care-mi aduc aminte au fost din Evangheliile acesteia. „Ieșit-au sămănătorul să samene sămînța sa". Parabolele atît de legate de viața satelor noastre transilvane, ce și-au dobîndit pîinea prin milenii după coarnele plugului, în strunga oilor, aveau ca încredințare morală învățătura blîndului nazarinean, cum spune Mihai Eminescu. Codicele Voronețean, am aflat mai tîrziu că este traducerea transilvană a acestor texte prin care ne-am păstrat ființa de popor ca limbă și insuflețire veacuri de-a rîndul.

ION ARIEȘANU

Persoana ce mi-a pus cu adevărat o carte în mînă a fost învățătoarea mea, buna doamnă Ivan, fie-i viața luminată, pe-acolo pe unde se va fi găsind. O femeie mărunțică, dînd impresia de asprime, dar cu o inimă ca o grădină înflorită, cu ochelari subțiri de școlăriță, deosebit de sprintenă, mobilă în idei și scăpărătoare la minte. Venise de prin Muntenia, dăscăliță, și a ajuns la pensie în orășelul meu natal, în O. Cartea aceea mi-a dăruit-o ea odată cu coronița de premiant, la sfîrșit de an școlar. Erau basmele lui Petre Ispirescu. Ele au însemnat revelația acelei vîrste. Știu că, de atunci, mama mea, o femeie simplă, însă de-o încăpățînare eroică în a urmări să „fac școală cu orice preț", de la acei ani mici, cît îi aveam pe-atunci, îmi aducea de-atunci înainte, la Sfîntul Nicolae sau de Crăciun, cîte-o cărticică vîrîtă fie în pantofi, fie sub bradul încins de lumînări. De pe-atunci îmi amintesc a fi găsit niște povestiri de Ioan Slavici. Doamne, ce lume tăinuită se mișca pe-acolo... Scormon, La crucea din sat, Budulea Taichii, Moara cu noroc... O lume puternică, cu simțăminte ce înfiorau. Apoi, mi s-a creat un fel de instinct al lecturii. Nu puteam citi oriunde, ci aveam, de prin luna mai, pînă tîrziu, un loc în grădina părintească, sau un colț în casa ce nu mai e azi a noastră. Sub nucul uriaș, sădit odată cu nașterea fratelui mai mic, sau în camera răcoroasă și semiobscură, „camera dinainte", unde nu dormea nimeni, sau în tîrnațul cu miros de plante uscate la soare, adunam în jurul meu averea neasemuită a acelor cărticele și putea atunci să se miște lumea în jurul meu și putea să ardă casa, că nu mă clinteam de-acolo pînă nu sorbeam o poveste pînă la capăt. De-atunci, îmi aduc aminte, că au izvorît în mine primele lacrimi deasupra unor pagini, deci, posibil, au izvorît și primele simțăminte adevărate. Cărțile se numeau „Cuore" („O inimă de copil") sau „Pollyanna", ambele, cum vedeți, surprinzînd, cumva, însăși structura unui temperament : prima, vorbind inimii, printr-o iubire și un sacrificiu duse in extremis ; cealaltă, vorbind și inimii, dar mai cu seamă voinței și rațiunii, de-a căuta fericirea cu orice preț, chiar cu prețul deznădejdii.

În anii liceului, apoi, dintr-un tipic oraș moțesc din Ardeal, fiind numit bibliotecar, un an sau doi, scormonind în înaltele dulapuri de sticlă, la care ajungeam cu scara, am intrat într-un altfel de dialog cu cărțile. Dar acele aprinse și definitive acte solitare, ale primelor lecturi, ale primelor mele cărți, acele fulgerătoare înamorări de o carte, de-o copertă, de-un desen revelator, ca de o persoană vie, nu s-au mai repetat niciodată. Fiindcă, niciodată, încrederea, naivitatea, forța emoțiunii copilărești nu s-au mai putut repeta nici ele.

NINA CASSIAN

Prima carte, nu citită, ci, pur și simplu **anexată** de-ntreaga mea sensibilitate, a fost **„Zînele din Valea Cerbului"** a lui V. A. Urechia. Ea mi-a oferit primele nopți de taină ale copilăriei mele și m-a scăldat în feerie, stare de extaz care nu m-a părăsit nici pînă astăzi.

LIVIUS CIOCÂRLIE

A fost o carte de germană cu ilustrații roșii, în care obiectele casnice aveau nas și ochi. Ceasul de bucătărie era un domn gras, iar periuța de dinți, o vulpe cu coada lungă și gura pînă la urechi. „Rasch im Badezimmer" scria sub periuța de dinți. Cartea a stat cît a stat în camera de zi, mai tîrziu, a nimerit într-un dulap de vechituri, la care ajungi cu scara din grădină. La un an, sau la doi, mă urc să pun la adăpost pentru viitorime caietele de teme ale copiilor din casă și extrase din analele universității. Rămîn cocoțat pe scară, răsfoiesc revista „Mariana", citesc cîte o rețetă de dovlecei din Sanda Marin, verific în buletinul săptămînii dacă tot nu i-am bătut pe suedezi în meciul acela de pe stadionul A.N.E.F. și dau peste cartea de germană. Spre deosebire de **Război și pace** care, cum ne previne Sorin Titel, a pierdut ceva din parfumul de pe vremuri, cartea mea de germană este tot aceeași. Periuța de dinți e la fel de roșie, îndemnul — „Rasch im Badezimmer !" — sună la fel de viforos.

DAN CULCER

Prima carte — o utopie. Era prin 1947, împlinisem în vară șase ani, știam să citesc literele separat, iar Domnul Busuioc (binecuvîntat să fie pe unde va fi fiind) m-a învățat să le leg. Mama, profesoară de limbă română, își petrecea vremea prin școală și apoi în interminabile ședințe pînă după miezul nopții, la sfîrșitul cărora, cu pumnii ridicați, participanții cîntau o „Internațională" cu text prescurtat. Îmi citise totuși mama basmele lui Petre Ispirescu și cînd și-a dat seama că pot buchisi singur mi-a spus să mă descurc : ea nu mai are timp. Știam pe de rost „Tinerețe fără bătrînețe", basm utopic care m-a obsedat, ceea ce ar explica pentru cine vrea să psihanalizeze rațiunile apariției unor teme recurente, constanta și intima mea preocupare pentru utopie. Oricum, primul text, simili literar, pe care l-am produs și aș fi vrut să fie publicat, a fost o parafrază a acestui basm. Numai că a scrie despre utopie nu înseamnă a fi de acord cu spiritul utopiei, față de care am rezerve tot mai accentuate de cînd am descoperit că schema cetății utopice, organizată adesea circular, este analogă cu schema stabilimentelor de coercițiune ideale. Am citit apoi cu pasiune cărțile lui Jules Verne, Defoe, Swift, Mark Twain, ca mulți alții în ultimele secole și, împreună cu generația noastră, literatură cu partizani și războaie civile, iar pe ascuns și greu obținute, doxuri, aventurile lui Tarzan, romane de Agatha Christie și Edgar Wallace. Cu ce m-am ales ? m-ar putea întreba un profesor. Cu cunoștințe de geografie, cu pasiunea pentru ficțiune, **cu o** bună viteză de lectură și cu dorința de a povesti și altora despre cărțile citite. Să fie asta pricina că ocupația mea se numește „critica literară" ?

LEONID DIMOV

Cînd eram mic îmi plăcea să citesc cărți pentru oameni mari. Mă ispiteau cu atît mai tare cu cît îmi erau mai de neînțeles. Meteahna aceasta m-a făcut să citesc (și, culmea !, să înțeleg) la vîrsta de șapte ani „Isprăvile lui Till Buhoglindă". Era un volum cartonat, cu ilustrații policrome — reducția, la scară infantilă, a cărții lui De Coster. Citită în adolescență, aceasta din urmă mi s-a părut întunecată, neprimitoare. Nici astăzi nu mă pot opri să nu iubesc amintirea contrafăcută a poznașului Buhoglindă din copilărie și să nu iau poziție de „arici" față de temerarul, ironicul, adevăratul, dar sumbrul Ulenspiegel.

În cartea lui De Coster, eroul își păstrează umorul în cele mai cumplite situații. În cartea din copilărie (ca și în amintirea mea de azi) împrejurările prin care trece nu sînt primejdioase. Umorul e o reacție la prostia omenească. Nimeni nu moare în afară de Buhoglindă. Totul e în trecere. Parcă văd și acum poza de pe coperta a patra reprezentînd piatra de pe mormîntul măscăriciului cu aparent stupidul epitaf :

Și dacă Buhoglindă
Aci are mormînt,
E semn că el trecut-a
Pe acest pămînt.

ANGHEL DUMBRĂVEANU

Întîlnirea mea cu prima carte (semnificativă) s-a întîmplat în paradisul unei veri la Dobroteasa. Mă trezeam odată cu soarele, adunam oile vecinilor și porneam pe dealurile satului natal, căutînd ochiuri adînci de pădure, cu iarbă și umbră, și ochiuri de apă, în vadurile uscate. O pădure e un tărîm de miracole, mai ales pentru un copil a cărui imaginație o populează cu toate ființele fabuloase din basmele ascultate în lungile nopți de iarnă.

În vara aceea, cu puținii creițari dăruiți de vecinii cărora le pășteam oile, am făcut un drum la Slatina, de unde mi-am cumpărat **Hanul Ancuței,** fascinanta carte a lui Mihail Sadoveanu. Am citit-o și-am răscitit-o, ademenit mereu de neasemuita artă, de povestitor și de poet al naturii, a marelui scriitor.

Ar fi multe de povestit, dar acum ne rezumăm să ne-amintim cum cartea aceea, deschisă în iarba și cîntecul felurimii de păsări, părea ea însăși un fragment din marele ceaslov al universului vegetal în care visam, uitînd adesea de păstoreștile mele atribuții.

ȘERBAN FOARȚĂ

Într-o vacanță (foarte) mare, după-masa, pe treptele — trei-patru — fierbinți, de către curte, ale unei uși, estimp, zi-dite (și, dar, fără ieșire/intoarcere-ndărăt ?!), la puțin peste jumătatea vîrstei eroului (cu care nu era, astfel, greu să-mulezi), „Căpitan la 15 ani" — sărind lungi pagini de nautică... ocultă, nu fără, însă, o secretă încîntare și un frison cu totul inedit față cu **prora, pupa, tribordul** și **babordul, sextantul, cabestanul, trinchetul, rîndunica, verga, focul... ;** dar fără — încă — viciul și patima lecturii (presupunînd, ea, întreitul chiul : al somnului, al lecțiilor, al mesei), pe care-aveam să le cunosc numai spre iarnă, odată cu „Ocolul pămîntului în submarin" (și, „în avion"), roman din anii '20 al unui domn A. Galopin, descoperit, fascicul cu fascicul, în podul prietenului Mircea Brăilița — gamele noastre, Bayer (II) și Czerny erau, acum, un mohorît supliciu ! —, cu inubliabilii (numelor cărora sper să le fac onoarea unei transcrieri cît se poate de corecte) : BEAUCAIRE, LAVAL, MILO și PATUREL — „ecou", acesta, al lui Paganel și tip, de-a pururi, al savantului bonom, excentric, pitoresc, încurcă-lume, distrat, candid, paradoxal și brav, pe urmele — cu orice preț și pretutindeni — ale cutărei spețe rarissime de **bombyx...**

...Cu stimă și recunoștință, al lor, pe totdeauna, Șerban Foarță.

LAURENȚIU FULGA

Oricît vi s-ar părea de ciudat, dar noi, între timp, am devenit, decis de natură, tată de copii, pentru care, tot victimă legilor naturii, memoria noastră personală a cedat locul celeilalte memorii, în zona căreia s-au proiectat cu precădere micile și tiranicele personalități ale copiilor noștri, implicit obligația noastră de a le oferi vitamine cu lingurița și capodopere ale literaturii de specialitate, fără discer-

(Continuare în pag. 7)

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 3 iunie

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii. Săgeata neagră. 10,00 Viața satului. 11,30 Pentru căminul dv... 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. Umor și muzică. 14,00 Woody, ciocănitoarea buclucașă. 15,20 Telesport. 16,45 De pe marea scenă a țării. 17,45 Dickens la Londra. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,20 Cîntec pentru „Țara-om". 19,40 Studio muzical — 1. 20,20 Film : Desculț în parc. 21,50 Telejurnal. Sport.

LUNI, 4 iunie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Panoramic. 19,50 Poldark. 20,45 Mai aveți o întrebare ? 21,15 Cadran mondial. 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 5 iunie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Poldark (rel.). 10,55 Pentru frumusețea satului românesc. 11,10 În alb și negru. 11,55 Cîntarea României. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 Omagiu unui poet. 18,00 Documentar artistic. 18,25 Revista social-politică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Anchetă TV. 19,50 Seară de teatru. Institutorul Hofer. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 6 iunie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Teatrul scurt. Inspectorul broaștelor. 11,00 Muzică populară. 11,25 Șoimii patriei. 11,35 Festivalul național „Cîntarea României". 12,05 Telecronica pentru pionieri. 17,05 Gala rapsozilor populari (rel.). 18,15 Tragerea pronoexpres. 18,25 Cîntarea României. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,25 Noi, femeile ! 19,50 Telecinemateca. A avea sau a nu avea (american). 21,35 Telejurnal. Sport : Secvențe din meciul de fotbal Steaua — Dinamo.

JOI, 7 iunie

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 Pentru timpul dv. liber, vă recomandăm... 17,55 Reportaj pe glob. Szczecin — Poznan — Varșovia. 18,15 Consultații juridice. 18,35 Povestiri din pădurea verde. 19,00 Telejurnal. 19,20 Ora tineretului. 20,10 Teatru scurt. Amphitrion. 21,20 Meridianele cîntecului și dansului. 21,40 Telejurnal.

VINERI, 8 iunie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Telecinemateca (rel.). 11,45 Consultații medicale. 12,00 Festivalul național „Cîntarea României". 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Reflector. 19,40 Film. Hoinarul (portughez). 21,10 Meridiane culturale. 21,40 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 9 iunie

12,00 Telex. 12,05 Curs de limbă spaniolă. 12,25 Curs de limbă franceză. 12,45 Reportaj TV. Femei în uniformă. 13,05 Concert de prînz. 14,05 Corespondenții județeni transmit... 14,25 România pitorească. 14,45 Școala contemporană. 15,45 Un fapt văzut de aproape. 16,15 Agenda culturală. 16,45 Stadion. 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică internă și internațională. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 20,00 Film. Rădăcini. 20,50 Întîlnire cu Corina Chiriac. 21,35 Telejurnal. Sport.

TELEVIZIUNE

LITERATURA COPILĂRIEI

(gînduri răzleţe)

Copiii cresc şi, despărţindu-se de prima vîrstă îşi revăd cărţile din bibliotecă. Privesc tăcut, dar foarte, interesat, la fiică-mea cum se desparte de cărţile primilor ei ani. La unele renunţă fără nici-o reţinere, pe altele — fie ele, şi în ediţii modeste, de serie — le păstrează cu grijă şi cu nostalgie: *Fraţii Grimm*, Lewis Caroll, poveştile nemuritoare, Jules Verne, Pif-uri, *Omul de piatră* al lui Victor Eftimiu şi, firească, *Cireşarii*; ultima arată (toate volumele !) aşa cum trebuie să arate o carte pentru copii: ferfeniţă. E păstrată fără ezitări. Mărturisesc că invidiez soarta fericită a acestor cărţi. Şi-mi amintesc zilele de încîntare, vacanţele ei în care lectura cu delicii a întregului ciclu al lui C. Chiriţă, dura zile, în care pasaje erau reluate, analizate, comentate. A scrie pentru copii e o taină pe cît de mare pe atît de simplă.

Stau şi mă întreb cîte personaje noi a adus literatura ultimilor ani? Sînt multe şi nu un inventar urmăresc să fac. Vreau să-mi amintesc. Vreau să testez personajele memorabile. Şi nu-mi vin în minte decît din nou grupul cireşarilor, apoi Ciopîrţilă, copilul isteţ şi curios să cunoască toate, al lui Tiberiu Utan. Şi mai este Apolodor al lui Gellu Naum şi, desigur, Nică fără frică al Ninei Cassian. Şi încă altele!

Dar chiar dacă am face o listă pe două file, cred că tot puţine rămîn, pentru setea de lectură a celor foarte tineri. Am văzut în biblioteci săteşti şi de cartier atîtea cartoteci cu fişe arhipline. Jumătate şi mai bine din cărţile citite figurează pe fişele copiilor. Dar pentru ei tipăreşte o singură editură şi pe lîngă ea încă două-trei stocuri de carte pentru copii? Nu există!

Un admirabil editor, el însuşi scriitor (şi prieten) al copiilor, spune într-o şedinţă: *„nu vă alarmaţi că nu există suficientă literatură pentru copii. In cel mult zece ani orice carte literară bună devine o carte pentru copii, recomandată de programele şcolare"*. Aşa este, fără îndoială. Există însă şi fenomenul invers. Unele din cărţile scrise *pentru* copii străbat un traseu invers. In cel mult zece ani ele sînt uitate. De ce? Desigur, şi aici rezistă numai ceea ce întruneşte criteriul estetic. Cititorul copil nu e mai puţin exigent decît adultul. Ceea ce n-are temperatura vieţii, el îndepărtează de la sine. Şi astfel dispare repede o subliteratură verbioasă, cu copii care de care mai fotogenici, cuminţi nevoie mare, cu adulţi sfătoşi şi foarte exemplari, îmbrăcaţi atent şi rostind cuvinte supravegheate, pline de înţelepciune.

Un prieten îmi relatează că la editură i s-a obiectat: „Acest lucru copiii nu îl înţeleg. Mai bine renunţaţi". Privim textul împreună. Ce nu se înţelege? Textul e mai mult decît limpede; chiar dacă am omite ideea unor lecturi complementare. Trebuie să includem deci — cu necesitate — faptul că micul cititor de vîrstă şcolară are cunoştinţe prealabile lecturii pe care i-o propunem. De aceea e trist să vezi adulţi care nu pot susţine minimul efort pedagogic de a se transpune (mai cu seamă cînd are mandat profesional) într-o specifică psihologie a altei vîrste, pe care — vai — el a parcurs-o. Fără această condiţie, împlinită, proliferează o literatură cam insipidă, cenzurată de lectura cu staif a adultului „serios". Intr-un film, un copil spune că pentru om şi pentru pisică minutul cît trec ei strada nu are aceeaşi întindere, fiindcă diferă mult condiţia biologică a fiecăruia. „Daaa?" exclamă un adult rămas „bouche bée...".

Mi-amintesc de perioada, nu prea îndepărtată, cînd în fiecare săptămînă cititorul de 10-16 ani găsea la orice chioşc o broşură care, într-un stil alert şi plăcut, îl transporta contra un leu prin spaţiile interstelare. Era o plăcută cărticică, prevăzută cu „va urma". Era şi nu mai e. Păcat.

Întrevăd o posibilă întrebare: „Ca editor, ce ai tipărit, pentru copii, desigur?" — Pe Brătescu-Voineşti, pe nedrept uitat, cu admirabilul lui Niculăiţă Minciună, povestea unui copil genial ce se iroseşte din pricina mediului. „Şi mai?" — Cartea e frumos ilustrată. — „Numai atît?" — Şi pe Ugliş Delapecica, cu poveştile lui din cîmpia de vest. Şi încă? — Pe Hans Kehrer, cu un admirabil „Arbore al vrăbiilor", dedicat copiilor de limbă germană. Pe Anavi Adam, cu o carte pentru micii cititori de limbă maghiară. Ivo Muncian şi-a tradus şi nu rău, — versurile pentru copii în românește. S-au epuizat rapid! Ca şi cele ale Valentinei Dima, Damian Ureche, V. Versavia ori Cristea Sandu Timoc, cu basmele sale. O carte a lui Mircea Şerbănescu va fi, sper, curînd la cititori. — Aduc cărţile acestea reflexe ale vremii noastre? — Eu zic că da. E adevărat că basmele predomină, dar ele sînt totdeauna actuale. E drept în *Poveşti pentru trei seri*, Radu Ciobanu sparge măcar o dată tiparul basmului tradiţional; un copil de la oraş e salvat din încurcătură de rîndunele, el zboară printre blocuri într-o maşină modernă. Sînt amănunte, dar important este că în imaginaţia copilului pătrunde un fabulos de tip citadin ce merită a fi înconjurat. Un tînăr, Dorel Sibii, continuă tocmai o asemenea modalitate. — Vi se oferă manuscrise despre copii de azi, despre şcolari şi preşcolari? — Rar, dacă nu foarte rar. — Şi ar fi la Timişoara scriitori apţi să scrie pentru copii?" — Ar fi şi sînt! N. Berwanger a scris o carte educativă şi plăcută despre Seppi şi Peppi — unul cu muşchi de fier, celălalt cu obrajii mînjiţi de magiun. Au scris şi alţii, citaţi mai sus. Ar putea scrie şi L. Cerneţ şi Şerban Foarţă, care ştie atîtea jocuri de-a cuvintele savuroase şi vesele. Şi, dacă ar vrea, ce versuri ghiduşe, ce poeme duioase, ce de năzbîtii ar şti povesti în vers Gheorghe Azap. — Dar editorul? — El e totdeauna gata să primească manuscrise bune...

Simion DIMA

LIMBĂ ŞI STIL

COPIL

„Carpent tua poma nepotes"

La George Coşbuc există identitatea metaforică *doină-copilă*, pe care o cuprind versurile următoare: *„Copilo*, tu eşti gata / De-a pururea să plîngi / Şi cînd eşti tristă, *Doino*, / Tu inima ne-o frîngi". De ce, oare, în gîndul poetului din Năsăud — adică din inima însăşi a Ţării — *Doina* este o metaforă a *Copilăriei*? Pentru că Ea — *Doina* — a însoţit, prin vreme şi vremuri, încă din *Copilăria* lui, urcuşul tenace al acestui mîndru popor. Şi nu l-a mai părăsit nici pînă astăzi, cînd El — poporul acesta — nu mai este, de cel puţin 2050 de ani, *copil*. Păstrîndu-şi, totuşi, în „lămuritul" aur al sufletului, îmbelşugate crîmpeie din ilustra lui *Copilărie*...

Între copil şi bătrîn există un raport de „antonimie", în planul lingvistic, completat de unul de Tristeţe, a celui din urmă. Dar Tristeţea aceasta, a celui din urmă, este, într-un anume fel, alinată şi mîngîiată de fiinţa şi, mai cu seamă, de devenirea celui dintîi. La ani 20, flăcăiandrii din Ţara-de-Sus — de pildă „Jderuţul" lui Sadoveanu — nu cred în Moarte. Ba, dimpotrivă, se cred Nemuritori. Mai tîrziu, nu mult, îşi amintesc de Părinţi... Cari Părinţi, de la Decebal şi Traian pînă azi, rezemîndu-şi mîna ocrotitoare pe umerii feciorandrilor, trag nădejde că o formă a Neuitării este, tocmai, Pruncia...

Revenind, pentru un moment, „acasă" — adică la faptele strict „lingvistice" — e de menţionat că termenul în discuţie — copil — pare a fi preroman. Cu un asemenea cuvînt de alint, bogat în sunete limpezi, şi-or fi răsfăţat muierile dace, feciorii. Cari feciori le-au dat mult de furcă „vrăjmaşilor" romani. Dar ăştia durau poduri, peste marile fluvii ale Europei, prilejuind oamenilor, amăriţi de tot soiul de restricţii şi stavili, bucuria întîmpinării. Ea călăuzeşte, astăzi, deschiderea noastră către toate zarişte lumii.

Sînt — acestea — cîteva, numai, din gîndurile care mă cercetează, cutreierîndu-mi cugetul şi sufletul, de ziua Lui. Căci, oricît am fi de legaţi de Trecut — fără de care, „Copilărie" nu există — fiinţa noastră întreagă se îndreaptă către Viitor.

Pentru cine sămănăm, pentru cine roade culegem? Pentru cine şi-or dărui copacii, sădiţi de noi, marea lor umbră rotată? Pentru numai voi, poate neştiuţilor, încă, voi care veţi spori setea de soare şi istorie a acestui neam.

Murmurîndu-ne versurile lui Eminescu, Copilăria se întîlneşte cu o zare pierdută: „Unde eşti, *copilărie*, / Cu pădurea ta cu tot?". Dar cel care astfel şoptea — nu-şi irosise copilăria, „Fiind băiet păduri cutreieram"...

• *„Roadele tale le vor culege nepoţii" (Vergilius).*

G. I. TOHĂNEANU

MEMENTO

SEARĂ DE POEZIE IUGOSLAVĂ

In cadrul Zilelor culturii iugoslave în R. S. România, *care se desfăşoară sub înaltul patronaj al preşedinţilor Nicolae Ceauşescu şi Iosip Broz Tito, va avea loc, vineri 1 iunie ora 18,00, în sala* Modex *din Timişoara, o SEARĂ DE POEZIE IUGOSLAVĂ.*

Vor citi următorii poeţi din ţara vecină şi prietenă: Goran Babić, Jevrem Brković, Eftim Kletnikov, Bećir Muslin, Adam Puslojić, Katja Špur, Stevan Tontić, Pero Zubac.

Îşi vor da concursul actori ai Teatrului Naţional din Timişoara şi Ansamblul de cîntece şi jocuri Zora.

Mircea Şerbănescu

(Urmare din pag. 1)

— Intîlnirea cu dificilul public al copiilor, comportă cîteva riscuri de care fiecare dintre noi e conştient. Consider un adevărat act de curaj să-ţi citeşti verdictul în ochii care nu ştiu să mintă.

— Nu copiii sînt „dificili", ci poate propriile noastre scrieri, atunci cînd nu sînt pe „lungimea de undă" care trebuie; în acest caz, în adevăr, confruntarea devine „un act de curaj". Dar „adevărul" pe care l-am citit eu în „ochii care nu ştiu să mintă", după cum aţi spus, nu a însemnat altceva decît bucurie. In schimb, receptarea critică a literaturii pentru copii este deficitară încă, ea — literatura pentru cei mici — fiind fie ignorată de critică, fie lăsată pe seama unor rînduleţe de circumstanţă. Aş considera o datorie a revistei „Tribuna şcolii" să atragă în dezbateri în jurul acestei literaturi pe pedagogi, pe oamenii direct legaţi de sistemul educaţional şcolar sau extraşcolar.

— Curiozitatea de a şti ce gîndeşte neiertătorul critic care este cititorul-copil sper că nu rămîne o simplă delectare personală. Ce v-a impresionat la confruntările cu micii dumneavoastră cititori?

— Intotdeauna am fost emoţionat, astfel că „delectarea" de care vorbiţi a venit mai tîrziu, în orele de recapitulare şi meditaţie; în momentul desfăşurării întîlnirilor — numeroase — pe care le-am avut, am fost încordat şi mai neliniştit decît dacă m-aş fi aflat faţă în faţă cu un public matur. In primul rînd, dorinţa mea cea mai fierbinte a fost să cuceresc auditorul, şi în al doilea rînd să-l „ascult" eu însumi chiar dacă nu se rostea nici un cuvînt. In spontaneitatea unor manifestări ale micilor cititori — sau ascultători — se pot descifra mai multe sensuri şi mai interesante decît în articole savante. Nu am să uit niciodată întîlnirea dintr-o şcoală timişoreană, căreia i-am dat caracter de joacă „de-a extemporalul". Cînd a fost să mi se dea „note", cei, aproximativ, cincisprezece şcolari care au luat cuvîntul nu s-au repetat niciodată unul pe altul, dovedind o fantezie nemaipomenită care m-a impresionat la modul superlativ.

— Pregătiţi noi surprize admiratorilor dumneavoastră?

Dorinţa mea cea mai fierbinte este ca fiecare carte a mea dedicată micilor cititori să fie o „surpriză"; în această ordine de idei, am cîteva proiecte, unele mai avansate altele mai puţin avansate. Cea mai dragă îmi este povestirea în lucru „Baladă den bătrîni", dedicată aniversării a 2050 de ani de la crearea statului centralizat şi independent al lui Burebista. Am predat editurii „Ion Creangă" culegerea „Poveşti pe şapte degete". Mă gîndesc la o carte de „Basme pentru mari şi mici, povestite de bunici". Vor deveni ele „surprize"? Să sperăm!

— O privire atentă asupra evoluţiei actualei literaturi române pentru copii, în comparaţie cu ceea ce a apărut, să zicem, în 1945, ce vă spune?

— Apar foarte multe cărţi pentru copii. Uneori mă gîndesc că ar fi necesară o selecţie a lor. Poate printr-o serie „Scriitori români contemporani povestind copiilor." Astăzi, mai mult ca în trecut, există o categorie de scriitori care scriu literatură bună pentru copii, afirmîndu-se cu deosebire în acest sector literar. Un excepţional scriitor pentru copii a fost şi rămîne regretatul şi neuitatul Octav Pancu-Iaşi. Tot un nume de vîrf este acela al lui Mircea Sintimbreanu. Prin „Cireşarii", Constantin Chiriţă devine un „clasic" al genului. Am mai putea continua cu Nina Cassian, Victor Tulbure, Tiberiu Utan, Gica Iutes, Călin Gruia, V. Mănuceanu, Iulian Raţiu etc., dar nu-mi propun să întocmesc cataloage.

— Dar literatura modernă de gen, din străinătate? Consideraţi necesare mai multe traduceri?

— In mod paradoxal, literatura la care vă referiţi este ori foarte „modernă", ori foarte puerilă. Mai mult nu pot să spun; ar fi de dorit s-o cunoaştem mai bine. Dar nu prin mulţimea traducerilor, ci prin calitatea lor.

In concluzie, care ar fi alternativa literaturii contemporane pentru copii?

— Să cunoască succese încă mai mari.

PLASTICA

PORTRETUL UMAN ÎN VIZIUNEA TINERILOR PLASTICIENI TIMIŞORENI

Un sentiment tonic lasă în urma sa expoziţia tinerilor de la galeria „HELIOS". De la pictură la grafică, de la desenul în tuş, cărbune, sau creion, de la acvaforte, la grafica în culoare, portretul uman devine un personaj. Portretul, studiu realist, sau portretul compoziţie, portretul simbol sau portretul alegoric intră în atenţia celor mai tineri plasticieni. Modalităţile artistice, temperamentele, procedeele, tehnica intră toate în acest caleidoscop portretistic care e Expoziţia. De la Viorel Toma, ce, în masa semnelor grafice, introduce portretul-cheie a visării — la C-tin Catargiu — într-un acvaforte la care om şi oraş dialoghează, de la soţii Doru şi Elena Tulcan, la care lumea copilului devine un univers al visului, o alegorie a purităţii acelui vis, la Mihai Olteanu, cu tenta de vechime, cu aerul tăinuit, de atmosferă bizantină şi feudal românească, expoziţia îşi găseşte, în maniere, în stiluri, în temperamentele artistice o unitate în diversitate. Elisabeta Sepi strecoară simboluri într-o compoziţie austeră, de tip neoflamand iar Iosif Stois face din desenul realist, aproape fotografic, trimiteri la semnul cotidian, încărcat de valenţe social-umane. Corina Ciobanu Mutu, în desene — compoziţie, în tuş şi tente de-o fineţe extremă, surprinde, în contrastul de alb şi negru, teritoriul visării copilăreşti. Pavel Vereş, în culori pastelate, conversează, între real şi imaginar, ca şi Alexandra Andea, într-o poetică a vîrstei adolescente, iar Marcel Stancu patinează fundalul tablourilor şi conee-pe figuri statuare, fizionomii impenetrabile, în violet. Istodor Felicia, în portrete în tuş, denotînd diafanitate, şi Adriana Păiuşan, într-o compoziţie cu tinere fete, aduce aerul meditativ al vîrstei, siluetele fragile detaşîndu-se blînd, în estompă, din pasta groasă. C-tin Grangure, Gh. Goidaci, Ionel Cinghiţă, sculptori tineri, de acum cunoscuţi, prin portretele în lemn, ferme şi grele, sau prin delicateţea liniilor, ca şi simbolica lor, la ceilalţi doi, rotunjesc o viziune posibilă a portretului imaginat şi pictat de tînăra generaţie.

Diferenţiate prin stil, metode, tehnici, lucrările, nu numai cele la care ne-am referit ci şi cele ale altor artişti de la Galeria *HELIOS*, denotă potenţele artistice ale celor mai tineri plasticieni timişoreni şi, totodată, semnifică aportul lor la cunoaştere, la impunerea unei atitudini estetice elevate faţă de viaţă, faţă de creaţia artistică.

Radu VOINEA

(Urmare din pag. 5)

nămînt, convinşi că produsele noastre biologice sînt genialităţi absolute şi-i pot înghiţi încă din leagăn pe Homer şi Socrate, Shakespeare şi Tolstoi primul, Creangă al nostru şi Eminescu al universului. Aflaţi că rezultatele s-au dovedit extraordinare, copiii noştri au intrat în socialism cu scrisul pe buze şi fluturînd în vînt steaguri de pace. Credeţi că metoda s-ar putea generaliza şi s-ar putea chema cu numele nostru, LF ?

Dacă am înţeles bine, este vorba de ambianţă, cuvînt fermecător şi, în orice caz, cît ne priveşte, mai bogat în semnificaţii decît orice lozincă despre fericire, fiindcă, dacă îmi permiteţi să vă aduc respectuos la cunoştinţă, ambianţa în care copiilor noştri li se releva cît de plină de miracole este viaţa, cît de fabulos universul fanteziei scriitoriceşti, noi înşine redeveneam copii (fără, ierte-ne zeii, să cădem cumva în mintea infantilică), şi astfel se făcea că ne angajam pe drumuri paralele cu propriii noştri copii, cu alte cuvinte, să înţelegeţi, bine, construiam deopotrivă castele (nu de nisip), (ci) durabile, în numele străbunilor de la care ne trăgeam seva şi pentru ca matca românească să se încoroneze cu văzduh multicolor, şi mai aflaţi că niciodată fericirea noastră n-a fost mai plină, fără exagerare— aproape absolută, şi ca să vedeţi cît de favorabilă ne este nouă, în acest sens, zodia, vă mai informăm că din nou am luat experienţa de la capăt, vrem să spunem că ne copilărim şi la vîrsta senectuţii (ah !) şi iar ne copilărim. La această oră, biblioteca de la clasici şi de la contemporani se pune la dispoziţia unei domnişoare Alexandra (tot Fulga) de vreo trei ani, care ne moşteneşte după fiu. Şi n-avem de gînd să uităm de noi şi alţii să uite de noi înainte ca şi de la fiică să ne vină moştenitori, pentru ca legea-legilor să se înnobileze cu mereu spiţă românească, întru conservarea speciei umane şi, deopotrivă, întru permanenţa nemuririi noastre biologico-literare, şi lansaţi, ca încheiere, tuturor copiilor din lume — **LA MULŢI ANI !**

RADU PETRESCU

ÎN CĂUTAREA CĂRŢILOR PIERDUTE

În cazul meu, sunt mai multe straturi ale lecturii. Primul text, îmi amintesc, a fost unul vorbit, aveam în jur de trei ani, şi l-am ascultat în casca de ebonit a unui aparat de radio. Nu înţelegeam nimic, dar prin aparatul negru, mirosind îmbătător, ca jucăriile, venea spre mine ca dintre stele, o voce prelung şi subţire bîziită, misterioasă şi alarmantă. Asta se petrecea în Bucureşti, pe strada Carol Davilla, şi încăperea în care am primit mesajul uranic dădea, cu o fereastră, spre cerul în ale cărui arginturi fine veghea un vîrf de plop, plin de mici oglinzi, mereu schimbătoare. Apoi, în A., ceva mai tîrziu, citeam ştirile externe în **Universul,** pentru frumuseţea extraordinară a numelor unor oraşe, Londra, Roma, Berlin, Cairo, Calcuta, textele care însoţeau desenele colorate ale aventurilor lui Tudorică şi Andrei, de pictorul Pascal, apoi din nou în Bucureşti, rîndurile frumosului meu abecedar mi-au revelat magia expresiei primare (în sensul în care pictorii numesc cercul, pătratul, forme primare), iar enunţurile problemelor de aritmetică mi s-au înfăţişat ca o mie şi una de nuvele, într-o combinaţie de gri şi negru foarte distinsă, extrem — orientală. De exemplu : **„Un copil are strînşi în puşculiţă 19 lei. El ar vrea să-şi cumpere o carte cu poveşti care costă 30 de lei. Cîţi lei îi mai trebuie ?"** Într-adevăr, semnul de întrebare se deschidea spre toate posibilităţile, un abis ca acela în care cădeam noaptea, în somn, către vis. După nuvele, romanul, destul de asemănător lor, **Cuore,** cum era şi firesc. L-am citit la Bucureşti, în camera mea din strada Filaret 19, la pupitrul meu albastru, pe care îmi scriam şi-mi desenam lecţiile şi în interiorul căruia îmi păstram cărţile. Erau după-amieze foarte luminoase şi o linişte paradisiacă. Uşa camerei mele era deschisă spre holul care foşnea mut, ca o pădure. Eram emoţionat, aproape plîngeam, însă trebuia să dau deoparte, de la nu ştiu ce paginî încolo, şi plasa unei subtile plictiseli care, am înţeles mai tîrziu, nutreşte hotărîtor complexa, dureroasa plăcere a lecturii.

MIRCEA HORIA SIMIONESCU

Format (şi, poate, deformat) de îndelungul exerciţiu al lecturii, cărturarul confundă adesea propriile-i amintiri cu lumea cărţilor parcurse şi fapte şi întîmplări trăite odinioară îi revin în conştiinţă ca paginile unor literaturi în veci îngheţate, depozitare de explicaţii ale prezentului său în continuă şi nisipoasă curgere.

Recitind spaţiul copilăriei mele, trec cu emoţie de la majusculele de manuscris înluminat ale pereţilor, uşilor şi tablourilor de familie, ale unei case de provincie, la silabele şi apoi cuvintele sub care stau adunate mobilele, pendulul, pianul şi plantele decorative şi, ca de la o fereastră la alta, schimb imaginile în capitole, capitolele în episoade, episoadele în lungi şi palpitante aventuri. Inventarul primei lumi întrece în amploare toate bibliotecile visate.

Întîia carte tipărită mi s-a înfăţişat veche şi neinteresantă faţă de această carte vie, bogată în înţelesuri, ca o mitologie. S-a nimerit să fie un tratat de infanterie (tatăl meu fusese ofiţer) şi amănuntele organizării unei bătălii, luxurianta descriere a armamentului şi tacticii ideale, cu scheme şi planşe, după ce m-au fascinat, m-au aruncat într-o amară desnădejde, căci am aflat că superbul joc al uniformelor, mecanismelor şi probabilităţii nu rămîne gratuit, aşa cum îmi imaginasem, ci urmăreşte uciderea semenilor şi cucerirea oraşelor şi satelor — o artă infamă.

M-am simţit întotdeauna legat de această lectură de căpătîi, pentru că ea mi-a oferit o idee de care nu mă mai pot desprinde : arta şi jocul nu pot fi coborîte nicicînd la scopuri limitate, cu atît mai puţin cu cît este vorba de crimă şi distrugere ; arta nu este altceva decît viaţa veşnică a Copilăriei, ordonată de artist spre a deveni inteligibilă şi comunicativă. De la lectura cărţii despre tactica infanteriei, programul meu estetic arată destul de coerent şi, dacă am pierdut atunci o iluzie, negreşit am cîştigat în schimb o experienţă : arta va trăi, îmi spun, atîta timp cît vor trăi şi se vor juca fericiţi toţi copiii lumii.

CORNEL UNGUREANU

Era o poveste cu doi fraţi, **Achim cel ursuz** primul, om harnic dar posac, nenorocos în întreprinderi tocmai de-asta : fiindcă era posac, lucra îndesat şi trăgea din lulea. Ursul care-l necăjeşte pe **Achim cel ursuz** e pus la punct de **Achim cel vesel** care are balalaică. Ursul ar putea cînta şi el, spune Achim cel vesel, dacă şi-ar perfecţiona labele. Sigur că Moş Martin vrea să devină cîntăreţ, dar să vedeţi ce-i face Achim — veselul. Poza în care ursul geme cu labele prinse într-un trunchi iscusit despicat a fericit o seamă de zile ale copilăriei mele, zile şi ani în care mi-am dorit cu înfrigurare o balalaică. Pe măsură ce vremile s-au mai adunat, am început să privesc cu tot mai multă simpatie **ursul,** cel pus să-şi perfecţioneze — într-o trudă cu şansă iluzorie — virtuţile cu care l-a înzestrat natura.

ROMULUS VULPESCU

Dacă-mi aduc bine aminte, cred că prima carte citită a fost una din colecţia „Femei celebre" (se pare că „Viaţa Cleopatrei"), pe care, firească, am citit-o în secret, fiind o carte pentru mine interzisă, şi pe care, dat fiind formatul colecţiei, mică şi subţire, o citeam băgată în „Lică şi Tîrlică" de moş Nae (N. Batzaria), ilustrată, dacă nu mă înşel, de Marin Iorda. Locuiam cu părinţii lîngă uzina Lemetru (Lemaître), uzină în care, fiind război, tatăl meu, maistru armurier, lucra. Noi locuiam în curtea unei farmacii, la parter, unde pînă cu cîţiva ani înainte funcţiona oficiul poştal. În spatele casei era o grădină mare, un chioşc de vară, unde, dealtfel seara mai şi mîncam, deşi chioşcul era străjuit de un imens oţetar. Aşa că debuturile mele de cititor profesionist stau, oricît ar şoca asta pe romanţioşii mirosmelor vegetale, sub semnul parfumului oţetarului. Dealtfel, grădina şi chioşcul sînt azi degradate (în timpul războiului în grădină a trebuit să se facă un adăpost în formă de T, conform instrucţiunilor apărării pasive, iar chioşcul a devenit o magazie, unde cît trăia taică-meu, îl mai ajutam la reparat arme). Aceste elemente de meserie pe care le-am prins de la tata, m-au ajutat foarte mult cînd eu însumi am devenit strungar la acea uzină, care şi ea şi-a schimbat numele de vreo două ori, azi numindu-se „Timpuri noi". Citeam ascuns în spatele acestui chioşc, între chioşc şi un gard care ne despărţea de o cherestegerie (azi e un garaj de reparaţii auto), sub un fel de mică pergolă de scînduri de la un coteţ de găini dezafectat. Semnalez că şi azi, fiica mea (care n-a ajuns încă la perioada lecturilor ilicite), şi-a stabilit terenul de joacă în actuala magazie (fostul chioşc), unde e fericită că poate găsi tot felul de obiecte bizare, tot felul de vestigii adunate într-o gospodărie. Foloseşte de asemenea şi ascunzătoarea din spate, unde, ca un căţel precaut care-şi ascunde oase albe pentru zile negre, îşi depozitează jucării stricate de care nu vrea să se despartă. Aluzia la căţel nu e întîmplătoare, pentru că pînă prin '70 am avut generaţii de ciini de vînătoare, cu care, încă de pe vremea „Cleopatrei" şi a lui „Lică şi Tîrlică", împărţeam spaţiul de ascunzătoare, fiecare cu hobby-ul său : osul şi cartea.

Dacă există unele confuzii, în pagina de faţă, de autori (sau titluri), aceasta-i pentru că, pentru copil, o carte este anonimă, adică fără autor, şi dintotdeauna, aparţinînd naturii ca atare şi mediului ce ne-ncojoară : ca arborii, ca străzile, ca Africa...

Scrisul pentru copii — un gen în cultura noastră

O trecere mai puţin întîmplătoare sau ocazională prin dreptul rafturilor cu cărţi pentru copii, din librării sau biblioteci, precum şi o lectură răbdătoare a principalelor apariţii de după 23 August oferă satisfacţii nebănuite : majoritatea autorilor cunosc sau intuiesc problemele complexe ale genului de literatură în care şi-au angajat — exclusiv s-au temporar — forţele creatoare. Majoritatea se feresc de reţetă, de o concepţie simplistă, de afectare. În felul acesta, cartea lor pentru copii nu mai poate fi înregistrată ca simplu semn de generozitate, ci devine asumare conştientă a unei condiţii scriitoriceşti dificile. Drept care se poate afirma cu certitudine că astăzi scrisul pentru copii continuă demn tradiţia deja constituită a acestui gen în cultura noastră (vezi Viniciu Gafiţa, *Bibliografie de literatură română pentru copii*, Bucureşti, Editura Ion Creangă, 1978). Nu rareori şi nu întîmplător condeie de prestigiu vin să îmbogăţească şi să diversifice aria tematică şi stilistică a literaturii pentru copii (Violeta Zamfirescu, Gellu Naum, Ştefan Augustin Doinaş, Constanţa Buzea, Ion Caraion, Nina Cassian, Cicerone Theodorescu, Ion Brad, Demostene Botez, Maria Banuş, Mircea Şerbănescu, Marin Sorescu ş.a.).

Călătoriile imaginare, metamorfozele personajului, animizarea sau antropomorfizarea universului sînt tot atîtea surprize menite să înlesnească dobîndirea unei anumite libertăţi a cititorului, de fapt libertatea de a se implica în situaţia propusă eroului principal. Este momentul să precizăm că foarte multe texte debutează prin inventarea unui personaj ce se insinuează ca alter ego şi urmează a fi sancţionat sau admis în funcţie de calitatea morală a comportamentului său (Ciopărţilă al lui Tiberiu Utan, Bogdan Năzdrăvan al lui Florin Costinescu, Sfredeluş al lui Demostene Botez, Bondocel al lui Marcel Breslaşu, Prinţul Miorlau al Ninei Cassian etc.) Opţiunea autorilor merge fie spre eroul înzestrat cu virtuţi multiple — şi atunci formula cărţii se apropie de aceea a poveştii —, fie spre portretul unui clasic năzuros, buclucaş, corijibil în finalul experienţei pe care i-o rezervă textul. Ambele căi sînt de natură să ducă la însuşirea sau la întărirea normelor morale. Abuzul excesiv de această tehnică a tipologizării tinde însă să îmbătrînească procedeul şi să-i consume eficienţa iniţială. Nu întîlnim aici un fenomen singular de practicare întîrziată, pînă la secătuire, a unor formule anacronice. Oboseala, epuizarea, pot fi înregistrate şi în cazul altor procedee, iar faptul este supărător în măsura în care conservarea lor sărăceşte textul de imaginea reală, mult mai complexă a universului infantil modern.

De neînţeles rămîne insistenţa plină de zel cu care unii autori, într-o risipă inutilă de imaginaţie, continuă improvizarea unor texte menite să formeze micilor cititori deprinderi civilizate ce ţin de aspectele secundare ale educaţiei. Despre necesitatea spălatului, despre nevoia de curăţenie şi ordine, sau despre foloasele certe ale săpunului, periei sau ale unei vestimentaţii îngrijite, există deja o întreagă literatură, o întreagă bibliotecă de texte convingătoare a căror reeditare ar fi, pentru un timp, suficientă şi mai nimerită decît lansarea unor variante.

Faţă de cazurile de desuetudine, înnoirile precumpănesc, realizînd o firească adaptare la specificul actualelor generaţii de copii. Valorificarea unor specii „adulte" ca jurnalul, adoptarea stilului reportericesc sau al celui parodic sînt toate capabile să întreţină funcţia didactică a textului pentru copii, accentuînd valoarea iniţiatică a aventurii, înlesnind stabilirea unor relaţii afective şi implicînd autocunoaşterea ca descoperire a propriei identităţi. Interesantă în ultima vreme este practicarea formelor mixte prin intermediul cărora se revitalizează specii de sine stătătoare, cu o tradiţie mai veche în literatura pentru copii. În cuprinsul aceluiaşi volum se pot întîlni modalităţile basmului sau poveştii cu poezia anotimpurilor, a lucrurilor, a lumii vegetale, numărătorile, ghicitorile sau abecedarele poetice, instantaneele reporterice şti, incursiunile în lumea meseriilor şi a muncii, secvenţe din viaţa de familie, în sfîrşit, cotidianul şi evenimentul, fantasticul şi realul. Un şir de întîmplări, o cohortă de personaje prilejuiesc pe rînd experienţa complexă a eroului, producînd diversificarea sau alternarea formelor ca şi permanenta regenerare a textului ce tinde să se transforme în carte totală (cărţile cu Bondocel ale lui Marcel Breslaşu, cu Sfredeluş ale lui Demostene Botez, Ciopîrţilă ale lui Tiberiu Utan).

Pornind de la o explicabilă nevoie de adaptare a universului cărţii la specificul copilului modern, unii autori ajung, din păcate, să aleagă căi superficiale. Astfel, mizînd pe foamea de tehnică a copiilor de astăzi (fascinaţi de zboruri extraterestre cu toate aeronavele posibile), ei îşi atrag cititorii în aventuri gratuite, lipsite de emoţie, ce orientează atenţia numai spre formele civilizaţiei actuale. Se produce, în consecinţă, o regretabilă deplasare a interesului de la experienţa propriu-zisă la mijloacele formale ale realizării ei. Eroarea sau limita unui asemenea fel de a înţelege condiţia modernă a textului pentru copii va apărea mai evidentă dacă, iertîndu-se impietatea, binevoim să ne imaginăm un Făt Frumos îndrăgostit de performanţele calului său septuacord. Pentru a întrerupe însuşirea micilor neajunsuri, semnalăm doar că, în raport cu abundenţa volumelor de poezie şi proză, teatrul pentru copii înregistrează apariţii rare, eforturile de data mai veche (Mircea Sîntimbreanu, Alecu Popovici, Victor Eftimiu, Tudor Muşatescu, Octav Pancu-Iaşi, Nina Cassian) fiind sortite să aştepte în singurătate noi contribuţii. O menţiune specială în cazul poeţilor merită volumele lui Ion Caraion, scriitor constant în revenirile sale. Dincolo de sclipitoarea mînuire a limbii, într-un joc suficient sieşi, cărţile acestuia păstrează nealterată o remarcabilă paradigmă a semnificaţiilor ce invită şi incită la lectură toate vîrstele publicului cititor

Cu cît înaintăm însă în universul literaturii pentru copii, descoperirile se înmulţesc şi singura cale de cunoaştere autentică o asigură urmărirea consecventă a apariţiilor. Aceasta pentru că, tandre, jucăuşe sau sfătoase, cărţile pentru copii se întrec să ne cheme zilnic în umbra plină de tihnă a librăriilor.

Carmen ODANGIU

RAYMOND QUENEAU
„A bate cîmpii"

GISCA HĂITUITĂ

Cîndva poetu folosea pana de giscă
trecu apoi la mina de grafit
pe care-a-nlocuit-o cu tocu rezervor
ca să se-mpartă astăzi intre pixu
cu pastă și mașina
de scris
e un profit
intr-asta
e un rău
greu de ieșit din tehnologica dilemă
ce-i sigur e că incă se mai scrie
pe cînd iertindu-i gîștii penetu
gastronomii
o gituie pentru ficatu său

ȘANSA

Se-apleacă trenu pe fereastra
vagoanelor lui proprii
se recunoaște-n fiara asta
de care nu te-apropii

decît sfios în ditai smeul
în fumegarea nărilor
cărùia-și tot contemplă eul
acest narcis al gărilor

'naintea lui cu niște pași
ce sufletu-ți destramă
un podagros iavaș-iavaș
apropie-se de dramă

el însă nu e un călău
și norocoasa fință
poa' să-și urmeze drumu său
în suferință

EXODU

Din stînga și din dreapta șoselelor platanii
au emigrat spre zone mai calme
nemaivrînd
să-și tot ofere trunchiu drept țintă ca în
anii
din urmă nu știu citor vehicule virînd
cu maximum pe oră și nici ca domni și
dame
să le tot puie-n circă acest lung șir de
drame
făcîndu-și deci bagaju ei unu după altu
vor fi pornit aiurea departe de asfaltu
șoselelor pe care 'n plin soare vor-nu-vor
conducătorii-aùto-și vor loa gustarea lor

MIELU ȘI LUPU

Coleă 'ntr-un cring îmi paște
un lup un lup de soi
mai bînd el și din apa
piriului curat

cînd hait ș-un miel pe-acolo
un miel de soi da' bine
cumetre, zice, -mi tulburi
piriul meu curat

biet lupu ce-ar mai loa-o
la sănătoasa însă
te pui tu cu stăpînu
piriului curat

Crochiu de Mia FOARȚĂ

un fir de sînge curge
din lup el fuge mielu
se scapă-n H_2O-ul
piriului curat

s-au scris acestea-n umbra
unei dumbrăvi stînd cu
ambele gambe-n unda
unui pîriu curat

SĂ CÎNȚI PRECUM UN CAL

Că-ți cîntă calu fals
un vals
nu-i o problemă (totu find să-l cinte)
normal
e unui animal
să nù-i ceri alt son muzical
decît cel care-n fire-i stă să-l cinte
ca de exemplu unei broaște să
orăcăie și unui porc să
grohăie iar unui cal
ce-atît de falnic tropăie să
cînte

așa se face că 'ntr-o toamnă
un cal întors de la servici
trap-trap trap-trap cînta cînta
„Îți mai aduci aminte, doamnă ?"
– spectacol care-i încînta
și pe cei mari și pe cei mici

În traducerea lui
Șerban FOARȚĂ

ANUL INTERNAȚIONAL AL COPILULUI

LIRICĂ SOVIETICĂ

Un grup de scriitori au pus, nu de mult timp, bazele literaturii pentru copii în Republica Socialistă Sovietică Turkmenă, completînd, în acest fel, registrul unei culturi noi, aflată în continuă formare.

I-am cunoscut, la Așhabad, oraș aflat la marginea pustiului Karakum, pe Kaium Tangrîkuliev și Annaberdi Agabaev scriitori cu temperamente diferite, dar cu o aceeași largă audiență la cei mai tineri cititori. Am asistat la entuziasmul de nedescris pe care lecturile lui Tangrîkuliev l-a stîrnit în cadrul unei șezători ținute la o școală națională din capitala Turkmenistanului ; erau versuri dotate cu un umor duios, scrise cu o deosebită înțelegere a psihologiei infantile, nelipsite de un ușor spirit moralizator. Transcriem aici, cu minime retușuri, uneori fragmentat, traduceri dintr-o carte apărută la Chișinău, efectuate în limba moldovenească de Pavel Darie : „Toate cîte le-am văzut" *de K. T.*

Lucian BURERIU

KAIUM TANGRÎKULIEV

CANALUL [1]

În pustiu canalul ni-i
Ca un riu în spume.
Lîngă el, maci purpurii
Cresc, ca prin minune.

Peste apele gălbui
Un vapor se-arată...
Cine iese-n calea lui ?
Lebădă înoată.

Cîntă apa din canal :
– Hai, te-adapă, glie !
Eu îți dărui val cu val,
Să nu fii pustie.

Și tot omul, bucuros,
Valul întîlnește
Și mi-l scoate-n cîmp, frumos
Și gospodărește.

[1] *Canalul Karakum irigă pustiul cu apele rîului Amudaria pe o lungime de circa o mie de kilometri. (n. n.).*

IARNA NOASTRĂ [2]

„Va viscoli !" – o cioară strigă,
Dar plouă zi și noapte-apoi ;
Nu viscolește pe la noi
Și rar cad fulgi în loc de ploi.
Faci oameni de zăpadă, dar
Zăpada se topește, scade.
La noi nici păsările, chiar
Nu pleacă-n alte țări, mai calde.
Cojoace nu știm a purta,
De schiuri noi nu avem parte.
Mîncarea caldă o să-ți stea,
Din zori lăsată, pînă-n noapte.
Lucește soarele pe cer,
Pămîntul cîntă, păsărește...
Da, iarna nu ne-aduce ger,
Ci primăvară prevestește.

[2] *Paralela 38, care traversează Turkmenia, trece prin sudul Spaniei și nordul Africii. În această republică se află punctul cel mai sudic al U.R.S.S., Kușka. Temperatura medie, vara, la umbră : 45 grade Celsius. Iarna : 23 grade. (n. n.).*

BARBU MIHAIELA cl. VIII-a :
„Ștrandul copiilor"

COCORII

În unghiuri, cocorii
Pe sus se tot duc.
Ce lungă li-e calea
Pîn' unde se duc.
Zburînd ca săgeata,
Trecînd peste sat,
Ei, neamuri de păsări,
În urmă-au lăsat.
Îmi caut creionul
Cu gînd să-i pictez ;
Ei zboară ca vîntul,
Abia de-i mai vezi.
În zarea albastră
Se pierd 'naripați...
Voi nu știți, cocori,
Mai încet să zburați ?

DIN LIRICA IUGOSLAVĂ CONTEMPORANĂ

ADAM PUSLOJIC

BALADĂ DESPRE ACEASTA

Trăiesc în umbra lemnului, lemnul de piatră.
Trăiesc în umbra pietrei, piatra de piatră.
Acest lemn de piatră – nu e de piatră.
Această piatră de piatră – nu e de piatră.

Dar n-am nici un argument pentru aceasta.
Dar nu există nici un argument pentru aceasta.
Nu există lemnul. Nu există piatra.
Nici eu !

Dacă n-ați trăit în umbra acelui lemn niciodată,
Tot în umbra vreunui lemn va trebui să pieriți !
În umbra împietrită a împietritului lemn de piatră –
Pe pămînt, pe piatră, sub lemn.

GORAN BABIC

DALMAȚIA

În acele ținuturi nimeni nu-și amintește de-o astfel de ieșire la pescuit, cum avuseseră ei în seara aceea întunecoasă și rece.

Vîntul le stinsese lumina, dar ei, cu toate acestea, se încordaseră scoțînd mrejele grele și truda nu le fusese zadarnică.

Visliră noaptea întreagă și cum barca era încărcată, înălțară pînzele, deși vîntul era tot mai puternic, amenințînd să fărîme catargul.

În zori, căutară țărmul spre care merseră, unii înspăimîntați că rătăciseră drumul, dar cîțiva observară că ancora se afla în locul în care fusese aruncată în apă, în seara trecută, și că în jurul lor nu era decît peisajul atît de familiar tuturora.

STEVAN TONTIC

PUȘCA MEA

Pușca nu va lua foc în mîinile mele
după ce va-nțelege secretul
în disperare ea va muri
În locurile primejdioase, în lupte,
va risipi lacrimi, în loc de gloanțe
eliberată de iluzii, va fi și ea
vieții – sinceră prietenă
Bătrînele puști încă mai bombăne
cele noi tac de rușine
și clănțăne uneori numai ca să
nu ruginească.

PERO ZUBAC

CU GREUTATEA APEI, CU GREUTATEA ARGINTULUI

A te refugia în vis, în toamnă, în zborul păsării,
a te refugia departe de cîntec,
de noaptea care ți se așează pe frunte
cu greutatea argintului, cu greutatea apei.

Dincotro să ne-ntoarcem pe drumurile verii
căci vîntul a sfărîmat coastele vișinilor.

De unde această neliniște care pornește în vis,
de unde cuvintele,
cei obosiți nu se vor statornici în cîntec,
aici nu e odihnă,
aici doar piatra ți se așează pe frunte,
cu greutatea apei, cu greutatea argintului.

În românește de
Anghel DUMBRĂVEANU
și Slavco ALMĂJAN

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

DIB... „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

TREPTE SPRE SĂRBĂTOARE

Marile evenimente ale acestui an, a 35-a aniversare a Eliberării patriei de sub jugul fascist și Congresul al XII-lea al partidului marchează reperele fierbinți ale vieții politice în jurul cărora polarizează atenția întregii noastre națiuni socialiste. Un spor de energie umană, pornit din dorința fiecărui comunist, a fiecărui om al muncii de a întîmpina cele două evenimente cu importante realizări creează emulația specifică momentelor de vîrf ale istoriei prezente spre a le îmbrăca și cu haina sărbătorească a succeselor din toate domeniile vieții economico-sociale. În malul oceanelor de aur din acest iunie torid, combinele așteaptă semnul de început al strîngerii recoltei ; marile întreprinderi din întreaga țară, combinate, platforme industriale anunță zi de zi succesele înregistrate în întrecerea socialistă, noile produse, cu competitivitate ridicată, intrate în producție ; pe marea scenă a țării se înregistrează secvențele de vîrf din cadrul ediției a doua a Festivalului național „Cîntarea României" conceput ca o manifestare plenară a tuturor energiilor creatoare pe care le stăpînește poporul nostru.

Există în adîncul acestei ample desfășurări umane îndreptate, ca finalitate permanentă spre sinele său de națiune socialistă, semnul de bun augur — specific întregii noastre vieți, — al muncii unite, al marilor înfăptuiri și bucurii comune, realizate în climatul democratic, liber și drept al unui popor ce-și deschide suveran un viitor înalt. Există, în efervescența cu care sînt întîmpinate marile evenimente ale istoriei noastre fierbinți, în spiritul revolut al desfășurării vieții noastre, o chintesență a bucuriei, a încrederii în viață, de care poporul nostru a dat întotdeauna dovadă cînd istoria a fost pe măsura voinței sale.

Marile evenimente ale acestui an sînt așteptate de fiecare om al muncii, de fiecare dintre noi, români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități cu sentimentul mîndriei, specific omului făurar și lucrului împlinit, cu sentimentul demnității fiecărui om ce-și apără marile sale izbînzi.

Intensitatea muncii creatoare care se desfășoară pe întregul cuprins al patriei noastre este menită să condenseze timpul istoric pe care-l străbatem, să scurteze timpul social și să ne apropie de țelul care cristalizează aspirațiile unui popor ce, nu o dată, în trecut, a fost stînjenit în dezvoltarea sa firească. Această epocă istorică este menită să înfăptuiască o înălțare măreață a țării, recuperînd pierderile istoriei trecute, ridicînd poporul român pe cele mai înalte culmi ale progresului și civilizației. Înfăptuirile de azi sînt rezultatul marilor evenimente pe care le sărbătorim în acest an.

ORIZONT

Memoria literaturii

1. Cîte lipsesc din preajma lui Ioan Popovici-Bănățeanul pentru a redeveni el însuși în istoria literaturii române ? Cuvintele strînse pînă acum în jurul operei lui au, în cele din urmă, un ton plîngăreț, exclamațiile traduc o participare sentimentală suplimentară. Un oftat concesiv însoțește mai fiecare dintre articolele care nu vorbesc despre *om și operă*, ci mai ales despre drama unei existențe și despre neîmplinirea unei opere. *Bănățeanul*, cu bună știre pus de Maiorescu în coadă, numele a dobîndit în timp, greutatea unei pietre de moară : omul și opera erau depuși de adăugirea onomastică într-un sector al istoriei literare ce părea recuperabil doar prin operațiuni arhivistice. Numitul nu este un scriitor pur și simplu, el este *bănățeanul*, reprezentant în literatură al unui ținut și descifrabil ca atare. Pe umerii tînărului, mort la 24 de ani apasă nu numai versurile epigonice — firesc epigonice — nu numai cele nescrise, ci toate cele nescrise și neînfăptuite ale unui ținut ce ar fi avut nevoie de vîrstele lui întregi, spre a ieși, în fața judecății istoriei literare, în haine de sărbătoare Pînă și chipul — cel ce ne-a rămas într-o singură variantă deformează realitatea ; este al unui om matur, al unui om ce a ieșit de-a binelea din vîrstele sale tinere. O barbă bine aranjată îi încadrează o față cu o vîrstă imprecisă, o pălărie ascunde fruntea. Există altă fotografie, în afara acesteia, fără de vîrstă ? Cine știe ? Uneori ignorăm faptul că istoria literară are nevoie de *embleme :* chipurile scriitorilor. Cu puțină bunăvoință, scriitorul ar fi devenit unul dintre miturile literaturii române. Cu puțin noroc, cu puțină șansă Poate și cu un interes bine dirijat.

2. Există în comentariul operei lui Ioan Popovici-Bănățeanul o deturnare de sensuri care îl sperie pe cel ce încearcă să-i abordeze opera : cercetătorii au căutat un scriitor matur, întemeietor de tradiție literară, primul dintr-un șir. Imagine obsedantă dar strivitoare : ce mi se pare de mirare e că, această viață cunoscută, cum puține vieți ale scriitorilor români sînt, nu a dat după excelentele operațiuni documentaristice ale lui D. Vatamaniuc sau Virgil Birou, *o biografie — o viață* a scriitorului. Toate datele existenței lui Ioan Popovici-Bănățeanul pot da avînt imaginației, pot favoriza *reconstituirea* unui timp de strălucire spirituală : prietenia cu Victor Vlad Delamarina, poetul în grai dialectal, steagurile românești ridicate pe clădiri lugojene, luptele pentru afirmarea demnității naționale, drumurile de la un liceu la altul — exmatriculările — pe urmă iubirea cu soția lui Patriciu Dragalina, și el bărbat ilustru — pe urmă drumurile, din nou drumurile, întîlnirea cu cărturarii cei mai de seamă ai României. O tinerețe extraordinară o tinerețe fantastică, intransigentă, demnă, trecînd de

Cornel UNGUREANU

(Continuare în pag. 6)

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

Semnificație și cadru

Inițiativele rodnice și mari se nasc întotdeauna pe temeiul unei necesități generalizate, și tot pe temeiul unei necesități largi și profunde își dovedesc ele eficacitatea și oportunitatea istorică.

„Cîntarea României" este un asemenea fenomen de maximă amploare, menit *să organizeze și să exprime*, la nivel național, potențialul spiritual al poporului român, azi. Care ar fi temeiul lui ? Ni se pare clar adevărul acesta : „Cîntarea României" este echivalentul spiritual al efortului material ce se desfășoară în țara noastră acum, în etapa dezvoltării ei multilaterale. Cu alte cuvinte, acest fenomen suprastructural este menit să dea vieții spirituale o amploare echivalentă, sau cel puțin comparabilă, cu efortul economic. Economic și politic.

Inițiativa acestei manifestări naționale aparține conducătorului patriei, tovarășului Nicolae Ceaușescu, aceluiași fiu al României care înțelege în cel mai înalt grad necesitățile economice și politice ale românilor în lumea contemporană.

Gradul de dezvoltare economico-socială a țării impune, în virtutea legii concordanței dintre existența socială și conștiința socială, dintre temeiul material și zborul spiritual, dintre bază și suprastructură — expresii diverse prin care numim un raport cauzal — o corelare a vieții spiritului cu viața materială (existențială) a unui popor.

Viața unui popor produce atîta spirit cît îngăduie viața lui materială Și nu întîmplător în istorie instituțiile suprastructurale au apărut și au rodit acolo unde a existat fundament real. Desigur, individualitatea creatoare poate produce excepția. Dar un popor care vrea să participe realmente la cultura lumii trebuie să facă dovada culturală a ființării lui Iar pentru aceasta e necesară manifestarea lui ,nu reprezentativă, ci integrală, colectivă.

Tot așa, o inițiativă generoasă și rodnică se autoperfecționează, regîndindu-și sensul. Așa se face că, dacă la prima ediție „Cîntarea României" își supralicita sensul spectacular, la timpul potrivit, a fost semnalată necesitatea integralității ei, subliniindu-se firesc obligația asimilării creației tehnice, ca o dovadă limpede a caracterului ei profund național, ca o dovadă că această formă socială este menită să asimileze și să stimuleze capacitatea creatoare multilaterală a poporului nostru.

Concepută ca un cadru general de manifestare spirituală, creatoare în toate domeniile culturii, „Cîntarea României" este menită să-și creeze *tradiția necesară*, în cadrul tuturor formelor de manifestare spirituală, justificînd astfel nu numai un mod de manifestare, ci însăși necesitatea care i-a dovedit rodnicia. Sensul ideii de tradiție este acela de selectare și stimu-

Vasile VERSAVIA

(Continuare în pag. 6)

ORIZONT 23

(585) ● 7 iunie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX 8 pagini

1 leu

ANIVERSĂRI

Ioan Popovici Bănăţeanul şi lumea sa

Supranumit de Titu Maiorescu „Bănăţeanul", Ioan Popovici se sustrage literaturii în dialect specific al cărei mentor se voia criticul. Nimic deliberat în opţiunea scriitorului Ioan Popovici care de altfel justifică prin operă numele-apendice. „Bănăţenismul" său implică biografia sa, legată de meleagurile lugojene, precum şi tradiţia de cultură a Banatului, suprimînd însă pitorescul de limbaj (atît de propice temperamentului scriitoricesc al lui Victor Vlad Delamarina) în favoarea propriului stil sufletesc. Apartenenţa literaturii bănăţene la viaţa socială, propulsia pe care idealul naţional îl creează în cultură, precum şi prelungirile iluministe mult dincolo de limitele epocii literare în care a fost fixat, sînt coordonate importante ce motivează specificitatea literaturii create în Banat. Efervescenţa culturii bănăţene din secolul XIX şi începutul secolului XX este ilustrată şi de un fenomen aparte în istoria literaturii, acela al scriitorilor-plugari, care depăşesc mentalitatea „specializării" în literatură prin preocupări meritorii. Atmosfera culturală a Banatului face firească aderenţa unor oameni de cultură modestă, din moment ce literatura revendică scopuri sociale, cele etice ocupînd un loc însemnat, devenind astfel o problemă de masă. Structura caracteristică a literaturii bănăţene accentuează de fapt trăsături pe care şi literatura „de dincolo" le vădeşte, păstrînd cu aceasta strînse legături.

Apariţia lui Ioan Popovici la „Convorbiri literare" corespunde aşadar aproape unei tradiţii ce conferă literaturii bănăţene un caracter deschis. Niţă Popovici descinde în Bucureşti după repetate eşecuri şcolare şi cu sănătatea şubredă. Relaţia cu Maiorescu, continuată prin corespondenţă şi după părăsirea capitalei, trădează solicitudine din partea criticului care recunoaşte tinărului sensibilitatea în poezie şi vocaţia descrierii minuţioase în prozele din viaţa meseriaşilor. „Vin apoi, pe o scară mai întinsă, poeziile şi novelele lui Ioan Popovici, **Din viaţa meseriaşilor bănăţeni**, simple povestiri de întîmplări obişnuite, dar din mijlocul cărora se înalţă încetul cu încetul o frumuseţe sfioasă, cu atît mai incîntătoare cu cît e mai discretă. Moartea prematură a tăiat aici firul unei dezvoltări de o excepţională valoare". Tot Maiorescu alătură numele bănăţeanului de al lui Slavici pe care Ioan Popovici îl precede, asociaţie motivată din perspectiva istoriei literaturii. „Voi încerca totuşi să-mi susţin părerea că multe din nuvelele d-lui Slavici ca şi nuvelele lui Popovici **Din viaţa meseriaşilor** sunt creaţiuni cu acea deplină aparenţă a realităţii în care se încheagă arta adevărată".

Structura scrierilor lui Ioan Popovici-Bănăţeanul este lipsită de contradicţie prin consecvenţa cu trăirile sufleteşti ale scriitorului. Epigonismul versurilor confirmă adeziunea sensibilităţii tinărului poet la sonurile melancolice ale poeziei lui Eminescu, aducînd o notă de sfială şi resemnare. Proza inspirată din atmosfera meşteşugărească a Lugojului natal urmează. nu atît un fir autobiografic cert, cît biografia sufletească a autorului, reflectată în constituţia afectivă a unor personaje. Modestia în exigenţele faţă de viaţă şi în importanţa pe care şi-o acordă ca scriitor devin la Ioan Popovici-Bănăţeanul stil, de o „linişte intensivă" cum nota Maiorescu, de o delicateţe personală a frazei şi a descripţiei.

Este recunoscut locul prim pe care îl ocupă nuvela **In lume** în caracterizarea operei lui Ioan Popovici. Se re-creează aici „o lume" tradiţională, patriarhală şi contradictorie, cu coordonate etice impuse de relaţiile meşteşugăreşti şi negustoreşti specifice zonei. Notaţia din interior a vieţii meseriaşilor bănăţeni depăşeşte descriptivismul prin vocaţia portretistică şi stilistică concentrată în jurul destinului delicat al personajului principal, Sandu Boldurean.

Echilibrul epic este asigurat de forma circulară a nuvelei în spaţiul căreia se dezvoltă personaje antitetice şi unde se rememorează obiceiurile meşteşugăreşti ale opincarilor, cu contradicţiile de mentalitate socială, cu relaţiile fixate de vechimea meşteşugului, cu tehnicile specifice de lucru. Numai aici scriitorul utilizează cuvinte dialectale impuse dintr-o necesitate terminologică şi integrate firesc în text.

În nuvele se reia mereu aceeaşi poveste a locului, completînd imaginea unui Lugoj al meseriaşilor, unde stabilitatea legăturii dintre oameni este dată de tradiţie şi bun-simţ, nedepăşind însă interesele sociale şi reconstituindu-se astfel atmosfera negustorească, de tîrg, a Lugojului : ...„Deşi era toamnă, oamenii nu se prea îmbulzeau să cumpere opinci. Şi puţinii meşteri, ce în ziua duminicii îşi desfăcură negoţul, mişcau din picioare şi după cursul soarelui mutau »făşiile« ca să fie tot în umbră" ; „Cu cît se apropiau sărbătorile Crăciunului, cu atît tîrgurile erau mai bune şi opincarii ridicară preţul negoţului, mai ales că era „moişte" şi sătenii, vrînd nevrînd, trebuiau să-şi cumpere opinci. Ajunul s-a întîmplat să cadă marţi şi astfel tîrgul de săptămînă a fost nemaipomenit de bun. Măistoriţa Veta, deşi avea de lucru de nu ştia unde-i stă capul, totuşi a fost şi ea la şatră pînă pe la zece ceasuri, cînd apoi s-a întors acasă".

Privite în totalitate, nuvelele lui Ioan Popovici-Bănăţeanul comunică, se completează, îşi transmit personaje, constituind un tablou complex pe o temă monocordă. Sînt reluate categorii de personaje (maistorul, maistoriţa, şăgîrtul, văduva) şi situaţii ce caracterizează relaţiile de atelier şi de negustorie (angajarea şăgîrţilor la maistor, vînzarea-cumpărarea pieilor, concurenţa negustorească, întîlnirea la birt). Intenţia de ciclu nuvelistic nu este aparentă şi nici nu se justifică epic ; autorul reface aspecte ale unei vieţi a cărei bună cunoaştere îi este proprie.

Unificator în opera lui Ioan Popovici-Bănăţeanul rămîne stilul pe care îl numeam „sufletesc" prin cursivitatea melancolică dar stăpînită. Este un caz de sinceritate literară unde autorul nu hotărăşte configuraţia stilistică ci se conformează ei. Şi aici funcţionează rememorarea, sintactică de această dată, a vorbirii firesti care se imprimă dialogului dintre personaje, filtrată mai departe de sensibilitatea scriitorului. Se explică astfel naturaleţea textului calitate care făcuse din nuvela **In lume**, pentru moment, „o sărbătoare literară" la cenaclul „Convorbirilor literare" : „La amiază şăgîrtul veni să-l cheme la masă. Pe drum îşi aduse aminte de cele întîmplate şi îi venea să se întoarcă înapoi. În tindă o văzu pe Ana şi inima îi zvîcni ca atinsă de un fier ars. Ana însă era în voie bună, ochii veseli îi rideau în cap şi gropiţele din obraji erau azi mai pline de ispite. Şi veselia ei cuprinse şi sufletul lui Sandu ; uita ce-a zis Costa şi nu mai auzea alta decît glasul Anei. Iar după prînz frigul nu era aşa cumplit, liniştea nu era aşa de moartă şi el nu se simţea singur ; plină de viaţă era preajma lui şi oriunde-şi întorcea capul el nu vedea decît pe Ana".

Simplitatea scrierii, concordantă cu modestia vieţii, devine la Ioan Popovici-Bănăţeanul originalitate. Calităţile de prozator se deschid toate spre o lume abundentă dar reţinută în manifestări ce corespunde psihologiei sale de bănăţean, realizînd o operă virtuală doar prin zgîrcenia timpului de creaţie, însă finalizată prin ea însăşi.

Brînduşa ARMANCA

Precursor al prozei realiste

La 110 ani de la naşterea sa, Ioan Popovici-Bănăţeanul a rămas foarte puţin (şi greşit) cunoscut, mai mult ca epigon al lui Eminescu în poezie şi al lui Slavici în proză. Adevărul este că, puternic influenţat de armonia melancolică a eroticei eminesciene, el şi-a exprimat, cu impresionantă originalitate, drama vieţii lui sfîşiată de ftizie în cîteva poeme în proză, publicate în *Tribuna* şi *Foaia ilustrată*, din Sibiu în 1889 şi 1890 şi s-a afirmat ca precursor al prozei realiste inspirate din viaţa meseriaşilor români, în condiţii mai vitrege, dar cu talent cel puţin egal, de pildă, cu Pavel Dan în proza ardelenească. Dacă acesta din urmă nu-l putuse depăşi nicidecum pe Liviu Rebreanu, nu acelaşi lucru se poate spune despre tînărul scriitor lugojean al cărui stil şi limbă erau mai sprintene şi mai sugestive decît la prozatorul născut în Şiria Aradului.

Cum se explică faptul că nu i se recunoaşte lui Ioan Popovici-Bănăţeanul meritul de a fi scris cel dintîi despre viaţa şi munca meşteşugarilor în literatura noastră, într-un timp cînd nici în restul Europei nu existau astfel de preocupări ? De ce nu se mai spune că nuvela sa „In lume" este o capodoperă a prozei româneşti de la sfîrşitul veacului trecut, cum a mărturisit şi Titu Maiorescu, cel care îl invitase s-o citească în cenaclul Junimii la 16 ianuarie 1893 ? Urmaşii estetizanţi ai criticului de la *Convorbiri literare*, în speţă Eugen Lovinescu, avînd pe semne impresia că generozitatea criticului trăda oarecare inconsecvenţă principială, au socotit ca fiind superfluu să-şi mai revizuiască opiniile.

Surprinde însă ambiguitatea lui G. Călinescu în caracterizarea făcută lui Ioan Popovici-Bănăţeanul în *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent* (pag. 566—567) cu intenţia vădită de a-i micşora valoarea : „*Lugojeanul Ion Popovici-Bănăţeanul (1868 (sic !)+29 aug. 1893) este un continuator al lui Slavici, aducînd acelaşi fel de oameni mocniţi, tardivi în desfăşurarea sufletească şi adînc preocupaţi de problema economică. Lumea este a meseriaşilor opincari şi toată terminologia de breslă e minuită fără silinţă cu mari efecte de pitoresc. Nota particulară a scriitorului este o excesivă timiditate a eroilor*". Deşi constată că „*mai încolo vom întîlni figuri tot atît de substanţial şi repede creionate*", criticul n-are vocaţia de a plasa personajele meşteşugăreşti din nuvela citată în contextul istoric-social al epocii. Calităţile prozatorului se reduc, după el, la minuirea pitorească a unor termeni şi la vioiciunea conturării personajelor excesiv de timide totuşi ! Însă cu toate acestea, personajele lui Ioan Popovici-Bănăţeanul sînt „*oameni mocniţi, tardivi în desfăşurarea sufletească*". Sandu Boldureanu — calfă venită din părţile Dobrei, deci din Ardealul propriu zis — este într-adevăr un temperament melancolic, cu reacţii întîrziate. În schimb, toate celelalte personaje, cu excepţia poate a maistorului Tălpoane, sînt expansivi, limbuţi, intriganţi, maligni, în cel mai bun caz reţinuţi, chinuiţi de dureri greu de mărturisit. Măistoriţa Veta circotaşă, arogantă şi rea de gură este un exemplu pregnant de ieşire din tiparul tipologic prestabilit de critic. De altfel există şi alte contraziceri în caracterizările formulate.

A fost Ioan Popovici-Bănăţeanul un continuator al lui Slavici, cum afirmă G. Călinescu ? Desigur, întrucît se inspiră din lumea cam aceluiaşi spaţiu geografic. Dar dacă luăm în seamă — ceea ce G. Călinescu nu precizează ! — că numai după popularizarea nuvelei „In lume", prin revista *Convorbiri literare*, Ion Slavici scrie romanul *Mara* şi îl publică mai întîi în revista „Vatra" între 1894—1896, este clar că Niţă Popovici l-a inspirat pe prozatorul realist ardelean şi nu invers.

Slavici l-a apreciat mult pe nefericitul scriitor lugojan, căruia i-a publicat din 1888 primele poezii originale, pe cînd Popovici era elev în Braşov. În septembrie, anul următor, în urma reprezentării piesei de teatru „Ruga din Chisetău" de Iosif Vulcan, sub semnătura *Niţă de la Lugoj*, Ioan Popovici trimite *Tribunei* (nr. 218 an VI) un raport în care îi critică spiritul şi umorul ei trivial şi celelalte defecte. Replica nu a întîrziat să apară în ziarul timişorean *Luminătorul*. În două foiletoane, Sofia Vlad Rădulescu, mama poetului Victor Vlad Delamarina, nu înţelegea ca un tînăr care nu era „încă copt, matur, să-şi permită să dea lecţii de literatură unui scriitor atît de cunoscut în Transilvania" Sofia Vlad îl persifla pe Niţă că era „adorat de o mamă iubitoare şi bună, care nu vede în fiul său decît un semizeu întrupat".

Fără îndoială că tînărul avea dreptate să-şi expună punctul de vedere, fiindcă el participa din tot sufletul la manifestările literare ale celor din jur, aşa cum reiese din corespondenţa sa cu folcloristul Avram Corcea, bunul prieten, căruia îi mărturisea toate frămîntările sufleteşti dintr-o perioadă foarte grea din viaţa sa, aceea cînd temporar fusese student la institutul teologic din Caransebeş şi cînd, însingurat în idealurile sale creatoare, căuta un suflet îngemînat. Despre polemica pomenită mai sus, Popovici scria : „*Cu S.(ofia) V.(lad) R.(ădulescu) stă lucrul astfel : I-am răspuns cum trebuia să-i răspund la subiectivităţi, vehement combătînd cuvintele : „O piesă dacă place e bună, dacă nu place nu e bună" şi „o piesă scrisă de astădată de Dl. I. Vulcan ! Tribuna însă zice : Orice om ştie ce scriitor este Vul(can) şi ce va zice I(oan) P(opovici) nu-l mai poate cufunda, dar o pană ca S(ofia) V(lad) R(ădulescu), chiar şi cînd nu ar scrie atît de confuz şi greoi, nu-l poate ridica*".

Apelînd la înţelegerea oamenilor „*mai cu bună judecată*", singuraticul şi chinuitul Ioan Popovici se plîngea cu deznădejde : „*N-am pe nime. Sînt cîţiva cari îmi plac puţin — simpatie ! — cu puţini stau de vorbă ca să-mi treacă uritul, să mai rid. Cu niciunul însă nu pot vorbi mai deschis, mai cu inimă şi cu drag*".

Un astfel de tînăr, cucerit de vraja melancoliilor lui Eminescu şi însetat de dragoste şi prietenie, harnic şi dornic de muncă şi cultură, într-o viaţă scurtă şi ostilă tuturor aspiraţiilor sale, n-a putut el însuşi să-şi dea seama de puterea spiritului său de observaţie realistă a oamenilor şi a psihologiei lor, dar l-a reflectat cu certă originalitate în nuvelele şi poemele sale.

Nicolae ŢIRIOI

Fulgi de zăpadă*)

Prietenului V. P.

Prietene !

Dacă te părăseşte un prieten adevărat, te doare şi-i doreşti ca pe un tată, iar dacă moare, îl plîngi ca pe o mamă.

★

Adeseori vorbeşti ca să nu taci, de multe ori însă taci ca să vorbeşti, de aceea înţeleptul tăcînd multe spune.

★

Mustrarea conştiinţei e ca umbra, oricum te vei întoarce şi oricît vei alerga, ea tot de tine se ţine.

★

Fulgerul trăsnind nu caută între două puncte calea cea mai scurtă, ci cea mai priincioasă. De ce să nu facem şi noi aşa.

★

Este înţeleaptă vorba „capul plecat nu-l taie sabia", dar e frumos „însă de ruşine moare".

★

Dă fără năcaz ce este al altuia, cere însă şi nicicînd nu lăsa ce este al tău.

★

Dacă adevărul e rază, atunci multe adevăruri trecute prin prizma gîndirii ca razele se vor descompune, şi în cele şapte culori numai o părticică va fi cea primitivă.

★

Dacă tăcerea e de aur, vorba e de argint ; şi astfel argintul îl cheltuim prea fără socoată ; însă fiind darnici la argint, nu numai argintul, dar şi valoarea nominală a aurului nostru scade la zero.

Sentimentele sînt ca valurile, aci te ridică, aci te cufundă ; de aceea este mare omul, care nu se lasă a fi scufundat.

★

Omul şi lacul — nu prea se potrivesc — şi cu toate acestea la om vezi faţa, dar nu-i cunoşti inima, sufletul ; vezi şi suprafaţa lacului dar nu-i străbaţi adîncurile.

Fie faţa omului sau suprafaţa lacului liniştită ori învrăjbită, adîncurile tot taină rămîn.

De multe ori închizi ochii, ca să nu vezi, adesea îi închizi tocmai ca să vezi ; dar nu arareori îi deschizi şi nu vezi nimica.

*) Din «Foiţa „Tribunei"», an. VII, nr. 269, Sibiu, Duminică 25 noembrie (7 Decembrie) 1890.

ORIZONT publicitate

INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ

BUCUREŞTI

Acţiuni eficiente pentru organizarea financiară a unităţii

În spiritul orientărilor generale ale politicii economice şi financiare a statului nostru, utilizarea eficientă a fondurilor materiale şi băneşti contribuie la sporirea eficienţei de ansamblu, la dezvoltarea armonioasă a procesului economic.

În continua rentabilizare a unităţii, colectivul I.M.F. Bucureşti – un adevărat nucleu al responsabilităţii pentru calitatea şi competitivitatea produselor – se preocupă cu rezultate excelente de folosire completă şi cu un ridicat grad de eficienţă a fondurilor materiale.

Sporirea producţiei fizice de înaltă calitate, în condiţiile reducerii consumurilor materiale ,întărirea spiritului gospodăresc – iată ce caracterizează eforturile acestui harnic colectiv de muncă. Lărgindu-se cimpul observaţiei în privinţa studierii dinamicii de circulaţie a principalelor sortimente şi grupe de materiale, cu pondere determinantă în activitatea unităţii, s-a stabilit o relaţie optimă şi obiectivă între cerere şi consum, orientînd prioritar mijloacele financiare spre nevoile de moment ale producţiei.

Un instrument util la reuşita acestei acţiuni l-a constituit perfecţionarea sistemului informaţional din întreprindere şi, pe această cale, redimensionarea periodică a stocurilor de materiale în funcţie de necesarul exerciţiului de plan următor.

Urmărindu-se incorporarea la timp a materialelor aprovizionate, s-a îmbunătăţit simţitor modul de utilizare a normativelor financiare, diminuindu-se nomenclatura structurii elementelor şi valoarea imobilizărilor financiare.

Volumul actual al materialelor disponibile şi fără mişcare reprezintă urmarea firească a perfecţionării activităţii economice în conţinutul căreia se detaşează folosirea judicioasă a produselor din metal, reducerea consumurilor de combustibili şi energie, introducerea unor tehnologii noi, evitarea risipei etc.

Intenţionînd accelerarea vitezei de rotaţie a fondurilor băneşti, **ÎNTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ** are în vedere valorificarea şi reintroducerea în circuitul economic naţional a materialelor care fac obiectul unui excedent temporar.

În acest scop pune la dispoziţia sectoarelor interesate din economie următoarele repere :

Nr. crt.	Denumirea		Cantitatea	P/U	Total
Tablă oţel carbon de scule					
1.	W 1 630	4,5 mm	10 800	3,55	3 834
2.	W 1 630	5 mm	523	7,60	3 974,80
3.	W 1 625	5 mm	160	11,20	1 792
4.	W 1 630	12 mm	2 200	3,50	7 700
Tablă oţel fără remanenţă					
1.	W 1 015	5 mm	3 000	12,12	36 360
Tablă neagră					
1.	OL 34	0,4	8 560	4,10	35 096
Tablă silicioasă					
1.	0,2 mm		268	25	6 700
Tablă oţel inox					
1.	4 828	60 mm	1 930	29,35	56 645,50

Nr. crt.	Denumire		Cantitate	P/U
Oţel carbon de scule				
1.	W 1 540	Ø10	218	8,02
2.	OSC 8	10	2 370	4,47
3.	OSC 10	10	5 688	8,02
4.	OSC 7	18	330	7,96
5.	OSC 10	20	2 350	7,96
6.	W 1 520	22	1 100	7,96
7.	OSC 7	22	7 075	7,96
8.	W 1 540-OSC 10	6×6	100	9,50
9.	OSC 7	7×7	47	10,64
10.	OSC 10	8×8	180	5,50
11.	W 1520	8×8	95	12,16
12.	W 1 520	10×10	90	12,92
13.	OSC 7	10×10	390	9,50
14.	OSC 10	10×10	100	10
15.	OSC 7	12×12	240	3,95
16.	W 1 520	12×12	630	9,15
17.	OSC 10	16×16	450	5
18.	OSC 8	90×90	2 600	10,50
19.	W 1 530	12×6	400	5
20.	W 1 540	25×5	140	4,85
21.	OSC 8	30×12	570	4,45
22.	OSC 8	35×8	500	4,27
23.	OSC 8	60×10	5 790	4,25
24.	OSC 8	70×8	1 400	8
25.	OSC 7	70×10	235	8
26.	Poldy T5-OSC 8	70×10	750	8,05
27.	DT 5	70×10	95	4,30
28.	W 1 530	70×12	580	3,75
29.	OSC 8	80×8	11 820	3,80
30.	OSC 8	80×10	6 750	3,80
31.	W 1 530	90×10	750	4,40
32.	W 1 540	90×14	1 120	4
33.	W 1 530	110×8	1 050	4,60
34.	Poldy 5	130×8	392	4,55
35.	OSC 8	130×12	3 600	5
36.	RT 8	130×12	270	4,40
Oţel rapid				
1.	W 3 355	Ø2,5	50	364,35
2.	W 3 355	3	50	283,20
3.	W 3 355	6	150	100,24
4.	W 3 355	14	100	103,94
5.	W 3 355	18	500	121,60
6.	W 3 355	20	700	123
7.	W 3 355	22	600	121,60
8.	W 3 355	28	195	121,60
9.	Rp 3	30	400	103,91
10.	W 3 355	200	500	102,86
11.	W 3 355	220	150	121,60
12.	W 3 355	6×6	400	123
13.	W 3 355	8×8	1 000	124,50
14.	W 3 355	10×10	800	100,60
15.	W 3 355	12×12	1 400	103,40
16	W 3 355	14×14	1 500	104
17.	W 3 355	16×16	1 400	103,68
18.	Rp 3	20×20	400	103,57
19.	W 3 355	12×4	85	104
20	W 3 355	25×12	390	100,65
	W 8 550	708	708	9,50
	W 85	150	3 000	47,73
	W 8 550	160	400	9,50
	W 2 842	180	1 447	8,90
	W 18	180	2 000	8,05
	W 2 581	200	5 300	7
	M 18	210	2 000	8,30
	W 2 842	240	600	7,75
	W 2 842	250	1 060	5,30
	W 2 581	300	8 000	46,72
	W 2 581	350	7 000	46,75
	W 2 080	50×50	72	10,98
	W 2 080	80×80	224	10,92
	C 120	120×120	170	10,60
	C 120	150×150	360	10,64
	W 2 080	200×200	97	25
	W 2 842	45×16	121	9,83
	C 120	80×30	705	11,36
	M 18	80×30	1 000	8,11
	W 2 080	200×30	6 500	11,12
	W 2 080	250×25	1 000	20
	W 2 080	250×30	2 000	22
	W 2 080	250×40	2 500	11,40
	W 2 080	250×50	1 500	25
	W 2 080	300×30	1 000	25
	W 2 080	300×50	1 500	25
	W 2 080	300×60	2 000	11,40
	W 2 080	300×80	1 000	11,40
	W 2 080	300×70	1 000	15
	W 2 080	300×100	1 000	12
	W 2 080	350×30	2 500	15
	W 2 080	350×40	2 000	11,75
	W 2 080	350×50	2 000	25
	W 2080	350×60	2 000	11,19
	W 2 080	400×100	1 000	12
Oţel aliat de scule				
	W 2 419	Ø3,5	300	30
	W 2 581	4	44	48,56
	W 2 581	5	588	48,77
	W 2 842	5	113	13
	W 2 842	6	69	12
	W 2 581	9	100	47,90
	Poldy solar	10	589	9,70
	W 2 419	10	2 000	19,10
	H 12	10	300	11,21
	Poldy HPS	10	600	38
	W 2 419	10,5	163	11,87
	Poldy stabil	12	81	9,20
	W 2 419	13	350	22,05
	Poldy solar	12	474	9,70
	Poldy solar	13	100	10
	Poldy solar	14	350	13,50
	Poldy solar	15	201	15
	Poldy solar	36	272	13,10
	W 2 842	42	259	9
	C 120	60	1 500	10,70
	M 18	60	1 200	4,73
	W 2 419	80	156	12,95
	Poldy solar	80	86	10
	M 18	80	2 000	4,81
	M 18	90	1 000	6,04
	M 18	95	1 000	6,42
	HVG—W 2 419	95	800	7,69
	Poldy solar	95	685	9,70
	C 120	100	500	9,95
	W 2 365	100	444	13,97
	W 2 365	110	262	14,25
	W 2 606	130	873	18,28
Ţev construcţii				
1.	OLT 35	Ø5×1	37	49,20
2.	OLT 35	6×1	76	49,18
3.	OLT 35	6×2	1 109	31,60
4.	OLT 35	7×2	222	30,50
5.	OLT 65	21×8	520	6,45
Bandă oţel arc				
1.	W 8 159	10×0,2	102	76,33
2.	W 1 221	10×0,3	45	21,30
3.	W 7 103	18×0,1	107	67,21
4.	W 7 103	15×0,3	74	59,52
5.	W 8 159	20×0,2	85	48,66
6.	W 7 103	20×0,5	41	24,50
7.	W 8 161	20×0,6	104	24,35
8.	W 8 159	20×0,6	156	24,35
9.	W 7 103	25×0,2	124	89,72
10.	W 8 140	25×0,4	29	57,80
11.	W 8 159	25×0,7	221	19,80
12.	W 8 161	25×0,7	24	24,35
13.	W 1 221	26×1	568	28
14.	W 7 103	30×0,2	150	53,27
15.	W 7 103	20×0,4	126	51,57
16.	W 1 221	20×0,5	653	63,85
17.	W 7 103	30×0,5	138	4-,11
18.	W 8 159	30×0,8	500	55,18
19.	W 7 103	40×0,15	120	61,45
20.	W 7 103	40×0,5	61	59,17
21.	W 8 159	42×0,3	100	64,46
22.	W 7 103	120×0,5	510	29,61
23.	W 8 140	160×0,4	85	25,85
24.	Arc 3	90×2,25	83	25,85

Nr. crt.	Denumire		Cantitate	P/U
Bandă laminată la rece				
1.	OLC 45—26,5	×0,6	119	5,62
2.	OLC 45—26,5	×0,7	165	5,53
3.	A1/2 T MT	60×0,2	100	6,01
4.	ATMT	100×0,6	210	4
5.	ATMT	135×0,5	626	4
6.	A1/2 TMT	28×1	415	4
7.	ATMT	140×1	670	4,80
8.	ATMT	110×1,5	490	4,60
Profile mijlocii şi uşoare				
1.	15 CO 8 Ø 30		1 040	4,37
2.	21 MOMC 12	Ø30	5 000	5,43
3.	60 Si 15 A	36	2 000	6,50
4.	51 VCR 11 A	36	990	6,34
5.	Arc 2	42	3 584	4,15
6.	51 VCR 11 A	48	7 000	5,83
7.	40 C 10	50	6 500	4,55
8.	OL 37	53	3 000	2,51
9.	40 C 10	53	2 000	4,91
OLC 25		150×16	15 000	5,32
Profile grele				
1.	Arc 3	Ø90	7 000	3,80
2.	OL 42	150	4 000	2,60
3.	W 4 571	150	6 000	42,15
4.	41 CN 12	200	1 200	4,10
5.	W 4 300	230	648	30,15
6.	OLC 45	160×160	2 840	2,50
7.	28 TMC 12	300×300	2 800	3,26
8.	28 TMC 12	350×350	2 800	3,26
9.	28 TMC 12	400×400	2 650	3,26
32.	4 H13	Ø20	250	17
33.	W 4 413	10	800	18,35
34.	W 4 571	20×10	177	44
35.	W 4 112	22×8	422	22,74
Bare trase				
1.	OL 42 Ø	4,5	1 000	4,93
2.	Aut 12	5,5	400	5,60
3.	AUT 40	27	1 900	4,70
4.	OL 60	6×6	400	5,52
5.	OL 70	22	990	4,66
6.	Aut 20	22	1 750	4,50
	OL 42	32	1 000	4,24
7.	33 MOCN 20	Ø5	105	5,10
8.	13 CN 35	7	200	10,46
9.	21 MOMC 12	8,5	970	7,05
10.	21 7MOMC 12	5×5	1 000	9,85
11.	13 CN 35	5×5	258	16,60
12.	18 MOCN 13	7×7	60	10
13.	Rul 1	Ø6	1 200	11,80
14.	Rul 1	8	800	7,93
15.	Rul 1	8,5	1 900	7,93
16.	W 4 300	1,3	420	39,10
17.	W 4 034	2	900	50,90
18.	W 4 300	2	1 900	91,20
19.	W 4 300	2,1	1 200	38
20.	W 4 034	3	200	44
21.	W 4 034	3,5	500	17,91
22.	W 4 034	3,6	350	18,16
23.	W 4 112	4,2	100	25
24.	W 4 541	4,5	300	44,70
25.	W 4 541	5	400	44,65
26.	W 4 034	5,1	294	17,55
27.	W 4 006	6	160	17,90
28.	W 4 034	6	150	17,42
29.	W 4 571	6	350	50,13
30.	W 4 034	7	650	16,67
31.	W 4 034	7,5	77	17,60

ORIZONT publicitate

Nr. Crt.	Calitate Dimensiune	U/M	Cantitate	Preț Unitar
I.	*Laminate aluminiu*			
1.	Tablă Al 99.5 P 0,8 mm	kg	1 000	21,50

Denumirea	Sortinent	Cantitate	Preț unit.
Kilovoltmetru	0,1 .w-1 000 V	4	588
Logoatrume	0—100 bari	2	1 470
Logoatrume	0—10 bari	1	1 470
Logoatrume	0— 25 bari	2	1 470
Logeatrume	0— 25 bari	5	1 470

Denumire		Cantitate	Preț unit.
Conductor bob. bumbac	0,95	16,400	97,85
Conductor bob. cumbace	1	20,700	45,10
Conductori bob. biumbac	1,10	17.200	96,70
Conductorr bob. bumbac	1,2	36,550	43,40
Conductor bob. bumbac	1,5	12,500	41,75
Conductor bob. bumbac	1,8	23,400	93,60
Conductor bob. bumbac	2	4,200	93,85
Conductor bob. bumbac	0,25	1,050	118
Conductor bob. bumbac	0,5	4	57,60

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Becuri cireașă-normale	12 V/5 A	500	1,80
Becuri cireașă-normale	12 V/25 A	70	2,77
Becuri cireașă-normale	24 V/ 5 w	300	10,50
Becuri cireașă-normale	220 V/300 w	700	12,60
Becuri cireașă-normale	130 V/ 40 w	188	3,04

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Conductor Fy	Ø 1 mm	5 000	0,95
Conductor TLY	TyA (4×5×5)	5 000	9,70
Conductor LPC	1,5 mm	253	1,85
Conductor FAY	Ø 4 mm	254	0,70
Conductor FAY	Ø 6 mm	522	2,50
Conductor AFY	Ø 16 mm	312	1,55

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Microintrerupători	cod 5 735	5 000	21
Microintrerupători	cod 5 935 TH	73	21

Denumirea materialului		Cantitate	Preț unit.
Capace cleme 4 mm		860	1
Cleme arc	cod 32 752	450	0,16
Cleme	cod 42 3938	42	0,32
Conectori legătură	6 mm cod 7 540A	84	6,25
Conectori legătură	16 mm cod 7 545A	122	14,70
Contactor TCA 125/380 V	cod 4023	2	545

Denumirea materialului	Cantitate	Preț unit.
Bloc apartament cu 2 circuite	3	105
Bloc incercare releu RS 7 947 B	8	84
Bobină AC—3—3 807/10 A	3	70
Bobină mobilă cod 40 161	57	32
Buroni selectori cu pîrghie	9	95
Buroni dublu comandă BF6 cod 871	92	35,70
Cutie cu relee 380 V/380 V cod 4 821	2	626
Cleme duble 56 000 072	2 412	3,65
Cleme mobile 2,5 cod 6 471	5 580	0,55
Cleme conectori 2,5	400	7,50

Denumire		Cantitate	Preț unit.
Izolatori ceramică 0,46		108	3,10
Izolatori ceramică cod 45 245		160	2,65
Drosere BVA	80 w	54	66
Drosere BVA	125 w	42	42
Drosere BVA	400 w	17	172
Inele calibrare	25 A	420	0,60
Inele calibrare	20 A	189	0,60
Inele calibrare	16 A	67	0,60
Inele calibrare	10 A	440	0,60
Inele calibrare	0,5 A	4 120	0,44
Inele calibrare	0,5 A	2 700	0,60
Inele calibrare	0,5 A	750	2

Denumire	Cantitate	Preț unit.
C—155—1 500 A	3	95
E—7—0—10 A	14	260
M 58—100 MA %	4	300
M 5—0—1 800	1	360
E 52—0—2 000/5 A	5	400

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Ampermetre Y M 6—0—1 500 A	5	335
M 57—100 MAS	2	550
M 57—100 A	1	434
M 52—1 000 A	5	472
E 541—4-0 A	8	540
E 54—4 A	5	484
M 56—40×0,40 A	3	400
E 58—3—600 A	9	450
M 53—0—1 000 A	6	360
M 11—0—600 A	2	371

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Pestinax I4ST—placă 1 mm	591,640	10,80
sticlotextolit dublu placat cu cupru 1,6 mm	192.800	627

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Patroane migron 0,5 A	1 810	1,60
Patroane fuzibile 2 A	700	1,50
Patroane migron 6,3 A	94	2,50
Patroane migron 10 A	216	1,90
Patroane migron 20 A	563	
Patroane migron 16 A	200	1,90
Patron migron 25 A	1 150	2,60
Patroane fusibile G.S. 150/350 A	60	138,40

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Voltmetre 156—250 V	1	700
Voltmetre 157—250 V	17	360
E541—15 V	9	636
E58—250 V	13	606
M 52—400 V	1	800
M11—400 V	8	436
E 54—600 V	8	620
M 53—600 V	6	590
M 59—1 000 V	1	570
VE—15	1	636
Voltmetre	8	250

1.	Bandă	alamă	Am	58T 0,6×500 kg	2.000	39,45
2.	Bandă	alamă	Am	58T 0,8×500 kg	518	38,70
3.	Bandă	alamă	Am	60FT 0,8×60 kg	350	31,85
4.	Bandă	alamă	Am	60 FT1×19,5 kg	100	43,05
5.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×20 kg	244	44,65
6.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1×25 kg	837,5	44,65
7.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×28 kg	812	42,50
8.	Bandă	alamă	Am	60FT 1×28,5 kg	261	42,45
9.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×32 kg	170	43,75
10.	Bandă	alamă	Am	60 FT 1×32 kg	176	41,70
11.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1×45 kg	230	44,05
12.	Bandă	alamă	Am	60 FT 1,2×18 kg	400	45,30
13.	Bandă	alamă	Am	63 T 1,2×25 .g	223	41,25
14.	Bandă	alamă	Am	60 FT1,5×21,5	327,50	36,75
15.	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×23 kg	100	43,05
16.	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×33,5	300	42,60
17.	Bandă	alamă	Am	63 T 1,5×45 kg	2 447	43,35
18.	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×45 kg	762	42,70
19.	Bandă	alamă	Am	631/2 T1,5×50 kg	882	42,60
20.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1,5×60	3 170	42,90
21.	Bandă	alamă	Am	63 T 1,5×65	1 017	42
22.	Bandă	alamă	Am	60 FT1,5×71,5	102	42,(5
23.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 2T×45 kg	50	44,45
24.	Bandă	alamă	Am	63 T 2×55 kg	114	44,45
25.	Bandă	alamă	Am	63 1/2T2×55 kg	232	44,40
26.	Bandă	alamă	Am	63 T 2×65 kg	5 000	44,40
27.	Bandă	alamă	Am	63 2T3×160	160	44,10
28.	Bandă	alamă	Am	60FT3,5×57	4 000	41,70

Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	20×16×3×6	100/80 buc	3 860
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	125×20×5×32	100/80 buc	2 10555
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	160×16×5×32	125/100 buc	12 10858
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	160×2×05×32	80/163 buc	8 13567
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	200×8×5×32	100/80 buc	9 6860
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	200×10×5×32	125/100 buc	9 8561
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	250×10×5×76	125/100 buc	7 10675
Discuri	Elbor	tip 501	Suport ceramic	E 12	250×20×5×76	125/100 buc	8 21322
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	250×25×5×76	200/160 buc	5 26677
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceraiic	E 12	250×25×5×70	50/40 buc	9 26677
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	160×20×5×127	125/100 buc	4 30870
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic		360×20×5×127	160/125 buc	9 30870
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	400×25×5×203	200/160 buc	2 43029
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	100×5×1,5×20	100/80 buc	13 787
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	125×5×1,5×82	63/50 buc	12 878
Discuri	Elbor	tip 601/1	" metalic	E 50	125×5×1,5×32	100/80 buc	26 878
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	160×5×1,5×32	63/50 buc	12 1098
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	160×5×1,5×32	100/80 buc	12 1098
Discuri	Elbor	tip 604/1	" metalic	E 55	80×2×3×20	63/50 buc	10 532
Discur.	Elbor	tip 604/1	" metalic	E 55	100×3×3×20	100/80 buc	9 1140
Discuri	Elbor	tip 604/1	Suport metalic	E 55	125×4×3×32	63/50 buc	19 1767
Discuri	Elbor	tip 604/1	Suport metalic	E 55	160×5×5×32	63/50 buc	19 3455
Discuri	Elbor	tip 607	Suport metalic	E 20	125×5×3×32	63/50 buc	5 1666
Discuri	Elbor	tip 607	Suport metalic	E 20	150×5×3×32	63/50 buc	4 1975
Discuri	Elbor	tip 607	Suport metalic	E 20	150×5×3×32	160/125 buc	5 1975

Acesorii ap. foto	buc	1	2235
Broșe de rectificat tip IBVF g9 cu cablu	buc	1	17582,78
Broșe de rectificat tip 421 cu cablu	buc	1	19341,05
Broșe de rectificat tip OHBVF 420 cu cablu	buc	1	19048,01
Broșe de rectificat US 7927018 cuaccesorii	buc	1	49038
Discuri gradate Ø 300	buc	6	1204
Discuri gradate Ø 600	buc	2	2374
Discuri pentru Holografie 10E7S — Lal.a 35 mm	mp	32,040	1146
Manometru ind. Ø 160 mm	buc	4	1344,31
Obiectiv electrogen 4/20	buc		11704
Pietre Arkansos 225 (250×40×50×9)	buc	8	210
Pietre pilă arkansos dreptunghiulare 250×50×25	buc	46	330
Mecanisme ceas ptr. limnigraf cu accesorii	buc	82	2546
Mecanisme ceas tip IF 22 1/2 — 1	buc	155	1216,35
Mecanisme ceas ptr. limnigraf cu accesorii	buc	1	2981
Electroventile pneumatice UVGS—1VE	buc	87	1404
Greutăți Ø 22 kg 33	buc	1	31843
Greutăți Ø29 kg 66	buc	1	22381
Obiectiv SONAR 2.8/180	buc	1	2487,74
Placă electronică	buc	1	35955
Servo- ventil SV—20—13—32	buc	1	11642

Sîrmă moale inox R 200 Ø 1,5	kg	255	54,40	
Sîrmă moale inox R 200 Ø 2	kg	475	54,40	
Sîrmă moale inox R 200 Ø 3	kg	420	54,40	
Ventil electromagnetic cu redresor	buc	4	5202	
Microrulmenți 7×3×2	buc	34300	18	
Cap măsurat citeze 4 tipuri	set	990	180	
Gelatină GL 154	kg	7,6	400	
Ulei de rapiță	kg	15	7	
Ulei ptr. mașini unelte	kg	200	5	
Bile oțel Ø 2	buc	214763	0,07	
Bile oțel Ø 3	buc	6000	0,04	
Bile oțel Ø 3/32"	buc	940	0,06	
Bile oțel % Ø 5/32"	buc	2200	0,00	
Microrulmenți 18×5×4	buc	750	16	
Microrulmenți 11×5×3	buc	5661	16	

IMPORTANT!

Intreprinderile socialiste din intreaga țară care intenționează să achiziționeze produsele ofertate pot transmite comenzi ferme la următoarea adresă:

INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ, strada Popa Tatu, nr. 9—19, sector 3, București.

In ordinea sosirii comenzilor unitatea bucureșteană onorează prompt solicitările.

Relații suplimentare la telefon 35 00 00.

Livrările se vor face cu certificate de calitate.

REPORTERII

Ioan Popovici Bănățeanul

O SCRISOARE INEDITĂ

De la Ioan Popovici-Bănățeanul (1869–1893), prozatorul lugojean, ne-au rămas, pe lîngă „novelele" din viața meseriașilor și cîteva scrisori adresate lui Titu Maiorescu și Avram Corcea, folcloristul bănățean. În cursul anilor au mai fost recuperate alte cîteva scrisori, destul de puține, de la rudele sale și de la prieteni. Din categoria celor din urmă face parte și scrisoarea de față, trimisă de Ioan Popovici-Bănățeanul, din Lugoj, în 21 iulie 1890, lui Nistor Stoichescu, coleg la Institutul teologic-pedagogic din Caransebeș, iar după terminarea studiilor, învățător în Banat. Ioan Popovici se adresează colegului său iubite Șoldane și faptul acesta cere unele explicații. În 2 iunie 1890, are loc ședința publică a Societății de lectură de la Institutul teologic-pedagogic din Caransebeș, cu un bogat program artistic (**Foaia diecesană**, nr. 19, 13/25 mai 1890, nr. 21, 27 mai/8 iunie 1890). Se cîntă **Marșul lui Mihai Viteazul, Cisla**, de Ciprian Porumbescu, **Serenadă** de Schubert și cîteva compoziții ale lui A. Sequens, profesorul de muzică de la institutul caransebeșan. Punctele mai reușite din program le formează disertația lui Ioan Popovici, **Romăncele în istorie**, care se publică în **Tribuna** (nr. 272–273/1890) și monologul **Șoldan Viteazul** de Vasile Alecsandri recitat de N. Stoichescu, cu un talent ce surprinde asistența. Conducerea institutului îi propune să-l trimită la conservatior, însă N. Stoichescu refuză, preferînd să fie dascăl în ținutul său natal.

Scrisoarea cuprinde informații privind viața lui Ioan Popovici, în vacanță. Se cunoaște afecțiunea prozatorului pentru mamă-sa și nu ne vom mira că o numește **Maica** și o însoțește la tîrgul de vară al meseriașilor lugojeni. Bolnav de tuberculoză, se plînge de căldurile mari și-și informează prietenul că nu părăsea casa părintească decît seara. Frecventa Casina, unde se puteau citi ziarele și revistele ilustrate ale vremii și se abătea, uneori, pe la **cugle** (popice). Se întîlnesc și alți termeni regionali: **becherit** (petrecut), **scatulca** (lădiță de dus lucruri). Interesante sînt și informațiile privind „petrecerea" din vacanța de vară.

Ioan Popovici îi recomandă noului învățător o serie de cărți pe care să și le procure pentru pregătirea sa profesională și lărgirea orizontului cultural. În atenția lui I. Popovici stau, în primul rînd, o serie de cărți apărute în Universal Bibliothek și pentru faptul că erau ieftine. Sînt scrieri de Fichte, **Uber die Bestimmung des Gelehrten** (nr. 526–527), Pestalozzi, **Wie Gertrud ihre Kinder** (nr. 991–992), Rousseau, **Der Gesellschaftsvertrag oder Die Grundsätze des Staatsrechts** (nr. 1769–1770), **Bekenntnisse** (nr. 1603–1610), Spinoza, **Die Ethik** (nr. 2361–2364) și Lavater, **Worte des Herzens** (nr. 350).

După scrieri de orientare filosofică în materie de educație, Ioan Popovici îi propune prietenului său să-și procure o serie de lucrări necesare însușirii unei bune metode de predare în „școala poporală". Giorgiu Popa, Ioan Popea, Petru Pipoș și I. Popescu, ale căror metodici și cărți de citire le recomanda, se numărau printre cei mai de seamă pedagogi transilvăneni din a doua jumătate a secolului trecut.

Trecînd la literatură, Ioan Popovici se oprește la nuvelele lui Ioan Slavici, N. Gane și B. Delavrancea și la poveștile lui P. Ispirescu și I. C. Fundescu. Din **Biblioteca poporală a „Tribunei"**, inaugurată în 1884 de I. Slavici, cu **Pădureanca**, apăruseră pînă în 1890, 45 de titluri, cuprinzînd scrieri – originale și traduceri – publicate mai întîi în foiletonul ziarului sibian. Sînt de menționat, alături de **Pădureanca**, povestea lui Slavici **Păcală în satul lui**, poveștile versificate ale lui Coșbuc și basmele lui I. T. Mera, precum și traducerile din Goldoni, Gogol și Björnson. Caragiale publică în această colecție traducerea **Romei invinse** de Parodi, iar Urban Jarnik, a **Bunicii** de Bojena Nemčova, cunoscuta prozatoare cehă.

De-o atenție deosebită pare să se bucure lucrarea lui I. Ghica, apărută în 1884, de vreme ce o subliniază.

Document important pentru cunoașterea vieții lui I. Popovici-Bănățeanul, scrisoarea este și o mărturie a dragostei tinerimii studioase transilvănene din secolul trecut pentru cartea românească.

D. VATAMANIUC

Iubite Șoldane,

Șirele tale m-au înbucurat. Dar m(ai) mult faptul că nu ți-ai uitat să-mi ceri titlul cărților. Mă crede, că nu fără pricină nu ți l-am dat în C(aran)sebeș. Am știut ce fac și de ce fac. În dos, ți le recomand pe aceste cîteva deocamdată. **Mai tirziu și altele vor urma.**

Eu nu pot zice, că-mi petrec, fiindcă în fieștecare zi abia pe la 6 ore es și stau pin' la 8 la Casină și la cugle uneori. Sara puțin umblu, abia de vre-o două ori am eșit. Odată am bicherit strașnic.

M-aș bucura dacă ai veni joi. Se pote ca eu mine să plec cu Maica la tirg. Dacă joi dimineața nu voi fi la gară, atunci am plecat. Pe joi sara poate să viu acasă.

Tinerimea d-aci dă o petrecere. Se proectează și o serată literară și un teatru probabil.

Dealtmintrelea sunt călduri foarte mari pe-aci și nici vorbă de plouă.

Dacă treci prin C(aran)sebeș abată-te pe la D-na mea și spune-i să-mi trimite joi scătulca pe vr-un lugojan. Acoper eu spesele.

Salutări și din parte-mi la toți și la toate pe cari nu le cunosc, ori le cunosc.

Te sărută,
NIȚĂ

(pe verso)

Din Universal Bibliotheck Nr. à 12 c. Nrii 526–7; 991–2; 1769–1770: 1603–1610; 2361–2364; 350.

Sunt scrieri de Pestalozzi, Lavater, Spinoza, Rousseau etc.

Merindele de la școală de Dr. G. Popa.

Metodica școalei pop. de Dr. Pipoș (I–II).

Carte de citire de I. Popea.

Carte de citire de I. Popescu.

Învățămîntul intuitiv de Pipoș.

Biblioteca Tribunei.

Novelele lui Slavici, Gane și Dela Vrancea.

Povești de P. Ispirescu și I. C. Fundescu.

Pămîntul și omul de I. Ghica.

Dacă ți-ai cumpărat aceste precum și niște cărți istorice, apoi scrie-mi.

Atunci îți voi indica și altele.

Aceste în 2 ani de zile abia le poți ceti, **dar ceti.**

George Suru

A încetat din viață, fulgerător, poetul GEORGE SURU, membru titular al Uniunii Scriitorilor și al Asociației scriitorilor din Timișoara.

Născut la 16 februarie 1940, în vechiul centru de cultură Caransebeș, urmează liceul în orașul natal și Facultatea de filologie la Universitățile din Timișoara și Cluj. A debutat în reviste în anul 1958 și editorial în 1967. I-au apărut următoarele volume de poezii: „Pentru a iubi", „Așteptarea coralilor", „Semnul de taină", „Cînd dragostea este pasăre cîntătoare", cuprinzînd o operă poetică valoroasă, deosebit de generoasă, dedicată omului, aspirațiilor sale înalte.

Membru al Partidului Comunist Român, George Suru a fost un animator al vieții culturale din orașul natal, unde a condus cenaclul literar „Mihail Haliciu", îndrumînd cu multă căldură tinerele talente literare. Pierderea lui dureroasă este profund resimțită de colegii de literatură, de toți aceia care l-au cunoscut și i-au apreciat poezia.

UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R. S. ROMÂNIA

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN TIMIȘOARA

HERBUL DE AUR

O noapte grea ni s-a așezat pe inimi și cine știe cîtă lumină și frumusețe sufletească am pierdut prin plecarea lui George Suru? Pentru toți cei care l-am iubit – viața noastră și lumea în care ne mișcăm vor fi pentru totdeauna mai sărace și mai absurde. George Suru a fost cel mai pur om din cîți mi-a fost dat să cunosc.

El își iubea mai mult decît orice copiii, de care era nespus de mîndru. Numai ei îl făceau fericit.

Era poet prin întreaga lui ființă. El trăia poezia, o visa și-o respira. Avea un ținut numai de el știut, în marea poezie românească, un ținut unde se retrăgea cu speranță și unde căuta adevărul și frumusețea vieții, să le-aducă oamenilor, pentru clipa de azi și pentru clipa de mîine.

Poetul George Suru lucra într-o tăcere și-ntr-o discreție de rară noblețe. El vedea și înțelegea fenomene la care noi nu aveam acces și ni le comunica în limba unei lirici care-i va purta pentru totdeauna herbul de aur. A tipărit – pentru a ne lăsa să ghicim ceva din frumusețea simțirii și-ndrăzneala ideilor lui, – patru cărți de poezie, aidoma celor patru anotimpuri. Ce înțeles poate să aibe plecarea lui grăbită, chiar înainte de-a ne chema să intrăm în lumea celei de-a cincea cărți? În ce anotimp a plecat înainte de a-și termina lucrul, el, cel ce anunța, acum două decenii, cu un optimism cuceritor, că are de gînd să scrie 40 de cărți?

Poet adevărat prin tot ce-a scos, din adîncul ființei lui, la lumină, George Suru era în întregime numai inimă, fiind capabil de orice jertfă spre a veni în ajutorul unui prieten sau unui coleg. Un bărbat ce n-a cunoscut egoismul sau invidia, un bărbat trăind în viitor, visînd și înfăptuind, adăugînd, cu fiecare vers al său, o nouă frumusețe acestei lumi.

N-am putut bănui niciodată că va trebui să-l petrec spre alte tărîmuri pe unul din cei mai mari prieteni ai mei, pe nobilul, sfiosul și delicatul poet, pe fratele și colegul meu de aripă, pe omul și literatul iubit și stimat de întreaga obște scriitoricească din Banat, de mulți scriitori din toate cetățile acestei țări.

În ultima scrisoare pe care-am primit-o de la el, George Suru spunea: „m-am regăsit, poate chiar m-am **redescoperit**".

Ultima poezie scrisă de mine în timpul vieții poetului George Suru se numește **Drumul ierbii**. Ai putea să-mi spui, Prietene, de ce acest drum și nu altul? Oare ultima ta poemă cum s-o fi numind? Și unde ne vom mai putea opri să ne citim, pe rînd, poeziile?

Acest oraș a locuit în inima și dragostea poetului George Suru, care a plecat la vîrsta lui Mihai Eminescu. Pentru mine și pentru mulți din cei ce se regăsesc în poezia lui, acest oraș va continua să locuiască în zborul de pasăre al unui poet mare, pe care nu-l vom uita niciodată.

Anghel DUMBRĂVEANU

Cu altfel de vorbe

Cuvintele de despărțire pe care ți le spun astăzi, GEORGE SURU, nu aș fi vrut niciodată să ți le rostesc. Dar moartea e mai puternică decît noi și necruțătoare, ea nu-i iartă nici pe poeți. Așa că, fără să ne strîngem mîna, ne luăm noi rămas bun astăzi și în fața tăcerii tale, a oceanului de ghiață care cu totul pe neașteptate s-a așezat între noi ce-ar mai putea să spună sărmanele noastre cuvinte? Cu altfel de vorbe am fost noi obișnuiți, George Suru. Cu altfel de vorbe ne-a obișnuit viața și chiar dacă moartea ni le spune acum pe-ale ei, să avem tăria să le rostim pe cele ale vieții. Să ne amintim de prietenia noastră care durează de-o viață – acea singură viață care ne este dată tuturora – de tinerețea noastră, de anii în care încă adolescenți visam la cărțile pe care am ajuns să le scriem mai tîrziu. Primele poezii mi le-ai citit mie, George Suru, iar eu ți-am citit primele mele povestiri... Ai fost unul dintre cei mai curați, mai onești, mai minunați oameni care mi-au fost dați să-i întîlnesc în viață. Un poet de aleasă și profundă simțire, un om generos și tandru. Cu plecarea ta în împărăția umbrelor, în sufletul nostru, al tuturora, va rămîne un gol, pe care nimeni și nimic nu-l va umple vreodată. Prietenii sînt lîngă tine, George Suru, și nu te vor uita niciodată. În fața suferinții de nemîngîiat pe care o încearcă familia ta – mama, soția, fratele, copiii tăi minunați – cuvintele nu-și mai găsesc rostul. În fața durerii lor vorbele noastre amuțesc. Căci restul nu e decît tăcere, cum spunea nefericitul Prinț.

Sorin TITEL

VIAȚA LITERARĂ

PLENARA CONSILIULUI UNIUNII SCRIITORILOR

Joi, 31 mai 1979, la București, a avut loc plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor, cu următoarea ordine de zi:

- Despre sarcina revistelor editate de Uniunea Scriitorilor de a reflecta în paginile lor, în cinstea celei de a 30-a aniversări a Eliberării Patriei, aspecte din activitatea unor șantiere ale tineretului, a unor întreprinderi republicane din Capitală și din țară, a unor consilii unice agroindustriale, precum și despre valorile afirmate în etapa republicană a festivalului național „Cîntarea României";
- Aprobarea regulamentelor pentru acordarea premiilor Uniunii Scriitorilor și ale Asociațiilor de scriitori pe anul 1978, ca și a regulamentelor pentru acordarea Marelui Premiu al Uniunii Scriitorilor și ale Premiilor speciale ale Uniunii Scriitorilor pe anul 1979; a regulamentului pentru acordarea de premii pentru traducătorii străini ai literaturi române, pe anul 1979;
- Alegerea Juriului pentru acordarea premiilor Uniunii Scriitorilor pe anul 1978;
- Ratificarea titularizării unor membri stagiari ai Uniunii Scriitorilor;
- Informare despre organizarea primului Colocviu național de literatură pentru copii (14–15 iunie 1979, la București);
- Informare despre organizarea, la București, a celei de a 16-a Consfătuiri a conducerilor de uniuni de scriitori din țări socialiste;
- Informare asupra aprobării de către Biroul Uniunii Scriitorilor a Bugetului de venituri și cheltuieli al Uniunii Scriitorilor și al Fondului Literar pe anul 1979;
- Informare asupra aprobării de către Biroul Uniunii Scriitorilor a unei liste de pensii și de reașezări de pensii, pentru unii membri ai Uniunii Scriitorilor și urmași de scriitori;
- Informare despre activitatea comitetelor Fondului Literar și Fondului de 2–3‰, pe perioada iunie 1977 – mai 1979; despre componența noilor comitete desemnate de Biroul Uniunii Scriitorilor;

DIVERSE.

Au fost alese, prin vot secret, juriul pentru acordarea premiilor Uniunii Scriitorilor pe anul 1978, în următoarea componență: **George Bălăiță, Eta Boeriu, Mircea Ciobanu, Dan Cristea, Gabriel Dimisianu, Victor Felea, Romulus Guga, Dan Hăulică, Ion Hobana, Klaus Kessler, Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Radu Popescu, Marin Preda, Lucian Raicu, Catinca Ralea, Eugen Simion, Szasz Janos, Cornel Ungureanu;** precum și juriul pentru acordarea premiilor pentru traducătorii străini ai literaturii române, pe anul 1979, după cum urmează: **Alexandru Balaci, Nicolae Balotă, Eta Boeriu, Șerban Cioculescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Ștefan Aug. Doinaș, Galfalvi Zsolt, Hedi Hauser, Dan Hăulică, Eugen Jebeleanu, Mihai Ursachi.**

Pe marginea problemelor cuprinse în ordinea de zi, au luat cuvîntul scriitorii: **Paul Anghel, Alexandru Balaci, Ștefan Bănulescu, Eta Boeriu, Geo Bogza, Radu Boureanu, Constanța Buzea, Augustin Buzura, Mircea Ciobanu, Șerban Cioculescu, Aurel Covaci, Ov. S. Crohmălniceanu, Dan Deșliu, Gabriel Dimisianu, Mircea Dinescu, Ștefan Augustin Doinaș, Anghel Dumbrăveanu, Geo Dumitrescu, Victor Felea, Fodor Sandor, Laurențiu Fulga, Galfalvi Zsolt, Romulus Guga, Dan Hăulică, Ion Hobana, Ion Horea, Traian Iancu, Ion Ianoși, Eugen Jebeleanu, Nicolae Manolescu, Ileana Mălăncioiu, Iosif Naghiu, Fănuș Neagu, Ioanichie Olteanu, Gheorghe Pituț, Nicolae Prelipceanu, Catinca Ralea, Aurel Rău, Mircea Sântimbreanu, Dorin Tudoran, Constantin Țoiu, Laurențiu Ulici, Mihai Ursachi.**

Lucrările plenarei Consiliului au fost conduse de **George Macovescu**, președintele Uniunii Scriitorilor.

Valori certe în arta teatrală amatoare

Interjudețeana, derulată la Oțelul Roșu, a scos la iveală, în aria artei teatrale amatoare timișene, valențe sigure ale mișcării dramatice de amatori, în unele momente sau prin unii interpreți trupele respective atingînd scara de sus a unui profesionalism real.

Teatrul popular din Lugoj, de pildă, prin piesa dramaturgului timișorean de limbă germană, Hans Kehrer, în transpunerea regizorului D. R. Ionescu și sub supravegherea și îndrumarea artistică a fiului acestuia, actorul Horia Ionescu, a adus noutatea unei teme generoase a luptei antifasciste din Banat. Trupa, bine sudată, a impus prin calitatea artistică a unui spectacol dinamic, de un tragi-comic savuros, cu intuiții sigure actoricești, cu subtilități în surprinderea atmosferei, în comportamentul psihologiilor și, uneori, la unii actori, ca I. Schäffer, în rolul nebunului „Napoleon", tenta unui profesionalism elevat, demn de o trupă profesionistă.

Teatrul de păpuși din Buziaș nu se află la primul său spectacol de prestigiu. Activitatea sa, în timp, s-a dovedit statornicită în vadul unei rodnice și permanente preocupări pentru spectacole de calitate. Dar, de data aceasta, prin aportul a trei oameni de artă: regizoarea Florica Teodoru, poetul Vasile Versavia și pictorița Sofia Kriszanowska, trupa aceasta, condusă cu atîta căldură de-a lungul anilor de Casa de cultură buziașeană, a obținut un spectacol ce îi face cinste. „Jucăria mea cea dragă", ca și „Casa mea, casa ta, casa noastră", texte și poeme pentru copii, au constituit pentru regizoarea Teodoru două momente apte pentru a crea un spectacol fermecător, în care prietenia caldă, neexteriorizată, dar profundă, între bunic și nepot, apare ca un fluid ce unește generațiile, în timp, iar simțămîntul frățesc al unirii în fața unei creații semnifică mult în planul afirmării puterii celor ce știu că în unire stă tăria și că dușmănia sau refuzul colaborării fraterne pot duce la paragină orice construcție, chiar și o casă, chiar și un suflet, sau chiar și o țară. În costumele și scenografia inspirată a Sofiei Kriszanowska, și în regia amintită, jucate cu patos și subtilitate poetică, poemele lui Versavia au primit dramatism și adevăr artistic.

Echipa teatrală pentru cei mici, de la Dumbrava, la textul și regia cărora au conlucrat poetul Anavi Adam și învățătoarea Nagy Terezia, în frumosul spectacol „Cuibul berzei", a devenit, pe scenă, o splendidă alegorie a jocului copilăresc, ce poate primi un sens major, umanizat prin activitatea creatoare. Lirismul versurilor, simbolul de potențare al ideii, prin personajul berzei, stilul de spectacol matur și, totuși, copilăresc, conferă acestei inscenări aura ei originală.

Spitalul de psihiatrie din Lugoj, prin „Catrafusele" lui I. D. Sirbu, o farsă țărănească, reușește să impună un spectacol-feerie, într-o montare de certă originalitate, la care textul, pantomima, jocul în grup, cîntul, recitarea, fantezia au conferit alertețe unui text care ar fi putut rămîne altfel comun.

Moment relevant pentru forțele actoricești amatoare timișene și pentru calitatea acestor spectacole ale unor entuziaști artiști, Interjudețeana a scos la iveală valorile certe pe care se sprijină arta teatrală amatoare ca și perspectivele ei ce, la unele trupe, sînt demne de a sta continuu în atenția noastră.

Radu VOINEA

Perenitatea artei populare

Completînd în chip firesc și necesar etapa interjudețeană a festivalului, în sălile Muzeului de Etnografie și istorie locală din Caransebeș a fost organizată expoziția de **Artă populară** a celor mai buni creatori contemporani din județele Timiș, Caraș-Severin și Hunedoara. Recent jurizată de o comisie formată din cercetători de prestigiu ai culturii populare, expoziția a oferit posibilitatea promovării pentru faza finală a acelor creații ce se înscriu cel mai pregnant pe făgașul tradițiilor specifice zonelor reprezentate.

Pentru județul Hunedoara s-au remarcat îndeosebi ansamblurile de port din ținutul Pădurenilor, dar și creațiile în lemn ale secției externe a Școlii populare de artă din Deva, formată din elevi ai Liceului pedagogic, îndrumați competent și cu multă dăruire de metodistul Mircea Lac, el însuși un pasionat al sculpturii populare în lemn.

Din județul Caraș-Severin s-a detașat mult ceramica, lucrată în tipare tradiționale de meșterul Ionică Stepan din Biniș, străvechi centru de olărie populară. Din același județ s-au remarcat leagănele portative executate de meșterul Nicolae Stingu din Cornereva, precum și unele din piesele vestimentare lucrate la Cooperativa de artă populară din Oțelul Roșu.

Județul Timiș s-a impus mai ales prin măiestria țesăturilor de lînă și bumbac dar și prin ansamblurile de port popular — „genuri ale artei populare cu vechi tradiții pe meleagurile timișene", așa cum bine a subliniat prof. dr. Paul Petrescu, reputat cercetător în acest domeniu, președintele juriului. Se cuvine să accentuăm că la actuala ediție, alături de mai cunoscutele creatoare Mioc Alexandrina din Ohaba Forgaci și Jebeleanu Maria din Jebel, au fost promovate în etapa finală și altele mai puțin cunoscute, cum ar fi: Oargă Brîndușa și Cărăbaș Voichița din Ohaba Lungă, Iovi Ileana din Topolovățul Mare, Olteanu Maria din Povergina etc. Aceasta se datorește atît numărului mai mare de creatori populari depistați, atrași și angrenați la actuala ediție, cît și unei mai riguroase îndrumări și selectări operate în etapele premergătoare. Numărul sporit de creații din județul Timiș premiate și promovate la faza interjudețeană certifică justificate speranțe pentru faza finală. Însă dincolo de numărul de premii obținute, dincolo de orice ierarhizare cred că trebuie apreciată larga încurajare acordată creației populare contemporane, ancorarea acesteia în filonul tradițional, revitalizarea acelor genuri ale artei populare ce corespund pe deplin specificului cultural a poporului nostru, decantarea valorilor autentice.

Expoziția de la Caransebeș a constituit în sine o veritabilă pledoarie în favoarea păstrării și perpetuării trăsăturilor perene ale artei tradiționale și în egală măsură o garanție sigură a integrării creației populare actuale în circuitul social al valorilor contemporane.

Nicolae SĂCARA

COREGRAFIA — o prezență de prestigiu

Mișcarea coregrafică de amatori s-a constituit într-o prezență amplă, abordînd o largă paletă de forme și modalități (cu excepția dansului femeiesc, nepracticat în zonă). Cele două mari ansambluri folclorice și de obiceiuri populare, „Timișul" și „Făgetul", s-au prezentat în competiție cu două remarcabile realizări semnate Emilian Dumitru și Vasile Crețu purtînd amprenta unor modalități originale de „citire" a structurilor obiceiurilor populare și aducînd pe scenă reprezentări sincretice. Într-o formulă inedită s-a prezentat și tînărul și viguroșul ansamblu de cîntece și dansuri al Casei Tineretului din Timișoara. Formațiile de dansuri populare, mixte și bărbătești, au demonstrat convingător potențialul folclorului coregrafic al județului nostru, varietatea și frumusețea sa. De pildă, călușarii de la Șipet reușesc pentru prima dată performanța de a se impune într-o asemenea competiție. Tot pentru prima dată formația Casei de cultură a municipiului Lugoj a însemnat o prezență promițătoare iar cea de dansuri pe generații din Bethausen a impresionat prin masivitate și forță de interpretare. Dansatorii din Teremia Mare au scos la lumină vechi obiceiuri șvăbești, cei sîrbi de la ansamblul „Zora" ca și cei maghiari de la „Rezeda", ambele formații ale Casei de cultură a municipiului Timișoara, au evoluat pe măsura temperamentului specific. Ansamblul Casei de cultură Sînnicolaul Mare, care a înglobat și dansatorii bulgari de la Dudeștii vechi, a însemnat un adevărat document de autenticitate a obiceiurilor locale. Ingenioasă formula în care și-a conceput evoluția solistul dansator Helmuth Amon de la Căminul cultural Moravița. Adela Streleț și elevii săi de la Școala populară de artă din Lugoj, rămînînd constanți pe linia baletului contemporan, se constituie în continuare într-un colectiv valoros și de perspectivă. De la instituția similară din Timișoara, un dans tematic interesant a fost realizat de maestrul de balet Ștefan Gheorghe, cu elevii profesorului Marcel Botscheller, iar solista Viorica Cristea, o suavă lebădă, a fost îndrumată cu atenție de Silvia Humăilă de la Operă, pecetluindu-se astfel o colaborare de bun augur dintre amatori și profesioniști.

Nicolae MUNTEANU

ARTA TIMIȘEANĂ LA „CÎNTAREA ROMÂNIEI"

De curînd, la Reșița, Oțelul Roșu, Băile Herculane, Caransebeș s-a desfășurat etapa interjudețeană a Festivalului național „Cîntarea României", cu participarea artiștilor amatori din județele Caraș-Severin, Hunedoara, Timiș. Din județul Timiș s-au calificat pentru etapa finală 90 formații, colective, artiști. Revista noastră își face o datorie de onoare publicînd cîteva opinii de „martor ocular" la această impresionantă manifestare.

Un succes remarcabil: filmul de amatori

Gala filmului de amatori, desfășurată la Băile Herculane, a prilejuit încă o dată mișcării cineamatoare timișene confirmarea deplină a valorii. Dintre cele 14 filme prezentate juriul a decis calificarea a 12 pelicule în faza superioară, a confruntării naționale. Faptul atestă multiplele calități ale unei arte căreia i se dedică de douăzeci de ani un entuziast grup de creatori.

În principal, două se dovedesc a fi virtuțile selecției timișene: înalta profesionalitate și diversitatea temelor și genurilor abordate, ambele rezultat firesc al unei experiențe acumulate în timp, dar și al unei permanente mobilități, al unei neobosite căutări de noi modalități cinematografice. Grupurile de creație care au polarizat interesul și sufragiile juriului, „Cineclub '70" (Casa de cultură a municipiului Timișoara) și „Cineclubul C.F.R." au făcut cu prisosință dovada calităților mai sus amintite. De la filmul-document, reportaj, anchetă la documentarul artistic, de la poemul cinematografic la filmul de ficțiune cu interpreți, de la ciné vérité la experiment, producția celor două cinecluburi a parcurs aproape integral gama modalităților stilistice ale filmului de amatori. Au reținut în mod deosebit atenția documentarele semnate de Iosif Costinaș („Măsuratul oilor la Borlova", „Lumină și întuneric", „După 50 de ani"), filme care cu destulă greutate își mai află locul într-o producție „amatoare", datorită profesionalismului lor cert, a științei și artei cu care e elaborat discursul filmic. O impresie cu totul aparte a lăsat filmul actorului Ștefan Sasu, (Cineclub '70), „Figuranți", „document-metaforă, de o rară forță dramatică, dovadă elocventă că precaritatea mijloacelor tehnice ale cineamatorismului poate fi total surmontată prin inteligență și sensibilitate artistică. Numeroase disponibilități a atestat și selecția Cineclubului C.F.R. S-a remarcat stăpînirea deplină a tehnicii filmului (în peliculele semnate de Sandu Dragoș și Vasile Moise), o sensibilitate aparte a investigației reporterești (în documentarul Georgetei Vladi, „Oameni de nădejde"), o debordantă fantezie și inteligență a „noului val" (Ionel Pleș cu filmul de animație „Vechituri" și Emanuel Țeț cu experimentul „Poem dinamic").

Au completat în mod profitabil gala timișeană, contribuind la creșterea prestigiului său de ansamblu, documentarul lui Gh. Huiban (Cineclubul „Constructorul" din Timișoara) și poemul cinematografic „Generații" al lui Ludovic Dama („Cineclubul Casei de cultură din Sînnicolaul Mare).

I. PANTEA.

Înaltă exigență creatoare

Reținem calitatea regiei spectacolului reprezentanților județului Timiș, spectacol care a concentrat o imagine multicoloră și dinamică a unor valori de creație și interpretare pe măsura celor mai înalte așteptări. Majoritatea producțiilor acestei faze s-a caracterizat prin actualitate tematică, prin conținut ideatic concret, traducînd în limbajul artei scenice tot atîtea momente caracteristice realității noastre. Dar această reprezentare nu s-a dovedit a fi doar o „translație" rezultată din simpla observare a vieții și muncii oamenilor. Concepția creatorilor și interpreților noștri excelează printr-o exactă cunoaștere a proceselor și fenomenelor ce se petrec astăzi. Înțelegerea și exigența cu care tratează temele majore ale realității, modul în care pun în evidență cu mijloacele artei realizările și neajunsurile muncii noastre de educație, rezultatele frumoase pe care le-am obținut în procesul de edificare a unui nou tip uman, ne descoperă adevăratele calități de propagandiști, de oameni politici ale celor mai buni artiști amatori de la noi. Este caracteristic totodată faptul că nu lipsește din preocupările lor nici dorința de a contribui și pe această cale la mobilizarea eficientă a maselor de oameni ai muncii la realizarea tuturor obiectivelor și sarcinilor ce stau în fața noastră. A fost exprimată pe scenă și dragostea creatorilor de frumos față de tradiția proprie și a înaintașilor, întemeiata mîndrie față de valorile moștenirii pe care ne-au lăsat-o. Această dragoste față de tradiție nu este nicidecum una pasivă, artiștii și cercetătorii noștri culegînd valorile artei populare din trecut făcînd eforturi să le îmbogățească, să le valorifice cît mai eficient pentru prezent.

Ne-am putut convinge încă o dată că artiștii amatori de la noi au capacitatea reală de a produce frumosul; ei sînt o prezență dezinvoltă în lumea scenei și a diferitelor genuri artistice practicate, cunosc și cultivă cu consecvență și conștiință de sine cele mai adecvate modalități de transfigurare artistică. Români, germani, maghiari, sîrbi au exprimat și de această dată în mod artistic și cu o forță de reală convingere crezul și hotărîrea lor comună de a face și pe mai departe tot ce le stă în putință pentru înflorirea patriei, apreciind totodată acele realizări ce au fost posibile la noi prin aplicarea justă și consecventă a politicii partidului.

Alexandru VAJDA

În creștere calitativă

Cu certitudine, în mare parte, actuala fază interjudețeană a însemnat un progres; multe formații timișene prezente acum pe podium, pe care le-am cunoscut bine anterior, au adus lucruri noi. Textele au fost revăzute, modalitățile de prezentare artistică au apărut perfecționate. Instructorii, amatori și profesioniști, au depus un remarcabil efort de actualizare tematică și decantare a formulelor regizorale, ceea ce a dat senzația de dinamism și fluență, în acord cu indicațiile juriilor anterioare și nu în ultimă instanță cu opiniile publicului. S-au conturat formații mature, întrunind maximum de punctaj „la toți parametrii". Păstrez o plăcută impresie asupra montajului „La nunta soarelui", realizat de Studioul artistului amator (Timișoara), pe versurile pacifiste, calde și discrete ale Corinei V. Sein. Spectacol sincretic de mare efect, cu o gradație emoțională ascendentă. (Nu aceeași impresie a lăsat montajul Casei de cultură din Buziaș, cu efectele nescontat grotești, datorate, probabil, regiei). De la Lugoj, formația vocal-instrumentală condusă de A. Staubert reconfirmă existența în acest oraș a unei tradiții pop competitive pe plan național. Multe, formațiile similare timișorene par să aibă fiecare ceea ce lipsește celeilalte; unii cu suflători, alții cu soliști buni, alții cu dispozitive electroacustice de anvergură... În orice caz, mai sudat a sunat un grup, de data asta nu pop ci dixie, condus de Nicolae Magdin, care va impune în Timișoara o specie perenă dar absentă aici. Indiferent de alte opinii, vocea Cameliei Buzilă a strălucit în plus față de Cristina Rotaru ori Ion Toroican (solist de resurse, dar cu un anume stil rigid, rece). Și Florin Serac mi s-a părut în „creștere calitativă". Formația „Sollex" de la Tehnolemn a apărut doar în postura de acompaniator. Din păcate. Și ar fi fost admirabil dacă grupurile vocale feminine ar fi fost susținute de un brass. Grupul folk „Memotim" și-a reconfirmat calitățile instrumentale.

O remarcă entuziastă aș face în legătură cu spiritul combativ, muncitoresc al unor texte destinate brigăzilor artistice și acestor nou apărute grupuri satirice, texte în conformitate cu principiile eticii și echității socialiste. Curajul abordării problemelor a fost susținut de un comperaj cu certe virtuți satirice și adesea de interpreți de talent. M-aș referi doar la brigada „Electromotorului" al cărei text aparține unui colectiv de creație, la grupul Clubului C.F.R. (Timișoara) și brigada Filaturii din Lugoj, cu activitate de două decenii, beneficiind de două vocații reale: Al. Vardaru și Gh. Minescu. Cu excepția unor, poate, inerente ticuri, clișee, stereotipii, ele fiind, în parte, ale speciei respective, a precumpănit preocuparea în direcția inventivității, a găsirii de soluții inedite, destinate punerii în scenă.

Lucian BURERIU

Creația plastică, într-un climat de exigență

Într-un climat de exigență stimulator s-a consumat faza de selecție a creațiilor artiștilor plastici amatori. Județul Timiș ilustrat, fără îndoială, de cei mai buni plasticieni, a confirmat, prin această selecție, nivelul pe care îl deține în ansamblu mișcarea din acest domeniu al creației. Capabil să panorameze diversitatea dar și nivelul ridicat al unei producții artistice, între care excelează calitatea picturii, acest nucleu s-a impus deopotrivă, ca un ansamblu omogen în aria tematicii și a soluțiilor stilistice, preponderent realiste. Desigur, încă o dată, s-a impus „aripa" naivilor care confirmă astfel rezultatele obținute la prima ediție a festivalului pentru județul Timiș. Numelor lui Viorel Cristea și Gheorghe B[illegible]abeți li s-au alăturat prin opere foarte concludente pictorul naiv Dumitru Ștefănuț din Timișoara și sculptorul Petru Berberich din Jimbolia. Numai nivelul artistic foarte ridicat al „naivilor" din județele Timiș și Hunedoara au decis, prin comparație, acordarea unui număr mare de premii II celorlalți creatori, care însă în specia și genul artistic respectiv denotă un nivel înalt al practicii și gîndirii artistice.

Iuliu CORBAN

FOTOAMATORII...

...au prezentat fotografii alb-negru și color, diasonuri și diapozitive într-un „recital" de imagini sugestive argumentînd convingător că în acest colț de țară arta fotografică este practicată cu pasiune și har, o bună parte din lucrări putînd figura în orice salon. Interferînd simbolul cu documentarul sau extrăgîndu-l din el, fotografiile s-au compus într-un ansamblu, ca un spectacol iconografic închinat pămîntului românesc, proiectîndu-se imnice imagini ale oamenilor săi. Există artiști a căror personalitate este ușor detectabilă, cu o activitate artistică exemplară. Trinitatea timișeană este formată din Sandu Ghinea, Ioan Just și Rudolf Sandor, toți membri ai cunoscutului fotoclub „Retina" al Casei de cultură a municipiului Timișoara, ei fiind secondați meritoriu de Robert Moser, Egon Török, Dumitru Ciurea, Nicolae Roman, Andrei Blener, Mircea Marcu, Gheorghe Buruleanu („Retina"), Titus Buzilă (I.S.P.E.), fotografia color fiind reprezentată de inginerul Dezideriu Elias (I.G.O.T.). Ei au mizat cu succes pe virtuțile alb-negrului, pe tehnicitate și mesaj artistic, dovedindu-se receptivi la nou, la esențe, căutînd febril expresivitatea maximă, obținînd, în final, grație acestor preocupări, 34 de premii.

Aurel Gheorghe ARDELEANU

Prilej de satisfacții

Prilej de reale și întemeiate satisfacții, concursul ne-a oferit în același timp subiecte de meditație, a dezvăluit noi aspecte care se cer dezbătute, precizate, stimulate sau dirijate, pentru ca fiecare confruntare de asemenea anvergură să însemne nu numai un bilanț al realizărilor, dar și o deschidere spre noi perspective. Vitalitatea cu care cîntul coral trăiește ca fapt artistic în acest colț de țară și-a găsit expresia în evoluția meritorie a celor 7 formații ale noastre, care s-au impus prin calitatea interpretării, dovedind un considerabil progres al tehnicii vocale, al sonorității și omogenității, al frazării, cît și prin repertoriul alcătuit din titluri semnificative ale literaturii muzicale românești. Corul „Ion Vidu" din Lugoj, acest continuator al unei tradiții căreia i-a dat o nouă dimensiune, a impresionat, cîntînd în primă audiție poemul „Frumos pămînt" de Gheorghe Bazavan. Corala bărbătească „Sabin V. Drăgoi" — formație unică în felul ei în țară, a realizat un microconcert de mare sensibilitate, dovedit mai ales în „Miorița" de Mircea Neagu. Trebuie relevată frumoasa culoare vocală, claritatea emisiei, echilibrul armonic perfect cît și repertoriul de înaltă exigență al corului feminin de cameră al Sindicatului învățămînt din Timișoara. Corul „Doina" al Căminului cultural din Gătaia a încîntat auditoriul cu acel fragment din „Suita lirică almăjană" de Nicolae Ursu (și ce rar se aud, din păcate, cîntecele acestui compozitor!). Apreciem ținuta și expresivitatea etalate de corul de cameră al femeilor din Făget, subliniind însă că aici trebuie să se facă eforturi pentru cîștigarea acelei emisii vocale cu adevărat camerale, Corul mixt „Franz Schubert" al Casei tineretului timișorean a cîntat cu dezinvoltură și precizie stilistică, în limbile română și germană. Corul ostășesc „Lotru" a interpretat cu siguranță și vigoare un repertoriu echilibrat, din care subliniem piesa „Trec ostașii" de Cornel Trăilescu, poate cel mai frumos cîntec ostășesc din această ediție a Festivalului. Îmbucurătoare este valoarea celor două fanfare: a Casei tineretului și a Căminului Giarmata. Repertoriul specific genului, interpretat cu o neobișnuită virtuozitate, subliniază activitatea permanentă și susținută a acestor formații în direcția perfecționării tehnicii și artei interpretative. Muzica instrumentală cultă a fost reprezentată de orchestra de cameră „Ars nostra" a Casei tineretului, cu acuratețea ei stilistică și putere de depășire a dificultăților tehnice în interpretarea „Divertismentului" de Remus Georgescu. Tot aici menționăm prezența de excepție a flautistei Helga Mayer, a pianistei Nicoleta Anghel (din Lugoj) și a solistei vocale Teodora Ciucur (Timișoara). Impresionantă a fost evoluția orchestrelor de muzică populară; prin omogenitate și muzicalitate, cea din Făget a reușit să pună în valoare, într-o formulă nouă, autenticitatea, ritmul și melodicitatea folclorului de pe Valea Begheiului; cea a Întreprinderii de transporturi în comun s-a impus prin acea inedită suită de melodii de nuntă din Banat; apoi fluierașii de la Remetea Luncă, Orchestra germană „Lyra" a Casei de cultură din Timișoara, taraful maghiar de la Moșnița Nouă, formația vocal-instrumentală sîrbească „Zora" din Timișoara, grupurile vocale de la Bătești și Firdea, cel al Școlii populare de artă din Timișoara — toate vin să completeze mozaicul multivalent al folclorului muzical de pe aceste locuri.

Ladislau CSIZMARIK

IMNELE PATRIEI

VASILE MAN
La soare răsare...

La Soare — răsare,
Ștefan cel Mare
Trăiește și-acum
În Țara de Sus

La Soare — răsare,
Cetatea de Scaun
E loc de cinstire
Cum altele nu-s !

La Soare — răsare,
Cinstim Tricolorul
De pe mormîntul
Lui Ciprian !

La Soare — răsare,
Cîntă Moldova,
Azi, biruința
Întregului neam !

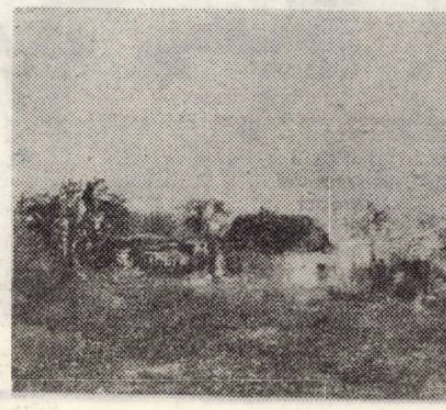

AUREL MARTIN: „Margine de sat"

Ierarhii posibile

Grupul satiric al Întreprinderii „Industria lînii" din Timișoara a ocupat locul 1 la faza interjudețeană, cu programul intitulat „Omul potrivit la locul... potcovit!". Un loc meritat, un loc muncit. Am văzut întotdeauna în Cornel Lupu, animatorul principal al acestei formații, ce a luat ființă nu de prea multă vreme pe lîngă formația de teatru „Gong", din aceeași întreprindere, un mare dăruit al scenei, un om de atitudine, un interpret plin de har. L-am regăsit în a doua zi după concurs alături de ceilalți componenți ai grupului premiat: Eduard Meszner, semnatarul regiei muzicale, și cele patru fete cu voci de aur: Lotte Mato (repansatoare), Nițu Elisabeta (filatoare), Popov Zoia (economistă) și Ghibaor Ana (operatoare) — la repetiție în sala Clubului „Industria lînii", împreună cu omniprezentul Emil Șain, realizatorul textului.

Această formație artistică de excepție ia în vîrful spadei metehne generale (spre deosebire de brigadă, care are sarcini mai concrete!) — risipa, nepotismul, vorbăria, îmburghezirea, probleme de etică și echitate socialistă. În plus aici satira face casă bună cu umorul. De unde și formidabila priză la public ce și-a creat-o această formație.

Încerc să intuiesc care sînt secretele reușitei depline ale acestui grup satiric, și aflu că formația se bucură de sprijinul total al conducerii întreprinderii, al organizației de partid și al organizației sindicale. Repetițiile au fost mereu supravegheate și sprijinite de directoarea Clubului, Viorica Dediu. O formație artistică ce a pus în lumină cu o forță interpretativă ieșită din comun adevăratele valențe ale satirei. Pe de altă parte, rămîi cu un gust amar cînd surprinzi săli de spectacole aproape goale, în timp ce pe scenă evoluează formații artistice de o excepțională valoare. Fenomenul s-a manifestat parțial și la Oțelul Roșu, și la Reșița. Or, această deplasare masivă a vîrfurilor artistice din trei județe merita o atenție sporită din partea organizatorilor. Credem că rolul acestui concurs nu e doar acela de a cerne formațiile artistice prin fața unui juriu, care mai are și superbul privilegiu de a face erori. Cum altfel se poate explica nepromovarea la faza republicană a montajului Studioului artistului amator de pe lîngă Consiliul județean al sindicatelor Timiș, cu spectacolul intitulat *„La nunta soarelui"*, care a dezbătut o temă de stringentă actualitate, sugerată de atîtea ori în documentele partidului nostru: vegherea păcii, neproliferarea angajamentelor militare și a cheltuielilor militare? Cum a putut denatura ierarhia valorică viziunea îngustă a unui tînăr poet hunedorean, Valeriu Bîrgău, membru al juriului, conform căreia tema abordată de montajul sus-menționat ar fi inactuală? Locul 2 ce s-a decernat acestei formații ridică anumite semne de întrebare. Susținem, deplin conștienți, și nu putem fi suspectați de local-patriotism (locul 1 a fost ocupat tot de o formație timișeană —, montajul Școlii Populare!), că spectacolul realizat de Studioul artistului amator s-a ridicat la cote artistice incomparabile cu cele ale altor formații, iar nepromovarea lui la faza republicană constituie un act de injustiție.

[illegible] VERNESCU

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 10 iunie

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Săgeata neagră. 10,00 Viața satului. 11,30 Pentru căminul dumneavoastră. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical: Umor și muzică. 14,00 Woody, ciocănitoarea buclucașă. 14,25 Veniți pe măgura Buzăului. 15,30 Telesport. 16,20 Portugalia. Documentar. 15,40 Dickens la Londra, ultimul episod. 17,35 De pe marea scenă a țării. 18,25 Micul ecran pentru cei mici. 18,40 Reportaj TV. 19,00 Telejurnal. 19,15 Trofeul internațional al calității. 19,25 Film artistic „O poveste adevărată" (american). 20,55 Varietăți în nocturnă. 21,30 Telejurnal. Sport. Selecțiuni din meciul de fotbal F.C Argeș — Steaua.

LUNI, 11 iunie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Panoramic. 19,50 Poldarck. 20,45 Orizont tehnico-științific. 21,15 Cadran mondial. 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 12 iunie

9,00 Teleșcoală. 9,50 A.B.C.-ul circulației. 10,00 Poldark (rel.). 10,55 Festivalul național „Cîntarea României". 11,15 În alb și negru — Lassie. 17,00 Telex. 17,05 În direct de la Politehnică. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 Manila '79. 18,10 Coloane în amiază. 18,25 Revista social-politică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 La ordinea zilei în economie. 19,25 Ancheta TV. 19,55 Seară de teatru „Hora sărutului". 21,10 Podiumul laureaților. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 13 iunie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Teatru TV (rel.). 11,15 Șoimii patriei. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,30 Fotbal: Transmisiuni directe din sferturile de finală ale „Cupei României". În pauză: Tragerea pronoexpres. 1001 de seri. 19,15 Telejurnal. 19,30 Noi, femeile! 20,00 La ordinea zilei în economie. 20,05 Telecinemateca: Fuga spre soare. Producție a studiourilor engleze și americane. 21,35 Telejurnal.

JOI, 14 iunie

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,50 Temelii pentru construcțiile viitorului. Documentar britanic. 17,15 Forum cetățenesc. 18,35 Povestiri din pădurea verde. 19,00 Telejurnal. 19,15 Ritmurile întrecerii. 19,30 Ora tineretului. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 15 iunie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Telecinemateca. 11,30 Festivalul național „Cîntarea României" 14,00 Tenis de cîmp: România — R.F.G. în „Cupa Davis". 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Prim plan. 19,35 Film artistic: Blocada (sovietic). 21,05 Revista literar-artistică TV. 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 16 iunie

12,00 Telex. 12,05 Curs de limbă spaniolă. 12,25 Curs de limbă franceză. 12,45 Concert de prînz 13,45 Corespondenții județeni transmit... 14,05 Festivalul național „Cîntarea României". 14,25 Un fapt văzut de aproape. 15,00 Tenis de cîmp: România — R.F.G. în „Cupa Davis". 17,00 Agenda cultural-artistică. 17,30 România pitorească. 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică internă și internațională. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19.15 Teleenciclopedia. 19,50 Film serial „Rădăcini". 20,45 Întîlnirea de sîmbătă seara. 21,35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

PLASTICA

AUREL MARTIN

E stranie și șocantă intrarea, dintr-un anonimat absolut, în rîndul plasticienilor timișoreni, a doctorului Aurel Martin. Cum să ne-o explicăm devenirea? Care să fie enigma acestei metamorfoze? Am trăit aproape de el o viață de om. Am asistat în tinerețea noastră literară la zbuciumul său sincer, zbuciumul unei vocații de prozator dotat cu harul analizei, al forței de-a contura eroi și ficțiuni cu o atmosferă magnetică. Apoi, pasiunea sa literară a ajuns într-un impas. A urmat o criză a tăcerii condeiului, apoi, licărind, ca într-un întuneric total, primele pînze. Primele încercări de pictură. Azi, știu, după această a doua expoziție a sa, că, de fapt, tăcerea sa nu a fost o tăcere. Ci, ca prin nebănuite vase comunicante, sensibilitatea și pasiunea sa dintîi s-au decantat și au trecut în altceva. Vocația a existat. Și nu a fost nevoie decît să apară în lume sub o altă formă de expresie: din literară, să devină plastică. Un gen de transfer de sensibilitate, de cuneaștere, doar armele muncii sale devenind altele. Fiindcă trebuie s-o spunem — există multă „literatură" aci, în expoziția de la Bastion, prin descrierea unui mediu, a unui climat sufletesc, a unei naturi obsesive, deci n-a murit prozatorul, nici experiența analizei, nici alcătuirea subiectului și, uneori, nici chiar povestea.

La un naturist împătimit, ce repetă subiecte, la un delicat, la un sensibil, ce repetă tentele proprii, monotonia ar putea să apară. Și ea nu apare. De ce? Ce

salvează, pictura sa? Cu siguranță, ochiul sever, deschis înăuntru, ochiul meditativ și poetic totodată, a cărui lumină se pogoară peste fiecare pînză, conferindu-i, din raza lui nestinsă, duh, vibrație, viață secretă, originalitate.

Cînd eul prozatorului de ieri era mai întotdeauna contorsionat, grandios — tragic, de un realism adesea înfricoșător, pictura lui, iată, evocă o lume umilă, delicată, senină, aparent fără zbucium, aproape ferindu-se să fie băgată în seamă.

Cînd vocația prozatorului era drama, devenirea crudă a caracterelor ferme, dostoievskiene, iată că pictura lui devine strigăt liric, dublat de finețuri în detaliile coloristice, acum calmă, acum jucăuș mozartiană.

Chiar și cînd evocă medii fierbinți, în care culorile ar putea exploda, ca acele marine sau locuri dintr-o călătorie în Micul orient, pictorul uită de simțul dramaticului și întinde pasta într-o mare pace interioară, poate doar cu puțin mai expansivă. Chiar și zborul euforic al florilor sale devine sub penel discreția personificată, colțurile sale citadine prind o patină blîndă, o umilitate sui generis, iar peisajele, în speță pămînturi de pustă, cutreierate de singurătăți, sau margini necunoscute de oraș, aduc țipătul în surdină al gliei tăcute, al caselor nebăgate în seamă, aburul pămîntului pătruns de duhul liniștii patriarhale, de izvorul veșnic al rodirii blînde.

Iată ce poate face o metamorfoză nebănuită dintr-o conștiință ce, ieri, părea definitiv statornicită în matca pasiunii sale. Iată de ce sînt capabile enigmaticile jocuri ale destinului în spațiul inefabil și tăinuit al artei.

Aurel Martin ne face, azi și acum, să ne reculegem în fața acestei opere a sale, ce s-ar putea numi, de ce nu, „de-o viață". Să ne reculegem și să medităm cu gravitate, dar și cu duioșie, la pictura sa, țîșnită din neantul trăirilor sale, în puțini ani, și într-o discreție absolută. Descopăr aci o înfocată și disperată expansiune a unui spirit lucid, scientist, echilibrat, dublat de fervoarea nestatornică a unui poet neliniștit.

Cu Aurel Martin, geografia picturii timișorene primește un plus de diversitate, de noblețe ideatică, de poezie a culorii și, sînt sigur, și de rafinament, cîștigat de pe-acum, al unei viziuni personale asupra existenței.

Ion ARIEȘANU

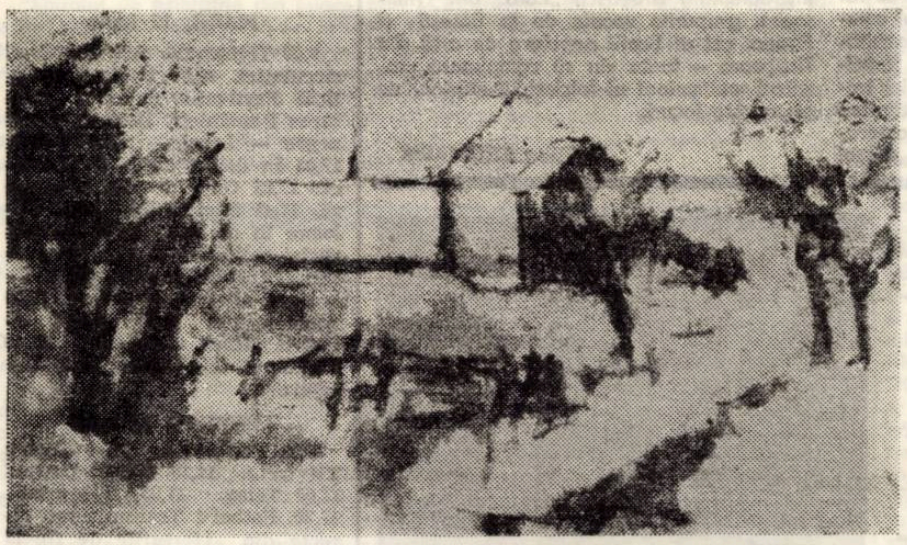

AUREL MARTIN: „Iarna"

LIMBĂ ȘI STIL

OBSESIE

M-am ocupat, în ultimele două articole din cadrul acestei rubrici, de procesul „abstractizării", așa cum se manifestă el în domeniul limbii. Voi încerca să sporesc lista ilustrărilor, cu alte cîteva, pe care le cred vrednice de atenție.

Obsesie înseamnă, potrivit *Dicționarului de neologisme*, „preocupare chinuitoare" sau chiar „tulburare mintală provocată de o idee fixă". Termenul are, evident, un sens foarte abstract. Dar, la origine, înțelesul lui se situa în zona strictă a concretului, însemnînd „asediu". În latină *obsessio* este derivat de la verbul *obsidere* „a asedia", format, la rîndu-i, din *sedere* „a ședea" și prefixul *ob-*, care exprimă ideea de potrivnicie, de înfruntare fățișă, în spațiu. *Obiect* este, etimologic, „cel zvîrlit în față", din *ob-* și *iacio* „a zvîrli", dar *obiecție*, din *obiectio*, a străbătut, pînă la capăt, făgașul abstractizării.

Seria sinonimică a substantivului *frică* este foarte bogată. Alături de *spaimă, teamă, teamăt* (învechit), *groază, oroare* și altele, ea cuprinde două neologisme interesante, din punctul de vedere al discuției noastre. Mă refer la *angoasă* și *anxietate*, termeni curenți în domeniul psihiatriei; altfel, „distinși" și snobi. Pe noi ne interesează însă, aici, altceva, și anume faptul că și unul și celălalt — în ciuda înțelesurilor actuale, iarăși foarte abstracte — provin din termeni latini cu sensuri originare concrete. Astfel, francezul *angoisse* obîrșește din latinescul *angustia* „strîmtoare, defileu, strungă în munți". Se înțelege aproape de la sine că *angustia* este format de la adjectivul *angustus*, de unde *îngust* al nostru. Existențialiștii ar trebui să rămînă dezamăgiți, aflînd că între un termen așa de „nobil" — ca *angoasă* — și unul așa de ...„banal" — ca *îngust* — există, totuși, o legătură atît de intimă. Pe linia celui mai „bun" snobism lingvistic, în ultima vreme își fac cărare alte două franțuzisme, aparținînd aceleiași „familii": verbul *angoasa* „a da o stare de neliniște; a neliniști" și adjectivul *angoasant* „care produce *angoasă*; neliniștitor".

„Surpriza" constă în faptul că atît *angoasă* cît și *anxietate* — redînd stări bizare, confuze și morbide ale sulfetului, vezi doamne, „modern" — sînt reductibile, în ultimă analiză, la un verb latinesc foarte „pedestru", *ango, angere*, cu perfectul *anxi*, al cărui sens originar este acela de „a strînge de gît"! Culmea... ironiei: termenul medical *angină* (literar: *anghină*) coboară din aceeași rădăcină latinească *ang-*.

Așadar: *angoasă, a angoasa, angoasant; anxietate, anxios; angină (anghină)* ca și... *îngust* — sînt, toate, mlădițe ale aceluiași trunchi. Ciudate răzlețiri și reîntîmpinări ale cuvintelor...

G. I. TOHĂNEANU

Memoria literaturii

(Urmare din pag. 1)

oprelișți riscînd, o tinerețe a faptei dar și a visării: fără îndoială o tinerețe exemplară chiar atunci cînd rigoriștii ar îndemna la circumspecție. Între douăzeci și douăzeci și patru de ani, scriitorul își asumă responsabilități, se consideră mesager al faptelor sale și al lumii sale. E un om tînăr, greu de prins într-o formulă deși toate scrisele sale sînt înconjurate de prejudecăți, de șabloane, de scheme: nonconformismul trebuie să fie al vieții, opera trebuie să fie nonconformistă doar în măsura în care punea sub semnul îndoielii o „tradiție clasată" a literaturii.

3. Ecou între *lugojeni*, comunitate culturală bine constituită, a nuvelelor lui Ioan Popovici-Bănățeanul e surprinzător: iluștrilor conorășeni nu le place că nu sînt veseli și frumoși ca-n pozele de duminică, de sărbători, ca un oarecare tînăr (amestecat în istorii amoroase, deci suspect!) se îndoiește de strălucirea lor! Cetățenii nu știu încă ce e literatura, vor idilă și slavă, cînd vor afla vor cădea în extrema cealaltă; cetatea are un cărturar care îi nemurește imaginea.

Nu, nu trebuie să afirmăm mereu că Ioan Popovici-Bănățeanul cade în zona de umbră a nedreptăților istoriei literare: i s-au consacrat o seamă de articole, un remarcabil cercetător, D. Vatamaniuc dedicîndu-i o monografie într-o vreme (1959) în care literatura română „actuală" nu număra prea multe monografii. Cartea lui Vatamaniuc așează biografia lui Ioan Popovici-Bănățeanul între cele bine puse la punct. Documentele trebuie interpretate. Ori în jurul scriitorului nu s-au așezat, pentru demersurile necesare criticii cît mai ales hagiografii, cei convinși că istoria literară a Banatului avea nevoie nu de un scriitor, ci de o canonizare, nu de un reper, ci de un fel de sfînt protector, ce de acolo de sus trebuie să le vadă pe toate. Va trebui să reanalizăm, senini, problema epigonismului său în poezie, fără îndoială, poetul e așezat sub semnul coplești tor al lui Eminescu. Toată opera sa e marcată de decepționismul eminescian toate personajele sale „pozitive" privesc melancolice către o lume așezată sub semnul zădărniciei. E vreun motiv să ne temem de acest adevăr? Pentru scriitorii români de peste munți, Eminescu reprezintă o victorie a geniului național, un moment unic în afirmarea românescului. A scrie în limbajul lui Eminescu însemna a te exprima — a te include — în limbajul cel mai modern, mai autentic național. A găsi cuvintele în care să exprimi jalea, neîmplinirea, însemnă a descoperi un nou continent literar. Într-una dintre proze, eroii lui Ioan Popovici Bănățeanul își exprimă sentimentele „pe versuri din Eminescu": îl citesc și îl citează. Maiorescu scria despre „Pe-a lui umăr" că „de la Eminescu încoace... nu s-a mai cîntat iubirea cu atîta adevăr și cu atîta frumusețe"; fără îndoială că între eminescienii anului 1895, anul studiului maiorescian, nimeni, într-adevăr, nu l-a urmat cu o fidelitate mai mare pe marele poet. O fidelitate față de literatură. Poetul gravitează în jurul astrului unic, prozatorul are în schimb o LUME care vrea să o facă știută: el e mesagerul ei. Dezrădăcinat, alungat, el are orgoliul locului, al obîrșiei: el este *lugojean* și vrea să scrie despre concetățenii săi. *Din viața meseriașilor* și *Din viața meseriașilor bănățeni* sînt subtitluri ce indică precis scopul unei întreprinderi. Scriitorul scrie „întîmplări din viața" unei lumi puțin cunoscută cititorului de peste munți. Culegător de folclor, poet, prozator dar și eseist și animator cultural, Ioan Popovici încearcă să marcheze, cu o energie ce aparține entuziasmului, într-o geografie culturală a României, locul orașului său. Al ținutului său. Energia cu care activează caracterizează o generație întreagă de luptători. Participarea sa la manifestațiile de solidaritate cu memorandiștii reprezintă un moment simbolic al unei acțiuni continui, niciodată dezlegate de ideea luptei pentru drepturile românilor în Transilvania. Funcția sa de la București este iarăși clar legată de o acțiune (este angajat al „Ligii pentru unitatea culturală a românilor") ce trebuia să-și dea roadele în timp. Dacă analizăm cărțile de mai tîrziu ale lui Petru Vintilă, Anișoara Odeanu, Sorin Titel, Gh. Schwartz dar și ale lui I. C. Drăgan — memorii aflate în directă relație cu lumea lui I. Popovici Bănățeanul — vom descoperi că o seamă de scriitori nu numai că l-au urmat, în cărți ce întreține vitalitatea unui climat literar, ci l-au parafrazat, citat, comentat (prin „citare"): *l-au urmat*. Bănățeanul, adăugat binevoitor de marele critic, devine, pe măsura înaintării în vreme, o determinare pleonastică. Nici o surpriză nu ar fi, în anii ce vin, propunerea de a se renunța la ea.

Semnificație și cadru

(Urmare din pag. 1)

lare a valorilor. *A valorii*. În această privință, trecerea de la amatorism la profesionalism, în proporție de masă, ni se pare un principiu esențial al împlinirii unei mari inițiative. O altă exigență este aceea a menținerii originalității. Ideea de creație implică ideea de originalitate.

Șansa de a cuprinde marea majoritate a populației într-un efort spiritual creator este reală, dat fiind gradul înalt de școlarizare, de culturalizare a oamenilor din țara noastră azi.

Am mai sublinia, cumva deosebit, pregătirea spirituală a Banatului pentru o asemenea formă de manifestare, *socializată, colectivă*, privind *sensul popular* al „Cîntării României". Căci dacă, în Banat, *corurile*, aceste nonpeiorative forme de „colectivizare" a spiritului au deja o tradiție trecută demult de suta de ani, succesele lui numeroase în cadrul festivalului fac dovada vitalității unei tradiții.

ECHO

„AGORA" — revistă de cultură cu public

În arhaicul centru minier, din Munții Zarandului, la Brad, o mină de entuziaști se adună, lunar, de 30 de luni, pentru a înfăptui, laolaltă, un splendid spectacol de cultură, o „Agoră" sincretică, în care, profesori, juriști, ingineri, muncitori, tineri scriitori, ca într-un efort spiritual comun, caută să impună auditorilor generoși forme și nuanțe noi în prezentarea valorilor culturii, artei și științei.

Condusă cu multă tragere de inimă, inteligență regizorală și competență profesională de juristul și publicistul Tiberiu Vanca, avînd aportul unor condeie de eseiști valoroși precum Ionel Golcea, Stela Stănescu, Lucian Bumbea, Felicia Neag, de prestigioși oameni de artă, cultură, știință, precum Virgil Trufaș, Sorin Costina, Traian Bosdoc, Imre Kiss, Ioan Făgădar, Georgeta Bodiciu, Stratica Petrișor sau de aportul unor tineri scriitori precum Anamaria Stoica, Dumitru Hurubă, Nicolae Crepcea, „Agora" de la Brad semnifică nu numai o întîlnire de cultură între spirite eminente, dintr-un centru minier cu vechi tradiții, ci, mai cu seamă, un dialog fremătător și uman țesut între cei puși să se exprime și un auditoriu menit spre o elevație a spiritului și spre o emulație în teritoriul vast și veșnic în primenire al culturii acestei patrii.

Dumitru SARDEȘ

TOP

SECŢIA ROMANA: 1. Graiul pîinii — *Betta*; 2. Tristeţi provinciale — *Mircea Baniciu*; 3. Fetele albine — *Sfinx*; 4. Trenul cursă de persoane Apahida Cluj-Napoca — *Semnal*; 5. Lumina zilei — *Iris*. *SECŢIA INTERNAŢIONALA:* 1. In The Navy — *Village People*; 2. I Will Survive — *Gloria Gaynor*; 3. One Way Ticket — *Eruption*; 4. You're The Greatest Lover — *Luv*; 5. Stumblin'In — *Suzy Quatro & Chris Norman.*

Carmen Lăzărescu: pe scurt despre Quincy Jones, autorul coloanei sonore a serialului TV „Rădăcini". Născut în 1933 la Chicago, compozitor, aranjor, instrumentist (tp.), fost director artistic la casa de discuri „Barclay" — Paris. Colaborări cu Hampton, Gillespie, Count Basie „remarcabil aranjor modern, avînd o paletă sonoră originală" (M. Berindei). Ce mai fac „Sfincşii"? După Franţa şi Belgia, pe data de 9 iunie, vor pleca din nou în turneu (U.R.S.S.) cu Păuniţa Ionescu.

Orşa Graţiean: „ultimul nume cred că este greşit. Eu aşa l-am auzit şi aşa l-am scris". Sigur că l-ai scris greşit, corect e: Art Garfunkel *(în foto, alături de Paul Simon).* Nu mi mai trimite topurile străine. Le am. Ce-mi lipseşte din scrisorile tale, e ... top-ul tău, preferinţele tale. Aştept... *Marius Oltean — Tîrnăveni:* scrii: „... se poate trage concluzia că Electrecord-ul s-a apropiat oarecum de ceea ce ar trebui să fie şi că vrea să ne despăgubească (...) pentru slaba activitate a sa din anul trecut". *Guţă Paraschiv — Orşova:* nu-i vorba de nici o asemănare. La „Eruption", cîntă Maizie Williams una şi aceeaşi persoană cu solista-pilon a grupului „Boney M". Se pare că, în momentul de faţă, „Eruption" tinde să e-

clipseze celălalt grup. „One Way Ticket" e reluare după Neil Sedaka, care a lansat hit-ul în 1960. Coleg de generaţie cu Paul Anka, Sedaka mai imprimă. De curînd a lansat LP-ul „All you need, Is The Music".

Petru UMANSCHI

EVRIKA!

- Începînd multe lucruri, inveţi a le sfîrşi pe toate înainte de vreme.
- Minciuna este interzisă precum fumatul: în anumite locuri.
- Mierea ne spune că munca albinei nu este plătită.
- Pentru că Pămîntul este rotund, toată lumea se pricepe la fotbal.
- Mulţi din cei ce ştiu că nu sînt proşti, se cred înţelepţi.
- În lege să te sprijini, cînd ai oasele tari.
- Leagănul copiilor a fost răpit de civilizaţie. Vrea cineva s-o adoarmă?
- Talentul fără caracter, e precum cîntarul fără greutăţi.
- Măscăricii erau o stirpe demnă de plîns, pentru că scoteau regilor lacrimi de rîs.
- Unul harnic foc, munceşte cît zece leneşi la un loc.

Ion VELICAN

SPORT

LUI ANGELO NICULESCU ..:

...îi întind, d-aci, o roză, nu a bătălie, ci drept omagiu pur, fiindcă, în aceste ultime săptămîni — pe un fundal atît de sumbru al rezultatelor noastre fotbalistice internaţionale — mi-am reanalizat radical reproşul personal pe care i-l purtam de la Dobrin şi Mexic încoace. Recunosc: am comis o eroare ca, din pricina unui stejar, să nu zăresc pădurea, sădită de Angelo Niculescu pe tăblia gazonului; din cauza unui elev, pe cît de eminent, pe atît de zburdalnic şi, poate, insuportabil, era cît p-aci să uit şi să uităm că *atunci* aveam şcoală şi ţineam lecţii deschise. Temporizarea a fost şi a rămas singura contribuţie românească la teoria şi practica fotbalului mondial, idee magistrală a maestrului Angelo Niculescu, om lucid şi înţelept, convins că numai prin joc metodic şi riguros, prin pase exacte şi înlănţuite putem să ne facem văzuţi şi respectaţi în competiţiile cele mari. Adulat şi hulit, deopotrivă, profesorul de fotbal şi directorul de şcoală s-a retras la cluburi, în clase şi, aci, s-a cheltuit într-o sumedenie de banalităţi şi birocraţii, el, om de concepţie şi studiu, el, însinguratul, enigmaticul, neînţelesul, încăpăţînatul, tăcutul, causticul. Mulţi au jubilat la eşecurile sale, mulţi i-au venerat însă şi izbînzile.

Am văzut, stupefiat, revoltat, „trupa" trimisă la Limassol şi Miskolc; nici o idee tactică, nici o logică — vai şi-amar! Am citit, mai mult revoltat decît stupefiat, că modestul şi cumsecadele Ştefan Covaci se include, personal, într-o revistă pariziană între primii patru mari antrenori ai lumii fotbalistice; nu m-aş mira ca, în continuare, al cincilea să-l aşeze pe simpaticul Cornel Drăguşin, manevrant-şef la sforile trase pentru gloria F.R.F. şi a ilustrului său vicepreşedinte, Ştefan Covaci, nr. 1—4, deci indecis.

Nu numai de-aceea, d-aci, lui Angelo Niculescu îi întind în gînd o roză.

Teodor BULZA

SERIAL

Taina lui „SIRIUS"

(I)

Cînd, cu cinci ani în urmă, i-am luat un interviu celebrului radio-astronom sir Martin Ryle, — laureat al premiului Nobel pentru descoperirea pulsarilor — el mi-a relatat cum, împreună cu echipa sa, a interceptat „semnale" ritmice, cît se poate de clare ale unui astfel de pulsar, crezînd că, în fine, aude mesajele unei civilizaţii îndepărtate, cu „oameni mici şi verzi", cum li se spune în literatura ştiinţifico-fantastică. Acesta este un bun exemplu de modul în care se gîndeşte în cercurile ştiinţifice: laicii se entuziasmează la speculaţiile unor amatori ca Däniken, dar nici savanţii veritabili nu resping întrutotul posibilitatea existenţei acelor fiinţe enigmatice.

Cu Temple am discutat la Londra. Era asaltat de televiziune, mi-a spus că l-au vizitat japonezii şi americanii şi că peste o săptămînă şi-a anunţat vizita şi von Däniken. De fapt şi Temple se interesa de el. Din cînd în cînd, iată, apare cîte o carte despre extratereştri şi argumentele ei sînt luate în discuţie de către cercetători. Acesta este şi cazul cărţii lui Temple, „The Sirius Mystery", căreia pînă şi o revistă de prestigiu ca „Nature" i-a acordat o deosebită atenţie.

Temple e american. În Anglia a venit cu zece ani în urmă şi a studiat orientalistică la Cambridge. „Cred că voi rămîne în Anglia pînă la sfîrşitul vieţii — zice Temple — dar voi călători mult, iar anul acesta voi pleca în Africa, în Mali, cu o echipă britanică, pentru a face un film documentar despre dogoni. De fapt, de la ei a început totul".

Temple şi-a luat startul aproape întîmplător, pornind de la „o simplă frază". În cartea „Lumi africane", o culegere despre miturile diverselor popoare africane, el a găsit cîteva date, înscrise aici de către cercetătorii francezi Griaule şi Dieterlen, despre dogoni, o populaţie care trăieşte pe teritoriul republicii Mali. Fraza sună astfel: „Dogonii au credinţa că punctul de pornire a oricărei creaţii este o stea care se roteşte în jurul lui Sirius, ei considerînd-o cea mai mică şi grea dintre toate stelele, iar după mişcarea ei de rotaţie şi-au întocmit şi calendarul".

Antropologii francezi n-au ştiut însă că o astfel de stea există cu adevărat, că este cea mai grea stea de care se ştia pînă atunci şi habar n-aveau de durata mişcării ei de rotaţie.

Era însă clar că dogonii ştiau toate acestea. De unde? Cum?

(VA URMA)

PRIETENII REVISTEI „ORIZONT"

Întîlnirile iubitorilor de literatură din Hunedoara sînt numeroase şi bine organizate. Dintre acestea, Cenaclul „Lupta" şi-a cîştiga o individualitate, sigur din cauza numeroaselor talente ce caută, ca în atîtea alte părţi ale ţării, un prilej de manifestare, fie în şedinţele de lucru periodice, fie în întruniri cu publicul, în cadrul activităţilor ce ţin de actuala ediţie a Festivalului naţional „Cîntarea României".

De la tinerele promisiuni ale Cenaclului „Lupta" au fost alese poeziile pe care le publicăm, nu numai ca un gest de încurajare, dar şi pentru a marca o anume treaptă atinsă pe calea, nu întotdeauna uşoară, a realizărilor literare. Mariana Pândaru, Carmen Demea, Ion Dinu şi Aurel Manta se află în faza căutărilor, la început de drum. Vocile nu sînt distincte, conştiinţa artistică în formare, dar semnele poeziei există şi acesta-i lucru cel mai important.

O anume vibraţie lirică la Carmen Demea, sensibilitatea discretă şi imaginile reuşite din poeziile Marianei Pândaru, o anume detaşare la Aurel Manta ca şi încercările meritorii ale lui Ion Dinu ne fac să privim cu încredere şi speranţă dezvoltarea lor, în acelaşi timp să subliniem orientarea adecvată şi seriozitatea Cenaclului „Lupta" din Hunedoara.

Ion MAXIM

Cenaclul „LUPTA" din Hunedoara

MARIANA PÂNDARU

Drum de toamnă

Mi s-au urcat în spate pădurile
şi cu ele aprinse fug înspre ape,
Totul e foc
Din răsărit păsări înroşite mă urmează.

Cîmpiile mă aşteaptă
ca nişte corăbii
cu florile soarelui spre mine.

Trec peste poduri de piatră;
Mă fac un vîrtej
şi arunc în urmă cu ierburi.

Fluturi liberi mi se ridică din păr
ca o ceaţă din lanul de grîu;
Ajung la ţărmuri
şi aud
că-mi ninge pe umărul stîng.

Noapte albă

S-a făcut ziuă;
Tot timpul m-am gîndit
la privighetoarea
legată de furca pămîntului,
Tot timpul am fost
în aşteptare continuă
şi am auzit arborii
crescînd în vechiul oraş.

S-a făcut ziuă;
Încep să cadă cuvintele
ca într-o ninsoare
pe tobele lumii.
Se pierd...

AUREL MANTA

Baciul

Nu ştiu dacă povestea
a început aşa,
dar se zice
că vinovat ar fi el
pentru că umbla
cu picioarele goale
şi cînta din fluier
în loc să cînte din frunză...
apoi a plouat peste creasta munţilor
a plouat ani mulţi,
după aceea au căzut frunzele
mulţi ani.
El a îmbătrînit
fluierînd un cîntec, sus
lîngă mioare...
Iar după aceea
a venit anotimpul rece
şi nimeni nu a mai ştiut
nimic...

Poem lîngă ziduri

...Şi a venit şi iarna
şi uite nici nu mai pot
să-nţeleg.
Bucăţi de lumini
pe lumina mai veche...
Mă scutur de ziua îngheţată
rătăcind
încoace şi încolo
— între timp —
traversez o chemare,
fără cuvinte...
Ninge...

CARMEN DEMEA

Niciodată omul acela

este vorba de ceva care mişcă pămîntul
singurul lucru din cauza căruia te-aştept
nestinsă lumină aspră bucurie a verii
este vorba de o numărătoare începută de mult
de cei care nu ştiau
că sîntem atît de aproape
pe colina verde a nespuselor rugi
este vorba de o îngăduinţă brutală
ce nu se desprinde de mine
este ora care-a murit
singură
cel mai bine ştia că niciodată nu poate fi timp
este vorba de omul acela stingher
care niciodată nu ţi-ar fi spus
că exişti doar cu ochiul
şi poate fi vorba şi de mult mai puţin

Adevărat

nimeni nu se mai întoarce de peste noapte
ca şi cum de acolo s-ar pleca numai cîntînd
cineva a ocolit grămada de fum
aruncată mănunchi peste şoapte
am văzut prietenul
nu te aşteaptă cînd dai vina pe viaţă
ar trebui să fie un cerc
să ne strîngă sudoarea pe frunte
apoi am pleca iar în noapte
să ne aducem de acolo punctele de vedere
într-o cutie cu etichetă de crin

ION DINU

Cu faţa spre soare

Se născuse în tine
dorinţa de a culege flori
cu mîinile pline de rouă
atingerea ta urma să nască
o nouă primăvară
mai darnică-n iubiri.
Ai uitat că prindeai nu de mult fluturi
pentru a-ţi astîmpăra
setea nebună de aripi
şi te mirai că florile
se închinau la atingerea ta
lăsînd în iarba arsă
blestemul.
Apoi ai plecat
cu ploile pe umăr
pentru a pune o cruce de soare
la marginea pădurii:
semnul aşteptării în veşnicie.

Trecere

Cenuşa visurilor mele
a poposit pe un ţărm necunoscut
dusă pe umerii gîrboviţi
ai unei veri toride
în cupe de flori
în fiecare început de primăvară
rîurile albastre
poartă spre zări
cîntecul revenirii noastre.

DIN LITERATURA UNIVERSALĂ

MATEJA MATEVSKI

Despre Mateja Matevski ştiam o seamă de lucruri încă înainte de a ajunge la Skoplje ; cei ce îl cunoşteau vorbeau despre el cu mare admiraţie, nu lipseau cuvintele *unui dintre poeţii reprezentativi ai secolului nostru*, unul dintre marii animatori ai poeziei acestor timpuri. Am ajuns la Mateja Matevski într-o zi ploioasă de decemvrie, omul era fermecător, avea distincţie, se bucura că-şi întîlneşte vechii lui prieteni, Dumitru M. Ion şi Carolina Ilica : ei m-au condus la poet. Fără îndoială, Seferis sau Saint John Perse îi vor fi semănînd într-un sens : omul părea un obişnuit al celor diplomaticeşti. În *Europe*, avril 1978, îi citisem un eseu despre festivalurile de poezie de la Struga, aşa că pot începe interviul tocmai cu asta : *Ce părere are despre participarea poeţilor români la festivalurile de poezie de la Struga*. Aş putea vorbi, începe Mateja Matevski, despre Struga în calitate de fost preşedinte al „SERILOR DE POEZIE DE LA STRUGA" şi ca fondator al festivalului ; prezenţa poeţilor români la Struga a fost permanentă, necesară. Ne-a fost mereu foarte scumpă fiindcă iubim mult poezia şi poeţii Dvs. Prezenţa poeţilor români între poeţii din lumea întreagă a însemnat, firește, o îmbogăţire a festivalului ; nouă ne-a dat posibilitatea de a cunoaşte o seamă dintre poeţii români, azi dragi inimii noastre. Să-i amintesc aici doar pe Dolnaş, Gellu Naum, Virgil Teodorescu, Maria Banuş, Nina Cassian, pe prietenii mei Dumitru M. Ion şi Carolina Ilica. Aş putea adăuga că poezia românească a fost prezentă la Struga într-o culegere antologică în macedoneană şi franceză, fapt care a oferit celor veniţi la acest festival posibilitatea de a se apropia mai mult de poezia românească. *Care este locul poeziei în lumea de azi*, întreb. Aş putea zice, împotriva tuturor declaraţiilor pesimiste, împotriva tuturor celor care cred că poezia este azi în criză, împotriva tuturor previziunilor sumbre privind viitorul poeziei că poezia există, se dezvoltă ; se poate spune că limbajul poeţilor se schimbă, sensibilitatea poeţilor se schimbă. Poezia rămîne însă vie, întotdeauna întoarsă către omenesc. Cred că festivalurile de la Struga la care, în ultimii ani, au participat poeţi din peste şaizeci de ţări au convins de acest lucru. *Ce părere are despre circulaţia poeziei macedonene în România*. Sîntem foarte mulţumiţi că literatura macedoneană interesează publicul românesc. Mulţumim colegilor români care s-au ocupat de popularizarea literaturii macedonene în România, mai ales lui Dumitru M. Ion care a făcut mult pentru aceasta. Sper că munca de traduceri va continua atît în România cît şi în Macedonia unde interesul pentru literatura română e cu totul deosebit.

Am putut să ne convingem de interesul deosebit pentru literatura română ; în acel decembrie ploios Dumitru M. Ion primea *Marele premiu pentru traduceri* al Festivalului de la Struga. Taşko Şarov, unul dintre eminenţii tălmăcitori în macedoneană a literaturii române avea în lucru nu mai puţin de patru cărţi. Nu numai la Skoplje dar şi la Struga sau la Ohrid am întîlnit poeţi, critici, ziarişti care se interesau de poeţii români, prezenţe familiare în presa macedoneană.

Îmi dau seama că în toate rîndurile de mai sus s-a strecurat o nuanţă birocratică ; decupînd dintr-un *jurnal iugoslav* această pagină amîn pentru altădată transcrierea unor note ce nu-şi au locul aici ; aici am vrut doar să notăm cîteva păreri despre poezie ale unui mare poet dar şi al unui bărbat de aleasă distincţie, eminent prieten al literaturii noastre, Mateja Matevski.

Cornel UNGUREANU

PLOPUL

Se unduieşte tăcut ca un verde havuz
apoi trist înălţat se opreşte smerit
Copiii îi pradă
cuibul de foşnete
dar de e singur disperă

Cu sfieli de fecioară se lasă
în braţele vîntului
neîndrăznind să arunce decît
o scurtă privire
spre dealul din jur
şi peste
înalta livadă a casei

Atunci îi arde gîtlejul
setea frunzelor roşii
amintindu-i pămîntul
care l-a născut

LILIACUL

Norul cel verde
pluteşte în amurgul violet
ca -ntr-o cupolă
Stau sub el...

Ceţurile mingîieri albăstrui
şi albe ca pînza curată –
palid stol –
tînjind după plantele pline de viaţă

Se răsfiră ele mă răsfir şi eu
în floarea dojanei
pămîntul ascunde albastrul

Bucuria amar violetă pluteşte
deasupra ferestrelor
pentru a seduce toate privirile
străvii

Murmură-mi murmură un cîntec de leagăn
despre cerul timpuriu pe trotuarul
care în praf îndelung pomeni-va
urmele albastre
ale clopoţeilor

PIETRE I

Există departe un meleag unde iarba
seamănă pietre
iar piatra o pasăre pare

Zburată din cuibul somnului
nu se mai recunoaşte pe sine
printre aripi de fin înmiresmată cum este

Piatra se preface în pasăre
pasărea în piatră
ploaia se tînguie

Şi se mai află departe o casă
clădită din ierburi păsări şi pietre
în care trăieşte familia vîntului
preocupată tot timpul de veştile nopţii
Taina lor o ştie doar luna
dar ea are culoarea cleiului galben
din oasele colinelor
şi din fosforul verde al lungilor cîmpuri
şi tace

Un meleag minunat ca al tuturor pietrelor

PIETRE II

Undeva departe există o ceaţă
în care piatra înfloreşte ca trandafirul
iar trandafirul împietreşte

În amurg îin se adună
turma de pietre
care îmi pasc liniştea
din palmele timpului

Pasărea care zboară
îşi lasă umbra
florii de munte mirositoare

Picioarele de foc i le potcoveşte luna
cît stă de vorbă cu văzduhul îmbătat
Piatra ar alerga pe urma licuricilor
dar nu se poate desprinde
din îmbrăţişarea lichenilor
care îi murmură numele
printre vechi tînguiri

Numele ei îl cunoaşte doar iarba
dar n-are cuvinte să-l poată descrie

Traduceri de Carolina ILICA

CONSEMNĂRI

Hans Gehl

OBICEIURI ŞVĂBEŞTI DE PESTE AN

Ed. Facla, 1979

Editura Facla a scos de curînd, sub titlul „Obiceiuri şvăbeşti de peste an", al treilea volum din seria de studii privind în principal, etnografia şi etnologia populaţiei şvăbeşti din Banat. Alcătuirea şi a acestui volum este opera meritorie a lectorului universitar Dr. Hans Gehl, un bun cunoscător al materiei, el însuşi autor al unor studii temeinice privind mai ales obiceiurile legate de producţia materială.

Faţă de cele două volume precedente, cel de faţă se distinge printr-o structură mai unitară, studii mai bine documentate şi mai cuprinzătoare. Tematica acoperă o arie vastă, începînd cu datini şi obiceiuri legate de agricultură pînă la petrecerea timpului liber în mediul rural.

Studiul cel mai închegat îl constituie cel consacrat anului agricol bănăţean, o prezentare diacronică a preocupării pînă deunăzi principale, a locuitorilor de pe aceste meleaguri, o prezentare de date şi fapte ce evidenţiază strînsa interdependenţă dintre lucrările cîmpului, pe de o parte, şi obiceiurile din mediul sătesc, pe de altă parte.

Aceste aspecte îşi găsesc o întregire sociografică în studiul profesorului lugojan Heinrich Lay care descrie anul prin intermediul obiceiurilor legate de viaţa obştească şi personală, prin diverse manifestări ocazionate de evenimentele anului.

Deşi de mai mică întindere, lucrarea profesorului Josef Dinier consacrată activităţii legate îndeosebi de cultura tutunului în unele sate bănăţene, este remarcabilă, relevînd aspectele de inechitate ivite în urma modului în care au fost încheiate contractele cu cei care lucrau pămînturile.

O lectură plăcută îl prilejuieşte capitolul redactat de medicul Dr. Karl Eugen Reb din Variaş, în care se tratează organizarea timpului liber la ţară, autorul, prin preocupări din timpul liber înţelegînd într-ajutorarea obştească în efectuarea diferitelor munci, aşa-zisele clăci, tăierea porcului, depănuşatul porumbului, petreceri dansante, întreceri sportive şi altele care au o tradiţie îndelungată în comunele bănăţene.

Aspecte specifice privind datini ale populaţiei germane din judeţul Caraş-Severin şi Satul Mare sînt adăugate prin studiul realizat de Walther Konschitzky şi Hans Klein despre obiceiul legat de „cultura inului" cît şi cel despre Farşangul la şvabii sătmăreni, de Ernst Hauler. Un loc însemnat în această culegere îl ocupă studiul competent al medicului Dr. Erich Lammert despre elemente de medicină populară şi practicile medicale oculte. Amintind de vrajă, farmece şi descîntece, de originea acestora, autorul descrie totodată o seamă de principii şi experienţe ale medicinii populare, bazate pe observaţii seculare ale generaţiilor succesive.

O trăsătură comună şi valoroasă a materialelor cuprinse în volumul de faţă o constituie evidenţierea datinilor şi obiceiurilor comune ale populaţiei germane, cu cele ale românilor şi celorlalte neamuri, semnificaţie a unei bune şi vechi înţelegeri.

Culegerea astfel constituită, alături de cele anterioare, aduce elemente utile pentru o cuprinzătoare şi unitară lucrare de etnografie bănăţeană.

Erwin LESSL

Traian Oancea

ŢARA CU ZÎNE ŞI FEŢI FRUMOŞI

Ed. Ion Creangă, 1978

Cartea lui Traian Oancea, *Ţara cu zîne şi feţi-frumoşi*, apărută la editura Ion Creangă, în 1978, ne prilejuieşte întîlnirea cu poezia dedicată vîrstelor fragede, preşcolarilor şi şcolarilor mici. Tematica aleasă este generoasă, cîntecul traversînd numeroase game ritmice, bogate palete coloristice şi imagistice, de la poezia închinată evenimentelor de seamă ale poporului, pînă la delicatele preocupări ale copiilor, angrenaţi în amplul proces de formare a tineretului ţării.

Un cîntec simplu, egal şi, nu în puţine rînduri, emoţionant este acest mic volum, care ne aminteşte de bucuriile cireşarului, ale mărţişorului, ale roadelor şi belşugului, plămădite de hărnicia atîtor mîini, de luminile născute din frămîntarea apelor la Lotru. Întîlnim armonice *Glasuri* şi un plin de fior *Cîntec de pădure*, precum şi un ritmat *Cîntec hunedorean*, versuri închinate muncii zidarilor, precum şi o poezie închinată limbii române. În ţara care e o „prispă fermecată" minerul poartă pe frunte, ca pe un mugur, sărutul copilului, grădiniţa este „Alb palat printre castani / cu năsucuri la ferestre", munţii Apuseni sînt plini de „Cărări de dor", care poartă în amintire numele şi faptele lui Horea, mîndrul plai ţine strîns la pieptul său murmurul vitejiilor celor de un singur GRAI, făuritori ai Istoriei etc.

Cartea lui Traian Oancea, *Ţara cu zîne şi feţi-frumoşi*, încununată cu premiul Consiliului Naţional al Pionierilor, 1978, impune mai ales prin firescul frazărilor poetice, adresîndu-se direct şi pe înţelesul celor mici ; de aici şi farmecul poeziilor care-ţi amintesc mireasma discretă a florilor de fragi, mireasma copilăriei.

Carolina ILICA

COLEGIUL DE REDACŢIE

ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACŢIA ŞI ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

CRIZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

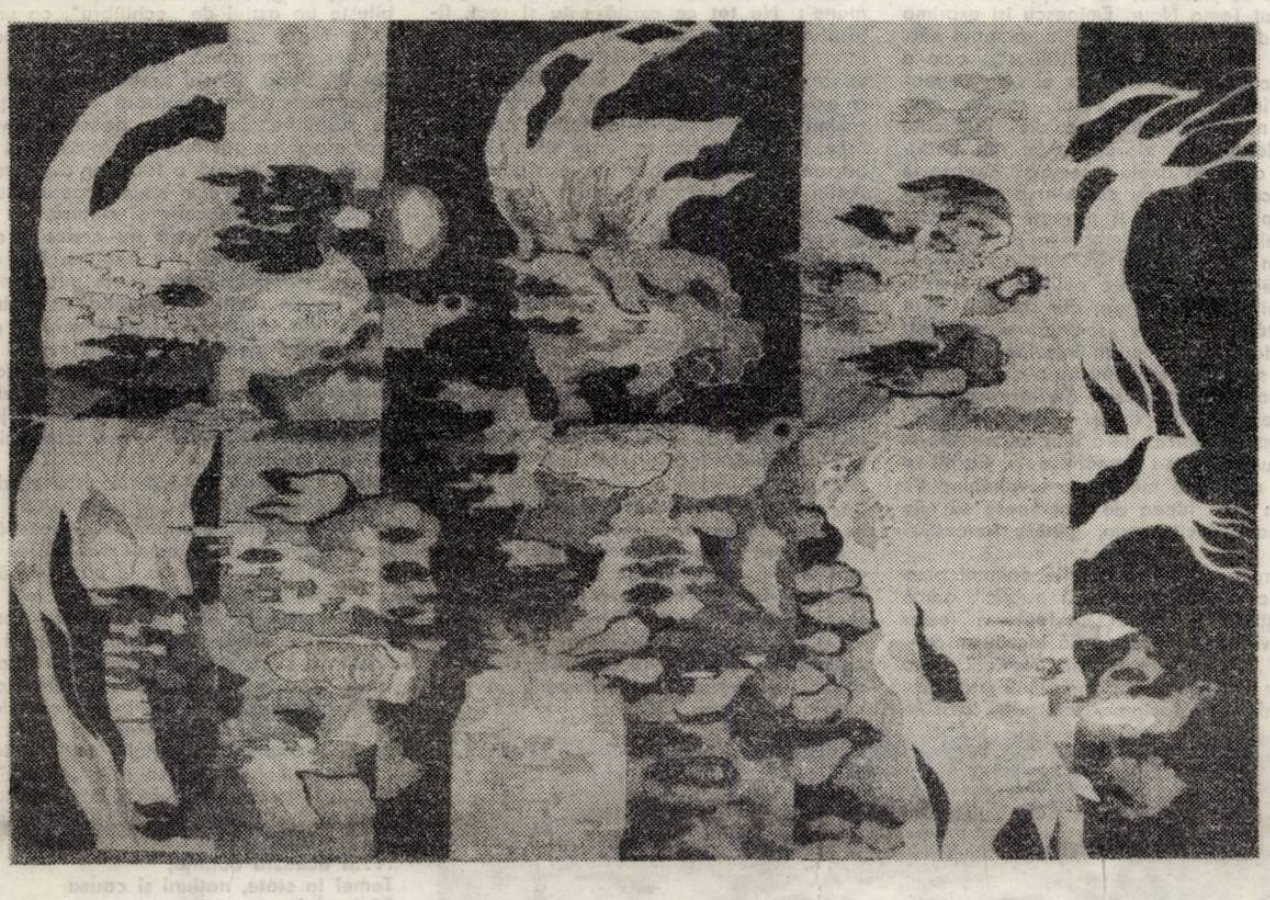

• *Ilustrăm acest număr cu lucrări din ciclul „Păsări", de GHEORGHE VALEANU*

ISTORIE-DOCUMENT

File ale rezistenței antifasciste din Banat (II)

• PRESA ANTIFASCISTĂ BĂNĂȚEANĂ

Un rol important în mobilizarea locuitorilor satelor și orașelor bănățene la acțiunile de rezistență antifascistă l-a avut presa ilegală. Ca și în alte zone ale țării și în Banat au fost editate, între anii 1941-1944, mai multe publicații periodice antifasciste aflate sub îndrumarea P.C.R. (*„Presa liberă", „România liberă", „Apărarea", „Libertatea poporului", „Lupta patriotică", „Szabad Szó", „Ellenállás"* etc.).

Începînd cu toamna anului 1941, în coloanele lor au apărut numeroase materiale care chemau toate forțele democratice ale țării la înfăptuirea Platformei-Program elaborată de partidul comunist la 6 septembrie 1941, document care avea ca obiectiv strategic: înlăturarea dictaturii militaro-fasciste, alungarea trupelor germane din țară, formarea unui guvern al independenței naționale, încetarea războiului împotriva Uniunii Sovietice, eliberarea părții de Nord a Transilvaniei de sub ocupația hortystă, alăturarea la coaliția antihitleristă și participarea la lupta împotriva Germaniei naziste.

„Să ducem lupta comună cu oricine ar vrea să facă pînă și cel mai mic lucru pentru eliberarea popoarelor, pentru pace și contra terorii fasciste" sublinia „Presa liberă" într-un număr (nedatat) apărut la sfîrșitul anului 1941. După ce făcea cunoscut cititorilor întregul conținut al Platformei-Program, gazeta „România liberă", în numărul din 16 februarie 1942, lansa chemarea de a se forma comitete ale frontului unic de luptă în uzine, cartiere, sate, cazărmi.

Paralel cu îndemnurile de participare la luptă numeroase articole din presa antifascistă bănățeană popularizau acțiunile revoluționare curajoase întreprinse de diferite colective de oameni ai muncii. Cu toate măsurile represive luate de autorități, după declanșarea războiului, împotriva acțiunilor revendicative, în întreprinderile industriale din multe centre urbane sînt semnalate conflicte de muncă pentru majorarea salariilor, îmbunătățirea condițiilor de muncă, menținerea contractelor colective. În cuprinsul numerelor apărute în toamna anului 1941 „Presa liberă" prezenta date referitoare la acțiunile revendicative de la: Atelierele C.F.R., întreprinderile industriale — „Dura", „Kandia", „Romitex", „Industria bănățeană de piele" din Timișoara, iar „România liberă" din 16 februarie pe cele de la „Bozsak", „Turul", „Orion", „Prima Banat", „Industria lînii", „Fadepa".

O acțiune protestatară de seamă care a reținut mai mult timp atenția opiniei publice a vremii a fost greva declanșată în luna mai 1942 la Întreprinderea textilă din Arad. În numărul din 22 iunie 1942, gazeta „Apărarea" a publicat scrisoarea uneia dintre participantele la grevă. Din lecturarea ei se putea constata că acțiunea izbucnise ca urmare a concedierii de către direcțiunea întreprinderii a trei delegate ale muncitoarelor care au cerut ridicarea salariului și suprimarea gărzii militare din fabrică. Aflînd despre concedierea celor trei tovarășe de muncă aproape toate cele 1.500 de lucrătoare au refuzat să înceapă lucrul cu toate amenințările conducerii fabricii și a comandantului militar. În urma hotărîrii ferme a muncitoarelor direcțiunea a fost nevoită să satisfacă o parte din revendicările cerute: mărirea salariilor și a alocațiilor pentru copii, îmbunătățirea aprovizionării cu alimente și lemne. Greva lucrătoarelor textiliste a avut un ecou puternic printre lucrătorii altor întreprinderi din localitate. La sfîrșitul lunii iulie 1942 documentele timpului consemnează greva muncitorilor de la uzinele „Astra". Peste puțin timp, aceeași publicație antifascistă timișoreană însera știri referitoare la acțiunile revendicative de la Atelierele C.F.R. și „Industria lînii" din Timișoara. („Apărarea", septembrie 1942).

Alături de oamenii muncii din fabrici, locuitorii satelor, după încercări mai timide la început încep să pășească tot mai hotărît pe calea rezistenței antifasciste. Notele informative, rapoartele periodice întocmite de către autorități conțin multe date privitoare la împotrivirea țărănimii la rechizițiile forțate de cereale și animale precum și la achitarea impozitelor care deveneau zi de zi tot mai împovărătoare. Presa ilegală difuza număr de număr știri privind refuzul țărănimii de a se conforma măsurilor întreprinse de guvern. Într-un număr apărut la 20 martie 1942 „România liberă" (Timișoara) nota că locuitorii comunei Curtici din județul Arad au atacat cu sape, tîrnăcoape și topoare un tren încărcat cu cereale ce fuseseră ridicate prin rechiziții de la posesorii lor.

O influență puternică asupra stării de spirit a oamenilor muncii din țara noastră au exercitat-o succesele coaliției antihitleriste pe toate fronturile de luptă, mișcarea de eliberare a popoarelor aflate sub dominația statelor fasciste. Victoriile armatei sovietice în iarna anului 1941/1942 în împrejurimile Moscovei, în operația de la Stalingrad din toamna lui 1942 și iarna 1942/1943, operația de la Kursk de la începutul lui iulie 1943, debarcarea aliaților în sudul Italiei au dus la adîncirea crizei în cadrul blocului fascist stimulînd în acel timp acțiunile forțelor de rezistență inclusiv a maselor populare din Banat.

Vasile DUDAȘ

CONTEMPORANII - ANUL 35

REMEMORÎND...

Actul naționalizării devine tot mai mult o semnificație atunci cînd e vorba de principalele mijloace de producție...

Ceea ce s-a naționalizat — fabrici, uzine, alte mijloace de producție — rămîne tot mai mult doar un punct de pornire.

Putem spune azi că România și-a naționalizat în 1948 șansele ei de a deveni o țară industrială, iar datele statistice actuale pot să pună în evidență doar subdezvoltarea de la care s-a pornit.

Structura industriei românești este azi, de asemenea, alta, industria grea fiind fundamentul pe care s-a ridicat o nouă economie, o nouă clasă muncitoare, un nou popor. Revoluția socialistă, în sensul de renaștere a unui popor, și-a creat propria ei realitate economică și după 31 de ani și-a conturat în zarișteа viitorului un destin modern, dînd patriei perspectiva și șansa de a se compara nu numai teoretic, ci și practic, cu țările dezvoltate de pe glob, măcar în măsura în care participă la schimburile economice internaționale, dacă nu și în privința venitului național considerat pe cap de locuitor.

Timpul s-a comprimat. În aceeași unitate de timp, România se reproduce pe sine de zeci de ori față de anul naționalizării.

Revoluția socialistă n-a operat doar un transfer și o modificare a avuției naționale, ea a deschis, înainte de toate, drumul patriei spre un destin măreț și modern. Și aceasta în condițiile în care cele mai dezvoltate țări de pe glob, într-un anumit sens — cele mai privilegiate, s-au dezvoltat pe seama și dauna celorlalte.

Am atins o asemenea dezvoltare față de nivelul de la care am pornit, încît viitorul poate fi dirijat și reprezentat prin parametrii certitudinii, încît, la jumătatea deceniului următor să devenim o țară cu dezvoltare medie în lume. Și aceasta — repetăm — în condițiile în care țările cu cele mai avantajoase șanse de dezvoltare au imprimat lumii un ritm de dezvoltare nemaicunoscut în istorie.

Desigur, viitorul apropiat, prefigurat de documentele de partid, își reazimă povara pe umerii noștri, ai oamenilor concreți și reali ai timpului prezent, ai oamenilor care alcătuiesc imensa forță de muncă și de inteligență creatoare a patriei de azi. Dar perspectiva viitorului, pe care ni-l putem reprezenta prin anii care încă vor aparține vieții noastre individuale, rămîne o perspectivă reală, o perspectivă pe care ne-o apropiem zilnic. Iar interesul cu care așteptăm noul Congres al Partidului Comunist Român, sentimentul unor noi și însemnate hotăriri pe care le așteptăm, fac din acest timp un prilej continuu de noi speranțe, de noi înfăptuiri.

Vasile VERSAVIA

CRIZANT 24

(586) • 14 iunie 1979 • SERIE NOUĂ • anul XXX 8 pagini 1 leu

Eminescu și revoluția națională a românilor din Transilvania

Eminescu, mărturisește I. Slavici în **Amintirile** sale, „admitea că conducerea vieții noastre culturale nu pot s-o aibă decît românii din România, dar susținea că viața noastră națională se reazemă pe virtutea ardelenilor îndărătnici care au păstrat mai bine decît orișicare alți frați ai lor firea specială românească, felul de a vedea și de a simți al românului, precum și credințele, obiceiurile și apucăturile rămase din bătrîni" (I. Slavici, **Amintiri,** E.P.L., 1967, p. 592). Și de aceea ne și explicăm de ce în manuscrisele lui Eminescu din anii adolescenței, în atmosfera românească a Blajului, sînt însemnate citeva titluri ca : **Răsunet, Horiadele, Iancu,** și pe altă coloană : **Răzbunarea română, Ariel, Faust, Un Don Juan român** (V, 14), ceea ce permite ipoteza că poetul proiecta un ciclu de poeme epice din revoluțiile ardelene, în care „eroul" apărea în imaginea titanului însuflețit de „gîndul de foc al libertății", și astfel „străfulgeră c-un tunet perdeaua delăsată a templului căruia îi zicem viitor". În însemnarea care precede **Horiadele** (V, 12), este notat „Creerul lui Goethe" care cugetă la Nemurire : „Un tron svîrlit de vulcanul entuziasmului în nouri". Este un indiciu asupra sensului în care, în poemele revoluțiilor ardelene, ai fi urmat să se contureze imaginea titaniană a lui Horia. Versurile sînt încă numai ciorne, amintind de eroul mitic ce blestemă pe zei, în mitul geto-dac :

A timpului virteje – c'orgie tunătoare
Sclaviei nămoliră a Dacilor loc
Carpatu-atunci cu fruntea în nori de răzbunare
Gîndi un gînd de foc.
. . . . . .
Mormînt era odată și națiа română
Ființa cea nebună fu Horia al mieu
Ce arunca în hohot cu fulgerul în mînă
Blestem lui Dumnezeu

Într-o transcriere mai închegată a versurilor imaginea eroului este motivată istoric (IV, 7) :

Să privească' Ardealul lunei i-e rușine
Că-a robit copiii-i pe sub mîni streine
Ci'ntr-un dor de abur, într-un văl de ceață,
Își ascunde tristă galbena ei față.
Horia pe-un munte falnic stă călare :
O coroană sură munților se pare,
Iar Carpații țepeni îngropați în nor
Își vuiau prin tunet gîndurile lor.

În același manuscris se păstrează și o primă însemnare a unui tablou dramatic **Mureșanu,** în care, în locul „gîndului de foc" al lui Horia, apare „visul de aur" al lui Mureșan (I, 482) :

Cînd somnul frate-al morții pe lume falnic zace
Cu genele-i închise, cu visele-i de pace,
Cînd palida gîndire prin țara morții trece
Și moaie-n visuri de aur aripa ei cea rece
...Privesc trecutul, o marmură barbară,
Pe ea-i gravată aspru ursita-ne amară
Și cînd văd viitorul cu norii roși de sînge
Atunci sufletu-mi geme și inima se frînge

„Visul de aur" al lui Mureșan este visul unei „reînvieri" în viitorul „cu nouri roși de sînge", în istoria poporului român. De aceea „vizionarul" îa înfățișarea poetului național, al „profetului", a cărui liră nu mai răsună de mișcarea „armoniei universale", ca a străbunului Orfeu, ci de ecoul „profețiilor amare", a istoriei ce va pregăti încrîncenarea revoluției. Este deci **titanul,** evocat în **Epigonii :**

Mureșan scutură lanțul cu-a lui voce ruginită,
Rumpe coarda de aramă cu o mînă amorțită...

Eminescu nu-i recunoștea lui Mureșan, ca poet al epocii, alt merit decît acela de cîntăreț al revoluției, care prin **Răsunetul** său : „Deșteaptă-te române", a preluat întreaga semnificație mitopoetică a „vizionarului", în dubla lui ipostază, de **demon** și **titan,** o dată în luptă cu sine însuși, cu propriile sale contradicții interioare, altă dată ca răzvrătit împotriva unei istorii ostile, cum a fost epoca luptelor poporului român din Transilvania pentru libertate națională între 1784–1848.

Pentru Eminescu, ca și pentru romantici în general, dintre toți eroii unui popor, poetului i se acordă o mai mare misiune istorică, pentru că, prin înțelegerea trecutului el are o mai largă înțelegere a mersului istoriei : singur el își poate reprezenta prin imaginația lui mitul din care ea începe și tot el are viziunea viitorului. Se înțelege astfel de ce sub chipul lui Toma Nour, ca erou în revoluția din 1848 din Transilvania, se ascunde acela al poetului A. Mureșanu, „preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet".

Poetul Mureșan, după cum în primele versuri îl înlocuia pe Horia, va deveni, din poet și filosof, un erou în acțiune, care în istorie a fost A. Iancu, în revoluția românilor din Transilvania din 1848, în locul lui A. Mureșan „văzătorul" apărînd „luptătorul", în imaginea lui Ioan, **tribunul.** Cu această schimbare de planuri ieșim din imaginea **demonului** și intrăm în aceea a **titanului,** cu alte cuvinte, ieșim din meditațiile variantelor **Mureșanu** și intrăm în atmosfera epică a romanului **Geniu pustiu.**

În prima din confruntările poetului cu propria sa imagine, în înfățișarea satanică a lui Toma Nour, Eminescu își exprima ideile din anii cînd lucra la romanul său. Într-un „secol al naționalităților", cum a fost secolul trecut, ceea ce el vrea să realizeze în istoria poporului român este **ideea națională.** În articolele publicate în **Federațiunea,** ziarul român din Budapesta, cît și în unele însemnări rămase în manuscris, Eminescu dezvolta o teorie politică privind „spiritul propriu și caracteristic al poporului", împotriva unui cosmopolitism înțeles ca o imitație de civilizație străină. Implicațiile politice și morale ale civilizației burgheze din secolul trecut îndreptățeau critica socială, și în acest fel a fost Eminescu un interlocutor al eroului său, în **Geniu pustiu :**

– Oamenii noștri sînt de-un cosmopolitism sec, sceptic, amar – ba mai mult : au frumosul obicei de-a iubi orice-i străin, de-a urî tot ce-i românesc... Faceți o uriașă reacțiune morală, o revoluțiune de idei, în care ideea de românesc să fie mai mare decît uman, genial, frumos...

Pentru aceasta nu trebuie oameni prea mulți, ci trebuie un „spirit public", adică o conștiință a istoriei, ca **faptă** a celor ce au **viziunea** viitorului. **Să facem un congres :** „Un congres în care românii, cu o energie eroică și cu disprețul libertății individuale, să proclame drepturile ce li se cuvin" – spunea Eminescu într-un articol de ziar despre Congresul de la Putna, ce urma să pregătească un „spirit public", o „revoluțiune de idei", pentru tot ceea istoria va trebui să asigure românilor ca drepturi ce li se cuvin. În acest fel este istoria un „proces al devenirii spre conștiința de sine", cum va spune poetul, după Hegel, într-o scrisoare adresată lui D. Brătianu, despre rostul Congresului :

Dacă o generațiune poate avea un merit, e acela de a fi un credincios agent al istoriei, de a purta sarcinile impuse cu necesitate de locul pe care îl ocupă în înlănțuirea timpilor... Cum la zidirea piramidelor, acelor piedici contra pasurilor vremii, fundamentele cele largi și întinse purtau deja în ele intențiunea unei zidiri monumentale, care e menită de a ajunge la o culme, astfel în viața unui popor munca generațiunilor trecute, care pun fundamentul, conține deja în ea ideea întregului. Este ascuns în fiecare secol din viața unui popor complexul de cugetări, care formează idealul lui, cum în simburele de ghindă e cuprinsă ideea stejarului întreg... E o axiomă a istoriei, că tot ce e bine, e rezultat al cugetării generale și tot ce e rău, e produsul celei individuale.

„Spiritul poporului" conține deci în germene istoria unui popor și dacă, tot după Hegel, o dialectică există între „cugetare" **și** „realitate" în devenirea timpului care este istoria, legea dialectică va face necesară **schimbarea** în istoria popoarelor, în baza drepturilor naționalităților, în așa fel că tot ce e rațional în mintea oamenilor este sortit să devină real, după cum tot ceea ce e nerațional, neavînd „rațiunea" de a exista, e sortit să piară.

Pe Hegel îl comentează Engels în **L. Feuerbach și sfîrșitul filosofiei clasice germane :** Nu **tot** ce există este și real, filosoful atribuind calitatea realității numai lucrului care, existînd, este și necesar să existe, am spune altfel, are **rațiunea** de a exista. Necesitatea este astfel cauza schimbării continue a realității, ceea ce face ca raționalitatea unui lucru să fie într-un raport dialectic cu existența sa. Astfel teza lui Hegel, spune Engels, se preface prin însăși dialectica lui Hegel în contrarul său : Și astfel tot ce e real în istorie devine cu timpul nerațional, chiar potrivit menirii sale, și tot ce este rațional în mintea oamenilor este sortit să devină real, oricît ar contrazice realitatea aparentă care există. Iar Eminescu, într-o formulare nu prea străină de dialectica lui Hegel, va constata și el că după **legile** istoriei, „realitatea" unor fapte istorice atinse de „iraționalitate" vor trebui **să piară.** Despre „rațiunea de a fi a dualismului", care în Transilvania priva pe români de drepturile lor istorice, spunea poetul, ca un cugetător politic :

Afară de ceea ce creează arbitrarităteа omului, nu există nimic în lume ce n-ar trebui să fie cum e. Cauza acestei trebuințe e rațiunea lui de a fi și aceasta trebuie să fie neapărat o rațiune, nu o combinațiune răutăcioasă ori exaltată, ci un rezultat neapărat, neînlăturabil, al unei cauze anterioare...

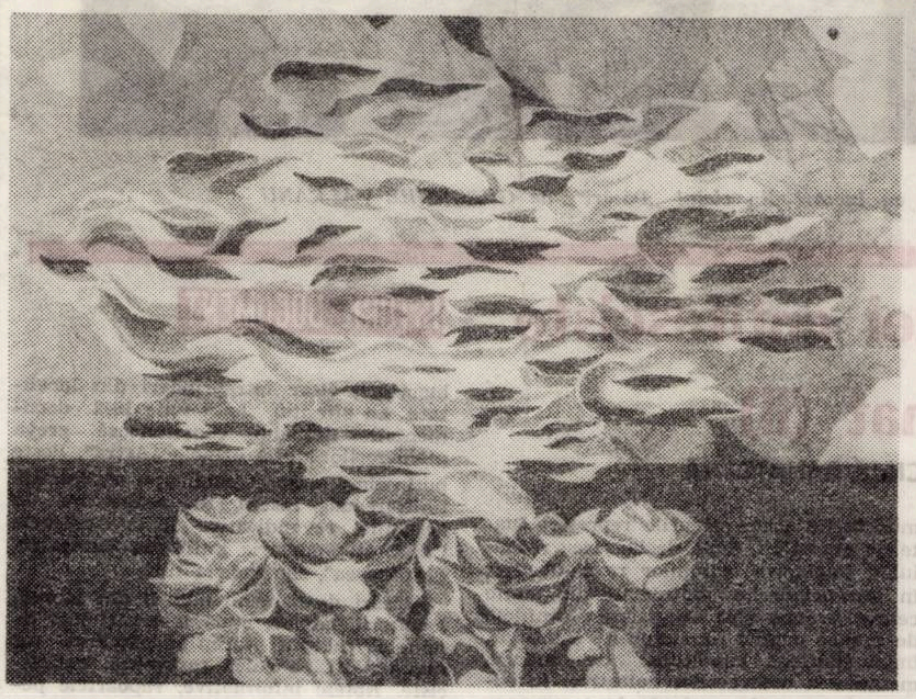

Dualismul ca fapt istoric, chiar potrivit menirii sale este nerațional, pentru că este arbitrar. Cauza trebuinței lui este de a fi o combinațiune exaltată, o ficțiune diplomatică pentru o variantă a eternului „divide et impera", și nu e rezultat din „ideea ce naturalmente o conține în sine materialul ei – popoarele", ceea ce înseamnă că neavînd „rațiunea" de a fi în istorie, printr-o necesitate istorică dualismul trebuie **să piară.** Iar, pe baza dreptului naționalităților, în așa fel că tot ce e rațional în mintea oamenilor este sortit să devină real, dacă autonomia popoarelor ce își cer dreptul în imperiu, va fi împiedecată cu forța, aceasta va justifica „rațional" **revoluția națională.** În dialectica istoriei forța brută ținînd loc de drepturile popoarelor, va fi o cauză „reală" a revoluției, pentru ca popoarele să ia cu forța ceea ce li se refuză cu forța.

Un astfel de „spirit public" trebuia să pregătească Congresul de la Putna, în condițiile istorice în care sistemul dualist, ce se dovedea a nu avea nici o rațiune de a exista, producea o îngrijorare în privința schimbărilor ce erau așteptate. Aceasta trebuia să determine **atitudinea** națiunii românești, a cărei declarație solemnă ar trebui să fie aceasta :

Suntem români, vrem să rămînem români și cerem egala îndreptățire a națiunii noastre... Pînă cînd să domnească cutare ori cutare și nu toți?... Nimeni nu trebuie să fie aicea stăpîn decît popoarele însele și a trece suveranitatea în alte brațe decît în cele ale popoarelor, e o crimă contra lor.

Și tot așa, după aceeași dialectică a istoriei, care cugetă încet dar sigur, va respinge Eminescu ca neconformă cu „spiritul" istoriei, deci ca nerațională, orice combinație arbitrară care nu ține seama de suveranitatea popoarelor :

Trebuie să înceteze aceste referințe de dominați și dominatori ; trebuie să fim puși pe picior de națiune egal îndreptățită față cu națiune egal îndreptățită.

Din confruntarea tezei cu antiteza în dialectica istoriei rezultă, după Eminescu, necesitatea **Echilibrului,** care constă în libertatea poporului român, în fața amenințărilor popoarelor privilegiate, de a-și exercita suveranitatea de „națiune", egală cu toate celelalte, prin dreptul natural și dreptul gînților. Dar dacă nu se restabilește un astfel de „echilibru", ca urmare a forței „naționale" a asupritorilor, va deveni necesară forța, justificată „rațional" după mersul „real" al istoriei ce nesocotește orice arbitrară conbinațiune de stăpînire. Și cu cît „apăsarea" va fi mai mare, cu atît mai puternică va fi forța de „echilibrare" a faptelor după rațiunea lor istorică, cum spune poetul într-un articol despre **Educație și cultură :**

Apăsați voi ! – apa nu cedează apăsării, cu cît mai mult o națiune. Din contra, ea crește ca umflată de puteri nevăzute, se va umfla și svicnind va răsturna piatra din frunte... Apăsați voi ! – pînă ura noastră pentru voi nu va mai fi un simțămînt, ci o rațiune – nu psihologie, ci logică. Și e teribilă ura cea surîzîndă a logicei – ea e justificată, căci e justiția. Este ura surîzîndă – ura sclavului față cu tiranul său...

După această dialectică a istoriei, după care tot ce își pierde „raționalitatea" este menit **să piară,** neraționalul este „rău", iar raționalul, ce e menit **să existe,** este „binele", într-o devenire în care, după legea contrariilor, binele **iese** din rău, sau cum spunea poetul într-o privire „panoramică" a istoriei omenirii : „Rău și ură dacă nu sunt, nu este istorie". Și altfel spus, în aceasta constă valoarea „pozitivă" a „negativului", într-o „coincidență a contrariilor". Putem vorbi în acest caz de o „demonie a istoriei", ca un „lăuntric" al omului ce face prin „gîndul" lui „istorie", în dorința lui de a nu fi supus decît lui însuși, cum va spune poetul într-o poezie **(Demonism)** :

...Și această dorință,
Temei la state, națiuni și cauza
Războaielor cumplite, care sunt
Pașii istoriei, acest e... răul
Să nu ne înșelăm. Impulsul prim
În orice gînd, la orișice voință,
În orice faptă-i răul.

Dar dialectica lui Eminescu nu este numai a desfășurării „ideii, în istorie, ci și una a recunoașterii ideii în „realitatea" istorică. Pentru el „răul" nu este „din eternitate" în istorie, ci „din faptă" umană. Și urmărind originea lui în realitatea istoriei românilor din Transilvania, cugetătorul politic ajunge la caracterul de clasă al exploatării naționale. Căci, spune el, nu **poporul** maghiar are vina nerespectării drepturilor românilor, ci **magnații** maghiari, care în numele poporului lor au citit „legile" istoriei după propriul lor interes de clasă. Și de aceea și revoluția, care trebuia să stabilească între popoare **echilibrul,** prin legile istoriei nu este numai una națională, ci și socială.

Revoluția națională a românilor din Transilvania în 1848 este **realitatea** istorică pe care Eminescu o avea în vedere peste două decenii, pentru respingerea, în continuare, a unei situații de dublă exploatare, națională și socială, care făcea necesară o politică de eliberare, cu justificarea „rațiunii" revoluției, după legea că „dacă rău și ură nu este, nu este istorie". Vom recunoaște astfel ideile lui Eminescu din anii cînd scria **Geniu pustiu,** în ideile personajului său, Toma Nour, „vizionarul" care a devenit „erou" prin înțelegerea evenimentelor „dinlăuntrul" lor, ca „tribun" al românilor în revoluția din 1848.

Ce anume vrea eroul să se realizeze în istorie prin revoluție, este o deplină egalitate între popoare, ce decurge din dreptul natural al indivizilor și dreptul gînților, justificate „rațional", și implicit necesitatea revoluției, odată cu epoca Luminilor, a cărei filosofie rațională era una de întemeiere a unor orînduiri sociale pe ideea de libertate și egalitate. Sau cum spune Toma Nour :

Cosmopolit ? – cosmopolit sînt și eu ; aș vrea ca omenirea să fie ca prisma : una singură, strălucită, pătrunsă de lumină, care are însă atîtea colori. O prismă cu mii de colori, un curcubeu cu mii de nuanțe ! Națiunile nu sînt decît nuanțele

Eugen TODORAN

(Continuare în pag. 6)

ORIZONT publicitate

INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ

BUCUREŞTI

Acţiuni eficiente pentru organizarea financiară a unităţii

In spiritul orientărilor generale ale politicii economice şi financiare a statului nostru, utilizarea eficientă a fondurilor materiale şi băneşti contribuie la sporirea eficienţei de ansamblu, la dezvoltarea armonioasă a procesului economic.

In continua rentabilizare a unităţii, colectivul I.M.F. Bucureşti — un adevărat nucleu al responsabilităţii pentru calitatea şi competitivitatea produselor — se preocupă cu rezultate excelente de folosire completă şi cu un ridicat grad de eficienţă a fondurilor materiale.

Sporirea producţiei fizice de înaltă calitate, în condiţiile reducerii consumurilor materiale ,întărirea spiritului gospodăresc — iată ce caracterizează eforturile acestui harnic colectiv de muncă. Lărgindu-se cimpul observaţiei în privinţa studierii dinamicii de circulaţie a principalelor sortimente şi grupe de materiale, cu pondere determinantă în activitatea unităţii, s-a stabilit o relaţie optimă şi obiectivă între cerere şi consum, orientind prioritar mijloacele financiare spre nevoile de moment ale producţiei.

Un instrument util la reuşita acestei acţiuni l-a constituit perfecţionarea sistemului informaţional din intreprindere şi, pe această cale, redimensionarea periodică a stocurilor de materiale în funcţie de necesarul exerciţiului de plan următor.

Urmărindu-se incorporarea la timp a materialelor aprovizionate, s-a imbunătăţit simţitor modul de utilizare a normativelor financiare, diminuindu-se nomenclatura structurii elementelor şi valoarea imobilizărilor financiare.

Volumul actual al materialelor disponibile şi fără mişcare reprezintă urmarea firească a perfecţionării activităţii economice în conţinutul căreia se detaşează folosirea judicioasă a produselor din metal, reducerea consumurilor de combustibili şi energie, introducerea unor tehnologii noi, evitarea risipei etc.

Intenţionind accelerarea vitezei de rotaţie a fondurilor băneşti, INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ are în vedere valorificarea şi reintroducerea în circuitul economic naţional a materialelor care fac obiectul unui excedent temporar.

In acest scop pune la dispoziţia sectoarelor interesate din economie următoarele repere :

crt.	Denumirea	Cantitatea	P/U	Total
Tablă oţel carbon de scule				
1.	W 1 630 4,5 mm	10 800	3,55	3 834
2.	W 1 630 5 mm	523	7,60	3 974,80
3.	W 1 625 5 mm	160	11,20	1 792
4.	W 1 630 12 mm	2 200	3,50	7 700
Tablă oţel fără remanenţă				
1.	W 1 015 5 mm	3 000	12,12	36 360
Tablă neagră				
1.	OL 34 0,4	8 560	4,10	35 096
Tablă silicioasă				
1.	0,2 mm	268	25	6 700
Tablă oţel inox				
1.	7 4 828 60 mm	1 930	29,35	56 645,50

Nr. crt.	Denumire	Cantitate	P/U
Oţel carbon de scule			
1.	W 1 540 Ø10	218	8,02
2.	OSC 8 10	2 370	4,47
3.	OSC 10 10	5 688	8,02
4.	OSC 7 18	330	7,96
5.	OSC 10 20	2 350	7,96
6.	W 1 520 22	1 100	7,96
7.	OSC 7 22	7 075	7,96
8.	W 1 540-OSC 10 6×6	100	9,50
9.	OSC 7 7×7	47	10,64
10.	OSC 10 8×8	180	5,50
11.	W 1520 8×8	95	12,16
12.	W 1 520 10×10	90	12,92
13.	OSC 7 10×10	390	9,50
14.	OSC 10 10×10	100	10
15.	OSC 7 12×12	240	3,95
16.	W 1 520 12×12	630	9,15
17.	OSC 10 16×16	450	5
18.	OSC 8 90×90	2 600	10,50
19.	W 1 530 12×6	400	5
20.	W 1 540 25×5	140	4,85
21.	OSC 8 30×12	570	4,45
22.	OSC 8 35×8	560	4,27
23.	OSC 8 60×10	5 700	4,25
24.	OSC 8 70×8	1 400	8
25.	OSC 7 70×10	235	8
26.	Poldy T5-OSC 8 70×10	750	8,05
27.	DT 5 70×10	95	4,30
28.	W 1 530 70×12	580	3,75
29.	OSC 8 80×8	11 820	8,80
30.	OSC 8 80×10	6 750	3,80
31.	W 1 530 90×10	750	4,40
32.	W 1 540 90×14	1 120	4
33.	W 1 530 110×8	1 850	4,60
34.	Poldy 5 130×8	392	4,55
35.	OSC 8 130×12	3 600	5
36.	RF 8 200×12	270	4,40
Oţel rapid			
1.	W 3 355 Ø2,5	50	364,35
2.	W 3 355 3	50	283,20
3.	W 3 355 6	150	100,24
4.	W 3 355 14	100	103,94
5.	W 3 355 18	500	121,60
6.	W 3 355 20	700	123
7.	W 3 355 22	600	121,60
8.	W 3 355 28	195	121,60
9.	Rp 3 30	400	103,91
10.	W 3 355 200	500	102,80
11.	W 3 355 220	150	121,60
12.	W 3 355 6×6	400	123
13.	W 3 355 8×8	1 000	124,50
14.	W 3 355 10×10	800	100,60
15.	W 3 355 12×12	1 400	103,40
16.	W 3 355 14×14	1 500	104
17.	W 3 355 16×16	1 400	103,68
18.	Rp 3 20×20	400	103,57
19.	W 3 355 12×4	85	104
20.	W 3 355 25×12	390	100,65
	W 8 550 708	708	9,50
	W 85 150	3 000	47,73
	W 8 550 160	400	9,50
	W 2 842 180	1 447	8,90
	W 18 180	2 000	6,05
	W 2 581 200	5 300	7
	M 18 210	2 000	8,30
	W 2 842 240	600	7,75
	W 2 842 250	1 060	5,30
	W 2 581 300	8 000	46,72
	W 2 581 350	7 000	46,75
	W 2 080 50×50	72	10,98
	W 2 080 80×80	224	10,92
	C 120 120×120	170	10,60
	C 120 150×150	360	10,64
	W 2 080 200×200	97	25
	W 2 842 45×16	121	9,83
	C 120 80×30	705	11,36
	M 18 80×30	1 000	8,11
	W 2 080 200×30	6 500	11,12
	W 2 080 250×25	1 000	20
	W 2 080 250×30	2 000	22
	W 2 080 250×40	2 500	11,40
	W 2 080 250×50	1 500	25
	W 2 080 300×30	1 000	25
	W 2 080 300×50	1 500	25
	W 2 080 300×60	2 000	11,40
	W 2 080 300×80	1 000	11,40
	W 2 080 300×70	1 000	15
	W 2 080 300×100	1 000	12
	W 2 080 350×30	2 500	15
	W 2 080 350×40	2 000	11,75
	W 2 080 350×50	2 000	25
	W 2080 350×60	2 000	11,19
	W 2 080 400×100	1 000	12
Oţel aliat de scule			
	W 2 419 Ø3,5	300	30
	W 2 581 4	44	48,56
	W 2 581 5	588	48,77
	W 2 842 5	113	13
	W 2 842 6	69	12
	W 2 581 9	100	47,90
	Poldy solar 10	589	9,70
	W 2 419 10	2 000	19,10
	H 12 10	300	11,21
	Poldy HPS 10	600	38
	W 2 419 10,5	163	11,87
	Poldy stabil 12	81	9,20
	W 2 419 12	350	22,05
	Poldy solar 12	474	9,70
	Poldy solar 13	100	10
	Poldy solar 14	350	13,50
	Poldy solar 15	201	15
	Poldy solar 38	272	13,10
	W 2 842 42	259	9
	C 120 60	1 500	10,70
	M 18 60	1 200	4,73
	W 2 419 80	156	12,95
	Poldy solar 80	86	10
	M 18 80	2 000	4,81
	M 18 90	1 000	6,04
	M 18 95	1 000	6,42
	HVG—W 2 419 95	800	7,69
	Poldy solar 95	685	9,70
	C 120 100	500	9,95
	W 2 365 100	444	13,97
	W 2 365 110	262	14,25
	W 2 606 130	873	18,28
Ţeavă construcţii			
1.	OLT 35 Ø5×1	37	49,20
2.	OLT 35 6×1	76	49,18
3.	OLT 35 6×2	1 109	31,60
4.	OLT 35 7×2	222	30,50
5.	OLT 65 21×8	520	6,45
Bandă oţel arc			
1.	W 8 159 10×0,2	102	76,33
2.	W 1 221 10×0,3	45	21,30
3.	W 7 103 18×0,1	107	67,21
4.	W 7 103 15×0,3	74	59,52
5.	W 8 159 20×0,2	85	48,66
6.	W 7 103 20×0,5	41	24,50
7.	W 8 161 20×0,6	104	24,35
8.	W 8 159 20×0,6	156	24,35
9.	W 7 103 25×0,2	124	89,72
10.	W 8 140 25×0,4	29	57,80
11.	W 8 159 25×0,7	221	19,80
12.	W 8 161 25×0,7	24	24,35
13.	W 1 221 26×1	568	28
14.	W 7 103 30×0,2	150	53,27
15.	W 7 103 20×0,4	126	51,57
16.	W 1 221 20×0,5	653	63,85
17.	W 7 103 30×0,5	138	4-,11
18.	W 8 159 30×0,8	500	55,18
19.	W 7 103 40×0,15	120	61,45
20.	W 7 103 40×0,5	61	59,17
21.	W 8 159 42×0,3	100	64,46
22.	W 7 103 120×0,5	510	29,61
23.	W 8 140 160×0,4	85	25,85
24.	Arc 3 90×2,25	83	25,85

Nr. crt.	Denumire	Cantitate	P/U
Bandă laminată la rece			
1.	OLC 45—26,5×0,6	119	5,62
2.	OLC 45—26,5×0,7	165	5,53
3.	A 1/2 T MT 60×0,2	100	6,01
4.	ATMT 100×0,6	210	4
5.	ATMT 135×0,5	620	4
6.	A 1/2 TMT 28×1	415	4
7.	ATMT 140×1	670	4,80
8.	ATMT 110×1,5	490	4,60
Profile mijlocii şi uşoare			
1.	15 CO 8 Ø 30	1 040	4,37
2.	21 MOMC 12 Ø30	5 000	5,43
3.	60 Si 15 A 36	2 000	6,50
4.	51 VCR 11 A 36	990	6,34
5.	Arc 2 42	3 584	4,15
6.	51 VCR 11 A 48	7 000	5,83
7.	40 C 10 50	6 500	4,55
8.	OL 37 53	3 000	2,51
9.	40 C 10 53	2 000	4,91
	OLC 25 150×16	15 000	5,32
Profile grele			
1.	Arc 3 Ø90	7 000	3,80
2.	OL 42 150	4 000	2,60
3.	W 4 571 150	6 000	42,15
4.	41 CN 12 200	1 200	4,10
5.	W 4 300 230	648	30,15
6.	OLC 45 160×160	2 840	2,50
7.	28 TMC 12 300×300	2 800	3,26
8.	28 TMC 12 350×350	2 800	3,26
9.	28 TMC 12 400×400	2 650	3,26
32.	4 H13 Ø20	250	17
33.	W 4 413 10	800	18,35
34.	W 4 571 20×10	177	44
35.	W 4 112 22×8	422	22,74
Bare trase			
1.	OL 42 Ø 4,5	1 000	4,93
2.	Aut 12 5,5	480	5,60
3.	AUT 40 27	1 900	4,70
4.	OL 60 6×6	400	5,52
5.	OL 70 22	990	4,60
6.	Aut 20 22	1 750	4,50
	OL 42 32	1 000	4,24
7.	33 MOCN 20 Ø5	105	5,10
8.	13 CN 35 7	200	10,46
9.	21 MOMC 12 8,5	970	7,05
10.	21 7MOMC 12 5×5	1 000	9,85
11.	13 CN 35 5×5	258	16,60
12.	18 MOCN 13 7×7	60	10
13.	Rul 1 Ø6	1 200	11,80
14.	Rul 1 8	800	7,93
15.	Rul 1 8,5	1 900	7,93
16.	W 4 300 1,3	420	39,10
17.	W 4 034 2	900	50,90
18.	W 4 300 2	1 900	91,20
19.	W 4 300 2,1	1 200	38
20.	W 4 034 3	200	44
21.	W 4 034 3,5	500	17,91
22.	W 4 034 3,6	350	18,16
23.	W 4 112 4,2	100	25
24.	W 4 541 4,5	300	44,70
25.	W 4 541 5	400	44,65
26.	W 4 034 5,1	294	17,53
27.	W 4 006 6	160	17,90
28.	W 4 034 6	150	17,42
29.	W 4 571 6	350	50,13
30.	W 4 034 7	650	16,67
31.	W 4 034 7,5	77	17,60

CRIZANT publicitate

Nr. Crt.	Calitate Dimensiune	U/M	Cantitate	Preț Unitar
L	*Laminate aluminiu*			
1.	Tablă Al 99.5 P 0,8 mm	kg	1 000	21,50

Denumirea	Sortiment	Cantitate	Preț unit.
Kilovoltmetru	0,1 .w-1 000 V	4	588
Logoatrume	0—100 bari	2	1 470
Logoatrume	0—10 bari	1	1 470
Logoatrume	0— 25 bari	2	1 470
Logoatrume	0— 25 bari	5	1 470

Denumire		Cantitate	Preț unit.
Conductor bob. bumbac	0,95	16,400	97,85
Conductor bob. cumbace	1	20,700	45,10
Conductori bob. biumbac	1,10	17.200	96,70
Conductorr bob. bumbac	1,2	36,550	43,40
Conductor bob. bumbac	1,5	12,500	41,75
Conductor bob. bumbac	1,8	23,400	93,60
Conductor bob. bumbac	2	4,200	93,85
Conductor bob. bumbac	0,25	1.050	118
Conductor bob. bumbac	0,5	4	57,60

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Becuri cireașă-normale	12 V/5 A	500	1,80
Becuri cireașă-normale	12 V/25 A	70	2,77
Becuri cireașă-normale	24 V/ 5 w	300	10,50
Becuri cireașă-normale	220 V/300 w	700	12,60
Becuri cireașă-normale	130 V/ 40 w	188	3,04

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Conductor Fy	Ø 1 mm	5 000	0,95
Conductor TLY	TyA (4×5×5)	5 000	9,70
Conductor LPC	1,5 mm	253	1,85
Conductor FAY	Ø 4 mm	254	0,70
Conductor FAY	Ø 6 mm	522	2,50
Conductor AFY	Ø 16 mm	312	1,55

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Microîntrerupători	cod 5 735	5 000	21
Microîntrerupători	cod 5 935 TH	73	21

Denumirea materialului		Cantitate	Preț unit.
Capace cleme	4 mm	860	1
Cleme arc	cod 32 752	450	0,16
Cleme	cod 42 3933	42	0,32
Conectori legătură	6 mm cod 7 540A	84	6,25
Conectori legătură	16 mm cod 7 545A	122	14,70
Contactor TCA 125/380 V	cod 4028	2	545

Denumirea materialului	Cantitate	Preț unit.
Bloc apartament cu 2 circuite	3	105
Bloc încercare releu RS 7 947 B	3	84
Bobină AC—3—3 807/10 A	3	79
Bobină mobilă cod 40 161	57	32
Buroni selectori cu pîrghie	9	95
Buroni dublu comandă BF6 cod 371	92	35,70
Cutie cu relee 300 V/380 V cod 4 321	2	626
Cleme duble 56 000 072	2 412	3,65
Cleme mobile 2,5 cod 6 471	5 530	0,55
Cleme conectori 2,5	400	7,50

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Izolatori ceramică 0,46	108	3,10
Izolatori ceramică cod 45 245	160	2,65

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Drosere BVA 80 w	54	66
Drosere BVA 125 w	42	42
Drosere BVA 400 w	17	172
Inele calibrare 25 A	429	0,60
Inele calibrare 20 A	189	0,60
Inele calibrare 16 A	67	0,60
Inele calibrare 10 A	440	0,60
Inele calibrare 0,5 A	4 120	0,44
Inele calibrare 0,5 A	2 700	0,60
Inele calibrare 0,5 A	750	

Denumire	Cantitate	Preț unit.
C—155—1 500 A	3	95
E—7—0—10 A	14	260
M 58—100 MA %	4	300
M 5—0—1 300	1	360
E 52—0—2 000/5 A	5	400

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Ampermetre Y M 6—0—1 500 A	5	335
M 57—100 MAS	2	550
M 57—100 A	1	434
M 52—1 000 A	5	472
E 541—4-0 A	8	540
E 54—4 A	5	434
M 56—40×0,40 A	3	400
E 53—3—600 A	6	450
M 53—0—1 000 A	6	360
M 11—0—600 A	2	371

Denumire	Cantitate	Prețunit.
Pestinax HST—placă 1 mmm	591,610	19,80
sticolotextolit dublu placat cu cupru 1.6 mm	192.300	627

Denumire		Cantitate	Preț unit.
Patroane migron	0,5 A	1 810	1,60
Patroane fuzibile	2 A	700	1,50
Patroane migrom	6,3 A	94	2,50
Patroane migron	10 A	216	1.90
Patroane migron	20 A	563	
Patroane migron	16 A	206	1,90
Patron migron	25 A	1 150	2,60
Patroane fusibile O.S.	150/350 A	60	138.40

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Voltmetre E6—250 V	1	700
Voltmetre E7—250 V	17	360
E541—15 V	9	636
E53—250 V	13	606
M 52—400 V	1	800
M11—400 V	8	436
E 54—600 V	8	620
M 53—600 V	6	590
M 59—1 000 V	1	570
VE—1	1	636
Voltmetru	1	250

1.	Bandă	alamă	Am	58T 0,6×500 kg	2.000	39,45
2.	Bandă	alamă	Am	58T 0,8×500 kg	518	38,70
3.	Bandă	alamă	Am	60FT 0,8×60 kg	350	31,85
4.	Bandă	alamă	Am	60 FT1×19,5 kg	100	43,05
5.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×20 kg	244	44,65
6.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1×25 kg	837,5	44,65
7.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×28 kg	812	42,50
8.	Bandă	alamă	Am	60FT 1×28,5 kg	261	42,45
9.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×32 kg	170	43,75
10.	Bandă	alamă	Am	60 FT 1×32 kg	176	41,70
11.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1×45 kg	230	44,05
12.	Bandă	alamă	Am	60 FT 1,2×18 kg	400	45,30
13.	Bandă	alamă	Am	63 T 1,2×25 .g	223	41,25
14.	Bandă	alamă	Am	60 FT1,5×21,5	327,50	36,75
15	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×23 kg	100	43,05
16.	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×33,5	300	42,60
17	Bandă	alamă	Am	63 T 1,5×45 kg	2 447	43,35
18.	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×45 kg	762	42,70
19.	Bandă	alamă	Am	631/2 T1,5×50 kg	882	42,60
20.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1,5×60	3 170	42.60
21.	Bandă	alamă	Am	63 T 1,5×65	1 017	42
22.	Bandă	alamă	Am	60 FT1,5×71,5	102	42,(5
23.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 2T×45 kg	50	44,45
24.	Bandă	alamă	Am	63 T 2×55 kg	114	44,45
25.	Bandă	alamă	Am	63 1/2T2×55 kg	232	44,40
26	Bandă	alamă	Am	63 T 2×65 kg	5 000	44,40
27.	Bandă	alamă	Am	63 2T3×160	160	44,10
28.	Bandă	alamă	Am	60FT3,5×57	4 000	41,70

Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	20×16×3×6	100/80 buc 3 869
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	125×20×5×32	100/80 buc 2 10555
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	160×16×5×32	125/100 buc 12 10858
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	160×2×05×32	80/163 buc 8 13567
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	200×8×5×32	100/80 buc 9 6860
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	200×10×5×32	125/100 buc 9 8561
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	250×10×5×76	125/100 buc 7 10675
Discuri	Elbor	tip 501	Suport ceramic	E 12	250×20×5×76	125/100 buc 8 21322
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	250×25×5×76	200/160 buc 5 26677
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceraile	E 12	250×25×5×76	50/40 buc 9 26677
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	160×20×5×127	125/100 buc 4 30870
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic		360×20×5×127	160/125 buc 9 30870
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	400×25×5×203	200/160 buc 2 43029
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	100×5×1,5×20	100/80 buc 13 737
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	125×5×1,5×32	63/50 buc 12 878
Discuri	Elbor	tip 601/1	"" metalic	E 50	125×5×1,5×32	100/80 buc 26 878
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	160×5×1,5×32	63/50 buc 12 1093
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	160×5×1,5×32	100/80 buc 12 1093
Discuri	Elbor	tip 604/1	" metalic	E 55	80×2×3×20	63/50 buc 16 532
Discuri	Elbor	tip 604/1	" metalic	E 55	100×3×3×20	100/80 buc 9 1140
Discuri	Elbor	tip 604/1	Suport metalic	E 55	125×4×3×32	63/50 buc 19 1767
Discuri	Elbor	tip 604/1	Suport metalic	E 55	160×5×5×32	63/50 buc 19 3455
Discuri	Elbor	tip 607	Suport metalic	E 20	125×5×3×32	63/50 buc 5 1666
Discuri	Elbor	tip 607	Suport metalic	E 20	150×5×3×32	63/50 buc 4 1975
Discuri	Elbor	tip 607	Suport metalic	E 20	150×5×3×32	160/125 buc 5 1975

Acesorii ap. foto			buc 1	2235
Broșe de rectificat tip IBVF g9 cu cablu			buc 1	17582,78
Broșe de rectificat tip 421 cu cablu			buc 1	19341,05
Broșe de rectificat tip OIBVF 120 cu cablu			buc 1	19048,01
Broșe de rectificat US 7927018 cuaccesorii			buc 1	49038
Discuri gradate Ø 300			buc 6	1204
Discuri gradate Ø 600			buc 2	2374
Discuri pentru Holografie 10E7S — Lat.a 35 mm			mp 32,040	1146
Manometru ind. Ø 160 mm			buc 4	1344,31
Obiectiv electrogen	4/20			buc 11704
Pietre Arkansos	225 (250×40×50×9)		buc 8	210
Pietre pilă arkansos dreptunghiulare	250×50×25		buc 46	336
Mecanisme ceas ptr. limnigraf cu accesorii			buc 82	2546
Mecanisme ceas tip IF 22 1/2 — 1			buc155	1216,35
Mecanisme ceas ptr. limnigraf cu accesorii			buc 1	2981
Electroventile pneumatice UVGS—1VE			buc 37	1404
Greutăți Ø 22 kg 33			buc 1	31843
Greutăți Ø29 kg 66			buc 1	22381
Obiectiv SONAR 2.8/180			buc 1	2437,74
Placă electronică			buc 1	35955
Servo- ventil	SV—20—13—32		buc 1	11642

Sîrmă moale inox R 200	Ø 1,5	kg	255	54,40
Sîrmă moale inox R 200	Ø 2	kg	475	54,40
Sîrmă moale inox R 200	Ø 3	kg	426	54,40
Ventil electromagnetic cu redresor		buc	4	5202
Microrulmenți	7×3×2	buc	34309	13
Cap măsurat citeze 4 tipuri		set	990	180
Gelatină CL 154		kg	7,5	400
Ulei de rapiță		kg	15	7
Ulei ptr. mașini uneite		kg	200	5
Bile oțel	Ø 2	buc	214768	0,07
Bile oțel	Ø 3	buc	6000	0,04
Bile oțel	Ø 3/32"	buc	940	0,06
Bile oțel	% Ø 5/32"	buc	2290	0,06
Microrulmenți	13×5×4	buc	756	16
Microrulmenți	11×5×3	buc	5664	16

IMPORTANT!

Întreprinderile socialiste din întreaga țară care intenționează să achiziționeze produsele ofertate pot transmite comenzi ferme la următoarea adresă ;

INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ, strada Popa Lazăr, nr. 9—19, sector 3, București.

In ordinea sosirii comenzilor unitatea bucureșteană onorează prompt solicitările.

Relații suplimentare la telefon 35 00 00.

Livrările se vor face cu certificate de calitate.

REPORTERI

Structuri moderne în poezia eminesciană

Poet structural romantic prin viziunea asupra lumii și asupra creației, Eminescu este revendicat ca poet modern nu doar datorită „noutății" liricii sale, ci datorită unei conștiințe moderne exprimată poetic. „Singularitatea operei lui, privită în alternarea planului orizontal, istoric, cu cel vertical, poetic, face din el nu numai un poet romantic, în contextul mișcării romantice, ci și poetul prin definiție, prin care poezia românească și-a găsit propria ei ființă, ca poezie modernă".[1] Vocația teoreticului ca semn al conștiinței acute a poeziei moderne a fost absorbită la Eminescu de poezie însăși ca mod ideal al ființei poetice.

Sinteza gîndirii poetice eminesciene, fixată pe dualități fundamentale și în concepte-cheie reface drumul poeziei românești spre modernitate.

Mîntuirea,[2] ca aspirație esențializatoare a poeziei lui Eminescu, ordonează cîteva nivele revelatoare ale creației :

– mîntuirea în legănarea naturii **(O, mamă, Mai am un singur dor)**

– mîntuirea în vis și eros (poezia erotică)

– mîntuirea prin regăsirea de sine **Oda (în metru antic)**

– mîntuirea prin cuvînt **(Gemenii)**

Primele două nivele concentrează substanța romantică a poetului în desfășurări nostalgice ale sensibilității. Nivelele secunde sînt solicitate de conceptele moderne ale poeziei, dominate de disoluția eului liric și de autarhia cuvîntului. La acest ultim nivel versul „Unde vei găsi cuvîntul" desprins din context și proiectat pe fondul întregii lirici eminesciene se încarcă de semnificația unei întrebări impersonale asupra condiției dramatice a poeziei moderne. Sensurile blestemului ca motiv literar în **Gemenii** se raliază acestei căutări.

În varianta complexă ce include prologul **Sarmis** și fragmentul publicat **Rugăciunea unui dac, Gemenii,** postumă din cele mai elaborate, se înfățișează ca împletire de motive cu importante consecințe de perspectivă poetică : motivul iubirii hipnotice, motivul fraților dușmani, motivul revoltei, motivul blestemului. Cele patru motive axiale se subsumează viziunii folclorice pînă în substratul mitic care fecundează materia poetică, formînd-o. Eminescu oferă motivului folcloric o dimensiune a profunzimii depășind astfel propria sa structură romantică.

Asemeni „ca umbra cu ființa", Sarmis și Brigbel sînt gemenii, fețe identice dar antinomice în esență ale aceluiași eu. Motivul gemenilor, raportat la poetica romantică, este reflectarea inconsistenței eului „care e un subiect oniric și infantil, neseparat încă de obiect".[3] Fixarea în cadre tradiționale a motivului „dublului" ignoră însă că același motiv îmbogățit de poetica modernă semnifică detașarea de propriul eu, ruptura ireconciliabilă pe care Eminescu o concretizează într-un vers memorabil „Ca să pot muri liniștit, pe mine / Mie redă-mă !".

Tot astfel, motivul blestemului în **Gemenii** întemeiază poetica romantică încă pătoare pentru sensurile originar-folclorice și prefigurează înțelesuri ale poeziei moderne. Ca mod de dezagregare a unei ordini prestabilite și de redimensionare a lumii pe temeiurile demonice ale cuvîntului, blestemul, devenit metaforă, transpune la Eminescu „Desbinul meu din suflet într-un desbin de lume" **(Renunțare).**

Intuirea virtuților tensionale ale blestemului de a atinge structura secretă a lumii, risipind-o prin cuvîntul evocator, este o problemă de inițiere comună magului și poetului. Sarmis este în variante Boierebist „poetul", „nebunul Sarmis" sau „cîntăreț nebun" („O, cîntăreț, nebune, ce zeilor dai slavă"). Blestemul său aparține concepției după care universul nu poate fi îndreptat ci doar recreat și vizează o multitudine de nivele. Cuvîntul rostit de Sarmis ca revoltat împotriva ordinii divine, îi răspunde într-un blestem complementar Zeul Soare, care-i hotărăște soarta nemuritorului : „O, cîntăreț, nebune, ce zeilor dai slavă ! / Să pleci cu-a ta durere în lume pe o navă... / Regii putinți ai umbrei ghețoasele fantasme / Cîntarea-ți însoțească. S-o împle cu durere / A vremilor legendă ș-a vîntului putere, / Astfel să treci vecinic tînăr cu lumea-n a ta cale / Și nemurirea fie umbra gîndirei tale".

Aceasta este soarta Luceafărului „nemuritor și rece", pecetluit în lumea sa printr-un blestem împlinit. Același nesomn veșnic („Și somnul, vameș vieții, să nu-ți mai ieie vamă") pe care blestemul lui Sarmis îl proiectează asupra lui Brigbel ca memorie eternă a păcatului, este dat poetului, blestem cu urmări dramatice și accente moderne într-o variantă a **Odei :** „De-al meu propriu cînt mistuit mă mintui". „Gemenii" sînt fețele poeziei într-o aspirație spre perfecțiune nicicînd epuizată prin cuvînt. Rostirea blestemului inculcă și un sens al **nostalgiei somnului** ca odihnă a căutării devorante a cuvîntului („Unde vei găsi cuvîntul").

Esența modernă a poemului **Gemenii** se realizează în conștiința tragică a limitei cuvîntului poetic, ce nu atinge absolutul : „Te-aș blestema pe tine, Zamolxe, dară vai ! / De tronul tău se sfarmă blestemul ce visai !... / **Învață-mă** dar **vorba** de care tu să tremuri".

„Desbinul" din sufletul nemuritor al poetului pentru care Horatius cerea drept de repaos („Sit ius poetis que liceat perire") ; se corelează astfel cu disjuncția dintre apetența spre Absolut și neputința cuvîntului de a-l întrupa, pe care Poe o exprima într-o **poetică a absenței.**

Substanța fundamentală a cuvîntului, care ca blestem rostit verifică dimensiunea magic-creatoare, rezidă la Eminescu în **voluptate** („n-o să mintui / Căci fiu-ros de dulce, pe buza ta cuvîntu-i") și **durere** („De-al meu propriu cînt mistuit mă mintui"), dualitate ce transpune la acest nivel deschiderile spre lirica modernă.

Brîndușa ARMANCA

---

[1] Eugen Todoran, **Eminescu,** București, Editura Minerva, 1972, p. 564.

[2] **mîntuire** – termen recurent la Eminescu, ales aici pentru a numi concret, cu însuși cuvîntul poetului, o stare specifică de profunzime a poeziei sale, traducînd într-un ușor parfum arhaic povara sufletului nemuritor.

[3] George Călinescu, **Opera lui Mihai Eminescu,** vol. II, 1970, p. 153.

VICTOR EMINESCU DESPRE EMINOVICENI ȘI POET

La E. R.

Pe linia frățînilor lui, Eminescu a avut șapte nepoți, doi după sora Aglaé (Gheorghe și Ioan), cinci de la Matei din două căsătorii (Victor, Lelia, Ecaterina, Hanibal și Gheorghe, cel din urmă, astăzi în viață în vîrstă de 84 de ani, autor al unor monografii istorice de mari merite despre *Napoleon I* și *Marea revoluție franceză*).

Victor Eminescu, întîiul fecior al căpitanului Matei, din prima sa alianță, la Brăila, cu profesoara Matilda Ilian, a trăit pînă după al doilea război mondial. A terminat studii superioare juridice la Iași și a practicat amatorist jurnalistica, lăsînd, între altele, evocări din familia sa și despre Ipotești. S-a găsit afiliat boemei literare de la terasa „Oteteleșanu".

În 1909 a făcut importante comunicări biografice — acte, scrisori, iconografie — magistratului Corneliu Botez în vederea întocmirii *Omagiului* gălățenilor adus poetului *Scrisorilor*, la două decenii de la moartea acestuia.

Printre documentele epistolare adresate de Victor Eminescu cu acest prilej se păstrează și scrisoarea de mai jos, pe care o redăm în transcriere integrală :

Brăila 13 april '909

Stimate Domnule Botez.

Datele și amintirile pe care le scriu aci le voi controla pe dată ce ajung la Iași.

Voi putea aduna însemnări de la D-nele Emilian, Virginia Micle Gruber, fiica poetei, artistul Popovici, Dna Brüll, librarul Șaraga și de la o mătușa a mea.

Mama mea știe, pe ici colo, crimpeie, pe cari totuși trebuie să le verific mai de aproape.

Iată ce am putut afla :

1) Mama a cunoscut pe Gh. Eminovici (bunicul meu) în ianuar 1880 cînd Gh. Eminovici a venit în Brăila. Era un om gras, nalt, voinic, rumen la față, părul alb, nu era pleșuv, ochii verzui albaștri (ca ai mei), purta barbă mică de jur împrejur. Fuma. Nu bea. Îi plăcea să povestească întîmplări și aduceri aminte din trecut.

2) Înaintea Paștilor 1881 mama mea s-a dus cu tata de au făcut Paștile la Ipotești și la întoarcerea lor în Brăila a venit și bunicu-meu (Gh. Eminovici).

Ipoteștii erau deja afectați. Se afla atunci la Ipotești Nicu care a fost judecător la Sibiu și îl chemase bunicu-meu ca să-i ajute la moșie. Nicu era un om blînd, manierat (ca și Mihai) și tatu-său îl certa adese ori. El se închidea în odaie și stătea abătut. La Ipotești aveau gospodărie moldovenească de vremea veche, îmbelșugată. Casă boerească cu cerdac, pitorească.

La întoarcere Gh. Eminovici (bunicu-meu) a venit în Brăila, unde a stat 2 luni și de unde s-a dus în București la Drul Kremnitz pentru un consult de oare ce suferea de bășică, boală de care a și murit. În timpul de 2 luni cît a stat la Brăila a vrut să-l însoare pe Mihai. Dar Mihai a refuzat de oare ce trăia în București cu o văduvă care avea 2 băieți mari 10—15 ani. În nici un caz nu se poate bănui că acei copii erau ai lui Mihai. Cînd Gh. Eminovici a plecat în București (începutul lui iulie 1881) a cumpărat din București și a dăruit lui Mihai un ceas de aur cu lanț de 40 galbeni, ceas pe care l-a păstrat deși a dus de multe ori lipsă. La moartea lui Mihai s-a găsit și o mulțime de monezi antice. De asemeni s-au găsit 2 caete groase de două degete, unul lung de 30 cm lat 20 și altul lung de 25 cm lat de 18 cm, caiete legate în marochin și fiecare prevăzut cu două broaște cu o cheie, erau nescrise. În ele Mihai avea de gînd să-și scrie pe curat lucrările.

Miercuri 15 april 1909

(Am întrerupt scrisul 2 zile din pricina boalei mamei). Copiii lui Gh. Eminovici au crescut în casă cu profesoară germană. Gh. Eminovici avea memoria numelor, datelor etc., cunoștea adînc istoria neamului. Gh. Eminovici spunea mamei că a avut 17 copii, dar mulți din ei au murit mici de tot. Cei în viață erau : Șerban doctor, Ilie student medicină la București. Nicu s-a împușcat, Maria moartă la vreo 6—7 ani. Era cam timpită. Total 8. Gheorghe, locotenent, Mihai, Matei, Aglaia, Henriette.

Nu sînt rînduiți după vîrstă deoarece nu-i știu.

În 1881 bătrînul a vrut să-l aducă pe Mihai la Lacu-Sărat, dar Mihai era ocupat. În toamna anului 1881 Mihai Eminescu era în București. Locuia într-o odaie subsol pe calea Victoriei, o casă cu igrasie și fără lumină. Mihai venea în fiecare zi la Matei. Mihai era bine, spunea glume chiar, era în deplinătatea minții. Era cam neglijent, leneș și senzual că făgăduia ceva dar nu făcea și asta nu doar că n-ar fi voit, dar așa...

Bunică-mea Raluca (Ralu cum i se zicea) era scundă și oacheșă. La chip copiii semănau cu dînsa.

Cam acestea sînt cele spuse de mama. Nu vi le-am putut trimite mai din vreme de oare ce mama e aproape veșnic suferindă de dureri de cap. Cu trenul de 10 dimineața plec spre Iași, mîine vă voi scrie. Arătați vă rog D-nei Botez respectuoase sărutări de mîini. Totodată primiți vă rog încredințarea simțimintelor mele celor mai de seamă.

V. Eminescu — 6 str. Buna-Vestire 6 — Iași

Victor Eminescu

Scrisoarea, donată mie de bibliograful Remus Careas, nepotul lui Corneliu Botez, este inedită și exceptînd cîteva aproximări sau tradiții neconfirmate, provenite de la mama epistolierului, conține adevăruri ce se integrează informărilor de reținut în restituirea rosturilor de viață ale familiei Eminovici și a existenței poetului.

Augustin Z. N. POP

IZVORUL : imagine și simbol

Între multiplele impulsuri și aspirații, care exprimate, înalță aspectele universului imaginar eminescian, de multe ori, a învins vocația neptunică. Reprezentare vizual-auditivă, element al cadrului natural sau presimțire a cosmosului, imagine și simbol, spațiul acvatic a constituit una din obsesiile fundamentale ale fanteziei creatoare. Sclipirea nocturnă a stelelor pe nemărginirea tălăzuitoare a mării sau pe oglinda liniștită a apelor, scînteierea legănată, sub soare, a lacului, strălucirea izvoarelor ascunse în umbră de pădure – sînt imagini obișnuite ale creației.

Obsedat de vocea – fără de moarte – a universului, de la „dulcea muzică a sferelor" și pînă la „al trestiilor sunet", poetul a deslușit în ampla sonoritate silvestră („cîntarea în cadență a frunzelor ce freme", „concertul ce-l întoană al păsărilor cor", „glasul duios și slab al vîntului") și graiul distinct al izvoarelor : „Izvoară vii murmură și saltă de sub piatră", „Și izvoare spun povești", „izvoare pling în vale". Nu rareori, pot fi întîlnite în creația eminesciană metafore prin care derularea – în timp – a existenței, este asemuită, explicit sau implicit, cursului unei ape, reluîndu-se și potențîndu-se, astfel, valențele expresive – și cognitive – ale unei vechi imagini a poeziei : „Viața mea curge uitînd izvorul", „Și cînd gîndesc la viața-mi, îmi pare că ea cură / Încet repovestită de o străină gură".

Gîndul, călătorind cu unda, surprinde traiectul unei deveniri – proiecție, în natură, a destinului uman. Direcția descendentă a drumului semnifică ireversibilitatea, imposibilitatea întoarcerii, apropierea, cu fiecare zi, de sfîrșit. Cea mai interesantă metaforă în cadrul complexului de determinări al cuvîntului-imagine **izvor** aparține sonetului **Coborîrea apelor :** „Din munți bătrîni și din păduri mărețe, / Se nasc izvoare, ropotind se plimbă, / Deprind pe rînd oceanica lor limbă / Și sunt în codri pustnici cîntărețe". Realități opuse, **izvorul** și **oceanul** se întîlnesc în această metaforă, sugerîndu-se, în acest fel, unitatea – de profunzime – a contrariilor, în dialectica neîntreruptă a firii. Prin **limba sa oceanică,** izvorul, simbol al curgerii neîncetate și al schimbării (chiar dacă, uneori, aparente) – deci al vieții, își mărturisește afinitatea – de esență – cu statornicia și permanența oceanului, spațiu enigmatic al morții, existența și nonexistența implicîndu-se, astfel, reciproc în circuitul cosmic al materiei („Căci toți se nasc spre a muri / Și mor spre a se naște"). Unitate a contrariilor se realizează și în cadrul fiecăreia dintre aceste două realități : **izvorul** – mișcătoare undă coborînd din înălțimi terestre spre oceanul-moarte care-i îneacă ființa și dorul, dar și matcă statornică și permanență ; iar **marea** – veșnică imensitate statică dar și nestatornicie zadarnic tălăzuind spre inalta depărtare astrală.

Datorită virtuților sugestive ale imaginii, Eminescu a apelat des la această reprezentare în exprimarea unor viziuni filozofice diferite : – **totul trece** (viziune heraclitească) : „Tot alte unde-i sună aceluiași pîrău" ; **totul stă** (viziune eleată) : „Se pare cum că alte valuri / Cobor mereu pe-același vad, / Se pare cum că-i altă toamnă / Ci-n veci aceleași frunze cad". Pe fundamentul paradoxalei unități a contrariilor simbolizate de rîu, s-a înălțat complexitatea următoarei metafore : „Căci a voastre vieți cu toate sunt ca undele ce curg / Vecinic este numai rîul : rîul este Demiurg".

Simbolica apei realizează armonizarea lui **a fi** cu **a deveni** (apa dulce-veritabilă apă mitică, metamorfozînd fără încetare substanța ființei, reprezintă pentru imaginația bachelardiană un destin esențial, realizat sub semnul heracliteismului – deci doar dialectica lui **a deveni ;** pentru Eminescu, apa ființează devenind și devine fiind).

A doua metaforă fundamentală a sonetului, cuprinzînd o apreciere valorică asupra cîntecului din trecut, este conținută în ultima strofă : „urnindu-se în marea amară / – Ca fluviu mîndru, ce-ostenit mugește – / Al tinereței dulce glas de mult uitară".

Așadar soartă a omenirii dar și destin individual în această coborîre a apelor, ireversibilă trecere dar și temporală devenire sub semnul cîntării. Existența s-a smuls neantului neființei prin **prețul** ei („și înveți cum viața preț să aibă și cum moartea s-aibă preț") – „dulcele" cînt intonat.

Felicia GIURGIU

Virgil Teodorescu

ÎNGHEȚ LA SOL

Un oarecare vine și-mi spune : uite ce e :
aș vrea să-mi scrii pe tablă cum te cheamă,
mărturisesc : mi-e teamă
c-ai să rămîi o pană în neant,
sau dacă nu un uger – și cine-o să te mulgă ?
un fulg sau poate-o fulgă,
ascultă-mă pe mine că sînt și doctorand
și după-nvățătura pe care știi c-o am
silaba dumitale nu intră în program
decît dacă mă rogi și dacă stărui.
Eu i-aș răspunde-acestui timp
c-ar fi mai nimerit să pască
repauzîndu-și creerul pe cîmp,
decît să stea la o catedră
unde se laudă și minte,
și-n cazul cel mai bun
(iertați-mă că îndrăznesc s-o spun)
este o sursă de îngrășăminte.

LECȚIA INAUGURALĂ

Te învăț eu, n-avea grijă,
cum să faci din cîrji tije,
te învăț să-mparți, s-aduni
cele șapte-opt minuni,
cînd o fi vremea geroasă
te-nvăț să faci poartă-n casă,
îți voi arăta apoi
cît de fals e doi ori doi
și am să-ți aduc dovezi
că e altfel tot ce vezi,
că spirala dumitale
este cea mai dreaptă cale,
că în goana lui un val
e și hienă e și cal,
că-mprumută veșnic chip
pulberile de nisip,
te învăț să urci, să sui
spre splendoarea nimănui,
să-ți găsești oriunde frate
în bordee și palate
și-n cuibarul unui corb,
să nu fii nici surd, nici orb,
ochiul tău s-arunce-n vreme
fulgere și anateme,
numele să-ți fie scris
de o fată de metis
cu lungi litere de foc
cînd se-ndoaie de mijloc.

A ZIS UN COPIL

S-o lăsăm baltă a zis cineva,
ridicînd un deget debil,
s-o lăsăm baltă a zis și un copil,
maimuțărindu-l nițel,
dar degetul lui era de os,
un fluture de diamant și smoală,
răpus de oboseală,
un deget aproape model, –
eu care în saltul meu periculos
spre zona înaltă
mă aflam, totuși, cu trei trepte mai jos,
deci mai aproape de baltă,
mi-am dat seama că aceasta nu ar fi de acord,
și într-o scurtă pauză
am avut o discuție revelatorie cu flora din nord,
(nici azi nu știu bine din ce cauză)
oricum am intrat în somnolentele castele
ale lemnului putred și într-un fel zăltat,
în putregaiul lui sublim și mat,
care în miezul iernii crapă,
el m-a-nvelit cu nobila-i otreapă.
Eram pe-atunci, mai mult decît acum,
seducător în palidul costum
căruia noaptea îi dădea lucirea.
Dar, însfîrșit, să nu mă pierd cu firea.
Azi mi se pare
că nu mai dau în nici un fel crezare
nici degetului candid și debil
al răzgîiatului copil –
căci părăsind exema enormelor tangaje
m-am strămutat în baltă
cu arme și bagaje.

ACELAȘI PORUMBEL VIZIONAR

Domnea în casă pacea și mîinile cîntau
pe blînde instrumente aproape fără nume,
se întorsese pacea călătorind prin lume
ca pîinea ruptă-n două pe masa noastră sau

Ca somnoroasa blană a unui jaguar.
Era acolo lumea-nfrățită la un loc,
ne încălzeam iubirea privind același foc,
același porumbel vizionar

Zburînd nevătămat peste cascade ;
el ne-adusese dragostea în gaj,
tămăduind bolnavul peisaj
de panica murmurelor nomade.

Ion Horea

PROFILURI

Lirica lui Ion Horea se circumscrie unui univers poetic tradițional, revitalizat în datele lui fundamentale nu atît în sensul modernizării cu orice preț, cît în acela al redefinirii prin instituirea unui limbaj autonom. Propensiunea către vegetal, care întemeiază această circumscriere, se realizează la Ion Horea – lucru vizibil încă din primele volume, **Poezii** (1956) și **Coloană în amiază** (1961) – ca explorare a stării de comuniune cu natura însuflețită perpetuu de „duhul" fertilității. Poetul participă la oficierea ceremonialelor agreste cu sentimentul integrării într-o ordine firească a lucrurilor, mereu aceeași și mereu schimbătoare. Succesiunea anotimpurilor nu se umple însă de fior metafizic, precum în poezia lui Blaga, ci este văzută aproape exclusiv ca mișcare exterioară a naturii. Experiențele pe care Ion Horea le comunică provin din percepția lirică a acestei mișcări pe un fond utilitar-gospodăresc niciodată trădat. Confesiunea este cel mai adesea meditativ-descriptivă, fără a aluneca prea mult dincolo de marginile unei filosofii practice. În numele ei, poemele lui Ion Horea revendică un spațiu originar – cel al pămîntului transilvan –, în care poetul descoperă însemnele duratei, ale statorniciei. Anunțată încă în **Umbra plopilor** (1965), această dimensiune a liricii sale va fi confirmată în **Măslinul lui Platon** (1976). Aici, tensiunea emoțională a poeziilor este accentuată de natura evocatoare a discursului : peisajul dobîndește semnificații din ce în ce mai profunde prin invocarea unor personaje ale căror nume întemeiază istoria locurilor.

Iubirea reprezintă în poezia lui Ion Horea o prelungire a „chemării pămîntului", un ecou al stărilor emoționale pe care le trăiește evocînd acest spațiu originar. Lirica sa erotică se hrănește din sevele aceluiași univers poetic tradițional, îmbogățite însă, cum s-a mai observat, cu elemente nu tocmai străine verbului arghezian : **„Inima mea se sparge ca o nucă, / De-i toamnă mai tîrzie și umbra mai pe ducă / Și-așteaptă ca un strugur pe viță nopți întregi / Să te apleci aproape de ea și să-l culegi..." (Inima mea** în volumul **Umbra plopilor).** Melancolia dublează în aceste poeme confesiunea lirico-sentimentală a poetului, accentuînd presimțirea vagă a singurătății și îngăduind, în același timp, asumarea unei anumite detașări. Ion Horea rămîne și în poezia erotică un descriptiv fascinat nu atît de căutarea esențelor, cît de mișcarea formelor exterioare. Lirismul său structural se traduce printr-o exaltare a vizualului, printr-o beatificare a amintirii întotdeauna legate de dinamica peisajului. Apropierea de universul poetic pillatian este evidentă din acest unghi.

Lirica de călătorie îl situează pe Ion Horea în descendența aceleiași tradiții, modelate în funcție de propriile sale predispoziții, afective în primul rînd. Ciclul **Elada** din volumul **Măslinul lui Platon** relevă în Ion Horea un călător a cărui modernitate se consumă pe fondul constant al meditației contemplative. Impresiile sale de călătorie reprezintă de fapt circumstanțierea stărilor afective provocate de contactul cu un peisaj prea puțin diferent în raport cu tărîmul originar. Ca și în lirica agricolă, acest contact prilejuiește interferarea emoției imediate cu aceea produsă de evocarea discret livrescă a trecutului.

Poezie a concretului, a vieții trăite în afara mișcărilor devastatoare, lirica lui Ion Horea fixează într-o prozodie tradițională o sensibilitate poetică inconfundabilă, modernă prin rafinament și elevație.

Marian ODANGIU

Aurel Berinde • IMPOSTORII

Simt o oboseală în tot corpul. De aceea, pentru relaxare, fac drumul de la serviciu pînă acasă pe jos. O iau spre dreapta, prin parcul din spatele catedralei. Aici găsesc o frîntură din liniștea seculară a platanilor și admir măreția lor.

Mă uit mai atent la unul dintre copaci. Văd cum trunchiul lui este ciuntit. Unele crengi încep să se usuce, cad frunze, cu toate că e primăvară. Aud niște lovituri ritmice și persistente. Privesc mai curios și la ceilalți arbori. Majoritatea au aceeași soartă. La început, cînd am trecut pe alee, am băgat de seamă măreția și bărbăția platanilor, iar acum văd o realitate care mă copleșește. Poate e o neglijență ? Sînt sigur că organele municipale, imediat ce vor fi sesizate, vor lua măsuri. Mă ridic hotărît de pe bancă, cu dorința ca a doua zi să aduc la cunoștință cele văzute chiar primarului în persoană.

Pe alee zăresc un bătrîn cu un baston în mînă și cu o banderolă roșie pe braț. E paznicul.

– De ce lăsați platanii să se distrugă ? N-ați observat că în partea nordică sînt cu toți atacați ? Sînt ciuruiți, au crengile putrezite, coaja lor se despoaie, culoarea lor se schimbă. De ce nu luați măsuri ?

– Cum ?! Dumneata ai observat ?

Bătrînul, în loc să fie indignat, așa cum m-aș fi așteptat, e bucuros de observația făcută și repetă :

– În sfîrșit ! Mai vede cineva ! În sfîrșit, poate se vor lua măsuri...

– Nu înțeleg, ce vreți să spuneți ?

– Nimeni nu mă crede. Am cerut să vină cineva, să vadă. Au fost ingineri, specialiști, o comisie și toți au rîs de mine

– De ce au rîs ?

– Așa ! Au rîs. Au spus că am vedenii. Dar dacă și dumneata ai văzut, sînt bucuros că nu-s singurul.

– Cine produce stricăciunile ?

– În fiecare seară vin, nu știu de unde, două păsări. Două păsări ciudate. Nimeni nu le dă însă atenție. Ele distrug încet și cu răbdare totul. Ele nu sînt păsări obișnuite. Au ciocul mai pronunțat și mai puternic.

Nu știu ce să cred ? Îl urmăresc cu nerăbdare și-l ascult cu multă îndoială. Îl întrerup :

– Și ați dedus că păsările fac toate astea ?

– Nu am dedus ci chiar ele au spus. Dacă vreți să auziți și să vedeți și dumneavoastră, deoarece sînteți singurul din tot orașul care ați observat dezastrul ce ne așteaptă, veniți deseară și urmăriți-le. Veniți !

Mă despart de bătrîn, într-o derută totală. Dacă nu vin pentru a verifica cele spuse de paznic, lucrurile s-ar putea să cadă pe o pantă periculoasă, iar dacă vin și nu se adeveresc cele spuse, aș rămîne dezamăgit. Îmi place să-mi ascult și să-mi încurajez gîndurile. A cunoaște cît mai profund realitatea, mi se pare o necesitate a existenței. Poate fi uneori neînțeles acela care are idei mai îndrăznețe, mai înnoitoare, care pătrunde mai adînc structurile realității, dar bucuria de a fi conștient că toate acțiunile contribuie și duc la dezvoltare, produce o mare satisfacție, o curiozitate intensă, o sete de adevăr. Aceste gînduri mă îndeamnă să mă duc pînă la capăt, să clarific această dilemă, să contribui, dacă e posibil, la salvarea platanilor.

Nu rezist chemării. Seara sînt în parc. Un arc de triumf realizat de crengile copacilor lasă să treacă pe ici pe colo cîte o rază de lumină. Privesc cu alți ochi natura din jur. Studiez cu privirea și aștept să zăresc păsările descrise de bătrîn. Pe alee trec oameni grăbiți, pensionari antrenați în discuții, iar doi îndrăgostiți se contopesc, se confundă cu arcuirea umbrelor. Caut un loc mai izolat. Mă uit cu oarecare rezervă și parcă doresc să nu se adeverească spusele bătrînului. Am o presimțire că totul nu poate fi decît o idee năstrușnică a unui paznic care toată vremea trăiește izolat în mijlocul naturii și grija lui prea mare față de ea îi denaturează gîndurile. Dar deodată aud niște ciocănituri surde, discrete și supărător de ritmice. Ciocănitoare ? Nu ! Nu e ea ! E un zgomot de ciocan și daltă. O daltă care taie lemnul. La stînga mea, într-un copac înalt, robust și sănătos, o pasăre ciudată desface cu un cioc puternic scoarța. Îi sare în ajutor o alta. Sînt ele. Le recunosc imediat. Ridic o piatră găsită la întîmplare și-o arunc.

– Stai liniștit ! Țintești zadarnic. Toate ricoșează pe lîngă noi. Nu ne poți face nimic.

– Voi sînteți ! le strig. De ce face atîta rău ?

– Răul pe care-l facem nu-l vede nimeni. Dacă vei povesti cuiva, te vor crede nebun. Pe tine probabil te-a lămurit paznicul. Uită-te în jur. Lumea trece. Fiecare cu problemele lui. Hai, strigă ! Fă-te caraghios. Toți admiră măreția acestor copaci, iar pe noi nu ne bagă nimeni în seamă.

– Știu, oamenii sînt de bună credință și cred că sînteți păsări adevărate !

– Noi profităm de această inocență a lor, îmi răspund cele două păsări. Noi vrem, încet, încet, să distrugem tot ceea ce e frumos în jurul vostru. Tot ce admirați. De ce ești atît de revoltat ? E zadarnică mînia ta. Ești un neputincios. Nu ne poți face nimic. De fapt, nu ești capabil să pui la punct nici pe reprezentantul nostru de la locul tău de muncă. Și la tine la serviciu avem un reprezentant. Uite, așa cum trag eu această coajă sănătoasă și cum desfac și găuresc trunchiul acestui copac, tot așa vă face și el acolo. Lovește în tot ceea ce e frumos.

Gîndul îmi fuge fulgerător la instituția unde îmi duc activitatea. Într-adevăr, avem unul sau doi dintre colegi care au preocupări ciudate. Dar ce rău pot ei să ne facă fiind atît de puțini și izolați ? Nu văd nici o legătură între ei și păsările dintre platani.

– Ne-am jurat să nu vă lăsăm să vă bucurați de binefacerile acestui loc de refugiu. Vrem și sîntem hotărîți să schimbăm natura, în așa fel, încît să n-o mai recunoașteți, îmi strigă a doua pasăre, al cărei cioc puternic lovește strident în coaja copacului.

– De ce această răzbunare ? N-ați putea admira și voi simplu, firesc, frumusețile naturii și să vă bucurați de măreția ei ? Să fiți alături de noi în efortul pe care-l facem în protejarea ei ?

– Noi nu ne putem adapta lucrurilor. Nu putem să ne însușim atît de rapid știința, tehnica. Totul merge vertiginos înainte, iar noi rămînem în urmă și nu mai avem posibilitatea să vă ajungem. De aceea, ca să facem și noi ceva, uite, cu metode vechi uite așa : (izbește ciocul de copac) : uite așa, vom distruge încet, dar sigur, totul.

– Nu-nțeleg logica voastră ?!

– N-ați înțeles-o niciodată. De fapt, noi nici nu avem logică, acționăm din obișnuință, din instinct.

În acest timp văd cum, cu o tehnică arhaică dar uluitoare, cele două păsări desfac bucată cu bucată coaja sănătoasă a trunchiului. Apoi își iau zborul.

– Prindeți-le ! Prindeți-le !

Cîțiva trecători se uită la mine mirați. Mă simt caraghios. E seară. Bătrînul avusese dreptate.

A doua zi, la serviciu, în timp ce rezolv problemele cerute de obligațiile mele, mă întîlnesc cu colegul la care cred că se refereau păsările. E schimbat la față. Îl studiez mai atent. Înainte nu-i dădeam o prea mare atenție. Acum însă mă uit la el cu o curiozitate pronunțată. Parcă ar avea cioc ! Un cioc care crește și descrește după cum i se citește în ochi viclenia. Viclenia pe care o folosește oricînd și oriunde cu multă iscusință, numai ca să surprindă în jur dezorientare, neîncredere, înstrăinare. Se uită la mine de sus, îmi plasează un banc prin care caută să minimalizeze truda colegilor din alt sector, apoi mi se pare că-și ia zborul și lin, se furișează pe lîngă mine.

În aceeași zi, după mai multe telefoane, ajung să vorbesc chiar cu expertul care a studiat situația sesizată de paznic.

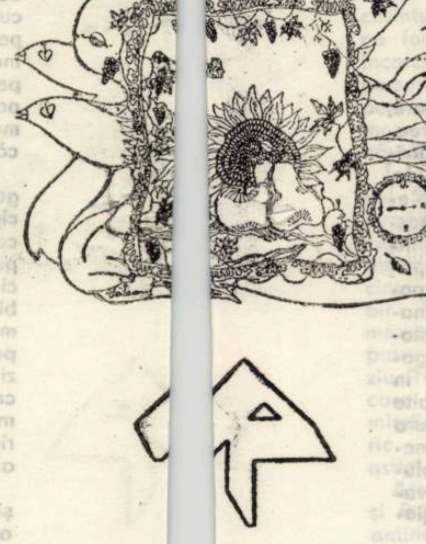

– Știți, vreau [...] să vă amintesc despre soarta platanilor [...] din parcul poporului. Ar trebui luate măsuri. Vă putem ajuta și noi cu ceva. Poate [...] prin muncă patriotică... Aud în telefon ș[...]ușoteli și risete, apoi o voce mai categorică :

– Văd că te-a[...] lămurit și pe dumneata paznicul. Nu-i nimic grav. Dacă vrei să fii mai documentat, [...] vino pe la noi. E un fel de gripă a platanilor. E o boală simplă. Chiar dacă ar f[...] păsări ciudate, ce pot ele să facă ? P[...]arcul e mare. Iar noi avem alte probleme de rezolvat, mult mai importante în etapa actuală. Stai liniștit. Nu trebuie să-ți [...] faci griji. În curînd n-o să mai fie nimic.

Îl caut disperat pe paznic în aceeași seară. După ce [...]trec de mai multe ori pe aleea cunoscută, văd cum acțiunea de distrugere a parcului ia proporții. Sînt revoltat și nu mai știu ce să fac. Soarta platanilor e pecetluită. Trec dincolo de alee. În parcurile vecine, situația e aceeași. Rămîn dezorientat. Trebuie să fac totuși ceva. Trebuie să acționez. Vreau să se ia măsuri. Îl zăresc pe paznic. Alerg spre el ca spre o speranță. E calm, are o șipcă lungă de 4–5 m, la capăt cu o foarfecă legată de o sfoară, de care trage din cînd în cînd. Mă vede și el.

– Bine că ne întîlnim. Vreau să le omor. Am făcut fel de fel de capcane. Totul e zadarnic. Sînt afurisite. Se știu apăra. Spune și dumneata ce e de făcut ?

– Nu știu. Dar trebuie să facem ceva. Trebuie, cît mai repede. Să ne gîndim pînă nu e prea tîrziu. E ca și cu picătura de apă care distruge ritmic, în timp, orice stîncă.

Observ cum bătrînul alungă un grup de vrăbii. Îmi vine o idee.

– De ce alungi vrăbiile ?

– Am ordin !

– Hai să facem să se adune cît mai multe, cine știe, poate o să fie recunoscute cele două păsări.

– Bine !? Dar asta înseamnă ca eu să nu-mi fac datoria. Vrăbiile își vor face cuiburi, vor sta în copaci și vor împroșca cu murdăria lor băncile, trecătorii. O să-mi pierd slujba.

– Trebuie să riscăm. O să ne descurcăm noi cîteva zile.

Din acel moment, paznicul se atașează acestei acțiuni. Are o singură preocupare, de-a lăsa și chiar de-a aduna toate vrăbiile în parcul cu platani. Peste cîteva zile e mare frămîntare în tot orașul. Trecătorii sînt nemulțumiți de invazia vrăbiilor. Aleea nu mai e cea de altă dată. În ziarul local apar articole prin care se aduc argumente justificîndu-se prezența miilor de vrăbii. Locuitorii orașului, care trec prin parc, sînt martorii următoarei scene :

În aer mii de vrăbii se îndreaptă în zborul lor spre două puncte. Unul se află la o înălțime mai mare chiar, deasupra catedralei, iar al doilea, deasupra parcului. Se avîntă și caută să fie primele care să atingă cele două puncte. Se observă cum lunecă prin aer fulgi, pene, și deodată ceva negru se apropie vertiginos spre pămînt.

– Se bat între ele vrăbiile ! E semn rău, spune o femeie mai în vîrstă care trece chiar atunci prin parc.

Paznicul și cu mine alergăm spre acel punct. E pasărea cu ciocul mare și puternic. E pasărea ciudată și blestemată. Ne uităm în stînga în dreapta. Ne uităm în sus, așteptînd să cadă și a doua. În aer lupta încă se duce. Cu toate că vrăbiile sînt o mulțime, pasărea intrusă rezistă încă. Are experiență și metode aprige de apărare. Dar trebuie să existe un sfîrșit. Un sfîrșit al acestor două păsări-impostori.

Și cerul se liniștește. Vrăbiile se așează obosite pe crengile copacilor. Un trecător ambițios se zărește alergînd spre noi, cu o armă de vînătoare.

– Le arăt eu. Voi trage în plin. Dobor o sută deodată !

Paznicul se uită la mine cu înțeles. Cere arma.

– Aici în parc numai eu am voie s-o folosesc.

Apoi trage. Trage în văzduh, trage aiurea. Vrăbiile se ridică ca la o comandă și părăsesc parcul. Și platanii rămîn liberi.

EPISTOLAR

ADRIAN MANIU–TIBERIU BREDICEANU

Notița epistolară de mai jos (datată de destinar cu anul 1920) relevă o situație familială a începuturilor perioadei clujene a scriitorului Adrian Maniu. Totodată, aceasta este și o mărturie a prieteniei sale cu Lucian Blaga (Lulu), cumnatul compozitorului Tiberiu Brediceanu. Însăși notița respectivă a fost prilejuită de o scrisoare a lui Lucian Blaga către Tiberiu Brediceanu, scrisă de „Marele Anonim" în redacția gazetei „Voința" în care lucra împreună cu Adrian Maniu :

Dragă Tiberiu și Jeni.

Profit că Lulu vă scrie din redacție, ca să adaug și eu cîteva rînduri. Pe aici nimic nou – aștept din zi în zi să obțin o casă locuibilă — situație, cum vedeți, nu prea agreabilă și care îndeamnă la enervare și nu îmi permite încă să pui bazele unui trai liniștit. Am primit o scrisoare de la mama Octavia — imediat ce ne mutăm sper să o conving să stea și la noi cîtăva vreme. Înainte de mutat, orice alt plan (vizită la voi etc.) îmi pare irealizabil.

Toate sărutările lui Șușu și mai ales lui Micu — vouă tot dragul

Adrian

(Șușu și Micu sînt diminutivele onomastice pentru Coriolan, respectiv Mihai, copiii lui Tiberiu și ai Eugeniei (Jeni) Brediceanu.

Scrisoarea următoare, nedatată, în afară de informații de natură familială, cuprinde și mărturisiri care privesc creația literară a lui Adrian Maniu, osteneala sa într-ale s[...]crisului, veșnica nemulțumire față de rezultatele strădaniei sale. De asemenea, aici [...] se referă și la colaborarea cu Tiberiu Brediceanu, care va fi concretizată în libr[...]etul pentru „Seara Mare".

Dra[...]gă Tiberiu și Jeni și Șușu,

Alături d[...]e Titi vă mulțumesc pentru frățeasca dragoste ce ne arătați. Am avut multe mot[...]ive, cum lesne vă închipuiți, care ne-au răpit timpul de a vă scrie. Acum am fi la [...] voi, în treacăt bineînțeles, dacă cei din redacția Voinței nu ar fi resipiți la Boeș[...]a și București. Sper pe la 1 ale lunei să fiu la voi cîteva zile, aducîndu-vă și pe [...]mama care pînă atunci isprăvește cura de Roentgen urmînd să își aranjeze la Bra[...]șov părinții. Cu adevărat o femeie atît de bună nu e soacră. Despre noi noutăți — [...]am isprăvit piesa „Meșterul" cu simbolul lui Manole — și lui Bontescu i-a plăcut [...]t mult, ceea ce mi-a făcut plăcere, dealtminteri simt și eu că e ce am scris mai b[...]un pînă azi. Întîlnindu-te am să ți-o citesc, cît despre libretul de care am vorbit, [...], e probabil că voi lucra la el îndată ce avem două trei zile libere, consultîndu-te [...]continuu, ca într-o adevărată colaborare — am da gata repede munca. Doamne[...]e, nu știu cît de bine voi izbuti, căci de multe ori încerc și de zece ori un lucru și [...] tot nu e mulțumitor— dar îți făgăduiesc să îl muncesc din toată admirația pentr[...]u muzica ta și din toată dragostea pentru voi.

Cu sărutări de frate. Adrian.

Adrian M[...]aniu menționează așadar că și-a isprăvit piesa „Meșterul", fapt care s-a întîmplat [...] pe cînd lucra la gazeta „Voința", așa cum reiese tot din scrisoarea de mai sus. De[...]ci, înainte de anul 1921, cînd scoate, cu Cezar Petrescu, revista „Gîndirea". Cee[...]a ce contrazice afirmația lui Mihail Petroveanu din studiul introductiv la „Cînt[...]ece tăcute", E.P.L. 1965 : „În același an cu volumul „Lîngă pămînt" (1924) scr[...]ie, înaintea lui Lucian Blaga, Meșterul (Manole)" (P.XVIII).

Aurel TURCUȘ
și Elena BORUGĂ

VĂ PREZENTĂM UN TÎNĂR SCRIITOR :

Cătălin Ionuțaș

Poezia tînărului poet arădean, Cătălin Ionuțaș, este aceea a unui solar, cutreierat de mici impasuri suferinde. Există un patetism de substanță aci, ca și un paseism alcătuit pe structuri ale poeziei transilvane interbelice, o recuzită chiar, a acestei poezii, rămasă statornic în matca tradiției. Tema jertfei ca și îndemnul vizionar îi sînt consubstanțiale acestei poezii, dar mobilul social național, aparținînd doar acelui timp revolut, poetul de azi rămîne, în lipsa lui, la elemente de structuri intime, la elogiul naturist sau strict intim : cerul, aerul, lumina, apa, pămîntul, piatra, într-un stil vîrtos, cam imobil, dar cu un gest, totuși de modernitate în expresie, în apetitul pentru valorile spiritualității actuale.

Poet de elanuri civice, social-morale, de patos reținut cetățenesc, Cătălin Ionuțaș aduce el însuși în aceste poeme aerul jertfei, al mistuirii ființei în arderea totală, existînd, ca la barzii transilvani, un legămînt poetic al dăruirii plenare spre comunitate. Tot în linia poeților tradiționaliști, Ionuțaș arată pericolul tehnicist, racilele lui poluante asupra sănătății naturii și a sănătății trupului social, avertizînd la paza integrității publice, ce trebuie apărată. Patria devine astfel, element pur corporal, organic ființei, ca mîna, ochiul, ca tot ce ne înconjoară, cerul, soarele, lumina, fiind însăși bogăția noastră, deci tot un fel de patrie sau o rudă, un teritoriu iubit, însuși pămîntul anonim al mașterului purtînd amprenta sufletului acestei patrii, ca și al neamului. Scrierea, cuvîntul devin o învingere a inerției, a materiei informe, și o biruință a spiritului și îndemnului lăuntric.

Tablourile naturiste ale unor asemenea poezii sînt, ca și expansiunea patetică a acestor sentimente, de o reală frenezie coloristică, într-o pastă ce aduce voluptatea pensulației flamande, sau, mai de grabă, al tonului ei, de-o senzualitate domestică, deci tablouri ale unui senzorial ce vizează, totuși, meditația în planul expansiunii ființei în universul înconjurător. Meditația aceasta atinge chiar și zone ale impactului cosmic, unde pînă și solitudinea stelară ar putea fi spartă de apariția vieții. Asociind uneori o recuzită vetustă sau de un retorism aparținînd, prin grandilocvență, acelei poezii numite înainte, dar depășind-o prin știința și echilibrul unui poet integrat fluent în cursul modern al poeziei actuale, Cătălin Ionuțaș aduce, între tinerii poeți afirmați de revistă, în acest volum al său, „Lanuri și primăveri", prospețimea unui spirit moral, cîntul curat al naturii, ca și al iubirii de patrie, de valorile perene, poetul fiind un fel de „om din lan", un om ce aduce ploaia peste recolta umană, un paznic al lanului, ce nu încearcă niciodată subterfugii în căutarea fericirii, știind că ea înseamnă libertatea ființei și atașamentul ei la principiul frumuseții și prosperității pămîntene.

Ion ARIEȘANU

AVEM

Avem cîmpii peste care să putem
risipi somnul și veghea ;
avem piatra de care să ne
despicăm păcatul, avem
cuvintele cu care să ne născocim,
brațele cu care să ne plătim risul ;
avem inimile cu care
să încălzim lumea
și diminețile, și apa, și izvorul
unde să ne primenim nălucile.
Avem cuibul și soarele
unde ne făurim amintirile,
avem cerul de care să ne-atîrnăm
firul cu plumb al zidirii de sine ;
avem pămîntul în care ne află urmașii.

PUTERE

Să ai puterea,
dacă te cheamă vîntul,
să te faci cer ;

Să ai puterea,
dacă te cheamă credința,
să te faci piatră ;

Să ai puterea,
dacă te cheamă focul,
să te faci lumină ;

Să ai puterea,
dacă te-a îndrăgit cuvîntul,
să nu te prefaci în cuvinte.

MISTUIT

Nu-i rătăcit omul ce vine
să bea cum bea calul din rîu
răsturnata oglindă a lumii
legată de ape la brîu.

Nu-i rătăcit omul ce cîntă,
în seara strivită de crug,
dorul înfășurat peste lume
și gîndurile prea multe ce fug.

Nu-i rătăcit omul ce umblă
mistuit de vremea din drum,
nu se face ucenicia la viață
fără durerea și risipa propriului scrum.

SÎNT OMUL DIN LAN

Sînt omul din lan, mă poți cunoaște
după semnele ce le fac griului.
Chiar dacă lipsește ceva gesturilor mele,
calc cifrul secret al iluziilor,
scutur clipele de penele lor de păun
și nu mă-ncred în ciufurile puse
să sperie păsările.

Nu vă mint : am fost totdeauna omul din lan,
încet la pași, sgîrcit la vorbă,
presimțind norii și ploaia în oase –
un egoism al verii încarnat în neputință.
Aproapele mîine nu mi-a euforizat niciodată
sîngele, cîteodată l-am întrezărit,
dar dumnezeu nu este credința mea.

Acum caut sub lumina vărsată din găleata lunii
cîteva silabe pierdute la rădăcina
trainicului curaj cu care griul
s-a înfipt în brazde.

FRUMOSUL MEU GRÎU

E ceasul cînd amurgul
seceră în luminiș,
Din colțul pădurii sosește
vîntul jilav, purtînd delirul rîului
năpăstuit de dogoarea verii.

Trenul – pe aproape – tivește orizontul
peste bătrînul meu sat
cu neclintita lui rînduială țărănească
împrejmuită de ogoare și lanuri,
unde frumosul meu grîu
– grîul zorilor –
mă îngroapă în pîine.

TOȚI SÎNTEM

Toți sîntem stele și flori,
umerii noștri-au săltat cerul
mai sus cu o privire,
ochii noștri-au supraviețuit
la-ntrebări.

Toți sîntem patimă și văpaie și somn,
din nopțile noastre se prelinge iubirea
pe pîinea ce-o cîștigăm,
din sîngele nostru începe lumea...

Toți sîntem stele și flori,
crescuți în drumul soarelui
și-n foamea luminii.

AI PUTEA

Ai putea deschide cerul
de deasupra, să răzbească
mai multă lumină ;
adică ai putea ca tîmpla aceasta, de vreme
ce vrea să-ncremenească nemurirea
din zboru-atîtor păsări,
s-o aprinzi,
să faci nopții să-i fie
frică de-ntuneric
și să-și dea singură foc
la marginea cerului.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 17 iunie

8,30 Gimnastică la domiciliu. 8,40 Tot înainte. 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Săgeata neagră. 10,00 Viața satului. 11,30 Pentru căminul dumneavoastră... 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 14,20 Cîntarea României. 14,30 Telesport. Tenis de cîmp : România – R. F. Germania. 16,00 Film serial. Calvarul. Episodul I (sovietic). 16,50 Cutezători spre viitor. 18,00 Fotbal. Chimia Rm. Vîlcea – U.T.A. (repr. a II-a). 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Permanenta redescoperire a României (1). Fereastră spre Argeș. 20,05 Film artistic. Casa tatălui meu. 21,35 Telejurnal. Sport.

LUNI, 18 iunie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 19,15 Dosarul energiei. 19,35 Poldark. 20,30 Cadran mondial. 20,50 Emisiune de educație științifică. 21,20 Melodii românești 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 19 iunie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Poldark (rel.). 11,00 Diminețile unui oraș din nord. 11,20 În alb și negru : Lassie. 12,05 Melodii populare. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,35 Din țările socialiste. R.P.D. Coreeană. 18,10 Un zîmbet, un cîntec, o floare. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 La zi în investiții 19,30 Anchetă TV. A fi patriot. 20,00 Seară de teatru. Cezar și Cleopatra. 21,15 Meridianele cîntecului. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 20 iunie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Profil teatral. 11,10 Șoimii patriei. 11,20 Ancheta TV (rel.). 11,50 Melodii populare. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă germană. 17,45 Tragerea pronoexpres. 17,55 Cascada Putnei. 18,15 Program de cîntece pionierești. 18,30 Festivalul național „Cîntarea României", 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Acțiunea „Productivitatea". 19,25 Noi, femeile. 19,55 Telecinemateca. Regăsire (franco-american). 21,35 Telejurnal.

JOI, 21 iunie

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 Pentru timpul dv. liber, vă recomandăm... 18,00 Reportaj pe glob. 18,15 Consultații juridice. 18,35 Povestiri din pădurea verde. 19,00 Telejurnal. 19,15 Angajare, responsabilitate, creație. 19,25 Ora tineretului. 20,20 Partidului, omagiul țării. 20,35 Teatru scurt. Interludiu. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 22 iunie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Telecinemateca (rel.). 11,45 Consultații medicale. 12,05 Festivalul Național „Cîntarea României". 16,00 Telex. 16,05 Emisiune în limba germană. 18,05 Secvențe cipriote. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Reflector. 19,35 Film : Amenințarea (polonez). 21,05 Revista literar-artistică TV. 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 23 iunie

12,00 Telex. 12,05 Curs de limbă spaniolă. 12,25 Curs de limbă franceză. 12,45 Concert de prînz. 14,00 Corespondenții județeni transmit... 14,15 La fîntîna dorului, melodii populare. 14,40 Școala contemporană. 15,20 Un fapt văzut de aproape. 15,40 Muzică ușoară. 15,55 Agenda culturală. 16,25 România pitorească. 16,45 Stadion. 17,50 La o... serbare a „Scînteii tineretului" 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Teleenciclopedia. 19,55 Film serial. Rădăcini. 20,45 Întîlnirea de sîmbătă seara. 21,35 Telejurnal. Sport.

TELEVIZIUNE

IN MEMORIAM

Aurel Baranga

Aflăm cu profundă durere despre încetarea din viață, după o lungă și grea suferință a scriitorului Aurel Baranga, personalitate de prestigiu a literaturii noastre contemporane, unul din cei mai valoroși reprezentanți ai dramaturgiei noastre actuale. Aurel Baranga s-a născut la 20 iunie 1913, în București, unde își face studiile. Debutează cu versuri în anul 1929 în paginile revistei „Bilete de papagal", A desfășurat o vie activitate, de orientare democratică și progresistă, în presa timpului.

După eliberare a fost printre primii intelectuali care au aderat la idealurile Partidului Comunist Român – în rîndurile căruia a intrat în anul 1945 – în cauza luptei pentru o Românie liberă și independentă, pentru edificarea unei societăți noi, socialiste, în țara noastră. Aurel Baranga a îndeplinit astfel funcții însemnate în viața culturală : redactor la cotidianul „România liberă", inspector general al teatrelor, director adjunct artistic al Teatrului Național din București, redactor-șef adjunct la revista „Viața Românească", secretar al Uniunii scriitorilor și, pînă la stingerea din viață, redactor-șef al revistei de satiră și umor „Urzica".

Aurel Baranga s-a afirmat cu energie și nesecată forță creatoare în domeniul dramaturgiei, căreia i-a consacrat talentul și vocația sa de fin observator al lumii contemporane, spiritul satiric și optimismul, încrederea sa în victoria și trăinicia societății noastre socialiste. Numeroasele sale piese de teatru s-au jucat cu succes pe scenele din întreaga țară, precum și în străinătate, bucurîndu-se de prețuirea unanimă a spectatorilor, de o largă popularitate. Aurel Baranga s-a dedicat, de asemenea, traducerii din literatura universală a unor opere însemnate și a desfășurat o bogată activitate publicistică.

În anii 1969–1974 a fost membru al Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Pentru meritele sale deosebite în activitatea literară și obștească a fost distins cu ordine și medalii ale Republicii Socialiste România.

Prin încetarea din viață a dramaturgului Aurel Baranga, literatura română pierde o remarcabilă personalitate creatoare, un scriitor deosebit de fecund, însuflețit de cele mai generoase idealuri ale umanismului socialist, revoluționar.

*

Asupra personalității lui Aurel Baranga ca om de litere, ziarist și om de teatru vom reveni cu articole în numărul următor al revistei.

TEATRU

PE SCENA REȘIȚEANĂ

„ISPITA" de Tudor Popescu

„Ispita" dramaturgului Tudor Popescu aduce în „Cîntarea României" o foarte interesantă speculație dramatică a interpretării originii — nu atît a poporului român, cît a „spiritului" acestui neam, spirit al locului, al pămîntului respectiv. Tudor Popescu propune o piesă aproape cu îndîrjire „dacică" — și, deși știm cu toții că noi sîntem un fruct daco-roman, autorul *Ispitei* pledează pentru înțelegerea faptului că există o vină, o esență ce urcă în sufletul și spiritul unui neam de dincolo de chiar circumstanțele unei limbi, o vină ce perpetuează caracterul acelor oameni ce au populat în timpuri arhaice acest loc de pămînt : că există deci o consecință spirituală arhetipală a pămîntului, transmisă fiilor săi, în *Cutuma* lui nescrisă. Eroul principal al acțiunii devine Dadas — nepotul și urmașul de drept al lui Decebal. El, precum tînărul Mircea din drama lui Davilla, va traversa mai întîi o omenească dramă sufletească, îndrăgostindu-se de o romană — prin care străvede și eleganța, cultura, și strălucirea Romei. Traversînd dureros „ispita" tînărul erou e cel care, în fața disjungerii caracterului etnic, orgolios, al nobilimii romane de cel elevat civilizator al aceleiași, — va dobîndi conștiința „destinului" dac. Înzestrat cu sublime daruri umane, puse mereu la încercare, sufletul dac se *reorganizează* — ca într-o permanentă inițiere, a dobîndirii prin jertfă a propriei valori. E o idee foarte profundă în imanența acestei drame, altfel destul de simplă în carnație. În versiunea regizorală, Eugen Vancea a intuit-o foarte bine implicînd în spectacol ritualul femeilor bocitoare — fapt ce aparent ar contrasta cu dogmele cultului lui Zamolxes, dar care în adînc se conjugă perfect — prin : a) existența în paralel a tradiției păgîne, anterioare credinței ; b) alegerea din această tradiție a încantației închinate pămîntului, care-și dă mîna cu însuși cultul religios al dacilor, pe ideea propusă de autor. Într-un decor de esențială solemnitate (poate puțin prea spectacular), un spațiu rotund de piatră ca o platformă monadică, din care răsar stîlpi triști și curați, decor semnat de Mihai Mădescu — evoluția acestui ritual coral dictează ținuta în cheie solemnă, bine inspirată nu doar ca limbaj plastic, ci și ca soluție ideatică, pentru ansamblul spectacolului. Această cheie solemnă este preluată însă uneori și puțin simplificator, în anumite momente, în jocul unor actori. Dan Ivănesei, interpretul lui Dadas, pur vibrant în scenele de acasă, eludează prea ușor etapa tensională a conflictului dintre cele două iubiri : a femeii și a Daciei natale. Mai mult declarativă, iubirea aceasta e cam în același fel tratată în momentele culminante și de partenera (Gabriela Teodorescu), altfel purtînd cu grație farmecul rafinat și momentele de tristețe sau de emoție neparoxistică ale curtezanei. Un Decebal de omenească simplitate, liniștită și de lucidă fermitate, oferă Cornel Manolescu — secondat în marele preot de Ovidiu Cristea, ce aduce o gravitate inteligentă, flacără continută, acestui important consilier al spiritualității dace (N-ar fi stricat poate o subliniere a subtilității diplomatice). Un prototip exemplar de erou (Zuro — dacul credincios pînă la jertfă) conturează cu temperament Marius Petrache — după cum Pilades, senatorul roman degradat capătă o soluție interesantă (una posibilă) grație lui George Drăgulescu, al cărui personaj e o quasi-caricatură exaltată, alienat al unei inconștiențe și al unui soi de vid moral. În „Mama dacă" Tanța Lache împlinește cu stăpînirea nobilă a vocii ținuta solemnă a demnității în fața morții posibile a fiului. Între tensiunea durerii (realism psihologic) și stilul purificat de efigie, intrepreta optează pentru ultimul Mădăiindu-și sensibilitatea pe stările fragilității adolescentine, proaspete în emanarea bunului simț. Corina Negrițescu în Tina Jubilare adecvată a orgoliului — Paul Zein, în conducătorul oștilor romane. Mai notăm pe Coca Mihalache și, într-un conturat rol episodic, sclavul Micheias, — Valentin Ivasiuc, cu sinuozități psihologice bine surprinse în ciuda unor rostiri pe alocuri cîntate.

Jeana MORĂRESCU

LIMBĂ ȘI STIL

De la concret la abstract

Dacă drumul de la *concret* la *abstract* stă oarecum „în firea lucrurilor" — așa cum am încercat să dovedesc prin însemnările din ultimele articole — calea inversă a fost cercetată de puține cuvinte. Fenomenul prezintă un mare interes — aș zice : nu numai lingvistic — atît prin raritatea cît și prin „pitorescul" lui.

Substantivul *atenție* denumește, potrivit dicționarelor noastre, o „Însușire care constă în orientarea și în concentrarea activității psihice într-o anumită direcție". Acesta este sensul fundamental — abstract — al cuvîntului. Înțelesurile secundare, coborîte din cel de bază, sînt și ele abstracte, cum se vede, între altele, din locuțiunile organizate în jurul acestui substantiv : *a da* sau *a acorda atenție*, *a atrage atenția* etc. Totuși, prin fenomenul concretizării, *atenție* ajunge sinonim cu *dar, cadou* : „De ziua sa de naștere, a primit din partea colegilor săi o frumoasă *atenție*". Așadar seria sinonimică *dar, cadou, plocon* (acesta din urmă, cu o vădită notă peiorativă, ca și verbul înrudit *a se ploconi*) se îmbogățește cu un al patrulea termen : *atenție*.

Scurtînd definițiile dicționărești, putem stabili echivalența semantică *ocazie* =„moment favorabil". Citez din Bălcescu : „Revolta aștepta numai o *ocazie* ca să izbucnească". În cronicile fotbalistice mișună propozițiile de soiul ăsta : „A ratat o mare *ocazie* de gol". Privind lucrurile în perspectivă istorică, sensul originar este concret, căci în latină, etimologic, *occasio* înseamnă „cădere în față" (*ob*+*cado*) ! Vrednic de menționat este însă amănuntul că substantivul nostru, în ultima vreme, s-a „reconcretizat", denumind un „Mijloc de locomoțiune, vehicul, ivit din întîmplare" : „M-am dus la Caransebeș cu o *ocazie*". Termenul începe să fie serios concurat de *autostop*, care e mai plastic și mai sugestiv, creîndu-și și un derivat plin de savoare : *autostopist* !... Prin urmare, drumul străbătut de *ocazie* este, mai întîi, de la concret la abstract, iar apoi, de la abstract la concret.

Toată lumea știe că *simpatia* este un gest al sufletului. Dar, prin concretizare, în limbajul familiar, cuvîntul ajunge să desemneze *obiectul* afecțiunii : „S-a dus la cinematograf cu *simpatia* lui". De la un timp, femininul *simpatie* și-a creat o formă corespunzătoare de masculin, cu un iz nițeluș argotic, dar, oricum, plină de interes, pe plan lingvistic : *simpatiu* ! Adică : „băiat simpatizat".

În sfîrșit, *dragoste* — denumind o manifestare afectivă mai intensă decît *simpatia* — tot prin concretizare, devine sinonim cu obiectul însuși al sentimentului respectiv : „Numai luna printre ceață / Varsă apelor văpaie / Și te află strînsă-n brațe / Dulce *dragoste* băiaie". În felul acesta, la Eminescu, *dragoste* se alătură sinonimelor metaforice care denumesc „femeia iubită" : *înger, stea, lumină, floare, minune* : „Și te-ai dus, dulce *minune*, / Și-a murit iubirea noastră — / *Floare*-albastră ! *floare*-albastră !...".

G. I. TOHĂNEANU

Eminescu și revoluția națională

(Urmare din pag. 2)

prismatice ale Omenirii... Faceți ca aceste colori să fie egal de strălucite, egal de poleite, egal de favorizate de Lumina care le formează, și fără care ele ar fi pierdute în nimicul existenței, — căci în întunerecul nedreptății și al barbariei toate națiunile își sînt egale în abrutizare, în indobitocire și fanatism, în vulgaritate ; ci cînd Lumina abia se reflectă în ele, ea formează colori prizmatice...

De unde și îndemnul titanian al răzvrătitului împotriva ordinei existente o lumii, pentru ca Lumina să facă egal de strălucite națiunile, în colorile prizmatice ale Omenirii :

Sfărîmați monarhii ! Nimiciți servii lor cei mai linși, diplomații, desființați războiul și nu chemați certele popoarelor decît înaintea Tribunalului popoarelor, și atunci cosmopolitismul cel mai fericit va încălzi pămîntul cu razele sale de pace și de bine !

„Tribunalul popoarelor" este o instituție internațională preconizată de Eminescu în continuarea spiritului filosofiei Luminilor, iar „cosmopolitismul egalitar" pe care îl dorea eroul, își are adepții săi fierbinți, „juni apostoli ai libertății adevărate", autori ai unui mic jurnal litografiat în nordul Germaniei, chemînd în acel an al revoluției, 1848, cînd **Manifestul** lui Marx și Engels o apărut, la o „alianță sacră" contra tiranilor celor răi ai pămîntului, și contra războaielor în care se varsă atîta sînge din inima popoarelor.

Vis frumos care-a început a fi al lumii întregi, vis care devenit convicțiune nu va desființa pe-o cale pacifică și nepătată de sînge numai capetele cu coroane tiranici — ci și popoarăle ce tiranizează asupra altora !

Și tocmai **de aceea,** într-o justificare „rațională" a egalității dintre popoare, după o lege a istoriei care derivă dreptul ginților din dreptul natural al indivizilor, ideea de „naționalitate" nu exclude, ci chiar întemeiază „cosmopolitismul" egalitar pe care îl susțineau „junii apostoli" ai libertății adevărate, pentru desființarea pe cale pașnică a oricărui asupritor. Deci nu de un „naționalism", ca politică exclusivistă în numele ideii de „naționalitate", este vorba în dialectica istorică a lui Eminescu, ci de o deplină egalitate între popoare prin strălucirea lor în Lumina care formează Omenirea. Cu alte cuvinte, o **necesitate** istorică, în măsura în care „rațional" este totdeauna și „necesar", apăra poetul în evocarea revoluției naționale a românilor din Transilvania, pentru afirmarea în istorie a **naționalității române.**

Dintre toți eroii unei națiuni, pentru Eminescu poeții au o mai mare misiune istorică, nu numai pentru că ei au o înțelegere a trecutului ci și pentru că ei sînt „vizionarii" viitorului :

Cînd națiunea e în întuneric, ea doarme în adîncurile geniului și-a puterilor sale nestiute și tace, iar — cînd libertatea, civilizațiunea plutesc asupra-i — oamenii superiori se ridică spre a-l reflecta în frunțile lor și a-l arunca, apoi în raze lungi adîncimilor poporului — astfel încît în sînul mării întregi se face o zi senină, ce răsfrînge în adîncul ei cerul.

Continuînd metafora poetului, putem spune că Eminescu însuși a fost un „vizionar" în istoria poporului său, în „cugetul" lui reflectîndu-se Lumina, ca o floare de foc, pînă cînd norii întunecoși vor fi „tirani" peste frunțile „popoarelor de valuri" ; într-o revoluție de idei, „care să se-nalțe din fundul abisului mării pînă sus în nourii gînditori din cerul luceafărului ce se numește geniu".

VIAȚA LITERARĂ

● Timp de trei zile, o fructuoasă documentare scriitoricească la Moldova-Nouă și Anina, două orașe miniere. (Amănunte vom publica într-un număr viitor). Așadar, au fost acolo Lucian Alexiu, Paul Eugen Banciu, Florin Bănescu, Lucian Bureriu, Laurențiu Cerneț, Alexandru Deal, Anghel Dumbrăveanu, Laza Ilici, Iosif Lupulescu, Gavril Mălai, Hans Mokka, Pongrácz Maria, Corina Victoria Sein, Petru Sfetca, Erika Scharf, Mircea Șerbănescu, Gheorghe Schwarz, Ion Dumitru Teodorescu, Marcel Turcu, Ion Velican, Richard Wagner. ● Tot într-un centru minier, la Brad, în cadrul revistei vorbite „Agora" de pe lîngă Casa de cultură, scriitorii Ion Arieșanu și Aurel Turcuș au prezentat două mici studii privind „Arta naivă în Banat și un reprezentant al ei, Viorel Cristea" și respectiv „Miorița în Apuseni". ● Școala generală din Felnac (Arad) a primit, pentru prima oară în existența ei, un grup de scriitori care au citit din lucrările lor și au dialogat cu auditoriul. Au fost prezenți Ion Arieșanu, Damian Ureche, Aurel Turcuș, profesorul și poetul Vasile Man. ● Pentru volumul „Pajura cu două capete" poetului Constantin Miu Lerca i s-a acordat la Pitești premiul literar „Argeș". ● Redacția noastră a fost invitata cenaclului studențesc „Pavel Dan" care și-a sărbătorit două decenii de activitate. ● Kubán Endre semnează un articol dedicat lui Franyó Zoltán în „Juventus", revistă a Liceului nr. 2 din Timișoara. ● La Liebling (Timiș) a avut loc deschiderea unui cenaclu. La inaugurare a participat poetul Anghel Dumbrăveanu. ● Ședători, la Facultatea de electrotehnică și Liebling. Participanți Anghel Dumbrăveanu, Nikolaus Berwanger, Dorian Grozdan, Dușan Petrovici, Mircea Șerbănescu, Ion Dumitru Teodorescu, Damian Ureche. ● Întîlnire cu lucrătorii M.A.I. Timișora. Invitați să citească din creațiile lor, Damian Ureche, Vasile Versavia, Andrei Indrei. ● Vasile Versavia s-a întîlnit cu elevii Școlii generale nr. 6 din Timișoara. ● Cercul de presă al studenților timișoreni e laureat pe țară. Societatea lor literară a luat locul trei. ● Medalionul „Romul Ladea" de la Casa corpului didactic a fost susținut de Dorian Grozdan, Alexandru Jebeleanu, Petru Sfetca, Nicolae Țirioi, Marius Munteanu. ● La Lovrin — o ședătoare la care au fost invitați Ion Arieșanu, Mircea Șerbănescu, Ion Dumitru Teodorescu, Damian Ureche. ● Locuitorii din Tomnatic, Vizejdia, Teremia i-au avut în mijlocul lor pe Nikolaus Berwanger, Hans Kehrer, Franz Schleich, Johann Lipper, Willi Totok, Balthazar Weitz, Horst Samson, Eduard Schneider. ● La librăria centrală din Reșița s-a lansat volumul „Neliniștea purpurei" de Octavian Doclin. Au prezentat Anghel Dumbrăveanu și Cornel Ungureanu. ● La radio s-a difuzat, pentru copii, povestea lui Mircea Șerbănescu „Pasărea măiastră". ● Lucrătorii întreprinderii de panificație, spectatorii de la Clubul „Constructorul" (Timișoara), elevii Liceului industrial Bocșa i-au ascultat lecturînd din creațiile proprii pe Sofia Arcan, Laurențiu Cerneț, Alexandru Deal, Anghel Dumbrăveanu, Dorian Grozdan, Hans Mokka, Petru Sfetca, Mircea Șerbănescu, Ion Dumitru Teodorescu, Aurel Turcuș. ●

L. B.

SECȚIA ROMANĂ. 1. Lumina zilei — *Iris*; 2. Tristeți provinciale — *Mircea Baniciu*; 3. Soare pentru toți copiii lumii — *Păunița Ionescu*; 4. Trenul cursă de persoane Apahida — Cluj-Napoca — *Semnal*; 5. Fetele albine — *Sfinx*. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ: 1. In The Navy — *Village People*; 2. I Vill Survive — *Gloria Gaynor*; 3. One Way Ticket — *Eruption*; 4. Ribbons Of Blue — *Boney M*; 5. Your're The Greatest Lover — *Luv*.

COMBINATE...

● Un remarcabil succes cunoaște Alla Pugaciova *(în foto)*, deținătoarea rolului principal în muzicalul sovietic „Femeia care cîntă". Nici nu se putea altfel. ● Compoziția „Yesterday", a lui John Lennon și Paul Mc Cartney, cîntată de „Beatles"-i la vremea ei, a fost reluată de către alți soliști și orchestre în 120 de versiuni! Cine mai afirmă că muzica de divertisment e efemeră? ● Un dublu LP cuprinzînd 23 piese a înregistrat Bob Dylan în Japonia. Colecționarii și-l procurau pînă acum destul de greu. Pînă acum, căci albumul amintit a fost editat de CBS și pentru Europa, S.U.A., Australia... ● Rock-ul și muzica simfonică pe aceeași scenă! De curînd 150 instrumentiști ai Filarmonicii din Stuttgart dirijați de Hans Zanotelli au interpretat în fața unei numeroase asistențe Simfonia a IX-a de Beethoven, după ce în prima parte a concertului (deci în fața acelorași spectatori) chitaristul pop Larry Corryel a interpretat piese clasice și... rock, acompaniat tot de Filarmonica amintită, dar sub bagheta lui François Reichenbach. Pentru a fi „în ton" cu evenimentul, Reichenbach a venit

la acest deosebit eveniment îmbrăcat în blue jeans. ● După cum se știe, la Gottwaldov în R. S. Cehoslovacă, se desfășoară anual festivalul de muzică ușoară „Intertalent". Anul acesta, printre invitații „Hors Concours", s-a numărat și Cornel Constantiniu al cărui show a fost bine primit de public. ● O știre de mare interes pentru cititori: în 17 și 18 iunie, pe scena Sălii Palatului din capitală, va evolua grupul „ERUPTION". Felicităm A.R.I.A.!

Petru UMANSCHI

SPORT

ÎN MIEZ DE IUNIE...

...„bătrîna doamnă", U.T.A., n-a rezistat stilului *disco* din acest final de campionat; cum zicea bunul meu prieten, dr. Horia Vermeșan, Coco Dumitrescu a izbutit să ducă în aceeași divizie, „B", două echipe, pe una fericind-o, Strungul, pe alta întristînd-o, U.T.A. Greu de zis, totuși, cine va retrograda, în capăt de vale stînd F.C. Bihor, U.T.A., Corvinul, Chimia, Gloria, Jiul și multe altele, în vreme ce lîngă panglica pentru titlu sînt numai Dinamo și F.C. Argeș. Urmărind, la TV, meciul lui Dobrin cu Steaua, m-a apucat mila de Ivan II, cu care piteștenii n-au ce căuta în Cupa Campionilor și nici în a U.E.F.A. Și nu e singurul. Dacă F.C. Argeș va cîștiga titlul, m-am convins că asta este opera unui fotbalist cum nu-s mulți pe mapamond: e Dobrin! Cine a colportat, adică a mințit, că Dobrin e gata, acela nu-i om bun, ci rău și orb, cum am mai scris, dar degeaba.

Lui Angelo Niculescu i-am întins, d-aci, drept omagiu, o roză, pentru ceea ce a făcut spre binele fotbalului nostru și socotind că încă e singurul în stare să ne aducă bucurii și nu vorbe, precum Ștefan Covaci. Citind tableta, mulți mi-au reproșat că supralicitez meritele acestui tehnician; era clar, insist, că mă refeream la izbînzile antrenorului tricolorilor și nu la cele ale antrenorului Politehnicii, unde nu prea se confirmă, într-adevăr, cum lesne se vede căutînd echipa în clasament. Întîmplarea a făcut că „Orizont"-ul cu Angelo să apară joia, după meciul cu F.C. Baia Mare, meci în care dascăl a fost Mateianu, iar celălalt putea lua notițe.

Nu-i iau roza îndărăt și nici spini nu-i adaug; Angelo Niculescu merită petale și parfum pentru ceea ce a însemnat Mexicul în fotbalul nostru și pentru ceea ce poate fi Spania, unde mimoza și nu roza înflorește... Cu „Poli" e altă poveste, de inimă rea, de dragoste!

Teodor BULZA

EVRIKA!

- *Adevărul nu poate fi ocolit ca un bolovan, mai ales cînd e înalt cît Everestul.*
- *Cînd ideea e prea mare, n-o poate îmbrățișa oricine.*
- *Gelosul și-a omorît soția, fiindcă nu mai putea trăi fără ea.*
- *Sub un arcuș genial orice vioară devine celebră.*
- *Don Juan, meditînd la concediu: una e la mare, alta e la munte...*
- *La femeia lăudată să nu te duci cu sacul gol.*
- *Nu întotdeauna cei de la urmă ling blidurile...*
- *Oamenii au progresat: nu mai folosesc expresia „la o aruncătură de băț", ci „la o bătaie de pușcă".*
- *Omul de geniu e superior astrilor: după ce se stinge, luminează și mai puternic.*

Ion VELICAN

TOP

CORESPONDENȚĂ

Marcela Marinică (Ilfov): Există o sensibilitate în scrisul dvs.: *„rănesc cu-n zîmbet ochii părinților uitați într-un cătun"... Ion Cristea* (Aiud): Ar fi ceva în versurile dvs. (în Catren, de pildă), dar nu stați tocmai bine cu gramatica. E de mirare. *Andrei Caucar* (Hunedoara): Versuri plastice, concise, tăiate adeseori frumos, dar totalitatea versurilor și a imaginilor trebuie să *întemeieze un sens* lăuntric, esențial pentru poezie. *Cornelia Andrișoi* (Tecuci): Mulțumim. Și cenaclul dvs. poate fi prezentat. Din textele dvs. am reținut *Germinare, Patria, Cu fața spre ciulini, Trăire. Niccolo Paganini:* Ne trimiteți aproape zilnic manuscrise nefinisate, unele cu ștersături, mai toate *cu greșeli* de ortografie. *Marin Rada* (Slatina): Textele nu-s nici rele, dar nici grozave. *Dănuț Tiberiu Hotăran* (Arad): Mici discursuri versificate. *Ad. Matei* (Timișoara): În versurile dvs. e neobișnuit de multă sensibilitate. Puteți trece pe la redacție. *A. I.* (Timișoara): Foarte frumoase imagini. *Săbău Ioan:* Texte grandilocvente. *Adrian Duca* (Hunedoara): Textele dvs. par să fie expresia unei ambiții, nu a unui har poetic. *Baboș Costel* (Timișoara): Chiar credeți că ce ne-ați trimis se poate publica? *G. Năidășanu:* Nu poate fi vorba de poezie. *Albert Tioreanu* (Călărași): Introducerea ne-a părut interesantă. *Voicu Olari:* Ne-au parvenit (și plăcut) poeziile. *Valeriu Sabău* (Maramureș): Am primit plicul trimis în martie. Vom reveni. *Nicolae Dobre:* La fel.

V. V.

DEBUT

ION BUREȚEA

Ne bucură pasiunea dvs. pentru poezie, înflorită pe profesiunea de inginer; ne-ar bucura, de asemenea, o continuitate a cenaclului din Moldova Nouă. În fond, între poezie și minerit există o legătură esențială: profunzimea.

Destăinuiri

Am coborît în adîncimi pe funii
Înfășurat ca iedera pe plante,
Ca să-ți aduc corole de petunii
Cu scînteieri de foc și diamante.

În nopțile cupolei de granit
Am presărat făcliile de stele,
Iar stîncile învinse s-au topit
Sub sulițele flăcărilor mele.

Și florile răpite le-am purtat,
Cum poartă fata prima ei iubire;
Le-am șlefuit cu brațul tremurat,
Să nu le-ating perena strălucire.

Le-am strîns din marea timpului risipă
Parfumul lor metalic să-l respiri...
Și dacă tu te bucuri doar o clipă,
În mine cresc supremele iubiri.

Moment

În adîncuri,
Sub carapacea de marmură,
Bate inima pămîntului.
Pămîntul respiră ca omul
Prin zeci de artere,
Prin mii de artere.
Pămîntul e avid de îmbrățișări,
Ca stepa de apă,
Sub istovire de arșiți.
Cuprinde cu brațe cărnoase lemnul
Și-i sărută toate fibrele,
Strîvindu-le.
La urmă, obosiți,
Pămîntul și lemnul
Adorm pe cerul minei.
Și-n strînsă lor îmbrățișare,
Par doi îndrăgostiți
După prima noapte de adevăr.

Portret

Parcă-i cioplit de dalta lui Brâncuși;
Are în ochi ceva
Din adîncimile pe care și le-apropie;
Are în grai ceva
Din duritatea stîncii
Pe care o sfredelește;
Are în mers ceva
Din siguranța munților
Călări pe șaua timpului;
Are în suflet
Puritatea diamantului
Și clocote magmatice
Strămutate în el...

Priviți, la lumina lămpii,
Un diamant:
Veți vedea încrustată pe el
Efigia minerului!

Pîrjol selenar

Ardea pădurea noastră într-o seară,
Suiau spre cer, prin ramuri, flăcări mari;
Întregul deal părea un brîu de pară
Încins pe trupuri zvelte de stejari.

Doar ziua rătăcisem pe sub cetini
Scăldat în apele răcorii lor...
Avea pădurea mea destui prieteni
Să-i vină la nevoie -n ajutor.

Se resfirau conturele de cruguri
Dansau copaci în ritmurile horei,
De parcă diabolicele ruguri
Reînviau memoria Gemorei.

Tîrziu, ardea întreaga cupolă de eter.
Pădurea adormise liniștită...
Deasupra orășelului miner
Trona un bulgăr mare de pirită.

SERIAL

Taina lui „SIRIUS" (II)

Sirius B este o planetă mică și ea a fost descoperită de abia la jumătatea secolului trecut, cu un telescop ce avea diametrul de 40 cm. De unde știau dogonii de greutatea acestei stele, de „piticul alb" cum i se spune, a cărei materie este atît de condensată încît o cutie de chibrituri umplută cu această materie este de 65.000 de ori mai grea decît apa. De unde aveau date despre mișcarea ei de rotație?

Temple a intrat în această aventură care avea să țină opt ani și care avea să semene cu o adevărată urmărire detectivistă. „S-ar fi putut ca datele de care dispuneau dogonii să provină dintr-o simplă coincidență și nu ca rezultat a ceva care, ca o concluzie, se impunea obligatoriu, adică ne putem gîndi că dogonii sînt cei care au preluat acest mit, din primă mînă, de la ființe care au venit pe Terra dintr-o altă planetă din preajma lui Sirius".

Era aceasta o ipoteză fantastică, încît putea sperja pe oricine fără imaginație și cu puțin timp liber, dar nu pe Temple, care s-a hotărît definitiv cînd Griaule și Dieterlen i-au răspuns la scrisoare, trimițîndu-i datele necesare ale mitului dogonic. Este interesant că Griaule a trăit ca antropolog zece ani în mijlocul dogonilor, studiindu-le religia și obiceiurile, înainte ca ei, văzînd în el un prieten, să-l considere demn de a-i dezvălui taina. Pentru asta a fost nevoie de o întîlnire secretă între patru din cei mai bătrîni membri ai tribului (singurii care cunoșteau mitul) și cei mai de seamă reprezentanți ai consiliului tribal, unde o mare greutate în ceea ce se spunea o aveau vracii. Lui Griaule mitul i-a fost comunicat în împrejurări mistice, într-o peșteră, noaptea, el devenind astfel primul „outsider" din istoria dogonilor căruia i-a fost încredințată această taină.

A reieșit că mitul dogonilor „colcăie" de date uluitor de exacte despre Sirius și însoțitorul ei pitic, despre traiectoriile lor comune, despre existența a încă unui însoțitor al lui Sirius pe care astronomii l-au descoperit mult mai tîrziu ș.a.m.d.

Temple s-a pus pe treabă cu o înfrigurare nemaipomenită, învățînd cîteva limbi antice, studiind detaliat nenumărate mărturii ale lumilor de demult apuse. Astfel a aflat o serie de date importante, unele despre dogonii înșiși, care n-au trăit dintotdeauna în Mali și care au venit acolo din vechiul Egipt. S-a constatat, așadar, că acest mit nu este monopolul exclusiv al dogonilor și că ei îl moșteniseră de la vechii egipteni și popoarele mesopotamice. Temple a putut constata că mitul despre Sirius este vechi de 5—6 mii de ani.

(VA URMA)

PLASTICA

„PORTRET COMPOZIȚIONAL CU PĂSĂRI"...

...Jo, — cum este cel mai adesnumit printre colegi și prieteni Gheorghe Văleanu — își petrece grafica, recunoscută și integrată de-acum peisajului artistic timișorean, ca pe un continuu poliptic; sumă de metope reprezentînd variante posibile și insolite la una și aceeași generoasă temă a naturii sufletului de artist. ... Din lumea oamenilor sînt chemate două, trei clepsidre să se știe cînd anume se petrece viața artistului, cîteva sunete de clopot și rădăcini de inimi — neanatomice simboluri — să țină loc de spațiu acțiunii care va să se petreacă... Apoi, pentru că albul hîrtiei are și o jumătate de cer, pe lîngă aceea de pămînt, sînt chemate de pretutindeni păsări — știute, neștiute — păduri de frunze în vînt să umple pustiul (un pustiu oarecare) cu sufletul lor...

...Jumătatea albă dată pămîntului se va ridica peste jumătatea albă dată cerului, după conturul unui portret de fecioară cu părul însoțindu-se frunzelor și riurilor, în filigranul urmelor de sunet...

...un anotimp incert, primăvară-toamnă, perenul echinocțiu al porților întredeschise către tărîmurile mai pline de lumină, mai pline de tăcere ale lumii... Undeva pîndește un clopot; un clopot ca o groapă care așteaptă să se umple cu zgomot și să sperie păsările de noapte...

...sigur și nesigur pe zgîrietura peniței sale...

Cît va fi poet în sufletul lui, Jo, cît va fi grafician?... Nu știe nici el... Cert este că lucrările lui sînt metope ale unui continuu poem de Gheorghe Văleanu, poem care va rămîne poate numai prin ilustrațiile făcute pentru el.

Paul Eugen BANCIU

ORFEU — EROU LIRIC UNIVERSAL

Părinte al poeziei și muzicii, vrăjitor, mag, profet, argonaut, erou civilizator — aedul de origine tracă Orfeu personifică și fidelitatea conjugală împinsă pînă dincolo de granițele vieții : împreună cu nefericita-i soție, Euridice, este protagonistul celei mai vechi și mai impresionante „love story". Superlative ale geniului liric și dragostei, Orfeu și Euridice înfruntă moartea, încercînd să realizeze ceea ce părea peste puterile omenești. Și dacă amîndoi sînt pînă la urmă înfrînți, de vină este numai fireasca dorință a îndrăgostiților de a se revedea cît mai curînd.

Acest mit-sinteză despre redutabila forță a artei aliate cu iubirea s-a răspîndit pe o mare arie în timp și în spațiu, avînd o neîntreruptă circulație în mai toate literaturile și genurile literare, de la epopee și tragedie la genul liric, didactic și chiar în proză. Ne-am mărginit să urmărim prezența lui Orfeu mai ales în poezia lirică, de la epigrama elenistă și romană, trecînd prin opera romanticului Novalis, pînă la corifeii verbului modern, Paul Valéry și Gottfried Benn.

EPITAFURI PENTRU ORFEU

(Antologia Palatină, VII, 9 și 10)

DAMAGETOS

(Secolul III î. e. n.)

• • •

Unde în tracice [1] pante Olimpul coboară, pe-aproape-și
Are mormîntul Orfeu, al Calliopei fecior ;
Îl ascultau și stejari, îl urmau și stînci nensuflețite,
Turme de sălbăticiuni care adastă-n păduri ;
Inițierea-n Misterele bachice-a descoperit-o
Și-a făurit noul stih, demn de eroicul ritm [2] ;
Lira-i vrăji și pe nenduplecatul Olymenos [3] cu aspru
Cuget, și a îmbunat duhul său neîmblînzit.

[1] Tracia este confundată cu Macedonia.

[2] Lui Orfeu i se atribuie versul eroic, hexametrul dactilic folosit cu precădere în poemele epice, proslăvind faptele de vitejie.

[3] Zeu al pămîntului cinstit la Trezene împreună cu Pluton, cu care s-a identificat pînă la urmă.

• • •

ANTIPATROS DIN SIDON ?

(Secolul II î. e. n.)

Moartea-l răpi pe Orfeu Calliopei ca și lui Oeagru,
Blonde bistone atunci gemete-o mie au scos ;
Brațele lor singerau înțepate [1] iar ele-și minjiră
Tracicul păr încîlcit [2], căci presărară colb sur ;
Cu Licianul ce cîntă din harfă [3] bociră-mpreună
Muze Pieride [4] vărsînd lacrimi și-amar hohotind,
Îndoliate de-aed ; l-au deplîns chiar și stînci și stejarii :
Odinioară-i vrăjea lira cu viers minunat.

[1] Femeile trace își tatuau brațele. Și Phanocles face aluzie la acest obicei.

[2] Soțiile și copiii tracilor purtau plete lungi și stufoase.

[3] Apolo era cinstit în Licia (sud-estul Asiei Mici), instrumentul său preferat fiind **phormingsul**, un fel de liră mai mică.

[4] Situată la granița dintre Macedonia și Tesalia, Pieria era locul de baștină al muzelor.

MARCUS VALERIUS MARTIALIS

(38 sau 41 — 104 e. n.)

EPIGRAME

(Din **Cartea spectacolelor**, 21 și 21 b)

Tot ce-n spectacolul dat de Orfeu admirase Rhodope
Cică [1] — arene de circ, Caesar, în față ți-a pus !
Stîncile mi se tîrau, alergau și păduri minunate
Care păreau cel cring sfînt, de Hesperide păzit [2].
Turme pătruns-au de-a valma cu sălbăticiuni felurite,
Peste poetul-profet păsări în stol au plutit.
Dar, sfîșiat de un urs nemilos, el zăcut-a-n țărînă :
S-a abătut doar așa de la știutul său basm.

•

Dacă-o ursoaică ieși din pămîntul căscat dintr-o dată
Spre-a-l sfîrteca pe Orfeu, Eurydice-o stîrni. [3]

LIRA

(Din Cartea a XIV-a, **Apophoreta**, 165—166)

Teatru-nălțat de Pompei alungă deseori pe cea care
Codri-n alai o urmau, fiarele chiar le vrăjea.
Pe-Eurydice-a redat-o poetului, doar ca s-o piardă :
N-are încredere-n el, nu-i un iubit răbdător.

•

[1] Poetul se îndoiește de autenticitatea minunilor săvîrșite de Orfeu în munții săi natali, lăudînd indirect pe împăratul de atunci, Titus, martor al inscenării ingenioase din arena amfiteatrului Flaviilor (Coliseum) pe care l-a făurit și inaugurat în anul 80 e. n.

[2] Grădina Hesperidelor, fiicele lui Atlas, păzitoarele merelor de aur primite de Hera de la zeița Gaea ca dar de nuntă.

[3] Spre a-l aduce în infern alături de ea.

NOVALIS

(1772—1801)

Orfeu

(Fragment)

1

În liniștea ei singură trăia
Euridice, preafrumoasa muritoare,
Avea un suflet gingaș ca Zefirul
Ce-adie peste pajiștea cu flori.

2

Noi vieţuiam în pace amîndoi,
Cînd a venit nimicitoarea Moarte ;
De sîn mușcînd-o veninosul șarpe,
În semnul ei tihnit și-a dat sfîrșitul,

3

E-n Orcus și-n Elysium cunoaște,
Ferice veac și nesfîrșită pace,
Pe-obrajii ei surîde Naiul veșnic ;
Pizmuitor, infernul mi-a răpit-o.

4

Nădejdea-mi pierd, cînd o visez pe Venus
Și vocea ei mi-aduce alinare,
În mine înflorește iar speranța,
Speranța că-mi voi revedea iubita.

5

Jeliți-vă cu mine-odată, păsări,
Zeiță pururi milostivă, Lună,
Și tu, dumbravă care-mbătrînești,
Euridice-ajunse pradă Morții.

6

Dar scris îmi este s-o revăd aievea,
Vă bucurați și tresăltați, voi, unde,
Din care ea sorbi de-atîtea ori
Cînd zeilor le aducea vreo jertfă.

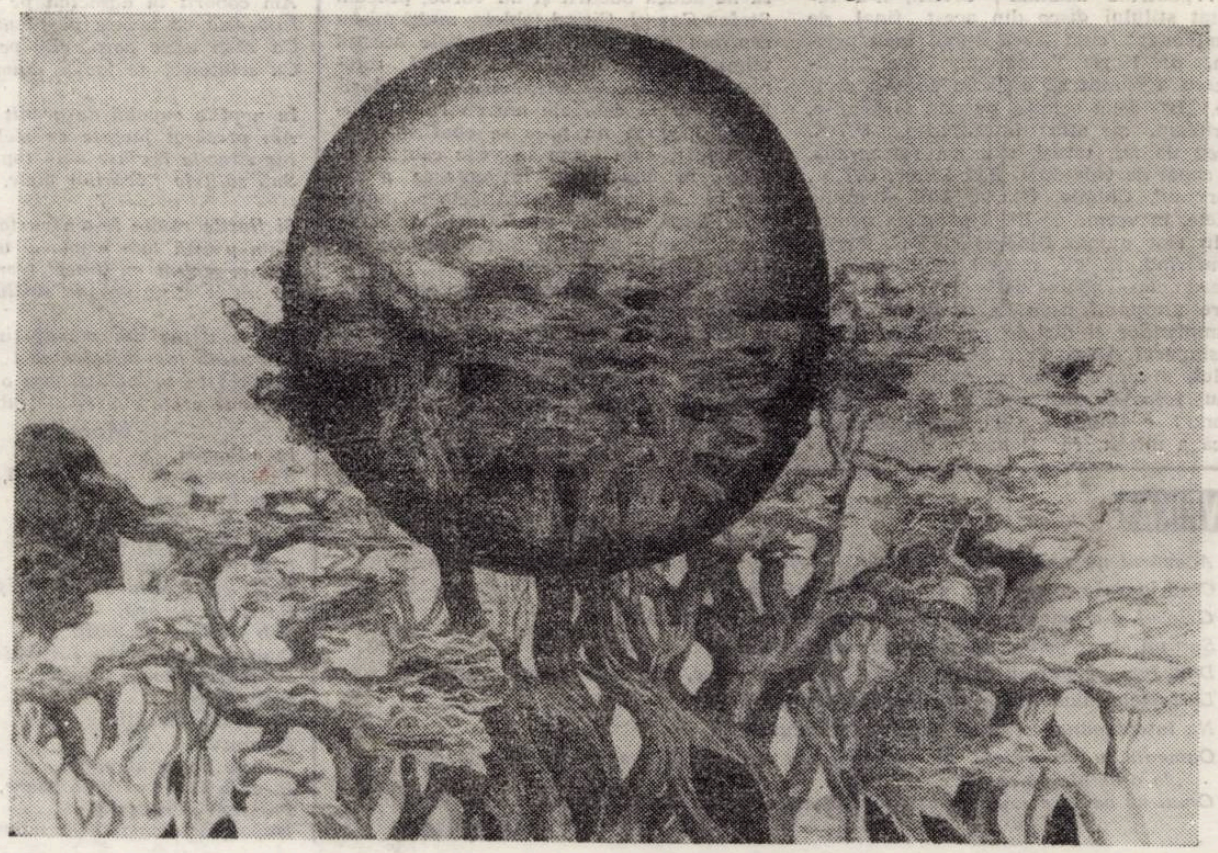

7

În Orcus mă pogor anume pentru
Euridice, stinsa mea soție,
Eu, muritorul s-o răpesc din Orcus,
Cu cîntecul din neatînsul Orcus.

8

Dumbrăvilor, vă bucurați,
Voi, stîncilor,
O voi vedea din nou pe ea,
Voi ține-o iar în brațe cu-ncîntare.

PAUL VALÉRY

(1871—1945)

Orfeu

(Din **Album de Versuri vechi**)

În cuget mi-l închipui sub crengi de mirt pe-Orfeu
Ne-asemuitul !... Focul din cercul pur coboară,
Pleșuvul pisc îl schimbă într-un regesc trofeu
De unde-a zeității sonoră faptă zboară.

De cîntă zeul, frînge datina milenară ;
Uimitul soare vede al pietrei mers hidos ;
Un Tainic plînset iscă-n chemare singulară,
Cu-nalte ziduri de-aur, un templu-armonios.

La margine de zare, un cînt Orfeu înginã !
Umblînd, se-oprește stînca și orice piatră-zînă
Povara nouă-și simte cum spre azur deliră ;

Amurgul scaldă-avîntul de templu-n parte gol,
Și însuși se-nfiripă în auriu simbol
Din suflu vast ce-l are mărețul imn de liră !

GOTTFRIED BENN

(1886—1956)

Moartea lui Orfeu (1946)

Cum mă lași singur, iubito —
îmbrîncit de Erabos,
neprimitorului Rhodope
pădure aducîndu-i,
boabe-n două culori,
fructe roșii ca focul —
frunzișul ivindu-l,
din liră cîntînd
cu degetul pe strună !

Trei ani tot în furtuna nordului !
Plăcut e să culegeți la ceea ce-i mort,
astfel, îndepărtato,
se-aude mai limpede glasul,
se simt sărutările,
fugarele, adînc întipăritele —
iar tu rătăcind printre umbre !

Cum mă lași singur —
nimfele din rîuri dau năvală,
semne-mi fac frumoasele stîncilor

gunguresc : „În lumea pustie
doar fauni și duhuri de păduri, însă tu,
cîntărețule, cel ce bolțește
luminile de bronz și ceruri cu lăstuni
nici măcar un sunet —
uitarea !"

— amenințã ! —

Mă privește una cam ciudat.
Altă uriașă și pătată,
Pielea felurit vopsită („Macul galben")
smerit m-ademenește, părînd mironosiță
cu pofte deșănțate (purpuriu e
caliciul dragostei —!) zadarnic !

— amenințã —

Nu, tu nu trebuie să te împrăștii,
nu trebuie să treci în
Iole, Dryope, Procne,
să nu-ți amesteci chipul cu cel al Atalantei,
ca nu cumva să biiguiesc „Euridice"
în fața lui Lais —
totuși : amenințã !
iar acuma pietrele
nemaidînd ascultare glasului,
cîntărețului,
acoperindu-se cu mușchi,
cu crengi de frunze domolite,
călciie dezmierdate de spice ;
fauni goi — !
pradă de-acum puilor de cățele
sălbaticele —
de-acum și pleoapa udă,
cerul gurii singerează —
de-acum și lira —
pe rîu în jos —
vibrează malurile —

Prezentare și traducere
de Ion ACSAN

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct). PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3—33—90, 3—33—76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

CRIZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

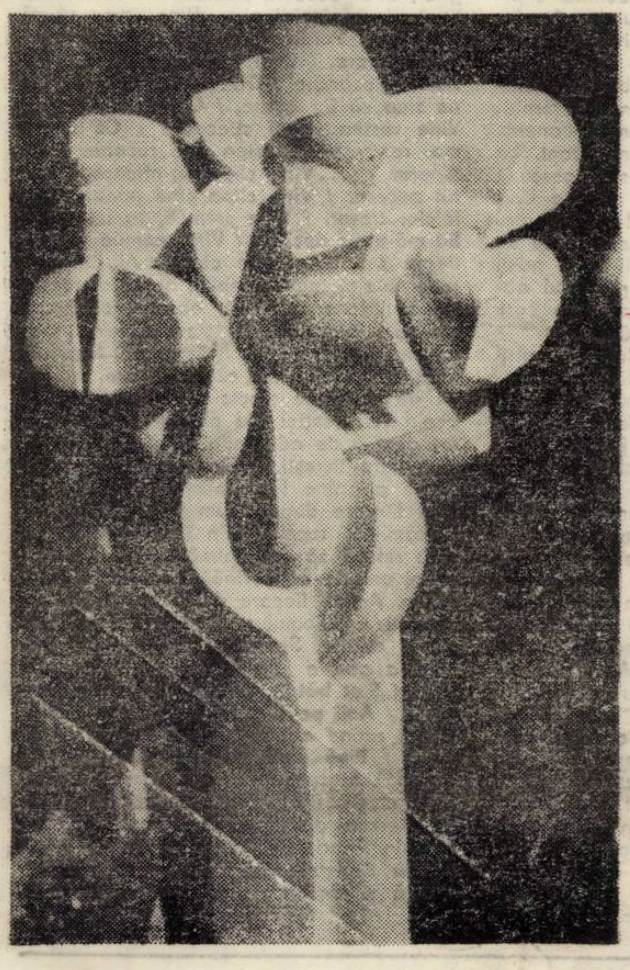

Ilustrăm acest număr cu lucrări semnate de KOVACS ERNEST

CRIZANT 25

(587) ● 21 iunie 1979 ● SERIE NOUĂ ●

anul XXX ● 8 pagini 1 leu

SOCIALISM ȘI CULTURĂ

Pe bună dreptate filozofia culturii explică cultura prin mediul natural și istoria socială dar tot atît de îndreptățită este afirmația potrivit căreia cultura este, înainte de toate, un produs social. Condiționarea natural geografică, fără să fie vreodată exclusivă, este mai importantă la începuturile formării marilor culturi, căci pe măsură ce societatea își lărgește puterile sale de subiect creator, produsul cultural reflectă tot mai mult determinațiile socialului, natura devenind obiect și motiv al creației culturale. Cultura, ca totalitate structurată a valorilor spirituale (politice, juridice, artistice, morale etc.), ajunge a fi oglindă a societății și martor al istoriei acesteia. De aceea, fiecare epocă socială creează și o epocă culturală, în continuitatea și distincția ei de epocile anterioare. Este verificabil faptul că epocile democratice în plan social au avut culturi înfloritoare, semn al descătușării personalității și al constituirii acesteia în subiect cultural.

Dintre toate revoluțiile sociale din istoria omenirii, revoluția socialistă a creat ruptura cea mai mare în formele de organizare socială a comunităților umane, aducînd în acest plan noutățile edificatoare. Socialismul s-a dovedit singurul, viabil și capabil a integra valorile autentice create de istorie în propria sa viață, fiind în practică o dialectică vie a continuității și discontinuității. În același mod, cultura creată de socialism, deși esențialmente nouă, a sublimat valorile pozitive ale spiritualității trecutului, dar mergînd în fond pe propriile ei picioare. Detașarea unilaterală a culturii socialiste de valorile culturale ale trecutului în perioada proletcultistă s-a dovedit a fi o eroare de creștere și de reglare a mersului propriu, eroare care, desigur, menținută dincolo de dreptul ei efemer de a produce consecințe, ajunge la faza teratologică.

Dacă în istoria culturii noastre socialiste unii și-au făcut „merite", tot efemere, din promovarea publică a acestei erori, astăzi, după 35 de ani, vedem că nimic nu a putut împiedica dezvoltarea culturală a țării. Critica trecutului cultural socialist, din perspective apropiate temporal și ideologic de zilele noastre, a adus multe clarificări absolut necesare atît în privința modului de valorificare a trecutului cultural românesc, cît și în privința direcțiilor viabile de dezvoltare culturală. Nu vom uita să subliniem că aceste clarificări nu ar fi fost posibile fără democratismul societății noastre socialiste. Dar reflectarea pozitivă a acestui climat democratic este conținută în notele de structură ale culturii socialiste. Cele două culturi, proprii societăților bazate pe clase antagoniste, de care vorbea Lenin, fac loc în socialism unei culturi unitare, tinzînd a realiza armonia diversului. Ne gîndim apoi la umanismul culturii socialiste, la legătura ei cu masele și chiar la caracterul ei de masă. Dar legătura cu masele a culturii noastre socialiste nu ține numai de receptarea acesteia, implicînd pe anumite nivele și creația. Ceea ce nici o elită culturală nu putea concepe vreodată s-a realizat în țara noastră în mod programatic, prin faptul de viață culturală, cu care deja ne-am obișnuit : „Cîntarea României".

Cei 30 de ani de viață culturală în România socialistă a sporit vertiginos fondul nostru de valori spirituale și aportul la „civilizația universalului". Dar la această neobișnuită dezvoltare culturală, consonantă de altfel cu dezvoltarea altor planuri, și-au adus aportul nu numai condițiile sociale obiective, ci și îndrumarea de către partid a creației culturale. Noul drum pe care și l-a deschis România după Congresul al IX-lea al P.C.R., Congresul educației politice și al culturii socialiste, întîlnirile tovarășului Nicolae Ceaușescu cu creatorii din toate ramurile de activitate culturală, atragerea maselor la creație prin inițiativa secretarului general al partidului au dat un impuls deosebit mersului înainte al spiritualității noastre. Dar contribuția P.C.R. la dezvoltarea culturii socialiste în România s-a dovedit de majoră importanță nu numai prin îndrumarea tematică a creației, ci și prin pregătirea condițiilor subiective ale acesteia. Vrem să spunem prin cele din urmă că partidul a fost acela care a făcut (dacă ne este permis să ne exprimăm astfel) „terapia" complexelor noastre ideologico-culturale, combătînd curajos cosmopolitismul cultural ca și provincialismul timid. De nenumărate ori tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat că nu trebuie să ne lăsăm intimidați de realizările altora, uitîndu-le pe ale noastre, că trebuie să ne afirmăm propriile valori și concepții, că să ne sprijinim pe realizările noastre și pe forțele de care dispunem. Spiritul critic și autocritic, antidogmatismul, curajul, susținător de creație și voința de a crea noul, au fost și sînt constantele indicațiilor pe care oamenii de cultură le-au primit de la partid. Iată de ce putem spune cu convingere că realizările culturii noastre se leagă nemijlocit de ideologia și politica culturală a partidului.

Fiecare dintre noi cuprinde în interioritatea sa aniversările cu un sentiment complex al trecutului, prezentului și viitorului, sentiment în care, pe certitudinile realizărilor, se proiectează amintirea eforturilor cerute de izbînzi și speranțele de viitor. Sau poate că acest sentiment este numai al nostru, al românilor, întrucît istoria ne-a solicitat energiile pentru orice realizare și nu o dată speranța optimistă a fost singura certitudine pe care ne-am sprijinit ? Aniversările ne par astfel momente ale unei istorii pe care o trăim cumulativ, angajați într-un destin de stabilă originalitate. E un sentiment al ființei noastre culturale. De la particularitatea bio-socială, prin cultura creată, poporul nostru a trecut la universalitatea socio-culturală, înscriindu-se în universal. Despre aceasta, cu cea mai mare evidență, vorbesc astăzi două dintre cele mai mari realizări ale noastre : politica și cultura.

Cornel HARANGUȘ

Cu scriitorul VLADIMIR COLIN

— V-aș ruga să începeți cu un fel de poveste. Ați putea evoca spațiul — cu siguranță fascinant al copilăriei ? Al propriei dvs. copilării ? Ce persoane (personaje) v-au marcat ? Cum erau primele cărți citite ?

— Universul copilăriei... Credeți că un anumit spațiu geografic — și mă gîndesc acum la unul restrîns, o stradă, porțiunea de cartier din care face parte — credeți așadar că un anumit spațiu geografic restrîns poate determina un destin ? Că pietrele și zidurile și pămîntul păstrează amintirea întîmplărilor și oamenilor de odinioară, mai mult, că sînt în stare să impună o devenire, un viitor ? Pare subiectul unei povestiri fantastice. Iată însă un copil ca oricare altul și un cartier bucureștean. Uneori mă întreb ce l-a determinat pe copil să devină un scriitor fascinat de lumea de dincolo de aparență, de ce s-a lansat în explorarea posibilului și, pornind de la pitorescul legendei și visurile basmului, a parcurs teritoriul fantasticului pînă la granița de unde începe viitorul, căruia încearcă să-i descifreze semnele. Atunci nu mi se mai pare nesemnificativ că s-a născut în cartierul bucureștean care înalță în dreapta Dîmboviței ctitoriile de legendă ale lui Mihai-Vodă și Matei Basarab, ca și fermecătoarea biserică pe jumătate îngropată în pămînt a Sf. Spiridon Vechi, cu misterioasa ei (pentru copilul de demult) pisanie scrisă în limbile greacă și arabă ; care păstrează, pe Dealul Spirii, amintirea Curții Arse, a fasturilor fanariote și a uciderii nemaipomenitului Vodă Hangerliu, ca și a luptei pompierilor împotriva turcilor, și nici că pe cheiul înverzit al Dîmboviței se ridica sinistra clădire a Azilului de Noapte în care, cînd aveau noroc, se aciuiau cerșetorii și declasații adăpostiți altminteri sub bolta podului Mihai-Vodă. Și văd un sens și în faptul că tocmai pe dealul de pe care copilul aluneca iarna cu sania se va ivi noul centru civic al Bucureștiului din secolul XXI, pe care de abia îl visăm. Simplă coincidență, veți spune în fața amestecului de istorie, legendă, pitoresc și anticipație caracterizînd biografia unui cartier și destinul unui fiu al său, devenit scriitor. Probabil. Dar uneori îmi îngădui să visez și în legătură cu mine. Și mi se pare atunci că evoluția mi-a fost **poruncită** de cîmpurile de forță emanînd din acest evocator petec de pămînt bucureștean. Zîmbiți, dacă vreți. Iată, zîmbesc și **eu**, deși coincidențele nu sînt poate decît verigile unor lanțuri cauzale pe care încă nu ne pricepem să le identificăm...

Ei bine, în perimetrul din jurul străzii Sfinții Apostoli, casele modeste se învecinau cu cele boierești, locuința primarului de atunci al capitalei nu era departe de Azilul de Noapte, regele zvîrlea de Bobotează crucea în apele soioase ale Dîmboviței și cîțiva bărbați numai în cămeșoale săreau s-o pescuiască, bătîndu-se pentru cinstea de a i-o aduce. Era un cartier în care se puteau lesne înțelege noțiuni ca nedreptatea, sărăcia sau bogăția, și ele m-au tulburat de mic. În mod curios, mi-a trebuit însă multă vreme pînă să dau de sensul răutății, și asta probabil sub influența bunicului dinspre tată, un om mărunt, slab, de o bunătate și candoare neverosimile. Cînd s-a stins din viață, la peste optzeci de ani, într-un spital unde nepăsarea și reaua voință a personalului deveniseră proverbiale, privea încă lumea și oamenii cu inocența unui copil incapabil să conceapă răutatea, și cu atît mai puțin s-o înțeleagă. Ultima dată, acolo, pe patul de spital, mi-a atras atenția asupra bunătății celor care-l îngrijeau. După două zile murea, datorită incuriei generale... Cred deci că, dacă un critic prieten mi-a putut reproșa după ani de zile „cumsecădenia" — cea literară bineînțeles — vina îi aparține bunicului. Astăzi, încă, prima reacție pe care răutatea mi-o provoacă e o imensă stupoare.

Se pare totuși că am fost un copil mai degrabă incomod. Cu înțelegerea de azi, aș zice că eram un imaginativ, ceea ce nu schimbă însă nimic. Totul îmi apărea **altfel**, vreau să zic nu numai așa cum mi se spunea că este, de unde permanentul îmbold de a testa realitatea pentru a mă convinge de natura ei. Nu era vorba de neîncredere, ci de presimțirea unor descoperiri. Încă de pe atunci, cred, **inventam** lumea. Firește, experimentele se soldau adesea cu julituri și cucuie, ceea nu mi se părea totuși ciudat, familiarizat cum eram cu universul sadic al lui Wilhelm Busch, plin de oameni sfîrtecați, striviți, tocați, mă rog, uciși în fel și chip. Se presupunea că asemenea orori aveau efecte pedagogice, dar mă tem că la vîrsta inconștienței ele ne amuzau doar, ceea ce mi se pare de-a dreptul neliniștitor.

Iosana PANTEA

(Continuare în pag. 4)

CRONICA LITERARĂ

Elvira Sorohan

Cantemir în istoria hieroglifă

Ed. Minerva, 1978

Dacă în ceea ce privește filosofia românească, cu toate discuțiile purtate cu privire la începuturile ei în jurul lui Titu Maiorescu sau A. D. Xenopol (o tentativă pînă la Neagoe cu **Învățăturile** sale), se ajunge la Dimitrie Cantemir (și **Istoria** lui Bagdasar, fără explicații, și **Tratatul** de astăzi care după un capitol cu influența se oprește tot la Voievodul moldovean) se pare că și-n cazul romanului lucrurile se petrec la fel. G. Călinescu arăta limpede că **Istoria ieroglifică** este un mare roman (este primul care citește cartea nu ca pe o operă de „istorie", ci ca pe una de „ficțiune). Cu atît mai ciudate par opiniile de mai tirziu din care aflăm că **Manoil** și **Elena**, romanele lui Bolintineanu **„au meritul priorității într-un gen nemaiîncercat la noi"**, ctitorul adevărat fiind, bineînțeles, Nicolae Filimon. Exegeza mai nouă a încercat nu numai să demonstreze intuițiile călinesciene (Manuela Tănăsescu, **Despre Istoria ieroglifică**, 1970), dar și să apropie cartea de cititor. Elvira Sorohan în **Cantemir în cartea hieroglifelor** (pe coperta interioară, ieroglifelor) continuă acest proces într-o suită de capitole : **cheile labirintului, de la satiră la anamorfoză, armonizarea părților și „povestea pricinii", Inorogul sau himera absolutului.** Și dacă prima exegetă pornește la drum cu entuziasm și spirit apologetic ca să-i descopere „valorile literare", socotind că în paginile ei **„dorm" : „viitorul Eminescu, Blaga, Arghezi, Barbu", Istoria** lui Cantemir fiind deschizătoare de drumuri (**fără** a ne arăta și cum anume), cea de a doua, Elvira Sorohan, urmărește sistematic influențele, caracterul satiric, artificiile manieriste, mai ales construcția romanului, ca să încheie cu concluziile privind Inorogul care, după cum se știe, nu-i altul decît Cantemir, de unde și titlul cărții.

Lucrarea încearcă prin trimiteri comparatiste să stabilească înrudirile și climatul epocii, să pătrundă în universul imaginar al cărții (chiar dacă cel istoric nu-i evitat) și să citească textul prin unele lentile ale criticii contemporane. Erudiția comparatistă nu-i obositoare (sînt evitate citatele prea numeroase), iar aparatul științific se reduce la esențial, ceea ce arată o echilibrare între mijloace și scop, care, din păcate, nu se păstrează și-n alte capitole. Cele mai reușite pagini sînt acelea în care autoarea examinează valorile inscrise sau bănuite ale acestei atît de controversate opere. Sînt avansate intuiții surprinzătoare, chiar dacă nu întotdeauna limpede formulate și nu putem fi decît de acord cu exegeta atunci cînd optează pentru experiența autobiografică, ficțiunea literară și manierismul cărții. Mecanismul alegoric al **Istoriei** este urmărit în amănunt surprinzîndu-se **„strategia ambiguității", „ritualul defensiv", „teatralitatea temperamentală", „confesiunea... liberă de constrîngeri", „eliberarea psihologică și spirituală"**, tehnica privind **„mesajul aminat"** într-un rafinament specific procedeului pentru că **„alegoristul deține secretul dezvăluirii prin învăluire, știe că realitatea acoperită se relevă, iar revelația e o interpretare"** (p. 31).

Mai complicate par lucrurile atunci cînd exegeza împrumută optica criticii noi, prin trimiteri din cele mai insolite, de la Socrate la Vico, de la Genet la Starobinski și mulți alții. Dacă toate acestea ar fi fost temeiul prin care Elvira Sorohan ar fi ajuns la o metodă, lucrurile erau acceptabile.

În urma lecturii acestei interesante cărți cititorul este lămurit asupra izvoarelor, asupra modalității și valorilor estetice specifice **Istoriei ieroglifice,** considerată roman modern (un „anti-roman", susține cu ironie Șerban Cioculescu). Problema ce se pune este dacă toată această apropiere teoretică ne permite să depășim „poticnirea" frazelor de care vorbește G. Călinescu. Cu alte cuvinte ne facilitează lectura lor atît de dificilă, cu toată punerea în pagină întreprinsă mai demult de N. I. Apostolescu și în zilele noastre de Nichita Stănescu (din păcate, tentative, neamintite de Elvira Sorohan) ? Nu cumva „oscilația" între clasicism și romantism, ca să împrumutăm o expresie a lui G. Călinescu este cauza mai adîncă a neaderenței noastre la cartea lui Cantemir cu toate virtuțile ei puse în evidență ? Este o simplă ipoteză ce s-a ivit în urma lecturii acestei atît de utile exegeze în care figura lui Cantemir-Inorogul este bine citită, ca într-o oglindă, de către Elvira Sorohan într-o adevărată carte a ieroglifelor.

Ion MAXIM

Romulus Vulpescu

Arte et meserie

Ed. Cartea Românească, 1979

Cărțile lui Romulus Vulpescu sînt evenimente tipografice, performanțe ale tipăriturii ; făcătură artistă e totul, de la ilustrație și pînă la corpul de literă, de la așezarea în pagină a versului și pînă la caseta finală care are menirea de a arăta că, de fapt, **Cartea** e operă colectivă, la înfăptuirea ei participă și tipograful și cutare gravor anonim (ori ilustru) dintr-o vreme în care arta tiparului se afla la mare preț. Opul devine un obiect de artă ; el se adresează nu numai lectorului de poezii, ci rafinatului, celui în stare să aprecieze la justa lor valoare ironia gravurilor vechi, acompaniamentul unor nuanțe, bogăția și subînțelesurile unei dedicații. Cartea devine un obiect iar artistul un meșteșugar, ar sublinia clipirea ironic-răsfățată a poetului. Așadar autorul Cărții e expertul universal ; literatura nu mai e așezată sub zodia inefabilului, ci este un mecanism bine analizabil ; ea nu mai este independentă, ci se constituie ca fenomen anexă, consecutiv altuia mult mai important. La modul înalt, lirica lui Romulus Vulpescu e ocazională, **făcută** pentru a celebra evenimente, întîmplări, amoruri, făcută pentru a repeta – recapitula – acte poetice de altădată în numele demnității de poet. Poetul e artefactul suprem, regizorul absolut al spectacolului, spectacolelor care se pot întemeia în numele cărții.

Extraordinară în cărțile lui Romulus Vulpescu e disciplina versificației ; cunoscătorii acestei științe îl pot privi, pe drept cuvînt, cu venerație. Pe cît de afișate sînt inconformismul, jemanfișismul (și ele cu skepsis) stilul descheiat al monologului, pe atît de exactă e, de pildă, dispunerea accentelor într-un vers, pe atît de precisă e folosirea cuvîntului.

Limba lui Romulus Vulpescu trebuie să facă fericiți lingviștii, pe cei întîrziați ani în șir între cuvinte rare, pline de mari rezerve de expresivitate. Faptul că una dintre poezii este dedicată tocmai lui G. Tohăneanu (**O oenologie :** „Acuta poezie dintr-o ulcea cu vin / N-au degustat-o grecii, nici vreun poet latin") mi se pare elocvent nu numai prin omagiu adus unui eminent filolog, ci și prin felul lui Romulus Vulpescu de a opera „traduceri imaginare". Poezia e așadar un inventar dar și o poveste făcută în interiorul altor întîmplări poetice, ori în vecinătatea lor. Poemul e extraordinar abia atunci cînd observi în compania cui se află. Poetul cutreieră toate teritoriile poeticului, toate toposurile, în numele cărora organizează adevărate banchete cu participarea obligatorie a confraților. Escapadele sînt sublime ; stilul milităros cu care poetul își elogiază maeștrii și disciplinele favorite face mai simțit farmecul expresiei păstoase, deșucheate, extrase din cel mai pur argou. Limbajul periferiei e nobil, capabil de a sluji cu glorie ritmuri nemurite de marii magiștri ai cuvîntului. Romulus Vulpescu nu trebuie citit în solitudine, el trebuie văzut sau, mai bine, auzit. **Vine vremea...,** extraordinară parafrază a **Glossei** trebuie ascultată în recitarea – prin medierea melodiilor – lui Tudor Gheorghe ; doar aceasta poate pune în lumină finețurile alcătuirii ei : **„Vine vama să-mi măsoare / Porția de har / Vine vama cu-nchisoare. / Căci am fost tilhar. / Vine ziua să coboare / Discul meu solar, / Vine ziua să fiu boare, / Cer și aer clar. / Vine vestea să-mi strecoare / Că respir mai rar, / Vine vestea că-i răcoare / Pe itinerar / ...Vine clipa să-nflloare / Mitul necesar / Vine clipa cînd mioare / În folclor tresar. / Vine vremea, la izvoare / Să mă-ntorc deci iar / Vine vremea să dau floare / Poate fructe chiar".** Aluziile livrești nu sînt indescifrabile, ba chiar foarte la locul lor ; cine știe observa cîte teritorii ale literaturii sînt traversate cu nonșalanță într-o simplă „plimbare". Prestidigitația poetului e extraordinară, știința lui de a obține efecte din toate procedeele versificației (de pildă) e cu adevărat demnă de admirație. Așezat între ironici, între livrești, între virtuozi, poetul poate aparține fără îndoială acestei familii literare după cum poate fi îndirjit „nefamilist" tocmai prin îndărătnicia cu care refuză să se supună canonului, formulei unice ; să devină, adică, poet, subaltern. Astfel, fiecare dintre secțiunile volumului lui Romulus Vulpescu merită un studiu aparte. Semnalînd în încheiere excelenta poezie **Portret** a lui Laurențiu Ulici (**„Sînt bătrîn, bătrîne, timpul îmi împarte / Anii pe din două, leneș alternînd. / Mai ratînd o fată, mai iubind o carte... / Pînă unde, totuși, pînă unde ? Cînd ?"**) așezată în chip de prefață, salutăm acest extraordinar volum al aliaților literare, dincolo de ele, extraordinara bucurie de **a trăi** între faptele literaturii, ce dă timbru specific unui act de înțeleaptă și destinsă (distinsă) originalitate.

Cornel UNGUREANU

MARGINALII

FATA MORGANA

Întors acasă din Martinica, Martin du Gard găsește Parisul din poemul lui Eluard, Parisul gripat, plin de tuse, fleșcăit ca un „ghiveci" pe străzile nemăturate, ziua „posomorît", noaptea „sinistru". Mintea buimăcită a scriitorului caută în dreapta și în stînga, incoerent, deocamdată fără să ajungă la nici o soluție. E anul 1940, starea Franței îngrozitoare și „nu te poți hotărî să-ți continui viața măruntă de povestitor, ca și cum nimic nu s-ar petrece". Se gîndește cu „îndărătnicie" la ce vrea să facă, însă imaginile romanești sînt „fugitive și artificiale" și „e de ajuns radioul, un ziar, atlasul, scrisoarea unui mobilizat" ca să i le alunge din cap. Este atît de abătut încît începe să scrie scrisori care nu sosesc. Oricît de convins ar fi Gide de onestitatea scrupuloasă, în cel mai mic detaliu, a lui Martin du Gard, cade la bănuieli cînd bagă de seamă că agitația războiului nu împrăștie decît scrisorile acestuia. Cele ajunse la destinație i se par scrise de o mînă străină, parcă au în ele ceva alterat.

Trec doi ani. Martin du Gard se declară adîncit într-un „uriaș lucru de pregătire, inform și abundent". Subliniază el însuși cuvintele de pregătire, însă în rest pare remontat. „E un lucru amuzant. Inventez cît e ziulica de mare ! Înnegresc hîrtie, fără să mă recitesc, aruncînd ritmic pe foi gata numerotate (...) tot ce-mi vine în minte, tot ce voi avea de dezvoltat mai tîrziu. Fără să încerc cîtuși de puțin să pun la punct". Grăitoare sublinieri ! De fapt, Martin du Gard a început să scrie altfel, așa cum proiectase în Martinica și e probabil că, publicat, dosarul pregătitor ar fi fost un „nou roman" avant la lettre, dar nu unul sărac în ecouri existențiale și trecut prin retorte de laborator ca cele de mai tîrziu. Însă cum teoretic concepția lui nu se modificase, el vede în ce face doar o fază preliminară creației propriu-zise și continuă să aibă în gînd un roman închegat, pus la punct, ca Familia Thibault.

Euforia continuă un timp. Are „cele mai bune" trei luni din ceea ce numește totuși „ticăloasa" lui de viață. Se și sperie de atîta spor. Niciodată n-a mizat mai mult pe viitorul unei cărți. Deocamdată se găsește încă în „perioada feerică în care proiectezi fără ca, de fapt, să realizezi". Așa o va ține într-una de aici înainte. Orice afirmație optimistă se estompează, dacă nu se și suprimă prin cîte un detaliu suplimentar. Vara se sfîrșește iar lucrul slăbește „un pic". Nu mai are același avînt. „Imaginația să fi obosit, poate ?" se întreabă îngrijorat, dar încă încrezător. Suportă greu constrîngerile vieții din Franța așa-zis liberă, cea din sud.

Se scurg alți doi ani, iar la capătul lor, stupefacție : „...nici o pagină scrisă, ci volume întregi pregătitoare". Hotărît lucru, pregătirile durează cam mult. Ce-i drept, își simte cartea „coaptă", dar el este „obosit și ucigător de trist". Acum, cînd războiul s-a încheiat, se dezlănțuie elementele împotriva lui. Plouă „fără întrerupere", se prăbușesc peste el adevărate „cataracte", un veritabil „muson". Orașul e inundat, apa pătrunde în casă, iar Martin du Gard, zgribulit, cu picioarele ude, citește o carte despre... porumbeii călători. Îi vine în minte să se expatrieze în Uruguay. „Se pare că la Montevideo natura e frumoasă și blîndă pentru om și omul blînd față de semenul său...".

Neavînd tăria să se smulgă din spațiu, încearcă să se smulgă din timp. „Nu e datată (scrisoarea), se miră Gide, ceea ce nu-ți seamănă deloc". La cinci ani după ce s-a apucat de Colonelul Maumort, Martin du Gard își dă seama că pînă ce lumea nu va fi din nou în echilibru împrejurul său, nu va putea să-l înceapă. Însă lumea nu va mai fi niciodată în echilibru pentru el.

Livius CIOCÂRLIE

VIAȚA LITERARĂ

COLOCVIUL NAȚIONAL DE LITERATURĂ PENTRU COPII

În zilele de 14—15 iunie 1979, la București, în sala mică a Palatului Republicii, s-au desfășurat lucrările primului COLOCVIU NAȚIONAL DE LITERATURA PENTRU COPII.

Au participat scriitori din Capitală și din țară, redactori ai unor edituri și ai unor publicații de specialitate, cadre didactice și alți oameni de cultură.

Cuvîntul de deschidere a fost rostit de George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor. Participanții la colocviu au fost salutați de Constantin Boștină, președintele Consiliului Național al organizației pionierilor din R. S. România. Scriitorul Mircea Sîntimbreanu a prezentat referatul principal, iar scriitorii Fodor Sándor și Hedy Hauser au prezentat coreferate cu privire la literatura pentru copii a naționalităților conlocuitoare maghiare și germane. Ședințele de lucru au fost conduse de scriitorii Constantin Chiriță, Alexandru Balaci și Franz Storch.

Dezbaterile, la care au participat o sumă de scriitori, au pus în valoare problemele specifice literaturii consacrate educației celei mai tinere generații.

Cuvîntul de închidere a fost rostit de George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor.

În încheierea lucrărilor primului COLOCVIU NAȚIONAL DE LITERATURA PENTRU COPII, participanții la colocviu au adresat tovarășului Nicolae Ceaușescu — Secretar General al Partidului Comunist Român, Președintele Republicii Socialiste România, următoarea telegramă :

„Tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU — Secretar General al Partidului Comunist Român, Președintele Republicii Socialiste România

Mult stimate și iubite tovarășe NICOLAE CEAUȘESCU

Întruniți în cadrul Colocviului național de literatură penrtu copii, organizat în zilele de 14—15 iunie 1979 la București, de Consiliul Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, scriitorii români, maghiari, germani și de alte naționalități, care și-au dedicat activitatea creatoare acestui important domeniu al beletristicii contemporane, își reafirmă hotărîrea de a aduce o contribuție tot mai substanțială, prin opere de înaltă ținută etică și estetică, destinate celor mai tineri cititori, la vasta muncă educativă, condusă și îndrumată de comuniști pentru modelarea profilului moral al tinerei generații, în spiritul înaltelor idei și idealuri înscrise pe stindardul gloriosului nostru partid.

Dezbaterile desfășurate în cadrul colocviului au reliefat semnificativele succese obținute de literatura pentru copii în anii edificării noii orînduiri pe pămîntul României.

Constituie pentru noi un temei de mîndrie faptul că numeroase cărți realizate de scriitori din țara noastră, în cei 35 de ani de la Eliberare, au îmbogățit universul spiritual al copiilor, lărgind orizontul lor de cunoaștere, înrădăcinînd în gîndurile și simțirea lor înaripatele sentimente ale dragostei de patrie și partid, devotamentul idenstructibil față de societatea noastră socialistă, voința de nezdruncinat de a deveni cetățeni de nădejde ai patriei, înflăcărați militanți revoluționari pentru ridicarea ei pe cele mai înalte trepte ale civilizației socialiste.

Luînd în discuție neajunsurile ce mai persistă pe acest tărîm de o deosebită

(Continuare în pag. 6)

ORIZONT publicitate

INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ

BUCUREȘTI

Acțiuni eficiente pentru organizarea financiară a unității

În spiritul orientărilor generale ale politicii economice și financiare a statului nostru, utilizarea eficientă a fondurilor materiale și bănești contribuie la sporirea eficienței de ansamblu, la dezvoltarea armonioasă a procesului economic.

În continua rentabilizare a unității, colectivul I.M.F. București — un adevărat nucleu al responsabilității pentru calitatea și competitivitatea produselor — se preocupă cu rezultate excelente de folosire completă și cu un ridicat grad de eficiență a fondurilor materiale.

Sporirea producției fizice de înaltă calitate, în condițiile reducerii consumurilor materiale, întărirea spiritului gospodăresc — iată ce caracterizează eforturile acestui harnic colectiv de muncă. Lărgindu-se cimpul observației în privința studierii dinamicii de circulație a principalelor sortimente și grupe de materiale, cu pondere determinantă în activitatea unității, s-a stabilit o relație optimă și obiectivă între cerere și consum, orientînd prioritar mijloacele financiare spre nevoile de moment ale producției.

Un instrument util la reușita acestei acțiuni l-a constituit perfecționarea sistemului informațional din întreprindere și, pe această cale, redimensionarea periodică a stocurilor de materiale în funcție de necesarul exercițiului de plan următor.

Urmărindu-se încorporarea la timp a materialelor aprovizionate, s-a îmbunătățit simțitor modul de utilizare a normativelor financiare, diminuîndu-se nomenclatura structurii elementelor și valoarea imobilizărilor financiare.

Volumul actual al materialelor disponibile și fără mișcare reprezintă urmarea firească a perfecționării activității economice în conținutul căreia se detașează folosirea judicioasă a produselor din metal, reducerea consumurilor de combustibili și energie, introducerea unor tehnologii noi, evitarea risipei etc.

Intenționînd accelerarea vitezei de rotație a fondurilor bănești, **INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ** are în vedere valorificarea și reintroducerea în circuitul economic național a materialelor care fac obiectul unui excedent temporar.

În acest scop pune la dispoziția sectoarelor interesate din economie următoarele repere :

Nr. crt.	Denumirea	Cantitatea	P/U	Total
Tablă oțel carbon de scule				
1.	W 1 630 4,5 mm	10 800	3,55	3 834
2.	W 1 630 5 mm	523	7,60	3 974,80
3.	W 1 625 5 mm	160	11,20	1 792
4.	W 1 630 12 mm	2 200	3,50	7 700
Tablă oțel fără remanență				
1.	W 1 015 6 mm	3 000	12,12	36 360
Tablă neagră				
1.	OL 34 0,4	8 560	4,10	35 096
Tablă silicioasă				
1.	0,2 mm	268	25	6 700
Tablă oțel inox				
1.	V 4 828 60 mm	1 930	29,35	56 645,50

Nr. crt.	Denumire	Cantitate	P/U
Oțel carbon de scule			
1.	W 1 540 Ø10	218	8,02
2.	OSC 8 10	2 370	4,47
3.	OSC 10 10	5 688	8,02
4.	OSC 7 16	330	7,96
5.	OSC 10 20	2 350	7,96
6.	W 1 520 22	1 100	7,96
7.	OSC 7 22	7 075	7,96
8.	W 1 540-OSC 10 6×6	100	9,50
9.	OSC 7 7×7	47	10,64
10.	OSC 10 8×8	180	5,50
11.	W 1520 8×8	95	12,16
12.	W 1 520 10×10	90	12,92
13.	OSC 7 10×10	390	9,50
14.	OSC 10 10×10	100	10
15.	OSC 7 12×12	240	3,95
16.	W 1 520 12×12	630	9,15
17.	OSC 10 16×16	450	5
18.	OSC 8 90×90	2 600	10,50
19.	W 1 530 12×6	400	5
20.	W 1 540 25×5	140	4,85
21.	OSC 8 30×12	570	4,45
22.	OSC 8 35×8	500	4,27
23.	OSC 8 60×10	5 700	4,25
24.	OSC 8 70×8	1 400	8
25.	OSC 7 70×10	285	8
26.	Poldy T5-OSC 8 70×10	750	8,05
27.	DT 5 70×10	95	4,80
28.	W 1 530 70×12	580	3,75
29.	OSC 8 80×8	11 820	3,80
30.	OSC 8 80×10	6 750	3,80
31.	W 1 530 90×10	750	4,40
32.	W 1 540 90×14	1 120	4
33.	W 1 530 110×8	1 050	4,60
34.	Poldy 5 130×8	392	4,55
35.	OSC 8 130×12	3 600	5
36.	RT 8 130×12	270	4,40
Oțel rapid			
1.	W 3 355 Ø2,5	50	364,35
2.	W 3 355 3	50	283,20
3.	W 3 355 6	150	100,24
4.	W 3 355 14	100	108,94
5.	W 3 355 18	500	121,60
6.	W 3 355 20	700	123
7.	W 3 355 22	600	121,60
8.	W 3 355 28	195	121,60
9.	Rp 3 30	400	103,91
10.	W 3 355 200	500	102,86
11.	W 3 355 220	150	121,60
12.	W 3 355 6×6	400	123
13.	W 3 355 8×8	1 000	124,50
14.	W 3 355 10×10	800	100,60
15.	W 3 355 12×12	1 400	103,40
16.	W 3 355 14×14	1 500	104
17.	W 3 355 16×16	1 400	103,63
18.	Rp 3 20×20	400	103,57
19.	W 3 355 12×4	85	104
20.	W 3 355 25×12	300	100,65
	W 3 550 703	703	9,50
	W 85 150	3 000	47,73
	W 3 550 160	400	9,50
	W 2 842 180	1 447	8,90
	W 18 180	2 000	6,05
	W 2 581 200	5 300	7
	M 18 210	2 600	8,30
	W 2 842 245	600	7,75
	W 2 842 250	1 900	5,30
	W 2 581 300	8 000	46,72
	W 2 581 350	7 000	46,75
	W 2 080 50×50	72	10,98
	W 2 080 80×80	224	10,92
	C 120 120×120	170	10,60
	C 120 150×150	360	10,64
	W 2 080 200×200	97	25
	W 2 842 45×16	121	9,83
	C 120 80×30	705	11,36
	M 18 80×30	1 000	8,11
	W 2 080 200×30	6 500	11,12
	W 2 080 250×25	1 000	20
	W 2 080 250×30	2 000	22
	W 2 080 250×40	2 500	11,40
	W 2 080 250×50	1 500	25
	W 2 080 300×30	1 000	25
	W 2 080 300×50	1 500	25
	W 2 080 300×60	2 000	11,40
	W 2 080 300×80	1 000	11,40
	W 2 080 300×70	1 000	15
	W 2 080 300×100	1 000	12
	W 2 080 350×30	2 500	15
	W 2 080 350×40	2 000	11,75
	W 2 080 350×50	2 000	25
	W 2080 350×60	2 000	11,10
	W 2 080 400×100	1 000	12
Oțel aliat de scule			
W 2 419	Ø8,5	300	30
W 2 581	4	44	48,56
W 2 581	5	538	48,77
W 2 842	5	113	13
W 2 842	6	69	12
W 2 581	9	100	47,90
Poldy solar	10	580	9,70
W 2 419	10	2 000	19,10
H 12	10	300	11,21
Poldy HPS	10	600	38
W 2 419	10,5	163	11,87
Poldy stabil	12	81	9,20
W 2 419	12	350	22,05
Poldy solar	12	474	9,70
Poldy solar	13	100	10
Poldy solar	14	350	13,50
Poldy solar	15	201	15
Poldy solar	36	272	13,10
W 2 842	42	259	9
C 120	60	1 500	10,70
M 18	68	1 200	4,73
W 2 419	80	156	12,95
Poldy solar	80	86	10
M 18	80	2 000	4,81
M 18	90	1 000	6,01
M 18	95	1 000	6,42
HVG—W 2 419	95	800	7,69
Poldy solar	95	685	9,70
C 120	100	500	9,95
W 2 365	100	444	13,97
W 2 365	110	262	14,25
W 2 600	130	873	18,28
Tev constructia			
1.	OLT 35 Ø5×1	87	49,20
2.	OLT 35 6×1	76	49,18
3.	OLT 35 6×2	1 100	31,60
4.	OLT 35 7×2	222	30,50
5.	OLT 65 21×8	520	6,45
Bandă oțel arc			
1.	W 8 159 10×0,2	102	76,38
2.	W 1 221 10×0,3	45	21,30
3.	W 7 103 18×0,1	107	67,21
4.	W 7 103 15×0,3	74	59,52
5.	W 8 159 20×0,2	85	48,60
6.	W 7 103 20×0,5	41	24,50
7.	W 8 161 20×0,6	104	24,35
8.	W 8 159 20×0,6	156	24,35
9.	W 7 103 25×0,2	124	39,72
10.	W 8 140 25×0,4	29	57,80
11.	W 8 159 25×0,7	221	19,80
12.	W 8 161 25×0,7	24	24,35
13.	W 1 221 26×1	568	28
14.	W 7 103 30×0,2	150	53,27
15.	W 7 103 20×0,4	126	51,57
16.	W 1 221 20×0,5	653	63,85
17.	W 7 103 30×0,5	138	44,11
18.	W 8 159 30×0,8	500	55,13
19.	W 7 103 40×0,15	120	61,45
20.	W 7 103 40×0,5	61	59,17
21.	W 8 159 42×0,3	109	64,46
22.	W 7 103 120×0,5	510	29,61
23.	W 8 140 160×0,4	85	25,85
24.	Arc 3 90×2,25	83	25,85

Nr. crt.	Denumire	Cantitate	P/U
Bandă laminată la rece			
1.	OLC 45—26,5×0,6	119	5,62
2.	OLC 45—26,5×0,7	165	5,53
3.	A$^{1}/_{2}$ T MT 60×0,2	100	6,01
4.	ATMT 100×0,6	210	4
5.	ATMT 135×0,5	626	4
6.	A$^{1}/_{2}$ TMT 28×1	415	4
7.	ATMT 140×1	670	4,80
8.	ATMT 110×1,5	490	4,60
Profile mijlocii si usoare			
1.	15 CO 8 Ø 30	1 040	4,37
2.	21 MOMC 12 Ø30	5 000	5,43
3.	60 Si 15 A 36	2 000	6,50
4.	51 VCR 11 A 36	900	6,31
5.	Arc 2 42	3 531	4,15
6.	51 VCR 11 A 48	7 000	5,83
7.	40 C 10 50	6 580	4,55
8.	OL 37 53	3 000	2,51
9.	40 C 10 53	2 000	4,91
OLC 25	150×16	15 000	5,32
Profile grele			
1.	Arc 3 Ø90	7 000	3,30
2.	OL 42 150	4 000	2,60
3.	W 4 571 150	6 000	42,15
4.	41 CN 12 200	1 200	4,10
5.	W 4 300 230	648	30,15
6.	OLC 45 160×160	2 840	2,50
7.	28 TMC 12 300×300	2 800	3,26
8.	28 TMC 12 350×350	2 800	3,26
9.	28 TMC 12 400×400	2 650	3,26
32.	4 H13 Ø20	250	17
33.	W 4 413 10	800	18,35
34.	W 4 571 20×10	177	44
35.	W 4 112 22×8	422	22,74
Bare trase			
1.	OL 42 Ø 4,5	1 000	4,93
2.	Aut 12 5,5	400	5,60
3.	AUT 40 27	1 000	4,70
4.	OL 60 6×6	400	5,52
5.	OL 70 22	900	4,66
6.	Aut 20 22	1 750	4,50
	OL 42 32	1 000	4,24
7.	33 MOCN 20 Ø5	105	5,10
8.	13 CN 35 7	200	10,46
9.	21 MOMC 12 8,5	970	7,05
10.	21 7MOMC 12 5×5	1 000	9,85
11.	13 CN 35 5×5	253	16,60
12.	18 MOCN 13 7×7	60	10
13.	Rul 1 Ø6	1 200	11,80
14.	Rul 1 8	800	7,93
15.	Rul 1 8,5	1 900	7,93
16.	W 4 300 1,3	420	89,10
17.	W 4 034 2	900	50,90
18.	W 4 300 2	1 900	91,20
19.	W 4 300 2,1	1 200	38
20.	W 4 034 3	200	41
21.	W 4 034 3,5	500	17,91
22.	W 4 034 3,6	350	18,16
28.	W 4 112 4,2	100	25
24.	W 4 541 4,5	300	44,70
25.	W 4 541 5	400	44,65
26.	W 4 034 5,1	294	17,53
27.	W 4 006 6	160	17,90
28.	W 4 034 6	150	17,42
29.	W 4 571 6	350	56,13
30.	W 4 034 7	650	16,67
31.	W 4 034 7,5	77	17,60

CRIZANT publicitate

Nr. Crt.	Calitate Dimensiune	U/M	Cantitate	Preț Unitar
L	*Laminate aluminiu*			
1.	Tablă Al 99.5 P 0,8 mm	kg	1 000	21,50

Denumirea	Sortiment	Cantitate	Preț unit.
Kilovoltmetru	0,1 .w-1 000 V	4	588
Logoatrume	0—100 bari	2	1 470
Logoatrume	0—10 bari	1	1 470
Logoatrume	0— 25 bari	2	1 470
Logoatrume	0— 25 bari	5	1 470

Denumire		Cantitate	Preț unit.
Conductor bob. bumbac	0,95	16,400	97,85
Conductor bob. cumbace	1	20,700	45,10
Conductori bob. biumbac	1,10	17.200	96,70
Conductorr bob. bumbac	1,2	36,550	43,40
Conductor bob. bumbac	1,5	12,500	41,75
Conductor bob. bumbac	1,8	23.400	93,60
Conductor bob. bumbac	2	4.200	93.85
Conductor bob. bumbac	0,25	1.050	118
Conductor bob. bumbac	0,5	4	57,60

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Becuri cireașă-normale	12 V/5 A	500	1,80
Becuri cireașă-normale	12 V/25 A	70	2,77
Becuri cireașă-normale	24 V/ 5 w	300	10,50
Becuri cireașă-normale	220 V/300 w	700	12,60
Becuri cireașă-normale	130 V/ 40 w	188	3,04

Denumire	Dimens'une	Cantitate	Preț unit.
Conductor Fy	Ø 1 mm	5 000	0,95
Conductor TLY	TyA (4×5×5)	5 000	9,70
Conductor LPC	1,5 mm	253	1,85
Conductor FAY	Ø 4 mm	254	0,70
Conductor FAY	Ø 6 mm	522	2,50
Conductor AFY	Ø 16 mm	312	1,55

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Microintrerupător	cod 5 735	5 000	21
Microintrerupători	cod 5 935 TH	73	21

Denumirea naterialului		Cantitate	Preț unit.
Capace cleme 4 mm		860	1
Cleme arc	cod 32 752	450	0,16
Cleme	cod 42 3933	42	0,32
Conectori legătură	6 mm cod 7 540A	84	6,25
Conectori legătură	16 mm cod 7 545A	122	14,70
Contactor TCA 125/380 V	cod 4028	2	545

Denumirea materialului	Cantitate	Preț unit.
Bloc apartament cu 2 circuite	3	105
Bloc incercare releu RS 7 947 B	3	84
Bobină AC—3—3 807/10 A	3	79
Bobină mobilă cod 40 161	57	32
Buroni selectori cu pîrghie	9	95
Buroni dublu comandă BF6 cod 371	92	35,70
Cutie cu relee 300 V/380 V cod 4 321	2	626
Cleme duble 56 000 072	2 412	3,65
Cleme mobile 2,5 cod 6 471	5 580	0,55
Cleme conectori 2,5	400	7,50

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Izolatori ceramică 0,46	108	3,10
Izolatori ceramică cod 45 245	160	2,65

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Drosere BVA 80 w	54	66
Drosere BVA 125 w	42	42
Drosere BVA 400 w	17	172
Inele calibrare 25 A	429	0,60
Inele calibrare 20 A	189	0,60
Inele calibrare 16 A	67	0,60
Inele calibrare 10 A	440	,60
Inele calibrare 0,5 A	4 120	0,44
Inele calibrare 0,5 A	2 700	0,60
Inele calibrare 0,5 A	750	

Denumire	Cantitate	Preț unit.
C—155—1 500 A	3	95
E—7—0—10 A	14	260
M 58—100 MA %	4	300
M 5—0—1 300	1	360
E 52—0—2 000/5 A	5	400

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Ampermetre Y M 6—0—1 500 A	5	335
M 57—100 MAS	2	550
M 57—100 A	1	434
M 52—1 000 A	5	472
E 541—4-0 A	3	540
E 54—4 A	5	434
M 56—40×0,40 A	3	400
E 53—3—600 A	6	450
M 53—0—1 000 A	6	360
M 11—0—600 A	2	371

Denumire	Cantitate	Preț unit
Pestinax HST—placă 1 mmm sticolotextolit dublu placat cu cupru 1,6 mm	591,610 192.300	19,80 627

Denumire		Cantitate	Preț unit.
Patroane migron 0,5 A		1 810	1,60
Patroane fuzibile 2 A		700	1,50
Patroane migrom 6,3 A		94	2,50
Patroane migron 10 A		216	1.90
Patroane migron	20 A	563	
Patroane migron 16 A		206	1,90
Patron migron 25 A		1 150	2,60
Patroane fusibile O.S. 150/350 A		60	138.40

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Voltmetre E6—250 V	1	700
Voltmetre E7—250 V	17	360
E541—15 V	9	636
E53—250 V	13	606
M 52—400 V	1	800
M11—400 V	3	436
E 54—600 V	3	620
M 53—600 V	6	590
M 59—1 000 V	1	570
VE—15 V	1	636
Voltmetru	1	250

1.	Bandă	alamă	Am	58T 0,6×500 kg	2.000	39,45
2.	Bandă	alamă	Am	58T 0,8×500 kg	518	38,70
3.	Bandă	alamă	Am	60FT 0,8×60 kg	350	31,85
4.	Bandă	alamă	Am	60 FT1×19,5 kg	100	43,05
5.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×20 kg	244	44,65
6.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1×25 kg	837,5	44,65
7.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×28 kg	812	42,50
8.	Bandă	alamă	Am	60FT 1×28,5 kg	261	42,45
9.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×32 kg	170	43,75
10.	Bandă	alamă	Am	60 FT 1×32 kg	176	41.70
11.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1×45 kg	230	44,05
12.	Bandă	alamă	Am	63 FT 1,2×18 kg	400	45,30
13.	Bandă	alamă	Am	63 T 1,2×25 .g	223	41,25
14.	Bandă	alamă	Am	60 FT1,5×21,5	327,50	36,75
15	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×23 kg	100	43,05
16.	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×33,5	300	42,60
17	Bandă	alamă	Am	63 T 1,5×45 kg	2 447	43,35
18.	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×45 kg	762	42,70
19.	Bandă	alamă	Am	631/2 T1,5×50 kg	893	42,60
20	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1,5×60	3 170	42.60
21.	Bandă	alamă	Am	63 T 1,5×65	1 017	42
22	Bandă	alamă	Am	60 FT1,5×71,5	102	42,(5
23.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 2T×45 kg	50	44,45
24.	Bandă	alamă	Am	63 T 2×55 kg	114	44,45
25.	Bandă	alamă	Am	63 1/2T2×55 kg	232	44,40
26	Bandă	alamă	Am	63 T 2×65 kg	5 000	44,40
27.	Bandă	alamă	Am	63 2T3×160	160	44,10
28.	Bandă	alamă	Am	60FT3,5×57	4 000	41,70
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic	E 12	20×16×3×6	100/80 buc	3 869
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic	E 12	125×20×5×32	100/80 buc	2 10555
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic	E 12	160×16×5×32	125/100 buc	12 10858
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic	E 12	160×2×05×32	80/163 buc	8 13567
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic	E 12	200×8×5×32	100/80 buc	9 6860
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic	E 12	200×10×5×32	125/100 buc	9 8561
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic	E 12	250×10×5×76	125/100 buc	7 10675
Discuri	Elbor tip 501	Suport ceramic	E 12	250×20×5×76	125/100 buc	8 21322
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic	E 12	250×25×5×76	200/160 buc	5 26677
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceralic	E 12	250×25×5×76	50/40 buc	9 26677
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic	E 12	160×20×5×127	125/100 buc	4 30870
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic		360×20×5×127	160/125 buc	9 30870
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic	E 12	400×25×5×203	200/160 buc	2 43029
Discuri	Elbor tip 601/II	" metalic	E 50	100×5×1,5×20	100/80 buc	13 737
Discuri	Elbor tip 601/II	" metalic	E 50	125×5×1,5×32	63/50 buc	12 878
Discuri	Elbor tip 601/I	"" metalic	E 50	125×5×1,5×32	100/80 buc	26 878
Discuri	Elbor tip 601/II	" metalic	E 50	160×5×1,5×32	63/50 buc	12 1093
Discuri	Elbor tip 601/II	" metalic	E 50	160×5×1,5×32	100/80 buc	12 1093
Discuri	Elbor tip 604/1	" metalic	E 55	80×2×3×20	63/50 buc	16 532
Discuri	Elbor tip 604/1	" metalic	E 55	100×3×3×20	100/80 buc	9 1140
Discuri	Elbor tip 604/1	Suport metalic	E 55	125×4×3×32	63/50 buc	19 1767
Discuri	Elbor tip 604/1	Suport metalic	E 55	160×5×5×32	63/50 buc	19 3455
Discuri	Elbor tip 607	Suport metalic	E 20	125×5×3×32	63/50 buc	5 1666
Discuri	Elbor tip 607	Suport metalic	E 20	150×5×3×32	63/50 buc	4 1975
Discuri	Elbor tip 607	Suport metalic	E 20	150×5×3×32	160/125 buc	5 1975

Acesorii ap. foto			buc 1	2235
Broșe de rectificat tip IBVF g5 cu cablu			buc 1	17582,78
Broșe de rectificat tip 421 cu cablu			buc 1	19341,05
Broșe de rectificat tip OIBVF 120 cu cablu			buc 1	19048,01
Broșe de rectificat US 7927018 cuaccesorii			buc 1	49038
Discuri gradate Ø 300			buc 6	1204
Discuri gradate Ø 600			buc 2	2374
Discuri pentru Holografie 10E7S — Lai.a 35 mm			mp 32,040	1146
Manometru ind. Ø 160 mm			buc 4	1344,31
Obiectiv electrogen	4/20		buc	11704
Pietre Arkansos	225 (250×40×50×9)		buc 8	210
Pietre pilă arkansos dreptunghiulare 250×50×25			buc 46	336
Mecanisme ceas ptr. limnigraf cu accesorii			buc 82	2546
Mecanisme ceas tip IF 22 1/2 — 1			buc155	1216,35
Mecanisme ceas ptr. limnigraf cu accesorii			buc 1	2981
Electroventile pneumatice UVGS—1VE			buc 37	1404
Greutăți Ø 22 kg 33			buc 1	31843
Greutăți Ø29 kg 66			buc 1	22381
Obiectiv SONAR 2.8/180			buc 1	2437,74
Placă electronică			buc 1	35955
Servo- venti	SV—20—13—32		buc 1	11642
Sîrmă moale inox R 200 Ø 1,5		kg	255	54,40
Sîrmă moale inox R 200 Ø 2		kg	475	54,40
Sîrmă moale inox R 200 Ø 3		kg	426	54,40
Ventil electromagnetic cu redresor		buc	4	5202
Microrulmenți 7×3×2		buc	34309	13
Cap măsurat elteze 4 tipuri		set	990	180
Gelatină CL 154		kg	7,5	400
Ulei de rapiță		kg	15	7
Ulei ptr. mașin unelte		kg	200	3
Bile oțel Ø 2		buc	214768	0,07
Bile oțel Ø 3		buc	6000	0,04
Bile oțel Ø 3/32"		buc	940	0,06
Bile oțel % Ø 5/32"		buc	2290	0,06
Microrulmenți	13×5×4	buc	750	15
Microrulmenți	11×5×3	buc	5664	16

IMPORTANT!

Întreprinderile socialiste din întreaga țară care intenționează să achiziționeze produsele ofertate pot transmite comenzi ferme la următoarea adresă ;

INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ, strada Popa Lazăr, nr. 9—19, sector 3, București.

In ordinea sosirii comenzilor unitatea bucureșteană onorează prompt solicitările.

Relații suplimentare la telefon 35 00 00.

Livrările se vor face cu certificate de calitate.

REPORTERI

EUGEN DORCESCU

Noul volum al lui Damian Ureche are un impuls şi un caracter omagial. Structură poematică unitară, lucrarea impresionează, înainte de orice, prin întindere: cele 1300 de stihuri, impecabil acordate sonor şi traversate de explozii imagistice nu o dată memorabile, reprezintă — prin ele însele — o performanţă. Întinderea (precum şi subiectul) impun anumite rigori. Mai întîi, un poem de 1300 de versuri, cu prolog, epilog şi patru cînturi, avînd drept temă (sau, măcar, drept pretext) o personalitate artistică, un monument cultural, trebuie să fie ori de factură didactică, ori de factură reflexiv-filozofică (varianta epică, în cazul de faţă, este exclusă). În asemenea împrejurări, prozodia, imaginea, sintaxa rămîn microstructură stilistică, înveliş plasticizant al ideii. Exultarea sentimentală se cuvine să aibă, iarăşi, un rol secundar. Cum se ştie, un poem didactic sau unul filozofic au rostul de a instrui delectînd. Primul ar amănunţi scolastic existenţă şi operă, celălalt (văzînd în Eminescu poetul în genere şi tratînd, deci, cu uneltele liricii, condiţia acestuia) ar plasa existenţa artistică în coordonate sociale şi istorice cît mai vaste, cu scopul de a extrage un înţeles uman etern dintr-o experienţă artistică exemplară.

Din cîte ne dăm seama, aceasta din urmă a fost intenţia lui Damian Ureche. El şi-a propus să scrie un poem filozofic despre Mihai Eminescu, să transcrie — interpretînd-o afectiv, imaginativ şi chiar teoretic — urma lăsată de lectura operei acestuia în propria sensibilitate. Descripţia îşi ataşează elanul confesiv, încît poemul devine o interpretare lirică deplasată autobiografic.

Damian Ureche crede că personalitatea lui Eminescu (a poetului) poate fi urmărită în patru secţiuni: *Ars poetica, Ars vivendi, Ars amandi, Ars doloris*. Poezie, viaţă, dragoste, suferinţă, toate sînt *ars*. Cum lucrarea în ansamblul ei trebuie să fie (potrivit genului căreia i se încadrează) o întreprindere deopotrivă poetică şi metapoetică, vom fi tentaţi să căutăm, în desfăşurarea ei, universul creaţiei eminesciene (sau ontologia poeziei în general), aşa cum ele se dezvăluie autorului. Vom constata că, sub aspectul fondului, între cele patru cînturi nu se conturează diferenţe esenţiale. Nu există denivelări semantice, cum nu există denivelări prozodice: aceleaşi direcţii organizează întregul material lexical. Iată-le pe cele mai însemnate: *cometă, galaxie, lumină, spaţiu, stea; apă, frunziş, pămînt, piatră; cîntec, daltă, durere, marmură, muzică, pasiune, statuie* etc. E vorba de cosmos, de peisajul natal, de uneltele artei. Un alt domeniu este cel erotic. De creaţie şi iubire se leagă extinsul inventar lexical al stărilor afective (*pasiune* şi *raţiune* sînt aşezate, adesea, în contrast: „Sîngele parcurge timpul controlat de raţiune, / Dar sub salturile clipei — uragan de pasiune", 22 etc.): *patimă, furtunile din sine, entuziasmul, flacăra sentimentală, plînsul*, toate acestea şi multe altele se adună în *fortăreaţa de emoţii* (66), toate aparţin poetului. În ciuda unor enunţuri precum: *„Căci materia rigidă artă doar atunci devine / Cînd s-a-ndepărtat de frigul ce te chinuie pe tine" (17); „Iar cînd se îmbrăţişează tainic forma şi esenţa / Pe cetăţi de sentimente flutură inteligenţa"* (60) etc., arta poetică a lui Damian Ureche rămîne aceea a unui ingenuu („Căci poetul e copilul care numără nisip", 15), a unui spontan, cantonat în fericita confuzie dintre eul artistic şi eul empiric. Eminescu însuşi, în viziunea lui Damian Ureche, — textul are, vrînd, nevrînd, doi referenţi — pare un afectiv şi un tematic (nu un imaginativ). În paralel, arta însăşi se apropie de catharsis (nu de poiesis). Se menţine totuşi, ideea de elaborare, de efort creator (*dalta, statuia* etc.). Un loc aparte în destinsul sistem metaforic al cărţii îşi găseşte *turnul*, teritoriu — pare-se — al recluziunii fecunde, al muncii artistice (67).

În sfîrşit, tot sub raport semnificativ, reţinem conceperea *focului* ca *principium* (54, 57, passim) (la Eminescu, de fapt, *rîul*).

Ceea ce uimeşte însă la lectura acestui poem este exuberanţa formei sale prozodice. Impetuozitatea retorică, paralelismele, uniformitatea metrului, intonaţia, năvala versurilor de 16/15 silabe, rimate în distih (unele rime sînt preluate: 51), proiectează figura vidă a poeziei lui Eminescu (a aceleia din *Scrisori*, de pildă). Muzica a golit cuvintele şi frazele de precizie şi cursivitate semantică, organizarea lanţurilor de imagini neputîndu-i nici ea sta împotrivă. Intenţie reflexivă, dorinţa afirmării personalităţii proprii, confesiune şi odă, originalitate şi imitaţie, precaritate semantică şi mare dispoziţie muzicală, iată cîteva din însuşirile ce converg în ţesătura operei. Damian Ureche are îndrăzneala de a aborda un gen vetust (sau considerat aşa: poemul didactico-filozofic) şi de a-şi dezvolta subiectul într-un metru de asemenea vetust (sau numai presupus a fi astfel), încercînd să le insufle căldura şi vivacitatea trăirilor moderne. Opinia autorului — oarecum paradoxală — se află expusă în distihul ultim din *Acord final*

BRÎNDUŞA ARMANCA

Existenţa poemului este îndatorată lui Eminescu, înţeles ca simbol al poeziei, sinonimie ce s-a impus de mult. Lirica amplă pe care o abordează aici Damian Ureche necesită o întemeiere sintetică şi o deschidere largă, ambele oferite de simbolul ocrotitor al universului eminescian. Modelul în sine participă la formarea poemului nu atît prin termenii recurenţi ai poeziei lui Eminescu, preluaţi, însă trecuţi în parafrază, sau prin imprimarea unei scheme ritmice, mărturisind tentaţia pentru „Iambii suitori, troheii, săltăreţele dactile", cît printr-o transpunere expozitivă a temelor eminesciene ca teme eterne în creaţie: viaţa, dragostea, poezia, durerea. Deci, fragmentarea poemului în *Ars poetica, Ars vivendi, Ars amandi, Ars doloris*, fixează doar principii ale poeziei, fără rol ordonator, postulînd mai degrabă incertitudinea limitelor sau chiar imposibilitatea acestora.

Continuitatea poemului *Eminescu* se dezvăluie şi în construcţia retorică, al cărei patetism asigură prelungirea tensională, şi în unele procedee ale formei. Patosul se propune singur, de la început, cînd discursul liric este pus sub semnul lui Eminescu simbolic: *„Şiroind de adevăruri mare stea ne dă tîrcoale, / De din vale de vocale ne-chinăm Măriei-Sale. / Cînd un geniu vre din scama de pe nori să se-nfiripe / Veacurile prosternate stau la glezna unei clipe:"*. Totodată, impulsul patetic este propriu poeziei lui Damian Ureche, cum dovedesc volumele anterioare. Se întîlnesc aşadar predispoziţia configurativă şi sponteneitatea specifică. Elanul fundamental ce încheagă poemul este controlat, reţinut le o tendinţă uşor parodică (sau autoparodică): *„Ea, care atît de tandru la durerea mea aderă, / Ea în rochie de seră. / Închinaţi-vă la dînsa şi cuprindeţi-o de-a-notul, / Ea care înseamnă nimeni, ea, care înseamnă totul. / (...)"; „Şi, tulburătoare, şansa zorilor pentru eschivă, / Crin prizonier în mînă de zeiţă mult captivă / Pleoape imobilizate lîngă geană de pervaz / Şi profil săpat în somnul aparent numit extaz"*. Cenzura se complică cu atitudinea dublă, una preluată din *Scrisorile* eminesciene, de un sarcasm atenuat însă, alta marcînd obsesia poemului „O fîntînă torturează setea de eternitate." *Ars poetica* este tutelată în totalitate de recurenţa „eternitate" în diverse expresii: „veşnicie", „nemărginire", „nemurire", „infinit". Furia ritmului caracteristic lirismului patetic este întretăiată de pauze aforistice de felul *„Dar să nu te-aştepţi vreodată să primeşti cît poţi să dărui"* sau conclusive: *„În uitarea grea de sine, fără griji şi fără vreri / Contemplarea ei înseamnă un avînt spre nicăieri!"*.

Incursiunea retorică în universul poeziei ambiţionează să biruie în patru teme esenţiale diversitatea lumii. Se suprapun, se întretaie, se împletesc în imagini largi motive multiple, cel mai adesea în antinomii: timp, lut, gînd, durere, os, flacără, iluzie, iubire, stea, noapte şi, peste toate, programatic, dualitatea cuvînt-tăcere. Multiplicitatea este rezolvată tensional, cu reluări de sintagme poetice care devin motive muzicale pentru poem. Riscul revenirilor fără temei nu este totuşi ocolit în desfăşurarea poemului. Ritmicitatea este susţinută deopotrivă de şiruri interogative, unde textul poetic înregistrează un crescendo: *„Ce cărări imaculate în tăcutul meu nesaţiu, / Ce-ntrebări imaginează pasărea cînd arde-n spaţiu..."*

Există în acest poem o ştiinţă a efectelor, uneori mult prea atrăgătoare, transpusă în paradoxuri ca „Pe nisipuri vinovate calcă vinovat lumina", „E o taină să fii clipă, a fi veşnic e o taină", „Peste cîmpul cibernetic urcă soarele în spice", „Fila albă te ridică la robia unui zeu", „Trup de uragan rămîne împietrit într-un fotoliu". Imaginaţia abundentă se interesează de tot ceea ce aparţine poeziei, cuprinzînd lucrul, gîndul, sentimentul, transformarea neîntreruptă, cercetînd apoi cuvîntul poetic dinafară şi dinlăuntru, reconstituind strădania poetului: „Să-nvăţăm să spargem gheaţa dinăuntru spre afară". Rezistenţa pe care formă o opune, poetizată într-un îndemn „Strînge serile în sunet, strînge ţipătul în tril, / Tulburînd căderi de cîntec prin durerile de stil" (...), o rezolvă concret poetul prin supunerea la rimă. Patosul, ritmicitatea sînt întreţinute de o rimă naturală, rar cedînd sieşi, ce sprijină textul şi prelungirile sale. Este o virtute cunoscută de altfel a poetului Damian Ureche.

În întregime „ars poetica", poemul *Eminescu* mărturiseşte aderenţa sufletească definitivă la „Aurul curat ce-şi sună doru-n limba românească", demonstrîndu-i virtuţile în imagini ca acestea „Zborul care pe miracol de nelinişti ne consumă / Cade lîngă sînii ierbii într-o aşchie de humă". Poetul dezvăluie ca pe un efect al temporalităţii o „ars doloris" de circumstanţă „Creşte-n patimi depărtarea cu tumult după tumult — / Suferinţa şi regretul, fiindcă n-am visat mai mult", dacă nu cumva proiectează nostalgia autonomiei în puritate a poeziei *„Coborînd, o rană suie diamantele spre cer / Cu plămînii lui Bălcescu şi cu ochii lui Homer!*

„ORIZONT" vă propune o carte:

„EMINESCU" poem de DAMIAN URECHE

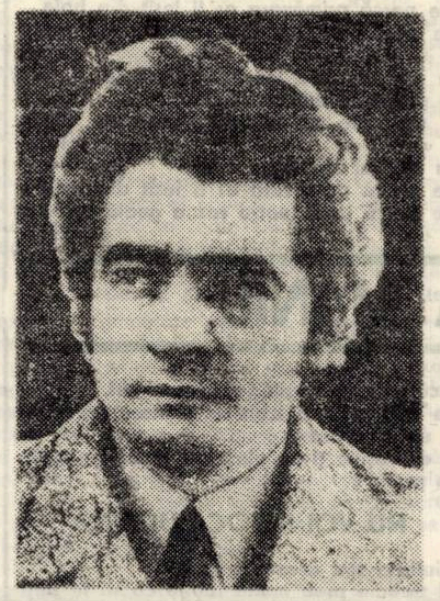

LUCIAN ALEXIU

Pentru cel care a citit poemele petrarchizante, sentimentale, contaminate de sunetul romanţei eminesciene, din volumele de pînă acum ale lui Damian Ureche, versurile care compun poemul *Eminescu* par să fie, într-o măsură considerabilă, rezultatul unui pariu al autorului cu sine. Tentat de edificarea unei construcţii lirice ample, Damian Ureche masează (şi numerotează) în patru capitole: *Ars poetica, Ars vivendi, Ars amandi, Ars doloris*, la care adaugă un prolog, *Sunet de încercare*, şi un epilog, *Acord final*, 1300 de versuri ce ilustrează nu o nouă viziune asupra operei eminesciene şi nici bineştiute glose ale criticilor, ci pur şi simplu intima sa dispoziţie pentru parafrază şi producţia metaforizant-sentimentală.

Cum am avut prilejul să scriu şi altă dată (poemul, pare-se cu un număr sporit de versuri, a fost publicat în reviste înainte de a alcătui un volum), titlurile de capitole sînt, în mare, mai curînd o convenţie, menite fiind să provoace impresia organizării conceptuale, a disciplinării imaginaţiei: ţeluri, desigur, onorabile, însă nu esenţiale pentru un prozodist fugos cum este Damian Ureche, cu o înclinaţie specială pentru lirica intimist-sentimentală ori naturistă, întreţinută de fervori senzuale tot atît cît de preţios-calofile invocaţii erotice: *„Mistuindu-se-n pulsaţii, numai fulgerul răsare / Lîngă braţele-ndoite într-un fel de apărare, / Marmura ca o dantelă ce se teme-n lanţ de pace / Cînd întîrzie zăpada de la gît să se dezbrace, / Cresc desăvîrşiri rotunde în euforie mută / Pe cînd ochiul nu te crede, pe cînd mîna nu te-ajută, / Măduva din ţărmuri dure stă-n neliniştea uitucă / Agonie de miresme fumegă să te seducă; / ... / Arcuit în cavalcada dintre arşiţă şi sete / Jarul munţilor din tine vrea alţi munţi să se îmbete, / Tăinuite guri de vifor care vor să te absoarbă, / Ca un stol de păsări suie prin melancolia oarbă, / Cine a vărsat cerneluri prea fierbinţi şi prea bogate / În poemul scris pe simţuri cu amurguri delicate? / Tunete tăiate-n porii cu văpăile timide / Delirant vestesc furtuna care-n piept ţi se deschide"*.

Fapt simptomatic pentru lectorul poeziei lui Damian Ureche, principiul cărula autorul îi închină în mai toate cazurile — şi, într-un mod cu totul deosebit, în poemul *Eminescu* — este erosul. Fiind un sentimental, complicat întrucîtva prin practica unui verbiaj perifrastic, a verbirii galante, înflorite: *„Ea, care atît de tandru la durerea mea aderă, / Ea, în rochie de seară, ea, în rochie de seră / Închinaţi-vă la Dînsa şi cuprindeţi-o de-a-notul, / Ea, care înseamnă nimeni, ea, care înseamnă totul / .../ Cu orchestre-năbuşite în capcana letargiei / Ea acoperă-n miracol, stinsă, culmea armoniei / .../ În răgazul dintre vorbe pune foc de piatră rară / Care cu zgîrcenie arde dinăuntru în afară, / Forme nude, forme pline, vor privirea să-ţi răstoarne, / Şolduri de viori trecute prin bijuterii de carne"*, Damian Ureche înscenează extaze şi gesturi pasionale, delicate, evocă largi panorame romantice şi peisaje conspectate din lirica eminesciană, la acestea adăugînd, din surse mai conforme cu speţa ardent-teatrală a liricii sale, imagini de o expresivitate căutată, excesive, livresc-romanţioase: *„Ce cărări imaculate în tăcutul meu nesaţiu, / Ce-ntrebări imaginează pasărea cînd arde-n spaţiu, / Ce oceane se frămîntă în viori ca să răsune / Bubuitul unei lacrimi perceptibilă pe strune? / Ca să fie adiere de gheţari în stalagmite, / Fiecărei brize marea o epistolă-i trimite..."* şi, nu o dată, versuri sentenţioase, programatice: *„Patimile noastre toate pe pămînt curgînd teribil / Sînt de spirit urmărite ca fluidul invizibil!"*, destinate a ilustra viziunea eminesciană asupra erosului, aceasta, dacă am înţeles bine din stanţele poemului, interpretată în sensul confruntării dintre raţiune şi pasiune, dintre materie şi spirit: *„Singele parcurge timpul controlat de raţiune, / Dar sub salturile clipei — uragan de pasiune, / Pajiştе îngrijorată, gîndul contemplînd asaltul, / Cînd instinctele-n cupolă zboară unul după altul, / Albă, flacăra din carne suie la ospăţul straniu, / Fierb în linişte ucisă eprubetele din craniu, / Patimile stau la pîndă, lebedele-n vin se spală..."*.

Iscat dintr-o ambiţie a construcţiei conceptuale ca şi dintr-o pioasă intenţie comemorativă, poemul *Eminescu* al lui Damian Ureche reuşeşte, curios, şi atunci cînd se rezumă la parafrază, performanţa de a-l releva, deplin, pe liricul panegirist, şi de a se distanţa, pînă la totala ocultare a legăturilor estetice, de opera marelui omagiat.

OVIDIU GENARU

IMAGINI

Din spălatul rufelor femeiești
adie un vînticel jilav și ne tulbură
dorința și nările
Pentru copii se întoarce rîndunica de zahăr
e chemarea șaptea din taina întîia
Pe gușa mugurilor asfințitul se lasă
și-n lumea care-ncepe să dispară
ies pe mal
fecioarele atît de aguride

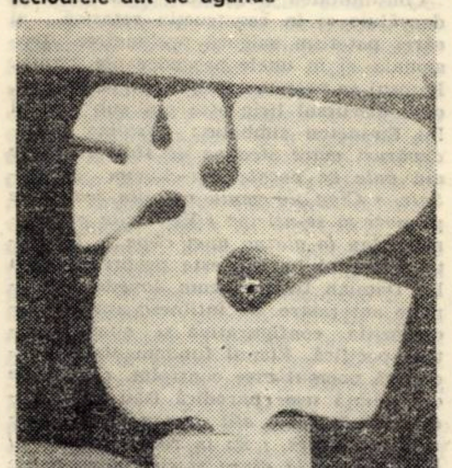

IERTARE ÎMI CER

Să fie un vis rumoarea altor ani ?
Îmi promisesem doar să comentez totul
fiecare eveniment e mînjit de cunoașterea mea
zilnic m-am văzut doar cu îngerul
printre cuvintele mele s-au găsit și coji de cartofi
fiindcă am obosit de-atîta frumusețe
în loc de panică septembrie e fum.
vînturi noi au modificat ruinile
Arhitect fără diplomă al propriei mele bucurii
construcția vădește fisuri
Fiecare eveniment e mînjit de cunoașterea mea
iertare îmi cer că sînt discontinuu
ca fluxul și refluxul puterii
ca un liliac pierind-înflorind cu prudență.

LA POARTA MUIERILOR

De parcă primăvara ar fi ieșit din baie
de parcă ar fi luat-o razna goală peste diguri
la poarta muierilor bat staminele
și pragurile ard cu vîlvătăi
și meseriile se amestecă între ele cîinii latră
la călcîiul ei subțire crud
de parcă primăvara ar fi ieșit din baie
de parcă ar fi luat-o razna goală peste diguri...

NASTASIA MANIU

NICIODATĂ ȚĂRMUL

E atîta înflorită speranță
în fiecare cuvînt care moare,
atîta lumină ascunsă în obscura tăcere.
Pagina bolnavă de așteptare,
nebunul meu suflet răvășind
liniștea aparentă a orelor.
Cine sînt eu
de nu mă sfîrșesc în talazul de piatră
ce mă izbește ?
Sînt țărmul de apă sau țărmul de aer ?
Se agață de mine algele minții,
sălbatice alge
mirosind a cuvînt,
agonie a orelor
izbindu-se ritmic de tîmplele mele,
pereții albi ca varul uitării,
nici o tînguire — reproș al muțeniei ireversibile —
fruntea mea care nu se sfîrșește nicăieri,
decît retezată de spada unui cuvînt,
înghețul de pe stîncile minții,
austeră priveliște,
neclintit legămînt.
Pe ce versant al zilei sau nopții
ne putem întoarce ?
Niciodată prin aceleași bătucite ore,
niciodată prin același cuvînt.

COPILĂRIA CĂRUNTĂ

Din nou tentată ești să te întorci în copilărie.
Nu observi că a devenit zonă interzisă
pentru pașii tăi care nu mai cunosc drumul înapoi.
Umbli nehotărîtă pe cărările
incerte,
mult prea alunecoase pentru gleznele tale subțiri.
Ochii tăi bruni caută-n zadar
spațiul feeric
plin de sufletul tău fără margini.
Amară-i strălucirea privirii tale,
castanele din plete o să-ți cadă,
încărunțește copilăria în amintiri.
Pe trotuar te-ai izbit de privirea flămîndă
a unui bărbat
și de rușine ți-au alunecat toate gîndurile
în praf.

NU VOI INVOCA UITAREA

Ciudate sînt aceste semne.
Îți trebuie prea multă iubire ca să le poți dezlega.
Sufletul adormit în umbra albastră a minții
niciodată nu va ști să citească.
Orb, el nu va cunoaște nefericirea,

dar nici fericirea vreodată.
E stînca aceasta o lumină grea
apăsîndu-mi memoria.
Și totuși nu voi invoca
niciodată uitarea.
Oricum va veni,
nefericita de mine.

RADU PETRESCU ● PRIN CALEIDOSCOP

Gîndindu-se la biata soție a lui Vonica și la impresia că cele cîteva vizite pe care i le făcuse pentru a o studia îl indispuseseră nu numai pe magul posibil jucător de tenis dar și, absurd, pe Alexandru, Gabriel se îndreaptă într-o seară, către prietenul nostru, cu un buzunar plin de poezii asupra cărora dorea să-i cunoască părerea. Din colțul străzii, îl văzu, oprit în poartă, cum privea, desfășurat în sus, la stelele cîte începuseră să sclipească, privirea lui trăgîndu-l după ea, înfiptă între ele ca trompa unui furnicar în mușuroiul de furnici crescut pe marea întindere dreptunghiulară încă albă, încă luminoasă, a cerului. «Ce casă mare și frumoasă are unchiul tău ! îi spuse Gabriel înainte de a se urni din fața ei să se plimbe și între ei doi casa lungea o umbră lungă, palidă, peste asfaltul străzii, ridicîndu-se apoi pe peretele casei de peste drum și pierzîndu-se de acolo în umbra cerului înstelat, pietre, ziduri și stele egal crucificate pe ea. Nu-i este urît, singur în ea ?» «E destul de ocupat cu treburile lui, îi răspunse Alexandru, și cînd stă acasă și n-are nimic de făcut, are albumul de fotografii în care e drept că de cîtva timp se uită mai rar». Și fiindcă această observație îl făcu să întrevadă că pricina dezinteresului pentru fotografiile mătușii lui decedate era doamna Bogdan, avu o strîngere de inimă, ca și cînd ar fi făcut o indiscreție, așa că se grăbi să abată discuția în altă parte, exclamînd puțin cam tare, fiindcă doi tineri care se țineau în brațe pe o bancă în întuneric, în grădina Icoanei, tresăriră deodată și-și întoarseră spre ei, ca din somn, ochii amețiți : «Dar unde oare ne-am cunoscut noi mai întîi ? A, stai ! strigă din nou și se opri în loc, imitat cu oarecare uimire de Gabriel, care nu înțelegea motivul bruștei lui exaltări. La o săptămînă după ce unchiul m-a adus la el, m-a luat într-o după-amiază la doamna Poenăreanu. Pe tot drumul, mătușă-mea mă oprea să se uite la mine bătîndu-mă în cuiele privilor ei pe crucea peisajului pe care-l străbăteam, și mă tot trăgea de funda de la gît să mi-o îndrepte, unchiul, plictisit pînă la urmă, se uită după nori și eu nu pierdeam din ochi, printre brațele ei care se agitau asupră-mi, automobilele, bicicliștii, cupeurile lucioase». „Ce curios, exclamă Ojescu întrerupîndu-l, într-adevăr noi am apucat cupeurile ! Am călătorit și eu, odată, cu unul, în copilărie. Pe micul său tavan jos avea un bec electric ascuns după un cristal și lumina lui scînteia plăcut în oglinda din fața banchetei, dacă oglindă era și nu mai curînd o fereastră prin care aș fi putut să văd spatele birjarului. Pentru mine era oglindă. Imaginează-ți că ai fi închis într-un șifonier pe roate." „Băiatul ăsta n-are astîmpăr ! striga mătușă-mea, reluă Virgil Aurelian, raportînd lui Ojescu cuvintele lui Eliade raportate lui de Gabriel. La doamna Poenăreanu, din cauza oglinzilor, părea să fie foarte multă lume, deși nu se mai afla acolo decît cumnata lui unchiu-meu și, într-o încăpere alăturată, spre care ușa era larg deschisă, un băiat care, îngenuncheat pe parchet, împingea înainte și îndărăt o mașină galbenă și roșie, printre soldați de plumb și construcții abia începute ori deja dărîmate, din cuburi cu figuri multicolore pe ele. Lumina îi venea din spate, pe o fereastră înaltă pînă aproape de tavan și verde din cauza arborilor care, în curte, creșteau în dreptul ei.» În ce mă privește, continuă surîzînd Virgil Aurelian, mă aflam în picioare, cu umerii sprijiniți de peretele dintre fereastră și un șifonier alb, și priveam în direcția lui Gabriel, într-un caleidoscop ochiul drept larg deschis, stîngul acoperit tare cu palma. Auzind cum se deschide ușa de la intrare, căci nici cea dintre hol și vestibul nu era închisă, și vocile unor noi sosiți, am resfirat degetele palmei și am văzut, printre ele, pe doamna și pe domnul Dinescu, ea împingînd înainte un băiețaș în haine albe, de vară, cu o fundă la gît. Alexandru, căci el era, fu atît de fermecat de priveliștea din depărtare a jucăriilor de pe jos, încît, smulgîndu-se din brațele doamnei Marcu între care trebuise să se acomodeze îndată ce intrase în hol, pieptănătura lui pedantă explodînd, la ceafă, pe pieptul ei mare, a dat fuga spre noi și pînă să ajungă a alunecat pe parchet și a căzut cu capul înainte, răsturnînd o măsuță și umplînd salonul cu cioburi exact în momentul cînd intra de afară în vestibul și domnul Leon Marcu. Gabriel, mai departe în genunchi printre jucăriile lui și acum sprijinit și în mîini, privea la cel de pe jos, din balta plină de flori și de cioburi, și la marele om atunci apărut iar eu, lăsînd în jos și caleidoscopul și mîna de pe ochiul stîng, îl priveam pe Gabriel, uimit de expresia de neplăcere luată de trăsăturile lui. Cine mi-ar fi spus atunci că numai peste trei zile cel din baltă, Gabriel și cu mine, prieteni la culme, vom coborî din tramvai, priviți chioriș de vatman, la marginea orașului, să prindem insecte într-un loc spin, ciolănos, mîncat de uleiuri și de escavații naturale prăpăstioase, din fundul și de pe ale căror margini tindeau spre aria verde a cîmpului, care începea dincolo de zbîrlirea unui șir de salcîmi, șale și spinări de gunoaie masive, enorme ? Pe nesimțirea animală a munților de detrituri palpitau în lumina de dimineață a soarelui, fulgi rari, încă vii, pe un trup defunct, sticliri de cioburi de sticlă. Între ele se azvîrli, în delirul aerului vast, al spațiului fără margini, Alexandru, cu fața în sus, cu brațele în cruce, strigînd două nume, nouă necunoscute, și spunîndu-le că vede, în clipa aceasta, nori foarte frumoși. Asta am înțeles-o foarte bine dar cînd, după moartea mătușii sale, aflîndu-ne noi în curtea bisericii Sfînta Vineri, ne spuse, arătîndu-ne cerșetorii înșirați de la ușa bisericii pînă la clopotnița de la stradă, «Ce oameni frumoși !» și se repezi între ei, plasîndu-se între două nenorocite, în rînd, ca și cînd ar fi fost unul dintre ai lor, cu brațele deschise larg și capul dat pe spate, nu am mai înțeles nimic, a fost o nebunie. Gabriel pretinde că tocmai atunci ieșind din biserică, domnul Leon Marcu trecea în revistă cerșetorii și că, ajuns în fața lui Alexandru, a tresărit puternic și, după două secunde, a trecut mai departe, făcîndu-se că nu l-a văzut ceea ce, din cauză că Alexandru își ținea atît de mult capul dat pe spate încît fața îi era ca și ascunsă de bărbie, era foarte posibil ; domnul Leon Marcu putea fi liniștit cu gîndul că se va fi înșelat, văzînd doar cîteva linii vag asemănătoare cu ale nepotului domnului Dinescu.

Așadar, Alexandru i-a povestit lui Gabriel cum, atras de jucăriile lui licărind în soare, din încăperea alăturată holului, a scăpat din brațele doamnei Marcu și a răsturnat, alunecînd, măsuța cu vasul de flori pe ea, iar Gabriel a început să rîdă și i-a răspuns : îmi amintesc, fiindcă băiatul cu jucăriile eram chiar eu». «Tu erai, va să zică ! De tine nu-mi amintesc parcă decît mai tîrziu cînd, după ce servanta strînse cioburile și șterse apa de pe covor, își făcu apariția domnul Leon Marcu. Din ușă, înainte să fi înregistrat prezența celor de față, privi întunecat la pata de apă de pe covor și la mine și apoi, după ce salută pe doamne și pe unchiu-meu, clătină capul și spre mine, care eram din nou în brațele acum speriate dar și consolatoare, protectoare, ale soției lui. Unchiul, căpitanul, vorbea și rîdea tare de tot, mătușe-mea, Eleonora, evita, enervată, să mă privească, iar doamna Poenăreanu radia de fericire de parcă, făcîndu-i zob vasul cu flori, realizasem, fără să știu, un vechi ideal al ei, ieși în grabă și, după cîtva timp, reveni cu un băiat năltuț, cu ciorapi albi pînă sub genunchi și cu o jachetă bleumarin, mă luă de mînă, mă aduse în fața lui și mă recomandă, cu o palmă pe creștetul meu și cu cealaltă pe al lui. Băiatul acela, dar abea acum, vorbind cu tine, mi-au revenit în minte toate aceste lucruri, erai tu.» «Ești sigur ?» «O, da !» spuse Alexandru, deodată șovăitor. «Vezi ? făcu Gabriel victorios pentru că discuția aceasta despre propria-i persoană îl stînjenea ca și cînd ar fi fost tratat ca un obiect oarecare. Te îndoiești.» «Ce Dumnezeu, că doar de-atunci nu e prea mult ! A fost, nu-i așa ?, cu patru ani înainte de intrarea germanilor în Polonia.» «Adică, vrei să spui, în 1935.» «Da, în 1935, acum șapte ani, cînd am venit la unchiu-meu, aprobă Alexandru care în fine îi observase stînjenirea și ca să-l liniștească adăugă, făcînd o aluzie la situația lor de poeți. După cum vezi, am și început să intrăm în legendă!» În realitate, spuse Virgil Aurelian, eram chiar atunci în plină legendă pentru că nici Gabriel, nici Alexandru nu-și amintesc că am fost de față la întîmplarea aceasta, ba mai mult, că după ce doamna Poenăreanu l-a luat pe Gabriel ca să i-l prezinte pe Alexandru, cei doi au venit din hol în camera cu jucăriile și nepotul gazdei mi-a prezentat la rîndu-i noua lui cunoștință. Cît a lipsit el, dus în hol de mătușa lui (cuvînt urît **mătușa**, nu-i așa ?, jenant de moale și de turtit, lăbărțat, parcă vezi o damă grasă și bătrînă în papuci de pîslă, în formă de șoșoni, și cu un halat descheiat pe ea, mirositor a varză prăjită, tot urîtul lumii), eu m-am rezemat la loc de perete, în aceeași poziție, și mi-am dus la ochi luneta neagră, căptușită cu oglinzi, a caleidoscopului. Dubiul lui Alexandru se explică așa că el m-a văzut, mai întîi, pe mine, care eram în picioare, dar a aplicat figura mea ca pe o mască pe chipul lui Gabriel, îngenunchiat între jucării, astfel că atunci cînd Gabriel s-a ridicat s-o urmeze pe doamna Poenăreanu ca să dea mîna, în hol, cu Alexandru, acesta din urmă, turburat de dezastrul pe care îl provocase, a avut impresia că băiatul căruia îi strîngea mîna este altul decît cel dintre jucării, și altul a fost atîta timp cît, pentru el, cel dintre jucării eram eu, adică nimeni pentru că atunci cînd a venit, adus de Gabriel în încăperea de alături, eu eram mascat, la rîndul meu, cu tubul caleidoscopului, în care am privit, comunicîndu-le ce vedeam, pînă la sfîrșitul foarte scurtei lui vizite. A doua zi doar, în curtea lui Gabriel, m-a văzut cu adevărat la față și pentru el a fost și prima dată cînd existența mea i-a ajuns la cunoștință. Mitologia fusese cu o zi înainte, în ce îl privește, iar în ce mă privește am avut ocazia, unică pînă acum, de a asista, în stare de veghe, la visul lui în stare de veghe, vis al cărui personaj am fost chiar eu, știind că sunt. Am încercat, dragă George, să pun pe hîrtie, într-un caiet, tot ce ți-am spus ție acum, bănuind că e aici un mod de a fi al oamenilor care să permită unui romancier fanatic să-și gîndească altfel decît pînă acum personajele și cartea."

„Știi că, îl întrerupse tînărul amfitrion privind țintă afară, în farurile aprinse ale automobilului din îngusta curte sufocată de vegetație de peste drum, de lîngă clădirea cu două etaje ale cărei multe ferestre i se păruseră odată luminate cu toatele, deși era exclus, din cauza camuflajului, să fi fost cu adevărat așa, Nicolae și-a ars toate hîrtiile înainte de nenorocitul lui accident, afară de o singură pagină, pe care domnul Daniel i-a arătat-o **după aceea** lui Alexandru, crezînd că el ar putea vedea o legătură, chiar dacă știa și el prea bine (și a aflat asta chiar a doua zi după împușcătură, cînd s-a dus la Prefectura de poliție să ceară lămuriri și aceia, împreună cu scuzele, i-au spus tot ce se întîmplase și l-au asigurat și că agentul în exces de zel urma să fie pedepsit și absurda urmărire să înceteze) despre ce fusese vorba. Alexandru mi-a reprodus conținutul paginii, care mie mi s-a părut misterios iar acum înțeleg că se înrudește, parcă, nu știu în ce fel, cu ce-mi spui tu." „Alexandru mi l-a reprodus și mie. Nu văd legătura. Dacă zici tu... Dacă Alexandru nu putea, și nici astăzi nu cred că poate, să fie sigur care din noi doi fusese Gabriel, sigur este că la scurt timp după înmormîntarea soției sale domnul Dinescu se simțise o clipă, absurd, amenințat de sărăcie și se gîndise să recupereze banii împrumutați pe la unul și pe la altul, așa că Alexandru coborînd din tramvai la marginea orașului să ia autobuzul spre Pasărea, ducea în buzunar o scrisoare către un debitor al lui de acolo. Praful stîrnit de patru camioane în goană îi împînzi vederea. Norul alburiu întunecos se risipi greu, ca și cu lopata, și rămase scuipînd și ștergîndu-și ochii și nasul. Urcă în autobuz, împiedicat. O femeie cu un bidon de lapte între picioare nu-și mai luă ochii de pe capul și hainele lui mustind de praf văros din care ochii, capătul nichelat al stiloului ieșind din buzunarul de la piept al cămășii și nasturii sticleau palpitînd la toate hurducăturile autobuzului și la toate mișcările pe care, din umeri, cu brațele și cu picioarele, le făcea să scape de praful de pe el, ea așteptîndu-se, jumătate speriată, jumătate încrezătoare, ca tînărul, la o scuturare mai puternică, să-și ia zborul prin fereastra mașinii și să se piardă în aer, bătînd mai departe din umerii acoperiți cu fulgi rari. Atunci, da, atunci o întrevăzuse, coborînd din autobuz în sat, înaltă în rasa neagră, sub baldachinul unui docar. Nu era singură, dar prin praful văros care-l acoperea, abea lăsîndu-l să respire, ochii i se opriseră drept pe ea."

AUREL BARANGA — Cuvîntul și legea morală

Vama unei Clipe (asemeni acesteia în care scriem despre Aurel Baranga) este, dintotdeauna, greu de depășit. Ea stă între două teritorii ale căror borne sînt vizibile și totuși drumul dintre ele nu se lasă parcurs fără dificultate.. mai ales cînd nu l-ai cunoscut decît prin intermediul operei și al referințelor critice.

Dramaturgul Aurel Baranga nu ne amintește, de aceea, de „Viața..." unui om care s-a dus ci, cu un omenesc regret pentru acest „Voiaj în Noua..." ultimă vară, de „Rețeta..." viabilității unei creații sau „Despre ceea ce... se vorbește" de un bun număr de ani ca despre unul dintre arcurile de boltă ale dramaturgiei românești din ultimele trei decenii... și jumătate.

O retrospectivă, oricît de sumară, a propozițiilor produse de criticii de teatru, în cărțile lor despre teatru, va releva locul ce se acordă în context dramaturgiei lui Aurel Baranga. „Cercetătorul aplicat va putea (...) descoperi, în importanta operă comică a lui Aurel Baranga, o orientare civică substanțială și o tendință novatoare continuă, reflex al sensibilizării la ceea ce e nou în zona umană investigată de el satiric și expresie a nevoii autentic creatoare, de depășire a propriilor formule anterioare.

Mielul turbat (1952) inova, categoric, în ceea ce privește prezența eroului exemplar în comedia satirică ; Adam și Eva (1961) îndrepta periscopul critic spre un teritoriu pînă atunci neexplorat, al prevaricațiunilor organizate într-o insulă a aparatului de stat ; Sfîntul Mitică Blajinu (1965) punea în bătaia zeflemelei caricatura vigilenței, nu vigilența reală, necesară, în raporturile cu străinii ; Opinia publică (1967) — cauterizînd un mod factice de fabricare a unei opinii — reprezenta și prima piesă „deschisă", invitînd spectatorii să opteze pentru cîteva ipoteze de deznodămînt ; Interesul general (1971), negreșit din aceeași familie literară cu lucrările citate, e o variație pe cîteva teme predilecte, dar, deopotrivă, un moment original în creația lui Aurel Baranga..." (Valentin Silvestru, „Clio și Melpomena", — 1977, pag. 85). Același critic semnala (în „Personajul în teatru", 1966) „valențele etice ale personajelor de actori din comedia lui Aurel Baranga Adam și Eva", ori importanța personajului „nevăzut" din Siciliana, comentînd mai pe larg (în „Prezența teatrului" — 1968 și „Caligrafii pe cortină" — 1974) virtuțile activității unui comediograf fecund care concepe „activitatea de comediograf ca un sacerdoțiu civic".

În opinia Mirei Iosif („Teatrul nostru cel de toate serile" — 1979, pag. 31) „satira lirică, comedia dramatică sau farsa gravă, sau toate la un loc, numită Fii cuminte, Cristofor ! frapează prin clasicitatea expresiei. Construcția riguroasă ca o orologerie a clasicului vodevil, (...) cu tipuri fundamental comice, ce se revendică din farsele atelane, comediile molierești și piesele lui Labiche și Feydeau, ne sugerează o nouă demonstrație etică... Situațiile comice în cascadă și aforismele în ploaie de artificii țintesc să spargă balonul de săpun al iluziilor false, să nimicească mormanul vorbelor deșarte, să acuze cu candidă ironie gesturile gratuite și jocul inconștient cu destinul." Pentru Nicolae Barbu („Momente din istoria teatrului românesc" — 1977) Aurel Baranga este autorul unor „piese de succes, piese a căror eficiență artistică a putut contribui la afirmarea unei conștiințe civice ferme",... „satira sa are (...), pornind de la Opinia publică, tonuri mereu mai grave, sondajul este mai adînc și mai extins, polemica este mai virulentă, efectul artistic — autentic și susținut... Travesti aduce (...) pulsația și farmecul ispititor al vieții de culise într-un teatru, autorul atrăgînd atenția asupra noilor raporturi ce se ivesc în societatea noastră între „viața ca joc" și viața reală. Comicul se învecinează și aici cu evaluarea uneori dureroasă a adevărului despre alții și despre noi înșine". Ion Cocora (în „Privitor ca la teatru" — II, 1977) consideră Viața unei femei o piesă care, încadrată „tematic într-un context de preocupări caracteristice dramaturgiei românești actuale" demonstrează „abordarea unei problematici sociale și istorice de grave implicații etice (...) Dramatismul și tensiunea mărturisirilor la care se adaugă un patos interior, o retorică emoționantă a relatării, se dovedesc, chiar și în limitele unei acțiuni liniare, a nu fi cu nimic mai prejos de replicile de vervă și culoare din comedii. Aurel Baranga rămîne în orice condiții un dramaturg cu o regie abilă, cu o sigură știință a dozării materialului de viață, a convertirii în fapt credibil a ceea ce la alți autori ar părea de departe artificiu".

Iată deci schița „portretului" dramaturgului despre care, pe temeiul cuvintelor riguros orînduite în pagini de carte, nu ne-ar fi ușor să vorbim, necum să scriem : Ca în cazul fiecărui autor de marcă Clipa lasă în urmă o sumă de judecăți de valoare prin vama cărora trece orice drum nou către Operă. „Caratul civic" al creației lui Aurel Baranga este, exprimat sau presupus astfel, o „bornă" reală și solidă. Importanța satirei, farsei ori dramei lui Baranga se hrănește, fără îndoială, din „seriozitatea civismului" ei. Poate că o altă bornă reală și solidă a creației lui Aurel Baranga rezidă în capacitatea de a se sensibiliza creator (dintre multiplele fațete ale unei epoci excesiv discursive, pe toate meridianele și nuanțele, de la nord la sud și de la sublim la ridicol) la ceea ce poate păstra omul lumii noastre, ca pe un dat fundamental : moralitatea discursului pe care-l produce despre sine, semeni și lume.

Antoaneta C. IORDACHE

Cu scriitorul VLADIMIR COLIN

(Urmare din pag. 1)

Am pătruns în lumea basmelor cu satisfacția că nu mă înșelasem, presupunînd că totul putea fi și altfel : în cărăbuș se ascundea armăsarul năzdrăvan, cerșetorul era înzestrat cu puteri neînchipuite. Pentru a nu atîrna de bunul plac al altcuiva, am învățat să citesc repede, înainte de a merge la școală. Descopeream cu încîntare **Zînele din Valea Cerbului, Povestea Vorbei**, poveștile lui Creangă și Ispirescu, pe Ber-Căciulă și Păcală, (Haplea nu mi-a plăcut niciodată, mi se părea vulgar și lipsit de haz), apoi feeriile celor **O mie și una de nopți**, volumașele cartonate cu povești de pretutindeni, pe Andersen, Selma Lagerlöf, Collodi, Bonsels eroi ca Münchausen, Robinson sau Gulliver, în sfîrșit opera lui Jules Verne și Karl May, precum și nenumăratele romane apărînd în fascicole ale lui Arnold Galopin, ca și **Aventurile doctorului Paturel, Tarzan, Cei trei cercetași, Aventurile submarinului Dox etc.**

Dar criza economică din 1929 avea să se răsfrîngă dureros și asupra familiei mele. Curînd răsunau împușcăturile de la Grivița. Copilăria lua sfîrșit, odată cu ascensiunea fascismului.

— Ce anume v-a determinat să scrieți pentru copii ?

— Îmi dau seama cît de potrivit ar fi să pot afirma că am început să scriu pentru copii dintr-un impuls lăuntric, dar nu vreau să mint. Nu mi-a trecut niciodată prin minte să scriu pentru copii. În timpul războiului, am adunat o seamă de povestiri parabolice și de atmosferă, un fel de povești pentru oameni mari, dacă vreți, care n-au apărut nicodată, dar formația mea literară nu mă îndemna să mă adresez copiilor. Dacă am făcut-o, de vină au fost împrejurări de natură... specială.

După Eliberare, publicasem mai întîi un volum de versuri, apoi cîteva nuvele și un roman, pe care le-am vrut realiste. Spre mirarea mea au fost aspru criticate pentru formalism. După cum știți, era un moment literar dificil, dar — dincolo de caracterul aberant al criticilor care mi se aduceau — mi-am dat seama că drumul literar pe care apucasem nu mi se potrivea. Voiam să spun o mulțime de lucruri, dar trebuia să le spun altfel, cu alte mijloace. În sinea mea recunoșteam că, dacă aveam vreo chemare pentru literatură, această chemare mă îndrepta spre literatura fantastică. Numai că atunci nici măcar noțiunea de literatură fantastică nu era acceptată, pînă și basmul fusese ostracizat, absurditatea unui asemenea punct de vedere înlocuind farmecul imaginației cu domnia cenușie a didacticismului cel mai penibil.

Ei bine, starea asta de lucruri nu putea dăinui și mi-am spus că literatura pentru copii era probabil domeniul în care fantasticul putea fi, dacă nu acceptat, măcar tolerat. Încă fără prea mari speranțe, am scris așadar un volum de basme. Succesul de care s-a bucurat a întrecut toate așteptările, așa că în cîțiva ani am mai publicat vreo șase volume, descoperindu-mi astfel o vocație nebănuită...

Adevărul e că le-am scris cu plăcere, iar fantasticul fiind un tărîm fascinant, nu regret că am început să-i explorez relieful pornind de la șesurile domoale ale basmului pentru a ajunge abia mai tîrziu la piscurile de acces dificil ale reflecțiunii filosofice, la parabolă.

— „Legendele Țării lui Vam" și „Basmele Omului" doreau să refacă o „mitologie a Omului". Cum vi se pare azi acea tentativă ? Ați mai reveni asupra ei ?

— Încă o dată, n-aș vrea să reiasă din răspunsul la întrebarea precedentă că scrierile mele pentru copii au fost improvizate. Dimpotrivă, le-am acordat întreaga atenție și le-am gîndit cu simțul de răspundere cu care am scris mai apoi pentru adulți. „Basmele Omului" și „Legendele țării lui Vam" sînt cărțile unui scriitor implicat în uriașul proces al transformărilor de conștiință din țara noastră și care propune o nouă mitologie, centrată pe triumful omului asupra forțelor întunecate din el însuși, triumf obținut prin lupta și sacrificiile mai multor generații. În ciuda anilor scurși de la scrierea celor două volume, nu simt nevoia să revin asupra concepției aflată la baza lor, concepție care-și păstrează în ochii mei valabilitatea.

— Sînteți un reputat autor de literatură științifico-fantastică. Trecerea din teritoriul basmului în cel al SF-ului pare firească, ambele fiind spații utopice, în întregime imaginare. Pentru dvs., ca scriitor, cum s-a produs în realitate această trecere ?

— S-a spus despre literatura de anticipație că reprezintă o formă evoluată a basmului, un fel de basm pentru adulți. E probabil adevărat, pentru că nevoia de visare a omului matur nu e mai mică decît a copilului, dar cred că anticipația înseamnă totodată mult mai mult. Ea configurează scenarii ale posibilului și răspunde în mod verosimil întrebărilor fundamentale pe care cu toții ni le punem în legătură cu ziua de mîine, cu destinul nostru individual și chiar cu viitorul omenirii. Acolo unde basmul se mulțumește să fantazeze în mod compensatoriu și de aceea inevitabil optimist (fratele cel mai mic devine împărat) anticipația extrapolează pornind de la datele realității pentru a trasa fără menajamente parametrii unui viitor posibil, pe care autorul îl recomandă sau împotriva căruia avertizează. E literatura unei lumi tot mai puternic configurată de efectele exploziei științifice și tehnice, de natură să schimbe radical viața fiecăruia dintre noi și infinit mai mult viața urmașilor noștri. În ce sens ? „Viitorul e tot ce putem schimba", a spus Robert Heinlein, unul dintre maeștrii contemporani ai anticipației.

— Cum credeți că vor arăta copiii și poveștile lor în, să zicem, anul 2000 ?

— Răspunsul meu spontan ar trebui să fie : nu știu, fiind o eroare destul de răspîndită aceea de a crede că un scriitor de literatură de anticipație scrie pentru cititorii din viitor pe care îi cunoaște la perfecție. După cum abia am precizat, însă, el scrie pentru contemporanii lui (ceea ce nu înseamnă că opera sa nu-i va putea interesa și pe cei din anul 2000), așa cum autorii de fabule au scris și scriu pentru cititorii vremii lor și nu pentru animalele domestice sau sălbatice care le populează opera.

Acestea fiind spuse, în diversele scenarii ale posibilului înfățișînd anul 2000 (de care ne mai despart de fapt doar 21 de ani, ceea ce nu e prea mult, dar iau bineînțeles noțiunea de an 2000 în sensul unui viitor relativ îndepărtat) copiii sînt uneori înzestrați cu însușiri neobișnuite care pot face din ei adevărați mutanți, dar esențiale pentru definirea structurii lor fizice și psihice rămîn condițiile de viață în care sînt puși, condiții favorabile sau nefavorabile, create de către adulți. E limpede că într-un fel vor arăta copiii unei ere în care o societate rațională, echitabilă, le deschide porțile desăvîrșirii personalității și altfel copiii supraviețuind unui cataclism nuclear pe care părinții lor n-au avut înțelepciunea și puterea de a-l evita. Cît privește poveștile care vor încînta copilăria celor cărora le dorim să aibă parte de copilărie, ele nu se vor dispensa cu siguranță de fantezie și vor continua să exalte curajul și încrederea în triumful binelui, chiar dacă în țesătura lor vor interveni elemente pe care le mai considerăm științifico-fantastice, dar care atunci vor ține de viața curentă. Am totodată convingerea că nici vechile povești nu vor fi uitate. Pînă a ajunge la noi din Egiptul faraonic, Cenușăreasa a văzut schimbîndu-se în jurul ei și de-a lungul mileniilor nenumărate decoruri. Se va acomoda, fiți sigură, și cu decorul futurist al anului 2000. Pentru că există niște constante fără de care omul ar înceta să fie ceea ce este și ele trăiesc în modestele, fermecătoarele basme, unde vor dăinui cît însăși specia umană.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 24 iunie

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 „Săgeata neagră". 10,00 Viața satului. 11,30 Pentru căminul dumneavoastră. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 14,00 Woody, ciocănitoarea buclucașă. 16,10 Film serial: „Calvarul", episodul 1. 17,00 Fotbal : Dinamo București — F.C. Argeș. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Permanenta redescoperire a României (II). 20,05 Film artistic : „Inamicul tăcut" (englez). 21,30 Portativ de vară. 21,45 Telejurnal.

LUNI, 25 iunie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Dosarul energiei. 19,30 „Poldark". 20,25 Cadran mondial. 20,45 Mai aveți o întrebare ? 21,15 Melodii românești. 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 26 iunie

9,00 Teleșcoală. 10,00 „Poldark" (rel.). 10,55 Un fapt văzut de aproape. 11,15 În alb și negru. 12,00 Cîntec nou în grai străbun. 17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă engleză. 17,45 Din țările socialiste. 17,55 Medalion acad. Ana Aslan. 18,25 Întrebări și răspunsuri. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 La zi în investiții. 19,30 „Cîntarea României". 19,45 Seară de teatru. „Fîntîna Blanduziei". 21,05 Meridianele cîntecului. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 27 iunie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Teatru TV. „Interludiu". 11,05 România pitorească. 11,25 Șoimii patriei. 11,35 Mîndre-s horile la noi. 16,30 Telex. 16,35 Teleșcoală. 17,00 Fotbal : Semifinalele „Cupei României" 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Acțiunea „Productivitatea". 19,30 Noi, femeile ! 20,00 Telecinemateca. Arborele cu săgeți (italian). 21,35 Telejurnal.

JOI, 28 iunie

17,00 Telex. 17,05 Teleșcoală. 17,25 Curs de limbă rusă. 17,45 La fața locului. Emisiune de informații. 17,55 Reportaj pe glob : U.R.S.S. — Vilnius. 18,15 Căsuța poștală TV. 18,35 Film serial pentru copii : „Povestiri din pădurea verde". 19,00 Telejurnal. 19,15 Angajare, responsabilitate, creație. 19,30 Ora tineretului. 20,20 Teatru scurt „Întîmplare la Madrid". Premieră TV. 21,15 Ritm și melodie. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 29 iunie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Telecinematecă (rel.). 11,35 Album coral. 11,50 Atenție la neatenție ! 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Istoria la viitor. 19,45 De pe marea scenă a țării. 20,20 Longitudinea zero. Documentar științific. 20,40 Caleidoscop muzical. 21,00 Atelier de creație. 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 30 iunie

12,00 Telex. 12,05 Curs de limbă spaniolă. 12,25 Curs de limbă franceză. 12,45 Concert de prînz. 13,25 Corespondenții județeni transmit... 13,45 Tragerea de amortizare ADAS. 14,00 De la A la infinit. 16,00 Agenda cultural-artistică. 16,30 Stadion. 17,25 De ziua învățătorului. 17,45 Clubul tineretului. 18,30 Cronica evenimentelor politice interne și internaționale. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Prim plan. 19,35 Teleenciclopedia. 20,05 Rădăcini". 20,55 Întîlnirea de sîmbătă seara. 21,35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

PLASTICA

DOI ARTIȘTI PLASTICI HUNEDORENI

KOVACS ERNEST și NEAG VALER, profesor și elev, alcătuiesc în această expoziție, la Galeriile de artă de la Deva, un grup fratern ca aspirație artistică și divers ca expresie și stil personal.

Kovacs Ernest, absolvent din 1967 al Institutului Grigorescu, la clasa Medrea și Caragea, stabilit de la acea dată în Deva, reprezintă, azi, la cea de-a patra personală, un nume de referință în plastica hunedoreană. Sculptor ce descinde, ca viziune și forme, din Brâncuși, în aspirația cizelării diafane a marmorei, în simbolica tratării temelor naturii și a spiritului autohton, el se desprinde totodată prin întretăierea volumelor sferice, secționate de planuri drepte, prin elementele decorative. O floare, „Rod", un filodendron, este tratată statuar, îmbinarea golurilor și a plinurilor făcîndu-se energic și baroc. „Un pescăruș" în zbor sau o înaintare a valului, „Acvatică", amintesc formele naturii regîndite modern și poetic, sub semnul aspirației, al înaintării în aer sau apă. Sculpturile în lemn ale lui Kovacs sînt, la rîndul lor, proiecte pentru ample monumente, capabile să schimbe peisajul, ca „Dedublare", figuri singuratice, oprind parcă spre meditație călătorul, sau ca tripla „Poartă a soarelui", menită a cuprinde monumentalitatea, o intrare la un mare parc, sau o deschidere spre o călătorie în miezul naturii. Și crochiurile expuse, alături de sculpturi, sugerînd volume pline, limpezi, tonice și sculptura însăși, ale lui Kovacs Ernest, se revendică de la un temperament artistic reținut, de la o gîndire plastică nu atît frenetică, cît optînd, mai cu seamă, pentru poezia austeră a liniilor ferme, eliminînd jocul de forme, inutil, și bazîndu-se mai ales pe vibrația adîncă, reținută, a unei ideatici contemporane, o marilor simboluri ce animă umanitatea, privite generos și senin, fără retorism, emfază sau ambiguitate.

Elev al lui Kovacs, azi confrate, Valer Neag aduce și îmbină, în viziunea expozițională a primului, propriul său aer original și efortul subtil al unui tînăr artist, absolvent din 1978 al Institutului Grigorescu, de a favoriza, formelor turnate ale sticlei, aspirația spre volumele sculpturii. Muncind azi într-o fabrică de sticlă, din Tîrgu Jiu, dar, de fapt, originar din părțile Albei, Valer Neag regîndește materia inițială a sticlei prin cizelare, prin șlefuire, o apropie de freamătul interior al

sculpturii, sau îmbină formele întrinseci ale materiei în care lucrează cu elementele artei artizanului artist. Chiar și bulele de aer rămase în materia înghețată devin, în aceste forme, surprize artistice pe care sculptorul le caută. Imaginația tînărului artist este fremătătoare, ca și tenta ușor ironică în tratarea unor teme ca „Fata la bal", „Figurină Violetă", „Joc", „Figurație". Un aer poetic, potențat de reflecția ironică, gustul pentru forma sculpturală, prin cizelare, transparența, nu numai a materiei însăși, ci a liniilor sugerînd atitudini umane ca în „Cinci pietre festive" sau „Portretul fetei de piatră" sau „Strigătul pietrei" fac originalitatea artei lui Valer Neag, dau semnul autenticității, în această uniune fidelă dintre elementul utilitar și elementul artei creatoare

Ion ARIEȘANU

LIMBA ȘI STIL

Dativul poetic (I)

Deși s-au făcut și se fac, pentru curmarea acestei situații, demersuri viguroase — de către cărturarii cei mai avizați ai domeniului respectiv — *Gramatica* rămîne, totuși, în continuare, un fel de „cenușăreasă" în predarea limbii române, la toate nivelele, cu excepția facultăților de profil. În anii „treptelor" gramatica nu se mai predă. Programa nu o mai cuprinde. Aș adăuga : nici nu o... interzice. Și totuși : o aluzie — a profesorului de română — la gramatică, în nenumărate cazuri, poate înmulți sensurile de adîncime ale textului literar. Orice analiză de text — făcută din perspectiva literaturii — dă multe prilejuri de apel la bunele oficii ale *gramaticii* și ale *stilisticii*. Deci : prilejuri *asociative*. Fără de care cultura — mai ales cea modernă, care beneficiază de strădaniile milenare ale truditorilor minții — nu poate exista.

Cîteva exemple. Limba română poate exprima atributul substantival nu numai prin genitiv sau acuzativ cu prepoziție, ci și prin cazul *dativ*. Iată un vers din postuma eminesciană *Horia*, închinată *Crăișorului*, cum l-au numit moții pe eroul Apusenilor și, după ei, Rebreanu : „Atunci luna iese *norilor reginã*" Este, cred, de observat că, așezat înaintea determinatului său *(regină)*, atributul în dativ *(norilor)* se învecinează, acum, cu predicatul propoziției-vers : *iese*. Prin simpla schimbare a poziției sale firești, atributul dă la iveală disponibilități determinative noi, părînd, la o analiză superficială, complement indirect, în dativ, al verbului *tese*. Întretăierea — fie și numai pentru o clipă — a celor două valori sintactice, chiar dacă este urmată, după lectura integrală a versului, de selectarea celei exacte, constituie, pentru cititorul deprins cu capacitatea de „trimitere" a Poeziei, un prilej de re-citire, de dublă citire a textului.

Conștient de virtuțile stilistice ale acestei specii de atribut, pe care îl aflase în „limba veche și-nțeleaptă", Eminescu reține construcția, utilizînd-o de-a lungul întregii sale creații. Astfel, plutind agale pe undele lacului, lebedele sînt „oaspeți *liniștii*", somnul — „vameș *vieții*", iar Andrei Mureșan, cel care a scris poemul *Un răsunet* („Deșteaptă-te, române ..."), este astfel evocat în *Epigonii* : „Preot *deșteptării* noastre, semnelor *vremii* profet".

Construcția cu dativul — *oaspeți liniștii*, de pildă — este incomparabil superioară, ca randament stilistic, corespondentei sale genitivale *(oaspeți ai liniștii)*, atît prin faptul că ea comportă un sintetism și o densitate sintactică pe care cealaltă nu și le poate revendica („vinovat" este articolul *ai!*), cît și prin amănuntul că, într-un anume sens, metaforic, determinatul — *oaspeți* — este „dăruit" determinantului său — *liniștii*.

Într-adevăr : etimologic, dativul este cazul dăruirii.

G. I. TOHĂNEANU

MUZICA

O MARE PROMISIUNE DIRIJORALĂ — HORIA ANDREESCU

Asistăm cu interes la primele apariții în fața orchestrei a unei noi generații de dirijori. După timișorenii B. Hoinic și P. Oschanitzki, după C. Brîncuși și C. Mandeal, iată-l în fruntea Filarmonicii „Banatul" pe HORIA ANDREESCU, într-un fel „cap de afiș" al generației sale, grație premiilor cucerite succesiv la Copenhaga — 1977 și Geneva — 1978.

Debutu-i timișorean a fost ordonat inteligent de două imperative : cea a omagierii creatorilor porniți din acest colț de țară — înscriind în deschiderea concertului *Rapsodia a II-a de Zeno Vancea* — și cea a alcătuirii unui program mai puțin extins, intuind psihologia spectacolului aflat în pragul finalului de stagiune. Audiția Rapsodiei lui Z. Vancea a iluminat deopotrivă calitatea unui text care se cuvine citat mult mai frecvent cît și o viziune interpretativă perfect coroborată sugestiilor acestuia. Solistul concertului a fost *Varujan Cozighian*, violonist de solidă formație, trecut prin exigențele școlii sovietice, care ne-a oferit un *Bruch* dens, interiorizat.

„Examenul" dirijorului H. Andreescu l-a constituit maniera în care a interpretat *Till Eulenspiegel* de *R. Strauss*. Examen sever, întrucît la o lucrare de asemenea circulație pretențiile apar considerabil sporite. „Till" rămîne pentru noi un test de finețe interpretativă, în a cărui carte de onoare au semnat versiuni admirabile regretații George Georgescu ori Mircea Popa, alături de mulți dintre maeștrii de azi ai baghetei. Ei bine, pe acest text, H. Andreescu a oferit unul din cele mai spectaculoase recitale dirijorale văzute în sala „Capitol" în ultimii ani. Till-ul său se dispensează de ostentația masivului sonor — tentantă prin însăși scriitura straussiană, în favoarea dimensionării acelui spiriduș care încintă prin grația reverențelor sale, eleganța ironiilor, jovialitatea cu care depășește momentul critic al știuletelor sale pătanii. Sublinierea elementului dansant, conceput ca o transfigurare a vitalității eroului, s-a impus drept element propulsor central. Gestul dirijorului este eficient, măsurabil cel mai exact în performanța sonoră a orchestrei noastre, care la sfîrșit a renunțat să-și mai aprecieze dirijorul codificat, cu instrumentul. A izbucnit în aplauze deschise, entuziaste, pentru tînărul șef de orchestră, care deși a preluat elemente din alfabetul unui Celibidache, a știut să-și impună cu o splendidă măiestrie, personalitatea. Va fi cu siguranță unul din marii dirijori ai Europei !

Doru MURGU

TOP

ESTIVALE...

Consiliul A.S.C. din Institutul de Arhitectură „Ion Mincu" și Clubul „A" din București, au organizat cu puțin timp în urmă cea de-a patra ediție a *Festivalului de muzică pop.* Sub titulatura „Spectacol concurs al formațiilor vocal-instrumentale", au evoluat în fața unui numeros public grupuri din întreaga țară, printre care și trei din Timișoara : *„Test"* (în concurs), *„Pro Musica"* și *„Gramophon"* (în afara concursului). Din motive obiective, semnatarul prezentei rubrici n-a putut participa la această ediție, fapt care nu-l împiedică să adreseze mulțumiri organizatorilor pentru invitație. ● *„Una în program, alta pe ecran"* — iată titlul pe care îl propunem redacției de varietăți a Televiziunii, care în seara zilei de 7 iunie a.c., în locul Amandei Lear, Bonnie Tyler, Baccara (anunțate în programul tipărit) ne-au oferit alte nume. Nu se face... ● Cîntăreața, pianista și compozitoarea *Joni Mitchell (în foto)* a

lansat de curînd un LP intitulat „Mingus". Este vorba despre ultima colaborare pe plan compozițional și interpretativ a artistei cu Charlie Mingus decedat, după cum se știe, în ianuarie a.c. Așadar, un disc de referință la care și-au adus aportul și W. Shorter, G. Mulligan. ● *„Back to The Egg"* se intitulează ultimul album „Wings", lansat la 8 iunie. Colaborează P. Townchend, H. Marvin, D. Gilmour... ● Se anunță că *„Deep Purple"* nu se vor regrupa așa cum propuseseră organizatorii festivalului jubiliar Woodstock, ce se va desfășura în august, lună în care, după patru ani de absență, vor reapare în schimb *„Led Zeppelin"*-ii. ● *Pe scurt :* „Queen" pregătesc un mare turneu prin Anglia, după ce la 15 iunie au lansat un nou album „Live". ● „WEA Records" a editat o antologie *„Rolling Stones"* (1971—1977). ● Elton John a cîntat la Moscova. ● Colegilor care redactează rubrica „Top" a revistei „Cronica", le atrag atenția că piesa *„Run, Rudolph, Run"*, nu e cîntată de Keith Richard ci de *Cliff Richard*.

Petru UMANSCHI

Colocviul național

(Urmare din pag. 2)

însemnătate al literaturii noastre, participanții la colocviu au ajuns la concluzia că stă în puterile lor să ducă cu cinste la îndeplinire misiunea de înaltă răspundere încredințată de partid, de a făuri noi opere valoroase, menite să sădească în conștiința tinerilor noștri cititori principiile luminoase ale umanismului socialist, contribuind astfel, împreună cu toți factorii educaționali ai societății noastre, la pregătirea cît mai temeinică a copiilor și tinerilor pentru muncă și viață, la călăuzirea lor pe rodnicul făgaș al împlinirii ca personalități puternice ale României comuniste de mîine. În această direcție, scumpe tovarășe Nicolae Ceaușescu, un sprijin hotărîtor îl reprezintă prețioasele D-voastră sfaturi și îndrumări, îndemnul D-voastră însuflețitor de a pune în centrul cărților noastre figurile Feți-Frumoșilor contemporani, de a însufla tinerelor generații aspirația fierbinte de a urma în toate împrejurările vieții aceste înalte modele.

Scriitorii reuniți în cadrul Colocviului național de literatură pentru copii, *integrîndu-se valului de entuziasm care cuprinde țara întreagă în întîmpinarea celei de-a 35-a aniversări a eliberării patriei și a celui de-al XII-lea Congres al Partidului, Vă asigură, mult stimate tovarășe Secretar General, că nu-și vor precupeți energiile creatoare pentru a dărui și de acum înainte milioanelor de copii și tineri — cea mai scumpă avuție a națiunii noastre socialiste — acele cărți, piese de teatru, filme, emisiuni de radio și televiziune care să satisfacă pe deplin nesecata lor nevoie de bine și frumos, de visare și cutezanță, contribuind astfel la formarea de noi și noi generații de constructori entuziaști și harnici ai viitorului comunist al patriei".*

SPORT

ILIE NĂSTASE...

...ne-a reamintit că el a stîrnit avalanșa de terenuri pentru tenis și fabrici de rachete, mingi și tricouri ; era o vreme — și se mai văd urmele — cînd ne împărțeam în două : cei care jucam tenisul și cei care nu-l jucam încă. Acum, de cînd steaua lui Ilie începe să apună, am trecut la bîrnă și paralele, spre sportul Nadiei, de unde se demonstrează clar că e nevoie de pionieri în toate cele. Ilie Năstase rămîne, desigur, campion al inimilor noastre, primul mare sportiv român, cel care a făcut ocolul lumii și a ridicat pe catargele gloriei culorile patriei, așa încît Nadiei Comăneci i-a fost ceva mai ușor, adică : „fetița minune e sora mai mică a lui Ilie Năstase".

Despre fotbal : U.T.A. s-a stins. S-a învins singură, de proprii-i moși ; „bătrîna doamnă" va coborî pe arene mici, în matinee și, cum se întîmplă, spre uitare. Va fi o serie a III-a din Divizia B cum rar s-a pomenit ; amintesc : F.C.M. Reșița, U.T.A., F.C. Bihor, C.F.R. Cluj-Napoca, Gloria Bistrița. O taină, încă, deci pînă duminică : Jiul sau Corvinul ? O altă întrebare, dar sus, acolo unde se dau lauri și nu lacrimi : Dinamo sau F.C. Argeș ? Problema se poate pune, la fel de bine, Dinu sau Dobrin ? Inimami bate lîngă amîndoi, dar mai drag mi-e giscanul decît conul, numai și numai din pricină că Dobrin are ceea ce lipsește fotbalului nostru : poezia. Da, metafora. Da, inefabilul. Poate și geniul — și nu mă joc cu vorbele. Vă propun, așadar, să priviți duminică, la televizor, recitalul marelui maestru Nicolae Dobrin și, concomitent, păstrați alături imaginea unui alt sportiv de marcă, Emeric Dembrovschi ; de ce oare pruncii de-acum îi iau ca talisman pe cei doi și nu pe Lucuță, Ghiță, Cărpuci, Speriatu sau altul ? Știți de ce ? Pentru că și copiii iubesc poezia !

Teodor BULZA

UMOR

ION PETRE STOICA

Fabule

OCHELARII

Cocoţate pe un nas,
Chiar aproape de pupile,
Se porniră la taifas
Transparentele lentile :
„— Soro, sîntem preţuite
Căci avem prioritate,
Pe nas stăm nestingherite
Prin saloane răspurtate.
Eu, una, sînt încîntată,
Văd că tare bine-mi merge...
Dacă am un pic de pată,
Batista pe loc mi-o şterge!"
„— Zău, c-ai dat în miopie ;
Zise lentila din dreapta :
N-ai un pic de dioptrie
Şi mai faci pe înţeleapta...
Optica ce-o ai vecină
N-are licăr de lumină!...
Ştii că nu-mi face plăcere
Să-ţi schimbi punctul de vedere?..."

LUPUL ŞI MIOARA

O mioară blîndă rătăcise urma...
Pierduse, naivă, din vedere turma ;
Cioporul de oi, cu cîini şi cioban,
Se îndepărtase, sus, pe un tăpşan.
Fericit, ciobanul, cu bîta în barbă,
Le privea cum pasc covorul de iarbă.
Dintr-o vizuină un lup se coboară
Şi-o văzu pe blînda mioară :
„— Taci şi nu mai plînge, hai la mine-acasă,
Că ţi-oi da, iubito, şi voal de mireasă...
Tare eşti drăguţă, te ador şi-n fine.
Vreau ca să mă leg pe viaţă cu tine!..."
Convinsă, mioara, de cele propuse,
Rămase-ncîntată şi cu el se duse!

De aici o vorbă limpede susţin :
Cînd te urmăreşte lupul misogin,
Cel ce nu-şi ascultă în viaţă părinţii
Nu uita că lupii îşi arată dinţii.

FABULA OULUI

Într-o şcoală elementară
Elevii învăţară
Nimic mai nou
Că puiul se naşte...
Din ou!

Pe pupitru, cu faţa albă şi senină,
Era supus unui test oul de găină ;
Ca un făcut, cum sta comod în vas,
Oul nostru prinse-acuma glas ;
„— Eu nu pricep de ce tocmai pe mine
Se fac atîtea experimente!...
Mă studiază oamenii prea bine
Cînd am, alte însuşiri, mai concludente!...
Mă voi plînge la scumpa mea mumă
Că toţi mă freacă de iese din mine... spumă!
Toţi „eruditii" îmi bat continuu darabana,
Că am făcut găina şi-n fond, eu fac... găigana ;
„Ochiurile mele", de lacrimi fierbinţi,
Mă-ndeamnă ca să-i ard cu grijă... (printre dinţi).
Auzi! S-o nasc pe mama mea, găina!...
Cînd ea, desigur, mi-a dat să văd lumina!
Şi mai susţin că eu aş fi vedetă
Cînd zilnic îmi sparg capul cum să devin... omletă.
Ruşine să le fie!... Oameni lipsiţi de stil...
Din mine iese puiul, vi-l dau pe tavă... gril!"
Răspunsul, însă, astăzi, cu seva lui grozavă,
Nici vouă, nici găinii, nu-l pot servi pe tavă!

CURCANUL ŞI GÎSCANUL

Curcanul şi gîscanul
Întîmplător s-au întîlnit pe ulicioară...
Veneau de la păscut cu cîrdul, către seară!
L-a provocat curcanul ;
„— Cum îţi permiţi în calea mea să stai?...
(Umflîndu-se, cu coada-n evantai)
Mereu mă-nfrunţi cu îngîmfare,
N-am loc de tine nicăieri sub soare!..."
Gîscanul sîsîind... (mai ştii?) l-a insultat
Şi lupta între ei, rapid, s-a declanşat :
Cînd izbutea gîscanul să-l „tragă de cercei",
Se înfoia curcanul, ciupindu-l cu temei,
Pocnea în coadă, în aripi, luptînd cu tot năduful
De-i scuturau gîscanului şi penele şi puful.
Din latura opusă, opt gîşte îndopate
Îl blestemau cu neamul lui de curci... plouate ;
În viaţă să nu aibe (la fulgi şi ouă)... spor,
Să fie-n mod electric prăjite la cuptor!...
Din colţ, cinci curci bronzate şi svelte, de altfel,
Strigau către moţatul cel mîndru şi tenace :
„— Degeaba îţi strici orzul, bărbate, pentru el...
Dă-i pace!"

ECHO

Duminică, 17 iunie a.c., la Casa de cultură a municipiului Deva, cenaclul literar „Ritmuri" a aniversat 25 de ani de existenţă. Au prezentat alocuţiuni : scriitorul Radu Ciobanu, preşedintele cenaclului, prof. Petre Stoican, preşedintele Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă, prozatorul Dumitru Dem. Ionaşcu, din partea cenaclurilor hunedorene şi Vladimir Pop, director al Centrului de librării Deva. Au participat membri ai cenaclului şi scriitorii invitaţi : Ionel Amăriuţei, Lucian Alexiu, Dorina Brânduşa, Petrişor Ciorobea, Eugen Evu, Ioan Evu, Dumitru Hurubă, Ion Mircea, Constantin Gheorghe Naidin, Titu Popescu, George Timcu, Miron Ţic, Liliana Ursu, Mircea Vaida, Letiţia Vladislav şi Tiberiu Vanca.

I. DUNCA

PRIETENII REVISTEI „ORIZONT"

Cenaclul literar „UNIVERSITAS" din Arad

Avînd o activitate de aproape un deceniu, Cenaclul literar „Universitas", de sub egida Universităţii cultural-ştiinţifice din Arad, s-a dovedit a fi o bună răsadniţă de talente. Se cuvin pentru aceasta binemeritate elogii, pe de o parte conducerii cenaclului, (prof. *Emil Şimăndan*, redactor la ziarul judeţean *„Flacăra roşie"* şi prof. *Iulian Negrilă*, cercetător literar), pe de altă parte, întregului colectiv de membri : muncitori, funcţionari, profesori, elevi, care-şi dedică o parte a timpului pentru creaţia literară. Dintre aceştia, unii au publicat în presa locală, în culegerile editate de Comitetul de Cultură şi Educaţie Socialistă al judeţului Arad şi în presa literară (*Luceafărul, Orizont, Tribuna, Familia, Limba şi literatura română* etc.) : *Ion Vasile Marcu*, muncitor, *Iuliu Lucaciu*, profesor, *Gheorghe Bondiş*, muncitor, *Mircea M. Pop*, profesor şi elevii *Radu Iulian Negrilă* şi *Camelia Cercel*.

Una dintre importantele iniţiative ale acestui cenaclu este aceea de a invita la dezbaterile din cadrul şedinţelor de lucru o seamă de scriitori, redactori la revistele literare din Timişoara, Cluj-Napoca, Tîrgu Mureş.

A. T.

Ioan — Vasile Marcu

POEM PENTRU ŢARĂ

Cobor sfios lîngă fîntînile-mi din suflet,
să întregesc lumina eternelor ninsori ;
cărările din mine au forma unui cîntec
perpetuat în ierburi şi-n zboruri de cocori.

Cobor sfios lîngă fîntînile-mi din suflet,
să împletesc în slove pridvorul tău frumos —
acolo-n limpezimi să-ţi întîlnesc privirea
şi graiul nepereche curgînd melodios.

Cobor sfios lîngă fîntînile-mi din suflet,
la ţărmul veşniciei s-adun nectar din flori,
ducînd cu mine-arcuşul supremei dăruiri,
să-ţi cînt cu el deodată din sute de viori.

Iuliu Lucaciu

DĂRUIRE

Mi-i atît de dor de dorul întinselor cîmpii —
Cupe de lumină întoarse înspre stele ;
Mă voi preface-n grîu cu valuri aurii —
Covor întins de muncă pe plaiurile mele.

Cînd rodul cel bogat m-apleacă la pămînt,
Îmi voi lăsa o geană, lacrimă de rouă,
Mă voi topi în cîntec îmbrăţişat de vînt,
Ca să mă dărui, oameni, de-a-ntregul numai vouă

Gheorghe Bondiş

UNEORI DIN NOAPTE

Prin mine, sîngele trece foşnind,
ca un incendiu prin iarbă,
uneori din noapte se desprind
goluri şi vin să mă soarbă.

Alunec, alunec înspre ochiul de stea
şi nu mă pot împotrivi ;
dar, iată, cineva trage încet o perdea
între noapte şi zi.

Mircea M. Pop

PÎINEA ŞI SAREA PĂMÎNTULUI

Jertfiţi pe altarul cuvîntului,
Poeţii sînt pîinea şi sarea pămîntului.

Cioplitori dibaci în vorbe ca în piatră
Făuresc efigii ce lumii arată
Că viaţa — firavă floare —
Strînsă-n poeme, e nemuritoare.

Jertfiţi pe altarul cuvîntului,
Poeţii sînt pîinea şi sarea pămîntului.

Radu-Iulian Negrilă

CÎNTEC

Curg ca un izvor
din sufletul strămoşilor
şi mă revărs lin
spre cerul senin.

Un cîntec frumos
inima-mi străbate ;
din veac luminos
românesc de libertate.

Camelia Cercel

PATRIA

Privesc cuprinsu-nvolburat al cerului,
Mă joc cu stelele
Şi din aceste culmi lucitoare
Formez contururi :
Ţara, stejarul şi soarele.

Ţara, stejarul şi soarele,
Sau altfel zis :
Iubire, putere, strălucire
Ce poartă pe-al lor umeri
Istorie, pace, fericire.

Istorie, pace, fericire,
Cuvinte ce oamenii le iubesc,
Cuvinte cu care ei sfredelesc piatra,
Învăţînd copiii, florile, timpul
Ce-nseamnă patria.

SERIAL

Taina lui „SIRIUS" (III)

Cartea lui Temple aduce nenumărate indicii privind „vizita" cu mii de ani în urmă a unor fiinţe inteligente de pe una din planetele Sirius. Cîteva date le vom prezenta aici.

Este cunoscut că atît primele civilizaţii egiptene cît şi cele mesopotamice au apărut „peste noapte", „dintrodată" ; mai ieri nişte popoare primitive şi tribale, s-au trezit deodată beneficiare ale unor mari şi strălucite civilizaţii. Înainte cu aproximativ 5500 de ani Egiptul a evoluat brusc (fără a rămîne urme ale unor faze de trecere) dintr-o cultură neolitică cu structură tribală complexă, în faza a două monarhii perfect organizate, dintre care una se afla în delta Nilului, iar cealaltă în însăşi valea acestui fluviu. A apărut scrierea şi o arhitectură monumentală cu o tehnică extraordinară (misterul construirii piramidelor !), iar roata a primit nenumărate utilizări. Ceva asemănător s-a întîmplat şi în Mesopotamia. Temple presupune aici intervenţia unor extratereştri. În speţă a celor veniţi de pe Sirius. Şi acest lucru îl demonstrează, după cum am mai spus, prin tălmăcirea unor date istorice notorii şi printr-o curajoasă interpretare a miturilor. Vechea civilizaţie egipteană nu a fost singura care, în religia şi miturile sale, pune pe primul loc între stele tocmai pe Sirius. Vechiul calendar egiptean se baza pe „răsăritul şi apusul" lui Sirius pe bolta cerească. Sirius se identifica cu însăşi marea zeiţă Isis. Iar însoţitorul ei şi totodată soţ era Osiris, zeitate principală la egipteni. Cel mai vechi semn hieroglific pentru scrierea numelui lui Osiris era un „tron" stilizat pe care se afla „ochiul" Iar dogonii (unul din sutele de argumente aduse de Temple) numesc Sirius B „steaua-ochi". O coincidenţă fantastică ! În întreaga istorie şi la diferite popoare antice Sirius era „steaua-cîine". Străvechiul zeu egiptean Anubis era „zeul-cîine". Vorbind despre religia egipteană, Plutarh ne furnizează o informaţie importantă : Anubis era, de fapt, fiul lui Nefis, sora lui Isis, deşi credincioşii de rînd considerau că e fiul lui Isis. Această soră Neftis era invizibilă, iar Isis (Sirius) se putea vedea. Nu e aceasta oare remarca privind raportul dintre Sirius şi Sirius B ? Şi mai departe : Isis, după credinţa egipteană, a călătorit pe cer într-un car, flancată de două însoţitoare invizibile. (Sirius B şi Sirius C ?).

Arabii, care au învăţat multe de la strămoşii lor, susţineau că Sirius are un însoţitor pe care l-au denumit „cel greu" şi care fiind foarte greu e şi invizibil, neputînd să se ridice deasupra orizontului. Extraordinar de greu şi neobişnuit de mic.

Cercetările lui Temple sînt deosebit de temerare, dar cert este că noi am descoperit (sau re-descoperit) satelitul lui Sirius numai datorită unui uriaş telescop, iar egiptenii sau dogonii nu-l puteau descoperi nici cu ochiul liber şi nici cu instrumentele pe care le aveau.

(VA URMA)

REBUS

COPIII

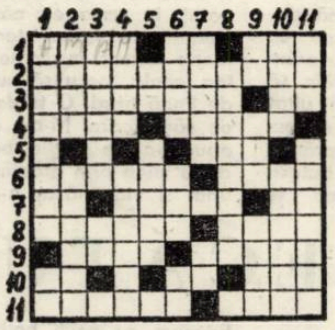

ORIZONTAL : 1) Pictor român, autor al tabloului „Copii în uniformă" — Cap de afiş! — Copii. 2) Casa nou-născuţilor. 3) Copii — Număraţi pînă la şase la preşcolari (sing.). 4) O alintare din cîntecele de leagăn — Ne-a prezentat „Piciul" cu Ch. Chaplin. 5) Certificat de naştere. 6) Zeitate greacă care ocrotea naşterile şi pe noii născuţi. — Puiul mamei. 7) Grădiniţa nr. 23! — „Cuore" — „...de copil", celebrul roman al lui Ed. De Amicis — Primele vocale. 8) Autoarea poeziei „Testament pentru fata mea" (1916—1944) — Capitală la înălţime. 9) Taler (pop.) — Materie şcolară. 10) Primul cuvînt al nou-născutului — „Cap de copil" (N. Tonitza)! — Orăşel în Suedia. 11) „Mamă...", ordin al R.S.R. acordat mamelor cu mulţi copii — Aici.

VERTICAL : 1) „...din copilărie", minunatele povestiri ale lui Ion Creangă — Osie! 2) Femeie cu copil — Copil. 3) A pironi — Ion Arieşanu („Copiii continuă jocul"). 4) Clari — Nu mai sînt copii. 5) Rea! — Copilul sau adolescentul. 6) Înainte, ca element de compunere — Simbure de caisă! — La intrarea în cămin! 7) Copilă — Odorul mijlociu! 8) Învîrtiri... pentru cîştigarea unei simpatii. 9) Popovici Alecu („Băiatul cu ricşa") — Abreviaţie lexicală cehă — Poet român, autor al poeziei „Moţul, capra şi copilul" (1886—1954). 10) Alt poet român creatorul lui „Ciopîrţilă" (Tiberiu) — Îşi amintesc, uneori, de copilărie. 11) Dinu Fieni! — Ajuns de renume povestind „Amintiri din copilărie" (1837 sau 1839—1889).

DICŢIONAR : TIER, ANG, ATD.

Viorel ABRUDAN

DIN LITERATURA UNIVERSALĂ

IVAN CANKAR

Prin opera sa vastă și multilaterală (a scris poezii, schițe și nuvele, romane și piese de teatru) Ivan Cankar (născut în 1876 și mort în 1918) este cel mai de seamă scriitor sloven modern de la sfîrșitul veacului trecut și începutul acestui veac. In afară de operele sale pentru adulți, a scris numeroase lucrări despre copii și pentru copii. In scrierile sale sînt zugrăvite figuri de copii, amăriți și sfîșiați de condițiile grele din trecut.

In lucrarea Viața mea, *precum și în alte numeroase opere, Ivan Cankar a zugrăvit copiii nedreptății din trecut, a căror viață este încărcată de amărăciune, dar privesc cu seninătate viitorul care se prefigurează luminos.*

PERE USCATE

Mama avea un coș de nuiele, plin cu pere uscate. Coșul acela, loc de depozitare a tuturor dulcețurilor, era însă închis într-un dulap uriaș. Cînd mi-aduc aminte de el, mi se pare c-a fost mai mare decît o casă de înălțime mijlocie. In cameră ne aflam eu și sora mea Lina. Ea mă privi cu ochi îngînduraţi și zise :

– Dacă am avea acum coșul acela !

– Dacă l-am avea ! oftai eu.

– Și de ce să nu-l avem ? spuse sora-mea, mai încet, parcă doar așa, în treacăt.

– Dar dulapul e închis și cheia e la mama.

Lina chibzui :

– Și totuși am putea ajunge la coș și fără cheie.

Am tresărit uluit ca de frică în fața păcatului ; în același timp însă simțeam și un fior dulce, gîndindu-mă la coșul plin. Am sărit de pe cuptor și am pornit să examinez dulapul. Dulapul stătea așezat de-a curmezișul în ungher și nu era tras complet lîngă perete, astfel încît, dacă „te făceai mic" puteai să te strecori în spatele lui-; e adevărat, cu chin, dar puteai să te strecori. Iar eu eram atît de mărunțel, încît de-abia îmi distingeam umbra.

Soră-mea rămase pe cuptor și privea cu capul aplecat și cu buzele strînse, ținîndu-și mîinile sprijinite în genunchi.

– Strecoară-te prin spate ! mă sfătui ea cu voce înceată. Stringe-te și strecoară-te culcat pe spate !

Așa făcusem și mă aflam în întuneric ; mă copleși sentimentul că sînt îngrozitor de singur.

– Ai puțină răbdare, c-o să vezi ! mă sfătui ea în continuare. Dar înainte de a mi se obișnui ochii cu întunericul, șoptì speriată :

– Fugi !

Intr-o clipă, înghețat și cuprins de tremur, apărui în mijlocul camerei. Cineva mergea cu pași grei în tindă ; în cele din urmă, începu să tușească și plecă.

– Și-acum grăbește-te să faci ceea ce ai de gînd ; acum și așa e totuna. Strecoară-te în spatele dulapului ; în partea unde se află coșul e un cui ieșit în afară : scoate-l și desprinde scîndura !

Făcui, fără să mă gîndesc și fără voia mea, tot ceea ce îmi porunci. Dacă în clipa aceea mi-ar fi spus : „Ieși afară pe șosea și sări sub o căruță !" m-aș fi dus și aș fi sărit.

Am desprins scîndura și, pipăind coșul, am apucat o pară de pere și le-am vîrît în buzunar ; apoi am mai apucat una și încă una, astfel încît am umplut ambele buzunare. Cînd am fixat înapoi scîndura și m-am strecurat afară de după dulap, gîfîiam și transpiram. Mă dusei cu soră-mea în spatele casei, ne așezarăm pe iarbă de lîngă gard și începurăm să mîncăm. Dar tot timpul nu ne-am uitat unul la altul și nici n-am rîs. Așa ne ospătam zi de zi, de obicei înspre seară, în timp ce ceilalți copii alergau pe butucii de la măcelărie și în timp ce mama se afla în vecini, iar tata la circiumă. Sentimentul păcatului dispăruse aproape cu desăvîrșire și începuserăm deja să ridem și să vorbim cu nerușinare despre isprava noastră tainică.

Odată, într-o duminică, după slujba de la biserică, mama a deschis dulapul și o rămas uluită :

– Nu știu nici eu ce poate fi asta ! Păi, coșul era supraîncărcat de cădeau perele din el, iar acum s-au lăsat în jos, pînă la margine ! Șoarecii nu le-au mîncat, căci, uite, nu-i roasă nici o pară !

Ținea coșul cu ambele mîini și își ațintea privirea spre noi toți. Ceilalți priveau cu ochii holbați și cu gura căscată ; soră-mea Lina privea în pămînt și trăgea niște linii cu picioarele, iar pe mine mă cuprindea, pe îndelete, dar amarnic, frigul, din creștet pînă la tălpi și din tălpi pînă la creștet ; aveam impresia că se clatină camera și că mama e grozav de voinică.

– Să spună singur cel care a făcut treaba asta !

Tăceam cu toții ; toți ne temeam, nu de amenințare și cu atît mai puțin de bătaie, ci de ceva inexprimabil și cu mult mai puternic.

Doar soră-mea Lina, începu să vorbească :

– El a făcut-o !

Și arătă cu degetul spre mine.

Mama lăsa coșul pe masă. Cu toată buimăceala mea, vedeam totuși clar cum îi îngălbenește fața.

Intrebă încă o dată :

– Cine ?

– Ianez ! zise soră-mea Lina și mă privi drept în față.

– Cum de ai făcut așa ceva, spune și asta ! porunci mama.

Picioarele îmi tremurau atît de tare, încît nu puteam să mă ridic. Am răspuns însă atît de limpede, încît ascultam uimit propria mea voce.

– M-am strecurat în spatele dulapului, am scos afară cuiul, am desprins scîndura și, pipăind, am găsit coșul. Încă de marți, fac acest lucru, întotdeauna înspre seară.

In clipa aceea se petrecu un lucru, care, îndată ce mi-l amintesc, mă umple și astăzi de o înfiorare ciudată. Mama nu m-a bătut și nici nu mi-a spus nici un cuvînt de ocară ; s-a așezat pe scaunul lung, și-a acoperit fața cu mîinile și a început astfel să plîngă, încît îi curgeau lacrimile printre degetele albe.

Soră-mea Lina ieși pe furiș din cameră. Numai eu o văzui cu toată buimăceala și vederea mea încetoșată de durere. Am pornit în urma ei, păsind încet, căci picioarele îmi erau teribil de grele. Am luat-o direct în spatele casei. Lina stătea acolo, ascunsă sub tufa de iasomie de lîngă gard. O trădă însă marama roșie de sărbătoare. M-am apropiat de ea, am apucat-o de cozile părului și am tîrît-o după mine prin grădină. Ea tot timpul n-a țipat și nici măcar n-a oftat.

CUMINECĂTURA

Eram cinci inși. Sedeam la masă și așteptam. La început am rîs și am palavrăgit, apoi am jucat domino ; pînă la urmă însă ne-am plictisit și am amuțit. Sora mea cea mai mare avea treisprezece ani, iar fratele cel mai mic, cinci ani. După inimă, însă, toți eram maturi, căci știam ce-i grija și teama. Cînd se auziră de afară niște pași, ne întoarserăm spre ușă. Priveam cu ochii holbați și așteptam cu gura căscată : și ni se opri răsuflarea.

– Vine.

Pașii se potoliră, iar noi ne uitarăm în tăcere unul la altul. Ochii ne erau înlăcrimați iar buzele ne tremurau. Eram tare flămînzi. Se întuneca, dar mama nu venea. Trecuse o oră de cînd a plecat, cine știe unde. Știam : cînd va veni, ne va aduce pîine. Nu ne îndoiam cîtuși de puțin de acest lucru. Căci începea să se lase seara ; și seara trebuia să cinăm.

Copilul e stăruitor și teribil în certitudinea sa. Seara trebuie să existe cină. Copilul e neîndurător în credința sa. Mamă, seară de seară, avem nevoie de cină, du-te și adu-o, dezgroap-o din pămînt, coboar-o din nori. Cînd a plecat era mică de tot și adusă de spate ; și avea o cută adîncă pe frunte.

– Mă întorc în curînd, spusese.

Credeam că se duce numai pînă la brutar, la o sută de pași depărtare de noi. Un minut pînă acolo, un minut la înapoiere ; chiar dacă, să zicem, ar sta acolo nițel de vorbă, ar fi cinci ; cel mult, zece minute. Ne uitam la ceasul care atîrna pe perete lîngă cuptor. Arătătorul mare se învîrtea încet, iar cel mic nu se grăbea de loc ; totuși, străbătuse în întregime cadranul negru.

– Nu s-a dus la brutar ! zise Hanca.

– S-a dus la băcan ! spuse Francka.

– Și dacă nu-i dau ? zisei eu.

Se uitară la mine, de parcă aș fi pronunțat niscaiva vorbe de neînțeles, neobișnuite și ciudate.

– Aoleu, dacă nu-i dau ! se sperie Hanca.

– Deseară trebuie să cinăm ! spuse Franka.

Afară se lăsase întunericul și-n cameră era acuma noapte. Ochii noștri, tineri și ageri, erau obișnuiți cu întunericul. Ne priveam față-n față ; cu toții eram mai în vîrstă decît cu o clipă mai înainte. Nu ne temeam nici de femeile în haine albe, nici de vampiri și nici de torcătoarele vrăjitoare. Odată, eu și sora mea cea mai mică, am trecut pe lîngă fînăria de birne, ce se înalță singuratică în cîmpie ; se povestea că acolo apar duhurile rele. In fața fînăriei se afla un butuc putred și sclipea ciudat, ca un fel de om voinic, învăluit de flăcări. Ne-am ținut de mînă, am trecut pe lîngă el și nu ne-a fost frică. Și, totuși, s-a strecurat teama în inimile noastre de timpuriu îmbătrînite, de timpuriu încercate. Ceva strașnic se înălța în depărtare, pînă sus la cer, se apropia tot mai mult și tot mai uriaș, negru și înfiorător, acoperind aproape întreg orizontul. Vedeam ce-i viața și ne era frică de ea.

Acum, așteptînd-o pe mama, ne venea să plîngem, dar nimeni nu scînci. Cînd ne păcăliră din nou niște pași străini și cînd iarăși totul se liniști în cameră și afară, ne apucă desperarea ; desperarea aceea adîncă și totală, pe care o cunoaște numai omul pe care viața l-a doborît istovit la pămînt. Suferința asta nu va avea capăt niciodată. Niciodată nu va fi altfel. Mama nu mai vine. Nu ne mai aduce pîine. Și murim de foame.

Desperarea era mare ; se trezi însă în noi ceva și mai întunecat și mai îngrozitor. Nu numai eu, ci noi toți cei cinci frați, care ședeam în jurul mesei, începurăm să simțim, pe neașteptate, o ură adîncă și pătimașă față de mama. „Ar fi putut, dacă ar fi vrut. Aseară ne-a adus pîine, de ce nu ne aduce și în astă-seară, cînd sîntem tot atît de flămînzi ca și aseară ! Stă acolo, cine știe unde, trăncănește și rîde și nici nu-i pasă de noi ! A spus că se va întoarce imediat. A trecut deatunci o oră întreagă, poate chiar o oră și jumătate... Intenționat, așteaptă să treacă timpul ; s-a oprit pe drum, trăncănește cu vecinele ; desigur, ea a mîncat și nu-i este grabă să vină cu pîinea !" Ne înțelegeam în tăcere ; ne cunoaștem exact unul altuia gîndurile. „Și tu crezi așa, surioară ! Așa judeci și tu, frățioare !" Și-n clipa aceea nici între noi nu mai exista dragoste.

Se lăsase noaptea, dar noi încă mai puteam să ne uităm, unul în ochii celuilalt. Ochii vorbeau ; „Te cunosc, surioară, știu exact de ce taci ! Gîndurile tale sînt un păcat de moarte, care nu va fi iertat niciodată !..."

Afară, pare-mi-se în fața casei vecinului nostru, urla un cîine ; glasul lui suna amărît și tărăgănat.

– E flămînd și urlă, zise soră-mea.

Atunci, dintr-odată, fratele cel mai mic începu să plîngă cu glas tare. Plînsul lui era întru totul asemănător cu urletul de afară.

– Incetează ! se înfurie soră-mea, dar în vocea ei se simți o suspinare.

Ne uitam la masă și toți tremuram.

– Să mă uit la stradă ! zisei.

– De ce să te uiți ? Pentru asta n-o să vină mai repede... dacă vă mai veni vreodată.

Ușa se deschise încet și fără zgomot. In prag stătea mama.

Ii văzurăm, ca-n plină zi, fața. Era complet albă și străvezie, iar ochii ei, înlăcrimați, se uitau cu teamă, așa cum se uită vinovatul la judecătorii săi cu inimă de piatră. Mama se temea de noi.

– M-ați așteptat mult ! zise cu vocea înceată și implorătoare. N-am putut să mă întorc mai de vreme... Nu mi-au dat.

Strîngea cu putere pîinea la piept și noi vedeam, de la distanță, coaja galbenă și frumoasă.

O, mamă, acuma știu : cu trupul tău ne-am cuminecat și sîngele tău l-am băut. De aceea ne-ai părăsit atît de repede. De aceea nu-i bucurie în inimile noastre și nici fericire în viața noastră.

Traducere de
George BULIC

CARTEA DE ȘTIINȚĂ

O REUȘITĂ MONOGRAFIE *

In patologia malignă cervico-facială, cancerul buzelor se plasează în primele locuri și pune probleme terapeutice complexe. De aceea, apariția unei lucrări care se ocupă de această problemă este binevenită. Lucrarea „Cancerul buzelor" a autorilor E. Popa, E. Urtilă reprezintă o reușită monografie, care, pentru faptul că se ocupă de una dintre cele mai frecvente localizări ale cancerului domeniului, prezintă un interes nu numai pentru medicii specialiști ci deopotrivă poate fi utilă medicilor generaliști și studenților în medicină.

Un capitol care prezintă deosebită importanță este cel care se ocupă de leziunile labiale, cu potențial de malignizare, a căror cunoaștere are mare importanță în diagnosticarea precoce și în profilaxia cancerului de buză.

Tratamentul maladiei este amplu dezbătut, autorii prezentînd în mod critic diferitele procedee terapeutice și insistînd în mod particular asupra tratamentului chirurgical. In cadrul acestui tratament, autorii prezintă pe larg diferitele tehnici chirurgicale, cu avantajele și dezavantajele lor și îmbogățesc capitolul de tehnică cu procedee originale, dintre care unele superioare procedeelor clasice.

Prin conținutul său și modul în care este structurată, lucrarea nu se rezumă doar la o simplă prezentare de date ci autorii formulează o serie de concluzii, mai ales în legătură cu aspectele terapeutice, cu posibilitățile de asociere ale diferitelor metode de tratament, precum și cu prioritatea acestor metode în funcție de situațiile clinice.

Este meritorie partea de contribuție pe care autorii au realizat-o în legătură cu studiul clearance-ului tisular, cu scopul evaluării circulației la nivelul feței în diferite situații pre sau postoperatorii. Această evaluare are foarte mare importanță pentru stabilirea momentului optim al intervențiilor, în special al celor care urmează după tratamentul radiant, precum și a reintervențiilor în scop restaurator.

Faptul că în chirurgia oncologică a feței întotdeauna chirurgul trebuie să rezolve două aspecte : exereza și restaurarea plastică, autorii dezbat în lucrare diferitele procedee de chirurgie reparatorie a defectelor post rezecție pentru cancer. Problema diagnosticului precoce profilaxiei și aspectului social al acestei îmbolnăviri este abordată într-un mod personal de către autori, care au încercat să desprindă aspectele particulare ale afecțiunii și implicațiile sociale și familiale ale acesteia.

Ținînd seama că pînă în prezent afecțiunea a fost descrisă doar în manuale și cursuri, împreună cu celelalte leziuni maligne cu localizare cervico-faciale, apariția unei monografii despre cancerul buzelor o apreciez ca deosebit de utilă.

Dr. Radu ROȘIU

* *„Cancerul buzelor" — de Emanoil Popa și E. Urtilă — Ed. Facla — 1979.*

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

CREZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

Iubirea de patrie

Patria este substanța ființei umane, și dacă am analiza această vorbă am vedea că în oricare om, încă de la naștere, începe să urce trecutul, mai întîi sub formă de cuvinte, sub forma cîntecului de leagăn, mai apoi prin memorarea istoriei și a amintirii strămoșilor; iar aceste date îi vor structura omului sufletul și spiritul pentru totdeauna. Și nimeni nu-l va mai desface de ele decît prin suferință grea ori moarte. De aceea, rememorarea propriei vieți înseamnă rememorarea Patriei. În orice om se produce o identificare definitivă între amintirea propriei vieți și a „locurilor natale". Această identificare poate fi socotită o lege a sufletului omenesc și atîtea texte antologice ale literaturii o confirmă. „Nu știu alții cum sînt, zice Creangă, dar eu, cînd îmi aduc aminte...". „Dulce țară, scumpă țară, oh, Moldovă, draga mea, cine pleacă și te lasă, e pătruns de jale grea..." — murmura Alecsandri.

Patria înseamnă înainte de toate **trecut și temei,** acel trecut și acel temei pe care înfloresc generațiile următoare.

E o constatare limpede ca lumina soarelui, că dacă nu avem părinți și patrie, **nu putem fi.** Numai în cadrul unei familii și al unei patrii ne realizăm ca ființe umane și putem dobîndi viață omenească. Iar în om rămîn esențiale afectivitatea și cugetarea, rațiunea. **Sintem,** doar în măsura în care iubim și cugetăm, și aceste două laturi ale calității de om se întemeiază pe trecut. Trecutul ne rodește, căci venim din părinți, din straturile de generații de sub noi. **„Iubirea de țară** — ne spune Eminescu — **e pururea și pretutindenea iubirea trecutului ; patria vine de la cuvîntul PATER și numai oameni care țin la instituțiile lor, la petecul lor de pămînt sfințit de sîngele părinților pot fi patrioți".** Desigur, și în acest luminiș al **iubirii de țară** pot exista excepții, dar aceste excepții întăresc regula doar.

Venim dintr-un trecut istoric și trăim, totodată, într-un prezent. Izvorîm din părinți, devenim părinți, pe drumul mereu viu al unei patrii. Patriotismul, ca sentiment, ca și conținut al vieții noastre sufletești, primește noi determinări în dialectica vieții istorice și individuale. Iar patria noastră, în această etapă istorică, se află într-un punct de echilibru măreț, cu adevărat firesc. Căci sîntem într-un moment istoric aureolat : ne valorificăm și ne rememorăm trecutul, încărcîndu-ne, totodată, de sarcinile prezentului. Este demn de reținut că același geniu național, Eminescu, care ne îndeamnă mereu la iubirea trecutului, ne spune, în termenii cei mai actuali, de parcă ar fi desprinși din documentele programatice ale zilelor noastre :

Vasile VERSAVIA

(Continuare în pag. 5)

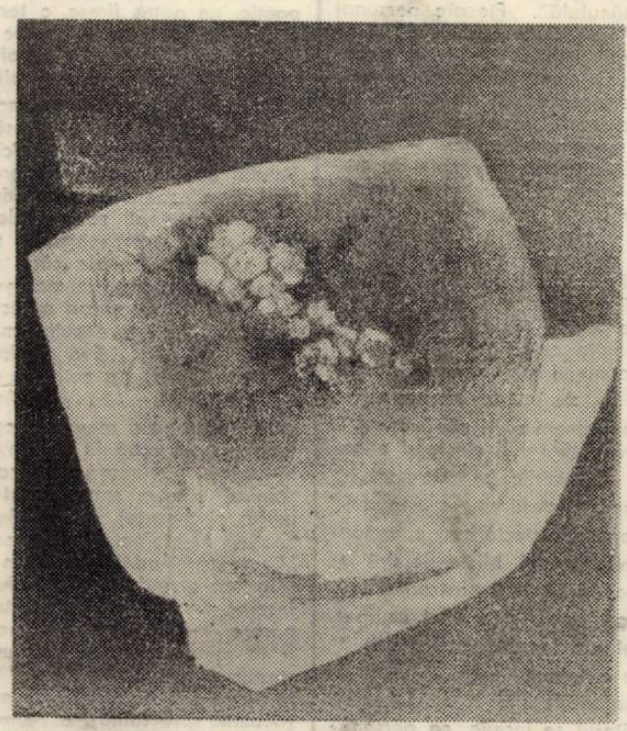

NICOLAE POPA : „Bucată de nimb"

CREZANT 26

(588) ● 28 iunie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pagini 1 leu

CONTEMPORANII - ANUL 35

Democrația muncitorească — factor de progres

Ritmurile înalte de creștere ale producției, succesele obținute de poporul nostru în cei 35 de ani de la insurecția națională armată, antifascistă și antiimperialistă, ilustrează în mod convingător capacitatea clasei muncitoare de făurire a unei orînduiri superioare. Aceasta este ilustrată și de prevederile Programului partidului privind măsurile suplimentare de dezvoltare economico-socială a României pînă în 1980, ceea ce reflectă atît forța și dinamismul economiei noastre, cît și justețea politicii partidului, de dezvoltare a forțelor de producție ca factor decisiv al progresului multilateral și armonios al întregii societăți. Realizarea prevederilor va duce la atingerea obiectivelor Congresului al XI-lea al partidului, accelerînd dezvoltarea României, creșterea bunăstării materiale și spirituale a întregului nostru popor. România de astăzi, țară socialistă industrial-agrară în curs de dezvoltare, este angajată ferm pe coordonatele unei ample evoluții, urmînd ca în anul 1985 să atingă un nivel economic mediu, iar în perspectiva anului 2000 să ajungă o țară cu un nivel economic ridicat ceea ce presupune desfășurarea unor transformări atît calitative cît și cantitative în toate planurile vieții social economice. Este vorba de simultaneitatea rezolvării unor obiective privind dezvoltarea armonioasă a forțelor de producție, realizarea unei concordanțe depline între forțele de producție și relațiile de producție și sociale, de creare a condițiilor materiale și spirituale necesare înfăptuirii efective a principiilor socialiste de proprietate și repartiție, de afirmare a normelor eticii și echității socialiste.

Creșterea rolului clasei muncitoare, condiție esențială a succesului în edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate, are la bază modalitățile și căile definite de partidul nostru.

În acest sens, documentele partidului nostru subliniază faptul că o importanță hotărîtoare o are funcționarea în bune condiții a organismelor democrației muncitorești, prezența activă, în diferite organisme de stat, economice și obștești a oamenilor muncii care lucrează direct în producție. Rezoluția Conferinței Naționale a partidului a apreciat ca fiind de o importanță fundamentală, principială și practică, teza formulată de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al partidului, privind creșterea rolului clasei muncitoare în conducerea societății, nu numai prin reprezentanții săi delegați în diferite foruri, ci, în mod direct, nemijlocit, în activitatea concretă din diferite domenii. De altfel, un element definitoriu al relațiilor economico-sociale și politice în societatea noastră, al evoluției lor în continuare pe linia perfecționării, îl reprezintă tocmai sistemul democratic de organizare și conducere a vieții de stat și sociale, și, ca esență a acestui sistem, participarea efectivă a clasei muncitoare, a tuturor oamenilor muncii la conducere P.C.R. caută și stabilește soluții și modalități adecvate pentru instituționalizarea participării maselor largi populare la activitatea de conducere, în domenii și la nivele diferite. Fiind legată indisolubil de stat, în genere, democrația are un caracter instituțional. În sens mai concret, în vederea perfecționării cadrului instituțional al democrației, a formelor și mecanismului lor de funcționare democratică, partidul se orientează după concepția dialectică asupra formelor organizatorice și instituționale ale democrației, care nu trebuie fetișizate, ci perfecționate permanent, pornindu-se de la necesitatea eliminării vechiului, a birocratismului și a formalismului.

Conținutul pe care-l desemnează termenul democrație nu poate fi cunoscut și înțeles decît prin raportarea concretă la structura și sistemul social-economic, politic și cultural respectiv, la particularitățile stadiului său de evoluție istorică. Chiar în cadrul aceluiași tip istoric de sistem social, de formațiune economico-socială, ca urmare a duratei relativ îndelungate de existență, democrația nu poate fi privită în mod abstract, static și uniformizator, desprinsă de specificul etapei respective de dezvoltare socială internă și internațională.

Nota definitorie a participării în condițiile societății socialiste multilateral dezvoltate constă în aceea că ea exprimă și realizează în fapt deținerea puterii politice și economice de către mase, în frunte cu clasa muncitoare, ridicarea lor la demnitatea și responsabilitatea conducerii propriului stat, a propriilor întreprinderi și instituții.

În țara noastră, această participare, ca tip inedit de structurare a relațiilor sociale, se realizează la toate nivelele de organizare și în toate domeniile vieții sociale, fiind nu numai proclamată ci și garantată prin forme instituționale, adecvate și suple ; ea este permanentă, fundamentală și considerată ca singura cale de asigurare a unui ritm înalt și stabil al progresului social. Pentru prima dată în istoria societății, de la apariția claselor sociale, producătorii înșiși capătă calitatea și dreptul de decizie politică și economică la nivel și cu efect macrosocial.

Organizarea vieții politice, în condițiile societății noastre, are ca trăsătură legică principiul participării democratice a maselor largi populare la conducere. Un rol important îl are asigurarea, prin intermediul cadrului instituțional, a unor posibilități reale pentru această activitate liberă. În acest fel, democrația ne apare, în esență, ca o participare responsabilă a colectivității la orientarea instituțiilor sociale.

Democrația, participarea, sînt cele mai puternice instrumente sociale active de autoreglare, însăși eficiența instituțiilor se testează în viața socială prin deschiderea lor democratică, prin posibilitatea principială și practică a înnoirii structurii lor. În concepția partidului nostru, participarea nu înseamnă o etapă intermediară în făurirea noii societăți, ci, dimpotrivă, un principiu general, constant. O importanță deosebită o are și generalizarea principiului conducerii colective, precum și exercitarea controlului muncitoresc și obștesc asupra tuturor sferelor activității sociale.

Esența socialistă a relațiilor de producție permite, pentru prima oară în istoria României, desfășurarea unui proces de conducere conștientă, științifică, cu un caracter proiectiv a societății noastre. Acest proces, care se desfășoară sub conducerea P.C.R., cunoaște o dinamică și continuă perfecționare ,avînd la bază o concepție unitară, ce-și găsește temeiurile în ideologia comună, cît și în unitatea oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului popor, strîns unit în jurul partidului.

Corneliu POPEȚI

IMNELE PATRIEI

TRAIAN DORGOȘAN

Adaos alb luminii

Un vaier blînd străbate prin poiană,
cînd turme negre curg înspre zăvoi,
spre remușcarea trecerilor — vană
a zilelor întoarse întru noi.

Adaos alb luminii carpatine,
în troenite crengile de meri,
sub fulgurirea clipelor de miine
rodind, etern, în azi, din clipa ieri.

Ciudatul somn de pasăre înaltă,
cu triluritul nins pe sub pămînt
cînd, visătoare, oasele tresaltă

și se trezesc, din aripe bătînd,
vestindu-ne, din vaste traectorii,
de cer ascuns, că vin culegătorii.

CRONICA LITERARĂ

Dumitru M. Ion

Elfi la Brusa

Ed. Cartea Românească, 1979

Cea mai comodă dintre introducerile la analiza povestirilor fantastice ale lui Dumitru M. Ion este că poetul își găsește în alcătuirea lor o recreație folositoare. Dumitru M. Ion scrie într-adevăr o „proză de poet", în care iradiațiile metaforelor au întotdeauna importanță și în care decorul epatant, exotic, fastuos, lasă impresia unei științe a derivației poetice.

Povestirile din **Elfi la Brusa** nu aparțin însă în primul rînd unui poet, ci unei tradiții a prozei ; de puține ori am avut impresia că linia muntenească a povestirii românești se ilustrează mai bogat decît în aceste texte. Dumitru M. Ion este prozator **muntean,** așa după cum e prozator balcanic, în linia lui Caragiale, meridionalul, Voiculescu sau Galaction. Fantasticul prozelor sale e ponderat, mai degrabă un artificiu menit să scoată la lumină bogăția de culoare, vibrație, „suflet" o unei lumi, peisajul și farmecul unor locuri cu totul extraordinare. Există și în proza lui Dumitru M. Ion o „tehnică a tainei", precum la Matei Caragiale, după cum cercetătorul poate detecta anumite zone de mister bine împrejmuite de structuri narative savante. Ultimele nu sînt cultivate cu insistență, deși, poate, se cuvenea. Așadar o proză de nuanțe, de semitonuri, de grațioasă lucrătură stilistică, abundentă în refrene ce trebuie să ne atragă atenția. O seamă de fraze ar construi, pentru scrisul lui Dumitru M. Ion, o estetică a povestirii. În prima dintre narațiuni un accent este pus pe **intîmplare** : „Fiecare întîmplare își caută vremea ei ; fără să ne întrebe pe noi". Dacă am comenta repede textul, am observa că, la porțile Levantului, scriitorul nu dezminte tradiția unei direcții a povestirii ; sărbătoarea scrisului său pune la loc de cinste jocurile șansei și ale întîmplării, în numele unui fatalism ingenuu. **Elfi la Brusa,** prima dintre povestirile volumului, este și aceea care poate ilustra tehnica „fantasticului" la Dumitru M. Ion.

Povestire fals polițistă, cu societăți secrete formidabile și cu averi fabuloase moștenite, în final, exact de cine trebuie, **Elfi la Brusa** nu trebuie citită pentru capcanele și trapele narative, ci (ca și celelalte povestiri) pentru farmecul istorisirii. Cei care „istorisesc" sînt oameni trecuți prin „întîmplări exemplare" ; ei cunosc, știu taine inexpugnabile altora. Aforismele curg firesc, ele condensează o experiență ce, nu odată, se sedimentează pe parcursul a mai multe generații. Elfi este o femeie care are o origine misterioasă, e frumoasă precum Mariove, mama ei, și e îndrăgostită de Demetrios, cu care vine la Brusa unde se desfac toate. O crimă și o mărturisire favorizează revelații colosale. Nu ancheta, nu istoria cu bogății ca în **O mie și una de nopți** au importanță ci rostirea ceremonioasă, decorurile, descripția bazarelor, a amurgurilor somptuoase, cu înțelepți ce vorbesc astfel : „Toată lumea are bănuieli și lumea însăși e o mare și suferindă bănuială". Fiecare personaj are o „istorie", de obicei „ciudată" și își poartă „povara" istoriei. Aceleași decoruri somptuoase apar și în **Logodnicul Ioan,** povestire în care mai există și o topografie miraculoasă, de basm. Dacă în **Elfi la Brusa** mecanismul puterii – a declanșării forțelor obscure implicate de manifestarea lui – era cel care prilejuia călătoria în cele o mie și una de nopți ale Orientului, în **Logodnicul Ioan.** Puterea este, precum în basm, uzurpată și recîștigată de cel drept și bun, **Logodnicul Ioan.** Există și o cetate din vremi imemoriale care are legile ei încălcate de tiran („După legile cetății era binevenit, cu toate că oamenii știau prea bine că, sub ocrotirea lor, de multă vreme, nu se mai încumetase nimeni să-și pună capul"), legi ce asigură călătorului cinste și onoare. Există, în povestirile lui Dumitru M. Ion un loc aparte destinat călătorului ; el este cel care povestește sau e urmărit de atenția povestitorului. Misterele sînt legate de descoperirile lui extraordinare. Logodnicul Ioan este fiul regelui uzurpat, întoarcerea lui are loc bineînțeles sub aceeași pecete a tainei.

Textele remarcabile ale volumului, cele prin care scriitorul se înscrie, ca personalitate distinctă, pe un drum regal al prozei românești, sînt cele citate de noi mai sus. Celelalte, mai mult sau mai puțin „variațiuni pe teme date", confirmă înzestrarea prozatorului.

Cornel UNGUREANU

Radu Cârneci

Temerile lui Orfeu

Ed. Cartea Românească, 1978

Ce altceva poate să fie mai semnificativ atunci cînd încercăm să distingem preocupările unui poet decît constatarea că ultima carte din seria celor publicate îl reprezintă, în ceea ce privește registrul tematic, cu același succes cu care o poate face o selecție alcătuită pornind de la anterioarele zece volume ? Citite după **Heraldica iubirii,** ce conține versuri scrise pe parcursul unui deceniu, poemele din **Temerile lui Orfeu** lasă impresia unei incursiuni lirice într-un spațiu cunoscut, receptat numai dintr-un unghi puțin schimbat ; ferindu-se să-și schimbe sistemul de referințe, Radu Cârneci îl recompune, acum, doar întrucîtva diferențiat, adăugînd la datele cunoscute ale liricii sale o mai mare lejeritate în instrunarea discursului poetic, un patos firesc, o tensiune melancolică. În rest, noile poeme nu tulbură într-un mod substanțial profilul liricii sale, schimbări importante nefiind de întrevăzut nici în temeiurile de sensibilitate, nici în „concepția" poeziei. Trasă în proporții egale din sinceritatea clasicizantă a artificiului poetic și din înscrierea calm caligrafică a sentimentului, lirica lui Radu Cârneci continuă să își selecteze sunetul înalt, retoric, din regizarea solemnă a unei confesiuni în ale cărei propoziții se amestecă o percepție mai gravă a timpului : **„... O, ce vreme adîncă ! ce octombrie pur ! / dinspre suflet mireasmă către jur împrejur – // E o pasăre-n ceruri, ca o veghe în vis, / o cetate-n adîncuri, răstignit paradis – // ... // Amețiți de chemări de iubire și moarte, / oameni intră în timp, timpul intră în soarte / / și-i o ceață vuind, e o ceață prin care / năzuind, risipind, trecem spre depărtare..." (De iubire și moarte),** o nostalgie după un spațiu al tainei, protector al iluziei : **„Drum spre adîncuri ,drum inspre taină, / iar eu arzind în a cîntului haină / la inserat. / / ... / / O, vîrsta noastră e o părere, / Sufletul numai crește-n avere / și în minune ! / / Tu, Frumusețe, nalță la steaua / ochi de ferigă – / tîmplelor mele dragă li-e neaua / care mă strigă !..." (Drumul spre taină),** o permanentă voință de idealitate ce transformă poemul într-o ecloziune de impresii estetă, decorativă, fastuoasă : **„Ochiul tău e verde, ochiul meu / e verde ca zmaragdul și greu, / Ochiul tău e verde și prinde / ochiul meu, cerească merinde. / / .../ / O, și e o prăpastie aurie / și plînge pasărea după colivie / / Și trec fantasme, ale mele, ale tale / grăbindu-se pe-a văzduhului vale..." (O prăpastie aurie).**

Evident, îndreptarea aceasta spre decorativ, spre luxurianța coloristic-picturală nu este nici ea inedită în lirica lui Radu Cârneci. Poet, în ipostaza ideală, al reveriei erotice : **„Apropierea dinspre lume / cînd sufletul mi se închină : / o clipă ești a ta anume / ca o icoană bizantină, / / Și ești de doruri transparentă, / iar carnea ta un abur, parcă : / e ochiul meu ce te inventă, / ori timpul care te încearcă ?" (Din adorație),** Radu Cârneci ajunge, acum, după ce în poemul **Cîntarea cîntărilor** oferise o probă concludentă de virtuozitate în înscenări în speța poeziei galante și manieriste, să-și transforme liricele efuziuni în caligrafii, în tablouri, cel mult, colorate subiectiv. Poeticul, pentru Radu Cârneci, tinde a se confunda cu **frumosul,** sistemul metaforic din mai vechile poeme, din care nu lipseau notațiile frust-senzuale și proiecțiile vital-naturiste, este împins tot mai mult spre sfera ornamentalului, a detaliului plastic, pictural. Fapt revelator, chiar una din poemele programatice ale volumului nu conține altceva decît un limpede îndemn calofil : **„Mereu supus închipuirii mele / o lume-mi fac și-o guvernez frumos : / neîzbutindu-mi „jocul cu mărgele...", / îmi fac din cîntec cer armonios..." (Mereu supus închipuirii).**

În fond, faptul că, după **Banchetul** și **Cîntarea cîntărilor,** acest volum, dintre cele mai bune ale lui Radu Cârneci, marchează, dincolo de captațiile livrești, culturale, dincolo de fidelitatea pentru o tematică erotico-sentimentală, o sporire a interesului pentru imaginea spectaculară, pentru regizarea elementului insolit, colorat, în linia unui barochism „moderat" : **„Se coace floarea teiului / cînd soarele se mîntuie, / înțeapă frunza meiului / și-n sufletul meu cîntu' e / ca nebunia macilor / pe valea cea de purpură / ce-ntinde drum lung magilor / cînd steaua-n cer se-mpurpură. / / E timp de fagure avut, / miresmele se caută / pe pajiștile de sărut / la ora cea de laudă..." (Vară de dor),** poate însemna, în ceea ce-l privește pe autorul culegerii **Temerile lui Orfeu,** și o încercare de a găsi lirismului său un resort mai apropiat de preocupările poeziei moderne.

Lucian ALEXIU

MARGINALII

Crepuscul lent

Uimit să constate cum prieteni comuni despre care Martin du Gard îi scrisese că au ajuns rău o duc normal, Gide îl roagă să nu se mai complacă printre „monștri imaginari". Îl imploră să revină printre oameni, iar Martin du Gard revine într-adevăr la Paris, unde – însă – se consumă în amenajări casnice. Pentru roman nu lucrează deloc dar, slavă Domnului, este „în întregime preocupat" de el, are senzația de a fi acumulat material din belșug, îl simte pîrguit și decide să-l înceapă.. **spre primăvară. Ca un disc stricat, după alte două luni repetă că se gîndește imens la roman. Vocea lui îți strînge inima, căci sună straniu – parcă umil – și stins : „Nu-i un jurămînt de bețiv. La primăvară, îți spun...!" În pragul anotimpului promis, mai mult decît mărturisirea însăși – „Nu cred că voi putea lucra" – întristează evidența că o așteptam.**

...Primăvara a trecut de mult. Mereu emoționant, Gide recitește Familia Thibault, **găsește romanul la fel de proaspăt ca la început, fără nici un rid. „Lucrează cu încredere", îndeamnă el. Lucrează,** deci, **cu încredere, nu te mai îndoi de tine, ești același scriitor. Argumentul, cum se vede, lipsește, iar Martin du Gard nu poate fi urnit așa de ușor. El s-a adaptat la propriile lui amînări și nu se mai ferește să înțeleagă ce ascund : „...acest** Morgen, morgen, nur nicht heute **îmi permite să trăiesc împăcat și să-mi surid în oglinzi".**

În continuare, lucrurile se desfășoară pînă la sfîrșit fără relief. Prin 1946, Martin du Gard se simte cuprins de marasm. Anul următor începe bine. În chip miraculos – trist cuvînt, aici, miraculos – se reapucă de lucru, dar în aprilie a încetat din nou. Prin august are „letargii pasagere", adoarme cu capul pe manuscris. Se simte depășit de secol, nu suferă din cauza asta, dar ar vrea să știe ce s-a petrecut cu el. Către sfîrșitul anului este „îngrozitor de trist", i se pare că-i scrie lui Gide „găunos și inutil". Și-a scurtat ziua, se culcă seara la ora nouă, ca un bunic (în vremea asta Gide, cu zece ani mai bătrîn, îi răspunde ca pe vremuri, ba din Italia, ba de la Oxford, ba din Tunis). Face următorul bilanț : „Îmi privesc munca din ultimii zece ani : nimic". Și, totuși, își spune nedumerit, „am muncit cu regularitate. Dar fac atît de puțin...". Cu aceleași vorbe intră în 1948 : „Totuși lucrez". Trec cîteva luni, după care se miră : „Prin ce aberație am putut să-ți scriu că lucrez mult **și bine ?"**

La bursa valorilor, numele lui a început să scadă. Pentru Gaëtan Picon și pentru Cl. Edmonde Magny, Martin du Gard nu mai e un mare scriitor. Vorbele lor îl lovesc în plin, cu un sunet înfundat. „Iată-mă prevenit : am să apar cu mîinile goale în fața judecății urmașilor". Istoria se apropie de sfîrșit. La roman a renunțat. Mai trimite scrisori, descusute **și triste, în care, ca un bătrîn cu abțibilduri, lipește imagini despre războiul în iminența căruia n-a încetat să creadă. Din cînd în cînd ridică privirea, îl vede pe Gide călătorind voinicește prin Italia, își trage capul între umeri și bolborosește : „...amintiri ,prea multe amintiri...".**

Gide, care în toată această lungă agonie nu și-a istovit resursele prietenești și a continuat să-l încurajeze, dar nu insistent, nu obositor, face o greșeală inexplicabilă : îi cere o prefață pentru reeditarea Pivnițelor Vaticanului. **Doborît, Martin du Gard se duce la poștă și-i trimite nu o scrisoare de refuz ci doar o telegramă. O telegramă ca un oftat.**

Ziua e spre asfințit. Călătorul, într-un tîrziu ostenit, s-a tras pe lîngă casă și, cînd să închidă ochii, mai primește un semn, ultimul : dincolo, la Tertre, în lumina serii, prietenul, acum singur în casa din care umbra Helenei de mult s-a risipit, rotește lent un glob terestru, cu ochii țintă, la fiecare răsucire, către imensul, pacificul albastru tropical.

Livius CIOCÂRLIE

CONSEMNĂRI

O REEDITARE NECESARĂ

Strămoșii, evocare istorică de Radu Theodoru, a apărut în 1967, la Editura Militară. Cea de a doua ediție, apărută recent, de astă dată la Editura Albatros, ne prilejuiește cîteva reflecții menite să reliefeze atît valoarea cărții, cît și oportunitatea reeditării ei într-o colecție de mare popularitate, cum este „Cutezătorii".

Reprezentant de prim plan al romanului nostru istoric — prin *Brazdă și paloș* și *Vulturul* — Radu Theodoru abordează în *Strămoșii* o modalitate insolită, a cărei eficiență sub aspect artistic sau educativ rămîne deasupra oricărei îndoieli. *Strămoșii* este o privire panoramică, o adevărată frescă, ale cărei detalii au fost minuțios lucrate, a istoriei naționale, elaborată în întregime pe temeiul documentelor, așadar cu minimă intervenție a invenției. Adept, în romanul istoric, al exactității documentare, Radu Theodoru se dovedește și aici fascinat de documentul rar, dacă se poate inedit, dedîndu-se voluptății de a-i descifra toate sensurile și implicațiile. Fiind vorba de o privire de ansamblu asupra unor „ore astrale" ale istoriei noastre, începînd de la primele cnezate și pînă la Mihai Viteazul, incluzînd și mișcările iobagilor din Transilvania secolului al XV-lea, autorul privește evenimentele din unghi dialectic, evidențiind în permanență legătura, interdependența și cauzalitatea lor. Mai mult : istoria patriei e restituită în perpetua ei relație cu contextul istoric european și asiatic, de la conflictele anglo-franceze, pînă la incursiunile Hoardei de Aur din fabuloasele depărtări asiate. Este astfel un prilej, de care Radu Theodoru profită din plin, de a rememora rolul de maximă importanță și întotdeauna pozitiv pe care Țările noastre l-au avut în configurația politică și militară a Europei în toate timpurile. Totodată, prin prolog și epilog, secvențe de factură cinematografică, inspirate din epopeea războiului antihitlerist, *Strămoșii* își asigură o fermă legătură cu contemporaneitatea. Este dealtfel o legătură care se realizează și indirect, prin intermediul modalităților moderne cu care este abordată această bogată materie epică, prin ritmul dinamic al narațiunii, prin stilul alert, de multe ori eliptic, încărcat de sugestii, cu o ușoară tendință spre hiperbolizare — care însă nu depășește niciodată limitele veridicului — prin utilizarea periodică a persoanei întîi plural, care creează impresia de autenticitate, de relatare de la fața locului.

Marea calitate a cărții lui Radu Theodoru rămîne însă, poate, profundul ei patriotism, grație căruia lectura sa devine tonică și nicicînd inoportună. Întreaga evocare este străbătută de două sentimente fundamentale. Primul este cultul strămoșilor, sentimentul rădăcinilor adînci și al continuității noastre pe acest pămînt aflat într-o răscruce de lume. Celălalt, asigurînd în aceeași măsură perenitatea cărții, este sentimentul naturii, specific acestui neam. Apar astfel în substanța epică a cărții adevărate poeme în proză, de un sobru lirism, care vorbesc despre această indestructibilă unitate dintre om și natură, dintre om și pămînt, munte, codru, unitate pe care Strămoșii o numeau — și care este — Țara.

Strămoșii face parte dintre acele cărți care te pun în imposibilitate de a vorbi despre ele altfel decît afectiv. Și aceasta pentru că, așa cum însuși autorul ei mărturisește, a fost scrisă *„cu fruntea în zarea sîngerie a istoriei și sufletul cutremurat de toată dania de sînge pe care am făcut-o din veac în veac, să ajungem aici, la ariile mănoase ale omului și omeniei"*.

Radu CIOBANU

INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ

BUCUREȘTI

Acțiuni eficiente pentru organizarea financiară a unității

În spiritul orientărilor generale ale politicii economice și financiare a statului nostru, utilizarea eficientă a fondurilor materiale și bănești contribuie la sporirea eficienței de ansamblu, la dezvoltarea armonioasă a procesului economic.

În continua rentabilizare a unității, colectivul I.M.F. București — un adevărat nucleu al responsabilității pentru calitatea și competitivitatea produselor — se preocupă cu rezultate excelente de folosire completă și cu un ridicat grad de eficiență a fondurilor materiale.

Sporirea producției fizice de înaltă calitate, în condițiile reducerii consumurilor materiale ,întărirea spiritului gospodăresc — iată ce caracterizează eforturile acestui harnic colectiv de muncă. Lărgindu-se cimpul observației în privința studierii dinamicii de circulație a principalelor sortimente și grupe de materiale, cu pondere determinantă în activitatea unității, s-a stabilit o relație optimă și obiectivă între cerere și consum, orientind prioritar mijloacele financiare spre nevoile de moment ale producției.

Un instrument util la reușita acestei acțiuni l-a constituit perfecționarea sistemului informațional din întreprindere și, pe această cale, redimensionarea periodică a stocurilor de materiale în funcție de necesarul exercițiului de plan următor.

Urmărindu-se incorporarea la timp a materialelor aprovizionate, s-a îmbunătățit simțitor modul de utilizare a normativelor financiare, diminuindu-se nomenclatura structurii elementelor și valoarea imobilizărilor financiare.

Volumul actual al materialelor disponibile și fără mișcare reprezintă urmarea firească a perfecționării activității economice în conținutul căreia se detașează folosirea judicioasă a produselor din metal, reducerea consumurilor de combustibili și energie, introducerea unor tehnologii noi, evitarea risipei etc.

Intenționind accelerarea vitezei de rotație a fondurilor bănești, INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ are în vedere valorificarea și reintroducerea în circuitul economic național a materialelor care fac obiectul unui excedent temporar.

În acest scop pune la dispoziția sectoarelor interesate din economie următoarele repere :

Nr. crt.	Denumirea		Cantitatea	P/U	Total
	Tablă oțel carbon de scule				
1.	W 1 630	4,5 mm	10 800	3,55	3 834
2.	W 1 630	5 mm	523	7,60	3 974,80
3.	W 1 625	5 mm	160	11,20	1 792
4.	W 1 630	12 mm	2 200	3,50	7 700
	Tablă oțel fără remanență				
1.	W 1 015	3 mm	3 000	12,12	36 360
	Tablă neagră				
1.	OL 34	0,4	8 560	4,10	35 096
	Tablă silicioasă				
1.	0,2 mm		268	25	6 700
	Tablă oțel inox				
1.	7 4 828	60 mm	1 930	29,35	56 645,50

Nr. crt.	Denumire		Cantitate	P/U
	Oțel carbon de scule			
1.	W 1 540	Ø10	218	8,02
2.	OSC 8	10	2 370	4,47
3.	OSC 10	10	5 688	8,02
4.	OSC 7	18	330	7,96
5.	OSC 10	20	2 350	7,96
6.	W 1 520	22	1 100	7,96
7.	OSC 7	22	7 075	7,96
8.	W 1 540-OSC 10	6×6	100	9,50
9.	OSC 7	7×7	47	10,64
10.	OSC 10	8×8	180	5,50
11.	W 1520	8×8	95	12,16
12.	W 1 520	10×10	90	12,92
13.	OSC 7	10×10	390	9,50
14.	OSC 10	10×10	100	10
15.	OSC 7	12×12	240	3,95
16.	W 1 520	12×12	630	9,15
17.	OSC 10	16×16	450	5
18.	OSC 8	90×90	2 600	10,50
19.	W 1 530	12×6	400	5
20.	W 1 540	25×5	140	4,85
21.	OSC 8	30×12	570	4,45
22.	OSC 8	35×8	500	4,27
23.	OSC 8	60×10	5 790	4,25
24.	OSC 8	70×8	1 400	8
25.	OSC 7	70×10	235	8
26.	Poldy T5-OSC 8	70×10	750	8,05
27.	DT 5	70×10	95	4,30
28.	W 1 530	70×12	580	3,75
29.	OSC 8	80×8	11 820	8,80
30.	OSC 8	80×10	6 750	3,80
31.	W 1 530	90×10	750	4,40
32.	W 1 540	90×14	1 120	4
33.	W 1 530	110×8	1 850	4,60
34.	Paldy 5	130×8	392	4,55
35.	OSC 8	130×12	3 600	5
36.	RT 8	500×12	270	4,40
	Oțel rapid			
1.	W 3 355	Ø2,5	50	364,35
2.	W 3 355	3	50	283,20
3.	W 3 355	6	150	100,24
4.	W 3 355	14	100	103,94
5.	W 3 355	18	500	121,60
6.	W 3 355	20	700	123
7.	W 3 355	22	600	121,60
8.	W 3 355	28	195	121,60
9.	Rp 3	30	400	103,91
10.	W 3 355	200	500	102,86
11.	W 3 355	220	150	121,60
12.	W 3 355	6×6	400	123
13.	W 3 355	8×8	1 000	124,50
14.	W 3 355	10×10	800	100,60
15.	W 3 355	12×12	1 400	103,40
16.	W 3 355	14×14	1 500	104
17.	W 3 355	16×16	1 400	103,68
18.	Rp 3	20×20	400	103,57
19.	W 3 355	12×4	85	104
20.	W 3 355	25×12	390	100,65
	W 8 550	708	708	9,50
	W 85	150	3 000	47,73
	W 8 550	160	400	9,50
	W 2 842	180	1 447	8,90
	W 18	180	2 000	8,05
	W 2 581	200	5 300	7
	M 18	210	2 000	8,30
	W 2 842	240	600	7,75
	W 2 842	250	1 060	5,30
	W 2 581	300	8 000	46,72
	W 2 581	350	7 000	46,75
	W 2 080	50×50	72	10,98
	W 2 080	80×80	224	10,92
	C 120	120×120	170	10,60
	C 120	150×150	360	10,64
	W 2 080	200×200	97	25
	W 2 842	45×16	121	9,83
	C 120	80×30	705	11,36
	M 18	80×30	1 000	8,11
	W 2 080	200×30	6 500	11,12
	W 2 080	250×25	1 000	20
	W 2 080	250×30	2 000	22
	W 2 080	250×40	2 500	11,40
	W 2 080	250×50	1 500	25
	W 2 080	300×30	1 000	25
	W 2 080	300×50	1 500	25
	W 2 080	300×60	2 000	11,40
	W 2 080	300×80	1 000	11,40
	W 2 080	300×70	1 000	15
	W 2 080	300×100	1 000	12
	W 2 080	350×30	2 500	15
	W 2 080	350×40	2 000	11,75
	W 2 080	350×50	2 000	25
	W 2080	350×60	2 000	11,19
	W 2 080	400×100	1 000	12
	Oțel aliat de scule			
	W 2 419	Ø3,5	300	30
	W 2 581	4	44	48,56
	W 2 581	5	588	48,77
	W 2 842	5	113	13
	W 2 842	6	69	12
	W 2 581	9	100	47,90
	Poldy solar	10	589	9,70
	W 2 419	10	2 000	19,10
	H 12	10	300	11,21
	Poldy HPS	10	600	38
	W 2 419	10,5	163	11,87
	Poldy stabil	12	81	9,20
	W 2 419	12	350	22,05
	Poldy solar	12	474	9,70
	Poldy solar	13	100	10
	Poldy solar	14	350	13,50
	Poldy solar	15	201	15
	Poldy solar	36	272	13,10
	W 2 842	42	259	9
	C 120	60	1 500	10,70
	M 18	60	1 200	4,73
	W 2 419	80	156	12,95
	Poldy solar	80	86	10
	M 18	80	2 000	4,81
	M 18	90	1 000	6,04
	M 18	95	1 000	6,42
	OVG—W 2 419	95	800	7,69
	Poldy solar	95	685	9,70
	C 120	100	500	9,95
	W 2 365	100	444	13,97
	W 2 365	110	262	14,25
	W 2 606	130	873	18,28
	Țev construcții			
1.	OLT 35	Ø5×1	37	49,20
2.	OLT 35	6×1	76	49,18
3.	OLT 35	6×2	1 109	31,60
4.	OLT 35	7×2	222	30,50
5.	OLT 65	21×8	520	6,45
	Bandă oțel arc			
1.	W 8 159	10×0,2	102	76,33
2.	W 1 221	10×0,3	45	21,30
3.	W 7 103	18×0,1	107	67,21
4.	W 7 103	15×0,3	74	59,52
5.	W 8 159	20×0,2	85	48,66
6.	W 7 103	20×0,5	41	24,50
7.	W 8 161	20×0,6	104	24,35
8.	W 8 159	20×0,6	156	24,35
9.	W 7 103	25×0,2	124	89,72
10.	W 8 140	25×0,4	29	57,80
11.	W 8 159	25×0,7	221	19,80
12.	W 8 161	25×0,7	21	24,35
13.	W 1 221	26×1	568	28
14.	W 7 103	30×0,2	150	53,27
15.	W 7 103	20×0,4	126	51,57
16.	W 1 221	20×0,5	653	63,85
17.	W 7 103	30×0,5	138	4-,11
18.	W 8 159	30×0,8	500	55,18
19.	W 7 103	40×0,15	120	61,45
20.	W 7 103	40×0,5	61	59,17
21.	W 8 159	42×0,3	100	64,46
22.	W 7 103	120×0,5	510	29,61
23.	W 8 140	160×0,4	85	25,85
24.	Arc 3	90×2,25	83	25,85

Nr. crt.	Denumire		Cantitate	P/U
	Bandă laminată la rece			
1.	OLC 45—26,5	×0,6	119	5,62
2.	OLC 45—26,5	×0,7	165	5,53
3.	A1/2 T MT	60×0,2	100	6,01
4.	ATMT	100×0,6	310	4
5.	ATMT	135×0,5	626	4
6.	A1/2 TMT	28×1	415	4
7.	ATMT	140×1	670	4,80
8.	ATMT	110×1,5	490	4,60
	Profile mijlocii și ușoare			
1.	15 CO 8	Ø 30	1 040	4,37
2.	21 MOMC 12	Ø30	5 000	5,43
3.	60 Si 15 A	36	2 000	6,50
4.	51 VCR 11 A	36	990	6,34
5.	Arc 2	42	3 584	4,15
6.	51 VCR 11 A	48	7 000	5,83
7.	40 C 10	50	6 500	4,55
8.	OL 37	53	3 000	2,51
9.	40 C 10	53	2 000	4,91
	OLC 25	150×16	15 000	5,32
	Profile grele			
1.	Arc 3	Ø90	7 000	3,80
2.	OL 42	150	4 000	2,60
3.	W 4 571	150	8 000	42,15
4.	41 CN 12	200	1 200	4,10
5.	W 4 300	230	648	30,15
6.	OLC 45	160×160	2 340	2,50
7.	28 TMC 12	300×300	2 800	3,26
8.	28 TMC 12	350×350	2 800	3,26
9.	28 TMC 12	400×400	3 650	3,26
32.	4 H13	Ø20	250	17
33.	W 4 413	10	800	18,95
34.	W 4 571	20×10	177	44
35.	W 4 112	22×8	422	22,74
	Bare trase			
1.	OL 42	Ø 4,5	1 000	4,93
2.	Aut 12	5,5	400	5,60
3.	AUT 40	27	1 900	4,70
4.	OL 60	6×6	400	5,52
5.	OL 70	22	990	4,66
6.	Aut 20	22	1 750	4,50
	OL 42	32	1 000	4,24
7.	33 MOCN 20	Ø5	105	5,10
8.	13 CN 35	7	200	10,46
9.	21 MOMC 12	8,5	970	7,05
10.	21 7MOMC 12	5×5	1 000	9,85
11.	13 CN 35	5×5	258	10,60
12.	18 MOCN 13	7×7	60	10
13.	Rul 1	Ø6	1 200	11,80
14.	Rul 1	8	300	7,93
15.	Rul 1	8,5	1 900	7,93
16.	W 4 300	1,3	420	39,10
17.	W 4 034	2	900	50,90
18.	W 4 300	2	1 900	91,20
19.	W 4 300	2,1	1 200	38
20.	W 4 034	3	200	44
21.	W 4 034	3,5	500	17,91
22.	W 4 034	3,6	350	18,16
23.	W 4 112	4,2	100	25
24.	W 4 541	4,5	300	44,70
25.	W 4 541	5	400	44,65
26.	W 4 034	5,1	294	17,53
27.	W 4 006	6	160	17,90
28.	W 4 034	6	150	17,42
29.	W 4 571	6	350	50,13
30.	W 4 034	7	650	16,67
31.	W 4 034	7,5	77	17,60

Nr. Crt.	Calitate Dimensiune	U/M	Cantitate	Preț Unitar
L	*Laminate aluminiu*			
1.	Tablă Al 99.5 P 0,8 mm	kg	1 000	21,50

Denumirea Sortinent		Cantitate	Preț unit.
Kilovoltmetru	0,1 .w-1 000 V	4	588
Logoatrume	0—100 bari	2	1 470
Logoatrume	0—10 bari	1	1 470
Logoatrume	0— 25 bari	2	1 470
Logoatrume	0— 25 bari	5	1 470

Denumire		Cantitate	Preț unit.
Conductor bob. bumbac	0,95	16,400	97,85
Conductor bob. cumbace	1	20,700	45,10
Conductori bob. biumbac	1,10	17.200	96,70
Conductorr bob. bumbac	1,2	36,550	43,40
Conductor bob. bumbac	1,5	12,500	41,75
Conductor bob. bumbac	1,8	23,400	93,60
Conductor bob. bumbac	2	4,200	93,85
Conductor bob. bumbac	0,25	1.050	118
Conductor bob. bumbac	0,5	4	57,60

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Becuri cireașă-normale	12 V/5 A	500	1,80
Becuri cireașă-normale	12 V/25 A	70	2,77
Becuri cireașă-normale	24 V/ 5 w	300	10,50
Becuri cireașă-normale	220 V/300 w	700	12,60
Becuri cireașă-normale	130 V/ 40 w	188	3,04

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Conductor Fy	Ø 1 mm	5 000	0,95
Conductor TLY	TyA (4×5×5)	5 000	9,70
Conductor LPC	1,5 mm	253	1,85
Conductor FAY	Ø 4 mm	254	0,70
Conductor FAY	Ø 6 mm	522	2,50
Conductor AFY	Ø 16 mm	312	1,55

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Microîntrerupători	cod 5 735	5 000	21
Microîntrerupători	cod 5 935 TH	73	21

Denumirea naterialului		Cantitate	Preț unit.
Capace cleme 4 mm		860	1
Cleme arc	cod 32 752	450	0,16
Cleme	cod 42 3933	42	0,32
Conectori legătură	6 mm cod 7 540A	84	6,25
Conectori legătură	16 mm cod 7 545A	122	14,70
Contactor TCA 125/380 V	cod 4028	2	545

Denumirea materialului	Cantitate	Preț unit.
Bloc apartament cu 2 circuite	3	105
Bloc încercare releu RS 7 947 B	3	84
Bobină AC—3—3 807/10 A	3	79
Bobină mobilă cod 40 161	57	32
Buroni selectori cu pîrghie	9	95
Buroni dublu comandă BF6 cod 371	92	35,70
Cutie cu relee 300 V/380 V cod 4 321	2	626
Cleme duble 50 000 072	2 412	3,65
Cleme mobile 2,5 cod 6 471	5 530	0,55
Cleme conectori 2,5	400	7.50

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Izolatori ceramică 0,46	108	3,10
Izolatori ceramică cod 45 245	160	2,65

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Drosere BVA 80 w	54	66
Drosere BVA 125 w	42	42
Drosere BVA 400 w	17	172
Inele calibrare 25 A	429	0,60
Inele calibrare 20 A	189	0,60
Inele calibrare 16 A	67	0,60
Inele calibrare 10 A	440	0,60
Inele calibrare 0,5 A	4 120	0,44
Inele calibrare 0,5 A	2 700	0,60
Inele calibrare 0,5 A	750	

Denumire	Cantitate	Preț unit.
C—155—1 500 A	3	95
E—7—0—10 A	14	260
M 58—100 MA %	4	300
M 5—0—1 300	1	360
E 52—0—2 000/5 A	5	400

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Ampermetre Y M 6—0—1 500 A	5	335
M 57—100 MAS	2	550
M 57—100 A	1	434
M 52—1 000 A	5	472
E 541—4-0 A	8	540
E 54—4 A	5	434
M 56—40×0,40 A	3	400
E 53—3—600 A	6	450
M 53—0—1 000 A	6	360
M 11—0—600 A	2	371

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Pestinax HST—placă 1 mmm	591,610	19,80
sticolotextolit dublu placat cu cupru 1.6 mm	192.300	627

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Patroane migron 0,5 A	1 810	1,60
Patroane fuzibile 2 A	700	1,50
Patroane migrom 6,3 A	94	2,50
Patroane migron 10 A	216	1.90
Patroane migron 20 A	563	
Patroane migron 16 A	206	1,90
Patron migron 25 A	1 150	2,60
Patroane fusibile O.S. 150/350 A	60	138.40

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Voltmetre E6—250 V	1	700
Voltmetre E7—250 V	17	360
E541—15 V	9	636
E53—250 V	13	606
M 52—400 V	1	800
M11—400 V	8	436
E 54—600 V	8	620
M 53—600 V	6	590
M 59—1 000 V	1	570
VE—1	1	630
Voltmetru	1	250

1.	Bandă	alamă	Am	58T 0,6×500 kg	2.000	39,45
2.	Bandă	alamă	Am	58T 0,8×500 kg	518	38,70
3.	Bandă	alamă	Am	60FT 0,8×60 kg	350	31,85
4.	Bandă	alamă	Am	60 FT1×19,5 kg	100	43,05
5.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×20 kg	244	44,65
6.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1×25 kg	837,5	44,65
7.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×28 kg	812	42,50
8.	Bandă	alamă	Am	60FT 1×28,5 kg	261	42,45
9.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×32 kg	170	43,75
10.	Bandă	alamă	Am	60 FT 1×32 kg	176	41,70
11.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1×45 kg	230	44,05
12.	Bandă	alamă	Am	60 FT 1,2×18 kg	400	45,30
13.	Bandă	alamă	Am	63 T 1,2×25 .g	223	41,25
14.	Bandă	alamă	Am	60 FT1,5×21,5	327,50	36,75
15	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×23 kg	100	43,05
16.	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×33,5	300	42,60
17	Bandă	alamă	Am	63 T 1,5×45 kg	2 447	43,35
18.	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×45 kg	762	42,70
19.	Bandă	alamă	Am	631/2 T1,5×50 kg	882	42,60
20.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1,5×60	3 170	42.60
21.	Bandă	alamă	Am	63 T 1,5×65	1 017	42
22.	Bandă	alamă	Am	60 FT1,5×71,5	102	42,(5
23.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 2T×45 kg	50	44,45
24.	Bandă	alamă	Am	63 T 2×55 kg	114	44,45
25.	Bandă	alamă	Am	63 1/2T2×55 kg	232	44,40
26	Bandă	alamă	Am	63 T 2×65 kg	5 000	44,40
27.	Bandă	alamă	Am	63 2T3×160	160	44,10
28.	Bandă	alamă	Am	60FT3,5×57	4 000	41,70

Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	20×16×3×6	100/80 buc	3 869
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	125×20×5×32	100/80 buc	2 10555
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	160×16×5×32	125/100 buc	12 10858
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	160×2×05×32	80/163 buc	8 13567
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	200×8×5×32	100/80 buc	9 6860
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	200×10×5×32	125/100 buc	9 8561
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	250×10×5×76	125/100 buc	7 10675
Discuri	Elbor	tip 501	Suport ceramic	E 12	250×20×5×76	125/100 buc	8 21322
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	250×25×5×76	200/160 buc	5 26677
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceraile	E 12	250×25×5×76	50/40 buc	9 26677
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	160×20×5×127	125/100 buc	4 30870
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic		360×20×5×127	160/125 buc	9 30870
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	400×25×5×203	200/160 buc	2 43029
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	100×5×1,5×20	100/80 buc	13 737
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	125×5×1,5×32	63/50 buc	12 878
Discuri	Elbor	tip 601/I	"" metalic	E 50	125×5×1,5×32	100/80 buc	26 878
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	160×5×1,5×32	63/50 buc	12 1093
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	160×5×1,5×32	100/80 buc	12 1093
Discuri	Elbor	tip 604/I	" metalic	E 55	80×2×3×20	63/50 buc	16 532
Discuri	Elbor	tip 604/I	" metalic	E 55	100×3×3×20	100/80 buc	9 1140
Discuri	Elbor	tip 604/I	Suport metalic	E 55	125×4×3×32	63/50 buc	19 1767
Discuri	Elbor	tip 604/I	Suport metalic	E 55	160×5×5×32	63/50 buc	19 3455
Discuri	Elbor	tip 607	Suport metalic	E 20	125×5×3×32	63/50 buc	5 1666
Discuri	Elbor	tip 607	Suport metalic	E 20	150×5×3×32	63/50 buc	4 1975
Discuri	Elbor	tip 607	Suport metalic	E 20	150×5×3×32	160/125 buc	5 1975

Acesorii ap. foto			buc 1	2235
Broșe de rectificat tip IBVF g9 cu cablu			buc 1	17582,78
Broșe de rectificat tip 421 cu cablu			buc 1	19341,05
Broșe de rectificat tip OIBVF 120 cu cablu			buc 1	19048,01
Broșe de rectificat US 7927018 cuaccesorii			buc 1	49038
Discuri gradate Ø 300			buc 6	1204
Discuri gradate Ø 600			buc 2	2374
Discuri pentru Holografie 10E7S — Lat.a 35 mm			mp 32,040	1146
Manometru ind. Ø 160 mm			buc 4	1344,31
Obiectiv electrogen 4/20			buc 11704	
Pietre Arkansos 225 (250×40×50×9)			buc 8	210
Pietre pilă arkansos dreptunghiulare 250×50×25			buc 46	336
Mecanisme ceas ptr. limnigraf cu accesorii			buc 82	2546
Mecanisme ceas tip IF 22 1/2 — 1			buc155	1216,35
Mecanisme ceas ptr. limnigraf cu accesorii			buc 1	2981
Electroventile pneumatice UVGS—1VE			buc 37	1404
Greutăți Ø 22 kg 33			buc 1	31843
Greutăți Ø29 kg 66			buc 1	22381
Obiectiv SONAR 2.8/180			buc 1	2437,74
Placă electronică			buc 1	35955
Servo- venti SV—20—13—32			buc 1	11642
Sîrmă moale inox R 200 Ø 1,5	kg	255	54,40	
Sîrmă moale inox R 200 Ø 2	kg	475	54,40	
Sîrmă moale inox R 200 Ø 3	kg	426	54,40	
Ventil electromagnetic cu redresor	buc	4	5202	
Microrulmenți 7×3×2	buc	34309	13	
Cap măsurat citeze 4 tipuri	set	990	180	
Gelatină CL 154	kg	7,5	400	
Ulei de rapiță	kg	15	7	
Ulei ptr. mașini unelte	kg	200	5	
Bile oțel Ø 2	buc	214768	0,07	
Bile oțel Ø 3	buc	6000	0,04	
Bile oțel Ø 3/32"	buc	940	0,06	
Bile oțel % Ø 5/32"	buc	2290	0.06	
Microrulmenți 13×5×4	buc	756	16	
Microrulmenți 11×5×3	buc	5664	16	

IMPORTANT!

Întreprinderile socialiste din întreaga țară care intenționează să achiziționeze produsele ofertate pot transmite comenzi ferme la următoarea adresă;

INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ, strada Popa Lazăr, nr. 9—19, sector 3, București.

În ordinea sosirii comenzilor unitatea bucureșteană onorează prompt solicitările.

Relații suplimentare la telefon 35 00 00.

Livrările se vor face cu certificate de calitate.

REPORTER!

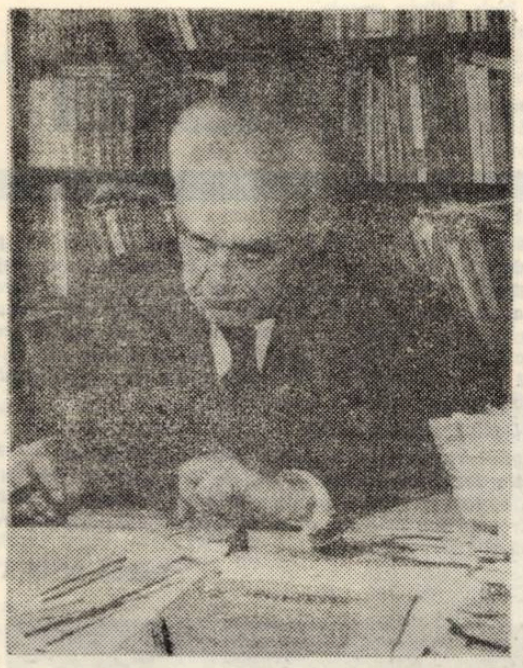

ANIVERSĂRI

FRANZ LIEBHARD la 80 de ani

Dragă prietene,

Franz Liebhard

Iau parte cu toată căldura sentimentelor de sinceră și veche cordialitate prietenească la jubileul D-Tale octogenar. Aniversarea celor 80 de ani, pe care îi împlinești la 6 iunie 1979, îmi oferă din nou prilejul de a-ți mărturisi atașamentul meu plin de prețuire și de simpatie pe care l-am avut întotdeauna pentru bunul meu concitadin Robert Reiter din cartierul Fabric al Timișorii, unde ne-am născut amîndoi, și de care ne leagă încă din anii copilăriei amintiri de neuitat.

Îți urez cu această ocazie deplină sănătate, multe bucurii și tot mai ascendente succese, valoroase și de prestigiu, în activitatea D-Tale literară, care a fost atît de amplă și bogată în creații beletristice și în evocări atractive și seducătoare de-a lungul anilor de pînă acum. Ți-ai închinat viața pentru a fi un demn și autentic slujitor al poporului și al naționalității șvăbești din Banat. Ți-am admirat întotdeauna remarcabilul talent și dragostea cu care ți-ai exprimat în limba maternă frenetica simțire a sufletului D-Tale generos și a gîndirii D-Tale mereu luminată de poruncile vremii. Am apreciat la cel mai înalt grad strădania D-Tale de a stringe tot mai mult și mai intim frăția între românii și șvabii din Banat, uniți din cele mai vechi timpuri în eforturi comune pentru a ridica provincia noastră la superlative progrese și civilizații. Dar cea mai vădită prețuire a mea a fost găsind în ființa D-Tale nu numai un prieten fără ascunzișuri, devotat și sincer, ci mai cu seamă un om care iubește deopotrivă pe toți cetățenii vrednici și harnici, indiferent de naționalitatea lor sau de limba pe care o vorbesc.

În lumina acestor gînduri și sentimente, primește, dragă Franz Liebhard, mărturia afecțiunii mele amicale și urările pe care ți le ardesez cu ocazia jubileului.

Timișoara, 6 iunie 1979

Dr. Aurel COSMA

A sădi pomi

Puțini ca el cunosc orașul. Și puțini ca el îl trăiesc. Trecutul ca și prezentul Timișoarei, oraș trecător prin veacuri ca și corabia peste valuri. Franz Liebhard îi cunoaște zidurile și pietrele, deopotrivă cele care se văd, ca și cele de mult dispărute. Orașul fiind pentru el nu numai prezent, ci și trecut și istorie despre care a scris și scrie cu pană de poet și de îndrăgostit. Neuitate rămîn, pentru cel care semnează prezentele rînduri, clipele cînd mai vîrstnicul venea la cel tînăr cu tinerețea amintirilor, cu prospețimea lor, precizînd unde se găsea grădina „Ancora de aur" a „adunărilor de popor" din veacul trecut și unde porțile cetății și prima linie de tramvai. Ascultîndu-l, nu se putea să nu absoarbă, în afara cunoștințelor documentare, acea dragoste tăcută, adîncă și pătimașă pentru orașul de ieri, de azi și de mîine ; pentru poet, orașul în care s-a născut.

Dragostea aceasta nu era nici închistată, nici ascunsă ; ea atingea sublimul dăruirii generoase, căci pe cînd lucram la cartea despre Timișoara, Franz Liebhard a venit din proprie inițiativă cu date și documente prețioase, dăruindu-mi-le pentru a le dărui la rîndul meu. Îl simțeam gata să deschidă toate robinetele comunicării pentru ca ceea ce scrijelam despre oraș să apară cît mai bogat și reprezentativ. De la Franz Liebhard am cules și am adăugat mult sentiment față de orașul pe care-l iubeam și în care trăim, adică tot ceea ce a izbutit el cu strălucire în „Colocvii nocturne timișorene", în povestirea mai amplă „Comoara turcească", în alte scrieri și evocări, glasul lui sunînd la fel de profund și de dramatic ca și clopotele care bat necontenit la Timișoara trecerea implacabilă a Timpului, vivacitatea dinamică, efervescentă, a Prezentului și Viitorului.

Îmi amintesc de-o poezie scrisă mai de mult, la începutul prieteniei noastre, veche de trei decenii ; poezie pe care am admirat-o și am iubit-o în chip deosebit, considerînd că în afara frumuseților în sine, exprima și o idee mare și generoasă foarte potrivită cu epoca. Ne aflam, adică, la puțină vreme după războiul care desrădăcinase mase întregi de pomi, aruncîndu-le fără milă și fără noimă în vîlvătaie ; îndemnul lui Franz Liebhard era acela de a „sădi pomi", de a nu precupeți nimic întru această nobilă menire umană. Nu am la îndemînă o bună tălmăcire a acestei poezii atît de bogată, de dulce și de amară ; i-am păstrat foarte bine patetismul, emoția adîncă, într-un moment în care prima noastră datorie era în adevăr aceea de a sădi pomi !

Profesia sa de credință, glasul poetului și eseistului, astăzi octogenar, îmi sună permanent ca un exemplu, purtînd în ea ceva din gravitatea și dramatismul bronzurilor timișorene care strigă peste oraș ziua și noaptea, necontenit, trecerea implacabilă a Timpului și — în strînsă legătură cu aceasta — locul și menirea scriitorului în epocă !

Mircea ȘERBĂNESCU

Franz Liebhard

PĂRINȚII

(Fragment)

I

N-am avut parte nici de bani nici de bijuterii
Și nici măcar o casă a noastră n-am avut ;
Cînd pe mesele altora se-nșirau vinuri scumpe,
Nouă ne lipsea pînă și piinea goală.

II

Părăsiți-vă mormintul, măcar preț de-o clipă,
Slujnică Marie și tu, Lorenz, bărbate !
Unde vă este primăvara, unde vă sînt viorelele ?
Iată, doar pietrele au rămas și viața s-a mistuit.

III

O, ce pantofiori pentru doamne grațioase și domni galanți,
nici meșterul meșterilor nu i-ar fi croit mai frumoși decît el ;
Și cum mai credea, bietul tata, înșelîndu-se amarnic,
Că n-o să i se scurgă niciodată voinicia și rivna !

IV

Dar mama, spălătoreasa tuturor, cum își mai jupuia
mîinile în leșii și în clăbucii de săpun ;
dar știu că mai cu asprime o ardeau arsurile ființei,
jalea clipei, întunericul mizeriei ce usucă gîtlejul.

V

Nu știa nici măcar boabă de carte. O, sărăcie
a sărmanilor, oare nu aceasta e poarta ferecată ?
Cît de mișcată, în tăcerea încremenită, mă stringea
Ea la pieptul ei, cînd dascălii îmi lăudau sîrguința.

VI

Oare ce vor spune cîndva despre noi copiii noștri,
Nepoților povestindu-le viața ce ne-a cutreierat ?
N-aș vrea să le ascundă nici o greșeală de-a noastră,
Căci nu e ființă pe lume lipsită de umbre.

VII

Dar de veți pune pe cîntarul iubirii vorbele voastre,
Atunci veți putea exclama : o, ce mult s-au căznit, bieții,
Așteptînd încordați în fața unor porți închise,
Ba crezînd cîteodată că au ajuns chiar la țelul rîvnit...

În românește de

Ion ARIEȘANU

Un distins cărturar și compatriot

Cînd l-am întrebat pe distinsul cărturar și compatriot, Franz Liebhard, într-un interviu televizat, se poate spune la împlinirea frumoasei vîrste de 80 de ani, tinerilor confrați de condei, el mi-a declarat : *„Să-și aplece urechea mereu la inima vremii, pentru a nu scăpa nici o bătaie de cord a epocii noastre !"*

Cred că acest apel înflăcărat al unei mari personalități a vieții spirituale din patria noastră este rezultatul unei experiențe de viață și de luptă deosebit de bogată și detaliat trăită, pentru îmbogățirea și înfrumusețarea destinului uman. Maestrul Liebhard, care își începe activitatea publicistică și literară înainte cu peste șase decenii, la revista avangardistă „Ma" (Astăzi) și la ziarul munictoresc „Volkswille" (Voința poporului), s-a situat mereu ferm și perseverent în miezul tumultuos al vremii. El a făcut parte întotdeauna din rîndul acelor creatori, care au militat pentru o literatură angajată, o literatură a vremurilor moderne, de înnoire a conștiințelor umane, a fost și este un publicist plin de imaginație și autenticitate.

Prima carte, pe care Franz Liebhard o publică după cel de-al doilea război mondial, se intitulează „Cronică șvăbească" și consider acest lucru deosebit de semnificativ. A fost o încercare mult controversată pe atunci de a reflecta prin versuri o vreme și o experiență deosebit de amară, cu intenția de a oferi populației germane din Banat o imagine clară, ușor inteligibilă, a unor ani îngrozitori, prin care practic fiecare a trecut și care, într-un fel sau altul, i-au atins pe fiecare, fiindcă în versurile lui Liebhard se reflectă războiul și vremurile imediat de după război. Găsim în această operă o neobosită participare la soarta populației germane, un strîns atașament față de pămîntul nostru natal, Banatul, ceea ce caracterizează de fapt întreaga gîndire și activitate a poetului, publicistului și istoricului Franz Liebhard.

Lui îi datorăm de altfel cele trei volume de eseuri și studii privind istoria și mai ales istoria culturii din vestul României. Un material imens, care reflectă un trecut deosebit de zbuciumat și diversificat, specificul unui ținut, în care conviețuiesc de secule, într-o armonie deplină, români, germani, maghiari, sîrbi și bulgari. Studiile și eseurile istoricului Liebhard au o valoare artistică și documentară inestimabilă, fiindcă poetul Liebhard știe să inspire suflet și adevăr evenimentelor pe care le-a cercetat și pe care le comentează cu seriozitate științifică și trăire artistică. Franz Liebhard rămîne pentru mine cel mai bun cunoscător al Banatului, al Timișoarei, al cartierului Fabric, unde s-a născut acum opt decenii ca fiu al unui pantofar și al unei spălătorese, unde a învățat să scrie prima slovă și unde trăiește și azi. O plimbare în compania lui, prin venerabilul nostru oraș, rămîne pentru oricine o amintire de neuitat. Explicația o găsim poate în cuvintele maestrului, care îmi spunea emoționat : „Acest oraș e o parte din inima mea. Îl iubesc, e orașul meu".

Nikolaus BERWANGER

Franz Liebhard - om de teatru

Pe octogenarul Franz Liebhard îl sărbătorim cu deosebită emoție și venerație, aruncînd o privire admirativă asupra unei opere de-o viață, de o mare întindere și profunzime. Dar — așa mi se pare mie — în urma poetului, în urma eseistului și publicistului, a istoricului, uităm, sau cel puțin nu ne ocupăm în mod suficient și de omul de teatru — care a fost Franz Liebhard.

Nu, Liebhard nu a scris piese de teatru, dar contribuția lui la formarea unei dramaturgii proprii a șvabilor din Banat este hotărîtoare. La înființarea teatrului german de stat din Timișoara, în anul 1953, instituție de artă, creată de regimul nostru democrat popular, Franz Liebhard a devenit primul secretar literar al acestei instituții rămînînd în această funcție 15 ani. În această calitate, el a fost neobosit în alcătuirea unui repertoriu adecvat, care să corespundă din toate punctele de vedere unei situații date, cîțiva ani după cel de al doilea război mondial ,în toiul transformărilor revoluționare din patria noastră.

Numai un om cu o cultură vastă putea să facă față unei asemenea sarcini, ținînd seamă de toate criteriile : politice, estetice, literare — fără să neglizeje gustul și așteptările unui public eterogen, deja dezobișnuit cu fenomenul teatral, un public peste care au trecut cel puțin două decenii din evoluția generală a acestei arte.

De nenumărate ori, Franz Liebhard mi-a vorbit, și nu numai mie, despre necesitatea unei dramaturgii autohtone, care să reflecte realitatea populației germane din Banat, trecutul și prezentul, pornind de la faptul că dramaturgia germană din Banat era nedezvoltată și fără tradiții. Franz Liebhard a fost omul care ne-a îndemnat să scriem teatru, pornind de la experiențele noastre practice cu publicul, a discutat cu noi proiecte de piese, a contribuit în mod substanțial la finisarea lor și astfel, pas cu pas, s-au ivit primele realizări, primele începuturi promițătoare : „După furtună" de Johann Szekler, „Ogoare scufundate" și „E vorba de căsătorie" de subsemnatul, „Camera husarilor" de Ludwig Schwarz, basmele de Grete Gross (Irene Mokka) și Johann Szekler.

Încurajați de succesele unor piese și de posibilitățile teatrale de prezentare, s-au ivit și alți autori de teatru, dovedindu-se un vechi adevăr : Existența unui teatru, trezește în mod inevitabil o literatură de teatru. Dar în această situație fericită — populația germană avea un teatru nou — am avut și pe omul potrivit, pe îndrumătorul, animatorul, criticul sever și pretențios al autorilor — în persoana lui Franz Liebhard. Și, în acest fel, sărbătoritul de azi a depus o muncă fecundă în domeniul teatrului, atît de important în viața noastră culturală. Îi mulțumim !

Hans KEHRER

ION RAHOVEANU

AI RĂBDARE

Ai răbdare ,inexorabile timp !
După atit de ingenua imagine
A copilăriei de ieri
De ce așa repede portretul matur,
De ce așa precipitat chipul cărunt ?
Ai răbdare, inexorabile timp !
Visam să fiu un agil inginer silvic,
Ca o regenerare să cutreier pădurile
Și tu nu ai răbdare, inexorabile timp.
Lasă atunci să-mi cint nostalgia culmilor
Sub această crucială cale lactee,
Sub această dîră albă lăsată
De un melc uriaș care nu a trecut niciodată.

MARGINI

Nici la marginea de dincolo a disperării,
De unde ascuțite stinci am simțit
Cum ajunse încet se afundă
Sub priviri, sub picioare, sub miini,
Nici acolo n-am blestemat viața
Cu singerările ei de pe urmele-acestea.

Mai inalt decit mine pămintul să fie
Și iarba sa fragedă crească
Din privirea de miine a ochilor mei.

Pe străzi de metal mă întorc
Afundindu-mă în melancolie, în cîntec stringindu-mă,
Între lucruri și mine, între gheare și soare.

LUMINA GREA

Imaginea ta nu o frînge furtuna în zare
Și de dragul tău ninge-n orașul pustiu,
În mintea bolnavă-a pieții tăcerea.
Dar eu prea grea lumina aceasta o simt
Cum cade încet din ferestrele tale.

În lătratul ciinilor și în patima mea
Prin gerul romantic pe stradă mă duc
Cu naivele degete-n nori și azur
Părul în gînd ți-l resfir, ți-l adun ...

Priveam cum, himerică, vîrstele
Te modelau din pămintul prea viu –
De pe scările casei tale zăpada se spulberă
Înnebunindu-mă de atita pustiu.

PRIN FAȚA CASEI

Prin fața casei tale de ce aș mai trece
Cind în ferestrele ei stă atita tăcere
Și la poartă aud doar lătratul ciinilor ?
Ei latră amarnic trădîndu-mă,
Ție trădîndu-mă în zadar.

În zîmbetul trecătorilor, în greul lor zîmbet,
Caraghios pentru ce aș mai trece
Cind în piatră imaginea ta o ghicesc
Dincolo de perdelele reci și amare.

O, castaniul sfîșietor al părului tău unduind,
Minunea ochilor tăi o slăvesc în cuvinte
Nesfîșiate de colți în lătratul acela al ciinilor.

DIN ANI ÎN ANI

Ne revedeam doar din ani în ani
Ca din abise-n abise, ca din culmi în culmi.
Ne revedeam din oraș în oraș.
Cu ce mă mai ocup, mă-ntrebai.
Cu nemurirea, cu un cuvint, cu un prun ...
Surizind grav iți răspundeam, prietene.
Vezi să nu-ți scape și nemurirea
Că prea multe pierzi tu, îmi ziceai.
E adevărat. Lovit chiar de-ncîntări.
Dar în liniște de data asta sînt pe drumul bun,
Te încredințam, vai mie, singerind,
Din inimă în țărîna acestor cîntări,
În cuvînt, în iarbă, singerind.

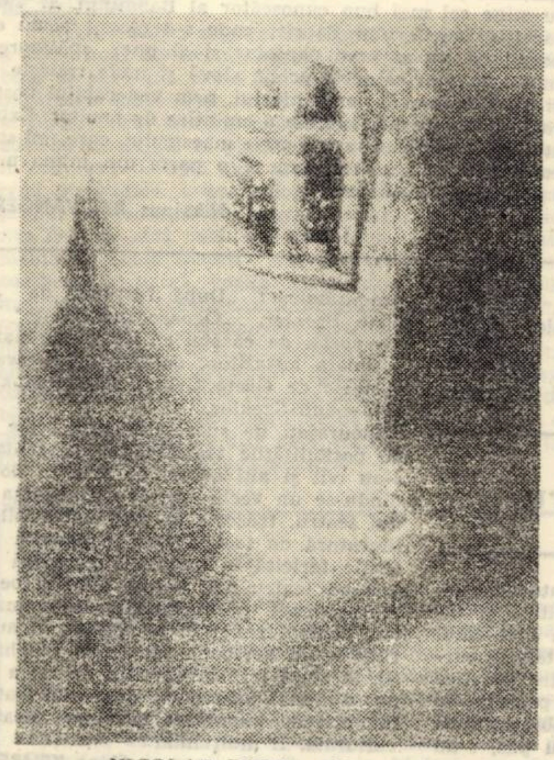

NICOLAE POPA : „Fereastră"

VĂ PREZENTĂM UN TÎNĂR SCRIITOR :

ANDREI UJICĂ ● AMIAZĂZI PROVINȚIAL

Andrei Ujică și proza sa și-au constituit un statut aparte în generația de tineri prozatori timișoreni : acela de a cantona, canonic și perseverent, în onirism și fantastic. Dar visul și fantasticul prozei lui Ujică n-au fost niciodată delirante, ci mai de grabă strunite de bunul simț al unui îndrăgostit de rigorile clasicismului, de aerul delicat al unor pînze de Watteau, scene parcă încremenite într-o epocă galantă, cu ceva de poză revolută, ușor prăfuită.

Miniaturist și fantezist, Andrei Ujică scrie o proză de notație, dar în gesturi măsurate și claustrate în tablouri de natură, sau între mari zidiri imuabile. Simbolurile sale, ca în acea admirabilă povestire, Isabela, prietena fluturilor *sau în aceasta, mai recentă,* Amiazăzi provințial, *nu au o greutate afectivă, nici nu concură la mersul narațiunii, ci reprezintă doar simple culori, nuanțe, detalii în pasta vivantă a compoziției, ce pot părea eventual de un exotism lejer. Clasicist, prin gustul pentru ordine, exemplaritatea și rigoarea construcției, Ujică este totuși un impresionist, un poantilist ce împrăștie jerbe de culori. Unor gestici reținute, ce se vor „neafectate", ce se vor reci, el le răspunde prin colorituri de o mare afectare sau prin tente de un ironism subtil. Un delicat, prozatorul învie mai cu seamă tablouri și mai puțin personaje, notînd marea vremelnicie a ființei în clipele sale de tranziență. Eroii săi navighează, sobri și puri, în mari singurătăți, păpuși de panopticum, pretexte mai de grabă decît ființe din carne și singe, puse nu pentru a reînvia epoci, ci pentru a mobila picturi vaste, sau scene de gen, pentru care trecerea anotimpurilor și, de ce nu, a existenței, pare a fi totul. În mijlocul naturii exuberante, sau a edificiilor solitare acești eroi nu insistă, prin temperamentul lor, ci se integrează doar, liniștiți și hieratici, ca niște elemente de decor ale acelor tablouri naturiste, înnobilindu-le însă cu gestul, cu prezența și farmecul lor nebănuit.*

Ion ARIEȘANU

Un poet în proză

Andrei Ujică nu e, precum s-ar putea crede, un autor de „poeme în proză" (specie suspectă și bastardă prin însuși caracterul ei hibrid, ci un poet în proză ...

... Ale poetului : leitmotivele, „eterna reintoarcere" a unor fraze, tratarea fiecărei secvențe epice ca o unitate de-sine-stătătoare (precum — în poezie — versul), structura muzicală care decurge de aici ; de proză ținînd, desigur, o anumită punere — în scenă, „progresia aritmetică" a evenimentelor și, într-un fel, acumularea aceasta de obiecte — în genere : născocite ori, numai, căzute în desuetudine și reactualizare — nu atît pentru farmecul lor de „chosesc fanées", cît ca semne ale unui alfabet al sensibilităților doilente, greu exprimabile altfel decît prin confesiuni trucate ...

... Desigur, din pudoare !

Altminteri, frazele acestea s-ar autodistruge *— în aspirația lor fără obiect ... Și, de aceea, proza ce urmează e, totuși, o construcție — fie ea, numai, un castel din cărți de joc în care, dacă vrei să te-adăpostești, trebuie să-ți ții respirația !*

Șerban FOARȚĂ

ION DUMITRU TEODORESCU

Iluminind argila ...

Iluminind argila dospea iubirea-n aer
de parcă-anume-n lemnul lăcașului tăcut
o pasăre sta gata despovărată-n vaer
să taie-n coajă dîră destinului avut.

Dar, doamne, îmi ești martor : în orele rotunde,
te-ai despărțit de mine, voi spune, mutilat,
cum nu-s decît pămintul, ca nicăiri altunde,
o nedreptate doare inelu-incercănat.

De mine-n crugul vremii te-ai fost spălat pe miini,
cum lup eram – tu m-ai jucat la zar
și m-ai fi dat, o, doamne, la doisprezece cîini,
de nu eram din stirpea agonisită rar :

jignit că din cuvintu-ți m-am strecurat precaut,
spre-a paște capra brună, și a-i cînta din flaut.

Poveste tristă : voia ca din cuvinte

Poveste tristă : voia ca din cuvinte
să-și facă armă ; bucurie definitivă
n-avu – fatal, mai înainte
de sine se-îngriji ; poema lui, naivă,

vorbea – emoție deșartă – de-o mînă
care-înjunghie ; de semnătură n-a avut nevoie,
cînd se porni să scrie, o aburoasă lînă
de singe pe hîrtie, imagină în voie

fantasme de eter. Voia, de frumusețe
să se-îmbete ; de ritm uitase, nu-l putea
găsi, superbe trupuri să-l învețe
nu desfătări, ci cum se moare cînd te-a

învins iubirea, și să te naști apoi.
(Poema îl ucise prin anii nouăjdoi).

De trupul meu, invinsul ...

De trupul meu, invinsul, cum l-ai dorit, cenușă
de crin aprins în sorea iubirii – mă dezleagă ;
pășind din casa-mi sacră pe lesnicioasă ușă,
te-ai dat, cum seva-n plantă, plăcerilor întreagă.

Ca umbrele de oase se lasă-acum uitarea,
în somnul tău bat aripi de pasăre pe limbă,
și te-ai întoarce-n ierburi deschise-n sărutarea
amiezilor, cînd melcii cochilia o schimbă.

Pe drumul tău arcașii deșertului rebel
te hăituiesc cu ochiul dorințelor de lut,
și-ai vrea, cum într-un iezer e steaua în inel,
să te cobori în mine ca-n marele tău mut.

Dar cum, trădat odată, îmi țin iubirea-n pîndă,
aș mai putea să apăr ființa ta plăpîndă ?

Iubita mea, adastă în vis ...

Iubita mea, adastă în vis ca într-un
alt năvod – în lumea ta de jos
atinse flori de apă, de-ți amintești, supun
în tija lor vii păsări cu aripe de os.

Pierdută-n somn coboară al liniei destin,
înscrisă-n palma stîngă poteca se bifurcă,
în liniști vei alege un așteptat festin
sau, dimpotrivă, larma ce-n bucurie urcă ?

Dar, monoton acuma, frumoasă cum aluneci
ca o egretă panta teraselor de aer,
cu zvon de aspre ierburi prin mine te petreci,
precum irumpe-n pînza dorințelor un vaer,

ce-n ritm de dragoste grăbit se stinge
în ochiul tău, cum joaca, delfinilor în singe.

Proaspătă femeia a venit ...

Proaspătă, femeie a venit în zori,
încă nu un flaut, încă nu prinos,
liberate-n păsări, pietrele din arbori,
moale sparg auzul solzului apos.

Dar iubind-o-n zorii singelui fragil,
marea-n larg cu fauni vineții rănită,
calcina culoarea trupului agil,
luciu-n goliciunea-i cu extaz hrănită.

Lacomă femeia de un ceas plecată,
soarele în carnea-i intră în amurg,
rară întrebare : oare-a fost vreodată
mai sonoră casa dragostei din burg ?

... Vechi tristeți sporită amintirea-ți care,
stăruie în peștii singelui de sare.

Duminica orașul învăluit, ceață albă. Drumurile, ramurile negre ale arborilor, sub zăpadă. Ningea. Clădirea cu un singur cat a gării închidea, în susul ei, strada, tot astfel cum gardul viu, de partea cealaltă, al grădinii publice care, estinp, – abandonate pavilioane ; iregulară, piezișă, vegetația astrucată ex. g : amentacee troienite, butuci, de roze, îngropați, alei dispărute – zăcea pustie. O bătrînă șchioapă trăgea clopotele. La gară a oprit trenul dintîi ... Vagon, destule : încăperile casei ; alamă ori lemn : nobila ; pălite, roase : covoarele ; fireanguri inspumate ... La geam, fata șefului de gară, trenul verde a plecat și s-a pierdut pe cîmp ; zăpadă. Cineva plimbîndu-se, aleea (castani), lacul înghețat. Monumentul din parc, piatră plumburie, pe laturi, două vase (ceramică habană ?) în ele, toamna, vineri-sîmbătă, oarecine pune crizanteme albe.

Sufrageria, pendula bătu, Amiaz ... Întotdeauna, duminică, aceeași oră, luam prînzul cînd se porneau clopotele să bată Ovală, limpede, masa (mult prea) întinsă pentru noi trei. Pe-o margine, cea neașternută, lustrul negru al tăbliei, oglindind, o pasiență întreruptă, cărțile (de ghicit) răsfrînte-n ape, oblic. Bunica s-a-nchinat, ne-am așezat, am început să mîncăm. Ningea. Pentru ('n) casă : pică (pasămite mobilele), cupă (covoarele=mutare) ; în totul : cald. Cam pe la scăpătat, va fi să cînt, la pian, iar mama va șterge praful, deci va deretica.

Un bărbat, lavaliera fluturatecă, veșnic neagră, alături, bunica, răstimp hibernal, demult. Firma unui hotel, litere-n eșarfă, prejnetul gării, gaz aerian (fanale), proaspătă, lucoare electrică ; lăsat de izbeliște, într-o incintă, prin apropiere, părăginit, poștalionul (roșu).

Prînzul, în fiece duminică, prealung. Ei bine, nici unul din noi nu vorbea. Rochiilor mamei, înhorbotat, strălumînat, gulerul. Tablourile fetei (șefului de gară) : îndeobște pomiere, peisagii, ocazionale. Cunoștea clavirul. Picta doar toamna și iarna. Bunica, firește, afectuoasă ; locvace uneori. Pendula bătu, cum se spune pe-aici, un sfert.

De sărbători, mama plîngea în camera ei. Prouri picloși ... Exersam, amoroso, game-ntr-amurg, ele aprindeau luminile bradului, virau lemne pe foc.

(Duminica, orașul învăluit, ceață ...). Îmbătrînite, mincînd, amîndouă, tăcute, spatele adus, le-am privit, căzuți umerii, clinchetul porcelanului lovit, tacîmurile tremurătoare, și ... KETTNER & ŠKALOUD, am Brückel nr. 8, TEPPICHEN u. VORHÄNGER, HOLZ-und MESSING-MÖBEL (Preiskurante gratis und franko). Trec trei trenuri pe zi. Vagoane verzi, vechi, ferestrele-nghețate. (O.) Domnișoara (bătrînă) a ieșit să se plimbe.

Deodată, bună veste, l-am pomenit sfetit, instalat, în piață, circul. Am remarcat, întîi : vîrstnic, clownul (un criofil înrăit, hiperboreu din naștere), apoi, prin cîte ceva, pensionarii menajeriei : lingave, bestiile junglelor – exotice. Îndeseară, reprezentația ; prezenți : Șeful gării (fiica), bătrînă, Domnișoara, Profesorul, meu, de pian. Mătase mierie, hemisfera cupolei, despicată : acrobatul **(Ein Trapezkünstler)**, asemeni pendulului, perpetuum mobile-n balans : dedesubt, de-a curmezișul, parcă-n oglindă, neagră ! sîrma : funambulul (velocipedist) executînd, ostinato, un, simplu, du-te-vino ; întretăindu-și calea, cei doi, figurau crucea amiezii. Clownul se-nciuda la minavet. Încă alte numere ...

Fața de masă albă, duminica, orașul învăluit, ceață albă. Fata (șefului stației) picta, -n flori stinse, circul, Domnișoara, bătrînă, trecînd, pe sub ferestrele noastre, spre cimitir. Bunica, e știut, fără cel cu lavalieră neagră, el, alături. Îmi spunea, des, însă, amintindu-și, că ... Profesorul („domnul acela muzical") scrie, lunar, epistole. Drept consecință, n-a dispărut, oportun, luînd trenul (trec trei pe zi).

Într-un castan (aleea), copiii au spînzurat, duminică, două sperietori de ciori, aflate-n împrejurimi. (Eram incintat !)

Iluzionistul circului i-a pozat, picior peste picior, fetei (...) ; dignitate, ținută, mister : monoclu, frac, orhidee (infuz. izul lavandei) ; dextra – cotul sting îl atingea delicat – un gheridon, pe el (plan depărtat), abia zărite, abandonate, accesoriile : vertical, fildeșul baghetei ; ovular, ciocnit, melonul, deasupra căruia, în fine, întrerupîndu-și, la jumătate, înălțarea (își luase, tocmai, zborul dinlăuntru), înghețase o columbă. Ca-n orice tablou, impecabil văcsuite : ghetele (țin minte, măiestru, scirtul lor).

Odinioară, mama făcuse remarci, subtile, privind acrobația. Fiindcă nu ne (mai) cunoștea, eram tratați ca atare : deferent, distant, ospitalier. Vîntul spulbera zăpada, printre copaci, mișca (mături) membrele momiilor, șuiera. Va trebui să treacă trenul (trei) de seară.

Bunica, subit, l-am găsit patul gol, a fugit într-o dimineață (ziua Sfîntului Anton), nu oarecare. Cutreiera, știam, cîmpul, năucă, în mînă o basma neagră, fluturind-o, deasupra capului, semnalizînd.

Circul a plecat după sărbători. Brambura, magician, funambul, clown, coada convoiului, vaganți pedeștri, dănțuind, întorcîndu-se, schimonosind bezele înfrigurate, adio, caterinca, rîșnite fioriturile-i muzicale, deslușiți anevoie (albul zăpezii), delungindu-se, ținînd urma rulotelor, lizibil, încă (litere-n eșarfă, roșu), numele circului. Aleea, ningea, castanii, le-au văzut – luctuoase, ciriitoare, smucite, la fiecare sfichi de ger, părul vîrtej, cracii nădragilor flenduri, spînzurate, desculțe – și, s-au descoperit, șopotind, au grăbit pasul. Gîndul lui (mă rog, clown : „Să vezi ce bine le șade momoațelor (primăvara) încadratura albă ... de flori"), să ia aminte, panglici, că-s atîrnate-n trențe, boarfe sfîșiate-mpletite frînghii. Atelajele, îndărăt, oamenii, mișcați, micșorați, deja, departe, drumul alb, flașneta-nfundată-n negură, ca-n pîslă, doar fulgii, clar, răsfirați, aer, ceață, alb, aici.

Apăsătoare, tăcute, dejunuri duminicale. Piereau conturele, scăpătase ; va fi să cînt, la pian, iar mama va șterge praful, deci va deretica. Credite, ipoteci, creanțe, subiect etern conversațiilor noastre. Trece trenul, seară, trei : vagoanele verzi, ferestrele-n gheață, mate, macazul ; flori de gheață, forfotă-n van, lumini.

Dimineții aceleia îi datoram casa goală : mama, neprevenit, eu, atit. Surveni că, lucru neașteptat, mama a dispărut, asemănător, inoportun. Fugă vesperală, ghicită, printre arbori, așezarea, stabilimentele, ferestrele, așijderi, decît translucide, văzduhul, fulgi luminiscenți. Castanii, le-a ochit, iat-o, cîmp deschis, bate laturile, cercetînd, atentă, zăpada (urmele bunicii), înaintînd precaut.

Penumbra-ncăperii, privind, peretele orb, deasupra pianului, lucarnă, sub sticlă brumată – așa cum o fotografie, developîndu-se-n camera obscură (întuneric algid), ar îngheța-n revelator – Orașul, duminica, învăluit, ceață albă : trenu-n așteptare (semnalul ?), fata șefului de

NICOLAE POPA : „Țipătul urmei de prune"

gară, lîngă șevalet, pictînd, sperietorile-n ștreang, castanii, Profesorul, Domnișoara, bătrînă, pe stradă, dînd colțul, nu mai puțin mama, cîmpia, lateral, un arbust acoperit, zăpadă, sticlea. Marginea, apoi, unde, peste coperișele satului vecin începeau viile, – rotocolit, fumul hornurilor, spiralele, poticnite, dispăreau – înserа, mi-am descoperit, fund de șes, măruntă, ruptă, încinsă, epuizată, bunica : pe poante, miinile ridicate, ca petrecîndu-se printr-un inel, agățată-ntre degete, basmaua fluturatecă, veșnic neagră, înțepenise, cernită (pasăre), deasupra podgoriilor. Totul, după plecarea circului, curînd.

Acasă, stingher, aproape, -n continuare, sărbătorile. Prouri picloși ... Îmi exersam, nevrotic, meșteșugul, o stare de plîns, histeresis [1] : ele aprindeau luminile bradului, virau lemne pe foc.

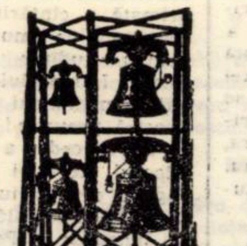

Atunci sufrageria, pendula zvoni, alb („Es ist die Zeit des grossen Mittags ..."), **Amiazăzi provințial ...** Desigur, Domnule Faigll – Ignaz Faigll, străbunicul meu, cadet chezaro-crăiesc – e, chiar, tabloul tău predilect, ți-o spun răspicat : **A-mia-ză-zi pro-vin-ți-al,** școală austriacă, probabil, amurgul veacului din urmă, ulei pe pînză, **detalii.**

Or, întotdeauna, dumiminică, aceașii oră etc.

---

[1] *HISTERĒZIS* s. n. Fenomen cu caracter ireversibil care constă în faptul că succesiunea stărilor unei substanțe, determinate de variația unui parametru, diferă de succesiunea stărilor determinate de variația în sens contrar a aceluiași parametru. — Din fr. *hystérésis*. (*Dicționarul explicativ al limbii române*, E. A., 1975). Sau: *HISTERĒZIS* s. n. *(fiz)* fenomen potrivit căruia valoarea actuală a unei mărimi, a unui material depinde și de valorile anterioare ale mărimilor care o determină. — var. *isteresă* s. f. / — Din gr. *hysteresis* — lipsă, *hysterein* — a veni după, posterior. (*Dicționar de neologisme*, E. A., 1978).

Iubirea de patrie

(Urmare din pag. 1)

„O nație care produce griu, poate trăi foarte bine, nu zicem ba, dar niciodată nu va putea să-și ingăduie luxul națiilor industriale înaintate. Neapărat, nu trebuie să rămînem popor agricol, ci trebuie să devenim și noi nație industrială, măcar pentru trebuințele noastre". Ni se pare profetic acest text, gîndit și formulat în trecut, dar atît de limpede ilustrat de necesitățile prezentului istoric. Conținutul patriotismului în zilele noastre a dobîndit noi valențe, are noi imperative pe care cel ce poartă în inimă o patrie și un trecut măreț, nu o dată însîngerat, trebuie să le înțeleagă, nu pentru a se jertfi, dar pentru a-și realiza ființa proprie în cadrul istoriei prezente în care viața lui se consumă și se împlinește.

Iar dacă în acest moment istoric apar greutăți, trebuie să ne gîndim că niciodată istoria n-a fost idilică. Sentimentul patriotic include ideea de luptă și de jertfă, de eroism. Valorile umane înalte – ca progresul, pacea, independența, echitatea pe plan național și internațional – pe care le promovează poporul român sub conducerea partidului și a marelui patriot care este tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** dau sens și valoare vieții noastre, timpului istoric pe care îl trăim ; iar această etapă istorică ne va justifica în fața viitorului.

GHEORGHE AZAP

Sfaturi bune

Puiule, cînd o să crești,
Fie-ți cel mai falnic scut
Datinile strămoșești
Între care te-ai născut !

Înălțîndu-te curat,
Să nu uiți nicicînd că noi
Sîntem oameni de la sat,
Dintre cai și dintre oi !

Minte, pururea să ții :
Că pămîntul nostru îi
Îndulcit cu stupi și vii
De la daci, întîi și-ntîi !

Porumbeii păcii, -n sîn
Cuibărește-ți-i mereu !
MÎNDRU FII CĂ EȘTI ROMÂN !,
Tudorică, dragul meu !

O poveste-adevărată

Șoarecele care
A păpat pisica,
Nu era mai mare
Decît : atitica.

Nu-i fusese frică
Să o bage-n burtă,
Căci fu o pisică
Doar de dulce-turtă.

O colegă silitoare

Școlăriței Papă-Lapte
Nu-i mai place nota șapte,
Pentru că, de-o săptămînă,
S-a urcat de-a dreptul pînă
Lîngă nota cea mai mare ;
Deci se vede că-i în stare
Să învețe foarte bine ;
Însă nu tocmai ca mine,

Să facem o poezie

„– Dragi copii, care nu știe
Cum se face-o poezie ? :
Luăm cîteva cuvinte :
Unul blind, altul cuminte
Și le scoatem la iveală
Cu o leacă de cerneală.
Așadar, cine propune
Cîteva exemple bune ?"

Sare, de colo, Monica :

„– Eu vreau să-ncep cu mămica,
Pentru că mămica este
Însăși zîna din poveste !
Deci e strașnic de frumoasă
Și-i cea mai duulce din casă ;
Iar de-o-ntreb de hărnicie :
Ziceee că-mi seamănă mie !"

„– Aida-de ! – pufnește Nicu –
Tot mai strașnic e tăticu !
Dumnealui, la o adică,
Într-un deget mă ridică ;
Și-apoi cîte nu mă-nvață !?
Și sub nas are mustață !
Uneori chiar mă-mprumută
Cu bancnote de o sută ..."

(Doar școlarii cei mai mici
Scriu de zor despre bunici.
Numai Tică e absent,
Dar și el are talent.)

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 1 iulie

8,30 Gimnastică la domiciliu. 8,40 Tot înainte! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Săgeata neagră. 10,00 Viața satului. 11,30 „Cîntarea României". 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 16,10 Film serial : Calvarul. 17,00 Finala „Cupei României" la fotbal. 18,50 Cei 4 M. Film serial pentru copii (episodul 1). 19,00 Telejurnal. 19,20 Permanentă redescoperire a României (III). 20,20 Film artistic : Sentință întîrziată. Premieră pe țară (francez). 21,40 Telejurnal. Sport.

LUNI, 2 iulie

15,40 Emisiune în limba maghiară. 18,30 Un nume străbate veacurile. Ștefan cel Care. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Dosarul energiei. 19,35 Poldark. 20,30 Cadran mondial. 20,50 Mai aveți o întrebare ? 21,20 Muzică ușoară. 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 3 iulie

9,00 Telescoală. 10,00 Film serial : Calvarul (rel.). 16,00 Telex. 16,05 Școala contemporană. 16,35 Desene animate. 17,00 Din țările socialiste. R. S. Cehoslovacă. 17,10 Consultații medicale. 17,30 Bijuterii muzicale. 18,05 Inscripții. 18,25 Festivalul național „Cîntarea României". 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 La zi în investiții. 19,30 Ancheta TV – Patria – legămînt și iubire. 19,55 Seară de teatru. Casa Arsă de August Strindberg. 21,10 Rezonanțe pe portativ. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 4 iulie

16,00 Telex. 16,05 Telescoală. 16,25 Creatorul și epoca sa. Virgil Teodorescu. 17,00 Tragerea pronoexpres. 17,10 Festivalul național „Cîntarea României". 17,35 Tenis de cîmp. Finala de simplu bărbați, a turneului internațional de la Roland Garros. 18,25 S.U.A. – pe urmele istoriei. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Acțiunea „productivitatea". 19,30 Noi, femeile ! 20,00 Film artistic. Frații Jderi. Premieră TV. 21,35 Telejurnal.

JOI, 5 iulie

9,00 Telescoală. 10,00 Șoimii patriei. 10,10 Instantanee. 10,30 Album folcloric. Vîlcea. 16,00 Telex. 16,05 Telescoală. 16,35 Desene animate pentru copii. 17,00 „Cîntarea României" – etapa republicană. 17,20 La fata locului. 17,45 Tenis de cîmp. Selecțiuni de la Wimbledon. 18,35 Zulia – Pămînt generos. Documentar din Venezuela. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Angajare, responsabilitate, creație. 19,30 Ora tineretului. 20,20 Teatru TV. Inspectorul de poliție de J. B. Priestley. 21,40 Telejurnal.

VINERI, 6 iulie

16,00 Telex. 16,05 Școala contemporană. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Revista social-politică TV. 19,40 Muzică patriotică și revoluționară. 19,55 Lupta antifascistă în România (I). 20,25 Comunicațiile – prezent și viitor. 20,45 Meridianele cîntecului. 21,05 Atelier de creație literar-artistică. 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 7 iulie

8,30 Telescoală. 10,00 Poldark (rel.). 10,55 Corespondenții județeni transmit ... 11,15 Telecinemateca (rel.). 12,50 Concert de prînz. 13,30 Din cartea naturii. 14,00 De la A la infinit. 15,30 Agenda cultural-artistică. 16,00 Tenis de cîmp – finala de simplu bărbați de la Wimbledon. 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămînă politică internă și internațională. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Teleenciclopedia. 19,55 Film serial. Rădăcini. 20,45 Întîlnirea de sîmbătă seara. 21,35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

PLASTICA

Pictorul NICOLAE POPA

Luna iunie, a acestui an 1979, ne-a adus cel puțin trei expoziții revelatoare și, deci, trei artiști originali. Pictura unui mare delicat și sensibil, poet al naturii, al cîmpiei, Aurel Martin, aceea, profund telurică, de-o forță a materiei plastice deosebite, a lui Mihai Teodor Olteanu și, acum recent, pictura lui Nicolae Popa.

La a cincea sa expoziție, deschisă la *„Galeria de artă ORIZONT"*, de pe lîngă *Clubul Presei*, pictorul în cauză denotă de-acum un stil în pictura tînără timișoreană, o forță a expresiei plastice neobișnuită, un univers ideatic coerent și personal.

Ceea ce atrage la această pictură este lumea sa poetică, definită prin coloritul spectaculos, prin simbolul percutant și straniu și prin semnul plastic propriu. Dar straneitatea simbolurilor lui Popa e, adeseori, inițaturată de forța expansiunii culorii, iar semnele sale plastice : barca, fluturele, piatra, tălpile goale la copil, chipul, devin doar trimiteri plastice de culoare și, numai apoi, eventual, niște semne — simbol. Chiar și aparițiile stranii, coșmardești, din aceste tablouri aparțin, totuși, lumii reale. Ele au corespondențe afective în privitor. Ele ne traduc unele sentimente ale existenței, devenind proiecții de vis sau alegorii ale unui poet ce înlocuiește versul cu semnul plastic.

„Spinoasa problemă a frunzei" sau *„Intru murmur"* sau *„Bucată de nimb"* sau *„La călcîi să ne punem ferestre"* sau *„Pierderea dorului"* devin asemenea nebănuite semne — simboluri plastice. Din peștera informă țîșnește frunza vie. Ochiul imens, gînditor, este un fel de paznic al gîndului, un fel de ochi reflexiv, rupt din masa universului, poate chiar ochiul său bătrîn și cercetător, patinat de timpul ireversibil. O rocă, o piatră compactă, primește pecetea vieții, prin florile ce cresc din materia sa informă. Aceste semne devin niște personaje plastice, sau un fel de eroi din vis, ființe, poate, extraterestre, sau proiecții ale unei trăiri poetice stranii, percutante, obsesii ale desprinderii de materia grea sau de un cotidian acaparant.

Pictura lui Nicolae Popa denotă simțămîntul purității chiar prin aceste proiecții de vis. El aduse masca ideală a omului pur, sau a ceea ce pictorul proiectează pe cerul sensibilității sale ca om pur. Dar, totodată, pictura lui este și un

elogiu al reflecției reci, intangibile, departe de un senzualism primar. Culorile lui, deși puternice, vibrante, nete, nu sînt grosolan materiale, ci se abstractizează parcă și ele, se definesc ca ideiculoare, ca meditații plastice, în tușe de-o calmă și deplină stăpînire a impulsurilor, iar nu elementare reproduceri după natură, chiar dacă ar fi regîndite artistic.

Cu pictura lui Nicolae Popa intrăm pe un teren nobil al plasticii : acela al meditației prin culoare, al poeticii prin culoare, într-o manieră originală, de farmec și reculegere, în care freamătul lăuntric al unui pictor — poet concepe o lume imaginară de o reală forță plastică, o lume în care culoarea și semnul devin dominante și învăluitoare fantome ale visului pur.

Ion ARIEȘANU

TEATRU

CARMEN STĂNESCU

Sfîrșitul de stagiune (la sediu) al primei noastre scene dramatice se reține printr-un eveniment de teatru, rar : evoluția celebrei actrițe Carmen Stănescu într-un spectacol de „Comedie de modă veche" al Naționalului timișorean, spectacol gustat cu aviditate de către publicul local (care n-a prea fost răsfățat cu producții nemaipomenite în anul teatral ce — bine că — s-a scurs). Carmen Stănescu joacă rolul Lidiei Vasilievna, de mai mulți ani, la Naționalul bucureștean, fiind, practic, în scenă, asimilată în întregime propriei sale eroine. Cinică, volubilă, nonconformistă, nebună în exuberanță, Lidia, fostă actriță, azi casieriță de circ, își joacă propria viață, dar o joacă pe fondul unei suferințe, al unei neîmpliniri. Fațetele acestui personaj, stările unei femei învinse într-un fel au fost dezvăluite prin scene rescrise de actriță cu fior și vibrație dramatică. Viață, foarte multă viață, încît Lidia coboară în sală, iar la căderea cortinei poate fi urmărită la ieșirea din teatru. Pe scenă rămîne, neîntrecută *„Actrița"*. Deci, nu numai mare putere de a crea viață, ci și de a apropia personajul de spectator. Și această apropiere, pentru că în confruntarea pe care o susține cu partenerul eroina cîștigă. Treptat, el este scos din schema unui stoicism dus pînă la absurd și este readus la vibrație. Aici, Radu Avram s-a regăsit cu actrița oaspete, celor doi actori reușindu-le jocul de mare discreție, necesar în redarea aparției dragostei. Carmen Stănescu a retrezit în oraș interesul pentru această Comedie de modă veche a lui Alexei Arbuzov, însuși Radu Avram cred că se privește cu alți ochi în scenă, iar Viorica Cernucan, interpreta de la Timișoara, își poate regăsi fără complexe propriul rol, propria eroină creată cu dezinvoltură și aplomb.

Ion JURCA ROVINA

MEMENTO

DISC ȘI CONCERT

Nicolae Boboc este un interpret de concepție. De la punctul de referință care a fost discul Mozart-Requiem, imprimat în Domul din Piața Unirii, au trecut mai bine de zece ani. Corul era mai tînăr pe atunci. Ecoul sălii conferea piesei o tulburătoare sonoritate. Interpretarea din finalul acestei stagiuni are însă punctele ei forte. Corul feminin a fost din nou superb și ne-a surprins Zsolt Szilágyi prin adecvare maximă la piesă (acel ascetic tremolo). Forțele corului trebuie drămuite în concert ; de astă dată economisirea emisiei sonore s-a suprapus unei concepții, cred, romantice, a nuanțelor și tempourilor contrastante. Sigur, dirijorul nu și-a propus o reeditare, un play-back după propriu-i succes discografic. Iată un „Agnus dei" de astă dată într-un tempo trenant, majestuos, căruia i se opune vehemența lui „cum sanctis". Era mai tînără pe disc vocea Emiliei Petrescu, însă prin compensație parcă, vocile celor patru au avut nobila omogenitate și frumusețea meditației. Crescendo spiritual pînă la „Lacrymosa", acest, de facto, prim finai (contribuțiile lui Süssmayer, imediat următoare, clintind ușor, prin convenționalul aflat mai ales în luminozitatea lui „Sanctus", unitatea lucrării). Finalul propriu-zis, urmează unei acumulări aparent calme, izbucnind cu forță și strălucire. Cu conștiința arhitectului, Nicolae Boboc a condus partitura spre o nouă fațetă posibilă a sa, reușind noi unghiuri de interiorizare. În concert, un Requiem depășind prin înțelepciune un disc care emana, întîi, forța, tinerețea unei formații redutabile precum Filarmonica noastră.

Lucian BURERIU

ECHO

La Institutul de Medicină Timișoara, își va susține teza de doctorat în medicină medicul pediatru și colaboratorul revistei noastre, Ioan Popa.

Sub președinția prof. dr. Luca Stanciu, a referenților științifici oficiali : Prof. dr. doc. Marcu Maiorescu, Prof. dr. Eugen Alexandru, a Conf. dr. Grigore Lungu și sub conducerea științifică a reputatului profesor universitar dr. doc. Louis Țurcanu, pe data de 30 iunie, orele 11, în sala „Dr. Petru Groza" a Institutului timișorean, doritorii pot asista la derularea temei propuse de medicul Ioan Popa : *„Obezitatea la copii. Studiu clinic, biologic, morfo-histochimic și ultrastructural"*.

LIMBA ȘI STIL

Dativul poetic (II)

Am însăilat, săptămîna trecută, cîteva însemnări cu privire la atributul în dativ. Îmi rămîne să mă ocup astăzi, foarte pe scurt, de *construirea cu dativul* a unor verbe care, în mod obișnuit, reclamă o construcție prepozițională, analitică. Pornesc de la o afirmație a autorilor lucrării *Structura morfologică a limbii române contemporane*, apărută la Editura științifică, acum 12 ani. Ei sînt academicianul Iorgu Iordan, Valeria Guțu-Romalo, Alexandru Niculescu, iar observația cu pricină sună așa : „Deoarece participantul la acțiune este de obicei o persoană sau un lucru asimilat cu persoanele, dativul are un caracter personal destul de precis, deosebindu-se de acuzativ, care poate fi considerat cazul lucrurilor" (pag. 96).

Originea construcțiilor în discuție se află în limba populară : expresiile *stai loculut, așterne-te drumului* au un randament stilistic superior corespondentelor prepoziționale : *stai pe loc, așternete la drum*. Pornind de la asemenea modele folclorice, Eminescu plăsmuiește îmbinări pe o remarcabilă densitate sintactico-stilistică : *„Apare* luna mare *cîmpiilor* azure" (*Împărat și proletar*), *„Lucească* cer senin / *Eternelor ape*" (*Mai am un singur dor*), „Poate de mult s-a stins în drum / În depărtări albastre, / Iar raza ei abia acum / *Luci vederii* noastre" (*La steaua...*). Versul citat, din *Împărat și proletar*, este de trei ori interesant : 1. Construcția cu dativul (*Răsare... cîmpiilor*) ; 2. Sinonimia metaforică, atît de eminesciană, *cerul albastru — cîmpiile azure* ; 3. Valoarea *adjectivală* a substantivului *azur*, care, evident, determină, ca atribut adjectival, substantivul *cîmpiilor*.

Exemplul cel mai edificator îl aflăm în prima strofă a unei cunoscute postume : „Stelele-n cer / Deasupra mărilor / *Ard depărtărilor* / Pînă ce pier". Construcția realizată de poet se suprapune, logic, celei uzuale („Ard *în depărtare*"). Exprimînd raportul spațial cu ajutorul dativului, poetul obține o îmbinare mai suplă și mai densă, capacitată cu resurse expresive inedite. Dativul este, între altele, cazul „interesului" — sintaxa latină vorbește de un *dativus commodi* — așa încît, în versurile amintite, „depărtările" sînt personificate. Arderea — citește : strălucirea — aștrilor încetează de a mai fi un act cosmic gratuit, dobîndind, dimpotrivă, direcție, sens, finalitate. Fenomenul „atinge" acum afectiv „depărtările", ca pe niște ființe vii, căci stelele „ard" *în interesul lor, pentru ele*. Aș numi această speță de dativ : personificator. Ideii de spațiu, i se asociază aceea de participare.

În încheiere, poposesc la primul vers al strofei. Realizarea atributului substantival cu prepoziția *în* (Stelele-*n* cer), în loc de *pe*, trimite, mai sus și mai departe, bolta cerească : sugestia *suprafeței* este înlocuită cu aceea a *adîncimii*.

G. I. TOHĂNEANU

MUZICA

CROCHIURI MUZICALE

Alături de obișnuitele seri de spectacole oferite de Filarmonică și Operă, au avut loc în ultima lună cîteva manifestări a căror ținută obligă la o însăilare a acestora în cronica evenimentelor de ținută.

● Se cuvine remarcat, astfel, cel mai împlinit *concert coral* al stagiunii susținut de două formații, ambele performere ale Festivalului „Cîntarea României" — *Corală bărbătească „Sabin Drăgoi"* și *Corul filarmonic*. Am apreciat în mod deosebit valențele de forță, de penetrație briantă, ale coralei Drăgoi, relevabile cu precădere în „Corul soldaților" din Faust ori Ernani de Verdi. Pulsează în sonoritatea acestui cor amator bucuria primată a cîntării specific bănățene, un sentiment de emulație contagios, chiar și pentru auditor, cucerit pînă la entuziasm. Inimosului președinte al acestui vajnic mănunchi de cîntăreți, întreaga noastră prețuire ! Corul profesionist care i-a succedat a colorat atmosfera prin adaosul vibrației vocilor feminine ; din bogatul repertoriu am desprinde splendida Suită pastorală a lui N. Ursu, Balada lui Iancu de D. Popovici (cu excepționala contribuție a basului S. Țapuchievici) și pitoreasca lucrare a lui N. Boboc „Fiica ce-i mi-ți dare". Realizatorul acestor împliniri, dirijorul *Diodor Nicoară*.

*

● Din suita recitalurilor desfășurate pe scena Liceului Vidu, am desprinde evoluția a două pianiste — *Alicia Avrămuț* — pentru fluența unei tehnici mozartiene prețioase, pentru muzicalitatea și sensibilitatea relevate constant (acompaniată de orchestra de elevi dirijată de Gh. Chiculiță) — și *Carla Huber*, cea care pe parcursul celor aproape două ore de muzică (și notăm că abia a terminat clasa a XI-a !) ne-a reconfirmat apetența pentru sonoritățile robuste de mari învolburări temperamentale (Liszt, R. Georgescu). Ceea ce ne-a încîntat, însă, ca un veritabil element surpriză, a fost disponibilitatea potențială pentru muzica impresionistă, oferind un Debussy, memorabil chiar și în contextul întregii noastre stagiuni ! Să nu uităm pe mentorii celor două talente, profesorii *E. Fisher* și *Maria Bodo*.

*

● *Concertul de închidere al stagiunii* simfonice ne-a oferit *Requiemul lui Mozart*, pagină scrisă cu geniu, binecunoscută din înregistrarea pe disc semnată de aceiași protagoniști (minus solii), reuniți sub bagheta lui *N. Boboc*. Ceea ce am ascultat acum depășește net versiunea discografică. Plusul parvine din saltul realizat ca omogenitate și acurateță la vocile feminine ale corului. Emisia în piano este transparentă, serafică, fortele este rotund, lipsit de stridență. Basul își menține ponderea, secondat mai egal valoric de tenor. În ansamblu, o partitură corală aproape de impecabil, datorată exigenței lui *D. Nicoară*. Cvartetul solistic : *Em. Petrescu, Z. Szilagyi, E. Simon, I. Pantea* a fost cu siguranță cea mai omogenă variantă audiată într-un vocal-simfonic.

Doru MURGU

☆

ROSE MARIE ZARTNER — NICOLAE BOBOC

Filarmonica timișoreană a beneficiat de-a lungul stagiunii 1978—79 de colaborarea unui număr destul de important de oaspeți de peste hotare. Lista oaspeților străini a fost încheiată de pianista vest-germană ROSE MARIE ZARTNER, a cărei carieră solistică, în plină ascensiune, pare a-și lega destinul de o lucrare concertantă mai puțin cunoscută, pe care a prezentat-o și la Timișoara, în primă audiție : Concertul în Fa major pentru pian și orchestră de Joseph Haydn. Pianista posedă, desigur, un repertoriu destul de mare, dar succesele cele mai importante, comentate foarte călduros și de presa țării sale, se leagă de acest opus pe care l-a înregistrat și la casa de discuri „Colosseum". Spre deosebire de concertele în Re major și Sol major, cele mai cunoscute din cadrul celor aproximativ 20 de lucrări concertante de Haydn, *Concertul în Fa major* este dimensionat la proporții quasi camerale solicitînd instrumentului solist o integrare deplină în intimitatea discursului muzical. Dincolo de bravura pe care trebuie să o demonstreze, specifică genului, pianul solist este în același timp și un instrument obligat al orchestrei. Iată de ce misiunea interpretului nu e deloc ușoară, în ciuda unei aparente facilități tehnice. Rose Marie Zartner a demonstrat convingător că este o interpretă lucidă, sensibilă, care știe să-și subordoneze virtuțile tehnice în procesul de decantare a substanței emoționale, eludînd, cu inteligență și rafinament efectele exterioare, acele supradimensionări sonore, păcat spre care se lasă împinși destui pianiști.

În același program, artistul emerit Nicolae Boboc ne-a oferit trei fragmente din *Divertismentul rustic* de Sabin Drăgoi, pe care le-a realizat interpretativ cu mare finețe, în culori sonore fermecătoare și o tălmăcire a primei Simfonii de Robert Schumann, în deplină concordanță cu ceea ce autorul ei dorea, în contopirea tainică a sunetelor cu sufletul omenesc, să găsească „ceva din farmecul primăverii".

Ioan TOMI

SECȚIA ROMÂNĂ: 1. Fetele albine — *Sfinx*; 2 Tristeți provinciale — *Mircea Baniciu*; 3. Lumina zilei — *Iris*; 4. Ardeal — *Vali Sterian*; 5. Sete de pădure — *Progresiv TM*. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ: 1. One Way Ticket — *Eruption*; 2. In The Navy — *Village People*; 3) Can You Feel the Force — *Real Thing*; 4. Don't Stop me now — *Queen*; 5. I Vill Survive — *Gloria Gaynor*. Propuneri: Down In the Bunker — *Steve Gibbon's Band*; Disco Hustle — *Terry Scott*.

COLAJ...

Am urmărit o reușită ediție a emisiunii radio „Curierul melodiilor" concepută cu mult gust de către Florian Lungu. O selecție judicioasă a pieselor muzicale, cu inserturi din texte umoristice de Ion Velican, G. Navarra, Ion Martin. Mai vrem... ● Reprezentanți din 22 județe ale țării s-au produs pe scena Festivalului de poezie patriotică și muzică tinără desfășurat la mijlocul acestei luni la Curtea de Argeș. ● „Decolează" un nou supergrup britanic:

„Aviator". Iată-i și componența care ne îndreptățește să credem că „Aviator" nu va... ateriza forțat: Mick Rodgers (voce, chit.), ex-Manfred Mann Earth Band; Jack Lancaster (sax.), ex-Blodwin Pig; Mick Abrahams (chit.), ex-Jethro Tull; Clive Bunker (drms.) și John Paye (bass). ● Grupul

TOP

jazz-rock „Weather Report" va fi prezent pe scena sălii londoneze „Odeon". ● La ora la care veți citi aceste rînduri, se află în plină desfășurare și turneu american (cinci concerte) al lui Rod Stewart. Ca și „Bee Gees", Stewart va cînta pe un stadion de 18.000 locuri. Vă asigur însă că va fi înghesuială, deorece... „Stewart have More Fun"! ● Sub genericul „Un viitor fără războaie", în mai multe orașe din S.U.A. au avut loc concerte de muzică contestatară („Protest Song") cu participarea faimosului trio „Peter, Paul & Mary", Jackson Brown, Graham Nash. ● Azi, 28 iunie ora 12,15 pe programul III radio: Donna Summer (*în foto*). De 9 săptămîni, piesa ei „Hot Stuff" se află în plutonul fruntaș al topurilor din întreaga lume...

Petru UMANSCHI

CORESPONDENȚĂ

Constantin Dascălu: Există în versurile dvs. o energie specifică talentului, imagini puternice („cînd umbra nopții cade-n sărbătoare"), dar și versuri facile („Dar tu ești un vis ce-n fiecare seară..."). Reveniți asupra textelor și striviți banalitățile. *Doru Dume* (Oradea): Textele dvs. nu sînt lipsite de calități, dar sînt prea discursive. Reveniți. *Nicolae Dobre* (Bocșa Română): Interesantă structura textelor. Versuri frumoase („Lucrurile... se odihnesc să devină stele / nu mai vor să fie lucruri"...) înecate în banalități. *Viorel Arhirescu:* Texte interesante, dar prea voit moderne, forțate parcă. *Lazăr Nichita* (Tulcea): Reveniți. *Iulian Talianu* (Ialomița): De ce vă ascundeți mereu după alt pseudonim? Rămîneți la unul pe care să-l utilizăm în viitor. *Erich Kotzbacher:* Am primit două plicuri. *Ioan Stancu* (Timiș): Sub versurile dvs. se zbate, tumultuos, o sensibilitate adolescentină. Transpunerea în cuvînt, în imagine, a acestui zbucium, nu e satisfăcătoare. Să mai vedem. *Corneliu Vasile* (Caracal): Un semn bun e rigoarea versurilor, imaginile pietroase. În *Vînătoare* și *Trecere* se difuzează însă un mister care ne îndeamnă să vă așteptăm în viitor. *Bogdan Vasile Dan* (Suceava): Să păstrăm legătura. *Mihai Cotuțiu* (Oradea): E prea puțin. *Gelu Dorian* (Suceava): Reține atenția o anumită *concizie* care, totuși, sărăcește textul. *Marcela Marinică* (Ilfov): Am mai întîlnit aceste versuri: „rănesc cu-n zîmbet / ochii părinților / uitați într-un cătun". Nu cumva ni le-ați mai trimis chiar dvs.? Reveniți! *Hanna Helga-Hewig* (Cluj-Napoca): Nimic nou. *Iulian Filip:* Există o anumită știință în a utiliza cuvintele. *Valeriu M. Sivan* (Alba): Am predat cele două texte la secția de proză. *O cititoare:* Poetul *Gheorghe Azap* trăiește la Ticvaniul-Mic, nr. 200, jud. Caraș-Severin. *Vasile Bodea* (Galați): E vizibilă o experiență în ale scrisului. *Anton V. Cărăuș* (Galați): Am primit un plic consistent.

V. V.

PRIETENII REVISTEI „ORIZONT"

Cornelia Andrișoi

PATRIE

M-am trezit;
Urc prima treaptă
simțind sudoarea grea
a zidurilor...
Ce suflet vibrînd
sînt brațele tale
ridicate pe templele
zilelor mari;
Cîntecul meu
e sculptat în vise
și ce voce arsă de răni
e strigătul tău peste ceruri!

Chemare aștept;
Vai cîte umbre amorțite
în sîngele pierdut:
Unde stăm goniți în iubire
e capătul tău patrie...

Capătul tău Patrie
e de la noi în sus
și pretutindeni în prunci!

TRĂIRE

Văd roua primăverii
prin ochiul frunzelor,
născînd flori
din mirosul pămîntului;

Greșesc, poate
gemînd sub pașii grăbiți,
la sărutul vegetal al semințelor.
M-am trezit
în leagănul vîntului,
întinsă,
voind lumină
și apoi
să-mi împart
sufletul în poame;

Alerg către lumea aceea
chemînd peste mine
aerul cuvintelor...

GERMINARE

Merg iarăși cu umbra mea mută,
simt în vene vise subțiri:
(subterane licori tăinuite);
Peste aerul pămîntului
legănat de dorinți
virilă mă caută zarea...
Noaptea aprinsă
de focuri
la capăt de drum,
adună rîuri,
iar liniștea-i ca o fiară
sugrumată de gînduri;

Viața, ca o sămînță
o seamăn pe urma rămasă!

Dumitru Buțoi

LA CEAS DEOSEBIT

Anii au trecut...
am ajuns la hotar,
zi senină,
pe frunte purtăm
cununa împlinitelor dorinți,
ca semn de-nțelepciune...
La ceas deosebit,
semeață, fruntea se-nclină...
Scriem cu lacrimi fierbinți:
iubire și lumină...
Ne despărțim de profesori
ca de propriii noștri părinți.

Bogdan Vasile Dan

TRECEREA SĂ-ȚI FIE

Să-ți porți sufletul prin cîntecul privighetorii,
iar mîna preschimbată în crin să înflorească,
sărbătoresc și imnic să te zidească zorii
în roua adunată din iarba strămoșească.

Să ari cu plugul limbii această vatră sfîntă
în care dorm străbunii cu trupul lor de grîu,
curat precum o ploaie să treci peste cîmpie
și trecerea să-ți fie izbîndă mai tîrziu.

SPORT

DOBRIN...

...cînd lovește mingea, atunci pînă și arenele amuțesc, ele, guralivele, iar iarba-și înalță umerii, să vadă și să se bucure, ea, plăpînda, strivită de atîtea crampoane și fente strîmbe; să fim fericiți că sîntem contemporani cu un fotbalist genial și să ne întristăm că prea multe piedici i s-au pus în calea-i spre gloria mondială, într-o listă a supremației, începută, cred, în ordine, nu alfabetică, Dobrin, Pele etc. Al nostru — pentru cei care zîmbesc — n-a avut nici șansa, nici pompa, nici truditori alături ca brazilianul; el s-a avut doar pe sine și a mai avut prejudecățile și răutățile altora. Numai de aceea nu vom găsi, încă, numele lui Dobrin în enciclopediile lumii, mulți încăpățînîndu-se nu numai să-l închidă în cercul strîmt din Trivale, ci chiar să-l azvîrle și de-acolo. Nu s-a întîmplat așa, pentru că Dobrin era un element concret al inimilor noastre; fără el, fotbalul românesc ar fi părut ne-nceput, adică o biată îndeletnicire duminicală, de genul să treacă timpul și să avem de ce și după ce bea o bere cu prietenii.

F.C. Argeș a devenit campioană pentru că îl are într-însa pe Dobrin; oricare altă echipă, inclusiv F.C. Bihor, putea aspira la eternitate, dacă se ivea în curtea sa un talent precum giscanul; dar nu trebuie numit așa, ci magul! Să ne întrebăm, împreună, de ce nu s-a construit o echipă reprezentativă după chipul și asemănarea lui Dobrin?! De ne mirăm — cum o și facem —, răspuns nu vom afla decît în incompetența celor ce decid încotro bate vîntul fotbalului nostru; deci, Ștefan Covaci, cine altul dă socoteală?!

La Arad, Ioan Iustin Purza plînge pe umărul „bătrînei doamne". S-a stins un mit?! S-a încheiat vocația fotbalistică a Aradului?! Nu știm încă. Iar F.C. Baia Mare mi-a confirmat salutul din toamnă, terminînd campionatul pe locul 5. Bravo, Mateianu! Un gînd curat pentru Emeric Dembrovschi, ajuns aproape de golul o sută! Nu vă zic la revedere, pentru că sportul nu ia vacanță!

Teodor BULZA

EVRIKA!

- **Luptînd pentru a-și cîștiga o pîine, mulți nu mai știu cum arată spicul de grîu.**
- **La granița dintre bine și rău orice paznic devine ambiguu.**
- **Unii trec prin viață ca fulgerul, alții ca trăznetul; îi prefer pe primii.**
- **Pasărea: sîrma ghimpată e pentru cei ce se tîrăsc pe pămînt.**
- **Și peste mlaștini adie din cînd în cînd o boare primăvăratică.**
- **Cei obișnuiți cu munca se bronzează greu; nu-s învățați să stea cu burta la soare.**
- **Mantiile fără buzunare obligă mîinile să facă lucruri mai măreție.**
- **E bine să fii profesor de matematică: toate problemele ți le rezolvă elevii.**
- **Anumiți indivizi vor să-l uite pe cel ce le ține minte de toate.**
- **De-o viață întreagă mă scald în același rîu; atît de repede curg.**

Ion VELICAN

SERIAL

Taina lui „SIRIUS" (IV)

După părerea lui Temple, deci, Terra a fost vizitată, cu aproximativ șase mii de ani în urmă, de una sau mai multe supercivilizații ale unor ființe raționale de pe Sirius. Aceste ființe au venit în contact cu oamenii acelor vremuri, transmițîndu-le cunoștințele lor. Se pune însă întrebarea cum au reușit să comunice. Temple are și pentru asta un răspuns. *„Gîndiți-vă numai* — spune Temple — *la posibilitățile uriașe ale computerelor de astăzi. Și noi vom putea, mai devreme sau mai tîrziu, prin folosirea analizei calculatoarelor, sau prin ceva asemănător, să descifrăm orice limbaj și să-l traducem perfect. Toate ființele raționale din cosmos, dacă vorbesc, indiferent de ce sistem se folosesc, trebuie să folosească cuvinte, să facă din ele propoziții, căci asta rezultă din însuși procesul de gîndire, care trebuie să fie pretutindeni același. De aceea, aceste ființe au găsit cu siguranță modul de a comunica cu terestrii, indiferent de uriașa diferență fizică ce există între ei...".*

Temple mai presupune că cei de pe Sirius puteau să comunice cu terestrii chiar pe cale telepatică, folosind computerele... Ei ar fi plecat, deci, după ce i-au învățat pe oameni tot ce era necesar. Dar de ce n-au mai revenit? Temple a răspuns: *„Am și pentru asta o teorie... respectiv o ipoteză... pe care n-am vrut s-o includ în carte. Pentru că n-o pot încă argumenta, pe cît timp de tot ce spun în carte, am dovezi Ei au plecat deci și... n-au plecat. Cum doriți s-o luați Poate că se află încă printre noi, într-o stare hibernală. Pentru ei nu înseamnă nimic să aștepte cîteva mii de ani, ceea ce e clar pentru oricine l-a citit pe Einstein. Prin faptul că au plecat de pe planeta lor cu o viteză care produce o dilatare a timpului, au „șters" cîteva mii de ani. De aceea ei poate așteaptă undeva. Dar ce? Primirea unui semn cum că noi am ajuns la un grad de civilizație care i-ar putea interesa...".* L-am întrebat pe Temple, uluit de aceste supoziții, unde s-ar putea afla acești indivizi, dacă cumva au rămas pe Pămînt. *„Am o ideie* — a răspuns Temple — *dar prefer să tac. E o presupunere atît de greu de înțeles încît n-aș vrea să vorbesc despre ea".*

E vorba oare de un fantast? Am citit cartea lui Temple și recenziile oamenilor de știință despre ea. Am văzut corespondențele lui cu cei mai de vază astronomi. Niciunul nu-i combate tezele. Nimeni nu-i contestă bogăția de argumente Putem oare să-l parafrazăm pe Hamlet și să spunem: *„În metoda asta există nebunie?"*

(Din revista „START")

REBUS

DE VARĂ

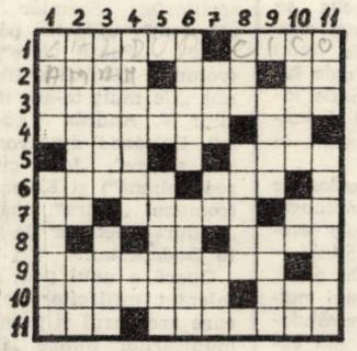

ORIZONTAL: 1) Arșiță — Răcoritoare estivală. 2) Pictor român, autorul tabloului „La scăldat" (1831—1891) — Nu-i bun conducător de căldură (fem.) — Început de insolație! 3) Bune și... căutate pe caniculă 4) Locuri de extragere a... căldurilor potențiale — 22 iunie! 5) Rîu în U.R.S.S. — Ținută la șirand. 6) Temperată la noi — Răcorită doar la picioare! 7) 21 august! — Băi de soare — În miezul verii! 8) Pe caniculă! —Plecat. 9) Căldură mare. 10) Eefectul căldurilor excesive asupra plantelor — Făcut iarna pentru vară. 11) Start într-o regată! — De căldură (fem pl.).

VERTICAL: 1) Cînd ai de-a face cu „Arșița" (L. Cernet) — Iulie (pop.). 2) Călduroasă (fig.) — Rîu în Republica Dahomey. 3) A arde (fig.) — Departe de a fi cald. 4) Vara — Vas de lut. 5) Soarele litoralului! — Unit... cu multă căldură. 6) A se da drept... — ..vultur (pl.). 7) Vara francezului — Din Fiji! — Încins pe caniculă 8) Oraș la nord de lacul Ciad — Rămîne gol vara cînd oile-s la munte. 9) Sală încinsă în iulie (pentru bacalaureați) — Flori roșii pe un covor auriu. 10) Stranduri rurale ad-hoc — Arieșanu Ion („Vară tîrzie") — Intact... în vacanță! 11) Morfeu autohton — Bronzare

DICȚIONAR: ILI, OFE, ÉTÉ, MAO.

Viorel ABRUDAN

DIN LITERATURA UNIVERSALĂ

ALBERTO MORAVIA

Ce mult iubeam sărbătorile...

M-am născut într-un mic orășel, în Italia centrală, nu departe de mare. Deși e destul de vechi, orașul nostru nu-i prea arătos ; cu tot trecutul său multisecular, nu întîlnești aici nici un fel de valori istorice sau artistice, nici un fel de clădire monumentală. Multe veacuri la rînd el nu a însemnat nimic deosebit, dar în ultima vreme ridicîndu-se, schimbîndu-și arhitectura, a început să devină modern. În piața centrală se află niște vile monstruoase în ciuda vechimii lor, biserica — ridicată cîndva, nici nu se mai știe cînd — și cresc un fel de copaci, mi se pare platani. Centrul este un adevărat labirint de străduțe întortocheate și căsuțe simple iar, mai încolo, încep bulevardele noi, largi, drepte și cu oleandri la bordură ; ele se întind pînă la marginea orașului printre vilele construite de-o parte și de alta.

Există în orașul nostru și o oarecare industrie, într-un fel sau altul legată de sat ; dintre familiile de aici, majoritatea sînt însă de medici, avocați, comercianți ; afacerile le merg bine, pe măsură ce economia noastră înflorește. Se pune întrebarea, pentru ce-mi descriu eu orașul ? Iată de ce : îl iubesc atît de mult, încît chiar cînd m-am măritat venind la Roma, m-a frămîntat gîndul să-mi creez ambianța obișnuită spre a duce traiul dinainte. Ne-am instalat într-un cartier nou, format dintr-o piață centrală și cîteva străzi laterale care se întîlneau aici. Era o copie identică a orașului meu natal ; nu conta că în jurul meu domnea învălmășeala capitalei, asta puteai nici să n-o bagi în seamă.

În piața noastră din Roma, ca și în piața orășelului meu natal, se aflau de toate : biserica, cinematograful, fel de fel de magazine : alimentar, de produse casnice, cu autoservire, o papetărie, o librărie și chiar o stație de benzină, un magazin universal, un „supermarket".

Locuiam nu departe de piață, la al șaselea etaj al unui bloc foarte mare — ca mai toate blocurile de pe această stradă. Am avut noroc : întîmplător am aflat că în același bloc cu noi locuiește o femeie, văduvă, originară tot de acolo de unde eram și eu. M-am împrietenit cu ea și mi-a făcut cunoștință cu alții de la noi, care locuiau prin vecinătate. Pentru mine asta era foarte important, fiindcă eu vorbesc cu un puternic accent dialectal și conversația cu niște oameni al căror grai semăna cu al meu îmi trezea puternica impresie că n-am plecat de-acasă.

Duminicile mergeam, toți la un loc, la biserică, sîmbetele — la film, iar în alte zile — la cafenea. Îmi petreceam timpul exact așa ca la mine în oraș : dimineața la piață, după tîrguieli, iar pe la orele șase-șapte — la plimbare. Viața mea la Roma decurgea exact, amănunțit, ca pînă la măritiș, pe cînd eram fată și trăiam cu părinții în provincie. În centrul Romei, în toate aceste locuri vestite, cum ar fi via Venetto, via del Condottiere, piața Columnei și Piazza del Popollo, am fost doar de două-trei ori pe an și atunci numai de nevoie.

Iluzia că nu mi-am pierdut orășelul meu drag, mi-o întrețineau mai ales sărbătorile. La noi, în provincie, sărbătorile se țin regulat, chiar dacă mulți nu mai cred în ele. Le sărbătoresc pe toate la rînd : și pe cele vechi populare, și pe cele bisericești, și — mai ales — pe cele de familie : zile de nastere, onomastici și multe cîte mai sînt. Bineînțeles și pe cele oficiale.

Trăind la Roma, în compania celor de la mine, puteam continua din plin această tradiție : sărbătoream orice. Unele evenimente se sărbătoreau și în capitală — ce-i drept — altfel decît la noi. De pildă, carnavalului în provincie i se dă mai multă importanță, este așteptat cu nerăbdare tot anul — așa se pomenește din vechime. Iar la Roma se face multă, multă zarvă, mai ales pentru a-i distra pe pușteni și gata.

Trebuie să spun că soțul meu nu-mi împărtășea deloc gusturile. Deși se născuse și el în același oraș cu mine, încă de mic plecase la învățătură în America. Se-ntorsese „american" de-a binelea : purta, fără excepție, costume întunecate la culoare, dintr-o țesătură ușoară, cămăși albe și cravate sobre. Părul blond și-l tundea „nemțește" ca boxerii. Orice s-ar fi întîmplat — mereu era mohorît, ca și supărat.

E de meserie petrolist, și o bună parte a anului este nevoit să călătorească. Pleca mereu în aceleași locuri, în Iran, în Orientul apropiat și în Libia ; altădată plecase și în America Latină, mai precis, în Venezuela. În ceea ce mă privește, eu nu mă prea dau în vînt după călătorii. Soțul mă chema uneori cu el dar eu refuzam. De la asta a și început discordia între noi. „Tu ești o provincială — spunea — o țărancă". Într-o seară, întîmplător, am deschis atlasul geografic și cu un creion roșu am însemnat pe hartă un circuit : linia roșie începea din Iran, traversa Orientul Apropiat și Libia, Venezuela și trecînd peste Roma ajungea din nou în Iran. I-am explicat :

— În fiecare zi, ieșind din casă, eu fac un ocol — înconjor piața — și revin acasă. În timpul acesta văd mereu aceiași oameni și fac mereu același lucru.

— Asta e, ai izbutit să ajungi în capitală dar, cu adevărat, n-ai reușit niciodată să te smulgi provinciei.

— Dragul meu, tu pleci din Roma la Teheran, apoi la Riad, de acolo la Tripoli, de la Tripoli la Caracas și din nou la Roma. În timpul ăsta te întîlnești mereu cu aceiași oameni și faci exact același lucru, nu-i așa ?

— În general, da.

— Atunci unde e deosebirea între felul meu de viață și al tău ? Doar în aceea că eu parcurg circuitul în cîteva sute de metri, iar tu — în cîteva mii de kilometri. În plus, viața mea este atît de variată ! Tu te întîlnești doar cu oameni care se ocupă cu petrolul și discuți cu ei numai despre petrol. Eu mă întîlnesc cu fel de fel de oameni și vorbim despre lucruri foarte diferite.

— Și totuși tu ești o provincială, o țărancă, iar eu sînt un om modern, un contemporan, un om cult.

Cel mai mult îl iritau sărbătorile. El le ura considerînd că datele sale sînt cele mai importante și nu coincid cu ale altora : de pildă, ziua majorării salariului sau cumpărării unui automobil nou, somptuos și pentru asta nu are nimeni treabă cu sărbătorile lui — iar el cu ale altora. Despre sărbătorile obișnuite, care se cade să fie respectate, pur și simplu pentru că așa cere tradiția, nu voia nici să audă. Eu insistam :

— Dar eu iubesc toate sărbătorile ! Eu iubesc și pomul de crăciun și carnavalul cu ploaia lui de confetti, și ouăle colorate de paști, și ieșirile înafara orașului de Ferragosto. Chiar și ziua morților, cînd toți duc la cimitir crizanteme, și aceea mă impresionează !

— Da ! Tu n-ai nevoie de pîine, e suficientă distracția !

— Dacă s-ar desființa sărbătorile, asta ar fi ca și cum ne-am hrăni cu pîine goală, în loc să prînzim cum se cuvine dinaintea mesii. E ca și cum ne-am muta din apartament într-o peșteră...

— Cu toate astea, ești totuși o sălbatică trăită în pădure !

— Tu ești un sălbatic ! Ca să ți se facă voia, ai renunța la orice pe lume, chiar și la îmbrăcăminte. Frumos am mai arăta : am umbla goi-puști și eu, și tu, și fata — și am trăi în grotă.

Uitasem să spun că, între timp, ni se născuse o fiică, Giannina. La început semăna cu taică-său, dar după ce-a mai crescut era toată maică-sa : aceleași gusturi aceleași pasiuni. Iubea piața noastră, bisericuța noastră, magazinele noastre, cafeneaua noastră. Și, lucrul principal, iubea sărbătorile. Se apropia carnavalul, Giannina împlinise cinci ani, și hotărîsem s-o duc la bal mascat. Acesta ar fi fost primul ei bal mascat, și n-aș fi dorit să fie și ultimul : trebuia să fac așa, ca el să-i producă o impresie atît de puternică, încît să-l țină minte toată viața. Soțul meu era, ca de obicei, în delegație, undeva în Orientul Apropiat. Eu, împreună cu prietena mea, văduvă, am discutat îndelung cu ce să ne îmbrăcăm. Mie, brunetă chipeșă, mi-ar fi stat bine, după părerea ei, constumată în pirat, iar Giannei — blondă, un adevărat îngeraș ! — un costumaș de zînă, cu o tichiuță ascuțită presărată cu steluțe, și semilune, cu o baghetă fermecată în mînă. În sfîrșit, după multe discuții, m-am decis să mă deghizez în spaniolă, mai precis, în țigancă spaniolă : mantilă neagră, un pieptene mare la ceafă, castaniete. Iar pentru fiicămea am ales un costum de doamnă de onoare din secolul al optsprezecelea : o perucă argintie, rochie cu crinolină, cu un decolteu adînc, un machiaj anumit, alunițe artificiale și un evantai.

Cît de frumoase eram ! Cît de bine ni se potriveau costumele. Eu — toată în negru, enigmatică, înfocată, plină de farmec și vrajă. Și, înfășurată în mătăsuri luminoase, Giannina, care, mulțumită pudrei, machiajului și pomadei părea nu numai matură, dar chiar atrăgătoare și cochetă. Tocmai ne învîrteam prin fața oglinzii, cînd am auzit zgomot la intrare : pe neașteptate apăru soțul meu. Era într-un costum alb, se vedea că tocmai revenea din caldele țări arabe. Văzînd-o pe Giannina, o luă în tăcere de mînă, o duse în baie și, umezind prosopul, în cîteva secunde distruse roadele muncii mele de cîteva ceasuri : șterse și pudra și pomada și machiajul și alunițele. Dar cînd începu să tragă de pe ea rochia, am intervenit. Nu-mi mai aduc aminte, ce ne-am spus unul altuia — desigur, am avut iar aceeași dispută, care din noi e un sălbatic, el sau eu. Însă de data aceasta discuția s-a purtat pe tonul cel mai ridicat, însoțit de țipete și insulte grele și s-a terminat cu bătaie : soțul meu, pentru prima oară în șase ani de viață în comun, m-a lovit peste obraz. Am înșfăcat fetița, am alergat împreună cu ea în stradă, eu — în costum de țigancă spaniolă, ea — ca o minusculă madam de Pompadour, ne-am urcat în mașină și am plecat.

Am stat la volan trei ore fără întrerupere. În orășelul natal am ajuns aproape de miezul nopții. Mama, văzîndu-ne în costume de carnaval, în naivitatea ei a exclamat :

— Nu cumva ați venit la bal mascat la notarul Giurlani ?

N-am vrut s-o dezamăgesc. La urma urmei pentru ce s-o privez pe fetița de o bucurie atît de nevinovată, ca aceea a primului ei bal mascat din viață ? Ne-am dus la mascaradă și am avut un mare succes. Ne-am întors în zori, moarte de oboseală, pline de confetti, încîlcite în serpentine.

În capitală nu m-am mai întors ; mă despărțisem de soțul meu. L-am revăzut, nu de mult, în prezența avocatului meu, la Roma, cînd m-am dus să-mi aranjez treburile familiale. A fost galant, dar foarte înstrăinat. M-a întrebat ce mai fac. I-am răspuns :

— Trăiesc, așa ca întotdeauna.

L-am întrebat și eu ce mai face. A spus :

— Trăiesc, așa ca întotdeauna.

Ca o confirmare a cuvintelor noastre, m-am pregătit să mă întorc la mine în provincie, în aceeași seară, iar el, peste două ore, urma să se îndrepte către Orientul Apropiat.

Ne-am despărțit aproape prieteni. El a spus :

— Noi nu ne-am înțeles unul pe celălalt. Sîntem oameni de diferite culturi.

I-am răspuns :

— Ce-are a face aici cultura ? Am terminat și eu doar tot atîta școală ca și tine. Pur și simplu eu iubesc sărbătorile, iar tu nu.

Traducere de
Anatol GHERMANSCHI

CARTEA STRĂINĂ

Zaharia Stancu — poetul, în limba maghiară*)

Odată cu apariția, la Editura Facla din Timișoara, a unei noi cărți semnate de poetul *Emil Gherasim*, numărul volumelor lui Zaharia Stancu, ce au fost traduse în limba maghiară, s-a ridicat la cifra de 12. Tălmăcitorul, îmbogățind tezaurul nostru de traduceri cu noi valențe ale operei celebrului scriitor-poet, continuă de fapt șirul unor mari reușite, legate, cronologic, de numele cunoscutului poet proletar József Attila (a tradus poezia „De-ai veni..." încă în 1934), a scriitorilor Szemlér Ferenc (volumele „Descult", „Florile pămîntului", „Pomul roșu", „Poezii alese"), Bözödi György (volumul „Dulăii"), Beke György (romanul „Ce mult te-am iubit"), a traducătorilor V. András János (volumele „Ploaia". Episoade din romanul „Rădăcinile sînt amare", „Jocul cu moartea", „Pădurea nebună") și Kolozsvári Papp László (romanul „Șatra", apărut ca de altfel și „Pădurea nebună" la Editura Europa de la Budapesta).

Operă a unui poet sensibil și a unui talentat mijlocitor de valori spirituale care are darul și pregătirea necesară comunicărilor dintre literaturi, volumul constituie totodată și un moment de excepție în cadrul preocupărilor literaților noștri și în special a maeștrilor Franyó Zoltán, Endre Károly și Franz Liebhard din Timișoara, care au considerat din totdeauna traducerile nu numai exerciții de atelier, ci mai de grabă o incontestabilă obligație morală și cetățenească a talentelor din cetate de a se face intermediari avizați între oamenii de cele mai diverse naționalități și preocupări. De altfel, trebuie să subliniem aici că literatura maghiară din România aproape că nu a cunoscut vreodată nici un nume deosebit care, pe lîngă creația proprie, să nu fi fost legat inseparabil și de actul complex al transpunerilor celor mai valoroase lucrări din literaturile altor popoare în limba proprie. Și, mai mult, opera scriitorilor români, de la Enăchită Văcărescu încoace, a găsit întotdeauna ecourile cele mai favorabile în conștiința și preocupările scriitorilor și poeților maghiari.

Volumul „Pe nisip și pe apă" cuprinde în total 55 de poezii din creația tîrzie a lui Zaharia Stancu. Regăsim aici în majoritate versuri apărute în presa literară din ultimii ani, precum și cîteva din volumul „Cîntec șoptit", apărut în 1970. Cartea, ca de altfel întreaga creație lirică a scriitorului, ni se impune printr-o copleșitoare unitate de idei și de stil, degajînd o filosofie matură și realistă a destinului omului și a creatorului, un exemplar bilanț de umanism, pe care și-l face poetul pregătindu-se pentru a trece în eternitate. Cum ținuta și calitatea comunicărilor artistice depinde în mare măsură de valoarea operei transmise, aceste cîntece cristaline despre viață și moarte, despre omul și menirea sa în lume, ni se impun și ele printr-o excepțională adîncire a meditației lirice. Simplitatea expresiei, originalitatea metaforelor, prospețimea și claritatea gîndului sînt tot atîtea aspecte semnificative ale versurilor lui Zaharia Stancu, transpuse cu o cucernică fidelitate și distins simț artistic în registrele liricii maghiare. Este de asemenea meritul traducătorului de a fi găsit întotdeauna acele versuri care, deschizîndu-ne o largă perspectivă spre inima și conștiința creatorului, îl integrează pe acesta și ca poet complex în viziunea ce-o aveam despre lirismul preponderent al filelor romanelor sale, romane ce l-au consacrat pe Zaharia Stancu ca pe unul dintre cei mai de seamă scriitori ai Europei contemporane.

Și, în fine, volumul, a cărui copertă este realizarea cunoscutului grafician timișorean Kazinczy Gábor, se remarcă și printr-o ținută artistică plăcută printr-o așezare atractivă și funcțională a textelor în pagină.

Alexandru VAJDA

* *Zaharia Stancu : Homokra, vizre...* („Pe nisip și pe apă...") *în limba maghiară. Editura Facla, Timișoara, 1979. Redactor de carte : Gheorghe Mandici.*

COLEGIUL DE REDACȚIE

ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct). PAUL EUGEN BANCIU. MIHAIL GLAJA. CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

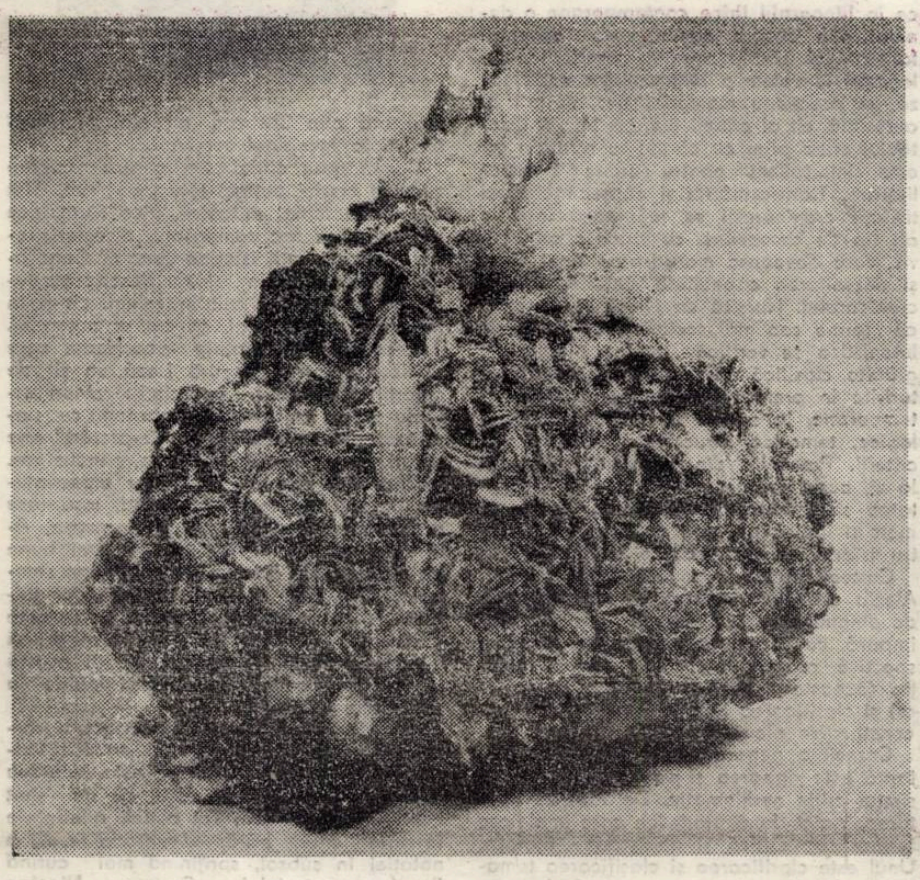

Trandafir de fier (Ocna de Fier)

RESPONSABILITATE ȘI PROGRES

Marea sărbătoare a poporului român, cea de a 35-a aniversare a eliberării patriei de sub dominația fascistă, ziua victoriei insurecției naționale armate, antifasciste și antiimperialiste, eveniment care a deschis perspectiva independenței României și a construirii societății socialiste în țara noastră, reprezintă nu numai un prilej de evaluare a înfăptuirilor revoluționare petrecute în toate sferele de activitate, ci și un puternic stimulent al forțelor creatoare ale națiunii noastre. În cele peste trei decenii de construcție socialistă, societata românească a cunoscut cele mai ample și bogate transformări și realizări din istoria sa, poporul nostru afirmîndu-se plenar ca un adevărat stăpîn al destinelor sale.

Realizările obținute, relevă justețea politicii P.C.R., care, aplicînd în mod creator socialismul științific la realitățile concrete și particularitățile istorice și naționale ale României a stabilit în fiecare etapă de dezvoltare istorică, sarcinile concrete ale luptei și construcției socialiste, politica internă și externă, eforturile generale ale întregii națiuni, în vederea transformării revoluționare a întregii noastre societăți.

Alături de dezvoltarea unei economii moderne, cu o organizare superioară a producției, creșterea eficienței, ridicarea calificării și dezvoltarea personalității umane, ocupă un loc central în politica partidului nostru, avînd la bază un program ideologic complex. Programul partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, cît și Congresul al XI-lea al partidului, impun sporirea contribuției creatoare a maselor, dezvoltarea personalității omului nou. Astfel, modelul superior al personalității în societatea noastră este definit de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al P.C.R., care spunea : „a fi comunist presupune a fi un om cu multiple cunoștințe științifice și culturale, care se ocupă continuu de lărgirea orizontului său spiritual, de însușirea a tot ce este mai înaintat în epoca sa. A fi comunist, presupune, pe lîngă aceasta și capacitatea de a înțelege noul, de a elabora, pe baza noilor cuceriri ale științei, concluzii teoretice și practice pentru transformarea revoluționară a societății omenești". **În acest fel, se realizează omul nou, promotor al progresului societății noastre, care sub conducerea partidului se manifestă plenar, caracterizîndu-se prin inițiativa creatoare, manifestarea aptitudinilor organizatorice, politice și**

Corneliu POPEȚI

(Cont. în pag. a III-a)

ORIZONT 27

(589) ● 5 iulie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pag. 1 leu

File ale rezistenței antifasciste din Banat (III)

Forța social-politică cu cea mai activă prezență în cadrul mișcării de rezistență antifascistă din țara noastră a fost *clasa muncitoare*.

Cu toate că un mare număr de întreprinderi au fost trecute sub controlul direct al autorităților militare, deoarece guvernul a încercat pe toate căile să oprească orice acțiune protestatară, numărul conflictelor de muncă înregistrate în centrele industriale ale Banatului a sporit amenințător. Dintre zecile de acțiuni revendicative reținute de documentele timpului vom aminti aici doar două. La 1 iulie 1942, muncitorii de la una dintre secțiile Întreprinderii textile din Timișoara, nemulțumiți de condițiile de trai, au sistat munca timp de o zi. Conflictul dintre lucrători și conducerea fabricii a putut fi aplanat numai prin intervenția hotărîtă a comandamentului militar local. (arh. Muzeului Banatului, Fond Istorie contemporană. Dosar 1942, f. 5). La 18 august 1943 direcțiunea fabricii timișorene *„Galvani"* au fost nevoită să facă apel la aparatul represiv local deoarece lucrătorii *„au refuzat să intre în fabrică pentru a relua lucrul"*. (Idem, dosar 1943, f. 10). În condițiile specifice războiului, cînd orice sistare cît de mică a muncii lovea direct în capacitatea de aprovizionare a războiului, aceste acțiuni cu caracter economic dobîndeau și un profund caracter politic.

Una din primele forme de protest, des utilizată, încă de la începutul războiului, prin care oamenii muncii își manifestau ostilitatea față de măsurile impuse de cercurile guvernante a fost absența de la locul de muncă, ceea ce a avut drept urmare folosirea incompletă a capacităților de producție și implicit, scăderea simțitoare a producției. Lipsa nemotivată de la muncă a atins, începînd cu vara anului 1943, cote atît de ridicate încît, la nivelul multor întreprinderi, se punea problema închiderii unor sectoare de activitate. La 22 iulie 1943, conducerea minelor de cărbuni Baia Nouă făcea cunoscut Inspectoratului minier din Lugoj că *„pe ziua de 24 iunie au lipsit de la lucru un număr de 38 muncitori fără prealabila învoire a conducerii"* (Idem, p. 20).

Numeroase documente ale vremii stau mărturie și altor forme de împotrivire a muncitorimii, atunci cînd datorită măsurilor represive luate de autorități, refuzul sau absența de la muncă devenea imposibilă. Edificator în acest sens este raportul unui informator „specializat în probleme muncitorești" care în ziua de 17 iunie 1942 nota *„... la fabrica de împletituri de sîrmă Bozsak* (Timișoara) *unde lucrează circa 500 de muncitori se observă un curent care indică practicarea unui sistem de lucru, bazat pe acțiuni de rezistență pasivă ... Urmărindu-se timp mai îndelungat din partea directorului producția zilnică s-a constatat că de fapt muncitorii lucrează intenționat încet"* (Idem, dosar 1942, f. 13).

Descriind starea de spirit a proletariatului reșițean, în primul an după declanșarea operațiilor militare, oficialitățile locale notau într-o notă informativă din 28 noiembrie 1942 *„că mare parte din muncitorii din Reșița nutresc sentimente comuniste și social-democrate"* ... *„în urma cercetărilor s-a putut constata că elementele comuniste au primit instrucțiuni pentru intensificarea propagandei cu scopul de a recurge la acte de sabotaj"* (Idem, f. 17). Dînd curs indicațiilor primite din partea conducerii organizațiilor de partid proletariatul a organizat, mai ales în întreprinderile ce lucrau pentru dotarea războiului, numeroase acțiuni de sabotare a producției. Astfel, la Uzinele metalurgice din Reșița oamenii muncii și-au concentrat atenția asupra avarierii mașinilor care erau folosite pentru fabricarea tunurilor, proiectilelor și minelor. În luna august a anului 1942, s-a pus la cale arderea lagărelor de la laminoarele de linie mijlocie, unde se prelucra blindajul pentru tancurile germane, fiind întreruptă producția pe timp de trei zile. Unele tunuri, abia fabricate, erau scoase din funcțiune prin turnarea de acid clorhidric peste glicerina de la mecanismul de recul sau prin tăierea cauciucurilor roților (A. Simion, Clasa muncitoare în frunte cu comuniștii, principala forță social-politică a mișcării de rezistență din România (1940—1944), în Anale de istorie, an. XIX, nr. 4/1973).

Curajoasele acțiuni revoluționare organizate au dus la făurirea unității de acțiune în multe fabrici și uzine. P.C.R. și elementele de stînga din cadrul P.S.D. și-au intensificat eforturile în vederea făuririi Frontului unic la nivelul întregii țări. În urma tratativelor care au avut loc între conducerile celor două partide, pe baza obiectivelor cuprinse în Platforma program din 6 septembrie 1941 s-a ajuns, la jumătatea lunii aprilie 1944, la realizarea unității de acțiune a clasei noastre muncitoare la nivel național.

În manifestul dat publicității cu acest prilej se aducea la cunoștința întregului popor vestea creării Frontului Unic Muncitoresc. Manifestul chema *„întreaga clasă muncitoare, pe toți oamenii muncii organizați și neorganizați, întreg poporul român, toate clasele și păturile sociale, toate partidele și organizațiile"* pentru realizarea unor obiective ca : *înlăturarea dictaturii militaro-fasciste, izgonirea trupelor hitleriste din țară, sprijinirea coaliției antifasciste, făurirea României libere, democratice și independente.*

La puțin timp după difuzarea manifestului muncitorii mai multor întreprinderi industriale bănățene au constituit comitete de acțiune pe bază de front unic, alcătuite din comuniști, social-democrați și muncitori fără partid. Făurirea F.U.M. a întărit rolul conducător al clasei muncitoare în mișcarea de rezistență din România, a exercitat o puternică influență asupra celorlalte clase sociale, partide și grupări politice în sensul grăbirii procesului de unire a tuturor forțelor antihitleriste în vederea doborîrii regimului dictatorial.

Vasile DUDAȘ

IMNELE PATRIEI

GEO GALETARU

Patria

Pe lutul tău îngenunchează vîntul,
sfios bătînd cu aripile-n rouă
și șoapta lui prin ierburi e cuvîntul
din care crește o lumină nouă,

Se-opresc la vaduri cerbii să-ți respire
mireasma migratoare peste ape
și cerul se apleacă în neștire
să îți sărute crinii de sub pleoape ...

PREMIILE UNIUNII SCRIITORILOR, PE ANUL 1978

ȘERBAN FOARȚĂ

ȘI PERMANENȚELE UNEI VÎRSTE

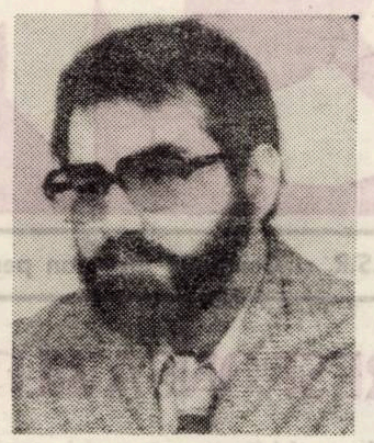

Șerban Foarță este unul dintre rarii poeți dotați cu calitatea de a impune cititorului nu numai acceptarea, ci și adoptarea propriului limbaj liric („La butonieră, cîte-o roză / a vînturilor să ne punem, / iar ce avem de spus, să spunem, / în poezie, nu în proză"). Altfel spus, poezia lui Șerban Foarță se desfășoară ca spectacol liric seducător și în același timp incitant, înzestrat cu forța de a activa latențele creatoare ale cititorului, de a-i solicita participarea. Criticul va încerca tentația de a-și construi discursul ca replică sau, eventual, ca parafrază. Exploatarea disponibilităților limbii, mecanica fină a asociațiilor lexicale, predilecția pentru nuanță, pentru calambur, aparența de spontaneitate a discursului, configurează la un loc o poetică de ale cărei forme cititorul se poate lăsa sedus pînă la a le adopta în propriul limbaj: „Nici frez, nici oranj, / culoarea nici-nici / e a unui franj / furat de furnici / / Sau mov sau bordo, / culoarea sau-sau, / Se teme că o / s-o pape baubau. / / Cam gri, cam oliv, / culoarea cam-cam / nu are motiv / să facă tam-tam. / / Cînd roz cînd pembè, / această tafta / s-ar zice că e, / dar nu e a ta!" **(Această tafta).**

Evident, dincolo de asociațiile firești, căutarea unor modele în vecinătatea cărora poate fi așezată poezia lui Șerban Foarță nu rămîne fără consecințe. Un program liric, în măsura în care poemele din **Simpleroze** au nevoie spre a fi explicate de un asemenea program, trebuie căutat în proximitatea textelor lucide ale fanteziștilor francezi (Max Jacob, între alții, citat cu **Pour les enfants et pour les Raffinés**), dar și în aceea a poeziei unor Emil Brumaru, Leonid Dimov, și aceștia citați ori parafrazați: **Marșul scamatorului Arthur (o parafrază), Maria** etc.

Performanța autorului în textele adresate copiilor este de a aduce aceste (mai) pretențioase modele ale liricii moderne la nivelul percepției infantile. Șerban Foarță fantazează cu grație și dezinvoltură, versurile sale redescoperă disponibilitățile unei vîrste, puritatea și inocența acesteia, cu o remarcabilă aplecare spre elementul fabulos: „Cînd fulgeră, se pare că ni se face-o poză / de pe Planeta Roză, / pe care toate cele nu au cum să nu fie / film și fotografie, / căci nu se nasc, pe-acolo, copii, nici se-nfiază, / ci se fotografiază. / ...Copiii-s fotocopia copiilor de-aici / fotografiați de mici, / fetițelor (ca tine) fiindu-le mărită, / pînă ce se mărită, / treptat fotografia... În prima,-ai mot cu funtă / și rochie de nuntă, / în ultima... Dar, astăzi, văd că respiri o poză / în care e o roză! Să-ți mai aduc vre-o două de pe Planeta Roză. / / Pe-acolo-s tot atîtea ateliere foto / ca pe la noi tarabe și jucători la loto; / numai că nici-un loz / nu pierde niciodată, pe Continentul Roz! / Îți trebuie o carte (pe care n-o posezi)? / Ajunge s-o pozezi... / ...Și-o minge? Uite mingea; / Adună, clasa a V-a / și fă-mi, cam pe la patru, / și mie loc în cadru... / ...Așa că, pe acolo, bunici, tați, mame, fii / mănîncă, dorm, visează și sunt fotografii: / El să fotografie, tu să fotografii..." **(Istoriile unui matroz întors de pe Planeta Roz).** În fond, poemele de această factură ale lui Șerban Foarță își trag seducția din relevarea elementarității suave, din explorarea miniaturalului. Propensiunea către lumea vegetală de mici dimensiuni, către viața infimă a naturii, ori către universul de obiecte neînsemnate care se oferă percepției imediate nu poate fi despărțită de o anumită tentă sentimentală, evidentă în majoritatea textelor: „Orice le-ai spune / florilor scunde, / nici-una, totuși, / nu-ți va răspunde. / / Singur balonul / de **păpădie** / are să-ți spuie: / – Adio! Adie..." **(De vorbă cu florile).**

Aparent complicat uneori, alteori, dimpotrivă, de o uimitoare simplitate, versul lui Șerban Foarță se desfășoară cîștigîndu-și cursivitatea din întîrzierea subtilă a cuvintelor care urmează, cel mai adesea. regulile de joc ale copiilor: „Am un tunel / și două mingi, / și un flanel / cu trei flamingi; / / dau pe cinci bani / patru lei buni, / am șase ani / și șapte luni; / / Am opt culori / și nouă pești / versicolori; / le spun povești / / cu un tunel / și două mingi, / și un flanel / cu trei flamingi..." **(Catagrafie).**

Spectacolul poeziei lui Șerban Foarță, regizat cu dexteritate și rafinament, completează registrul modalităților lirice în sfera literaturii pentru copii.

Carmen ODANGIU

LUCIAN ALEXIU

SAU POSIBILITATEA DEVENIRII FOILETONULUI

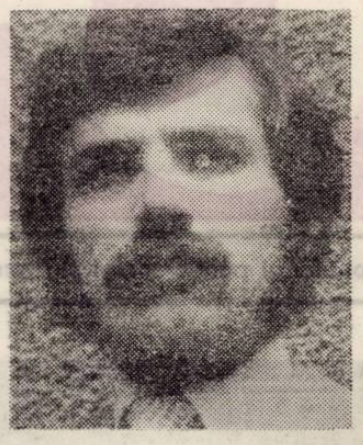

Premeditînd efectele, Lucian Alexiu face în **Ideografii lirice contemporane** o demonstrație despre posibilitatea devenirii foiletonului. Dintre soluțiile practicate, culegerea în volum a foiletoanelor asimilează un procedeu memorialistic, nu atît al autorului, cît al criticii literare însăși. Contactul critic prim cu cărțile la apariția lor este imortalizat pentru uzanțe istorico-literare. Transformările și consecințele activității cronicărești se reliefează însă în alt tip de demersuri, cu valoare proiectivă, care dovedesc maturizarea unei idei și dezvoltarea capacității sintetizatoare a cronicarului. Numită de Nicolae Manolescu „forma cea mai socială a criticii", foiletonistica se verifică, reface impresiile grăbite, clasifică observațiile, operații mărturisite în prefața **Ideografiilor lirice contemporane,** în scopul unei ordonări axiologice, tematice, structurale sau pe alte criterii. Provenite din experiența lecturii la zi, acest fel de volume vădesc necesitatea sistematizării fenomenului literar în mers și indică un mod de concepție pentru istoria creației literare contemporane.

Cartea recent premiată a lui Lucian Alexiu dezvăluie detașarea criticului față de dinamica poeziei actuale, poziție autoimpusă, cu șanse pentru intuițiile de perspectivă asupra liricii. De aceea selecția (aceasta bazată pe analize anterioare) și clasificarea funcționează ca principii constructive ale cărții.

Cosecința generală a privirii de la distanță este rigoarea și ea condiționată de simțul critic nedilematic. De fapt se conturează aici două procedee care împletesc formule de critică și de istorie literară. Unul este clarificarea și clasificarea tematică a liricii contemporane, cu includerea poeților reprezentativi. Temele constituie direcții de dezvoltare a poeziei și într-o concepție comparativă, referitoare la istoria liricii românești în totalitate. Acest prim procedeu al structurării volumului ține de intenționalitatea critică. Al doilea nivel consistă în ilustrarea – prin soluțiile oferite de lirica actuală – a unor trăsături generale ale poeziei, cunoscute teoriei literare. Aplicația are aici mai puțin resurse intenționale, mulindu-se pe o „forma mentis" a exegetului. Astfel, în secțiunea **Eclecticul tradiționalist,** fiecare poet inclus reprezintă cîte o componentă a direcției; livrescul inspirației, vocația etică, iconografia trecutului, manierismul imagistic, ceremonialul stilistic, mitul ca topos al tradiționalismului etc. Rezultă în final o sistematică a caracteristicilor literare realizată prin ilustrare, nu prin propunerea ei la începutul secțiunii.

Comentariul critic este, pentru fiecare poet în pagini puține, totuși complex. Sînt dezvăluite teme, atitudini lirice, mijloace expresive, se fac comparații, disocieri valorice, demarcații istorico-literare. Concentrarea decurge din refuzul descriptivismului ce se remarcă atît în volum, cît și în foiletonul săptămînal, ca stil al autorului. Așa se explică notațiile abundente care epuizează într-o singură frază un șir de criterii, comparații, aprecieri: „Manifestîndu-se cu truculență, spontan, cu surprinzătoare naivități în „interpretări" de mituri și în tentații reflexive, industrios, în disprețul aparent al tuturor prescripțiilor beletristice, totuși încercînd, însă fără prea mare insistență, să și le asume, Adrian Păunescu devine în cele mai bune piese lirice din **Mieii primi** și **Fintina somnambulă** (1968) un poet al viziunilor tulburi, al unor forțe magmatice, frecvente în timp și în poezia lui Ioan Alexandru și Gheorghe Pituț". Efectul densității constă uneori în dificultatea receptării rapide a limbajului critic.

O deformație specifică a criticului format în spațiul publicistic al cronicii literare și supus restricțiilor ei, este tehnica citatului inclus proporțional, cu un simț echilibrat al dozării. Tot astfel, referințele la păreri critice părăsesc metoda rigidă a notației în subsol, sprijinind mai curînd fluxul comentariului: „Ceea ce Nicolae Manolescu identifica în prefața la volumul **Persoana întîia plural** (1964) drept axă fundamentală a poeziei: „o unică stare sufletească; jubilația intensă a descoperirii lumii" s-a dovedit pentru Ana Blandiana a fi numai exersarea unui prim rol (nu cel mai neînsemnat) al lirismului său".

Exclusivismele de felul („Ion Gheorghe este singurul poet contemporan important a cărui poezie, în faza ultimă, vizează un primitivism total, ilustrînd prin aceasta latura profană a unei concepții prerafaelite...") sau retrogradările unor păreri critice contemporane, fără a merge pînă la polemică, sînt ponderate totuși, imprimînd semnul libertății critice calculate, sub controlul rațional al unui debutant matur.

Brîndușa ARMANCA

PAUL EUGEN BANCIU

UN PROZATOR CU NEOBIȘNUITE RESURSE

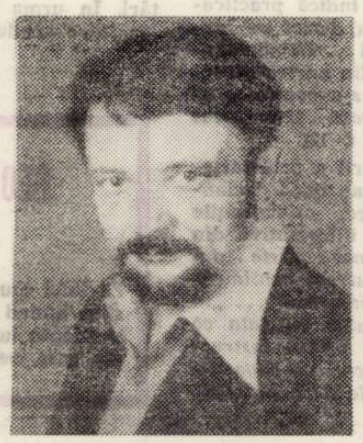

Mai puțin obișnuit, debutul lui Paul Eugen Banciu a impus un prozator a cărui siguranță în manevrarea registrelor epice este surprinzătoare. Mai întîi pentru că, aglomerînd într-un spațiu relativ restrîns un număr mare de personaje și întîmplări cel mai adesea fictive, romanele sale se mențin constant în sfera verosimilului; apoi, fiindcă, operînd esențial cu teme ce vizează transformarea conștiinței colective în virtutea unor mutații istorice de amploare, autorul rezistă tentației de a spune totul dintr-o singură suflare, cum, din păcate, se întîmplă de regulă în proza debutanților. Există deci suficiente semne că acest debut marchează doar începutul unei cronologii și nu limita inferioară a unei evoluții, Paul Eugen Banciu fiind, la prima (primele!) apariție editorială, un scriitor deja format.

Cele două romane apărute aproape simultan, **Casa ursei mari** (1978) și **Reciful** (1979), reține atenția prin ineditul formulei narative adoptate (deși diferența radicală dintre ele este ea însăși sugestivă pentru disponibilitățile scriitorului), și prin densitatea lor, rod al unor decantări succesive ce au îndepărtat materia amorfă și au cristalizat o viziune originală bine structurată. Travaliul îndelungat, evident în concizia stilului și în sobrietatea exprimării, generează, drept urmare, impresia că fiecare moment al narațiunii din **Casa ursei mari,** ori fiecare „fișă" existențială din **Reciful** reprezintă punctul forte al demonstrației susținute de autor în paginile cărților sale. Traiectoriile acestei demonstrații, sinuoase dar nu prolixe, sînt de fapt niște acumulări ce urmăresc pas cu pas dislocările pe care istoria nouă le-a produs în conștiința unor micro-colectivități.

Drama colectivă, decurgînd din necesitatea schimbării unui mod de viață tradițional, ce face parte din însăși personalitatea grupului uman respectiv (mica așezare forestieră din **Casa ursei mari** și locuitorii măruntului oraș Burna, din **Reciful**), se răsfrînge nemijlocit asupra indivizilor care reacționează mai întotdeauna violent în momentul impactului, pentru a renunța la orice rezistență în clipa în care, cu sau fără voia lor, sînt antrenați în noua mișcare a realității.

Că între cele două romane există o remarcabilă unitate, dacă nu la nivel stilistic, cel puțin în planul ideilor, o demonstrează, dincolo de orice speculații posibile, intenția autorului de a le situa în ordinea unui viitor ciclu. Altminteri, judecînd lucrurile din perspectiva situației în care se află personajele – faptul a fost deja sesizat de critică, și anume că, în vreme ce, în **Casa ursei mari,** spațiul lor de mișcare este delimitat de așezarea montană aproape izolată de civilizație și forma incipientă a unei așezări urbane, în **Reciful** limitele sînt prefigurate de orășelul patriarhal și viitorul mare oraș, produs al expansiunii industriale –, continuitatea celor două romane devine evidentă. Această circumstanțiere a temei abordate de Paul Eugen Banciu motivează schimbarea formulei narative de la o carte la alta. Tonul grav, cu puternice inflexiuni lirice, din **Casa ursei mari,** este substituit în **Reciful** de notația impersonală, aproape telegrafică, jurnalieră.

Adoptarea unei alte formule narative nu este deci nici pe departe o problemă de exercițiu stilistic, ci una de **adecvare.** În fond, deși înrudite sub aspect tematic, cele două romane sînt concepute **ca** unități narative independente, omogene. Se conturează astfel una dintre calitățile esențiale ale ciclului romanesc anunțat de primele două cărți publicate de Paul Eugen Banciu, și anume, continuitatea în imprejurările unei maxime diversificări a registrelor epice. Faptul se cuvine remarcat din mai multe motive. Pe de-o parte, deoarece, comparată cu alte încercări similare, aceea a lui Paul Eugen Banciu reușește să învingă o seamă de prejudecăți clasicizante cu privire la compoziția unui ciclu romanesc („unitatea" de acțiune, de personaje etc., etc.); pe de altă parte, schimbarea formulei narative în funcție de perimetrul în care este plasată „acțiunea" fiecărei cărți acordă romanelor șanse egale în impunerea unei noi perspective (cum s-a văzut, **Casa ursei mari** și **Reciful** descoperă din două unghiuri diferite și, totodată, complementare, modul în care noua istorie a țării a subminat coeziunea unor grupuri izolate, dar și izolaționiste). În sfîrșit, însă nu și în cele din urmă, faptul dezvăluie în Paul Eugen Banciu un prozator ale cărui resurse par a fi dintre cele mai fecunde pentru romanul actual.

Marian ODANGIU

INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ

BUCUREŞTI

Acţiuni eficiente pentru organizarea financiară a unităţii

În spiritul orientărilor generale ale politicii economice şi financiare a statului nostru, utilizarea eficientă a fondurilor materiale şi băneşti contribuie la sporirea eficienţei de ansamblu, la dezvoltarea armonioasă a procesului economic.

În continua rentabilizare a unităţii, colectivul I.M.F. Bucureşti – un adevărat nucleu al responsabilităţii pentru calitatea şi competitivitatea produselor – se preocupă cu rezultate excelente de folosire completă şi cu un ridicat grad de eficienţă a fondurilor materiale.

Sporirea producţiei fizice de înaltă calitate, în condiţiile reducerii consumurilor materiale ,întărirea spiritului gospodăresc – iată ce caracterizează eforturile acestui harnic colectiv de muncă. Lărgindu-se cîmpul observaţiei în privinţa studierii dinamicii de circulaţie a principalelor sortimente şi grupe de materiale, cu pondere determinantă în activitatea unităţii, s-a stabilit o relaţie optimă şi obiectivă între cerere şi consum, orientînd prioritar mijloacele financiare spre nevoile de moment ale producţiei.

Un instrument util la reuşita acestei acţiuni l-a constituit perfecţionarea sistemului informaţional din întreprindere şi, pe această cale, redimensionarea periodică a stocurilor de materiale în funcţie de necesarul exerciţiului de plan următor.

Urmărindu-se incorporarea la timp a materialelor aprovizionate, s-a îmbunătăţit simţitor modul de utilizare a normativelor financiare, diminuindu-se nomenclatura structurii elementelor şi valoarea imobilizărilor financiare.

Volumul actual al materialelor disponibile şi fără mişcare reprezintă urmarea firească a perfecţionării activităţii economice în conţinutul căreia se detaşează folosirea judicioasă a produselor din metal, reducerea consumurilor de combustibili şi energie, introducerea unor tehnologii noi, evitarea risipei etc.

Intenţionînd accelerarea vitezei de rotaţie a fondurilor băneşti, INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ are în vedere valorificarea şi reintroducerea în circuitul economic naţional a materialelor care fac obiectul unui excedent temporar.

În acest scop pune la dispoziţia sectoarelor interesate din economie următoarele repere :

Nr. crt.	Denumirea		Cantitatea	P/U	Total
	Tablă oţel carbon de scule				
1.	W 1 630	4,5 mm	10 800	3,55	3 834
2.	W 1 630	5 mm	523	7,60	3 974,80
3.	W 1 625	5 mm	160	11,20	1 792
4.	W 1 630	12 mm	2 200	3,50	7 700
	Tablă oţel fără remanenţă				
1.	W 1 015	3 mm	3 000	12,12	36 360
	Tablă neagră				
1.	OL 34	0,4	8 560	4,10	35 096
	Tablă silicioasă				
1.	0,2 mm		268	25	6 700
	Tablă oţel inox				
1.	W 4 828	60 mm	1 930	29,35	56 645,50

Nr. crt.	Denumire		Cantitate	P/U
	Oţel carbon de scule			
1.	W 1 540	Ø10	218	8,02
2.	OSC 8	10	2 370	4,47
3.	OSC 10	10	5 688	8,02
4.	OSC 7	18	330	7,96
5.	OSC 10	20	2 350	7,96
6.	W 1 520	22	1 100	7,96
7.	OSC 7	22	7 075	7,96
8.	W 1 540-OSC 10	6×6	100	9,50
9.	OSC 7	7×7	47	10,64
10.	OSC 10	8×8	180	5,50
11.	W 1520	8×8	95	12,16
12.	W 1 520	10×10	90	12,92
13.	OSC 7	10×10	390	9,50
14.	OSC 10	10×10	100	10
15.	OSC 7	12×12	240	3,95
16.	W 1 520	12×12	630	9,15
17.	OSC 10	16×16	450	5
18.	OSC 8	90×90	2 600	10,50
19.	W 1 530	12×6	400	5
20.	W 1 540	25×5	140	4,85
21.	OSC 8	30×12	570	4,45
22.	OSC 8	35×8	500	4,27
23.	OSC 8	60×10	5 796	4,25
24.	OSC 8	70×8	1 400	8
25.	OSC 7	70×10	235	8
26.	Poldy T5-OSC 8	70×10	750	8,05
27.	DT 5	70×10	95	4,30
28.	W 1 530	70×12	580	3,75
29.	OSC 8	80×8	11 820	3,80
30.	OSC 8	80×10	6 750	3,80
31.	W 1 530	90×10	750	4,40
32.	W 1 540	90×14	1 120	4
33.	W 1 530	110×8	1 050	4,60
34.	Paldy 5	130×8	392	4,55
35.	OSC 8	130×12	3 600	5
36.	RT 8	130×12	270	4,40
	Oţel rapid			
1.	W 3 355	Ø2,5	50	364,35
2.	W 3 355	3	50	283,20
3.	W 3 355	6	150	100,24
4.	W 3 355	14	100	103,94
5.	W 3 355	18	500	121,60
6.	W 3 355	20	700	123
7.	W 3 355	22	600	121,60
8.	W 3 355	28	195	121,60
9.	Rp 3	30	400	103,91
10.	W 3 355	200	500	102,86
11.	W 3 355	220	150	121,60
12.	W 3 355	6×6	400	123
13.	W 3 355	8×8	1 000	124,50
14.	W 3 355	10×10	800	100,60
15.	W 3 355	12×12	1 400	103,40
16.	W 3 355	14×14	1 500	104
17.	W 3 355	16×16	1 400	103,68
18.	Rp 3	20×20	400	103,57
19.	W 3 355	12×4	85	104
20.	W 3 355	25×12	390	100,65
	W 8 550	708	708	9,50
	W 85	150	3 000	47,73
	W 8 550	160	400	9,50
	W 2 842	180	1 447	8,90
	W 18	180	2 000	6,05
	W 2 581	200	5 300	7
	M 18	210	2 000	8,30
	W 2 842	240	600	7,75
	W 2 842	250	1 060	5,30
	W 2 581	300	8 000	46,72
	W 2 581	350	7 000	46,75
	W 2 080	50×50	72	10,98
	W 2 080	80×80	224	10,92
	C 120	120×120	170	10,60
	C 120	150×150	360	10,64
	W 2 080	200×200	97	25
	W 2 842	45×16	121	9,83
	C 120	80×30	705	11,36
	M 18	80×30	1 000	8,11
	W 2 080	200×30	6 500	11,12
	W 2 080	250×25	1 000	20
	W 2 080	250×30	2 000	22
	W 2 080	250×40	2 500	11,40
	W 2 080	250×50	1 500	25
	W 2 080	300×30	1 000	25
	W 2 080	300×50	1 500	25
	W 2 080	300×60	2 000	11,40
	W 2 080	300×80	1 000	11,40
	W 2 080	300×70	1 000	15
	W 2 080	300×100	1 000	12
	W 2 080	350×30	2 500	15
	W 2 080	350×40	2 000	11,75
	W 2 080	350×50	2 000	25
	W 2080	350×60	2 000	11,19
	W 2 080	400×100	1 000	12
	Oţel aliat de scule			
	W 2 419	Ø3,5	300	30
	W 2 581	4	44	48,56
	W 2 581	5	588	48,77
	W 2 842	5	113	13
	W 2 842	6	69	12
	W 2 581	9	100	47,90
	Poldy solar	10	589	9,70
	W 2 419	10	2 000	19,10
	H 12	10	300	11,21
	Poldy HPS	10	600	38
	W 2 419	10,5	163	11,87
	Poldy stabil	12	81	9,20
	W 2 419	12	350	22,05
	Poldy solar	12	474	9,70
	Poldy solar	13	100	10
	Poldy solar	14	350	13,50
	Poldy solar	15	201	15
	Poldy solar	36	272	13,10
	W 2 842	42	259	9
	C 120	60	1 500	10,70
	M 18	60	1 200	4,73
	W 2 419	80	156	12,95
	Poldy solar	80	86	10
	M 18	80	2 000	4,81
	M 18	90	1 000	6,04
	M 18	95	1 000	6,42
	HVG—W 2 419	95	800	7,69
	Poldy solar	95	685	9,70
	C 120	100	500	9,95
	W 2 365	100	444	13,97
	W 2 365	110	262	14,25
	W 2 606	130	873	18,28
	Ţev construcţii			
1.	OLT 35	Ø5×1	37	49,20
2.	OLT 35	6×1	76	49,18
3.	OLT 35	6×2	1 109	31,60
4.	OLT 35	7×2	222	30,50
5.	OLT 65	21×8	520	6,45
	Bandă oţel arc			
1.	W 8 159	10×0,2	102	76,33
2.	W 1 221	10×0,3	45	21,30
3.	W 7 103	18×0,1	107	67,21
4.	W 7 103	15×0,3	74	59,52
5.	W 8 159	20×0,2	85	48,66
6.	W 7 103	20×0,5	41	24,50
7.	W 8 161	20×0,6	104	24,35
8.	W 8 159	20×0,6	156	24,35
9.	W 7 103	25×0,2	124	89,72
10.	W 8 140	25×0,4	29	57,80
11.	W 8 159	25×0,7	221	19,80
12.	W 8 161	25×0,7	24	24,35
13.	W 1 221	26×1	568	28
14.	W 7 103	30×0,2	150	53,27
15.	W 7 103	20×0,4	126	51,57
16.	W 1 221	20×0,5	653	63,85
17.	W 7 103	30×0,5	138	4-,11
18.	W 8 159	30×0,8	500	55,18
19.	W 7 103	40×0,15	120	61,45
20.	W 7 103	40×0,5	61	59,17
21.	W 8 159	42×0,3	100	64,46
22.	W 7 103	120×0,5	510	29,61
23.	W 8 140	160×0,4	85	25,85
24.	Arc 3	90×2,25	83	25,85

Nr. crt.	Denumire		Cantitate	P/U
	Bandă laminată la rece			
1.	OLC 45	26,5×0,6	119	5,62
2.	OLC 45	26,5×0,7	165	5,53
3.	A 1/2 T MT	60×0,2	100	6,01
4.	ATMT	100×0,6	210	4
5.	ATMT	135×0,5	626	4
6.	A 1/2 TMT	28×1	415	4
7.	ATMT	140×1	670	4,80
8.	ATMT	110×1,5	490	4,60
	Profile mijlocii şi uşoare			
1.	15 CO 8	Ø 30	1 040	4,37
2.	21 MOMC 12	Ø30	5 000	5,43
3.	60 Si 15 A	36	2 000	6,50
4.	51 VCR 11 A	36	990	6,34
5.	Arc 2	42	3 584	4,15
6.	51 VCR 11 A	48	7 000	5,83
7.	40 C 10	50	6 500	4,55
8.	OL 37	53	3 000	2,51
9.	40 C 10	53	2 000	4,91
	OLC 25	150×16	15 000	5,32
	Profile grele			
1.	Arc 3	Ø90	7 000	3,80
2.	OL 42	150	4 000	2,60
3.	W 4 571	150	6 000	42,15
4.	41 CN 12	200	1 200	4,10
5.	W 4 300	230	648	30,15
6.	OLC 45	160×160	2 840	2,50
7.	28 TMC 12	300×300	2 800	3,26
8.	28 TMC 12	350×350	2 800	3,26
9.	28 TMC 12	400×400	2 650	3,26
32.	4 H13	Ø20	250	17
33.	W 4 413	10	800	18,35
34.	W 4 571	20×10	177	44
35.	W 4 112	22×8	422	22,74
	Bare trase			
1.	OL 42	Ø 4,5	1 000	4,93
2.	Aut 12	5,5	400	5,60
3.	AUT 40	27	1 900	4,70
4.	OL 60	6×6	400	5,52
5.	OL 70	22	990	4,66
6.	Aut 20	22	1 750	4,50
	OL 42	32	1 000	4,24
7.	33 MOCN 20	Ø5	105	5,10
8.	13 CN 35	7	200	10,46
9.	21 MOMC 12	8,5	970	7,05
10.	21 7MOMC 12	5×5	1 000	9,85
11.	13 CN 35	5×5	258	16,60
12.	18 MOCN 13	7×7	60	10
13.	Rul 1	Ø6	1 200	11,80
14.	Rul 1	8	800	7,93
15.	Rul 1	8,5	1 900	7,93
16.	W 4 300	1,3	420	39,10
17.	W 4 034	2	900	50,90
18.	W 4 300	2	1 900	91,20
19.	W 4 300	2,1	1 200	38
20.	W 4 034	3	200	44
21.	W 4 034	3,5	500	17,91
22.	W 4 034	3,6	350	18,16
23.	W 4 112	4,2	100	25
24.	W 4 541	4,5	300	44,70
25.	W 4 541	5	400	44,65
26.	W 4 034	5,1	294	17,53
27.	W 4 006	6	160	17,90
28.	W 4 034	6	150	17,42
29.	W 4 571	6	350	50,13
30.	W 4 034	7	650	16,67
31.	W 4 034	7,5	77	17,60

ORIZONT publicitate

Nr. Crt.	Calitate Dimensiune	U/M	Cantitate	Preț Unitar
L	*Laminate aluminiu*			
1.	Tablă Al 99.5 P 0,8 mm	kg	1 000	21,50

Denumirea	Sortinent	Cantitate	Preț unit.
Kilovoltmetru	0,1 .w-1 000 V	4	588
Logoatrume	0—100 bari	2	1 470
Logoatrume	0—10 bari	1	1 470
Logoatrume	0— 25 bari	2	1 470
Logoatrume	0— 25 bari	5	1 470

Denumire		Cantitate	Preț unit.
Conductor bob. bumbac	0,95	16,400	97,85
Conductor bob. cumbace	1	20,700	45,10
Conductori bob. biumbac	1,10	17.200	96,70
Conductorr bob. bumbac	1,2	36,550	43,40
Conductor bob. bumbac	1,5	12,500	41,75
Conductor bob. bumbac	1,8	23,400	93,60
Conductor bob. bumbac	2	4,200	93,85
Conductor bob. bumbac	0,25	1.050	118
Conductor bob. bumbac	0,5	4	57,60

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Becuri cireașă-normale	12 V/5 A	500	1,80
Becuri cireașă-normale	12 V/25 A	70	2,77
Becuri cireașă-normale	24 V/ 5 w	300	10,50
Becuri cireașă-normale	220 V/300 w	700	12,60
Becuri cireașă-normale	130 V/ 40 w	188	3,04

Denumire	Dimens'une	Cantitate	Preț unit.
Conductor Fy	Ø 1 mm	5 000	0,95
Conductor TLY	TyA (4×5×5)	5 000	9,70
Conductor LPC	1,5 mm	253	1,85
Conductor FAY	Ø 4 mm	254	0,70
Conductor FAY	Ø 6 mm	522	2,50
Conductor AFY	Ø 16 mm	312	1,55

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Microintrerupători	cod 5 735	5 000	21
Microintrerupători	cod 5 935 TH	73	21

Denumirea materialului		Cantitate	Preț unit.
Capace cleme 4 mm		860	1
Cleme arc	cod 32 752	450	0,16
Cleme	cod 42 3933	42	0,32
Conectori legătură	6 mm cod 7 540A	84	6,25
Conectori legătură	16 mm cod 7 545A	122	14,70
Contactor TCA 125/380 V	cod 4028	2	545

Denumirea materialului	Cantitate	Preț unit.
Bloc apartament cu 2 circuite	3	105
Bloc încercare releu RS 7 947 B	3	84
Bobină AC—3—3 807/10 A	3	79
Bobină mobilă cod 40 161	57	32
Buroni selectori cu pîrghie	9	95
Buroni dublu comandă BF6 cod 371	92	35,70
Cutie cu relee 300 V/380 V cod 4 321	2	626
Cleme dubie 56 000 072	2 412	3,65
Cleme mobile 2,5 cod 6 471	5 580	0,55
Cleme conectori 2,5	400	7.50

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Izolatori ceramică 0,46	108	3,10
Izolatori ceramică cod 45 245	160	2,65

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Drosere BVA 80 w	54	66
Drosere BVA 125 w	42	42
Drosere BVA 400 w	17	172
Inele calibrare 25 A	429	0,60
Inele calibrare 20 A	189	0,60
Inele calibrare 16 A	67	0,60
Inele calibrare 10 A	440	0,60
Inele calibrare 0,5 A	4 120	0,44
Inele calibrare 0,5 A	2 700	0,60
Inele calibrare 0,5 A	750	

Denumire	Cantitate	Preț unit.
C—155—1 500 A	3	95
E—7—0—10 A	14	260
M 58—100 MA %	4	300
M 5—0—1 300	1	360
E 52—0—2 000/5 A	5	400

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Ampermetre Y M 6—0—1 500 A	5	335
M 57—100 MAS	2	550
M 57—100 A	1	434
M 52—1 000 A	5	472
E 541—4-0 A	8	540
E 54—4 A	5	434
M 56—40×0,40 A	3	400
E 53—3—600 A	6	450
M 53—0—1 000 A	6	360
M 11—0—600 A	2	371

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Pestinax HST—placă 1 mmm sticolotextolit dublu placat cu cupru 1,6 mm	591,610 192.300	19,80 627

Denumire		Cantitate	Preț unit.
Patroane migron	0,5 A	1 810	1,60
Patroane fuzibile	2 A	700	1,50
Patroane migrom	6,3 A	94	2.50
Patroane migron	10 A	216	1 90
Patroane migron	20 A	563	
Patroane migron	16 A	206	1,90
Patron migron	25 A	1 150	2,60
Patroane fusibile	O.S. 150/350 A	60	138.40

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Voltmetre E6—250 V	1	700
Voltmetre E7—250 V	17	360
E541—15 V	9	636
E53—250 V	13	606
M 52—400 V	1	800
M11—400 V	8	436
E 54—600 V	8	620
M 53—600 V	6	590
M 59—1 000 V	1	570
VE—1	1	636
Voltmetru	1	250

1.	Bandă	alamă	Am	58T 0,6×500 kg	2.000	39,45
2.	Bandă	alamă	Am	58T 0,8×500 kg	518	38,70
3.	Bandă	alamă	Am	60FT 0,8×60 kg	350	31,85
4.	Bandă	alamă	Am	60 FT1×19,5 kg	100	43,05
5.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×20 kg	244	44,65
6.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1×25 kg	837,5	44,65
7.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×28 kg	812	42,50
8.	Bandă	alamă	Am	60FT 1×28,5 kg	261	42,45
9.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×32 kg	170	43,75
10.	Bandă	alamă	Am	60 FT 1×32 kg	176	41,70
11.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1×45 kg	230	44,05
12.	Bandă	alamă	Am	60 FT 1,2×18 kg	400	45,30
13.	Bandă	alamă	Am	63 T 1,2×25 .g	223	41,25
14.	Bandă	alamă	Am	60 FT1,5×21,5	327,50	36,75
15.	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×23 kg	100	43,05
16.	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×33,5	300	42,60
17	Bandă	alamă	Am	63 T 1,5×45 kg	2 447	43,35
18.	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×45 kg	762	42,70
19.	Bandă	alamă	Am	631/2 T1,5×50 kg	882	42,60
20.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1,5×60	3 170	42.60
21.	Bandă	alamă	Am	63 T 1,5×65	1 017	42
22.	Bandă	alamă	Am	60 FT1,5×71,5	102	42,(5
23.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 2T×45 kg	50	44,45
24.	Bandă	alamă	Am	63 T 2×55 kg	114	44,45
25.	Bandă	alamă	Am	63 1/2T2×55 kg	232	44,40
26.	Bandă	alamă	Am	63 T 2×65 kg	5 000	44,40
27.	Bandă	alamă	Am	63 2T3×160	160	44,10
28.	Bandă	alamă	Am	60FT3,5×57	4 000	41,70

Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	20×16×3×6	100/80 buc 3 869
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	125×20×5×32	100/80 buc 2 10555
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	160×16×5×32	125/100 buc 12 10858
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	160×2×05×32	80/163 buc 8 13567
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	200×8×5×32	100/80 buc 9 6860
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	200×10×5×32	125/100 buc 9 8561
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	250×10×5×76	125/100 buc 7 10675
Discuri	Elbor	tip 501	Suport ceramic	E 12	250×20×5×76	125/100 buc 8 21322
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	250×25×5×76	200/160 buc 5 26677
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceraiic	E 12	250×25×5×76	50/40 buc 9 26677
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	160×20×5×127	125/100 buc 4 30870
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic		360×20×5×127	160/125 buc 9 30870
Discuri	Elbor	tip 601	Suport ceramic	E 12	400×25×5×203	200/160 buc 2 43029
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	100×5×1,5×20	100/80 buc 13 737
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	125×5×1,5×32	63/50 buc 12 878
Discuri	Elbor	tip 601/I	"" metalic	E 50	125×5×1,5×32	100/80 buc 26 878
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	160×5×1,5×32	63/50 buc 12 1093
Discuri	Elbor	tip 601/II	" metalic	E 50	160×5×1,5×32	100/80 buc 12 1093
Discuri	Elbor	tip 604/I	" metalic	E 55	80×2×3×20	63/50 buc 16 532
Discuri	Elbor	tip 604/I	" metalic	E 55	100×3×3×20	100/80 buc 9 1140
Discuri	Elbor	tip 604/I	Suport metalic	E 55	125×4×3×32	63/50 buc 19 1767
Discuri	Elbor	tip 604/1	Suport metalic	E 55	160×5×5×32	63/50 buc 19 3455
Discuri	Elbor	tip 607	Suport metalic	E 20	125×5×3×32	63/50 buc 5 1666
Discuri	Elbor	tip 607	Suport metalic	E 20	150×5×3×32	63/50 buc 4 1975
Discuri	Elbor	tip 607	Suport metalic	E 20	150×5×3×32	160/125 buc 5 1975

Acesorii ap. foto			buc 1	2235
Broșe de rectificat tip IBVF g9 cu cablu			buc 1	17582,78
Broșe de rectificat tip 421 cu cablu			buc 1	19341,05
Broșe de rectificat tip OIBVF 120 cu cablu			buc 1	19048,01
Broșe de rectificat US 7927018 cuaccesorii			buc 1	49038
Discuri gradate Ø 300			buc 6	1204
Discuri gradate Ø 600			buc 2	2374
Discuri pentru Holografie 10E7S — Lai.a 35 mm			mp 32,040	1146
Manometru ind. Ø 160 mm			buc 4	1344,31
Obiectiv electrogen	4/20		buc	11704
Pietre Arkansos	225 (250×40×50×9)		buc 8	210
Pietre pilă arkansos dreptunghiulare	250×50×25		buc 46	336
Mecanisme ceas ptr. limnigraf cu accesorii			buc 82	2546
Mecanisme ceas tip IF 22 1/2 — 1			buc155	1216,35
Mecanisme ceas ptr. limnigraf cu accesorii			buc 1	2981
Electroventile pneumatice UVGS—1VE			buc 37	1404
Greutăți Ø 22 kg 33			buc 1	31843
Greutăți Ø29 kg 66			buc 1	22381
Obiectiv SONAR 2.8/180			buc 1	2437,74
Placă electronică			buc 1	35955
Servo- ventil	SV—20—13—32		buc 1	11642

Sîrmă moale inox R 200 Ø 1,5	kg	255	54,40
Sîrmă moale inox R 200 Ø 2	kg	475	54,40
Sîrmă moale inox R 200 Ø 3	kg	426	54,40
Ventil electromagnetic cu redresor	buc	4	5202
Microrulmenți 7×3×2	buc	34309	13
Cap măsurat citeze 4 tipuri	set	990	180
Gelatină CL 154	kg	7,5	400
Ulei de rapiță	kg	15	7
Ulei ptr. mașini unelte	kg	200	5
Bile oțel Ø 2	buc	214768	0,07
Bile oțel Ø 3	buc	6000	0,04
Bile oțel Ø 3/32"	buc	940	0,06
Bile oțel % Ø 5/32"	buc	2290	0.06
Microrulmenți 13×5×4	buc	756	16
Microrulmenți 11×5×3	buc	5664	16

IMPORTANT!

Intreprinderile socialiste din intreaga țară care intenționează să achiziționeze produsele ofertate pot transmite comenzi ferme la următoarea adresă ;

INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ, strada Popa Lazăr, nr. 9—19, sector 3, București.

In ordinea sosirii comenzilor unitatea bucureșteană onorează prompt solicitările.

Relații suplimentare la telefon 35 00 00.

Livrările se vor face cu certificate de calitate.

REPORTERI

RESPONSABILITATE ŞI PROGRES

(Urmare din pag. 1)

profesionale, la nivelul exigenţelor mereu sporite ale construcţiei socialismului în ţara noastră.

Asistăm la o creştere a responsabilităţii sociale, cit şi la mutaţii de esenţă în conţinutul responsabilităţii în noile condiţii ale societăţii noastre. Interesele noii societăţi socialiste, dispariţia inegalităţii puterii economice, exercitarea puterii prin participarea directă în tot mai mare măsură a maselor, atit la aceasta cit şi la controlul deciziilor, determină o tendinţă de omogenizare a responsabilităţii sociale. Responsabilitatea, curajul şi demnitatea, reprezintă în noile condiţii o nouă ierarhie a răspunderilor individului şi colectivului, ca urmare a unor forme superioare de determinism şi libertate.

Abordată prin prisma determinărilor provocate de revoluţia ştiinţifico-tehnică contemporană, responsabilitatea în condiţiile actuale ale dezvoltării României, este confruntată cu exigenţe mereu sporite, atit la nivelul individului, cit şi al colectivităţii. Este semnificativ faptul că omul acestei epoci, ca urmare a implicaţiilor revoluţiei ştiinţifico-tehnice, este confruntat cu asemenea consecinţe ale acţiunilor sale, care sînt greu comparabile cu acţiunea tradiţională, responsabilitatea opţiunii avînd consecinţe uriaşe, pozitive sau negative, chiar pentru destinul omenirii.

Din această perspectivă elaborarea strategiilor şi programelor de acţiune au o importanţă radicală. În această viziune remarcăm importanţa strategiei partidului nostru, a elaborării programului de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate, ca răspuns la exigenţele progresului social, a cărui justeţe este permanent confirmată de realitate, de legile obiective ale dezvoltării societăţii socialiste.

Revoluţia informaţională amplifică dimensiunile responsabilităţii sociale. Tehnologia tratării informaţiei, creînd posibilitatea unei informări multilaterale, rapide, face ca în condiţiile socialismului, masele populare să beneficieze de un acces nelimitat la acestea. Este vorba de o problemă esenţială, care implică însăşi emanciparea maselor, accesul la informaţie cit şi la manipularea acesteia în condiţiile adîncirii democraţiei socialiste. Politica partidului şi statului nostru, au astfel, ca o componentă esenţială, dezvoltarea permanentă a gradului de informare şi competenţă a maselor, prin democratizarea fără precedent a învăţămîntului în ţara noastră, a politicii de pregătire a cadrelor, a accesului la cultură în general cit şi prin activitatea ideologică desfăşurată. Toate acestea au ca urmare firească dezvoltarea conştiinţei socialiste, cu repercusiuni pozitive asupra creşterii responsabilităţii socialiste, a membrilor societăţii noastre. Este vorba de un proces permanent aflat în concordanţă cu exigenţele fiecărei etape de dezvoltare a ţării noastre.

Subliniind că făurirea noii orînduiri — care trebuie să fie societatea celei mai inalte productivităţi, a celui mai inalt nivel de civilizaţie — are loc tocmai în condiţiile revoluţiei ştiinţifico-tehnice contemporane, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU a arătat că, în mod obiectiv, o asemenea operă constructivă nu se poate realiza decît pe baza celor mai avansate cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, ale cunoaşterii umane. Corespunzător acestei viziuni, în ultimul deceniu a fost elaborată o strategie unitară cu privire la orientarea, stimularea şi organizarea efortului de promovare a progresului tehnic, condiţie esenţială pentru realizarea unei economii moderne de înalt nivel tehnic, de mare productivitate şi eficienţă.

Este vorba de o opţiune politică, de mare responsabilitate, pentru viitorul ţării noastre, cu implicaţii directe asupra progresului societăţii noastre socialiste.

EPISTOLAR

„Un raport mai intim"

Scrisorile lui Ioan Popovici Bănăţeanul către Titu Maiorescu, păstrate la Biblioteca Academiei R.S.R., cuprind o seamă de date care relevă preţuirea de care se bucura criticul *Junimii* din partea discipolului său. Faptul acesta n-a prea intrat în atenţia istoricilor literari, în primul rînd pentru că însuşi Titu Maiorescu, valorificînd scrisorile respective, a trecut aproape întotdeauna peste pasajele referitoare la el (cf. T. Maiorescu: *„Ioan Popovici Bănăţeanul*, în *Convorbiri literare* an. XXIX, nr. 10 (1895); şi *Scrisori de la vechi colaboratori*, în *Convorbiri literare*, an. XI (1906, nr. 3—5).

Totodată adnotaţiile lui Titu Maiorescu, pe scrisorile acestea, evidenţiază promptitudinea cu care îi răspunde criticul corespondentului său (documente literare pierdute, se pare, în timpul primului război mondial), precum şi sprijinul material, pe care i l-a acordat Maiorescu tînărului scriitor din Lugoj (aspect neglijat pînă acum de cercetători).

D. Vatamaniuc, temeinicul cercetător al vieţii şi operei lui I. Popovici Bănăţeanu, a investigat scrisorile respective, folosindu-le în densa micromonografie, consacrată acestui scriitor (apărută la E.S.P.L.A., 1959), dar în acea perioadă, după cum bine ştim, nu puteau fi amintite meritele lui Titu Maiorescu, aşa că iarăşi sînt lăsate la o parte pasajele în care e apreciat marele critic, precum şi adnotaţiile privind facerile sale de bine.

Cu toate că era în Bucureşti încă de la începutul primăverii anului 1892, Ioan Popovici i se adresează lui Titu Maiorescu abia la 30 noiembrie, printr-o scrisoare:

Stimate Dle Maiorescu,

Datorinţa oricărui tînăr ce trece Carpaţii este să vină la D-voastră şi să vă aducă tributul stimei şi al recunoştinţei.

Dar eu m-am sfiit s-o fac.

Şi abia prin poştă îndrăznesc să vă trimit cîteva poezii. Iar omul care a tăiat larg drum în literatura noastră, va şti să le apreţieze după merit.

Aş minţi dacă n-aş spune că această apreţiere mi-ar fi îndemn ca să mai trimit şi alte lucrări.

Pentru orice caz însă, primiţi St. Dle Maiorescu asigurarea distinsei mele stime şi consideraţiuni.

al DVoastră devotat

Ioan Popovici

După cum arată Titu Maiorescu în articolul *Ioan Popovici Bănăţeanul*, el s-a întîlnit cu acesta *„pentru întîia oară în decembrie 1892"*. I. Popovici Bănăţeanul era *„un tînăr de vreo 23 de ani, îmbrăcat în haine de om sărac, statura mijlocie, slab la faţă, blond, ochii mari albaştri, strălucitori, un surîs de sfială, dar o nespusă blîndeţe pe buzele învineţite (...).*

Clar şi simplu, precum vorbea, fără nici o afectare, fără acea intenţie de a produce efect, care strică prima impresie a multor tineri din noua generaţie, omul devenea îndată simpatic, şi astfel S-A STABILIT ÎNTRE NOI UN RAPORT MAI INTIM (subl. n.).

Apoi, la invitaţia lui Titu Maiorescu, tînărul scriitor va prezenta în cercul literar al criticului nuvela *În lume, „şi citirea ei a făcut din acea seară de 16 ianuarie 1893 o sărbătoare literară"*.

Dar după o lună, I. Popovici Bănăţeanul este nevoit să se reîntoarcă acasă, la Lugoj. De aici, prima scrisoare o va trimite mentorului său în 20 martie, mărturisindu-şi în aceasta necazurile, datorită bolii şi a situaţiei jalnice din familie. Totodată aminteşte şi de felul potrivnic în care a fost întîmpinată de lugojeni nuvela *„In lume"*, publicată în *Convorbiri literare: „Dar eu nu dau mult pe vorbele lor şi scriu mereu, mie îmi ajunge ca DVoastră să mă încurajaţi, ca să merg înainte"*.

A doua scrisoare este din 30 aprilie. După ce se referă la o lucrare pe care i-o propusese Titu Maiorescu, anume *„De ce Eminescu a avut atîta influenţă asupra generaţiei de astăzi?"*, I. Popovici Bănăţeanul, fiind lipsit de mijloace materiale, îi solicită criticului o sumă de bani. *„Acum cred că nu-mi veţi lua în nume de rău şi nici nu vă veţi supăra dacă Vă rog să binevoiţi a-mi trimite suma de bani ce mi-o făgăduirăţi. Mă credeţi că numai mare lipsă mă face să vă scriu aceste şire. Dar n-am către cine altul să mă adresez (...).*

Sper însă că DVoastră Veţi fi tot cu aceeaşi bunăvoinţă faţă de mine şi nu mă veţi uita".

Pe prima pagină a acestei scrisori, sus în stînga e adnotaţia semnată de Titu Maiorescu: *„Răspuns 3 mai, mijlocind (?) să i se trimită 500 fr(an)ci pentru raport asupra organizării seminarelor ortodoxe din Banat"*.

În scrisoarea din 22 mai îi mulţumeşte criticului pentru sprijinul acordat: *„Cum cade în vremi dogorite pe pămîntul fript de sete o ploaie repede şi îndesată, astfel mi-au căzut şi mie banii (...) pe care mi-aţi trimis şi Vă rog să primiţi adînca mea mulţumire.*

E mic şi e puţin acest cuvînţel în raport cu bunătatea ce mi-aţi făcut-o, dar aci e locul să Vă spun cu toată sinceritatea inimei că sunt un om, care dacă m-am dat cuiva, m-am dat pe vecie şi care nu uită binefacerea ce i s-a făcut şi d-aceea, de voi fi smuls din această boală, viaţa mea o datoresc DVoastră.

Eu nu zic multe, dar aş dori să mă cetiţi în suflet".

Potrivit adnotaţiei lui Titu Maiorescu de pe prima pagină a scrisorii, el i-a răspuns lui I. Popovici Bănăţeanul în 4/16 iunie.

Aurel TURCUŞ
Elena BORUGĂ

LECTURI

PROCESUL UNUI PROCES
Ed. Cartea Românească, 1978

Există, este bine ştiut, evenimente istorice care focalizează nu numai un interes istoriografic, ci şi unul afectiv. Instrumentele investigaţiei ştiinţifice sînt destinate, prin excelenţă, satisfacerii interesului intelectual; faptul istoric, trecut prin aparatul analitic al istoriografiei, este epurat de semnificaţiile sale extraştiinţifice, devenind un *eveniment al istoriei* (în care se află, evident, ancorat printr-o sumă de explicaţii riguros deterministe), o simplă pagină de istorie. Numai astfel se poate explica răspîndirea tot mai largă a unor modalităţi *sui generis* de prezentare a istoriei, mai depărtate de rigorile ştiinţei şi mai apropiate celei publicistice.

O astfel de modalitate practică şi Mihai Stoian — a cărui frumoasă deviză intimă este anticul aforism: *Rămîi mereu copil dacă nu ştii ce s-a întîmplat înaintea naşterii tale* — în ultima sa apariţie editorială, *Procesul unui proces* (manieră experimentată şi în alte cîteva volume anterioare). Retrăirea istoriei pare să devină pentru el un *modus vivendi*, *Procesul unui proces* nefiind astfel decît o invitaţie de a participa alături de autor la zbuciumatele zile ale istoricului proces intentat în mai 1894 memorandiştilor ardeleni. Pe lîngă reconstituirea cronologică, devenită o simplă coloană vertebrală a volumului, Mihai Stoian ne propune şi o viziune sincronică, în profunzime asupra evenimentelor ce s-au circumscris simulacrului de proces ce s-a desfăşurat în clădirea „Redutei Orăşeneşti" din Cluj. Nu avem totuşi de-a face cu un rechizitoriu, aşa cum ne sugerează titlul, adevărul istoric asupra *procesului Memorandului* fiind astăzi de mult şi definitiv stabilit. Scopul mărturisit al demersului este însă acela de „...a recompune atmosfera unei epoci, dovedind că adversităţile din urmă cu decenii erau reflexul principiului machiavelic aplicat de clasele dominante: DIVIDE ET IMPERA!" Astfel se explică primatul documentului istoric brut şi prezenţa abia sesizabilă a omului de ştiinţă, obişnuit să traducă într-un limbaj riguros obiectiv faptele. Asta nu înseamnă, cum vom vedea de fapt, că Mihai Stoian se rezumă la colarea unor documente mai mult sau mai puţin oficiale, ci înseamnă, pur şi simplu, obstinaţia lui permanentă de a nu-l frustra pe cititor de şansa „pătrunderii în situaţie"! autorul devine un Vergiliu ce ne conduce uneori mai mult, alteori mai puţin discret prin infernul austro-ungar de la sfîrşitul secolului al XIX-lea.

Cartea inserează într-adevăr un număr impresionant de documente istorice, de cea mai diversă provenienţă. Multe dintre ele se contrazic, ceea ce-l face pe Mihai Stoian să procedeze la confruntarea lor atentă şi minuţioasă, pentru a extrage adevărul pur, nedisimulat de atitudini şi interese subiective. Şi totuşi, mînat de dorinţa reconstituirii fidele a atmosferei epocii, autorul nu-şi ascunde predilecţia şi chiar plăcerea de a pune în lumină mărturisirile emoţionante ale unor participanţi direcţi la evenimente, care nu au avut pretenţia unor relatări obiective.

Inevitabil, cercetătorul se trezeşte şi în faţa unor enigme ce mai stăruie încă. Mihai Stoian nu se mulţumeşte să le amintească, ci avansează ipoteze, încercînd să pătrundă cît mai adînc în culisele „afacerii M". Spre exemplu, o contribuţie aparte pare să-i revină în relevarea unor elemente ce ar putea să conducă la dezlegarea misterului canalelor şi „curelelor de transmisie" prin care informaţiile asupra desfăşurării procesului evitau cenzura austro-ungară şi ajungeau într-un timp uimitor de scurt în presa din regat şi din majoritatea capitalelor europene. Sînt dezvăluite manuscrise rămase de la Al. Vaida-Voievod şi dr. S. Irimescu, revelatoare în această privinţă.

Eliberat de academicile obligaţii ale aparatului critic, Mihai Stoian desfăşoară un travaliu care aduce mult cu cel al unui romancier. Realizată cu pasiune şi înglobînd o extraordinară cantitate de muncă, *Procesul unui proces* nu este deci, şi nici nu se vrea, o carte de ştiinţă, ci este un emoţionant document pentru inimă şi minte, o zguduitoare mărturie despre lupta îndîrjită a unui popor ce-şi apără drepturile sale firesti, înfruntînd toate vicisitudinile pe care istoria i le-a pus în faţă.

George ŞERBAN

ECHO

EXPOZIŢIE A ABSOLVENŢILOR ŞCOLII POPULARE DE ARTĂ 1979

În holul Casei Tineretului, absolvenţii ŞCOLII POPULARE DE ARTA, promoţia 1979, au deschis expoziţia lor, realizată cu lucrările de diplomă.

De la panourile cu fotografii de artă, unde expun cîţiva elevi fotografi, sub îndrumarea instructorului Puiu Lucian, peisaje naturale, industriale, studii, compoziţii în alb-negru, din lumea copiilor, a unor colţuri arhitectonice, la obiectele ceramice, tinerii absolvenţi fie că atacă grafica, pictura, sculptura, încearcă să-şi pună în valoare calităţile native ca şi pe cele dobîndite în anii de studii.

Profesorul Bodocan Carol a iniţiat, printre absolvenţii săi, o şcoală a afişului iar pictorii Luca Adalbert şi Xenia Eraclide Vreme au deschis perspective unor tineri pictori şi graficieni.

Oprea Andrieş Vera, Popescu Maria, Tăculescu Ariadna, Novacovici Aurelia, Popa Cornel, Popadici Liubinco, Siniteanu Odette, Oprean Lucia, Ştefănuţ C-tin, Hedrich Heinrich, Popa Victor, Moşneguţ Petru, Uricaru Emilian ş.a. expun picturi, grafici, sculpturi, încearcă deprinderea alfabetului plastic, aduc sensibilitatea debutului, vin, uneori, cu toată expansiunea unui grai artistic încă neformat, dar autentic ca vibraţie sinceră, ca pasiune.

O notă aparte pentru ceramiştii conduşi de artista Iulia Dinescu. Păun Liana, Puiu Elena, Lugojan Gheorghe, Gălan Maria, Weiner Renate, Klein Iohan, Vrăbieş Anuţa, aduc, prin paharele, ceşcuţele, ceştile, vasele lor, prin piesele utilitare decorate şi glazurate cu grijă şi, adeseori, cu gust, efortul unor elevi ce, de la neştiinţa totală în aria unei arte îndrăgite ca ceramica, au ajuns, adeseori, sub imboldul profesoarei lor, a vocaţiei acestei elevate artiste, stăpîni pe materie şi pe meserie.

Merituoasă, mai ales prin efortul depus de elevii în cauză, prin grija depusă de dascălii lor întru statornicirea unei atmosfere artistice în rîndurile unor oameni ce, ieri, erau în afara ei, merituoasă nu atît prin valorile artistice create, cît prin intenţionalitatea ei, EXPOZIŢIA ŞCOLII POPULARE DE ARTA TIMIŞOREANA nu lasă nici un dubiu asupra rolului acestei şcoli, de elevaţie spirituală, de crearea unei pepiniere de viitori iubitori ai artei, şi, de ce nu, de viitori creatori.

Ion ARIEŞANU

TUDOR ARGHEZI-poet al omului

Expresie a clarificării produse în conștiința poetului din momentul în care materialismul dialectic și istoric a devenit și filozofia sa, poemul „Cîntare omului" este scris în opoziție cu toate vechile cosmogonii antropogonii și sociogonii, inclusiv cu Cartea Facerii ; e antiteza lor, replică pe care o dă Arghezi reprezentărilor religioase ale creării universului, apariției omului, constituirii și evoluției societății, Hesiod, Platon, Lucrețiu, Ovidiu, Dante, Milton... toți autorii de poeme și teorii relative la originea lumii, a vieții individuale și sociale, au plătit, într-o măsură mai însemnată sau mai redusă, tribut fideismului, înfățișînd omul ca și cum ar fi ieșit din mîinile unui creator cu virtuți divine și istoria lui, istoria societății ca o desfășurare a gîndului dumnezeiesc. Înfățișînd crearea universului în treacăt, aceasta depășindu-i obiectul, poemul lui Tudor Arghezi realizează o amplă și vibrantă evocare lirică a principalelor stadii evolutive, parcurse de umanitate în zbuciumata-i existență, de la desfacerea din animalitate pînă în epoca noastră, cînd omul ia cu asalt cerurile. Călăuzit de concepția materialistă, valorificîndu-i datele artistic, într-un chip personal, creator, poetul statornicește marile momente ale devenirii omului în viziuni de neuitat.

Poemul se deschide cu o plastică viziune a destinului uman biologic. Însoțindu-l „ca un păianjen negru ce-ți umblă împrejur", umbra simbolizează neantul din care purcede și în care este din nou înghițit omul.

Ce e, dar, omul ? „Praf și pulbere ce-i suflă vînturile ?" ființa lui este trecătoare, zămislită fiind „din frămîntarea țărînii cu scuipat". Constatarea aceasta îi declanșează în suflet poetului un sentiment de mîndrie frenetică. Cu cît sînt mai umile originile omului, cu atît e mai vrednică de admirație ridicarea lui pe treapta la care se află.

Ideea atît de scumpă poetului, a însemnătății existenței mărunte, desconsiderate, frecventă în întreaga sa operă, generează în „Cîntare omului" cea mai înălțătoare dintre viziunile create vreodată de Arghezi : viziunea supunerii de către firavul om pieritor a forțelor colosale, incomensurabile, din cosmos. Dezvăluind diferite etape ale încleștării dintre om și forțele potrivnice, „Cîntare omului" dezminte filozofia zădărniciei și neputinței. Destinul omenesc nu este moartea, ci lupta. Prin luptă a devenit omul om, și tot prin luptă își desăvîrșește această calitate.

Secretul biruințelor umane stă în posesia unei arme neprevăzute de „creator" spune cu ironie Arghezi :

„Cel ce făcuse lumea, Iehova sau Satan,
Nu prevăzuse mintea și-n minte un dușman".

Mintea îl face pe om invulnerabil. Înfrîngînd necunoscutul, supunîndu-și natura, umanizînd-o, omul își apropie treptat însușiri socotite veacuri îndelungi ca fiind atribute ale divinității. Identificîndu-l cu Dumnezeu, Arghezi proclamă, ca ideal al omului, omul însuși, recunoscînd cea mai specific umană dintre atitudini în actul lui Prometeu.

Fără să evoce, marile epoci de civilizație, T. Arghezi, reține din istoria umanității numai datele și fenomenele cu valoare simbolică, consacrînd grupuri de cîntece fiecărei etape decisive a drumului parcurs de omul devenit omenire spre totala și definitiva lui emancipare de orice formă de sclavie.

În revoluția socială dusă pînă la capăt, poetul „Cîntării omului" vede nu numai condiția emancipării celor mulți de sub apăsarea exploatării ci, implicit, o condiție a descătușării sufletești.

Cu un imn de slavă înălțat omului, „care gîndește singur", care își pune toate nădejdile în propriile puteri și, numai cu ajutorul lor, străbate infinitul, „pe aripi în tării", se încheie patetic „Cîntare omului".

Ideea ce se desprinde din acest cînt, ce încununează întregul poem, e aceea că omul, renunțînd după îndelungate și epuizante rătăciri, la căutarea divinității, s-a descoperit pe sine însuși. Finalul poemului transmite, într-o adevărată erupție de optimism, un mesaj de încredere nețărmurită în omul eliberat, în neîntreruptul mers al umanității, la noi asalturi asupra necunoscutului.

Felicia NEAG

Momentul Don Quijote

Miguel de Cervantes Saavedra a construit o lume al cărei pilon de rezistență este tristul dar iscusitul hidalgo Don Quijote de La Mancha, inegalabil prin frumusețea aspirațiilor ce i-au călăuzit pașii deloc tremurați, cel ce și-a asumat riscul, întru nimic ușor, de a prefigura căile nebătătorite pe care demnitatea umană ar putea prinde contur desăvîrșindu-se. Operă ce deschide drumul romanului realist, „Iscusitul hidalgo Don Quijote de La Mancha" depășește cu mult cadrul strict romanesc trebuitor unei lucrări corespunzătoare acestui gen, constituindu-se într-un discurs filozofic realizat cu firele subțiri ale epicului, înlăuntrul căruia se instalează comod, fără stridențe, lăsindu-se desăvîrșită una din cele mai valoroase trăsături formativ temperamentuale ale umanității, generozitatea.

Alonso Quijano, alias „Iscusitul hidalgo Don Quijote de La Mancha", așa cum a fost înțeles și comentat de o mare parte din specialiști, a adus în limbajul convențional o unitate de măsură pentru evenimente și situații a căror ușoară derivă este hilarul, încetățenindu-se astfel și expresia devenită uzuală, deopotrivă la îndemîna tuturor, „donquijotismul". Dar atît nu este deajuns, pentru că tristul mesaj al acestei cărți nu se oprește aici. El se constituie în intenția de a urmări pas cu pas aventura încărcată de tragism a generozității, teză confirmată de împrejurarea că umorul de lectură nu este unul încărcat de descătușări euforice, cît unul ce doare, unul pe care cititorul îl admite doar pentru că există și nu pentru stimularea în vreun fel a bunei dispoziții. Este aventura generozității manifestă în carte prin lupta curajoasă pe care eroul o duce împotriva trufiei aristocratice,

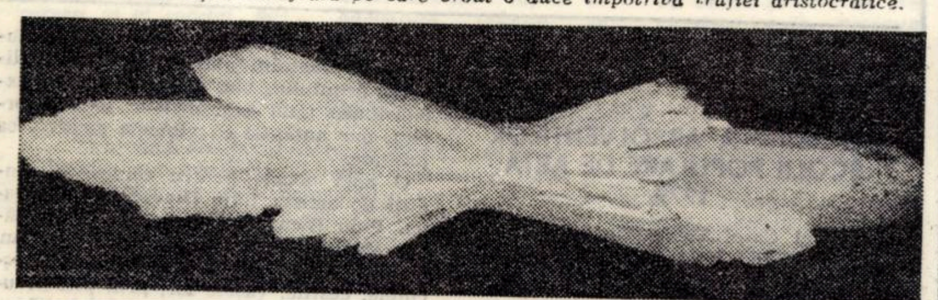

Macla coaxială a cuarțului cu concreșteri radiare (Ocna de Fier)

lăcomiei fără margini a negustorilor, abuzurilor clasei conducătoare și meschinăriei clerului, alături de o mare deschidere spre interesele celor oprimați. Se fotografiază cu încetinitorul, modul în care generozitatea deviază în neputință, lăsînd a se înțelege, că alunecarea aceasta în imposibilitate, realizată în carte prin desenul gros, aproape sumbru al hilarului, se datorește ignorării condițiilor în care se duce lupta, a momentului în care aceasta se desăvîrșește. Generozitatea există, umanitatea are nevoie de ea, apare chiar și subiectul ce își propune să o realizeze, dar fie pentru că a ignorat realitatea istorică și raportul dintre obiectul luptei și mijloacele utilizate, fie că le-a refuzat, actele sale de bunăvoință eșuează, generozitatea ca modalitate de acțiune își pierde forța de penetrație, nu se împlinește astfel cu capacitatea de a realiza mutația ce și-a propus, mai mult nici măcar nu reușește să pătrundă în cîmpul raporturilor sociale în slujba cărora și-a așezat puterea, rămînînd astfel un simplu act de intenție și nimic mai mult. Impactul cu zădărnicia este fluxul intenție faptă, admirabil lucrat de Cervantes în pasajul asaltului asupra morilor de vînt, cel ce a lăsat omenirii o a doua modalitate de a defini neconcordanța dintre program și mijloace : „lupta cu morile de vînt". Punctul acesta (impactul), în care eroicul eșuează în hilar, este „momentul Don Quijote", cel care nu este nimic altceva decît generozitatea desfigurată de neputință, fiind în același timp groapa comună în care se macerează intrînd în derizoriu ideile și idealurile de multe ori ardente ale omenirii.

Tiberiu VANCA

SPAȚIUL NEUITĂRII

De un ceas mă plimb, lume multă și în dreapta și în stînga, și surîd și mă întristez, privesc chiar aiurea, dar nimeni nu observă, deși unii merg cîte doi sau singuri, cred că nici asta nu mai contează, de aceea cer un foc, gest absolut în afara etichetei, dar cine mi-l dă nu observă deosebirea, e ziuă, soare mult, căldură, numai în oameni e frig. Cineva rîde în spatele meu, stau la coadă într-o cafenea, cineva rîde în spatele meu, o femeie mică cu ochi albaștri, pare că a băut ceva, nu se simte, mai mult se vede, zice, m-am îmbătat de provincie, dar nu mușc, zice, și iar rîde. Nu mușc, rîd pentru că am stat o lună în provincie și abia acolo, după zece ani de bucureșteancă, am înțeles mentalitatea capitalei. Auzi, zice, din cauza reducerii consumului de hîrtie, al meu nu mai vrea să scrie nici un rînd, dar eu cred că ar putea fi lenea motivul adevărat pentru care n-ar mai vrea să scrie, și mai zice că suedezii, nici ei nu mai taie pădurile, reîntoarcerea la natură, chestie cu poluarea exagerată, la noi nu stă problema chiar așa de grav, dar oricum, e mai bine să fim pregătiți, iar eu mă uit foarte atentă la o reclamă de Cicola, e ceva să fii așa de convins și să încerci să-i convingi în gura mare și pe alții, eu poate sînt și mai nebună decît ea, mai știi ? Nu lua în considerare ce spun, am un temperament melancolic, toată ziua mă contrazic, deci nu-i adevărat că sunt cum am spus. Vezi ? parcă patinează oamenii, așa par, priviți prin geamul murdar și ud de ploaie, pe urmă cînd ies, parcă sar, eu sunt la etajul cinci, mereu la cinci, a devenit o obsesie de aici oamenii par mai preocupați, de ce s-or fi agitînd astfel ? Mi-ar place să am o companie, e tare greu să fii singur, dar nu reușesc să-mi devină deprindere un prieten, noi femeile uităm întotdeauna și atunci mirosase a iasomie. Ha, ha, ha, asta mi-a spus-o ieri cineva, zice femeia cu ochi albaștri, și cred că o știa de la altcineva. Doamne ! cîte vorbe, mîine am examen și-mi vine să rîd, nici măcar n-am terminat de repetat materia și pe urmă vine altă materie, la noroc, la noroc ! ia informația ! acolo afli de toate, dar iar rîde vecina mea cu ochi albaștri, care parcă ar fi băut ceva, și lîngă ea sunt trei tipi ca niște detectivi occidentali și afară sunt multe mașini și sună o sirenă. N-am destulă putere în degete, nu-s destul de agilă, dar... ia stai ! astea sunt niște însușiri despre care am mai auzit, parcă ale voinței, și eu mîine dau examen. Azi ar trebui, nu mîine, acum am vervă, am fler, am tras un loz și am cîștigat șase lei prima dată în viața mea și Veronica m-a rugat să-i scriu, ce să-i scriu ? că mă plimb ceasuri întregi printre oameni, că ei nici nu mă văd, că mă calcă pe picioare și eu îmi cer scuze ca să mă audă, cred că nici dacă le-aș trage un pumn n-ar simți. Nu văd, nu aud, nu simt. Am intrat într-un bar și am așteptat o jumătate de oră ca să mă vadă și pe mine tînărul barman. La început masa se clătina, acum nu se mai clatină, unii și-au întors curioși capetele, probabil e o tradiție să se clatine cîte o masă, n-am făcut altceva decît că am îndoit o hîrtie în șase și am pus-o sub piciorul mai scurt. Mi-am cumpărat un inel nici măcar nu-i de argint, așa cum e la modă, mă gîndisem să iau de la mama minerele de argint ale unor străvechi cuțite, e șic să dai un polonic și două minere de argint și să primești un inel doi cercei și o brățară. Nu te ascunde după degete, zice femeia cu ochi albaștri, eu sunt pentru, dar în ultimul timp nu mai pot să citesc nimic, mă dor ochii de prea mult efort, am obosit de prea multă cafea, mama avea dreptate. Am zis atunci că ea era foarte tînără ca să priceapă că anii trec, nu se mai întorc, n-are să mai fie frumoasă, nu va mai avea inimă să culeagă lalele dimineața la ora cinci pentru o femeie care plînge că n-a fost prima. E foarte important să fii primul, dar e formidabil s-ajungi primul din mai mulți, chiar dacă la început nu se întrezărea o astfel de perspectivă. Dorința, perseverența sunt calități indispensabile, chiar și un dram de egoism, cum zice Nuni, dacă nu pricepi, să fii sănătoasă, de cîte ori să repet că oamenii sînt răi, interesați, josnici și prefăcuți. Și iar florăreasa, cu flori de toate culorile, de doi lei am primit un braț de flori galbene, bănuți de aur, surori minione ale astrului verii, gingașe dar nu atît de distinse ca să mai poată rămîne alături de minunatele prințese olandeze și de regi-nele misteriosului orient. O să plimb bănuții de aur, pînă seara tot mor, vor fi deci martori tăcuți la tot ce fac și gîndesc. Credeam că nu mai sunt florărese, asta se potrivea cu vremea cînd tata era tînăr și mergea adesea la cafeneaua unde se adunau unii care-mi seamănă. Eu ce să fac ? privesc intimidată inelul de tinichea și mai trag cîte un fum, cu discreție, stînd singură la masa din barul cocoțat la cucurigu. Vin și pleacă tot felul de oameni, se așează la alte mese, la a mea nimeni. Mi-ar place să vină cineva și la masa mea. Tînărul barman îmi aduce în sfîrșit băutura promisă, gin, trecuseră de atunci atîția ani și numai și numai din vina barmanului care-mi oferea rom și lichior și eu n-am nici un pic de imaginație, azi-dimineață am mîncat o înghețată fină și scumpă, acum beau gin și unde-i Nuni ca să-mi poarte de grijă. Trebuie tehnică, zice femeia cu ochi albaștri, eu am absolvit literele, dar n-am simțit atracție pentru nimic. Vezi ? în orașul ăsta toți sunt plini de talente și diferite ocupații. Știi, Valerică, dragul de el, merge cum curge apa ca să rămînă director, ce ? nu știai ? S-a lăsat noaptea și tînărul barman a aprins luminile. E atît de tînăr pentru o treabă atît de superstițioasă, pare curios, nu-i așa ? zice femeia cu ochii albaștri. Ieri cînd am trecut prin holul facultății m-au privit o ! mulți ochi, nu sunt frumoasă, iar celelalte însușiri, dacă le am, ei n-aveau de unde să le știe. Sau, și ei ghicesc ? Aș vrea să găsesc strada pe care circulau numai trăsuri și unde locuiau niște țigănci și ele aveau puterea să te ducă, să te tot ducă, și cînd reveneai, nu mai găseai nimic din ce-ai lăsat, și unii și alții s-ar fi bucurat. Unul are o emblemă curioasă pe șold și pe umăr, altul are părul foarte lung și crede cu seninătate în lumea cealaltă, și atunci mă întreb de ce degenerează atît de repede toate noțiunile, toate credințele, toate speranțele. Ce țigănoasă ești, parcă n-ai avea vîrstă, ești o fugară ? ai dansat ieri seară sau ai avut un accident, mă întreabă femeia cu ochi albaștri și revine cu foarte mare insistență, pe urmă zice pa, și la plecare pipăie șoldul emblematic al tînărului care se sărută cu fata în rochie vișinie și lungă. Nu fii vulgară, am țipat, dar degeaba, Veronica nu-i aici ca să vadă și să se îngrozească. Am plecat. Nu mai aveam de ce să stau, luminile s-au aprins, îi văd pe toți, m-ar putea vedea toți, nu sunt oglinzi, nu suferă nimeni, pe trotuare aceeași lume, acum în lumina artificială orbitoare, nu mai era soarele și mi se făcuse atît de foame !!!

Anamaria STOICA

„AGORA" – Revistă de cultură cu public—Brad

Deschidem, aceste două pagini ale ORIZONT-ului, Revistei de cultură cu public – „AGORA" – din Brad. Concepută, acum trei ani, pentru a înfăptui un veritabil spectacol de cultură, o revistă vorbită sincretică, „AGORA" de la Brad semnifică nu numai o întîlnire între spirite eminente, dintr-un centru minier cu vechi tradiții, ci, mai cu seamă, un dialog între cei puși să se exprime și un auditoriu generos.

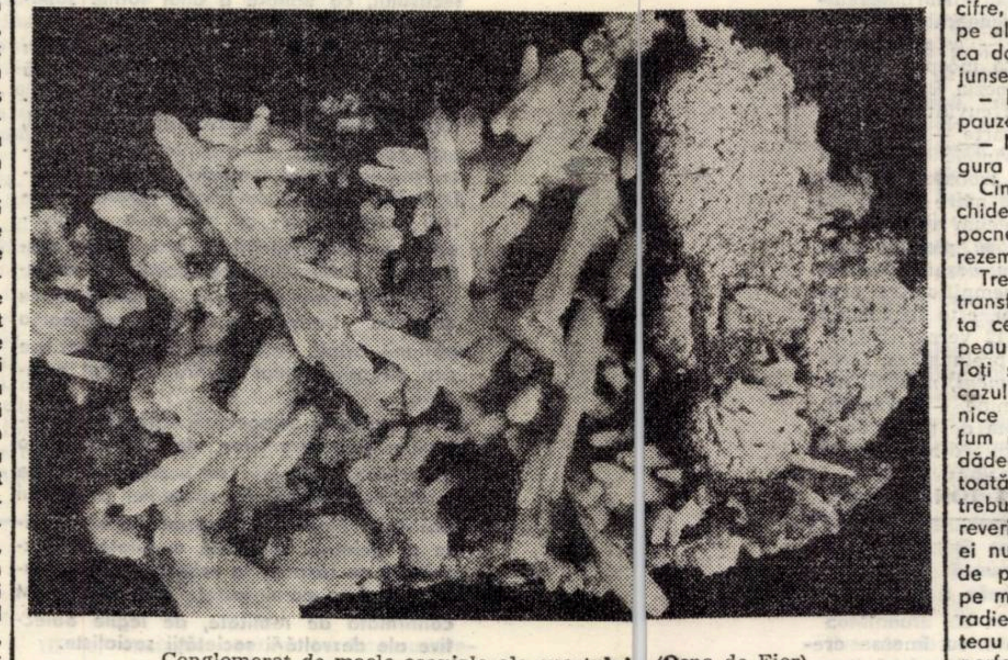

Conglomerat de macle coaxiale ale cuarțului (Ocna de Fier)

În văpaia lunii

„Bărgan[illegible]ul e, poate, cea mai lungă călătorie a unui gînd cuprins de dorul de-a cînta.

Satul m[illegible]eu înconjurat de ape și de mărăcini, pus în răscrucea drumurilor, clocotind în ne[illegible]gură de pelin își sprijină oasele pe salcîmi din care luna mai își construiește alt[illegible]are de miresme și împunge cerul cu degetele uscate ale fîntînilor cu cumpănă.

În anii [illegible]mei cei mai frumoși, bunica m-a suit pe un cal de griu — ...-eu l-am spălat în gî[illegible]rla Buzăului, în Balta-amară și-n Ciulnița, l-am hrănit cu lapte de alior, l-am [illegible]culcat sub poduri, l-am învelit cu o jumătate de piersică să nu-l muște lupii și-am [illegible]colindat împreună toate satele...

Bărăgan[illegible]ul e o țară fără de popas. Iar pentru mine poarta de intrare în eternitatea bucu[illegible]riei".

Mirificel[illegible]e ținuturi ale Dunării de jos, întinderile brăilene, patria lui Terente și-a Chirei [illegible] Chiralina, intrate-n nemurire prin strălucita artă literară a scriitorului român d[illegible]e limbă franceză, Panait Istrati, și-au găsit — după o jumătate de secol — în Fă[illegible]nuș Neagu cel mai subtil cîntăreț, un prozator liric de o remarcabilă sensibilitate.

Ultimul [illegible]său volum înmănunchează cele mai ilustrative creații din volumele de început : *N[illegible]ingea în Bărăgan, Cantonul părăsit, Dincolo de nisipuri, Vară buimacă* ș. a.

Cele 27 [illegible] de titluri ale volumului ne situează în universul fabulos danubian, romantizat [illegible] de prozator și prin preferarea anumitor subiecte și prin rezolvarea conflictelor [illegible] sociale.

Se mișc[illegible]ă în această lume spirite primare, impulsive, pătimașe, ce ne amintesc de eroi din [illegible] proza lui Sadoveanu, Slavici și Panait Istrati. Eroii nuvelelor lui Fănuș Neagu [illegible] intră în scenă pe neașteptate, precipitați, presați de timp, de anumite vești, prese[illegible]ntimente sau cauze, ca de exemplu :

— veste[illegible]a că vine gîrla mare (Dincolo de nisipuri) ;

— graba [illegible] obținerii unei moșteniri (Moștenirea) ;

— prese[illegible]ntimentul morții (Fîntîna) ;

— drago[illegible]stea tăinuită, nepermisă (Ningea în Bărăgan).

Graba [illegible]eroilor, precipitarea aceasta duce adesea la fapte reprobabile : incendiu — în *C[illegible]ocoșul roșu* — crimă în *Moștenirea* ș. a. Dacă în cazul prozei lui Sadoveanu s-a [illegible]is că natura devine o veritabilă cutie de rezonanță a simțămintelor umane, la [illegible] Fănuș Neagu ea însăși conferă scrisului substanța lirică : la proza de sugestie co[illegible]ntribuie considerabil și mitologia danubiană, amestecul acela de real și miraculos.

Într-o s[illegible]eară, Doina, șofer la lăptăria din Luncă îl cunoaște pe Matei Matei, cel pe care-[illegible]l credea artistul de cinema Argova. Fericirea îi inundă sufletul. Matei nu poate îm[illegible]părtăși bucuria admiratoarei. Acesteia nu-i parvenise încă cumplita veste că fiic[illegible]a ei, Atigè, căzuse cu o parteneră de joacă într-un puț sec de la marginea satulu[illegible]i, unde patru cîini, hămesiți de foame, le sfîșiaseră.

„În clip[illegible]a aceea răsări luna. Atîrna pe cer ca o limbă de cîine..." *(Luna, ca o limbă de [illegible] cîine).*

Unele n[illegible]uvele par să reprezinte valorificarea unor experiențe de viață a scriitorului : *C[illegible]antonul părăsit.*

Cu un [illegible] remarcabil succes, prozatorul utilizează elementul folcloric și tradiția nescrisă. De[illegible]mnă de reținut, pe linia aceasta, este nuvela *Ningea în Bărăgan* în care, pe un[illegible] fundal de tradiție străveche, se conturează cu pregnanță și chipul Vică[illegible], desprinsă din cîteva episoade dramatice, de mare tensiune.

Chiriac, [illegible] argatul din *Cocoșul roșu*, ne amintește atît de bine de Sofron din nuvela *Pădure[illegible]anca* a lui Ion Slavici.

Un fin [illegible]interpret al sufletului infantil se dovedește a fi F. Neagu în povestirile *Caii alb[illegible]i din orașul București, Înainte de bătălie* și *În zori, pe ploaie.*

Proza lu[illegible]i Fănuș Neagu are ca trăsături de bază oralitatea și metaforismul ; cea din urm[illegible]ă cu o extraordinară capacitate de sugestie și concentrare de înțelesuri.

Cu pros[illegible]pețimea ei, cu farmecu-i inedit, și nespusa-i bogăție de limbaj proza lui F. Neag[illegible]u constituie unul dintre pilonii de bază ai literaturii noastre contemporane,

Ionel GOLCEA

ANONIMA

Într-o zi șeful intră în birou și-i spuse domnișoarei Arina Scobitorescu :

–Domnișoară, aveți un ochi care mă ucide. Vă rog să mă iertați că vă spun, însă nu mai pot...

Arina, simțită cum era, își întoarse privirile către providența aflată dincolo de tavan și exclamă cu un fel de spaimă :

– Vai ,domnu Silveanu !

Nu prea înțelese ea chestia cu ochiul, însă dacă șeful folosise expresia... El era un om cult și chiar poliglot. Nu vorbise el acum o săptămînă cu o delegație din China ? E drept că prin semne, dar nu oricine știa să facă gesturi în limba chineză, nu ? Pornind de la această realitate, precum și de la faptul că în ultimul timp avusese cîteva eșecuri de răsunet în dragoste, domnișoara Arina ajunse la concluzia că momentul nu trebuia scăpat. În acest sens, de cîte ori intra șeful în birou, îl privea languros. El îi zîmbea și se apleca peste umărul ei ca să-și dea seama dacă ea făcea corect o adunare din două cifre, timp în care obrazul său îl atingea pe al ei. Părțile respective de cap ardeau ca două flăcări olimpice... Între timp, ajunseseră la pertu :

– Nu mai pot fără tine, îi zicea el în pauza de la ora zece.

– Nici eu fără tine, se auzea ecoul din gura ei.

Cînd tanti Valy, femeia de serviciu, deschidea ușa biroului, avea impresia că o pocnește în față un damf de fericire. Se rezema de perete ca să-și revină.

Trecură cîteva săptămîni. Arina se transformase într-o scobitoare, iar el arăta ceva mai rău decît ea. Parcă se topeau văzînd cu ochii. Se dădu alarma... Toți salariații începură să discute asupra cazului. Păreri care de care mai năstrușnice se întretăiau prin aerul îmbîcsit de fum din birouri. Se propuneau soluții, se dădeau pronosticuri... Și pînă la urmă, toată lumea căzu de acord că aiuriții nu trebuiau lăsați de capul lor, ci treziți din reverie în cel mai scurt timp posibil. Însă ei nu vedeau și nu auzeau nimic. Orbiți de propriile flăcări, pluteau inconștienți pe marea iubirii, uitînd de situații, dosare, radiere și bibliorafturi. Toate acestea stăteau aruncate pe birourile lor în cea mai perfectă dezordine.

– Dragule, șoptea Arina între două cafele și cîteva duzini de săruturi, oare noi cînd mai lucrăm ?

– Lasă, zicea el mîngîind-o pe obrajii dați cu feluri și feluri de alifii și culori.

Dialogul era urmat de un nou episod palpitant, care ținea pînă dădea peste ei tanti Valy. Aceasta, profund impresionată de sentimentele materializate în fața ei, se întorcea înapoi din ușă, împiedicîndu-se de cinci ori pînă reușea să facă un singur pas.

Dragostea dintre Arina Scobitorescu și Dorin Silveanu era pe punctul să devină una dintre acele legături sentimentale care sînt folosite drept puncte de referință în existența umană. Salariații, în discuțiile lor, găseau o serie întreagă de similitudini între ceea ce se petrecea cu cei doi colegi și marile cupluri de iubire ale lumii, respectiv : Antoniu și Cleopatra, Tristan și Isolda, Romeo și Julieta și, cel mai recent caz, mecanicul de la lift și vînzătoarea de la răcoritoare. Bineînțeles că și ultimii doi, conform unei tradiții misterioase, întîmpinaseră o serie de greutăți încercînd să-și îndeplinească visul. Deci, din această familie de celebrități urma să facă parte și cuplul Arina Scobitorescu și Dorin Silveanu. Însă, destinul, folosindu-se de tanti Valy, a anunțat într-o dimineață în biroul lor :

– La ora zece, să fiți la tovarășu director...

În acel moment, Dorin și Arina avură certitudinea că sub picioarele lor se producea o alunecare de teren. Dorin chiar avu impresia că se clătina biroul... Prinse cu mîinile de marginile lui și întrebă becul din tavan :

– A fi sau a nu fi ?

Întrebarea îi chinui pe amîndoi pînă ce sună telefonul și vocea macabră a centralistei – așa li se păru în acel moment – îi anunță că era ora zece și că erau așteptați.

Dorin o sărută pe Arina, Arina îl sărută pe el și ieșiră pe ușă cu aerul nefericiților care parcurgeau ultimii metri spre eșafod.

Intrară.

– Stați, le zise directorul.

Se așezară pe cîte un colț de scaun și încercară să crape podeaua cu privirile.

– Am primit o anonimă, îl auziră pe director. Vă privește pe amîndoi... V-am chemat să v-o citesc.

– Ascultați : „Domnu tovarăș director, io-s o femeie fără multă carte, da așa cu mintea asta a mea puțină, cred că ce face domnu tovarăș Silveanu cu domnișoara tovarășă Arina, nu să cade. Io vă spui drept : atîtea pupături n-am văzut de cînd m-o lăsat bunul Dumnezeu pe fața pămîntului, măcar că-s bătrînă. Amu, că să pupă, n-ar fi bai, da mai fac și alte alea. Io, să mă orbească Cel-de-sus, că asta-i vorbă mare, de am ceva cu ei, da dracu o mai văzut oameni să se strîngă atîta în brața în vremea sărviciului. Pe altă lăture, aș vre să vă mai spui că rîd toți de pe la biraie de ei, că domnu tovarăș Silveanu e om cu familie, cu două fete mari, poate știți, și... Adică, ce să vă mai spui ? Matale știi mai bine, așa că dă-i afară pe amîndoi că ne facem de toată minunea lumii și nici nu mai cutez să intru în birăul lor... Io vă spui cinstit că-s doi oameni fără rușine și răspect față de o femeie bătrînă, că de măturat trebuie să mătur, nu ? Io cam asta am vrut să vă spui și mi-i ierta de cutezare, că...".

Dumitru HURUBĂ

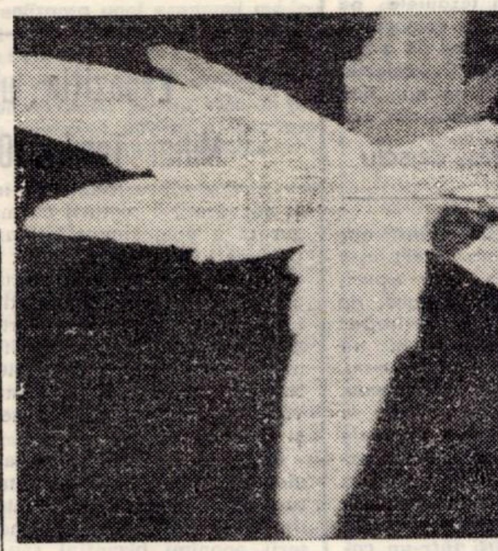

Macla coaxială a cuarțului în concreșteri radiale (Ocna de Fier)

Privațiunea informațională

Omul ca ființă rațională este rezultatul actului educațional. Creierul unui nou-născut, din punct de vedere intelectual, se poate asemui cu un depozit de materie primă nestructurată. Din această materie primă, din aproape în aproape, se construiește edificiul psihologic al individului. Am putea spune—că, structura de rezistență, aspectul general al acestui edificiu, este datorat în cea mai mare parte mediului și dobîndit prin educație, iar „mobilarea interioară" este rezultatul actului autoeducațional. Evident, un edificiu inexistent nu poate fi mobilat. Altfel spus, o privațiune informațională totală în primii ani de viață înseamnă inerție intelectuală și deci moarte ! Moarte pentru că una din triada existenței — substanță, energie, informație — lipsește.

Dovada tristă a acestui adevăr se poate exemplifica prin experimentul întreprins de împăratul Franței, Frederic al II-lea (1190—1250). Vrînd să afle ce limbă vor vorbi după maturizare copiii de origine diferită, ținuți în izolare, fără să se pronunțe în prezența lor nici un cuvînt, a realizat următorul deznodămînt tragic: toți cei 18 copii supuși izolării au murit pe rînd înaintea împlinirii vîrstei de 2 ani.

Alte multe întîmplări diverse subliniază importanța mediului socio-cultural în dezvoltarea psihicului. Sînt cunoscute cazurile de așa-numiții „copii-lup", care, crescuți de animale sălbatice, nu au putut fi readuși la condiția umană. Oricum, importanța celor „7 ani de acasă" este demonstrată cu prisosință de istoria omenirii.

Din punct de vedere informațional, legătura omului cu mediul se realizează prin organele sale de simț (văz, auz, miros, gust, simț tactil). S-a constatat practic și experimental că, prin diminuarea aferentației senzoriale pe anumite canale, se creează o aviditate crescută de informații pe restul canalelor neafectate. În stare de privațiune, crește valoarea persuasivă a informațiilor primite de subiect. În astfel de situații, psihicul absoarbe cu predilecție informații din domenii „refuzate" în stare de conștiență. În stare de privațiune senzorială, psihicul funcționează „subalimentat" (sau în gol), prelucrînd informații istorice depozitate în creier, asemănător cu abstinența substanțială (cura de slăbire), cînd organismul consumă din resursa proprie de substanță. Rezultatele activității unui psihic subalimentat sînt halucinațiile.

Privațiunea informațională (senzorială) dirijată poate afecta edificiul psihic. Acest fapt este demonstrat elocvent, pe de o parte de rezultatele utilizării substanțelor psihotrope, halucinogene (alcool, hașiș, marihuana, LSD, praful îngerilor etc.) iar pe de altă parte de tehnici psihologice „pure", de influențare persuasivă. Iată ce declară faimosul Charles Manson, asasinul lui Sharon Tate, „apostolul" unei secte religioase : „eu pot convinge pe oricine de orice lucru, dacă repet aceasta foarte des și dacă subiectul nu are nici o altă sursă de informație".

Asigurarea unei aferentații informaționale optime pe tot parcursul vieții omului este deosebit de importantă, ea determinînd starea de sănătate psihică. O responsabilitate de prim ordin revine în acest sens părinților și sistemului de învățămînt care trebuie să clădească edificii psihologice solide și suple ce pot să adăpostească suflete nobile, fericite.

Kiss IMRE

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 8 iulie

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte. 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Săgeata neagră. 10,00 Viața satului. 11,25 Pentru căminul dumneavoastră. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. Album duminical. 14,00 Woody, ciocănitoarea buclucașă. 14,25 Varietăți ... pe stadion. 15,00 Telesport. 16,45 Cutezători spre viitor. 17,55 Film serial. Calvarul. 18,45 Cei 4 M. 19,00 Telejurnal. 19,15 Permanenta redescoperire a României (IV). 20,05 Film artistic. Hai, Franța ! (francez). 21,35 Telejurnal. Sport.

LUNI, 9 iulie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Dosarul energiei. 19,30 Mai aveți o întrebare ? 20,00 Muzică ușoară. 20,20 Cadran mondial. 20,40 Poldark. 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 10 iulie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Calvarul (rel.). 16,00 Telex. 16,05 Teleșcoală. 16,35 Cutezători spre viitor. 16,55 Arii din opere. 17,35 „Cîntarea României". 18,25 Revista social-politică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Lupta antifascistă în România (II). 19,45 Seară de teatru. Micul infern. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 11 iulie

16,00 Telex. 16,05 Școala contemporană. 16,35 Atenție la ... neatenție. 16,55 Din țările socialiste. R.P. Mongolă. 17,05 Tragerea pronoexpres. 17,15 Moștenire pentru viitor. 17,55 Almanahul Pionierilor. 18,20 „Cîntarea României". 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Noi, femeile ! 20,00 Telecinemateca. Ultimele zece zile (anglo-italian). 21,35 Telejurnal.

JOI, 12 iulie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Șoimii patriei. 10,30 Folclor dobrogean. 16,00 Telex. 16,05 Itinerare turistice. 18,25 Reflector. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Ora tineretului. 20,00 Film artistic. Primul sol (corean). 21,35 Telejurnal.

VINERI, 13 iulie

14,00 Tenis de cîmp : România – Suedia în „Cupa Davis". 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Acțiunea „Productivitatea". 19,30 Cîntece patriotice și revoluționare. 19,50 Victorie a muncii și creației. Midia-Năvodari. 20,15 Caleidoscop muzical de vară. 20,35 Trecutul nu-i decît un prolog. 21,05 Meridiane culturale. 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 14 iulie

8,30 Teleșcoală. 10,00 Poldark (rel.). 10,55 Corespondenții județeni transmit. 11,15 Telecinemateca (rel.). 12,50 Popas la Galați. 14,00 De la A... la infinit. 15,00 Tenis de cîmp. România – Suedia în „Cupa Davis". 17,00 Agenda cultural-artistică. 17,50 La o... serbare a „Scînteii Tineretului". 18,35 Săptămîna politică internă și internațională. 18,50 101 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Calea eroilor. 19,45 Teleenciclopedia. 20,15 Film serial. Rădăcini. 21,05 Întîlnirea de sîmbătă seara. 21,40 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

MEDALION

Constantin Gruiescu – sau pasiunea unui colecționar

După ce treizeci de ani a lucrat în adîncurile minei din Dognecea, localitate unde s-a născut, în anul 1924, Constantin Gruiescu este astăzi pensionar trăind tot într-un centru minier cu vechi tradiții, Ocna de Fier. Pasiunea pentru mineralogie o are din tinerețe, fiind preocupat încă de atunci de a aduna metalele prețioase, „aceste lacrimi ale pămîntului", cum le numește Constantin Gruiescu. Datorită străduinței sale, acest pasionat colecționar mineralog a reușit să-și alcătuiască o colecție particulară cu valoare de unicat dar și să integreze piese importante în muzee sau colecții recunoscute ca : Muzeul Național de mineralogie din București (1700 piese), Universitatea din Timișoara, Muzeul de Științe Naturale din Constanța (500 piese). Crezul estetic al lui Constantin Gruiescu este în primul rînd iubirea pentru frumos : **„De prea puține ori vedem piatra, așa cum este ea în frumusețea ei cristalizată și de prea multe ori o privim sub aspectul ei practic".** Datorită acestui crez, începînd din septembrie 1967 (data consemnării deschiderii expoziției de mineralogie estetică), pragul casei lui C. Gruiescu a fost trecut de numeroși vizitatori, de la școlari și pînă la specialiști de renume, dintre care amintim pe reputatul geolog francez Rutier, prof. Pohondra, de la Universitatea din Praga, academicienii Vassileff din Bulgaria și Gorjinschi din U.R.S.S. ; de la oameni ai muncii de pe întreg cuprinsul țării pînă la turiști străini din : Anglia, Canada, Franța, Egipt, Italia, Polonia, R. F. Germania, Ungaria etc.

În general, mineralele din colecția lui Constantin Gruiescu sînt considerate ca fiind „flori de mină", datorită asemănării lor cu florile. Este de amintit în acest sens un eșantion mai mare ca dimensiuni numit „Trandafirul deșertului", format – după cum se spune – într-o fracțiune de secundă, datorită fulgerului. Acest fenomen natural – fulgerul – transformă, sub puterea de mii de grade, masa de nisip a deșertului care printr-o răcire bruscă, re-

cristalizează sub formă de adevărate rozete, de adevărate petale de trandafir.

Nu putem încheia aceste rînduri fără a nu cita cuvintele lui C. Gruiescu, referitoare la „titlul de colecționar" : **„Titlul de colecționar serios presupune mult sacrificiu, multă omenie. În general, mulți dintre colecționari devin, prin însăși tezaurele pe care le dețin, – egoiști, ori un colecționar trebuie să fie călăuzit de spiritul de a pune la dispoziția celor interesați colecția respectivă, și în nici un caz să nu țină ascunse bogățiile care fac parte din patrimoniul național".**

Titus CRIȘCIU

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

Premiu pentru interpretare : ION SCHÄFFER

De la bufonadă la înțelegere, de la instinctual la interpretare lucidă, iată pe scurt evoluția foarte tînărului Ion Schäffer, în ambianța Teatrului popular lugojean. Inițial, harul irezistibil al mezinului trupei era încurajat de un public dornic de comedie sub aspect de „ha-ha"-ism și risologie. Trebuia strunjită o exuberanță spontanee, care, prin cultivare la nesfîrșit, putea duce la clișeu și cabotinism. Sub atenta îndrumare a regizorului Dan Radu Ionescu, de la Naționalul timișorean, și el special dotat cu un simț acut al satiricului dus la grotesc și burlesc, rolurile interpretate de actorul amator lugojean își adaugă unele valențe analitice ; se

demonstrează faptul că adevărata vocație se poate găsi în demascarea unor racile ; personajul se încarcă de semnificații politice. Actorul reușește încarnarea unor tipuri, se pretează, cu simț de răspundere și seriozitate, la recitaluri. El nu mai este un simplu mim. (De altfel, între timp, s-a și căsătorit). De la „Mătrăguna" la actuala versiune din „Piinea nebunilor" de Hans Kehrer, este un salt, în parte autodidact, în parte datorat activității într-un colectiv ce nu-și propune pauze de activitate, pauze intelectuale. Premiul special pentru interpretare care i s-a atribuit la faza finală a Festivalului (alături de acela de laureat pe care-l are trupa), acordă prețuire unei adevărate conștiințe actoricești, ce, s-a demonstrat, nu vine doar cu vîrsta și care nu trece doar pe la profesioniști. Un cordial bravo !

Lucian BURERIU

FESTIVALUL FANFARELOR

Festivalul acesta reușește, la Buziaș, an de an, să sensibilizeze numerosul public din parcul stațiunii balneare, readucînd astfel în atenție acest gen de muzică oarecum dat uitării și reînnoind unele tradiții legate de existența unor asemenea formații. Tînăra fanfară din Lăpușnicu Mare (Caraș-Severin) condusă de inimosul Chera Ilie Iucu, ne-a impresionat prin interpretarea foarte bună a repertoriului ales, dar și prin dorința de a continua tradiția cîntatului la instrumente de alamă, transmisă în localitatea lor din tată în fiu. A reușit să ne pună pe gînduri în privința situației fanfarelor țărănești din județul nostru. Formațiile Căminelor culturale din Șandra, Cenei, Bacova și, mai ales, Peciu Nou, sau cea a Casei de cultură Jimbolia au avut evoluții meritorii demonstrînd omogenitate, precizie ritmică și o sonoritate frumoasă, deși nu sînt ansambluri mari în privința numărului de instrumentiști. Alte formații, mai cu experiență, s-au impus printr-un repertoriu dificil, realizat cu măiestrie, în care au inclus și lucrări originale, de mare extensiune, cum sînt fanfarele Întreprinderii textile Lugoj (dirijor Ioan Malița), cea din Grabați condusă de Matei Tillschneider, sau a Întreprinderii de transporturi în comun din Timișoara (dirijor Năstase Paraschiv) Concertul a fost încheiat de fanfara din Giarmata, dirijată de Matei Loris, care a încîntat prin virtuozitatea cu care a interpretat un repertoriu de înaltă exigență, fapt care subliniază activitatea permanentă și susținută ce se desfășoară în această localitate în direcția perfecționării tehnicii și artei interpretative. A nedumerit absența (deși și-au anunțat participarea) fanfarelor Casei tineretului și a Întreprinderii „6 Martie" din Timișoara, a celei din Dudeștii Noi. Considerăm că participarea la festival ar fi fost utilă mai ales primei formații, care reprezintă județul nostru, alături de cea din Giarmata, la etapa republicană a Festivalului. Manifestarea s-a încheiat cu întîlnirea dirijorilor cu juriul într-un util schimb de experiență privind problemele metodologice în munca de instruire a formațiilor. S-a propus redactarea unei „cărți a dirijorului de fanfară", care ar umple un mare gol în posibilitățile de pregătire a instructorilor.

Ladislau CSIZMARIK

LIMBĂ ȘI STIL

Marginalii la „refren"

Reluarea aceloraşi cuvinte sau expresii, în contexte reduse, este unul din procedeele predilecte ale retoricii din toate timpurile, iar rostul ei este acela de a *insista* şi de a *convinge*. Fenomenul are rădăcini adînci în folclor şi în limba vorbită, de unde şi l-a însuşit, diversificîndu-l şi nuanţîndu-l. Poezia. Dintre nenumăratele ipostaze, care de care mai interesante, ale repetiţiei, mă voi referi, foarte succint, la tehnica *refrenului*, care apropie, şi ea, poezia de muzică. Refrenul constă în reluarea obsesivă, la anumite intervale, a unui vers sau grup de versuri. El este specific mai cu seamă *rondelului*, ilustrat în poezia franceză de Charles d'Orléans, care beneficiază de admirabila versiune românească a lui Romulus Vulpescu (Editura Univers, 1975). La noi, rondelul a fost cultivat de Macedonski, Cicerone Theodorescu şi alţii. Iată, spre ilustrare, *Rondelul Mihaelei*, al celui din urmă : *„Tu, în toate parcă eşti* / Mama, cînd era ea mică... / Ziua, fugi ca o furnică. / Seara, ceri mereu poveşti. / Pe-ntuneric, nu ţi-e frică. / La injecţie, zîmbeşti. / *Tu, în toate, parcă eşti* / Mama cînd era ea mică. / La un greu, la o adică, / Nu mă laşi, nu te jeleşti. / Şi-unde merg, prin Bucureşti / Sau prin lume,-o părticică / *Tu, în toate, parcă eşti*". Este vrednic de reţinut amănuntul — care ţine de „punerea în pagină", de „tectonica" textului poetic — că, cel puţin uneori, versul-refren este izolat grafic, ceea ce contribuie la reliefarea lui „vizuală".

Poezia lui Bacovia — atît de muzicală prin sonuri şi esenţe — este larg deschisă refrenului. Cele trei strofe-sextete ale poeziei *Seară tristă* încep şi se încheie, fiecare, cu acelaşi vers : *Barbăr, cînta femeia-aceea*. În poezia *Rar*, versul-refren al fiecăreia din cele şase strofe este alcătuit din *acelaşi* cuvînt, bisilabic, repetat de trei ori : *„Singur, singur, singur.* / Într-un han, departe — / Doarme şi hangiul, / Străzile-s deşarte, /*Singur, singur, singur...*". Cuvintele aflate în această situaţie, toate bisilabice — adică, în structura versului, „trohaice" — prezintă afinităţi semantico-stilistice latente şi sînt înzestrate cu o mare putere de „trimitere" poetică. Iată-le, captate în alcătuirea refrenului, aşa cum apar, la începutul şi sfîrşitul celor şase strofe : *Singur, singur, singur ; Plouă, plouă plouă ; Nimeni, nimeni, nimeni ; Tremur, tremur, tremur ; Veşnic, veşnic, veşnic ; Singur, singur, singur.* Forţa de „trimitere" a unor asemenea cuvinte, semnificative pentru ansamblul creaţiei poetice bacoviene şi pentru „atmosfera" ei, este sporită nu numai de procedeul refrenului, ci şi de punctuaţie : din cele 12 versuri-refren, 11 se încheie cu „puncte de suspensie (...), menite să sugereze prelungirea, tărăgănarea şi, apoi, stingerea lentă a unei melodii ostenite... *„Nimeni, nimeni, nimeni...* / Cu atît mai bine — / Şi de-atîta vreme, / Nu ştie de mine, — / *Nimeni, nimeni, nimeni...*". Prin structura sa fonetică (lichida *l* se reptă de patru ori !) şi prozodică (de tip anapestic), versu-refren din *Balet* se constituie din şuviţe de imagini, din pilpîiri evanescente : „Lunecău baletistele albe...".

G. I. TOHĂNEANU

Expoziția lui Mihai Teodor Olteanu

PLASTICA

Grav și sobru, ivindu-se în lumina vie și adevărată a picturii cu mantaua înnegurată a unei singurătăți amarnice încă pe umeri — așa ne-a părut Mihai T. Olteanu în lucrările cunoscute înaintea acestei expoziții reprezentative de la Galeria „Helios". În bună parte, așa îl regăsim și acum, dar, datorită varietății motivelor, complexității soluțiilor structurale și unor accente cromatice imprevizibile, impresia inițială se nuanțează și se clarifică.

Bogat în experiențe vizuale, care înglobează deopotrivă linia tradiției picturii noastre cît și momente predilecte din arta universală, mergînd de la meșterii anonimi bizantini sau El Greco, pînă la Rouault sau Pignon, stăpîn deplin, în pofida vîrstei, pe mijloace tehnice proprii, artistul, temperament arzător, zbuciumat, își descătușează neliniștile și viziunile cețoase cu imensa credință în posibilitățile punților izbăvitoare ale comunicării omului cu oamenii. Astfel, fără să apeleze la culori vii și deschise, intervenind însă adesea cu virtuțile albului și argintiului de grație, „dealurile", „crîngurile" „peisajele", „florile" și „marinele" — titluri generice vizînd stihialul și elementarul — se îmbracă într-o pașnică lumină în care spaimele se destramă.

Portretele, reluînd obsesiv același chip prelung de fată învăluită în visare sau propunînd monumental o evocare voievodală, accentuează tendința ieșirii din sine iar ferestrele colorate, o altă deschidere spre lume și viață, cheamă în minte lăcașuri de vatră străbună, sugerînd noi dimensiuni de investigație plastică.

Deliu PETROIU

POȘTA REDACȚIEI

Nicolae Sîrbu : Din lipsă de spațiu — deocamdată nu !

Baraschi Teodor : Textul Dvs. nu depășește nivelul unei compoziții cu „poante". Încercați să pătrundeți în intimitatea evenimentelor, se înțelege, la modul artistic.

Violeta Secoșan : Proză îngrijit scrisă — gramatical vorbind — dar stîngaci construită. Din ce ne-ați trimis nu ne putem face o idee clară asupra posibilităților Dvs artistice. Renunțați la comentariul interminabil de „atmosferă", concentrați narațiunea și mai trimiteți — dar textul l-am dori dactilografiat.

Mariana Ceaușu : „Însemnări la zidurile cetății Rîșnov" nu prezintă interes pentru revista noastră. Trimiteți, dacă doriți, proză.

Marian Voinea : Proza trimisă nu întrunește condițiile publicării : simple notații mai mult sau mai puțin cursive.

Petru Maletici : V-am răspuns de cîteva ori pînă acum (dar, se pare, Dvs. nu citiți revista la care vreți să colaborați) arătîndu-vă că lucrările nu sînt nici pe departe apte de a fi publicate. Sperăm ca pe viitor să țineți seama și de sfaturile noastre de vreme ce ni le cereți.

T. P. Ștefanu : „Într-o vară", „Șanțul", „Revedere", „Zbucium". V-am mai răspuns de cîteva ori — nici un progres. Textele sînt cursiv scrise dar fără nici o vibrație artistică.

D. I. Țarova : Exterior, descriptiv, rezolvări facile la nivel de conținut cît și de construcție.

A. BALTHAZAR

EVRIKA !

- **Descoperirea sudurii trebuia să-i facă pe oameni mai uniți.**
- **Răul absolut declanșează tăcerea ; Binele – liniștea.**
- **Zise luna : soarele ăsta mi-a mîncat zilele.**
- **De la o vreme încoace, vilele se construiesc în bloc.**
- **Fuga de acasă îi caracterizează numai pe copii.**
- **Arătătorul nu indică întotdeauna calea cea bună.**
- **În vrabie să nu tragi cu praștia, că o scoți din sărite.**
- **Cînd țăranii umblau desculți, se vorbea cu mîndrie despre „talpa țării".**
- **Pentru optimiști, copiii au viitor ; pentru pesimiști, viitorul nu are copii.**
- **Unii contabili nu prea luptă împotriva minusurilor, pentru că „minus cu minus dă plus" !**

Ion VELICAN

Corespondență...

Carmen Străjariu — Craiova: componența inițială a grupului ungar „Corvina": Soltész Rezsö (vocal, bass); Soltész Gabor (vocal, flote, chit., orgă, xilo); Szigeti Ferenc (vocal, chit., synthesiser, congas); Makay Zsolt (vocal, keyb.); Fanyódi Peter (perc.). Imprimări la Muza (Polonia); Opus (Cehoslovacia); Pepita (Ungaria) și filiala australiană CBS. *David Voicu A. — Loco:* scrii: „...vreau să remarc apariția unor coperți (mape de discuri, n. n.) reușite" și o amintești, printre altele, pe cea a noului disc „Sfinx". Te intrigă titlul *(„Zalmoxe")* dar să știi că nu-i nici o scăpare de literă. Herodot în „Istorii" amintește de *Zalmoxis* ca și Iulian în „Împărații". Se pare că cercetătorii nu au elucidat pe deplin problema. Restul, pe data viitoare. *Mick Dănuț — Lugoj:* despre „Hot Chocolate" am în pregătire un medalion. Corect, Joe Dassin. Despre „Village People": grupul e înființat de francezul Jacques Morali care e și producător. Componența: Russell Dabney (drms.); Alfonso Carey (bass); Jimmy (Nails) Lee (chit.); Rodger Lee (chit.); Tom Polite (pian); Nathaniel (Crocket) Wikie (keyb.); Richard Trifan (sînthesizer) și E. Bennett (perc.). *Marcu Ionel — Urseni; Cordier Iosif; Vasache Emil:* confirm primirea top-urilor. Vă mulțumesc și... la dispoziția voastră cu eventuale răspunsuri! *Fackelmann Ernst — Mașloc:* foarte *simplu!* Așterni pe hîrtie piesele în ordinea preferințelor și mi le expediezi. Mulțumesc pentru știri. Acum, în vacanță vei avea mai multă vreme. *C. Dan — Lugoj:* top-ul revistei se alcătuiește pe baza preferințelor cititorilor (vezi răspunsul de mai sus) Despre „Kraftwerk", am scris. Revezi colecția. *Vali Zăgrean — Dej; Ion Ciprian — Lipova:* topuri bune! *Viorel Mușat — Lugoj:* despre „Queen", în curînd. Dar topul? *Orșa Grațian:* corect, „Peaches & Herb", duet de culoare, cu ultim succes de top „Reunited"; Amii Stewart: „Knock On Wood" (după Joe Tex); Dire Straits: „Sultans Of Swing". *Diana Beghelea — București:* într-adevăr, Kris Kristofferson e căsătorit cu Rita Coolidge *(în foto).* I-ai văzut la TV în Gala U.N.I.C.E.F.

Petru UMANSCHI

TOP

SPORT

DAN PĂLTINIȘAN...

...spune-mi, te rog, cum a fost ediția fotbalistică nr. 61? Nu e greu de răspuns: fotbalul nostru a avut un an slab; n-am reușit nici o calificare în competițiile internaționale. Doar finalul campionatului a fost fierbinte, din pricina luptelor aprige pentru titlu, pe de o parte, și pentru evitarea retrogradării, pe de altă parte. *De-ai fi selecționer, ce lot ai considera că merită să ne reprezinte?* Fie: Iordache — M. Zamfir, Ștefănescu, Sameș, Koller — Romilă II, Dinu, Iordănescu — Fl. Grigore, Cămătaru, Doru Nicolae. *Cine i-ar antrena?* Tot Cernăianu. *De ce lipsești din cei unsprezece?* Pentru că îmi place foarte mult jocul lui Ștefănescu. *N-am văzut nici un timișorean, deci, între selecționați.* Poate Barna. Și Anghel, care e plin de calități și plin de... mofturi. *Mă surprinde, însă, absența lui Dobrin.* Știi doar că e suspendat de F.R.F. Păcat, deoarece încă vreun an se poate conta pe marele său talent. Din teren, știu că Dobrin e și un sportiv exemplar, nu reproșează colegilor nici o gafă, nu faultează, nu... înjură. *Să nu uităm: ce-a fost cu „Poli"?* E clar că locul 11 nu reflectă adevărata valoare a echipei. Cauzele, fiindcă mă vei întreba, au fost și subiective și obiective. Îți zic că marea vină e a noastră, a jucătorilor. Dar nu omit acele arbitraje tendențioase, care ne-au costat patru sau cinci puncte. *Ce crezi că trebuie rezolvat în campionatul viitor?* Eficacitatea. Cînd dăm cîte-un gol, e sărbătoare. Avem atac fragil, avem încă un joc chinuit. Așa că m-am bucurat de minutul 90 al ultimului meci. Îmi pare rău că Dembrovschi n-a reușit să înscrie golul său cu numărul o sută. O va face curînd! Spuneam în „Orizont", în ianuarie, „Poli" nu va retrograda — și-am avut dreptate. Tot în „Orizont", pronosticam că vor juca în „B" Bihorul, U.T.A. și Corvinul. Se pare că n-am fost luat în seamă... *Ce faci în vacanță?* Merg la mare, apoi mă pregătesc pentru Campionatele mondiale universitare din Mexic, pentru un turneu în Spania. *Rămîi la Timișoara? Se aude că...* În mod cert, da! Sînt de-acum un cetățean al orașului, am aici o familie, o casă, un rost, aici am trăit mari bucurii sportive, aici e un public mare. *Așadar, pe curînd în arenă!*

Teodor BULZA

VIAȚA LITERARĂ

PREMIILE UNIUNII SCRIITORILOR PE ANUL 1978

Miercuri, 27 iunie 1979, la sediul Uniunii Scriitorilor a avut loc decernarea premiilor Uniunii Scriitorilor pe anul 1978.

Înmînarea premiilor a fost făcută de **George Macovescu,** președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România și de **Marin Preda,** președintele juriului respectiv.

Juriul pentru acordarea premiilor Uniunii Scriitorilor pe anul 1978, în următoarea componență: **Marin Preda** (președinte), **George Bălăiță, Eta Boeriu, Mircea Ciobanu, Aurel Covaci, Gabriel Dimisianu, Victor Felea, Romulus Guga, Dan Hăulică, Ion Hobana, Klaus Kessler, Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Radu Popescu, Lucian Raicu, Catinca Ralea, Eugen Simion, Szasz Janos, Cornel Ungureanu** (membri), a fost convocat în ședință de lucru, la București, în ziua de miercuri, 20 iunie 1979.

După ce au fost supuse dezbaterii totalitatea lucrărilor valoroase, apărute sau reprezentate în anul 1978, Juriul a hotărît prin vot secret, potrivit regulamentului în vigoare, să acorde următoarele premii, care au fost ratificate de Biroul Uniunii Scriitorilor în ședința din 22 iunie 1979.

POEZIE

- DAN LAURENȚIU – „Zodia leului" (Cartea Românească)
- NICOLAE PRELIPCEANU – „De neatins, de neatins" (Junimea)
- MARIUS ROBESCU – „Spiritul însetat de real" (Cartea Românească)
- VASILE VLAD – „Îndreptările doctorului Faustus" (Cartea Românească)

PROZĂ

- RODICA IULIAN – „Cronica nisipurilor" (Cartea Românească)
- MIHAI SIN – „Bate și ți se va deschide" (Cartea Românească)
- EUGEN URICARU – „Mierea" (Albatros)

DRAMATURGIE

- PAUL CORNEL CHITIC – „Schimbarea la față" (Revista Teatru)
- TEODOR MAZILU – „Frumos e în septembrie la Veneția" (Teatrul Național București)
- MARIN SORESCU – „A treia țeapă" (Revista Teatru)

PUBLICISTICĂ ȘI REPORTAJ

- DUMITRU RADU POPESCU – „Virgule" (Dacia)
- MIHAI ȘORA – „Sarea pămîntului" (Cartea Românească)

LITERATURĂ PENTRU COPII ȘI TINERET

- VASILE BĂRAN – „Diamantul viu" (Cartea Românească)
- DAN DEȘLIU – „Un haiduc pe bicicletă" (Junimea)
- ȘERBAN FOARȚĂ – „Simpleroze" (Facla)

ESEU, CRITICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ

- MIRCEA IORGULESCU – „Scriitori tineri contemporani" (Eminescu)
- EUGEN NEGRICI – „Figura spiritului creator" (Cartea Românească)
- ALEXANDRU PALEOLOGU – „Treptele lumii sau calea către sine a lui Mihail Sadoveanu" (Cartea Românească)
- LAURENȚIU ULICI – „Biblioteca Babel" (Cartea Românească)

TRADUCERI DIN LITERATURA UNIVERSALĂ

- DAN DUȚESCU – „Troilus și Cresida" de Geoffrey Chaucer (Univers)
- MIHAI ISBĂȘESCU – Traduceri din literatura germană, publicate în anul 1978
- GRETE TARTLER – „Cele șapte mu'allaquate" (Univers)

TRADUCERI DIN LITERATURA ROMÂNĂ ÎN LIMBI DE CIRCULAȚIE UNIVERSALĂ

- LEON LEVIȚCHI și ANDREI BANTAȘ – „Poezii" de Mihai Eminescu (Minerva, limba engleză)

TRADUCERI DIN LITERARURA ROMÂNĂ ÎN LIMBI ALE NAȚIONALITĂȚILOR CONLOCUITOARE

- HORST FASSEL – „Iarba de la răscruce" de Corneliu Sturzu („Auf der Wegscheide das Gras", Dacia, poezie, limba germană)

TRADUCERI DIN LITERATURA NAȚIONALITĂȚILOR CONLOCUITOARE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

- TUDOR BALTEȘ – „Florile unui geambaș" de Sütö Andras (Teatrul Național din Tg.Mureș, secția română, teatru)

LITERATURA NAȚIONALITĂȚILOR CONLOCUITOARE

- ADONYI NAGY MÁRIA – „Emlék jelen idöben" (Amintiri în timpul prezent, poezie, Kriterion)
- KÁNYÁDI SÁNDOR – „Szürkület" („Crepuscul", poezie, Kriterion)
- WERNER SOLNER – „Mitteilungen eines Privatmannes" (Opiniile unui particular", poezie, Dacia)
- SZABÓ GYULA – „A sátán labdát" („Mingile satanei", proză, Kriterion)
- SLAVKO VESNICI – „Beli karanfil" („Garoafa albă", proză, Kriterion)
- JOACHIM WITTSTOCK – „Karussellpolka" („Caruselul", proză, Kriterion)

DEBUTURI

- LUCIAN ALEXIU – „Ideografii lirice contemporane" (critică, Facla)
- PAUL EUGEN BANCIU – „Casa Ursei Mari" (proză, Dacia)
- DANIEL DIMITRIU – „Ares și Eros" (critică, Junimea)
- VASILI KLIM – „Gora" („Muntele", proză, limba ucraineană, Kriterion)
- GABRIELA NEGREANU – „Paul Valéry sau modelul Leonardo" (eseu, Albatros)
- ION ROȘU – „Pasărea nopții" (poezie, Cartea Românească)
- SZILÁGYI N. SANDOR – „Világunk a nyelv" (Universul limbilor", eseu, Kriterion)
- DORIN TEODORESCU – „Poetica lui Ion Barbu" (critică, Scrisul Românesc)

SERIAL

Amintiri despre Esenin (I)

(Din memoriile Alexandrei Alexandrova Esenina, sora poetului) *

La noi în sat, la Konstantinovo, fetițele de șase-șapte ani erau învățate să muncească. Aduceau apă, aveau grijă de copiii cei mici, dereticau prin casă iar deja la nouă-zece ani plecau cu cei mari la plivit și cosit, spălau podelele și săpau prin grădină. Băieții plecau noaptea la păscut caii, treceau rîul călare — treburi bărbătești adică — tot pe lîngă cai, le era mai ușor decît fetelor. Și în familia noastră, copiii aveau același regim. Cumva fără să ne dăm seama și lesne de tot ne-am obișnuit cu munca. La 11—12 ani, și sora mea Katea și eu eram ajutoarele de nădejde ale mamei. Știam să plivim, mulgeam vacile, căram apă, spălam rufele la rîu.

Serghei pleca pe Oka, noaptea, cu băieții, să adape caii. Dar ajutorul lui era de trebuință numai cît stătea la bunicul Titov. Noi nu aveam cai. Așa că el muncea pe cîmp, la cosit, și tare-i mai plăcea treaba asta. Vara cînd venea acasă, tocmai în perioada cositului, el își petrecea mai tot timpul în cîmp, trăgînd la coasă în rînd cu bunicul sau cu tata, care mai tîrziu se apucase de agricultură. Rămînea cîte o săptămînă cu mujicii pe la sălașele din apropiere. Din acea perioadă a vieții sale i-au rămas în minte imagini dragi și pline de lumină: „Îmi place seara s-ascult zumzetul țînțarilor peste livezile cosite, iar decum dau glas copiii la cîntecul armonicii, fetele se pun pe joc în jurul focului... Ah, Rusia mea, scumpă țară, dulce odihnă în mătasea ierbii!" *Aici, pe întinderile acestea minunate, s-a scurs copilăria lui Serghei. Prin aceste livezi, prin cringuri și bălți el alerga desculț după puii de rață și aici culegea flori tăvălindu-se prin iarbă.*

Venirea mea pe lume n-a fost un eveniment deosebit, căci din toți frații și surorile mele n-au rămas decît doi: Serghei, cel mai în vîrstă, și Katea care avea doar cinci ani. La nașterea mea, mama avea 36 de ani și trăia singură în casă cu Katea, căci tata era măcelar la Moscova iar Serghei făcea școala la Spas-Klepik.

Țin minte venirea lui Serghei în 1915. Venise cu un prieten de-al lui, al cărui nume mi se părea neobișnuit: Leonid. Nu puteam nicidecum să-l pronunț și-i ziceam: „Hei, tu". Mama mă dojenea, Serghei rîdea, Leonid zîmbea, iar eu mă străduiam să-i evit numele, dar cînd mama m-a trimis să-l chem la masă, tărăși i-am spus: „Hei, tu", după care am fugit și m-am ascuns

(VA URMA)

* Alexandra Alexandrova Esenina, sora mai mică a poetului, s-a născut în 1911. Și-a publicat memoriile în 1960, în revista „Tînăra gardă", ca, în 1963, să-i apară cartea de memorii „Fratele meu Serghei Esenin".

REBUS

CASE

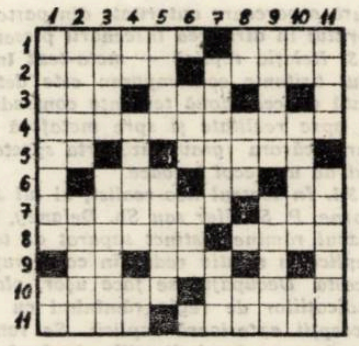

ORIZONTAL: 1) Una la o garsonieră — Clădire etajată. 2) Blocuri și iar blocuri... (pl.) — Instalații în casă!!! 3) Actor de pantomimă — A locui. 4) Casă la bloc (pl.). 5) Soare... în cameră! — Clanță. 6) Veche casă de oaspeți pentru drumeți — Într-un inel! — Primele noțiuni. 7) Case — Oraș în Belgia. 8) Circulă prin poștă (pl.) — În vacanță! 9) Inactual!! — Închise sau deschise la culoare. 10) Caii văzuți, de unii, pe pereți — Scriitor celebru, creatorul piesei „Azilul de noapte". 11) Păstrat cîteva zile într-o căsuță închiriată — Scriitor contemporan, autorul romanului „Într-o casă străină" (Teodor).

VERTICAL: 1) Colibă de locuit la stînă — Veronica Porumbacu („Ferestre deschise"). 2) Corp secundar al unei clădiri — Casă de oaspeți pentru automobiliști. 3) Ne așteaptă cu drag acasă — „Vestibul" (A. Ivasiuc; pl.). 4) Case... oglindite într-un lac!! — Folosite de constructorii de case — Zece! 5) Bani înapoiați de la o casă — A prinde fiarele 6) O onomatopee... într-un apartament! — Primele lespezi! 7) Case — Iată (reg.). 8) Într-o cabană! — Te face să vezi castelele din Spania — Într-o poză! 9) Iedera, de exemplu (pl.) — Schimbul liftului (pl.) 10) Familie (fig.) — O ușă orizontală — Cal! 11) Locuințe — Tînăr scriitor recent premiat pentru cartea sa de debut, romanul „Casa ursei mari"

DICȚIONAR: SPA. ACAN. IGA.

Viorel ABRUDAN

DIMITRIE CANTEMIR — şi romanul unui început de veac

Literatura română a trecut pragul celui de al XVII-lea secol printr-o scriere ce se va numi „Istoria ieroglifică", ea nefiind însă nici „istorie" (ci mai mult şi mai puţin în acelaşi timp) şi nici „ieroglifică" (căci autorul o decodează în amănunt, astfel încît încifrarea ei rămîne o convenţie), contestîndu-şi propria substanţă şi construcţie, semn al gîndirii libere, necuprinse în canoane, al „duhului slobod", cum spunea „izvoditoriul" acestei ciudate opere născută din îndelunga meditare asupra scurgerii şi sensurilor vieţii.

Închizînd în sine dimensiuni nedefinibile, cuprinzînd un teritoriu în care graniţele între istorie, viaţă socială şi filozofie, între realitate şi ficţiune, sînt invizibile, folosind alegoria şi simbolul, pentru a reda spectacolul social al cărui actor a fost, D. Cantemir a creat o operă polivalentă care, cumulînd valori de epopee, fabulă, basm, pamflet, memorii, eseu sau roman a fost considerată drept o scriere greu clasificabilă, rebelă la încercarea de-a se fixa în limitele unei specii. Lipsa de construcţie şi eterogenitatea lucrării, în care întreaga substanţă de fapte şi idei este răspîndită aparent la întîmplare, într-o structură a cărei logică interioară scapă ochiului din afară, a putut crea impresia unei opere haotice şi hibride, nedesăvîrşită în nici una din dimensiunile pe care a încercat să le cuprindă. Lucrarea lui D. Cantemir nu este o simplă povestire cu animale, în genul celor care circulau în Evul mediu. „Fiziologul" sau „Le Roman de Renart" sînt nişte culegeri de povestioare moralizatoare, asemănătoare unor fabule supradimensionate cu animale întruchipînd poftele şi sălbiciunile omeneşti, care, chiar dacă cuprind elemente de critică socială, sînt angajate într-un cadru mult inferior amplului tablou cu valori simbolice pe care îl va oferi „Istoria ieroglifică".

Prin substanţa şi structura sa narativă, lucrarea lui Cantemir se raportează la patrimoniul secolului al XVIII-lea, veac de majoră existenţă spirituală a Europei, prevestind romanele de factură filozofică, scrieri care prin alegorie şi parabolă vor realiza ample satire sociale, în care mişcarea largă de idei se va construi pe dimensiunile interioare specifice romanului. Elementul fantastic ce caracterizează însăşi esenţa operelor medievale, are o altă menire artistică, devine acum masca realităţii, o convenţie, în interiorul căreia realitatea se desfăşoară după legile ei fireşti, cu semnificaţiile şi valorile sale proprii. Astfel „lucrurile carile între doui mari şi vestite a Leului şi a Vulturului monarhii s-au tîmplat", asemeni călătoriilor lui Gulliver prin spaţii imaginare cu pigmei şi uriaşi, existenţei de excepţie a lui Robinson Crusoe pe o insulă nelocuită sau vizitei lui Micromegas, locuitor din „ţara lui Sirius" pe „grămăjoara de noroi" numită Pămînt, sînt forme de exprimare a realităţii prin convenţii, o modalitate de comunicare între scriitor şi lector prin semnificaţii cuprinse în coduri şi simboluri. Realitatea pe care o oferă Cantemir este o lume deghizată, evident referenţială, relevantă pînă la punctul la care „povestea" devine document.

„Gen hibrid", după cum îl definea André Maurois, romanul filozofic al secolului al XVIII-lea va fi în acelaşi timp eseu, pamflet, proză de moravuri, guvernat de vervă polemică cu mărturisite intenţii moralizatoare. Substanţa narativă a „Istoriei ieroglifice", redusă simbolic la vestita adunare a „pasirilor şi dobitoacelor", unde ipocrizia, calomnia şi pîra definesc registrul moral şi etic al unui anumit moment social, implică această operă în structura şi funcţia romanelor filozofice pe linia „absurdului" swiftian şi a „ironiei" voltairiene. La fel cu romanele filozofice ale secolului al XVIII-lea, „Istoria ieroglifică" e o evaluare metaforică a spiritului ca forţă interioară a istoriei, e o cinstire a înţelepciunii ca axă fundamentală şi principiu guvernator al destinului uman.

Prin confruntări de argumente, prin opoziţii şi raţionamente logice, prezentate în expuneri cu eficienţă diplomatică, Cantemir configurează şi modelează concret, în variaţii subtil nuanţate de context, forţa latentă a raţiunii şi virtualităţile ironiei. Definind „fiinţa" fiinţei umane, adică miezul cel adînc, dezvăluitor de adevăruri, esenţa umană este redusă la două elemente relevante — raţiunea şi rîsul, căci „a omului dintr-alte neamuri de dobitoace deosăbirea îi ieste socoteala şi hirişiia rîsul". Numai ştiinţa îl poate desăvîrşi pe om pentru ca rîsul său să poată deveni semn al unei înţelegeri superioare a lumii, „că pre cît lumina soarelui a lucra poate în organele văzătoare, pre atîta agiutoreşte mai denainte ştiinţa în mintea adulmăcătoare".

Referindu-se la romanul filozofic din secolul al XVIII-lea Henri Coulet observa că „le récit philosophique n'est lisible que s'il existe une complicité entre l'auteur et le lecteur", conivenţă care asigură înţelegerea semnificaţiei interioare a operei, a intenţiilor de substrat ale scriitorului. Pentru a pătrunde în intimitatea operei şi a o putea „tîlcui", D. Cantemir îşi îndreaptă cititorul spre dimensiunea esenţială a lucrurilor, spre „fiinţa" lor, căci „nu etimologhiia numelui, ce fiinţa lucrului trebuie tîlcuită cînd cineva de acel lucru a să înştiinţa poftеşte", referindu-se la acele sensuri adînci şi unice care, pentru un cuget deschis, devin prilej de meditaţie.

„Istoria ieroglifică" este un roman al întregului, în care substanţa narativă nu se supune unei logici ordonatoare de suprafaţă, ci uneia care se manifestă la nivelul microsistemelor din interiorul operei, unde mişcarea, cuvîntul, gestul au locul şi rolul lor exact, conform tehnicii dramatice, conexiunile imediate şi relaţiile marcate prin dialog, asigurînd devenirea. Aparent izolate, evenimentele au o solidă logică internă, faptele, ca în toate romanele de factură filozofică, fiind reflexul concret al ideilor, celulele vii care demonstrează cuvîntul. Această carte a „duhului slobod" este un roman flux, în care, odată surprins izvorul, devine simplă urmărirea curgerii naraţiunii, ce apare ca o amplă mixtură de percepţii, impresii şi reprezentări semnificative, o imagine, deci, a lumii, aşa cum se oferă ea cunoaşterii la un moment dat, cu tîlcurile ei unice, care îi asigură locul propriu în mişcarea universală.

„Istoria ieroglifică", asemeni romanelor-flux, relatează „vizibilul", adică tot ceea ce se oferă cunoaşterii în linie dreaptă pe orizontală, la nivelul înfruntărilor exterioare, al intrigilor mai mari sau mărunte, din monarhia Leului (Moldova), a Vulturului (Ţara Românească) sau din Capiştea Pleonaxii (Imperiul Otoman), dar şi pe verticală, oferind vederii panorama interioară a luptei, resorturile ei intime, descoperind adevăratele înţelesuri ale cuvîntului împodobit cu eleganţă şi rafinament. Oferind succesiv părţile întregului, redînd imensa mişcare în care nimic nu rămîne indeterminat, ansamblul apare ca o istorie socială convertită în autentic act de cunoaştere, completînd imaginea fineţei şi subtilităţii spirituale, a inteligenţei satirice a Principelui cărturar care a deschis drumul romanului românesc, la vremea cînd Europa se străduia să creeze genul.

Ramona BOCA BORDEI

Granat granular (Ocna de Fier)

Text şi meta-text în drama engleză contemporană

1. Drama engleză contemporană reflectă, prin varietatea concepţiilor şi tehnicilor utilizate, acea stare de spirit antitradiţionalistă care s-a instaurat în Anglia după cel de-al doilea război mondial. Refuzînd serializarea impusă de teatrele comerciale, scriitorii contemporani au încercat să spargă tiparele convenţionale şi să structureze textul dramatic într-o manieră ce contrazice reţetele oferite de melodramele sau piesele „bine-făcute" ce se jucau în East-End. Ceea ce se relevă ca element de absolută noutate în construcţia textului dramatic este ştergerea distincţiei nete care delimita pînă acuma cu exactitate replicile de indicaţiile de regie.

2. Atît replicile cît şi indicaţiile de regie reprezintă unităţi succesive care aparţin planului verbal al piesei. Ele se delimitează cu uşurinţă prin metoda încetăţenită în teatrul tradiţional de a pune meta-textul în paranteză. Astfel, textul dramatic conţine şi meta-textul care se păstrează atîta timp cît piesa rămîne la stadiul de manuscris sau tipăritură şi a cărui funcţie este pur descriptivă, completînd replica fără a o afecta însă în mod deosebit. În procesul lecturii, conlucrarea replicilor şi a indicaţiilor scenice transformă textul piesei dintr-o unitate închisă de scriitor prin ţesătura cuvintelor într-un spaţiu polisemantic deschis, în care se întretaie o multitudine de sensuri care depăşesc chiar şi cele prevăzute de autor.

În momentul în care se alege un alt canal de transmisie decît cartea — scena, cinematograful sau televizorul — planului verbal al piesei i se adaugă un plan scenic constituit din elemente nesuccesive care ţin fie de personaj, fie de decor. Aceasta implică nu numai o filtrare a textului de către regizor şi actori în procesul pregătirii spectacolului, ci şi o amplificare a sa prin îmbogăţirea semnului lingvistic cu elemente extralingvistice care aparţin decorului, recuzitei, gesticii. În acest moment relaţia meta-text — replică se complică. Meta-textul se pierde pentru receptor, dar devine elementul esenţial pentru determinarea planului scenic al piesei şi asigură o oarecare autoritate din partea autorului în dirijarea înscenării piesei sale.

3. Relaţia replică — meta-text în teatrul britanic contemporan este determinată de cele două tendinţe contradictorii — spre realitate şi spre metaforă — în jurul cărora gravitează arta spectacolului de un secol încoace.

3.1. În teatrul neo-realist, al lui J. Osborne, P. Shaffer sau Sh. Delaney, meta-textul rămîne distinct separat de textul-replică şi relativ redus în comparaţie cu acesta. Decupajul se face uşor, plasarea indicaţiilor de regie rămînînd cu rare excepţii exterioară replicii. Se remarcă, pe de-o parte, indicaţiile de la începutul fiecărui act care specifică elementele de decor, costumaţie şi eventual grupare. O a doua categorie, plasată la începutul sau în interiorul replicilor, precizează mişcările, gesturile, mimica şi tonul actorilor, iar cele de la sfîrşitul replicilor sau actelor se referă în general la ieşirea actorilor, stingerea luminilor sau căderea cortinei.

3.2. Cu totul alta este situaţia în teatrul metaforic, unde se disting două direcţii divergente reprezentate de teatrul absurdului al lui Beckett, care tinde să prelungească monologul dramatic cu elemente de meta-text, şi de teatrul lui David Mowat care transformă replicile în indicaţii de regie.

În piesele lui Beckett indicaţiile de regie sînt extinse aşa de mult, încît devin uneori mai consistente decît replicile în sine. De asemenea, caracterul lor poetic şi simbolic le amplifică remarcabil puterea de sugestie. Meticulozitatea lui Beckett în redactarea meta-textului este bazată pe convingerea că posibilitatea de expresie a cuvintelor este redusă şi, din acest motiv, trebuie îmbogăţită cu elemente scenice care le nuanţează. Indicaţiile de regie sînt perfect integrate în text, întrerupînd replicile şi contrapunctîndu-le cu artă. Construcţia grafică a textului este şi ea deosebit de elaborată, respectînd o simetrie internă exactă, o atentă punere în pagină şi redactare a punctuaţiei. La aceasta se adaugă realitatea unui subtext creat prin goluri de tipul tăcerilor care încarcă monologurile şi subliniază aproape fiecare cuvînt. Pauzele sînt aşa de subtil dozate prin indicarea lungimii lor, încît muzicalitatea textului poate fi corect percepută. Ritmul intern al unor piese precum „Ce zile frumoase" sau „Final de partidă", generat de alternanţa replicilor şi a indicaţiilor de regie se pierde însă prin punerea lor în scenă. Interesantă ar fi de aceea o înscenare care să permită printr-o metodă oarecare şi transmiterea meta-textului beckettian.

Situaţia opusă este ilustrată de teatrul lui D. Mowat, unul din acei tineri dramaturgi care a ştiut să găsească o cale originală de a combina noile tehnici teatrale ale predecesorilor săi. În piesele sale meta-textul este redus şi vag, funcţiile sale fiind preluate de replici. La începutul piesei „Anna-Luse" indicaţiile de regie se rezumă să menţioneze faptul că eroina, oarbă, atinge obiectele din jurul ei. În ce constau aceste obiecte, aflăm din replica eroinei care se constituie ca o simplă înşiruire de cuvinte disparate ce şi-ar afla locul mai degrabă între paranteze. Acelaşi lucru se remarcă ulterior cînd Roy, unul din eroii principali, le indică celor două fete oarbe, Anna-Luse şi Solveig, ce mişcări să facă. Notaţia scurtă, telegrafică, nu le deosebeşte de indicaţiile de regie obişnuite.

Ambele tendinţe îmbogăţesc considerabil tehnicile de structurare a textului dramatic şi ilustrează de fapt o consecinţă naturală a felului în care fenomenul dramatic englez evoluează în lupta împotriva convenţiilor.

Pia TEODORESCU-BRÎNZEU

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACŢIA ŞI ADM. — TIMIŞOARA, strada RODNEI 1, Telefon: 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA ASTRA

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

CRIZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

UN DESTIN LUMINOS ROMÂNIEI DE MÎINE

În preajma celei de a 35-a aniversări a eliberării patriei, comuniștii, intregul nostru popor au aflat cu multă bucurie Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. din 4–5 iulie 1979 cu privire la convocarea Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român, care își va desfășura lucrările intre 19 și 24 noiembrie a. c. Pe ordinea sa de zi vor figura dezbaterea și adoptarea Directivelor pentru viitorul cincinal și a orientărilor dezvoltării economico-sociale a României pînă în 1990, Programul de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic pînă în 1990 și Programul de cercetare și dezvoltare în domeniul energiei pînă în 1990, precum și orientările principale în aceste domenii pînă în anul 2000.

În ampla cuvîntare rostită la închiderea lucrărilor plenarei comune a C.C. al P.C.R. și Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a pus în evidență liniile fundamentale, principialele caracteristici ale acestor documente de importanță istorică pentru destinele țării. Pătrunse de spirit realist, ele jalonează o etapă calitativ nouă în dezvoltarea armonioasă a tuturor ramurilor economiei naționale, a tuturor județelor țării, pe calea socialismului și comunismului, asigurnid înfăptuirea operei de industrializare socialistă a țării, de modernizare a agriculturii, de creștere a forțelor de producție pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii. Creșterea puternică a avuției sociale și a venitului național vor permite ridicarea în continuare a nivelului de trai material și spiritual, realizarea unei calități noi a vieții, crearea unor condiții superioare de civilizație pentru toți cetățenii țării, demonstrîndu-se astfel practic că tot ceea ce realizăm este destinat bunăstării și fericirii omului. Pe această coordonată se inscrie și Hotărîrea Plenarei Cosiliului Național al Oamenilor Muncii din 5 iulie 1979 **privind înfăptuirea programului de creștere a nivelului de trai în perioada 1976–1980.**

Parcurgerea acestor documente evidențiază contribuția determinantă a tovarășului Nicolae Ceaușescu la elaborarea lor, la fundamentarea căilor de transpunere a lor în viață, relevîndu-se astfel, din nou, rolul proeminent al secretarului general în stabilirea liniei strategice și tactice a partidului, gîndirea și acțiunea sa de mare deschidere novatoare, dinamismul de esență revoluționară, întemeiate pe profunda cunoaștere și analiză a realităților societății contemporane românești.

Exprimînd înalta apreciere dată de întregul partid și întregul popor calităților sale de eminent conducător comunist și om de stat, neobositei sale activități consacrate fericirii poporului și înfloririi patriei, cauzei generale a socialismului și comunismului, plenara a adoptat hotărîrea ca, în cadrul conferințelor organizațiilor județene de partid ce vor avea loc în pregătirea Congresului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU să fie propus pentru funcția de secretar general al partidului.

În spiritul democratismului profund ce caracterizează viața partidului și a societății noastre, documentele ce figurează pe ordinea de zi a Congresului vor fi supuse dezbaterii întregului partid și opiniei publice și apoi în cadrul Congresului, astfel încît, prin încorporarea propunerilor ce vor fi făcute, să întruchipeze înțelepciunea colectivă, voința unanimă a partidului și a poporului. În același spirit, plenara a stabilit măsuri privind normele de reprezentare și componența delegaților la Congres, organizarea în perioada premergătoare Congresului a adunărilor și conferințelor pentru dări de seamă și alegeri în toate organizațiile locale ale partidului. Stabilirea pentru alcătuirea Comitetului Central a unor norme de reprezentare pe baza cărora numărul membrilor C.C. va fi sporit și măsurile privind mai justa reprezentare în cadrul Comitetului Central a tuturor județelor țării, stabilirea unor asemenea criterii și pentru organele locale va avea consecințe favorabile asupra activității de conducere la toate nivelurile, asupra muncii de partid în general, va contribui la lărgirea democrației de partid și la crearea condițiilor pentru o mai activă participare a comuniștilor la adoptarea și înfăptuirea hotărîrilor.

Așa cum se subliniază în Hotărîrea plenarei C.C. al P.C.R., întreaga activitate de întîmpinare a forumului suprem al partidului va trebui să contribuie la creșterea spiritului revoluționar al comuniștilor, întărirea unității și forței partidului, a ordinii, răspunderii, disciplinei în toate domeniile de activitate, sporirea forței politice și organizatorice a tuturor organelor și organizațiilor de partid și amplificarea legăturilor lor cu masele ; la dezvoltarea capacității acestora de mobilizare a tuturor celor ce muncesc pentru înfăptuirea politicii partidului.

Filip PAȚAC

AUREL MARTIN : „Sebastian"

IMNELE PATRIEI

NICOLAE DOLÂNGĂ

Amintire

Privește prin ocheanul acesta
Al respirației mele :
Sub ciuperca uriașă a depărtării
Există un sat,
Mereu mai mic,
Cu dealurile apropiate.
Atîția fluturi, simțuri colorate,
Ale celor din pămînt,
Zboară printre cuvinte.
E-atît de mare satul de sub holde :
Neștiute uliți, mirifice răspîntii,
Ce leagă rădăcinile grîului
Și dau mireasmă florilor...
Iar izvorul de sub povîrnișul albastru,
Al strigătului,
E ziua cea dintîi
Ce curge către noi.

CRIZANT 28

(590) ● 12 iulie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pagini 1 leu

CONTEMPORANII - ANUL 35

SPRE OMENIA DIN OAMENI

Prezentă în toate prognozele, dimensiunea umană a dezvoltării constituie problema cardinală a contemporaneității și-și găsește răspunsuri diferite în funcție de sistemele sociale în care se reflectă.

Rezumînd elementul de perenitate al tuturor preocupărilor teoretice sau practice care au vizat omul în intreaga sa istorie, socialismul propune un nou limbaj al muncii în cadrul căruia omul este redescoperit în calitate de creator de valori. Circumscris planurilor economic, social, politic și spiritual, acestea nu mai apar ca **limite** ale personalității ci în calitate de **condiții** firești ale afirmării plenare a acesteia ; sistemul de referință al reconstruirii individualității umane în lumina marilor comandamente ale epocii.

Deoarece **„menirea istorică a socialismului este nu numai de a elibera omul de asuprire și exploatare, de a asigura bunăstarea lui materială ci de a făuri o civilizație spirituală superioară, care nu se poate realiza decît prin formarea unui om nou, cu o înaltă conștiință și pregătire culturală și profesională, cu un profil moral-politic înaintat"**, România socialistă a creat pentru întregul popor ca și pentru tînăra generație" **condiții optime de viață, posibilități neîngrădite de a urca cele mai înalte trepte ale științei și culturii, de a-și împlini aspirațiile și dorințele cele mai cutezătoare, afirmîndu-se nestingherit în toate compartimentele societății, în întreaga viață social-politică a țării"**, după cum afirma tovarășul **Nicolae Ceaușescu** în recentul Mesaj adresat Organizației Pionierilor din România cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la crearea sa.

Ca teorie generală despre lume și viață dar și ca practică social-istorică, socialismul, în larga sa deschidere umanistă, ia ca punct de plecare, dar și ca punct final, omul. Între aceste două extreme, structurile economice, sociale și spirituale se definesc ca trepte succesive de umanizare, de **obiectivare desfășurată a omeniei din oameni.** În sensul realizării efective a acestui suprem deziderat, Codul etic, ca sinteză a valorilor pozitive ale societății noastre, îngemănează și propune în același timp un model de om pe măsura tipului de societate : omul multilateral dezvoltat, constructor conștient și devotat al celei mai umane societăți care s-a **edificat vreodată pe aceste pămînturi. În egală măsură** ghid teoretic și practic al devenirii noastre codul trasează arealul praxeologic al participării omului nou, la redimensionarea istorică a noii societăți. O societate în care umanizîndu-se integral raporturile sociale devine posibilă adecvarea și armonizarea în același timp a cerințelor progresului social cu satisfacerea intereselor tuturor indivizilor.

În această perspectivă de interpretare marile primeniri istorice inițiate de actul Eliberării și continuînd cu cele din zilele noastre, au marcat generalizarea unui nou mod de raportare a societății la membrii săi : **de la subordonarea** față de societate **la participarea activă** ca urmare a conștientizării la nivel de masă a statutului omului în dinamica procesului istoric al socialismului.

În acest sens, lărgirea bazei sociale a democrației ca mijloc eficient de luare în stăpînire de către societate a propriei sale dialectici face posibilă, dar și necesită în același timp, trecerea la un nou stadiu de raportare a individului la societate : **inițiativa** ca unitate de măsură a gradului de exprimare sub semnul libertății individuale.

De aici suprema responsabilitate socială dar și noblețea muncii în socialism : activitate care poartă puternic amprenta personalității dar este în același timp reprezentativă și pentru societate.

Omul multilateral dezvoltat, om de o ireproșabilă competență profesională dublată de o nuanțată cultură generală tehnică și umanistă și informat cunoscător al concepției materialist-dialectice și istorice despre lume și viață este un participant activ la viața obștei vital interesată în edificarea grandiosului proiect social și uman pe care-l reprezintă Programul Partidului Comunist Român de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. În contextul acestei laborioase participări – inclusiv la elaborarea strategiei de înfăptuire a transformărilor sociale pe care în continuare le ridică revoluția și construcția socialistă – devine posibilă **creativitatea istorică a maselor,** deci **obiectivarea la dimensiune istorică a inițiativei** individuale pe fundalul determinismului social general. Cuprinse în acest avînt emulativ, Festivalul „Cîntarea României", competiția națională „Daciada" ș. a., au fost concepute și funcționează ca tot atîtea posibilități de manifestare plenară în cîmpul creației a întregului popor.

Pentru făurirea conștientă a propriei sale istorii pe dimensiunea unui viitor dezirabil pentru care a optat în urmă cu treizeci și cinci de ani se găsește azi poporul român angajat în plin proces de revoluție și construcție socialistă a țării, proces care se desfășoară, în egală măsură în structurile materiale ale existenței sociale cît și în structurile spirituale ale devenirii noastre comuniste, spre noi performanțe ale condiției umane pe pămîntul României.

Ștefan BUZĂRNESCU

CRONICA LITERARĂ

Dumitru Popescu

Rază de cobalt

Ed. Eminescu, 1979

Şi în **Rază de cobalt** viziunile pe care le propune poezia lui Dumitru Popescu sint, în chipul cel mai tranşant, alegorice ; pornind de la titluri, poemele luminează, fără putinţă de echivoc, un înţeles etic, o împrejurare general umană ori istorică, un topos al existenţei planetare. Tonul sarcastic, înalt revendicativ şi vindicativ al poeziei, acelaşi (abstracţie făcînd de unele nuanţe) în două din anterioarele volume, **Un om în agora** şi **Gustul simburelui,** îl relevă pe liric în statornică raportare la experienţele tragice ale secolului (**Coşmar mondial, Joc tragic, În veacul acesta..., Război, Teroare brună, Seism** etc.), la timp, destin colectiv, artă ; teme, desigur, de interes obştesc, teme fundamentale ale literaturii, toate constituind pentru autor prilejul de manifestare a unei irecuzabile dispoziţii reflexiv-polemice: **„Acuz de ultragiu premeditat / şi inaită trădare / poemul care leagănă uritul, matern, / şi-i spală pletele în clăbuce solare. / / Condamn de asemenea mintea bine spălată, / privirea glasată, înfăşurată în ţiplă roz, / dantura strălucind în vitrină / cînd trec inestetice vicii / în frunte cu cel mai sobru şi virtuoz. / /.../ / Versul nichelat, versul cleşte / jupoaie pieile, / ambalajul epidermic croit după clişeu, / dezvăluind dialectica încîlcită, ascunsă, / într-un imaculat ecorşeu" (Cercul de fier).**

Fapt evident pentru lectorul volumului **Rază de cobalt,** ceea ce face particularitatea poeziei lui Dumitru Popescu este conformitatea dintre propoziţiile ce propun, explicit, un principiu liric, dintre imperativele morale şi estetice postulate şi substanţa poeziei.

De factură reflexivă în primul rînd, poemele lui Dumitru Popescu îşi relevă nucleul generator într-o pornire de asumare, polemică, a realităţii veacului, în afara oricărei tentative de idealizare, de înfrumuseţare. O privire lucidă, severă, străbate meridianele şi evul colecţionînd imagini elocvente prin duritatea notaţiilor : **„În noaptea veacului acesta fără somn / monştrii schelălăie / aproape sufocaţi de propria duhoare, / oamenii puşi de cart / doar de un frig de gheaţă / mai pot să se-nfioare. / / Printr-un tunel blindat, geniul satanic a adus / geologia veche, răsturnată ; / urmele omului ştergînd de tot, / planetei poate să-i redea / incandescenţa primordială, / dintr-odată. / / Parlagii pot să-i reteze beregata, / să o jupoaie cu o precisă frenezie, / zvîrlind c-un gest postum în haos / însingerata carne vie. / / «E-aproape prea tîrziu» — se-aude vocea sfinxului-oracol / la porţile cetăţii / şi Oedip pălmuieşte perversul vechi destin, / monştrii tresar în subteranele culcuşuri, / neliniştiţi, stăpînii îi mîngîie, îi pun să nască, / sălbăticindu-i şi pe cei ce vin" (Coşmar mondial).**

Cu versuri cum sînt cele citate aci, poetul regăseşte însă nu numai un limbaj de mare pregnanţă în sfera poeziei sociale şi politice, dar şi cîteva repere ale poeticii expresioniste, relevabile şi în textele din anterioarele volume publicate. O dată în plus, deci, violenţa expresiei, imaginile precise, aspre, uneori de o căutată cruzime, lapidaritatea formulărilor şi proiecţiile mitice dau relief unor parabole lirice în care sondajul filosofic şi tensiunea către realitatea brutală, netransfigurată, edifică, cu egală elocvenţă, asupra viziunii existenţiale propuse de către poet, asupra proiectului moral şi estetic al poeziei : **„Arbori cu fruntea spălată în azur / rana şi-o oblojesc cu lacrimi de răşină, / ostaşii ghemuiţi în tranşee / la stela funerară a mamei se înclină. / Metalice mîini smulg toamnelor brutal / bijuteriile, smirna cădelniţată-n vie, / dar altă mînă aruncă beteală în văzduh / şi naşterea se săvîrşeşte sub anestezie. / /.../ / Ureche sidefie, ghioc întortocheat / adună de pe ţărmuri / lungi ţipete de viaţă şi de moarte, / înfiorîndu-se la taina din adînc / şi la înmormîntarea talazurilor aparte ! / / În acest cerc / de moale şi palidă penumbră / în care sîngele îmi este mai cald ca orişicînd, / în spuza grea sub care bucuria supravieţuieşte / te chem, frate preo aspru, / ca să te faci mai blînd" (Cercul de penumbră).**

De o remarcabilă aplicare reflexivă la realitate, cu accente vehement polemice dar, nu o dată, străbătute de inflexiunile unei lucide melancolii, poemele din **Rază de cobalt** îl situează pe Dumitru Popescu, în sfera poeziei de idei, gnomice, ca o prezenţă inconfundabilă.

Lucian ALEXIU

Eugen Simion

Timpul trăirii, timpul mărturisirii

Ed. Cartea Românească, ed. a II-a, 1979

Citită azi, la mai bine de doi ani după apariţia sa, cartea lui Eugen Simion rămîne încă o carte deosebit de spetaculoasă ; succesul ei nu a fost întîmplător şi superlativele care au însoţit-o au fost binemeritate. Între cele mai bune eseuri ale literaturii noastre noi, **Timpul trăirii, timpul mărturisirii** reclamă, dincolo de recenzii şi recenzenţi, un loc aparte între cărţile „definitive" ale literaturii ultimilor 35 de ani. Ce am mai adăuga, după cele scrise la apariţia cărţii ?

Cartea lui Eugen Simion începe cu note şi impresii zilnice : nu vrea, adică, să trădeze ideea de jurnal. Precizia e de romancier şi verva de moralist. Dacă cultura franceză îi este culturii române o cultură familiară, existenţa pariziană a omului de cultură român poate fi o verificare a demnităţii sale intelectuale, a calităţii ştiinţei sale şi, mai ales, a capacităţii lui de a deveni el însuşi. O personalitate fragilă poate fi dizolvată de şoc, un om de aproximativă şi fragilă cultură poate deveni opac valorilor pe viaţă. Eugen Simion priveşte totul cu detaşare şi linişte ; existenţa sa interioară nu e ameninţată de vreo sirenă pseudo culturală. Siguranţa sa, mereu exemplară, îi permite să contemple fără prejudecăţi şi fără complexe lumea pe care ne-o prezintă, cea în care trăieşte. Poate că mai întîi ar fi de subliniat felul în care scriitorul urmăreşte **spectacolul** lumii noi, cea cu care vine în contact. Capacitatea de discernămînt a omului de cultură desparte apele de uscat. spectacolul frivol de cel plin de semnificaţii. Început ca o carte de vacanţă, jurnalul nu se abate de la condiţia lui de jurnal. Scriitorul participă, cu umor, cu jovialitate, cu bunăvoinţă la întîlniri cu personalităţi la modă, vede filme la modă. Îşi însoţeşte studenţii la sărbătorile lor, discută liber cu ei, le ascultă părerile, impresiile, încearcă să le cenzureze entuziasmul cînd acesta e excesiv. Un loc aparte între personajele jurnalului l-ar ocupa exaltaţii, artiştii raţi, scriitorii rataţi, filosofii necondiţionaţi, cei care, prin farsă, încearcă să se integreze unui stil al culturii. Un loc nu minor l-ar ocupa deci farsa, însuşi scriitorul fiind implicat fără voie într-una din ele, ca translator al scrisorilor de amor dintre o vînzătoare pariziancă şi un cîntăreţ brunet din România. Dincolo de spectacolul lumii, cu excesele, mizeriile, frivolităţile lui, se întemeiază spectacolul cărţii ; ironia, umorul, înscenarea, portretul tăiat în linii subţiri, dar şi replica de mare efect dau imaginea talentului unui autor ce afirmă dreptul său la mărturie şi în deplina libertate a confesiunii sale. Cartea e departe de a fi aşezată sub semnul ironiei ; dimpotrivă, ea este, în ceea ce are esenţial, o carte gravă. O carte a afirmaţiei valorilor cele adevărate, şi nu una a negaţiilor vesele, făcute pentru a servi buna dispoziţie a cititorului. Firească că biografia — mărturia — îşi păstrează pînă la capăt locul ei ; că în Jurnal eroul se confesează mereu, mărturiseşte stări de spirit, atitudini. Necontenita cenzurare a iluziilor, corectarea lor, nu exclude reveria. Observaţii alerte, mereu substanţiale, transformă notele fugare, le organizează într-un remarcabil eseu. Ce însemnăm noi, românii în lumea de azi, ce înseamnă spiritul francez pentru noi, iată întrebări de mizã mare la care autorul îşi propune să răspundă în această carte în care eseul acaparează şi modifică vacanţa literară. Sobrietatea, tensiunea ideilor arhitectează notele, ce se supun ordinii generale. **Timpul mărturisirii** aparţine în întregime, pînă la urmă, omului de cultură, izolarea sa fiind iluzorie, ca şi vacanţa sa. Întîlnirile cu cei de acasă, sînt momente festive, evenimente, aşa după cum evenimente sînt sosirile unor scriitori români la Paris. Criticul se transformă în amfitrion, în ghid, în plăcut şi grijuliu cicerone. Din amicala şi frăţească atenţie se nasc portrete remarcabile, uşor aduse din condei ; cum se simte scriitorul român de azi la Paris, cum se verifică el faţă de această lume ? Travestit în însoţitor, istoricul literar nu-şi uită meseria ; dimpotrivă, găseşte un fel inedit de a şi-o afirma. Fişele de altădată se continuă cu altele, prozatorul Eugen Simion îşi continuă travaliul de critic. Portretele sînt remarcabile, Miron Radu Paraschivescu, Zaharia Stancu, Marin Preda cîştigă în înţelegere vizavi de acest oraş al tuturor miturilor culturii. Despovărat de obligaţiile de istoric (obligaţii ce impun, crede Eugen Simion, o sobrietate aparte) condeiul se mişcă lejer, cu mare bucurie.

Cornel UNGUREANU

MARGINALII

O lectură înnoitoare

Recenta analiză a Luceafărului **semnată de Marin Mincu * pune încă o dată problema limitelor interpretării critice, atît datorită îndrăznelii ei, cît şi ţinînd seama de mai vechi puneri în gardă, privitoare tocmai la lecturile poemului eminescian. „Luceafărul, zicea ironic G. Călinescu, este obiectul celor mai adînci expertize. Luceafărul e Satana, Neptun, Arhanghelul Mihail, Neantul şi alte lucruri, numai ce spune Eminescu că este nu poate fi". Vorba este aspră deşi, dacă o reîntegrăm în context, înţelegem că marele critic se alarmase de „emulaţia universitară" în jurul lui Eminescu, mai ales cu gîndul la un adevăr evident : o interpretare nouă nu este, obligatoriu, mai bună decît cele dinaintea ei şi nici măcar nu este cu necesitate una bună.**

Cum vede lucrurile Marin Mincu ? A accepta un model de lectură mai de mult stabilit, înseamnă — socoteşte el — a intra într-o stare de inerţie interpretativă : „... cui ar folosi situaţia stagnantă ce ar deriva din fetişizarea părerilor critice...?" Şi acest punct de vedere este de bun simţ.

Toate astea n-ar merita să fie reamintite dacă analiza lui Marin Mincu s-ar împotrivi numai părerii celei mai răspîndite cu privire la poemul Luceafărul **— ca ounere în pagină doar a conflictului dintre omul comun şi omul superior. Rostul analizei se evidenţiază îndeosebi în legătură cu îndoielile unora asupra valorii, poemului, îndoieli motivate între altele de opinia că** Luceafărul **ar fi — faţă de alte poezii eminesciene — rece, laborios, artificial, conceptualizat. „... dimpotrivă, exclamă noul exeget, capodopera eminesciană păstrează nealterate intuiţiile poetice originare, deşi acestea sînt înglobate în perfecţiunea „rece" a formei". Este, în fond, ceea ce şi-a propus să dovedească. Sprijinit — în plan teoretic — pe studiile lui Albert Béguin şi, îndeosebi, ale lui C. G. Jung, Marin Mincu susţine într-o argumentaţie densă că poemul eminescian dezvoltă cu strălucire premise ale celei mai profunde poetici romantice — cea germană. E vorba de doctrina fraţilor Schlegel şi a lui Novalis, iar nu de aceea a unor romantici tîrzii cu care, prea adesea, Eminescu este asemănat.**

Marin Mincu integrează Luceafărul **în poetica visului şi vede în cele patru personaje proiecţii ale unei reverii şi analizează dialectica raporturilor dintre ele, cu atît mai complexă cu cît fiecare închide în sine dualitatea animus/anima. Nu comunicarea învăluită a unui sens predeterminat trebuie căutată în poem, ci procesul „developării", al conştientizării neîncheiate a unui sens. Cu alte cuvinte,** Luceafărul **este locul naşterii unui simbol, ceea ce, între altele, îl face să fie şi autorevelator, adică să aibă ca sens propriul său proces de creaţie.**

Prin deschidere semantică, prin natura sa dilematică — manifestare simultană a unor semnificaţii opuse, de unde neputinţa pentru cititor de a separa termenii opoziţiei şi de a se fixa asupra unei concluzii —, poemul face trecerea către poezia modernă. Totuşi, Luceafărul **rămîne precumpănitor romantic, căci nu exasperează contradicţiile într-un vîrtej al indeciziei ; dimpotrivă, le estompează într-o armonie a contrariilor ce culminează în imaginea finală — aproape androginică — a celor doi tineri deveniţi asemăntori între ei.**

În ceea ce priveşte problema limitelor interpretării, un punct de vedere nu poate fi nici schiţat într-un spaţiu atît de restrîns, dar găsesc că atunci cînd atitea mijloace analitice se aplică la un text, interpretarea se justifică, măcar în sine, prin inteligenţa ei.

Livius CIOCÂRLIE

---

* Mihai Eminescu, **Luceafărul,** tabel cronologic, prefaţă, comentarii şi bibliografie de Marin Mincu, Editura Albatros, Bucureşti, 1978.

VIAŢA LITERARĂ

COLOCVIILE REVISTEI „TRANSILVANIA"

● În zilele de 28—30 iunie 1979, în sala de festivităţi a Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă Sibiu, în prezenţa lui **George Macovescu,** preşedintele Uniunii Scriitorilor, şi **Ion Munteanu,** secretar al Comitetului judeţean de partid, s-au desfăşurat colocviile de critică ale revistei „Transilvania", manifestare ajunsă la cea de-a III-a ediţie. În cadrul recentei sesiuni au prezentat referate şi au luat cuvîntul : **Vasile Avram, Mircea Braga, Vasile Chifor, Livius Ciocârlie, Constantin Crişan, Ilie Guţan, Franz Hodjak, Ion Ianoşi, Adriana Iliescu, Gelu Ionescu, Romul Munteanu, Marian Popa, George Nistor, Eugen Onu, Marosi Peter, Titu Popescu, Al. Simion, Dolores Toma, Radu Toma, Mircea Tomuş, Ecaterina Ţarălungă, Laurenţiu Ulici, Doina Uricariu, Smaranda Vultur, Mircea Zaciu.**

Au participat, de asemenea, la lucrările colocviilor, **Marin Preda, Constantin Chiriţă, D. R. Popescu, Franz Storch, Mircea Radu Iacoban, Anghel Dumbrăveanu, Dan Tărchilă, Romulus Guga, Ilarie Hinoveanu, Traian Iancu.**

ADUNAREA GENERALĂ A ASOCIAŢIEI SCRIITORILOR DIN SIBIU

● În aceeaşi sală, în după-amiaza zilei de 30 iunie 1979, s-au desfăşurat lucrările adunării generale anuale a Asociaţiei Scriitorilor din Sibiu. La lucrări au participat **George Macovescu,** preşedintele Uniunii Scriitorilor, **Constantin Chiriţă, Dumitru Radu Popescu, Marin Preda** şi **Franz Storch,** vicepreşedinţi ai Uniunii Scriitorilor, **Traian Iancu,** membru al Consiliului Uniunii Scriitorilor, **Mircea Radu Iacoban, Anghel Dumbrăveanu, Dan Tărchilă, Romulus Guga, Ilarie Hinoveanu** şi membri ai Asociaţiei.

Mircea Tomuş, secretarul Asociaţiei, a prezentat informarea cu privire la activitatea Asociaţiei Scriitorilor din Sibiu de la înfiinţare pînă în prezent. În continuare, **Titu Popescu** a relevat succesele obţinute de membrii Asociaţiei în domeniul producţiei editoriale, **Mircea Braga** a subliniat sprijinul acordat de membrii Asociaţiei activităţilor culturale iniţiate de Comitetul de cultură şi educaţie socialistă, iar **Ion Mircea** a vorbit despre activitatea desfăşurată în cadrul cenaclurilor literare din judeţul Sibiu.

Simbătă 30 iunie, conducerea operativă a Uniunii Scriitorilor, în frunte cu tovarăşul **George Macovescu,** preşedintele Uniunii Scriitorilor, a făcut o vizită protocolară tovarăşului **Vasile Bărbuleţ,** prim-secretar al Comitetului judeţean de partid. Cu acest prilej, a avut loc un schimb de păreri cu privire la activitatea Uniunii Scriitorilor şi la realizările obţinute de oamenii muncii din judeţul Sibiu.

CONSFĂTUIRE DE LUCRU A CONDUCERILOR ASOCIAŢIILOR DE SCRIITORI

● Duminică, 1 iulie 1979, în prezenţa preşedintelui Uniunii Scriitorilor, **George Macovescu,** a avut loc consfătuirea de lucru a Conducerilor de asociaţii de scriitori din ţară la care au participat : **Marin Preda** şi **Franz Storch,** vicepreşedinţi ai Uniunii Scriitorilor, **Constantin Chiriţă,** vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor şi secretarul Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti, **D. R. Popescu,** vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor şi secretarul Asociaţiei Scriitorilor din Cluj-Napoca, **George Bălăiţă,** secretar al Uniunii Scriitorilor, **Dan Tărchilă,** secretarul Asociaţiei Scriitorilor din Braşov, **Mircea Radu Iacoban,** secretarul Asociaţiei Scriitorilor din Iaşi, **Mircea Tomuş,** secretarul Asociaţiei Scriitorilor din Sibiu, **Anghel Dumbrăveanu,** secretarul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara, precum şi **Romulus Guga** şi **Ilarie Hinoveanu** reprezentînd asociaţiile din Tg. Mureş şi Craiova, şi **Traian Iancu,** director al Uniunii Scriitorilor.

INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ

BUCUREŞTI

Acţiuni eficiente pentru organizarea financiară a unităţii

In spiritul orientărilor generale ale politicii economice şi financiare a statului nostru, utilizarea eficientă a fondurilor materiale şi băneşti contribuie la sporirea eficienţei de ansamblu, la dezvoltarea armonioasă a procesului economic.

In continua rentabilizare a unităţii, colectivul I.M.F. Bucureşti – un adevărat nucleu al responsabilităţii pentru calitatea şi competitivitatea produselor – se preocupă cu rezultate excelente de folosire completă şi cu un ridicat grad de eficienţă a fondurilor materiale.

Sporirea producţiei fizice de inaltă calitate, in condiţiile reducerii consumurilor materiale ,întărirea spiritului gospodăresc – iată ce caracterizează eforturile acestui harnic colectiv de muncă. Lărgindu-se cimpul observaţiei în privinţa studierii dinamicii de circulaţie a principalelor sortimente şi grupe de materiale, cu pondere determinantă în activitatea unităţii, s-a stabilit o relaţie optimă şi obiectivă între cerere şi consum, orientind prioritar mijloacele financiare spre nevoile de moment ale producţiei.

Un instrument util la reuşita acestei acţiuni l-a constituit perfecţionarea sistemului informaţional din intreprindere şi, pe această cale, redimensionarea periodică a stocurilor de materiale în funcţie de necesarul exerciţiului de plan următor.

Urmărindu-se incorporarea la timp a materialelor aprovizionate, s-a îmbunătăţit simţitor modul de utilizare a normativelor financiare, diminuindu-se nomenclatura structurii elementelor şi valoarea imobilizărilor financiare.

Volumul actual al materialelor disponibile şi fără mişcare reprezintă urmarea firească a perfecţionării activităţii economice în conţinutul căreia se detaşează folosirea judicioasă a produselor din metal, reducerea consumurilor de combustibili şi energie, introducerea unor tehnologii noi, evitarea risipei etc.

Intenţionind accelerarea vitezei de rotaţie a fondurilor băneşti, INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ are in vedere valorificarea şi reintroducerea în circuitul economic naţional a materialelor care fac obiectul unui excedent temporar.

In acest scop pune la dispoziţia sectoarelor interesate din economie următoarele repere :

Nr. crt.	Denumirea		Cantitatea	P/U	Total
Tablă oţel carbon de scule					
1.	W 1 630	4,5 mm	10 800	3,55	3 834
2.	W 1 630	5 mm	523	7,60	3 974,80
3.	W 1 625	5 mm	160	11,20	1 792
4.	W 1 630	12 mm	2 200	3,50	7 700
Tablă oţel fără remanenţă					
1.	W 1 015	6 mm	3 000	12,12	36 360
Tablă neagră					
1.	OL 34	0,4	8 560	4,10	35 096
Tablă silicioasă					
1.	0,2 mm		268	25	6 700
Tablă oţel inox					
1.	V 4 828	60 mm	1 930	29,35	56 645,50

Nr. crt.	Denumire		Cantitate	P/U
Oţel carbon de scule				
1.	W 1 540	Ø10	218	8,02
2.	OSC 8	10	2 370	4,47
3.	OSC 10	10	5 688	8,02
4.	OSC 7	18	330	7,96
5.	OSC 10	20	2 350	7,96
6.	W 1 520	22	1 100	7,96
7.	OSC 7	22	7 075	7,96
8.	W 1 540-OSC 10	6×6	100	9,50
9.	OSC 7	7×7	47	10,64
10.	OSC 10	8×8	180	5,50
11.	W 1520	8×8	95	12,16
12.	W 1 520	10×10	90	12,92
13.	OSC 7	10×10	390	9,50
14.	OSC 10	10×10	100	10
15.	OSC 7	12×12	240	3,95
16.	W 1 520	12×12	630	9,15
17.	OSC 10	16×16	450	5
18.	OSC 8	60×60	2 600	10,50
19.	W 1 530	12×6	400	5
20.	W 1 540	25×5	140	4,85
21.	OSC 8	30×12	570	4,45
22.	OSC 8	35×8	500	4,27
23.	OSC 8	60×10	5 790	4,25
24.	OSC 8	70×8	1 400	8
25.	OSC 7	70×10	235	8
26.	Poldy T5-OSC 8	70×10	750	8,05
27.	DT 5	70×10	95	4,30
28.	W 1 530	70×12	580	3,75
29.	OSC 8	80×8	11 820	9,80
30.	OSC 8	80×10	4 750	3,80
31.	W 1 530	90×10	750	4,40
32.	W 1 540	90×14	1 120	4
33.	W 1 530	110×8	1 [illegible]	4,60
34.	Paldy 5	130×8	392	4,55
35.	OSC 8	130×12	3 600	5
36.	RT 8	130×12	270	4,40
Oţel rapid				
1.	W 3 355	Ø2,5	50	364,35
2.	W 3 355	3	50	283,20
3.	W 3 355	6	150	100,24
4.	W 3 355	14	100	103,94
5.	W 3 355	18	500	121,60
6.	W 3 355	20	700	123
7.	W 3 355	22	600	121,60
8.	W 3 355	28	195	121,60
9.	Rp 3	30	400	103,91
10.	W 3 355	200	500	102,80
11.	W 3 355	220	150	121,60
12.	W 3 355	6×6	400	123
13.	W 3 355	8×8	1 000	124,50
14.	W 3 355	10×10	800	100,60
15.	W 3 355	12×12	1 400	103,40
16.	W 3 355	14×14	1 500	104
17.	W 3 355	16×16	1 400	103,68
18.	Rp 3	20×20	400	103,57
19.	W 3 355	12×4	85	104
20.	W 3 355	25×12	390	100,65
	W 8 550	708	708	9,50
	W 85	150	3 000	47,73
	W 8 550	160	400	9,50
	W 2 842	180	1 447	8,90
	W 18	180	2 000	6,05
	W 2 581	200	5 300	7
	M 18	210	2 000	8,30
	W 2 842	240	600	7,75
	W 2 842	250	1 060	5,30
	W 2 581	300	8 000	46,72
	W 2 581	350	7 000	46,75
	W 2 080	50×50	72	10,98
	W 2 080	80×80	224	10,92
	C 120	120×120	170	10,60
	C 120	150×150	360	10,64
	W 2 080	200×200	97	25
	W 2 842	45×16	121	9,83
	C 120	80×30	705	11,36
	M 18	80×30	1 000	8,11
	W 2 080	200×30	6 500	11,12
	W 2 080	250×25	1 000	20
	W 2 080	250×30	2 000	22
	W 2 080	250×40	2 500	11,40
	W 2 080	250×50	1 500	25
	W 2 080	300×30	1 000	25
	W 2 080	300×50	1 500	25
	W 2 080	300×60	2 000	11,40
	W 2 080	300×80	1 000	11,40
	W 2 080	300×70	1 000	15
	W 2 080	300×100	1 000	12
	W 2 080	350×30	2 500	15
	W 2 080	350×40	2 000	11,75
	W 2 080	350×50	2 000	25
	W 2080	350×60	2 000	11,19
	W 2 080	400×100	1 000	12
Oţel aliat de scule				
	W 2 419	Ø3,5	300	30
	W 2 581	4	44	48,56
	W 2 581	5	588	48,77
	W 2 842	5	113	13
	W 2 842	6	69	12
	W 2 581	9	100	47,90
	Poldy solar	10	589	9,70
	W 2 419	10	2 000	19,10
	H 12	10	300	11,21
	Poldy HPS	10	600	38
	W 2 419	10,5	163	11,87
	Poldy stabil	12	81	9,20
	W 2 419	12	350	22,05
	Poldy solar	12	474	9,70
	Poldy solar	13	100	10
	Poldy solar	14	350	13,50
	Poldy solar	15	201	15
	Poldy solar	36	272	13,10
	W 2 842	42	259	9
	C 120	60	1 500	10,70
	M 18	60	1 200	4,73
	W 2 419	80	156	12,95
	Poldy solar	80	86	10
	M 18	80	2 000	4,81
	M 18	90	1 000	6,04
	M 18	95	1 000	6,42
	HVG—W 2 419	95	800	7,69
	Poldy solar	95	685	9,70
	C 120	100	500	9,95
	W 2 365	100	444	13,97
	W 2 365	110	262	14,25
	W 2 606	130	873	18,28
Tev. construcţii				
1.	OLT 35	Ø5×1	37	49,20
2.	OLT 35	6×1	76	49,18
3.	OLT 35	6×2	1 109	31,60
4.	OLT 35	7×2	222	30,50
5.	OLT 65	21×8	520	6,45
Bandă oţel arc				
1.	W 8 159	10×0,2	102	76,33
2.	W 1 221	10×0,3	45	21,30
3.	W 7 103	18×0,1	107	67,21
4.	W 7 103	15×0,3	74	59,52
5.	W 8 159	20×0,2	35	48,66
6.	W 7 103	20×0,5	41	24,50
7.	W 8 161	20×0,6	104	24,35
8.	W 8 159	20×0,6	156	24,35
9.	W 7 103	25×0,2	124	89,72
10.	W 8 140	25×0,4	29	57,80
11.	W 8 159	25×0,7	221	19,80
12.	W 8 161	25×0,7	24	24,35
13.	W 1 221	26×1	568	28
14.	W 7 103	30×0,2	150	53,27
15.	W 7 103	20×0,4	126	51,57
16.	W 1 221	20×0,5	653	63,85
17.	W 7 103	30×0,5	138	4-,11
18.	W 8 159	30×0,8	500	55,18
19.	W 7 103	40×0,15	120	61,45
20.	W 7 103	40×0,5	61	59,17
21.	W 8 159	42×0,3	100	64,46
22.	W 7 103	120×0,5	510	29,61
23.	W 8 140	160×0,4	85	25,85
24.	Arc 3	90×2,25	83	25,85

Nr. crt.	Denumire		Cantitate	P/U
Bandă laminată la rece				
1.	OLC 45—26,5	×0,6	119	5,62
2.	OLC 45—26,5	×0,7	165	5,53
3.	A1/2 T MT	60×0,2	100	6,01
4.	ATMT	100×0,6	210	4
5.	ATMT	135×0,5	626	4
6.	A1/2 TMT	28×1	415	4
7.	ATMT	140×1	670	4,80
8.	ATMT	110×1,5	490	4,60
Profile mijlocii şi uşoare				
1.	15 CO 8	Ø 30	1 040	4,37
2.	21 MOMC 12	Ø30	5 000	5,43
3.	60 Si 15 A	36	2 000	6,50
4.	51 VCR 11 A	36	990	6,34
5.	Arc 2	42	3 584	4,15
6.	51 VCR 11 A	48	7 000	5,83
7.	40 C 10	50	6 500	4,55
8.	OL 37	53	3 000	2,51
9.	40 C 10	53	2 000	4,91
OLC 25		150×16	15 000	5,32
Profile grele				
1.	Arc 3	Ø90	7 000	3,80
2.	OL 42	150	4 000	2,60
3.	W 4 571	150	6 000	42,15
4.	41 CN 12	200	1 200	4,10
5.	W 4 300	230	648	30,15
6.	OLC 45	160×160	2 340	3,50
7.	28 TMC 12	300×300	3 300	3,26
8.	28 TMC 12	350×350	3 300	3,26
9.	28 TMC 12	400×400	3 650	3,26
32.	4 H13	Ø20	350	17
33.	W 4 413	10	300	18,35
34.	W 4 571	20×10	177	44
35.	W 4 112	22×8	422	22,74
Bare trase				
1.	OL 42 Ø	4,5	1 000	4,93
2.	Aut 12	5,5	400	5,60
3.	AUT 40	27	1 900	4,70
4.	OL 60	6×6	400	5,52
5.	OL 70	22	990	4,60
6.	Aut 20	23	1 750	4,50
	OL 42	32	1 000	4,24
7.	33 MOCN 20	Ø5	105	5,10
8.	13 CN 35	7	200	10,46
9.	21 MOMC 12	8,5	970	7,95
10.	21 7MOMC 12	5×5	1 000	9,85
11.	13 CN 35	5×5	358	16,60
12.	18 MOCN 13	7×7	60	10
13.	Rul 1	Ø6	1 200	11,80
14.	Rul 1	8	300	7,93
15.	Rul 1	8,5	1 900	7,93
16.	W 4 300	1,3	420	39,10
17.	W 4 034	2	900	50,90
18.	W 4 300	2	1 900	91,20
19.	W 4 300	2,1	1 200	38
20.	W 4 034	3	200	44
21.	W 4 034	3,5	500	17,91
22.	W 4 034	3,6	350	18,10
23.	W 4 112	4,2	100	25
24.	W 4 541	4,5	300	44,70
25.	W 4 541	5	400	44,65
26.	W 4 034	5,1	294	17,55
27.	W 4 006	6	160	17,90
28.	W 4 034	6	150	17,42
29.	W 4 571	6	350	50,13
30.	W 4 034	7	650	16,67
31.	W 4 034	7,5	77	17,60

Nr. Crt.	Calitate Dimensiune	U/M	Cantitate	Preț Unitar
L	*Laminate aluminiu*			
1.	Tablă Al 99.5 P 0,8 mm	kg	1 000	21,50

Denumirea Sortiment		Cantitate	Preț unit.
Kilovoltmetru	0,1 .w-1 000 V	4	588
Logoatrume	0—100 bari	2	1 470
Logoatrume	0—10 bari	1	1 470
Logoatrume	0— 25 bari	2	1 470
Logoatrume	0— 25 bari	5	1 470

Denumire		Cantitate	Preț unit.
Conductor bob. bumbac	0,95	16,400	97,85
Conductor bob. cumbace	1	20,700	45,10
Conductori bob. biumbac	1,10	17.200	96,70
Conductorr bob. bumbac	1,2	36,550	43,40
Conductor bob. bumbac	1,5	12,500	41,75
Conductor bob. bumbac	1,8	23,400	93,60
Conductor bob. bumbac	2	4,200	93,85
Conductor bob. bumbac	0,25	1,050	118
Conductor bob. bumbac	0,5	4	57,60

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Becuri cireașă-normale	12 V/5 A	500	1,80
Becuri cireașă-normale	12 V/25 A	70	2,77
Becuri cireașă-normale	24 V/ 5 w	300	10,50
Becuri cireașă-normale	220 V/300 w	700	12,60
Becuri cireașă-normale	130 V/ 40 w	188	3,04

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Conductor Fy	Ø 1 mm	5 000	0,95
Conductor TLY	TyA (4×5×5)	5 000	9,70
Conductor LPC	1,5 mm	253	1,85
Conductor FAY	Ø 4 mm	254	0,70
Conductor FAY	Ø 6 mm	522	2,50
Conductor AFY	Ø 16 mm	312	1,55

Denumire	Dimensiune	Cantitate	Preț unit.
Microintrerupători	cod 5 735	5 000	21
Microintrerupători	cod 5 935 TH	73	21

Denumirea materialului		Cantitate	Preț unit.
Capace cleme 4 mm		860	1
Cleme arc	cod 32 752	450	0,16
Cleme	cod 42 3933	42	0,32
Conectori legătură	6 mm cod 7 540A	84	6,25
Conectori legătură	16 mm cod 7 545A	122	14,70
Contactor TCA 125/380 V	cod 4028	2	545

Denumirea materialului	Cantitate	Preț unit.
Bloc apartament cu 2 circuite	3	105
Bloc încercare releu RS 7 947 B	3	84
Bobină AC—3—3 807/10 A	3	79
Bobină mobilă cod 40 161	57	32
Buroni selectori cu pîrghie	9	95
Buroni dublu comandă BF6 cod 371	92	35,70
Cutie cu relee 300 V/380 V cod 4 321	2	626
Cleme duble 56 000 072	2 412	3,65
Cleme mobile 2,5 cod 6 471	5 580	0,55
Cleme conectori 2,5	400	7.50

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Izolatori ceramică 0,46	108	3,10
Izolatori ceramică cod 45 245	160	2,65

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Drosere BVA 80 w	54	66
Drosere BVA 125 w	42	42
Drosere BVA 400 w	17	172
Inele calibrare 25 A	429	0,60
Inele calibrare 20 A	189	0,60
Inele calibrare 16 A	67	0,60
Inele calibrare 10 A	446	0,60
Inele calibrare 0,5 A	4 120	0,44
Inele calibrare 0,5 A	2 700	0,60
Inele calibrare 0,5 A	750	

Denumire	Cantitate	Preț unit.
C—155—1 500 A	3	95
E—7—0—10 A	14	260
M 58—100 MA %	4	300
M 5—0—1 300	1	360
E 52—0—2 000/5 A	5	400
Ampermetre Y M 6—0—1 500 A	5	335
M 57—100 MAS	2	550
M 57—100 A	1	434
M 52—1 000 A	5	472
E 541—4-0 A	8	540
E 54—4 A	5	434
M 56—40×0,40 A	3	400
E 53—3—600 A	6	450
M 53—0—1 000 A	6	360
M 11—0—600 A	2	371

Denumire	Cantitate	Preț unit
Pestinax HST—placă 1 mmm	591,610	19,80
sticolotextolit dubiu placat cu cupru 1,6 mm	192.300	627

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Patroane migron 0,5 A	1 810	1,60
Patroane fuzibile 2 A	700	1,50
Patroane migrom 6,3 A	94	2,50
Patroane migron 10 A	216	1.90
Patroane migron 20 A	563	
Patroane migron 16 A	206	1,90
Patron migron 25 A	1 150	2,60
Patroane fusibile O.S. 150/350 A	60	138,40

Denumire	Cantitate	Preț unit.
Voltmetre E6—250 V	1	700
Voltmetre E7—250 V	17	360
E541—15 V	9	636
E53—250 V	13	606
M 52—400 V	1	800
M11—400 V	8	436
E 54—600 V	8	620
M 53—600 V	6	590
M 59—1 000 V	1	570
VE—15 V	1	636
Voltmetru	1	250

1.	Bandă	alamă	Am	58T 0,6×500 kg	2.000	39,45
2.	Bandă	alamă	Am	58T 0,8×500 kg	518	38,70
3.	Bandă	alamă	Am	60FT 0,8×60 kg	350	31,85
4.	Bandă	alamă	Am	60 FT1×19,5 kg	100	43,05
5.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×20 kg	244	44,65
6.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1×25 kg	837,5	44,65
7.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×28 kg	812	42,50
8.	Bandă	alamă	Am	60FT 1×28,5 kg	261	42,45
9.	Bandă	alamă	Am	63 T 1×32 kg	170	43,75
10.	Bandă	alamă	Am	60 FT 1×32 kg	176	41,70
11.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1×45 kg	230	44,05
12.	Bandă	alamă	Am	60 FT 1,2×18 kg	400	45,30
13.	Bandă	alamă	Am	63 T 1,2×25 kg	223	41,25
14.	Bandă	alamă	Am	60 FT1,5×21,5	327,50	36.75
15.	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×23 kg	100	43,05
16.	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×33,5	300	42,60
17	Bandă	alamă	Am	63 T 1,5×45 kg	2 447	43,35
18.	Bandă	alamă	Am	60FT 1,5×45 kg	762	42,70
19.	Bandă	alamă	Am	631/2 T1,5×50 kg	882	42,60
20.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 T 1,5×60	3 170	42,60
21.	Bandă	alamă	Am	63 T 1,5×65	1 017	42
22.	Bandă	alamă	Am	60 FT1,5×71,5	102	42,(5
23.	Bandă	alamă	Am	63 1/2 2T×45 kg	50	44,45
24.	Bandă	alamă	Am	63 T 2×55 kg	114	44,45
25.	Bandă	alamă	Am	63 1/2T2×55 kg	232	44,40
26.	Bandă	alamă	Am	63 T 2×65 kg	5 000	44,40
27.	Bandă	alamă	Am	63 2T3×160	160	44,10
28.	Bandă	alamă	Am	60FT3,5×57	4 000	41,70

Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic E 12	20×16×3×6	100/80 buc	3	869
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic E 12	125×20×5×32	100/80 buc	2	10555
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic E 12	160×16×5×32	125/100 buc	12	10858
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic E 12	160×2×05×32	80/163 buc	8	13567
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic E 12	200×8×5×32	100/80 buc	9	6360
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic E 12	200×10×5×32	125/100 buc	9	8561
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic E 12	250×10×5×76	125/100 buc	7	10675
Discuri	Elbor tip 501	Suport ceramic E 12	250×20×5×76	125/100 buc	8	21322
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic E 12	250×25×5×76	200/160 buc	5	26677
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceraiic E 12	250×25×5×76	50/40 buc	9	26677
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic E 12	160×20×5×127	125/100 buc	4	30870
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic	360×20×5×127	160/125 buc	9	30870
Discuri	Elbor tip 601	Suport ceramic E 12	400×25×5×203	200/160 buc	2	43029
Discuri	Elbor tip 601/II	" metalic E 50	100×5×1,5×20	100/80 buc	13	737
Discuri	Elbor tip 601/II	" metalic E 50	125×5×1,5×32	63/50 buc	12	878
Discuri	Elbor tip 601/I	"" metalic E 50	125×5×1,5×32	100/80 buc	26	878
Discuri	Elbor tip 601/II	" metalic E 50	160×5×1,5×32	63/50 buc	12	1093
Discuri	Elbor tip 601/II	" metalic E 50	160×5×1,5×32	100/80 buc	12	1093
Discuri	Elbor tip 604/I	" metalic E 55	80×2×3×20	63/50 buc	16	532
Discuri	Elbor tip 604/I	" metalic E 55	100×3×3×20	100/80 buc	9	1140
Discuri	Elbor tip 604/I	Suport metalic E 55	125×4×3×32	63/50 buc	19	1767
Discuri	Elbor tip 604/I	Suport metalic E 55	160×5×5×32	63/50 buc	19	3455
Discuri	Elbor tip 607	Suport metalic E 20	125×5×3×32	63/50 buc	5	1666
Discuri	Elbor tip 607	Suport metalic E 20	150×5×3×32	63/50 buc	4	1975
Discuri	Elbor tip 607	Suport metalic E 20	150×5×3×32	160/125 buc	5	1975

Acesorii ap. foto				buc 1	2235
Broșe de rectificat tip IBVF g8 cu cablu				buc 1	17582,78
Broșe de rectificat tip 421 cu cablu				buc 1	19341,05
Broșe de rectificat tip OIBVF 120 cu cablu				buc 1	19048,01
Broșe de rectificat US 7927018 cuaccesorii				buc 1	49038
Discuri gradate Ø 300				buc 6	1204
Discuri gradate Ø 600				buc 2	2374
Discuri pentru Holografie 10E7S — Lai.a 35 mm				mp 32,040	1146
Manometru ind. Ø 160 mm				buc 4	1344,31
Obiectiv electrogen 4/20				buc	11704
Pietre Arkansos 225 (250×40×50×9)				buc 8	210
Pietre pilă arkansos dreptunghiulare 250×50×35				buc 46	336
Mecanisme ceas ptr. limnigraf cu accesorii				buc 82	2546
Mecanisme ceas tip IF 22 1/2 — 1				buc155	1216,35
Mecanisme ceas ptr. limnigraf cu accesorii				buc 1	2981
Electroventile pneumatice UVGS—1VE				buc 37	1404
Greutăți Ø 22 kg 33				buc 1	31843
Greutăți Ø29 kg 66				buc 1	22381
Obiectiv SONAR 2.8/180				buc 1	2437,74
Placă electronică				buc 1	35955
Servo- venti SV—20—13—32				buc 1	11642
Sîrmă moale inox R 200 Ø 1,5	kg	255	54,40		
Sîrmă moale inox R 200 Ø 2	kg	475	54,40		
Sîrmă moale inox R 200 Ø 3	kg	426	54,40		
Ventil electromagnetic cu redresor	buc	4	5202		
Microrulmenți 7×3×2	buc	34309	13		
Cap măsurat cîteze 4 tipuri	set	990	180		
Gelatină CL 154	kg	7,5	400		
Ulei de rapiță	kg	15	7		
Ulei ptr. mașin unelte	kg	280	5		
Bile oțel Ø 2	buc	214768	0,07		
Bile oțel Ø 3	buc	6000	0,04		
Bile oțel Ø 3/32"	buc	940	0,06		
Bile oțel % Ø 5/32"	buc	2290	0.06		
Microrulmenți 13×5×4	buc	756	16		
Microrulmenți 11×5×3	buc	5664	10		

IMPORTANT!

Intreprinderile socialiste din intreaga țară care intenționează să achiziționeze produsele ofertate pot transmite comenzi ferme la următoarea adresă:

INTREPRINDEREA MECANICĂ FINĂ, strada Popa Lazăr, nr. 9–19, sector 3, București.

In ordinea sosirii comenzilor unitatea bucureșteană onorează prompt solicitările.

Relații suplimentare la telefon 35 00 00.

Livrările se vor face cu certificate de calitate.

REPORTERI

VIAȚA CĂRȚILOR

Viorel Cosma

DE LA CÎNTECUL ZAVEREI LA IMNURILE UNITĂȚII NAȚIONALE

Ed. Facla, 1978

Chiar dacă autorul ne anunță modest că „volumul de față rămîne o introducere într-o temă vastă", el reușește să realizeze o admirabilă frescă a evoluției cîntecului patriotic și revoluționar românesc, în frămîntata perioadă 1821—1917. Debutînd cu prezentarea melosului patriotic cult, născut în focul răscoalei lui Tudor Vladimirescu, continuînd apoi cu cîntecele anului 1848, horele unirii, marșurile independenței și încheind cu imnurile întregirii neamului, ne este înfățișată o „istorie vie exprimată prin cîntec, prin sentiment, prin împliniri spirituale".

Rezultat al unor temeinice studii personale, incluzînd și contribuții ale altor cercetători Viorel Cosma elucidează o serie de probleme abordate de muzicologia ultimelor decenii, restabilind identitatea unor creatori ale căror lucrări au intrat cu timpul în folclor. Inedită, în acest sens, apare afirmația — susținută cu argumente documentare — potrivit căreia melodia arhicunoscută a „Horei Unirii" nu aparține compozitorului Alexandru Flechtenmacher. Ne este relevat aportul compozitorilor, indiferent de naționalitate, ale căror lucrări, sfidînd granițele vremelnice, s-au răspîndit în toate ținuturile locuite de români, devenind refugiu, hrană spirituală și nu o dată tonifiantă, în clipe de restriște. Apare faptul semnificativ că marii creatori au vibrat la unison cu aspirațiile și năzuințele poporului, că poeți și compozitori „mărunți" au devenit reputați creatori ai genului, datorită popularității de care s-au bucurat lucrările lor.

Pornind de la specificitatea cîntecelor patriotice generate de marile momente istorice, autorul caracterizează fiecare epocă a acestui gen, prezentîndu-ne formele muzicale predominante în diversele perioade. Fie că era vorba despre cîntecul de factură populară, despre horă, marș, sau imn, cîntecul revoluționar românesc a cunoscut o largă răspîndire, devenind o „realitate în peisajul muzical universal în acest veac de închegare și de afirmare a genului vocal original".

Scrisă într-un stil accesibil, atractiv, bogat ilustrată cu un material iconografic în mare parte inedit, lucrarea se adresează unor mase largi de cititori, fiind în același timp, o contribuție de valoare la istoria muzicii poporului nostru.

Rodica GIURGIU

Apărut de curînd la editura Kriterion din București, volumul de versuri al lui Nikolaus Berwanger în limba germană literară, sub titlul „Mărturisire tîrzie", vrea de la bun început să atragă atenția cititorului asupra faptului că aceste versuri, scrise de un poet trecut de patruzeci de ani, sînt opera chibzuinței. Confesiunile lirice tîrzii nu sînt de loc o raritate. Nikolaus Berwanger are în urma lui aproape un deceniu de activitate literară. Cititorul român îi cunoaște opera prin cele două titluri — „Singur cu mine" și „Din patru inimi", apărute în 1978. Volumul de față constituie totuși, într-o oarecare măsură, o premieră, versurile autorului, cunoscut pînă aici mai ales ca scriitor în grai șvăbesc, fiind scrise de data aceasta, după cum am spus la început, în limba germană literară.

Vîrsta matură la care a fost scrisă această carte își găsește expresia în luciditatea dicției, despuiată de orice fel de romantism tineresc. Lirica autorului este, în esență, o lirică ideatică, abordînd problemele existențiale ale timpului nostru. Nikolaus Berwanger este un poet angajat. Filozoful francez Buffon a spus cîndva că stilul este omul însuși, iar cine-l cunoaște pe Nikolaus Berwanger știe cu cîtă elocință știe să susțină o idee pe care a îmbrățișat-o și cît de fervent militează pentru întronarea ei.

Citind poeziile lui din volumul de față, încerci sentimentul că poetul are în fața-i un interlocutor căruia îi expune gîndurile în intenția manifestă de a-l convinge. De aici și frecvența repetiției ca mijloc stilistic, de fapt una dintre puținele figuri de stil folosite. Nikolaus Berwanger nu-și sulemenește ideile mizînd pe persuasiunea conținutului noțional însuși. Un coleg de liră i-a definit odată poezia, într-o prefață, drept anti-poezie. E valabilă aserțiunea în măsura în care înțelegem prin poezie încifrarea deliberată a ideii, a mesajului. Versurile poetului ar putea părea unora aride, prea prozaice. Dar această formă urmărește scopul nedisimulat de a nu se supune unor convenții literare, fie ele și de dată recentă. Conținutul poeziilor sale, ancorat în problematica cotidiană majoră, își găsește expresia cea mai potrivită într-un limbaj rațional.

Pasiunea, o pasiune militantă, se manifestă la Nikolaus Berwanger, cînd vorbește despre plaiurile sale natale, despre Banat și bănățeni, pledînd pentru prosperitatea neîncetată a acestor meleaguri. Trădătorilor le spune pe nume, confruntîndu-i și combătîndu-i cu fapte indubitabile.

Coarda sensibilității poetului vibrează cînd regretă vremelnicia dragostei, dispariția unor valori sub acțiunea implacabilă a timpului, ca în poezia „in memoriam L". Poetul alternează tonul optimist cu tonalitățile grave, își manifestă încrederea, o încredere prudentă, în oameni, în prieteni, dezavuînd slugărnicia. Nu lipsește nici autoironia, atît de frecventă în scrierile dialectale ale poetului.

Caracteristica liricii lui Nikolaus Berwanger rămîne însă luciditatea. Chiar dacă, pe alocuri, cochetează cu gîndul de a da frîu liber rațiunii, revine, condiționînd ; „dar numai atunci, dacă aveți certitudinea că nu se va prinde undeva ca peștele în plasă".

Erwin LESSL

Nikolaus Berwanger

MĂRTURISIRE TÎRZIE

Ed. Kriterion, 1979

AUREL MARTIN : „Cap de fată"

Nicolae Bădilescu

IARBĂ FĂRĂ MEMORIE

Ed. Litera, 1979

Poezia în formă fixă devine pentru moderni o atracție polemică în tema artei poetice. În apropierea acestei poziții se înscrie volumul lui Nicolae Bădilescu, cuprinzînd douăzeci și patru de rondeluri și tot atîtea prologuri ale lor. Poezia împlinește aici o „orgolioasă rotunjime", verificată de simbolul celui de-al „patrulea pătrar" care, în termenii poeticii blagiene, corespunde sporirii tainelor lumii prin cuvîntul poetic. Analogia este funcțională pentru cititor și nu pentru autorul volumului, unde influența nu devine reprezentativă. Tema cărții rămîne „poetica" desfășurată pe două planuri : unul *interior*, de confesie a relației poet-poezie, altul *demonstrativ*, de creație în interiorul unui model. Dualitatea se dezvăluie ca intenție prin construcția în pagină a cărții (alternanța prolog-rondel), dar este susținută esențial liric. Continuitatea versurilor alcătuitoare pentru planul interior fundamentează o *atitudine lirică* „Ne apărăm cu vise de gerul din cuvinte / de șansa altei arderi cu încă o privire / de bucuria ierbii trist supunînd descîntul / cînd frînt de gînduri mersul ei cuminte / e prea puțin să-și povestească sieși / cu ochii-nchiși aceste pierderi albe / silabisite-acum strident ca niciodată..." Supunerea poeziei la forme din cele mai severe în planul al doilea, atestă *atitudinea estetică* care cercetează potențele formei în fața simbolului pre-dispus. Condiția repetabilității versurilor, caracteristică rondelului, este complicată prin reluarea titlului din prolog ca motiv al formei fixe. Dialogul propus de poet cu poezia rondel începe de la îndoiala și întrebarea asupra posibilității poeziei de a se elibera în ea însăși, în propria ei fixitate formală, și sfîrșește în a proclama libertatea obsesiei în idee și rimă. Jocul poeziei create (rondelul) este inițiat de rezistențele rimei a cărei variabilitate este limitată dar care se destinde în varietatea contextului : „Acolo printre umbre, acest temut pătrar / stă trist, și liniștea-i deschide ușa / prin care a ieșit de mult, purtînd lunar / veșmînt cărămiziu de teamă ca scorușa ; / / o seară prea grăbită să urce-n minutar, / cînd din durere sunetul își cheamă tușa, / acolo, printre umbrele temutului pătrar / în care liniștea tot mai încearcă ușa". Uneori soluția acestei „curse" a rimelor este numirea rimei : „Mai rămăsese, dincolo de dig, spre far, / (strident cum ar suna o rimă cu păpușă) / un bocet prăfuit, de dor jelind amar / sfiala mea, din nou schimbată în cenușă, / apoi s-a contopit cu un imens pătrar".

Spațiul rondelului clasic este vitalizat de sintagme poetice în atmosferă barbiană, continuîndu-se astfel o istorie a poeziei fixe prin schimbarea funcției. „Orgolioasa rotunjime", citată deja, presupune atracția rigorii resimțită de poet ca o complementaritate, similară cu aderența lui Barbu la parnasianism. Apoi rotunjimea e realizată în volumul *Iarbă fără memorie* pe parcurs, o dată prin perseverența tematică, a doua oară prin chiar alegerea poemului rotund, rondelul. Se permite tocmai de aceea proiectarea versurilor sub titlul *Sfîrșea închis în șoapte un pătrar* asupra șansei poeziei în forme fixe în zona modernă a poeticii : „și ești acum mai sigur / că nu ai să rămîi / în ochiul de răcoare / a-ncremenirii tale / și ieși din clipa mică / nu vrei să stai captiv / că alt destin îți este / decît fărîmii dat...".

Brînduşa ARMANCA

SCRIITORI FRANCEZI

Editura științifică și enciclopedică, București ,1978

Pînă la apariția unui amplu *Dicționar al literaturii universale*, ce se lasă așteptat de prea îndelungată vreme, mici dicționare, ca cel de *Scriitori francezi* sînt de o netăgăduită utilitate. Neîndoielnic, lucrarea constituie un pas înainte dacă o comparăm cu mai vechiul (1972) *Dicționar al Literaturii Franceze*, apărut în aceeași editură. Volumul, alcătuit de un mănunchi de cadre didactice ale Catedrei de literatură franceză a Universității din București (redactor coordonator Angela Ioan), bucurîndu-se și de colaborarea unor alți specialiști precum Zoe Dumitrescu Bușulenga și Savin Bratu, cuprinde 111 articole în partea I-a a Dicționarului și 717 într-un *Supplimentum* elaborat de Elena Brădescu. În economia fiecărui articol s-a urmat aceeași schemă căutîndu-se a se asigura astfel, în pofida mai multor autori, unitatea de structură a cărții. Scurte date biografice, analiza succintă a operei, amintirea edițiilor fundamentale, a traducerilor în românește (dacă există), cîteva titluri ale exegezei fundamentale sînt elementele constante ce pot fi întîlnite în fiecare articol. Se asigură astfel o informație minimă și, pentru cititorul doritor de cunoștințe mai adînci se dau utile puncte de reper. Concepută astfel lucrarea poate fi considerată ca un tablou sinoptic al literaturii franceze, mai ales a literaturii franceze contemporane,

Cuvînt înainte ne informează că acest dicționar este primul dintr-o serie de acest gen proiectată de editură. N usînt de prisos, din această pricină, cîteva observații critice. Cea dintîi privește structura oarecum curioasă a cărții, bifurcarea ei în două părți, autori fundamentali și *Supplimentum*. Explicată, o explicație insuficient motivată după noi, de anumite criterii de ierarhizare (prin firea lucrurilor parțial subiective, cum recunosc chiar autorii, amintita bifurcare împietează asupra celebrității obținerii informației, căci neexistînd criterii riguroase ale repartizării autorilor, uneori cititorul va fi nevoit să caute același scriitor și în partea I-a și în *Supplimentum*. A redacta un articol de dicționar solicită apoi o economie a expresiei, o conciziune la care nu ajung întotdeauna autorii articolelor. Dacă, de pildă, caracterizarea poeziei lui Saint John Perse se face, fericit, prin depășirea comparației poetului cu Claudel, de care îl apropie mai mult amănunte exterioare și biografice, lucrurile stau altminteri în articolele privindu-l pe Voltaire și Proust. Se apelează, în prea mare măsură la metoda depășită, curios, chiar în cazul lui Proust' a explicării operei prin mijlocirea vieții. Dar și informațiile biografice sînt, cîteodată, greșite, dezvăluind puținătatea exigenței, a rigorii, deși autoarea este cunoscută pentru studiile sale proustiene. Iată o inadvertență : Gide nu era — așa cum se afirmă în dicționar director al Editurii *Noua Revistă Franceză*. Era membru al comitetului de direcție al editurii *Gallimard*, numele proprietarului editurii și al editurii însăși. În același articol pot fi surprinse și unele inexactități de natură bibliografică. *L'éspace proustien* cartea lui Georges Poulet e o scriere de sine stătătoare și nu așa cum se indică în bibliografie o parte din opera mai amplă *Essais sur le temps humain* a aceluiași autor. Indicarea editurii este, de asemenea eronată. Este adevărat că L'Éspace proustien a apărut la Gallimard, dar *Etudes sur le temps humain* a apărut la *Plon*.

Independent însă de unele scăpări și inexactități, în mare parte inevitabile într-o lucrare de anvergura acestui dicționar, ceea ce urmează a se reține este netăgăduitul folos al unei asemenea lucrări ca izvor de informație, deschizînd o serie ce se cere, cît mai curînd, continuată.

Traian Liviu BIRĂESCU

AUREL MARTIN : „Natură statică"

SUGESTII LA POEMUL CĂLĂTORIEI

La începutul acestei veri, am pornit, împreună cu un numeros grup de scriitori români, germani, maghiari și sîrbi din Asociația de Timișoara, într-o călătorie de documentare în zona de sud a Banatului.

Timp de trei zile, autocarul a derulat prin fața noastră imagini de o prospețime pe care numai acest anotimp o poate imagina.

Vom vedea așadar noul centru minier Moldova Nouă cum și vechiul centru de extracție a cărbunelui – Anina, vom escalada munții, spre Bozovici, coborînd spre Mehadia, la Băile Herculane, vom adăsta în noul oraș Orșova și ne vom întoarce, prin Caransebeș și Lugoj, la Timișoara.

Traversînd cîmpia spre miazăzi, holde nesfîrșite, ezitînd între verdele cănit și scînteierea aramei, păreau că bat din imense aripi sub cerul înalt, de atlazuri și zamfire, lăsîndu-ne impresia că vor să ne lasă-înainte, într-un zbor ce angajează mecanica universală sau într-un cîntec al materiei înainte de rod.

Pîlcuri de porumbei sălbatici, jucîndu-se în lumina caldă și mătăsoasă, lumină amintind surîsul și îngăduința femeii ce se știe stăpînă pe vîrste și patimi, apoi nesfîrșitele peregrinări ale duzilor aliniați pe marginile panglicii de asfalt, apoi satele cunoscute, exclamațiile de bucurie cînd traversăm satul Comoriște, între colinele blînd resfirate pe cer ale Carașului ; ne amintim că aici a trăit poetul țăran Paul Tîrbățiu care, întors de la plug, lua condeiul, să întoarcă alte brazde în terenul virgin al vreunui sonet sau să scrie articolele pentru gazeta pe care o edita în propria lui gospodărie ; curînd admirăm, de pe umărul înalt al unui deal, comuna Grădinari, vechi și vestit centru al orgoliului cărășan, satul natal al poetului Const. Miu-Lerca, regretăm mult absența sa din această călătorie, îl evocăm și-i recităm versuri, cineva interpretează scene colegiale în care răsfățatul poet își evoca ani de tinerețe și farmec.

Lăsăm în stînga Oravița, urmînd s-o vizităm la întoarcere, pentru a revedea străvechea sală a teatrului ,pentru totdeauna celebră prin trecerea lui Mihai Eminescu pe-aici. Urmează un paragraf de neuitat al drumului nostru, pe care-ai vrea să-l memorezi : Cheile Nerei.

Dincolo de munți, prin care întîrziem cu lungi popasuri, zarea argintie a Dunării. Este o priveliște majestuoasă. Întinderea de apă, peste care orele amiezii cern o bură de lumină brumărie, cu ostroave și umeri metalici împinși de uscat în oglinzile lichide cu vapoare și șlepuri ce par nemișcate, sugerează un ținut de legende și magice întîmplări, peste care bănuim duhul de întrebări și spaime al acelui vînt năzdrăvan, Coșava.

Urmăm drumul Dunării, cineva fredonează un cîntec popular de demult („Pe marginea Dunării"), se văd siluetele construcțiilor din primul oraș pe care-l întîlnește fluviul în țara noastră – Moldova Nouă.

Anghel DUMBRĂVEANU

Scriitori timișoreni călătorind pe harta vie a Banatului

HOLO-GEO-GRAFIE

Dincolo de dimineața aceasta, nu cu multă vreme în urmă, acolo unde cuvintele celorlalți, evenimentele vieții, imaginile lumii se contopesc într-un singur tot, fără volum, doar culoare și sunet – amintirea călătoriei noastre cu un autocar prin sudul Banatului, printre munți molcomi și bogați, luați pe de-a-ntregul în stăpînire de către oameni ; oamenii molcomi și blînzi și bogați în dragoste ai acestui capăt de țară. Pe canavaua verdelui de Florimunda (nume de exploatare minieră) apare dealul tăiat în trepte, cel care, peste douăzeci și cinci de ani, va fi la nivelul Dunării ; dealul dintre văile Albă și Suvarov. Alături, chipul unui om, hotărît și mîndru – **Petru Tomescu,** director general al Întreprinderii Miniere Moldova Nouă. Un om bucuros de istețimea semenilor săi care au știut cum să sape locul pentru **„cel mai mare concasor din lume, un KKD 1500/180 ce va servi pentru banatita care va fi ruptă, parte cu parte, de la suprafața dealului vreme de douăzeci și cinci de ani... Minereul va fi transportat cu basculante de cincizeci și o sută de tone, românești..."**.

Pe platforma viitoarei uzine de preparare alți megaliți : un siloz de 40.000 de tone, două mori. Privesc omul, un coleg, în raport cu „pasul" unei roți de angrenaj ; mi se(ni se) explică procesul tehnologic, cu minuție și mîndrie... Nu trebuie să țin minte acest proces tehnologic, nu trebuie să țin minte cu exactitate ce se petrece cu banatita după ce a fost mărunțită în concasor și a pornit pe benzi spre uzina de preparare... Mă voi întreba doar dacă i-am înțeles pe oamenii cu care am stat de vorbă, dacă le-am putut pricepe sufletul... Primarul, **Gheorghe Damian,** cu cîteva ceasuri mai înainte, răspunzînd de fapt întrebării : **„Dar pentru sufletul oamenilor, ce ați făcut ?"** – spusese : **„O florărie ! Știți cîte flori avem ?"**... Le-am văzut, iar de sus, din pragul neterminat al unei mori de piatră am zărit (mi s-a arătat locul stîncii) Babacai... „Să trăiești ca..." mi-am adus, ne-am adus aminte, mai mult cît să mai știm că am fost cu toții copii, și Petru Tomescu, și colegii mei și eu, și că pe atunci, cînd încă mai credeam că avem de trăit ere geologice, ne jucam, poate, mutînd nisip în cutii goale de chibrite și ne bucuram cît sîntem de puternici față cu pămîntul...

Petru Tomescu, oamenii săi, toți cei care se raportează la „tone" cînd vor să-și comunice ceva despre mașini și muncă... Petru Tomescu și oamenii săi trăiesc și acum aceeași bucurie a puterii de a muta muntele...

Pe canavaua verdelui de sud, limpede frunziș în ape de vînt... Moldova Nouă... Anina... același destin înalt, aceeași bucurie. **Nicolae Vanghele,** profesor de educație fizică la Liceul din Anina, mîndru de a fi martor marilor transformări pe care le va trăi orașul său, spunea : „... peste vreo treizeci și doi de ani, dea**lul acesta, Tilva Zinei va ajunge la nivelul zero... Vom avea curînd o termocentrală de 990 MV... Orașul se va muta cu totul dincolo.."** ... „**Orașul se va muta"** expresie a puterii urmată mereu de invitația : **„Să veniți la noi după ce..."**.

La Orșova, nu cu mulți ani în urmă, un om, mîndru și iscrezător în vremea ce avea să vină îmivorbise cu exact aceleași cuvinte despre viitor. Astăzi, **marele golf** și **cornul de aur** al noului oraș străjuiesc amintirea. Simt, îmbogățindu-mă alături de oamenii de aici cu sentimentul **macro, mega** în care încep și trăiesc lumea muncii lor... simt un întreg teritoriu, deodată, existînd oameni prin oamenii lui, blînzi și **dornici** de dragoste... Oriunde la fel... **Orșova.. Anina... Moldova Nouă...** Dincolo de dimineața aceasta... pe canavaua verde a stejarilor, nu cu multă vreme în urmă...

Paul Eugen BANCIU

HARTA VIE

La noi nu există altă geografie decît geografia copacilor foșnind, a munților susținînd acești copaci, a platourilor susținînd acești munți. La noi nu există alte locuri decît cele însuflețite de rîuri cu pești, de păduri și cîmpii cu animale, de ținuturi populate de viață. Și nu există la noi decît viață populată de vise.

Sudul Banatului este o exemplară cetate străbună străjuită de crenelurile munților cu donjonuri înalte, cu creste ninse de înțelepciune. Paznicii ei sînt copacii și florile, oamenii ei sînt dăinuirea și istoria și mitul, hărnicia și perseverența pe pămînt și în străfundurile pămîntului, în viață și în străfundurile vieții.

Locurile legendare ascunse în desișul amintirilor printr-un decor prea puțin cunoscut de admiratorii de frumos se prelling în văi verzi printre pereți abrupți, protejate de așezările omenești, asemenea templelor antice apărate de coloane și cariatide. Această veche forță de a păstra tradiții s-a putut menține doar prin acceptarea firească a tot ce era nou, a tot ce este nou. Utilul n-a înlăturat moștenirile, ineditul n-a spulberat datinile, personalitatea locurilor a absorbit totul, pentru că ținuturile sînt cuprinzătoare putînd primi veșnic, rămînînd ele însele. Civilizația a pătruns firesc, televizorul și apa curgătoare, automobilul și frigiderul n-au alterat acest tărîm, l-au făcut mai primitor și aparatele ți se relevă discrete, doar atunci cînd ai nevoie de ele. Iar cele ce vor urma acum au toate șansele să se integreze la fel de firesc – calea ferată la Moldova Nouă, basculantele de 100 de tone, noile utilaje de curățit zăpada și cine știe cîte alte minuni ale viitorului, vise ale trecutului, strădanii ale prezentului.

Sudul Banatului este o bucurie printre bucuriile țării și trecînd pe aici, nu poți să nu compari un defileu sau o culme cu alte defilee sau alte culmi, un loc îți amintește de Cheile Bicazului, un alt colț de Valea Prahovei și totul de întreaga țară. Pentru că țara din Țara Banatului este un ciob de hologramă a întregului pe care-l conține și de care nu se deosebește decît prin el însuși. Și doar călcînd aceste pămînturi, doar respirînd acest aer, auzind aceste ape și fiind spălat de aceste ploi, doar vorbind această limbă și strîngînd mîna acestor oameni, doar cîntînd cîntecele acestea și lucrînd locurile acestea, se poate simți mai științific și mai adevărat ca în orice geografie, vibrația unui spațiu fascinant.

Fără aceste locuri, fără acești oameni și fără aceste vestigii ascunse în modestia lor, lumea ar fi mai săracă de un colț de rai : acest tărîm binecuvîntat, această hartă vie

Gh. SCHWARTZ

ITINERAR CĂRĂȘAN

Călătoria noastră trece prin munții Carașului. Mergînd prin munți, ai sentimentul că trebuie să se întîmple ceva. Albia seacă a unor șuvoaie te îndeamnă să te gîndești la niște guri vremelnic amuțite, dar gata în orice clipă să reia cuvîntul tumultuos. Timp de trei zile am trăit o largă contemplație plenară. Trecem prin locuri care au germinat suflete simțitoare, prieteni de altădată, care au dat culturii Banatului valori inestimabile.

Ticvani și Greoni marchează pentru noi nu simple așezări, coordonate istorice sau geografice, ci locuri sacre care au văzut desfășurarea în timp a fondului sufletesc cu care prieteni dragi au venit pe lume. Timp de trei zile am străbătut sufletul unei populații, adică expresia spirituală a unui mare număr de oameni legați de conștiința comunității de limbă și destin. Romul Ladea, Virgil Birou și Ion Stoia Udrea au făcut să treacă în noi, de-a lungul acestui itinerar, unele din notele cele mai mișcătoare, care nu sînt produsul unei epoci sau al unei mode, ci un aspect nemuritor și permanent al sufletului omenesc. Întreg itinerarul cărășan află la tot pasul locuri devenite istorice, prin numele glorios al celor care le-au călcat, largi priveliști fermecătoare. Faptele vieții sufletești individuale și colective, pe care le-am întîlnit în această parte a țării, ne îndreptățesc să credem că Țara Carașului rămîne istoria unor eterne frumuseți și desfătări ale spiritului.

Petru SFETCA

TOT PE MALUL DUNĂRII

Cu puțin timp înainte de plecarea grupului nostru de scriitori spre Băile Herculane, m-am abătut, fără o țintă anume, prin frumosul oraș venit și intrat în legendă, Orșova. Curățenia, arhitectonică, terasamentele, deschiderile spre fluviu îmi dădeau cel puțin un sentiment de sațietate turistică, dacă nu chiar o înțelegere profundă a ceea ce înseamnă forța demiurgică a omului, cînd e vorba de așezările sale, pe care le visează mereu mai frumoase, mai confortabile. Știam multe despre fericita soartă a orașului ce și-a mutat temeliile cu mai bine de zece ani în urmă, în amonte, tot pe malul Dunării, cu sacrificii și destoinicie. Mai puțin însă știam despre oameni. Și iată unul dintre ei...

... O femeie. Oră matinală. Udă florile în balconul apartamentului ei de la parter. O salut și-mi răspunde cu afabilitate. O femeie din Orșova nouă. Îi mărturisesc intențiile mele de a cunoaște pe cineva care a locuit și dincolo, în vechea vatră.

– Da, chiar și eu am locuit în vechea Orșovă. Cînd îmi amintesc... Am dus-o greu. Locuiam într-o casă veche, cu igrasie. Aproape toate casele aveau igrasie. Ne spălam în lighian. Acum avem condiții omenești de viață. Dar poftiți înăuntru.

... Și Jeni Matei, proaspăta mea cunoștință ad-hoc din Orșova, îmi oferă posibilitatea, cu buna credință a omului simplu, să văd cu ochii mei că ceea ce-mi spusese în fața balconului era o realitate, căci am pătruns într-un interior obișnuit, dotat cu toate cele de trebuință. Prezența unei păpuși mă face să întreb :

– Aveți copii ?

– O fetiță, e în clasa a doua. Școala e aproape...

– Și, spuneți-mi, ați suportat ușor mutarea ?

– Da. Majoritatea oamenilor au fost bucuroși, pentru că aici ne așteptau condiții civilizate de viață. Aproape toți vecinii mei au locuit în vechea Orșovă. Dar orașul a crescut mult, mai sînt și noi veniți.

– Olteni, bănățeni ?

– Din toate părțile. Oameni buni. Vă spun un secret : orșovenii se țin bănățeni...

– Deci sînteți mulțumită de Orșova nouă ?

– E și normal. Avem de toate : piață, magazine, aprozare, grădiniță, cămine de zi, restaurante, hotel. Dincolo aveam un medic în tot orașul. Acum avem cîte unul în fiecare întreprindere.

Bănuiți profesia interlocutoarei mele ? Asistentă medicală.

Presat de timp îmi iau rămas bun. Și Jeni Matei, femeia dîrză și binevoitoare din noul oraș al Dunării noastre, Orșova contemporană, își continuă îndeletnicirea matinală, de la care am sustras-o pentru cîteva clipe, îngrijirea florilor.

Ion VELICAN

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 15 iulie

8,30 Gimnastica la domiciliu. 8,40 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Săgeata neagră. 10,00 Viața satului. 11,40 Pentru căminul dv. 12,00 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 14,00 Woody, ciocănitoarea buclucașă. 14,30 Tenis de cimp. România – Suedia în „Cupa Davis" – aspecte din ultima zi a întîlnirii. Film serial Calvarul. 18,45 Cei 4 M. 19,00 Telejurnal. 19,15 Permanenta redescoperire a României (V). 20,00 Film artistic. Un om cu „Idei". 21,35 Telejurnal. Sport.

LUNI, 16 iulie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Priorități în economie. 19,30 Muzică ușoară. 19,50 Orizont tehnico-științific. 20,20 Cadran mondial. 20,40 Poldark. 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 17 iulie

9,00 Sinteze recapitulative pentru elevi. 9,30 Muzică populară. 10,00 Calvarul (rel.). 16,00 Telex. 16,05 Din tainele meseriilor. 16,25 Almanahul pionierilor. 16,50 Din țările socialiste – R.S.F. Iugoslavia. 17,00 Muzică din opere. 17,20 Patrie, aripa mea. 17,40 Irakul contemporan. 18,00 Festivalul național „Cîntarea României". 18,20 Aici începe viitorul. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Angajare, responsabilitate, creație. 19,30 Orchestre și formații de muzică ușoară. 19,45 Lupta antifascistă în România (III). 20,15 Seară de teatru : Primul pas. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 18 iulie

16,00 Telex. 16,05 Învățăm în România. 16,25 Forum cetățenesc. 16,45 Tragerea pronoexpres. 16,55 Un pictor al omului – Corneliu Baba. 17,35 Din muzica și dansurile popoarelor. 17,50 Corespondenții județeni transmit... 18,10 „Cîntarea României". 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Priorități în economie. 19,30 Noi, femeile ! 20,00 Telecinemateca : Pretendentul. Premieră pe țară (american). 21,35 Telejurnal.

JOI, 19 iulie

9,00 Sinteze recapitulative pentru elevi. 9,40 Muzică ușoară. 10,25 Album folcloric. 16,00 Telex. 16,05 Școala contemporană. 16,25 „Cîntarea României". Etapa republicană. 16,40 Mult e dulce. 17,05 La fața locului. 17,20 Cîntă orchestra „Crișana". 17,35 Reportaj pe glob. Bogota. 17,55 Muzică ușoară. 18,25 Revista social-politică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Priorități în economie. 19,30 Ora tineretului. 20,20 Teatru scurt. Povestea Dulgherului. 21,20 Invitație la dans. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 20 iulie

16,00 Emisiune în limba germană. 17,55 Tragerea loto. 18,05 La volan. 18,20 Seara televiziunii poloneze. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Construirea socialismului (I). 19,45 Muzică populară. 20,05 Film artistic : Profesorul (polonez). 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 21 iulie

8,30 Emisiune pentru pionieri. 8,45 Ocolul lumii în... 20 de melodii. 9,45 Poldark (rel.). 10,40 Muzică de promenadă. 11,00 Telecinemateca (rel.). 12,35 Un fapt văzut de aproape (reportaj). 12,55 Concert de prînz. 13,40 Consultații juridice. 14,00 De la A la... infinit. 16,10 Itinerar belgian. 16,30 Agenda cultural-artistică. 17,00 Stadion. 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică internă și internațională. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Calea eroilor. 19,45 Teleenciclopedia. 20,15 Film serial : Rădăcini. 21,05 Întîlnirea de sîmbătă seara. 21,35 Telejurnal.

TURNUL DE O MIE DE METRI

Cu ani în urmă asistam la o măreață întreprindere umană, străpungerea cotei o mie de metri în subteranul Aninei. Dacă eram primul ori singurul ziarist prezent la eveniment, faptul nu mai are importanță. Turnul de o mie și o sută de metri înălțime inversă, în negativul întunecat al huilei, îmi creează uneori dorința reîntoarcerii în acele adîncuri în care oamenii își aprofundează propria condiție, de eroi cotidieni, dorința de a urmări labirintul complicat al filoanelor, adesea foarte înguste, umăr la umăr cu acei oameni minunați cu mașinile lor traversînd mileniile minerale. De cîteva ori am trecut prin suitoare, puțuri și abataje aflînd că Anina este unicat, precum luna ; unicat e trenul pneumatic din subteran, drumul de fier șerpuind printre munți, cu existența sa dramatică și dublă ori ciudata Ciudanoviță. Sub fiecare casă vibrează o galerie, sub fiecare casă există acea recentă descoperire care e șistul bituminos. Pămîntul e frămîntat pe orizontală, pe verticală. Rezultantele acestor coordonate primordiale este efortul uman, forța varietății, a saltului înspre nou. Și siguranța de sine pe care o conferă modernizarea muncii, de neconceput pînă nu de mult în aceste condiții speciale. Temelia turnului de un kilometru o constituie o veche tradiție muncitorească. Etajele sale succesive poartă amprentele dezastrelor și ale fericirii. În „vîrful" său, imaginar, îndreptat spre centrul pămîntului, flutură stindardul nobil al muncii, abnegației și dăruirii. Metanul și-a presărat victimele pe dealuri. Lampa de carbid, ținîndu-și flacăra în plasa metalică, era un detector sigur. Actualul metanometru însă e mai ușor, ca și noua lanternă. Condiții omenești pentru oamenii adîncului, muncind adesea goi în căldura puternică a straturilor, în ambianța marii presiuni a acestora. Armături metalice, sigure, realizează tuneluri sigure. Mineritul a devenit o ocupație ca oricare alta, privit din acest unghi, bunul mers al treburilor depinzînd de om, de gradul său de atenție, de corectitudine, factori care aici, în subteran, sînt vitali.

Zilnic oamenii străbat mii de metri, cu viteză, prin atmosfera împietrită a scoarței. O măreață întreprindere umană, aproape neverosimilă prin caracterul ei neobișnuit. Un pol al cutezanței, al spiritului iscoditor. O biruință în plus, pusă la lucru ; cucerirea unui cer negru, pentru ca acela, de la suprafață să devină și mai albastru.

Lucian BURERIU

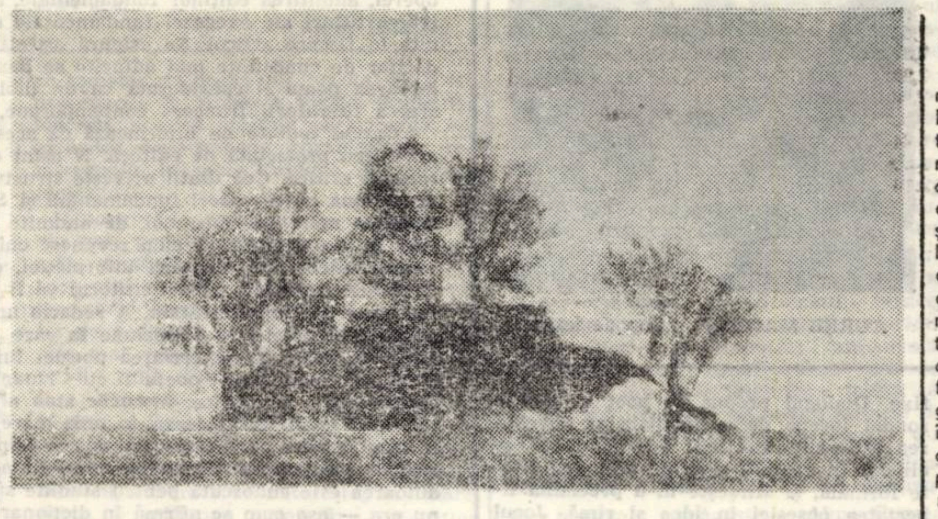

AUREL MARTIN : „Sub cerul înalt"

PODURI DE ARAMĂ...

În muzeul „Clisurii" (despre care pomenise, nu fără o firească mîndrie, primarul din Moldova Nouă, încă de la începutul cunoștinței noastre) am pășit la ceasul asfințitului. Prin ferestrele deschise spre fluviu se zărea podul din aur bătrîn durat de soare peste ape.

Așadar apele spălau aurul soarelui, cum vor fi spălat străbunii noștri minereurile prețioase, se auzea, îndepărtat, tropotitul unui cal, Cavalerul Trac se desprinsese din piatră și cutreiera umbrele înserării, vîrfuri de săgeți stăteau risipite și nefolositoare. Acolo, în casa ce ar fi putut fi a unei familii de gospodari, privind vestigiile culese din vatra dacică și urmele zidirilor romane, am găsit răgazul să mă gîndesc la cele văzute și cunoscute în timpul zilei. Despre Moldova Nouă știam că este un centru al mineritului, că uneori bîntuie Coșava și că iarna se ajungea greu acolo. Și cam atît. Despre tradiția mineritului am amintit, despre izbînzile de astăzi am auzit de la primarul Gheorghe Damian (fost miner, tată a trei feciori și gazdă bună și mai cu seamă răbdătoare, răspunzînd calm și competent la multele întrebări despre orașul în fruntea căruia a fost așezat). Izbînzile acestea onorează hărnicii oameni ai locului dar mă voi referi acum la ceea ce pregătesc ei pentru mîine. În curînd se va lega Moldova Nouă de țară prin linie ferată și atunci minereul de cupru va porni de aici și pe o a treia cale (pînă atunci îl transportă uriașele autocamioane pe șoselele asfaltate – la Moldova Nouă nu se mai ajunge greu iarna – și vapoarele). În 1983, aici se va extrage jumătate din minereul cuprifer al țării ! În miezul zilei am urcat pe Valea Apelor Albe spre mina Florimunda (călăuză a fost, firește, tot primarul numai că sarcina îi era înlesnită de tînărul inginer Tomescu, cel care știe atîtea despre tainițele subpămîntene), am poposit pe culmea unde se află cariera de banatită, am coborît pe Valea Suvarov și iarăși am urcat o culme spre stația nouă de flotație (de unde poți cuprinde cu privirea, și înțelege parcă altfel, acesta fiind privilegiul locurilor înalte, curgerea bătrînului Danubiu). Ne-am petrecut pe drumurile care treceau printre vii și livezile de piersici (visînd și la viitoarele mari plantații de migdali și de aluni) cu acele autocamioane de 50 și de 100 de tone care-și purtau povara minerală scoasă din sub-pămîntul bogat. Și imaginea acestor coloși a adus o cohortă de sunete noi (alungîndu-le pe cele îmbătrînite între pereții odăilor unui muzeu) : scrîșnetul fălcilor de oțel al excavatoarelor mușcînd piatra, uruitul concasoarelor, bubuitul „pușcăturilor" care dezghioacă din steril miezul de minereu prețios. Cînd am ieșit din casa aceea transformată în muzeu (după ce am mulțumit profesoarei ce ne-a fost ghid) podul de aur pierise. Dar m-am gîndit că la orice ceas de zi sau noapte, oamenii din Moldova Nouă pot dura nenumărate poduri cu mult mai frumoase, din aramă.

Florin BĂNESCU

RĂSĂRIT DE SOARE LA ORȘOVA

Lumina vie a dimineții mă cheamă în micul balcon de beton. Deasupra muntelui, spre Răsărit, se zbate geana strălucitoare care mă înalță și mă pune în afara vremii. Mă oglindesc în luciul metalic al Dunării. Mi-aduc aminte cum coboram cu mulți ani în urmă în gara lungă a Orșovei sub florile din vazele dreptunghiulare agățate deasupra peronului. Orșova de altădată. Orașul în care am văzut bucata aceea de marmoră de pe vremea romanilor, sculptată într-o semilună perfectă, de unde beau apă păsările de curte ale unei gospodării oarecare. Acolo, afund sub ape mai domnește poate amurgul fostului oraș, bulevardul lui cu salcîmi, încingînd ca un iatagan malul fluviului, casele de modă veche, balcoanele cu aparență atît de fragilă, și amintirile, amintirile.

Nu-i așa că n-ai uitat luna aceea rotundă și albă, globul acela perfect care-și trimitea lumina să danseze pe fiecare val, să alunece halucinant și amețitor pe suprafața vălurată a fluviului ?! Sub foșnetul salcîmilor arși peste zi de soare, oriemeam reverberația luminoasă ca pe-un dar care ne făcea alții, ne topea tot ce aveam consistent în ființa noastră, deveneam străvezii și imateriali ca niște umbre.

Ascultam seara orchestra de la grădina de vară cîntînd melancolic, ca altădată, cîntece de amurg și de melancolie, înțelegîndu-ne atît de bine prin tăcerile alese, potrivite numai cu marea și frumoasa prietenie. Te rechem, mă grăbesc să te revăd, prietenie, așa cum ai rămas, pentru totdeauna intactă acolo jos, în adîncuri și în amurgul etern. Sînt prea zorit, pentru că peste creasta muntelui s-au înălțat și pîlpîie vestitorii. Apa și-a schimbat culorile și consistența, impunînd noua realitate visului și amintirii.

Știu că tu nu ai văzut niciodată Orșova nouă, pescărușul acesta din beton și sticlă cu aripile larg desfăcute – lucrare nouă a vechilor oameni ai locului – la confluența ca o mare a rîului Cerna cu Dunărea, dar eu sînt în balconul de beton și aștept soarele să se-arate. Mă înalț însetat și puternic la suprafața lacului de acumulare, după ce încerc să te ridic și pe tine și să-ți arăt tot. Vislesc încă mai sus, știind că în spate se deschid aripile albe ale orașului imaculat, nou și împodobit cu flori. Ușor și înalt ies în întîmpinarea soarelui, încununat în același timp cu fluviul, cu culoarea de carmin a Răsăritului.

Cer și apă strălucesc ca un semn de început și de viață nouă.

Mircea ȘERBĂNESCU

PRIMARUL

Gheorghe Damian face parte dintre acei oameni care simt o indestructibilă chemare pentru locul natal după cum găsești în omul Damian toate trăsăturile localnicilor : blînzi și perseverenți, muncitori de nădejde, potoliți la vorbă, bucuroși de oaspeți, mîndri de tot ceea ce au reușit să facă în ultimele decenii, din orașul lor de la Dunăre : Moldova-Nouă. În cei unsprezece ani de cînd este în fruntea orașului, toată osîrdia lui a fost și este structurată unei concepții și intenționalități precise : Moldova-Nouă să ajungă un puternic centru industrial cu toate implicațiile socio-culturale legate de această nouă caracteristică a orașului.

„La investiții de miliarde este firesc să dăm și producție la valori de miliarde, dar mai presus de toate sînt fericit și mîndru că moldovenii mei au de lucru acasă, ba mai mult, aducem muncitori din toată țara și încercăm să-i legăm de aceste locuri".

Trebuie să cunoști ceva din istoricul localității ca să-ți iai seama de încărcătura afectivă din ce izvorăște această mîndrie a primarului. Străveche așezare, Moldova-Nouă și-a avut epocile de înflorire și decădere strîns legate de istoria minelor. Din 1898 cînd ultima mină a încetat să mai fie exploatată, (primele datează de pe vremea romanilor) moldovenii au fost veșnic în căutare de lucru prin alte părți. Și Gheorghe Damian a avut parte de acest exod, a tînăr miner a muncit treisprezece ani la Delinești, știe ce-i dorul după casa din Valea Mare. Rădăcinile familiei lui sînt adînc implîntate în aceste locuri, asemeni tuturor moldovenilor, de fiecare dată cînd revenea acasă, punea mîna să mai zidească ceva, să mai îngrijească bucata de vie de pe dealul din spatele casei să mai răsădească o floare... Se vede că dragostea pentru locul de baștină a fost moștenită și de feciorii săi : Gheorghe și Mircea, ingineri, Ilie, ofițer ; toți trei și-au statornicit căminul în Moldova-Nouă și astfel, „Tata Gogu" se poate bucura și de cei cinci nepoți, îi poate avea pe lîngă el cînd are răgazul să se ocupe de grădinărit sau de pirogravură, cele două vechi pasiuni ale sale.

Dacă în spațiu unui oraș rolul primarului este preponderent, Gheorghe Damian, prin munca și dragostea lui pentru oamenii și locurile în care trăiește, a dovedit că de la gînd la faptă, de la plan la realizare, toate treptele trebuiesc urcate fără încetare și această trăsătură definitorie a lui stă la baza constantei prețuiri din partea concetățenilor săi.

Sofia ARCAN

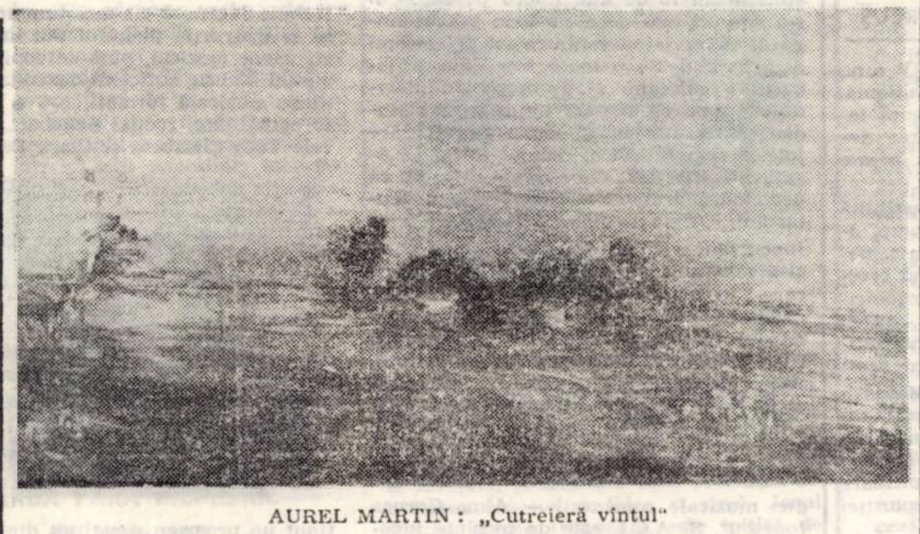

AUREL MARTIN : „Cutreieră vîntul"

ROCA

I

... mai fusese și un cer intim răspicat –

II

La cîțiva pași,
Izvoare subțiri încărcate semantic
Și Dunărea Dunărea ca o lebădă
De rangul I.

III

Blocul de la etajul 8
Subpămîntean –
Și tînărul așezat acolo :
Fixat cu umerii goi în fereastră,
Așa ca o roată pătrată oprită-n pervaz...
Părea mai de mult plecat de la locul de naștere
Orbitele mari îi erau locuite de toată ființa –
Ridea atent și înalt
Grădinărind din priviri locul :
Împrejur obiecte prețioase de uz tehnic –
Magma –
Redacția și administrația –
Căsuța poștală, orașul –
Curenții puternici de aer –
Impulsuri, priză de gînduri superioare ;
Gesturi echivalente : un fel de releu al camaraderiei
Și tînărul (observarea lui îndeaproape se face în panta rhei)
Chemă apoi pe cineva
Îndeminatic la puncte cardinale,
Priceput la coordonatele locului –
Chemă să se localizeze pînza de apă freatică,
Să se execute hegemonic schița
Și să se ducă la tipar
Întreaga rocă !

Marcel TURCU

DANS ÎN PĂDUREA DE ALUN

Minerilor de la Moldova Nouă

Acolo,
pe fruntea deschisă a muntelui,
braț de alun îmi strînge mijlocul
și muguri de migdal
dansează în ruguri aprinse.

Acolo,
unde drumurile-s născute din piatră,
cel mai rotund anotimp
îmi prinde la gît
colier de ierburi înalte
și-mi cheamă-ncet privirea și pasul
peste taina și mitul
trupului de cerb.

Acolo,
unde regină a vulturilor
este Banatita,
ochiul e mai adînc decît cerul
și fîntînile curate...

Acolo, oamenii respiră odată cu pămîntul
și-n seară,
cînd palme aspre de bărbat
netezesc așteptarea,
femeia întrece-n strălucire
Luna...

Corina Victoria SEIN

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

ANSAMBLUL DE OBICEIURI AL CĂMINULUI CULTURAL DIN FĂGEȚ

În ediția a II-a a Festivalului Național „Cîntarea României", comuna Făget s-a prezentat cu 14 formații și cu creatori individuali, obținînd 12 premii I și 2 premii III. La faza interjudețeană, palmaresul a constat în 4 premii I și 2 premii II.

Recent, *Ansamblul de obiceiuri al Căminului cultural din Făget* a participat la faza republicană cu spectacolul *„Pe roua nescuturată"*, ținut în Sala „Rapsodia Română" din București.

Dintru început trebuie să remarcăm că ansamblul făgețean a prezentat un impresionant spectacol folcloric de viziune etnologică, relevînd o seamă de semnificații ale existenței umane, conținute în riturile și miturile folclorice ale zonei, acestea avînd o largă deschidere spre viața socială. Realitățile culturale tradiționale din acest ținut, fiind materializate scenic de înșiși creatorii lor, spectacolul a beneficiat de un anumit firesc, de autenticitate folclorică, degajată din familiaritatea interpreților cu valorile etnologice locale. Autenticului folcloric i s-a adăugat și unul etnografic, în sensul că suma de realități etnografice din satele comunei Făget a fost realizată prin aducerea unor elemente particularizatoare, din fiecare localitate, în matca acelorași tipare etnologice.

În rezumat, spectacolul *„Pe roua nescuturată"* cuprinde următoarele secvențe: *cîntecul zorilor* (tulburătoare creație populară funerară: dialog metaforic între viață și moarte), *joc ritual* de înmormîntare (o transcendere, poate, a horei solare), *cîntecul bradului* (elegie folclorică, — bocet — de o rară frumusețe artistică, proprie, se pare, numai creației populare românești), *joc bărbătesc* (de traversare a jalei), evoluînd într-un *dans mixt* (optimist), *nașterea unui copil* (sugerată prin sădirea unui pui de brad), *ursirea* acestuia, *legarea copilului de comunitate*, (metafora trecerii copilului — brăduțului — prin colac), *urările* — mirile — pentru copil, aparținînd moașei de neam, *colindele de copil mic* (excelent grup de colindători), *jocuri de copii* (magistral rezolvate coregrafic) aspecte din *ceremonialul prenuptial și din cel de nuntă*. (Vrăji de dragoste, cămașa de izbîndă), iarăși *colinde* (cu un repertoriu pentru mire), și, în sfîrșit, în încheiere, un *dans popular*, presărat cu zicerea unor „vorbe înțelepte" (substituind deci strigăturile) despre joc, dragoste, căsătorie etc. — reflecții aparținînd scenaristului, însă în conformitate cu mentalitatea folclorică, unele dintre ele avînd aici și rostul de a pleda, teoretizînd oarecum, în favoarea spectacolului de concepție, semantizat.

Desigur că ordonarea tuturor momentelor semnificative a devenit posibilă în urma unei cercetări folclorice temeinice, în zonă timp de mai mulți ani, pe care le-a efectuat lector univ. dr. *Vasile Crețu*, căruia îi aparține viziunea spectacolului și scenariul. Totodată, de un real folos au fost și bogatele informații folclorice oferite de doi culegători înimoși, *Cornel Vesleău* și *Ion Căliman*, membri ai filialei locale de etnografie și folclor. La realizarea scenică exemplară a acestui spectacol a contribuit și o colaborare de lungă durată între folcloristul *Vasile Crețu*, coregraful *Emilian Dumitru*, bun cunoscător al folclorului din zonă și muzicologul *Achim Penda*, care a cercetat exhaustiv repertoriul muzical al acestei vetre folclorice. Bineînțeles, însă, că un merit deosebit îl au în primul rînd artiștii amatori ai *Ansamblului de obiceiuri*, atît de numeroși și de pasionați, (din satele Bătești, Brănești, Jupînești, Povergina, Temerești ș. a.), care se mîndresc cu bogăția folclorică strămoșească și se străduiesc să o valorifice scenic, spre a o face cunoscută, în întreaga țară. Desigur că succesele acestui ansamblu se datoresc într-o mare măsură și climatului prielnic al dezvoltării mișcării artistice de masă din comuna Făget, care este întreținut, cu prîcepere și însuflețire, de reprezentanții forurilor locale de partid și de stat, în frunte cu primarul — *Dan Trițoiu*, secretarul adjunct cu munca de propagandă — *Ion Oltean*, directorul Căminului cultural — *Ion Căliman* ș. a.

Aurel TURCUȘ

LIMBĂ ȘI STIL

Prefixul „ne-"

Editura timișoreană *Facla* a publicat acum doi ani, în 1977, încă o valoroasă lucrare de lingvistică, intitulată *Antonimia lexicală în limba română*, semnată de colegul meu Richard Sîrbu. Lectura ei mi-a sugerat o seamă de observații în legătură cu unul din procedeele cele mai comode de care dispune româna, ca și alte limbi, pentru a lărgi repertoriul *antonimelor*. Mă gîndesc la prefixul negativ (privativ) *ne-*: *adevăr-neadevăr, cunoscut-necunoscut, fericit-nefericit, firesc-nefiresc, norocos-nenorocos* și atîtea altele. Posibilitatea de a realiza antonime cu ajutorul prefixului *ne-* creează, pe de altă parte, *dublete sinonimice* sau contribuie la îmbogățirea *seriilor de sinonime*. Astfel, *neadevăr* — antonim față de *adevăr* — devine și sinonim — ce e drept, cu o valoare atenuantă, eufemistică — față de *minciună*.

„Sinonimele" neologice ale vechiului *ne-* sînt *in-, im-, i-*, care derivă antonime pornind de la neologisme: *capabil-incapabil, posibil-imposibil, real-ireal*.

Nu totdeauna, însă, *ne-* formează antonime. Bucluceș fiind, acest prefix reușește, cîteodată, nu numai să claține relația de antonimie, dar chiar să compromită, dacă pot spune așa, dependența semantică a derivatului față de termenul de bază. Prin schimbarea clasei morfologice, *neajuns* devine substantiv, dar vorbitorii nu-l mai opun, semantic, lui *ajuns*, ci îl corelează cu sinonimele „neplăcere", „necaz", „supărare". Creangă: „Mama și tata se gîndesc la *neajunsurile* vieții. Ia ce poate să aducă ziua de mîne". Tot astfel, *nebun* s-a îndepărtat atît de sensibil, în planul semantic, de adjectivul *bun*, al cărui antonim ar fi trebuit să fie, încît vorbitorilor le scapă, îndeobște, legătura lingvistică dintre cele două cuvinte. Într-adevăr, antonimul lui *bun* este *rău*, iar al lui *nebun* — *întreg (la minte)!*

Poeții nu au întîrziat să solicite disponibilitățile expresive ale derivatelor cu *ne-*. Folosirea abuzivă a prefixului a întărîtat ființa satirei. Spicuiesc dintr-un „microinterviu", plăsmuit cu unul din poeții la modă: „— Ce aveți pe șantierul anului 1969? — Lucrez la un *nepoem* în care voi desluși *nevăzul, neauzul, nesomnul, nezborul, neomoplatul, nesetea, neosul, necoasta, nevasta, ne...*". „Hazul" — cît este — constă în faptul că sînt înșirate de-a valma trei categorii de termeni: unii, cu existență reală (*nesomnul*), alții, „fabricați" (*nesetea, neosul*), iar alții, în care grupul *ne-* nu este prefix, făcînd parte din însăși rădăcina cuvîntului (*nevasta*).

Încerc să arăt, în schimb, ce poate izbîndi, cu ajutorul acestui năstrușnic prefix, Arghezi: „Aveai un fel de noapte în ochi, și-un fel de glas, / Că-n lupta de-a șoptitul, pe seară, m-ai rămas. / Într-adevăr, destinul e turburat de-o floare / Ivită de *neunde, necum* și la-ntîmplare" (*Scrisori*). Ce neagă, în *neunde*, prefixul *ne-*? Tăgăduiește mărginirea, localizarea exactă, fixarea necruțătoare în spațiu, gestul precis la capătul căruia scrie: *aici, acolo*. *Neunde* înseamnă „de cine știe unde", „de pe îndepărtatul tărîm al basmului". Încă o biruință a Poeziei, sugerînd taina delicată care învăluie ivirea „florii"...

G. I. TOHĂNEANU

MUZEALE

EXPOZIȚIILE PERMANENTE DIN MOLDOVA NOUĂ

În urmă cu doi ani, în Moldova Nouă a luat ființă un punct muzeal, în care sînt valorificate în expoziții bine concepute, cele mai semnificative mărturii istorice și etnografice din zonă.

În sectorul de istorie veche atrag atenția materiale arheologice din paleolitic și neolitic, descoperite în așezările de la Gornea, Moldova Veche, sau de pe vatra orașului Moldova Nouă, apoi vase dacice de la Liubcova și Gornea, precum și piese deosebit de valoroase, din așezările romane de la Gornea și Pojejena. O importantă valoare documentară prezintă exponatele din sectorul minerit: piese din vechile galerii și creații ale tehnicii moderne privind această ramură industrială, în continuă dezvoltare, în zona respectivă. Expoziția de mineralogie cuprinde o seamă de minerale specifice locului (banatită, pirită, calcite etc.), cărora, fiind valorificate muzeal, pe lîngă importanța lor științifică, le sînt puse în lumină și calitățile estetice. O subliniere aparte se cuvine pentru piesele de numismatică, aparținînd tezaurelor monetare romane, de bronz, din secolul IV e. n., descoperite la Moldova Veche, Radimna, Măcești, acestea atestînd permanența legăturilor daco-romane, continuitatea neîntreruptă, în acele timpuri, pe aceste meleaguri.

Expoziția de etnografie e constituită din port popular românesc și sîrbesc, unelte de țesut, vase de ceramică etc. patrimoniul acesteia fiind în continuă creștere, prin interesul elevilor și profesorilor de a depista și a transfera în muzeu cele mai reprezentative piese etnografice din zonă (Un merit deosebit în acest sens îl are Școala nr. 1 din Moldova Nouă, condusă de prof. *C. Sima*). Un sprijin permanent îi acordă acestui punct muzeal primarul localității, *Gheorghe Damian*, căruia i se datorește, în mare parte, și inițiativa organizării expoziției permanente din Moldova Nouă.

O muncă pasionată pentru evidențierea valorii patrimoniului acestui punct muzeal e depusă de însuflețita profesoară, *Elena Voia*, a cărei dragoste pentru bunurile culturale muzeale de aici este transmisă sutelor de vizitatori, spre îmbogățirea sufletului acestora cu adînca mîndrie față de realizările din trecut și din prezent ale locuitorilor de lîngă Dunărea bănățeană.

A. T.

BREVIAR PENTRU IULIE

MUZICĂ

● Nica Iancu Iancovici (în foto) celebrul lăutar, compozitor și folclorist s-a stins acum 76 de ani. Lucru pe care ni l-a amintit mai de mult Ioan Iancu, singurul supraviețuitor dintre cei 23 de copii ai artistului. Se pare ca Ion Vidu și Tiberiu Brediceanu s-au folosit de melodiile culese de lăutar, că la baza melodiei „Ana lugojeana" stă o prelucrare folclorică a lui Nica, numită inițial „Logojana". Ulterior Vidu o va re-prelucra dedicînd-o frumoasei fiice, Ana, a lăutarului. Originar din Cerneteaz, Nica Iancu Iancovici s-a stabilit la Lugoj unde și-a constituit un vestit taraf propriu, pe care-l conducea, întreprinzînd turnee, culegînd folclor, aprofundînd totodată muzica clasică și romantică universală. Este compozitorul unor doine, cîntece, jocuri, în imediată prelungire folclorică. ● Revista „Muzica" își face o datorie de onoare de a publica într-un număr din februarie un articol semnat de Grigore Bărgăuanu intitulat „Valori ale pedagogiei muzicale românești — Alma Cornea Ionescu". Și A.C.I. este de sorginte lugojeană, (mama, născută Iorga); a avut o contribuție de seamă în elaborarea unor creații dedicate copiilor, în special. Notabile sînt, ne amintește autorul, articolele ei de muzicologie și pedagogie muzicală, lucruri, s-o recunoaștem, pe cît de rare, pe atît de prețioase, ca și un abecedar pianistic. Alma Cornea Ionescu spunea: „Instrucția muzicală a copiilor trebuie începută cît mai timpuriu, nu însă și instrucția pianului sau unui alt instrument muzical, pînă ce copilul nu are simțul auditiv suficient dezvoltat, iar gîndirea muzicală formată...". ● La Lugoj, în actualitate, recital Schubert. Profesoarele Toth Elisabeta și Clara Peia au susținut un program constituit din piese mai puțin cunoscute, scrise pentru patru mîini (Marele rondo în fa major și Fantezia în fa minor). Sabina Peltz a interpretat Sonatina în sol minor pentru vioară, cu aceeași ocazie, la Casa de cultură a municipiului, ne informează prof. Anca Diaconescu-Boboc.

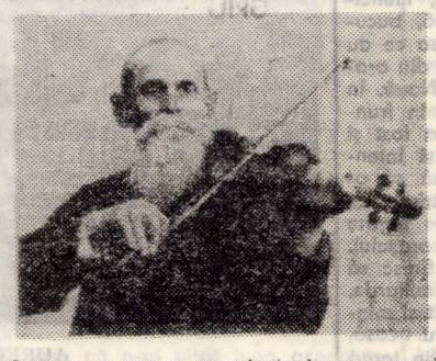

Lucian BURERIU

SPORT

CU PETRE MEHEDINȚU...

...m-am întîlnit pe Litoral, pe terasa restaurantului „Topaz", condus de un timișorean, Ion Moisescu, el însuși iubitor al fotbalului și al Politehnicii; stăm la o cafea — eu întreb, el, Mehedințu, răspunde. *Cum e vara?* Pe cît de frumoasă, pe atît de scurtă. Mă bucur că mă aflu aici cu familia, că mai pot uita de grijile fotbalului. *Cu cine te-ai întîlnit pe Litoral?* Cu Păltinișan, Anghel, Lucescu, Cheran, Sătmăreanu II, Maier, Stana. *Totuși, ce a fost cu „Poli"?* Și eu sînt nemulțumit de bilanțul campionatului trecut, de locul 11, care nu ne onorează, ci, dimpotrivă, ne acuză. Am pierdut 9 puncte pe teren propriu, am cîștigat 6 în deplasare — iată un paradox. Cu plusurile din urmă puteam juca în cupa UEFA, dar, în replică, minusurile de acasă ne trimiteau în Divizia B. *Înțeles. Dar care era cauza cauzelor?* Eficiența. Adică — lipsa ei. „Poli" a ratat enorm, jocul ei a fost stereotip, lipsit de angajament, de concentrare, de spectaculozitate. Conducerea tehnică nu a mai avut capacitatea de a rezolva cerințele fotbalului modern. *Și arbitrajele?* Ne-au costat și ele, pe fondul amintit. *Ce-ai dori pentru sezonul viitor?* Un climat sănătos de muncă, de disciplină, pe măsura condițiilor create fotbalului de performanță la Timișoara. *Vei reveni în națională?* Dacă depinde de mine — da. Însă nu eu decid. *Te rog să întocmești un clasament al primilor cinci fotbaliști români, după sezonul trecut.* Scrie: Dobrin, Sameș, Doru Nicolae, Koller, Dumitru. *De la „Poli" pe cine evidențiezi?* Firește, pe Dembrovschi, Atit. *De ce Dobrin?* Din cît m-am convins, Dobrin e cel mai mare fotbalist român. S-a zis pe bună dreptate că el a decis campionatul. *Altfel, Petre?* Un gînd curat în memoria celui care a fost talentatul Aurică Rădulescu, de necrezut...

Teodor BULZA

PANORAMIC

FESTIVALUL NAȚIONAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI". După o prestigioasă participare la faza republicană, recent desfășurată la Deva, unde brigăzile artistice, formațiile de satiră — umor și muzică ușoară ale județului Timiș s-au impus prin calitatea interpretării, o altă serie de formații timișene așteaptă confruntarea cu juriul și publicul. Duminică, 21 iulie, la Tîrgu Mureș se va desfășura etapa republicană a concursului formațiilor corale. Județul nostru va fi reprezentat la această manifestare de 13 formații și 6 soliști vocali și instrumentali. Succes! ● Săptămîna viitoare, orchestra Filarmonicii de stat „Banatul" își va începe turneul în Italia. În program: două concerte simfonice (*Rapsodia română nr. 1* de George Enescu, *Variațiuni rococo pentru violoncel și orchestră* de Ceaikovski — solistă Alexandra Guțu — și *Simfonia a V-a în do minor* de Beethoven — dirijori Nicolae Boboc și Remus Georgescu), precum și susținerea partiturii muzicale a baletului *Lacul lebedelor* de Ceaikovski, interpretat de ansamblul de balet din Novosîbirsk. ● La Salonul de vară al umorului, desfășurat la Brăila, caricaturistului timișorean Ștefan Popa i-a fost decernat marele premiu. De asemeni, caricaturile laureatului și ale lui Neboișa Rosici au fost selecționate pentru expoziția „Despre ecologie", organizată, la Galați, de revistele „Urzica" și „Szpilki" (Polonia). ● *Semnal editorial: Negru și alb. De la simbolul romantic la textul modern* (Cartea Românească) — un nou volum purtînd semnătura lui Livius Ciocîrlie. La editura Facla, în curs de apariție patru cărți: *Izelin*, de Anghel Dumbrăveanu, (romanul de dragoste *Piatra de încercare*, traducere în limba maghiară de Pongracz Maria), *Păzitorul stelelor* de Aurel Turcuș, *Etetera* de Gheorghe Azap și romanul *Iulie* al lui Teodor Bulza. ● Muzeul Banatului găzduiește în Bastionul Cetății (secția de etnografie) o expoziție de artă populară, „Pictura bănățeană pe sticlă". Lucrările — din zona Clisura Dunării și Sînnicolaul Mare — datează din secolul al XIX-lea. ● Pentru cei mai tineri spectatori ai Timișorii, o nouă premieră la Teatrul de păpuși: *Muck cel mititel*.

OBSERVATOR

TOP

SECȚIA ROMÂNĂ: 1. Ardeal — *Vali Sterian*; 2. Fetele albine — *Sfinx*; 3. Sete de pădure — *Progresiv TM*; 4. Tristeți provinciale — *Mircea Baniciu*; 5. Lumina zilei — *Iris*. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ: 1. One Way Ticket — *Eruption*; 2. I Will Survive — *Gloria Gaynor*; 3. Voulez vous — *ABBA*; 4. Hot Stuff — *Donna Summer*; 5. In The Navy — *Village People*.

DE TOATE...

Din Lugoj, primim știri despre actuala componență a grupului „Betta": Alioșa Borösök (voce, perc.); Adrian Ilie (voce, bass); Egri Iosif (voce, chit.); Perin Boian (voce, chit.) și Ciuchitu Lucian (voce, flaut. keyb.). Dintre piesele de rezistență ale formației lugojene, amintesc pe cea intitulată „Baladă pentru trei haiduci", pregătită să intre și în top „Orizont". ● Așa cum s-a mai anunțat, între 24 și 26 august a.c. la Woodstock va fi reeditat celebrul Festival de muzică pop. Iată lista participanților care rămîne deschisă pînă la 15 august:

Rod Stewart, Joni Mitchell, Bob Seger, Joan Baez, Alvin Lee *(în foto)* și formațiile Crosby, Stills, Nash & Young, Creedence Clearwater Revival, Who, The Band, Jonny Winter Group, Mountain, Village People, Foghat, Beach Boys, Cheap Trik. După cum vedeți, participare bogată la o manifestare pentru care unele grupuri (C. C. Revival, Mountain) se vor reuni special. ● Ce mai face Tom Jones? Iată, o știre recentă ne relatează despre un concert la Washington al acestuia, concert de binefacere în favoarea persoanelor handicapate fizic. ● „I *Don't like Monday's*" se intitulează noul disc single al grupului „Boomtown Rats", imprimat în Franța. ● În urma concertelor susținute în S.U.A. de către Rod Stewart, cronicarii par decepționați. Ce să-i faci, asta-i situația... ● În schimb, altora le merge mai bine. De pildă, K. Kristofferson e distribuit în filmul „Războiul comitatului Johnson", o poveste de dragoste desfășurată pe fondul Războiului de independență. ● Pe stadionul Wembley, a fost aplaudat Alice Cooper. ● La 21 iulie a.c., grupul orădean „Metropol" va pleca în Ungaria pentru o serie de spectacole și înregistrări.

Petru UMANSCHI

EVRIKA!

- **Chiar și Pămîntul are un semn particular: Omul!**
- **Ciudat, toată lumea vorbește despre virtutea... inerției!**
- **Vulturul cade, dar nu decade.**
- **Trupul e dornic de singe, sufletul nu.**
- **Dintre toate ființele pămîntului, numai omul are nevoie de dreptate.**
- **Toți banii se evaporă: și „banii lichizi", și „banii gheață".**
- **Uneori e o corelație perfectă între materia cenușie și spiritul cenușiu.**
- **Și oamenii își au cuibul lor, dar spre deosebire de păsări, ei îi pun lacăt.**
- **Fiecare om își pune întrebări, doar că unii și le pun pe cele mai ușoare.**
- **Cum să nu se fi născut Pămîntul, cînd Timpul transformă totul în praf și pulbere?**

Ion VELICAN

REBUS

GRÎU

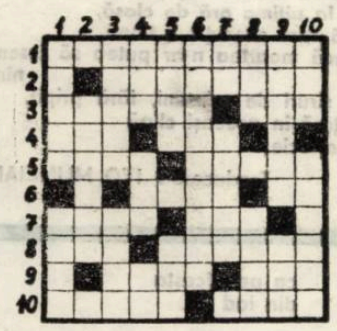

ORIZONTAL: 1) Compozitor lugojan, autorul tabloului muzical „La seceriș" (1877—1968). 2) Secerat 3) Obținut din cereale sau cartofi — Asemenea... într-o năsadă! 4) Într-o legătoare! — Liniște! 5) Specie de grîu de toamnă, rezistentă la frig, care se cultivă în regiunile muntoase — „...195", soi de grîu de toamnă cultivat în Transilvania. 6) „Pîine...", roman de Magda Simon (masc.) — În pîrg! 7) Primul produs obținut în cursul măcinării grîului — Fără notă la „Rebus"! 8) Tulpina grîului — A îndrepta traseul unei străzi. 9) Varietate de grîu — Organizația Națiunilor Unite (abr.). 10) Snopi clădiți — Varietate de calcit... de Islanda.

VERTICAL: 1) Mare poet român, autorul poeziei „În lan" (1895—1961) — Înflorescența grîului. 2) Atacă grîul. 3) Grîu roșu de primăvară — Mioară. 4) Începe o dedicație! — În panificație! — Din paie! 5) Soci ...oglindit în Marea Neagră! — Intrate ultimele în hambare! 6) Pictor englez, autorul tabloului „Lan de grîu" (1776—1837). 7) Pele! — A face zgomot. 8) Secerată în cele din urmă! — Legătură de grîu. 9) A așeza snopii pe arie pentru a fi treierați — În grînare! 10) Mutat în centru! — Specie de grîu de primăvară.

Dicționar: GAT, CAT, ICOS.

Viorel ABRUDAN

SERIAL

Amintiri despre Esenin (II)

(Din memoriile Alexandrei Alexandrova Esenina — sora poetului)

Cînd a venit, Serghei mi-a adus într-o plasă o minge enormă colorată, iar Katiei nenumărate panglici multicolore din mătase și perle deosebit de frumoase. Cadourile acestea m-au emoționat. Am mai văzut și înainte panglici colorate, mai ales roșii, dar cîte o bucată, iar acum, în fața mea, se aflau vreo zece, în diverse culori. Am mai văzut și mingi pe la copii, dar mici și negre, iar aceasta era atît de mare, lăcuită și frumoasă cum nimeni nu mai avea. Am fost înconjurată deodată de copii cînd am apărut cu ea pe uliță, iar unul m-a rugat să ne jucăm. Dar cum să te joci cu o asemenea minge? Nu mă prea încumetam s-o scot din plasă.

Din casă apărură Serghei și Leonid. Zîmbind, Serghei a propus: „Hai să ne jucăm". Îi dau mingea și privesc cu groază cum o aruncă sus, sus de tot. Mingea devine tot mai mică și întunecată iar mie mi se pare că n-am s-o mai văd. Aștept să cadă, în timp ce inima aproape că nu-mi mai bate. Iat-o, se izbește de pămînt și iarăși sare. Și tot așa, sărind din ce în ce mai mărunt, mingea se oprește și e, din nou, în brațele mele. O cercetez să văd dacă e întreagă, și încep să mă joc cu mare grijă.

Ore în șir nu mă despărțeam de minge, dar bucuria mea n-a durat mult. Trei zile mai tîrziu mă jucam în fața porții. Fugindu-mi din mîini mingea s-a rostogolit sub verandă. Vrînd s-o scot am izbit-o într-un cui ce ieșise din scîndură. Mingea a țiuit jalnic, apoi în mîinile mele a mai rămas doar un fel de cană rotundă.

În acest timp Serghei, întorcîndu-se de la Popovi, mă văzu năucă și tristă și izbucni într-un rîs zgomotos. M-am pus pe plîns de ciudă. Serghei m-a consolat zicînd că are să-mi trimită din Moscova o minge la fel de frumoasă. Numai că o asemenea minge n-am mai primit. Timpul trecea și eu am început să uit de ea, iar Serghei, între timp, își uitase și el promisiunea.

Cînd făcea cadouri, Serghei nu părtinea pe nimeni. Îmi aduc aminte cum odată ne-a cumpărat, mie și Katiei cîte-o rochie. Katiei una roz, creponată, cu tivuri interesante, iar mie una albă de zefir, cu partea de sus dantelată și cu un cordon lat de mătase, albastru, care se lega în fundă. Ne aducea și sandale, dar șosete nu se găseau pe-atunci în sat: toți purtau papuci făcuți din cîrpe și ciorapi împletiți.

Mi-amintesc venirea lui Serghei din mai—iunie 1917. Era o noapte caldă și liniștită, cu lună. Casele păreau ca noi în bătaia lunii iar pe turnul alb al bisericii se vedeau clar umbrele crengilor de mesteacăn. Toți dormeau. Nu se zărea nici o fereastră luminată. Noi încă mai ședeam în jurul samovarului. După ce și-a băut ceaiul, Serghei a ieșit să se plimbe și s-a oprit în fața ferestrei deschise. Dintr-o parte îl bătea lumina lămpii care stătea pe pervaz, iar din celălalt razele lunii. În grădină cînta privighetoarea. În liniștea nopții părea că privighetoarea e chiar lîngă noi. Transpus de cîntecu-i minunat, Serghei a început s-o îngîne fluierînd. Imaginea aceasta îmi stăruie și acum în minte.

(VA URMA)

DEBUT

ADINA KOCIK

Dintr-un mare caiet legat în coperți cartonate, se desprind aceste strigăte lirice, însăilate, vreme de aproape doi ani de zile, de către o adolescentă, eleva Adina Kocik, de la Liceul de mecanică nr. 1 Timișoara.

Cum destinul unui tînăr poet stă, mai întotdeauna, sub marile peceți de taină și sub eternul semn de întrebare al propriei deveniri, nu putem nici noi să dăm răspunsuri, ci doar să lăsăm cu încredere și speranță aceste poeme să vorbească ele singure, din acest colț de pagină dedicată „Prietenilor revistei ORIZONT".

R. V.

Albastru

Vreau albastru, mult mai mult albastru...
— albastru e culoarea care mă dislocă
din nămolul acesta;
mult albastru ar fi pentru mine
mai mult decît
oceanul de apă pentru însetați...
Vreau albastru, un infinit de albastru,
pentru că, fiind înconjurată
numai și numai de albastru,
voi reuși să mă contopesc cu mine
însămi și
poate atunci mă voi cunoaște mai bine...
Dacă nu pot avea un infinit
de albastru,
dați-mi un petec, măcar,
un petec de albastru!...

O adiere de speranță...

...se prelingea liniștit
deasupra pămîntului...
Încercam să o prind,
sau,
cel puțin dacă n-aș putea,
s-o abat din traiectoria ei,
să treacă,
deasupra mea
să mă răcorească cu prezența ei...
Dă-mi, te rog, cerule,
adierea ta de speranță...
...iar dacă vei rămîne pustiu,
strigă-mă și-ți voi arunca
un pumn de neliști...

Lăsați-mi...

...și mie dreptul de a
apărea în mijlocul luminii vii...
Lăsați-mi dreptul de-a rîde
o dată cu cerul...
...Lăsați-mi dreptul de-a strînge
în pumni
toată fericirea...
...Lăsați-mi dreptul de-a muri
cu soarele pe pieptul...
...Lăsați-mi dreptul de-a aduna
întunericul
ca să-l arunc departe,
cît mai departe
de mine...

Flori de gheață

Văd cum mor
florile de gheață...
Mă dor
zvîrcolirile lor
fecunde și reci
și
mă înspăimîntă
felul în care se topesc,
atît de cursiv
și
atît de iluzoriu...
Dacă aș putea,
le-aș duce într-o lume glacială,
unde nu poți
nega
sensibilitatea;
le-aș lua și le-aș duce acolo,
pentru că,
acolo,
sensibilitatea, fiind sloi,
doare...

Carte poștală

Am plecat în excursie
cu prietena mea tăcerea...
În stațiune n-am găsit camere
și-am fost nevoite să dormim pe malul
mării...
Să nu vă speriați... Timpul e favorabil
și am, în rest, de toate...
Tăcerea are un casetofon,
dacă ați ști ce muzică!
Într-adevăr, e greu la început, pînă
reușești
să desprinzi ceva din ea...
Acum s-a înnorat și cred că venim
acasă.
Sper să ne revedem cu bine...

Cu tine

Și chiar dacă m-ar prinde
moartea
la cea dintîi răspîntie,
oare clipa pe care am trăit-o
cu tine
nu face mai mult decît întreaga
existență cenușie?
Ce n-aș da și eu să mă consum
așa,
deodată,
ca o flacără vie și pură...
De ce ni-e dat să hotărască
altcineva
în locul nostru?

Ascultam...

...și am rămas nemișcată...
Din copacul, care dormea în picioare,
o pasăre,
își slobozi cîntul
atît de pur
încît orice voce, orice vorbă
ar fi părut trivială,
aproape jignitoare!

Stane de piatră

Nu am ce căuta între voi...
...Alerg spre pomii aceia mai vii decît
voi,
care, cel puțin, simt
schimbarea anotimpurilor...
...Alerg îmbătată de propriile mele
mișcări,
de propriile mele respirații...
Deodată, mă opresc dîndu-mi seama
că, dacă mai fac un singur gest,
voi sfida aceste stane de piatră...

Degetul sugarului

Dacă aș fi copilul
care și-a uitat mingea
în prag
și dacă aș avea lacrimile
copilului care
și-a lăsat zmeul să zboare!
sau dacă aș fi fetița
care rupe plîngînd o floare
pentru
cerul pămînt ce se naște din apă
și lacrimi de copii,
care și-au uitat mingile,
și lacrimi de fețițe
care rup plîngînd florile,
aș încerca să înfășor
iubirea pe degetul arătător,

MIROSLAV FLORIAN

DIN LIRICA LUMII

Poet de largă notorietate (Laureat al premiului de stat K. Gottwald, artist emerit), Miroslav Florian (născut în anul 1931, la Kutna Hora) se află astăzi, după un debut timpuriu (1948), în plină maturitate creatoare. Lirica sa, străbătută în accente originale de ecouri wolkeriene, melodioasă şi optimistă, este un elogiu adus bucuriei de a trăi, neliniştii creatoare, este un imn de slavă închinat pămîntului natal. În opera poetului, versurile dedicate copiilor ocupă un loc aparte.

Selectăm cîteva poeme din volumul Modré z nebe (Praga, 1976).

DITIRAMB

Tu, Praga mea, în aurite ploi
te-nfăşuri iarăşi. Eu, ca un bondar,
văzduhul ţi-l adulmec. Şi polenul
mi-neacă zborul. Lung mă-mbrăţişezi
în apa sclipitoarelor saloane.

Un stăvilar îmi pari. Şi primăvara
roteşte împrejuru-ţi curcubeie
peste-automobilele-amuţite.
Ci iată : nărăvaşii cai- putere
ţîşnesc de sub capote, se-ntîlnesc
şi — faţă-n faţă — zumzetul arată
încîntătoarea lor nedumerire.

Şi tu, frumoaso ; Proaspătă-n obraji
cu fragedă verdeaţă !
Cum să scriu,
cînd nu poeme-mi scapără condeiul,
ci candide peta'e ?

TERAPIE

Zadarnic s-a zbătut să mă-mpresoare
Cu albele-i florete gerul. Iată :
Acupunctura lui preafermecată
Nu-mi răcoreşte fruntea arzătoare.
Şi ploaia vrea, cu piclele ei dese,
Pe focul meu din suflet să se-aşeze.
O, calme inhalaţii ! Pururi treze
Sînt ritmurile muzicilor mele.

Alergătura sîngelui cu greu
Pilule, lipitori ar fi în stare
S-o domolească. Nu vreau vindecare !
Cobe să-mi fiu şi cioclu însumi eu ?

Să şovăi, fără haz şi fără har,
Uitînd a bucuriilor povară ?
Şi mărunţişul sterp din buzunar
Tresaltă, încolţind, a primăvară.

PLANURI MĂREŢE

Mărturisesc : aş vrea să scriu un vers
acelor plopi din zare să le placă,
să-l murmure întruna în amurg.

Mărturisesc : aş vrea să scriu un vers
doar pentru picăturile de ploaie
şi ele să-l asculte surizînd.

Mărturisesc : aş vrea să scriu un vers,
în el efemeridele să-şi joace
răgazul şi să piară în lumină.

Mărturisesc : aş vrea... Dar unde e
nemuritoarea pană care-l ştie ?

PĂPĂDII

Priveşte păpădiile : acum
Îşi lasă puful alb din loc în loc.
Ce glumă ! Stau cu soarele în drum
Şi laptele fierbînd le-a dat în foc.

Prezentare şi traducere :
Doina BABEU
şi Eugen DORCESCU

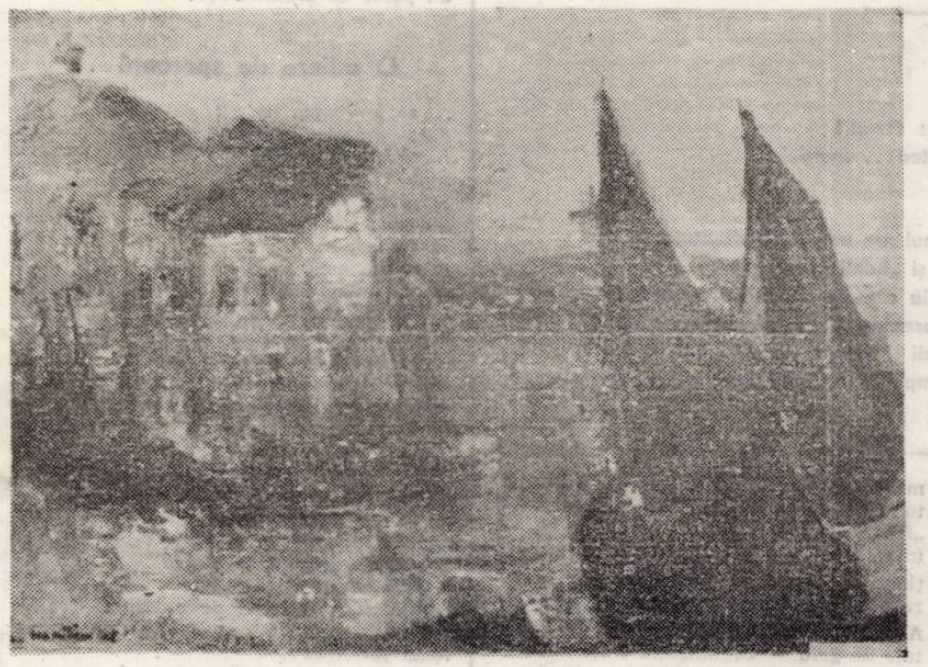

AUREL MARTIN : „Bosfor"

DESANKA MAKSIMOVIĆ

Poemul acesta este inspirat de tragedia de la Kragujevac. Acolo Parcul memorial „Şumarice" adăposteşte osemintele a peste 7.000 de oameni executaţi de fascişti în ziua de 20 octombrie 1941. Cu o seară înainte, detaşamentul de partizani organizase o ambuscadă şi ucisese mulţi ocupanţi. Hitleriştii au instituit un „barem" al represaliilor : pentru un fascist mort — o sută de ostateci executaţi ; pentru un rănit — viaţa a 50 de oameni nevinovaţi. Cum, în oraş, nu erau destui bărbaţi pentru a acoperi „baremul" instituit, naziştii au năvălit şi în clădirea liceului, pentru a completa numărul „cuvenit". Au fost, astfel, ucişi toţi cei 300 de elevi, cei 18 profesori ai lor, şi încă 15 copii între 8 şi 12 ani.

BASM ÎNSÎNGERAT

Se-ntîmplară toate-acestea-ntr-o ţară de plugari,
undeva-n Balcani ;
în aceeaşi zi
în chinuri muri
un grup de şcolari,
tandri, diafani.

Toţi fură născuţi
în acelaşi an,
de aceleaşi zile de şcoală avură parte,
la aceleaşi serbări s-au dus
cu elan,
aceleaşi vaccinuri primiră
şi toţi plecară-n aceeaşi zi spre moarte.
Se-ntîmplară toate-acestea-ntr-o ţară de plugari,
undeva-n Balcani,
în aceeaşi zi
în chinuri muri
un grup de şcolari,
tandri, diafani.

Doar cu cincizeci şi cinci de minute
înaintea clipei fatale,
grupul acesta, în băncile şcolii,
cuprins de lucruri banale,
transpira rezolvînd de zor
probleme grele :
cît străbate-un călător...
şi alte cele, şi alte cele.
Aceleaşi cifre
zumzăiau prin mintea lor,
iar prin caiete, prin ghiozdane,
zăcea în van
un amalgam
de note bune şi note rele.
Pe fundul buzunarelor
se-nghesuiau aceleaşi vise,
aceleaşi secrete
despre ţară şi iubire,
pare-mi-se.
Şi fiecare îşi închipuia
că, ani de-a rîndul,
că, mulţi ani de-a rîndul,
sub bolta de azur va alerga,
pînă ce toate problemele-n lume
în sfîrşit le va rezolva.

Se-ntîmplară toate-acestea-ntr-o ţară de plugari,
undeva-n Balcani,
în aceeaşi zi
eroic muri
un grup de şcolari,
tandri, diafani.
Şiruri, şiruri de copii
îşi dădură mîinile frăţeşte
şi, de la ultima oră de clasă,
porniră spre execuţie-n tihnă,
de parcă moartea n-ar putea să însemne nimic.
Şiruri, şiruri de prieteni, fără pripă,
se-nălţară în aceeaşi clipă
spre veşnicie.

Traducere : IVO MUNCIAN

JAROSLAW IWASZKIEWICZ

POETUL

Nu te teme. Nu privi înainte
Cu ochii plini de spaimă :
N-am să te las în oraşul,
Ce putrezeşte în mine.

Care se dă de-a rostogolul
Ca o mie de zgomote asurzitoare,
Care-şi află făgaşul
Pentru o mie de lalele în floare.

Ai doar Parisul în faţă
În piaţa Concordiei, termite,
Arcuri de triumf, obeliscul,
Locuri pieirii sortite.

Peste neguri pomii foşnesc
Cu mîinile ca-ntr-o minune.
Toate acestea cu dire le învăluiesc,
Toate acestea cu vorbe le învăluiesc
Nebune.

ALCESTA

Cercuri de purpură
zmeurat drug
e Alcesta
din iad apare
ca din roşu coşciug

Vine acasă
la ea revine
părul îi arde
ca-n cer o lumină

O slăvit Apollo
oare mă poţi salva
ca pe Alcesta
din iad

Ce e iadul ?
Iadul
e alt
semen

În rîndul scriitorilor polonezi contemporani, J. Iwaszkiewicz ocupă un loc distinct prin dimensiunea şi diversitatea genurilor literare cultivate, frapînd totodată prin evoluţia, exuberanţa şi bogăţia talentului său.

Publică concomitent romane (*Răsare luna, Fală şi glorie* etc.), multe volume de versuri (*Reîntoarcere în Europa, Vară, Coada toamnei, Cărări întunecate, An rotund* etc.), numeroase povestiri (*Noua dragoste, Nuvele italiene, Moara de pe Lutynia, Povestiri auzite* etc.), cîteva piese de teatru, recenzii, eseuri despre literatură, studii despre Chopin, Bach şi Szymanowski, însemnări de călătorie, traduceri. Paralel cu activitatea literară, desfăşoară o susţinută activitate social-obştească, îndeplinind funcţia de preşedinte al Uniunii Scriitorilor Polonezi, precum şi al Comitetului Polonez al Apărătorilor păcii. Din anul 1955 este redactorul şef al prestigioasei reviste literare „Twórczość" (Creaţia).

Neîndoielnic, în universul artistic al scriitorului proza se remarcă în mod deosebit. Poezia vine însă să completeze evantaiul trăirilor interioare, îmbogăţind imaginea liricii polone cu valenţe proaspete şi o viziune poetică originală. Poezia lui Iwaszkiewicz suferă modificări de-a lungul timpului, în urma căutării noilor posibilităţi de expresie şi a variatelor tendinţe poetice, evoluînd de la tonalităţile specifice grupării poetice Skamander spre cele clasice.

Notăm numai cîteva trăsături semnificative ale liricii iwaszkiewiczene : admiraţia profundă faţă de farmecul lumii, însoţită totuşi de o acută durere generată de perisabilitatea vieţii ; de aici cultivarea unui anumit tip de reflecţie poetico-filozofică asupra sensului existenţial, fără a tinde însă spre o formă intelectualizată, ci mai curînd spre conturarea de imagini sugestive ; sensibilitate pregnantă la problemele artei şi ale artistului, continuînd astfel unele linii ale liricii moderniste : plasticitatea imaginilor, senzorialitatea concretului, metaforica cizelată etc.

Caracteristic pentru creaţia poetică a lui Iwaszkiewicz este şi legătura poeziilor sale în cicluri mai ample, unitare, care tind spre epuizarea unei teme, a unui motiv etc. Aşa se explică şi faptul că multe dintre poeziile înscrise într-un asemenea ciclu nu au titlu.

La cei 85 de ani pe care scriitorul i-a împlinit în acest an, lumina talentului său continuă să strălucească cu aceeaşi intensitate pe firmamentul literelor polone.

Constantin GEAMBAŞU

POEM

Peste casă baldachin de-azur
Prea strident ca-ntr-un adînc de lac,
Pe sub boltă de mesteceni albi
Zboară coţofenele în frac.

Rătăcim precum în zări străini,
Unul neştiut de celălalt,
Ca atomi şi stele-n cerul fur
Azvîrliţi în recele înalt.

Trec spre cuib stăncuţele în zbor
Taie-azurul cu aripa lor.
Fiicele citesc înţelepciuni,
Pentru mine au vreun gînd, vreun dor ?

Oare ştiu ce tainic peisaj
Umblă-n mine pe sub lună trist ?
Oare ştiu durerii că-i sînt gaj
Că-ntre vis şi moarte mai exist ?

Oare văd că-n negru-mi abataj
Toate dorm ca pietrele în dom,
Cînd citesc la soarele aprins
Cărţile cu stele şi atomi ?

În româneşte de :
Passionaria STOICESCU
şi Constantin GEAMBAŞU

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACŢIA ŞI ADM. — TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3—33—90, 3—33—76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

Grandios program al viitorului

Proiectul de Directive al Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1981—1985 și orientările de perspectivă pînă în anul 1990 a fost primit cu deosebită bucurie și satisfacție de către intregul popor, cu sentimentul participării conștiente la o istorie înaltă. Documentul, de excepțională valoare, dimensionează viitorul țării pe coordonatele unei munci mai rodnice, al creșterii puternice a calității creației materiale și spirituale, al bunăstării intregului popor, al creșterii prestigiului României în lume.

Elaborat și fundamentat prin contribuția esențială și sub permanenta îndrumare a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, impresionantul document de lucru al partidului, aflat acum pe masa fiecărui comunist, a fiecărui om al muncii reprezintă, în fapt, un grandios program de muncă ce vizează intrarea României socialiste într-o nouă fază, superioară, a dezvoltării sale economice și sociale. Continuitatea și consecvența cu care acționează partidul, intregul nostru popor pentru înfăptuirea Programului partidului reiese pe deplin din perspectivele deschise de proiectul de Directive care jalonează continuarea procesului de dezvoltare armonioasă a întregii societăți, prin asigurarea creșterii în ritm înalt a economiei naționale, a produsului social și venitului național, prin realizarea unui echilibru corespunzător între diferitele ramuri și sectoare de activitate, prin amplasarea mai judicioasă a forțelor de producție pe teritoriu, spre înflorirea și mai puternică a științei, învățămîntului și culturii, spre perfecționarea raporturilor sociale, adîncirea democrației socialiste, afirmarea plenară a personalității umane.

In etapa cincinalului următor — cum sublinia secretarul general al partidului — trecerea la o nouă calitate pe baza acumulărilor cantitative din toate domeniile se impune acum ca o necesitate obiectivă pentru realizarea Programului partidului, pentru crearea condițiilor de înfăptuire a societății comuniste în România.

Analizînd cu atenție fiecare dintre structurile de detaliu ale proiectului de Directive devine limpede că dincolo de prevederile referitoare, în mod special la creșterea nivelului de trai, întreg ansamblul proiectului urmărește să asigure baza progresului economiei naționale și creșterea venitului național în scopul ridicării continue a bunăstării intregului popor.

Insuflețitoarele perspective pe care le deschide grandiosul program al intregului popor aflat acum în dezbatere publică dinamizează energiile și elanul creator ai milioanelor de cetățeni ai țării ce se pregătesc să întîmpine marile evenimente ale acestui an, a XXXV-a aniversare a eliberării patriei și Congresul al XII-lea al partidului cu noi și importante succese.

ORIZONT

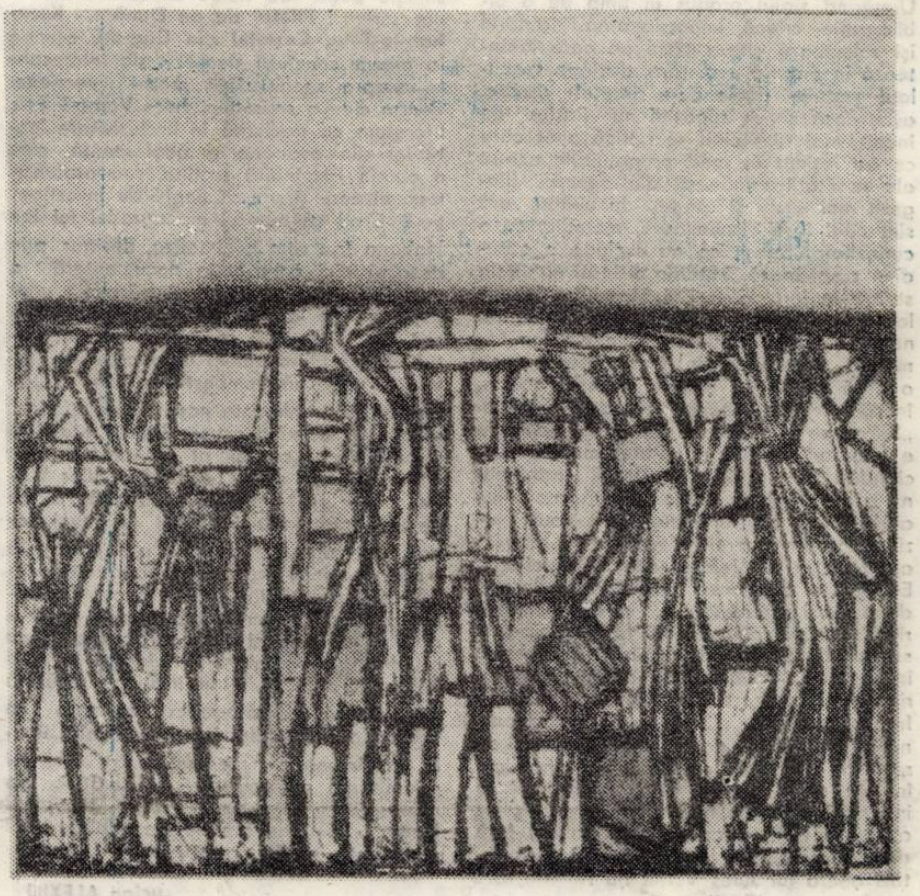

LEON VREME : „Compoziție"

ORIZONT 29 (591) ● 19 iulie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pagini ● 1 leu

Național și universal în literatură

Un aspect care se impune cu tot mai multă vigoare în discuțiile actuale despre problemele literaturii este și acela al relațiilor care se stabilesc între o cultură națională și ansamblul culturilor mondiale. La noi, problema nu este nouă. Ea debutează încă în secolul trecut (prin ideile unor N. Bălcescu, M. Kogălniceanu), sau chiar mai de vreme, cu Dimitrie Cantemir, primul scriitor care a reușit să spargă granițele culturii române pentru a intra în conștiința europeană. Vorbind despre național și universal în literatură, am putea să ne întrebăm care este diferența dintre ele, cum și dacă se realizează o întrepătrundere a lor, și, în sfîrșit, care sînt șansele unei literaturi date de a se impune în circuitul universal al valorilor.

Dacă, referindu-ne la literatura națională, putem ajunge ușor la o formulă care să o cuprindă, nu este la fel de ușor de stabilit care sînt caracteristicile literaturii universale. Definiția pe care o dă acesteia Goethe (convergență a tuturor eforturilor creatoare din întreaga lume civilizată într-un anume sens), este valabilă și azi, pentru că ea se referă la lumea modernă ca la un tot ale cărui semnificații și secțiuni tind să se uniformizeze.

Această definiție devine însă inoperantă cînd ne referim la realitatea efectivă, în care nu este suficient să existi, să ai potențe de universalitate, dar mai trebuie să te și impui ca atare. S-a mai spus că au șanse de universalizare mai întîi scriitorii (și implicit literaturile pe care le reprezintă) care au ceva de spus întregii lumi, în orice epocă, indiferent de momentul în care au creat.

In cazul unor opere literare, intrarea lor în universal se explică prin „fermentul spiritual" (Pompiliu Marcea) pe care-l conțin, prin cantitatea de sugestii, care le face și azi să fie deosebit de fecunde. (In această categorie intră îndeosebi marile opere clasice : **Odiseea, Don Quijote, Hamlet** etc.). Tot în acest context **trebuie judecate și unele „reluări", „parodieri" ale unor opere literare — Ulysses** de James Joyce, care reprezintă tentativa creării unui nou Odiseu, irlandez, după tiparele regelui din Ithaca, sau parodierea piesei **Hamlet** de către Tom Stoppard în **Rosencrantz și Guildenstern sînt morți.**

De asemenea, multitudinea de relații care se stabilesc între doi autori și două opere (relații care pe de o parte ajută la înțelegerea literaturii universale ca o continuitate, și pe de altă parte arată că granițele dintre universal și național sînt mai maleabile decît s-ar putea crede la prima vedere) este ilustrată de un „re — make" al lui Jorge Luis Borges într-o nuvelă a sa, **Pierre Menard, autorul lui Don Quijote.** Povestirea nu este doar o **estetică a lecturii** disimulată într-un text literar, ci și un exemplu de trecere dintr-un spațiu literar în altul, care se poate face fără nici un efort, în orice epocă ; cu alte cuvinte, libera circulație pe verticală și pe orizontală a valorilor literare este intrinsecă operei respective, și cînd o operă literară poate spune fiecărei generații lucruri deosebite, ea nu mai aparține limitelor unei singure literaturi, ci este o creație de domeniul universalității.

Nu ar trebui să se înțeleagă din cele spuse pînă aici că șansele unei literaturi de a pătrunde în universalitate sînt prin imitație. Dimpotrivă, o cerință de prim ordin în orice program de lansare în viața culturală mondială, trebuie să pornească de la adîncirea a ceea ce îi este mai caracteristic culturii respective.

Referindu-ne la cultura noastră, constatăm că există anumite particularități care o individualizează din mai multe puncte de vedere. Mai întîi în procesul complicat prin care o literatură națională se impune lumii, noi am fost obișnuiți să ne prezentăm o lungă perioadă de timp îndeosebi cu produse ale folclorului sau „folclorizante" (ne gîndim acum nu numai la literatură). Și oricît am putea fi de acord cu Blaga, care consideră că între folclor și literatura cultă (sau majoră) nu există de fapt deosebire de valoare, ele fiind rodul aceleiași matrice culturale, nu credem că, asaltînd la nesfîrșit piața culturală mondială cu produse folclorice (cum încă este cazul adeseori), vom avea șansa să fim considerați altceva decît o cultură minoră, sau, cu un eufemism, „o cultură tînără". Sîntem cultură tînără, e adevărat, dar aceasta nu implică și absența valorii. Valori avem, și de oricîte ori ne-am priceput să le punem în evidență, rezultatele au fost vizibile.

Este dincolo de orice dubiu că, în condițiile actuale, cînd, datorită multiplicării mijloacelor de abordare a literaturii, conceptul de literatură universală s-a modificat și interrelația culturilor suferă o schimbare simțitoare, în sensul că există reale posibilități ca o cultură să se afirme într-un timp foarte scurt. Este însă nevoie, pentru aceasta, de o susținută activitate în direcția dorită, și credem că tocmai aici este unul din punctele nevralgice ale afirmării culturii noastre. Ni se pare că nu este îndeajuns de clar că în etapa actuală nimeni nu are timp să se ocupe, din proprie inițiativă, de descoperirea unei culturi, dacă ea nu oferă „cîrligele" prin care să se facă remarcată. In urmă cu cîțiva ani s-a luat inițiativa de a se organiza cursuri de vară pentru iubitorii de literatură română din străinătate, unii dintre ei buni cunoscători ai limbii române, și virtuali traducători de literatură română. Este o cale care a și dat unele rezultate, și considerăm că trebuie continuat și în felul acesta. Iar obiecția care se face de multe ori, cum că numeroși autori români (Creangă și Sadoveanu fiind numele cele mai des invocate) sînt „intraductibili", va cădea de la sine dacă se vor crea posibilități de a se face mai multe traduceri din ei.

Iar dacă azi, mai mult ca oricînd, există la noi posibilitatea informării despre tot ce se întîmplă în lume, un prilej de a ne convinge că ceea ce este valoare recunoscută, oriunde și oricînd, rezultă nu dintr-o sumă de elemente eterogene, ci tocmai din cele particulare, irepetabile, ale fiecărei comunități etnice naționale, dar care se raliază unei simțiri comune omului de pretutindeni.

Mircea MIHĂIEȘ

CRONICA LITERARĂ

Ion Hobana

Douăzeci de mii de pagini în căutarea lui Jules Verne

Ed. Univers, 1979

Între atîtea studii consacrate operei verniene monografia pe care o publică Ion Hobana, **Douăzeci de mii de pagini în căutarea lui Jules Verne,** are caracterul unei întreprinderi polemice. Urmărind siajul produs în timp de o bibliografie critică impresionantă, autorul își selectează cîteva piste pe care înaintează în propria cercetare, distinge speculații gratuite, unele de-a dreptul riscate, avansează cîteva supoziții nu lipsite de inedit, mai ales cînd se aplică unor cărți ce au reținut în mod programatic ecouri ale realității românești din epocă. Biografi mai vechi și exegeți de ultimă oră sînt citiți fără discriminare, metodic, cu o curiozitate, totuși, ce nu exclude o atitudine suspicioasă. Mizeriile și inadvertențele strînse în jurul operei și biografiei lui Jules Verne, ne încredințează Ion Hobana, nu sînt puține, alimentate de cronica familială, de sursieri de mîna a treia și nu o dată de eseiști iubitori de spectaculos, în căutarea unui punct de vedere original. „Să nu se înmulțească ipotezele, dacă nu e necesar", pretinde autorul monografiei, citîndu-l pe un celebru filosof, principiu nu o dată util, se demonstrează, mai ales atunci cînd, pentru a impune o nouă viziune asupra operei se recurge la alterări ale textelor „în folosul demonstrației...". Evident, o asemenea atitudine moderată, dacă nu și rezervată („Cît despre cercetările în cauză, ele reflectă fără îndoială o schimbare de optică hotărîtoare pentru înțelegerea locului ce se cuvine «Călătoriilor extraordinare» în istoria literaturii franceze și mondiale. Ceea ce nu înseamnă că trebuie să acceptăm explicațiile de sorginte inițiatică, ermetică, psihanalitică, înainte de a epuiza răspunsurile mai la îndemînă pe care ni le oferă investigația atentă a vieții și operei scriitorului") față de reinterpretările la care este supusă astăzi opera lui Jules Verne nu rămîne fără rezultate semnificative.

Metodic, studiul lui Ion Hobana se oprește asupra copilăriei și adolescenței lui Jules Verne, asupra legăturilor sale sentimentale („cuplul ideal", „cuplul real"), a opțiunilor politice, a primelor încercări literare, insistînd, apoi, asupra genezei capodoperelor (**Efortul către verosimilitate, Ideile lui Paschal Grousset** etc.), a cărților a căror acțiune este plasată în Principatele Unite și Transilvania (**Chipuri și peisaje românești, Frumoasa Dunăre galbenă, În jurul Mării Negre, Cîntecul amintirii**). Ceea ce trebuie remarcat, mai ales în ultimele capitole citate, este că autorul, lămurind pe baza unei informări atente sursele puțin sau deloc cunoscute ale unor scrieri : **Pilotul de pe Dunăre, Keraban-le-Têtu, Castelul din Carpați,** ajunge la cîteva concluzii deosebit de interesante asupra specificității prozei verniene. Pentru cine a scris deci Jules Verne ? Este literatura sa dedicată în exclusivitate lecturilor din copilărie și adolescență, cum o opinie răspîndită susține, sau profunzimea ei cere și un alt unghi de investigație ? Cred că meritul monografiei lui Ion Hobana (nu vom minimaliza, desigur, prin aceasta nici contribuția documentară a cercetării sale și nici elucidarea unor aspecte ale operei tratate deseori eronat în bibliografia critică) constă în faptul că, adoptînd ultima alternativă de lectură, ajunge să demonstreze, convingător, caracterul realmente nou, „revoluționar" al operei, insistînd asupra laturii formative a acesteia : „considerat scriitor minor de critica literară și de oficialități, Jules Verne se declara «cel mai necunoscut dintre oameni», urmîndu-și efortul de revoluționar subteran. Această revoluție personală o săvîrșea însă nu folosind literatura pentru copii drept alibi și nici acceptînd eticheta de autor pentru tineret prin autosugestie. După ce își descoperise vocația cu ajutorul lui Hetzel și își alesese în mod deliberat publicul, el îi inocula picătură cu picătură, **Călătorie extraordinară cu Călătorie extraordinară,** cunoștințele, ideile, sentimentele necesare pentru a grăbi schimbările ce aveau să vină. Căci, așa cum spunea alter-egoul său, căpitanul Nemo, «Pămîntul are nevoie nu de noi continente, ci de oameni noi».

Lucian ALEXIU

Dacă, pînă nu de mult, încercările de a teoretiza specificul piesei într-un act s-au limitat la stabilirea unor caracteristici menite a separa fenomenul în raport cu genul proxim, antologia lui Valentin Silvestru își propune, dimpotrivă, să-l integreze în literatură și dramturgie, pornind tocmai de la premiza că el reprezintă „un mod independent de a gîndi și de a scrie teatru". Opțiunile autorului converg așadar, fără a ignora acumulările teoretice anterioare, către abordarea problemei din perspectivă istorică sau, mai exact, urmărește relevarea unor „explicații de ordin etiologic în arie istorică". În mod necesar, investigația teoretică este dublată, dacă nu chiar substituită, de cea sociologică.

Prin urmare, studiul introductiv ce prefațează antologia **(Piesa într-un act ca realitate dramaturgică în plan istoric)** vizează îndeosebi precizarea acestor interdependențe, autorul mărginindu-se, deocamdată, la fixarea cadrului lor de manifestare în cultura românească. Nu lipsesc, firește, referirile la literatura universală, binevenite cită vreme intenția declarată a studiului introductiv și, deopotrivă, a antologiei, rămîne aceea de a circumscrie fenomenul într-un context de largă cuprindere : „Evident, chestiunea nu e de a se întocmi liste din plăcerea sibaritică a arhivisticii pure. E vorba de un capitol bogat de istorie literară și de 'storie teatrală, care se cere reîncadrat, cu întreaga-i specificitate, în patrimoniul cultural și reactivat mai cu seamă în circuitul viu al scenei" (p. 9). În sfîrșit, motivația întreprinderii lui Valentin Silvestru este completată de un fapt nu mai puțin semnificativ : „... într-un moment sau altul al istoriei ei, (piesa într-un act, n. n.) a fost compromisă ca specie, alimentînd prejudecăți ce i-au închis accesul la scenă și la considerația teoreticienilor, a istoricilor".

Apariția piesei într-un act în cultura românească (prin Vasile Alecsandri, Costache Caragiale, Mihail Kogălniceanu, Costache Negruzzi ș. a. – am citat cîteva dintre numele cuprinse în antologie) este strîns legată de condițiile precare ale existenței unui teatru embrionar. „O sută de ani mai tîrziu, după primul război mondial, piesa scurtă a cunoscut o perioadă fecundă. Necesitățile unei mai largi difuziuni culturale și apariția unor formații de teatru amator, mai ales la sate, i-au îndemnat pe numeroși scriitori să elaboreze comedii ușoare, simple, uneori cu un scop didactic declarat" (p. 6). În acest interval n-au lipsit, firește, realizările de primă mărime (vezi în antologie B. P. Hașdeu, Iosif Vulcan, Ioan Slavici, Iacob Negruzzi, D. C. Ollănescu-Ascanio, Mihai Eminescu, I. L. Caragiale). Perioada interbelică adaugă o nouă dimensiune („Este probabil că se cultiva formula pentru a se releva o personalitate actoricească ori scriitoricească ; după unele mărturii, era și un mijloc de pregătire a publicului..."), care stimulează creația. Piesele într-un act încep să apară tot mai frecvent în paginile unor reviste literare de prestigiu, atrăgînd atenția publicului dar și a criticii. Numărul lor se amplifică odată cu definirea specificității în raport cu „piesele lungi". „Totuși, adevărata ecloziune a piesei românești într-un act a avut loc după 1944, cînd evoluția societății spre socialism a generat și o considerabilă apetență a maselor populare pentru cultura artistică, precum și integrarea activităților de creație, profesioniste și amatoricești, în sistemul statal al proteguirii și stimulării literelor și artelor..." (p. 13). Analiza pe care Valentin Silvestru o efectuează, în ultima parte a studiului său introductiv, asupra evoluției fenomenului în deceniile de după Eliberare constituie, după opinia noastră, armătura de rezistență a întregii demonstrații, prin profunzimea și acuitatea observațiilor, prin pertinența și probitatea demersului. Vocația teoretică a autorului, cunoscută din volumele anterioare, se conjugă aici cu aceea de istoric al fenomenului teatral privit în ansamblul său.

Antologia lui Valentin Silvestru este un început a cărui valoare deosebită în contextul istoriei literaturii române va fi cu siguranță confirmată de aparițiile ulterioare.

Marian ODANGIU

MARGINALII

Tablou posomorît

„Caraghioși mai sînt și universitarii ăștia cînd se amestecă în ale artei". Sînt cuvintele lui Flaubert, pe marginea unui tratat de estetică al „onorabilului" Levesque. Cuvinte usturătoare mai ales pentru că se cuprind într-o corespondență care părea să-i promită universitarului o pradă docilă și îmbelșugată. Așa, cu dinții strepezițI, ei caută să se păzească de tot ce privește estetica romanului în scrisori. Ce i se reproșează, de fapt ? E mai ușor să pritocești „toate cursurile de literatură din lume", sporovăind despre frumos, decît să scrii cum se cuvine „închide ușa" sau „i se făcuse somn". Soluția, s-ar înțelege, ar fi ca universitarul să scrie mai acătării. Ar deveni atunci critic literar. Mare pricopseală n-ar fi, mult n-ar crește în ochii lui Flaubert.

Critică bună n-a existat, zice el, niciCînd. Rostul criticii este să prostească publicul și să-i plictisească pe scriitori. Se agață de critică cine n-a fost în stare să facă artă. Iată o idee a cărei paternitate nu îndrăznesc să i-o atribui lui Flaubert, deoarece e mai probabil ca s-a ivit o dată cu primul scriitor comentat. Lui îi aparține doar completarea : criticii sînt cei ce se fac spioni fiindcă n-au fost buni de soldați. Și nu se referă la veleitari. Se referă la Aristotel (Plautus ar fi avut, zice, tot dreptul să rîdă de el), la Boileau, care l-a sufocat pe Corneille și l-a micșorat mai tîrziu, prin autoritate postumă, pe Voltaire. Fără frații Schlegel teatrul german ar fi dus-o mai bine și cine știe cu ce s-or alege francezii cînd va fi încheiată traducerea scrierilor despre artă ale lui Hegel.

Despre cronicari ce să mai vorbim ! Ei n-au nici măcar știința de carte sub care să-și ascundă invidia. Chiar și cînd te laudă, mai rău te fac de rîs. În fond, nici nu le pasă de ce ai scris. Se lăbărțează în fraze, ocupă tot spațiul pentru ei, dau două citate la repezeală, încropesc un elogiu și își pun semnătura dedesubt. Ei, cărăbuși ce rod hîrtia, sînt paraziți ai geniului, habar nu au de artă, de formă, de procedee, aruncă praf în ochi cu cîteva idei, iar „cînd se găsesc față în față cu ceva sănătos, robust, net, uman, bat cîmpii și nu găsesc nimic de spus". Decît să te laude pricepuții ăștia la toate, mai bine să fii fluierat. Aproape prin definiție, criticii își bagă degetele în ochi, ponegresc tocmai ce e bun într-o carte și, în general (aici negurosul critic al criticii devine grotesc), ca ploșnițele atrase de cearșaful cel mai alb, murdăresc de preferință operele mari.

S-ar zice că vorbește un autor acrit de reproșurile îndurate dar, curios lucru, Flaubert spune toate astea îndeosebi înainte de a fi publicat. Mai tîrziu va fi analitic și, cum vom vedea, chiar constructiv deși, ce-i drept e drept, ar fi avut de ce să-i fie lehamite, de vreme ce toate cărțile i-au fost rău primite, de obicei prin comparație cu propriile sale cărți mai vechi — eele sfîrtecate și ele la timpul lor. Însă Flaubert a suportat criticile cu stoicism. Mai mult s-a amuzat văzînd cum îi silea pe recenzenți ca, fie detestîndu-l fie admirîndu-l, să spună atîtea prostii despre el. Abia melancolic, trist doar la gîndul că nu-l apără nimeni, se înfățișa amicilor ca bătrîn trubadur tîrnosit prin ziare și în care nu se aruncau petale de trandafir. Îl făceau canalie și slab la minte, pare-se, ori murdar cît să înnegrească, spălîndu-se, un piriu. Trebuie însă adăugat, fiindcă prea am pus multe în spinarea criticii, că cele mai stupide comentarii le-a făcut un prozator, și încă unul bun — Barbey d'Aurevilly. Numai lui i-a venit în minte să se întrebe de ce nu se lasă Flaubert de scris. De unde se vede că lupii sînt lupi mai ales între ei. Rar i se întîmplă unui critic să conteste dreptul la existență literară al unui scriitor. Altui critic i-l contestă mai curînd.

Livius CIOCÂRLIE

Mandics György,
M. Veress Zsuzsanna

Însemnările lui Bolyai János

Ed. Kriterion, București, 1979

Preocuparea spiritului pentru înțelegerea unui fapt cultural intră în însăși constituția oricărei preocupări spirituale, această înțelegere însă — cum ne demonstrează Wilhelm Dilthey, fondatorul unei științe specifice a înțelegerii și reconstituirii (Geisteswissenschaft) — nu este ceva de la sine înțeles. Pentru a reconstitui în „unitatea sa psihofiziologică" subiectul individual al istoriei, sau al unui creator, este nevoie în primul rînd de o empatie cultural-istorică complexă. Succesul unui astfel de demers depinde în mare măsură de personalitatea și talentul celui care vrea să înțeleagă.

Pe baza celor de sus putem afirma că autorii Mandics György și M. Veress Zsuzsanna au ales un subiect greu. Este vorba de marele matematician maghiar din Transilvania, Bolyai János. Deși descoperirile sale în domeniul axiomaticii au contribuit la revoluționarea matematicii prin fundarea geometriei neeuclidiene, la fel de importante fiind și rezultatele sale în ceea ce privește teoria numerelor complexe, soarta acestui geniu nu era una măreață, ea apare sub semnul tragicului, un tragic care reunește caracteristici ale unui destin de intelectual din estul Europei.

Din cartea autorilor reiese o preocupare vădită pentru a înlătura orice urmă de subiectivism, cîmpul conflictual al geniului fiind redat cu ajutorul unui aparat bibliografic elevat, versurile conținînd multe secvențe din notițele lui Bolyai. Ne putem întreba dacă versurile sînt cea mai indicată formă în reconstituirea concluziilor unui drum de viață spiritual ? Eseul s-ar părea că ar introduce o doză prea mare de reflecție străină subiectului, drama dezvoltă un singur subiect, romanul folosește o „perspectivă de roman" — expresia tînărului Lukács și a lui Goldmann —, care creează un spațiu obiectiv, — se pare deci că scopurilor specifice ale unei înțelegeri de maximă fidelitate și concentrație, de pătrundere cu o subiectivitate adecvată fenomenului Bolyai, versurile sînt formele cele mai corespunzătoare.

CONSEMNĂRI

Prima parte a cărții, cu subtitlul „EXISTENȚA sau variațiuni asupra întîmplării" este o încercare de expresie a conflictelor înșirate în ordinea lor naturală, biografică. Adeptul raționalității pure, al matematicii transcende deci parțial domeniul său natural, pentru a sluji imperativului moralei absolute a unei bunătăți care se vrea realizată.

Urmează deci imperativul și, conform naturii lui, a doua parte a cărții este un accentuat contrapunct : „ÎNVĂȚĂTURA sau variațiuni asupra necesității", care, de fapt, trebuie să demonstreze posibilitatea rațional demonstrabilă a omului de a schimba condițiile întîmplătoare ale existenței sale.

În structurarea textelor găsim foarte multe subtilități matematice, printre care amintim ordonarea primei părți după principiul alfabetic (convenționalismul întîmplării), cu care contrastează ordonarea după principiul zecimal a părții a doua (necesitatea)

Acest efort de înțelegere și expresie estetică nu este deloc un joc cu o mască (cum a făcut-o nu demult poetul maghiar Weöres Sándor în a sa genială *Psyche*). Jocul înseamnă totdeauna și naturalețea formei. Caracterul abstract, de foarte multe ori teoretic al ideilor lui Bolyai, folosirea citatelor — toate acestea sînt greutăți incontestabile în senbilizarea poetică a materiei. De aceea unele versuri care folosesc tehnici poetice (versuri rimate, ritmuri stabile) rămîn mai exterioare intenției, nu realizează o formă estetic organică presupuselor gînduri bolyaiene. În cele mai reușite piese însă dispare efortul, apar ideile subtile și vocea impresionantă a unui mare matematician și spirit umanist de odinioară vibrează nemijlocit.

Egyed PÉTER

PREMIILE ASOCIAȚIEI SCRIITORILOR DIN TIMIȘOARA, PE ANUL 1978

LAURENȚIU CERNEȚ
ȘI UMORUL NEGRU

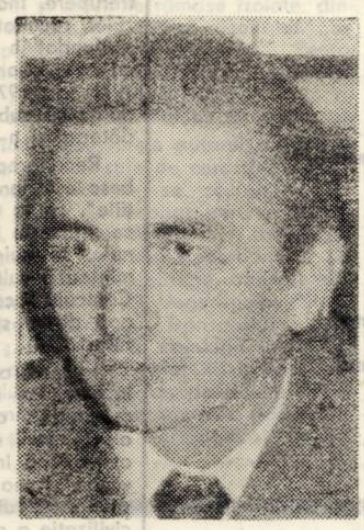

Unul din modurile de exprimare ale spiritului donquichotesc contemporan este umorul negru. **Iubirea, Chiajna și eu** și mai ales **Mărirea și decăderea lui Alior Sfoiag** de Laurențiu Cerneț sînt două mostre de umor negru reprezentative și reprezentabile.

Umorul negru oferă cele mai grotești și mai dramatice imagini într-un hohot de ris. Un ris „pe uscat" sau „fără veselie". Alegîndu-și un subiect care este cu precădere obiectul parodiilor profesioniste (absolvente care nu se prezintă la post și fac o pasiune pentru turiștii italieni, directori puși în fruntea unei instituții, fără a avea pregătirea profesională necesară, parveniți care ajung la conducere prin eliminarea calculată și calomnierea superiorilor, etc.), Laurențiu Cerneț parodiază profesionismul plat și lipsit de originalitate al acestor parodii. Se simte că-l indispun aceste false și deplasate critici.. Îl indispun acei mediocri profesioniști care-și denigrează concurenții intru oportunism. Prin parodierea parodiei se exprimă umorul negru al autorului. Automatismele unui gen (umil) de literatură de avangardă îl întristează. Genericul pare „burghez", intelectualismul, o tinichea legată de origini, o boală sau un al treilea ochi în frunte. Prostul gust este o virtute, fiind ostentativ opus rafinamentului „decadent". Lumea din micro-romanele lui Laurențiu Cerneț nu este voit ridiculă. Face parte din lumea reală. Există o întreagă rețea de anonimi mediocri, imitatori netalentați, care aleg din ceea ce pot alege, exact ceea ce-i lipsit de valoare. Aici zace tristețea. Inițial aleg din ostentație, apoi din obișnuință. Obișnuința devine tradiție și tradiția, un merit, adică calitatea distinctivă a unei aristocrații a mediocrității.

Alior Sfoiag este caricatural la modul generic și parodic la modul particular. Sfoiag este ilustrarea unei fabule cu morală fixă (cel care face rău va fi pedepsit prin aceleași metode pe care le-a folosit el pentru a face rău, sau fiecare pasăre pe limba ei piere). În același timp el este parodia unui tip, unui „tap ispășitor" al criticilor profesioniste, el este parodia prea standardizatelor portrete „înfierate" ale satirei. Cu alte cuvinte, el este parodia uneia din multele topici neesențiale ale apei bătute în piuă.

Există o serie de întrebări care rămîn în subsolul textului și la care nu răspunde nimeni, pentru că sînt extrem de incomode. Toate acestea se află în infratext, sau, ca să nu fim prea pretențioși, ele reprezintă adevărata intenție a autorului.

Efectul imediat al prozei lui este hazul (de necaz), iar cel întîrziat, ascuns, dar mai important, este senzația unei triști jenante și absurde. Laurențiu Cerneț nu se hazardează în ironii facile, casnice. Nu creează un comic de cămin, o satiră prin înțelegere. Hazul lui izvorăște dintr-un umor subtil și inteligent. Este un haz polemic. („Se aflau la braseria ștrandului termal și avuseseră ca semn de recunoaștere cîte un ziar, Pișpiș – L'Unita, Grasu – L'Humanité, ținut în mîna stîngă, iar în buzunarul hainei, cu titlul la vedere, Rumania dehoy." Sau : cînd Sfoiag ajunse director „își dădu seama că numele soției sale (Catiușa) nu-i mai plăcea de loc. (...) O soție de director trebuia să poarte un nume mai inteligent. De aceea decretă :

– Ți-l trimit pe Mișulache, dragă Ketty, dar să nu abuzezi.

Doamna Sfoiag nici măcar nu fu surprinsă. Ba chiar dimpotrivă : îl acceptă ca pe ceva care i se cuvenea de mult.

– Thank, darling !").

Limbajul acestor parveniți, imitînd ceva ce nu pot înțelege, numele lor absurde și hilare (Pișpiș, Dovlecel, Sfoiag, Țațu, Fic etc.), gestica, obiceiurile, ideile fixe („Tare mă tem că mă sapă cineva."), toate acele reflexe condiționate ale mediocrității sînt tot atîtea procedee de parodiere. Finisajele, adăugirile sînt fiecare în sine niște subiecte de umor negru („Întreprinderea de artizanat popular" producea „unicate în serii mici"... „Clienții nu se uitau la bani atunci cînd voiau să țină în casă masca mortuară a lui Napoleon, bătută în aramă, care, în părți, ca niște coarne teutonice răsărite din urechi, avea două sfeșnice, sau scrumieră de fontă, grea..., în chip de scoică așezată între picioarele unui fel de Buda combinat cu Nefertiti, sau o Monaliza (ulei pe pînză) cu rinjet de vrăjitoare, dată în vileag de inscripția caligrafiată îngrijit în colț – Giokonda de Davincsi L.")

Laurențiu Cerneț se luptă cu morile de vînt, dar o face perfect conștient de gratuitatea acestui gest, poate de aceea este atît de degajat și de trist hazul lui, poate de aceea, atît de negru umorul lui. Hilarul nu există prin sine pare să fie semnul de exclamație al cărții.

Ioana RAUSCHAN

CRIȘU DASCĂLU
POETUL CA VIZIONAR ȘI LEXICOFAG

Exact un deceniu desparte volumul de debut al poetului, **Minie și marmură** (col. „Luceafărul", 1968), de recent premiata carte **Încercare asupra bucuriei** (Editura Facla, 1978). Intervalul ar fi putut să fie umplut de alți poeți mai spornici (ori mai lucrativi) cu cel puțin cinci, șase cărți. Crișu Dascălu și-a pregătit cea de a doua carte cu o probitate profesională și o răbdare ieșite din comun. Ca atare, volumele sale ajung să fixeze pregnant nu doar etapele (extrem de bine conturate) ale propriei evoluții, dar și etapele – am spune – evoluției de un deceniu a poeziei române.

Astfel **Minie și marmură** fixează etapa poeziei insurgente, iconoclaste (mai cu seamă sub raport imagistic), furioase, proliferînd serii polipiere de imagini ca niște rafale de gloanțe împotriva realității rutiniere. O poezie care descinde, pe o latură a ei, din **Libertatea de a trage cu pușca** : „jumătate sîntem gloanțe albastre / de patimi, iar alta – pulbere roșie / de idei, implorați de stele, / ascultînd de lut..." Imagistica, întotdeauna imprevizibilă, refuză cu ostentație zona candorii, a realității benigne, idilice. Pastelul e compromis de insinuarea alarmantă a fondului de imagini cazone, ca în acel poem memorabil, **Pseudokyneghetikos** : „Clădirile se împingeau în sus, / Prin ziduri de arme pe arme. / În nelocuite ferestre / Țevi se încrucișau. / Se deschideau masive uși / Cu focuri de revolver".

Dar tot atît de pregnantă în acest volum, pe lîngă „mînia" iconoclastă, era și aspirația spre contururile clare, marmoreene, stabile (pînă la un punct) ale lucrurilor. În fapt, întreaga ideație a cărții se sprijinea pe acțiunea dialectică a celor două forțe contrare, structurante și destructurante, acționînd asupra întregului univers : „Trebuiesc dislocări / Din aerul șubred, / Mereu de sprijinit cu cîte-ceva, / Un braț, o statuie, / Plantații de seră".

În **Încercare asupra bucuriei** precumpănește mai cu seamă cea de a doua atitudine. În locul „mîniei" iconoclaste, poetul își exprimă bucuria (beatitudinea, dar nu extazul) participării la ritmurile universale, sentimentul comunității intime cu mișcările abia percepute ale ființei. Mai mult decît în volumul anterior, poetul adoptă o tehnică discursivă, eseistică, de cărturar sau exeget în fața rosturilor lumii și ale firii. Sînt observate mișcările caleidoscopice, abia presimțite, ale realului, prin care o veche ordine este ruptă pentru a face loc unei noi ordini : „În miazăzi, prin aburul subțire / Noi viețuim cu zarea la un loc, / Fără a ști, decît din presimțire / Că s-au făcut oglinzile la loc". Dar, după cum se vede, poetul se concentrează acum asupra momentului cînd aceste mutații s-au împlinit în ordinea cea nouă. Ori asupra înrudirii actului poetic cu toate acele germinații universale : „De steaguri cerul se anină, / Trec paseri mari abia pe cer / Și-ascultă ceasuri de rășină / Cum crește cartea în tăceri". De aceea și declamația e mai gravă, ceremonioasă mai împăcată cu rosturile lumii, mai cadențată, acceptînd rigoarea formelor prozodice sau a rimei nu o dată livrești.

Ceea ce nu înseamnă că, renunțînd la agresivitatea programatică a primului său volum, Crișu Dascălu a renunțat și la excepționala sa creativitate imagistică. Imagomahia este la fel de activă și în noua sa carte, ea cîștigînd aici adîncime și mai multă rigoare, fiind dispusă pe trei nivele ale realității : cel cosmic ,cel transcendent-simbolic și cel abisal (telluric). Poetul se comportă în continuare ca un „lexicofag", un prestidigitator al limbajului, dar noile sale texte demonstrează o artă mai subtilă, artă a colaborării poetului cu stilisticianul (semioticianul) Crișu Dascălu.

Există însă o evoluție chiar și în cadrul volumului : treptat, „încercarea asupra bucuriei" devine și o încercare asupra trecerii, asupra disoluției temporale, văzută în perspectivă cosmică. Bucuria poetului între lucruri ori alături de iubită, „pe siameze oglinzi" (erosul este aici, în chip firesc, mult mai prezent) este amenințată de surpările produse de trecerea timpului. Dar în fața acestei amenințări, poetul-cărturar propune superba utopie a cărții, a morții răscumpărătoare prin literatură : „Păstrează-ți, Doamnă, mîinile pe caligraf / Amurgu-ndestulează-n noi muzee.../ /Topindu-se hîrtie și omăt / Ne vom trezi din acest soi de moarte / De slove-acoperiți-extern schelet / Îmbrățișați ca frunzele-ntr-o carte". În căutarea acestei utopii, versul lui Crișu Dascălu acceptă o purificare (și o clasicizare) a expresiei, dar și o potențare a ideii (misterului) poetic.

Marcel POP-CORNIȘ

GHEORGHE AZAP
ȘI PLĂCERILE VIEȚII LA ȚARĂ

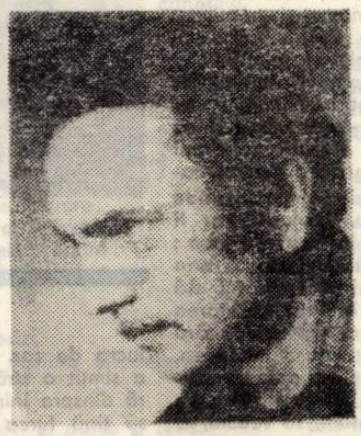

Cărțile lui Gheorghe Azap au făcut pînă acum, slalom printre premii sau premiile au făcut slalom printre cărțile lui Gheorghe Azap ; izolat într-un sat cărășean, poetul conversează cu lumea (nu numai cu lumea literară) prin „epistole", adresîndu-i-se de la distanțe ce pot părea suspecte oricărui juriu distribuitor de lauri. Poetul însă a devenit popular repede, primul volum, **Maria,** bucurîndu-se nu numai de o presă favorabilă, ci și de o adeziune rapidă a cititorului de oricare categorie ; **Bocceluța cu plăpînde** a devenit repede intruvabil ca și aceastâ **Roxană, Roxană, Roxană,** carte care consfințește succesul public al poetului precum și fixarea sa în conștiința criticii. Doi dintre cei mai autorizați comentatori de poezie, Eugen Simion și Mircea Martin i-au consacrat articole elogioase, recenzenții i-au acordat, cum rar se face cu cărțile de poezie ale necelebrilor, atenție. Se observa că poetul și-a construit un tipar al său, tipar cu care se poate intra, dintr-o dată, în Istoria literară. Înainte de a fi creator de poezie, Gheorghe **Azap** este descoperitorul unei formule lirice. El este „poetul damnat" care (Mircea Martin) „își cultivă... singurătatea și boala". Plîngerile sale sînt stilizate, topite într-o grimasă ironică sau autoironică. Melodrama devine comedie stenică, damnarea devine prilej de anecdotă. Povestea nu e nici un moment sofisticată, chemate în ajutor sînt, în clipa impasului marile nume ale poeziei ; ecourile lor sînt încă puse în valoare de ritmurile care pot să semene, de „povestea" care poate să ocolească o altă poveste de iubire, celebră la vremea ei, încă celebră în vremile noastre. Poetul „cîntă", el e trubadurul, el e truverul cu drepturi depline asupra întregii poezii, el e implicat în „plîngerile" lui Labiș sau Esenin, pe care le poate relua, prelua sau parafraza, după cum poate comenta, în ritmuri eminesciene sau... voiculesciene nesansa iubirilor sale. Trama e eternă (eternizată de celebrii poeziei), patentul este al lui Gheorghe Azap ; lamentațiile sale adună – impletesc și despletesc în jurul lor – torente de cuvinte : dintre cele care fac poezia familiară tuturor, „simpatică", lipsită de afectare. Regionalisme, arhaisme, neologisme, vocabule smulse limbajelor profesionale, onomatopei, cuvinte descoperite în cutare argou, cuvinte noi obținute prin cine știe care procedee „pline de istețime" – toate devin apte să „cînte", să susțină discursul liric, să cenzureze sentimentele. Dacă „vocabulele eretice ale lui Gheorghe Azap veghează necesara detașare, nu-i mai puțin adevărat că poetul își cîntă, fără încetare, condiția („singurătatea și boala"). Tocmai capacitatea de a învinge, prin cuvinte (prin cuvintele celelalte – nepoetice, antipoetice, fantezist-parazitare), „damnarea", de a depăși, prin poezie, nesansa, asigură poeziei lui Gheorghe Azap un statut aparte. **Roxana, Roxana, Roxana** e un „roman de dragoste" ; romanțele de altădată ale lui Gheorghe Azap se supun unei arhitectonici a fanteziei. Alcătuirea epică a cărții presupune „ordinea" ; scriitorul este „literat" și afectează a produce în sens unic : „În numele tristeții îți intru iar în casă, / – Abia ieșit din torba unui agent poștal – ; / Inoportun sînt iarăși, cam sceptic, și nu-mi pasă : / De vreme ce viața nu mi-a purtat halal. / /Tu nu-mi dorești prezența, că sînt motive multe, / Ci eu numai spre tine mă las teleghidat, / Doar, gesturile mele tinjesc să te asculte : / Pe atîta cît rezistă o sevă de bărbat.../ / Cu două sfere-albastre îți urmăresc făptura, / Călătorind în ele printr-un lichid amar ; / Să nu le bați ! N-au vină dacă se dau de-a dura / Pînă-ți așează-n vatră un suflet de scripcar". **(Scrisoare).**

Exilul e cîntat în stil canonic, cu un ochi la gesturile maeștrilor : „De-acuma chiar cenușa celulelor înghețată, / Căci pasărea fierbinte-i închisă-n frigider. / Cum n-ai venit aseară, la mîine dimineață / Zăbavnic o să fie în mila ta să sper. / / Tăioasă promoroacă uitarea-mi pune-n spete ; / – Copacii așteptării expiră în total – / Și parcă nici mi-e foame, necum să-mi fie sete, / De raza ce mi-o-ntinde un astru matinal. / / Se face zi senină, pentru ceilalți se face ; / Eu port aceeași umbră nocturnă în destin. / Rămas, fără de tine, deșert ca o găoace, / Evlavios, de-acuma n-am cui să mă închin".

Gheorghe Azap este un poet cu știința alcătuirii poeziei, remarcabil prin originalitatea demersului său.

Cornel UNGUREANU

Lucia Negoiță

ÎNTRE CER ȘI PĂMÎNT

Intr-o singură noapte
muntele s-a inălțat
dar eu purtam coroana-i
de munte zburător și răspindeam
căldura bărbatului fericit
lovit in somn pe obrazul palid
de flori minăstirești
de lemnul domnului verbină calomfir
cu bucurie și teamă către inalt
am cutezat in căutarea
(aripelor de inger bătrin
cintind la harfă)
dar sacii grei de lacrimi
m-au zvirlit inapoi
cu tălpile la fel de curate
după umblet
precum un fuior
răsfirat in cădere
pe forma cămășii strigate
de țipătul copilului
abia născut

UN DAR NIMĂNUI

De la geamul oval aruncau cu glicine
elevele de la școala normală
un dar nimănui
nu intr-un trecător anume
cum ai putea crede
nu precum tinăra văduvă
zvirlind resturi de piine
familiei de porumbei

din trupuri electrice
un dar nimănui

o, dar au avut copii
la sărbătoare au cintat
s-au bucurat de zestrea
ce s-ar fi intins
pină la țărm inverzit

să ascultăm așa cum am plinge
pe sora altcuiva
pașii mei rari cheamă
pașii mărunți sunind
pe acoperișe
ca o dovadă

să ascultăm așa cum am plinge
rizind in fărădelege
armele fără voce ale primăverii
numerele magice
căzute la pămint

CASA

O casă cu leu inaripat
in plină zi cum știi
de afară nu poți vedea
inăuntru, bat clopote
la intrarea cu trepte
pentru ciinii
intregului oraș de cimpie
chemindu-se unii pe alții
la hotare
și tot acest zgomot asurzitor
pentru a ocroti
in valea adincă
mielul abia născut

in casă nu e nimeni

LUCIAN BURERIU

Punctul fierbinte

In fond, nu există un „decalaj Banloc". Harta județului Timiș, literalmente muiată in apă, indicase in dreptul comunei cota de atenție de 115 litri de precipitații pe metrul pătrat, cifră – record in această zonă. După o secetă puternică, plouase șapte zile și nopți fără intrerupere. Inainte de asta incepuse deja recoltatul orzului, recoltatul unor lanuri de aur. Aur, acum ruginit, scufundat in mare parte in luciul unor ape tulburi. Ape cu care m-am mai văzut, parcă ; vechi cunoștințe, din 1970 sau 1975. Erau aceleași, le cunosc bine. Vin periodic să submineze munca și frumosul ; sint ape sfidătoare și n-ai pe cine să tragi la răspundere.

Recoltarea pe teritoriul I.A.S.-ului despre care vorbesc este pregătită, organizată „după toate indicațiile", ca la carte. Combinele au ridicătoare de spice, se prinzește in cimp, grămezi de orz așteaptă camioanele, se balotează imediat, vin plugurile, se și insămințează culturile succesive. Aparent, nici o problemă. Canicula face ca de la o zi la alta să sece cărările de apă dintre spice, să nu se mai scufunde roțile mașinilor...

In fond, ar trebui să incep de aici : o notă, apărută in ziar, imi indică unul din punctele fierbinți ale recoltatului ; oamenii, confruntați cu cel mai dificil an al stringerii roadelor. Plec, spontan, cu un mic tren in acea zonă in care rețeaua de căi ferate e cea mai veche și cea mai deasă din țară. Inaităm lent, printre sate cu clădiri sănătoase, mari și grădini luxuriante. O civilizație a muncii, a gindirii, un teritoriu adecvat vieții și fericirii. In asemenea locuri, prea este inrădăcinată tradiția belșugului, pentru ca o calamitate să-și poată face de cap in voie. Și totuși...

Directorul I.A.S.-ului Banloc, unul din ardelenii care s-au legat trainic de aceste pămînturi, Gheorghe Urdea, pare decepționat că va trebui să raporteze o oarecare intirziere a stringerii recoltei. Și incepuse atit de bine totul. Apoi, 600 hectare porumb sub apă, 120 de „floare", orz 160, griu 200, apoi soia din Topolea și Partoș... Sectorul zoo al comunei, literalmente inundat. S-a lucrat acolo două zile și o noapte pentru scurgerea apei.

Văzusem din tren acel punct fierbinte de lingă Ghilad, unde se găseau combinele și camioanele militarilor. Era caniculă. 36 grade la umbră, fără umbră, insă, aici, unde se lucra „fără pauză", pină noaptea, la orele 22. Evaporarea puternică va șterge in scurt timp imensele bălți, ai crede că nimic nu s-a intimplat. Rămin mărturie spicele căzute, brazdele adinci ale trecerii mașinilor. Au venit și mașinile rămase izolate, dincolo de bălți, unde se incepuse inițial recoltatul. „Sinistratele" metalice purtau bocanci de noroi. Pentru mine, momentul-șoc l-a constituit insă intrarea in scenă a combinelor cu șenile, veritabile cuirasate ale acestei bătălii. Ele se află la I.A.S. Banloc pentru recoltatul orezului. (Directorul insuși este autorul a trei soiuri de orez, produs al muncii sale de cercetare). Șenilele pot intra acolo unde pneurile se scufundă. „Să rămină, insă, cit mai puțin de recoltat pentru șenilă".

I. Chiu, A. Novac, V. Cocea, A. Pir, N. Stollmeier, cițiva combinieri angrenați in ritmul debordant al secerișului. Cercul de griu rămas se stringe, animale sălbatice sar speriate din cuiburile lor dogoritoare. Femeile lopătează orzul, piramida de orz. Transportul boabelor e de două feluri ; direct de la combină sau de la grămada depozitată ad-hoc sub cerul liber. Atelierele mobile au deja de lucru, la cite un pachiderm rănit. Apare și o autocisternă. Apare mașina care aduce oamenilor hrana caldă și apa rece. Apa minerală se pune la răcit cu azot.

– Sint bihorean, imi spune Gheorghe Urdea. Am venit aici in 1967, după terminarea facultății. Aici mi-e familia, aici ii cunosc bine pe toți, aici rămin, evident. In domeniul nostru de activitate nu se pleacă de icicolo...

Mă gindesc că a venit multă lume inspre aceste locuri, atrasă de bogăția pămintului, de frumusețea așezărilor rurale, de civilizație, de bunătatea localnicilor. Și iată, azi, o comunitate armonioasă, sudată intru muncă bărbătească și cinstită, cu tot aspectul pitoresc al atitor naționalități, obiceie...

– Acum, dacă plouă puțin, totul se oprește. Fiecare minut ne este prețios, el reprezentind tone. Fiecare om e un pion de bază, așa că nimeni nu-și poate permite să lenevească. In majoritate, oamenii ințeleg acest lucru, au instinctul sănătos al țăranului.

Instinctul da, lăsindu-se condus de coordonatele lucide ale organizării competente de către cei ce au ciștigat, cu anii, increderea unanimă. Un director pe cimp nu are nimic dintr-un general ; pare mai degrabă un tractorist, descins, economisindu-și gesturile, mereu grăbit, strigind, fluierind, tamponindu-și sudoarea.

Punctul fierbinte se destramă, comandamentul provizoriu se mută mereu, atacind tot mai aproape zonele in care spicele incă mai exclamă gituite de undele galbene. 36 de grade la umbră, fără umbră.

ADRIANA OANCEA ȘUTEU : „Cîntec la Valea lui Liman"

TEODOR BULZA

Lacrima ce mă-nsoțește

Semlac și Lenauheim. Repere sentimentale: 1949 – 1979

Mă nășteam intr-o vară caniculară, cu secetă și sărăcie, intr-o casă bătrină, de pămint bătut cu maiul și sudoarea, cu trestie deasupra și murluială dedesubt, la un ceas de jumătate al zilei, cind aerul stătea pe prispa amiezii, ascuns și inecat in praful stirnit de un cird de gîște ce grăbeau să prindă loc in Mureșul micșorat de lingă satul acela, Semlac, știu. Cind a văzut semnul sporului, baba Ana Ceampaș s-a mirat, cinstit, fără minciunile obișnuite ale clipei : „Iuuu, că uritu-i !". Și a tăiat cordonul ce mă ținea de izvor și a făcut ochii cit două piini, cind in urechi i s-au slobozit vorbele necruțătoare ale tatălui : „Ieși afară, babo !" – și nu mai scriu cum a și suduit-o, ceea ce m-ar fi supărat, dacă aș fi priceput pe ce lume am nimerit.

Mă nășteam, iată, intr-o confruntare, intr-o dispută, intr-un miez de iulie canicular, zi de 9, cind Mureșul părea că va seca pină in august. Sigur că vecinii și, apoi, tot satul au aflat că mă născusem urit și negru. Veneau mulți pe ulița noastră și priveau peste gard, să zărească sau să audă arătarea, ciuful, adică pe mine. Dobașul satului, Todor Băbău, un om mic și slab, bilbiit, vestise la piață că primăria interzice preumblările pe strada lui Țuper și se pricepu imediat că tata i s-a plins lui Văzoc, șeful de post, iar ce nu se știa era aceea că toată discuția a fost scurtă și răspicată : „Dacă se mai holbează lumea la prunc, il arunc pe Murăș" și „Lasă, Petre, că s-o face om din el, bun de boitărit oile in Cutina".

Era nevoie de intimplări și zvonuri ; nimeni n-ar fi crezut că mă vor uita după numai citeva zile, cind in gura satului intrase altcineva, un nume, un sat intreg : Lenauheim. Cu veșnicele sale „se aduce la cunoștință", Todor Băbău se suise pe ilișul unei cărute trasă pe locul piațului și grăise : „Plugarii din Lenauhaim și-or strins pămintu' laolaltă și or făcut coletiu". Nu s-a ințeles. Guri căscate și ghionturi. „Ceee ?!" – răcnise Țuper, cel cu vreo treizeci de jugăre și sălașe și slugi. „Ceee ?!" – repetase Istin, cel cu pămint mult, cu batoză, cu tractor. „Treaba lor" – socotise moșu-meu, Florea, după care își imboldise șogorul, pe Solovăstru, păcurarul, amindoi săraci : „Hai in Cutina, să ne scăldăm". Dar n-au plecat imediat. Cu piciorul său de lemn, amintire din războiul celălalt, Pistrițu bocănea in spițele căruței : „Todore, ce-i acela coletiu ? Ha, mă, ce-i ?!. „Nu știu – răspunse dobașul și privi spre Crontea, grasul satului, de vreo două sute de kilograme, tolănit in căruță, pe paie, cu gușa asudată, stind sub o umbrelă uriașă, făcută de Obertian dintr-o roată de bicicletă. Nici el nu ii putea lămuri pe curioșii strinși pe locul piațului ce-i cu Lenauheim-ul și „coletiu" și dacă mai vin sau nu americanii și cite altele din vremea ce năștea intrebări și prunci noi, istorie. Apoi tata m-a dus la „coletiu" să săvirșească tirguiala zilei : inscrierea. Am intrat și eu in „coletiu", așa cum făcuseră, inaintea noastră, cei din Lenauheim, sat de dincolo de Mureș, undeva, se zicea, intre Lovrin și Jimbolia, și tot nu era de ajuns spre știința tuturor, ca apoi să se spună despre acea localitate că e lingă Timișoara și așa, să fie mult mai clar.

Am trăit acei ani, dar nu i-am ințeles : creșteam și n-aveam timp de pierdut. Aveam, cind s-a creat gospodăria „Victoria", din Lenauheim, două zile, două zile de la apariția vieții mele pe pămintul tuturor ce urma, și el, să-și sporească rodul in fertila revoluție a structurilor țării. Cum m-aș intoarce, deși nebătrin, in leagănul de lemn, vechi de o sută de ani, să-i zimbesc babei Ana Ceampaș și, ca voinicul din poveste, să călărim peste zări, pină la Lenauheim, să vedem lumea de-acolo, strinsă in ulița mare, lingă monumentul din bronz tăiat de sculptorul Iosif Rona in memoria Poetului. Să căutăm o moașă și un prunc, o altă moașă și un alt prunc ; ar putea fi, pruncul, chiar Poetul, al treilea copil al familiei Terezia și Franz Niembsch, ivit sau moșit aici in vara indepărtatului an : 1802. In românește, in germană și maghiară, tălmăcite, versurile, dăltuite in inima lui Nikolaus Lenau, stau cu fața spre eternitate : „De m-aș mai intoarce-o dată / Acolo unde-am trăit / Anii tineri, altădată, / Visător și fericit".

Baba Ana, care n-a ieșit nicicind din hotarul satului Semlac, tare s-ar minuna, din ascunzișul nostru, la intilnirea cu un fecior orfan, activist – atunci – U.T.M., fost plugar, fost slugă, sătul de nopți scurte și de bătăi lungi, de sărăcie lucie și de pămint străin, un fecior scund, cu brațe tari, ce vorbea mai mult din priviri decit prin cuvinte. Eu aș fi tras cu ochiul la un caiet cu pătrățele, subțiat de foile – neministeriale – smulse pentru cereri, nu prea multe la număr, ci atitea cite intră intre două coperți, albastre și atunci. El, Viorel Uibaru, sub un salcim umbros, azi bătrin cu 30 de ani față de acel iulie, nu știa atunci că scriind nume și prenume, atelaje și pămint, avea să făurească un inceput, un prim capitol, un prim caiet al prezentului incă nedevenit intrutotul istorie, ci mai mult amintire. Nu știa, atunci, că se vor săvirși – am văzut și eu parte din ele – greșeli, abuzuri, cele mai multe din ambiția unora de a da zor carului cel mare al istoriei. De acolo unde ne-am oprit, baba Ana, copleșită, ar fi putut să și exclame, ca la nașterea mea : „Iuuu, că uritu-i !" și să dovedească prin asta, ea, atotștiutoarea, că frumosul stă chiar in preajmă, față in față cu starea dintii. „Cine-i urit ?" – aș intreba-o, fără supărarea geamănului, și baba ar tăcea, ca și la mirarea ce curge din prima : „De unde știi ? Că nimeni nu poate spune cum va fi !". Adică : să așteptăm, să vedem, să creștem.

Baba Ana a murit frumos și abia a văzut cum e. Baba Ana nu e baba mea adevărată, ci inchipuită. Am zis, scriind, că a murit frumos. Citiți cum. Nu cum de-a adevăratelea, ci cum s-ar fi putut intimpla de vreme ce am auzit intocmai. Baba Ana avea, in grădina casei, două brazde de fin. Lucernă pentru capre. Mincase, impreună cu bărbatul, in tirnaț. Ea revenise iute la furcă, să ridice căpița. Moșul lenevea la o țigară de foi, la o lulă. Ea lucra de zor. El fuma. Ea, cu furca sus, a simțit o străfulgerare, un val de căldură dinspre inimă. El tușea. Ea s-a chinuit să țină furca ridicată și să așeze finul. El se ineca in fum și tuse. Ea l-a chemat incă o dată. Și el a sărit ca ars. Ea era frumoasă ca o grădină cu rodii. El era gib și sur de bătrinețe. Ea i-a șoptit : „Ilie, gată finu', că io mă duc". El a ingăimat : „Iacă, Ană, il găt amu". Și ea s-a dus. Și el a sfirșit căpița. Apoi s-au dus impreună.

Baba Ana n-a mai văzut cum il căutam eu, după treizeci de ani, pe Viorel Uibaru, președintele C.A.P. din Lenauheim, și el și cooperativa declarați „Erou al Muncii Socialiste", cum il căutam zile intregi, intr-un alt iulie, dar tot canicular, printre miriști și arături, printre lanuri de porumb și sfeclă, pe la zootehnie, pe la primărie, la sediu, acasă, să aflu mereu : „Chiar acum a plecat. Căutați-l la...". Și nu l-am intilnit și nu i-am putut stringe mina, mina lui aspră, de plugar sănătos, cu palme late și degete noduroase – bănuiesc. Nu l-am văzut nicodată pe Viorel Uibaru, nume de om celebru, primul președinte al primei gospodării colective din țară tinără. Sintem de-o seamă : eu, ca virstă, el, ca vechime, ea, ca „atestare". Am crescut de-odată, dintr-un iulie canicular, ne-a moșit aceeași zodie, nu urită, ci frumoasă.

Nici baba Ana, dusă, nu știe despre satul său ceea ce eu, pruncul, am putut afla mai tirziu. Nu e vorba de ignoranță, ci de sentimentul că permanența se citește intr-un perpetuu astăzi, cu sau fără baba și moșul Ceampaș, ci cu alții, cu următorii, cu noi, cu copiii noștri. Pină in iulie 1949 – imi [illegible] zice notarul Cristian Mühlberger, un scormonitor al istoriei – anii rămași in hrisoave „despre" acest mindru sat așezat pe vechiul drum al Vienei ar fi : 1415 – atestare scrisă, că vorbită se dovedește, clar, [illegible] și arheologic, cum că tot de la Rim ne tragem ; 1759 – cambiatură, adică stație de [illegible] poștă, un fel de gară pe un drum cu pulbere ; 1802, august, 13 – nașterea Poetului ; 1816 – ger năprasnic ; 1819 – loc de tirg ; 1836 – holeră ; 1848–49 – revoluție – 1849 – lăcuste și foamete ; 1865 [illegible] – cinci mori cu cai și una de vint ; 1874 [illegible] – asociație de meseriași ; 1880 – asociație de cruce roșie ; 1918 – Unirea cu Țara [illegible] ; 1921 – cimp experimental și atelier de mașini agricole ; 1944 – Insurecția, 1945 [illegible] – reforma agrară, 1947 – Republica Populară, 1948 – Naționalizarea, 1949 – transformarea socialistă a agriculturii, adică piatra de temelie.

Lenauheimul e centrul unei comune cu aproape opt mii de locuitori. Români și germani. Satele [illegible] sint Lenauheim, Grabați și Bulgăruș. Cetățenii se cheamă, unii : Aristotel Blendea, Nistor Vasile, Dumitru Neamțu, Pavel [illegible] Lungu, Alfred Mühlroth, Francisc Hackl, [illegible] Ioan Bilețchi, cițiva. Primar e Ioan Bota, un uriaș, născut intr-un sătuc de lingă Brad, in anul de grație '44. In biroul său are bustul lui Avram Iancu. Il intreb [illegible] de Viorel Uibaru, ca să nu-mi uit rostul. N-mi răspunde. Insist. In sfirșit : „Unde' să fie ?! E pe teren ! N-are astimpăr. [illegible] De treizeci de ani tot așa o ține". Mă ață curiozitatea : cum arată ? „Voinic. Cu [illegible] părul incărunțit. Om bun". Ieșim in satul [illegible] de care Semlacul auzise intr-o zi de piață. Primarul e fălos. Lumea il salută. Casele cele noi sint multe și fără boală. Fundațiile au izolații, banalul carton gudronat, de care nu știau moșii. Iată locuința lui Viorel Uibaru, eroul muncii socialiste declarat ca atare. E o casă nouă. Are ferestre mari. Să intre lumină și căldură. Și să se vadă strada, lumea. In curte, de mă ridic cu ochiul peste gard, zăresc găini și giște și rațe și doi purcei. Fecior de moț, președintele – chiar cind va intra la „penzie" – vrea să rămină la Lenauheim, pină la capăt. De l-aș fi intilnit, i-aș fi povestit de baba Ana și de iulie al nostru, cind ne nășteam impreună... Primarul – tinăr și nepoet – mă privește năuc. Nu roșesc. Se bucură, mi se pare, cind se oprește, in drumul mare, o mașină cu directorul I.A.S. Grabați, ginerul Aristotel Blendea. Urcă și dispare, gesticulind ceva. Nu mă supăr.

Hei, babo, vino aici, să cinstim nașterea uritului. Eu și „coletiu". Nimeni n-avea incredere in noi, că vom merge și vom grăi și vom crește, frumos și frumoși. Hei, babo, urcă din adincuri și bagă de seamă cum rodește pămintul lui Viorel laolaltă cu pămintul lui Alfred. Cinci mii de griu, opt mii la cucuruz. Te-aud, maică, zicind : „Gată, tu, că io m-am dus". Și ți-aș răspunde : „N-o pot incheia, toată, nici eu, nici măcar Viorel, nici Bota, nici Mühlroth. Ci, impreună, o intregim, la Lenauheim, la Semlac, la Timișoara, la București, da, așa, babă Ana, moașa noastră".

...Și mă intorc adesea la Semlac, in satul dintii, ce străjuiește, in stinga, scurgerea Mureșului și, in dreapta și peste tot, cimpia, nemișcarea pămintului, ca să văd amintirile cum se așează in inimă și, decupate, in chipuri și case, devin album și carte de căpătii, cu fila primă A, de la Ana, bunăoară. Cobor dintr-un tren muncitoresc și mă incintă cum vagoanele impinzesc ulițele. Mă intilnesc cu copilăria și dau binețe pietonilor de-nceput, navetiștii de-acum, mulți moșiți sau băbiți de Ana mea. Tren și gară se puneau tot in '49, toamna, intr-o zi devenită sărbătoare a ieșirii in lume. Pe peron cintau muzica lui Arcadie și muzica lui Moalăru. Primar era Vasile Pescaru, cel care, prin '46, il intimpinase la Mureș pe Lucrețiu Pătrășcanu, sosit cu o barcă cu motor să afle ce-i de făcut in satele astea de plugari săraci. „Vrem tren" – a indrăznit primarul, mort acum zece ani, nu bătrin, ci bolnav de stomac, ca atiția alții din zona cirnațului afumat și atit de condimentat, să țină pină la cules. „Veți avea tren" – a răspuns deputatul, Pătrășcanu, mort curind după aceea, nu el bolnav, ci alții, răii, care l-au azvirlit intre roțile istoriei, chiar din locomotivă.

Baba Ana s-a stins neștiută și neștiutoare.

Semlacul e mare, e comună, fără alt sat in adăugire. Are șase mii de suflete, intre care și Drăghina Curtu, prima femeie-președintă din cimpia de vest a patriei rotunde, acum bunică, la fel de blindă cu nepoții ca atunci cu oamenii. Dacă Viorel Uibaru arată așa cum mi-a fost descris, atunci seamănă la chip cu Gheorghe Wagner, primarul Semlacului. Numai că Wagner e mai tinăr și n-ar putea să-mi fie tată.

Iar eu, in vara asta caniculară, cind, probabil, se naște un prunc urit, iar o babă nu-și poate ține gura, fug in prunduri, sub sălcii, să mă tăvălesc in troscoțelul răcoros, cu timpla lipită de pămintul uscat și cu ochii sfredelind apa leneșă a Mureșului care le vede, dar nu le știe pe toate, intocmai ca baba Ana. Și de aceea lacrima-mi, răpită din riu, mă insoțește și mă indeamnă in drumurile toate, ca și la Lenauheim, in chip de babă. Frumoasă. Și ințeleaptă.

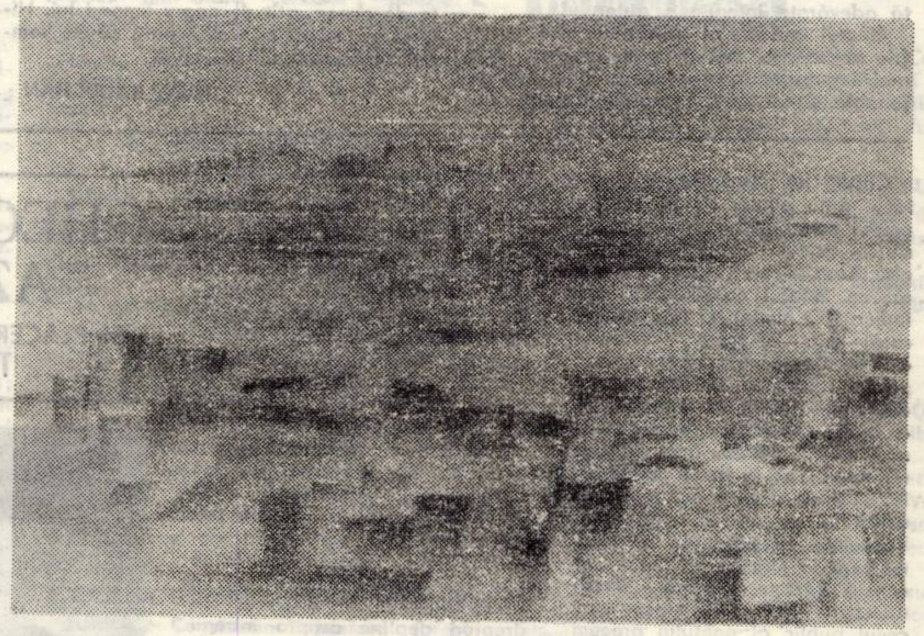

VIRGINIA BAZ BAROIU : „Oraș nou"

HERCULES '79

ECHO

Devenit tradițional, concursul interjudețean de poezie HERCULES a ajuns la ediția a IV-a. Juriul (președinte : Ion Horea*) a stabilit, pentru ediția 1979, următoarele premii : Premiul I — nu se acordă. Premiul II și premiul Revistei ORIZONT :* Ion Deatcu și Aurora Dumitrescu ; *Premiul III —* Lelia Munteanu ; *Mențiune I :* Sergiu Ștefănescu ; *Mențiune II :* Cornel Mureșan ; *Mențiune III :* Ion Chichire. *Premiul revistei „Familia" :* Martin Seghedi. *Desfășurat sub patronajul Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă Caraș-Severin, a Centrului județean de indrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă Caraș-Severin, precum și a Casei de Cultură Băile Herculane, concursul interjudețean de poezie se inscrie, cu cinste, intre manifestările Cintării României. Reproducem mai jos poeziile laureaților premiului „ORIZONT".*

ION DEATCU

IMNURILE PATRIEI

I.

Mă cheamă apele și cerul,
la subțiori imi cintă un duh
alungat de lumina curată
din sfinte-nchegări de văzduh

Mă-ntorc lingă vetre, și ochiul
pipăie minunile și plinge,
din cartea de aur sar greieri
și lacrima-n cintec ii stringe,

O, umerii patriei in rouă
murmură dulce și odihnitor,
un clopot de griu imi e glasul
și imnul : mireasmă de dor...

II.

Lumina umblă desculță prin lume,
leagănul ei e aicea in munte
unde zeii pletoși se intorc fără nume
cu o lacrimă mai ințeleaptă in frunte.

Aicea e valea cu fintini și oseminte,
altar crescut peste piepturi neștiute,
din durerea cu peceți atita de sfintă
se rupe blind un murmur de-alăute

Ci iată-ne la vatra de polenuri
din care mierlele se smulg și infloresc
deasupra acestor calme edenuri
vegheate de-un păstor cu ochi vulturesc...

III.

Dulci sint visările macului,
Mierea e fragedă la răscrucile țării,
De-atita lumină mi-e lira prea plină.
Cintecul pur se-nsenină.

Dar un murmur etern suie pe colină,
Etern e și acest popor de seve
Străduindu-se luminos sub pulpana
cringului,

Oare astrul va spune trecătorului
Bucuria sfintă sau lacrima lină ?...

O, de-a pururi veghind mă găsește ochiul
iubitei,

Păzind licoarea flautului in faguri,
Freamăt de păsări și plante-tinere
Rupe hotar singelui inalt și blind
Și numai cu lira să tulbure
Liniștea patriei in care izvoare
Nestinjenite infloresc cintind...

IV.

Pur este imnul acesta,
nici zăpada ce-și scutură blindețea pe
coline
nu-l poate intrece,
nici steaua cu ochiul ei dulce și rece.

In preajma mea
e un murmur etern și fără cuvinte,
făclii minunate cu trup de fecioară,
izvoare și nașteri de păsări prea sfinte.

Atit de fără grai și-atita de pur
imnul acesta este.
In preajma mea e un murmur etern,
o patrie cu eterne cetăți de poveste.

AURORA DUMITRESCU

(DAIMON STINS...)

Lui Mihai Eminescu

Clarul mort

1.

Clarul mort din ape tulburi
Iar imi suie pe retină
Și imi șterge de pe ginduri
Boarea cintului cea lină

Clarul mort il port pe brațe
Și ii dau mereu din suflet
El imi dă mereu din moarte
Clar in moarte moarte-n cintec

Nu știu unde să-l ingrop
Ca să nu-l găsească nimeni
Clătinindu-mă il port
Clarul mort e moarte-n inimi

2.

asprite zilele-mi se tulbur
incremenirea mi se-ntoarce
pe git cu boantele ei ace
prefigurind un colț de vultur

de-atit murit nu mai pot merge
mereu din mine se desprind
felii de noapte și colind
și Visul
Vămile nu-mi trece

CLĂDIREA DE AN

fără-a mai invoca un verde
un ram
nebănuită suflarea petrece
șovăitorul văzduh
in clădirea de an

aici sunt tinguitoarele nișe
neajutorat
străveziul bintuie ziduri
o fragedă turlă-amețește de vise
poemul, abia dezgropat
se scurge-n abisuri

iată secretele planuri
nebune-alergind
pe cimpie
aici ucigind un albastru
aici mutilate de glie

iată și haita de ginduri prăzi
de lumină-adunind
gaura morții s-astupe
gaura-n zidul cuvint

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 22 iulie

8,45 Gimnastică la domiciliu. 9,00 Tot inainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 „Săgeata neagră". 10,00 Viața satului. 11,40 Pentru căminul dumneavoastră. 12,00 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 14,00 Woody, ciocănitoarea buclucașă. 14,20 De ziua constructorilor. 14,40 Pagini celebre din muzica lui Chopin. 15,00 Spectacolul lumii. 15,30 Telesport. 17,00 Caleidoscop. 17,50 Calvarul. 18,40 Cei 4 M. 19,00 Telejurnal. 19,15 Permanenta redescoperire a României (VI). 20,05 Film : „Intrusul" (american). 21,40 Telejurnal. Sport.

LUNI, 23 iulie

16,00 Emisiune in limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Dialog despre viitor. 19,30 Reportaj de scriitor. 19,50 Muzică ușoară. 20,20 Cadran mondial. 20,40 Poldark. 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 24 iulie

9,00 Sinteze recapitulative. 9,30 Cintece și jocuri populare. 10,00 Calvarul (rel.). 16,00 Telex. 16,05 Laudă olimpicilor școlii românești. 16,25 Almanah pionieresc. 16,50 Din țările socialiste – R.P.D. Coreeană. 17,00 Polci, mazurci și tarantele. 17,20 Sport. 17,45 Ți-e trupul greu de roade... Țara mea. 18,05 Festivalul național „Cintarea României". 18,20 Revista social-politică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Angajare, responsabilitate, creație. 19,30 Lupta antifascistă in România (IV). 20,00 Soliști și formații de muzică ușoară. 20,20 Seară de teatru „Wilhelm Tell". 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 25 iulie

16,00 Telex. 16,05 Biblioteca școlarului. 16,25 Arii din opere. 16,45 Tragerea pronoexpres. 16,55 Din folclorul popoarelor. 17,10 Creatorul și epoca sa – Vida Gheza. 17,45 Atenție la... neatenție ! 18,05 Sport. 18,35 Festivalul național „Cintarea României". 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 In dezbaterea țării. 19,30 Noi, femeile ! 20,00 Telecinemateca : Omul liniștit. Premieră TV (american). 21,40 Telejurnal.

JOI, 26 iulie

9,00 Sinteze recapitulative. 9,30 Șoimii patriei. 9,40 Muzică ușoară. 10,30 Caleidoscop. 16,00 Telex. 16,05 Melodii populare. 16,20 Reportaj pe glob – Liberia. 16,45 Itinerare turistice. 17,00 Seara televiziunii cubaneze 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Dialog despre viitor. 19,30 Ora tineretului. 20,20 Documentar TV. 20,50 Meridianele cintecului. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 27 iulie

16,00 Telex. 16,05 Școala contemporană. 16,30 Emisiune in limba germană. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Construirea socialismului (II). 19,50 Orizont tehnico-științific. 20,20 Estrada estivală. 21,10 Atelier de creație literar-artistică. 21,35 Telejurnal.

SIMBĂTĂ, 28 iulie

8,45 De pretutindeni (rel.). 9,10 Ritmuri sub reflector. 9,55 Poldark (rel.). 10,50 Un fapt văzut de aproape – reportaj. 11,10 Telecinemateca (rel.). 12,50 Concert de prinz. 13,30 Trei generații. 14,00 De la A la... infinit. 16,05 Itinerar peruan. 16,30 Agendă cultural-artistică. 17,00 Stadion. 17,50 Clubul tineretului. 18,30 Cronica evenimentelor politice. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Calea Eroilor. 19,45 Teleenciclopedia. 20,15 Rădăcini. 21,10 Intilnirea de simbătă seara. 21,40 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

File ale rezistenței antifasciste din Banat (IV)

Numeroasele acțiuni protestatare organizate de clasa muncitoare de-a lungul întregii perioade a dictaturii militaro-fasciste au găsit un puternic ecou în rîndul locuitorilor satelor.

Subordonarea agriculturii românești Germaniei naziste, printr-o serie de tratate și acorduri înrobitoare, a avut consecințe nefaste asupra țărnimii bănățene, ca de altfel asupra întregii țărănimi din patria noastră.

La 4 decembrie 1940, guvernul antonescian a semnat, la Berlin, un acord pe timp de 10 ani prin care România era obligată să-și sporească producția agricolă a acelor ramuri care serveau mașina de război hitleristă. Pentru a putea traduce în fapt obligațiile asumate și a înfrînge rezistența în continuă creștere a sătenilor, cercurile guvernante au trecut la elaborarea unor legi deosebit de aspre. Astfel, prin legea mobilizării agricole, toți locuitorii satelor apți de muncă au fost mobilizați la lucrul cîmpului, orice împotrivire cît de mică fiind tratată cu asprime.

Intensificarea exploatării, abuzurile săvîrșite de reprezentanții organelor locale ale aparatului de stat au dus la creșterea nemulțumirilor. Oprindu-se la prezentarea stării de spirit a populației rurale de pe cuprinsul județului Arad, prefectul local nota într-un raport întocmit la 15 aprilie 1941 pe baza informațiilor primite de la organele din subordine că *„întreaga populație a județului este foarte revoltată"* (A.S.B., fond M.A.I., dosar 472/1941, f. 32).

În scopul asigurării nevoilor frontului și satisfacerii acordurilor încheiate cu cel de-al III-lea Reich, guvernul a fost nevoit în anii următori să treacă la noi măsuri restrictive. Începînd cu anul 1942, au fost date dispoziții potrivit cărora sătenii aveau dreptul la numai 60 kg de grîu pe an. Dacă avem în vedere faptul că în unii ani, ca de pildă în 1942, o mare parte din recolta de porumb a fost compromisă, rezultă că numeroase familii țărănești erau puse în situația de a-și desfășura cu greu activitatea de zi cu zi.

Comitetul regional Banat al P.C.R. a desfășurat o intensă activitate de propagandă antifascistă printre locuitorii satelor. Încă din anul 1941, au fost editate și difuzate manifeste speciale adresate oamenilor muncii de la țară. În comuna Ghilad, județul Timiș-Torontal, de exemplu, manifestele răspîndite chemau locuitorii la sabotarea războiului, formarea de gărzi țărănești pentru apărarea bunurilor. (A.S.T., fond Prefectura județului Timiș-Torontal, dosar nr. 15/1942, f. 145). La 22 iunie 1942, gazeta antifascistă ilegală „Apărarea" lansa o chemare prin care locuitorii satelor bănățene erau îndemnați de a nu *„ceda în fața amenințărilor legii"*. *„Nu plătiți impozitele, fugiți de închisori* — sublinia în continuare apelul citat mai sus — *nu poate fi închis un sat întreg, lupta comună nu poate fi decît victorioasă. Luptați împreună contra legii care vă preface în iobagi, muncind mai puțin, lăsînd ogoarele neînsămînțate și manifestînd în masă. În felul acesta grăbiți răsturnarea lui Hitler care vă jefuiește și contribuiți la terminarea cît mai grabnică a războiului"*.

Documentele timpului consemnează numeroase aspecte ale împotrivirii sătenilor la rechizițiile de cereale și animale. În numărul din 1 ianuarie 1942, publicația timișoreană „România liberă" făcea cunoscut cititorilor săi că *„în satele din jurul Detei, țăranii au ascuns în pămînt grîul pentru a-l salva de la trimiterea în Germania pentru aprovizionarea lui Hitler"*. În mai multe comune ale județului Arad, datorită atitudinii hotărîte a locuitorilor, autoritățile județene au fost nevoite să intervină pentru *„cercetări disciplinare și pedepsirea vinovaților"* (A.S.B., fond M.A.I., dosar nr. 213/1940, f. 70).

Deși amenințată cu arestarea, trimiterea în judecată și întemnițarea, în cazul în care ar refuza să pună la dispoziția autorităților animale vizate, țărănimea bănățeană a desfășurat o serie de acțiuni de protest. În multe cazuri, animalele care urmau să fie rechiziționate erau slab întreținute cu scopul de a fi respinse de comisiile de rechiziții. *„Caii unor locuitori sînt mult mai slabi decît erau cu ocazia clasării din luna decembrie* — însera într-un raport datat 25 februarie 1942 comandantul unei astfel de comisii — *ceea ce denotă că oamenii dinadins i-au întreținut foarte rău spre a fi respinși de comisiile de rechiziții"* (A.S.T., fond Prefectura jud. Timiș-Torontal, dosar nr. 24/1942, f. 246). O mare amploare au luat și vînzările clandestine de animale clasate. Periodic Legiunile de jandarmi din jud. Arad, Timiș-Torontal, Caraș și Severin informau autoritățile centrale despre astfel de vînzări.

Pentru a lichida rezistența tot mai accentuată, rechizițiile se făceau prin terorizarea populației și trimiterea în judecată a celor ce se împotriveau. Tribunalele din Timișoara, Arad, Lugoj, Caransebeș și Oravița pronunțau des sentințe în procesele înscenate țăranilor care refuzau să predea grînele și animalele. Numai în cursul lunii septembrie 1942, la tribunalele din Banat, au fost judecate 299 de procese pe baza legii sabotajului economic. (A.S.B., fond Min. Justiției, dosar nr. 36/1946, f. 9). Presa ilegală antifascistă bănățeană a luat o atitudine fermă împotriva acestor procese, chemînd pe toți oamenii muncii din zonă să apere și să sprijine pe cei condamnați și familiile lor.

Vasile DUDAȘ

PREZENTE LITERARE

Ion D. Sîrbu

Întîia lucrare literară a lui Ion D. Sîrbu este o nuvelă, *Compartiment*, apărută în nr. 1 al *Revistei Cercului Literar* din ianuarie 1945 în care nu se întrevăd caracteristicile prozei sale de mai tîrziu. O nuvelă interesantă altfel — întîlnirea ciudată și cu final neprevăzut a doi tineri necunoscuți într-o călătorie de o noapte într-un tren aglomerat — și bine scrisă, în perspectivă psihologică. Autorul se îndreaptă însă, mai tîrziu, spre o proză mai apropiată de structurile sale. *Povestiri petrilene*, Ed. Junimea, 1973, volumul de nuvele tipărit tîrziu, după o activitate teatrală bogată, care se va materializa abia cu apariția volumului *Teatru*, Ed. Scrisul românesc, 1976, cuprinde în prima lui secțiune, cea mai realizată, o suită de mituri din viața minerilor, ce vor conduce nu numai la întîia lui piesă de teatru, *Frunze care ard*, ci la o întreagă orientare mitologică, vizibilă în mai toate lucrările sale dramatice. Între timp a mai publicat cartea *De ce plînge mama?*, Ed. Scrisul românesc, 1974, care este un roman mai mult pentru copii, decît „pentru copii și părinți" așa cum o subîntitulează autorul, proză axată și ea pe un mit, al lampei, tot din lumea celor fără cer.

Mitologia din *Povestiri petrilene* privește minerii și vatra lor: mina. Ea nu trebuie să ne mire deoarece Ion D. Sîrbu este fiu de miner din Valea Jiului, cunoscînd nemijlocit nu numai istorisirile exemplare, dar și întreaga dramă a acestor *„frunze care ard"* și care sînt sufletele minerilor, după mitul complementar, *Frunza cea neagră*. Importanța acordată perspectivei mitologice din care se poate extrage o întreagă viziune de filosofia culturii nu trebuie iarăși să ne surprindă pentru că Ion D. Sîrbu este elev al lui Lucian Blaga, chiar dacă mai tîrziu și-a îndreptat speculația spre problemele estetice, în speță ale fenomenului dramatic.

Viața minerilor se duce pe o coordonată verticală. Minerii sînt oameni cu totul deosebiți, muncind în locuri deosebite și ființînd într-un alt orizont, într-o lume fără cerul nostru, dar cu unul lăuntric ce are alte stele: curaj, încredere, solidaritate, speranță, luptă. Toate acestea le pot avea și cei ce ființează într-o dimensiune orizontală, oamenii muntelui sau ai cîmpiei, dar cei din adîncul muntelui le au altfel tocmai pentru că acolo există alte condiții, condițiilndule conținuturile sufletești, minerii noștri ca și cei din întreaga lume avînd vechi tradiții socialiste. În povestirea *Ion cel schimbat* contrastul dintre cele două lumi și cele două suflete, ducînd la două viziuni despre lume și viață este surprins în elementele lui esențiale. Ciobanul este legat de munte și ca să poată pleca trebuie să fie dezlegat de Paring. În schimbul semnelor, fluierul, bita și amnarul primește dezlegarea cerută și Ion ajunge miner la Petrila. La bătrînețe l-a lovit dorul de stînă și de munte. A cerut dezlegare de la ortaci care i-au dat-o luîndu-i semnele: cartea, săcurea și lampa. S-a întors la izvoare, dar izvoarele nu l-au mai primit. Nici copacii, nici cîini, nici oile. Era al nimănui și nu putea să moară nefiind nici cioban, nici miner. De jos din vale a plecat, în munte n-a ajuns. A bătut iarăși la poarta muntelui care i-a dat cele două suflete ca să poată muri în pace. Aceeași perspectivă în *Cum a fost la început*, *Frunza cea neagră*, *Lumina și umbra*, *Omul și muntele*, *Zina căzută*, *Lampa* etc.

O parte din aceste mituri au trecut în lucrările dramatice (trei piese au văzut lumina rampei pe scena Teatrului Național din Timișoara: *Arca bunei speranțe*, *A doua față a medaliei* și *Iarna lupului cenușiu*), mai ales în *Frunze care ard*, unde și psihologia personajelor, aparținînd celor două lumi este deosebită, după cele două orizonturi amintite. În altă direcție, dar tot mitică, se înscrie *Arca bunei speranțe*, una din cele mai reușite piese ale dramaturgiei noastre de astăzi, plină de poezie și arătîndu-l pe Ion D. Sîrbu ca pe un dramaturg format ce știe să speculeze elementele scenice într-un mod inteligent. În general lucrările sale dramatice sînt pline de mișcare, personajele antitetice, confruntîndu-se întotdeauna două lumi, fie una veche, alta nouă, fie una de pe verticală, alta de pe orizontală, fie o lume a slăbiciunilor și ezitărilor, cu alta, fermă, energică, hotărîtă. Există în dramele lui nu numai un dinamism scenic ci și o dinamică a ideilor. Idei îndrăznețe învăluite în poezie, idealuri și mituri, fără ostentație, dar funcționale, lucrările lui fiind pline de viață, de adevăr și de umanism. Ion D. Sîrbu ni se arată și prin ultimele spectacole, cu piese nepublicate încă unul din dramaturgii viguroși și interesanți ai generației sale.

Ion MAXIM

Premiile Asociațiilor de scriitori pe anul 1978

● În săptămîna 25—30 iunie 1979, juriile Asociațiilor de scriitori au fost convocate în ședințe de lucru, în orașele de reședință, pentru a acorda premiile Asociațiilor respective pe anul 1978.

Dezbătînd asupra totalității lucrărilor valoroase, apărute sau reprezentate în anul 1978, aparținînd membrilor fiecărei Asociații în parte sau scriitorilor ce activează în zona geografică proprie, juriile au hotărît prin vot secret, potrivit regulamentului în vigoare, să acorde următoarele premii, care au fost ratificate de colectivul de conducere al Uniunii Scriitorilor în ședința din 7 iulie 1979.

Înmînarea premiilor a fost făcută, în orașele de reședință de către secretarii Asociațiilor: Constantin Chiriță (București), Dan Tărchilă (Brașov), Dumitru Radu Popescu (Cluj-Napoca), Marin Sorescu (Craiova), Mircea Radu Iacoban (Iași), Mircea Tomuș (Sibiu), Sütö Andras (Tg. Mureș), Anghel Dumbrăveanu (Timișoara) și de către președinții juriilor respective.

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN BUCUREȘTI

JURIUL: Nichita Stănescu (președinte), **Nicolae Ciobanu, Marcel Gafton, Ion Horea, Corneliu Leu, Petre Luscalov, Aurel Martin, Mircea Micu, Iulian Neacșu, Laurențiu Ulici, Ion I. Zamfirescu.**

POEZIE

– TUDOR GEORGE – „Imaculatul panegiric" (Cartea Românească); GRIGORE HAGIU – „Sonete" (Eminescu); VASILE NICOLESCU – „Întîlnire în oglindă" (Eminescu).

PROZĂ

ALECU IVAN GHILIA – „Dragostea cîinelui de pază" (Cartea Românească); DAMIAN NECULA – „Ispita într-o dimineață ploioasă" (Cartea Românească).

DRAMATURGIE

ION BĂIEȘU – „Alibi" (Revista Teatru); IULIU RAȚIU – „Neștiutul cerc al sărutului" (Revista Teatru); DUMITRU SOLOMON – „Scene din viața unui bădăran" (Teatrul de stat Botoșani) și „Fata morgană" (Eminescu).

LITERATURĂ PENTRU COPII ȘI TINERET

VLADIMIR COLIN – „Babel" (Albatros); GICA IUȚEȘ – „Măr roșu ca focul" (Ion Creangă); DAN CLAUDIU TĂNĂSESCU – „Strigătul ierbii" (Albatros).

ESEU, CRITICĂ și ISTORIE LITERARĂ

ALEXANDRU BALACI – „Ugo Foscolo" (Albatros); Z. ORNEA – „Junimea și junimismul" (Eminescu); MIHAI UNGHEANU – „Lecturi și rocade" (Cartea Românească).

TRADUCERI DIN LITERATURA UNIVERSALĂ

MIRCEA AUREL BUIUCIUC – „Fetița de pe Terra" de Kiril Bulicev (Ion Creangă); MARIA IVĂNESCU – „Călătorie la capătul nopții" de L. F. Celine (Cartea Românească); GHEORGHE TOMOZEI – „Sonete" de Shakespeare (Junimea).

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN BRAȘOV

JURIUL: Emilia St. Milicescu (președinte), **Mihai Gavril, Nicolae Stoe, Dan Tărchilă, Ion Topolog.**

VERONA BRATEȘ – „Ausserhalbe des Kraises" („În afara cercului", poezie, l. germană, Albatros); DAN CONSTANTINESCU – „Vatră" (poezie, Eminescu) și „Elegiile duineze și sonetele către Orfeu" de Rainer Maria Rilke (traducere, Minerva).

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN CLUJ-NAPOCA

JURIUL: Alexandru Căprariu (președinte), **Ion Cocora, Kantor Lajos, Laszloffi Aladar, Adrian Marino, Marosi Peter, Adrian Popescu, Vasile Rebreanu, Veres Zoltan.**

BALINT TIBOR – „Zarándoklás a panaszfalhoz" („Pelerinaj la zidul plîngerii", proză, Kriterion); BEKE GYÖRGY – „Nyomjelező rokonsag" („Reportaje din județul Alba", Kriterion); ION LUNGU – „Școala ardeleană" (critică și istorie literară, Minerva); PETRU POANTĂ – „Radiografii" (critică și istorie literară, Dacia); PUSZTAI JANOS – „A sereg" („Oastea, proză, Kriterion); MIRCEA VAIDA – „Soarele la miezul nopții" (proză, Cartea Românească).

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN CRAIOVA

JURIUL: Constantin Papastate (președinte), **Vasile Băran, Sina Dănciulescu, Ilarie Hinoveanu, I. D. Sîrbu.**

MIHAI DUȚESCU – „Darul de a iubi" (poezie, Scrisul Românesc); DAN ROTARU – „Sunetul visării" (poezie, Scrisul Românesc).

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN IAȘI

JURIUL: Corneliu Sturzu (președinte), **Al. Andriescu, Ovidiu Genaru, Dumitru Ignea, Grigore Ilisei, Ioanid Romanescu, Horia Zilieru.**

CONSTANTIN CIOPRAGA – „Între Ulise și Don Quijote" (critică și istorie literară, Junimea); ELVIRA SOROHAN – „Cantemir în cartea hieroglifelor" (critică și istorie literară, Minerva); LUCIAN VALEA – „Singurătate în Ithaca" (poezie, Junimea).

VIAȚA LITERARĂ

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN SIBIU

JURIUL: Georg Scherg (președinte), **Mircea Braga, Franz Hodjak, Titu Popescu, Mircea Tomuș.**

RODICA BRAGA – „Nisipul memoriei" (proză, Dacia); ION MIRCEA – „Tobele fragede" (poezie, Dacia).

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN TG. MUREȘ

JURIUL: Gagyi Laszlo (președinte), **Dan Culcer, Katona Szabo Istvan, Olah Tibor, Varro Ilona.**

KICSI ANTAL – „Tompa Laszlo" (critică și istorie literară, Kriterion); OLTYAN LASZLO – „Sok viz lefolyt a Maroson", („Pe atunci a curs multă apă pe Mureș", reportaj, Dacia); GAVRIL ȘEDRAN și MIRCEA TRAIAN BIJU – „Efigii în abanos", (traduceri din lirica neagră francofonă, Albatros).

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR DIN TIMIȘOARA

JURIUL: Ion Arieșanu (președinte), **Alexandru Deal, Hans Mokka, Pongratz Maria, Marcel Pop-Corniș, Svetomir Raicov, Ion Dumitru Teodorescu.**

GHEORGHE AZAP – „Roxana, Roxana, Roxana" (poezie, Albatros); LAURENȚIU CERNEȚ – „Amintiri inventate" (proză, Albatros) și „Chiajna, iubirea și eu" proză, Cartea Românească); CRIȘU DASCĂLU – „Încercare asupra bucuriei" (poezie, Facla).

TOP

PORTATIV . : : :

Muzica Disco e regina și acestui miez de vară! Iată, ne-o confirmă succesul unor albume precum „Bad Girls" al Donnei Summer care, fie vorba între noi,e cu adevărat o reușită atît datorită interpretei cît și inspiratelor piese compuse și orchestrate de acel „vrăjitor al sunetului" pe care-l cheamă Giorgio Moroder. ● Cu o promptitudine demnă de notat, includerea în programele noastre muzicale radio a noutăților discografice! Exemple ar fi multe dar eu amintesc doar cazul L.P.-ului mai sus citat și al discului single „Ring My Bell" al Anitei Ward. ● Despre maestrul „White Blues"-ului John Mayall, n-am mai avut nici o știre de vreo doi anișori, mai precis de la lansarea hit-ului „Sunshine". Iată că specialiștii aduc elogii recentului său album „Bottom Line". ● Celebrul dansator Fred Astaire a împlinit de curînd 80 de ani! Se zice că, la petrecere, sărbătoritul a „tras" un step

pe cinste... ● „Mi-ar place să zbor ca un Superman" se cheamă discul unui grup de referință în istoria muzicii pop, „Kinks". Titlul e inspirat, se pare, de filmul „Superman", în care interpretul principal Christopher Reeve *(in foto)* face de toate, dar nu cîntă! Drept pentru care tema muzicală a filmului a fost preluată și inclusă pe recentul album „Love Unilimited Orchestra". ● Televiziunea iugoslavă a transmis un film muzical cu interpreta noastră Olimpia Panciu, iar Eva Kiss a obținut o mențiune pentru interpretare la festivalul „Orfeul de aur". ● Dar tot în această vară nu prea fierbinte, se ascultă și muzica elaborată a formației „Dire Straits" care în prezent se află într-un turneu prin mai multe țări europene. Despre acest grup aflat la al doilea L.P., se scrie: „...pentru băieți, doar muzica e importantă, spre cîștigul spectatorilor" (publicația „Rolling Stone"). Se face aluzie la prezența scenică modestă a acestei formații ce are curajul să nu-și împăneze spectacolele cu cine știe ce efecte care „te dau gata" ci pur și simplu cîntă!

Petru UMANSCHI

EVRIKA!

- **La mulți oameni, bucuria de a trăi e un soare interior. (Iar norii, se știe, bîntuie numai pe cerul nostru comun).**
- **Urcînd mereu aceiași munți, mai util ne va fi Atlasul decît Ghidul cabanelor.**
- **În lada de zestre a fetei am găsit un certificat de muncitoare calificată.**
- **O lume invizibilă ar visa, probabil, să devină o lume materială.**
- **Politica „ascuțișului împotriva ascuțișului" o recomand tocilarilor, nu șefilor de state.**
- **Vai, am văzut copii care trăiesc cu cheia la gît. (Să fie, oare aceasta, cheia succesului?).**
- **Țăranii luptau pentru o palmă de pămînt, pînă deveneau un pumn de țărînă.**
- **Unii, cînd îți vorbesc, te țin de mînă nu pentru că te știu violent, ci pentru că sînt siguri că ar merita un pumn.**
- **Să fim fericiți că sîntem contemporani cu cei vii.**
- **Oare viitorul stă pe loc, de-l ajungem mereu din urmă?**
- **Grafomanul de geniu cu o mînă scrie, cu alta publică.**

Ion VELICAN

SPORT

PE ILIE NĂSTASE...

...nu trebuie să fim supărați, chiar dacă am fi ținut morțiș ca marele Borg să fie îngenunchiat, cum a încercat și un anume Tanner, la Wimbledon. Trăim, în tenis, epoca de glorie plină a suedezului, așa încît meciul de Cupă Davis (da, de vis!) n-a fost decît un mare eveniment al lumii sportive, prin prezența în fața fileului a doi lideri de generații distincte, ca și a două stiluri de joc și de viață. Cu fruntea sus, să recunoaștem, deci, că Borg e întîiul, *acum*, dar să nu uităm că acolo sus a stat și Năstase al nostru, cel care ne-a introdus între pasiuni și în limbaj „ghemotoacele" de 15, 30, 40...

Ilie Năstase nu trebuie văzut și judecat ca o glorie dusă, ci, întotdeauna, un sportiv de frunte, de excepție și de geniu, care a grăit printr-un talent ieșit din comun și printr-o fire cum altfel poate nu ne plăcea. Dacă lui Ilie îi lipsește tenacitatea suedezului, tot așa Borg n-are nepreväzutul jocului lui Năstase, drept pentru care perfect n-a fost și nici că va fi vreunul din cei doi. M-a durut inima la scorul 3—6, 0—6, 0—6, cu care Borg și-a împins echipa spre „salatieră", victoria fiind decisivă, deoarece, ca niciodată de la Țiriac încoace, secundanții lui Ilie, Marcu și Hărădău, s-au întrecut pe sine, adică depășind orice așteptări. Doar Ilie n-a mai fost Ilie, ci, mai iritat ca oricînd, a greșit în lanț, a jucat slab.

Teodor BULZA

CORESPONDENȚA

Gh. Topîrceanu (Șoșdea): E de admirat pasiunea dvs. pentru poezie; totuși, nu prea des un cititor devine și creator. *George Papp* (Tm): În mai toate textele se mișcă o idee frumoasă. Nu-mi dau seama de ce nu izbucnește, plenar, poezia. Într-adevăr, „fruct încercuit în mugur"... *Deta Ionel* (Tm): În *Poemul meu* există o simplitate cuceritoare. În rest... „ar fi prea frumos / calul alb să necheze!" Cine știe?! *Nuțu Acit*. Neconvingător. *Pal Monica* (Brașov): În *Versuri calde* e multă puritate. Ar fi necesar un contact mai statornic cu poezia actuală. *Daniela Goanță* (Reșița): Pare să fie prima (poate singura) poezie pe care ați scris-o. *Mihai C. Constantin:* Texte obișnuite. *Dragoș Cerna* (Timișoara): Ce lucru interesant! Textele dvs. „trădează" un spirit ales, setos de puritate și adevăr. În *Căderea unui luceafăr* întîlnim versuri și imagini izbutite. Totuși, în ansamblu, textul nu se încheagă ca poezie, ci, mai degrabă, ca un discurs înfiorat. Trebuie să vă dați seama că poezia trăiește *prin imagini!* Nu e exclus să vă dovediți un publicist bun. *Mihai Turcu* (Timișoara): Numai în *Coroziune* am dat de poezie adevărată. „De ce ne mișcăm așa greu în viața umbrelor"... Vă rog să rămîneți în imagini, poezia nu e *vorbire!* Reveniți. *Elena Oprea* (Cîmpina): Cele patru poezii patriotice sînt destul de izbutite. *Dan Șchiopu* (Tm): Texte inteligente, de-o modernitate voită. Vom mai vedea. *Valeriu T. Perianu* (Timișoara): Fiindcă ați precizat pe plin „pentru poșta redacției", vă răspundem că aceste versuri sînt într-adevăr frumoase: „...Dar azi, pe unde-o fi, cînd primăvara / Cu muguri ne deschide ușa? / Vin să-ți sărut, caisule, / cenușa!...". *Un număr* (restrîns) de „colaboratori", cu toate că le-am răspuns, continuă să trimită cîte 20—30 de plicuri pe lună!! E de neînțeles și nu e deloc plăcut. *Ralea V. Rosin:* Trimiteți o fotografie și cîteva date despre dvs.

Vasile VERSAVIA

RALEA V. ROSIN

Vulturul

Între pămînt și cer la calea jumătate
E-un drum, de vulturi pururea umblat
Ei poartă-n pintec luna și pe spate
Au umbra universului ciudat

Oul scăpat, vuind, meteorit
Se înfierbîntă ca un glob de lavă
Coaja plesnește, puiul răstignit
Într-o oglindă-a cerului, concavă

Retina-ntoarsă spre pămînt e grea
Penele cresc pe un schelet de cretă
O aripă se zbate într-un amurg de stea
Cealaltă, ca o lamă, brăzdează o planetă

E-n stare ca să poarte prin univers un bou
Legat de trup cu funii de lumină
Sau să apuce-n gheare pămîntul ca pe-un ou
Și să-l arunce-n spații cu tot cu rădăcină

Mielul

E ochiul oii iar înlăcrimat
Și încă rana nu e vindecată
De cînd s-a rupt din pîntecu-i umflat
Lumina ei cea dulce și curată

Miros a sînge zorile dintîi
Cuțitu-i ca o flacără pustie
Grumaz de miel încape sub călcîi
Și viața lui se scurge purpurie

Pe bot se stinge dulcele miros
De lapte crud o nară-i singerează
Și lupul morții-i fulgeră prin os
Măicuța lui îl strigă și-l veghează

Miel blînd ne iartă, nu te-ai bucurat
De iarba dulce scursă pe coline
Aducem jertfă trupul tău curat
Deși ne doare și ne e rușine

Fîntîna

Spre pîntecul fîntînii curg șerpii lungi, subțiri
Cu ochii limpezi, cozile-nnodate
Fîntînile-s mirese pentr-un pămînt de miri
Mereu fecioare, veșnic nepătate

MIRCEA MARCEL LUPO

Cîntec de stemă

Leagăn de flori, Carpații, lumină de pămînt,
Și geană ce nu-nchide privirea peste țară,
Blînd se cunună-n stemă în vise și în gînd,
Cu miorița care renaște pe vioară.

Posada și Rovine, Jiliștea, Guruslău,
Oameni și fapte, nume, și o-ntreagă Românie,
De-i foc de Maramureș, sau cîntec de Buzău,
Sînt împreună toate la marea cununie.

Pruncii își cîntă vatra, cîntec de stemă iar
Trăiesc în munte bacii sub ceruri tricolore,
Și-n despletirea orei în scînteieri de jar,
Se-ntind pe vatra țării înflăcărate hore.

Semn de pace

Mi-a înflorit cireșu-n bătătură
Și degete de fluier el avea,
Mi s-a topit un vers de dor în gura
Și codrii-și poartă cerbii către stea...

O liniște de amfore coboară,
Și-n roua dimineții de te caut,
Ca și un vis cobori din căprioară
Ca să te urci pe înălțimi de flaut...

Și parcă dintr-un pîntec de fîntînă
Ciuturi de foc scot soarele-n amiază,
Măiastra mea cu erele de mînă,
Zborul rotund prin seve și-l cutează.

Mi-a înflorit cireșul prima oară,
E semn de pace și de primăvară...

SERIAL

Amintiri despre Esenin (III)

(Din memoriile Alexandrei Alexandrova Esenina — sora poetului)

Serghei venea acasă aproape în fiecare vară, dar amintirile mele despre el se depănau întruna. Mi-amintesc cum fiecare venire a lui (dacă o anunța) era precedată de mari pregătiri. Totul trebuia să fie în ordine, căci el era un oaspe drag. Cu venirea lui, în viața noastră liniștită și monotonă totul se schimba. Însăși venirea lui era neobișnuită, nu numai pentru noi ci și pentru toți sătenii. Lui Serghei îi plăcea să vină pînă acasă cu o birjă care gonea ca vîntul, cu roțile abia atingînd pămîntul, lăsînd în urma ei nori de praf. Cu venirea lui, în casă lucrurile își schimbau ordinea; pe dușumea zăceau geamantanele deschise, la fereastră se iveau cărțile,iar samovarul nu se lua mult timp de pe masă. Pînă și aerul în casă devenea altfel: înmiresmat cu fum de tutun și apă proaspătă de colonie. În ziua următoare venea la rînd mutarea. „Camera de oaspeți" (o cameră mare din față) era destinată lui Serghei, pentru scris, iar hambarul pentru dormit. Pe masa la care lucra se aflau cărți, creioane (Serghei scria rar cu cerneală), o lampă de masă cu abajur verde, scrumieră și un buchet de flori. În camera lui era întotdeauna o ordine perfectă.

Mi-aduc aminte de niște cîntecele pe care le tot fredona plimbîndu-se prin cameră cu mîinile cruce pe piept sau vîrîte în buzunarele pantalonilor. Era vorba de „Dorm tristele sălcii", „Ies singur în drum", „Piscurile munților" și „Clopotele serii". Se plimba cu pași ușor, legănîndu-se, cu capul puțin aplecat. Frumos, modest, calm, dar totodată un om deosebit de senin, el prin simpla lui prezență aducea în casă o atmosferă sărbătorească.

Față de părinți avea un mare respect Mamei îi zicea pe scurt „Ma", iar lui tata îi spunea „tăicuțu". Pentru mine era oarecum ciudat să-l aud zicînd „tăicuțu". De obicei astfel îi ziceau tatei mujicii, iar pînă și eu cu Katea în ziceam „tată".

N-aș putea spune că Serghei își pierdea timpul cu noi, cei din casă. Era întotdeauna ocupat cu lucrul său, alteori pleca la cîmp, la Popovi, dar faptul că îl știam acasă ne făcea o mare bucurie.

Serghei a plecat în străinătate pe 10 mai 1922, iar în august, în același an, casa noastră a ars într-un incendiu care a cuprins și alte cîteva case din sat.

Noi am adunat într-o grămadă toare lucrurile salvate, printre care se aflau și cărțile și manuscrisele lui Serghei (o parte din ele se află acum la Institutul pentru literatura universală din Moscova).

(VA URMA)

REBUS

LA MARE

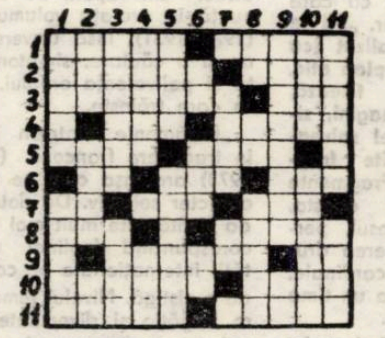

ORIZONTAL: 1) Aurul plajei... la Al. Deal — Născută din spuma mării... între Saturn și Aurora. 2) Cel mai mare pe mare — Sat în județul Caraș-Severin. 3) Lup-de-mare — Din frămîntarea mării. 4) Coadă de sirenă! — Inelele mărilor calde. 5) „..la Mamaia" — Sare în apă, dacă are ceva bază! 6) La intrarea în Năvodari! — Copil drag — Astfel 7) La Năvodari! — Călăuză nocturnă pe malul mării — Orășel în Italia 8) Techirghiol — Se încinge ușor la căldură. 9) Stațiune la litoral... cu multe pietre prețioase — Ieșit din mare. 10) Perla litoralului nostru... — Curte cu... instanță. 11) Folosită în pescuitul maritim — ...și perlă a litoralului bulgar.

VERTICAL: 1) Factor natural de cură la Techirghiol — Frumoasă stațiune a litoralului. 2) Mamă (arh.) — Neliniștea mării! — Într-o vale! 3) Solistă la „Vraja mării" (fig.) — Mișcă tachetul. 4) Hotel din stațiunea Venus .. pentru Petrescu și Gărdescu — Toiagul lui Amon Ra 5) Scriitor,... autor al volumului de poezii „Plecări fără ancoră" — Hotel din stațiunea Mamaia ...cu rezonanță scumpă nouă tuturor. 6) Notă estivală! — Ca nisipul plajei — Primul cuvînt spus... la soare! 7) Icar oglindit în mare! — Pere! 8) În temă! — Inutil... în Costinești!! 9) Stațiune pe litoral pentru școlari — Primele urme .. la Saturn!! 10) Desparte Europa de Asia — Stațiune lîngă Mangalia. 11) Port la mare — Verbul brizei.

Dicționar: MARU, PRA, IMA, UAS.

Viorel ABRUDAN

POETICA MEMORIEI

Există în activitatea lui Mircea Eliade o pronunțată propensiune pentru discursul de sorginte autobiografică, relevată atît de volume ca „Șantier", „Amintiri : I. Mansarda", „Fragmente dintr-un jurnal" sau, recent, de „Proba labirintului", cît și de unele nuvele ori romane, de numeroasele comentarii teoretice, analitice consacrate acestui tip de literatură. Extrăgîndu-și substanța din prezentarea unei existențe concrete, recuzînd programatic ficțiunea – element fundamental în cazul altor genuri literare – literatura aceasta, calificată adeseori drept intimă, este un produs al memoriei, o tentativă de transformare (autotransformare) a unei vieți într-un text. Din perspectivă generică, autobiografia și jurnalul se întemeiază pe identitatea dintre autor, narator și personaj, componentă care, alături de presupoziția conformității, a verificabilității celor relatate, instituie un contract de lectură specific, un „pact autobiografic" (Ph. Lejeune). Însă, în timp ce autobiografia presupune o narațiune retrospectivă, vizînd rememorarea drumului unei vieți, a etapelor celor mai importante străbătute de autorul textului, acordînd cronologiei un loc oarecum secundar, jurnalul urmărește într-un plan imediat, să realizeze o cronică a unei existențe prin fixarea aproape simultană a evenimentelor care o marchează cotidian. Consemnînd lapidar faptele trăite, gîndurile, reflecțiile sale, pentru a redacta apoi un scurt text care reține esențialul, de cele mai multe ori în aceeași zi sau la puțin timp de la producerea lor, autorul jurnalului dispune de o distanță convenabilă fiind, concomitent, impregnat de vibrația evenimențială sau reflexivă și distanțat de ea în momentul scrierii. În acest fel, gradul de transformare (deformare) nu are proporțiile pe care le determină, de exemplu, o perspectivă de cîțiva ani asupra acelorași fapte (dacă acestea au fost reținute sau, eventual, mai pot fi într-un fel sau altul recuperate de memorie).

În comparație cu autobiografia, definită printr-o foarte strînsă înlănțuire narativ-discursivă și un accentuat grad de omogenitate, jurnalul are un caracter mult mai compozit, mai fragmentar, recurgînd la o pluralitate de modalități discursive.

Solicitat atît de unul cît și de altul din aceste moduri discursive, Mircea Eliade manifestă totuși o mai mare predilecție pentru formula jurnalului literar. Jurnalul este în concepția sa o posibilitate de abolire a acțiunii timpului, de luptă împotriva uitării, de anamneză, deoarece prin intermediul său cel care îl scrie își creează șansa reactualizării periodice a unui timp irremediabil trecut, a transmutării în „prezent", a unor fapte, proiecte, gînduri care fără acest suport ar putea fi evaziintegral aneantizate. În această perspectivă, jurnalul îi apare, în primul rînd, ca un act indispensabil autoințelegerii unui drum a unei deveniri și numai în plan secund un produs destinat publicării : **„Scriu pentru a putea să mă recitesc mai tîrziu. Scriu pentru a mă regăsi, pentru a-mi reaminti momentele inutil pierdute" (Fragmente dintr-un jurnal**, p. 201).

Esențial pentru realizarea scopului manifest al jurnalului este modul de textualizare a faptelor trăite, a evenimentelor sau experiențelor parcurse, gradul de surprindere a specificității lor ireductibile. Captînd în paginile jurnalului ceea ce constituie experiență subiectivă, concretul, particularitățile biografiei sale (inclusiv sub aspecte care pot fi considerate ca insignifiante, autorul reușește – după opinia lui Eliade – să-i confere acestuia o valoare mai generală, să pună în evidență principiile filosofice, etice cu care traiectul vieții sale se află solidar. **„Mi se pare că un jurnal este mai realizat (ca gen literar) și mai instructiv (în plan etic, psihologic, istoric) dacă autorul fixează, în curgerea orelor, anumite imagini, situații sau gînduri ; dacă (...) el salvează, astfel, imobilizîndu-le, anumite fragmente din timpul concret. („Fragmente dintr-un jurnal"**, p. 52). În felul acesta, jurnalul își augmentează interesul, permite înțelegerea sau autoînțelegerea drumului unei vieți, a liniilor sale cardinale, a modului în care ea participă la un timp istoric, la o condiție existențială.

Sensul actului care generează jurnalul rezidă în aceea că „exprimi și gîndești pe fapte" – după cum arăta Eliade într-un eseu din volumul „Oceanografie" – aceasta fiind calea prin care o experiență individuală cîștigă o valoare mai generală, transsubiectivă. Aceste elemente teoretice, care au rezultat dintr-o practică și, concomitent, au modelat-o, ne determină să avansăm ideea unei analogii, niciodată exprimată direct de poetica lui Eliade, între funcția jurnalului, a autobiografiei într-o „istorie", individuală și funcția mitului în viața unei comunități umane. La fel cum corpusurile mitice ne permit să reconstituim un mod de a fi în lume al unei colectivități, să înțelegem o logică existențială, un tip de demers spiritual, jurnalul deschide autorului său, atunci cînd devine public, lectorului orizonturi asupra unei „istorii" individuale, a realității și a tîlcului unei existențe, a proceselor unei deveniri. El relevă modele, experiențe care se varsă în vastul tezaur al experiențelor umane.

Categoriilor generice amintite le aparțin o serie de scrieri ale lui Eliade care, conturînd unele etape ale biografiei sale, se constituie în documente extrem de importante și, totodată, în mărturii exemplare prin efortul de cunoaștere și autocunoaștere implicat prin marile deschideri ce ni le propun. Astfel, volumul „Amintiri : I", subintitulat „Mansarda" (Madrid, 1966), consacrat vîrstei copilăriei și adolescenței, anilor de studenție, este o narațiune semnificativă pentru treptele începutului, cu rol hotărîtor în structura personalității viitorului scriitor și savant. Sînt rememorate momente, fapte, preocupări, proiecte, care se constituie în paradigme ale unei vîrste, realizată plenar în atributele sale specifice și, concomitent, depășită și transformată într-un scenariu exemplar, pentru drumul spre orizonturile științei, filozofiei, literaturii.

„Șantier", cel dintîi volum, în ordine cronologică, care aparține literaturii intime (București, 1935) este jurnalul unei experiențe singulare, cea indiană, cu repercusiuni complexe și decisive asupra personalității autorului. Perioada la care se referă jurnalul (subintitulat „roman indirect" din rațiuni pe care autorul le enunță în prefața volumului) este redusă (1929–1931), însă traversată de o tensiune și o căutare, simptomatice pentru forța și polivalența eroului, pentru ambianța în care trăiește.

„Fragmente dintr-un jurnal", publicat în traducere franceză (Paris, Gallimard, 1973) are, așa cum ne previne titlul, un caracter selectiv. De data aceasta perioada vizată este mult mai mare (1945–1969), corespunzînd deplinei afirmări, notorietății internaționale pe care opera lui Eliade o cîștigă. Nivelul tematic este de-o mare bogăție și diversitate, mergînd de la notarea unor momente de biografie concretă, consemnarea genezei unei opere (foarte interesantă și amplu prezentată este de exemplu cea a romanului „Noaptea de Sînziene"), a unor întîlniri cu personalități din domenul științelor umane, al literaturii, a unor călătorii sau proiecte, la specificarea poziției sale în legătură cu o serie de curente de gîndire contemporană, ori rememorarea unor amintiri din alte perioade decît cea vizată etc. Varietatea temelor, lapidaritatea și densitatea notației, acuitatea și sagacitatea reflecției, aura de modestie care traversează paginile, transformă lectura într-un periplu pasionant, de o inepuizabilă valoare.

„Proba labirintului", volumul de convorbiri cu Mircea Eliade, publicat de Claude-Henri Rocquet la editura pariziană Pierre Belfond, în toamna trecută, se situează prin substanța sa într-o perspectivă autobiografică, memorialistică similară. Formula este, așa cum relevă și subtitlul lucrării, cea a convorbirii, a unei suite de dialoguri. Vizînd în esență obiective apropiate, evident în modalități mult mai sintetice, convorbirea implică între altele modificarea relației autor-text specifică autobiografiei sau jurnalului, datorită tocmai interpunerii interlocutorului (expansiune la modul concret a funcției lectorului), deci a unei perspective, a unor centre de interes, de focalizare diferite de cele ale persoanei cu care se dialoghează. Riscurile nu sînt puține în asemenea cazuri, ca urmare a incomprehensiunii, inaderenței etc., care pot abate confesiunea spre elemente de interes periferic.

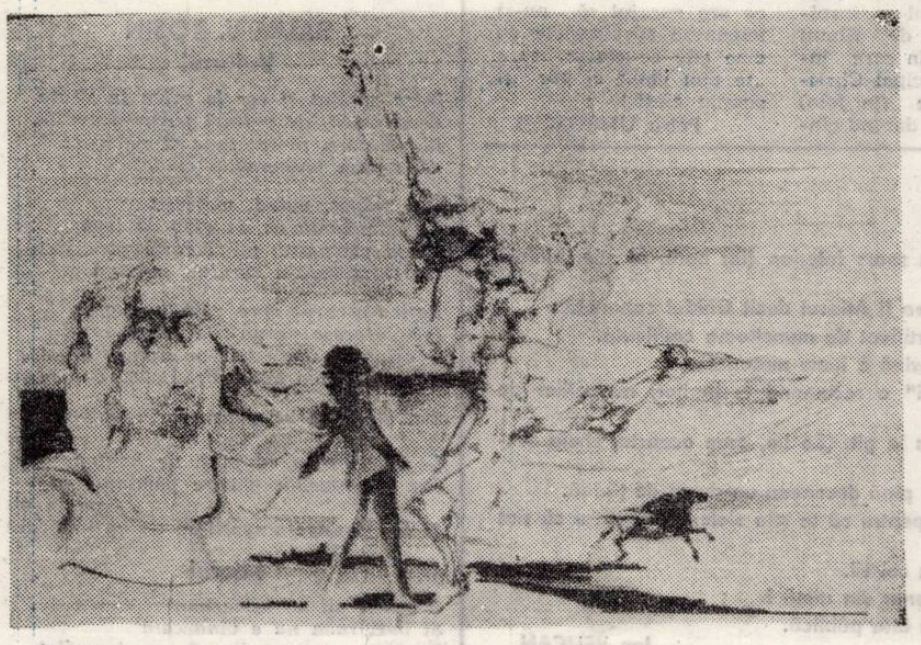

LIDIA CIOLAC : „Compoziți...

Cunoscînd îndeaproape opera lui Mircea Eliade, dispunînd de o artă a formulării întrebării semnificative, Claude-Henri Rocquet reușește să determine un dialog care mediază înțelegerea fundamentelor demersului teoretic al lui Mircea Eliade, a drumului vieții și operei sale. Convorbirile configurează un tur de orizont ce dezvăluie lectorului structura de ansamblu a unui edificiu științific și literar, articulațiile sale cu o biografie și un timp istoric. O subtilă orchestrare a problematicii dialogurilor, revenirea la anumite teme centrale, îmbogățirea lor cu prilejul acestor reluări fac ca biografie și operă să se împănuncheze în mod inextricabil, luminîndu-se reciproc. Astfel, evocarea unor momente ale vieții este ritmată de prezentarea unor opere, a semnificației lor în ansamblul activității lui Eliade, discutarea motivelor gîndirii sale asupra miturilor, riturilor sau religiilor arhaice se prelungește, cel mai adesea, în reflecție asupra unor acute probleme ale omului contemporan, într-o meditație de penetrantă încărcătură ideatică ori de învăluitor suflu poetic. În întregul lor, convorbirile circumscriu, astfel, un „microcosm" al unui macrocosm.

Definindu-și propriul periplu, Eliade apreciază că acesta se situează sub semnul arhetipal al labirintului, „model exemplar al oricărei existențe" fiind, deci, o continuă înaintare spre sine, o inițiere realizată prin traversarea unor încercări, a unor probe dintre cele mai diverse și complexe, un drum spre centru, spre ceea ce este esențial, semnificativ : **„O dată centrul atins te simți îmbogățit, conștiința este mai vastă și profundă, totul a devenit clar, semnificativ, însă viața continuă : alt labirint, alte întîlniri, alte feluri de probe, la un alt nivel"** („Proba labirintului", p. 211–212). Prototipul mitic în care se recunoaște Eliade este – așa după cum mărturisește el însuși – Ulise, a cărui călătorie spre Itaca, supusă unor numeroase riscuri, încercări, este un drum spre centru, la capătul căruia eroul regăsește patria, se regăsește pe sine ; evident la un alt nivel existențial.

Discutarea motivației care a prezidat realizarea vastei sale opere evidențiază o atitudine de-o frapantă actualitate : **„Ceea ce mă interesează cu adevărat este să aflu cum reacționează o ființă umană cînd este forțată să existe într-un deșert australian sau într-o zonă arctică. Cum a reușit nu numai să supraviețuiască ca specie zoologică, asemenea porumbeilor și focilor, ci mai ales ca ființă umană, creînd o cultură, o religie, o estetică ? Ei au trăit acolo ca ființe umane, adică ei au creat. Nu au acceptat să se comporte ca focile sau cangurii. De aceea sînt foarte mîndru de a fi o ființă umană : nu pentru că sînt descendentul acestei prodigioase culturi mediteraneene, ci pentru că mă recunosc, ca ființă umană, în existența asumată de un australian. Și de aceea mă interesează cultura sa și religia sa, mitologia sa. Aceasta explică atitudinea mea de simpatie ; nu este vorba de un paseism care m-ar îndemna să doresc să revin la lumea aborigenilor australieni sau a eschimașilor. Eu vreau să mă** recunosc – în sensul **filosofic al cuvîntului – în fratele meu : ca român am fost asemenea lui cu mii de ani de urmă" (Proba labirintului,** p. 157).

Constituindu-se de multe ori în funcție de o serie de mărturisiri din lucrările menționate, Convorbirile din „Proba labirintului" conțin elemente noi de mare importanță, în special, asupra perioadei indiene, a activității literare, științifice, culturale a lui Eliade în epoca interbelică, a celei de profesor la Universitatea din Chicago etc. O deosebită valoare prezintă capitolele care sintetizează concepția sa privitoare la miturile, riturile și spiritualitatea arhaică. Noțiuni centrale pentru investigațiile lui Eliade în spațiul culturilor arhaice, al istoriei credințelor și ideilor religioase sînt readuse în discuție, subliniindu-se sensul, sfera lor de validitate, implicațiile pe care le au. Sacrul, de exemplu, nu presupune nimic mistic, ci, dimpotrivă circumscrie un tip de activitate existențială care surprinde „diferența între ceea ce se relevă ca real, puternic, bogat și semnificativ, și ceea ce este lipsit de aceste calități, adică fluxul haotic și periculos al lucrurilor, aparițiile și disparițiile lor fortuite și vide de sens" **(Proba labirintului,** p. 175–76).

Abordarea experienței sacre, definitorie pentru culturile arhaice, implică un demers menit să descopere specificitatea sa ireductibilă. În acest sens, hermeneutica, considerată drept „căutare a sensului, a semnificației, sau semnificațiilor, pe care o anumită idee sau un anumit fenomen religios le-au avut de-a lungul timpului" **(Proba labirintului,** p. 147), determină o amplă dezbatere care atinge unele dintre problemele cardinale ale statutului epistemologic al științelor umane ale caracteristicilor obiectului lor, ale relației dintre subiectul cunoscător și obiectul de cunoaștere.

O rețea reflexivă extinsă este consacrată mitului, implicațiilor sale existențiale în culturile străvechi și, pornind de la aceste probleme, situației mitului în lumea de azi, relației omului contemporan cu cosmosul, cu marile cicluri ale naturii.

Coexistența dintre literatură și știință, interrelația lor în activitatea lui Eliade, specificitatea culturii românești, rolul unei personalități în același timp românești și universale ca Brâncuși, problemele imaginarului literar, comentarea unor opere proprii provoacă mărturisiri și considerații de cel mai mare interes.

Valoarea deosebită a actului de rememorare pe care îl materializează convorbirile din volumul „Proba labirintului", credem că se află în această simbioză între biografie și meditație, între evocarea unor fapte, evenimente care au marcat traiectul unei vieți și prezentarea unui demers creator de anvergură, a inserției sale în același timp a singularității sale în orizontul culturii contemporane.

Ioan VULTUR

COLEGIUL DE REDACȚIE

ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

Democratismul culturii socialiste

Ceea ce innobilează faptul de viață și-i conferă dimensiunea de eveniment, făcindu-l să rămînă definitiv în istorie, este tocmai spațiul de semnificație general-umană pe care-l poartă pînă la cumpăna visului și a credințelor în mai bine. O nouă pagină, a noii noastre istorii, generos deschisă faptelor exemplare în acest an de două ori jubiliar s-a înscris în acest iulie.

Spunem aceasta, deoarece în ordinea faptelor exemplare care ne-au traversat conștiința și convingerile politice, Proiectul de Directive ale Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român, Proiectul Programului de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducere a progresului tehnic pînă în anul 1990 și orientările principale pînă în anul 2000 cuprinse în Plenara comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român și Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și sociale a României ca și Plenara Consiliului Național al Oamenilor Muncii înseamnă nu numai momente de matură analiză dar și de responsabilă jalonare a reperelor devenirii noastre comuniste. Importanța lor istorică și bogăția de semnificații devine cu atît mai mare cu cît s-au desfășurat pe fundalul ultimelor acorduri ale celei de a doua ediții a festivalului Cîntarea României, el însuși conceput ca o cotă a capacității de dăruire și creație cu care venim la întîlnirea cu viitorul.

În esență, aceste zile de rodnică istorie cumulează virtuțile unui amplu și fundamental dialog purtat de către întregul popor cu propriul său viitor dînd expresie elocventă unei **„democrații noi — unică în felul ei — care pornește de la faptul că întreaga putere aparține clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, oamenilor muncii fără deosebire de naționalitate, întregului popor și, ca atare întregul popor trebuie să-și spună cuvîntul autorizat asupra dezvoltării societății"** după cum afirma tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, secretarul general al partidului.

Dacă marea șansă a celor născuți odată cu istoria nouă a țării — a generației păcii — este aceea de a fi participat la zidirea în contemporaneitate a unei Românii socialiste, aceeași șansă obligă la o lucrare cel puțin tot atît de nobilă și de complexă în sufletele și conștiințele oamenilor.

Pentru că larga deschidere umanistă a politicii partidului și statului nostru vizează nu numai crearea condițiilor materiale pentru adaptarea la o realitate în continuă transformare ci și înnoiri fundamentale în planul personalității umane. Mutații echivalente în planul personalității în funcție de scopul suprem al revoluției și construcției socialiste.

Rezumînd imperativul major care definește perspectiva evoluției societății românești, secretarul general al partidului nostru sublinia : **„Dacă ne propunem să transformăm societatea, să transformăm omul, să cunoastem tainele naturii și să o transformăm, apoi trebuie să ne propunem mai cu seamă să transformăm conștiința omului".**

În acest sens grandiosul festival al muncii și creației colective în cadrul căruia toți concurenții au ieșit învingători în competiția pentru o nouă calitate, a probat cu putere faptelor împlinite nu numai rezultatele democrației în domeniul culturii dar și faptul că **democrația socialistă însăși este un fapt de cultură.** Relevînd cotele civice pe care le-a atins realizarea relațiilor de egală participare a tuturor cetățenilor țării la viața economico-socială, politică și spirituală, democrația socialistă în general, și deci și democrația culturii socialiste se manifestă în practica și conturul faptelor noastre ca un indice de valorizare a individului ridicat la dimensiunea creației istorice. În felul acesta se împlinesc două exigențe și în același timp două trăsături ale democrației socialiste în ansamblul său : rolul integrator și fundamental pe care-l are în cadrul acțiunii sociale și caracterul educativ-formativ asupra individului și colectivității.

Complementar dimensiunii economice, în realizarea efectivă a unei Românii socialiste dezvoltate, se-nscrie ca o necesitate stringentă crearea unei noi culturi, revoluționare. Cultura ca instrument al dezvoltării naționale, ca încă o posibilitate de aducere la starea de creație a resurselor vitale ale întregii noastre națiuni face posibilă crearea unui spațiu spiritual pe măsura aspirațiilor fundamentale ale maselor populare, în numele acestui scop nobil participînd la actul insurecțional de acum treizeci și cinci de ani : iar într-un plan mai general de semnificație se conferă realitate unui deziderat îndelung nutrit de acest popor educat prin faptă spre responsabilă angajare civică.

Stefan BUZĂRNESCU

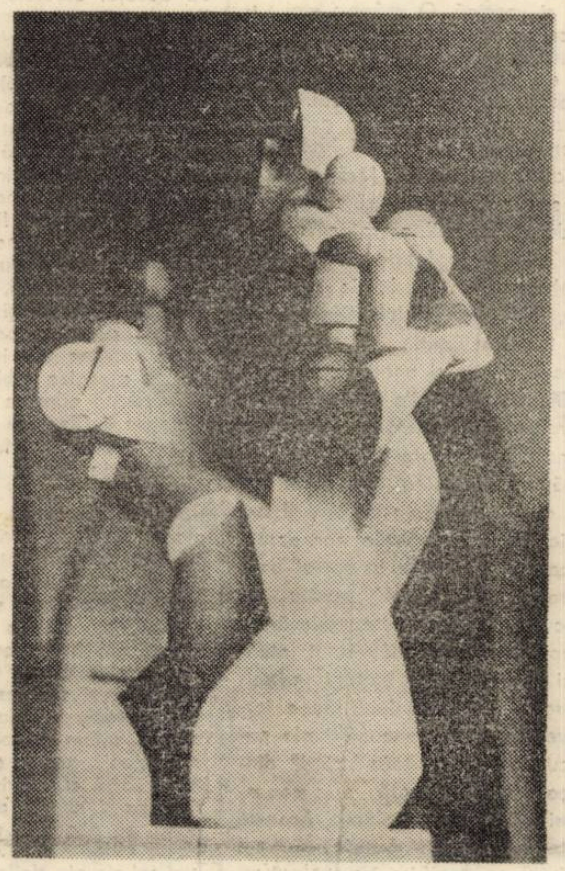

BELA SZAKATS : „Cîntare României"

ORIZONT 30

(592) ● 26 iulie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pagini ●

IMNELE PATRIEI

DOREL SIBII

Știu un loc

Știu un loc proptit de tîmpla cerului unde se aud cuvintele florilor. Mîngîind culorile din petale, poți vorbi cu străbunii coborîți întru neatîrnare. Pe locul acesta cu pajiștea de jad, și azi dacă ar fi nevoie străbunii ar urca prin macii care ard.

NAȚIONAL ȘI UNIVERSAL ÎN LITERATURĂ

Spiritul veacului și cultura națională

Dialectica raporturilor dintre național și universal a suscitat interesul unui impresionant număr de teoreticieni și creatori care, de-a lungul timpului, au făcut din această problemă un constant și privilegiat obiect de meditație. Explicația, la prima vedere, ar putea să pară limpede și destul de simplă, interesul amintit avîndu-și punctul de plecare în conștiința unei culturi care se vede oarecum frustrată din pricina circulației limitate a limbii în care se exprimă. Argumentul ar putea —și trebuie chiar — să fie, în parte, luat în considerare, îndeosebi atunci cînd e vorba de literatură, valoarea lui scăzînd însă în cazul celorlalte arte sau manifestări spirituale. De aceea, reiterarea, pe parcursul devenirii culturii noastre moderne, a interesului pentru fenomenul pe care îl discutăm aici, va trebui motivată prin rațiuni de alt ordin, care țin de specificul însuși al actului artistic și cultural.

Orice creator și, prin extensie, orice cultură are vocația afirmării pe un plan cît mai larg cu putință, aspirația unei cît mai trainice dăinuiri în timp și spațiu. Fără această vocație, de care creatorul este mai mult sau mai puțin conștient, cu greu ne-am putea închipui apariția și manifestarea unei mari personalități sau culturi.Premisa unei asemenea afirmări era văzută de T. Maiorescu într-o valoare absolută a spiritualității unui

I. CHEIE-PANTEA

(Cont. în pag. a III-a)

File ale rezistenței antifasciste din Banat (V)

Începînd cu primele luni ale anului 1944, rezistența antifascistă bănățeană s-a intensificat.

Comitetul regional Banat al P.C.R. a hotărît trecerea la organizarea luptei de partizani în munții din partea de sud-est a regiunii. În vederea acestui fapt, a fost constituit Comitetul mișcării de rezistență din Banat.

Intensa activitate de propagandă desfășurată de organizațiile de partid și de masă antifasciste printre oamenii muncii din centrele industriale și rurale a făcut posibilă, la sfîrșitul lunii aprilie 1944, constituirea primului grup de partizani. **„Să ne alăturăm partizanilor din munții noștri. Să rupem lanțul cu care ne-a legat Antonescu de Hitler ! Numai așa putem dovedi că merităm să trăim ca națiune liberă"** (Arhiva Muzeului Banatului, fond. Istorie contemporană, dosar 1944, p. 18), îndemna un apel purtînd semnătura Comitetului bănățean de luptă. Chemările lansate nu au rămas fără ecou. Într-un proces verbal încheiat de către Conducerea Atelierelor C.F.R. din Timișoara se arăta că **„Timplarul Plavăț Șt. Ștefan ... lipsește nemotivat de la serviciu de la data de 15 iulie 1944. Avînd în vedere cele mai de sus precum și ordinele în vigoare prin care se prevede că meseriașii ajutători și lucrătorii C.F.R. mobilizați sau nemobilizați la lucru nu pot părăsi serviciul și conform ordinelor ... propune trimiterea sus numitului în judecata Curții marțiale pentru absențe nemotivate de la serviciu"** (M. Covaci, Gh. Moldoveanu, Acțiuni ale muncitorilor C.F.R.-iști împotriva exploatării, a dictaturii militaro-fasciste și a războiului hitlerist (1940–1944), în **Revista arhivelor,** an. VII, nr. 1/1964, p. 107–108).

Detașamentul de partizani constituit și-a luat numele de **„Mărășești"** și s-a instalat lîngă izvoarele rîului Bîrzava, în apropiere de Văliug. Într-una din zilele de la mijlocul lunii iunie, printr-o întîmplare nefericită, autoritățile au descoperit un transport de armament sustras dintr-un depozit militar din Lugoj, destinat grupului de partizani. Cantitatea mare de arme și alimente descoperite a dus la concluzia că ele erau destinate unui grup de luptători care luaseră drumul munților. S-a trecut de urgență la o mare acțiune de investigare a întregii zone. Peste cîteva zile, Legiunea de jandarmi a județului Caraș a reușit să rețină la Anina pe unul din membrii grupului, trimis după cumpărături. Cel reținut nu a reușit să reziste metodelor folosite de anchetatori. A doua zi, cu ajutorul lui, un detașament de jandarmi a plecat în urmărirea partizanilor. Alarmați de unul din tovarăși, care avea sarcina de a asigura paza, în fața numărului mare de urmăritori prtizanii au hotărît să se retragă. În urma schimburilor de foc care au avut loc, a căzut eroic **Ștefan Plavăț,** muncitor la atelierele C.F.R. din Timișoara. În zilele următoare, aparatul represiv din Timișoara, Reșița, Bocșa Română, Bocșa Vasiovei, Lugoj, Ocna de Fier a reușit să aresteze mai multe persoane implicate direct sau indirect în activitatea de partizani.

Revoltați de tratamentul la care au fost supuși cei arestați, un grup de patrioți bănățeni a redactat și a expediat, la 18 iulie 1944, pe adresa Inspectorului de poliție, un protest.

Deși arestările efectuate de autorități în lunile iunie-iulie 1944 au constituit o grea lovitură pentru mișcarea antifascistă bănățeană, ele n-au putut opri pregătirile pentru lupta cu arma în mînă, împotriva dictaturii militaro-fasciste.

Vasile DUDAȘ

CRONICA LITERARĂ

Mircea Iorgulescu

„Firescul ca excepție"

Ed. Cartea Românească, 1979

1. Cine urmărește puternica afirmare a scriitorilor între 35-40 de ani, ridicarea în prim-planul actualității literare a unor nume ca Mihai Sin, Eugen Uricaru, Mircea Dinescu, Dinu Flămând, Marius Robescu și multe altele, afirmare cu momente spectaculoase, nu poate ignora energica acțiune de susținere a lui Mircea Iorgulescu : nu numai excelenta **Scriitori tineri contemporani,** ci și numeroasele și consistentele foiletoane au legat numele criticului de o generație ce se afirmă „altfel", prin opere ce, în timpul lor, au nevoie de cititorii lor specializați. De criticii lor. Mircea Iorgulescu este unul din cititorii de care o generație de scriitori avea nevoie : un critic fără orgolii inutile, știind să se supună comandamentelor unui timp al literaturii, necesităților afirmării unei generații. El nu gustă în nici una dintre cărțile de pînă acum, **tentația** individualizării, diabolic măr al păcătoseniei critice ; abia „Firescul ca excepție" vine să pună în lumină capacitatea de a vibra a unuia dintre cele mai „neutre" condeie ale ultimilor ani ai literaturii.

2. Firescul „aprecierii" devine excepție, actul critic se constituie ca „operă". Titlul ultimei cărți a lui Mircea Iorgulescu devine (dincolo de textele ce le cuprinde în acolada sa) concluzia unei acțiuni, blazonul ei. În virtutea lui, criticul poate medita **liber** asupra oricărui teritoriu al culturii, ba bai mult, își poate permite să construiască parabole în care **talentul** său să existe netravestit, iar „frazele esențiale" să treacă dincolo de literatură. **Din vremea lui Dinicu Golescu** este antologic. Ceea ce scrie criticul („de altădată") despre „viață și petrecere", despre alcătuirea țării moderne, despre om și lume la începutul – în primul sfert – al veacului al XIX-lea e nu numai neobișnuit, ci relevă un fel **surprinzător** de a **citi** istoria. Care e lumea în care trăiește cărturarul, cum e lumea în care trăim ? Cum sînt tiparele în care se va modela cultura României moderne ? Criticul citește cărți rare, intruvabile, reface, prin **document,** biografii, dar nu „răsturnările" de „ordine culturală" sînt importante, ci vibrația epică a întregului, nedezmințitul sens al confesiunii, unificatoare din unghiuri neobișnuite : din generalitate – din impersonal – se alunecă în mărturisire, pe un ton cu fațete mate, subtil, grav și lipsit de orice afectare :

„Lumea în care se născuse trebuie să-i fi părut lui Constantin Golescu, mai cunoscut în postumitate cu numele de alint Dinicu, o lume firească.

Întotdeauna lumea, în care te naști pare normală și veșnică. O vreme ; mai tirziu, după ce se petrece, copilăria – oricît de nefericită ar fi fost – se aseamănă cu un vis ; ori cu un rai ; pentru a fi povestită, trebuie inventată. Paradisul, copilăria, universul oniric au comun acest lucru : sînt teritorii ale succesiunii fără temporalitate, ale purei treceri, fără petrecere ; adică, spune filozoful, fără devenire".

Un ton de remarcabil prozator „sceptic", trecut prin toate foarfecele și menghinile înțelepciunilor. Meditație oarecum dezabuzată, **Din vremea lui Dinicu Golescu** e un text fascinant.

3. Remarcabile sînt și analizele consacrate lui Gherea ; lecturile imprejmuitoare operei refac filiații uitate, restabilesc adevăruri oarecum trucate în bătălii literare. Dacă toate acestea fac parte din zestrea de adevăr pe care autorul îl extrage istoriei literare, studiile consacrate prozei actuale sînt finisate în cursul unor bătălii literare. Din punctul nostru de vedere, trec pe lingă anumite adevăruri. Excelent luptător, criticul dă, intîi, atenție luptei și abia pe urmă unității criteriilor de apreciere. Cartea lui Mircea Iorgulescu (precum și celelalte cărți ale criticului) ascunde în ea cîteva „cărți" dintre care cea mai importantă este consacrată operei lui Dumitru Golescu, Această ultimă carte reprezintă, dealtfel, și noul unghi din care scriitorul se încadrează unei direcții a eseului românesc.

Cornel UNGUREANU

Adrian Popescu

Curtea medicilor

Ed. Eminescu, 1979

Echinoxist din aceeași promoție cu Dinu Flămând și Ion Mircea (autori cu care împarte o înzestrare lirică și o știință a poeziei ce se anunțau, încă de la debut, remarcabile), Adrian Popescu prelungește, în cel de-al patrulea volum, cu deosebiri ce țin în majoritatea cazurilor mai mult de dozajul efectelor, linia elegantă, grațios-evocatoare, compoziția picturală din poemele anterioarelor volume **(Umbria, 1971 ; Focul și sărbătoarea,** 1975 ; **Cîmpiile magnetice,** 1976), nu însă în aceeași măsură și exultanța necondiționată, tonalitatea înaltă, sunetul plin al versurilor. Fapt revelator, dacă materia poemelor este reprezentată și în **Curtea Medicilor** de somptuoase halucinații cărturărești și de un sentimentalism fixat masiv în sublimități lexicale, dimensiunea interioară a poeziei o dau atitudinea meditativă, distanțarea nostalgică, tristețea discretă a vocii, mai rareori și o notație, o subliniere sarcastică. La peregrinările prin ținuturile sublime ale imaginației, la inclinația de a regiza tablouri diafane, delicate, cu vegetații edenice și erupții aurorale, luminoase („Cînd nu dă încă bruma călătoresc supus / în dulcea Bucovină, în Țara mea de Sus, / pădurea strălucește și arborii par magi, / cunoști tu oare țara pădurilor de fagi ? / Aurării și nimburi și glasuri vagi de corn / răsună sub frunzișul sub care mă întorc, / ca într-un paradis, pe unde vîrsta mea / păienjeniș în rouă, preafraged strălucea. / O pulbere căzută de undeva de sus, / o scuturare blîndă din florile ce nu-s / sau o mirare mută cutremură făptura, / îngreunează pleoapa, îți sigilează gura..." **(O magică oglindă),** Adrian Popescu adaugă în ultimul volum o poezie de interogații și confesiuni grave, parabole despre existență, artă etc. Lirismul plenitudinii naturiste ca și nevoia de fraternizare, franciscană, cu o ordine a existenței umile lasă locul, indeosebi în piesele de rezistență din cel de-al doilea ciclu **(Interregn)** al volumului, unor atitudini lucide, unei scrutări, uneori, dintr-un unghi ironic, al lumii. Să fie vorba, în toate acestea, numai de o altă vîrstă a poetului, de capacitatea de a privi cu detașare în urmă, cum sugerează versurile din **Poemul memoriei** („prin straturile vieții mele trecute de mult mă plimb, / desculț și hirsut, pe creștet cu o umbră de nimb"), sau trebuie să luăm în considerare o schimbare mai profundă, în regimul de existență al poeziei ? Fără a decide deocamdată tranșant în această chestiune, vizibil este că, păstrînd acuitatea impresiilor fixate în scene de pictură murală și nu mai puțin expresia polisată, de mare rafinament din (mai) vechile poeme, Adrian Popescu schimbă centrul de greutate al poeziei de la evocarea unor viziuni sublim-infantile ale lumii, din planul reveriei și al contemplației, în acela al introspecției active, nu o dată ironice : **Curtea medicilor, Unde fuge mercurul :** „Vă rog să mă ajutați, domnilor fizicieni, sînt un / poet cuviincios, naturist, tradiționalist, îmi plac băuturile / tari din fructele pădurii și mesele sărbătorești, nu mă prea / îndoiesc de cuvinte, el de ce se îndoiește de mine oare..." etc.

Ceea ce pare să se fi schimbat în poezia lui Adrian Popescu este nu numai atitudinea, stările creatoare de lirism, dar și sistemul de referințe livrești pe care poemele îl pun în contribuție. Cert este că, dacă multe dintre versurile volumului păstrează, intactă, prospețimea reprezentărilor, a imaginilor, întreținută de selectarea impresiilor ce comunică o indicibilă senzualitate ori de îngrămădirea de termeni ce evocă elemente concrete, materiale, modul exaltat-evocator al poeziei din anterioarele culegeri este înlocuit de notații obiective, descriptive, ori de o frazare sensibil epicizată, de felul acelora care fac poezia lui Montale. Alteori, versurile sînt intersectate de citate, de fragmente conversative, într-o manieră ce-l amintește pe T.S. Eliot : „O milă sălbatică, aspră, urca în piept, / «în Valea Kazanlicului a început culesul / trandafirilor», privindu-ți micul adăpost / năpădit de înflorescența albă a mătrăgunei, / «7 tone de petale fragede abia dacă dau / o cupă de ulei eteric» / trei albine sau trei femei de la țară, / în negru dungat cu galben au rostit / fără ezitare numele acelei flori proscrise. / Am văzut cîndva «mandragora» într-un teatru de provincie, într-o țară străină, / priveam absent spectacolul..." etc. **(O milă sălbatică).**

Iscată dintr-o subtilă combinare de moduri și sugesti lirice, poemele din recentul volum al lui Adrian Popescu îl reprezintă pe autor într-un moment, se pare, important de restructurare lirică.

Lucian ALEXIU

MARGINALII

Un precursor al noii critici

De la început, defularea umorii negre s-a însoțit în discursul despre critică al lui Flaubert cu aprecieri mai calme și mai cumpănite, de real interes. Într-o primă fază, încă romantică și prea puțin reflexivă, el pune la un loc filozofia, știința, critica și romanul pentru a le opune poeziei. Aceasta, *pură*, dă glas „strigătelor sufletului, elanului brusc, suspinelor adînci, (...), gîndurilor inimii", în timp ce primele, analizînd, descoperă în om numai *egoism*, în lume doar *nenorociri*. Fragmentul, cam incoerent, ezită între a atribui imaginea întunecată adevărului vieții sau căutării lui : „...căci cea mai frumoasă femeie nu-i deloc frumoasă pe masa din amfiteatru, cu mațele pe nas, cu gamba jupuită și o jumătate de țigare stinsă pe picior". „E tristă critica" sună, deci, concluzia. În ce privește știința, Flaubert ar da-o pe toată pentru două versuri de Lamartine sau de Victor Hugo. Nu va rămîne la acest punct de vedere, îl va modifica aproape radical, însă extrăgînd din el două idei de reținut.

Mai întîi, critica nu trebuie făcută de profesori căci ei, spune scriitorul, sînt „incapabili să țină în mînă instrumentul științei pe care o produc". Și adaugă : „...condeiul, vreau să zic". Criticii profesorilor îi lipsește *dragostea* de literatură, ceea ce o împiedică să-i surprindă *sufletul, viața*. Anunțînd critica de identificare, Flaubert îi cere criticului *bunătate* și *entuziasm*, dar mai ales îi cere *imaginație* și, în general, vrea ca el să fie „artist, nimic altceva decît artist, de-a binelea artist". Prin asta nu înțelege o anumită natură umană ci, în primul rînd, cunoașterea dinăuntru a procedeelor de limbaj. De aceea, va și refuza să scrie despre salonul de pictură : „...căci nu admit să fac critica unei arte a cărei tehnică o ignor".

A doua idee decurge din prima. Criticul autentic nu este nici Sainte-Beuve nici Taine, adică el nu se referă nici la cauzele operei nici la adevărul zugrăvit de ea. Și nu face clasificări inepte : realism, naturalism... Îl preocupă mijloacele literaturii, ceea ce nu se confundă cu gramatica limbii, ca în studiile lui La Harpe. Criticul autentic, care nu există dar va exista, face anatomia, sau fiziologia stilului — a stilului, nu a frazei. Îl interesează „opera în sine", *articulările* ei, *punctul de vedere* al autorului, dar și „poetica neștiută" a cărții.

În numele acestui program care, cum se observă, este acela al „noii critici" ce se va face după o sută de ani — după cum propriile sale romane se află în corespondență cu „noul roman" —, Flaubert demontează, cu argumente notabile, critica practicată de Hyppolite Taine. Îi recunoaște ținuta și temeinicia, dar îi contestă principiul. Esențial în roman nu este nici mediul nici ereditatea : „Cu sistemul âsta explici seria, grupul, dar niciodată individualitatea, faptul special care te face să fii *tu însuți*. Această metodă te silește să nu pui preț pe *talent*. Capodopera nu mai are decît semnificația unui document istoric. Este chiar inversul criticii lui La Harpe. Altădată se credea că literatura ar fi ceva cu totul personal, iar operele cad din cer ca niște meteoriți. Acum se neagă orice voință, orice absolut Adevărul, cred, se află la mijloc".

Din scrisorile lui Flaubert se desprinde ce-i poate învăța scriitorul pe critici : că el există, iar operele nu se scriu de la sine, și că activitatea lui presupune o poetică, adică un mod specific de profesionalitate.

N-am insistat asupra ideilor flaubertiene despre critică pentru că sînt interesante în sine — deși sînt, chiar dacă ar putea fi discutate de pe alte poziții. Am făcut-o în introducere la o altă căutare — aceea a scritorului însuși, a omului care a scris.

Livius CIOCÂRLIE

Personalitatea lui Gheorghe Lazăr

CONSEMNĂRI

Cărturar cu o vastă cultură, cunoscător a numeroase limbi și traducător, autor al unor discursuri remarcabile prin patriotismul lor, întemeietor al școlii superioare românești, pedagog înzestrat cu calități deosebite, Gh. Lazăr sintetizează cele mai înalte aspirații ale vremii prin ideile și practica revoluționară. Luminist, pune cultura în slujba operei de trezire a conștiinței naționale, atît în Transilvania cît și în Țara Românească, militînd împotriva imperialismului habsburgic și a stăpînirii fanariote, făcînd legătura între luminismul Școlii Ardelene și cel muntean. Proclamînd drepturile națiunii române de a fi liberă, luptînd pentru realizarea unității culturale din toate provinciile românești și pentru afirmarea limbii române, „numele Georgie Lazaru ajunse a fi sinonim cu epoca renașterii națiunii românești din Țara românească", cum scrie despre el G. Barițiu, în 1865, în revista *Familia*.

Opera lui Gh. Lazăr constă din traduceri și scrieri originale, unele rămase încă în manuscris. A tălmăcit cărți de morală, teologice și didactice. Lucrările proprii sînt puține : versuri fără valoare literară, *Înștiințarea*, apelul la subscrierea pentru publicarea unui curs de matematică (1822) și două discursuri cuprinzînd importante idei social-politice și filozofice, din 1819 și 1822. Ideile sînt luministe, în primul discurs argumentația amintind opera istorică a corifeilor Școlii Ardelene, tabloul societății românești încheindu-se cu un îndemn energic la luptă pentru cucerirea libertății naționale. În special discursul din 1822 este însemnat prin nivelul înaintat al problemelor puse în discuție și prin modalitățile literare ale tratării lor, chiar dacă, pe alocuri, ideile nu sînt suficient de clar exprimate. Cu elemente idealiste (teiste și pesimiste), gîndirea filozofică a lui Gh. Lazăr se subordonează unei concepții politice înaintate, optimiste și combative, conform căreia tabloul schițat istoriei umanității se întemeiază pe anumite legi obiective, de natură economică. Este cuprinsă în acest discurs expresia curentului regeneraționist din Țara Românească, concepție luministă și moderată, pe care o întîlnim și la Heliade, D. Golescu, E Poteca, B. P. Mumuleanu ș. a., iar în Moldova la I. Tăutu și C. Conachi, cu toții pregătind ideologia revoluției de la 1848. Optimismul lor patetic se traduce prin mijloace literare asemănătoare : interogații, exclamații, repetiții, apostrofe și gravitate a predicii. Luminismului i se asociază și unele elemente preromantice : sentimentalism, intervenția unei naturi preromantice, credința. Pe lîngă valoare literară, cuvîntările sale au și valoare autobiografică, ele reflectînd concepția de viață a cărturarului din perioada petrecută la București.

Inițiativele mărețe ale lui Gh. Lazăr, rod al epocii sale, au fost continuate de elevii școlii de la Sf. Sava„ de către generația pașoptistă : N. Bălcescu, I. Ghica, Gr. Alexandrescu, C. Bolliac, D. Bolintineanu, N. Filimon, Al. Odobescu, ulterior de alți scriitori, pictori, dramaturgii. Cărturarii pașoptiști au creat o personalitate legendară, investind figura lui Gh. Lazăr cu marile atribute ale eroilor istoriei naționale : semnificativă este încluderea sa, de către C. Bolliac, în 1848, între cei cărora românii trebuie să le ridice monumente, alături de Mihai Viteazul și Tudor Vladimirescu. Dorința i-a fost realizată în 1886 și de atunci statuia marelui dascăl transilvănean, opera sculptorului Ioan Georgescu, străjuiește destinul Universității bucureștene și, implicit, al școlii superioare românești, ca un ctitor al ei.

Lucia JUCU-ATANASIU

Semnificaţia unui titlu

Nici o complicitate reală nu se poate stabili între un titlu ca **Epica Magna** şi materia volumului respectiv: nu lipsea acolo numai continuitatea tematică, dar şi anvergura. **Operele imperfecte** e un titlu potrivit în polisemia lui pentru o culegere mai unitară, deşi trasă, probabil, din magma aceleiaşi erupţii lirice.

Reprezintă acest titlu un refuz principial sau o renunţare ironică, o falsă modestie ? Şi apoi despre ce perfecţiune sau imperfecţiune e vorba aici ? Despre perfecţiunea înţeleasă în maniera clasicilor ca rotunjime finită, despre conceptul care e tot clasic — dar ţine de un clasicism etern — al operei pur şi simplu încheiate, perfectate, nu perfecte, săvîrşite, nu neapărat desăvîrşite ? Sau despre faimoasa „infailibilitate" a expresiei poetice invocate de autorii moderni ?

Răspunsul la aceste întrebări ar putea fi „provocat" prin invocarea exemplului lui Eminescu, cel care a avut tăria să nu-şi tipărească decît operele perfecte, adică perfectate, versurile infailibile, lăsînd în grija posterităţii ciornele lui geniale. De altfel, o replică la Eminescu poate fi citită de-a lungul ultimului volum al lui Nichita Stănescu, al cărui titlu nu anunţă, cum s-ar părea, o neputinţă sau o demisie ; el măsoară în acelaşi timp modestia, adică luciditatea poetului, dar şi ambiţia, vreau să spun orgoliul său.

Nichita spune „operele imperfecte" cum Eminescu spunea „noi, epigonii". Altfel spus, se aşează el însuşi în perspectiva din care perfecţiunea ar putea reprezenta un criteriu. În realitate, refuză acest criteriu. Iată

Lecţia despre cub : „Se ia o bucată de piatră, / se cioplеşte cu o daltă de singe, / se lustruieşte cu ochiul lui Homer, / se răzuieşte cu raze, / pînă cubul iese perfect. / După aceea se sărută de nenumărate ori cubul / cu gura ta, cu gura altora / şi mai ales cu gura infantei. / După aceea se ia un ciocan / şi brusc se fărîmă un colţ de-al cubului. / Toţi, dar absolut toţi zicevor : / — Ce cub perfect ar fi fost acesta / de n-ar fi avut un colţ sfărîmat !"

Poetul nu face însă un cub pentru a-i sparge apoi „brusc" un colţ — cum declară în „lecţia" sa — el face brusc un cub fără un colţ sau fără două sau fără mai multe — figură ciudată care rămîne totuşi, legată de ideea de cub, torturată de ea, nu eliberată. Nichita Stănescu rămîne obsedat de aceste figuri ale plenitudinii, ale existenţei sieşi suficiente şi — de ce nu ? ale perfecţiunii care sînt cubul, oul, sfera. Dar nu le închipuie ca atare, nu le rotunjeşte, nu le conturează definitiv : lasă însă exact golul necesar închiderii figurii, sugerează printr-un gol un plin pe care niciodată nu-l va umple sau împlini. Imperfecţiunea e adoptată ca un fel de licenţă poetică globală.

Există poeţi care îşi îndeplinesc mai mult sau mai puţin exact toate proiectele, în luciditate şi, uneori, chiar previzibilitate. Există alţii pe care opera îi duce destul de departe de ceea ce îşi vor fi propus. Destui îşi propun mai mult decît fac şi decît pot să facă. Imperfecţiunea lui Nichita Stănescu nu vine din neputinţă sau dintr-o ratare parţială sieşi îngăduită, ci din distanţa păstrată anume, cultivată chiar, între proiectul anunţat într-un fel sau altul şi realizarea lui. Inutil să mai atragem atenţia asupra faptului că avem aici în vedere poemele reuşite, nu improvizaţiile (care, din păcate, nu lipsesc nici din acest volum).

În ce are mai bun şi mai propriu, Nichita Stănescu vrea să rămînă un poet al **stării de poezie** şi nu al poemului propriu-zis. Valoarea deplină a poeziei sale nu trebuie căutată în text, ci în fantoma pe care acesta o proiectează convingător. De această stare ideală de poezie, de acest arhetip al actului poetic, poemul ne apropie şi ne îndepărtează mereu ; el ne promite şi ne trimite la un contur pe care evită să-l traseze

De aici impresia că poezia lui Nichita Stănescu e mereu gata să reînceapă, să renască, făcîndu-şi din propriile limite un limbaj, adică un drum. De aici credinţa că această poezie nu se va clasiciza prea uşor. Poetul, personajul pe care-l cunoaştem cu toţii, este gata „clasicizat", instituţionalizat. Poezia sa, în ciuda abdicărilor ei, produce încă o senzaţie de frunză verde.

Mircea MARTIN

Spiritul veacului

(Urmare din pag. 1)

popor care, „exprimată în puternica formă a frumosului, întîmpină un răsunet de iubire în restul omenirii ca o parte integrantă a ei". Cu alte cuvinte, universalul asimilează naţionalul ca pe unul din constituenţii săi majori, fără de care el însuşi ar fi de neconceput, aşa cum, filosofic vorbind, generalul se tălmăceşte prin particular. Ceea ce înseamnă că, analizînd relaţiile dintre naţional şi universal, ne plasăm nu în afara, ci în însăşiesenţa actului de creaţie, cîtă vreme **opera** nu poate fiinţa ca atare decît asumîndu-şi cele două condiţii.

În cumpănirea acestor realităţi este clar că accentul primordial va cădea pe cea dintîi, adică pe ceea ce numim specificul naţional al actului de cultură, suportul indispensabil al universalităţii sale. Acesta nu reprezintă deci ceva pe care creatorul îl poate sau nu adopta, după cum crede de cuviinţă, adică nu se manifestă ca un ingredient oarecare, exaltat de unii pînă la fanatism şi ignorat de alţii cu superioară detaşare. Naţionalul constituie o valoare ce se impune cu putere de destin, dincolo de voinţa, şi chiar de conştiinţa, creatorului. „Eşti naţional — constată Vasile Pârvan — în orice creaţiune a culturii superioare nu conştient, voit, ci inconştient, fatal" (Apud **Naţional şi universal**, Ed. Eminescu, 1975, p. 43). Afirmaţia se sprijină pe ceea ce am putea numi, odată cu Blaga, „apriorismul românesc", adică acea constelaţie de determinante spirituale ce alcătuiesc matricea noastră stilistică, o cărei amprentă poate fi identificată în oricare creaţie românească, indiferent de programul implicit sau explicit al creatorului însuşi.

O operă se plămădeşte într-o anume matrice stilistică, într-un spaţiu cultural definit, urmînd ca ea să actualizeze pe un plan superior latenţele acestui spaţiu, să fie învestită cu toate atributele spiritualităţii căreia îi aparţine creatorul ei. Istoria a dovedit, fără putinţă de tăgadă, că mari creatori nu sînt cei ce caută să se distanţeze cît mai mult de vatra lor spirituală, ci aceia care încearcă, în limitele harului lor, să-i exploateze acesteia la maximum virtualităţile. Ion Creangă, de exemplu, a fost un asemenea mare scriitor, pe care G. Călinescu n-a ezitat să-l alăture lui Rabelais, prin umorul său izvorît dintr-o atît de adîncă înţelegere şi asimilare a folclorului românesc. Creangă a rămas toată viaţa un „ţăran" nu numai pentru că, îmbrăcat în

ION SULEA GORJ : „Portret III"

straie de şiac, se complăcea într-o existenţă rustică, prelungindu-şi, în bojdeuca din marginea laşilor, felul său de viaţă humuleştean, ci pentru că din „ţărăniile" sale a scos efecte artistice cu nimic mai prejos de umorul unui Boccaccio sau Rabelais. Mai mult decît atît, unul din cei mai străluciţi reprezentanţi ai sculpturii moderne — Constantin Brâncuşi — a rămas şi el „ţăran" toată viaţa şi, asemenea congenerului său din Humuleşti, a dus cu sine în atmosfera cosmopolită a Parisului un colţ din Hobiţa lui oltenească. A făcut aceasta nu din ostentaţie şi dorinţă de-a epata, ci dintr-o nevoie spirituală mult mai adîncă, o adeziune funciară la valorile culturii strămoşeşti. „Ţărănia" lui Creangă şi Brâncuşi, ca şi aceea a lui Tolstoi, de pildă, reprezintă astfel un veritabil mod de existenţă de a cărui înţelegere depinde accesul în universul imaginar al acestor mari artişti. Orice operă mare, aşadar, este naţională prin naştere şi devine universală în măsura în care se face inteligibilă umanităţii întregi ; de aceea, cum spunea Călinescu, nu putem ignora faptul că Homer e grec, Dante florentin, iar Shakespeare englez. A le extirpa rădăcinile naţionale înseamnă a-i văduvi de substanţa operei, a-i anula, într-un cuvînt, căci „Universalitatea este o inimă individuală, puternică şi sonoră ale cărei bătăi istorice se aud pe orice punct al globului şi-n viitor" (**Op. cit.**, p. 157).

O cultură nu se poate dezvolta, firească, decît ţinînd seama de valorile celorlalte culturi ; acesta e un adevăr care, în vremea noastră mai ales, se impune cu tot mai multă vigoare. Timpul — observa E. Lovinescu — acţionează uniformizator asupra vieţii culturale a popoarelor, încercînd să le apropie spiritual sub semnul a ceea ce s-a numit în vechime **saeculum**, adică „spiritul veacului", dar, pentru a nu cădea pradă voracităţii acestui Moloh devorator, cultura naţională va trebui să-şi apere personalitatea stimulîndu-şi necontenit latenţele creatoare şi asimilînd, în conformitate cu propriile structuri, tot ceea ce se anunţă valabil în alte părţi, căci numai acest echilibru dialectic între geniul creator al naţiei şi capacitatea ei de a asimila noul îi garantează o dezvoltare culturală firească şi armonioasă.

Prafrazîndu-l, prin urmare, pe T. Maiorescu, din citatul redat mai sus, vom spune că valoarea absolută a individualităţii acestui popor, redimensionată astăzi, sub impactul celor aproape patru decenii de istorie modernă a României, va trebui să-şi găsească sub pana scriitorilor români acea expresie ideal-artistică prin care umanitatea să poată lua cunoştinţă de experienţa noastră de viaţă — profundă şi originală — şi să şi-o asume implicit ca pe una din contribuţiile cele mai autentice la tezaurul spiritual al contemporaneităţii.

ANIVERSĂRI

Ovidiu Papadima şi literatura bănăţeană

Sînt peste cinci decenii de cînd Ovidiu Papadima şi-a făcut intrarea glorioasă în cîmpul literelor româneşti, cinci decenii de neobosită străduinţe pentru afirmarea de valori autentice ale spiritualităţii noastre şi, în ceea ce ne priveşte, cinci decenii de dialog fertil cu literatura acestei zone. Socotim de aceea potrivit să-l omagiem pe remarcabilul critic şi istoric literar prin rememorarea momentelor mai semnificative ale raporturilor sale cu unii scriitori bănăţeni.

Începutul acestor raporturi trebuie căutat încă în revista şcolară „Îndemnul", scoasă în anul absolvirii liceului la Tîrgu-Mureş, unde Ovidiu Papadima, redactor-şef, l-a publicat şi pe Luca Albu Negovan, elev de liceu din Caraş-Severin.

Raporturile amintite se intensifică odată cu intrarea sa în rîndul criticilor, calitate în care face să apară, într-un cotidian bucureştean, o cronică dedicată volumului **An din patru primăveri** al lui Mihai Novac, publicat în 1932 la editura Pavel Suru (alt bănăţean stabilit în Capitală). Transcriem din aprecierile făcute atunci : „Încă nedesluşit, tumultuos şi tulbure în această nelămurire a propriei personalităţi, tînărul poet Mihai Novac îşi prezintă fuiorul de vis al primului volum (...). Un mugur, încă închis, îşi aşteaptă soarele, ca să plesnească. Bănuiesc o înflorire frumoasă şi adăst (...). Să aşteptăm. Pînă atunci, cititori tineri ca şi el, mulţumiţi-vă cu această înmugurire curată şi naivă (...)".

Anişoara Odeanu a avut, ca studentă încă, un debut spectaculos prin romanul **Într-un cămin de domnişoare.** În calitatea pe care o deţinea atunci, de asistent al profesorului D. Caracostea (a cărei studentă era şi foarte tînăra prozatoare), Ovidiu Papadima îi corecta acesteia lucrările scrise la examenele parţiale. Cînd a apărut, mai tîrziu, **Călător în noaptea de ajun,** criticul scrie o cronică foarte dură („Gîndirea", nr. 2 din 1937), lecţie aspră, dar utilă credem noi. Romanciera, ajunsă sub influenţa lui Camil Petrescu, a luat prea **ad litteram** teoria sa despre „autenticitatea" în artă, a „anticalofiliei", a „stilului de proces-verbal" în roman (Să nu uităm că prozatorul emisese teoria, fără s-o aplice, însă, în propria literatură !). Ulterior, Anişoara Odeanu îşi va da seama că reproşurile formulate erau îndreptăţite şi, în consecinţă, îşi va orienta altfel proza : spre fantezie şi mister, fără a abandona spiritul ei acut de observaţie a vieţii, în volumul **Ciudata viaţă a poetului** şi mai ales în poezia ei lirică..., Acelaşi critic şi istoric literar, în schimb, i-a închinat scriitoarei şi întregii sale opere cel mai cald omagiu din cîte s-au scris („Studii de limbă, literatură şi folclor", Reşiţa, 1978, p. 180—181).

Un caz aparte al interesului manifestat faţă de autorii bănăţeni a fost cel al lui Virgil Birou. Îl relatez, succint, aşa cum îl ştiu (parţial) chiar de la prozator. Acesta a trimis spre publicare la „Revista fundaţiilor regale" un fragment din romanul său **Lume fără cer.** Capitolul, intitulat **Ghiorghi Raţă face răvoluţie** a ajuns la Ovidiu Papadima, secretar de redacţie al publicaţiei. Citind manuscrisul, redactorul a fost imediat impresionat de puternica frescă a vieţii minierilor de la Anina. „Proza lui V. Birou — ni s-a confesat mai tîrziu criticul — îmi apărea o realizare artistică remarcabilă, cu totul superioară celeia din romanul **Viermii pămîntului** al lui C. Ardeleanu, tipărit în 1933. Eram în plin război, sub o cenzură riguroasă şi chiar în titlu se vorbea de **revoluţie.** A trebuit să-i schimb nitel titlul, ca să meargă textul întreg. I-am zis : **Ghiorghi Raţă se lămureşte cu revoluţia** — ceea ce nu era cu totul altceva. Şi a mers ! A apărut în nr. 1, ianuarie 1941. După toate acestea, am rămas prieteni. În 1947 mi-a trimis romanul **Lume fără cer,** apărut atunci, cu următoarea dedicaţie : „Dlui Prof. Ovidiu Papadima, pentru desinteresata şi inimoasa încurajare pe care mi-a dat-o la începuturile mele literare şi pentru cartea sa minunată, **O viziune românească a lumii,** îi trimit omagiu şi devotament. Virgil Birou'."

În amplul său studiu **Neam, sat şi oraş în poezia lui Octavian Goga** (1942), în capitolul **Tipologia satului,** O. Papadima aminteşte despre funcţia — limitată — pe care poetul o atribuie lăutarilor, crişmarilor adolescenţei sale. În sprijinirea comentariului său, adaugă : „Nivelul oarecum inferior determină firesc o altă atitudine şi tonalitate poetică. E ceea ce l-a făcut pe F. Brînzeu, un meritos cercetător literar bănăţean, să vorbească just despre un anumit realism al baladei lui Goga, într-o excelentă analiză a poeziei **Ion Crişmarul** (F. Brînzeu, **Estetica limbii vorbite — contribuţia dlui D. Caracostea,** Lugoj, 1942)" (p. 20). Felician Brînzeu, fost scurt timp profesor la liceul din Lugojul natal, îndreptăţea cele mai frumoase speranţe. Din păcate, i-a fost dat să moară de tînăr, în Turcia, unde a fost trimis ca lector de limba română.

Inaugurate odată cu începuturile sale literare, relaţiile lui O. Papadima cu scriitorii bănăţeni s-au manifestat de-a lungul prodigioasei sale cariere, inclusiv, în anul din urmă. Afirmaţia poate fi ilustrată de interesul manifestat faţă de opera lui Al. Bistriţeanu, faţă de Gr. Popiţi, „un cîntăreţ al munţilor Banatului" (Prefaţă la **Cîntece din fluier,** 1968) sau faţă de C. Miu-Lerca, „un **poeta artifex**" (Prefaţa la **Unde concentrice,** 1975). Opiniile sale recente faţă de literatura bănăţeană sînt mult prea importante spre a nu reveni asupra lor cu altă ocazie.

Rîndurile de faţă, omagiale în intenţia lor, vor să arate că, dacă opera scriitorilor bănăţeni a ajuns să intre în circuit naţional într-o vreme în care „provincia" era sistematic ignorată, meritul revine, într-o foarte mare măsură, criticului pe care îl sărbătorim la împlinirea celor 70 de ani. Relevarea acestui merit poate constitui expresia preţuirii noastre, a tuturor.

George C. BOGDAN

HORIA ZILIERU

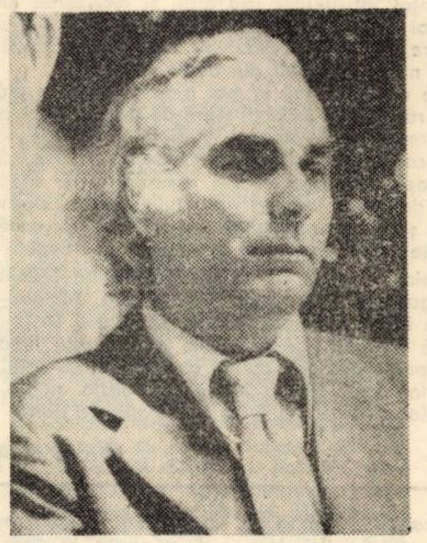

ÎN CINEPA DE VARĂ

În cinepa cît salcia pletoasă
sînt orb și surd și mut și ciung și-olog
și simt în nări beția de mireasă
în podul casei cu un inorog :

apusuri răsărituri și suspine.

Tu mai trăiești ? îl strig
pe cel din mine
dar gușa ei enormă de șopîrlă
o vrabie își umflă și azvîrle
sămînța
somnul
petele de frig.

E-o zarvă obosită de tulpine
strălimpede ca aerul din oase
și un sobol cu ochiul îmi miroase
pămîntul de sub unghii va să-l cează
o lacome ! nu am nimic afară.
Cu gheara lui duioasă parcă ară
și oarba pune cinepa de vară
amanții morți să-mbrace albe zale
cămășile de solzi și-n alba vale
pe-asinii blînzi se duc la vînătoare.

Miresme zgomote o grea sudoare
pe rînd
înduri
îndurerat
pînă se scoală cîinele flămînd
mișcări de mușuroaie-n cer lătrînd
în lătrături
împiedicat.

INIMA – VITEZA DINTRE STELE

Lui Vivi Vasilache

Tu inimă în turn veghind
cu clopotele de argint
să nu adoarmă morții-n grai
viteza dintre stele ai.

Păstrîndu-ți focul pentru zei
eu te hrănesc cu anii mei
și-n sîngele înstreinat
îmi pui la loc un cap tăiat.

SORA MEA ROUA

Ești sora mea de lacrimi rouă sfîntă

prin tine focul urii nu va trece
cu limbi de lemn la vlăguita nuntă
în moartele priviri pe cînd coboară
un bethleem cu staul și odoare
sunînd simțirea smirnei în altare.

Vițelul gras nu-ți taie nimeni ție
și vinul cu vulcani în seva vie
ostroavele
de
foc de sînge-orfane
nu le ridică nimeni pe timpane.

Cînd te sufoci pe buzele fecioare
bătăile de clopote iți lasă
suspinul sării din salină scoasă
cămașa ei de trandafiri o ! soră
ce zeu păgîn te culcă și-ți devoră
cenușa ? cîinii asmuțiți iți latră
orbite
le în clavicord de piatră
«croa croa» un corb chemări trimite
și fulgi de beznă în gîtleju-i strînge

«croa croa» răspunzi și-mi scoli din somn părinții
începe vînătoarea pe meninge :
nu eu i-am fost născut ? ci tu cu dinții
peste sleitul ochi tîrăști afară
c-un fel de roți cît pietrele de moară
un corn de inorog o strajă trează
și rana mea în plîns se-nsămînțează.

EUGEN DORCESCU

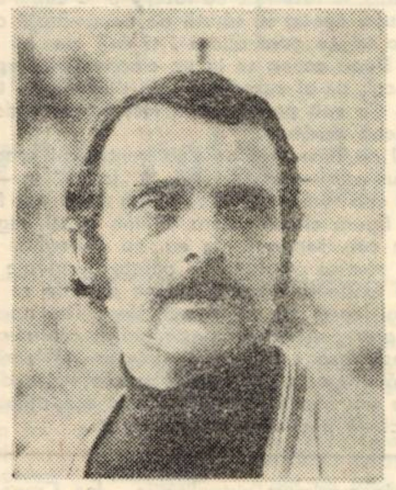

CETATE PRIMĂVARA

I.

Ci iată-le-mpreună : albul drum
Cu parapet de piatră lîngă șanțuri,
Cetatea cu coroana ei de fum
Și marea care-o-nconjură cu lanțuri.

Ce mai lipsește ? Soarele înalt
Și, dedesubtul mării, verdea lună
Gonind dinspre adîncul celălalt
Cu negura-mprejur ca o lagună.

Se-nalță unul. Altul, după el.
Îl scoate marea-n vînt. Îl lasă-n ceață...
Te-arunci în nesfîrșitul carusel
Și valurile vin mereu din față.

II.

Nu te-ndoi : e-o salbă de cămări
Și-n fiecare flacăra așteaptă.
Șerpuitoarea uliță de scări
I-aruncă fiecăreia o treaptă.

Ce candidă-ntocmire ! Cît de pal
Sclipirea lor, a treptelor, s-adună.
Pulsează-n depărtare ca un val
Rostogolit pe rîu în jos de lună.

Iau scara-n pași și-mi pare că m-afund.
E-un clopot scara : sună-n întuneric.
Eu sînt ecoul pietrelor, rotund...
Sînt piatra chiar... Sînt clopotul himeric...

III.

Sub pînze stau ca un catarg de fum.
Și vîntul umflă pînza. Țărmul crește
Din dunga lui de negură și scrum
Ca o spinare rumenă de pește.

Și iată-l, îmbăiatul în văpăi !
Nisip sub tălpi : Ce umedă aramă !
Cobor pe țărm. Te-ntorci. Și ochii tăi –
Două cărări de negură – mă cheamă.

Așa ne prinde soarele-n amurg
Ca-ntr-o imensă cameră obscură :
Noi doi pe stînci. În spate, negrul burg.
Și pescăruși ce dorm cu alge-n gură.

IV.

Priveliște prin geamul împîclit :
O roată-ntr-un chenar de halebarde
Și ulițele – lung – spre răsărit
Le toacă roata-n capăt și le arde.

Ce straniu-i burgul ! Pîntecele lui
Din piatră vineție amuțește
Cînd freamătă-n havuzul cu statui
Cea dintîi spiță-a roții ca un pește.

Vin tot mai rar și stau tot mai puțin
Simt roata alergîndu-mă din spate.
Urc spre donjon, hieratic și deplin.
Mă mut încet cu totul în cetate.

CIREȘUL

La fel de alb ca norii care curg
Pe pantele văzduhului în sănii
Urnite de aprinsele dihănii
Spre roșii vizuine în amurg ;

La fel cu ondulările din vis,
Cu albele-ncăperi în care cade
Un strigăt alb, vărosul paradis
De var uscat, de cremene și spade ;

Aidoma răcorii lîngă zid,
Incendiilor aprige din valuri
Cînd grote verzi se-nchid și se deschid
Și-ntinsul tot e-o zbatere de voaluri –

Așa-i cireșul : Flutură în vis
Nervuri subțiri de flaut și de harfă.
Cerc negru-i zarea. Alb și indecis,
El cade-ncet în vid ca o eșarfă.

Alexandru Deal

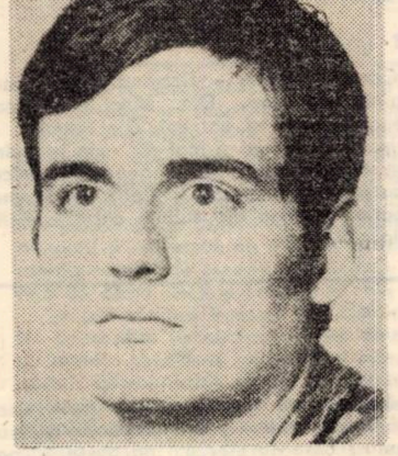

AȘTEPTÎND*)

George Adam nu trăia într-o lume imaginară, deși uneori și-ar fi dorit-o. Scruta realitatea cinstit, la scară firească, și ori de cîte ori devia de la acest obicei sănătos viața îi juca renghiuri brutale, pedepsindu-l cu severitate. Din pricina acestei interdependențe ciudate dintre planuri, fusese foarte aproape de a deveni un sentimental. Norocul însă îl ajutase ca o mamă grijulie ori de cîte ori fusese nevoie și el, George Adam, se vedea de fiecare dată, cu ușoară umire și compasiune, săltat la linia de plutire. Dar toate acestea țineau de un trecut cețos, imposibil de înțeles, de vreme ce multe socoteli fuseseră încheiate, timpul uitării așternut în straturi definitiv cimentate : ce rost mai avea atunci să se gîndească la toate astea ?

El, George Adam, fost boxer, fost campion european al semigreilor.

*

...Într-o prea frumoasă dimineață de septembrie, a anului 197..., se trezi sleit de puteri, cu sentimentul acut că ființa lui este lipsită de consistență, într-un moment iminent se va transforma într-o sferă de aburi, își va păstra forma transparentă și delicată cîteva clipe doar și, lipsit de conștiință, se va răspîndi în văzduh, șters de pe fața lumii.

Rise, rîs făr' de veselie, sfîșiat de spaime : nu, ar fi prea simlpu așa.

Exista.

...În adîncul oaselor sale, în abisul sîngelui său fierbinte stăteau îngropate generații de bărbați ; plugari și meșteșugari, alături de femeile lor ; ca într-o galerie de cadre cu sfinți și domnitori și domnițe ; toți alături, capetele ușor înclinate într-o dulce melancolie, prinși în cearcănul unui timp repauzat ; vremea și viața și ființa lor ; din împreunare, din iubirea și revolta lor, au urcat spre viață alți bărbați, buni soldați, care au făcut bune războaie, care au știut să moară pentru pămînturile lor, acoperiți de glorie și durere ; care între viață și pieire au durat gospodării sortite să dăinuiască, au iubit femei tinere și puternice, anotimp după anotimp. Pînă cînd o asemenea femeie adevărată, nespus de frumoasă pe nume Ana l-a clădit pe el, cel de astăzi, i-a clădit oasele carnea și sîngele i le-a clădit, sufletul neostenit încă, numele de George, i-a dat din respirația ei de tînără mamă, vigoare și trăinicie minții și simțirii...

Privi cadranul robust al ceasului automatic, cumpărat pe diurnă în timpul unui turneu în Elveția. Ceasul ăsta nu mințea niciodată. Printr-o mecanică rece și precisă, îl ținea pe proprietar bine strîns în chingi : era aproape zece și dacă era zece, însemna că el, George, își cam pierduse ritmul și disciplina care-i adusese atîta glorie cîndva. Ei și ? **Cui îi mai pasă de un fost ?**

Cu astfel de gînduri, blînde acum, deretica conștiincios prin garsonieră ; deschise ferestrele, deasupra orașului pluteau sunete muzicale de clopot, ca niște păsări transparente. Un soare obosit ca un suspin cernea lumină aurită deasupra acoperișurilor care se închegau în unghiuri și geometrii complicate, umanizate, să spunem, de năpădirea moale a mușchilor, de culoarea lor verde – sleită ; casele păreau cuburi colorate în nuanțe pastelate, stinse, cu obloane masive date în albastru și brun închis, cercevele de alamă luceau încă, mici incendii nevinovate, cu porți bătute în ținte, în cruci și flori de fier. Un cartier bătrîn din orașul de cîmpie, un cartier respectabil și orgolios, cu pensionari și cimitire catolice și ortodoxe, o întreagă istorie cuprinsă cuminte între scoarțele tari ale unui album de familie.

Făcu un duș, se rase cu atenție fără să se vadă sau să-și rețină vreo trăsătură în oglinda ce-l dădea înapoi așa cum era : palid acum și îngîndurat. Bău un pahar cu lapte rece. Nu-i simți gustul.

La ora prînzului se afla după cum suna convocarea primită în ajun, în anticamera președintelui de club.

Nu se așeză. Hotărî să aștepte în picioare, dominat în subconștient de ideea sîcîitoare a incompatibilității dintre el și o instituție ce reprezenta de la sine sportivii activi. Nu era supărat pe nimeni, nici vorbă de susceptibilitate dar, între el și box nu mai exista de mult nicio punte. Toată lumea trebuia să priceapă asta, chiar și el. Și de vreme ce el a priceput-o...

Privea ușa masivă, capitonată, teribil de oficială și încercă să și-l imagineze, dincolo de ea, pe Dragomirescu președintele. Nu reuși deși îl cunoștea foarte bine. Un om cu o statură minusculă suferind de astmă, ascuns în spatele unui birou urias ca o navă. Se spunea că în tinerețile lui – acum avea vreo șaizeci de ani, dar nimeni nu putea să jure – aspirase la o carieră de diplomat, că, probabil, din pricina înălțimii lui puțin impunătoare, se văzuse nevoit să renunțe. Nevasta i se sfîrșise într-un accident de automobil. Toată viața răposata se culcase cu cine apucase, cu te miri cine nu. Că Dragomirescu știa, dar o iubea la nebunie și de-atunci, de la acea întîmplare nefericită se cam țicnise. Că ea fusese o fată foarte bogată, dintr-o veche familie de boieri transilvăneni și Dragomirescu ar fi îngropat-o cu toate bijuteriile ei. În sfîrșit, că el, Dragomirescu, știa ca pe apă Dreptul roman. Și alte enorme nimicuri de mică bîrfă, țesută în șoaptă ; pentru că ăsta era adevărul : președintele clubului era un tip influent și nu știa ce e iertarea.

Tot gîndindu-se, George nici nu băgă de seamă cînd în anticameră pătrunseră doi inși : doi bărbați tăcuți care-l priveau țintă. Desigur nu aveau alura lui, mușchii lui, dar o îndelungată experiență îi spunea că ăștia urcaseră, și nu o dată, în ring. Și totuși nu-i cunoștea. Se simțea ușor stingher, așa că se mulțumi să-i fure o clipă cu privirea.

Cînd veni timpul, ușa capitonată se dădu în lături.

În cadrul ei apăru Dragomirescu ; minuscul, neînsemnat, suferind de astmă ; țeasta lui avea forma perfectă a unui ou, ți-era și milă s-o atingi, deși nimeni n-ar fi îndrăznit una ca asta. Fără să surîdă, cu fața absolut impenetrabilă, cu ochii rotunzi goliți de expresie, îl cîntări pe fostul campion. Spuse :

– Deci așa arăți acum. Hm ! Intră George Adam.

Lui George nu-i plăcu acel **hm.** Împotriva voinței lui se trezi instalat într-un fotoliu, ce-l învălui posesiv ; și-atunci, avîndu-l pe președinte în față, pierdut în acel birou uriaș ce aducea mai de grabă a hangar, George se temu din nou. O frică nelămurită i se strecura în făptură, îi despica rece sufletul, aștepta și așteptarea asta exasperantă îl înnebunea. CE VOR ĂȘTIA ? Simți, cu acel simț ce nu-l trăda niciodată, ce făcuse din el un mare pugilist, că ceilalți doi luară și ei loc, la rîndu-le, în spatele lui.

Dragomirescu avea pe birou un dosar nici prea gros nici prea subțire. Pe coperta acelui dosar se afla scris numele fostului campion.

– George Adam, spuse președintele fără să se ostenească să-și ascundă unda de indiferență din voce : dumneata ești un om sfîrșit.

Lui George îi veni să rîdă. Nu-și putea închipui ce anume scria în filele acelui dosar. Nu-l interesa. Spuse :

– Nu în sensul în care credeți dumneavoastră.

Ar fi vrut să spună : **„Numai în sensul în care credeți dumneavoastră poate că sînt un om sfîrșit"**, dar se mulțumi cu ce rostise. Era palid, dar liniștit. Dragomirescu nu-l interesa cîtuși de puțin după cum nu-l interesau nici cei doi tipi proțăpiți în spatele lui. „Gorile, ciraci, dracu' să-i ia !" În viața lui sportivă întîlnise destui indivizi de teapa ălora, mișunînd prin culisele ringului. Niște bătăuși amărîți, numiți **bărbii de sticlă** care și-ar fi înghițit mănușile pentru un biet turneu în străinătate. Acum aștepta pentru că nu avea altceva mai bun de făcut. În acel moment, dacă i-ar fi trecut prin minte să se ridice, să plece, să trîntească ușa în urma sa, n-ar fi stat pe gînduri. Așa, pur și simplu aștepta.

– Vrem să-ți oferim un post de antrenor. Accepți ?

George ridică din umeri. Spuse cu o nuanță de batjocură în glas :

– Sînteți mărinimos.

– Nu, nu sînt. Îl avem însă pe Adolescent. Poate că ai auzit de el : un mare talent făcut pentru o carieră strălucită. Are ceva din fostul tău stil.

Dragomirescu își modificase timbrul vocii ; ultima propoziție suna, într-adevăr, aproape binevoitoare. Continuă :

– Tu ai fost cineva și clubul nostru își ia obligația să-ți asigure existența. După datele strînse aici, și Dragomirescu indică vag cu degetul în direcția dosarului, ai început să aluneci. Ai toate șansele să devii o lepădătură. Saltă-l pe puști și te asigur că totul va fi bine.

George se ridică, paloarea lui era evidentă ; rise ; își simțea maxilarele înțepenite ca după o lovitură puternică ; dar nu atît de puternică încît să nu rămînă în picioare. Era în viață, nu în ring, știa asta de multă vreme. Avea trei meserii pe care le uitase, după cum avusese și o dragoste pe care o uitase fiindcă reușise să nu se mai gîndească la ea. Fusese un exercițiu mistuitor, neomenesc de chinuitor, dar reușise. George Adam era un om liber. Asta probabil n-o știau cei trei ; de aceea avea un avantaj esențial asupra lor.

Și-atunci, în clipa în care George vroia să părăsească încăperea, de vreme ce nimic nu-l mai putea reține, Dragomirescu vorbi :

– Gnidește-te bine, campionule. Știm că ai un copil. **Un copil al tău.**

. . . .

...Pesemne că afară plouase, aerul se țesea în jurul său în nervuri nevăzute. Asta gîndea George Adam. Oamenii aceia desigur îl mințiseră. Se simțea gol pe dinăuntru, catapultat într-o lume ireală, ar fi vrut să se agațe de-o idee, de un adevăr logic, totul părea dilatat și enorm ; se afla pe un plan înclinat, aluneca, se rostogolea acum înstrăinat de sine, incapabil să pună capăt acelei căderi teribile ; cînd era copil, într-o copilărie fericită, alegea pentru schi pantele cele mai dulci – nu din frică sau prudență ; nu, nu-și mai amintea ; doar urmele paralele ale schiurilor, amprenta lor sigură în zăpada afînată, aerul blînd – foșnitor, care-i rumenea obrajii, paharul cu lapte fierbinte, zăpada ce se topea de pe bocancii lepădați în bucătărie ; mirosul de brad al lemnăriei, ființa Anei ce o presimțea în juru-i, palmele ei nespus de albe și frumoase, dojana molcomă în timp ce ea robotea de zor pregătindu-i cina ; ferestrele care orbeau în începutul de noapte, flacăra pîlpîitoare a lămpii cu gaz, amorțeala binefăcătoare ce-l cuprindea tainică, primusul care bolborosea prietenos pe plita încinsă ; **avea un copil al lui ;** habar n-avusese, ce se întîmplase ?

...Larma nesăbuită din jurul ringului, garda bine închisă, garda deschisă cu viclenie, box, box, box, privirea campionului polonez, calmă și rece ca un cuțit, pe urmă uimită și furioasă și încărcată de ură, **acum,** a așteptat asta două reprize, și o lovitură năprasnică trimisă în numele tatălui și-al fiului și-al sfîntului duh, un extraordinar croșeu expediat din adîncul ființei lui fericite pe adresa polonezului, în răcnetele de entuziasm ale galeriei ; presa, radioul, televiziunea, viața lui adică.

Toate astea trebuiau comunicate neîntîrziat Adolescentului, înainte de antrenamente, în timpul lor ; dar mai întîi trebuia să-l vadă, să-l cunoască amănunțit, dacă așa ceva era cu putință. El era antrenorul, el decidea. În Adolescent clubul își pusese toate nădejdile, trebuia să ajungă un mare campion și întreaga răspundere cădea pe umerii lui.

Bine, își spuse fostul campion, am să încerc.

Și, în acel moment, simți că îi era frică. O frică veche, sîcîitoare, creștea în el, îi inunda ființa.

*) Fragment din romanul „Planul înclinat"

IULIU PODLIPNY : „Natură statică"

GEORGE SURU

NAȘTEREA DRUMULUI

Există o naștere a drumului și de acolo
De unde începe flacăra
Veghează tata coborît dintre dulci coline
Cu pîine și sare și un măr fără de moarte...
Fiecare oraș e o naștere,
O veghe fără liniște,
Orașul e tata pornit să vegheze
Nemurire fiilor săi...

Argint e în brazi, în sufletul lor
Nu își fac păsările cuib,
Toate cuiburile pier și rămîne doar
Argintul din brazi și argintul din părul
Nepieritor al părinților,
Ctitori de case și de poeți...

Se face dreptate, așa cum se face pîinea,
Cu sudoare și înțelegere,
Dreptatea e visul temeliei străbune
Și de aceea sînt drept și zilnic mai drept
Cu toate arsurile
Cînd știu că locuiesc pe umerii de ceară
Ai tatălui-ctitor de casă și de poeți...

Orașul e tata care face iarba să crească înțeleaptă,
Mărul să devină măr, areul să devină aer,
Iubirea să devină iubire, dacă este,
Flacăra să devină unealtă înspre soare,
Soarele să fie flacără dătătoare de roade,
Pasul să fie fără piedici, idealul fără zăgazuri,
Ceața să nu atîrne mult, ochii să fie luminați,
Și clipa trecătoare să se oprească
În ochii copiilor...

Orașul e visul de fiece zi cînd
Pleoapele fără noapte nu simt pecetea plumbului,
Cînd cerul cîntecului e purtat pe umeri
Ca un șoim...

Există o naștere a drumului și de acolo
Nu mai plecăm nicăieri,
Chiar dacă plecăm nu facem decît
Să rămînem mai mult,
Ne adăugăm la temelie asemeni unui aeroport
Cu inimă de vrabie, cu trasee de vrabie...

Asta e totul, mă închin în fața oamenilor pieritori,
Oamenii nepieritori mă salută și mă iubesc
Ca pe o vrabie statornică,
Prietenii mei își înalță copiii spre mame,
Slăvesc și slujesc răsăritul cu bucurie fără liniște,
Și orașul, tata, îngemănare de brazi și de meri,
Veghează în nemurire spre nemurirea fiilor
Ctitori de case și de poeți...

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 29 IULIE

8,45 Gimnastică. 9,00 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Săgeata neagră. 10,00 Viața satului. 11,40 Pentru căminul dv. 12,00 „Cîntarea României". 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. Album duminical. 16,55 Calvarul. 17,45 Cutezători spre viitor. 19,00 Telejurnal. 19,15 Permanenta redescoperire a României (VII). 20,05 Film artistic : Disputa (american). 21,40 Telejurnal.

LUNI, 30 IULIE

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Priorități în economie. 19,55 Muzică ușoară. 20,20 Cadran mondial. 20,40 Poldark. 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 31 IULIE

9,00 Sinteze recapitulative. 9,30 Muzică populară. 10,00 Calvarul. 10,50 Telex. 16,00 Telex. 16,05 Ilustrate de vacanță. 16,35 Almanah pionieresc. 17,00 Din țările socialiste. 17,15 Bijuterii muzicale. 17,45 Sport. 18,05 „Cîntarea României". 18,25 Revista social-politică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Angajare, responsabilă, creație. 19,30 Lupta antifascistă în România (V). 20,00 Teatru : Unii l-ar numi destin. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 1 AUGUST

16,00 Telex. 16,05 Trasee istorice. 16,25 Consultații juridice. 16,45 Elveția – regiunea L'Ampezzel. 17,10 Corespondenții județeni transmit... 17,30 Moștenire pentru viitor. 18,00 Sport. 18,20 „Cîntarea României". Etapa republicană. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Dialog despre viitor. 19,30 Pe cărări de dor. 19,50 Telecinemateca : Blocada – Operațiunea Iskra (sovietic). 21,05 Meridianele cîntecului 21,35 Telejurnal.

JOI, 2 AUGUST

9,00 Sinteze recapitulative. 9,30 Șoimii patriei. 9,40 Insulele societății. 10,00 Estrada estivală. 10,50 Telex. 16,00 Telex. 16,05 Atlas geografic. 16,25 Itinerare turistice. 16,45 Cîntece de voie bună. 17,00 Reportaj pe glob. 17,20 La fața locului. 17,45 Cultura și viața. 18,00 Sport. 18,25 Forum cetățenesc. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Construirea socialismului (III). 19,45 Ora tineretului. 20,25 Popor viteaz și liber. 20,45 Teatru. Actorul din Hamlet. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 3 AUGUST

16,00 Telex. 16,05 Școala contemporană. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Lupta antifascistă în România (VI). 19,45 Emisiune de știință. 20,15 Estrada estivală. 21,05 Atelier de creație. 21,35 Telejurnal.

SIMBĂTĂ, 4 AUGUST

8,40 Muzică de promenadă. 8,45 De pretutindeni. 9,10 Un zîmbet, un cîntec, o floare. 10,05 Poldark. 11,00 Matineu de vacanță. 11,20 Film : Disputa. 12,55 Concert de prînz. 14,00 De la A la... infinit. 16,10 Un fapt văzut de aproape. 16,30 Agenda cultural-artistică. 17,00 Stadion. 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Calea Eroilor. 19,45 Teleenciclopedia. 20,15 Rădăcini. 21,05 Întîlnirea de simbătă seara. 21,35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

MIRCEA RAICOPOL

MIRCEA RAICOPOL : un poet despre care vom mai auzi cu iubire, astăzi se înfățișează cu unele din primele și purele lui încercări.

Să-i urăm din toată inima noroc literar și să-i mulțumim că ne reîntinerește inima cu o undă de aer curat.

Nichita STĂNESCU

OPOZIȚIA PRIN NENUMĂRARE

O singură stîncă ;
în ea zace tot ea
în nenumărare –
nisipul.

Ca și ea,
tu-eu zacem în noi
în nenumărare –
cîntecele noastre.

REFLECTARE

Îmi poartă omoplații
simetrice semne –
două.

Și n-am aflat încă ce sunt :
doi muguri
sau două cicatrici.

Îți poartă omoplații
simetrice semne –
două...

PEISAJ ÎN MIȘCARE

Păsări cu o singură aripă,
păsări cu aripi-proteză
pîndesc rîul fără de albie
cîntîndu-i apoi drumul pustiei.

SECȚIUNE CU PRONUME PERSONALE

Aripa,
adică sensul tuturor direlor,
adică ea,
nu știe
că în vid,
adică în fără-de-aer,
adică fără-de-el,
zborul,
adică ea-el,
adică ei,
nu este.

STRESS

Hotărînd
că trebuie să zbor,
vulturii din mine
s-au răsculat...
...tocmai în noaptea asta
ce strigă după noapte.

TEMĂ PENTRU UN TABLOU

Era aprilie,
și era bine
și florile de măr te-au întrebat :
– Tu ce mai faci ?
Și le-ai răspuns :
– O, v-am văzut,
de-acum eu sunt aici.

Vasile Bogdan

„Universul celor patru rîuri"

(File de carnet)

Cerna, din nord, cu limpezimi îndrăznețe, Motrul îngîndurat de taina dealurilor de cărbune, Tismana romantică, fredonînd la umbră de cetini sub stînci însurubate în albastru, Bistrița „Coloanei infinite". Patru rîuri, patru graiuri, patru feluri de a fi. Același destin. Deocamdată, comună e doar firea oamenilor, munteni potoliți de asprimea pietrei, trăind cultul lucrurilor primare socotite drept dărnicii ale pămîntului, rotocoale de poveste izvorînd de pretutindeni.

*

Capitolul întîi al istoriei : energia. În Gorj, e cărbune. La Motru, Rovinari, Rogojelu. E nevoie de apă pentru ca acest cărbune să devină energie electrică. Să schimbe istoria locului. De unde apă ? Complexul hidrotehnic și energetic Cerna-Motru-Tismana are în el un sîmbure de geniu. Să tai muntele pentru a vărsa Cerna în Motru și iar un munte pentru a vărsa noul Motru în Tismana. Și încă un munte pentru a vărsa Bistrița în Tismana. Iată datele problemei. O hidrocentrală (50 Mw) la Valea Mare, pe Motru, alta (106 Mw) la Tismana. Alte două mai mici la Clocotici și Tismana aval, asta pentru ca apa să fie folosită cu toată puterea. Iar de aici în jos, în pat de beton, potolită, spre brațele de fier ale termocentralelor, către o altă ispravă de lumină. Un lac, acumularea de la Cerna, altul acumularea de la Vija, pe Bistrița, alt lac la Valea Mare iar unul mai jos de Tismana. Patru ochiuri de cer și de viață, patru noi locuri de odihnă și sport nautic în țara de piatră seacă.

Din hăul din stînga va veni Motrul, pe galeria mai mică din dreapta va veni Bistrița. Apele vor lovi cumplit, izbucnind în sus, în castel potolindu-se și vor trece în casa vanelor să purceadă în jos, două sute de metri, în centrala subterană.

Cît de relativă e tăcerea unui munte. Îl simți născînd, generînd viață, e atîta mișcare în tăcerea lui și atîta bucurie. Apoi din nou compresorul, pompele, ciocanul dulgherului, o nouă tonă de beton, armăturile sînt ridicate pe brațe, lumini întretăiate, și muntele renunțînd, învățînd graiul nou, al oamenilor.

Cum se muncește ? Greu de povestit. Închipuiți-vă un burete plin cu apă. Luați-l în mînă și stoarceți-l. Muntele este aici un astfel de burete ce se stoarce continuu. Fără oprire. Aproape torențial, rece. Apa țîșnește de pretutindeni, piraiele devin rîuri ce curg înaintea ta, prăvălindu-se, motopompele abia izbutesc să le stăpînească iar dacă se opresc, s-a mai întîmplat, pînă întîmplătoare de curent, în cîteva minute galeria e inundată, se poate lua de la capăt.

*

Nimic nu este mai trist pe lume decît un șantier în lichidare. În dizolvare. Aici, la Valea Mare, barajul e încheiat, primul din țară cu prismul amonte din piatră de rîu, iar centrala funcționează. Atît era de făcut, s-a încheiat. Oamenii pleacă și în cartea de muncă stampila de Valea Mare se scufundă între altele, cinci ani ca oricare alții.

Centrala subacvatică este prima de acest fel din țară. Fixată într-un imens cheson de beton chiar în mijlocul lacului de acumulare. Mărturisesc că nu poezia peisajului a dus în primul rînd la această formă, ci rațiunile economice : forma preia egal și bine vibrațiile și asigură o mai bună repartizare în masa centralei a materialului, necesită beton mai puțin și turbine dimensionate mai gospodărește, chiar dacă montarea lor s-a făcut anevoie.

... Barăcile se demontează una cîte una, cicatricele vor fi curînd limpezite de unduirea ierbii proaspete, gazonul terenului de tenis piere și el în oceanul verde, în bazinul de înot nu se mai scaldă nimeni ; oameni cu bagaje, se schimbă adrese, șantierul e o gară, o gară fără întoarcere.

*

Pe Cerna, astăzi, oamenii ridică un ochi de apă amintirii Iovanului. Este o tradiție aceasta să sapi o fîntînă în pomenirea cuiva ce ți-a fost drag, o tradiție veche, venită în sufletul nostru dintr-o cută de poezie a sufletului dintotdeauna.

CONTEMPORANII - ANUL 35

Munții, crestați, închipuie încă trupul balaurului iar la Corcoaia vezi truda arătării ce-a sfîrtecat muntele gonind de palașul viteazului. E un aer de victorie și de continuă sărbătoare în spațiul șantierului, o impresie, firește, întărită de strălucirea imaculată a barajului de calcar. O impresie, firește, pentru că istoria construirii lui n-a fost ocolită de momente dramatice, de șovăiri, de pași înapoi și de eroice avînturi, viața și-a trăit și aici, lîngă timpla Godeanului, urcușurile și coborîșurile. Dar ce mai contează ce a fost cînd privesc bucata de sticlă albastră a lacului ce tremură în zarea munților, a lacului pe care se zbenguie deja primele rațe sălbatice, iar pescărușii îl știu, au poposit cîteva zile și și-au urmat destinul marin rămînînd să revină cîndva, cine știe, poate, cîndva.

Barajul este pe terminate. Cîțiva metri încă, un an, se așteaptă timpul frumos pentru depunerile de argilă, de asta depinde acum totul. Depinde cum privești însă lucrurile, deși cauza e a tuturor, iar viețile construite în trupul greoi al muntelui alb se aliniază conștiincios cu bucuria facerii nedestructibile, așezînd materia conform ordinii și tihnei lor interioare.

*

Cerna – Motru – Tismana. O singură realitate. Lumina. Din stînci și din oameni, din ape și oameni. Din oameni și oameni. Mai buni și mai răi, cum i-a orînduit firea, alături, într-o geografie unică, inconfundabilă, precis limitată sub semnul creației. Lumina din suflete către luminile viitorimii.

CU ETNOLOGUL

Romulus Antonescu,

instructor la Consiliul Culturii și Educației Socialiste – Direcția economică și a patrimoniului cultural național

— *Stimate Romulus Antonescu, doresc ca discuția noastră să aducă lămuriri cititorilor revistei în legătură cu interesul acordat de partidul și statul nostru în direcția ocrotirii patrimoniului cultural național al țării. De aceea, vă rog să arătați, la început, care sînt coordonatele generale în care se înscrie această activitate.*

— Procesul de ocrotire a patrimoniului cultural național nu trebuie înțeles numai în sensul conservării bunurilor care se constituie ca mărturii ale geniului creator național și universal, existente pe teritoriul patriei noastre, ci și ca o acțiune de identificare, expertizare, luare în evidență și punere în circuit public, cu scop cultural-educativ și științific a valorilor arheologice, istorice, etnografice, de artă plastică, știință și tehnică, indiferent de titlul deținerii lor. Sensul legislației românești (Legea 63/1974 și Decretul 13/1975) este tocmai acela de a delimita exact atît valoarea patrimoniului cultural în cadrul avuției naționale, cît și contribuția culturii noastre în context mondial.

— *Ce se întreprinde concret pentru ducerea la îndeplinire a acestui important aspect al politicii culturale a statului nostru ?*

— Ca efect al legislației menționate mai sus, a luat naștere, în întreaga țară, o rețea de oficii pentru patrimoniul cultural național, organisme constituite pe lîngă muzeele județene, cu scopul de a folosi în procesul de identificare a valorilor culturale experiența muzeografică cîștigată de-a lungul timpului. Totodată, au fost înființate laboratoare zonale, care au așezat pe baze științifice procesul de conservare și restaurare a bunurilor culturale. Mai nou, unele județe, printre care și județul Timiș, au trecut la constituirea comisiilor de patrimoniu la nivelul fiecărei comune în dorința de a accelera procesul de identificare și declarare a valorilor de patrimoniu. Această acțiune a presupus declanșarea activității de formare de cadre specializate, elaborarea sistemului de evidență centralizată, inclusiv prelucrarea automată a datelor. Pe baza datelor obținute se alcătuiesc anual liste ale bunurilor culturale, care, prin aprobări ale Consiliului de Miniștri, dobîndesc statutul de bunuri ale patrimoniului cultural național. În acest fel, se creează un cadru legal pentru punerea sub protecție a valorilor de importanță deosebită. Procesul acesta este deschis, presupunînd selecții permanente, atît la nivelul oficiilor de patrimoniu, cît și la nivel central.

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

— *În consecință, care este raportul dintre valorile înscrise pe lista de bunuri de patrimoniu și celelalte bunuri care fac obiectul evidenței științifice ?*

— Răspunsul la întrebare comportă o discuție la nivelul cunoașterii. Nu putem estima exact valoarea unui bun patrimonial, decît judecîndu-l în contextul în care el se înscrie. De aici, necesitatea ca procesul de evidență să cuprindă toate bunurile care întrunesc valențe culturale determinante pentru un domeniu, din suma lor urmînd a fi selecționate numai acele bunuri care caracterizează atît domeniul, cît și contribuția națională și universală la făurirea unei culturi. Aceasta impune judecarea culturii atît sub raportul acumulărilor naționale cît și sub acela al impactului dintre culturi, al schimbului de valori. În sensul acesta, evidența centralizată de stat presupune nu numai acumularea de date, ci posibilitatea ca ele să fie folosite de cercetători în rezolvarea temelor prioritare.

— *Care sînt posibilitățile de punere în circuit public a valorilor culturale existente în patrimoniul cultural al țării ?*

— Pentru o valorificare judicioasă a întregului fond de bunuri culturale trebuie să fie efectuată, în primul rînd, evidența științifică a lor, aceasta dînd posibilitatea judecării locului pe care îl ocupă un bun cultural în contextul domeniului din care face parte, inclusiv a modalităților care trebuie adoptate în procesul de conservare-restaurare. Valorificarea cultural-educativă și științifică nu solicită neapărat găsirea de mijloace total noi, ci folosirea experienței deja acumulate. Totul este ca interesele spre valorificare să fie conjugate cu scopul accelerării acestui proces. Deci, prin punerea în circuit public, se înțelege elaborarea de repertorii și cataloage pe domenii, realizarea de expoziții permanente și temporare într-un ritm mult amplificat, în final, crearea de lucrări de sinteză științifică de valoare națională capabile să definească cultura materială și spirituală a poporului nostru.

— *Valorificarea cultural-educativă presupune punerea în circuit public doar a bunurilor din instituțiile specializate ?*

— Elementul nou, implicat atît în legislația ocrotirii patrimoniului, cît și în realizarea evidenței centralizate, îl constituie punerea în valoare a tuturor bunurilor, indiferent de deținător. În cercetare și în realizarea de expoziții, se face apel atît la bunurile din instituțiile specializate, cît și la cele aflate în posesia altor instituții, organizații obștești, sau deținători particulari. Procesul de selecționare a celor mai reprezentative valori este ușurat de situația cunoașterii și a evidenței lor la nivelul întregii țări.

Întrevedere realizată de Aurel TURCUȘ

LIMBĂ ȘI STIL

Citeț

Unul dintre cele mai interesante — mai pasionante chiar — domenii de investigare a limbii (în general) și a românei (în special) îl constituie, fără doar și poate, *formarea cuvintelor*. Este domeniul în care dospește și se întruchipează *noul* sub feluritele sale ipostaze, în care ni se învederează necurmat disponibilitățile înnoitoare ale limbii, „tinerețea ei fără bătrînețe", pe de o parte, iar, pe de alta, fantezia creatoare a vorbitorilor înșiși. Tocmai de aceea este păgubitor că problemelor legate de formarea cuvintelor nu li se acordă, încă, interesul cuvenit, în procesul de predare a limbii române la toate nivelele. Mă voi strădui să dovedesc, practic, formulările teoretice de mai sus, cu ajutorul unui singur exemplu.

Dicționarele noastre „etimologice" sînt de acord, că, în limba română actuală, *citeț* — adjectiv ; mai rar, adverb — este derivat din verbul *citi* cu ajutorul sufixului *-eț*. Cu referire la scrisul de mînă, la textele manuscrise, cuvîntul înseamnă „Care se poate citi ușor ; deslușit, lizibil (DEX). Valoarea „pasivă" a derivatului este confirmată de sinonimia lui cu neologismul *lizibil*, sufixul *-bil* conferind, de obicei, temei verbale căreia i se anină, o asemenea valoare : *educabil* înseamnă „care poate *fi educat*", *recuperabil*, „care poate *fi recuperat*", *vizibil* „care poate *fi văzut*" etc., etc. Acest sens al lui *citeț* este atestat în dicționarele noastre cu un citat din teatrul lui V. Alecsandri : „Ai o *slovă* mai *citeață* chiar decît a dascălului Pricochi din Podu-Iloaiei" (DA). Surprinzător este amănuntul că sensul actual contrazice una dintre valorile fundamentale ale sufixului, care formează, îndeobște, „nomen agentis", adică „numele făptașului", intrînd în sinonimie afixală cu *-tor, -ar, -giu* și alte sufixe. Sînt ilustrative, în această privință, formații ca *drumeț, glumeț, iubeț :* „mulțeri frumoase și *iubețe*" (Sadoveanu), „Prunca *iubeață*" Budai-Deleanu), „limbă *vorbeață*" (id.). La N. Filimon, în *Ciocoii vechi și noi*, am identificat derivatul *sfieț*, sinonim cu *sfios, sfielnic :* „Să vedem — zicea ea în sine — va putea el să-și păstreze acest *cumpăt sfieț* și rece, cînd această băutură va arunca turburarea în mințile și în simțurile lui ?".

În limba de odinioară însă, ca și la scriitorii moderni care cunosc textele vechi, *citeț* este sinonim cu „cititor". „Pe cînd citea, întră în cafenea și Mărcuț... Se așează la masă și ascultă și el articolul. După ce se termină lectura, *citețul* exclamă : — Admirabil ! Asta le-ntrece pe toate !..." (Agîrbiceanu, *Un candidat*). *Citeț* „cel care citește" este, aici, substantiv. Deosebit de sugestivă mi se pare, în această perspectivă, îmbinarea argheziană *greierii citeți*, cu care ne întîmpinăm în poezia *M-au întrebat* din ciclul *Letopiseți :* „Pui slove mici cu plod, și mi le-ngîni / Și le citesc în brazdă *greierii citeți* / Trei nopți întregi și două săptămîni". Varianta veche și regională a cuvîntului este preferată de Octavian Goga : *crai ceteți de stele* echivalează, semantic, cu *cititorii cei de zodii*, care, împreună cu șăgalnicul Pepele, vin „la nunta gingașei mirese" din *Călin* (Eminescu).

G. I. TOHĂNEANU

PANORAMIC

Două lansări de carte la librăria Mihai Eminescu, ambele apariții la editura Facla, ambele purtînd semnătura unor scriitori timișoreni : Eduard Pamfil, cu volumul de versuri, **Arioso dolente** (în prezentarea lui Ion Anghel) și Teodor Bulza, al cărui roman de debut, **Iulie,** va fi prezentat azi, la orele 18, de către Simion Dima, Niculae Stoian și Cornel Ungureanu. ● Cenaclul tineretului din cadrul filialei timișorene a Uniunii artiștilor plastici e prezent în viața culturală a municipiului cu încă o expoziție. La galeriile de artă „Bastion" a avut loc vernisajul expoziției de sculptură a lui Constantin Grangure. A prezentat prof. dr. Eduard Pamfil. ● O știre mai amplă, primită de la prof. Gh. Luchescu, directorul Casei de cultură a municipiului Lugoj. La începutul lunii iulie, ansamblul folcloric „Lugojana", al Casei de cultură „Ion Vidu", a întreprins un turneu în R.S.F. Iugoslavia, acțiunea înscriindu-se în cadrul manifestărilor prilejuite de „Ziua luptătorilor iugoslavi" și Ziua răscoalei" din R.S. Serbia. Repertoriul divers și calitatea interpretării au asigurat formației iugojene un binemeritat succes în cele nouă localități incluse în turneu. ● În cinstea celei de-a 35-a aniversări a Eliberării României, Întreprinderea cinematografică a județului Timiș a inițiat un amplu ciclu de acțiuni cultural-educative : dezbateri, simpozioane, concursuri „Cine știe cîștigă", cicluri tematice de filme artistice și documentare românești. ● **„Seară șvăbească".** Nu de mult, din sala Operei Române din Timișoara a fost televizat spectacolul în limba germană, inițiat de Consiliul județean al oamenilor muncii de naționalitate germană și susținut de soliști și formații artistice din județ, participante la etapa republicană a Festivalului național „Cîntarea României".

OBSERVATOR

TOP

SECȚIA ROMÂNĂ : 1. Puterea muzicii — *Progresiv TM* ; 2. Corabia — *Iris* ; 3. Viața pe roți — *Pro Musica* ; 4. Ursitoarele — *Sfinx* ; 5. Baladă pentru trei haiduci — *Betta*. Propuneri : Uvertura — *Gramophon*. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ : 1. Hot Stuff/Bad Girl — *Donna Summer* ; 2. Voulez vous — *ABBA* ; 3. Ring My Bell — *Anita Ward* ; 4. Casanova — *Luv* ; 5. One Way Ticket — *Eruption*. Propunere : Dance Away — *Roxy Music*.

Corespondență . . .

Renate Takács : data precisă a destrămării grupului „Beatles" este 10 aprilie 1970 cînd Paul Mc Cartney se separă oficial de colegii săi: John Lennon *(în foto)*, George Harisson și Ringo Starr. Ultimul lor L.P., „Let It Be". De pe acesta, piesa „Get Back" extrasă pe single a fost prezentă în top-uri pe locul 1. Mc Cartney își va alcătui grupul „Wings" al cărui „sound" mai păstrează amintirea Beatles-ilor. Componența inițială „Wings" : Paul Mc Cartney (voce, bass, keyb.), Linda Mc Cartney (voce,

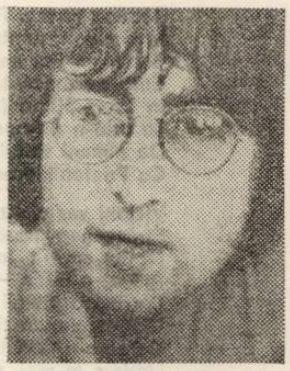

keyb.), Denny Laine (voce, chit.), Jimmy Mc Culloch (chit.), Danny Seiwell (perc.). *Elfriede Hany Norman :* poți fi liniștită, „Smokie" nu s-a destrămat. Chris a imprimat cu Suzy Quatro ocazional și doar o singură piesă, „Stumblin'In". Pentru rest, trimite adresa. Și top-ul ! *Marius Oltean — Tîrnăveni :* 1. Nu „Electrecordul" e vinovat de absența discurilor în unele localități. 2. Adresa solicitată ți-o voi expedia poștal. 3. Pentru înregistrări, e necesar acordul impresarilor, intervin probleme financiare etc. 4. „Betta" va scoate un disc single. *Valentin Zăgrean — Dej ; Mick Dănuț — Lugoj :* rectific eroarea cu privire la grupul „Eruption". Solista este Precious Wilson, originară din Jamaica. Am exprimat lui Mihai Seghedi dorința pentru o fotografie cu „Rainbow", mi-am notat celelalte probleme. Răbdare . . . *Sold. Vali Pricop — Devesel, Olt :* ți-am îndeplinit dorința. *Gerő Lucian :* din păcate, problema ne depășește, există alți factori care decid. Scrie Radio-ului. *Pantea Eugen :* scuză întîrzierea cu care confirm primirea scrisorii tale. Motivul e că am rătăcit-o printre hîrtii. 1. Am comunicat lui Marchiș Ionel punctele tale de vedere. Mulțumesc pentru aprecieri. Un disc single „Pro Musica" e programat să apară. Despre „Dire Straits", am scris și o voi mai face.

Petru UMANSCHI

EVRIKA !

- **Pieton este cel ce rareori calcă pămîntul cu piciorul.**
- **Zarurile au adus omului atita noroc, incit au fost lăsate jocului de table.**
- **Criza de energie nu i-ar mai permite lui Don Quijote să se bată cu morile de vînt.**
- **Cu cit mai puține cătușe, cu atit mai mult fier vechi.**
- **Pereții au urechi ca să audă plînsul Anei lui Manole.**
- **Gelozia il umanizează pe altruist.**
- **Adevărul nu se bizuie pe iscoade.**
- **La bloc vecinii se urăsc mai ales cînd nu sînt la același . . . nivel.**
- **Iarba și dacă ar avea memorie, tot mai greu ne-ar recunoaște tălpile.**
- **De cînd corespondența circulă cu repeziciune, nu se mai fac atîtea declarații de dragoste prin scrisori.**
- **Din istorie se vine călare și se poate pleca într-un reactor mai scump decît toți caii lumii la un loc.**

Ion VELICAN

SPORT

ÎN ACEST IULIE . . .

. . . vara ne-a cam păcălit, ascunzîndu-se după nori și frunze cu iz de toamnă grăbită. Unde-ar fi caniculele de altădată, fîntînile secate și secerișul dogoritor ? Au rămas, deocamdată, amintire ; vara, nu, nu s-a sfîrșit, o zice mai ales calendarul, abia trecut de mijloc, de timpul coacerii anului. Așa că, să nu-mi uit chenarul, mi-e dor de arene, de drumuri și clasamente. Ziarele scriu că fotbalul se apropie, că mai sînt doar două săptămîni și jumătate pînă la start. Oh, cîtă răbdare trebuie să dovedim așteptînd minunea : meciurile din competițiile europene, de care se leagă, toamnă de toamnă, speranțele unor mult dorite izbînzi. F.C. Argeș, Steaua, Dinamo și Universitatea Craiova sînt alesele noastre, cu ele vom merge, cu Dobrin, cu Dumitru, cu Dinu, cu Balaci, echipe și fotbaliști de valoare, dar fără confirmări internaționale. Fotbalul e un sport colectiv, de grupare umană, spre deosebire de tenis, unde, fără Ilie, sîntem mărunți și neputincioși. La „Poli", se zice, va juca pruncul Titi Nicolae, pe care mulți îl văd urmaș al lui Dembrovschi, dar, cred, nu înaintea lui Șerbănoiu. Bine, fie și Titi Nicolae (Nadu salutat insistent de „Orizont", va juca în Mexic, la „universitare"), fie și Șunda, fie și Tornoreanu, dar propun, să decidem una din două : avem fotbaliști talentați sau n-avem fotbal competitiv ? ! Deși apar mereu generații, noi valori, palmaresul rămîne tot strîmb. Așa că va trebui să ne lămurească Emeric Dembrovschi, care își întinde biografia peste mulți ani și, unii, rodnici.

Teodor BULZA

CORESPONDENȚA

Maria L. (Reșița) : Se vede că sînteți la început în ale poeziei. Totuși, unele versuri sînt surprinzătoare. *Topazu Rodica* (Alexandria) : Am primit scrisoarea dvs. nu însă și plicul cu poezii. *Sergiu Someșan :* Oricît de modern ar fi omul acestui veac, în esența sa, ca structură afectivă și rațională, el nu se deosebește de Shakespeare, de pildă, sau de Aristotel. Tot așa, dacă am admite că poezia, ca manifestare a sufletului omenesc, s-ar schimba de la un deceniu la altul, atunci ar fi încetat de mult să mai existe. În ce vă privește, e limpede că ați ajuns pe o treaptă poetică remarcabilă, dar poeziile care sînt doar produsul inteligenței și al „ironiei lucide" nu pot fi o performanță de vreme ce, în ultimă instanță, arta este expresia afectivității ființei omenești. Am reținut mai multe texte Pe curînd. *Noru Laur :* E vizibilă ușurința versificării, dar tocmai din acest fapt, se pare, ajungeți la unele versuri facile („Trebuie mult alb / De-n cuget pustiu / Ca purul smarald / Schimbi gînd cenușiu / În spirit mai cald . . ."). Reveniți. *Lucia Cotae-Cosițeanu* (Tecuci) : Am impresia că la cenaclul dvs. se face treabă bună. Merită să stăruiți. Frumoasă ideea din *Zbor frățesc*. Unele imagini, însă, sînt cam incoerente. *Dumitru Anghel* (Pitești) : „Prozopoemul" despre gorun e un comentariu totuși fără fior, pe idei cunoscute. Poeziile sînt destul de izbutite. *Eden A. Maxim :* În *Umbre* și cele două elegii există fior poetic. *Vasile Cosmin* (Cluj-Napoca) : Căutările par să se împlinească mai cu seamă la nivelul expresiei, al formei. Ni se pare necesară o adîncire (și o limpezire) în duhul poeziei. În măsura în care scrie, poetul *se elaborează pe sine ca poet*. Aceasta e marea problemă a unui destin literar. Vă mai așteptăm. *Mircea Radu Zăgreanu* (Dej) : Aveți multă îndeminare în utilizarea lejeră a ritmului și a rimelor. Imagini proaspete. Totuși lipsește din poezia dvs. o substanță mai densă. Dacă toate poeziile ar fi ca această strofă : „Priviți cum mor aceste flori de tei, / Ca să rodească fructul unei zile, / Mor pentru viață, triste și subtile, / *Ca niște îngeri prefăcuți în miei*" (s. n.) . . . Proza am predat-o secției respective. Reveniți. *Ioan Vintilă Fintiș :* Am reținut *Metamorfoză*. *Rodica Pleșa* (București) : *Dorul de dor* și *Febra zăpezii* sînt izbutite. *Felea Hristache* (București) : Nu. *Costache Vasile* (Focșani) : Texte greu de descifrat. *Petru Abrudan* (Arad) : Nu. *Lișeu Teodor* (Arad) : Nu. *Nelu Ionescu* (Deva) : Texte care vădesc un exercițiu literar. *Nicolae Iordache :* Textele trimise par a fi ale unui începător în ale scrisului.

Vasile VERSAVIA

Cenaclul „CRISTAL" din Tîrgu Jiu

Cenaclul „Cristal" al Casei de cultură a sindicatelor din Tg. Jiu a fost înființat în 1974. Președintele — Traian Rusan, secretar literar — prof. Z. Cărlugea.

Cenaclul a devenit o puternică forță de cultură în viața spirituală a Gorjului.

Cenaclul organizează ședințe de lucru, simpozioane literare, manifestări cu public, întîlniri cu oameni ai muncii din întreprinderi și instituții, întîlniri cu scriitorii (Luceafărul, Ramuri, Transilvania, Orizont).

Dintre membrii cenaclului care publică în presa literară amintim pe Lia Senin Adam, Zinu Milculescu, Traian Rusan, Nicolae Diaconu, Victor Tîrșoagă, Viorel Muscalu, Victor Purcaru.

Libertate

E atîta lumină și căldură în sufletele
noastre,
Dar lumina se contopește cu razele lunii,
Căldura se contopește cu seninătatea
cerculuí,

Și răsare o cîmpie
Străjuită de coloana infinitului.

E-atîta liniște ;
Lăstarii au încetat să mai crească,
Florile și-au închis petalele,
Și tainele nopții vibrează,
Reducînd pulsul naturii.

Pașii noștri nu se mai aud,
Iar trupurile se contopesc cu noaptea
Într-un voal al purității
Ce plutește învelind stăpînele mistere
Pe care scrie — LIBERTATE —

Angela ȘTIRBU

Triada

spectacolul cu coborîrea actorului
în sală se vrea
țesătura de veghe a păianjenului
în poduri uitate

accelerația poemului capătă
cu timpul uzura volanului
cînd prin hățișuri setea înalță
turelele hanului

mă string în lințoliu-mi
să nu mă ajungă
părerea de bine că stelele reci
au bătaia mai lungă . . .

Zinu MILCULESCU

Cîntec

E-n tot ce ne-nconjoară atîta frenezie,
Atîta izbucnire de seve din pămînt ! . . .
Din fiecare lucru desprinzi o poezie,
O mare simfonie din toate cîte sînt.

Cu mîini entuziaste dăm visurilor forme,
Puteri nebănuite, puteri care uimesc,
Zbucnesc prin tinerețe înfăptuiri
enorme ;
Și farmecul acesta-i atît de omenesc !

Lia SENIN ADAM

SERIAL

Amintiri despre Esenin (III)

(Din memoriile Alexandrei Alexandrova Esenina — sora poetului)

Tata era uscățiv și de statură mijlocie. Avea ochi albaștri care-i exprimau gîndurile și starea sufletească. Vorbea puțin. Cînd era bine dispus, el zîmbea și ochii îi deveneau calzi și luminoși, iar în jurul lor se adunau o mulțime de cute. Îl priveai doar și te înveseleai.

Serghei avea ochii lui.

Tata cînta minunat. Avea un tenor foarte plăcut. Cîntam și noi, și mama, dar el ne întrecea pe toți. Cuvintele unui cîntec de-al tatii, Serghei le-a folosit în *„Poemul celor 36"*. El a scris următoarea strofă : *„Ți se poate întîmpla / să pui mîna pe tîrnăcop / Copila ta / Acolo / Departe / Pe mîna stîngă / Purta-va / Inel de aur"*.

Între 1922—1923, Serghei se afla în străinătate. Fără ajutorul lui bănesc părinții n-ar fi putut construi casă nouă. Boala și inadaptabilitatea tatii pentru viața la țară, foametea anilor '20 și incendiul ne-au dus gospodăria de rîpă. Iar Serghei nu ne putea ajuta din străinătate. În scrisoarea către Katea (a doua soră a poetului n. n.), el scria : *„Mai întîi Șura să rămînă anul ăsta acasă, iar tu du-te și învață. Eu am să-ți trimit rația, căci bani e greu să-ți trimit"*. Și la sfîrșit : *„Tătucului și mamei mii de salutări, le voi trimite și lor pachete . . ."*.

De aceea, tata și mama, dendată ce au primit asigurarea pentru casa arsă, și-au cumpărat o colibă mică, de șase arșini, pe care au plasat-o în fundul grădinii, ca să se poată adăposti pînă la terminarea casei celei noi. În coliba aceea, am trăit pînă la începutul anului 1925, căci ridicarea noii case a început de-abia după venirea lui Serghei din străinătate.

Noi n-aveam livadă cu meri. În anul 1921, tata a cumpărat cîteva vlăstare tinere și le-a plantat, dar după incendiu n-a rămas decît unul, în fața ferestrei. Vecinul nostru însă avea două rînduri de meri frumoși care ne înconjurau grădina, iar crengile lor stufoase treceau și pe partea noastră. Noi în schimb aveam vișini, dar a trebuit să-i tăiem pentru a folosi pămîntul la semănatul cartofilor. Pentru noi, copiii, tăiatul vișinilor a fost un prilej de tristețe. În poezia „Scrisoare către soră". Serghei descrie această întîmplare : *„Ah, vișinii aceia / Tu nu i-ai uitat / Și ce bătaie de cap a avut tata / Pînă ce iapa noastră costelivă roșcată / A scos cu plugul rădăcinile / Tata avea nevoie de cartofi. / Nouă însă ne trebuia grădina / Și pe ea au distrus-o / Da, au distrus-o, copilă dragă / Despre asta știe perna udă / Puțin . . . Șapte / Ori cu opt ani în urmă . . ."*.

(VA URMA)

REBUS

CIRCULAȚIE

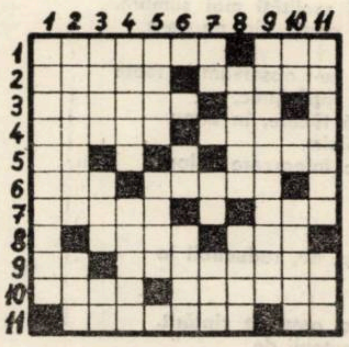

ORIZONTAL : 1) Automobiliști în timpul liber — Produs lactat. 2) Roata șoferului — Reduce viteza (pl.). 3) Metrul ca unitate-tip — Trec ultimele la semafor ! 4) Se rotește într-un anumit motor — Limuzină românească. 5) Roata din spate ! — Sport practicat cu caii de curse. 6) Pentru repararea automobilelor (abr.) . . . — . . . la unii în garaj. 7) Marcaje de traversare pentru pietoni — Olimpul automobiliștilor (abr.). 8) A transporta — Inima rotarului ! 9) Rudolf Diesel — Manevră rutieră (pl.). 10) Sărbătoare ateniană în cinstea Erigonei — Start la curse (od.) ! 11) Autorizație pentru un conducător auto (pl.) — Echipe !

VERTICAL : 1) Tip de indicatoare pentru circulație. 2) Inima automobilului (pl.) — Un pod oglindit în apă. 3) Într-o călătorie ! — Primele noțiuni . . . — Nota parcării ! 4) Parte a anvelopei — Temperează pe amatorii de mari viteze. 5) Dat la paradă — A revendica. 6) Sfîrșit de autostradă ! — Pe urmă. 7) Într-un lift ! . . . — . . . și într-un pneu ! — Gaze evacuate din motor (adj. ; sing.). 8) Invenție epocală penrtu circulație . . . — . . . și suportul ei. 9) Deplasarea pe o cale de comunicație. 10) Timpul transporturilor ! — Scoase din fire . . . în circulație ! — Tras dintr-un carnet ! 11) Mijloacitor al bunei înțelegeri între pietoni și automobiliști — Ieșite . . . din viteză !

Dicționar : IRA, EORA, ALAT.

Viorel ABRUDAN

Carlos Bousoño

Carlos Bousoño (născut la Boal — Asturias în 1923), cunoscut cititorului român prin „Teoria expresiei poetice" este și autorul a șapte cărți de poezie: Subita al amor — 1945 (Înălțarea la dragoste), Primavera de la muerte *— 1946 (Primăvara morții),* Haquia otra ruz *— 1953 (Spre altă lumină),* Noche del sentido *— 1957 (Noaptea simțurilor),* Invasion de la realidad *— 1962 (Invazia realității),* Oda en la cernisa *— 1967 (Odă în cenușă),* Las monedas contra la nosa *— 1973 (Monezi pe lespede de mormînt).*

Ca poet în fața realității, întocmai ca și critic în fața poeziei, Bousoño e un entuziast și un lucid: iubind lumea cu frenezia și cu disperarea aceluia care o știe pieritoare, lăudindu-o cu melancolia și cu înțelepciunea tragică a aceluia care înțelege că nu o poate salva. Intuiția fondatoare a poeziei sale este formulată în titlul celui de al doilea volum: Primavera de la muerte *Oximoronul reprezintă la el retorică și viziune în același timp*

COMENTARIU FINAL

Ai săpat spre abisul
din tine
ca să trăiești mai mult. Ai suferit suferința,
te-a înstrăinat grija.
Ai pătruns noaptea mai cu seamă
pe dinlăuntru
și n-ai dat de lună, ci de nevoia
de alceva.
Foame de tine și sete de tine ți-a fost
și lingă fintina neființei n-ai cuvîntat.
tremurătoare, nici lumină n-a fost în noapte
adîncă. La urmă ce s-a-ntîmplat
nu spună nimeni. Nu rivniți acest cînt:
dacă l-am scris, mai întîi am murit.

PACEA

Iată că noi ne întrebăm dacă sîntem
într-adevăr necesari
într-o lume poate nu cu totul născută din
necesitate și ordine.
Iată-ne căzuți, ridicați, iată-ne înclinați să mușcăm
din propria noastră fericire,
propriul nostru adevăr să-l distrugem, să construim
pe ruine.
Iată-ne asociați erorii ca unui adevăr mai
mic,
învîrtindu-ne-n hău ca o planetă cu totul
părăsită
în rotunjimea spațiului.
Iată-ne acumulînd, zi de zi, mica avere
de erori.
uzați de obișnuință ca o monedă
a cărei efigie se șterge.
Iată-ne învățați cu vinovăția noastră ca
o vîslă-n noroi
făcuți din noroi și din lemn sărac foarte,
putred aproape, dar poate amintindu-și
pădurea,
lumina-i preaverde strecurată-n cărări
peste proaspete flori desfăcute-n poeni.
Și visla se înalță în aer ca un drapel
și urcă în aer lumina-o rivneste
și cade din nou cu răsunet adînc
în urmbratecul loc.

II.

E vechi obiceiul nostru de a gîndi,
obiceiul nostru de a dori și iubi
După cum vechi e obiceiul de-a ne reface în fiecare
zi
ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat,
ca și cum în fiecare ceas s-ar lumina în noi
o posibilitate,
ceva în sfîrșit luminos care ne-ar ațița de departe,
ca un semn făcut de cineva,
vag nu cu totul explicabil și îndepărtat.
E foarte greu să nu ne credem siguri,
să deschidem ochii asupra unei realități mai sumbre,
să acceptăm cu o resemnare ce poate nici nu ne-o
putem imagina măcar,
acest ceva atît de sigur și supus ce-l observăm în toate
zilele jur împrejurul nostru îndărătnic,
acest ceva făcut din implacabilă tăcere, în urma
căruia chiar credem că ghicim
un mers al unor pași subtili și o întoarcere a lor
în întuneric.
Dar totul ar putea să sune doar
îndepărtat. în orice caz,
dincolo de zidul de tăcere, acela, da, reductibil la
un sens,
ca un lemn cu contur mizerabil
sau o piatră cu aspră greutate și greu de cîntărit.
Dar aici ne aflăm în fața unei mutenii de
o asemenea grosime
de parcă n-ar fi avut niciodată vreo ușă
și e inutil să-ți lipești urechea ca să auzi prin ea
un zgomot ușor,
murmurul incoerent al unei conversații în
somn,
căderea unei pietre în apă,
tremurătoare o clipă, înăbușită apoi, ca
o aripă iute,
potolită apoi și strălucitoare, ca o aripă iute
într-o
imobilitate infinită.

SENZAȚIA NIMICULUI

Dincolo de orice, are ceva de dulce
cădere departe în jos: în puritatea
metafizică, în lumina
sublimă a nimicului.
În vidul cubic, în numărul
de foc. E vîlvătaia
ce arde. În miezul ei
nu bate nici un vînt. E foc
pur, nimic pur. Fără credință
e, fără cuprins. Reducția cercului la un
punct, la o cifră ce suferă.
Căci grozavă-i durerea simbolică
fără materia nesigură ce o încarnează.
E imobilitatea suferinței
în sine... Ca noaptea
care niciodată
nu s-ar lumina

În românește de
Angela TEODORESCU

Hart Crane

Harold Hart Crane, apreciat unanim atît de critica literară din Statele Unite cît și de cea din alte țări ale lumii, drept una din figurile majore ale poeziei moderne americane s-a născut la 21 iulie 1899 în orașul Garettsville, statul Ohio. Publică pentru prima oară la vîrsta de cincisprezece ani, dar consacrarea îi este adusă de volumul de poezii intitulat White Buildings *(Clădiri Albe, 1926). În 1930 publică cel de al doilea și totodată ultimul său volum* The Bridge *(Podul), un amplu poem epic în opt părți, conceput drept un nou mit al Americii, o epopee a civilizației tehnologice La 27 aprilie 1932, o întîmplare tragică pune capăt vieții scurte și zbuciumate a acestui original poet american.*

Poezia lui Crane, de o rară concentrare și forță lirică, se identifică total cu unul dintre cele mai spectaculoase momente ale emancipării artelor în America secolului al 20-lea — deceniul al treilea, anii de glorie ai modernismului. Filtrînd cele mai bune tradiții ale poeziei americane prin prisma experimentului, creația sa este cu atît mai interesantă cu cît extrema condensare verbală la nivelul metaforei, ambiguitatea întreținută de distorsionarea sintaxei și de o logică a metaforei bazată pe utilizarea potențialului conotativ al cuvintelor, creează un ermetism care se înscrie printre cele mai bune realizări ale modernismului american de factură post-romantică.

Rodica MIHĂILĂ

QUAKER HILL

Văd numai idealul. Dar pe acest pămînt
nici un ideal nu a fost vreodată
pe deplin încununat de succes.
ISADORA DUNCAN

Țes gențianele fire
Pe roșii urzeli de arțar
EMILY DICKINSON

Din ochi nu li se șterge perspectiva;
Păstrează-al primăverii blînd zapis
Unind în august ceruri înghețate
Cu martie; voci ce nu mai au alt vis
Decît zăpadă, iarbă, ființa lor
Printr-un bogat halou — și nici nu cer
Să vadă al anotimpurilor zbor.
Pe miriștea de-un an slăvesc și pier.

Stingace, calcă greu, fără sfială...
Noi care facem cidru-n teasc privim —
Gustînd strălucitoarea plictiseală,
Ciocnind al prieteniei acru vin,
Înfringem răzbunări, minii (dar gluma
Cînd taie prea adînc spre-o fi hazlie?)
Păstrăm credința-n oameni care țanțoși
Ca noi dărîmă-o veselă stafie.

Și-n hanul alb, bătrînul Mizzentop —
Mansarda urcă-n stoică-nălțime
Etaje stivuite pînă sus.
Lung șir țintind la fețe din vechime,
Pe deal ferestre licăr la apus
De-o pînză de răbdare grea, tăcută...
Arțarii, foste rezervații trec
Prin ochii lor sub zarea-n vis văzută!

De sus de pe cupolă, treci cu ochii
Trei granițe de state; am văzut
Privirea morții rătăcind încet
Prin patru zări de nimenea știute...:
Pe drumul dinspre semafoare vin

DIN LIRICA LUMII

În weekend țarii golfului, să joace;
Coboară lacomi după puncte, duc
Pe umăr bețe, pufăind trabuc.

Rămîne țara a Făgăduinței
În circiumi, pentru agentul funciar;
Beau gin fizz pe ascuns, și Hoollywood,
Cuib de amor, le freamătă-n pahar.
În Casa Sfîntă (acum hotel New Avalon)
Se urlă-n difuzoare un bun venit
De nimeni viețuind aici pe vremuri
Cu Prietenii, vreodată auzit.

Vicleni vecini istoria mai are;
Străvechea masă e ipotecată
De-un cariu; iar Powitzky la vînzare
A luat-o ieftin — lustrul ca de fată
Bătrînă a vremii vechi s-a ros mereu...
Cine-n arendă timp, pieire, ține?
De cine-n veci tiparul e distrus?
Unde-s ai mei, patriarhala rasă?

Domnesc dintre cei morți clici resemnate.
Singe-n zăpadă curse tihna lor;
Ianchei scalpați, de unde mai departe
Ucisul trib îmi e însoțitor:
Alung blestemul stirpei despărțite!
Din Birch Hill prin șantaj cu posta vin
Drepturi de-ntîi născut, apriga filă
Deschisă spre-a se scrie un nou destin...

Astfel din văzul șoimului cobori
Ca viermele, cînd ochiul său preschimbă
În dragoste o lume Porții dusă —
Cu umilința veștii deja spusă,
La a întîrziatului sosire!
Cu suflet frînt — să iei pe limbă fire
Din acest sul de praf — te roagă, ascultă,
Preschimbă-n liniști suferința mută

A lor — Emily, Isadora! clar,
Prin roua grea pe-al ulmilor altar
Răsună pe trei note graiul lunii —
Da, vrerii slabe bici, tu spaima lumii
Cojește-o, frînge suflete, salvînd,
Acea răbdare, și-al iubirii gînd
Să-l aperi de durere și sfîrșit —
Cad frunze —
frunze —
toamna —
au pierit —

PODULUI BROOKLYN

Cu zorii, reci, din molcoma ta undă
Aripi de pescăruș rotesc pe ape
Inele albe de tumult, și-urcă
Din lănțuita mare libertatea —

Apoi în arcul pur toate-au pierit,
Fantome precum pînze ce-ar pluti
În pagina cu cifre rînduite;
Și liftul ne-a scăpat de altă zi...

La cinema, un panoramic truc,
Mulțimea soarbe-n sclipitor prim plan
Preziceri oarbe, iute răvășind
Alți ochi în fața aceluiași ecran;

Cadența ta în port de-argint îmi pare
Și soarele că-n pași ți s-ar ivi,
Necheltuind de tot a ta mișcare,
Căci însăși libertatea te-ar opri!

Dintr-un metrou, o pivniță sau pod
Spre parapet grăbește un nebun;
Se-apleacă, bluza-i șuieră de vînt
Din caravana mută cade-un clovn.

De sus amiaza-n Wall Street se strecoară,
Și sfîșie-n dinți un cer de-acetilenă;
Duse de nori, rotiri de macarale...
Atlanticul răsuflă mut în cabluri.

Ascuns cum cerul celor vechi împarți
Răsplată, titlul de anonimat,
Cel ce de vremi nu poate fi furat:
De sus iertarea, mila ta coboară.

Altar și harpă, trup miniei tale,
(Cum să aline truda cor de strune?)
Prag al făgăduinței de profet,
Suspin de dor și-a pariei rugăciune, —

Din nou prin graiul tău întreg și iute
Trafic, lumini, suspin imaculat
De stele, veșnic viu în calea ta:
La pieptul tău iar noaptea s-a urcat.

Pe chei am așteptat sub umbra ta,
Ce doar în beznă poate să se vadă.
S-au desfăcut pachetele de foc,
Un an de fier de-acum pieri-n zăpadă...:

Vis al cîmpiei, boltă peste mare,
Ca rîul de sub tine fără somn,
În suflete să lași să se coboare
Arcul tău, mit ce suie către Domn.

În românește de Rodica MIHĂILĂ
și Irina GRIGORESCU

COLEGIUL DE REDACȚIE

ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon: 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

Medalie pentru viitorul întregii omeniri

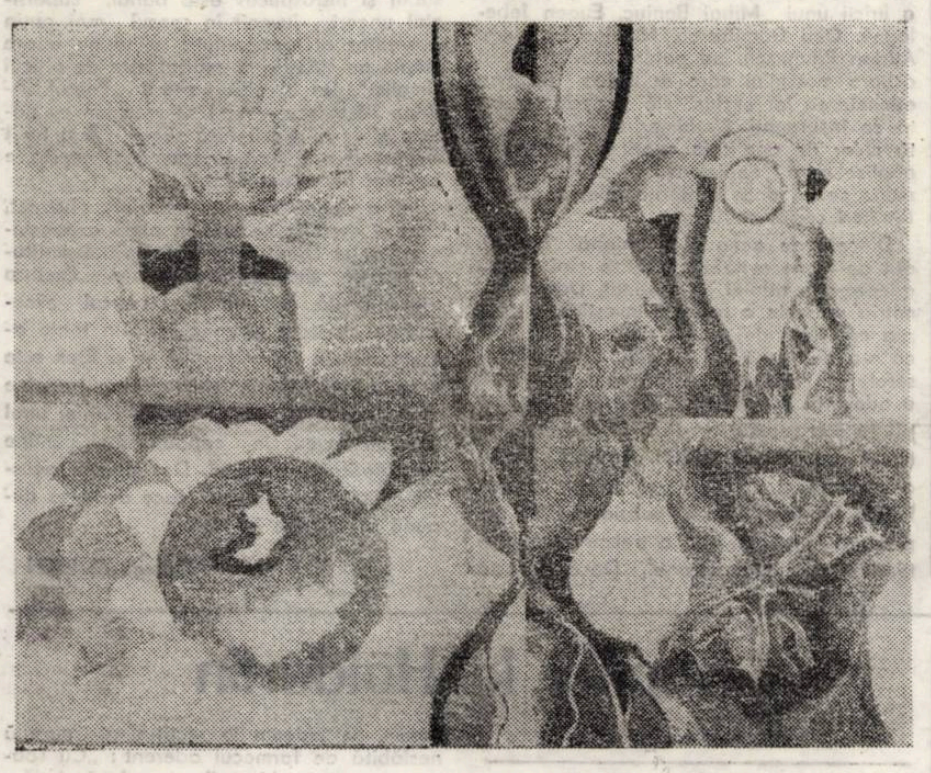

GHEORGHE VĂLEANU : Grădina Icarului

Pacea și prosperitatea sînt probleme ale civilizației contemporane.

În vreme ce lumea merge spre viitor, cele mai strălucite minți și cele mai distinse suflete ale ei atenționează asupra pericolului războiului, foamei... Războiul este o stare de înapoiere a întregii lumi, pe orice meridian... s-ar declanșa el.

O lume mai dreaptă și mai bună **înseamnă** o planetă a păcii, a unei noi ordini economice, **a demnității și libertății** fiecărei națiuni.

România este, în vreme ce lumea merge spre viitor, o prezență activă militantă, un teritoriu în care se gîndește și se acționează pentru pacea întregului pămînt.

Principiile susținute și aplicate de țara noastră, în diverse prilejuri, în confruntările de pe arena internațională au reținut atenția și se bucură de respect deoarece ele conțin adevăruri valabile la scară planetară. Pentru România, pacea nu este un gînd privat, ci un viitor care se cuvine întregii omeniri.

Președintele Republicii Socialiste România a fost distins de către Institutul de relații internaționale din Roma cu Medalia de aur „pentru marea contribuție la promovarea păcii, bun universal al omului", precum și cu o medalie jubiliară emisă de institut cu prilejul celei de-a 35-a aniversări a eliberării României.

Sînt : un însemn al luptei neobosite pentru pace și un altul al prețuirii prezentului țării de la tribuna căreia s-au adresat îndemnuri la viitor acestui popor, celorlalte popoare.

Pacea este singura stare de viitor a întregii lumi, de pe orice meridian se ridică aripa ei, înseamnă construcție continuă a prezentului prosper. Tovarășei Elena Ceaușescu i-au fost înmînate, cu aceeași ocazie, medalia de aur pentru înalta sa contribuție științifică și tehnică la progresul românesc și mondial și medalia jubiliară consacrată glorioasei aniversări de la 23 August.

Între prezent și viitor, în România, ca și pe orice alt meridian, legătura este aceea dintre pace și prosperitate. În România, însă, pacea și prosperitatea sînt de-acum, în plină lumină.

„Este, într-adevăr, simbolic faptul că ați ales momentul înmînării acestei medalii tocmai cu puțin timp înainte de marea noastră sărbătoare națională" – **a spus, la ceremonie, tovarășul Nicolae Ceaușescu.** „În viața unei națiuni, 35 de ani nu sînt prea mulți. În natură și în univers, 35 de ani pot fi socotiți o clipă".

România este un simbol al păcii. De o clipă pentru eternizarea căreia, la scara planetei, se face totul aici și de aici.

O distincție ca aceea înmînată la 24 iulie Președintelui României este o medalie pentru viitorul întregii omeniri.

ORIZONT

ORIZONT 31

(593) ● 2 august 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pag. 1 leu

CONTEMPORANII ANUL 35

Spațiul în romanul românesc contemporan

Cornel Ungureanu pledează, într-un interviu din revista *Luceafărul*, pentru utilitatea unei geografii literare. Cercetări de asemenea natură s-au întreprins în sociologia literaturii. Robert Escarpit amintește, bunăoară, de hărți literare înfățișînd, în Franța, succesiunea generațiilor literare, ponderea ocupată de-a lungul a patru secole de istorie literară de una sau alta din provinciile franceze. La criticul timișorean termenul de geografie literară tinde să cîștige însă o semnificație mai complexă. El ar solicita conjuncția mai multor discipline, etnopsihologia printre altele, apelul la critica polivalentă. Spațiul geografic nu mai apare ca punct de reazăm ci doar ca punct de plecare în critica și istoria literară. Este cunoscut, de pildă, așa numitul spațiu al prozei ardelene. Scriitorilor de aici le este comună, pe lîngă obîrșia transmontană, efortul spre o arhitectură a romanului bine articulată, coerentă structurii epice. Slavici și Agîrbiceanu, Rebreanu și Pavel Dan, între romancierii contemporani Augustin Buzura, rămîn totuși personalități distincte și un scriitor ca Alexandru Ivasiuc, în pofida baștinei sale transilvane, nu se aliniază decît anevoie în spațiul amintit. Se vorbește și despre un spațiu al cîmpiei dunărene, reprezentat prin Zaharia Stancu și Marin Preda. Dar lirismul ce invadează în *Desculț* pînza epică este străin lui Marin Preda, după cum sporul de reflexivitate, tipic eroului său Ilie Moromete, prin firea lucrurilor e străin lui Darie. În aceste condiții, limbajul frust, direct, uneori chiar brutal, personajele de o robustețe virilă sînt date insuficiente pentru a caracteriza un comun spațiu epic. În sfîrșit, pentru a învedera cît de aproximativă este transpunerea spațiului geografic în literatură să mai pomenim un exemplu, un spațiu geografic circumscris, Brăila. Romanele lui Panait Istrati, Mihai Sebastian, Fănuș Neagu, brăilenii tustrei, anevoie s-ar putea încadra în coordonatele aceluiași spațiu. Ce legătură este între *Chira Chiralina* sau *Moș Anghel* și *Orașul cu salcîmi* ? Cum s-ar putea apropia cartea lui Sebastian, în-

(Continuare în pag. a VI-a)

IMNELE PATRIEI

CARMEN FIRAN

Zbor de lumină

Pămînt rotit
cu miresme de brad
și gust de zăpadă
te caut
în floarea soarelui –
miraculos
veșmînt de iubire.

Patrie lebădă
cu dulci lunecări
peste genele noastre
te descopăr
în apa dimineții –
necuprins zbor
de lumină.

Replici la Hölderlin

În **Hesperia** St. Aug. Doinaș rămîne același poet al culturii și al serbărilor intelectului pe care prea bine îl știm, noutatea versurilor sale venind din alternarea temelor și mijloacelor, nicidecum din modificarea atitudinii lirice fundamentale. Ciclul care dă numele volumului pare să fie un fel de excrescență lirică originală a traducerilor făcute de autor din Hölderlin. Totul, de la titlu și mottouri pînă la motive, mișcări și tonalități, confirmă această ipoteză. Opțiune și aderență organică în același timp, prin Hölderlin, poetul nostru își mărturisește stirpea spirituală.

Căci, evident, nu e vorba de o simplă preluare epigonică sau, cu atît mai puțin, de un mimetism involuntar. Doinaș se angajează cu marele său predecesor într-un dialog plin de răspundere artistică, istorică și metafizică. Poemele sale sînt veritabile replici la Hölderlin, chiar dacă uneori pretextul îl oferă numai cîte o imagine ori un vers.

Poemul care deschide volumul e un fel de „artă poetică" deghizată : se intitulează **Cuvîntarea Scribului** și celebrează figura și gestul aceluia care e în stare să oprească clipa făcînd-o să dăinuie pe un papirus. Scribul e deținătorul trecutului și faraonii înșiși ajung la noi mumificați în cuvintele lui : „... Dar numele lor / eu,

(Continuare în pag. a II-a)

CRONICA LITERARĂ

Aurel Turcuş

Păzitorul stelelor

(Editura Facla, 1979)

Primul lucru vizibil în volumul de debut al lui Aurel Turcuş **(Umbra riului,** 1972) era aspectul programatic al poeziei, împrejurarea că aceasta îşi căuta o justificare în explorarea unor orizonturi spirituale distincte. Interesat de etnografie şi folclor, cu lecturi şi studii concretizate în aceste domenii, Aurel Turcuş practica, în prima culegere lirică (dar, nu mai puţin în cea de-a doua, recent apărută la Editura Facla : **Păzitorul stelelor)** o poezie de concepţie, ritualică mai mult prin raportare la toposuri folclorice, solemnă prin voinţa de a proiecta în mit o realitate imediat perceptibilă. Cunoscătorul într-ale mitologiei şi miturilor poetiza (astăzi : poetizează) energic în marginea unor toposuri consacrate de poeţii tradiţionalişti („vatra satului", „umbrele strămoşilor", „guri de plai" etc.), prelucra motive de basm, de legendă, ritmuri ale poeziei populare. Poezia lui Blaga putea oferi debutantului un model de prestigiu şi un îndemn, poemele din primele volume ale lui Gheorghe Pituţ (alt reper acceptabil, uneori, rămîne Ion Gheorghe) argumente şi un termen de comparaţie pentru propriile prestaţii poetice : „Pe dealuri, oile / Şi Z cu pajiştea-atîrnată / de privire, / lînă răsucită / pe fulgere,-ncilcind / pădurile. / Umblă de la rădăcină / la rădăcină, / să rupă firele pe şapte căi, / la-ncrucişări / laptele dintr-o vară / vamă îl dă / şerpilor străjeri . . ." **(Vamă).**

Neschimbat în **Păzitorul stelelor,** Aurel Turcuş scrie o poezie „de concepţie", organizată după un tipar uşor relevabil, limpede pentru cel care posedă cheia referinţelor cărturăreşti. O poezie cu aparat alegoric, de regulă, ce-şi propune să scoată înţelesuri „metafizice" din imprejurări comune ale existenţei, adoptînd, pentru nevoile „demonstraţiei", un cadru mitic, neguros (mai mult sau mai puţin), cosmic de preferinţă : „Dealul pe care era casa păstorului / a alunecat pe o margine de cer, / cu o singură stea. Abur de lapte / se ridica din vatra scufundată ;

Evident, predilecţia aceasta pentru viziuni mitice, legendare şi mari concepte existenţiale, dorinţa de a conferi poeziei o aură enigmatică nu sînt numai ale lui Aurel Turcuş. Poezia tradiţională a ultimelor decenii şi-a făcut o preocupare de căpătîi din a glosa despre sat în termeni capitali (pe urmele lui Blaga nu o singură dată), din solicitarea fabulosului, din a produce, pornind de la folclor ori de la alte surse, (ample) viziuni cosmogonice. Aliniate unor astfel de preocupări, poemele lui Aurel Turcuş pot vorbi, de pildă, despre o „matrice" a izvoarelor, despre un „dor cosmic" („Cărbune al dorului cosmic / îmi este limba-ancoră / pentru corabia / închipuitelor stele" – **Loc meteoric),** despre Etern, „masca de vasilisc", „vămile sîngelui", „sufletul apei" şi altele asemeni în care reprezentări antropomorfe întîlnesc raportări la arhetipuri mitice ori categorii filosofice. Fără să depună prea mare efort, cititorul înţelege că esenţialul în poemele lui Aurel Turcuş îl constituie aspiraţia reflexivă, efortul speculativ pornind de la „pretexte" folclorice ori livreşti. Sentimentalismul, cît este, are de obicei în poeme un rol subaltern, de a agrementa încercări parabolice, tablouri mitice, peisaje cosmice (în **Pajura,** de pildă, una dintre cele mai reuşite poeme ale volumului : „Ne naştem / cu o acvilă în stern ; / noi o purtăm / sau ea ne poartă / într-o alunecare / pe Etern / către-un tărîm /albit pe hartă ? / Pe firul zborului – / sus-josul, / simţi ? foamea pajurel / se umple / din trupul nostru, / albind osul / ce-aburâ rece / peste timple").

Fapt semnificativ pentru natura poeziei lui Aurel Turcuş : în **Păzitorul stelelor** sînt puţine texte cu adevărat „lirice", lipseşte (dacă facem abstracţie de cîteva poeme convenţionale ori de ecou folcloric, canonice şi, prin urmare, irelevante sentimental) poezia erotică. Interesant se dovedeşte autorul exclusiv în versurile de suflu scurt, fără retorică, sibilinice, sentenţioase, cumva, de efecte remarcabile mai ales cînd se desprind de o frazare dificultuoasă. Iată un sinaur poem de o asemenea factură, sensibil epurat de elemente de prisos, decupat dintr-o extatică viziune blagiană : „Între roata de moară / şi apă, / o lume-ntreagă / poate să-ncapă. / Pleoapa / dintre cer şi iris / e mantia / lungului vis" **(Lume şi pleoapă).**

Poezia lui Aurel Turcuş rămîne, în **Păzitorul stelelor,** tot la fel de mult ca în momentul debutului, rezultatul adeziunilor unui autor, prin informaţie şi formaţie, tradiţionalist.

Lucian ALEXIU

Daniel Dimitriu

Ares şi Eros

(Editura Junimea, 1978)

Mai mulţi ani la rînd comentator consecvent al poeziei româneşti contemporane, Daniel Dimitriu a ţinut să-şi fructifice experienţa acumulată într-un volum de sinteză, sfidînd într-un fel acea modalitate (posibilitate) facilă de întocmire a volumului prin simpla însumare a unui număr oarecare de cronici. Într-adevăr, **Ares şi Eros** nu ignoră recenziile publicate în paginile **Convorbirilor literare,** dar nu se rezumă la ele.

În prima parte a cărţii, **Poezia insurgentă,** ne avertizează Daniel Dimitriu, vom găsi grupaţi „poeţi al căror temperament s-a conjugat cu un anume determinism istoric, văzut cu precădere din unghiul socialului şi politicului". De asemenea, se specifică : „Insurgenţa în sine, nesubordonată determinismului respectiv, nu m-a interesat pentru această carte, se înţelege". Dacă nu putem contesta sub nici un chip implicarea socială şi politică a liricii unui Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Geo Dumitrescu, Nicolae Labiş sau Adrian Păunescu, ne putem întreba totuşi asupra motivului care ar putea justifica etichetarea lor exclusivistă şi nediferenţiată ca **insurgenţi.** Nedumerirea este întărită chiar de analizele cuprinse în capitol, analize care depistează în suficient de multe cazuri doar prezenţa unei poezii cu trimiteri social-politice.

Dincolo de această benignă dilemă, atît de lesne evitabilă printr-o mai bună adecvare a titlului la conţinut, Daniel Dimitriu reuşeşte o rodnică investigaţie asupra creaţiilor de marcă dintr-un gen liric ce n-a dus lipsă de exegeţi. Portretele inserate nu sînt unidimensionale, aşa cum e adevărat că ne-am fi aşteptat, poezia aflată sub semnul lui Ares fiind doar pretextul unor mici crochiuri. Aceeaşi situaţie o întîlneşti şi în cel de-al doilea capitol, **Feţele lui Eros,** unde poezia erotică reprezintă numai pivotul a treisprezece profiluri lirice contemporane. Dacă această trădare deliberată a finalităţii indicate prin titlu este într-adevăr benefică pentru amploarea demersului, ea conduce totuşi la diluarea pe alocuri a analizei, la atenuarea profunzimii ei. În acelaşi timp, este cumva nedrept ca **ansamblul** operei unui poet să fie judecat şi apreciat valoric în funcţie de evoluţia poeziei sale erotice, poezie care are, este bine ştiut, o curbă a ei, specifică. Un exemplu : deşi se recunoaşte dintru început justeţea opiniei după care succesele Ninei Cassian nu se află în poezia de dragoste, creaţia sa de maturitate este judecată defavorabil din prisma nereuşitelor din lirica erotică.

Bineînţeles, carenţele de acest gen ţin într-o mare măsură de condiţia aparte a acestui volum, ambiţia adaptării cronicilor la exigenţele studiului de sinteză fiind nu numai costisitoare, ci şi riscantă. Disponibilităţile critice ale autorului sînt însă cu prisosinţă certificate în spaţiul analizei concrete. Pe acest plan, de fapt cel mai important în cazul unui debutant – Daniel Dimitriu ştie să-şi pună în valoare experienţa, ştie să demonstreze capacitatea de a evita inteligent drumurile prea bătătorite, locurile comune, truismele tot mai abundente generate de exacerbata proliferare a criticii de poezie. Deşi opiniile personale sînt în genere avansate discret, fără ostentaţie, poate chiar timid uneori, judecăţile critice, eliberate de balastul clemenţei şi circumspecţiei de altădată, degajă neaşteptate accente de maliţiozitate. Astfel, referindu-se la Mihai Beniuc, afirmă sentenţios : „Cînd se vrea subtil şi introspectiv este banal, superficial uneori, juvenil în sensul mai puţin avantajos al termenului ; cînd ne apare stăpîn pe situaţie şi exaltat este de obicei simplist", iar în altă parte : „Poetul (Adrian Păunescu – n.n.) se vrea om cu păcate şi le afişează fără sfială. A fi hulit înseamnă a fi luat în seamă şi acesta e cel mai important lucru".

Într-o epocă în care limbajul abstract, doct şi esoteric se află în plină expansiune, Daniel Dimitriu se arată fidel scriiturii clasice, simple, nesofisticate. Lectura este plăcută, antrenantă, discursul excelînd în claritate şi concizie. Din toate aceste puncte de vedere, **Ares şi Eros** este o carte interesantă, promiţătoare imagine a unui critic stăpîn pe uneltele sale, unul care se dovedeşte capabil să-şi domine cu autoritate subiectul. Dar asupra acestor calităţi volumul nu face decît să depună o mărturie în plus.

George ŞERBAN

Nevoia de impersonalitate

MARGINALII

A te ocupa de persoana lui Flaubert este incomod şi dă un sentiment de vinovăţie, căci scriitorul s-a împotrivit dinainte din răsputeri :

„Nu se mai poate trăi, se supără el pe un biograf. O dată ce eşti artist, trebuie ca domnii băcani, vameşii, funcţionarii de la registratură şi cizmarii să se distreze pe socoteala ta ! Se află unii care să le spună cît eşti de brun sau de blond, de glumeţ sau de melancolic, dedat la băutură ori amator de acordeon".

La fel gîndea, cum se ştie, despre relaţia cu propriile-i romane, cu arta în general : „. . . nimic nu-i mai slab, spune, decît s-o hrăneşti cu sentimente personale", deci „adio pentru totdeauna la tot ce-i personal, intim, relativ". Renunţa din capul locului la gîndul de a-şi scrie vreodată memoriile şi nici nu le-a scris. N-au lăsat memorii nici alţi scriitori şi faptul n-ar avea de ce să atragă atenţia dacă n-ar fi insistenta lepădare de sine a lui Flaubert în scrisori. Încît ne putem întreba ce sens mai profund are ea.

Ar fi de reţinut în primul rînd concepţia lui structurală despre roman. „Orice operă de artă trebuie să aibă un vîrf, o culme, să fie o piramidă şi să lumineze", adică să aibă un sens. „Or, nimic din toate astea în viaţă". Exigenţa ficţiunii este ca „totul să decurgă dintr-o concepţie şi ultima virgulă să depindă de planul general". Prin urmare, a te lăsa cuprins în scris de viaţa reală înseamnă a te depărta de artă: Ciudat este că Flaubert schiţează acest comentariu pe marginea Educaţiei sentimentale **unde tocmai asta făcuse, se apropiase de viaţa reală fără predeterminările balzaciene, sau ale lui proprii din** Doamna Bovary.

Aşadar, ar fi în interesul romancierului să evite viaţa, pe a lui însuşi în primul rînd. Cum romancierul este realist, ideea surprinde şi mai mult şi dă de gîndit că în voinţa flaubertiană de impersonalitate se ascunde altceva decît un principiu de estetică. Teama lui de viaţă se converteşte într-o repulsie faţă de efemer : „. . . simt un dezgust adînc faţă de jurnal, adică de efemer, de trecător, de tot ce este important astăzi iar mîine nu va mai fi". De unde încercarea parnasiană de a crea o artă sculpturală şi marmoreană, într-un contur definitiv.

Pe de altă parte, însă zgîriind doar puţin suprafaţa doi, sub impersonalitatea mult – prea mult, suspect de mult – afirmată de Flaubert, peste un alt dezgust, unul romantic şi baudelairian. Îl chinuie neputinţa de a se înălţa dincolo de lume, totul în jur i se pare opac, el însuşi se simte prea corporal : „Nu simt deloc nevoia să-mi scriu memoriile ; persoana mea însăşi îmi repugnă, iar obiectele din jur îmi par hidoase sau prosteşti".

Şi totuşi, în ciuda împotrivirii, o anumită premisă pentru proza de confesiune ar fi existat : „. . . nu-mi plac confesiunile, se justifică el, decît atunci cînd sînt excesive. Pentru ca un domn să te intereseze vorbindu-ţi despre persoana lui, trebuie ca el să fie exorbitant în bine sau în rău". Or, tocmai exorbitant a fost Flaubert, cum voi încerca să arăt. Dar atunci de ce n-a scris memorii, potrivit observaţiei de mai sus ? Mai întîi, pentru că s-a temut. A repetat în această privinţă experienţa lui Baudelaire. Căutînd adînc în sine eul pur, neîntinat – inconştientul imaginat de romanticii germani – Baudelaire descoperise cu spaimă un astfel de inconştient, unul tulbure şi obscur ; l-a numit abis. Tot aşa i s-a întîmplat lui Flaubert. A spus despre natură : „Îţi chinui mintea vrînd să înţelegi abisul care ne desparte de ea, dar şi mai grotesc e abisul ce ne desparte de noi înşine".

Reacţia literară a celor doi contemporani a fost asemănătoare : Baudelaire a încercat să se acopere cu rigoarea rece a versului parnasian, iar Flaubert s-a ascuns – cît a putut – sub masca autorului impersonal. Cine vrea să-l cunoască fără mască, îl va căuta în scrisori.

Livius CIOCÂRLIE

Replici la Hölderlin

(Urmare din pag. 1)

numai eu ! le conserv : ca mumii ale limbii / faraonii înnoptează pe tron".

Scribul acesta nu e decît o ipostază a Poetului, căci Hölderlin însuşi spunea : „. . . was bleibt stiften die Dichter" – „ceea ce rămîne întemeiază poeţii". Pe sugestiile acestui vers şi pe acelea ale unui mit autohton construieşte Doinaş o „mînăstire de sunet" : „Doamne, e vremea să vie poeţii ! Acum, / de lăsarea la vatră a florilor, cheamă-i ! / Uriţi sunt, şi firavi. Iar cei mai curaţi / se cunosc după felul / simplu cum poartă luneta cu lacrimi, cum iau / greutatea din lucruri, şi ţin în rezervă / o rouă divină. Şi citi nu sfîrşesc / cu aripi de şindrilă . . . / Pentru că graiul, ca flacăra, mistuie ; dar / inocent, doar în gurile lor delirează. / Şi astfel răscumpără ei, profeţind, / lăcomia vorbirii ; / astfel cuvîntul din pustă, mereu ocupat / să transporte pe-un drum pietruit cu vocale / povara istoriei, face popas / la izvoarele nopţii. / Suie pe schele, atunci, voievozi şi zidari, / pe cînd calfele-amestecă apa şi varul. / Durabilul însă demult s-a zidit / în văzduh – cu poeţii".

Cu toate că mai putem recunoaşte în aceste versuri o idee care a traversat întreg romantismul – cea a poetului văzut ca răscumpărător al omului – construcţia lirică a lui Doinaş rămîne de o neştirbită originalitate. Aceeaşi idee e prezentă într-un alt memorabil poem, **Ursitoarele,** care se vrea un răspuns la faimoasa întrebare hölderliniană : „Wozu Dichter in dürftiger Zeit ?" – „La ce bun poetul într-un timp secetos ?" : „Cel ce sădeşte uda-va cu lacrimă. / Nu orice lacrimă însă va fi / stingere-a lacrimei : numai Poeţii, / cînd plîng, ne răscumpără plînsul".

Nu sînt singurele „arte poetice" prezente în această carte ; finalul ei îl constituie un fel de Proclamaţie a drepturilor Poetului **(Habeas corpus poeticum),** mai precis, un îndemn la rectitudine morală neslăbită de farmecul aderent : „Cu soare sau cu muşchi umil pe stîncă, / păstrează-ţi sufletul cu vîrfu-n sus ! / Modestă demnitate, mai presus / ca inefabilul pe care-l treieri / în noaptea lumii, exaltat de greieri . . .".

E o mare severitate în „artele poetice" ale lui Doinaş, bucuria creaţiei este la el neîncetat măsurată de repere aşezate într-adins în afară. Poetul nu-şi primeşte în dar poezia, el trebuie s-o cucerească, adică s-o merite. Nu întîmplător, suavităţile şi candorile mărunte sînt atent drămuite în vederea unui mare avînt ideal. Jocul poetic e redus la minimum şi podoabele sînt lepădate ca un lest. Poemul îşi ia, de regulă, zborul muşcînd din pămîntul, de care s-a legat, al ideii. Doinaş vrea să fie crezut pe cuvînt şi ideea poetică e garanţia lui de autenticitate.

Prin tot ce are mai profund şi mai specific, iniţiativa sa pare să fie una de subminare a gratuităţii inseşi a poeziei. Subminare imposibilă altfel decît prin respectarea ei pînă la capăt. Abia după ce şi-a eliberat poezia de servituţi periferice, o face el să servească într-un chip esenţial.

Inocenţa vizionară hölderliniană îi rămîne însă străină. La rigorile estetice pe care singur şi le impune se adaugă o experienţă existenţială şi istorică de care nu poate face abstracţie. Îngerul său e un înger „cărunt", nu unul „de lapte", sufletul său e purtat „pe vîrfuri de sabie", viaţa lui se consumă altfel : „Arde la capete viaţa, dar altfel. / Căci seara, cînd stingem copiii cu basme, / foc inocent e-n auz întîmplarea, / dar gura ce-o spune-i funingine . . .".

Atitudinea faţă de poezie trece aici într-una faţă de existenţă.

Mircea MARTIN

PROIECTUL DIRECTIVELOR CONGRESULUI AL XII-LEA AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Epoca modernă a făcut din suprastructura politică cel mai important element al suprastructurii sociale. Incontestabil, că exercitarea funcțiilor politicului se bazează în socialism pe legătura forței politice conducătoare cu masele populare. Scopurile politice pot fi propuse în mod deschis maselor numai în cazul în care ele nu contravin și nu diverg de la aspirațiile acestora. Altfel, puterea politică avînd interese opuse maselor, dintre care cel suprem este menținerea sa ca putere politică, își ascunde scopurile, invocînd rațiuni supreme sau le sublimează, fundamentînd intenția acțiunilor viitoare. Este de la sine înțeles însă că o asemenea practică este posibilă și curentă numai în cazul existenței claselor sociale antagoniste.

Recentul proiect de Directive ale Congresului al XII-lea al P.C.R. este fără îndoială un exemplu de adresare politică directă și deschisă către mase, în același timp un apel la muncă constructivă și creatoare. Bazîndu-se pe studiul realităților din țara noastră dar și a tendințelor dezvoltării economice mondiale, proiectul de Directive desfășoară în fața noastră un program vast, concret și realist, program al activității și al principalelor orientări pînă în anul 2000.

Obiectivul fundamental al acestui program este continuarea edificării societății socialiste multilateral dezvoltate. România va intra într-o etapă superioară de dezvoltare **„în care vor avea loc afirmarea cu putere a revoluției tehnico-științifice contemporane în toate domeniile, accelerarea trecerii, pe baza acumulărilor cantitative obținute în cincinalele precedente la o nouă calitate a activității economico-sociale, ridicarea pe o treaptă și mai înaltă a gradului de bunăstare și civilizație al întregului popor, întărirea independenței și suveranității patriei noastre socialiste"** (Proiectul de Directive ale Congresului al XII-lea al P.C.R.).

Orientările principale ale activității noastre sociale în toate domeniile și cifrele cuprinse în Directive vorbesc de la sine despre nivelul și ritmul de dezvoltare actual al țării noastre, iar unele cifre sînt stabilite cu prudență, așa cum arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** în cuvîntarea la Plenara comună a C.C. al P.C.R. și Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României, deoarece indică posibilitățile și rezervele minime de care dispunem pentru dezvoltare.

Realizarea unui asemenea Program nu este posibilă fără idei, fără știință. Iată de ce, în unitate cu toate celelalte prevederi, o deosebită importanță se acordă cercetării științifice în toate domeniile. Congresul al XII-lea al P.C.R. va dezbate și adopta **Programul de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducere a progresului tehnic pînă în anul 1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000.** Cercetarea științifică în următoarele două decenii va fi orientată spre rezolvarea problemelor tehnice, economice și sociale pe care le cere mersul înainte al țării. Dar nu numai atît ; știința este ea însăși o forță nemijlocită de producție, un

Obiectivul fundamental

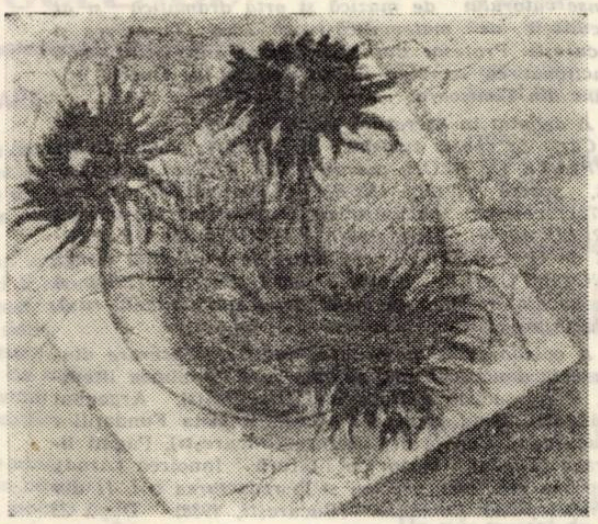

ROMUL NUȚIU : Gherghine

factor de progres dintre cei mai însemnați. Așa cum arăta secretarul general al partidului în cuvîntarea sa la Plenară, știința nu poate rămîne numai la căutarea soluțiilor pentru problemele practice deja existente. Cercetarea științifică trebuie să meargă înaintea practicii, să fie cu cel puțin cinci ani înaintea dezvoltării tehnicii și economiei, adică să deschidă ea însăși drumuri noi progresului în toate sferele existenței sociale. Numai atunci știința va corespunde numelui și menirii sale.

O asemenea concepție elimină ca nefondat practicismul îngust în orientarea cercetării științifice și dezvoltării științelor.

Orice om lucid nu poate decît s-o aprobe. Dar în același timp, ne putem da seama cu ușurință că această viziune asupra științei este una praxiologică. Știința și cercetarea științifică sînt privite ca acțiuni sociale cărora prin tematică și obiective, Directivele le stabilesc condițiile de eficiență în contextul intern și mondial din zilele noastre. Științele se vor ocupa de dezvoltarea bazei de materii prime și energie, de elaborarea tehnologiei care să asigure folosirea rațională a energiei, de modernizarea procesului de producție materială, de introducerea și extinderea unor sisteme de mecanizare și automatizare a proceselor de producție, de realizarea în agricultură a unor soiuri noi de plante și animale, de crearea și aplicarea tehnologiilor avansate care să sporească productivitatea muncii, de reducerea consumurilor și ridicarea eficienței economice în toate domeniile etc. Nu este nevoie de nici o analiză pentru a înțelege că aceste obiective prioritare sînt probleme-cheie ale dezvoltării economice. Ele nu se pot rezolva fără aportul științelor. Dar toate aspectele producției se bazează pe legile interne ale materiei ceea ce înseamnă că se află în linia de interes fundamental a științei, așa cum s-a constituit istoric. Iată de ce cercetarea științifică legată de producție nu poate fi pur aplicativă și oarecum secundară pentru știință ci dimpotrivă, face corp comun cu ceea ce poartă numele de **cercetare fundamentală.** Directivele accentuează, de fapt, necesitatea dezvoltării cercetării fundamentale în domeniul fizicii, chimiei, matematicii, biologiei și științelor tehnice, științe pe care putem spune că se bazează industria și agricultura modernă.

Dar dezvoltarea producției se realizează prin munca maselor și în vederea bunăstării lor. Tot atît de importantă este din acest punct de vedere cercetarea în domeniul științelor sociale, a legilor de constituire a relațiilor sociale, a formării conștiinței oamenilor, a valorizărilor după care se conduc sau pe care vor să le instituie în existența lor socială. Numai bazîndu-se pe cunoașterea legilor vieții sociale partidul poate fi forța politică ce garantează bunăstarea și fericirea poporului. Iată de ce Directivele acordă cercetării sociale importanța cuvenită.

Așteptăm Congresul al XII-lea al P.C.R. ca pe un eveniment de cea mai mare însemnătate pentru viitorul României.

Cornel HARANGUȘ

INDUSTRIALIZAREA SOCIALISTĂ PE O TREAPTĂ SUPERIOARĂ

În anii cincinalului 1981-1985 va continua dezvoltarea în ritm înalt a întregii economii naționale, se vor accentua afirmarea revoluției tehnico-științifice și realizarea unei noi calități în toate domeniile de activitate.

Continuarea pe o treaptă superioară a politicii de **industrializare socialistă** reprezintă una din trăsăturile distinctive ale perioadei următoare. Se are în vedere ca industria să se dezvolte într-un ritm înalt, de 8-9 la sută în medie anual. Unele ramuri vor crește și mai mult : construcția de mașini într-un ritm de 10,7-11,7 la sută, iar chimia de circa 9-9,8 la sută. Concomitent se vor produce importante mutații calitative, care vizează **ridicarea gradului de tehnicitate a tuturor ramurilor industriale prin promovarea largă a mecanizării, automatizării și cibernetizării producției, introducerea celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii.**

În cadrul industriei se prevede dezvoltarea intensivă a ramurilor și subramurilor prelucrătoare care asigură promovarea progresului tehnic, creșterea calității produselor, valorificarea superioară a resurselor de materii prime, materiale, energie și combustibili. Această orientare este concretizată prin aceea că industria prelucrătoare va crește într-un ritm mediu anual mult mai rapid decît cel pe ansamblul industriei ; în acest cadru metalurgia, construcțiile de mașini, chimia și industria bunurilor de consum – ramuri prelucrătoare de bază – vor deține în 1985 peste 90 la sută din producția industrială.

Situația creată de criza mondială de energie și petrol implică o anumită **restructurare a dezvoltării industriale în viitor,** în sensul punerii unui accent mai mare pe ramurile și subramurile de vîrf, pe extinderea producției sectoarelor mici consumatoare de energie și materii prime și limitarea la strictul necesar a produselor energointensive, mergîndu-se pînă la a se renunța la unele capacități de producție din categoria celor mari consumatoare de petrol și energie. Astfel, dacă producția industrială va spori în viitorul cincinal de circa 1,5 ori, producția mijloacelor de automatizare și ale tehnicii de calcul va crește de 2,1-2,3 ori, cea a produselor industriei de mecanică fină, optică, echipamente și elemente hidraulice și pneumatice de 2,7-3 ori, cea de mașini-unelte pentru așchierea metalelor de 2-2,2 ori. Același fenomen poate fi remarcat și în industria chimică, ramură în care se acordă, de asemenea, prioritate produselor de sinteză, subramurilor care valorifică superior resursele de materii prime interne. **Industria constructoare de mașini și chimia vor deține în anul 1985 o pondere de 50 la sută în ansamblul producției industriale,** față de numai 44 la sută în anul 1980. Dezvoltarea de ansamblu a producției accentuează **creșterea industriei mici și artizanatului** care urmează să sporească într-un ritm mediu anual de circa 15 la sută.

După cum se precizează în proiectul de Directive, în perioada 1981-1985 se prevede punerea în funcțiune a peste 1.200 capacități noi și modernizarea a circa 1.100 unități existente în industrie. Se trece la o treaptă superioară a echilibrului între județe și anume apropierea în ce privește producția pe locuitor. În viitorul cincinal, în fiecare județ se va realiza o producție industrială pe locuitor de cel puțin 50.000 lei. Referindu-se la noua concepție de repartizare a forțelor de producție pe teritoriu, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** sublinia că **„aceasta corespunde într-adevăr politicii generale a partidului nostru, atît sociale cît și naționale, de dezvoltare corespunzătoare a tuturor zonelor, de asigurare a unor condiții de muncă și viață egale pentru toți membrii societății, pentru toți cetățenii patriei, fără deosebire de naționalitate".**

Repartizarea investițiilor pe teritoriu urmărește sporirea cu prioritate a producției industriale pe locuitor în județele cu nivel mai redus de dezvoltare, creșterea gradului de ocupare a forței de muncă și limitarea pe această bază a migrației populației spre centrele dezvoltate economic, **transformarea unui număr cît mai mare de orașe și comune în unități administrativ-teritoriale complexe,** în stare să asigure locuitorilor condiții tot mai bune de muncă și de viață, posibilități superioare de a se bucura de binefacerile civilizației socialiste. **Pînă la sfîrșitul cincinalului viitor, 890 de localități vor dispune de unități industriale cu activitate permanentă ; se vor crea noi obiective ale industriei mici de stat și cooperatiste, ajungîndu-se practic ca toate orașele și comunele să dispună de unități cu activitate industrială.** În perspectivă se are în vedere ca în județele cu un înalt nivel de dezvoltare, inclusiv în Capitală, să nu se mai amplaseze noi unități industriale. Mai mult chiar, unele unități de mai mică tehnicitate vor fi mutate treptat în localitățile din jurul orașelor, în toate județele respective, iar cele din București în județul Ilfov.

Necesitățile mereu mai mari impuse de progresul industrial rapid al țării implică dezvoltarea accentuată a bazei proprii de materii prime și resurse energetice. În acest sens, proiectul de Directive prevede identificarea a noi substanțe utile, noi minereuri care să asigure într-o măsură mai mare nevoile interne de materii prime și materiale ale economiei. O atenție dintre cele mai mari presupune activitatea de descoperire a noi rezerve de petrol, gaze și cărbune și de punere a lor în valoare. **În următorul deceniu, România urmează să devină independentă din punct de vedere al energiei și combustibilului, să nu mai depindă de import în aceste domenii.** Între preocupările principale vizînd asigurarea bazei materiale pentru activitatea de producție, un loc important îl ocupă recuperarea și refolosirea materialelor. Aceasta duce la o mare economie de materiale, oțeluri speciale, energie, muncă și ușurează soluționarea problemelor aprovizionării. Într-un mod analog se pune problema recuperării și reconditionării pieselor de schimb.

Dezvoltarea prevăzută a industriei se bazează pe **sporirea eficienței economice** prin creșterea productivității muncii, reducerea costurilor totale și materiale, gospodărirea cu înalt spirit de răspundere a tuturor materiilor prime, materialelor, energiei și combustibililor, prin ridicarea gradului de valorificare a lor pentru obținerea unei producții superioare pe fiecare unitate de materie primă.

Filip PAȚAC

PREZENTE LITERARE

GEORGE DRUMUR

IDEEA DE NAŞTERE

Ideea de naştere : ce dură-ncordare,
Ascunsă în seminţe-n izvoare, în mare,
In lucruri ce nu se ştiu lăuda nicicind,
Ascultă numai liniştea din inimi şi din gind,
O linişte abia urzită, – ca-n zăpezi –
Asemenea luminii foşnind peste amiezi.

Din răsuflarea firului, înceată şi timidă,
Se naşte-ntiia dimineaţă de silfidă,
Plutind ca vălul de mireasă unduind uşor,
Cind mirii s-au desprins din pinze şi decor.

CU-ACESTE ORE

Curg orele încetinindu-şi pasul
In preajm-amurgurilor grele de culori,
Urcind din liniştea ascunsă printre flori,
Se-aud arar cum îşi strecoară glasul

Spre guri de buciume – şi poate spre candori,
Spre bronzul din statui, prelins de ceasul
Ne-atins de primeniri, uitat. Popasul
Rîvnit de lucruri se ascunde prin ninsori.

Cu-aceste ore mă înfăşur, uneori,
Ca-ntr-o eşarfă-albastră, străvezie, –
Şi parcă zbor spre amintiri şi sărbători.

Iar de vreodată ochi-mi întîrzie
Pe colţuri de lumini ivite-n zori,
Simt plinul zilei mele cum re-nvie.

TIMPUL CIMPIILOR

Timpul cimpiilor mele de toamnă
Sună din buciume albe de tei,
Umbre pălesc, se subţie, se-ndeamnă
Drumul ultim cu plopi singurei.

Cintecul meu printre aripi de fluturi,
Ceţuri şi vinturi uşor ocolind,
Trece prin lemnul pădurii, prin ciuturi,
Pină revine din nou în colind.

De se ascunde prin colţuri de brumă,
Curge ca lacrima-n virf de secundă, –
Caldă şi limpede pin-o zugrumă
Paşii de pasăre-n seara rotundă.

Dulce e umbletul timpului, dulce,
Cind se strecoară prin fructe, prin ani,
Cind netezeşte culori să se culce,
Ori cind răsuflă prin zorii silvani.

Timpul cimpiilor mele, el, blindul,
Imperceptibil re-apare pe-aici.
Inima-l simte, îl simte şi gindul,
Ca pe-o poveste cu zeci de pitici...

GEORGE DRUMUR. — Născut la 14 martie 1913, în localitatea Mănăstirea Horecii (nordul Moldovei). Licenţiat în ştiinţe juridice, Bucureşti. Absolvent al Conservatorului de muzică şi artă dramatică şi al Facultăţii de matematică-fizică din Timişoara şi Bucureşti. Profesor din 1933. Intre anii 1955-1974, a funcţionat ca secretar literar-muzical al Operei române din Timişoara

A debutat în literatură în anul 1933.

Cărţi de poezii tipărite : SOLSTIŢII, poeme (1935), SUFLETE IN AZUR, poeme (1940), VATRA CU STELE, poeme (1942), INSEMNELE ANILOR, poeme (1973) ; versiuni româneşti ale unor libretе de operă : ORFEU de W Gluck (1938), PESCUITORII DE PERLE de G Bizet (1959), NORMA de V Bellini (1968), ANOTIMPURILE, oratoriu, de J. Haydn (1960). A tradus din limbile : germană, franceză, italiană, rusă, cehă, slovacă.

A colaborat la majoritatea revistelor literare dintre cele două războaie, printre care : Junimea literară, Viaţa socială a Bucovinei *(Bucureşti),* Argonaut *(Rădăuţi),* Gind românesc *(Cluj),* Revista Fundaţiilor *(Bucureşti),* Convorbiri literare *(Bucureşti),* Pagini literare *(Turda),* Bucovina literară, Innoirea *(Arad),* Suceava *etc., etc., precum şi la redactarea vol. II din „Enciclopedia României" (Bucureşti, 1938). După 23 august 1944, a colaborat la* Vrerea, Scrisul bănăţean, Orizont, Drapelul roşu, Die Wahrheit *(Timişoara),* Zori noi *(Suceava),* Cadran *(Bucureşti),* Lumina *(R.S.F. Iugoslavia) etc.*

Este membru titular al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România

CLIPELE-FLUTURI

Tot mai visez la fluturii de toamnă,
Elegiaci şi galbeni şi-argintii,
Cum ameţiţi de brume îşi însemnă
Intoarcerile-n ierburi netîrzii.

Vopsite umbre seara mă-nconjoară,
Incerte şi fragile tremurind,
Tresar şi mă întreb : odinioară
De ce-au plecat cu toate rind pe rind.

De ce şi-au strins în chingi acele ore,
Purtindu-le prin viscole şi ploi,
Cind zilele creşteau tot mai sonore,
Ca aburii de piine nouă printre noi ?

Trec clipele ca fluturii buimaci
Involburind şi vise şi cuvinte ;
Şi poţi, oricind, cu-aurore să-i îmbraci
Să nu se stingă-ntr-un pustiu fierbinte.

Tu, fire, dă-le numai noi veşminte !...

CITEODATĂ MIINILE

Citeodată miinile noastre tac îndelung,
acoperindu-se de uimire,
precum apele, neabătut de adinci,
în faţa trecerii prin solstiţii.

Citeodată miinile noastre devin anotimpuri
în apropierea lucrurilor de toamnă,
cind prunii, lepădindu-se de arşiţa verii,
se învelesc în primele amurguri,
în ceţuri vinete, în brume,
înainte de adormire.

In aceste clipe, prielnice visului,
cuprind cu braţele făcute arc
ce-a mai rămas din orele de cină ;
îmi şterg de mirişti umbra, buna,
ca pe o batistă stoarsă de sudori –
şi mai adaug încă-un salt
spre pomii cei de lingă drum
în aşteptarea albului de flori,
să nu fiu singur.

PRIVIREA LUI BĂLCESCU

Asemenea albastrei scurgeri a amiezii,
Pe Topolog, dinspre obirşii transilvane,
Privirea lui Bălcescu, pururea arzindă,
Avea ades străfulgerările zăpezii,
Cind se îndoaie stelele peste orcane
Sunind ca lacrima în preajmă de izbîndă.

Ardea, precum culorile în primăvară,
Cu licăr tăinuit, ca viaţa în seminţe,
Reinnodind nădejdile străvechi steme
Cu dorul libertăţii pîlpîind în ţară
Nicicind atit de încărcate cu credinţe
Străluminind prin obeliscuri şi embleme.

Privirea lui de zări, cit Dunărea de-ntinsă,
Străbune vreri lega de-un curcubeu carpatic
În aura baladelor purtate-talisman.
Scruta să nu rămină-o clipă grea, ne-nvinsă,
Nici un izvor nu rătăcească singuratic,
În plină zi, printre gorganele vreunui lan.

NICOLAE DIACONU

CARTEA SONETELOR VIII

Din nou pătrunse ceaţa. Zadarnic astăseară
Vei sta lipit de ziduri ca drumul de asfalt.
Ca un picaj de păsări de mare din înalt
În urma ta se-n-tinde o trenă grea, amară.

E undeva pe-aproape tărîmul celălalt,
Sau peste noapte rana începe să te doară.
O stea încă aprinsă e ultima povară
Pe care pot acum pe umeri s-o mai salt.

Pe cind un lac freatic zvicnind sub temelii
Işi va aşterne solzii tîrziu pe coridoare,
Nu vei striga desigur, şi nici nu vei clipi.

Cum suie presimţirea fiordului prin mare
Pină departe-n larguri, pină departe-n zi,
Te vei topi-n lumina celui din urmă soare.

MAI DEPARTE

Acum, totul devine abur.
Mai uşor ai putea să prinzi
Urma unei femei
Alergind
Intr-un coridor de oglinzi.

Ca şi cum ai vorbi de unul
Singur, cu luare aminte
De pe buzele tale se-nalţă
Umbre
In loc de cuvinte.

Zodii şi nouri. Prelungi
Curcubeie fără de zare.
Torenţi străvezii scinteind
Astăzi ca ieri, de izvoare.

DRAGA PALEOLOG

IVIRE

Noaptea se stinge în cenuşă
aidoma perechilor de murgi printre pietre
priveghiul purcede în mugurii negri
pădurile sterpe adulmecă zenitul străpuns
şi gize de şoaptă dimineţi înlesnesc
cind toamna.
Ivirea în ploi a zărilor noastre
şi cite chemări necuprinse
în plutiri ape cu visle
de bărci suspinate împungind lingă coaste
vaetul spart.
Ziua ne paşte...
Iar la Palermo, sub văzduhuri line de apus,
Cu inima intrind pe nesimţite-n ceaţă,
Privea amestecul culorilor, ca în poveşti,
Cum îşi desfac făapturile de vis mereu mai sus,
Intrezărind spre culmi o dalbă dimineaţă, –
Şi Topologu-ncins de curcubeie, la Bălceşti.

BOABE

Era un vint printre aripe.
Era cenuşă printre balansoare
se scurgea vara.
Am agăţat de asfaltul autorutei
cirezi cu talăngi în serile sparte.
Era vint printre aripe.
Era linişte în furtuna sporită
se împleteau bobii în degete
Era calmă cosirea de iarbă
şi înaltă sarea prelinsă-n covoare.
Era albă găteala.
Femeile toate virtejeau în dospire
pămîntul.
Aievea gingurea vintul
în zborul aripelor noastre...

MIHAI MINCULESCU

VÎNĂTOARE

Făcindu-mi tabiet de moarte
prelungul somn şi zeu de spumă
preaurgisit în pat de urnă
cerneam copitele prin noapte

şi zeu şi colb, aceeaşi urmă
în zbor de aripi mari şi sparte
pe cozi de cai imperechiate
tăcerea melcului de sirmă
pe frunze albe de cetate
etern priveghi şi pat de umbră
iertarea iedului se curmă
în pasul fulgerelor coapte

preaurgisit în pat de urnă
cerneam copitele prin noapte
făcindu-mi tabiet de moarte
prelungul somn şi zeu de spumă.

LUCIDITATE

Incă vom mai scrie, poate,
citeva poeme pentru nemurire,
cu degete putrede, descărnate,
de preapură, multă iubire ;
vom pune atunci, tremurinde,
înghesuite-n de aur ferpare,
rimele-mbrincite, zălude,
aripi dospite prin vechi călimare.
Mai departe vom merge pe apă
în luntri lincezi d-amintire :

Una-i de purpură, tandră şi coaptă,
afet de tun pe-un dom în prăbuşire ;
Cealaltă-i spumă, vis, celestă scoică –
eternul clipei, ghemuită doică.

MARIET PANAITE

REPLICA

Femeie,
risul tău
e bocetul materiei
care aşteaptă să se prefacă în
stincă,
să ridă peste vremi,
să scandeze amurgul,
întunericul,
vorbind dinspre mine.

STIH

Ginduri pierdute
în noapte
ţie ţi le cer.

Inalte slăvi
braţul îmi ard.

Fără cintări,
cădea-vor stele :
cuvinte
de întrebări.

CARMEN FIRAN

CUVINTUL NOSTRU ROTUND

In cartea lumii
cuvintul nostru sună rotund.
Un măr muşcat de milioane de guri
a căzut în pămîntul dorinţelor.
L-am ridicat noi cu palme
flămînde de simetria cercului
cu care ne-am încins pămîntul.
In cartea lumii
cuvintul nostru sună rotund.

LA POARTA LUMII

Ghiceşte-mă la poarta lumii
unde sădesc brazi în nisipuri,
caută-mi ochii în soarele
gindului tău păstrător de iubire.

Te-aştept în fiecare dimineaţă
să-mi piepteni munţii
cu gindul de miere
şi visul de vin.
Acolo, la poarta lumii,
ghiceşte-mă în darul dintii.

ACVILINA BIRĂESCU

CIUDATUL DRUM AL VORBELOR

Rostogolirea vorbelor spre tine,
ca pietrele alunecind în riu.
Apa vremii
mingiindu-le-n trecere,
le spală întii de-nţelesuri,
făcind cuvintul de dor
să semene celui de-ocară,
durerea, geamănă bucuriei,
plecarea şi regăsirea, surori.
Puncte albe,
opac strălucind în lumină,
se lasă întii măcinate,
spre-aş pierde-apoi trupurile
unul într-altul,
în calme fişii de nisip.

CINTECUL VĂZDUHULUI

Freamătul văzduhului
Cind se lasă spusului
Pradă, şi cind stele vii,
Luind suflet de făclii,
Stau pe-a cerului senină
Pajişte şi pasc lumină.
Freamătul văzduhului,
Şopteşte pămîntului,
Ierburilor, frunzelor,
Pietrelor, tăcutelor,
Cum se adinceşte-n sus
Şi-n pustiuri de ascuns
I se-nchid cărările
După ce-i treci vămile.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 5 AUGUST

8,45 Gimnastică. 9,00 Tot înainte ! 9,25 Şoimii patriei. 9,35 Săgeata neagră. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,05 Album duminical. 16,00 Telesport. 17,00 Emisiune dedicată minerilor. 17,55 Calvarul. 18,45 Cei patru M. 19,00 Telejurnal. 19,15 Permanenta redescoperire a României (VIII). 20,05 Film : Jucăria (francez). 21,35 Telejurnal.

LUNI, 6 AUGUST

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Priorităţi în economie. 19,30 P.C.R. – arhitectul vieţii noi (I). 19,55 Cintarea României. 20,20 Cadran mondial. 20,40 Poldark. 21,35 Telejurnal.

MARŢI, 7 AUGUST

9,00 Sinteze recapitulative. 9,30 Muzică populară. 10,00 Calvarul (reluare). 16,05 Cenaclul elevilor. 16,25 Almanah pionieresc. 16,50 Din ţările socialiste. 17,05 Pe podiumul laureaţilor. 17,35 Un pămînt numit România. 17,55 Melodii populare. 18,25 Revista social-politică Tv. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Temelii pentru istoria prezentă (I). 20,00 Ritmuri muzicale. 20,30 Teatru : Fiul luptătorului, de Horia Lovinescu. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 8 AUGUST

16,00 Telex. 16,05 Trasee istorice. 16,25 Miniaturi coregrafice. 16,55 Corespondenţii judeţeni transmit... 17,15 Moştenire pentru viitor. 17,45 Din muzica şi dansurile popoarelor. 18,00 Atenţie la... neatenţie ! 18,20 „Cintarea României". 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 In dezbaterea ţării : Proiectul de Directive al Congresului al XII-lea al P.C.R. 19,30 Noi, femeile! 20,05 Telecinemateca : Operaţiunea petrol (englez). 21,35 Telejurnal.

JOI, 9 AUGUST

9,00 Sinteze recapitulative. 9,30 Caleidoscop. 10,05 Din muzica şi dansurile popoarelor. 10,25 Şoimii patriei. 10,35 Album folcloric. 16,05 Laudă olimpicilor şcolii româneşti. 16,35 Itinerare turistice. 17,00 Melodii populare. 17,20 Reportaj pe glob. 17,40 La faţa locului. 17,55 Mediul ambiant şi sănătatea. 18,15 Cintece patriotice. 18,30 Cultura şi viaţa. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Dialog despre viitor (IV). 19,30 Ora tineretului. 20,20 Copiii lumii doresc pacea. 20,45 Craii mulţimilor. 21,05 Meridianele cintecului. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 10 AUGUST

16,00 Emisiune în limba germană. 17,45 Sport. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Construirea socialismului (IV). 19.40 Odă ţării mele. 19,55 Orizont tehnico-ştiinţific. 20,25 Estrada estivală. 21,05 Meridiane culturale. 21,35 Telejurnal.

SIMBĂTĂ, 11 AUGUST

8,30 Muzică de promenadă. 8,45 De pretutindeni. 9,10 Melodii populare. 9,30 Poldark. 10,25 Matineu de vacanţă. 11,10 Documentar artistic. 11,40 Telecinemateca. 13,10 Concert de prinz. 14,00 De la A la... infinit. 16,10 Un fapt văzut de aproape. 16,30 Agenda cultural-artistică. 17,00 Sport. 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Calea eroilor. 19,45 Teleenciclopedia. 20,15 Rădăcini. Ultimul episod. 21,05 Intîlnirea de simbătă seara. 21.35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

Ion Dumitru Teodorescu

Vînătoarea

Aproape de prinz, după cum a presupus Stratulat ninsoarea se opri deodată şi un soare neverosimil, o lumină imensă, năucitoare, alungă umbrele, întunericul, fantasmele şi, aproape imediat, putură auzi, ei toţi, strinşi pe galeria de lemn a cabanei, glas de păsări, piuituri gureşe, o larmă de instrumente ciudate ca de dinaintea unui concert... prepelicarul Nestor o luă din loc – un animal superb dacă ştiai să-l vezi, alungit, cu un cap prelung şi pintecul supt, – schelălăind prin zăpada înaltă şi afinată în care, disperat că nu poate înainta în voie, se pierdea ; şi după el, căţeaua-dalmaţian Medeea, ceva mai potolită, pe care însă, doctorul, speriat, o tot chema, o tot...

Mergeau prin zăpada înaltă, unul după celălalt, cu hăitaşii în frunte : Stratulat, Melinda, doctorul Volosievici, Hipp, Copil... cu ciinii cind înainte, cind în urma lor, Nestor înaintind prin salturi – dar unde erau sunetele de corn ? Matei venea ultimul, se distanţase bine, acum refăcut dar cu o aversiune, cu o frică în el pentru albul acesta imaculat al zăpezii, pentru tăcerea plină de sunete neaşteptate – în faţa sa, sărind din creangă-n creangă, o veveriţă roşcată îşi însemna drumul aerian cu o pulbere albă, cu un nimb în soarele strălucitor.

Intrară deci în pădurea de brazi, coborau ; de aici, de sus, puteau vedea oraşul prăbuşit în strălucirea din vale, satul din şeaua muntelui, în stinga, crestele pierdute într-o perspectivă gravă – era emoţionat, s-ar fi dorit de-a pururi în linişte, în pustietatea aceea populată, ce-şi mai putea dori, iată cit de puţin are nevoie omul pentru..., dar era o stare de moment, ştia, care va trece, avea superstiţia, ori poate chiar certitudinea zădărniciei tuturor lucrurilor, timpul nu mai conta, doar scurgerea lui – dar acum, încremenise.

Căci aştepta ; lingă iezerul cu faţa clară în strinsoarea de gheaţă, făcură planul de bătaie, se răsfirară într-un semicerc, vintul le ardea feţele. În dreapta – Melinda, nemişcată, în picioare, rezemată de trunchiul unui brad, în stinga – Stratulat, cu o faţă încremenită, ochi mici, atenţi, cruzi... La picioarele sale – Nestor, tremurind de nerăbdare – dar unde erau sunetele de corn vestind începutul vinătorii ?, unde haitele de ciini ?, unde codrii de nepătruns ? Mistreţii hrăniţi de om, asta era, încă sălbateci, încă suficient de cruzi, un ciştig, oricum.

– Un ciştig ?, gindi Matei, iar faţa sa se restructură grabnic : dezamăgire şi dezgust. Doar aşteptarea contează şi vinatul, animalul, fiara care vine oarbă spre tine şi bătăile grăbite ale inimii, teama coborind în viscere, clipa de nehotărîre, cruzimea inconştientă venind din adincuri, galopind cu singele, încercind să ţişnească înaintea fiarei, să i-o ia înainte, şansă infimă de care depinde, poate, supravieţuirea ta – pocnetul armei şi-apoi..., ei, toate astea cindva, pe cind...

Dar acum – aşteptarea. Trebuiau să aştepte – aşteptau, hăitaşii aveau de făcut un larg ocol pînă... N-avea ce căuta în trecut, rămase... Iar Melinda îl privea cu atenţie.

Se întîmplă că auziră, chiar înainte de a-l fi văzut venind, că auziră grohăitul ca un geamăt de agonie al fiarei, crengile trosnind, duduitul înfundat – a venit, era acolo într-un nimb luminos de zăpadă pulverizată; văzură şi larga pîrtie, mai întunecată, rămasă în urma-i ; venea spre Stratulat ; îl aşteptă, ochi calm şi trase ; în aceeaşi clipă, Nestor ţişni ; trase şi al doilea glonţ, nici de data asta nu nimeri, era un animal mare, un animal superb şi venea, ţipă Melinda, trase şi Matei, mistreţul era la doi paşi de Stratulat, se zvîrli şi, pe cind descria saltul lui ca un arc greoi, Matei iar trase – ultim zgomot auzit de mistreţ pe lumea asta, se răsuci furios pe o parte, încercă să se salte, colţii străluciră alb în soare, căzu ; un tremur lung, Nestor schelălăind deasupra lui, forfecindu-i, zdrenţuindu-i urechile cu dinţii...

– Ajunge !, spuse Stratulat, îşi revenea treptat, chemă ciinele. Eu sint de vină, spuse.

Matei zimbi, îşi dezveli dinţii şi se porni pe un ris...

– Potoleşte-te dracului, spuse, Matei se opri ca împiedicat.

– De ce nu i-ai poruncit şi fiarei ăsteia ?

Era un vier întunecat, mare, puternic.

– E ca un coşmar, spuse Melinda.

– Dar acum a trecut, spuse Matei.

– Ce ai cu mine ?, întrebă ea cu ochii în lacrimi, îl vedea de după pelicula de lacrimi, era în adevăr bărbatul dorit, şi-l imagină îmbrăcat în..., imaginea pieri, o readuse cu încăpăţinare : codrii de nepătruns şi o vinătoare sălbatecă, mistreţul încolţit de ciini, cai în galop, cornul care vesteşte începutul ori sfîrşitul vinătorii...

– Eşti fiica tatălui tău, spuse Matei.

– Nu !, spuse, strigă Melinda.

– Cum îţi permiţi ?, întrebă, roşu de furie, de umilinţă, de..., Stratulat.

Matei zimbi – omul din faţa sa se gîrbovi, se împuţină, se zbirci – un bătrîn nevolnic, „tiranul detronat", gindi Matei, îl vedea pentru prima oară lipsit de apărare, cu voinţa scursă, secată – puţin, doar citeva clipe, îi păru că visează, totul era prea neverosimil...

– Iţi mulţumesc, spre Stratulat. O clipă de neatenţie şi..., îi întinse sticla cea plată, o luă, bău, o dulce căldură explodă în el.

Incepeau să sosească şi ceilalţi, cu strigăte de bucurie ; îi strinseră miinile, îl bătură pe umeri... Pe un pat de crengi cărară mistreţul pînă la cabană, hăitaşii rămaseră afară, să-l pregătească.

– Nici n-ar fi fost nevoie să batem drumul pînă acolo, spuse unul din ei.

– Şi din pat puteau trage-n el, nici bine treziţi, cu ochii-n perne şi tot l-ar fi nimerit.

– Păi vezi ?

– Văz.

Abia intrară în cabană, nici nu se dezbrăcară bine că afară se întunecă, muntele pieri, începu să ningă. Priviră cu îngrijorare pe fereastră, auziră un huruit îndepărtat, podeaua vibră.

– Ce-i asta ?, întrebă doctorul speriat.

– S-au pus în mişcare zăpezile, spuse cabanierul. N-aveţi de ce vă îngrijora, putem rezista şi-o lună...

– Nu vreau să rezist o lună, spuse încăpăţinat, doctorul. Şi în nici un caz aici.

– Ce minunat ar fi, spuse, cu ochi strălucitori, Melinda. Imaginaţi-vă – acoperiţi de zăpezi şi o umanitate întreagă solidarizindu-se să ne salveze... Se alcătuiesc echipe, vin helicoptere, se aud perforatoare, se dau, din jumătate în jumătate de oră, comunicate despre soarta noastră, ziarele scriu, parcă văd : „Pictoriţa Melinda Stratulat, o speranţă...".

– Ai o imaginaţie înfierbintată, observă Matei. N-ai vrea, totuşi, ca miine dimineaţă să ne întoarcem teferi?

Melinda nu răspunse ; îl privi scurt, se-nchise în tăcerea ei ca între nişte ziduri.

– V-o fi foame, constată cabanierul. Imediat, imediat...

Aduse ţuică fiartă în căni de pămînt, cirnat de mistreţ, telemea şi măsline.

– Eu n-am tras nici un cartuş, spuse Hipp.

– Ce să mai vorbesc de mine, spuse şi Copil.

– Le ţinem pentru data viitoare ?

– Ce-am putea face altceva ?

– Dezgustător, spuse doctorul, pe care mirosul ţuicii îl scotea din sărite – dar nimeni nu-i dădu importanţă.

Afară se-ntunecase de-a binelea, de după munte începea să urce uriaşa tipsie a lunii ; viscolea sub tipsia roşie a lunii şi ei, toţi ciţi erau strinşi acolo, o văzură.

– Ce-i cu luna asta ?, întrebă Stratulat. Nu-mi place deloc luna asta, îmi aminteşte de..., şi o privi pe Melinda.

– Un disc îndepărtat, îndepărtat...

– Ce vrei să spui, întrebă doctorul Igor Volosievici.

– Nu-ţi aminteşti de platourile mele...

– Eşti o răsfăţată, spuse el – care nu-şi amintea.

– Doar le-am spus, făcu ea indignată.

„Dumnezeule, mult am s-o mai suport ?", se întrebă Matei.

– Despre ce discuri e vorba, întrebă Copil, iar Melinda îl privi recunoscătoare.

– Am să ţi le-arăt cind ne vom întoarce acasă. Te rog să te simţi încă de pe acum invitatul meu. Il privi cu atenţie. Ceva de pe faţa lui Copil o făcu să adauge : Am să mă străduiesc să te fac să le înţelegi şi, poate, cine ştie, să le şi iubeşti...

– Ha, ha, rise Stratulat. N-are în cap altceva decit arta ei, ca şi cum lumea ar începe şi s-ar sfîrşi cu ea, cu ea ca artistă, se-nţelege... Dar, mai ştii, poate că în adevăr închipuirile ei sint...

– Ştii, spuse doctorul, există o categorie de oameni care..., şi se pierdu în nişte consideraţii generale din care Matei nu reuşi să reţină decit că el însuşi este un ignorant care are nevoie de o instrucţie serioasă în materie de... Ridică din umeri.

Aduseră pulpa de mistreţ şi citeva carafe cu un burgund ca păcura, uleios parcă, de rămînea pe pahar... Matei se trezi că taie friptura din farfuria Melindei.

– Vezi şi tu ce văd eu ?, întrebă Copil.

– In traducere liberă asta înseamnă că-şi asigură dreptul de succesiune la conducerea uzinei, spuse Hipp.

– Ce ştii, ţine pentru tine, îl povăţui Copil.

– Dumnezeule !, şi totuşi n-am tras nici un cartuş, ce-s eu, purtător de arme ?

– E, totuşi, o friptură grozavă...

– Măcar atit.

Intrară şi hăitaşii, lepădară căciulile şi scurtele îmblănite şi se aşezară la masa lor. Stratulat le trimise vin şi ei mulţumiră : se ridicară uşor de pe scaune şi se înclinară.

– Am să te invit la mine, reluă Melinda, îmbujorată de vin, uşor ameţită de oboseală, de vint, de zăpada de-afară, de munte, de... Şi-am să-ţi explic în detaliu – nu ştiai cui se adresează.

– Iţi cunosc bine lucrările, spuse, şopti Matei. Şi deodată, decis : înţelege că totul e zadarnic, înţelege că nu putem relua nimic, că totul...

– Te rog, nu e nevoie să spui asta acum şi aici. Nu ţi-am cerut nimic, am sperat doar...

– Bine !, spuse el, dar îşi dădu seama că nu e nimic bine în ceea ce se întîmplă.

Din nou huruitul îndepărtat, podeaua care vibrează, lumina care pîlpîie...

– Dacă-ţi închipui că eu...

– Nu, nu, spuse ea repede. Ştiu că-mi urăşti arta, dar asta e aproape o promisiune...

– Promisiune ?, exclamă el nedumerit, cu un început de iritare. De ce adică ? De ce-mi răstălmăceşti cuvintele ?

Se ridică şi ieşi. Viscolea, zăpada era spulberată în rafale sub o mare lumină. Cind se reîntoarse şi se aşeză lingă Melinda întregul trup îi zvicnea fierbinte – şi deodată simţi o nevoie adincă, organică, să bea ; îşi turnă şi bău ; turnă şi bău ; turnă...

– Mai încet, îl povăţui Stratulat. Trebuie să ştii cum să bei. Ce-i cu tine ? Ascultă, mie să nu-mi faci chestii de-astea... Ii sticleau ochii, miinile-i aveau un tremur uşor.

– Sintem pe teren neutru, rosti, indiferent, Matei. Işi turnă şi bău. Intoarse copul şi, prin fereastră, putu vedea discul uriaş al lunii sfîşiat de creasta muntelui. Inchise ochii. Uită. Apoi discurile acelea de ceramică, platourile Melindei...

ESENȚA UMANĂ ÎN FILOZOFIA LUI MARX ȘI ENGELS

Dacă pînă nu demult gîndirea teoretică era cu deosebire orientată spre filozofia naturii, în ultimele decenii ea se apropie cu insistență spre ființa umană. Reapare omul ca principal obiectiv al reflecției filozofice. Reapare omul, fiindcă niciodată nu s-a pus cu atîta stringență problema realizării lui nu numai în prezent dar și în viitor a unei vieți autentic umane. Iar înfăptuirea acestui deziderat presupune cu necesitate cunoașterea a ceea ce în antropologia filozofică poartă numele de esență umană.

Conceptul nu este nou. El poate fi găsit în multe sisteme filozofice apărute de-a lungul istoriei, ocupînd un loc bine conturat, în ansamblul filozofiei lor, la Karl Marx și Friedrich Engels : este, de asemenea, prezent în literatura filozofică contemporană de peste hotare și din țara noastră (a se vedea la noi mai ales contribuțiile lui C. I. Gulian, P. Pânzaru, Al. Tănase și L. Grünberg). Abordarea conceptului în spiritul materialismului dialectic și istoric a pus problema determinării lui în cadrul operei lui Marx și Engels. Mai ales că esența umană are un conținut diferit în diferitele opere ale lui Marx. Ne referim la lucrările din tinerețe *Contribuții la critica filozofiei hegeliene a dreptului* și *Contribuții la problema evreiască*, unde esența omului este înțeleasă dintr-o perspectivă hegeliană. Apoi, interpretarea pe care o dă Marx pe alocuri esenței umane ca fiind o noțiune speculativ-metafizică (a se vedea K. Marx și F. Engels, Ideologia germană, Opere, vol. III, p. 233) a derutat pe unii cercetători marxiști considerînd că întemeietorul materialismului dialectic și istoric a îndepărtat din sistemul său filozofic ideea de esență umană (Althusser) și pe acest considerent conceptul este nu rareori depreciat.

Într-un asemenea moment de aprige discuții în jurul conceptului, profesorul Achim Mihu, cunoscut publicului cititor prin lucrările sale *Sociometria* (Editura politică, 1967), *Sociologia americană a grupurilor mici* (Editura politică, 1970), *A.B.C.-ul investigației sociologice*, vol. I și II (Editura Dacia, 1971, 1972), *Wright Mills și marxismul* (Editura politică, 1976), cu luciditatea și pătrunderea ce-l caracterizează, a reluat problema în ultima sa carte *Marxismul și esența umană* (Editura Dacia, colecția Discobolul, 1978) reușind să se apropie de concepția despre om a lui Marx și Engels „așa cum este ea în spiritul ei, și nu în comentariile marxistologice în care ea este interpretată mai mult sau mai puțin subiectiv, mai mult sau mai puțin în cunoștință de cauză" (p. 7).

Pornind, așadar de la prima sursă, dezbărat de ceea ce filozoful englez numea idola theatri (idolii teatrului) care întăresc credința în activitatea altora pătrunzînd în intelect „din fabulele teoriilor" (Francis Bacon, *Noul Organon*, Editura Academiei, 1957, p. 50), Achim Mihu readuce în actualitate problema esenței umane, analizînd-o dintr-o perspectivă sociologică, trădîndu-și și de data aceasta deosebita sa vocație pentru epistemologie.

Cum o lucrare de acest gen nu poate fi analizată pe larg în cadrul unei recenzii ,ne vom referi în cele ce urmează doar asupra cîtorva dintre prețioasele idei pe care le conține această apariție editorială.

Premisa de la care pleacă autorul în considerațiile sale este aceea că esența umană e o categorie fundamentală a marxismului. Achim Mihu sparge cadrele aprecierilor de tip „clișeu" referitoare la geneza marxismului, subliniind existența unei continuități între materialismul lockean, comunismul și socialismul francez și englez pe de oparte și concepția marxistă cu privire la om pe de altă parte (p. 19). Materialismul francez din secolul al XVIII-lea (Condillac, Helvetius, Holbach) a influențat gîndirea marxistă prin Feuerbach, prin socialismul și comunismul francez și englez, dar — consideră autorul — și în mod direct prin studiul operelor acestora. Ca un corolar al opiniei referitoare la geneza marxismului, aprecierea că materialismul premarxist a fost unilateral fiindcă a omis problematica umană i se pare autorului doar în parte adevărată, „numai în cazul în care ea se referă la faptul că marxismul elaborează pentru prima oară o concepție atotcuprinzătoare și științifică, materialistă și dialectică în același timp cu privire la om și societate" (p. 10).

Evitînd judecățile preconcepute despre esența umană la Marx și Engels, Achim Mihu întreprinde o analiză conceptuală dintr-o perspectivă logică și sociologică. Cartea nu constituie astfel „un comentariu al altor comentarii", ci o construcție coerentă bazată pe idei din prima sursă, elaborată cu ajutorul unei metodologii complexe. Astfel, pentru a circumscrie conceptul de *natură umană*, așa cum apare în lucrările lui Marx și Engels, autorul se folosește de o diagramă de tip Venn specifică teoriei mulțimilor. Printr-o astfel de abordare conceptul ne apare în determinațiile sale reale, dezvăluindu-i-se diferența specifică față de esența umană. Concluzia autorului este că natura umană are un caracter plurisemantic : 1) ființă bio-psihică, 2) ființă bio-psiho-socială, 3) natură umană înțeleasă ca factor uman viu, 4) natură umană privită ca lume a omului sau ca factor obiectivat și 5) natura umană ca ansamblu al primelor semnificații, în cadrul căruia lumea omului deține locul principal (p. 30).

Realizînd o determinare logică a conceptului de natură umană, acesta nu mai apare identic cu cel de esență umană așa cum adesea este înțeles de unii exegeți ai lui Marx și Engels, dar nici fără legătură cu el. Este adevărat că uneori Marx identifică cele două concepte ceea ce „nu înseamnă că de fapt conceptul de esență umană este epuizat de cel de natură umană" (p. 33). Conceptul de esență umană, legat indisolubil de cel de natură umană, i se pare autorului insuficient elaborat. Pentru dezvăluirea dimensiunilor sale reale Achim Mihu consideră că este necesar să se determine : 1) raportul dintre subiect și obiect ca dialectică a naturii umane, 2) noțiunea de societate, 3) raportul dintre individ și alt individ și dintre individ și societate și 4) circumscrierea conținutului conceptelor de înstrăinare și libertate, operații pe care autorul le întreprinde, cu o rigoare rar întîlnită în lucrări de acest gen, apropiindu-se pe alocuri de cerința ideală de a exprima logic sau matematic principalele idei pe care vrea să le transmită cititorului (a se vedea mai ales demonstrațiile de la paginile 71-72, 83, 91, 92, 94). Ideea lui Marx, că subiectul are funcții animalice și funcții umane — spre a da un exemplu ușor de înțeles în afara contextului lucrării — Achim Mihu o exprimă astfel : *„subiectul are două calități umane și anume a (animalice umanizate) și b (umane) sau a + b, dar numai în prezența lui b. În absența lui b, a își pierde însușirea umană rămînînd doar expresia funcțiilor animalice"* (p. 71-72).

În afara coerentelor construcții logico-sociologice ale esenței și naturii umane sociologul clujean vine cu utile contribuții în clasificarea unor concepte strîns legate de acestea dintre care amintim pe cel de *practică*, înțeles ca „raportul dintre subiect și obiect în infinitatea manifestărilor lui înțeles în manieră dialectică" (p. 37) sau cel de *forțe esențiale*, fundamentat în înțelegerea raportului dintre subiect și obiect. În concepția lui Marx conceptul de *forțe esențiale* ar fi reprezentat printr-o „varietate de fenomene sau trăsături biologice și sociale" (p. 38-39).

Achim Mihu este înainte de toate sociolog. Dar sensibilitatea sa firească față de „social" nu l-a dus la frecventa eroare de a identifica natura și esența umană cu una din dimensiunile ei. Avem în vedere dimensiunea socială exprimată de Marx prin cunoscuta tză că „esența umană nu este o abstracție inerentă individului izolat. În realitatea ei, ea este ansamblul relațiilor sociale" (Karl Marx, *Teze despre Feuerbach* și Karl Marx și Friedrich Engels, *Opere alese în două volume*, vol. II, Editura politică, București, 1967, p. 374). Viziunea sa dialectică l-a determinat să studieze opera lui Marx și Engels în spiritul și nu în literatura ei. Următorul citat este concludent în acest sens : *„Decuparea unei accepțiuni din ansamblul viziunii marxiste cu privire la natura umană și obsolutizarea ei reprezintă una din rădăcinile gnoseologice ale interpretărilor unilaterale ale punctului de vedere marxist cu privire la om, indiferent dacă acestea sînt făcute de pe o poziție marxistă sau nonmarxistă, dogmatică ori nondogmatică. O asemenea poziție teoretică* — scrie — Achim Mihu — *se corelează strîns cu o cunoaștere cîuntită a marxismului, favorizată (dar nu justificată) de faptul că Marx și Engels, din motive critice, au adus uneori în prim plan în lucrările lor cînd una, cînd alta din semnificațiile conceptului de natură umană"* (p. 31).

Așadar, numite „ruptură epistemologică" dintre opera din tinerețe și cea din perioada maturității lui Marx despre care vorbește Althusser și atîția alții, nu poate să ne apară, după lectura atentă a acestei cărți. decît ca o pseudo-problemă.

Gheorghe CORDOȘ

(Urmare din pag. 1)

vădată de melancolie de pitoresc baroc și violent din *Ingerul a strigat?* Același spațiu geografic înfățișează de fiecare dată, la fiecare scriitor, o altă Brăilă.

Firește, s-ar putea riposta că acest spațiu geografic unic e structurat și înfățișat de fiecare dată altminteri datorită propriei viziuni a scriitorului. E adevărat, numai că atunci el nu mai poate servi drept criteriu în elaborarea unei tipologii romanești. S-ar mai putea adăuga apoi. ceea ce iarăși este adevărat, că scriitura cărții și implicit elaborarea structurii spațiale e condiționată și de ponderea pe care o are în epocă o anumită tehnică literară. Dar aceste explicații întemeiate, dar oarecum adiacente, nu reușesc să motiveze o tipologie romanescă bazată pe o spațialitate geografică ; am spune că, mai de grabă, adună argumente împotrivă-i. Să abandonăm din cauza acestor greutăți tipologia spațială ? Nicidecum. dar să-i căutăm temeiuri nu într-o presupusă corespondență în coordonatele lumii exterioare ci în structura proprie a universului epic. Ceea ce conduce. neapărat, la abandonarea unei teorii ce s-a dovedit a fi caducă. Arta nu este. așa cum credea teoria reflectării. o copie a realității. Luîndu-se după această teorie. romancierul ar încerca să transpună în cartea sa. să zicem. debitul din colț. Dacă cititorul l-ar recunoaște, la prima lectură. se cheamă că avem de-a face cu o biruință artistică ? Acesta era punctul de vedere al unei estetici depășite astăzi, estetica naturalistă. De fapt. relațiile între opera de artă și realitatea exterioară sînt mai complexe, impunînd legături de analogie între structura unui roman. între structura universului epic și lumea exterioară. Numai un astfel de punct de vedere poate justifica o tipologie spațială care își ia ca punct de plecare datele specifice și singulare ale spațiului epic.

Iată, de exemplu. de la G. Călinescu încoace. atît de discutatul spațiu balcanic în proza noastră. Neîndoielnic, el depășește sensul de arie geografică. Dacă lucrurile ar sta altminteri, așa zisul balcanism al prozei române ar trebui să-și găsească puncte de contact cu literatura bulgară, sîrbă, neogreacă, ceea ce nu este cazul. Depășind sensul de spațiu geografic, balcanismul presupune o anumită tradiție de cultură, îndepărtatele obîrșii în împrejurarea că peninsula balcanică este, nu numai geografic, ci și istoric, spiritual, o punte de legătură cu Orientul. De aici, pasiunea povestirii de

SPAȚIUL ÎN ROMANUL ROMÂNESC CONTEMPORAN

sorginte antonpanescă, ce împînzește materia epică. De aici proliferarea povestirii, zugrăveala cu pastă groasă, împrumutată uneori de-a dreptul din cronicarii munteni, ce ne întîmpină în *Princepele*. De aici poate voita, deliberata nesupunere la regulile obiectivării ce caracterizează structura romanului. Dimpotrivă, Eugen Barbu e ispitit să-și travestească dușmanii literari (pe cei de atunci) în costum de cicisbeu de epocă. Materia epică primește astfel infuzii străine, pamfletul, diatriba, transplantul dintr-o epocă istorică în alta. Dincolo de înverșunările belicoase ale scriitorului, cartea conduce spre o simbioză între povestirea provenită parcă *din tlalima* și cronică, îndepărtîndu-se de obișnuita structură a unui roman. Tot de sorginte balcanică e și romanul lui Fănuș Neagu, *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*. Ne-am găsi în fața unor ecouri ale prozei mateine, numai că înțelegerea *Crailor...* e limitată la o lume de zaiafet și la o, hai să-i zicem, filosofie ce rămîne la epidermă.

Structurarea spațiului romanesc este însă polivalentă. Între liniile de forță ce îi conturează o configurație specifică se află (și nu pe ultimul loc) viziunea de natură sociologică. Literatura română interbelică a excelat în descrierea unui anumit spațiu închis al „locului" unde nu s-a întîmplat nimic", al orașului patriarhal (pentru a aminti titlul unui cunoscut roman de Cezar Petrescu), unde timpul se scurge monoton și egal. În anumite împrejurări istorice, în vremuri de cumpănă, microcosmosul tîrgului de provincie devine imaginea abreviată a unui anumit loc în care se simte precipitarea unui timp ce și-a ieșit din țîțîni. În *Apa* lui Alexandru Ivasiuc, imaginea familiară a orășelului de provincie blajin, patriarhal, este aruncată peste bord. Locul ei este luat de un spațiu a cărei mică întindere permite mai bine înfruntarea între interese, mentalități și ideologii antagonice.

Mai complexă se dovedește a fi structura unui spațiu pe care aș fi ispitit să-l numesc spațiul alienării și în tiparele căruia pot fi cuprinse opere cum nu se poate mai diverse ca, de pildă, *Marele singuratec*, romanul lui Marin Preda și *Absenții* lui Augustin Buzura. Trăsătura comună a acestor romane, în aparență atît de deosebite, poate fi găsită în ceea ce am putea conveni să numim un spațiu al alienării. La Nicolae Moromete este mai acuzată, în *Marele singuratec*, dimensiunea socială a alienării, în vreme ce la eroul lui Buzura, deși enclavele sociale explicînd înstrăinarea sa de lume sînt frecvente, dominantă rămîne totuși cordonată de natură psihică. Împrejurarea ne ajută ca, înainte de a încerca să amintim și alte moduri de existență posibile ale tipologiei spațiale, să învederăm o primă concluzie. Ea privește legătura necesară între cele trei elemente principale ce structurează universul fictiv al romanului : spațiul, timpul și mai ales destinul personajului. Intercondiționalitatea între aceste trei elemente conduce ca, de fapt, opțiunea pentru un spațiu romanesc să nu rămînă o alegere arbitrară, ci să fie determinată de ceilalți doi pilaștri pe care se ridică edificiul romanului : timpul și personajul. Ceea ce duce, în mod necesar, la a doua concluzie : varietatea registrelor temporale și multitudinea caracterologică a personajelor de roman vor împinge în mod necesar, la o amplificare a tipologiei spațiale.

Cum intențiile noastre nu năzuiesc să amintească întreaga varietate a acestei tipologii în romanul românesc contemporan, mai menționăm o singură manifestare a ei. spațiul mitic întîlnit în romanul lui Ștefan Bănulescu, *Cartea milionarului*. Evident. cum ne găsim doar în fața primului volum *(Cartea de la Metopolis)* a unei trilogii. afirmarea unui spațiu mitic implică un element de risc, dar destinul eroului așa cum s-a conturat în primul volum și, mai ales, desprinderea de un timp istoric dat. permit opțiunea pentru un spațiu mitic lipsit de coordonate geografice reale. într-un univers al invenției, în pofida unor asemănări, nu întîmplătoare. ce trimit la spațiul geografic de la Dunărea de jos, la Dobrogea arhaică, teritoriu unde istoria se învecinează cu mitul. Bănulescu se află, de altminteri, într-o tovărășie ilustră, căci un astfel de spațiu, în afara unei geografii contemporane, poate fi găsit, în cîteva din remarcabilele romane contemporane : *Pe falezele de marmură* a lui Ernst Jünger, romanul lui Herman Hesse, *Jocul cu mărgelele de sticlă*, cel al lui Julien Graq, *Țărmul Syrtelor*. Împrejurarea că aceste opere recurg la un spațiu și timp mitic, în afara geografiei și istoriei reale, sensurile parabolice ale acestor cărți le sporește pluralitatea de semnificație ce, neîndoielnic, poate fi întîlnită și în *Cartea milionarului*.

Traian Liviu BIRĂESCU

CRONICI, ANALIZE, ÎNSEMNĂRI...

„Teatrul nostru cel de toate serile", carte apărută în colecția „Masca" a Editurii Eminescu, este, în opinia mea, o prezență aparte printre volumele ce reunesc cronici, analize, însemnări...

Nu multe, dar au mai apărut de sub tiparul cîtorva edituri, selecții de **mărturii ale activității** cronicarului de teatru : ele extrag din memoria unei (sau unor) publicații semne (ce se vor reprezentative) ale participării criticului la viața cea de toate zilele a mișcării teatrale românești contemporane.

Memoria unei cărți are, însă, exigențe pe care, nu întotdeauna le poți respecta ordonînd (după un criteriu sau altul) ceea ce vei fi scris despre piese, autori, actori, spectacole...

Nu este acesta cazul cărții **Mirei Iosif.** Judecata de valoare, exprimată de criticul Mira Iosif în vreme (și asupra) deceniului '67-'77 își păstrează valabilitatea, tonul și stilul articolelor, își păstrează prospețimea. Autoarea este un subtil observator al fenomenului teatral, un testimoniar pasionat care scrie cu intelectuală devoțiune despre teatru. Analizele sale sînt pertinente nu doar în raport cu piesa, spectacolul la care se referă ; criticul are în vedere contextul iar cartea reprezintă un conspect al stării ideilor de teatru (în dramaturgie și spectacologie) în perioada menționată.

„Cronicarii timpului prezent", Shakespeare, „Clasicii, contemporanii noștri" și „Voci din secolul XX" sînt, în suită, cele patru secțiuni ale volumului. Mira Iosif ne indică (printr-o propoziție — subtitlu ce precede fiecare cronică) unghiul din care a înțeles să abordeze fiecare spectacol ; aceste subtitluri prefigurează poziția criticului față de subiectul dramei, calitatea montării, oportunitatea includerii piesei în repertoriul teatrului care a jucat-o, valențele definitorii ale scrisului unui autor ș.a.m.d. Schimbarea perspectivei demonstrează o gîndire elastică, aplicată — de fiecare dată — datelor de esență ale textului, ori reprezentației, ori criteriilor de politică repertorială... Subtitlurile devin **argumente ale prezenței cronicii în carte, ale capacității autoarei de a pune în rezonanță propria sa concepție asupra evenimentului teatral cu — stricto — realitate a vieții teatrale.** (Vom citi despre „Nu sînt Turnul Eiffel" ca despre SINCERITATE ȘI CONVENȚIE ; cu „O pasăre dintr-o altă zi" ne aflăm ÎN INCINTA TRIBUNALULUI DRAMATIC ; ... Vom afla, uneori, despre UN DEBUT REGIZORAL, alteori despre GEOGRAFIA OPȚIUNILOR — aflînd **și despre** piese, autori, spectacole...).

Cartea Mirei Iosif **se citește** cu interes : teoretizările pe care le încearcă se integrează firesc în analiza întreprinsă, articulînd-o.

ANTOANETA C. IORDACHE

LIMBA ȘI STIL

BRANȘĂ

Este un lucru cunoscut că unul și același cuvînt latinesc poate pătrunde în română, ca și în alte limbi romanice, pe două căi : în primul rînd, ca element lexical *moștenit*, așadar con-crescut cu istoria însăși a limbii și a poporului care vorbește, iar, în al doilea rînd, ca *împrumut*, mai mult sau mai puțin recent. Astfel, latinescul *subtilis* este reprezentat la noi prin străvechiul *subțire* (moștenit), dar și prin neologismul *subtil* (împrumutat). În planul *formei*, termenii moșteniți suferă modificări, impuse de rigorile legilor fonetice, în timp ce împrumuturile, pătrunzînd în limbă după „expirarea" acestor legi, reproduc, aproape aidoma, etimoanele din latină. În planul *conținutului*, termenii vechi păstrează mai cu seamă sensurile primitive, *concrete*, pe cînd corespondentele lor neologice selectează, de obicei, pe cele *abstracte*. Am discutat altcîndva, din această perspectivă, perechea *virtute* (vechi) — *virtute* (nou). Se întîmplă, nu o dată, ca, în planul semantic, cuvintele *păstrate* să se răzlețească, sensibil, de „modelele" lor latinești. Să se compare, de pildă, reflexele verbului latinesc *salutare* : *sărutare* (vechi) și... *salutare* (nou).

Un caz oarecum aparte îl constituie neologismul *branșă*, împrumutat din franceză *(branche)* și definit în *Dicționarul de neologisme* (EA, 1978), după cum urmează : „ramură de activitate : specialitate în negoț, în meserii etc." Se pare că termenul este relativ recent, deoarece volumul corespunzător din *Dicționarul Academiei* (DA), apărut în anul 1913, nu-l înregistrează.

În ce constă interesul acestui „caz" ? Voi menționa, mai întîi, că francezul *branche* este moștenit din latinescul *branca*, al cărui înțeles este... „labă" ! *Branche*, în franceza actuală, are polisemie. Pe lîngă sensul, modern, de „branșă", el a însemnat și continuă să însemne „ramură, creangă". Deci, printr-o foarte îndrăzneață metaforă *(labă* este o... „creangă", lăstărită din „trunchi", adică din... „trup" !), *branche* s-a îndepărtat simțitor, rătăcindu-se, de înțelesul etimonului său latin *(branca* „labă"). Este, și aceasta, o metaforă „moartă", cum sînt atîtea, în orice limbă...

Să revenim, acum, la română. *Branca* „labă" s-a păstrat în străvechiul cuvînt popular *brîncă*, sinonim pentru „mînă" : „Patrusprezece el cu *brînca* lui au tăiat" (Șincai). Astăzi, în limba literară, sensul „mînă" nu se mai păstrează decît în locuțiuni și expresii *(pe brînci)*.

Cine și-ar închipui că între un termen așa de vechi și de popular, ca *brîncă*, și unul așa de „modern" și de tehnic, ca *branșă*, există, totuși, un fel de înrudire ! Oricum, relația dintre cei doi termeni, incontestabilă, este, la prima vedere, cel puțin surprinzătoare. Dar asemenea „surprize", nu puține, constituie un temei în plus pentru investigarea pasionată, pe „verticală", a fenomenului lingvistic.

G. I. TOHĂNEANU

SPORT

PESTE UN AN...:

... vom fi cu inima la Jocurile Olimpice, sperînd mult aur pentru sportul românesc, mai ales pentru fetele noastre. Avem mari promisiuni, avem mari speranțe, de la Nadia, Emilia, Natalia Mărășescu, Carmen Bunaciu, de la ceilalți și de la celelalte. Olimpiadele din acest capăt de veac au o înaltă tensiune a performanțelor, a recordurilor spulberate incredibil, de la suta de metri la maraton, de la săritura cu prăjina la nu știu care cursă cu sau fără obstacole. Curios, sportul-rege, fotbalul, nici că interesează, asociindu-se, cîtva, cu hocheiul pe iarbă sau cu pedalarea pe velodrom. E, atunci, clipa maximei atracții a atletismului, a gimnasticii ! îndeosebi a atletismului, cu atîtea și atîtea probe magnetizante.

Acum, însă, e campania fotbalului ; circulă zvonuri, umblă minciuni, se lansează opinii și opțiuni, se schimbă antrenori, se transferă jucători, arbitrii trec pe tușă, se dau teste fizice, au loc „amicale", se desfășoară turnee, se declară promisiuni, se speculează programul meciurilor de campionat, se tot așteaptă hotărîri importante ale F.R.F. Nu mă amestec — deși oala îmi clocotește — în toate cele de mai sus, care ar putea fi concretizate și la „Poli", nu fiindcă ele n-ar face parte din condimentele fotbalului, ci pentru că n-aș vrea să se creadă, că umblu cu cioara vopsită și că, bunăoară, l-aș apăra pe Bathori, cel mai bun portar timișorean, scos de pe gazon din pricini „lucrate", sau pe Petrescu, încă de neînlocuit pe stînga arenei timișorene, ajuns acum „feroviar".

Ca să crească, Dinamo l-a luat pe Multescu, secînd Jiul. Oricum, nu e frumos!

Teodor BULZA

EVRIKA !

- **Armele albe luptă împotriva poluării într-un singur caz : cînd tai fumul cu cuțitul.**
- **În Cosmos (încă) nu se călătorește cu clasa a doua.**
- **Sărbătoarea a fost dată sufletului, iar noi de-atîtea ori îngreunăm trupul cu ea.**
- **Din respect pentru semenii săi, omul a cam uitat ce e mila.**
- **Unii ziariști scriu de parcă ar fi absolvit un institut de înfrumusețare.**
- **Și-a suflecat mînecile ca să lenevească.**
- **Cu Polifem nici un zeu n-a uneltit între patru ochi.**
- **Calitățile umane nu se pot multiplica ; e bine cînd se pot menține.**
- **Leul, regele animalelor, reprezintă primul și ultimul stîlp al monarhiei.**

Ion VELICAN

TOP

NANA...

Născută sub soarele Atenei din care-și trag strălucirea toate cîntecele sale, Nana evocă deseori anii copilăriei de care o leagă amintiri dragi... La început a fost atracția muzicii clasice, apoi contactul cu folclorul muzical grecesc prin care artista s-a înălțat spre universalitate. „Vocea ei este aidoma unui poem nesfîrșit, încărcat de nostalgie... Nana Mouskouri e senină și strălucitoare ca soarele țării din care a venit" nota un cronicar francez. La Paris, în 1964 această fată cu „une voix royale" va înregistra primul disc de mare succes, „Le parapluies de Cherbourg" (muzica, M. Legrand și Fr. Lemarque) piesă extrasă din coloana sonoră a filmului ce a rulat și pe ecranele noastre. În anul ce va urma, Nana ne oferă acel sensibil „L'enfant au tambour" urmată de „Guantanamera" lui Pete Seeger. Am urmărit-o de nenumărate ori pe micul ecran. Nana este mereu alta... Prin colaborarea cu grupul instrumental „Athinaikis", artista ne-a transmis bucuria reîntîlnirii cu neîntrecutul „sirtaki" al lui Zorba după cum șansoneta, altă preferință a artistei e înnobilată prin naturalețea și firescul interpretării. Cred că una dintre nenumăratele calități ale acestei mari artiste, e discernămîntul cu care își alege piesele, potrivit disponibilităților sale interpretative, sensibilității sale. Cu siguranță, Nana nu e un nume al momentului ci o permanență la care ne place să revenim mereu.

Petru UMANSCHI

P.S. : Am fi dorit ca în ediția emisiunii „Radiorecording" nu de mult difuzată, realizatorii să nu ne vorbească de „un nume nou" cînd s-au referit la Ramona Woolf. Nu de alta, dar poate mulți ascultători au recunoscut-o după voce și după nume pe fosta membră a trioului „Silver Convention". Realizatorii au uitat-o așa de repede ?

Consemnăm un eveniment al acestui sezon estival : filmul „Ultimul vals" care ne prilejuiește întîlnirea cu Joni Mitchell, Neil Diamond, Neil Young, Van Morrison, Eric Clapton, Emmylou Harris, Muddy Waters, Ringo Starr (i-am amintit doar pe cîțiva !).

P. U.

SERIAL

Amintiri despre Esenin (V)

(Din memoriile Alexandrei Alexandrova — sora poetului)

Anul 1918. În satul nostru nu s-a întîmplat nimic deosebit. „Jos burjuii, jos burjuii !", se auzea din toate părțile, iar bărbații se duceau la mitinguri. Fiecare din aceste mitinguri era condus de Piotr Iakovlevici Mocealin, care era comunist și muncitor la fabrică. În timpul revoluției el se bucura de o mare autoritate în satul nostru. Tineretul din Konstantinovo, și nu numai tineretul, i-a rămas mult dator acestui om.

Personalitatea lui Mocealin l-a interesat mult pe Esenin. Știa totul despre el. În mare măsură Mocealin i-a folosit ca prototip pentru zugrăvirea chipului lui Pron Oglablin din *Ana Sneghina* și al comisarului din *Povestea păstorului Peț*.

În 1918 Serghei venea des în sat. Starea lui sufletească era ca a celorlalți, bună. Se ducea la toate adunările, discuta mult cu țăranii.

Odată, Serghei și cu mama s-au dus la o adunare iar pe mine m-au lăsat acasă. Au venit împreună, seara tîrziu, și am auzit-o pe mama spunîndu-i lui Serghei : „Ea te-a rugat să-i porți de grijă" — „Nu m-a rugat nimeni dar vezi ce se întîmplă, se distruge totul și nici un folos de pe urma asta. Ar trebui să salvăm școala și ambulanța", a răspuns Serghei.

Dimineața a venit la mine Niușca. „Ieri n-ai fost la adunare, a fost cît se poate de interesant. Știi Mocealin a fost de părere că trebuie desființat cuibul de burjui al Kașinei, dar Serghei n-a fost de acord. Nu e bine, a zis, noi n-avem școală, ambulanță și medic. N-avem voie să distrugem acest avut. Avem nevoie de el". La urmă, Mocealin l-a acceptat pe Serghei. Într-un an de zile în casa Kașinei s-a deschis o ambulanță iar în manejul moșierului a fost înființat un club.

După zilele furtunoase ale lui 1918, apele s-au mai liniștit pentru o vreme, la noi, ca apoi să înceapă din nou nemulțumirile. Nu se găsea aproape nimic.

Într-o seară, la ceai, Serghei l-a întrebat pe tata : „De cît aveți nevoie să vă trimit ca să trăiți ca oamenii ?". „Trăim așa cum trăiesc și ceilalți", a răspuns tata — „dacă vrei să ne ajuți, trimite cît poți". Înainte de plecare, Serghei mi-a zis : „Tolia spunea că n-o să scriu nimic aici, dar eu am scris o poezie". Într-adevăr, Serghei a scris în acest răstimp poezia „Sînt ultimul poet al satului...".

După masă m-am dus cu tata să-l conducem pe Serghei la vapor. Am luat-o în jos, de-a lungul Okăi. Rîdeam, și săream peste bălțoace. Cerul se înseninase și sufletul nostru așișderi...

În curînd, după plecarea lui Serghei, am părăsit și eu Konstantinovo. Serghei m-a luat la el, la Moscova, la școală.

(din revista „Svijet")

REBUS

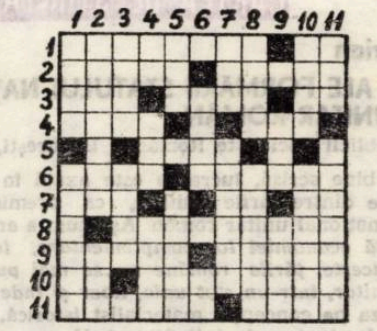

PRIN TIMP

ORIZONTAL : 1) „Martorul vremii" (A. Mărgul — Sperber) — Afirmație... à la „Calendar" (L. Blaga) ! 2) „Anii vieții" (L. Blaga) — „O clipă" (O. Goga). 3) „Lună" (I. Bănuță) pag. 412 ! — Onomatopee „Noaptea" (B. Nedelcovici) în „Somn" (L. Blaga) — Ultimele „Dimineți" (A. Batali) ! 4) Eros în încurcătură ! — Au „Contur prin timp" (T. Bogard). 5) A dansa în cerc. 6) Cu peripeții „Noaptea..." (M. Eminescu) — A se arăta bun. 7). Într-o pictură ! — Damian Ureche („Un secol vibrant la Helsinki") — Într-o nișă ! 8) „O zi, o viață" (S. Fodor). 9) „Ora cinei" (M. Banuș) — „Bărbatul la 30 de ani" (L. Cernet). 10) „Sfîrșitul vacanței" (I. Hobana) ! — „Din anii copilăriei" (D. C. Lambrino). 11) „An de răscruce" (D. Blaga ; adj.)— Mai mult nu.

VERTICAL : 1) „Orologiul" (P. Stoica) — „14 ani" (M. Banuș ; pl.) 2) De atlet — Înțeapă ! ! 3) Dafin — Apariție „Nocturnă" (G. Bacovia). 4) Încete ! ! — „Bucăți de noapte" (G. Bacovia) — Ținută pentru „Diligența de seară (Anghel Dumbrăveanu). 5) Lac în Olanda — Calcul. 6) „În pragul vieții" (I. Agîrbiceanu ; pl.) — Din milă ! 7) O.R.A. (V. Băran) altfel ! — „Să mai cîștigi o zi" (A. Beldeanu). 8) „Din timp în timp" (J. Ciardi ; fem. pl. — „Clipa" (D. Săraru). 9 „Ani de pribegie" (A. Arbuzov ; adj. sing.) — Ivit. 10) „Zilele" (R. Ciobanu) din Calendar" (I. Horea) — „Însemnele anilor" (G. Drumur). 11) „De ieri pînă mîine" (Janos Kiss) — „Locul soarelui" (A. Miran) „Dimineața" (O. Stoiciu).

Dicționar : SERO. ICT. NES, ARO.

Viorel ABRUDAN

POEȚI GRECI CONTEMPORANI

Gheorghia Delighiani Anastasiadi

VIS

Am fost visat in seara asta un loc de ierburi incărcat
cu lacuri multe și cu riuri adincate
curgeau pe apă bărcile zglobii
și chicoteau perechile in ele fermecate
Un dute-vino nentrerupt de oameni pașnici pe șosele
sub braț copiii cărțile-și purtau
și prin muzee năvăleau cu-nvățătoarea
iar alții peste lucru aplecați se străduiau
Am fost visat in seara asta un loc pierdut in
străvechime...

Atent pe Rigas Catargiu il instruia
și-acesta-nconvoiat pe-o hartă ii deslușea parcă ceva
apoi vorbeau de libertate și de dreptate și mulțime
Și-n acel vis am fost văzut un pom cu ramuri de văpăi
trecea poporul și își aprindea făclii
„Ce-o fi ?" m-am intrebat și mi-am răspuns tot eu
„Desigur, Luminismul care in douăzeci și unu izbucni"
Și deșteptindu-mă gindeam : „Ce veche istorie
Libertatea din aceeași flacără invie
și tot de acolo destinu-ți comunist, Românie !"

Traducere din limba greacă de :
Andreas RADOS și Leonida MANIU

Hristos Koulouris

SI VERUM EST

Te recunosc, oriunde te-aș fi intilnit,
Te urmăresc neobosit în urma himerei,
înarmată cu ginduri alergi
prin talazurile durerii și bucuriei mele.

Te-mbrățișez.

În dăruirea ta ieșită din fire,
care mă arde intreg, culegind existența ta,
un singe tinăr curge prin venele mele intinse.
Calmă privirea ta
este aurora senină și bucuroasele ei intîmplări.
În spatele pleoapelor tale închise,
pîndește necunoscută furtuna pieirii tale.

O, Veneră, aud pașii tăi in noapte.

Vii precum un vint,
prezența ta-o simfonie
care sub piramidele orelor de cenușă
îmi clădește destinul.

Dacă te voi pierde, știu unde să te caut.

Mergind după urmele unui marș neterminat, lăsate de
stele,
mă voi afla cu tine in adăpostul ce ți l-ai ales.

Și atunci,
dacă-i adevărat că morții invie,
nimic, in fine, nu ne va despărți.
Nici furtuna, nici liniștea, nici obișnuința.

Incă un cerc ar mai putea să răsară pe cer.

În românește de Andreas RADOS

Kostas Assimacopoulos

CITITOR

Boierii veliți care cu evlavie
înălțau in Moldova biserici
sint zugrăviți aidoma sfinților
purtind drept ofrandă zidirea-le.
Sfinți bizantini,
vajnici și credincioși luptători
care in bisericile Moldovei v-a fost dat să rămineți
pe pereți, cu fețele radiind
de lumînări și ranguri de vecernie nenumărate
iertați-mă
dacă și eu aș vrea să mă inchipui ctitor
și-n loc de zidire să țin o carte
al cărei temei este aceeași adincă iubire,
curată incredere.
Milostivilor înțelepți, înțelegeți-mi
păcatul unei astfel de rivne,
judecați cu ce sentimente vorbesc

Traducere din limba greacă de :
Andreas RADOS și Leonida MANIU

GABRIEL KAZINCZY : Peisaj

Dimitris Doukaris

CONVERSAȚIE

Acum cind ți-am vorbit și mi-ai vorbit –
cind am reușit, in sfirșit, să vorbesc,
chiar nu cu prea mari amănunte,
toate au luat
drumul intoarcerii ;
„după linia dreaptă poți distinge",
mi-ai spus, și eu nu distingeam
nici linia dreaptă,
nici vreo altă linie ;
doar ceața ce era departe
pe un alt drum
și luminile ce se stingeau –
unde erau exact luminile
care se și stinseseră ?
acum cind ți-am vorbit și mi-ai vorbit
toate au luat
un alt drum, necunoscut,
inlăuntrul ceții.

În românește de Andreas RADOS

OCHII TĂI IMENȘI, STRĂVECHI

Vreau să mă schimb intr-o intindere
a unei povești sibelice
pentru a pătrunde triumfător
in ochii tăi imenși, străvechi,
să devin un fapt eroic
cu goarne cavalerești,
un eveniment poetic etern
ca Iliada și Odiseea ;
vreau să mă schimb intr-o gigantică
formă revoluționară,
care ar modifica, ferm și brutal,
greșelile istoriei,
pentru a păși, sigur și drept,
prin umbrele ochilor tăi străvechi ;
vreau cu orice preț să mă schimb
pentru a nu sta doar in fața ta :
o nălucă mică și crăpată
o speranță-ngropată
in praful dărimăturilor,
o dorință parafată
irevocabil.
in izvorul nocturn al tăcerii ;
vreau cu orice preț să mă schimb
pentru a incăpea,
comod și responsabil
in ochii tăi imenși, străvechi.

În românește de Andreas RADOS

CARTEA DE ȘTIINȚĂ

Victor Axenciuc și Ioan Tiberian

PREMISE ECONOMICE ALE FORMĂRII STATULUI NAȚIONAL UNITAR ROMÂN

Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1979

Interesantă prin conținut și bine scrisă, lucrarea este axată în întregime pe examinarea legăturilor economice dintre țările române, ca premise economice obiective ale constituirii statului național unitar român. Așa cum a arătat tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU *„Datorită economiei lor complementare, legăturilor de schimb intense, statornicite istoricește, țările române nu se mai puteau dezvolta în continuare decît într-un tot unitar, într-un stat unic, liber și independent"*.

Autorii și-au întemeiat analiza pe concepția materialist istorică, pe documentele P.C.R., fapt ce le-a permis să adopte principii de metodă care au călăuzit investigația documentară și au facilitat sistematizarea concluziilor. Studiul legăturilor economice ca premise ale formării statului național unitar român, se bazează pe o amplă documentare alcătuită din surse edite și în mare parte inedite.

Parcurgînd cartea desprindem cu ușurință, continuitatea milenară a legăturilor economice pe teritoriul țării noastre, caracterul lor istoric, obiectiv necesar, formele lor particulare în diferite epoci. Cu toate piedicile impuse de politica claselor stăpînitoare din imperiu, relațiile economice dintre țările române au urmat în cursul istoriei o evoluție ascendentă. Bogăția de informații demonstrează că în secolul al XIX-lea, cu o putere fără precedent, legăturile economice dintre Transilvania și celelalte provincii românești s-au amplificat și intensificat peste granițele administrative impuse de stăpînirea străină. O trăsătură caracteristică a raporturilor economice dintre țările române o constituie caracterul de masă al purtătorilor lor (zeci de mii de mici producători, negustori, meseriași, industriași, păstori transhumanți, țărani, muncitori etc.). Ei vehiculau pe teritoriul patriei, odată cu valorile materiale și ideile conștiinței aparținînd comune la pămîntul țării, la aceeași limbă și origine etnico-istorică. Se evidențiază totodată lipsa concordanței cu realitatea, cu adevărul istoric, a opiniilor străine după care Transilvania ar fi avut legături economice mai strînse cu provinciile Imperiului habsburgic, ar fi gravitat spre sistemul economic al imperiului.

Cercetarea întreprinsă asupra relațiilor economice de interdependență dintre țările române și respectiv între Transilvania și România degajă, în final, două concluzii : una cu caracter concret istoric, alta cu caracter teoretic. Prima privește rolul și funcțiile legăturilor economice reciproce ale țărilor române, alături de comunitatea de teritoriu, de limbă, de origine etnico-socială în formarea națiunii române și a statului său unitar național. A doua concluzie confirmă, pe exemplul istoriei poporului nostru, teza materialismului istoric potrivit căreia, rolul prioritar în evoluția social-politică a societății îl au relațiile economice. Prin urmare și în formarea națiunii și a statului național premisele economice dobîndesc funcții de importanță decisivă.

Incheind lectura acestei cărți, cititorul rămîne cu imaginea clară a legăturilor economice neîntrerupte între cele trei țări românești, care au întreținut în lungul istoriei, peste granițele impuse, pulsația vitală a coeziunii poporului român.

Filip PAȚAC

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

CRIZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

PROIECTUL DE DIRECTIVE AL CONGRESULUI AL XII-LEA

Agricultura, o ramură de bază a economiei

Ramură de bază a economiei noastre naționale, agricultura se bucură de întreaga atenție în proiectul de Directive ale Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român. Dezvoltarea unei agriculturi intensive și moderne va constitui, așa cum se subliniază în proiect, alături de asigurarea bazei de materii prime și energie „una dintre cele mai importante priorități ale planului cincinal, de care depinde însăși dezvoltarea industriei, a întregii economii naționale, ridicarea bunăstării întregului popor". În perioada 1981-1985, producția agricolă globală, în cadrul căreia zootehnia va atinge o pondere de 45-46 la sută, va crește într-un ritm mediu anual de 4,5-5,0 la sută față de actualul cincinal.

Pornind de la analiza condițiilor concrete din țara noastră, partidul consideră agricultura ca o ramură de bază, care are un rol hotărîtor în dezvoltarea complexului economic național unitar. În strategia economică, agricultura are multiple funcții : de a asigura satisfacerea la nivel optim a cerințelor de consum ale populației cu produse agroalimentare și alte bunuri de consum, a industriei cu materii prime, de a crea disponibilități pentru export și de a participa într-o măsură sporită la crearea fondului național de dezvoltare economică și socială.

În stabilirea direcțiilor de dezvoltare în viitor, partidul nostru pornește de la faptul că, în condițiile existenței unor resurse naturale limitate, atît în economia națională cît și în cea mondială, rolul agriculturii în creșterea economică sporește. Agricultura constituie o ramură care se bazează, în cea mai mare parte, pe resurse care se reînnoiesc, spre deosebire de alte resurse naturale (petrolul, cărbunele, minereul de fier etc.) care, pe măsura exploatării, se epuizează. De aici rezultă că agricultura reprezintă o sursă permanentă a creșterii economice și ale cărei funcții se vor amplifica în perspectivă.

Așa cum a indicat secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, trebuie să se acționeze cu fermitate pentru a realiza o nouă revoluționare a activității agricole. Ridicarea la un nivel calitativ superior a agriculturii se va realiza prin intensificarea introducerii accelerate a progresului tehnico-științific contemporan, pe principalele sale direcții : folosirea multilaterală a rezultatelor științelor biologice — în special ale geneticii și nutriției ; ridicarea gradului de chimizare ; creșterea capacității productive a pămîntului — îndeosebi prin irigații, desecări și combaterea eroziunii solului ; mecanizarea complexă, electrificarea și automatizarea proceselor de producție ; ridicarea nivelului de calificare în unitățile de producție. Pentru extinderea și perfecționarea bazei tehnico-materiale a agriculturii, se vor aloca în viitorul cincinal, din fondurile statului și ale cooperativelor agricole de producție, investiții însumînd 133 miliarde de lei.

Începînd cu Congresul al IX-lea al partidului, întreaga teorie și practică a dezvoltării agriculturii a fost reconsiderată în mod revoluționar, de către conducerea partidului, meritul esențial în această direcție revenindu-i tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU. După 1965 a început să se aloce un volum din ce în ce mai mare de investiții pentru dezvoltarea agriculturii. Elaborarea unor programe naționale — pentru cereale, zootehnie, îmbunătățiri funciare ș.a. — care au orientat dezvoltarea acestor ramuri și așezarea pe baze științifice a organizării și conducerii lor a permis ca în ultimii ani nu numai să avem o linie clară și fundamentală în ce privește progresul agriculturii românești, ci și să se obțină o seamă de rezultate remarcabile, care demonstrează justețea politicii agrare a partidului nostru.

Avînd în vedere că posibiltătile de crestere a eficienței sînt încă mari, precum si decalajul dintre noi si tările cu o economie si agricultură avansată, proiectul de Directive subliniază necesitatea ca în agricultură să fie folosite din plin rezervele existente si în primul rînd să fie utilizat la maximum dar cu multă grijă, fondul funciar, el fiind baza tuturor producțiilor agricole. Probleme deosebite se pun si în ce privește sporirea șeptelului și a producției animale, ridicarea productivității muncii, realizarea unei înalte eficiențe economice.

Perfecționarea mecanismului economico-financiar în unitățile agricole constă în rezolvarea simultană a mai multor probleme : creșterea producției, reducerea costurilor, realizarea echilibrului financiar și creșterea eficienței economice în fiecare unitate.

Noul cadru organizatoric care s-a creat prin înființarea consiliilor unice agroindustriale este de natură să favorizeze întărirea economico-organizatorică a tuturor unităților agricole si transformarea lor în puternice centre de producție, ridicarea la un nivel superior a eficienței activității economice, antrenînd această ramură și unitățile sale pe un făgaș nou de progres și prosperitate.

Accentul pe care proiectul de Directive îl pune pe creșterea producției și a eficienței economice în toate ramurile economiei naționale, cere din partea oamenilor muncii din agricultură, să acționeze de pe acum pentru sporirea aportului acestei ramuri la creșterea venitului național în ritmul prevăzut de 6,7-7,4 la sută, condiție esențială pentru trecerea României în rîndul țărilor cu nivel mediu de dezvoltare economică.

Filip PAȚAG

INIMA ORAȘULUI

PAGINI DE EROISM

Lupta dusă de poporul român pentru apărarea suveranității și integrității țării a avut un profund caracter patriotic și internaționalist, înscriindu-se organic în lupta generală a popoarelor împotriva fascismului. Schimbările survenite pe plan mondial în urma instaurării fascismului în Germania, ocupării Austriei și apoi a Cehoslovaciei, pregătirile interne făcute de statele fasciste pentru dezlănțuirea conflagrației mondiale au dus la intensificarea presiunilor și amenințărilor la adresa țării noastre din partea statelor revizioniste. Accentuarea acestui pericol, o dată cu declanșarea celui de al doilea război mondial, concentrarea unor puternice unități militare și hortyste la granița țării noastre au ridicat în fața poporului român sarcina de mobilizare a tuturor forțelor sale pentru apărarea suveranității naționale și a integrității teritoriale.

Masele populare bănățene, dînd glas dragostei lor față de glia strămoșească, și-au alăturat eforturile la strădaniile întregului nostru popor pentru întărirea capacității de apărare a țării. Însuflețiți de idealul de pace, de spiritul antifascist ce caracterizau masele populare, clasa muncitoare cu osebire, numeroși cetățeni, sub îndrumarea comuniștilor, au fost atrași la luptă, mobilizați la diverse acțiuni de rezistență față de primejdia fascistă Populația Banatului, români, germani, maghiari și de alte naționalități au primit cu încredere și aprobare măsurile preconizate de guvernul român pentru apărarea granițelor a suveranității patriei. Înțelegînd starea excepțională prin care trecea țara, necesitatea imperioasă a măsurilor de apărare, masele muncitoare de la orașe și sate au consimțit la importante sacrificii materiale, adăugîndu-și contribuția la eforturile întregului popor român.

Prefectura județului Timiș—Torontal sublinia, de altfel clar, în luna mai 1940 că „că locuitorii dau tot mai multe dovezi de înțelegere a împrejurărilor actuale, ceea ce reiese și din acceptarea cu calm a impozitelor ce se impun, convinși fiind că toate măsurile cari se iau de către guvern, sînt în intere

Ioan MUNTEANU

(Continuare în pag. 8)

Simbol viu

Spunea bunul și marele Jean Jacques Rousseau : „De îndată ce nu are patrie, omul încetează de a mai fi !". Dar ne întrebăm : poate exista oare pe lume un om sau un popor fără patrie ? Se pare că nu, sau, chiar dacă există, ei se autoanulează.

Iată, ce este un scriitor care scrie despre patria sa ? Este el cumva o ființă supraterestră, un desprins din aerul și geografia unui popor, un ins al nimănui, care poate cînta tot ce-l taie capul, fără a se fixa la nimic ? Cu siguranță, nu, deoarece un om al artei, ca orice altul, este mai întîi un vlăstar al unui anumit pămînt, ce l-a dat lumii, este un fluier prin care susură sufletul acelui pămînt ce l-a născut, este cel ce cinstește cu fapta condeiului, a artei sale, coroana de inimi și frumusețile patriei natale, pentru a fi, mai apoi, și un om al universului.

Spunea, încă Eminescu, că naționalitatea „trebuie să fie simțită cu inima și nu vorbită numai cu gura". Și, în adevăr, mai mult decît oricînd, omul de artă, azi și acum, are suprema și dificila menire de a-și iubi și onora patria prin acte de înalt devotament civic și patriotic, iar nu de-a se pierde în vorbiri sau sloganuri inutile, în planuri obstracte și generale, în palavre umflate, nimănui necesare, ci de a sluji umanitatea, poporul său, de a-i lumina simțirea și inteligența cu propria sa simțire și inteligență.

Fără această iubire a patriei sale, precum a mumei sale, ce ar fi scriitorul, artistul ? O simplă posibilitate, un început fără sfîrșit, o ființă fără un sens major, o simplă piatră, cum spunea un gînditor, ce ar trebui să aștepte lovitura fierului și a soartei pentru a scoate scîntei.

Iubirea de patrie, pentru veritabilul artist, o știm prea bine, nu e vorbă în vînt, nu e ceva de pe vîrful buzelor și de pe toate drumurile, ci e un crez adînc, de-o viață, care, la nevoie, poate fi și jertfă.

Pentru un om ce își slujește patria română cu scrisul, cu gîndirea sa, a fi patriot nu mai înseamnă neapărat un merit, cum zicea marele Titulescu, ci o datorie.

Scriitorul român de azi, scriitorul acestor locuri de care el și-a legat ființa, trecut prin focul istoriei contemporane, călăuzit de dinamica gîndire marxistă a partidului nostru, de îndemnurile înțelepte ale secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, acel scriitor deci înțelege principiul înalt de-a fi un luminător al spiritualității poporului, un curajos înaintemergător, ce poate da dovadă, prin opera și atitudinea sa, că este și un demn urmaș al ilustrilor bărbați și patrioți, români, că este una cu plămada poporului din care s-a ridicat și el sub soare.

Ion ARIEȘANU

(Continuare în pag. 8)

CRIZANT 32

(594) ● 9 august 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pag. 1 leu

Nicolae Țirioi

IMNELE PATRIEI

LUMINA PATRIEI

Iubirea cea mai pură îmi fumegă-n privire
Și umbrele străbune ți se scufundă-n mine.
Ciobanul Mioriței ți-a fost prin veacuri mire
Iar urma lui de sînge în lutul tău se ține.

Mai mult decît țărînă, tu arzi ca o comoară
Păstrată-n amintire și-n trupuri îngropată,
Cînd flacăra albastră din vis mă înfioară
Și-n neguri de furtună cu raze noi s-adapă.

Nemuritoare, sacră, îmi torni în piept văpaia
Tăcutelor izvoare ce toropesc în rouă
Și din trecutul maștер mi-aprinzi durerea aia
Care se pierde-n doine și ne descîntă nouă !

CRONICA LITERARĂ

Ana Blandiana

Cea mai frumoasă dintre lumile posibile

(Ed. Cartea Românească, 1978)

Distanțarea în timp de momentul voiajului transformă cartea Anei Blandiana, **Cea mai frumoasă dintre lumile posibile** (1978), într-un jurnal interior care verifică starea de tensiune creatoare a călătorului, provocată și susținută de coliziunea dintre imaginea preexistentă a lumii („Din cîte o ilustrație de manual, din cîte o ilustrată veche de dinainte de război, din cîte o fotografie cenușie de ziar eram în stare să imaginez... un întreg oraș, un ținut, o țară" – p. 5) și cea reală, descoperită prin contactul nemijlocit.

Această distanțare acționează în favoarea „povestitorului"; el își impune propriul determinism, copleșit de „amintirea" coliziunii și aproape orgolios convins de superioritatea utopiei sale, în nici un fel afectate de minusurile în frumusețe care grevează lumea reală: „... marea aventură nu a fost călătoria în sine, nici descoperirea succesivă a lumilor, ci înfruntarea spectaculoasă între imaginile sedimentare ale numelor și imaginile reale, parvenite, grăbite să se impună" (p. 6).

Cartea păstrează deci atributul căutării. Sensul ei este însă diferit de cel cunoscut în cazul literaturii de călătorie. Comparațiile țintesc să releve suprapunerea niciodată perfectă a lumilor, o suprapunere care incită spiritul, îl domină, îl constrînge să se confeseze. Ca într-un joc de oglinzi imaginile se adîncesc una în cealaltă, relativizînd nu numai jurnalul, dar și **povestirea** lui. Dacă, în mod firesc, raporturile călătorului cu lumea reală se stabilesc (pozitiv ori negativ) fără complicații, el urmărind oarecum detașat confirmarea sau infirmarea așteptărilor sale, aici lucrurile se petrec exact pe dos: călătorul nu poate vedea decît prin propriile-i imagini (ideale și idealizate), preexistente voiajului și nemodificate de acesta. Ana Blandiana **se comunică** dezangajîndu-se treptat, ea nu face ci re-face un itinerar, lucru la infinit repetabil: „Cu cît trece timpul detaliile se luminează de o lumină străină, din tot ce mi s-a întîmplat cîndva neuitînd decît faptul că mi s-a întîmplat mie. Cu cît trece timpul, litera mea continuă să povestească o poveste frumoasă pe care o ascult și eu cu uimire și cu invidie" (p. 344).

Cea mai frumoasă dintre lumile posibile este o „povestire" (analiză) a unui jurnal, mai degrabă decît un jurnal de călătorie propriu-zis, o relatare a unei virtuale relatări făcută de călător mai întîi sieși și apoi cititorului. Ordinea cronologică ori cea spațială sînt substituite de o ordine afectivă, de timpul confesiunii. Călătorul, adică cel care s-a deplasat într-un timp și un spațiu determinat, devine mai întîi personaj, apoi personaj al personajului, și așa mai departe, această metamorfoză însemnînd de fapt depersonalizarea treptată a naratorului. El „uită" spectacolul lumii în sine, pentru a-l privi pe acela care îi aparține printr-un soi de transfer de identitate.

În această deconcertantă confesiune, timpul obiectiv se dilată, impresiile fugare capătă dimensiuni nebănuite, totul aspiră spre o reconstituire integrală a universului, fără absențe și fără hiaturi. Memoria călătorului a reținut nu atît fizionomia locurilor prin care a trecut, cît stările pe care acestea i le-au provocat. Numele orașelor vizitate invocă nu amintirea unui spațiu, ci a unei vîrste iremediabil pierdute: „Știam din copilărie că floarea-soarelui se întoarce după soare și, în rarele prilejuri în care puteam să o văd, eram în stare să stau fascinată ore întregi pentru a reuși să descopăr abia perceptibila ei rotire (...). Au trecut destui ani ca să înțeleg că atît de solara floare este a soarelui nu pentru că îl urmează, ci pentru că nu i se supune. Trec zilnic cu trenul printr-un cîmp de floarea-soarelui ca printr-o strălucitoare și orgolioasă concluzie". (p. 217-218).

Ana Blandiana își poetizează delicat trăirile, se descoperă invocînd și mai ales invocîndu-se. Cartea ei descompune mecanismele structurării unui jurnal de călătorie pînă la limita anulării lui ca atare.

Marian ODANGIU

Teodor Bulza

IULIE

Ed. Facla, 1979

1. Teodor Bulza a scris o seamă de reportaje, nu rele, și popularitatea sa de reporter nu era în afara calităților literare ale scrisului său; dinamice, nervoase, bine documentate, reportajele nu anunțau încă romancierul, după cum nu-l anunța nici publicistica sa sportivă. Ultima, spirituală, acut personală sau ostentativ personală, trăda un autor agreabil, bucuros să converseze cu stelele timișorene chiar și despre cele neplăcute. Stilul publicistului înflorea în metafore și în epitetele care arătau că o eventuală comparație cu tabletele săptămînale semnate de Fănuș Neagu sau Băieșu nu ar fi nedorită de tînărul autor.

Personalitatea tînărului romancier se sprijină pe acestea cum universul (în credințele celor vechi) pe spinarea balenei, elefantului sau cămilei primordiale: ușor legănîndu-se. Teodor Bulza povestește frumos și, mai ales, are despre ce să povestească. Lumea despre care scrie își are meritul scriitorul. La confluența Ardealului cu Banatul, teritoriul mărturisește o bogăție spirituală neobișnuită. Roman pentru care detaliul etnografic nu e inutil, **Iulie** e o carte care informează despre faptele, legendele, oamenii pustei. Despre această lume au scris – de-a lungul aceleiași preocupări – Slavici, Titus Popovici, Mircea Micu. Una dintre liniile cele mai importante ale afirmării prozei românești trece pe aici; drumul e recunoscut de Teodor Bulza cu suficient respect și cu suficientă credință în dreptunile înaintașilor în acest ținut. Există în proza lui Teodor Bulza o zare idilică, o așezare după legea trebilor satului; toate, după cum spuneam, sprijinite pe foarte multe fapte. Așa după cum se întîmplă în romanele de debut, scriitorul vrea să argumenteze – pentru cititorul său – din toate unghiurile posibile: să spună tot ceea ce i se pare a fi extraordinar, despre lumea sa.

2. Cartea lui Teodor Bulza este o carte despre ani și evenimente; în lumea clar și bine circumscrisă a naratorului, timpurile – matcă ale prozei românești actuale se regăsesc cu vioiciune oarecum neobișnuită; faptul pitoresc accentuează încă specificitatea dar și dramatismul confruntărilor. Personaj central ar putea să fie Florea, sfîntul: el e țăranul „sărac" care trebuie (de pildă) să-și dea, în timpul secetei, caii pe grîu, ca să aibă ce mînca (**Ploaie albă** a lui D. R. Popescu, cîteva schițe ale lui Velea, o nuvelă a lui Galan au marcat epoca în proza noastră). Nu-i dă, bineînțeles .Un fiu al numitului intră slugă, o fiică are o viață sentimentală complicată. Portret reușit e consacrat popii Putric (ce proză a satului românesc nu trece pe aici?) ins terorizat de preoteasă. Pe de altă parte, proza lui Teodor Bulza e suav idilică, amintind de întîmplările slaviciene, pe de altă parte are o violență ce-i asigură un bun ritm narativ. Livia e violată de Tuper („o prinsese singură în Cutina, unde păștea caprele" și se căsătorește cu Ceampaș, slugă în sat. Vendeta e sîngeroasă, incendii spectaculoase fac victime; cruzimea răzbunărilor este, ea însăși, senzațională pe acest teritoriu în care patimile pot exista în stare pură. Sau, în care ar trebui să existe în stare pură. Violența e însă mereu atenuată, o undă lirică domolește sentimentele. Prozatorul știe să găsească tonul firesc și să încadreze faptele extraordinare într-o desfășurare firească a întîmplărilor.

Lumea este, în esență, una a umilinților, sărăcia este, ea însăși, umilitoare. Crochiurile psihologice sînt pline de finețe, după cum cu finețe sînt surprinse alte raporturi des studiate de proza românească: acelea dintre oficialii satului și ceilalți. Pe aceste suprafețe vechi și noi ale descrierilor „lumii rurale", scriitorul cuprinde evenimente; multe, cu ecou imediat sau mediat. Războiul e un reper permanent. Povestea e bine strunită, curgerea ei a rituată de peisaj, de repere simbolice (un cal alb poposește în sat, necunoscut și purificator, ca un semn al destinului). Proza nu cultivă motivul „destinului", deși incestul, incendiile, moartea și nașterea ofereau prilej unor proiecții simbolice. **Povestea** se topește în poveste, ficțiunea proteiînd cititorul de șocul „neobișnuitului". Există un sentiment al timpului, după cum poate exista unul al satului. Carte ce ne amintește o seamă de proze „ale satului", carte ce nu-și propune ceea ce nu poate rezolva, **Iulie** duce la capăt o misiune deosebit de dificilă: aceea de a recomanda un prozator stăpîn pe o seamă de mijloace ale narațiunii, fin cunoscător al unei lumi prea frecventată de marea proză românească spre a nu fi privită, azi, cu suspiciune.

Cornel UNGUREANU

Scriitorul ca personaj

MARGINALII

Oricît ar părea de ciudat, Flaubert n-a scris confesiuni deoarece nu avea despre cine să le scrie. Pare enigmatică fraza: „Cel dintîi venit este mai interesant decît domnul G. Flaubert, căci este mai general și în consecință mai tipic". Scrutînd-o atent, ne dăm seama că are dreptate. Odată ce pătrunsese pînă la acel abis „ce ne desparte de noi înșine", scriitorul trecuse de zona psihică unde sîntem alcătuiți ca indivizi. Este remarcabilă vremelnica lui intuiție, la nouăsprezece ani: „O ce n-aș da să fiu mai prost sau mai spiritual, ateu sau mistic, dar în sfîrșit un lucru întreg, o identitate, ceva, **într-un cuvînt". Artiștii mari sînt mai puțin tipici decît primul venit deoarece în ei nu există un ecran opac între conștiința de sine și zona indeterminării. Ei trăiesc și creează cu toate resursele lor, uneori speriați de invazia acestora în conștiință. Însă cum resursele adînci se află dincolo de limbaj, ei nu le pot aduce în pagină decît prin reflex, răsfrînte în ficțiuni și în personaje. Chiar cînd par a vorbi în numele lor propriu, ei transpun. Devin atunci – este cazul lui Rousseau, al lui Proust, al lui Céline – propriul lor personaj, dar tot personaje creează.**

Flaubert n-a scris confesiuni și s-a vrut impersonal în roman fiindcă, într-un fel, el n-a existat ca individ, dar și, am mai spus-o, fiindcă s-a temut de puterile obscure din artist. Cum altfel să înțelegem strania lui afirmație: „Artistul trebuie să facă în așa fel încît posteritatea să creadă că n-a existat"? Și cum altfel, mai ales, mărturisirea: „Cred că dacă l-aș vedea pe Shakespeare în carne și oase aș muri de frică"? Shakespeare, cel care a făcut ca posteritatea să se îndoiască de identitatea dintre el și el însuși. A făcut-o să caute dincolo de persoana lui. În abis. Nu numai o glumă a scriitorului dornic să-și protejeze timpul de lucru citim în cuvintele: „Îmi vine chiar să trimit anunțuri despre moartea mea".

Se simte o înfrigurare în cuvintele lui și ea se explică prin graba de a se refugia din golul tulburării individuale în cel al impersonalității scriitoricești, sau – cu vorbele lui – din „teroare" în „bucurie". Nu e un fel literar de a vorbi, ci unul în deplină cunoștință de cauză, căci teroarea Flaubert a cunoscut-o. O pomenește în repetate rînduri și de fiecare dată ea se răspîndește din nou în cuvintele lui, care ating atunci tensiunea și precizia diagnosticului ce vor face mai tîrziu specificul atît de straniu al prozei lui Antonin Artaud. Ating, deci, frontiera imposibilității mai sus pomenite, a imposibiltății de a scrie despre tine însuți fără a face din tine un personaj:

„Fiecare atac era ca un fel de hemoragie a nervilor; erau pierderi seminale ale facultății imaginative a creerului, o sută de mii de imagini țîșnind deodată ca un foc de artificii. Era o smulgere atroce a sufletului din corp (am murit, sînt convins, de mai multe ori)... sufletul se ghemuia întreg în el însuși, ca un arici ce s-ar fi sfîșiat cu propriile lui ace".

Nebunia venea ca un val ce îneacă totul, iar el răspundea printr-un tenace și patetic efort de a rămîne conștient și o afla: „Era, spune o dată, un vîrtej de idei și imagini în bietul meu creer în care mi se părea că biata conștiință se scufunda ca o corabie pe furtună. Însă mă agățam de gîndire. Deși asediată și lovită, ea domina. Alteori încercam, cu imaginația, să-mi provoc această oribilă suferință artificial".

Ce afla despre sine în acele furtuni ar fi greu de știut și de spus de către cine nu le-a străbătut. Oricum, înțelegem mai bine ce spunea Nichita Stănescu într-un rînd: că toți am vrea să fi scris unele din cărțile mari din trecut, dar nu și să fi trăit viața autorilor lor.

Livius CIOCÂRLIE

Dim. Rachici

Îngîndurările

Ed. Albatros, 1978

Cu cîțiva ani în urmă, cînd apărea **Absolvo te**, recunoșteam în Dim. Rachici un spirit lucid și ironic, solicitat de ipostazele grave ale existenței. Luciditatea s-a păstrat intactă pînă azi, ironiei însă i s-a substituit treptat, pe nesimțite, o anume cumpănire, o chibzuită cumpănire născută poate din scepticismul pe care-l conferă unora experiența. În fața existenței rămîne astfel îndeobște interogația, ca un atribut cardinal al condiției umane: **„O, cîte-adînci / interogații / în cugetul ce ca un nor / se înfășoară alb / pe axul / i-deii-mume: / homo sum!"**. Recentul volum, intitulat desigur **Îngîndurările** (Ed. Eminescu), atestă această relativ nouă față a liricii lui Dim. Rachici. Poemele sale poartă acum într-adevăr cearcănul unei discrete îngîndurări, consecință firească, la urma urmelor, a neliniștilor și trudnicei aspirații înspre mai bine a acestui volum, ca și în cele anterioare, Dim. Rachici rămîne un disimulat din pudoare, un poet care are în egală măsură oroare de lirismul clamoros și de retorismul hohotitor. Datoria civică de a veghea nu e ritmată cu bătăi de pumn în piept, ci devine un fel de stranie confesiune a cărei muzicalitate și clasic echilibru apar ingenios travestite într-o prozodie aparent liberă: **„Sînt dator să stau de pază / în neliniștile mele / acelor strămoși-cimpie, strămoși-riuri, / strămoși-munți ce vorbesc / o limbă dulce și mai umblă / cu obiele și au stinci în loc / de piepturi și au bolți / în loc de frunți".**

Sentimentul patriei, al rădăcinilor, al solidarității cu firea acestui pămînt a trecut prin filtrul discreției, ipostaziindu-se în cele din urmă în metaforele unui lirism tandru, ca lumina verilor tîrzii: **„Peste cetăți moldave se mai aude vibrînd / părul femeilor de plăieși / ce-a fost strune de arcuri – acele plete lungi, / mirosind a sulfină și-a floare de tei și-a mugur de rouă..."**. Nostalgia temperată a satului rămas undeva în depărtările spațiului și ale vîrstelor păstrează încă foarte vagi rezonanțe din marile, dramaticele melancolii ale ardelenilor dezrădăcinați pe vremea cînd veacul abia începuse. Părinții, în ciuda expresiei moderne a poemului, își profilează siluetele amintitoare în aceeași zare tremurătoare dintotdeauna: **„O, de demult / cădea amurgul / pe-un dor tîrziu, neîmpăcat, / mestecenii se adunau / în vale / ca niște voievozi / la-ntreceri; și maică-mea e cît văzduhul / și taică-meu e ca o ceață / și nutrii ne-mblînzite încă / le rod secundele / pe rînd".** Și, peste toate acestea, revenind cu o anume periodicitate de-a lungul întregii cărți, dobîndind virtuți de laitmotiv cu corespondențe în volumele anterioare, Mureșul, simbol al sufletului transilvan, motiv de nostalgie și perpetuă aspirație, duh tutelar al acestui univers poetic care s-a configurat în timp, discret, dar ferm, purtînd însemnele unei personalități artistice ușor de recunoscut.

De la **Dinamica secundă** din 1968 — carte pe care o socotim întîia cu timbru liric maturizat și personal – și pînă la **Îngîndurările** de azi, Dim. Rachici a avut o evoluție nespectaculoasă, lipsită de sinuozități, cel puțin în aparență. Dar, de aici, unde ne aflăm astăzi, se zăresc panoramic, pînă în vale, culmile domoale de pe care a început urcușul acesta lent, împlinit cu pasul temeinic, uniform și echilibrat al celui ce știe din capul locului că poemele din **Îngîndurările** ne amintesc ierezele dintre piscuri, cu luciul lor calm, cu nuanțe bogat schimbătoare în petrecerea luminii, dar ascunzînd nebănuite sau neliniștitoare profunzimi.

Radu CIOBANU

LECTURI

Protecții anticorozive cu folii de elastomeri

Generalități:

Reducerea consumurilor de oțeluri inoxidabile și înlocuirea lor cu materiale de aceeași rezistență mecanică și chimică, răspunde preocupărilor specialiștilor de la I.P.A.U.S. — București.

În principiu s-au căutat soluții tehnice care să confere metalelor uzuale (fierul și fonta) și betonului, rezistență la solicitările chimice și mecanice, rezistență, pe care numai oțelurile inoxidabile o posedă.

În acest scop, protecțiile anticorozive cu folii de elastomeri aplicate pe echipamente metalice sau de beton, pregătite în prealabil pentru această operație, se consideră soluția tehnică indicată ridicării gradului de utilizare a înlocuitorilor de materiale deficitare.

Protecția anticorozivă cu folii de elastomeri permite realizarea unor utilaje rezistente la diferite medii chimice (alcaline, oxidante, acide) concentrate sau diluate, medii petroliere, coroziuni.

Opțiuni asupra unui tip de protecție cu elastomeri se face avînd în vedere natura mediului, temperatura de lucru a utilajului, concentrația substanței corozive, eforturile mecanice și solicitările dinamice la care este supus echipamentul respectiv.

În funcție de natura și concentrațiile mediilor, protecțiile cu folii de elastomeri rezistă la temperaturi cuprinse între —5° și +100° C și numai în cazuri speciale pînă la +130° C.

Ținîndu-se cont de necesitățile de protejare ca și de parametri tehnologici ai echipamentelor, protecția se face în unu sau mai multe straturi de diverse grosimi.

Foliile de elastomeri, incorporate la protecția utilajelor sînt amestecuri pe bază de cauciucuri naturale sau sintetice care se lipesc cu ajutorul unor soluții adezive speciale pe suprafețele metalice — sablate și degresate în prealabil — operațiunea de aplicare efectuîndu-se la o temperatură de aproximativ +20° C.

Din punct de vedere al tehnologiei de fabricație, protecțiile anticorozive cu folii de elastomeri se clasifică în următoarele categorii :

- protecții cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald.
- protecții cu folii de elastomeri vulcanizabili de tip Butarom.

Domenii de utilizare

Cele două categorii de protecții cu folii de elastomeri au o largă aplicabilitate în toate domeniile de activitate.

Natura suprafețelor supuse protecției prin acoperire cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald se cer a fi omogene, fără discontinuități provocate din suduri incorecte sau tole nelaminate corespunzător. Se recomandă a fi protejate suprafețele din oțel, fontă și numai în cazuri extreme cele din staniu, cupru și alamă (în condiții speciale).

Astfel de protecții rezistă la medii chimice diverse.

Protecțiile cu folii de tip Butarom (nevulcanizabile) se aplică la rezervoare, reactoare, coloane, igheaburi, vase de măsură, avînd o rezistență bună la medii acide, alcaline, oxidante și neutre. Sînt deficitare ca rezistență la medii petroliere.

Execuție:

I.P.A.U.S. — București execută protecții cu folii de elastomeri atît la sediul său cît și pe șantierul beneficiarului în funcție de gabaritele echipamentelor ce urmează a fi protejate.

Lucrările se execută pe bază de comandă fermă cu recomandarea de a se consulta în prealabil specialiștii întreprinderii.

Chituri, motoare, mase de șpaclu pentru protecții anticorosive

În diversitatea de produse și prestații din programul uzinal al I.P.A.U.S.-ului, o pondere deosebită o are gama chiturilor, mortarelor și maselor de șpaclu destinate realizării protecțiilor anticorozive. În tipologia reperelor cu caracter anticoroziv sînt înscrise atît chituri anorganice cu rezistă mare la temperatură cît și chituri, mortare și mase de șpaclu pe bază de rășini sintetice .Din punct de vedere al utilizării, chiturile, concură la efectuarea protecțiilor anticorozive prin înzidire, placare sau chituire în cîmp continuu, atît la utilajele metalice cît și la rezervoare, bazine, cuve din beton, pardoseli etc.

Lucrările efectuate cu chituri anorganice sau cu chituri pe bază de rășini sintetice asigură :

- protecția elementelor de rezistență și structură ale construcțiilor industriale împotriva mediilor chimice agresive.
- rezistența în timp a echipamentelor din exploatările industriale.
- desfășurarea optimă a proceselor de producție în condițiile impuse de normele de protecția muncii.

Întrucît paleta acestor produse este foarte cuprinzătoare și, pentru a da informații utile celor interesați, vom face scurte referiri pentru principalele repere :

a) Chituri anorganice

În această categorie intră produsele ARNOLEX în componență lichidă sau solidă, care sînt chituri anticorozive, rezistente la temperaturi înalte. În funcție de compoziția componentei lichide se deosebesc două tipuri de chituri :

— ARNOLEX TK (pe bază de silicat de potasiu).

— ARNOLEX TN (pe bază de silicat de sodiu).

Această gamă de chituri se utilizează ca material de rostuire pentru materiale ceramice, de gresie, din grafit, bazalt, bazalt vitrifiat, diabaz, sticlă etc. avînd recomandări în medii acide concentrate ori diluate, la umiditate, la gaze cu conținut în substanțe acide, la temperaturi normale și ridicate (pînă la 600° C).

Din categoria chiturilor anorganice mai face parte și produsul ARNOLEX FN în componență lichidă și solidă.

Prin calitățile sale specifice se utilizează la protecția suprafețelor din metal și beton, fiind rezistent la acțiunea acizilor concentrați și diluați, a gazelor cu conținut de substanțe acide și la temperaturi înalte(pînă la 1000° C).

b) Chituri pe bază de rășini sintetice

Produsele din această grupă se fabrică pe bază de rășini fenolice, furanice, epoxidice și poliesterice.

În funcție de capacitatea de rezistență la mediile agresive, de conductibilitatea termică și de alte proprietăți specifice, chiturile pe bază de rășini sintetice se produc în variantele nomenclaturi Carbadez, Siladez, Oramin, Epodur, Rebonit, Rexidur și Silurex.

Fiecare tip prezintă domenii de utilizare și tehnologii de aplicare diferită. Pentru alegerea și folosirea acestor chituri este necesară o documentare și consultare prealabilă, precum și întocmirea unor chestionare tehnice.

Adezivi, masticuri, produse peliculogene

Paleta acestor produse cuprinde un număr de peste 50 de repere care satisfac necesitățile diverselor domenii de utilizare industrială.

În gama adezivilor se înscriu produsele de tip Prenadez care sînt soluții de cauciuc sintetic într-un amestec de solvenți, cu înalt grad de inflamabilitate.

Aceste produse sînt destinate la lipirea pe metal a foliilor de protecție, lipirea materialelor poroase, lipirea covorului de cauciuc pe caroseria autovehiculelor, lipirea covorului PVC pe diferite suporturi etc.

Domeniul de utilizare nu este limitativ, putînd fi extins la condițiile concrete de lucru al beneficiarilor.

În fabricația curentă a I.P.A.U.S.-ului se mai află adezivi cu componentul de bază cauciuc natural, detașîndu-se prin calitățile deosebite tipurile Iceziv, Saladez și soluțiile adezive de semiebonită NL.

Avînd o capacitate optimă de lipire și o tehnologie de lucru foarte simplă, adezivii în cauză pot fi folosiți diferitelor scopuri de lipire.

Pentru a întîmpina nevoile de etanșare a diferitelor subansamble industriale, I.P.A.U.S. — București asigură prin fabricație curentă o întinsă gamă de masticuri plastice și elastoplastice.

În accepția largă a terminologiei, masticurile sînt materiale viscoelastice avînd la bază elastomeri sintetici și rășini sintetice dizolvate în solvenți organici.

Scopul principal al acestor produse este etanșeitatea elastică, continuă și perfectă a îmbinărilor împotriva apei, vaporilor și gazelor (toxice și agresive).

Luîndu-se în considerație diversele domenii de aplicabilitate, producătorul recomandă sorturile de mastic Romtix (în diferite variante de execuție) și tipul Micovit.

O ultimă grupă înrudită a acestor produse o formează materialele peliculogene pentru protecții anticorozive.

Ne referim la sorturile Romflexil care au la bază elastomeri sintetici dizolvați în solvenți organici.

Ca utilizări generale, Romflexil-ul (în sorturile PC 404 și PC 505) se utilizează la hidroizolarea construcțiilor din beton, a rezervoarelor, cuvelor, a turnurilor de răcire de la centralele electrice precum și la impermeabilitatea conductelor din beton, la protecția anticorozivă a intradosului vehiculelor și în alte scopuri specifice.

★

Gama foarte variată a producției I.P.A.U.S.-ului ca și noile produse care se lansează an de an, sînt un rezultat evident al încrederii în inteligența tehnică proprie, o creștere a responsabilității cercetărilor față de produsele sau tehnologiile concepute. De la abordarea unilaterală, îngustă, legată de cercetarea și introducerea în producție a unor repere, specialiștii întreprinderii au trecut la rezolvarea unor priorități comune mai multor sectoare, reușind să cunoască în ansamblu necesitățile de protecții anticorozive în toate domeniile de activitate.

Această concepție nouă în proiectarea produselor își găsește expresia în dezvoltarea impetuoasă a întreprinderii în ultimii ani cît și în noile investiții care vor completa în acest cincinal peisajul industrial al unității.

Se pune accentul în viitor, cu mai multă responsabilitate, pentru mărirea duratei de exploatare a echipamentelor supuse agresivității mediului și pentru folosirea în domeni largi de activități a înlocuitorilor materialelor deficitare sau provenite din import :

Aceste preocupări de ordin economic trebuiesc corelate cu dezvoltarea puternică a bazei materiale privind producția anticorozivă.

În acest sens specialiștii întreprinderii caută să cuprindă toate nevoile de moment și de perspectivă ale industriei, elaborînd teme de cercetare și fabricație pe perioade mai mari.

În sprijinul cercetărilor este necesar să participe cu observații și propuneri specialiștii unităților beneficiare, conlucrare care va pune în valoare și mai mult scopul urmărit.

Schîmbul de informații tehnice dintre I.P.A.U.S. și unitățile colaboratoare vor crea un cadru propice fabricării unor materiale anticorozive cu înalte proprietăți fizico-mecanice ale proceselor tehnologice unde urmează a se utiliza.

Ca produse de referință ale I.P.A.U.S.-ului realizate printr-o colaborare fructuoasă cu unități de profil chimic sau de alte specialități, amintim : grundurile, pompele și venele rezistente la medii agresive, ejectoare pentru clorură de sodiu confecționate din materiale termoplastic, răcitoarele cu stropire din grafal și multe alte fabricate de performanță.

IMPORTANT!

În scopul extinderii utilizării produselor anticorozive în diferite domenii industriale, I.P.A.U.S. — București pune la dispoziția unităților socialiste și cooperatiste din întreaga țară, pe bază de comenzi ferme, orice produs aflat în fabricația curentă a întreprinderii.

Pentru alegerea și folosirea corespunzătoare a produselor, solicitanții sînt rugați să consulte cataloagele și prospectele producătorului.

Unitățile interesate vor lansa comenzi la următoarea adresă :

Centrala de utilaje și piese de schimb pentru industria chimică — Întrep. de protecții anticorozive și utilaje speciale, Bulevardul Ion Șulea 313 — sector 4 — București.

În ordinea sosirii comenzilor și în funcție de capacitățile de producție disponibile, furnizorul încheie contracte economice de livrare.

Detalii tehnice și comerciale se pot obține de la specialiștii întreprinderii, utilizînd serviciile telefonului 44 11 94 — telex 011613.

Viitorii parteneri comerciali sînt asigurați de toată solicitudinea.

Emil GEORGESCU
Vasile BAȘA

Produse de calitate ce poartă garanția inteligenței tehnice românești

În paleta foarte diversificată și armonioasă a industriei românești, o preocupare, relativ nouă, impusă de ampla dezvoltare industrială, o constituie fabricația materialelor de combaterea coroziunii, sector de activitate care aduce o contribuție importantă la reducerea consumurilor de oțeluri inoxidabile, la mărirea ciclului de exploatare a utilajelor supuse agresivității mediilor, la reducerea importului și implicit la o mare eficiență economică.

La Întreprinderea de protecții anticorozice și utilaje speciale București, unitate etalon a industriei chimice, ultimul semestru al acestui an – an, hotărîtor pentru înfăptuirea cu succes a cincinalului revoluției tehnico-științifice – înseamnă de fapt sporirea preocupărilor pentru ridicarea nivelului tehnic și calitativ al producției, o intensă activitate de cercetare, asimilarea în fabricație a unor produse la nivelul tehnicii mondiale și eliminarea efortului valutar.

În contextul acțiunilor pentru progresul tehnic și promovarea noului, ce reflectă forța creatoare și inteligența colectivului de muncă, calitatea se află pe primul plan al activității, pe agenda cotidiană a conducerii și a fiecărui angajat din unitate.

Preocupările susținute ale întregului colectiv au drept scop diversificarea și modernizarea producției, asimilarea de noi tehnologii și produse ca indici tehnico-calitativi superiori, reducerea consumurilor de materiale și combustibili, de manoperă, a cheltuielilor de producție, un ritm mai rapid de creștere a productivității muncii, a eficienței economice în general.

Căile și modalitățile concrete pentru transpunerea în viață a obiectivelor propuse vizează un cimp larg de măsuri tehnologice de gospodărire mai atentă a materialelor, de extindere a utilizării înlocuitorilor și a resurselor secundare. de perfecționare o sistemului informațional din unitate, prospectarea cu responsabilitate a pieței de desfacere atit pe plan intern cit și în rețeaua externă, îmbunătățirea activității economice de ansamblu.

Urmărind consecvent programul de perfecționare tehnică și economică, la I.P.A.U.S. apar permanent produse noi, soluții adecvate de protecții împotriva agresivității mediilor, tehnologii mai simple și eficiente, toate acestea fundamentînd și justificînd planurile economice de perspectivă și proiectele noilor investiții.

Pentru colectivul acestei întreprinderi bucureștene este un bun cîștigat faptul că activitatea comercială a devenit o latură complementară și inseparabilă a procesului de producție, permitîndu-se o dimensionare optimă a nivelelor de fabricație în funcție de cererile de moment și de perspectivă ale economiei și de conjunctura favorabilă a exportului.

Ceea ce se realizează în această sferă de activitate este un început promițător a unor studii de marketing, aducîndu-se o contribuție la progresul și perfecționarea gîndirii economice, o contribuție în solutionarea problemelor complexe pe care le ridică lansarea unor noi produse, competitive din punct de vedere tehnic.

Cunoscînd riguros și precis nevoile naționale și ale pieței externe în problema protecției anticorozive a echipamentelor industriale, specialiștii unității operează în toate fazele pe care le traversează produsul — de la concepere și pînă la faza finală de fabricație – însoțindu-l în procesele de circulație către beneficiari prin consultații de specialitate, asistență tehnică și garanție.

Intervenind aceste elemente moderne în orientarea de bază a întreprinderii, s-a putut obține o organizare eficientă a tuturor acțiunilor interne și externe ale unității, organizare impusă de necesitatea corelării directe și anticipate a producției la cerere.

Utilizarea metodelor specifice pentru dezvoltarea și diversificarea continuă a producției, a făcut ca I.U.P.S. să fie astăzi o unitate de prestigiu, ale cărei produse de calitate românești, să fie cunoscute în multe țări ale lumii.

Înființată în cadrul Centralei de Utilaje și Piese de Schimb pentru Industria Chimică (C.U.P.S.I.C.) în intenția rezolvării imediate a unor probleme de coroziune pentru industria chimică, Întrep. de Protecții Anticorozive și Utilaje Speciale București (I.P.A.U.S.) s-a dezvoltat foarte rapid – ca profil și volum de activitate – reușind să cuprindă în momentul de față necesitățile specifice a celor mai variate sectoare industriale.

Programul de cercetare și fabricație a I.P.A.U.S.-ului s-a axat pe un domeniu larg de combatere a coroziunii în industrie, astfel că, din fiecare grupă de produse, au fost omologate în producția industrială un număr mare de repere, toate situîndu-se – din punct de vedere calitativ – la nivelul tehnicii mondiale.

Răspunzînd unor cerințe de ordin economic vom prezenta principalele produse și prestații care se realizează de această întreprindere, prezentare care urmărește atit informarea potențialilor beneficiari cit și extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale – interne și externe – ale unității.

M. I. Ch.

Centrala de utilaje și piese de schimb pentu industria chimică

ÎNTREPRINDEREA DE PROTECȚII ANTICOROZIVE ȘI UTILAJE SPECIALE BUCUREȘTI

Tuburi și fitinguri ropafs

Prezentare:

În ultima vreme materialele plastice armate au cunoscut o largă aplicabilitate în industrie, impunîndu-se atit prin deosebitele proprietăți fizico-mecanice cit și datorită remarcabilelor rezistențe chimice la numeroase medii agresive.

ROPAFS-ul – produs românesc de excepție – cunoscut în tehnologia de specialitate sub denumirea „poliester armat cu fibre de sticlă", este un material plastic termorigid care implică în structura sa rășini sintetice, o armătură din fibră și în unele cazuri o umplutură minerală.

La fabricația acestui produs sînt utilizate rășinile poliesterice saturate și fibrele de sticlă, iar ca umplutură este folosit cuarțul de diferite granulații.

Fiind un înlocuitor excepțional al unor materiale tradiționale a căror balanță este deficitară, produsul a primit adeziunea specialiștilor, recomandîndu-l tuturor domeniilor de activitate.

Utilizare:

Una din sferele de utilizare ale ROPAFS-ului este cea a fabricării tuburilor și fitingurilor (înlocuind oțelurile aliate anticorozive) sau ale tuburilor din bazalt și beton placate cu elemente ceramice.

Folosirea tuburilor ROPAFS este prescrisă în toate cazurile în care se are în vedere agresivitatea fluidului vehiculat, agresivitatea mediului exterior și se urmărește etanșeitatea perfectă a întregului sistem de rețele.

În aceste cazuri, excelenta rezistență chimică a ROPAFS-ului face compatibilă utilizarea directă a tuburilor fără o specială și prealabilă protecție anticorozivă. Faptul în sine prezintă o mare importanță la utilizarea tuburilor în perimetrul uzinelor unde nu se ridică numai condiția agresivității fluidelor vehiculate, ci și a mediului exterior (soluri agresive pentru rețelele îngropate sau degajări gazoase pentru conductele de suprafață).

În privința capacității de etanșeitate în timp, canalizările din beton sau ceramică sînt deficitare datorită numărului mare de îmbinări, a rigidității acestora și a rigidității tuburilor.

Aceste neajunsuri de ordin tehnic sînt complet eliminate în cazul utilizării tuburilor și fitingurilor din ROPAFS.

Fiind realizate la lungimi de pînă la 6 m.l., tuburile ROPAFS reduc considerabil numărul îmbinărilor, iar acestea din urmă sînt fabricate într-o soluție telescopică, cu inele din cauciuc, permițînd o deviație unghiulară care atenuează sarcinile provocate de tasarea solului.

În aceeași direcție se remarcă rezistență specifică înaltă a tuburilor care le asigură o rigiditate ridicată combinată cu o bună flexibilitate, calități care le conferă posibilitatea să preia întreaga presiune exercitată de sol, fără să apară tensiuni în pereții rețelei.

Ca domeniu de utilizare tuburile și fitingurile din ROPAFS se recomandă în următoarele lucrări :

- canalizări libere de ape industriale.
- rețele de evacuare sub presiune a apelor industriale.
- canalizări de ape menajere.
- aducțiuni de apă industrială și potabilă.
- gaze.

Livrare:

Furnizarea produselor din ROPAFS se face cu maximă promptitudine, pe bază de comandă fermă.

Înainte de lansarea comenzilor se recomandă consultarea catalogului de produse care oferă informații ample privind caracteristicile tehnice, tipodimensiunile în fabricație, simbolizare etc.

Relații tehnice suplimentare se obțin de la specialiștii unității.

Benzi adezive adeband C1 și adeband C2

Generalități:

Pentru protecția anticorozivă a conductelor îngropate sau a magistralelor montate în fir continuu, se folosesc benzile adezive ADEBAND C_1 și ADEBAND C_2 produse de mare eficiență împotriva agenților de coroziune.

Ambele produse sînt formate dintr-un suport de polietilenă care are pe una din fețe aplicat o peliculă uniformă de adeziv Adeplast (N.I. 4067/1968) în cazul benzilor tip ADEBAND C_1 și respectiv Icezi N.I. 4068/1968) pentru benzile ADEBAND C_2.

Condițiile termice de realizare a izolației conductelor, impun fabricarea și livrarea produselor în role de dimensiuni diferite.

Caracteristici tehnice:

În comparație cu produsele similare dim import, benzile adezive românești de tipul ADEBAND C_1 și ADEBAND C_2, sînt superioare atit din punct de vedere fizico-mecanic cit și în privința caracteristicilor chimice.

Se remarcă la aceste produse o mare rezistență la tracțiune mergînd pînă la 100 kgf/cmp, o alungire la rupere care în procente reprezintă 380%, o bună aderiune bandă-metal și bandă-bandă, indici optimi de rigiditate și constanță dielectrică, precum și parametri remarcabili la capitolul rezistivitate de suprafață și volum.

La caracteristicile tehnice superioare ale benzilor ADEBAND, concură în egală măsură și adezivii de contact Adeplast și Iceziv, ambele produse fiind fabricate de IPAIIS

Livrare:

Pentru asigurarea benzilor necesare lucrărilor de protecție anticorozivă, solicitanții pot transmite comenzi ferme în scopul perfectării contractelor economice.

În alegerea tipului de bandă adezivă specifică unităților interesate, se vor consulta cataloagele și grupul de specialiști ai I.P.U.S.-ului.

PAUL IORGOVICI

Integrat în circuitul cultural al Transilvaniei, Banatul prezintă, ca reflex al unor realități specifice, note aparte în mișcarea unitară de afirmare națională și spirituală ardeleană (și, în ultimă instanță, general românească) din veacul al XIX-lea. Se vorbește astăzi tot mai mult despre o „direcție bănățeană" în cercetarea filologică, născută din ideologia Școlii ardelene, dar avînd trăsături proprii, atît ca mișcare culturală, cît și ca orientare teoretică generală în problemele limbii. Oricum, este incontestabil faptul că în Banat filologia a reprezentat un teren fertil de afirmare erudită și originală. Cunoașterea operei filologilor bănățeni ajută la înțelegerea mai nuanțată a procesului de constituire a lingvisticii române moderne, la luminarea acelor diverse unghiuri de vedere din care au fost abordate și interpretate problemele fundamentale ale genezei și continuității poporului român și a limbii sale. Mînuind cu pricepere instrumentul fin al analizei materialist-dialectice și stăpînì deci pe o metodologie perfecționată a valorificării, cercetătorii de azi ai filologiei bănățene au inițiat investigații sistematice pentru permanentizarea în spiritualitatea românească a valorilor create în această parte a țării.

Retipărirea, în acest cadru, a **Observațiilor de limbă românească** ale lui Paul Iorgovici, după aproape două veacuri de la apariție (1799), poate fi considerată „un eveniment editorial" (Șt. Munteanu, **Prefață**, p. 5). Meritul principal în realizarea ediției critice (inscrisă pe linia unei acțiuni mai ample de aducere în actualitate a celor mai importante scrieri ale lui C. Diaconovici Loga, Simeon Mangiuca și Iosif Popovici, inițiată de prof. univ. dr. Ștefan Munteanu și întîmpinată cu receptivitate de editura Facla) aparține cercetătorilor Universității timișorene Doina Bogdan-Dascălu și Crișu Dascălu. Făcînd dovada unui orizont larg, a erudiției, talentului și discernămîntului lor ideologic, cei doi lingviști oferă publicului cititor o lucrare de înaltă ținută științifică.

Sinteză a gîndirii filozofice și lingvistice a lui Paul Iorgovici, **Observațiile de limbă românească** marchează un moment important în evoluția filologiei bănățene și, pe plan mai general, a culturii române moderne. Conceperea cuvîntului ca semn, întregită ca ideea despre arbitrarul semnului lingvistic și, în același timp, despre „motivarea lingvistică, condiționată de autoritatea uzului, reflecțiile despre limbaj ca instrument al gîndirii și mijloc de exteriorizare a acesteia, despre progres în limbă sînt numai cîteva opinii novatoare, care atestă, cu prisosință, acest adevăr. Ideea fundamentală a romanității noastre (afirmată și apărată de Iorgovici și, după el, de ceilalți bănățeni, nu ca principiu oarecare, ci derivînd din însăși ființa acestui popor), întrebările referitoare la originea și rostul societății din spațiul carpato-dunărean în complexul popoarelor europene, sincronizarea cu nivelul avansat al științei timpului conferă operei sale un caracter de universalitate. Raportul național-universal trebuie definit în acest caz — așa cum fac dealtfel Doina Bogdan-Dascălu și Crișu Dascălu — ca o relație dialectică de receptare critică a ideilor din afară, adaptate la specificul gîndirii și realităților românești.

Beneficiind de posibilitatea publicării paralele, în facsimile și în alfabet latin, a operei lui Paul Iorgovici (lucrare românească în veșmînt chirilic), semnatarii ediției critice au recurs la soluția firească a transcrierii interpretative. Ei au învins, în acest sens, grație unei temeinice pregătiri filologice, dificultăți obiective „cărora li s-au dat răspunsuri subiective, nu însă arbitrare" (p. 45).

1. Recenta ediție a *Observațiilor de limbă rumânească* constituie *un eveniment editorial*, un veritabil act de cultură, din toate punctele de vedere; repune în circuit științific (și cultural, în genere) o lucrare *fundamentală* a luminismului românesc, reactualizează o mare bogăție de idei de la începuturile lingvisticii românești și, nu în ultimul rînd, validează calitățile de excepțională acribie și erudiție filologică ale celor doi îngrijitori, Doina Bogdan Dascălu și Crișu Dascălu.

Judecînd această apariție editorială prin prisma consecințelor sale posibile, ne putem gîndi, în primul rînd, la faptul că, măcar de acum încolo, Paul Iorgovici va deveni mai familiar cercetătorilor, va fi la îndemîna oricui dorește să-l studieze și — renunțîndu-se la prejudecăți — în sintezele viitoare, învățatul bănățean nu va mai fi, sperăm, înghesuit, cum s-a procedat adesea, între „*și alții*". Căci, în cadrul Școlii ardelene, Paul Iorgovici n-a fost nici „minor", nici „continuator", nici altceva asemănător, ci a fost o personalitate de mare profunzime și de mare complexitate, așa cum, în general, sîntem obișnuiți să spunem despre corifeii acestei școli.

2. Evaluarea dimensiunilor personalității lui Iorgovici, evidențierea contribuției sale la studerea limbii române și la crearea limbii noastre literare moderne — sînt aspecte în legătură cu care cei doi cercetători se pronunță (în studiul introductiv) de așa manieră încît numeroase atitudini față de Iorgovici vor trebui, în viitor, să se modifice esențial.

Mai întîi, să reținem constatarea că, prin Iorgovici, lingvistica românească dobîndește autonomie, încetînd să mai fie o anexă a istoriei, că Iorgovici face din *studiul* limbii (complementar, pînă atunci) *o știință* a limbii. Să mai reținem, de asemenea, că Iorgovici n-a fost un latinizant (ca atîția predecesori și contemporani ai săi) și, cu atît mai puțin, n-a fost un purist, cum l-au etichetat unii. Latinitatea limbii române. Iorgovici a căutat-o în însăși limba română, în spiritul ei, în, cum singur afirmă, „proprietețile din însa limba noastră trase". Într-o epocă în care îmbogățirea limbii era concepută, mai ales, prin împrumuturi din latină, Iorgovici elaborează, în concordanță tocmai cu specificitatea limbii române, o teorie de o excepțională importanță, preluată și valorificată mai apoi de C.D. Loga, Ion Heliade Rădulescu și de alți continuatori. Teoria îmbogățirii limbii prin mijloace *interne* exprimă însă nu numai încrederea lui Iorgovici în capacitatea limbii române de a se autodezvolta, ci și crezul unei întregi generații de luminiști bănățeni, care militau nu atît pentru *justificarea*, cît, mai cu seamă, pentru *fortificarea* și *conservarea* elementului național, românesc.

Dar, în *Observațiile* lui Iorgovici există și alte numeroase idei, prin care învățatul bănățean și-a devansat mult epoca. De pildă, concepția sa despre caracterul arbitrar al semnului lingvistic („cuvintele sunt semnele arbitrarie"), sau despre raportul limbă — națiune („limba și nația cu același pas păsesc"), sau concepția sa lexicografică, sau terminologia gramaticală utilizată — toate acestea, și altele, firește, fac din Paul Iorgovici un lingvist nu numai *modern*, ci și, nu de puține ori, *actual*. Fapt este că nici unul dintre reprezentanții Școlii ardelene n-a atins cotele gîndirii lingvistice la care a ajuns Paul Iorgovici.

3. Concluzia se desprinde, cred, de la sine: locul lui Paul Iorgovici este între corifeii Școlii ardelene, iar lingviștii și istoricii literari au datoria să-l așeze acolo unde îl îndreptățesc meritele sale. Se înțelege, desigur, că așezarea lui Iorgovici între corifei nu diminuează importanța celor consacrați deja. Așa, precum recunoașterea, mai recentă, a meritelor lui I. Budai Deleanu n-a clătinat soclurile lui Micu, Șincai și Maior, tot astfel nici Iorgovici nu va dăuna nimănui. Dimpotrivă, spiritualitatea românească se îmbogățește prin redescoperirea și reevaluarea personalității unui mare înaintaș.

Petru OALLDE

ARHITECTURI

Prin sentimentul respectului față de înaintași entuziaști, slujitori demni ai limbii noastre și, deopotrivă, prin simțul răspunderii civice a prezentului, editorii timișoreni ai lui Paul Iorgovici transformă cultivarea tradiției din simplu act de erudiție în act de cultură. Ei contribuie pe această cale, prin acea virtute dinamică de înrîurire creatoare asupra prezentului pe care o are cercetarea trecutului dintr-o asemenea perspectivă, la o mai bună înțelegere a culturii noastre contemporane, la o mai justă ierarhizare a valorilor ei de azi.

Doina BABEU

HOREA

Rod al unei activități prodigioase, după decenii de studii și realizări, după volumele de mare valoare istorică-documentară, ca: „*Supplex Libellus Valachorum*", „*Iobăgia în Transilvania în secolul al XVI-lea*", vol. I-III, „*Urbariile Țării Făgărașului*" vol. I-II, academicianul Dumitru Prodan înfăptuiește capodopera vieții sale — monografia exhaustivă a răscoalei condusă de Horea,

Lucrare complexă, după aprecierea unanimă a comentatorilor și a cititorilor, „*Răscoala lui Horea*" este sortită să reziste timpului, să rămînă o carte de căpătîi a istoriografiei naționale.

Cu această monografie, academicianul Prodan continuă de fapt, opera sa de o viață, închinată studierii rolului țărănimii în viața economică-politică și socială a Transilvaniei, în cursul secolelor XV-XVIII. Ca și în cazul tomurilor anterioare, monografia *Horea* se bazează pe o cunoaștere vastă a materialului artistic, făcînd astfel aproape imposibilă pentru viitor o dezvoltare în esență, cu date noi, a problemelor tratate. Lucrarea, cum mărturisește însuși autorul „*... nu e numai o reluare, o aducere la zi a subiectului în virtutea bogatei bibliografii la care au izbutit cercetările de pînă acum. E înainte de toate o reluare, o rejudecare a materialului documentar însuși*".

Pentru prezentarea răscoalei în complexitatea sa, autorul a folosit o metodă inedită de investigație. În locul prezentării, prin obișnuitele „citate", a materialului arhivistic, el a lăsat „*... autorii, evenimentele, răscoala însăși să se nareze, să se mărturisească singură, în credințele ei, în intențiile, în textele, în limbajul ei*". Metodă îndrăzneață, care, credem noi, permite o studiere, o lectură mai „ușoară" a unei abundente de informații ce, pe alocuri, este de-a dreptul impresionantă. Pe de altă parte, autorul abordează problematica propusă, cu o sinceritate puțin obișnuită, lucru care face ca monografia Horea să devină un tablou complex, zguduitor, șocant uneori, al evenimentelor din Transilvania, din toamna și primăvara anului 1784-1785.

Redarea realistă a faptelor este unul din țelurile urmărite de istoricul D. Prodan. În opera sa nu este nimic mistificat, nu este nimic lăsat la o parte, el a reușit să prezinte realitatea așa cum a fost „*... n-am înțeles să îndulcesc sau să ocolesc nimic din ceea ce s-a petrecut, nici iluzii nici umbre, nici violență, nici atrocități. Am socotit să prezint, cît mai veridic, imaginea întreagă în toată nuditatea ei. Și această nuditate poate șoca adesea simțămîntul comun. În răscoală, ca în orice răscoală, își cer dreptul violența, excesul. Nu trebuie să surprindă nici atitudinea, oroarea... Răscoalele se fac cu violență, cu cruzime, nu cu convenințe. Răscoala este un crud, dar complex document uman*". Într-adevăr, în cele 1300 de pagini este înfățișată istoria răscoalei, așa cum a fost aceasta: un rezultat al unei exploatări seculare, exploatare care, în cazul țărănimii române din Transilvania, avea atît un caracter social, cît și unul național.

În primul capitol al monografiei, „*Geneza răscoalei*", avem o imagine generală a situației țăranilor din Transilvania și în special o iobăgimii camerale din Munții Apuseni, precum și istoricul tulburărilor țărănești de pe aceste locuri, legate și de reglementările urbariale. În continuare, în cuprinsul volumului I, o pondere mai mare îl are capitolul al III-lea, „*Desfășurarea răscoalei*", care tratează atît acțiunile țăranilor, cît și ale nobilimii și ale oficialităților, în primele săptămîni ale răscoalei. Aici este redat și ultimatumul trimis nobilimii încercuite la Deva, ultimatum care conține condițiile de pace ale țărănimii răsculate, cele care „*... vizează desființarea nobilimii și a proprietății feudale, atribuind pămîntul în întregime țăranilor*" (vol. I., p 424).

Întreaga carte oglindește, de fapt, nu numai situația țărănimii din Munții Apuseni, ci și evenimentele din toată Transilvania și Banat. Deosebit de semnificativă pentru noi este prezentarea legăturilor pe care le-a avut mișcarea lui Horea cu Banatul. Pe lîngă datele din literatura de specialitate, apărută pînă acum, folosind bogatele surse de documentare ale Arhivei Comisiei de investigație Jankovich, ale Arhivei Consiliului aulic de război din Viena, autorul ne înfățișează imaginea legăturilor multiple, inedite, între răsculații din Transilvania și frații lor bănățeni. Apare acum o imagine mult mai clară și complexă despre starea de spirit a țăranilor bănățeni din timpul răscoalei. Pe lîngă atitudinea generală exprimată de țăranii din Coșava, care spuneau „*să dea dumnezeu ca aceasta* (răscoala, n.n.) *să meargă tot așa în toate părțile*" — sîntem martori ai unei colaborări permanente, în cursul căreia țăranii din Lăpugiul de Sus trec în Banat, la Coșava și Coșevița, pentru atragerea țăranilor de aici la răscoală (vol. I., p. 311). Alte documente vorbesc despre participarea țăranilor din Labosinț la evenimentele din Conop (vol. I, p. 20), ba chiar despre o posibilă participare a unor țărani din Banat la evenimentele petrecute sub conducerea directă a lui Horea în tîrgul din Cîmpeni (vol. I, p. 373).

Din actele oficialităților reiese că în unele comune ca Valea Mare, Coșava, Fibiș, Alioș, Făget, Bulci, Birchiș, Marga, Vama era necesară trimiterea unor trupe militare pentru păstrarea ordinei (vol. I, p 450-453). O dată cu mobilizarea tuturor forțelor militare și civile de „încredere", sînt întărite toate trecătorile din Valea Mureșului și din întreg hotarul comitatului Caraș. Cu toate acestea, mulți țărani pleacă din Banat și participă activ la desfășurarea evenimentelor din Transilvania. Este deosebit de sugestivă atitudinea autorităților față de regimentele românești de graniță din Banat. Ordinul președintelui Locotenenței din Buda, privind supravegherea strictă a trupei, a soldaților, prin ofițeri și subofițeri, pentru a evita orice abatere, ne arată starea de spirit care a domnit în această perioadă, în rîndul soldaților (vol. II, p. 7).

Deosebit de interesantă este teama autorităților în fața posibilităților de reînviere a răscoalei în Transilvania, prin venirea unui ajutor țărănesc din Banat, Țara Românească și Moldova. Despre această eventualitate vorbesc atît plîngerile nobilimii comitatense, din lunile ianuarie-februarie 1785, cît mai ales arestarea unui țăran numit Firțală, care pregătea o nouă răscoală, în primăvara anului 1785, avînd în acest sens și sprijinul țăranilor din Banat, a acelora cu care ținea legătura și prin corespondență (vol II, p. 551-552).

În o doua parte a volumului II, autorul prezintă și urmările răscoalei, emiterea patentei de desființarea șerbiei, din 22 august 1785, iar în încheiere, subliniază caracterul pur țărănesc al mișcării „*Răscoala aparține în întregime țărănimii, și în mobilele și în actele ei. Nu se vădește, nu se simte în ea nimic ocult, nimic provocat, nimic regizat, nimic impropriu, nimic țărănesc inexplicabil. Ea intră în toată spontaneitea ei, în deplina, autentica ei veracitate țărănească în rîndul răscoalelor țărănești din acest răstimp, din Rusia, din Boemia și din alte părți, se varsă ca atare în lupta antifeudală a timpului, în istoria generală*" (vol. II, p. 706).

Lajos KAKUCS

*) D. Prodan, Răscoala lui Horea, *vol. I-II*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979.

Nikolaus Berwanger

CONFESIUNI COTIDIENE

sint indrăgostit
de banatul meu
acum cind blinda natură
işi şterge iarna din gene
şi picură rouă
pe oseminte strămoşeşti
iubesc fiecare fărimă de ţărină
şi soarele surizător
iubesc fiecare boare cu mireasmă
şi ploaia care-mi purifică sufletul
iubesc
orăcăitul la buza satului
şi fintina cu cumpănă
trecindu-şi umbrele
prin apusul de soare
iubesc dragostea primelor berze
pentru iazul la margine de drum
iubesc toţi oamenii
care duc dorul dangătului de clopot
in amiază mare
peste cimpia bănăţeană
şi care cer vieţii mai mult
decit tihnă şi odihnă

urăsc casele fără fronton
şi visez umbra sălcimilor
cind soarele aurul işi toarnă in spice
urăsc orice fel de rachete
care incet şi sigur
ucid somnul nostru
urăsc prostia
căci cu laşitatea face tovărăşie
urăsc totul ce-i artificial
şi visez noapte de noapte
cimpul inundat de mac insingerat

sint convins
că viaţa va fi veşnică
dar simt
că prea des e violată

NOI

vrem
să trăim in pace
in lumina zilei
sub zodia sincerei prietenii
cu toţi
cu totul şi toate
chiar cu soarele
vintul
şi ploaia
să nu ne pierdem
intr-un vis
fără suspin
şi fără semn

MĂRTURISIRE

acum cunosc izvorul
privirii tale dogoritoare
seva fructului gurii tale
colinele sinului tău oacheş
cunosc miinile tale vibrinde
care se apără cumpătat
ca să cedeze cu dor lin
cunosc puterea minunată
şi slăbiciunile şoldului tău
cunosc suspinele tale sincere
şi limpezimea tăcerilor tale
căldura mă inundă
fior de amorţeală
ca o imensă plapumă cu ciubuce
aş dori să te acopăr
pentru zile şi luni
şi ani
şi-ntotdeauna

RESIGNARE

templul tăcerii
mă impresoară
ziua s-a scufundat in somn
noaptea doarme somn dulce
sufletul meu cuprins e de repaus
inima mea doarme şi ea
gindurile mele şi ele
se adună ostenit după atit zbor
trăiesc numai
aşteptind
să se destrame colbul timpului
şi totuşi
aş avea atitea intrebări de pus
ce am făcut bine
unde-am greşit

În româneşte de Anton PALFI

Octavian Popa

Clipele şi viaţa

Păşea puţin aplecat şi dintr-o servietă în formă de geamantan în care purta cumpărăturile, scoase ziarul... Avea un loc al lui la geamul mare ce da spre bulevard, o perdea groasă îl apăra de privirile trecătorilor. Din colţul unde se afla, putea urmări valul de oameni, de maşini şi tramvaie, fără să fie văzut. Maşinile se opreau în jurul restaurantelor şi al marilor magazine. Omul aşeză ziarul pe masă şi, după o mică ezitare lăsă pălăria pe cap

— O cafea, zise el fetei care se apropia.

Obrazul ei semăna a portocală. La dreptul vorbind n-ar fi trebuit să spună ce vrea, în fiecare dimineaţă cerea o cafea. Afară, se învolburau vîrtejuri de ceaţă, simţea răceala şi umezeala în nări. Scoase ochelarii şi-i şterse cu o batistă curată:

— .. să fie caldă, azi s-a răcit timpul.

Din obişnuinţă lăsă să-i cadă mîna pe radiatoare, ştia că sînt reci.

— ... încă nu dau căldură, n-a venit timpul... toate după program .. fac şi ei economie.

Din buzunarul pardesiului scoase o altă batistă şi-şi şterse zgomotos nasul, deschise în fine ziarul şi citi primul anunţ de pe ultima pagină:

Asociaţia chinologică organizează o excursie cu autocarul în oraşul Hunedoara pentru *Expoziţia republicană* ce va avea loc la data de 10 octombrie. Informaţii la telefon, zilnic între orele 10 şi 13".

N-ar fi rău, n-am fost demult la Hunedoara ... Dacă-i vorba acolo am început să lucrez, la cinematograful „Hermes" Proprietar era tata, dar a dat faliment. Un vecin care ştia pe ce lume trăieşte, i-a spus să lase cinematograful, mai bine să clădească o casă pentru mine şi

DRUM PRINTRE ARBORI

pentru el. Tata n-a înţeles sau a înţeles şi n-a vrut să creadă.

Dimineaţa mergeam cu cîinele după noi, un cîine mare alb, cu botul umed. Cînd intram în camera de proiecţie, animalul rămînea afară, sus, pe ultima treaptă de la intrare. Acolo dormea, şi lătra numai cînd pe ecran apăreau alţi cîini.

Cinematograful „Hermes" se instalase într-un local vechi, închiriat dintr-a doua mînă. Tata, după ce a parchetat parterul, şi a tapisat lojile şi fotoliile, n-a mai avut bani pentru filme. În ziua cînd creditorii îl urmăreau, el făcea planuri pentru un ecran lat şi un nou rînd de loji.

N-ar fi rău să merg la Hunedoara, poate aş găsi un cîine şi eu, şi l-aş aduce acasă la noi. Dacă ai un cîine lîngă tine, nu mai eşti singur, l-aş întreba ce vrea, el mi-ar răspunde.

Ai lîngă tine pe Salomea şi pe Minola ... ce poţi dori mai mult?

Le-am avut, nu le mai am. Dimineaţa le aud cum se scoală şi se îmbracă grăbit, Crezind că dorm, încearcă să nu facă zgomot şi pleacă fără să-şi ia rămas bun. Eu nu mai fac parte din lumea lor. Odată am auzit pe Minola:

— Tata se ţine bine, de ce să nu lucreze, dacă-i face plăcere?

— E obosit, a zis Solomea, a lucrat prea mult.

Ea a schimbat şi paturile vechi, într-una din zile, le-a înlocuit cu nişte canapele. Lemnul brun e încrustat cu frunze gălbui de salcîm.

Nu înţeleg ce vrei să spui....

Aveam doisprezece ani pe-atunci.

Nici eu nu înţeleg. Din ziua aceea, cînd toţi s-au adunat în jurul meu, şi directorul mi-a mulţumit pentru lucrul ce l-am făcut, acolo la ei, învăţînd şi pe alţii să facă, mă simt mereu la zid. Nu vreau nimic, nu mai aştept pe nimeni, toate s-au încheiat. El mi-a urat sănătate în anii ce vor veni şi odihnă bună. Zicea că-i meritată, dar eu n-aveam nevoie de odihna asta.

Înainte, mergeam dimineaţa la atelier. În sala de aşteptare găseam femei mici, care voiau să pară înalte, îmbrăcate în rochii lungi de seară; altele înalte şi pline, purtau fuste scurte sau pantaloni. Uneori un tînăr, care primise un premiu; un pianist cunoscut despre care au scris toate ziarele. Eu trebuia să-i aşez în cea mai bună lumină, alteori în umbră sau întuneric. Din alb şi negru construiam dorinţele lor şi toate vedeniile mele. Ziua întreagă eram între ei şi-i ajutam să fixeze clipa de glorie, de bucurie, clipa de jale .. Seara, cînd developam filmele, găseam copii ieşiţi pe uliţa mare cu lămpaş de bostan, tineri emoţionaţi în ziua căsătoriei. Erau multe clădiri noi cu zidarii ajunşi la vîrf, un teatru cu coloane svelte de Corint, serbarea de inaugurare a unei fabrici, defilări, casa mică a unor prieteni unde ne adunam sîmbătă seara.

Ultima fotografie, făcută la ei, a fost în ziua plecării. I-am prins pe cei rămaşi, cu directorul în mijlocul lor. Se bucurau toţi, ciocneau paharele şi cîntau. De ce se bucurau? Fiindcă eu am ajuns pe ultima treaptă. Bucuria le da iluzia că ei au rămas şi vor rămîne acolo mereu? După mine au mai plecat cîţiva, aşa vine rîndul la toţi. Viaţa se face din clipe, aşa am învăţat în timp ce lucram cu ei. Clipele mari, rare, eu le aleg din ghemul altor clipe. Poate nu le aleg, *chiar eu le fac.* Nimeni nu le-a văzut, înainte nu le-a cunoscut nimeni. Clipele şi viaţa pornesc de la mine.

Într-o zi, vecinii din colţul străzii m-au chemat să le fac o fotografie Am găsit acolo două perechi de bătrîni, mulţi tineri şi o femeie care ţinea în braţe un copil nou-născut. I-am aranjat pe toţi, după vechime, după mărime, la mijloc am pus femeia care ţinea în braţe copilul. De la gura lui fragedă, la buzele strîmbe ale Moşului, cu pipa în gură, aveam pe clişeu toate gurile şi, lipite de buze, toate dorinţele.

După cîţiva ani, dimineaţa, cînd mergeam la atelier, mă întîlneam cu un băieţel, care purta în spate o taşcă plină de cărţi şi de caiete. Părinţii lui erau demult la lucru. Departe, în faţa casei noi, cu soare mult şi multă lumină, vedeam pe Moşul lui urmărindu-l. Copilul privea în dreapta, în stînga, se uita la mine şi cînd îi făceam semn cu mîna, că poate să treacă, alerga peste drum. Nu se oprea pînă la poarta şcolii. Eu mă întorceam spre Moşu şi-i făceam şi lui semn, să ştie că cel mic a trecut. Mai tîrziu ne-am împrietenit şi-l aşteptam eu sau mă aştepta el. Bătrînul ne păa din colţul străzii agitînd braţele, după ce toate se terminau bine.

Copilul a crescut semăna cu mama lui, avea păr negru ondulat. Se făcse un băiat serios şi mergea la şcoală cu o fetiţă. La început credeam că-i sora lui. Într-una din zile, cum ne-a întîlnit pe neaşteptate, s-a oprit brusc.

— Pot să trec? m-a întrebat el.

N-am ajuns să-i răspund, fata care se găsea puţin în urmă, a fugit înainte şi eu am prins pe clişeu pumnii strînşi, buzele ţuguiate şi ochii plini de mînie. Oricît de scurtă, despărţirea tulbura. Aşa am ştiut că nu-i sora lui.

Băiatul e acum inginer şi dimineaţa merge la lucru ţinînd de mînă un copil. Uneori, foarte rar, copilul e însoţit de o femeie tînără pe care azi o cunosc. I-a trecut mînia, nu mai strîng pumnii, continuă însă să-şi strîngă buzele, dacă ceva nu-i place.

Cînd s-a întors cu ceaşca de cafea, fata a întrebat:

— Nu doriţi un corn cu lapte sau un cozonac? Avem cozonaci calzi, de abia i-au adus de la brutărie.

Începuse să bea cafeaua, auzea glasul fetei de lîngă el şi un alt glas, demult, foarte îndepărtat...

După ce au pierdut cinematograful, a plecat din oraş în oraş. Tatăl lui murise şi a rămas pe drumuri. Lucra la ziare, ca fotograf. Avea un miros special pentru tot ce e nou, ştia să găsească miezul lucrurilor, căldura şi ritmul întîmplărilor. Era cunoscut, cititorii căutau mai întîi imaginile prinse de el. Pe un perete întreg ţine şi azi în casă *Arhivatimpului.* E drept că foile sînt galbene, paginile roase şi măcinate la încheieturi. Salomea ar vrea să scape de ele, dar în fiecare an amînă execuţia pe anul ce vine. Execuţie înseamnă focul sau rugul.

Într-o zi, fiindcă începuse refacerea, voia să fotografieze pentru Cooperativa fotografilor, partea oraşului care a fost bombardată. Pe străzile înţesate de oameni şi pieţele pline, treceau pe lîngă biciclete, pe motorete şi în maşini, doi cîte doi... Nu înţelegea cum s-a putut întîmpla, în ziua aceea vedea şi fotografia numai perechi.

S-a făcut primăvară?

Primăvara trecuse demult, trecuse vara... şi toamna.. Afară ningea mărunt, oamenii căutau căldura care nu se stinge şi se lipeau unul de altul să nu lunece pe trotuarele îngheţate. Atunci a intrat prima dată în localul acesta şi Salomea, pe care înainte n-a cunoscut-o, după ce i-a adus cafeaua, l-a întrebat:

— Nu doriţi un corn cu lapte sau un cozonac? Avem cozonaci proaspeţi numai acuma i-au adus de la brutărie .

Vorbea ca fata de azi, nu era nici un cuvînt schimbat.

— Doresc şi cozonac şi corn, aşa a zis el, aş vrea un grătar, dar n-am nimerit bine la voi.

— Un grătar? Aş vrea şi eu, dar nu se poate aici.

— Atunci unde?

— Nu ştiu, poate ar fi un loc undeva.

— Vrei să mă duci şi pe mine acolo?

— Eşti prea grăbit, de-abia ne-am cunoscut.

— Ne cunoaştem de mult.

— Am să te duc, dacă vrei.

Au vorbit mult, seara s-au întîlnit la ieşire şi din ziua aceea n-au mai ştiut de alţii, au fost numai ei doi. O chema Salomea. Îşi amintea cum a stat lîngă ea pe banca din Parcul rozelor. Fotografia premiată la un concurs la Praga, e agăţată în rama aurită deasupra scrinului. Fata purta o rochiţă subţire, în fotografie se vedeau clar toate cutele rochiei, dar şi efortul pe care-l făcea pentru a sta liniştită.

A izbutit să smulgă atunci surîsul cel mai cald de pe buzele ei. El l-a găsit între alte surîsuri, timide, nesigure, speriate.

— N-am ştiut niciodată că Salomea-i o fată veselă, a zis mama ei mai tîrziu, cînd a văzut fotografia.

Asta el a descoperit-o şi el a făcut-o. A izbutit să facă din Salomea o fată veselă.

Omul se ridică, lăsă lîngă paharul de apă o monedă de douăzeci şi cinci de bani, se aşeză din nou pe scaun şi prinse moneda în mînă. Părea că o cîntăreşte: e uşoară, e grea? Peste cîteva clipe era din nou pe masă. La plecare, din întîmplare, o strecură în buzunar.

— Nu, nu vreau, ce-ar zice fata? Nu asta, cealaltă .. poate amîndouă ... S-ar simţi jignite? Nu le jignesc pe ele. *Ceva dincolo de ele.*

Din geantă scoase ploierul şi îndesînd pălăria pe ochi a făcut cîţiva paşi. La uşă l-a oprit fata:

— V-aţi uitat lucrurile pe masă, a zis ea... Vi le aduc eu... Nu-i nevoie să faceţi drumul pînă la geam... Azi

Izsák Bálint László

Preţul perfecţiunii

În oraşul nostru sosise o trupă de circ. Un alai pestriţ colinda dimineaţa şi după masa străzile. În faţă, păşea cu gravă prestanţă un elefant. Pe spinarea lui nişte muzicanţi suflau în trîmbiţe, băteau toba şi tipsia. În spatele elefantului, doi dumeraugusţi (aşa le ziceam, cu vorbă germană, clovnilor) făceau roata, apoi urmau dresori cu zebre, cămile, ponei şi girafe Şi-au ridicat cortul pe un teren viran. Era mare şi, înalt, cît un munte. Cel puţin aşa-l vedeam eu. Droaia copiilor de-o seamă cu mine ardea de nerăbdare. I-am cerut mamei nişte bani şi m-am dus la spectacolul de după masă...

Era ca în vise Am aplaudat de mi s-au umflat palmele. Din program mi-au plăcut mai mult doi acrobaţi micuţi: un băiat şi o fată. Erau cam de-o vîrstă cu mine. Băiatul purta un tricou de mătase alb ca zăpada, iar fata unul roz, cu diamante şi cu solzi aurii. Era splendidă, ca o prinţesă din poveşti! Un valet în livrea, adus de spate, cărunt, îi însoţea, ca să le stea oricînd la dispoziţie. Alţi doi valeţi au adus un balansoar. Muzica răsună deodată, micuţii acrobaţi aleargă la mijlocul rotondei, fetiţa în roz presară bezele. Apoi săriră pe balansoar ca nişte mingi de cauciuc. Băiatul pe un capăt, fetiţa pe celălalt Valetul în livrea le întinse, cu respectuoase reverenţe, cîte un cerc, mare, cît să se strecoare prin el. Cei doi acrobaţi începură să se balanseze în ritmul muzicii, în timp ce-şi aruncau, cu o îndrăcită dibăcie, cercurile, se trecurau prin ele, le aruncau în sus şi le prindeau din nou. Uimitor de ce erau în stare! Adică, de ce-ar fi fost, dacă băiatul n-ar fi făcut o gafă. Dar a făcut-o? A dat prea mare avînt balansoarului, într-atît, încît acesta a aruncat fata în sus. Biata făptură se avîntă, dînd neputincioasă din mîini şi din picioare, zbură în sus, înspre cupola din pînză de cort a circului. Muzica amuţi subit. O femeie scoase un ţipăt. Inima îmi clămpănea nebuneşte. Nici eu nu mai puteam de grija fetei.

Apoi ne-am uşurat. Prinţesa mea în roz observă acolo sus un cîrlig spînzurat de o frînghie şi-şi agăţă, cu o nemaipomenită prezenţă de spirit, cercul de el. Plutea aşa, cramponată de cerc, între cer şi pămînt. Ruşinat, de bună seamă, de gafa cu leagănul, băiatul se străduia să-şi îndrepte greşeala. Îi făcu semn valetului, care dezlegă funia unui scripete înnodat de un stîlp. Funia se termina într-un trapez. Băiatul apucă prăjina trapezului şi-i porunci valetului să-l ridice pînă la fată. Îi urmăream încremeniţi, N-a durat nici zece secunde şi băiatul plutea şi el acolo, sub cupola din pînză de cort. Se avîntă, bălăbănindu-se cu capul în jos, în preajma fetei. Atunci, zîna cea mică, dădu drumul cercului şi, cu un uriaş salt, prinse mîinile întinse ale băiatului. Era salvată. Orchestra intonă un marş triumfal, publicul aplaudă, iar micii acrobaţi, îmbrăţişaţi, zîmbind fericit, coborîră alene cu trapezul în timp ce bătrînul în livrea dădu cu grijă drumul funiei. Izbucni un furtunos răpăit de aplauze. M-am îndrăgostit de micuţa acrobată curajoasă, de prinţesa mea în roz. Noaptea am visat-o. Se făcea că eu mă avîntam înspre ea, ca s-o scap din primejdie, eu mă lăsam în jos cu ea pe trapez, eu o îmbrăţişam, pe noi ne sărbătorea ropotul de aplauze şi orchestra...

A doua zi, înainte de masă, dădeam tîrcoale circului, cu gîndul la prea frumoasa prinţesă îmbrăcată în roz, cu diamante. Doar-doar o voi revedea! Deodată, dinăuntru, din dosul prelatei, mi-au izbit urechea sunetele unei trompete şi nişte urlete. Prelata era ruptă într-un loc. M-am uitat în jur. Nu se zărea ţipenie de om. M-am strecurat în grabă prin crăpătură. M-am trezit în sala goală, de spectacol, a circului. În centrul arenei, pe un fel de estradă, erau doi adulţi, un băiat şi o fată. Toţi purtau nişte treninguri roase. I-am recunoscut: erau micuţii acrobaţi din seara trecută. M-am pitit într-un rînd de scaune şi, decepţionat de îmbrăcămintea lor sărăcăcioasă, i-am urmărit cu ochii larg deschişi. Unul oamenii umblă mai greu. . poate din cauza frigului. din adulţi avea o trompetă în mînă. Celălalt — cărunt, adus de spate — o cravaşă. Era îmbrăcat în haine civile, uzate. Trompetistul începu să spună: „Să-i urmăm pe rîndunici...".

— Sări! — strigă autoritar bărbatul gîrbov şi, stupefiat, mi-am dat seama că era respectuosul valet, în etate, din seara trecută.

— Nu îndrăznesc — se tînguia fetiţa.

— Atunci să înceapă frate-tău! — porunci „valetul în livrea".

— Prăjina e prea departe, tăticule, o să cădem! — se împotrivea, cu o îndărătnică jelanie, băiatul.

Cravaşa pocni cît ai clipi din ochi. Băiatul scoase un ţipăt, de durere şi de spaimă îşi încordă puterile şi-şi făcu vînt. Dar eşuă şi se prăbuşi jos. I-am auzit bufnitura şi ţipătul. Trompeta amuţi. „Valetul în livrea" sări jos la băiat, şi-l plesni neîndurător cu cravaşa. — Mie să nu-mi faci mofturi! Da' să te ghiftui îţi place, ai?

Băiatul se sculă cu greu. Se urcă pe estradă. Trompetistul dădu iar să sufle. Teama cravaşei îi dădu puteri băiatului. Izbuti saltul. Prinse prăjina şi, pendulîndu-se cu capul în jos, întinse mîinile fetei. Distanţa însă era mult mai mare decît aseară.

— Sări! — se răsti „livreaua" la fată. Fata se avîntă înspre trambulină, dar se opri la capătul scîndurii. Imploră plîngînd:

— Nu îndrăznesc, tăticule! Nu îndrăznesc!... Adu-l mai aproape!

„Valetul în livrea" o pocni fără milă cu cravaşa. Fata scoase un ţipăt. Alt pocnet. Alt ţipăt, alt avînt şi prinţesa mea în roz, de aseară, încordindu-şi trupul suplu, sfîşiat de cravaşă şi deschizîndu-şi braţele, zbură ca o pasăre, ca şi cum ar fi fost într-adevăr înaripată, înspre băiatul care atîrna cu capul în jos.

— Zîmbeşte! urlă „valetul în livrea" şi-şi fîşii ameninţător cravaşa... Şi-atunci mă observă. — Ei, tu puştiule, de colo, dintre scaune! Ce te tot holbezi! Cară-te de aici! Dar pe loc!

Ruşinat şi speriat m-am cărăbănit prin crăpătură.

... Atunci am intuit, pentru prima dată, că perfecţiunea are un preţ. Un preţ amarnic...

Corina Victoria Sein

NUMAI EU ŞTIU

Ploaia cade şi azi peste cartier
cum a căzut şi la naşterea cintecului,
discret să oprească printre copaci
plecările de-o clipă...

Ploaia cade şi numai eu ştiu
de ce bate in geamuri cu bice
de vint
de ce se-nhamă la plug de fulger
şi carnea mi-o ară...

ASUPRA APEI

Asupra apei, aripi de păsări
separă din gura scoicii
păşunea de cer.

Respiră pasărea din apă, cu singele meu o dată,
o foame de văz, de a nu apune,
chiar dacă răsăritu-i doar un semn
şi-n jur, rostogolindu-se, o spiţă
işi caută cercul,

deasupra apei se răceşte cerul...

ÎN VARĂ

Din marginea pietrei
timpul rătăceşte-n peşteri
căutind pupila falsă a lui
Saturn

LUMINIŞ ÎNTRE SĂLCII

Pe crucea drumului, curcubee au răstignit
odihna şi săminţa incolţită.

ÎNTRE RUG ŞI ROUA

La masa fără scaune rămin
ştergindu-mi faţa cu flăcări.

Mai sfişietor decit rădăcina zilei
e risul in revărsare peste
ochiul fintinii şi
răzvrătita taină ce impădureşte cuibul
cu părul purtat pe degete străine
lăsindu-mi liber gitul...

La masa fără oaspeţi, imbrăţişează-mă
şi spune-mi cit de vinovată-i roua
in chinul rugului aprins de floare...

APROAPE DE...

De cind locuiesc in floarea soarelui,
stăpină pe cimpie şi pe nuntirea
clopotelor,
trestia aprinde nisip de lună — in ziua de frig
corali in singe
călătorului alungat din ceata himerelor.

Are călătorul umerii subţiaţi
mişcări aproape de somn şi un zimbet stins

Zimbetul chinuie ochii metamorfozaţi de iluzii
in stele

Lingă casa mea, luminările indură
teama albinelor.

Sabin Opreanu

ÎMPĂRAŢI DE NEA

pe muntele Domogled sunt
avioane vegetale gata pentru decolare
murmură ciudate animale la bord
se preling păstrăvi şi lipani printre manete
doi fluturi mari de singe
asemeni unor impăraţi de nea
trudesc să-nvirtă o elice
sculptată intr-un nor de inima mea —

POEZIE PE MALUL RÎULUI

lui George Suru

trebuie să parcurgem acest spaţiu cu repere ceţoase
suntem pierduţi dacă uităm păstrăvii salcia Sentimentul
că urcăm un virf natural dar coborind apoi
aducem şi brazii după noi

o aventură in umbra tremurătoare a norului
acel copil al naturii dedat proliferării salcimului
pe pantele nisipoase Nu veţi şti niciodată
cită teamă ascunde vipera lingă piciorul meu
trăiesc in unda lui Accept să dispar in nemurire

GALAXIA PINULUI

de pe muntele Domogled coboară pinul banatic
cu ţipete negre mă urmăreşte-n fiecare noapte
coboară pină in ultimele pilpiiri ale nervilor mei

sunt viu cu toate celulele vibrind intr-un Riu
ochii mei privesc brazii şi mierlele imi cad in auz
roua cutremură iarba

dar pinul negru banatic coboară mereu
intunecat ca o galaxie de la capătul lumii
şi rădăcinile lui mă cuprind şi —

PORTRET DE IUBITĂ PLANIND DEASUPRA PORTOCALILOR

sinii tăi plutesc peste impărăţia de purpură a mierlei
zboară deasupra inimii mele ingrozite
poemul acesta clădit in provincia ursuză
cu Riul tunindu-mi mereu in memorie
cu Muntele ameninţător sunindu-şi calcarul
peste fruntea mea umbrită de pinul negru banatic

sinii tăi ca două păsări interplanetare
au ceva de comunicat cosmosului
un vuiet se aude in golul stelar
cind lumina lor electrocutează vidul
poemul acesta clădit in provincia ursuză
respiră in umbra sinilor tăi

LAMENTAŢIE PE MALUL RÎULUI

librar şi poet conducător de cenaclu
intr-o staţiune balneară din sud-vest
unde iarna capitulează la izvoarele Riului

vin prietenii uneori să le scot cărţi rare
dintre ramurile incoruptibililor brazi
filfiind acherontic in nori

mierla singură in preajma umerilor
iubita ce-mi ţese ciorapi aerieni
şi din craniul meu izbucneşte o sălbatecă
floare de munte —

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 12 AUGUST

8,45 Gimnastică. 9,00 Tot inainte! 9,25 Şoimii patriei. 9,35 Săgeata neagră. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Album duminical. 15,55 Calvarul. 16,40 Zilele abatajelor. 17,00 Fotbal. 18,45 Cei patru M. 19,00 Telejurnal. 19,15 Permanenta redescoperire a României (IX). 19,55 Film: Oraşul captiv (american). 21,25 Muzică uşoară. 21,40 Telejurnal.

LUNI, 13 AUGUST

16,00 Emisiune in limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Priorităţi in economie. 19,30 P.C.R. — Arhitectul vieţii noi (II). 20,00 Poldark. 20,55 România in conştiinţa lumii (I). 21,15 Cintarea României. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 14 AUGUST

9,00 Sinteze recapitulative. 9,30 Melodii populare. 10,05 Calvarul. 16,00 Telex. 16,05 Muzeele patriei. 16,25 Almanah pionieresc. 16,50 Din ţările socialiste. 17,05 Podiumul laureaţilor. 17,25 Tinăr timp in august. 17,45 Republica islamică Pakistan. 18,05 Partid, pe tine te cintăm. 18,20 Revista social-politică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Temelii pentru istoria prezentă (II). 19,45 Teatru: Baladă pentru oamenii anului unu. 21,05 Meridianele cintecului. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 15 AUGUST

16,00 Telex. 16,05 Trasee istorice. 16,25 Arii din operete. 16,55 Corespondenţii judeţeni transmit... 17,15 Mult e dulce... 17,45 India. 18,05 Cu dragoste cint azi ţara. 18,35 Viaţa raţională. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Intrecerea socialistă la orele bilanţului (I). 19,25 Sub flamuri de partid. 19,40 Anchetă TV. 20,05 Telecinemateca: Puntea. 21,35 Telejurnal.

JOI, 16 AUGUST

9,00 Omagiu prin muncă lui August 23. 9,30 Album folcloric. 9,45 Şoimii patriei. 9,55 Documentar. 10,10 Estrada estivală. 16,00 Telex. 16,05 Laudă olimpicilor şcolii româneşti. 16,35 Itinerarii turistice. 17,15 Reportaj pe glob. 17,35 La faţa locului. 17,50 Romanţe. 18,05 Invăţămînt-educaţie. 18,30 Sub steagul partidului. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Intrecerea socialistă la orele bilanţului (II) 19,30 Ora tineretului. 20,20 Cintarea României. 20,50 Teatru: Trecătorul din zori. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 17 AUGUST

16,00 Telex. 16,05 Şcoala contemporană. 16,30 Emisiune in limba germană. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Intrecerea socialistă la orele bilanţului (III). 19,30 Construirea socialismului (V). 20,00 Estrada estivală. 20,35 Mai aveţi o intrebare? 21,05 Revista literar-artistică TV. 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 18 AUGUST

8,30 Muzică de promenadă. 8,45 De pretutindeni. 9,10 Muzică uşoară. 10,00 Poldark. 10,55 Matineu de vacanţă. 11,15 Telecinemateca. 12,45 Concert de prinz. 14,00 De la A la... infinit. 16,10 Un fapt văzut de aproape. 16,30 Agenda culturală. 17,00 Stadion. 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămina politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Calea eroilor. 19,45 Teleenciclopedia. 20,15 Film TV. 21,05 Intilnire cu... muzica. 21,35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

„CÎNTAREA ROMÂNIEI, CÎNTAREA PATRIEI"

RISCUL SUCCESULUI...

TEATRU

La prima ediție a Festivalului național „Cîntarea României", *Teatrul popular din Lugoj* era distins cu premiul întîi. La ediția a doua Teatrul s-a dovedit a fi printre cele mai bune din țară. La prima ediție lugojenii jucau o piesă despre G. A. Petculescu, actor și animator teatral, scrisă de Dan Radu Ionescu. La ediția a doua s-au prezentat în concurs cu „Acolo, la marginea țării, în '44", prelucrare de Dan Radu Ionescu după „Pîinea nebunilor" de Hans Kehrer. Scenografia: Dan Radu Ionescu, regia: Horia Ionescu. Actorul Horia Ionescu se află, cu această reprezentație, la a treia colaborare cu actorii amatori din Lugoj, și, conform opiniei sale, la *„prima* înscenare *serioasă"*. De numele și munca regizorului D.R. Ionescu se leagă, de prin '64, multe dintre succesele trupei lugojene... „Pe vremea aceea, ne spunea D. R. I., erau decepționați, după o nereușită, într-un concurs. Ce a urmat? Muncă. Timp. Răbdare. Dragoste... Teatrul popular din Lugoj s-a născut pentru că acolo era *o echipă* și oameni dornici de teatru. Ca animator m-am străduit, în paralel cu munca de înscenare, să fac școală de teatru: asta a însemnat formarea unei culturi teatrale la fiecare interpret și antrenamente de măiestrie actoricească. În opinia mea diferența dintre amator și profesionist constă în frecvența cu care cel de-al doilea își poate antrena talentul... Mi s-a spus și mie că stric farmecul diletantului — profesionalizîndu-l. Sînt pentru acest „farmec" dacă e autentic, dacă nu e stîngăcie și lipsă de talent. În diletant văd omul talentat, dar făcă cultură teatrală. Actorii amatori de la Lugoj citesc mai mult decît unii dintre profesioniștii pe care-i cunosc. N-aș putea vorbi decît cu entuziasm despre ei. E interesant că succesele lor, în timp, arată că știu să fie excelenți interpreți de satiră, de comedie bufă și, la cealaltă extremă, de piese de un zguduitor dramatism. Cred că nu știu să joace piese de atmosferă... Am ținut seama de asta cînd am propus *un anumit text*. Pentru piesa lui Kehrer pot zice că ne-am luptat s-o includem în repertoriu. Împreună cu directorul teatrului, un om inimos și receptiv. Nu se spunea că nu e potrivită, că n-o să repetăm cu ea succesul de la prima ediție a Festivalului. S-a dovedit că, în vreme ce atunci s-au remarcat trei actori acum, deși spectacolul e dominat de același mare talent Ion Schäffer, zece actori sînt capabili de creații importante. S-a dovedit că existau motive întemeiate să jucăm *acest text*, că trupa teatrului avea datele să creeze, pe temeiul textului, un spectacol bun... Asta mai întîi, succesul mai apoi. *Prelucrarea* a urmărit să păstreze concentrat, calitățile originalului: cum era și firesc, varianta mea conține replici și soluții dramatice noi, izvorîte din necesitatea de a steniciza unele roluri, de a face simțite (în 45 de minute) implicațiile actului insurecțional de la 23 august, lucru pe care piesa lui Kehrer îl realizează, cu mare măiestrie, în trei acte. Dacă un teatru de amatori poate avea un *profil propriu, inconfundabil?* Da: acolo unde *există* teatru de amatori. Nu: acolo unde se improvizează, în prag de concursuri, echipe de amatori pentru ca nu-știu-cine cu muncă de răspundere culturală să-și facă din asta un merit... Da: acolo unde apare un animator cu valențe *pare* cu ale teatrului... Exemple: colaborarea lui Constantin Codrescu cu Mediașul, a lui D.D. Neleanu la Rîmnicu Vîlcea, începutul Dinei Cocea la Buzău. Un astfel de animator apare după o invitație sporadică: pe nesimțite se constată o valență pară între colectiv și om și dorința de lucru se manifestă *din ambele sensuri*. Experiența mea la Teatrul popular din Lugoj m-a învățat un lucru: la amatori nu există riscul degradării spectacolului după un anumit număr de reprezentații... După succes. Dimpotrivă. *Riscul* — e cel al perfecționării spectacolului de la o reprezentație la alta... După părerea mea, nu că ar fi bine ca marile talente din rîndul amatorilor să fie cooptate de colectivele profesioniste, ci neapărat necesar... Există în teatrele profesioniste de la noi și din alte țări mulți *foști mari amatori*... Ce de exemple se pot da... După părerea mea Teatrul românesc, în ansamblu, n-ar avea decît de cîștigat. Dar nu există *forma*... Pentru viitor vom căuta o piesă din care colectivul Teatrului popular din Lugoj să poată crea un mare spectacol. Între prima și a doua ediție a Festivalului ne-am „antrenat" cu „Ștafeta nevăzută" de Paul Everac, o piesă grea pentru un spectacol politic. În toamna aceasta voi încerca să montez „Mielul turbat" de Aurel Baranga, o piesă frumoasă și grea, pe care aș vrea să reușesc un muzical... În rest, ca întotdeauna, muncă, timp, răbdare și dragoste... Asta înseamnă *teatru* pentru Teatrul popular din Lugoj și pentru mine, alături de el...".

A. C. IORDACHE

RELATARE DE LA FAȚA LOCULUI...

MUZICĂ

La Deva: Pe scena festivalului, reprezentanții județului Timiș s-au bucurat de mare succes. Artiștii amatori și-au valorificat bine potențialul cultural-artistic de care dispun, spiritul creator al oamenilor muncii de pe aceste meleaguri. Orchestrele de muzică ușoară „Pro-Patria" și cea a Căminului cultural din Biled, sub conducerea dirijorilor Nicolae Boba și Elade Constantin, s-au caracterizat prin stăruința și preocuparea interpreților de a prezenta lucrări originale, autentice, care atestă continuarea și dezvoltarea acestor formații cu un bogat conținut de idei și înaltă ținută interpretativă. Solistul vocal de muzică ușoară Ion Toroican de la Clubul „Tehnolemn", acompaniat de formația „Sollex", a avut o evoluție notabilă. O frumoasă impresie a lăsat formația de dixie a Casei tineretului Timișoara și duetul folk Ramona Nagy — Irmagard Hoizinger de la Căminul cultural Lovrin. Evoluția brigăzii artistice de la „Electromotor" a demonstrat că rostul acestui gen de artă nu este doar acela de a da „reprezentații", ci de a acționa și interveni cu îndrăzneală în munca și viața colectivului. Am remarcat momente scurte, inspirate, cu adresă precisă, dialoguri concise, amuzante, interpretate cu talent de Emeric Lorevitz, Traian Șchiopu, Traian Conciatu, Doina Matei, Ion Giuriță, Mariana Sătmăreanu, Gheorghe Secului, Melania Vancu, Florica Negrilă, acompaniamentul muzical fiind asigurat de Traian Crăciuneascu, Ion Văcianu și Mircea Birăescu, instructor Eugenia Crețoiu, de la Teatrul național Timișoara.

Emil ȘAIN

ORCHESTRA DE UN SFERT DE VEAC

În toamna acestui an se împlinesc 25 de ani de activitate rodnică a Orchestrei de muzică populară din Făget, formație prestigioasă a județului nostru, condusă de-a lungul anilor de muzicologul *Achim Penda*. Titlurile de laureați pe țară în mai multe rînduri, participarea la numeroase manifestări cultural-artistice conferă acestor instrumentiști dreptul de a se considera niște adevărați rapsozi populari ai zonei Făgetului.

Reunind mai multe grupări separate de muzicanți, orchestra și-a constituit de-a lungul anilor propria personalitate, instrumentiștii și inimosul dirijor completîndu-se reciproc. Iată ce spune despre începuturi profesorul *Achim Penda*: „Două au fost motivele fericite ale înființării orchestrei: vatra cu nestemate tradiționale de mare originalitate și încărcătură — și oamenii cu preocupări în acest domeniu, adică instrumentiști ca *Iosif Cinca-Marosu, Iosif Mihuț, Victor Bulzan, Ion Novăcescu*, pentru a enumera doar cîteva nume de la început de drum cînd am și descoperit o seamă de melodii inedite, nemaiîntîlnite în nici o altă zonă a Banatului sau a Ardealului de sud. M-au fermecat aceste melodii, m-au fermecat și ei, instrumentiștii care le cîntau și am prețuit, împreună, *dorința de a cînta frumos*, ceea ce este un lucru foarte important și nu se întîlnește decît rar".

Despre această orchestră s-au spus întotdeauna cuvinte frumoase, tocmai datorită neastîmpărului ei, pentru că ea a cîntat întotdeauna ca sine, nu ca alții, apărînd mereu în ipostaze inedite, așa cum s-a prezentat în ediția a II-a a Festivalului. Formația instrumentală din Făget este o „orchestră de excepție, de senzație, de virtuozi. Nu sînt cîtuși de puțin superlative. În primul rînd cei 15 saxofoniști de un înalt profesionalism, cărora li se alătură partida taragotiștilor, cu nimic mai prejos, a violoniștilor și acordeoniștilor. Dacă virtuozității instrumentale îi adăugăm simțul ritmic perfect, siguranța intrărilor vom avea o imagine elocventă a acestei formații din Făget, de care cu siguranță se va mai auzi" (*Adrian Dieterle*, în revista „Muzica", nr. 6/iunie 1977, p. 33). În actuala ediție a Festivalului național, formația a constituit punctul forte al spectacolelor folclorice timișene prezentate în etapele județene, interjudețene și republicană. Ea a apelat, după cum afirmă compozitorul *Mircea Neagu* (într-un interviu luat de *Antoaneta Măgură*, apărut în „Drapelul roșu" din 24 iulie 1979) la o manieră mai puțin folosită în manifestările artistice de pînă acum, la îmbinarea firească a elementelor arhaice tradiționale din cultura populară cu cele de referință contemporană.

Ion CĂLIMAN

...ȘI UMORUL

LECTURI

Dimitrie Jega, aflat la al patrulea volum al său.*) ni se înfățișează ca un scriitor stăpîn pe uneltele sale, oarecum speciale, în care metafora este discret anulată pentru a prima inteligența limpede, tot astfel formulată, cu, se înțelege, la sfîrșit, sentința morală fără drept de apel: poate, uneori prea ritos în poantă, dar, ca structură morală, perfect adecvată. Căci, moralmente, autorul este un „pur" în sensul cel mai înalt al cuvîntului, sancțiunea sa morală arde, este, uneori, neîndurătoare, fiind urmată de un fel de înțelegere pentru slăbiciunile omenești, „înțelegere" care înmoaie zisa sentință. De o deosebită energie, Dimitrie Jega inițiază o adevărată mișcare epigramistică în această parte de țară; organizează șezători literare, întîlniri cu iubitorii epigramei, festivaluri ale epigramei etc. Este prezent în culegeri literare ale cenaclurilor de profil, conduce chiar un cenaclu de prestigioasă și aleasă ținută, „Ridendo", grupînd, dacă mai era nevoie de afirmat, epigramiști, caricaturiști (grafică), fabuliști etc. El rămîne și prin aceasta, — ca propagator al epigramei — dar, mai ales, și în primul rînd, ca epigramist, o prezență remarcabilă, unul dintre cei mai importanți epigramiști ai momentului actual.

A. BALTHAZAR

*) „*Șoapte și indiscreții*", Ed. „Litera", 1979.

EVRIKA!

- Cînd sîntem mulțumiți de noi înșine, ne mîndrim cu strămoșii, ca și cum am spune: „la uite ce au lăsat în urmă...".
- Ascuns în obuz, viermele se crede la adăpost...
- Despre jucăria ieșită dintr-o întreprindere de stat, copilul spune: „Este a mea!". Dar mîine și el va face jucării.
- Jumătate din viață ochii se uită la pleoape.
- Oamenii de geniu n-au nevoie de un limbaj comun. Se întîlnesc așa de rar...
- A scrie cu senzația că ești un cal înhămat la treabă, explică de multe ori galopul cu care ești citit.
- Pretutindeni — crescători de animale; numai la circ — crescători de fiare.
- Dispare satul. În cel mai bun caz devine oraș.
- Editurile se tem să reediteze operele tinerilor scriitori, de teamă să nu-i îmbătrînească...
- În acest jurnal, lipsa de spațiu mi-a transformat de multe ori însemnările în aforisme.

Ion VELICAN

FILM

AMATORII ŞI A ŞAPTEA ARTĂ

După patru zile de proiecţii am remarcat şi cu acest prilej un fapt îmbucurător, care, cu siguranţă, merită toată atenţia: prezenţa mult mai numeroasă în concurs a tinerilor realizatori sau a tinerilor interesaţi de filmul de cineclub. Pornind de la ideea că arta a 7-a este, la ora de faţă, de mare popularitate (şi accesibilitate) în rîndul tineretului, iar ei, tinerii, înţeleg bine limbajul cinematografic cel mai evoluat, am spune că această tendinţă întru exprimare prin intermediul imaginii în mişcare trebuie cultivată cu grijă şi stăruitor îndrumată, fiind un important aspect al culturii de masă. Rolul cel mai de seamă îl are aici conducătorul cineclubului. Problema, privită de aproape, nu este deloc simplă, avînd în vedere cantitatea de informaţie şi nivelul cultural ridicat, uneori de-a dreptul surprinzător, pe care destui tineri ce doresc să realizeze filme în cinecluburi le au. Dincolo de metoda necesară oricărui instructor artistic, conducătorul unui cineclub trebuie să fie „la zi", întîi cu ceea ce numim cultură cinematografică şi firește, în bună măsură, cu fenomenul cultural actual. Din proprie experienţă pot afirma că, în alte condiţii, dialogul de lucru, schimbul de idei şi influenţarea pozitivă, spre creativitate a tinerilor, virtuali autori de filme, nu se înfăptuiesc sau nu se consolidează, rezultatele rămînînd departe de cele aşteptate. Totodată, nu mai putem face abstracţie de unele disponibilităţi novatoare, de experiment, pe care unii tineri, integrîndu-se în activitatea de cineclub, vor să şi le „convertească" filmic şi, nu arareori, întîmpină dificultăţi tocmai din partea celor ce sînt îndrituiţi să stimuleze şi să concure la perfecţionarea acestor posibilităţi. Rezerva faţă de experiment, rezultată din ignoranţă sau dintr-o inexplicabilă teamă, aduce prejudicii suflului nou, prospeţimii în concepţia de realizare, pe care tinerii le-au adus şi le pot aduce de aici înainte şi care, în fond, prin toate încercările izbutite contribuie, desigur, la evoluţia filmului de cineclub, gen artistic cu pondere din ce în ce mai mare în mişcarea artistică de amatori din ţara noastră.

Iosif COSTINAŞ

CU TITLU INFORMATIV

● La ediţia a doua a Festivalului naţional „Cîntarea României", în judeţ au participat 3059 formaţii artistice cu 78137 membri şi 306 cercuri şi cenacluri însumînd 4798 creatori. ● Pentru activitatea sa formaţia de teatru de păpuşi din Buziaş a primit în 1978 titlul de Teatru popular de păpuşi devenind singura instituţie de acest fel din ţară. ● Ansamblul folcloric „Timişul" al Casei de cultură a municipiului Timişoara a efectuat turnee în R.P. Ungară, Elveţia, Franţa, Grecia, Italia, Anglia, Irak etc. ● Corul „Vidu" din Lugoj a participat la festivalurile internaţionale „Bartók", „Schwartzwald" (R.F.G.), „Mai — Varna '73", la Niş (R.S.F. Iugoslavia). Formaţia a colaborat cu filarmonicile „G. Enescu" şi „Banatul" la interpretarea unor creaţii de Gluck şi Haendel. ● Corul feminin de cameră al sindicatului învăţămînt Timişoara a obţinut în 1971 şi 1974 titlul de laureat, trofeul interjudeţeanului „Gh. Dima" în 1970 şi lista premiilor se poate prelungi. ● Compozitori preferaţi de repertoriile formaţiilor muzicale în această ediţie: Achim Penda, Ioan Tomi, Mircea Hoinic, Nicolae Ursu, Sabin Drăgoi, Doru Popovici, Sava Ilin, Ion Vidu ● Instructori preferaţi în această ediţie: Achim Penda, Emilian Dumitru, Horia Ionescu, Ladislau Csiszmárik, Nicolae Munteanu, Matei Loris, soţii Nagy, Adela Streletz, Emil Şain, Mircea Idvoreanu, Remus Taşcău, Teodor Carp, Diodor Nicoară, Ion Odrobot, Florica Teodoru, Nicolae Magdin, Nicolae Boba, Ivi Tatarici, Kalmar Ioan, Marius Tănăsescu Orice omisiune ar fi regretabilă. **L. B.**

FLASH-URI DESPRE O CONTINUITATE

● *31 iulie, ora 17;* Căldură toridă. Făgetul răvăşit de arşiţă pare un spaţiu unde nu se poate întîmpla nimic. La sediul Căminului cultural, un grup de membri ai cenaclului literar „G. Gârda", conduşi de Ion Căliman şi secundaţi de Ion Olteanu, secretarul adjunct al Comitetului comunal P.C.R., selectează şi întocmesc împreună cel de-al treilea Caiet literar-artistic al cenaclului din localitate. ● *1 august, ora 10;* Ohaba-Forgaci: creatoarea populară Alexandrina Mioc îşi pregăteşte cu minuţiozitate războiul de ţesut; îi întinde urzeala, caută fir bun de beteală... Peste cîteva zile urmează să plece la Tîrgul naţional al bunurilor de larg consum — Bucureşti 1979, pentru a exemplifica în faţa a mii şi mii de vizitatori, români şi străini, virtuţile unui meşteşug milenar... ● *2 august, ora 6;* Trei cineaşti amatori din Sînnicolaul Mare — activistul cultural Ludovic Dama, studentul Vlada Carpenişan şi maistrul Carol Steiner — au pornit-o tăcuţi prin hăţişurile rezervaţiei ornitologice de la Satchinez. Ochiul lor înregistrează cu atenţie orice mişcare, aparatul de filmat e pregătit să intre în funcţiune, teleobiectivul caută prin stufăriş vedetele viitorului lor filme: egretele.

A. Gh. A.

INSTRUCTORUL DE BALET ŞI CONCEPŢIA SA

PROFILURI

De cîţiva ani, Lugojul se impune cu constanţă şi în mişcarea coregrafică de amatori, prin apariţiile originale ale elevilor Şcolii populare de artă, îndrumaţi cu pricepere, perseverenţă şi dăruire de profesoara Adela Streleţ. Să facem o scurtă incursiune în timp. Vine profesoară aici în anul 1966. Primii ani se scurg într-o intensă muncă de laborator, de cizelare a mişcărilor copiilor care fac primii paşi în arta dansului. Astfel, se creează, din mai multe generaţii de tineri dansatori, nucleul de bază, cu care va face primele încercări. Pînă în anul 1974, cînd lucrarea „Sacrificiul" — ia premiul I la Concursul republican, limbajul coregrafic folosit este cel clasic. Odată această bază indispensabilă pentru orice evoluţie coregrafică (avînd intenţie de expresivitate), fiind realizată, Adela Streleţ continuă să caute un mod propriu de exprimare. Un an mai tîrziu, încercări cu „Gînditorul", căruia îi urmează „Dăruire" şi „Joc întrerupt", realizări care se bazează, în principal, pe cîţiva solişti. Sînt reuşite, apreciate în general, dar nu de toată lumea. Impunerea limbajului s-a făcut prin lucrarea „Sîntem aici de mii de ani", montare de amploare în care sînt folosiţi toţi elevii claselor de dans contemporan şi care a fost laureată la ediţia I a Festivalului. Declarîndu-şi limbajul „contemporan", artista îşi propune cu „Studiu de mişcare", prezentat în etapa republicană a ediţiei a II-a, alte modalităţi de expresie, eliberate de toate canoanele clasiciste ale genului. Ce însemnează acest limbaj? În primul rînd exprimarea complexităţii stărilor omului zilelor noastre, cu visele şi pasiunile sale, cu tot ce aparţine universului său spiritual, într-o reconsiderare a modalităţilor de expresie ale plasticii corpului uman care să facă din mişcare ceremonie şi ritual, izvorîte dintr-o nouă atitudine spirituală şi estetică, în dezbaterea problematicii vii a celui ancorat în realitatea imediată.

Nicolae MUNTEANU

O PICTURĂ CA UN CORN AL ABUNDENŢEI

PLASTICA

Din tablourile lui Gheorghe Babeţ se revarsă spre privitor, ca dintr-un corn al abundenţei, o lume mirifică; fantastice meandre de frunze şi ierburi, păsări insecte şi animale ciudate cu comportament şi fizionomii umane, biotopuri populate cu bărbaţi şi femei ce au intrat în relaţiile cele mai firești cu aceste peisaje. Artistul nu ne propune o reflectare ca într-o oglindă a ceea ce se află undeva în afara ochiului său, nu-şi pictează amintirile, nu ne descoperă imagini depozitate în memorie, ci în conştiinţa sa. Ca aproape toţi artiştii aşa zisi naivi, el e adeptul unei viziuni edenice, universuri constituite şi guvernate de principii etice bine definite. Valoarea picturii lui Gheorghe Babeţ îşi are izvorul într-o acuitate deosebită a observaţiei lumii reale, devenită printr-un proces de metamorfozare şi amplificare fantast, în capacitatea sa de a reproduce expresiv obiectele şi fiinţele plăsmuite, organizînd spaţiile şi creînd relaţii plastice într-un mod spontan, intuitiv. Valoarea artistului creşte prin respectul deosebit pe care îl acordă acesta problemelor de tehnică, de meşteşug, şi în plus prin încercările sale de a „sistematiza ştiinţific" relaţia dintre efectul optic şi cel afectiv al culorii, de a descoperi rezistenţa materială a liantului şi a pigmentului folosit la diverşi factori distructivi (lumină, căldură, poluare etc.). Înzestrat cu această concepţie renascentistă despre rolul artistului, cu putere de muncă şi o modestie exemplară, e firesc traiectul afirmării artistice a tînărului lăcătuş de la I.M.T. a fost de la bun început rectiliniu, ascendent, el situîndu-se mereu printre laureaţii tuturor expoziţiilor la care a participat: premiul I la ediţia I a Festivalului; premiul U.A.P. la Salonul naţional de artă naivă — Arad 1978...

Aurel Gheorghe ARDELEANU

NOUTATE ŞI TRADIŢIONAL, TOTODATĂ

ECHO

● Nou: la actuala ediţie a Festivalului au acţionat grupurile satirice, evidenţiindu-se din nou excelenta formaţie de la Industria Linii din Timişoara. Despre această modalitate artistică: textul ei nu mai este obligat concretului dintr-o anume întreprindere, ca în cazul brigăzii artistice. Grupul satiric vizează idei de o mai largă circulaţie, dă posibilitate unor artişti de talent, precum Cornel Lupu, de pildă, să se desfăşoare. Riscul grupurilor satirice este acela ca din concurente ale televiziunii să devină imitatoarele acesteia. (Nu e cazul formaţiei timişorene în discuţie). Revenind la formaţia instruită şi înzestrată cu texte de către nu mai puţin redutabilul Emil Şain, ea păstrează elemente de brigadă (mişcarea, nelipsitul acordeon, succesiunea text-muzică) reuşind, prin virtuozitatea interpretării, firescul atitudinii şi ritmul alert o performantă avînd ca pivot central inegalabilul C. Lupu, acest veteran. Textul, modern şi eficient, în conformitate cu principiile eticii şi echităţii socialiste. ● 45 de căluşari din Şipet, reprezentînd toate generaţiile, dansează precum la începutul acestui secol, cînd jocul ajunge să fie cunoscut în zonă. ● Ansamblul din Sînnicolaul Mare, cu cîntece şi dansuri populare, e alcătuit din interpreţi de toate naţionalităţile. O idee nouă, dar specifică oraşului. ● Achim Penda a realizat la Făget de fapt o sinteză a unor caracteristici de bază ale folclorului din zonă, prin repertoriu cît şi prin reunirea unor instrumentişti din mai multe sate. Prin acest colaj s-a realizat un posibil nou gen de orchestră şi o remarcabilă creaţie de autor. ● Una din cele mai emoţionante apariţii a fost corul feminin al sindicatului învăţămînt, condus de Mircea Idvoreanu. Nou pentru o formaţie timişeană, acea ingenioasă dispunere în spaţiu, grupuri si compartimente în căutarea unei inedite sonorităţi, a unor noi unghiuri acustice. Maleabilitatea şi uniformitatea vocilor, nuanţările cele mai incredibile, siguranţa frezărilor ne-a amintit de „Madrigal". Nou şi tradiţional totodată: corala bărbătească „Sabin Drăgoi", sub conducerea lui Diodor Nicoară, urmăreşte revitalizarea unei vechi tradiţii timişorene. Şi o nostalgie vizavi de trecerea timpului; cele mai nobile efemeride sînt corurile ostăşeşti. Interpreţii se schimbă mereu, rămînînd constantă doar prospeţimea vocilor, energia, disciplina, uniformitatea în uniforme. Un cor între coruri, „Lotru", sub conducerea lui Teodor Carp; acompaniamentul orchestral rămîne acelaşi, cu interpreţi profesionişti, în timp ce vocile se vor perinda mereu, pe acest ecran sonor al alămurilor. Impresionante corurile militare şi ele ne spun că tuturor corurilor, oricît ar fi de redutabile, le trebuie infuzii de tinereţe. ● Tot nouă mi s-a părut prezenţa vechilor dansuri şvăbeşti (Teremia Mare) care ne aduc ceva dintr-un specific nealterat de la colonizarea şvabilor în Banat. ● A devenit tradiţională sprijinirea de către conducerea întreprinderii de transporturi în comun a orchestrei de muzică populară şi nu neapărat a unei echipe de fotbal. Succese numeroase, instructor folcloristul Ioan Odrobot, soliști de virtuozitate precum Vetuţa Marticariu şi Ionel Acea. Repertoriu situat în afara zonei comercialului şi stereotipiei de toate zilele, aflat pe urmele autenticului care mai există în anumite zone folclorice din cîmpie. O activitate fără caracter de campanie, alimentată mereu de acelaşi entuziast colectiv.

Lucian BURERIU

● Ilustraţiile: corul feminin din Firdea, micii călușari din Șipet (foto E. Robicsek), ansamblul folcloric din Buziaș; autoportret de D. R. Ionescu. ● Peisajele timișorene din acest număr aparţin fotografului M. Lațcu.

„CÎNTAREA ROMÂNIEI, CÎNTAREA PATRIEI"

● Pagini organizate de LUCIAN BURERIU.

OPINIA PUBLICĂ ŞI NEOFASCISMUL

Poate nici o altă epocă n-a resimţit mai acut nevoia unor dezbateri de anvergură, abordînd destinul omului şi „pachetul" problemelor ce asaltează omenirea acestui sfîrşit de mileniu. Cunoscînd însă o evoluţie fără perturbări majore pînă în anii din urmă, capitalismul a escamotat — sub vălul pretinsei prosperităţi — consecinţele socio-morale şi traumatismele creşterii economice necontrolate (inerente de fapt unei societăţi al cărei fundament îl constituie goana după supraprofit, cultivînd „idolatria creşterii cantitative" şi fantezia consumatoristă, intervertind raportul dintre valorile-scop şi valorile-mijloace, pierzînd dimensiunea şi perspectiva umană). Starea capitalismului contemporan, dificultăţile cronice care-l confruntă şi racilele care nu pot fi eradicate decît prin suprimarea sistemului însuşi au ca efect pe plan psihologic (îndeosebi în rîndul tineretului) *pierderea încrederii*. Reflectînd (mai mult sau mai puţin adecvat) încertitudinile sub spectrul recesiunii economice. Deşi incandescentă şi spectaculară, *contestaţia* s-a dovedit a fi debilă, nesubzistînd în absenţa unei strategii, vădind împrumuturi şi hibridări doctrinare (în genul „aliantei" freudo-marxismului sau a ideologiilor exotice), exclusivisme rasiale sau înclinaţii sectariste, lipsită fiind de o teorie şi un proiect revoluţionar clar formulat.

Actualul recul, sesizabil în activismul opoziţiei, coexistă însă cu alarmanta tendinţă a extinderii unor fenomene negative, a proliferării ideologiilor extremiste şi excrescenţelor teroriste, rezultantă a „presiunilor" politice, ideologice şi culturale de o deconcertantă diversitate în „climatul" unei societăţi care acuză „pierderea sensului" (P. H. Chombart de Lauwe).

În acest context, ascendenţa criminalităţii şi escalada violenţei (adevărat cancer moral, penetrînd toate „ţesuturile" vieţii sociale) conduce — pe terenul „crizei valorilor" ordinii burgheze (resimţită endemic) — *la creşterea neîncrederii publice şi permanentizării incertitudinii*; dimensiunile actuale ale proliferării crimei „eclipsează" chiar perioada „de aur" a gangsterismului (epoca lui Al. Capone sau Dillinger) din moment ce existenţa cotidiană se desfăşoară sub spectrul violenţei, spaima s-a instalat pe străzi (vorbindu-se de „normalitatea crimei"), iar practica răpirilor devenită o adevărată „industrie") se vădeşte a fi o „acţiune rentabilă".

Dar există şi o violenţă „mai subtilă", întreţinută de multiplele discriminări, blocaje şi frustrări din viaţa socială, de absenţa echilibrului moral sau securităţii sociale într-o „lume" cu idealuri „în derivă": dincolo de faţada aurită a societăţii de consum, şomajul, inflaţia, nesiguranţa „alimentează" fenomenul delincvenţei sau conduita infracţională, alcoolismul, promiscuitatea şi consumul de droguri, suscitînd sau agravînd comportamentul deviant al multor indivizi, cu deosebire tineri.

Creşterea „valului" de sinucideri (în Franţa, anual, sînt 15.000 victime) nu se poate explica, desigur, doar prin caracterul „presant", insuportabil al problemelor strict personale, intime; „radiografia" situaţiei celor ajunşi în „pragul" disperării evidenţiază pregnant prezenţa şi acţiunea cauzelor sociale, punînd — neîndurător — sub acuzaţie „societatea modernă (cea capitalistă — n.n.), sociologia şi moralitatea ei" — scria revista italiană „L'Europeo", destinul acestor „vieţi zdrobite", fiind inseparabil de cel al condiţiilor lor socioeconomice, de „optica" societăţii fundate pe profit asupra condiţiei umane.

În proliferarea „industriei viciului şi a crimei", a drogării psihice şi distrugerii personalităţii individului, o nefastă „contribuţie" şi-o aduce „bombardamentul prin mass-media": devenite instrumente malefice de influenţare activităţile mass-media „dezorientează marele public" („L'Express"), acordînd prin emisiunile programate pe micul ecran, producţiile cinematografice, cărţi, comicsuri, jocuri etc. o pondere în continuă ascensiune propagării violenţei („incitînd la crimă" — J. J. Servan-Schreiber) decît acţiunilor sociale preventive. Astfel, un copil american de 15 ani a putut urmări în cadrul emisiunilor TV cca. 13.000 crime, acest *„consum de televiolenţă"* stimulînd instincte primare şi intenţii de concretizare a ficţiunilor vizionate) fiind, aşa cum scria Tennessee Williams, o „experienţă brutalizantă": nu mai poate fi surprinzătoare deci concluzia Scotland Yard-ului după care peste jumătate dintre cei arestaţi pentru diferite acte criminale sînt tineri sub 21 de ani, după cum (într-un atare context) apare „explicabilă" constatarea că jumătate dintre pacienţii spitalelor americane de psihiatrie n-au împlinit două decenii. Grava ameninţare a violenţei şi psihoza panicii constituie un *veritabil atentat asupra condiţiei umane*, alarmînd cercurile oficiale şi opinia publică.

„Alimentată" de cauze profunde (vizînd însăşi natura societăţii) VIOLENŢA nu poate fi eradicată prin paleative, escamotînd mecanismele ei sociale; „Le „Monde Diplomatique" aprecia că *„există o relaţie structurală între această violenţă şi societatea în care ea se manifestă"*, soluţia fiind cea de a respinge în ansamblu o societate a violenţei, a cărei dezechilibrare transcede sfera economicului afectînd întregul edificiu social, amplificînd dezordinea socială, provocînd — aşa cum scria B. Crowther — „o atonie civică şi anemiind fibra morală". În aşa-zisa lume „a tuturor libertăţilor şi posibilităţilor", criminalitatea atinge deci proporţiile unui adevărat „război civil", insecuritatea cotidiană devenind fenomen de masă: acţionînd ca formă a „tiraniei publice", violenţa nu este expresia unor răbufniri sau „porniri" izolate de agresivitate („explicabile" prin teza „agresivităţii înnăscute" sau teoria neolombrosiană a „programării native") ci în relaţie structurală cu un sistem social incapabil de a o stăvili sau îngrădi eficient, întreţinînd „frica de viitor".

S-a încercat acreditarea tezei că manifestările antisociale ar reprezenta efectele secundare (dar inevitabile) ale progresului economic, violenţa fiind răspunsul (necesar) la unele situaţii de conflict; desigur, pe terenul societăţii „bunăstării generale", în contextul „poluării conştiinţelor" nedreptatea socială, şomajul, mizeria economică (ca forme de violenţe disimulată) incită la agresivitate generînd noi valenţe sau cultivînd — datorită „inegalităţii în faţa vieţii" — deznădejdea ori resemnarea generală, întreţinînd „un cerc vicios" într-o societate în „putrefacţie morală". *Dacă nevroza deceniului trecut a fost nesiguranţa zilei de mîine* — menţiona revista italiană „L'Europeo" — *angoasa actuală este siguranţa lipsei de viitor.*

În spaţiul confuziilor ideologice există însă, să observăm, un *activism retrograd*, marginalitatea „manipulată" complăcîndu-se într-o „barbarie modernă": nu lipsesc deci „revoluţionari nihilişti", cei care, manifestînd periculoasa psihoză a „infantilismului generalizat", propun „terorismul nihilist" (Louis Pauwels). În pofida prefacerilor înnoitoare de pe arena mondială, sîntem martorii *recrudescenţei neofascismului*, a activităţii elementelor profasciste enunţînd — sub „flamura" neonazismului — platforme de extremă dreaptă din recuzita şi panoplia propagandistică a nazismului „tradiţional".

Firesc şi necesar, resuscitarea ideologiei şi practicilor neofasciste (subminînd democratizarea vieţii şi relaţiilor internaţionale, respectarea şi apărarea dreptului omului) primeşte replica promptă de majoră responsabilitate politică a popoarelor lumii (care nu pot uita atrocităţile comise asupra civilizaţiei umane de „aventura hitleristă", dorind „a îneca globul în sînge") în flagrant dezacord cu prevederile Actului final de la Helsinki, cu noul umanism (de dorit a fi instaurat în viaţa Planetei). *recidiva cultului fascist al crimei* trezeşte o justificată nelinişte în rîndurile opiniei publice internaţionale, compromiţînd în realitate fragilul proces al destinderii, interesele supreme ale cauzei păcii şi colaborării internaţionale, primejduind însuşi viitorul umanităţii.

„Fracturile" psihice ale tineretului, drograrea cu refrene fasciste, revolta etico-sexuală a „grupelor marginale" sau instalarea în paradisul heroinei şi a cavernelor violenţei nu demască doar neputinţa unor pedagogi „dezarmaţi" ci *racilele unei societăţi suprarepresive* (H. Marcuse) *care îşi desconsideră tineretul*, indiferentă şi incapabilă de a drena energia juvenilă (a adolescenţilor îmbătrîniţi de drog şi a criminalilor minori) în scopuri constructive, eradicînd aceste înspăimîntătoare plăgi.

Pe terenul acestor sumbre realităţi sociale din „lumea capitalului" dificilele probleme care o confruntă — departe de a fi un fenomen tranzitoriu — marchează de fapt *un dezechilibru structural*: aceste probleme sînt interconectate şi intercondiţionate, perpetuarea sau agravarea lor încriminînd înseşi instituţiile fundamentale ale societăţii de consum, evidenţiind pregnant marasmul ei moral şi impunînd — pentru triumful unei noi raţionalităţi şi al unui nou etos — *transformări sociale structurale.*

Denunţînd criza idealurilor şi a valorilor, deteriorarea condiţiei umane în contextul dezinteresului tehnocratic, numeroase voci pledează pentru cristalizarea unui nou umanism, echilibrînd creşterea exponenţială a puterii materiale a omului şi tehnologia sa ciclopică cu noi formule spirituale: este şi cazul lui Aurelio Peccei, fondatorul şi preşedintele Clubului de la Roma care în volumul „La qulité humaine" (Ed. Stork, 1976) vorbind de noua concepţie despre dezvoltare, bazată pe omul însuşi enunţa ca definitorii pentru „noul Umanism": simţul globalităţii, dragostea de dreptate şi oroarea faţă de violenţă. Peccei consideră că omul e vinovat pentru că nu şi-a perfecţionat conştiinţa şi percepţia noii sale condiţii, neavînd răgazul de a stăpîni salturile tehnologice. Dar Aurelio Peccei, asemeni altor comentatori ai Occidentului răvăşit de crize, vorbeşte de un om general şi de o criză globală fără a opera distincţii între sistemele social-politice angrenînd omul concret în anumite relaţii social-economice şi politice.

Oricum, agravarea şi multiplicarea avertismentelor în tabloul lumii de azi echivalează cu o „redescoperire" a Planetei, responsabilitatea devenind o somaţie istorică. Pentru ca viitorul să nu fie un timp gol, anonim (încetînd astfel chiar de a fi) *solidaritatea generaţiilor* — nu doar în spaţiu ci şi în timp — este imperioasă.

Adrian Dinu RACHIERU

DOCUMENTAR

PAGINI DE EROISM

sul superior al ţării". (Arh. Stat. Timişoara, fond **Prefect, jud. Timiş—Torontal**, dosar 7/1940, f. 122). Autorităţile judeţului Caraş au precizat în mai multe rînduri în anii 1939—1940 că locuitorii „privesc cu încredere măsurile ce se iau pentru apărarea hotarelor" (Idem, fond Tinut Timiş, dosar 10/1939, f. 137) şi contribuiau cu tot elanul la îndeplinirea acestora. Documentele vremii sînt deosebit de edificatoare în această privinţă.

Muncitorii bănăţeni, de pildă, au hotărît să lucreze cîte două ore în plus pe zi în uzinele şi fabricile care produceau pentru apărarea naţională. Această hotărîre — potrivit ştirilor timpului — a fost „dictată de convingerea că muncitorimea nu-şi poate apăra idealurile, libertăţile şi viaţa decît apărînd libertatea şi viaţa ţării" (Cf. **Cuvîntul satelor**, nr. 45 din 5 aprilie 1939, p. 3). Comuniştii s-au aflat în primele rînduri şi de această dată. Potrivit raportului prezentat la Şedinţa Comitetului teritorial al P.C.R. din Ardeal şi Banat ţinută în aprilie 1939, comuniştii „imediat, cu cea mai mare disciplină au îndeplinit ordinea (ordinul n.a.) de mobilizare", transpunînd astfel în viaţă „linia partidului în ce priveşte organizarea rezistenţei pentru apărarea independenţei României" (Cf. Tr. Bunescu, **Lupta poporului român împotriva dictatului fascist de la Viena, august 1940**, Edit. politică, Buc. 1971, p. 43).

Cu aceeaşi dăruire au răspuns şi la îndeplinirea rechiziţiilor ordonate de autorităţi în vederea aprovizionării armatei. Pentru consolidarea apărării graniţei de vest s-a hotărît construirea unui sistem de fortificaţii, ceea ce implica un mare număr de braţe de muncă şi animale de tracţiune. Ţărănimea bănăţeană şi-a adus din plin contribuţia la împlinirea acestei hotărîri dînd un foarte mare număr de oameni, animale şi care, acceptînd importante sacrificii materiale şi eforturi suplimentare considerabile în toiul muncilor agricole. Inspectoratul agricol Timişoara relata în iunie 1940 că „au fost rechiziţionaţi în întregime fără nici o excepţie şi consideraţiune, toţi caii buni pentru muncile agricole" (Arh. Stat. Timişoara, fond **Inspectorat Agricol Timiş**, dosar 27/1940, f. 567).

Aceeaşi atitudine patriotică, aceeaşi năzuinţă de apărare a suveranităţii şi integrităţii ţării este dovedită şi de larga participare a maselor populare bănăţene la subscrierea bonurilor pentru înzestrarea armatei acţiune începută la 1 decembrie 1939. Prefectura judeţului Timiş—Torontal făcea menţiunea că locuitorii români şi de alte naţionalităţi au contribuit în anii 1939—1940 cu sumai de 690.545.000 lei, pentru necesităţile locale, la interesele generale şi întărirea apărării ţării (Idem, fond. **Tinut Timiş**, dosar 25/1940, f. 13).

Afirmă această nestrămutată convingere şi ziarul **„Cuvîntul satelor"**, ziar cu largă adeziune în lumea plugărimii bănăţene, într-un emoţionant articol închinat aniversării zilei de 1 decembrie 1918: **„Acum, cînd de la Unire au trecut 21 ani, cînd sufletele românilor de pretutindeni s-au topit în acelaşi crez, în aceeaşi luptă şi în aceeaşi muncă pusă în slujba consolidării noastre naţionale, avem o împerioasă datorie, o sfîntă şi splendidă misiune: să păstrăm moştenirea lăsată de cei morţi pentru unitatea noastră naţională şi să apărăm pămîntul în care sînt îngropaţi eroii împlinirii visului nostru milenar"** (nr. 45, din 3 dec. 1939, p. 1).

Acţiunile maselor muncitoare bănăţene se înscriu organic în lupta poporului român, pentru apărarea suveranităţii naţionale, a integrităţii teritoriale a patriei. Amploarea acestor acţiuni, cuprinderea unor largi pături sociale demonstrează incontestabil puternica afirmare a demnităţii naţionale, ostilitatea crescîndă faţă de pericolul fascist, ceea ce explică şi intensitatea pe care o va înregistra în acest colţ de ţară mişcarea de rezistenţă din anii dictaturii militaro-fasciste.

Simbol viu

(Urmare din pag. 1)

Îmi amintesc de-o noapte la Palermo, dintr-o călătorie în Sicilia, insula în formă de inimă, unde mă găseam în urmă cu vreo cîţiva ani. Ajunsesem, spre amurg, în faţa hotelului „Trinacria", o zidire în ruină, cu ferestrele oarbe, ca o arătare ciudată în plin ev civilizat. O priveam cu atenţie şi cu un simţămînt ciudat, imaginînd, la una din ferestre, chipul lui Bălcescu, viu, aţintindu-mă. Îmi puteam imagina fervoarea, însufleţirea acelui chio suferind şi înalta durere de care era bîntuit marele înstrăinat de patria sa şi îmi spuneam atunci şi îmi zic şi azi că, în adevăr, pentru Bălcescu, n-a putut fi suferinţă mai grozavă decît acea înstrăinare, într-un mic hotel, pe o insulă din Mediterană. El a reprezentat şi atunci şi azi, pentru noi, simbolul viu, înălţător, al supremei iubiri suferinde pentru patrie, cutezanţa unei vieţi puse, deplin, la temelia ţării româneşti, a poporului său iubit.

Îmi place să cred, din cînd în cînd, că scriitorul român de azi ar putea să poarte, în adîncul său, acel sîmbure de foc al iubirii de care a fost mistuit marele om şi revoluţionar. Ar fi o posibilă emblemă demnă, purtată de noi, azi, ca un testament, într-o ţară ce merită a fi iubită cu inima, îndrumată cu gîndirea şi apărată cu condeiul şi fapta.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct) PAUL EUGEN BANCIU MIHAIL GLĂJA CORNEL UNGUREANU.

REDACŢIA ŞI ADM. - TIMIŞOARA, strada RODNEI 1, Telefon: 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

CRIZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

PROIECTUL DE DIRECTIVE ALE CONGRESULUI AL XII-LEA

Programul revoluționării științei

Programul cercetării științifice din proiectul de Directive se relevă ca o strălucită aplicare creatoare a adevărului conform căruia societatea socialistă se construiește și-și afirmă superioritatea istorică tocmai pentru că își face din știință, în ansamblul său, instrumentul de bază al devenirii sale. Revoluționarea multilaterală a societății socialiste implică deci obiectiv necesar și redimensionarea calitativă a cercetării științifice ca domeniu de activitate socială și factor de bază al înfăptuirii Programului P.C.R. Din ideile de fond ale documentului subliniem : a) cercetarea științifică trebuie să aprofundeze toate domeniile de activitate fără excepție ; această prevedere luminează mai adînc însuși conceptul de dezvoltare multilaterală ca dezvoltare în baza și în spiritul științei, angajată cu toate puterile sale de penetrație a lumii. Se poate afirma că gradul de scientizare al unui domeniu de activitate este element decisiv al eficienței și maturității acelei munci, fapt pentru care Programul cuprinde minuțios sarcinile științei noastre pe domenii, sectoare, discipline etc.

Legarea și mai strînsă a cercetării științifice de cerințele concrete ale producției materiale și vieții economico-sociale este aspectul fundamental care circumscrie justificarea întregii munci de cercetare, valoarea ei ca domeniu de activitate socială în slujba progresului social și, ca atare, întreaga responsabilitate social-politică a științei de orice fel.

Pe fondul condițiilor create de partidul și statul nostru, desfășurarea cu bune rezultate a cercetării științifice, ale noilor prevederi cu privire la dezvoltarea bazei materiale a cercetării și pregătirea cadrelor, cuprinse în acest domeniu, angajarea științei va trebui să înregistreze mutații calitative : *„Intreaga activitate științifică trebuie să se bazeze și să fie călăuzită permanent de concepția materialist-dialectică și istorică a poporului nostru privind studierea și cunoașterea legilor obiective, a fenomenelor din natură și societate, să promoveze o gîndire profund novatoare, îndrăzneață, cu adevărat revoluționară ...".*

Se poate observa aici poziția secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu privire la revoluționarea științei românești, în vederea realizării și a menirii sale naționale și internaționale. Împotriva mentalității care se oprește la satisfacția realizărilor științifice comparabile pe plan mondial, secretarul general, în cuvîntarea la Plenară, precizează nivelul calității gîndirii revoluționare : *„Trebuie să pornim de la ceea ce s-a realizat pe plan mondial pentru a face noi descoperiri, pentru a merge înainte. Aceasta este știința nouă !"*. O astfel de orientare vizează redimensionarea calitativă a întregii științe românești ca o condiție a ascensiunii generale a societății noastre spre noi nivele de dezvoltare, a contribuției sale la îmbogățirea cunoașterii și civilizației mondiale, pe fondul dezvoltării multilaterale a cercetării științifice.

Programul directivă precizează domeniile ei prioritare : energetică, ale cărei obiective sînt cuprinse în „Programul-directivă de cercetare și dezvoltare în domeniul energiei pe perioada 1981-1990 și orientările principale pînă în anul 2000", studierea și cunoașterea mai aprofundată a structurii interne a materiei, a legilor ei de mișcare și transformare pentru a mijloci dirijarea ei mai activă de către oameni, crearea de materiale cu parametrii superiori și valorificarea de noi surse energetice ; explorarea mai adîncă și complexă a scoarței terestre, investigarea structurii intime a materiei vii, studierea multilaterală a organismului uman, investigarea Universului, cunoașterea legilor dezvoltării istorico-sociale ; Programul de cercetare vizează mai multe etape : 1985, 1990, 2000, relevînd orientarea îmbinării armonioase a cercetării aplicate cu cea fundamentală, pentru rezolvarea cu succes a cerințelor multiple și a celor pe termen lung ale dezvoltării. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu precizează : *„Am pornit de la necesitatea ca cercetarea să devină*

FRANZ GILLICH : „Peisaj"

Nicolae STANCIU

(Continuare în pag. 8)

Național și universal în literatură
ROMANTISM ȘI REALISM

Romantismul european care se impusese la vremea sa, impetuos, cu forța unui val primenitor, menit a rupe falsul echilibru și aparenta armonie, declanșînd o mișcare programatică în contra convențiilor, patetismului, naturii „falsificate" a esteticii clasice, acest curent artistic-literar, care s-a declanșat zgomotos în Europa, ca o explozie a unei forțe iconoclaste, viguroasă și conștientă de sine, apare și se dezvoltă organic în perimetrul culturii românești, fără a-și fixa puncte de opoziție, fără a-și asuma sarcini de revoluționare estetică. Brunetière referindu-se la drama romantică a lui Dumas și Hugo remarca faptul că „definiția" ei este cuprinsă în însăși definiția tragediei lui Voltaire pe care se străduiește să o contrazică pentru că „romantismul n-a vrut să facă una sau alta ; el a vrut să facă invers decît clasicismul (...)".

Ambianța estetică în care se formează romanul românesc este multivalentă, nu stă sub tutela împovărătoare a unor canoane și nici sub aceea a necesității de a crea în opoziție cu ceva. De altfel realitatea artistică nici nu oferea o asemenea posibilitate, căci clasicism, în sensul de curent literar nu exista, iar scriitorii recunoscuți ca fiind de factură clasică la o analiză minuțioasă se dovedesc a fi deopotrivă și romantici. Binecunoscutul exemplu al lui Eliade Rădulescu „un compromis între clasic și romantic", cum i-a definit D. Popovici fizionomia spirituală contradictorie, este concludent pentru natura specială a unei atmosfere estetice cu contururi proprii. „Sîntem poate unica literatură în Europa care nu și-a făcut stagiul clasic și a țîșnit în plin romantism", observa Al. Philippide analizînd tradiția literară românească.

Realismul european, legat la rîndul său de mișcarea socială a mijlocului de veac s-a impus prin polemică antiromantică, dispută îndelungată, cu mult mai prelungită decît cea a romantismului cu clasicismul, fapt, de altfel, explicabil avînd în vedere afinitățile care oferă posibilitatea unei relaționări a reflexelor esteticii romantice cu modalitatea artistică a realismului. În fond, tranziția de la romantism la realism în literatura universală a fost aproape imperceptibilă, romanul romantic și cel realist convietuind într-o formă de înrudire care după aprecierea lui Pierre Martino, din cunoscutul său studiu asupra naturalismului francez, cunoaște o transformare doar după 1875.

Procesul de formare a romanului românesc s-a cristalizat într-o atmosferă romantic-realistă, receptivă și creatoare, spațiul de relații al operei artistice permițînd o serie de soluții ce nu se subminează, ci există într-o concomitență stimulatoare. Planul organizării social-economice cu toate consecințele în planul conștiinței artistice a condus spre spații bidimensionale, în care romantismul și componente dominate sau dominante se

Ramona Boca BORDEI

(Continuare în pag. 6)

PAGINI DE EROISM (II)

Caracterizată prin lichidarea oricăror drepturi și libertăți democratice dictatura militaro-fascistă a subordonat economic și politic țara noastră Germaniei hitleriste, prejudiciind astfel extrem de grav interesele fundamentale ale întregului popor român. Cercetarea atentă a fondurilor arhivistice din acele vremuri ne-a îngăduit să aducem la lumină noi documente privind consecințele extrem de grave ale instaurării dictaturii militaro-fasciste asupra situației maselor muncitoare bănățene, să punem în evidență noi aspecte ale rezistenței lor antifasciste.

O situație deosebit de grea a avut-o clasa muncitoare. Printr-un decret-lege din 2 octombrie 1941 durata zilei de lucru s-a prelungit pînă la 12 ore ; patronii și comandanții militari detașați în întreprinderi aveau dreptul să suspende repausul duminical. Șomajul a cunoscut o creștere rapidă, iar salariile au rămas mult în urma scumpetei. Într-o telegramă trimisă în 1941 Ministerului Comunicațiilor, Regiunea VIII-a industrială Timișoara arăta că „Banatul este lovit de o puternică criză economică, de concedieri, de șomaj care provoacă nemulțumiri foarte mari" (Arh. Stat. Timișoara, fond *Prefectura Timiș-Torontal*, dosar 1/1941, f. 34-45). Numeroase întreprinderi erau amenințate cu încetarea producției și concedierea a mii de muncitori. Reducerea substanțială a rației de pîine și alimente, creșterea vertiginoasă a prețurilor a avut urmări dintre cele mai grele asupra muncitorilor.

Concentrările și mobilizările pentru front, rechiziile masive, prețurile derizorii acordate produselor țărănești de către organizațiile monopoliste, inflația etc. au determinat înrăutățirea considerabilă a situației maselor muncitoare de la sate. Produsele agricole au fost blocate și rechiziționate pentru război.

Pe fondul agravării situației economice și sociale a maselor producătoare, rezistența lor față de războiul hitlerist, de dictatura militaro-fascistă și Germania nazistă a crescut neîncetat. Formele de manifestare ale nemulțumirilor și a rezistenței antifasciste au fost extrem de complexe și variate, mergînd de la simple plîngeri asupra nemulțumirii, pînă la revolte deschise sau acțiuni înarmate împotriva autorităților militaro-fasciste. În pofida cruntei terori dezlănțuite de regimul antonescian, Partidul Comunist Român a stat în fruntea luptei maselor muncitoare, a căutat să le mobilizeze toate energiile în mișcarea de rezistență antifascistă. Documentele timpului sînt deosebit de sugestive în această privință. Șeful serviciului de siguranță din județul Caraș informa autoritățile superioare despre intensificarea activității comuniștilor. Chestura poliției din Timișoara menționa că în seara zilei de 5 noiembrie 1940 au fost răspîndite numeroase manifeste comuniste de către membrii U.T.C. din localitate (*Prefect. Timiș-Torontal*, dosar 7/1940, f. 314). Cu ocazia Anului Nou 1941, numeroase familii timișorene au găsit în cutiile poștale plicuri și bilete cu următorul conținut : „Anul Nou cu bine, fără nemți în țară, fără trădători români la putere. Trăiască România re-ntregită, liberă și independentă" (*Ibidem*, 1/1941, f. 33). Comisariatul de poliție Reșița a raportat adeseori despre răspîndirea „diferitelor lozinci comuniste și chiar manifeste cu caracter comunist în care se cerea înlăturarea generalului Antonescu" *Inspectorat de jandarmi*, 47/1941).

Pe măsură ce războiul hitlerist se prelungea, nemulțumirile maselor populare bănățene se accentuau, iar rezistența an-

Ioan MUNTEANU

(Continuare în pag. a VI-a)

CRIZANT 33

(595) ● 16 august 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pag. 1 leu

EDUARD PAMFIL

Arioso dolente

Editura Facla, 1979

În antologia *Poeții tineri ardeleni*, cu 18 măști în lut de Ion Vlasiu, apărută în 1940, la „Fundația pentru literatură și artă", alcătuitorul ei, Emil Giurgiuca, îl prezenta astfel pe poetul Eduard Pamfil: *„... găsindu-se pe un drum cu totul în afară de tradiție, poezia lui E. Pamfil aduce gustul viziunilor sumbre, un simț al frumosului nesatisfăcut decît de privelișlea rară, cum este aceea a morții cosmice, stare de supremă frumusețe, în care realitatea psihică eliberată are să devină, după o expresie a poetului,* sunet albastru". Fără îndoială, poetul-critic ar cunoaște și astăzi în poezia lui Eduard Pamfil aproximativ aceleași caractere (el vorbește în continuare de „elementele de sugestie" ce intră în structura universului său poetic și de libertatea prosodică), deși ne aflăm în fața altor poeme (din cele opt antologate nefigurînd nici una) și a unei alte experiențe lirice. Dar iată semnele primei etape: *„Atunci cînd voi fi sbor invers și trist / Cîntec de-amurg pe viorile de fum / În ore care-și ard duratele violete / Din ochii surzi magiilor demult / Voi crește algele fluide pentru ape / Suflet ca rodul fără floare mamă / Și peștii vor pluti în moarte lent / Precum în mare sunete albastre"*. (Solitudini I). Versurile arată atmosfera poeziilor de început, beneficiind de toate cuceririle poeziei moderne, într-o perspectivă pe care n-a mai abandonat-o.

Ce l-a putut determina pe poet să-și publice atît de tîrziu un volum, lăsînd pe dinafară (sperăm, deocamdată) atîtea poeme risipite prin reviste și care nu numai că-l reprezintă deplin, dar arată și o constantă lirică, deloc de mirare pentru cei ce-l cunosc. Răspunsul ar putea fi: concepția sa despre artă, ce se constituie *sub specie ludi*, (Contrapunct ludic, Capricii cu Bufnoglindă, Baobab etc). Este vorba de o atitudine existențială (o angajare existențială pe toate planurile), de o experiență și o distanțare prin nedeterminare, prin conștiința gratuității, prin detașarea față de acele aspecte imobile și solemne ale lucrurilor, prin cunoaștere și libertate. Or tocmai această conștiință face poetul solidar poeziei, fără apetitul publicării.

Despre elementele ludice ale culturii sînt atîtea teoretizări, dar dincolo de ele artistul — și Eduard Pamfil este unul din aceștia, subtil muzician, plastician de mare talent și poet se mișcă în direcția unei atitudini ce ține de însuși destinul și existența umană. O asemenea artă poetică, în centrul căreia stă conștiința artistică amintită mai sus, se poate desprinde din majoritatea versurilor volumului *Arioso dolente*. Chiar și prozodia se mulează pe această idee. Vom aminti doar una, *Numai poetul*, din care se poate cu ușurință desprinde și ideea și modalitatea de a fi surprinsă în vers: *„Numele înfrînte pieriseră toate / de pe pămînt / și dăinuiau ascetic în ape / cu sufletul blînd. / Totul trebuia regîndit / și întregul era de reașezat / în cînt ne-nceput / ca atunci, preademult, în trecut. / Și numai poetul acela uitat / mai spera / că nu l-au văzut / imensele lente popoare de melci / și oameni de lut / cu ochii preascurși din orbite, / cu văzul*

pierdut". Privind astfel lucrurile, cerîndu-i poetului un suflet de copil (puritate, încredere, simplitate, deschidere), ajungem la versurile ce definesc această atitudine: *„Numai poetul acela ciudat și prea-singur / putea să mai creadă în flori cu suflet pulsant. / Numai poetul acela ciudat / putea să mai creadă în flori. / Numai poetul / putea să mai creadă"*. (Numai poetul, II).

Volumul *Arioso dolente* al lui Eduard Pamfil nu are nevoie de recomandarea nimănui. Poezia ori se recomandă singură, așa cum dealtfel este și cazul acestui lirism îndurerat în reținerile sale surprinse în fraze melodice expresive, ca și expresivul capriccio *Abreise* de Bach, ori piere cu tot ajutorul unor cuvinte de prețuire convențională. Volumul se cere citit în întregime tocmai pentru că vom găsi în paginile lui o atitudine apropiată nouă, regăsindu-ne în același timp în expresiile lirice ce o circumscriu, în sentimentele ce-l încearcă, mai ales în acea singurătate căreia doar exercițiile de acest fel, doar modalitatea muzicală, *arioso dolente*, îi poate atenua tristețea.

Un volum de excepție ce impune un poet pe deplin format.

Ion MAXIM

ILIE MĂDUȚA

Privighetoarea albă

Ed. Albatros, 1979

Cu ce rigori beletriste am putea confrunta volumul din urmă *(Privighetoarea albă*, Ed. Albatros) al lui Ilie Măduța? Prin ce canoane livrești să judecăm aceste poeme în care impactul biografic, o experiență intimă, dramatică, lasă urme atît de precise și, am spune, de o asemenea elocvență? Întrebări, iată, firești, dacă nu cumva și obligatorii atunci cînd ești pus în situația de a lua cunoștință de o poezie în cîteva cazuri (aparent) atît de puțin preocupată de transcenderea faptului brut, în care impresia momentului trăit ți se impune cu o pregnanță, cu o acuitate excepțională: *„Era o ceață deasă-n odaie și gutuie / de foc zburau prin geamul cu-aripi și lilieci, / Simina sta întinsă pe patul ei de cuie / și nori adînci de vată loveau în ziduri reci. / Din cînd în cînd, cu spaimă-ncerca să mai ridice / pleoapele, ci-n juru-i surpări, veneau de var..."* (*Moartea Siminei*).

Și totuși, aceste poeme ale memoriei, invocațiile și însemnările votive care compun recenta carte a lui Ilie Măduța nu pot fi desprinse cu totul dintre coordonatele, știute, ale meșteșugului poetic și ale alianțelor livrești pe care autorul le-a relevat mai înainte. De altfel, fie că vorbesc despre o situație limită la modul evocator, resuscitînd epic o secvență de biografie, fie că fixează o obsesie ori o dispoziție a sensibilității în consacrate metafore ale existenței, prin raportare la toposuri emblematice, simbolice, nu puține dintre textele semnificative din *Privighetoarea albă* se dovedesc a fi preluate (uneori cu minime adăugiri ori modificări de sens) dintr-un substanțial ciclu liric aflat în volumul din 1975, *Vacanță perpetuă*, și acela remarcabil mai ales prin cîteva transparente litanii, prin (aceleași, în genere) exorcizări grave, în linia simbolisticii și eufoniei folclorice, care alcătuiesc în continuare nucleele de rezistență ale poeziei lui Ilie Măduța: *„O, pe la cîntători, / mi-am vopsit chipul*

cu nori. / Mi-am întins culori umede, rele / cu ghearele-nroșite de stele. / Pe la cîntatul negru-ntr-o parte / mi-am cioplit un suflet de moarte, / un cort tremurat de cheaguri sure / cu duhuri și zei de pădure. / Pe la cîntători, pe la cântători / m-am dedat unei mari vînători: / dar nu erau zorile, nu apa vîntului, / ci chipul de alt somn al pămîntului" (*Trezire neagră*).

Să notăm aici că un asemenea text, străbătut de unda unui patos grav, de o încordată fervoare elegiacă, nu este o excepție în *Privighetoarea albă*, cum o excepție nu rămîne nici sistemul de simboluri și tîlcuri folclorice în care poemul își întemeiază viziunea. Imaginile funebrale, ale extincției, pe care autorul le selectează cu dezolată luciditate, retrospecțiile ce recompun un încenușat peisaj interior, reprezentările neantului și ale absenței ce alcătuiesc materia unei părți însemnate din versurile volumului (*„Săgețile vizigoților / năruiră bietul meu turn, / sărmanele mele pălimare. / Deacum prin goluri / bolește doar vîntul. / Rănile pămîntului / vinete spumegă"* — *Vîntul prin goluri*) își găsesc un pandant în cîteva remarcabile poeme ce evocă viziunea cosmologică a baladei populare: *Cîntecul cîinelui* (trimitere directă la interpretarea mioritică a extincției), *Mierla*, *Bocet*, *Colind* etc. Nimic de prisos, nimic contrafăcut nu pare a se afla în asemenea texte de o elevată percepție a ceea ce este ineluctabil, ireparabil. Ceea ce se impune este retrăirea dramatică, într-un spațiu revolut al existenței, o confesiune de o autentică sinceritate, departe de seducțiile retoricii romantice, nu o singură dată materializată într-o frazare ceremonială, ce poate trimite la lirica blagiană: *„În alb / ca prunii / în cununa lor sfîntă. / Sfielnic mugurul cîntă. / În alb / ca vîrful / norilor pe muncele. / De-acuma stele, și stele, doar stele..."* (*În alb*).

Carte evocatoare a unei copleșitoare absențe tot atît cît a unei prezențe obsedante, *Privighetoarea albă* adaugă la culegerile de pînă acum ale lui Ilie Măduța pagini de o substanțială realizare lirică.

Lucian ALEXIU

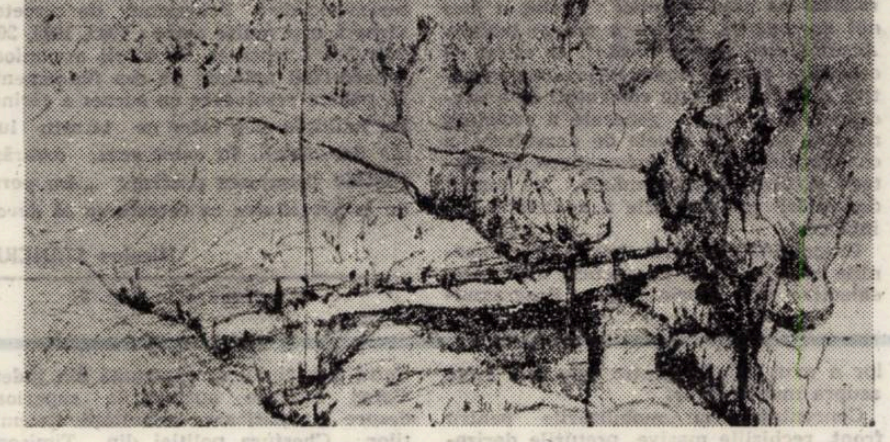

MAGDALENA PAPPE: „Peisaj"

AUREL TURCUȘ

Păzitorul stelelor

Editura Facla, 1979

Poezia lui Aurel Turcuș descrie o traiectorie lirică ale cărei constante sînt percepția delicată a fenomenalului, discreția transfigurării stărilor afective, echilibrul și muzicalitatea expresiei. Situîndu-se deopotrivă, în descendența unei tecunde tradiții folclorice, dar și în aceea a tendințelor înnoitoare din poezia modernă, textele sale recompun un univers liric ce reverberează sentimentul profund al angajării patriotice și civice, alături de nevoia acută de confesiune a poetului.

Geologicul și vegetalul invadează versurile lui Aurel Turcuș, însă nu ca ipostaziere a unor forțe stihinice dezlănțuite, ci, dimpotrivă, ca repere ale unei naturi îmblînzite, solidare. Raportată la aceste repere, condiția poetului echivalează cu o stare de perpetuă euforie, copleșitoare și reconfortantă. Metafora cuprinsă în titlul volumului recent apărut, *Păzitorul stelelor*, sugerează o asemenea viziune: „Acestei păsări mari, albastre, / îi sînt și fur și păzitor; / o aripă îi este-nchisă, / înfășurată pe-un picior. / Cealaltă aripă-i întinsă —/ o punte între două maluri: / umblu pe ea, ca pe un turn / ce este șindrilit cu valuri. / Simt că se clatină sub mine / piciorul păsării — cel gol —/ vrînd să se sprijine-n aripa / pe care lumii-i dau ocol". (*Cupolă*). Poetul se descoperă ca aparținînd acestei naturi la a cărei ordine veghează cu sentimentul difuz al întoarcerii într-un spațiu originar: „Dealul pe care era casa păstorului / a alunecat pe o margine de cer, / cu o singură stea. Abur de lapte / se ridica din vatra scufundată; / Toată noaptea am stat pe mușchea genunii, / clintind o stea, să-mi fie făclie, / ca să văd în adînc, unde păstorul / a învelit flacăra în cenușă". (*Pe mușchea genunii*).

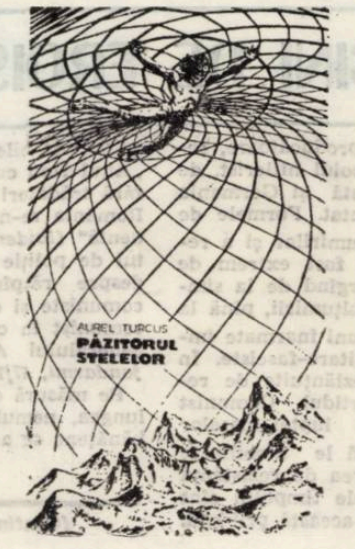

Poezia lui Aurel Turcuș descoperă cu egală voluptate sonoritățile prozodiei clasice ca și aparentul confort al versificației moderne, ritmul incantatoriu al creației folclorice, dar și melodicitatea subtilă a sonetului. Versurile sale relevă o structură lirică predispusă să recepteze lumea la nivelul senzorialului: „Pe vatra limpede-a cîmpiei / era cireada albă / cu coarne răsfirate / și rumega prînosul zilei. / Învăluindumă-n murmur scăzut / de bănuita apă. / Luna adormea / între coarnele nalte, / ca pe crestetul / unei păduri de mesteacăn. (*Liniștea de-atunci*).

Nu lipsește din *Păzitorul stelelor* un anumit patetism al rostirii greu disimulat în poeme precum *Văzduh fără vad*, *Privire*, *Decebal* sau *Lumină*, ori, dimpotrivă, ascuns sub masca ironiei, ca în *Roza căilor ferate* și *Insula de Oricalc*: „Doamne, ce vis!, / numai povară / și nu puteam / să mă mai scol: / se făcea iar / (a treia oară) / că m-ar fi cotropit / niște-ape / cu valuri mari de staniol; / prin visul larg / năvălitor, / cu pleopele-ncepui să calc, / să-ajungă dorul ochilor / la Insula de Oricalc; / tîrziu văzui / doar un podmol / cu marca „Lux" —/ de staniol". (*Insula de Oricalc*).

Fără a avea vocația marilor elanuri, poezia lui Aurel Turcuș transpune în termenii unei meditații lirico-afective, nu lipsită de implicații filosofice, sentimentul stenic al bucuriei de a trăi.

Marian ODANGIU

Protecţii anticorozive cu folii de elastomeri

Generalităţi:

Reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile şi înlocuirea lor cu materiale de aceeaşi rezistenţă mecanică şi chimică, răspunde preocupărilor specialiştilor de la I.P.A.U.S. — Bucureşti.

În principiu s-au căutat soluţii tehnice care să confere metalelor uzuale (fierul şi fonta) şi betonului, rezistenţă la solicitările chimice şi mecanice, rezistenţă, pe care numai oţelurile inoxidabile o posedă.

În acest scop, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri aplicate pe echipamente metalice sau de beton, pregătite în prealabil pentru această operaţie, se consideră soluţia tehnică indicată ridicării gradului de utilizare a înlocuitorilor de materiale deficitare.

Protecţia anticorozivă cu folii de elastomeri permite realizarea unor utilaje rezistente la diferite medii chimice (alcaline, oxidante, acide) concentrate sau diluate, medii petroliere, coroziuni.

Opţiuni asupra unui tip de protecţie cu elastomeri se face avînd în vedere natura mediului, temperatura de lucru a utilajului, concentraţia substanţei corozive, eforturile mecanice şi solicitările dinamice la care este supus echipamentul respectiv.

În funcţie de natura şi concentraţiile mediilor, protecţiile cu folii de elastomeri rezistă la temperaturi cuprinse între −5° şi +100° C şi numai în cazuri speciale pînă la +130° C.

Ţinîndu-se cont de necesităţile de protejare ca şi de parametri tehnologici ai echipamentelor, protecţia se face în unu sau mai multe straturi de diverse grosimi.

Foliile de elastomeri, încorporate la protecţia utilajelor sînt amestecuri pe bază de cauciucuri naturale sau sintetice care se lipesc cu ajutorul unor soluţii adezive speciale pe suprafeţele metalice — sablate şi degresate în prealabil — operaţiunea de aplicare efectuîndu-se la o temperatură de aproximativ +20° C.

Din punct de vedere al tehnologiei de fabricaţie, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri se clasifică în următoarele categorii :

- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald.
- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili de tip Butarom.

Domenii de utilizare

Cele două categorii de protecţii cu folii de elastomeri au o largă aplicabilitate în toate domeniile de activitate.

Natura suprafeţelor supuse protecţiei prin acoperire cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald se cer a fi omogene, fără discontinuităţi provocate din suduri incorecte sau tole nelaminate corespunzător. Se recomandă a fi protejate suprafeţele din oţel, fontă şi numai în cazuri extreme cele din staniu, cupru şi alamă (în condiţii speciale).

Astfel de protecţii rezistă la medii chimice diverse.

Protecţiile cu folii de tip Butarom (nevulcanizabile) se aplică la rezervoare, reactoare, coloane, igheaburi, vase de măsură, avînd o rezistenţă bună la medii acide, alcaline, oxidante şi neutre. Sînt deficitare ca rezistenţă la medii petroliere.

Execuţie:

I.P.A.U.S. — Bucureşti execută protecţii cu folii de elastomeri atît la sediul său cît şi pe şantierul beneficiarului în funcţie de gabaritele echipamentelor ce urmează a fi protejate.

Lucrările se execută pe bază de comandă fermă cu recomandarea de a se consulta în prealabil specialiştii întreprinderii.

Chituri, mase de şpaclu pentru protecţii anticorosive

În diversitatea de produse şi prestaţii din programul uzinal al I.P.A.U.S.-ului, o pondere deosebită o are gama chiturilor, mortarelor şi maselor de şpaclu destinate realizării protecţiilor anticorozive. În tipologia reperelor cu caracter anticoroziv sînt înscrise atît chituri anorganice cu rezistă mare la temperatură cît şi chituri, mortare şi mase de şpaclu pe bază de răşini sintetice .Din punct de vedere al utilizării, chiturile, concură la efectuarea protecţiilor anticorozive prin înzidire, placare sau chituire în cîmp continuu, atît la utilajele metalice cît şi la rezervoare, bazine, cuve din beton, pardoseli etc.

Lucrările efectuate cu chituri anorganice sau cu chituri pe bază de răşini sintetice asigură :

- protecţia elementelor de rezistenţă şi structură ale construcţiilor industriale împotriva mediilor chimice agresive.
- rezistenţa în timp a echipamentelor din exploatările industriale.
- desfăşurarea optimă a proceselor de producţie în condiţiile impuse de normele de protecţia muncii.

Întrucît paleta acestor produse este foarte cuprinzătoare şi, pentru a da informaţii utile celor interesaţi, vom face scurte referiri pentru principalele repere :

a) Chituri anorganice

În această categorie intră produsele ARNOLEX în componenţă lichidă sau solidă, care sînt chituri anticorozive, rezistente la temperaturi înalte. În funcţie de compoziţia componentei lichide se deosebesc două tipuri de chituri :

— ARNOLEX TK (pe bază de silicat de potasiu).

— ARNOLEX TN (pe bază de silicat de sodiu).

Această gamă de chituri se utilizează ca material de pozare şi rostuire pentru materiale ceramice, de gresie, din grafit, bazalt, bazalt vitrifiat, diabaz, sticlă etc. avînd recomandări în medii acide concentrate ori diluate, la umiditate, la gaze cu conţinut în substanţe acide, la temperaturi normale şi ridicate (pînă la 600° C).

Din categoria chiturilor anorganice mai face parte şi produsul ARNOLEX FN în componenţă lichidă şi solidă.

Prin calităţile sale specifice se utilizează la protecţia suprafeţelor din metal şi beton, fiind rezistent la acţiunea acizilor concentraţi şi diluaţi, a gazelor cu conţinut de substanţe acide şi la temperaturi înalte(pînă la 1000° C).

b) Chituri pe bază de răşini sintetice

Produsele din această grupă se fabrică pe bază de răşini fenolice, furanice, epoxidice şi poliesterice.

În funcţie de capacitatea de rezistenţă la mediile agresive, de conductibilitatea termică şi de alte proprietăţi specifice, chiturile pe bază de răşini sintetice se produc în variantele nomenclaturi Carbadez, Siladez, Oramin, Epodur, Rebonit, Rexidur şi Silurex.

Fiecare tip prezintă domenii de utilizare şi tehnologii de aplicare diferită. Pentru alegerea şi folosirea acestor chituri este necesară o documentare şi consultare prealabilă, precum şi întocmirea unor chestionare tehnice.

Adezivi, masticuri, produse peliculogene

Paleta acestor produse cuprinde un număr de peste 50 de repere care satisfac necesităţile diverselor domenii de utilizare industrială.

În gama adezivilor se înscriu produsele de tip Prenadez care sînt soluţii de cauciuc sintetic într-un amestec de solvenţi, cu înalt grad de inflamabilitate.

Aceste produse sînt destinate la lipirea pe metal a foliilor de protecţie, lipirea materialelor poroase, lipirea covorului de cauciuc pe caroseria autovehiculelor, lipirea covorului PVC pe diferite suporturi etc.

Domeniul de utilizare nu este limitativ, putînd fi extins la condiţiile concrete de lucru al beneficiarilor.

În fabricaţia curentă a I.P.A.U.S.-ului se mai află adezivi cu componentul de bază cauciuc natural, detaşîndu-se prin calităţile deosebite tipurile Iceziv, Saladez şi soluţiile adezive de semiebonită NL.

Avînd o capacitate optimă de lipire şi o tehnologie de lucru foarte simplă, adezivii în cauză pot fi folosiţi diferitelor scopuri de lipire.

Pentru a întîmpina nevoile de etanşare a diferitelor subansamble industriale, I.P.A.U.S. — Bucureşti asigură prin fabricaţie curentă o întinsă gamă de masticuri plastice şi elastoplastice.

În accepţia largă a terminologiei, masticurile sînt materiale viscoelastice avînd la bază elastomeri sintetici şi răşini sintetice dizolvate în solvenţi organici.

Scopul principal al acestor produse este etanşeitatea elastică, continuă şi perfectă a îmbinărilor împotriva apei, vaporilor şi gazelor (toxice şi agresive).

Luîndu-se în consideraţie diversele domenii de aplicabilitate, producătorul recomandă sorturile de mastic Romtix (în diferite variante de execuţie) şi tipul Micovit.

O ultimă grupă înrudită a acestor produse o formează materialele peliculogene pentru protecţii anticorozive.

Ne referim la sorturile Romflexil care au la bază elastomeri sintetici dizolvaţi în solvenţi organici.

Ca utilizări generale, Romflexil-ul (în sorturile PC 404 şi PC 505) se utilizează la hidroizolarea construcţiilor din beton, a rezervoarelor, cuvelor, a turnurilor de răcire de la centralele electrice precum şi la impermeabilitatea conductelor din beton, la protecţia anticorozivă a intradosului vehiculelor şi în alte scopuri specifice.

★

Gama foarte variată a producţiei I.P.A.U.S.-ului ca şi noile produse care se lansează an de an, sînt un rezultat evident al încrederii în inteligenţa tehnică proprie, o creştere a responsabilităţii cercetărilor faţă de produsele sau tehnologiile concepute. De la abordarea unilaterală, îngustă, legată de cercetarea şi introducerea în producţie a unor repere, specialiştii întreprinderii au trecut la rezolvarea unor priorităţi comune mai multor sectoare, reuşind să cunoască în ansamblu necesităţile de protecţii anticorozive în toate domeniile de activitate.

Această concepţie nouă în proiectarea produselor îşi găseşte expresia în dezvoltarea impetuoasă a întreprinderii în ultimii ani cît şi în noile investiţii care vor completa în acest cincinal peisajul industrial al unităţii.

Se pune accentul în viitor, cu mai multă responsabilitate, pentru mărirea duratei de exploatare a echipamentelor supuse agresivităţii mediului şi pentru folosirea în domeni largi de activităţi a înlocuitorilor materialelor deficitare sau provenite din import :

Aceste preocupări de ordin economic trebuiesc corelate cu dezvoltarea puternică a bazei materiale privind producţia anticorozivă.

În acest sens specialiştii întreprinderii caută să cuprindă toate nevoile de moment şi de perspectivă ale industriei, elaborînd teme de cercetare şi fabricaţie pe perioade mai mari.

În sprijinul cercetărilor este necesar să participe cu observaţii şi propuneri specialiştii unităţilor beneficiare, conlucrare care va pune în valoare şi mai mult scopul urmărit.

Schimbul de informaţii tehnice dintre I.P.A.U.S. şi unităţile colaboratoare vor crea un cadru propice fabricării unor materiale anticorozive cu înalte proprietăţi fizico-mecanice ale proceselor tehnologice unde urmează a se utiliza.

Ca produse de referinţă ale I.P.A.U.S.-ului realizate printr-o colaborare fructuoasă cu unităţi de profil chimic sau de alte specialităţi, amintim : grundurile, pompele şi venele rezistente la medii agresive, ejectoare pentru clorură de sodiu confecţionate din materiale termoplastic, răcitoarele cu stropire din grafal şi multe alte fabricate de performanţă.

IMPORTANT!

În scopul extinderii utilizării produselor anticorozive în diferite domenii industriale, I.P.A.U.S. — Bucureşti pune la dispoziţia unităţilor socialiste şi cooperatiste din întreaga ţară, pe bază de comenzi ferme, orice produs aflat în fabricaţia curentă a întreprinderii.

Pentru alegerea şi folosirea corespunzătoare a produselor, solicitanţii sînt rugaţi să consulte cataloagele şi prospectele producătorului.

Unităţile interesate vor lansa comenzi la următoarea adresă :

Centrala de utilaje şi piese de schimb pentru industria chimică — Întrep. de protecţii anticorozive şi utilaje speciale, Bulevardul Ion Şulea 313 — sector 4 — Bucureşti.

În ordinea sosirii comenzilor şi în funcţie de capacităţile de producţie disponibile, furnizorul încheie contracte economice de livrare.

Detalii tehnice şi comerciale se pot obţine de la specialiştii întreprinderii, utilizînd serviciile telefonului 44 11 94 — telex 011613.

Viitorii parteneri comerciali sînt asiguraţi de toată solicitudinea.

Emil GEORGESCU
Vasile BAŞA

Produse de calitate ce poartă garanţia inteligenţei tehnice româneşti

În paleta foarte diversificată şi armonioasă a industriei româneşti, o preocupare, relativ nouă, impusă de ampla dezvoltare industrială, o constituie fabricaţia materialelor de combaterea coroziunii, sector de activitate care aduce o contribuţie importantă la reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile, la mărirea ciclului de exploatare a utilajelor supuse agresivităţii mediilor, la reducerea importului şi implicit la o mare eficienţă economică.

La Întreprinderea de protecţii anticorozice şi utilaje speciale Bucureşti, unitate etalon a industriei chimice, ultimul semestru al acestui an – an, hotărîtor pentru înfăptuirea cu succes a cincinalului revoluţiei tehnico-ştiinţifice – înseamnă de fapt sporirea preocupărilor pentru ridicarea nivelului tehnic şi calitativ al producţiei, o intensă activitate de cercetare, asimilarea în fabricaţie a unor produse la nivelul tehnicii mondiale şi eliminarea efortului valutar.

În contextul acţiunilor pentru progresul tehnic şi promovarea noului, ce reflectă forţa creatoare şi inteligenţa colectivului de muncă, calitatea se află pe primul plan al activităţii, pe agenda cotidiană a conducerii şi a fiecărui angajat din unitate.

Preocupările susţinute ale întregului colectiv au drept scop diversificarea şi modernizarea producţiei, asimilarea de noi tehnologii şi produse cu indici tehnico-calitativi superiori, reducerea consumurilor de materiale şi combustibili, de manoperă, a cheltuielilor de producţie, un ritm mai rapid de creştere a productivităţii muncii, a eficienţei economice în general.

Căile şi modalităţile concrete pentru transpunerea în viaţă a obiectivelor propuse vizează un cimp larg de măsuri tehnologice de gospodărire mai atentă a materialelor, de extindere a utilizării înlocuitorilor şi a resurselor secundare, de perfectionare a sistemului informaţional din unitate, prospectarea cu responsabilitate a pieţelor de desfacere atit pe plan intern cit şi în reteaua externă, îmbunătăţirea activităţii economice de ansamblu.

Urmărind consecvent programul de perfecţionare tehnică şi economică, la I.P.A.U.S. apar permanent produse noi, soluţii adecvate de protecţii împotriva agresivităţii mediilor, tehnologii mai simple şi eficiente, toate acestea fundamentînd şi iustificînd planurile economice de perspectivă şi proiectele noilor investiţii.

Pentru colectivul acestei întreprinderi bucurestene este un bun cistigat faptul că activitatea comercială a devenit o latură complementară si inseparabilă a procesului de productie, permiţîndu-se o dimensionare optimă a nivelelor de fabricaţie în funcţie de cererile de moment şi de perspectivă ale economiei şi de conjunctura favorabilă a exportului.

Ceea ce se realizează în această sferă de activitate este un început promitător a unor studii de marketing, aducîndu-se o contribuţie la progresul şi perfecţionarea gîndirii economice, o contributie în solutionarea problemelor complexe pe care le ridică lansarea unor noi produse, comoetitive din ounct de vedere tehnic.

Cunoscînd riguros şi precis nevoile naţionale si ale pieţei externe în problema protecţiei anticorozive a echipamentelor industriale, specialiştii unităţii operează în toate fazele pe care le traversează produsul – de la concepere si pînă la faza finală de fabricatie – însoţindu-l în procesele de circulatie către beneficiari prin consultaţii de specialitate, asistentă tehnică şi garanţie.

M. I. Ch.

Centrala de utilaje şi piese de schimb pentu industria chimică

ÎNTREPRINDEREA DE PROTECŢII ANTICOROZIVE ŞI UTILAJE SPECIALE BUCUREŞTI

trie, astfel că, din fiecare grupă de produse, au fost omologate în producţia industrială un număr mare de repere, toate situîndu-se – din punct de vedere calitativ – la nivelul tehnicii mondiale.

Răspunzînd unor cerinţe de ordin economic vom prezenta principalele produse şi prestaţii care se realizează de această întreprindere, prezentare care urmăreşte atit informarea potenţialilor beneficiari cit şi extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale – interne şi externe – ale unităţii.

Tuburi şi fitinguri ropafs

Prezentare:

În ultima vreme materialele plastice armate au cunoscut o largă aplicabilitate în industrie, impunîndu-se atit prin deosebitele proprietăţi fizico-mecanice cit şi datorită remarcabilelor rezistenţe chimice la numeroase medii agresive.

ROPAFS-ul – produs românesc de excepţie – cunoscut în tehnologia de specialitate sub denumirea „poliester armat cu fibre de sticlă", este un material plastic termorigid care implică în structura sa răşini sintetice, o armătură din fibră şi în unele cazuri o umplutură minerală.

La fabricaţia acestui produs sînt utilizate răşinile poliesterice saturate şi fibrele de sticlă, iar ca umplutură este folosit cuarţul de diferite granulaţii.

Fiind un înlocuitor excepţional al unor materiale tradiţionale a căror balanţă este deficitară, produsul a primit adeziunea specialiştilor, recomandîndu-l tuturor domeniilor de activitate.

Utilizare:

Una din sferele de utilizare ale ROPAFS-ului este cea a fabricării tuburilor şi fitingurilor (înlocuind oţelurile aliate anticorozive) sau ale tuburilor din bazalt şi beton placate cu elemente ceramice.

Folosirea tuburilor ROPAFS este prescrisă în toate cazurile în care se are în vedere agresivitatea fluidului vehiculat, agresivitatea mediului exterior şi se urmăreşte etanşeitatea perfectă a întregului sistem de reţele.

În aceste cazuri, excelenta rezistenţă chimică a ROPAFS-ului face compatibilă utilizarea directă a tuburilor fără o specială şi prealabilă protecţie anticorozivă. Faptul în sine prezintă o mare importantă la utilizarea tuburilor în perimetrul uzinelor unde nu se ridică numai condiţia agresivităţii fluidelor vehiculate, ci şi a mediului exterior (soluri agresive pentru reţelele îngropate sau degajări gazoase pentru conductele de suprafaţă).

În privinţa capacităţii de etanşeitate în timp, canalizările din beton sau ceramică sînt deficitare datorită numărului mare de îmbinări, a rigidităţii acestora şi a rigidităţii tuburilor.

Aceste neajunsuri de ordin tehnic sînt complet eliminate în cazul utilizării tuburilor şi fitingurilor din ROPAFS.

Fiind realizate la lungimi de pînă la 6 m.l., tuburile ROPAFS reduc considerabil numărul îmbinărilor, iar acestea din urmă sînt fabricate într-o soluţie telescopică, cu inele din cauciuc, permiţînd o deviaţie unghiulară care atenuează sarcinile provocate de tasarea solului.

În aceeaşi direcţie se remarcă rezistenţă specifică înaltă a tuburilor care le asigură o rigiditate ridicată combinată cu o bună flexibilitate, calităţi care le conferă posibilitatea să preia întreaga presiune exercitată de sol, fără să apară tensiuni în pereţii reţelei.

Ca domeniu de utilizare tuburile şi fitingurile din ROPAFS se recomandă în următoarele lucrări :

- canalizări libere de ape industriale.
- reţele de evacuare sub presiune a apelor industriale.
- canalizări de ape menajere.
- aducţiuni de apă industrială şi potabilă.
- gaze.

Livrare:

Furnizarea produselor din ROPAFS se face cu maximă promptitudine, pe bază de comandă fermă.

Înainte de lansarea comenzilor se recomandă consultarea catalogului de produse care oferă informaţii ample privind caracteristicile tehnice, tipodimensiunile în fabricaţie, simbolizare etc.

Relaţii tehnice suplimentare se obţin de la specialiştii unităţii.

Benzi adezive adeband C1 şi adeband C2

Generalităţi:

Pentru protecţia anticorozivă a conductelor îngropate sau a magistralelor montate în fir continuu, se folosesc benzile adezive ADEBAND C_1 şi ADEBAND C_2 produse de mare eficienţă împotriva agenţilor de coroziune.

Ambele produse sînt formate dintr-un suport de polietilenă care are pe una din feţe aplicat o peliculă uniformă de adeziv Adeplast (N.I. 4067/1968) în cazul benzilor tip ADEBAND C_1 şi respectiv Iceziv N.I. 4063/1968) pentru benzile ADEBAND C_2.

Condiţiile termice de realizare a izolaţiei conductelor, impun fabricarea şi livrarea produselor în role de dimensiuni diferite.

Caracteristici tehnice:

În comparaţie cu produsele similare dim import, benzile adezive româneşti de tipul ADEBAND C_1 şi ADEBAND C_2, sînt superioare atit din punct de vedere fizico-mecanic cit şi în privinţa caracteristicilor chimice.

Se remarcă la aceste produse o mare rezistenţă la tracţiune mergînd pînă la 100 kgf/cmp, o alungire la rupere care în procente reprezintă 380%, o bună aderiune bandă-metal şi bandă-bandă, indici optimi de rigiditate şi constanţă dielectrică, precum şi parametri remarcabili la capitolul rezistivitate de suprafaţă şi volum.

La caracteristicile tehnice superioare ale benzilor ADEBAND, concură în egală măsură şi adezivii de contact Adeplast şi Iceziv, ambele produse fiind fabricate de IPAUS.

Livrare:

Pentru asigurarea benzilor necesare lucrărilor de protecţie anticorozivă, solicitanţii pot transmite comenzi ferme în scopul perfectării contractelor economice.

În alegerea tipului de bandă adezivă specifică unităţilor interesate, se vor consulta cataloagele şi grupul de specialişti ai I.P.U.S.-ului.

„Negru" îl presupune pe „alb", ocultîndu-l

După ce ai citit *„Negru şi alb"* nu-ţi rămîne decît invidia. Invidia meschină de a nu fi tu Livius Ciocârlie, autorul real al cărţii, ci doar un cititor-autor care ar putea reface acest text potrivit propriilor sale jaloane-impulsuri. Dar rescrierea este doar aparent posibilă (de unde şi invidia !), cartea lui L. C. nefiind „text" şi în primul rînd „text" (un spaţiu anonim al germinării sensurilor), ci „opera" foarte personală a unui strălucit critic şi teoretician al literaturii. Cartea cuprinde contribuţii substanţiale în domenii din cele mai importante ale ştiinţei literare : teoria simbolurilor şi a textului, definirea raportului dintre textul literar şi opţiunea filozofică implicită etc. Aşa cum analizele de text sînt, fiecare, exemplare, de neignorat în viitor, datorită noutăţii şi importanţei sensurilor desprinse (produse) prin parcurgerea unor texte literare celebre. Dar, printre sensurile ferme şi univoce ale conceptelor demonstrate şi ilustrate (sensul secund, ierarhia internă a structurii simbolului, metafora textuală şi dublul ei statut, evoluţia literară ş.a.) — se simte în *Negru şi alb* plăcerea „jocului textual", gustul metaforei, ironia şi autoironia unui autor-practician de texte. De aici şi metafora textuală din titlu — veritabilă *mise en abyme* —, ca şi generozitatea cu care sînt aşezaţi în aceeaşi „turbincă" a teoriei textului o serie de scriitori — de la E.T.A. Hoffmann pînă la Ion Creangă, de la Baudelaire pînă la Voiculescu sau reprezentanţii „noului nou roman". Jocul textual pare să marcheze şi metamorfoza unor concepte. Mă gîndesc în acest sens la „cuvintele-metaforă" ce devin mai tîrziu „simboluri autoreflectante", prin care simbolul romantic „meditează" metaforic asupra literaturii. Prin răsturnarea ierarhiei interne, potrivit căreia, în geologia structurii simbolice, simbolul reflectant, care era ultimul strat, devine sens evident, de suprafaţă, simbolul se transformă astfel în metaforă.

În dublu statut al metaforei textuale (p. 223) recunoaştem mai tîrziu o caracteristică veche a simbolului de a fi în principiu bivalent (a *focului* transformat în *azur* — p. 38, a *mării* în ipostazele sale omonimice, v. p. 62). Ceea ce aş numi „omonimie simbolică", mai degrabă decît „ambivalenţă" caracterizează, poate, şi *pădurea*, ca şi *labirintul*, simboluri specializate în semnificarea textualizării. Într-unul din sensuri, pădurea poate fi doar spaţiul „hoinărelii" romantice, total diferită aceasta din urmă de „rătăcirea" prin meandrele textului. Aşa cum există şi un labirint pur decorativ, construit şi dominat de un „creator" unic, traseu al falselor obstacole, spre deosebire de labirintul „necreat" etc. Aşa cum negru şi alb se presupun reciproc, excluzîndu-se, L.C. are perfectă dreptate atunci cînd critică roadele practicii „textului radical" prin care, în absenţa simbolului răpus, nici textul nu mai există. Dar oare însăşi interdependenţa simbol — text nu face pur şi simplu imposibilă fie şi „intenţia înlocuirii fără rest a simbolului cu textul" ? Cu alte cuvinte, nu este oare simbolică — în sens metafizic — însăşi această intenţie ? Scriitura pură, desfiinţînd simbolurile, nu devine oare, prin ea însăşi, un macrosimbol ? Dacă este aşa, atunci evoluţia spre textul modern mai poate fi ea considerată o ieşire din sfera romantică ? Negru şi alb rămîn veşnic legaţi, circumscrişi aceleiaşi sfere. Singura zonă, după mine, într-adevăr fertilă, în deplasarea de la structura de simbol la textul modern, mi se pare aceea a echilibrului, a „muncii" active, zona dintre „contemplaţia" romantică şi „ocna" noilor romane. Dacă este aşa am putea spune, parafrazînd : „Le texte jamais n'abolira le symbole".

Iată cum această lectură „în răspăr", spre care ne invita Livius Ciocârlie încă din prima sa carte — *Realism şi devenire poetică* —, acest tip de lectură poate produce sensuri străine autorului, aşa cum îi sînt străine lui L. C. observaţiile de mai sus. Livius Ciocârlie nu reduce modernitatea literară doar la textul născut din dedublarea şi ocultarea simbolului romantic, aşa cum lui L. C. îi sînt organic străine atît excesele, cît şi exagerările de orice fel, fie ele în practica literară, a unora din reprezentanţii grupării Tel Quel, de exemplu, fie în sfera teoriilor profesate de unii semioticieni dogmatici. De remarcat în acest sens eleganţa cu care polemizează L. C., modestia cu care subliniază contribuţiile unor critici, ca şi siguranţa perfect justificată şi tactul cu care îi corectează pe unii din adevăraţii „monştrii sacri" ai teoriei şi criticii literare. Livius Ciocârlie se dovedeşte încă odată un autor de invidiat, iar *Negru şi alb* — un eveniment cultural de excepţie.

Ilie GYURCSIK

LIVIUS CIOCÂRLIE

Negru şi alb — Ed. Cartea Românească 1979

Autorul este omul

Discret, „inaparent" şi rezervat, de un umor imperceptibil, sec, britanic (fizionomia-i însăşi evocînd-o pe-aceea a lui Beckett, ascetică şi fină, vrîstată ca de vînturi alpestre şi idee.); fără pedanterii, nici sperietură, faţă cu „noua critică" — pe care va fi introdus-o, el, în acest spaţiu literar —, fără, adică, suficienţa, morga, totalitarismul şi prostgustul semioticienilor celor prea-ortodocşi — scrutîndu-i (şi scrutîndu-se pe sine) cu un ochi rece, fără duioşie... ! nepăsător de „clenciuri" şi efecte, şi — de aceea — elegant mereu... ; clar, foarte clar — cu toată materia-i dificilă, de care nu se lasă dominat..., nu se putea un mai „frumos" (mai just, mai propriu) „subiect" al unei scrieri de Livius Ciocârlie decît acesta însuşi : al trecerii simbolului romantic, al ştergerii / absorbţiei lui treptate în textul ca atare... al cărtei dintre „albul" ce reflectă („trimite" şi transcende) şi „negrul" tot mai dens şi mai opac... Şi dacă este vorba, aici, mai mult de om, e fiindcă omul însuşi „explică", totuşi, cartea — ce nu-i vre-o beţferească disertaţie pe teme anonime / unanime, ci într-un fel, o biografie spirituală : „romanul" devenirii unui Eu (oricît de... haïssable !), al unui Eu care citeşte ; care devine —, dinspre „alb" (nu fără stagiul „griului" !) spre „negru" ; ontogeneza căruia rezumă, astfel, filogeneza scrieturii însăşi şi a lecturii ei... Om „fără însuşiri" (à la Musil), avînd o lungă experienţă a tăcerii (şi a sertarului obscur şi tainic..., „sfetnic de taină" — totodată —, el, a nu puţini literatori din preajmă...), „absent" şi anti-exhibiţionist (şi, dar, cu un cuvînt al lui Ion Barbu, „romanticei — un isgonit" !), el, Livius Ciocârlie, pare a fi, deopotrivă, un Monsieur Teste al criticii de astăzi, ca şi un... Bartleby (al lui Melville) al ei — care, somat să, vai, „extragă (...) sensuri simbolice" din operă, răspunde (obstinat) : „Prefer să nu..." ! (Ceea ce poate fi, din parte-i, o formă — inedită — de ascеză..., dacă lecturile de tipul „polisemic" sunt hedoniste şi acuză un soi de donjuanism intelectual !). E pentru ce o carte, atît de personală, ca aceasta, e şi o ars poetica (pentru noi toţi) — şi anume tocmai în măsura în care autoru-i, fără ostentaţie şi cu tact, face — aşa-zicînd — „caligogie" (ca, altădată, G. Călinescu) ; educă (educîndu-se pe sine) şi instruieşte — într-un fel — de modul cum trebuie citită literatura ultimului secol ; şi, mai cu seamă, de acela cum NU trebuie, ea, citită... : ambele-i cărţi, de-altminteri, fiind o introducere, ca un program la viitoarele-i — probabile — lecturi active..., ca un prolog (aproape teoretic) la praxis-ul lecturii propriu-zise... Căci, deocamdată, textul ca atare e, îndeobşte, numai indicat *(cu o fervoare, dacă vreţi, reverenţioasă !), ca entitate intangibilă — în sensul (restrictiv) că nu se cade, nu este cazul să-i „extragem"... sensul ! Iar* moartea *lui, a textului în sine, „prohodul" căruia se-aude în final, nu-i, totuşi, o butadă oarecare, nici vre-o romantică (auto-)ironie a celui mai presus de propria-i faptă, ci nostalgia — poate — a... seminţei ce trebuie să moară spre a renaşte la o nouă viaţă..., jindul contemplativului, adică, de act, acţiune şi activitate (una, desigur, non-semnificativă ; nu de simbolizare, ci de textualizare...), de activizarea a ceea ce se cheamă (fără de care nu e) TEXTUL însuşi.*

Altminteri, Livius Ciocârlie este unul din nu prea mulţii ce fac, astăzi, din critică, la noi, un fel de exerciţiu spiritual.

Şerban FOARŢĂ

Cartea amînată

ALB : „Ca şi contra-culoarea sa, negrul, albul se poate situa la cele două extremităţi ale gamei cromatice. Culoare absolută şi neavînd alte variaţii decît cele care trec de la opac la strălucitor, albul semnifică fie absenţa, fie suma culorilor" (*Dictionnaire des symboles I*, p.p 203—204) şi NEGRU : „Contra-culoare a albului, negrul îi e egal ca valoare absolută. Ca şi albul, el se poate situa la cele două extremităţi ale gamei cromatice, cînd limită a culorilor calde, cînd a celor reci ; după cum e opac sau strălucitor, el devine absenţă sau sumă a culorilor, negarea sau sinteza lor". (id. III, p. 272). În continuare, motto-ul cărţii lui Livius Ciocârlie, extras din tabloul infernal al transmutării şarpe (negru) — duh (alb) : „Lipiţi apoi ca ceara frămîntată, / se plămădiră mestecînd culoare, / de nu păreau ce-au fost, de prima dată, / tot astfel cum se-amestecă-n vîlvoare, / cînd, arde-n foc o filă de pripas, / cănitul brun cu albul care moare" (Dante, *Infernul*, XXV). Cititorul pregătit să înainteze liniar, confortabil, în paginile unui studiu despre devenirea simbolului romantic şi a textului modern e descurajat dintru început. Titlul, „schimbînd şi preschimbînd" simboluri, cum ar spune Dante, anticipă (ca metaforă a însuşi textului lui Livius Ciocârlie) primejdiile pătrunderii în „vîlvoarea" filei (cărţii) arse (consumate prin lectură). Prins în „vîrtejul" titlului, cititorul urmează încrezător avertismentul şi descoperă, cîteva rînduri mai sus (în Dante), cîteva pagini mai jos (în *Negru şi alb*) o cheie de străbătut cartea. Dante : „Iar limba lui, la vorbă dezlegată / crăpă ; cealaltă se făcu ţugui / şi-atunci şi fumul încetă pe dată". În *Negru şi alb* : primul eseu, cel consacrat lui Rousseau dezvăluie „germenii activităţii generatoare de text nesimbolic", dezvăluindu-şi de fapt propria textură, propria germinaţie textuală. Încă din aceste prime file, cititorul percepe (şi pricepe) dublul limbaj al cărţii (limba despicată, mereu împletindu-se însă) : *meta-limbajul* — scriere „despre" text şi *limbajul „răsucit către sine"*, iscînd sens din propria-i substanţă, scriitura, *textul lui Livius Ciocârlie*. Scriind „despre" text, el îi descoperă semnele apariţiei şi le enumeră, neutru, la pagina 9 : periclitarea identităţii prin acţiunea diferenţei, contactul cu materialitatea realului, dorinţa — impuls al 'ravaliului scriptural, corporalitatea (căreia i s-ar mai putea detecta, între altele, două forme de manifestare : apariţia autorului în textul pe care-l scrie şi dezvăluirea textului însuşi sub formă de corp, prin obiecte-cuvinte fetiş), jocurile limbajului, punerea sub semnul întrebării a propriilor înţelesuri, deci, într-un fel, autoironia, proliferarea, freamătul sensului. Dar în înseşi frazele care înconjoară acest fragment, cititorul poate descoperi cîteva semne (din cele enumerate de L. Ciocârlie) ale textului. Cuvinte „crude", „grele", încărcate de materialitate, ţîşnesc din cine ştie ce fierbinte, învîrtejit adînc la suprafaţa frazei, calm unduitoare, tulburînd-o : „mişună", „smulge", „fruct", „dîră băloasă", „prelinge", „se rupe", „desfătare", „se răsuceşte", „răzbate", „văluri bălţate", „mai vîrtos". Apoi apariţia autorului, a lui L. C. care-şi spune „eu" în text (chiar dacă, adeseori, fraza deviază în formulări impersonale). Important e că şi aici, în acest scurt eseu, întîlnit chiar la început, cititorul recunoaşte un *subiect* care-şi semnează textul : un cercetător al textualităţii, dar şi al propriului limbaj : un scriitor sau, redînd cuvîntului adevăratul sens, un critic. Căci dacă, respectînd etimologia, a face critică înseamnă a pune în criză un limbaj (limbajul criticii şi propriul limbaj), tocmai aceasta face L. Ciocârlie în *Negru şi alb*. Înaintînd în carte, cititorului i se confirmă presupunerea : semnele — germenii textului sporesc. Din „lista deschisă a focurilor limbajului", a corporalităţii migratoare, ardente, cîteva exemple : „descrierea şerpoaicei viscoase" (p. 25) şi a tărîmului babei Rauerin (p. 23), „dospesc germeni" (p 34), „frămîntare binefăcătoare" (p. 76), „insule fără trup statornic, deşucheate, hoinare" (p. 81), „zugrăvită de rechini, brazdă grasă şi melci..." (p. 99), „teren de fertilizat, acela al cărnii şi al hîrtiei" (p. 159). Li se adaugă, frecvente, cuvintele-fetiş : întrupat, trupesc, vîrtej, învîrtejire, tulburător, neliniştitor, sfărîmat, smuls, rupt, voluptate, vinos, crud, dîră, sfîşiere, răsucire, arc întins. Toate, trădînd dorinţa *a parte* care impulsionează scrisul lui Livius Ciocârlie : o dorinţă surprinsă clandestin de către cititor în acele insule de textualitate. Li se adaugă (după cum autorul însuşi enunţă), autoironia (p. 22, 243, 245), şi plăcerea, de nespus aproape, a povestirii. În fragmentele în care rescrie naraţiuni, L. Ciocârlie devine el însuşi narator, străbătînd povestirea, tulburînd din loc în loc cu propriul corp (voce) suprafaţa calmă, limpidă a frazei. El scrie un „text de plăcere". Iată-l descris (în chiar traducerea lui L. Ciocârlie) : „Clasici. Cultură (cu cît va fi mai multă cultură, cu atît plăcerea va fi mai mare, mai diversă). Inteligenţă. Ironie. Delicateţe. Euforie. Autoritate. Securitate : arta de a trăi. Plăcerea textului se poate defini ca o practică (fără niciun risc de represiune) : locul şi timpul lecturii : casă, provincie, înainte de cină, lampă, familia la locul ei, adică nici departe, nici prea aproape... Extraordinara consolidare a eului (prin fantasmă) ; inconştient vătuit. Această plăcere poate fi spusă : de aici se trage critica" (R. Barthes, *Le plaisir du texte*, p. 82).

La sfîrşitul cărţii, cititorului i se dezvăluie dovada cea mai sigură a textului (semnat de L. Ciocârlie) : proliferarea, de nedomolit, a sensurilor. Abia acum cititorul înţelege deplin rostul titlului. „Începutul şi sfîrşitul se dezmint reciproc, formîndu-şi astfel un *vîrtej* din care nu se poate desprinde un înţeles sigur". Simbolul s-a transformat în text ; acesta, pulsînd odinioară în simbol, îl conţine acum — negat — într-însul. „Ceea ce sugerează că cititorul nu are decît a se confunda cu lectura şi nu are a desprinde sensuri din lectură pentru a le scoate în afara ei". Încercînd să se conformeze acestei dorinţi, cititorul a urmat doar una din căi ; cea anunţată la început : el a urmărit *vocea* autorului, limbajul acestuia. „Iar limba lui, la vorbă dezlegată / crăpă ; cealaltă se făcu ţugui / şi-atunci şi fumul încetă pe dată /. Schimbat în şarpe, sufletul tehui / o luă la vale, şuierînd chemare..." Tulburătoarea chemare a unei cărţi ce va să vină.

Adriana BABEŢI

Turnul

RĂSFRÎNGERE

Versul nescris niciodată
în lumea abia cunoscută ;
umbră ciudată — conturi de ceață —
rouă bolnavă pe-nchisele pleoape.

Orb către ceea ce nu-i și nu este,
din toate doar rară mireasma
și freamătul ritmic și marea
în cintec de leagăn și bocet.

Atunci curcubeul și pînza
și tot ce a ars în retorte,
cenușă și noapte, oglindă
în care doar orbul distinge

o lume nicicînd auzită
și-un cintec, dincolo de moarte.

CÎNDVA

Oglinda spartă, cioburile-n apă
iar apa-n undele îmbrățișînd nisipul...
Ascunse tărmuri se destramă
și-n spaima nopții se dizolvă chipul.

S-ajung din urmă-n cercuri paralele
frînturi, cuvinte, tonuri și nuanțe ;
cînd totul se întoarce în uitare
elastice se potrivesc distanțe.

Apoi cîndva, după deschisul dacă,
răspunsul poate irizat în vis ;
din arcul ager tînără-ntrebare
înscrie semnul, peste timp, închis.

O altă-nfățișare, pînza nouă
și ochii cu lumină neaprinsă ;
mormîntul gol, iar torțele-amîndouă
veghează-n van : văpaia, demult, stinsă.

ATUNCI

A obosit, atunci, bronzul să cînte,
iar lira-n cui cu strunele în voie ;
visarea-n ziuă plină, anevoie :
aripi cîndva, sub nouri, astăzi frînte.

Același ritmul, în văzduh aloe
cînd vîntul cearcă frunza să fărâmînte.
Iar luna-n timp, la ce să mai descinte
dorința stinsă, palida nevoie ?

Rotundul, în mișcare, o elipsă
și pînza nopții-n vîrf, apocalipsă
ce stăruie pe ape. Constelații

se-neacă-n cețuri, prelungind fișia
imensei fresce, anulînd stihia,
în marile, cintînd, reverberații.

ION MAXIM

În volumul „Pro Patria", criticul și istoricul literar Aurel Martin, referindu-se la al doilea volum de versuri al lui Ion Maxim, „Însemnări pe scut" (1979) caracriza astfel atitudinea poetului : „suflet elegiac... deschis întrebărilor existențiale fundamentale... încrezător în biruința finală a idealor umaniste". Cuvintele se potrivesc nu numai acestui volum sau primului intitulat „Interferențe" (1978), ci întregii sale activități, de la poezie la teatru, de la epică la eseu sau meditația filosofică. Și nici nu ar putea fi altfel de vreme ce poetul are o formație filosofică. Nu spusese oare Francise Bacon : Poesis doctrinae tanquam somnium ? Acest „vis", ce se scaldă în apele cunoașterii, poate fi prezent pretutindeni, în orice activitate, dar mai ales în poezie. O dovedesc poemele de dragoste din „Interferențe", sentimentul fiind privit și ca un instrument de cunoaștere, și cele din „Însemnări pe scut" în care notația lirică surprinde discret, fără ostentație, ecoul unor momente dramatice, punct de plecare pentru o meditație asupra valorilor, dar mai ales a omului, creatorul de valori spirituale, cu întrebările și răspunsurile sale, cu emoțiile și sentimentele, mai ales

desen de Eugen DRAGUȚESCU

de apariție, dar se înscriu în aceeași perspectivă a cunoașterii. În centrul lor stă problema creației lirice, a creației în general, aducînd același omagiu omului și valorilor sale.

RITM

Ce departe e turnul pierdut în ceață,
turnul cu ornic și fără minute...
Departe-n crepuscul, cu timpul sfîrșit,
aripile frînte, volute
la prima-ncercare fixate-n zenit.

Ochii închiși, altă față
a turnului miine, a turnului ieri ;
cu corzile stinse,

sărut de tăceri
în fosforul acelor ninse.

Petalele flori pălite de brumă,
cenușa și focul în prag.
Iar turnul plutește și ornicul, vag,
descîntă aripa născută din spumă.

Tăcere și ghiață
și noapte...
Cîndva peste timp,
dincolo aceeași ascunsă viață...

Din turn, neînțelesele șoapte
și AZI ca un nou contratimp.

TIRESIAS

Asemenea strămoșului, profetul,
stăpîn pe lumea lui și peste lume,
din cele oglindindu-se anume
răsfrînge calm, orbirea lui, poetul.

Dincolo de prieri și peste brume
în orice formă stăruie secretul ;
ce se desprinde-ncet din alfabetul
scriind, mereu, din nou, străvechiul nume.

E orb, dar toate-n ritmicile unde,
la tîrmu-nbrățișatelor maree,
răsar îngemănate și rotunde.

Alt cer și altfel rinduit pămîntul
se scaldă-n nesecote curcubee ;
și plin, rostește, luminat, cuvîntul.

PREZENTE LITERARE

cu gîndurile, toate într-o unitate de conștiință în care luminile intelectului întîlnesc umbrele afectivității și imaginației. Versurile ciclului ce se publică acum aparțin altei vîrste poetice din volumul „Pădurea adormită", în curs

DANIEL TEI

Un erou ciudat*

– Unde arde Tudore ?
Privind pe fereastră, peste perdeaua din pînză aspră, prinsă în două pioneze de ramă și îngroșîndu-și parcă vocea, straniu :
– La unitatea militară ! Se dă doi pași înapoi, de parcă și-ar fi călcat pe cuvinte. Cred... cred că la unitatea militară. Ochii-i lucesc, parcă luminați de zdrențele cerului arzînd. Ca pentru el. Uite ce flăcări ! Ce zici, ce spectacol măreț, așa-i! Ea se apropie de fereastră. Nu !... a prins-o de mînă, o trage înapoi. Ea – nedumerită, tematoare, ei – cu ochii văpăi.
– Da, ce s-o fi întîmplat iar ! ? Săptămîna trecută, la depozitul de muniții de afară, de la pădurice, acum, aici, la unitatea militară !
Vocea lui venea de dincolo de virstă, grea ca plumbul nopții :
– Amîndouă sînt ocupate de nemți !
În glasul ei teama devine frig :
– Și cine ?...
O îndepărtează brutal, se îndreaptă spre masă.
– De unde vrei să știu eu, cine ! ? Și nu mai pune atîtea întrebări copilărești. Mi-e foame !
Precipitată, se îndreaptă spre cămară cu pași mărunți.
– Ți-aduc. A fost pe aici...
– Stai ! Cine ?
Vinovată, parcă :
– Spunea că ți-e prieten...
– Prieten ! ?
– ...Cu o cicatrice pe frunte... Mihai. Se așează, bărbătește, obosit, la masă.
– Aha ! Și ce-a vrut ?
– Nimic. A întrebat de tine. Era rănit la un genunchi.
– Și unde-i acum ?
– A ieșit prin spate, prin grădină, înainte de a veni tu.
– Și n-a lăsat nici o vorbă ?
– Nu... Se dă speriată înapoi, către ușa cămării, spre care se îndreptă, a apărut Mihai.
– Noroc, Tudore !
– Noroc ! Istringe mîna bărbătește și fața i se lumințează. Maria imi spunea ca-i plecat. C s-a întîmplat ? Maria, adă-ne ceva de mîncare.
Fata se teagănă de pe un picior pe altul, își freacă mutil palmele de rochia veche de casă ; abia apoi își dumirește, sieși, frămîntu și asta cu mîinile, cu tot corpul :
– Ia... te og, ia loc, domnule Mihai, uite, stai aici.. și trage un scaun mai aproape de mică, în fața lui Tudor.
Cei doi se rivesc în tăcere, neștiind care, cum să începă. Ezitînd :
– Am venit ă văd ce mai faci.
– Te-am rupt o dată să ne aduci ceva de mîncare !
Dar fata vitează spre noul-venit :
– S-a înroșit prosopul. Aduc spirt și te bandajez.
Ochii bătăiului își scaldă privirile în noaptea străpunsă din cînd în cînd de fulgerele incendiului și parcă-l zimbesc avizi de vilvătaie.
– Ai fost urmărit !...
– La cantonul de la barieră mi-au pierdut urma.
Abia acum se întoarce spre Mihai, cu pleoapele lăsate, parcă pentru a reține, zgîrcit, mai mult timp, door pentru el, lucirea aceea oglindită în pupile.
– Incendiul ?
– Da... într-un fel ! Tudore, ascunde cît mai bine geanta asta. Atenție, sînt în ea trei calupuri de dinamită, fitil, detonator.
– ...Sus, în cuibarul porumbeilor.
Încearcă să-și îndrepte piciorul rănit ; față de băiat își reprimă un geamăt. Își rotește iar privirile prin încăpere.
– Numai voi stați aici ?
– Tata... tata a murit anul trecut.
Ar vrea să-l întrebe cite ceva despre Maria ; ezită, apoi, totuși :
– Se poate vorbi față de sora ta ?
– Mai bine, nu ! Femeile nu știu să-și țină gura.
Tonul sentențios al băiatului naște pe buzele lui Mihai un ușor zimbet amuzat.
– Văd că ești foarte aspru cu ea. Știe că lucrezi pentru organizație ?
– Nu !

MAGDALENA PAPPE : „Peisaj"

Mihai se scotocește prin buzunare :
– Mda !... Le-am pierdut pe drum.
– Ce cauți ? Ce-ai pierdut ?
– Mai aveam trei țigări.
– Uite, juma' de pachet.
– Im !... nemțești !
Băiatul trage strengărește cu ochiul. Genunchiul începe să-i doară din ce în ce mai tare ; își caută o poziție mai comodă pe scaun. După ce și-a aprins o țigară trage un fum, zice greu, aproape silabisit, fără să-l privească pe Tudor :
– Cineva din organizație trădează !
– Iar ! ?
– Da, și asta pentru a doua oară. Camionul cu oamenii noștri trebuia să ducă var în unitate. Ne interesa depozitul de armament și cel de efecte militare. De la podețul fîntînii, Traian și cu mine trebuia să le acoperim retragerea. Nici n-au ajuns la moara lui Stamate și depozitul era în flăcări. Camionul a întors repede, am vrut să urcăm și noi în el din mers... n-am mai apucat... am luat-o la fugă spre canton și, de acolo...
– ...Un trădător ! ?
– Da un trădător ciudat, însă... trădează organizația și-n același timp, lucrează pentru ea !
– Poate e o simplă întîmplare ! și cu unghia, concentrat, încearcă să zgîrie pe tăblița de lemn a mesei cercuri concentrice.
– Nu poate fi vorba de o simplă întîmplare, puștiule. E pentru a doua oară, în decurs de zece zile, că acțiunile hotărîte de organizație sînt îndeplinite prompt, în aceeași zi, înainte de ora fixată de noi.
– Și-atunci ?...
– Păi, asta-i... numai tu la cei 16 ani ai tăi mai poți crede că e vorba de o coincidență.
– Ba, peste cinci luni, am 17 ! și, brusc, ca o confirmare, vocea i-a devenit mai gravă.

★

Mariei îi pare bine că e rănit – da, îi pare bine, dacă n-ar fi fost rănit, probabil, n-ar fi venit, n-ar fi rămas ! – îi place să-l ingrijească ; rana n-o să-i treacă curînd, cine știe !, poate mai rămîne la ei, poate...
– Aduc și de mîncare, dar întîi... îngenunchiază iar în fața lui. Te ustură ! ?... întinde, întinde bine piciorul ! Acum te ustură ?
– Nu... ai mîna ușoară...
– Mai string ?
– Nu, e bine, mulțumesc.
Ai crede-o cu atenția concentrată asupra palmelor ei ce, inutil, îi netezesc rochia.
– Știi, iartă-mă că-ți spun, dar nu mai sînt o puștoaică și...
– Da, trebuie s-o crezi, Mihai, e cu un an și opt luni mai mare decît mine.
– Și de ce să nu te cred, Maria ! ?
– Abia acum și-a ridicat privirile asupra lui. Trebuie să-i spună ceea ce credea de la bun început, și îi spune rar, apăsat, fără drept de veto.
– Atunci, rana asta, Mihai... rana asta nu e din simplă căzătură !
Tudor știe – intuiește mai mult – că pentru a-și consolida poziția de pater familias, din cînd în cînd, trebuie să-și manifeste sever prezența, altfel cei doi sînt în stare să și uite de el.
De cite ori să-și spun să ne aducă ceva de mîncare !
– Aduc, Tudore, aduc ! și, trecînd pe lîngă el, impăciuitor, își pune mîna pe umărul lui.
– De ce ești rău cu ea ?
– Nu-mi place cînd se virâ în treburile bărbaților ! Apoi, șoptit, conspirativ. Au tras în voi ?
– Da, Eram cu Traian, la canton ne-am despărțit ; el a luat-o spre pescărie, eu incoace.
– Te-a nimerit rău. O vreme va trebui să stai liniștit.
– Da, mi-a zdrobit genunchiul. Păcat ! Poimîine seara, tot eu cu Traian, trebuia să aruncăm în aer podul de cale ferată de la Ripa Mare. Păcat !...
Puștiului i se oferă încă un prilej să fie tutore și nu-l lasă să-i scape :
– Lasă, vei fi înlocuit și acțiunea va fi îndeplinită !
– Știu, puștiule, de asta sînt sigur ! Dar, vezi tu, mă doare că n-o îndeplinesc eu. Fugi chiar în seara asta pînă la tovarășul Panait, – știi unde-l găsești ! – și în trei cuvinte spune-i cum s-a făcut.
– Bine. Deocamdată rămîi la mine. Schiopătezi tare, ar bate la ochi. Cunosc și un felcer, am încredere în el ; e de-al nostru ; îl aduc să te vadă. Mă-ntorc repede.
A și ajuns la ușă, cînd Maria apare cu mîncarea.

*) Fragment.

ION DAVIDEANU

MIHAI VITEAZUL

O, capul bravului Mihai,
sicilean tăiat, simbol ce stai
durerii, dincolo de grai,
frumosul trup era, se zice,
fără pe el o cicatrice,
căci domnul-fulgerul temut,
numai în suflet le-a ținut,
acolo sfînt era în toate,
un diamant de puritate,
și nu vedea nici pic venin
în cel prieteșug străin,
și nu credea ascuns jungher
sub mierea vorbei de boier,
dar marele Mihai ne este
scump adevăr și nu poveste,
cu brațu-i ne-a unit o clipă,
săltînd intîia-ne aripă,
sublimul gînd pe veci rămîne
în pomenirile române...

COLOANA

C-an paltini, ca în brazi,
în aer sînt viori,
precum din ieri în azi
cîntări de vestitori.

O cetină, o floare
se dăruie din sine,
sărutul de dogoare
întreg în albăstrime.

În caldă claritate
și suflu românesc,
vitejii proslăvesc
garoafele-nstelate.

Acum ori niciodată,
poetul a greșit,
izbinda luminată
s-a și adeverit.

Din inimi duce îmnul
tot crezul neînvins,
al nostru în destinul
coloanâ-n necuprins...

VEGHE

Fericit sînt
și românește
înfiorat,
știu bine graiul
ecarisatelor
pietre :
geto-dacii trăiau nemurirea,
poeții lor, vestitorii,
aceasta cîntau
ziua și noaptea prin dave.

Și iată sîngele meu
în flăcări,
singe izvoritor din sînge
de oameni cu același
simț etern al libertății,
duh roditor al creației.

Văd vadul timpului
sub roțile istoriei noastre,
două milenii neîntinare,
sublimă-enormă lucrare
în brazda din vatră,
în aer și-n fire,
și încă și încă
în cea mai adîncă
și sfîntă iubire...

POEZIEI

Atinge piatra, adună-i sunetul,
inconvoai-o spre tine ca pe-o nuia,
ca pe o pîine prin inimă fringe-o,
aburi și păsări să sară din ea ;
treci peste iarbă, treci peste flori,
coboară-n peșteri, migiie norii ;
pămînt e vioara, tu nu ești pămînt
ci patimă dreaptă în porii viorii ;
fără odihnă sărută timpul,
ciocîrlie-i versul prin timpul ce sui,
dă pîinea și sarea profundă la oameni
și clipele toate avea-vor statui...

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 19 august

9,00 Tot înainte ! 9,25 Școlii patriei. 9,35 Săgeata neogră. 10,00 Viața satului. 11,45 August, flăcări de izbîndă. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 14,00 Oameni din finală. 14,15 Cutezători spre viitor. 15,30 Țara împlinirilor socialiste. 16,10 Calvarul. 17,00 Fotbal : Universitatea Craiova – F.C. Argeș. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Permanența redescoperire a României (X). 20,00 Ritmuri și melodii. 21,00 România XXXV. 21,30 Telejurnal.

LUNI, 20 august

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Înaltă solie de prietenie și colaborare. Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, Președintele Republicii Socialiste România, și a tovarășei Elena Ceaușescu în Republica Arabă Siriană. 20,00 Cîntece de viață nouă. 20,20 Poldark. 21,20 Partidul – organizatorul și conducătorul revoluției de eliberare națională. 21,40 Telejurnal.

MARȚI, 21 august

9,00 Cîntece de viață nouă. 9,30 Izvoare de lumină. 10,00 Calvarul (rel.). 16,05 Monumente ale eliberării 16,25 Pagini de balet contemporan. 17,00 Almanah pionieresc. 17,45 Țara în august. 18,20 Revista social-politică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Temelii pentru istoria prezentă (III). 19,50 „Cîntarea României". 20,15 Teatru. O vară cum n-a mai fost alta. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 22 august

16,00 Telex. 16,05 Slăvită fii, măreață vatră ! 16,25 Șantierele tineretului. 17,10 Tragerea pronoexpres. 17,20 Corespondenții județeni transmit... 17,50 Meșteșuguri pentru viitor. 18,20 Cîntarea României. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Întrecerea socialistă la orele bilonțului. 19,40 Lupta antifascistă din România. 20,10 Bucurie în august. 21,20 Telejurnal.

JOI, 23 august

7,45 În ziua marii sărbători. 8,00 Transmisiune directă de la parada militară și demonstrația oamenilor muncii cu prilejul celei de a 35-a aniversări a eliberării României de sub dominația fascistă. 12,00 O țară, un partid, un popor. 12,30 Tineri din țara tinereții. 12,45 Muzică de promenadă. 13,00 Telejurnal. 13,10 Sărbătoare de august. 19,00 Telejurnal. 19,45 Victorie în august. 20,15 Imn României socialiste. 21,30 Telejurnal.

VINERI, 24 august

10,00 Cu soarele în inimi. 10,30 Baladă pentru împlinirea noastră. 10,45 Muzică populară. 11,15 Carei, o pagină de istorie. 11,45 Program muzical. 12,20 Selecțiuni din spectacolul festiv dedicat zilei de 23 August. 13,05 Album de vară. 16,30 Calea eroilor. 17,00 Fotbal : Dinamo – Sportul studențesc. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 În frunte comuniștii. 20,00 Film. Riul care urcă muntele. 21,40 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 25 august

8,30 Muzică de promenadă. 8,45 De pretutindeni... 9,10 Estrada estivală. 9,45 Reportaj TV. 10,00 Poldark (rel.). 10,55 Matineu de vacanță. 11,15 Film artistic (rel.). 12,55 Concert de prinz. 14,00 De la A la... infinit. 16,10 Un fapt văzut de aproape. 16,30 Agenda cultural-artistică. 17,00 Stadion. 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică internă și internațională. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Reportaj de scriitor. 19,35 Teleenciclopedia. 20,05 Film TV. 20,55 Intîlnire cu... muzica. 21,35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

NICOLAE PETNICEANU

REPORTAJ

Un grăunte de lumină dintr-un bulgăre de cărbune...

E un anotimp călduț, cu un pui de soare, ce-și revarsă alene razele, peste parcul situat în centrul așezării, cu nume prins în istorie, Al Mediam. Aci, doi săteni mișteresc de zor, cu migală, o fîntînă arteziană, sub grija și îndrumarea viceprimarului Achim, om cu răspunderi pentru frumos și pentru treburile obștei.
Sînt înlocuite în acest sezon estival, fotografiile de la panourile din parc, sînt înrămate fotografii noi, care reflectă consistent un nou gen de activitate pentru comună, activitate legată de zămislirea Sectorul minier Mehadia din județul Caras-Severin.
Privesc fotografiile oamenilor și parcă răsfoiesc aevea cărțile scrise despre minerii de ieri și de azi, din acea „Lume fără cer", a regretatului Virgil Birou, precum și lumea minerilor, zugrăviți cu meșteșug, în „O complicată stare de fericire" a vrednicului dăruit al condeiului, scriitorul Ion Arieșanu. În inimă, imi încolțește dorința de a scrie un reportaj despre acești minunați oameni, care scot la iveală zestrea pămîntului – cărbunele brun de Mehadia.
Străveche vatră românească, Mehadia, datează de pe vremea împăratului Traian, tocmită la confluența apelor cu nume de baladă : Belareca și Cerna. Acolo, la Mehadia, pe trepte cărunte de munte, scăldate de unda izvoarelor cristaline, am întîlnit oameni și realități care, în aceste zile cunosc prefaceri fără seamăn în istoria așezării. Străjuită de steiuri, vegheată prin vremuri de muntele Strajot, Mehadia înseamnă în acest deceniu comunist, în primul rînd cărbune ! Se poate spune, cu mîndrie, că aci, la Mehadia, sub urmele bătrînului castru roman, de la Al Mediam, sub drumurile dăltuite în cremene și călcate, în antichitate, de cohortele romane, aci și acum, se extrag grăunți de lumină, din bulgări de cărbune.
Priviți în retrovizoarele timpului, oamenii Mehadiei erau, unii, meșteri neîntrecuți la uzina din Topleț, unde modelau metalul în corole ; alții cunoșteau tainele pădurii și coborau cu automăioanele aurul verde de pe culmile însorite și de la gurile izvoarelor reci, umbrite de zmeuriș ; puțini dintre ei erau lucrători la calea ferată, sau încercau să-și agoniseacă traiul cultivînd pămîntul acelei zone deluroase, cu fertilitate săracă.
Astăzi, Mehadia cunoaște un destin nou.
Pentru a cunoaște perspectivele Sectorului minier Mehadia îl aleg ca interlocutor pe primarul Petre Lăzărescu. Despre acesta aflu că este fiu de țărani, om al locului, tînăr și destoinic, cu bune intenții cînd e vorba de treburile sătenilor și ale minei de cărbune. El, Petre Lăzărescu face parte din acea generație crescută de partidul nostru. Între două convorbiri telefonice, ce vizează direct rezolvarea de urgență a unor probleme legate de Sectorul minier și de nevoile oamenilor, aflu, citind simbolurile machetei, cum va arăta viitoarea urbe Mehadia. Primarul explică : „Înființarea Sectorului miner Mehadia face parte, ca un corolar, din contextul politicii partidului și statului nostru, politică preocupată permanent de o judicioasă repartizare a forțelor de producție și care vizează creșterea potențialului economic al fiecărei așezări umane, noi locuri de muncă, un nivel de trai prosper și, în final, urbanizarea cu consecințele ei vitale... Această mină deschisă trebuie ajutată de toți factorii de răspundere (inclusiv Întreprinderea minieră Anina, de care aparține) să crească, să sporească și să depășească cu bine greutățile inerente oricărui început de drum...".
Cunoscînd rostul deschiderii minei, doresc să cunosc, la fața locului, pe acei oameni minunați, care muncesc în abataje. Prind o mașină de ocazie a Sectorului și, înțeles în intenția mea de șoferul Nicu Lalescu, în citeva minute ajung la Galeria Bolvașnița. Zgomot de pichamere și de motocompresoare, aerul ușor poluat cu iz de praf de cărbune. Sînt întîmpinat de meșterul Vasile Nicolae cu un surîs ca o zi frumoasă și cu un salut tipic mineresc : „Noroc bun"...
Biografia meșterului miner Vasile Nicolae este biografia unui om simplu, a unui comunist. A moștenit meseria de la tatăl său, bătrînul miner Vasile Grigore, la care a ucenicit și a învățat cum se dizlocă roca și cum se smulg tainele pămîntului. Pe fiul său, Radu, l-a îndrumat tot spre munca de miner. El va fi în această toamnă, student la Institutul de mine din Petroșani, cum s-ar zice, minerii din tată în fiu.
Așadar, maistrul Vasile Nicolae se destăinuie : „Sîntem la început de drum, pregătim zăcămîntul de cărbune în vederea exploatării. Acest cărbune trebuie livrat în trimestrul III și IV. Dar noi am început de pe acum să livrăm. Sîntem în avans cu o parte din lucrări. Avem lucrări în subteran : suitoare înaintări, galerii ; minerii noștri cîștigă foarte bine. Trebuie doar muncit și oamenii muncesc cu sîrg. Să scot aci pe cîțiva în evidență ? Doar cîțiva, e greu deșpus ! Toți trebuie scoși în evidență, deoarece toți contribuie la realizarea sarcinilor de plan. Ce e drept, comuniștii se situează în frunte, precum Gavrilă Bășulescu Smarandache Nicolae, Nicolae Lalescu, Petre Bercea și alții sînt oameni de nădejde, oameni de oameni și ortaci buni, cînd e vorba să dăm bătălia pentru cărbune...".

Mineri la intrarea în galerie

Într-un viitor apropiat, Mehadia va deveni un oraș a minerilor. Mina de cărbune va schimba înfățișarea economico-socială a acestui petec de pămînt. Încă de pe acum, mînc trezește un viu interes în rîndul țăranilor din această zonă. În mașina sa parte cdectivul de oameni ai muncii de la acest Sector provine din mediul rural. Deci, pentru ei, mina reprezintă o adevărată școală și ei, aci, au posibilitatea să dobîndească o calificare superioară, să devină dn țărani și lucrători ocazionali, muncitor mineri. Mă gîndesc la bucuria împărtășită de ajutorii de mineri : Nicu Lalescu, Radu Mihai, Liviu Budănescu, Iosif Sicoia, Sîrbu Constantin și la mulți alți săteni, minerii de mîine.
Activitatea sectorului miner Mehadia, sector zămislit ca o fîntînă dătătoare de lumină, este condusă, în bătălia pentru cărbune, de către comuniști. Ei, comuniștii, sînt mereu în runte. Au puterea voinței și a tenacității de a vedea dincolo de crusta pămîntuiui ; mobilizați de partid și animați de țelul nobile, ei nu precupețesc nici un efort în ca da țării, economiei naționale, cărbune, cît mai mult cărbune, pîinea industriei noastre, pîinea dezvoltării noastre.
A fi comunist, în concepția lui Petre Bercea (maistru și secretarul organizației de bază de la Sectorul miner Mehadia) înseamnă a fi un om între oameni, de fapt, primul între aceștia. A fi comunist înseamnă să nu separi niciodată și nicicînd bucuria izbînzilor dobîndite pe treptele muncii, de greul unor momente ivite, să știi să treci peste acestea, să găsești în tine resursele necesare de a fi acolo unde este nevoie de tine, să dai măsura puterii tale, să fii puterea exemplului în colectivul în care muncești și trăiești. A fi comunist, conchide Petre Bercea, înseamnă să fii deschizător de drumuri noi, de cărări ce duc spre un țel nobil, spre lumină și bunăstare pentru semenii tăi...
În context cu ideea despre omul-comunist, Petre Bercea imi spunea (referindu-se la treburile de început ale minei) : „Biroul organizației de bază a căutat ca la locurile de muncă „cheie" să fie un comunist. Tovarășii mei, comuniștii, au fost pilde vii în lupta pentru cărbune. Am cuvut greutăți mari. Nu de fiecare dată roadele au fost cele dorite. Acolo unde rezultatele au fost slabe, am mers cu toții, de la miner la șef de sector, la locul cu pricina și am luat măsurile care s-au impus ca munca să meargă bine. Pentru remedieri am apelat de fiecare dată și găsit sprijin concret în procurarea de utilaje (dragline, betoniere, escavatoare etc.), la tovarășul Petre Lăzărescu, secretarul Comitetului comunal de partid Mehadia. În prezent, mina merge bine și obiectivul nostru este să realizăm sarcinile de plan, să dăm cît mai mult cărbune...".
Viața lui Petre Bercea este viața unui om animat de dorințe și țeluri nobile. Aflu că a muncit ani de-a rîndul în mineărit, iar în Banat (este originar de prin părțile Bihorului) a ajuns de cînd cu lucrările de la Porțile de Fier.
Au sosit minerii la Mehadia și odată cu ei se prefigurează în orizont un nou rost pentru această străveche vatră românească. Extragerea cărbunelui din inima pămîntului va grăbi urbanizarea acestei localități cu nume de fată. În umbra stîncilor bătrîne, vor fi înălțate semețe blocuri iar apele cu nume de legendă, vor fi captate pentru binele oamenilor.
Au sosit minerii la Mehadia în frunte cu comuniștii, pentru a da oamenilor măsura adevărată a propriului lor crez.

ARTA AMATOARE

FRANCISC GILLICH și MAGDALENA PAPPE

Holul secției de etnografie din bastionul cetății găzduiește în prezent o expoziție de grafică a doi autori mai puțin cunoscuți publicului timișorean — Francisc Gillich și Magdalena Pappe.

Francisc Gillich, tehnician la Periam Port, a participat sporadic la expoziții, orientîndu-și apoi creația spre ilustrații, care au apărut cu predilecție în presa de limbă germană (Volk und Kultur, Neuer Weg). Peisajul natal este pentru Gillich prilej de meditație. Maestrul Iulius Podlipny, al cărui elev a fost între anii 1938-1939, a știut să orienteze creația artistului conform temperamentului său, spre o anulare totală a amănuntului, spre integrarea strictă a elementului individual în efectul de ansamblu. Orizontul larg, perspectiva aeriană devin purtătoare de semnificații. Elementul uman este sugerat subtil, devenind factorul dominant al peisajului. Francisc Gillich nu este un peisagist prin excelență. Portretele sale redau oameni din anturajul său imediat, colegi de muncă, membrii familiei, oameni robuști și optimiști. Excepție face aici doar autoportretul din anul 1972, care reprezintă un artist frămîntat în permanentă neliniște sufletească.

Dacă desenele lui Fr. Gillich impresionează printr-un efect individual, „notațiile" Magdalenei Pappe își cîștigă valențele estetice ca ansamblu. Festivalul național „Cîntarea României" a fost pentru ea ca și pentru alți artiști amatori un imbold și un prilej de afirmare. Creația ei cuprinde în afara desenului, pictură pe sticlă și gravură. Orice amănunt din natură devine pentru artistă prilej de emoție intensă. Adus în prim plan, un element al peisajului devine loc geometric al ansamblului, subordonînd spațiul viziunii dramatice. Fundalul subliniază liniile de forță a primplanului, deformîndu-se, devenind spațiu de rezonanță a trăirii subiective.

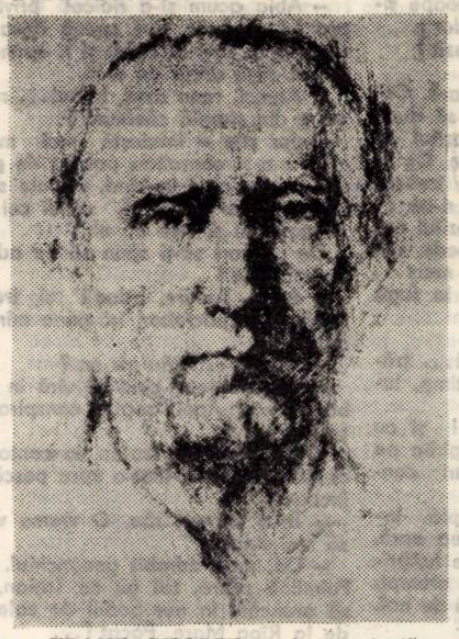

FRANZ GILLICH : „Autoportret"

Este prematur de a da judecăți de valoare asupra creației Magdalenei Pappe, cert este însă că, disciplinate, calitățile ei plastice o pot duce spre o artă majoră.

Deliu PETROIU

FOTOGRAFICA

ENIGMELE PEȘTERILOR

Trebuie să le fim recunoscători celor doi artiști fotografi timișoreni ai clubului „Retina", Rudolf Șandor și Francisc Elmer, că ne-au adus, într-o expoziție unică în felul ei, la Bastion, fascinanta lume a peșterilor.

Descinzînd laolaltă cu speologii în aceste goluri ale istoriei planetei, furișîndu-se printre stalagmite și stalactite, oglindindu-se în izvoare subterane de-o limpezime cristalină, descoperind metamorfozele materiei în cele mai năucitoare forme, pe care nici-o imaginație artistică nu le-ar putea concepe, fotografiind aceste forme ale eternității materiei, ale jocului ei inefabil, cei doi fotografi, peisagiști îndrăzneți, ne-au furnizat un alfabet miraculos al adîncului pămîntesc, ni l-au făcut familiar și nouă.

Călătorind prin aceste gîtlejuri subterane, acolo unde metamorfoza materiei nu se face în zile, luni, ani sau veacuri, ci în milenii și în scurgerea erelor, obiectivul lor fotografic a surprins acele orgi ale pămîntului tăcut, scurgerea pietrei, fluiditatea stîncii, ca și incrementirea ei, pigmentînd aceste interioare și goluri ale pămîntului și cu peisaje terestre, montane, păduri, munți, cărări, luminișuri, ape și solitari excursioniști.

Surprinderea pe peliculă a acestor taine geologice, ale acestor enigme ale speologiei, ce merg în căutarea enigmei speciei umane, cei doi fotografi fac și operă științifică, nu numai una artistică și turistică. Curajul lor fotografic ca și pasiunea lor pentru descoperirea ineditului în arta imaginii îi fac să însufletească, pentru noi, cu ajutorul hîrtiei și a luminii, acele locuri, altfel ascunse și moarte, ce, datorită fotografiei, devin însuflețite și intră în zona noastră umană de cunoaștere.

Ion ARIEȘANU

LIMBA ȘI STIL

Brîncă

Așa cum aminteam în articolul trecut — cînd am discutat relația dintre *branșă* și ... *brîncă* — acest din urmă cuvînt este moștenit din latinescul (tîrziu și popular) *branca* „labă". Sensul originar s-a păstrat în „limba veche și-nțeleaptă" : *Să ne scăpăm stăpînul din brîncile lupului"* (Ioan Pop-Reteganul, *Povești ardelenești)* ; „Văzui pă toți dracii-în piclea goală, / Cu coarne-n frunte, cu nas dă cîne, / Păstă tot mîngîți cu neagră smoală, / *Brînci dă urs* avînd și coade spîne" (I. Budai-Deleanu, *Țiganiada).* Determinantele care însoțesc substantivul *brîncă (leului, lupului, dă urs)* certifică echivalența de sens cu „labă". Ca sinonim pentru „mînă" *brîncă* ne întîmpină tot în *Țiganiada :* „Domnul Romii cu fulgeru în *brîncă* / Lega și deslega după voie". „Domnul Romii" este papa, și mi se pare că „zeflemeaua" nu lipsește ... În româna literară, *brîncă* „mînă" se păstrează, în general, numai în mediul conservator al expresiilor și locuțiunilor : „Și-au prăpădit papucii, fugind mai mult *pe brînci* decît în picioare" (Creangă) ; „Muncești pînă *cazi pe brînci*" (Anton Pann) : „El vrea să se ridice și *cade-n brînci* din nou" (Iosif). *A da brînci* este o locuțiune verbală echivalentă cu *a înghionti*, dar aceeași idee poate fi redată și prin derivatul direct *a îmbrînci :* „Ducîndu-l pe poarta curții mai mult mort decît viu, îl *îmbrîncîră în mulțime"* (C. Negruzzi).

Este vrednic de atenție amănuntul că scriitorii deschiși către folclor preferă, la răstimpuri, forma deprefixată a verbului, în speță a *brînci*. Citez din *Povestea lui Harap-Alb* : „Și văzînd Spînul cît e de frumoasă fata împăratului Roș, o dată se răpede să o iè în brațe de pe cal. Dar fata îi pune atunci mîna în piept, îl *brîncește* cît colo și zice ...". Sadoveanu manifestă, și el, o vădită predilecție pentru derivatul fără prefix : „Aici fusese soarta lui Nechifor Lipan, să cadă ca-ntr-o fîntînă, lovit și *brîncit* de mîna dușmanului" (X 630) ; „Chiar atunci, dinspre partea palatului unde era ganguj ce ducea la spătăria cea mică, zvîcni în lumina soarelui amiezii o arătare firavă, *brîncind* într-o parte și în alta aprozii zăpăciți" (XIII 354). Opțiunea pentru aceste „dublete" poate fi influențată de limba veche și populară, care le preferă adesea : *bătrîni (îmbătrîni), chipui (închipui), junghia (injunghia), plini (implini), pușcă (impușca), vrăjbi (învrăjbi)* etc., etc. Din punctul de vedere al vorbitorului popular, formele fără prefix au și calitatea că sînt mai concrete. În cazul verbului *brînci*, îndepărtarea prefixului așază exploziva *b-* pe primul loc, ceea ce contribuie la adecvarea desăvîrșită a formei la conținutul său. Prefixul ar fi „zăbovit" contactul cu rădăcina, purtătoare a sensului aspru al cuvîntului. În textul următor, din *Nicoară Potcoavă*, aliteratia contribuie, și ea, la „încrîncenarea" expresiei : „— ...l-am lovit odinioară cu bîta și l-am brîncit în bulboarea Moldovei".

Relațiile lexicale ale lui *brîncă* „labă" se complică, întrucît el intră în omonimie cu *brîncă* „boală de vite" : „Mînca-l-ar *brînca* să-l mănînce" (Creangă, *Povestea porcului).*

G. I. TOHĂNEANU

CONSTANTIN GRANGURE

PLASTICA

Noua expoziție personală a sculptorului timișorean Constantin Grangure, găzduită de Galeria Bastion, surprinde prin modul original și ingenios în care sînt chemate să se prezinte lucrările, subsumate titlurilor — indicații larg cuprinzătoare : „Forme generative 1, 2, 3,..." (sculpturi în lemn, cîteva în marmură) și „Proiecte (schițe) 1, 2, 3..." (desene în tuș). Rînduite astfel încît, în orice colț al celor trei săli te-ai afla, formele privite în volum să nu se acopere, să nu se anuleze, ci, dimpotrivă, să sugereze prelungirea la nesfîrșit a existenței, egală intru sine și totuși mereu reînnoită, pe de altă parte, planșele în tuș, executate aproape „inginerește", fără veleități de artă grafică, aglomerate pe toți pereții înconjurători, reiau obsesiv ideea unui spațiu infinit al genezei, în fapt, proiecția spirituală a unui atelier în care artistul receptează, gîndește și re-creează, în structuri și materiale proprii, ideea nașterii continue și a mișcării universale.

Ceea ce trebuie însă reținut este — mai presus de temeinicia și rigoarea concepției — sensibilitatea elevată învăluind aceste forme, pe care nu le mai putem defini abstracte, din moment ce ele populează cîmpul experienței vizuale curente a oamenilor secolului nostru : mîna care poartă dalta, asemenea meșterilor noștri din trecut, simte duhul lemnului, fibra, consistența și culoarea lui, iar forța care poartă mîna este plămădită din înțelegere adîncă și iubire pentru lume, pentru viață.

Constantin Grangure concepe structurile sale potențial dinamice în orizontul științei și tehnicii actuale, dar bucuria făuririi și a dezvăluirii lor este a omului dintotdeauna.

Dorina PÎRVULESCU

PAGINI DE EROISM

(Urmare din pag. 1)

tifascistă lua amploare mai mare. Inspectoratul de jandarmi Timișoara dădea la 15 februarie 1943, dispoziții severe organelor în subordine să depună toate eforturile pentru identificarea unui post clandestin de radio-emisiune ce emitea sub indicativul *„postul eliberarea României"* Emisiunile erau în limba română și îndreptate împotriva regimului antonescian. În aprilie 1943, secțiile de jandarmi de la sate primeau ordine categorice să urmărească cu atenție conduita soldaților veniți de pe front care potriviri informațiilor primite, desfășurau o vie propagandă antirăzboinică, contra dictaturii militaro-fasciste *(Ibidem,* dosar. 31/1943, f. 1-2). În comuna Gad, după cum relata pretorul plășii Giulváz, tinerii români și sîrbi mobilizați pentru a pleca pe front, și-au manifestat deschis ostilitatea față de regimul antonescian. În mai 1944, spărgînd geamurile de la clădirea Grupului Etnic German, distrugînd portretul lui Hitler, arătîndu-și aversiunea față de elementele fasciste din localitate.

Starea de spirit antifascistă, rezistența hotărîtă a maselor populare bănățene față de dictatura militaro-fascistă este clar atestată și de refuzul locuitorilor de a susține politica regimului antonescian, de frecvență ridicată a dezertărilor de pe front și de opoziția înverșunată față, de îndeplinirea ordinelor de rechiziții sau mobilizări. Prefectul județului Timiș-Torontal, de pildă, relata că participarea sătenilor la împrumutul stabilit de Ion Antonescu pentru susținerea războiului hitlerist „era foarte slabă cu toate că primarii și notarii umblau din casă în casă" și făceau presiuni asupra oamenilor *(Prefectura Timiș-Torontal,* 3/1941, f. 80).

La sate, țărănimea refuza în masă îndeplinirea dispozițiilor de rechiziții, împiedicînd astfel aprovizionarea războiului hitlerist. Pretura Sînnicolaul Mare de pildă arăta în martie 1944, că rechizițiile ordonate au dat prilej unor mari frămîntări și agitații în rîndurile sătenilor, iar pretorul din plasa Recaș, informa că locuitorii în număr foarte mare nu prezintă rechizițiile fixate, iar „primarii și jandarmii nu pot impune executarea promptă" *Prefectura Timiș-Torontal,* 10/1941, f. 5).

Organizarea acțiunilor de sabotare a producției de război și de aprovizionare a frontului hitlerist, întemeierea grupului de partizani în județul Caraș, ca formă de luptă înarmată împotriva regimului antonescian, ajutorarea prizonierilor sovietici, colaborarea cu luptă partizanilor sîrbi, etc., sînt tot atîtea dovezi ale luptei populației bănățene, indiferent de naționalitate, împotriva dictaturii militaro-fasciste, a năzuințelor sale de libertate, de apărare a suveranității și integrității patriei.

(Urmare din pag. 1)

găsesc în relație de corespondență, integrîndu-se neconflictual într-un complex vital ce a asigurat definitiv itinerarul estetic al genului. Evoluția de la prima „serie" de așa zise „romane", pînă la cele cu o identitate certă a fost lentă, permițînd curentelor literare o suprapunere în mișcare, adică o cuprindere a lor într-o dinamică unificatoare și integratoare în traseul specific al romanului românesc.

Național și universal în literatură

Caracterul romantic-realist a însemnat o adecvare la mesajul social al epocii. Această fuziune nu este însă un proces de concesii reciproce, nici de asocieri sau disocieri stimulînd o mixtură, ci o asimilare sintetică, capabilă mai presus de elementele preluate și integrate, să structureze opere cu un substrat stilistic și de ideație propriu. Împletirea organică a celor două direcții are urmări atît la nivelul formei cît și la cel al viziunii, astfel încît asamblarea interioară conduce la o sinteză cuprinzătoare, cele două dimensiuni validîndu-se reciproc.

Romanul românesc, în această fază de început a procesului său de formare, asociază romantismul și realismul prin relație de complementaritate, astfel încît el nu este reductibil la una dintre formule, nici pe ansamblu (căci dominantele nu sînt nici ele în stare pură) și nici la nivelul secvenței (căci ansamblul nu e conceput ca alternanțe). Nu este vorba nici de o simetrie a succesiunii, de o ordonare imparțială care să ofere în final imaginea echitabilă a coexistenței. Propensiunea mergînd în ambele direcții contopirea este complexă. Această fuziune nu înseamnă însă o omogenizare mai presus de antimonii, nici o simplă împletire de factori eterogeni sau de raporturi antitetice, ci o restructurare într-o configurație nouă a cărei identitate se refuză unei analize dintr-o unică perspectivă estetică.

Dimensiuni romantice pure, precum în seria „preromanelor", nu vom mai întîlni în operele care începînd cu „Ciocoii vechi și noi" se supun unor complexe coordonate estetice. Adevărurile severe în care realitatea apare fără evanescente determină o nouă construcție a personajelor, o altă strategie și un alt cîmp al evoluției lor, asimilarea celor două dimensiuni, romantică și realistă, conferind romanului o natură specifică ce se dezvoltă în spațiul ambelor direcții. Realismul personajului principal din romanul lui Filimon este construit, cum bine se știe, prin mijloace romantice. Dar aceste procedee romantice, trecute prin filtrul realismului își pierd identitatea pur romantică primind noi contururi și noi semnificații. Personajul nu poate fi definit dintr-o unică perspectivă, romantică sau realistă, nici dintr-una dublă, ci dintr-o perspectivă nouă, în care romantismul se reintegrează sintetic într-o configurație cu o identitate nouă.

SECȚIA ROMANĂ: 1. Ursitoarele — Sfinx; 2. Baladă pentru trei haiduci — Betta; 3. Corabia — Iris; 4 Uvertura — Gramophon; 5. Viața pe roți — Pro Musica; SECȚIA INTERNAȚIONALĂ 1. Ring My Bell — Anita Ward; 2. Hot Stuff/Bad Girl — Donna Summer; 3. Voulez vous — ABBA; 4. Casanova — Luv; 5. Night Owl — Gerry Rafferty.

CANICULĂ...

„E-o vreme de stat sub pămînt, la răcoare" cum spune poetul Cornelîu Vadim Tudor, dar iată, prin titlul noului său album de Hard Rock, Garry Moore ne somează: „Back On The Streets !" ● Cald, cald dar e vacanță, așa că formația Chic și-a intitulat optimistă ultimul single „Good Times" ● În vreme ce majoritatea grupurilor noastre cîntă pe litoral făcînd plajă pe apucate, formația „Savoy" repetă în vederea apropiatului turneu pe care îl va întreprinde în U.R.S.S. ● Privind înapoi cu... mîndrie, Tony Orlando a redescoperit farmecul unui hit lansat de „Searchers" în 1964. Piesa „Sweet For My Sweet", cîntată și de Tina Charles, e cuprinsă pe L.P.-ul „I Got Rhythm" al lui Orlando ● Că trio-ul olandezilor „Luv" e o „mașină de hit-uri" ne-o confirmă și succesul recentului disc „Marcelino" ● Carlos Santana și-a lăsat pentru o vreme chitara spre a-și onora contractul cu „Paramount" privind realizarea unui film în care acesta va apare alături de actrița Barbara Streisand ● La 30 iulie, Paul Anka a împlinit 38 de ani! După mai bine de 20 de ani, compozițiile sale „Diana" sau „You Are My Destiny" pot fi ascultate cu aceiași plăcere... ● „Frumusețea ca o calitate poate aparține în egală măsură unei o-

TOP

pere de Verdi și unui cîntec de Bob Dylan" scria filozoful Herbert Marcuse, care s-a stins din viață la sfîrșitul lunii trecute ● Și iată cum se destramă visele! După atîta așteptare se anunță că cea de-a zecea aniversare a Festivalului pop Woodstock, nu va mai avea loc. De ce? Proprietarii întinsului teren pe care urma să se desfășoare festivalul au refuzat să-și dea consimțămîntul din motive de ordin financiar. Rămînem așadar cu amintirea memorabilelor concerte de acum 10 ani prin care Hendrix, Joplin, Who, Ten Years After au scris filele unui important capitol în istoria încă tînără a muzicii pop ● „Succesul meu este succesul inegalabilei muzici iberice, atmosferei acesteia" — Leroy Gomez **(în foto).**

Petru UMANSCHI

SPORT

COSTICĂ RĂDULESCU...

...ia dat lecții de fotbal aerisit lui Viorel Mateianu, încă în vreme ce acesta din urmă alerga încă în arenă și nu-și bătea capul cu teorii sofisticate despre un sport la care se pricepe toată lumea. Sub bagheta lui Costică Rădulescu, „Poli" a jucat fotbal curat, de mare spectacol, cu idei îndrăznețe, gen Mioc, fundaș surpriză, creind marea mică minune: superioritatea numerică, apoi tactică, apoi valorică, apoi finală. Nu, n-ar fi greu de priceput; totuși, voci n-au lipsit în contra numirii fostului băcăuan la cîrma echipei timișorene, uitindu-i-se voit sau nevoit isprăvile. Nu mă grăbesc elogiindu-l pe Costică Rădulescu, după victoria de la Galați, împotriva lui Teașcă — propus și el, cu argumente tari și foșnitoare, la comanda Politehnicii —, întrucît așa aș fi scris și dacă scorul era invers, 1–3. N-am înțeles de ce nu s-a încetat cursa după glorii apuse, după nume rămase doar ele ilustre; nasc și la Timișoara fotbaliști, precum Suciu, Șunda, Titi Nicolae, care-or fi în stare să facă să se uite zbaterile pentru transferul lui Nedelcu II, așa cum tineri precum Iancu, Bocănici sau Plăvițiu așteaptă și ei promovarea sub culorile marelui club timișorean.

Bravo, Costică Rădulescu, bravo Viitorul Scornicești — pentru debutul fructuos în divizia „A", bravo „șepcilor roșii" — ecipă tînără și stringătoare —, bravo fotbalului că s-a întors în spațiile duminicale, s-a întors, dar cu sacul plin de griji, una fiind enunțată limpede de istețul Ștefan Covaci: calitatea! De-om vedea-o și pe asta, atunci șirul bravo-urilor s-ar răsfringe asupra întregului clasament, așa încît, cum s-a zis, mai palpitantă să fie lupta pentru titlu decît cea de la coadă. Cum vorbele nu ne mai dau crezare, așteptăm scurgerea campionatului și mai ales confruntările internaționale ale reprezentantelor noastre în cupele europene.

Nu numai de aceea: să vină, deci, culesul...

Teodor BULZA

Cenaclul Literar „ARS POETICA"

În cei doi ani de existență, Cenaclul literar de pe lîngă Biblioteca județeană Timiș și-a constituit un profil distinct și, totodată, și-a cîștigat un binemeritat prestigiu în rețeaua cenaclieră a județului nostru. Aceasta, datorită permanetizării activității sale, constînd în ședințe de lucru săptămînale, care se caracterizează prin dezbaterii critice, fiind adevărate „ateliere literare", acestora adăugîndu-li-se manifestările cultural-literare cu public. În felul acesta, cenaclul se poate mîndri că este o prezență tot mai pregnantă în cadrul Festivalului național „Cîntarea României".

În cenaclu sînt o seamă de tineri creatori talentați, care-și cristalizează de pe acum profilul poetic și credem că, într-un viitor nu prea îndepărtat, aceștia vor însemna niște prezențe în viața literară din această parte a țării. Aici au găsit posibilități de afirmare, pentru prima dată, în mod concludent, Tatiana Lungoci, Silvia C. Negru, Lidia Lăudan, Maria Doandeș, Ion Miu, Ștefan Simion Maliță, Adeodata Alexandrina Caragioiu, Melania Caragioiu, Mariana Drăgoi și Gertrude Wagner. Ceilalți membri au mai activat și în alte cenacluri.

Cenaclul beneficiază în permenență de sprijinul conducerii bibliotecii și de prezența, la ședințele de lucru, a unor scriitori timișoreni, îndeosebi a poetului Al. Jebeleanu. O parte din cele mai izbutite poezii ale membrilor acestui cenaclu au fost adunate într-o culegere care se află sub tipar.

Aurel TURCUȘ

Ion Deatcu
STEME NEAPUSE

Cînd trec
cu trupul înfrunzit
copleșit de atîta lumină
printre voievozi și steme
neapuse
mă-ntîmpină făclia
zeilor din neam
cu miresme fecunde
cîntătoare.

Tatiana Lungoci
DORINȚĂ

Iarbă,
la-mă-n haina
Veșniciei tale.
Să văd măcar o adiere de
stele
Acolo
Unde trupul uimit
Se împotrivește
Să rămînă.

Petru V. Tomoiagă
ANOTIMPURI (2)

Pe cerul de vară
cu pleoapele grele
tăcerea din suflet
sapă cuib în apus...
Umbrită de arcul
plăpîndelor stele
iubirea mea doarme
departe de mine
prea sus...

Lidia Lăudan
RUGĂMINTE

Zidește-mi trupul în
arama vie
a frunzelor purcese din
lumină
și îngăduie să-mi vină
în păr o pasăre-aurie
tulburătoare umbră în
verdele prea crud
și să aud
cum cade cerul în
prăvorul lumii
cu plins înrourat sub
rădăcină.

Maria Doandeș
METAMORFOZA

Tu, fluture de noapte,
Incandescența zilei
Ți-ai iriza-o-n aripi
Cum, irizat, polenul
Dă strălucire florii.
Cad faldurile negre
Peste iluzii mute
Și, despuiat de zboruri,
Te-ntorci în crisalidă
Cum se întorc, jertfite,
Semințele-n pămînt...

Melania Caragioiu
DOCUMENT MUȘATIN

Manuscris picurat cu
ceară,
Amurgit sub răsuflarea
veacurilor,
Purtînd în îngirbovire
povara slovelor,
Sigiliul, ca o inimă,
În anvelopa ta sură,
De pe raftul modest,
Strălucește în cununa
istoriei...

Mariana Drăgoi
PRIVIRE

Privesc omul
și văd o pasăre
sau o stea gata să se
desprindă
din întuneric.
Îi sorb privirile
și mă oglindesc în cerul
lor,
în ape și nemărginire.
Deschid sufletul
și mă dor ochii
de atîta soare,
de flori și zăpezi.

Gabriela G. Wagner
NOPȚI ÎNARIPATE

Cine mă va scuti
de acest refugiu,
al pleoapei vinete,
în cascada
cu nopți înaripate
ca niște stoluri
de lăstuni?

George Lelea
ADEVĂRATA FAȚĂ

dincolo de scîrțîitul
amiezii,
prin baruri, cafenele
și îndoială,
dincolo de cei cîțiva,
pribegind prin oxigen,
consumîndu-l,
tinerii răspund conștienți
întrebărilor
vieții.
În spatele pleoapelor,
materia se preface-n
mașini,
rotunjind un cîntec
să meargă la inima
grîului.
Dincolo de corosive
excepții,
e inima tinerilor,
e marea poezie,
în fața căreia
diminețile stau la rînd.

Adeodata Caragioiu
O, CODRULE...

O, codrule, aruncă-mi
din pupila ta verde
iubirea de frunze bătute
de vînturi,
de ape albastre,
împrăștiate în ochi de
cer.
Aruncă-mi o frunză de
ulm,
să știu încotro să o apuc,
să-ți caut ființa,
cu pletele verzi înăsprite
de timp.
Aruncă-mi frunza
argintie, codrule,
să te găsesc...

Ștefan Simion Maliță
STRĂLUCIRE DE MIT

Copiii aud
doine mioritice-n cîntecul
țării,
cu sufletul tînăr,
și pașii lor drepți se
așează în mit
aproape de soare.

Prezentul
își încoardă nervurile
ființei umane
prin muncă și pîine,
în certitudinea păcii
supreme;
iar dreptul acestui popor
înfrățit
e-o viață eternă.

„Fii ceea ce ești"

Aceasta și-a propus cunoscutul filosof marxist Georg Lukács în schița autobiografică pe care a scris-o în ultimele clipe ale vieții. „Orice autobiografie e subiectivă: nu dezvoltarea omului datorată dezvoltării societății, ci cum se regăsește omul pe sine sau cum se pierde pe sine în limitele date ale acestei dezvoltări", zice Luckács la începutul autobiografiei sale. Ce-și propune de fapt, aici, filozoful. Țelul: „expunerea nemijlocită a dezvoltării mele. Obiectiv: cum am reacționat în diverse împrejurări. Sarcină: „să fii ceea ce ești".

„Revoltă spontană. Nici un fel de manifestare nemijlocită. Deja după ce m-am adaptat (5—6 ani): mama zice că am fost „rău" nu salutam oaspeții necunoscuți.. Din toate acestea: relații precare între mine și mama. Fără inteligență și cultă, cum se zicea atunci în societate (remarcă ulterioară), dar pe ea n-o interesa cum sînt lucrurile într-adevăr, care sînt adevăratele necesități. Deci, era absolut convențională, dar întrucît ceea ce se cheamă protocol știa să îndeplinească cu înțelepciune de multe ori cu spirit, era cît se poate de respectată în cercurile ei. Iar tatăl meu (un self made man) o respecta foarte mult. Pe tata, și eu, copil fiind, îl respectam destul de mult (muncă, inteligență) dar mă neliniștea faptul că o lua atît de mult în considerare pe mama și, de aceea, uneori îl disprețuiam (cecitate)... În copilăria mea, mama domina atmosfera și ideologia familiei". Pentru Luckás, și școala era un fel de „protocol". A fost un elev bun, dar se solidariza cu cei mediocri și slabi. La 15 ani se-ntîmplă o cotitură în viața lui, cînd îl descoperă pe Baudelaire, Zola, Ibsen, Verlaine, Tolstoi, personalități care, cum spune, i-au deschis calea criticii.

MAPAMOND

După scurte frecventări ale universității din Berlin, Luckás e dezamăgit de cursurile de istoria literaturii. Prin Simmel ia contact cu învățătura marxistă, pe care Simmel „o recunoaște dinafară, iar în esență o deformează".

În perioada de trecere (1906—1907) Luckás scrie o carte despre dramă. Ideile lui Marx sînt pe primul plan". ... în capitalism e imposibilă viața rațională; tendința în acest sens: tragedie și tragicomedia, aceasta din urmă a avut un mare rol în analizele mele; m-a dus la concluzia că drama modernă nu e numai rezultatul crizei, că e în toate elementele și în reciprocitatea lor: o problematică ce se multiplică".

Urmeaza o perioadă în care filozoful îl descoperă pe Kirkegaard, „marea lui iubire" care, după cum spune, „a avut loc în cadrul etichetei sociale dominatoare".

(Urmare în numărul viitor)

LA PĂDURE

REBUS

ORIZONTAL: 1) Frumos grup arboricol alcătuit din copoci ce au coaja albă și frunzele argintii. 2) Bucată noduroasă dintr-un trunchi de arbore, cu sau fără rădăcini (pl.). 3) Arbore căutat ca lemn de foc — Arbori cu frunzele aciculare persistente. 4) Primele pajiști! — Trunchi de molid!... — ...și trunchi de zadă! 5) Produse din „Arbori de rezonanță" (P. Pardău). — O fată... la o margine de dumbravă! 6) Instrument muzical... pentru poeți — Fără acompaniament. 7) Top 13! — Poet ardelean, autorul poeziei „Parcul" (1886-1954) — Oprit la urmă! 8) La ieșirea din Dumvrăvița! — Tren gol! 9) Divinități minore ale pădurilor — Arbori de esență tare utilizați în rotărie. 10) Autorul schiței lirice „Pădurea", din volumul „Primiți puțină duioșie?".

VERTICAL: 1) Trunchi de zimbru! — Arbori folosiți în industria mobilei 2) Cei mai înalți arbori de pe glob. 3) Arbore furnizor de ghindă — Într-un hamac! 4) Tură — Regat în China antică — Apar frunzele! 5) Ceri fără scoarță! — Olga Tufan — Colț de stîncă. 6) Autorul romanului „Licheni". 7) Primele în agricultură! — 25 copaci! — Încrusta! 8) Insulă lîngă Noua Guinee — Într-o vale! — Acela. 9) Pădurice pe malul unei ape — Scoarța mesteacănului! 10) Desiș format din copaci tineri — Autorul romanului „Moartea în pădure".

Dicționar: UAI, NIA.

Viorel ABRUDAN

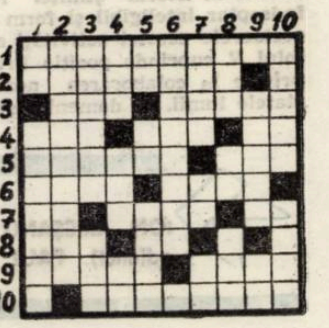

POEZIE CEHOSLOVACĂ

Zuzana Kuglerová

Născută la Bratislava, în 1955. Absolventă a Facultății de Filozofie a Universității din Bratislava. A publicat în Nové slova, Smena, Pravda și în culegerea Dychtivo spolu.

ADEVĂRUL

Simplu și greu,
Precum poezia,
care pătrunde în carne,
este adevărul —
subțire în oasele toate
E glasul pierdut al unei roți,
gust de lapte în piesele sugarului,
strălucește sub un unghi
albastru și adînc.
În urma călciielor tale,
totul se numără mai repede
decît ai scuipa pe pămînt !
Cu o voce de pasăre
somnoroasă
vei plînge
la potolirea jeratecului
în după amiaza limpede ;
Este adevărul
cel neatins de tine,
ca sîngele și pulsul !
Așteptarea sării, cînd ai pîine...?

PRIMĂVARA TIMPURIE

Cu un fir de cintec
înfășoară-te pe degete, viață...
Povestește-mă prin picătura de ploaie
și-așterne-mi vîntul pe gură.
Sînt planeta, tu
ești clipocitul de porumbei...
Așa îmi doresc să desenez petala în aer,
s-o suflu de pe palme
trecînd dimineața, pe chei
cînd merg copiii la școală
cu cîntecul fundiței în păr,
cu respirația largă,
discutînd despre Hiroșima,
în timp ce eu socotesc
nepriceperea lor despre război și ură,
durerea care încolțește firav
lîngă stinătorul : I LOVE YOU !

Cogito ergo sum ;
și nimeni nu are dreptul
să-mi fure o gură de aer, nici
gustul de dimineață al laptelui
pe masă
nici albastrul cerului din privire ;
cu un fir de cîntec
înfășoară-te pe drept, viață...
Iovește-te în pacea simburelui florii soarelui,
gîndind cît este de simplu.

Ján Kondor

Născut la Pavlovce nad Uhom, în anul 1953. Absolvent al Institutului politehnic din Košice. O parte din poeziile sale au fost publicate în Nové slovo, Smena *și în culegerea* Dychtivo spolu.

BALADA INIMII

O, inimă a femeii,
dacă nu se poate bucura de tine un bărbat,
lui ce-i mai rămîne, lui ce-i mai rămîne ?
Totul în tine să fie oare prea aspru,
adevărul prea crud și lipsit de dragoste ?
Dar el vrea să ardă în lumina ta,
ca o dimineață împlinită pe dealuri,
tu, inimă, să fii revărsatul zorilor ei.

O, inimă, bogată,
glorie a bărbatului de totdeauna,
ce-și dorește să fii cu el pînă la moarte.
Lipindu-și buzele de tine, niciodată, dar
niciodată, nu va crede că plîng copiii în urma ta, și
că noaptea îi pui în pătuțurile lor,
o, inimă bătînd cu putere.
Da, frica de-ntuneric este colosală, încă prea mare

și o inimă de alta-nlănțuiește.
...bărbatul crede în cîntecele tale,
convins că-n tine e tărie,
inimă vitează și fierbinte.

O, inimă, o femeii ! bărbat și copil,
întotdeauna la ușa ta sînt primii.
Care dintre ei te iubește mai mult
cîștigîndu-ți încrederea și visul ?
O, inimă a femeii, imagine a lăutei,
fără tine, fiecare bărbat e trist
iar copilul, copilul, fără tine, moare.

UN CÎNTEC PENTRU HANA ZAGOROVÁ

Enigma frumuseții ascunsă în femei,
pe care bărbații n-o vor simți
niciodată deplin
și uimitoarea lor dragoste
ce dă veșnicie lumii prin existența ei.
În ochii lor, licărește un cîntec,
fără de care nu există fericire.

Placa rotindu-se parcă-nvîrtește pămîntul
și pulsul sîngelui picură sonor.
În fantezia de-o zi a femeii
mi-aș scufunda capul
precum o lacrimă.
Dar eu tac și-nghit doar lacrimi
cu ochii închiși, vinovat pentru visurile mele.

Numai visul crește precum florile
dintr-o odaie împrospătîndu-le chipul.
O, cîntec, cîntec al meu,
măreț ești pentru fiecare,
deși, crescînd, nu i-a fost dat nimănui
să te vadă.

Cîte cîntece mai stau neîncepute,
pași ce așteaptă doar un semn să le faci ?

O, cîntec, cîntec, ce pui inima în mișcare
cum mișcă vîntul copacii între ei !

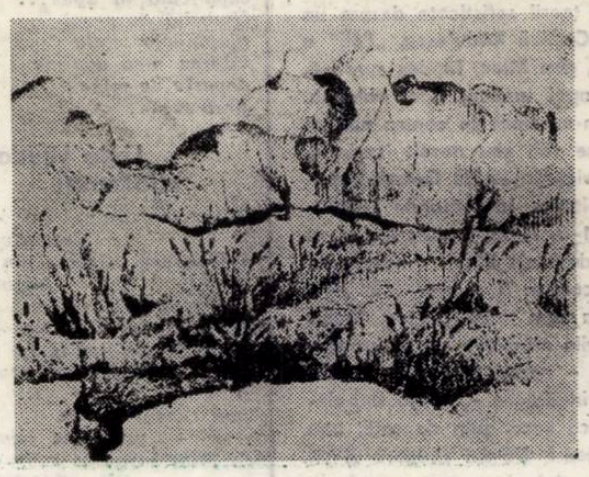

PAPPE MAGDALENA : „Peisaj"

MICA SERENADĂ

(Pentru aniversarea a 50 de ani de viață ai lui Vojtech Mihálik)

Strălucitoarea muzica,
cînd inima cade ritmic în vene,
se repede în întuneric, în necunoscut,
ca-ntr-un joc al dragostei
unde ai așteptat și mai aștepți
clipa visului sfînt.
Dînd pașilor mișcare, iar buzei surisul,
arzînd sub bariera frunții
ca o rană sub zgaibă,
să dai ochilor licărirea și gurii mute cuvîntul
și dragostei să-i răspunzi prin dragoste
și viselor, înțelegerea dintre oameni
pe acest pămînt,
să străpungi dintr-o dată creștetul planetei
torturîndu-i echilibrul prin puterea creației,

fiindcă aceasta-i legea vieții și a morții,
aceasta e existența faptelor fermecătoare, înalte,
aceasta e inima vie, omenească —
lumină repezindu-se în întuneric
să descopere noi spații.

Ján Nagajda

Născut la Marhan, în anul 1949. Lucrează în cadrul serviciului sănătății la Bardejov. A publicat în Nové slovo *și* Smena. *O parte din poeziile sale au fost incluse în culegerile* Storočie patrí nám *și* Dychtivo spolu.

SEARĂ CU CEAICOVSKI

Brațele și dansul oferite fluturilor...
În acordul răsunător al presimțirilor
s-a aprins aerul crud.
Precum sirenele m-au ispitit sunetele.

Adîncul lor amețitor m-a cuprins
carii de liniște pătrundeau în auz —
romanță de seară, tăcută și fără suflet,
clapele pianului se risipesc în gol.

M-am gîndit la degetele acelea dumnezeiești.
Sub geamul lucitor, singur într-un colț întunecat,
ca flacăra ard fără să respir.

Cînd geamul s-a înnegrit și casa a tăcut,
acolo, în colțul întunecat, cu Ceaicovski, am stat
și recitalul la pian mi-a sunat îndelung în urechi.

TINERI MUNCITORI

Diminețile au aliura lor caldă
ca deșteptătorul ce se frămîntă-n noi
Și alungă visuri precum o mireasă
și elefanții ce tropăie de căldură, greoi.

Și parcă trompa lor spune : Ridicați-vă oasele-ndată
Să intre dimineața fără milă-n odaie !
Suveică-i pasul, cafeaua sorbită din mers,
După colț, motorul aprins ca o văpaie.

Miros de lapte mingiie acoperișuri umede,
Corul strunghurilor e o rază dezmorțită ;
Noaptea fuge fără mingiiere
și ziua ne oferă o luptă liniștită.

Metalic sună piinea aburindă mereu !
o, cîtă-ncăpățînare ! Să vorbim despre artă ;
Ochii ard de un sentiment aparte...
Sîntem meșterii meșterilor ! Cine să ne despartă ?

Norme și planuri, schimburi și ședințe —
Pînă ne fluieră vîntul sălbatic prin cap.
O mie de picioare dac-ai avea de umblat...
Dar noi sîntem tineri, și-i mai ușor de-ndurat.

Ne place forfota ce dă vieții un sens,
și gura metalului, ca un sîn de femeie,
Din dorul acesta ne rămîne caldă memoria
tinereții noastre sclipind ca o văpaie.

SONET DESPRE CĂUTAREA UNUI ARMĂSAR

Lipiți unul de altul, am căutat cîndva
un armăsar, precum un vis, cu un galop năvalnic.
Dar am găsit doar un minz speriat
cu nările sfîșiate de respirația fierbinte.
Azi e atît de departe pînă la tine
încît presimt plînsul și ușoara tristețe.
Tu ai uitat de minzul acela speriat,
sub pașii trecătorilor se-ndoiesc poduri.
Nu mă mai prinde nici lacrima duioasă
cînd noaptea dezrelită cade la picioare
și rage prin sînge pînă în zori.
Dar, în mine, se anunță un armăsar sălbatic
și prin vise îi curge părul învolburat
sub care-i ard umerii albi ca un soare.

În românește de Eva MÎRZA
și Ion MĂRGINEANU

(Urmare din pag. 1)

Programul revoluționării științei

seze cu cel puțin 5 ani activitatea economică, oferind soluții noi pentru diferite domenii de activitate cu cîțiva ani înainte" ; expunerea amănunțită a direcțiilor principale ale cercetării științifice și tehnologice constituie un fapt fără precedent în istoria științei românești, un îndreptar inteligibil și ferm pentru toate sectoarele acestei activități sociale. Capitolul V cuprinde poziția Programului cu privire la colaborarea noastră cu toate statele lumii, în domeniul științei și tehnologiei, pe baza principiilor politicii noastre externe ; realizarea sarcinilor acestui Program vizează un obiectiv pentru 1990, cu consecințe excepționale pentru dinamica societății noastre : independența României din punct de vedere al energiei și combustibilului, lichidarea situației de importatori.

Atît cercetătorii cît și ceilalți oameni ai muncii dispun de un program pătruns de militantism revoluționar, de grijă și stimă pentru destinul comunist al oamenilor. Pătrunderea adîncă a conceptiei acestui document, însușirea conștientă a sarcinilor complexe și explicite ce revin cercetării științifice și tehnologice semnifică preocuparea fiecăruia de a se înscrie autentic în procesul revoluționării societății noastre, al ridicării la sens universal a unei politici originale în epocă : *„Știința trebuie să devină un instrument puternic în mîna omului, a întregului popor, atît pentru transformarea naturii materiei și a mediului înconjurător — asigurînd mijloacele necesare pentru satisfacerea cerințelor dezvoltării economico-sociale cu ritm înalt a României socialiste și ridicarea continuă a nivelului de civilizație și bunăstare a întregii națiuni — cît și pentru transformarea revoluționară a societății în vederea făuririi celei mai drepte și umane orînduiri sociale, orînduirea socialistă și comunistă".*

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

TRĂIASCĂ 23 AUGUST, ZIUA ELIBERĂRII ROMÂNIEI DE SUB DOMINAȚIA FASCISTĂ!

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

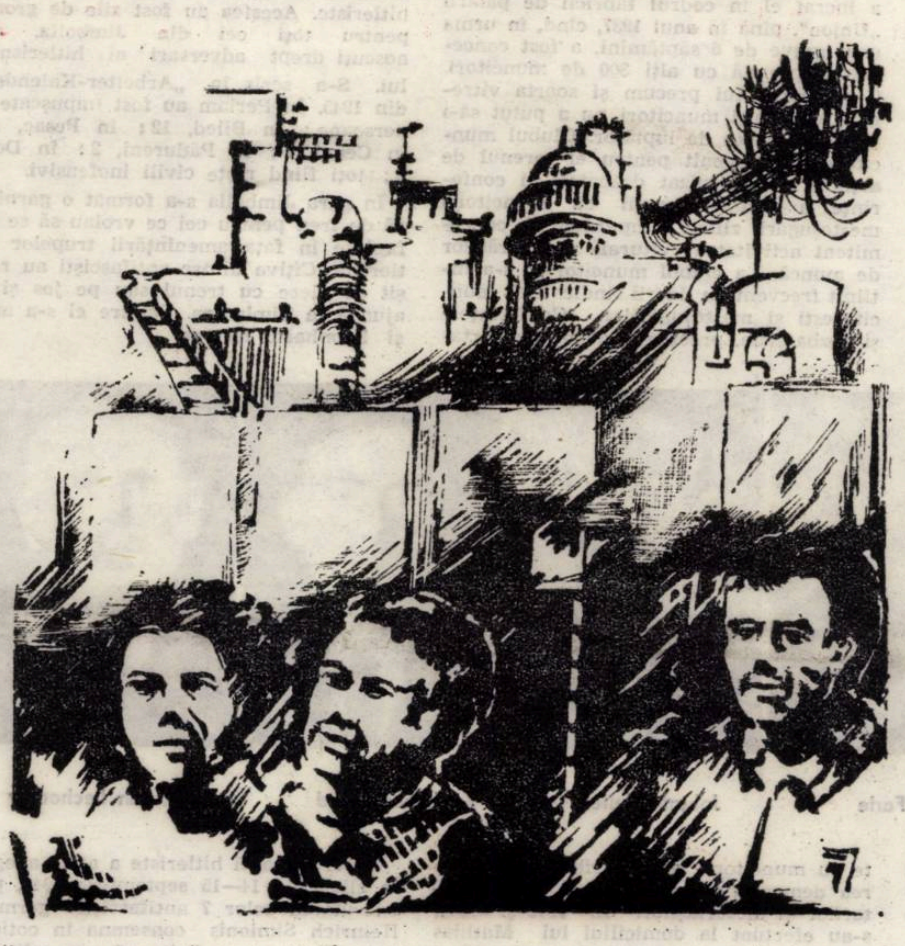

Marea sărbătoare — Desen de Constantin Catargiu

MAREA SĂRBĂTOARE

Intregul nostru popor sărbătorește astăzi împlinirea a trei decenii și jumătate de la acea fierbinte zi de 23 August 1944 care a marcat începutul revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă **în România ; întregul popor sărbătorește eroicul Partid Comunist Român care s-a aflat în fruntea luptei împotriva fascismului și războiului antisovietic, pentru răsturnarea dictaturii militaro-fasciste și eliberarea țării de sub dominația fascistă ; întregul popor își sărbătorește astăzi propria sa ființă, ființă care făcînd încă o dată dovada vigoarei și fermității sale, prin actul de voință al întregii națiuni a afirmat hotărîrea sa de a zdrobi orice dominație străină, de a fi liber și stăpîn în țara sa, de a-și hotărî singur destinele.**

Dimensiunile amplului proces revoluționar desfășurat pe parcursul a 35 de ani care au transformat pămîntul țării, oamenii ei, conștiința lor, conștiința lumii despre România, sînt indisolubil legate de acțiunea hotărîtă a Partidului Comunist Român, cel mai autentic reprezentant al gîndirii și simțirii poporului, care a demonstrat întreaga capacitate de a aplica adevărurile generale ale socialismului științific la condițiile specifice ale României, de a prevede și soluționa din timp problemele complexe pe care le implică creația istoriei universale. Este semnificativ cum astăzi, la marea sărbătoare a anului XXXV, întregul popor dezbate cu autentică răspundere, proiectul programului de Directive ale Congresului al XII, proiectele de perspectivă în domeniile dezvoltării științei și tehnicii cum și a energiei, avînd conștiința că misiunea istorică a acestei etape, care constă în consacrarea socialismului ca treaptă superioară în ierarhia orînduirilor sociale, impune înfăptuirea unor procese calitative în modul de producție și viață, procese care caracterizează socialismul ca primă fază a societății comuniste.

Rememorînd evoluția celor trei decenii și jumătate de istorie nouă, cu cea mai fertilă perioadă a sa deschisă de Congresul al IX-lea al partidului, perioadă ce pune în lumină aportul determinant al secretarului general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, la elaborarea și aplicarea strategiei și tacticii partidului, la orientarea de principiu a politicii sale interne și externe, vom descoperi permanenta adeziune a întregii națiuni exprimată prin entuziasmul și vrednicia sa, prin statornica încredere în conducătorul său, în viitorul înalt spre care înaintează strîns uniți în jurul partidului făurind, clipă de clipă, bunurile materiale și spirituale ale noii civilizații. În treizeci și cinci de ani s-a parcurs o întreagă epocă de istorie pentru a se făuri și consolida o nouă orînduire, socialistă în care poporul, liber și stăpîn pe soarta sa își clădește conștient istoria ; pentru ca poporul să poată aborda noi culmi ale civilizației și proaresului ; pentru ca România socialistă să se afirme ca un factor de seamă al vieții internaționale, de promotoare a unor idei generoase privind deplina egalitate în drepturi și independență în relațiile dintre state, privind instaurarea unui nou climat de pace și cooperare pașnică în lume. În treizeci și cinci de ani s-a parcurs o impetuoasă dezvoltare a țării făurindu-se o economie modernă, dinamică, eficientă un potențial industrial și agricol productiv, care constituie baza ridicării neîntrerupte a nivelului de trai al oamenilor muncii.

ORIZONT

Despre literatura unui eveniment
— Proza lui 23 August —

Semnificațiile majore ale prezentului, manifeste și la nivelul vieții literare, impun în mod firesc reconsiderarea (în sens etimologic) a unui trecut literar al cărui referent este istoria nu prea îndepărtată. În acest context, ne-am propus să urmărim, fără pretenții de epuizare a subiectului, traiectul epicului românesc, circumscris unei secvențe semnificative a social-politicului (cu valoare de moment istoric) : războiul antihitlerist și revoluția socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944.

Evidențierea unor ipostaze ale documentului, în cadrul epicii războiului și revoluției (evidențiere aservită conștient relației urmărite dintre document și literatură și neferită de o oarecare rigiditate), pune în lumină sensul unei prezențe civice și etice efective, în conformitate cu un ideal revoluționar ferm. Pe această linie, inserarea prevalentă a documentului în literatură o realizează *Și a fost ora „H"* de Haralamb Zincă. S-a spus despre acest roman că este „un roman de montaj documentar cu anchete personale [ale autorului] despre revoluția de la 23 August" (Marian Popa). În această carte, căreia i-am atribuit, din rațiuni metodice, rolul de invariant documentar, pe alocuri cu certe calități de bună literatură (v. notarea reacțiilor psihologice ale eroilor non-fictivi în momente de maximă tensiune și decizie), putem detecta cu ușurință nuclee ale tramelor narative din romanele anterioare pe aceeași temă. Cîteva dintre aceste aspecte : pulsul vieții social-politice, situația muncitorilor, partizanatul, sabotajele, situația frontului, pregnanța călăuzitoare a politicului, radicalizarea justă a unor opțiuni, acțiuni curajoase etc. Prezența comună a unor asemenea elemente, în materia epică uriașă despre experiența istorică a societății noastre, argumentează necesitatea documentului ca premisă a tratării acestei teme. Atracția copleșitoare a documentului, aflată sub incidența cunoașterii și a reflecției, a determinat modificări ale formulei de abordare a trăitului. Proiectele de înglobare vastă a realității, proprii romanului, se repliază altor specii ale epicului — nuvela și povestirea — unitatea lor fiind dată de supunerea discursului în fața ilustrării titlului (Aurel Mihale — *Cronică de război* sau *Nopți înfrigurate*). Nu lipsește nici atitudinea inversă cînd autorul, conștient de structura narativă complexă a romanului și de posibilitățile pe care i le oferă extinderea subiectului în planuri multiple, trece de la povestire la roman. Proza de mai mică întindere, revizuită și dezvoltată, satisface tipare tradiționale cu *Soare de august* și mai ales cu *Al cincilea anotimp*, ambele de Al. I. Ștefănescu.

Saltul de la tentativa de percepție panoramică a realității metamorfozelor majore, cu toate implicațiile lor, către realizarea ei concretă, rămîne cu puține excepții (*Străinul*, *Șoseaua Nordului*), un ideal al romanului războiului antifascist ideal al romanului războiului antifascist. În general, romanele înscrise în perimetrul tematic amintit, sînt rodul unei reacții relativ imediate la schimbările aduse de istorie. Ambiția viziunii ample asupra epocii implică transferul preocupărilor, de la problematica individualului, situată într-un spațiu și timp al socialului cu atribute de plan secund, la cea în care pe prim plan trece relația dintre clase sociale și un sistem în devenire. (Chiar și acolo unde se încearcă realizarea unor profiluri individuale distincte, ele sînt, în ultimă analiză, tot o întruchipare a unei categorii sociale, a unei colectivități).

Documentul își păstrează semnificația reconstitutivă, în sensul luminării zonelor de umbră ale evenimentelor, însă nu întotdeauna se reușește depășirea tratării monografice, a dispersiei în substanța epică, în favoarea re-creării artistice active. Romane ale unor autori ca L. Fulga, A. Mihale, Al. I. Ghilia, I. Peltz, Al. I. Ștefănescu, Al. Simion, T. Filip oferă exemple de „trăire cantitativă a vieții" (Romul Munteanu) în cadrul evenimentelor limită. Evenimentele din august 1944 pun personajele numeroase ale acestor romane față în față cu o aglomerare de întîmplări. Pentru multe dintre ele, evenimentele influențează „trăirea calitativă a vieții" — confruntarea dintre existență și conștiință și clarificarea celei din urmă.

Diana TURLEA

IMNELE PATRIEI

POEM ÎN AUGUST

În august stelele vorbesc
și între ele se închină,
și totul este omenesc,
întru o singură lumină.

Frumoșii păstrăvi sar la lună
și fierb izvoare către zi,
și pînă peste nori răsună
diapazoanele de brazi.

Anume zorii vin devreme,
atrași de patima de vară,
și se opresc apoi în steme,
acolo nu mai pot să moară.

Își iau cuvintele avîntul
de la înaltul stat major ;
parcă e altul și pămîntul,
ciocanele au dor de zbor.

Măritul soarele veghează
în noi ca-ntr-o firească luncă,
el însuși om care cutează,
iubind vuirile de muncă.

Și astfel creștem drepte praguri
în zarea rostului menit
al patriei sub sfinte steaguri
și cîntece pînă-n zenit...

Ion DAVIDEANU

ORIZONT 34

(596) ● 23 august 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pag. 1 leu

Jertfa eroică a celor șapte luptători antifasciști din Jimbolia

ISTORIE-DOCUMENT

Organizația locală a Partidului Social-Democrat, existentă încă din anul 1904, a devenit sub conducerea lui Mathias Wayand, Leonhard Kartye și Mathias Zachari, o forță politică printre cele mai influiente din Jimbolia.

În cadrul întreprinderii ceramice „Bohn et co." se declanșează prima grevă a perioadei interbelice, în iunie 1920. Atunci are loc și greva muncitorilor din sectorul mecanic și metalurgic, condusă de Mathias Wedselberger și Thomas Schmidt. În ciuda strecurării spărgătorilor de grevă în incinta fabricii, greva a durat două săptămîni. Patronul întreprinderii Michael Bohn, i-a concediat pe conducătorii grevei și pe tinerii greviști, lăcătuși si mecanici.

Organul de presă al organizației locale a Partidului Social-Democrat a fost ziarul „Vorwärts" („Inainte"), iar redactorul său, Leonhard Kartye. Acest ziar a apărut între anii 1920—1925 ca predecesor al publicației „Banater Arbeiterpresse" (Presa muncitorească bănățeană). Foaia jimboliană a apărut săptămînal într-un tiraj de 1.800 exemplare, difuzate în multe localități bănățene. Hans Schwartz, administratorul ziarului, recruta corespondenți voluntari din rîndul muncitorilor. El figura și printre conducătorii grevei din anul 1924 de la întreprinderea „Bohn".

Între anii 1925—1927, publicația „Banater Arbeiterpresse" atenționa asupra pericolului fascist în Europa și mai cu seamă în Italia, unde forțele reacționare capitaliste au reușit să înăbușească drepturile democratice.

Sub titlul „Atmosfera politică", apare în „Banater Arbeiterpresse", în numărul său din 22 august 1925, un amplu reportaj privind intensificarea mișcării fasciste în Europa și în România. Pentru orice cititor cu vederi democratice, acest editorial a dezvăluit perspectivele unui viitor sumbru, în cazul în care fasciștii vor veni la putere.

Sărbătorirea zilei de 1 mai din anul 1926 va prilejui o demonstrație amplă a muncitorilor jimboleni. Ea s-a soldat cu intervenții brutale ale jandarmilor: 32 muncitori fiind arestați, printre ei aflîndu-se conducători ai organizației locale a Partidului Social-Democrat și de sindicat, iar trei fiind reținuți la postul de jandarmi.

În anul 1927 s-au întîlnit delegați ai organizației locale a Partidului Social-Democrat din Jimbolia, la Timișoara, cu Koloman Müller, în scopul strîngerii fondurilor necesare pentru finanțarea căminului muncitoresc din Timișoara. Odată cu sărbătorirea zilei de 1 mai a anului 1928, presiunea organelor de stat asupra liderilor clasei muncitoare jimbolene s-a intensificat.

Criza economică din 1929—1933 a avut consecințe grave și pentru muncitorii din Jimbolia, cea mai mare parte a lor devenind șomeri sau zilieri la muncile agricole. La 28 aprilie 1929, cei 2.000 de muncitori ai fabricii de țiglă au intrat în grevă, avînd în frunte pe Paul Kiss, Anton Cottre, Josef și Michael Keinerknecht, Mathias Zachari și Leonhard Kartye. Încercarea directorului Michael Undisz, de a folosi 600 spărgători de grevă din Nădlac, a eșuat din cauza intervenției energice a lui Johan Lehoczky și a solidarității muncitorilor greviști. Această grevă a fost totuși înfrîntă după trei zile.

Din această perioadă datează primele legături cu Partidul Comunist Român. În vara anului 1931, organizația Partidului Social-Democrat din localitate urma să primească vizita lui Lucrețiu Pătrășcanu, în vederea sprijinirii candidaților Blocului Muncitoresc-Țărănesc, în cadrul alegerilor din 1931. Jandarmeria n-a îngăduit lui Lucrețiu Pătrășcanu să intre în oraș, el fiind nevoit să poarte convorbirile cu Rudolf Scheibl și Ioan Kiss în apropierea localității Clarii Vii. Lucrețiu Pătrășcanu a înmînat celor doi delegați jimboleni 600 de manifeste intitulate „Cuvîntările lui Koloman Müller din închisoare". Aceste manifeste au ajuns în timpul nopții, pe căi ocolite, la Jimbolia, fiind aruncate prin ferestrele deschise ale caselor. Propaganda electorală desfășurată în sprijinul Blocului Muncitoresc-Țărănesc a avut un mare succes în cadrul alegerilor din vara anului 1931, la Jimbolia, prin cîștigarea a peste 1.000 de voturi. Succesul electoral al stîngii a declanșat panică în rîndul industriașilor și al autorităților.

Succesul s-a datorat și faptului că în cadrul organizației locale a Partidului Social-Democrat se formase o aripă de stînga, alcătuită din Mathias Schmidt, Ioan Kiss, Paul Kiss, Anton Labancz și Olga Zachari, care acționau în cadrul sindicatului muncitoresc, care număra pe atunci 65 de muncitori. Ei desfășurau o intensă activitate propagandistică, demonstrată, între altele, prin numărul mare de participanți, la adunările Blocului Muncitoresc-Țărănesc, din vara anului 1931, care se ridică la 400 de participanți.

În această perioadă și în timpul marilor bătălii ale clasei muncitoare, din ianuarie-februarie 1933, lupta muncitorilor din Jimbolia a intrat într-o nouă etapă de dezvoltare. Aici ca și la Cenei, Sînnicolaul Mare, Buziaș, s-au constituit, în anii 1933—1934, celule ale Partidului Comunist Român, care au desfășurat o vie activitate organizatorică și politică, reliefată de Dr. William Marin și Dr. Gheorghe Oancea, în cartea „Mișcarea antifascistă și revoluția populară din Banat", apărută în 1971. În 1933, Johann Lehoczky a fost reținut de Siguranță vreme de 40 de zile, pentru că răspîndise manifeste împotriva arestării muncitorilor C.F.R.-iști din București. A fost maltratat în mod sălbatic în timpul iernii, pierzîndu-și de mai multe ori cunoștința. Siguranța spera astfel să pună capăt difuzării manifestelor. Dar, în lipsa lui Lehoczky, Ștefan Szep și fiul lui Lehoczky au ascuns manifestele, pe care le-au lipit apoi pe zidurile diverselor instituții, determinînd autoritățile să bată în retragere, fiind nevoite să-l elibereze pe Johann Lehoczky.

Organizația locală social-democratică a organizat manifestări politice și culturale, în scopul educării democratice și antifasciste a clasei muncitoare. Printre aceste manifestări amintim: „Mișcarea socialistă în trecut și prezent". „Opoziția între socialism și fascism" și „Socialismul și religia". În aceste condiții, în anii 1933—1937, elementele democratice din oraș au militat intens pentru realizarea Frontului Popular Antifascist. Comitetul regional al P.C.R., în colaborare cu organizațiile democratice, au reușit să inițieze însemnate acțiuni antifasciste, printre care amintim marea adunare din Timișoara, la 24 mai 1936, unde a fost prezentă o numeroasă delegație muncitorească din Jimbolia.

În 1938, la Jimbolia s-a constituit un comitet de partid ilegal al P.C.R., în rîndul căruia au activat Mathias Schmidt, Isidor Kovacs, Ioan Kiss, Ferdinand Koch și alții. Organizația de Partid ilegală a fost sprijinită de Johann Lehoczky, Johann Keller, Nikolaus Petri, Johann Farle și Peter Höfler. În 1938, Mathias Schmidt s-a deplasat periodic la Timișoara, pentru a lua contact direct cu reprezentanții comitetului regional Banat al P.C.R.

„In Jimbloia a avut loc în octombrie 1940 greva celor 2.000 de muncitori ai fabricii de cărămizi. Muncitorii revendicau îmbunătățirea nivelului lor de trai, precum și un guvern popular".

În anii 1942—1944, luptătorii antifasciști au răspîndit manifeste, prin care îndemnau populația germană din Banat să se împotrivească recrutărilor forțate de către hitleriști. În timpul nopții, ei au scris în limba germană pe vagoanele garniturilor destinate frontului: *„voi mai-muțe proaste sînteți armele-minune ale lui Hitler".*

„Mathias Schmdt și prietenii lui făceau totul pentru a lămuri oamenii muncii de naționalitate germană să nu se lase înrolați în armata hitleristă, cărein urmau să-i servească drept carne de tun". Copilăria lui Mathias Schmidt, și a celor 8 frați ai săi, a purtat amprenta suferințelor și a lipsurilor materiale. 16 ani a lucrat el în cadrul fabricii de pălării „Union", pînă în anul 1937, cînd, în urma unei greve de 6 săptămîni, a fost concediat împreună cu alți 300 de muncitori. Concedierea lui precum și soarta vitregă a celorlalți muncitori nu a putut să-i înfrîngă voința de luptător. Clubul muncitoresc a devenit pentru el terenul de acțiune. A organizat dezbateri și conferințe, a purtat discuții cu muncitorii meșteșugari zilieri, impulsionînd concomitent activitatea culturală a tovarășilor de muncă. La clubul muncitoresc s-a întîlnit frecvent cu liderii sindicatelor muncitorești și meșteșugarilor. Conferințele și dezbaterile, precum și discuțiile purtate cu muncitorii, au contribuit la educarea democratică și antifascistă a muncitorilor și meseriașilor. În 1943 și 1944, s-au efectuat la domiciliul lui Mathias Schmidt două percheziții. În anii grei ai ilegalității, colaboratorii săi cei mai apropiați au fost Ferdinand Koch, Nikolaus Petri, Johann Farle și L. Kartye.

Nikolaus Petri născut în 1897, s-a întors din primul război mondial invalid. Astfel a devenit el un adversar hotărît al războaielor. Nu a mai putut să-și exercite meseria de zidar și a devenit brutar. A fost membru al Partidului Social-Democrat din 1924 și a devenit un antifascist consecvent. A desfășurat o susținută activitate propagandistică printr-o colaborare strînsă cu Mathias Schmidt. În căruciorul lui, cu care făcea comerț stradal, a ascuns, între anii 1939—1944, manifeste și broșuri pe care le-a distribuit în oraș.

Peter Höfler, de meserie frizer, și-a desfășurat activitatea antifascistă ducînd muncă de lămurire în rîndul clientelei sale, pe care o deservea la domiciliu.

Johann Farle, cel mai în vîrstă dintre cei 7 eroi, și-a adus un aport prețios, sprijinind materialicește lupta antifascistă și mișcarea muncitorească. Hitleriștii s-au dedat la numeroase acțiuni de intimidare, cum ar fi spargerea geamurilor la imobilele antifasciștilor și mînjirea fațadelor. Între 1941—1942, Jimbolia a devenit obiectivul vizitelor unor înalți demnitari naziști, printre care Andreas Schmidt, șeful Grupului etnic german, Andreas Rührig și Hans Fraunhoffer. În ciuda acestor ample acțiuni propagandistice, Paul Martin, autorul unei monografii a Jimboliei, s-a văzut nevoit să semnaleze: *„și se mai află astăzi germani la Jimbolia care nu înțeleg chemarea timpului"* adică manifestă rezistență față de propaganda nazistă.

Istoricele evenimente de la 23 august 1944 au adus și pentru locuitorii Jimboliei eliberarea de sub jugul fascist. Căpeteniile naziste și agenții lor s-au retras rapid împreună cu trupele hitleriste. În timpul retragerii ,două zile și două nopți, hitleriștii, procedînd la amenințări, au gonit 600 de persoane din orașul Jimbolia. Cei care nu vroiau să se refugieze, au fost amenințați de Andreas Rührig și Kristof Hungar cu pistolul.

În urma victoriei revoluției sociale și naționale antifasciste și antiimperialiste și în aceasta localitate, sub conducerea organizațiilor P.C.R. și P.S.D., viața începuse să se organizeze pe principii democratice. La 14 septembrie 1944, însă, în urma declanșării unei puternice contraofensive, trupele hitleriste au năvălit în oraș. La ora 21,45 subunități din Divizia 4 SS. „Prinz Eugen" (Eugen de Savoya) și Divizia „Hindenburg" și-au făcut intrarea în localitate. Peste Jimbolia, ca și peste multe alte localități din Banatul de Vest, s-a abătut valul teroarei hitleriste. Acestea au fost zile de groază pentru toți cei din Jimbolia, cunoscuți drept adversari ai hitlerismului. S-a scris în „Arbeiter-Kalender", din 1945. În Periam au fost împușcate 17 persoane; în Biled, 12; în Pesac, 10; în Cenei, 7; în Pădureni, 2; în Deta, 2; toți fiind niște civili inofensivi.

În gara Jimbolia s-a format o garnitură de tren pentru cei ce vroiau să se refugieze în fața amenințării trupelor hitleriste. Cîțiva dintre antifasciști au reușit să plece cu trenul sau pe jos și să ajungă la Timișoara. Printre ei s-a aflat și Leonhard Kartye.

Mathias Schmidt

Nikolaus Petri

Peter Höfler

Johann Farle

Johann Keller

Koch Ferdinand

Johann Lechoczky

Valul teroarei hitleriste a atins apogeul în zilele de 14—15 septembrie 1944, prin executarea celor 7 antifasciști germani. Heinrich Simionis consemna în cotidianul „Temesvarer Zeitung" un editorial despre: „Jimbolia își comemorează eroii". *„Toți cei șapte bărbați jimboleni au fost vajnici luptători pentru democrație, aflîndu-se într-o opoziție fermă față de hitlerism. Au preferat calea morții, decît să se plece în fața crucii încîrligate și au rămas statornici convingerilor lor antifasciste pînă în cea din urmă clipă"*

În noaptea de 14 spre 15 septembrie 1944, SS-iștii s-au îndreptat mai întîi spre locuința lui Mathias Schmidt, cel ce le-a prilejuit naziștilor o seamă de eșecuri de ordin politic. Acesta a încercat să scape, sărind pe fereastră, dar a fost răpus de rafala unui pistol-mitralieră. Pe urmă, naziștii s-au năpustit asupra victimei neînarmate și i-au străpuns inima cu baionetele. Au plecat apoi spre casa lui Johann Lehoczky. Au aruncat, în casa în care se găsea acesta, două grenade. Schijele primei nu l-au atins, fiind adăpostit după cuptor. A doua a detonat imediat lîngă cuptor. Rănit, Lehoczky a fugit în grădină, dar a fost ajuns din urmă de cinci SS-iști și împușcat cu pistolul-mitralieră.

Apoi, un comando motorizat, alcătuit din fasciști din Jimbolia și SS-iști, i-au arestat pe Johann Keller, Ferdinand Koch, Johann Farle, Nikolaus Petri și Peter Höfler. În după amiaza zilei de 15 septembrie, către ora 15,30, cei cinci luptători antifasciști au fost împușcați lîngă moara „Panonia". Înainte de execuție, au fost puși să-și sape singuri gropile. Șase săptămîni după masacrul din Jimbolia, la 26 octombrie 1944, în cimitirul din locaitate s-a desfășurat solemnitatea de iluminare. Au participat numeroși conducători ai clasei muncitoare din Banat, printre care și Josif Mayer din Timișoara.

Locuitorii orașului și-au cinstit eroii printr-un monument care a fost dezvelit în mod solemn la 23 august 1954. Plăcile de marmură, cu inscripții memoriale în două limbi română și germană, stau mărturie prețuirii faptelor pline de curaj ale celor șapte antifasciști.

Thomas BREIER

Protecţii anticorozive cu folii de elastomeri

Generalităţi:

Reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile şi înlocuirea lor cu materiale de aceeaşi rezistenţă mecanică şi chimică, răspunde preocupărilor specialiştilor de la I.P.A.U.S. — Bucureşti.

In principiu s-au căutat soluţii tehnice care să confere metalelor uzuale (fierul şi fonta) şi betonului, rezistenţă la solicitările chimice şi mecanice, rezistenţă, pe care numai oţelurile inoxidabile o posedă.

In acest scop, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri aplicate pe echipamente metalice sau de beton, pregătite în prealabil pentru această operaţie, se consideră soluţia tehnică indicată ridicării gradului de utilizare a înlocuitorilor de materiale deficitare.

Protecţia anticorozivă cu folii de elastomeri permite realizarea unor utilaje rezistente la diferite medii chimice (alcaline, oxidante, acide) concentrate sau diluate, medii petroliere, coroziuni.

Opţiuni asupra unui tip de protecţie cu elastomeri se face avînd în vedere natura mediului, temperatura de lucru a utilajului, concentraţia substanţei corozive, eforturile mecanice şi solicitările dinamice la care este supus echipamentul respectiv.

In funcţie de natura şi concentraţiile mediilor, protecţiile cu folii de elastomeri rezistă la temperaturi cuprinse între −5° şi +100° C şi numai în cazuri speciale pînă la +130° C.

Ţinîndu-se cont de necesităţile de protejare ca şi de parametri tehnologici ai echipamentelor, protecţia se face în unu sau mai multe straturi de diverse grosimi.

Foliile de elastomeri, încorporate la protecţia utilajelor sînt amestecuri pe bază de cauciucuri naturale sau sintetice care se lipesc cu ajutorul unor soluţii adezive speciale pe suprafeţele metalice — sablate şi degresate în prealabil — operaţiunea de aplicare efectuîndu-se la o temperatură de aproximativ +20° C.

Din punct de vedere al tehnologiei de fabricaţie, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri se clasifică în următoarele categorii :

- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald.
- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili de tip Butarom.

Domenii de utilizare

Cele două categorii de protecţii cu folii de elastomeri au o largă aplicabilitate în toate domeniile de activitate.

Natura suprafeţelor supuse protecţiei prin acoperire cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald se cer a fi omogene, fără discontinuităţi provocate din suduri incorecte sau tole nelaminate corespunzător. Se recomandă a fi protejate suprafeţele din oţel, fontă şi numai în cazuri extreme cele din staniu, cupru şi alamă (în condiţii speciale).

Astfel de protecţii rezistă la medii chimice diverse.

Protecţiile cu folii de tip Butarom (nevulcanizabile) se aplică la rezervoare, reactoare, coloane, igheaburi, vase de măsură, avînd o rezistentă bună la medii acide, alcaline, oxidante şi neutre. Sînt deficitare ca rezistenţă la medii petroliere.

Execuţie:

I.P.A.U.S. — Bucureşti execută protecţii cu folii de elastomeri atît la sediul său cît şi pe şantierul beneficiarului în funcţie de gabaritele echipamentelor ce urmează a fi protejate.

Lucrările se execută pe bază de comandă fermă cu recomandarea de a se consulta în prealabil specialiştii întreprinderii.

Chituri, motoare, mase de şpaclu pentru protecţii anticorosive

In diversitatea de produse şi prestaţii din programul uzinal al I.P.A.U.S.-ului, o pondere deosebită o are gama chiturilor, mortarelor şi maselor de şpaclu destinate realizării protecţiilor anticorozive. In tipologia reperelor cu caracter anticoroziv sînt înscrise atît chituri anorganice cu rezistă mare la temperatură cît şi chituri, mortare şi mase de şpaclu pe bază de răşini sintetice .Din punct de vedere al utilizării, chiturile, concură la efectuarea protecţiilor anticorozive prin înzidire, placare sau chituire în cîmp continuu, atît la utilajele metalice cît şi la rezervoare, bazine, cuve din beton, pardoseli etc.

Lucrările efectuate cu chituri anorganice sau cu chituri pe bază de răşini sintetice asigură :

- protecţia elementelor de rezistenţă şi structură ale construcţiilor industriale împotriva mediilor chimice agresive.
- rezistenţa în timp a echipamentelor din exploatările industriale.
- desfăşurarea optimă a proceselor de producţie în condiţiile impuse de normele de protecţia muncii.

Intrucît paleta acestor produse este foarte cuprinzătoare şi, pentru a da informaţii utile celor interesaţi, vom face scurte referiri pentru principalele repere :

a) Chituri anorganice

In această categorie intră produsele ARNOLEX în componenţă lichidă sau solidă, care sînt chituri anticorozive, rezistente la temperaturi înalte. In funcţie de compoziţia componentei lichide se deosebesc două tipuri de chituri :

— ARNOLEX TK (pe bază de silicat de potasiu).

— ARNOLEX TN (pe bază de silicat de sodiu).

Această gamă de chituri se utilizează ca material de pozare şi rostuire pentru materiale ceramice, de gresie, din grafit, bazalt, bazalt vitrifiat, diabaz, sticlă etc avînd recomandări în medii acide concentrate ori diluate, la umiditate, la gaze cu conţinut în substanţe acide, la temperaturi normale şi ridicate (pînă la 600° C).

Din categoria chiturilor anorganice mai face parte şi produsul ARNOLEX FN în componentă lichidă şi solidă.

Prin calităţile sale specifice se utilizează la protecţia suprafetelor din metal şi beton, fiind rezistent la acţiunea acizilor concentraţi şi diluaţi, a gazelor cu conţinut de substanţe acide şi la temperaturi înalte(pînă la 1000° C).

b) Chituri pe bază de răşini sintetice

Produsele din această grupă se fabrică pe bază de răşini fenolice, furanice, epoxidice şi poliesterice.

In funcţie de capacitatea de rezistenţă la mediile agresive, de conductibilitatea termică şi de alte proprietăţi specifice, chiturile pe bază de răşini sintetice se produc în variantele nomenclaturi Carbadez, Siladez, Oramin, Epodur, Rebonit, Rexidur şi Silurex.

Fiecare tip prezintă domenii de utilizare şi tehnologii de aplicare diferită. Pentru alegerea şi folosirea acestor chituri este necesară o documentare şi consultare prealabilă, precum şi întocmirea unor chestionare tehnice.

Adezivi, masticuri, produse peliculogene

Paleta acestor produse cuprinde un număr de peste 50 de repere care satisfac necesităţile diverselor domenii de utilizare industrială.

In gama adezivilor se înscriu produsele de tip Prenadez care sînt soluţii de cauciuc sintetic într-un amestec de solvenţi, cu înalt grad de inflamabilitate.

Aceste produse sînt destinate la lipirea pe metal a foliilor de protecţie, lipirea materialelor poroase, lipirea covorului de cauciuc pe caroseria autovehiculelor, lipirea covorului PVC pe diferite suporturi etc.

Domeniul de utilizare nu este limitativ, putînd fi extins la condiţiile concrete de lucru al beneficiarilor.

In fabricaţia curentă a I.P.A.U.S.-ului se mai află adezivi cu componentul de bază cauciuc natural, detaşîndu-se prin calităţile deosebite tipurile Iceziv, Saladez şi soluţiile adezive de semiebonită NL.

Avînd o capacitate optimă de lipire şi o tehnologie de lucru foarte simplă, adezivii în cauză pot fi folosiţi diferitelor scopuri de lipire.

Pentru a întîmpina nevoile de etanşare a diferitelor subansamble industriale, I.P.A.U.S. — Bucureşti asigură prin fabricaţie curentă o întinsă gamă de masticuri plastice şi elastoplastice.

In accepţia largă a terminologiei, masticurile sînt materiale viscoelastice avînd la bază elastomeri sintetici şi răşini sintetice dizolvate în solvenţi organici.

Scopul principal al acestor produse este etanşeitatea elastică, continuă şi perfectă a îmbinărilor împotriva apei, vaporilor şi gazelor (toxice şi agresive).

Luîndu-se în consideraţie diversele domenii de aplicabilitate, producătorul recomandă sorturile de mastic Romtix (în diferite variante de execuţie) şi tipul Micovit.

O ultimă grupă înrudită a acestor produse o formează materialele peliculogene **pentru protecţii anticorozive.**

Ne referim la sorturile Romflexil care au la bază elastomeri sintetici dizolvaţi în solvenţi organici.

Ca utilizări generale, Romflexil-ul (în sorturile PC 404 şi PC 505) se utilizează la hidroizolarea construcţiilor din beton, a rezervoarelor, cuvelor, a turnurilor de răcire de la centralele electrice precum şi la impermeabilitatea conductelor din beton, la protecţia anticorozivă a intradosului vehiculelor şi în alte scopuri specifice.

★

Gama foarte variată a producţiei I.P.A.U.S.-ului ca şi noile produse care se lansează an de an, sînt un rezultat evident al încrederii în inteligenţa tehnică proprie, o creştere a responsabilităţii cercetărilor faţă de produsele sau tehnologiile concepute. De la abordarea unilaterală, îngustă, legată de cercetarea şi introducerea în producţie a unor repere, specialiştii întreprinderii au trecut la rezolvarea unor priorităţi comune mai multor sectoare, reuşind să cunoască în ansamblu necesităţile de protecţii anticorozive în toate domeniile de activitate.

Această concepţie nouă în proiectarea produselor îşi găseşte expresia în dezvoltarea impetuoasă a întreprinderii în ultimii ani cît şi în noile investiţii care vor completa în acest cincinal peisajul industrial al unităţii.

Se pune accentul în viitor, cu mai multă responsabilitate, pentru mărirea duratei de exploatare a echipamentelor supuse agresivităţii mediului şi pentru folosirea în domeni largi de activităţi a înlocuitorilor materialelor deficitare sau provenite din import :

Aceste preocupări de ordin economic trebuiesc corelate cu dezvoltarea puternică a bazei materiale privind producţia anticorozivă.

In acest sens specialiştii întreprinderii caută să cuprindă toate nevoile de moment şi de perspectivă ale industriei, elaborînd teme de cercetare şi fabricaţie pe perioade mai mari.

In sprijinul cercetărilor este necesar să participe cu observaţii şi propuneri specialiştii unităţilor beneficiare, conlucrare care va pune în valoare şi mai mult scopul urmărit.

Schimbul de informaţii tehnice dintre I.P.A.U.S. şi unităţile colaboratoare vor crea un cadru propice fabricării unor materiale anticorozive cu înalte proprietăţi fizico-mecanice ale proceselor tehnologice unde urmează a se utiliza.

Ca produse de referinţă ale I.P.A.U.S.-ului realizate printr-o colaborare fructuoasă cu unităţi de profil chimic sau de alte specialităţi, amintim : grundurile, pompele şi venele rezistente la medii agresive, ejectoare pentru clorură de sodiu confecţionate din materiale termoplastic, răcitoarele cu stropire din grafal şi multe alte fabricate de performanţă.

IMPORTANT!

In scopul extinderii utilizării produselor anticorozive în diferite domenii industriale, I.P.A.U.S. — Bucureşti pune la dispoziţia unităţilor socialiste şi cooperatiste din întreaga ţară, pe bază de comenzi ferme, orice produs aflat în fabricaţia curentă a întreprinderii.

Pentru alegerea şi folosirea corespunzătoare a produselor, solicitanţii sînt rugaţi să consulte cataloagele şi prospectele producătorului.

Unităţile interesate vor lansa comenzi la următoarea adresă :

Centrala de utilaje şi piese de schimb pentru industria chimică — Intrep. de protecţii anticorozive şi utilaje speciale, Bulevardul Ion Şulea 313 — sector 4 — Bucureşti.

In ordinea sosirii comenzilor şi în funcţie de capacităţile de producţie disponibile, furnizorul încheie contracte economice de livrare.

Detalii tehnice şi comerciale se pot obţine de la specialiştii întreprinderii, utilizînd serviciile telefonului 44 11 94 — telex 011613.

Viitorii parteneri comerciali sînt asiguraţi de toată solicitudinea.

Emil GEORGESCU
Vasile BAŞA

Produse de calitate ce poartă garanția inteligenței tehnice românești

În paleta foarte diversificată și armonioasă a industriei românești, o preocupare, relativ nouă, impusă de ampla dezvoltare industrială, o constituie fabricația materialelor de combaterea coroziunii, sector de activitate care aduce o contribuție importantă la reducerea consumurilor de oțeluri inoxidabile, la mărirea ciclului de exploatare a utilajelor supuse agresivității mediilor, la reducerea importului și implicit la o mare eficiență economică.

La Intreprinderea de protecții anticorozice și utilaje speciale București, unitate etalon a industriei chimice, ultimul semestru al acestui an — an, hotărîtor pentru înfăptuirea cu succes a cincinalului revoluției tehnico-științifice — inseamnă de fapt sporirea preocupărilor pentru ridicarea nivelului tehnic și calitativ al producției, o intensă activitate de cercetare, asimilarea în fabricație a unor produse la nivelul tehnicii mondiale și eliminarea efortului valutar.

În contextul acțiunilor pentru progresul tehnic și promovarea noului, ce reflectă forța creatoare și inteligența colectivului de muncă, calitatea se află pe primul plan al activității, pe agenda cotidiană a conducerii și a fiecărui angajat din unitate.

Preocupările susținute ale intregului colectiv au drept scop diversificarea și modernizarea producției, asimilarea de noi tehnologii și produse cu indici tehnico-calitativi superiori, reducerea consumurilor de materiale și combustibili, de manoperă, a cheltuielilor de producție, un ritm mai rapid de creștere a productivității muncii, a eficienței economice în general.

Căile și modalitățile concrete pentru transpunerea în viață a obiectivelor propuse vizează un cimp larg de măsuri tehnologice de gospodărire mai atentă a materialelor, de extindere a utilizării înlocuitorilor și a resurselor secundare, de perfecționare a sistemului informațional din unitate, prospectarea cu responsabilitate a pieților de desfacere atit pe plan intern cit și în rețeaua externă, îmbunătățirea activității economice de ansamblu.

Urmărind consecvent programul de perfectionare tehnică și economică, la I.P.A.U.S. apar permanent produse noi, soluții adecvate de protecții împotriva agresivității mediilor, tehnologii mai simple și eficiente, toate acestea fundamentînd și justificînd planurile economice de perspectivă și proiectele noilor investiții.

Pentru colectivul acestei întreprinderi bucureștene este un bun cîștigat faptul că activitatea comercială a devenit o latură complementară și inseparabilă a procesului de producție, permițîndu-se o dimensionare optimă a nivelelor de fabricație în funcție de cererile de moment și de perspectivă ale economiei și de conjunctura favorabilă a exportului.

Ceea ce se realizează în această sferă de activitate este un început promițător a unor studii de marketing, aducîndu-se o contribuție la progresul și perfecționarea gîndirii economice, o contribuție în solutionarea problemelor complexe pe care le ridică lansarea unor noi produse, competitive din punct de vedere tehnic.

Cunoscînd riguros și precis nevoile naționale și ale pieței externe în problema protecției anticorozive a echipamentelor industriale, specialiștii unității operează în toate fazele pe care le traversează produsul — de la concepere și pînă la faza finală de fabricație — însoțindu-l în procesele de circulație către beneficiari prin consultații de specialitate, asistență tehnică și garanție.

Intervenind aceste elemente moderne în orientarea de bază a întreprinderii, s-a putut obține o organizare eficientă a tuturor acțiunilor interne și externe ale unității, organizare impusă de necesitatea corelării directe și anticipate a producției la cerere.

Utilizarea metodelor specifice pentru dezvoltarea și diversificarea continuă a producției, a făcut ca I.U.P.S. să fie astăzi o unitate de prestigiu, ale cărei produse de calitate românești, să fie cunoscute în multe țări ale lumii.

Înființată în cadrul Centralei de Utilaje și Piese de Schimb pentru Industria Chimică (C.U.P.S.I.C.) în intenția rezolvării imediate a unor probleme de coroziune pentru industria chimică, Intrep. de Protecții Anticorozive și Utilaje Speciale București (I.P.A.U.S.) s-a dezvoltat foarte rapid — ca profil și volum de activitate — reușind să cuprindă în momentul de față necesitățile specifice a celor mai variate sectoare industriale.

Programul de cercetare și fabricație a I.P.A.U.S.-ului s-a axat pe un domeniu larg de combatere a coroziunii în industrie, astfel că, din fiecare grupă de produse, au fost omologate în producția industrială un număr mare de repere, toate situîndu-se — din punct de vedere calitativ — la nivelul tehnicii mondiale.

Răspunzînd unor cerințe de ordin economic vom prezenta principalele produse și prestații care se realizează de această întreprindere, prezentare care urmărește atit informarea potențialilor beneficiari cit și extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale — interne și externe — ale unității.

M. I. Ch.

Centrala de utilaje și piese de schimb pentu industria chimică

ÎNTREPRINDEREA DE PROTECȚII ANTICOROZIVE ȘI UTILAJE SPECIALE BUCUREȘTI

Tuburi și fitinguri ropafs

Prezentare:

În ultima vreme materialele plastice armate au cunoscut o largă aplicabilitate în industrie, impunîndu-se atit prin deosebitele proprietăți fizico-mecanice cit și datorită remarcabilelor rezistențe chimice la numeroase medii agresive.

ROPAFS-ul — produs românesc de excepție — cunoscut în tehnologia de specialitate sub denumirea „poliester armat cu fibre de sticlă", este un material plastic termorigid care implică în structura sa rășini sintetice, o armătură din fibră și în unele cazuri o umplutură minerală.

La fabricația acestui produs sînt utilizate rășinile poliesterice saturate și fibrele de sticlă, iar ca umplutură este folosit cuarțul de diferite granulații.

Fiind un înlocuitor excepțional al unor materiale tradiționale a căror balanță este deficitară, produsul a primit adeziunea specialiștilor, recomandîndu-l tuturor domeniilor de activitate.

Utilizare:

Una din sferele de utilizare ale ROPAFS-ului este cea a fabricării tuburilor și fitingurilor (înlocuind oțelurile aliate anticorozive) sau ale tuburilor din bazalt și beton placate cu elemente ceramice.

Folosirea tuburilor ROPAFS este prescrisă în toate cazurile în care se are în vedere agresivitatea fluidului vehiculat, agresivitatea mediului exterior și se urmărește etanșeitatea perfectă a intregului sistem de rețele.

În aceste cazuri, excelenta rezistență chimică a ROPAFS-ului face compatibilă utilizarea directă a tuburilor fără o specială și prealabilă protecție anticorozivă. Faptul în sine prezintă o mare importanță la utilizarea tuburilor în perimetrul uzinelor unde nu se ridică numai condiția agresivității fluidelor vehiculate, ci și a mediului exterior (soluri agresive pentru rețelele îngropate sau degajări gazoase pentru conductele de suprafață).

În privința capacității de etanșeitate în timp, canalizările din beton sau ceramică sînt deficitare datorită numărului mare de îmbinări, a rigidității acestora și a rigidității tuburilor.

Aceste neajunsuri de ordin tehnic sînt complet eliminate în cazul utilizării tuburilor și fitingurilor din ROPAFS.

Fiind realizate la lungimi de pînă la 6 m.l., tuburile ROPAFS reduc considerabil numărul îmbinărilor, iar acestea din urmă sînt fabricate într-o soluție telescopică, cu inele din cauciuc, permițînd o deviație unghiulară care atenuează sarcinile provocate de tasarea solului.

În aceeași direcție se remarcă rezistența specifică înaltă a tuburilor care le asigură o rigiditate ridicată combinată cu o bună flexibilitate, calități care le conferă posibilitatea să preia întreaga presiune exercitată de sol, fără să apară tensiuni în pereții rețelei.

Ca domeniu de utilizare tuburile și fitingurile din ROPAFS se recomandă în următoarele lucrări:

- canalizări libere de ape industriale.
- rețele de evacuare sub presiune a apelor industriale.
- canalizări de ape menajere.
- aducțiuni de apă industrială și potabilă.
- gaze.

Livrare:

Furnizarea produselor din ROPAFS se face cu maximă promptitudine, pe bază de comandă fermă.

Înainte de lansarea comenzilor se recomandă consultarea catalogului de produse care oferă informații ample privind caracteristicile tehnice, tipodimensiunile și fabricație, simbolizare etc.

Relații tehnice suplimentare se obțin de la specialiștii unității.

Benzi adezive adeband C1 și adeband C2

Generalități:

Pentru protecția anticorozivă a conductelor îngropate sau a magistralelor montate în fir continuu, se folosesc benzile adezive ADEBAND C_1 și ADEBAND C_2 produse de mare eficiență împotriva agenților de coroziune.

Ambele produse sînt formate dintr-un suport de polietilenă care are pe una din fețe aplicat o peliculă uniformă de adeziv Adeplast (N.I. 4067/1968) în cazul benzilor tip ADEBAND C_1 și respectiv Iceziv N.I. 4068/1968) pentru benzile ADEBAND C_2.

Condițiile termice de realizare a izolației conductelor, impun fabricarea și livrarea produselor în role de dimensiuni diferite.

Caracteristici tehnice:

În comparație cu produsele similare dim import, benzile adezive românești de tipul ADEBAND C_1 și ADEBAND C_2, sînt superioare atit din punct de vedere fizico-mecanic cit și în privința caracteristicilor chimice.

Se remarcă la aceste produse o mare rezistență la tracțiune mergînd pînă la 100 kgf/cmp, o alungire la rupere care în procente reprezintă 380%, o bună aderiune bandă-metal și bandă-bandă, indici optimi de rigiditate și constanță dielectrică, precum și parametri remarcabili la capitolul rezistivitate de suprafață și volum.

La caracteristicile tehnice superioare ale benzilor ADEBAND, concură în egală măsură și adezivii de contact Adeplast și Iceziv, ambele produse fiind fabricate de IPAUS.

Livrare:

Pentru asigurarea benzilor necesare lucrărilor de protecție anticorozivă, solicitanții pot transmite comenzi ferme în scopul perfectării contractelor economice.

În alegerea tipului de bandă adezivă specifică unităților interesate, se vor consulta cataloagele și grupul de specialiști ai I.P.U.S.-ului.

EPOPEI NAȚIONALE

Verificarea conștiinței de sine a literaturii române și a maturității sale presupune o dublă măsură istorică : dimensiunea națională și dimensiunea universală. Specificitatea artei literare înțeleasă ca stabilitate spirituală rezolvă prin sinteză structurală comunicarea cu literatura universală. Pentru a nu se afla „în pragul Europei cu mîinile goale" cum se îngrijora fără motiv B. Fundoianu la 1922 literatura noastră și-a precizat temeiurile tradiționale în care momentele de referință s-au selectat valoric. Susținută de o fibră puternic națională literatura română conturează un model antropologic original al cărui complexitate oferă deschiderea spre universal. Sentimentul continuității și nu al singularității este elementul caracteristic al conștiinței creatoare la cei mai de seamă scriitori români. Legăturile peste timp sînt necesare, comparațiile posibile, revalorificările firești. În interiorul ei cultura națională nu se poate opri doar la vîrfurile axiologice, fiindcă ele însele sînt condiționate de creșteri și descreșteri semnificative pentru configurația întregului.

O formă actuală de manifestare a conștiinței continuității literare este „restituirea", activitate ce completează golurile istoriei literaturii prin cercetare arhivistică. Principiul care conduce apariția seriei „Restitutio" are valoarea unui program al prezentului : „sînt tipăriți, în ediții științifice, acei scriitori din literatura română, care, fără a fi valori fundamentale, merită a fi cunoscuți pentru aportul lor la dezvoltarea culturii noastre". *Epopei naționale* * însumează scrieri elaborate în secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea într-un efort comun de a conferi producției literare o elevată „demnitate" națională. Inițiativa alcătuirii unui astfel de volum ilustrează o specie uitată iar argumentul principal pentru a afirma o istorie ignorată este repunerea în circulație a textelor.

Preferința pentru epopee a scriitorilor noștri este justificată de tendințele epocii și nu infirmă teza materialistă a lui Marx din *Manuscrisele economice* : „Cu privire la anumite forme de artă, de pildă epopeea, este recunoscut chiar că în forma lor clasică, care face epocă în istoria omenirii, ele nu pot fi create niciodată de îndată ce începe producția de artă propriu-zisă" Specia epică de rezistență a antichității clasice era revigorată în cultura românească din secolul al XIX-lea de necesitatea esențială a inspirației istorice căreia epopeea i-ar fi oferit complexitate, echilibru și sobrietate pe măsura importanței sale. Modelul epopeic garanta posibilitatea reconstituirii unei mitologii naționale și completa spațiul clasicist existent în literatura noastră doar în interferențe. Dincolo de mijloace și realizări tradiția temei patriotice și militante, legătura cu folclorul este împlinită în epopeile naționale ; comunicarea cu literatura universală se realizează în fenomenul lărgirii orizontului cultural care antrenează catalizator influențele.

Înregistrate după cronologia apariției, epopeile românești finite sau fragmentare converg spre „ideea dominantă a demonstrării originii și vechimii poporului român pe aceste meleaguri" cum rezultă din analiza istoricului literar Teodor Vârgolici și au caracteristici comune extrase în prefața volumului : crearea unei viziuni asupra trăsăturilor morale ale strămoșilor noștri, afirmarea dorinței de libertate și unitate națională, selectarea unor elemente de mitologie autohtonă, iar ca mijloace artistice tehnica travestiului, a aparițiilor teatrale, redarea culorii locale, retorismul, precaritatea prozodică. Preocupînd inițial scriitori afirmați din epocă cum erau Costache Negruzzi cu *Aprodul Purice*, fragment al unei epopei pierdute, Ion Heliade Rădulescu cu *Mihaiada* (fragment epic) și Dimitrie Bolintineanu cu *Traianida*, destinul epopeii a fost preluat de scriitori puțin importanți atunci și azi, ceea ce explică în parte eșecul întreprinderilor poetice de o asemenea amploare. Regăsim printre autorii de epopei pe Vasile Bumbac, *Descălecarea lui Dragoș în Moldova*, Aron Densușianu, *Negriada*, Ioan N. Soimescu și George Baronzi autori ai unor *Daciade*, I. I. Bumbac, *Florinta* și Ioan Pop-Florantin cu o amplă *Ștefaniadă* în 47 de cînturi.

Figurile reprezentative ale istoriei, Decebal, Traian, Dragoș, Mihai Viteazul, Ștefan cel Mare sînt selectate în concordanță deplină cu idealurile timpului. Acțiunile sau discursurile conducătorilor în contextul epic sînt menite să redea figura morală și spirituală a națiunii române, ceea ce face posibilă și o sinteză a viziunii epopeice ca totalitate. Scenele de luptă care dinamizează suflul adeseori retoric încetinit al epopeei pun în evidență mereu vitejia românilor.

Desfășurarea lirică pare pe alocuri mai proprie autorilor de epopei încît hexametrul dificil, chiar modificat, ceea ce duce la inconsecvență prozodică sau la sintagme forțate. Afirmația este concludent ilustrată de poeziile lui Bolintineanu alăturate versurilor *Traianidei*, ale cărei inegalități explică lipsa de succes chiar la apariție. O comparație aproape la întîmplare : „Dar cîntecul se curmă în noaptea cea adîncă / Ca zgomotul ce lasă un călător trecînd. / Un vultur cu durere țipa p-un colț de stîncă. / Și trista santinelă, ce n-adormise încă, / În depărtare locuri striga de cînd în cînd". *(O noapte pe malul Dunării)* și „Pe murmurîndele unde-ale rîului, / Cu drăgălașele sclave adunate, / Intră în undele-i, astfel cum ziorile / Intră în umbrele nopței ce-albesc, / O ceață rumenă coperă brațele, / Cum pe nori razele dulci rătăcesc". *(Traianida)*.

Evident rămîne faptul că epopeea este o inițiativă programatică mai mult exterioară chiar la poeții care în alte genuri dovedesc talent scriitoricesc, și nu un impuls interior geniului poetic. Cultural însă, asumarea unei sarcini copleșitoare cum o recunosc autorii de epopei, vădește fundamentarea conștiinței naționale pregătind pe plan literar o valorizare universală. Condiția perfecțiunii expresiei artistice a rămas suspendată în aceste creații mai mult discursive, închizînd și calea mesajului artistic. Cititorul de azi va rămîne consternat în fața mozaicului lingvistic, nu din cauza distanței temporale cît a lipsei de discernămînt al scriitorilor, constrînși de construcția complicată a epopeii și furați de „noutățile" limbii contemporane lor.

Fixarea existenței istorice a epopeii în literatura română răspunde chemării de a cunoaște și de a ordona științific, obiectiv operele în istoria literară. Volumul epopeii naționale realizează deja o addenda la *Istoria literaturii române* editată de Academie, completînd precizînd date necesare din moment ce se strecoară inexactități în informațiile opus-ului academic. Un singur exemplu : pentru apariția ediției unice a *Ștefaniadei* lui Ioan Pop-Florantin, *Istoria literaturii române* notează anul 1924 ; fișa oferită la Note de Teodor Vârgolici indică 1925.

Istoria epopeii ca specie este finită prin textele volumului prezent dar continuă în forme ale prozei cu șanse pentru universalitate împlinite deja prin opera sadoveniană.

Brîndușa ARMANCA

* Epopei naționale,Ed. Minerva, 1979.

CONSTANTIN BACIU : „După grevă"

„EROICUL" ÎN TEATRUL LUI HORIA LOVINESCU

S-a vorbit despre cele două direcții ale teatrului lovinescian : una — a realismului psihologic, social, istoric, patronată de „Cîtadela..." și cealaltă, a parabolei existențiale (deschisă prin „Hanul de la răscruce" culminată prin „Jocul vieții și al morții în „deșertul de cenușă"). În volumul de teatru comentat (ultima selecție a autorului și, se pare, cea mai semnificativă) unul din comentatori remarcă, oarecum din mers, substratul existențial implicat și în prima categorie. Personal, sîntem înclinați să socotim întreaga creație dramatică a lui Horia Lovinescu drept o dramaturgie de sorginte existențială — cu cele, de fapt, două ipostaze configurative. Și asta, motivînd și prin remarca unui alt comentator din același volum (Valentin Silvestru), anume că personajele lui H. Lovinescu vin cu o anumită zestre caracteriologică care este verificată de istorie. Personajele sale sînt verificate, „încercate" moralmente de timpul istoriei și dacă poate exista o maieutică, o luminare întru conștiință, asta se face pe terenul, pe zestrea potențială a propriei naturi. În acest mod de a aborda lucrurile, împrejurarea concret-istorică devine ea însăși echivalentul etic și obiectiv al unei parabole, în care se vehiculează întru demonstrație dramatică un unic, esențial concept : *omenia*. Concept ambiguu — sentimental în uzanța curentă a limbajului, *omenia* capătă în varii ipostaze, în dramele lui H. Lovinescu, o fundare filozofică, — ea însemnînd în ultimă instanță *aflarea propriei identități* prin suferință — dar nu o suferință ca asceză impusă, ci, o durere stenică, *a jertfei necesare*, a jertfei *oportune* istoriei și condiției sale colective. În numele acestei capacități (sau incapacități) de jertfă și durere regeneratoare, personajele lui H. Lovinescu își trec — cu foarte diferite note — prin dinții istoriei sau ai unei împrejurări-limită a existenței, propriul și decisivul examen.

Temporală sau atemporală în dramă, *experiența* împrejurării obiective reclamă, într-un fel sau altul, implicația faustică — cunoaștere-fericire — care în „Omul care și-a pierdut omenia" e confruntată cu mitul jertfei și autojertfirii — însăși teza goetheeană a construcției. Mai tulburător, mai complex în polisemia reflexelor acestui adevăr rămîne acel triumf al dramaturgiei lovinesciene care se cheamă „Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă". Mitul biblic al fraților (Cain-Abel) e reinterpretat dialectic, ca două fețe ale aceleiași medalii ce se numește „umanitate". Structură a purității, de aspirație metafizică, supraviețuitor, împreună cu tatăl său și adolescenta Ana unui cataclism atomic, într-un deșert de cenușă, capabil de comuniune cosmică prin iubire, Abel e inoperant în viață și acțiune. Întoarcerea lui Cain din îndepărtate ținuturi în care luptase ca mercenar, dezvăluie în acesta barbaria mizantropă. Abel e înzestrat cu darul empatiei ; detașarea sa, superioară, fusese precedată și ea prin suferință, cînd, în copilărie, putea plînge pentru suferința celorlalți (capacitatea lui de a suferi sublimase anticipat posibile experiențe ulterioare). În piesă, teza personajelor se răstoarnă. Iubirea pură a Anei pentru Abel se complică dual cu cea instinctuală acum, ce face din ea femeia lui Cain. Abel devine, încet și involuntar, un asasin : mai întîi — prin efectul pe care cuvintele lui îl au asupra conștiinței tatălui — ce parcurge și el, prin supliciu, calea spre adevăr, — și care, dovedindu-și nimicnicia, se sinucide.

E. în teatrul lui Horia Lovinescu, o piedoarie implicită pentru demonstrarea „eroicului" ca dat obiectiv al *omeniei*. Ne spune această dramaturgie că în raportul din legea inexpulzabilă a devenirii și regenerării istoriei, valorile „pure", nu trebuiesc *salvate*, ci *sacrificate*, sacrificate ca o combustie necesară : că omul va să-și măsoare dintotdeauna, *omenia* prin *variabila* dintre istorie și metafizică.

Jeana MORĂRESCU

Valentin Tudor

LA VETRELE NOI

Mlădițe-nflorite spre soare
În purpură steag ridicăm ;
Din focuri aprinse-n cuptoare
Spre zile de august urcăm.
Partidul ne-nvață — omenia
Iubirea de țară-n iubiri ;
Un țel comunist — România
În iureșul mers, în zidiri.

Prin muncă urcăm spre lumină
Spre pace, de-a pururi stăpîni,
Vrem cupa victoriei plină
Cu fapte de muncă, români.

Turnăm în tipare de glorii
Din pildele vechi strămoșești ;
Virtuți, vitejii și victorii
Pe vetrele noi, românești.

Ion Căliman

AMIAZĂ DE ROD

În mine ard carele istoriei,
pe lespezi cuvintele se opresc,
în dreptul inimii descarcă lumină
și în amiază de August rodesc...

Poarta istoriei — prag fără vină,
ne-am înțeles cu munții să fie
legendari,
din sîngele lui Manole se-ngaimă
lumină,
un fluier bocește-n cei trei păcurari...

Pe umerii lor e lumina de azi,
strecurată în ochi, ca-ntr-o fîntînă
curată,
părinții sculptați în trunchiuri de brazi,
veșnicia în prezentul țării, arată

OCTAVIAN GOG ● APĂ MOARTĂ, APĂ VIE

MOTTO:

Mamei,
care ne aduna murmurînd: „Să murim toți”...
Tatălui,
care ne împrăștia strigînd: „Să mai scape careva...”;
Celor care au adormit..., și celor care au supraviețuit.

Stătea de aproape un ceas în picioare pe culoarul îmbîcsit de fum și miros de tutun, și, cînd simți că trenul personal își încetinește ușor viteza, mai întrebă o dată conductorul ce trecea pe lîngă el:

– Aici, ziceai că trebuie să cobor?

– Aici, da aici – confirmă acesta privindu-l într-un fel ciudat, dar și cu o anumită îngăduință, ca pe unul ce de bună seamă nu era din partea locului.

El își potrivi cu chibzuială curelele raniței săltîndu-și umerii, împinse ușa de fier și cobori cu grijă scările înalte rămînînd singur pe zgura peronului îngust, în vreme ce trenul cu un fluierat scurt se îndepărtă. Încercă mai întîi să se orienteze după ceva ce-i rămăsese întipărit în minte și primul reazem îi fu clădirea mică a haltei, dar îndată ce văzu acoperișul de țiglă, geamurile curate, în care se oglindeau capete de dalii înviorate de limpezimea acelei dimineți, rămase oarecum pe gînduri, neajutorat; nimic din imaginea rămasă, ca semnul unei răni, o grămadă fumegînd, cărămizi, lemne și un zid afumat, cu o largă spărtură, unde fusese ușa, ce nu îmbia pe nimeni să treacă prin ea.

Privi apoi la dreapta și stînga stîlpii de telegraf, aliniați și neclintiți ca un rînd dintr-o unitate de elită, în locul celor de atunci, sfîrtecați de mînia unor trăznete dezlănțuite, cu firele încîlcite de-a lungul terasamentului căii ferate.

În afară de spinarea dealului nu mai regăsea nimic, aproape nimic, o involburare i se strecura pe dinlăuntru și se simțea prins cu nevăzute rădăcini de pămîntul de sub tălpi, de duhul de deasupra și dinlăuntrul acestor locuri iar lanurile verzi de porumb, din dreapta și stînga lui, se preschimbară o clipă în proaspete regimente învăluite de o solemnă tăcere.

Înțelese că primăria era undeva înainte, se găsea pe calea bună și, în drum, dădu binețe cîtorva săteni care-i răspunseră cu o căutătură scurtă a ochilor și priveau mai cu seamă înspre ranița veche din care ieșea măciulia lustruită de palme a unui lemn ce nu se vedea bine ce ar putea fi.

Ajunse în fața clădirii primăriei. Pe pereții coridorului umbrit, de amîndouă părțile, planșe colorate, linii frînte roșii, verzi negre, cifre, imagini cu tractoare la arat, chipuri vesele în vestminte de duminică Bătu ușor la primă ușă. Nu-i răspunse nimeni, ceea ce nu-l mira în acea dimineață de sărbătoare; la a treia ușă, pe care era prinsă o tăbliță de sticlă cu PREȘEDINTE, bătu din nou cu arătătorul dreptei și auzi clar, de cealaltă parte, un „poftim!”. Deschizînd cu băgare de seamă, zări în capătul încăperii, la un birou vechi, cu doi lei ridicați pe labele dinapoi, un tinerel ce își ridica ochii de pe niște hîrtii lungi cît un prosop, pe care urmărea ceva cu vîrful creionului.

– Cu primarul – grăi el – aș fi vrut să vorbesc, dacă astăzi n-o fi cumva acasă, ca tot omul.

– Eu sînt, răspunse cel întrebat și-i zîmbi ca și cum s-ar fi cunoscut cîndva.

El se uită într-un fel nedumerit la tînărul din fața sa și repetă:

– Cu primarul zic, cu el aș avea o treabă...

– Da, poftim, eu sînt primarul, așa cum v-am mai spus, îi răspunse acela și se ridică întinzîndu-i dreapta.

– N-aș fi crezut, să nu fie cu supărare, prea tînăr pentru așa povară, zise el desprinzîndu-și ranița de pe umeri ca după o lungă cale și se așeză pe scaunul oferit.

– Nu-i vina mea că sînt aici, mai zise în glumă tînărul primar privind o clipă concentrat hîrtiile lungi desfășurate pe birou. Pe cuvînt, n-am făcut nici o cerere..., dar, mă rog, cu ce v-aș putea fi de folos?

Nu știa precis cum să înceapă, nu se gîndise anume dinainte la asta și, într-un fel, tinerețea primarului îl cam încurca, se aștepta parcă să găsească unul, nu chiar de anii lui, dar oricum mai trecut prin sita vieții. „La urma-urmei se liniști el – tinerețea îi ca rîul de munte, trece mai repede și mai cu voie bună peste greutățile întîlnite în cale”.

Își trecu palma peste frunte și ceru îngăduință să-și aprindă o țigară.

«Bun înțeles», spuse primarul și, trăgînd un sertar al biroului, îl îmbie să prindă capătul anume scos al unei țigări lungi, cu inel aurit.

– Luați una din astea, eu nu-s fumător, le-am primit de la un prieten și cum au venit tot așa se duc...

– Mulțam – îi spuse el –, am rămas tot la naționale, cu astea m-am obișnuit de ani de zile; am tras o dată un fum din una cam ca asta, mi-a dat-o feciorul unui vecin care-i ceva chelner la oraș, dar m-a apucat dintr-o dată o tuse zdravănă și de atunci m-am lecuit. Își aprinse țigara și, după ce trase o dată un fuior lung de fum, începu să vorbească rar, cu glas coborît, așa cum îi veneau gîndurile-imagini din acele zile și nopți fierbinți de la sfîrșitul acelei veri...

Primarul asculta atent, ușor aplecat înspre el, anume parcă să-l audă mai bine.

Într-un tîrziu, nu-și dădu seama cum trecuse vremea, nici nu era om de vorbă lungă, sfîrși, apoi, după un răstimp, își spuse păsul, de altminteri scopul pentru care venise.

Primarul, privind neclintit înainte, își prinse bărbia cu palma dreptei, și, la capătul unei lungi tăceri, se pronunță limpede, hotărît:

– Cred că este un lucru bun, dar... de loc ușor; în partea aceea de hotar nu prea ne lăudăm cu recolta bună, anul acesta-i o excepție, a plouat tocmai cînd a trebuit. Un pămînt cam sec, dar în anii următori sperăm să rezolvăm și problema asta, sîntem cuprinși în planul de îmbunătățiri funciare. Oricum, continuă el, dacă aceasta vă este dorința, făgăduiala cum ați spus, vă ajut cu tot ce-mi stă în putere; vă pot da cîțiva elevi mai mărișori, sînt în vacanță, v-ar fi mult mai ușor....

El mulțumi, refuzînd ajutorul oferit: «Țin să fac totul singur!» Ceea ce i-ar trebui (are bani anume pregătiți pentru plată) ar fi niște lemne de stejar, și spuse cam la ce dimensiune.

– Asta nu-i o treabă grea, spuse senin primarul, avem lemn de stejar, și îl putem tăia după dorință la joagărul din satul vecin.

– Aș vrea să fac singur și lucrul ăsta, am toate sculele de trebuință, aici, și arătă înspre raniță împovărată.

Primarul privi ranița ce se arăta deloc ușoară, apoi, după ce se mai gîndi la ceva, îi propuse să tragă seara, cînd dorește, la un dormitor, aveau două camere pentru oaspeți și alte patru pentru sezonieri. Cu mîncarea iarăși se rezolvă, dacă îi de acord, poate lua masa la el acasă, «unde sînt patru, este loc și pentru al cincilea, din toată inima.» El mulțumi iarăși, dar pentru o săptămînă se pregătise cu hrană de acasă, în privința asta să nu-și facă nici o grijă. Primarul mai stărui, dar văzînd că nu are cu cine, ridică din umeri într-un fel de «cum vă e voia».

– Atunci, mai zise el, dacă vreți, am putea merge chiar acuma în hotar, astăzi văd că telefoanele, în afară de cîteva mai de dimineață, mă lasă în pace, pare o duminecă mai liniștită, aproape nu-mi vine să cred; de fapt, am terminat ceea ce aveam de rezolvat.

Adună cu grijă hîrtiile lungi, le așeză după o anumită ordine, le încuie în sertarul biroului, apoi scoase dintr-o cutiuță o pastilă albă, o înghiți cu o gură de apă și zise rîzînd voios:

– Ca un nou născut! Putem merge!

Cînd ieșiră în fața primăriei, se opri, și privind în jur, îi dădu cîteva lămuriri de gazdă. Clădirea aceea, din stînga, cu etaj, e școala unde mai sînt probleme cu termoficarea, dar, oricum, musai pînă la începerea noului an școlar să fie rezolvată. El ascultă cu luare aminte vorbele scurte, limpezi ale primarului hotărîrea lui de a se face luntre și punte pînă în septembrie, și-i răsună în urechi clinchetul clopoțelului, freamătul de roi al copiilor, apoi totul se risipi și el se uită în cealaltă parte: Căminul cultural, terminat anul trecut, mai trebuia însă procurat mobilier, anumite lucruri pentru atragerea tinerilor, un aparat nou de proiecție, cel de acuma îi de pe timpul lui Stan și Bran, rupe filmul cînd ți-e lumea mai dragă, spectatorii vociferează.

– Mai mult ca sigur, continuă primarul, într-o lună, problema aparatului va fi rezolvată, mi-a promis unul nou-nouț directorul întreprinderii cinematografice, care mi-e prieten bun, a fost și el primar, știe cum merg lucrurile. Un băiat de aur, ținu el să mai adauge, a rămas același, cumsecade și modest, fără aere.

– Așa ar trebui să fim toți, dar, din păcate, nu pe puțini scaunul îi schimbă, de parcă l-ar fi moștenit de cînd-i lumea, prin testament, zise el, ținîndu-se alături de tînărul care, salutînd pe unii, răspunzînd la alții, cu voie bună în ochi și în vorbă, îi dădea scurte explicații despre oamenii și comuna lui.

Cînd ajunseră sus, în marginea satului, lîngă livada cu meri se opri spunînd:

– Asta a fost o treabă făcută cu cap, mai cu ani în urmă, locul era tare prăpădit, spini, pălămidă și laptele cîinelui; așa îi spunea, „Între spini”, și tot așa și azi.

– Nu știam că-i zice „Între spini”, dar parcă văd cum ne tîram noi ca șerpii printre ei și, Doamne, cîți nu s-au mai ridicat de aici...

– Sînt acolo, spuse umbrit primarul, acolo în partea cealaltă a livezii, putem ajunge una-două!

– Aș vrea mai întîi, își spuse el gîndul, să încercăm să găsim locul de care ziceam, apoi e vreme și pentru asta, mă pot duce singur; și așa ai zăbovit prea mult cu mine, cei de acasă te așteaptă cu prînzul pe masă!

Primarul nu mai stărui, înțelese că străinul ține să se ducă acolo singur, și, după o vreme, cu gînduri nerostite, se opriră pe partea cea mai ridicată a dealului cuprinzînd în lumina ochilor hotarul învrîstat de lanuri de porumb și floarea soarelui.

– Cam undeva pe acolo, pe la jumătatea drumului dintre noi și haltă era, zise el, arătînd vag cu dreapta întinsă; cam pe acolo, pare că așa mi s-a întipărit în minte.

Primarul îi indică un pîlc de salcîmi, mai în dreapta.

– Nu ar fi aceea...?

– Nu cred, spuse el, trecîndu-și degetele peste urmele vremii desenate pe bolta frunții; mai mult ca sigur că nu. Ce-i sigur, îi că era o tulpină de pom, nu știu ce anume, nu era vreme pentru asta, oricum coroana îi fusese secerată în acea zi...

– Atunci se schimbă problema, zise deodată primarul, iluminat de scînteia unei aduceri aminte. Da, așa-i – continuă acesta –, acolo a fost un păr sălbatec, eu nu l-am apucat, în schimb, îmi amintesc tulpina aceea, trecută parcă prin foc; a rămas acolo pînă acum patru-cinci ani în urmă, cînd, toamna, au trecut cu tractorul peste ea. Oricum, putem găsi locul unde a fost!

– Mi-ai luat, într-un fel, o piatră de pe inimă, zise el ușurat; se schimbă și locurile, nu numai oamenii...

Se uitară într-un fel anume unul la altul apoi porniră spornic la vale, el, cu degetele mari petrecute pe după curelele raniței, în urma primarului, care lăsase drumul apucînd pe o cărare, în lungul unei parcele cu trifoi.

ȘTEFAN CONSTANTINESCU: „Manifestație în fața Doftanei”

– Cam aici a fost, la răscrucea asta, spuse după o vreme primarul oprindu-se. Aici, aproape de capătul culturii de floarea soarelui, dacă vă uitați bine, se mai vede încă o ușoară ridicătură.

El își umbri ochii, cu palma streașină în bătaia soarelui, și privi atent unduirea pămîntului, așa cum i-o desena prin aer primarul.

– Așa ar părea, spuse el după o vreme, numai că... mă gîndeam, locul fiind cultivat, or fi trebuind anumite aprobări, de la cineva de mai sus, și arătă cu degetul.

– Nu-i mai nevoie de nimic, îl liniști primarul, se rezolvă pe plan local, atîta pagubă să fie! Numai aș avea o propunere: să veniți cu mine, să prînzim și, mîine, dis-de-dimineață, vă apucați de treaba propusă...

El îi mulțumi. Și zise:

– Poate vin în altă zi, după ce îmi termin treaba.

– Da, confirmă primarul, o luați pe aici printre meri cam trei sute de metri, nu mai mult.

Se despărțiră, cu vorbele negrăite, în strînsoarea mîinilor, în izvorul privirii și, el, rămas locului îl urmări o clipă pe tînăr cum cobora spre sat.

Se întoarse străbătînd livada «întracolo» cum îi arătase primarul și, cu tălpi grele ca piatra, intră pe o cărăruie năpădită de iarbă și cicoare, ce-l purtă spre un luminiș. Mai făcu cîțiva pași, apoi cineva, sau ceva îl înțepeni ca din senin locului și, cu ochii larg deschiși, ca înaintea unei arătări, cuprinse nămiți mulțimea crucilor de lemn, crescute în ogorul sîngeriu ce se ridica din margine de sat spre culmea dealului. Simți cum o răcoare adusă de vînt îi înfioră trupul; singură, palma dreaptă se ridică la tîmpla brumată și, așa însingurat, și, cu obraz de cremene, sergentul de altă dată își salută camarazii, umbrele prelungi ce veneau înspre el dinspre soarele ce poleia pămîntul cu ultimele raze din pragul înserării.

Se smulse după o vreme, spre primele rînduri de cruci începu să desprindă de pe ele nume și prenume, litere negre, unele abia se mai zăreau, altele de tot șterse de palma vremii, din loc în loc, „Soldat necunoscut”, și, iarăși, nume și prenume, unitățe din care făcuseră parte, sau numai un nume de unitate și nimic altceva.

Zăbovi un timp înaintea unui nume și gîndul îi aduse imaginea celui ce-l întruchipase: un fecior, înalt, deșirat, parcă cosea pășind, mereu cu chef de glumă și nepăsător, cel care suduind zdravăn le zise «Fraților, mi mult decît cu o moarte nu sînt dator!», și, așa a pornit de multe ori înainte, pînă aici, în apropierea haltei, unde se achită fără multe vorbe de datoria-i, în ploaia măruntă și fierbinte a unui obuz de brand.

Apoi, aliniate iarăși nume și prenume, bărbați fără vîrstă și, mai încolo, chipul mitraliorului companiei a treia, negricios și aspru «ca toți din părțile mele...», cum se mîndrea cu obrazul zilnic bărberit: «Se zice că un chip proaspăt ras, pune moartea pe fugă», sfîrșea el ridicînd briciul în aer.

Așa, uitat în picioare, ca un stejar în mijlocul unei păduri doborîte învăluit într-o lume de neguri și umbre care prindeau viață în jurul lui, stătu el, ca în afara timpului, pînă într-un tîrziu, cînd se desprinse anevoie și umbra lui cobori dealul în haina instelată a nopții.

Își așeză pe pămîntul cald ca o vatră un braț de trifoi și așa cu ranița sub ceafă, rătăci o vreme cu ochii deschiși printre scînteile de dincolo de marginile lumii, și, atunci, cînd cîte una cădea săgetînd bolta, lui se părea desprinsă din snopul unei rachete prevestitoare a încleștării ce avea să urmeze, cu ordine scurte, chemări, înjurături, sudoare, cu moartea călcînd peste viață, cu viața peste moarte cu vorbe amestecate: **«Dumnezeule, scapă-mă de aici!»; «copiii mei...», «mamă, de ce m-ai adus pe lumea asta...?», «sergent, rogu-te, trage-mi un glonte, ajută-mă să sfîrșesc odată!»,** cerul și pămîntul învîrtindu-se precum două pietre urîașe de moară ce măcinau lumea între ele..

De cu vreme, înainte de cele dintîi impuri ale dimineții, își pregăti el uneltele de trebuință, înfipse în mijlocul locului curățat o tulpină de floarea soarelui și începu să sape pămîntul într-un cerc gîndit de el. Lopata, cu coada scurtă, o simțea mică și ușoară ca trestia în palmele-i aspre; lucrul mergea însă cu spor și, cînd soarele se găsea deasupra lui, el intră în pămînt pînă la umeri, cu cămașa lipită de sudoare. Se săltă afară și se apucă să care pămîntul scos, umplînd cu el gropile drumului de hotar. Apoi, cînd termină și treaba asta, se așeză lîngă raniță, desfăcu legătura cu merinde și mîncă, pîine cu slănină și ceapă, aruncînd din vreme în vreme fărîmituri la oaspeții din juru-i, vrăbii sprintene și temătoare, cu ciocurile mici cît boabele de grîu.

Aproape că nu își dădu seama cum picioarele îl purtară iarăși pe calea întoarsă, printre lanurile de porumb și floarea soarelui, în sus, pe coasta dealului, pînă în marginea livezii cu meri, unde începu din nou să citească, ca într-un negru pomelnic, de acolo, de unde ieri întunerecul îi înnegură vederea, nume și prenume, unități, și, așa, cum intri din lumină în întunecime, într-o lume adîncă și mută ca oglinda unui ochi de munte, i se limpezeau chipuri tot mai înăsprite de urgia drumului, ce ducea spre arcul de triumf.

Pe undeva către mijloc, și în stînga cărării ce trecea prin mijlocul tăcutei oști, citi cu glas un nume și îndată, de după negrul literelor, se ivi ca o trestie verde silueta comandantului companiei lui. Învățător în viața civilă, cel dintîi dintre opt frați și o mamă rămasă de timpuriu să poarte pe umeri săi și treburile de bărbat în casă; îi trimitea întreaga soldă și rînduri cu cîte o vorbă bună pentru fiecare dintre frați, cu nădejdea în ceasul revederii, atunci cînd va duce la capăt ceea ce începuse în satul lui, școala ridicată pînă la acoperiș. Îi răsuna acum în urechi îndemnul «După mine, băieți, răzbim și de astă dată?»; și, așa mai departe, zile și nopți, mereu cu «După mine, băieți!», pînă aici, sub fruntea dealului, unde a rămas o clipă ca răstignit în norul de fum și pulbere ce-l invaluise.

– Dormi în pace, locotenente! murmură –, și simți nevoia să atingă cu palma brațul crucii, ca o mîngîiere tîrzie peste umerii tînărului comandant.

Cînd se reîntoarse la lucrul început, găsi acolo o parte din lemnele necesare, tăiate la lungimea spusă; primarul se ținuse de cuvînt și i le trimise cu o remorcă. Își scoase barda din raniță, și își trecu degetul mare al dreptei peste tăișul ei care scînteia.

A doua zi simți cum lopata nu mai înainta cu același spor ca în prima, cînd pămîntul, mai ales la suprafață, se lăsa ușor după ea; pe ce înainta, terenul devenea mai lutos, fierul se înfigea mai anevoie, trebuia silit cu greutatea trupului. Și aruncatul pămîntului afară devenea o problemă, atunci cînd el se adînci peste înălțimea brațelor și a lopeții. Potrivi cam pe la jumătate un brîu din patru scînduri, peste care așeză o altă, ca un fel de poliță, o încărca cu pămînt pe care apoi îl azvîrlea afară, peste gura rotundă a gropii.

Către prînz auzi un glas oarecum ciudat în preajma-i: «Noroc și bună treaba?» Se uită în sus și văzu profilată pe pata rotundă de cer fața osoasă a primarului. Apoi: «Nu știu dacă o fi bun lemnul adus, dar altul n-am avut!» spuse tînărul.

– Îi chiar potrivit, răspunse el, de acolo de jos, și, sprijinindu-se în lopată, apoi de scîndura pe care arunca pămîntul și iarăși în coada lopeții, se aburcă afară.

Primarul venise, sau poate era numai în trecere, cu o șaretă prăfuită, și calul, lăsat cu zăbalele în gurp, începu să pască iarba de pe marginea drumului.

– Nevastă-mea îi cam necăjită că nu v-am luat dumineca la prînz, zise acesta strîngîndu-i palma ștearsă în grabă de lut cu o frunză de floarea soarelui.

– Spune-i mulțam din partea-mi, dar am chibzuit că-i mai potrivit să rămîn aici pînă îmi isprăvesc lucrul început; apoi, om mai vedea, oricum, vremea-i înainte...

Primarul zîmbi, cunoscîndu-i parcă dinainte răspunsul, și urcă pe bancheta șaretei îl întrebă dacă-i mai lipsește ceva.

– Totul îi cum trebuie, mulțam, zise el, și rămase pe marginea drumului pînă cînd șareta cu calul îndemnat la trap dispăru printre verdele porumbului.

Își reluă lucrul, cărînd mai întîi pămîntul scos, apoi apucă barda și încrestă dulapii la capete în formă de coadă de rîndunică. Cînd umbrele începură să se lase, își orîndui sculele și porni într-un ocol pe lîngă pîlcul de salcîmi cu cuiburi de țarci și alte zburătoare, cu mușuroaie de furnici, și țesături subțiri ca mătasea agățate cu viclenie printre crengi. Simțea acolo locul mai prietenos sub tălpi, băga de seamă unde recolta se arăta mai bună ori mai rămasă în urmă: îi păru că pînă și căprioarele, cu picioarele ca crenguțele subțiri de alun, se uitau mai blînd spre el, ca la unul de-al hotarului, iar fluierul dinspre haltă îl lua ca pe un salut cunoscut la acele ceasuri. Numai însingurarea crucilor de lemn îl atrăgea precum un vîrtej, într-o altă lume, se mișca aevea odată cu ea, înlăuntrul cu luciri de ochi fără somn.

„Necunoscut”, „Necunoscut”, „Necunoscut...”: nimic nu i se părea mai fără de început și fără de sfîrșit decît acest **cuvînt-necuvînt**, lespede pe veci căzută pe UNUL, care a răspuns la un nume, UNUL, cu cugetul său, lume într-o lume, aninată aici între pămînt și stele!

«Poate or fi servanții tunului de cîmp», care, în dreapta lui, se mistuiseră în aprigă lumină, tunet și fum de apocalips... «poate ei, poate alții, cine știe...» – își spuse –, mai făcînd cîțiva pași prin brazda dintre răsadurile pustii, rătăcit ca într-o pădure învăluită de negură, cu nădejdea unei lumini ce trebuia să apară, un semn măcar să-l ducă mai departe. Încercă să închege din negrul cîtorva litere rămase un nume, sub care scria ceva... «Dacă ești tu, dacă e altul, ușoară să vă fie țărîna! ați legat cu viața luminare în palmă, de atîtea ori mîinile morții de fier, pentru alții, pentru mine, dar nu și pentru voi!».

Cînd reveni, tîrziu, văzu în lutul încă moale urmele unor tălpi mici și înguste, iar lîngă raniță, un fel de tăbliță cu trei flori de ochiul boului și un bilet de film pentru a doua zi seara. Înțelese totul cînd citi în literele apăsate cu degetul în lut: «Trei copii».

«Florile pămîntului», gîndi el cu fruntea limpezită o clipă după cum avea chibzuită împărțeala timpului, și apucă iarăși barda între palme.

Lumina zilei următoare se prelungi ca o aripă albă peste el în adînc, cînd simțea la încheieturi opintirea lopeții într-un strat de pietre albe, mărunte la început, cît ouăle de gîscă mai apoi, fierul izbit scînteind ca amnarul în muchea cremenei.

Auzi într-o vreme huruind pămîntul, în jurul lui, căzu țărîna peste el, fără să știe cum se ghemui cu mîinile la cap, și, undeva, în preajmă, pocniră lemne unele de altele. Înțelese atunci despre ce era vorba și strigă de jos „mulțam” cînd văzu în petecul de lumină o mînă întinsă ce flutura o bască a salut. Apoi, cînd larma tractorului se prelinse în pămînt, îl împresură iarăși tăcerea, singurătatea. Cînd craiul zilei își împrăștia pieziș snopul aurit de raze, se regăsea și el în mulțimea umbrelor prelungi, cu centura strînsă peste mijloc, tăișul ochilor scînteind sub streașina căștii, cu negură și umezeală în suflet, cu floarea însîngerată a victoriei, cînd aproape parcă de vîrful degetelor, cînd îndepărtată ca o stea.

«Alături și în veșnicie...» – cugeta el, întrezărind ca printr-o rece ceață pe elevul cu termen redus, posomorît că nu-l luase la aviație, iar lîngă el pe **„mustăciosul companiei”**, scormonitor de cărbune cum își spunea.

Mai departe, pe același rînd, dădu cu mîna la o parte trandafirii sălbatici, de pe semnul împlîntat între hotarul luminii și al necunoscutului, și simți un fel de strînsoare în gît citind un nume și două prenume: «Gemenii din compania de mitraliere..., da, ei; feciori ca doi brazi; ce negru soroc de viață și de moarte!» și potrivi cu grijă, mai adînc în pămînt, lemnul ros de dintele vremii. În aceeași margine, în umbra de soc, cel cu porecla de **«bufetul companiei»**, argint viu din capitală; în raniță și prin buzunarele adînci, tutun, foițe, țigări de soi, o sticlă, două, cu **leac bun pentru sufletele aspre.** Își nota într-un carnețel, comenzile, conștiincios ca un contabil. «Dorește careva un tanc inamic? strigă el în glumă, cu creionul la ureche –, îl dau cu kilogramul, cu credit chiar pe termen lung, transmisibil în caz de Doamne ferește!» Vorba aruncată i se potrivi cu fapta, într-o clipă blestemată, aici, în dreapta haltei, sub linia ferată, îndată ce aruncă o legătură de grenade, trăznete ce înflăcărară namila intrată ca un tăvălug peste ei. **«Trage-mi un cartuș, sergent, nu-i mai nimic altceva de făcut! Beți și fumați ce mai am în raniță, și pentru sufletul meu...»...**

Cînd, prins de înserare, dădu să coboare dealul, auzi dinspre sat o muzică împrăștiată de difuzor, apoi pocnituri și un glas ca dintr-o pîlnie de tablă ce anunța ca peste un sfert de ceas va începe filmul, „anglo-franco-american, cu cunoscuții actori.... – nu-i spunea nimic numele lor, – „ultima proiecție!” El își aduse aminte de biletul ce-l primise, și văzu în cărarea dinaintea lui urmele tălpilor mici și semnătura **«Trei copii»**.

– «Cere ploaie!» – zise atingînd din mers cu palma foaia aspră a porumbului și, în jurul lui, ca puzderia de stele, răsărea țîrîitul somnoros al greerilor.

Se opri din lucru cam la aceleași ceasuri ca în celelalte zile, se curăță de sudoare și pămînt, apoi, cu umbra trupului alungită înainte, călcînd la deal peste ea, intră pe poarta pustiului, numai de el știută.

Îndemnul din lăuntru îi purtă palma pe semnul de la căpătîiul zburătorilor, elicea înfiptă ca o cenușie aripă în pămîntul uscat. Și iarăși nume și prenume, unități, cifre, ori nici o urmă pe umerii crucilor, și, acolo, în colțul cel mai de sus, în dreapta, gornistul regimentului său: scurt și viguros, ca rupt din piatră, cu buzele proptite în inelul muștiucului. **«Deșteptarea, soldați..., Încolonarea, soldați..., Noapte bună, soldați...»** Undă rece de înfiorare îl străbătu văzîndu-l în fuga unei clipe cu trompeta lucind ca aurul, și-n spatele lui, pădurea tînără răsărită, **infanteriști, artileriști, echipaje de care de luptă, geniști** –, cu pasul răsunător de uriașă tobă și inimile bătînd ca bronzul clopotelor, acoperiți de flori și lacrimi, trecînd primii arcul de triumf.

«Aici, aici, topit în plumbul acestei lumi, trebuie să fie și el», își spuse într-o vreme purtîndu-și degetele prin asprimea obrazului.

Ochiul zilei îl zări ieșind cu vestmintele năclăite de ultima povară de mil scos din adîncul curățat și, fără răgaz, începu să clădească într-un fel de cerc lemnele cioplite, apoi deasupra pămîntului, pînă la brîu, le așeză în formă de pătrat, după semnele încrustate cu barda. Curăță de jur-împrejur, și rostui cu grijă pietrele rotunde, anume lăsate de o parte, așezînd între ele smocuri de iarbă măruntă.

Tîrziu, în tăcerea argintată a hotarului, o boare ușoară învălui apa din vadra de lemn, ce o ținea ca pe un potir între palme, și, în unduirea ei, văzu strălucind de limpezime ochii celui căutat, cu numele și prenumele ascunse în muțenia pămîntului, în ziua aceea cu lumina ca o uriașă oglindă spartă de aspra mînie. De aici, de sub fruntea dealului, adormit acuma în bătaia razelor de lună, a pornit el neașteptat înainte, cu ochii larg deschiși și brațele ridicate spre cerul învolburat **„Opriți, opriți! eu sînt Vestitorul păcii, eu aduc curcubeul ei...”.**

Aici îl găsi, lîngă părul sălbatec, ca o albă aripă însîngerată, se aplecă din fugă asupra lui, îi prinse între palme obrazut tînăr, prea tînăr. Un tremur scurt îl străbătu o clipă, el îi lasă pleoapele peste ochii nedumeriți, cu tulpina părului sălbatec în lumina lor «dormi liniștit, așteaptă-mă, de aici, într-o zi, va țîșni apă vie, să-ți răcorești setea în limpezimea ei!» și, cu fierul încins în palme, se aruncă înainte, în iadul din fața lui, cu rănile adînci ale pămîntului și ale lumii dezlănțuite ce-l înghițea și pe el.

POEȚII CÎNTĂ PATRIA – PARTIDUL

Damian Ureche

CÎNTEC ELIBERĂRII

Pe țărmul vremii bate-un alizeu,
Oștile soarelui intră în sîngele meu.
Istorie înlăcrimată, iată, memoria,
Îți saltă pe umeri lupta și gloria,
Sub cupola seninului și licărul ploilor,
Iată-nălțăm monumentul eroilor,
Din marmură, din vis și cuvinte,
Din bronzuri de vară fierbinte,
Cînd viața se-ntinde pe trainici pilaștri,
Pămîntul eroilor rodește spre aștri,
Un cîntec pe fruntea cascadelor arde
Cînd August se-aprinde-n stindarde.

Al. Jebeleanu

FRUMUSEȚI

Oriunde-și sună țara-n bolți secunda,
Îmi știu stăpîne visul și condeiul,
Etern carpatic oglindește unda,
În sol pietros mi-e adînc înfipt temeiul.

Văpăi purificate mi se-ascund,
Arome, și culori, și rezonanțe...
Din rodul cu obraz suav, rotund,
O frumusețe nouă să se înalțe!

Dinamic August ne îmbracă-n soare,
În crezul tinereții ne-nveșmîntă,
Pisc și unealtă, seva îmi cuvîntă.

Da, patria mi-o vreau mereu frumoasă,
În plaiul mioritic și-n viitoare,
În ceasurile omului de-acasă!

Ion Mărgineanu

ȚARA S-O CÎNȚI

Țara s-o cînți în dulce grai
Cum doar iubirea poți s-o cînți
Adevărată și fierbinte
Lăsată-n sînge de părinți.

Să-i cînți lumina, mîndrul plai
Cum numai ea prin fii se cîntă;
Aleasă, caldă moștenire
Că Țara-i hrana ta cea sfîntă!

Lucian Bureriu

POPORUL ÎȘI ESTE ELIBERATOR

Istoria ni-e una, născută din granit
Și rod al trăiniciei unui unic destin;
În neclintire veche AICI am dăinuit,
În suplă consonanță cu vremile ce vin.

Poporul și-e sorginte și eliberator,
Din interior, ca lava croindu-și țel și drum.
Milenii de cultură în falduri l-înfășor;
De-aceea are lumii ceva de spus, acum,

Avînd criteriu cinstea și munca, hărnicia.
Înțelepciunea, cîntul și strămoșescul DOR.
Pe drumu-i propriu speră, creează
România;
Poporu-i e sorginte și eliberator.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 26 august

8,45 Gimnastica la domiciliu. 9,00 Tot înainte! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Săgeata neagră. 10,00 Viața satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. Album duminical. 13,05 Umor și muzică. 14,00 Desene animate: Woody, ciocănitoarea buclucașă. 14,25 Spectacolul lumii. 16,20 Telesport. 17,55 Calvarul. 18,45 Cei patru M: Un vis posibil. 19,00 Telejurnal. 19,15 Permanenta redescoperire a României (XI). 19,55 Plai de dor. 20,30 Filme documentare. 20,50 Clubul tineretului (rel.). 21,40 Telejurnal. Sport.

LUNI, 27 august

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Priorități în economie. 19,30 Reportaj de scriitor. 19,55 Poldark. 20,45 Cadran mondial. 21,05 Rezonanțe pe portativ. 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 28 august

9,00 Cenaclul literar. 9,30 Muzică populară. 10,00 „Calvarul” (rel.). 16,00 Telex. 16,05 Din tainele meseriilor. 16,25 Almanah pionieresc. 16,50 Din țările socialiste. 17,05 Bijuterii muzicale. 17,30 Consultații medicale. 17,45 Păsări de pe grinduri. 18,05 Efigii lirice. 18,25 Revista social-politică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Alo, 055! 19,40 Muzică ușoară. 20,05 Teatru. „Nunta lui Figaro”. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 29 august

16,00 Telex. 16,05 Calificarea în domeniile prioritare ale județului. 16,25 Arii din operete și canțonete. 16,45 Corespondenții județeni transmit... 17,05 Tragerea pronoexpres. 17,45 Din muzica și dansurile popoarelor. 18,00 Atenție la... neatenție! 18,20 Festivalul național „Cîntarea României”. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Dialog despre viitor. Proiectele de documente ale Congresului al XII-lea al P.C.R. 19,30 Noi, femeile. 20,00 Telecinemateca: „Campionul” (american). 21,35 Telejurnal.

JOI, 30 august

9,00 Sinteze recapitulative. 9,30 Film serial. „Dallas – Ewing Oil Company” (rel.). 16,00 Telex. 16,05 Monumente ale Eliberării. 16,25 Itinerare turistice. 16,50 Tragerea de amortizare ADAS. 17,00 Reportaj pe glob. Malayezia. 17,35 Program de cîntece. 17,55 Medalion. 18,25 Căsuța poștală TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Muzică ușoară românească. 19,50 Ora tineretului. 20,40 Film TV: „Fiesta mexicană”. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 31 august

16,00 Telex. 16,05 Școala contemporană. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 P.C.R., arhitectul vieții noi (III). 19,50 Orizont tehnico-științific. 20,20 Estradă estivală. 21,05 O artă pe măsura timpului nostru. 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 1 septembrie

8,30 Muzică de promenadă. 8,45 De pretutindeni... 9,10 Emisiune muzicală. 10,00 Poldark (rel.). 10,50 Matineu de vacanță. 11,15 Telecinemateca (rel.). 12,50 Concert de prînz. 13,50 Un fapt văzut de aproape. 14,10 Melodii populare. 14,40 În ritmurile muzicii ușoare. 15,35 Agenda cultural-artistică TV. 16,05 Libia. 16,30 Stadion. 17,45 Clubul tineretului. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Teleenciclopedia. 20,00 Film serial „Dallas – Ewing Oil Company”. 20,50 Varietăți... de sîmbătă seara! 21,40 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

ÎNTÎLNIRE CU GENERALUL LT. ÎN REZERVĂ MARCEL OLTEANU

În salba de bătălii, nestemate ale marii epoci din august 1944, cele desfășurate în zona Bucureștilor ocupă, desigur, un loc deosebit, atît sub raport politic cît și militar. Bătălia de la București a început în nota exprimată deosebit de clar de Directiva operativă dată de Marele Stat Major: „Acțiunea militară trebuie să fie fulgerătoare, în scopul de a exploata surpriza inițială". În bătălia Bucureștiului hitleriștii au angajat în faza de început 8.000 de militari în interiorul orașului și aproximativ 6.000 de militari în triunghiul Otopeni-Străulești-Ștefănești, la nord de oraș. Comandamentul român dispunea în oraș de aproximativ 7.000 de militari, iar la nord de acesta de o seamă de subunități și formațiuni care erau în măsură să angajeze inamicul de la nord de Capitală. În lucrarea intitulată „România în războiul antihitlerist" se arată: „Pentru a veni în ajutorul trupelor sale din București, în dimineața zilei de 24 august ora 6,30 comandamentul hitlerist a trecut la atacarea Capitalei dinspre nord, au fost concentrate în grabă în zona de nord a Capitalei s-a evidențiat Regimentul de gardă călare, comandat de colonelul Marcel Olteanu"...

Mergînd pe firul evenimentelor istorice, am vizitat la locuința sa pe fostul colonel Marcel Olteanu, astăzi general în rezervă, care păstrează în ținuta și comportamentul său demnitatea militarului de carieră. Ne-a răspuns cu multă amabilitate la o serie de întrebări.

— *Tovarășe general Olteanu, lucrările de istorie apărute în anii noștri menționează că în cadrul desfășurării evenimentelor din august 1944 pentru curățirea Capitalei de trupe hitleriste, în zona de nord a orașului și în special în apropierea aeroporturilor Băneasa, Otopeni și Pipera s-au purtat lupte grele, în cursul cărora prezența dumneavoastră în calitate de comandant al Regimentului de gardă călare am dori s-o cunoaștem mai detaliat.*

— Eram colonel și comandam Regimentul de gardă călare, care fusese rînduit de strajă la porțile de miază-noapte ale Capitalei, cu ordinul să împiedic cu orice preț intervenția forțelor hitleriste din afara orașului. În același timp regimentele II Călărași și IV Roșiori, sprijinite de formațiuni de luptă patriotice urmau să lichideze trupele hitleriste din interiorul Bucureștiului.

— *Care era situația trupelor hitleriste în zonă?*

— După toate informațiile ce le dețineam, dușmanul, pe care trebuia să-l înfruntăm, era mult superior ca forțe și tehnică și se găsea concentrat în spațiul acoperit ce cuprindea satele Băneasa, Tunari, Otopeni, precum și pădurile și aerodromurile din zonă. Pentru a pătrunde în București inamicul dispunea de trei comunicații și anume: Tunari-Herăstrău, Otopeni-Băneasa, și Mogoșoaia-Străulești.

— *Cum a fost amplasat regimentul de gardă călare avîndu-se în vedere misiunea ce-i fusese încredințată în acel moment al apărării Capitalei, tovarășe general?*

— În situația tactică dată, în raport cu poziția hitleriștilor, au fost interceptate de noi toate direcțiile de atac ale inamicului, eu instalînd regimentul în apărare la sud de lacurile Băneasa și Herăstrău, obstacole naturale tari și foarte greu de trecut, care canalizau eforturile atacatorilor către cele trei puncte obligate, de trecere adică, spre podurile de la Herăstrău, Băneasa și Străulești, unde instalasem baricade solide apărate de tunuri antitanc. Au fost constituite, în acest fel, trei detașamente, majoritatea forțelor apărării fiind destinate tocmai apărării podului de la Băneasa.

— *Ce a determinat această opțiune în adoptarea planului de apărare a zonei?*

— Ne-am orientat astfel pe considerentul că hitleriștii, hotărîți să pătrundă cît mai repede în Capitală, vor alege drumul cel mai scurt, adică autostrada Ploiești-București. Poziția de rezistență a regimentului, instalată pe rambleul căii ferate București-Constanța, domina cîmpul de luptă și permitea concentrarea focului apărării asupra podului pe liziera de sud a satului Băneasa și-n lungul autostradei, pînă către aeroport.

— *Cînd au început ostilitățile?*

— În jurul orei 6,30, pe data de 24 august elementele noastre de cercetare ne-au semnalizat o importantă coloană motorizată ce debușa din pădurea Băneasa și se îndrepta pe autostradă spre București. Coloana, a cărei mișcare era însoțită de uruitul motoarelor mașinilor se scurgea spre noi, precedată de un tun greu antiaerian de 88 mm ajungînd în porțiunea nordului podului de la Băneasa. Comandantul detașamentului „Băneasa" a putut să vadă înșiruite pe autostradă 25 de mașini grele ale hitleriștilor încărcate cu armament și muniții, primele 5 mașini remorcînd tunuri anticar de diferite calibre. Somați să se oprească la bariera dinaintea intrării pe pod, hitleriștii au replicat că din ordinul Führerului vor pătrunde în capitala României cu sau fără voia românilor. Ei au început angajarea tunului greu și a primelor autovehicule blindate pe pod.

— *Care a fost reacția apărătorilor podului?*

— Căpitanul Riureanu, cu degetul pe trăgaciul pistolului-rachetă aștepta tocmai momentul declanșării focului cînd deodată văzduhul a răsunat de tunetul unei rafale de tun anticar, ofițerul apăsînd și el pe trăgaci, declanșînd focul cu toate gurile de foc ale detașamentului românesc. Sergentul Virtosu ordonase ochitorului tunului românesc deschiderea focului.

— *Este oare același care ne apare în fața unui tun fotografiat, imediat după luptă, la podul Băneasa? Mai trăiește acest sergent Virtosu?*

— Era un oltean îndrăcit care nemaiavînd astîmpăr a declanșat focul spunîndu-i ochitorului: — „Predescule, azi vom ochi ca pe vremea lui Mihai Viteazul"; în adevăr este cel din fotografia la care vă referiți, este sergentul Virtosu el mai trăiește. El a continuat atunci focul, lovind în plin giganticul tun german care se apleacă într-o rînă pe Herăstrău.

— *Cum s-a manifestat pe aliniamentul de la Băneasa prezența formațiunilor patriotice?*

— În sprijinul unităților militare care luptau în zona Băneasa, Comandamentul formațiunilor de luptă patriotice a trimis detașamente înarmate. În prima jumătate a zilei de 24 august au sosit aici muncitori de la Atelierele S.T.B. și din alte întreprinderi și au ocupat o poziție pe rambleul căii ferate, de ambele părți ale podului C.F.R. din fața intrării în Băneasa. Subunitățile militare din acest sector, ajutate de muncitori, au respins mai multe contraatacuri date de hitleriști și au trecut apoi la atac pe direcția pădurii Băneasa, provocînd inamicului pierderi grele.

Herbert RABINOVICI

MEMENTO

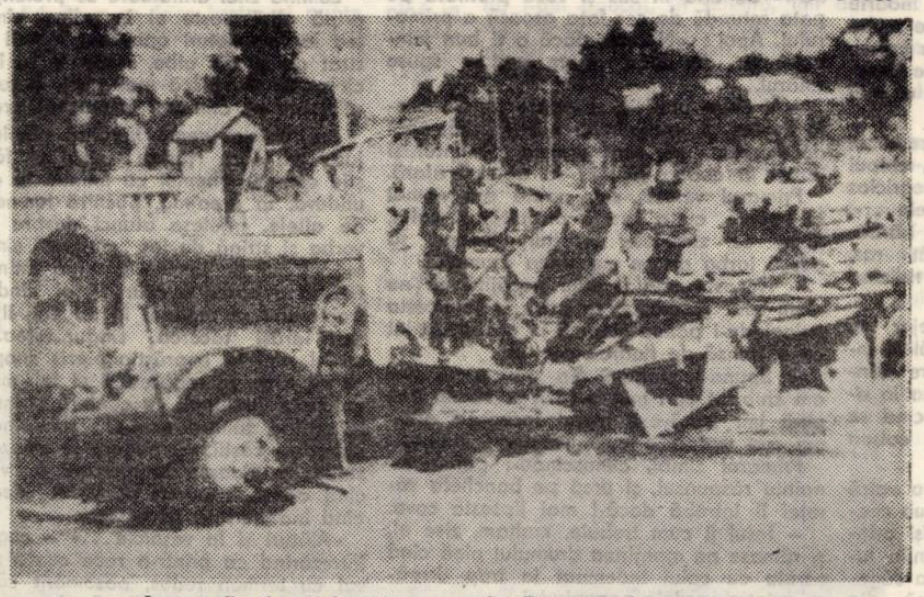

Aspect din timpul luptelor pe podul Băneasă. August 1944

Știința și tehnica românească la un înalt nivel

Un punct distinct pe ordinea de zi a celui de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român îl constituie dezbaterea și adoptarea *„Programului-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000"*. Aceasta atestă încă odată rolul important pe care partidul îl acordă științei și tehnicii în realizarea politicii sale de dezvoltare economico-socială a României socialiste.

Politica de creștere a rolului și de dezvoltare tot mai puternică a științei și tehnologiei este legată de gîndirea novatoare a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU. Proiectul programului cercetării științifice a fost elaborat din inițiativa și sub conducerea nemijlocită a secretarului general al partidului, care a formulat cerința ca cercetarea științifică și ingineria tehnologică să premeargă și să orienteze planurile de dezvoltare economico-socială și să ofere baza de soluții tehnice și economice pentru realizarea acestora. La plenara C.C. al P.C.R. din iulie a.c. tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU a definit astfel sarcinile cercetării științifice: *„Următoarele două decenii se vor caracteriza printr-un puternic avînt al științei tehnicii și tehnologiilor noi, de înaltă productivitate. Pornind de la aceasta, este necesar ca România să asigure dezvoltarea intensă a întregii activități științifice și tehnice, preocuparea pentru crearea de noi tehnologii. Pe această cale se va asigura o bază trainică, din toate punctele de vedere, pentru înfăptuirea Programului partidului de făurire a societății socialiste multilaterat dezvoltate și de înaintare spre comunism"*.

Programul-directivă de cercetare este conceput să se desfășoare în trei etape — 1985, 1990 și 2000 — și urmărește să asigure, pe de o parte, soluțiile științifice și tehnologice necesare realizării prevederilor cincinalului 1981—1985, a transpunerii în viață a orientărilor pentru cincinalul 1986—1990 iar, pe de altă parte, să se creeze soluțiile științifice și tehnologice, dezvoltările în perspectivă pînă în anul 2000, ale diferitelor sectoare ale vieții economico-sociale. În Program sînt cuprinse toate domeniile activității de cercetare, de la științele tehnice și științele fundamentale, la cercetarea economică, științele sociale și politice, istorie, teoria și istoria artei, literaturii și lingvisticii. Programul își propune o amplă muncă novatoare în toate domeniile, inclusiv în cel al științelor economice și sociale și nu repetări a ceea ce există, a ceea ce este deja hotărît. Numai așa se poate ține pasul cu uriașele descoperiri care au loc în lume și va crește contribuția științei și tehnicii românești atît la progresul societății noastre socialiste cît și al științei și civilizației mondiale.

Prevederile Programului-directivă se integrează în strategia dezvoltării economico-sociale a țării stabilită de conducerea partidului, urmărind să asigure în mai mare măsură fondul științific și tehnologic pentru: dezvoltarea bazei de materii prime și energie, inclusiv punerea în valoare a unor zăcăminte naturale cu conținut scăzut de substanțe utile, a noi surse de energie și reciclarea deșeurilor; reducerea consumurilor de materii prime, materiale, combustibili și energie, concomitent cu creșterea gradului de valorificare a acestora; sporirea gradului de tehnicitate a mijloacelor de producție și introducerea pe scară largă în economie și în viața socială a electronicii, informaticii, automatizării; creșterea productivității sociale a muncii, sporirea calității și competitivității produselor; folosirea intensivă a fondurilor fixe, a întregului potențial productiv; creșterea calității vieții.

Programul-directivă acordă atenție cercetărilor interdisciplinare. La nivelul actual, cerințele științei nu se mai pot soluționa de un om, de un institut izolat, ci într-o interdependență strînsă a diferitelor discipline științifice, între forțele din institute și din învățămînt, o interdependență strînsă între cercetători și masele de oameni ai muncii. Sînt prevăzute măsurile care să conducă la dezvoltarea bazei materiale a cercetării științifice. În perioada 1981—1985, fondurile de finanțare vor crește cu circa 50% față de cele alocate în 1976—1980. Dotarea unităților de cercetare și inginerie tehnologică, se va asigura în cît mai mare măsură din producția internă. În 1985 vor lucra în unitățile de cercetare circa 245 mii de persoane, din care 81 de mii cu studii superioare. În acest fel, numărul specific de cercetători, proiectanți și specialiști cu studii superioare se va situa practic, la nivelul multor țări dezvoltate din punct de vedere industrial.

LIMBĂ ȘI STIL

PATRIE

În fondul de aur al vocabularului românesc se rînduiește, de bună seamă, *patrie*, cu sinonimele sale *glie, moșie, pămînt, țară, vatră*. Fiecare dintre aceste cuvinte răspîndește, în jurul său larg, mireasma istoriei, evocînd lungul alai al generațiilor, cîte s-au perindat pe pămîntul Mioriței, ca tot atîtea verigi ale unui puternic lanț...

Patrie este un neologism latino-romanic, pe care îl regăsim, sub forme foarte asemănătoare, uneori identice, în franceză *(patrie)*, italiană *(patria)*, spaniolă *(patria)*. Mi se pare cît se poate de semnificativ faptul că, în latină, cuvîntul a avut, inițial, valoare adjectivală *(patrius, patria, patrium)*, fiind derivat de la substantivul *pater, patris* „tată", „părinte" și însemnînd, ca atare, „părintesc", „strămoșesc". Cu acest sens lexico-gramatical, el s-a încadrat, de la început, în expresia *terra patria* „pămînt strămoșesc". Cum se întîmplă, nu o dată, în asemenea cazuri, cu timpul, substantivul (în speță: *terra*) a căzut, iar adjectivul *patria*, pînă atunci determinant pentru *terra*, s-a substantivizat. Tot așa s-a „desprins", ca substantiv, *tricolor*, din expresia, mai veche, *(steag) tricolor*: „Spună lumii large *steaguri tricolore*, / Spună ce-i pămîntul mare, românesc" (Eminescu).

În lumina discuției de pînă acum, *patrie* vădește o izbitoare asemănare de structură cu străvechiul *moșie*. Mă refer, desigur, la *unul*, numai, din sensurile cuvîntului, acela arhaic, prin care *moșie* — derivat de la *moș*, din fondul preroman, autohton — devine sinonim cu *țară, patrie, pămînt, vatră, glie*: „N-avem oști, dară *iubirea de moșie* e un zid / Care au se-nflorează de-a ta faimă, Baiazid!". Regăsim ecouri ale versurilor eminesciene în nobilele cuvinte ale lui Vasile Pârvan, lăudă Patriei și vitejilor ei, căzuți în primul mare război: „Ci în noaptea adîncă a suferințelor tale, vitejii tăi au clădit zid pînă la cer, cu piepturile lor tinere pe granițele bătrînei Moldove. Și dușmanul n-a putut trece mai departe". „Inima lor ardea de dorința de a-și da viața pentru patrie", citim în „Români supt Mihai-Voievod Viteazul", aceste pagini din „sfînta carte unde se află înscrisă gloria României", potrivit cuvintelor lui Bălcescu însuși. „Nu poți lua *patria* cu tine, pe tălpile pantofilor" — ar fi spus Danton celor care-l îndemnau să ia drumul străinătății, ca să-și cruțe viața. Căci: „Ubi *patria*, ibi bene", — nu invers! „Am căutat mereu / Umbra genelor / Pe un obraz... / Numai tîrziu am găsit-o. / *Aci, în patria mea, la semnința mea*" (Blaga).

Din sentimentul apartenenței și al dependenței față de glia în care „drepte dorm" oasele celor duși și din ale cărei daruri trăiesc și vor trăi cei vii, s-a zămislit expresia *Patria-mamă*, cu profunde și prelungi ecouri în sensibilitate. Relația inerentă a fost răspicată de I. Budai-Deleanu: „Lui e *patria* ca *dulce mamă*, / Iar el *patriii* ca *s-un băiat*".

Patrie, glie, moșie, pămînt, țară, vatră: cuvinte la a căror simplă spunere, bătăile inimilor noastre se întețesc.

G. I. TOHĂNEANU

CONTEMPORANII - ANUL 35

ÎN AUGUST IEDERA DE FOC...

Nu mi s-a întîmplat pînă acum niciodată să trec pe lîngă vechea oţelărie şi să nu intru. Să nu-l caut pe negriciosul acela scund, cu ochii pironiţi în cuptor, parcă pipăind cu privirea însăşi inima oţelului, fierbinte, care te încearcă întocmai unei mari iubiri, cu proba ei de foc. Imi făcusem o obişnuinţă să trec pe la Siemens Martin, pe scurt O.S.M., chiar după ce se pensionase Ilie Linţu, Eroul Muncii Socialiste, cel care mi l-a recomandat pe negricios, atrăgîndu-mi atenţia să nu mă las înşelat de aparenţe, pentru că nici statura impunătoare, nici certificatul de bună purtare în clasele primare nu te fac un bun oţelar, dacă nu eşti. Şi negriciosul era. Acum, cînd am auzit cuvîntul demolare, cu referire precisă la Oţelăria cea veche, simt parcă o strîngere de inimă. Se poate demola o casă, dar focul viu, întreţinut cu sudoare şi pricepere, cu auzul încordat şi în somn, cum mi-a spus Ilie Linţu, spre ceea ce se întîmplă acolo, în cuptor, focul acesta poate fi el demolat? Imi reproşam graba cu care am trecut pe lîngă un fenomen, fără să-i acord atenţia cuvenită, faptul că nu m-am dus să-l văd nici măcar pe prim-maistrul Dumitru Firu. El m-a dus prima dată pe platforma nouă, încă pe cînd aceasta nu era decît nişte piloni uriaşi, înfipţi în fosta albie a Bistrei. Aici, la Oţelu Roşu, rîul, despre care am auzit cîntîndu-se „Bistra nu e apă rară / E istorie şi ţară", a fost „îndreptat" spre o altă albie, pentru a face loc oţelului cel nou.

Aşa se întîmplă faptul că trecem azi, fără remuşcări, pe lîngă vatra unde focul arde nestins de peste 170 de ani. O imagine vie ne captează, ne soarbe, ne ia ochii, cum s-ar spune.

Era în toamna lui 1971. Acel an de har, piatră de hotar. Atunci secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, le-a spus locuitorilor că Oţelul Roşu este destinat a deveni un modern centru al siderurgiei româneşti. Vestea venea ca o năframă albă, prin care viitorul făcea semne de chemare şi grăbire. Era în toamnă, cînd se culege rodia şi se seamănă grîul, atunci cînd în brazda tradiţiei s-a pus sămînţa oţelului nou, electric, cu turnare continuă, primul de acest fel din ţară şi din sud-estul Europei. Iată vocaţia „avangardistă" a acestui centru cu vechi tradiţii siderurgice.

Intr-un scurt răgaz, după ce l-ai ascultat pe subinginerul Emil Andrei, care şi-a luat nevastă de la Sarmisegetuza (o, ce rezonanţă a locului!) cînd nu te mai laşi copleşit de jocul de lumini, cînd pocnetul electrozilor nu te mai asurzeşte, faci şi asemenea remarci, privind saltul de la oţelul tradiţional la cel electric. Intre timp, începe să funcţioneze şi maşina de turnare continuă. Patru fire curg frumos din acelaşi caier. Parcă ar fi patru rîuri de foc, pornind din acelaşi izvor. Sau patru fraţi plecaţi în lume din ograda aceluiaşi gospodar.

După ce îşi termină treaba la una din oalele de turnare, ştergîndu-şi mîna de funingine, cu un gest reflex, pentru a ţi-o întinde, maistrul principal Alfred Schwerin se arată dispus să-ţi dea şi alte detalii despre ce înseamnă oţelăria electrică pentru oraş, pentru oamenii lui. Saltul este de puterea evidenţei. „Nu mai putem să ne comparăm mereu cu ce-a fost. Concepţia omului, în această nouă situaţie, trebuie întoarsă cu 180 de grade. Trebuie să ne confruntăm cu ceea ce devenim noi înşine".

Pentru ca maşina de turnare nr. 1, pe care am văzut-o la lucru, să se comporte bine, trebuie ca toţi s-o determine să-i asculte. Să se comporte ei înşişi ca nişte adevăraţi „educatori". Iată de ce directorul Antonică Dijmărescu, fost la începuturi muncitor, te îndeamnă oricînd să vorbeşti despre oţelari. In afară de cei cu experienţă — şi mă refer la Paul Iorgoni, Alfred Schwerin, Iacob Coroboaie, mai sînt şi dintre aceia care n-au ştiut înainte ce-i oţelul. Oameni care, după schimb, în timpul liber, merg şi azi la cositul fînului sau la scosul cartofilor.

Dar mai întîi a fost, acum patru ani, un august, la secunda zero. Noaptea de 23 spre 24 august 1975. Prima şarjă a oţelului electric voia parcă şi ea să omagieze sărbătoarea ţării. La elaborare erau Dumitru Firu, Ion Dicu, Mihai Sfia, Trandafir Jivan. Lui Coriolan Marconescu, Alfred Schwerin, Vasile Manolea şi Ion Gaşpar le-a revenit răsunderea şi bucuria de a turna prima şarjă electrică. Mai erau acolo activişti de partid, ziarişti, care ţinuseră să fie martori la eveniment: secunda zero a oţelului electric.

Acum, cînd evenimentul a rămas în urmă, reimprospătîndu-se cu fiecare nouă şarjă, totuşi, directorul modernei platforme, Constantin Cristescu, mă cheamă în hală „să mai luăm puţin aer proaspăt". Cine ştie ce-i aceea o oţelărie, nu de la televizor, unde efectele cele mai nemaipomenite le dă zgura, nu oţelul, înţelege că invitaţia de a lua aici, „aer proaspăt" nu poate fi decît o metaforă. Exact ce spunea primarul Ilie Lazăr: „Oraşul Oţelu Roşu înseamnă uzina Oţelu Roşu. Şi invers". Un fel de dublă respiraţie, o infuzie reciprocă de aer proaspăt are loc între oraş şi uzină, între aceasta şi fiecare casă.

In ziua cînd am fost la Oţelu Roşu, ansamblul de cîntece şi jocuri „Iedera", al sindicatului, era prezent pe scena finalei celei de-a doua ediţii a Festivalului naţional „Cîntarea României". Urîndu-le artiştilor amatori siderurgişti, de departe, din însăşi casa lor adică, succes, mă gîndeam nu numai la cunoscutul joc popular cu acelaşi nume, ci mai ales la iedera-iederă. Aceea care-şi întinde proteguitoare braţe pe case, lăsînd în suflet un sentiment de siguranţă, linişte, răcoare. Iar focul acesta nou, al oţelăriei electrice, care te atrage, fără putinţă de împotrivire, impresionîndu-te, poate fi şi el un fel de iederă proaspătă, ca un chenar viu, subliniind fondul, dîndu-i adevărata semnificaţie, îmbrăţişînd tandru şi viguros, statornic şi prosper, chipul nou al oraşului de pe Bistra.

Nicolae SÎRBU

In Programul-directivă sînt concretizate măsuri cu privire la perfecţionarea conducerii activităţii de cercetare ştiinţifică, dezvoltare tehnologică şi introducere a progresului tehnic. Realizarea Programului necesită o amplă optimizare şi în acest proces partidul atribuie Consiliului Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie, organ de partid şi stat, un rol conducător, răspunzător pentru înfăptuirea politicii partidului şi statului în domeniul ştiinţei şi tehnologiei. Sînt precizate de asemenea răspunderile institutelor centrale şi academiilor de profil, ale ministerelor economice, centralelor industriale şi întreprinderilor. Se prevede dezvoltarea continuă a sistemului de informare şi documentare tehnico-ştiinţifică şi economică, în pas cu cele mai noi cuceriri ale revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane.

Programul preconizează măsuri care să conducă la educarea cercetătorilor şi specialiştilor în spiritul pasiunii înflăcărate pentru adevărul ştiinţific, al cutezanţei revoluţionare, al dragostei de patrie şi partid, la îmbunătăţirea continuă a procesului de răspîndire a ştiinţei şi culturii în mase. Un capitol special este rezervat integrării organice a ştiinţei cu producţia şi învăţămîntul, problemă esenţială, în determinarea dezvoltării viitoare a ştiinţei şi tehnicii româneşti.

Cooperarea internaţională în domeniul ştiinţei şi tehnologiei se va dezvolta în continuare pe baza principiilor politicii externe a partidului şi statului nostru. Programul-directivă prevede ca cooperarea tehnico-ştiinţifică a României să se realizeze pe baza unor programe pe termen lung şi să fie orientată spre lărgirea şi valorificarea bazei de materii prime şi combustibili, accelerarea dezvoltării energeticii nucleare; utilizarea mai rapidă a unor noi resurse de energie, promovarea unor tehnologii moderne în industrie şi agricultură; folosirea spaţiului cosmic şi a resurselor oceanului planetar, perfecţionarea transporturilor şi telecomunicaţiilor, ocrotirea sănătăţii omului, protecţia mediului ambiant. Cercetarea ştiinţifică trebuie să participe la creşterea substanţială în următoarea perioadă a exportului românesc de produse manufacturate.

Programul-directivă este un vibrant îndemn adresat tuturor slujitorilor ştiinţei şi tehnicii de a-şi spori contribuţia la asigurarea progresului multilateral al societăţii noastre socialiste, de a continua tradiţiile oamenilor de ştiinţă din România, care au îmbinat întotdeauna rigurozitatea ştiinţifică cu patriotismul fierbinte.

Filip PAŢAC

POEŢII TINERI CÎNTĂ PATRIA – PARTIDUL

Rămîne un fapt verificabil şi îmbucurător acela că în sfera tematică a tinerilor scriitori, poeţi mai cu seamă, sentimentul patriei e prezent în mod constant. E poate un reflex al stării poeziei noastre de după Eliberare, dar mai degrabă acest fapt exprimă o stare de spirit a tinerei generaţii de scriitori care se simte legată prin destin, prin sensibilitate şi idealuri, de prezentul patriei ,de viitorul ei.

V. V.

PETRU VASILE TOMOIAGĂ

Inscriem sărbătoarea...

Ne înălţăm cu fruntea senină şi-nţeleaptă
A unui neam ce-n vreme — ca nesecat şuvoi,
Nu-n zbor înalt, ci-ncetul, suind cîte o treaptă,
S-a depărtat de viaţa umbrită de nevoi.

Pe ceruri sărbătoarea să o-nălţăm în flamuri,
In suflet libertatea să o-nsemnăm cuminţi —
Ca rod al muncii noastre din fabrici şi din lanuri
In treizecişicinci de ani de biruinţi

Să-nscriem sărbătoarea cu roade nesfîrşite,
Să jalonăm şi vremea cu fapte mai alese —
Poeţii dar să cînte aceste fericite
Şi clipe şi limanuri spre care am purces.

ION DEATCU

Steme neapuse

Respiraţia mea
se loveşte de arbori;
acolo
toate cîntecele
ard mai jos de rădăcini.

Cînd trec,
cu trupul înfrunzit,
copleşit de atîta lumină,
printre voievozi şi steme
neapuse,
mă-ntîmpină făclia
zeilor din neam,
cu miresme fecunde, cîntătoare.

MIRON ŢIC

Zi de august

Zi de august, zi de libertate,
Zi curată cum e miezul pîinii,
Zi din care scriem marea carte,
Cu gîndul şi cu fapta mîinii.

Zi de pace, de rod şi de floare,
In care se rotunjeşte obrazul de măr,
Zi demnă — ne-ntreruptă chemare,
Ce înalţă o vară de muncă şi de adevăr.

Zi de august, zi de aniversare,
Zi de cîntec şi de cer senin,
Peste Carpaţi tot mai larg răsare,
Al Patriei frumos destin.

ADRIAN DERLEA

Singurul loc

Am colindat multe oraşe în copilărie cu tata,
fiindcă el era trimis mereu în alt loc acolo unde
era nevoie de ceea ce ştia el să facă mai bine
şi oamenii care ziceau că-i sînt prieteni şi veneau pe la noi
îl respectau sau îi ştiau de frică
doar cei care se credeau curajoşi
îi spuneau că-i un vînturel lume şi-un cal de bătaie
asta a durat pînă într-o iarnă cînd am fost la bunici de sărbători
şi mi-a plăcut că oamenii-i spuneau pămîntului banat
ce-i aia banat? l-am întrebat pe bătrîn
şi-atunci mi-a spus el că Banat e locul acesta
în care şi eu şi tata şi mama am supt prima gură de aer
şi singurul loc unde nimeni niciodată
nu va putea să spună despre noi că sîntem nişte vînturi lume.

ION SCOROBETE

La porţile soarelui

La porţile soarelui bat astăzi
Cu a dimineaţă de salcie. Verticala
De azur limpezindu-se în inima mea.

Zboruri de porumbei înalţă tărîm
De pace pe emisfere. La porţile
Soarelui ape de tricolor scînteie.

Drum de adevăr sună trompeţii
Spre noi virtuţi de pîrg în trudă
Frunţi deschise la porţile soarelui
Imbujorează cetatea de lumină.

HAIDI WERKMAN

Chipul ţării

Mă scol în dimineaţă
din rouă.
respir ca pe o hrană, florile
şi beau roua.
mă înpodobesc cu un
spic de grîu.
mă îmbăt cu vis
Rătăcesc printre brazi
sub bolta de azur
cu paşi verzi de iarbă.

GHEORGHE NISTOR

Umbra lui Decebal

Mai întîi a trecut El, în opincă de aur,
din munte în munte,
întărînd cu pămînt şi piatră
cetăţile înfurcate în coastele munţilor
sfîşiind cu trecerea-i
focurile ce-au muşcat din istorie.

Şi, iată, umbra lui Decebal niciodată apusă,
sus, pe colina Sarmizegetusei, adastă
— ţărîna îl revarsă în flori şi copii —
în umbra lui ochii ard ca mormintele,
sub paşii lui
ţărîna hohoteşte în grai de demult;
peste fruntile noastre.
El trece ca adiere celestă
sub această menire sîngele e tot mai curat.
El trece mereu, rămîne mare, nebiruitul.

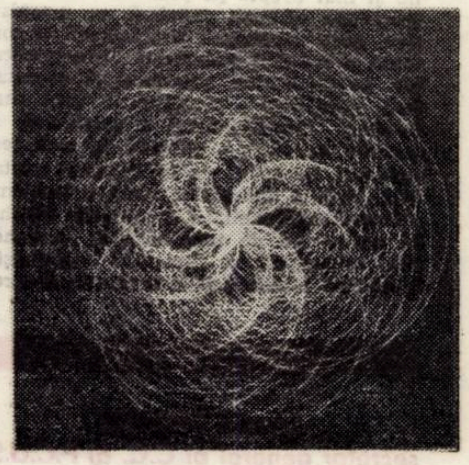

MIRCEA M. POP

Patria

Pe fluier minunat de fag
Patria se cîntă cu drag...

Pe fluier dulce de soc
Patria se cîntă cu foc...

Pe fluier fermecat de os
Patria se cîntă cel mai frumos.

IOAN GEORGE ŞEITAN

Poetul şi patria

O parte din tine deasupra lumii,
Purtînd în ochi o grea melancolie;
Cei de mult trecuţi în istorie ne trimit solie
Cu grînele verii şi florile duios aşezate în inima humii.

Munţii şi pădurile trec, ape se petrec,
O parte din tine deasupra lumii
Pe oamenii răi lîngă casă adu-mi-i...
Vintule-pămîntule, cu cîntul poetului să-i vindec.

Vapoare descarcă la ţărmul de zare docherii
De mine văzuţi de mine ştiuţi, în valetul spumii;
O parte din tine deasupra lumii,
Cu pescăruşii veghează marginea tăcerii.

Legea patriei este şi legea poetului, paşii du-mi-i
Mamă, către legănarea suavă de maci
Singur găsi-voi drumul către oţelari şi minerii ortaci
Numai o parte din tine-i poete, deasupra lumii!

ROMÂNIA ÎN CONȘTIINȚA LUMII

Astăzi, ca niciodată, România se bucură în lume de un înalt prestigiu, necunoscut în trecut, rezultat firesc al politicii sale interne și externe, care are ca scop final bunăstarea națiunii noastre, pacea, colaborarea cu toate țările lumii, cauza socialismului, destinderea și înțelegerea între popoare.

Realizările obținute de poporul nostru sub conducerea partidului Comunist Român, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, mai ales în etapa marcată de Congresele al IX-lea, al X-lea și al XI-lea ale partidului, au așezat România pe noi culmi ale civilizației materiale și spirituale. Realizările obținute sînt o mărturie a justei politicii noastre, promovate cu consecvență de partid, de conducătorul său, aplicînd în mod creator legile generale ale socialismului științific la condițiile specifice, istorice și naționale ale țării noastre. Realismul este o trăsătură definitorie a politicii promovate de partid, a strategiilor care vor situa România, printre țările dezvoltate din lume.

Caracteristic pentru efortul depus de întregul nostru popor, strîns unit în jurul partidului, este accentul pus pe afirmarea unei noi calități, superioare, în întreaga activitate economico-socială, pentru înflorirea multilaterală a patriei, pentru participarea tot mai intensă la circuitul mondial de valori materiale și spirituale, la viața internațională, pentru sporirea contribuției României la soluționarea marilor probleme cu care lumea contemporană este confruntată.

Legătura indisolubilă între politica internă și cea externă a partidului și statului nostru, unitatea ei dialectică, sînt relevate de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, care arăta: „Acționînd pentru înfăptuirea Programului partidului pentru progresul continuu al societății socialiste și întărirea independenței și suveranității patriei ,ne îndeplinim totodată și obligațiile internaționale, ne aducem contribuția activă la triumful cauzei socialismului în lume, la lupta pentru pace, destindere și colaborare, pentru libertatea și independența tuturor popoarelor, la făurirea unei vieți mai bune și mai drepte pe planeta noastră". O asemenea viziune, exprimă un umanism nou, care reprezintă o trăsătură importantă a politicii românești. Principialitatea, originalitatea, realismul și dinamismul, constituie modalitățile prin care politica internațională a partidului și statului nostru s-a afirmat, în mod responsabil, în opera de soluționare echitabilă, justă și durabilă a marilor probleme ale contemporaneității. Diplomația deschisă promovată de țara noastră, propunerile, inițiativele și sugestiile românești, constituie o continuă contribuție concretă la realizarea unei lumi mai bune, fenomenele lumii actuale fiind abordate în toată complexitatea lor, soluțiile propuse fiind îndrăznețe dar realiste.

Astfe, într-o lume în care se ascut contradicțiile și în care complexitatea fenomenelor se adîncește, politica externă românească apare ca optimistă. Aceasta se datorează faptului că, în ciuda anacronismului politicii zonelor și sferelor de influență, a manifestărilor de forță îndreptate împotriva aspirațiilor de libertate ale popoarelor, se manifestă cu o forță crescîndă sentimentul de libertate, dorința popoarelor de a-și cucerii sau întări independența națională. Independența și suveranitatea națională, reprezintă nu numai o permanență a aspirațiilor popoarelor, dar și chezășia dezvoltării acestora în condițiile exigențelor mereu sporite generate de revoluția științifico-tehnică contemporană. Esența acestei orientări, este clar exprimată de Președintele țării noastre, care spunea: „Noi privim cu deplină încredere, cu optimism viitorul situației internaționale, deși știm că mai sînt încă destule forțe care încearcă să împiedice desfășurarea cu succes a luptei popoarelor pentru deplina lor eliberare națională și socială. Optimismul nostru izvorăște din faptul că popoarele își unesc tot mai mult forțele, că cei asupriți au un sprijin de nădejde în țările socialiste, în forțele progresiste de pretutindeni și că, acționînd într-o deplină unitate și solidaritate, nu există forță în lume care să împiedice victoria luptei de eliberare, asigurarea păcii și realizarea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră". Într-adevăr, viața demonstrează, în opoziție cu tendințele de reîmpărțire a zonelor de influență și dominație, că se afirmă tot mai puternic o politică nouă, de colaborare între state, pe baza deplinei egalități în drepturi, a principiilor independenței și suveranității naționale, a neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc. Această politică nouă, a cărei promotoare consecventă este și țara noastră, este de natură să asigure o evoluție democratică a vieții politice internaționale, relații de prietenie și colaborare între toate națiunile, întărirea securității și păcii generale.

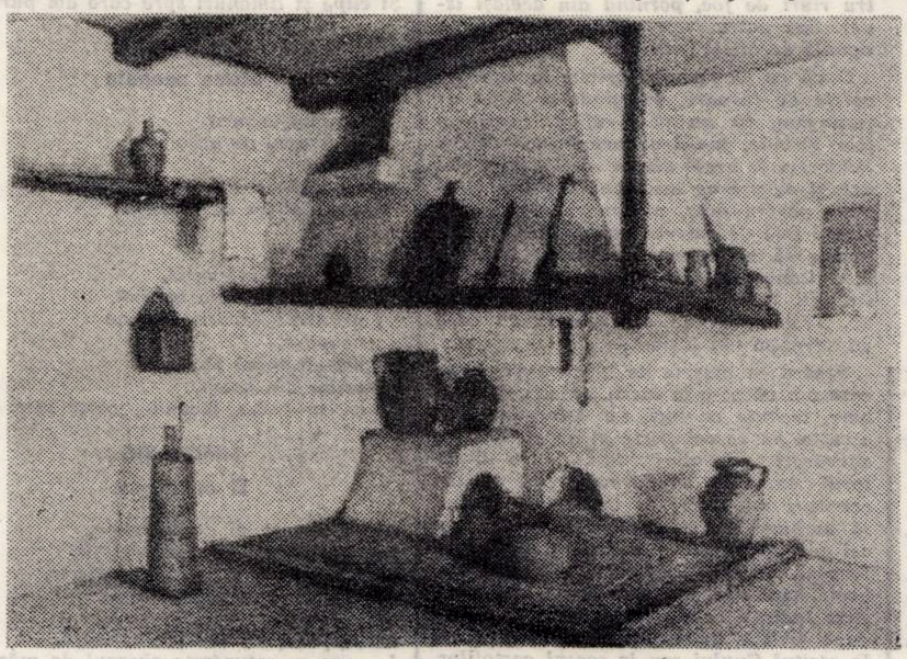

VEZOC ALFONS: „Omagiu satului românesc"

Întemeindu-și raporturile sale cu toate statele pe principiile amintite, România, oferă un exemplu de conduită pe planul realizării unui deplin acord între vorbă și faptă. Astfel, documentele semnate de tovarășul Nicolae Ceaușescu și alți conducători de state, indiferent de orînduirea socială a țărilor pe care aceștia le reprezintă, constituie tot atîtea acte politice de mare semnificație internațională, relevînd importanța conlucrării și colaborării între state, pentu progresul acestora și pentru cauza păcii generale.

Apreciind poziția României în context internațional, opinia publică mondială cunoaște rolul preponderent al președintelui Nicolae Ceaușescu în elaborarea politicii externe românești, apreciind în mod deosebit ansamblul de valori politice pe care președintele țării noastre le propune comunității internaționale, si care se referă la toate problemele majore ale lumii contemporane. Atît contribuția teoretică, cît și cea practică, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, aduc în viața internațională o politică nouă, deschisă, realistă în deplină concordanță cu aspirațiile de pace și securitate ale tuturor popoarelor. Tocmai acest consens între politica externă românească, la a cărei elaborare și traducere în fapt rolul hotărîtor îi revine conducătorului partidului și statului nostru, și aspirațiile de pace și progres ale umanității, îi conferă acesteia prestigiul deosebit în lumea contemporană. Este vorba de fapt, de un înalt spirit de responsabilitate față de interesele supreme ale poporului nostru, ale păcii și socialismului, față de destinele umanității.

Prestigiul internațional aj României, al tovarășului Nicolae Ceaușescu, cunosc permanente mărturii concrete și recunoașteri de autoritate. Prilejuite, fie de dialogul larg internațional în care țara noastră este angajată, fie de unele evenimente importante sau de vizitele unor personalități în România, aprecierile au un punct comun, și anume impresionantele realizări ale poporului nostru obținute în construcția socialismului, a politicii noastre externe, a rolului pe care România și conducătorul său îl au pe plan mondial. Dintre acestea, consemnăm cîteva:

Cornelia POPEȚI

Leonid BREJNEV
secretar general al C.C. al P.C.U.S. președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S.

„Activitatea dumneavoastră este strîns legată de lupta poporului român, a comuniștilor români pentru înfăptuirea unor transformări social-economice radicale, pentru triumful cauzei socialismului pe pămîntul românesc. În țara noastră este apreciată contribuția dumneavoastră la dezvoltarea prieteniei tradiționale și colaborării dintre popoarele Uniunii Sovietice și României".

Kurt WALDHEIM
secretar general al Organizației Națiunilor Unite

„Aș dori, domnule președinte, să vă exprim, în numele Organizației Națiunilor Unite, mulțumirile noastre sincere pentru sprijinul puternic pe care dumneavoastră personal și guvernul dumneavoastră îl acordă Națiunilor Unite în eforturile sale de a se realiza o mai bună înțelegere între toate popoarele lumii. Mă simt încurajat foarte mult de declarația dumneavoastră, domnule președinte, că dumneavoastră apreciați necesar un rol mai important al Organizației Națiunilor Unite în soluționarea problemelor internaționale și că ne veți acorda tot sprijinul în această direcție".

Robert MUGABE
președinte al ZANU — Uniunea Națională Africană Zimbabwe

„Impresiile după întîlnirea cu președintele României sînt foarte puternice și ele îmi permit să afirm cu toată certitudinea că, în viitor, relațiile Z.A.N.U. și P.C.R., se vor dezvolta, activitatea depusă în acest sens de tovarășul Nicolae Ceaușescu fiind exemplară".

M. N. HUDA
ministrul finanțelor din Bangladesh

„M-am simțit încurajat și plin de speranță, luînd cunoștință de viziunea președintelui Ceaușescu asupra evenimentelor internaționale și asupra problemelor țărilor în curs de dezvoltare. Am fost foarte impresionat de atenția președintelui Ceaușescu față de țările în curs de dezvoltare și, bineînțeles, față de Bangladesh, și îi sînt foarte recunoscător pentru aceasta".

HUA KUO-FEN
președintele C.C. al P. C. Chinez, premierul Consiliului de Stat al R. P. Chineze

„Eminent om politic român, v-ați consacrat, de-a lungul deceniilor, toată energia și înțelepciunea cauzei revoluției proletare din România. Sub conducerea dumneavoastră, poporul român își apără cu vitejie independența națională și suveranitatea de stat, luptă cu fermitate împotriva imperialismului și hegemonismului și obține importante succese în opera de construire a socialismului".

Mohammed ANWAR EL SADAT
președintele R. A. Egipt

„Progresele obținute de gloriosul popor român în reconstrucția țării sale, sub toate aspectele, au constituit un exemplu unic pentru toate popoarele care aspiră la un viitor mai bun și mai luminos. Adresez Excelenței Voastre mulțumirile mele în legătură cu atitudinea curajoasă în sprijinul dreptății și justiției, ca și pentru rolul dumneavoastră activ și contribuția pozitivă în instaurarea unei păci juste și durabile în Orientul Mijlociu, astfel încît popoarele din această parte a lumii să se poată bucura de securitate, integritate și bunăstare".

Constantin TSATSOS
președintele Republici Elene

„Sîntem datori să apreciem, în mod deosebit, felul în care președintele Nicolae Ceaușescu, personalitate politică proeminentă, rămînînd credincios teoriei sale filozofice, concepe problemele internaționale atît de larg, cu o asemenea înțelegere a realității istorice și cu atîta justețe și umanism".

Profesor Giancarlo ELIA VALORI
secretar general al Institutului Italian de Relații Internaționale

„România, personal președintele Nicolae Ceaușescu au devenit promotori ai unei noi ordini economice internaționale, care să fie, în același timp, și o nouă ordine politică și care să însemne eliminarea totală a raporturilor interstatale bazate pe inegalitate și pe dominația forței".

Dragoslav MARKOVICI
Președintele Adunării Republicii Socialiste Federative Iugoslavia

„Cred că pot spune, fără nici o exagerare, că succesele și rezultatele pe care poporul român le obține în dezvoltarea țării sale, în lupta pentru edificarea noii societăți, pentru o viață mai bună și mai frumoasă, sînt atît de impresionante, de importante și mari, încît pe noi, ca țară socialistă prietenă, ele ne bucură sincer".

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon: 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE INAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

C. GRANGURE : „Forme geometrice"

ACTUALITATEA CREAȚIEI

Este unanim recunoscut că între o creație literară și epoca istorică în care ea a fost zămislită există corelații atît de profunde, încît creația respectivă nu va mai putea fi desfăcută niciodată de timpul istoric în care a apărut. Valorile artistice perene își depășesc timpul, desigur, dar întotdeauna ele poartă în sinea lor „rezumatul" epocii și sînt o mărturie a vremii în care au fost produse. Nu o dată, un vers, de pildă, poate cristaliza chiar o definiție a epocii, ca celebrul : „Trăim în miezul unui ev aprins/ și-i dăm a-nsufleții noastre vamă..." de Labiș.

Această situație generală este un adevăr, o necesitate și un țel totodată. În mod deosebit, în epocile profund creatoare, literatura — și arta în genere — expresie esențială a vieții umane, a fost chemată să participe prin mijloacele și puterile sale nu numai la oglindirea lumii reale, dar să și contribuie la transformarea acesteia, la ameliorarea ei. Tocmai din acest motiv, documentele de partid, mai vechi, ca și cele elaborate recent, formulează cu stăruință rolul major al literaturii și artei — țelul acesteia de a contribui la educarea și formarea unui om mai bun, mai uman, potrivit idealului socialismului. Tot prin acest fapt se explică și eforturile pe care le face statul nostru socialist pentru dezvoltarea creației literare și artei.

Pe de altă parte, în societatea socialistă, literatura și arta devin valori ale întregii societăți. Nu numai mijloacele de producție, nu numai avuția materială creată se socializează, ci și bunurile spirituale, fapt care explică uriașul efort de a asigura tuturor membrilor societății accesul la cultură, la cunoaștere. În aceste condiții și pe aceste coordonate se dezvoltă literatura în patria noastră. Din această perspectivă, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvîntarea rostită la Adunarea festivă din Capitală consacrată zilei de 23 August arăta : „O expresie profund grăitoare a rezultatelor remarcabile obținute de partidul și statul nostru în dezvoltarea culturii noi, socialiste, în asigurarea condițiilor pentru accesul larg al maselor de oameni ai muncii la comorile artei și culturii naționale și universale, în îmbogățirea continuă a vieții spirituale a poporului o constituie recenta ediție a Festivalului național „Cîntarea României"...".

În fond, accesul larg al maselor la valorile spirituale este semnul clar al receptării mesajului literaturii și artei create în socialism, al prezenței în creația de valoare a vieții omului concret al epocii, cu trăsăturile sale noi, cu aspirațiile sale socialiste.

În măsura în care creația literară se dovedește a fi o răsfrîngere a omului istoric de azi, ea va deveni tot mai mult un bun receptat și răspîndit în rîndul oamenilor, al poporului. Or, acesta este și țelul oricărui creator, visul autorului de a avea popularitate, ba chiar glorie literară.

Iată dar, că între aspirațiile intime și firești ale autorului și cerințele formulate în documentele programatice ale partidului nostru se stabilesc consensuri esențiale, și aceasta tocmai în virtutea acelui adevăr care formulează și evidențiază legăturile profunde dintre creația artistică și epoca istorică în care aceasta se zămislește.

În felul acesta, vechiul statut al literaturii și artei ca domenii restrînse de preocupare, îndepărtate de viață și realitatea socială, își pierde definitiv semnificația. Mai mult, această împrejurare face dovada că imaginea artei ca divertisment al unui număr restrîns de indivizi nici nu avea temei de adevăr, fiind de fapt expresia unor condiții istorice în care masele largi ale poporului nu puteau beneficia de accesul la literatură și artă, nu-și puteau exercita genul creator în aceste domenii.

Modificarea destinului artei în socialism, prin lărgirea rolului și funcțiilor ei sociale, reprezintă o parte integrantă a revoluționării societății însăși, a apropierii omului de esența sa umană și de idealul unei vieți plenare.

Vasile VERSAVIA

IMNELE PATRIEI

IZVOARE AVEM...

În ce primăvară-i lumina mai grea
Să pot înțelege inima mea ?
În care auz privirea-mi să-ți cînte
Izvorul să stea o clipă s-asculte ?

Izvoare avem în setea de țară ;
La noi, primăvara nu vine-ntr-o doară ;
În pietrele noastre cuvîntul stă treaz,
Sînt inimi din neamul acesta viteaz...

În leagăn copiii au somnul tihnit,
Ni-i veghea un munte înalt de granit,
Într-însul se află și inima mea
Născută din lumina acestuia, grea !

Vasile Sevastre GHICAN

ORIZONT 35

(597) ● 30 august 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pag. 1 leu

CONVORBIRI

Cu dirijorul ACHIM PENDA

Se împlinesc 25 de ani de activitate rodnică a Orchestrei de muzică populară din Făget, formație al cărei suflet e dirijorul Achim Penda, directorul Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de amatori Timiș. Într-o discuție recentă, am avut prilejul să consemnăm gîndurile celui care a prețuit aceste locuri, cu oamenii săi, tezaurul folcloric neasemuit de aici, gîndurile celui care a revenit periodic, cu mare plăcere, în mijlocul artiștilor amatori din zona Făgetului, a iubitorilor de cultură de aici, îndrumîndu-i, sfătuindu-i, dîndu-le un entuziast exemplu de animator cultural.

— Relatați-ne începuturile acestei prestigioase formații care a adus Căminului cultural din Făget mai multe titluri de laureat și l-a făcut cunoscut în această parte a țării.

— Zona Făgetului a fost, pentru mine, ca tînăr venit pe aceste meleaguri, un imens teren inedit, interesant, original, o zonă folclorică ce îmi demonstra cantitativ și calitativ posibilități de valorificare instrumentală incomensurabile. Entuziast, la început de drum, întru ale descifrării acestor nestemate folclorice, în special ale celor muzicale, am dorit ca în cadrul Casei Raionale de Cultură Făget, odată cu inaugurarea noului lăcaș, să punem bazele organizatorice unui gen de formație care avea corespondentul fericit într-o

mare cantitate de material nemaicunoscut. A mai fost și o minunată coincidență ca în această zonă atît de bogată în filonul neprețuit de divers, de proaspăt, să conviețuiască totodată valoroși instrumentiști, unii dintre ei chiar deținători de creații populare muzicale interesante pentru mine ca tînăr începător în preocupările valorificării folclorului instrumental.

Deci aș putea spune că două au fost motivele fericite care m-au determinat să doresc acest început de drum : vatra cu nestemate spirituale tradiționale de mare originalitate și adîncă semnificație ale existenței și oamenii cu preocupări în acest domeniu, adică instrumentiști ca : Iosif Cinca-Marosu, Iosif Mihuț, Victor Bulzan, Ion Novăcescu, pentru a enumera doar cîțiva, pentru că, de fapt, ar merita să fie citați toți. Și am avut fericirea, după cum am mai spus, ca oamenii aceștia să fie și deținătorii multor melodii.

— Ce ne puteți spune despre repertoriu ?

— Îmi aduc aminte că în acel început de drum am întîlnit o seamă de melodii inedite : Vărădioara, Ciulpec, Furca babei, Puiul codrului, melodii de o structură arhitectonică, de o construcție melodică cu totul originale. M-au fermecat aceste melodii, m-a fermecat și el — omul care le cînta, m-au fermecat și ei — instrumentiștii care, uniți odată în această orchestră, au fost de o seriozitate dătătoare de mari satisfacții pentru domeniul în care lucram.

— Prin ce se caracterizau acești oameni ?

— Aceștia, unii cu preocupări numai muzicale, alții și cu preocupări conjugate : agricultori, muncitori și, totodată, instrumentiști, erau muzicanți care cîntau duminica și în anumite sărbători în diferite grupuri separate. Am prețuit, împreună cu ei, dorința de a cînta frumos, ceea ce este un lucru foarte mare și nu se întîlnește decît rar, la profesioniști. Acești artiști amatori n-au fost numai executanți, ei au fost interpreți, ei recreau ceea ce cîntau.

— În ce constă noutatea muzicii lor ?

— Ei își cîntau în bună parte propriul repertoriu, ca niște adevărați rapsozi populari, reuniți într-o unică formație. Se spunea pe vremuri : ce este cu acest Făget, că vine mereu cu noutăți ? Noutatea constă tocmai în aceste melodii cu o personalitate a lor, care au făcut de fapt un adevăr permanent al artei : atunci cînd vrei să exprimi ceva și exprimi ca tine, nu ca alții, atunci îți creezi un drum al tău și prin tine îți faci personalitatea. Orchestra din Făget și-a creat personalitatea prin melodiile pe care le-a făcut cunoscute, prin haina de exprimare personală.

— Aceasta ține de calitatea de pedagog a dirijorului ?

— În pedagogia muncii de instructor, de dirijor, este foarte interesant să reușești să aduni la un loc interpreți cu proprie personalitate în matca unei singure formații, ca unitate de interpretare. Numitorul comun în acest sens înseamnă gradul de dăruire pentru o anume melodie, uni-

Întrevedere realizată de

Ion CĂLIMAN

(Continuare în pag. 6)

Nicolae Ioana

FAȚA ZILEI

Ed. Eminescu, 1979

Ceea ce atrage atenția în ultimul volum a lui Nicolae Ioana (*Fața zilei*, Editura Eminescu) este tensiunea absorbantă către fenomenal, nu mai puțin un climat afectiv obsedant, greu de definit întotdeauna în termeni tranșanți, întrucît lamentația fluentă, muzicală, ajunge foarte ușor autoscopie ironică, iar tonurile unui sarcasm blînd, surdinizat, sînt dublate nu o dată de o confesiune melancolică de răsucirea elegiacă a reflecției: *„Cite farse ți s-au făcut, băiatule. / Stai lîngă noi și adormi, băiatule. / Îți vom face ultima farsă, băiatule. / Te vom agăța de cuvinte, băiatule.* / *Ce-ți mai face mama, băiatule? Cum te mai împaci cu soarta, cu somnul? / Fii liniștit, fii liniștit în curînd va veni / femeia, / cerșetoare de umbre / și te va mîngîia pe întuneric, băiatule"* (*Cerșetoarea de umbre*).

Înscriindu-se, cu minime diferențieri, în nota lirică imprimată poeziei de anterioarele culegeri ale lui Nicolae Ioana, emisia cursivă, metodică, am putea spune, din *Fața zilei* recompune un spațiu de umbre și de penumbre, de suprafețe instabile, captează interogațiile și evanescențele unei interiorități discrete, satisfăcute, cumva, să se delimiteze și să delimiteze într-un peisaj sufletesc ce poate fi dedus tot atît de bine dintr-o firească nevoie de iluzionare, de aderare confraternă la schimbătorul spectacol al existenței, cît și dintr-o viziune lucidă, avizată, pătrunsă de spirit ofensiv față cu o experiență existențială din care nu lipsește un accent dramatic: *„Era frig în cimp, o răchită galbenă / îmi lumina chipul în rîu. / Femeia care m-a dus de mînă, cea înșelată de pline / e acum o sămînță, un nor uscat / Eu fug în cimp, o răchită galbenă în inima mea / se rupe, / ceașca omătului unde leacurile morții s-au strîns* / / *parcă e o noapte cu multă lună, / calmă, deschisă noapte, blîndă ca firea oamenilor fără auz. / Copiii aleargă prin astfel de nopți. / Lîngă cimitirul viu / e o sală de dans!"* (*Sala de dans*).

CRONICA LITERARĂ

Nu este greu de descifrat în această monodie pe care o propune personajul liricii lui Nicolae Ioana o sugestivă senzație de abandon, de însingurare și retragere în ciclurile sempiterne, sensibilizarea la ideea extincției. Pătrund în poeme mesageri ai disoluției și ai pierderii — fantasmele memoriei, umbrele, golurile, spațiile claustrale, alteori se fac trimiteri la mirajul unui ținut naturist, conservator al chietudinii („un loc cu pomi / și cu liniști"). Lucru mai puțin comun, aceste poeme de substrat grav nu caută efecte puternice. O austeritate a consemnării (ori a reflecției) consecvent cultivată face aproape în toate împrejurările ca timbrul, altminteri bine marcat al poemelor, să nu fie însoțit de grijile unei puneri în pagină retorice ori de o elocventă recuzită metaforică. Nicolae Ioana este un febril al notației esențializate (cu o sesizabilă — totuși — tinctură sentimentală a versului), dense, concentrate, de o transparență deliberată, în care se simte, eventual, polisarea cărturărească, rafinamentul — nu însă și preocuparea situării livrești. Cu rare excepții, poemele lasă impresia notației directe, de un subliniat eliptism: *„Pe mine a venit pustiul și m-a luat. / M-a învelit și de atunci umblu / ca un împărat în raze. / Nu mă plînge nimeni. Nici dealul / nici chitara cu morți"* (*Chitara cu morți*).

Să precizăm însă că rafinamentul formal, linia elaborată (și uneori elegantă) a frazei, atracția către muzicalitatea cuvintelor (*Legănare a norilor, Leagăn de plumb* etc.) nu scade din dramatismul acestor poeme de vie sensibilitate, făcute din comunicarea unui presentiment copleșitor: *„Peste părinții mei s-a lăsat pacea / acum arborii vor fugi, o frunză la dreapta alta la stînga / și din tăi va ieși capul / de fluture al iernii.* / / *Iubirile toate vor sta îmbrățișate / ca vițele pe cîmpuri / iar un ciorchine / va lumina la asfințit.* / / *Vom veni cu mari orologii și le vom / culca în iarbă / ziua va întinde mîinile / și mama va fi ca o lișiță bătrînă"* (*Pe terase, apele*).

Fața zilei este volumul — unul dintre cele mai substanțiale, liric, între culegerile publicate de Nicolae Ioana pînă acum — al unui poet pentru care descătușarea progresivă a sensibilității a coincis cu o punere de acord, remarcabilă, a registrului expresiv.

Lucian ALEXIU

Platon Pardău

SCRISORILE IMPERIALE

Ed. Cartea Românească, 1979

Profesionist recunoscut al cuvîntului, Platon Pardău se dovedește un romancier laborios și proteic, mărturie stînd și *Scrisorile imperiale*, o carte pe cît de interesantă ca experiment ludico-literar, pe atît de puțin previzibilă la un consacrat al realismului. E dificil de stabilit cu certitudine intenția originară a autorului: roman istoric și de ficțiune. *Scrisorile imperiale* este în aceeași măsură un roman picaresc și fantastic, uzînd cu ostentație de mijloacele aflate de obicei în recuzita basmului. Și mai anevoioasă este însă localizarea spațială și temporală a acțiunii. După toate aparențele, *s*-evenimentele *ar trebui* să se deruleze în primul rînd în Bucovina anului 1775, după ce, în urma tratatului de la Kuciuk Kainardji, fusese anexată Imperiului habsburgic. Dar această fixare în timp și spațiu ar contraveni spiritului cărții, principala grijă a lui Platon Pardău părînd să fie aceea a distrugerii oricărui referențial istorico-geografic. Narațiunea parcurge spații și timpuri einsteiniene, scriitorul luîndu-și nu numai libertatea de a fabula pe marginea unor date istorice și geografice, ci și pe aceea de a jongla cu ele în virtutea necesităților sale scriitoricești. Benefică pentru travaliul prozatorului, această libertate absolută conduce la realizarea unei ficțiuni în care locurile și evenimentele cele mai diverse se amalgamează într-un univers fantastic, de o stranie frumusețe.

Astfel, locuitorii Dornei fac comerț cu pașalele turcești de la Dunăre și se folosesc de cursele unui autobuz Skoda; primarul Ion Dranca discută curent despre avioane, torpile și arme atomice, l-a ajutat pe Petru Rareș să treacă munții după înfrîngerea de la Obertine și poartă în buzunar un ceas „Longines", primit chiar de la Soliman Magnificul... Și paradoxurile se țin lanț, istoria amestecîndu-se uneori cu legenda — un personaj descinde chiar din legendara Ithacă. Dodința de a aduce în pagină detalii cît mai exotice sau pitorești lezează însă consistența ficțiunii. Este extrem de greu pentru un cititor de bunăcredință, obișnuit cu imagini unitare și omogene, să-și închipuie o capitală de imperiu care este pe rînd și simultan Viena secolului al XVIII-lea, o metropolă occidentală cu metrouri și reclame luminoase, un burg hanseatic cu metereze, donjoane și creneluri, un oraș oriental cu bîlciuri și ricșe ș.a.m.d. Mai mult, detaliile vestimentare se amestecă și ele, femeilor, de pildă, fiindu-le dat să opteze între jeanșii moderni și crinolinele somptuoase.

Platon Pardău încheagă și destramă în mod deliberat, ca într-un joc de cartonașe, realitatea fictivă a cărții, mizînd pe intriga picarescă și pe umorul fin, de factură eminamente intelectuală. Elementele de basm dau culoare substanței epice și augmentează nucleele de mister: cafirul și căprioara dispun de darul vorbirii, Împăratul joacă tenis în fiecare joi cu un adversar invizibil, pădurile și castelele sînt populate cu știme, strigoi, iele și fantome iar sufletele unora, cu vîrcolaci. Într-un astfel de univers personajele (dintre care, bineînțeles, nu lipsesc ziariștii) prind și ele un farmec aparte, o aură de basm. Nemaifiind conturate maniheist, ca altădată, unele dintre ele sînt supuse unor transformări fortuite și radicale. Cetitorul de scrisori, spre exemplu, se metamorfozează brusc: dacă la pagina 69 este un bărbat urît, chiar hidos (*„Buzele lui erau groase, nasul borcănat i se umpluse de negi, dinții îi crescuseră zdraveni dar învălmășiți, un ochi era mai mare și celălalt mai mic, părul i se rărise în creștet și atîrna pe ceafă în lațe murdare și sure"*), la 143 îl găsim, fapt puțin așteptat, un june frumos, de-a dreptul seducător.

Încercînd un roman istoric, Platon Pardău nu rezistă ispitei de a aduce pe nesimțite evenimentele și problematica în proxima actualitate, cea pentru care manifestase și manifestă o certă vocație. Luat ca basm (cartea poate fi lesne inclusă în categoria acelora pe care Lazăr Șăineanu le numea *basme glumețe*) și ca roman de aventuri, *Scrisorile imperiale* oferă o lectură plăcută, antrenantă, punînd în evidență, mai mult decît romanele anterioare, fantezia și inventivitatea autorului. A medita însă asupra rosturilor istoriei după ce mai întîi ai pus între paranteze însăși istoria, cum încearcă uneori Platon Pardău, constituie totuși un paradox. Ceea ce nu înseamnă că multe dintre ideile vehiculate de către personajele sale nu trezesc un real interes din partea cititorului.

George ȘERBAN

Burghezul de „sub piele"

MARGINALII

Cum am văzut, complexul lăuntric îl umple de oroare pe Flaubert, trimițîndu-i „răbufniri puturoase" și o amenințare surdă. O fiară ar sta gata să sară asupră-i, aceeași ce s-ar ascunde în noi toți: „Notre âme est une bête féroce".

Dacă oamenii sînt egali între ei pe planul adînc al abisului, atunci dreptul pe care și-l iau unii de a-i judeca pe alții este absurd: „Justiția omenească este de altfel pentru mine lucrul cel mai bufon de pe lume; un om judecîndu-l pe altul este un spectacol care m-ar face să crăp de rîs dacă nu mi-ar stîrni milă". Un singur lucru este mai de neînțeles decît dreptul, și anume studierea lui. Aceasta a fost proba inițiatică a lui Flaubert, dilema acceptării vieții comune sau a smulgerii din ea. Renunțînd la studiul dreptului, Flaubert s-a smuls, dar a rămas cu ochii ațintiți — plini de groază, de scîrbă și de rîs — asupra vieții de fiecare zi.

S-a refugiat în artă dar, ca un memento grotesc, burghezii se ocupă și ei de artă. Cei din Rouen, adunați într-o academie, îmbrăcați de gală, cu cravată albă, țin discursuri despre Corneille urmate de raportul asupra situației agricole în ținut. Unul și-a decorat casa cu peisaje marine pictate direct pe pereți, a umplut-o cu vitralii, candelabre și imitații de mobilă Louis XIII printre care își ghidează muzeistic musafirul, relatîndu-i totodată despre recenta lui călătorie în Germania unde a fost să studieze „boul", căci se ocupă cu „problemele cărnii" în parlament. Este un solitar adîncit în sine, nu iese din casă decît după amiezele, cînd face cîteva vizite, și seara, ca să danseze și să joace whist. Își tratează musafirul cu cidru și mîrîie printre dinți la adresa argatului care l-a adus în pahare de cristal: „În pahare de la bucătărie ți-am spus, dobitocule, dracu să te ia!".

Uneori „studiul burghezului" nu-i inspiră lui Flaubert — prea satisfăcut de a fi luat distanță — decît exclamații patetice, fără haz: „Ce jumătăți de caracter! Ce jumătăți de voință! Ce jumătăți de pasiuni! Cum se clatină totul, slab și nesigur, în capetele lor! O, oameni de acțiune, oameni de bun simț, cît de stîngaci vă găsesc și cît de înguști!".

De cele mai multe ori, însă, de sub invectivă răzbate o tensiune, de sub plăcerea de a-i înmărmuri („... cu cît îi indignez mai tare pe burghezi, cu atît sînt mai mulțumit") răzbate o neliniște. Umilința de „a respira același aer" cu burghezul din Rouen, „giaantic de plicticos și piramidal de prost", nu e o vorbă oarecare. Mărturisirea lui Flaubert că burghezul îi „devine fizic intolerabil", pînă la a nu putea ține pana în mînă, nu este hiperbolică. Burghezul îi este fizic nesuferit deoarece — cum spune într-o scrisoare revelatoare — îl are „sub piele". Sub propria-i piele. Acesta e motivul pentru care banalitatea și prostia îi dau amețeli. De aceea, analizîndu-se ca individ, simte același „dezgust extrem" amestecat cu „nemiloasă curiozitate" pe care i le stîrnise atît vederea burghezului cît și scufundarea în inconștient.

Adevărul este că artă mare de la distanță nu face nimeni. Arta mare pornește întotdeauna din descoperirea unei relații intime a creatorului cu obiectul său. Dacă, spre a scăpa de nebunia ce-l bîntuie obscur cît și de „hidoșenia" burgheză de care se simte contaminat, Flaubert s-ar refugia în mandarinatul estetic, ar auzi murmurînd în el însuși, la fel de grotesc, fraza specialistului în cărnuri: „... am renunțat la vanități, disprețuiesc pe toată lumea, nu mă mai ocup decît de artă". De aceea, ce ar putea să pară doar refugiu, înseamnă cu totul altceva, cum vom vedea.

Livius CIOCÂRLIE

CÎNTECELE ȘI POVEȘTILE OLTULUI

ZONELE SCORNICEȘTI, DRĂGĂNEȘTI-OLT, — CORABIA

Ed. Minerva, 1979

La elaborarea volumului *Cîntecele și poveștile Oltului* participă șase culegători: *Elisabeta Moldoveanu* (Cîntecele Oltului), *Angela Dumitrescu Begu* (Cîntece bătrînești și doine), *Angela Dumitrescu Begu* (Mărul de aur — basme populare), *Tănase Ciuceanu* și *Vasile Zamfir* (Poezii populare tradiționale), *N. I. Dumitrașcu* (Basme și povești populare) și *Constanța Popescu* (Fîntîna fetelor, legende, tradiții, povești).

Poetul și folcloristul Ion Șerb deschide volumul cu o introducere exhaustivă, competentă, izbutind să descifreze porțile prin care se pătrunde în împărăția literaturii populare. Volumul ni se înfățișează întocmai ca niște pietre de pomenire din alte vremi, pătrunse de mesaje și înțelesuri profunde, trezite acum, ca după un somn adînc. Continuatori ai vitalității și trăiniciei, românii din valea Dunării și cea a Oltului, ca și ceilalți, au creat o cultură populară de o uimitoare varietate și respirație artistică, care a circulat ca un gen de istorie nescrisă.

Melopeele de „dor", de „jale" și de „urît" ca și „doinele" cu răsunet tracic, nuanțează, așa cum ne arată Lucian Blaga, stări sufletești specifice neamului nostru. Strămoșii își cîntau istoria la rugi, botezuri sau nunți. Atunci se repetau sau se lansau ultimile producții colective care puteau rezista în circulația populară prin viu grai. Balada trebuia să îndeplinească două condiții: să placă și să exprime o suferință sau un ideal. Exemplificînd aceasta cu balada „Vișina", ne vom putea da seama cît au suferit acele sate oltene sau dunărene, care s-au răsculat și n-au mai dat tribut domniei

CONSEMNĂRI

pentru Înalta Poartă: *„Frunzuliță deavrămeasă / Ascultați masă frumoasă / ... / Că nu e vreun lucru mare / Numai cîntec de-ascultare / Cam pe valea Galbinei / Sînt trei sate lăudate / În vîsterie nebăgate / N-a dat birul la domnie / De-mpărat nu vrea să știe... / S-a dat Vișina-n tăiere / C-are domnia plăcere.*

Balada din zona dunăreană este mai înfloritoare, căpătînd dimensiuni prin evenimente istorice sau fantastice, ca și balada din dreapta Dunării, între ele existînd o impresionantă asemănare. În schimb, cu cît urcăm spre nord pe valea Oltului, spre munți, balada se cizelează, remarcîndu-se înfloriturl artistice, figuri poetice mai plastice, condensate în liricizarea eposului.

Unele poezii lirice din volum ni se par salbe pure, dintr-un caier cu chemări nostalgice: *„Frunzuliță mărăcine / Eu cunosc că vara vine / Pe fluturi și pe albine / Și pe cuc, cum cîntă bine"*. Alte creații se remarcă printr-un limbaj poetic concentrat, sentențios: *„Ai, nici o boală nu-i mai grea / Ca dorul și dragostea / De boală zaci și te scoli / De dragoste poți să mori. / Boala poate să se ducă / Dar dragostea te usucă"*

Volumul mai cuprinde o „zestre literară" de pe aceleași meleaguri, adevărate „mere de aur", culese după confruntarea timpului: basme, legende și povestiri. Narațiunile poartă în esență același conținut umanist-optimist, specific poporului român. Făt-Frumos întruchipează forțele morale și fizice, capabile să învingă asupritorii, vrăjmașii și răufăcătorii. Ca o certitudine a armoniei vieții, într-un luminiș al frumosului are loc încoronarea idealului, nunta cu Ileana Cosînzeana.

Cartea aceasta, fiind o culegere reprezentativă, cuprinde mărturii ale culturii populare multimilenare de pe aceste plaiuri, impulsionată de o concepție filozofică și o viziune artistică originală, cu profunde rezonanțe lirice, relevînd virtuți civice și etice, măreția spirituală a poporului nostru.

Cristea SANDU TIMOC

Produse de calitate ce poartă garanția inteligenței tehnice românești

În paleta foarte diversificată și armonioasă a industriei românești, o preocupare, relativ nouă, impusă de ampla dezvoltare industrială, o constituie fabricația materialelor de combaterea coroziunii, sector de activitate care aduce o contribuție importantă la reducerea consumurilor de oțeluri inoxidabile, la mărirea ciclului de exploatare a utilajelor supuse agresivității mediilor, la reducerea importului și implicit la o mare eficiență economică.

La Întreprinderea de protecții anticorozice și utilaje speciale București, unitate etalon a industriei chimice, ultimul semestru al acestui an – an, hotărîtor pentru înfăptuirea cu succes a cincinalului revoluției tehnico-științifice – înseamnă de fapt sporirea preocupărilor pentru ridicarea nivelului tehnic și calitativ al producției, o intensă activitate de cercetare, asimilarea în fabricație a unor produse la nivelul tehnicii mondiale și eliminarea efortului valutar.

În contextul acțiunilor pentru progresul tehnic și promovarea noului, ce reflectă forța creatoare și inteligența colectivului de muncă, calitatea se află pe primul plan al activității, pe agenda cotidiană a conducerii și a fiecărui angajat din unitate.

Preocupările susținute ale întregului colectiv au drept scop diversificarea și modernizarea producției, asimilarea de noi tehnologii și produse cu indici tehnico-calitativi superiori, reducerea consumurilor de materiale și combustibili, de manoperă, a cheltuielilor de producție, un ritm mai rapid de creștere a productivității muncii, a eficienței economice în general.

Căile și modalitățile concrete pentru transpunerea în viață a obiectivelor propuse vizează un cîmp larg de măsuri tehnologice de gospodărire mai atentă a materialelor, de extindere a utilizării înlocuitorilor și a resurselor secundare, de perfecționare a sistemului informațional din unitate, prospectarea cu responsabilitate a pieților de desfacere atît pe plan intern cît și în rețeaua externă, îmbunătățirea activității economice de ansamblu.

Urmărind consecvent programul de perfecționare tehnică și economică, la I.P.A.U.S. apar permanent produse noi, soluții adecvate de protecții împotriva agresivității mediilor, tehnologii mai simple și eficiente, toate acestea fundamentînd și justificînd planurile economice de perspectivă și proiectele noilor investiții.

Pentru colectivul acestei întreprinderi bucureștene este un bun cîștigat faptul că activitatea comercială a devenit o latură complementară și inseparabilă a procesului de producție, permițîndu-se o dimensionare optimă a nivelelor de fabricație în funcție de cerințele de moment și de perspectivă ale economiei și de conjunctura favorabilă a exportului.

Ceea ce se realizează în această sferă de activitate este un început promițător a unor studii de marketing, aducîndu-se o contribuție la progresul și perfecționarea gîndirii economice, o contribuție în soluționarea problemelor complexe pe care le ridică lansarea unor noi produse, competitive din punct de vedere tehnic.

Cunoscînd riguros și precis nevoile naționale și ale pieței externe în problema protecției anticorozive a echipamentelor industriale, specialiștii unității operează în toate fazele pe care le traversează produsul – de la concepere și pînă la faza finală de fabricație – însoțindu-l în procesele de circulație către beneficiari prin consultații de specialitate, asistență tehnică și garanție.

Intervenind aceste elemente moderne în orientarea de bază a întreprinderii, s-a putut obține o organizare eficientă a tuturor acțiunilor interne și externe ale unității, organizare impusă de necesitatea corelării directe și anticipate a producției la cerere.

Utilizarea metodelor specifice pentru dezvoltarea și diversificarea continuă a producției, a făcut ca I.U.P.S. să fie astăzi o unitate de prestigiu, ale cărei produse de calitate românești, să fie cunoscute în multe țări ale lumii.

Înființată în cadrul Centralei de Utilaje și Piese de Schimb pentru Industria Chimică (C.U.P.S.I.C.) în intenția rezolvării imediate a unor probleme de coroziune pentru industria chimică, Întrep. de Protecții Anticorozive și Utilaje Speciale București (I.P.A.U.S.) s-a dezvoltat foarte rapid – ca profil și volum de activitate – reușind să cuprindă în momentul de față necesitățile specifice a celor mai variate sectoare industriale.

Programul de cercetare și fabricație a I.P.A.U.S.-ului s-a axat pe un domeniu larg de combatere a coroziunii în industrie, astfel că, din fiecare grupă de produse, au fost omologate în producția industrială un număr mare de repere, toate situîndu-se – din punct de vedere calitativ – la nivelul tehnicii mondiale.

Răspunzînd unor cerințe de ordin economic vom prezenta principalele produse și prestații care se realizează de această întreprindere, prezentare care urmărește atît informarea potențialilor beneficiari cît și extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale – interne și externe – ale unității.

M. I. Ch.

Centrala de utilaje și piese de schimb pentu industria chimică

ÎNTREPRINDEREA DE PROTECȚII ANTICOROZIVE ȘI UTILAJE SPECIALE BUCUREȘTI

Tuburi și fitinguri ropafs

Prezentare:

În ultima vreme materialele plastice armate au cunoscut o largă aplicabilitate în industrie, impunîndu-se atît prin deosebitele proprietăți fizico-mecanice cît și datorită remarcabilelor rezistențe chimice la numeroase medii agresive.

ROPAFS-ul – produs românesc de excepție – cunoscut în tehnologia de specialitate sub denumirea „poliester armat cu fibre de sticlă", este un material plastic termorigid care implică în structura sa rășini sintetice, o armătură din fibră și în unele cazuri o umplutură minerală.

La fabricația acestui produs sînt utilizate rășinile poliesterice saturate și fibrele de sticlă, iar ca umplutură este folosit cuarțul de diferite granulații.

Fiind un înlocuitor excepțional al unor materiale tradiționale a căror balanță este deficitară, produsul a primit adeziunea specialiștilor, recomandîndu-l tuturor domeniilor de activitate.

Utilizare:

Una din sferele de utilizare ale ROPAFS-ului este cea a fabricării tuburilor și fitingurilor (înlocuind oțelurile aliate anticorozive) sau ale tuburilor din bazalt și beton placate cu elemente ceramice.

Folosirea tuburilor ROPAFS este prescrisă în toate cazurile în care se are în vedere agresivitatea fluidului vehiculat, agresivitatea mediului exterior și se urmărește etanșeitatea perfectă a întregului sistem de rețele.

În aceste cazuri, excelenta rezistență chimică a ROPAFS-ului face compatibilă utilizarea directă a tuburilor fără o specială și prealabilă protecție anticorozivă. Faptul în sine prezintă o mare importanță la utilizarea tuburilor în perimetrul uzinelor unde nu se ridică numai condiția agresivității fluidelor vehiculate, ci și a mediului exterior (soluri agresive pentru rețelele îngropate sau degajări gazoase pentru conductele de suprafață).

În privința capacității de etanșeitate în timp, canalizările din beton sau ceramică sînt deficitare datorită numărului mare de îmbinări, a rigidității acestora și a rigidității tuburilor.

Aceste neajunsuri de ordin tehnic sînt complet eliminate în cazul utilizării tuburilor și fitingurilor din ROPAFS.

Fiind realizate la lungimi de pînă la 6 m.l., tuburile ROPAFS reduc considerabil numărul îmbinărilor, iar acestea din urmă sînt fabricate într-o soluție telescopică, cu inele din cauciuc, permițînd o deviație unghiulară care atenuează sarcinile provocate de tasarea solului.

În aceeași direcție se remarcă rezistența specifică înaltă a tuburilor care le asigură o rigiditate ridicată combinată cu o bună flexibilitate, calități care le conferă posibilitatea să preia întreaga presiune exercitată de sol, fără să apară tensiuni în pereții rețelei.

Ca domeniu de utilizare tuburile și fitingurile din ROPAFS se recomandă în următoarele lucrări:

- canalizări libere de ape industriale.
- rețele de evacuare sub presiune a apelor industriale.
- canalizări de ape menajere.
- aducțiuni de apă industrială și potabilă.
- gaze.

Livrare:

Furnizarea produselor din ROPAFS se face cu maximă promptitudine, pe bază de comandă fermă.

Înainte de lansarea comenzilor se recomandă consultarea catalogului de produse care oferă informații ample privind caracteristicile tehnice, tipodimensiunile în fabricație, simbolizare etc.

Relații tehnice suplimentare se obțin de la specialiștii unității.

Benzi adezive adeband C1 și adeband C2

Generalități:

Pentru protecția anticorozivă a conductelor îngropate sau a magistralelor montate în fir continuu, se folosesc benzile adezive ADEBAND C_1 și ADEBAND C_2 produse de mare eficiență împotriva agenților de coroziune.

Ambele produse sînt formate dintr-un suport de polietilenă care are pe una din fețe aplicat o peliculă uniformă de adeziv Adeplast (N.I. 4067/1968) în cazul benzilor tip ADEBAND C_1 și respectiv Iceziv N.I. 4068/1968) pentru benzile ADE BAND C_2.

Condițiile termice de realizare a izolației conductelor, impun fabricarea și livrarea produselor în role de dimensiuni diferite.

Caracteristici tehnice:

În comparație cu produsele similare dim import, benzile adezive românești de tipul ADEBAND C_1 și ADEBAND C_2, sînt superioare atît din punct de vedere fizico-mecanic cît și în privința caracteristicilor chimice.

Se remarcă la aceste produse o mare rezistență la tracțiune mergînd pînă la 100 kgf/cmp, o alungire la rupere care în procente reprezintă 380%, o bună aderiune bandă-metal și bandă-bandă, indici optimi de rigiditate și constanță dielectrică, precum și parametri remarcabili la capitolul rezistivitate de suprafață și volum.

La caracteristicile tehnice superioare ale benzilor ADEBAND, concură în egală măsură și adezivii de contact Adeplast și Iceziv, ambele produse fiind fabricate de IPAUS.

Livrare:

Pentru asigurarea benzilor necesare lucrărilor de protecție anticorozivă, solicitanții pot transmite comenzi ferme în scopul perfectării contractelor economice.

În alegerea tipului de bandă adezivă specifică unităților interesate, se vor consulta cataloagele și grupul de specialiști ai I.P.U.S.-ului.

Protecţii anticorozive cu folii de elastomeri

Generalităţi:

Reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile şi înlocuirea lor cu materiale de aceeaşi rezistenţă mecanică şi chimică, răspunde preocupărilor specialiştilor de la I.P.A.U.S. — Bucureşti.

In principiu s-au căutat soluţii tehnice care să confere metalelor uzuale (fierul şi fonta) şi betonului, rezistenţă la solicitările chimice şi mecanice, rezistenţă, pe care numai oţelurile inoxidabile o posedă.

In acest scop, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri aplicate pe echipamente metalice sau de beton, pregătite în prealabil pentru această operaţie, se consideră soluţia tehnică indicată ridicării gradului de utilizare a înlocuitorilor de materiale deficitare.

Protecţia anticorozivă cu folii de elastomeri permite realizarea unor utilaje rezistente la diferite medii chimice (alcaline, oxidante, acide) concentrate sau diluate, medii petroliere, coroziuni.

Opţiuni asupra unui tip de protecţie cu elastomeri se face avînd în vedere natura mediului, temperatura de lucru a utilajului, concentraţia substanţei corozive, eforturile mecanice şi solicitările dinamice la care este supus echipamentul respectiv.

In funcţie de natura şi concentraţiile mediilor, protecţiile cu folii de elastomeri rezistă la temperaturi cuprinse între −5° şi +100° C şi numai în cazuri speciale pînă la +130° C.

Ţinîndu-se cont de necesităţile de protejare ca şi de parametri tehnologici ai echipamentelor, protecţia se face în unu sau mai multe straturi de diverse grosimi.

Foliile de elastomeri, incorporate la protecţia utilajelor sînt amestecuri pe bază de cauciucuri naturale sau sintetice care se lipesc cu ajutorul unor soluţii adezive speciale pe suprafeţele metalice — sablate şi degresate în prealabil — operaţiunea de aplicare efectuîndu-se la o temperatură de aproximativ +20° C.

Din punct de vedere al tehnologiei de fabricaţie, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri se clasifică în următoarele categorii :

- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald.
- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili de tip Butarom.

Domenii de utilizare

Cele două categorii de protecţii cu folii de elastomeri au o largă aplicabilitate în toate domeniile de activitate.

Natura suprafeţelor supuse protecţiei prin acoperire cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald se cer a fi omogene, fără discontinuităţi provocate din suduri incorecte sau tole nelaminate corespunzător. Se recomandă a fi protejate suprafeţele din oţel, fontă şi numai în cazuri extreme cele din staniu, cupru şi alamă (în condiţii speciale).

Astfel de protecţii rezistă la medii chimice diverse.

Protecţiile cu folii de tip Butarom (nevulcanizabile) se aplică la rezervoare, reactoare, coloane, îngheaburi, vase de măsură, avînd o rezistenţă bună la medii acide, alcaline, oxidante şi neutre. Sînt deficitare ca rezistenţă la medii petroliere.

Execuţie:

I.P.A.U.S. — Bucureşti execută protecţii cu folii de elastomeri atît la sediul său cît şi pe şantierul beneficiarului în funcţie de gabaritele echipamentelor ce urmează a fi protejate.

Lucrările se execută pe bază de comandă fermă cu recomandarea de a se consulta în prealabil specialiştii întreprinderii.

Chituri, mase de şpaclu pentru protecţii anticorosive

In diversitatea de produse şi prestaţii din programul uzinal al I.P.A.U.S.-ului, o pondere deosebită o are gama chiturilor, mortarelor şi maselor de şpaclu destinate realizării protecţiilor anticorozive. In tipologia reperelor cu caracter anticoroziv sînt înscrise atît chituri anorganice cu rezistă mare la temperatură cît şi chituri, mortare şi mase de şpaclu pe bază de răşini sintetice .Din punct de vedere al utilizării, chiturile, concură la efectuarea protecţiilor anticorozive prin înzidire, placare sau chituire în cîmp continuu, atît la utilajele metalice cît şi la rezervoare, bazine, cuve din beton, pardoseli etc.

Lucrările efectuate cu chituri anorganice sau cu chituri pe bază de răşini sintetice asigură :

- protecţia elementelor de rezistenţă şi structură ale construcţiilor industriale împotriva mediilor chimice agresive.
- rezistenţa în timp a echipamentelor din exploatările industriale.
- desfăşurarea optimă a proceselor de producţie în condiţiile impuse de normele de protecţia muncii.

Intrucît paleta acestor produse este foarte cuprinzătoare şi, pentru a da informaţii utile celor interesaţi, vom face scurte referiri pentru principalele repere :

a) Chituri anorganice

In această categorie intră produsele ARNOLEX în componenţă lichidă sau solidă, care sînt chituri anticorozive, rezistente la temperaturi înalte. In funcţie de compoziţia componentei lichide se deosebesc două tipuri de chituri :

— ARNOLEX TK (pe bază de silicat de potasiu).

— ARNOLEX TN (pe bază de silicat de sodiu).

Această gamă de chituri se utilizează ca material de rostuire pentru materiale ceramice, de gresie, din grafit, bazalt, bazalt vitrifiat, diabaz, sticlă etc avînd recomandări în medii acide concentrate ori diluate, la umiditate, la gaze cu conţinut în substanţe acide, la temperaturi normale şi ridicate (pînă la 600° C).

Din categoria chiturilor anorganice mai face parte şi produsul ARNOLEX FN în componenţă lichidă şi solidă.

Prin calităţile sale specifice se utilizează la protecţia suprafetelor din metal şi beton, fiind rezistent la acţiunea acizilor concentraţi şi diluaţi, a gazelor cu conţinut de substanţe acide şi la temperaturi înalte(pînă la 1000° C).

b) Chituri pe bază de răşini sintetice

Produsele din această grupă se fabrică pe bază de răşini fenolice, furanice, epoxidice şi poliesterice.

In funcţie de capacitatea de rezistenţă la mediile agresive, de conductibilitatea termică şi de alte proprietăţi specifice, chiturile pe bază de răşini sintetice se produc în variantele nomenclaturi Carbadez, Siladez, Oramin, Epodur, Rebonit, Rexidur şi Silurex.

Fiecare tip prezintă domenii de utilizare şi tehnologii de aplicare diferită. Pentru alegerea şi folosirea acestor chituri este necesară o documentare şi consultare prealabilă, precum şi întocmirea unor chestionare tehnice.

Adezivi, masticuri, produse peliculogene

Paleta acestor produse cuprinde un număr de peste 50 de repere care satisfac necesităţile diverselor domenii de utilizare industrială.

In gama adezivilor se înscriu produsele de tip Prenadez care sînt soluţii de cauciuc sintetic într-un amestec de solvenţi, cu înalt grad de inflamabilitate.

Aceste produse sînt destinate la lipirea pe metal a foliilor de protecţie, lipirea materialelor poroase, lipirea covorului de cauciuc pe caroseria autovehiculelor, lipirea covorului PVC pe diferite suporturi etc.

Domeniul de utilizare nu este limitativ, putînd fi extins la condiţiile concrete de lucru al beneficiarilor.

In fabricaţia curentă a I.P.A.U.S.-ului se mai află adezivi cu componentul de bază cauciuc natural, detaşîndu-se prin calităţile deosebite tipurile Iceziv, Saladez şi soluţiile adezive de semiebonită NL.

Avînd o capacitate optimă de lipire şi o tehnologie de lucru foarte simplă, adezivii în cauză pot fi folosiţi diferitelor scopuri de lipire.

Pentru a întîmpina nevoile de etanşare a diferitelor subansamble industriale, I.P.A.U.S. — Bucureşti asigură prin fabricaţie curentă o întinsă gamă de masticuri plastice şi elastoplastice.

In accepţia largă a terminologiei, masticurile sînt materiale viscoelastice avînd la bază elastomeri sintetici şi răşini sintetice dizolvate în solvenţi organici.

Scopul principal al acestor produse este etanşeitatea elastică, continuă şi perfectă a îmbinărilor împotriva apei, vaporilor şi gazelor (toxice şi agresive).

Luîndu-se în consideraţie diversele domenii de aplicabilitate, producătorul recomandă sorturile de mastic Romtix (în diferite variante de execuţie) şi tipul Micovit.

O ultimă grupă înrudită a acestor produse o formează materialele peliculogene **pentru protecţii anticorozive.**

Ne referim la sorturile Romflexil care au la bază elastomeri sintetici dizolvaţi în solvenţi organici.

Ca utilizări generale, Romflexil-ul (în sorturile PC 404 şi PC 505) se utilizează la hidroizolarea construcţiilor din beton, a rezervoarelor, cuvelor, a turnurilor de răcire de la centralele electrice precum şi la impermeabilitatea conductelor din beton, la protecţia anticorozivă a intradosului vehiculelor şi în alte scopuri specifice.

★

Gama foarte variată a producţiei I.P.A.U.S.-ului ca şi noile produse care se lansează an de an, sînt un rezultat evident al încrederii în inteligenţa tehnică proprie, o creştere a responsabilităţii cercetărilor faţă de produsele sau tehnologiile concepute. De la abordarea unilaterală, îngustă, legată de cercetarea şi introducerea în producţie a unor repere, specialiştii întreprinderii au trecut la rezolvarea unor priorităţi comune mai multor sectoare, reuşind să cunoască în ansamblu necesităţile de protecţii anticorozive în toate domeniile de activitate.

Această concepţie nouă în proiectarea oroduselor îşi găseşte expresia în dezvoltarea impetuoasă a întreprinderii în ultimii ani cît şi în noile investiţii care vor completa în acest cincinal peisajul industrial al unităţii.

Se pune accentul în viitor, cu mai multă responsabilitate, pentru mărirea duratei de exploatare a echipamentelor supuse agresivităţii mediului şi pentru folosirea în domeni largi de activităţi a înlocuitorilor materialelor deficitare sau provenite din import :

Aceste preocupări de ordin economic trebuiesc corelate cu dezvoltarea puternică a bazei materiale privind producţia anticorozivă.

In acest sens specialiştii întreprinderii caută să cuprindă toate nevoile de moment şi de perspectivă ale industriei, elaborînd teme de cercetare şi fabricaţie pe perioade mai mari.

In sprijinul cercetărilor este necesar să participe cu observaţii şi propuneri specialiştii unităţilor beneficiare, conlucrare care va pune în valoare şi mai mult scopul urmărit.

Schimbul de informaţii tehnice dintre I.P.A.U.S. şi unităţile colaboratoare vor crea un cadru propice fabricării unor materiale anticorozive cu înalte proprietăţi fizico-mecanice ale proceselor tehnologice unde urmează a se utiliza.

Ca produse de referinţă ale I.P.A.U.S.-ului realizate printr-o colaborare fructuoasă cu unităţi de profil chimic sau de alte specialităţi, amintim : grundurile, pompele şi venele rezistente la medii agresive, ejectoare pentru clorură de sodiu confecţionate din materiale termoplastic, răcitoarele cu stropire din gratal şi multe alte fabricate de performanţă.

IMPORTANT!

In scopul extinderii utilizării produselor anticorozive în diferite domenii industriale, I.P.A.U.S. — Bucureşti pune la dispoziţia unităţilor socialiste şi cooperatiste din întreaga ţară, pe bază de comenzi ferme, orice produs aflat în fabricaţia curentă a întreprinderii.

Pentru alegerea şi folosirea corespunzătoare a produselor, solicitanţii sînt rugaţi să consulte cataloagele şi prospectele producătorului.

Unităţile interesate vor lansa comenzi la următoarea adresă :

Centrala le utilaje şi piese de schimb pentru industria chimică — întrep. de protectii anticorozive şi utilaje speciale, Bulevardul Ion Şulea 313 — sector 4 — Bucureşti.

In ordinea sosirii comenzilor şi în funcţie de capacităţile de producţie disponibile, furnizorul încheie contracte economice de livrare.

Detalii tehnice şi comerciale se pot obţine de la specialiştii întreprinderii, utilizînd serviciile telefonului 44 11 94 — telex 011613.

Viitorii parteneri comerciali sînt asiguraţi de toată solicitudinea.

Emil GEORGESCU

Vasile BAŞA

GRIGORE POPIȚI

PE CĂRĂRILE TINEREȚII

Ed. Facla, 1979

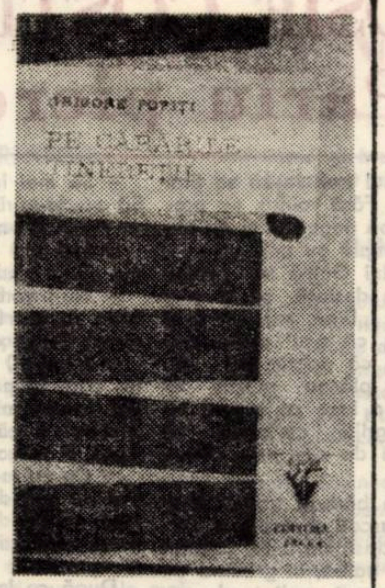

Înscriindu-se în seria „Evocări" a editurii timișorene, cartea „Pe cărările tinereții" de Grigore Popiți se impune ca fiind o realizare concludentă de confesiune și evocare literară, avînd un pronunțat caracter documentar, atît întru cunoașterea vieții și operei autorului, cît și a unui ținut bine individualizat, cel din Valea Almăjului. Cartea cuprinde mărturisirea unei personalități timișorene cu „o voce poetică" (titlul caldei și documentatei prefețe, semnată de Mircea Șerbănescu) distinctă, care, după cum menționa și Al. Piru „aduce în literatură o zonă spirituală ineditâ, din sudul Banatului", autorul fiind, însă, totodată, și un remarcabil cercetător al istoriei acestei provincii. În acest sens amintim volumele sale de poezii „Glasul sufletului și al trupului" (1932) și „Cîntece din fluier" (1934 și 1944) și ediția selectivă din 1968, precum și două dintre cele mai importante lucrări ale sale de istorie „Date și documente bănățene" (1939) și „Conspectul arhivelor din Banat". Autorul însuși precizează că : *„Istoria și poezia s-au întîlnit adesea în activitatea mea, la fel ca și la alți scrutori din Banat, îndrăgostiți de plaiurile natale. Pasiunea mea pentru istorie nu m-a părăsit și nădăjduiesc că ea se reflectă și în această carte, unde retrăiesc momente de altădată, întorcîndu-mă pe cărările tinereții, în Valea Almăjului"* (p. 57). Prin mărturisirea aceasta, Grigore Popiți își justifică, pe bună dreptate și rațiunea includerii în carte, a capitolului „De vorbă cu strămbunii".

De-a dreptul memorabile sînt însă acele pagini — și nu puține la număr — de evocare a propriilor vîrste, mai cu seamă, aceea a copilăriei — (*„Îmi cufund privirea în vreme, coborînd-o ca pe o ciutură în fîntînă. Vreau să adun un bob de lumină : doi copii jucîndu-se fără grijă nu departe de casa părintească, în satul natal"* (p. 11) (. . .). Autorul reînvie cu nostalgie, cu multă încărcătură afectivă, aspecte din copilăria sa, trăită în satul Pătaș, apoi viața de elev la Bozovici. Urmează perioada de școală de la Caransebeș, vîrsta adolescenței înflăcărate, marcată de anii primului război mondial, dar și de un eveniment istoric capital : Unirea din 1918.

Două capitole, „La obîrșia „Cîntecelor din fluier" și „Pagini răzlețe de istorie literară" sînt veritabile documente, primul privind geneza liricii autorului, al doilea, lămurind îndeosebi aspecte ale vieții literare interbelice din Timișoara, în dezvoltarea căreia, Grigore Popiți a avut un rol însemnat. Ultimul capitol „Cu visul de mînă" conține reîntîlnirea din ultima vreme cu locurile natale, cu o altfel de viață acum, înnoită în prefacerile zodiei socialiste a patriei.

Aurel TURCUȘ

GHEORGHE BĂLAN

FERIGI

Ed. Cartea Românească, 1979

Debutul lui Gheorghe Bălan constă într-un volum de metamorfoze în care obiectele, ființele, principiile cosmice se transformă fără dificultate, supunîndu-se imaginației poetice. Ușurința metamorfozelor este dată de stimulul vizual, prin care ciudatele apariții ale imaginarului se concretizează „dacă privim cu atenție", contopindu-se mai departe încît *„nu mai pot face deosebire / între un cal și un copac / între o piatră și un cîine / între lună și un plop / între mine și tine"*. Elemente ale naturii în schimbare, deopotrivă elemente poetice tradiționalizate, răspund poetului, dar nu prin complicate corespondențe sau sinestezii, ci curgînd natural în cuvinte : *luna* pentru poezia lui Gheorghe Bălan este pulsul schimbărilor cromatice („luna aurită", „lună de scînduri", „luna este un cui pe care îl pun la osie") și ființa („luna-și întinde botul / și ne linge / ca pe noi-născuții ei") ; *noaptea* oferă poetului desfășurări poetice remarcabile pe tot parcursul volumului. Luna, noaptea și cu acestea altele, pădurea, marea, iubita, lanul, feriga, nu sînt teme ale poeziei ci nuclee ordonatoare pentru realitatea poetică care stăpînesc mișcarea fanteziei.

Versurile debutantului Gheorghe Bălan iau naștere odată cu senzația poetică, ceea ce explică simplitatea poeziei dincolo de arborescența metaforelor. Alcătuirea volumului dezvăluie posibilitățile perceptive ale lumii în nuanțe, forme, emanații, de către poet, iar imaginile lumii se rotunjesc și se consumă unele în altele. Imperfecțiunile rezultă din absența efortului selectiv, lăsînd loc metaforelor parazitare ori amputate.

Lumea poetului grupează elemente ce suspendă, prin transformare, antitezele. Orașul modern, pădurea, personajele mitologice care populează poeziile se împletesc natural, fără opoziție : *„buldozere uriașe trag orizontul / mai la stînga mai la dreapta / florile de salcîm au conștiința pătată de înfloriri / de neasemuitul parfum bîrfit de nopțile cu lună aurie"*.

Sugestiile ce pot veni dinafara poeziei, din cultură, nu suscită răspunsuri în versul debutantului ci integrări în senzivitatea propriului univers. Lirica lui Gheorghe Bălan respinge atitudinea estetă, meditativă față de poezie, mărturisind o relație organică încredințată de condiția orfică a poetului : *„el / trezit de strigătul strident al cocoșului / poartă dimineața pe umeri / tăietorilor de lemne / le scoate din izvorul / în care au fost ferecate / topoarele / el alungă norii de pe cer / să poată răsări luna / din salcîmul ivit între casele albe / el / este macul în lanul de grîu / de petalele lui nu v-atingeți"*.

Brîndușa ARMANCA

DRAGA MIRIANICI

ECOURILE CÎMPIEI

Editura Kriterion, 1979

La început a fost tandemul poetic al fraților Draga și Gioca Mirianici. După cîteva plachete semnate împreună, din frățescul tandem s-a desprins, croindu-și un drum creator propriu, Draga, cu intenția vădită de a dovedi și afirma potențe și viziuni personale și fioruri lirice cu nuanțe distincte. Iată-l acum și la al doilea volum de versuri pe care-l semnează singur și prin care face să fie auzite accentele originale și autentice ale incantațiilor sale. Titlul volumului : **„Ecourile cîmpiei"** (Editura „Kriterion" 1979) mărturisește continuarea atașamentului autorului față de poezia chtonică, poezia șesurilor natale, a orizonturilor largi, fixate în memoria afectivă a poetului. Aceasta o atestă și tonul duios, atmosfera de reverie bucolică, notațiile de nostalgie, mărturisire și amintire ce răzbat din poeziile „Convorbire cu mine însumi", „Întoarcerea acasă" și „Moștenire" (I și II). Versurile acestea, în care poetul pune multă exultanța sufletească, sînt suculente și memorabile evocări ale copilăriei, încărcate fiind de un profund și pur sentiment al naturii, al bucuriei calme și simple, savurate în cadrul peisajului natal. Sentimentul acesta se face simțit cu mai multă vigoare în pastelurile „Vara", „Ploile toamnei", „Rînduri de cocori cenușii", „Toamna", „Moare toamna", în care apare și înclinația vădită spre contemplație și meditație, gustul liniei rafinate și opțiunea definitorie pentru limpezime, măsură și armonie.

În volumul apărut de curînd, Draga Mirianici ține să nu se dezmintă nici ca poet al patosului social, al devoțiunii patriotice și partinice. În această ipostază ne oferă poeziile „Steagul partidului", „Imn partidului"

în care afirmă, fără echivoc, o puternică simțire patriotică, o aderiune firească la actualitate convertită în versuri tonice, avîntate, sincere și sensibile, celebrînd priveliști înnobilate de înnoirile, împlinirile și devenirile noastre sub zodia socialismului.

Mănunchiul de poezii de dragoste din volum denotă un suflet tandru și un lirism discret. Evitînd ambiguitățile, distorsiunile verbale și frazele convulsive, Draga Mirianici dezvăluie frumusețí simple, senine, pline de prospețimi, îmbibate de senzația tulburătoare a omenescului și a trăirilor intense în prezentul marilor noastre bucurii, oferindu-ne un buchet multicolor de versuri în care își **„deschide larg ferestrele inimii"**.

Cedomir CIONCA

OFRANDA VOCALEI

ȘASE POEȚI TINERI

Ed. Facla, 1979

În privința antologiilor tinerilor poeți, editura Facla nu poate fi bănuită de indiferentism sau rea voință. În șapte ani de existență, ea elaborează a 3-a antologie lirică. Este adevărat că numărul imens de tineri debutanți și asaltul cetății poeziei, și deci al revistelor și editurilor fiind fără precedent în istoria literelor române, a concepe o atare antologie e, adeseori, încercare temerară și ingrată. Oricum, noi vom face cîteva reflecții asupra a ceea ce este, acum, tipărită, această antologie, editată de îngrijitorul de carte și tînărul critic ION ANGHEL.

VIOREL HORJ pare a descinde de la poezia tradiționalistă, cu tente baladești, avînd un anume apetit al grandoarei versului și un anume aer clasicizant, hrănit la poezia transilvană interbelică, la care nu lipsesc nici limpezimea hieratică a versului, așezarea și măsura lui statuară în frază, ca și un iz folclorizant de bună factură Un sentiment stenic, sau o răceală în atitudine, irump din versurile cam descriptiviste, în care contemplația precumpănește sugestia și vibrația meditativă, lucrînd cumva prea gospodărește și prea fără finețea necesară oricărui text poetic

NICOLAE IRIMIA se slujește de un vers mai dens, cu apetit și pentru miniatural, dar și pentru poemul epic. Poetul are simțul dramaticului, al punerii lui în scenă, ceea ce-i conferă o tensiune reținută. Trebuie spus, de asemeni, că Irimia are știința atmosferei, mai cu seamă a mediului arhaic, cu ritualurile specifice, un soi de descîntece lirice, în care cuvîntul e bine împlîntat, pregnant, și simțul imaginii mai ascuțit. I-ar fi necesare poetului un ton mai acut al mobilității interioare, și o aplecare mai promptă la nuanța versului.

CONSTANTIN MARASCU este mai eclectic, versul său curge grandios, cu o ritmică interioară spusă rotund, retrăind mai cu seamă evenimente și date ale istoriei. Erotica sa este calmată de o privire cumpănită lucidă. Poezia sa mai profundă este aceea în care implicarea se face direct, izvorîtă din confruntarea liberă a sentimentelor, unde descoperim zone de meditație poetică autentică,

precum în poemul *„Să nu mă atingă nimeni"*. El aduce versul folcloric la matca versului modern, dar alteori versul său pare diluat sau grandilocvent. Dar aceasta ar putea fi incidente pe care o viziune unitară și o știință a poeziei i le vor putea elimina.

PETRE DINU MARCEL. Nu trebuie să se mai bată monedă pe ideea că, dacă la o vîrstă poetică a începuturilor sale, P. D. Marcel a gustat și s-a lăsat sedus de metrica și muzicalitatea poeziei lui D. Ureche, i-ar fi mereu și mereu un tributar. De altfel, el nu are, nici măcar ca vîrstă biologică, dorința de a sta tot în circa altuia. Dimpotrivă, el pare a fi, aci, un tradiționalist corect și convins, bun în poezia ocazională, în poeme de elan erotic, în care Beniuc, Frunză, Andrițoiu, Tulbure au strălucit, sinceritatea simțămintelor sale patriotice fiind de reținut, chiar cînd versul său e elaborat uneori prea grăbit și fără adîncimea necesară El trebuie însă îndrumat spre această lirică a tradiției, a unei poezii de structură sentimental-romațioasă chiar, dar onestă, spre o poezie juvenil limpidă, necriptică, nemodernistă, deoarece în poezia cu tente moderne, de subtile nuanțe, în poezia meditativ-filosofică, încercările sale sînt criticabile. El poate fi un poet incantatoriu-muzical, uneori cu o recuzită desuet-romantică, ce place unui anume public, ușor romantată, dar sincer concrescută din el, o poezie a elanurilor simple, directe, nesofisticate, a cotidianului direct, numită, aș zice, nepejorativ, poezie-reportaj, unde el și-ar găsi locul.

MARIUS C. NICA — mizînd și el pe modernitatea limbajului, a semnelor intime, lirice, nepătrunse însă de o cultură poetică ci de o structurare simplificatoare, nu are decît reușite parțiale, acelea, mai ales, în poezia ocazională sau erotică, unde alcătuirea simplă a poemului, schema poeziei populare, tensiunea cotidiană a actului liric îi conferă oarecare adevăr artistic. În genere, el este însă un debutant fără flexibilitate, cu o cunoaștere exterioară a științei poeziei, cu imagini în care inéditul nu prea abundă, nici nu incită la meditație sau interes deosebit.

DOREL SIBII. După o frumoasă carte pentru copii, la care inteligența și farmecul scriiturii seduc chiar și pe cititorul matur, ciclul din antologie, al lui Dorel Sibii, nu mi se pare a fi la înălțimea textului din volumul respectiv de proze. Cu poeme în proză, aci, sau cu micropoeme lirice, el plutește în teritoriul fantazării abstracte, al onirismului pur. Cuvîntul e prea prețios, prea fastuos. Lipsește autenticul omenesc ce vibrează în inimi, dialogul direct, liric. O discreție, o gîngășie există, e adevărat, dar fundalul e abstract, întunecat. E ca și cum ai privi prin vitralii colorate, a căror culoare seduce, dar dincolo de care e doar irealul, matul, interiorul abstract și necunoscut. Ca poet, Sibii nu ne convinge încă prin acest ciclu.

Iată, șase tineri poeți ! Șase personalități în formare. Mîine, ei pot fi în pragul primului volum. Sau ei pot intra din nou în tăcerea și umbra din care au apărut. Totul va depinde de ei, de editura care i-a descoperit, de împrejurările în care ei își vor pune în joc talentul lor poetic, energia și speranța Oricum, noi toți va trebui să le urăm drum bun.

Ion ARIEȘANU

Vă prezentăm un tînăr scriitor:

VALENTIN TUDOR

Debutînd în revista „Steaua" în 1967, peste zece ani primind premiul pentru debut editorial la „Facla", pentru volumul „Albastrele ploi ale verii", iar în 1978 publicîndu-și cel de al doilea volum de poezii, „Dinspre rădăcini", Valentin Tudor se înscrie totuși printre poeții solitari, avînd o evoluție aparte. Critici și scriitori, precum Laurențiu Ulici, Mircea Tomuș, Victor Tulbure, Anghel Dumbrăveanu, Ion Arieșanu ș. a. și-au exprimat opinia despre literele sale și alte referințe critice i-au analizat cele două volume de versuri, subliniindu-i aerul romantic și tonul elegiac, motive obsedante în poezia ce o cultivă.

Versul său clasic, cu doze reținute de modernitate, cutreieră simboluri care-i sînt proprii, unele primind sonorități delicate prin intermediul invocației.

Spațiul ardelenesc, leagăn și izvor al motivelor lirice, nu de puține ori semnifică tulburătoare ecouri metaforice ale pruncieі ori adolescenței. Separîndu-se de unele mode poetice în care predomină austere încărcături livrești, Valentin Tudor preferă confesia lirică, seva țîșnitoare a sentimentului, bucuria estetică neinzorzonată. Versul său aduce un discret omagiu simplității, traiectoria directă a cuvîntului, economia lexicală neexcluzînd metafora suplă și grațioasă. În literele sale, poetul ne propune un perpetuu excurs la temperatura candorii „prin noaptea fără stele, cu stelele în noi !".

Damian URECHE

ÎN CEA MAI FANTASTICĂ PLOAIE

În cea mai fantastică ploaie
M-am născut plin de patimi și vise ;
Era noapte, lumină-am primit
Dintr-un fulger ce-n spații pornise.

Se luptă din primele clipe
Nici mamă și nici fiu să nu piară,
De fulgere cerul se-aprinde
Noapte de noapte, seară de seară

Coboară din munte, un munte spre mări,
Spre piscuri un mal se-ncovoaie,
Amintind că-s născut în neliniști,
În cea mai fantastică ploaie.

CUM TREC DINSPRE MUNȚI RECI IZVOARE

Cum trec dinspre munți reci izvoare
Spre viață, spre mare să vină,
Durerea din piatră, spre soare,
Răzbate din stînci spre lumină ;

Așteaptă dorinți să revină,
Se-nalță spre piscuri și moare ;
Cum trec dinspre munți reci izvoare
Spre viață, spre mare să vină !

Rămîne iertarea senină,
Rămîne chemarea și doare,
Ecoul în văi se termină
Căci tu nu-nțelegi, trecătoare,
Cum trec dinspre munți reci izvoare.

VEI COBORÎ

Vei coborî din cerul gîndurilor mele,
Și vei pluti pe ape morgane îndelung,
Vei aștepta în nopți, fără lumină, grele,
În dimineața noastră, de august, să ajung.

Și vei străbate taina chemărilor tîrzii,
Grădini pline de floare, crescută-n văi adînci,
Lingă izvoare, vei alerga, să nu-ntîrzii
La ora de tăcere, pierdută-n vîrf de stînci;

La marea cu seninul vei coborî apoi
Și vei purta din raze de soare un vestmînt,
Spre stîncile cu doruri, cînd vei privi-napoi,
Te vei găsi în lutul iubirii ce-l frămînt.

DIN NOU CREȘTE FLOAREA DE SOARE

Din nou creşte floarea de soare
În lanuri prin care nu treci.
Amurgul, prin roșu-i, mă doare
Spre zorii din ochii tăi reci.

Cu dorul oprit lingă floare,
Nici zile, nici nopți nu-ți petreci ;
Din nou crește floarea de soare
În lanuri prin care nu treci.

Nu scuturi polenul și moare,
Spre toamnă, tulpinile-s seci ;
Dar tot nu-nțelegi, dece oare ?
Că și-astăzi, pe aceleași poteci,
Din nou creşte floarea de soare.

DOI MACI

Doi maci sălbateci i-am desprins
Din lacul macilor încins.
Sînt flori catifelate-n vînt.
În ploaia zilei nu mai sînt.

Sînt flori pline de sînge crud,
Sudoarea pămîntului ud.
Sînt florile grînelor verzi...
N-ai mai venit să le dezmierzi.

Doi maci aprinși în roșul lor,
Dintr-un covor multicolor,
I-am rupt, două dorințe vechi,
Prin noi, rămîne-vor perechi.

ÎNTRE APE

Te regăsesc cu crîngul, acolo-ntre ape,
Las fluturi-gînd să zboare, las apele să sape,
Las norii să coboare, să mişte vînturi frunze
Cînd treci în nepăsare, cu murmurul din pînze.
Străbat apoi limanuri, prin trestii și mălin,
Îmi caut cuib de vise, un loc unde s-alin
În flori de cîmp culese, lumină-n păru-ți prinsă,
Lumină fără umbră, în urma ta desprinsă.
O regăsesc în ochii sclipirilor tîrzii
Și uit că plouă-afară, că-n fiecare zi-i
Un dor prezent în mine, în codru să mă cheme,
Să îi urmez cărarea deschisă de poeme.

IOSIF COSTINAȘ

Pariu pierdut

– În viața asta omul trebuie să se țină tare. Să știe ce vrea. Fără voință, nu prețuiește nici cît o ceapă degerată și de-aia se-ntîmplă ce se întîmplă cu unii...

Cei doi ortaci ai lui Găină se priviră scurt și zîmbiră abia deslușit, ca și cum ar fi vrut să spună : „Bine, mă. Iar te-o apucat. Dă-i 'nainte, că acu' avem vreme...". Asta pentru că prietenului lor, zis „Academistul", îi plăcea grozav să prindă din zbor cîte-o idee pe placul lui și, alegîndu-și cu grijă cuvintele, să le-mpuieze capul, ori de cîte ori aveau răbdare să-l asculte.

Erau toți trei niște bărbați trecuți bine de jumătatea vieții, uscați și vînoși, și stăteau, într-o seară încinsă de iulie, sorbind pe îndelete berea la halbă, în grădina de vară a unicului restaurant „unitate de categoria a III-a" din cartierul mărginaș de dincolo de triaj. Stăteau liniștiți, fără să-i supere cituși de puțin foiala neîntreruptă și larma din jur. După cum adusese Găină discuția, nu mai încăpea îndoială, că de-abia acum începea el să aibă sămînță de vorbă.

– Da' tu, mă Academistule, tu ce zici de tine, cum stai cu voința asta ? întrebă Bocu, care-l știa cel mai bine pe Găină, pentru că făcuseră și armata împreună. Ai sau n-ai așa ceva ?

– Și-o fi cumpărat vreun kil, două de undeva, pufăi Ciuchitu, mai mult ca să-i facă plăcere lui Bocu.

Găină, deprins cu cei care nu-l iertau pentru „academismul" lui, fără să ia în seamă înțepătura, vorbi ca pentru el :

– Nu se cumpără și nu se vinde. Unde ar fi norocu' ăla. O ai în tine și, dacă te ții tare, crește, se dezvoltă...

– Crește, zici ?!... se miră, de formă, Ciuchitu. I-auzi, Bocule ! Crește în om ca fasolea pe lîngă par !

– Taci, mă. Nu te prosti, îl dojeni moale Academistul. Dacă am ști noi ce putere zace aici, pe dinăuntru' nostru, multe s-ar schimba pe fața pămîntului.

– Păi tu, ce-ai schimbat, înțeleptule, că pînă acum n-am văzut să fi făcut vreo mare scofală, îl ațîță Bocu, dornic să-și bage tovarășul în încurcătură.

Rîse cu îngăduință întîi el, apoi Ciuchitu. Găină coborî privirea în halbă și tăcu.

– Acu', de ce taci, mă ? nu-l slăbi Bocu. Sau ți-o fi amorțit limba, sau nu mai ai ce zice. Asta ți-o fost toată filozofarea ?....

– Din coadă de cîine sită de mătase nu faci, spuse, încet, după un timp, Găină.

Cu un bobîrnac puternic, Bocu își dădu pe spate chipiul lui străvechi. Zău, mă ?! Va să zică, cu noi n-ai ce discuta ?

– Ba am, da' mă roade că proști nu sînteți și nu vreți să vă bateți capu' cu nimic pe lumea asta...

– De ce să ni-l batem, mă, Academistule, dacă și-l zdrobesc alții și pentru noi ? îl luă repede Ciuchitu, care era cunoscut de toți ca unul bun de gură, în stare să-i spună omului pe șleau. Tu, de egzemplu, cu ce te-ai ales că-ți frămînți într-una mintea ? Cu ce, mă ? Tot pîinea aia o mănînci și tot acar ca mine și ca el ai rămas.

– Să mai luăm o tură, propuse Bocu. Să nu te-aprinzi, filozofule, de-atîtea idei ce-ți colcăie-n țeastă...

Ridică trei degete și rămase așa cu ele pînă cînd ospătarul îi văzu semnul.

– Nu-i vorba numai de mine, spun ce spun pentru toată lumea, în general, încercă Găină o explicație.

– General, negeneral, de ce n-ai ajuns tu, care te pretinzi, măcar inginer la calea ferată sau, știu eu, ceva profesor la facultate ? că de acari încă nu duce țara lipsă, îl provocă din nou Ciuchitu.

– Cu ce m-am ales, ce-am cîștigat ?... Păi nu știu dacă se poate plăti cu bani, cu-n vagon de bani. Și nu-i musai să ajungi cine știe cine, ca să cîștigi ce-am cîștigat eu.

După ce le-au fost puse pe masă halbele comandate, au ciocnit și-au băut în tăcere. S-ar fi putut crede că Bocu și Ciuchitu pierduseră, subit, orice interes pentru „filozofările" Academistului lor. Dar Ciuchitu reluă, pe neașteptate, discuția :

– Cum s-ar zice, tu, în felu' tău, ești mare bogătan și noi niște sărăntoci, vai de cozorocu' nostru. Așa-i ?

– N-am spus asta. Cu gesturi încete Găină își aprinse o țigară. Trase adînc primul fum și începu să se joace cu cutia de chibrituri.

– Da' de fumat de ce nu te lași, cu atîta voință ce ai în tine ? schimbă Ciuchitu macazul. Că văd că topești mai bine de-un pachet pe zi.

– Sau... lasă berea, lovi Bocu sub centură, știind că asta era băutura preferată a lui Găină.

– Hai, alege ! insistă Ciuchitu.

– Ce s-aleg ?

– Ori tutunul, ori berea...

– Bine, dacă mă faceți, de mîine, nu mai vin cu voi, mă las de bere.

– Pe cît ? sări imediat Ciuchitu.

– Pe cît vreți.

– Zece halbe, hotărî Bocu.

– Zece.

Găină și Ciuchitu își strînseră mîinile peste masă. Bocu tăie scurt.

A patra zi de la pariu, cînd cei doi, după schimb, au venit să-l ia pe Academist, acesta își făcea de lucru pe lîngă cabina de ace.

– Hai, mă, spuse Ciuchitu, ca și cum ar fi uitat de pariu.

– Unde ? făcu Găină pe neștiutorul.

– Să ne-adăpăm.

– Duceți-vă voi și să vă fie de bine !

– Hai odată, nu te protăpi, că mi-e gîtu' ca iasca, încercă să-l convingă și Bocu.

– Nu merg, degeaba...

– Lasă-l dracului de pariu, zise Ciuchitu, tolerant.

– Nu-l las. Dacă l-am făcut, nu-l las nici să știu de bine că mă duceți legat.

Cînd Găină, în drum spre casă, trecu pe lîngă grădina de vară, își văzu prietenii la o masă, aproape de gard, cu patru halbe în față. I-au făcut amîndoi semn să intre, însă el i-a salutat, milităreşte, din mers. Și, după ce-a trecut, nici măcar nu s-a mai uitat înapoi.

– Să vezi că ăsta, a dracului pielea pe el, ne face figura, mormăi cu ciudă Ciuchitu.

– Mai știi că n...

Academistul i-a salutat din mers și a doua oară. Cei doi intrară la bănuială cum că ortacul lor își cumpără bere la sticlă și o bea acasă, de unul singur. În aceeași seară li făcură, chipurile ca din întîmplare, o vizită. Găină sta la masă, în bucătărie, și citea o carte. Atît. I-a îmbiat cu niște gluște cu prune, încă calde. Bocu și Ciuchitu n-aveau nici o poftă de găluște. Plecă în scurt timp.

A treia oară înțeleptul" trecu pe lîngă ei în același fel. Numai că, pe cînd tovarășii lui își înecau amarul înfrîngerii cu berea în care turnaseră și cîte o sută de rom, Găină sa întors și, fără o vorbă, s-a așezat cuminte la masa lor. Comandă zece halbe.

Boc și Ciuchitu muți, așteptau. Așteptau să zică Academitul ceva. Dar el tăcea. Fuma și-i privea din cînd în cînd, tandru, cînd pe unu cînd pe celălalt.

Și numai cînd le-au fost aduse cele zece halbe, Găină, cu ochii la ele, gîndi parcă cu glas tare :

– De trei ori am cîștigat pariul cu mine și n-am intrat. Am zis că dacă am cîștigat de trei ori, pot pierde odată. Că cine nu știe să și piardă, ăla nu-i om întreg...

Bocu și Ciuchitu se gîndeau, se răsgîndeau și, ca ți făcut, nu le venea nicicum pe limbă ce să-i mai spună.

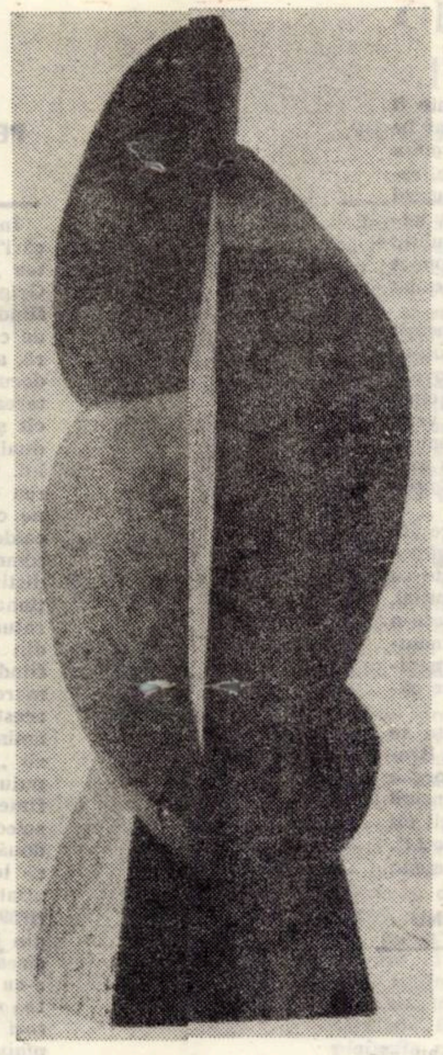

C. GRANGURE „Forme geometrice"

COSTACHE OLĂREANU

Tablourile furate

Muzeele sînt vis.

De cînd le vizitez mă tot aștept să dau peste un tablou care să-mi aparțină. Acest lucru nu s-a petrecut, dar eu nu miam pierdut cu totul speranța și încă mai aștept.

Pînă atunci, fur tablouri.

Am un arsenal întreg de instrumente și procedee, clasice și moderne : substituirea, falsul magistral, adormirea personajelor și prinderea lor cu ajutorul plasei pescărești, viclenia, șurubelnița, laserul, magnetul, ordinul scurt și răspicat (la tablourile cu soldați, cum ar fi „Rondul de noapte", e foarte ușor : „La dreaaapta ! Înainteee marș !"), amenințarea, travestiul, calculatorul, clipirea din ochi, invitația directă („Ce stați acolo înrămați ? Haideți la o bere !"), tușitul semnificativ, holograful, metoda alfa, luarea prin surprindere, jocul „doi de șapte, trei de șapte", ochitul, cîntatul după ora de închidere, umbrirea, glorificarea și așa mai departe.

Astfel am reușit să sustrag, aproape fără să se vadă, destul de multe personaje din planurile îndepărtate ale tablourilor (cine le mai numără ?), copaci întregi sau numai tufe, chivăre, săbii, scuturi, nori, halebarde, oșteni răniți, nuanțe și clanțe, cîte o sanda sau un inel, urme de copită, iarbă, rufe sau flori. Tabloul din care am sustras primul nasture a fost **Jucătorii de cărți** al lui Cézanne. L-am luat de la personajul din dreapta, personaj ce seamănă întrucîtva cu mine, minus mustața. Pe chipul lui se vede multă melancolie, iar borul ridicat al pălăriei arată un fel de nepăsare la jocul adversarului său. Ochii au o linie tristă și fața de celălalt personaj, cu pălărie înaltă, tare, cu pipă și chip negricios, personajul meu pare ceva ireal într-o lume foarte concretă. Ca și cum ar fi, față-n față, adevărul și visul. Atît de mult personajul acesta din dreapta este rupt de lumea înconjurătoare încît modul în care își ține cărțile în mînă permite adversarului să se uite în ele. El este jucătorul care pierde întotdeauna, distratul și nepăsătorul. Altfel, nici nu știu cum aș fi reușit să-i răsucesc și să-i trag nasturele de la haina din material ieftin.

Apoi am sustras cîteva pete de tuș din ciclul **Tauromahiei** lui Picasso, pete ce seamănă cu niște semnături cu penițe proaste, ca, în sfîrșit, să ajung la paharul de absint din tabloul cu același nume al lui Degas. Aveam nevoie doar de cîteva nuanțe pe care le-am observat uitîndu-mă fix și cu răbdare. Culoarea paharului are ceva din culoarea bluzei femeii. Aceasta stă la masă (doar știți tabloul !) avînd în dreapta un bărbat gros, cu fața roșie și cu un aer vag nesimțit. Presimți că pe obrazul femeii, un obraz trist, va urca foarte curînd culoarea lichidului din pahar, că de culoarea aceea se vor umple toate lucrurile din jur, și mesele, și podeaua, și geamurile. Doar bărbatul de lîngă femeie va rămîne neatins de invazia coloristică, o insulă aproape neagră, insula realității resemnate.

Dintre desenele lui Pallady, magistralele lui desene, m-am oprit mai ales asupra peisajelor, pe care le consider cele mai frumoase. M-a atras cu deosebire cel intitulat **Vedere din Cannes,** cu cîteva bărci și un fundal de dealuri părînd mai mult dealuri de cărbune. În mijlocul apei se află cinci ambarcațiuni cu catarge foarte subțiri ce-ți dau impresia unor ace înfipte în pernițe. Am furat inelele de care se prind pînzele, și le-am furat repede și cu un simplu cleşte.

Trebuie să recunosc că am avut și nereușite. De pildă, aș fi vrut să subtilizez cîinele din pînza lui Gauguin **Arearea,** dar n-am putut, oricît de dibaci am fost. Acest cîine roșu din prim-plan păzește întreg peisajul și pe cele două femei, una în alb, alta în albastru. Este un cîine sub forma unui sufle păcătos, gata să iasă din cadru (mă gîndeam că în felul acesta ar fi fost ușor de prins), dar care își trage repede botul îndată ce simte cel mai mic curent de aer.

M-am răzbunat sustrăgînd unele semnături, mai ales, ale germanilor, ori copaci întregi din tablourile primitivilor, cîteva turle din orașul ce se vede în fundalul tabloului **Adorarea Mielului Mistic** al lui Van Eyck, detalii din Matsys sau Tintoretto, al doilea clopot agățat de casa din **Melancolia** lui Dürer și ramuri întregi din Cranach (**Venus și Amor înțepat de o albină**).

Nu m-au tentat copacii lui Paolo Veronese pentru că sînt prea stufoși, în schimb, din **Jocurile de copii** ale lui Peter Breughel am furat multe cercuri, bile și scîndurele. Vă puteți convinge de acest lucru urmărind cum unii copii au rămas fără obiectele lor de joacă, cum stau destul de stingheri și gata să plîngă, săracii !

Pînă acum n-am reușit să car nici o statuie. Sînt totuși prea grele și dacă nu știi cum să le manevrezi cad peste tine și, Doamne ferește ! te strivesc într-o clipă.

Dar mai am timp.

FLORENTIN POPESCU

ALBE GHIRLANDE

Ne rotim pe văzduhuri cuvintele
cele mai bune, cele mai pure, cele mai clare ;
în albe ghirlande-nflorește iubirea de țară
aici, lîngă munți, lîngă ape
inimile noastre se schimbă în păsări
purtînd peste lume ca pe-un trofeu, purtînd
hohotul de roade din Cîmpia Română,
sunetul pur și lumina și imnul
albelor flori zbucnite în arbori,
zvonul acestor cetăți ale țării
unde brațele iscă noi răsărituri,
noi constelații dînd pietrei, dînd lemnului,
dînd fierului noi geometrii...

În albe ghirlande-nflorește iubirea de țară,
ne rotim pe văzduhuri cuvintele
cele mai bune, cele mai pure, cele mai calde
și inima și brațele și zborul
peste grădini, peste păduri și-n arbori
vin gîndurile noastre-nalte,
și inima, și brațele și zborul
se-aprind în cîntec, țară, pentru tine !

IMN PARTIDULUI

Prin inimi, rotund,
crescînd în flori de lumină
ca o așezare de seve
purtată-n sînge, moștenire sacră
lîngă tine mutată-n etern
iubirea prin trupuri se-nalță
spre ora-flacără, spre ora-flamură, spre ora-cer

răsărit, dimineață și zbor –
necontenit pentru rîu, pentru ram
venind de dinaintea noastră
sub care, -nvingători, în lungile coloane
precum sub arcuri de triumf eroii
pe umeri și-n privire și pe frunte
pe zarea de-mplinire a luminii
schimbată-n imnuri lauda ți-o ducem !

MUȘC DIN PEPENE

mușc din pepene cu toată gura
și în para lui ard cerul și pămîntul,
boabe mari de must rostogolite
se preling în barba mea aprinsă
și se sfarmă miezu-n dinții ca munții
și din para lor sorb cerul și pămîntul...
vin în lume ca o planetă de sunete
cu arborii plesnind de sănătate,
umblă pămîntul să-și mute sevele toate
mai aproape de stele, în crengi
în păsările mele plecate pe lume
cu ciocurile gîlgîind de cîntece proaspete...
mușc din pepene ca dintr-un cer curat
și tremură vîna pămîntului
alergîndu-mi prin sînge nebun
cu orele necunoscuților mei străbuni
incendiindu-mă să le rostesc destinul...
mușc din pepene cu toată gura
și se sfarmă miezu-n dinți ca munții
parcă-nghiț bucăți de stele roșii
și din para lor sorb cerul și pămîntul...

Eminescu și romantismul

Vocația universală a creației *Luceafărului* poeziei românești s-a răsfrînt nu numai în creșterea cantitativă și calitativă a tălmăcirilor în principalele limbi de pe glob (inclusiv în limba internațională), ci și în înmulțirea exegezelor eminesciene, afirmînd o nouă disciplină — *eminescologia*. Alături de lucrările unor reputați cercetători de peste hotare ca, de pildă, Alain Guillermou (*La genèse intérieure des poésiés d'Eminescu*, Paris, 1963), Rosa del Conte (*Mihai Eminescu o dell'Assoluto*), de cîteva teze de doctorat (A. Bhose, M. S. Știvelman), de comunicările prezentate la Colocviul „*Eminescu după Eminescu*" (Paris, Sorbona, 1975), se înscrie și valoroasa contribuție a lui Jurii Kojevnikov „*Mihai Eminescu și problema romantismului în literatura română*", apărută recent (ed. „*Junimea*", 1979), într-o excelentă ediție, a cărei traducere și prefață aparțin cunoscutului filolog și lingvist ieșean Ariton Vraciu.

„*Pot spune că Eminescu este soarta mea. Aproape întreaga mea activitate creatoare se leagă de acest nume* — subliniază J. Kojevnikov. — *Și chiar atunci cînd ea a străbătut căi în aparență destul de îndepărtate de creația marelui poet, prezența lui, invizibilă, subconștientă, mă însoțea mereu, căci el îmi pătrunsese în suflet tocmai pentru că avea acolo un loc pregătit de mult*". În 1958 apărea, sub îngrijirea lui J. Kojevnikov, „cea mai completă culegere de versuri ale poetului român din toate cîte au văzut lumina tiparului dincolo de granițele României", antologie care „*lărgea considerabil imaginea pe care cititorul sovietic și-o făcea despre creația lui Eminescu*".

Traducător și poet sensibil, profund cunoscător al literaturii române — clasice și contemporane — J. Kojevnikov a realizat o remarcabilă lucrare, scrisă cu competență și pasiune, vădind o gîndire originală în interpretarea fenomenului artistic, o carte pătrunsă de sentimentul nețărmuritei admirații și dragoste a autorului față de creația eminesciană. Am avut prilejul să pun în lumină calitățile acestei lucrări într-o recenzie mai amplă, scrisă după lectura în original, a cărții, (Cf. „Romanoslavica" XVIII, București 1972, p. 524—630). De astă dată, se impune reliefarea meritelor traducătorului Ariton Vraciu, care a colaborat activ, creator cu autorul, a determinat, se pare, unele adăugiri și clarificări, a scris un documentat studiu introductiv, completînd bibliografia și, în urma unui îndelungat travaliu, a realizat, cu eleganță stilistică, tălmăcirea lucrării lui J. Kojevnikov. Autorul prezintă o nouă concepție despre romantism și periodizarea lui în literatura română, despre particularitățile acestui curent la noi, despre specificul evoluției literaturii române în întreg secolul al XIX-lea, aducînd pretutindeni substanțiale contribuții. Specificul romantismului eminescian, strîns legat de epoca sa, a fost încadrat de J. Kojevnikov în ansamblul romantismului românesc și raportat la cel din Europa Occidentală. El și-a susținut chiar docența cu teza despre particularitățile și evoluția în ansamblu a romantismului în literatura română, făcînd analize — cum observă A. Vraciu — „*la o mare adîncime*" și descoperind mereu, în creația eminesciană, în „*acest ocean de poezie și suflet românesc*", sensuri noi.

Se confirmă astfel opinia unui spirit atît de exigent, precum G. B. Shaw, care afirmă cu sinceră admirație și entuziasm că Eminescu „*a salvat reputația romantismului în general, prin calitățile neobișnuite cu care împodobește poezia*" (Ap. Zoe Dumitrescu Bușulenga, *Cuvînt introductiv* la vol. Mihai Eminescu, *Poezii, Poems, Poésies, Gedichte, Stichi, Poesias*, București, 1971, p. XVIII).

Chiar dacă motto-ul „*Introducerii*" lui A. Vraciu reproduce, firesc, semnificativa strofă : „*Nu mă-ncîntați nici cu clasici / Nici cu stil curat și antic — / Toate-mi sînt deopotrivă / Eu rămîn ce-am fost ; romantic,* întreaga creație eminesciană demonstrează că, „dincolo de romantism", el e „poet modern" (E. Todoran), că, pentru români, opera lui a devenit „lecția cea mai profundă în privința evitării oricăror cadre constrîngătoare" (G. Munteanu).

Omagiind predecesorii, pe care s-a bizuit și care l-au stimulat în cercetare : T. Maiorescu, C. Dobrogeanu-Gherea, G. Călinescu, Perpessicius ș.a., Jurii Kojevnikov își încheie sugestiv cuvîntul din partea autorului : „*Apariția cărții în limba română constituie o mare cinste, dar și o mai mare responsabilitate, deoarece acum ea ajunge în mîinile cititorului care privește creația marelui poet cu nu mai puțină rîvnă decît autorul și care desigur îl iubește pe Eminescu nu mai puțin decît dînsul. Începe o nouă viață a cărții și, o dată cu ea, în conștiința noastră viața lui Eminescu continuă*".

Cezar APREOTESEI

C. GRANGURE : „Forme geometrice"

NEBOIȘA POPOVICI

Vechiul ceas

Vechiul ceas de perete nu avea loc în apartamentul nou. Ceasul care bătea rar și egal în camera mare, unde, pe dulapuri, asemenea unor mingi de ceară, erau înșiruite gutuile.

Ceasul care înregistrase pe răbojul său bucurii și tristeți, nunți și înmormîntări, urma să-și termine viața undeva într-o piață de vechituri, ceasul lîngă care am crescut noi, jumătate de duzină de frați și surori.

Cinstit a măsurat el minutele și orele trecutului și a tras după el timpul ca o locomotivă, fără oprire.

Ceas bun, plugar fără odihnă pe bolta timpului...

Mi-era greu să mă despart de el. N-am vrut să-l vînd, n-am vrut să-l fac cadou unui colecționar de obiecte rare.

L-am găsit un loc în noua mea locuință, în camera de lucru, între ușă și dulap, unde și acum sînt rînduite gutuile.

Cînd lucrez, gutuile își aruncă mireasma lor nespusă iar ceasul bate încet, încet, iar cînd mă opresc din lucru, el bate puternic, și neliniștit, parc-ar vrea să-mi spună : grăbește-te, grăbește-te, că-ți trec clipele minunate !

Și, atunci, din nou mă aplec spre alba arătură a hîrtiei.

Gutuile își aruncă miresmele, ceasul își domolește bătăile, iar penița zboară, zboară...

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 2 SEPTEMBRIE

8,45 Gimnastica la domiciliu. 9,00 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Săgeata neagră. 10,00 Viața satului. 11,40 Avanpremieră. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 14,00 Desene animate. 14,25 Spectacolul lumii. 15,00 Fotbal : F.C.M. Galați – Steaua. 16,50 Caleidoscop muzical. 17,10 Cupa Mondială la atletism. 17,55 Calvarul. 18,45 Cei patru M. 19,00 Telejurnal. 19,15 Permanenta redescoperire a României. 19,55 Film artistic : „La capătul firului" (american). 21,25 Muzică ușoară. 21,40 Telejurnal.

LUNI, 3 SEPTEMBRIE

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1.001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Priorități în economie. 19,30 Reporterul și amintirile. 19,50 Cadran mondial. 20,10 Poldark. 21,05 Muzică ușoară. 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 4 SEPTEMBRIE

9,00 Sinteze recapitulative. 9,30 Melodii populare. 10,00 Film serial : Dallas – Compania petrolieră Ewing. 10,50 Telex. 16,00 Telex. 16,05 Cenaclul literar al elevilor. 16,25 Almanah pionieresc. 16,50 Din țările socialiste – R.P. Bulgaria. 17,05 Școala contemporană. 17,30 Tînăr cînt în grai străbun. 17,50 Viața rațională. 18,05 Efigii lirice. 18,25 Revista social politică TV. 18,50 1.001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Reflector. 19,35 Muzică populară. 20,00 Teatru : „Îmbrățișarea fratelui". 21,15 Documentar TV. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 5 SEPTEMBRIE

15,00 Fotbal : F.C. Argeș – Dinamo București. 17,00 Opereta și muzica ! 17,30 Corespondenții județeni transmit... 17,50 Cultura și viața. 18,15 Din muzica și dansurile popoarelor. 18,30 Consultații juridice. 18,50 1.001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Priorități în economie. 19,35 Noi, femeile ! 20,10 Telecinemateca : Viața lui Henry VIII. (englez). 21,35 Telejurnal.

JOI, 6 SEPTEMBRIE

9,00 Itinerar muzeistic timișan. 9,30 Șoimii patriei. 9,40 Album folcloric. 10,00 Calvarul. 10,50 Telex. 16,00 Telex. 16,05 Volei masculin : România – R.F. Germania. 18,00 La fața locului. 18,15 Reportaj pe glob: Brazilia. 18,35 La volan. 18,50 1.001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 În dezbaterea țării. Proiectele de Directive ale Congresului al XII-lea al P.C.R. 19,30 Ora tineretului. 20,20 Teatru filmat : „Drumul spre casă". 21,35 Telejurnal.

VINERI, 7 SEPTEMBRIE

16,00 Emisiune în limba germană. 18,10 Tragerea loto. 18,20 Bulgaria – Anul 35. 18,50 1.001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Mai aveți o întrebare ? 19,45 Film : „De partea cealaltă a oglinzii" (bulgar). 21,15 Revista literar-artistică TV. 21,40 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 8 SEPTEMBRIE

8,30 Muzică de promenadă. 8,45 De pretutindeni. 9,10 Emisiune muzicală. 10,00 Poldark. 10,55 Matineu de vacanță. 11,20 Telecinemateca. 12,45 Concert de prînz. 13,30 Telemagazin. 15,00 Agendă cultural-artistică TV. 15,30 R.P.D. Coreeană – Bilanț rodnic. 16,00 Volei masculin : România – Cuba. 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică internă și internațională. 18,50 1.001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Teleenciclopedia. 20,00 Dallas – Compania petrolieră Ewing. 20,50 Parada șlagărelor. 21,40 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

PLASTICA

CONSTANTIN GRANGURE

Este ciudată propensiunea spre artă, spre sculptură, a unui tînăr cu vocația științistă, inginerul Constantin Grangure. De fapt, ab initio, l-aș numi pe Grangure un cioplitor, un gînditor de forme în lemn, nu atît un sculptor. Arta cioplitului pare a fi mai arhaică decît sculptura, înglobînd-o pe cea de-a doua, nu numai fiindcă ea impune elanul nativ, forța vitală și primordială a omului pus să-și cioplească și masa, și scaunul, și uneltele gospodăriei, dar și obiectele vieții sale intime, în afara utilului, tar nu în afara gustului său pentru frumos, simboluri ale spiritului său dornic de echilibru și frumos.

Cioplitor înnăscut, așadar, dar care, printr-o gîndire și o viziune personală, devine un cioplitor artist. Constantin Grangure ne propune o grupare de forme în lemn, tăiate în fag, în volume aparent sumare, dar care ne pot sugera mișcarea, dinamismul existenței vii.

Straniu, în aceste cioplituri în lemn, este trimiterea pe care o putem face spre forma umanizată sau spre forma ambientului. Aceste lucrări pot „sugera" deci și forme omenești, chiar dacă sculptorul, inițial, nu a vizat aceasta. Un chip îngîndurat, o mireasă, o ființă cu un prunc rezemat de ea, o altă ființă purtînd un steag etc., etc., forme ce, prin îmbinarea și tăierea liniilor lor, în arbitrar, poartă totuși o „logică" a gestului cioplitorului, „evocă" o stare, eventual un simțămînt. Ce anume? Cu siguranță nu vom putea defini, deoarece formele evocă doar o

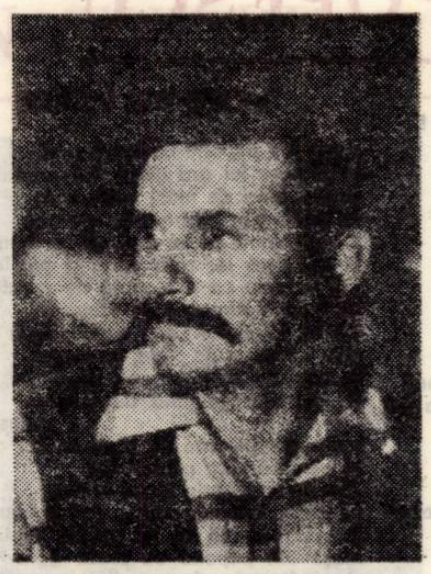

sugestie inefabilă, intrinsecă, nu comunică un cod bine definit, explicit și total.

Gestul cioplitorului devine, astfel, gest poetic, gest muzical, ce trimite în spațiu gîndul sculptural, îmbracă, spiritual, cu aceste forme inedite în lemn, un mediu, pînă atunci, inert.

Nu-mi dau seama dacă, la o dimensiune monumentală, aceste lucrări în lemn sau în metal sau în piatră ar aduce aceleași sugestii mediului ambiant, dar, oricum ar fi, prin ele însele, acum, aceste cioplituri și sculpturi, ce aparțin unui artist veritabil, semnifică un act rațional, dar, în același timp, artistic, o atitudine meditativă față de viață și față de artă.

Ion ARIEȘANU

SUR

LIMBA ȘI STIL

Culoarea pe care o denumim astăzi cu neologismul *gri* (din fr. *gris*) poate fi exprimată prin încă (cel puțin) trei sinonime: *sur*, din slavă, *cenușiu*, format pe teren românesc, din *cenușă* și sufixul *-iu*, întocmai ca *arămiu, cărămiziu, ruginiu* și atîtea alte epitete cromatice metaforice. Se adaugă, din limbile slave sudice, regionalismul *siv*: „Pe pod, morarul fereca piatra: Barba *sivă*, sprîncene de mușchi uscat, nasul, cioc de cucuvaie" (Gala Galaction, în DL). *Gri*, pătruns relativ recent (DA nu-l înregistrează), nu este evitat de un maestru al neologismului: „Cri-cri-cri / Toamnă *gri* / Nu credeam c-o să mai vii!" (Topîrceanu). Din punct de vedere morfologic, *gri* este, ca *oranj* și *kaki*, un adjectiv invariabil. Zicem: *costum gri, fustă gri: pantaloni gri, haine gri.*

Sur se bucură de o largă răspîndire în limba populară, de unde și l-au însușit scriitorii. Termenul sugerează, îndeobște, lipsa luminii și a strălucirii, aflîndu-se la jumătatea drumului între *alb* și *negru*, aproape sinonim cu *mohorît*. Sadoveanu: „Afară plouă lin din cerul *sur*". Pasajul este ritmat, alcătuind o suită de cinci iambi puri. Eminescu așază epitetul *sur* la începutul și la sfîrșitul aceluiași vers, în poziții diferite față de determinatele respective: „*Sură*-i *sara* cea de toamnă, de pe lacuri *apa sură* / Înfunda mișcarea-i creață între stuf la iezătură". La marele poet, *sur* se rînduiește printre epitetele vechimii: *vremi apuse, sure (Egipetul), pietre sure (Călin), sure văi de chaos (Scrisoarea I).*

Ca substantiv, el denumește un „cal cu părul de culoare intermediară între alb și negru": „*Surul* lui se lăsă ușor pe picioarele dinapoi, ca să lunece în vîlcea printre răchiți" (Camil Petrescu). Prin extensie semantică, româna obișnuiește să întrebuințeze, ca sinonim pentru *cal*, adjective substantivate care indică, inițial, culoarea părului. Așa s-a întîmplat cu *roib, murg, șarg*. Șt. O. Iosif: „Trece-n sus, pe plai în sus, / Un voinic pe-un *murg călare*" Spune Toma Alimoș: „Închinare-aș și n-am cui. / Închinare-aș *murgului*". Goga: „Cum tresăreau încremenite, / În jocurile lor buiestre, / Oștiri cu coifuri de aramă / Și *roibi* cu aur pe căpestre" *(Oltul).*

Ca substantiv propriu, *Suru* a intrat, din străvechime, în oronimie. Așa se cheamă primul vîrf înalt din lanțul Făgărașilor, cum vii dinspre Sibiu către Brașov, culme mohorîtă și sumbră, străjuind Țara Oltului și Avrigul lui Gheorghe Lazăr. Acestui munte i-a închinat Andrei Mureșanul lungul său poem *O dimineață pe Surul*: „Învață din asta și tu, românime, / A strînge la pieptu-ți pe dulcii tăi frați. / Ș-a pune la cale ca-a ta tinerime / Să fie-nfrățită ca pinii-n Carpați!".

Mulți români se numesc *Suru*. Unul dintre ei a fost tînărul poet caransebeșean *George Suru*. Amintirii lui i se închină aceste rînduri zăbavnice.

G. I. TOHĂNEANU

ECHO

O expoziție bibliofilă

Din ce în ce mai activ, Comitetul sindicatului lucrătorilor din presă și edituri Timișoara, găzduiește la clubul ziariștilor expoziția bibliofil-documentară a prof. univ. dr. Ion Iliescu, „Publicații muncitorești, socialiste și comuniste în lupta pentru o Românie nouă". Cele zece vitrine parcurg, prin valoroasele exponate conținute (ziare, reviste, cărți, fotografii, cărți de vizită, documente originale care au aparținut unor mari publiciști) o adevărată istorie a presei militante românești de la începuturile ei, pînă azi. Între primele documente evocatoare ale mișcării revoluționare românești se numără revista „Contemporanul" (Iași, 1881, an I, iulie), „Evenimentul literar" (Iași, an I, 1894, nr. 16), „Literatură și știință", director G. Dobrogeanu-Gherea, București, 1893, mărturii ale activității lui A. Bacalbașa, G. Mille, I. Nădejde. De un deosebit interes se dovedește a fi secțiunea consacrată presei comuniste ilegale din România. Ziare și reviste precum „Reporter", „Santier", „Cultura proletară", „Stînga", „Lupta de clasă", „Korunk", „Era nouă", cărora li se adaugă publicația politică și literară condusă de P.C.R., „Cuvîntul liber" sînt tot atîtea valoroase mărturii ale angajării intelectualului român în istoria revoluționară a poporului său. Relevînd același spirit angajat, se dovedesc a fi publicațiile de orientare democratică și revistele literare exponente ale progresului și păcii, precum „Munca", „Facla", „Pagini libere", „Viața românească", „Revista literară și științifică", „Jurnalul literar", „Cronica", „Universul literar", „Adevărul literar și artistic", „Însemnări ieșene". Pentru o istorie a presei militante din această parte a țării, de un real interes sînt documentele din cadrul secțiunilor „Publicații comuniste și democratice străine care au circulat în Banat", „Banatul în presă și cultură". Pliantul, ingenios conceput, care însoțește expoziția prezintă el însuși o valoare documentară, constituindu-se într-un adevărat indice bibliografic.

I. P.

ARTA AMATOARE

ACEȘTI OAMENI MINUNAȚI

Pe o mare căldură, la o oră nepotrivită, veniți din diferite secții ale „Electromotorului", cu halate de muncă, cinci băieți, patru fete și o mică orchestră formată din trei sufletiști: Traian Crăciunescu, Ion Văcean, Mircea Bîrăiescu, repetau cu dăruire, și mai ales cu emoția de dinaintea unui concurs, Festivalul brigăzilor artistice din Tîrgoviște. O asemenea echipă cu tradiții serioase, care a repurtat succese la mai multe festivaluri naționale, care a dobîndit premii nenumărate și s-a întors de curînd cu premiul II pe țară, în urma fazei finale a Festivalului național „Cîntarea României", ediția a II-a, nu se putea să nu fie cuprinsă de responsabilitatea unei noi confruntări.

Instructorul care s-a ocupat de aceste fete și de acești băieți inimoși a fost Eugenia Crețoiu, cunoscuta actriță a naționalului timișorean — om sensibil, cultivat, cu o mare putere de muncă. I-a îndrumat cu competență și grijă pentru a le păstra puritatea și autenticitatea gesturilor, a acțiunilor, reușind să obțină o brigadă artistică muncitorească, plină de ritm.

Prima întîlnire a acestor tineri cu instructoarea lor a avut loc acum 15 ani, cînd Eugenia Crețoiu a cunoscut cîțiva tineri entuziaști și talentați care au rămas de-atunci și pînă în prezent pe baricade: Emeric Lorenz, Traian Schiopu, cărora li s-au adăugat pe parcurs: Traian Conceatu, Gheorghe Seculi (președintele comitetului sindical), Ioan Giurița, Doina Matei, Mariana Sătmăreanu, Melania Vanciu și Florica Negrilă. La ora aceea a întîlnirii mele cu acești entuziaști artiști amatori au apărut printre noi și tovarășul Marin Tănase, directorul întreprinderii și Vasile Pop, secretarul comitetului de partid. Plan, export, producție (2.000 motoare pe zi) probleme și, totuși, ei și-au găsit timp pentru a participa la o repetiție generală, pentru a discuta cu oamenii din colectiv, pentru a-i felicita cu ocazia premiului obținut, pentru a-i încuraja în vederea noii confruntări.

Iată, niște oameni minunați, într-o mare familie muncitorească, de la director, secretar de partid, președinte de sindicat, la interpreți, muzicanți, instructori, care nu se putea să nu obțină succesul scontat de cei 5.000 de membri ai acestei mari comunități pe care o formează „Electromotorul" timișorean.

Doina POPA

(Urmare din pag. 1)

Cu dirijorul ACHIM PENDA

tatea de vedere în privința interpretării ei. O altă latură a personalității noastre este că noi am cîntat **ca noi, nu** ca alții. Am fost înțeles de acești instrumentiști foarte valoroși, dar necuprinși într-o formație unitară, că e nevoie de un singur suflu, de o singură idee, o singură ritmică, o singură intensitate. În acest sens, este meritul egal, al lor și al meu, că am realizat un act de creație colectivă.

— Ce v-a legat de aceste meleaguri și implicit de orchestră?

— Pe aceste meleaguri, venit la o vîrstă pe care o numim, îndeobște, începutul unei profesii, am reîntîlnit locuri și oameni asemănători cu cei din mediul din care eu am plecat. Am venit într-o zonă unde am văzut existînd din plin diverse forme de creație populară. În ceea ce privește orchestra — nu pot despărți ființa mea de existența acestei formații. Personalitatea mea s-a creat odată cu această formație. Ceea ce mă leagă de ea este neastîmpărul de o descoperi și reda frumosul prin acest intermediu care se numește formație instrumentală. Între mine și formație a fost o conviețuire, o completare reciprocă într-o simbioză complementară. Ne-am modelat unii pe alții, am crescut deodată ca două entități.

— Cu ce sentiment priviți, acum după 25 de ani de activitate, munca dumneavoastră depusă cu această formație?

— Și acum, după 25 de ani am sentimentul unui mare regret pentru alte foarte multe melodii, adevărate perle de creație populară instrumentală, care s-au pierdut, nefiind valorificate la vremea lor. Am fost întotdeauna foarte avid în a repune în circulație tot ceea ce auzeam, dar sînt sigur că, din memoria lor, cu timpul, s-au șters multe melodii. Multe melodii de-ale subiecților informatori au intrat deja într-un repertoriu pasiv. Melodiile cîntate de noi nu au fost niciodată cîntate de alte formații și, nota bene!, întotdeauna le-am cîntat după ce le-am așternut pe hîrtie. Marele avantaj al folclorului este că se transmite pe cale orală din generație în generație și deci el există ca atare în orice moment în colectivitate, dar marele „păcat" al său este acela că, transmițîndu-se astfel, și nestabilizîndu-se pe un mijloc singur de comunicare, el se pierde.

— A existat pericolul contaminării cu alte zone?

— N-am fost feriți de acest pericol, dar în colectivul nostru am avut numeroase discuții, atunci cînd am pus în repetiție o anumită melodie. Interpreții cu care am lucrat au înțeles întotdeauna că o melodie sau alta, din punct de vedere al structurii, al melosului, al ritmicii, nu ne aparține. Noi, Făgetul, am fost formația care ne-am căutat cîntecele noastre, ni le-am imprimat, le-am popularizat în concerte și spectacole, concursuri pe diferite scene. La noi preocuparea de selecție a fost prima preocupare în ideea autenticității, a păstrării specificului local. Acest lucru ne-am propus să-l facem de la început și la acesta am ajuns după 25 de ani de activitate.

— Ce simte un dirijor după 25 de ani de activitate strălucită?

— Ce simte un dirijor după atîția ani de activitate este ceea ce poate simți un constructor care a muncit 25 de ani într-o zonă, pleacă și revine și își vede, strălucind în soare, edificiile pe care le-a plămădit în mintea, inima, cu sufletul, cu sîngele său. Edificiile mele sînt de ordin spiritual, sînt edificiile sufletului meu și eu cînd aud cîntînd această formație, și cînd aud vorbindu-se atît de frumos și de bine despre ea, simt strălucind în soare aceste edificii, după 25 de ani.

Îmi fac bilanțul acestor 25 de ani cu mare control, ce-am făcut bine, ce-am făcut rău, cît m-am străduit și la ce rezultate am ajuns, vis-a-vis de această străduință. Am fost exigent cu mine și am convingerea că i-am făcut și pe acești interpreți foarte exigenți cu ei, le-am insuflat acest spirit al dăruirii, pentru că fără dăruire nu se poate realiza nimic trainic, nimic frumos, nimic care să poată înfrunta o comparație. Simțul sacrificiului a fost al întregului colectiv, fără acesta nu s-ar fi făcut acestea toate, pentru că nici aceste nestemate populare nu s-ar fi creat, nu ar fi fost puse în valoare. De fapt, fiecare imprimare este un sacrificiu al tău, de om, și nici nu poți separa ceea ce faci, gîndindu-te cît este datorie și cît altceva. Dăruirea totală **o fost crezul vieții noastre de 25 de ani.** Neastîmpărul permanent este ceea ce e dincolo de datorie și ne proiectează în planul artei.

— Enumerați cîțiva colaboratori mai apropiați ai orchestrei.

— Palmaresul colaborărilor este edificator în privința calității formației, a marii sale elasticități în a acompania interpreți nu numai din Banat, ci din întreaga țară: Cornel Veselău, Maria David, Letiția Bărbulescu, Adriana Barbu, Ingeborg Schwalm, Ion Enășel (dintre localnici), Aurelia Fătu, Ion Cristoreanu, Ana Pacatiuș, Achim Nica, Tiberiu Ceia, Adriana Musunea, Ana Hant, Valeria Colojoară, Sofia Preda, Emil Gavriș, Mia Braia, Raveca Săndulescu, Ion Dolănescu, Ionela Prodan și alții. Pe cîți soliști acompaniezi, de atîtea ori renaști, pentru că fiecare interpret este o personalitate și formația trebuie să redea stilul, metrica, intensitatea, forma repertoriului fiecăruia. Noi am avut acest curaj!

— Cum vedeți această grupare de instrumentiști în perspectivă?

— Aș dori ca perspectivele să fie la fel de „neastîmpărate" ca și începuturile, cu aceeași poftă de a cunoaște, de a reda cît mai multe creații populare instrumentale necunoscute. Perspectivele formației depind în primul rînd de coeziunea ei. Sînt convins că generația nouă din această formație (Ioan Costea, Vasile Andrașescu, Ion Dobre, Ion Dorel, Ion Bologa, Vasile Trutulescu, Cornel Bulzan și alții) este deja o garanție a perspectivei ei. Dacă această formație își dorește ca un mîine să fie mai bun decît astăzi, mai frumos decît astăzi, aceasta înseamnă de fapt perspectiva ei.

TOP

SECȚIA ROMÂNĂ: 1. Baladă pentru trei haiduci — *Betta*; 2. Corabia — *Iris*; 3. Uvertura — *Gramophon*; 4. Bradul — *Clasic XX*; 5. Viața pe roți — *Pro Musica*. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ: 1. Ring My Bell — *Anita Ward*; 2. Hot Stuff/Bad Girls — *Donna Summer*; 3. Dschingis-Khan — *Dschingis-Khan*; 4. Voulez vous — *ABBA*; 5. Babylon's Burning — *Boomtown Rats*. PROPUNERE: Music-M.

AMESTECATE...

În municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej s-a încheiat recent festivalul-concurs de muzică ușoară și populară dotat cu trofeul „Retorta de cristal". Au participat 25 soliști din 16 județe ale țării. ● Aflăm că la cea de-a XII-a ediție a „Festivalului tinereții" desfășurat la Amara, 5.000 spectatori i-au aplaudat pe concurenți și pe artiștii care au susținut reprize muzicale în afara concursului. Printre aceștia, Mircea Baniciu, grupul „Roșu și Negru"... ● Casa moscovită „Melodia" a lansat pe piață un disc „Boney M". „Electrecordul" ce zice? ● Un nou grup pop în Anglia: „Barbarians". El este înființat de către Keith Richard și Ron Wood, în componență intrînd și talentatul pianist Jan Mac Lagan (ex-„Faces"). ● După aproape trei ani de existență, TRB (Tom Robinson Band) s-a destrămat. În legătură cu evenimentul, Tom Robinson declară: „Nu mai mergea... a sosit timpul căutărilor novatoare". Dar pînă acum nu s-a putut? De menționat că ultimul single TRB („Boogie For You") e la fel de liniar ca și producțiile anterioare. ● Chuck Berry urmează să apară în fața unui tribunal californian.

învinuit de evaziune fiscală! Pot urma 30 zile de închisoare sau o substanțială amendă. Cred că Chuck va alege a doua alternativă... ● Spectaculoase reveniri: grupul Poco („The Legend"), Climax Blues Band, de pe al cărui recent LP reținem inspirata piesă „Summer Rain", Jim Capaldi (ex-„Traffic") cu albumul „Electric Nights". ● La 16 august s-au împlinit doi ani de la dispariția lui Elvis Presley (în foto). Dincolo de mit, rămîne amintirea unui artist descoperit de unii abia acum...

Petru UMANSCHI

CORESPONDENȚĂ

Rodica Marcu *(Tm)*: *O neobișnuită spontaneitate tresaltă în versurile dvs. Versul clasic vă este, evident, mai la îndemînă. Merită să stăruiți și să reveniți.* Andreica Vasile *(Timișoara)*: *Sonetele fac dovada unei experiențe literare.* Nicolae Lixăndroiu: *Nu mă îndoiesc că vom colabora tot mai bine.* Elena Oprea *(Cîmpina)*: *Aproape toate poeziile ating un nivel onorabil. Trebuie totuși — e posibil —, să ajungeți la o mai mare intensitate a expresiei, a sentimentelor.* Miron Vasile *(Olt)*, Cristian Ion Șerb *(Tm)*, N. Cioloc *(Caraș-Severin)*: *„Orientarea tematică", ori „comanda socială" (indiferent de formulă) rămîne un fapt social indiscutabil, verificabil în toate epocile istorice și în directă legătură cu creația spirituală, deci și cu poezia. Nu epoca e vinovată că n-avem noi talent, iar necazurile și greutățile vieții sînt firești și pot hrăni — chiar hrănesc — creația. E o superficialitate să credem că viața e o idilă. Și de-ar fi așa, n-ar avea măreție. Cei mai ridicoli tineri sînt aceia care cred că poezia e un prilej de a intra în celebritate, în glorie, etc. învîrtind cuvintele. Poezia, însă, e tot atît de grea ca și istoria. În istoria spirituală nu e mai puțin zbucium decît în istoria reală. N-avem cum să rămînem în afara istoriei, fără să rămînem străini de chiar timpul dat sub soare nouă — ca viață individuală. Vom reveni pe această temă, ba chiar am fi de acord cu formularea unor puncte de vedere pe această temă din partea colaboratorilor. Poezia nu poate fi — n-a fost niciodată — o joacă; ea e o expresie integrală a vieții omului, cu toate umbrele, luminile și izbînzile ei!* Ing. Tomescu Nicolae *(Ilfov)*: *Mai sînt cîțiva (3-4) colaboratori care ne-au scris că nu au primit răspuns la cele trimise. Mai întîi, nu răspundem, de obicei, prin poștă. În al doilea rînd, nu putem răspunde „în cel mai scurt timp" tuturor. În fine, se poate întîmpla să nu ne parvină plicul.* P.S.: *Primim deseori texte nesemnate,* fără nici o indicație despre autorul lor. *Unele sînt neserioase, altele interesante. E necesar să se respecte* condițiile elementare ale corespondenței. *Oricine ne poate pretinde să comunicăm printr-un pseudonim pe care și-l alege. Vom respecta* fără abatere *această dorință dar e o incorectitudine să trimiți texte... dincolo de care nu e nimeni.* Corneliu Medvedov *(București)*: *Dacă o cerere a dvs, e bătută la mașină, trebuie, dragă tovarășe,* semnată (de mînă!). *Altfel, oricine ar putea să vă dactilografieze... numele. Poeziile sînt frumoase. Faptul că sînteți muncitor e cu atît mai îmbucurător.*

V. V.

SPORT

După cum a început...

...fotbalul dovedește că își merită așteptarea de-o vară, așa cum merită să fie iubit, deși nu e ferit de absurditate, de-om gîndi mai temeinic la lipsa de concretețe a fenomenului numit gol (care altfel nici nu se putea chema) și la efemeritatea celor 90 de minute cînd stăm ca fripți, să ne roadem unghiile nedezlipindu-ne ochii de la cei 22 de indivizi aflați în treabă cu un obiect geometric pe cît de rotund, pe atît de sucit.

Nou, totuși, în acest start este faptul că n-are nici un rost să jucăm la Pronosport; rezultatele sînt absolut imprevizibile, scorurile par ieșite la table, chiar peste cifrele cu șase-n vîrf, iar arbitrii nu se joacă de-a regulamentul, ci vor să-l și aplice — bine-ar fi s-o țină tot așa. În „A", stă bine „U" Cluj-Napoca, echipă care l-a fericit de atîtea ori pe regretatul savant, dr. Mihai Iubu, mare prieten al lui Lucian Blaga și care a scris frumoase rînduri de aduce-aminte și în „Orizont". Tinerii clujeni de-acum cinstesc și prin sport opera înaintașilor La Craiova se face cea mai serioasă școală de fotbal, avînd acum două sau trei echipe demne de orice „A" din lume; victoria lui Cîrțu și Bumbescu la Timișoara este una plină de învățăminte pentru o echipă învățată să strîngă nectarul și fructul altor grădini; de Bathori am mai scris că e cel mai bun portar de pe-aci și că numai el l-ar putea instrui pe Suciu (de Șchiopu nici că amintesc) la capitolul „cum să nu ne facem de rușine". Dar sînt atîția pricepuți în teoria și tactica și strategia jocului de fotbal, încît Costică Rădulescu ar trebui să asculte numai de el însuși și să gîndească serios la ziua de mîine a Politehnicii, altfel ne vom trezi în „B", seria a treia, întregind o listă solidă; ba să luăm aminte la pilda lui Nicolae Proca, reîntors la Brașov, să facă fotbal de clasă și bucurii. La Dinamo, la „Poli", la Olimpia, la Sportul studențesc, au îmbătrînit „efectivele". Și suferă omul din tribună, nevinovatul.

Teodor BULZA

OLGA ROMANO

DEBUT

FRĂMÎNTĂRI

Mă uit cum scrii. Stau în fața ta și te privesc. Îți privesc scrisul ăsta atît de nervos, cu mișcări rupte. Sufletul mi s-a lipit iarăși de tine. Alunecă pe brațul hotărît, pe mîna care-mi plăcea atît, cînd mă mîngîia, te cuprinde tot, te învăluie.

Ți-e fața crispată! La ce te poți gîndi? Ai terminat de scris și am să întîlnesc iar privirea aceea opacă.

Îmi dai hîrtia:

— Să treci din nou pe la mine.

— Da, am să trec.

Am să trec, deși pentru ultima oară. La ce bun dacă nu putem vorbi niciodată aceeași limbă. Fiecare vrea altceva de la celălalt și fiecare dă ceea ce ar dori să primească. Lumile noastre nu se vor împlini niciodată una cu alta. Cînd am revenit erai aproape jovial, preocupat parcă de ceva. Eu mai mult tăceam. Aș fi vrut să-ți spun ceva, acum cînd ne despărțeam și tu nu știai. Trebuia să-ți spun neapărat. Să-ți spun ce ne despărțea. Ai luat tăcerea mea drept o așteptare. Ai început să-mi oferi ceea ce credeai că aștept de la tine, niște coji aruncate unui cîine ce-ți stă la picioare.

La un moment dat am avut chiar ideea să zîmbesc, să rîd. Mă uitam la tine și te vedeam. Și lumea mea era redusă toată la tine, și tot mai voiam să-ți spun ceva. Am spus:

— La revedere.

Mi-ai spus:

— La revedere.

Și ți-am luat mișcarea buzelor cu mine.

O CLIPĂ

Toamna își apleacă ultimele pîlpîiri pe geamuri, prin frunzele care, aidoma soarelui ce le-a îngălbenit, luminează. Îmi plac ferestrele. Au fost întotdeauna cutia fermecată, în care mă părăseam ca să mă opresc unde voiam: în curtea școlii, cu frunzele răvășite de toamnă, cu plopii răzlețiți de primăvara timpurie, în iarba crudă și neputincioasă sub vînturile de aprilie, lîngă vrăbiile de pe crengi, în turnul bisericii sau în ploaie. Îmi vin în minte alte geamuri, cu stropi de ploaie pe ele. Vedeam forme, culori, lucruri, gesturi ce rămîneau cu obstinație fără sens. Simțeam o liniște imensă, parcă eram camuflată cu liniște, în clipele dilatate. Aș fi vrut să-ți vorbesc, dar simțeam că tu știi ce-aș vrea să-ți spun și tu nici nu mai existai, aproape independent de mine. Vedeai ce vedeam și eu, simțeai cum simțeam eu, aveam aceleași reacții la tot ce era în jur.

Pînă acum, la toate stările mele de spirit, le-am găsit definiții: în cărți, în manuale, într-o strofă de poezie, într-un cîntec, tablou. De data asta sînt descumpănită, dezorientată, consternată. Dacă nu ar exista acel „te-ai îndrăgostit", despre care, de fapt, nimeni nu știe exact ce este, aș crede că mi-am schimbat identitatea, că, într-adevăr, în trupul meu a migrat alt suflet.

Dacă nu, de unde atîta schimbare?

Mă gîndesc ce aș fi făcut dacă nu te-aș fi întîlnit, sau ce am să fac dacă într-o zi n-ai să mai vii? Firește că aș putea trăi și fără tine, dar ce scurtă mi-ar fi viața.

„Fii ceea ce ești" (II)

SERIAL

În ce privește filozofia, asupra lui Lukács o influență covîrșitoare a avut-o Ernst Bloch, care a făcut, în 1910, o vizită la Budapesta. Lukács notează: „Un eveniment pentru mine: personalitatea lui Bloch dovedește posibilitatea filozofiei clasice (și nu stilul universitar epigonic de astăzi), iar prin aceasta îmi deschide și mie un drum în viață (...). Dar, în același timp, conținutul ei final și construcția fără vreo acțiune de influențare. După cîțiva ani de la întîlnire, însuși Bloch avea să confirme acest lucru". Apoi Lukács atrage atenția că deja în „Urme" a schițat prezentarea programului la „Istoria și conștiința de clasă". Dar, adaugă: „Se-nțelege, aceasta încă nu e istoricitatea originală marxistă. De-abia în urma depășirii acestei „Istorii..." are loc o metamorfoză concretă: estetica marxistă proprie (contrară lui Plehanov și Mehring). Deci: desenare a rolului istoric al artei a devenit posibilă numai prin intermediul marxismului universal. Dar concepția mea de atunci e încă pur ideologică. Pe lîngă aceasta, rezultatul firesc e lupta consecventă cu rămășițele ideologiei feudale (Lenin: calea prusacă) (...)".

Reflecțiile lui Lukács despre natura artei au fost întrerupte de primul război mondial. Alte întrebări se impun acum.

După înfrîngerea revoluției din Ungaria (Bela Kun), Lukács pleacă la Viena. Aici Lukács studiază asiduu învățătura leninistă: „Momentul esențial al marxismului e revoluția. De aici și radicalismul extremist de stînga", scrie Lukács despre acea perioadă. Reflectînd, mai tîrziu, despre marxism, Lukács ajunge la concluzia că această învățătură trebuie să rămînă o critică a existentului, iar în socialism trebuie să se pună în aplicare tot mai mult reformele.

„Adevărul cel mai profund al marxismului: omul devine om conținut al unui proces istoric care se realizează deosebit de complex în fiece destin individual. Astfel, fiecare om — indiferent cît e de conștient de asta — e realizatorul activ al procesului general, ca și propriul lui produs (...). Ținta aportului opțiunilor personale e dependentă de cele mai profunde dat-uri. (...). Modul de viață: ca o luptă între adevărata curiozitate și vanitate (vanitatea e povara principală: îl consolidează pe om în particularitatea sa). Frustrația e rămînerea la nivelul particularității".

Cu aceste cuvinte, Lukács își încheie schița sa autobiografică.

ÎN VACANȚĂ

ORIZONTAL: 1) De vacanță, în Mamaia, cu 31 case-restaurant în stilul diferitelor regiuni ale țării — Marile bucurii ale școlarilor. 2) Are trei vacanțe pe an (masc.) — Se organizează în fiecare vară la Năvodari pentru elevii aflați în vacanță. 3) Autoarea poeziei „Vacanță" din volumul „Se arată lumea" (Maria) — Gazde. în vacanță, pentru unii elevi (sing.). 4) La baie... la Mamaia! — Atracție marină în vacanța mare. 5) Recomandat tuturor elevilor mai ales în vacanțe. 6) Factor decisiv în alcătuirea programului de vacanță (pl.) — Autorul poeziei „Vacanță la Dohoroi" (Sașa). 7) În rîuri! — Vacanțele de vară — Într-un test! 8) „Floarea din Hawaii" (P. Abraham) — Înroșiți pe jumătate! 9) Autorul romanului „Vacanța mea la București". 10) Întîlnit în mare — Carene! 11) Vacanță petrecută la țară sau într-o stațiune balneoclimaterică.

VERTICAL: 1) Autorul piesei „Jocul de-a vacanța" (1907—1945). 2) O mulțime... în Himalaia! — Lună de vacanță (abr.) — Început de vilegiatură! 3) Din Atena! — De stradă. 4) Șirete, ajunse de poveste — Sport cu pînze în vacanță la mare. 5) Rîu în Ghana — Personaj din feeria engleză. 6) La sate! — A clasa — X. 7) Navigator... în cabotaj! — Stăruință pentru muncă. 8) Adiere (fig.) — Pîine (reg.). 9) Nună (reg.) — Prenume masculin. 10) Cîntec în pădure — Într-un tub luminos. 11) Scoase din teacă! — Autorul volumului „Pentru zilele de vacanță" 1895—1974) — La intrarea într-o cabană.

Dicționar: INRO, SIO, MAB.

Viorel ABRUDAN

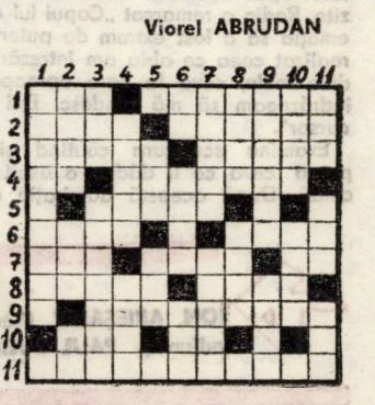

ANATOLE FRANCE — AUGUSTE RODIN — ISADORA DUNCAN

Marele sculptor Rodin dedicase mamei mele o statornică prietenie, ce devenise şi mai caldă de cînd reuşise să-l impace cu Anatole France. Buni prieteni altădată, Auguste Rodin şi Anatole France s-au găsit în timpul nefericitei afaceri Dreyfus în tabere adverse. Anii au trecut, Dreyfus a fost reabilitat şi uitarea s-a aşternut peste drama lui, dar cei doi combatanţi, acum bătrîni, continuau să se ignore reciproc. Admirînd deopotrivă pe Anatole France, quintesenţă a spiritului francez şi pe Auguste Rodin, titan al sculpturii, mama era mîhnită de această vrăjmăşie nejustificată. Cunoscînd îndărătnicia celor doi, uza de multă diplomaţie, exploatînd comuna lor pasiune pentru antichităţi. Lăuda lui France colecţia de statui din Meudon, iar lui Rodin comorile de artă din villa Said şi în special o Afroditâ, statuie din epoca lui Fidias. Curiozitatea celor doi deveni irezistibilă şi Anatole France, fiind ceva mai tînăr, făcu primul pas. Întovărăşit de mama mea se duse în vizită la Meudon. Întîlnirea s-a desfăşurat foarte simplu. Cei doi şi-au strîns mîinile, ca nişte prieteni ce s-au despărţit cu o zi înainte.

Pe urmă Rodin a fost invitat la dejun în villa Said, iar Anatole France împodobi masa cu tot ce avea mai rar şi mai preţios. O cuvertură de altar brodată, de pe timpul Renaşterii, servi drept faţă de masă. Dantele îngălbenite de veacuri, provenite din Florenţa, formau un mileu. Farfurii de porţelan delicat pictate, pahare de Boemia şi cupe de şampanie din epoca lui Ludovic al XVI-lea, completau decorul. Poate una din aceste cupe a fost atinsă de mîna nefericitei Marie-Antoinette?

Abia sosit, arzînd de nerăbdare, Rodin ceru să vadă statuia Afroditei. Cînd corpul delicat al zeiţei a apărut pe fondul draperiilor bleu-nuit, maestrul rămase pironit locului, fascinat, incapabil să scoată un cuvînt. „Atîta frumuseţe mă copleşeşte", murmură el mai tîrziu. „E mult mai frumoasă decît Venera din Milos". Marmura cu nuanţe calde de roz şi auriu îi dădea o aparenţă de viaţă, iar patina veacurilor, cu coloritul ei uşor de fildeş, desăvîrşea iluzia unei carnaţii vii. Corpul era de un echilibru perfect, armonia proporţiilor desăvîrşită. Artistul care o crease pe divina Afroditâ, pe lîngă marele lui talent, era un adevărat erudit, cunoscînd perfect anatomia şi geometria. Cei doi prieteni au rămas mult timp tăcuţi, admirînd perfecţiunea statuii şi astfel, înfrăţiţi în cultul frumosului, au pus capăt definitiv îndelungatei lor înstrăinări.

Auguste Rodin urca uneori scara apartamentului mamei din Place (Dauphine) cu rugămintea de a-i redacta scrisori de afaceri în limba engleză. Altădată nu dorea decît cîteva clipe de destindere în compania unei persoane odihnitoare (a unei persoane „reposante" cu o numea el pe mama mea).

Într-o zi, înapoindu-mă de la Brâncuşi, l-am zărit coborînd scara. „De ce nu mai lucrează nenea Costică la Meudon ?, am întrebat eu". „Rodin, răspunse mama, e un titan, dar are şi scăderile lui. Discipolii trebuie să urmeze făgaşul trasat de maestru. Dealtfel este aproape imposibil, răminîndu-i în preajmă, să te sustragi influenţei covîrşitoare a maestrului. Brâncuşi ştie asta. El doreşte să-şi urmeze propria inspiraţie, pornind pe un drum cu totul nou".

Intransigenţa lui Rodin faţă de discipolii ce nu se conformau concepţiilor lui, a fost edificatoare în cazul lui Bourdelle. Antoine Bourdelle, socotit de unii critici egalul lui Rodin era adesea vizitat la atelier de bătrînul său maestru. Dar creînd „Capul lui Apollon", Bourdelle s-a despărţit definitiv de Rodin, alegînd un drum total opus acestuia. Cînd, într-una din vizite, Rodin a remarcat „Capul lui Apollon", emoţia sa a fost extrem de puternică. „Ai realizat ceea ce abia am întrezărit în studiile mele, ceva la care aproape că nu îndrăzneam să mă gîndesc. Eşti un precursor".

Examina sculptura căutînd şi găsind parcă ceva ce îi dădea o exaltare crescîndă. După această admiraţie extaziată şi spontană, Rodin n-a mai venit niciodată în atelierul lui Bourdelle. Divorţul a fost consumat.

Cînd, pentru prima oară, întovărăşind-o pe mama la Meudon, am vizitat atelierul maestrului, am rămas copleşit de măreţia operelor de artă făurite de el. Rodin însuşi era o apariţie impresionantă. Deşi înaintat în vîrstă, era viguros, posedînd o forţă fizică excepţională. Masiv ca blocurile lui de marmură, avea picioare scurte, un mers greu şi sigur. Obrazul lui frumos, încadrat de o barbă de profet, avea o vagă asemănare cu Michelangelo. Ochii miopi, de culoare albastru-verzui clipeau des, privind parcă ceva ce nouă, profanilor, nu ne era perceptibil. Mîinile roşii, cu degete scurte şi pătrate, mîinile divine care au creat atîtea opere de artă nemuritoare, deveneau de o delicateţe nebănuită cînd mîngîiau o figurină fragilă de Tanagra sau un porţelan preţios.

Deşi infinit de simplu şi prietenos, Dl. Rodin mă intimidă cumplit. Sub impresia profundă a celor văzute eram aproape absent de la conversaţie, revenind la realitate abia cînd maestrul pomeni numele celebrei dansatoare Isadora Duncan.

— Ea a primit de la natură o putere ce nu se poate numi talent. E geniu, spuse marele sculptor.

În urma insistenţelor lui Rodin, dornic să facă un desen al Isadorei Duncan, aceasta a promis că va veni să schiţeze cîţiva paşi de dans pentru bătrînul maestru. Cine era această celebritate ? S-a născut la San-Francisco din părinţi irlandezi. Cînd mama ei, bună muziciană cînta la pian o melodie clasică sau romantică, Dorika, ce abia învăţase să umble, improviza mici dansuri. Dansul era viaţa ei, dansa cu pasiune, cu dăruire totală. Era născută pentru această artă.

Debutează în public la 17 ani, dar spectacolul e un fiasco, fiind primit cu cele mai acerbe critici. Duncan era o inovatoare : rupsese cu tradiţiile baletului clasic învechit şi rigid. Căuta mai multă expresivitate în atitudini, mai multă naturaleţe în mişcări. Reforma costumul, apărînd într-un fel de tunică greacă, scurtă şi transparentă, servindu-se drept accesorii de eşarfe multicolore. Costumul provoca scandal. America, crudă şi ipocrită — o huiduieşte. Dezamăgită, artista îşi părăseşte patria, trecînd oceanul. Debutează la Londra într-un salon particular. E o revelaţie, succesul e răsunător. Isadora devine idolul publicului londonez. Parisul, fermecat o primeşte ca pe o zeiţă. Berlinul o acoperă de flori, iar poeţii îi dedică versuri înflăcărate. Chiar Petersburgul — cetatea baletului clasic o primeşte cu căldură şi însăşi Ana Pavlova, marea balerină a secolului o admiră.

În timpul conversaţiei, Isadora Duncan se ivi pe neaşteptate în cadrul uşii. Era înaltă şi mlădioasă, întruchipare desăvîrşită a frumuseţii şi feminităţii. Avea părul de culoarea flăcărilor, iar ochii erau de nuanţa aceea rară şi preţioasă a violetelor. Cucerea prin naturaleţe, prin firea deschisă şi caldă, fără urmă de snobism sau infatuare.

Peste cîteva clipe apăru în tunica de dans, iar discul unui patefon invizibil cîntă în surdină divina melodie a unei „Nocturne" de Chopin. Isadora dansa cu o graţie tulburătoare.

Am admirat în „Spectre de la rose" dansul înaripat al lui Nijinski, cel mai mare balerin al epocii — poate al secolului. Părea că învinsese legea gravităţii, plutind în aer. (La o radiografie a picioarelor dansatorului s-a constatat că semănau uimitor cu cele ale unei păsări). Am aplaudat şi frumuseţea sculpturală a Idei Rubinstein, celebra iubită a poetului D'Annunzio. Era o desfătare, o încîntare a ochilor, dar care nu lăsa nici un răsunet în suflet. Dansul Isadorei îţi dădea o stranie senzaţie de fericire. Ea nu dansa „după" muzică, ci „muzica" însăşi ; în interpretarea ei, sensul unei melodii devenea clar şi inteligibil, mişcarea şi sunetul se contopeau într-o armonie desăvîrşită. În amintirea mea, dansul marii artiste a rămas ca un zbor de libelulă, corpul ei — o floare legănată uşor de vîntul primăverii, iar mîinile — freamătul fluturilor. Totul era frumuseţe şi poezie, dar şi avîntul unui suflet spre infinit. Splendida şi atît de nefericita Isadora !

Soarta i-a dăruit frumuseţe, talent, glorie şi bani, dar i-a refuzat esenţialul : fericirea după care a tînjit toată viaţa. Viaţa particulară a incomparabilei artiste a fost un şir de dezamăgiri şi întîmplări tragice, după cum tragic i-a fost şi sfîrşitul.

Dr. Corneliu COSMUTZA

MEMORII

La Meudon cu părinţii mei şi familia Rodin.

MEMENTO

Al II-lea Congres al Asociaţiei Internaţionale de Semiotică

Între 2—6 iulie, Universitatea din Viena a găzduit cel de-al II-lea Congres al Asociaţiei Internaţionale de Semiotică. Acest eveniment de proporţii remarcabile a întrunit aproximativ 600 de participanţi din peste 40 de ţări.

Sesiunea de deschidere a cuprins cuvîntul de salut al preşedintelui congresului, Tasso Borbé, care a fost urmat apoi de cuvîntarea preşedintelui A.I.S., Cesare Segre, a rectorului Universităţii din Viena, Kurt Komarek, şi a preşedintelui federal al Austriei, Rudolf Kirschläger. După o scurtă pauză, autorul teoriei catastrofelor, René Thom, a vorbit despre teoria analogiei, stîrnind vii discuţii în legătură cu problemele legate de echivalenţă, anologie şi metaforă, pe de o parte, şi modelele catastrofice, pe de altă parte.

De-a lungul celorlalte cinci zile ale congresului au avut loc în paralel trei mese rotunde, 23 de grupe de lucru şi 6 secţii de referate. Mesele rotunde au oferit tabloul unor dispute violente şi interesante stîrnite de semioticieni de renume ca M. Bense, U. Eco, Th. A. Sebeok şi alţii, în legătură cu trei probleme teoretice : estetica semiotică, semiotica formală şi istoria semioticii. Grupele de lucru au fost mai specifice şi au dezbătut probleme mai restrînse ca interpretarea semnelor estetice, funcţiile şi integrarea semiotică a structurilor biologice, restricţii de comunicaţie legate de mediu, retorica imaginii, semiotica avangardei, funcţiile semnelor grafice, abordarea intertextului, semiotica şi traducerile etc. Ele au fost conduse de cîte un specialist în domeniu care îndruma discuţiile şi trăgea concluziile. S-au dovedit deosebit de interesante grupele conduse de Ch. Pearson, M. Nadin, P. Fabbri, Ph. Dubois, M. Dascal, I. Osolsobe, M. Nowakowska şi S. Chatman.

Atît la grupele de lucru, cît şi la secţiile unde s-au prezentat lucrări s-a putut observa un interes crescut pentru semiotica limbajului non-verbal. Pe lîngă probleme de meta-limbaj, intertextualitate, gramatici narative şi discurs social, neaşteptat de multe lucrări s-au preocupat de semiotica grafică, a arhitecturii, biologiei, dansului, etc. Decio Pignatari a propus să se introducă termenul de signage care, mai larg decît cel de language, să cuprindă atît semnele verbale cît şi pe cele non-verbale.

Ultima masă rotundă, condusă de R. Posner, care a încheiat lucrările congresului, a dezbătut problema unificării semioticii. S-a ajuns la concluzia unanimă că semiotica poate fi unificată dar numai la un nivel foarte general. Aceasta nu prin a aduce diferitele şcoli şi curente la un numitor comun, căci fără diversitate nu există ştiinţă, ci prin a clarifica unele probleme de terminologie care sînt contradictorii. Th. A. Sebeok a arătat că va publica o enciclopedie a semioticii, iar Th. Winner a anunţat o enciclopedie de semiotica culturii, care vor continua cercetările începute în această direcţie de A. J. Greimas şi publicate în bine-cunoscutul său dicţionar.

Totuşi, după părerea multor participanţi, acest congres mamut n-a satisfăcut pe deplin. Pe de o parte, numărul mare de secţii şi varietatea tematicilor a dus la o super-specializare şi unilateralizare a discuţiilor. Pe de altă parte, faptul că actele congresului nu vor apărea decît cu o oarecare întîrziere, le amină eficacitatea. Din acest motiv, s-au dovedit mult mai rodnice discuţiile purtate în continuare la Urbino între 9—28 iulie unde Centrul Internaţional de semiotică a organizat şi anul acesta, conform tradiţiei instaurate acum zece ani, un curs de vară cu participare internaţională. Acesta a cuprins patru colocvii care au obligat semioticienii să se concentreze numai asupra pragmaticii, a obiectelor paradoxale, a discursului ironic şi a seducerii. În paralel s-au ţinut o serie de cursuri cu tematică literară sau lingvistică ca de exemplu cursul lui T. Todorov, despre Bahtin şi formaliştii ruşi, R. Lindekens, despre semiotica imaginii, M. Pop, despre rit şi mit, P. Valesio, despre semiotica narativă, G. Vignaux, despre argumentare şi discurs, şi E. Veron, despre semiotica discursului social. Dezbaterile au atins domeniile cele mai variate şi contradictorii, îmbinînd cu competenţă şi acurateţe ştiinţifică probleme de filozofia limbajului şi tehnica încrustaţiei cinematografice, de discurs ritual şi cartografie, de poezie concretă şi numismatică.

După numărul celor care au participat la ambele manifestări, după calitatea lucrărilor şi după hotărîrea cu care s-a vorbit se poate conchide că semiotica a părăsit definitiv statutul de simplă disciplină şi a devenit o ştiinţă în toată puterea cuvîntului.

Pia TEODORESCU-BRINZEU

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACŢIA ŞI ADM. — TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

SCRIPT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

IMNELE PATRIEI

DULCE LUMINĂ

În vadul lui septembrie,
ia rodul vamă,
sufletul preschimbîndu-l
în lumină,
fiindu-i fructa coaptă
dulcea mamă,
care îl leagănă,
ca pe-o grădină.

Aurel TURCUȘ

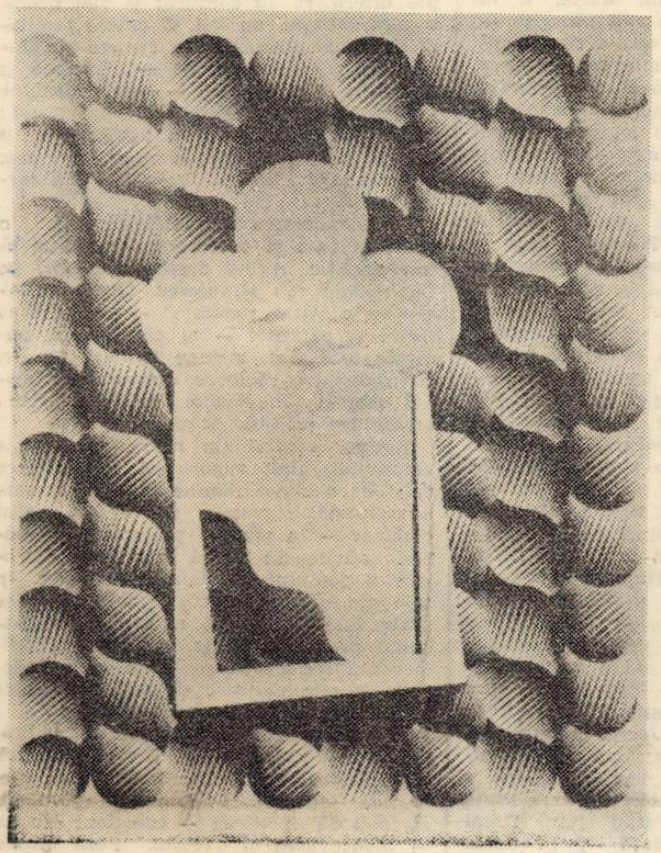

VIOREL TOMA : „Fereastra"

PROIECTELE DE DIRECTIVE ALE CONGRESULUI AL XII-LEA

REALIZAREA INDEPENDENȚEI ENERGETICE ÎN VIITORUL DECENIU

Îndeplinirea obiectivelor dezvoltării economic-sociale a țării pînă în anul 1990 și în perspectiva sfîrșitului de secol, pune în fața partidului și statului sarcini complexe, legate de corelarea nivelurilor creșterii economice a României cu resursele materiale ale dezvoltării. În rîndul acestora un loc central îl ocupă **energia,** factor vital al tuturor activităților economice și sociale. Țara are mare nevoie de energie. Nimic din ceea ce se produce astăzi nu se poate dispensa de energie. Industria are o insațiabilă foame de energie. Agricultura nu mai puțin. Aproape toate activitățile noastre de fiecare zi solicită energie. Orașele, comunele, locuințele sînt consumatoare de energie. Pornind de la necesitatea asigurării resurselor de energie pentru progresul accelerat economic-social al țării, Comitetul Central al partidului a hotărît elaborarea proiectului : **„Program-directivă de cercetare și dezvoltare în domeniul energiei pe perioada 1981–1990 și orientările principale pînă în anul 2000".** Acesta concretizează liniile directoare ale politicii energetice a partidului, elaborate sub conducerea nemijlocită și cu aportul determinant al tovarășului **Nicolae Ceaușescu.**

Proiectul Programului – directivă în domeniul energiei se înscrie în măsurile preconizate în ultimii ani de secretarul general al partidului nostru privind dezvoltarea rațională a bazei energetice, în strînsă concordanță cu necesitățile țării și stabilirea unui regim sever de economisire a energiei și combustibilului. Încă în 1973, cu profund spirit prospectiv și realist ce caracterizează gîndirea sa, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** sublinia : **„Se impune în mod imperios necesitatea unei reorientări ferme în domeniul consumului de energie și combustibil, a stabilirii unei politici riguroase de economisire a tuturor formelor de energie, mai ales a țițeiului și gazelor, de folosire maximă a altor resurse energetice de care dispune țara noastră, precum și a adoptării unor noi soluții și tehnologii de producere a energiei".** În lumina unor asemenea cerințe, în țara noastră s-a trecut, încă înainte ca pe plan mondial să se simtă efectele crizei energetice, la ample măsuri pentru dezvoltarea bazei energetice și folosirea mai judicioasă a combustibililor și energiei, declanșîndu-se o vastă și complexă acțiune politică în domeniul energiei, politică ce avea să polarizeze atenția tuturor oamenilor muncii a întregului popor.

Premisa fundamentală de la care pornește proiectul Programului-directivă de cercetare și dezvoltare în domeniul energiei pe perioada 1981–1990 și orientările principale pînă în anul 2000 este ca **în viitorul deceniu, România să devină independentă din punct de vedere al combustibilului și energiei.**

Un obiectiv central prevăzut în proiectul Programului-directivă îl constituie aprofundarea activității de **cercetare geologică** pe întreg teritoriul țării, inclusiv la mari adîncimi, în scopul dezvoltării potențialului energetic național, prin descoperirea unor noi zăcăminte de cărbuni, țiței, substanțe radioactive, ca și identificarea zonelor favorabile utilizării energiei geotermice primare. De asemenea, se prevede utilizarea rațională a importantelor mijloace financiare alocate cercetărilor geologice care să se reflecte într-o creștere mai accentuată a rezervelor descoperite și predate spre exploatare.

Sarcini importante sînt cuprinse în Programul-directivă cu privire la **dezvoltarea producției de energie.** Se va pune accentul – în perioada următoare – pe extinderea construcției de hidrocentrale și utilizarea combustibililor solizi, pe trecerea la realizarea programului de centrale nucleare și folosirea formelor noi de energie (solară, geotermică, eolină, a valurilor, biogaz) restrîngîndu-se consumul de hidrocarburi.

Sarcini de mare răspundere se ridică în fața cercetării și ingineriei tehnologice în legătură cu elaborarea de tehnologii și instalații cu randament cît mai ridicat în producerea energiei, asimilarea fabricației echipamentelor nucleare etc. Cercetarea științifică trebuie **să găsească soluții pentru utilizarea tot mai eficientă a noilor surse și tehnologii energetice.**

Multiple acțiuni vor fi desfășurate pentru **valorificarea superioară a hidrocarburilor.** Producția lor va fi limitată în scopul menținerii unui grad corespunzător de asigurare cu rezerve geologice. Se va restrînge continuu utilizarea petrolului și gazelor în procesele de ardere și vor fi folosite în cît mai mare măsură ca materie primă pentru industria chimică.

Filip PAȚAC

(Continuare în pag. 7)

NAȚIONAL ȘI UNIVERSAL ÎN LITERATURĂ

Dialogul culturilor

Se consideră indeobște că spiritul critic este opera unei întregi culturi ; **această îndubitabilă afirmație primește un impuls stimulator în condițiile noii noastre societăți, revoluționînd activitatea spirituală și promovînd inflexibil spiritul critic și autocritic ca principiu al vieții social-politice, prezent și manifest la toate nivelurile ansamblului social.**

Critica literară (care, de fapt, începe prin a fi activ autocritică) traversează, neîndoios, un astfel de proces autocritic, tinzînd spre luarea în „posesie" gnoseologică a întregului nostru teritoriu literar ; dificultatea și demnitatea întreprinderii nu mai necesită sublinieri aici. Probînd efervescența și altitudinea vieții culturale, **LITERATURA** (veritabil focar al spiritului național) și **OPERELE** ei, aparținînd unor voci individuale, exponențiale, luminează reliefurile hărții noastre spirituale, contribuind la afirmarea plenară în contemporaneitate (orientarea spre universalitate fiind imanentă oricărei culturi). Cu tonicul sentiment al continuității, pornind de la adevărurile absolute ale etnogenezei poporului român, ale tradiției și realităților noastre, ale formelor de cultură și sensibilității noastre, conștientizînd necesitățile sociale actuale și de largă perspectivă, conjugînd fericit dezvoltarea organică a culturii și impunerea valorilor sale în concertul popoarelor lumii, politica culturală a României se definește prin esența sa morală, prin declarata finalitate umanistă, receptivă, deschisă spre tot ceea ce înseamnă autentic act de cultură, îmbogățind universul spiritual al umanității și păstrîndu-și neclintit identitatea de sine.

Ca fenomene „naturale", originalitatea și imitația „acționează" conjugat la afirmarea unei literaturi, fluxul influențelor fecundînd rădăcina autohtonă. Dacă putem vorbi de universalitatea valorilor umane (D. D. Roșca) și – de aici – a necesarei asimilări a valorilor superioare aparținînd altor culturi, intercomunicarea lor evită „înstrăinarea de umanitate" (prin „închiderea" în propria experiență și claustrare zonală), refuzul izolării trufașe favorizînd tocmai difuziunea și recunoașterea. Neîndoios, metabolismul culturilor învederează însă sincronia unor etape succesive ale dezvoltării spirituale care, conviețuind, probează dezvoltarea inegală a culturilor și coexistența unor diferite vîrste istorice. Dar constatarea nu justifică inegalitățile de tratament și tendința de autarhie a marilor culturi, persistența în actuala „geografie literară" a rămășițelor unei atitudini de superioritate a „centrelor intelectuale", ignorînd participarea activă – în contextul democratizării relațiilor internaționale – a culturilor „mici" (marginalizate) ; „capacitatea de consum" (sau, altfel zicînd, „influențele") și cea „de producție" („intîietățile") sînt dialectic unitare. Autarhia spirituală nu mai este deci posibilă și nici conceptibilă, „culturile închise fiind sinucigașe" (Mircea Maliță). Nici o cultură nu-și poate fi suficientă, caracterul dinamic al schimburilor culturale, veritabila cooperare culturală facilitînd cunoașterea și apropierea popoarelor lumii, națiunile – așa cum remarca foarte tînărul Eminescu – fiind „nuanțele prismatice ale omenirii".

Drumul spre universalitate nu poate ocoli naționalul (diferențiind culturile) și nici nu i se opune (ca „etaj" superior al culturilor naționale). Pornind de la actuala fizionomie social-politică a lumii, perpetuînd în acest secol agitat decalaje flagrante și contradicții sfîșietoare, cîteva precizări se impun însă pregnant, asistăm astfel la o „globalizare mass-media" dar formularea – deși surprinde exact un proces real – rămîne ambiguă dacă eludează deosebirile calitative (de sorginte politică) ale sistemelor sociale. Firește, nici declarata „retribalizare" a omenirii nu poate escamota prezența activă în anumite zone ale planetei a colonialismului cultural sau subdezvoltării culturale, „dependența invizibilă" antrenînd efecte dizolvante asupra tradiției, alimentînd fenomenul „pierderii identității" spirituale. Informația înseamnă azi putere și controlul „centrelor de decizie" asupra mijloacelor de comunicație în masă implică – nu doar virtual – „sensul unic" în difuzare sau permite penetrația tendințelor morbide, a produselor de extracție pseudo-culturală, a extinderii poluării morale. Dar în contextul concertatelor preocupări de edificare a noii ordini internaționale și a întronării conștiinței planetare, eforturile pentru „decolonizarea informației" deblochează canalele de comunicare între popoarele lumii, egale fiecare și egal îndreptățite să se exprime, afirmarea personalității proprii pe plan cultural fiind de importanța independenței și suveranității pentru domeniul politic. Refuzîndu-se închiderii în sine, nealimentată de etnocentrism, participarea la dialogul democratic al valorilor culturale nu conduce – chiar în condițiile accentuării interdependențelor – la anularea indivi-

Adrian Dinu RACHIERU

(Continuare în pag. 3)

SCRIPT 36

(598) ● 6 septembrie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pagini ● 1 leu

CRONICA LITERARĂ

AL. CĂPRARIU

MAREA AUTOBIOGRAFIE

Editura Eminescu, 1979

Lucru de ordinul evidenței — nu competiția poligrafică asigură nota distinctivă pentru producția lirică a lui Al. Căprariu : *Marea autobiografie* (Editura Eminescu), cea de a patra culegere de versuri publicată de autor într-un deceniu și jumătate cît s-a scurs de la debutul său editorial, reușește performanța, deloc caracteristică pentru reprezentanții generației din care face parte, de a contabiliza, pe nici două sute de pagini, sumarul (cu minime omisiuni ori redistribuiri de texte) volumelor anterioare : *Orizonturi* (1964), *Cercurile dragostei* (1966) și *Mica autobiografie* (1975), o ultimă secțiune, purtînd chiar titlul cărții din urmă, înregistrînd poemele de dată apropiată. Și, să mai adăugăm, pentru o mai exactă situare a acestui autor, că dacă o *biografie lirică* își află, oricum, identitatea în suma unor momente distincte ce pot fi reperate pe parcursul unei evoluții. *Marea autobiografie* a lui Al Căprariu schițează profilul unui poet a cărui identitate o dă, contrar regulii, distincția evoluției între liniamentele aceluiași spațiu, ale aceluiași timp literar și sufletesc. Fără a încerca să minimalizăm, aci, unele diferențe de tonalitate, reflexele tematice ori de formulă poetică, datorate, într-un fel sau altul, contextului literar, ceea ce ni se pare revelator, după lectura cărții pe care o discutăm este unitatea de substrat a poemelor, egalitatea temperamental-sentimentală ce autentifică travaliul poetic. Intelectualist discret, dublat de un sentimental mărturisit, Al. Căprariu scrie, în primul volum ca și în textele de elaborare foarte recentă, o poezie de rafinament cărturăresc, cu elanuri și aprehensiuni de ev clasic — nu fără plăcerea, deci, a cazuisticii fine, a reveriilor mitice, a resuscitărilor memoriale ale unui timp revolut. Un poem, spre edificare, din *Orizonturi* : „Semeți, albatroșii visului meu/ Urcă-n milenii, peste stihie./ Osia vremii-ntorcînd-o cu greu/ Spre umbrele care trecutul le-nvie.// Același a fost peisajul în care/ Icar s-a iscat peste val și pămînt —/ Finalul său tragic și astăzi mă doare/ Și-n vast peisagiu pelagic îl cînt..." *(Cîntec la Pont Euxin)*, un altul din *Mica autobiografie* : „La ceas preatulbure, spre seară,/ Cînd zarul zilei nu-i oprit,/ Maree repezi mă-mpresoară/ Cu albatroși căzuți din mit,/ Iar cringul amintirii geme,/ Se smulg vetustele peceți/ De pe istorii cu trireme,/ Cu focuri mari ce-au ars cetăți..." *(Se smulg vetustele peceți)*, cîteva stanțe, în sfîrșit, din ciclul *Marea autobiografie* : „Parfume dintr-un ev defunct/ Cu voluptate se-mpreună/ Și-un pescăruș înscrie punct/ În zare unde-a fost furtună.// Pustiul plajei cheamă iar// Corăbierii lui Ulise —/ Dar e un strigăt în zadar/ Și Circe a-mpietrit în vise..." *(Peisaj)*.

Un centaur care-și caută drumul înapoi, în mitologie, pînza Penelopei, lira lui Apollo, evocarea lui Marte, a lui Ulise, zidurile Troiei și zeii coborîți din Olimp — iată, evident, numai cîteva dintre elementele contextuale ce pot deveni argumente pentru acel care dorește să descopere fibra clasicizantă a poeziei lui Al. Căprariu. Mai mult însă decît atît, poemele din *Marea autobiografie* resuscită, dincolo de hotarul livresc al poeziei, aspirația după un univers de senzații fruste, gustul pentru trăirile calme, vag elegiace. Poetul trăiește în respectul pentru rosturile de totdeauna ale existenței, îndeamnă la reîntoarcerea spre „bucuriile simple" ale simțurilor *(Pierde-te-ntreg)*, la o înțeleaptă considerare a timpului și a rosturilor umane (O, adevăruri simple, trecînd din veac prin veacuri !/Le poți găsi, pe toate, și-n cartea de citire./ Dar noi, neștiutorii, mereu vrem alte leacuri,/ Cerîndu-i minții noastre de toate să se mire.// Să ascultăm mai bine ce iarba ne învață,/ Ori plopul care, suplu, spre stea de aur suie/ Altfel vom fi alături de ce numim viață / Și n-am găsi în codri nici fir de cărăruie.. " *(O, adevăruri simple)*, concluzie, după Eminescu și Blaga *(Mereu, Destin, Blaga* etc.) asupra efemerității noastre și a eternității celor fenomenale.

Reflexe, posibil, clasice, în poemele lui Al. Căprariu sînt și îndreptarea spre satiră, ironismul, notația epigramatică : *Blues, Convalescență, Joc*, o anume frazare sentențioasă, nu străină de dispoziția reflexivă și, subiacent, moralistă a poeziei . „Fii ne-ndurător. Cu tine întîi./ Toate poveștile sigur s-au spus./ Drept în lumină și pașnic rămîi —/ În aceea din zori, cît și-n cea din apus.// Laurii uită-i. Alții să-i stringă./ Păstrează-ți făptura întreagă și vie./ Doar ochii să-i lași cîteodată să plîngă/ Minunea vieții pururea vie" *(Pierde-te-ntreg)*.

Lucian ALEXIU

GHEORGHE AZAP

EȚETERA

Ed. Facla, 1979

Cel de al patrulea volum al lui Gheorghe Azap continuă și extinde formula ce i-a adus autorului, încă de la început, o meritată notorietate și un loc inconfundabil între debutanții anilor din urmă. De la prima plachetă chiar (*Maria*, Facla, 1974), atît universul tematic cît și limbajul ca atare erau constituite. Cărțile ulterioare au conturat și mai precis o personalitate, un stil. O poezie semnată de Gheorghe Azap se recunoaște numaidecît și îndreptățește — cantabilă și spirituală cum se află — orice adeziune spontană : *Dă-mi, draga mea, mai dă-mi : că sînt AVAR ! / Dă-mi ultrascurta și oricare por ! / Dă-mi un zuluf, să-l culc în buzunar ! / Dă-mi fermoarul tău turburător !...*

Textele acestea îndreptățesc, însă, în egală măsură și o lectură atentă, un efort analitic. Avînd drept precursori pe Topîrceanu sau Minulescu, Gheorghe Azap scrie niște „romanțe" — moderne ca trăire și expresie — al căror fond, puternic tensionat, strînge laolaltă porniri contradictorii, reciproc destructive : elanul elegiac, implorator, pe de o parte ; luciditatea ironică, pe de alta.

Motivul central (în prima secțiune a volumului, mult superioară ca realizare celei de a doua) rămîne iubirea. Femeia e așteptată, regretată, apostrofată. Sînt deplînse — în șagă — proiecte matrimoniale eșuate. Se aspiră la o fericită izolare a cuplului în sînul naturii etc. În cele din urmă tot acest spațiu idilic se prăbușește. De altfel, el este în permanență propus și negat. Așadar : grandilocvență romantică și deriziune ; adorație și minimalizare duioasă. Poemele lui Gheorghe Azap sună a parodie .

În aceasta constă, de fapt, originalitatea și modernitatea lor. Ele subminează, din interior, modelul romantic al elegiei erotice. Mimîndu-i gestica și vorbăria, Azap îi dă în vileag — conștient sau nu — inadecvarea și excesul. Poza insului năruit de amor, mascarada stilului epistolar, epigonismul sentimentaloid, înecat în lacrimi și exclamații (*Pierd litri de lacrimi cu sare : / Viața mi-e umedă încă*) sînt, simultan, adoptate și respinse, în jocul acestui foarte personal sublim rizibil : *Uneori — că sînt motive ! — aș dori să fug afară : / Să absorb metaloizii dintr-o maximă țigară ; / Să ascult cum crește-n mine-o amplă comitragedie ; / Să mă răsticnesc pe-o crișmă, care nu-ți prieste ție...*

Firește, miezul acestor texte antilirice se păstrează curat : confesiunea e sinceră și impresionantă. Poetul nu contestă simțămîntul, ci tiparul consacrat al exprimării lui. Gheorghe Azap polemizează cu Eminescu (p. 38 etc.), cu Goga (p. 32), cu Minulescu (p. 11), chiar cu Arghezi (p. 30, topica, 17), Ion Barbu (p. 54) sau François Villon (p. 31). El face, instinctiv, o distincție netă între eul empiric (cel ce trăiește) și eul artistic (cel ce scrie), nepermițînd libera lor permutare (să se vadă și foarte frumoasa poemă *Și iar te strig*).

În mod concret, această surpare a invocației romantioase se realizează prin insolitul limbajului : neologisme, arhaisme, cuvinte prozaice, elemente de argou (*cherestea, ghiozdan, enspe, geanabet*). Rezultatul e de cele mai multe ori demn de toată atenția. Excepție fac pasajele unde îndrăzneala lingvistică se învecinează cu trivialitatea (p. 22, 74, 78). Dar tocmai asemenea abuzuri trădează caracterul lucid, parodic, metapoetic aproape, deloc sentimental (cum s-ar putea crede și cum autorul știe bine că nu e) al inspirației. Jocul, bucuria limbajul, muzica versului și a strofei, rimele rare, edificiul complet al unei poezii „pure" (*Matrița* — titlu bine gîndit și bine ales) o dovedesc — ni se pare — foarte limpede.

Formula cade însă atunci cînd încetează a fi polemică. Își pierde funcționalitatea și devine manieră. E vorba de secțiunea a doua (*Peripeții noctiluscente*) unde scriitorul încearcă — în genere — a vorbi despre sine ca artist și despre alți artiști. Aici poezia nu mai are substanță și mecanismul zbîrnîie în gol. Cînd își propune drept temă (iubirea e doar un pretext) o modalitate de a face literatură (secțiunea întîi), textul e viu și convingător. Elocința romantică și speciile ce-o conțin pot fi (în exagerările lor) un fericit ecran, o generoasă sursă de riposte. Tocmai fiindcă sînt depășite, ironizarea lor corespunde unei necesități spirituale a contemporaneității. Dar eul artistic în genere sau în particular nu suportă familiarisme. Intimitatea e o calitate ; familiaritatea, un defect. Acele interpelări și bătăi pe umăr pot amuza, dar zîmbetul cititorului ascunde o anumită jenă. De aceea credem că dincolo, în prima parte a cărții, se află tot ce a scris mai bun Gheorghe Azap pînă în prezent.

Eugen DORCESCU

MARGINALII

REVERSUL MEDALIEI

De unde pînă unde, se va zice, seamănă Flaubert cu personajele sale, de ce, studiindu-le, s-ar speria ? Numai pentru că pomenește într-un loc de burghezul de sub pielea sa ? Din păcate, nu numai din această cauză ; dovada există, lăbărțată în toată corespondența sub forma unei ideologii viscerale — ideologie de rentier.

Cînd ieșea, uneori, din adăpostul lui de la Croisset, spectacolul ce i se oferea lui Flaubert nu era numai acela al burghezilor obtuzi. Mai erau și cei mulți. Față de aceștia scriitorul a nutrit o nedezmințită ură crescută dintr-o mare panică, exprimată mereu fără nuanțe, cu meritul — dacă se poate spune — de a fi exclus orice ipocrizie din vorbele lui. Există, totuși, un sofism : omenirea da, are un suflet, poți să te simți alături de ea, însă nu poporul — poporul e lipsit de suflet. De aceea, fără remușcare, decît pe „sărăntoci" poți prefera păduchii din zdrențele lor. A face parte din gloată te predispune să fii dobitoc. Istoric, muncitorii nu sînt deloc mai puțin pătați de sînge decît regii. De aceea, ținînd seama și de păcatele burgheziei, Flaubert își simte o inimă de aristocrat—„un aristocrat turbat".

Turbarea și-a dovedit-o în timpul Comunei, cînd frica și oroarea lui au ajuns la paroxism. Efectul a fost cu atît mai puternic cu cît s-a produs după singura perioadă din viață cînd Flaubert își ieșise din piele lăsîndu-se dus de un sentiment unanim. Își descoperise în timpul războiului franco-prusac nu numai resurse neașteptate de patriotism, dar chiar voința de a lua parte cu arma în mînă la efortul comun. Scuturîndu-se de umoarea morocănoasă, l-a cuprins un fel de exaltare. Voia să se ia în piept cu dușmanul, își făcuse rost de o raniță soldătească și, sacrificiu suprem, după ce în primele zile ironizase clișeele naționaliste, în toiul evenimentelor citea cu emoție scrisori din tranșee publicate în ziar. A urmat dezamăgirea atroce, mai mare — cum spunea — decît toate suferințele îndurate pînă atunci. Minia neputincioasă îl înăbușea. Ar fi vrut să-i azvîrle pe toți prusacii în Sena.

Pe urmă a fost Comuna. La început a văzut în ea consfințirea rușinoasă a înfrîngerii. „Mizerabilii ăștia, spune despre comunarzi, or să deplaseze ura, nimeni nu se mai gîndește la prusaci. Încă puțin și vor fi iubiți. Nici o rușine nu ne va fi fost cruțată". În ce-l privește, nu-i uită nici pe unii nici pe ceilalți : vrea să-i arunce „la un loc în rîu". Cînd începe represiunea, o clipă guvernul îl „înfricoșează prin excesele" lui. Mai tîrziu se arată el însuși la fel de vindicativ : „Găsesc că ar fi trebuit să condamne la galere întreaga Comună și să-i silească pe imbecilii ăștia sîngeroși să înlăture ruinele Parisului cu lanțul la gît, ca niște ocnași".

Așadar, se confirmă : deoarece „mulțimea, turma va fi întotdeauna detestabilă", singura situație de suportat este să faci parte din „micul grup, de minți, mereu aceleași, care-și trec una alteia torța". Cu alte cuvinte, să faci parte dintr-o „aristocrație naturală, adică legitimă". Numai că s-ar putea ca la o numărătoare exactă micul grup să se dovedească a fi atît de puțin numeros încît Flaubert să rămînă singur („...nu sînt un om ca toată lumea"), și asta deoarece „există un ridicol intrinsec vieții umane", ridicol căruia numai el îi scapă — prin exasperare. Iată-l, deci, singur : „Neputința de a suporta prostia omenească a devenit la mine o boală, iar cuvîntul e slab. Aproape toți oamenii au darul să mă exaspereze și nu respir liber decît în deșert".

Boala singurătății se va transfera asupra literaturii sale, o va închide într-un spațiu strîmtorat.

Livius CIOCÂRLIE

Poetica senzaționalului

În reportajele lui F. Brunea-Fox *, *senzaționalul* se află în situația paradoxală de a fi sinonim cu *faptul divers*. Dacă în uzul comun termenul desemnează o supralicitare a întîmplării întrucîtva neobișnuite, o dilatare arbitrară pînă la limita sustragerii complete de sub specia repetabilului, aici latura „dimensională", intrinsecă, este neglijată în favoarea relevării unor semnificații prin a căror extrapolare întîmplarea devine ilustrativă din perspectivă mai largă. Extracția *senzaționalului* din *faptul divers* constituie deci o problemă de competență (și responsabilitate) a reporterului : *temele* sale nu au drept punct de plecare *întîmplarea senzațională* (de tipul aceleia care, în perioada interbelică mai ales, popula pînă la epuizare paginile gazetelor de scandal) ; *senzaționalul* se adaugă ulterior întîmplării. aceasta *devine* senzațională pe măsură ce reporterul îi descoperă și afirmă implicațiile :

Există cel puțin două aspecte demne de reținut aici : mai întîi, anularea oricăror diferențe dintre *reportaj* și *ancheta socială* de vreme ce ca forma de explorare a realului și una și cealaltă presupun reperarea unor probleme ale epocii prin extinderea investigațiilor asupra mai multor fapte sugestive consubstanțiale. Apoi, *caracterul memorialistic* al reportajelor lui F. Brunea-Fox, rezultînd tocmai din această semnificare din perspectivă generală, social-umană, a faptelor relatate.

Mediile predilecte de desfășurare a anchetelor reportericești au fost pentru Brunea-Fox zonele sordide ale vieții sociale, acolo unde el avea prilejul să descopere latura de cele mai multe ori ascunsă a fizionomiei societății, să o afirme și să o impună exortativ cu sentimentul deplinei solidarități față de suferința umană. Reportajele sale au fost etichetate drept „senzaționale" tocmai din acest motiv : lumea prostituatelor, traiul imund al leproșilor, culisele bîlciurilor de odinioară ușor confundabile cu cele ale campaniilor electorale, constituiau prezențe inedite, surprinzătoare, în presa vremii și un spirit lipsit de discernămînt putea să așeze cu ușurință semnul echivalenței între acest „inedit" și „senzațional". Cu atît mai mult cu cît felul în care reporterul aborda temele descoperite în realitatea de toate zilele nu avea nimic comun cu descriptivismul neutru, pseudo-obiectiv, ci, prin tonul sarcastic, pamfletar, prin caracterul percutant al relatării, producea impresia de neobișnuit. Ceea ce nu înseamnă însă că modul de acreditare a unei realități poate fi confundat cu substanța acesteia. Calitatea deosebită a reportajelor lui F. Brunea-Fox trebuie căutată, așadar, la limita transformării *faptului divers* în *întîmplare senzațională*, aspectul insolit, posterior relatării, fiind un mijloc de persuasiune și manifestare a reporterului în sfera socială.

„Un reporter — sublinia Brunea-Fox — nu are căderea decît să vadă, să înregistreze și să tragă anumite concluzii" (p. 138). Această tridimensionare a căutării adevărului în și prin reportaj constituie un reper în lectura antologiei alcătuite de Lisette Daniel-Brunea. Autorul care, în timpul vieții, a refuzat să-și adune reportajele în paginile unei culegeri, este restituit acum circuitului literaturii noastre. Prin felul în care a fost alcătuită, cartea impune atenției nu doar o suită de documente corelate prin spiritul elevat al lui Brunea-Fox, ci și imaginea unui univers uman de o mare deschidere, unde reporterul există împreună cu epoca sa :

Marian ODANGIU

* F. Brunea-Fox, *Reportajele mele, 1927—1938*, cuvînt înainte, note, antologie și ediție îngrijită de Lisette Daniel-Brunea, Editura Eminescu, 1979.

CONSEMNĂRI

ROMANUL CONȘTIINȚEI

Eseurile **Mitologii subiective** (1976) și **Apărarea lui Galilei** (1978) ca și **Scrisorile imaginare** (1979) consacră definitiv în literatura românească de astăzi un stil de o extraordinară identitate, care s-a născut dintr-o conștiință a memoriei culturii, dintr-o imaginație și o vocație a ideilor, dintr-o experiență însuflețită și însumată unui limbaj elevat, pur, de poem radind superb sub un cer venețian. Arta de a reînvia viața unui mit, de a-l scoate din eternitatea timpului și de a-l moderniza, de a-i transforma memoria în destin, cunoaște la Octavian Paler un teritoriu al revelațiilor. Romane ale conștiinței tragice și ale ideilor spectacol, eseurile lui Octavian Paler cuceresc, seduc pur și simplu, prin profunzimea simțirii gîndului spus cu o desăvîrșită voință de a convinge, prin originalitatea reflecțiilor. Viața eseului începe cu o idee și cu un adevăr, care sînt trecute prin purgatoriul îndoielii, ca să ajungă voci ale conștiinței. **Apărarea lui Galilei** este un strălucit eseu trăind din ideea justificării abjurării savantului, rejudecării unui proces celebru, în care lui Galilei i-ar reveni rolul dramatic de a alege între „rug" și „viață". Renunțînd din prudență și din iubire la principiul etern al pămîntului, **eppur, si mouve,** Galilei nu va cunoaște flăcările rugului, moartea biologică („Eu am ales viața. Există ceva mai adevărat ?"), ca Giordano Bruno, dar va trăi coșmarele produse de Inchiziție, tirania condamnării morale a lumii, va fi tot restul vieții sclavul memoriei, amintirii, obsesiilor, unui teribil proces de dezvinovățire. Lumina conștiinței se va transforma în noaptea conștiinței. Rugul căinței, neliniștii, umilinței va arde veșnic. O dată înfăptuită abjurarea, destinul lui Galilei e de a fi „judecat mereu", indiferent dacă vinovăția lui dezvăluie o lașitate sau o sfidare a unei ore a istoriei care anunța eroarea, tirania. Inchiziția îi creează nopți de groază („Mă simt ca Laocoon"), visele sînt torturi, natura o prelungire diabolică a lor. Personajul lui Octavian Paler trăiește infernul lui Dante, căci „Singura surpriză pe care o mai pot avea acum este moartea. În rest, le-am încercat pe toate". Ce i-a mai rămas lui Galilei după renunțare ? Iubirea, care interzice absurdul, căci pe lume totul a fost creat sub semnul iubirii : „Această lume nu poate fi absurdă cîtă vreme recunoaștem că ea s-a născut din iubire. Tot ce e viu și tot ce freamătă pe pămînt s-a născut din dragoste. Niciodată din ură. Și nici din indiferență. Putem muri din indiferență sau din ură, dar nașterea fiecăruia dintre noi s-a produs sub semnul iubirii. Nu e destul atît pentru a avea toate un sens ?" Prin viața iubirii, Galilei vrea să-și justifice retractarea, voința de a refuza rugul și de a fi un aliat hipercredincios suferinței. Experiența abjurării l-a „învățat să privească fiecare răsărit de soare ca pe un dar". Bucuria darului este mereu umbrită, redusă, amenințată de ochii reci, disprețuitori, goi, ai Inchiziției care, transformă rugul în destin. Există oare o pedeapsă mai cumplită ? Scopul Inchiziției nu era de a-l suprima pe Galilei, ci de a aprinde în el un rug, de a-l ucide cu propria lui morală și vină, falsificate de adversarii săi intolerabili, cu un neînchipuit cinism, aruncîndu-l în chinurile remușcărilor, îndoielilor, pentru a-l schimba în „plantă", adică în cenușă : „Scopul Inchiziției nu era acela de a te omorî, ci de a aprinde în tine un rug, Un rug care, arzînd în inima ta, să te înconjoare de singurătate și să te facă să dorești o fericire care nu cere decît ceea ce cer și plantele. Scopul Inchiziției era să te prefacă în plantă, Galilei. Cenușa lasă urme și compromite, în vreme ce o plantă trece neobservată. Și nu ești prea departe de acest destin. Deocamdată ceea ce te împiedică e memoria ta. Roagă-te să nu uiți ce s-a întîmplat și să nu dai fericirii alt nume decît cele firești". Prin memorie, Galilei supraviețuiește rugului, metamorfozei în plantă, și, nu mai puțin, prin alianța cu ideea de fericire, el rezistă calvarului : „Am înțeles de mult că omul se află exact în locul unde se află suferință și fericire, adică între plante și zei. Căci pentru Dumnezeu cuvîntul fericire e la fel de inutil ca și pentru plante. Uneori aș vrea să oolesc zilele și orele de orice evenimente, să trec de partea obiectelor, a copacilor și a luminii. Atunci aș deveni zeu sau aș muri. Însă aș pierde dreptul la fericire. Și reiau totul de la capăt cu o putere sporită. Tocmai pentru că Inchiziția n-a izbutit să mă prefacă în plantă".

Imaginarului dialog dintre Galilei și conștiința sa, Octavian Paler îi creează șansa de a pune față în față adevărul vieții și adevărul principiilor, prudenței și iubirii, pe cei ce aleg și pe cei ce judecă, o istorie care condamnă cu brutalitate, cu ochii închiși, dar fără să se ridice la înălțimea celui condamnat. Terorizat de rugul și memoria Inchiziției. Galilei își descoperă altarele izbăvirii în natură. Dumnezeul lui va fi de-acum „Lumina. Vara. Viața", cu toate că cenușa rugurilor a început să înflorească în cetate. Galilei este și rămîne un prizonier al Inchiziției. Fatalitatea este demonul care îl urmărește, și-i amintește de abjurare, îi otrăvește zilele și nopțile, îi dirijează viața, de care ascultă destinul. Evadarea este imposibilă, căci orice ieșire, salvare, îi este interzisă. O voce a conștiinței îl interoghează cu cruzime, tulburîndu-i sufletul, determinîndu-l să fie un condamnat al întrebărilor, o victimă a cetății. Ceilalți nu-l apără, ci îl acuză, îi fac viața un infern moral. Ghilotina întrebărilor cade fără milă : „Tu de ce n-ai avut curajul să înfrunți rugul, Galilei ? De ce ai fost laș și ai abjurat ? Și dacă ai fost laș, de ce n-ai fugit din cetate odată cu inchizitorii ? De ce ai rămas ? Crezi că vom accepta să fii singurul om viu între noi, pentru că ai fost singurul care ai abjurat ? Ce dreptate ar fi aceea ca de pe pămînt să dispară și cei care au avut curajul să înfrunte rugul și judecătorii lor și să rămînă cei care au abjurat ? Trebuia să pleci, Galilei, trebuia să pleci cu cei de care te-ai temut. Acum vei muri fără glorie". Adevărul și iubirea sînt gloria lui Galilei, căci fapta retractării nu-l aruncă în anonimat, după cum rugul nu l-ar fi transformat în martir, ci îi eternizează **Ideea : eppur, si mouve.** Umilința abjurării se confundă cu măreția tragică

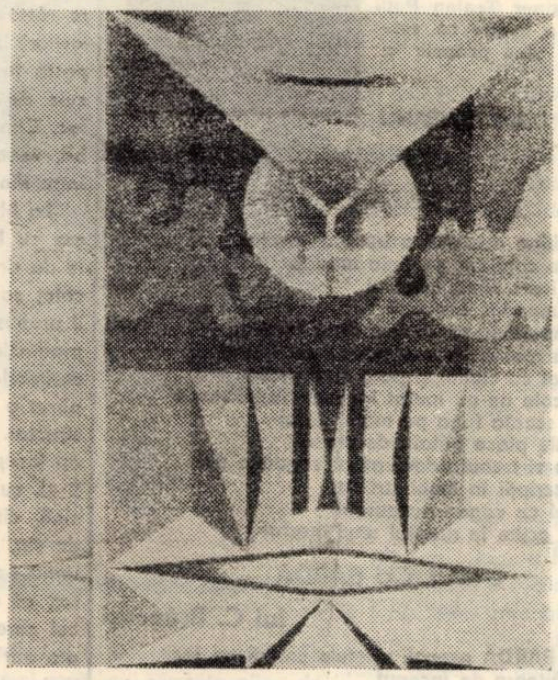

MOLNAR ZOLTAN : „Dialog cu universul"

a destinului. Existăm prin renunțare sau prin iubirea renunțării, ca să nu ne falsificăm viața, să nu-i ratăm sensul și valoarea ? Este întrebarea fundamentală pe care Octavian Paler i-o atribuie lui Galilei ca să-i motiveze insomniile, rușinea, vinovăția și pedeapsa, ca să-i înțelegem demnitatea și sacrificiul, indiferent dacă rugul a ars sau nu în piața publică sau în conștiință, el a fost aprins de Inchiziție cu un înfricoșător sadism. O viață fără destin, înafara adevărului și iubirii, este o viață de cenușă, un triumf al rugului, un labirint. Cineva însă tot trebuie să vorbească, să spună adevărul, ca să înfrîngă Inchiziția, noaptea conștiinței. Este ideea fundamentală a **Apărării lui Galilei :** „Cîtă vreme există un singur om care spune adevărul, nu există Inchiziție perfectă. Și chiar dacă nopțile m-au învins, acum nu mai pot să despart adevărul de iubire".

Eseu cu totul memorabil, ca poezie a ideilor, saturat nu o dată de abuzul de aforisme, de sentințe, care ordonate în funcție de temele tratate, ele pot forma însă un autentic „tratat" moral, filosofic, **Apărarea lui Galilei** este romanul conștiinței tulburate de luciditatea întrebărilor și răspunsurilor unui destin tragic. Stilist desăvîrșit, creator de idei, înzestrat cu harul expresiei ce ține de un limbaj gnomic, Octavian Paler este un scriitor de excepție, care nici astăzi și nici în viitor, nu va putea fi confundat cu nimeni.

Zaharia SÂNGEORZAN

MOTIVUL CREAȚIEI*)

Lucrarea cuprinde două domenii ce se întîlnesc în tema respectivă : folclorul și literatura. Mitul jertfei pentru înfăptuirea unei valori, materiale sau spirituale, cu semnificație umană, este o prezență în literatura română, ca una din constantele ei naționale, începînd cu faza folclorică arhaică și continuată pînă la scriitorii de astăzi. Există o atracție statornică a scriitorilor români spre drama personalității care se jertfește pentru o idee, o acțiune, o operă, în creații ce se îndepărtează uneori de „tema" propriu-zisă, menținîndu-i însă sensul în formulări deosebite, care pot fi puse în acord cu structura originară a „mitului estetic".

În capitolul introductiv este schițată aria problematicii, cu constatarea că esențial rămîne atașamentul durabil la nivelul folcloric, ceea ce justifică și urmărirea avatarurilor mitului jertfei zidirii în literatura noastră. Tema fiind atît de bogată, necesită o tratare pe baza unei metodologii pe care autorul o aplică în cele mai bune condiții ale stadiului actual al cercetărilor interdisciplinare. Dar nu e vorba de o tratare exterioară, de urmărirea liniară a unui motiv, ci de explorarea în adîncime a unei structuri poetice, în semnificații ce comportă mai multe straturi, de la coordonatele folclorice la dimensiunile mitico-simbolice ale baladei.

Reușita cercetării este asigurată de concepția asupra structurii mitului în folclor, prin stabilirea a trei trepte de semnificație : stadiul preliterar (legende în proză), poezii de tip arhaic (colind), stadiul baladesc. În interpretarea acestor structuri apare în primul plan formația folcloristului care, pe baza culegerilor mai vechi și mai noi, toate parcurse cu răbdarea unui adevărat „ziditor", pentru reconstituirea treptelor motivului, urmează schema clasificării mitului făcută de M. Eliade : ritualul de construcție, legenda victimelor jertfite, baladă. De la ritual la baladă, drumul este o incursiune în studiul textelor și comentariilor lor, în lucrări străine și românești, cu indicarea unui profil spiritual al poporului român. Motivul, dincolo de adaptarea lui la evenimente de epocă feudală, este explicabil în vechimea lui la un popor care, fixat din temeliile originare în zarea Carpaților, pe care n-a părăsit-o niciodată, și-a văzut ruinat, nu o dată, edificiul istoriei lui, și semnificativ pentru dăinuirea istorică imboldul de a se căuta „zidul de demult", „zid părăsit și neisprăvit". Am putea spune, în sensul celor arătate în lucrare, că „Meșterul Manole" nu este numai un motiv folcloric, ci este un stil al culturii, o cultură cu începuturi arhaice și cu resorturi viabile în structuri spirituale cu sens uman universal. Acesta este înțelesul situării meșterului zidar în orizont mitic, ca o contribuție esențială a românilor în preluarea motivului — după o constatare a lui M. Eliade : „Oricare ar fi obîrșia baladei, geniul popular românesc are meritul de a fi redescoperit mitul central pe care îl implică ea și de a-l fi descoperit întreg, iar nu fragmentar". Și acest orizont a determinat o nouă structură internă și externă a fabulei literare, în diferitele ei prelucrări. Balada reprezintă triumful esteticului asupra etnograficului. Și de aici o direcție a studiului pe care autorul o consideră „inactuală" : Perspectiva metodologică a reconsiderării motivului are calitatea de a corecta vechea opinie (din antichitate apărută) după care mitul ar fi o simplă „ficțiune" sau o superstiție vrednică de dispreț, o încercare de restituire a reputației originare a mitului făcîndu-se odată cu apetitul pentru patosul arhaic, pentru stadiul etnografic al spiritualității primitive. Desprinderea de ritual, de etnografic, nu înseamnă abolirea semnificațiilor structurilor mitice. Se vede acesta din balada populară românească, prin care se propune o nouă metaforă, care sintetizează destinul creatorului. În literatura cultă românească germenii fecunzi ai ritului creației au fost recuperați de scriitori din metafora mitică inclusă în baladă, și mulți dintre scriitori, plecînd de la baladă, s-au întors spre mitul originar.

Istorizarea mitului, prin coborîrea lui în teme literare livrești, este demonstrată cu foarte multele exemple din literatura română interbelică. O parte mai însemnată s-ar fi cuvenit să fie rezervată dramei lui I. Luca, „Icarii de pe Argeș", care dezvoltă tocmai în sensul mitului românesc ideea opoziției bine-rău, forțe benefice și malefice, în viziunea „eresului" popular, ceea ce ne-ar fi dus și la o concepție dialectică a tragicului : puterea „răului" în afirmarea „binelui". Încorporarea simbolului în realități cotidiene este un capitol care reconstituie sensul „invers", de la realitatea socială spre mit : piesa lui O. Goga, ca și a lui Blaga, privită din cealaltă perspectivă, are rolul de a elibera ideea de un anumit timp și mediu social, pe care balada îl susține, ceea ce înseamnă adîncirea sensului simbolic al motivului, în ceea ce am putea numi „miturile contemporane", după „Mitologiile" lui R. Barthes. O raportare la această lucrare ar fi fost, poate, utilă, din punctul de vedere al persistenței mitului în societățile contemporane, pe care unii scriitori le repun în sensurile lor originare, printr-o adaptare a cadrului exterior, ce ține de istorie. Poeții români sînt și pe această latură receptivi la o temă de mare iradiere simbolică, aproape ca la o „vatră tematică".

Cu același interes pentru studiul de specialitate se citește capitolul despre trecerea de la adaptarea momentului artistic la construcția de sine a artistului, ca om ce se jertfește nu numai în „situații-limită", ci în faptul cotidian. Este o tălmăcire simbolică a unei anumite psihologii umane, reflectată în opere literare, uneori scriitorii referindu-se la metafora originală, alteori nu, dar sensul ideatic fiind același Tot capitolul este o concentrare de subteme, care țin de profilul spiritual al diferiților scriitori, în primul rînd al marilor scriitori, care în această lumină dau un specific literaturii române, prin o anumită filosofie asupra existenței și responsabilitate față de marile probleme ale omului contemporan.

Toată cartea este o permanentă deschidere spre adîncimea temei, în direcții pe care interpretarea dă curs unei **idei mari,** printr-o înțelegere exactă a sensului originar al mitului **creației,** reconstituit din adîncimile simbolice ale structurilor lui **viabile în** conștiința omului ce trăiește viața deplin, cu sensul **sacrificiului** de sine și al dialecticii valorilor într-o luptă a contrariilor, **ca o** pîrghie morală într-o construcție uriașă, care este istoria.

Eugen TODORAN

* Gh. Ciompec : **Motivul creației în literatura română** (Ed. Minerva, 1979).

Dialogul culturilor

(Urmare din pag. 1)

dualității literaturilor naționale, cultura **(bucurîndu-se de independență creatoare)** asigurînd protecția identității.

La confluența mai multor culturi, disponibilă pentru asimilare (contractînd influența și adopțiuni rapide) și autoafirmare, supraviețuirea entității spirituale a poporului nostru conferă statut istoric culturii românești, înscriind-o — prin elementele distinctive ale fizionomiei noastre spirituale — pe orbita modernității. Ideea vechimii și valorii competitive a literaturii noastre, lunga noastră modestie și încrîncenare în „menghina istoriei" („lucrînd" potrivnic) îndreptățesc însă aspirația de „cucerire pașnică a universalității" **(Dumitru Popescu),** dialogul **dînd integral măsura specificității și universalității noastre.**

În perspectiva unei „noi ordini literare", **rescrierea — pe temelia tradiției, asimilată „creator" — a istoriei civilizației românești nu va putea examina fenomenul literar prin criterii locale, cantonate orizontului provincial ; fireasca raportare la o întinsă arie de interes (europeană de pildă dar abandonînd ideea fixă și nefondată a europocentrismului) întreține însă pentru „spiritele nepregătite" posibilitatea „șocului" trecutului nostru literar (I. Constantinescu).**

Oricum, dinamica istorică, obiectivă a „spectacolului literaturilor" exclude posibilitatea unui destin robinsonian, cultura noastră milenară probîndu-și convingător prezența și participarea ; aflîndu-și forța de persuasiune în mesajul umanist, funciar spiritualității românești literatura noastră „vorbește" astfel unui auditoriu universal.

Vă prezentăm un tînăr scriitor

TRAIAN POP TRAIAN

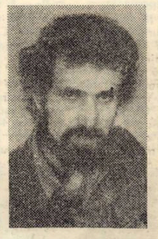

Acum un an și mai bine, pe vremea cînd studenții din ultimul an, amenințați (cu diploma) de retragerea definitivă din anotimpul irepetabil, mi-a intrat în odaia de lucru de la revistă un tînăr neobișnuit de înalt. Interminabilul lungan mai deținea și-o claie de păr ca o grămadă de șpan.

Uitîndu-mă complet derutat la insolita apariție, nu mică mi-a fost mirarea să descopăr doi ochi blînzi, de copil pierdut într-o lume nebună, nebună. Un plop bătut de vînt, legănîndu-se în așteptare : l-am poftit pe fotoliu, să aflu ce poftește. Poftește la poezie, că altceva cine să mă mai caute.

Aflîndu-i numele, perplexitatea mea s-a generalizat : poetul a îngămat un nume incredibil, pe care abia la a treia strigare am reușit să-l dau crezării — TRAIAN POP TRAIAN. Care e numele și care prenumele, am întrebat, dar nu mi s-a dat decît un surîs încurcat.

Am început să-i citesc versurile cu un fel de neîncredere care venea din atîtea întîmplări anterioare, cu studenți (întîrziați la orele de zbor) ce se arătau, cu lucrările lor, abia în pragul absolvirii studiilor. Traian Pop Traian nu era dintre cei ce au, o clipă, falsa psihologie a naufragiaților. El scria de mult poezie, jertfind consecvent la sanctuarul ei, în pofida învățăturilor inginerești, pentru care cine știe cum optase. El se excludea opticii acelor efebi care cred că poezia se poate scrie în timpul liber, fără o pregătire anume, ca în cazul profesiunilor „serioase".

Despre toate acestea vorbeau poemele sale, suplinind inapetența pentru vorbire a autorului, cum și discreția sa, de cea mai bună calitate.

Acest „romantic întîrziat", cum singur se definește într-o poezie, „în paltonul de pelerin aproape bătrîn/ lung peste genunchi/ cu gluga țintuită de nasturi stingaci/ cum numai la burlacii fără vîrstă/ cu ghete văxuite în noroiul dintre două poezii" — mai are, desigur, cu noi toți, multe întrebări nedezlegate în regiunile în care se încumetă, dar scrisul său are scînteierea aceea care ne dă iluzia adevărului, a vieții și artei. El se vrea modern fără ostentație, legat de tradiții fără a naufragia în pășunism, el intuiește că trebuie să fii în poezie, cum ești (sau cum ai vrea să fii) în viață — un om căutat pentru frumusețea sa interioară, pentru căldura și înțelepciunea manifestărilor sale. Observîndu-l pe Traian Pop Traian, m-a frapat, înainte de orice, patima lui pentru poezie. Aș putea spune că ea, poezia, pare să reprezinte adevăratul sens al existenței sale.

Nu știu cît este de inginer Traian Pop Traian, dar poet cutez a spune că este — și încă dintre cei cu stea proprie în nomenclatorul celest.

Anghel DUMBRĂVEANU

VOI PĂSI FĂRĂ SĂ CURM

Voi păși fără să curm preexistența iubirii
starea de taină voi colinda
îmbrăcat în cea mai vulnerabilă dintre culori
tu vei vedea prin mine inscripțiile
și mă vei urma cum zimbetu-ți strîmb
acum la lumina depărtărilor
voi păși fără zgomot înainte
dangătul clopotelor va anunța popasuri
niciodată nu voi ști cine le trage
și la ce ceasuri
crepusculul va fi trecut prin lanul crud
te voi îmbrățișa pe alba cărare
de flori vii
nerăbdătoare

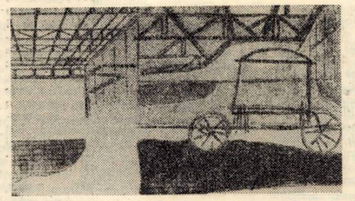

MAGDALENA GHERMAN ALEXANDRESCU : „Spațiu industrial I"

CINE OARE

în paltonul de pelerin aproape bătrîn
lung peste genunchi
cu gluga țintuită în nasturi stingaci
cum numai la burlacii fără vîrstă
cu ghetele văxuite în noroiul dintre două poezii
la flacăra luminării soție
de romantic întîrziat (boem iremediabil)
ușurința paharului de vin cum în toamnă atins
cu îndărătnicia unui cal orb
tăbăcit în nevoi și indemnuri
mă cheamă printre mesenii vorbăreți
să aflu ce mai e prin lume
un bătrîn cu arborii toamnei bine fixați în piept
în fața crișmei pe care sigur n-am s-o cunosc
imi iese în cale să mă întrebe
ce-ai mai dat poetule
tu care ești cu dare de mînă
bătrînii cerșetori s-au lăsat de meserie
și fac literatură
ce-ai mai dat poetule
(răspunde-mi la-ntrebare)
pînă la moarte dator
cine oare

* * *

Netrebnicul de viscol
Se tînguie hai hui...
(Esenin)
Bănuți umezi măturã șoseaua
fără ciini orașul noaptea
în triaj doar, un interfon mai latră
— unu, doi, doi, doi...
în rest ceață. Binețe să fie ziceam
zăpadă destulă
pajiști albe drumurile
turmentată hrană iarna asta pentru paji
herghelliile noastre
scrîșnetul fintinii, aburii, podul casei,
strugurii puși la uscat. Bineți i-am dat orașului cînd
m-am întors și n-am mai plecat.

TRENUL

în cabina de frînă a trenului martar
ne-am copilărit pe linia moartă
pînă i-am văzut capătul
cu tampoane alb-roșii
descoperindu-ne dintr-o dată frustrați
parcă mai întins era terenul de fotbal
marcat cu ciulini și porți fără plasă
de-acolo ne-au mutat inginerii buldozerele
apoi școala fuga pe malul gîrlei
peștele plasa bătaia de-acasă
într-o zi trenul adevărat cu vagoane noi
și inscripții în limbi străine
trenul cu vagon restaurant
oprit acum în dreptul unui marfar

OMUL CU BARDA

lui C. Brâncuși

OMUL CU BARDA așează primele crengi pe foc
lumină șovăitoare de început
ziua udă pînă la piele
sfîrîie trezirea la regnurile reci
plin de grăsimea cărbunelui
cortegiul de mărgele se înșiră pe riu
parfum încercănat în clopotul de duminică
mestecenii caselor își fac reverențe asemenea
dansatorilor
pe pajiștea roșie
cînd nu vedem copii vom fi murit de mult
rostește-n sfîrșit
și oficiază logodna formelor primare
un ou de piatră gînd nerostit
de făt și fată
are sub priviri greul pămîntului
floarea cuplului îngemănat mut
picioarele tremură
mîinile stau ascunse
n-au rămas decît ochii gura
contururi ascunzîndu-se unele pe altele
ultime esențe în drumul reîntoarcerii la sine
valențe ale mișcării cosmice
tulbură umbra bradului fără coroană
smuls dintr-o tăcere și dus în alta
gînd la ce-a fost la ce va fi dorință
s-au aprins mătăniile scării celeste
măiastra nunții postume
pășește calm pe drumul de clepsidre
ploaia sapă nervuri în jarul focului
lumina-i șovăitoare
așa va fi înflorit pasărea gîndește omul
încercănat în clopotul de duminică

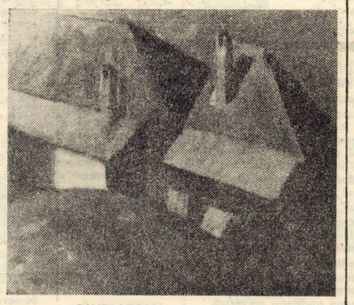

PAVEL VEREȘ : „Casă la țară"

NINA CERANU ● REÎNTOARCEREA*)

Cartea Ninei Ceranu, „Săptămîna luminată", devine, prin povestea crizei unui cuplu, și descrierea unei comunități umane, fresca vieții de la țară, din anii aceștia. Romanul acestei ținere prozatoare rezistă prin observația realistă, prin detaliul revelator, prin culoarea vie a vieții satului, prin ceea ce este frust și autentic în personaje și în mediu descris.

Eroina cărții, o ingineră, o claustrată, ne propune tipologia unei reflexive fără scăpare, în care se îmbină gîndirea cutezătoare a unei existențe dedicate comunității sociale, cu dispensiunea avidă spre echilibru intim, spre fericire în iubire. Dominanta trăsăturilor ei este totuși reflecția asupra propriei vieți, rememorarea clipelor de exaltare a sentimentelor, momentele cheie dintr-o existență avută înainte. Chiar și afectivitatea ei este permanent cenzurată de inutile sau nefericite intîmplări de care este presărată viața trăită pînă la punctul crizei.

Nina Ceranu, această tinără prozatoare cu o viziune atît de antifeministă, adeptă a unei proze aproape dură, prin descrierea și notația relațiilor interumane, al mediului, de un realism fără ascunzișuri, știe vibra totuși poetic, mai cu seamă în rememorările ținînd de virsta copilăriei, sau în freamătul momentelor și descrierilor mediului trăit, cînd din preajma Dunării. Aci, detaliul ei prinde substanță, incărcătură lirică, pasă picturală. Tablourile se incheagă firesc, prin dramatismul trăirii eroilor, prin autenticul de viață surprins cu maturitatea unei gîndiri artistice, iar simțămîntul de „viață trăită" devine sigur pe tot parcursul cărții.

Descriind istoria unui cuplu, mizeria și inălțarea lui sufletească, pasiunile vii ca și cele refulate, tulburile ființei, „istoria" vieții unei femei anonime, dar și fresca unui mediu, cu ființe, unele, originale, altele cenușii, incercînd un fel de calendar al sentimentelor, a două ființe, în căutarea unui echilibru prin iubire, Nina Ceranu a făcut radiografia unor „existențe" ale contemporanilor săi. Rămîne doar ca stilul prozatoarei, să devină mai inchegat, meditația ei mai matură. Rămîne ca ea să distileze imaginile vii, de reală acuratețe artistică, de cele terne și inutile, să treacă de la paginile de huiloane, la paginile explodînd de forța unei viziuni artistice ferme, pregnante, fără fisuri și fără praguri ascunse, în care cititorul s-ar putea poticni. Rămîne, cu alte cuvinte, să-și maturizeze prin muncă tenace, echilibrul lăuntric al viziunii, gîndirea, stilul. Căci harul dăruit de natură nu-i lipsește.

Ion ARIEȘANU

*) Fragment din romanul „Săptămîna luminată".

Plecară amîndoi, printre crucile albite de ploi. Caprele pășteau peste morminte. Niște pete albe sau așa păreau. Lui Dumitru nu-i plăcuseră cimitirele niciodată. Își amintea de o zi în care plecase cu ăi bătrîn să vîndă mere, de cinci franci kila. Dar, oricum, trebuiau să le vîndă pînă la prima zi de paști. Innoptaseră lîngă cimitir. Ăl bătrîn, și obosit și băut, adormise cu capul pe loitră. El parcă vedea umbre cum fug prin cimitir. Se făcuse mic sub coviltir. Pînă nu s-a dat jos din căruță și mergînd de-a-ndăratelea a ajuns la botul calului și i-a simțit nările calde, nu s-a potolit din tremur. Nu s-a intîmplat nimic, dar, parcă ieșiseră toți liliecii și împinziseră cerul. Poate și unde venea o lumină palidă, și-i alungea pe cer. Și mai era și tipătul cucuvelelor. Asta-l băgase în răcori.

Mucică vorbea singur în urma lui.

„Hoțu e cu un păcat, păgubașu cu o sută".

„Cine, bă, Ioane ?" îl întrebă.

„Nima. Vorbeam și eu așa. Să nu tac. Da' să știi, că mie nu mi-a plăcut treaba pe care am găsit-o aici. Nu mi-a plăcut și gata. Cred că muieri-ta era moțu problemei. Popii i-o murit muierea. Vaca, i-o supt-o lipitorile în baltă și i s-a obrintit buba. Sta Săfița la gura vacii, și-o ungea la buba plină de muște. Da' pe muiere nu l-a putut-o ajuta. În schimb, s-a dus muieri-ta. Săritoare muiere. Da' degeaba. Intrasă moartea în ea".

Satul, era în forfotă de simbătă seara. Sau, poate toamna ploioasă îi chemase pe oameni mai devreme. Nu intră la Mucică. O auzi pe Nicuța cum drăcuie clinele care răsturnase oala cu lapte. Nicovala lui Ianî gemea sub loviturî în timp ce foalele își infoiau fustele lor înnegrite peste tăciunîi din vatră. Miroseau copitele sfredelite de cuie de potcoavă, bătute-n găurile potcoavelor înroșite în foc. Cîte un om ținea piciorul calului, îndoit, iar Ianî grabit, venea cu potcoava prinsă în clește. Cuiele le ținea între dinți și ciocanul agățat cu o ață de brîu.

La Mucică se păliseră nuielele toată ziua, la soare. Lucra cu Ianî mînă-n mînă. Asta potcovea cai vărarilor și le da drumul pînă nu trecea să cumpere de la Mucică, un coteț sau măcar un coș. Pentru coșurile sale, pe Mucică îl propuseseră, mai în glumă, mai în serios, la o ședință de producție, ședință fulger numai cu numele, să conducă el atelierul-școală de pe lîngă Liceul agricol. Tuturor li s-a părut o îndeletnicire bănoasă. Ar fi devenit un fel de instructor. A fost bine pînă seara la MAT, cînd unii cu chef, au început să rîdă de el, că ce dracu de instructor poate fi el, cu cinci clase ale lui, și cu arsura lui de dinainte de cînă, cînd ar fi putut să răstoarne pe git două-trei oale de vin, pe nerăsuflate. În sinea lui a suferit mult, dar pe urmă i-a spus lui Dumitru, că-i dă dracu cu copiii lor cu tot, că dacă ar ști pe ce lume trăiesc și-ar da seama că cel care propusese avea dreptate. Un atelier de acest fel era aur la o gospodărie ca a lor. De fapt, mărturisea mai tîrziu, nici nu se închipuia în fața elevilor. N-ar fi știut de unde să înceapă cu învățatul, cu toate că lucrul acesta îl știa cel mai bine.

Bătea în pămînt nuiele mai groase, apoi le lega între ele ca pe niște ocnași. Incepea împletitul. Coșurile lui erau cele mai rezistente. Pe cele făcute cu tragere de inimă, le garnisise cu nuiele decojite.

Dumitru făcu un ocol. Nu-i venea să intre în curte. Aruncă cu bolovani în niște pițigoi care ciuguleau floarea-soarelui, cu pălăriile tăiate și puse la uscat, ca niște căpățîni de soldați decapitați. Echipa lui Truică culegea porumbul. Mărîa trese cu ochiul către casa lui Mucică, de unde se ridica în slăvi vocea Măriei Lătărețu. Oftă și trase tîrna după ea, să arunce niște drugi de optaci pentru sămînță. Recolta era puțină. O mai impuținaseră și copiii cînd luaseră pentru copt și cinii mai ales, în timpul boabelor dulci și lăptoase.

„Parcă-l văzui pe Dumitru. Sau mi se păru ?"

„Taci, fă, din gură, că nu vine el acu ; nu e timpu... pînă nu să culeg viile, și mustu nu dă în clocot, nu-i vez picioru pi colea... știe el ce face... să se facă rampașu...".

„Pentru el, rampașu a fiert de mult. Ba zău, el erea. Altu ca el n-a pus trecut pin satu nostru de cînd a început venitura, vreau să spun ăștia cu șantieru. Parcă mingîia cîmpiu cu privirea. M-am tot gîndit, cum de-a știut Rița asta să-l țină atîția ani după fundu ei. E lucru mare. Eu nu e nu știu ce lumușeață. Am discutat și în consiliu. Că el e om di la munte, ca bradu de frumos și il vezi cum își umflă plominii cînd răsuflă. De ala nici n-am zis nimic cînd a plecat. Fără nici o ceartă. O tot vedeam eu pe Rița abătută, da mi-a fost nu știu cum s-o întreb, să mă bag în sufletu ei. Că muierea, dracu știe di ce pune tot la inimă și să usucă din picioare. De atunci umblă pintre noi, ca vaca neagră, mută și nu poți scoate o vorbă ca lumea din gura ei. Oricum, el era muntean, trebuia să plece odată. Acolo au alte rosturi".

„Mă muiere, tu pe toate le știi. Și pe dracu l-ai spovedi dacă ar intra în mîinile tale. Noroc că oamenii te cunosc, că ar fi vai de capul lor. Ci poate că ai pe undeva dreptate. Muntenilor le e tare greu să stea mult timp la cimpie. Îi arde prea tare soarele. N-au apă destulă. Că plecasă odată cu porumb, mai mult, cu căruțele pline de scîrțiiau. Am ajuns la Plugova. Ne-au înconjurat munteni. Unu n-a avut bani. Erea singuru din sat care nu pleca iarna din sat, să munceacă la cariera de var din apropiere. Alți mai veneau cu cartofi. A zis omu, că dacă îi dăm porumb, ne dă țuică de ne troscăne măsaua, că poșirca noastră, n-are nici în clin nici în mînecă cu numele de țuică. Avea dreptate. Un pahar ; îi țiuiau ureichile. Ne-a și făcut-o. Cînd am tras la el la poartă, o afurisită de muiere ne-a și întins cîte un țoi, o nimica toată. Da', pînă să deschămăm cai, ereau crup. Nu să mai înțălegea nima cu noi. Eream nededuciți la lucru ca lumea".

Rupea mai departe drugile galbene și reci.

„Pînă cînd munteanca, fromoasă muiere, nu cred să fie una în sat așa fromoasă... și plescăi din limbă... ne-a cărat în pat, cît unu. Ea săraca, s-a dus să dezhăame cai. Dimineața umblam ca niște oi căpiete și ceream să ne mai dea un țoi să ne dregem. Zice muierea, că vă spun că erea a dracu, nu, apă di la puț. A avut dreptate. Erea o apă de-ț înghețа dinți, da te și răcorea. Asta poate la voi la cîmpie, ne-a spus ea, unde e apa cocîtă. La voi n-aș sta nici o săptămînă, fără să-mi fie dor de pădure di la poalele cășii. Cîmpia pentru noi e o povară, e belea. Și eu am crezut că Dumitru nu face pureci, da' dacă tu zici că veni...".

Nicovala se auzi mai înfundat, printre icnetele lui Ianî. Ciinii lătrau și scheunau. Cum se lăsa țarina în vale, casa lor, casa construită pe locul Riței, se vedea cu tabla albă, sclipind în soarele dat în asfințit.

La colțul din dreapta, era salcimul uscat unde își făcuse cuib o barză. Statornică, se întorcea în fiecare primăvară. Cine cunoștea drumul, știa dacă stăpînii sînt acasă. Asta, după țăcănitul berzei. Țăcănea de zor strecurînd grăbită și matern niște rămășițe uitate în gușa puilor veșnic flămînzi. De regulă, asta se întîmpla mai mult în timp ce ai casei își vedeau de treburile lor domestice. Făcea toate astea, după ce se incredința că nu e privită, cu mult tact, cum nu vezi la multe femei, care în gări sau orîunde s-ar afla își dezvelesc fără sfială pieptul plin cu lapte și dau copilului să sugă. Proceda ca o femeie sărăcă, care pune copiilor pe masă, bruma ei de mîncare, după ce pleacă musafirii.

Barza era pentru ei un ceasornic. Țăcănea dimineața, cînd puii o ciugueau flămînzi. Țăcănea la prînz sau de cîte ori auzea ciinele lătrînd.

De salcimul acela, Dumitru își amintea de cînd venise în sat. Însă era cu mult mai bătrîn, cu mult înaintea Riței. Nu se putea parcă lipsi de el. Făcea parte din decor. Apoi, de el era legată toată copilăria Riței. Era ca un semn de recunoaștere a vechimii familiei lor.

La început, fusese mare, plin cu flori albe și dulci pe care le strecurau în alautul pentru gogoși în locul zahărului. Lîngă el, bunicul Riței construise casa cu prăvălie. Sub el, pusese masa, cu scîndurile groase de-o palmă, unde barda se avîntа în carnea crudă, de mînzat, fără frică să treacă dincolo.

Aici se născuse Rița, și bătrînul, pentru că așa crezuse el că e bine, îi făcuse mai întîi un leagăn, și-l prinsese cu o funie de-o creangă groasă, să n-o ajungă porcii și s-o jimuie, iar apoi un dăinăuș și cînd nu avea clienți la prăvălie, venea s-o dăinăie. Ea mică, cît pumnul, striga : „gata bunule, nu măi pot".

Salcimul era cel mai frumos toamna. Frumos și trist. Frunzele bolnave nu mai aveau putere să se lupte cu frigul. Agățate într-un fir, de cîte-o creangă domoală, fără să știe ce să facă, tremurau pînă toamna tîrziu. Bătrîna, apoi Rița, le mătura în grămezi și le scotea, mormane, în drum.

VALERIU BÂRGĂU

COPILĂRIE CĂLĂTORIND

Copilărie stînd prin lanuri verzi de floarea-soarelui
cine nu vede această tulburare a scoarței
în cimp ca și pe munte
ceața colorează forfota pietrei de calcar la mari
înălțimi.
Prunc înginat de roțile căruței
în care aleargă dinspre părinți spre lume
călcînd sub șine roua singurului cer
prin care obosit odată cu cuvîntul
pămîntul slobozește din miezu-i un poem.

Copil fiind seva mea se îngroșa în fiecare ceas
mergînd anevoie prin canalele din palme
de parcă la car se înjugase o pereche de boi
vinjoși, pipăind cu potcoavele fundul hîrtoapelor
colcăind de o apă stătută și unsuroasă
de-n petele ei vedeam mersul planetelor pe cer.
Seara mă întorceam în căruța tatii hodorogită
noaptea era mică — de vară — bună de creștere
pentru visele mele prefăcute toată noaptea-n copaci
de abăteau în zori drumul mai încolo cu cîteva palme
butucănoase, mari — injurate aspru de țărani
că li se agăța strînsura adunată cu migală
în smocuri mari — gălbui — ca niște fructe trecute
de pîrgă.

DUMITRU PĂLĂLĂU : „Solidaritate"

ARBORII

Despre arbori am niște imagini străvechi
colțuroși stînd la rînd în pămîntul fierbinte
în ograda lor se revarsă magma printre
degetele
naturii.
Să răspund la întrebările vieții stînd pe prundul
riului
lacrimile mele dau gust acestor cunoașteri.
Sfinți îngropați în nori.

CRONICĂ

Scriu o cronică a ierbii de pe tăpșanele orașelor
răceala ploii dilată singele muncitorilor doborîți de nesomn
cu urechea la pămînt petrec noaptea incandescentă
ascultînd în adîncuri foiala și versul calcarelor tulburător.

Scriu o cronică a păsărilor ridicîndu-se-n slăvi
din aburul copacilor obosiți după ploaie
răcnește poetul în mijlocul acestui peisaj
legat cu firele vieții părinților de spițele străvechilor
roți.
Sînt îmbiat să urc pe colinele de calcar și piatră ponce
colțurile lumii îmi zdrelesc pielea întinsă a picioarelor ;
cineva îmi aruncă în treacăt un toiag
pe care virsta mea îl aruncă nefolositor și de lemn
după vreo pasăre de pradă ce își ticsește ochii
deasupra teritoriilor mele și ale strămoșilor cu pleoape
slobozite-n pămînt.
Scriu o cronică a riurilor arțăgoase de munte
le simt intrînd în căptușeala hainelor largi
în care sînt îmbrăcat pentru lucru la versul greoi
lăsat pe pămînt ca o adormire de maci.

ÎNCĂPERI NEILUMINATE

Mari încăperi neiluminate sîntem uneori
Sprijinind rodul naturii cu mintea
Zvicnetul pur al aerului ne răstoarnă în lumea
fabricată în tihnă de manufacturile
imaginației.
Aspru e cuvîntul așezat în fața șevaletului
Zgîriie cu buricele degetelor mortarul
Zăpadă frumoasă și albă
Calcarul începe să miroase.
Acolo e miracolul ce se produce
între unghiile lui am stat
am conviețuit cu literele
pînă ce au început să li se usuce simțurile
să forfotească imaginile
grămadă, puternice, nesimțite
focarele imaginației vîlvătaie
așteaptă
ființa cu brațele întinse în desăvîrșire...

CETĂȚILE

Mușchi strivit sub atîtea secole de chibzuință
Calcare pe care se bizuie doar poetul ;
Sînt cetățile de pe munți — singura
fără de pază
celebre — neînsemnate — mînjite cu singe
din care cresc plante imperiale — curajoase
cu viața lor începută pe stînci.
Iarbă înaltă — verde și radioactivă
acoperă oștenii risipiți pe ziduri
— timpul le încearcă cu virful săbiei existența.
Cine poate descoperi pe hartă cetățile
pădurile vin din alte secole drept semne
heraldice
iluminate cu luminări.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 9 septembrie

8,45 Gimnastică la domiciliu. 9,00 Program pentru pionieri și școlari patriei. 9,35 Săgeata neagră. 10,00 Viața satului. 11,45 Umanismul școlierian. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 15,00 Fotbal : Steaua — Dinamo. 16,50 Calvarul. 17,35 Imagini din Republica Populară Bulgaria. 17,55 Cutezători spre viitor. 19,00 Telejurnal. 19,15 Permanenta redescoperire a României (XII). 19,55 Film artistic. „Profetul, aurul și arderea". 21,40 Telejurnal. Sport.

LUNI, 10 septembrie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Revista economică TV. 19,40 Cadran mondial. 20,00 Orizont tehnico-științific. 20,40 Poldark. Ultimul episod. 21,35 Telejurnal.

MARȚI 11 septembrie

9,00 Sinteze. 9,30 Caleidoscop muzical. 10,00 Film. Dallas — Compania petrolieră Ewing (rel.). 16,00 Telex. 16,05 Stagiul de practicant. 16,50 Din țările socialiste. 17,20 Artiști lirici contemporani. 17,55 Hochei pe gheață. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Exigență — autoexigență. 19,45 Seară de teatru. „Henric al V-lea". Producție a studiourilor engleze. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 12 septembrie

16,00 Telex. 16,05 Anul școlar 1979/80. 16,25 Arii din opere și operete. 16,40 Tragerea pronoexpres. 17,10 Moștenire pentru viitor. 17,40 Hochei pe gheață. 18,10 Din muzica și dansurile popoarelor. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Dialog despre viitor. 19,35 Noi, femeile ! 20,05 Telecinemateca „Uitare" (francez). 21,35 Telejurnal.

JOI, 13 septembrie

9,00 Sinteze. 9,30 Școlii patriei. 10,00 Calvarul (rel.). 16,00 Telex. 16,05 Congresul educației și învățămîntului. 16,25 Itinerare turistice. 16,50 Muzică populară. 17,25 De ziua pompierilor. 17,40 Program de cîntece patriotice și revoluționare. 17,55 Dincolo de negură. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Dosarul energiei. 19,45 Ora tineretului. 20,30 Muzică ușoară. 20,45 Conexiuni. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 14 septembrie

16,00 Telex. 16,05 Pe băncile școlilor. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Reflector. 19,40 Film artistic. „Speranța" (francez). 21,10 Atelier de creație literar-artistică. 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 15 septembrie

8,30 Muzică de promenadă. 9,10 Porțile Carpaților. 10,00 Poldark (rel.). 11,05 Telecinemateca. 12,35 Selecțiuni din programele muzicale ale săptămînii. 13,30 Telemagazin. 15,00 Stadion. Fotbal : F.C. Baia Mare — Viitorul Scornicești. Hochei : Cehoslovacia — U.R.S.S. Finalele campionatelor mondiale feminine de canotaj academic. 17,20 Agenda cultural-artistică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Teleenciclopedia. 19,55 Film serial. „Dallas — compania petroliera Ewing". 20,45 Varietăți muzical distractive. 21,35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

PLASTICA

EXPOZIȚIE OMAGIALĂ

Deschisă la Galeriile „Bastion", expoziția de artă plastică a artiștilor din filiala U.A.P. Timișoara, dedicată aniversării a 35 de ani de la *revoluția socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din România*, se constituie, prin întregul său, ca un omagiu adus evenimentului istoric de la 23 August, istoriei poporului român, cum și eroismului omului de astăzi. Nume de prestigiu ale plasticei timișorene, graficieni, pictori, sculptori, ceramiști și textiliști expun lucrări ce acoperă o tematică vastă. Astfel, o serie de lucrări de inspirație istorică evocă marile figuri ale epocilor dacice („Întemeietorul", Kazynczy Gabriel), lupta antifascistă („Eroii de la Jimbolia", Facner Kremper Hildegard ; „Omagiu eroului necunoscut", Gheorghe Văleanu ș. a.), sau momente ale istoriei contemporane („Magistrală", Xenia Heraclide Vreme ; „Spații industriale" (I), (II), Alexandrescu Gherman Magdalena) „Filatoare", Viorel Cosor ș. a.

Precumpănitoare, ca număr, în expoziție, lucrările de o largă deschidere ideatică, subliniază, în fapt, constanta preocupare a artiștilor timișoreni pentru spațiul generos al marilor gînduri și sentimente ce gravitează în jurul binelui uman, al frumosului, în multitudinea înțelesurilor sale. „Sărbătoare", „Victorie", „Solidaritate", sînt doar cîteva dintre temele ce revin în creația artiștilor spre a marca o ipostază a sensibilității —, participarea la eveniment, participarea la sentimentul evenimentului de viață care naște istorie. Despre aspirațiile omului, implicit ale artistului vorbesc lucrări ce au în centrul lor deschiderea, iluminarea, treptele ascensiunii umane („Fereastra", Viorel Toma, „Spre alb", Gabriel Popa ; „Dialog cu universul", Molnar Zoltan ș. a.).

Alături de cei amintiți, Leon Vreme, Lidia Ciolac, Jecza Petru, Viorel Pintea, Victor Gaga, Romul Nuțiu, Ciprian Radovan, Aurel Breileanu, Diodor Dure, Iuliu Podlypny, Dumitru Pălălău, Adriana Oancea Șuteu, Sofia Krizanowsky, Jecza Clara, Iulia Dinescu, Magda Ziman, Gheorghe Goidaci ș. a., reprezintă cîteva generații succesive de prestigioși artiști timișoreni care și-au făcut cunoscut numele într-o seamă de confruntări artistice naționale și de peste hotare. Alături de ei, artiștii mai tineri (Lucia Preda, Marieta Pamfil, Constantin Catargiu, Constantin Grangure, Constantin Răducan ș. a.) aduc în expoziție nota de prospețime a spiritelor artistice aflate în căutarea definirii lor specifice.

Alăturîndu-se tuturor manifestărilor artistice dedicate Marii Sărbători naționale a poporului român, expoziția de la Galeriile „Bastion" constituie un eveniment de înaltă ținută artistică, marcînd omagiu artiștilor timișoreni.

Paul BOGDAN

LIMBĂ ȘI STIL

A ATENȚIONA

Sînt pe deplin conștient de „riscurile" acestei „intervenții" : ea va nedumeri sau va indispune. Pe unii. Fără a avea însă nici un efect, căci vorbitorii nu se prea sinchisesc (și, uneori, bine fac !) de părerile „specialiștilor". Și totuși ...

Verbul *a atenționa*, a cărui circulație s-a întețit în ultimii ani, este un cuvînt „bastard". El nu are ce căuta în limba noastră. Dovadă, faptul — ușor de controlat — că DEX-ul (E.A., 1975) nu-l ia în seamă, deși — așa cum precizează autorii, în „Prefață" — el „înregistrează și explică foarte multe cuvinte, sensuri și unități frazeologice noi, ivite în uzul limbii române în ultimele două decenii". Din punctul de vedere al celor care recurg la oficiile lui, acest verb ar trebui să exprime, mai succint, sensul locuțiunilor „a atrage atenția, a face atent". Menționez că franceza — care ne aprovizionează cu transporturi masive de neologisme, nu totdeauna necesare — nu cunoaște un verb *attentionner* (care ar fi putut să fie derivat de la *attention* „atenție"), ci numai „participiul"-adjectiv *attentionné*, avînd însă cu totul alt sens decît rom. *atențional*, și anume : „amabil, prevenitor, plin de *atenții* (față de cineva)". Derivarea „pe teren românesc" este exclusă.

Nici *a concluziona* nu este consemnat în dicționare, în ciuda faptului că și el cîștigă teren. Dacă ținem cu orice preț să evităm expresia *a trage concluzii* (deși nu văd nici un motiv temeinic pentru aceasta !), e preferabil *a conchide*, care, cel puțin, nu este așa de răzleț și de stingher (pornind de la lat. *concludere*, este modelat după *a închide* și *a deschide*). „Model" francez sau italian nu există (fr. *conclure*, it. *concludere*). A fabrica pe teren românesc verbul în discuție ar însemna să violentăm tendințele actuale ale românei, căci el n-ar putea fi derivat decît de la *concluziune*. Or, cu foarte puține excepții, derivatele în *-iune* sînt tot mai acut simțite ca „pretențioase", fiind deci înlăturate și înlocuite cu cele în *-se*. Chiar *a viziona* (fr. *visionner*), motivabil, de bună seamă, în limbajul profesional al „specialiștilor" (regizori, critici de teatru, cinematografie etc.) sună livresc și „pedant" în conversația de toate zilele. Nici *audia* nu este mai ... breaz. La un proces, martorii sînt, într-adevăr, *audiați* (termenul dobîndește o coloratură „profesională", rece și obiectivă, specifică și chiar necesară), dar muzica poate fi ... *ascultată !* Ce să mai spunem de faptul că, de la o vreme, oamenii obișnuiți *citesc* reviste, ziare, cărți, în timp ce alții, „aleșii" spiritului, *lecturează !* Dovedind, și de data aceasta, bun simț și respect pentru rostirea românească, DEX-ul nu înregistrează verbul *lectură*.

Într-o epocă de fervente preocupări pentru cultivarea limbii naționale, de afirmare, extindere și generalizare a aspectului *literar* al românei, întemeiat pe disponibilitățile expresive ale limbii populare, este datoria tuturor oamenilor de carte, a obștii vorbitorilor înșiși, — aceea de a lua atitudine fermă față de orice rămășiță a „snobismului" lingvistic de odinioară, păstrînd neîntinată lamura graiului străbun și dîndu-i, acestuia, o nouă strălucire.

G. I. TOHĂNEANU

COMEMORĂRI

G. G. MATEESCU – un discipol strălucit al lui VASILE PÂRVAN

Acum 50 de ani, revista socialistă clujeană „*Societatea de mâine*" (sub conducerea lui I. Clopoțel) publica pe toate paginile numărului 11 din 15.06.1929 un „Necrolog" dedicat marelui dispărut, istoricul de prestigiu național și european G. G. Mateescu — de al cărui nume se leagă și o pagină din arheologia bănățeană. Semnatarii omagiilor aduse memoriei acestui erudit istoric și arheolog sînt personalități de frunte ale vieții culturale transilvane, din perioada interbelică : Ioan Lupaș, D. M. Teodorescu, V. Ghidionescu, Ștefan Bezdechi, Onisidor Ghibu ș. a.

Născut la Giurgiu în 1892, G. G. Mateescu, înzestrat cu o mare capacitate intelectuală și cu vocație în cercetarea istorică, absolvă strălucite studii liceale și universitare, fapt care-l impune atenției marelui istoric Vasile Pârvan. Ca discipol și asistent al lui V. Pârvan, tînărul Mateescu execută săpături arheologice, cu rezultate valoroase, în Dobrogea, la Ulmetum, Histria, Tomis, Callatis, Abrittus ș. a., iar în anul 1927, Academia Română îl numește director al Școlii Române de Arheologie din Roma, post vacant ca urmare a morții premature a ilustrului său mentor.

La Universitatea din Cluj, unde a fost chemat după Unire, G. G. Mateescu face o remarcabilă carieră universitară, ca docent și apoi conferențiar la catedra de *antichități clasice și epigrafie* a Facultății de litere. Documente de arhivă, numai de curînd descoperite, ale *Comisiei Monumentelor istorice, secția regională Banat* — cu sediul la Lugoj — ne relevă marele merit al acestei personalități istorice privind săpăturile arheologice de la *Tibiscum* — Jupa. După îndelungate și insistente demersuri ale conducerii secției bănățene a CMI, *condusă* de un nucleu de intelectuali lugojeni (V. Braniște, I. Boroș, G. Popovici), președintele Comisiei Centrale, V. Pârvan, însărcinează pe G. G. Mateescu să execute săpături pentru dezvelirea castrului roman Tibiscum.

Și, într-adevăr, în vara anului 1925, avînd ca ajutor pe studentul Ion Buzea, arheologul clujean se achită cu brio de această sarcină, izbutind, numai într-o singură campanie, să dezvelească zidurile castrului și să scoată la lumină *praetorium*-ul, celelalte edificii din incintă, precum și cele două băi cu hypocaust.

Cercetările întreprinse de Mateescu în anul 1925 — corelate cu cele efectuate de I. Boroș (anii 1923—1926) în așezarea civilă din jurul castrului — au scos la iveală vestigiile uneia din cele mai mari fortificații din zona Daciei de S. V. și a îmbogățit Muzeul din Lugoj (și apoi cel din Timișoara) cu piese de o mare valoare arheologică. Cu toate că respectivele rapoarte de săpătură de la Tibiscum-Jupa n-au mai văzut lumina tiparului, datorită unor nefaste conjuncturi survenite în urma morții premature a autorului lor — dar și din motive străine și insuficient elucidate (vezi și comentariul lui A. Turcuș din „Orizont", nr. 44/1975) — totuși, datorită mai sus menționatelor documente de arhivă, se relevă și confirmă meritele prioritar științifice ale lui G. G. Mateescu, precum și acelea ale lui I. Boroș — la descifrarea unei pagini din istoria veche a neamului românesc.

G. G. Mateescu iubea Banatul și, în mod special, orașul Caransebeș — fapt explicat și de intenția sa ca acest oraș să fie beneficiar al obiectelor recoltate din săpăturile sale de la Tibiscum-Jupa. Presa locală caransebeșeană anunța conferința ținută de eruditul profesor în acest oraș („Vechimea noastră în Dacia", temă prezentată cu ocazia primei ședințători a corpului didactic, din 21 nov. 1927). Aceeași publicație elogia, la 11 dec. 1927, numirea lui G. G. Mateescu la conducerea Școlii Române din Roma, amintind și despre lucrarea acestuia „*Onomastikon Trakikon*, care a fost primită cu entuziasm de lumea savantă europeană" și care l-au impus printre cei mai de seamă tracologi.

Una din lucrările de referință ale lui G. G. Mateescu, „Strămoșii noștri", a fost tipărită în anul 1926 în tipografia lui Nicolae Iorga de la Vălenii de Munte, iar alte numeroase studii au apărut în *Dizionario epigrafica di antechita Romano* sau în *Enciclopedia italiana*, la care colabora în calitate de membru al *Asociațiilor istorice din Roma*.

S-a stins din viață la numai 37 de ani, în urma unei pneomonii galopante, contractate în cursul deselor lui deplasări. Pluralitatea preocupărilor, precum și o conștiință profesională fără egal, au impus numele lui G. G. Mateescu în galeria marilor personalități istorice ale poporului român, pe care posteritatea le omagiază.

C. RĂILEANU

MEMENTO

DOI SCRIITORI TIMIȘORENI LAUREAȚI AI FESTIVALULUI „CÎNTAREA ROMÂNIEI", EDIȚIA A II-A

Ridicați în climatul efervescent al literelor din partea noastră de țară, scriitorii laureați NIKOLAUS BERWANGER (Poezie) și IVO MUNCIAN (Literatură pentru copii și tineret), cunoscuți creatori, unul de limbă germană, al doilea, de limbă sîrbă, ne cinstesc astăzi breasla scriitoricească, Asociația timișoreană și revista noastră, prin premiile de prestigiu obținute în cadrul Festivalului „Cîntarea României", Ediția a II-a.

Poet de un înalt civism fremătător, dotat cu un lirism de substanță, cîntăreț al plaiurilor natale, în care nostalgia se îmbină cu dragostea aprinsă pentru meleagurile patriei, dar și poet al vibrației aprinse, în atitudini patetice față de contemporanii săi și față de viață, Nikolaus Berwanger s-a impus în climatul poetic timișorean cu o voce proprie, cu patosul poetului cetățean, dar și cu unda meditativă a poetului răspunzător față de destinele umanității.

Alături de el, Ivo Muncian, structură proteică, poet, prozator, publicist, ca și Berwanger, de altminteri, aduce între confrații generației sale verbul fierbinte, aerul optimist, viziunea unui poet revoluționar de substanță, ca și discreția și duioșia versului închinat lumii copiilor, căreia i-a dedicat în decursul carierei sale poetice multe cicluri de poeme.

Cu „MĂRTURISIRE TÎRZIE", volumul premiat al lui Nikolaus Berwanger și „CARUSEL CU ZIMBETE" de Ivo Muncian, literatura de limbă germană și sîrbă din patria noastră se îmbogățește cu două noi apariții, impunînd publicului, prin acest generos festival al muncii și creației, două personalități literare timișorene în corul literaturii române.

Radu VOINEA

EVRIKA !

- O mare de alcool la poalele unor munți de tutun – iată o imagine extraterestră !
- Sentimentul zădărniciei nu-l pot avea cei ce nu fac nimic.
- Cînd ți se taie buricul descoperi lumea. Și plîngi pe săturate.
- Folclorul este fructul cel mai copt : toată lumea îl „culege".
- În poezie urcă cei ce nu trebuie să coboare ca să fie înțeleși.
- Se poate sta și pe scaunul cu un singur picior – și acela șubred –, cînd ai soarta să mori șef !
- Să prinzi trenul vieții, dar să nu nimerești în vagonul de dormit !
- Natura ne-a dăruit atîtea caractere, ca să se mai nimerească și cîte unul bun.
- Narcisism : cînd toată lumea te admiră, te uiți și tu mai des în oglindă, și devii unul din cei mulți.
- Ascuns în sine este cel ce, într-o bună zi, nu va mai fi găsit de nimeni.
- Într-un institut de combatere a uitării, teama de război ar face revagii.
- Clasicii kitsch-ului ne sînt mereu contemporani.
- Nu mai privim rîul ca pe un izvor de încîntare, ci ca pe un izvor de energie.
- Mulți au făcut bătături scriind. Așa-i în viață : unii muncesc cu capul, alții cu palmele.

Ion VELICAN

TOP

Cioară Silvius — Loco: Gerry Rafferty debutează ca interpret de folk în Glasgow, Scoția. Spectacole cu grupul „Stealer's Wheel" ...„muzica asta îmi pare o supă fără sare" declară Rafferty și iată-l într-o carieră solistică triumfală. După „Baker Street", LP-ul „City To City" se vinde în milioane de exemplare, propulsîndu-l pe orbita starurilor și pe saxofonistul Raphael Ravenscroft. Poza, în curînd... *Trifan Florin — Arad:* atîtea întrebări? Deocamdată cîteva răspunsuri: 1. Prin Combo se înțelege o formație orchestrală care cuprinde între 3 și 7 instrumentiști. 2. „Detroit Sound"-ul vizează muzica interpreților de culoare care în plină epocă „Beat", prin anii '60, impun noi modalități de exprimare muzicală caracteristice fiind aranjamentele orchestrale „colorate" prin aportul instrumentelor de suflat, intervenții vocale care trădează o participare afectivă nedisimulată (Soul Music). Case de discuri ca „Tamla Motown", „Stax" au promovat și lansat înregistrări și nume ca: Four Tops ; The Supremes ; Aretha Franklin ; Wilson Pickett (în foto) ș.a. *Takacs Renate:* mulțumesc pentru aprecieri. Despre „Beatles", „Wings" într-un număr viitor. *Ada Juran:* într-adevăr, Festivalul de jazz de la Moscova s-a ținut între 5 și 11 iunie a.c. *Markov Nicolae — Dudeștii Vechi:* componența ABBA: Agnetha Ulvaeus (născută Fältskog) Annafrid Lyngstad, Björn Ulvaeus și Benny Andersson. Voi reveni în alt număr cu discografia. Alte știri „demuzicale" nu ne privesc. *Corneanu C. — Lugoj:* rectificarea cu solista de la „Eruption" s-a făcut într-un număr trecut. Nici o legătură între Amii Stewart și Rod Stewart.

Petru UMANSCHI

SPORT

NE APROPIEM DE „EUROPENELE"...:

fotbalului și nu putem fi nici într-un caz prea optimiști de șansele campionilor, Dobrin și colegii săi de la F.C. Argeș, care au încasat opt goluri în patru meciuri (ieri au jucat cu Dinamo — așa că n-am putut socoti dinainte urmarea); dinamoviștii strălucesc prin apatie și rugină, Steaua n-a scăpat de rutină și bătrînețe, doar craiovenii anunțînd o toamnă roz și un an bogat, prin tinerețe și curaj. „Poli" suferă din pricina absenței lui Bathori, Păltinișan, Nadu și Șerbănoiu, cei din mijloc bucurîndu-se de un campionat mondial universitar în Mexic și de driblingul ocolitor al uraganului David. Cum am mai zis, personal mă mulțumește selecționarea în lotul campioanei mondiale a lui Nadu — pentru care am insistat pînă la conducerea F.R.F., uneori și receptivă la sugestiile tribunelor.

Aruncînd un ochi în „B", confirmă startul sănătos echipe ca F.C.M. Brașov și F.C. Bihor, pe care le văd cu talpa în „A"; U.T.A. pierde greu în deplasări esențiale scopului final, iar Corvinul stă să se prăvale; arădenii au rămas fără Ducadam, cu o boală recidivată, și Domide, care se plînge în presă că el n-a avut altă dragoste decît fotbalul la U.T.A., uitînd — uitucul — de popasul gălăgios la Baia Mare, în vremea gloriei sale. Nu-i frumos! Nu-i frumos nici ce a făcut F.R.F. prin programarea meciurilor unor echipe, aflate la început de campionat numai prin deplasări grele și cu adversari necruțători. Viața de fotbalist nu-i deloc ușoară; timișorenii au jucat duminică la Baia Mare, luni au zburat cu avionul la București, de acolo, tot în aer, au călătorit la Iași, ieri au trudit în arenă, azi se află în drum spre casă, din nou cu aeroplane, ca să-i aștepte pe cei de la Sportul studențesc și pe antrenorul lor, Mircea Rădulescu, pus responsabil al echipei înfrîntă categoric de selecționata Poloniei — eșec care aduce în prim-plan problema majoră a valorii fotbalului nostru în lumina muncii la F.R.F.

Teodor BULZA

ECHO

PROFESOARA DE DESEN MARGARETA MUREȘEANU

R. P. Ungară organizează în fiecare an expoziția copiilor din țările socialiste. Profesoara de desen Margareta Mureșeanu de la Școala generală nr. 6 din Timișoara, din proprie inițiativă, a trimis lucrările elevilor săi la două ediții ale expoziției. La ediția din 1977, micii pictori ai Școlii generale nr. 6 au cîștigat 4 premii III și 10 mențiuni.

În 1979, la ediția a VI-a, în cadrul Anului internațional al copilului, participarea concurenților a luat o și mai mare amploare. Juriul din Debrețin a primit pentru expoziție 1.000 de lucrări din 8 țări socialiste, dintre care 250 au fost selecționate pentru a fi expuse. Elevii din Timișoara, ucenicii profesoarei Mureșeanu, au trimis și ei 32 de lucrări, dintre care 16 au fost premiate. 4 premii III, 4 premii în obiecte, și 8 mențiuni. Din Debrețin sosește un mesaj către profesoara Margareta Mureșeanu, din partea juriului, prin care i se acordă o medalie și o diplomă pentru munca de profesoară de desen, la care se adaugă felicitările celor patru copii participanți la Debrețin, Hegedüs Edda, Oprescu Marinela, Căceu Anca și Buci Alexandru. Mare le-a fost mirarea celor 4 participanți cînd la festivitatea de premiere au auzit din sală un „Bravo România!". Era un grup turistic din Cluj. Autoarea acestor bucurii ale micilor pictori, profesoara Margareta Mureșeanu, este și un artist plastic în plină ascensiune. Excelsior!

Damian URECHE

CORESPONDENȚA

POEZIE

Mezin D. Nicolae (Timiș): Oralitate versificată. *Lucian Zare* (Loco): Străbate un sentimentalism cald din textele dvs. vetuste. *Paul Papadopulus* (Slobozia): Textele dvs. au ceva neobișnuit (notă caracteristică poeziei), dar sînt doar notații. *Ion Bihoreanu* (Loco): Sînt mai izbutite acele poezii în care versurile curg firesc și blînd. E totuși prea multă „cumințenie" în texte. *Ilie Filip* (Constanța): Nu putem descifra în întregime textele. *Rahela Bărcan* (Petroșani): În „Căutare" (și în altele) sînt versuri frumoase. (*„Punem margini de frunză gîndirii în floare"*); în general, există un fior poetic. Reveniți. *Petru Abrudean* (Arad): V-am mai răspuns. Nu citiți revista? (Întrebarea e valabilă și pentru alții). *Erich Kotzbacher* (Indiscutabile idei poetice în *Calul, Copacii*. Ori ajungeți la o simplitate supremă a expresiei, ori va trebui să vă „complicați" stilistic. Ce ciudat: Atingeți poezia adevărată prin gînd, cuvintele — trupurile gîndului — vă dezavantajează. Am dori să aflăm cîte ceva despre dvs. *Bogdan Vasile Dan (Suceava):* Două poezii sînt *foarte frumoase*. Repet: foarte frumoase! Restul (cele mai multe) sînt slabe de tot. Trimiteți cîteva date despre dvs.: *Ciocazan Dragoș Tudor* (București): Reveniți mai tîrziu. *Dorin Constantin:* Numai scriitoarea Sofia Arcan, pe care o cunosc personal, îmi stîlcește numele așa. Reușit (mai) catrenul *Dorință*. *Corneliu Vasile:* Dacă sînteți tînăr, preluarea, atmosferei pillatiene poate indica o asimilare a poeziei adevărate. *Felea Hristache:* Texte vetuste. *Eugeniu Nistor:* E vizibilă o experiență literară. *Ande Ioan Petru:* Prea tîrziu. *Ioan Vasiu:* Sperăm, cu o altă ocazie. *Violeta-Cornelia Popescu* (Loco): Ne-au parvenit două plicuri. Prenumele semnatarului rubricii e Vasile, nu Mihai. *Popa Mariana:* Am primit două poezii; nu putem risca o părere. *Stejărel Ionescu:* Numai intenția ironiei se întrevede. *Mircea Radu Zăgrean:* Nu e exclus să faceți o ispravă. Să revenim. *Ion Pop Sădeanu:* E trist că vă pierdeți vremea teoretizînd, pe un ton apodictic, condiția poeziei, în loc să citiți sau să săpați o groapă și să sădiți un Pom. *Mihai C. Constantin:* Nativ, sînteți poet parcă. *Ion Iovănescu:* Nu. *Dumitru Anghel:* Ideea din Joc e frumoasă. În rest, o anumită delicatețe caracterizează textele, uneori puerile, ca în ultima strofă din *Cînt*. Vom reveni în legătură cu *Intre noi, clipa*, care ne-a parvenit pe ocolite. *Angela Dragoș* (Loco): Sînt notații care nu ajung decît rar la expresia poetică. E important să creați imagini, nu să „vorbiți". Să mai vedem. *C. Cerbu* (Slatina): Multă prospețime și sensibilitate în poeziile trimise. Am reținut *Răzvrătire, Dialog cu tatăl meu, Spaima de maluri, Somnul melcilor*. Comunicați-ne numele întreg și cîteva date despre dvs. *Ion Cîrnu* (Neamț): Am primit doar ultimul plic și textele (reținute) ne-au lăsat o impresie bună. Așteptăm vești despre dvs.

P. S. Ar fi bine ca cei care ni se adresează să ne comunice și cîteva date sumare despre activitatea lor. Nu vom lua în seamă textele care nu pot fi descifrate decît parțial.

Vasile VERSAVIA

PROZĂ

M. Purgela: V-am mai răspuns de nenumărate ori; răspunsurile, în sine, aproape la fel: experiență de viață, se pare, extrem de bogată, capacitatea de a nara, în general, acceptabilă, dar, din păcate, totul este atît de plat, de palid redat încît, ne întrebăm, pe bună dreptate, unde sfîrșește realitatea pe care ne-o prezentați și unde începe autorul cu ceea ce se cheamă transfigurare artistică. Căci, pe autor, nu l-am aflat încă. Vrem a spune că, una e să-ți depeni amintirile de acum cîteva decenii bune, și alta ca aceleași amintiri să devină, sub pana dumneavoastră, artă, să ne emoționeze.

Neacșu-Agiu Elena: Am predat lucrările dumneavoastră secției de poezie. Urmăriți revista noastră pentru a putea afla cînd reîncepe activitatea cenaclului *Asociației scriitorilor și al revistei „Orizont"*, ședințe de lucru la care vă invităm să participați.

Oprea Sălcieanu: Am reținut, pentru fiorul de poezie, două proze din cele trimise: „Cînd moare un om se naște-o stea" și „Cîntă greierii în Bărăgan", proze care, probabil, vă anunță înzestrarea: poematic, atmosferă oarecum stranie, un simț deosebit pentru nuanțe etc. V-am ruga să ne trimiteți cîteva date bio-bibliografice și, eventual, și alte lucrări pentru a ne putea face o părere cît de cît exactă despre talentul dvs.

Mircea Radu Zăgrean: Putere de observație, reușiți să creați o atmosferă etc. Din păcate, vă lipsește ceea ce am numi auto-cenzură asupra textului, care se dezvoltă dintr-un torent de vorbe (expresii în argou), pe care nu-l mai puteți stăpîni. Vă așteptăm și cu alte texte, cine știe...

Gh. S. Căzănescu: Amuzantă povestirea dvs. și plină, aș putea spune, de nostalgie. Nu văd de ce nu ne-ați trimite și alte proze cu subiecte, însă, mai aproape de ritmul trepidant al zilelor noastre.

Titus Străinu: Vă rog să reveniți și cu alte proze.

A. BALTHAZAR

GORKI INEDIT

Sub titlul „Ceva nou despre Gorki", Literaturnaia gazeta publică o pagină întreagă dedicată noilor achiziții ale Arhivei Maxim Gorki din Moscova, care conține deja o sută de mii de documente privind viața, munca și creația celui mai mare scriitor proletar.

Printre descoperirile cele mai fericite din ultimul timp se consideră autografia unei scrisori inedite pe care A. M. Gorki a trimis-o din Capri, în feb. 1908, lui V. I. Lenin. Descoperirea este cu atît mai importantă, cu cît există și răspunsul corespunzător al lui Lenin la această scrisoare.

Un alt text, scris cu ocazia vizitei din 1923 a lui Gorki la Praga, vorbește despre viața de creație a marelui scriitor. Iată ce scrie Gorki în introducerea la opera sa care trebuia să apară la editura „Melantrich" din Praga:

„În aceste cărți e adunat tot ce am scris în decursul a treizeci de ani de viață zbuciumată, în condițiile care nu mi-au permis niciodată să mă dedic pe de-a-ntregul literaturii. Și, deși iubeam din tot sufletul munca de scriitor, procesul de editare a cărților, eu niciînd n-am fost numai literat. Asta mi-a amărît atît viața cît și creația. Dar în Rusia, îndeobște n-au existat nicodată scriitori care să fie numai scriitori. Roza Luxemburg a observat bine că istoria literaturii ruse a fost în fond lupta guvernului rus împotriva literaturii și a scriitorilor. Această istorie chinuitoare a început în secolul al XVIII-lea, cu Vasili Tretiakovski, pe care l-au bătut cu ciomagul; această istorie l-a făcut pe marele Pușkin să spună cu disperare: „Dracu m-a făcut să mă nasc cu sufletul și talentul în Rusia!". Asemenea lucru nu l-au spus nici Goethe, nici Byron și nici Voltaire...".

„Mi-au lipsit și educația și disciplina școlară a minții. Nimeni nu poate să nege că aș fi avut o soartă originală: mi s-a întîmplat să învăț și să mă instruiesc cu un efort pe care puțini scriitori europeni l-au făcut... Tot ceea ce-am realizat, am plătit scump. Dar mi-am cucerit dreptul să spun astăzi: După o jumătate de secol de viață zbuciumată n-am întîlnit ceva mai bun ca omul. Și sînt convins că dacă omul va ști ce vrea, el va ajunge acolo unde și-a dorit-o".

Printre noile materiale pe care „Literaturnaia gazeta" le publică despre M. Gorki, se află și cele care vorbesc despre solicitudinea marelui scriitor față de cei tineri, începători într-ale scrisului, cărora le-a sărit întotdeauna în ajutor, îndu-le sfaturi, sincer, împărtășindu-le din vasta sa experiență.

MAPAMOND

Realizarea independenței energetice

(Urmare din pag. 1)

Potrivit orientărilor, se va extinde producerea combinată de energie termică și electrică prin dezvoltarea termoficării industriale și urbane. Totodată, se vor lua măsuri pentru fabricarea unor aparate de uz casnic perfecționate, cu consumuri specifice reduse de energie. Toți oamenii muncii care lucrează în **sistemul electroenergetic național** sînt chemați să acționeze în direcția zațiile internaționale interesate în rezolvarea echitabilă și efi-**eliectro-energetic național** sînt chemați să acționeze în direcția îmbunătățirii continue a organizării și exploatării acesteia, asigurînd folosirea completă a potențialului de energie electrică și căldură, simplificarea rețelelor de transport a energiei, creșterea siguranței în funcționarea întregului sistem.

Un obiectiv fundamental al dezvoltării viitoare a României îl constituie **atingerea și depășirea, în cel mai scurt timp, a celor mai bune realizări obținute pe plan mondial în ceea ce privește consumul energetic pe unitatea de venit național,** prin creșterea substanțială a eficienței economice în utilizarea combustibililor și energiei electrice. Înfăptuirea Programului-directivă creează premisele promovării tot mai intense a **cooperării internaționale a României în domeniul energiei** cu toate țările lumii, cu organizațiile internaționale interesate în rezolvraea echitabilă și eficientă a problemelor ridicate în fața omenirii, de asigurare a necesarului de energie și utilizare rațională a acesteia.

Utilizarea judicioasă și gospodărirea cu un înalt simț de răspundere a energiei trebuie să devină o largă acțiune de masă, de aceasta depinzînd, în etapa actuală și în perspectivă, creșterea eficienței în întreaga economie, asigurarea condițiilor pentru progresul economico-social mai rapid al țării, ridicarea la un înalt nivel a bunăstării și civilizației poporului, înfăptuirea cu succes a măreților obiective stabilite de proiectul de Directive ale celui de-al XII-lea Congres al Partidului.

DIN LIRICA LUMII

LAMBROS ZOGAS

(Grecia)

PĂCAT CĂ A FOST NUMAI VIS

Aseară
Te-am visat...
Ai apărut,
Odată cu intunericul,
In grădina noastră
Și printre flori
Te-am recunoscut
In ramura de mirt.

IOANA GHEORGHIU : „Victorie"

Te-au văzut stelele
Și s-au intrebat :
„Cine e acel astru
Care strălucește atit de tare,
Orbindu-ne ?"

Te-a văzut luna
Și a coborît o rază
Ca să-ți scalde părul
In lumina ei.
Ți-a mingiiat obrazul,
Dar a furat-o norul
Și, ascunsă,
Te-a admirat in noapte.
Ingerii cind te-au văzut
Au coborît aproape de tine
Ca să se minuneze
De trupul tău
Ingeresc,
De ochii tăi
Ingerești,
De frumusețea ta
Ingerească,
Dar nu-ți vedeau aripile...

Te-am văzut și eu
Și am alergat
Să te cuprind
In brațele mele...
Și așa, imbrățișați,
Ne-a surprins dimineața...
Brațele mele erau însă goale...
Ce păcat că a fost numai vis !

DE CE ATIT DE TIRZIU ?...

Eros
De ce ai venit atit de tirziu ?...
De ce ai venit acum,
Cind mă pregătesc să plec ?

De ce ai venit
Inarmat cu aceleași săgeți ?
Vrei să mă rănești,
De parcă
Nu mi-ar fi de-ajuns
Rănile vieții !

Vrei să plec pe lumea cealaltă
Și cu alte răni deschise ?
Tu nu știi
Că cele vechi
Nu s-au cicatrizat încă ?

Am vărsat atitea lacrimi
Și vrei să mai sper acum ?
Am îndurat destul,
Și vrei să mai iubesc încă ?

Eros,
De ce ai venit atit de tirziu ?...

AM SĂ TE AȘTEPT

Stau in castelul nădejdilor mele
Imbrăcat in durere
Ca un paznic de metal
Și te-aștept
Dar tu tot nu mai vii.

Chiar de-mi voi pierde
Vederea
Și n-o să te mai pot privi
In ochi
Eu tot te aștept !
Chiar de-mi voi pierde
Auzul
Și nu-ți voi ghici
Pașii
Cind te apropii
Eu tot te aștept !
Chiar dacă buzele mele
Se vor face de scrum
Așteptindu-te,
Și n-am să-ți pot simți
Sărutul
Eu tot te aștept.
Chiar dacă-mi vor înțepeni
Mîinile
Și n-o să te pot imbrățișa
Eu tot te aștept !...
Am să te aștept,
Chiar dacă aș fi spinzurat
In mijlocul pieții
Din orașul meu natal,
Chiar dacă aș fi ars
De viu
In cuptoarele Dachaului,
Chiar dacă aș fi nimicit
De iradiațiile Hiroșimei,
Chiar dacă aș fi aruncat
In cazanele cu smoală
Ale Iadului.
Am să te aștept...

Am să te aștept
Chiar dacă am să fiu răstignit
Ca un Mesia.
Voi rămine acolo sus,
Țintuit,
Și am să te aștept
Pînă cînd scindurile
Crucii mele
Vor înflori.
Atunci voi culege florile,
Am să le fac un buchet
Și am să te aștept
Atîrnat de cruce
Încă două mii de ani,
Poate chiar mai mult
Pînă cînd ai să sosești
Să ți le dăruiesc...
Am să te aștept...

Poeți din U.R.S.S.

IURI KOJEVNIKOV

IN CONSTANȚA

E digul ca un osuar pustiu,
iar marea, lăcuită, strălucește ;
poetul de pe soclu pare viu
și-n depărtarea cerului privește !

El a visat să moară-aici pe-alei,
pe țărm, lingă oglinzile albastre,
la căpătîi să-l ningă flori de tei
mereu vegheat de călătoare astre.

Pe malul mării bustul i-l privești
sub neclintita stelelor brățară ;
Dar Eminescu e și-n București
cum e și-n Iași și e oriunde-n țară !

Unduitoare dealuri românești
sub văluri străvezii fără de nume,
voi parcă stați in jilțuri vechi, domnești,
in scumpe odăjdii argintii, de brume !

Din cearcănul de ceață s-a desprins
și soarele-corolă-adamantină
și-n piclă se aude, parcă nins
un clopoțel sfios, plins de lumină !

De după moară, ca niște clăbuci
de aburi, pe cărare se așterne
turma de oi sonoră, pe sub nuci,
cind umbrele alunecă-n lucerne !

Pămîntul a-nghețat fără zăpezi
și frigul il pătrunde pin' la oase,
iar razele de soare prin livezi
sub crengi de măr, cad in genunchi sfioase !

Sate de stepă prin două ferestre
se uită chioriș la albe fîntîni
și pulberea suie pe-ntinderi campestre
s-o mîngiie soarele zilei pe sîni.

Și bărăganul și cerul din zare
sînt ca o perlă de flăcări pustii
și nalbe-nflorite-nsetate de soare
se zgiiesc peste gard cu ochii de copii !

IAKOV HELEMSKI

TIMIȘOARA-N ZI DE IARNĂ

Orașul Timișoara-n zi de iarnă
părea un minunat mărgăritar
sub neaua ce prindea să se aștearnă
cînd am văzut fantasticul bazar !

Ce colorit era ! Magnific, parcă
rodii de aur sînul și-l desfac
și-ardeii, aduși aici ca intr-o arcă
lingă roșcate frunze de tabac.

Și mierea își desfată chilimbarul
culeș din pomi de arșiți mistuiți,
dar de uimiri adînci mă umple harul
olarilor, pe-acest pămînt vestiți !

De toate, orice vrei ți se oferă
porumb și usturoi in funii lungi
și roșii mari aduse de la seră
și lapte proaspăt muls, ca pentru prunci !

Și străchini, linguri, ca la zaifeturi
cu broșe, clipsuri s-au ingemănat ;
țesute-n casă, albele pînzeturi
stau lingă piei de miel cîrlionțat.

Grămezi cit munții-nalță cașcavalul
și fire toarse zilnic, an de an
toate-și trimit aici, in piață, valul
ling-argintiul pește dunărean.

Ba scînteiază soarele o clipă,
ba ninge dintr-un nour mohorît
cu fulgi ce-și fring nostalgica aripă
de porțile bodegilor ce rid !

– „Lasă traista jos, matale
unde-i bulgărul de caș
și ia strașnice sarmale
ciorbă deasă, papricaș !
Și-un pumn de castane coapte
ia, că altfel nu te iert,
să golim pînă la noapte
cestile cu vinul fiert.
Pentru ger, aici e focul
cu albastrele lui chei
poți să lepezi și cojocul
poți și haina s-o deschei !"

Mi-a amintit orașul Timișoara
văzută-ntr-un decembrie, mai an,
de piața-nflăcărată din Buhara
și de bazarul nostru din Cuban !

Călători – voi, bucurii profunde
ori unde-n lume sînt al vostru sol ;
la Gdansk, la Kiev, la Gunib, oriunde,
la Bratislava sau la Oriol.

De-aceste bunătăți, de borș, clătite
îmi amintesc la ceas de gînd solemn
de fețele ceramicei vestite
și de măiștri cioplitori in lemn !

Albastrul fum, miresmele picante
și-al birtului statornic tărăboi,
și scoarțele cu stropi de diamante
țesute-n casă, trainic, in război ;

Mă umple-această viață de uimire :
să rizi in zi de trudă-i lucru rar ;
dar e aici, cu marea lui iubire
poporu-ntreg, de visuri făurar !

In românește de
Dumitru BALAN și Ion POTOPIN

Din antologia în pregătire „Poeții cîntă România".

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE INAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTEC[illegible]TRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

IMNELE PATRIEI

Grîul dacic

(La sanctuarele dacice s-a dezvelit grîu carbonizat...)

Marele hambar din muntele Cogaion a ținut
ascuns în șisturi și os de bazalt grîul dacic.
Carbonizat de milenii – cîțiva știnjeni sub
ochii telescoapelor pădurețe, spălate de
ploaia meteoritică. Chipuri zdrobite de forțele
omenești ale humei. Ies răvășite piriuri fosile
din coastele împăduritului Zamolxe.
A trebuit să zacă grîu în bibliotecile subterane,
pentru a vorbi după două milenii despre omenia
originară. Marile trăsături se păstrează adînc
în gena unui popor; seismele nu pot răni inefabilii
simburi ai Neamului.

Sarmizegetussa Regia, Grădiște.

Eugen EVU

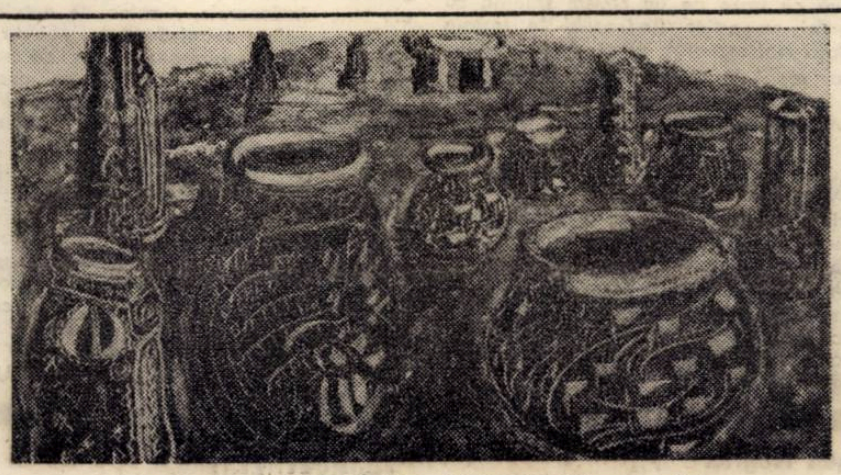

CRISTIAN CALCAN: „Civilizație strămoșească"

Măsura calității

Eficiența unei activități, în orice domeniu, este dată de rezultate, în cele din urmă; calitatea unei munci se străvede în efectele pe care le produce, mai cu seamă în sectoarele de activitate unde aprecierea nu se poate face prin mijloace strict materiale, cum este domeniul activității politico-ideologice, de formare a conștiinței socialiste.

În recenta cuvîntare a secretarului general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R., cuvîntare care marchează un moment de salt în formularea și definirea sarcinilor pe care le avem de îndeplinit în această etapă, se arată că: **„Este necesar ca și în domeniul activității ideologice, al muncii politice de masă, de formare a conștiinței socialiste, să se acționeze cu toată hotărîrea pentru ridicarea rezultatelor la nivelul sarcinilor puse de Comitetul Central, de partid, al cerințelor actualei etape de dezvoltare a societății noastre. Este, într-adevăr, necesar să realizăm o nouă calitate și în acest domeniu, atît în organizarea muncii ideologice și politico-educative, cît și în ridicarea nivelului ideologic și politic al comuniștilor, al maselor largi populare".** Înainte de toate, țelul muncii politico-educative este acela de a lumina, în fiecare membru al societății noastre, cu putere de convingere, necesitățile națiunii în acest moment istoric. Fiecare cetățean al patriei este parte din marele organism social ale cărui nevoi și țeluri și sarcini trebuie să le înțeleagă, astfel încît, între viața sa și viața patriei să se instaureze un raport de înțelegere a necesității și de bucurie a participării la împlinirea țelurilor societății, țeluri fixate în documentele de partid. În felul acesta, între viața omului concret și viața patriei sale se întemeiază acel echilibru ideal în baza căruia viața lui capătă sens prin viața organismului social. Legătura aceasta dintre om și societate este o formă a legăturii eterne dintre general și particular. Numai acolo apare individualismul cras și indiferența unde omul începe să se considere o entitate închisă, pusă în funcțiune de – doar! – interesul său. Iată de ce o anumită cultură filosofică, materialist dialectică este necesară în permanență, în sfera activității politico-educative.

Avem o țară și această țară ne are pe noi, fiii ei. Timpul comunist care dinamizează patria noastră este un timp al muncii și al înălțării prin muncă. Și niciodată existența unui popor demn în istorie n-a fost întemeiată decît pe muncă și pe bucuria muncii. Cu atît mai mult ideologia **clasei muncitoare** nu poate fi luminată decît pe idealul muncii creatoare. Iată de ce secretarul general al partidului nostru tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, subliniază din nou, cu tărie revoluționară, că însăși aprecierea muncii organizațiilor de partid **„nu se poate face după numărul ședințelor sau al dispozițiilor date, ci în primul rînd după felul în care se îndeplinește planul de producție. Aceasta constituie problema fundamentală a activității partidului, baza dezvoltării generale a patriei noastre!"** În acest context, sarcina activității publicistice ni se luminează mai viu și mai clar, urmînd ca scrisul nostru, străbătut de spiritul istoriei măreț pe care o trăim, să lumineze cu forță de convingere conștiințele oamenilor, spre înălțarea materială și spirituală a patriei.

Vasile VERSAVIA

PROIECTUL DE DIRECTIVE ALE CONGRESULUI AL XII-LEA

Noi dimensiuni ale învățămîntului românesc

Politica științifică a partidului nostru, de redimensionare calitativă a întregii problematici a învățămîntului își găsește o nouă expresie în proiectele de documente ale Congresului al XII-lea, perioada 1981–1990 fiind etapa hotărîtoare de înfăptuire a Programului partidului, perioadă caracterizată prin afirmarea puternică a revoluției științifico-tehnice în toate domeniile, prin accelerarea trecerii, pe baza acumulărilor cantitative la o nouă calitate a întregii vieți economico-sociale, învățămîntului românesc de toate gradele îi revin responsabilități sporite. În baza faptului că realizarea obiectivelor perioadei următoare este rezultatul muncii concertate a tuturor claselor și categoriilor sociale, a întregului popor, învățămîntul își va afirma rolul de factor de revoluționare socio-umană multidimensională.

Nicolae STANCIU

(Continuare în pag. 8)

CU CINEASTUL AMATOR

IOSIF COSTINAȘ

LAUREAT AL FESTIVALULUI „CÎNTAREA ROMÂNIEI", EDIȚIILE I ȘI II

CONVORBIRI

– Iosif Costinaș mi se pare că ești un personaj pitoresc în peisajul spiritual al Timișoarei. Cineast, dramaturg, prozator, fotograf, animator în cea de-a 7-a artă. Care a fost începutul în creația ta cinematografică? Cine a dat impulsul?

– De fapt, începutul sau dragostea mea pentru film a intervenit cu mulți ani în urmă, vizionînd primele filme neorealiste italiene. Pot spune că aceste filme mi-au produs o impresie cu totul specială, deși eram foarte tînăr și, nici nu mai știu bine cum, atunci, pe loc, am hotărît să fac film. Nu împlinisem încă cincisprezece ani...

– A fost Timișoara orașul chemat pentru a face film?

– În 1963, după o absență de aproape patru ani din Timișoara, reîntors aci, m-am înscris la Cineclubul C.F.R. La început n-am făcut film, ci m-am ocupat de fotografie, dîndu-mi seama că știam prea puține despre limbajul cinematografic și, în general, despre limbajul imaginii. Cred că orice om care dorește să filmeze, să se exprime adică, nu numai să expună corect pelicula, trebuie să exerseze mult în ceea ce privește compoziția în cadru și să cunoască tot ceea ce ține de estetica imaginii. Și, pentru mine, fotografia a fost primul pas în această tulburătoare aventură.

– Eu vorbeam de un impuls. A existat acest impuls?

– Am spus: filmele neorealiste italiene.

– Da. E clar. Dar ai avut totuși tu niște zei tutelari în arta a 7-a? Ai pornit pe o anumită rută în această activitate, cu un anumit crez, cu o anumită opțiune în această proteică artă care este filmul? Ai pornit de la niște impresii sau de la niște influențe?

– Chiar la nivel de cineclub, de artă amatoare, nu există nimic, cum se spune, ex nihilo. Prin anii '60, cînd mă inițiam în tehnica filmului, doream foarte mult să fac filme cu interpreți. Cu toate astea, am debutat printr-un documentar despre Bega, realizat pe 8 mm. După aceea, am trăit un moment prielnic, apropos de filmul cu interpreți, văzînd trei dintre scurt-metrajele semnate de regizorul polonez Roman Polanski. Ele au însemnat foarte mult pentru mine și, ca atare, am realizat o suită de filme scurte cu interpreți, sub semnul acestui creator de renume internațional.

– Mi se pare că orice cineast amator are de la început dorința să facă filme cu interpreți. De ce oare?

– Cred că explicația este relativ ușor de găsit. Filmul cu interpreți, comparativ cu celelalte genuri cinematografice, fascinează cel mai mult spectatorul, este cel mai popular și mai accesibil. La aceasta se mai adaugă și niște prejudecăți. Cum ar fi cele privind filmul documentar cu speciile sale. Apoi, unora, documentarul, le pare arid și mulți se feresc de el. Și, într-adevăr, marea majoritate a celor care vin în cinecluburi, noii veniți, năzuiesc spre filmul cu interpreți și trebuie să treacă un timp ca ei să-și dea seama de marea șansă pe care o oferă unui cineast amator documentarul.

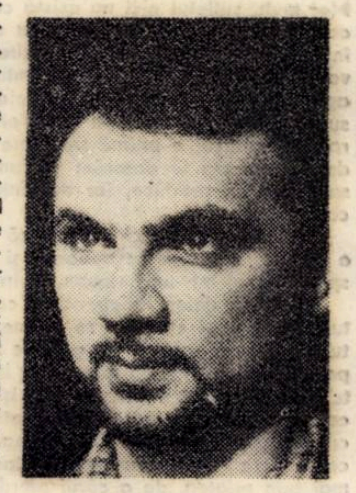

Întrevedere realizată de Ion ARIEȘANU

(Continuare în pag. 6)

ORIZONT 37

(599) ● 13 septembrie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pagini ● 1 leu

CRONICA LITERARĂ

Alexandru Ruja

VALORI LIRICE ACTUALE

Ed. Facla, 1979

Aproape paradoxală este activitatea de critic a lui Alexandru Ruja, produs al primilor ani de activitate a cenaclului studenţesc timişorean, fixat, mai apoi, cu îndărătnicie, ca profesor de ţară ; cartea de faţă este rezultatul comentariilor „prin corespondenţă" consacrate actualităţii literare. Mai exact : textele de faţă reprezintă o severă selecţie a comentariilor pe care, de-a lungul a cinsprezece ani, criticul le-a publicat în **Orizont** sau în **Familia.** Multe dintre profilurile, cronicile literare, recenziile publicate de-a lungul anilor au fost concentrate, rescrise, restrînse în aşa fel încît, într-un spaţiu tipografic limitat, autorul să cuprindă cît mai multe nume ale poeziei româneşti de azi. **Valori lirice actuale** este un compendiu, o panoramă, o repede-ochire asupra poeziei româneşti de contemporane.

Criticul nu e intimidat, am spune, de numele ilustre ; el scrie cu dezinvoltură nu numai de autorii lesne lecturabili. Comentariul e rapid, o pagină sau două trebuind să epuizeze paragraful consacrat unui poet căruia, pînă acum, i s-au dedicat numeroase studii. Familiar poeţilor, bun cunoscător al devenirii poeziei româneşti contemporane, Alexandru Ruja surprinde, fără dificultate, procesul de transformare al literaturii ; aproape fiecare dintre poeţii analizaţi este urmărit din perspectiva devenirii sale. Cartea informează, documentează, serveşte intîiului contact al cititorului cu contemporaneitatea literară. Delimitările lui Alexandru Ruja sînt, la rîndul lor, pedagogice ; ca şi înaintaşii săi în alcătuirea tablourilor poeziei româneşti contemporane, criticul poate fi bănuit de anumite inconsecvenţe pe care le putem nota. Dacă primul capitol, **Noi aventuri lirice** poate (cu aproximaţie) include fără mare efort contribuţiile lui Dimtrie Stelaru, Constant Tonegaru, Geo Dumitrescu, Virgil Teodorescu, Gellu Naum, următorul capitol poartă un titlu prea ocazional pentru a-l convinge pe cititor că, într-adevăr, Dumitru Popescu, Al. Andriţoiu, Adrian Păunescu, Al. Jebeleanu, Nicolae Dragoş şi Ion Lotreanu ar putea în bună vecinătate, reprezenta „Poezia realului şi a angajării civice". De ce ei şi de ce nu Ion Brad, Ion Horea, Aurel Rău, Aurel Gurghianu, Tiberiu Utan, Petre Ghelmez, stăpînii paragrafului „între istoric şi agrest" ? Oare capitolul „Modernitatea tradiţiei" în care criticul se ocupă de Radu Stanca, Ştefan Aug. Doinaş, Vasile Nicolescu, Victor Felea, Ilie Măduţă nu se putea şi el revărsa în subcapitolul „Poezia expresiei" cel care aşează laolaltă numele lui Nichita Stănescu, Cezar Ivănescu, Anghel Dumbrăveanu, Gheorghe Grigurcu, Florin Mugur, Ioanid Romanescu, Duşan Petrovici, Ion Mircea, Adrian Popescu, Virgil Mazilescu ? De ce poeţii următorului paragraf – „Între uranic şi teluric" – Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, Cezar Baltag, Gheorghe Pituţ, George Alboiu, Dan Laurenţiu, Dorin Tudoran, Dan Verona, Mircea Dinescu, Dinu Flămînd nu puteau fi cooptaţi de capitolele pînă aici enumerate ? Dacă mai adăugăm capitolul „Ironie şi rafinament" cu Mircea Ivănescu, Ovidiu Genaru, Dan Mutaşcu, Mihai Ursachi, Emil Brumaru, Horea Bădescu, Dan Rotaru, Mircea Florin Şandru am epuizat sumarul unei cărţi ce, la modul pedagogic, încearcă să descrie poezia românească de azi. Fără îndoială, ordinea preferinţelor – citatele noastre respectă ordinea autorului – nu suferă decît, eventual, de jocurile fanteziei critice. Fără o marcată originalitate, cartea lui Alexandru Ruja are meritul (pe care, noi cel puţin, trebuie să-l subliniem) de a analiza cu seriozitate opera unor poeţi timişoreni prea des trecuţi cu vederea de unele bilanţuri mai vesele.

2) Cu tabloul pe care Alexandru Ruja îl face poeziei actuale numărul eforturilor de înregistrare a situaţiei poeziei actuale începe – trebuie – să atragă atenţia ; efortul de clasificare, cu inerentele-i aproximaţii, se cere a fi consemnat. Cîte încercări de sinteză asupra poeziei de azi există ? Eugen Barbu, Alexandru Piru, Gheorghe Grigurcu, Ion Pop, Marin Mincu, Petre Poantă, M. Niţescu, Henri Zalis, Lucian Alexiu, Daniel Dimitriu sînt numai o parte dintre cei care, în ultimii ani, au încercat, nu odată urmăriţi de contestaţiile vehemente ale poeţilor, să descrie poezia de azi. Observăm – şi nici cartea lui Alexandru Ruja nu face excepţie – că admirabilii participanţi la nobila înfăptuire nu se citează, ca şi cînd ... Ca şi cînd. Situaţia ameninţă să se perpetueze ; sistematica ignorare a contribuţiilor vecine, sistematica şi uneori programatica ignorare e departe de a reprezenta simptomul unei vieţi literare bine întocmite.

Cornel UNGUREANU

Mihai Ursachi

ARCA

Ed. Junimea, 1979

Exceptînd un **Adaos** de treisprezece poeme, între care un **Autoportret** orgolios, la modul romantic : „O, dacă după moarte / s-ar putea scrie versuri / visez / să fi murit / mai înainte de a / se naşte Universul", noua carte a lui Mihai Ursachi (**Arca,** Editura Junimea) reproduce, cu puţine omisiuni, două culegeri anterioare : **Marea înfăţişare,** apărută în 1977, şi **Diotima. Poezii de dragoste,** din 1975, alcătuită, la rîndul ei, pornind de la sumarul primelor volume publicate : **Inel cu enigmă** (1970), **Missa solemnis** (1971), **Poezii** (1972) şi **Poemul de purpură** (1974). Restrictivă, întrucîtva, pentru o primă etapă din creaţia autorului, – în sensul supunerii la dezideratul minimei acordări tematice a textelor pe care secţiunea liminară a culegerii, **Diotima,** le cuprinde – noua carte oferă totuşi un repertoriu esenţial de teme şi moduri poetice, suficiente, în orice caz, pentru a putea reconstitui principiul de funcţionare al instrumentului liric, pentru a desconspira orizonturile, unui traiect literar altfel nu lipsit de capcane.

Ironist de speţă romantică, dubitativ mai mult dintr-un orgoliu modern al luciditătii, Mihai Ursachi propunea, încă de la început, spectacolul unei poezii cu destule aspecte contradictorii. Între popasuri în „insula florilor, Zante" ori la „ţărmul unei ape rotitoare", de eminesciană elecţie a imaginaţiei, şi altele, mai puţin livreşti, în „mahalaua celestă, Ţicău", poemele lui Mihai Ursachi relevă mari suprafeţe narative consecutive unor înălţări ale vocii, inimice, o afectare sentimentală, ce trimite la moduri de simţire dintr-un alt veac, deopotrivă cu fraze de un cinism studiat, cu paradări sarcastice (îndeosebi în textele de dată mai recentă), o calinerie coloristică fastuoasă în ţesătura unor tablouri lirice, înscenări cu figuraţie şi recuzită foarte amestecate, frizînd fantasticul gotic ori simbolismul serafic al prerafaeliţilor. Apar în versuri „flori în adorare", „statui de rusalce", „codrii mari de lilii", Codrii ai Dezolării ; Universul (majusculele sînt întotdeauna ale poeziei lui Mihai Ursachi) este legănat de „melancolice goarne", se aud „euforice şoapte, foşniri şuşotite. sînt evocate personaje himerice (Moşneagul Silenţio, alchimistul Abstractos) precum şi altele, aparţinînd derizoriului livresc : o domnişoară Gabriela Şerban, „eternă, leităţă, nepăsătoare de multele ei avataruri", „juna Rodică", madam Zambilovici, o Rasalba etc. Romanticul obişnuieşte să vorbească la fel de familiar despre Enigmă şi Logos, despre Marele Crin şi o „anima mundi", celebrează principii cosmice, iubirea : „Precum într-o sfîntă cămaşă, sfinţită cu / marea lacrimă-a cerului, sufletul meu se îmbracă în / tine, prevestitoareo de bucurie. / / Spre-adîncile ţarini din stele carul meu se îndreaptă, / în inima lacrimei mari voi ara, şi plugarul / azurului mă voi numi. / / Cei fără de teamă, ei nu se vor pierde : nicicînd / Rosa triremis nu va-nceta să conducă pe / călători : în tine trăiesc ca-ntr-un imn / / al amintirii fără hotar, tot ce a fost tot ce va fi, / lumile vieţile ... Sufletul meu se îmbracă în / tine, prevestitoareo de bucurie" **(Oază – la Diotima),** se complace în postùri sacerdotale : „Faptele mele de aur s-au petrecut sub imperiul / deşertului. Mari piramide / au privegheat împlinirea destinului. Şi mai ales / au fost glasuri de crini ai cîmpiei, ca un vaer, / sacre versete rostind, pomenirea celor de-a pururi nefăptuite, gloria lor / oficiind-o psalmodic în singurătăţile / Sfinxului ...".

„Dar nu despre-acestea e vorba ...", va ţine, foarte curînd să ne avertizeze Mihai Ursachi, cu o ostentativ subliniată prudenţă, nu fără o înşelătoare preocupare de a despărţi apele de uscat. „Povestea", totuşi, „istoria", ceea ce anunţă, cu fină strategie ironică, acum, ori altă dată autorul, nu se va deosebi de cele ştiute, de imaginile binecunoscute ale poeziei : „... să adăstăm / întocmirile stelelor ; ele ştiu, cîntătoarele, / calea de netulburat şi eternele / valuri de aur. / / Şi de asemeni cu înţelepciune să stăm, ca poetul, / sub un salcîm înflorit de la marginea lumii ; cirezile paşnice suie pe dealul simbolic : obiecte / ciudate săgeată eterul, dar nu despre asta, / / ci despre ordinea clară vroiam să-ţi vorbesc despre totul" **(Pilaştrii statornici, o, numere limpezi).**

Joc insidios, poezia lui Mihai Ursachi este o înaintare mereu promisă şi mereu aminată spre o revelaţie ultimă, o parcurgere, nu lipsită de gravitate după cum nici de ironie, a realului şi realiilor.

Lucian ALEXIU

MARGINALII

Avînt retezat

Speriat de tulburarea lăuntrică şi, pe de altă parte, de agitaţia socială, scîrbit şi de omul burghez, ce-i rămîne lui Flaubert de ales ? Soluţia cea mai firească, dată fiind vecinătatea romantismului, are să fie, cu o expresie baudelairiană în traducerea lui Arghezi, „pornirea în sus". Îi este ea accesibilă lui Flaubert ? S-ar zice că da, de vreme ce arta scînteiază în azur, **„frumosul nu se desparte de cer". E, totuşi, o părere pripită, fără temei în fondul gîndirii scriitorului pentru care, de fapt, arta nu mai mediază către azur. Dimpotrivă, îl scoate din sărite Lamartine tocmai fiindcă stă cu ochii aţintiţi spre cer şi se inspiră ca să creeze „plictiseli albăstrii". Dealtfel, chiar în ideea de inspiraţie Flaubert găseşte ceva suspect, menit să lipsească arta de vigoare, inspiraţia fiind, cum se ştie, modul romantic de a înregistra mesajul ceresc. Pentru Flaubert artistul nu se mai află în serviciul lui Dumnezeu, ci în locul lui : „Artistul trebuie să fie în operă ca Dumnezeu în creaţia lui". El n-are intenţia să caute liman dincolo de lucruri, de aceea socoteşte timpul consacrat metafizicii în tinereţe timp pierdut.**

Cerul nemaifiind locuit, nici sufletul, corespondentul său pămîntesc în concepţia romantică, n-a mai rămas cum a fost. Nu mai este oglinda inalterabilă a lumii de sus. Aparţinător acum lumii reale, atît de variabilă în manifestările ei, „sufletul omenesc nu-i nicidecum peste tot acelaşi". Pierzindu-şi relaţia constantă cu cerul, aceea care-i asigura stabilitata, „individul se schimbă în toate momentele existenţei lui". Mai mult, sufletul nici nu există ca esenţă imaterială, distinctă de corp („... nu ştiu ce vor să spună cuvintele astea două : suflet şi corp, unde se sfîrşeşte unul, unde începe celălalt"). Însă descoperirea unităţii omului nu-l umple pe Flaubert – cum îl va umple pe Rimbaud – de entuziasm. Pe el îl apasă „melancolia materiei", mai aproape prin aceasta de Baudelaire decît de Rimbaud. S-ar crede chiar că împresurarea materiei îi va da şi lui energia spaimei, necesară pentru o ultimă transfigurare romantică, o ultimă smulgere de pe pămînt. „Cine ştie, se întreabă, citor sucuri de excremente le datorăm parfumul trandafirilor şi savoarea pepenilor verzi ?" Dar saltul nu se produce, iar năzuinţa învinsă a evadării îl înţepeneşte şi mai tare în contingent :

„Sînt momente cînd crezi că atingi cerul, că ai să-l apuci cu mîna, dar hait ! o cîmpie, o pantă ce coboară şi alergi mai departe împins dinăuntru, pînă ce-ţi spargi nasul într-un bolovan, te înfunzi cu picioarele în scîrnă, sau cazi într-un şanţ".

Aşadar, deloc independent ca mentalitate de romantism, Flaubert nu aderă totuşi la el. Mai curînd i se opune, cu înverşunare luciferică, semnificativă pentru situaţia ingrată în care se găseşte : nici liber de romantism, nici protejat de el. Exasperarea lui atinge paroxismul la înmormîntări. Atunci durerea lui Flaubert are accente groteşti. Cînd îi moare sora îşi vîră capul în sicriu, la cimitir urmăreşte fascinat cum groparii sucesc racla în toate felurile ca să-i facă loc, cum o agaţă în cîrlige, cum păşesc pe capac. După moartea tatălui îi descrie unui prieten cadavrul în descompunere şi din nou înmormîntarea, în amănunt. Cînd moare şi Louis Bouolhet, cel mai bun prieten, de a cărui pierdere nu se va vindeca, savurează grotescul funerar.

Pe marginea comportării lui crispante, s-ar putea face comentarii în legătură cu devenirea naturalismului în parte din romantism. Există o fascinaţie a materiei în descompunere, însă pornită din tristeţea – prefăcută în scîrbă voluptuoasă – de a fi fost alungat din paradis. Dacă Flaubert sărută cadavrele pe gură, este ca să simtă „o amărăciune nesfîrşită, un gust al neantului, de neşters".

Livius CIOCÂRLIE

Eugen Negrici

FIGURA SPIRITULUI CREATOR

Ed. Cartea Românească, 1978

Din perspectiva unui studiu al textului literar în şi prin propriile mecanisme, lucrarea lui Eugen Negrici (partea a doua a volumului *Expresivitatea involuntară*) este una din cele mai izbutite tentative din critica ultimilor ani de a fixa o serie de tipologii ale manifestărilor operelor literare (şi implicit ale autorilor lor) sub forţa constrîngerilor de tot felul : „a tradiţiei, a sistemelor de aşteptări şi a imperativelor de epocă, precum şi din felul cum decurge confruntarea de forţe prohibitive şi afirmative pe parcursul creaţiei" (p. 183).

Construcţia cărţii însăşi urmează o anumită dialectică a umbrei şi a luminii, în intervalul căreia demonstraţia criticului decurge convingător. Cele două mari părţi ale lucrării, (*Climatul cutezanţei* şi *Sub acţiunea forţelor inhibitive*) urmează îndeaproape această idee, şi în ele se regăsesc suficiente elemente care să ne legitimeze să afirmăm că premizele de la care porneşte criticul sînt îndeajuns de solide pentru a valida o interpretare. Între altele, pentru Eugen Negrici de toată importanţa este studierea modului în care ia naştere *opera*, şi din această cauză o serie de analize vor merge în direcţia detectării — a dezamorsării, în ultimă instanţă, dar în propriul interes al operei — mecanismelor care duc la producerea obiectului de artă (care este de cele mai multe ori în acest studiu poezia). Evident, criticul este astfel obligat să survoleze şi spaţii extraliterare, cîştigînd interes şi în aprofundarea unor chestiuni de sociologia sau psihologia literaturii.

Pe lîngă interesul primordial acordat *operei*, criticul arată o preocupare deosebită în ceea ce priveşte procesul receptării ei. Din acest punct de vedere, *Figura spiritului creator* conţine şi ideile unei *poetici a lecturii* în nuce. Modelul în care se realizează cel mai bine lectura, este prin *critic*, cel care recrează, după cum prototipul *poetului* i se pare lui Eugen Negrici (cu un termen din Valéry) *poetul constructor.*

CONSEMNĂRI

Ipostazierea aceasta a criticului (autoanaliză ?) este pusă în relief în fiecare din eseurile volumului. Studiind didahiile lui Antim Ivireanul, sîntem surprinşi să remarcăm îndeminarea deosebită a criticului de a glosa pe marginea textelor, totul într-un ritm ameţitor, care tinde să refacă dinamismul lucrărilor puse în discuţie. Am zice că analiza urmează acelaşi model funcţional cu cel al obiectului ei. Întocmai lui Antim, care depăşeşte limitele limbajului (pentru că, primo, era uimit de subtilităţile lui, şi, secundo, prin firea sa de liber cugetător), la fel şi Eugen Negrici îl judecă nu doar ca şi scriitor, ci şi ca personaj (pe parcursul demonstraţiei sale găsim numeroase elemente care se referă la Antim ca la eroul unei cărţi). La fel, în cazul eseului dedicat lui Nichita Stănescu avem dovada unei capacităţi ascuţite de a tăia în patru firul inspiraţiei poetice, care este, în contextul acesta, cvasi-identic mecanismului poeziei stănesciene.

Nu trebuie pierdut din vedere nici faptul că în atenţia lui Eugen Negrici se află o serie de scriitori care sînt, într-un fel sau altul, capi de serii în genurile pe care le ilustrează.

Pe fondul acestei modalităţi de abordare a unor aspecte ale realizării actului creator, apare şi ideea perceperii spaţiale a operelor analizate, care nu este străină de foarte strînsa relaţie dintre titluri, care definesc şi exprimă sintetic conţinutul eseurilor ; în aceeaşi ordine de idei, demersul criticului este perceput ca avînd traiectoria unui continuu du-tevino prin opera analizată, fiecare ocol venind cu noi idei, culese din *adîncimea* textelor luate în studiu.

Dar dincolo de analiza propriu-zisă, criticul găseşte o serie de elemente (cum sînt, la Marin Sorescu, ideea de public, care se prefigurează dincolo de text, sau la Mircea Horia Simionescu necesitatea creării Criticului, ca raisonneur în *interiorul* creaţiei) care ne duc cu gîndul la un mod particular de a concepe literatura.

Mircea MIHĂIEŞ

ROMANUL MAGMATIC*)

Romanul magmatic, al formelor vagi și întîmplătoare sau al faptului nesemnificativ s-a născut din ideea, lansată apoi programatic de Virginia Woolf, că totul poate constitui o substanță proprie romanului „orice sentiment, orice idee, orice însușire a gîndului sau a sufletului, orice percepție e binevenită". Romanul magmatic se plimbă peste contururi, reține forme, fapte lipsite de experiență și semnificație, indivizi fără biografie, evenimente indiferente la cronologie, toate cuprinse într-o magmă semitransparentă, anonimă, definibilă doar prin lipsa de semnificație.

Mișcarea rapidă din romanele flux, devenită „au ralenti" în romanul de analiză, se convertește în nemișcare în romanul magmatic, căci mișcarea stereotipă, irațională, lipsită de finalitate este în fond o imensă nemișcare. Realitatea prinsă în această magmă inertă devine o lume rigidă, o lume în „capcană", condamnată la imobilitate. Romanul ajunge el însuși o formă complexă și ciudată cu evenimente și destine încremenite la momentul în care au fost cuprinse de magma ce le-a distrus personalitatea, păstrîndu-le doar profilul, conturul inert.

Romanul lui Camus este, cum însuși spunea, „geografia unui anume deșert". Individul este izolat, între el și lume se interpune participarea mecanică la viața cotidiană. Izolarea face ca să-și devină sie însuși străin, o autoalienare prin care omul „erre en marge", pe un drum fără sens. Individul devine anonim și în această imensă masă de anonimi nu se pot stabili relații existențiale definitorii. Realitatea redusă la forme nesemnificative se golește de vitalitate, măsura omului devenind „tăcerea și pietrele moarte". În acest punct literatura „absurdului" se întîlnește cu romanul reist, căci omologia ființei cu obiectul, ambele confundate într-un perfect anonimat, conduce spre un univers dezolant, în care nemișcarea neagă existența și lipsa de semnificație ucide individul.

Nici un alt roman al literaturii române (și din acest punct de vedere este încă o dată binevenită noua restituire a editurii Dacia) nu are ca „subiect" această stare a „uritului cotidian" așa cum romanul lui Dinu Pillat o radiografiază, surprinzînd partea de moarte zilnică a individului. În romanele sadoveniene care se consumă prin locuri unde „nu se întîmplă nimic" se petrec totuși evenimente, căci în fața vieții care se scurge ca o pastă vîscoasă, uniformizatoare există eroi care trăiesc prin suferință propriul proces de devitalizare, iar dacă mor moartea lor nu e deloc întîmplătoare.

Eroul lui Dinu Pillat surprins la faza resemnării mute, nu este capabil ca și personajul lui Sartre să țină un jurnal și cu atît mai puțin să observe, să deașteptă, să exaspereze, să-i fie silă. Roquentin avînd revelația realității dincolo de lucruri trăiește drama dezadaptării, dezgustul său fiind o replică dată acelui „tot" lipsit de sens, el devenind în felul său un învingător. Roquentin trăiește, Justin Ionescu există. Așa cum labirintul lui Robbe-Grillet surprinde lumea în forma sa atemporală, nici „semnificativă", nici „absurdă" de „existență pur și simplu". Dinu Pillat oferă eroi surprinși la momentul la care viața lor se consumase, deja, acum existînd „pur și simplu", așa precum Justin care „nu se gîndea la nimic. Nici o asociație. Mintea îi stătea pur și simplu ca un ceas oprit" sau chiar ca și Ana, capabilă a se privi cu „o indiferență desăvîrșită".

Personajele trăiesc într-un timp nesemnificativ, redus și el la formele sale stereotipe, neparticularizatoare, cele trei secțiuni ale romanului: „O zi", „O noapte", „O altă zi", marcînd scurgerea unui timp ce devine alunecos penrtu că trece peste vieți lipsite de forme adînci, cuprinzîndu-le, cu ușurință, în magma sa uniformizatoare.

Justin, profesor, soț și tată, care avea „o rigiditate de mort încă din timpul vieții. Parcă nimic uman propriu-zis" începe să trăiască doar în momentul în care moartea i-a încheiat existența, imprimîndu-i o fizionomie umanizată „ca în spasmul unei suferințe, cum placiditatea trăsăturilor sale căzute nu o mai arătase parcă niciodată". Masca înlăturată a expus vederii suferința ca preț al resemnării. Lipsa de sens a vieții, care nu este altceva decît o „eșuare într-un tipar de automatisme", încarcă personajul cu „conștiința resemnată a fenomenului", determinînd opțiunea sa pentru rolul de „spectator absent", de „pensionar al vieții înainte de termen". Romanul nu urmărește însă formarea unei conștiințe, procesul de zbatere a personajului la momentul opțiunii, drama renunțării, ci surprinde partea de „moarte cotidiană" a personajului, care strivit de osteneala unei existențe limitate la mișcări egale și forme simetrice, iremediabil supusă timpului, nu mai are energie nici pentru „silă", resemnarea sa fiind tăcere, pustiu, moarte.

Într-o ediție excelent îngrijită de Ana-Maria Boariu, romanul lui Dinu Pillat, asupra căruia de la apariție (1946) se așternuse tăcerea, vine să întregească nu doar imaginea complexă a autorului, ci însuși peisajul romanului românesc. Cele două studii care însoțesc cartea (modest intitulate „prefață" și „posfață") semnate de Ana-Maria Boariu și Monica Pillat, situează autorul și opera la locul care li se cuvine.

Ramona BOCA BORDEI

* *Dinu Pillat, Moartea cotidiană, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1979.*

TREI PUBLICIȘTI*)

Asemeni jurnalului, interviul are calitatea de a mijloci o comunicare directă, „pe viu". Deci, în măsura în care reporterul reușește să evite răspunsurile trucate, el poate constitui, dacă nu un punct de referință, cel puțin un instrument util în înțelegerea unor probleme de interes mai larg. Antologiile de interviuri se justifică dintr-o asemenea perspectivă.

Două dintre acestea, apărute de curînd, reținem atenția: cea dintîi, pentru strădania autoarei * de a imprima un ton poematic întregului demers (titlul însuși *Zăpezile calde*, sugerează acest lucru), a doua, prin amploarea și meticulozitatea sondajelor, prin încercarea celor doi reporteri ** de a epuiza toate fețele posibile ale temelor dezbătute.

Gloria Lăcătușu este preocupată, în primul rînd, de modul în care interviurile sale pot fi subordonate unei viziuni poetice, lirico-sentimentale. Prin urmare, autoarea — redactor la Studioul teritorial de radio Iași — refuză cu obstinație abordarea detașată a conlocutorilor, încercînd să-i cucerească printr-o participare afectivă nedisimulată, printr-o solidaritate al cărei atribut esențial este sinceritatea. Disponibilitățile sale afective se dovedesc ilimitate ca și admirația (prozaică, uneori) față de cei solicitați. Interviurile cuprinse în antologie par a fi doar fragmente dintr-o discuție fără început și fără sfîrșit (lucru de care autoarea ne convinge „rezumînd" într-un motto opiniile, probabil, anterior afirmate de participanții la dialog), o conversație în care reporterul se implică incitînd la confesiune. Pentru Gloria Lăcătușu au importanță nu numai răspunsurile, ci și locul, atmosfera, momentul zilei și chiar starea vremii din timpul desfășurării interviului, toate contribuind în egală măsură la conturarea unei personalități distincte a acestuia. Climatul afectiv este fecund nu numai pentru partenerii de discuție, dar și pentru autoarea însăși.

Dacă în prima secțiune a antologiei (*Zăpezile calde*) cititorul va regăsi nume binecunoscute (Ovidiu Papadima, Alexandru Graur, Fănuș Neagu, Sabin Bălașa, George Pascu, Mărioara Davidoglu, Ion Popescu Gopo, D. I. Suchianu, Valentin Silvestru, Victor Săhleanu, Elisabeta Polihroniade, Edgar Papu și Ion Cugiuman), în cea de-a doua (tot metaforic intitulată *Ninsori*) el are prilejul să descopere ceva din universul familial al unor personalități nu mai puțin celebre (Th. D. Speranția, Ioan și Sofia Nădejde, Eugeniu Sperantia și Ioan Slavici) prin intermediul celor care le-au fost în preajmă. Interviurile cuprinse în cea de-a treia secțiune a cărții *(La început este pămîntul)* au ca pretext întîmplări consemnate la rubrica „Faptul divers" în cotidienele de mare tiraj, autoarea ambiționîndu-se să descopere în ele dimensiuni umane de largă semnificație. Și aici, aceeași absență a unui principiu ordonator ce transformă antologia Gloriei Lăcătușu într-o carte a cărei lectură se încheie după ultima pagină...

La polul opus, volumul semnat de Nicolae Stoicescu și Andrei Lenard își propune să relanseze cîteva teme cu o prezență periodică în ziarele și revistele din ultimele decenii, fără ca acest lucru să le diminueze interesul și actualitatea. Viitorul urbanistic al capitalei, condiția femeii în lumea contemporană, implicațiile trecerii de la adolescență la maturitate, relațiile posibile dintre civilizația tehnică și umanism, responsabilitatea civică a poetului, prezentul și viitorul literaturii române în școală, drumul pe care îl parcurge cartea de literatură de la scriitor la cititor, iată cei „șapte pași" făcuți de autori întru înțelegerea vieții la nivelul interferărilor dintre cultură și civilizație.

Pentru a-și împlini aspirația către exhaustivitate, cei doi reporteri adoptă postura de anchetatori detașați, renunțînd la maniera tradițională a interviului. Cartea dobîndește astfel aspect de sinteză a unei anchete sociologice, mai mult decît de antologie reportericească

Consemnînd nu doar opiniile unor specialiști, ci și pe acelea ale personajului comun, volumul lui Nicolae Stoicescu și Andrei Lenard surprinde cu destulă vigoare dinamica unei problematici de stringentă actualitate. Și totuși, poate tocmai datorită acestei încercări obstinate de a epuiza subiectele propuse, cartea nu este ferită de riscul rămînerii la suprafață prin înregistrarea unor afirmații anodine, spectaculoase mai mult prin formă decît prin conținut. Să luăm numai un exemplu: abordînd situația predării literaturii în școală, autorii se opresc exclusiv asupra discutării calității manualelor (în treacăt fie spus, obiecțiile pe marginea acestora vor fi întotdeauna posibile) și par a ignora cu desăvîrșire problema spațiului și importanței acordate disciplinelor umaniste în planurile de învățămînt. Dezvoltată pe un asemenea teren, ancheta ar fi putut conduce, credem, la concluzii de o mai mare eficiență, cîtă vreme școala reprezintă una dintre verigile esențiale în formarea și educarea tinerelor generații. Or, pozitivarea excesivă a procesului de învățămînt, eludarea rolului esențial al disciplinelor umaniste în constituirea profilului spiritual al omului contemporan, echilibrul care trebuie menținut între cele două dimensiuni ale acțiunii didactice sînt cîteva dintre problemele mult mai acute ale școlii românești de azi, oricum mai semnificative decît etern acuzata calitate a manualelor.

Cartea celor doi autori rămîne totuși o posibilitate deschisă, un exemplu de convertire a interviului în instrument de afirmare a opiniei publice, de acțiune socială.

Marian ODANGIU

* Gloria Lăcătușu, *Zăpezile calde*, Editura Junimea, 1979.

** Nicolae Stoicescu, Andrei Lenard, *Șapte pași spre viață*, Editura Junimea, 1979.

FLORICA NUBERT

VARĂ TÎRZIE

Ed. Litera, 1979

Suficient de echilibrate, vădind un lirism ponderat și o discretă feminitate, piesele volumului intonează elegii vag naturiste sau erotice. Invazia timpului, pierderea iluziilor, căutarea purității, nostalgia copilăriei sau a orașului natal sînt alte teme pe care le încearcă Florica Nubert. În genere, poeta apelează la metafore cunoscute, polarizîndu-și trăirile între *soare, lumină, vară* și *noapte, întuneric, toamnă*: *Îngerul din mine a murit demult / Într-o noapte de primăvară / În goană strivit / De copitele vremii // Și am rămas singură / Cu nebunia ierbii / Cînd se-nalță spre soare / Sălbatică sub sărutul vîntului... (Moartea îngerului).* Consemnăm, deci, transparența tonului și o anumită candoare a imaginii: *În apele limpezi / Amintirile sînt păstrăvi / Care alunecă / Din palmele noastre / Întoarse spre copilărie; / Zvîcnesc încoace și-ncolo / Niciodată prinși / Săgetînd undele...* *(Copilărie,* vezi și *Cocorii, Alb, Oglinda).* Se pare că ceea ce conferă o mai mare pregnanță frazei poetice, un relief mai precis textului este sentimentul solidarității cu natura. Poeta se identifică, se contopește cu vegetația sau cu elementele într-o simbioză ce îmbracă forme izbutite: *Șoptirlă fug / Prin iarba amintirilor / În căutarea unei pietre / Pe care să mă-ntind la soare / Lăsînd să mă cuprindă / Lumina-n caldă nepăsare, / Străină să privesc drumul / Printre firele verzi...* *(Iarbă).*

Cînd nu este invadată de frazeologia convențională a unor domenii poetizate (*sete de lumină, albastrul din vise, puntea vremii, povara amintirii* etc.), cînd scapă de capcana locului comun, a clișeului liric, poezia Floricăi Nubert (în acest volum de debut) ne oferă secvențe ce se reține.

Olimpia BERCA

DOREL SIBII

CUM AM GĂSIT-O PE ILEANA COSÎNZEANA

Ed. Facla, 1979

Un eveniment fericit și totodată un privilegiu pentru copii este apariția cărții de povestiri *„Cum am cunoscut-o pe Ileana Cosînzeana"* de tînărul prozator Dorel Sibii. Din capul locului, surprinde tendința instructiv-pedagogică, ca și cînd povestirile ar trece în mod spontan prin așa numita „metoda centrelor de interes", fără ca adevăratele filoane, cu multă încărcătură lirică, să nu predomine. Vioara este o inimă de copac, spune autorul. *„El se alege încă din vară, cînd vîntul este ca un arcuș, iar copacul ca o vioară... O spun pentru că... de multe ori am auzit cum pădurea cîntă"* *(Inima copacilor).*

Cele mai izbutite povestiri rămîn acele în care este eludată cu desăvîrșire rima. Autorul introduce rima în mod subtil, prin modalități sau procedee tehnice noi, mai rar utilizate în literatura pentru cei mici. Cadența nu pare forțată, de aceea rimele nu displac: *„Veți trece printr-un riu cu frișcă pînă la brîu! Cine își va băga în el un degețel, pe loc se va preface în purcel"* Unele narațiuni deschid orizonturi prea îndrăznețe, dar cu imagini standard, depășind limita de intuire a micului consumator de literatură. În mod obsesiv preocupă clișeul moralizator, ceea ce este și firesc. În schimb, pe alocuri, obsesia rimei îl face pe autor să omită preocupările de limbaj, cum ar fi simplitatea expresiei și duioșia.

Literatura pentru copii pare mai dificilă decît literatura pentru adulți, atunci cînd nu se cunosc psihologia copilului, limitele limbajului, idealul umanist al triumfului ideii de bine și dreptate. În cazul nostru, autorul se coboară la nivelul micilor vlăstare, însă într-o măsură imperceptibilă. Autorul volumului în discuție are disponibilități narative și știe cum să-și facă povestirile interesante. Copiii cărora li se adresează mi se par însă niște copii geniali. Trebuie însă să ne gîndim că mai sînt copii care au și ei nevoie de înțelegerea mijlocie a literaturii.

Dincolo de aceste opinii, exigențe sau generalități, consider că autorul stăpînește în mod ingenios o emoție intelectualizată, făcînd risipă de imagini, pline de farmec și haz. De aceea, cartea se citește cu plăcere. Oricum, nici cel mai bun stilist nu va putea scrie o carte bună pentru copii, cînd nu are ce spune, cînd nu se coboară în această minunată împărăție a celor mici, unde poate începe declanșarea celei mai palpitante combustiuni.

Cristea SANDU TIMOC

TINERI POEȚI

DAN EMILIAN ROȘCA

ESEU

somnul meu e un pahar cu ceață purpurie
adie un vînt dinspre oglinzi
purtînd fluturii striviți ai zilelor
către sărutul tău bineteamgăsitpentruate pierde

unicul tău sărut
ca o rană necicatrizată
3 februarie 1979 după care
singurătatea a început să bată
la ușa mea ca un jandarm

SUBURBIE

de cîte ori fulgera
mă ascundeam în ciorapii tăi de lînă
de cîte ori ploua
ciorapii tăi de lînă putrezeau
și-atunci resemnată sub sobă
pisica torcea lînă pentru alți ciorapi

SCRISOARE

în noaptea aceea luna părea o curtezană
ucisă cu lovituri de cazma
vise erotice îmi gîlgîiau în bocanci
era alarmă sau cam așa ceva

undeva se hotăra rația de pîine și stele
mă simțeam ca într-un tub cu pastă de lipit
pe eșafod doamnele de onoare jucau 66
și sorbeau din vinul cernit

CULTIVATORUL DE CEAȚĂ

ehei și-au urcat în pod pantalonii scurți
ce priveau atotștiutori stelele
a urcat și prima noapte de dragoste din adolescența buboasă
plătită cu banii de coșnița și cîteva scatoalce părintești
numai constelația neagră a treisprezecea zodie

nu vrea să urce
am uitat pînă și portugheza
dintr-un manual de uitat portugheza
fără profesor

stau și aștept
n-am nici măcar o idee
la răscruce de drumuri stau și aștept
poate că hecate poartă baston alb
și drumul pînă la mine e lung

o primăvară rece se zbenguie prin oase
și luna iar îmi pare un melc de alabastru
cu pleoapele-ți jilave morella mă acoperi
și iar voi fi corabie în somnul tău albastru

e frig
șarpele casei se reintoarce-n ou
mă doare paracelsus
mă doare edgar poe

PRIN ȚARĂ UMBLĂ PLUGUL

Întors din nou pămîntul cu fața către soare
Și mugurul și iarba și sevele și ramul
În porțile luminii bat macii și cocoare
Vuiesc pe cerul țării, mai transparent ca geamul

Pe limba arsă-a frunzei roua a dat în clocot
Ochiul e ca un mugur crăpat în două lung
Amiaz peste țară atîrnă ca un clopot
Și rîurile noastre pînă în cer ajung

În curtea casei pruncii joacă șotron și prunii
Intră cu flori în case pe geamuri și pe uși
Sub streșina cetății își picură lăstunii
Cuiburi purtate-n ciocuri și frămîntate-n guși

Prin țară umblă plugul cu fierul dat în floare
Pe apele din brazdă se pun zăvoare lungi
Și coaja de răchită miroase a sudoare.
Cîmpia-i colorată ca cergile, în dungi.

LENTILA MEA CONCAVĂ

Eu nu pot să lovesc și să ucid
Din poezie n-o să fac armură
Puteți în ochi să-mi aruncați acid
Și semnul crucii să mi-l cioplitți pe gură
Fecioara poezie m-a făcut mai bun
Iar codrii dacă-i trec din cînd în cînd
Un evantai din frunze de alun
Mă mîngîie ca maica mea de blînd
Țărani-n sat în straie de sudoare
Binețea o așează într-o pîine
O țin în mîini și gustul ei mă doare
Cînd eu mănînc și lacrimă un cîine
E loc destul să scrii și să iubești
Și să te-nchini la iarbă și la rîu
Cînd în fîntîni mai bun mă regăsesc
Scriu poezii cu pene lungi de grîu
Mi-au încăput în sînge și cîmpii
Trupul tatălui meu miroase a rășină
Iar maica mea cu un pămînt de fii
Poartă în trup un simbur de lumină.
Bătrînii-n sate cînd se duc știu toți
Chiar de-s întinși în așternut și-i doare
Te roagă cu lumina ochilor să-i scoți
În cîmp să ia putere de la soare
Nu vreau să fac din poezia mea
Un gong sonor sau piedestal de slavă
Eu călărind în Univers o stea
Poemele-s lentila mea concavă

GRAIUL

E gura maicii alb potir de crin
Din care graiul sfînt se tot răsfrînge
Și tata duce luminînd în trup
Cuvîntul care-l tulbură prin sînge

Trei lucruri ne mai leagă de pămînt
Sîngele cald purificat prin ere
Ș pruncii care se desprind din noi
Și graiul duh ceresc de înviere

În casa mea nu-s alte bucurii
Decît cuvîntul, blînda mea nălucă
Prin el ne facem buni și mai curați
În ceasul cînd ne pregătim de ducă
Ce va rămîne după noi atunci
Doar graiul ca o candelă aprinsă
Veșnic va lumina în Univers
De oiștea carului mare prinsă

ÎN PAT DE SALCIE

Pruncuții mei acoperiți de somn
Amirosind a iarbă și a soare
Filip și Lucian doi îngeri care dorm
În pat de salcie legănătoare

Au trupul rupt. La început de zbor
Îi cercetează piatra și-i strivește
Dar timpul urcă blînd în osul lor
Și verticala lumii se-mplinește

Caleașca lunii trece prin grădini
Și nu se mai aude nici o șoaptă
În trupul lor e-o volbură de crini
Și-n păr culoare de secară coaptă

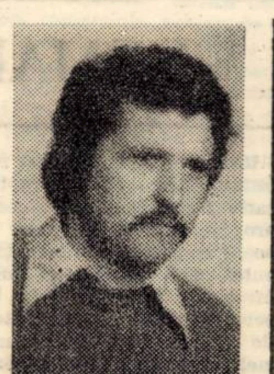

VASILE MORAR

Doar patru ani atît au adunat
De cînd s-au rupt din trupul maicii lor
O toacă bate-n margine de sat
Și cîmpul îi așteaptă în pridvor

Sculați lumina mea vă îmbrăcați
Laptele-i dulce pîinea-aromitoare
Pămîntul tot e-al vostru vă jucați
Puteți și trage cu săgeți în soare

CÎNTEC PENTRU MAMA

Timpul meu măicuță a rămas puțin
Tu îmi bați în poartă cu-un toiag de crin
Ți-aș deschide ușa te-aș pofti în casă
Dar tu porți măicuță haină de mireasă
Cu toiagu-ți albu ai putea să-aprinzi
Chipul meu ce umblă singur prin oglinzi
Și cum am măicuță trupul mineral
Ar țîșni un straniu foc universal
Mai aștept o iarnă două ca să vină
E cam prea devreme să devin lumină

N-ai simțit măicuță cînd în trupul meu
S-a zbătut grea pleoapa ochiului de zeu
Cînd la tine-n pîntec a căzut o stea
De te dureau sînii carnea te durea
N-ai simțit în oase cum se rupe-ncet
Gura mea măicuță gură de poet?

Scriu poeme maică spînzurat de soare
Rana cărnii mele sîngeră și doare
Ceasu-mi urcă-n tîmple tone de trotil
Și îți plînge-n oase cel ce-am fost copil
Scriu poeme maică e atîta grîu
Am să-ți fac și ție cel mai galbin brîu
Dintre lucruri maică unul mă mai doare
Cînd prin trup îmi trece stolul de cocoare

IUBIREA MI-O VEI VINDE

Iubirea mi-o vei vinde cu prețul cel mai mic
Și mă vei da compătimirii vamă
Voi dănțui în hăul uitării și-n nimic
La marginea dureri-n veșmînt de frig și teamă

Fluturi de noapte vor putrezi în lămpi
Ca-ntr-o clepsidră a marilor regrete
Rugina gurii va înflori pe clămpi
Și ochiul va fi țipăt de egrete

Îmi va fi trupul un lung arpegiu trist
Cu nete disonanțe în game-nchipuite
Pironi zguroși ca-n mîinile lui Crist
Îmi vor fixa nesomnul în orbite

Pe-un cer de crini vor curge nori de fum
Ca într-un mizerabil cimitir de cîini
Iubirea mi-o vei vinde, poate mi-o vinzi acum

Și ca Pilat o să te ștergi pe mîini

CRISTIAN CALCAN: „Continuitate în civilizație"

TRANSPARENȚE

ecourile zorilor
rodesc bătrîne viori
ce se aprind între genele noastre
aceasta e dimineața de purpură
în care vin călăreții rătăciți
în liane de aer
respirînd copacii
ei învață florile cum se sărută
în cearcănul de rouă
sădind în fiecare pasăre
începutul unui nou cîntec
poetul
zăbovește la fiecare
scriindu-le cîte o poezie pe mantie
în timp ce soldatul de plumb
își îndreaptă arma
spre linia vieții...

TOAMNA, LA MARGINI DE CÎMPIE

Lutul, încins în scoica de melancolii
Țese-n pridvoare tulnice ca într-un colind
Și păsări cresc în umeri de copii
Cînd toamna-și striga răni de hiacint

Cu sîngele trecut prin stalactite
Despovărați vin faunii albaștrii
Cum vin în somn femeile iubite
Cu sînii grei de noapte și de aștrii

Și rugul stins în clopote de ceară
Rostește amintiri din vechi castele

Trec lebede prin umeri de fecioară
Iluminînd cărările spre stele

Cu harfe scriu pe trupul lor copacii
Ulcioare vechi mai ard a rodnicie
Sub grîu vin fluturi să-ncolțească macii
Cînd se adapă cerul la margini de cîmpie

NICOLAE ROȘIANU

NINSOARE DE CRINI

Ninge adînc în Vale. Ca dintr-un cuib uitat
Se aud cum trec prin univers bătrînele viori
Ce ne deschid în suflet trecători
Prin care vin străbunii să stea cu noi la sfat

Ard amfore străvechi în cumpăna amiezii
Statornice și pline precum un ochi în pleoape
Rostogolind duios arpegii la hora dintre ape
Ca într-un cuib de vise sub cearcănul zăpezii

Se tulnicește Jiul cu freamătul ceresc
Și fagurele Văii încape-n porți de lună;
Dinspre adînc pămîntul se înalță în columnă
În care prometeic minerii se zidesc

Ninge adînc în Vale. Peste întinderi de rășină
Se întorc minerii iarăși la rădăcini de astre
Dinspre tărîmu-acesta de Dave și de Castre
S-aducă-n pîinea țării o torță de lumină

ROD

În amurg
peste ciuturile cîmpiei
coboară roiuri de fluturi
și caii se ivesc din holde albăstrii
aducînd pe copite roiuri de stele
Fîntînile însîngerate
se transformă în flori de măr
și cumpenele
rodesc mirese
cu sînii în forma ulcioarelor
răcoroase
Așa pornește alaiul peste cîmpie
semănînd în fiecare noapte
rodul în cușma pămîntului

INSCRIPȚIE PE COLUMNĂ

De-ți este dor de țară, te-întoarce spre izvor
Și dormi cu crinii nopții-n umbra de cetate
Ascultă cum pe dealuri pasc herghelii de dor
Și cum pămîntul trece în lucruri preacurate

Auzi cum urcă tainic miresmele spre grîne
Ca o ninsoare blîndă de cosmos ireal
În care torc de veacuri albinele străbune
O sevă de lumină pe frunte de caval

De-ți este dor de țară, te-ntoarce la cuvinte
Și-ți spală fruntea-n rouă la cumpeni de fîntîni
Mai seamănă în brazda acestui lan fierbinte
Un semn de înțelepciune prin care să rămîi...

TINERI PROZATORI

Ana Selena

PLOAIA MIROASE A PÎINE*)

Iar mă văd stînd în curte, jucîndu-mă de-a joaca. Sînt aici, sau sînt acolo? Sînt acolo, sau sînt aici? Și ce făceam? Mă uitam după nori bucurîndu-mă, dar și întristîndu-mă în același timp. Stricam mușuroaiele furnicilor, le dădeam de lucru să facă altele, crezînd că în felul acesta are să cadă mai repede ploaia! Îmi ardeau tălpile. Eram și eu un fel de secetă! Acum? Atunci era altfel. Vroiam să împart cu mama totul. Dar ea? Ce însemna pentru mine oare acel „totul"? Nu înțelegeam. Nu mă puteam întrista nici de boala ce mă aruncase aproape de gura morții. „Ce gură are moartea, nană Ană?", am întrebat-o. „Moartea n-are gură, mîndra mea mică. Moartea are un ac. Te împunge cu el și gata". Atunci credeam. Acum mă gîndesc cît de ușor s-ar putea muri! Se moare mult prea greu și moartea doare, doare rău de tot... Mă jucam mai departe cu furnicile. Uneia din ele i-am luat sacul alb ce-l tîra cu grabă undeva în adăpostul ei. L-am spart între degete. N-am descoperit nici-o minune! Mi-a părut rău. Furnica s-a oprit. Așteptam să se uite-n urmă. Să mă urască. Eu să rîd. Mi-ar fi plăcut să mă cert cu cineva. M-aș fi și bătut. Copiii... Muriseră cîțiva pe ulița noastră. Unii erau bolnavi. Alții păzeau vitele și oile prin păduri. Pancău oierul spunea mereu că boala nu intră niciodată în păduri. Eu am rămas cu furnicile. Vroiam să văd cum rîde o furnică. Și dacă ar fi rîs de mine?! N-am văzut nici-o furnică rîzînd! S-a dus înainte. În căutarea altui sac. Mă supărasem și n-am mai urmărit-o. Am pornit spre tîrnaț cu pașii agale, amețită, slăbită, împleticindu-mi picioarele în țărîna fierbinte. Am deschis larg roșteiul și m-am așezat lîngă prag. Aici se adunau întotdeauna furnicile mari, iuți, cu mijlocul aproape frînt. „Domnișoarele de rang", le numise bunica Părasca. Puneam degetele pe prag. Stăteam pe genunchi, rugîndu-mă hărniciei lor. Treceau peste degetele mele, lăsînd un lichid acru. Lingeam fiecare deget în parte și iar le puneam pe prag. Degetele mi se făceau din ce în ce mai umede. Lichidul devenea tot mai acru, gustos, mirosind a fin. „Ploaia miroase a lapte. Ploaia miroase a fragi, a zmeură, a mure, a măcieșe! Ploaia miroase a pîine. Ploaia miroase a sînge. O, ploaie miroase a ploaie!" și dintr-o dată începeam să cînt cu glas tare: „Păpărugă, rugă Dă-ne Doamne ploaie, Ploiță curată, Fără nici-o piatră, Să rodească grîurile, Să facem colaci, Să le dăm la cei săraci." „Ce minci tu acolo?", striga mama din tindă, îngrijorată că n-am intrat încă în casă. „Semnul ploii", i-am spus grăbită, plescăindu-mi buzele, continuîndu-mi jocul, mulțumindu-le furnicilor pentru darul lor. A ieșit și mama, bucuroasă că terminase de fostoit penele din străița cea mică. S-a oprit lîngă mine, uitîndu-se iarăși peste poartă. Nu m-am ridicat. N-am întrebat-o de ce se uită acolo și de ce nu dincolo. Dealurile erau aceleași. Arse de secetă și împînzite de nori ca de fumul Sfîntului Toader, cînd fiecare gospodar adună tot felul de vreascuri, rădăcini, frunze uscate și alte rămășițe de prin ogradă. făcînd mușuroaie, aprinzîndu-le, punînd și bălegar uscat pe deasupra, să ardă încet, să scoată mult fum pentru rodul pomilor. N-am întrebat-o pe mama nimic. Stăteam pe vine și o priveam pe furiș să nu-i tulbur gîndurile. Am lăsat furnicile să-și facă singure jocul. M-am uitat la picioarele ei. De la glezne pînă sub genunchi erau zgîriate de ruji. Pline cu bășici galbene, puroiate, cîte-o rană mai mare, vînătă, peste care lipise de cîteva ori frunze de leac aduse de nana Ana. Tot se ducea după mure. Pentru ea nu era vindecare, iar pentru mure nu era secetă. Le pria soarele. Se coceau repede și erau mai dulci decît pe vreme ploioasă. Punea dulceață pentru iarnă, Rar și puțină de tot. „Nu mă îndur să dau atîta spor de ban pă zahăr. Îi scump și sărăcia bate la ușă!", îi spunea tatei, frecîndu-și mîinile a pagubă. Tata primise ordinul de concentrare și asta o neliniștea. Avea presimțiri și pe bună dreptate... Mă uitam la picioarele ei, gîndindu-mă cît de bună era dulceața cînd o întindeam pe mămăliga caldă! Majunul din prune nu era bun atît timp cît ținea dulceața din mure. După aceea se termina și majunul destul de repede. Sărăcia însă... Avea mama dreptate, începuse să ne bată la ușă imediat după plecarea tatei. Dealul Șangăului se umpluse cu soldați. „Semn rău", a strigat Pancău oierul și ne-a adunat ca pe oi și ne-a băgat în decunguri. Acolo m-a apucat dorul de mure. Am tăcut, înghițind în sec, amintindu-mi cum umplea mama patru coșuri mari. Mai întîi așeza pe fundurile coșurilor frunze de brusturi să nu-i curgă zeama pe haine. Cînd se întorcea de la tîrg erau toate pătate. La spălat se poceau de tot. Le vopsea. Două rînduri își vopsise, cu coajă de nuci verzi. Două poale largi și două spăcele făcute din pînză de cinepă. Mie îmi plăceau. Știa vopsi ca nici una alta și își bătea poalele de căl-

CRISTIAN CALCAN: „Semne de iubire din străbuni"

ciie, cum numai ea știa. Punea frunze de brusturi și pe de-asupra. Făcea un fel de semn după care să cunoască dacă am luat sau nu din mure. Nu ne certa. Furam din fiecare coș pînă ce umpleam un borcan. Le mîncam împreună cu Milica. Fără zahăr. Îl ascundea undeva în dulapul cu haine. Încuia dulapul de fiecare dată cînd pleca la oraș. Se scula pînă-n zori. Imediat după primul cîntat al cocoșilor. Strigile erau alungate. Mă trezeam și eu. Nu mă arătam. O urmăream cum leagă coșurile două cîte două cu legătoarea din pînză făcută anume pentru asta. Punea două coșuri pe un umăr. Două pe celălalt. Litra, jumătatea și paharul pentru măsurat le punea în straiță și o lega de minerul coșului din față. Pornea la drum de cu noapte. Să prindă vreo căruță care s-o ducă pînă la tîrg. „Pînă-n inima tîrgului", spunea, întorcîndu-se bucuroasă că s-a vîndut marfa destul de repede și bine plătită. Aveau preț bun murele și banii pe-atunci... Puteai să-i întorci cu lopata sau cu furca de lemn ca pe finul uscat. „Nu te-ai dus nici-odată pe jos?", am întrebat-o în una din diminețile cînd nu s-a putut trezi din cauza durerii de cap, a oboselii. „Iar joacă lampa asta, mînce-o focu! Îi apă în petrol, bag samă!", se necăjea. Lampa se clătina, făcînd cercuri, cercuri de umbră și lumină peste grinzile negre de fum, pătate de muște și pe alocuri roase de carii... Era îngrijorată dacă va găsi sau nu căruță. Își dădea singură curaj. Se îmbrăca repede. Lua cu o cană apă din găleata de sub masă. Își turna apă în pumn. Punea cana pe scaunul mic. Își dădea cu apa rece pe față. Stropii cădeau în oala de tuci, veche, murdară, ținută pe după ușă să nu ieșim afară pentru nimica toată. Bunica făcea altfel. Lua apă în gură. Punea cana pe scaun. Apa din gură o lăsa să cadă în palmele făcute căuș. Își dădea cu apa pe față. Degeaba îi spuneai. Așa se învățase... Închidea mama ce era de închis. Sufla în lampa din grindă. Ieșea fum și mirosea urît a petrol ars. Ne spunea ce avem de făcut în lipsa ei. Cu toată graba, găsea timp să dea pe gît și două pă-hărele de pălincă. „Ba, a mărs", mi-a spus, încrețindu-și fruntea. De la lumina lunii să vedea în casă ca ziua. Am mărs dă multe ori și pă jos. Păstă pădure. Fără greutate ai tăt mere! Cu banii în buzunar. Cu taică-tău alături dă mine. Era faină tare pădurea pînă-n zuă, plină cu rouă. Îți intra în sînge oleacă din sîngele ei și îți lăcrămau ochii dă sănătate. Păsările îți luau mințile cu ciripitu lor și cît treceai prin pădure uitai dă tăte năcazurile! Tîrguiam și ne întorceam cu cine ne lua în cocie. Plăteam. Erau vremuri bune. Să

CRISTIAN CALCAN: „Maternitate neolitică"

stricată iute tare! Aveam și cal și boi. Îi lăsam să hodinească. Nu-i scoteam pentru nimica toată. Taică-tău ținea mult tare la animale. Amu... Dă doi ani încoace o luăm dă la capăt. Asta-i tare rău! Începi, începi și nu să mai vede nimic! Nu mai poți pune două p'olaltă!" Mai dădea un pahar de pălincă pe gît. Se încrunta, apoi se scutura. Punea sticla la locul ei. „Ce știți voi?! Ei, doamne, doamne, numa odată în viață ești prunc cu adevărat! Da' mă duc. Nu mă tem io că n-oi afla pă oarecine să mă ia în cocie. Sînt dăstui care să duc și mai tîrziu. Oamenii mă cunosc. Mă iau cum ajung la Drum. Loc fac ei chiar dacă să mai înghesuie. Nu m-așez bine că mă și întreabă dă taică-tău. Numa că asta mă mîhnește tare rău. Și tare greu îmi meren-zua-ceea! A doua oară nu mă mai întreabă. Văd ei că mi-i amară întrebarea. Dă luat mă iau. Știu ei că nu mă duc dă pomană. Cînd ajung la tîrg îi cumpăr stăpînului două pachete dă Naționale, ori un deț dă pălincă fiartă, după cum îi omu dară!"... Mă uitam ca la un drum la tălpile ei cu pielea groasă, crăpată, sîngerîndu-i călcîiele. Nu-și lua opincile, nici ciorapii cînd se ducea să culeagă mure. Desculță mergea și la tîrg. Se întorcea de multe ori călcată, lovită sau tăiată de vreun ciob de sticlă. „Nu-i el dă vină", spunea punînd praf pe tăietură. Unghia mare de la degetul piciorului drept era vînătă, aproape să cadă. N-o mai durea de multă vreme, dar nici nu se vindeca. A doua unghie creștea greu. O duruse rău, atunci cînd s-a lovit într-o piatră în timp ce s-a dus pînă-n ziuă după apă la fîntînă. „Nu-i dă vină piatra, a spus, trăbuia să-mi casc ochii. Nu-i nimic, încerca să uite, ștergîndu-și broboanele de pe frunte, cade și crește la loc alta mai bună!" Dar bubele-acelea urîte!... Aici n-a spus niciodată cine-i vinovat sau nu. „Dacă mă leg, nu pot lucra, mi să leagă puterile", răspundea fiind învinuită că se neglijează. Seara spăla din nou. Se lega în cîrpe albe rupte din cămășile vechi ale tatei. Rupea fîșii lungi. Se uita mult, mult la ele! Plîngea. Nu din cauza bubelor de pe picioare. Cu ele se obișnuise. „Doamne, dacă taică-tău o fi rănit pă undeva, săracu, o avea oare cu ce-și lega rănile?", repeta, plîngînd cu hohote. Apoi, ne întreba, așa din senin, de ce nu plîngem și noi, eu și Milica. Tăceam. Ea înjura rupînd mai departe fîșii lungi cu care-și lega picioarele numai în timpul nopții să nu murdărească așternutul. Peste noapte nu putea să se vindece! „Sînt rea dă carne", căuta să se dezvinovățească. Ziua, în ciuda căldurii, a secetei, se ducea după mure, departe pe Dealul Șangăului, desculță, cu durere de cap, cu frica de-a nu-i ieși în cale vreun soldat rătăcit. Și, cu toate astea, i-ar fi plăcut să fie singură. Să culeagă ea cele mai frumoase mure. Dealurile și pădurile și rîpele erau pline cu femei, bătrîni și copii. Fiecare vroia să aibă o hîrboică plină, să-și stîmpere foamea și setea. Mama pornea cu noaptea-n cap. Lua o bucată de mălai în șorț. Bidonașul cu apă îl lega la cingătoare. Pînă la prînz nu era nici apă, nici ceai. Caldă și fără gust. Seara se întorcea cu coșurile pline, picioarele zgîriate, pline cu sînge închegat, uscat. O ustura. În afară de scrîșnitul din dinți nu scotea o vorbă. A doua zi, ducea murele la oraș. Cînd se făcea ziuă, ea era în tîrg. Pe la amiază era acasă. Intra în cămara de lemne. Își schimba hainele. Lua ața de lemne, țesută din cînepa, lată de două degete bune, să n-o taie peste umeri. Mă lăsa singură. Cînd se întorcea cu lemnele, nu mă întreba ce-am făcut sau dacă am mîncat ceva. Știam că trebuie să rup lemnele, să le așez rezemate de perete, în cămară. Milica era slujnică la Ghiuri. Casa era tot mai pustie, tăcerea mamei, apăsătoare. În lipsa ei, umblam pe ulițî și îmi era tot mai dor de tata. Cînd era el, era altfel. Ce-i drept, eram și mai mulți! Ne-am pierdut unul cîte unul. El n-ar fi lăsat-o nici după lemne, nici după mure. „Ne trăbuiesc bani, măi bărbate, ofta mama. Vecina s-o dus. Am văzut-o venind cu două coșuri mari pă umăr și o oală plină în mînă. S-o dus cu noaptea-n cap. Sature-o Dumnezo, s-o sature! O fi aflat mure mari, o să aibă tîrg bun! Nu mă lăsași!..." „Ce tăt îndrugi atîta muiere! Nu te-am lăsat și nici nu te las! Îți trebuiesc bani? Da' io ce focarea mea fac? Auzi tu, muiere? Tu aici să stai lîngă oală! Să faci mîncare bună. Să-mi văd pruncii sătui. Că dacă-s sătui, ajung ei și mari. Nici noi, nici ei, nu putem mînca banii cu lingura. Și-apoi, tu, muiere, tu nu i-ai pune-n blid nici dacă-ar cură pă șanț ca apa după ploaie, nici dacă i-ai mulge ca laptele în șiștar. Ne trimăți în ogradă să mîncăm poame. Dă Dumnezo, zici. Bine-ar face el dacă i-ar da muierii mai multă minte", striga tata, ieșind afară, roșu la față. Prindea caii la căruță. Se ducea după lemne în pădure. Se întorcea noaptea. Descărca lemnele. Aranja caii. Făcea groapa pentru var. Intra în casă să-și odihnească oasele. Îl fură somnul, frînt de oboseală. Dimineața aprindea focul. Piatra era așezată bine și acoperită de către mama. Îi plăcea tatei. Se împăcau. Rămînea cînd unul, cînd celălalt lîngă groapa cu var, învelindu-se noaptea în bitușă. Focul din groapă ardea zi și noapte. Căldura juca deasupra gropii ca ielele în somnul prea adînc.

---

* Fragment din romanul „CĂLINA", în lucru la Ed. Dacia.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 16 septembrie

8,45 Gimnastica la domiciliu. 9,00 Tot înainte! 9,25 Săgeata neagră". 10,00 Viața satului. 11,45 Din cartea operei românești. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical: Umor și muzică. 14,00 Woody, ciocănitoarea buclucașă. 16,00 Yucatan – Vestigiile unei vechi civilizații. 16,15 Telesport. 17,55 Calvarul. 18,45 Cei patru M. Jucăria. 19,00 Telejurnal. 19,15 Permanența redescoperire a României (XIII). 19,55 Anunțuri și muzică. 20,00 Film artistic. Ultimul caz al lui Brock. Premieră pe țară (american). 21,35 Telejurnal. Sport.

LUNI, 17 septembrie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Revista economică TV. 19,40 Cadran mondial. 20,00 Mai aveți o întrebare? 20,40 Roman-foileton: „Cei din Mogador" (francez). 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 18 septembrie

9,00 Sinteze. 9,30 Muzică ușoară. 10,00 Dallas – Compania petrolieră Ewing. 16,00 Telex. 16,05 Debut de an școlar. 16,30 Drumuri și popasuri. 16,50 La Săpînța. 17,10 Din țările socialiste. 17,40 Finalele campionatelor mondiale de ciclism pe velodrom. 18,25 Întrebări și răspunsuri. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Din nou în rîndul oamenilor. 19,45 Avanpremieră. 19.50 Seară de teatru: „Lupii și oile" 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 19 septembrie

16,00 Telex. 16,05 Profesorul – promotor al noului. 16,25 Corespondenții județeni transmit... 16,45 Fotbal: FC Argeș – AEK Atena în „Cupa campionilor Europeni". Transmisiune directă de la Pitești. 18,30 Atenție la... neatenție. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Noi, femeile! 19,50 De drag și de veselie. 20,00 Telecinemateca. Ciclul: Mari actori „Paralela 49". Premieră pe țară (englez). 21,40 Telejurnal.

JOI, 20 septembrie

9,00 Atlas geografic. 9,30 Șoimii patriei. 9.40 Hora mîndră românească. 10,00 Calvarul. 16,00 Telex. 16,05 Contribuții școlare. 16,30 Arii și duete din operete. 17,00 Din țările socialiste – Kiev. 17,20 Viața culturală. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Dosarul energiei. 19,40 Ora tineretului. 20,30 Rezonanțe pe portativ. 20,45 Conexiuni. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 21 septembrie

16,00 Telex. 16,05 Școala contemporană. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Reflector. 19,40 Film „Oaspetele" (indian). 21,10 Meridiane culturale românești. 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 22 septembrie

8,30 Muzică ușoară instrumentală. 8,45 Film documentar. 9,55 Roman-foileton „Cei din Mogador". 10,50 Mugurel de cîntec românesc. 11,15 Telecinemateca (rel.). 12,55 Festivalul internațional „George Enescu". 13,50 Un fapt văzut de aproape. 14,10 În perspectiva Congresului Educației și Învățămîntului. 14,30 De la A la... infinit. 17,45 Deschiderea săptămînii Crucii Roșii. 17,55 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică internă și internațională. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 P.C.R. – Arhitectul vieții noi. 19,40 Telenciclopedia. 20,10 Dallas – Compania petrolieră Ewing. 21,00 Seară de cîntece românești. 21,35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

(Urmare din pag. 4)

– Una din întrebările mele viza opțiunea ta pentru o anumită direcție, sau dacă această tendință s-a diversificat în ceea ce faci tu azi.

– Vorbeam de o suită de filme cu interpreți, vreo șase, realizate cu un deceniu în urmă. Prin ele am experimentat hegemonia absolută a imaginii, fără ca aceasta să fie o întoarcere la filmul mut. Cel puțin așa doream eu. Unora li s-au părut cam bizare încercările mele de a rezolva totul prin imagine. Apoi, nimeni nu mi-a reproșat că aceste filme nu au sunet, chiar și în condițiile primului festival internațional la care am participat cu cinci dintre ele, deși trăim într-o epocă în care imaginea este foarte solid cuplată cu sunetul, ruperea acestui cuplaj fiind, la ora ce față, aproape de neconceput. În documentarul artistic am mers pe aceeași idee, nefăcînd în general uz de comentariu vorbit, străduindu-mă să scot maximum de efect și de semnificație prin imagine, prin convertirea unei realități date în imagini filmice cu valențe estetice.

– Părerea ta este deci că, în cinematografie, imaginea ar fi tata și mama, începutul și sfîrșitul. Prin ea se poate rezolva aproape totul ?

– Sigur ! Este și firesc, deoarece o 7-o artă, limbajul său specific, ține, în primul rînd, de forța de sugestie a imaginii. Chiar dacă filmul este, după cum se știe, o artă de sinteză. Sînt foarte împotriva literaturizării filmului, a excesului de dialog, atunci cînd imaginea rămîne un fel de ingredient ilustrativ al conversației continue a personajelor.

– Așadar imaginea, în acest caz, nu mai poate avea forță de șoc artistică.

– Am văzut prea puține excepții.

– Din cele spuse pînă aici, am dedus că, într-adevăr, ești un creator care, pornind de la acel aparat de fotografiat, tinzi spre o artă cinematografică în sensul ei adevărat, lăsînd imaginea să vorbească. Cum ai învățat să faci film, cine te-a învățat ? Ești un autodidact !

– În ceea ce privește tehnica filmării, bineînțeles, lucrurile se învață. Oricine poate învăța să filmeze : să țină aparatul în mînă, să expună corect pelicula etc.

– Adică acest lucru nu cere talent ?

– Eventual o anumită doză de îndemînare. Sînt de părere, chiar dacă pare hazardat ș pretențios ce spun, că filmul nu se învață. Filmul îl ai în tine. Ori poți, ori nu poți... Fellini și Antonioni n-au diplome de regizor. Liviu Ciulei este arhitect. Făcînd o facultate de film, dobîndești în plus niște lucruri, în ceea ce privește cultura de profil, dar regia înseamnă viziune, adică un unghi al tău interior, prin care vezi lumea și pe care nimeni nu ți-l poate da. Și, de aceea, poate, la început, sincer să fiu, nici nu mi-am dat prea bine seama cum de-mi „ieseau" filmele, cum de se împlineau ele.

– Din asta se degajă o altă întrebare : înainte de-a trece la realizarea unui film, ai o premisă, un dat care ține strict de filmul de cineclub sau de cel profesionist, sau de film în general ?

– În ciuda multor dispute teoretice pe care le-am avut și adăugînd o experiență de șaisprezece ani în ale filmului, cred că putem rezuma totul, indiferent de împărțiri și categorisiri, la o singură problemă : **ceea ce proiectezi la un moment dat pe un ecran în fața unor oameni este sau nu este artă.**

– Asta înseamnă, după tine, că nu mai există frontiere între filmul amator și filmul profesionist.

– Unii stăruie în continuare, să mențină aceste frontiere sau bariere. Și reușesc.

– Trecerea de la condiția de amator la aceea de profesionist, ce crezi, se simte ? La Claude Lélouche, bunăoară.

– La Lélouche nu știu, întrucît nu i-am văzut filmele de cineclub, dar cunosc cazul unui foarte important regizor polonez. Zanussi, a cărui manieră de a filma este ușor de recunoscut și în filmele realizate ca amator și în lung metrajele sale.

– În confruntările internaționale cum se prezintă cineaștii amatori de la noi, din Timișoara. Cum te-ai prezentat tu ?

– În general, cineaștii amatori timișoreni pot spune că, atunci cînd au participat la festivaluri internaționale, n-au trecut neobservați. Adică ei și filmele lor. Dovadă, o serie de premii, de distincții despre care s-a scris la timpul potrivit. În ce mă privește, n-am participat decît la un singur festival internațional competitiv, în 1972

– Și cum ai ieșit din această confruntare ?

– Păi, se știe ce s-a întîmplat, acolo, la Brno, în 1972. Am luat medalia de aur și marele premiu. O șansă nesperată atunci, înaintea concursului. O amintire plăcută și... îndepărtată.

– Ce trebuie să conțină, după opinia ta, arta imaginii în mișcare, ca să fie o reușită deplină ?

Cu cineastul amator
IOSIF COSTINAȘ

– În filmul jucat, premisa literară, scenariul, trebuie să conțină fapte de certă profunzime și care, este extrem de important, să poată fi convertite în imagini, în limbaj cinematografic. În destule filme neizbutite se simte infirmitatea pretexului literar, artificiozitatea lui și caracterul nefilmic. Apoi, așa cum spunea reputatul regizor maghiar, Miklós Iancsó, un film adevărat trebuie să aibă un arc de tensiune, care să transmită vibrația sa în sufletul spectatorului, să-i producă senzația că participă la o „felie de viață", în care se regăsește și față de care nu poate să rămînă indiferent.

– Dar în cazul documentarului ? Pentru că ai făcut multe filme documentare.

– Documentarul, uneori, nici nu implică neapărat existența unui scenariu literar Și mai ales în cazul ciné-verité-ului, care mie îmi este foarte drag. Contează, atunci cînd pornește la realizarea unui documentar artistic, să știi, în mare, de unde pleci și unde vrei să ajungi. Să ai, deci, scenariul în minte. Totul depinde de cît de bine stăpînești tehnica filmării, de agerimea ochiului și de cît de bine poți trece dincolo de aparențe, pentru că orice documentar trebuie să aibă și o a doua pistă, un substrat, pe care trebuie să-l descopere și spectatorul, datorită felului în care transpui o ipostază umană, un fapt de viață, de muncă, pe peliculă. Este extraordinar de greu să...

– Ce e extraordinar de greu ?

– Să te găsești față în față cu realitatea și să cerni, să selectezi semnificativul. Este greu, dar, în același timp, extrem de pasionant. Realitatea îți poate oferi, în plan artistic, niște lucruri fabuloase.

– Care este credința ta despre filmul de amatori și filmul profesionist. Diferențieri, apropieri...

– S-a discutat de multe ori pe această temă. Mulți amatori, forțînd nota, doresc să-i imite pe profesioniști – mai ales în cazul filmului jucat, neținînd seama de condițiile existente în cineclub, de un anumit specific al filmului de cineclub. Și, desigur, nu reușesc. Handicapul mijloacelor tehnice în cinecluburi nu înseamnă, însă, așa cum cred unii, imposibilitatea exprimării la un nivel artistic cel puțin onorabil. Este absolut cert că, în comparație cu profesioniștii, cineaștii amatori au o mult mai mare libertate de mișcare, filmele noastre neimplicînd devize de milioane, interese comerciale, echipe de lucru compuse din zeci de oameni și așa mai departe. Sînt cineaști profesioniști care ne invidiază în schimb pentru puținătatea mijloacelor de care avem noi nevoie ca să ne realizăm filmele. Și noi, de bunăseamă, îi invidiem pentru tot arsenalul tehnic pe care ei îl au la îndemînă. Pare paradoxal, dar așa este. Noi avem posibilitatea de a realiza acel vechi deziderat al aparatului-stilou : un om cu camera de luat vederi, întocmai precum scriitorul care, la masa de lucru, nu depinde de nimeni, decît de el însuși. Ar mai fi multe de spus pe această temă...

– Ceva extrem de important, de acut pentru cineaștii amatori poți să exprimi ?

– Un mare necaz : filmele noastre nu circulă. Stau cuminți în cutiile lor, cu lunile, cu anii...

– Și, ce păreri ai, acum s-ar putea rezolva acest viciu al creației de cineclub ?

– Problema este, în principal, de natură tehnică. Și era cît pe-aci să fie rezolvată prin deschiderea la București a unui studio central destinat cineaștilor amatori, utilat tehnic corespunzător. Spun cît pe-aci pentru că acel studio a și început să lucreze dar, din motive pe care nu le știu, a ajuns să aibă altă destinație. Acolo, filmele realizate în cinecluburi ar fi fost copiate, s-ar fi constituit o arhivă a lor și posibilitatea de a intra într-un anumit circuit.

– Ar fi fost începutul unei istorii a filmului de amatori de la noi.

– Bineînțeles.

– Cred că publicul spectator ar primi bine cele mai izbutite filme ale voastre dacă ele s-ar proiecta ca și completări în programele cinematografelor.

– S-au făcut asemenea încercări, chiar și în Timișoara, dar ne-am lovit din nou de spinoasa problemă a condițiilor tehnice.

– În fine, ce gînduri ai acum în aria creației cinematografice ?

– Îmi voi continua seria de documentare printr-un film dedicat orașului nostru, pe care sper să-l încep în curînd și al cărui titlu provizoriu este „Diminețile de toamnă ale unui oraș".

– Cîteva păreri despre atmosfera artistică, despre mediul spiritual timișorean.

– Climatul artistic timișorean este viu, are anumite permanențe datorită unor oameni, a unor creatori care, cu tenacitate, își urmează calea lor.

– Despre revista „Orizont" ce poți să spui. Cum ajută ea la stimularea acestei efervescențe culturale timișorene ?

– Fiind revista unde am debutat ca prozator, iar în cenaclul revistei ca dramaturg, aș încerca să nu fiu cît de puțin subiectiv. Mi se pare foarte meritorie preocuparea revistei pentru oamenii care fac artă în orașul nostru, fie ei profesioniști, fie amatori. Aproape că nu există număr fără un interviu, un portret, o prezentare a creatorilor din Timișoara sau din județ. Și aceasta este, cred, un important stimulent pentru toți, o recunoaștere a unor merite ce comportă atîta muncă și pasiune nestinsă.

– Te poți lăuda că ai făcut școală în creația de cineclub ? Adică ai format niște oameni care stăpînesc aparatul de filmat și înțeleg bine arta a 7-a ?

– „Școală" e poate pretențios spus. Dar în atîția ani am reușit, cred, să cîștig pentru cauza filmului destui oameni, unii creatori propriu-ziși, iar alții, cinefili autentici. Aș aminti aici și cenaclul de cultură cinematografică „Cineforum", ce funcționează de mai bine de trei ani și în care, împreună cu cei cu care l-am inițiat, ne străduim să ne aducem obolul la fenomenul culturii de masă din țara noastră.

– Începeam acest interviu cu tine spunînd că mi se pare că ești un personaj pitoresc. Pentru mine, ca ființă, ca om, ești un personaj nu numai pitoresc, ci un om drag, un prieten sufletește apropiat, pentru că ești o fire care ai știut să te implici în existența acestor arte, ai știut să-ți aduni oameni entuziaști în jur, să fii efervescent în cîteva domenii, aceasta după mine fiind amprenta omului adevărat care încearcă să facă, după puterile lui, un lucru bun. Și, ca încheiere, care ți se pare cea mai dificilă problemă pentru un creator ?

– În primul rînd, confruntarea cu tine însuți și acea luptă continuă de a spune măcar o parte din ceea ce simți, din ceea ce gîndești, așa cum amintea Hemingway, vorbind despre cît de greu este să dărîmi zidul dintre ceea ce ai vrea să exprimi și ceea ce exprimi de fapt. Și, față de ceilalți, referindu-mă la film, la filmele mele de cineclub, o a doua confruntare, a ceea ce ai reușit să construiești cinematografic, cu un public. Și nu cu un public oarecare, „ales", ci cu orice categorie de public. Confruntare grea, dar absolut necesară! Ca să faci filme doar pentru cîțiva cunoscători, mi se pare un efort lipsit de sens. Pledez pentru un film limpede, direct, ușor de receptat.

– Al tuturor !

– Da, al tuturor !

LIMBA ȘI STIL

UN SUNET OROPSIT

Sunetul sau grupul de sunete cu care încep cuvintele (ca și, în dicționare, literele respective) sînt, cîteodată, „indici etimologici, ne dau, adică, vești despre obîrșii. Așa, de pildă, este în afară de orice îndoială că toți termenii începînd cu *h- nu sînt moșteniți din latină*. Într-adevăr, *h-* în poziție inițială s-a pierdut în structura fonetică a elementelor lexicale din vechiul fond latin. Dovadă : *iarbă* (din *herba*), *ieri* (din *heri*), *oară* (din *hora*), *oaspe* (din *hospes*), *oaste* (din *hostis, hostem*), *om* (din *homo*), *ospăta* (din *hospitare*), *ospăț* (din *hospitium*), umed (din *humidus*). Franceza este mai „conservatoare" numai în scris. În *herbe, hier, heure, hôte, homme* etc. *h-*, notat grafic, nu se rostește.

În legătură cu lista de mai sus, iată cîteva detalii, vrednice, cred, de interes :

1. *Oară*, cu pluralul *ori*, intră în concurență cu *dată* : *prima oară, prima dată, de două ori, de multe ori*. Dubletul neologic este *oră*, sinonim, dar numai parțial, cu *ceas* : putem spune, la fel de bine, „te-am așteptat o *oră*" și „te-am așteptat un *ceas*", nu însă „am absentat de la *ceasul de latină*" ! Sinonimia încetează cînd *ceas* înseamnă *ceasornic*. Acesta din urmă este un împrumut din limbile slave meridionale (*časovnik*), modificat, în partea lui finală, sub influența învechitului, astăzi, *ornic* „orologiu, pendulă". Îl aflăm, în rimă „plină" cu *cornic*, la Eminescu, în *Cugetările sărmanului Dionis* : „— Măi motane, / Vino-ncoa să stăm de vorbă, unice amic și *ornic*. / De-ar fi-n lume-un stat de mîțe, zău ! că-n el te-aș pune *cornic*, / Ca să știi și tu odată, boieria ce-i, sărmane !" Privind lucrurile din perspectivă strict sincronică, *ceasornic* pare, deci, un cuvînt compus din două... sinonime, un fel de contaminare, gen *cocostîrc* (din *cocor*+*stîrc*) sau *rotocol* (din *roată*+*ocol*). În excelenta sa carte *Probleme de etimologie* (1968), Theodor Hristea formulează ipoteza, discutabilă, că „*ornic* a fost abstras din *ceasornic*" (p. 32).

2. *Oaspe* — mai vechi decît *oaspete*, refăcut, acesta din urmă, după pluralul *oaspeți* (lat. *hospites*) — îi prilejuiește lui Eminescu o rimă originală : „După vremuri mulți veniră, începînd cu acel *oaspe*, / Ce din vechi se pomenește, cu Dariu a lui *Istaspe*" (*Scrisoarea III*). Merită atenție faptul că, după modelul singularului *oaspe*, Eminescu „reface", în postuma *Gemenii*, un plural monosilabic corespunzător *oaspi* : „Frumos au ars în flăcări prinosul de pe vatră. / Pe cînd intrară *oaspii* sub bolțile de piatră". Această formă analogică de plural nu este atestată în dicționarele noastre, nici măcar în DLR.

3. Cît despre *oaste*, notabilă este evoluția semantică. În latină *hostis, hostem* înseamnă „dușman", de unde s-au derivat adjectivul *hostilis* și, apoi, substantivul *hostilitas*, reprezentate în română prin *ostil* și *ostilitate*. Este de presupus că, la început, *oaste* a implicat ideea de „vrăjmășie" (*oaste dușmană*), care, ulterior, s-a subțiat pînă la anulare.

4. Un ultim amănunt, pitoresc și... picant : dubletul neologic al vechiului *ospăț* (din lat. *hospitium*) este... *ospiciu* !

G. I. TOHĂNEANU

ECHO

VATRA – NUMĂRUL 100

Continuînd tradițiile artei și culturii românești transilvane, „Vatra" contemporană a devenit, în anii noștri, o tribună efervescentă de idei în aria spiritualității tîrgumureșene și românești.

Înălțîndu-și ființa – între revistele din România, întotdeauna, printr-o atitudine tranșantă față de problemele artei și culturii, „Vatra" a reușit să-și contureze o personalitate proprie, să vină, în paginile sale, cu problematici vii, magnetizînd adeseori atenția cititorilor prin materialele interesante rupte din contextul social politic și literar-artistic al patriei, al părții de țară unde ea se tipărește. Din cele 100 de numere ale publicației se desprinde profilul revistei prin însuși profilul creatorilor săi. Și al colaboratorilor săi. Căci „Vatra", mai mult decît alte reviste din patria noastră, a știut să fie constantă cu idealul său politic, moral și estetic, dar și cu publicarea unor oameni de condei, publiciști, creatori în aria literaturii, artei, esteticii, reușind să impună un mănunchi de personalități în formare sau altele cunoscute în spiritualitatea românească.

Rămînînd fidelă crezului umanist al culturii noastre socialiste, călăuzindu-se după principiile și ideologia marxistă a partidului nostru, după îndemnurile conținute în atîtea elevate cuvîntări ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a se inspira din realitatea vie a poporului și a face o cultură pentru popor, „Vatra", la cele 100 de numere ale sale, se revendică drept o revistă de cultură, de artă și literatură cu o marcată originalitate, un spațiu de idei atît de necesar culturii românești actuale, un spațiu al dragostei pentru omul acestui timp istoric, căruia revista i se dedică cu întreaga ei ființă.

Urăm revistei prietene, confraților redactori, ce năzuiesc și scot număr de număr foile calde ale scrisului lor, le urăm, deci, viață lungă, putere de convingere și spirit revoluționar în încercarea lor de a impune, în teritoriul culturii românești, o publicație ce, revendicîndu-se de la vatra culturii autohtone românești, țintește la vatra societății socialiste și comuniste de mîine.

ORIZONT

TOP

COLAJ...

La sfîrșitul lunii trecute, *Coust Baste* a împlinit 75 ani. Legendă vie a jazzului — este inițiatorul „Big Band"-ului — acest artist de culoare pianist, compozitor și șef de orchestră s-a născut în 1904 în orășelul Red Bank din statul New Jersey. „Miracolul Count Basie constă în forța stilului său de a magnetiza tot ce cîntă și de a ne prilejui momente de artă unice" (Lucien Malson); „Count este ancorat în marile tradiții clasice ale muzicii de jazz, străin cu desăvîrșire de exhibiționismul virtuozității solistice exagerate (...) preferă să aducă o îmbogățire de substanță expresie prin claritate și conținut emoțional" (George Sbârcea). ● Dar tot acum, în prag de toamnă, ne-a părăsit *Stan Kenton* neîntrecut maestru al Swingului. Avea 67 ani, în ultima perioadă aflîndu-se ca profesor de jazz orchestral la Universitatea californiană Redland. ● Victor Socaciu nu e primul care semnalează slaba pregătire a unor grupuri pop autohtone cărora li se dă credit la „Electrecord" după care discurile îngroașă stocurile din magazine, ignorate de melomani. Numai că V. S. referindu-se la primul Single al grupului ieșean „Ethos" (sub orice critică, într-adevăr) minimalizează valoarea muzicii noastre tinere afirmînd în „Flacăra" că am avea „doar trei-patru grupuri pop și patru-cinci cîntăreți folk de valoare" (?!). Pe de altă parte, confratele Petre Magdin scrie în „Săptămîna" (după ce amintește numele a 33 reprezentanți de elită ai muzicii noastre tinere) că aceștia „și-au adus din plin contribuția la integrarea dinamică în viața socială a genurilor (...) concretizînd caracterul prospectiv și instiutiv al muzicii în raporturile sale cu *climatul de emulație din ultimii ani*" (s. n.). Așa că nu văd de ce V. S. ar avea motive să fie sceptic. ● *Telly Savalas* e foarte mulțumit. Cazul de „La capătul celălalt al firului" s-a sfîrșit cu bine, colaborările sale la înregistrările grupului „Manhattans" aducîndu-i pe lîngă film permanente satisfacții.

Petru UMANSCHI

SPORT

DIN MEXIC...

...Nadu a transmis rubricii noastre un salut „par avion", fericit, cum s-a citit în presa lumii, că uraganul „David" i-a ocolit, iar fratele său mai mic poreclit „Frederic", nu va fi decît apă de ploaie. Cu performanțele selecționatei conduse de C. Cernăianu nu prea ne putem mîndri, deși multe echipe de-ale noastre au suferit amarnic, luîndu-li-se jucători de marcă, spre deosebire de alte țări cu fotbal de elită, care n-au sacrificat campionatele interne și au trimis peste ocean numai tineri necopți și sportivi din alte ramuri. Bine, totuși, am ales momentul pentru revenirea în planurile dintîi a Teodorei Ungureanu, aproape uitată nu de publicul cu memoria neostenită, ci de responsabilii cu birocrația. În anul preolimpic, gimnastica românească s-a întărit printr-un talent și-o inimă ce seamănă leit cu inegalabila Nadia Comăneci și cu valoroasa Emilia Eberle. Firește, ne bucurăm de „Bravo Rumania!", cu care mexicanii aclamă sportivii noștri, de medaliile de aur, multe, la tenis, la atletism (prin micul mare alergător care este Ilie Floroiu), în vreme ce strălucirea metalului cel pur poate lumina și pricinile unor înfrîngeri, de la polo la scrimă. Universiada devine, așadar, un examen serios pentru analize adînci ale aspectului numit responsabilitate în evoluția sportivilor noștri și a muncii antrenorilor, cu un an înaintea marelui festival de la Moscova!

În fotbal, duminica din urmă a fost una normală, adică avantajînd gazdele, excepțiile (Dinamo și Olimpia) întărind regula casei. Să n-o mai sucim: așa ne stă bine. Sus, la FRF, nu adie nici o noutate, nici un ciclon nu lovește malurile, deși ar fi timpul ca oameni noi să vîslească și să înlăture valurile de apă chioară care împroașcă iluzii în ochii curați ai iubitorilor acestui sport. Speranțele nu pier!

Teodor BULZA

EVRIKA!

- Nu-mi ajung două aripi, pentru că sînt om, nu pasăre.
- Între scriitorii de azi nu mai avem nici un Ion Creangă, dar între păsări pupezele au rămas.
- A dispărut meseria de slugă, nu și slugile.
- Lumea o schimbă ideile neschimbătoare.
- Să-ți iei notițe chiar și cînd tu însuți i-ai făcut discursul colegului de la catedră.
- Deși afirmăm atît de des că se moare de frică, cei mai mulți au murit de bătrînețe.
- Puțin fotbal în literatură, pentru că scriitorii adevărați n-au persistat în a da cu piciorul.

Ion VELICAN

GEORGE IRIMIAȘ

DEBUT

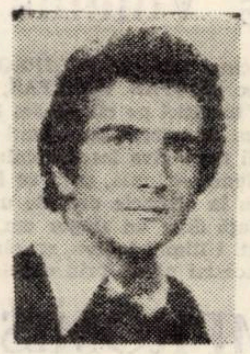

Elev la Liceul clujean Ady-Șincai, conducînd Cenaclul literar A.B.C., obținînd premiul I de poezie la concursul „Drum de glorii", tînărul debutant GEORGE IRIMIAȘ, care face din poezia scrisă „marele atu în fața vieții", vine azi, la rubrica DEBUT, cu întreg farmecul anilor candorii și iubirii adolescente, cu poeme în care palpită sinceritatea unei simțiri nealterate, unită cu un patos al vîrstei, ce conferă acestor versuri dramatism și autenticitate.

A. T.

Pe-acoperișul lin

Un prunc visează cioburi deasupra străzii noastre
I-atîta nepăsare în adormirea lui
Că inimile lumii se-ncolăcesc, albastre,
Ca să pulseze viața trecutelor statui.
De ai veni cu mine pe-acoperișul lin,
L-am contempla ca unii ce se iubesc cu sîrg
E tot atît de bine ca-n parcuri ori la film
Și-n plus avem favoarea de a cădea oricînd,
Și de-a învăța deodată să circulăm pe sus;
Nevoia ne apasă, va trebui să urc,
Vom poposi în arbori din ce în ce mai sus,
Vom scrie-același nume în fiecare fruct,
Vom fi ciudate păsări vînate în bucăți.
Se-așteaptă mare viscol din părul tău păgîn
De vei veni cu mine acum, ca-n alte dăți,
Ne vom ascunde-n tauri și-o să visăm la fîn,
Vom adormi în peșteri la fiecare-apus.
Pe-acoperișul casei avem și-așa ceva,
Vom poposi în arbori din ce în ce mai sus
Și toată strada noastră ne va aplauda...
De ai veni cu mine pe-acoperișul lin,
L-am contempla ca unii ce se iubesc enorm:
tot atît de bine ca-n parcuri ori la film
Și-n plus avem favoarea să ne visăm în somn.

Călătorie

Ne-am îmbătat la început de seară
Trecînd pe sub bogate podgorii;
Eram ca două jgheaburi vechi de ceară,
Topite de lumini în bălării.
Sub viscolul, cu inimi mari de cai,
Ne-mpleticeam iubirile în goană.
Frumoasa mea, să trecem peste rai
Și să trăim mai mult cu-această toamnă.
La fiecare-apus ne vom trezi
Să ne-mbătăm cu mustul greu și tare
Mai mult cu-această toamnă vom fi vii
Decît cei vii în toamna viitoare.

Noi iubim

Sîntem mulți acei ce știm
Că-avem voie să iubim
Sîntem mulți acei ce vii
Ne-om lupta și vom iubi
Vom zbura spre zări hai-hui
Nimănui supuși, oricui;
Prieteni ori dușmani, oricum,
Vom iubi și știi-veți cum
Vom urî și știi-veți cînd
Nu ne-ascundem de cuvînt;
Sîntem mulți acei ce știm
Ca-avem voie să iubim,
Sîntem tineri încă mulți
Nu ne-ascundem după munți;
Neumblați, vorbind în șoapte,
Noi iubim și ce e noapte,
Noi iubim și ce e zori,
Ne iubim pe noi în flori;
Ne iubim amarnic cerbii
Și mirosurile ierbii
Le cunoaștem după rouă.
Ne iubim lumina nouă.
Niciodată nu ne-or spune
C-am fugit cu caii-n spume
Spre tărîmuri mai ferite
De invazii felurite:
Sîntem mulți acei ce știm
C-avem voie să iubim
Stelele și nopțile
Apele și bolțile
Palmele și soarele
Cerbii și fecioarele:
Sîntem mulți acei ce vii,
Vom lupta și vom iubi.

Lumina

N-avem în drumul acesta nici un popas, nici unul,
În clopote ne ducem pădurea către flori;
O smulgem din înghețuri, e-atît de sfîntă îndemnul
Că nimeni nu s-oprește ori cată înapoi.

Avem cu toții cale visată înainte
Și fiecare clopot își poartă taina sa:
Pădurea ce-o să crească va fi ciudat fierbinte
Tăcînd în ea lumina, lumina ta și-a mea.

Tăcerea despre pruncii ce-i vom visa frumoși,
Ori visul unde moșii se vor turna în zale;
În clopotul oricărui însingerat drumeț
Povestea noastră este povestea lui ne doare.

Și tot venim din vreme la margine de sat
În clopote s-aducem pădurea către flori;
Din vreme-nsîngerați venim, venim ciudat,
Că nimeni nu se-ntoarce ori cată înapoi.
Și tot venim din vreme înfrigurați de-o stea
Tăcînd în noi lumina, lumina mea și-a ta.

Werner Herzog

MAPAMOND

În fruntea noului val al filmului vestgerman se află trei „Werneri", celebri de acum în lumea-ntreagă prin creația lor: W. Schroter, Fassbinder și Herzog. Originali nu numai prin opera lor, dar și prin modul lor de viață, ei se află în centrul atenției presei și televiziunii, fiind îndolatrizați de unii iar de alții contestați. Se pare însă că Werner Herzog a depășit faza unor false ipostaze de playboy al filmului vestgerman (ca, de altfel și ceilalți doi) și mai are multe de spus în ceea ce privește cea de-a șaptea artă. „Cunosc multe lucruri", zice el, „mai importante chiar decît filmul. De pildă poezia. Și mersul pe jos...". El a străbătut, în 1973, distanța dintre München și Paris pe jos, trecînd Schwartzwaldul pe un vînt de 100 km pe oră. În anul următor face același lucru pînă la Cannes, ca să-și prezinte filmul „Kaspar Hauser". După aceea, cu fiul său de cinci ani în spinare, face un marș pînă la Atlantic pentru a-i arăta copilului oceanul. „În cinci săptămîni am străbătut 1200 km", zice Herzog. Și încă ceva: în timpul pelerinajului său prin munți, el a notat într-un carnețel minuscul pe care-l purta în palmă un text poetico-filozofic pe care l-a definitivat în timpul filmărilor la „Nosferatu" filmul său atît de comentat. Publicat, acest text a avut un succes uriaș. „Consider cartea aceasta mai importantă decît toate filmele mele luate la un loc", zice la modul lui atît de surprinzător Herzog.

De fapt, cum s-a observat, Herzog începe să fie cunoscut mai mult în străinătate decît în propria lui țară. „Nosferatu, vampirul nopții", a fost realizat în memoria marelui regizor Murnau și a filmului său omonim. Cu această ocazie Herzog dezvăluie și taina pelerinajelor sale. Ele sînt legăminte făcute pentru însănătoșirea Lottei Eisner, soția lui Murnau, ea însăși un strălucit istoric al acelei epoci și care mai e în viață. Dar, zice el, n-a realizat filmul pentru a-l dărui cuiva. Asemenea idolului său Kleist — alături de Hölderlin și Büchner, — scriitor neînțeles de epoca sa, care i-a trimis lui Goethe manuscrisul „Pentasileei" sale cu implorarea: „Citiți-l, vă conjur cu inima-n genunchi" (Goethe i-a înapoiat manuscrisul cu un răspuns negativ), Herzog spune: „Așa și eu, îmi prezint filmele tuturor, prosternîndu-mă în fața lor, cu inima-n genunchi". „Nosferatu" vampirul, după Herzog nu e atît întruchiparea demonului cît o victimă a fatalității, condamnat la nemurire. „Căci, mai groaznic decît moartea" — explică Herzog „ar fi condamnarea unei ființe să asiste veșnic la agitația absurdă a vieții".

Azi, acest regizor în vîrstă de 36 de ani, invitat de nenumărate țări să filmeze, duce o viață de nomad. De la un film la altul, de la un poem la altul, el străbate mari distanțe, pășește continuu, cunoscînd țări și oameni, cunoscîndu-se din ce în ce mai bine pe sine însuși...

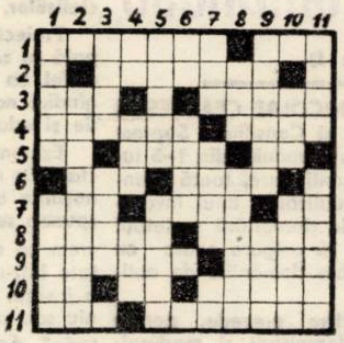

LA PESCUIT

ORIZONTAL: 1) Pește cu înotătoarele roșii răspîndit în bălți și iazuri —... de mare, pește... cît jumătate de calcan! 2) Peștișor argintiu de mare, folosit ca nadă. 3) Scrumbie albastră uscată — Muncește pe ogoare. 4) Pește cenușiu de mare cu pleoapele acoperind aproape în întregime ochii — Unealtă de pescuit din sfoară (pl.). 5) Cap de aterină! — Arac (reg.) — Un capăt de setcă! 6) Din nou — Și-au pierdut coada la pescuit. 7) Unealtă de pescuit făcută din nuiele sau mlajă — Pește dulcicol cu o mare valoare economică — Bere! 7) A uleia (reg.) — Semnată de S. Kramer pentru filmul „Ultimul țărm". 9) Pești răpitori din Marea Nordului cu carnea de culoare roz — Stat insular. 10) În șagă! — 46 beldițe!... — Pește de apă dulce de munte, cu gust de cimbrișor. 11) Luntre mică de pescari — Babușcă.

VERTICAL: 1) Pește mic asemănător cu plătica — Alt pește asemănător cu plătica. 2) Specialiști în studiul peștilor. 3) Suluri — Mesă răsucită. 4) 15 undițe! — Ghid nocturn pentru pescarii aflați în larg — Doi întors! 5) Vinde șei — Muzică vocală. 6) Cap de crap! — Dafin. 7) Din Haiti! — Literat francez (n. 1804) — ...și 62 chefali! 8) Nun — Plătica, de exemplu, în cadrul ciprinidelor. 9) Pești de baltă de culoare argintie — Mic pește de mare albastru-argintiu, cu dungi aurii pe flancuri. 10) ...de mare, pește cu formă lungă și ascuțită (pl.) — Pește răpitor de apă dulce, cu carnea albă. 11) Pește... potolit (pl.) — Pește de rîu cu icre toxice.

DICȚIONAR: ARAG, CIN, GRAR.

Viorel ABRUDAN

REBUS

GONG

PREŞEDINTELE (murmură) : „Ai venit fugară şi albă ca neaua ca floarea ce-nfloreşte-n zori Şi se ofileşte seara".

GLASUL SECRETAREI : Ni se comunică: Negrin a fost executat la orele 7 şi 45' dimineaţa.

PREŞEDINTELE : S-a mai comunicat ceva ?

GLASUL : Că Steiner n-a venit la execuţie şi nici vreun alt reprezentant al armatei. Au declarat că au încredere în execuţie şi că nu este necesară prezenţa lor. A mai spus că vrea să vadă către prinz.

PREŞEDINTELE : Spune-i să vină să luăm masa la Miraflore.

GLASUL : La ora zece aveţi întîlnire cu doamna Negrin.

PREŞEDINTELE : Cît este ceasul acum ?

GLASUL : Este zece fără cinci.

PREŞEDINTELE (ingînă): „Ai venit ca florile de piersic / ce vestesc primăvara, în mijlocul îngheţului". Nu e proastă poezia. Ce era să fac ? Nu depinde de mine. Dac-ar fi depins de mine, l-aş fi graţiat. Cu siguranţă. (Bătaie în uşă).

ELENI : Excelenţă !

PREŞEDINTELE : Poftiţi, poftiţi, doamnă Negrin ! Tocmai în clipa asta recitam versurile din „Albatros" : „La fel cu florile de piersic" etc. Luaţi loc !

ELENI : O ! Nu mi-aş fi închipuit că aţi citit-o.

PREŞEDINTELE : Dacă am citit-o ? Veniţi aici ! Vedeţi această bibliotecă ? Am aici toate cărţile lui. Ce-aţi crezut ?

ELENI : Îl veţi salva, deci, din moment ce-l apreciaţi atît de mult ? O să interveniţi pentru el ? Ştiu chiar că aţi făcut ceva, în direcţia aceasta. Am citit în ziarele de azi că nu se află printre cei 17 care au fost executaţi. Dumneavoastră l-aţi salvat ? O, vă mulţumesc ! Spuneţi-mi o să-l văd curînd ? Vă datorez şi vă voi datora o veşnică recunoştinţă. Veşnică.

PREŞEDINTELE : Depun eforturi. Dar, doamna mea, să nu-mi mulţumiţi ! Nu încă ! (Pauză). Este prea devreme încă !

ELENI : Ştiţi ce înseamnă să-i salvaţi viaţa ?

PREŞEDINTELE : Nu fiţi îngrijorată, doamna mea ! Dar are oare viaţa vreun preţ ? Niciunul ! În fiecare zi mor în lume atîtea şi atîtea mii de oameni. Unii de bătrîneţe şi de boală, iar alţii de foame şi de violenţă.

ELENI : Nu vorbiţi astfel ! Dac-aţi şti cîte scrisori am primit din străinătate... Adună iscălituri, se fac intervenţii, se organizează demonstraţii... Uitaţi-vă ce-mi scrie preşedintele scriitorilor finlandezi !

PREŞEDINTELE : Cînd aţi primit-o ?

ELENI : Ieri de dimineaţă. Ascultaţi : „Dacă vor ieşi biruitoare toate forţele răului şi vom da morţii pe Poet, pierderea lui va fi nemăsurată pentru întreaga omenire. Din Helsinki pînă-n îndepărtata Venezuelă milioane de oameni au fost mobilizaţi pentru salvarea lui. Sper că regimul îşi va

Kostas Voletas

DIN LITERATURA LUMII

Piesa în cinci tablouri COMPROMISURI ZADARNICE, a dramaturgului contemporan grec KOSTAS VOLETAS, din care publicăm ultimul tablou, se înscrie pe linia unei tematici pe cît de des întîlnită în dramaturgia universală, pe atît de actuală ; lupta împotriva opresiunii — sacrificiul, jertfa, simbolizînd de fapt triumful raţiunii împotriva întunericului, al elementelor progresiste din societate împotriva reacţiunii — luptă, prin ea însăşi, afirmînd un principiu dinamic, regenerator. Asistăm la ultimele ore ale unui grup de luptători, condamnaţi la moarte. Rămîne în viaţă doar un singur om, poetul Negrin, care, în cele din urmă, va fi şi el sacrificat. Ultimul tablou, sperăm, va arunca o lumină suficient de clară asupra întregii acestei piese, prin excelenţă politică.

COMPROMISURI ZADARNICE

Piesă în cinci tablouri

Personaje

PREŞEDINTELE
KALIN — ministrul de Interne
VANESSA — poetă şi artistă
ELENI — soţia poetului Negrin

aprecia răspunderile ca să nu comită vreo crimă".

PREŞEDINTELE : Ştiţi, doamna mea, protestele intelectualilor nu mai joacă nici un rol şi nimeni nu l bagă în seamă.

ELENI : Nu-mi spuneţi asta ! În ultimă analiză, lucrurile care dăinuie, vreau să spun lucrurile care rezistă timpului, sînt poezia, ideile, umanismul etc.

PREŞEDINTELE : Doamna mea, dumneavoastră sînteţi o femeie tînără, o fiinţă excepţională şi nu vă puteţi imagina care sînt forţele ce guvernează lumea... că atotputernice sînt interesele, calculul rece, violenţa.

ELENI : Din nefericire, la ştiu toate astea. Ştiu cît de proastă este situaţia internaţională. Desigur, dumneavoastră dispuneţi de informaţii mai directe, care provin din surse de primă mînă, dar şi pe mine mă interesează politica.

PREŞEDINTELE : Mă bucură acest lucru. Căci arareori mi-este dat să întîlnesc femei cu interes pentru evenimentele politice, pentru viaţa spirituală.

ELENI : Vedeţi, sînt zece ani de cînd trăiesc alături de Negrin, căci înainte de a-l cunoaşte, nu existam, nu reprezentam nimic. Viaţa mea începe din clipa în care l-am cunoscut.

PREŞEDINTELE : Dar eraţi foarte tînără.

ELENI : Desigur, eram foarte tînără. Cînd l-am cunoscut, aveam 18 ani.

PREŞEDINTELE : Aproape un copil. Şi acum faceţi aceeaşi impresie. Aveţi nişte ochi...

ELENI : Sînteţi deosebit de gentil.

PREŞEDINTELE (îşi schimbă glasul) : Ştiţi, doamnă, că soţului dumneavoastră i se impută multe.

ELENI : Ce vreţi să spuneţi ?

PREŞEDINTELE : Iată aici... adunări ilegale, corespondenţă cu elemente subversive din străinătate.

ELENI : O ! Asta-i o minciună. El corespondează numai cu literaţi şi cu gînditori progresişti.

PREŞEDINTELE : Mă interesează cei din categoria a doua.

ELENI : Domnule Preşedinte, îi cunoaşteţi ideile. Este un progresist. Asta-i singura lui vină. De aceea l-au arestat, de aceea l-au judecat. Dar, oare, trebuie să-l omoare pentru asta ? Vai ! Cu toate că au trecut aproape două mii de ani de la moartea lui Socrate, omenirea n-a învăţat nimic, n-a luat nici un exemplu ?

PREŞEDINTELE : Omenirea le ştie pe toate, le-a aflat pe toate dar vea să întrebuinţeze toate aceste mijloace pentru dominaţia unora şi pentru mulţumirea cîtorva. Şi se pare că la aceasta contribuie nu numai atmosfera generală dar şi majoritatea care îngăduie violenţa.

ELENI : Nu ştiu ! Mi se pare că nu trebuie să vă mai reţin.

PREŞEDINTELE : Vă rog ! Staţi ! Insist. Ştiţi, Vanessa Splitt mi-a vorbit atît de frumos despre dumneavoastră, despre ochii dumneavoastră, despre culoarea părului dumneavoastră, despre căldura dumneavoastră, despre celebritatea dumneavoastră...

ELENI : Cît este de bună Vanessa Splitt. Îngeresc de bună !

PREŞEDINTELE : Credeţi ! Eu nu o ştiu nici înger şi nici bună. De aceea m-au mirat cuvintele ei de laudă. Din faptul că vă laudă atîta de mult, m-am gîndit că trebuie să fiţi deosebit de atrăgătoare. O vrăjitoare — Şi sînteţi într-adevăr o vrăjitoare !

ELENI : Ce credeţi că se va întîmpla cu soţul meu ? Vă cer iertare, voi putea să-l văd curînd ? Vreau să vă întreb dacă este în afara oricărui pericol.

PREŞEDINTELE : Ştiţi, sînt mulţi aceia care-i cer capul.

ELENI : Ce spuneţi ? Dar care sînt aceia ? El nu avea duşmani.

PREŞEDINTELE : Vreau să fiu sincer cu dumneavoastră.

ELENI : Vă mulţumesc.

PREŞEDINTELE : Cu mari eforturi l-am şters de pe lista celor ce trebuiau să fie executaţi. Acum mă constring să iscălesc condamnarea lui.

ELENI : Dar cine vă constringe ?

PREŞEDINTELE : Cei ce au puterea în mînă, cei ce vor să distrugă frumuseţea şi cea mai bună dovadă pe planeta noastră sînteţi dumneavoastră. Aceştia care urăsc spiritul.

ELENI : Şi dumneavoastră ?

PREŞEDINTELE : Eu dau lupta cu ei. De aceea v-am invitat, ca să mă ajutaţi.

ELENI : Spuneţi-mi ce trebuie să fac şi o voi face imediat. (În acest moment se aud rafale puternice).

PREŞEDINTELE (Pe rafalele tot mai puternice şi comenzi militare) : Ce se-ntîmplă ?!

KALIN (intrînd disperat) : Domnule preşedinte, Steiner şi toţi militarii au înconjurat preşedinţia, vă someză...

PREŞEDINTELE : Mă someză, după ce că eu... ticăloşii !

ELENI : Domnule Preşedinte, am înţeles, vă somează să-l daţi pe soţul meu... Da... soţul meu...

PREŞEDINTELE (concomitent) : Ticăloşii !... Nu, nu pe soţul dumitale, doamnă !... Kalin, spune-mi, ce mai vor ?!

ELENI : Li l-aţi dat ! (dă un strigăt) Domnule Preşedinte, nu se poate !...

PREŞEDINTELE : Ce mai vor !... (rafale apropiate) Ce mai vor !...

ELENI : Spuneţi-mi, soţul meu e mort !

PREŞEDINTELE : Nu de asta-mi pasă !... Ce vor, Kalin, ce vor ?!

KALIN : Nu vă supăraţi, mă vor pe mine preşedinte de asta au intrat. Nu faceţi nici o mişcare !...

ELENI : Ticăloşilor. L-aţi omorît pe soţul meu...

PREŞEDINTELE : De. Asta era compromisul. Şi totuşi...

ELENI : Ticăloşilor ! Ticăloşilor !... Iar dumneata eşti cel mai ticălos !

(Rafale de arme acoperă glasul ei).

GONG FINAL

Traducere de Corneliu LEU

Noi dimensiuni ale învăţămîntului românesc

(Urmare din pag. 1)

„Iată de ce — spunea tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** la Plenara comună a C.C. al P.C.R. şi Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice şi Sociale a României din 1—5 iulie 1979 — trebuie să acordăm, în continuare, toată atenţia înfăptuirii Legii învăţămîntului, realizării unui învăţămînt modern, strîns legat de cerinţele dezvoltării societăţii noastre, de viaţă şi producţie, care să asigure cadre cu pregătire corespunzătoare pentru toate domeniile de activitate".

În acest spirit, proiectul de Directive prevede, pentru cincinalul 1981—1985, continuarea dezvoltării şi modernizării învăţămîntului de toate gradele. Astfel, toţi absolvenţii clasei a VIII-a vor fi cuprinşi în treapta I-a de liceu, din care aproximativ 90 la sută să fie cuprinşi în liceele industriale şi agroindustriale ; gradul de cuprindere în treapta a II-a va fi de aproximativ 70 la sută, pregătindu-se, prin aceasta, generalizarea învăţămîntului liceal. Pentru învăţămîntul profesional, Directivele acordă o deosebită atenţie formării profesionale a muncitorilor calificaţi în meseriile de bază pentru construcţiile de maşini, industria metalurgică, minieră, petrolieră, chimică, a materialelor de construcţii, construcţii montaj, şi în meseriile specifice agriculturii.

Învăţămîntul superior se va extinde în special în direcţia ramurilor industriale cu cea mai mare dezvoltare. Este vorba, deci, de o redimensionare a rolului învăţămîntului ca principal izvor de cadre pentru toate domeniile, astfel încît, să asigure formarea profesională a 1.750.000 de muncitori calificaţi, 300.000 tehnicieni, maiştri, ingineri şi alte cadre de specialitate. În acelaşi timp se va acţiona pentru ridicarea substanţială a pregătirii profesionale a specialiştilor, din agricultură ca şi a întregii ţărănimi.

Proiectele de Directive precizează că o atenţie principală se va acorda perfecţionării conţinutului învăţămîntului astfel ca acesta să încorporeze cele mai noi cuceriri ale gîndirii novatoare, să aplice cele mai noi forme de instrucţie şi educaţie spre realizarea misiunii sale sociale.

Exigenţele pregătirii profesionale în învăţămînt reies clar din contextul ridicării permanente a nivelului de cunoştinţe a tuturor oamenilor muncii. „Toţi avem nevoie — spunea secretarul general al partidului — să învăţăm, dacă vrem să ne îndeplinim în bune condiţii sarcinile încredinţate într-un domeniu sau altul, inclusiv în producţie. Fără a învăţa, fără a fi la zi cu noile cunoştinţe într-un domeniu sau altul nimeni nu-şi poate îndeplini cum trebuie datoria". Această viziune este perfect adevărată pentru toate categoriile de oameni şi mai cu seamă pentru cadrele didactice la toate nivelele învăţămîntului. Încorporarea noului în procesul instructiv plasează învăţămîntul în urma cerinţelor obiective ale vieţii economico-sociale. Exprimînd însemnătatea pregătirii profesionale permanente, tovarăşul Nicolae Ceauşescu afirma : „...ea este hotărîtoare nu numai în cincinalul viitor ci pentru dezvoltarea generală în perspectivă a societăţii noastre, pentru mersul înainte al României spre societatea socialistă multilaterală dezvoltată, spre comunism".

În acest sens, proiectele de Directive prevăd ca întreprinderile, centralele, ministerele şi celelalte organe centrale să ia măsuri pentru perfecţionarea continuă a cunoştinţelor profesionale ale oamenilor muncii asigurîndu-se reciclarea tuturor categoriilor de cadre din economie, ştiinţă, cultură, din viaţa socială, la toate nivelurile. Educaţia, în cadrul procesului de învăţămînt, în colectivele de muncă, prin toate formele sale, trebuie să formeze, la fiecare om al muncii necesitatea de a se informa, de a fi la zi în domeniul său.

Realizarea Programului partidului, creşterea permanentă a rolului ştiinţei în întreaga construcţie a socialismului, determină acordarea unei atenţii deosebite integrării mai profunde a învăţămîntului cu cercetarea şi producţia. În acest sens, Programul cercetării prevede organizarea participării tuturor cadrelor din învăţămîntul liceal la activitatea tehnico-ştiinţifică din întreprinderi, la conceperea şi promovarea noilor tehnologii, asimilarea de noi produse, organizarea pe baze ştiinţifice a producţiei şi a muncii, participarea mai largă a cadrelor didactice din învăţămîntul superior şi a studenţilor la activitatea de cercetare ştiinţifică organizată în institutele centrale şi academii de profil ; organizarea, în continuare de platforme comune de cercetare proiectare, învăţămînt, producţie.

Spiritul acestor prevederi se distanţează critic faţă de orice atitudine de neîncredere faţă de angajarea elevilor şi studenţilor în cercetarea ştiinţifică şi rezultatele ei. Aprecierea majoră din Programul cercetării : „...realizarea marilor sarcini ce revin astăzi activităţii de cercetare ştiinţifică, dezvoltarea tehnologică şi de introducere a progresului tehnic trebuie să devină o cauză generală a tuturor oamenilor muncii, a întregului nostru popor" conduce la o regîndire a activităţii de cercetare ştiinţifică desfăşurată la toate nivelele, la o redefinire a poziţiei acestora faţă de cercetarea ştiinţifică realizîndu-se — după cum precizează acest document — o puternică opinie de masă în privinţa cunoaşterii noilor cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, al afirmării spiritului novator în cercetare şi producţie.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACŢIA ŞI ADM. — TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3—33—90, 3—33—76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.967

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

VIZITA DE LUCRU A TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU ÎN JUDEȚUL TIMIȘ

Momente de vibrantă sărbătoare

Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu în județul Timiș a însemnat pentru noi un moment de înălțătoare sărbătoare, înscriindu-se în cadrul rodnicului dialog pe care iubitul nostru conducător îl are permanent cu țara în problemele de bază, de fiecare zi, ale construcției socialiste.

Cu sentimente de stimă, dragoste și adîncă prețuire față de secretarul general, oamenii muncii timișeni, români, germani, maghiari și de alte naționalități și-au manifestat hotărîrea de a întîmpina cu noi succese Congresul al XII-lea al P.C.R.

Vizita de lucru a atins obiective precum Întreprinderea mecanică Timișoara, unitate aflată în plin proces de dezvoltare și modernizare, Industria liniei Timișoara, reprezentativă pentru industria ușoară, Întreprinderea „Electromotor", cu bogată tradiție în producerea motoarelor electrice. O imagine globală asupra activității oamenilor muncii timișeni a oferit-o Expoziția realizărilor economiei județului, sinteză a muncii și creației. Oaspeții noștri dragi au fost în mijlocul locuitorilor comunelor Variaș și Lovrin, localități vestite pentru marile lor producții agro-zootehnice.

Pretutindeni a avut loc un fructuos dialog, de lucru, tovarășul Nicolae Ceaușescu a făcut recomandări prețioase, care vor deveni un adevărat îndreptar pentru noi, timișenii.

Cu prilejul deschiderii noului an de învățămînt, dialogul a continuat în cetatea științei, la Institutul politehnic „Traian Vuia", Liceul industrial „Electromotor", Institutul agronomic Timișoara, marcîndu-se totodată evenimentul prin care zecile de mii de tineri de aici pășesc și ei pragul unui nou an de importanță vitală pentru perfecționarea calitativă a întregii activități economico-sociale, de instruire și educare în spirit revoluționar a generațiilor viitorului.

Cel mai important moment al vizitei secretarului general al partidului l-a constituit marea adunare populară, desfășurată în piața Operei, la care au luat parte numeroși studenți și cadre didactice din învățămîntul superior, elevi și profesori, oameni ai muncii din întreprinderile și instituțiile timișorene. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a rostit o amplă cuvîntare, bogată în idei, în clarviziune și spirit revoluționar. Cei peste o sută de mii de oameni ai muncii aflați de față și-au manifestat profunda prețuire față de cel mai iubit fiu al poporului, dînd o înaltă apreciere grijii sale statornice pentru perfecționarea școlii românești sub semnul progresului și prosperității patriei.

Vizita de lucru a însemnat pentru noi o caldă și vibrantă sărbătoare. L-am văzut pe tovarășul Nicolae Ceaușescu bucurîndu-se alături de noi de realizările certe și tot mai frumoase ale meleagurilor timișene, confirmare a temeiniciei de nezdruncinat a principiilor călăuzitoare în amplul, unicul proces de construire a socialismului.

Sîntem conștienți că mai avem mult de făcut pentru a fi la înălțimea sarcinilor stabilite de Programul partidului pentru edificarea unei industrii puternice, diversificate, a folosirii eficiente a inteligenței creatoare românești, a cercetării științifice în acord cu necesitățile imediate ale dezvoltării. Sîntem conștienți că mai avem mult de făcut pentru a avea o agricultură modernă, de mare productivitate, în interesul dezvoltării întregii economii și creșterii bunăstării oamenilor muncii. Știm că va trebui, în continuare, să ancorăm cît mai mult învățămîntul de realitate, de necesitățile din economie, în lumina unor criterii științifice, conform înaltelor imperative ale acestui timp dens în care poporul își făurește un destin luminos.

Lucian BURERIU

O floare pentru conducătorul iubit, la început de an școlar.

ORIZONT 38
(600) ● 20 septembrie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pag.
1 leu

Sentimentele de dragoste și adîncă prețuire ale oamenilor muncii timișeni față de partid, de secretarul său general, exprimate la marea adunare populară de la Timișoara

CRONICA LITERARĂ

Petru Sfetca

Cumpăna vieţii

Ed. Facla, 1979

În Petru Sfetca seria poeţilor tradiţionalişti bănăţeni afirmaţi în urmă cu patru decenii îşi putea identifica, la rigoare — o dovedeşte volumul antologic al autorului, scos într-o elegantă ţinută grafică la Editura Facla: *Cumpăna vieţii* — un compagnon de generaţie, pentru un foarte scurt timp şi într-o măsură nu întotdeauna concludentă şi un emul în lirice efuziuni. Traducător, în deceniul al cincilea, pentru întîia dată într-un mod substanţial la noi din Ungaretti, Saba, Montale, Quasimodo etc., Petru Sfetca se dovedea, în propriile-i producţii lirice din *Solii către lumină* (1940) şi *Echinox* (1942) un naturist suav, evocator, fără un aparat poetic prea complicat, al unui anotimp solar, al unor peisaje populate de ciute, melci şi fragile alcătuiri vegetale, nu rareori de graţioase năluciri ale imaginaţiei: „Cu ochii bat în zări, să le deschid, / Şi văd sburînd o vîlvără de soare, / Şi simt în mine-albastrul lor candid. / Că stau năuc de zvonuri şi culoare... / / Îngenunchiat, aud dinspre pămînt / Un ropot lung, cum se revarsă afară. / Şi-n părul meu bătăile de vînt / Anină bucle mari de Primăvară..." *(Echinox de primăvară)*.

Încă datoare principiului alegoric ce-i îngăduia poetului să convoace într-un text Primăvara şi într-altul Toamna („Iubita mea e Toamna şi o chem / Cu mîna-ntinsă să urnească vîntul..." — *Vibraţii de toamnă*), versurile din *Osmoze* (1947) certifică un efort de intelectualizare a lirismului, sensul unei evoluţii de la compoziţia picturală şi sentimentalismul candid al începuturilor, spre o convenţional-euforică solicitare a conceptelor şi — fapt remarcabil — spre cîteva (modice, altminteri, şi metodice) cutezanţe imagistice în poezia erotică: „Te urci acum în mine, ca sucul viu în plante / Şi ca o simfonie năvalnic fremătînd. / Prin sînge-mi trec corăbii, cu cai de diamante / Şi inima nătîngă ciocneşte-n piept urlînd / / Prin coapsă-o fîlfîire de porumbei surprind. / Febrile mîini o caută cu pulsu-nspăimîntat / Şi pulpele ţi-s calde şi s-au electrizat / Şi-n carne dinţii muşcă sălbatic cît cuprind".

Evident, încă nimic din aceste poeme ca şi din cele ale debutului, nu anunţă formula sintetică, de expresive racorduri moderne pe care o relevă culegerea din 1973, *30 de poeme* şi versurile ulterioare, reunite în recentul volum de ciclul *Solilocviu*. Reapărînd în actualitate cu versuri proprii, după ce mai bine de un sfert de veac a publicat, sporadic, traduceri, Petru Sfetca se dovedeşte un poet nou, schimbat esenţial — nu numai în expresie, dar şi în substanţă, în viziunea lirică. Experienţa traducerii poeziei italiene moderne ori a celei germane (Hölderlin, Novalis etc.) a lăsat, neîndoielnic, urme: peisajul liricii sale a devenit emblemă a unui spaţiu interior, versurile sînt epigrafice, aluzive au linia esenţializată, notaţiile, în lipsa unor precise determinări, se contaminează de o aură enigmatică, primesc o turnură vag ermetică. Mai mult însă decît experienţa culturală, fără de care conturarea personalităţii literare de astăzi a poetului rămîne oricum greu de închipuit, esenţiale în forjarea noului chip al poeziei lui Petru Sfetca mi se par fondul de reflexivitate, un substrat de trăiri viu subiective, dramatice, o experienţă umană comunicată cu parcimonie, dar nu mai puţin cu pregnanţă. Obişnuit cu moicomele evocări vegetale din poemele de altădată ale lui Petru Sfetca, lectorul va fi constrîns să constate dintr-o dată tensiunea către realitate, ironismul fin al unor notaţii, luciditatea interogaţiei, sarcasmul unei exclamaţii. Exteriorizîndu-se cu relativă reţinere, poetul devine elocvent fie şi printr-o simplă sacadă a frazei, sugerînd o excedare a simţurilor, o încordare subterană. Citite în profunzime, poemele se dovedesc a-şi trage esenţa dintr-un spirit epigramatic, ofensiv, posibil de pus în valoare (uneori) în benigne contemplaţii, în poezia de atmosferă: „Pe platoul întins / zidurile din somn / regăsind farmecul / în imobilitatea trufaşă. / / O tăcere ademeneşte / masa copacilor / / Ce risipă cele aparente / care tremură" *(Pe platoul întins)*, cel mai ades însă în scrutări lucide, incitante, polemice: „În vremea aceea, / timpul argăsit / pe bolta lui. / / Îndîrjiţi, oaspeţii / îşi făceau loc / în vuietul blînd / / Acum, pe tărmul strigat, / nici un războinic viu / sub corolele adormite" *(Remember)*; „Pe vastele domenii de simţire, / apa simplă / şi neantul din cerul străbunilor. / Şi invocaţia care devorează, şi metaforele în triumf / care nu pot să epuizeze... / prea multe arhetipuri / pe solul hieratic al inimii! / O geometrie coruptă / le nesocoteşte.." *(Alegorie)*.

Încă insuficient discutat şi cunoscut, Petru Sfetca este, într-o generaţie de poeţi ce a produs surprize nu o dată abia la vîrsta maturităţii, o voce distinctă.

Lucian ALEXIU

Valeriu Râpeanu

Cultură şi istorie

Ed. Militară, 1979

Greu a se trece în viitor peste studiile pe care Valeriu Râpeanu le consacră lui Sadoveanu, Iorga, Goga, întemeierii culturii româneşti moderne. Criticul e arhivist, istoric, filolog, comparatist, opera sa e „completă", lectura sa încercuieşte nu numai acţiunea unui scriitor — fie el şi dintre cei ce îşi pun pecetea asupra unui timp al literaturii — ci o epocă a culturii. Iniţial, studii introductive, prefeţe, textele acestei cărţi au propus imagini noi, redespecoperiri ale unor trasee şi ale unor opţiuni. Criticul nu urmăreşte fragmentarul, ci Totul, nu spectacolul ideilor, ci sinteza. Scoase din volumele cu care ca studii însoţitoare, făceau corp comun, paginile din „Cultură şi istorie" mărturisesc o remarcabilă consecvenţă, ce, la rîndul ei, se poate verifica în cărţile anterioare ale autorului. Cercetător al tradiţiei culturale, Valeriu Râpeanu propune, în studiile de faţă, cîteva „ilustrări" ale textelor teoretice anterioare pe care, în numele unor analize noi, le nuanţează. Monografismul se împlineşte nu într-un volum sau altul, ci prin înaintarea, în timp, a cercetării: consecvenţa face parte dintre calităţile istoricului ce îşi adaugă, acum, unor cercetări mai vechi, pagini esenţiale. Dacă urmărirea problemei „pînă azi", dacă „bibliografia la zi" sînt de înţeles, aparţinînd unui minimum de seriozitate a cercetării (seriozitate ce începe, tot mai des, să fie alterată de amatorismul improvizaţiei") citabilă este participarea polemică a criticului la problemele curente ale înfăptuirii culturale. Textul cel mai grăitor, în această privinţă, mi se pare a fi *„O ipoteză privind începuturile dramaturgiei româneşti"*, în care excepţionala cunoaştere a tradiţiei teatrale româneşti propune un nou fel de a înţelege relaţiile teatrului cu societatea: un nou fel de a înţelege teatrul ca emanaţie a spiritualităţii româneşti. Teatrul demonstrează Valeriu Râpeanu, a urmat, spre deosebire de poezie sau de proză, o cale care îi asigură, în cadrul culturii noastre, un statut aparte.

Ideea susţinută de critic — aceea că, spre deosebire de poezie sau proză, teatrul românesc nu se poate revendica dintr-o tradiţie populară — nu e numai curajoasă, ci şi susţinută cu o seamă de argumente capabile să infirme supoziţiile unei serii de „tratate academice". Subtilă este distincţia pe care Valeriu Râpeanu o face între „teatrul popular" şi dramaturgia naţională. Teatrul popular n-ar fi o expresie a sufletului naţional, existînd mai ales prin importuri (*Irozii, Vicleimul, Karaghioz* nu erau de origine românească). Regia naţională, spune criticul, n-a reţinut nici una dintre formele de spectacol popular: *„Naşterea teatrului românesc este opera generaţiei romantice care, la noi, datorită întîrzii tîrzii în cultură a trebuit să-şi asume şi atribuţiile enciclopedismului, să aibă entuziasm de animatori, energie de pionieri"*. Enciclopedismul autorului urmează, necesar, enciclopedismului unor personalităţi de întemeietori.

2) Desigur că lecturile „complete" descoperă sau redescoperă operele pierdute în timp, scriitorii mai mult sau mai puţin minori care au reprezentat trepte ale afirmării unor idei. Uneori scriitorii trecuţi în „inactualitatea imediată" pot oferi sociologului — căci analizele sociologice sînt mereu implicate în „descoperirile" lui Valeriu Râpeanu — adevărate mine de aur. Ce este publicul, care e compoziţia lui, cum determină această compoziţie succesul sau insuccesul? Condeiul criticului, indeobşte neutru, devine patetic în cazul lui Victor Eftimiu, destin „dintre cele mai fericite şi mai nefericite din cîte a cunoscut cultura română". Analizele consacrate lui G. M. Zamfirescu sau Alexandru Kiriţescu nu sînt mai puţin indicaţii pentru o nouă lectură a unor opere considerate pierdute. Criticul urmăreşte specificitatea, construirea operei în numele unei adeziuni la legile genului; cei ce au respectat „legile teatrului" sînt preferaţi scriitorilor care au atras, poate, cu mai multă forţă, comentariile în numele unei densităţi de idei: densitate care ignora formula, specificul, specificitatea.

Din acest unghi de vedere trebuie privită şi *„O meditaţie asupra dramaturgiei române contemporane"*. Discuţiile asupra ei — asupra antologiei pe care a construit-o şi a justificat-o acest studiu — sînt prea recente pentru a le relua. Fără îndoială că opţiunile lui Valeriu Râpeanu nu sînt, în acest caz, consonante cu ale criticii dramatice curente; polemica sa — căci şi aici criticul este, ca în majoritatea actelor sale, polemic — e însă bazată pe o argumentare temeinică, pe o cunoaştere fără reproş a faptelor şi a legilor literaturii.

Cornel UNGUREANU

MARGINALII

Un îndrăgostit temperat, un prieten pătimaş

Aşadar, cerul nu-i oferă adăpost lui Flaubert. Iubirea nici atît. În această privinţă bogata corespondenţă cu Louise Colet este semnificativă. Flaubert n-ar fi vrut s-o încheie fiindcă scriindu-i reflecta asupra romanului în lucru, dar îl încurca insistenţa ei de a aduce iubirea în primul plan.

Ca un vulpoi care ar da vina pe găini, Flaubert încearcă să-şi motiveze rezerva prin teama de a nu suferi prea mult cînd Louise nu-l va mai iubi. Face sofisme cu aer de filosofie sceptică, cerînd în fond să nu i se reproşeze răceala lui prezentă, dată fiind defecţiunea sentimentului ei mai tîrziu: „Crezi că ai să mă iubeşti totdeauna, copilule; totdeauna! cită prezumţie într-o gură de om!", îi zice, cam sfătuitor. Iubirea fiind, pasămite, ceva misterios şi cu primejdie, „a iubi prea mult aduce nefericire pentru amîndoi". Dealtfel, el aşează iubirea aşa de sus, „deasupra vieţii posibile", încît preferă să nu vorbească de dragoste în ceea ce-l priveşte. Somat să-şi dea pe faţă sentimentul, îi transmite — echivoc — toată tandreţea pe care şi-o poate ea închipui. Pînă unde îi vine de fapt tandreţea asta, mărturiseşte într-o zi de lehamite: „Dacă n-am venit înainte de plecare să-mi iau rămas bun, este pentru că-mi ajunsese sentimentul pînă peste urechi".

Cu totul altceva a însemnat prietenia pentru Flaubert. Dacă s-ar putea defini corespondenţa lui ca o vacanţă a artizanului, prietenia ar fi vacanţa pesimismului său radical. Fraza: „...nu sînt de plîns cînd mă gîndesc că am prietenia ta" numeşte singurul sprijin exterior din existenţa lui. La unsprezece ani se întreabă cum s-ar putea trăi fără prietenie. Tot atunci încheie o scrisoare cum numai el ştie, temperîndu-şi expresia cu un ados burlesc: „Adio, prietene, cel mai bun pînă la moarte, dracu s-o ia de treabă". Dintre toate slăbiciunile, cea mai de neînţeles i se pare aceea care ne face să suportăm în societate bîrfeli pe seama prietenilor noştri.

Şi mai de necrezut sînt demersurile ce le întreprinde pentru prieteni el, solitarul semet, incapabil să mişte un deget în folosul său. Cel mai mult se aferează în sprijinul amicului Bouilhet. Cum şi recunoaşte, singura lui vanitate se referă la teatrul lui Bouilhet. De aceea, ca un impresar — unul devotat — se zbate pentru găsirea unui director de teatru binevoitor, la premieră conduce galeria cu gesturi caragialeşti, iar după insucces urzeşte în aşa fel ca împăratul — pentru care altfel, n-are decît dispreţ — să reabiliteze piesa prin prezenţa lui. Se adresează doamnei Cornu — personaj important la palat —, pe care nici măcar n-o cunoaşte personal. Ar fi nimerit ca ea să-i spună în treacăt împăratului: „Mergeţi să vedeţi Unchiul Milion, e incitător; nu ştiu de ce-l năpăstuiesc pe bietul băiat". Adică pe Bouilhet.

După moartea acestuia continuă lupta. Publică poeziile postume şi îi strînge cu uşa pe cronicari. „Am uitat ieri, îi scrie lui Théophile Gautier, să-ţi spun fraza asta: „A fi foarte drăgut dacă ai scrie un articol despre Dernières Chansons". Sau poate nici nu era nevoie să ţi-o spun?" Nu-l sperie nici nedelicateţea. Se foloseşte de numele lui George Sand ca să facă reclamă poeziilor, fără ştirea ei, iar cînd se scuză profită de ocazie ca să-i ceară şi un articol despre Bouilhet.

Ca şi patriotismul, prietenia îl scoate pe Flaubert de sub piele, acolo unde încăpea în ipostaza lui de burghez.

Livius CIOCÂRLIE

Al. Husar

Întoarcerea la literatură

Ed. Junimea, 1978

Volumul *Întoarcerea la literatură* exprimă predilecţia esteticianului format la şcoala lui Tudor Vianu pentru preocuparea stilistică în arta marilor noştri scriitori (ca reflex nu exclusiv formal, ci de conţinut). În acelaşi timp, aura discretă de vibraţie subiectivă, care însoţeşte analiza şi consideraţiile subtile şi nu de puţine ori inedite, dă o notă particulară comentariilor şi actualizărilor închinate clasicelor şi incontestabilelor noastre valori literare de la M. Kogălniceanu la Geo Bogza.

Studiile, articolele şi eseurile lui Al. Husar cuprinse în acest volum — publicate mai întîi ocazional în presa literară — descoperă laturi mai puţin cunoscute, moderne şi actuale ale personalităţii creatoare din opera clasicilor. Cu totul remarcabile sînt, în acest sens, caracterizările şi analizele făcute asupra lui Coşbuc, Caragiale, Delavrancea, Arghezi, sonetistului M. Codreanu, T. Vianu şi G. Călinescu.

Consideraţiile estetice şi etice asupra scriitorilor români, puşi uneori în comparaţie cu marii creatori ai literaturii universale, sînt convingătoare deşi par la prima vedere prezumţioase sau uşor didactice. Meritul lui Al. Husar rămîne formularea clară a opiniei sau ideii, chiar dacă uneori, în sprijinul convingerii, foloseşte figuri de stil care fac mai accesibilă judecata de valoare. Prelungind rusticul în mediul urban, ironicul şi liniştitorul inadaptabil care era Ion Creangă astfel i se pare lui Al. Husar a exemplifica mai de grabă un fenomen de transplantare „mutarea cu rădăcini cu tot, ca mutările de stîni ale mocanilor, din anotimp în anotimp", fenomen înlesnit sau provocat de junimişti. Opera lui G. Coşbuc este „revărsarea unui suflet ardent" care „este şi rămîne un poet naţional", însă, demonstrîndu-i vasta şi surprinzătoarea cultură umanistă, autorul cărţii nu uită totodată să-i valorifice graţia versului, transparenţa, fluiditatea „de licori vegetale", calităţi prin care „exprimînd direct geniul limbii române", părţi care anticipă pe Arghezi, pe Barbu şi prin care „poezia intră în popor, îşi consolidează terasamentul, devine o valoare de circulaţie naţională". Explicînd de pildă, comicul lui Caragiale, Al. Husar depăşeşte planul analizei stilistice fiindcă urmărim prin el verdictul scriitorului asupra vieţii, iar în altă parte, „convins că există o legătură intimă între obiectul descris şi muzica frazei, o metafizică în gîndirea noastră care evoluează conform situaţiilor din natură, Delavrancea a înţeles că nu există şabloane, că stilul variază conform subiectului, temei, etc., admiţînd conştient pluralitatea, procedeelor". Ideea că Arghezi cerea cuvîntului „un salt de natura unei mutaţii ontologice dintr-un plan al existenţei într-altul", deci că se poate crea natură din cuvinte, lume consubstanţială creaţiei, face posibilă caracterizarea poetului ce dă şi o funcţie ontică artei. Dar pe lîngă cunoaşterea profundă a lumii reale şi pe lîngă tendinţa obsedantă de a schimba poezia — mai ales la Arghezi, — este vorba fără îndoială şi de expresia unui temperament, aşa cum G. Călinescu i se pare a fi un clasic de aspiraţie de complexitate barocă, iar T. Vianu un poet de idei, care aduce nou în *Jurnalul* său. „întîlnirea cu omul, coborîrea la om".

Profunzimea observaţiilor făcute pe marginea operelor reconsiderate de Al. Husar „printre clasici", cum îşi subintitulează cartea, precum şi virtuţile stilistice ale formulărilor sale îi trădează sensibilitatea şi gustul şi îndrituiesc aşteptarea altor volume de eseuri despre literatură.

Nicolae ŢIRIOI

CONSEMNĂRI

CRITICA TEXTULUI

A doua carte a lui Livius Ciocârlie (*Negru și alb*, Cartea Românească, 1979) cuprinde 15 eseuri legate între ele printr-o temă unică (trecerea de la simbolul romantic la textul modern). Unitatea cărții este dată și de unitatea metodei critice. Livius Ciocârlie folosește o analiză complexă (diacronică și sincronică), pornind de la *teoria textului* așa cum o fundamentează, azi, *noua nouă critică*. Criticul are însă bunul simț intelectual să nu-și fanatizeze metoda și să nu se constituie, voluntar, prizonierul ei înfumurat. Deschiderea lui este mai mare și, dacă urmărim cu atenție demonstrația critică, vedem că Livius Ciocârlie folosește mai multe procedee de expertiză. Unele trimit la experiențele grupului *Tel Quel*, rămînînd, totuși, la oarecare distanță față de complicata ecuație semiotică, altele trag un fir din tematismul lui Richard și, mai ales, din acela al lui Gérard Genette. Chiar ideea de trecere, de subminare a simbolului romantic în profitul *metaforei textuale*, implică ideea de evoluție a formelor, acceptabilă, după Genette, ca obiect de studiu pentru noua critică.

Livius Ciocârlie nu vrea, totuși, să reconstituie istoria unui procedeu literar și nici pe aceea a unei metafore — concept. Proiectul lui este mai puțin ambițios, dar mai solid. Vrea să descopere într-un șir de opere literare modul în care apar, de timpuriu, în universul imaginar al romantismului (Jean Jacques Rousseau), preocupări, obsesii de tip textual, unele conștiente altele involuntare. Mai exact, el determină, printr-o analiză condusă, în genere, cu finețe, felul în care simbolului romantic i se substituie ceea ce semioticienii de felul lui Ricardou numesc *metafora structurală*. Livius Ciocârlie folosește, pentru aceeași noțiune, denumirea de *metaforă textuală*, mai rar pe aceea de *procesualitate textuală*. Unul (simbolul) ar avea structură metafizică, celălalt (*textul* în gîndirea artistică modernă), își află resursele generatoare în propria-i materialitate. În cel dintîi există totdeauna un *Altul* (după formularea lui Valéry) adică un al doilea plan, care concurează (și pericitează) identitatea lui *Același*: jocurile limbajului îi tulbură, apoi, înțelesurile și, din această cauză, se produce un proces de proliferare, a sensurilor ambigue etc.

Textul modern are alte determinante și cel mai important, după Livius Ciocârlie (și după alți teoreticieni ai problemei), ar fi continua metamorfoză, capacitatea de a se reproduce și de a se medita în sine și prin sine, fără ecouri, deschideri în *alt* plan. Putem zice, atunci, că metafora textuală este productivă și repliantă, fiind mereu *Aceeași*, pe cînd simbolul (metafora) romantică este proiectivă, vizînd totdeauna un *dincolo*, un *altceva*. Asta pentru a aproxima un sens, o direcție a imaginarului modern greu de precizat altfel.

Organizările de tip textual (subiectul propriu-zis al eseurilor din *Negru și alb*) se ascund, deseori, ne avertizează autorul, sub cuvinte-metafore (*țesătură, tramă, plasă, labirint, vîrtej, negru* și *alb*) și pe acestea Livius Ciocârlie le depistează în cîteva din scrierile lui Rousseau, E. T. A. Hoffmann, Edgar Poe, Melville, Baudelaire, Eminescu, Macedonski etc., determinînd, totodată, și poziția creatorilor față de ele. La Jean Jacques Rousseau s-ar face simțită, de pildă, ostilitatea față de arta scrisului și dorința (comună și lui Hoffmann și, în genere, romanticilor) de a întări statutul simbolic al literaturii și, totodată, de a-i submina.

Mai simplu spus, Livius Ciocârlie, vrea să determine în ce măsură simbolul romantic meditează asupra literaturii și la ce punct meditația se apropie de concepția și practica modernă a textului. El recitește, în acest sens, un șir de opere celebre (*Urciorul de aur, Elixirele diavolului, O pogorîre în Maelström, Litera stacojie, Moby Dick, Corabia beată, Cîntecele lui Moldoror* etc.), multe dintre ele frecventate de criticii noi, și depistează acele pasaje care pot sugera o mișcare de tip textual. Vînătoarea din cartea lui Melville ar da o sugestie în acest sens. *O pogorîre în Maelström* n-ar fi decît o coborîre în vîrtejurile textului. Rătăcirea pe mare a *Corăbiei bete* duce gîndul la rătăcirea spiritului creator pe valurile limbajului. Marea, pădurea, păianjenul, Castelul (cu labirintul de încăperi), zborul păsărilor, travestiurile, pelerinul, șarpele, drumul cotit și drumul rectiliniu, desenele inextricabile — sînt elemente de tip textual și, din analiza lor, Livius Ciocârlie scoate o semnificație în sensul teoriei formulate la început. Barthes zicea că o interpretare de text trebuie să fie, nu adevărată (pentru că adevărul nu există în critică), ci verosimilă în raport cu premizele sale. Eseurile din *Negru și alb* propun un număr de ipoteze de lectură și se străduiesc să le justifice prin analize adecvate. Coerente și inspirate, sub raport critic, mi s-au părut interpretările în marginea textelor lui E. T. A. Hommfann, Poe, Melville, Rimbaud, mai puțin, curios, aceea privitoare la Baudelaire, calul de bătaie al tuturor critici pozitiviști și semioticieni. „Lectura textuală" propusă de Livius Ciocârlie este, în cazurile citate, dar și în altele (Kafka, Mallarmé, Macedonski) substanțială și, îndrăznesc să zic, agreabilă pentru că evită o terminologie rebarbativă și nu blochează fantezia critică, într-un cod greu accesibil. Criticul face o demonstrație, dar, printre rînduri, lasă să se înțeleagă că lectura sa nu-i singura posibilă. Asta denotă luciditate intelectuală, lărgime de vedere, cunoaștere și înțelegere exactă a posibilităților actului critic. Livius Ciocârlie vrea să mențină analiza în cîmpul criticii și, printr-o lectură specială, să îmbogățească universul operei literare, sporind numărul interogațiilor puse în fața textului. Dispare, atunci, acea impresie de înfumurare și sărăcie intelectuală pe care ne-o lasă alte inițiative în acest sens. Criticul știe unde poate să ducă, în literatură ca și în critică, fanatismul metodologic.

Discutînd despre *noul roman* care vrea să elimine din text simbolul și, în genere, procedeele tradiționale ale epicii, lăsînd spațiu liber metaforei productive, Livius Ciocârlie nu-și ascunde scepticismul față de viitorul acestei literaturi. Convingerea lui este că într-o veritabilă literatură modernă continuă să existe un „nivel de adîncime", o semnificație care trece dincolo de problematica textuală.

Acum, dacă judecăm fondul problemei, putem constata că interpretările date de critic pot fi puse la rîndul lor în discuție. Metoda ascunde o oarecare labilitate (pe care de cele mai multe ori Livius Ciocârlie o evită prin luciditate sau instinct critic, cum vrem să-i zicem), pentru că este relativ ușor să răsucești înțelesul unui simbol literar și, acolo unde critica tradițională a văzut o căutare de Dumnezeu sau o aspirație de ordin moral, să citești și să dovedești, acum, că este vorba de altceva, și anume de o febrilitate de tip textual, de o metaforă a scrisului (a *negrului* pe *alb* sau a *albului* pe *negru*, în difinitiv este același lucru). Orice interpretare este, vreau să spun, relativă, discutabilă cînd operăm cu niște *semne* atît de ambigue. Aceleași elemente epice analizate de Livius Ciocârlie (balena și urmăritorul ei din *Moby Dick*, vîrtejul din *O pogorîre în Maelström*, straturile geologice din *Minele din Falun*, labirintul de coridoare din *Procesul*) au fost speculate de către alții în sensul criticii psihanalitice. Lupta eroului cu valurile sau rătăcirea într-o pădure obscură nu sînt, pentru acești din urmă decît niște verigi dintr-o largă rețea de complexe. Cît de verosimile și cît de profunde sînt aceste „lecturi"? Asta depinde mai puțin de metodă. Profunzimea, verosimilitatea interpretării depind de cel care folosește metoda, căci nu este totul a pune o grilă în fața textului și a vedea, prin ea, semnele trebuitoare demonstrației. Critica este ea însăși un discurs, ceea ce va să zică o organizare interioară, o mișcare textuală. *Discursul* lui Livius Ciocârlie merge pe firul unei idei și se deschide, în chip natural, spre un anumit nivel al operei. El reperează faptele și stabilește o ierarhie a semnificațiilor, avînd grijă să fixeze, în prealabil, cîteva puncte de reper critice. Lucru rar, Livius Ciocârlie nu ocolește pe colegii săi, criticii români contemporani. I-am putea chiar reproșa, o prea mare amabilitate dar, oricum, acest spirit democratic în critica literară trebuie salutat.

Autorul dă și un număr de interpretări privitoare la literatura română. În afară de studiul despre Macedoski, citit înainte, mai este de luat în seamă acela despre proza lui Voiculescu. *Pescarul Amin* și *Lostrița* pot fi citite, cu adevărat, așa cum propune criticul. Pot fi citite și altfel (operație care s-a făcut), însă Livius Ciocârlie introduce un punct de vedere nou de care trebuie să ținem seamă. Exemplele din Creangă sînt mai puțin convingătoare, sub raport critic, ca și acelea din *Luceafărul* eminescian. Autorul interpretează întrupările succesive ale lui Hyperion ca întrupări metamorfoze textuale. Ipoteza, fără a fi absurdă, nu este suficient susținută din punct de vedere critic. Însă că există la Eminescu o obsesie a limbajului (în planul conștiinței poetice) și că poezia însăși traduce adesea această obsesie nu mai încape discuție. Un poem postum (*Icoană și privaz*) transformă pe nesimțite un discurs erotic într-un discurs asupra poeziei, cum am dovedit într-un eseu mai vechi. Și nu este unicul exemplu. „Sincretismul" întră, de altfel, în formula poetică a romantismului.

Negru și alb este o carte admirabilă de critică cu adevărat *nouă*, *modernă* pentru că ne propune nu o interpretare comună sub o terminologie nouă, ci o perspectivă de adîncime asupra textului literar. De asemenea cărți critica românească are mare nevoie.

Eugen SIMION

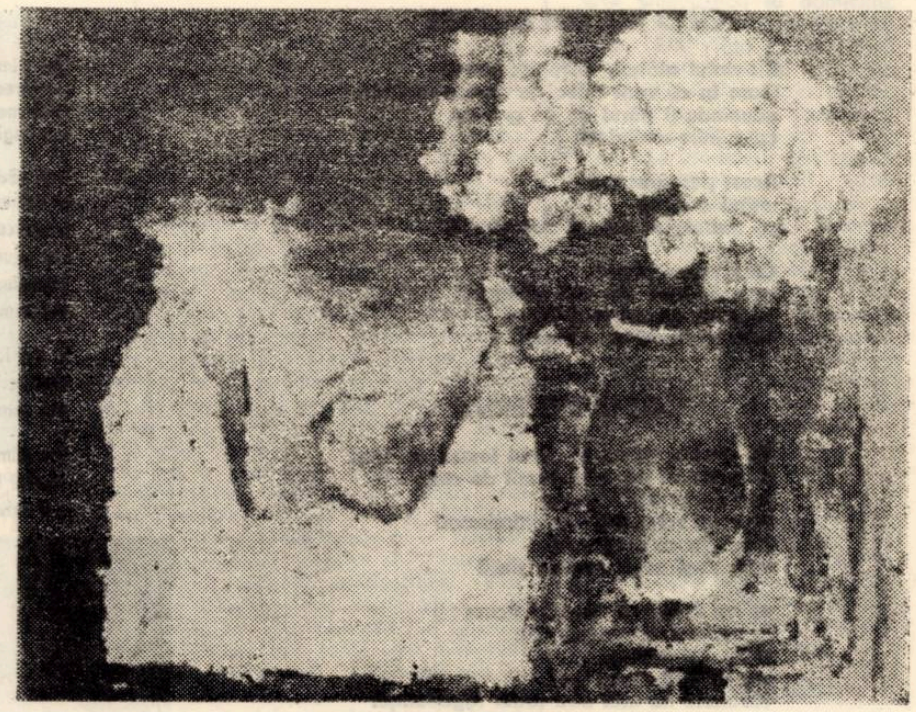

DIODOR DURE: „Flori"

UN REPORTAJ ÎN FICȚIUNE*)

Bilanțurile editoriale ar trebui să constate, alături de alte aspecte, și o masivă apropiere a gazetarilor de genul epic. Tentația fiind ușor justificabilă prin însăși specificul profesiunii, inexplicabilă rămîne numai obstinația unora de a impune prozei normele și principiile obișnuite ale reportajului. Această nefirească înclinație grefează și debutul în roman al lui Mircea-Valer Stanciu, *Viața spre ziuă* avînd toate calitățile reportajului ideal, visat de orice gazetar: păstrînd regulile reportericești care îi pot asigura un spor de autenticitate și verosimilitate, proza se situează totuși în spațiul ficțiunii românești tradiționale. Un asemenea reportaj „în ficțiune" are, bineînțeles, darul de a oferi autorului acea libertate imaginativă pe care profesiunea îl silește să și-o cenzureze cu strictețe.

Narate la persoana întîi și printr-o scriitură albă (frizînd parcă barthesianul grad zero), întîmplările din prima parte a romanului sînt simple, aproape banale. Pavel Onițiu, un tînăr teribilist, muncitor necalificat și student la seral, posesor al unor invenții și inovații nerecunoscute numai datorită meschinăriei directorului, relatează cu ironie și spirit critic primirea festivistă făcută de conducerea fabricii unui inspector din Centrală. Paralel se țese o poveste amoroasă cu iz adolescentin și apar în scenă multe personaje comune, șterse, în genere muncitori și intelectuali de provincie, mai mult sau mai puțin pozitivi, toți însă buni cunoscători ai limbii franceze. Exasperat parcă și el de platitudinea intrigii, Mircea-Valer Stanciu introduce în a doua parte a romanului o crimă bizară și inundațiile din primăvara anului 1970, dînd astfel un ritm mai dinamic și mai antrenant lecturii. Din păcate, nici de astă dată promisiunile nu sînt onorate pe măsura așteptărilor. Finalul cărții se constituie într-o sumă de rezolvări facile, chiar derizorii, punînd la îndoială fantezia și rigoarea logico-imaginativă a autorului. „Nedreptatea" făcută naratorului de conducerea fabricii (mutarea din postul de proiectant în cel de muncitor necalificat, mutare, după noi, perfect justificată) se rezolvă paradoxal de simplu: invențiile lui Pavel Onițiu sînt publicate chiar de către „New Electro-kinetics" și în Turnu-Roșu (fiindcă acesta este locul acțiunii) apar (nici mai mult nici mai puțin decît) academicianul Ursuleanu și un savant japonez, amîndoi interesați de tînărul inventator. Paradoxal este și rezultatul cercetărilor polițiste. Conformîndu-se canoanelor genului, Mircea-Valer Stanciu pune și el în ipostaza de criminal personajul asupra căruia cititorul nu este înclinat să arunce nici o umbră de vină.

Nu pot fi negate autorului buna experiență a cuvîntului, detașarea și spiritul critic incisiv. Sînt însă aptitudini care nu pot în nici un fel compensa anularea unor reguli fundamentale ale prozei și genului romanesc. Realismul în literatură, este bine știut, nu înseamnă nicidecum o autenticitate de tip reportericesc.

George ȘERBAN

* Mircea Valer Stanciu — *„Viața spre ziuă"* — Ed. Dacia, 1979.

Valeriu Bucuroiu

Centurile de siguranță

Ed. Cartea Românească, 1979

Creația lirică a lui Valeriu Bucuroiu, ajunsă la cea de-a șasea carte, se circumscrie constant unui deja cunoscut itinerar de la G. Topîrceanu la M. Sorescu, atît în sensul utilizării unui limbaj autonom cît mai ales în ușurința cu care poetul trece de la ironia epigramei la elogiul visului. Valeriu Bucuroiu a practicat de la început o lirică viguroasă, directă, de exprimare neocolită a profesiunii sale de credință, declarîndu-se un „visător sub soare" pentru care „răutatea este o buruiană murdară și grea". Cele mai bune versuri ale sale, însumate sub titlul „Între spadă și flori", sînt adevărate parabole asupra relației dintre om și cosmos, într-o încordare patetică „cu timpul dizolvîndu-se în credința optimistă a poetului, în puterea rațiunii umane: *„Nimic sub povara norocului / Peste tot îndoială, încordare, tristețe, lumină, / și oarbă-ncredere"*.

Iubirea luminii soarelui și a căldurii pămîntului reprezintă în poezia lui Valeriu Bucuroiu un prelungit ecou al aspirației sale de a concepe existența într-un singur sens: *„Tristețea este cea dintîi himeră / Și bucuria forța de a fi"*. În acest sens, predominantă rămîne voința de puritate și este probabil că îndreptarea poetului către limitele de sus ale spiritualității, („O soartă este lumea ca și atîtea roți"), către lumea visului (devenit și el „o roată"), răspunde unei necesități de a marca etapele cunoașterii umane, așa cum o face în poema „Marea odisee": *„La început, s-a luat un cerc de lună plină / Cum spițele-au fost smulse din raze lungi de soare / Să fie pus tot universul în mișcare / Cînd drumul e speranța peste dureri stăpînă"*. Întotdeauna optimismul dublează în aceste versuri confesiunea meditativă a poetului, facilitînd, astfel, posibilitatea transformării dialecticii scientiste într-un paradox liric ce poate fi emoție, curiozitate, bucurie, tristețe etc.

Asumîndu-și responsabilitatea de a rămîne veșnic în luptă cu greutățile vieții și cu „întrebările care se întorc mereu mai des", poetul Valeriu Bucuroiu realizează o lirică sinceră, plină de sensibilitate care-l detașează valoric în contextul actual al poeziei noastre.

Dumitru ANGHEL

ANGHEL DUMBRĂVEANU

CÎND NU VOI AJUNGE

Cu vintul alături, răsfoiesc marea.
Oare in ce vară rideai la umbra iluziilor,
adunindu-ţi părul de pe grumaz
cu miinile-amindouă ?

Acest pescăruş alb
uitind o clipă
că trebuie să visleşti necontenit.

Cine putea bănui
vremea cind nu voi ajunge
să beau surisul unei femei
încinsă numai cu marea ?

NOŢIUNILE IERNII

Să pleci o vreme din visul femeii au spus
să te pierzi cu măsurătorii de stele
prin periferiile toamnei
să-nveţi culoarea rece intrebarea
suferinţa celui ce află
cum să-şi nege propria viaţă

ce voi putea să modific acum
în regimul de singurătate
unde riul ascuns
îmi macină iluzia lent
cuvintele nu mai dau rodul făgăduinţei
femeia cintă în limba păsării nu
eroarea de-a gindi în noţiunile iernii

RETORICA ŞI UMBRA NINSORII

Retorica este ştiinţa de-a număra
reprezentaţiile unei păsări de mare
cind vine o fată ce n-a învăţat
deosebirea reală
dintre muşcătura unui fluture
întors de la celebrele cursuri de vară
şi lumina din care muşcă ea însăşi

cine mai poate studia retorica veche
la cinci dimineaţa
cind nici eu nu mă mai pot trezi
de cită retorică mi se serveşte
în toate ocaziile

de-acum
nu voi mai admite intre discipoli
decit fetele ce nu deosebesc
enunţul in formularea cu fluturi
de enunţul în formularea cu alte mijloace
cum ar fi sărutul
sau umbra ninsorii

ADEVĂRURI UITATE

De dimineaţa şi pină seara,
pasărea imi repetă adevăruri uitate :
anii mei cei mai puri
au fugit cu altcineva.

Imi văd mai departe de colivia cu fluturi,
o extind fără sfială, incit
paşnicele culori zburătoare
au ajuns să incendieze cetatea,
transformind-o in antrepozite
de lumină polară.

E un lucru zadarnic, imi spune,
efemerii pot fi-ntilniţi spre Laponia,
pe mari veliere.

Eu rămin al acestei vedenii
ce-mi locuieşte ziua şi visul
cu priviri la fel de otrăvitoare ca mine.

DIODOR DURE : „Portret de fată"

HARALAMBIE ŢUGUI

TOATE A MUGURI ALBAŞTRI...

Lungul meu dor in lumina de primăvară
a sălciilor de pe Bega, inmugurind
acolo, in oraşul cu atitea vise
şi-atitea miini de prieteni, in colind...

Lungul meu dor şi columbele gindului
totdeauna in zbor spre acele, in veci
neuitate şi pure eulalii solare,
sub infloriri de candizi lilieci...

Lungul meu dor, sub tăcerea albastră
a limpezitelor ceruri prin timpul surpat
cu alte şi alte stoluri imense de aripi
în palid amurg niciodată uitat...

Laudă, ţie lumină de primăvară
şi vouă prieteni, şi vouă stele surori !
E ornicul inimii ce-şi sună-n tăcere bătăile,
toate a cintec şi neuitare,
toate a muguri albaştri şi flori.

SUSUR DE VIS

Albastru, nestatornic cerul
mereu al nostru şi mereu pierdut
de fiecare clipă ce-o purtăm in ochi
ca pe-un ciudat şi tainic scut.

Albastră, fără margini zarea asta
a timpului ce totuşi orb rămine
în licărirea razei, în adincul
cuvintelor de astăzi şi de miine.

Dar iată clipa cade ca un susur
de vis abia intrezărit prin pleoape,
cind văduvit de taine şi cuvinte
pămintul pare a umbla pe ape...

ÎN INTIMPINAREA SOARELUI

Primăveri româneşti cu extaze
murmurate-n văzduhuri violacee.
Invilvorate, impenetrabile arome ale
pămintului
urcind prin inimă ca nişte alizee.

Sori de hiacint şi sori de păpădii
acolo unde fiecare cuvint infloreşte
precum o iarbă
toate puterile pămintului şi toţi mugurii
din care dulce vin va fi să fiarbă.

Eram ca nişte braţe de arbori nedezlegate
plutind prin anotimpuri adinc in derivă ;
proslăveam toamna cu fluxul ei rămas in
frunze
ca o pace a morţii, prea milostivă.

O ! Şi eram ca o şoaptă a nopţilor
abia ascultată de munţii venind
totdeauna cu noi in intimpinarea soarelui,
cintec de ape şi stele, magic colind.

De-acum toate lotcile norilor vor descinde
in împărăţia clipei... De-acum
incepe dialogul cu lumina din rădăcinile
arborilor :
iscoditor, fulgurant şi proteic parfum...

AUREL CHERLEA

BARCA DE HIRTIE

De ce-ai plecat atunci... de ce-ai plecat...
Cu sufletul de noapte incărcat ?
Ne răstigneam alăturea, supuşi
În casa fără geamuri, fără uşi,
Pe malul de nisip bătut de unde,
În apa mişcătoare de secunde,
Cu alge verzi, cu ierburi şi meduze.
Am fi dormit cu visul prins pe buze,
Sub cerul greu şi cufundat in mare,
Inlănţuiţi de valuri şi de soare.
Erai chiar ţărmul meu cu ape calde,
Eram talazul care să te scalde.
Ne-am fi-nţeles prin semne ca şi muţii
Şi-am fi plecat in larg cu-argonauţii.
În portul solitar ora-i tirzie...
Şi nici măcar o barcă de hirtie.

TITUS SUCIU

DRUMUL LUI ILIE CIOLDU

Intr-un fel aştepta, ştia că Florea avea să apară înainte de a pleca el — Ana adusese laptele şi ouăle de la Florea, cele două vite şi păsările fiind la el de cînd se întîmplase nenorocirea — dar cînd îl văzu totuşi tresări. Tresări pentru că în urma acestuia păşea încă cineva.

Cel care venise cu Florea se numea Moldovan Aron, după poreclă Aronu Ursului, bărbat liniştit, cumpătat, în ale cărui vorbe oamenii se obişnuiseră să creadă fără să le cerceteze mult, pentru că treaba asta o făcuseră înaintea lor alţii şi nu-l dovedise de mincinos ori prost nimeni. Porecla o avea după un unchi de-al lui, ţapinar şi acesta, om de putere şi curaj, despre care se vorbise mult tot timpul dar mai ales după inspravа vieţii lui. Se întorcea de la pădure singur şi grăbit, şi pornit pentru că cobora nu la sfîrşit de săptămînă cum era rînduiala ci la mijlocul ei din cauza necazurilor de acasă, nevasta trimiţîndu-i vorbă că o bătuse socrul, tatăl lui, şi că dacă nu vine acasă să facă rînduială se omoară. Aşa că venind mai scăpa cîte o înjurătură, cîte o vorbă răstită, discuţia cu tatăl lui începînd-o în el însuşi încă de atunci de cînd îi fusese adusă vestea. Deodată se opri brusc din cauza unui zgomot şi ridică privirea. În faţa lui, ca la zece paşi, fără să-şi fi dat seama cum apăruse, un urs ridicat în două labe! Urşi mai văzuse, nu se temea, şi-i vorbi ca unui om, „Da'-tu, încotro, cumetre?", însă îşi dădu seama curînd că de data aceasta situaţia era alta decît de obicei, pentru că-i desluşi în umăr o rană. Se uită în jur, la ceea ce avea în mînă, o botă uşoară, ţapina uitînd s-o ia de supărat ce fusese, apoi iar la urs. Mîrîia, şi de durere dar şi de furie, şi se apropia. De ăsta nu scap, gîndi, şi un pas, doi, se dădu îndărăt, dar, înţelegînd că asta nu era o soluţie, se opri proptindu-se bine în picioare. Cu bota îl ţinu la distanţă pînă i-o prinse şi i-o rupse şi asta se întîmplă înainte de a fi găsit altă soluţie decît a luptei cu braţele, aşa că după aceea îl aşteptă cu mîinile goale. Nenorocirea se întîmplă din cauza ghearelor. După ce-i rupse hainele, mai ales mînecile, odată, pentru că cu cîteva clipe înainte îi sfîşiase carnea de pe umăr şi de durere reacţionă altfel decît de obicei, ursul îl prinse cu o lovitură de labă peste faţă de-i mută falca. Atunci se crezuse pierdut. Durerea aceea ar fi îngenunchiat doi-trei oameni şi el avea în faţă un urs dezlănţuit. Vazîndu-l apropiindu-se, se gîndea la ce-ar mai fi putut face. Ideea îi veni în ultima clipă, şi cu puterile pe care le mai avea îşi aruncă braţele în faţă. Scăpă. Ţinuse arătătoarele de la mîini drepte, ţintind ochii ursului. Cu o mînă nimeri. La început simţi o atingere de ceva lipicios şi moale, ca de o piftie, după care degetul îi pătrunse în găvanul ochiului pînă la nivelul palmei.

Acasă ajunse pe picioarele lui, neajutat de nimeni. Femeile satului îl scăpară cu viaţă, dar de atunci avea să fie însemnat pentru că nu-i putuseră aduce pielea înapoi cu totul şi rămase cu gura strîmbă.

Florea suportă tăcerea cel mai greu şi vorbi primul. „Mă... noi am venit să vedem cum te putem ajuta..." Lui Aron nu-i plăcură nici vorbele nici reacţia pe care o simţi în Ilie şi interveni prompt. „Taci, mă! Tutun ai?... No dă să ne răsucim cîte o ţigară".

Le făcură încet, ca după un ritual, aplecaţi, concentraţi, cu atenţie şi răbdare, de parcă ar fi fost ceasornicari. „Păi cum să m-ajutiţi?..." făcu Ilie muind foiţa ţigării ca s-o lipească, „Cum, mă?!..." Siguranţa lui Florea dispăru. „...Să... Că io am zis de la început, am zis către Ana, să vă mutaţi la noi, că vă dau cuhnia de vară şi tot îi mai bine ca aici..." Nu-şi termină vorba din cauza privirii celuilalt, care după ce îl ţintui încruntat se întoarse către Aron şi-i vorbi acestuia. „Păi ce-i cu el, mă? S-o prostit? Asta nu ştie că am şi io casa mea?!" Aron, care avea voce caldă, blîndă, interveni împăciuitor. „Ba, mă... Da nu ştie ce ai de gînd să faci". „Nu te duce capul?" „Tocmai de-aia". „Atunci de ce mai intri?!".

Răspunsul, un fel de răspuns, veni după o întrerupere în care traseră din ţigări mai des şi mai adînc. „Mă" făcu Aron ridicînd iar privirea, „tu-l mai ştii pe Mitu Măriuţii?..." Cel mai surprins păru Florea. Despre acest Mitu nu se vorbise demult, de aproape patruzeci de ani, tot ceea ce era legat de el fiind învăluit în uitare şi îndoieli, pentru că singurul care ar fi putut vorbi era el, Aron, ori acesta nu spusese nimic nici atunci, la început, cînd o bătrînă era tot timpul după el, îi domnea pe prag. „Ştiu..." răspunse Ilie circumspect. „Da de ce nu s-o întors ştii?" „Nu..." În sinea sa, Florea, amintindu-şi îndărătnicia lui Aron de atunci, scăpă o înjurătură. „Ilie" îşi începu Aron destăinuirea — de ce n-o fi spus toate astea atunci, se întrebă Florea... şi ce îl face să se mărturisească tocmai acum?... — „ca să fi scăpat de acolo trebuia să facem amîndoi acelaşi lucru, să omorîm un om! Ştii care dintre mine şi Mitu o omorît?... Eu!...". Privirile celor doi îl făcură să se întrerupă. „Cinci îişi de-ai noştri, io, Mitu şi trei cîmpeni, ne-am legat să fugim. Să prindem momentul şi să fugim. Din cîte îl ştiam pe Mitu credeam că-i în stare să vrea să ajungă acasă... pentru că asta era acolo, Ilie, asta era cel mai greu lucru, să vrei să ajungi acasă cu orice preţ!... Înţelegi?... Să vrei, şi să ştii să vrei!... Da el o fost slab. Necumpătat şi slab. Un pumn o dat, o ajuns să dea, da asta o fost totul pentru că după aia l-or împuşcat pe loc!...". Ajuns aici tăcu, nu spuse ce se întîmplase după aceea, nu spuse că gestul necugetat al lui Mitu dusese la represalii, la împuşcarea a zece prizonieri nevinovaţi, la întărirea pazei, ceea ce aminase încercarea lor de evadare cu aproape jumătate de an, motive mai mult decît suficiente pentru ca un om cum era Aron să-l dispreţuiască de atunci într-atît încît să refuze să vorbească despre el oricît ar fi fost rugat, trecu deci toate astea sub tăcere pentru că el nu voise să dezvăluie ceea ce se întîmplase atunci doar de dragul mărturisirii în sine, ci pentru că, prin atît cît spusese, urmărise un lucru foarte exact, să-l facă pe Ilie să înţeleagă ceva anume.

Ana îi urmări mută, îngrijorată. Nu avu îndrăzneala să vorbească, îndemnul „nu te du, Ilie, nu te du..." i se zbătuse doar în priviri. Dar în ochii ei nu se uită nimeni.

Păşeau alături prin mijlocul uliţei, cu sumanele numai pe umeri, cu mîinile la spate, privind pe sub clopuri doar la cîţiva paşi în faţă. Merseră aşa, tăcuţi, încruntaţi, pînă în dreptul crucii din mijlocul satului, unde, pentru că Aron şi Florea se opriră, se opri şi Ilie. Nu se grăbi cu vorba nici unul, îşi molfăiau gîndurile pe mai departe încăpăţînaţi, privind unul pe lîngă celălalt pieziş, şi aşteptau. Tăcerea o sparse Aron. „Aşa că te duci?..." „Mă duc..." mormăi Ilie. „No, bine. Numai să ai grijă...".

Întîi plecă Ilie, cumpătat, călcînd rar şi apăsat, cei doi urmărindu-l cu privirea îndelung. Cînd fu destul de departe, Florea întrebă nemulţumit. „Păi de ce nu l-ai oprit, mă?" Aron ridică ochii spre el, dar nu-i spuse nimic, răspunzîndu-i abia apoi, în timp ce mergeau, el înaintînd gînditor cu mîinile la spate.

Deschise portiţa cu grijă, fără nici o grabă, stăpînit, de parcă ar fi intrat în ograda lui, apoi urcă treptele, păşi în tîrnaţ pînă în dreptul uneia din cele trei uşi, bătu şi intră. Salutul îi ieşi mai înfundat pentru că în locul celui pe care-l căuta era altul. „Noroc, tete Ilie, noroc! Chiar dumneata eşti?..." „Da primarul nu-i aici?" „Nu, nu-i aici. Da şezi, stăi acolo pe laiţă, să schimbăm şi noi o vorbă. Adică te-ai pus pe picioare?....".

Cei de la primărie erau cîmpeni, oameni care se deosebeau de ei — cine ştie, mă, ziceau ţapinarii cu lumini ciudate în ochi, poate că a fi domn înseamnă tocmai lucrul ăsta, să lucri mai mult cu gura decît cu palma!... — curioşi şi vorbăreţi. Or a-ţi cădea la îndemînă în ceasurile acelea de plictiseală tocmai omul de care se vorbise cel mai mult în ultimul timp, era o adevărată minune, pe care notarul n-o sperase cît de cît. Dădu călimara la o parte, apoi cele cîteva hîrtii, îşi făcu loc pentru coate şi-l asaltă din nou. „Zici c-ai trecut peste toate astea şi te-ai pus pe picioare?... Tare eşti, tete, la vîrsta dumitale, tare..." „Da unde-i?" îi tăie acesta vorba. „Cine?" „Primarul". „E, primarul... Nu-i, da las' că vine... Şi ce-ai avut de fapt de-ai zăcut atît şi-amu areţi ca un holtei?" „O plecat de mult?" „De vreo două ceasuri... Ştii că am zis că gata, nu mai scapi?..." „Unde?" „La Mureşeni... Oamenii or vorbit mult, în tot felul..." „N-o fi cumva acasă?" „Nu... Amu la urmă au auzit io că ţi-ai revenit..." „Eşti chiar sigur că nu-i acasă?" „Sigur tete Ilie, sigur, ce dracu?!... Zic c-am auzit io că ţi-ai revenit, da să te văd aici..." „Atunci mulţam!" Notarul rămase năuc, cu ochii pe uşă. Ilie ieşise. Ilie, care pînă atunci stătuse cu clopul în mîini şi îl tot sîcîise cu întrebările acelea, după acel „mulţam" ieşise fără să adauge nimic. Ce-o fi cu ăsta, de ce naiba o ieşit aşa?... se întrebă notarul, acum mai mult supărat decît nedumerit, ridicîndu-se şi apropiindu-se de fereastră pentru că voia să-şi dea un răspuns. Îl văzu, şi văzînd încotro mergea îl încercă o bănuială, care se confirmă curînd pentru că Cioldu se opri la a patra poartă, şi atunci bodogăni: „Ai, fir-aţi ai dracului de ţapinari, că oameni mai suciţi ca voi nu găseşti oricît ai umbla".

Ilie nu intră pe poarta în care bătu, vorbi cu femeia peste gard, puţin, cîteva vorbe, apoi se întoarse. Crezuse c-o să-şi continue drumul spre casă, dar Ilie intră în curtea primăriei din nou, şi atunci notarul se retrase, îşi reluă locul la masă, aplecîndu-se peste hîrtii. Aşteptă însă degeaba. Timpul în care ar fi trebuit să apară în prag trecuse, după care trecuse încă un timp, şi cu toate astea Ilie nu deschidea uşa. Să fi renunţat, se întrebă notarul, să se fi răzgîndit şi să fi mers totuşi acasă?... Nu avu răbdare să rămînă pe scaun, se ridică şi se apropie de fereastră iar şi, pentru că nu-l văzu, deschise uşă. Nu se aşteptase să-l mai vadă şi rămase ţintuit în prag contrariat pentru că Ilie era acolo jos, pe bancă, la umbră sub nuc, privind orb şi încruntat ceva de la doi-trei paşi din faţă. Deşi era imposibil să nu-l fi auzit cum deschisese uşa, nu-şi schimbă poziţia şi cîteva clipe notarul nu fu în stare să zică nimic. „Nu m-ai crezut, ha?..." făcu în cele din urmă, imputîndu-i faptul că Ilie se dusese acasă la primar, „Ai crezut că te mint, nu?..." Şi pentru că Ilie tăcea, notarul continuă cu imputările tot mai aprins, mai revoltat, ocărîndu-l nu numai pe el, ci pe toţi mureşenii, „cei mai ai dracului oameni din cîţi pot exista pe pămînt, încăpăţînaţi ca nişte pietre!", oprindu-se doar cînd, plictisit şi agasat, Ilie ridică ochii spre el. „Domnule notar", zise atunci Ilie în tăcerea care se lăsase, „Te rog să taci. Să taci şi să-mi dai pace că io am treburile mele!"

Cînd merse la masă notarul îl lăsă acolo, în aceeaşi poziţie, cînd se întoarse îl găsi tot acolo, acolo lăsîndu-l şi cînd, pe la şase, îşi închise biroul pentru că se încheiase ziua de lucru. Întîi vru să treacă fără să zică nimic, totuşi, după ce se depărtă cîţiva paşi se opri şi-i aruncă: „Apoi să ştii că degeaba-l aştepţi, meri acasă, că nu mai vine!".

I se păru că-l auzi, „...Trebuie să vină!...", dar nu era sigur, şi pentru că după aceea Ilie nu adăugă nimic, se întoarse şi apucă spre casă clătinînd din cap.

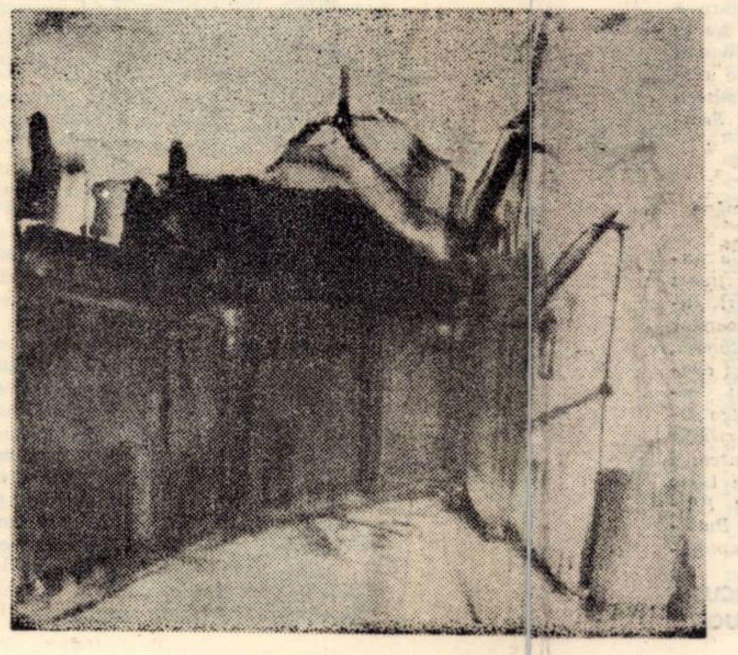

DIODOR DURE : „Stradă veche"

Vă prezentăm un tînăr scriitor :

TUDOR GHERMAN

Apar tineri poeţi care şi-au pregătit intrarea în lirică prin îndelungi stadii de căutare, pînă în pragul maturităţii, iar atunci cînd ei sînt în faţa publicării, reuşesc să impună prin meditaţia lor lirică îndelungată, prin aerul matur al gîndirii poetice. Un caz similar pare a fi şi Tudor Gherman, fiu de ţărani descins din aceste locuri, cu un stagiu îndelung de tăcere şi răbdătoare trudă poetică în Bucureşti.

Poezia sa, dacă denotă şi un aer livresc, ea lasă în subteran să lunece, neîndoios, un element frust, un gust amar ţărănesc, un scepticism filosoficesc de tip rural. Excursul imaginar al poetului este cenzurat permanent de o uşoară tentă ironică, născută tot pe un fond de sceptic luminat, a unei filosofii ţărăneşti a răbdării, a reculegerii pe trecutul robust, născător de ideal, al autohtonităţii româneşti.

Există, în aceste poeme severe, aproape lucide, un ton zeflemist, un joc dublu, aci patetic, aci şarjat, Gherman intrînd, astfel, în familia scepticilor ironişti, a sentimentalilor cenzuraţi. S-ar putea ca esenţa liricii sale să fie uşor barbiană, în gestul rece, reţinut, în contorsionarea uneori voită a frazei, în tenta acidă, în aerul de fantast rural (aci bănăţean). Poezia sa surprinde şi prin tonul meditativ-aforistic, tăios, aproape de sentenţă, precum şi prin puterea de-a imagina pe teme abstracte sau pornind de la realităţi mărunte (Vezi „Calea Laptelui", „Noapte albă", „Vipera cu corn", ş. a.).

Scriind o poezie în care nu încape grandilocvenţa, retorica găunoasă, sau sentimentalismul călduţ, ci doar atitudinea fermă a ideii călăuzitoare a universului intim, colorată de scepticismul firesc în faţa marilor întrebări existenţiale, lirica lui Tudor Gherman are capacitatea rară de-a impresiona prin tensiunea ei reţinută, parcă explozivă, prin tonul uşor indiferent, prozaic ce reţine însă înlăuntrul său o nelinişte ca punct de pornire pentru gîndul liric îndrăzneţ al frumosului moral. O poezie a ideii, a expansiunii gîndului pur, a încîntării lirice, înfăţată în ironia frustă, o poezie încrezătoare în valorile umane, pe care le remarcă şi le impune.

Ion ARIEŞANU

POEZIE

Unde s-arunc atiţia morţi ?
Unde să-ngrijesc atiţi răniţi ?
Gindurile mi se luptă-ntr-una
Conduse de-nţelepţi şi smintiţi.

Tratativele se fac şi desfac
Tratatele sint pline de tranşee.
Singele stinge incendiile
Dar ideea tot taie idee.

Crudă-i lumea de ginduri,
Aşa cum este şi-o să fie !
Dar tot invingătorii in măcel
Au loc şi la mine-n poezie.

ZORILE

Zorile le ţes ades cu genele
Şi bezna-n pinza lor v-o invelesc.
Vor inflori şi-n noaptea voastră stele
Aşa cum e normal şi e ceresc.

Frigul din pasul şahist spre nivele
Vi-l mirui cu mierea din limba oii
Ce-şi spală mielul alb c-un alb, asemeni
Speranţei din virful cozilor ploii.

Acrită trudă pentru desnodarea
Invers-a trilurilor altor minţi
O indulcesc cu sucurile toamnei
Ce curg la Voroneţ din ochi de sfinţi.

VINUL

Am, prieteni, un vin
Ce miroase discret a infinit.
Dacă n-ar avea o femeie in plus,
Ar semăna cu un schit.

E-atit de limpede incit
Zăresc prin el o pulpă de Bizanţ,
Ai cărui robi imi sună printre dinţi
Din parfumatul lanţ.

Şi-i vechi ca o seară uitată
Intr-o fotografie la bunica,
De moşul meu, cind a plecat,
Să facă bani in America.

MATCA

Să-ntreacă cerul, a fulgerat şi pămintul
Dar crăpătura beznei a rămas, s-a lărgit
Şi astfel s-a născut satul meu,
Matcă de lumini.
(Căci lumina din varul
Pus primăvara pe tulpinile
Pomilor lumii
E tot a lui).

CUM RĂMÎNE ?

Totuşi, nu m-am lămurit.
De murit, ai murit,
dar cind te intorci ?
Altfel, cum rămine
cu tot ce-am vorbit ?
Iar vorbe ?

CALEA LAPTELUI

Din ţiţă, mumă, mai stropeşte-odată
Mai fă-mi o Calea laptelui pe boltă.
Dar o să blestemi, nu mai sint in stare
S-o risipesc degeaba, fără soldă.

Acum cu cotul riului mă vindec
Atunci făceam ocolul impreună.
Ne-mprumutam atit de mult că noaptea
Nu mai ştiam care din noi răsună.

La cite-un colţ de vis şi azi bălteşte
Un rest din ploile adevărate.
Dar crucea drumului m-a rupt in două
Şi ce-a rămas e prea-nţelept in toate.

DEALURILE

Dealurile vin adesea la mine
Descoperite, cu pădurile-n miini.
Cit ele povestesc despre fulgere
Eu imi dau pe furiş carnea la ciini.

Nu-i nimic, spun ele, nu-i nimic
Cind slujba te mai lasă o zală,
Mai treci pe la noi să-ţi luăm
Din pieile false măcar o ocală.

Nu-i nimic, imi spun, nu-i nimic
Dacă n-ai ce mai da la ciinii gurmanzi.
Săptămina viitoare te-or vizita şi fulgerele.
Azi au o problemă in Anzi.

SABIA

Trăieşte din sabia ta !
Veninul ei, cind te-nşeală,
Colorează rana in roşu.
Dăruieşte-o şi altora,
Mult dăruieşte-o,
Dar nu o da din mină.
Trăieşte din sabia ta !

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 23 septembrie

8,45 Gimnastica la domiciliu. 9,00 Tot inainte ! 9,35 Săgeata neagră. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Festivalul internaţional „George Enescu". 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. Album duminical. 13,05 Umor şi muzică. 14,00 Woody, ciocănitoarea buclucaşă. 14,25 Spectacolul lumii. 15,00 Fotbal. Universitatea Craiova — Dinamo Bucureşti. 16,50 Toamnă de aur. 17,05 Caleidoscop muzical-distractiv. 17,40 Anotimpul copilăriei. 18,00 Calvarul. 18,45 Cei patru M. 19,00 Telejurnal. 19,15 Permanenta redescoperire a României. 20,05 Film artistic : Judecătorul şi Jack Wyler. Premieră pe ţară (american). 21,35 Telejurnal. Sport.

LUNI, 24 septembrie

16,00 Emisiune in limba maghiară 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Revista economică TV. 19,40 Cadran mondial. 20,00 Orizont tehnico-ştiinţific. 20,40 Roman foileton. Cei din Mogador. 21,35 Telejurnal.

MARŢI, 25 septembrie

9,00 Manual şcolar de literatură. 9,30 Muzică populară. 10,00 Dallas — Compania petrolieră Ewing. 16,00 Telex. 16,05 Copiii invaţă să iubească munca. 16,50 Din ţările socialiste. 17,40 Sport. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 In intimpinarea Congresului al XII-lea al P.C.R. 19,35 Căsuţa poştală TV. 20,00 Seară de teatru. Curajul. 21,05 Meridianele cintecului. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 26 septembrie

16,00 Telex. 16,05 Biblioteca elevului. 16,50 La faţa locului. 17,05 Festivalul internaţional „George Enescu". 17,30 Sport. 18,20 Tragerea pronoexpres. 18,30 Forum cetăţenesc. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Noi, femeile ! 19,50 Melodii populare. 20,05 Telecinemateca. Aeroportul internaţional. Premieră pe ţară (american). 21,40 Telejurnal.

JOI, 27 septembrie

9,00 Şcoala profesională. 9,30 Oraşul căutătorilor de aur Dawson. 9,35 Moment folcloric. 10,05 Calvarul. 16,00 Telex. 16,05 Rolul ştiinţelor sociale. 16,35 Muzică populară. 17,00 Reportaj pe glob — Amsterdam. 17,20 Viaţa culturală. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Dosarul energiei. 19,35 Ora tineretului. 21,10 Rezonanţe pe portativ. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 28 septembrie

16,00 Telex. 16,05 Şcoala contemporană. 16,30 Emisiune in limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Reflector. 19,40 Film artistic. Aurel Vlaicu. Premieră TV. 21,05 Revista literar-artistică TV. 21,35 Telejurnal.

SIMBĂTĂ, 29 septembrie

8,30 Muzică de promenadă. 9,10 Selecţiuni din emisiunile muzicale ale săptăminii. 10,00 Cei din Mogador. 10,55 Muzică populară. 11,10 Şoimii patriei. 11,20 Telecinemateca. 12,50 Tragerea de amortizare ADAS. 13,00 De la A la... infinit. 15,00 Fotbal. C.S. Tirgovişte — Politehnica Iaşi. 17,45 Clubul tineretului la Galaţi. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Îndeplinim programul partidului. 19,40 Teleenciclopedia. 20,10 Dallas — Compania petrolieră Ewing. 21,00 Varietăţi de simbătă seara. 21,35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

OPINII

ROMUL LADEA — lumină și formă

În perspectiva timpului care anulează orice alt interes în afara celui de cunoaștere și apreciere dreaptă a omului și a operei, putem spune azi că Romul Ladea nu este produsul niciunei școli în accepțiunea didactică a cuvîntului. Cele cîteva ședințe în atelierul lui Paciurea, părăsit foarte curînd din cauza situației materiale precare, și cele vreo opt luni petrecute la Paris, mai mult prin muzee, constituie zestrea școlară foarte sumară a marelui sculptor bănățean. O vocație irepresibilă, un „daimonion" cuibărit în adîncul ființei sale l-a făcut să descopere *forma* ca mijloc de exprimare a legăturii sale cu lumea.

Încă de la primele sale manifestări creatoare, demne de luat în seamă (anii 1922—1923), Ladea relevă preocuparea pentru un modelaj de tip rodinian. Este un demers oarecum instinctiv, deoarece, la acea dată, el încă nu luase contact direct cu lucrările maestrului francez. Ca toți creatorii reprezentativi de dincoace de Carpați, după Unire, Ladea dorea o artă nouă, cu valabilitate în același timp națională și universală.

Lipsit de îndrumarea unui magistru, Ladea ajunge singur la unele soluții rodiniene. Ne gîndim la primul portret al mamei sale, executat la Arad, în toamna anului 1922, dar mai ales la un prim portret al poetului și prietenului său, Al. Popescu-Negură, în care factura, cu amestecul de finisat și nefinisat, împreună cu accentul pus pe elaborarea suprafețelor, evocă arta lui Rodin. Aceste elemente l-au determinat pe Blaga să aprecieze cel dintîi în critica noastră, „mîna sigură a impresionistului" din lucrările de început ale sculptorului bănățean. În scurta perioadă pariziană (decembrie 1924 — iulie 1925), Ladea a avut prilejul contactului direct cu opera lui Rodin. Modelajul rodinian ca știință a volumului și proporției, a ritmului și mișcării, dar mai ales ca raport al luminii și formei i-a provocat meditația proprie. Pornind de la Rodin, Ladea a devenit un mare maestru al suprafețelor tratate în funcție de lumină, dar forma obținută din închegarea acestor suprafețe nu năzuiește să capteze „pulsația vieții" și nu atinge avîntul pasional din operele sculptorului francez. Lucrările în bronz, în care Ladea aplică modelajul de tip rodinian, nu surprind modelul în momentul de expansiune vitală, după cum recomanda estetica impresionistă a lui Rodin, ci în cel de recul, de concentrare lăuntrică.

Sculptor al omului, Ladea insistă, în modelajul său, asupra chipului, socotindu-l zona cea mai puternic expresivă. Celelalte părți ale trupului sînt tratate sumar. Mîinile doar se bucură de o atenție aparte. De cele mai multe ori, ele sînt introduse în ritmul compozițional pentru a potența expresia ansamblului. Întreaga artă a lui Ladea aici o descoperim, în tratarea chipului și a mîinilor. Alături de ecuația ochilor și a gurii raccordul subtil al mîinilor la chipul modelelor dezvoltă semnificațiile formei pînă la îmbrățișarea deplină a umanului. Spre deosebire de Rodin, Ladea nu reprezintă, în bronzurile sale, personaje în mișcare. Foarte ciudat! Doar un erou al gîndului este înfățișat în mișcare, într-o ușoară mișcare, ca o părere: Lucian Blaga.

Așadar, bronzurile lui Ladea, în mare parte, constituie o lume a staticului și a gesturilor puține, reticente, o lume a reveriei și a meditației, uneori calme alteori încordate, dramatice. Drama aparține înfruntării dintre lumină și umbră. Aceeași structură compozițională, aproape cu aceleași personaje, poate să transmită game diferite de sentimente, într-o lucrare sau alta, datorită modului în care lumina cade pe formă.

Să ne evocăm altoreliefurile „Pieta" (1957) și „Frații" (1965). În ambele, personajele sînt înscrise de o curbă exterioară în compoziții strînse, foarte asemănătoare. Părțile finisate alternează cu cele mai puțin finisate. Încărcătura de sentimente și efectele plastice sînt generate de modelajul diferit al chipurilor. Tratarea suprafețelor în „Pieta", cu protuberanțe și planuri adînci, creează unghiuri multiple de incidență pentru lumină. Atingînd forma, lumina fulgeră în direcții diverse, cu intensități deosebite. Umbrele pătrund tranșant în profunzimi, constituind notele grave ale unui recviem. Un indiciu că Ladea se simte îndemnat mai mult spre realizarea „muzicalității" decît a „picturalității" formei. El se delimitează și pe acest tărîm de Rodin. În sculptura impresionistă nu poți aprecia ferm, unde sfîrșește statuia și unde începe aerul înconjurător. Materia rarefiată a aerului creează impresia că pătrunde în masa statuii. Modelajul lui Ladea respinge această indeciziune, împreună cu tentația unui iluzionism optic. În bronzurile sale, lumina nu anulează niciodată limitele formei. Volumele se decupează limpede în spațiu, iar sculptura își conservă materialitatea nealterată. Prin aceste trăsături ale modelajului său, Ladea efectuează un racord la clasicismul renascentist și antic, absorbind însă cuceririle impresionismului modern. Gestul, credem, are o semnificație mai adîncă: el exprimă însăși nevoia imanentă de clasicitate a spiritului culturii românești, nevoie de care au dat dovadă aproape toți marii noștri creatori din trecut.

Sugestiile Renașterii, suprapuse celor ale impresionismului, sînt mai evidente în modelajul folosit în cealaltă lucrare pe care o luăm în discuție, altorelieful „Frații". Aci suprafețele sînt netede. Lumina nu mai izbește, ci alunecă lin pe formă. Dirijată dintr-un singur punct, ea învăluie forma într-un clarobscur în care umbrele rămîn catifelate, ușoare. Acest tip de modelaj, pe care îl denumim donatellian, a fost practicat de Ladea ori de cîte ori a vrut să exprime gingășia, reveria, tandrețea, căldura discretă a sufletului, mai ales în reliefurile sale în bronz, dintre care este suficient să amintim acel admirabil „Luțului meu amintire" (1953), pentru a avea întreaga măsură a artei sale. Uneori, Ladea combină cele două tipuri de modelaj în cuprinsul aceleași opere, ca în relieful (păstrat în gips), „Familia mea" (1945) în care apar alături chipul înaspru de vîrstă și suferință al mamei, reprezentat rodinian și chipul delicat al soției, într-o viziune donatelliană. De fapt, cele două tipuri de modelaj, nu le găsim nicăieri în opera lui Ladea, în stare pură. Fiecare lucrare în bronz a însemnat pentru sculptorul bănățean o abordare mereu înnoită a problemelor care l-au frămîntat o viață întreagă. Reducerea la scheme, pe care am operat-o a avut un simplu rost de organizare a diversității operei acestui maestru al stilizării și al modelajului. Cu ajutorul acestor procedee, Ladea a creat un univers plastic propriu, în care a cuprins eroismul ființei și concentrarea în sine, voluptatea și tristețea, ironia corosivă și gingășia inimii, cu un cuvînt, OMUL în înflorirea sa deplină.

Horia MEDELEANU

LIMBA ȘI STIL

Recuperarea lui h-

Dacă luăm în considerare dezvoltările din articolul precedent, rezultă că prezența lui *h-* la începutul unor cuvinte românești trimite, fără nici un dubiu, la *altă origine decît cea latină*. Exceptez, de bună seamă, neologismele, care, fiind împrumutate relativ tîrziu, nu au suferit rigorile legilor fonetice. În *horticultor* și *horticultură*, de exemplu, se recunoaște cu înlesnire rădăcina *hort-* din substantivul latinesc *hortus* „grădină".

Pierdut în cuvintele moștenite din latină, *h-* reapare curînd, odată cu împrumuturile slave. Restringînd aria exemplificărilor la termenii începînd cu grupul *ha-*, constatăm că se rînduiesc aici: *habotnic, haiduc* (cu o bogată familie: *haiducel, haiducesc, haiducește, a haiduci, haiducie*), *haină* „obiect de îmbrăcăminte" (omograf, nu și omonim, cu adjectivul feminin trisilabic *ha-i-nă*), *hapcă* (în expresia *cu hapca* „silnic, cu de-a sila"), *haplea* „nătărău, prostănac", *har, harapnic, harbuz* „pepene verde, lubeniță", *hat, hatman*.

Se încadrează, tot aici, împrumuturi din maghiară: *haidău, haită, haitic, halcă* „bucată mare (de carne)". *ham* („cal de *ham*") omonim cu onomatopeea imitînd lătratul cînelui, *hambar, hamiș* „șiret, viclean", *hang* (Eminescu, *Călin*: „Lin vioarele răsună, iară cobza *ține hangul*"), *harță* (mai vechiul *harț* apare adesea la Sadoveanu), *haznă* „folos" (prin Transilvania).

Poziția lui *h-* a fost sensibil consolidată de puzderia turcismelor, unele monosilabe (*hac, hal, han, haz*), iar celelalte, de obicei, oxitone: *habar, hadîmb* „eunuc", *hagialîc* „pelerinaj", *hagiu* (ajuns și nume propriu: poetul *Grigore Hagiu*), *haidamac* „derbedeu, bătăuș", *haide* (interjecție simțită de vorbitori ca o formă verbală de imperativ, dovadă *haidem!, haideți!*), *haihui, haimana, hain* (cu derivatul verbal, învechit, *a se haini* „a pribegi, a se înstrăina; a se înrăi"), *halal, halva, hamal* (concurat, odinioară, de germanismul *tregher*, din *Träger*), *hap*, „pilulă" *haraba* și *harabagiu* „căruțaș" (*Moș Nichifor Coțcariul!*).

Se adaugă neogrecismele *hamsie, hartă, hardughie*, germanismele *halbă* și *haltă*, anglismele *hailaif* (o schiță a lui Caragiale se intitulează *High-life*), *half* („mijlocaș" la fotbal, astăzi ieșit din uz), *handicap. Halteră, halterofil, halucinație, hamac, haos, harpă, havană, hazard* sînt cuvinte „călătoare", a căror ultimă „haltă" e franceza. *Hazard*, de pildă, purcede, prin intermediul spaniolei, tocmai din arabă: *az-zahr* „joc cu zarurile"!

G. I. TOHĂNEANU

MUZICA

OFRANDA MUZICALITĂȚII

Gongul inaugural al stagiunii 1979/80 a pus în reverberație una din prioritățile absolute, ce străjuiește pulsul vieții noastre culturale: aceea a programării constante a valorilor muzicii românești. oferit simfonistului *Wilhelm Berger*. Erudit muzicolog, care a dat volume de referință în analiza muzicii simfonice, camerale, ori, recent, o perspectivă pasionantă a „Dimensiunilor modale", propriu ethosului românesc, acest condei de mare erudiție este dubiat de un eminent compozitor.

Simfonia a XII-a, „La steaua", vine să încununeze un ciclu de creație dedicat poeticii eminesciene (între care și mirifica simfonie a VIII-a *„Luceafărul"*) constituindu-se într-o ofrandă sonoră adusă muzicalității și profunzimii versului eminescian. Meditațiile sonore marginale unei cuprinzătoare penetrații în universul poetic eminescian sînt emoționante, covîrșitoare prin intensitatea vibrației interioare declanșate. Monologul violoncelistei *Sanda Guțu* s-a constituit într-o pagină de superioară elevație; pe alte volute, îi va fi opusă vioara solo a concert-maestrului *Dragoș Cocora*. Replica orchestrei de coarde a menținut viu climatul de efervescență spirituală în care culminațiile sînt rostite toate în șoaptă. Aplaudăm — alături de compozitorul aflat la prima audiție absolută a creației sale — calitatea, acuratețea, tenta de inefabil obținută de orchestră și dirijorul său — *Remus Georgescu*. Reversul de strălucire sonoră — ca intensități și policromii timbrale — ni l-a oferit R. Georgescu în *„Pini di Roma"* de *O. Respighi*. O altă premieră a concertului inaugural a constituit-o prezența solistică a unei oaspete din R. P. Chineză — *XIE DAGIUN*, în *Concertul nr. 4 de Beethoven*. Un tușeu robust, o ritmică susținută, dublate de plastice rostuiri „vizuale" ale frazelor, au transformat prestația solistică a oaspetei într-un succes, sporit vertiginos prin interpretarea, într-un curat port românesc, a celebrei *Toccate* de *Paul Constantinescu*.

Doru MURGU

EPISTOLAR

George Enescu — Tiberiu Brediceanu

Fiind director al Operei Române din București, în perioada 1941—1944, Tiberiu Brediceanu manifestă un interes deosebit pentru cuprinderea unor lucrări muzicale scenice românești, în repertoriul instituției sale. În acest sens, între străduințele depuse de T. Brediceanu se înscrie și demersul făcut pentru reprezentarea operei „Oedip" de George Enescu. Pentru a putea obține partitura acestei creații, T. Brediceanu s-a adresat lui George Enescu care îi răspunde, din Sinaia, dîndu-i lămuririle necesare (Fotocopia acestei scrisori se găsește la Biblioteca Academiei R.S.R., cota S 44/LXX).

Sinaia, în 31 august 1942

Prea stimate Domnule Director,

Prin aceasta declar că singura traducțiune a lui „Oedip", poemă de Eduard Fleg și muzica de George Enescu, pe care o autorizez, este aceea a Domnului Emanoil Ciomac, traducțiune care corespunde întru totul cerințelor muzicale, precum și celor dramatico-literare, urmînd cît se poate de aproape textul original.

Lucrarea a fost terminată astă vară, traducătorul fiind în permanent contact cu mine.

Primiți vă rog asigurarea prea distinselor mele sentimente.

George Enescu

P. S. În ce privește condițiile materiale în legătură cu eventuala reprezentare a Operei *Oedip* la București, și care nu se referă la traducerea Domnului Emanoil Ciomac, cu drepturile Domniei sale respective, vă rog să binevoiți a vă adresa editorului acestei partituri, *Domnul Salabert 22 Rue Chauchat — Paris.*

Domniei Sale

Domnului Director al Operei Române
București

Potrivit indicațiilor primite de la autor, T. Brediceanu s-a adresat direcțiunii Operei din Paris și Editurii Salabert, care îi răspund prin Ministerul Afacerilor Străine din Franța, Consulatul Român, la data de 10 februarie 1943, dîndu-și consimțămîntul în privința fotocopierii întregii partituri, care este proprietatea Operei din Paris. Fotocopia manuscrisului ajunge în țară, dar opera nu va putea fi montată, întrucît clădirea Teatrului Liric va fi distrusă în timpul războiului. Premiera Operei Oedip a avut loc la București, mult mai tîrziu, abia la 22 septembrie 1958.

Aurel TURCUȘ
și Elena BORUGĂ

Acvarelele lui DIODOR DURE

La Diodor Dure, acvarelele sînt o ipostază a picturii, avînd însă nu doar rolul de „intermezzo", de timid „relache" între două mari eforturi, ci constituindu-se drept niște opere independente, o latură a afectivității artistice a pictorului. Ele au însemnătate nu prin linia lor grafică, sau prin linia desenului, ci prin compunerea lor savantă, prin culoarea poetică, prin expansiunea și strălucirea acelei culori. Aci, Dure, care în pictură este mai statuar, cu o materie densă de griuri, verzuiuri, albastruri sau cafeniuri, și cu o compoziție de-o materialitate aproape dură, aci el devine expansiv, culorile cuceresc spațiul compozițional, tento devine rapidă, spontană, tinerească.

Poate că, prin acvarelele sale, Dure ne oferă nu atît spații de meditație plastică, în viziuni ale realității transpuse artistic, cît spații ale încîntării rapide, ale tranzienței culorilor de apă ce, pictorul-poet le-a prins în secundele repede trecătoare ale existenței. În jocurile de păpuși, un decor viu, violentat de culori tari, sau în naturile statice, de un verde sau roșu expansiv, dar, mai ales, în peisajele după colțuri discrete, case bătrîne, solitare, cu patină, sau în dealurile albastre sau violete, cu ceruri imense, nemaipomenite, ca niște cupole ale infinitului, sau în riurile enorme, ce duc cu sine bărcuțe de poveste, Dure ilustrează latura efemeră a unor simțăminte ale trecerii. El vibrează, aci, cu un suflet cald și candid, fără a cădea vreodată în sentimentalism, dovadă că penelul său atinge, vibrînd, stacheta de sus, în lucrări de elevat și percutant profesionalism artistic.

PLASTICA

Ion ARIEȘANU

„ULTIMUL VALS" SAU FILMUL-DISC

Obișnuiți cu filmele muzicale de tipul celor care îmbracă în cîntece un pretext deseori pueril, „Ultimul vals" al lui Martin Scorsese șochează chiar și pe cei mai avizați spectatori. Explicația, zic eu, trebuie căutată în abordarea unei modalități mai puțin folosite pe marele ecran: alternarea reprizelor sonore cu intervenții „Live" (hai să le zicem interviuri) pe care regizorul le ia în maniere cinéveritè-ului. Căutînd să descifrăm prima la public a acestei pelicule, dincolo de atracția unor nume de primă mărime ale muzicii pop, a popularității acesteia, găsim curiozitatea, da curiozitatea fiecăruia dintre noi de a vedea un film muzical modern. Regizorul își propune să ne prezinte radiografia unui fenomen de masă ce nu mai poate fi ignorat. O face oferindu-ne faptul nud adică această muzică „vizualizată" despre care estetul Orlando Peterson spunea că nu poate fi savurată, decît dacă e „ascultată în grup". La sfîrșit, fiecare spectator va trage însă singur concluziile căci autorul nu s-a simțit dator să mai adauge nimic înafara

TOP

imaginii și sunetului. Este greu de ghicit de care parte a baricadei se află Scorsese: pentru sau contra? E un admirator al pop-ului sau doar un cineast talentat așa cum ne-o dovedesc expresivitatea cadrelor și a unghiurilor de filmare pentru care l-ar invidia și maestrul Averty. „Muzica noastră îi face pe oameni să se simtă bine" declară simplu unul din membrii grupului „The Band". Iată așadar cum după două ore de proiecție rămîi cu impresia că ai participat efectiv la un concert și nu că ai vizionat un film. Este poate ceea ce și-a propus realizatorul... Cu siguranță că producțiile lui Stigwood „Grease" sau „Saturday Night Fever" din care Televiziunea ne-a oferit fragmente, nu ne vor încînta în aceeași măsură, ele fiind clădite pe un „Story" contrafăcut, nedepășind bariera „musicalului" tradițional, Fred Astaire de pildă fiind doar înlocuit cu Travolta. „Ultimul vals" e un film de excepție despre muzica pop și promotorii săi...

Petru UMANSCHI

SPORT

UNIVERSIADA...

...s-a încheiat cu mari izbînzi ale sportului românesc, suit pe locul al treilea — după Statele Unite și Uniunea Sovietică — în clasamentul pe națiuni. Din cele 13 medalii de aur ale delegației noastre, Teodora Ungureanu a iscălit dreptul de a deține trei, la gimnastica vieții sale și a mîndriei noastre, iar dintre alți cîștigători de probe merită un popas solemn Ilie Floroiu, învingător la 10.000 și 5.000 de metri, dominîndu-și adversarii și căldura toridă, ca și aerul rarefiat al înălțimilor mexicane — acolo unde celebrul Ron Clarke era cît p-aci să se sufoce și poate că așa s-ar fi întîmplat dacă mintea omului n-ar fi inventat banala mască de oxigen. Cum am mai scris, păcătosul fotbal n-a reușit decît bronzul și, după spusele studentului Gheorghe Crișan (redactor-șef al Forumului studențesc — aflat într-o delegație fericită), în meciul cu Mexicul, pierdut cu 1—0, băieții noștri au valsat pe un teren mocirlos, jucînd cam de doru' lelii.

Mare eveniment pentru rugbiul românesc: un prim turneu oficial în Țara Galilor, tot în ideea pătrunderii în imperfectul — ca număr — Turneu al celor cinci națiuni. Sîntem cu inima alături de Bucos sau Dumitru, de un virtual triumf al sportului cu balonul oval!

În fotbal s-a scurs „etapa Carabageac", deci prima înfrîngere a Stelei; Dobrin a cîștigat un meci mare la Sportul studențesc, amintindu-și că încă nu e moșneag; Olimpia Satu Mare și-a cam încheiat socotelile cu „A"-ul necruțător (abia un „x" în șapte meciuri!), în vreme ce Teașcă nu dezarmează, ca și Jiul, ca și Chimia, ca și Viitorul. M-am convins: cel mai atractiv aspect al fotbalului nostru continuă să fie clasamentul, un dat al hazardului. Ieri după-amiază am intrat în „europene", grăbindu-ne să revenim cît mai iute în campionatul intern, noi între noi. După UEFA de anul trecut — prin care a trecut ca timpul prin marmură —, „Poli" își vede de drumul cel nou, cu goluri multe „afară", date și încasate, 9—10, pentru numai 2 puncte! Cam puțin!

Teodor BULZA

EVRIKA!

- Robotul poate să atingă perfecțiunea, dar nu va cunoaște niciodată libertatea.
- Hoțul nu se lasă îmbrățișat de nimeni; ar trăi cu senzația că a fost prins.
- Oricît ar fi conștiința de curată, tot ne spălăm pe cap din cînd în cînd.
- În timp ce unii poartă la mînă un ceas electronic, poeții mai cîntă clepsidra...
- Mulți oameni țin cîini de rasă. Așa mai ajung și ei la medalii.
- Unii caută un ideal rentabil, ca și cum acesta ar fi un hobby.
- Păsările migratoare sînt fericite: ori încotro pleacă, ajung acasă. Dar omul nu e pasăre.
- Piesele în care joacă un singur ins, se confundă cu viața.
- Să cunoști zece poeți și să nu știi pe dinafară nici un vers de-al lor, e o rușine pentru ei.
- Adresa fericirii e cel mai apropiat loc pentru fiecare: în sine.

Ion VELICAN

CORESPONDENȚA

Cristian Petre. Lauda adusă revistei noastre rămîne ceea ce poate fi o laudă... Textele, acum: „Govora": „Le spun copiilor: vedeți bradul acesta / e pomul de vară împodobit / cu jucării vii venind înspre voi / ca înspre cel mai suav răsărit". *(Fluturi):* „În începerea surdă a nopții / de dimensiuni neștiute, / se string toți fluturii / ce nu mai știu să zboare". Să revenim. *Ștefan Malița:* În textele corecte nu dai de poezie, cum nu dai de flacără, în cenușia cenușă. *Marius... și nu vă mai dau celălalt nume,* din grijă față de persoana dvs. Scrisorile dvs. sînt inteligente și corecte; versurile în schimb, sînt ridicole. Se vede că între inteligență și talent nu e întotdeauna o legătură cauzală. *Mihai C. (CS):* „Stîngăciile" pe care vi le-a reproșat un „poștaș" sînt greșeli de ortografie. *Corina Brădean:* Textele dvs. sînt dovada unei crize de sensibilitate. Trebuie să înțelegeți că poezia nu e un fenomen psihic instantaneu; ea e efortul unei vieți subordonate unui ideal de trudă și frumusețe. Nu poți zice: „Las'că mă înfurii și scriu eu la gazetă ca Eminescu!" *Nelu Cristoi* (CS): Nu veți putea invoca niciodată drept „argument estetic" locul nașterii. Semnatarul rubricii e cărășan, nu moldovean, dar cenaclul din Tecuci e mai laborios decît cel din Oravița. *Ic.* (Prahova): Textele dvs. nu sînt poezie. *Imbria Ion Arădeanu:* Finalul poeziei e foarte frumos: „Și fiindcă fuga către cer a plopului subțire / Nu ne mai cheamă astăzi pe-amîndoi, / Ia-ți fată partea ta de fericire, / Dă-mi pumnul meu de suflet înapoi!" Poemul, aproape o sută de versuri, s-ar putea să vă aparțină... Finalul, nu cred. *I. Dragomir I:* Texte care dovedesc puterea dvs. de a judeca poezia, în versuri. Vedeți „Singur printre poeți" — acolo *era* îngropat un *poet. Avram Umbră Nocturn:* Sînteți excesiv de prudent și de nemulțumit în același timp. Poeziile dvs. sînt mai mult decît onorabile; cea patriotică e de-a dreptul bună. O vom publica. *Andrei Costin* (Loco): Timiditatea e un semn al exigenței. Sînteți la început; dar și poeții consacrați au fost începători. Treceți pe la revistă, frecventați cenaclul nostru. *Iulian Mocanu, Livia Țăranu, Ioan Săbău, Miul Aurel:* Texte obișnuite. *Ioan Evu:* Vă vom publica, probabil, în viitor... *Iulian Pricop (Arad):* Am putea reține *Rod, Constelație, Considerații* (minus ultima strofă), *Șerpi;* avem impresia că ne aflăm în fața unui *posibil* poet, însă. *Ioan Iepure* (Arad): O sensibilitate poetică (încă necultivată) e sesizabilă în textele trimise. *Adina Popa* (Loco): Pe marginea poeziilor trimise, dată fiind și profesia, e posibilă o discuție mai amplă.

Vasile VERSAVIA

PRIETENII REVISTEI „ORIZONT"

CARMEN JUTEA

Nu l-ați văzut?

Nu l-ați văzut
În oazele munților?
Nu l-ați căutat
În cerul pămîntului?
Să nu-mi spuneți
Că nu l-ați găsit
Nici în stele.

Scrisoare

Nu m-a hulit nimeni.
Mușc în fiece zi o bucată de cer,
Iar seara, mă plimb cu ploaia.
Nu m-a alungat nimeni.
Oamenii mă sărută în zori
Dar nu m-a iubit încă nimeni...

În bărcile voastre

Nu mă atingeți
Cu palmele voastre de cer
Și nu mă doriți
A voastră.
Nu știu din cine
Am luat viață
Și nici cînd am ajuns
În casele voastre.
Nu încercați
Să-mi dați pahare cu vin
Și farfurii cu pîine și sare.
Mai bine lăsați-mi degetele
Să se joace cu ploaia.
Iar eu am să vă răsplătesc
Împletind covoare din soare.
Nu mă iubiți cu mîinile,
Lăsați-mi pletele să zburde
Cu scoicile.
Nu-mi înghițați vorbele
Cu ochii.
Și nu mă priviți
Cum privesc pruncii laptele cald.
Dați-mi apă,
Numai apa mă poate hrăni...

În lăzi de argint

Mi s-a uscat trupul
De-atîta neputință...
Ochii-mi plutesc în bărci ruginite,
Iar mîinile caută stele.
Mă îmbrac zilnic în curcubeu,
Noaptea îmi descopăr gîndurile,
Ascunse cu grijă în lăzi de argint.
Dimineața mă găsește,
Dezbrăcată de amintiri și dureri.

MARINA ȚVETAEVA

Publicul cititor francez va avea ocazia să cunoască două cărți de proză ale Marinei Țvetaeva, pe care critica de azi din U.R.S.S. o consideră — alături de Anna Ahmatova — cea mai mare poetă a literaturii ruse. Tradusă în Franța, în 1968, de către Elsa Triolet, Țvetaeva, acum, prin cele două cărți de proză, „Dracul și alte povestiri" și „Scrisoare către amazoană" dezvăluie chipul de o necruțătoare excepție al creatorului lor. Născută dintr-o familie de intelectuali (bunicul, un cunoscut istoric iar tatăl fondatorul Muzeului Pușkin), Țvetaeva spune într-o notiță biografică, vorbind despre mama sa care era îndrăgostită de muzică: „Cu o asemenea mamă, nu mi-a mai rămas nimic decît să devin poetă"

Povestirile din „Dracul..." evocă acest cadru familial ciudat, aducînd în prim-plan copilăria cu întîmplările ei pe jumătate reale și pe jumătate visate, încît autobiografia devine parcă mitologie. Bunicul e Cronos, tatăl lui Zeus, Timpul, implacabil și nemuritor, dar, în același timp, unul ce-și devoră progenitura. Mama e într-un permanent dialog cu pianul, handicapată de iubire, iar tatăl rătăcește prin obscuritatea lucrărilor sale științifice, ca sufletul blestemat al Purgatoriului... Tema principală a povestirilor este, deci, copilăria, cu fascinațiile și dezamăgirile sale: „Copilului nu trebuie să i se explice nimic, el trebuie fascinat", spune Marina Țvetaeva.

În cea de-a doua carte, „Scrisoare către amazoană", scrisă în 1932 în Franța, direct în limba franceză, tot despre copilărie e vorba. La Paris poeta cunoaște, sau citește doar, cartea unei scriitoare americane excentrice, Nathalie Barney, care în scrierile sale, după opinia criticii, a îmbinat violența și curajul cu

MAPAMOND

finețea și arta paradoxului. Cartea Țvetaevei e, în fond, răspunsul dat scriitoarei americane, care era prietenă cu marii scriitori ai epocii ca Apollinaire, Joyce, Proust, Rilke, Paul Valéry și mulți alții, pe care, îi fascina nu numai prin frumusețea ei, ci și printr-o artă a conversației în care îmbina o deosebită profunzime a ideilor cu ușurința expresiei. Formula ei de viață era „a cultiva veselia melancoliei mele", întrebîndu-se adesea: „Cine mă va consola pentru buna mea dispoziție".

Unei astfel de personalități, Marina Țvetaeva îi opune textul său, în care interpretează safismul interlocutoarei din interior, și, condamnîndu-l spune: „Nu se poate trăi numai din iubire. Căci singurul lucru care supraviețuiește iubirii e Copilul (...). El există în noi înaintea concepției lui. Există în noi sarcini care durează ani și ani de speranță, veșnicii de iluzii".

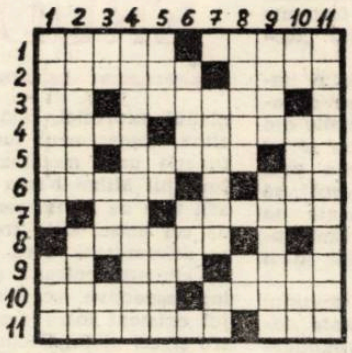

LA ȘCOALĂ

ORIZONTAL: 1) Unitate organizatorică în învățămînt. — Surse de lumină (fig.). 2) Conduce o instituție de învățămînt — ... Pumnul, profesor al lui Eminescu, autor a șase volume de istorie literară, manual pentru toate clasele gimnaziale. 3) În trecut... la lecții! — A învăța. 4) Liber cugetători — Arcul de cerc... la Olari (jud Arad)! 5) Un cinci și un șase la botanică! — Simbolizat de zero — Citit! 6) Ghiozdane în spate la corigenți! — Primele la statistică! 7) Litere (fig.). — Lucrare didactică de bază într-o disciplină. 8) Provoacă risul (pl.). 9) Notă la școală! — Într-un citat! — Numărătoare

REBUS

pentru un elev din clasa întîi. 10) Instrumente folosite la calcule aritmetice simple — Lingvist român, academician, cu mari contribuții în fonetica, gramatica și lexicologia limbii române. 11) Document școlar — Doine!

VERTICAL: 1) Clasic al literaturii române, institutor la Iași, autor al unor manuale școlare devenite modele ale literaturii didactice — Iezer. 2) Învățătură (fig.) — „... gramatica", volumul de proză al Elenei Davidescu. 3) ... merge cu ata — Cuvînt intrat de curînd în limbă (adj.) — Citate... din latină! 4) Felul pregătirii școlare azi, la noi. 5) Veșnicie în filozofia antică — Clasa a doua... la Roma! — Aliaj fier-carbon. 6) Cadență — Din Cotnari! 7) Moment de maxim (pl.) — Big! 8) Barcă de sport — Camere! 9) Program al activității didactice — Autor al cărților „Mică e vacanța mare" și „Părinții rămîn repetenți?" (Mihai). 10) Luca Olimpia... la catalog! — Autor al volumului de proză „Elev în clasa întîi" (Ștefan) — Naș. 11) „Dăscălița" (O. Goga).

Dicționar: NNE, AON, TNA.

Viorel ABRUDAN

DIN LIRICA BULGARĂ

EVTIM EVTIMOV

PÎINEA POETULUI

Tu te-ai îmbogățit, zicea oricine,
iar eu n-aveam un ban în buzunar.
Mergeam pe drumul meu simțind că-n mine
se-aprinde-ncet scînteia unui har.

mă-mbogățeam, și cîntecu-mi cu ea,
și tînăr arătam, înnobilat,
căci cîntecul în mine se năștea,
și vezi cu el, poetul e bogat

cu toate cîte-mpodobesc pămîntul,
cu-o mînă-ntinsă celor ce se-afund.
Am început să știu ce spune vîntul,
în nevăzute taine să pătrund

și-n ne-auzite voci prevestitoare.
O pasăre-a zburat. O stea s-a stins.
Și-n scurta clipă har de sărbătoare,
era al meu pămîntul necuprins.

SLAV Hr. KARASLAVOV

IUBEȘTI ?

Iubești ? Iubește-mă așa cum sînt,
oricum aș fi, neliniștita-mi fire
și inima-mi bătînd ca frunza-n vînt
m-a-mpins mereu spre cîte-o uraisire.

În viață-s uși și sunt poteci pe șes
sau se-ntretaie sus, pe curmătură,
dar inima spre altul de-ți dă ghes,
în urma mea nu-s punți de legătură.

Iubirea-mi poți s-o calci, spre alt tărîm
de vei păși, să nu te-atingă dorul.
Destinu-mi crud în pumni am să-l sfărîm
și-am să rămîn mereu rătăcitorul.

Cu miniosu-mi sînge de jar viu
voi arde crunt a sufletului rană.
Iubește-mă cum sunt, cum am să fiu,
în devenirea mea adînc umană.

MARKO NEDIALKOV

COACERE

De cîte ori frămîntă aluatul
în mica ei copaie țărănească,
șoptește mama, făcînd semn de-a latul :
— Mai are încă pînă să dospească.

Vrînd secera s-o prindă, mai 'nainte,
la cer și către spic privește tata,
vecinului îi zice, luînd aminte :
— Mai e de seceriș nu-i încă gata.

Eu pe condei, întîi de-a pune mîna,
nu la pămînt privesc și nici la soare,
ci inima mi-o-ntreb întotdeauna :
— Pentru un cîntec nou e vremea oare ?

Iar ea-mi răspunde : — Stai puțin, pricepe,
doar la îndemnul meu să-ți iei avîntul.
Fără soroc nici seceriș nu-ncepe,
nici pîinea nu se naște și nici cîntul.

PĂRVAN STEFANOV

LUCRUL CEL MAI GREU

În carte lumea-nțelepciunea-și stringe.
Ne întrebăm ce-i drept și facem legi.
Mereu ceva vieții nu-i ajunge,
nu-și uită duritatea firii-ntregi.

Nu e destul ce filozoful scrie
spre-a-i netezi conturul colțuros.
Ne trebuie și calda poezie
în care credem și-o iubim duios.

Dar să privim, mai mult ca necesar e,
cum desenează țîncii pe nisip.
Din puritatea liniei răsare
neprefăcută lumea cu-al său chip.

STEFAN ȚANEV

TRISTĂ DUMINICĂ

Latră pușțile-n pădure —
ce blajină ipostază !
Înainte de-a fugi,
bietele sălbăticiuni
calendaru-l cercetează,

căci de lege-s protejate.
Vînătoarea e permisă
doar duminica — stă scris —
șase zile-i trai tihnit,
într-a șaptea, ești ucis.
Latră pușțile-n pădure,
trec copoii răi și iuți
secondați de vînători.
Șase zile-i trai tihnit,
într-a șaptea zi, omori !

În românește de
Valentin DEȘLIU

ELISAVETA BAGREANA

APRILIE

Să toarne, să toarne
ploaia caldă
ploaia de aprilie,
să vuiască, să șfichiuie
în ropote melodioase !
Primăvară, primăvară, primăvară.
Iarba e inundată de verde clorofilă
Și e atît de viguroasă acum
că poate știrbi și tăișul coasei !
Aprilie, tinerețe, dimineață...
Și noaptea încă e frig,
iar diminețile-s cețoase.
Pămîntul doarme încă
iar în miezul zilei nu e arșiță.
Dar vuietul vieții
umple tăcut tot ce e viu.
Grăbiți, creșteți, înfloriți,
beți soare și rouă...
Toate noile drumuri se deschid
în aprilie.
Unicul țel :
înălțimile-albastre.
Luna mea, aprilie-al meu,
zborurile sufletului meu !
Ești ca maica mea bună !
Cît îți sînt de recunoscătoare !
Aprilie, timpul meu,
luna mea luminoasă.
Toate neliniștile și frămîntările
apar în aprilie.
Fie deplină și vie lumină,
largă și fără hotare.

STANCA PENCEVA

TEATRU

Actorul se înclină,
se înclină mereu.
Pe obraji i se scurge sudoarea,
picioarele-i tremură
precum calului
după o aspră alergare.
Și în cap îi sună mereu și mereu
cuvinte străine
și gînduri străine.

și încetă încet, din adîncuri
spre suprafață propriile-i gînduri.
Actorul se înclină,
se înclină mereu.

Și, doar cu o clipă în urmă
pe oamenii aceștia-i ținea în mînă
aruncîndu-i la pămînt,
ridicîndu-i spre vîntul stelar,
și mari i-a făcut
și mărunți...

Și nu pot pricepe acum
de ce el se înclină
și nu îngenunchează în fața-i
sala întreagă.

RADA ALEXANDROVA

DEPENDENȚA

Eu depind
de veacurile dispărute
de mișcătoarele spații, de timp,
de poziția lunii și-a soarelui,
de amurguri, tăceri și de zgomote.
Mă subjugă ca armoniile muzicii
atingerea cuiva,
privirea cuiva,
ideile cuiva, gîndurile tuturor
care populează văzduhul.
O, această dependență a mea de pîine,
de muncă, de odihnă,
de propriu-mi trup.
Mă împotrivesc dependenței
și trăiesc în ea...
Depind de fiecare tablou al tău,
de fiecare zîmbet zgîrcit ce-mi arunci.
Chiar și de prînzul cosmonauților !
Ca să nu mai spunem de cataclisme,
de sîngele ce veșnic se scurge,
de discursurile politice,
tirade, comunicate...
Toate acestea, nu în închipuire
ci cu adevărat se află în fiecare
celulă a mea
în moartea și în nașterea mea.

Atît de mult depind
de toți și de toate
încît mă bîntuie întrebarea :
oare mai sînt un om singur ?

Și voi care-mi spuneți
uneori,
că ocolesc problemele epocii !

În românește de
Anatol GHERMANSCHI

DIN LITERATURA LUMII

ERUDIȚIE ȘI RIGOARE

Editarea cu aerbie a unui text (inedit ori ba), căruia i se juxtapune un comentariu din perspectivă metodologică modernă, este o încercare pe cît de dificilă pe atît de — în caz de reușită — utilă. Și e tocmai aceasta cazul cărții lui Mihai Nasta „Le fonctionnement des concepts dans un texte inédit de Castelvetro"[1]. Lucrarea continuă, firesc, mai vechi preocupări ale autorului, cele concretizate într-o amplă teză de doctorat : *Imitație și stil în doctrina lui Dionis din Halicarnas*, deplasîndu-le, acum, de la Antichitate spre Renaștere, subliniind frapante filiații ce se manifestă la nivelul „teoriei literare" renascentiste.

Textul editat aparține umanistului italian Ludovico Castelvetro[2] și are ca obiect comentariul primelor 15 capitole din tratatul *De compositione verborum* al lui Dionis din Halicarnas, comentariu prin care savantul renascentist încearcă să descifreze în textul antic argumente în favoarea propriei teorii asupra limbajului, ca și schițarea fundamentului unei Poetici generale.

Prezentarea propriu-zisă a textului inedit, făcută în cap. II B (*Le texte italien inédit*), este precedată de o expunere a principiilor de editare, remarcabile prin rigoare filologică (cap. II A : *Présentation de l'inédit*). În același capitol (II A), Mihai Nasta relevă „coerența internă și vivacitatea adnotărilor umaniștilor italian „în pofida frecventelor neglijențe de limbaj și a caracterului nesistematic al enunțurilor.

Cercetarea textului îi oferă editorului „premizele unei lecturi anterioare multiplelor despuieri erudite ale epocii noastre" și astfel, Mihai Nasta propune și realizează „o lectură de gradul trei" pornind de la următoarele relații intertextuale : o primă relație, care opune textul lui Dionis modelelor grecești, o a doua, care opune comentariul lui Castelvetro textului antic și, în sfîrșit, cea care opune perspectiva modernă celor două texte. Cu alte cuvinte, *De compositione verborum* constituie un metatext, ce pornește de la conceptul de *aemulatio*, în planul expresiei, față de operele clasice eline, comentariul lui Castelvetro are funcția unui metatext polemic, iar lectura lui Mihai Nasta este un metatext atît față de textul renascentist cît și față de cel antic. Cele trei tipuri de lectură se diferențiază, fără îndoială, în funcție de climatul cultural și teoretic al epocilor respective, aceasta și explică decalajul existent între demersul lui Castelvetro și cel al lui Dionis, deși sorgintea lor este comună : gîndirea aristotelică.

În absența textului grec — pentru relevarea diferențelor specifice dintre doctrinele în discuție — cercetătorul român se referă insistent la configurația culturală, la aparatul conceptual propriu teoriei dionisiene atît în primul capitol al cărții : *Position du problème : la triple relation d'un expériment de lecture*, cît și în notele extrem de dense și analitice care însoțesc textul italian și în ultimul capitol : *Bref commentaire du métatexte de Castelvetro*.

Comentariul propriu-zis al lui Mihai Nasta abundă în numeroase analize, de o subtilitate uneori deconcertantă, care trimit la o informație extrem de extinsă și variată Ne limităm, aici, la a atrage atenția asupra surprinderii mutației esențiale operată de Castelvetro în însăși paradigma teoretică pe care se construiește tratatul *De compositione verborum*. Unul dintre principiile clasicismului latin a fost perfecțiunea operei, finitudinea ei în sens estetic. Realizarea operei poetice era concepută ca indisolubil legată de armonia tuturor elementelor componente ale textului, perceput ca simultaneitate, ca vizualitate. Acestei redescoperiri a ceea ce numim astăzi „text" i-a succedat ca o determinare sesizarea importanței „texturii fonice" articulate prin principiile ritmului și ale armoniei, ceea ce face, de fapt, obiectul tratatului lui Dionis din Halicarnas, în care se dezvoltă „ o estetică a expresiei verbale desăvîrșite" realizată prin resorturile intime care dau naștere seducției și frumuseții. Doctrină, căreia, Castelvetro îi substituie o alta axată pe criteriile „unei estetici a intențiilor, a opțiunii fundamentale, denumită de el *elettione*. Dacă la Dionis virtuțile combinatorii ale limbajului prevalează asupra selecției, Castelvetro privilegiază selecția ca fundament al creației literare, arta combinatorie devenind o etapă accesorie.

Ca spirit al Renașterii, acesta din urmă, introduce și accentuează criteriul gnoseologic al *selecției*, vizînd natura specifică operei poetice ca *mimesis*, ca reprezentare verosimilă a naturii. Poate că, evidențierea mai nuanțată a doctrinei mimetice în concepția celor doi autori, ar fi elucidat cu un plus de pregnanță, pentru nespecialiști, caracterul polemic al textului italian. La Dionis *mimesis* reprezintă imitația retorică, relația artă/natură devenind relația text/text. ceea ce nu înseamnă, cum s-ar putea crede, imitație mecanică, ci încercarea de identificare pe plan spiritual cu modelul, prin contemplare-intelecțiune. Pentru Castelvetro funcția mimetică a poeziei constă în reprezentarea lucrurilor, adică a imaginii reflectate a acestora, teoretizînd chiar instituirea domniei depline a verosimilității, adică a perfectei reflectări a naturii.

În sfîrșit, demersul lui Mihai Nasta, probează, cu argumente dintre cele mai pertinente, continuitatea doctrinelor poetice examinate și, cu precădere, premizele certe ale atîtor elemente definitorii din poetica actuală (cum ar fi, de pildă, izomorfismul stabilit de Dionis între facultățile combinatorii ale limbajului și resursele de sinteză ale diferitelor arte — meșteșuguri —, și reapariția acestuia în cercetările semiotice moderne).

Marieta UJICĂ

1 Ed. Antenore, Padova, MCMLXXVII.
2 Cunoscut mai ales datorită operei sale fundamentale *Poetica d'Aristotele vulgarizzata e sposta*.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

GETA MATEESCU : „Mesteceni"

PROIECTUL DE DIRECTIVE ALE CONGRESULUI AL XII-LEA

DEZVOLTAREA INTENSIVĂ A ROMÂNIEI — CONDIȚIE A ÎNAINTĂRII SPRE O NOUĂ CALITATE A VIEȚII

Realizările obținute de poporul nostru în ultimele trei decenii și jumătate, privite și prin prisma pregătirilor pentru cel de al XII-lea Congres al partidului, ne oferă imaginea progresului realizat de societatea noastră, a uriașelor energii creatoare ale maselor, pe care socialismul le-a descătușat. O însemnătate hotărîtoare în edificarea noii societăți a avut-o politica de dezvoltare a forțelor de producție, de construire a unei economii moderne planificate, de creștere a avuției naționale. Prin dezvoltarea, în continuare, în ritm înalt a forțelor de producție în cincinalul 1981—1985, România va depăși stadiul de țară în curs de dezvoltare, înregistrînd un nou salt calitativ în toate planurile vieții sociale.

În acest context, rolul factorului uman în asigurarea progresului socialist, crește pe măsura înaintării societății noastre pe noi trepte de civilizație, a afirmării noului în toate domeniile de activitate, în tehnologie, în știință, în formele de organizare și conducere a societății noastre. Asistăm la transformări radicale în toate sistemele de structurare a societății, inclusiv în domeniul vieții spirituale, al valorilor și idealului de viață al poporului.

Între nivelul de dezvoltare a producției bunurilor materiale și evoluția întregii vieți sociale și umane este o strînsă legătură. Resursele economice sînt vitale pentru dezvoltarea tuturor sferelor vieții sociale, iar afirmarea multilaterală a personalității umane, realizarea liberă a necesităților umane, depinde tocmai de totalitatea condițiilor social-economice existente la un moment dat.

În acest sens, Partidul Comunist Român a pus în întreaga sa activitate accentul pe dezvoltarea și perfecționarea economică, industrială a țării noastre. Aceasta pentru că, o societate socialistă și apoi comunistă nu poate fi realizată decît în condițiile în care s-a creat o bază materială solidă, capabilă a produce, în proporțiile necesare, bunurile de care societatea are nevoie. Desigur, trebuie avute în vedere deosebirile existente între dezvoltarea economică socialistă și cea capitalistă. În timp ce aceasta din urmă poartă amprenta profitului privat, dezvoltarea economică socialistă are în vedere o dezvoltare multilate-

Corneliu POPEȚI

(Continuare în pag. 8)

ÎNVĂȚĂMÎNT — CERCETARE — PRODUCȚIE

În triada învățămînt-cercetare-producție, învățămîntul ocupă locul de bază și cel mai important. Afirmația nu este izvorîtă dintr-un orgoliu profesional, ci are ca temei evidența și logica lucrurilor : atît cercetătorul, cît și practicianul (producătorul) mai întîi învață să cerceteze și să producă. Iar învățarea are loc în anii copilăriei și ai tinereții, în instituții de educație și învățămînt de diferite grade și tipuri.

Cele trei elemente ale triadei se află în raporturi de interdependență funcțională : elevul (studentul) învață cercetînd și producînd. Fără îndoială că instruirea rămîne fundamentala sarcină a școlii de orice grad, rațiunea ei de a fi. Dar nu instruirea în sine și pentru sine, ci o instruire pentru viață. Și viața noastră de astăzi nu se poate mulțumi cu erudiți și enciclopediști ; omul zilelor noastre se afirmă și se validează social, nu atît prin ce știe, ci prin ceea ce face pentru semenii săi. De aici, ponderea acordată astăzi acțiunii în procesul instruirii și educării.

Cercetarea, practica și producția nu trebuie privite ca elemente adiacente sau complementare învățămîntului (cum se consideră pe alocuri), ci consubstanțiale procesului de învățămînt.

În învățămîntul liceal și de cultură generală, unde programele sînt elaborate de organele de resort ale M.E.I., accentul trebuie pus pe traducerea în fapt a ideii de integrare de către omul de la catedră. De fapt, aci, în actul didactic concret, în lecție, se reflectă deplin modul în care a fost înțeleasă ideea integrării.

În privința integrării învățămîntului cu cercetarea, esențială ni se pare apropierea logicii didactice de logica științei (a disciplinelor de predat) ceea ce presupune corelarea „complexă a metodelor de predare cu logica intrinsecă a științei și cu specificul activității cognitive, afective, psihomotorii a tinerilor de diferite vîrste". Ca metodologie generală, aceasta înseamnă înlocuirea modului deductivist de predare, specific învățămîntului tradițional, cu predarea inductivă care purcede de la fapte și date furnizate de practică, de viață.

Activitatea practică, producătoare de bunuri materiale și spirituale se desfășoară cu mai mare eficiență cînd pedagogii cunosc și cultivă cu pricepere și tact resorturile acesteia : motivele. Este necesară o preocupare deosebită din partea tuturor educatorilor, de la toate nivelele de învățămînt, pentru studierea motivației sociale a muncii. Cunoașterea acestui important resort psihologic va ușura simțitor procesul de formare și dezvoltare la elevi a capacităților de a crea valori materiale și spirituale. Pentru ca acest lucru să se realizeze cu succes este necesar să se acorde locul cuvenit în planurile de învățămînt, pregătirii psihologice și pedagogice a studenților.

Integrarea învățămîntului cu cercetarea, practica socială și cu producția înseamnă, în fapt, preocuparea pentru finalizarea și validarea lui, căci numai învățămîntul care pregătește elevii de așa natură încît la intrarea în viață să fie apți pentru activitățile de cercetare și cele productive se poate considera un învățămînt deplin eficient.

Ion DRĂGAN

DRUM ÎN SUS

Sînt momente în viața unei națiuni cînd întregul ei destin este scrutat, analizat, pus în evidență, spre mai bună cunoaștere, tuturor membrilor ei. Un asemenea moment este fără îndoială cel pe care îl străbatem, cînd s-au dat publicității Proiectul de Directive ale Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1980-1985 și orientările de perspectivă pînă în 1990. Sînt în aceste documente concentrate toate năzuințele noastre, toate visurile pe care un popor stăpîn pe destine și le face pentru sine și pentru viitor. Va fi un deceniu de intensă muncă productivă, un deceniu al științei, tehnologiei, calității și eficienței. Pe poarta mare a țării, a caselor noastre, a milioane de familii, va intra nu o civilizație oarecare, ci civilizația umanistă a socialismului victorios. Nu la o înțelegere idilică trimit aceste documente profund și structural elaborate în alianță cu știința, ci la una științifică, lucidă, responsabilă. Descifrez într-un loc un indice al mersului nostru înainte. Astfel, în 1950, doar 12 la sută din populație era angrenată în producția industrială. Așa s-a început cincinalul dintîi, de la această bază socio-demografică. Și acum, ca încoronare, vom întîlni cele 12 procente, dar nu în industrie, ci în agricultură. Da, în 1990, în agricultură vor lucra doar 12 la sută din cetățenii României socialiste. Iată — după 40 de ani — încheiat un ciclu. 1950 : 12 la sută în industrie, 1990 : 12 la sută în agricultură. Și între ele — un întreg proces istoric, o epocă, în care românii și-au însușit tehnica prelucrării metalelor, devenind prelucrători. Pentru a întruchipa, aici la Carpați și gurile Dunării, idealul românesc al unei civilizații, în care el, omul demiurg, s-a eliberat pe sine pentru umanitate. Dacă, în agricultură, va lucra doar o minoritate, aceasta va fi pentru că românii nu vor abandona strămoșeasca lor îndeletnicire, ci pentru că, exercitînd-o cu mijloacele moderne, nu va fi nevoie de mai multe brațe.

Iată-ne, deci, în perspectiva unui deceniu, în rîndul țărilor cu economie avansată, caracterizate tocmai printr-un înalt randament uman în lucrarea pămîntului. Și fiindcă proiectul stîrnește imaginația, mărturisesc că îmi reprezint cu ușurință fertila cîmpie de vest irigată, chimizată, rodind îndoit și înzecit sub aspersoare, în campanii de recoltă în care un singur mecanizator va culege roadele sutelor ori miilor de hectare.

Emoționant proces a ști, pentru scriitor, ce gîndește și ce simte acel demiurg al cîmpiei care va fi omul deceniului al nouălea și al zecelea, omul-stăpîn și omul făurar, totodată, de bogăție și frumusețe. Vorbind azi de calitate și de eficiență atribuim aceste trăsături viitorului nostru apropiat, pe care azi îl întrevedem limpede cum se naște din prezent: dispunerea obiectivelor agro-industriale în funcție de baza de materii prime și de forța de muncă este încă de azi preocuparea majoră a partidului și a statului. Este firesc și îndreptățit prin urmare să ne imaginăm pe acest om al ogoarelor nesfîrșite trăind în alianță cu știința, dar și cu confortul urban ca o condiție a saltului în imperiul deplinei libertăți. Și pe acest filigran de aur este înscris însuși numele făurarilor — oamenii României de azi și al cincinalului — Partidul comuniștilor.

Simion DIMA

ORIZONT 39 (601) ● 27 septembrie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pag. 1 leu

CRONICA LITERARĂ

Ion Brad

Războiul cunoaşterii

Ed. Albatros, 1979

Alegoriile lui Ion Brad propun, în fond, o nouă lectură a mitului herculean faţă de care literatura — în general — şi poezia — în special — s-au dovedit prea puţin receptive. Anecdotica vehiculată în jurul legendarului personaj a obnubilat de-a lungul vremii valenţele universal-umane ale eroului: grecii înşişi au văzut în Hercule un simbol al forţei brute şi l-au idealizat ca atare, adaptînd, se ştie, după rigorile binecunoscute ale mitologiei lor, un motiv împrumutat. Viziunea exclusivistă s-a datorat, în primul rînd, substituirii originii lui solare cu o genealogie confecţionată după tiparul obişnuit al naşterii semizeilor. De aceea, întîiul gest necesar pentru o *altă* ipostaziere a fost tocmai negarea acestei genealogii fabricate şi reaşezarea eroului în circumstanţele mitului originar: *„Atît de singur am rămas încît / Păream o stea căzută-n mări streine. / Şi doar în clipa aceea înţelesei / Că iar din mări răsar şi nu din trupul / Scăldat în aurore mincinoase, / Că nu sînt fiul ce-l născuse Alcmena / Dintr-un păcat cu Zeus, coborît / Să-şi facă singur, pe pămînt, dreptate. / Eu semizeul? Eu actor smintit / În tragedia scrisă la-ntîmplare? Uşor puteam să trec în cer să rid / De-acolo ca de-o farsă sîngeroasă./.../ Datornic soarelui, îi port în vine, / Tristeţea de-a învinge totdeauna, / Neistovita sete de-a lupta / Cu mine însumi..."* (*Apolog*). Hercule apare astfel într-o nouă lumină, ca întrupare nu a unor proiecţii, ci a nesfîrşitei aspiraţii umane către cunoaştere: „De rămîneam un jalnic simbriaş / Al forţei oarbe, vă striveam în pumni / Nădejdile, ca-n joaca de copii / Cu ouăle de păsări, pistruiate. / Cum m-aş fi-ntors din morţi, de-atîtea ori, / Să schimb puterea pe înţelepciune? De nu eram ca voi, aş fi-mbrăcat / Cămaşa otrăvită a lui Nessus?... (*Apolog*). Pe lîngă sensul denotativ, de încleştare cu forţele malefice ale naturii hiperbolizate pînă la limita miraculosului şi fantasticului, lupta lui Hercule primeşte încă unul, conotativ, acela de *război al cunoaşterii*.

Ion Brad recompune mitul lui Heracles încercînd să descopere înţelesuri ascunse dincolo de anecdotica celor douăsprezece munci. Fiecăreia dintre ele îi este dedicat un poem-confesiune, poetul acreditînd tot atîtea alegorii cu semnificaţii ce converg către relevarea dimensiunilor profund umane ale legendarului erou. Discursul se liricizează prin asumarea persoanei întîi. Analogiile sînt dintre cele mai surprinzătoare: leul din Nemeea este Fătărnicia, hidra din Lerna — Nelinişteа şi Îndoiala, mistreţul de pe muntele Erymanthus — Uritul, cpărioru cu coarnele de aur — Iluzia , păsările stymfalide — Spaima ; invocarea episodului cu grajdurile lui Augias prilejuieşte o deconcertantă meditaţie asupra Puterii, cel cu prinderea taurului din insula Creta, un elogiu al Raţiunii: *„Cînd zeu te crezi, ori cel puţin vlăstar / Din trupul zeilor, atunci începe / Întortocheatul Labirint prin care / Alergi o viaţă-ntreagă să-ţi ucizi / Ca pe un Taur sacru nebunia..."* (*Labirintul*). Îmblînzirea iepelor lui Diomedes trimite la istoria lui Alexandru Macedon, iar dobîndirea cingătorii purtate de regina amazoanelor, la reconsiderarea, în termeni platonicieni, a Erosului. Aducerea boilor lui Geryon, cea de-a zecea muncă a lui Heracles, oferă poetului posibilitatea invocării spaţiului originar, daco-latin: *„De-acum încolo chiar cu cinci perechi / De boi statornici, credincioşi lucrării, / Voi împlînta-n pămîntul adormit / Cinci pluguri, să tresară morţii dragi / Şi din mirarea lor să crească spice!"* (*Necunoscutul*). Culegerea merelor din Grădina Hesperidelor, ca şi coborîrea în împărăţia umbrelor subpămîntene încununează această căutare a rădăcinilor, cele douăsprezece munci reprezentînd, în interpretarea poetico-filosofică a lui Ion Brad, douăsprezece trepte de cunoaştere, deopotrivă, a lumii din afara şi dinlăuntrul fiinţei.

Poetul epuizează mitul printr-un *Testament* ce sintetizează apoteoza unui *nou* Heracles, cel instituit de Poezia sa.

Marian ODANGIU

Discretă, puţin frecventată de recenzenţi (lucru uimitor, de vreme ce nici originalitatea nici profunzimea nu-i lipsesc), poezia lui Alexandru Miran creşte şi se diversifică prin fiecare nouă apariţie. Imaginativ reţinut, autorul îşi leagă inspiraţia de „surse", textul său — adînc reflexiv, dificil la lectură — rămînînd credincios (mai cu seamă în volumele din urmă) mecanismelor confesiunii conceptuale.

Cronică II (continuare a *Cronicii* din 1977) se distanţează într-o măsură considerabilă de *Adevărata întoarcere* (1969), *Locul soarelui* (1970) sau *Alegerea lemnului* (1974). Discursul se dovedeşte mai abstract, mai volatil. Totuşi universul vizionar construit acolo rezistă şi aici, aidoma unui cadru — îndepărtat, e drept, dar autoritar şi imuabil. *Albastrul, galbenul, albul* — culori ce rezumă diversele înfăţişări ale lumii fenomenale — sînt şi acum semne ale aceloraşi stări şi procese. Atîta doar că rostul poemelor nu mai e de a le sublinia natura şi funcţia, ci de a umple recipientul lor cu procesualitatea infinită a vieţii morale.

Cronica din 1977 se deschide cu un autoportret în care se afirmă (discursiv) identitatea substanţială dintre ins şi univers (p. 9). Apoi, pe seama unor pretexte livreşti, se glosează amplu, dincolo de reminiscenţe, în orizontul propriilor trăiri. Auzim de Rimbaud, de Euripide, de Shakespeare, de Eminescu, de Lao Ţi. Acestor „tipare" individuale, irepetabile, li se adaugă o suită de veritabile tipare (numite aşa de poet): sonetele de la finele cărţii.

Cronica şi *Cronica II* se află într-un raport de continuitate. Structura recentului volum o reproduce, în mare, pe a celuilalt: ciclurile (şapte la număr) debutează cu un titlu pretext, în succesiunea căruia textul poetic se dezvoltă liber, nestînjenit. Confesiunea, puternic îmbibată de lirism, caută confirmări şi similitudini în gîndirea unor minţi celebre, în meditaţia ca atare (Pascal, Newton, Heraclit etc.). Aceste *intîmpinări* (termenul îi aparţine lui Al. Miran) vor să arate convergenţa ultimă a diferitelor viziuni particulare, permanenţele vieţii afective şi intelectuale: *„Inimă, instinct, principii. / / Nu în Montaigne văd ceea ce văd, / am ceţurile mele înăuntrul meu / şi vremea bună..."*.

Alexandru Miran

Cronică II

Ed. Cartea Românească, 1979

Fireşte, reflecţia, oricît de erudită şi de suplă, nu face — prin ea însăşi — poezie. La Al. Miran, traseul confesiv tinde spre o întîlnire cu descripţia, este *întîmpinat* de un peisaj, de un spaţiu — variat, dar omogen ca semnificaţie — prin care, în cele mai fericite împrejurări, trăieşte şi se exprimă. Sinteza lor nu este doar gîndită şi enunţată (p. 19), ci şi — parţial — constituită în desfăşurarea intimă a poemelor. Astfel, de la cercul larg trasat de culorile elementare (amintite mai sus), individul străbate cu încîntare un teritoriu cald şi fremătător, împînzit de rîuri, de păduri şi de ogoare, între văzduh, apă şi pămînt, pînă în inima unui sat transilvan, înfierbîntat el însuşi de soarele mitic. Aici, la intersecţia regnurilor, se află *casa de lemn* din care nu e decît un pas pînă la *peşteră*, la *grota* plasată uneori chiar în abisul mării. Prin mijlocirea *grotei*, golul dinafară şi cel dinăuntru se unesc. Aparenţa comunică iarăşi cu elementele şi insul se regăseşte, dintr-odată, în cele mai vaste circumferinţe: *„Vindecătoare undă şopoteşte pretutindeni, / azi toate baierele lumii se dezleagă, / numere tainice pîlpîie-n aer, / golul lăuntric se varsă în cel dinafară..."*.

Există, fără îndoială, un risc: cumpăna dintre bucuria simţurilor şi reveria rece, dintre gînd şi trup nu e uşor de ţinut. Autorul rezolvă acest conflict temperamental printr-o subtilă echilibrare între carnalitatea imaginii şi relatarea de aluzie teoretică.

Deseori, amploarea tabloului lasă deoparte orice decoraţie, orice sclipire metaforică şi orice element prozodic incantatoriu, sprijinindu-se numai pe forţa intrinsecă a viziunii. Iată, de pildă, un episod din vînătoarea mereu reluată şi mereu eşuată a bivolei mitice din penultima secţiune a cărţii: *„De metalele omului neasuprită, / neînjugată şi fără căpăstru, / neîmboldită măcar de o stea, / o adoarme murmurul buzelor, / ram-ram-ram, / o fac să viseze vechi anotimpuri, / o adoarme din fluier păstorul / din plînsul de fluier al golului, / paşte în pajişte fire de slavă, / coboară la băile soarelui, / urcă la şipotul unei planete necunoscute"*.

Eugen DORCESCU

MARGINALII

Un ochi întunecat

Nostalgia n-are nimic mîngîietor pentru Flaubert. Ea nu-i readuce imaginar întîmplări din trecut, ci amplifică pînă la suferinţă absenţa lor. Amintirea îl devoră, e propriul lui cuvînt. Ea are rezonanţa unei remuşcări. Flaubert se simte parcă vinovat, dar nu de a-şi fi trădat tinereţea ci, mai grav, de a o fi ocolit la vremea ei. „Eram veseli şi ne credeam trişti", spune într-un loc. Tot zicîndu-şi trist, încă din primii ani, el a sfîrşit prin a se convinge şi a vedea lumea cu un ochi întunecat, uitînd de „prodigioasa vigoare glumeaţă" ce i-ar fi stat în fire. Mai tîrziu, remuşcarea lui Flaubert va fi, deci, aceea de a nu fi trăit. Iar certitudinea lui este, pe de altă parte, aceea de a fi trăit aşa cum se cuvenea. Tensiunea şi paradoxul corespondenţei decurg din atingerea repetată a două judecăţi polarizate în chipul următor:

„Am fost laş (...), mi-a fost frică de viaţă!"

„Am trăit (...) într-o stare pe care îndrăznesc s-o numesc epică...".

Poate nici una din marile corespondenţe nu trezeşte, ca aceasta, un sentiment de responsabilitate în cititor. La capătul ei, el ar trebui să decidă dacă a-ţi petrece viaţa departe de oameni, cu o pană în mînă („Sînt un om penită"), îngropat în egoismul necesar al creaţiei, înseamnă sau nu a trăi. Ca nimeni altul, sau poate numai ca Mallarmé — în timp ce Rimbaud, pare să fi răspuns: a trăi înseamnă a nu scrie, a renunţa la scris —, Flaubert a pus problema în termenii ei radicali. El nu doar s-a ferit de viaţă: a urît-o. Şi nici n-a simţit bucurii necunoscute oamenilor de pe stradă trăind cu pana în mînă: a scrîşnit deasupra ei. Imaginea vieţii în corespondenţă este cum nu se poate mai lividă. Ghiulea atîrnată de picior, de o tristă banalitate în cel mai bun caz, ea îţi dă oricînd vărsături, fiind chiar în sînea ei o continuă indigestie şi o ciorbă chioară, plină cu fire de păr. **„Amărît lucru omenirea, nu-i aşa? Sînt zile cînd totul mi se pare lamentabil, altele cînd totul mi se pare grotesc". O lungă** putreziciune, **cuprinsă din toate părţile de neant, asta-i viaţa. Ca să ne naştem intră în combinaţie tot felul de** infecţii, **iar apoi, înainte ca ele să ne reia în stăpînire după ce murim, cît timp durăm nu facem decît să ne lăsăm roşi de corupţie pînă la os. Să ne apărăm de alterare prin activitate, ori măcar să uităm de ea, nu putem căci viaţa practică este odioasă. Nici o soluţie nu se iveşte, adevărul rămîne acesta:** cu cît trăim mai mult, cu atît mai mult suferim. **Deoarece viaţa e intolerabilă, trebuie să ne bucurăm de moarte. Văzîndu-şi tatăl în coşciug, Flaubert simte „nu ştiu ce sentiment enorm de bucurie şi de libertate pentru el". Ca să trăiască îi trebuie multă voinţă; pînă şi să-şi încheie nasturii zilnic îl plictiseşte.**

După toate astea, să-i ceară fericire vieţii ar fi prostia cea mai de necrezut. „Încearcă să ajungi la credinţa într-un rost al universului, al moralităţii, al datoriilor omului, al vieţii viitoare şi al verzei colosale, încearcă să crezi în cinstea miniştrilor şi în castitatea tîrfelor, în bunătatea omului, în fericirea vieţii, în adevărul tuturor mincinilor, ai să-ţi poţi spune credincios şi pe trei sferturi imbecil, dar pînă atunci rămîi om de spirit, sceptic şi bănuitor". Aşa gîndea Flaubert la şaisprezece ani, cam cum gîndesc mulţi adolescenţi. În schimb, el nu va renunţa la o iotă din filozofia lui juvenilă, dar va pierde voioşia imoralismului iniţial. Nu va sparge lanternele urbei, nu se va părui cu birjarii, nu-şi va face veacul prin cafenele uitînd să achite consumaţia, nu va stîlci pălăriile trecătorilor, nu le va umple nările cu mirosuri inavuabile — într-un cuvînt, nu-şi va risipi melancolia. Însă va rămîne valabil programul de la 18 ani: „...dacă vreodată am să iau parte activă la viaţa lumii, va fi ca gînditor şi demoralizator. Nu voi spune decît adevărul, dar aceasta va fi oribil — crud şi despuiat".

Livius CIOCÂRLIE

CONSEMNĂRI

Fănuş Neagu

ÎN VĂPAIA LUNII

Ed. Eminescu, 1979

Antologia pe care o publică, din nuvelele sale, Fănuş Neagu, în nou înfiinţata *Bibliotecă de proză română contemporană* a editurii Eminescu, este un bun prilej pentru reliefarea unor aspecte ale prozei de mai mică întindere a scriitorului. În postfaţa pe care o semnează, autorul încearcă o definire a temelor povestirilor sale, insistînd asupra elementelor de bază cu care operează: „Ca om al Bărăganului mă simt provocat şi tulburat de anotimpuri. Fiinţa mea aparţine pe rînd liliacului şi pelinului crud, apoi grîului, apoi strugurilor şi la urmă zăpezilor. (...) Ştiu sigur şi cu pătrundere puţine lucruri, dintre care cel mai important e acela că legea omului e grîul, aşa cum legea calului e iarba, iar a vinului, cîntecul" (p. 356). Pe lîngă acestea, scriitorul poate ar fi trebuit să mai adauge şi *fîntîna*, locul lîngă care „se leagă dragostele" şi care conumică direct cu „inima-pămîntului" (p. 121) ; *apa* este şi ea o adevărată obsesie în numeroase nuvele. În *Dincolo de nisipuri*, aşteptarea gîrlei, în timpul secetei din 1946, devine prilejul evocării unui univers dezorganizat, la limita totalei sale negări. Căutarea apei devine un rit în curs de desfăşurare, un ritual al tentativei de reintrare în normal. Tensiunea creată este sugerată prin propoziţii scurte, din care s-ar părea că s-a evaporat orice urmă de umezeală, de viaţă: „Drumul era greu. Copitele se înfundau în nisip. Un cal se poticni şi necheză. Stăpînul îi dădu în cap cu pumnul. În faţă răsărise luna. Era galbenă şi văluriţă ca obrazul unei bătrîne. Nisipul scînteia. Dunga lui albicioasă, ca de sidef, se isprăvea în lună." (p. 88)

În *Vară buimacă*, lipsa ploii este resimţită acut de personaje, contribuind la crearea atmosferei atît de tipice din nuvelele lui Fănuş Neagu, caracterizată prin trăirea evenimentelor la cea mai joasă tensiune: „Plouă la munte să crească pietrele şi pe noi iar nu ne atinge, iar ne ocoleşte, zise baba Ana. Totdeauna plouă mai departe de noi". (p. 221)

Forţele oculte ale lunii se dovedesc de multe ori superioare personajelor umane, faţă de care se află într-un raport privilegiat, de elemente care determină prioritatea, ponderea şi chiar mersul acţiunilor. Metamorfozele succesive ale lunii se constituie astfel într-un fir conducător şi unificator al lumii create de Fănuş Neagu. Dar ca şi în cazul celorlalte elemente pomenite mai sus, părţi ale unei magii ce ţine de universul creat, acţionează şi asupra lunii, în sens contrar, o magie a cuvintelor, în care primele se topesc. La nivelul magiei lingvistice se rezolvă toate contradicţiile, prin doza de agresivitate cu care limbajul acţionează asupra celorlalte elemente: scriitura, personajele, acţiunea.

Pe dealtă parte, atrocităţile şi grotescul îşi găsesc, de cele mai multe ori, rezolvarea în scriitură, fără a putea trece înspre personaje. Aşadar, o altă consecinţă, incapacitatea personajelor de a trăi la modul tragic. În compensaţie, eroii lumii lui Fănuş Neagu trăiesc însă în situaţii din cele mai dramatice (*Cocoşul negru*, *Lişca*, *Moştenirea*, *Acasă* etc.). Nu există o reală opoziţie tragic-dramatic, cel mult o degradare, prin limbaj, o de-sacralizare a tragicului. La aceasta contribuie şi temele povestirilor (unele din ele, avîndu-l ca personaj central pe Ene Lelea, sînt de fapt capitole ale unui posibil roman, iar o povestire ca *Strigătul* este lesne calificabilă drept un interludiu liric, un moment de aşteptare între două evenimente ale unui discurs epic mai larg), situate aproape fără excepţie la limita a două lumi (lumea dinainte şi după război, dar în ambele cazuri cu trimiteri la vremea războiului), şi a două spaţii geografice (cîmpia şi Dunărea).

Între aceste coordonate, lumea pe care o clădeşte Fănuş Neagu este, fără a forţa sensul cuvintelor, mai mult decît reală, este „ireală".

Mircea MIHAIEŞ

VIAȚA CĂRȚILOR

Vasile Rebreanu, Miron Scorobete

CU MICROFONUL DINCOACE ȘI DINCOLO DE STYX

Ed. Dacia, 1979

Situate în imediata apropiere a genului memorialistic, textele transcrise de pe banda magnetică a Studioului de Radioteleviziune din Cluj și înmănuncheate în acest prim volum de scriitorii Miron Scorobete și Vasile Rebreanu (ultimul fiind, de altfel, directorul acestui Studiou), au un caracter aparte, însolit prin profilul personalităților incluse în sumar. Căci și-au dat întîlnire în paginile acestei cărți personalități marcante ale vieții noastre culturale și științifice : scriitori, istorici, filosofi, medici etc. dintre care unii, între timp, au trecut apele bătrînului Styx.

Elaborate minuțios în prealabil sau realizate spontan în fața microfonului, mărturisirile sînt precedate în majoritatea lor de „fișe" caracterologice de profil, bine scrise, vibrant alcătuite de cei doi autori ai volumului. Ele își legitimează apariția între coperțile unei cărți prin aceea că au menirea „să întregească nu numai profilul personalităților cuprinse în sumar, ci și pe acela ale unei întregi epoci din cultura noastră națională".

În acest sens, remarcabile și definitorii pentru conturarea profilului lor scriitoricesc și a contextului epocii sînt confesiunile lui I. Agîrbiceanu, Z. Stancu, V. Eftimiu, Veturia Goga (despre O. Goga), M. Preda, E. Barbu, Al. Căprariu, Letay Lajos, Francisc Păcurariu, D. R. Popescu, Aurel Rău, Ion Vlad cum, de altfel, nu lipsite de interes ni se par amintirile doctorului Mihai Iubu despre L. Blaga (deși unele au circulat ca anecdote pe cale orală) precum și ale Mariei Țuculescu despre pictorul I. Țuculescu.

Un loc aparte, în cadrul volumului, îl ocupă intervențiile istoricului C-tin Daicoviciu, fiu al Clujului, dar în aceeași măsură și al Banatului, surprins în tripla ipostază ce-i definește personalitatea : arheolog, profesor și conferențiar public, ca și ale lui Iosif Constantin Drăgan, St. Pascu, Dumitru Ghișe despre mitologia și istoria poporului nostru precum și datele de biografie inedită din existența lui D. D. Roșca.

Carte de confesiuni, ce se adresează în primul rînd viitorului biograf și istoric literar, dar și unui public larg, *Cu microfonul dincoace și dincolo de Styx* este în același timp o carte *tran-scrisă* împotriva „osîndei uitării".

Vasile PISTOLEA

N. D. Pîrvu

PRIETENUL MEU, VÎNTUL

Ed. Facla, 1979

Față de „Buletin meteorologic" anteriorul volum de poezii al lui Nicolae D. Pârvu — „Prietenul meu, vîntul" apărut nu de mult (Editura Facla), este superior, reflectîndu-l pe poet la valoarea lui de maturitate. Aceeași observație o face și Anghel Dumbrăveanu, în „Postfața" ce o semnează la volum : și, în adevăr, parcă mai ponderat, mai limpede în sine, poetul se realizează într-o serie de poezii care merită a fi citate, precum „Vezi, toamna", „Dragoste", „Veste pierdută", „Pe Dunăre, pe Crișuri", „Părul mamei" etc. Într-o tematică variată, în care ideia lirică tremură uneori părelnic și gingaș ca o rază de lumină în întuneric, se impune poezia iubirii de patrie în strînsă legătură cu ideia iubirii de mamă ; căci spune poetul într-o poezie dedicată pămîntului natal : „Dar pe harta veșniciei ninse / Încrustată-i va rămîne rama / Patriei cu stăvilare-aprinse : / Uite acolo, fiul meu e Mama".

Mai există în acest volum o meditație continuă asupra vieții și a morții, fără ca ipostaza finală, deși des repetată, să devină obsesivă, dominantă, ea înaintează și se retrage în raporturi directe cu vitalitatea, cu viața, cu triumful ideii de viață („Și în calea zilnică spre vila morții, / Viața îi fărîmă-ntr-una stîlpii porții"). Tot ca elemente de echilibru în acest loc al meditației grave, poetul evocă dragostea. îi surprinde gîngășia și emoțiile, sau apelează la acea detașare ironică, mai frecvent folosită în „Buletin meteorologic" ; de data aceasta ironia e mult atenuată — „Vîntul ce trecu / Și-n fugă împarte / Vești de frunze moarte, / Pe-a mea, surîzînd, o pierdu". De altfel, față de volumul anterior, însăși expresia este mai bogată, mai cizelată precum în aceste cîteva exemple disparate : „Cu zîmbetul îngălbenit de lună", „Cînd visele din cojile lor albe", „Privesc a rîurilor pleoape", „Mă caut, mă strig : ecoul gîndului meu tace — / Pe creangă nu-s, pe ape nu-s, în stele nu-s" ca și în acest prim catren din poezia „Pămîntul" : „Cu sapele l-am sfîrtecat, / Cu mîinile l-am semănat, / Cu gîndurile l-am cioplit, / Cu crucile l-am pomenit".

Mircea ȘERBĂNESCU

„Flamuri"

Consiliul județean al sindicatelor Timiș a tipărit, de-a lungul anilor, șapte plachete cuprinzînd creațiile artistice ale membrilor din cenaclurile literare : *Omagiu Republicii* (1972), *Sirena luminii* (1973), *Anotimpul împlinirilor* (1974), *Generații* (1976), *Poeme pentru columna patriei* (1977), *Mărturii* (1978) și *Flamuri* (1979). Diversitatea genurilor literare, proză, poezie, texte de brigăzi artistice, reportaje, satiră, umor, atestă aplecarea talentelor amatoare și spre o tematică adecvată. Sub îngrijirea lui Aurel Turcuș, Emil Șain și Gheorghe Drinovan, ultima plachetă, *Flamuri* încearcă lansarea ori relansarea unor nume ce s-ar părea că ating în unele texte și exigențe estetice, precum Ion Deatcu, Ignea Loga, Desanca Stoca, Petre Vasile Tomoiagă, Gh. Drinovan, Trifu Petrașcu și Florica Nubert.

D. U.

Mălina Cajal

POEZII PENTRU CEI MICI ȘI O RAMURĂ DE GHICI

Ed. Litera, 1978

Am în față, de pildă, un volum care încîntă ochiul și sufletul : „Poezii pentru cei mici și o ramură de ghicit" semnat de Mălina Cajal, o autoare cu vechi state de serviciu în cîmpul literaturii. Nu știu dacă —, rupînd-o cu o anumită tradiție — va binevoi cineva să se aplece critic asupra acestei cărți. Eu o fac cu bucuria de a-mi fi regăsit în ea inima de copil de-odinioară.

În prima parte, poeta grupează versuri de dragoste de țară și muncă, aspecte ale vieții cotidiene, întrerupte ici-colo de cîte-un zîmbet care face deliciul copiilor, ca de pildă această vulpe însfîrșit păcălită : *„Vulpea, cît e de șireată / S-a-nșelat și ea odată / C-a furat dintr-o grădină / Un cocoș... de plastilină"*.

În partea a doua, cartea Mălinei Cajal cuprinde „O ramură de ghicit", cu alte cuvinte un număr de ghicitori, a căror soluție o dau desenele reușite ale graficianului N. Nobilescu. Și aceste ghicitori au o tentă de umor, răspund exact soluției propuse și contribuie fericit la vioiciunea volumului. Iată cum se prezintă „Zebra" : *„Neam ciudat de animal ! / Și catîr un pic și cal. / Dar cum e vărgată toată, / N-o fi neam și de cravată ?"*. Sau „Nuca" : *„În bărcuțe stau culcați / Laolaltă patru frați. / Mie cel mai mult îmi plac / Cînd îi simt în cozonac"*.

Acuratețea versului, fantezia lirică, aspectul grafic atrăgător al volumului, fac din cartea Mălinei Cajal o lucrare mai mult decît meritorie, utilă și plăcută în același timp.

Andrei CIURUNGA

GETA MATEESCU : „Sanda"

Aurel Tita

CA SĂ AI UN CER AL TĂU...

Ed. Cartea Românească, 1979

Împărțită în nouă cicluri, culegerea de versuri a poetului Aurel Tita se prezintă cititorilor de azi ca un veritabil experiment liric, conturat lent în viața literară dintre cele două războaie. Afirmîndu-se mai întîi ca un remarcabil traducător din literatura franceză, paralel cu această preocupare, tentativa spre creația originală a apărut în mod firesc, ca rezultat al minuirii versurilor și a metaforelor dintr-o limbă în alta, ce i-a asigurat dobîndirea unei iscusințe literare de bună calitate. Cultivînd un limbaj clar, așezat în limpezimi stilistice constituite din tot atîtea sentimente și idei proprii, Aurel Tita își construiește un peisaj liric aparte, în care o funcție primordială o are mereu frămîntata temă a peregrinării omului spre infinit, spre contopire cu natura însăși.

Simplitatea cu care își conturează ideile și sentimentele, simbolurile folosite în sporirea vibrațiilor emotive, tonul, uneori grav, ce însoțește versurile sale — grupate în majoritatea lor în terține — dau un colorit inedit întregului volum.

Autorul cultivă cu predilecție miniatura lirică, cu multă subtilitate, în care adevărurile simple se echilibrează cu dezinvoltură sugerînd adesea cu multă abilitate lirică, necontenita și ascunsa mișcare a lucrurilor. Apariția cărții „Ca să ai un cer al tău..." aduce, prin optimismul ei sănătos, prin vigoarea imaginilor poetice, afectate unor idei generoase, ca și prin claritatea exprimării lor, — o contribuție valoroasă în peisajul poeziei românești.

George DRUMUR

Adrian Frățilă

ECHINOCȚIUL DE FIECARE ZI

Scrisul românesc, 1978

Poezia lui Adrian Frățilă stă, mai mult sau mai puțin justificat, sub semnul unor confrați cu nume deja bine fixate în literatura contemporană. Mai ales poemele patriotice, din prima parte a volumului, exceptînd cele în care se resimt vagi adieri din opera lui Ioan Alexandru, sînt contaminate parțial de acel ton retoric specific poeziilor lui Adrian Păunescu. Dar, dacă acestuia din urmă retorismul grav sau închizitorial îi este structural, lui Adrian Frățilă îi vine ca o cămașă de împrumut. Uneori versurile sună gol, fără platforma unei simțiri autentice sau fără o coeziune ideatică.

Totuși, poetul convinge în multe din poeziile sale, firește și în cele patriotice, mai ales acolo unde scapă pentru o clipă de obsesia unor confrați cu nume răsunătoare și unde apelează doar la propria sensibilitate. Mai înrudit structural pare a fi Adrian Frățilă cu Mircea Dinescu și cu ținuta lirică adolescentină a acestuia.

O undă de autenticitate se desprinde și din acele poeme traversate de o suavă ironie sau de o atitudine vag romantică. Aproape de el însuși este Adrian Frățilă în poezii precum „Mai sus ca iarba", „Nebunul meu din suflet", „Clovn", „Sînt eu acel", „Drumul", parțial „Corăbierul". Astfel de poeme, cutreierate de sinceritate, ne comunică simultan emoția estetică.

Adoptînd formula prozodică ultravehiculată în ultimul timp la diferite nivele artistice sau nonartistice de către creatorii de poezie sau de către producătorii de versuri, poetul se lasă purtat de sonoritatea exterioară și de o anumită abundență metaforică ce nu atinge întotdeauna zonele profunde ale poeziei.

Talentul indiscutabil al poetului, folosit cu mai mult discernămînt și cu fidelitate față de resorturile intime ale poeziei, poate fi pus în slujba unei arte autentice.

Nastasia MANIU

Haralambie Țugui

POEMELE TRIUMFULUI

Ed. Militară, 1979

Versurile patriotice ale poetului Haralambie Țugui ne dăruiesc o reconfortantă putere spirituală și ne înalță într-o lume entuziastă de evocări ale trecutului nostru glorios. Autorul modelează măiestrit sentimentele tuturor românilor de pretutindeni într-o arhitectură poetică de înalt patriotism, versurile sale fiind de o acută sensibilitate. Aceste poeme ne deslușesc, prin forța lor ancestrală, seva care i-a dat trăinicie de viață neîntreruptă, în ciuda vicisitudinelor trecutului, poporului nostru pe acest pămînt milenar de la zămislirea sa ca națiune.

Volumul începe cu un capitol de „glas de obîrșie", viziuni închinate strămoșilor, eroilor și unirii. Se încheie cu patetice și înflăcărate versuri închinate zilelor noastre, cu „zările timpului nou". Sfîrșitul este ca un refren de imn cînd autorul exclamă : *„Cerul patriei luminat / de constelația visului tuturor / celor ce cu dragoste îi desăvîrșesc / în tăcere / un drum mai fericit spre viitor"*.

Haralambie Țugui accentuează în cîntece de extaz vitejia eroilor noștri „mai tari ca piatra". Apoi exclamă cu însuflețire românească : *„Trăiesc în noi ca sevele-n tulpini / venind mereu din adîncimi de țară / netemători, măreți și anonimi / în aura de jertfe, milenară*. Poetul mai evocă în versurile sale figuri de eroi din războiul pentru independență și din bătăliile date de România pentru unitatea națională, iar atașamentul și dragostea sa pentru Banat îi inspiră strofe dedicate generalului Ion Drăgălina, fiul acestei provincii. „Glasurile din 1907" sînt profund emoționante și ne îndeamnă : *„Ascultați mai atent cuvintele pîinii și veți auzi cum pîinea încă geme"*. În general, poeziile lui Haralambie Țugui cuprind tulburătoare îndemnuri românești de a ne aduce aminte de cei ce au luptat și s-au jertfit pentru ca poporul nostru să-și trăiască astăzi prezentul strălucit. Poetul exclamă la sfîrșitul poemelor sale în mod euforic : *„Luminează-mă, patrie, cu toate luminile tale ! / Sunt totdeauna în cîntecul tău / cel neturburat de curgerea vremii..."*

Aurel COSMA

VIAȚA CĂRȚILOR

PREZENTE LITERARE

CRISTEA SANDU TIMOC

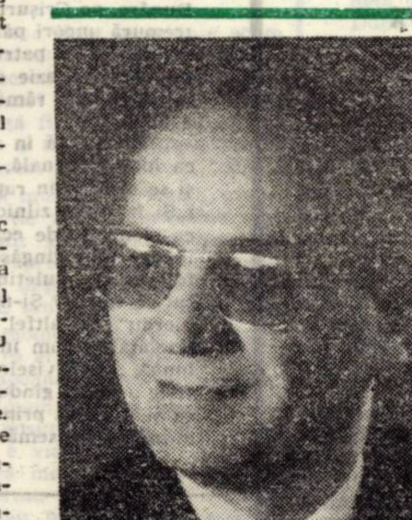

În 1943, Cristea Sandu Timoc edita, la „Scrisul românesc", din Craiova, volumul *„Poezii populare la românii din Valea Timocului"*, cu o prefață de Nicolae Cartojan și cu referințele lui Perpessicius, pentru ca, numai după un sfert de veac, în 1967, la E.S.P.L.A., să dea din nou glas pasiunii sale, editînd o a doua lucrare, *„Cîntece bătrînești și doine"*, cu un cuvînt înainte de Tudor Arghezi. Dar nici în golul acestor două decenii și jumătate și nici mai tîrziu, pînă azi, condeiul acestui harnic și entuziast culegător, povestitor și poet nu a stat de prisos vreodată. Autorul a mai publicat un volum de basme și povestiri, „Casa din Dunăre", la „Facla", are un altul, „Viorile pădurii" scris și trecut în planul aceleiași edituri, a mai lucrat la un amplu roman istoric al perioadei fanariote, „Cetatea blestemată", un alt volum de „Amintiri din copilărie" îi stă pe masa de scris și, lucru impresionant, a conceput, prin ani, 5 volume de poeme, rodul liric al unei existențe frămîntate, al unui spirit ardent, copilăros îndrăgostit și împătimit întru poezie. Din aceste volume ale sale, extragem poemele de față, alăturîndu-le și gîndurile ivite pe marginea lor.

Zona desfășurării acestei poezii a lui Cristea Sandu-Timoc este aceea semimontană, cu tradiții arhaice, cu obiceiuri bătrînești, menținîndu-se prin cultul valorilor moral-etnice. Viața se desfășoară acolo sub emblema acestui cult al vechimii, al unei spiritualități ascuțit autohtone, imuabilă prin secole. Poemele, ele însele, au o desfășurare epică, baladescă, un nucleu de poveste, ritmul lor interior fiind lent, dar acaparant, tensionat de o umbră de taină ce plutește — cînd sclipind, cînd ascunzîndu-se peste întîmplările tragic epice — sau afectiv intime. Uneori, peste tragismul structural scînteiază cîte-o undă de ironie țărănească ce potențează și colorează în plus fondul dramatic al poemelor. Limba poeziei lui Cristea Sandu e cînd barocă, cînd limpid folclorică, însă aerul în care ea lucrează asupra noastră este aerul moral, atmosfera de spiritualitate autohtonă, apăsat românească.

Există, în aceste poeme, o nostalgică și perpetuă chemare spre un spațiu sufletesc, spre un loc natal, ca spre un nucleu de foc veșnic chemător, un gen de spațiu mioritic, un sat din vis, realul cu imaginarul împletindu-se ca două brațe de rîuri în aceeași matcă.

Universul inspirației acestor versuri are o scară înaltă, chiar dacă poemele trăiesc sub același unic registru al unui patetism, cînd de substanță, cînd verbios. Clădite pe antiteza basmului, de bine-rău, frumos-urît, elementul ancestral, ca și animismul naturii, colindă în poeme ca niște zei domestici conferind și retorica acestor plămădiri lirice.

Poezia aceasta este și a unei nostalgii, să-i spunem, solare, ce poate recupera din solul și climatul unei alte vîrste, ca pe o floare rară, potențe spirituale de o reală valoare moral-afectivă pentru prezent, căci această poezie este și una emblematic cetățenească, de un civism autentic, în care cultul spiritualității noastre este tot timpul sub tensiune, iar poetul devine un depozitar al acestor valori, aducîndu-și jertfa și lauda ca un nou Orfeu modern.

Original prin lumea descrisă, prin forța simbolurilor sale poetice, de esență folclorică, mai puțin prin limbă, uneori vetustă, barocă, prolixă și șocant arhaizantă, original însă prin structura metaforelor, dar, mai ales, prin tensiunea unei meditații dramatice asupra existenței, Cristea Sandu Timoc, acest poet ce își concepe poezia ca pe o atitudine de veșnică combustie lirică și morală, față de valorile spiritualității din care face și el parte integrantă, este tipul omului de litere modest, ce nu face vîlvă, dar a cărui tenacitate și dragoste continuă pentru actul artistic devin o emblemă de preț. Ea îl menține deasupra contingentului, dîndu-i speranța împlinirii ca ființă gînditoare în lume și în societate, iar nouă, dîndu-ne, prin el, un exemplu de răbdător și de îndelung atașament față de artă.

Ion ARIEȘANU

DOINA

De două mii de ani,
îmi ții creanga de aur, puterea de piatră,
și mîngii genunchii păstoriței...

De două mii de ani,
treci iezi albi prin vertebrele luminii;
de două mii de ani, ne alcătuiești trupul,
cu fire de cerboaică...
De două mii de ani, în potirul zăpezii,
mirui stelele,
Ne înmormîntezi părinții în miez de miază noapte,
ne rostești numele la picioarele soarelui.
De două mii de ani, ne reazimi sufletul de arbori

și chemi la masa de sare
caii din văzduhuri, zburînd
în adîncul grăuntelui.
Oprește-te lîngă acest rîu,
o fiică te așteaptă cu sîn împupit,
ce-ți păstrează limba descîntecelor
într-o basma de borangic.
Acum, cînd înmugurește lacrima mea,
inviază-ne în două mii de arbori,
în două mii de munți,
în două mii de rîuri.
Iată, văd un prunc nenăscut,
arborind de ramura ariului
diamantele unui sunet neumblat.

DACĂ MOR...

Dacă mor, voi, prieteni, să-mi plătiți datoriile.
Dacă mor, prea frumoaselor zîne
dați-le ramura din vinul risipit.
Dacă mor, apa vieții să mi-o poarte-n cîntec pasărea,
odată cu descîntecele de Sînziiene.
Îngropați-mi buzele în semințe de fragi,
să crească luna peste miriști de marmură.
Eu, prieteni, sînt aici, aici în neodihnă,
doruiesc pe marginea groapei unui hulub
și arăt direcția vîntului unor stele.
Urcați în trenul ce vă poartă spre cîmpiile galbene,
plîngeți lîngă sălciile brune,
iar, dacă n-aveți bani,
plătiți datoriile cu oasele mele...

Capul, soarelui să mi-l dăruiți,
arzînd în duminici, pentru acel nereușit poem!...
Picioarele se cuvin fecioarei din lună,
să mă plimbe pe-o viță de vială ială,
pînă la podul de lîngă fereastra pădurii.
Ochiul să-l cumpere o fată de țară,
cusut sub pleoape, pe-o platcă cu arnici.
Doar inima-mi, bolnavă,
să mi-o vindece copiii, cu schimbul, în ghiozdane,
plimbînd-o prin satul meu,
printre lacrimi de bunici.
Aș mai lăsa un deget, pe cel arătător,
plămădit în culoarea unui sinae de cocor,
aflat în zbor spre mările sudului,
să-mi ude nucii din fața casei,
să-mi poarte sufletul pe lance,
rîul, blînd, să-mi tie rugăriile pe scut.
Celălalt ochi rămînă în veghere
peste apa fără nume,
peste omul fără nume,
peste tăcerea de piatră.
Acum, prieteni, voi, cei din fața continentului,
cei din dosul continentului,
voi, toți cei ce m-ați uitat și vîndut lumina sorbului,
ce mi-ați smuls pasărea roșie din piept,
scuturați aerul moale,
peste valul înserării sîngelui meu
și urziți din cronici, fraților mei,
la margine de țară, un cîntec de neuitat;
poate vă amintiți de soare,
de soare, de soare, frații mei!...

VLAD ȚEPEȘ

Eu sînt Vlad, așa mă cheamă!
Aștept să vie vara, să crească drept carpenul!
Nu pentru țăpi, doamne ferește,
mai mult pentru măciuci și steaguri.

Eu sînt Vlad, sin dracu, gol,
făcut anume de sărbătoarea patimilor.
Am un ochi aninat într-un ulm,
sus, lîngă un voevod.
Am mai mulți sfinți, cu care mă rog,
să nu se usuce Rodul Pămîntului,
iar Țara Mea, fără lingușitori,
fără potăi de prăsilă, să trăiască,
să-mi fie drag să mă nasc.

Eu sînt Vlad, cel cu dracu-n sîn,
în fiecare an, număr țăpile nelumite,
apoi, mă reazim de țăranii bolnavi de podagră,
deasupra de utrenii, aproape de ciresi inălbiți.
De-acolo, se zărește umbra Paharnicului Mare,
legănată ca steagul în falduri peste oști.

Țăranii, cu vocile pe uliți,
mai credeau în bordeiele de lut,
se-mpărtășeau cu scrumul din ogrăzi;
dar stăpînii îi priveau strîmbește
„acolo sezum și plînsem" împreună,
îngropați în pămînt.
Abia atunci făcutu-s-a liniște și-o mînăstire!

Mai marii dregători, înfipți în pari,
priveau, din deal, spre ogoarele arse
cu răsuflarea peste miriști.
Colții lor vineți rînjeau
cu meșteșug peste pari,
peste ranguri și alte cinuri.
...Eu sînt Vlad, așa mă cheamă,
aștept să vie vara, să crească drept carpenul!...

ORFEU ÎN FAȚA ZĂPEZII

Soției mele

Aștept în mijlocul zăpezilor
focul tău împrejmuit în cuvinte,
aștept lîngă moara căzută în prunduri.
Acolo, unde pe sicriul rîului n-a mai rămas nimic
decît o ușe de chilie.
Aștept, dincolo de cămășile gîndului,
aburii din cîntecele tale,
gunguritul pruncilor din fața
de miazăzi a soarelui.
Acolo te-aștept cu mirodenii,
cu leacuri și fructe,
cu puțină viață, cu puțină moarte.

Veni-vei desecră, Maria, încărcată de grîne,
cu făină albă-n icoane de lemn.
Veni-vor în fața casei noastre
sălciile toamnei, cu păpădii,
scuturîndu-se peste serile din coastă.
Poposi-vor în fața clipei de piatră,
vocile părinților, de dincolo de rîu.
Opri-vor morarii corabia, să-și ia rămas bun,
că pleacă rîul departe, ca un bolnav,
și nu mai rămîne decît o lumină de sînge pe apă.

Mă reazim de gîndul tău, Maria,
zidit într-o amintire,
pe cînd visai statui
cu genunchii mei
iernați în sacrilegiu.
Vreau să-ți simt pleoapele lîngă-această frunză,
lîngă această ultimă dîră de cer.
Aici te-aștept, pe continentul fără suflet,
în ierni geroase, cu tălpile goale,
răstignit între două iluzii,
din care se mai adapă noaptea greierii
trecînd cu sîngele meu subțire pe drum,
cu ochii durerii la ceasul de lut.

Mă strigă o pasăre, Maria, o pasăre de sus,
cu gîndul ți-atinge umărul
adierea unor mori de vînt.
Lasă pîinile în văile cu poame,
vino să arăm în fața zidului soarbe;
creanga de aur ni se scufundă-n ceață
a mai rămas puțin pînă dimineață.

ÎMPĂRȚIREA PIINILOR

Masa asta, de la genunchi în sus,
cu tot lemnul ei de fag,
să-i fie de suflet lui moș Dinu.
Lui să-i fie săndălia asta de jugastru,
să aibe pe ce sta,
că i-o fi putrezit
piciorul de ulm și mîna de dud,
primite-n dar de la împărat.
Pînza asta nălbită s-ajungă la el
să-și șteargă fața oprită
pe fiecare oaie, pe fiecare iadă, pe fiecare vițea.
Somonul ăsta de secară să-i fie jumătate,
iar stoma cu perișoare și cealaltă jumătate
să-i fie babii lui Rima,
că torcea după iezi
și spunea poezii lupilor.
Strugurii de Stămăria Mare, de vială, de tămîioară,
copți pe Dealul Mare, să-i fie tot ei,
cu umbrele de sălcii și somnul de argint.
Colacul cel mare, să-i fie omului meu,
cu care zămislit-am cinci fete și patru feciori
pe-o singură rogojină.
Lui Stancu să-i fie pomenite fîntînile
pe care le-a zidit,
potecile pe care le-a umblat
și plosca asta cu vin de zămătoc;
Să fie sănătos nucul din deal și nucile lui,
de mîna lui semănate-adînc.
Pîrîul trimis de umărul muntelui senin
și găleata cu apă neîncepută la gura lui s-ajungă.
să-i aline setea de lună și de sat.
Tot lui să-i fie cei unsprezece colaci mari,
cei patruzeci colaci mici,
cele nouă pîte-n cruce,
plămădite sîmbătă din plîns;
lui să-i fie și muierii lui, Răduța.
Iar mielul ăsta alb
să le ducă un ceas de lumină
și să le acopere mormîntul,
să le ție iarna de cald.
Să aibe, azi, fiecare cîte o pupăză de grîu,
cu creasta motată, cu coada rotată.
Iar dacă morții noștri fi-vor risipiți
ca ciocîrlanii prin ceruri după cîntece,
pupăza să zboare și să-i adune la prînz
că, peste sicriul pămîntului, începe hora mare.
la veniți voi, descîntătoarelor,
Nicolino, Nițo, Călino,
și-ncepeți Jocul Pupezii,
să zboare păsările cu pitele-n cioc,
peste pleoapele zării.
Cîntați ascultătorilor, viorarilor, și voi, lingăilor,
„Hai, hai suflete, la rai,
să vezi seama cui ți-o dai"!...
Cîntați suratelor, jucați și ziceți bodeaproste
și iar lui moș Dinu să-i dăm sufletul și gîndul,
să mai primească și ciomagul ăsta de corn înflorit,
să apere dealul și valea,
hotarul și rîurile,
să crească ciomagul în mîna lui,
să-l vadă obrazul dușmanului.

CLIPA DE MARMURĂ

Inima mea, îți voi spune o poveste
cu o păstoriță;
tu mai așteaptă sub vestmîntul de ginere,
pînă mă întorc dintr-o pasăre.
Ochii mei albaștri, vă las de veghe
deasupra dealului,
ca un ornic druidic
să-mi păziți stelele,
să m-așteptați într-un grăunte.
Craniul meu alb nepărticit,
îmi amintesc de tine,
cînd mă treceai primăvara
peste iezerul fecioarei
și mă culcai pe nopți de argint.
Te las într-o lacrimă să cugeți
de va-ncăpea în golul tău
și-o urmă zidită de soare;
vouă, picioarele mele,
vă spun să vă mutați
într-o credință de țară,
să colindați printre stîncile din Thracia,
printre stînele din Dacia,
pînă veți da de rîndunica albă,
să mă vindece de boala umiliinței.
Iar pe voi, cele o mie de oase,
vă rog să fiți zdravene,
vă reazim pe descîntecele mele,
să dormiți mute, ca-ntr-o carte,
pînă vin să vă număr a doua oară...
Să dormiți ca și cînd ar fi rămas pleoapele mele
pe ultimul os,
ca și cînd mi-aș întreba lacrimile pe scîndură:
ce vă întrebam, ce vă întrebam?
O suflete!...

PASĂREA DIN SOMN

Bunicii arau cu brăzdar de lemn,
și se rugau în vecernii
la cîntece din Năcăzanie,
să nu răneascâ pămîntul.
Îi dau cîte un ou, cîte o pîine,
cîte o ciocîrlie,
să nu-i reteze oasele plăpînde,
rodul Pămîntului să nu-l taie.
Așa s-au hrănit ei cu poame și struguri,
cu scoarță de arbori și codri de stele.
Au așezat casa sub nori,
aproape de moarte;
să vadă pasărea călătoare,
în mîini cu viața noastră.
Bunicul se răsucea printre morți,
oasele lui trosneau, în reintegrare,
iar marginile zării se închideau
în durere.
Pe-atunci eram
o umbră, într-un fir de iarbă.

FLORIN BĂNESCU

POVESTE CU PRIMA NINSOARE*)

Doctorul stă cu ochii închiși, pare că doarme, nimeni nu-i dă atenție, discuțiile tinerilor s-au mai potolit, pînă și ocheiaristul a renunțat să mai vorbească despre holografie și despre zăpezile lăsate în urmă și despre serviciul care îi așteaptă și... ...era o sîmbătă, invitația venise pe nepregătite, colega care își serba onomastica era din altă grupă, totuși, îl invitase pe Nicolae, (firește, și pe el, erau doar nedespărțiți, chiar dacă unul era ceva mai mare sau numai ceva mai înțelept). Băieții din grupa fetei cu onomastica erau cam molii, slabi dansatori și plictisitori în discuții. Pentru „atmosferă" mai fusese chemat un alt prieten al lui Nicolae, un tip de sportiv, băiat bun cu adevărat, oltean cu inimă mare și caldă, pasionat după Esenin și Rimbaud (din aceștia putea recita ceasuri întregi, fapt cel puțin ciudat pentru un... sportiv, socoteau unii. Invitația fusese făcută fiindcă Nicolae și George (el, cel-care-își-amintește nu se mai pune la socoteală) știau să bea un pahar și să danseze și... sfidau anumite reguli impuse de acele „onomastici" ori „ceaiuri" organizate la fetele cu părinți mai ingăduitori și, bineînțeles, cu venituri mai consistente. Ei apăreau în pulovere ori în cămăși ieftine, larg descheiate la gît, sărea în ochi ținuta lor față de cea a „inclifta-ților", a celor care n-ar fi renunțat la cravată pentru nimic în lume, și la cămașa albă și așa mai departe, apoi dansau tot ce era socotit „trăsnit" în vremea aceea și o făceau fiindcă le plăcea lor, nu pentru că așa s-ar fi detașat de mai potoliții colegi de grupă ai fetei cu onomastica de pildă – e drept că uneori îi ignorau chiar, nu de alta dar prea erau preocupați aceia de viitorul lor, de obținerea unui loc bun la repartiție, care să le deschidă largi perspective, ei nu discutau decît despre avantajele statutului de medic și așa mai departe. Atunci făceau, Nicolae și George, pur și simplu, pe nebunii... inventînd ceea ce încă nu se inventase, numind profesori noi, avansînd asistenții și lectorii, „ajutîndu-i" să ajungă la catedra ce li se cuvenea, ba făcînd referiri și la sport, clasamentele erau date peste cap, instaurau noi criterii de întocmire a acestora, apoi epuizau versurile cunoscute pe de rost din Esenin și Rimbaud, adăugîndu-l și pe Labiș, lăsînd să cadă pe covoarele scumpe sau ieftine, oricum niște covoare onorabile, cîte o picătură de vin pentru fiecare dintre „poeții lor", cîntînd împreună cu Doru, dacă era și acesta prezent (și deobicei era, acordeonul său era prea prețios în asemenea ocazii) romanțe, spre disperarea crescîndă a băieților manierați, educați să se comporte corect în astfel de întruniri. Și aceia chiar credeau că se comportă așa. Erau iritați în consecință de purtarea oarecum bizară și de vestimentația de-a dreptul necuviincioasă a intrușilor. Intruși din punctul lor de vedere, fetele judecau altfel. Și se pare că nu erau excesiv de impresionate de străduința depusă la un moment dat de toți acești binecrescuți de a trece ca „tipi bine", eleganți, pușii la punct și dacă se putea cu garderoba completată din „pachet" (sosit de la binevoitoarele rude ale unui nu-știu-cine, ele, rudele, domiciliind în cine știe ce țară, de altfel asta n-avea nici o importanță, etichetă străină să fie, și cît mai colorată) dacă nu chiar cu autohtonele „produse de îmbrăcăminte" dar să fie cele mai noi – se schimbaseră destule ır perioada aceea, lumea renunțase, cu bucurie, la nemaipomenitele lodenuri verzi. Așadar Nicolae dăduse răspuns invitației, lucrurile se desfășurau ca deobicei numai că gazda greșise socoteala, ieșeau la numărătoare mai mulți băieți, situația trebuia grabnic îndreptată. S-a constituit o delegație, după un prealabil telefon dat de amabilul tată al fetei cu onomastica, Ioana stătea în apropiere, pînă la urmă au convins-o să vină. Și Nicolae trimise una de pomină la vederea ei: „Așadar, pe tine te-au adus ca să am o parteneră de dans". Dacă nu-l știa, putea socoti treaba asta ca o dovadă de îngîmfare, oricum o mojicie. Ioana nu s-a supărat, „glumele" lui Nicolae erau cunoscute. El se încăpățînase să gafeze în continuare, mereu îi uita numele. Sau se prefăcea...

Bravada lui Nicolae n-a ținut mult. Ioana era o fată frumoasă și ...cuminte! Clasica împărțire pe care o fac studenții, împărțindu-și colegele în două mari tabere!... Pînă la sfîrșit s-au zăpăcit amîndoi (și, cît o privea pe Ioana, lucrul acesta era destul de greu, ea era nu doar o fată cuminte dar și lucidă, controlîndu-și cu severitate chiar trăirile). Deci s-au zăpăcit, cît era el de „experimentat" și cît era ea de cuminte. De la un moment dat Nicolae n-a mai fost în stare să lege vorbele, o întreba doar, cu insistență, cum o cheamă. A doua zi a declarat că s-a schimbat ceva. Atît!...".

– Ascultă, spune doctorul, mai știi ziua cînd a nins pentru prima oară în anul ce însemna pentru tine terminarea facultății?

– Ei, unde sînt zăpezile de altă dată...

– Lasă asta. Te-ai întîlnit în stația de tramvai din fața facultății cu un prieten.

– Da.

– Nimeni nu se gîndea la ninsoare în dimineața aceea.

– Chiar nimeni?

– Nu știu asta în mod precis dar așa cred. Oricum, tu l-ai întrebat pe prietenul acela al tău, aveai glasul marcat de emoție, l-ai întrebat, așadar, ce crede el – va ninge?

– Era o întrebare grozavă.

– Ai adăugat că i-ai promis Ioanei o ninsoare grozavă.

– Și asta era grozav!

– Termină cu ironiile, acum eu povestesc. Deci l-ai întrebat dacă va ninge în ziua aceea. Prietenul tău a urcat în primul tramvai. De fapt, întrebarea i-ai pus-o chiar în clipa cînd el se afla pe scara tramvaiului. Sau atunci i-ai spus despre promisiune...

– Cam greu te pornești.

– În sfîrșit. Ușa s-a închis, călătorii zgîlțîiți zdravăn au uitat să mai facă observații vatmanului. Frigul venise prea devreme în anul acela, dar cerul era limpede, sticlos. Desigur, au auzit cu toții cuvintele tînărului rămas în stație...

– Asta eram eu?

– Nu mă întrerupe.

– Tu unde erai?

– Cuvintele deci au avut darul să-i trezească brusc. Și au început să vorbească între ei, prietenește, povestind cum erau iernile de demult, „ce zăpezi, domnule!", „dar nu e încă vremea", „vremea cui?", „a ninsorilor, nu l-ai auzit?", „asta-i o copilărie!", „și dacă va reuși?", „cum adică să reușească, de el depinde?", „și dacă..." S-au făcut pariuri, cei care trebuiau să coboare o făceau nemulțumiți, noii veniți se arătau curioși de subiectul discuției, intrau repede în temă, fiecare își avea opinia lui. Discuția despre ninsoare se lățea, cuprindea treptat orașul. Cei coborîți schimbau tramvaiul, și duceau cu ei sămînța discuției, ori se îndreptau spre locul lor de muncă, unde odată ajunși puneau aceeași întrebare sau chiar anunțau vestea – „o să ningă!", în sfîrșit, poate mergeau acasă, familia trebuia înștiințată, prima ninsoare a anului este un eveniment ce se cuvine a fi întîmpinat cu un anume fast. În tramvai, în primul, cineva a declarat că... „băiatul acela ar trebui ajutat în vreun fel, doar a promis fetei sale o ninsoare grozavă!" Treptat, din tramvai au coborît „veteranii" discuțiilor, dar subiectul a rămas, la fel de viu. Cei care coborau la capătul liniei, acolo era gara, au purtat povestea și mai departe. Se discuta despre posibila ninsoare la cozile din fața ghișeelor, unde se vindeau bilete, casierițele vorbeau pe un ton potolit, nu se răsteau la pasageri, aceștia deveniseră ciudat de politicoși, la biroul de informații se putea afla absolut orice interesează pe un călător, ba i se furnizau și informații suplimentare despre starea vremii, la bufet se făceau pregătiri febrile, pînă la amiază urma să se servească vin și țuică fiartă. Asta încă nu însemna nimic, trenurile plecau spre toate colțurile țării și purtau povestea cu ele, expresurile aveau șanse s-o poarte cel mai departe. Mai erau cei care ajunseseră la aeroport, zborul pînă în Capitală e un fleac, în cîteva ore o țară întreagă aștepta, cu răsuflarea tăiată, să vadă dacă va ninge. Un băiat (nu se știa care) promisese unei fete (nu i se cunoștea numele)... Atît ajungea. E drept, părerile erau împărțite. Unii afișau o superioritate cumva disprețuitoare, alții căutau argumente științifice, cei mai mulți oftau tainic, poeții se înflăcăraseră, studenții lăsau cursurile și erau... pregătiți, pentru ei era absolut firesc să se întîmple ceea ce promisese tînărul, erau gata să înfrunte pe oricine care ar fi avut îndoieli, la serviciile meteorologice telefoanele țîrîiau fără contenire, radioul și televiziunea intraseră în alertă, li se ceruseră reportaje speciale...

Și în ziua aceea a nins! A nins grozav, așa cum și-a dorit băiatul al cărui nume n-a apărut în nici unul din senzaționalele reportaje ale zilei aceleia. Iar fata s-a căsătorit cu el.

– Ea a spus ceva?

– Cînd?

– Cum cînd? Nu e povestea ta?

– A spus că e cel mai frumos dar pe care l-a primit pînă atunci.

– Au mai urmat și altele. După aceea...

– De ce te amesteci? Ai recunoscut că e povestea mea. În fiecare an el îi dăruiește prima ninsoare. Adică îi spune ziua cînd o să ningă.

– Și ea ce i-a dăruit.

– Cel mai frumos dar al ei este copilul. A ales o zi de primăvară. Cînd începe echinoxul. Ea are o fire mai primăvăratecă.

– De unde știi tu povestea asta?

– Uite că o știu. Și acum ne pregătim de coborîre. Iată Orașul!

Fragment din romanul „TANGAJ".

GETA MATEESCU: „Bojdeucă"

IVO MUNCIAN

Expoziția preșcolarilor

PROLOG

Copiii din grupa mare
au avut multă răbdare,
au lucrat mai multe luni
și-au făcut numai minuni.
Ieri, în bună dispoziție,
și-au deschis o expoziție.
Expoziția e-n toi —
hai s-o vizităm și noi!

IEPURAȘUL

Desenul lui Victoraș
ne arată-un iepuraș
pare-mi-se cam poznaș.
Că de n-ar fi chiar așa,
el precis s-ar speria,
n-ar mai sta viteaz călare
la o vulpe în spinare.

ZMEUL

Mircea a făcut un zmeu
stînd culcat pe-un curcubeu
ce, în șapte ghiare,
ține trei ghitare.
Capul zmeului e mare,
ochii parcă-s felinare,
însă coadă nici nu are.
Are, însă, o cocoașă
și trei inimi sub cămașă!

MOȘUL

Bătrînelul din desen
nu e cerb și nu e ren.
Doar că e cam ciufulit
moșul meu închipuit.
La priviți-i sub nas ața —
este că e ca mustața?!
Jos în dreapta — vedeți — scrie:
desenat e de Ilie.

PITICII

Eu am stat și m-am gîndit
ce-ar fi cel mai nimerit
să vă desenz aici —
și-am făcut șapte pitici.
Albă ca Zăpada nu-i,
că m-a înțepat un cui
tocmai cînd am vrut s-o fac
îmbrăcată într-un frac.
Nici numele nu l-am scris,
foarte supărată mi-s.
Rog să nu se afle zvonul
cum că mi s-a rupt creionul

VÎNTUL

Dintr-o casă suspendată
de un nor cît o lopată
iese un balaur mare
cu obraji cît o căldare
și își suflă vijelia
de cutremură cîmpia,
smulge frunzele chircite
într-o dungă răsucite,
tot ce-n cale întîlnește
ba răstoarnă, ba smucește.
Ce mai vorbe ca-n poveste
să știți toți că vîntul este,
că așa l-au desenat
Cristinuța și Ignat.

ȚAPUL

Eu am desenat un țap
stînd legat de un proțap
L-am făcut cum paște iarbă,
i-am făcut un nas și-o barbă,
doi ochi mari, scînteietori,
cum vedem arareori,
i-am făcut patru picioare
și un cap rotund și mare.
Numai coarne nu i-am scos,
ar fi fost periculos
ar fi vrut cu ele, poate,
să înțepe tot și toate.
Țapul ăsta nu-i balaur
cel cu dinții mari de aur,
de el nu ne-apucă frica —
e desenul lui Monica.

ZDREANȚĂ

Ceea ce vedeți aici
nu-i o muscă, nu-i arici,
nici un șarpe fioros,
ci-i un cîine zdrențuros
ce-a furat de prin cotețe,
fără scări și fără bețe,
pentru prînz și pentru cină
șapte ouă de găină.
Ați aflat și voi cu toții
că-a pățit-o ca toți hoții,
însă eu, Horațiu, vreau
o povață să vă dau:
cine fură, cine minte,
va primi un ou fierbinte
ca Zdreanță cel zvăpăiat —
de-aia l-am și desenat!

ÎN LOC DE FINAL

Pe peretele cel mare
e expusă o lucrare
făcută de toată grupa
și ea reprezintă lupa.
Lupa e sus atîrnată
și copiii ni-i arată:
toată grupa mare B
strînsă-n expoziție.

PLASTICA

GETA MATEESCU

În expoziții, lucrările pictoriței reșițene de origine orăvițeană, Geta Mateescu prezintă un ansamblu paradoxal, contrariant și de aceea interesant. Alăturarea lor e contrariantă prin registrele diverse ce încearcă redobîndirea lumii înconjurătoare supuse percepției, în care nu e vorba de imitarea unor stiluri străine, ci mai curînd de aspirația spre coerența unui *eu* neidentificat, trădat mereu de o înstrăinare centrifugă — de unde o ipostaziere diversă a efortului de validare. Astfel, lucrările sale se înscriu într-o curbă a variației, de la grosier la rafinament, o curbă în care clișeul coexistă alături de tușa îndrăzneață, personal — energică. În ultimă instanță, pictorița devine ea însăși un model interesant pentru psihologia artei. O anume materialitate înghite uneori vibrația, de aparență virilă, a culorii, în static de stampă ilustrată. „Marinele" (în care se ghicește o pasiune și o „eliberare" par să înfrîngă această încărcătură „teluroasă" a culorii, care capătă pulsație și decantare: o admirabilă „Ceață", ce face ca tot colosul

Jeana MORĂRESCU

(Continuare în pag. 7)

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 30 septembrie

8,45 Gimnastica la domiciliu. 9,00 Tot înainte! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Săgeata neagră. Ultimul episod. 10,00 Viața satului. 11,45 Al VIII-lea festival internațional „George Enescu" în retrospectivă. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 14,00 Woody, ciocănitoarea buclucașă. 14,25 Spectacolul lumii. 14,50 Caleidoscop muzical. 15,10 Calvarul. 16,00 Cutezători spre viitor. 17,10 Cîntece și dansuri din R. P. Chineză. 17,30 Telesport. 19,00 Telejurnal. 19,15 P.C.R. — Arhitectul vieții noi. 19,40 Festivalul internațional „George Enescu". 19,55 Film artistic: Profetul, aurul și ardelenii. Premieră TV. 21,40 Telejurnal. Sport.

LUNI, 1 octombrie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,20 Șhangai. 18,40 Cîntece și dansuri din R. P. Chineză. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Revista economică TV. 19,40 Cadran mondial. 20,00 Mai aveți o întrebare? 20,40 Cei din Mogador. 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 2 octombrie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Dallas — Compania petrolieră Ewing (rel.). 16,00 Telex. 16,05 Teleșcoală. 16,35 Curs de limbă engleză. 17,00 Almanah pionieresc. 17,20 Din țările socialiste. 17,50 Itinerare turistice. 18,10 Album coral. 18,20 Revista social-politică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Îndeplinim programul partidului. 19,45 Melodii populare. 20,00 Seară de teatru: Căruțașul Henschel. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 3 octombrie

15,00 Fotbal: Steaua — Young Boys Berna în „Cupa Cupelor" și Universitatea Craiova — Wiener Sport Klub în „Cupa UEFA". Transmisiuni directe alternative de la București și Craiova. 16,50 Pe cărările toamnei. 17,15 Corespondenții județeni transmit... 17,30 Oaspeți ai scenelor noastre. 17,55 Atenție la... neatenție. 18,20 Tragerea pronoexpres. 18,30 Consilierul telespectatorului. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Noi, femeile! 19,50 Telecinemateca: Vînătorul de conștiințe. Premieră pe țară (american). 21,35 Telejurnal.

JOI, 4 octombrie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Calvarul (rel.). 16,00 Telex. 16,05 Fotbal: AEK Atena — FC Argeș, meci retur în „Cupa Campionilor Europeni". Rezumat. 17,00 Viața culturală. Seara televiziunii din R. D. Germană. 18,00 Erfurt — Un oraș nu numai al florilor. 18,20 Parada muzicii ușoare. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Ora tineretului. 20,20 Seara televiziunii din R. D. Germană. Film artistic: Croaziera. Premieră pe țară. 21,40 Telejurnal.

VINERI, 5 octombrie

16,00 Telex. 16,05 Istorie. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Reflector. 19,40 Estrada muzicală. 20,00 Dialog despre viitor. 20,15 Conexiuni. 21,05 Atelier de creație literar-artistică. 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 6 octombrie

8,30 Teleșcoală. 10,15 Cei din Mogador (rel.). 11,15 Telecinemateca (rel.). 13,00 De la A la... infinit! 17,50 Clubul tineretului. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Îndeplinim programul partidului. 19,40 Teleenciclopedia. 20,10 Dallas — Compania petrolieră Ewing. 21,00 Varietăți de sîmbătă seara. 21,35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

TEATRU

IN PREMIERĂ LA NAȚIONALUL TIMIȘOREAN :

„Rugăciune pentru un disc-jockey" de D. R. POPESCU

Personal, cred că D. R. Popescu e cel puțin la fel de seducător în nuvelistica sa și în teatrul său ca și în genul proteic al romanului. Ba, nuvela și textul dramatic, îi permit autorului în plus o concentrare constructivă perfectă, confruntări dramatice ce se sparg rapid, la nivelul emoției imediate, un subtext parabolic mai evident, caractere strîns închegate derulîndu-și destinul implacabil și, mai ales, momente de rară și inefabilă poezie, laolaltă cu scenele de înălțare spirituală sau ale celei mai imunde decăderi morale.

„Rugăciune pentru un disc-jockey" nu face excepție de la aceste date ale intimității creației sale, doar că textul promite o acută și imediată actualitate.

A descrie drama înstrăinării, a celui fugit pentru a o duce mai bine material în altă țară, sau a celui fugit după o himeră a colindării lumii, e una cu drama celei mai agravante solitudini. E una cu drama nonsensului existenței, a necunoașterii acelei afecțiuni mari și etern omenești : iubirea de țară.

Dar piesa dramaturgului clujean, de fapt, în subtila ei alcătuire, poate că nici nu descrie atît dilema unor asemenea inși, cît atitudinea celor din jur, a colectivului de muncă, opțiunea, sau indiferența, meschinăria sau dogmatismul, înțelegerea sau neacceptarea unei greșeli de acest gen, pe care orice om, făcînd-o, e pasibil a deveni pentru societate un caz limită. De fapt, în această opțiune stă întreg miezul problemei : ce zic oamenii unui șantier despre doi tineri, un bun muncitor, fugit și reîntors din occident, plin de bani, și un biet disc-jockey, neîmplinit social, plecat fără adresă dintre ai săi ca să colinde și el lumea și să ajungă „acolo" tot un disc-jockey.

În planul realului, în planul muncii, conflictul piesei devine percutant, ca și în acela al relațiilor și opțiunilor umane, pentru ca în planul secund, simbolic, piesa să se încarce poetic de un subtext aburos, această împletire de real și imaginar, de pămîntesc, chiar vulgar, și de un serafic aerian să facă să penduleze nereu, între un joc direct și un joc secund, întreg materialul dramatic și, deci, și spectacolul.

Sigur, nu-mi dau prea bine seama încă dece spectacolul nu se ridică totuși la meritul textului dramatic, încărcat de mult adevăr artistic, poetic, moral și civic. Mihai Manolescu, tînărul regizor tîrgu-mureșan, n-a găsit oare cheia desfășurării primei părți ? Scenele trenează. Dialogurile nu sînt trăite, ci explicitate. Eroii nu se adîncesc prin joc, prin interiorizare, ci prin discuții sau lozinci. Adevărurile de viață „spuse" sînt reale, le simțim autentice, pe pielea noastră, dar ele nu devin autentice artistic. E o dezlinare ? Un ritm lent, fără respirația necesară acută ? Sau ce e ? La unele replici se chicotește în sală, e drept, dar încărcătura emoțională abia respiră. Cuvîntul și sensul său direct duc la haz. Nu subtextul lor adînc. Scene cam vulgare, uzitate, se unesc cu o mișcare de prisos și drama nu se încheagă, iar conflictul dintre cel plecat și reîntors și tovarășii săi nu pare deloc veridic.

Iată însă că în partea a doua piesa își revine. Ritmul devine sacadat. Respirația dramatică se simte. Eroii cresc. Se înalță. Confruntările au nerv, viață secretă, mult omenesc pentru ca finalul, ca un puternic și trist recviem, o rugăciune scrisă de un condei de poet pentru un proscris, să înalțe întreaga piesă în sfera unui sublim dramatic, original și deplin.

Cu actorii s-a petrecut același fenomen ca și cu derularea spectacolului. Afară de Ion Haiduc și Horia Ionescu, realizați în prima parte a piesei, restul trupei a fost palid, în aceeași primă parte.

Ce se întîmplă însă în partea a doua ? Nușa Nistor Micu iată, surprinde, în Valeria, brusc, accente de un dramatism vibrant. Jocul ei, copilăresc-ironic înainte, în prima parte, primește acum substanță tragică, tînăra actriță aduce cu sine întregul convoi de suferințe ale celui plecat, prin absența lui, și opțiunea și încrederea ei în suferința sinceră a celui iubit, dus, naiv, să vadă lumea și mort din dor de pămînt natal. Gheorghe Stana, palid la început, devine, în Ștefan, un înger pedepsitor, autoritar și intransigent, neiertător și, totuși, pînă la urmă, uman. Iar Radu Avram, la început firav conturat, în Victor, duce în spinare acum nu numai drama unui părinte încrezător, părăsit, ci și încrederea sa nezdruncinată în dreptatea cauzei sale, a muncii sale, în care, dacă există fireștii fisuri, nu există în schimb nici o trădare. Mircea Beiu, în Teofil, de asemenea, în final, conferă eroului său mai mult firesc scenic, tonuri de sinceră emoție a celui înstrăinat de teamă și revenit acasă. Miron Șuvăgău și Ioan Micu, reprezentînd reflecția gîndului impur, a impostului, dogmatismului, înșelătoriei, sau chiar a crimei, ating și ei în final momente de reală trăire scenică. Poate că ei sînt construiți uneori prea șarjat. Capcana e prea atrăgătoare. Totuși, ei au dinamism, sînt niște infami, ici-colo, prea cusuți cu ață albă, preaprea, dar așa e viața, se zice, așa e și scena. Poate că momentul reîntoarcerii lui Teofil e forțat, totuși, prin nașterea unui nou nucleu imprevizibil : asasinarea lui Dulămiță de către cei doi : Grigore și Aurel. Dar asta nu supără în mod evident. Deși putea fi gîndit altfel episodul. Cei care dau însă în mod deosebit nerv, culoare, aplomb și multă atmosferă scenică sînt Ion Haiduc (Nae) și Horia Ionescu (Vasile). Haiduc creează aci o tipologie stenică, plină de culoare, la care ironismul, vagabondajul, falsa decădere în băutură, merg mînă în mînă cu intuirea dreptății, cu spunerea adevărului. El este, poate, port-parolul autorului, un bufon inteligent și suferind pentru suferințele omenirii din jurul său. Haiduc face un rol cinstit și strașnic, pentru care merită toată cinstea și lauda. Și Horia Ionescu, idem, întregește galeria eroilor săi bine realizați cu acest Vasile. Candid, visător, proaspăt și neatins încă de turburarea din adîncuri a vieții, el caută un liman în iubire, un liman în plecare. Nerealizării sale el crede că îi răspunde cu o realizare, aceea de a vedea lumea, neînțelegînd decît în ceasul ultim că acest vis pueril, negîndit, îl va costa însăși viața. Deoarece, ca și iubirea fetei, nici iubirea țării nu poate fi înșelată sau pierdută de dragul unei himere.

Scenografia Emiliei Jivanov, poetică, sugerînd ample stînci montane, mai puțin un șantier, un riușor pe care poate luneca o bărcuță de vis sau un colac cu o luminare pentru cei duși, și un loc de întîlnire al unor șantieriști.

Text patetic, un poem al recuperării morale prin suferință, text bine ales de secretariatul și conducerea teatrului, piesa lui D. R. Popescu și spectacolul lui Mihai Manolescu pot deveni, mîine, un pilon de referință, cu retușurile necesare, un debut elevat al scenei timișorene, care să facă cinste și dramturgului, și colectivului, și vieții spirituale a Timișoarei.

Ion ARIEȘANU

ZETA MATEESCU : „Drum spre Ciclova"

LIMBĂ ȘI STIL

Începutul și „începătura" cuvintelor

Așa cum rezultă din ultimele însemnări făcute în cadrul acestei rubrici, prezența, în poziție inițială, a unui anumit sunet sau grup de sunete pledează, citeodată, pentru o anumită origine — alta decît cea latină — a termenilor respectivi. După cum se știe, într-o fază timpurie a istoriei sale, româna a alterat grupul inițial *cl-* din latină : *chete* din *clavis*, *chema* din *clamare*, *chiar* din *clarus*. În consecință, tot ce începe cu *cl- nu este moștenit din latină*, ci reprezintă împrumuturi, efectuate *după* consumarea legii fonetice amintite. Se rînduiesc aici numeroase neologisme : *clama* și *de-clama*, *clamoare* și *clamoros* (G. Călinescu), *clar*, *clasă*, *clastic*, *claustra*, *clauză*, *clică*, *client*, *climat*, *clinică*, *cîșeu*, *clor*, *clovn*, *club*. Ultimele două au trecut... „Mineca", din engleză. Foarte mare este numărul împrumuturilor, de obicei vechi, din limbile slave : *clacă*, de unde *clăcaș* (Goga) și *clăcușoară* (Creangă), *cladă* „grămadă, morman", *ciate* (*ciate peste grămadă*), *clapon* (cu metateză, din polonezul *kapion*), *clăbuc*, *clădi*, *clătt*, *clean* „pește răpitor de apă dulce...", *cleanț* „colț de stîncă" (în masivul Retezat : *Cleanțul Cozmei*, cu genitivul vechi, ca în *Vremea Ducăi-vodă*), *clei* (derivatul *cleios* este folosit în argoul școlar, ca sinonim intensiv pentru „ignorant"), *clește* (derivatul *cleștită* denumește o „unealtă de tipografie cu care se scot literele căzute între rînduri"), *clevetl*, integrat într-o amplă serie sinonimică : *birfă*, *calomnia*, *defăima*, *ponegri* (de aici *Clevetici*, *ultra-demagogul*, al lui Alecsandri, făcut după *itcurici*, *lipici*, *păcălici*), *clin*, *clipi*, *clisă* (cu multe sensuri : „argilă" ; „pîine nedospită" ; regional : „slănină"), *clocot*, *clonț* (Sadoveanu : *Clonț-de-fier*), *clopot*, *cloșcă*, *clucer*. *Clapă* este împrumutat din germană (*Klappe*), iar regionalismul *clop* „pălărie", din maghiară („— ... Mi-am luat *clopu* din cui și am trecut pe lîngă el" — Teodor Bulza, *Iulie*, p. 219).

Din cele aproape 100 de cuvinte cîte încep cu grupul consonantic *bl*, cuprinse în DEX, *numai două* (!) sînt moștenite din latină : *blînd* (din *blandus*) și *blestema* (din *blastimare*). Celelalte sînt împrumuturi slave. *blagoslovi*, *blajin*, *blană* (cu multe derivate : *blănar*, *blănăreasă*, *blănărie*, *blănită*, *a îmblăni*), *bleg*, *blid*, cu derivatul *blidar*, care înseamnă atît „Meșteșugar care face blide" cît și „Raft, dulap cu rafturi pe care se păstrează blidele". Destul de multe sînt, iarăși, neologisme latino-romanice : *blama* (corespondentul, moștenit în franceză, al lui *blestema*, al nostru !*blaza* (*blazare*, *blazat* ; Eminescu ": „Și motanul toarce-n sobă — de *blazat* ce-i"), *blazon*, *bleu*, *blinda*, (*blindare*, *blindaj*), *blond*, *blondin*, *bluză*. *Blanchetă* (pentru telegrame etc.), *blocadă* sînt germanisme, ca și regionalismul *bleot*, *bleoată* „prost, năting" (din *blăd*). În schimb, *bluf*, *blum*, *bluming* sînt anglicisme. Nu poate lipsi de aici substantivul „plurale tantum" *blugi* (în engleza americană *blue-jeans*), denumind un soi de „pantaloni strîmți de cînepă albastră", cu tot felul de fermoare, embleme și inscripții dorsale, foarte „la modă" (încă). Ce „păcat" că — vorba înțeleptului — módele... mor tinere. E singura lor slăbiciune.

G. I. TOHĂNEANU

MUZICĂ

Premieră la Opera Română

GIOCONDA de A. Ponchielli

Repertoriul italian al Operei timișorene s-a îmbogățit recent cu o nouă lucrare, rămasă posterității grație citorva momente muzicale de mare împlinire — *GIOCONDA* de *A. Ponchielli*. Așa cum ne-am întors la Nabucco pornind de la un cor celebru, în Gioconda reîntîlnești întregul, cunoscut fragmentar din ariile de largă circulație aflate în programele muzicale din întreaga lume. Ori tocmai valoarea acestora, suprema cantabilitate care le-a conferit nemurire, justifică opțiunea montării, dincolo de libretul încărcat excesiv cu intrigi, cifrate chiar de manierismul care a condus spre criza genului. Stilistic, Gioconda nu strălucește prin originalitate, sugerînd clare trimiteri la repertoriul clasic italian. Alteori, precum în scena morții protagonistei, unisonul cataleptic al tromboanelor prefigurează uluitor comentariul orchestral la tabloul uciderii de către Tosca a lui Scarpia, făcut de către elevul lui Ponchielli, Pucini. Lucrarea cucerește însă prin prospețimea inspirației, nestăvilită și servită de o orchestrație gîndită cu abilitatea unui maestru al genului.

Regia lui Bob Massini a depistat lucid momentele cheie ale dramaturgiei spectacolului, sublinîndu-le prin efecte scenice nu odată impresionante. De această dată nu a dorit să devină ostentativ original și aceasta servește spectacolul, obținîndu-se o unitate conceptuală demnă de aplaudat. Conlucrarea cu *scenograful Gr. Gorduz* a rodit prioritar în obținerea cursivității, tablourile rulîndu-se fără pauzele-mamut din alte spectacole. Concepția scenografică este la obiect, unele decoruri lucrate cu migală (act I) sau cu o concizie exemplară (balul). Păcat de culorile palide ce nu valorifică suficient relieful butaforiei, gîndindu-mă că ne aflăm printre palatele celei mai bogate republici, în Veneția de aur a Dogilor, dar și a prințului culorilor — Tizian !

Personajele evoluează diferențiat în cadrul celor *două distribuții vizionate*, nuanțîndu-și cu personalitate traiectoria rolului. Mai împlinite valoric ne-au apărut rolurile feminine, unde *Jana Drăcea* și *Mihaela Grama-Ștefan* țintesc la împliniri valorice apropiate. Vocal, M. Grama este mai egal calitativă, făcînd totodată un considerabil și avantajos salt ca ținută scenică. J. Drăcea este mai „artistă", are fior în replică, vibrează la tensiuni înalte, într-un diapazon afectiv întins (tandrețea filială (I), dramatismul din celebra arie „Sucidio", cochetăria finală cu care-și va disimula gustul capital). Mai puțin împlinite, momentele cînd supralicitează intensitatea vocală. *Margareta Zsizsik* în Laura își concepe rolul pe o linie quasi-Amneris (cu happy end însă !), frumoasă, geloasă, plină de noblețe, princiară. Impecabil rezolvat acutul scriiturii. În Barnaba, *V. Hojda* acoperă cu bine partitura, avantajat de prezența scenică și controlul registrului său înalt. Dicțiunea, deficitară. *Adrian Marcu* a știut să devină iarăși o revelație, riscînd, grație frumuseții vocii sale neobișnuite, să-și transforme personajul, dintr-un odios descendent a lui Iago, într-un caracter cu suficiente carate de uman, pe care ești tentat uneori să-l creditezi cu înțelegere... E atîta generozitate în acest glas, atîta căldură și vibrație, încît apariția lui A. Marcu convinge că opera va trăi întotdeauna prin aceste voci de aur ! Orgoliosul Alvise, atotputernicul inchizitiei, pare să parafrazeze simplificat, în tabloul III, monologul lui Filip la Escurial — prilej de afirmare a distincției scenice la *Cs. Airizer* și a unei forțe vocale, a unei prestații excepționale în rol a basului *Gh. Sara*. Tenorul *N. Zaharie*, deși nu a fost în cea mai bună formă la premieră, oferă indici asupra unui rol frumos împlinit, *N. Stan* evoluînd în nota cu care ne-a obișnuit.

Corul, *solicitat* mai restrîns cantitativ, își aduce măsura măiestriei sale și a dirijorului său *Ed. Weiser*, în varietatea manierelor de cînt uzitate, sincronizîndu-se exact în pretențioasele staccate ori susținînd cu greutate căderile dramatice — ca în condamnarea vrăjitoarei. Cele două versiuni ale acesteia *Lia Macarie* și *Marilena Chirici* au întregit garnitura solistică cu prezențe ce au știut obține aplauze la scena deschisă. O remarcă — deși rolul e episodic — lui *V. Tcaciuc*.

Orchestra s-a impus ca instrumentul sensibil și atent la solicitările celor doi dirijori, *Mihai Beleavcenco* și *Petev Oschanitzki*, care au meritul unor versiuni individualizate. Între punctele forte ale premierei se înscrie și *baletul* creat de *Șt. Gheorghe* în spiritul somptuozității coregrafice de „Grand Opéra", „Dansul orelor" reafirmînd capacități solistice valoroase precum *R. Murgu* (dezavantajată de partener), *E. Lux*, *S. Humăilă*, *A. Caloianu*.

Doru MURGU

AMALGAM...

„Pe litoral, spectacole de mare prost gust" (în vara acestui an, n. n.) constată Adrian Păunescu. Concluzia o trage și „Contemporanul" care propune „o discuție sinceră și rodnică în dorința de a contribui la creșterea calității acestor programe, care acolo unde sînt lăsate pe mîna unor neaveniți, creează jenanta senzație a nereușitei". Se mai arată că muzica tînără românească este încă „slab reprezentată pe litoral". Așa că, tovarăși de la ITHR, ATM, ARIA, atenție cui (și cum) dați atestate căci vorba lui N. Circeag, care scrie în „Informația" un mare adevăr: „Arta nu poate exista desprinsă de viață și cu atît mai puțin împotriva ei". Oare cum vor sta lucrurile vara viitoare? Pînă atunci să vedem ce se mai aude: ediția a doua a „Disco Ghid Rock"-ului (autori Daniela Caraman-Fotea și Florian Lungu), revăzută și îmbogățită, va apare (și dispare) încă în cursul acestei luni. ● Randy Bachman (ex-Quess Who" ș „B. T. Overdrive") și-a alcătuit un nou grup pe care l-a botezat „Iron Horse". Se pare că debutul formației marcat de single-ul „My Sweet Louise", e de bun augur. ● Ted Nugent și-a lansat de curînd LP-ul „Stare de șoc" care în ciuda titlului să știți că a fost conceput în ambianța de basm a pădurii care-l inspiră și-l atrage pe artist. ● Din nou în atenție cuplul „Sparks", de astă dată grație lui Giorgio Moroder. ● Jim Capaldi (ex- „Traffic"), a lansat albumul „Electric Nights". ● Într-un articol apărut în... „Urzica" (?!) muzicologul Petre Codreanu se declară un dușman înverșunat al folkului românesc. Unde vede acesta „Poezie mare în șubrede proteze"? Că om avea și noi faliții noștri e adevărat, dar să nu ne permitem bagatelizarea unui fenomen cultural de masă fără argumente! Articolul în cauză trădează incompetența autorului în a discerne valori într-un domeniu ce-i este străin.

Petru UMANSCHI

ȘTEFAN COVACI...

...Ce se întîmplă cu fotbalul nostru? Se află în impasul de a sparge plafonul atins la Mexic. Sîntem prea nostalgici, prea sentimentali. Cum să ne despărțim de Dobrin, Dinu, Dumitru?! Îi evocăm mereu, avem cultul valorii lor. *Totuși, Dobrin...* Eu l-am selecționat în prima echipă a țării încă în 1966, la Napoli, cu Italia, cînd i-a înscris lui Sarti un gol superb, de la 30 de metri. Am pierdut cu 3—1. E, acest Dobrin, cel mai bun fotbalist român din ultimii zece ani. *Numai?!* Din ultimul sfert de veac îl consider primul pe Pîrcălab. *Îl veți rechema pe Dobrin la națională?* Personal, oricînd. E un sportiv exemplar, care a dovedit o mare fidelitate față de club, față de oraș. *Cum a fost acel 4—6 cu Iugoslavia?* Ar fi fost cea mai frumoasă carte acea mult dorită calificare în Argentina. Dar, o zi nefastă, gafele unor jucători ne-au stopat din drum se știe. Cum s-a mai spus, noi cu noi jucăm bine, dar problema e alta: noi cu alții. *„Europenele" de-acum ne oferă o premieră a fotbalului nostru: toate echipele aflate în competiții au șansa trecerii în etapa următoare.* Să fim prudenți, să nu facem, ca de obicei, din victorii nunți și din înfrîngeri înmormîntări. Cînd calificarea va fi o constantă, ani în șir, atunci putem fi mulțumiți. *Se zice că lotul de la Universiadă...* Da, va constitui nucleul național. Fără să fim încăpățînați și să nu-l rechemăm pe Dobrin, Dinu, Dumitru, dacă vor fi în formă bună. Important e că am găsit un nucleu de echipă. Păstrăm și antrenorul — pe Cernăianu. *Știu că clubul „Cosmos" v-a solicitat cu insistență.* Am refuzat. N-am refuzat însă invitația Argentinei de a face un turneu cu națională noastră. După acel 0—2 la Buenos Aires (Passarella a înscris ambele goluri) se pare că am lăsat totuși impresii excelente. *În rest?* Mulțumesc, totul ar fi bine, dacă fotbalul nostru și-ar depăși căutările. *Vă supără criticile?* Criticile nu, ci insultele. Mă bucură însă imensul interes față de destinele fotbalului românesc. De aceea mă simt dator să pun umărul la progresul acestui sport!

Teodor BULZA

EVRIKA!

DE-ALE ZBORULUI

- La TAROM, întotdeauna, sînt atît de numeroase solicitări, încît mulți rămîn la pămînt.
- Cu penuria de benzină, chiar și avioanele ar trebui să dea din aripi.
- Căpitanul avionului, de cîte ori e în aer, are picioarele pe pămînt.
- În zborul spre stele, cosmonauții nu au nevoie de o altă lumină.
- Un aviator, în căutarea unui aeroport, a fost derutat de o lumină în cîmp: cineva lua cina la o luminare.
- De la un etaj, numai un poet este în stare să-și ia zborul la iubita care locuiește în blocul de vis-a-vis cu trei etaje mai sus.
- Aterizînd pe partea nevăzută a lunii, el s-a văzut, brusc, alături de iubita sa, în Piața Unirii".
- El este atît de nestatornic între... feluritele flori, încît pînă și fluturii îl invidiază.
- Dacă vrei zbor de rachetă, lansează-te prin propriile tale aripi.
- Orice „Evrică" e zburătoare: zboară din gură în gură.

Ion VELICAN

Wolf Aichelburg

SUBLINIERI

LUMINA DIN UMBRIA

Ed. Kriterion, 1979

Transpunerea în românește a cîtorva piese de teatru și povestiri din opera unuia din cei mai înzestrați scriitori de limbă germană de la noi dă o imagine reprezentativă a calităților acestei creații, în care simțul subtil al poeziei lirice se reflectă în gîndirea nu odată profundă, întotdeauna plină de tîlc. Deși la prima vedere alegorice, povestirile lui Wolf Aichelburg sînt prospectări ale sufletului omenesc fixate într-un spațiu imaginar, în simboluri accesibile pentru a sublinia valoarea unei experiențe de viață. Remarcabile din punct de vedere al construcției dramatice, piesele de teatru din acest volum, mai ales *Din nou despre Odiseu* și *Moartea lui Peregrinos*, dau consistență artistică ingenioasă mentalității clasice despre o ipotetică atitudine a spiritului grec. Modern în subtilitatea și rafinamentul ipotezelor și al procedeelor literare folosite, Wolf Aichelburg exprimă o nostalgie mai greu de descifrat în impresiile sale de călătorie (*Pietre albe și cenușii*) în care frumusețea descrierii se împletește cu ciudate melancolii reflexive.

Într-o concepție rilkeiană despre poezie, un valoros eseu cuprins în acest volum, în ciuda profundelor considerații făcute asupra fenomenului liric, stare specifică și de excepție a limbajului, capotează atunci cînd convertește sentimentul în „tăcere împrejmuită, îngrădită". Definiția negativă pe care ne-o oferă Aichelburg de dragul unei interpretări mistice („excepție" e misterul care amintește) contrazice afirmația că „adevăratul poet își ajustează neantul". Opusă vorbăriei, dacă „poezia nu este comunicare, descriere, exprimare de sentimente, mărturisire, invocare, aprobare, încurajare", ea este desigur un fior de existență — cum s-a mai spus — salvat și păstrat prin limbaj. Aichelburg îl numește „creație lingvistică secundă". Un „ca și cum al unui limbaj nou" sau o afirmație abia salvată în clipa dinaintea anunțării, este totuși o comunicare prin limbaj care provine dintr-un sentiment, din reflexul afectiv al unui fior de existență, de afirmare în fața neantului.

Nu definiția exactă a poeziei interesează, ci realitatea ei, prezența uneori simțită pînă și în găsirea unor echivalente deosebit de sugestive, cum le găsim și în traducerea făcută cu simț poetic de Yvette Davidescu la acest volum a cărui prefață o semnează I. Negoițescu.

Nicolae ȚIRIOI

ECHO

„IZVORAȘUL"

S-au împlinit la 1 iunie, anul acesta, 60 de ani de la apariția revistei „Izvorașul", publicație de muzică, artă națională, folclor și teatru sătesc, scoasă în Bistrița Mehedințului de folcloristul Gh. Dumitrescu-Bistrița și soția sa. Revista apare între anii 1919 și 1940. În vreme ce multe reviste, în epoca de criză dintre cele două războaie mondiale, dispăreau după cîteva numere, „Izvorașul" a apărut atîția ani cu greu, fără subvenții oficiale de undeva, ci numai datorită pasiunii și tenacității directorului ei.

Tipărită la „Convorbiri literare", Craiova și Drobeta-Tr. Severin în primii ani, revista s-a tipărit mai apoi chiar în satul Bistrița. Folcloristul Gh. Dumitrescu a avut curajul să cumpere o tipografie în rate. A mai înființat aci, pe lîngă tipografie, o legătorie și o editură de cărți populare.

„Izvorașul" este stropul de muncă pe care l-am depus din propriul strigăt al sulfetului nostru, pentru binele acestui neam, sub forma aceasta modestă: a culegerii folclorului nostru muzical și literar și răspîndirea apoi a acestei bogății spirituale și artistice dintr-un meleag într-altul, dintr-un colț în celălalt al țării", mărturisea, ca un crez, folcloristul, în anul 1939.

Revista a avut strînse legături și cu Banatul vecin. Chiar din primul an, colaborează, în nr. 7—12 Tiberiu Brădiceanu, mai apoi Gh. Cătană, Lucian Costin, Gh. Bălteanu-Topleț, Pompei Hossu Longin și alții.

Ion NICOLA

Geta Mateescu

(Urmare din pag. 5)

de apă să nu se mai distingă de văzduh; o mare în furtună; o Mare egal zbuciumată ca și condiția cotidiană a oamenilor ce-o exploatează: pescarii Mediteranei; o toamnă pe mare; marea, noaptea, etc. Pictorița izbutește să surprindă de fiecare dată în „Marine" o altă viață a „ființei" mării. Culoarea decurge din concordanța intimă cu universul fiecărui tablou — în care nu mai aflăm doar o reprezentare ci și o trăire asumată. Acolo unde transfigurarea lirică a memoriei sau percepției vizuale s-a putut conjuga cu spontaneitatea viziunii, s-a reușit și o libertate compozițională (de ex. „Parisul"). „Iarbă la Versailles" era o lucrare de surprinzător rafinament în percepție, „Carrara" surprindea poezia distilată a pietrei (marmorei) iar pitorescul, minuțios redat, din „Bojdeucă", prezenta cu totul altceva decît un realism naturalist,

HERBERT MARCUSE

„De vorbă cu Herbert Marcuse" este titlul cărții care a apărut anul trecut la editura vestgermană „Suhrkamp", carte în care cunoscutul filozof, decedat cu puțin timp în urmă, răspunde nenumăratelor întrebări puse de mai multe personalități de formație filozofică, printre care se numără Jürgen Habermas, Hanz Lubatz, T. Spengler.

Mai întîi, Marcuse, explică pe ce cale a ajuns să cunoască opera lui Marx și cum a ajuns la Institutul de cercetări sociale. După înfrîngerea revoluției germane, în 1921, urmează o perioadă de confuzii în care individul își pierdea orice identitate. Marcuse lucra într-o anticărie și editură berlineză, iar filozofia acestui timp era orientată spre neokantianism și neohegelianism. În anul 1927 apare însă lucrarea lui Heidegger „Ființa și timpul" care asupra lui Marcuse face impresia unei „filozofii realmente concrete". *„Aici se vorbea despre „a fi", despre „existență", despre „Eu", despre „moarte" și grijă. Se părea că asta ne privește pe noi. Asta a durat pînă prin 1932. Iar atunci am început să observăm că această concretețe este într-o anumită măsură falsă. Ceea ce a făcut Heidegger, în esență, reprezintă înlocuirea categoriilor transcendentale husseliene cu propriile lui categorii transcendentale" (...).*

În 1933 Marcuse îl cunoaște pe Horckmayer la Geneva iar colaborarea dintre ei se realizează la New York, unde au emigrat. Ce-a însemnat noul mediu pentru filozof și cum i-a influențat munca teoretică? *„În primul rînd: totuși, în mare măsură, cercetarea independentă a marxismului. În al doilea rînd: analiza excepțională a situației politice. De pildă, nimeni din Institut nu se îndoia că Hitler avea să vină la putere... În al treilea rînd: psihanaliza. L-am citit și înainte pe Freud, dar de-abia la Institut m-am ocupat sistematic de el".*

MAPAMOND

Vorbind despre filozofia lui Sartre și clarificînd relația dintre individ și revoluție, Marcuse spune: *„Da, ce rost ar avea revoluția dacă nu s-ar forma un om nou? Asta n-am înțeles-o niciodată. De ce? Desigur, un om nou. Aceasta este rațiunea revoluției, așa cum a văzut-o Marx; asta însă nu e esența revoluției burgheze. În revoluția burgheză e vorba de stabilirea dominației unei clase în pofida clasei care decade. Pentru asta, desigur, e nevoie de un nou sistem de necesități dar nu cu adevărat de un om nou. De-abia pe treapta istorică a capitalismului tîrziu a devenit activă cerința pentru un om nou..."*

La întrebarea care ar fi astăzi modelul real de schimbări radicale, Marcuse răspunde: *„Ceea ce pot eu să-mi imaginez, este: ascuțirea protestului, organizat local și regional, pierderea unor angrenaje din sistem, radicalizarea autoconducerii — dezintegrarea difuză care acționează, cum s-ar zice, molipsitor. Nu se poate prevedea o cauză specifică".*

REBUS

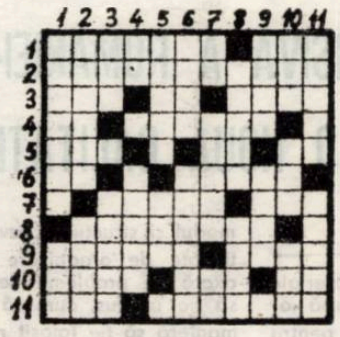

PORUMBUL

ORIZONTAL: 1) Inflorescență a porumbului — „...mays", denumirea științifică a porumbului. 2) Populații băștinașe din America care au luat în cultură porumbul în urmă cu circa 7.000 de ani. 3) Graminee spontană care crește în lanuri — Undă medie! — Cărunt (fig.). 4) Teren impropriu prașilei (adj. — Stat european în care porumbul a fost adus de turci („granoturco"). 5) Hibridul simplu tardiv HS 400 creat la Lovrin — 3—4 graminee! — Așa! 6) În cont! — Produs din boabele de porumb din care embrionii au fost separați. 7) Prăjit — Caută inima! 8) Fructul porumbului (pl.). 9) Primul stat european în care s-a introdus cultura porumbului — Drag. 10) A privi — Folosit la păstrarea și transportul cerealelor — La sate... în depănușător! 11) „Boala lui Columb" provocată de lipsa de lizină din porumb.

VERTICAL: 1) Porumb... à la Ion Creangă — Statul cu cele mai mari suprafețe cultivate cu porumb (abr.). 2) Substanță organică aflată în proporție de 60% în boabele de porumb — Panicul. 3) Rîu în R. P. Polonă — Brazilia, a doua mare cultivatoare de porumb (pl.). 4) În vîrf! — Mălai. 5) A scrie versuri — Lăstari. 6) Cercuri în apă (sing.) — Adăposturi vremelnice în cîmp. 7) Cald! — Produs zootehnic funcție de însilozarea tulpinilor de porumb — În vale! 8) Miezul unei plante (pl.; fig.) — tăia mărunt. 9) Rîu în U.R.S.S. — Incursiune. 10) Castel în Italia — Într-un pătul! — La moară! 11) Acesta (reg.) — Produs după extragerea uleiului folosit pentru hrănirea animalelor.

DICȚIONAR: *AUT, NER, ZEIA, ENN.*

Viorel ABRUDAN

DIN LIRICA CHINEZĂ

VEN I-DO

PALETA VIEȚII

Am tot crezut că viața e ștearsă și banală,
Un petec de hîrtie, pe veci necolorată.
Dar, cam de la o vreme, întrezăresc pe coală
Mari tușe de lumină aprinsă-nvolburată.

Culoarea verde, vie, mi-a netezit cărarea
Și a făcut să crească privirea spre înalt
Iar roșul, foc ce arde, mi-a dat înflăcărarea
Și gîndului tăria și-mboldul spre asalt.
Albastrul azuriu mi-a dat neprihănirea
Iar rozul cald și gingaș a-naripat speranțe,
Apoi curatul galben – credința și iubirea.
O, cît e-acum de plină paleta în nuanțe !
Am cunoscut și griul, la ceas de înserare.
La început, rămîca n-a fost umbrit sau pată.
Doar negrul prevestește a morții grea suflare,
Dar, pînă una alta, paleta e curată.

Și ce-i acum o filă fără lumini și raze ?
Nu, nu există tonuri pestrițe, mate, sure !
Așa-mi fu dragă viața, fără prea multe fraze,
Iubind, din tot adîncul, culorile ei pure.

ZĂPADA

Un șir fără sfîrșit, o droaie de petale...
Tot albe și pufoase ca de mătăsuri moale.
Pe nesimțite, noaptea le-a slobozit în salbă.
Țesînd în zori, cu ele, o-nvelitoare albă
Și-a-ntins-o peste lumea această obosită.
De mi-a lăsat șindrila, pe casă, ponosită.

Dar, a rămas deasupra, plutind încet prin față,
O boare vineție a pinzelor de ceață.
Voi, dire-nvolburate, v-asemuiți, albastre,
Cu duhul poeziei înaripat spre astre.
Suflarea-aceasta strînsă în chingi, de trup, bolnavă
Se zbate să-și ia zborul spre înălțimi și slavă.

Jivinele, cu toate, în picla nopții, groasă,
Cînd asprul ger și viscol se strecura în casă,
Stăteau de groază-n codru, ascunse-n vizuină ;
Văzînd însă lințoliul ca albul de hermină,
Strigară-nsuflețite, trezind din somn natura :
Sfîrșit de-acuma luptei, războiului și... Ura !

Dar iarna pricepînd atacul său ratat
Ea, steagul alb, din cer, l-aruncă... Și-a plecat.

VIZIUNE

Mușchi și buruieni uscate ?
Holde verzi cu noi bucate ?
Sau vederea-mi tremurată mă oprește să mai văd ?

Din vagon privesc afară
Peisajul, cu nesațiu.
Vine, pleacă să dispară
Somnolent și verde spațiu.

Ăsta-i lanul cel fierbinte,
Vast ocean al trudei sfinte.
Iar din valurile de grîu se zbîrlește în văzduh,

Pe un gît, lung de prăjină,
Cap păros ca de jivină :
Pîlc de plopi stufoși în zare,
Adumbrind popas sub soare.

Lîngă plopi în foc de vară,
Supte mîini de grea povară,
Din izvor trag apa vie – proslăvită-i fapta lor.

Șipot rece și dobîndă
Pentru munca lor tenace.
Iar pe cei scăpați de-osîndă,
Plopii-i străjuiesc în pace.

O movilă de țărînă,
Sub coroana cea bătrînă,
Un sălaș de veci și dulce al acelor răposați.

Pentru caznele și chinul
Și simbria o spurcare,
Nu te turbură veninul,
Nu te mișcă, nu te doare !

Tălmăciri de
Aurel CHERLEA

DOCUMENTAR

„TOTUL PENTRU GENERAȚIA DE MÎINE"

● AL VIII-LEA CONGRES NAȚIONAL DE GINECOLOGIE-OBSTETRICĂ TIMIȘOARA, 19–21 SEPTEMBRIE 1979

Pe agenda de lucru a științei românești a fost înregistrat recent un eveniment remarcabil : al VIII-lea Congres național de ginecologie-obstetrică (și, în același timp — fapt deosebit pentru viața științifică din această parte a țării — primul congres național din domeniul medicinei pe care îl găzduiește Timișoara).

Organizat de Societatea de obstetrică și ginecologie a Uniunii societăților de științe medicale din R.S.R., acest congres a reunit peste 350 de specialiști și cadre didactice din întreaga țară, precum și 60 de invitați străini din 12 țări. Numărul mare al comunicărilor științifice, conferințele, dezbaterile, masa rotundă, bogatul material audio-vizual, care a însoțit expunerile, gala de filme, expoziția de produse farmaceutice și aparatură medicală au suscitat un interes deosebit. Factorul — de această dată de ordin calitativ — care a generat emulația științifică a lucrărilor, constituind cadrul optim pentru dezbatere, a fost tematica generală pentru care a optat comitetul de conducere : I. Probleme medico-biologice ale reproducerii umane ; 2) Conținutul diferențiat al consultației prenatale (masă rotundă) ; 3. Actualități în ginecologie.

Pentru o primă apreciere a calității tematicii alese, a semnificației sale, ne-am adresat prof. dr. doc. P. Sîrbu, președintele Societății de obstetrică și ginecologie, membru în Comitetul Executiv al Federației Internaționale de Ginecologie și Obstetrică : „Pot afirma că tematica Congresului a fost judicios aleasă, ea corespunzînd directivelor de partid și de stat în legătură cu efortul pe care noi, medicii din specialitate obstetrică și ginecologie, trebuie să-l depunem pentru realizarea creșterii indicelui demografic al țării, pentru îmbunătățirea calității produsului de concepție, garantînd patriei generații de copii sănătoși. Toate conferințele și comunicările prezentate au adus noutăți menite să contribuie la creșterea calității asistenței de ocrotire a mamei și copilului. O gală importantă de filme românești și străine, prezentînd tehnici noi în rezolvarea unor patologii chirurgicale care să amelioreze fertilitatea la femei a încununat reușita lucrărilor. Larga participare națională și internațională, generosul schimb de idei și experiențe au contribuit nu numai la succesul organizatoric al acestui congres, ci și la lămurirea unei importante concepții și atitudini în asistența de ocrotire a mamei și copilului. Comitetul de organizare al Filialei U.S.S.M. Timișoara, (Prof. dr. I. I. Nubert — președinte, Conf. dr. C. Proștean, prof. dr. M. Teodorescu — vicepreședinți, — Dr. I. Munteanu — secretar, colectivul Direcției Sanitare a județului Timiș — director Dr. I. Lighezan) s-a străduit și a reușit o excepțională organizare, într-o disciplină și acuratețe a desfășurării cu totul remarcabilă".

Și invitații străini au apreciat favorabil conținutul Congresului. „Reuniunea de la Timișoara s-a dovedit excepțională, iar comunicările prezentate — de o mare calitate. Alegerea tematicii a fost, cred, cauza acestui succes prin cele două probleme expuse : în obstetrică — importanța ecografiei, marcînd progresele realizate, dar și perspectivele deschise, iar în ginecologie — chirurgia sterilității. Și cu acest prilej s-a dovedit că studiul interdisciplinar a dat rezultate dintre cele mai îmbucurătoare", a declarat revistei noastre Dr. Merger Robert, membru al Academiei Naționale Franceze de Medicină.

Referiri la utilitatea studiului interdisciplinar, la modernitatea metodelor propuse, în general la înalta ținută științifică a lucrărilor au făcut și alți specialiști din străinătate : „Aș afirma că acest congres românesc a fost de fapt un congres de talie europeană. Am rămas surprins de valoarea științifică a unor comunicări (în special cea referitoare la genetica tulburărilor de reproducție). Congresul a demonstrat că școala românească de ginecologie e la curent cu tot ce are mai modern știința europeană". (Prof. dr. Salat Baroux — Paris). „Nivelul acestui congres este, după opinia mea, nivelul contemporan al cercetării europene. Meritul său este de a nu se fi izolat, ca manifestare națională, deschizînd astfel largi perspective de colaborare". (Prof. dr. Stoimenov Gheorghi, directorul Institutului de Obstetrică și Ginecologie din Sofia). „Apreciez în primul rînd înaltul nivel științific al Congresului. Noi, francezii, am învățat multe de la colegii noștri români, regăsind un limbaj comun, o concepție profesională comună și, mai mult, o comunitate de cultură și civilizație latină". (Prof. dr. Paul Morin — președintele Societății Franceze de Ginecologie).

Ideile directoare ale Congresului au relevat, odată în plus, responsabilitatea științifică și înaltul umanism al acestei specialități medicale. „Dat fiind faptul că factorii de mediu influențează în cel mai înalt grad funcția de procreație, specialității noastre îi revine o mare responsabilitate : nu numai medicală, ci mai ales socială. De aceea, dintre toți medicii, ginecologul mi se pare a fi cel mai implicat în dezvoltarea societății. El poartă răspunderea generațiilor viitoare. Dacă ar fi să așez lucrările acestui congres sub o deviză, aș spune : *„Totul pentru generația de mîine"*. (Prof. dr. I. I. Nubert).

Iosana PANTEA

DEZVOLTAREA INTENSIVĂ A ROMÂNIEI—CONDIȚIE A ÎNAINTĂRII SPRE O NOUĂ CALITATE A VIEȚII

(Urmare din pag. 1)

rală, crearea unei baze tehnico-materiale pentru o societate în care omul ocupă locul central. Socialismul militează pentru un tip de organizare socială și umană, în care noile premise tehnice, economice, științifice, să fie folosite cît mai rațional în raport cu o ierarhie valorică autentică a necesităților umane.

Semnificative sînt, în acest sens, măsurile luate de partid în ultimii ani, în vederea valorificării la un nivel superior a acumulărilor din anii precedenți, pentru trecerea la o nouă calitate în toate domeniile. Prin urmare partidul are în vedere nu numai ritmul dezvoltării ci totodată și modul și structura dezvoltării. Întreaga activitate de organizare economică trebuie axată pe probleme de bază : ce trebuie să fie produs, cum să se producă, în ce manieră să fie folosit rezultatul producției, cui servește. În acest fel se conturează și mai mult superioritatea socialismului, care reprezintă o modalitate superioară a dezvoltării economice din punct de vedere uman, impusă de însuși progresul social.

Subliniind trăsătura definitorie a progresului economic în actuala etapă, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, în raportul prezentat la Conferința Națională a P.C.R., din decembrie 1977, arăta : **„Consider necesar să trecem de la faza acumulării cantitative la o fază nouă, superioară, aceea a luptei pentru calitate. A venit timpul să transformăm cantitatea într-o nouă calitate. Aceasta este cerința primordială de care depinde viitorul industriei românești, viitorul întregii economii naționale".** În cee ce privește structura economiei naționale, în concepția P.C.R., aceasta nu înseamnă copierea unor „modele" ale altor țări, oricît de dezvoltate ar fi din punct de vedere economic, ci ea va cunoaște îmbunătățiri **„în pas cu exigențele revoluției tehnico-științifice și corespunzător cerințelor diviziunii internaționale a muncii, valorificarea la un nivel superior a resurselor materiale și umane ale țării".**

Realizarea unor transformări de structură, calitative, în toate ramurile industriale, presupun utilizarea deplină a capacităților de producție în fiecare unitate, impulsionarea activității de cercetare, creșterea gradului de valorificare a materiilor prime și materialelor prin realizarea unor produse de mare tehnicitate și de calitate superioară. Aceeași atenție trebuie acordată și asigurării și gospodăririi raționale a combustibililor și energiei.

Trebuie subliniat faptul că, procesul trecerii la o nouă calitate în concepția P.C.R., are un caracter integrator, afectînd structura de ansamblu a activității economice, organizarea și conducerea acesteia, gestiunea economică, formele de retribuire a muncii, ridicarea calificării profesionale a întregului personal muncitor. Se are în vedere ridicarea pe un plan superior a autoconducerii muncitorești, participarea tuturor oamenilor muncii la conducerea întregii activități economico-sociale.

Dinamismul schimbărilor din baza economică a societății noastre, ca urmare a creșterii puternice a forțelor de producție, cît și a schimbărilor survenite în suprastructură, reflectă modul creator în care partidul nostru aplică la condițiile societății noastre, adevărurile generale ale socialismului științific. În acest proces, se manifestă cu putere forța creatoare a omului, condițiile social-economice actuale permițînd realizarea liberă a necesităților umane, Congresul al XII-lea al partidului, urmînd să deschidă noi perspective progresului, reprezentînd, totodată, un moment hotărîtor în evoluția țării noastre spre viitor.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.S.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

SCRIPT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

PROIECTUL DE DIRECTIVE ALE CONGRESULUI AL XII-LEA

Programul bunăstării și fericirii întregului popor

Problema bunăstării materiale și calității vieții constituie una din problemele cele mai acute ale contemporaneității. Rezolvarea acesteia depinde nu numai de factorii economici, ci și de cei social-politici, de relațiile existente într-o țară sau alta.

Socialismul generează un nou mod de trai, în care omul, eliberat de exploatare, are posibilitatea să-și satisfacă cît mai deplin cerințele materiale și spirituale, să se dezvolte multilateral și să-și pună în valoare întreaga capacitate creatoare în folosul societății și al său personal. Creșterea economică nu mai este ruptă de latura socială, economicul și socialul sînt organic legate și formează un tot unitar.

Analiza construcției socialiste în România evidențiază că s-a schimbat întregul mod de existență al poporului român, atît în ceea ce privește condițiile de muncă, cît și cele ale vieții materiale și spirituale. Poporul muncitor a devenit stăpîn pe destinele sale, este eliberat de exploatare și asuprire. Fiecare membru al societății, indiferent de naționalitate, are asigurat dreptul la muncă, la învățătură, la odihnă și la asistență medicală în caz de boală. Familia și copilul se bucură de ocrotire și sprijin din partea societății. Persoanele în vîrstă sau cu incapacitate temporară de muncă primesc pensii și ajutoare de stat etc.

Profundul umanism al politicii generale a Partidului Comunist Român își găsește o amplă materializare în planurile și programele de dezvoltare economico-socială a țării. Integrat organic celorlalte documente programatice ale Congresului al XII-lea, proiectul *„Programului — directivă de creștere a nivelului de trai în perioada 1981—1985 și de ridicare continuă a calității vieții"*, elaborat din inițiativa și sub îndrumarea directă a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, este încă o dovadă că tot ceea ce se făurește în țara noastră este destinat omului, satisfacerii cerințelor de viață ale celor ce muncesc, înfloririi multilaterale a personalității umane.

Prevederile proiectului de Program în discuție se întemeiază pe marile realizări obținute în perioada construcției socialiste: sporirea venitului național într-un ritm ce situează România pe unul dintre primele locuri în lume, în ce privește dinamica dezvoltării economice; modificările importante în structura populației ocupate;

ION SIMA: „Flori"

SCRIPT 40
(602) ● 4 octombrie 1979 ● SERIE NOUĂ ●
anul XXX ● 8 pagini ● 1 leu

sporirea veniturilor nete obținute din fondul de retribuire a muncii și faptul că prevederile programului de creștere a nivelului de trai adoptat de Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1977, au fost pînă acum integral îndeplinite, depășindu-se cu mult prevederile Directivelor Congresului al XI-lea; creșterea veniturilor nominale nete obținute de țărănime din munca în C.A.P. și în gospodăria personală; mărirea continuă a veniturilor obținute de populație din fondurile sociale de consum; dezvoltarea puternică a învățămîntului; peste 15 milioane de cetățeni de la orașe și sate locuiesc în case construite în ultimii 30 de ani; consumul alimentar al cetățeanului român, a ajuns la 3.240 calorii — situîndu-ne din acest punct de vedere, printre primele țări din lume etc.

Proiectul Programului-directivă cuprinde un ampiu și însuflețitor complex de măsuri și obiective privind nivelul de trai și calitatea vieții, spre care vom evolua pînă în 1985. Între principalele orientări sînt următoarele: majorarea veniturilor tuturor categoriilor populației, îndeosebi cele provenite din retribuirea muncii, aplicîndu-se consecvent sistemul socialist de remunerare; creșterea veniturilor țărănimii; majorarea tuturor categoriilor de pensii, a alocației pentru copii, a tuturor cheltuielilor sociale de la buget; sporirea locurilor de muncă, îmbunătățirea structurii populației ocupate; reducerea duratei săptămînii de lucru la 44 de ore; îmbunătățirea aprovizionării populației cu produse alimentare, nealimentare și de folosință îndelungată; menținerea unui ritm înalt în construcția de locuințe; intensificarea ritmului de creștere a prestărilor de servicii; dezvoltarea activității turistice și de agrement; dezvoltarea bazei materiale a învățămîntului; îmbunătățirea asistenței medicale a populației; accentuarea preocupărilor privind protejarea mediului înconjurător; asigurarea echipării tehnico-edilitare a localităților.

Transpunerea în viață a măsurilor prevăzute este nemijlocit legată de înfăptuirea integrală a sarcinilor actualului cincinal și ale celui viitor. Activitatea politico-educativă trebuie să sădească în conștiința oamenilor ideea că fiecare primește de la societate în raport cu contribuția nemijlocită la progresul acesteia, combătîndu-se individualismul, tendințele de a pune interesele înguste, personale, înaintea celor generale, creîndu-se un ferm climat pentru apărarea și dezvoltarea proprietății socialiste,

Filip PAȚAC

(Continuare în pag. 8)

NOSTALGIA UNIVERSALITĂȚII

I. Mircea Malița este una din personalitățile enciclopedice ale culturii actuale. Deschiderea atît de largă spre cunoașterea specificităților civilizației noastre, pe care Malița o datorează formației sale complexe, oferă o imagine a lumii nefragmentată, sintetizată.

În *Zidul și iedera*, ultimul volum apărut, se regăsesc eseuri din *Repere* (1967), reluări tematice din *Aurul cenușiu* (I, II, III — 1971/2/3) sau din *Pietre vii* (1973), trimiteri bibliografice ca în *Idei în mers* (1975). Oricît de diverse ar fi subiectele operei eseistice a lui Mircea Malița, ele se subordonează aceluiași scop — cel de-a cuprinde într-o trăsătură definitivă specificul complexității civilizației umane. Călător atent, nu doar un observator al unei lumi necunoscute, ci și interpret al ei, Malița percepe lumea obiectelor simultan cu cea abstractă a ideilor și a conceptelor, prejudecăților și previziunilor care le-au dat naștere. *Zidul și iedera* propune o călătorie bifurcată metodologic — în timp și în spațiu. Din Asia pînă în America Latină străbatem și cîteva secole de civilizație. Prin această prismă dublă, evoluția civilizației umane este percepută armonic, într-o închegare lunecoasă și logică. Momentele de coincidență, de concordanță a unor civilizații îndepărtate în spațiu și asemănarea, repetarea unor condiționări în vremuri diferite, sînt tot atîtea argumente ale unității și complexității evoluției umane. Previzibilitatea și calculul sînt instrumente de verificare a acestei unități fundamentale. A treia dimensiune a călătoriei lui Malița este cea culturală.

Mircea Malița trăiește, într-o carte, bucuria reconstituirii unui univers unitar, reprezentativ. Universul aparține tuturor celor care reușesc să-l cunoască cît mai bine, el aparține celor care știu să-l respecte.

II. Reflecțiile noastre se așează, astfel, lîngă fraze care invită la reflecție, considerațiile ce urmează se așează în linia propozițiilor generale. Cunoașterea este o aventură sobră, iar cultura și înțelepciunea pe care le alătură experienței oferă cu seriozitate libertatea. Libertatea înseamnă, în primul rînd, jubilația nemărginirii; nemărginirea abstractă a gîndului înseamnă orgoliul justificat al unității, indiferent de granițele relative și temporare ale sistemelor.

(„Modul de a gîndi al unei epoci este unul și același pentru artă, filozofie, știință, tehnică, organizare socială. El nu este doar un cadru în care se varsă conținutul activității omenești, ci trebuie conceput asemenea gramaticii generative (aidoma celei a lui Chomski din zilele noastre), ca un program embrionar, cromozomic, din care se desprinde toată civilizația, purtînd pecetea aceluiași stil, aceluiași limbaj și a acelorași condiționări".

Comorile sînt previzibile în măsura în care sînt calculabile iar calculabile devin atunci cînd trec din planul pur ipotetic în cel programatic. Știința este metoda programatică de îmbogățire în măsura în care hazardul se încadrează în procentul de intervenții neglijabile dar nu semnificative. Hazardul are posibilitatea de a întări un punct de vedere controlabil dacă se alătură unei semnificații subordonate previzibilului. Doar mintea umană este cea în stare să conjuge previzibilul cu hazardul și din amîndouă laturile să compună unghiul de vedere optim. Mintea pulsează din această cauză la fel; condiționările pot fi diferite într-o măsură relativ mică dacă luăm în considerare mai multe sau toate punctele de reper ale civilizațiilor paralele. Ele se supun unei universalități inevitabile pentru că unitatea de măsură este pentru toate mărimile aceeași — mintea umană.

(„Legendele atît de asemănătoare, la popoare atît de îndepărtate, arată că mintea și simțirea omului sînt peste tot aceleași. Personalitatea propriu nu se apără prin retragere. Izolarea vine din frică").

Permanența și concordanța manifestărilor de cultură, indiferent de coordonate geografice sau politice, sînt o dovadă a supremației libertății pe care ți-o oferă nemărginirea gîndului. Existența unor bariere de același gen permit gîndului să se repete ca modul în structuri diferite, cu aproximativ aceeași frecvență și în aproximativ aceleași perioade doar în combinații diversificate. Timpul devine un metronom inofensiv în fața permanenței, un contabil scrupulos și lipsit de originalitate. Gîndurile noastre sînt simultan străbătute de călătorii istoriilor trecute ca de tot atîtea familiare virtuți ale potențialităților umane.

(„Războaiele, competițiile și confruntările sînt mute. Ele se urzesc și se desfășoară în tăcerea înfrigurată a spaimei de moarte. Schimburile de idei și de măr-

Ioana RAUSCHAN

(Continuare în pag. 3)

IMNELE PATRIEI

GEO GALETARU

O, patria aceasta...

Iată, se încarcă ramul de melancolie,
pridvoare mai sfinte niciunde nu găsim
decît aici, sub arborii ninși de veșnicia luminii.
O, lutul acesta e o carne adînc înfiorată,
în care izvoarele lasă semințe curate de vis
și graiul scutură polenuri eterne pe cîmpie
și mumele blînde respiră în noapte odată cu crinii.

O, patria aceasta rotundă ca o pîine —
aicea poetul aude un susur diafan,
desigur e presimțirea castei zăpezi
bătînd cu sfioasele-i aripi
în tălpile pruncilor ce se vor naște mîine...

CRONICA LITERARĂ

Franz Liebhard

O viaţă de scriitor (Ein Schriftstellerleben)

Ed. Facla, 1979

De la prima poezie, publicată în 1917, în revista avangardistă **Ma (Astăzi)** (pe atunci autorul semna Reiter Robert) şi pînă în prezent, Franz Liebhard a desfăşurat o prodigioasă activitate literară şi culturală în genere, impunîndu-se nu doar ca poet, ci şi ca prozator, publicist şi eseist, ca o personalitate artistică multilaterală, inconfundabilă, în literatura de expresie germană din România.

Volumul de faţă se opreşte numai asupra producţiei sale lirice (selectiv). Figurează şi poezia de debut, **Pădure,** tradusă de Erika Scharf ; tălmăcirea celorlalte aparţine lui Ion Horea. Totuşi, aparatul critic şi ilustraţiile ce completează sumarul izbutesc să ofere o imagine amplă şi precisă a vieţii şi operei autorului, ingrijitorul ediţiei, Nikolaus Berwanger dovedind multă pricepere şi un ascuţit simţ al echilibrului. În loc de prefaţă, vom găsi un interviu luat scriitorului în vara anului trecut de către acelaşi Nikolaus Berwanger. Îi urmează secţiunea intitulată **În oglinda criticii contemporane,** unde sînt reunite semnăturile lui Méliusz József, Hugo Hausl şi Ion Maxim. Contribuţiile primilor doi au fost traduse în româneşte de Erika Scharf. La finele cărţii – un amănunţit **tabel cronologic** şi o bogată suită de ilustraţii. Reîntîlnim binecunoscutele **sonete şi miniaturi,** mostre de discreţie imagistică şi rigoare formală. Acestea se însoţesc însă cu piese mai puţin constrînse prozodic, între care am cita chiar juvenila **Pădure.** Unduirea imprevizibilă a versului şi a sensului realizează aici zone metaforice dense, pline de energie şi culoare : **„Volbură tiritoare, poate şi răni printre scoarţe / însă iarba : speranţa verde, înveşmîntată / frunza căzută devine putrezind piinea copacilor / şi nu e nimeni care ar roade meschina pradă a zilei de ieri / / Veşnic buni : copacii / bunătate veşnică : pădurea / şi pădurea încă n-a văzut / măscăriciul cu faţa făinoasă a bunătăţii / şi nici copacii n-au văzut vreodată / sumanul terfelit de flecăreală al celor buni . . .".**

Peste timp (aproape de celălalt capăt al selecţiei), modelul e reluat în **Ca un jucător de şah.** Textul sună a confesie, dubitativ şi dramatic : **„Într-o noapte se vor stinge toate / urmele tălpilor mele, / ultimele urme din ajun, / amprentele primilor paşi, pe undeva / la margini rămase. / / Ca un căutător de drumuri, cu privirea-n pămînt / umblu incoace şi-ncolo / peste această învălmăşeală de urme ; / cît de lungă-i, să ştiu, fiecare, şi cît de adîncă, / de la un pas la altul, / ca un jucător de şah / care cu o răbdare încercată şi cu un / sigiliu pe buze / reconstituie o partidă pierdută . . .".**

Reconstituirea unui drum în vreme relevă mereu apropierile dintre individ şi univers, ipostaziind – pentru reflecţie şi emoţie – destinul individual ca o făptuire cosmică, o corporalizare efemeră a fluxului. O asemenea percepţie a dus, probabil, la decupajele severe din miniaturi şi tot ea a adăugat, deseori, fondului o idee etică sau cetăţenească. Decis şi pictural, cuvîntul imobilizează, în mod ideal, fenomenul, obligîndu-l să **stea,** echivoc, pe retina interioară : **„Un alb-albăstrui, în lucire / cu visătoarele perle-nrudit, / fără conturul subţire / cimpia-n zăpezi s-a-nvelit. / O linie brună, un catarg, în pustiu / se reazimă parcă-n adins, / soarele-i fruct vişiniu / de creanga cerului prins".** (să se vadă şi titlul : **Acuarelă de iarnă).** Din acelaşi unghi, sentimentul erotic asigură întîmpinarea în doi a momentului cînd lucrurile intră în umbră şi dispariţie : **„Dă mîna înc-o dată mîinii mele / întinsă-acum în noaptea ce scînteie, / Cu veşti din lumea ploilor de stele / Şi cu nisip de aur din căile lactee. / / Cum se ating din nou ca înainte, / în vremea cînd ne cunoscum / Nu se topesc zăpezile-cuvinte, / Ori sînt uscate totuşi, ori nu mai sînt nicicum ? . . .".**

La vîrsta acestui bilanţ luminos, este firesc ca scriitorul să refacă mereu, aidoma unui jucător de şah, mişcările partidei sale existenţiale, (suprapuse, pînă la confuzie, partidei sale artistice). Asemenea întrebări implică, întotdeauna şi necondiţionat, nelinişte şi îndoială. Chiar şi atunci cînd – aşa cum se întîmplă cu scriitorul omagiat prin această lucrare de referinţă – partida a fost pe deplin cîştigată.

Eugen DORCESCU

George Virgil Stoenescu

Casa a noua

Ed. Cartea Românească, 1979

Ceea ce se remarcă imediat în poemele lui George Virgil Stoenescu este voinţa distincţiei intelectuale, preocuparea de a ilustra toposuri comune ale poeziei uzînd de un aparat ideatic complicat — o plăcere, elocventă pentru tentaţiile pe care le închide exerciţiul liric, a situării altiere, în teritorii privilegiate, populate cu simboluri mitice şi astrale, cu principii filosofice, matematice etc. Poet de aspiraţie reflexivă, afectînd o rostire solemnă, gravă, George Virgil Stoenescu nu practică totuşi ceea ce în mod obişnuit înţelegem prin poezie de idei. Îi lipseşte, pentru aceasta, dacă nu întotdeauna capacitatea de transpunere imaginativă a conceptelor, oricum anvergura speculativă, uşurinţa de a cuprinde, coerent, în geometria poemului intuiţii asupra universului sensibil ori de a fixa în roca epică a unei parabole o informaţie în genere eterogenă. Din preocuparea de a asigura un nivel elevat discursului liric se ajunge la un conspect tulbure de simboluri, la o rotire de termeni abstracţi, dificil de urmărit nu atît datorită unei prea mari profunzimi a propoziţiilor poeziei, cît salturilor bruşte de pe o orbită pe alta a sistemului de referinţe livreşti, a imposibilităţii, uneori, de a acorda în mod plauzibil orizonturi spirituale foarte îndepărtate. Sînt citite şi citate de-a valma texte şi formule esoterice, mituri antice, pasaje din *Istoria ieroglifică,* se fac trimiteri la autori moderni, la istorie, se vorbeşte despre Marele Parfum, despre Alpha şi Omega, Prinţul Excluderii, masa Orhideelor Negre, complexul Cromwel, simoniacele cardinale şi altele asemenea posibil de evocat cel mult într-o poezie de atitudine facetioasă, parodică : „Bonjour comtesse. / Mă simt mai vesel azi ca ieri. / Nu ştiu dorinţele s-au scurs / Sau poate albastrul sîngelui s-a dus ? / / La Dunărea cea sfîntă tătarii dau năvală / I am very satisfied ! My Lady ! / Sînt Richard Inimă de Leu — Păcală ! / Sînt porc şi beat dar vreau nevrînd / (C'est trop ! Ah mon Dieu !) / O clipă albii simburi, ceara să-ţi pătrund" (*La Porţile Orientului).*

Eroarea, cîtă este, în această poezie ţine deci mai întîi de metodă, iar apoi de o insuficientă cunoaştere de sine a autorului. Fantezist agreabil cînd nu se hazardează într-o tranzacţie febrilă de simboluri şi reprezentări livreşti, sentimental discret, descoperind în poezie gravitatea unei contemplaţii lucide, ceva din graţia melancolică a unui tablou impresionist, George Virgil Stoenescu face de cele mai multe ori greşala de a aplica simburelui liric autentic, decelabil pînă la urmă în textele sale de o lectură atentă, un tratament refrigerator. Refuzînd a se ilustra în sfera unui lirism socotit a sacrifica unui principiu estetic elementar, asemeni aproape tuturor poeţilor din descendenţa lui Barbu, George Virgil Stoenescu imaginează o armătură conceptuală complicată, o construcţie amplă, cum se întîmplă şi în cazul versurilor din ultimul volum publicat, *Casa a noua.* Procedînd astfel, poetul nu face însă decît să lucreze împotriva propriei structuri. Este şi motivul pentru care George Virgil Stoenescu mi se pare a ascunde un poet superior nivelului indicat de poemele pe care în mod obişnuit le produce. Şi în noua culegere, ca şi în celelalte trei anterioare, nivelul potenţial al poeziei trebuie căutat dincolo de scenariul conceptual. Evident, textele din *Casa a noua* pot fi citite, urmînd sugestiile autorului, ca un unic poem, ca o alegorie a desprinderii de teluric, a iniţierii într-o ordine cosmică, superioară : „drumul — spune George Virgil Stoenescu — spre marea-nsingurare". Dacă reuşim să eludăm însă scenariul pretenţios, mobilizarea de concepte, o dată în plus excesivă, poemele pot fi citite, pentru a releva dimensiunea adevărată a lirismului lui George Virgil Stoenescu, ca invocaţii sentimentale, peanuri, elegii : „O primăvară, toamna la mănăstiri / Timpul paradoxal murea / Ca o corabie lungă pe gură / Tăcere în restul de singurătate al ochiului. / / Tu ai coborît treptele acelea / Sub pavăza unde cloceau albinele / Viaţă n-o să ai pentru tine / Ţi-a zis Puck în oglindă cu jale / / . . . / / Puţin şi n-o să te mai vezi / Zise Puck în oglindă cu jale / Galbena mare v-a trezi pentru tine / Datoria-nainte de toate / / Ca o corabie lungă pe gură / Tăcere în restul de singurătate al ochiului / Ca o corabie lungă pe gură / Umbra cornului înorogului. / / Puţin şi n-o să te mai vezi . . ."

Lucian ALEXIU

MARGINALII

O carte despre nimic

Sătul, aşadar, de lume, Flaubert se va uşura de năduf spunînd adevărul despre ea. Sătul şi de oameni, ca să se răzbune, îi va demoraliza.

Ce pare să nu ştie el este că îşi trage umoarea neagră şi vigoarea agresiunii din exagerările sufletului său chinuit. Îi vor spori violenţa asprimile destinului, insatisfacţiile şi, îndeosebi, doliile succesive, făcînd ca umbra să-l năpădească şi întunericul inimii sale să fie tot mai gros, **dar determinantă va rămîne natura lui „hipocondriacă". Născut cu „puţină încredere în femeie", nefiind „făcut pentru lucruri", el nu poate fi „vesel" ci, cel mult, în disperarea lui, „bufon şi obscen". Privirile îi sînt atrase de partea grotescă a vieţii (cînd călătoreşte în Corsica nu scapă prilejul să constate cum modelul viu al frumoasei Colomba, personajul lui Prosper Mérimée, s-a prefăcut într-o „grăsană"). Temător în contactul cu lumea,** plictisit de acţiune **ca şi de** distracţii, **el se grăbeşte să-şi reteze orice avînt. Abia a început legătura amoroasă cu Louise Colet şi, mare filozof, îi spune că într-o zi se vor despărţi.**

Toate astea ar fi dureroase dar cu totul fertile în planul creaţiei, dacă Flaubert nu le-ar împinge pînă la limita extremă unde pînă şi arta, prin chiar exacerbarea ei, îşi pierde raţiunea de a fi „. . . îmi pasă mai mult de un vers decît de un om" este o vorbă sinucigaşă pentru un artist. Flaubert şi-a exagerat sentimentul spunînd-o, iar altă dată a încercat să-şi ia vorba înapoi, însă ceva rămîne adevărat şi explică de ce-l admirăm oarecum stingheriţi, de ce în aprecierea noastră intră şi un totuşi. Totuşi este un mare romancier.

Cum nimic nu poate fi bun în viaţa omului – el, în orice caz, ruşinea de a recunoaşte că ar fi ceva bun n-o va îndura niciodată –, rămîne ca „singur mijloc de a o suporta" s-o escamotezi. „Viaţa e ceva atît de hidos, încît singurul mod de a o suporta este s-o eviţi". Prin urmare, se va vîri în vizuina lui, **de unde n-o să mişte nici dacă întreaga lume s-ar prăbuşi. Însă la ce bun să te ascunzi de lume dacă ai rămas cu ochiul aţintit asupra-ţi ? Să te fereşti de oameni o fi fost destul pe vremea lui Rousseau, acum mai trebuie să scapi şi de tine, „căci existenţa nu este tolerabilă decît dacă uiţi de mizerabila ta persoană". Cum ? „De îndată ce nu mă mai ocup de o carte, sau nu visez să scriu una, mă apucă o plictiseală de-mi vine să urlu". Deci : „Singurul chip de a suporta existenţa este să te îmbeţi cu literatura într-o orgie continuă".**

Iată cum te trădează cuvintele ! Cauţi liniştea şi uitarea, iar ele vorbesc de **orgie, de agitaţie. În loc să te protejeze, literatura te poate arunca în prăpăd. Ai devenit scriitor ca să domoleşti nebunia care urzeşte undeva în adînc, şi iat-o în vîrful peniţei, stîrnită de ea : „Adineaori, la ora 6, în clipa cînd scriam cuvintele** atac de nervi, **eram aşa de agitat, strigam aşa de tare şi simţeam aşa de adînc ce simţea femeiuşca mea (Emma Bovary, n. n., L. C.), încît m-am temut să n-am eu însumi un atac ; m-am ridicat de la masă şi am deschis fereastra ca să mă calmez ; capul mi se învîrtea . . .".**

Deci literatură, da, însă nu despre orice şi nu scrisă oricum. „Ce mi se pare frumos, ce aş vrea să fac, este o carte despre nimic (. . .) o carte aproape fără subiect sau cel puţin în care subiectul ar fi aproape invizibil . . .". Numai relaţiile dintre lucruri de le-ar putea numi, în absenţa lor. Uriaşul efort al lui Flaubert va avea ca scop nimicul, instaurarea nimicului ca singur leac împotriva spaimei de a exista.

Livius CIOCÂRLIE

CONSEMNĂRI

O mini enciclopedie – DICŢIONARUL FOLCORIŞTILOR*)

Ar fi păcat să se treacă sub tăcere una din cărţile de seamă ale ultimelor decenii: „DICŢIONARUL FOLCLORIŞTILOR" operă realizată de cunoscuţii folclorişti : IORDAN DATCU şi SABINA CORNELIA STROESCU, cu o scînteietoare prefaţă semnată de excelentul folclorist Ovidiu Bîrlea, care, pe bună dreptate susţine că dicţionarul este „un omagiu de recunoştinţă adus celor puţin cunoscuţi şi fără gîndul la recompense". Un învăţător din Transilvania (1884), publica un apel, pentru adunarea folclorului şi promovarea culturii româneşti spunînd : *Jertfesc spre acest scop, căci singura mea plăcere în viaţă este să jertfesc şi să mă jertfesc".*

Ce cuprinde dicţionarul ? Mai întîi, pe folcloriştii români, cei ai naţionalităţilor conlocuitoare, precum şi pe folcloriştii sau cărturarii străini-europeni, care au publicat folclor de la „românii de pretutindeni", începînd cu Vuk St. Karadjici (din Transilvania, Banat, Ţara Românească, imperiul otoman — Timoc, 1811—1823), Emil Picot, Jules Michelet, Del Chiaro Antonio Maria, Jarnik Urban, Sulzer Frantz Iosef, Scott Albert, Iaţimirski Al. Ivanovici etc. Un loc meritat îl ocupă folcloriştii care s-au îndeletnicit cu adunarea şi prelucrarea folclorului din diaspora unor graiuri aflate în pămînturi părinteşti, mai apropiate, sau mai îndepărtate. Nu se pot omite nişte nume mari ca cel al lui Th. Capidan, Pericle Papahagi şi Tache Papahagi, V. Ciobanu, Alecu Russo, Iuliu Zanne, Anton Pann, B. P. Haşdeu şi alţii, ca să-i amintim doar pe cei plecaţi dintre noi.

Din zona vestică a ţării un loc de seamă îl ocupă folcloriştii : Ion Agîrbiceanu, Cuceu Ion, Ion Bianu, Ion Şerb, Densuşenii, Vasile Bologa, Ion Bradu, Iuliu Bugariu, nepot al lui Coşbuc, Budai Deleanu, Almaşi Istvan, Farago Iósef. Din zona Crişana-Mureş şi Banat sînt următorii folcloriştii : Alexici Gheorghe, Ardeleanu Dimitrie, Bojincă Damaschin, George Cătană, Corcea Avram, Cosma Aurel, Crăciunescu Gheorghe, Ilie Dărău, Radu Flora, Ion Iliescu, Ana Şoit, Izverniceanu Damian, Mangiuca Simion, Marienescu Atanasie Marian, Mihuţă Nichifor, Emil Petrovici, Iosif Popovici, Ion Slavici, Dimitrie Ţichindeal, Ugliş Delapecica Petru, Romulus Vuia şi C. Sandu Timoc. Ceea ce se pare uimitor şi demn este că mai toţi marii noştri scriitori, istorici, cărturari au umblat pe cîmpia însorită a literaturii populare. Este regretabil, însă, că unii critici şi literaţi uneori ignorează aceste flori ale inimii româneşti, sau le acordă o importanţă minimă.

Apariţia acestui dicţionar în premieră, aşteptat de atîta vreme, face parte din revendicările spirituale şi valorificarea moştenirii culturale ale poporului român. Autorii s-au supus tuturor rigorilor ştiinţifice, dînd o adevărată operă de pionierat. Prin filele lucrării străbat virtuţile estetice şi etice ale neamului românesc. Cartea este un mesaj pentru toţi cei ce-şi iubesc graiul, naţiunea şi ţara. Prezentarea fiecărui folclorist s-a făcut la fel. După o succintă biografie, urmează volumele publicate, caracterizarea sumară, urmate de alte opere şi bibliografia de referinţă. Expunerile sînt sobre, informaţiile exacte, eliberate de subiectivism, furnizîndu-se cunoştinţe maxime, în texte condensate. Dicţionarul se deschide cu un cuvînt grav, sacerdotal, fără a se cădea în didacticism. Este meritul lui Iordan Datcu şi al Sabinei Stroescu de a se fi străduit să ne prezinte, în pagini puţine, o adevărată oglindă a culturii noastre populare, cel mai impresionant depozit de informaţii culturale, cea mai fascinantă reverberaţie a limbii ce s-ar fi topit pe apa sîmbetei, dacă nu ar fi fost folcloriştii. Îmbrăcată într-un stil plăcut şi colorat, dicţionarul devine o călăuză, străbătut de un suflu luminos, demn de biruinţele înaintaşilor noştri.

Cristea Sandu TIMOC

* *Editura ştiinţifică şi enciclopedică,* Bucureşti, 1979, p. 501.

Romane şi romancieri în deceniul 8*)

Volumul pe care-l publică Mioara Apolzan, sub un titlu inspirat de Henry James, se vrea un studiu analitic asupra a şase prozatori români contemporani, examinaţi din punctul de vedere al organizării conţinutului de către structurile existente în text.

Cartea cuprinde două părţi. În prima parte sînt analizaţi cu cîte un roman George Bălăiţă, Constantin Ţoiu, Augustin Buzura, iar în cea de-a doua, se încearcă trasarea profilului altor trei scriitori: D. R. Popescu, Al. Ivasiuc, Virgil Duda prin cercetarea unor zone mai întinse ale creaţiei lor, de la eseu la roman.

Fidelă, într-o bună măsură, criticii structuraliste, autoarea respectă un anumit tipic al abordării, fiecare analiză începînd cu o mică introducere, după care urmează disecţia operei (ne referim aici la cele trei romane luate spre cercetare de Mioara Apolzan), dinspre exterior spre interior. Trebuie subliniată aici importanţa acordată, după o sugestie din Jean Ricardou, stabilirii semnificaţiilor exacte ale titlurilor. La Mioara Apolzan decodarea are loc şi prin titlu (considerat ca *onoma-text*), şi din aceasta rezultă ponderea pe care o are în cadrul analizelor descifrarea sensurilor lor, ca prime elemente de contact cu „textul lung".

O importanţă deosebită o are, în mod firesc, naraţiunea. Este partea din roman asupra căreia acţionează, cu rezultate din cele mai bune, spiritul critic al autoarei. În cazul romanului *Galeria cu viţă sălbatică*, de pildă, analiza se axează pe „seducţia cuvîntului", permanenţă a scrisului lui C. Ţoiu, în funcţie de care se ordonează toate celelalte componente ale romanului.

La Augustin Buzura, în romanul *Feţele tăcerii*, din studiul naraţiunii rezultă formula cărţii, o *dezbatere*, care, prin însăşi forma ei, va determina o serie de particularităţi ale scriiturii.

Surprinde, la prima vedere, faptul că Mioara Apolzan evită să caute legături directe între operele pe care le studiază, cum poate ne-am fi aşteptat, şi ar fi fost firesc în cazul acestui gen de lucrare. Autoarea însă preferă să substituie acestei modalităţi un alt procedeu, mai puţin obişnuit, dar la fel de eficient. Legătura dintre textele luate în discuţie devine vizibilă doar la sfîrşitul lecturii: urmărind la fiecare dintre scriitori modul în care „răspund" la comenzile critice ale autoarei, se relevă şi unitatea, ceea ce este comun în fiecare din romanele investigate.

Partea a doua a lucrării abordează de pe alte poziţii (dar cu aproximativ aceleaşi metode) problema felului în care opera scriitorilor de care se ocupă (D. R. Popescu, Al. Ivasiuc, Virgil Duda) îşi croieşte făgaş spre propria-i unitate, sau, cu alte cuvinte, modalităţile prin care specii literare deosebite (nuvelă şi roman la D. R. Popescu, eseu, nuvelă, roman la Al. Ivasiuc) se organizează într-un „ciclu romanesc" la autorul lui *F* şi *Vînătoarea regală*, şi într-o „proză a traseelor constante" la Al. Ivasiuc. Tot în această parte este urmărită persistenţa unor tipuri de personaje (tipul *de acţiune* şi tipul *contemplativ*), care, întîlnite în toate romanele lui Virgil Duda, conferă operei acestuia o solidă unitate.

De altfel, aceleaşi tipuri apar (sub o terminologie uşor modificată) şi la Al. Ivasiuc — tipul *reflexiv* şi tipul *de acţiune*. Prin urmare, întîlnim şi în această parte a doua a cărţii procedeul similar al unificării interne a temelor, prin apelul la metode identice de cercetare în spaţiul literar al unor autori diferiţi. Din simetria astfel obţinută, studiul Mioarei Apolzan nu are decît de cîştigat.

Totuşi, pe lîngă incontenstabilele merite ale autoarei, pe care cartea de faţă le pune în evidenţă, există şi unele aspecte care ne-au trezit nedumerirea. Mai întîi, nu înţelegem de ce în partea a doua a lucrării, tentată de sinteză, Mioara Apolzan renunţă la rigorile analizei, substituindu-i metode nu din cele mai fericite (cum este de exemplu discutarea operei lui Al. Ivasiuc prin prisma unui interviu al acestuia, ceea ce poate fi interesant, nu însă şi edificator). Pe de altă parte, în graba extragerii a cît mai multor concluzii şi idei, autoarea cade uneori în păcatul descriptivismului (în cazul abordării romanelor lui Virgil Duda), renunţînd, din nou, la analiza de text. De asemenea, există pagini care nu sînt pe deplin integrate în ideea de ansamblu, şi care dau impresia unor fişe de lectură cărora trebuia să li se dea cu orice preţ o întrebuinţare (cazul analizei la romanul *Lumea în două zile*).

O vină majoră ni se pare faptul că autoarea nu caută întotdeauna intercondiţionările care există, sau pot exista între texte, (aceasta pe lîngă cazurile de unificare prin invariante ale metodei de cercetare, semnalate mai sus), ceea ce dă cărţii sale imaginea unei lucrări miscelanee, mai degrabă decît a unui studiu unitar, oricît ar miza Mioara Apolzan pe spiritul asociativ al cititorului.

În ciuda acestor reţineri (şi poate cu atît mai mult), cartea despre „romane şi romancieri din deceniul 8" a Mioarei Apolzan, indică un critic cu reale aptitudini şi de o serioasă îndeminare în analiza formală a textului literar.

Mircea MIHĂIEŞ

* Mioara Apolzan — „Casa ficţiunii", Ed. Dacia, 1979.

CARTEA DE ŞTIINŢĂ

Arta gotică în România

Editura Meridiane, 1979

Arta gotică în România *este prima sinteză de acest fel în literatura română de specialitate. Lucrarea, ce concretizează ani mulţi de stăruitoare cercetări, abordează, din multiple unghiuri, arta acelor* „construcţii cutezător proiectate pe verticală, dantelate în piatră, învăluite într-o procesiune de statui şi descîntînd, în taina interioarelor, lumina colorată a vitraliilor", *construcţii lăudate ori blamate, în aceeaşi măsură, de unii sau alţii din mari gînditori ai omenirii. Vasile Drăguţ a ales calea unor iluştri înaintaşi care, în remarcabile opere, au subliniat că* „logica severă a compoziţiei", „geometrismul dreptunghiular" *anticipator al raţionalismului,* „voluptatea riguroasă a formelor", „rafinamentul ce stăpîneşte fastuoasa decoraţie sculptată şi vitrată" *sînt atributele inegalabile în frumuseţe ale goticului.*

Pentru ţara noastră, cartea lui Vasile Drăguţ are valoarea unui document ce dezvăluie detalii dar şi sinteze ale „pasionantei configuraţii teritoriale" *pe care goticul a îmbrăcat-o de o parte şi alta a Carpaţilor între secolele XIII—XVIII.*

O ilustraţie adecvată (alb-negru şi color) însoţeşte şi susţine grafic cele trei capitole ale cărţii, corespunzătoare fazelor de împămîntenire şi evoluţie ale goticului în Ţările Române: goticul timpuriu, matur şi tîrziu. Firesc, mai mult de jumătate din textul cărţii se ocupă de arhitectură, debutînd cu începuturile stilului în Transilvania secolului al XIII-lea şi pînă la arhitectura de zid şi lemn a secolelor XVI—XVIII. Pictura, sculptura şi arta metalelor formează obiectul unui capitol separat.

Vasile Drăguţ a consultat o bibliografie imensă, aproape exhaustivă. Dar, după a noastră părere, unul din marile merite ale cărţii rezidă în faptul că, peste tot, de la analiza monumentului pînă la prezentarea unei bijuterii de artă gotică din lumea metalelor, se simte contactul direct al autorului cu faptul de artă pe care-l prezintă.

Ar fi nedrept dacă din prezentarea, chiar succintă, a acestei minunate cărţi, i-am omite pe cei ce au contribuit la realizarea veşmîntului grafic al demersului ştiinţific, începînd cu de atîtea ori lăudata tiparniţă bucureşteană — „Arta grafică" — şi continuînd cu redactorul de editură Petrea Lupan, cu Georgeta Pusztai (macheta şi tehnoredactarea), Adriana Mihai (desene) şi Adrian Ianuli (fotografii şi diapozitive).

N-am putea încheia aceste rînduri fără a sublinia firul roşu ce străbate cartea de la un cap la altul, o idee pe care autorul o subliniază în repetate ori în diversele capitole ale cărţii: poporul român, întotdeauna receptiv la nou, la inovaţia cu obîrşie în oricare arie de cultură, a reţinut, selectiv, numai şi numai acele elemente care se potriveau şi care se puteau grefa organic în propriile sale structuri tradiţionale.

Ioan GODEA

CARTEA DE IDEI

Societatea de lectură din Oradea

Bogatei literaturi documentare, de analiză şi interpretare ştiinţifică, materialist dialectică, privind istoria culturală a Bihorului i se adaugă prestigioasa lucrare monografică „Societatea de lectură din Oradea, 1852—1875", pe care o datorăm eruditului istoric şi critic literar Viorel Faur din Oradea.

Studiul monografic subliniază şi ilustrează bogat lupta poporului român din părţile Crişanei pentru afirmarea sa pe planul valorilor spirituale, unitatea culturală şi politică — alimentate în permanenţă de năzuinţa sa milenară pentru libertate, demnitate şi unitate politică de stat.

Luminos ilustrată este strădania intelectualilor români patrioţi din Bihor pentru întemeierea societăţii de lectură ca Alexandru Roman, Iosif Vulcan, Iustin Popfiu, Miron Pompiliu, Nicolae Zigre, Nicolae Jiga etc. care n-au precupeţit nici timp, nici mijloace materiale pentru realizarea acestui aşezămînt cultural orădean.

Pe larg şi temeinic argumentate sînt prezentate formele de activitate ale societăţii printre care la loc de frunte se situează interesul pentru cultivarea limbii române, valorificarea folclorului literar, preocupări etnografice, înfiinţarea de biblioteci, cultivarea gustului pentru poezie şi teatru, manifestări muzicale, susţinerea de cuvîntări şi dizertaţii prin care se cultiva sentimentul demnităţii şi mîndriei naţionale.

Privită în ansamblu, această nouă carte a istoricului orădean este cea mai completă şi mai documentară exegeză cu privire la viaţa culturală a Bihorului din cîte s-au scris pînă acum, atît ca întindere, cît mai ales ca analiză — o sursă preţioasă de idei generoase şi de umanism.

Gheorghe ŞORA

NOSTALGIA UNIVERSALITĂŢII

(Urmare din pag. 1)

furi sînt însoţite de semne. Alfabetul face parte din intensificarea jocului cooperării universale").

Fiecare semn însumează un ritual al descifrării, fiecare citire înseamnă rememorarea unui gest de creaţie. Fiecare recunoaştere este reacţia unei acumulări simultane, fiecare obiect presupune biblioteci suprapuse diacronic într-o emblematizare.

Călătorim cu o bibliotecă abstractizată la îndemînă, o multiplicare de perspective asupra unei imagini. Este de ajuns o privire pentru a înregistra posteriori o geneză. Senzaţia de intimitate cu puterea cunoaşterii, unitatea numărul unu în care intrăm pioşi şi mîndri, ne cufundă în beatica fericire de a aparţine aceleaşi specii, cu Aristotel, cu Cadmus, cu Bach, cu Sakia Muni. Varietatea şi ritmul sînt unităţile de măsură ale universalităţii, care, din cînd în cînd, provoacă contratimpul, o scurtă perioadă de liniştire, de pauză.

Fiecare manifestare de cultură aparţine fiecăruia dintre noi şi în acelaşi timp tuturor. Fiecare dintre ele ne absoarbe ca o matrice primordială a potenţelor noastre latente; fiecare înseamnă un act de bravură prin care umila determinare temporară a vieţilor, noastre se răscumpără cu preţul imens al perenităţii. Sîntem de fiecare dată, cu fiecare gest de cultură şi civlizaţie, răzvrătiţii unei uniformizări progresive.

(„Libertatea de a voi şi de a crea poate fi suprimată temporar, dar personalitatea înzestrată cu expresia unui stil propriu este nemuritoare").

În cadrul selecţiei la care sîntem supuşi există un element de dezordine; acestui element de excepţie îi datorăm definiţiile cele mai măgulitoare. Universalitatea are ca mortar permanenţa unor valori primare medii. Elementele de excepţie sînt cele care o diversifică şi o echilibrează prin statutul lor de singular. Dialectica acestui echilibru ne împacă în faţa moştenirilor şi viitoarelor daruri. Ne solidarizează printr-un minunat gest de generozitate. Istoria civilizaţiei umane se reprezintă ciclic printr-o manifestare de cultură specifică. Tot mai largă este această baie universală din care ieşim auriţi. Auriţi sîntem de fericirea de a putea înţelege marile construcţii ale minţii umane. Libertatea întemniţată în căuşul cutiei craniene face lumea transmisibilă şi durabilă. În mişcarea ei, popasurile noastre tangenţiale alunecă lent într-o osmoză firească. În spaţiul redus a cîteva sute de grame, lumea trăieşte impetuoasă, se transmite emblematizată, magnetizează toate particulele individuale, asimilîndu-le.

(„Numai cînd antenele minţii au palpat mediul advers, prevăzînd evenimentele ce pot să vină, s-a putut produce din timp apărarea. Subjugarea ostilităţii mediului şi reducerea incertitudinii viitorului sînt în fond una şi aceeaşi operaţie. Minunata facultate a minţii de a le produce are un nume atît de simplu încît trecem zilnic pe lîngă ea fără să-i dăm un înţeles solemn: este învăţarea. Ea este pentru istoria omenirii ceea ce este selecţia naturală pentru evoluţia speciilor").

Moştenirile lansează protector nişte capete de pod în spaţiul nesigur al descoperirilor; ele menţin febrilitatea, perpetuează neliniştea ei. Învăţarea înseamnă re-activare şi activare, adică recunoaştere şi cunoaştere; în final totul se reduce la: învăţarea este o trăire simultană şi atemporală a potenţialului şi probabilului caracteristic minţii umane.

„Te adaptezi la evenimente care au avut loc. Inveţi lucruri ce se pot întîmpla".

CARTEA STRĂINĂ

Maurice Carême

CHEIŢA FERMECATĂ

Ed. Ion Creangă, 1979

Maurice Carême, cunoscut poet belgian, s-a stins din viaţă în 1978, la vîrsta de 79 de ani. Autor a numeroase cărţi — versuri şi proză — autorul a fost mult apreciat atît în ţara sa cît şi în străinătate, operele sale fiind traduse în numeroase limbi.

În privinţa selecţiei de versuri „Cheiţa fermecată", trebuie făcută o menţiune deosebită asupra cuvîntului autorului către copiii români „Cheiţa" — simbol al fanteziei, al purităţii, al dragostei pentru oameni — este mijlocul de îmbogăţire şi înnobilare sufletească pentru fiecare. *„Datorită ei, pot să culeg stele din pajiştile cerului, să mă joc cu peştii, să mă prind în hore cu păsările şi să cînt cu păstorii din munţi... Aveţi şi voi o cheiţă ca a mea".* Iată, o atît de generoasă punte de comunicare întinsă cu gingăşie micului (şi deopotrivă adultului) cititor.

Fără tendinţă neapărat didactică, desprindem totuşi din universul nelimitat al copilăriei cîteva motive subliniate prin repetarea unor teme: chipul mamei, natura, animalele (ciclul *Şi cu jivinele e bine...*) toate înfăşurate într-o cunună de optimism şi dragoste de oameni.

Blîndă şi nostalgică amintire a anilor copilăriei în *„Şcoala pierdută"; / „E şcoala... / Pe care-o ţine-n stele / Un lanţ de rîndunele"* sau chipul drag al mamei din *„Frumoasă eşti, măicuţă", „/ Şi-o toamnă-aşa de dulce / Din păr presari uşor, / Că ultimul cocor / Te strigă, cînd se duce".* Emoţionant strigăt pentru linişte pe Pămînt în „Pacea" şi „Soldaţi". Plină de cald umor şi afecţiune „personificarea" în girafă a Turnului Eiffel.

În excelenta traducere a lui Aurel Tita şi Tudor Opriş, poeziile lui Maurice Carême, însoţite de minunate şi pure desene ale unor copii din ţara noastră, se constituie într-o agreabilă şi instructivă lectură pentru şcolari.

Adrian POP

VASILE VERSAVIA

TOAMNĂ

Cocorii scurși – spre nord ? spre sud ? –
ca printre lacrimi îi aud,
ca printre lacrimi îi aud.

Aud și-aud cum îmbătrîne
pămîntul din părinți – în mine,
pămîntul din părinți – în mine.

De parcă nu-s, cît încă sînt,
m-aș vrea pămînt, m-aș vrea pămînt...

FRĂGEZIMI SE JOACĂ FRAGED

Frăgezimi nedefinite joacă-n aer, caută trup,
se desfac și se adună, se închează și se rup,
s-ar însămînța-n realul formelor cu chip decis, –
ceva simt și fug de roca fără abur, fără vis.

S-ar depune ; simt o teamă și plutesc peste ținuturi
ca răcoarea pe mătăsuri și ca oștile de fluturi,
se răresc și zvîc în spațiu ; adunate cad pe sol,
se feresc de împietrire și se tem să dea de gol.

Ca văpaia pe stupină fac semințe și albine,
cercuri mari și tot mai goale, cercuri mici și tot mai pline,
frăgezimi se joacă fraged, se încheagă și se rup,
simt ceva, și pier în zare și se tem să prindă trup.

Și totuși mi-e dor –
de cine, de cine ?
Mi-e dor și mi-e dor de viața mea moartă ;
o veche făptură invie
în mine
și bate la poartă, și bate la poartă...

Străinule drag,
deschide, deschide –
m-abat să-ți aduc din toamnă pe prag
semințe lichide, semințe lichide...

DE-AR FI...

De-ar fi moartea ce zic eu,
dorule, nu mi-ar fi greu,
dorule, nu mi-ar fi greu...

Dar ce-ai vrea moartea să fie ?
Dorule, – copilărie,
dorule, – copilărie...

SEPTEMB...

Septemb... cîntec al toam... neterm... și pal
și-o rară lum... în cer, și cupriferă ;
mor noțiuni în regnul vegetal
și trec încet-încet, într-altă eră...

Pe ape împăcate plouă puncte –
să nu auzi mai mult ca în iluzii...
Se distilează galb' din faptele defuncte
și-a toam' răsuflă codrii, cucuruzii...

Culoarea doar în flăcări își destinul
și în nuanțe viețile desface
și-i o culoare nesfîrșită vinul
în care duhul luturilor zace...

Septemb' pe zări, în gînd și-n univers –
frumoasa moarte-n lume prinde ființă ;
pe foi cerate șerpuie un vers,
dar cum să nu... dar cum să cu putință ?

AMINTIRE

Sculptați frumos în lună caii ucid trifoi,
răcoarea-i strălucește și sînt feriți de muscă,
tu stai pe slog și cucăi înfășurat în oi –
tresari la o suflare a vîntului, mai bruscă.

Și caii rod – rop, rop – reci tije de verdeață
și-s calmi și blînzi în noapte, de parcă pe pămînt
din seara asta gravă, și pînă dimineață,
în satul tău cel vechiu n-ar fi nici-un mormînt.

Cîte o stea se stinge la cîțiva pași în tufă
și dîra ei pe ceruri – de-o clipă – s-a și șters ;
în văi trosnește pacea ; fîntînile răsuflă –
tresari ca o sămînță – copil în univers.

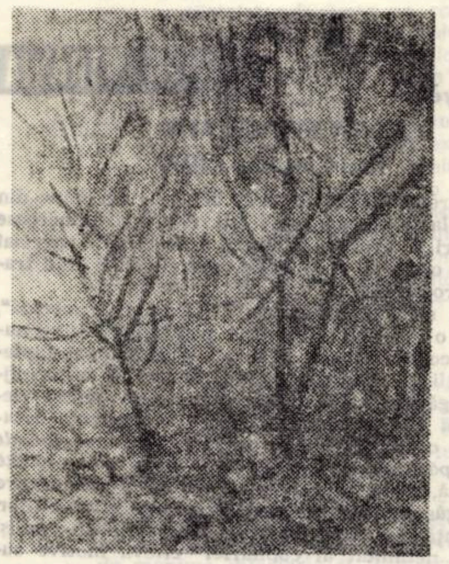

ION SIMA : „Toamna"

EXIGENȚĂ

Un fluture pe rocă. Rod. Și-aminte.
Atîta pot și-aș spune despre mine,
cînd simt scheletul veșted în cuvinte
și gust cuvîntul dulce din albine...

Mă rod mereu acele destrămări
cînd, într-un vin, pier oștile sub gene –
de parcă-un înger pueril pe mări
și-ar scutura suavele imene...

Dar să numesc această rocă viață
și bucuros să trec prin suferință,
cum am trecut printr-un tunel de ceață
spre-acest tărîm de-o grea bunăcuviință...

Ce-aș încifra, cînd umbra grea, din mine,
îmi umple gura, noaptea, de morminte ?
și cînd, de-o vreme, știu că-i mult mai bine
să nu m-ating de moartea din cuvinte ?...

SEMINȚE LICHIDE

Cărarea-i tot caldă,
și încă e dulce,
și încă refuză sub pas
să se-ncline...
Doar sîngele parcă ar sta să se culce
ca firul de șarpe
umbrit de stamine...
Pășește arama pe drumul meu drag,
din carne-n semințe
încet mă retrag...

NOCTURNĂ

Luna bate suluri de văpaie
în cristalul fraged de pe lac,
fusta-ți doarme, mîndro, în odaie,
sînii calzi la poartă se desfac.

Vîntul scurmă umbra din sprînceană,
clatini șolduri cînd pășești, de piine,
bat în lemnul porții să fac rană –
vino, bade dragă, vino mîine...

LAURENȚIU CERNEȚ

IDEI-DE-GATA

EXPRESII LA MODĂ

EDUCAȚIONAL – Cuvînt care face impresie. Un împrumut relativ recent din engleză. Se întrebuințează cu pasiune, umplînd un gol de două silabe, în locul vechiului termen consacrat și (nu văd de ce) compromis, căruia nimeni n-ar avea ce să-i reproșeze. Bănuiesc că, unora, **educațional** li se pare mai cu ștaif, mai „științific" decît **educativ** și tare mi-e teamă că acele două silabe în plus nu vor putea umple niciodată golul care se află la baza opțiunii.

a se **DECONECTA** – Se confundă din ce în ce mai mult cu **a se distra.**

a **DESPRINDE** – „Din afișul manifestărilor culturale desprindem un important simpozion".

DARE ÎN FOLOSINȚĂ – „Darea în folosință a obiectivului a fost devansată cu două luni înainte de terminarea lucrărilor".

a se **BUCURA** – În expresia : „Se bucură de aprecieri pozitive". Dar și în inconștient-răutăcioasa estimare : „Se bucură de antipatia generală".

DEBUT – „A început printr-un debut frumos, păcat că-n final a sfîrșit-o rău de tot".

a **CONTACTA** – În sensul de a se întîlni, **a lua legătură.** „Întîi contactează șefii de sector...". În viitorul apropiat : „Vrei să mă contactezi sîmbătă seara ?".

a **DEMARA** – Din ce în ce mai des drept : **a pleca în viteză, a fugi.** „A demarat spre frizerie. Nu avea prea mult timp la dispoziție".

RESPINS – „Am găsit niște pantofi splendizi, respinși la export".

REVIRIMENT – „Asistăm la un reviriment al obiceiurilor de înmormîntare".

TINERET BOVIN – Fără comentarii.

TINERET PORCIN – Idem.

MATERNITATE DE SCROAFE – Idem.

a **EVOLUA** – „A evoluat static, nefăcînd nici un progres, cu toate condițiile oferite".

DEFINITIV – „În definitiv, totul este provizoriu...".

AUGUR – În expresia **a fi de bun augur.** „Boala lui n-a fost de bun augur...".

a-și **BATE CUIE-N TALPĂ** – Oricum ar fi interpretată, expresia are un caracter absurd. Se folosește pentru a pune în evidență absența instinctului de conservare la cetățenii idealiști.

a **VIZIONA** – În loc de **a vedea.**

a **LECTURA** – În loc de **a citi.**

a **FACE** – În expresia : „Am făcut Ungaria și Cehoslovacia. La vară o să fac Bulgaria și Turcia".

a **OFERTA** – În loc de **a oferi, a face o ofertă.**

a **BENEFICIA** – „A beneficiat numai de necazuri...".

SECVENȚĂ – Imagine, întîmplare. „Ai fost atent la secvența cînd mama mi-a spus să nu vin tîrziu ?".

a **DEFILA** – „Aștia sînt, cu ei defilăm !" Expresie intrată în folclor, după ce, în prealabil, a fost semnată de Baranga. După alți autori, părintele ei ar trebui ales dintre Theodor Păcă și Benedict Gănescu.

ÎNCEPUT – În „de la bun început". „De la bun început, totul a mers prost".

UNDEVA – În „pe undeva". Nedecis. „Pe undeva, toți avem cîte ceva de ascuns...".

COMPETITIV – „Nu era competitivă cu mine".

VORBĂ – „Nu poți să pui o vorbă ?".

CINEVA – „Dacă aș avea pe cineva...".

GENERIC – În loc de titlu. Aproape totul se întîmplă sub un...

a **TOALETIZA** – „Organele de resort vor lua măsuri pentru a toaletiza carosabilul...".

a **SERVI** – În a servi masa, în sensul de **a mînca** (a prînzi, a cina) și nu de a îndeplini munca ospătarului.

AMBIANT – „S-a redeschis restaurantul COCOȘUL DE AUR. Grătar, orchestră, mediu ambiant !"

FORTUIT – Deloc întîmplător, în loc de **forțat.** „M-am dus în mod fortuit, că n-aveam încotro...".

a **AVEA** – În expresia „Am avut patru bariere...".

ION SIMA : „Flori"

a **RELATA** – „Vă relatez de pe un mare șantier...". „V-am relatat cum s-a întîmplat..." De unde : „Bunicuțo, relatează-mi o poveste !"

FLUENTIZARE – „Fluentizarea circulației rutiere...".

EXPRESII ÎNVECHITE

A SĂRI PÎRLEAZUL – Expresie cu iz arhaic, aproape uitată din cauza dispariției impetuoase a pîrleazurilor, datorită sistematizării așezărilor rurale și avîntului lor nestăvilit spre urbanizare.

A ATRAGE ATENȚIA – Cine mai atrage astăzi atenția ? Toți atenționăm !

AVANSAȚI ÎNAINTE ! – Pe cale de dispariție, în urma introducerii autotaxării în mijloacele de transport în comun. Se poate înlocui cu un nostalgic : „Ehe, unde sînt taxatoarele de altădată !"

A ÎNJURA CA UN BIRJAR – Arhaism. Un echivalent modern ar fi **a înjura ca un șofer.**

BRÎNZĂ DE BRĂILA – N-am mai văzut de mult.

CALUL DE DAR NU SE CAUTĂ PE DINȚI – Zicală devenită aproape de neînțeles, din cauza improbabilității de a se mai face daruri în cai.

MAI MARE DARAUA DECÎT OCAUA – Nu se știe precis ce este o dara și nici (prea sigur) o oca. De aceea se face confuzia : **Mai mare ocaua decît daraua.**

A FI TRECUT PRIN CIUR ȘI PRIN DÎRMON – Avînd în componența ei doi termeni cvasinecunoscuți, expresia a ajuns cu totul de neexplicat. Este normală confuzia dintre **dîrmon** și **dîrloagă** (V. Vladimir Páral, **Tînărul și balena albă**, Ed. Univers, 1978, p. 107, trad. Alexandra Toader : **„...tu chiar crezi serios că femeile astea cinice, trecute prin ciur și dîrloagă, ar mai putea fi surprinse de ceva ?"**). Deși nu văd cum ar fi trecut o femeie printr-o mîrțoagă ! (N. mea : dîrloagă=mîrțoagă!).

CINE FURĂ AZI UN OU MÎINE FURĂ UN BOU – Proverb depășit. Ar putea fi reconsiderat sub forma : „Cine fură azi un șurub, mîine fură un tractor", dar nu rimează.

A STA LA RĂCOARE – Aparține unei vremi demult apuse. Se știe că astăzi închisorile au încălzire centrală.

CALUL, PUȘCA ȘI NEVASTA NU SE ÎMPRUMUTĂ – De unde cal și care pușcă ? Despre nevastă nu este frumos să vorbim în felul acesta.

ȘPERȚ – Pierre Guiraud, în al său **Dictionnaire érotique** (Payot, 1978, 642 p. 99 F.) a adunat 1.300 de expresii care desemnează acțiunea de „a face dragoste". Pentru arhaicul **a da șperț** nu se știe cîți termeni echivalenți există. În orice caz : **a da șpagă, a face o atenție, a da bacșiș, a mișca din urechi, a împinge ceva, a unge osia, a-l cointeresa, a-l atinge cu o foaie** sînt cele mai des întîlnite. Pînă la 1.300, mai va !

A FI MAI CATOLIC DECÎT PAPA – Se spune despre o persoană prea ortodoxă.

SÎNGE ALBASTRU – Nu mai este la modă. Și este chiar periculos : înseamnă că nu este bine oxigenat.

A UMBLA DUPĂ POTCOAVE DE CAI MORȚI – Expresie nu numai învechită, dar și puțin caraghioasă. Cai ?

Din volumul în lucru **„IDEI-DE-GATA".**

LIVIU VULCU

Senzație neplăcută

– Uitați-vă cum s-a întîmplat... Cel ce povestea era un individ comun, între două vîrste, îmbrăcat cu un pardesiu verde, speriat însă bine. Chiar imediat după intersecția din cimp, o mașină jumătate urcată – jumătate intrată în singurul pom de pe marginea șanțului și deformată rău de tot. Lume multă, agenți de circulație, mașini oprite, agitație și curiozitate. Pomul era jupuit bine și înclinat puțin. În partea stîngă a intersecției, o cruce de metal, veche, marcînd cine știe ce tragedie. Se făceau poze și se măsura...

– I-am făcut cu mîna la Tîrlești, chiar pe cînd se întuneca. M-a luat nenorocitul în spate deoarece pe locul din față avea niște pachete. M-a întrebat pînă unde călătoresc și numai atît mi-a mai zis să nu uit să-i aduc aminte cu cîtva timp înainte... A condus foarte bine autoturismul – dar cînd să intrăm în intersecție, văd că se tot uita în stînga și se frămînta pe ascuns. Și viteza era mai mare și-și întinse mîna dreaptă la plafonieră. Am crezut că vrea să știe ora și numai ce i-am zis, mai bine-mi înghițeam limba, cît era ora... S-a întors brusc, holbîndu-se la mine, a urlat odată ca scos din minți și... drept în pomul ăsta, bang !... Eu întîi m-am speriat de el și nu-mi revenisem, cînd numai ce mă trezesc afară la vreo opt metri, cu ușă cu tot... După aceea știți Dv., am luat-o la fugă țipînd iar el, l-ați văzut cînd l-ați scos. Bine că trăiește...

La spitalul cel mai apropiat unde a fost transportat, Matei Gurăscu își revenise, avea două mîini rupte și două picioare la fel, în ghips, în rest numai vînătăi. Era conștient. A doua zi dădea deja relații medicului de salon :

– ...În realitate alta este cauza. Eu, de mai mulți ani de cînd mi-am luat mașină, tot trecînd prin intersecția asta-n-ar mai fi – unde știți că este o cruce cum mergi în colo, pe stînga – noaptea numai, am senzația, atunci cînd sînt singur, că am pe cineva în spate, pe banchetă. Și aprind plafoniera. Și cum aprind lumina, mă uit puțin în spate și mă liniștesc. L-am luat pe nenorocitul ăla, văzîndu-l seara, singur, în general nu iau pe nimeni. Însă, furat de gînduri, am și eu treburile mele, deși acuma o să se ducă la naiba, am uitat de el și, în dreptul intersecției, cînd mi-a apărut crucea în faruri – mai ales că auzeam parcă de un timp o respirație care nu era a mea, deoarece mi-o oprisem de cîteva ori – îl pune tot nenorocirea să-mi comunice ora ! Am înnebunit nu alta, cred că am țipat, mi-au ieșit ochii din cap, am pierdut controlul și mai departe, ce să vă mai spun. Ați văzut mașina și pomul, nu ?

– Pomul îl știu, dar n-am fost să văd autoturismul.

– Păcat. Amîndoi sînt modificați. Eu, am de tras acum cu fracturile mele !...

– Ai avut totuși noroc. O să te faci bine. Uite, o să-ți trimit și pe colegul de la etajul patru. Să povestiți și împreună.

– Mulțumesc. Vă îngrijiți tare mult. O să recunosc...

Pe coridor, medicul de la trei îl chemă printr-o asistentă pe cel de la patru :

– Vezi că la mine a patruzeci și doi am în ghips pe cascadorul de ieri. Am impresia că e cu o păsărică. La ieșirea din imobilizare cred că o să-l iei tu.

– Mulțumesc. O să-l văd chiar acum. Salut.

Intră în salon fredonînd.

– Bună ziua, doctore !

– O, dar ești bine aranjat.

– Așa-mi trebuie că l-am luat pe nenorocitul acela. Și-i spuse întîmplarea.

– Ai mai avut senzații din astea, respectiv că ai pe cineva în spate sau că te urmărește cineva ?

– Da. Desigur, nu numai odată... Mi-aduc aminte ce am pățit la București, chiar în fața Universității. Veneam din Cișmigiu, tot așa adică mai devreme, pe înserate, și cineva se tot ținea de mine. Îl simțeam. Îl las eu în pace, trec de „Spicul", de cinematograf, ... și ajung la stop. Se oprește și el. Pornesc, pornește. Ceva mă reținea, deși era lume în jurul meu, să mă întorc să-l identific. Îl visasem cu o noapte în urmă pe un coleg de liceu. Stamate, n-aveți de unde să-l știți, a murit mai de multișor. În fața Universității n-am putut să mai suport și m-am întors brusc lîngă un stîlp cu neon, era tot lume în jur și am strigat tare de tot :

– „Termină !..."

...Din păcate, un bătrînel care în momentul acela, nefericitul, vroia să traverseze strada prin spatele meu, cel care mă urmărise, v-am spus, fugise – face odată : „hîc !..." și cade jos, mort, cred că de spaima răcnetului meu. Săracul... N-au avut ce să-i mai facă...

Altădată, tot așa urmărit, cu răsuflarea în ceafa mea, mă întorc rapid, era ziua în amiaza mare și-i dau una cu pumnul armat în mănușă cu o bucată de fier special pregătit. Însă, din cum să zic, ghinion, neșansă – și acum îmi aduc aminte ce-am mai pătimit, l-am făcut zob pe un agent de circulație (era chiar în spatele meu). Nenorocitul și-a înghițit fluierul că le-a dat mai mult de furcă decît nasul spart și dantura praf, întinsă ca zarurile pe trecerea de pietoni. Numai eu știu ce-am pătimit...

– Da, da... Într-adevăr ai pătimit anumite chestii...

– Ce chestii doctore, necazuri, nu chestii, ce știi dumneata să tot ai pe unul în spate ! Numai groaza de-al ști, noaptea, în mașină cu tine, pe întuneric !...

– Ai dreptate îl încurajă medicul de la patru, uitîndu-se fără să vrea și el în spate, spre colțul salonului slab luminat.

...După o săptămînă, toți bolnavii din salon, care se puteau mișca, cînd reveneau de la masă și aprindeau lampa mare se uitau întîi sub pat și în spate.

După încă o săptămînă, surorile de noapte nu mai rămîneau singure în camera lor și se retrăgeau, după ora tratamentelor, timorate, în camerele de gardă ale medicilor.

Directorul își luă un adjunct la el în birou.

Medicul de la patru, care venea zilnic la cel accidentat, purta seara pe bonetă o instalație cu o oglindă retrovizoare putîndu-și observa astfel ușor și permanent zona din spate. Era nespus de satisfăcut ! Iar Matei Gurăscu se vindeca văzînd cu ochii...

IOANA CIOANCĂȘ

ÎN ZORI

În zori,
Soarele își limpezește obrazul
Cu visele mele
Și, după ce își privește chipul
În albăstrimea cerului,
Împrăștie un nor
Sau rupe o frunză din ram
Fără să știe că durerea de la tîmple
I-a lăsat-o sărutul din vis
La care nu voi ajunge niciodată.

ACUM ȘTIU

Acum știu că privirea ta
A rămas să încălzească steaua,
Pe care alergarea
A depărtat-o atît de mult de răscruci
Încît lumina
A pierdut-o în noapte.

PE LÎNGĂ FIRELE DE GRÎU

Pe lîngă firele de grîu,
Abia ieșite din pămînt,
Trilul privighetorilor
Devine cîntec de leagăn
Și ridică spre soare
Seva pămîntului
Să o logodească cu lumina și căldura
Ce poate crește în oameni
Păsări de gînd.
Pe lîngă firele de grîu,
Abia ieșite din pămînt,
Zgomotele sau plînsul
Fac să apară lacrimi
În ochii boabelor,
Și-n locul razelor,
Ce s-au rotunjit în ele,
Apar goluri întunecate în soare.
Pe lîngă firele de grîu,
Abia ieșite din pămînt,
Pășiți ca pe căldura sufletului meu,
Cununată cu spicul acestui pămînt,
Oameni !

ION SIMA : „Interior cu pian"

PENTRU A MERGE

Dragul meu,
Nu te apropia de stîncile colțuroase
Din piscurile munților
Căci te vor sfîșia cu țipătul luminii
Ce s-a cuibărit în ele
După ce am rupt cîte o frunză din ramuri,
Fără să știu că desferec taina
Ce leagă lumina de soare.

AURELIAN SÂRBU

CÎTEODATĂ, CUVÎNTUL

Se întîmplă să fim în cuvînt
– gravi, fără de margini.
Cineva vine, așteaptă,
ne lasă apoi de umbră-n cîmpie.
Cîteodată, uitînd, vorbim despre cuvinte,

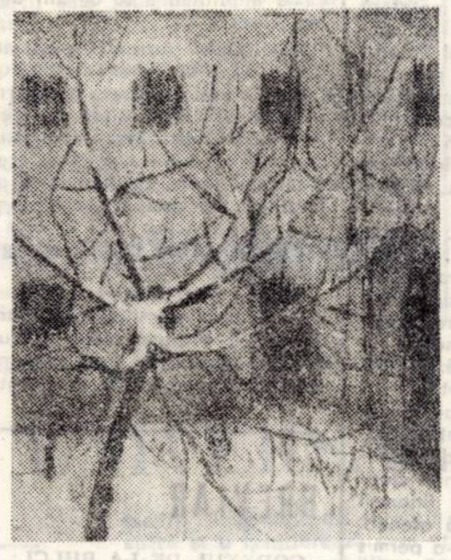

ION SIMA : „Peisaj de iarnă"

trezindu-ne stingheri
la drumul adevărului.
Obîrșia ne schimbă, ne întreabă
de tot ce sîntem, și-am putea rămîne.
Cine ajunge, arzînd, rostind numele zilei ?
EU, ce-ntîmpin clipa țării-n zenit,
EU, care din rug am deprins zborul paserii măiestre,
pentru acest tărîm cu gînd de lumină.
Iată un ritm ce mă-ncearcă !

MARINĂ

Să fie unduirea din cuvinte
nevinovată-n țărmuri ?!
Oricum, tot valuri pier
izbindu-se-n repaus.
Nimicuri, ori nisip se-adună
la schimbătoare rădăcini.
Unde-s răscrucile ?
De ce, nicicînd, ca apa, nu-adun ?

SINGUR ÎN RITUAL

M-am tot luat
după visul moților mei,
după rădăcini de goruni,
după ritmul pierdut.

Au rămas Horia și ceilalți,
și Iancu, și-un sînge,
eu, să-i dezgrop, obosiți,
cu cearcăne-n istorie.

BLAGA

Mirabilă,
lumina-i un dor,
fără de sete,
încovoiat
la marginea cuvîntului.

ECHO — DEZBATERI ÎN REVISTA „LUCEAFĂRUL"

Revista LUCEAFĂRUL (nr. 39 din 29 septembrie a.c.) continuă seria dezbaterilor literar-ideologice inițiate în preajma celui de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, dezbateri cu adevărat responsabile, atît prin profunzimea și angajarea lor, cît și prin deplina libertate de cuget a participanților. Problemele literaturii române, ideologia literară, sînt discutate prin raportare la conștiința istorică, prin raportare la destinul istoric al poporului nostru. Participă la această dezbatere **(Conștiința istorică în literatura română de azi), Paul Anghel** („Ceea ce mi se pare important a stabili, mai întîi, este faptul că existența istorică, deci existența expirată, nu diferă calitativ – din punctul de vedere al scriitorului – de existența imediată, nici prin indicii de trăire umană, nici prin complicația problemelor care s-au pus oamenilor de ieri..."), **Mihai Beniuc** („...pentru mine Chivără roșie se transformă dintr-o dată în ceea ce nu poate fi nici judecat, nici ucis ; **spiritul revoluționar al unui popor"), Vasile Drăguț** („Din fericire, în ultimul timp îl recuperăm și pe Paciurea și pe Ladea și pe alți artiști care merită, de asemenea, să fie cinstiți, chiar dacă nu toți au ajuns în conștiința culturii universale ca Brîncuși"), **Ion Lăncrănjan** („...literatura nu poate fi „beneficiară" a conștiinței istorice decît în măsura în care creează ea însăși conștiință istorică, ...sporind astfel cunoașterea de sine a poporului..."), **Marian Popa** („Vreau să accentuez încă o dată că posibilitatea de mistificare a istoriei este una din formele cele mai nocive de modelare a unor convingeri"), **Al. Simion** („Ideea patriotismului e un principiu care atestă o continuitate de spirit, ideea justiției sociale, a aspirațiilor spre dreptate și egalitate..."), **Dan Zamfirescu** și **M. Ungheanu** (ale căror intervenții vor apare în numărul viitor al revistei **Luceafărul**).

V. V.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 7 octombrie

8,45 Gimnastica la domiciliu. 9,00 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii. Peripețiile lui David Balfour. Episodul 1. 10,00 Viața satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 14,00 Woody, ciocănitoarea buclucașă. 15,00 Telesport. 17,50 Imagini din R. D. Germană. 18,10 Calvarul. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Îndeplinim programul partidului. 19,35 Varietăți pe platou. 20,15 Film artistic. Palma (francez). 21,40 Telejurnal. Sport.

LUNI, 8 octombrie

15,15 Telesport. 16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Revista economică TV. 19,40 Cadran mondial. 20,00 Orizont tehnico-științific. 20,40 Roman-foileton „Cei din Mogador". 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 9 octombrie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Dallas – Compania petrolieră Ewing. 16,00 Telex. 16,05 Teleșcoală. 16,30 Curs de limba engleză. 17,15 Antilopa Carpaților. 17,40 Japonia azi. 18,25 Întrebări și răspunsuri. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 În întîmpinarea Congresului al XII-lea al P.C.R. 19,35 Înalță-te, frumoasă țară ! 19,50 Seară de teatru. O istorie obișnuită. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 10 octombrie

16,00 Telex. 16,05 Teleșcoală. 16,35 Curs de limba rusă. 17,00 Turneul final al campionatului european de volei masculin. Transmisiune de la Paris. 18,20 Tragerea pronoexpres. 18,30 Forum cetățenesc. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Noi, femeile ! 19,50 Telecinemateca. Ciclul : „Mari actori" „Povestea lui Alexander Graham Bell". Producție a studiourilor americane. 21,20 Dosarul energiei. 21,35 Telejurnal.

JOI, 11 octombrie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Anunțuri și muzică. 10,10 Calvarul. 16,00 Telex. 16,05 Turneul final al campionatului european de volei masculin. 17,20 Viața culturală. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Îndeplinim programul partidului. 19,40 Rezonanțe pe portativ. 20,05 Ora tineretului. 20,45 Conexiuni. Serial științific. Producție a studiourilor de televiziune engleze. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 12 octombrie

16,00 Telex. 16,05 Emisiune în limba germană. 18,00 Turneul final al campionatului european de volei masculin. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Film artistic. „Treptele". Producție a studiourilor din Grecia și Anglia. 20,50 Documentar TV. 21,05 Revista literar-artistică TV. 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 13 octombrie

8,30 Teleșcoală. 9,40 Curs de limba germană. 10,00 Curs de limba spaniolă. 10,20 Șoimii patriei. 10,30 Cei din Mogador. 11,30 Telecinemateca. 13,00 De la A la... infinit. 17,35 Spania – universitate la distanță. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 În frunte cu comuniștii. 19,40 Teleenciclopedia. 20,10 Dallas – Compania petrolieră Ewing. 21,00 Varietăți de sîmbătă seara. 21,35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

TEATRU

LA TEATRUL NAȚIONAL DIN TIMIȘOARA :

„Rugăciune pentru un disc-jockey" de D. R. POPESCU

Fuga derutează destine, dezarticulează gîndirea. Dar a eticheta pripit, fără discernămînt oameni și gesturi (disperate sau comune) înseamnă oare altceva decît a fugi de responsabilitatea căutării unui răspuns ?

Singurul mod de **a articula gîndirea ca gîndire** rezidă în capacitatea ființei umane de a-și păstra nealterată posibilitatea de a se interoga despre lumea înconjurătoare. Întrebarea presupune analiză, opțiune, asumarea unui răspuns. O societate umanistă, cum este cea în care trăim, așează omul pe treapta de sus a scării valorilor. Edificăm o realitate proiectată de propria noastră conștiință. Dar „socialismul nu se construiește cu sfinți". Dar **conștiința realității** nu este nici ea altceva decît un obiectiv social aflat în plin proces de înălțare, de valorizare. Socialismul românesc este și un vast șantier de umanitate.

Iată, un eșantion de criterii la care aportez piesa lui D. R. Popescu pentru a mă întreba : cum și cît, acum și aici, ea problematizează chestiuni de interes real larg, actual. Fiindcă „Rugăciune pentru un disc-jockey", ca piesă despre transfugi, nu este o insulă în dramaturgia contemporană. Dar este, pentru noi, un text **de zi** (nu doar, „la zi"). Subiectul polemicii deschise de personaje se referă la cei doi „fugiți" (foști tovarăși de muncă) dar **obiectul dezbaterii** este mai aspru și mai grav : e vorba să aflăm adevărul despre fiecare, despre noi înșine, **să menținem neatins de anchiloze spațiul moral al gîndului și faptei tuturor.** E vorba să înțelegem că : sub rigoarea atitudinilor ferme declarate emfatic, sub strălucirea propozițiilor juste purtate ca un paravan pentru orice vreme, sub graba de a acuza fără drept de apel se ascund uneori golul existențialist, neputințe, iresponsabilități, crima.

„Ziua de pe insule" (subtitlul piesei lui D. R. Popescu) disociază cu suplețe, trădarea de disperare, credințe în adevărul social de fotogenismul obtuz și demagogic, fermitatea morală de imuabilismul meschin, atitudinea de rigorismul afișat. Este, într-un fel, un rechizitoriu al „ismelor", o investigare nuanțată a unor tipologii reprezentative pentru modul de a aborda **adevărul,** o dezbatere de fond a unui conflict între mentalități, o angajare exprimată expresiv împotriva mecanismelor de gîndire, o piesă despre înstrăinarea de patrie prin fugă din patrie sau prin vulgarizarea, vidarea de conținut, simplificarea formalistă a dreptului, libertății, valențelor gestului de a fi parte din destinul ei. Fiindcă Ștefan – Grigore – Aurel au, alături de osificarea – fariseismul – necinstea lor, calitatea (măsură de măsură) de a fi construit ceva, aici. Dar (măsură pentru măsură) prin închistare – carierism – crimă ei emigrează din spațiul moralității autentice, din patria idealului comun, din patria conștiințelor adevărate pe care tinde să se sprijine edificarea prezentului și din perspectiva expansiunii cărora, la scară întregii societăți, viitorul „mai bun" este un proiect realizabil. Patetică, dură, poematică, inconfortabilă, lirică „Rugăciune pentru un disc-jockey" nu apelează expres decît la **păstrarea în funcție,** nealterat, a unui cod de principii înscrise în statutul realității noastre. Validarea sensului lor se cuvine a fi o **stare de fapt** continuă, lipsită de ostentație. Piesa este, din punctul de vedere al teatralității, o izbutită punere în termeni dramatici a adevărurilor care îi ocrotesc actualitatea ; replica ne conduce cu inteligență și cu discreție de la simbolistica dialogurilor „despre iubire", prin ascuțișul intîlnirilor ireconciliabile (dintre Victor – Nae și Grigore – Aurel), spre contrapunctul grav al finalului (de respirație mioritică : „... și dacă întreabă cineva de mine, spune-i că azi m-am întors").

*

Spectacolului Teatrului Național din Timișoara i se cuvin recunoscute o remarcabilă scenografie (a Emiliei Jivanov) și două creații actoricești datorate lui **Ion Haiduc** (Nae) și **Miron Șuvăgău** (Grigore). Ele devin importante pentru că articulează reprezentația pe citeva dintre datele de valoare ale textului și pentru că **ingăduie spectatorului să identifice metafora** (realității unui șantier) **și ascuțișul polemic al dramei.** Cadrul scenic descrie cu expresivitate și poezie de un autentic lirism spațiul unei munci aspre, dure, înălțătoare în semnificațiile ei. Ion Haiduc compune cu finețe și profesionalism un personaj al cărui umor, filtrat de accente grosiere, se află în echilibrat acord cu intervențiile sale de amară tristețe, de inteligență comprehensivă. Miron Șuvăgău are, în personaj, periculozitatea și fariseismul neputincios al carieristului de profesie. **Gheorghe Stana** ne propune un tip de o aspră și tărîtoare imuabilitate ideologică, **Radu Avram** „punctează" în confruntare directă cu Grigore dar, în genere, își menține personajul în expectativă (nu rareori lipsită de culoare). Este și cazul lui **Mircea Belu** care nu depășește stadiul „concepției" rolului – spre adevăr teatral. **Nușa Nistor Micu** și **Horia Ionescu** sînt puși în situația de a juca roluri pentru care nu au datele necesare. Horia Ionescu reușește în prima parte a reprezentației să se acorde suppleții personajului, interpreta are spre final momente de autentică subtilitate. Dar, **cuplul** (important și pentru ceea ce semnifică) nu se alcătuiește. Nu este convingător. Iubirea este un simbol în această piesă, mijloacele de a o face „vizibilă" sînt, chiar în text, un fin amalgam de metaforă și concretețe. **Ioan Micu** (Aurel) nu reușește decît să fractureze tandemul „reprobabililor" (Grigore – Aurel) reducînd astfel valența polemică a reprezentației. Între cadrul scenic și celelalte compartimente ale spectacolului există intenția unui dialog dar aceste se înfiripă cu intermitență. Intenția regizorală nu devine imagine de scenă convingătoare, autentică, în continuitatea reprezentației. **Se execută indicații** („jocul cu vaporul", „reconstituirea de peisaj din final") care se doreau expresive. Opinia noastră este că regizorul (Mihai Manolescu) n-a avut forța sau timpul să insiste suficient asupra lucrului cu actorii, scenă de scenă. Ne-am aflat (la reprezentația din 25 sept.) în fața unei schițe avansate de spectacol. Cu suficiente momente de nesiguranță interpretativă. Cu menținerea (lipsită de estetică) și trecerea (conturbînd tensiunea creată de actori) prin scenă a unei figurații dezordonate și dornice să atragă atenția. A doua parte a reprezentației ne-a permis să înțelegem că distribuția **putea** susține tensionat, fluent, expresiv **un spectacol întreg.**

A. C. IORDACHE

MUZICA

PERSONALITĂȚI MARCANTE

Acordurile Festivalului internațional „Enescu" s-au făcut simțite pînă la Timișoara Mă refer, între altele, la reapariția pe scenele românești a unuia dintre cele mai strălucitoare arcușuri, cel a lui *Victor Tretiakov* (U.R.S.S.) După ce în capitală a oferit un recital cu lucrări preponderent miniaturale, aici a cîntat un concert dificil acela de *Sibelius.* Octavele cifrate ori nu, frecventele duble coarde, tehnici de arcuș laborioase s-au conjugat magistral în versiunea oaspetelui sovietic, complet disimulate de uriașul efort presupus, spre a le transforma, părelnic, în jocuri artizanale, puse toate în slujba unei expresii concentrate dense, în momente de maxime interiorizări. Tretiakov rămîne un mare poet al viorii, utilizînd însă o „ars poetica" adoptată optim nevoii de comunicare a contemporanului său, între care concizia imaginii, lipsa oricărei ostentații a eufoniilor, în sensul pedalării pe vreo tentă edulcorată ori de bravură seacă. Un temperament sangvin perfect echilibrat, cu o mare putere de iradiație a clocotului lăuntric. *Al doilea concert* ne-a impus prin personalitatea dirijorului său *Paul Popescu.* Programul, o primă audiție *L. Feldman,* de o factură folclorică „cuminte" și *Simfonia I de Beethoven* — rămîne inferior lucrărilor de autoritate cu care P. Popescu ne-a obișnuit. Ne-a demonstrat însă că un dirijor trebuie să facă artă chiar pe locurile comune. Întru totul remarcabilă prospețimea execuției simfoniei beethoveniene, ca tempi, puls dinamic, atac la suflători. Gestu-i e de o concizie severă — nimic în plus, absolut totul din ceea ce indică primindu-și spontan echivalența sonoră. Impresionant este nu faptul că a dirijat fără partitură, ci nivelul artistic la care o posedă, derulîndu-o cu o spontaneitate care i-a încîntat chiar și pe veteranii Filarmonicii. Reîntîlnirea cu vioara lui *Petre Csaba* nu pălește de fel, chiar atunci cînd îl avem încă viu în minte pe Tretiakov, secondat de tonul plin de căldură, aplecat spre confesiune, al violoncelistului *Andrei Csaba.*

Doru MURGU

LIMBĂ ȘI STIL

Mladă

Dicționarele dovedesc că în limba latină grupurile consonantice *ml-* și *mr-* nu erau tolerate în poziție inițială. Mai simplu spus : nici un cuvînt latinesc nu începe cu *ml-* sau cu *mr-*. Situația este aceeași în italiană, franceză, spaniolă. La noi, numărul cuvintelor începînd cu *ml-*, de pildă, este infim, impunînd concluzia imediată că ele atîtea cîte sînt, nu aparțin moștenirii lexicale latine. DEX înregistrează doar 15, dar cele mai multe sînt derivate din *mladă* și *mlaștină*, singurele productive. Cele cîteva cuvinte primare debutînd cu *ml-* sînt, fără excepție, împrumuturi slave.

Mladă este mai puțin cunoscut decît sinonimul său parțial *mlădiță*, care nu-i un diminutiv al celui dintîi, ci a fost împrumutat din bulgară. Prezintă interes, dintre sensurile sale, acela, metaforic, care îl situează în raport de sinonimie parțială cu „descendent, urmaș, odraslă" : „El se lăuda a fi *mlădiță* de zeu" (Ispirescu).

Mladă este simțit ca „poetic", dovadă prezența lui în limba literaturii artistice: „În depărtări s-afundă zarea cu năluciri de munți în ciadă, / Și vîntu-i bălsămat și dînsul ca o năframă cînd o scuturi ; / Purcede-un cînt din creangă-n creangă ș-un susur blînd *din mladă-n mladă*, / Pe unde trece el pe gînduri urmat de-alaiul lui de fluturi" (D. Anghel, *Dragoste*). Rima *mladă-ciadă* este una originală și „plină", învederînd disponibilitățile poetice ale ambilor termeni. La Sadoveanu, *mladă* e sinonim cu „desiș, lăstăriș" : „Goruni mari își întindeau aici brațe de uriași, ca după un somn de un veac și, la umbra lor, se împletea *mlada tînără*" (*Șoimii*). Din *mladă* s-a format adjectivul — epitet *mlădiu*, care ne trimite la... *Nunta Zamfirei* : „*Mlădiul* trup i-l încingea / Un brîu de-argint". Preferințele lui Eminescu se îndreaptă însă către sinonimul *mlădios*, curent în limbajul poetic al epocii sale : „Astfel vine *mlădioasă*, trupul ei frumos îl poartă" (*Călin*), „Cupido, un paj șagalnic, va ascunde cu-a lui mînă / Vioriul glob al lampei, *mlădioasa* mea stăpînă" (*Scrisoarea IV*). Cu fine sub sensuri contextuale, *mlădios* poate deveni epitet al *vocii* și al *limbii* unui scriitor. Agîrbiceanu : „îl chema pe acesta cu voce dulce, *mlădioasă*" ! Sadoveanu, despre Creangă : „*limba mlădioasă*, nuanțată, așa de simplă și de artistică în același timp a marelui scriitor de la Humulești". Un cuvînt tare frumos este *mlădior*, atestat în texte folclorice, ca diminutiv din *mlădiu* : „Nu e floare pămînteană / Ca fetița ardeleană ! / Ea-i năltuță, *mlădioară*, / Ca o verde trestioară".

Verbul *înmlădia* este concurat și învins de derivatul mai direct și mai expresiv, *a mlădia*, de unde substantivul *mlădiere*, întrebuințat uneori cu sensul de „modulație, inflexiune (a vocii)" : „Glasul lui avea *mlădieri* de durere și mînie" (Sadoveanu). Participiul-adjectiv *mlădiat*, în poziție finală a versului, este tratat... „moldovenește" de Eminescu : „Ah ! acum crengile le-ndoaie / Minuțe albe de *omăt*, / O față dulce și bălaie. / Un trup înalt și *mlădiet*". Ca și în *Călin (omăt-tămîiet)*, fonetismul regional, aflat în poziția „privilegiată" a rimei, strecoară versurilor aroma discretă a intimității și a șăgălniciei.

G. I. TOHĂNEANU

PLASTICA

Expoziția ION SIMA

Deschisă în sălile Muzeului Banatului, expoziția Ion Sima oferă publicului timișorean cîteva dintre cele mai reprezentative lucrări ale cunoscutului pictor clujean, ce-au constituit nucleul unei mari expoziții retrospective, organizată cu ocazia împlinirii a 80 de ani de viață ai artistului.

Trădîndu-și formația profesională juridică, Ion Sima și-a canalizat sensibilitatea spre lumea culorii și a formelor plastice, devenind, încă de la debutul din 1935, unul dintre marii coloriști în pictura modernă românească. Indiferent de subiectele tratate, rafinamentul cromatic ca și dragostea pentru realismul redării conferă lucrărilor sale o notă aparte, în care lirismul se îmbină cu gingășia și seninătatea.

Ambianța cromatică a operelor aflate în expoziție ,mergînd pe tonuri pastelate de galben, orange, verde și brunuri calde, rozuri, respiră un impresionant calm, ce se îmbină cu o caldă intimitate.

Peisajele lui Ion Sima surprind colțuri din natură în permanenta ei schimbare totul fiind creat prin culoare, cu elemente de peisaj abia sugerate prin cîteva trăsături de penel, oferind ochiului o minunată simbolistică a cromaticii anotimpurilor. Alături de acestea, flori, multe flori, aranjate într-o dezordine savantă, alcătuiesc o exuberanță de buchete roșii, roz sau galben, iar alteori, cîte-o ramură cu flori de măr evocă, prin rafinamentul și simplitatea ce-o degajă, delicatețea stampelor japoneze. Și, în sfîrșit, portretele. De la autoportret, la portretele unor persoane apropiate pictorului, ele surprind toate vîrstele, de la copilărie la maturitate. Pictorul nu-și dezminte nici aici dragostea pentru culoare, căci personajele sale, schițate prin tușe energice, dar fine, ce se unesc în forme rotunjite, trăiesc prin vibrația culorilor, și de stă dată calde, învăluitoare, în nuanțe discrete de galben, roz sau albastru ceruleum.

Această cromatică discretă și elegantă, ce caracterizează pictura lui Ion Sima, dă lucrărilor aflate în expoziție o notă de unitate stilistică, creînd o ambiantă odihnitoare și plăcută, încîntătoare prin rafinamentul pe care-l degajă.

Dorina PÎRVULESCU

BREVIAR

CODEXUL DE LA BULCI : La mănăstirea de la Bulci — la început de rit răsăritean, apoi benedictină (secolul XIII) — s-a desfășurat o bogată activitate cărturărească, pînă la mijlocul veacului al XVI-lea, cînd a fost distrusă de invazia otomană. La Osterreichische National Bibliotek din Viena (Iosef-Platz) se găsește un manuscris (la cota nr. 18) — necunoscut, pînă în prezent, de cercetătorii români — pe a cărui copertă interioară este înscrisă marca de proprietate, care ne arată că acest codex a aparținut „domnului Emeric, din Bulci". Codexul este din secolul al XIV-lea, sau (mai sigur) din al XV-lea, textul acestuia cuprinzînd istoria Romei, după Titus Livius. Are 229 de pagini și este legat în piele. Literele scrise caligrafic pe foi „din piele de cîine" sînt foarte bine lizibile. O deosebită valoare artistică prezintă decorația manuscrisului : foaia de titlu și paginile întîi ale celor zece capitole sînt împodobite cu chenar lat, ornamentat cu motive antropomorfe, avimorfe ș. a., la aceasta adăugîndu-se inițialele ornate de la începutul capitolelor și, la sfîrșitul acestora, diferite compoziții decorative (cf. *Eugen Glück*).

O CARTE NECUNOSCUTA DIN BIBLIOTECA STOLNICULUI CONSTANTIN CANTACUZINO : În ultimii ani, cercetătorii manifestă un interes deosebit pentru biblioteca stolnicului Constantin Cantacuzino, a cărei reconstituire înseamnă un veritabil act de cultură, întrucît această colecție (poate cea mai mare din Europa orientală a secolului al XVIII-lea — după cum remarca Mario Ruffini) este o mărturie semnificativă a civilizației medievale românești. Pe lîngă fondul principal provenit de la mănăstirea Mărgineni, au fost identificate cărți, din aceeași colecție, în bibliotecile din Iași, Craiova, Tîrgu Mureș, Cluj-Napoca, Sighișoara, Alba Iulia, Miercurea Ciuc. Depistarea cărților din acest fond a fost facilitată, în bună măsură, de apariția, în 1967, a cunoscutului catalog al colecției, de atunci fiind descoperite peste 100 de titluri noi. Recent, Muzeul județean din Deva a achiziționat de la un colecționar din Hunedoara o lucrare de *Toma D'Aquino : Comentarii in octo libros politicorum Aristotelis*, Paris, 1645, care în subsolul foii de titlu, are marca de proprietate : *Ex libris Constantini Cantacuzini*. Cartea conține un comentariu al lui Carolus Rapineus (pe primele 11 foi nenumerotate) urmînd apoi textul de bază (442 de pagini) și, la sfîrșit, un index (5 foi nenumerotate). Este o ediție relativ rară (cf. Catalogue general des livres imprimes de la Bibliotheque Nationale, tome CLXXXVIII, Paris, 1961, col. 572/VI), iar pentru țara noastră prezintă un interes bibliologic aparte, fiind singura lucrare a lui Toma D'Aquino, existentă în biblioteca stolnicului (Cf. *Eugen Pavel*).

D. SARDEȘ

SERGIU SIHARU — FABULE

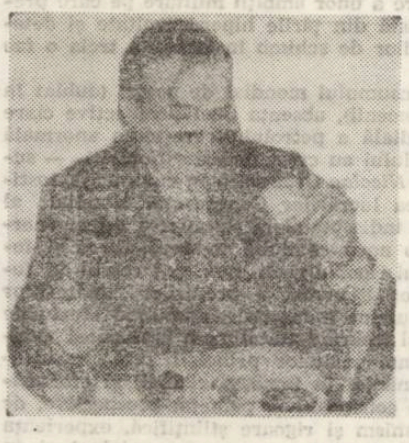

Sergiu Siharu împrăştie de prea de mulţi ani, voit sau nevoit, umorul, ironia şi sarcasmul său glacial, ca să nu-l luăm, totuşi, în seamă şi să nu-i recunoaştem condeiul ascuţit, fraza tăioasă, versul inteligent şi, negreşit, harul satiric. Fiindcă, peste toate, Siharu este un satiric neiertător. Animalele sale, fie domestice, fie sălbatice, ce-i populează fabulele, sînt cel puţin tot atît de deştepte, de proaste, de rele sau de bune, ca şi persoanele şi personajele pe care le-ar putea întruchipa. „Povestea" acestor fabule e, mai întotdeauna, ţesută fără să se vadă cusătura şi aţa, iar tonul e degajat, nefortuit, neologismul sună plin, ca şi, acea vervă drăcească, gen Siharu, de care un ins slab de înger s-ar teme la atingerea cu ea. Scriitor satiric prea puţin băgat în seamă, ignorat adeseori, poate, chiar de către el însuşi, autorul acestor fabule, împrăştiate pe aiurea, de-a lungul a destui ani, ne oferă, totuşi, efigia unui om de finesuri într-ale umorului, un spirit lucid şi acid, stăpîn pe uneltele subtile ale acestui gen adeseori ingrat.

Ion ARIEŞANU

Avicola

...Şi observînd că, una-două,
Dă Zdreanţă tame printre ouă,
Gospodăreasa cea cuminte,
Piti-n cuibar un ou fierbinte

Dar, vezi, găina cea moţată,
Întîmplător neavizată,
Se puse foarte liniştită
Pe oul proaspăt copt pe plită.
Cu tirtiţa toată o rană,
Cotcodăcind, o luă la goană.
Apoi, trei ceasuri, doar i-o trece,
Se bălăci în apă rece.

De-atunci, se uită, cercetează,
Şi-abia pe urmă se aşează.
De-aici, întreaga bătătură
Se-alese c-o învăţătură:
Cît este crud, *fără putere,*
Îl faci omletă-l faci jumere...
Dar copt în van îi cati pricină,
INVAŢĂ OUL PE... GĂINA!

Arta... mîncare de peşte

Convingînd cumva ţinţarul
S-o facă pe impresarul.
Nişte cari, talente certe,
Se-apucară de concerte:
Paltin, fag, stejar uscat...
Repertoriu variat!
În ăst fel o vreme bună,
„Stagiunea" merse strună.
Însă carii observară
Cum c-ar fi fost traşi pe sfoară
Şi că-n state anofelul,
Procedînd precum i-i felul,
Cu năravurile sale
Îi ciupise de parale.

„Că ei sînt artişti sadea,
Că . „mănîncă" muzica!
Şi că în concerte seara
Au ros pînă şi vioara!
Iar greierul, zi de zi,
Bălmăjise-un biet cri-cri,
Pentru care încasase
Tantieme mult mai grase!"

„— Drept e, le-a răspuns ţinţarul,
Rumeguş faceţi cu.. carul!
Dar, iubite car, mă iartă,
Tu consideri asta artă?...
Greierul arta-şi confirmă
Prin talent, prin har şi firmă
Are forţă şi supleţă,
Tom frumos, acurateţă,
Şi-l lansează cu antren
Însăşi domnul La Fontaine!
Pe cînd voi, mîncăi deştime,
Instrumente anonime,
Evocaţi din întîmplare
Cel mult... cariile dentare!
Doar cu carii pe afişe
De-aţi fi ros voi şi agrişe,
Rugi de mure sau afine
Nu făceam... tufişuri pline!
Mulţumesc de-aşa taraf,
Cînd din artă face... praf!
Fiindcă tot zburăm în roi,
Fiindcă tot zburăm în roi,
Fiindcă înţepăm şi noi,
Ce-ar fi să pretindem vere
C-am putea face şi... miere?
Te lauzi că-n concerte seara
Aţi ros pînă şi vioara?...
Nu zic nu. Poţi tu pe scenă
Roade ditamai balenă,
Arta rămînînd, firească,
Altă... mîncare de peşte!"

Medicina... veterinară!

Un vulpoi carierist,
Medic bun şi specialist
Îşi deschise cabinet
Într-o scorbură-n făget;
Transfuzii de sînge, frecţii,
Lipitori, făcea injecţii,
Unde mai găsea cu cale
Da concedii medicale...
Avea spor de noapte, leafă...
Mă rog, medic cu parafă!

Zi de consultaţii, joi.
Se-adunase la vulpoi,
În sala de aşteptare,
Tot soiul de animale:
Cocostîrcii cu varice,
Iepuri ciuruiţi de-alice,
Cărăbuşi cu artritism,
Un broscoi cu reumatism,
Iar în cabinet, speriată,
O gîscă abandonată:
...Că se-ntîmplă uneori,
Că n-ar vrea.. boboci din flori,
Că de n-o va ajuta
Rid şi curcile de ea...

Mai tîrziu, nedeslušit,
Se-auzi un gîgîit.
„— Doamne iart-o, zise-o barză,
Gîsca a ajuns pe varză!"

În ăst timp, ursul Martin,
Agasat de-un vîrf de spin,
Se-nfiinţă făcînd tapaj,
Fără bon de la „Triaj".
În sala de aşteptare,
Comentă o lipitoare:
„— E bogat, are stupină,
Plicuri „Supco" de găină...
Nu stă-n rînd cu noi, mojicul,
Intră primul că dă... „plicul"!
MORALA:
De-aia vulpea fu să fie
S-aibă blană argintie.
De-aia gîsca e năroadă,
De-aia n-are ursul... coadă!

Caracatiţa

În larg, la apă mai adîncă,
Se pripăşise sub o stîncă
Sfidînd harponul sau năvodul,
Un ditemai cefalopodul.
N-avea venit, nici plăţi curente.
Trăia doar din... expediente:
Chefali, stavrizi, calcani, dorade...
Se mulţumea cu tot ce-i cade.
Şi alge de acord să pască;
Atît, numai să lîncezească!
Deci, astăzi jură, mîine cere...
A strîns molusca o avere.
Se tutuie cu toţi pescarii,
Avea relaţii cu... „homarii",
Umblau printre corali ecouri
Că da rechinilor cadouri...
(Cu vigilenţa este slabă
În caz de razii... n-avea treabă!)
Nu folosea cursa locală,
Avea... balena personală!
Bea nobilul cefalopod
Numai ulei de peşte.. „Gold".
La „Neptun-bar" fuma nepăsător
Picior, peste picior, peste picior...
Iar cele opt tentaculare
Se decretară.. picior mare!
Dar, iată-odată, la o sfadă
Intră-n conflict cu-n peşte spadă
Întinse-un braţ ca să dea mită,
Dar îi zbură într-o clipită.
Zvîcni cu altul să lovească,
Pică şi-acela ca o iască.
Braţul puterii cumpărate
Fu retezat pe ne-asteptate.
Şi-aşa, în cîteva clipite,
Zac toate braţele-i chircite.
Rămase greu să se tîrască
Doar masa-i galbenă şi flască.
Stînd sus pe stînci, calul de mare,
(Un cap imens, fără picioare)
Cu jalnica-i alcătuire
Fiind şi fioros din fire,
Nechează mîndru-n gura mare:
„CÎND NU E CAP... VAI DE PICIOARE!"

Laurence Olivier

Despre cel mai mare actor al contemporaneităţii şi, probabil, cel mai bun „Richard al III-lea" al tuturor timpurilor se cunosc relativ puţine lucruri, în afara scenei: *„Omul celebrat ca cel mai mare actor în viaţă face impresia unui om de afaceri, businessman sau avocat"* — spune Richard Findleyter în cartea „Omul care i-a jucat pe regi". Posibilităţile sale cameleonice, veşnicul lui costum închis, în dungi, vorbirea clară nesofisticată fac din acest histrion genial un om aproape inabordabil. Cum zice John Osborne, Olivier e *„complex şi incalificabil, el nu poate fi analizat"*. Însuşi Olivier spune despre sine: *„Nu ştiu ce fel de om sînt, şi nu sînt sigur c-aş vrea să aflu acest lucru"*.

S-a născut în 1907 dintr-o familie de preoţi anglicani, de orientare hughenotă, iar tatăl i-a prezis încă în adolescenţă că e *„născut pentru teatru"*. Tînărului imberb îi plăceau dintotdeauna traverstiurile, îşi lipea mustăţi şi-şi punea bărbi, jucînd în faţa oglinzii diverse roluri. Critica l-a calificat însă, în primele sale roluri, destul de prost, apreciindu-l drept „idol al fetişcanelor" şi „un nou erou romantic". El însă n-a ascultat niciodată de critică. A avut perioade de glorie şi căderi. Şi-a finanţat singur unele spectacole şi a pierdut. S-a apucat totuşi de treabă cu şi mai mult elan, folosind tot ceea ce ştia în materie de teatru, muncind enorm. A făcut şi regie, dar a susţinut mereu că *„fără joc ar fi înnebunit"*. Despre Hamlet-ul său un critic a spus: *„Olivier nu recită prost versurile. El de fapt nu le recită deloc"*. Despre modul cum recită versurile însuşi Olivier a afirmat că *„simte mai aproape trîmbiţele decît strunele"*. În cartea sa, „Scrisorile actorilor", William Radfield scrie: *„E o adevărată ironie faptul că Olivier e mai puţin talentat decît Marlon Brando. El e chiar mai puţin talentat decît Paul Schofield, Ralf Richardson şi John Gielgud. Dar el este un veritabil actor al secolului XX. De ce? Pentru că el asta şi vrea să fie. Tot ceea ce a realizat este rezultatul sacrificiului, educaţiei, muncii, hotărîrii şi curajului. El e cel mai viteaz actor al timpului nostru"*. Cel mai bine însă ar putea vorbi actorul despre viaţa şi arta sa. Deşi de mult anunţatele „memorii" întîrzie să apară, Olivier, din cînd în cînd, îşi dezvăluia „tainele meseriei". Astfel, într-un interviu la BBC, vorbind despre munca sa, el declara: *„Cred că e cel mai greu să realizezi fuziunea dintre cele două lucruri indispensabile actorului: unul ar fi încrederea, iar al doilea aceeaşi cantitate de umilinţă faţă de munca pe care o face"*.

MAPAMOND

SECŢIA ROMÂNĂ: 1. Baladă pentru trei haiduci — *Betta*; 2. Uvertura — *Gramophon*; 3. Viaţa pe roţi — *Pro Musica*; 4. Gînd curat — *Progresiv TM*; 5. Bradul — *Clasic XX. Propunere:* Gulliver — *Angela Similea*. SECŢIA INTERNAŢIONALĂ: 1. Gotta Go Home — *Boney M*; 2. Good Times — *Chic*; 3. Tutankamon — *Penny Mc Lean*; 4. I Don't like Mondays — *Boomtown Rats*; 5. I was made for lovin' You — *Kiss*.

FRUNZE DE TOAMNĂ...

Cu o participare record care a cuprins reprezentanţi din peste 20 judeţe ale ţării, de curînd s-a desfăşurat la Hunedoara ediţia 1979 a Festivalului de muzică uşoară „Luceferi de metal". ● La scurtă vreme după turneul efectuat în Ungaria, formaţia orădeană „Metropol" a concertat pe data de 30 septembrie în Capitală. Evenimentul coincide cu lansarea LP-ului „Vouă". ● Tot din Ungaria s-au întors recent membrii grupului timişorean de jazz „Gramophon". ● Noi formaţii lansate prin intermediul unor şlagăre consacrate: Ritz („Locomotion" — Little Eva) şi Flying L. („Money" — Lennon, Mc Cartney). ● Johnny Hollyday şi-a serbat împlinirea a 20 de ani de la debutul pe scena Rock franceză. ● Continuăm să urmărim cu interes emisiunea „De la A la infinit" care ne oferă atractive filme muzicale dintre care amintim: „Dionne Warwick In Concert" şi „All you need is Luv". ● Johnny Mathis e prezent în top-uri cu o excelentă compoziţie intitulată „She's Gone, Gone, Gone". ● Grupul

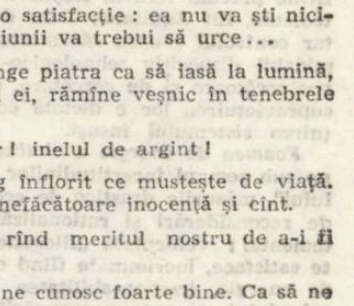

„Boomtown Rats" şi-a început turneul de patru săptămîni ce-l efectuează în oraşe din Anglia şi Irlanda. ● Debbie Harry *(în foto)* este solista vocală a cunoscutei formaţii „Blondie" care după succesul cu „Heart Of Glass" e din nou în atenţia melomanilor cu „Sunday Girl", piesă ce pune în valoare sensibilitatea interpretei.

Petru UMANSCHI

EVRIKA!

- Pentru scriitori, copilăria e o mină de aur din care toată viaţa scot arginţi.
- Dacă eşti obligat să urci cîte două trepte înseamnă că scara e şubredă.
- „Ăsta sînt eu!" spunem ori de cîte ori vrem să ascundem esenţialul.
- Idealizînd o femeie, ai cel puţin o satisfacţie: ea nu va şti niciodată pe ce culmi ale perfecţiunii va trebui să urce...
- Iarba, cît e ea de firavă, străpunge piatra ca să iasă la lumină, pe cînd piatra, cu toată tăria ei, rămîne veşnic în tenebrele pămîntului.
- Dacă s-ar putea: degetul de aur! inelul de argint!
- Nu înţeleg nimic din acest crîng înflorit ce musteste de viaţă. Mă afund în el cu cea mai binefăcătoare inocenţă şi cînt.
- În copiii buni vedem în primul rînd meritul nostru de a-i fi făcut.
- Cîteodată îi dispreţuim pe cei ce ne cunosc foarte bine. Ca să ne răzbunăm!
- Dacă e vorba să se construiască oraşe pe mare, fundaţia o asigur eu...
- Să nu dezlegăm misterul morţii; ar ajunge Urîta prea repede la noi.
- Patru miliarde de oameni, şi nici unul nu ştie cum arată moartea.

Notă: Comunic cititorilor acestei rubrici că aforismele din numărul trecut (27 septembrie), apărute sub titlul DE-ALE ZBORULUI, nu aparţin subsemnatului. Ele au apărut fără ştirea mea.

Ion VELICAN

SPORT

MARELE EVENIMENT...

...al acestei toamne este turneul rugbiştilor români în Ţara Galilor, nu călătorie de plăcere, ci un voiaj sportiv de excepţie, cu meciuri triumfale, aşa cum fotbalul nu poate fi încă în stare, deşi se bucură de interesul suprem. Timişoara îl are în turneu pe Dumitru, pe care promit să-l întîmpin şi să-l întreb cum a fost dincolo de Canalul Mînecii.

În campionatul nostru de fotbal, cea mai sigură poziţie o are Olimpia Satu Mare, cu trei puncte în nouă meciuri, aşa încît, cu sau fără Gheorghe Staicu, nu poate evita căderea în seria a III-a a Diviziei B, competiţie plină de valori şi plină de incertitudini. Nu stă pe roze nici Gloria Buzău, cu al ei Ghizdeanu, nume neuitat la Arad; clasamentul adevărului zice minus şase în dreptul echipei lui Ion Ionescu şi numai o minune ar scăpa-o de bucluc. Despre F.C.M. Galaţi se crede că va supravieţui, argument fiind Teaşcă şi cartea sa de vizită; vom vedea, mai apoi, isprăvile Piticului. Sus, Steaua străluce... mat, după toanele băieţilor care o compun, ca şi Universitatea Craiova, o candidată la titlul cel mare, dar fără alte roade decît victoria de la Timişoara, cînd „bătrînul" Dembo a uitat cum să execute corect şi eficient o banală lovitură de la 11 metri. Despre Dinamo se vorbeşte mult, ca avînd un fotbal prea metodic şi prea lipsit de spectacol; „Poli" i-a luat un punct de aur, ceea ce a impus felicitări şi din partea fostului ei antrenor, Angelo Niculescu, care s-a bucurat văzîndu-şi foştii elevi luptînd cu mai multă ambiţie decît în campionatul trecut. N-am priceput înfrîngerea clujenilor, chiar acasă şi chiar cu Chimia, vîlcenii trăind o perioadă încărcată de satisfacţii după întoarcerea lui Carabageac din Mexic. Aşa ceva se profilează şi la Timişoara, unde Dan Păltinişan a readus încredere şi ordine, în joc şi alături (am şi pregătit o discuţie penru „Orizont" cu acest valoros fotbalist, amintind că subiectul va fi legat şi de căutarea statuii lui Dembrovschi).

Teodor BULZA

ENERGIA – PROBLEMĂ MONDIALĂ: DOCUMENTAR

Incertitudinile „civilizației petrolului"

„Ordinea de zi" a contemporaneității este supraîncărcată. Banalizată deja, constatarea că sîntem cetățeni ai globului împărțind o casă comună — Planeta —, impune reconsiderarea altor cîteva adevăruri, regîndirea și reorientarea unor strategii de acțiune și de dezvoltare, valorificarea echitabilă a resurselor disponibile fiind, evident, o problemă vitală a întregii omeniri. Proiectate pe fundalul raporturilor dialectice om-mediu, natură-societate (raporturi mediate de tehnologia ciclopică dezvoltată) în pachetul problemelor ce frămîntă umanitatea acestui sfîrșit de mileniu cu deosebire problemele energiei intră — neconjunctural — într-un acut „spațiu de criză". Civilizația petrolului își clatină premisele. În fond, era petrolului se fundamenta pe o iluzie: că prețul petrolului va rămîne în continuare ieftin, aceeași impusă mărime colonială de pînă în 1973.

Dar acuta problemă a resurselor — inevitabil corelată cu explozia demografică, flagelul foametei și subnutriției care bîntuie în lume sau dementiala cursă a înarmărilor ce împovărează bugetele statelor — a devenit în acest deceniu presantă. Cîndva, primejdia crizei se insinua doar; acum, evidențele înlătură optimismul retoric, debitele — generoase altădată — ale fluviilor de petrol subțiindu-se mereu. Se pare că înainte de sfîrșitul acestui secol pragul maximal al extracției de petrol va fi atins. După alte calcule care fac imposibilă înseninarea prognozelor rezervele de hidrocarburi cunoscute nu vor putea acoperi consumul — în ritmurile actuale — decît aproximativ trei decenii.

Iată deci că *vechea istorie a petrolului — cea mai importantă sursă de energie* — revine în actualitate — căpătînd accente dramtice. Petrolul devine chiar o armă politică, piața petrolieră mondială (concordant aritmiilor economice) suportînd pusee inflaționiste. Față de 1973 prețurile au crescut de patru ori dar această escaladă provoacă — constata *Le Nouvel Observateur* — „jubilația secretă" a marilor companii petroliere, de o prosperitate singulară în actualul context. *Povara noilor prețuri nu o suportă bogații lumii* ci țările în curs de dezvoltare al căror deficit în balanța de plăți este estimat la 50 miliarde dolari pentru 1980; ultima majorare le încarcă cu un miliard dolari cheltuielile bugetare la importuri. Marile firme precum Exxon, Royal Dutch-Shell, British Petroleum, Elf Aquitaine chiar dacă au pierdut majoritar controlul asupra zăcămintelor, dispun de un formidabil dispozitiv tehnologico-financhiar, de o rețea prelucrătoare și de cercetare, de o flotă de tankere; supraviețuirea lor e dictată condițional de supraviețuirea sistemului însuși.

Foamea de energie a civilizației contemporane pune sub semnul incertitudinilor prospera „eră a petrolului", măsurile drastice de economisire fiind dublate de reconsiderări și raționalizări sub aspect comportamental; vehiculata „filosofie a stagnării" nu poate satisface, incriminate fiind consumul abuziv, risipa de energie, iresponsabilitatea exploatării bogățiilor subsolului, absența preocupărilor de protecție a mediului, diminuarea precauțiilor pentru un *„stil de viață mai sobru" al țărilor hiperdezvoltate* (Mostafa Kamal Tolba). Abuziva creștere a „necesarului de energie" este probată elocvent prin limbajul sec al cifrelor: 214 milioane americani consumă cît alte trei miliarde de locuitori ai Planetei.

Firește, *raționalizarea consumului* este însoțită de intense eforturi pentru *descoperirea unor surse „neclasice" de energie*, preconizîndu-se alte variante precum reexploatarea zăcămintelor de petrol, relansarea interesului pentru cărbune, utilizarea hidrogenului. Deocamdată, cărbunele rămîne un factor de echilibru în balanța energetică după cum cunoscute surse naturale regenerabile (apa, vîntul, soarele, biomasa) reintră în concurență cu energia fosilă.

Într-o civilizație care se vrea planetară dar în care numeroase bariere segmentează lumea de azi, căutările contemporane vizează fundamental un nou echilibru al ființei umane și al umanității. Problema modelelor de dezvoltare — arie tematică controversantă prin încărcătura sa politică — și valorizarea strategiilor dezvoltării (atît sub aspectul eficienței economice cît și al echității sociale) într-o lume care vrea și trebuie să evite *„reproducerea" subdezvoltării* ca o condiție a unui viitor comun, privește — negreșit — și *trecerea către un nou sistem energetic*. Scenariile viitorologice care indică exploatarea energiei nucleare ca soluție unilaterală nu pot omite din calcul sensibilele probleme de ordin politic și fabuloasele investiții de capital. Iar perfecționarea tehnologiilor actuale implică iarăși costuri mari (inclusiv „sociale"), complicarea posibilităților de exploatare însemnînd chiar creșterea consumului de energie. Oricum, *decalajul dintre cerere și ofertă* resimțit prin neacoperirea necesarului de energie avertizează asupra uriașelor responsabilități în evoluția rezervelor și extracției mondiale, a folosirii economicoase a petrolului în această perioadă de trecere spre alți purtători de energie, deși mult timp încă — apreciază specialiștii — nu vom dispune de alternative importante.

Aflat la ediția sa jubiliară, recentul *Congres Mondial al Petrolului* găzduit între 9—14 septembrie a. c. de capitala țării noastre s-a vrut — în contextul „crizei petrolului" — o reuniune tehnico-științifică dezbătînd responsabil un larg evantai de probleme tehnice și social-economice, de la cele privind promovarea științei și tehnologiei petrolului pe scară internațională, a colaborării și schimburilor de experiență în știința și tehnologia petrolului, a transporturilor și conservării și — implicit — a protecției mediului, explorînd noi căi și mijloace de rezolvare a marilor și acutelor probleme ale petrolului.

Este indiscutabil că soluționarea marilor teme ale contemporaneității, inclusiv a crizei energetice impune *concertarea eforturilor, adaptarea tuturor statelor la cerințele consumului rațional de energie*. Dobîndind o conștiință planetară, trecînd la gestionarea rațională a resurselor, înlocuind „risipa cow-boy-ului cu economia astronautului", contemplîndu-și acum destinul omenirea și-l poate construi responsabil. Dar epoca pe care o traversăm suportă povara aberantei curse a înarmărilor, a risipei de fonduri și inteligență umană în contextul unei păci precare; ea accentuează interdependențele lumii noastre dar, concomitent, adîncește decalajele ei întreținînd barierele neîncrederii și regresul cooperării. Nevoia insațiabilă de petrol creează alte dependențe și cîmpuri de influențe în viața internațională; problema petrolului — devenită critică la scară planetară — servește drept armă politică, o cale de înfăptuire a unor ambiții militare pe care presiunea inflaționistă din țările hiperdezvoltate și deteriorarea termenilor de schimb în lumea a treia o fac acută.

Creșterea consumului mondial de petrol (dublat în ultimele două decenii), absența unei perspective clare în politica mondială a petrolului, creșterea anormală a prețurilor țițeiului au creat uriașe dificultăți — — subliinia tovarășul *Nicolae Ceaușescu* în cuvîntarea rostită la deschiderea lucrărilor Congresului Mondial al Petrolului. Este indiscutabil că agravarea crizei energetice impune o nouă conduită în exploatarea și folosirea petrolului, instaurarea unor noi relații în folosirea resurselor Planetei, a prețurilor materiilor prime și a produselor industriale, stimulînd eforturile tuturor țărilor și întărind stabilitatea economică mondială. Concordantă înaltelor principii care prezidează prezența României în lume, a viziunii și eforturilor sale politice constructive, planetar-prospective, de un generos umanism și rigoare științifică, experiența țării noastre învederează un program original și în acest domeniu; asigurarea resurselor de energie pentru progresul accelerat economico-social prin dezvoltarea bazei energetice și folosirea judicioasă a combustibililor și energiei va asigura României independența energetică în viitorul deceniu.

Adrian Dinu RACHIERU

Programul bunăstării și fericirii întregului popor

(Urmare din pag 1)

temelia orînduirii noastre, a bunăstării și fericirii poporului. Trebuie acționat astfel încît fiecare să înțeleagă pe deplin că munca reprezintă unica sursă a sporirii avutiei naționale, a prosperității patriei, a bunăstării oamenilor, asigurîndu-se pretutindeni o largă emulație în promovarea noului, în creșterea pregătirii politice și profesionale, a orizontului științific și cultural.

În formarea omului nou, în promovarea creației culturale și tehnico-științifice de masă un rol important revine Festivalului național „Cîntarea României". Tot astfel, atribuții majore în activitatea politico-educativă revin instituțiilor cultural-artistice, tuturor organismelor care concură la lărgirea orizontului de cunoaștere al maselor.

Proiectul Programului-directivă este un imbold pentru toți oamenii muncii de a acționa cu toată fermitatea pentru a pune în valoare, la un nivel superior, imensul potențial economic și productiv de care dispunem, în vederea accentuării laturilor calitative ale întregii activități economice, aceasta fiind calea sigură de ridicare a bunăstării materiale și spirituale a întregului popor.

Așa cum a subliniat tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU la *Marea adunare populară* de la Timișoara *„Avem tot ceea ce este necesar pentru ca, muncind într-o deplină unitate, sub conducerea partidului nostru comunist, să înfăptuim actualul cincinal în bune condițiuni, să asigurăm continuarea dezvoltării în ritm înalt a societății noastre, ridicarea generală a gradului de civilizație și bunăstare al poporului"*.

ITINERARII

Festivalul „OHRIDSKO LETO"

Cine străbate mirificele meleaguri din extremitatea sudică a Iugoslaviei printre munți semeți de peste 2.000 de metri, încărcați de o bogată vegetație, puțin străbrave Tomsić și lista marilor personalități e departe de a fi epuizată. Nu au lipsit nici ansambluri de mare prestigiu ca „Jubily Singers" (S.U.A.), corul „Madrigal" din București, „Purcell Voice" (Anglia), „Cvartetele Julliard", „Amadeus", „Borodin", „Prokofiev". Madrigaliștii din Praga ș. a. Desigur, la fiecare ediție, o importantă contribuție au adus-o numeroși soliști și ansambluri din Iugoslavia și mai cu seamă din capitala Republicii Macedonia, Skopje.

Ediția din acest an, a XIX-a, desfășurată între 12 iulie—20 august, a fost deosebit de bogată și variată în manifestări dorind parcă să prefigureze ediția jubiliară a anului viitor. Am avut cinstea să asist timp de o săptămînă (cea de a treia din cele șapte ale Festivalului) la cîteva concerte și spectacole. Agenda acestei a treia săptămîni a început cu un excelent recital al tenorului olandez John van Kesteren, o voce nu prea amplă dar de o mare frumusețe, caldă, condusă cu o desăvîrșită măiestrie în pagini de Schumann, Hugo Wolf și Brahms (la pian Nada Kecman — Belgrad). Au urmat două seri de teatru: „Hasanaginica" (Femeia lui Aga Hasan) de Lj. Simović, spectacol prezentat în limba turcă de ansamblul Teatrului Naționalităților din Skopje și „Mărul de aur" de Oliver Nikolov, o piesă realizată pe baza unor povestioare populare macedonene, culese de Marko Tepenkov, de la a cărui naștere s-au împlinit recent 150 de ani (spectacol prezentat de Teatrul Național din Kumanovo). Jocul expresiv al actorilor într-o regie modernă și un decor funcțional, montare la care s-a avut în vedere și un public necunoscător al limbii macedonene, a facilitat înțelegerea, în linii mari, a snoavelor populare. Un recital pentru violoncel solo, programat după aceste spectacole de teatru, a atras atenția nu atît prin rezonanța numelui, Rohan de Saram, cît prin obîrșia interpretului: Sri Lanka. Audiindu-l în două Suite pentru violoncel solo de Bach (nr. 3 și 6) și Sonata de Kodaly a fascinat pur și simplu. Am aflat după concert că, de fapt, tînărul violoncelist este unul dintre ultimii elevi ai celebrului Pablo Casals. Neîndoios, Rohan de Saram este un nume de care vom mai auzi fîndcă a dovedit că știe să ducă mai departe o mare școală a violoncelului.

Apoi, după un recital de harpă susținut de Branka Janjanin din Zagreb, în cadrul după amiezilor muzicale ale tineretului (ciclu separat al Festivalului) o adevărată revelație a produs-o apariția Madrigaliștilor din Praga (dirijor Miroslav Venhoda), un septet vocal însoțit de cîteva instrumente de epocă. Aria repertorială: secolele XV—XVII (Capricornus, Monteverdi, Cernovsky ș. a.). În sfîrșit, ultimul concert la care am asistat a fost tot un recital vocal și tot al unui tenor, Blagoja Nikolovski din Skopje, un cîntăreț temperamental, cu un dezvoltat simț al proporțiilor sonore și o bună intuiție stilistică (Schubert, Schumann, Brahms, Skalovski, Trajko Prokofiev) care s-a bucurat și de un excelent acompaniament la pian al concitadinei sale Jagoda Naumova.

Fără îndoială, cele aproape șapte săptămîni ale Festivalului „Ohridsko Leto" din acest an au oferit melomanilor manifestări interesante la care au mai participat printre alții Alexandr Slobodianik, Pavel Kogan, orchestra de cameră lituaniană (U.R.S.S.), Cvartetul „Meloss" (R.F.G.), violonista japoneză Teiko Maehashi, Trio „Fiori Musicali" și Ivry Gitlis (Franța), alături de ansamblurile muzicale din Skopje (Filarmonica, Opera, formațiile RTV) și din alte centre muzicale ale Iugoslaviei, alcătuind o agendă ce conferă acestui Festival un loc de majoră importanță în viața artistică a țării vecine și prietenă.

Ioan TOMI

COLEGIUL DE REDACȚIE

ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon: 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.997

Proletari din toate țările, uniți-vă !

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

CRIZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

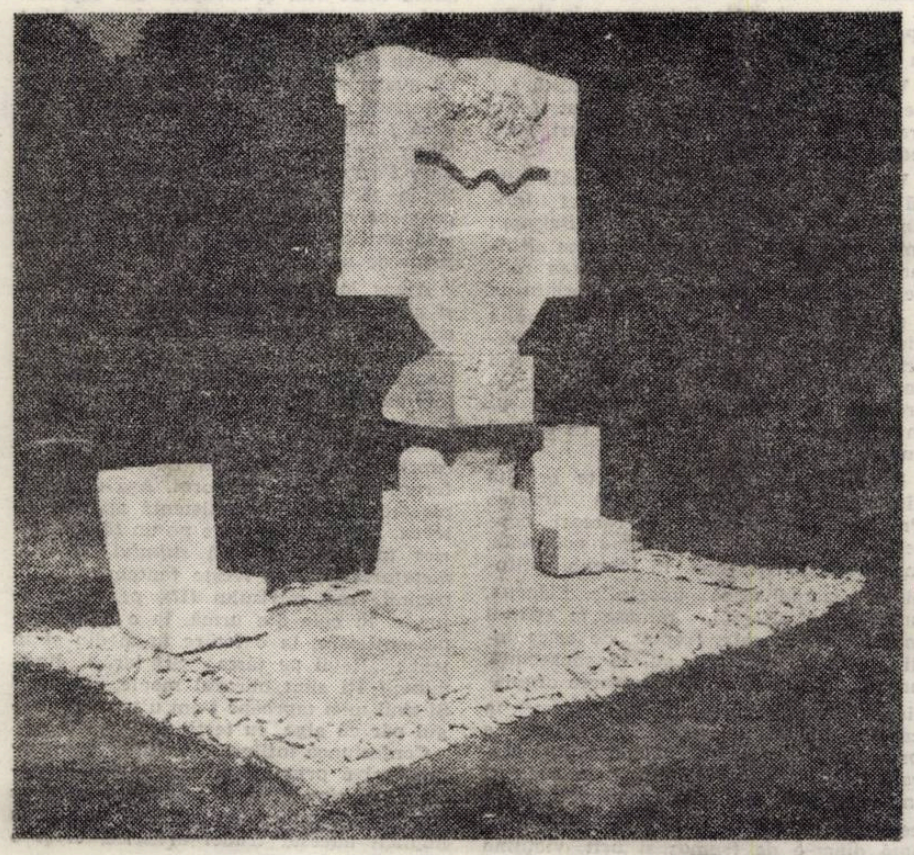

IONEL MUNTEAN : „Semn pentru ea și el"

CONVORBIRI

Cu LUCIA ZAMFIR

DIRECTOAREA TEATRULUI NAȚIONAL DIN TIMIȘOARA

— *Lucia ZAMFIR, sînteți prima directoare de Național din istoria teatrului românesc. Credeți în teatru ?*

— Cred în teatru. Cred în puterea lui formativă și educativă. De aceea consider că Teatrul Național din Timișoara trebuie să fie una din cele mai importante instituții ideologice și estetice din această parte de țară.

— *Pe afișul actualei stagiuni citim numele a doi importanți dramaturgi români contemporani : Dumitru Radu Popescu și Teodor Mazilu. După cîțiva ani de inexplicabilă absență ... Prezența dvs. la conducerea primei scene a orașului este, de altminteri, un lucru nou. Este o „simplă și fericită coincidență ?".*

— Socotesc că este o coincidență. Fericită. Creată, de altfel, de gîndirea secretariatului literar, de preocuparea de a alcătui un repertoriu care să ducă teatrul spre afirmare ... Totuși, în primul rînd, lista repertorială creează premizele afirmării unei instituții teatrale.

— *Sînt de părere că un repertoriu se cuvine adecvat și valențelor reale ale unui colectiv. Altminteri rămîne o listă de titluri, un extras, chiar remarcabil, dintr-o vastă bibliografie. Dacă aveți temei, este momentul să mă contraziceți*

— Sînt de acord cu punctul dvs. de vedere. De altfel vom revedea repertoriul de perspectivă tocmai pentru a ține seama de forțele artistice ale teatrului

— *Pe care le apreciați...*

— Am încredere în acest colectiv. Cred că nu i-au fost create întotdeauna premizele marilor realizări actoricești, regizorale, spectaculare ... Vom încerca să apreciem mai exact valențele trupei, să indicăm regizorii pentru viitoarele premiere și să avansăm pe perioade lungi. Incertitudinea și lipsa de perspectivă au grave consecințe asupra moralului și capacității creatoare a artiștilor ; ei suferă cînd sînt obligați la inactivitate sau cînd talentul lor e rău utilizat — și din suferințele lor subiective se adună marea suferință obiectivă a risipei de energie și a sărăciei de rezultate. Aș vrea să vă spun că doresc ca începînd din această stagiune *să joace* toți. Regizorii să aibe în vedere rulajul întregului colectiv. Am impresia că s-a epuizat o parte din forță în discuții despre ceea ce nu s-a făcut. A existat, fără îndoială, bunăvoință. Discuțiile erau și sînt necesare. Dar, cred, colectivul nu s-a angajat radical în a schimba lucrurile. Dorim să se muncească și sînt convinsă că vom reuși. Am și început să experimentăm un alt fel de „a discuta" La vizionarea piesei cu care deschidem stagiunea a fost chemat întregul colectiv, invitat apoi să se pronunțe obiectiv și răspicat : consider că a munci nu înseamnă a participa doar la specta-

Întrevedere realizată de A. C. IORDACHE

(Continuare în pag. 6)

CRIZANT 41 (603) ● 11 octombrie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pag. 1 leu

PROIECTUL DE DIRECTIVE ALE CONGRESULUI AL XII-LEA

O nouă calitate a vieții morale

Dimensiunea morală a muncii și luptei, a personalității comuniștilor și oamenilor muncii este readusă cu putere în lumina analizei științifice de către secretarul general al partidului tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU în cuvîntarea la recenta Consfătuire de lucru de la C.C. al P.C.R. Necesitatea redimensionării consecvent revoluționare a rolului și funcțiilor moralei socialiste, a activității de educație politico-ideologică în cucerirea victoriilor istorice ale luptei pentru realizarea idealurilor și obiectivelor sociale și umane propuse, reiese cu claritate din teza conform căreia : **„Procesul revoluționar, revoluția socialistă continuă — și trebuie să se dezvolte continuu în conformitate cu fiecare stadiu istoric — atît în domeniul forțelor de producție, cît și al transformărilor structurii socialiste, al relațiilor de producție și sociale, al conducerii societății, al modului de viață al oamenilor".** Morala, ca factor dinamic al construcției socialiste trebuie să se ridice în perioada următoare la o nouă calitate, devenind un element constitutiv al vieții fiecărui om al muncii, climat de geneză a personalității comuniste. Activitate de înțelegere și redefinire a necesității transfomării revoluționare a moralei noastre socialiste, pentru a-și realiza plenar misiunea istorică de reală complexitate, beneficiază de ideile de excepțională semnificație teoretică și practică cuprinse în aceeași cuvîntare a secretarului general.

Morala socialistă este morala omului concret. Iată de ce trebuie : **„Să ne preocupăm de fiecare om".** Realizarea acestui imperativ este decisivă pentru rezultatele întregii activități a oricărui colectiv de muncă, a oricărei organizații de partid, a întregii societăți. Preocuparea atentă și permanentă față de fiecare om semnifică diferența specifică istoric-revoluționară a noii societăți cu umanismul său nou care se bazează pe egalitatea reală a tuturor oamenilor și pe respectul personalității și individualității fiecăruia ; este activitatea esențială a organizațiilor de partid în realizarea tot mai profundă a rolului conducător al P.C.R., întrucît **preocuparea și grija pentru fiecare om duce la cunoașterea tuturor problemelor cognitive și practice cu care se confruntă comuniștii,** oamenii muncii în spațiul cotidian, a capacităților și calităților fiecăruia, a tensiunilor, neajunsurilor, aspirațiilor și dorințelor care-i animă. Cunoașterea, înțelegerea, valorizarea acestor realități impune cu pregnanță exigența permanentă a **„îmbunătățirii metodelor și stilului de muncă, ridicării spiritului revoluționar al comuniștilor în toate domeniile și în toate împrejurările".** Valorizarea autentică a oamenilor este o nevoie politică și morală de strictă necesitate istorică atît pentru societate cît și pentru individ devenit astăzi mult mai conșient, sensibil și exigent cu privire la propria sa muncă și a celorlalți — ceea ce constituie un real succes al educației revoluționare, al întregii activități sociale. Gospodărirea atentă și corectă de către fiecare colectiv de muncă a calităților moral politice și profesionale ale membrilor săi este o dovadă clară a seriozității și maturității politice și morale a unui colectiv, a responsabilității sale sociale comuniste față de obiectivele socio-umane revoluționare, este una din calitățile esențiale ale comunismului funcționînd încă de acum cu efecte evidente în accelerarea progresului general al țării.

Preocuparea față de fiecare om conduce la cunoașterea manifestărilor învechite, a defectelor morale de comportament, a abaterilor de la codul etic, mediază intervenția hotărîtă pentru înlăturarea acestora spre binele personal și colectiv, dar și a noilor valori morale care se creează, asigurîndu-le funcționalitatea și generalizarea. Educația politico-ideologică animată de spirit revoluționar conduce la înțelegerea mai adîncă a normelor valorilor moralei noastre, mijlocind descifrarea corectă a realității socio-morale pentru a forma atitudinile și comportamentele valoroase. În aceste condiții se va înțelege corect relația ce se instituie între intransigența moralei comuniste, combativitate și fermitate și caracterul ei constructiv, de integrare și afirmare a personalității multilaterale. Încălcarea acestor aspecte de conținut ale moralei socialiste, lipsa de tact și înțelegere a situației fiecărui om conduc cu ușurință la tratarea formal-abstractă atît a realizărilor morale cît și a lipsurilor ceea ce poate crea la unii tendința de retragere, de cuminție acțională, lipsă de inițiativă. Climatul moral autentic socialist este un spațiu de angajare reală la eforturile de muncă ale unui colectiv, de învingere a greutăților și dificultăților care apar, de luptă pentru afimarea superiorității noii orînduiri. **A fi patriot** înseamnă a te angaja plenar și definitiv în acest proces. Dezbaterea de fond a acestor probleme cu toți omenii muncii, demistificarea moralei religioase, ca și a strategiei moral-politice a religiei vor contribui la fortificarea spirituală contra oricărei propagande burgheze, la sporirea vigilenței moral-politice la prevenirea abaterilor de la sistemul nostru de norme și valori. Viața morală comunistă este creație în acest domeniu al relațiilor umane susținînd și potențînd creația în toate celelalte domenii ale activității.

Nicolae STANCIU

IMNELE PATRIEI

VASILE VERSAVIA

Substanță caldă

Trecutul urcă pururea în noi,
Fără să știm îl retrăim mereu ;
Cum rădăcina lucră în oltoi
Și cum înalță deal un minereu.

Pămîntul urcă noaptea-n flori
Și face rodul cu putință ...
Cum ai putea trecutul să-l ignori,
Cînd ți-e substanță caldă și ființă ?

Trecutu-i viu în noi și-n ieri —
Copilul pe trecut ți-l culci,
De aceea pașii țării tale-s tineri
Și zidurile casei — dulci.

CRONICA LITERARĂ

Sorin Titel

„Clipa cea repede"

Ed. Cartea Românească, 1979

1. *Clipa cea repede* este al treilea volum al ciclului — noi îl numim așa — inaugurat o dată cu *Țara îndepărtată* și continuat cu *Pasărea și umbra*. Prozatorul e încă pe teritoriul amintirii; lectura poate decupa personaje, evenimente, istorii din Banatul de altădată. Precizăm că acest aspect al cărții nu e deloc neglijabil; ca și în cele două romane precedente scriitorul scrie despre Banat așa cum nu a scris nimeni înaintea sa; finețea observației e remarcabilă, precizia detaliului de asemenea; scriitorul vede și aude oamenii unui ținut delimitat nu numai geografic ci și etnografic. Documentarul scriitorului asupra trecutelor vremi ale ținutului e extraordinar și o nerăbdare patetică, o euforie a rostirii transmite, pe anumite pagini, o emoție indicibilă celor ce știu *cum* a fost altădată această lume.

Acesta este planul întîi, cel imediat observabil, cel ce se împlinește din istorii, din „povestirea" celor adunați — reuniți — într-un loc propice narațiunii; celor organizați de toposurile narațiunii.

Al doilea plan ar putea descoperi nu parabola, ci un sistem de captare al rostirii, al „povestirii", al impresiilor și senzațiilor celor ce „se trec" în această lume. Numirea minuțioasă a obiectelor, a tuturor celor înconjurătoare nu e un scop în sine, *reconstituirea* e o tehnică literară bine pusă la punct: experiența „noului roman" l-a fortificat pe scriitor. Lucian Raicu observa — observația este subtilă — că există în aceste texte o trimitere continuă către un plan doi parabolic — către înțelesuri secunde — care nu se mai constituie: sentimentul că acestea *ar putea fi* — textul are o asemenea transparență încît în fiecare moment un înțeles secund e pe cale de a se constitui — e tulburător. De cele mai multe ori scriitorul nu mizează deci pe „înțelesul secund", ci pe Lumea lui: Lume care își capătă, astfel, o coerență nouă. Cei din jurul naratorului sînt uniți într-un baraj protector împotriva Răului; răul există dar forța lui nu e implacabilă, el poate fi îmblînzit, există o seamă de modalități de exorcizare: povestirea e una dintre acestea. Lumea e *naivă*, oamenii își caută și își găsesc „tovarăși de drum" care să aibă deplină încredere în ei; o bunăcuviință fără egal caracterizează oricare gest.

Cel dintîi dintre ritualurile acestei lumi pare a fi al povestirii; fiecare este un eminent povestitor, calitatea lumii versificîndu-se și prin știința integrării într-un univers imaginar.

2. Dacă cititorul poate nota rafinarea și abundența senzațiilor, criticul descoperă o poetică a trupului; senzorialul nu se afirmă independent de acest *semn* esențial al trecerii și al permanenței. Și totuși parabole există în textul lui Sorin Titel; lumea naivă a scritorului nu e scutită de mari agresiuni, agresiune permanentă fiind boala, moartea. Trupul se degradează, intră în ritmurile trecerii. Scriitorul dialoghează cu noi despre toate acestea și, deodată în mijlocul dialogului apare un nou sistem „de semne"; despre ce vorbește, de pildă, doctorul cu asistenta lui? Oare celălat „limbaj" nu numește primejdiile pe care doctorul nu îndrăznea să i le spună pacientului său, personajului pe care prozatorul îl poartă cu melancolii nedisimulate de-a lungul unei cărți a „trecerii"?

Dialogul ce se constituie cu alte personaje ale literaturii înscrie cartea lui Sorin Titel în dezbaterile cele mai vii ale actualității literare. Ce semnifică așadar neputința bătrînului înghițitor de săbii de a-și prelungi meseria, de a-și continua spectacolele? De ce bătrînul înghițitor de săbii își trișează sistematic publicul? Ce înseamnă drumul celor trei popi către locul de benchetuială, cu ce capodoperă a literaturii (ori în ce traseu al mitului) intră „în dialog" momentul celor trei? Fiecare pagină depășește „fotografia"; locul devine magic, adună în jurul său un văl de vibrații poetice: protejați de memorie, extraordinarii eroi ai prozelor lui Sorin Titel indică, fără să *numească*, problemele fundamentale la scrisul modern. Primul cronicar al cărții, Nicolae Ciobanu, folosea sintagma de „prestigiosul prozator" pentru a indica drumul pe care Sorin Titel îl străbate către locurile de frunte ale scrisului de azi. Firescul entuziasm al cronicarului consemnează, la fel de firesc, acest adevăr: *Clipa cea repede* reprezintă un eveniment al prozei noastre.

Cornel UNGUREANU

Alexandru Jebeleanu

Surîsul meduzei

Ed. Facla, 1979

Sub raport tematic, cea de a opta carte de versuri a lui Alexandru Jebeleanu, alcătuită (cu o singură excepție: *Pe Argeș în sus*, p. 46) doar din sonete, se desparte în două secțiuni. Cea dintîi, intitulată chiar *Surîsul meduzei*, însumează texte erotice; cealaltă, *Geografie*, continuînd „peregrinările" volumului anterior *(Peregrinări terestre)*, comentează momente din numeroase călătorii-pelerinaje în locuri încărcate de istorie și cultură (*Nostalgie la Ipotești, Lancrăm, Cozia* etc.), reînvie chipul unor personalități (Romul Ladea), rememorează descinderi în peisajul montan sau campestru — toate aureolate de distanțarea în timp: „Pe țarina sfîntă, cu dealuri, cu pustă, / În Lancrămul fetei ce-așteaptă cu lauri, / Vîntul, același, o lacrimă-mi gustă. / / Regăsit în satul rînduit de-nceput, / Cu greierii molcomi, cu jăratice plaiuri, / Ce iederă deasă în jur ți-a crescut!"

Volumul relevă, de altfel, o semnificativă circularitate între primul sonet (*Anotimp de recolte*) și cel final (*Belșug*): ambele transferă centrul de interes al bilanțului către operă. Inventarierea roadelor se face cu încredere, cu dorința de a găsi, imortalizate în scris, cît mai multe din clipele *eternului efemer* (cum se exprimă poetul, preluînd o sintagmă din poezia lui Alexandru Philippide): „Încrezători că fiece catren / Dura-va, reînviind necontenit, / Mai mult ca timpul sur și nesfîrșit".

Experiența erotică însăși este hrănită din amintire și problematizată artistic. Prezența fizică a femeii — rareori consemnată (p. 35) — este o *vană voluptate*, încă nefixată spiritual. În schimb, solitudinea reactualizează imaginile, nălucile, unor femei absente, rămase în spațiul mental și eliberate, treptat, de orice individualitate. Sonetele au, în consecință, un aer vag epistolar, desfășurarea dramatică a unui dialog ambiguu, retezat, în care apelurilor lingvistice li se răspunde prin gesturi, prin alunecări și plutiri hieratice la marginea visului, prin surîsuri impenetrabile. Un asemenea *surîs* este cel al *meduzei*. Ermetică, informă, plasată dincolo de frumos și urît, vietuind într-un mediu fluid și străin, *meduza* domină — ca o enigmă — toate aceste rătăciri erotice ale memoriei. Descifrîndu-i semnificația, pătrundem în zona cea mai tulbure a interiorității, unde simțămîntul ca atare abia dacă mai poate fi recuperat. Aici poetul descoperă, însă, alături de rădăcina elanurilor sale vitale (și nedespărțită de ele), rădăcina impulsului creator. De acum înainte, femeia va fi mereu prezentă: *în stih*. Fluxul nu o mai poate îndepărta. Pe de altă parte, se va menține vie și fertilă artisticește cauzalitatea profundă a actului liric: „Stau între stih și-abruptul din făptură. / Mereu m-atrag și singur le invoc. / Tot începutul mi se pare-un șoc. / Cu zborul, cu deplina țesătură. / / Mă urmărește-un auster soroc. / Ani fără șir în van se petrecură; / N-am ascultat serafica ta gură / Dar nici n-am vrut tîrziu să mă întorc. / / Planete și uragane sînt cu mine / Părtașe la regretul plîns în vers / Și la tăceri pierdute-n adîncime. / / Și poate că nicicînd n-ai înțeles / Ce rădăcină-astrală ne susține / Cu meteorul prins de univers".

Ajuns la această cumpănă dintre *stih și abruptul din făptură*, după petrecerea nocturnă din tărîmul *meduzei*, autorul vorbește despre dragoste, timp și poezie, despre el însuși, cu aceleași cuvinte. Nu mai există o separare netă între pretexte. Poema e un ecou multiplu. Natura, dragostea, arta reprezintă un tot. Sonetul le cuprinde și le exprimă împreună, indiferent de la care ar porni. Așa de pildă, plecînd de la o inconsistentă apariție aievea, femeia se retrage pe un *tărîm interior* (p. 8), se alătură *stihului* (10) sau *metaforei* (12), se îveste fantomatică din paginile manuscrisului (17), pentru a ajunge, în cele din urmă, la o dublă depersonificare, la o topire în mediu și în text: „Revii pe tărîm. Și iarăși lîngă mine / Îți simt obrazul moale, sidefat / Și sînii mici (aproape i-am uitat) / Și lungul păr cu alge, cu terține...".

Confesiunea întîlnește un tipar expresiv deopotrivă primitor și imperturbabil. Alternanța ritmurilor și asonanța aeriseso sonetul, volumul fiind nu doar un elogiu implicit adresat trudei artistice, ci și o izbîndă a acesteia.

Eugen DORCESCU

VIAȚA LITERARĂ

PLENARA CONSILIULUI DE CONDUCERE AL UNIUNII SCRIITORILOR

Săptămîna trecută a avut loc, la București, plenara Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor, consacrată dezbaterii documentelor Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român.

La plenară a participat tovarășul Dumitru Popescu, membru al Comitetului Politic Executiv, secretar al C.C. al P.C.R.

Raportul prezentat de președintele Uniunii Scriitorilor, George Macovescu, ca și luările la cuvînt, au dat expresie aderziunii totale a scriitorilor români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități, la conținutul proiectului de Directive, al celorlalte documente ce vor fi dezbătute și aprobate de Congresul partidului.

Scriitorii care au luat cuvîntul și-au exprimat atașamentul lor profund la politica internă și internațională a partidului și statului nostru, evidențiind rolul hotărîtor al secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la elaborarea și fundamentarea acestor documente de importanță excepțională pentru dezvoltarea patriei noastre, pentru înaintarea ei pe calea progresului și civilizației socialiste.

În cadrul raportului și discuțiilor a fost exprimată întreaga adeziune la propunerea ca tovarășul Nicolae Ceaușescu să fie reales la cel de-al XII-lea Congres în funcția de secretar general al Partidului.

În încheierea plenarei, a fost adoptată în unanimitate Hotărîrea Consiliului Uniunii Scriitorilor și textul unei telegrame adresate *C.C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu.*

Hotărîrea

CONSILIULUI UNIUNII SCRIITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Întrunit în ședință plenară azi 6 octombrie 1979, Consiliul Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România își exprimă deplina adeziune față de proiectele de documente ale Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român. Împreună cu întregul popor, considerăm că aceste orientări programatice oferă un amplu cadru de afirmare a multiplelor energii umane și materiale ale țării noastre, deschizînd perspectiva unei dezvoltări rapide și multilaterale în următoarele decenii.

Un rol hotărîtor în fundamentarea și elaborarea acestor directive ale viitorului României l-a avut secretarul general al partidului nostru, strălucit gînditor marxist, teoretician și organizator al construcției societății socialiste multilateral dezvoltate. Chemarea adresată de tovarășul Nicolae Ceaușescu tuturor oamenilor muncii de a lupta pentru realizarea unei noi calități în toate domeniile de activitate îi privește nemijlocit și pe slujitorii condeiului, literatura neputînd contribui la opera dificilă de modelare a conștiințelor fără o continuă înnoire atît a eforturilor de cunoaștere aprofundată a vieții, cît și a mijloacelor de expresie artistică.

Tot ce se înfăptuiește azi la noi, înalta pasiune creatoare a poporului ce cu îndrăzneală tinde spre lumina comunistă a viitorului, forța de monolit cu care întreaga națiune călăuzită de partid își urmează drumul spre o mai dreaptă și statornică lume, efortul unanim de continuă transformare revoluționară a conștiințelor, tot ce gîndim mai curat și construim mai temeinic în România socialistă de azi se leagă de numele și munca mult iubitului și încercatului nostru conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu. El vine din spița aleasă a întemeietorilor, iubit și stimat de poporul al cărui cel mai bun fiu este, recunoscut în lume ca unul dintre marii oameni politici ai vremii. Inițiativele lui stau la temelia grandioaselor noastre realizări de pînă acum. Om al adevărului și dreptății, el este întîiul cititor al viitorului comunist al patriei. Neobosit în a afla cele mai bune căi pentru bunăstarea și fericirea poporului român, înzestrat cu o impresionantă energie creatoare, cu o extraordinară capacitate de a găsi răspuns marilor întrebări ale istoriei și societății moderne, tovarășul Nicolae Ceaușescu a făcut ca numele de România să răsune azi mîndru în lume. Mesajul său propune omenirii, agitate de vechi și nerezolvate încă probleme, relații umane bazate pe înțelegere și reciprocitate, pe egalitate între state și popoare, pe independență și suveranitate națională. Este un mesaj al păcii și înțelepciunii.

(Continuare în pag. 7)

Telegramă

COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU, SECRETAR GENERAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, PREȘEDINTELE REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Întrunit pentru a dezbate proiectele de documente ale Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român, Consiliul Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România își exprimă deplina adeziune la această sinteză programatică a direcțiilor de dezvoltare și de propășire ale țării noastre în următoarele decenii. În perspectiva acestor orientări cu profunde implicații economice, politice și sociale, se conturează cu limpezime o nouă etapă de afirmare a României moderne, a multiplelor potențe materiale și umane ale națiunii noastre socialiste.

Scriitorii români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități, susțin cu trup și suflet politica internă și externă a partidului și statului nostru, la a cărei fundamentare și elaborare Dumneavoastră mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, strălucit gînditor marxist, teoretician și organizator al construcției societății socialiste multilateral dezvoltate, ați adus o contribuție inestimabilă. Bucurîndu-se, împreună cu ceilalți slujitori ai culturii, de grija și prețuirea pe care le-ați arătat în atîtea rînduri față de creația pătrunsă de înaltele idealuri ale umanismului revoluționar, ei sprijină cu nestrămutată convingere propunerea ca Dumneavoastră tovarășe Nicolae Ceaușescu, să fiți reales la Congresul al XII-lea în funcția de maximă răspundere de secretar general al Partidului Comunist Român.

Scriitorii de pe întreg cuprinsul patriei asigură Conducerea Partidului, pe Dumneavoastră personal, că vor face tot ceea ce le stă în puteri pentru traducerea în viață a documentelor ce vor fi adoptate de Congresul al XII-lea al Partidului, că se vor strădui cu și mai multă dăruire să dea cititorilor opere care să reflecte cît mai profund și mai cuprinzător eforturile încununate de succes ale poporului nostru de a zidi temeliile unei lumi noi pe străvechiul pămînt românesc.

CONSILIUL UNIUNII SCRIITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Produse de calitate ce poartă garanţia inteligenţei tehnice româneşti

În paleta foarte diversificată şi armonioasă a industriei româneşti, o preocupare, relativ nouă, impusă de ampla dezvoltare industrială, o constituie fabricaţia materialelor de combaterea coroziunii, sector de activitate care aduce o contribuţie importantă la reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile, la mărirea ciclului de exploatare a utilajelor supuse agresivităţii mediilor, la reducerea importului şi implicit la o mare eficienţă economică.

La Întreprinderea de protecţii anticorozice şi utilaje speciale Bucureşti, unitate etalon a industriei chimice, ultimul semestru al acestui an — an, hotărîtor pentru înfăptuirea cu succes a cincinalului revoluţiei tehnico-ştiinţifice — înseamnă de fapt sporirea preocupărilor pentru ridicarea nivelului tehnic şi calitativ al producţiei, o intensă activitate de cercetare, asimilarea în fabricaţie a unor produse la nivelul tehnicii mondiale şi eliminarea efortului valutar.

În contextul acţiunilor pentru progresul tehnic şi promovarea noului, ce reflectă forţa creatoare şi inteligenţa colectivului de muncă, calitatea se află pe primul plan al activităţii, pe agenda cotidiană a conducerii şi a fiecărui angajat din unitate.

Preocupările susţinute ale întregului colectiv au drept scop diversificarea şi modernizarea producţiei, asimilarea de noi tehnologii şi produse cu indici tehnico-calitativi superiori, reducerea consumurilor de materiale şi combustibili, de manoperă, a cheltuielilor de producţie, un ritm mai rapid de creştere a productivităţii muncii, a eficienţei economice în general.

Căile şi modalităţile concrete pentru transpunerea în viaţă a obiectivelor propuse vizează un cimp larg de măsuri tehnologice de gospodărire mai atentă a materialelor, de extindere a utilizării înlocuitorilor şi a resurselor secundare, de perfecţionare a sistemului informaţional din unitate, prospectarea cu responsabilitate a pieţelor de desfacere atit pe plan intern cit şi în reţeaua externă, îmbunătăţirea activităţii economice de ansamblu.

Urmărind consecvent programul de perfecţionare tehnică şi economică, la I.P.A.U.S. apar permanent produse noi, soluţii adecvate de protecţii împotriva agresivităţii mediilor, tehnologii mai simple şi eficiente, toate acestea fundamentînd şi justificînd planurile economice de perspectivă şi proiectele noilor investiţii.

Pentru colectivul acestei întreprinderi bucureştene este un bun cîştigat faptul că activitatea comercială a devenit o latură complementară şi inseparabilă a procesului de producţie, permiţîndu-se o dimensionare optimă a nivelelor de fabricaţie în funcţie de cererile de moment şi de perspectivă ale economiei şi de conjunctura favorabilă a exportului.

Ceea ce se realizează în această sferă de activitate este un început promiţător a unor studii de marketing, aducîndu-se o contribuţie la progresul şi perfecţionarea gîndirii economice, o contribuţie în soluţionarea problemelor complexe pe care le ridică lansarea unor noi produse, competitive din punct de vedere tehnic.

Cunoscînd riguros şi precis nevoile naţionale şi ale pieţei externe în problema protecţiei anticorozive a echipamentelor industriale, specialiştii unităţii operează în toate fazele pe care le traversează produsul — de la concepere şi pînă la faza finală de fabricaţie — însoţindu-l în procesele de circulaţie către beneficiari prin consultaţii de specialitate, asistenţă tehnică şi garanţie.

M. I. Ch.

Centrala de utilaje şi piese de schimb pentu industria chimică

ÎNTREPRINDEREA DE PROTECŢII ANTICOROZIVE ŞI UTILAJE SPECIALE BUCUREŞTI

Intervenind aceste elemente moderne în orientarea de bază a întreprinderii, s-a putut obţine o organizare eficientă a tuturor acţiunilor interne şi externe ale unităţii, organizare impusă de necesitatea corelării directe şi anticipate a producţiei la cerere.

Utilizarea metodelor specifice pentru dezvoltarea şi diversificarea continuă a producţiei, a făcut ca I.U.P.S. să fie astăzi o unitate de prestigiu, ale cărei produse de calitate româneşti, să fie cunoscute în multe ţări ale lumii.

Înfiinţată în cadrul Centralei de Utilaje şi Piese de Schimb pentru Industria Chimică (C.U.P.S.I.C.) în intenţia rezolvării imediate a unor probleme de coroziune pentru industria chimică, Întrep. de Protecţii Anticorozive şi Utilaje Speciale Bucureşti (I.P.A.U.S.) s-a dezvoltat foarte rapid — ca profil şi volum de activitate — reuşind să cuprindă în momentul de faţă necesităţile specifice a celor mai variate sectoare industriale.

Programul de cercetare şi fabricaţie a I.P.A.U.S.-ului s-a axat pe un domeniu larg de combatere a coroziunii în industrie, astfel că, din fiecare grupă de produse, au fost omologate în producţia industrială un număr mare de repere, toate situîndu-se — din punct de vedere calitativ — la nivelul tehnicii mondiale.

Răspunzînd unor cerinţe de ordin economic vom prezenta principalele produse şi prestaţii care se realizează de această întreprindere, prezentare care urmăreşte atit informarea potenţialilor beneficiari cît şi extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale — interne şi externe — ale unităţii.

Tuburi şi fitinguri ropafs

Prezentare:

În ultima vreme materialele plastice armate au cunoscut o largă aplicabilitate în industrie, impunîndu-se atit prin deosebitele proprietăţi fizico-mecanice cît şi datorită remarcabilelor rezistenţe chimice la numeroase medii agresive.

ROPAFS-ul — produs românesc de excepţie — cunoscut în tehnologia de specialitate sub denumirea „poliester armat cu fibre de sticlă", este un material plastic termorigid care implică în structura sa răşini sintetice, o armătură din fibră şi în unele cazuri o umplutură minerală.

La fabricaţie acestui produs sînt utilizate răşinile poliesterice saturate şi fibrele de sticlă, iar ca umplutură este folosit cuarţul de diferite granulaţii.

Fiind un înlocuitor excepţional al unor materiale tradiţionale a căror balanţă este deficitară, produsul a primit adeziunea specialiştilor, recomandîndu-l tuturor domeniilor de activitate.

Utilizare:

Una din sferele de utilizare ale ROPAFS-ului este cea a fabricării tuburilor şi fitingurilor (înlocuind oţelurile aliate anticorozive) sau ale tuburilor din bazalt şi beton placate cu elemente ceramice.

Folosirea tuburilor ROPAFS este prescrisă în toate cazurile în care se are în vedere agresivitatea fluidului vehiculat, agresivitatea mediului exterior şi se urmăreşte etanşeitatea perfectă a întregului sistem de reţele.

În aceste cazuri, excelenta rezistenţă chimică a ROPAFS-ului face compatibilă utilizarea directă a tuburilor fără o specială şi prealabilă protecţie anticorozivă. Faptul în sine prezintă o mare importanţă la utilizarea tuburilor în perimetrul uzinelor unde nu se ridică numai condiţia agresivităţii fluidelor vehiculate, ci şi a mediului exterior (soluri agresive pentru reţelele îngropate sau degajări gazoase pentru conductele de suprafaţă).

În privinţa capacităţii de etanşeitate în timp, canalizările din beton sau ceramică sînt deficitare datorită numărului mare de îmbinări, a rigidităţii acestora şi a rigidităţii tuburilor.

Aceste neajunsuri de ordin tehnic sînt complet eliminate în cazul utilizării tuburilor şi fitingurilor din ROPAFS.

Fiind realizate la lungimi de pînă la 6 m.l., tuburile ROPAFS reduc considerabil numărul îmbinărilor, iar acestea din urmă sînt fabricate într-o soluţie telescopică, cu inele din cauciuc, permiţînd o deviaţie unghiulară care atenuează sarcinile provocate de tasarea solului.

În aceeaşi direcţie se remarcă rezistenţă specifică înaltă a tuburilor care le asigură o rigiditate ridicată combinată cu o bună flexibilitate, calităţi care le conferă posibilitatea să preia întreaga presiune exercitată de sol, fără să apară tensiuni în pereţii reţelei.

Ca domeniu de utilizare tuburile şi fitingurile din ROPAFS se recomandă în următoarele lucrări :

- canalizări libere de ape industriale.
- reţele de evacuare sub presiune a apelor industriale.
- canalizări de ape menajere.
- aducţiuni de apă industrială şi potabilă.
- gaze.

Livrare:

Furnizarea produselor din ROPAFS se face cu maximă promptitudine, pe bază de comandă fermă.

Înainte de lansarea comenzilor se recomandă consultarea catalogului de produse care oferă informaţii ample privind caracteristicile tehnice, tipodimensiunile în fabricaţie, simbolizare etc.

Relaţii tehnice suplimentare se obţin de la specialiştii unităţii.

Benzi adezive adeband C1 şi adeband C2

Generalităţi:

Pentru protecţia anticorozivă a conductelor îngropate sau a magistralelor montate în fir continuu, se folosesc benzile adezive ADEBAND C_1 şi ADEBAND C_2 produse de mare eficienţă împotriva agenţilor de coroziune.

Ambele produse sînt formate dintr-un suport de polietilenă care are pe una din feţe aplicat o peliculă uniformă de adeziv Adeplast (N.I. 4067/1968) în cazul benzilor tip ADEBAND C_1 şi respectiv Iceziv N.I. 4068/1968) pentru benzile ADEBAND C_2.

Condiţiile termice de realizare a izolaţiei conductelor, impun fabricarea şi livrarea produselor în role de dimensiuni diferite.

Caracteristici tehnice:

În comparaţie cu produsele similare dim import, benzile adezive româneşti de tipul ADEBAND C_1 şi ADEBAND C_2, sînt superioare atit din punct de vedere fizico-mecanic cît şi în privinţa caracteristicilor chimice.

Se remarcă la aceste produse o mare rezistenţă la tracţiune mergînd pînă la 100 kgf/cmp, o alungire la rupere care în procente reprezintă 380%, o bună adeziune bandă-metal şi bandă-bandă, indici optimi de rigiditate şi constanţă dielectrică, precum şi parametri remarcabili la capitolul rezistivitate de suprafaţă şi volum.

La caracteristicile tehnice superioare ale benzilor ADEBAND, concură în egală măsură şi adezivii de contact Adeplast şi Iceziv, ambele produse fiind fabricate de IPAUS.

Livrare:

Pentru asigurarea benzilor necesare lucrărilor de protecţie anticorozivă, solicitanţii pot transmite comenzi ferme în scopul perfectării contractelor economice.

În alegerea tipului de bandă adezivă specifică unităţilor interesate, se vor consulta cataloagele şi grupul de specialişti ai I.P.U.S.-ului.

Protecţii anticorozive cu folii de elastomeri

Generalităţi:

Reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile şi înlocuirea lor cu materiale de aceeaşi rezistenţă mecanică şi chimică, răspunde preocupărilor specialiştilor de la I.P.A.U.S. — Bucureşti.

In principiu s-au căutat soluţii tehnice care să confere metalelor uzuale (fierul şi fonta) şi betonului, rezistenţă la solicitările chimice şi mecanice, rezistenţă, pe care numai oţelurile inoxidabile o posedă.

In acest scop, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri aplicate pe echipamente metalice sau de beton, pregătite în prealabil pentru această operaţie, se consideră soluţia tehnică indicată ridicării gradului de utilizare a înlocuitorilor de materiale deficitare.

Protecţia anticorozivă cu folii de elastomeri permite realizarea unor utilaje rezistente la diferite medii chimice (alcaline, oxidante, acide) concentrate sau diluate, medii petroliere, coroziuni.

Opţiuni asupra unui tip de protecţie cu elastomeri se face avînd în vedere natura mediului, temperatura de lucru a utilajului, concentraţia substanţei corozive, eforturile mecanice şi solicitările dinamice la care este supus echipamentul respectiv.

In funcţie de natura şi concentraţiile mediilor, protecţiile cu folii de elastomeri rezistă la temperaturi cuprinse între —5° şi +100° C şi numai în cazuri speciale pînă la +130° C.

Ţinîndu-se cont de necesităţile de protejare ca şi de parametri tehnologici ai echipamentelor, protecţia se face în unu sau mai multe straturi de diverse grosimi.

Foliile de elastomeri, încorporate la protecţia utilajelor sînt amestecuri pe bază de cauciucuri naturale sau sintetice care se lipesc cu ajutorul unor soluţii adezive speciale pe suprafeţele metalice — sablate şi degresate în prealabil — operaţiunea de aplicare efectuîndu-se la o temperatură de aproximativ +20° C.

Din punct de vedere al tehnologiei de fabricaţie, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri se clasifică în următoarele categorii :

- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald.
- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili de tip Butarom.

Domenii de utilizare

Cele două categorii de protecţii cu folii de elastomeri au o largă aplicabilitate în toate domeniile de activitate.

Natura suprafeţelor supuse protecţiei prin acoperire cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald se cer a fi omogene, fără discontinuităţi provocate din suduri incorecte sau table nelaminate corespunzător. Se recomandă a fi protejate suprafeţele din oţel, fontă şi numai în cazuri extreme cele din staniu, cupru şi alamă (în condiţii speciale).

Astfel de protecţii rezistă la medii chimice diverse.

Protecţiile cu folii de tip Butarom (nevulcanizabile) se aplică la rezervoare, reactoare, coloane, înălţătoare, vase de măsură, avînd o rezistenţă bună la medii acide, alcaline, oxidante şi neutre. Sînt deficitare ca rezistenţă la medii petroliere.

Execuţie:

I.P.A.U.S. — Bucureşti execută protecţii cu folii de elastomeri atît la sediul său cît şi pe şantierul beneficiarului în funcţie de gabaritele echipamentelor ce urmează a fi protejate.

Lucrările se execută pe bază de comandă fermă cu recomandarea de a se consulta în prealabil specialiştii întreprinderii.

Chituri, mase de şpaclu pentru protecţii anticorosive

In diversitatea de produse şi prestaţii din programul uzinal al I.P.A.U.S.-ului, o pondere deosebită o are gama chiturilor, mortarelor şi maselor de şpaclu destinate realizării protecţiilor anticorozive. In tipologia reperelor cu caracter anticoroziv sînt înscrise atît chituri anorganice cu rezistă mare la temperatură cît şi chituri, mortare şi mase de şpaclu pe bază de răşini sintetice .Din punct de vedere al utilizării, chiturile, concură la efectuarea protecţiilor anticorozive prin înzidire, placare sau chituire în cîmp continuu, atît la utilajele metalice cît şi la rezervoare, bazine, cuve din beton, pardoseli etc.

Lucrările efectuate cu chituri anorganice sau cu chituri pe bază de răşini sintetice asigură :

- protecţia elementelor de rezistenţă şi structură ale construcţiilor industriale împotriva mediilor chimice agresive.
- rezistenţa în timp a echipamentelor din exploatările industriale.
- desfăşurarea optimă a proceselor de producţie în condiţiile impuse de normele de protecţia muncii.

Intrucît paleta acestor produse este foarte cuprinzătoare şi, pentru a da informaţii utile celor interesaţi, vom face scurte referiri pentru principalele repere :

a) Chituri anorganice

In această categorie intră produsele ARNOLEX în componenţă lichidă sau solidă, care sînt chituri anticorozive, rezistente la temperaturi înalte. In funcţie de compoziţia componentei lichide se deosebesc două tipuri de chituri :

— ARNOLEX TK (pe bază de silicat de potasiu).

— ARNOLEX TN (pe bază de silicat de sodiu).

Această gamă de chituri se utilizează ca material de pozare şi rostuire pentru materiale ceramice, de gresie, din grafit, bazalt, bazalt vitrifiat, diabaz, sticlă etc. avînd recomandări în medii acide concentrate ori diluate, la umiditate, la gaze cu conţinut în substanţe acide, la temperaturi normale şi ridicate (pînă la 600° C).

Din categoria chiturilor anorganice mai face parte şi produsul ARNOLEX FN în componentă lichidă şi solidă.

Prin calităţile sale specifice se utilizează la protecţia suprafetelor din metal şi beton, fiind rezistent la acţiunea acizilor concentraţi şi diluaţi, a gazelor cu conţinut de substanţe acide şi la temperaturi înalte(pînă la 1000° C).

b) Chituri pe bază de răşini sintetice

Produsele din această grupă se fabrică pe bază de răşini fenolice, furanice, epoxidice şi poliesterice.

In funcţie de capacitatea de rezistenţă la mediile agresive, de conductibilitatea termică şi de alte proprietăţi specifice, chiturile pe bază de răşini sintetice se produc în variantele nomenclaturi Carbadez, Siladez, Oramin, Epodur, Rebonit, Rexidur şi Silurex.

Fiecare tip prezintă domenii de utilizare şi tehnologii de aplicare diferită. Pentru alegerea şi folosirea acestor chituri este necesară o documentare şi consultare prealabilă, precum şi întocmirea unor chestionare tehnice.

Adezivi, masticuri, produse peliculogene

Paleta acestor produse cuprinde un număr de peste 50 de repere care satisfac necesităţile diverselor domenii de utilizare industrială.

In gama adezivilor se înscriu produsele de tip Prenadez care sînt soluţii de cauciuc sintetic într-un amestec de solvenţi, cu înalt grad de inflamabilitate.

Aceste produse sînt destinate la lipirea pe metal a foliilor de protecţie, lipirea materialelor poroase, lipirea covorului de cauciuc pe caroseria autovehiculelor, lipirea covorului PVC pe diferite suporturi etc.

Domeniul de utilizare nu este limitativ, putînd fi extins la condiţiile concrete de lucru al beneficiarilor.

In fabricaţia curentă a I.P.A.U.S.-ului se mai află adezivi cu componentul de bază cauciuc natural, detaşîndu-se prin calităţile deosebite tipurile Iceziv, Saladez şi soluţiile adezive de semiebonită NL.

Avînd o capacitate optimă de lipire şi o tehnologie de lucru foarte simplă, adezivii în cauză pot fi folosiţi diferitelor scopuri de lipire.

Pentru a întîmpina nevoile de etanşare a diferitelor subansamble industriale, I.P.A.U.S. — Bucureşti asigură prin fabricaţie curentă o întinsă gamă de masticuri plastice şi elastoplastice.

In accepţia largă a terminologiei, masticurile sînt materiale viscoelastice avînd la bază elastomeri sintetici şi răşini sintetice dizolvate în solvenţi organici.

Scopul principal al acestor produse este etanşeitatea elastică, continuă şi perfectă a îmbinărilor împotriva apei, vaporilor şi gazelor (toxice şi agresive).

Luîndu-se în consideraţie diversele domenii de aplicabilitate, producătorul recomandă sorturile de mastic Romtix (în diferite variante de execuţie) şi tipul Micovit.

O ultimă grupă înrudită a acestor produse o formează materialele peliculogene pentru protecţii anticorozive.

Ne referim la sorturile Romflexil care au la bază elastomeri sintetici dizolvaţi în solvenţi organici.

Ca utilizări generale, Romflexil-ul (în sorturile PC 404 şi PC 505) se utilizează la hidroizolarea construcţiilor din beton, a rezervoarelor, cuvelor, a turnurilor de răcire de la centralele electrice precum şi la impermeabilitatea conductelor din beton, la protecţia anticorozivă a intradosului vehiculelor şi în alte scopuri specifice.

★

Gama foarte variată a producţiei I.P.A.U.S.-ului ca şi noile produse care se lansează an de an, sînt un rezultat evident al încrederii în inteligenţa tehnică proprie, o creştere a responsabilităţii cercetărilor faţă de produsele sau tehnologiile concepute. De la abordarea unilaterală, îngustă, legată de cercetarea şi introducerea în producţie a unor repere, specialiştii întreprinderii au trecut la rezolvarea unor priorităţi comune mai multor sectoare, reuşind să cunoască în ansamblu necesităţile de protecţii anticorozive în toate domeniile de activitate.

Această concepţie nouă în proiectarea produselor îşi găseşte expresia în dezvoltarea impetuoasă a întreprinderii în ultimii ani cît şi în noile investiţii care vor completa în acest cincinal peisajul industrial al unităţii.

Se pune accentul în viitor, cu mai multă responsabilitate, pentru mărirea duratei de exploatare a echipamentelor supuse agresivităţii mediului şi pentru folosirea în domeni largi de activităţi a înlocuitorilor materialelor deficitare sau provenite din import :

Aceste preocupări de ordin economic trebuiesc corelate cu dezvoltarea puternică a bazei materiale privind producţia anticorozivă.

In acest sens specialiştii întreprinderii caută să cuprindă toate nevoile de moment şi de perspectivă ale industriei, elaborînd teme de cercetare şi fabricaţie pe perioade mai mari.

In sprijinul cercetărilor este necesar să participe cu observaţii şi propuneri specialiştii unităţilor beneficiare, conlucrare care va pune în valoare şi mai mult scopul urmărit.

Schimbul de informaţii tehnice dintre I.P.A.U.S. şi unităţile colaboratoare vor crea un cadru propice fabricării unor materiale anticorozive cu înalte proprietăţi fizico-mecanice ale proceselor tehnologice unde urmează a se utiliza.

Ca produse de referinţă ale I.P.A.U.S.-ului realizate printr-o colaborare fructuoasă cu unităţi de profil chimic sau de alte specialităţi, amintim : grundurile, pompele şi venele rezistente la medii agresive, ejectoare pentru clorură de sodiu confecţionate din materiale termoplastic, răcitoarele cu stropire din arafal şi multe alte fabricate de performanţă.

IMPORTANT!

In scopul extinderii utilizării produselor anticorozive în diferite domenii industriale, I.P.A.U.S. — Bucureşti pune la dispoziţia unităţilor socialiste şi cooperatiste din întreaga ţară, pe bază de comenzi ferme, orice produs aflat în fabricaţia curentă a întreprinderii.

Pentru alegerea şi folosirea corespunzătoare a produselor, solicitanţii sînt rugaţi să consulte cataloagele şi prospectele producătorului.

Unităţile interesate vor lansa comenzi la următoarea adresă :

Centrala de utilaje şi piese de schimb pentru industria chimică — Intrep. de protecţii anticorozive şi utilaje speciale, Bulevardul Ion Şulea 313 — sector 4 — Bucureşti.

In ordinea sosirii comenzilor şi în funcţie de capacităţile de producţie disponibile, furnizorul încheie contracte economice de livrare.

Detalii tehnice şi comerciale se pot obţine de la specialiştii întreprinderii, utilizînd serviciile telefonului 44 11 94 — telex 011613.

Viitorii parteneri comerciali sînt asiguraţi de toată solicitudinea.

Emil GEORGESCU
Vasile BAŞA

Ancheta revistei „ORIZONT"

Propunînd cititorilor săi dezbaterea-anchetă „Ce e nou în proza scurtă?" *revista noastră încearcă a analiza, prin intermediul mutațiilor unui gen, transformările literaturii române din ultimii cinci ani. Apariția unui număr de scriitori tineri, autori maturi de la primele cărți care se afirmă cu strălucire între hotarele acestui gen, preocupările unor autori vîrstnici pentru înnoirea modalităților lor de investigație a realului, iată două dintre argumente.*

Tentația de a „uita" autorii de proză scurtă, de a considera genul drept auxiliar, simplu popas către roman e prea evidentă pentru a nu încerca, aici, între cărți, nume și idei semnificative pentru calitatea *acestui moment literar, o nouă sinteză. Și, de ce nu am spune-o? Inaugurăm această anchetă pentru a atrage atenția asupra unor autori pe care revista noastră i-a promovat cu consecvență și încredere și care, azi se cer a fi luați în seamă cu mai multă seriozitate. Deschizînd această dezbatere pledăm, încă o dată, pentru virtuțile unui gen, dar și ale unei literaturi noi, înnoitoare, specifice vremii noastre.*

ORIZONT

Ce e nou în proza scurtă?

RĂSPUNDE:

DAN CULCER

În proza scurtă de ficțiune au apărut ceea ce Mircea Iorgulescu numea noile „forțe de creștere". „Noutatea" lor depinde de sistemul de referințe la care le raportăm. Rămînem la un sistem aproape închis, cel intern. Raportările la alte literaturi ar fi în acest context, într-o bună măsură, inoperante.

În ultimul deceniu au publicat proză scurtă autori foarte diferiți ca valoare, productivitate și tendință. Peisajul epic și-a modificat înfățișarea pînă la a nu mai fi recognoscibil pentru acei cititori/critici care s-au oprit cu lecturile în 1970, convinși că nimic nou nu se mai poate întîmpla dacă ei abandonează domeniul, transformîndu-se în arhivari. Dovadă că astfel de critici există sînt articolele pe care le produc și unde exemplele sînt aceleași, mereu reluate cu o suficiență inerțială magnifică. Dar proza scurtă se scrie, alături de roman, cu o consecvență firească și se pot surprinde încercări întîi timide, apoi ceva mai radicale de a i se înnoi convențiile, de a-i lărgi aria tematică, de a-i regăsi specificitatea pentru a o salva din condiția de *ancila* a romanului, cum părea la un moment. Istoricește, o importantă deschidere, chiar dacă repede obturată, a reprezentat-o, la sfîrșitul deceniului trecut, apariția cîtorva cărți cu un iz „experimental" accentuat, ai căror autori refuzau programatic „tematismul" și caracterul pedagogic al literaturii dominante, eșuînd însă în construcții verbale gratuite, în notația de atmosferă și în parabolă (cu modele prea vizibile, uneori ilustre: Urmuz, Kafka, Buzzati, Hemingway, Macedonski, Dimitrie Anghel), uneori la limita poemului în proză („oniricii" și autorii de „exerciții"). Un alt moment a fost acela al „pastișei" superioare, produs al unor spirite impregnate de livresc, în genul practicat de Alexandru George (*Simple întîmplări cu sensul la urmă* — 1970 —, *Clepsidra cu venin* — 1971) sau de Mircea Horia Simionescu (*Dicționar onomastic* și *Bibliografia generală*), transformată aici, prin virtuozitate și prin conferirea unei noi funcționalități, într-o originală construcție de *analogonuri* cu sens ironic, satiric, chiar demitizator, mai ales în ultimul caz oferindu-se un „inventar" prin care o întreagă literatură anterioară cu pretențiile ei pragmatice, era refuzată, discreditată chiar. Radu Petrescu continuă această linie, dar distorsionează cadrul unei narațiuni aparent clasice printr-o atitudine auctorială preocupată de a realiza un halou, un *arière-plan* metafizic, cu o filosofie epică de o radicalitate inaparentă dar constantă. Urmează nu cronologic, ci logic, un moment *neorealist*, de revenire la realitate, reasumare a funcției sociale, critice a literaturii, fără pretenții de *totalitate*, de reașezare a *omului comun* în centrul literaturii și de reabilitare a *banalului* (prin volume ca *Rebarbor* — 1971, *Biografii comune*, *Ființe neînsemnate*, *Așteptînd în liniște*, *Gări cardinale*, *Terasa*), epică scurtă epurată de sofisme, anticalofilă programatic. E de observat că în cazul lui Mihai Sin, autorul *Terasei*, comentatorii de pînă acum au subordonat proza scurtă din acest volum problematicii romanului anterior, *Bate și ți se va deschide*, considerînd astfel volumul o culegere de „variațiuni". Comunitatea de ton nu poate fi negată, este însă nevoie să se accepte independența acestor texte prin inserarea lor într-o suită a prozei scurte, unde singularitatea lor (ca atitudine stilistică și angajare morală) devine cu atît mai vizibilă.

Se reafirmă proza scurtă satirică sau umoristică prin autori ca: Valentin Șerbu, Ioan Radin, Dumitru Dinulescu, Costache Olăreanu, Șt. M. Găbrian, (prezent mai ales în *Vatra*), D. D. Badea (fără volum și foarte rar prezent în presă), tendință susținută de apariția volumelor unor autori cu state mai vechi ca Valentin Silvestru, de pildă.

Prin prolificitate, unitate de ton, coerența viziunii și prin specificitatea unei lumi constituită cu răbdare și populată intens, Valentin Șerbu se detașează net în acest sector oferindu-ne pilda unei imagini concentrate, repetitive, paralele a unui univers social și moral în care cel cunoscut se reflectă anamorfotic. Prozatorul ni se pare cel mai important autor satiric de după război. Se rețin și narațiunile de mister sau adaptările, localizările unor teme ale literaturii fantastice realizate de Valentin Șerbu. Dar proza scurtă fantastică este slab reprezentată: Eugen Uricaru, Ana Blandiana, Nicolae Manolescu, Vladimir Colin o ilustrează cu rezultate diferite. Dintre aceștia Eugen Uricaru ia în stăpînire un teritoriu al imaginarului, Vladia, unde implantează istorisiri cu accente parabolice buzzatiene uneori, construindu-și un stil personal, cu inflexiuni calofile temperate. Nicolae Manolescu scrie o proză geometrizată, fără prețiozități, neted expresivă, cu valori de parabolă, pe marginea actului de creație, ca un comentariu eseistic epicizat. Ana Blandiana reia cu virtuozitate convențiile nuvelei fantastice romantice (realul străpuns brusc de ireal) supunînd materia epică unei viziuni egocentrice de tip liric, cu segmente poematice, într-un efort constructiv sistematizat prea evident. Se rețin viziunile labirintice aflate în irealitatea imediată.

Cîțiva autori de literatură științifico-fantastică folosesc tehnicile de obscurizare, de *suspens* și construcție de atmosferă ale literaturii fantastice, căreia i se extrage parțial nucleul de indeterminare, înlocuit cu aplicații și explicații științifice într-o specie aflată încă în faza de trecere de la paraliteratură la literatură. Rezultate evident pozitive obțin Vladimir Colin, Adrian Rogoz, Ov. S. Crohmălniceanu, Mircea Opriță, Gheorghe Săsărman sau, la limita de contact cu eseul, Mircea Mališa (în textul inițulat *Planeta gînditoare* din *Aurul cenușiu*).

Mircea Ciobanu se singularizează prin adaptarea unei convenții *epistolare* (reluată de Ștefan Bănulescu), construind parabole epice de o excepțională expresivitate și densitate ideatică, drapînd stilistic somptuos o dezbatere morală de acută actualitate și lărgind gama interferențelor dintre epica scurtă și eseu.

Cîțiva autori ce au debutat în ultimii ani (cu sau fără volume) încearcă o sinteză, prelucrînd la moduri narative ceva mai sofisticate o realitate percepută intens subiectiv. Ei sînt în căutarea unei problematici proprii și acest drum îi aduce uneori în preajma revalorificării exterioare a problematicii epice a generațiilor anterioare. Este evidentă însă capacitatea lor speculativă, profesionalitatea lor, asumarea lucidă a unor tehnici narative cu diverse surse, efortul de a-și construi *mai ales un stil*, înainte de a-și demarca tematic terenul de vînătoare. Unii au reușit să depășească, în parte, această stare dilematică, conturîndu-și o personalitate recognoscibilă. (Alexandru Vlad, Letiția Vladislav, Mircea Nedelciu). În imediata lor apropiere se află „experimentaliștii" cu program de genul lui Gheorghe Iova sau Gheorghe Crăciun (ambii fără volume) care, mai radicali în atitudine, au refuzat, cel puțin o vreme, convențiile dominante pentru a construi *texte*, unde epica tradițională este înlocuită cu „înregistrarea" evident atent drămuită și îngrijit montată, o vizualitate și oralitate, perceptualizate, avînd în centru un Eu organizator, răspunzînd unui sentiment de *reificare* prin proclamarea, teoretizarea unei literaturi epurată de metafizic, „comportamentistă" (cel puțin la o primă vedere). Acțiunea lor poate avea consecințe importante în interiorul literaturii. Obsedați de necesitatea deconvenționalizării și reconvenționalizării „inovatoare", distrugînd fluența, cauzalitatea univocă și lineară a narațiunii clasice, unii prin supradeterminarea și nuanțarea ce pulverizează fraza în segmente caleidoscopice, alții prin eliminarea, reducerea determinărilor temporale și spațiale, prin regizarea unui fragmentarism și prin ruperea sistematică a cronologiei, dar avînd în centrul interesului lor o problematică morală specifică literaturii despre „obsedantul deceniu", chiar dacă adesea depășită prin intruziunea actualității sau a trecutului antenior, ne apar prozatori ca Norman Manea sau Radu Mareș (dealtfel și fini comentatori ai prozei altora). O sumă de autori se află în așteptarea unei confirmări sau reconfirmări, ca autori de proză scurtă: Dan Mutașcu, Gabriel Gafița, Radu Țuculescu, Mircea Ghițulescu, Vasile Andru, Alexei Rudeanu, Marcel Constantin Runcanu etc.

Se simte apariția unei noi mentalități în epica scurtă, mentalitate eliberată de sub tutela multor exclusivisme, ale cărei consecințe strategice vor fi probabil de mare importanță în deceniul care va începe curînd.

Critică și identificare

Cele trei cărți publicate pînă acum i-au asigurat lui Mircea Martin un loc privilegiat în rîndul criticilor noștri tineri. Într-adevăr, cu puține excepții, cele cîteva studii din *Identificări*, majoritatea eseurilor și cronicilor editate pînă acum de critic, sînt scrise înaintea împlinirii vîrstei de 35 de ani. O vîrstă la care un critic abia începe să-și spună cuvîntul. Din această cauză, *Portretul criticului în tinerețe* pe care îl propunem este doar parțial valabil. Sînt semne că imaginea actuală va fi lăsată în urmă. Semne care sînt și ale unui program, din care face parte și promisiunea (e adevărat, încă neonorată) pe care Mircea Martin o făcea în prefața — *Argument* la *Critică și profunzime* (Ed. Univers, 1974).

Mircea Martin are atuurile celui care vine dinspre practică înspre t e o r i e. Mircea Martin nu discută (mai nou) scriitori necunoscuți. Pasiunea lui se îndreaptă nu spre a impune un scriitor (cum exact remarca Eugen Simion), ci de a verifica dacă opera (sau cartea) respectivă este capabilă să înfrunte nu doar exigențele imediate ale criticii, ci și condiția mai generală a artei. Critica de susținere în care se ilustrează Mircea Martin prezintă însă și ea propriile greutăți (ca să nu vorbim de riscuri). Este lesne remarcabil procesul de obiectivare pe care-l urmează critica lui Mircea Martin. El caută, pe cît posibil, argumente neutre, obiective, care să se susțină prin ele însele. În acest context, trebuie privită înclinarea criticului spre descoperirea *artelor poetice* în textele analizate. Nu este aici doar căutarea unor argumente, și în nici un caz fuga de răspunderile actului critic, cum s-ar putea interpreta, ci nevoia unei confirmări în plus a justeții punctului de vedere pe care-l susține.

Nu puține dintre cronicile literare ale primului volum al lui Mircea Martin au o anumită valoare premonitorie. Analiza deosebit de exactă a textelor îl autorizează pe critic să evalueze cu o mare doză de precizie evoluția ulterioară momentului criticii. Semnificative sînt în acest sens aprecierile asupra poeziei lui Adrian Păunescu, Ioan Alexandru sau Ana Blandiana, ori a prozelor lui Nicolae Breban și Alexandru Ivasiuc.

Rolul volumului *Generație și creație* este mai ales unul de formare a deprinderii critice; avantajul astfel cîștigat îl scutește pe Mircea Martin de complexul teoriilor fără acoperire. În principal, demersul său este unul de valorificare în absolut al ideilor din practică. Din această perspectivă trebuie considerată și quasi-identitatea critică-filosofie de care s-a vorbit referitor la critica lui Mircea Martin. De aceea, o bună parte din analiza volumului *Critică și profunzime* se face în termenii unei abordări filosofice. Exemplul cel mai convingător ni se pare cel al analizei la critica lui Jean-Pierre Richard Din mai multe motive. Se pot face apropieri de critica lui Mircea Martin atît în privința modului de a face analiza, cît și în ce privește definirea unor termeni cu care operează criticul. Întocmai primelor cărți ale lui Jean-Pierre Richard (*Littérature et sensation*, *Poésie et profondeur*), și la Mircea Martin titlurile cărților par să ascundă un anumit program. Iată cum motivează el această opțiune: „Convingerea intimă a celui ce semnează aceste rînduri este că generația nu înseamnă altceva decît un ritual cotidian de trecere la solitudinea esențială a creației. Cu alte cuvinte, o ficțiune necesară". (*Generație și creație*); „De ce *Critică și profunzime*? Poate pentru a sublinia faptul că accesul la profunzime nu e un apanaj al criticii din ultimele decenii și nici un indiciu neapărat de superioritate. (...) Profunzimea despre care vorbesc unii dintre criticii prezenți în volum este o profunzime a spiritului, nu a inconștientului, ea păstrează un sens al totalității, se lasă îmbogățită de simțuri și luminată de istorie". Este evident aerul polemic emanat de direcția de manifestare a criticului, în aceeași măsură ca și dialogul (nu arareori contradictoriu) pe care-l poartă cu o serie de critici. Legat de aceasta, opoziția cu Valéry, de exemplu, este afirmată și în termenii unor modalități deosebite de a da titlu cărților. Spre deosebire de Valéry, la care „cele mai exacte titluri sînt cele... aproximative, și nu întîmplător chiar pe acelea le dă culegerilor sale (*Variété*, *Tel Quel*, *Mélange*)", titlurile cărților lui Mircea Martin spun mult despre intențiile și... metoda criticului. *Identificări* nu este doar un simplu titlu de carte, ci și un *concept* pe baza căruia operează. Se remarcă lesne o identificare, în planul intențiilor, cel puțin, a lui Mircea Martin cu o seamă din criticii pe care-i discută. Cînd spune despre Sainte-Beuve: „El este dintre acei critici care vorbesc despre sine prin alții", sîntem obligați să ne gîndim și la *Avertismentul* care deschide *Generație și creație*: „Nu înțeleg actul critic decît ca participare, ca experiență. Critica e *una*, indiferent de pretexte și identitatea ei o dă efortul interpretativ. Pentru mine acesta presupune o încercare de *identificare* infinit repetată". Această identificare ia două forme: într-un sens identificarea de către critic a caracteristicilor operei în vederea emiterii judecăților de valoare, și, în alt sens, identificarea criticului cu scriitorul analizat. O altă apreciere asupra lui Sainte-Beuve: „În critica mea încerc să-mi potrivesc sufletul cu al altora; mă desprind de mine; îi îmbrățișez, mă silesc să-i imit, să-i egalez...", imagine transparentă a unui Proteu-critic, poate sta și la baza alegerilor lui Mircea Martin. Mularea perfectă în jurul scriitorului luat în discuție, văzută ca tendință majoră a demersului critic al lui Mircea Martin, ne ajută să înțelegem de ce se încadrează în categoria criticii de susținere. Sîntem în fața unei probleme de opțiune a criticului, pentru care scriitorii de care se ocupă nu sînt doar prilejul unor analize oarecare, ci și unul al mărturisirii preferințelor. Ideea aceasta se susține prin întreg volumul *Identificări*. Analizele foarte aplicate la Blaga sînt o mărturie în acest sens. O metodă modernă de cercetare, prin procedeul mise-en-abyme (fără ca termenul să fie totuși menționat), îl duce pe Mircea Martin la concluzia că în primul volum al poetului se găsesc toate temele și ideile poeticii ulterioare, dar modificate, conform unei false profeții, după care acționează și *punerea în abis*.

Sînt semne îndestulătoare în cele trei cărți ale lui Mircea Martin care ne fac să credem că primele bătălii la care a participat sînt tot atîtea victorii.

Mircea MIHĂIEȘ

LUCIAN BURERIU

CÎND NU SE ŞTIE

Cineva trebuie treaz să rămînă
O zi, o viaţă, o săptămînă.
Cineva trebuie să aibă luminile-aprinse
Cînd monstrul nopţii-n odihnă întins e.
Cineva trebuie soarele pînă la os să-l indure
Înnobilîndu-şi cugetul
În durerea de-a fi pentru alţii uman prea puţin.
Cineva trebuie să vegheze
Cu arma-ndreptată-mpotriva beţiilor vorbelor, blind,
A culorilor excesive şi-a intrărilor prea-triumfind.
Cineva nevăzut trebuie să păzească pruncia rămasă,
Ocrotind pisici de foc iarna, în casă.
Mai avem nevoie de-oleacă prostie,
De cîte un bou blajin, de sfîntul Ilie,
De ora treisprezece,
De silabele stelelor ocrotindu-ne, rece.
Cineva trebuie să rămînă în picioare
Şi dacă prejudecăţile ar prestabili decimare.
Să ne mai păstrăm, deci, cîte o casă veche ori cîte un tată,
Căci se ştie totul, dar nu se ştie niciodată.

APROFUNDAREA SINGURĂTĂŢII

Există o singurătate fără însingurare.
E poate unicatul lunii, pîndindu-ne dornic;
Nu frîngere dintre oameni, ci performanţa ajungerii în pisc,
Desăvîrşind şi îndemnînd spre perfecţiunea
Celui ce prin sine dobîndeşte
Libertatea organizării optime a speranţei.
Nu cort fragil peste spiritul de turmă,
Ci aprofundare a propriei condiţii
Şi acel pilot de încercare, îndrăgostit de noi,
Totuşi, doar cu sine însuşi aflat
În torpilarea benign asasină a nopţii.
Toţi aceşti potenţiali binefăcători, uneltind
Împotriva mediocrităţii, aceşti eroi cotidieni
Scoţîndu-ne protector din tenebrele uitărilor,
Paznici singuri punîndu-se
În preajma descompunerii şi parazitismului,
Paznici ai moralei, în preajma celor turmentaţi de sentimente,
Exploratorii piscurilor sau mărilor
Orbitor de adînci,
Sfredelind cu voinţa lor, dincolo de bine şi de rău,
Tot ce se opune măruntei noastre alcătuiri
Şi asta pentru o secundă în plus de viaţă, de intimizare,
Pentru o mare secundă în plus –
Propulsie supremă şi scut armatei de imaturi;
Şi pentru o secundă a demarării în continuare,
Vine ea, coaja de nucă a speranţei
Şi întinde mîna omenirii
Şi se poate în continuare trăi
Pentru că există o aprofundare a singurătăţii.

INTELIGENŢA SUPUNERII

Vine şi ziua în care eroul total spune DA
Înfrîngerii bune.
Îşi linge rănile-atunci
Descoperind plînsul.
Va afla cum că lumile sînt mult mai mici,
Va respira cu nesaţ un hectar de ogradă,
Se va ghemui în poala cuiva
Lăsîndu-se mîngîiat
Sub cupola unei nopţi provinciale.
Inteligentă supunere, din luptă dreaptă
Şi renunţare studenţească
Şi transport în comun
Şi telefon public.
Nu distrugere, nu astrul stingîndu-se
Urmînd neurmarea, derularea şi haosul;
Nu alb intens deversîndu-se-n negru dens, ci
VIAŢĂ este ziua în care spui DA
Şi e aproape poemul întoarcerii la copilărie.
La dreptul sacru de a gîndi liber.

PREA-COPTUL LEGENDEI

Cu saltimbance flăcări de-aurora australă
Înconjurată, doarme Brünnhilde sub un scut.
„Cel ce îmi teme lancea n-o să-l atingă poala..."
Pluteşte încă glasul Lui, cel zeiesc şi brut.

E ispăşirea unei pedepse milenare
De care-acuma blonda, -nflorind prin somn, uitat-a.
Ea cheamă-n vis iubirea ş-un Siegfried cît o zare;
Dar iată că vlăjganii se tem serios de tata.
Cărunţi, la gardul firii, li-e sete, le e dor.

Legenda însă-i coaptă şi pică-n iarba nouă.
Iar arma ce-ameninţă c-un veşnic crunt omor,
De gînduri năpădită-i, de mucegai şi rouă.

PRĂBUŞIREA ILUZIEI STEREO

...Eram de mult, agale, peste planetă-n zbor,
Cuprinşi într-o carcasă de turboreactor –
O linie de gheaţă planînd electric, pur,
Arcă lui Noe-n noianul oceanului din jur.
Ghirlande de-orhidee picnau peste fotolii;
Sorbeam reviste-albastre şi fîlfîiam orgolii,
Schimbînd idei, imagini secunde şi reflexe,
Trimise-apoi spre terra, întoarse-apoi convexe.
Un surogat de viaţă, văzduh condiţionat.
Al lumii cap de cablu şi nobil consulat.
Trăiam un fel de play-back, cînd insu-aflat în zbor
Primeşte doar prin cască pămînt, copac, izvor
Şi vocea, supra-pusă, în fonograf intrînd.
E-a zilei respective imagine şi gînd.
Era o lume-aparte, participînd prin unde;
Surîs stereofonic văzduhul...
Dar pătrunde
O PASĂRE-n sortitul pieirii reactor!
O rătăcită, sclavă emblemă a naturii,
Ca o grenadă veche zvîrlită-n cerul gurii;
Neşansă amintire ori sentiment uitat,
Ori ignorarea firii, surprinzător avat
Al refulării-ntoarse, o bîrnă şi un bang,
Un bumerang ce face excepţie de rang...

CONFORTUL

Veni şi ziua mea şi mi-au adus
Un minunat capac de locuit.
Era prea nou şi foarte fin găurit –
M-am cuibărit sub el zîmbind subpus.

Mi-aduseră perie de dormit,
Mai mult un bust de ghips decît saltea
Şi-un aparat de înnăcrit făcea
Din roţi un zgomot cald şi neoprit;

Erau fisuri către necunoscut
Şi golfuri bune pentru fantezie;
Era totul hiatus şi-o trezie
Şi se crăpa spre viaţă de-nceput;

Flaut de ceapă şi o subţioară
Dispusă-n patru colţuri de-ncăpere;
Musteam a cuie pentru-nfipt în bere,
Mă reduceam mereu la largă scară.

Aplauze şi panglici forfecate;
Blitzuri ştergeau pe chipul meu sudoare.
De fericit, dormeam greu, în picioare,
Pupînd persoanele de mult plecate.

SEMNELE DE CIRCULAŢIE

Totul era să mimezi muzică – berechet –
strălucind cu obrazul uns
de cea mai apreciată ceară de parchet.
Totul era să fii zero tuns
spre-a nu tulbura cu pietre
lacul chelioarei lui Petre.
Să-ţi potriveşti ceasul, mai la vale,
după strălucirea ochelarilor dumisale.
Să utilizezi doar cuvintele rare,
înscrise în vagoane pe indicatoare.
Să ai expoziţii reprezentînd cu imaginaţie
o pictură a semnelor de circulaţie.
Totul era, nu să impuşti, spunea o mătuşe,
ci să exişti în goană mare
la vînătoare de cartuşe,
la vînătoare de vînătoare.

———

Poezii din volumul „Marile mecanisme", în curs de apariţie.

ION VELICAN

Serviciile lui „Colţ-Alb"

Viaţa lui Polixene Cucu se schimbă brusc într-o zi de primăvară, în plin bulevard, cînd văzu un om purtînd în braţe un căţel-lup cu urechile încă blegite şi cu botişor paşnic de animal inofensiv. Stăpînul său duhnea a băutură. Se oprea din loc în loc, mîngîia vietatea, care se chircea de plăcere, sau deschidea gura. Cucu simţi o bucurie la vederea progeniturii.

– Ce faci cu căţeluşul ăsta? întrebă el, apropiind palma de micul animal.

– Îl vînd.

Cucu, om singuratic şi cu suflet, pripăşit la periferia oraşului, într-o căsuţă de văiugă, îşi închipui cu repeziciune ce va însemna casa, curtea sa, cînd această mică jivină va creşte cît ditamai lupul şi va lătra cu putere peste mahala, iar pe poartă va avea şi el o plăcuţă vopsită în roşu, pe care va scrie „Cîine rău". Poate acesta era marele său vis, să scrie pe poartă „Cîine rău!" E drept că noul locatar nu ar prea fi avut ce păzi (Cucu, la cei aproape cincizeci de ani ai săi, nu se învrednicise să agonisească avere, să aibă nevastă, copii), dar prezenţa sa ar fi dat un rost mai bine conturat vieţii sale. Ascultă, deci, cu nerăbdare răspunsul, apoi se grăbi să afle...

– Cu cît?

– Două foi.

– Cu două foi cumpăr o capră.

– Dar capra nu latră şi nici nu te apără de duşmani, răspunse celălalt, închizînd şmechereşte un ochi.

Cîţiva indivizi se opriră în apropiere şi urmăreau tîrgul.

– Îţi dau pe el un pol.

– Hai, pleacă de-aici, măi, tu nu cunoşti la cîini, se supără ofertantul.

Clientul însă nu pleacă.

– Uite, îţi dau o foaie, bate palma.

Celălalt răspunse din vîrful limbii:

– T.

Tot mai mulţi curioşi se strînseră în jurul lor. Cu ochii pe căţel. Îl mîngîiau, îl ciupeau de bot, îi mototoleau urechile.

– Cu cît îl dai, bre, întrebă unul cu o mapă sub braţ.

– Două foi, răspunse un elev de liceu, mestecînd gumă. Parcă ar fi Colţ-Alb.

– Nu-i scump.

– Vai, ce scump căţel! se auzi glasul unei doamne mai în vîrstă care îşi făcu loc printre oameni şi puse şi ea mîna pe blana moale a animalului.

Cucu avea în buzunar o singură sută. O scoase şi o arătă celui cu pricina. Acesta luă banii, îi puse căţelul în braţe şi, în timp ce asistenţa îi reproşa că l-a dat prea ieftin, el, clătinîndu-se uşurel, spuse:

– L-am primit gratis de la socru-meu. Pentru nevastă. Dar eu nu vreau cîini la bloc, e clar?

Era clar că cetăţeanul Cucu Polixene se văzu stăpînul unui cîine-lup. Îl duse acasă, se interesă prin vecini cu ce trebuie să-l hrănească şi află, surprins, că era vorba de acelaşi aliment pe care-l preferă şi pisicile: laptele. De altfel, căţeluşul, în primele zile, fu, se pare, „încadrat" pe post de pisică: alerga prin casă, îi trecea printre picioare, se gudura pe lîngă el cînd sta la masă, căsca botul, somnoros, dormea pe o bucată veche de preş. Îi puse numele Bobi, nume, care, aşa cum remarcă într-o zi un copil, mai curînd i se potrivea unui cîine ciobănesc. În cîteva săptămîni Bobi deveni un căţelandru simpatic şi ager. I se ridicară urechile, dobîndi o anume sobrietate în mişcări şi ţinută, nu se mai perpelea ca orice javră pe lîngă stăpîn. Învăţase care-i sînt îndatoririle, drepturile. Avea de-acum un adăpost propriu, în curte, un fel de garsonieră confortabilă, pe care o oă-zea cu străşnie. În scurt timp însă crescu şi deveni un dulău de temut. Cucu îi făcu o zgardă şi, pretutindeni, îl ducea cu sine. Asta şi pentru că îl iubea, dar şi pentru că obser[...]se că alături de el avea mai multă trece[...]e, rezolva cu mai multă uşurinţă unele probleme de viaţă.

LA RÎND. Se [...]cuse un rînd mărişor la banane. Cucu, [...]nînd cîinele de curea, se apropie şi, înălţ[...]du-se în vîrful picioarelor, zări frumuse[...]ea de fructe exotice galbene şi lucioase. Îi lăsă gura apă. „La un kil", îşi zise şi se aşeză la rînd. Cîin[...]le sta-n coadă şi privea încîudat un vlă[...]gan cu părul roşu, care se întorcea spre el şi îi făcea semne derutante cu degetele prin faţa ochilor. Trase un lătrat, drept avertisment. Oamenii întoarseră capetele. Vînzătoarea se sesiză şi ea.

– Tovarăşul cu cîinele, veniţi în faţă, nu chinuiţi animalul.

– Da noi ce sîntem? răbufni o bătrînică.

Altul, gras, cu dinţii rari, făcu pe glumeţul:

– Şi mie de cîte ori nu-mi spune nevasta „Cîine!"...

Cucu se deplasă decis. Luă bananele şi mulţumi fetei ce-l servise. În timp ce se îndepărta de mulţime, auzi şoptindu-se cam tare: „Are copil mic, săracu...".

ÎN AUDIENŢĂ. La preşedintele Cooperaţiei meşteşugăreşti se ajungea relativ uşor, dar puţini erau cei ce se puteau mîndri c-au rezolvat ceva cu una, cu două. Pentru un fleac, trebuia să baţi drumul spre el de multe ori. Lui Cucu îi venise un nepot de la ţară să se angajeze, dar fără şcoală, fără pile, fără buletin de oraş e mai greu. Intră, deci, la preşedinte, cu tot cu cîine. Secretara înlemni cînd îl văzu pe acesta urmîndu-şi stăpînul, cu devotament.

– Cu ce vă pot servi, tovarăşe (Cît p-aci să se exprime la plural preşedintele, emoţionat de atenţia ce i-o rezerva cîinele).

– Am un nepot la ţară. Are 17 ani. Aş vrea să înveţe şi el o meserie în cadrul cooperaţiei.

Preşedintele – cu ochii pe cîine, cîinele – cu ochii pe el.

– A făcut vreo şcoală de meserii?

– Nu.

– Atunci cum să...

Cîinele, care se aşezase se ridică şi făcu doi paşi spre birou.

Preşedintele privi direct la cîine şi continuă:

(„E un cîine al dracului", gîndi).

– ...zic, e greu, dar ar fi o soluţie. Să vii mata cu el aici şi rezolvăm noi într-un fel.

Bobi se linişti. Reveni lîngă stăpîn.

– Deci să vin cu băiatul la dumneavoastră?

– Da.

– Mulţumesc, să trăiţi.

– Ce cîine frumos! Cîţi ani are?

– Un an.

– E dezvoltat, spuse preşedintele şi deschise uşa, apoi se retrase brusc, închizînd-o şi ducîndu-se direct la butonul cu care chemă secretara. Aceasta veni iute, plouată.

– Dumneata să ştii, eu primesc în audienţă oameni, nu cîini.

TRECEREA OPRITĂ! La pasajul central, în imediata apropiere a parcului. Lume adunată. Cordoane de oameni cu banderolă. Unul cu un porta-voce roagă mulţimea să aibă răbdare cîteva minute. Se filmează. Dar...

– Hei, dumneata cu cîinele-lup, poţi să treci.

Polixene Cucu nu înţelese de ce el poate să treacă, dar începu să i se pară fi-rească orice atitudine binevolă la adresa sa, de cînd era însoţit de inteligentul Bobi. Aparatul de filmat cobora de pe frontonul unei case, în stradă şi urmărea paşii domoli ai animalului secondat de om, pînă cînd cei doi traversară aleea principală a parcului şi ieşiră în partea cealaltă a oraşului.

Desigur, s-ar putea vorbi despre nenumărate întîmplări, în care cîinele lup Bobi i-a fost de ajutor, uneori nemijlocit, alteori inexplicabil, lui Cucu. De pildă: la stadion, la spital, în relaţiile cu vecinii (cîinele se dovedea un apărător fidel nu numai al gospodăriei sale, ci şi al vecinilor), ca să nu mai vorbim de expoziţia chinologică, unde „micuţul" a obţinut medalia de aur la rasa lui, ceea ce a umplut de mîndrie nu numai pe stăpînul său, ci şi pe mulţi concetăţeni, mai cu seamă colegi din cartier. „Uite, medaliatul nostru!", „Bobi e cel mai reuşit exemplar din ţară!", „Bobi al nostru ia medalie şi la concursul de la Viena!" – ziceau oamenii, cu un soi de mîndrie, căci lăsau să se înţeleagă că e şi un merit al lor faptul că acest cîine şi nu altul a obţinut medalia. Ei îl acceptaseră, îl mîngîiaseră, nu-l otrăviseră, îi doriseră binele. Într-un cuvînt: Bobi al nostru e medaliat. Dar întîmplarea care l-a consacrat ca „făcător de minuni" s-a petrecut cu ocazia căpătuirii lui Polixene Cucu.

Omul şi-a găsit o temeie cu aproape douăzeci de ani mai tînără şi după cîteva apropouri prin întreprindere s-a înţeles cu ea să se căsătorească. „Fata" însă avea părinţi aspri. Trebuiau convinşi să renunţe la grija părintească exagerată ce i-o purtau. Ea părea unora drept o fată cam zăludă, pentru că umbla tot timpul singură şi se îmbufna din fiece cuvînt, îi dădea dracului pe toţi care n-o respectau. Avea două lucruri mari: fundul şi nasul, ceea ce îi dădeau o notă aparte în mulţimea de femei din întreprindere, cele mai multe fiind subţiri ca trestia (cu atîta cură de slăbire). Cucu însă o iubea. Îi spunea Milica (de la Emilia, desigur), o plimba prin pădurea de la marginea oraşului, unde se şi iubiseră întîia dată. Fără frică de vagabonzi. Îl aveau ca aliat pe tînărul medaliat la categoria cîine-lup. Ca să-i convingă, deci, pe drasticii ei părinţi că viaţa lor nu mai putea fi dezbinată (părinţii ce erau mai mari decît el cu 2–3 ani, dar de o sută de ori mai încuiaţi), că fetei îi venise de mult timpul să se mărite, să trăiască şi ea pentru casa ei, să-şi întemeieze un cămin.

Într-o duminică pe la ora prînzului se înfăţişă la domiciliul fetei, însoţit de prietenul său, se înţelege.

– Nu intraţi cu cîinele în casă! strigă din grădină bunica Emiliei.

Dar cîinele trase un lătrat înfiorător spre femeie şi aceasta încremeni locului. Odată intraţi în casă, oaspetele fu aşezat la masă, iar cei trei, – tata, mama şi fiica se aşezară pe o canapea veche, pe care era aşternută o pătură roşie. Părinţii Emiliei stăteau cu mîinile în poală, ca doi şcolari cuminţi şi silitori. Cîinele, în faţa toaletei, în poziţie şezînd, îi privea ţintă pe cei trei. Le sta în gît celor doi părinţi, se vedea clar acest lucru, îi înfuria, animalul, dar îi şi potolea, căci trăiau un acut sentiment de timorare.

– Frumos la dumnevoastră, zise Cucu.

– Ei, ne-am aranjat şi noi cum am putut... spuse mama Emiliei.

Cîinele îşi plimba capul cu agerime de la oaspete la gazde.

– Locuiţi, probabil, de mult timp aici...

– De la sfîrşitul războiului.

– De cînd s-a născut Emilia, accentuă tatăl fetei.

Cîinele, plictisit, se culcă pe burtă cu bărbia întinsă pe labele din faţă.

– Ştiţi, probabil, că eu cu Milica ne înţelegem bine...

– Da, am auzit, spuse bărbatul schimbîndu-şi vocea, fapt ce-l trezi din amorţire pe Bobi, care se ridică şi scînci scurt, dar dumneata eşti cam la vîrsta noastră şi...

Cîinele mîrîi spre gazdă.

– Aşa e el, prietenos, zise Cucu, mîngîindu-şi supusul pe spate.

Cei doi părinţi se lipiră unul de altul, instinctiv.

– Pe Milica au cerut-o mulţi bărbaţi în căsătorie, spuse cu vocea ei domoală, dar prefăcută, femeia.

– Dar ea n-a vrut să se căsătorească cu oricine, nu-i aşa, completă Cucu.

– Păi n-a vrut, că e fată educată, se ocoşi fericita mamă.

– Ba eu... făcu Emilia, dar se lăsă întreruptă de tatăl ei.

– Tu să taci. Domnul Cucu e un om de treabă, dar nu e pentru tine, de ce nu recunoşti şi tu?

– Eu...

Cucu se hotărî să joace cu cărţile pe faţă:

– Eu am venit să v-o cer de nevastă. Mi-o daţi sau nu mi-o daţi.

Cîinele trase acum un scurt lătrat şi se proţăpi în faţa celor doi părinţi, ca şi cum şi el aştepta un răspuns. Oamenii, îngroziţi, înţeleseră că acest cîine era dresat să-şi apere stăpînul cu orice preţ şi din orice punct de vedere. Răspunseră, deci, în acelaşi timp, într-un acord perfect:

– Da!

Şi scoaseră o sticlă cu ţuică, din care turnară în nişte pahare minuscule. Ciocniră şi băură, zicîndu-şi fiecare în sinea lui: „Să fie într-un ceas bun!" Bobi se linişti din nou, aşezîndu-se pe burtă, cu bărbia pe labele din faţă. Închidea ochii şi-i deschidea alene, ciulea urechile la orice vorbă ce-i părea ne la locul ei. Tatăl Emiliei, socru de-acuma, îl privi cu blîndeţe şi spuse:

– Frumos cîine!

– Viaţa-i ca un cîine lup.

– Ce vrei să spui?

– Că viaţa-i frumoasă!

Rîseră cu toţii sănătos, trezind o nouă nelinişte în veghea minunatului patruped.

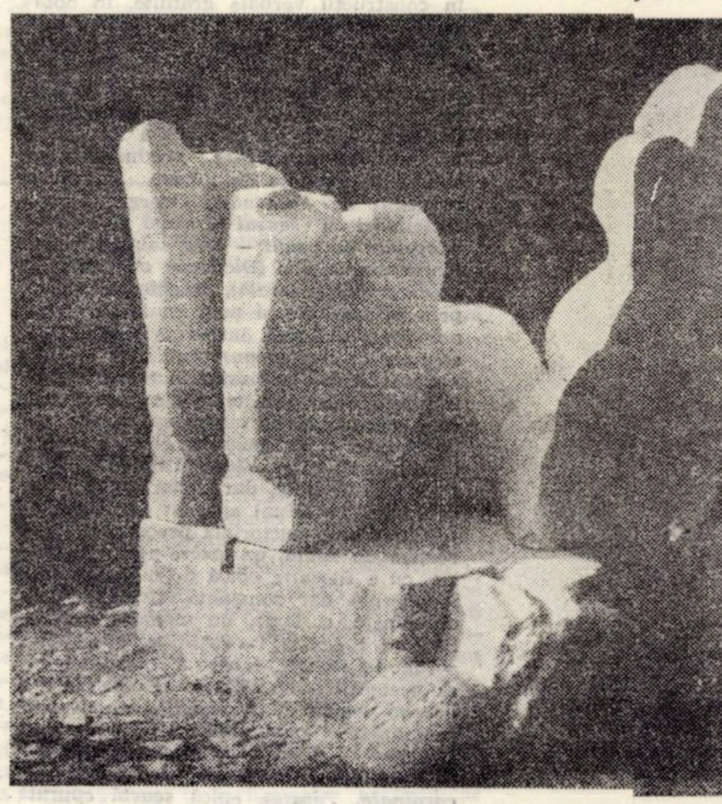

BATA MARIANOV: „Compoziţie"

VLADIMIR CIOCOV

Poeme în proză

NU SÎNT NĂSCUT PENTRU FERICIRI MĂRUNTE

Eu nu sînt născut pentru fericiri mărunte, deşi aceste bucurii cotidiene sînt atît de binefăcătoare şi de dorit. Ele ne sînt necesare ca apa şi aerul, spre a străbate mai uşor prin pădurea de greutăţi, de obstacole, de oprelişti, – să păşim mai departe. Ca nişte scîntei luminoase pe care le scapără piatra, aceste clipe rare, mici sărbători ale vieţii cînd le trăim, ne vin pe neaşteptate şi ne bucură, ne ridică şi ne petrec prin zilele multe, prin vreme, necontenit. Din fericiri mici, din puzderia de bucurii răzleţe, într-un moment de vîrf, se nasc şi bucuriile mari, bucuriile rare.

O, fericire rară, cînd vei izbucni şi pentru mine, cînd? Nu sînt născut numai pentru fericirile mărunte, cu toate că le primesc cu drag, le trăiesc, şi pe cele mai dulci le îmbrăţişez, în inimă le cuprind. Dar nu pot numai în voia lor să mă las şi să nu năzuiesc mai departe, nu pot, doar de ele îmbătat, să nu jinduiesc fericirea supremă. De aceea, de ea ispitit, ca de o fata morgana, ca un însetat prin pustiul fierbinte, mă duc şi mă tot duc, urc şi tot urc spre piscul îndepărtat din azur, rîvnind perfecţiunea. Şi pe acest drum dau deseori de aceste mici bucurii, căci ele nu mă ocolesc, vin înspre mine şi, zîmbind, mi se aşează pentru o clipă pe pragul de seară. Eu le îmbrăţişez cu mîinile amîndouă şi-apoi le dau drumul. Le las să treacă şi pe la voi, să vă bucure în voie, să vă strămute în sfere ciudate.

Apoi păşesc din nou spre înalta fericire, spre fericirea cea mare, cum am spus, drum drumeţesc, păşesc tina, drum drumeţesc prin frumoasele vise ale nopţii, fără întrerupere urc, în nemărginire, spre Fericirea cu literă mare, căci dacă undeva ea există trebuie s-o găsesc în sfîrşit.

NUNTA

În micul cătun de mineri – un cuib – e duminică şi e nuntă. O nuntă ca toate nunţile; mirele – miner, desigur fruntaş, mireasa – vînzătoare, desigur harnică, la magazinul din această aşezare. O nuntă cu naşi şi mulţi nuntaşi – mai bine de jumătate din sat – şi cu muzică, ce nuntă ar mai fi aia, fără muzică, şi ce muzică ar fi aia fără melodii vesele, ameţitoare, şi fără jocul nebun, fără hora ridicată spre cer! O nuntă care începe de cu seara, trece de miezul nopţii şi prin ceasurile mici, ţine toată ziua şi iar intră în seară, o nuntă în care tineretul joacă de rupe pămîntul iar mai vîrstnicii nu se lasă de ruşine. Şi pe cînd nuntaşii nu mai ştiu de oboseală, casele cătunului rămîn aproape pustii...

Valea e îngropată în pace, pădurea e mută, în depărtare se-întinde liniştea mare, doar brazii t[...]esar din cînd în cînd, ca să recadă iar în somn. Şi-n cer e un reflex de veselie, şi ch[...]ar fără lună, acesta pare mai strălucitor de pulsaţia stelelor.

Oamenii sînt veseli, duşi în cîntec, melosul îi cuprinde în fierbere crescîndă. Sînt toţi cu chef şi toţi cîntă şi se topesc în dans. Mireasa doar, din cînd în cînd, înclină spre melancolie şi capul şi-l apleacă spre gînd; şi mirele doar, în răstimpuri, nu ştie prea bine de ce cade pe gînduri. Dar numai pentru cîtva timp. Nuntaşii nici nu bagă de seamă însă; vuiet, cîntec amestecat cu vorbă şi cu sunet de pahare, vin roşu, nocturn. Mirii îşi revin şi încep ei jocul care sporeşte şi cuprinde mai tot satul. Totul e numai ritm şi podeaua trosneşte sub picioare, de parcă un cutremur ritmat clatină încăperea. E trecut de mult miezul nopţii, dar nimeni nu se gîndeşte să se retragă.

Nunta aceasta sătească, între munţi, recheamă la viaţă obiceiuri străvechi, se desfăşoară nestingherit ca dăinuirea însăşi. Nici zorile, nici semnele zilei nu curmă veselia. Nimeni pe nimeni nu-i în stare să-l scoată din voia bună.

APROPIATUL PISC DIN DEPĂRTARE

Ştiu un pisc de munte, un pisc care mi s-a părut deseori atît de aproape, în timp ce zoream spre el, atît de aproape, încît mai că-l puteam atinge cu mîna, cum se zice; de fapt, el rămînea întotdeauna mult prea departe şi ar fi trebuit să merg şi să tot merg cine ştie cît pînă s-ajung la el. Aşa îl ştiu de-o viaţă, – mai mult ascuns printre nori, mai rar sub cerul clar, senin; de ani de zile mi-e dor şi visez să ajung odată şi-odată la el. De-atîtea ori de-a lungul vremii îl vedeam aievea şi mă îndreptam, călătoream spre el, dar ca printr-o vrajă, el se îndepărta de mine. Alteori mă aflam departe, departe şi, din nou, mă duceam în gînd spre el, din nou mi-l închipuiam şi-l vedeam ca-n starea de luciditate. Dar nu ştiu cum se făcea, nu ştiu de ce, că, deşi mergeam spre el, şi mă apropiam, nu ajungeam niciodată să pun piciorul pe roca lui, braţele mele n-ajungeau niciodată să-l cuprindă. El rămînea mereu într-o depărtare mişcătoare parcă, unde a răsărit şi de unde magnetiza privirile setoase ale călătorului şi chema şoaptele şi aprindea dorinţele în dimineţile însorite, albastre, în serile violete şi în nopţile azurii, însămînţate cu stele.

Pînă cînd tot aşa, şi de ce? Poate pentru ca mereu să tind spre el, poate ca o viaţă să tot tînjesc spre el, ca spre un ţel, privindu-l ca pe ceva ireal, mereu promis, ca ceva încă necunoscut, să-l iubesc, să-l iubim şi mai mult.

SERI CU LUNĂ

Şi-n seara asta luna s-a ivit într-un tîrziu deasupra pădurii de brad, ca un oaspete mult aşteptat, sosit în sfîrşit; s-a ivit – toată zîmbet şi, iată, acum, încet şi încă nesigur, se ridică tot mai sus, pe cînd tu păşeşti, tare însufleţită, alături de mine pe drumul cam prăfuit, presărat din loc în loc cu pietre mărunte. Şi, ca într-o euforie, tot repeţi cît e de frumoasă luna şi cum, încă neîmplinită, străluceşte şi, strălucind aşa, se tot măreşte... Pe ea, după cum spui, vezi şi un profil de tînăr, precum acela de pe moneda de argint. Pentru aceasta te bucuri din toată inima şi pentru aceasta păşeşti săltînd, ca într-un joc. Nu-ţi ascunzi dorinţa caldă şi copilăroasă, abia înfiripată, ca pînă mîine chiar, luna să se împlinească, pentru tine să crească şi să strălucească mai tare; ca astrul nopţii să-şi verse mai darnic văpaia de argint, lactee, în numele dragostei tale, a dragostei noastre care ne bîntuie inima, ne-o bîntuie; în numele iubirii tuturor perechilor de pe pămînt, cu tot farmecul ei, de la Atlantic pînă la Pacificul albastru: şi-ai vrea, în sfîrşit, ca ea să se ăsfrîngă şi mai adînc în ochii tăi, ca un simbol, şi-n toate sufletele îndrăgostite să pătrundă pe rînd şi să le înfioare. Această lună care în fiecare seară se rotunjeşte treptat deasupra acestor locuri de basm, crescînd cîte puţin, pentru ca odată şi o dată, mare de tot, pe deplin întreagă, să răsară pentru toţi.

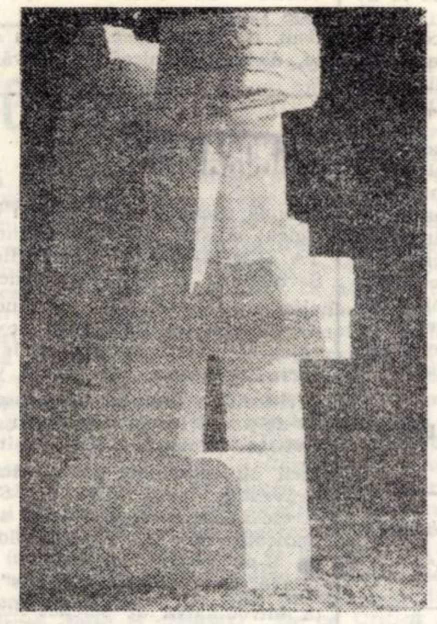

DUMITRU ŞERBAN: „Piatră de hotar"

BĂTRÎNUL MINER

Nu-l văzusem demult, aproape că-l uitasem de tot, de cînd n-am mai trecut pe aici şi aceste locuri nu le-am mai privit. Şi, iată, acum l-am zărit în prispa casei sale scunde – prima de lîngă casa la care am tras. În faţa mea – casa şi el. Casa, micuţă, cu acoperiş de tablă, cu cerdac sub streşini, cu iarbă în curte, şi-n adîncul curţii – cîinele ciobănesc, mare de tot, găini şi curci împrăştiate pe lîngă casă şi mai departe. Ca şi în urmă cu o grămadă de ani, şi-acum în cerdac şade el, minerul bătrîn şi sur ca vîrful de munte; şade şi pufăie din pipă şi răsfoieşte ziarul proaspăt primit. Îl privesc atent şi mă bucur că-l văd tot aici şi-l privesc cu aceeaşi curiozitate. Mă apropii de el şi-l salut; „Noroc, bătrîne!", iar el îşi ridică privirea şi o vreme mă priveşte cu luare aminte, mă tot măsoară cu ochii din cap pînă-n picioare şi-abia îşi mai aduce aminte de mine, şi-abia într-un tîrziu ghiceşte cine sînt şi-mi întinde mîna.

Discutăm apoi a p r o p i a t şi cald, întrebările şi răspunsurile se înşiruie, cad des, ba despre una, ba despre alta... Bătrînul îşi aduce aminte de trecut, de întîmplări din tinereţe şi povesteşte potolit, ca toţi bătrînii, iar eu îi culeg cuvintele şi mă bucur în sine-mi că şi azi, ca şi cu ani în urmă, bătrînul a rămas aici ca o statuie neschimbată, vie.

Şade şi fumează şi se odihneşte după atîta trudă, după atîta sudoare în mină, se odihneşte împăcat în casa scundă, modestă... O imagine îmi fulgeră în minte şi-ntr-o clipă înfăţişarea lui din tinereţe prinde viaţă. Numai o clipă. În locul ei, în clipa următoare, reveni imaginea vie de-acum, a minerului bătrîn, cum şade în cerdac şi pufăie şi se odihneşte.

În româneşte de Vasile VERSAVIA

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 14 octombrie

8,45 Gimnastica la domiciliu. 9,00 Tot înainte! 9,25 Şoimii patriei. 9,35 Peripeţiile lui David Balfour". 10,00 Viaţa satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical: Umor şi muzică. 14,00 Woody, ciocănitoarea buclucaşă. 14,25 Spectacolul lumii. 15,00 Străzile Bucureştiului. 15,20 Telesport: finala campionatului european de volei masculin. 16,00 Fotbal: U.R.S.S. – România. Transmisiune directă de la Moscova. În pauză: rezultatele tragerii la sorţi a preliminariilor campionatului mondial de fotbal – ediţia 1982. 17,45 „Calvarul". 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,15 Îndeplinim programul partidului. Al XII-lea Congres al P.C.R. 19,30 Pe marile scene ale ţării. 20,15 Film artistic: Masca de fier. Premieră pe ţară (franco-italian). 21,40 Telejurnal. Sport.

LUNI, 15 octombrie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Revista economică TV. 19,40 Cadran mondial. 20,00 Mai aveţi o întrebare? 20,40 Cei din Mogador. 21,35 Telejurnal.

MARŢI, 16 octombrie

9,00 Teleşcoală. 10,00 Dallas – Compania petrolieră Ewing. 16,00 Telex. 16,05 Teleşcoală. 16,40 Curs de limbă engleză. 17,00 Din ţările socialiste. 17,30 Popas la Hobiţa. 17,45 Itinerare turistice. 18,25 Revista social-politică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 În întîmpinarea Congresului al XII-lea al partidului. 19,30 Festivalul internaţional „George Enescu". 20,10 La zi în agricultură 20,45 Seară de teatru: Trenul de la ora 0. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 17 octombrie

16,00 Telex. 16,05 Teleşcoală. 16,40 Curs de limbă rusă. 17,00 Din muzica şi dansurile popoarelor. 17,15 Corespondenţii judeţeni transmit... 17,30 Arii şi duete din opere şi operete. 17,55 Din cartea naturii „Antilopa carpaţilor" (II). 18,30 În spiritul legii. 18,50 101 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Noi, femeile! 19,50 Telecinemateca: Pasiune şi vocaţie (american). 21,25 Dialog despre viitor. 21,40 Telejurnal.

JOI, 18 octombrie

9,00 Teleşcoală. 9,55 Calvarul. 16,00 Telex. 16,05 Teleşcoală. 16,40 Curs de limbă franceză. 17,00 Reportaj pe glob. 17,20 Viaţa culturală. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,40 Melodiile toamnei. 20,00 Priorităţi în agricultură. 20,10 Ora tineretului. 20,50 Conexiuni. 21,40 Telejurnal.

VINERI, 19 octombrie

16,00 Telex. 16,05 Şcoala contemporană. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Reflector. 19,40 Film: Locuinţa temporară (francez). 21,05 Atelier de creaţie literar-artistică. 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 20 octombrie

8,30 Teleşcoală. 9,40 Curs de limbă germană. 10,00 Curs de limbă spaniolă. 10,30 Cei din Mogador. 11,25 Telecinemateca. 13,00 De la A, la... infinit. 15,00 Fotbal: F.C. Baia Mare – Universitatea Craiova. 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,25 În frunte comuniştii. 19,45 Teleenciclopedia. 20,15 Dallas – Compania petrolieră Ewing. 21,05 Întîlnirea de sîmbătă seară. 21,40 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

Cu LUCIA ZAMFIR

(Urmare din pag. 1)

colul în care ești distribuit, ci a te implica în tot ce înseamnă producție a instituției. Vrem să ieșim din toleranța și climatul călduț în care, se pare, ne aflam.

— *Ați redeschis și reprezentanților presei accesul la discuțiile din teatru.*

— Dorim să ne creăm prieteni exigenți.

— *Teatrul Național din Timișoara a fost amendat, în ultimii ani, de cîțiva dintre noi, critici, pentru lipsă de program, pentru neprecizarea profilului său, pentru discontinuitatea activității. Noi am considerat că aceste drastice observații au fost înșelătoare de reprezentații neconforme posibilităților reale ale instituției, valorii colectivului, firmei teatrului. Vorbiți-mi despre viitorul PROGRAM..*

— E puțin cam devreme. Acum trebuie să ne precizăm țelurile eforturilor noastre și să ne stabilim acest program despre care vorbeați. E adevărat. El a fost în ultimii ani evaziv. Am participat, din cînd în cînd, la cîte un eveniment artistic, la cîte o premieră absolută, la cîte un eveniment de autor. Însă peste acestea s-a rostogolit, totuși, multă maculatură — din punctul de vedere al calității spectacolelor. Sînt teatre care s-au profilat fie pe dramaturgie românească actuală, fie pe impunerea forțelor regizorale tinere. Va exista și un program și un profil al nostru. Am certitudinea că vom reuși să ieșim din zona de penumbră în care ne aflăm. Consider că au fost juste criticile. Dorim să punem accentul în perioada imediat următoare pe adevărata revitalizare a trupei. Și prin „școala" pe care trebuie s-o facă regizorii și colaboratorii noștri. *Trebuie* să creăm în jurul teatrului *un climat de interes real*, necesar pentru a-i stimula evoluția. Vom pune accentul pe calitatea producției noastre artistice.

— *Iertați-mă, n-am întîlnit pînă acum nici un director de teatru care să nu facă declarații de excelentă intenție la început de stagiune.*

— Vom încerca să le acoperim cu fapte. De dorința de a revitaliza trupa se leagă și intenția noastră de a crea un studio. El se va numi „*Vertical*".

— *Iată o veste bună. Verticală!*

— În cadrul acestui studio vom prezenta micro-recitaluri, microspectacole, piese scurte. Credem că poate deveni unul dintre mijloacele de afirmare a actorilor. Studioul nostru va „circula" prin oraș, nu va rămîne la sediu. Vom prezenta astfel „prietenilor teatrului" recitaluri, *spectacole*, profilate pe o anumită temă, nu încropeli. Aceste micro-spectacole se vor înscrie în *activitatea teatrului* și în programul de reciclare a actorilor. Voluntară va rămîne doar alegerea tematicii. Cred că în sprijinul revitalizării trupei trebuie să vină mai mult decît pînă acum și secretariatul literar, să pună permanent la dispoziția trupei documentația completă, necesară montării fiecărui spectacol, să fișeze lucrările de vîrf ale dramturgiei românești și universale și, de ce nu, să scrie o istorie a teatrului.

— *Vă rog să continuați...*

— Pentru buna desfășurare a repetițiilor și a spectacolelor trupa are nevoie de o mai bună condiție fizică. Socotim că fiecare repetiție și fiecare spectacol trebuie să debuteze cu exerciții de dicție, gimnastică ritmică, uneori chiar de vocalize. Și vom avea condiții pentru că vom avea o sală mult mai mare de repetiții..

— *Și ce se va mai „întîmpla", stimată tînără directoare a Naționalului timișorean?*

— Vrem să participăm la cele mai importante festivaluri teatrale din țară. Considerăm că ele reprezintă o posibilitate de a ne racorda la mișcarea teatrală, de a ne afirma, de a ne defini. Ne gîndim și la organizarea unui festival la Timișoara. Credem că ne-ar ajuta. Avem nerăbdarea afirmării. Vom avea și răbdarea să muncim pentru asta. Vom reuși să intrăm în fluxul viu al mișcării teatrale românești.

— *N-aș vrea să mă pripesc, n-ar fi potrivit pentru un critic de teatru. Totuși, zic că nu mi-ați spus de convenienta „cred în teatru". Cel puțin în Teatrul Național din Timișoara. Mi se pare important ca direcția dvs. să înceapă astfel. Vă mulțumesc pentru răspuns, nu de convenință, ci fiindcă și eu cred în teatru...*

LIMBA ȘI STIL

Mreajă

Foarte puține cuvinte românești încep (era să spun: „debutează"!) cu *mr-: mrană* („Îngrășămînt agricol natural..."), *mreajă*, *mreană* și derivatele lor (*mrănuțos*, verbele *mreji*, *mrejui*, diminutivul *mrenuță* etc.). Nici unul nu este moștenit din latină, căci limba strămoșilor noștri rîmleni nu suporta grupul consonantic *mr-* în poziție inițială. Dicționarele etimologice propun, pentru cele trei cuvinte înșirate mai sus, etimoane slave.

Cel mai interesant dintre ele, din punctul de vedere al... acestei rubrici, este, fără doar și poate, *mreajă*. El denumește o „Unealtă de pescuit formată dintr-o plasă foarte ușoară, cu ochiuri relativ mari și împletită din ață subțire, cu ajutorul căreia se pescuiește în porțiunile liniștite ale apelor curgătoare sau în bălți" (DEX): „*Mreaja*-n Mureș aș întinde / Toate mrenele le-aș prinde". Este interesant de reținut că textul folcloric abia citat, din Miron Pompiliu, *Balade populare române* (Iași, 1870), reunește doi din cei trei termeni românești începînd cu *mr-: mreajă* și *mreană*!

Termen „profesional", aparținînd, la origine, exclusiv vocabularului „pescăresc", *mreajă* se insinuează, de timpuriu, în limba comună, cu sensuri, bineînțeles, figurate („cursă, capcană; intrigă"). Iată un text din cronici: „Temîndu-se ca să nu cază în *mreaja* vrăjmașilor, au părăsit pre Ion Vodă". Trecerea de la propriu la figurat este, dacă pot spune așa, „savurată" de Budai-Deleanu, cum se poate lesne întrezări din următoarele versuri și, mai cu seamă, din comentariul însoțitor, pus, de data aceasta, pe seama lui M. P. (Mitru Perea): „Merge grecul cu ceastă poruncă / Și sfătuind cu Hamza de toate, / În urmă-acest chip *mrejile-aruncă*". Iată și explicațiile din subsol: „*Mrejile aruncă*, va să zică pune sfaturi viclene cu care să încurce pre Vlad; ca și pescariul, încurcă peștii în *mreje*".

Datorită lui Eminescu, termenul în discuție este adjudecat de limbajul poetic: „Iar de sus pîn-în podele un paianjăn prins de vrajă / A țesut subțire pînză, străvezie ca o *mreajă*". Virtuților comparației, i se asociază, aici, ... „mreaja" unei aliterații de o țesătură deasă: pîn', podele, paianjăn, prins, pînză! Este indubitabil că Eminescu a creat expresia, de o strălucire poetică intensă, *a întinde lucii mreje*, al cărei palid echivalent este verbul „a ademeni": „Cu un cîntec de sirenă, / Lumea-*ntinde lucii mreje*! / Ca să schimbe-actori-n scenă / Te *momește* în vîrteje" (*Glossă*). La fel de sigur este că tot el, străvăzînd afinitățile latente dintre lucrurile lumii, a iscusit îmbinări unice ca *mreajă de frunze*, *mreajă de nouri*, *mreajă de văpaie*: „Și pas cu pas pe urma ei / Alunecă-n odaie. / Țesînd cu recile-i scîntei / O *mreajă de văpaie*" (*Luceafărul*) Uimitor este „amănuntul" că, deși nici un român, înainte de Eminescu, nu folosise asemenea „alianțe" lexico-sintactice, ele ni se par, totuși, vechi de cînd lumea.

G. I. TOHĂNEANU

PLASTICA

TABĂRA DE SCULPTURĂ „ZĂRAND '79"

În ambianța încărcată de legende a Munților Zărand, zece sculptori, nume de prestigiu ale plasticii românești actuale, și-au conjugat strădaniile pentru a realiza la *Căsoaia (Arad)* un simpozion de sculptură. Dincolo de reușitele personale — aproape toate remarcabile — artiștii au săvîrșit o adevărată lucrare de grup, un ansamblu închegat care a dobîndit atributele unei opere în sine. Marile teme dintotdeauna ale artiștilor români, omul, natura și istoria, au fost abordate în spiritul lecției brâncușiene de la Tg. Jiu. Sub acest unghi, cei mai mulți dintre participanți au creat o sculptură — arhitectură, despovărată de orice urmă de discurs ale cărei semnificații se degajă nu atît din motivele care intră în compoziție, cît din tratarea plastică. Simpla asociere, de pildă a motivului crenelurilor cu cel al altarului votiv din „Altar dacic" al lui *George Apostu*, trimite la trecutul nostru medieval. Efectul mai adînc și subtil al lucrării este generat de energia ei monolitică și mai ales de intensitatea luminii captate ca într-un nimb de cioplirea suprafețelor. Din aceeași concepție asupra unei sculpturi situate la limita arhitecturii purced *Mihai Buculei* și *Alexandru Gheorghiță*. Îngemănînd două motive arhitectonice, o pereche de coloane și o „fereastră", de fapt, o nișă străbătută de o fantă longitudinală, Mihai Buculei a realizat o lucrare de subtilă vibrație. Lumina exterioară, care învăluie în coloanele, este redistribuită în interiorul nișei, cu intensități variabile, în funcție de momentul zilei. Pornind de la natură, fantezia lui *Alexandru Gheorghiță* a descifrat în structura unui arbore, forme care evocă ogivele goticului moldovenesc. Privită de la distanță, lucrarea lui apare, prin liniile ei mari, maiestuoasă și elegantă. În lucrarea „Copacul", *Anton Eberwein* imprimă aceluiași motiv o formă sumară, dispusă decorativ, într-o compoziție voit „copilărească", nu lipsită de farmec.

„Semn pentru ea și el", lucrarea sculptorului arădean *Ionel Munteanu*, este o arhitectură de volume și forme clare, predată de o geometrie calmă, avînd punctul de pornire în troițele străvechi, tratate însă ca motiv care marchează un spațiu de reculegere. Celălalt sculptor arădean, tînărul *Dumitru Șerban*, a surprins prin complexitatea compoziției, în care volume tăiate ferm se contrabalansează într-un tot echilibrat ce ia în stăpînire spațiul înconjurător cu o forță irezistibilă ca o veritabilă „Piatră de hotar". Compoziția complicată, bazată pe îmbinări de forme ample, a atras un alt sculptor, foarte tînăr, *Florentin Tănăsescu*, a cărui lucrare intitulată „Zburătorii" denotă un simț monumental autentic.

O compoziție insolită, pornind de la un studiu de forme ale căror curburi se armonizează fericit cu peisajul înconjurător, datorăm sculptorului timișorean *Bata Marianov*. Un caracter de studiu morfologic prezintă și lucrarea lui *Octavian Olariu*, „Lupta contrariilor".

Un loc aparte în ansamblul lucrărilor de la Căsoaia îl ocupă nudul realizat de *Aurelian Bolea*. Formele ample, purificate de detalii inutile, concentrarea volumelor, ritmul interior al compoziției denotă o spiritualitate incontundabilă.

La prima sa ediție, tabăra de sculptură de la Căsoaia s-a dovedit o manifestare creatoare de dimensiunile unui eveniment artistic național. Nu ne rămîne decît să dorim „drum lung" în viața artistică a țării.

Horia MEDELEANU

(În acest număr, lucrări realizate în tabăra de sculptură „Zărand '79").

Luni, 8 octombrie, Lars Ake Augustson, *scriitor și ziarist suedez a făcut o vizită la sediul Asociației Scriitorilor din Timișoara. La întîlnire au fost prezenți* Anghel Dumbrăveanu, *secretar al Asociației Scriitorilor*, Paul Eugen Banciu, Nikolaus Berwanger, Marcel Pop Corniș, Alexandru Jebeleanu, Maria Pongracz, Mircea Șerbănescu, Cornel Ungureanu.

MUZICA

ASCENSIUNI

Părerea că în fiecare instrument al unei orchestre simfonice zace un virtual dirijor este creditată de frecventele debuturi, ca șef de orchestră a unor curajoși care nu odată și-au început astfel o splendidă carieră dirijorală. Coeficientul de împlinire al acestei himere — nu odată obsesive — presupune direct proporționale preocupări de lărgire a orizontului. Un contrabasist ambițios, *Modest Cichirdan*, după o minimă perioadă de lucru în compania colegilor mai tineri, dornici a constitui o orchestră de cameră, se avîntă la concursul Filarmonicii din Botoșani reușind să-și adjudece postul de dirijor, spre surpriza și bucuria celor încrezători în darurile sale. Iată-l după cîțiva ani, revenit de unde a plecat, dar nu la vechiul său pupitru, ci pe podiumul dirijoral, înscriindu-și în program o pagină de referință a muzicii simfonice zămislită aici, „*Sarmisegetusa*" de E. Cuteanu, și angajîndu-se într-o sarcină considerabilă — interpretarea „*Simfoniei fantastice*" de Berlioz. Impresia lăsată este favorabilă, saltul spre profesionalism, evident. Place eleganța tactării sale, distincția, mișcările învăluitoare cu care solicită nuanța, dispersarea de orice crispări. Este înclinat spre sublinierea lirismului imaginilor, dar știe totodată să dea tenta de măreție sonoră, fie ea tenebroasă, („Supliciu") ori halucinantă („Sabat"). Faptul că a condus fără partitură i-a avantajat coeziunea cu orchestra, luciditatea arhitectonicii, deteriorîndu-i însă claritatea unor încheieri, alteori promptitudinea atacurilor. Demne de aplaudat intervențiile „alămurilor" compacte, bine acordate, percuției, precum și a „lemnelor" menționînd frumusețea solo-urilor, mai puțin a clarinetistului A. Sava. Solistul serii a fost un foarte tînăr laureat al concursului Ceaikovski — pianistul Mihail Pletnev. Versiunea „*Rapsodiei pe o temă de Paganini*" a lui Rahmaninov a fost lipsită de patosul romantic exploziv cu care ne-a obișnuit Sofia Cosma, izbucnirilor temperamentale fiindu-le opuse o distincție, o noblețe și acurateță de efeb, ori poate a unui mustang impecabil dresat, care strălucește în evoluții de rafinată tehnicitate, fără a simți însă chemarea nesfîrșitelor întinderi ale stepei, de a porni „în zbor nebun" spre depărtări. Distanța afectivă de partitură a fost complet anulată în suplimentul oferit, zămislind momente de impresionantă artă ce onorează magistrala Școală interpretativă sovietică.

Doru MURGU

PANORAMIC

După vacanță, ne întîlnim din nou, în cadrul acestei rubrici (bilunare). ● VIAȚA SCRIITORILOR · medalion Mircea Șerbănescu la Biblioteca județeană, manifestare binevenită, atestînd prețuirea de care se bucură acest experimentat coleg al nostru, autor al unor numeroase cărți, îndrăgite de toate vîrstele. Scriitorul a împlinit frumoasa vîrstă de 60 de ani. Îi urăm o lungă și rodnică activitate creatoare! (La reușita manifestării au contribuit poetul Anghel Dumbrăveanu, lect. univ. dr. Stela Mirel și elevi, comentatori iscusiți ai lucrărilor dedicate de M. Ș. tinerilor cititori). ● S-au deschis cenaclurile studențești „Pavel Dan" și „H. G. Wells". La ședința introductivă de science-fiction a citit prozatorul Mircea Șerbănescu. ● FESTIVAL „ENESCU" la Timișoara. Un eveniment deosebit l-a constituit prezența formației de avangardă care este „Atelierul de muzică contemporană" din R. P. Polonă: explorarea posibilităților instrumentelor, cu efecte neobișnuite, grotești, etalarea corespondențelor unor vechi instrumente populare. O civilizație a sunetului care creează nostalgii și invită la discuție. ● S-a spus la radio că „Pelerinațional la Beethoven" de Wagner, recent tradusă la noi, ar avea o inspirată prezentare grafică. Orice, numai asta nu: desenele Aureliei Stoie-Mărgineanu sînt puerile, fără vocație. ● Se pregătește o nouă ediție a Festivalului „Timișoara, floare rară"; versuri, folk și muzică ușoară. ● Formația vocal-instrumentală „Betta" a editat un disc-single. ● Casa de cultură a studenților din Timișoara a obținut Diploma Consiliului Culturii și Educației Socialiste, pentru rezultate deosebite în cadrul recentei ediții a Festivalului „Cîntarea României". ● Tot în această instituție expune tînărul artist plastic Emil Țui. ● În regia lui Dan Radu Ionescu, „Mielul turbat" de Baranga la Teatrul popular din Lugoj. ● În cadrul relațiilor de prietenie statornicite între orașele înfrățite Lugoj și Vîrșeț (R.S.F. Iugoslavia), artiștii amatori români au întreprins un turneu în țara vecină și prietenă. Ei au fost însoțiți de membri ai cenaclului „I. P. Bănățeanul". ● La Muzeu (Bastion) reține atenția expoziția de pictură etnografică a lui Alfons Vezoc, instrumentist al Filarmonicii noastre. (Vom reveni). ● Tot la secția de Etnografie a muzeului Banatului se pune la punct sistemul automat de ghidare a publicului. Prin difuzoare, explicațiile vor fi date în patru limbi. Sistemul, rod al ingeniozității lucrătorilor instituției, se aplică pentru prima oară în țară. ● Din comuna Buteni ne-a sosit știrea: s-a înființat un punct muzeal cu materiale arheologice, etnografie, pictură (naivă, desigur). Valoroasă inițiativă locală.

Lucian BURERIU

Hotărîrea

CONSILIULUI UNIUNII SCRIITORILOR

(Urmare din pag. 2)

Pentru noi, scriitorii, tovarășul Nicolae Ceaușescu este, deopotrivă, simbol și faptă, spirit deschis către marile suferințe și izbînzi ale istoriei naționale, și vestitor al viitorului de aur al românilor. Prezența lui pretutindeni în țară, pe șantier, în uzină, în lanul pîrguit de grîu este întîmpinată cu dragoste și încredere deplină. Sfatul lui este neprețuit, lauda lui este profund stimulatoare, critica — omenoasă și constructivă.

Iată de ce, bucurîndu-se împreună cu ceilalți slujitori ai artei și culturii, de grija și prețuirea pe care conducătorul statului și partidului — el însuși autorul unei opere politice bine cunoscute în lume — le acordă creației pătrunse de ideile nobile ale umanismului socialist, scriitorii români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități sprijină în unanimitate propunerea ca tovarășul Nicolae Ceaușescu să fie reales în înalta funcție de secretar general al Partidului Comunist Român.

Însuflețiți de minunatul său exemplu, de modestia și viața sa dăruită clipă de clipă patriei și poporului, scriitorii se angajează totodată să facă totul și de acum înainte pentru traducerea în viață a Documentelor ce vor fi adoptate de Congresul al XII-lea al Partidului, pentru a da cititorilor opere pe măsura gîndurilor și simțămintelor lor de făuritori ai unui destin ce se îngemănează în chip fericit cu destinul patriei. Acest efort este continuu călăuzit de indicațiile pe care în atîtea rînduri tovarășul Nicolae Ceaușescu le-a dat în legătură cu sarcinile literaturii în etapa actuală, de chemarea pe care a adresat-o tuturor creatorilor de a oglindi mai profund și mai cuprinzător lupta partidului, a clasei muncitoare, pentru transformarea revoluționară a societății românești.

În aceste momente solemne, scriitorii din România socialistă pot spune cu convingere și spirit de răspundere că sînt gata să facă totul pentru a îndeplini cu cinste sarcinile trasate de partid, pentru a fi la înălțimea timpului eroic pe care întreg poporul român îl trăiește.

CURIER LITERAR

DECADA CĂRȚII ROMÂNEȘTI

Timp de zece zile, începînd cu 1 octombrie 1979, cartea a stat — ca și în edițiile anterioare ale Decadei cărții românești — în centrul evenimentelor culturale ale acestei toamne la fel de bogată în roadele luminii, ca și în cele ale pămîntului și vredniciei omenești. Expozițiile și prezentările de carte, medalioanele de scriitori, șezătorile și întîlnirile cu cititorii, simpozioanele, consfătuirile, mesele rotunde pe teme social-politice și tehnico-științifice, au polarizat în jurul cărții din toate domeniile de activitate umană, un ridicat număr de cititori.

Desfășurîndu-se în preajma Congresului al XII-lea al P.C.R., „Decada cărții românești", a destinat un important loc scrierilor social-politice legate de eveniment, cărți de mare actualitate care prezintă cititorilor de toate categoriile concepția social-politică a tovarășului *Nicolae Ceaușescu*. În județul nostru au avut loc dezbateri în jurul cărții ideologice și politice la Casa Tineretului din Timișoara, la clubul fabricii de placaje, Deta, la Autobaza din Lugoj, și de asemenea au mai avut loc și în alte locuri manifestări cu cartea științifico-tehnică în aceeași idee de nouă calitate în producție, în viață.

La rîndul ei, cartea beletristică a atras atenția unui număr mare de cititori, care, la întîlnirile ce au avut loc i-au înconjurat cu căldură pe autorii și prezentatorii lor. Librăria „Mihai Eminescu" din Timișoara a cunoscut zile efervescente cu ocazia lansării unor noutăți literare precum „Poeme" de Anghel Dumbrăveanu (Colecția „Cele mai frumoase poezii"), „Surîsul meduzei" de Alexandru Jebeleanu, „O viață de scriitor", omagiu în limba germană adus scriitorului octogenar Franz Liebhard, „Arta evocării la Sadoveanu" de G. I. Tohăneanu, „Confecționarul de rame" de Svetomir Raicov (în limba sîrbă), „Valori lirice, actuale" de Al. Ruja, prezentați de C. Ungureanu, Simion Dima, Cedomir Cionca, N. Berwanger.

Au avut loc, de asemenea, medalioane dedicate unor scriitori — G. M. Zamfirescu, D. R. Popescu, Mircea Șerbănescu — iar scriitorii Anghel Dumbrăveanu, Sofia Arcan, Eugen Dorcescu, George Drumur, Dorian Grozdan, Horst Samson, Corina Victoria Sein, Mircea Șerbănescu, Damian Ureche au susținut întîlniri cu cititorii la Deta, Jamul-Mare și la Buziaș. Volumul „Poeme" de Anghel Dumbrăveanu a fost lansat cu succes și la Salonul cărții hunedorene, deschis în cadrul decadei la Deva.

TOP

CORESPONDENȚĂ...

Cioară Silvius: ție și celorlalți prieteni ai rubricii, poza promisă cu *Gerry Rafferty* cîntăreț aflat din nou în actualitate grație discului „Night Owl". *George Miloș:* mulțumesc pentru informații! *Iena Bălteanu:* „Discul de aur" se acordă dacă tirajul discurilor vîndute atinge cifra de 1 milion exemplare. Cea mai tînără cîntăreață pop se pare că e englezoaica Angela Forster de 11 ani, lansată de P. Townshend. Or mai fi și altele... *Nelu Ștefan — Caraș Severin:* frumoasă scrisoare! *Saroczy B.:* tirajul săptămînalului englez „New Musical Express" depășește 200.000 exemplare. Urmează „Melody Maker" cu 149.560 ex. Corect. Gary Newman — „Cars" *Takacs Renate:* știre pentru tine: pentru suma de 21 milioane dolari, Paul Mc Cartney a semnat un contract cu casa „Columbia". Ți-a plăcut „Ultimul vals"? Scrie-mi impresiile... *Trifan Florin — Arad:* și mie îmi plac „Dire Straits". Atenție, în top la secția română nu pot figura decît piese originale nu reluări, oricît ar fi ele de reușite! *Surdu Valer:* corect Miguel Bose-„Anna". Este fiul celebrului toreador Dominquin și al actriței Lucia Bose. *Mick Dănuț — Lugoj:* reușit careu, dar spațiul nu-mi permite publicarea. Prea te entuziasmează „Eruption". Mă rog... *Elfriede Norman:* „Smokie" n-au fost pe la noi. Poate în viitor. Succes la învățătură și mai scrie-mi. Despre ABBA, prin poștă. *S. Cristian — Lugoj:* 1. LP-ul ABBA poartă titlul „The Album" iar ultimul LP al Amandei Lear, „Never Trust A Pretty Face". Voi transmite lui Ion Velican că prin tine are un admirator în orașul de pe Timiș... *Romanța Cucu — Berzovia:* despre „Bee Gees", în curînd! *Markov Nicolae:* grupa sanguină a celor din ABBA?! Nici chiar așa.. *Horea Romoșan:* Elton John se află acum în S.U.A. pentru 37 concerte.

Petru UMANSCHI

SPORT

ÎN ȚARA GALILOR...

...știută patrie a sportului cu balonul lunguieț, rugbiul românesc a triumfat, în două săptămîni de turneu istovitor, „tricolorii" cîștigînd patru meciuri și pierzînd doar unul, cu selecționata cea mare a gazdelor, înfrîngere socotită, însă, ca victorie, nu după cum a curs scorul (am condus cu 12—6!), ci după cum a de-curs partida. Pînă sîmbătă, nici n-am iubit, nici n-am priceput acest sport, crezîndu-l dur și urît, fără pic de atractivitate, fără pic de sens; ei, bine, am privit cu atenție evenimentul sportiv care a fost meciul Țara Galilor — România și am desprins frumusețile rugbiului, truda aceea grozavă, ascuțișurile tactice, logica regulamentului, ca și imensul interes pe care balonul oval îl poate stîrni, umplînd o arenă cu 50.000 de suflete și dînd o lecție deschisă de sportivitate, cuvînt desprins din englezul fair-play! M-am convins: fair-play-ul a fost inventat pentru rugbi și rugbiști, nu pentru fotbal și fotbaliști, deși, aparent, grămezile acelea provoacă o zdrobire a oaselor, iar placajele o rupere a membrelor inferioare și superioare. Nimic, însă, din toate acestea: rugbiul e curat și limpede, e plin de spectacol, e lipsit de monotonie, de care fotbalul suferă amarnic. Am promis că despre marele turneu voi discuta cu Gheorghe Dumitru, căpitanul echipei române, component al Universității Timișoara, unul din marii noștri rugbiști, care, sînt convins, nu l-a certat pe Bucos pentru gafele comise în lanț la 12—6, bănuindu-i, ca și noi, aceeași pricină: invidia, adică neputința unora de a nu rămîne cei dintîi și nici măcar cei de pe locul al doilea! Cum au mai pățit-o și alții...

În fotbal, de notat că Nicolae Secoșan, un crainic radio fără pereche, a transmis, duminică, cel de-al treisutelea meci pe calea undelor, urîndu-i, de-aci, de la *Orizont*, să atingă minimum 1.000, timp în care fotbalul nostru va putea egala recordul rugbiștilor, printr-un turneu în Anglia, bunăoară, cu patru victorii și o înfrîngere la limită, pe Wembley. Pînă atunci, avem grijă mare, după bafta din primul tur, cu „europenele" ce vin și ce se numesc, unele, Nottingham Forest și Leeds United. Dobrine, Dobrine, rău mă doare inima, dar sper că ai privit meciul de rugbi și nu vei lua pildă de la Bucos...

Teodor BULZA

CONSFĂTUIREA NAȚIONALĂ A CENACLURILOR DE ANTICIPAȚIE

A noua consfătuire națională a cenacluri-lor de anticipație s-a desfășurat recent la Oradea, prilej de dezbateri și întîlniri fructuoase, consfătuirea însemnînd, în același timp, un rodnic schimb de experiență între scriitori cu experiență ai genului și tinerii membrii ai cenaclurilor literare. Din partea Uniunii Scriitorilor au participat: Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor, Vladimir Colin, Adrian și Viorica Rogoz, Mircea Șerbănescu, Laurențiu Cerneț, Sînziana Pop, Victor Bîrlădeanu, Horia Aramă, Gh. Săsărman, Mircea Opriță. Au fost reprezentate cenaclurile „Marțienii", „Solaris", „Fantastic-club" din București, „H. G. Wells" din Timișoara, „Henri Coandă" din Craiova, „Fantascienza" din Sibiu, „Cronos" din Tîrgoviște, alte cenacluri din Iași, Pitești, Brașov, Drobeta-Turnu Severin.

Membrii cenaclului „H. G. Wells" din Timișoara au desfășurat o activitate susținută, participînd la dezbateri și prezentînd un reușit dia-ton „Călător în infinit" de Iosif Berwanger. Totodată, la concursul literar-artistic al consfătuirii ei au obținut: premiul special pentru pictură Sergiu Nicola; premiul I, pentru sculptură; Ion Ilica premiul II, Lucian Petrescu, premiul III, Lucian Ionică pentru povestiri și schiță, iar mențiuni: Dușan Baitzki, Silviu Genescu, Robert Kicher.

„Paradox", publicația cenaclului a fost distinsă cu premiul al II-lea.

M. Ș.

Un pas spre viitor (I)

SERIAL

În ritmul actual de consum, rezervele mondiale de combustibil se vor epuiza în următorii 100—150 de ani — afirmă academicianul sovietic Nikolai Semionov, laureat al premiului Nobel. De aceea în fața lumii se pune o problemă deosebit de importantă: a descoperi noi izvoare de energie. Speranțele în viitor se bazează, astăzi, pe energia atomică, dar, între timp, nu trebuia să scăpăm din vedere două lucruri: (1) procesele complexe care însoțesc reacțiile nucleare pot, dacă energia atomică va fi folosită nerațional, duce la supraîncălzirea Terrei; (2) dificultățile enorme în a proteja atmosfera și apele subterane de poluare radioactivă.

În fiecare secundă soarele trimite pe pămînt aproximativ 40 de trilioane de kilocalorii. În cîteva minute pămîntul primește atîta energie cît pot da diverși combustibili prin arderea lor timp de un an. Dar cum se poate aduna, cum se poate concentra această energie colosală? S-ar putea folosi marile întinderi ale deșerturilor: prin acoperire cu o cupolă sub care să aibă loc transformări energetice asemănătoare fotosintezei din frunzele copacilor și plantelor.

Să presupunem că omenirea reușește să învingă greutățile tehnice în construirea unor mari suprafețe energetice, dar cum se poate mări măcar pe jumătate transformarea utilă a energiei solare? Coeficientul transformării utile, astăzi, în cei mai perfecți semiconductori, este de trei ori mai mic. Procesul de fotosinteză în frunzișul verde este însoțit de un coeficient de utilizare de numai 25 la sută. Este greu de crezut că vom depăși această cifră chiar și cu ajutorul transformărilor genetice din plante. Prin experimentele făcute nu demult cu ajutorul substanțelor separate din celulele plantelor (cloroplaști), sub influența luminii solare, s-a descompus apa în oxigen și hidrogen. Hidrogenul se poate folosi ca materie primă în industria chimică și ca reactiv indispensabil în elementii de căldură și aparate care transformă direct energia chimică în cea electrică. Iar oxigenul e absolut necesar multor ramuri industriale, dar nu în aceasta constă totul. În experiențe similare oamenii de știință au reușit să transforme energia solară cu un coeficient de utilizare mult mai mare decît pot s-o realizeze aparatele fotoelectrice de astăzi. O serie de principii cît se poate de ispititoare sînt folosite de natura vie la utilizarea energiei. Astăzi în general se folosește căldura care se obține prin arderea diverșilor combustibili, dar prin aceasta, în termocentrale, numai 45 la sută din energia chimică trec în cea electrică. În organismele vii însă transformarea unui fel de energie în altul se face fără nici o pierdere.

(După „Politika")

(VA URMA)

REBUS

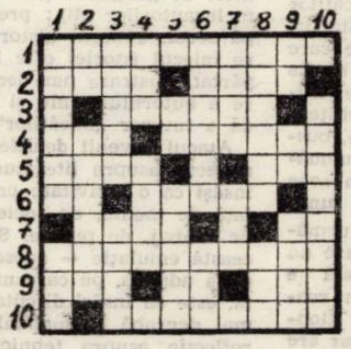

TOAMNĂ

ORIZONTAL: 1) La „Început de toamnă" (Gh. Tomozei). 2) „Cocori s-au pornit spre clime de flăcări / În..." (L. Blaga: „Destin") — „Prin singurătatea lui brumar / Se risipește..." la T. Arghezi în poezia „Tîrziu de toamnă" (neart.). 3) Metaforă autumnală pentru frunza din vii. 4) Sfîrșit de „Agonie" (D. Iacobescu)! — N-are nici măcar pereche. 5) Autorul poeziei „Cîntec de toamnă" (1886—1954) — Se desfășoară toamna în fotbalul nostru. 6) „Sfîrșit de toamnă" (I. Păun-Pincio)! — Verb pentru „Nervi de toamnă" (G. Bacovia). 7) Prezențe în decorul toamnei — În fagi! 8) Poet român ce ne-a lăsat poezia „Toamna" (1884—1963). 9) Inconsistență! — Puțin ravac! — Toamna pe uliță sub povara recoltelor bogate. 10) Refugiu sentimentat romanțat cînd „...Era tîrziu și era toamnă..." (pl.).

VERTICAL: 1) Poet sovietic, autorul poeziei „Potopul ploii s-a topit în sine" (1895—1925) — „Vița de..." (Ion Arieșanu), culeasă toamna. 2) 4—5 fructe! — Autoarea poeziei „Toamnă" (1916—1944). 3) Poet român contemporan, căruia îi aparține poezia „Moment de toamnă" (Ion) — Coboară toamna de la munte (dim.; sing.). 4) Cuneiformă babiloniană — Căldare... la gheață. 5) Înnegura!! — Au debit mărit toamna. 6) Păreri — Porumbiște. 7) Măsuri în serviciul cramelor — Ițe încurcate. 8) A remorca — A ști (od.). 9) 31 „Crizanteme" (D. Anghel)! — Oare... în „Autumnală" (Al. Andrițoiu) — Ceferist. 10) Roadele podgoriilor

DICȚIONAR: ILU. TIE. SCI.

Viorel ABRUDAN

DOCUMENTAR

CARTEA PENTRU COPILUL CARE O UTILIZEAZĂ

● PROBLEMELE MANUALULUI DE LITERATURĂ

Trecînd prin reformele succesive pe care le cunoaşte sistemul de educaţie francez de mai mulţi ani încoace, manualul — vechiul însoţitor al studiilor de odinioară — a fost adesea maltratat, bănuit, negat, adulat, refăcut, disprețuit, acuzat de toate relele şi investit cu toate speranţele. Prezentarea unei astfel de dezbateri avînd drept obiect manualul de literatură poate contribui la informarea publicului românesc despre o problematică, franceză în esenţă, dar care se întîlneşte cu cercetări ce depăşesc acest cadru.

În inconştientul culturilor noastre, deîndată ce este vorba de manual, în faţa copilului-cu-cartea care caută în filele îngălbenite drojdia sau nectarul, apare imaginea radioasă a Acuzatului din Atena, a Magistrului prin excelenţă, a celui-care-nu-a-scris. Şi cînd, în 1968, Franţa a întronat — pentru o domnie prea scurtă — Imaginaţia, şi a deschis cutia (Pandorei ?) a visurilor acumulate, tot Socrate a fost, încă o dată, chemat în ajutor : s-a afirmat atunci că importantă, în învăţămînt, ar fi bogăţia raportului (socratic) între cei care sînt de o parte şi de alta a catedrei ; şi de ce ar mai fi nevoie de manuale de matematică, dacă toţi şcolarii din Franţa, scuturaţi un pic, „mărturisesc" de îndată toate teoremele ? Literatura nu a scăpat nici ea de contestaţie şi *manualul* a suferit un număr nemaiauzit de asalturi provenind din direcţii foarte diferite. Mai întîi, o critică ideologică a denunţat conţinutul manualelor de istorie şi de literatură. S-a reproşat manualelor că prezintă literatura ca pe o jucărie în mîinile clasei dominante. S-a arătat în ce Purgatoriu al suspiciunii sînt menţinuţi unii autori (Rabelais, Voltaire, Zola, Vallès, Eluard), în ce Infern sînt azvîrliţi alţii, deformaţi pînă devin de nerecunoscut. Era denunţat mai ales faptul că este ţinut în umbră creatorul popular mai mult sau mai puţin anonim care, de la poeţii Evului Mediu la cei ai Comunei din Paris, de la poeţii Rezistenţei, la şansonetiştii politici, a comentat, pentru fiecare epocă, în cuvintele poporului, o actualitate în care lua din ce în ce mai des cuvîntul. Pe de altă parte, clasa muncitoare— ca subiect şi ca obiect — este quasiabsentă ; cît despre ţărănime, ea este văzută doar prin prisma autorilor „burghezi". Literatura, în manualele tradiţionale (dintre care multe se mai folosesc şi astăzi), este tocmai acest fluviu idealist care curge rupt de Istorie : cer al geniilor pure, istoria literară astfel concepută nu mai are drept justificare epistemologică decît un vag alibi romantic, pe care o ideologie şcolară profund reacţionară îl face să-şi piardă savoarea.

Pe plan pedagogic, practica „bucăţilor alese" a constituit obiectul unor atacuri extrem de acerbe. O carte [1] despre care vom vorbi mai tîrziu şi care vrea să fie în acelaşi timp o critică a concepţiei tradiţionale despre manual şi să schiţeze ceva nou, prezintă, într-o fotografie, bustul unui atlet african. Titlul, „o frumoasă victorie", ne invită să-i dăm un sens precis : este ultima încordare a unui sportiv beat de efort. Pe pagina următoare, regăsim aceleaşi elemente, care nu mai sînt acum decît partea centrală a unei încadrări mai îndepărtate : în realitate, omul tocmai a fost atins de glonţele unui revolver, efectul e facil, dar are meritul de a radicaliza opoziţia faţă de practica citării abuzive, a cuvîntului izolat de frază, a frazei izolată de pagină, a paginii izolată de carte, a cărţii izolată de operă şi a operei izolată de literatură, pe de o parte, de epoca sa pe de altă parte. Fără a mai vorbi de epurarea moralizatoare, de punctele de suspensie cu care textul lui Rabelais e presărat în manualele noastre şcolare. Rabelais nu mai are dreptul, ad usum puerorum, să spună că liturghia e mai scurtă în timpul secerişului şi al culesului, nici Panurge, pe cel de a-şi înjura stăpînii ; ce devine atunci secolul al XVI-lea, fără libertatea sa şocantă, fără această năvală prodi-

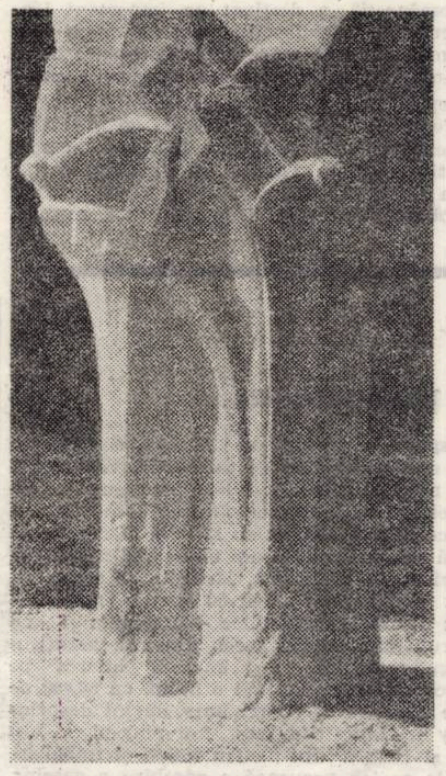

ALEXANDRU GHEORGHIŢA : Arbore gotic"

gioasă a vorbirii populare în cîmpul scrierii ? S-ar părea că autorii de manuale îşi arogă dreptul de a ne restitui scriitorii epuraţi şi mai adevăraţi decît în natură !

În ciuda acestor atacuri, practica „bucăţilor alese" rezistă ; din motive practice, desigur (deşi sînt tot mai numeroase ediţiile ieftine ale operelor integrale), îmbinate poate cu influenţa prost înţeleasă a şcolilor lingvistice, pentru care simptomul scrieturii poate fi uneori fragmentul, modelul, specimenul. Trebuie să remarcăm totuşi că folosirea bucăţilor alese este un progres net în raport cu rezumatele biografice şi cu dizertaţiile estetice care, în manualele din perioada precedentă, ţineau locul oricărui contact direct între adolescent şi literatură. Exemplul-tip al manualului de „bucăţi alese", a cărui concepţie şi compoziţie sînt inspirate de ideologia şcolară burgheză tradiţională, este seria cunoscută sub numele de „Lagarde şi Michard" (după numele autorilor săi) : prezentare secol după secol, aparent „istorică", dar din care miezul istoriei este în realitate îndepărtat, ilustrare pur decorativă, divinizare a autorului-geniu şi aseptizare insipidă a tuturor „bucăţilor" vinovat „alese".

Atacul a venit dealtfel din partea unei reflecţii asupra literaturii concepută ea însăşi ca o activitate umană eliberatoare faţă de mediu, de societate, de angoasă, de limbaj, de putere. S-a crezut că această emulaţie — adeseori prostească — de a admira, pe care manualele o suscită, este ea însăşi discutabilă : n-ar trebui mai degrabă ca manualul să incite la o reflecţie asupra tehnicilor literare, să insiste asupra importanţei istoriei fiecărui „gen", în ideea că această formă preexistă adesea oricărei expresii ; n-ar trebui să se urmărească, în al doilea ciclu de liceu, un studiu al uneltelor scriitorului, şi în primul rînd ai limbii, n-ar fi de dorit, în fond, ca predarea literaturii să aibă drept obiect dorinţa de a scrie şi capacitatea de a o face ? Să nu ne înşelăm : această nouă direcţie, legată dealtfel de cercetările teoretice contemporane este, din punct de vedere pedagogic, o mică revoluţie : întreaga atitudine tradiţională faţă de opera scrisă e modificată ; în loc de a accepta cu candoare toate viclesugurile, toate iluziile, toate emoţiile facile, toate clişeele, este vorba de a democratiza actul scrierii, arătînd cealaltă faţă a decorului. Tentativa curajoasă a editurii Nathan de a compune o colecţie şcolară integrală bazată pe noţiunea de gen literar [2] ar putea fi descrisă ca fructul timid al acestor repuneri în cauză : este în firea lucrurilor ca astfel de reflecţii să fie aproape incompatibile cu noţiunea de manual, căci fundamentarea lor e ireverenţioasă.

O lucrare apărută în 1978 sub titlul „Anti-Manual de franceză" a împins la extrem această atitudine : textele sînt alese în aşa fel încît să-l provoace pe cititor să reacţioneze, arătîndu-i ce panoplie este limba, capabilă de tot ce e mai bine şi de tot ce e mai rău ; contrar celorlalte manuale, ideea preconcepută este de această dată de a surprinde pe viu războiul cuvintelor şi al ideilor, şi nu de a raporta cu prefăcută bonomie secătuitul lor acord. Se mai pot apoi spicui pe ici pe colo în această lucrare texte deliberat depăşite, care nu valorează decît prin şocul pe care îl produc, ca acele texte (atît de „sincere", atît de sigure de ele) asupra ideologiei coloniale a Franţei produse de nişte cotidiene şi scribi la modă prin 1931. Nu mai avem de-a face cu „frumosul" text tradiţional, ci cu textul care produce ruşine şi scandal, ca un duş rece care întremează. Cînd e vorba de ţărani, autorii opun judicios texte ale scriitorilor consacraţi (Balzac, de exemplu), şi cele cîteva mărturii directe pe care oamenii de la ţară le-au produs atunci cînd, la o cotitură a Istoriei, unul dintre ei (e vorba de Retif de la Bretonne) a învăţat să citească şi să scrie. Explicaţia de text de altădată devine astfel provocatoare : de ce să ne mulţumim — acuză autorii — să supunem acestei discipline numai texte literare, cînd toate textele produse de o societate trebuie să fie interogate ! (un exemplu e chestionarul pe care o bancă îl adresează clienţilor săi)... şi cînd există texte care *spun* şi *ascund* în acelaşi timp. Dar partea cea mai eficace a cărţii rămîne prezentarea *Scrisorilor persane :* opera lui Montesquieu nu e decît o schemă, o invitaţie de *a scrie scrisori persane* în genul *scrisorii nigeriene* a unui etnolog african contemporan, care descoperă maliţios Parisul şi notează, după o vizită la piaţă : „în această ţară, puii nu sînt sugrumaţi, ci electrocutaţi".

Multe alte idei din această carte destul de superficială sînt totuşi seducătoare, salutare şi, fiind prezentate unor tineri, îi vor conduce poate la o înţelegere justă a lucrurilor, iar, în final, demistificînd accesul la actul scrierii, îl vor pune la îndemîna lor. Dar acest „anti-manual" nu este, nu poate fi un manual veritabil ; dispersat de propria sa problematică, el va duce, în cazul în care ar fi folosit în licee, la o anarhie textuală, la o diluare a atenţiei adolescenţilor într-un corpus prea vast şi prea banalizat. E bine, desigur, ca manualele să fie discrete, pentru ca întrebarea elevului să preceadă răspunsul cărţilor, şi curiozitatea de a şti — învăţarea ; e bine ca tinerii să îndrăznească să-şi pună cît mai curînd posibil întrebări despre raţiunea de a fi a ştiinţei care le e inculcată : trebuie gonită în viziunea ei dictatura gîndirii gata-făcute, dar aceste restricţii nu trebuie să condamne manualul în sine şi să arunce copilul odată cu apa din baie.

Ce se poate cere, în aceste condiţii, unui manual de literatură ? Îi vom atribui, în esenţă, patru funcţii :

● mai întîi, cea de *a conserva*, adică de a fi memoria cinstită a ansamblului de scrieri importante dintr-o limbă, fără idei preconcepute din punct de vedere lingvistic, politic, social, moral sau estetic (şi ce progrese ar fi de făcut în acest domeniu în raport cu ceea ce există astăzi !) Manualul este instrumentul unui învăţămînt care are drept sarcină să asigure coeziunea culturală a unei naţiuni, coeziune pe care diviziunea contemporană a muncii vine fără încetare s-o repună în cauză.

● cea de *a zgudui*, prin aceea că manualul de literatură trebuie să fie el însuşi literatură, adică simultan folosire şi refuz al formelor în serviciul a ceea ce nu poate fi rostit. În această privinţă, ar trebui ca manualele noastre să fie creaţie autentică şi nu compilaţie de mîna a doua care nu înşeală dealtfel pe elevi.

● aceea, capitală, fiică a precedentei, de *a invita la a scrie* (cîteva reţete ale *Anti-manualului* ar fi aici de reluat şi de îmbogăţit), dînd elevilor o adevărată intimitate cu toate întrebuinţările limbii şi ale genurilor literare. Aceasta nu înseamnă de fel că nu e justificată existenţa scriitorilor profesionişti, capabili să meargă mai departe decît alţii pe cărările creaţiei ; dar aceasta implică totodată ca, măcar la punctul de pornire, uneltele şi îndrăzneala de a le folosi să fie la îndemîna tuturor.

● ar rămîne, poate, o funcţie a manualului care nu e acceptată în unanimitate : *funcţia sa simbolică*. Capodoperele literaturii, repuse pe baza lor istorică şi legate de restul formelor scrisului, o vor asuma în interiorul manualului care, în mod necesar, trebuie să (re)devină „Cartea" pentru copilul care o utilizează. Exigenţele pieţei capitaliste a ediţiei şcolare abandonează într-adevăr de mai multe decenii manualul, cu mîinile şi picioarele legate, imperiului efemerului : manualele sînt produse de edituri particulare, cu un control de stat formal, a posteriori şi prea puţin exigent în privinţa calităţii ; legea e deci cea a Profitului şi a reînnoirii permanente a vînzărilor : banii astfel extraşi din fondurile naţionale pentru educaţie merg drept la firme care nu au despre interesul colectiv decît o idee foarte vagă. Li se cere manualelor să fie luxoase pentru ca preţul să poată fi ridicat la fel şi beneficiul celor care le editează. Li se cere să fie efemere, pentru aceleaşi raţiuni : interesul pe care l-ar avea copilul de a poseda lucrări de referinţă informate despre ştiinţa contemporană şi despre exigenţele democratice de astăzi e deliberat călcat în picioare. Luxosul şi efemerul, aceste două damnaţiuni a ceea ce se numeşte „societatea de consum" n-ar trebui oare

GEORGE APOSTU : „Altar dacic"

excluse din şcoală, unde se învaţă, înainte de toate, permanenţa ? Mult prea grăbiţii şi anarhiştii asasini ai „manualului" ar face bine să ia seama la aceasta !

---

[1] *Anti-manuel de Français*, C. Dunetou et J. P. Pagliano, Ed. du Seuil, 1978, 291 p.

[2] Sub direcţia lui H. Mitterand :
T. 1 — Le langage. Le théâtre. La parole et l'image.
T. 2 — Le conte. La poésie.
T. 3 — Le roman. La récit non romanesque. Le cinéma.
T. 4 — La littérature et les idées.
T. 5 — Thèmes et langages de la culture moderne.

Roger François GAUTHIER

Traducere :
Margareta GYURCSIK

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAIA, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADM. — TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

CRIZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

PLASTICA

Ilustrăm acest număr cu lucrări din Expoziția artiștilor din filiala U.A.P. Iași.

DIMITRIE GAVRILEAN : „Ultima licornă"

Expoziția ieșenilor

Subintitulată *„Particularități zonale ale plasticii românești contemporane"*, expoziția ieșenilor încearcă să ne convingă de climatul plastic înregistrat în ultima perioadă pe plaiul moldav care și așa își pune în lumină efigia spirituală printr-o variată arie culturală. Sectorul bogat reprezentat, pictura, stîrnește și comentariul lărgit pe care îl propunem. Starea de meditație, spiritul realului vis-à-vis de transfigurare, varietatea de stiluri, curajul și accentul tematic, toate însumează o gamă de preocupări ce dau sens metaforic exponatelor. De la lucrările „Ziditorii" și „Bucuria cîmpului" ale lui *Al. Ichim* pînă la *Costache Agafiței*, cu splendida sa lucrare „Iașii de altădată"; privitorul clarifică și clasifică, înregistrînd, după sinuoase reprezentări, forme și sonuri ale culorii proiectate în cîmp vizual. Starea de înălțare; continua ardere între real și imaginar, sînt proiecții ale contemplației într-o desăvîrșită obsesie. Am putea enumera nume de pictori în acest bogat florilegiu precum *Mircea Ispir* cu „Portret de fată", *Constantin Țofan* cu „Florăreasa", *Dimitrie Gavrilean* cu „Vînătoarea tragică", „Cîntarea cîntărilor" și „Ultima licornă", *Liviu Suhar* cu „Ursitoare", *Marin Lazăr* — „Cules de fructe", *G. Brădățanu* cu „Măști din trecut", *Mihai Cămănuț* cu „Forestieri în repaus", *Victor Craiu-Mihăilescu* cu „Țăran" și „După muncă", *Francisc Bartok* cu „Portret" și „Obiceiuri" și *Gh. Maftei* cu „Dansul soarelui" și încă nu epuizăm galeria de autori care ar merita un mai larg spațiu. Suita de exponate aduce într-adevăr valorile dacă nu cele mai semnificative ale picturii ieșene, cel puțin modalitățile actuale de exprimare, căutările de înalt nivel ale mișcării plastice de pe aceste meleaguri. E aici, în expoziție, un întreg puls al trăirii actuale, în care descoperim oameni și locuri, o anume psihologie a epocii contemporane. Poetica structurală a compozițiilor denotă acel suflet moldav veșnic aplecat spre artă, lirismul fiind nota dominantă a picturilor expuse.

Damian URECHE

(Continuare în pag. 6)

PROIECTUL DE DIRECTIVE ALE CONGRESULUI AL XII-LEA

PROGRAMUL ÎNFLORIRII ARMONIOASE A TUTUROR ZONELOR ȚĂRII

Realizările obținute în anii construcției socialiste, în dezvoltarea economico-socială a întregii țări confirmă în mod strălucit justețea politicii partidului de repartizare rațională a forțelor de producție pe teritoriu, evidențiază avantajele și superioritatea orînduirii noastre socialiste în soluționarea uneia din problemele fundamentale ale progresului și civilizației — ridicarea economico-socială a tuturor zonelor, asigurarea unor condiții tot mai bune de muncă și viață pentru toți cetățenii patriei.

Proiectul Programului-directivă de dezvoltare economico-socială a României în profil teritorial în perioada 1981-1985, elaborat sub conducerea nemijlocită și cu aportul determinant al tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, este un nou și deosebit de important document de lucru supus atenției și dezbaterii întregului popor și urmează să fie supus aprobării Congresului al XII-lea al partidului. Programul-directivă în profil teritorial concretizează politica partidului de dezvoltare echilibrată a tuturor județelor, care impune să se acționeze cu toată fermitatea pentru amplasarea cît mai judicioasă a forțelor de producție pe teritoriul țării, valorificarea superioară a resurselor materiale și de muncă existente în fiecare zonă, sistematizarea și modernizarea rețelei de localități urbane și rurale, crearea tuturor condițiilor pentru ca egalitatea în drepturi de care se bucură cetățenii patriei noastre, fără deosebire de naționalitate, să se întemeieze pe fundamentul trainic al creșterii potențialului economic al tuturor județelor și zonelor țării. Așa cum sublinia tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU *„... realizarea sarcinilor în profil teritorial în industrie și agricultură, în toate ramurile economiei va exercita un puternic rol dinamizator în înflorirea fiecărui județ și localități, va determina profunde mutații pozitive în structura socială a țării, în condițiile de muncă și viață ale oamenilor, în nivelul de cultură și civilizație al întregii populații, fiind o parte inseparabilă a făuririi programului de dezvoltare a societății noastre, de înaintare spre comunism"*.

Din lectura documentului se desprinde concluzia că *cincinalul viitor va marca o nouă și importantă etapă în*

Filip PAȚAC

(Continuare în pag. 8)

Literatură și contemporaneitate

Despre legătura, de esență, adîncă și semnificativă dintre literatură și contemporaneitate, se pomenește adeseori în revistele noastre. Din păcate nu întotdeauna discuția depășește aria locurilor comune și comoditatea adevărurilor generale. Pricini sînt mai multe. Înțelegerea însăși a conceptului de contemporaneitate este îngreunată, uneori, de o echivalare nejustificată a termenului cu actualitatea știrilor, a întîmplărilor și a evenimentelor, așa cum este relatată această actualitate de pagina unui jurnal.

Cum se poate deci observa lesne, contemporaneitatea pune în discuție o pluralitate de sensuri ale literaturii și solicită răspunsuri ce depășesc planul publicisticii, angajînd filosofia, gnoseologia, teoria și sociologia literaturii. Punctele de contact cu actualitatea își evidențiază, în această lumină, aspecte specifice. Actualitatea, fapte, știri și evenimente, rămîne materia contemporaneității. Dar asupra acestei materii se exercită o operație de triere, de selecție, mai întîi, o viziune coerentă și unitară asupra lumii și vieții mai apoi. Scriitorul nu ne povestește lucruri la întîmplare, nu deapănă în fața noastră o acțiune de dragul ei însăși. Cînd, bunăoară, în **Galeria cu viță sălbatecă**, Constantin Țoiu descrie un ciudat marș al unui ofițer superior care, într-o noapte cu cronometrul în mînă, pășește apăsat pe cîteva bulevarde ale Bucureștiului, cititorul înțelege repede tîlcul acestui ceremonial insolit. Narațiunea nu ne relatează doar pregătirea unei ceremonii funerare. Tîlcul imaginii artistice e mai bogat și mai sugestiv ; ni se sugerează de fapt, sfîrșitul unei ere și începutul unei noi epoci.

Despre felul cum (ca și în exemplul amintit) scriitorul știe să evoce, să ne facă să intuim contemporaneitatea, s-ar mai putea da exemple destule. Critica literară a glosat adeseori pe marginea acestei probleme. Mai puțin s-a oprit însă critica asupra receptării operei, a rezonanței pe care ea o are în conștiința și sensibilitatea artistică a cititorului, elemente determinante ale contemporaneității în literatură. Căci, mai întotdeauna, contemporaneitatea unui text literar solicită consonanța între valorile artistice, intelectuale și afective ale acestui text, pe de o parte, iar pe de alta, gustul literar al publicului. Noțiunea de public este, evident, indeajuns de ambiguă. Mai curînd se poate vorbi de publicuri sedimentate în funcție de vîrstă, nivel de cultură, interese profesionale, preferințe estetice. Totuși, în unele cazuri fericite, aceste pluralități de public se adună, mai cu seamă sub imperiul unor factori emoționali, accentuînd contemporaneitatea unei opere literare. Eminescu, în pofida unor poezii filosofice, a fost și a rămas poetul național. Goga, cîntărețul „pătimirii noastre", a polarizat în preajma primului război mondial, interesul și adeziunea entuziastă a marelui public și, cred, spre un asemenea destin aureolat se îndreaptă astăzi poezia lui Lucian Blaga. Să nu disprețuim, să nu ne facem deci idei preconcepute despre capacitatea marelui public de a recepta valori mai anevoie accesibile. Oricum mandarinatul literar, opera accesibilă numai unui mănunchi de inițiați n-a fost nicicînd un atribut al contemporaneității în literatură.

Există, în sfîrșit, un atribut al contemporaneității mai greu de descoperit la prima vedere. El privește sensul, direcția spre care se îndreaptă literatura. Nu e vorba doar de înțelesul restrîns al esteticii și ideologiei unui curent literar ci, mai curînd, de consonanța dintre literatură și celelalte arte. O notă definitorie a acestui șuvoi unic cred că poate fi sesizată în creșterea importanței factorului cognitiv, nu în sensul unui intelectualism restrîns, ci al participării literaturii la complicatul proces de cunoaștere a lumii contemporane. Procesul amintit are sensuri multiple, ce abia dacă pot fi amintite în acest cadru restrîns. Să notăm totuși semnificativa dezvoltare a unei literaturi de cunoaștere. Firește, direcția principală a acestei literaturi impune ponderea problematicii filosofice, psihologice și etice. Apar însă și aspecte noi, pline de tîlc. Important ni se pare a semnala înflorirea unei literaturi de informație. Parțial ea poate fi explicată prin explozia informațională. Contemporanii noștri simt nevoia să se informeze mai temeinic și mai bine în legătură cu fenomenele complexe și, nu o dată, contradictorii, ale lumii în care trăim. Dar mai există și o altă explicație. Fără a dezavua invenția și ficțiunea în literatură, preferințele unui public tot mai numeros se îndreaptă spre document, spre faptul autentic, spre adevărul vieții. Iată-ne ajunși în pragul unei întrebări neliniștitoare : literatura de informație, literatura de anticipare, sciene fiction (care se pare că a și dobîndit drept de cetate alături de beletristică), literatura marginală (paraliteratura) nu încearcă oare să modifice statutul tradițional al literaturii ? Nu e problema cea mai lipsită de interes pe care o ridică relația complexă și semnificativă dintre literatură și contemporaneitate.

Traian Liviu BIRĂESCU

CRIZANT 42

(604) ● 18 octombrie 1979
● SERIE NOUĂ ● anul XXX
● 8 pagini — 1 leu

CRONICA LITERARĂ

HORIA ZILIERU

Oglinda de ceaţă

Editura Cartea Românească, 1979

De-a lungul anilor, în numeroasele sale volume, Horia Zilieru ne-a obişnuit cu un lirism baroc şi ceremonios, plin de rafinamente formale — original echilibru între o elaborare mai mult sau mai puţin lucidă şi o inspiraţie neliniştită, aproape tenebroasă.

Această din urmă componentă a unităţii textului se lasă abia ghicită în cărţile anterioare. Podoabele, luxuriaţa imaginii, meşteşugul variat şi subtil de a înscena şi de a regiza declamaţia mascau adîncimea (chiar impenetrabilitatea) viziunii. În *Oglinda de ceaţă* vechea recuzită aparţine fondului. Muzicală pînă la ermetism, cu pasaje şi piese de un vizionarism halucinant *(Iarba bătrînei poteci)*, cartea de faţă este descripţia unui spaţiu profund, inanalizabil, căutat şi descoperit în memorie şi în vis. Modalitatea şi ţelurile acestei explorări sînt declarate în poema *Veghe şi ocol:* „Mă uit în mine prin oglinzi de ceaţă/ pe altă jumătate de pămînt/ pămînt pe care cel ce sînt/ învaţă/ la cît pămînt ai dreptul în cuvînt...". Uneori, o asemenea descindere se face în doi, spre o mai clară cunoaştere şi recunoaştere reciprocă: „E timpul doamnă să mă uit în tine/ cu ochii morţilor ce dorm în mine :// o văd ! pe salomeea şi pe tavă/ tăiatul cap al lui ioan îl ţine...// ...E timpul doamnă să te uiţi în mine/ cu ochii moartelor ce dorm în tine :// — îl vezi ? e moctezuma în orbire/ în duhuri sprijinit bătrînul mire..." În acest fel, pot fi recuperate evenimente pe care trecerea timpului le-a anulat dar care se păstrează în amintire. Sînt cuprinse aici reprezentări ale copilăriei, satul, oameni şi lecturi, experienţe de viaţă şi experienţe culturale (folclorul, între altele) — interferate, suprapuse într-un vîrtej misterios şi ameţitor: „Ce fiu e în urechea pietrei tată/ un fiu aproape mort şi vrea să iasă ?/ (în piatra-aceea neagră o ţestoasă/ de vreme roasă sfîntă-ncovoiată)// Cu buze de orfan odinioară/ eu adunam în iarna coţofană/ pe rîul bocnă boabe de secară/ tăcerea ciinelui cu lanţu-n rană/ şi încolţirea de cartofi sărmană/ cartofi ursuzi ca lapoviţa-amară// Dar broaştele tîrau pe rîu în spate/ virginitatea între două sate/ — o ţelină şi mutul hrean: mireasă/ şi mire ruşinaţi prin ceaţa deasă...".

Înarmat cu „un toiag şi o cheie", eroul călătoreşte (se iniţiază) în tărîmul acesta insesizabil unde va descoperi că, în fond, singurul său sprijin este cuvîntul. Cuvîntul a depozitat, tacit, experienţa şi tot el o readuce acum la suprafaţă. Autorul îi dedică, în consecinţă, o seamă de comentarii *(Oddenda la un fals tratat de gramatică, De dragoste)* dar mai ales îl elogiază, discret şi neîntrerupt, ca pe un tovarăş nedespărţit al iniţierii sale: „La casa de orfani de cai vei bate/ să ai acoperiş şi pat şi vatră// Întîi vei auzi cuvîntul frate/ apoi un ciine (cerberul) te latră/ lovindu-ţi văzul cu urechea dreaptă/ (în mîini de orb toiagul alb aşteaptă)/ lovind auzul cu urechea stîngă/ (toiagul orb deschide mila-adîncă)...".

Cultul (şi cultivarea) cuvîntului nu mai au, deci, un rost decorativ. Lexicul, prozodia, tectonica sînt strict funcţionale, sînt părţi ale unui *ritual*. Biografia se menţine în prezent (dă iluzia sau certitudinea prezenţei) prin ritual, printr-o instituţionalizare formală, hierarhică, perfect structurată. După ce a descins — în imaginaţie — spre regnul mineral şi, mai jos, spre principiile definite drept *foc* sau *rîu*, poetul revine şi dezlănţuie o ţesătură de invocaţii, de ritmuri incantatorii, o mişcare complexă (în ansamblu stabilă) de semne şi sensuri. Altfel spus, propune şi exersează un *limbaj*. Constituit încă de mult şi perfecţionat mereu, limbajul artistic semnat de Horia Zilieru reprezintă, el însuşi, o prezenţă de necontestat. Odată cu *Oglinda de ceaţă*, doza de artificialitate (autonomia măiestriei) scade, în paralel cu sporirea energiei semantice a textelor şi cu dificultatea abordării lor. Vocea lirică — mai limpede acum — este, totodată, mai greu de cuprins, mai amplă şi — parcă — mai ciudată. *Oglinda de ceaţă* completează în mod fericit profilul unuia dintre cei mai interesanţi poeţi ai literaturii noastre de astăzi.

Eugen DORCESCU

HORIA UNGUREANU

Vara bunei speranţe

Editura Eminescu, 1979

Un prozator cu o bună dispoziţie narativă părea să anunţe prima carte a lui Horia Ungureanu, *Ochiul zilei de ieri*, roman cam dezlînat, este adevărat, construit destul de sumar, relevînd în schimb o temeinică cunoaştere a lumii rurale. La cel de-al doilea volum, autorul nu a evoluat: construcţia romanului rămîne deficitară, rămîne, în schimb, plăcerea prozatorului de a povesti.

Profesor la o şcoală din Arad, Ilarie Lăzărescu este chemat printr-o intempestivă şi nu prea clară scrisoare a Mariei Hara, mama prietenului şi colegului său de facultate („Onuţ Hara ! Onuţ Hara, fratele pe care nu l-am avut niciodată, prietenul uitat, cel care, în ultimii doi ani, fusese ca şi mort pentru mine"), în Ridiş, satul de baştină şi locul unde acesta din urmă a revenit, prin proprie alegere, după terminarea studiilor. Ce s-a întîmplat, pe parcursul a doi ani, cu enigmaticul, complicatul — vrea să ne convingă autorul — Onuţ Hara ? Ce va afla, deci prompt sositul în Ridiş profesor Ilarie Lăzărescu ? Foarte multe, ne grăbim să precizăm, şi nu doar lucruri care să lămurească asupra existenţei numitului Onuţ, autorul avînd grijă să propună, cu generozitate, alte şi alte „enigme" — marcate de incertitudinile, întrebările, insistenţele interminabile, detectiviste, cumva, de roman policier, ale orăşeanului proaspăt descins la sat. De ce, mai întîi, Ofelia, fiica naturală a birtaşului Lup („făcută cu singura ţigancă blondă din Podgoria Aradului"), frumuseţe exotică şi, între altele, profesoară de desen (revenită şi ea, desigur, în satul natal), nu s-a căsătorit cu Onuţ, de care o lega o veche prietenie, de ce l-a preferat pe inginerul Barbu — şi acesta de prin partea locului şi (cititorul va fi înţeles deja) în mod exemplar revenit între ai săi ? Ce legătură este între acest neaşteptat mariaj şi accidentul de pe urma căruia profesorul (în curs de accelerată înzdrăvenire) Onuţ Hara mai umblă, după un an, sprijinit în baston ?

Nu mai puţin decît în primul volum, structura de povestitor a lui Horia Ungureanu se trădează, în toate acestea, cu prisosinţă — ca şi, dealtfel, ingeniozitatea cam factice a formulei epice. În Ridiş, profesorul Ilarie Lăzărescu întreprinde un fel de anchetă care, ca orice anchetă, reţine destule şi chiar prea multe fapte colaterale. Tocmai la timp sosit (potrivirile de acest fel abundă în carte) pentru a lua parte la înmormîntarea văduvei căpitanului Candrea, despre care ştia cîte ceva din cele povestite de acelaşi Onuţ în anii studenţiei, improvizatul „anchetator" va avea prilejul, mai înainte de a-şi lămuri nedumeririle legate de prietenul său, să înregistreze cîteva istorisiri. Despre cine şi despre ce povestesc personajele lui Horia Ungureanu ? Unul dintre firele cărţii aduce la zi existenţa înţeleptului „baci" Aron Mileaga (confesor secret al lui Onuţ), personaj decupat, fără greşeală, din bineintenţionata, brava proză de iz idilic-patriarhal a anilor 1900, în planuri interferente mai fiind vorba despre viaţa deja pomenitului Lup, a fiicei sale Ofelia, a mamei acesteia, „ţiganca blondă" etc. Şi să nu uităm istoria, deloc lipsită de secvenţe exemplare şi tenebroase, a familiei Candrea, cu un căpitan căzut eroic în zilele lui august 1944 şi un fiu adoptiv, probabil (faptele rămîn încurcate) dezertor, ascuns de mamă în pivniţă, mort şi el după război şi înhumat în parcul de lîngă casă, tocmai în locul (lucrurile se adună, nu e aşa ?) pe unde avea să treacă şoseaua reclamată de dezvoltarea regiunii, în acelaşi loc unde, la cîteva zile după reînhumarea rămăşiţelor fiului, mama este surprinsă (accident ? sinucidere ?) de o maşină.

Ce s-a întîmplat, ce se va întîmpla, se întreabă, pe bună dreptate, cititorul, după atîtea potriviri şi fapte exemplare, cum rămîne cu enigmaticul profesor Hara, cel care se arată amicului său, pe la începutul cărţii, cu „aceeaşi privire preocupată şi neliniştită şi cu acelaşi chip de tînăr nefericit pînă la exasperare" ? Ei bine, prozatorului i-a venit greu să-şi lase de izbeliştе personajul, trădat, ignorat de preafrumoasa Ofelia, şi o Ana Iacob, tot profesoară, se profilează, salvator, oportun pentru iubitorii de happy-end, la orizont, în vreme ce celălalt profesor, Ilarie Lăzărescu, se întoarce, edificat aşa şi aşa, însă bine-merci, în maşina personală, la Arad. Orice comentariu în plus, după toate acestea, la noul roman al lui Horia Ungureanu, este, evident, de prisos.

Lucian ALEXIU

MARGINALII

Un adio irevocabil

Ca să scrii despre nimic, să reţii din lucruri numai relaţiile lor, e necesar ca tu însuţi, într-un fel, să nu trăieşti. De aceea, Flaubert s-a hotărît efectiv, să nu ia parte la nimic. „Să nu mă crezi nehotărît în ceea ce priveşte alegerea unei stări, sînt foarte hotărît să n-am nici una, căci îi disprefuiesc prea mult pe oameni pentru a le face vreun bine sau vreun rău". Foarte devreme îi spune vieţii practice „un adio irevocabil", resemnat dinainte să renunţe la tot ce i-ar putea oferi. Nimic mai jalnic decît ambiţiile balzaciene. Să vrei avere, să ai un nume, să fii la Academie — toate astea sînt găunoşenii şi aduc cu ele pierdere de timp.

Singurul prieten de care s-a despărţit Flaubert a fost Maxime du Camp. Clocotind de furie, i-a tras acestuia un pumn în nas epistolar. Motivul supărării ? Du Camp voise să-l scoată din birlog pe motiv că ar fi avut o datorie faţă de societate, o misiune de asumat. Ca şi cînd acţiunea n-ar aparţine „laturii animalice a existenţei" ! Nu l-a iertat niciodată pe Maxime du Camp. Partea de inimă ce-i fusese rezervată s-a cangrenat definitiv. L-a pedepsit acceptîndu-i serviciile — ceea ce nu-i era în fire — fără să creadă în sinceritatea lor.

Viaţa lui trebuia să fie o apă stătătoare, o baltă mai bine zis. Avea de gînd „să astupe toate ferestrele de teamă ca aerul lumii să nu(-l) ajungă". Dorinţa lui era să trăiască iarna, pe ploaie, cînd serile sînt lungi şi tăcute, ard lemne în sobă şi vîntul se aude suflînd. Prea mult pomenitul de atunci încoace „turn de fildeş" este, în corespondenţă, locul visat unde se întîmplă osmoza dintre absenţa vieţii şi literatura despre nimic. Acolo se petrece acea întoarcere către sine a Artei ce face din ea propriul ei scop. Acolo, unde rămîne „săptămîni întregi fără a vedea fiinţă omenească, fără a schimba vorbă" se va crea o literatură „ştiinţifică", tot atît de voluptuoasă „cît o carte de matematică", lipsită de „misiune socială" şi de „avocăţisme" morale.

Flaubert n-are de gînd să cultive cartofi pe Olimp şi nici, ca Musset, să dea la iveală propriile-i pasiuni. Dacă a fi poet înseamnă a-ţi arăta sufletul, atunci el nu va fi poet, ci artist. El îl va face pe armăsarul binecunoscut să meargă în pasul dorit şi este gata pentru asta să transpire cît va fi necesar. Lui îi plac cărţile care „duhnesc a sudoare" şi nu-l sperie — dimpotrivă ! — muncile grele: „...vreau să dau cu cazmaua pînă ameţesc". Ştie foarte bine ce primejdii îl pîndesc: „...poate că poezia va avea de pierdut, inspiraţia, pasiunea, mişcarea instinctivă vreau să spun". După ce încheie Doamna Bovary, simte în carte ceva „silit, artificial", o simte prea mult calculată, prea i se văd rotiţele, prea e lipsită de aer, de mişcări energice şi mari. Scriitorii importanţi, o ştie, nu sînt aşa. Ei „rezumă umanitatea (...), reproduc universul". Ei n-au nevoie de stil, Shakespeare n-are nevoie de stil (la părerea asta romantică s-a renunţat), căci este singur un continent, cu legile lui, în care pînă şi greşelile devin legi şi se impun. „...oamenii foarte mari scriu uneori foarte rău şi bine fac". El, Flaubert, fără să se laude, scrie „infinit" mai bine decît Balzac. Însă uite ciudăţenia: Balzac scrie prost, dar are cu totul alte dimensiuni. „Ca un cal puternic, geniul trage omenirea după el pe drumurile ideii şi degeaba scuturã ea de hăţuri, degeaba, din prostie, îi umple gura de sînge cu zăbala; cu picioarele lui puternice, el aleargă mai departe în galop".

Livius CIOCÂRLIE

Constanţa Buzea

Ploi de piatră

Ed. Albatros, 1979

Trecerea şi durabilitatea, curgerea şi încremenirea, mila şi răbdarea unite, aidoma titlului, *Ploi de piatră*, în drama concentrată a unui oximoron, constituie substanţa ultimului volum al Constanţei Buzea.

Mila şi răbdarea nu sînt numai virtuţi, ci pivoţi ai unei viziuni poetice, adevărate impulsuri cosmice, dar mai ales liniidirectoare ale unui proces semnificant. Ca dăruire neprecupeţită de sine şi ca potenţialitate a aşteptării, veghei şi grijii pline de speranţă ele ne apar caracteristice pentru condiţia feminină: *„Ţi-e milă de păsări, / Şi lor le e milă de tine, / Te temi să calci iarba, / Ea nu te răneşte. / Primăvara te ridici din patul cald, / Deschizi ferestrele şi / Din coşul pieptului tău / Bulucesc ocrotitele, înaripatele". (Colivia deschisă).* Făptura mirific de generoasă invocată aici este, în acelaşi timp, natura, inima şi poezia.

Poetizarea acestor două faţete ale omeniei se efectuează atît prin varierea imaginilor cît şi prin nuanţarea lor, prin tratarea lor din diverse unghiuri, astfel încît termenii de „milă" şi „răbdare", deşi abstracţi, îşi conturează în *Ploi de piatră* cîmpuri semantice de conotaţii, ceea ce este o dovadă de forţă estetică indeniabilă. Menţionăm doar cîteva din multiplele sensuri ale milei. Astfel, dacă în *Colivia deschisă* este legată de simbolica maternităţii ca forţă zămislitor-proteguitoare, dimpotrivă, în *Pomul vesel*, sensul vechi, sentimentaloid, al cuvîntului este subminat prin îndrăzneţe îmbinări de contrarii; structurile: viaţă-moarte, tragic-comic, curgere-împietrire iau o turnură neaşteptată cu fiecare strofă: *„Cine rămîne intră în preţ, / Cine a dat intră în ceaţă. / Cum să închipui tristul judeţ ! / Capul plecat cu privirea te-ngheaţă. / / Singură, limpede umple găleţi / Apa cişmelei curgînd în piaţă, / Jur-împrejur împietrite peceţi / Într-un inel, cum e moartea în viaţă. / / Mila se vede ca un dispreţ, / Lacrima-ngîndură teama pe faţă. / Înfrigurat stă un fruct pădureţ / Cînd pomul rîde ca o paiaţă".* Ca situaţie dilematică, „drama şi mila", simţite ca „două stări contradictorii", între creştere firească şi brutală pieire, între vorbire cu noimă şi pălăvrăgeală, muzeu şi bîlci etc. regizează şi excepţionala poezie *Hotar*. Alteori, antiteza apare ca relaţie de complementaritate, de pildă, în tot atît de frumoasa poezie *Cuvîntul aruncat se va întoarce*, din care citãm finalul: *„Ca orice băştinaş, îţi spun, / Cuvîntul e pustiul, e şi oaza, / El se încruntă şi se luptă singur, / Vine asupra ta ca din oglindă, / Pînă astupă cu lăstari umbroşi, / Pînă astupă chinul dintre oaze / Şi setea orbitoare dintre fraze".* Remarcăm în toate citatele de pînă acum şi muzicalitatea aparte, variată între tonuri reci şi calde, limpezi şi învăluitoare, dar corespunzînd mereu unei dialectici interioare a avîntului înteţit şi curmat, semn al unui control estetic asupra emoţiei.

Răbdarea ca tărie sufletească se întrupează într-o etică şi o estetică ce subînţeleg îndrăzneala şi mila pe planul sentimentelor, insolitul şi claritatea pe cel al expresiei: *„Nu te preda, încă un învins nu este o noutate, / Goana intră în fastul răbdării, / Aceasta e lumea pe care-o străvim / Între pleoapele pline de un nisip fără loc. / / Nu te preda, de tine depind adevăruri". (Departe de salcia ca o iluzie).* Între natură, simţire şi creaţie se stabilesc echivalenţe în cadrul unei concentrate drame a fertilităţii: *„Iluzia senină ne rămînă, / Copacii stînd cu frunze liniştite, / Şi crengi ducîndu-şi fructele de mînă. / / Furtună, nu-i, şi nici apus, / Cu gîndul / Născîndu-le, strivindule, înginã / Răbdarea lor cînd, una cu pămîntul, / Lui îi vor spune ce-au avut de spus" (Iluzia).* Axată pe înţeleapta acceptare a ciclului firii, în faza-i finală, poezia aceasta face pandant fazei iniţiale, expansive, din *Colivia deschisă*. Asemenea corespondenţe dau coeziune temelor şi imaginilor. Condiţia feminină asumată şi trăită autentic, transfiguratã estetic în tensiunea sintezelor de contrarii ne apare a fi aspectul cel mai valoros şi mai original al volumului *Ploi de piatră* de Constanţa Buzea.

Alexandra INDRIEŞ

CONSEMNĂRI

Protecţii anticorozive cu folii de elastomeri

Generalităţi:

Reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile şi înlocuirea lor cu materiale de aceeaşi rezistenţă mecanică şi chimică, răspunde preocupărilor specialiştilor de la I.P.A.U.S. — Bucureşti.

In principiu s-au căutat soluţii tehnice care să confere metalelor uzuale (fierul şi fonta) şi betonului, rezistenţă la solicitările chimice şi mecanice, rezistenţă, pe care numai oţelurile inoxidabile o posedă.

In acest scop, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri aplicate pe echipamente metalice sau de beton, pregătite în prealabil pentru această operaţie, se consideră soluţia tehnică indicată ridicării gradului de utilizare a înlocuitorilor de materiale deficitare.

Protecţia anticorozivă cu folii de elastomeri permite realizarea unor utilaje rezistente la diferite medii chimice (alcaline, oxidante, acide) concentrate sau diluate, medii petroliere, coroziuni.

Opţiuni asupra unui tip de protecţie cu elastomeri se face avînd în vedere natura mediului, temperatura de lucru a utilajului, concentraţia substanţei corozive, eforturile mecanice şi solicitările dinamice la care este supus echipamentul respectiv.

In funcţie de natura şi concentraţiile mediilor, protecţiile cu folii de elastomeri rezistă la temperaturi cuprinse între −5° şi +100° C şi numai în cazuri speciale pînă la +130° C.

Ţinîndu-se cont de necesităţile de protejare ca şi de parametri tehnologici ai echipamentelor, protecţia se face în unu sau mai multe straturi de diverse grosimi.

Foliile de elastomeri, incorporate la protecţia utilajelor sînt amestecuri pe bază de cauciucuri naturale sau sintetice care se lipesc cu ajutorul unor soluţii adezive speciale pe suprafeţele metalice — sablate şi degresate în prealabil — operaţiunea de aplicare efectuîndu-se la o temperatură de aproximativ +20° C.

Din punct de vedere al tehnologiei de fabricaţie, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri se clasifică în următoarele categorii :

- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald.
- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili de tip Butarom.

Domenii de utilizare

Cele două categorii de protecţii cu folii de elastomeri au o largă aplicabilitate în toate domeniile de activitate.

Natura suprafeţelor supuse protecţiei prin acoperire cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald se cer a fi omogene, fără discontinuităţi provocate din suduri incorecte sau tole nelaminate corespunzător. Se recomandă a fi protejate suprafetele din oţel, fontă şi numai în cazuri extreme cele din staniu, cupru şi alamă (în condiţii speciale).

Astfel de protecţii rezistă la medii chimice diverse.

Protecţiile cu folii de tip Butarom (nevulcanizabile) se aplică la rezervoare, reactoare, coloane, igheaburi, vase de măsură, avînd o rezistenţă bună la medii acide, alcaline, oxidante şi neutre. Sînt deficitare ca rezistenţă la medii petroliere.

Execuţie:

I.P.A.U.S. — Bucureşti execută protecţii cu folii de elastomeri atît la sediul său cît şi pe şantierul beneficiarului în funcţie de gabaritele echipamentelor ce urmează a fi protejate.

Lucrările se execută pe bază de comandă fermă cu recomandarea de a se consulta în prealabil specialiştii întreprinderii.

Chituri, motoare, mase de şpaclu pentru protecţii anticorosive

In diversitatea de produse şi prestaţii din programul uzinal al I.P.A.U.S.-ului, o pondere deosebită o are gama chiturilor, mortarelor şi maselor de şpaclu destinate realizării protecţiilor anticorozive. In tipologia reperelor cu caracter anticoroziv sînt înscrise atît chituri anorganice cu rezistă mare la temperatură cît şi chituri, mortare şi mase de şpaclu pe bază de răşini sintetice .Din punct de vedere al utilizării, chiturile, concură la efectuarea protecţiilor anticorozive prin înzidire, placare sau chituire în cîmp continuu, atît la utilajele metalice cît şi la rezervoare, bazine, cuve din beton, pardoseli etc.

Lucrările efectuate cu chituri anorganice sau cu chituri pe bază de răşini sintetice asigură :

- protecţia elementelor de rezistenţă şi structură ale construcţiilor industriale împotriva mediilor chimice agresive.
- rezistenţa în timp a echipamentelor din exploatările industriale.
- desfăşurarea optimă a proceselor de producţie în condiţiile impuse de normele de protecţia muncii.

Intrucît paleta acestor produse este foarte cuprinzătoare şi, pentru a da informaţii utile celor interesaţi, vom face scurte referiri pentru principalele repere :

a) Chituri anorganice

In această categorie intră produsele ARNOLEX în componenţă lichidă sau solidă, care sînt chituri anticorozive, rezistente la temperaturi înalte. In funcţie de compoziţia componentei lichide se deosebesc două tipuri de chituri :

— ARNOLEX TK (pe bază de silicat de potasiu).

— ARNOLEX TN (pe bază de silicat de sodiu).

Această gamă de chituri se utilizează ca material de pozare şi rostuire pentru materiale ceramice, de gresie, din grafit, bazalt, bazalt vitrifiat, diabaz, sticlă etc. avînd recomandări în medii acide concentrate ori diluate, la umiditate, la gaze cu conţinut în substanţe acide, la temperaturi normale şi ridicate (pînă la 600° C).

Din categoria chiturilor anorganice mai face parte şi produsul ARNOLEX FN în componenţă lichidă şi solidă.

Prin calităţile sale specifice se utilizează la protecţia suprafetelor din metal şi beton, fiind rezistent la acţiunea acizilor concentraţi şi diluaţi, a gazelor cu conţinut de substanţe acide şi la temperaturi înalte(pînă la 1000° C).

b) Chituri pe bază de răşini sintetice

Produsele din această grupă se fabrică pe bază de răşini fenolice, furanice, epoxidice şi poliesterice.

In funcţie de capacitatea de rezistenţă la mediile agresive, de conductibilitatea termică şi de alte proprietăţi specifice, chiturile pe bază de răşini sintetice se produc în variantele nomenclaturi Carbadez, Siladez, Oramin, Epodur, Rebonit, Rexidur şi Silurex.

Fiecare tip prezintă domenii de utilizare şi tehnologii de aplicare diferită. Pentru alegerea şi folosirea acestor chituri este necesară o documentare şi consultare prealabilă, precum şi întocmirea unor chestionare tehnice.

Adezivi, masticuri, produse peliculogene

Paleta acestor produse cuprinde un număr de peste 50 de repere care satisfac necesităţile diverselor domenii de utilizare industrială.

In gama adezivilor se înscriu produsele de tip Prenadez care sînt soluţii de cauciuc sintetic într-un amestec de solvenţi, cu înalt grad de inflamabilitate.

Aceste produse sînt destinate la lipirea pe metal a foliilor de protecţie, lipirea materialelor poroase, lipirea covorului de cauciuc pe caroseria autovehiculelor, lipirea covorului PVC pe diferite suporturi etc.

Domeniul de utilizare nu este limitativ, putînd fi extins la condiţiile concrete de lucru al beneficiarilor.

In fabricaţia curentă a I.P.A.U.S.-ului se mai află adezivi cu componentul de bază cauciuc natural, detaşîndu-se prin calităţile deosebite tipurile Iceziv, Saladez şi soluţiile adezive de semiebonită NL.

Avînd o capacitate optimă de lipire şi o tehnologie de lucru foarte simplă, adezivii în cauză pot fi folosiţi diferitelor scopuri de lipire.

Pentru a întîmpina nevoile de etanşare a diferitelor subansamble industriale, I.P.A.U.S. — Bucureşti asigură prin fabricaţie curentă o întinsă gamă de masticuri plastice şi elastoplastice.

In accepţia largă a terminologiei, masticurile sînt materiale viscoelastice avînd la bază elastomeri sintetici şi răşini sintetice dizolvate în solvenţi organici.

Scopul principal al acestor produse este etanşeitatea elastică, continuă şi perfectă a îmbinărilor împotriva apei, vaporilor şi gazelor (toxice şi agresive).

Luîndu-se în consideraţie diversele domenii de aplicabilitate, producătorul recomandă sorturile de mastic Romtix (în diferite variante de execuţie) şi tipul Micovit.

O ultimă grupă înrudită a acestor produse o formează materialele peliculogene pentru protecţii anticorozive.

Ne referim la sorturile Romflexil care au la bază elastomeri sintetici dizolvaţi în solvenţi organici.

Ca utilizări generale, Romflexil-ul (în sorturile PC 404 şi PC 505) se utilizează la hidroizolarea construcţiilor din beton, a rezervoarelor, cuvelor, a turnurilor de răcire de la centralele electrice precum şi la impermeabilitatea conductelor din beton, la protecţia anticorozivă a intradosului vehiculelor şi în alte scopuri specifice.

★

Gama foarte variată a producţiei I.P.A.U.S.-ului ca şi noile produse care se lansează an de an, sînt un rezultat evident al încrederii în inteligenţa tehnică proprie, o creştere a responsabilităţii cercetărilor faţă de produsele sau tehnologiile concepute. De la abordarea unilaterală, îngustă, legată de cercetarea şi introducerea în producţie a unor repere, specialiştii întreprinderii au trecut la rezolvarea unor priorităţi comune mai multor sectoare, reuşind să cunoască în ansamblu necesităţile de protecţii anticorozive în toate domeniile de activitate.

Această concepţie nouă în proiectarea produselor îşi găseşte expresia în dezvoltarea impetuoasă a întreprinderii în ultimii ani cît şi în noile investiţii care vor completa în acest cincinal peisajul industrial al unităţii.

Se pune accentul în viitor, cu mai multă responsabilitate, pentru mărirea duratei de exploatare a echipamentelor supuse agresivităţii mediului şi pentru folosirea în domeni largi de activităţi a înlocuitorilor materialelor deficitare sau provenite din import :

Aceste preocupări de ordin economic trebuiesc corelate cu dezvoltarea puternică a bazei materiale privind producţia anticorozivă.

In acest sens specialiştii întreprinderii caută să cuprindă toate nevoile de moment şi de perspectivă ale industriei, elaborînd teme de cercetare şi fabricaţie pe perioade mai mari.

In sprijinul cercetărilor este necesar să participe cu observaţii şi propuneri specialiştii unităţilor beneficiare, conlucrare care va pune în valoare şi mai mult scopul urmărit.

Schimbul de informaţii tehnice dintre I.P.A.U.S. şi unităţile colaboratoare vor crea un cadru propice fabricării unor materiale anticorozive cu înalte proprietăţi fizico-mecanice ale proceselor tehnologice unde urmează a se utiliza.

Ca produse de referinţă ale I.P.A.U.S.-ului realizate printr-o colaborare fructuoasă cu unităţi de profil chimic sau de alte specialităţi, amintim : grundurile, pompele şi venele rezistente la medii agresive, ejectoare pentru clorură de sodiu confecţionate din materiale termoplastic, răcitoarele cu stropire din grafal şi multe alte fabricate de performanţă.

IMPORTANT!

In scopul extinderii utilizării produselor anticorozive în diferite domenii industriale, I.P.A.U.S. — Bucureşti pune la dispoziţia unităţilor socialiste şi cooperatiste din întreaga ţară, pe bază de comenzi ferme, orice produs aflat în fabricaţia curentă a întreprinderii.

Pentru alegerea şi folosirea corespunzătoare a produselor, solicitanţii sînt rugaţi să consulte cataloagele şi prospectele producătorului.

Unităţile interesate vor lansa comenzi la următoarea adresă :

Centrala le utilaje şi piese de schimb pentru industria chimică — Intrep. de protecţii anticorozive şi utilaje speciale, Bulevardul Ion Şulea 313 — sector 4 — Bucureşti.

In ordinea sosirii comenzilor şi în funcţie de capacităţile de producţie disponibile, furnizorul încheie contracte economice de livrare.

Detalii tehnice şi comerciale se pot obţine de la specialiştii întreprinderii, utilizînd serviciile telefonului 44 11 94 — telex 011613.

Viitorii parteneri comerciali sînt asiguraţi de toată solicitudinea.

Emil GEORGESCU
Vasile BAŞA

Produse de calitate ce poartă garanţia inteligenţei tehnice româneşti

În paleta foarte diversificată şi armonioasă a industriei româneşti, o preocupare, relativ nouă, impusă de ampla dezvoltare industrială, o constituie fabricaţia materialelor de combaterea coroziunii, sector de activitate care aduce o contribuţie importantă la reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile, la mărirea ciclului de exploatare a utilajelor supuse agresivităţii mediilor, la reducerea importului şi implicit la o mare eficienţă economică.

La Intreprinderea de protecţii anticorozice şi utilaje speciale Bucureşti, unitate etalon a industriei chimice, ultimul semestru al acestui an – an, hotărîtor pentru înfăptuirea cu succes a cincinalului revoluţiei tehnico-ştiinţifice – înseamnă de fapt sporirea preocupărilor pentru ridicarea nivelului tehnic şi calitativ al producţiei, o intensă activitate de cercetare, asimilarea in fabricaţie a unor produse la nivelul tehnicii mondiale şi eliminarea efortului valutar.

In contextul acţiunilor pentru progresul tehnic şi promovarea noului, ce reflectă forţa creatoare şi inteligenţa colectivului de muncă, calitatea se află pe primul plan al activităţii. pe agenda cotidiană a conducerii şi a fiecărui angajat din unitate.

Preocupările susţinute ale intregului colectiv au drept scop diversificarea şi modernizarea producţiei, asimilarea de noi tehnologii şi produse ca indici tehnico-calitativi superiori, reducerea consumurilor de materiale şi combustibili, de manoperă, a cheltuielilor de producţie, un ritm mai rapid de creştere a productivităţii muncii, a eficienţei economice in general.

Căile şi modalităţile concrete pentru transpunerea in viaţă a obiectivelor propuse vizează un cimp larg de măsuri tehnologice de gospodărire mai atentă a materialelor, de extindere a utilizării inlocuitorilor şi a resurselor secundare, de perfecţionare a sistemului informaţional din unitate, prospectarea cu responsabilitate a pieţelor de desfacere atit pe plan intern cit şi in reţeaua externă, îmbunătăţirea activităţii economice de ansamblu.

Urmărind consecvent programul de perfecţionare tehnică şi economică, la I.P.A.U.S. apar permanent produse noi, soluţii adecvate de protecţii impotriva agresivităţii mediilor, tehnologii mai simple şi eficiente, toate acestea fundamentînd şi justificînd planurile economice de perspectivă şi proiectele noilor investiţii.

Pentru colectivul acestei intreprinderi bucureştene este un bun cîştigat faptul că activitatea comercială a devenit o latură complementară şi inseparabilă a procesului de producţie, permitindu-se o dimensionare optimă a nivelelor de fabricaţie in funcţie de cererile de moment şi de perspectivă ale economiei şi de conjunctura favorabilă a exportului.

Ceea ce se realizează in această sferă de activitate este un inceput promiţător a unor studii de marketing, aducîndu-se o contribuţie la progresul şi perfecţionarea gîndirii economice, o contribuţie in solutionarea problemelor complexe pe care le ridică lansarea unor noi produse, competitive din punct de vedere tehnic.

Cunoscînd riguros şi precis nevoile naţionale şi ale pieţei externe in problema protecţiei anticorozive a echipamentelor industriale, specialiştii unităţii operează in toate fazele pe care le traversează produsul — de la concepere şi pînă la faza finală de fabricaţie – însoţindu-l in procesele de circulaţie către beneficiari prin consultaţii de specialitate, asistenţă tehnică şi garanţie.

M. I. Ch.

Centrala de utilaje şi piese de schimb pentu industria chimică

ÎNTREPRINDEREA DE PROTECŢII ANTICOROZIVE ŞI UTILAJE SPECIALE BUCUREŞTI

trie, astfel că, din fiecare grupă de produse, au fost omologate in producţia industrială un număr mare de repere, toate situindu-se – din punct de vedere calitativ – la nivelul tehnicii mondiale.

Răspunzînd unor cerinţe de ordin economic vom prezenta principalele produse şi prestaţii care se realizează de această intreprindere, prezentare care urmăreşte atit informarea potenţialilor beneficiari cit şi extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale – interne şi externe – ale unităţii.

Tuburi şi fitinguri ropafs

Prezentare:

In ultima vreme materialele plastice armate au cunoscut o largă aplicabilitate in industrie, impunîndu-se atit prin deosebitele proprietăţi fizico-mecanice cit şi datorită remarcabilelor rezistenţe chimice la numeroase medii agresive.

ROPAFS-ul – produs românesc de excepţie – cunoscut in tehnologia de specialitate sub denumirea „poliester armat cu fibre de sticlă", este un material plastic termorigid care implică in structura sa răşini sintetice, o armătură din fibră şi in unele cazuri o umplutură minerală.

La fabricaţia acestui produs sint utilizate răşinile poliesterice saturate şi fibrele de sticlă, iar ca umplutură este folosit cuarţul de diferite granulaţii.

Fiind un inlocuitor excepţional al unor materiale tradiţionale a căror balanţă este deficitară, produsul a primit adeziunea specialiştilor, recomandîndu-l tuturor domeniilor de activitate.

Utilizare:

Una din sferele de utilizare ale ROPAFS-ului este cea a fabricării tuburilor şi fitingurilor (inlocuind oţelurile aliate anticorozive) sau ale tuburilor din bazalt şi beton placate cu elemente ceramice.

Folosirea tuburilor ROPAFS este prescrisă in toate cazurile in care se are in vedere agresivitatea fluidului vehiculat, agresivitatea mediului exterior şi se urmăreşte etanşeitatea perfectă a intregului sistem de reţele.

In aceste cazuri, excelenta rezistenţă chimică a ROPAFS-ului face compatibilă utilizarea directă a tuburilor fără o specială şi prealabilă protecţie anticorozivă. Faptul in sine prezintă o mare importanţă la utilizarea tuburilor in perimetrul uzinelor unde nu se ridică numai condiţia agresivităţii fluidelor vehiculate, ci şi a mediului exterior (soluri agresive pentru reţelele ingropate sau degajări gazoase pentru conductele de suprafaţă).

In privinţa capacităţii de etanşeitate in timp, canalizările din beton sau ceramică sint deficitare datorită numărului mare de îmbinări, a rigidităţii acestora şi a rigidităţii tuburilor.

Aceste neajunsuri de ordin tehnic sint complet eliminate in cazul utilizării tuburilor şi fitingurilor din ROPAFS.

Fiind realizate la lungimi de pînă la 6 m.l., tuburile ROPAFS reduc considerabil numărul îmbinărilor, iar acestea din urmă sint fabricate intr-o soluţie telescopică, cu inele din cauciuc, permiţînd o deviaţie unghiulară care atenuează sarcinile provocate de tasarea solului.

In aceeaşi direcţie se remarcă rezistenţă specifică inaltă a tuburilor care le asigură o rigiditate ridicată combinată cu o bună flexibilitate, calităţi care le conferă posibilitatea să oreia intreaga presiune exercitată de sol, fără să apară tensiuni in pereţii reţelei.

Ca domeniu de utilizare tuburile şi fitingurile din ROPAFS se recomandă in următoarele lucrări :

- canalizări libere de ape industriale.
- reţele de evacuare sub presiune a apelor industriale.
- canalizări de ape menajere.
- aducţiuni de apă industrială şi potabilă.
- gaze.

Livrare:

Furnizarea produselor din ROPAFS se face cu maximă promptitudine, pe bază de comandă fermă.

Inainte de lansarea comenzilor se recomandă consultarea catalogului de produse care oferă informaţii ample privind caracteristicile tehnice, tipodimensiunile in fabricaţie, simbolizare etc.

Relaţii tehnice suplimentare se obţin de la specialiştii unităţii.

Benzi adezive adeband C1 şi adeband C2

Generalităţi:

Pentru protecţia anticorozivă a conductelor ingropate sau a magistralelor montate in fir continuu, se folosesc benzile adezive ADEBAND C_1 şi ADEBAND C_2 produse de mare eficienţă impotriva agenţilor de coroziune.

Ambele produse sînt formate dintr-un suport de polietilenă care are pe una din feţe aplicat o peliculă uniformă de adeziv Adeplast (N.I. 4067/1968) in cazul benzilor tip ADEBAND C_1 şi respectiv Iceziv N.I. 4068/1968) pentru benzile ADEBAND C_2.

Condiţiile termice de realizare a izolaţiei conductelor, impun fabricarea şi livrarea produselor in role de dimensiuni diferite.

Caracteristici tehnice:

In comparaţie cu produsele similare dim import, benzile adezive româneşti de tipul ADEBAND C_1 şi ADEBAND C_2, sînt superioare atit din punct de vedere fizico-mecanic cit şi in privinţa caracteristicilor chimice.

Se remarcă la aceste produse o mare rezistenţă la tracţiune mergînd pînă la 100 kgf/cmp, o alungire la rupere care in procente reprezintă 380%, o bună aderiune bandă-metal şi bandă-bandă, indici optimi de rigiditate şi constanţă dielectrică, precum şi parametri remarcabili la capitolul rezistivitate de suprafaţă şi volum.

La caracteristicile tehnice superioare ale benzilor ADEBAND, concură in egală măsură şi adezivii de contact Adeplast şi Iceziv, ambele produse fiind fabricate de IPAUS.

Livrare:

Pentru asigurarea benzilor necesare lucrărilor de protecţie anticorozivă, solicitanţii pot transmite comenzi ferme in scopul perfectării contractelor economice.

In alegerea tipului de bandă adezivă specifică unităţilor interesate, se vor consulta cataloagele şi grupul de specialişti ai I.P.U.S.-ului.

Ancheta revistei „ORIZONT"

Ce e nou în proza scurtă?

RĂSPUNDE:

MARIAN ODANGIU

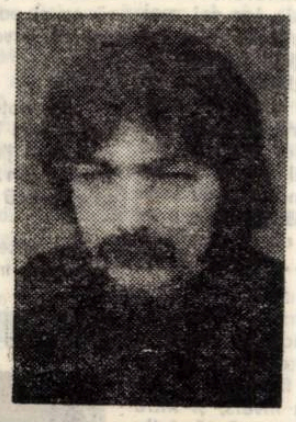

In dezvoltarea unei literaturi, a literaturii îngenere, există două momente care îndeamnă la absolutizarea anumitor tendințe, neglijînd sau chiar negîndu-le pe celelalte, tocmai din dorința de a susține cu mai mult temei preeminențele momentului respectiv. Excesiva circumstanțiere a demersului critic însoțit de aspirații istorico-literare, dar și grevat de un entuziasm cel puțin riscant în asemenea împrejurări, conduce la afirmații aproape fără excepție contrazise de evoluția ulterioară a acesteia.

La începutul deceniului al treilea, un critic precum N. Davidescu remarca „agonia unui gen literar", romanul, ale cărui șanse erau reduse pînă la limita hazardului: „Literatura trece astăzi printr-o incontestabilă criză a romanului, ca gen literar încadrat în limitele lui clasice. Viața modernă, cu mișcarea ei vertiginoasă (...) a determinat comprimarea acestui gen pînă la nuvela modernă. Firește că afirmația noastră are în vedere numai curba generală pe care o urmează evoluția literaturii contemporane, și exclude cu desăvîrșire cazurile izolate, speciale, hazardul. Apariția, de pildă, a unui romancier de geniu nu creează o normă, ci doar o operă". (N. Davidescu, **Aspecte și direcții literare**, Editura Minerva, 1975, p. 122).

Paradoxal, la mai bine de un deceniu, cuprinzînd autori din toate generațiile, douăzeci la număr, antologia **Nuvele inedite** (Editura „Adevărul", 1935), nu avea să confirme prezumțiile criticului. În comentariul său pe marginea antologiei, Pompiliu Constantinescu denunța în termeni categorici eroarea (afirmația o făcuse înainte și O. Densusianu), constatînd „victoria cantitativă și de calitate a romanului", faptul că „niciodată 'romanul fluviu' n-a inundat genul mai mult ca în secolul tuturor grabelor" (Pompiliu Constantinescu, **Renașterea nuvelei,** în „Vremea", 1935).

Două sînt aspectele ce se cuvin reținute din această polemică: mai întîi, ideea că deplina afirmare a „prozei scurte" s-a produs la noi în perioada interbelică și a fost consecința unei evoluții în timp deloc neglijabile (și, dintr-o asemenea perspectivă, N. Davidescu era îndreptățit să o constate, numai că, din păcate, argumentele sale au ocolit bogata tradiție a „genului scurt" în literatura română), și apoi, faptul că abordarea „la concurență" a speciilor, în virtutea unor delimitări scolastice, nu poate duce decît la diferențieri formale și, implicit, la afirmarea uneia prin negarea celeilalte.

Referitor la primul aspect, în proza românească se poate vorbi, credem, despre formarea conștiinței de sine a „genului scurt" în literatura dintre cele două războaie mondiale mai degrabă decît despre superioritatea valorică a acesteia, momentul fiind pregătit, cum spuneam, de o evoluție care a înregistrat nume de rezonanță precum Negruzzi, Creangă, Eminescu, Odobescu, Hașdeu, Caragiale, Slavici, Delavrancea, Macedonski ș.a., perioado corespunzînd etapei de maturizare a romanului românesc, dar și de acentuată diversificare a prozei în general. Acest proces a determinat apariția unei polarități în cadrul genului epic, polaritate care opunea, după criterii aproape exclusiv formale, „proza scurtă", romanului. Nu mai puțin adevărat este și faptul că pot fi descoperite în egală măsură argumente pentru susținerea „superiorității" unuia sau altuia dintre cele două moduri de existență ale prozei. Ceea ce nu ar face însă decît să prelungească, fie și într-o formă mai subtilă, dichotomia și să anuleze orice efort de clarificare a problemei. Prejudecățile legate de destinul „genului scurt", denunțate de intervenții critice pertinente, ca aceea a lui N. Manolescu (în prefața la **Nuvela română contemporană**, 1964), ori cea recentă a lui N. Ciobanu, în studiul introductiv la **Antologia de proză scurtă românească** (1979), ca să nu citățm decît două dintre ele, relevă actualitatea abordării critice a „genului scurt" într-un moment al dezvoltării literaturii noastre cînd, deopotrivă, acesta ca și romanul înregistrează producții sensibil apropiate sub aspect valoric.

Urmărind contribuția scriitorilor din această parte a țării la afirmarea „prozei scurte" în ultimul deceniu, va trebui să remarcăm mai întîi diversitatea căutărilor și experimentelor, intenția de a descoperi formule epice originale, care să transgreseze limitele și prejudecățile povestirii tradiționale. I.D. Teodorescu, în **Aproapele** (1974), Mircea Șerbănescu, în **Misterioasa sirenă** (1972), ca și Gheorghe Schwartz, în **Ucenicul vrăjitor** (1976), ori Florin Bănescu, în **Să nu arunci cu pietre în soare** (1974), acreditează modele narative care oscilează nitre parabolă și deschiderea lirică. Tonul confesiv permite adîncirea sondajelor psihologice, chiar în absența unui material faptic bine structurat, la I.D. Teodorescu și Gi. Schwartz, ori, prin tensiunea dramatică a discursului și prin propensiunea către fantastic, imprimă narațiunii un caracter poematic, ca în cazul prozelor lui Florin Bănescu. Acestuia din urmă i se adaugă Ion Velican, ale cărui texte din **Soarele se uită înapoi** (1973) vădesc aceeași predilecție pentru liricizarea povestirii, pe alte registre însă. Sub aspect tematic, este de reținut în aceste volume, alături de abordarea unor probleme specifice acestei regiuni (citabilă aici fiind și antologia lui Laurențiu Cerneț, **Un car de suflet**, 1977), încercarea de a extinde sfera investigațiilor, de a trece dincolo de evocare, în cîmpul realității imediate.

Invazia cotidianului, a faptului mărunt, aparent nesemnificativ, trasează liniile de forță ale prozelor lui Laurențiu Cerneț (**Iubirea, Chiajna și eu**, 1978), Ion Velican (**Vitrina cu ironii**, 1976) și Lucian Bureriu (**Concert pentru mîna stîngă**, 1978). Umorul acestor „proze satirice", nu tocmai străin de un anumit filon folcloric, învederează o certă vocație a prozei scurte bănățene pentru surprinderea ridicolului și grotescului. Nu mai puțin, se poate vorbi și despre un sentiment al tragicului disimulat prin ironie și satira virulentă. Apropierea de realitatea imediată cu mijloacele specifice „genului scurt", care presupune un mai mare efort de sintetizare și generalizare decît în cazul romanului, reprezintă unul dintre atuurile textelor în discuție, prefigurînd calea integrării în fenomenul mai larg al evoluției prozei scurte în literatura contemporană.

Despre satirizarea „ardelenismelor" în epoca lui Caragiale

1. Reexaminarea epocii în care a fost creat Marius Chicoș Rostogan (și, implicit, reexaminarea raporturilor lui Caragiale cu Ardealul), ca și reevaluarea atitudinii ardelenilor în împrejurările respective, n-ar fi, poate, operațiuni inoportune. S-ar putea constata că, de fapt, cele două fenomene (satirizarea „ardelenismelor", de Caragiale și de alții, și reacția ardelenilor) nu sînt decît două aspecte complementare (ambele justificate, ambele necesare) ale unuia și aceluiași proces, de altfel mai complex, de osmoză spirituală, de luptă pentru unitate națională a tuturor românilor.

2. Trebuie spus, mai întîi, că în 1893 (cînd a apărut **Școala română**) exista deja, peste munți, o anumită „tradiție" a satirizării ardeleanului și a ticurilor sale. (Și nu mă gîndesc numai la Alecsandri sau Hașdeu, care au satirizat latinomania). Mărturiile vremii nu lasă nici o îndoială asupra dimensiunilor fenomenului, devenit repede „modă". În 1881, de pildă, aflăm că „în timpul din urmă, a devenit aș zicînd o manie" satirizarea ardelenilor. „E trist, e necrezut, dar e așa", (**Familia**, 1881, nr. 86). Efectul cel mai puternic și mai dureros pentru ardeleni l-au avut, îndeosebi, spectacolele de teatru: „Se știe ce putere mare are scena, ce efect produc personagele presintate acolo. E bine, știți ce sîntem noi, românii dincoaci de Carpați, pe scena teatrului din București? Figuri comice." (**Ibidem**). Se pare că cel dintîi care a avut „inspirația" să utilizeze figura ardeleanului pe scenă a fost Petre Grădișteanu. El a localizat piesa lui Gogol, **Revizorul general**. „Între persoanele acelei piese este și un poștar neghiob în mișcare și vorbă, carele însă e capabil să fure banii din epistole. E bine, dl Grădișteanu a avut națională idee d'a pune să figureze în acel rol un român din Transilvania. Și publicul? A rîs. De poștarul neghiob și tîlhar? Ba, de românul din Transilvania". (**Ibidem**) Partea mai gravă a chestiunii este însă faptul că succesul lui Grădișteanu a contaminat și pe alții. „Nu vreau să înșir nume — citim în revista de la Oradea — căci aș atinge și unul pe care nici macar aici n-aș voi să-l supăr, căci i datorez mult. [...] Voi termina cu piesa care s-a jocat la București în săptămîna trecută, **Radicale**. Această piesă e localizată de doi bărbați cu spirit. Și totuși figura comică ardeleană și în această piesă ș-a găsit loc". (**Ibidem**).

Problema ridicată de **Familia**, în 1881, rămîne deschisă încă multă vreme. În 1904, Iosif Vulcan va adăuga noi fapte la dosarul, și așa încărcat, al problemei. „Am avut nespusa durere să asist la Teatru Național cînd s-a reprezintat o localizare în care rolul prim era al unui primar hăbăuc. Localizatorul, desigur spre a intra în voie lumii din sală, a travestit personagiul într-un român transilvănean. Cu umbletu-i greoi, cu vorba-i trăgănată, cu toată atitudinea sa..." (**Familia**, 1904, nr. 40).

3. De bună seamă că satirizarea „ardelenismelor" nu se reduce doar la modalitățile oferite de scenă. Un factor la fel de penetrant în opinia publică a fost presa. Însă, dacă în teatru obiectul satirei era mai extins (limbaj, gestică temperament), în presă domeniul de confruntare se limitează, îndeosebi, la limbă, în speță, latinomania. Nu de puține ori, ardelenii erau acuzați de „scălămbarea limbei române". (Vezi comentariile inserate în **Familia**, nr. 94 din 1880, nr. 86 din 1881 etc.). Adevărul este că, la sfîrșitul secolului trecut, ecourile campaniei maloresciene nu numai că nu s-au stins, dar, într-o anumită măsură, s-au amplificat chiar. Combaterea exagerărilor latinizate devine acum „acel obiceiu, care se manifestă mai în toate zilele în presa din România". (**Familia**, 1881, nr. 86). Tot la fel, discuțiile din cadrul Academiei, în 1880, dau cîștig de cauză principiului fonetic. Pe scurt, deci, etimologismul, latinomania (completate cu particularități dialectale ardelenești) sînt identificate (ceea ce a constituit o altă exagerare) cu „ardelenismul" și stau în centrul interesului general.

4. În **acest** climat, favorabil satirei la adresa „ardelenismelor", trebuie să-l integrăm și pe Caragiale. Marius Chicoș Rostogan rămîne, așadar, nu numai produsul talentului caragialean, ci și în bună măsură, produsul epocii sale, iar Caragiale se face, implicit, exponentul acelei epoci. El nu a fost nici primul și nici ultimul între cei care au satirizat (și au combătut) „ardelenismele". Diferența ține însă de talent, de măiestrie, cum, tot la fel, vizează valoarea tipologică a personajului. Față de predecesori și de contemporani (preocupați de efecte comice facile, consumate la nivel de limbaj și gestică), Caragiale adaugă sensuri noi, precise, de critică socială. Prin aceasta, Marius Chicoș Rostogan iese din cadrele unei provincii și devine reprezentativ pentru un spațiu geografic și social mult mai cuprinzător. Evident, Rostogan a rămas ardelean, dar „rostogănismele" sale (incompetență, servilism etc.) puteau fi, la fel de bine, atît transilvănene, cît și bucureștene, adică puteau fi regăsite oriunde, în condițiile epocii de atunci.

5. Fapt este că fenomenul de peste munți — așa cum se știe — a provocat în Transilvania o reacție puternică. De notat, totuși, că, spre deosebire de ardeleni, bănățenii, nesimțindu-se vizați, n-au reacționat. (În Banat, etimologismul era la fel de dezavuat, ca și peste munți, iar particularitățile dialectale bănățene, începînd cu Victor Vlad Delamarina, au fost valorificate literar cu alte finalități satirice). Este însă necesar să subliniem că reacția ardeleană s-a manifestat nu numai față de Caragiale, ci și față de **toți** cei care au satirizat „ardelenismele". De asemenea, mai trebuie adăugat că reacția ardeleană (inclusiv la adresa lui Caragiale) a fost generată, **în primul rînd**, de cauze izvorîte din specificul luptei naționale a românilor din Transilvania. Desigur că, pînă la un punct, este valabilă explicarea reacției ardelene prin (cum să spun?) anumite „fixități" temperamentale ale ardelenilor: „spiritele serioase, puțin dispuse la glumă și cu totul nedeprinse cu ironia". (Șerban Cioculescu, **Viața lui Caragiale**, 1969, p. 302). Dar, „disputa" nu era numai o chestiune de nesincronizare temperamentală. Vreau să spun că gestul de a-i satiriza pe ardeleni, **situat în epocă**, venea în contradicție tocmai cu nevoile **obiective** ale luptei naționale din Transilvania. Aici, condițiile nu prea erau prielnice amuzamentului și autoironiei. Pericolul deznaționalizării era foarte acut, iar epoca cerea luptă și angajare. Pentru atitudinea lor militantă, nu de puține ori, ardelenii au ajuns în temnițele Vațului și Seghedinului. În aceste împrejurări, cultivarea unității naționale a tuturor românilor constituia un aspect definitoriu al luptei naționale. Prin toate mijloacele, românii din Transilvania au cultivat cu intensitate ideea unității cu românii de peste Carpați. Or, satirizarea ardelenilor avea (sau ar fi putut să aibă) urmări nedorite pentru osmoza națională: „în loc ca ei să ne-ncurajeze și să ne dea mînă de ajutor, ei își fac din noi figuri de comedii, ne espun risului public". (**Familia**, 1881 nr. 86).

Prin urmare, mi se pare limpede că reacția ardelenilor a constituit o atitudine perfect justificată în planul luptei naționale. În nici un caz, această reacție nu a fost o manifestare a „naturilor retrograde" (V. Fanache, **Intîlniri**, p. 201), ci, dimpotrivă, a corespuns unui înalt ideal de progres și de afirmare națională. Reacția ardeleană, în totalitatea ei, a fost — constatăm retrospectiv — o splendidă pledoarie în interesul unității naționale a tuturor românilor.

6. Firește că nu trebuie exagerate consecințele negative (cum nici cele pozitive) ale satirizării „ardelenismelor". Lupta pentru unitate națională a fost un fenomen mult mai puternic și mai amplu decît disputa dintre ardeleni și frații lor de peste munți. De altfel, nocivitatea satirizării „ardelenismelor" nici nu rezultă din scopurile inițiale ale acestei atitudini. Nimeni, nici Caragiale, nici alții n-au urmărit să submineze lupta națională a românilor ardeleni. Doar că, în cadrul luptei naționale, satirizarea „ardelenismelor" putea foarte ușor să ricoșeze în mod dăunător.

7. Așadar, spre satisfacția generală, se poate aprecia că, în confruntarea ardelenilor cu românii de peste Carpați, s-a realizat nu dezbinarea acestora, ci, dimpotrivă, o apropiere, o cunoaștere reciprocă, mult mai temeinice decît pînă atunci. În acest dialog al cunoașterii, dacă satirizarea „ardelenismelor" a fost o necesitate (și, realmente, a fost!), replica ardelenilor s-a impus tot atît de necesar. Din această reciprocitate, au rezultat mutații esențiale de atitudine, atît într-o tabără, cît și în cealaltă. Astfel, dacă pentru generația lui Iosif Vulcan (generație mai veche), Caragiale putea fi socotit „un dușman" (cum spune Șerban Cioculescu), pentru generația mai nouă (Goldiș, Chendi etc.), **aceleași** Caragiale devine — să reținem! — „eminentul autor al lui Marius Chicoș Rostogan". (**Tribuna**, Arad, 1911, nr. 108). Schimbarea de atitudine a ardelenilor nu este întîmplătoare, cum întîmplătoare n-a fost nici modificarea atitudinii lui Caragiale față de ardeleni, în anii de după 1900. Acum, etimologismul fusese categoric învins (în 1904, Academia adoptase, în sfîrșit, ortografia fonetică), iar procesul de osmoză spirituală a tuturor românilor se găsea deja la o altă cotă decît în anii '80-'90 ai secolului trecut. Actul de la Alba-Iulia se apropia vertiginos, iar Marius Chicoș Rostogan părăsea scena disputelor, devenite inutile, ca să intre și să rămînă numai în paginile istoriei literare.

Petru OALLDE

NICOLAE PRELIPCEANU

IN MUNȚI

Spălat de ploi spălat de apele muntelui
m-am ridicat printre pietrele sclipitoare
apusul le arunca spre mine cu putere
nemișcate stăteau ca niște oglinzi ale trupului meu

am fost atins intr-un tirziu
de o piatră umedă venind din altă direcție
țintită in altcineva
de cine știe ce alt apus de mai demult

RAMIFICAȚII

Și toate intoarcerile noaptea pe o stradă in intuneric
intră unele in altele intră in mine
ca niște pumnale pe urma celui dintii

și toate plecările ziua pe o stradă in intuneric
mi se incolăcesc pe corp ca niște fringhii
ca niște vagi tentacule ca niște spinzurători

nu recunoști strada
nu recunoști ziua și noaptea
nu recunoști trupul

și cu toate aceste pumnale intr-unul singur
și cu toate fringhiile inmulțite cu zece
cu toate acestea zi și noapte corpul se schimbă

ca un nor pe cerul etern

INTIMPLARE

Prin umezeala pădurii lăsindu-mi pe creștet
picătura ei de sticlă inghețată
printre ierburile rare ale intunericului
inainta corpul meu viu in acea zi

liniștea te făcea să crezi că e pace
pacea te făcea să crezi in neliniște
corpul meu viu se adresa din cind in cind
sufletului

nimeni nu-i răspundea
nimeni nu i-a răspuns pină in ziua de azi
umezeala intunecată a pădurii
dezgheța ierburi sub tălpile celui ce trece

INAINTEA TA

Caută-l peste tot umblă după el incearcă să-i spui
trandafirul sălbatic să-ți zgirie pielea obrazului
apele mari să te cuprindă pină peste cap
să te plouă ploile să te strige cucul primăvara
nu te opri nu te intoarce
decit spre a-l căuta peste tot spre a incerca să-i spui
ceea ce ți s-a incredințat de atita timp
ceea ce nici nu știi cind ți s-a incredințat
ceea ce au vrut să-i spună și alții
mulți
inaintea ta

PAUL EUGEN BANCIU

ZILELE BERZELOR

(„... de ziua Joimarilor vin sufletele celor duși de se așează pe o streașină și nu mai pleacă pină la sin'Gheorghe...

Virsta vine dinăuntrul omului și-i găsește un anume loc pe scara vremii după cum simte sosirea primăverii : unii pe la inceputul lui ianuarie, alții prin martie iar cei mai uitați de timp de abia prin iunie. In împărțeala asta cei prea tineri se satură de vară încă in capătul lui aprilie, cind se mai intorc zăpezile pe munți, ca după aceea să intre in moleșeală, pînă-n septembrie cind simt, din nou, cum un fel de primăvară coaptă le cutreieră trupurile și-i saltă deasupra socotelilor așezate ale celor însurați, și-i plimbă, singuratici și neatirnați, cu gindul morții in git și cu iarna in spaima ochiului... Pentru iarnă, mai cu seamă, aceștia nu au loc in trup și tot așteaptă minunea promisă de Vasile : că va să vină un an cu două primăveri și două veri, perechi, fără miere și lapte...") Așa ii învățase Mogu pe ciobani.

*

Urvan, străin de Ciulpău, n-avea de unde să știe cum sint puse virstele in oamenii de acolo, iar dacă ar fi trebuit să vorbească despre asta cuiva i-ar fi spus : „ciulpăoanii au două virste, iarna și vara, sau invers, și intre astea două așteaptă. Se uită unii la alții, ca săptăminile din calendar și așteaptă să plece de acasă, ori să se întoarcă acasă. Atit simt și fac".

*

După betejeala din februarie, Mihai a lui Cure se trezea aruncat, cu slăbiciunea in vine, cum era, in iarba de sub nămeți, acolo, slobod de ai lui și de răzbunarea ce-i va fi fost crestată in singe. Ieșea in pridvor, să vadă cerul aspru despicind casele din albul de cremene al zăpezii, acoperit numai cu un cojoc gros, cu pieptul destăcut. Trăgea aerul rece in trup să-i inmoaie frigul, să-i rupă cuțitul, să vadă dusă iarna, pornite apele și ivite ierburile. Voia ori nu voia, se gindea să iubească vreo femeie că de bună seamă, in aerul pe care-l sorbea inăuntru se afla suflul tuturor femeilor din sat, cel curat, fără vorbă de pricină, cel spus noapte-zi, intr-una, să se poată ține calde ; cel spus fără ginduri, ca apa și dragostea dintii. In colțul pridvorului, pe cind aduna răceala in trup să știe că va veni primăvara mai iute, peste un ceas, două ori săptămina viitoare... In colț, auzea vorba cruntă a bătrinului Cure, aceea de răzbunare, spusă femeii lui care nu-l asculta. Bătrinul știa asta dar nu se oprea din pizmă, să-l audă el, cel de-afară. Copilului său să-i intre asta-n suflet și-n trup o dată cu sănătatea, fără să știe cind, pentru ca miine sau altădată să se rupă singele in el, să pună mina pe bardă și să taie. Din colțul pridvorului, Mihai se uita la țurțuri și-i vedea muți și-și spunea că-s lucru neterminat și aștepta. Incepea să simtă in el că așteaptă.

Abia atunci cobora in curte. Se ferea să asculte oile, vacile și caii din șură, se ferea să-și pună ochii pe găini, se ferea de ciinii care se purtau blinzi după picioarele lui. Le lăsa pe toate adunate jos, in mișunatul lor și urca prin inima șoprului pe deal, să nu se mai știe legat de ai lui și de blestemele ce le purtau in ei. Deasupra șoprului, pe potecul lunecos care ducea spre privată i se părea lui că fuge de sat : simțea satul printre merii și prunii uscați de iarnă ; acolo il simțea apăsindu-i umerii, spatele, atirnindu-i-se greu de pulpanele șubei și de mineci să-l țină, să-i spună in urechi : „Tu, Mihai a lui Cure, pe cit te duci, pe-atita te vei gindi mai mult la sat. Altceva n-ai. La ce să-ți mai fugă mintea ?" ... Mihai nu auzea satul. N-avea încă virsta să-l audă, il simțea doar in umeri, mare, cu toată mărunțeania lui strinsă la un loc. „Măi Mihai, auzea vocea bătrinului Cure urcată in podul șoprului, neamul nostru a fost cineva in sat !" Mihai trecea de privată fără să o vadă, apoi călca greoi in zăpada neatinsă ce urca spre pădure. Ajungea sus obosit, cu măruntaiele fierbinți. In urcuș uita de ger, de sat, de taică-su și de tot neamul lui pe care trebuia să-l răzbune.

De sus, vedea curțile oamenilor, caii, ciinii, piața bisericii și peste drum, departe, casa Goranilor, pustie, așa cum putea să fie cu un om străin inăuntru. Ișî spunea : „De-acu nu mai am nimic cu satul. Aicea e iarnă și pe asta n-o putem birui. E prea multă pentru toată ura noastră și de-aceea ne-ncape așa cum sintem..." Ridea.

Singur, jos satul. Voia să se știe bărbat și să umble prin pădure, să facă uitat Ciulpăul in legea lui, dar se trezea alunecind pe deasupra caselor, prin marginea pădurii pînă la capătul de jos, unde era ograda Paraschivei. Acolo se oprea să se uite la Ana, ori la vreo femeie tînără ca și ea care ar fi fost prin curte. Dar de Ana era sigur că o va găsi in curtea Paraschivei.

*

„Pe poteca din deal – spunea Mogu– nu ești nici in sat și nici la stînă și nu ești nici in treaba ciulpăoanilor nici in a jirenilor... Pe poteca din deal ești gorun, alun, mesteacăn... ești și nu dai socoteală la nimeni, nici vîntului, dacă se iscă vreun pîrjol...".

*

In curtea Paraschivei nu vedea pe nimeni. Incepea să coboare, mai intii pînă in dreptul tufelor de măceș, apoi mai jos, pe potecul lunecos pînă deasupra șurii, dar nu in dreptul ușii podului ci pe o latură de unde putea să vadă pridvorul casei și pe Ana. O vedea.

Ana stătea lingă stîlpul din colțul pridvorului cu o șubă pe umeri și trăgea aerul rece in piept să-l moaie, să topească zăpezile, să rupă gheața riului, să plouă... Femeia se uita la țurțuri și-și spunea că-s lucruri neterminate. Dinăuntrul afumat al vetrei se auzea vocea Mariei horbotind despre Vlaști și Cure și despre neamul lor, al Goranilor, care era ceva in Ciulpău. Mihai o asculta in cumpăna miniei, apoi o lăsa la o parte. Ana cobora in curte ferindu-se să-și atingă picioarele și ochii de vreunul dintre animale. Urca treptele scării de mesteacăn pînă in podul șurii, deschidea zăvorul și ieșea in livada uscată. Trecea pe potecă, departe de urmele băiatului, fără să i le fi văzut, fără să-l fi ghicit pe aproape și se afunda in pădure.

Mihai rămînea o vreme pitit apoi lua urma femeii, s-o caute.

*

„Iarna nu poți fugi, n-ai unde. Urmele te pirăsc, frigul te oprește cu noaptea lui, ziua iți arată umbra ca pe o haită flămîndă..." Învățase astea de la un bătrin pe care-l urise, poate Mogu, poate Goran, dar Goran nu avea de unde să știe așa ceva pentru că viața lui se purtase intre malurile socotelilor cu lină, oi, vaci și brînză, cu tirgurile din Burna și bani. Unde-i vor fi banii acum, că femeile lui, văduvele trebuiau să se țină cu casa de Paraschiva, ca neamurile sărace ? Cine-i va fi pitit banii aceia și unde ? Poate sus, in Colții Fierii, poate-n alt loc, să se bucure Nimeni de ei, Nimeni, el, Goran oprit la cincizeci și șapte de ani și rămas fără virstă. El să se bucure, să plătească acolo unde era pentru păcatul de a-i fi strins o viață intreagă... Nu putea fi Goran, numai Mogu, știuse cum să-i invețe pe oameni despre iarnă.

*

Trecea de marginea pădurii după urmele Anei, fără graba de a o ajunge, fără teama de o găsi. De la o vreme își mărea pasul să se bucure că după atita bolire și așteptare i-a fost dat să se știe ascuns sub aceeași pădure cu Ana. Rotea capul să o caute și simțea cum ar fi vrut să o și vadă, să o stringă in brațe, să o reazeme de-un brad și s-o sărute. O auzea cintind, ori murmurind, pe aproape un cintec după niște vorbe făcute de ea. Cintecul miresii, după sunet, cintecul miresii care se desparte de părinți. Mihai o mai auzise cintindu-l in două rinduri, inaintea nunților ei cu Ioan, apoi cu Ștefan, frații lui. Se oprea, se cutremura de spaima blestemului ce-l purtase Ana peste frații lui și o pornea in goană spre marginea pădurii să se știe ajuns in sat, om nu vedenie, să se simtă coborit intre oile lui, să-și mingiie ciinii in pridvor, acolo unde nu-i lăsa să urce niciodată. In pridvor să-i mingiie, și să-și ducă acolo și caii, caii lui și-ai fraților lui, in pridvor, unde-i mai aproape de suflet, să le jure că nu s-ar insura niciodată cu nici o femeie.

Trecea in goană pe urmele lăsate in marginea pădurii pînă deasupra casei, cobora răvășit pînă-n potecă și de-acolo se prăvălea pe alunecușul ei pînă in ușa șoprului. Cobora intre oi, să le pipăie lina, iși fluiera ciinii să-i adune de pe unde vor fi fost de parcă venise sorocul plecatului la munte. Ii urca in pridvor și se punea in mijloc să-i mingiie, să se uite-n ochii lor mai la blindețe, să le vadă urechile căzute in neputința credinciosului mulțumind pentru neașteptata cinste.

*

Bătrina lui Cure il auzise rotindu-se spre casă, pe deasupra acoperișului, și-i ieșise in cale să-l intrebe : „Ce-i Mihai ?" să nu aștepte nici un răspuns ci să-i zică iar și iar : „Ce-i Mihai ?" pînă-l va ști liniștit ; și-abia atunci să-i spună : „Uit-o Mihai, fugi de ea ! Nu te lua nici după gura lui taică-tu, nu păcătui cu omor. Răul se răzbună singur... Duminică să nu te duci. Atita te-nvăț eu, să nu te duci. Duminică-i nuntă la Vlasci, il insoară pe Costa cu Ana. Ne iau blestemul de peste neamul nostru și-l mută pe-al vrăjmașului. Așa-i mai bine, că ne lipsește de păcatul greu pe care-l tot tocmea taică-tu... Bea Mihai ! Du-te-n casa din spate, la taică-tu, să beți. De-acu nu mai aveți altă treabă...".

*

„Cind incep să-ți vină in minte vorbe de ințelepciune ca o apă trimisă de cineva să te limpezească, se cheamă că ai invățat legea bătrinilor și că bătrinii se intorc in streașina casei tale să-ți fie de ajutor și să-ți mulțumească de neuitare" (Mogu).

*

Mihai nu dormea nici miercuri spre joi și nici cind vădana din visul lui taică-su aducea ploile spre vineri. In dimineața zilei lunecoase pornea spre moară și de acolo mai departe nu-l mai vedea nimeni. Norii joși stăteau pe aproape de acoperișurile caselor, stufoși și iuți. Pădurile, dealurile și munții, pînă și privatele erau in cerul acela uricios și ud. Mai departe de moară, unde nu intra că n-avea treabă, ocolea un piriu care despărțea două case apoi urca pe un deal, pînă la marginea pădurii despre care nu mai știa in ziua aceea nimeni.

Deprinsese obiceiul de a se invirti in jurul satului, pe deasupra lui, ca uliul, fără să bată din aripi, purtat de vint in sus și-n jos de parcă ar fi fost legat cu o ață de cer să-i bucure pe săteni, jucărie neagră bună de speriat cloștile cu pui și cocoșii prea-nfoiați.

Vineri, pe cind se intoarcea roata satului prin picioarele popii Vasile, Mihai trecea pe cerul Ciulpăului, pe marginea pădurii sau aiurea (cine l-ar fi putut vedea dacă este ori numai vrea să fie și cui i-ar fi păsat de asta ?), trecea spre locul de livadă al Vlascului să coboare pe acoperișul șurii lor și să se uite de acolo, ca un mire, la pregătirile ce se făceau pentru o nuntă, nunta lui Costa, cu o femeie, fată, oricare alta in afara Anei. Ploua și-n ceața cerului prin care umbla. Apa i se scurgea pe mițele șubei, picături, șiroaie, așa cum fuge peste cetina de brad să se adune la capătul de jos, izvor murdar pentru urma opincii. O simțea lăsindu-i-se pe după căciulă pe umeri, inăuntru să-l inălbească pielea să i-o spele de zerul sărat. Atita simțea. Vedea : apă curgind, și-n dreapta lui o ceață neagră, pădurea, zidul ei, singurul semn al drumului său. In jos, chioreală albă, in urmă și-n față așișderea.

*

„Prin ceață, prin nori, oricit de repede ai umbla, ori ai fugi, rămii pe loc, ca pe un alunecuș. Nimic nu se schimbă, nimic nu se mișcă decit trupul tău nădușit, și-ți vine să-l biciui să fugă, să treacă de locul inchisorii albe, să scapi... Dar n-ai cum altfel decit urcind deasupra cerului aceluia stufos și mizgav, dacă ești pasăre, dacă poti să suferi intre tine și pămint un cer de nouri fără să-ți pese de singurătatea de deasupra... Altfel trebuie să cobori in satul lunecos, dacă ești om, și să te simți abia atunci scăpat din inchisoare...".

„... Fire-ai al dracului, Mogule !" striga Mihai. „... să te simți inchis in cerul satului !... Să vezi urma neagră o unui singur perete, pădurea... Să vrei să cobori intr-un loc și să nu știi unde... Să n-ai după ce să-l ghicești... Să nu te poți intoarce...".

*

Dinăuntrul cerului ud, Mihai il blestema pe Mogu, apoi pe Vlascu și neamul lui care se ascunsese, jos, sub livezile de pruni și meri. Se oprea cind și cind să afle vreun semn de viață și se vedea in același loc strimt cit un trup de om, pe trei părți alb și pe o parte cenușiu, singurul semn mai pe aproape, mut și neschimbat. Se răsucea in loc de parcă l-ar fi strins pereții. Il apuca teama că va fi trecut de ultimele case din sat și-acum hălăduia pe deasupra drumului ce ducea in Croiță. Cobora in goană, fără să deslușească urmă de livezi de parcă ceața s-ar fi pus peste el să-l orbească, să-i șteargă amintirile, să-l poarte o vreme in șagă, apoi să-l lepede in altă parte, pe loc străin unde să-și ia viața de la capăt. Intindea un braț, să știe ceva viu lingă el și-l vedea retezat din sot și-ascuns in ceață. Și-l trăgea inapoi să se pipăie și-l simțea intreg. Se oprea de spaimă să-și caute picioarele și nu le mai vedea din briu. Ciung de miini și de picioare, se vedea om plutind deasupra caselor ori, cine știe, prin cerul stinelor din Colții Fierii pe unde nu mai fusese niciodată. Un gind ii spunea că e mort, ca frații lui, dar morții nu mai au neamuri, nici cunoscuți ; se mindrea să știe că-i și ou și pasăre și că, după ce-l vor cloci păsările cerului sau moartea, moartea să-l clocească, aveau să-i crească brațele și picioarele cum au mai fost. Ridea in hohote, fugărindu-și gindurile să se știe limpede ca mai-nainte de inceput. Apoi il prindea somnul... N-apuca să-și vadă fericirea somnului. O pală de vint spărgea coaja oului și-l lepăda cu picioarele in zăpada ciupită de ploaie dintr-o livadă. Ploua cu stropi grei și cerul stufos se ridica spre marginea pădurii. Jos, satul. Lingă el, privata unei case, a Vlascului, a Mogului sau alta. I se intorcea udeala peste trup. Din urmă il ajungeau vorbele Mogului : „Ferește-te să te așezi cind ți-a fi somn in ceață !" Cobora pînă in dreptul ușii de la șopru. Era închisă, ar fi putut-o desface dar n-avea vreme și incepea să bată cu picioarele in lemnul ei și să strige : „Vine Mogu din urmă !... Nu treceți de livezi că peste tot, deasupra se-ntinde Mogu cu ceața lui și-i face pe oameni ouă de păsări ciunge !... Nu urcați !..."

*

Ii deschise Urvan și-l duse lingă vatră, să-l usuce să-l imbie cu o ploscă, să-l liniștească.

Era spre seară ; seara de vineri, dinaintea nunții Vlascului.

* Fragment din romanul „Sărbătorile".

VALERIU GONCEARIUC : „Arlechinada"

NICOLETA CIOBANU

DINCOLO DE CUVINTE

Un gol imens orașul
din care a plecat un prieten al sufletului
cu toți trandafirii din lume acoperiți-mi rănile.

Atit de puțini vom mai trece hotarul cuvintelor
călătorind fantomatic in singurătățile albe

Aripi prea grele tristețile lui.

Eram atit de frumoasă prelungindu-i un gind.

Va mai rosti cineva
cuvintul de intrare-n metaforă ?

Cu toți tradafirii din lume
acoperiți-mi rănile.

DURATĂ

Suferința mi-o nasc
din legămintul cu pietrele
Năpădiți de boala duratei
ochii mei
invață intre umbre tăcerea

Nostalgic ascultă
in pieptul pămintului
muzica pietrei

SUB CONSTELAȚIA FRIGULUI

Indrăgostită fecioară
cind Orion rege se-ntoarce
mai plin de mister in luminile toamnei.

Un lujer mi-e trupul
inălțind disperat cea mai pură zăpadă.
Tristețea din mine
dorul straniu de ducă doar el le-nțelege.

Voi reveni mai tandră
după ce vinătorul de inimi
strălucitor va pleca refuzind primăvara.

REGĂSIRE

Privirea ta s-a rătăcit in ierburi
și-o tulbură amare buruieni
cimașa simplă in carouri
uitată ți-e in albele poieni.

In lacrima amiezii in Vadul solitar
mai curge liniștită o vale de lumini
din vremea fulgerată de aspre intrebări
cind floarea de salcim se arcuia in spini.

VICTOR CRAIU MIHĂILESCU : „Țăran"

DAN HĂTMANU : „Cristal"

MANDICS GÖRGY și M. VERESS ZSUZSANNA

Din însemnările lui Bolyai János

GEOMETRII

Ni s-a hărăzit acest pămint cu suprafață plană
unde crește drept iarbă și griu
— drept oare ? —,
unde ne inălțăm drept spinarea
— drept oare ? —,
unde ne sint drepte gindurile
— drepte oare ?

Ni s-a hărăzit acest pămint bombat
unde la nici un fir de iarbă nu se poate trasa paralelă
— de e drept,
unde la nici o spinare nu se poate trasa paralelă
— de e dreaptă,
unde la nici un gind nu se poate trasa paralelă
— de e drept.

TOTUL SE INTILNEȘTE CU TOATE IN VINT,
IN SPAIMĂ
IN SPAȚIU CURBAT.

Dar eu ce aș putea da ?
Un SPAȚIU existent (inexistent) (poate),
in care puteți trasa infinite paralele
cu iarba, cu spinarea, cu gindul
dar VEȚI FACE LA PIROANE
DINȚII VĂ VOR CLANȚANI.

(la 21 iunie 1833, intr-o diligență pe ruta Viena — Tirgu-Mureș).

INTREBĂRI FĂRĂ RĂSPUNS

In fața curții cu jurați a Viitorului
in favoarea mea cine va rosti măcar un cuvint
care să mă scutească de rușinea
dezvinovățirii ?

Cine le va explica acuzatorilor mei,
de ce n-am mai scris alte Appendix-uri,
de ce mi-am fărimat spiritul
intr-o avalanșă de fițuici de necuprins ?

Cine-mi va justifica compromisurile
și pentru greșelile mele un paragraf de achitare :
ton uman cine va afla ?

Cine va ințelege, de ce mi-am plănuit lumea
la scara de două miliarde
și nu de două miloane de mintuiri ?

Și cine-mi garantează, că strigătele mele din comunitate,
dorințele-mi jertfite, iubirile-mi ingropate,
mingiierile-mi nemingiiate,
dragostea-mi sterilizată pentru semenii mei
n-au fost in van,
n-au fost in van ?
(1856, Tg. Mureș)

IN ZODIA VĂRSĂTORULUI

In zodia vărsătorului stau tihnit in negura acestei camere-celule și zimbesc. Simt, după o captivitate de 18 ani [1], ca Invățătura se pregătește cu incetul pentru a veni pe lume. Peticuțe de hirtie transportă ideea anevoios brobonită. Acum trebuie să găsesc doar frumoasa formă a limbajului. Zimbesc, de decenii incoace pentru intiia oară.

Mă gindesc că, de voi muri, cu siguranță imi vor sparge lăzile ca să vadă ce-a mai scornit nebunul de jeler, ce fel de secretă mașină de război, ce nou instrument de tortură, ce formă de fortificație a mai născocit – căci după o judecată normală doar scopul nimicirii omenirii ar justifica un astfel de efort supraomenesc.

In zodia vărsătorului stau tihnit in negura acestei camere-celule și zimbesc. Ce vor mai drăcui ! Nu știu că cel ce nu și-a găsit primprejur pe nimeni vrednic de iubire, acela va alege, mai curind sau mai tirziu omenirea, își va lega soarta de stele și, după adevăr și frumusețe, credința lui va fi bunătatea.
(feb. 1859, Tg. Mureș.)

In românește de Iulia SCHIFF

[1] Pe una din redijările cuvintului inainte la Invățătura mintuirii se poate citi : „N. B. Am purces această lucrare (inscris) la 2 februarie 1841 (iar socotința asupra ei, pregătirea și hotărirea, stabilirea scrierii ei in noaptea dinainte" (759).

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 21 octombrie

8,45 Gimnastica la domiciliu. 9,00 Tot inainte! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii. 10,00 Viața satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 15,30 Telesport. 17,00 Film serial : „Calvarul" (ep. 18). 17,50 De ziua energeticianului. 18,00 Cutezători spre viitor. 19,00 Telejurnal. 19,15 Ani de luptă, ani de impliniri. 19,35 Varietăți cu public. 20,15 Film artistic : „De unul singur" (american). 21,40 Telejurnal.

LUNI, 22 octombrie

16,00 Emisiune in limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Revista economică TV. 19,40 Cadran mondial. 20,00 Orizont tehnico-științific. 20,40 Roman-foileton : „Cei din Mogador" (ep. 6). 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 23 octombrie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Film serial : „Dallas" (rel. ep. 8). 16,00 Telex. 16,05 Teleșcoală. 16,50 Curs de limbă engleză. 17,30 Cintec nou pe plai străbun. 17,45 Itinerare turistice. 18,05 Almanah pionieresc. 18,25 Revista social-politică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 In pregătirea Congresului al XII-lea al partidului. 19,30 Veghem culorile din steag. 20,05 Seară de teatru : „Intrigă și iubire". 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 24 octombrie

15,00 Fotbal : Dinamo București — Eintracht Frankfurt și Universitatea Craiova — Leeds United (transmisiuni alternative). 16,50 Curs de limbă rusă. 17,10 Aspecte de la prima ediție a festivalului de folclor. 17,25 La fața locului. 17,40 Podiumul laureaților. 18,30 Viața rațională. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 In intimpinarea Congresului al XII-lea al partidului. 19,30 Noi, femeile ! 19,55 Telecinemateca : „Flacăra și săgeata" (american). 21,35 Telejurnal.

JOI, 25 octombrie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Film serial : „Calvarul" (rel. ep. 18). 15,30 Telex. 15,35 Fotbal: Selecțiuni inregistrate din meciurile susținute de echipe românești in competițiile europene intercluburi. 17,20 Viața culturală. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Indeplinim programul partidului. 20,05 Ora tineretului. 20,45 „Conexiuni". Serial științific (ep. 7). 21,35 Telejurnal.

VINERI, 26 octombrie

16,00 Telex. 16,05 Școala contemporană. 16,30 Emisiune in limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 In intimpinarea Congresului al XII-lea al partidului. 19,30 Critica societății de consum (episodul 1). 20,00 Film artistic : „Răfuiala". 21,35 Telejurnal.

SIMBĂTĂ, 27 octombrie

8,30 Teleșcoală. 9,25 Avanpremieră TV. 9,35 Curs de limbă germană. 9,55 Curs de limbă spaniolă. 10,15 Șoimii patriei. 10,25 Roman-foileton : „Cei din Mogador" (rel. ep. 6). 11,20 Telecinemateca (rel.). 13,00 De la A la... infinit. La ora 15,00 — Fotbal : F.C. Argeș — Steaua. 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămina politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 In intimpinarea Congresului al XII-lea al partidului 19,40 Teleenciclopedia. 20,10 Film serial : „Dallas — Compania petrolieră Ewing" (ep. 10). 21,00 Varietăți muzical-distractive. 21,35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

TEATRU

LA TEATRUL DE STAT DIN REȘIȚA

„TICHIA CU CLOPOȚEI" de LUIGI PIRANDELLO

Scena reșițeană a inclus în repertoriu o piesă aflată între povestea scenică de factură psihologică și drama *modernă*, a alterității psihologice obținută prin comentariul lucid al eroilor (nedistanțați de *trăire* ca la Brecht). Pirandello e de fapt unul dintre bunii părinți ai acestui teatru. Am putea vorbi despre un realism în care drama vizează conversiunea valorilor — de unde și identificarea ei, cam de la început, cu comedia.

„Fabula" din atenția scenei reșițene se constituie inițial ca o poveste comic-patetică de gelozie (coloratură siciliană la un prim nivel al faptelor). În mizul acestei povești, neînsemnate în datele ei exterioare, se insinuează, prin îndărătnicia eroinei, obsesia absolutului, a nevoii de a merge pînă în pînzele albe pentru aflarea adevărului. Și totul, în contextul unei carcase a minciunii sociale (burgheze) unanim apărate și respectate, a *aparențelor* morale obsesiv cultivate de întreaga societate. Într-un subiect sentimental și prin sine minor, *Tichia cu clopoței* captează germenii unei demonstrații de idei cu fond și scadență majoră a faptelor, pe tema „nebun e cel ce spune adevărul" sau *„cine se vrea liber trebuie să-și accepte izolarea de societate ca nebun*. Obsesie specific pirandelliană, a măștii de neocolit, care alienează umanul pînă îi devine *natură*.

Speculînd mai puțin stratul factice al comediei de situație, tînărul regizor *Mihai Lungeanu* a urmărit în piesă sarcasmul polemic al dramaturgului — de unde, și în spectacol comedia devine amărui-sarcastică. Și-a gîndit accentele în strînsă relație cu sugestia scenografică a lui *Radu Corciova*. Căci zidului circular în care se circumscrie un interior distins și trist prin monocordia alb-cenușie a pereților, i se asociază, în aceeași tonalitate cenușie, fețele tuturor personajelor, în afara Beatricei, transformate și ele în măști. Decorul permite deschiderea zidurilor casei (în relație cu breșele Beatricei spre adevăr) și, în final, închiderea iremediabilă sugerînd neputința evadării din zidul convenției decît cu tichia vital-colorată a nebuniei. Mihai Lungeanu a imaginat un spectacol extins între actori și elementele de convenție vizuală, ceea ce în cazul Pirandello, nu e, în principiu, o speculație, ci se adecvează expresionismului interior, de accentuare a *măștii* umane. Mai concură la această integrare în simbolica spectaculară, — cu un sens mai rafinat florile ce invadează (ironic și luxuriant) încăperea pe ușa principală la fiece moment critic, — și, — cu un sens ce ni s-a părut că încarcă traducerea în vizual a ideii, schimbarea de culoare a luminii, descompusă spectral după natura fiecărei replici (în raport cu gradul de minciună sau adevăr). Poate și pentru că tehnic a fost înfăptuită prea brutal, această schimbare a obosit. Spectacolul a beneficiat de un interpret principal de excepție : *Paul Zeim*, articulat cu tot rafinamentul la acest rol (în care a suferit patetic și sincer pentru spaima de a fi vulnerabil în fața societății), dar a reușit să fie ironic în suferință, pe o luciditate tăioasă, polemică și autopolemică prin care personajul își îmbina deopotrivă umilitatea și demonia. Ca parteneră, Gabriela Teodorescu (Beatrice) nu i-a putut seconda la același diapazon subtil. Mai ales că în partea a doua a rolului, cînd eroina trece de la revendicările sentimentului la înțelegerea lucidă a minciunii sociale de care se desparte, interpreta devine întrucîtva exterioară. Am simțit cu alte cuvinte ceva din puritatea focoasă a femeii, dar mai puțin trăirea nouă și necesară *a conștiinței*. Ni se pare de altfel că interpreta abordează prea devreme tonul conștient și nu mai poate justifica iluminarea în momentul în care-și primește „tichia". Celelalte personaje sînt doar tipologii sociale — pe care le-au individualizat (contrapunct inspirat al măștilor cenușii) în special Cornel Manolescu (comisarul) și George Drăgulescu (fratele Beatricei). Primul, ca o încarnare bonomă, nonșalantă, a principiului de compromis, celălalt, ca o lichea lustruită prin infatuare și maniere artificioase. Au sporit, prin colorat aplomb portretistic fauna socială a „măștii cenușii", Aura Rîmniceanu (mama Beatricei), Lelia Columb (o dubioasă codoașe), Liudmila Ursache (servitoarea familiei) — și, ca doi permanenți „rezoneuri" muți (vecinul și vecina), Coca Mihalache și Valentin Ivanciuc.

Jeana MORĂRESCU

P.S. : STUDIOUL DE TEATRU „MIHAI EMINESCU" al Casei Tineretului Timișoara, coordonator : Mircea Belu, anunță deschiderea celei de-a IV-a stagiuni teatrale, vineri, 19 octombrie 1979, ora 18, cu piesele „Autograful" de Paul Everac și „Un examen greu" de D. Sinelnicov. Din distribuție : Viorica Costea, Lia Sfera, Carmen Mărițuță, Liviu Pîrvan, Vlad Buzea, Tică Mihuț, Florin Ionescu, Ilie Spăimuș și alții. Spectacolul va fi urmat de discuții între public și interpreți.

LIMBĂ ȘI STIL

Carmen

Toată lumea asociază, în chip firesc, cuvîntul din titlul acestor însemnări de eroina dramei muzicale a lui Bizet, inspirată dintr-o nuvelă a lui Prosper Mérimée, prieten cu Alecsandri, admirator și exeget al poeziilor noastre populare, tălmăcite, și în franceză, de bardul de la Mircești. *Carmen* este destul de răspîndit ca prenume, potrivit unei mode, care determină pe unii părinți să-și „boteze" copiii (mai ales... fetele) după numele unor personaje celebre din lumea literară sau artistică. După apariția romanului *La Medeleni* al lui Ionel Teodoreanu (1925-1927), de pildă, numele... *Monici-lor* a crescut vertiginos. De curînd am auzit — într-o emisiune de radio sau de televiziune, nu-mi amintesc exact — că, după vizita în țara noastră, acum vreo 10-12 (?) ani a cîntăreței Sarita Montiel, inventarul prenumelor „românești" s-a îmbogățit cu încă unul. (Dacă aș fi avut o fată, mi-ar fi plăcut s-o „chem" : *Maria* sau *Ileana*. Ori, poate, *Oana*).

Realitatea lingvistică — mai puțin cunoscută — ne arată că numele *Carmen* are o „istorie" dintre cele mai interesante. În latină el înseamnă „poem" *(Catulli carmina* = „poeziile lui Catul") și e deductibil din verbul *cano... cantum* „a cînta". Rădăcinii *can-* i s-a adăugat sufixul, făcător de substantive neutre, *-men*, iar apoi grupul *-nm-* din originarul *canmen*, greu de rostit, s-a „disimilat", prima, dintre cele două consoane nazale, rotacizîndu-se. Același fenomen se observă în alcătuirea fonetică a latinescului *germen*, cu genitivul *germinis* (nu-i nevoie de traducere !), care, în ultimă analiză, își află obîrșia în verbul „zămislirii", *geno... genitum :* forma inițială, *genmen*, implica un efort de pronunțare pe care vorbitorii l-au evitat, recurgînd la soluția, atît de răspîndită, a „disimilării". Forța poetică a cuvîntului se deslușește în versurile lui Blaga din finalul unei admirabile poezii autumnale : „Cît de frumoasă-i lumea/ Și dincolo de termen !/ Încredințate-s sorții/ puterile în *germen*" *(Toamnă de cristal)*.

Derivarea lui *Carmen* din verbul „cîntării" relevă, încă o dată, alianța de neclătinat dintre *poezie* și *muzică*. Dealtfel, una din aspirațiile cuvîntului poetic este tocmai aceea de a se „destrăma" în sunet. Mai interesant, încă, mi se pare „amănuntul" că, în străvechimea latinei, *carmen* era un termen „profesional", din limbajul juridic și religios, desemnînd o *formulă magică (ritmată)*, implicit puterea „vrăjitorească" a cuvîntului. În vedele antichității indice sanscrite *(veda* „știință", „cunoaștere" este înrudit cu lat. *videre* „a vedea" !), vracii se laudă că pot tămădui bolile cunoscîndu-le *pe nume*. „Cu ajutorul poeziei, poți cobori și luna de pe cer" — sună un vers din Vergiliu. Dintr-o asemenea perspectivă, se umple de tîlcuri „devenirea" semantică a lui *Carmen* în franceză, unde reflexul său este *charme* „farmec". Această frumoasă „cotitură" a sensului trimite, direct, către puterea de ademenire și împresurare a cuvîntului prins în mreaja cadențelor poeziei.

G.I. TOHĂNEANU

MUZICĂ

PARAFRAZE LA EXPRESIONISM

În excursul artistic efectuat cu lăudabilă continuitate, în ideea parcurgerii marilor epoci și curente estetice pe stagiuni, de către Filarmonică în colaborare cu Muzeul „Banatul", am asistat joi seara la o prelegere despre *„Expresionismul în literatură"*, urmat de o seară de muzică cameral exclusiv din creația sovietică — *Kabalevski, Haciaturian, Șostakovici, Prokofiev*.

Violentarea mijloacelor de expresie anterioare, spre a ridica pe piedestalul suprem spiritul, gîndit ca mod de a domina realitatea lumii înconjurătoare, a fost ilustrat deopotrivă în contextul valorilor europene, dar localizat și la fenomenul expresionist românesc, în speță la aportul pozitiv al revistelor „Gîndirea", „Contimporanul", cu trimiteri exprese la bănățeanul Ion Stoia-Udrea.

Ținuta intelectuală, de o elevație ieșită din comun, a persistat, ca o trenă de metaforice sensuri peste microrecitalul susținut de grupul tinerilor interpreți *Adriana Popiți — Laura Popescu, Șt. Ambruș — Șt. Haill, Șt. Hatvani*, cărora li s-a adăugat, cu plusul de măiestrie ce-i caracterizează evoluțiile, pianista *Alla Popa*. Întregul concert a fost poate cea mai exactă juxtapunere a verbului-idee cu sunetul-imagine, preconizate de ambiția organizatorului. Stridența armonică a lumii lui Șostakovici ori Prokofiev, disperarea neputincioasă a eroului lui Kafka, trăirile intens suprarealiste ale pînzelor lui Kokoșka s-au amalgamat în mintea auditoriului creînd conexiuni menite a defini esența mesajului artei expresioniste. De altfel, corelarea ritmicii bătăioase a lui Haciaturian ori a momentelor de bi sau politonalitate, pendulările tematice sinuoase clamînd însingurare sau spulberîndu-se meteoric, legarea acestora de profilele echivalente ale unui Picasso sau Dali, sugerate în sinteza efectuată de Cornel Ungureanu, a fost adevărata bucurie, împlinirea unei manifestații susținută întru cinstirea unui capitol din istoria gîndirii umane, căruia i-a fost ridicat un monument — cel care viază în tomurile bibliotecilor, muzeelor, partiturilor, scăpărînd tocmai prin acutul contradicțiilor iscate sub genericul — Expresionism.

Doru MURGU

ECHO

Cenaclul „SEMENICUL" din Reșița împlinește 30 de ani. E o vîrstă respectabilă ce ne îndeamnă a consemna nu numai șirul lung de succese repurtat de cenaclul reșițean, nu numai numeroasele premii obținute în diversele competiții literare, ci și faptul, sau poate mai ales faptul că în Cetatea de foc cenaclul **Semenicul** a fost un adevărat, un continuu focar de cultură. Stimulînd dezbaterile, participînd la valorificarea moștenirii literare cărășene, cenaclul a reușit să demonstreze, prin acțiunile sale, prin **Caietele** sale, că poate fi nucleul unei vieți literar-artistice tot mai vii, mai pline de succese.

Urînd Cenaclului **Semenicul** „La mulți ani", revista „Orizont" îi dorește, pe mai departe, noi succese în munca de stimulare, promovare și edificare a culturii socialiste în orașul de pe Birzava.

Expoziția ieșenilor

(Urmare din pag. 1)

Sculptura prin *Ion Buzdugan* — „Bacovia", *Constantin Gheorghiu* — „Balada", *„V. Condurache* — „Țărancă", „Portret de muncitoare", „Portret de balerină", *Ion Antonică* — „Grup", *Dan Covătaru* — „Portret", aduce chiar prin aceste puține exponate un suflu specific, un aer de nord, o anume modalitate care întregește expoziția. Mai sînt goluri care puteau să ne aducă niște nume proeminente ale sculpturii din Moldova, iar cele cu care ne întîlnim solicită o afirmare mai curajoasă în acest domeniu.

Grafica reprezentată doar prin *Agneta Covrig* prin lucrările „Ecaterina Teodoroiu", „Cotele apelor", „Dimineața", ne-ar putea ajuta să declarăm că se face primăvară și cu o floare deși pentru rotunjimea expoziției era nevoie și în acest sector de graficienii pe care îi are Iașul și pe care, văzîndu-i, ne-am fi creat o imagine mult mai completă despre talentele veritabile ale acestei zone.

În esența ei, expoziția ieșenilor subliniază un flux de preocupări ale autorilor contemporani, o anume expresie și viziune a demersului actual în plastică, starea de perpetuă creație, ceea ce poate însemna și un schimb de experiență între artiștii plastici din diferite zone ale țării, aducînd privitorului nebănuite rezerve de înălțare spirituală. Salutînd acest eveniment plastic, așteptăm în continuare și alte expoziții de acest gen, cîștig sigur pentru iubitorii de artă din toate zonele țării.

Al VII-lea colocviu național de folclor

În zilele de 12, 13 și 14 octombrie s-au desfășurat lucrările *Colocviului național de folclor*, manifestare culturală organizată de *Cercul științific de folclor* al Universității din Timișoara, în cadrul celei de-a III-a ediții a Festivalului național „Cîntarea României". Ajuns la ediția a VII-a, *Colocviul național de folclor* (cu caracter bienal) este o manifestare de prestigiu, devenită tradițională, care s-a impus între reuniunile științifice de primă importanță din viața culturală a țării.

Într-o convorbire cu lector univ. dr. *Vasile Crețu*, secretarul științific al Cercului de folclor, despre specificul recentului *Colocviu*, folcloristul de la Universitatea din Timișoara îmi spunea că : *„Spre bucuria organizatorilor, cel de-al VII-lea Colocviu național de folclor nu a infirmat nici de această dată calitatea fundamentală, conturată progresiv la edițiile precedente : aceea a temeiniciei comunicărilor și dezbaterilor care au avut loc cu acest prilej. Au participat și-a această toamnă, la manifestarea noastră cadre didactice și cercetători ai culturii populare din principalele centre universitare. Elementul nou s-a materializat prin tema generoasă și de acută contemporaneitate a Colocviului : folclorul în cercetarea științifică interdisciplinară. Căci, dacă temele precedentelor colocvii s-au axat, în general, pe analiza unor categorii și realități folclorice, cea amintită a avut darul să propulseze discuțiile în perimetrul complex al dezbaterilor metodologice, încercînd, înainte de toate, să precizeze cu rigoare sensul conceptului de interdisciplinaritate, cu strictă aplicație la cercetarea fenomenelor culturii orale"*.

Dintre comunicările de acest gen, cu o întinsă și solidă platformă teoretică, amintim pe cele susținute de prof. dr. docent *Mihai Pop*, președintele Societății internaționale de etnologie și folclor *(Cercetarea interdisciplinară de grup și individuală)*, prof. dr. *Romulus Vulcănescu (Aspecte ale cercetării interdisciplinare a folciorului românesc)*, prof. dr. *Eugen Todoran* (președintele Cercului științific de folclor al Universității din Timișoara *(Premise pentru o etnologie literară)*, dr. *Vasile Crețu (Un posibil traiect metodologic în cercetarea culturii folclorice)*, *Viorel I. Boldureanu* și *Ioan I. Popa (Abordarea folclorului din perspectiva teoriei sintetice a semnificației)*, *Paul Drogeanu (Sărbătorescul — analiză prospectivă a structurii și funcțiilor unui concept posibil)*.

O seamă de cercetători au susținut lucrări cu caracter aplicativ, vizînd relațiile dintre folcloristică și alte discipline conexe, precum sînt *filologia (Mihai Deleanu, Andrei Ujică, Silviu Angelescu)* ! *literatura* (cadrele universitare, dr. *Ion Neață*, dr. *Stela Mirel*, dr. *Ion Chiș-Ster, Ioan I. Popa, Smaranda Vultur)*; *muzicologia (Emilia Comișel, Ion Florea, Damian Vulpe, Victor Andrei* ș.a.) ; *psihanaliza Petre Ursache), antropologia (Radu Răutu)*.

După programul de comunicări a avut loc o deplasare în comuna *Făget*, unde participanții la *Colocviu* au vizionat spectacolul *„Pe roată nescuturată"* susținut de orchestra populară din Făget și ansamblul de obiceiuri „Padeșul", laureate ale Festivalului național „Cîntarea României". Spectacolul respectiv a prilejuit discuții importante privind valorificarea scenică a folclorului contemporan din perspectivă axiologică.

În concluziile *Colocviului*, participanții au subliniat contribuția remarcabilă a membrilor Cercului de folclor din Timișoara, atît în privința conținutului științific și metodologic al comunicărilor prezentate, cît și în cea a organizării exemplare a acestei reușite manifestări cultural-științifice. De asemenea, s-a reliefat că acest *Colocviu*, unic în țară, are meritul incontestabil de a fi un stimul viguros în dezvoltarea, pe temeiuri științifice, accentuat interdisciplinare, a folcloristicii și etnologiei contemporane.

Aurel TURCUȘ

Un epigramist: GEORGE LUNGOCI

Fiu adoptiv al Banatului, deoarece s-a născut într-un sat din Gorj, la 25 august 1924 și a absolvit Institutul de artă teatrală și cinematografică „I. L. Caragiale" din București, ca să se fixeze abia din 1955 la Teatrul Național din Timișoara, talentatul actor și epigramist George Lungoci își ia uneori îngăduința să frondeze idolii regionalismului. Unul dintre aceștia este dictonul cu care se mîndresc frații noștri bănățeni, în pronunție dialectală : „Banatu-i fruncea". Iată cum este „congratulat" poetul „care în versurile sale în grai bănățean repetă prea des cuvîntul „fruncea" :

„Zău că graiul tău de-atuncea
Mi-a plăcut ca și-astă dată,
Însă nu se face artă
Dacă scrii numai cu... fruncea".

Perfidia tehnicii epigramistice, în acest exemplar reușit, constă în complimentul cu care preludiază catrenul, în prima lui jumătate, ca și cum ar fi un madrigal, pentru ca în cea de a doua. printr-un unghi de 180°, să-și ia clientul în pleasnă.

Același procedeu e folosit și în epigrama adresată

„Pictorului Vasile Pintea, la întîlnirea cu actorii Teatrului Național din Timișoara :

„Cu talentul și cu mintea
Ești mereu proaspăt și nou,
Chiar și-acum, pictore Pintea
Ne-ai lăsat pe toți... tablou".

Dacă victima nu e familiarizată cu expresia „a rămîne tablou", ea poate fi pînă la capăt măgulită, dar și în cazul contrar, omul de spirit, onorat cu o epigramă bună. nu se supără, ci rîde în cor cu ceilalți.

Cum era de așteptat, cele mai multe și mai bune dintre epigrame sînt inspirate de lumea teatrului, de la sufleor la regizor. Iată cum omul de dun găsește scuze :

„Unui sufleor comod
Celor ce-au stîrnit protestul
Că nu suflă, mă opun ;
E sufleorul cel mai bun...
Căci ne-obligă să știm textul".

De rîndul acesta, sînt vizați, pe lîngă respectivul, și colegii actori care se bizuie exclusiv pe vocea din cușcă și nu-și prea bat capul cu învățarea rolului. Mai precis, în același spirit, se adresează chiar așa, direct

„Unor actori care nu-și învață rolurile și se bazează pe sufleor

Pentru unii spectatori
Piesa-i cu cîștig, căci iată :
O aud de două ori
Văzind-o numai o dată".

În această epigramă, primează ironia, adică antifraza, deoarece cititorul inteligent înțelege că departe de a fi un cîștig, faptul de a-l auzi întîi pe sufleor și apoi pe actor, este cît se poate de neplăcut pentru spectator.

Modestia nu este calitatea principală a actorilor, fie că recoltează sau nu succese. Sînt două feluri de a lovi în prezumția lor : unul direct, cu măciuca, altul mai subțire, cu floreta ironiei, ca în exemplul următor :

„Unui actor căruia i se reproșează că este plin de sine și netalentat

Să-l acuzi nu se cuvine
Tocmai din considerentul
Că dacă e plin de sine
Unde să-ncapă talentul ?"

Încă o dată, avînd aerul că-și apără colegul, epigramistul îl lasă a pluti în iluzia elogiului, pînă ce poanta îl readuce la realitate.

. . . . . .

Epigramiștii au reputația de a fi oameni răi. Nu este cazul lui George Lungoci, al cărui spirit se înfășoară, cum am văzut, în faldurile ironiei, evitînd mijloacele grobiene ale invectivei sau insultei. Și mai e un indiciu de gingășie morală la autorul nostru : n-a scris nici un epitaf. Funcția de cioclu îi repugnă.

Șerban CIOCULESCU

(Din Cuvînt înainte *la placheta lui George Lungoci* Epigrame din lumea teatrului, *în curs de apariție la Editura „Facla").*

Unui actor care afirmă deseori că meseria se fură :

Tu însuți nu te-ai folosit
De propria învățătură,
Fiindcă-ai rămas — cînd
ceilalți fură —
Printre actori, cel mai ..
cinstit.

Actorului Vulpe Cornel, care mă roagă insistent să-i fac o epigramă :

Demn am fost și demn rămîn,
Nu aș vrea să mă inculpe
Lumea că-s copoi bătrîn
Și mă lupt c-o biată Vulpe.

Epigrama :

Dacă-i scrisă cu talent
E foarte binevenită
În cazul că-i și citită
De un om inteligent.

Uneia care a spus că o epigramă trebuie să scapere :

Să scapere-i bine, dar ți-o
spun în față :
Scapără zadarnic epigrama
mea
Dacă se-ntîlnește cu un sloi
de gheață,
Precum ne întîlnirăm eu cu
dumneata.

Unor actori veșnic nemulțumiți :

Voi doi suferiți cumplit,
Loviți de soartă și-i păcat :
Tu actor nedreptățit
El actor netalentat.

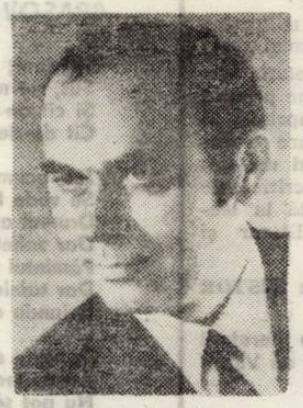

Unui confrate invidios :

Mă rog la cer pentru-a ta
soartă,
Dorința mea fiind doar una :
Să ai talent măcar o dată
Nu răutate-ntotdeauna.

Lui Ion Olariu actor și poet în grai bănățean, care afirmă că el scrie repede, nu se chinuie ca alți poeți :

Foarte just, tu-n mod concret.
Depășind toți scriitorii,
Nu te chinui ca poet...
Chinuiești doar cititorii.

Unui actor care a jucat excelent rolul principal din „Soțul păcălit" de Molière :

Deși mereu s-a străduit
Să exceleze-n orice farsă,
Numai în soțul păcălit
Se simte ca la el... acasă.

Regizorului Ion Ieremia care a propus într-o adunare să se desființeze stopul din fața teatrului, ca fiind o piedică în calea spectatorilor :

Cînd și-a plasat teoria
Țintea, desigur, un scop
Dar neavînd gard, Ieremia
A dat cu oiștea-n stop.

Unei actrițe care a interpretat rolul principal din piesa „Cum de-a ajuns Catinca fată bătrînă" de Nelu Ionescu :

Colega mea va rămîne
În analele teatrale
Căci rolul fetei bătrîne
Este rolul vieții sale.

TOP

BETTA...

Îmi pare rău că scriu despre „Betta" abia acum, cînd formația lugojeană și-a cucerit un loc temeinic în plutonul fruntaș al formațiilor noastre pop. Calitățile incontestabile ale acestui cvintet înființat cu zece ani în urmă vor deveni evidente oricui va asculta primul său single programat să apară zilele acestea, și cel de-al treilea album din seria „Formații pop românești" pe care vor fi incluse două piese de rezistență (Graiul pînii, Lae Chiorul). Cu siguranță, băieții aceștia harnici și talentați își visează un L.P. care le-ar încununa eforturile de pînă acum spre aflarea unui „sound" distinct, șlefuit ani la rînd cu răbdare și pasiune. Că succesul nu vine de-a gata, ne poate spune Aliosa Börcsök, vocalist, baterist și lider al grupului, din care mai fac parte : Egri Iosif (voce, chit.), Adrian Ilie (voce, bass), Perin Boian (voce, chit.), Ciuchitu Lucian (voce, flaut, keyb.) precum și textierul Dănuț Diaconescu. Nenumărate turnee alături de folkiștii Mircea Vintilă și Vali Sterian, apariții edificatoare în programele TV., au impus formația iubitorilor muzicii tinere din țara noastră. Amintesc participarea grupului la Gala revistei „Săptămîna" unde „Betta" ocupă locul I într-un referendum care a inclus formații reprezentative românești.

Petru UMANSCHI

P.S. : Nu uitați, azi 18 octombrie, ora 19, la sala „Olimpia" recitalul formației „Kreis", R.D. Germană.

SECȚIA ROMÂNĂ : 1. Balaladă pentru trei haiduci — *Betta ;* 2. Substituție — *Rodion G.A. ;* 3. Uvertura — *Gramophon ;* 4. Bradul — *Clasic XX ;* 5. Viața pe roți — *Pro Musica. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ :* 1. I was made for lovin' You — *Kiss ;* 2. Good Times — *Chic ;* 3. Gotta Go Home — *Boney M ;* 4. I Don't like Mondays — *Boomtown Rats;* 5. My Sherona — *Knack.*

EVRIKA !

- De cînd cu atîtea mașini, puțini mai „au suflet cu carul".
- Uneori îți scoți sufletul în palmă și-i spui: „Zboară !", iar el îți răspunde : „Nu pot, ți-s aripile frînte !".
- Cum să crezi pasărea, dacă nu-i înțelegi limba ?
- N-am spune că sufletu-i fraged, dacă nu ni l-ar frînge alții atît de ușor...
- Spuse : El e alesul inimii mele !... Să se înțeleagă ea cu el !".
- Cererea de ochelari este în creștere, de cînd oamenii „își aruncă privirea" peste tot.
- Ce zodie ciudată ! De mii de ani, tot Fecioară !
- Pe poartă scrie „Cîine rău !", deși animalul a murit și-a rămas stăpînul.
- Mila pentru răufăcător te duce la complicitate.
- Cînd pe o femeie o fac frumoasă croitorii și cosmeticienele, te întrebi, mama ei ce merite o fi avînd ?
- Un actor bun e greu de crezut cînd se plînge de o nedreptate ce i s-a făcut, pe cînd unul prost...
- Dacă bătrînețea ți se așează numai în păr, toți ceilalți pomi fructiferi din tine rodesc.

Ion VELICAN

Un pas spre viitor (II)

SERIAL

Să luăm ca exemplu mușchii corpului nostru. Din punct de vedere mecanic, ei pot folosi drept model al unui aparataj tehnic. Ba mai mult : un mecanism viu are o mare siguranță și asta fără folosirea vreunor părți de rezervă. Pur și simplu, cînd o celulă moare, în locul ei „crește" alta. Toate aceste proprietăți ale mușchilor, îi fac pe savanți să se gîndească cum ar putea aplica în tehnică minunatele posibilități naturale. Din păcate, noi nu cunoaștem încă prea bine mecanismul de funcționare al mușchilor din organismele vii. Pentru crearea mușchilor artificiali ar trebui învinse mari dificultăți. Dar se poate presupune că într-un viitor nu prea îndepărtat vor dispare granițele dintre materialul propriuzis, mașină și izvorul de energie. Va apărea o nouă formă de materie, cînd însuși materialul va sluji drept izvor de energie, pe care el însuși o va transporta și folosi. Lăsînd liberă fantezia putem presupune că omul are posibilități să mărească și de o sută de ori puterea mușchilor săi, și cu ajutorul unor mari aripi să zboare ușor ca o pasăre ! Apariția mușchilor artificiali va duce la crearea unor noi tipuri de mașini. La baza lor nu va sta mișcarea de rotație, ci un sistem de pîrghii ca în natura vie. Aceste mașini vor avea organe de lucru care vor fi suple și active — asemenea picioarelor și mîinilor și chiar a degetelor noastre !

În trecutul îndepărtat, neștiind încă de existența bacteriilor, omul le-a folosit în procesele de fermentare și, cu ajutorul lor, a transformat hidrații de carbon în alcool. Astăzi este tot mult aplicată metoda microbiologică de producere a proteinelor și grăsimilor : se separă din bacteriile care se cultivă pe un „aliment" atît de necomestibil ca petrolul. Într-o mare măsură acest mod de obținere a proteinelor este asemănător cu ceea ce se întîmplă la creșterea animalelor, cu deosebirea că în loc de iarbă se folosesc hidrații de carbon din petrol, în timp ce rolul de „vacă" l-au luat asupră-le bacteriile.

Atît fermentația alcoolică cît și sintezele microbiologice au loc datorită fermenților. Prin natura lor, fermenții sînt proteine bine cunoscute și totuși foarte deosebite : ele fac ca reacțiile chimice să aibă loc cu o mare viteză. Ca și acceleratorii proceselor chimice, fermenții depășesc cu un miliard de ori pe cei mai desăvîrșiți catalizatori pe care-i cunoșteam. Și ce-ar fi dacă s-ar folosi fermenți în procesele industriale ? La început se credea că ei pot acționa numai în constituția celulei, dar mai tîrziu s-a constatat că fermenții își păstrează proprietățile și în afara organismelor vii. Mari posibilități oferă folosirea catalizatorilor biologici la prelucrarea, să zicem, a celulozei în glucoză și fructoză, din materii prime deosebit de ieftine : paie, deșeuri, de hîrtie, talaj etc.

(După „Politika")

(VA URMA)

REBUS

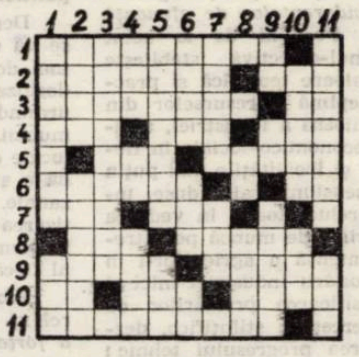

LA CULES

ORIZONTAL : 1) Mare clasic al literaturii noastre, autorul schiței „Norocul culegătorului" (1852-1912). 2) Beneficiara tuturor recoltelor — Eficace la inimă ! 3) Acțiune după recoltarea cerealelor... à la A. Lillin — Genune ! 4) Doica lui Bachus, zeul vinului (mit.). — Dan în încurcătură ! — La falcă ! — 5) După o pară... ajung vitejii ! — Tulpinile de porumb rămase după recoltarea știuleților. 6) Te iau cu frumosul — Cules... de pe oglinda apei ! ! 7) A mînca — Zeul vîntului la greci. 8) Doctorand (abr.) — Autorul suitei corale românești „Culesul viilor". 9) Se pune-n furcă — Construcție suspendată în care se înmagazinează porumb. 10) Măsură... la Murfatlar ! — Se culege toamna... prilej de voie bună — Capitală a Egiptului antic. 11) Mare pictor spaniol, autorul tabloului „Culegătorul de struguri" (1599-1660).

VERTICAL : 1) Autorul operetei „Culegătorii de stele" — Gol (adj.) 2) Pictor clasic romă.., autorul pînzei „După culesul viei" (1831-1891) — Sudură. 3) Cules (pl.). 4) Au fiecare recolta lor — Echipe — Oraș de pe Mureș. 5) Chibzuite — Alături de veselia toamnei la cules în vie. 6) Stat asiatic — Într-o doadă ! Edgar Quinet. 7) Cereale vînturate cu lopeți (adj. sing.) — Orășel în R. P. Chineză. 8) Miez de nucă... — ...și verb la culesul nucilor. 9) El și ea — În vale ! — Autorul poeziei „Cules de vii la colectivă" (1893-1973). 10) Sărbătoare, în vie — Dedesubt. 11) Alt pictor român, autorul tabloului „Culesul merelor" (1877-1944) — Porumbiște.

Dicționar : INO, DNA, DRD, LOP.

Viorel ABRUDAN

Orientări în critica literară sovietică*)

Este bine cunoscut astăzi largul interes pe care îl trezesc în rîndurile publicului cititor texte sovietice fundamentale de critică şi istorie literară, de teorie şi psihologie a artei. Nume de autori ca L.S. Vigotski, Mihail Bahtin, Viktor Şklovski, B. Tomaşevski, Iuri Lotman, Iuri Davidov, Vladimir Piskunov semnifică, pentru noi, tot atîtea ediţii româneşti de amplu răsunet şi mare utilitate, cele mai multe ivite în acest deceniu de sub teascurile Editurii Univers. În spiritul nobil al acestor preocupări editoriale, o recentă realizare remarcabilă o constituie volumul-antologie intitulat semnificativ *Poetică, estetică, sociologie*. Titlul însuşi afirmă cele trei mari categorii de discipline teoretice ale artei şi literaturii sub a căror finalitate se înscriu contribuţiile teoretice şi aplicative cuprinse în volum.

Dacă sub aspectul conţinutului propriu-zis, cartea *Poetică, estetică, sociologie* cumulează, în exclusivitate, studii ample ale unor esteticieni, critici şi istorici literari de prim rang din Uniunea Sovietică, ea poate reprezenta, totodată la scară europeană, şi o excelentă *panoramă*, adesea polemică, a principalelor direcţii şi metode din estetica şi critica literară a ultimelor decenii. Astfel, cartea poate fi utilizată nu numai ca un preţios instrument mediator între principii ale teoriei literaturii şi opere literare propriu-zise, ci şi ca un obiect de lectură în sine, constituind implicit o convingătoare mărturie a „aventurilor intelectuale" prin care a trecut critica literară şi de artă în deceniile de la mijlocul veacului încoace. Nu întîmplător, Vladimir Piskunov (cunoscut cititorului român mai ales prin lucrarea tradusă şi la noi *Romanul sovietic. Eseu despre destinele romanului-epopee*), proclamă, în prefaţă, *autonomia* eseului critic în contextul genurilor literare : „A afirma că astăzi critica este un gen de literatură egal în drepturi şi prestanţă cu proza, poezia, dramaturgia, înseamnă a face o constatare împotriva căreia cu greu ar putea găsi cineva argumente".

Volumul *Poetică, estetică, sociologie* constituie astfel o mărturie concludentă a ceea ce reprezintă critica literară sovietică din zilele noastre în contextul literar european în general, o autentică *unitate în diversitate* a aplicării principiilor filosofiei şi esteticii marxist-leniniste în cercetarea actului literar şi artistic. Amplă culegere de studii ce poartă semnătura unor nume de prestigiu ca Mihail Bahtin, Galina Belaia, Anatoli Bocearov, Iuri Davidov, Nikolai Ghei, Veaceslav Ivanov, Mihail Hrapcenko, Dmitri Lihaciov, Iuri Lotman, Dmitri Markov, Vladimir Piskunov, Iuri Surovţev şi Dmitri Zatonski, cartea *Poetică, estetică, sociologie* se impune, în primul rînd, prin utilitatea ei metodologică, atestînd prin întregul ei spirit demonstrativ şi polemic necesitatea depăşirii desuetului exclusivism genetic şi sociologizant ca singură metodă de investigare a fenomenului literar-artistic. Ţinînd seama de cîştigurile aduse, în acest domeniu, de direcţii ca cea structuralistă, şi semiotică, precum şi cea a sociologiei literare, cele mai multe dintre studiile antologate (Mihail Hrapcenko, Iuri Davidov, Iuri Lotman, Vladimir Piskunov, Iuri Surovţev) certifică strădania de a elabora o metodologie *de sinteză, cumulativă*, care să se bazeze pe cercetarea „textului" în strînsă relaţie cu „contextul", viziune în care „semnificantul" să fie decodat în legătură cu identificarea tuturor fenomenelor şi momentelor social-politice, istorice, filosofice şi morale care, într-un plan ontologic mai larg, îi pot explicita *sensul* şi *finalitatea*. „Funcţionalitatea operelor literare, corect înţeleasă, oferă posibilitatea de a dezvălui însuşirile lor structurale, la fel cum o analiză profundă a structurii artistice într-o largă perspectivă social-istorică şi estetică, permite caracterizarea multilaterală a complexităţii şi variabilităţii funcţionale" constată Mihail Hrapcenko (*Perenitatea operei literare. Proprietăţi interne şi valoarea funcţională*)

Cercetarea relaţiilor dintre „text" şi „context" (nu întîmplător, la Moscova, apare de cîţiva ani o publicaţie anuală purtînd titlul programatic *Kontekst !*) constituie, de fapt, principalul obiectiv al majorităţii studiilor din volumul *Poetică, estetică, sociologie*. Dacă însă, pentru un Iuri Davidov (*A fost oare omul depăşit ?*), investigarea se situează cu predilecţie într-o vastă perspectivă culturală şi filosofică ţinînd seama de specificitatea *istorică* a relaţiilor culturale internaţionale, pentru Iuri Lotman (*Despre conţinutul şi structura noţiunii de „literatură artistică"*) centrul de greutate cade asupra „literaturii artistice" înţeleasă ca o „sumă de texte" elemente ce, indirect, constituie implicit „o parte din sistemul general al culturii". Fiind unul dintre părinţii semioticii contemporane, Iuri Lotman acordă o însemnătate aparte descoperirii „organizării interne a textului", decodării sistemului *structural* al textului ca atare. Ţinînd seama în mai mică măsură de factorul *istoric*, Iuri Lotman propune o cercetare a literaturii dintr-o perspectivă *sincronică* şi nu *diacronică* : „... această uimitoare capacitate a textelor literare de a oferi material pentru noi şi noi descoperiri ar fi trebuit să suscite interesul, întrucît tocmai aici se manifestă o serie de caracteristici esenţiale ale organizării literaturii ca mecanism sincronic".

Tot în context european se înscriu şi preocupările criticii şi istoriei literare sovietice pentru definirea şi fixarea coordonatelor *specificului naţional*, cu atît mai necesare cu cît, în Uniunea Sovietică, realitatea culturală şi artistică se caracterizează printr-o permanentă întrepătrundere de *naţional* cu *internaţional*. În acest sens, apelul la metode ale literaturii comparate devine fundamental, aşa cum o atestă textul lui Vladimir Piskunov, *Conştiinţa naţională şi literatura*, în care, pe bună dreptate, se insistă asupra „rolului tradiţiei în făurirea oricărei culturi naţionale", polemizînd implicit cu teoriile burgheze susţinătoare ale conceptului de „supranaţional" în cultură. În mod firesc, calitatea *naţională* a unei creaţii artistice este corelată cu dimensiunea *actualităţii* : „O operă modernă este cu adevărat naţională cînd se ridică la nivelul preocupărilor majore ale zilei de astăzi, la nivelul marilor probleme şi frămîntări pe care le încearcă omul contemporan".

Abordînd, totodată, probleme teoretice şi aplicative de stringentă actualitate pe plan mondial (Nikolai Ghei în *Semn şi imagine*, Dmitri Lihaciov, în *Evoluţia stilurilor şi stilul baroc*, Iuri Surovtev în *Probleme privind studiul sociologic al artei* ş.a.), cercetările cuprinse în *Poetică, estetică, sociologie* certifică o cugetare teoretică şi analitică de mare profunzime, susţinînd implicit caracterul ştiinţific, marxist, al unor opinii critice de certă originalitate. Un volum, deci, care invită la lectură, şi meditaţie asupra oricărui fenomen literar şi artistic ca atare.

Corneliu NISTOR

*) **Poetică, estetică, sociologie (Studii de teoria literaturii şi artei)**, antologare, prefaţă şi tabel bibliografic de Vladimir Piskunov, Bucureşti, Editura Univers, 1979.

PROGRAMUL ÎNFLORIRII ARMONIOASE A TUTUROR ZONELOR ŢĂRII

(Urmare din pag. 1)

realizarea programului partidului privind dezvoltarea economico-socială echilibrată a judeţelor ţării, asigurîndu-se îmbinarea organică a considerentelor de eficienţă economică cu criteriile sociale. Pornind de la acest obiectiv fundamental, Programul-directivă stabileşte orientări şi sarcini cu o mare valoare teoretică şi practică, cum sînt : valorificarea deplină a resurselor din fiecare zonă şi dezvoltarea armonioasă a industriei, agriculturii şi a celorlalte activităţi economico-sociale în fiecare judeţ ; amplasarea în zonele şi localităţile mai puţin dezvoltate a unor unităţi de dimensiuni mai reduse, îndeosebi din ramurile industriei prelucrătoare, în vederea repartizării mai raţionale a locurilor de muncă pe întregul teritoriu ; dezvoltarea mai intensă a agriculturii în toate judeţele ; accentuarea dezvoltării industriei mici şi artizanale, extinderea şi diversificarea prestărilor de servicii ; promovarea fermă a cercetării ştiinţifice, dezvoltării tehnologice şi introducerea progresului tehnic ; creşterea gradului de ocupare a forţei de muncă : ridicarea nivelului de trai material şi spiritual al locuitorilor din toate zonele ţării.

Obiectivul major al proiectului Programului-directivă în profil teritorial îl constituie realizarea pînă în 1985, în toate judeţele, a unei *producţii globale anuale de cel puţin 70.000 lei pe locuitor*. Este vorba de un *indicator nou* introdus în fundamentarea şi practica repartizării forţelor de producţie pe teritoriul ţării, care devine criteriu principal de apreciere a nivelului de dezvoltare economico-socială a fiecărui judeţ. Acesta exprimă, cu forţa de convingere a faptelor, profundul umanism propriu orînduirii sociale şi de stat a României socialiste, politicii partidului nostru.

Demne de subliniat sînt şi alte obiective. Bunăoară, se va urmări ca în oraşele şi municipiile cu o industrie mai dezvoltată să se pună accent pe reutilarea şi modernizarea capacităţilor existente, sporurile de producţie urmînd a fi realizate pe seama creşterii productivităţii muncii. Totodată, pentru mai buna folosire a resurselor locale de materii prime şi de forţă de muncă, se va acorda o atenţie deosebită dezvoltării industriei mici şi artizanale. De asemenea, în domeniul agriculturii, în repartizarea teritorială a producţiei vegetale şi a zootehniei se va urmări mobilizarea întregului potenţial de producţie al fiecărei zone geografice.

Proiectul Programului-directivă în profil teritorial relevă limpede ideea centrală că *dezvoltarea armonioasă a forţelor de producţie pe întreg teritoriul ţării va determina transformări profunde nu numai în plan economic, dar şi social, înscrîndu-se ca un factor hotărîtor al ridicării nivelului de trai al tuturor oamenilor muncii.*

Înfăptuirea proiectului Programului-directivă în profil teritorial impune sarcini de cea mai mare importanţă organelor şi organizaţiilor de partid, consiliilor populare, care trebuie să unească eforturile tuturor oamenilor muncii pentru înfăptuirea însufleţitoarelor obiective de înflorire şi prosperitate continuă a tuturor judeţelor şi localităţilor ţării.

DIN LIRICA LUMII

OTAR ŞALAMBERIDZE

TOAMNA LA MARE

Uşoara ploaie marină
Udă poala femeii.
La malul mării mi s-a-necat tinereţea.

Se duce,
Se duce,
Se duce
Şi-şi mişcă poalele fustei
Şi-o ceaţă albastră-i aureolează
Umerii tineri.

Stropi străvezii, imperceptibil
Îi tremură-n păr.
Binecuvîntat fie tot ce se află sub cer
Şi toamna la mare.

Ea dă binecuvîntarea pilpîind
Şi scrie nevăzute poeme,
Se-naltă din pămînt pînă în slavă,
Rochia de culoarea nisipului
Suge spuma legănătoarelor valuri
Iar frumuseţea ei
E asemenea basmului ce-abia s-a născut.

Şi chiar de nu spune-un cuvînt,
Tăcerea însăşi existenţă înseamnă
Şi între gene şi gene
Sînt două lacuri...

Deschide umbrela verde
Cu mişcări de chiparos
Departe, în ceaţa mării
Vaporul seamănă cu o albă cetate.

BRAŞOV — DRUM CU TELEFERICUL

Mă înalţ
Sus, tot mai sus,
Şi cît de departe e amintirea ta,
Cît de departe !

Jos, acum,
Se vede Braşovul, în negativ.
Drumul acesta mă îzbeşte în vîrf,
Dar sufletului de altceva îi e sete.
Pămîntul pare străin,
Dar tainicul sentiment al înălţimii
Oriunde ai fi, ţi-e aproape,
Ca rudele.
Departe se zăresc Carpaţii, în ceaţă,
Asemenea unor aeriene corăbii.
Nu pot să-i aştept pînă la toamnă,
Să-i văd galbeni, asemenea visului.

Iată şi vîrful.
Cu mîna streaşină la ochi,
Eu am să văd şi mai sus,
Dincolo de cearcănul zării.
Şi mă voi convinge din nou,
O, încă o dată,
Că apropierea,
Marea apropiere,
Apropierea fierbinte
Nu are margini
Şi cu pînza strălucitoare a dragostei
Acoperită e ţara întreagă.

DRUMUL SPRE KINTVISI

Marina,
Strunelor aruncate în vînt
Tu le-ai adăugat vocea de culoarea frunzelor.
Şi cîntă, cîntă frunza ostenită de cîntec,
Depărtata şi cunoscuta lacrimă.

În gîndul meu cel mai tainic
Voi purta glasul tău
Ce va hrăni cu speranţe
Îngălbenitele pagini ale poetului...

Marina,
Sunetelor trezite în suflet
Tu le-ai adăugat vocea de culoarea lacrimei ;
Cîntă
Ca frunza ostenită
Ce-şi cîntă cîntecul trist.

În româneşte de Anghel DUMBRĂVEANU şi Zaira SAMHARADZE

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACŢIA ŞI ADM. — TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți vă !

CRIZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

PROIECTUL DE DIRECTIVE ALE CONGRESULUI AL XII-LEA

PARTICIPAREA — MODALITATE DE PROMOVARE A LIBERTĂȚII

Un element definitoriu al relațiilor economico-sociale și politice în societatea socialistă, al evoluției lor continue pe linia perfecționării, îl reprezintă sistemul democratic de organizare și conducere a vieții de stat și sociale, și, ca esență a acestui sistem, participarea efectivă a clasei muncitoare, a tuturor oamenilor muncii la conducere. Partidul Comunist Român caută și stabilește soluții și modalități adecvate pentru instituționalizarea participării maselor largi populare la activitatea de conducere în domenii și nivele diferite. În perfecționarea cadrului instituțional al democrației, a formelor și mecanismului lor de funcționare democratică, partidul se orientează după concepția dialectică asupra formelor organizatorice și instituționale ale democrației, care nu trebuie fetișizate ci permanent perfecționate, pornind de la necesitatea eliminării vechiului, a birocratismului și formalismului.

Conținutul pe care-l desemnează termenul de democrație nu poate fi cunoscut și înțeles decît prin raportarea concretă la structura și sistemul social-economic, politic și cultural respectiv, la particularitățile stadiului său de evoluție istorică. Chiar în cadrul aceluiași tip istoric de sistem social, de formațiune economico-socială, ca urmare a duratei relativ îndelungate de existență, democrația nu poate fi privită în mod abstract, static, și uniformizator, desprinsă de specificul etapei respective de dezvoltare socială internă și internațională. Participarea maselor la conducere nu este prin urmare o noțiune de ordin statistic, pur cantitativ, deși nici această latură nu trebuie subapreciată. Socialismul este societatea care trece la realizarea sarcinii istorice *„de a face ca populația, într-adevăr în întregimea ei să învețe să guverneze și să înceapă să guverneze"*. Edificator este mai ales aspectul calitativ al procesului participării, care relevă în modul cel mai pregnant conținutul specific, particularitățile participării în condițiile socialismului, superioritatea netă a democrației socialiste, față de cea burgheză".

Nota definitorie a participării în condițiile societății socialiste constă în faptul că ea exprimă și realizează în fapt deținerea puterii politice și economice de către mase, în frunte cu clasa muncitoare, ridicarea lor la demnitatea și responsabilitatea conducerii propriului stat, a propriilor întreprinderi și instituții. În țara noastră, această participare, ca un tip inedit de structurare a relațiilor sociale, se realizează la toate nivelele de organizare și în toate domeniile vieții sociale, fiind nu numai proclamată ci și garantată prin forme instituționale, adecvate și suple ; ea nu este ocazională, ci permanentă, fundamentală și considerată ca unică modalitate de asigurare a unui ritm înalt și stabil al progresului social.

Pentru prima dată în istoria societății, de la apariția claselor sociale, producătorii înșiși capătă calitatea și dreptul de decizie politică și economică la nivel și efect macrosocial. În condițiile create de socialism, noțiunea însăși de participare se îmbogățește. Participarea exprimă, în toată complexitatea, noile realități : deținerea puterii politice și economice de către mase, în frunte cu clasa muncitoare, ridicarea lor la demnitate și responsabilitatea conducerii propriului stat, a propriilor întreprinderi și instituții, economice, culturale, educative etc.

Participarea reprezintă, de asemenea, un factor activ de transformare și perfecționare socială ; consultarea maselor acordă participării o dublă semnificație : una consultativă și alta acțională. Asigurînd participarea la conducere, îmbinarea armonioasă a intereselor generale ale colectivității cu interesele fiecărui cetățean, democrația socialistă permite afirmarea deplină a capacităților, aptitudinilor și talentelor fiecărui om al muncii, manifestarea multilaterală a personalității umane. Participarea semnifică de asemenea, contribuția tuturor membrilor societății apți de muncă, la producția materială, la crearea venitului național, la conservarea și transmiterea valorilor materiale și culturale, la efectuarea serviciilor de care societatea are nevoie. Aceasta ține de un principiu fundamental al socialismului, care se numește dreptul și datoria tuturor de a munci. Participarea semnifică obligația fiecărui membru al societății socialiste, potrivit statutului și rolului pe care îl are în societate, de a răspunde individual și colectiv pentru rezultatele activității, de a respecta neabătut disciplina socialistă a muncii, de a aplica spiritul și litera legilor statului în fața cărora absolut toți cetățenii sînt egali, indiferent de poziția și funcția pe care o dețin cu mandat din partea societății. Aceasta semnifică participarea ca un concept al demnității, angajării și responsabilității sociale.

În Programul de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism, se pune un accent deosebit pe pregătirea condițiilor lărgirii continue a participării. Ridicarea nivelului cultural, științific și profesional al tuturor oamenilor muncii, existența unui sistem informațional eficace care să transmită colectivității cunoștințe necesare participării la viața socială, reprezintă instrumente esențiale în acest proces. Participarea nu înseamnă în proiectul socialist și comunist de organizare socială o etapă intermediară ci, dimpotrivă o condiție esențială, generală și constantă. Aceasta și pentru că o activitate socială satisfăcătoare din punct de vedere uman, nu poate fi decît cea care dă posibilitatea membrilor săi de a exercita în cadrul sistemelor sociale atît funcțiile de execuție cît și pe cele de decizie și control. În același timp, prin participare, se asigură o libertate reală, autentică, creîndu-se posibilitatea de a modela viața socială în acord cu idealurile umane. Astfel, se poate afirma, pe deplin temei, că o societate participativă, așa cum este a noastră, asigură cadrul necesar afirmării libertății umane.

Corneliu POPEȚI

IMNELE PATRIEI

DAMIAN URECHE

Încă o toamnă

Încă o toamnă brumedă-n gutui ;
Iar mai culege cineva în palmă ;
Eternul rod al patriei să-l pui
În serile cu nostalgie calmă.

Vin strugurii să mai adauge salbe-n
Potirul greu și fără de cuvinte.
Frunzarul roșu și frunzarul galben
Argintăriră vara dinainte.

Încă o toamnă bate noi monezi
Pe ramura ce iar rămîne goală.
Rostogoliri de mere prin livezi
Întind spre cer mireasma lor domoală.

Belșuguri ard la nuntă lîngă miri,
Ca seva spumegînd prin apeducte !
Hai, vîntule, prin veri și prin iubiri
Și după-aceea să ne facem fructe !

Ilustrațiile de Alfons Vezoc, inspirate din rezervații de arhitectură populară.

ROMANUL POLITIC — CĂUTĂRI ȘI CERTITUDINI

Specie complexă și generoasă, romanul politic poate să-și subsumeze în economia sa labilă demersuri extrem de variate, de la cele social-istorice pînă la cele morale și filosofice. Larga deschidere problematică i-a fundamentat succesul în ultimele decenii, succes ușor vizibil în puternica proliferare editorială și numărul tot mai mare de adepți între slujitorii genului epic. În plus, cum fiecare prozator s-a apropiat de romanul politic din unghiul unei ideologii literare proprii, cu o anume formație stilistică și o instrumentație scriitoricească personală, specia îmbracă azi ipostaze dintre cele mai variate : roman realist-obiectiv, roman-anchetă, roman-document dar și romaneseu, roman-confesiune, roman de analiză și chiar roman baroc sau mitico-fantastic.

Literatura ultimilor cinci ani vine și ea să confirme poziția privilegiată pe care și-a cucerit-o romanul politic între preferințele scriitorilor, și, totodată, în conștiința cititorilor : cele mai reprezentative producții românești ale perioadei au fost cele cu tematică social-politică. Într-o sumară enumerare ar putea intra : *Galeria cu viță sălbatică* (1976) de Constantin Țoiu, *Delirul* (1975) de Marin Preda, *Fețele tăcerii* (1974) și *Orgolii* (1976) semnate de Augustin Buzura, *Suferința urmașilor* (1978) de Ion Lăncrănjan, *Niște țărani* (1974) și *Clipa* (1976), ambele aparținînd lui Dinu Săraru, apoi *Ucenicul neascultător* (1977) de George Bălăiță, *Doctorul Poenaru* (1976) de Paul Georgescu și nu trebuie uitat nici Alexandru Ivasiuc cu cele două remarcabile romane intitulate *Iluminări* (1975) și *Racul* (1976).

Majoritatea lor mărturisesc strădania romancierilor de a supune dezbaterii, din unghiul unei viziuni implicate și responsabile, probleme spinoase ale vieții social-politice contemporane. Epoca predilectă rămîne însă, în continuare, cea a deceniului șase al secolului nostru cu marile și complicatele dificultăți ridicate de începutul revoluției. Cele mai bune dintre producțiile dedicate acestei perioade ne oferă o literatură cu pronunțat caracter polemic, subliniind eroismul, sacrificiul și înfierînd erorile, oportunismul, abuzul de putere, impostura, carierismul. Se mizează programatic pe restabilirea unor adevăruri legate de problematica amplă a colectivizării și de cea nu mai puțin amplă și sinuoasă a formării conștiinței noi, revoluționare, polemizîndu-se în felul acesta — implicit sau explicit — cu romanul idilic al anilor cincizeci.

George ȘERBAN

(Continuare în pag. 3)

CRIZANT 43 (605) ● 25 octombrie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pagini — 1 leu

CRONICA LITERARĂ

GABRIEL CHIFU

Realul eruptiv

Editura Eminescu, 1979

Frumoase aceste noi poeme ale lui Gabriel Chifu, cu patina lor de oralitate, cu toată frazarea abruptă, cu rapid consumate stagii prin poezia fanteziștilor generației (generațiilor) de după război, cu citadinismul, fumisteria tinerească, sentimentalismul voalat, cu franchețea în numirea celor reale și cu evocarea celor himerice, cu titlurile lungi, căutate, poetizante ori reportericești, cu ecoul îndepărtat de chermesă suprarealistă ori cu truculența nichitastănesciană a verbului — poeme proaspete, în majoritatea cazurilor, vii prin mișcarea imaginației și agitația reflexivă, prin tălăzuirea de elemente concrete și răscolirea miturilor civilizației tehnice. Un poem dedicat lui Geo Dumitrescu, *Corcodușii au înflorit sau cîntec de întîmpinat primăvara*, reprezintă destul de bine această poezie în care se simte trepidația citadină, viața de mare metropolă, poezie care mai lasă să se întrevadă, încă prin transparența unui peisaj de foburg, o nostalgie campestră, tentația plenitudinii naturii: „(plouă / corcodușii au înflorit) / sîmbătă seara / ziua de duminică merge la discotecă împreună cu luni / pe cînd o energie de colapsar fără trup / bîntuie străzile în neștire / pe cînd telefonul sună / nu nu e iubita făurită din fulgere / ci o vîrstă trecută de-a mea îmi telefonează greșeală / (plouă / corcodușii au înflorit) / un pendul care bate între cobai și îngeri / e poetul...").

Gabriel Chifu scrie destins despre telefon, benzină, arbori virginali, automobil, bistabili, întermundii, poezie, ocean, moarte, vînt, pîrghii metalice, iubire, cargouri — totuși nu acest amestec de simboluri din recuzita poetică tradițională cu elemente prozaice, extrase din sedimentul conceptual (mai mult sau mai puțin recent) al existenței moderne dă nota caracteristică poemelor din *Realul eruptiv*. Desigur, nimic din toate acestea și altele încă nu pot fi eludate la o lectură a volumului: nici peisajul citadin, inventarul tehnic, abstracțiunile matematice ori mica industrie de halucinații suprarealiste, nici vitala senzorialitate a imaginilor și voluptatea puțin cinică a cuvîntului păstos, dezinvoltura cam programatică, ostentativă a gesticulației lirice: „Iar ți-a picat în cap / un vis abisal și pietros. Mi-a spart o ceașcă / întunericul e înfulecat de propoziții. / Îl folosesc ca medicament împotriva plictiselii. / Ești gata? Ți-ai pus cravata? Motorul începenit cu roți și pîrghii metalice / care-ți crește din piept / ți l-ai șters de rugină? Vărul nostru — sunetul de orgă / tocmai azi și-a găsit să nască. / Dacă ești gata, haide, deschide / rana, ieși... Și eu după tine. Să ne lăsăm purtați / de aerul care străbate pasărea. / Imaculați și arhaici vom nimeri la bal" (*Bal*). Principiul care asigură coerența aliajului poeziei trebuie căutat însă dincolo de multele convenții între care autorul se orientează de cele mai multe ori cu un sigur instinct tropic (din păcate spațiul nu ne îngăduie reproducerea unor poeme mai lungi), — dincolo de informația livrească, de citatele, parafrazele și digresiunile parodice ale textelor. Poet incontestabil cultivat, Gabriel Chifu practică un fantezism în formula căruia complacerea discretă în sentimentalități, deghizările, mistificările și reveria lucidă se supun, deopotrivă cu spiritul himeric, cu fabulosul ce alimentează o epică bine tensionată unei viziuni strunite de o ironie rece, severă, neconcesivă. Tema ori supratema textelor din *Realul eruptiv* fiind chiar poezia — dacă lăsăm deoparte cîteva remarcabile poeme de dragoste: *Cîntec de dragoste exoteric și vernal pentru Revonia*, *Cîntec galant pentru femeia frumoasă din oraș* etc., — autorul agită prozopopei („Întîmplări lirice cu sensul pe jumătate / dezvăluit / aidoma unor ființe / jumătate formă și jumătate intenție" — *Viață lirică*), parabole lirice în care este vorba despre real și imaginație, despre existență, sentimente, inefabil, condiția poetului: „Ziua de noiembrie semăna / cu o cămașă veche, jilavă / subțiată de vînt. / Venea un cocor aureolat, foarte trist / și-mi spunea: / «te rog frumos / primește-mă și pe mine în casă. / adăpostește-mă». / dar eu închisesem ușa cu cheia / nu-l primeam. / nu știu de ce nu-l primeam — / atunci tristul cocor înghițea el / casa mea / și zbura" (*Întîmplare cu un cocor*).

Ce i-aș putea reproșa lui Gabriel Chifu după parcurgerea acestui de-al doilea volum este o prea rapidă sistematizare a procedeelor, ce duce la o compunere întrucîtva mecanică, și uneori — în poemele parabolice — o prea evidentă supunere la spiritul speculativ ce tutelează *Elegiile* lui Nichita Stănescu.

Lucian ALEXIU

Este îmbucurător că, de la o vreme, discuțiile dedicate statutului, funcțiilor și metodologiei criticii literare își pierd, treptat, nebulozitatea și caracterul deziderativ, în favoarea unor cîștiguri concrete în plan operativ și teoretic. Analiza textului, precum și conștiința de sine a interpretării renunță (cu tot mai puțin regret) la serviciile impresionismului îmbătrînit și fardat în diverse chipuri, impresionism ce se transformă, în cele din urmă, într-o inutilă paraliteratură. Critica s-a eliberat, totodată, și de factologia buchisitoare (utilă istoriei literare), abordînd fără complexe problematica arhitecturii și valorii operei. Există o seamă de autori — tineri sau maturi — care nu se descurajează în fața misterului intrinsec al creației literare, ci se străduiesc să înainteze într-acolo cît mai adînc, înarmați cu unelte oferite de o filozofie încrezătoare în rațiune, de științele umaniste moderne, de investigarea operei literare înseși (ca realitate lingvistică, psiho-fizică).

Acestui efort i se alătură și debutul Ecaterinei Țarălungă. Centrul de interes al cărții stă, cu deosebire, în propunerea și argumentarea unei *metode — metoda relațională* — aplicabilă atît în cercetarea literară, cît și în urmărirea evoluției și diversificării actului critic. Preocupată de meta-critică, de critica criticii, autoarea insistă asupra celui de-al doilea traiect, reținînd, pentru exemplificare, cuplul relațional *tip-istorie*. Mai înainte, însă, procedează la definirea noțiunii de *relație* (în domeniul literaturii), definire care — ni se pare — nu s-a făcut, în mod expres pînă în prezent. Relația, așadar, ca „procedeu de investigare" nu este „un tipar dat o dată pentru totdeauna", ci „un fel de formă goală a viziunii asupra operei". Punctul de plecare se află în Wölflin, ale cărui opinii referitoare la *viziune* sînt deplasate în spațiul literar (și în acela al criticii). Se înșiruie apoi cîteva asemenea relații, grupate pe categorii: generale, „valabile în orice manifestări ale culturii" (*național-universal*, *formă-fond*, *tip-istorie*), estetice (*creator-creație-receptare*, *conținut-stil*), strict literare (*descriere-dialog*). Intersecția tuturor acestora reprezintă însuși edificiul operei. Inventarul relațiilor nu e limitat (nici limitativ), nu constrînge opera să i se supună, dimpotrivă „opera e cea care furnizează relații pentru studiu", „nu anumite relații, ci pe acelea de care dispune". Capitolele următoare, rămînînd în sfera meta-criticii, aduc, în sprijinul metodei, argumente din critica românească (prima jumătate a secolului al XX-lea), centrate pe releul *tip-istorie*. Totodată, se face o scurtă descindere în „aria europeană a problemei".

Volumul se dovedește semnificativ nu numai prin referirile sale la o metodă, ci și prin rezultatele la care utilizarea acesteia ajunge în cercetarea criticii românești. Opera literară, pe de altă parte, literatura în întregul ei sînt (se știe) interdependente complexe de raporturi. Cele semnalate de autoare se recunosc, fără îndoială, dar, unele măcar, nu ni se par a fi ireductibile și — ca atare — absolut pertinente. Ce este, de pildă, *național* și ce anume *universal* într-o ucrare literară? În ce mod pot fi disociați nu termenii în sine, ci referenții pe care îi acoperă? Tipologia (psihologică) a creatorilor credem că se reduce, în ultimă instanță, la percepția heracliteană și la cea eleată. Iar opera, ca viziune particulară, intuitivă a realului, secondează alcătuirea realității înseși, dezvăluind o *aparență* (prozodie, teme, anecdotică), o *formă* (acordul structurilor imagistice, și un *sens* (simultaneitatea timpului și spațiului artistic). Poezia românească în ansamblu este uniunea dialectică dintre direcția chtonică-istorică (Eminescu) și cea cultural-estetizantă (Macedonski) ș.a.m.d.

Volumul Ecaterinei Țarălungă prilejuiește asemenea dezbateri, se înscrie, activ, în chiar miezul lor. Informația, bogată și diversă, se asociază gustului pentru sinteză și teoretizare. *Secvențe critice* este un debut dintre cele mai promițătoare.

ECATERINA ȚARĂLUNGĂ

Secvențe critice

Editura Cartea Românească, 1979

Eugen DORCESCU

MARGINALII

Plictiseala

Ce l-a alungat pe Flaubert dintre oameni și i-a întărit în voința de a scrie a fost plictiseala. S-a plictisit cumplit la Paris, cît a fost student al facultății de drept, iar apoi de cîte ori își părăsea „turnul" de la Croisset se plictisea din nou. Într-o vară se duce la Trouville unde, între altele, vrea să se distreze, însă ocupația aceasta îi este atît de inaccesibilă încît îl întreabă pe un prieten ce trebuie să faci cînd te distrezi. Nu ca să te distrezi, ci cînd te distrezi. Cum să te distragi de la distracție, altfel spus. Deci, neputîndu-se distra, se plictisește: „... după trei minute societatea acestor sălbatici mă doboară. Simt cum o plictiseală idioată mă invadează ca o maree. Tichia de plumb pe care le-o promite Dante ipocriților nu se compară cu greutatea ce-mi apasă craniul." Nu poate să scrie în aceste condiții, și asta îl plictisește de două ori. Efect și cauză se suprapun, greu de distribuit. Oricum, împotriva ambelor există un singur leac: „...trebuie să fiu la mine acasă și să scriu...".

Se întoarce acasă și scrie. Iar rezultatul? Se plictisește și mai rău. O altă plictiseală, ce-i drept: „...nu plictiseala comună, banală, ce provine din lenevie ori boală, ci această plictiseală modernă care roade mărunțaiele omului și face dintr-o ființă inteligentă o umbră mișcătoare...". Situația, de rîndul acesta, e mult mai gravă fiindcă plictiseala izbucnește tocmai acolo unde ar trebui să fie la adăpost și tocmai din ocupația menită să-l apere: „Duc o viață aspră golită de orice bucurie exterioară (...). Uneori, cînd sînt gol, cînd expresia se refuză, cînd, după ce am zgîriat multe pagini descopăr că n-am reușit măcar o frază, cad pe divan și rămîn năucit într-un marasm de plictiseală".

De ce s-o fi plictisit atît? Probabil deoarece chiar la rădăcina felului său de a scrie există ceva echivoc. Un altul ar fi trecut peste crizele de neputință trăind. Dar Flaubert scrie, între altele, din frică de viață, din neîncredere în înzestrarea lui de a trăi. O dată se întreabă dacă a lua în serios viața e un lucru frumos sau nătîng: „Nu știu ce să zic. Este robust, în orice caz, iar eu n-am destulă forță. Am abia cît îmi ajunge ca să țin o pană în mînă". Se retrage din lume înainte de toate fiindcă se știe „incapabil de a trăi viața tuturor". Marii scriitori rezumă umanitatea, iar el, Flaubert, fuge de ea. Așa stînd lucrurile, scrisul său se va resimți de mentalitatea lui. Va fi o literatură de cabinet, migălită la lumina lămpii. De vreme ce nu putem să desprindem soarele, trebuie să astupăm ferestrele și să aprindem lustrele în cameră" spune despre scriitorii de felul lui.

Ușor de susținut toate astea, dar am uitat între timp ce „fiară" primejdioasă îl pîndește pe Flaubert din adîncul lui, de ce „nebunie" se ferește el. Aducîndu-ne aminte, ne dăm din nou seama că nu este un leș oarecare într-adevăr. „Geniul nu este, poate, decît o rafinare a durerii", iar „durerea are partea asta proastă că ne face să simțim prea mult viața". Însă cine se teme așa de mult de viață o și trăiește neobișnuit de intens. Flaubert fuge de geniu căci geniul face din noi „prada unui blestem ce ne apasă". Vorbele astea nu le spune oricine. Slăbiciunea lui Flaubert este atît de mare încît generează o la fel de mare putere în el. „Ce am? o scîrbă constitutivă pe care o răzbesc uneori prin puterea muncii". Prin puterea muncii sau, în franțuzește, muncind foarte mult: *à force de travail*.

Livius CIOCÂRLIE

CONSEMNĂRI

ROMULUS COJOCARU

Clar de pămînt

(Editura Albatros, 1979)

Ordonat și corect într-o anterioară culegere de versuri, cu o frază transparentă, înclinînd sensibil spre epi și epigramatic, Romulus Cojocaru se (mai) debarasează, în *Clar de pămînt*, de protejarea (altminteri profitabilă, liric) dată de vecinătatea unor modele de rezonanță ale poeziei contemporane, nu și de modul de a compune — convenabil, tihnit, punînd în contribuție un bagaj de imagini extras fondului comun de percepții ori sferei reprezentărilor livrești cu care ne-a obișnuit poezia de ecou sentimental, naturistă, ori de aderiuni chtonice: „Strigă inima pămîntului, geme cîmpia,/ Se laudă cu cai, cu albine și trestii,/ Cu vîrcolaci: comorile din trunze/ Joacă flăcări, tristețea trece în/ Urma păsărilor ca un cîine legat,/ Descultă, fără ochi și auz... (*Tristețea trece descultă*).

Ceea ce se remarcă imediat în articularea poemelor lui Romulus Cojocaru este modul de a proceda, metoda (nu neapărat ca semn negativ), alcătuirea lucidă. Transcrise liniar, obsesiile, cîte vor fi fiind, recompun un spațiu cîmpenesc, vag antropomorfizat, în care se simte „suflarea" vegetației și arborii sînt cuprinși de subite elanuri migratoare, unde se aud zvîcnind „piepturile semințelor" iar „inima pămîntului" strigă, unde în sfîrșit: „Vorbele vîntului sînt lacrimi uneor../ De rouă, rostogolite trumos, calde,/ Peste ochii pămîntului, vorbele vîntului/ Sînt mîngîieri..." (*Vorbele vîntului*). Repertoriul tematic nu este cum de altfel se și poate deduce din aceste puține citate, cine știe ce diversificat. Surprizele sînt excluse, spontaneitatea, patosul, exuberanța iată poate tot ce poate fi mai străin de formula poeziei. Aceasta are un curs unic și, odată sesizate cîteva motive, cîteva „refrene" lirice, cititorul parcurge volumul cu impresia că fiecare nou poem îl prelungește, implacabil, pe cel anterior. Primejdia monotoniei nu este, prin urmare, de ignorat, totuși modul acesta de a poetiza, senin, în marginea unor toposuri de largă audiență în lirica actuală nu rămîne lipsit de rezultate notabile. Fără a releva o mare tensiune a trăirii, dar și fără a afecta gravitatea, versurile lui Romulus Cojocaru sînt plauzibile în măsura în care se mulțumesc să fixeze, laconic, presimțirea iminenței unei situații limită, aspirația după un anotimp al echilibrului sufletesc, o nostalgie, emoția unei clipe. Esențialul în poemele din *Clar de pămînt* este spus clar, direct, cu franchețe, autorul se simte în largul său în poezia de notație ori glosînd, sumar, asupra timpului: *Treceri*, *Timpul din timp*, a existenței iubirii, rememorînd o secvență de biografie, comunicînd peisaje agreste: *Clar de pămînt*, *Arborii uneori*, *Vin albinele și mă îndulcesc*, *Rugă* etc.

Ceea ce trebuie să știe totuși Romulus Cojocaru este că, în genere construcții caligrafice agreabile, poemele pe care le selectează în *Clar de pămînt* poartă într-un mod prea vizibil pecetea prelucrări ilustrative, a căutării de rezolvări lirice acceptabile exclusiv în registrul unei manufacturi de cuvinte și sentimente de uz poetic curent.

Lucian ALBU

Redeschiderea cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont" va avea loc marți, 30 octombrie, ora 18, în sala de ședințe. Festival de poezie cu lecturi de Lucian Bureriu, Crișu Dascălu, Nicolae Dolîngă, Eugen Dorcescu, Traian Dorgoșan, Anghel Dumbrăveanu, George Drumur, Dorian Grozdan, Alexandru Jebeleanu, Ion Maxim, Dușan Petrovici, Nicolae D. Pârvu, Corina V. Sein, Ion D. Teodorescu, Marcel Turcu, Aurel Turcuș, Nicolae Țirioi, Damian Ureche, Ion Cădăreanu, Vasile Versavia.

Produse de calitate ce poartă garanţia inteligenţei tehnice româneşti

În paleta foarte diversificată şi armonioasă a industriei româneşti, o preocupare, relativ nouă, impusă de ampla dezvoltare industrială, o constituie fabricaţia materialelor de combaterea coroziunii, sector de activitate care aduce o contribuţie importantă la reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile, la mărirea ciclului de exploatare a utilajelor supuse agresivităţii mediilor, la reducerea importului şi implicit la o mare eficienţă economică.

La Intreprinderea de protecţii anticorozice şi utilaje speciale Bucureşti, unitate etalon a industriei chimice, ultimul semestru al acestui an — an, hotărîtor pentru înfăptuirea cu succes a cincinalului revoluţiei tehnico-ştiinţifice — inseamnă de fapt sporirea preocupărilor pentru ridicarea nivelului tehnic şi calitativ al producţiei, o intensă activitate de cercetare, asimilarea in fabricaţie a unor produse la nivelul tehnicii mondiale şi eliminarea efortului valutar.

In contextul acţiunilor pentru progresul tehnic şi promovarea noului, ce reflectă forţa creatoare şi inteligenţa colectivului de muncă, calitatea se află pe primul plan al activităţii, pe agenda cotidiană a conducerii şi a fiecărui angajat din unitate.

Preocupările susţinute ale intregului colectiv au drept scop diversificarea şi modernizarea producţiei, asimilarea de noi tehnologii şi produse cu indici tehnico-calitativi superiori, reducerea consumurilor de materiale şi combustibili, de manoperă, a cheltuielilor de producţie, un ritm mai rapid de creştere a productivităţii muncii, a eficienţei economice in general.

Căile şi modalităţile concrete pentru transpunerea in viaţă a obiectivelor propuse vizează un cimp larg de măsuri tehnologice de gospodărire mai atentă a materialelor, de extindere a utilizării inlocuitorilor şi a resurselor secundare, de perfectionare a sistemului informational din unitate, prospectarea cu responsabilitate a pieţelor de desfacere atit pe plan intern cit şi in reteaua externă, imbunătăţirea activităţii economice de ansamblu.

Urmărind consecvent programul de perfecţionare tehnică şi economică, la I.P.A.U.S. apar permanent produse noi, soluţii adecvate de protecţii impotriva agresivităţii mediilor, tehnologii mai simple şi eficiente, toate acestea fundamentind şi justificind planurile economice de perspectivă şi proiectele noilor investiţii

Pentru colectivul acestei intreprinderi bucurestene este un bun cistigat faptul că activitatea comercială a devenit o latură complementară şi inseparabilă a procesului de producţie, permitindu-se o dimensionare optimă a nivelelor de fabricaţie in funcţie de cerinţele de moment şi de perspectivă ale economiei şi de conjunctura favorabilă a exportului.

Ceea ce se realizează in această sferă de activitate este un inceput promiţător a unor studii de marketing, aducindu-se o contribuţie la progresul şi perfecţionarea gindirii economice, o contribuţie in solutionarea problemelor complexe pe care le ridică lansarea unor noi produse, competitive din punct de vedere tehnic.

Cunoscind riguros şi precis nevoile naţionale şi ale pieţei externe in problema protecţiei anticorozive a echipamentelor industriale, specialiştii unităţii asigurează in toate fazele pe care le traversează produsul — de la concepere şi pină la faza finală de fabricaţie — insoţindu-l in procesele de circulaţie către beneficiari prin consultaţii de specialitate, asistenţă tehnică şi garanţie.

M. I. Ch.

Centrala de utilaje şi piese de schimb pentu industria chimică

ÎNTREPRINDEREA DE PROTECŢII ANTICOROZIVE ŞI UTILAJE SPECIALE BUCUREŞTI

Intervenind aceste elemente moderne in orientarea de bază a intreprinderii, s-a putut obţine o organizare eficientă a tuturor acţiunilor interne şi externe ale unităţii, organizare impusă de necesitatea corelării directe şi anticipate a producţiei la cerere.

Utilizarea metodelor specifice pentru dezvoltarea şi diversificarea continuă a producţiei, a făcut ca I.U.P.S. să fie astăzi o unitate de prestigiu, ale cărei produse de calitate româneşti, să fie cunoscute in multe ţări ale lumii.

Infiinţată in cadrul Centralei de Utilaje şi Piese de Schimb pentru Industria Chimică (C.U.P.S.I.C.) in intenţia rezolvării imediate a unor probleme de coroziune pentru industria chimică, Intrep. de Protecţii Anticorozive şi Utilaje Speciale Bucureşti (I.P.A.U.S.) s-a dezvoltat foarte rapid — ca profil şi volum de activitate — reuşind să cuprindă in momentul de faţă necesităţile specifice a celor mai variate sectoare industriale.

Programul de cercetare şi fabricaţie a I.P.A.U.S.-ului s-a axat pe un domeniu larg de combatere a coroziunii in industrie, astfel că, din fiecare grupă de produse, au fost omologate in producţia industrială un număr mare de repere, toate situindu-se — din punct de vedere calitativ — la nivelul tehnicii mondiale.

Răspunzind unor cerinţe de ordin economic vom prezenta principalele produse şi prestaţii care se realizează de această intreprindere, prezentare care urmăreşte atit informarea potenţialilor beneficiari cit şi extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale — interne şi externe — ale unităţii.

Tuburi şi fitinguri ropafs

Prezentare:

In ultimo vreme materialele plastice armate au cunoscut o largă aplicabilitate in industrie, impunindu-se atit prin deosebitele proprietăţi fizico-mecanice cit şi datorită remarcabilelor rezistenţe chimice la numeroase medii agresive.

ROPAFS-ul — produs românesc de excepţie — cunoscut in tehnologia de specialitate sub denumirea „poliester armat cu fibre de sticlă", este un material plastic termorigid care implică in structura sa răşini sintetice, o armătură din fibră şi in unele cazuri o umplutură minerală.

La fabricaţia acestui produs sint utilizate răşinile poliesterice saturate şi fibrele de sticlă, iar ca umplutură este folosit cuarţul de diferite granulaţii.

Fiind un inlocuitor excepţional al unor materiale tradiţionale a căror balanţă este deficitară, produsul a primit adeziunea specialiştilor, recomandindu-l tuturor domeniilor de activitate.

Utilizare:

Una din sferele de utilizare ale ROPAFS-ului este cea a fabricării tuburilor şi fitingurilor (inlocuind oţelurile aliate anticorozive) sau ale tuburilor din bazalt şi beton placate cu elemente ceramice.

Folosirea tuburilor ROPAFS este prescrisă in toate cazurile in care se are in vedere agresivitatea fluidului vehiculat, agresivitatea mediului exterior şi se urmăreşte etanşeitatea perfectă a intregului sistem de reţele.

In aceste cazuri, excelenta rezistenţă chimică a ROPAFS-ului face compatibilă utilizarea directă a tuburilor fără o specială şi prealabilă protecţie anticorozivă. Faptul in sine prezintă o mare importanţă la utilizarea tuburilor in perimetrul uzinelor unde nu se ridică numai condiţia agresivităţii fluidelor vehiculate, ci şi a mediului exterior (soluri agresive pentru reţelele ingropate sau degajări gazoase pentru conductele de suprafaţă).

In privinţa capacităţii de etanşeitate in timp, canalizările din beton sau ceramică sint deficitare datorită numărului mare de imbinări, a rigidităţii acestora şi a rigidităţii tuburilor.

Aceste neajunsuri de ordin tehnic sint complet eliminate in cazul utilizării tuburilor şi fitingurilor din ROPAFS.

Fiind realizate la lungimi de pină la 6 m.l., tuburile ROPAFS reduc considerabil numărul imbinărilor, iar acestea din urmă sint fabricate intr-o soluţie telescopică, cu inele din cauciuc, permiţind o deviaţie unghiulară care atenuează sarcinile provocate de tasarea solului.

In aceeaşi direcţie se remarcă rezistenţă specifică inaltă a tuburilor care le asigură o rigiditate ridicată combinată cu o bună flexibilitate calităţi care le conferă posibilitatea să preia intreaga presiune exercitată de sol, fără să apară tensiuni in pereţii reţelei.

Ca domeniu de utilizare tuburile şi fitingurile din ROPAFS se recomandă in următoarele lucrări :

- canalizări libere de ape industriale
- reţele de evacuare sub presiune a apelor industriale.
- canalizări de ape menajere.
- aducţiuni de apă industrială şi potabilă.
- gaze.

Livrare:

Furnizarea produselor din ROPAFS se face cu maximă promptitudine, pe bază de comandă fermă.

Inainte de lansarea comenzilor se recomandă consultarea catalogului de produse care oferă informaţii ample privind caracteristicile tehnice, tipodimensiunile in fabricaţie, simbolizare etc.

Relaţii tehnice suplimentare se obţin de la specialiştii unităţii.

Benzi adezive adeband C1 şi adeband C2

Generalităţi:

Pentru protecţia anticorozivă a conductelor ingropate sau a magistralelor montate in fir continuu, se folosesc benzile adezive ADEBAND C_1 şi ADEBAND C_2 produse de mare eficienţă impotriva agenţilor de coroziune.

Ambele produse sint formate dintr-un suport de polietilenă care are pe una din feţe aplicat o peliculă uniformă de adeziv Adeplast (N.I. 4067/1968) in cazul benzilor tip ADEBAND C_1 şi respectiv Iceziv N.I. 4068/1968) pentru benzile ADEBAND C_2.

Condiţiile termice de realizare a izolaţiei conductelor, impun fabricarea şi livrarea produselor in role de dimensiuni diferite.

Caracteristici tehnice:

In comparaţie cu produsele similare dim import, benzile adezive româneşti de tipul ADEBAND C_1 şi ADEBAND C_2, sint superioare atit din punct de vedere fizico-mecanic cit şi in privinţa caracteristicilor chimice.

Se remarcă la aceste produse o mare rezistenţă la tracţiune mergind pină la 100 kgf/cmp, o alungire la rupere care in procente reprezintă 380%, o bună adeziune bandă-metal şi bandă-bandă, indici optimi de rigiditate şi constanţă dielectrică, precum şi parametri remarcabili la capitolul rezistivitate de suprafaţă şi volum.

La caracteristicile tehnice superioare ale benzilor ADEBAND, concură in egală măsură şi adezivii de contact Adeplast şi Iceziv, ambele produse fiind fabricate de IPAUS.

Livrare:

Pentru asigurarea benzilor necesare lucrărilor de protecţie anticorozivă, solicitantii pot transmite comenzi ferme in scopul perfectării contractelor economice.

In alegerea tipului de bandă adezivă specifică unităţilor interesate, se vor consulta catalogele şi grupul de specialişti ai I.P.U.S.-ului.

Protecții anticorozive cu folii de elastomeri

Generalități:

Reducerea consumurilor de oțeluri inoxidabile și înlocuirea lor cu materiale de aceeași rezistență mecanică și chimică, răspunde preocupărilor specialiștilor de la I.P.A.U.S. — București.

În principiu s-au căutat soluții tehnice care să confere metalelor uzuale (fierul și fonta) și betonului, rezistență la solicitările chimice și mecanice, rezistență, pe care numai oțelurile inoxidabile o posedă.

În acest scop, protecțiile anticorozive cu folii de elastomeri aplicate pe echipamente metalice sau de beton, pregătite în prealabil pentru această operație, se consideră soluția tehnică indicată ridicării gradului de utilizare a înlocuitorilor de materiale deficitare.

Protecția anticorozivă cu folii de elastomeri permite realizarea unor utilaje rezistente la diferite medii chimice (alcaline, oxidante, acide) concentrate sau diluate, medii petroliere, coroziuni.

Opțiuni asupra unui tip de protecție cu elastomeri se face avînd în vedere natura mediului, temperatura de lucru a utilajului, concentrația substanței corozive, eforturile mecanice și solicitările dinamice la care este supus echipamentul respectiv.

În funcție de natura și concentrațiile mediilor, protecțiile cu folii de elastomeri rezistă la temperaturi cuprinse între −5° și +100° C și numai în cazuri speciale pînă la +130° C.

Ținîndu-se cont de necesitățile de protejare ca și de parametri tehnologici ai echipamentelor, protecția se face în unu sau mai multe straturi de diverse grosimi.

Foliile de elastomeri, incorporate la protecția utilajelor sînt amestecuri pe bază de cauciucuri naturale sau sintetice care se lipesc cu ajutorul unor soluții adezive speciale pe suprafețele metalice — sablate și degresate în prealabil — operațiunea de aplicare efectuîndu-se la o temperatură de aproximativ +20° C.

Din punct de vedere al tehnologiei de fabricație, protecțiile anticorozive cu folii de elastomeri se clasifică în următoarele categorii :

- protecții cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald.
- protecții cu folii de elastomeri vulcanizabili de tip Butarom.

Domenii de utilizare

Cele două categorii de protecții cu folii de elastomeri au o largă aplicabilitate în toate domeniile de activitate.

Natura suprafețelor supuse protecției prin acoperire cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald se cer a fi omogene, fără discontinuități provocate din suduri incorecte sau tole nelaminate corespunzător. Se recomandă a fi protejate suprafețele din otel fontă și numai în cazuri extreme cele din staniu, cupru și alamă (în condiții speciale).

Astfel de protecții rezistă la medii chimice diverse.

Protecțiile cu folii de tip Butarom (nevulcanizabile) se aplică la rezervoare, reactoare, coloane, înecaburi, vase de măsură, avînd o rezistență bună la medii acide, alcaline, oxidante și neutre. Sînt deficitare ca rezistență la medii petroliere.

Execuție:

I.P.A.U.S. — București execută protecții cu folii de elastomeri atît la sediul său cît și pe șantierul beneficiarului în funcție de gabaritele echipamentelor ce urmează a fi protejate.

Lucrările se execută pe bază de comandă fermă cu recomandarea de a se consulta în prealabil specialiștii întreprinderii.

Chituri, mase de șpaclu pentru protecții anticorosive

În diversitatea de produse și prestații din programul uzinal al I.P.A.U.S.-ului, o pondere deosebită o are gama chiturilor, mortarelor și maselor de șpaclu destinate realizării protecțiilor anticorozive. În tipologia reperelor cu caracter anticoroziv sînt înscrise atît chituri anorganice cu rezistă mare la temperatură cît și chituri, mortare și mase de șpaclu pe bază de rășini sintetice .Din punct de vedere al utilizării, chiturile, concură la efectuarea protecțiilor anticorozive prin înzidire, placare sau chituire în cîmp continuu, atît la utilajele metalice cît și la rezervoare, bazine, cuve din beton, pardoseli etc.

Lucrările efectuate cu chituri anorganice sau cu chituri pe bază de rășini sintetice asigură :

- protecția elementelor de rezistență și structură ale construcțiilor industriale împotriva mediilor chimice agresive.
- rezistența în timp a echipamentelor din exploatările industriale.
- desfășurarea optimă a proceselor de producție în condițiile impuse de normele de protecția muncii.

Întrucît paleta acestor produse este foarte cuprinzătoare și, pentru a da informații utile celor interesați, vom face scurte referiri pentru principalele repere :

a) Chituri anorganice

În această categorie intră produsele ARNOLEX în componență lichidă sau solidă, care sînt chituri anticorozive, rezistente la temperaturi înalte. În funcție de compoziția componentei lichide se deosebesc două tipuri de chituri :

— ARNOLEX FK (pe bază de silicat de potasiu).

— ARNOLEX FN (pe bază de silicat de sodiu).

Această gamă de chituri se utilizează ca material de pozare și rostuire pentru materiale ceramice, de gresie, din grafit, bazalt, bazalt vitrifiat, diabaz, sticlă etc avînd recomandări în medii acide concentrate ori diluate, la umiditate, la gaze cu conținut în substanțe acide, la temperaturi normale și ridicate (pînă la 600° C).

Din categoria chiturilor anorganice mai face parte și produsul ARNOLEX FN în componență lichidă și solidă.

Prin calitățile sale specifice se utilizează la protecția suprafețelor din metal și beton, fiind rezistent la actiunec acizilor concentrați și diluați, a gazelor cu conținut de substanțe acide și la temperaturi înalte(pînă la 1000° C).

b) Chituri pe bază de rășini sintetice

Produsele din această grupă se fabrică pe bază de rășini fenolice, furanice, epoxidice și poliesterice.

În funcție de capacitatea de rezistență la mediile agresive, de conductibilitatea termică și de alte proprietăți specifice, chiturile pe bază de rășini sintetice se produc în variantele nomenclaturi Carbadez, Siladez, Oramin, Epodur, Rebonit, Rexidur și Silurex.

Fiecare tip prezintă domenii de utilizare și tehnologii de aplicare diferită. Pentru alegerea și folosirea acestor chituri este necesară o documentare și consultare prealabilă, precum și întocmirea unor chestionare tehnice.

Adezivi, masticuri, produse peliculogene

Paleta acestor produse cuprinde un număr de peste 50 de repere care satisfac necesitățile diverselor domenii de utilizare industrială.

În gama adezivilor se înscriu produsele de tip Prenadez care sînt soluții de cauciuc sintetic într-un amestec de solvenți, cu înalt grad de inflamabilitate.

Aceste produse sînt destinate la lipirea pe metal a foliilor de protecție, lipirea materialelor poroase, lipirea covorului de cauciuc pe caroseria autovehiculelor, lipirea covorului PVC pe diferite suporturi etc.

Domeniul de utilizare nu este limitativ, putînd fi extins la condițiile concrete de lucru ai beneficiarilor.

În fabricația curentă a I.P.A.U.S.-ului se mai află adezivi cu componentul de bază cauciuc natural, detașîndu-se prin calitățile deosebite tipurile Iceziv, Saladez și soluțiile adezive de semiebonită NL.

Avînd o capacitate optimă de lipire și o tehnologie de lucru foarte simplă, adezivii în cauză pot fi folosiți diferitelor scopuri de lipire.

Pentru a întîmpina nevoile de etanșare a diferitelor subansamble industriale, I.P.A.U.S. — București asigură prin fabricație curentă o întinsă gamă de masticuri plastice și elastoplastice.

În accepția largă a terminologiei, masticurile sînt materiale viscoelastice avînd la bază elastomeri sintetici și rășini sintetice dizolvate în solvenți organici.

Scopul principal al acestor produse este etanșeitatea elastică, continuă și perfectă a îmbinărilor împotriva apei, vaporilor și gazelor (toxice și agresive).

Luîndu-se în considerație diversele domenii de aplicabilitate, producătorul recomandă sorturile de mastic Romtix (în diferite variante de execuție) și tipul Micovit.

O ultimă grupă înrudită a acestor produse o formează materialele peliculogene pentru protecții anticorozive.

Ne referim la sorturile Romflexil care au la bază elastomeri sintetici dizolvați în solvenți organici.

Ca utilizări generale, Romflexil-ul (în sorturile PC 404 și PC 505) se utilizează la hidroizolarea construcțiilor din beton, a rezervoarelor, cuvelor, a turnurilor de răcire de la centralele electrice precum și la impermeabilitatea conductelor din beton, la protecția anticorozivă a intradosului vehiculelor și în alte scopuri specifice.

★

Gama foarte variată a producției I.P.A.U.S.-ului ca și noile produse care se lansează an de an, sînt un rezultat evident al încrederii în inteligența tehnică proprie, o creștere a responsabilității cercetărilor față de produsele sau tehnologiile concepute. De la abordarea unilaterală, îngustă, legată de cercetarea și introducerea în producție a unor repere, specialiștii întreprinderii au trecut la rezolvarea unor priorități comune mai multor sectoare, reușind să cunoască în ansamblu necesitățile de protecții anticorozive în toate domeniile de activitate.

Această concepție nouă în proiectarea produselor își găsește expresia în dezvoltarea impetuoasă a întreprinderii în ultimii ani cît și în noile investiții care vor completa în acest cincinal peisajul industrial al unității.

Se pune accentul în viitor, cu mai multă responsabilitate, pentru mărirea duratei de exploatare a echipamentelor supuse agresivității mediului și pentru folosirea în domeni largi de activități a înlocuitorilor materialelor deficitare sau provenite din import :

Aceste preocupări de ordin economic trebuiesc corelate cu dezvoltarea puternică a bazei materiale privind producția anticorozivă.

În acest sens specialiștii întreprinderii caută să cuprindă toate nevoile de moment și de perspectivă ale industriei, elaborînd teme de cercetare și fabricație pe perioade mai mari.

În sprijinul cercetărilor este necesar să participe cu observații și propuneri specialiștii unităților beneficiare, conlucrare care va pune în valoare și mai mult scopul urmărit.

Schimbul de informații tehnice dintre I.P.A.U.S. și unitățile colaboratoare vor crea un cadru propice fabricării unor materiale anticorozive cu înalte proprietăți fizico-mecanice ale proceselor tehnologice unde urmează a se utiliza.

Ca produse de referință ale I.P.A.U.S.-ului realizate printr-o colaborare fructuoasă cu unități de profil chimic sau de alte specialități, amintim : grundurile, pompele și venele rezistente la medii agresive, ejectoare pentru clorură de sodiu confecționate din materiale termoplastic, răcitoarele cu stropire din grafal și multe alte fabricate de performanță.

IMPORTANT!

În scopul extinderii utilizării produselor anticorozive în diferite domenii industriale, I.P.A.U.S. — București pune la dispoziția unităților socialiste și cooperatiste din întreaga țară, pe bază de comenzi ferme, orice produs aflat în fabricația curentă a întreprinderii.

Pentru alegerea și folosirea corespunzătoare a produselor, solicitanții sînt rugați să consulte cataloagele și prospectele producătorului.

Unitățile interesate vor lansa comenzi la următoarea adresă :

Centrala le utilaje și piese de schimb pentru industria chimică — Întrep. de protecții anticorozive și utilaje speciale, Bulevardul Ion Șulea 313 — sector 4 — București.

În ordinea sosirii comenzilor și în funcție de capacitățile de producție disponibile, furnizorul încheie contracte economice de livrare.

Detalii tehnice și comerciale se pot obține de la specialiștii întreprinderii, utilizînd serviciile telefonului 44 11 94 — telex 011613.

Viitorii parteneri comerciali sînt asigurați de toată solicitudinea.

Emil GEORGESCU

Vasile BAȘA

ROMANUL POLITIC – CĂUTĂRI ȘI CERTITUDINI

(Urmare din pag 1)

De la o literatură exclusiv a cazurilor s-a trecut treptat, mai ales în ultimii ani, la una a condiției sociale și politice a omului contemporan, cultivată în special de generația de prozatori ajunși la maturitatea creației — de unde poate și constanta reușită calitativă a romanelor. Paralel, cu reale contribuții la evoluția mai generală a literaturii politice, s-a manifestat tendința de *problematizare* a realităților umane din perioada aflată în discuție. Reconstituirea cît mai fidelă a epocii, în numele acelui adevăr invocat, pierde teren în favoarea explicațiilor și teoretizărilor mai mult sau mai puțin închegate. După ce a concurat istoria, literatura vizează polemic teoria social-politică. „Obsedantul deceniu", adus în instanță dintr-un impuls vindicativ, este supus acum unei comprehensiuni raționale, judecata lucidă ia locul rechizitoriului aspru și patetic iar erorilor altădată incriminate li se caută rațiunea, sensul, justificările conjuncturale. Asistăm deci la un salt calitativ în conștiința scriitoricească a romancierilor noștri, salt manifestat prin trecerea semnificativă și necesară de la efect la cauză, de la aparență la profunzime. Evenimentul în sine nu mai pare scriitorului suficient de grăitor iar mutațiile social-istorice interesează nu atît pentru dramatismul lor, ușor exploatabil literar, cît pentru sensul și semnificația ce-o pot căpăta în contextul unei viziuni istorice coerente, sintetice și integratoare. De aici plusul de tensiune ideatică al unora dintre romanele politice ale ultimilor ani, obsesia luciditătii, apetența sporită pentru cazuistică și interesul crescînd pentru mecanismele intime ale puterii. Acestea sînt trăsăturile ultimelor romane semnate de Al. Ivasiuc tot ele definesc proza lui Augustin Buzura din *Fețele tăcerii* și *Orgolii* sau pe cea a lui Constantin Țoiu în *Galeria cu vită sălbatică*.

Remarcabilă în contextul literaturii politice actuale, tendința se va dovedi fructuoasă în măsura în care diminuarea factologiei nu va însemna rarefierea substanței epice a romanelor prin promovarea exagerată a retorismului, discursivității, a teoretizărilor riguroase și abstracte sau a examenelor de conștiință lungi și plictisitoare. O poziție aparte, inedită și cu un vădit caracter polemic, manifestă Eugen Uricaru prin ultimul său roman, *Mierea* (1978). Sesizînd pericolul de degradare a speciei prin supralicitare, Eugen Uricaru se angajează într-o acțiune de demitizare a acestui tip de literatură politică. Nichifor Goreac, personajul-scriitor al romanului, exponent se pare al acelei categorii de scriitori pentru care curajul a devenit o veritabilă marotă, se întoarce după o absență de douăzeci de ani în orașul său natal, oraș din care fugise în cursul unor evenimente tragice petrecute în primii ani ai revoluției. Intenția sa este de a-și proba pasiunea pentru adevăr și veleitățile polemice scriind o carte „adevărată" despre acei ani tulburi. Numai că toți cei solicitați, inclusiv foștii prieteni, rămași să înfrunte pieptiș istoria cu toate vicisitudinile ei, îi refuză sprijinul. Astfel că Nichifor Goreac se vede silit să învețe și el, într-adevăr tîrziu, lecția aspră a istoriei ; mult mai important decît a te lăsa pradă răzbunării și obsesiilor justițiare este a construi și a apăra șansa colectivității („stupului") la viitor.

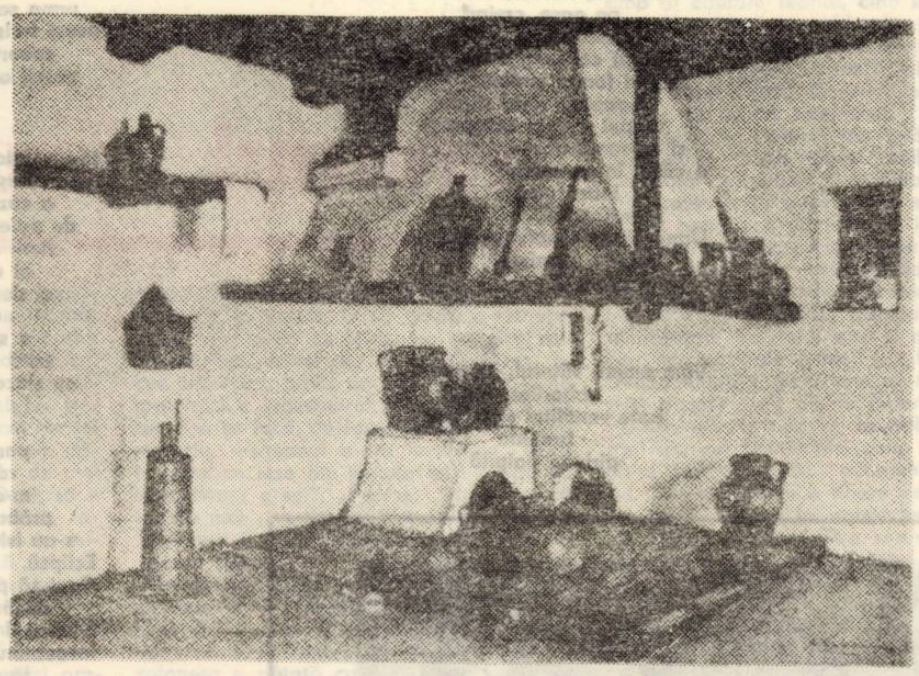

Mierea se vrea, deci, un avertisment relativ la tendința unor scriitori de a ignora prezentul în favoarea unei perioade revolute și a unei problematici pe care istoria a depășit-o de mult. Și, într-adevăr, tradiția riscă uneori să devină modă, romanul deceniului șase o cheie sigură a succesului literar, chiar o cale mai lesnicioasă de consacrare și „clasicizare", în timp ce schematismul, șablonizarea, veleitarismul polemic și pastișa se ascund sub masca unui curaj ostentativ, devenit însă și el, în realitate, o biată monedă calpă. Pe de altă parte, este cît se poate de semnificativ și ar trebui să dea de gîndit dezechilibrul cantitativ și calitativ apărut în sînul literaturii politice între romanul deceniului șase și cel dedicat altor perioade ale istoriei contemporane. În afară de cîteva excepții notabile (*Delirul* de Marin Preda, *Doctorul Poenaru* al lui Paul Georgescu și *Racul* lui Al. Ivasiuc) literatura politică s-a circumscris tematic, în mai toate ipostazele ei, începutului revoluției. Se întrevăd însă mutații importante, anunțate de o ambițioasă generație de tineri prozatori al căror purtător de cuvînt — cel puțin pînă la această oră — s-a făcut Eugen Uricaru. Să sperăm că promisiunile vor fi onorate pe măsura talentului de care au dat deja dovadă.

MEDALION

MIRCEA ȘERBĂNESCU la 60 de ani

Aproape jumătate de veac de literatură văzut, trăit, construit într-un oraș în care totul era de făcut : începătorii nu erau mai mult decît tinerii locului, apele nu se desfăcuseră de pămînt. În anii începuturilor sale — ne despart patru decenii de ei — Mircea Șerbănescu a scris proză fantastică, în primii ani ai deceniului al șaselea romane cu ilegaliști, literatură eroică de care era, atunci, atîta nevoie. Poate. Alături de alții, foarte puțini, a întemeiat revistele locului și Filiala asociației scriitoricești, a fost purtător de cuvînt al unui grup : pentru foarte mulți dintre tinerii acestei părți de țară, Mircea Șerbănescu a fost reprezentant de vază al Scrisului. Prima dintre monografiile-reportaj dedicate Timișorii după 23 August apare sub semnătura lui, fapt care mi se pare a ilustra cum nu se poate mai bine travaliul unui reprezentant al prozei : el se cuvenea să facă — să scrie — această carte cerută de vremi nu neapărat favorabile adevărurilor. Pe urmă, Mircea Șerbănescu a scris proză fantastică, literatură pentru copii, roman psihologic. În cele patru sau cinci decenii au apărut și au dispărut scriitori, unii au murit de moarte bună, pe alții i-au dus cu ele apele vremilor. Nu e ușor să reziști în literatură în vremi atît de furtunoase, cînd se va scrie *Istoria literaturii* vor exista cuvintele chenare de doliu pentru sacrificații scrisului : cum vor fi răsplătiți cei ce au trebuit să rămînă ? Cei care au păstrat deschisă calea celorlalți ?

Neapărat bine, neapărat frumos, scriem în acest moment festiv, în această clipă a sărbătorii lui Mircea Șerbănescu, scriem acum, cînd nu o carte sau alta ale scriitorului ne reținem atenția, ci *modelul moral* : căci prea adesea prinși cu comentariul celor scrise, prea buni tehnicieni ai hîrtiei tipărite, uităm că scriitori vor trebui să existe și mîine, și peste un deceniu, și peste un veac, ca *scriitori*, purtători ai demnității spirituale în vremile pe care le dorim tot mai îngăduitoare literaturii : neapărat bine scriem acum, și totuși un gînd tremură, un neliniștit *Dacă* se intercalează între fraze pe care le-am vrea mai apăsat afirmative : între elogii pe care le-am vrea dedicate, pe această pagină, doar sărbătoritului și nu unei generații.

Au fost ani în care, în Timișoara și poate în partea de vest a țării, Mircea Șerbănescu era Prozatorul, cel chemat să alcătuiască eposul total și complet al locurilor, cu trecutul și prezentul lor. În ani mai apropiați nouă, romancier tradus și conducător de ceremonii literare, șef de cenaclu science-fiction și organizator de remarcabile fapte scriitoricești a păstrat echilibrul dintre tineri și vîrstnici, dintre faptele literare și blîndele lor degustări.

O existență de aproape cinci decenii în literatură nu e neapărat exemplară : în cazul lui Mircea Șerbănescu este cu prisosință ; succesele și insuccesele lui — și unele și celelalte derivînd nu în ultimul rînd din opțiuni bine cenzurate — sînt exemplare. Nu oricui îi este dat să fie exemplar atît în victoriile cît și în înfrîngerile sale, model perpetuu pentru scriitorii acestui loc. Lîngă firescul „La mulți ani", bucuria de a sărbători vîrsta unui scriitor față de care nu ne bănuim, încă, datoriile.

Cornel UNGUREANU

★

★ ★

Sîntem obișnuiți să citim și să spunem despre scriitori, ca și despre artiști în general, că ei sînt veșnic tineri, iar acest lucru este întrutotul adevărat dacă avem în vedere spiritul lor iscoditor, însetat de cunoaștere și adevăr, mereu cuprins de patima sfîșietoare de a găsi expresii revelatoare pentru a cînta omul, necuprinsa lui frumusețe interioară. Prin munca lui nobilă, adesea chinuitoare în obstinația cu care caută, nemulțumit, sensurile profunde ale existenței umane și modalitățile artistice adecvate, artistul rămîne mereu tînăr în conștiința epocii sale iar uneori și în conștiința posterității. Iată de ce — tinerețea scriitorului fiind un fapt incontestabil la orice vîrstă biologică s-ar afla el — noi aniversăm, cinstim și omagiem în primul rînd munca sa literară și beneficiul acestei munci, care este inestimabila prospețime și vivacitate spirituală cu care este răsplătit cel ce se ostenește să dea cuvintelor obișnuite aripa emoției și lumina nouă a gîndului găsit de el în spații sufletești necercetate.

Mircea Șerbănescu iese acum din al șaselea deceniu de viață. Este aceasta o vîrstă ? Și, dacă este, cum de a ajuns aici și cînd, căci nouă, care am ostenit pe aceleași drumuri cu el, ne vine greu să credem în această vîrstă a sa, scriitorul părîndu-ni-se și astăzi la fel de tînăr ca acum trei decenii, cînd ne-a fost dat să-l cunoaștem în cercul de literați timișoreni. Și poate am fi înclinați să credem că vestea celor 60 de ani ai săi este o bonomă glumă colegială, dacă timpul n-ar fi suflat cu funigei de toamnă peste tîmplele sale și dacă în rafturile bibliotecilor n-ar sta rînduite 16 cărți ale scriitorului, 16 cărți care vorbesc mai bine decît noi despre acele nopți de nesomn între personajele imaginate de el, acele personaje care constituie lumea sa, plăsmuită și mereu îmbogățită de el.

La șase decenii de viață, Mircea Șerbănescu este un scriitor înnobilat, cu un profil distinct și distins în literatura noastră de azi, o personalitate literară pe deplin configurată. Dar cum un scriitor autentic — și acesta este cazul lui Mircea Șerbănescu — se definește mereu, sîntem siguri că anii care vor veni vor adăuga noi valori operei sale și vor complini cu noi atribute profilul său literar.

Ne face o reală plăcere să ne amintim, o dată cu cititorii, la acest popas aniversar, paginile scriitorului, pe care am întîrziat prin ani cu bucurie și satisfacție. Mircea Șerbănescu este un scriitor îndrăgostit de oameni și de viață. Numeroasele sale volume de schițe și nuvele (*Biruința, Rătăcire, Prețul tăcerii, Privind cinematografic*), romanele și povestirile științifico-fantastice (*O fată din cele multe, Uluitoarea transmigrație, Misterioasa sirenă, Cerc și dragoste, Descoperirea de sine*), reportajele sale (dintre care am aminti pe cele care se constituie într-o excelentă monografie citadină, *Timișoara*), cărțile despre sau pentru copii (*Pagini pentru copii limpezi, Aventuri în lumea albastră, Ghiozdanul cu surprize, Povești din degetare*) configurează o lume de personaje din medii foarte diferite, de destine umane adesea surprinzătoare prin ineditul sau dramatismul pe care îl propun, un univers care poartă însemnele spirituale ale scriitorului.

Stăpîn pe o tehnică literară proprie, abordînd o mare varietate de genuri literare, Mircea Șerbănescu se distinge între scriitorii noștri printr-o proză de reală vitalitate, prin autenticitatea și robustețea destinelor umane create, prin finețea analizei psihologice, printr-un stil alert, colorat și expresiv, ale cărui principale calități mi se par proprietatea și claritatea.

Muncitori sau țărani, luptători comuniști din ilegalitate, elevi, profesori, studenți, eroii săi sînt eroi problematici, angrenați în marile probleme ale prefacerilor fundamentale care se petrec astăzi la noi, în planul conștiinței sau în cel al structurilor sociale. O mare dragoste a însuflețit munca scriitorului pentru viața, preocupările și năzuințele copiilor, cărora Mircea Șerbănescu le-a închinat pagini vibrante.

Acum zece ani, la o altă aniversare Mircea Șerbănescu, nu puteam anticipa că el intră în cel mai bun deceniu al artei sale, un deceniu în care a scris două romane — „Cerc și dragoste" și „Descoperirea de sine" — romane care aruncă altă lumină asupra scriitorului și-l așează între prozatorii noștri reprezentativi. Dacă mai adăugăm acestor romane celelalte patru volume tipărite în acest răstimp, cele două Premii ale Asociației scriitorilor din Timișoara, care i-au încununat munca dăruită, e deajuns să ne dăm seama că Mircea Șerbănescu se află acum în piscul puterilor sale creatoare.

Nu este rostul acestor rînduri să cuprindă și să definească cu mijloacele criticii literare arta scriitorului, izbînzile și sensurile ei viitoare. Ceea ce ne propunem acum este de a ieși înaintea colegului nostru sărbătorit cu o garoafă aprinsă și cu un gînd de aleasă prețuire.

Anghel DUMBRĂVEANU

CLAUDIU IORDACHE

★

Nu mai sint obligate
să suridă, să-şi ridice
mindrele pulpe
de pe scaunele de piatră,
să-şi afirme
coroanele de regină, au
regăsit noaptea
în cimpie.
Se pot dezbrăca, iată-le,
cu sinii mari, coboriţi,
cu umerii decăzuţi,
pintecele gol,
sterpezit, se aşează
pe iarbă, la
malul riului unde li
se scaldă copiii, băr-
baţii simt că din casa
care ii acoperă se
desprinde o barcă, nu
mai sint obligate să
plingă, falca lor
de argilă e legată
în broboadă, luna
apare, se aşează pe crucea
unde
văduvele de război
mai aşteaptă
vindecarea cruzimii...

★

Urmăriţi în cimpiile
unde iarba işi infige
gingiile în
ceafa iepurelui ucis,
am căutat de
mai multe ori
marile porţi unde zeii
aşteaptă cu
imensele paloşe
de intuneric
trecerea noastră !
Acum, albăstrim soarele,
vărsăm smalţul
pe aceste cuvinte
ale cerbului, incrustăm
tecile regilor,
Astfel sosim, innegrind
valurile, ridicind sarea
pe oase, creind
urlete, cu
părul cel lung mo-
delind forma vintului,
noaptea roşie sfiriie,
timpul e deja consumat
şi oşteanul obosit
a căzut în genunchi
intre fălcile
Maratonului,
Urmăriţi, în cimpie, unde
iarba e carnivoră,
griul sacru e
strins...

★

Vom aminti viitorul, prietenul
arborilor, vintul
bate ventilind sufletele,
bronhia
piriului palpită
pe pietre, o
casă mică străluceşte
în cimpie, e tot ce mai avem
Alături de aceste unelte
de risc, lacrima şi
rugina se intregesc, stri-
gătele se simplifică
intr-un fluier (el
care singur indrăzneşte
să recite suferinţa
românilor...) horele
ţopăitoare ne-au aurit
Lanţurile pe care
o bunică le impleteşte
intr-o ie de mină, vom
aminti viitorul ca pe bunul
cel mai de preţ,
cerul volatilizează
mormintele, ceea ce va
urma se justifică în
acest suris ireal
coborit de pe inalţii
pereţi ai podoabelor...

★

M-am intors, urmărind pră-
buşirea unei stele,
a căzut intr-o noapte
de paie, am văzut creşterea
florii de flacără, gura
ei uriaşă, zimbetul
ei devorind amintirea
planetei ; e acum
o statuie umilă, dăl-
tuită de un vint umed
ce sbiceşte o geană
a copilului, aşa
pierdea pacea orice
pariu, ca şi muzica istovită
de tăcerea pămintului,
m-am intors urmărind
prăbuşirea, luna, soarele,
s-au ivit pe un ochi în
Eclipsă.
Caut să plec, să alerg, în-
depărtind (apropiind)
toiagul inflorit al
invocatorului de picioarele
truditorului orb...

„Feţişoara lui"

Că semnalmentele — sumare — ale cutărui „mîndru ciobănel", cum decurg ele din patetica anchetă a unei maici „bătrîne", nu sînt chiar nişte note distinctive, nişte caracteristici (particularizîndu-l — acestea — prea puţin) ; că, dar, — dintr-însele — rezultă, dacă nu tocmai un portret-robot, un chip, oricum, „naiv", *schematic* (căci stilizat aşijderi icoanelor pe glajă) : *„Feţişoara lui / Spuma laptelui, / Mustăcioara lui / Spicul grîului, / Perişorul lui / Pana corbului, / Ochişorii lui / Mura cîmpului...",* nu-i de mirare — cîtă vreme, aici, nu insul moare, ci „principiul" ! Ciudată, însă este — ci nu de la o formă la alta a baladei, dar în cuprinsul unei singure versiuni — această contradicţie dintre „corvinu"-i capilar şi, dacă vreţi, *jaune paille*-ul pilozităţii lui faciale (cît timp nu-şi va fi... cănit părul, nici — cum să zic ? — oxigenat mustaţa !). Asta, desigur, dacă vrem să facem, din „pana corbului" şi „spicul grîului", nişte — numai analogi cromatici, nişte, adică, simple comparaţii... Ceea ce — iată — eu nu fac ; şi nu doar pentru faptul că „termenul mediu („ca"), aici, lipseşte (din, oare, — numai — raţiuni metrice, aceasta ?...), dar pentru că balada noastră însăşi e, pe alocuri, o „somaţie" la a citi *la propriu* ceea ce pare de domeniul lui „als ob" al plăsmuirii metaforice (compensatorii) : *„Iar tu de omor / Să nu le spui lor / Să le spui c u r a t / Că m-am însurat / Cu-o mîndră crăiasă, / A lumii mireasă..."* (S.m.).

... Ceea ce, de altfel, în baladă, pare (şi, într-un fel, şi este) *real*, „curat", aievea, e numai anecdotă : acest „roman" (detectivisto-poliţist !), şi, ca atare, fără consistenţă, fără statut, adică, ontologic : un „fapt divers atroce" şi, totuşi, derizoriu (pentru că — numai — contingent) ; *real*, „curat", aievea fiind, dimpotrivă tocmai ceea ce e (şi, de fapt, pare) fictiv şi iluzoriu : urzeală metaforică, simbol.... prin însuşi faptul că *intr-astfel* : simbolic, metaforic, păstorul nostru îşi asumă / se însumează unei alte ordini, unui rost cosmic — singur el — *real*.

E pentru ce această bălaie mustăcioară, *ca* „spicul grîului" fiind, e, deopotrivă, *spicul* însuşi ; ochii aceştia — „mura cîmpului", ea însăşi ; sprîncenele acestea — într-o versiune, alta[1], a baladei —, „culmea dealului" .. ş.a.m.d.

Or, ceea ce decurge dintr-o asemenea — pan(en)teistică — lectură, este un soi de „peisaj antropomorf" (ca, dacă vreţi, acela pe care-l reproduce, într-un eseu al său[2], Roger Caillois) ori, dimpotrivă, un „antrop" peisajat : *„morcellé* — adică — *dans le paysage*", ca Dionysos în viziunea lui Ion Barbu... Un microcosm, dar, devenit cosmosul însuşi, fie şi doar în ipostaza-i de „spaţiu mioritic" !

Iar acest apel la Dionysos nu este, totuşi, unul gratuit ; căci, într-un fel, — printr-însul — ni se deschide calea spre alte zeităţi, mituri şi culturi ale vegetaţiei, telurico-agrare (fie şi dacă *Mioriţa* noastră e, mai întîi, — aşa-zicînd — o „pastorală"[3] ; căci, în folclor, — se ştie — contaminările sînt dese, motivele, „impure"...)

... Şi, oare, nu fu Persephone însăşi alt nume al Seminţei, cea îndelung, pe cîmpuri, iarna, căutată de maică-sa, Demeter ; tot astfel cum, aiurea, îşi căutase Isis, in „rochie de Cybelă" [4], soţul mort — asimilat, el, gramineei ca atare ?... Că nici acestora nu le va fi lipsit „brîul" (de lînă), este sigur : căci : „Zonis accinghebantur ⟨...⟩ *viatores* ac *iter facientes*[5]"...

... Amănunt ce nu-i va fi scăpat nici cabotinului de Stepan Verhovenski, în „ultima lui peregrinare"[6].

Şerban FOARŢĂ

1. Apud Adrian Fochi, *Mioriţa* („Tipologie, circulaţie, geneză, texte"), Editura Academiei, 1964, p. 291.
2. E vorba de *In inima fantasticului*, Editura Meridiane, 1971, figura 8.
3. „Viaţa pe care păstorul *Mioriţei* o caută în mormînt, avea o tristeţe de *eglogă*..." (Dan Botta, *Scrieri*, IV, E L, 1968, p. 68, s.m.).
4. ... în care o îmbracă, şi nu fără temei, Nerval, în *Horus*.
5. Cf. Wilh. Ern. Ewaldi, *Emblemata sacra miscellanea*, MDCCXXXII (Exercitatio VIII, „De zonis aureis septem Angelorum").
6. „Era îmbrăcat „ca de drum", adică în manta, *încins cu o centură* lată de piele lăcuită şi cu cataramă..." (F. M. Dostoievski, *Demonii*, Editura Cartea Românească, 1970, p. 561, s.m.).

ROMULUS COJOCARU

MĂ-NTREABĂ PIATRA

Imi amintesc de luncile toamnei
Ca de nişte poveşti de dragoste,
Ca de o copilărie trăită incă o dată,
Prin care trec imagini suprapuse
În alb şi negru.

Văd greieri cu picioarele
Arse de brumă, fără aripi,
Şi mă intreabă
De ochii tăi, de miinile tale.

Cite toamne cite frunze
Şi cite păsări imi vor
Mai curge peste frunte,
Mă-ntreabă o piatră.

CA DRAGOSTEA

Copacii incinşi de nepăsarea
Ochilor tăi
Albiseră indureraţi şi nu
M-am intors.
Am trecut pe lingă riuri
Şi peste munţi
Şi nu m-am intors.
Ştiam că sint aşteptat.
Ştiam că eşti pretutindeni,
Ca focul, ca apa,
Ca dragostea
Şi nu m-am intors.

LINGĂ OCHI

Ochii tăi deveniseră veveriţe,
Să rătăcească
Printre lucruri bolnave
De tine.
Ziua cobora
In ţărmuri şi te chemam
Lingă izvoare,

E tirziu pentru plecări
Şi cine să asculte inima
Frigului, ziua,
Urcind din izvoare.

INIMA PIETREI

Cind te aşteptam, lumina
Inflorea in ochii frunzelor
Şi turmele treceau pe lingă
Păduri şi nu lăsam
Păsările in singurătate
Şi nici apele să aştepte
Somnul toamnei.
Nu există, ziceam,
Singurătatea in care
Să nu bată inima pietrei
Pentru fiece arbore.

REPORTAJ

VASILE BOGDAN

Ziditorii luminii

Sculptura se găseşte gata creată în decit să îndepărteze ceea ce prisoseşte. Cite statui nu sta în faţa mea în ogivele şi braţele acestei de metal ridicate spre nemurire sub vitraliile tremurinde ale halei ! În aerul cu strălucire molcomă, lumina vine din zboru tăcut, încremenit, al aripilor ce ies anevoios din crisalide, intrupindu-se în forme şi dimensiuni fantastice. Şi pretutindeni, oamenii, intr-o lume uriaşă, intr-o permanentă şi neobosită mişcare, corelindu-şi gesturile cu armonică sobrietate intr-un ritm intim, cei care supun masivitatea tonelor pe arcuşul citorva microni şi-şi măsoară cinstea, onestitatea profesională în cintecul intreg şi plin al agregatului. Acum şi aici, la „mecanică grea", undeva în geografia întreprinderii constructoare de maşini din Reşiţa, privesc forma împlinită, sticlind lunar, a primei turbine-bulb construite vreodată în ţara noastră. Lingă mine, constructorii, veniţi să-i serbeze împlinirea. Aer de vernisaj plastic al nu ştiu cărei sculpturi cinetice — oamenii se consultă, turbina e deasupra noastră, profil aerian, probă cinematică, examenul de admitere al constructorilor în ultimul domeniu, necunoscut lor pină acum : turbina-bulb. Fuseseră pe rind, Kaplan, Pelton, Francis, odată cu paşii făcuţi spre inimile apelor, cum fuseseră şi Bistriţa, Argeşul, Lotrul şi Porţile-de-Fier. Hidrocentrale, ani, oameni. În privirile lor, deopotrivă, curate, despovărate de „greutăţile momentului", începutul — turbinele pentru hidrocentrala Crăinicel (1949-1951) de 3 Mw şi actualitatea : turbina-bulb, de 13,5 Mw. Salturile par a nu fi spectaculoase, dar au fost şi Porţile-de-Fier şi Lotrul, cu sutele lor de Mw putere cindva, înapoi, cu citiva ani în urmă. Oamenii nu au sau nu arată, sau au şi nu vor să arate, acel sentiment al superiorităţii lor de meşteşugari. Nu arată ceea ce ce cred eu că orice om de bine ar face în aceste momente aici şi acum cind turbina toarce candid, cu uimirea întrupării, asupra noastră. Trăisem alături de ei multe momente de viaţă îndesate în intensitatea unei clipe. Il văzusem pe şeful de echipă Ion Olaru asudind la proba cinematică a rotorului primei turbine pentru Porţile-de-Fier I, cind a desfăcut agregatul piesă cu piesă să-i caute „hiba" ce-l înţepenise şi asta în numai 16 ore după ce montajul durase luni intregi ; il văzusem pe „stăpinul Caruselului", Vasile Enăşescu, cioplind în carnea muntelui de oţel micronul adevărat, cel necesar, şi atit, încremenind cu o precizie de farmacist în clipa aceea unică, cu un zimbet de incintare copilărească şi curiozitate nezăvorită. Il văzusem şi pe Dumitru Fiat în noaptea aceea de dincolo de fiinţă, cind butucul rotorului se oprise în dispozitivul de montaj, sute de tone imbucate strimb, şi trebuise să se bage pe dedesubtul masei vibrind sub corzile prea subţiri, să slăbească şurub cu şurub sub ploaia de ulei pină ce se desfăcu dispozitivul. Deci, să o luăm de la capăt. Ce e turbina-bulb, tovarăşe Constantin Tomescu ? „Una la mină : ultima treaptă neurcată încă. Acum ştim să fabricăm întreaga familie de turbine hidraulice, ca orice mare firmă de specialitate din lume. Doi la mină : a fost o treabă a naibii de dificilă. Turbina va funcţiona în intregime sub apă. Aici precizia e totul. Al lăsat o fisură, cit de mică la etanşări, gata, s-a blocat. O poveste întreagă. Ştiţi, la noi se respiră prin nou. E ceva nou, e în regulă. Nu ne place munca de rutină. S-a ivit o problemă, ia-l pe proiectant, vezi schiţele, discuţii. Cei de la Centrul de cercetare ştiinţifică şi inginerie tehnologică, creatorii turbinei, vin cu ideile, noi batem în metal. Merge ? Merge. Sau nu merge. Fierul nu minte, cu calculele o mai intorci. Schimbă foaia, o luăm de la capăt. O zi, două, o noapte, două, vine soţia cu mincarea, mănînci sau nu mănînci, dormi sau nu dormi. Încet, încet, incercări, bătăi de cap. Pină la urmă iese, aici e laboratorul şi producţia şi totul. Aşa se face, de fapt, la Reşiţa de cind mă ştiu, reşiţeanul n-are incredere decit în ceea ce iese din miinile lui". „Sau nu iese. Puteţi greşi". „Putem. Cine zice că nu. Se mai şi greşeşte. Dar să nu ajungeţi în pielea ăluia care a păţit-o. Nici el nu se mai suportă".

Le privesc ochii limpezi ; este examenul cel mai bun. Merge. S-a făcut. Treabă cinstită. Nici nu se putea altfel, o treabă de mîndrie personală. Unul din muncitori; salopeta e pătată cu ulei, poate e tinăr blond, mingiie o piesă cum ai bate un cal pe crupă, apoi rămine cu degetele noduroase răşchirate pe suprafaţa vibrindă a metalului luminos. Ce atingere delicată, ce comunicare intimă, de forţă şi libertate se consumă acum ! Un gind de despărţire. Va mai citi în ziare că turbina a fost montată în hidrocentrala Slatina, pe Olt, apoi că produce (cineva işi va aminti şi va scrie, cindva, citi kilowaţi a produs suplimentar). Turbina lui, cauza lui, bucuria, speranţa. Da, fusese şi o problemă de mindrie personală. Totul va cădea apoi în uitare, în uitarea fecundă ce ne deschide altor cuceriri, altor imbrăţişări în imensa noastră sete de tandreţe.

Oamenii aceştia, să nu uităm un fapt esenţial, au poate cea mai nobilă ocupaţie din cite ştiu : rodesc lumina. În acest timp al căutării febrile, cind lumina redevine pentru noi o problemă vitală ce işi cere noi şi complexe rezolvări, ei fac ceea ce ştiu că trebuie să facă : gindesc şi inving timpul pentru că sint impreună, merg impreună, se vor impreună. Nu e vorba de grabă, de panică, de hotăriri luate la repezeală, ci de ritm şi chibzuinţă, de tocmeala cea bună a inţeleptului cu lumea care va şti oricind mai mult decit oricine, pentru că gindeşte. Şi în acest trup de metal ghicesc crescindu-ne în faţă profilul similar, dar proiectat la dimensiuni gigantice, al turbinelor pentru hidrocentralele Dunării. Artiştii aceştia vor elibera din chinga metalului alte şi alte asemenea intrupări ale luminii : „Ne aşteaptă treabă lungă şi grea, mai cu seamă de acum înainte — işi dă cu părerea Ion Olaru. Din miinile noastre va trebui să dăm ţării toţi cei 12.000 Mw care este potenţialul hidroenergetic economic amenajabil. Asta ar fi cum o floare de o rară frumuseţe iţi creste în palmă urcind apoi, tot mai sus, drept către soare. Zău că e frumos şi merită să faci totul pentru o asemenea minune".

Da, sculptura se află gata creată în blocul de marmură, dar nu fiecăruia îi este dat să o găsească. Ce sculptură li se cuvine însă ziditorilor luminii ?

Două schiţe de GHEORGHE SCHWARTZ

Vedeta

La ieşirea actorilor mulţimea de gură-cască aştepta nerăbdătoare : Gough, marele Gough, trebuia din clipă în clipă să-şi facă reapariţia. Era vorba despre Gough, cel care în ultimul film reuşise cu o singură lovitură de pumn să răstoarne un echipaj cu cai, oameni şi bagaje, Gough, care cu o singură sabie reuşise să ţină în loc un escadron de cavalerie, inclusiv vivandierele, Gough, care cu un singur foc de pistol bine ţintit reuşise, deşi se afla cu spatele, să arunce cit colo din mina criminalului cheia de la seif, Gough, pentru a cărui unică inimă din filmul „Jartiera cintătoare" opt femei se ucid intre ele, iar alte trei pleacă în Japonia numai şi numai pentru a invăţa să facă harachiri sub fereastra lui Gough, cel care, in „Elefantul roib", se ia la trintă cu un tanc, iar in „Rezervat pentru reptile" cintă cu aceeaşi dezinvoltură din harpă, liră şi nai, în timp ce în scenele lirice il omoară pe Finch pe o arie din „Nunta lui Figaro". Gough — acelaşi care, in costumul alb, reuşeşte să treacă imaculat prin toate peripeţiile fără a se murdări, Gough, cel care in muzicalul „Ambuscada" reuşeşte tot filmul să danseze step, deşi pină la ultima secvenţă era legat fedeleş de leşioasa şi insipida nepoată a invăţătorului, Gough, care in scheciul pentru televiziune „Tinăra ajutoare de contabil în dimineaţa divorţului iubitului ei", ajutor de contabil de nesuferita şi antipatica ajutoare de contabil F.S.", jucind rolul iubitului ajutor de contabil în dimineaţa divorţului său de F.S., reuşeşte timp de 30 de minute să sărute atit de cuceritor (şi intre timp mai făcindu-şi vreme şi loc pentru a consuma foarte cuviincios şi plin de tact o jumătate de kilogram de cremvurşti), ca să nu mai vorbim de senzaţionalul Gough din „Iubiţi H_2SO_4" în care, după ce este scalpat de indieni, astfel incit timp de trei secvenţe poate fi văzut natural şi fără perucă în toată grandoarea cheliei sale, mai are puterea să ţină o interesantă disertaţie filosofică în faţa unei nostime cete de fete care, după această experienţă zguduitoare, o vor apuca pe un drum nou, parte din ele devenind stewardese, celelalte hangiţe, Gough, neinfricatul cavaler al dreptăţii din „Ceapa cu zurgălăi", acţiunea petrecindu-se la polul nord în timpul solstiţiului de iarnă al unui neuitat an bisect.

S-a deschis uşa, mulţimea amuţi, blitzurile aparatelor de fotografiat fulgerară, aparatele de filmat incepură să bizíie şi, val-virtej, trei indivizi cu ochelari negri şi cu gulerele ridicate ieşiră in stradă, se aruncară în maşina care-i aştepta şi dispărură.

Oamenii se risipiră copleşiţi că au fost de faţă, că l-au văzut.

Se zvonea că celebrul Gough fusese cel din mijloc, alţii afirmau că a fost cel cu pălărie neagră, în orice caz era cel care, in „Stiloul", circulase singur şi sigur de el pe acoperişul unei bănci, mincind seminţe de dovleac şi dirdiind de frig in aşteptarea ticăloşilor de bandiţi.

„Altă femeie"

Fusese distribuită „Altă femeie" intr-un spectacol in care juca pină şi prima amoreză un rol de vecină. Cam asta era politica teatrului : distribuiau în fiecare piesă cite o actriţă importantă intr-un rol mărunt şi pe chestia asta nu puteau să mai facă celelalte gură, atunci cind se vedeau distribuite din nou şi din nou în nişte rolişoare de te apuca plinsul : „Cina este servită, doamnă contesă !", „A venit un sol de la curte, domnule general !", „Am inţeles, alteţă !". Şi nu putea să se rezolve, pentru că o dată au pus-o să fie ea regina, numai că i-au găsit o piesă în care nu trebuia să spună de două ori „Vai ce plictiseală !" şi o dată „E drăguţ contele, nu ?".

Dar povestea asta cu „Altă femeie" e puţin mai altfel. În primul rind că dacă citeşti afişul sau programul de sală, e prea puţin probabil să mai perseverezi pină la „o femeie", „O vecină", darămite să mai ai răbdare să afli şi cine este „Altă femeie". Şi astea cu toate că „Altă femeie" nu e nici măcar „O femeie", ea e ceva deosebit de toate femeile, sintetizate in rolul „O femeie", care la fel de bine ar fi putut să se numească şi „Altceva", delimitindu-se de tot şi nu numai de femeie în special.

Istoria „Altei femei" e în general cam asta : spăla rufe impreună cu „O femeie", legătură exterioară şi inşelătoare, cind aclamat, călare pe minunatul său cal sur, prinţul trecea tocmai pe acolo. Un destin implacabil, veţi spune, acelaşi destin care l-a scos pe celălalt prinţ în calea cenuşăresei, pentru că este intr-adevăr o dovadă de mare curaj din partea autorului să plaseze itinerarul plimbării suveranului in preajma locului in care „Altă femeie" spală rufe. Aspect esenţial, neobservat de critică, dar exemplar pentru existenţa „Altei femei".

Dar înainte de a pătrunde mai adinc în universul, vom vedea, atit de tenebros, al avatarurilor „Altei femei", trebuie să răspundem la intrebarea atit de legitimă : de unde vine ea, ce a fost ea inainte de a-l vedea pe minunatul prinţ care i-a atins existenţa printr-o plimbare. Prin ce s-a opus ea pină acum „Unei femei", pentru că, trebuie să recunoaştem, in scena cu pricina şi numai in ea, „Altă femeie" nu s-a opus nimănui cu nimic. Şi totuşi ! Şi totuşi...

Nu putem trage o concluzie definitivă despre viaţa cuiva numai şi numai pornind de la o scenă izolată care ne-a fost relevată printr-o intimplare neinsemnată.

Nenorocirea face că „Altă femeie" apare în mai toate piesele clasice — Goethe, de exemplu, păstrind o dragoste neascunsă faţă de acest cumsecade personaj —, dar nebăgată în seamă şi plutind in mister, eroina noastră rămine implacabilă la orice tentativă a autorilor de a o scoate în evidenţă. (Există asemenea tentative ? O mulţime...).

Drama ei este însă cu totul alta : in clipa în care ni se relevă, „Altă femeie" dispare ca un fum odată ce incercăm să-i fixăm contururile. Încercaţi să vă imaginaţi o piesă în care ea să fie personajul central în sensul că viaţa şi intimplările ei să preocupe firul principal al acţiunii. In clipa aceea „Altă femeie" va primi un nume, o biografie şi in cel mai bun caz va deveni „O femeie". Dar undeva, ascunsă intr-un ciob de replică o „Altă femeie" va apare din nou, va scoate capul şi va pluti în misterul fals reflectat in oglinda in care am incercat să-i prindem zadarnic chipul, atunci cind, tentativă necugetată, am sperat s-o putem face eroină principală. Cind, bine se ştie, ea este in toate piesele eroina principală...

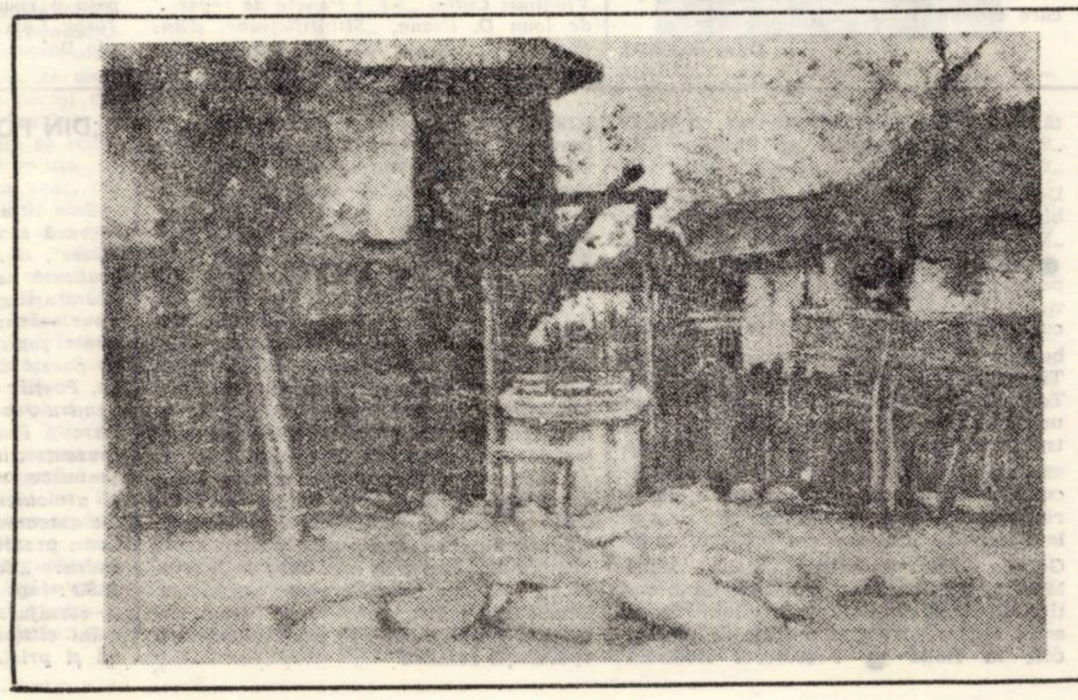

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 28 OCTOMBRIE

8,45 Gimnastica la domiciliu. 9,00 Tot inainte ! 9,25 Şoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 16,20 Fotbal magazin. 17,55 Film serial : Calvarul. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,15 Permanenta redescoperire a României. 19,55 Film artistic : Din nou spre Laramie (american). 21,25 Rezonanţe pe portativ. 21,40 Telejurnal. Sport.

LUNI, 29 OCTOMBRIE

16,00 Emisiune in limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Ţara intreagă intimpină Congresul partidului. 20,20 Cadran mondial. 20,40 Roman foileton : Cei din Mogador. 21,35 Telejurnal.

MARŢI, 30 OCTOMBRIE

9,00 Teleşcoală. 10,00 Film serial: Dallas (reluare). 10,50 Telex. 16,00 Telex. 16,05 Teleşcoală. 16,40 Curs de limbă engleză. 17,00 Din ţările socialiste. 17,30 Almanah pionieresc. 17,50 Căsuţa poştală Tv. 18,15 Baschet masculin : Steaua Bucureşti — Eczacibasi Istanbul. 18,50 1001 de seri 19,00 Telejurnal. 19,20 Ţara intreagă intimpină Congresul partidului. 20,05 Teatru Tv. : Oamenii sint lingă oameni. Premieră pe ţară. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 31 OCTOMBRIE

15,00 Fotbal : Iugoslavia — România in preliminariile campionatului european. 16,55 Curs de limbă rusă. 17,15 Bloc notes. 17,35 Intermezzo muzical-coregrafic. 18,00 Tragerea pronoexpres. 18,10 Forum cetăţenesc. 18,30 In intimpinarea Congresului al XII-lea al partidului. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Ţara intreagă intimpină Congresul partidului. 20,10 Telecinemateca : Viaţa lui Henry VIII. (englez). 21,35 Telejurnal.

JOI, 1 NOIEMBRIE

9,00 Teleşcoală. 10,05 Film serial Calvarul (reluare). 10,50 Telex. 16,00 Telex. 16,05 Teleşcoală. 16,40 Curs de limbă franceză. 17,00 Reportaj pe glob. Alger. 17,20 Viaţa culturală. 18,15 Baschet masculin : Dinamo Bucureşti — Efes Istanbul. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Ţara intreagă intimpină Congresul partidului. 21,20 Meridiane folclorice. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 2 NOIEMBRIE

16,00 Telex. 16,05 Invăţămint-educaţie. 16,30 Emisiune in limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,30 Handbal masculin : România — Elveţia. 19,00 Telejurnal. 19,20 Ţara intreagă intimpină Congresul partidului. 21,05 Critica societăţii de consum. 21,35 Telejurnal.

SIMBĂTĂ, 3 NOIEMBRIE

8,30 Teleşcoală. 9,40 Curs de limbă germană. 10,00 Curs de limbă spaniolă. 10,20 Şoimii patriei. 10,30 Roman foileton : Cei din Mogador (reluare). 11,25 Anunţuri şi muzică. 11,35 Telecinemateca (reluare). 13,00 De la A la... infinit. La ora 14,00 Fotbal : A.S.A. Tg. Mureş — C.S. Tirgovişte. 17,50 Festivalul cintecului pentru tineret şi studenţi. 18,30 Cronica evenimentelor politice interne şi internaţionale. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Ţara intreagă intimpină Congresul partidului. 20,05 Teleenciclopedia. 20,35 Film serial : Dallas. 21,25 Melodii româneşti. 21,40 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

TEATRU

„SOLDATUL NECUNOSCUT ŞI SOŢIA SA" de Peter Ustinov

în premieră la Teatrul maghiar de stat

Actor, regizor, scenograf englezul Peter Ustinov (binecunoscut nouă ca autor de film) ştie deci care sînt nu numai rigorile, ci mai ales tainele construirii unei piese de percutant efect asupra spectatorului, ştie cum să dea veşmînt scenic unor idei, atunci cînd devine autor dramatic şi încă unul de valoare. Cu *„Soldatul necunoscut şi soţia sa"*, Teatrul maghiar de stat din Timişoara a realizat o inspirată opţiunea repertorială oferind unui considerabil număr de actori posibilitatea creionării unor roluri care se reţin. Pledoarie pentru pace şi pamflet inteligent, curajos, împotriva războiului, piesa trece în revistă o istorie numărînd mai bine de două mii de ani, străbătută, cînd şi cînd, de conflagraţii avînd aceeaşi cauză, în mare, aceeaşi desfăşurare, aceleaşi consecinţe — pe plan politic, social şi sufletesc — şi, mai ales, aceleaşi victime, aceiaşi „eroi necunoscuţi". Ideea-mesaj este repetată, în timp istoric, respectîndu-se culoarea epocii, personajele specifice, deznodămîntul, pentru sublinierea apăsată, clară, dar lipsită de artificiozitate a gîndului autorului. Războinicul, claricul, rebelul, conducătorul oştirii inamice, inventatorul, soldatul necunoscut, soţia acestuia, oştenii şi mulţimea apar în situaţii similare pînă la refuzul final al soldatului necunoscut de o deveni, prin moarte stupidă, erou, într-un binele celor puţini care află în război sursă de înavuţire şi sens al existenţei lor.

Transpunerea scenică a acestei piese a fost realizată de artistul emerit Sik Ferenc, prim-regizor al Teatrului Naţional din Pécs (R.P. Ungară), cu bun simţ al nuanţelor psihologice, cu o vădită aplecare spre imagine, explicabilă prin ipostaza sa de regizor de teatru şi de film. Simbolurile sînt limpezi, acţiunea are tensiune şi e bine gradată. (Nu subscriem la citirea făcută personajului colectiv al mulţimii — obligată de regizor doar să contemple, luînd, în cele din urmă, o poziţie, dar alta decît cea pe care a avut-o, de fapt, pe scena istoriei — şi nici la variata în care este văzut Rebelul : echivoc, oscilînd între anarhie şi isterie, în dezacord cu litera textului pe care îl rosteşte. Contribuie, desigur, la această impresie şi imaginea fizică ciudată oferită de interpret, actorul Makra Lajos.

Schimbarea de decor (temporal, moral) şi de conjunctură obligă interpreţii la utilizarea mai tuturor resurselor de compoziţie, de migăloasă nuanţare, pentru a sugera cît mai fidel aerul de epocă, specificul categoriei sociale pe care o reprezintă. Reuşit este, în această ordine de idei, personajul jucat de *Kiss Erzsébet* — soţia eroului necunoscut, actriţa conferindu-i căldură, veridicitate, patetism bine dozat. Comandantul de oşti gîndit de *Péterffy Lajos* e convingător prin supunerea promptă la orice apel războinic, figura sa este lipsită de darul logicii, de perspectiva acţiunii, ştie doar să comande şi să înfrunte, brutal, din multitudinea de avantaje rezervate învingătorului. În soldatul necunoscut, *Szélyes Imre* s-a străduit să pună în joc atu-uri umanitariste, de bun-simţ şi omenie (partitura ni s-a părut, însă, destul de monotonă, mai puţin generoasă decît covîrşitorul simbol pe care îl conţine). Clericul prezentat de *Sinka Károly* este scris poate cel mai colorat de autor, actorul însuşi a gustat din plin tentele umoristice la care se pretează eroul şi le-a amplificat, cu gust şi ţinută. Mai şterse, prea puţin conturate, atît de autor cît, în egală măsură, de interpreţi, figura ofiţerului (Bogdán Isván), a inventatorului (Rappert Károly), a conducătorului oştirii inamice (Higyed Imre). Decorul lui Virgil Miloia, de o mare simplitate, are darul de a imagina, o stare de spirit, generală, personificată prin elemente specifice ; aceeaşi amprentă de simplu şi funcţional o poartă şi costumele.

Ildico ACHIMESCU

LIMBA ŞI STIL

Un cuvînt curios

Aşa cum se ştie, limbile romanice sînt relativ refractare la procedeul de îmbogăţire a vocabularului cunoscut sub numele de „compunere", care în schimb, are caracter sistematic în rusă, germană, maghiară. Se perpetuează, astfel, situaţia din latină, care recurge destul de rar la compunere, spre deosebire de sanscrită şi de greaca veche. „Cu degete trandafirii" — epitetul homeric al Aurorei — este, în elină, un asemenea cuvînt compus : *rododáktylos*. Este foarte posibil ca una din variantele versului *O prea frumoasă fată* din *Luceafărul* lui Eminescu, în speţă : *„Un juvaer de fată* (vezi Perpessicius, M. Eminescu, *Opere*, II, 1943, p. 418), să fi fost inspirată de compusul sanscrit *kanya-ratna* care înseamnă exact acelaşi lucru ! Epitetele marilor epopei sanscrite sînt, deopotrivă, cuvinte compuse. Unul specific este *kamala-netra* „care are ochi ca lotusul".

Într-unul din răgazurile verii care abia ne-a părăsit, am citit, cu o regretabilă ... zăbavă, cîte ceva din opera, în proză şi în versuri, a lui C. Mille (1861-1927), unul din animatorii revistei „Contemporanul". Am întîlnit în paginile lui un cuvînt compus pe care, mărturisesc deschis, nu-l cunoscusem încă : *vasfrîngere*, neînregistrat în dicţionare : „Parisul îl absorbise, îl strivise, îl nimicise şi astăzi îl arunca din sînul lui, sfărîmătură netrebuincioasă pe care marea o scoate la suprafaţă, aruncînd-o pe maluri, după *vasfrîngerea corăbiei" (Diploma lui Guţă*, în *Scrieri alese*, EPL, 1961, p. 184). Evident, cuvîntul este alcătuit din reunirea substantivelor *vas* „navă" şi *frîngere*, acesta din urmă, infinitivul lung, substantivizat, al verbului *a frînge*. În contextul citat, expresia *vasfrîngerea ... corăbiei* este de bună seamă, pleonastică, dar nu această deficienţă de ordin stilistic ne interesează aici.

Nu pot să „bag mîna în foc" că *vasfrîngere* este „creat" de Mille. Asemenea afirmaţii se dovedesc, de obicei, temerare : pentru a le risca, ar trebui să cunoaştem *tot* materialul lingvistic românesc din epocile anterioare şi din aceea a însuşi scriitorului respectiv. Ceea ce, practic, este cu neputinţă. Vrednic de toată atenţia mi se pare însă faptul că termenul în discuţie redă, cu mijloacele românei, structura neologismului *naufragiu*, împrumutat direct din latină *(naufragium)*, unde este „compus" din *navis* „corabie" şi rădăcina *frag-* „a frînge". Este, cred, de reţinut amănuntul că, în textele mai vechi, cînd neologismul abia pătrunsese în limba noastră, el era redat, între paranteze, printr-o „perifrază" autohtonă : „Îl întrebă în ce chip au căzut în *naufragiu (sfărîmare sau frîngere de corabie)* şi pentru ce pricină se află el pre ţinutul său" (Petru Maior). În primele decenii ale veacului trecut, *naufragiu* şi, mai cu seamă, verbul corespunzător *a naufragia* sînt „tălmăcite" numai pe jumătate, prin procedeul cunoscut sub numele tehnic de „semi-(demi-)calc" : „Fiind eu *naufrînt* (= „naufragiat" !) în acest ostrov, mă voi socoti prea norocit a merge cu voi în corabie". Năzuinţa către limpezirea structurii intime a cuvintelor încă „străine" — trăită intens de vorbitori — este, în cazurile discutate mai sus, transparentă.

G. I. TOHĂNEANU

PLASTICA

PICTURĂ PE AMBIANŢĂ DATĂ

Alfons Vezoc, orchestrant al Filarmonicii „Banatul" şi prolific pictor amator, o vocaţie nu vine niciodată singură. Etnografii Muzeului s-au orientat bine găzduindu-i expoziţia de exterioare şi interioare ale unor obiective din rezervaţii (oltenești) de arhitectură populară. Aşadar, o pictură pe „ambianţă dată", deoarece paginaţia, dispunerea obiectelor, în spaţiu, în unghiuri expresive, adecvate, aparţine muzeografilor, lipsind doar fotograful. Asta înlesneşte misiunea artistului. A. V. intervine cu peisaje în serie mare, corect dozate coloristic, cu tuşeuri apăsate, fără irizări tainice, şi contururi sugerate. O precizie naivă şi candidă pluteşte în aceste lucrări, o linişte împietrită în culori bine alese, dispuse cu o pensulaţie abia perceptibilă. Linişte, am spus, prefabricată, mişcarea fiind marea absentă în această operă — proiect de arhitect, cu valoare documentară ; linişte ce atestă o anume însingurare în care interesul pentru om e sinonim cu acela pentru reflexul acţiunii sale, pentru natura moartă. În aceste case pare că nu s-a locuit niciodată, dar e aproape sigur că artistul nu a scontat pe acest aspect. Optimismul său generos se revarsă înspre orice, cu egală lumină, cu o dăruire mereu egală cu sine.

Lucian BURERIU

MUZICA

ÎN PREAJMA TURNEULUI IUGOSLAV

Filarmonica „Banatul" şi-a transformat concertul de sîmbătă seara într-o ultimă repetiţie — dealtfel foarte necesară — în vederea turneului pe care-l efectuează în Iugoslavia. Programul, a propus o inversare a evoluţiei firești : s-a început cu o lucrare contemporană, traversînd apoi romantismul, pentru ca în final să audiem o simfonie scrisă încă în „tabulatura" stilistică a clasicismului.

Salutară ideea introducerii, în deschiderea programului, a *Exorcism-ului lui Remus Georgescu* — carte de vizită admirabil realizată, reunind valoarea unei partituri deosebite, cu o interpretare de excepţie. Pagină insolită în muzica românească de azi, prin intensele reverberaţii declanşate în auditoriu. *Exorcismul* lui R. Georgescu împleteşte virtuozitatea instrumentului solo cu o mistuitoare forţă de evocare a etimologiei titulaturii. Alegerea obiectivează în acelaşi timp calităţile celui mai bun solist dintre suflători, flautista *Ioana Mogoş*. Ţinuta impecabilă, artistică şi instrumentală la care se prezintă aceasta întotdeauna a fost reconfirmată cu brio, plasînd dintru-nceput concertul într-o zonă valorică ridicată. Păcat că prestaţia unui oaspete drag Timişoarei, pianista *Sofia Cosma*, invitată pentru acest turneu, a rămas mai mult la nivelul unei acomodări a pianului cu orchestra sau invers ... Poate tocmai plusul de concentrare pentru aplanarea „neconcordanţelor" a retezat din respiraţia de mare artă, oficiată cu constanţă la Timişoara de această artistă. Plusul de degajare înregistrat pe parcursul cadenţelor, vine să confirme supoziţia. Dar *Concertul nr. I de Ceaikovski* rămîne o lucrare de mare succes, sub tăriile căreia publicul ne acordă generos, licenţe ... *„Mica simfonie" de Fr. Schubert* a încheiat concertul cu un opus ce a convenit perfect structurii dirijorului — artistul emerit *N. Boboc* — sub raportul evidenţierii unei cantabilităţi de-a dreptul euforice, căreia orchestra i-a ştiut releva inflexiunile dansante, supleţea ritmică, într-o omogenitate meritorie.

Transcriem cu bucurie în rubrica unde am scris adesea despre elevul pornit de pe băncile Liceului „I. Vidu", PAUL FLORIN, vestea splendidului succes repurtat la Congresul internaţional „Paganini" de la Genova — Italia, unde a ocupat locul I, fiind apoi răsplătit cu onoarea de a cînta chiar pe Stradivarius-ul de care cîndva, l-a mînuit Paganini.

Doru MURGU

ECHO

ECHINOX 6/7

Dedicat literaturii de anticipaţie, numărul dublu (iunie-iulie) al prestigioasei reviste de cultură a studenţilor clujeni, Echinox prilejuieşte o reîntîlnire cu problemele acestui gen de literatură cum şi cu cîţiva dintre cei mai de seamă autori români. Citîm din articolul semnat de *Florin Manolescu „Condiţia literaturii S.F."* : „Reprezentînd mai întîi o minoritate contestată, cu o psihologie de sectă discriminată şi de ghetou, silită să se afirme împotriva criticii ca orice inovaţie sau mişcare literară nouă, literatura S.F. şi-a descoperit în ultimii ani personalitatea istorică şi a început să atragă atenţia specialiştilor, pătrunzînd ca obiect de studiu, în universităţi şi şcoli". Din acelaşi Documentar S.F. mai reţinem : *„Anticipaţie, pledoarie şi avertisment" de Vladimir Colin, „S.F. : Puncte de reper ." de Ioan D. Brana, „Ştiinţificţiune, ştiinţificţor" de Cornel Robu cum şi* („un posibil demers în acest domeniu fascinant...) *„Fantasticul quodlibet"* de *Constantin Săplăcan*. Sînt prezentaţi sau se prezintă scriitorii *Vladimir Colin, Mircea Opriţa, Adrian Rogoz* („... treptat voi însemna toate aceste evenimente din care s-a închegat sub văzul tuturor epoca de aur a anticipaţiei românești ..." din *„Amintiri de anticipaţie"* pag. 13). Despre „una din rarele contribuţii românești la studiul operei verniene : ... *20.000 de pagini în căutarea lui Jules Verne"*, o convorbire cu scriitorul *Ion Hobana*, autor al acestei inedite monografii. Reţinem, eseurile semnate de *Bernard Gooden, Marc Saporta şi Jaques Sadoul* (în românește de *Raul Joil* şi *Tr. Maximin*) cum şi o traducere de *Sumiya Haruya* din japoneză : *Toyoda Aritsune — „Recviem de dragoste"*. Schiţe de anticipaţie semnează *Mircea Opriţa, Mircea M. Tomuş, Tamara Pintilie ...*

Un număr interesant care se împlineşte prin o reuşită pagină de traduceri din *Jorge Luis Borges* (în românește de Silvia Balea).

P. B.

PANORAMIC

● *VIAŢA LITERARĂ*. Recentul volum de poeme, apărut în colecţia „Cele mai frumoase poezii" şi semnat de Anghel Dumbrăveanu, a fost lansat, în prezenţa autorului, la liceele minier şi energetic din *Deva*, precum şi la Salonul hunedorea al cărţii ● *Arad*. Cu prilejul „Decadei cărţii românești" au avut loc o serie de manifestări la librăria „I. Slavici", cenaclul „L. Blaga" şi Liceul pedagogic. Au participat Valeriu Ripeanu, directorul Editurii „Eminescu", Florin Bănescu, Horia Ungureanu, Vasile Dan, Gheorghe Schwartz, Romulus Guga, redactor şef al revistei „Vatra", Mihai Sin şi alţii. Prezentări de cărţi, şezători cu public ● Se află sub tipar cartea lui I. D. Teodorescu „O săptămînă de bunătate". ● Cenaclul Bibliotecii judeţene Timiş. „Ars poetica", şi-a reînceput activitatea, sub conducerea poetului Aurel Turcuş ● Din judeţul Hunedoara ni s-a trimis o frumoasă plachetă a cenaclului „Radu Stanca" cu titlul „Sub arcuri de triumf". ● Premiant al „Cîntării României", tînărul poet Ion Deatcu : la Festivalul de poezie „N. Labiş", Suceava, la Festivalul de poezie „M.R. Paraschivescu", Vălenii de Munte. ● *ALTE ARTE*. „O paletă de lumină peste patria mea" este genericul expoziţiei de pictură deschisă de Panait Stănescu-Bellu la Bastion. ● În cadrul schimburilor culturale dintre oraşele înfrăţite Timişoara şi Novi-Sad (R.S.F. Iugoslavia), Teatrul naţional timişorean întreprinde un turneu în ţara vecină şi prietenă cu trei piese ● Recent s-a întors din Italia ansamblul „Ciobănaşul" al Căminului cultural din Băuţari, judeţul Caraş-Severin, obţinînd Premiul I şi medalia de aur la Festivalul internaţional folcloric de la Gorizia. Tot aici solista vocală Ileana Maciovan, componentă a ansamblului, obţine Premiul special al juriului. După acest succes au urmat o serie de spectacole în Italia ● Profesorul Helmuth Klimck din Lugoj semnează o carte cu partituri de muzică uşoară destinată orgii electronice. ● Filarmonica „Banatul" a reprogramat concertul cu „triada clasicismului", devenit, din estival, în afara simfonicului obişnuit. A dirijat Nicolae Boboc. Violoncelista Alexandra Guţu, laureată a recentei ediţii a Festivalului naţional „Cîntarea României", a concertat în „re majorul" lui Haydn. Iniţiativa instituţiei este „foarte cerută de public", după cum însăşi A.G. a afirmat în emisiunea radiofonică „Întîlnire cu artele" a Adinei Ene-Ostoici. ● Tot în emisiunile studioului teritorial de radio S. Miclea, a vorbit despre activitatea cenaclului literar „V. Eftimiu" al C.J. al Sindicatelor Timişoara. ● *ALTE ŞTIRI*. La Iaşi şi Timişoara a avut loc recent un simpozion vizînd produsele farmaceutice pentru copii, urmărind informarea medicilor în legătură cu calităţile unor produse existente. Discuţiile au fost conduse de reprezentanţi ai fabricii „EGYT" din Budapesta şi specialişti români.

„DIN POEZIA ROMÂNEASCĂ DE AZI" ...

Este titlul cu care se deschide pagina literară a prestigiosului cotidian sloven „Delo", din 13 septembrie 1979. Pagina realizată de o excelentă tălmăcitoare a literaturii române — poeta slovenă Katja Spur — cuprinde şi prezintă cu generozitate şapte poeţi timişoreni iubitorilor de poezie de pe frumoasele plaiuri slovene. Poeţii : Anghel Dumbrăveanu, Alexandru Jebeleanu, Damian Ureche, Aurel Turcuş, Duşan Petrovici, Gh. Azap, sînt prezenţi cu cîte două, trei poeme reprezentative, selectate cu un deosebit simţ al armoniei şi împlinirii artistice de către autoarea traducerilor. Poemele apărute în preajma întîlnirilor fructuoase din cadrul „Zilelor culturii românești în R.S.F. Iugoslavia", au darul de a transmite mesajul de nobilă trudă a poeţilor români cititorilor de poezie din ţara vecină şi prietenă.

TOP

PORTATIV . . .:

Ne despart puține zile de cea de-a V-a ediție a Festivalului de muzică ușoară „Timișoara, floare rară" organizat de Consiliul județean al sindicatelor. Vom reveni. ● O sensibilă piesă intitulată „România" marchează debutul în calitate de compozitoare a tinerei Mihaela Boboc, componentă a grupului „5 T" ● Joseito Fernandez, autorul celebrei piese „Guantanamera" a încetat din viață la Havana. Piesa care i-a adus celebritatea datează din 1932, cunoscînd de-a lungul anilor numeroase interpretări datorate lui Pete Seeger, Nana Mouskouri, Belafonte, formației „Sandpipers"... ● Robin Scott, Linda Witham și Rachel Sweet alcătuiesc formația britanică cu numele cel mai scurt: „M". Piesa de rezistență, „Pop Music", datează din 1978, la apariție trecînd neobservată. Acum însă... ● Se pare că apariția pe micul ecran a unor celebre vedete pop în filme publicitare nu

mai miră pe nimeni. În S.U.A., după Ray Charles, Jerry Lee Lewis, Aretha Franklin iată-l pe Fats Domino făcînd reclamă unei... paporniță pe rotile. Alții însă au preocupări mai serioase. Isaac Hayes, de pildă, și-a lansat noul LP „Don't let Go" ca și Van Morisson pe care l-ați ascultat în „Ultimul vals", autor al unui nou album, „Into The Music" ● Se anunță o colaborare Elton John — Rod Stewart, care vor compune muzica unui film. ● „Orice drum, dar fără riscuri" se intitulează o recentă peliculă Western cu popularul Clint Eastwood, pe care merită s-o vedem fie și numai pentru coloana sa sonoră (Phil Everly, Charlie Rich) ● Un nume nou în pop-ul românesc: grupul clujean Rodion G.A. (Rodion Roșca, Vasile Rus și Gicu Fărcaș alcătuiesc un trio despre care vom mai auzi) ● Un zîmbet scandinav ne oferă Annafrid *(în foto)*, care nu înseamnă doar un A de la ABBA ci și un glas de largă extensie, un timbru cald...

Petru UMANSCHI

EVRIKA!

- Căutătorii de aur nu trebuiau să neglijeze toamna.
- În absența virtuților celor ce-l consumă, adeseori se medaliază numai vinul.
- Minciuna, în dragoste, te face să te gîndești la spinul intrat în călcîi: cu timpul nu te mai doare.
- Neputința de a-ți recunoaște greșelile determină pregetul în a-ți etala multe calități morale. Pentru păstrarea echilibrului.
- Nimic din natură nu stîrnește rîsul; el izvorăște din adîncul nostru.
- Dante a ajuns în Paradis, scriindu-l!
- Auzită în copilărie: „Dă-i doamne la al de doarme, că-al de muncește găsește!".
- Poți să crezi în cuvîntul lupului cînd e sătul, dar în al oii cînd e flămîndă — nu.
- Se spune că medicii nu au umor. Asta pentru că nimeni nu le înțelege scrisul.
- Viața e o școală pe care a obsolvă pensionarii.
- Porțile au plasă, pentru ca golurile să nu cunoască profunzimea.

Ion VELICAN

CORESPONDENȚA

Nicu Silade: Ne scrieți: „Aștept răspunsul dvs. două săptămîni, după care Uniunea Scriitorilor va rezolva această problemă literară și numai literară!". Care problemă? Textele trimise nu sînt publicabile, doar din cînd în cînd dăm peste o imagine izbutită, ca aceea a mîinilor care au atins totul și au albit. *Dan Cernescu:* Uneori versurile au forță, imaginile — originalitate dar, în ansamblu, poezia rămîne cam neorganizată. *Floricel Florea:* Nu! *Elia Șerban:* Versurile vădesc multă sensibilitate, prospețime... E necesar însă efortul stăruitor, specific creației adevărate. *Hermes* (București): Dvs. mai mult vorbiți, cînd e important să creați imagini. *Stejărel Ionescu:* Texte obișnuite. *Boglea Liviu-Silviu:* Idem. *Nicoleta Ștefan:* Surprinzătoare inegalități în poezile dvs. Pe lîngă imagini vii și versuri izbutite întîlnim expresii nepotrivite, stîngace („Sărutarea *pîrlește* buzele iubitului"). *„Mă poți apropia"* și *„Am și puțin..."* sînt cele mai izbutite. *Lobonea Cornel:* Nu credem că are rost să continuați. E mai importantă lectura pentru Dvs. în acest moment. *Niccolo Paganini:* Metamorfoză era cît pe-aci să fie bună! *Moscu Marin:* Știu eu ce să zic! Ideea din *Umbra* e interesantă totuși... *Ștefan Tomșa:* E interesant cum întîmplarea poate produce efecte poetice cînd cuvintele bombănesc amețite... *Ion Vieru:* Doar versul acesta ni se pare cumva interesant: *„Cerul meu în rouă se-nfuioară". Paul Papadopulos:* Într-adevăr, „Dincolo de înălțarea curcubeului nu-i nimic înălțător". *Manuscrise neiscălite: Toamnă, Pentru că tu, Rapsodii de toamnă, Întîmplare, Amintire. Rahela Bărcan:* „Cînd chipul cuvîntului aștept să răsară..." Vers frumos! Reveniți. *Victor Martin:* Extrem de haotice texte, prin inegalitate, stridențe etc. *Marcela Marinică:* Există o vie tensiune în versurile dvs., ceva ce le imprimă emoție și e bine că izbutiți să dați simplității profunzime. Ne interesează în continuare ce scrieți. *Nicolae D. Mezin:* Tematica poeziei e de actualitate, dar e nevoie de o mai stăruitoare șlefuire a versurilor. *Emanuel Pituț:* Evident, sînteți la început, dar un început bun. Frecventați un cenaclu! Mai trimiteți.

Vasile VERSAVIA

PRIETENII REVISTEI „ORIZONT"

CALUL

Din statuia ecvestră
calul iese în relief;
ia startul
spre nemurirea călărețului;
rareori
îi găsesc consemnat
numele în vreo cronică;
numai poetul
încă îi caută
sigiliul potcoavei
în mlaștina Neajlovului.

Erich KOTZBACHER

POEM

Salvează-mi umbra
zise lebăda.
Și lacul se-nroși de-atîta
plîns
și-n cercuri albe se sfîrșeau
iluzii.

Marius SÎRBU

LAUDA POEMULUI

Cum sîngeră tăcerea
gîtuită de stiletul cuvintelor,
o ucid cîte puțin
cuvintele oricărui poem.
Laudă poemului
cu versuri puține:
el iubește tăcerea
și o întreține.

Mircea M. POP

MARGINI I

marginea cerului
marginea oierului
marginea căldurii
marginea făpturii
marginea vîntului
marginea cuvîntului

Valeriu SABĂU

IZVOARELE SETEI

Aburitele toamne
Desfrunzesc copacii din noi;
Mă ascund în noapte
Așteptînd să-ncărunțească pereții
Să strige ferestrele
Să se coacă durerile
Să îmbătrînească vîntul
Și-n colbul lutului
Să las ochiul lăcrimînd
Pînă fîntînă se va face.

Lucia COTAE-COSIȚEANU

SPORT

AM PROMIS . . .:

... că voi discuta pe îndelete cu Dan Păltinișan despre starea actuală — acută — a fotbalului nostru și, public, nu m-am ținut de cuvînt; zic așa, întrucît am stat cu el de vorbă de cîteva ori, dar valorosul fundaș central m-a rugat insistent să nu-i public interviul, pînă mai apoi, adică la un bilanț și al „europenelor"". Multe critici i s-au adresat lui Păltinișan după meciul de la Moscova, dar totul trebuie privit prin mai vechea noastră meteahnă de a găsi țap ispășitor și de-a-i lua pielea de viu. Altfel, ne pricepem teribil la scuze și promisiuni, care nu țin, totuși, ca argument sănătos în competițiile eliminatorii, desemnînd, cel puțin din două echipe, pe cea mai bună. Am jubilat — pe bună dreptate — după turul I al „europenelor" la fotbal, putem fi mulțumiți și de tragerea la sorți pentru El Mundialul de la Madrid, dar ce ne facem cu evoluțiile din arene?! E ceva putred p-aci, cum ziceam și-n alte dăți, de vreme ce nu de talente sau valori ducem lipsă, cît de idei demne de o organizare fotbalistică optimizată. Da, avem nevoie de suflu nou, calitativ, și în fotbal, cum demonstrează că se poate, o serie de alte discipline sportive, ca gimnastica, rugbiul, canotajul, luptele, atletismul...

Mă topesc după crainicul Ion Ghițulescu, fie la actualitățile cotidiene, fie la sportul duminical, numai că tare mă supără patima sa emisă pe lungimile de undă, la modul „arbitrul... fluieră prost pentru că nu ține cu Dinamo" și „arbitrul și-a revenit și acordă nenumărate cartonașe pentru adversarii echipei Dinamo". Zău?! Cum stăm cu fair-play-ul, maestre Ghițulescu?! Unde-i obiectivitatea comentatorului, care, se știe, nu transmite pentru Dinamo, ci pentru țară?! Și-apoi, că veni vorba, rar auzim la radio aprecieri de valoare, comentarii asupra tacticii, nu simple descripții șablon ale drumului prin gazon, de la un picior la altul, al mingii celei atît de buclucașe. Colegiale băgări de seamă...

Teodor BULZA

Un pas spre viitor (III)

SERIAL

Fermenții participă și în procesele energetice. Licuriciul e unul dintre exemplele elocvente care ne face să ne minunăm de darul creator al naturii. Taina lucirii licuricilor e legată de procesele chimice de oxidare a unei substanțe organice — *luciferina*. Transformarea energiei chimice în cea luminoasă se face, în acest caz, cu un mare coeficient de utilizare, 50-80 la sută (sursele de lumină care se folosesc la iluminatul zilnic au un coeficient de utilizare de numai cîteva procente!).

Reacția de oxidare a *luciferinei* în natură se realizează prin participarea permanentă a fermenților. Fără ei, așa cum au arătat experiențele, acest proces este de o sută de ori mai mic. Dacă cercetătorii vor reuși să profite de acest fenomen, va apărea cu siguranță un nou sistem de iluminat.

Șapte pași spre vacuum

Întreaga gîndire omenească e străbătută de permanente încercări de a se pătrunde în esența materiei, de a se descoperi legile creării lumii. În cursul acestei întregi istorii, n-a fost o problemă mai fantastică și mai ispititoare ca aceea a substanței care umplea spațiul cosmic. În diverse perioade, acest spațiu a purtat cîteva denumiri, iar astăzi s-a încetățenit denumirea de *vacuum fizic*. La prima vedere *vacuumul* e pluriform și inaccesibil, el e pretutindeni și nicăieri. Se pare că simțurile noastre sînt în stare să perceapă vacuumul, și în acest sens vacuumul e apropiat de ceea ce înțelegem prin denumirea de „material". Pe de altă parte, vacuumul e neant, golul pe care-l putem înțelege doar cu rațiunea — așa cum înțelegem enumite categorii abstracte. Dar oare s-ar putea construi un aparat care să poată răspunde la întrebarea: ce e nimicul? Această ambiguitate a vacuumului a fost cauza care a făcut ca în trecutul mai îndepărtat vacuumul să fie considerat un adevărat izvor de mistificații religioase. Cu trei mii de ani în urmă omenirea a făcut primii pași spre cunoașterea vacuumului, iar acești pași, care au durat o mie de ani, numai au arătat cît de îndepărtată e rezolvarea acestei enigme.

Ștafeta vechilor civilizații au preluat-o grecii antici. Ei au separat științele naturii de raționalism, oferind urmașilor acea metodă universală de cunoaștere care slujește și azi drept cheie pentru cercetarea universului. În lucrările lui Anaximandru, Democrit și ale urmașilor lor a fost configurată prima concepție atomică despre materie și a fost descris vacuumul (apeiron, amer) ca material de construcție al atomilor și al mediului care umple cosmosul. Cu alte cuvinte, lucrul acesta ar suna astfel: apeironul (amerul) e vacuumul, iar atomul materiei e simburele indivizibil al vacuumului.

(VA URMA)

REBUS

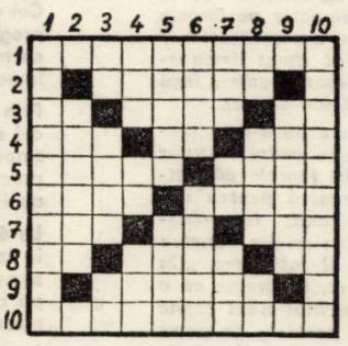

MATEMATICĂ

ORIZONTAL: 1) „Un trandafir învață...", volumul de debut al lui Gh. Grigurcu. 2) Figură „Geometrică" (N. Irimie)... la gimnastică și la circ. 3) 15 dreptunghiuri! — „Cercul de aur" (Iv. Martinovici) — Constantă matematică... la Pitagora! 4) În ziare! — 61 „Spirale" (L. Călin)! — Din sfera lui „Ali Baba și cei 40 de hoți". 5) „Numărătoare" (T. Constantinescu; pl.) — Tact... la „Aritmetică" (Geo Dumitrescu)! 6) Idei... în paranteze! — Panglică. 7) Încurajare... la volei! — Final de „Identitate" (L. Călin)! — Diviziune pentru „Trei generații" (L. Demetrius)! 8) „Aceștia 13" (W. Faulkner)! — „Un loc geometric" (D. Culcer) — „Unsprezece" (E. Barbu)! 9) „Șase, șase" (N. Irimie). 10) Aritmetica printre matematici (adj.).

VERTICAL: 1) Face unghiuri de 90° ... la buna înțelegere. 2) „Diagrame" (S. Pană) la C.F.R. 3) Catete! — „Linii" (Z. Stancu) în „Cerc" (A. I. Zăinescu) — 14 numere! 4) În serie — „Semicerc" (V. Teodorescu)! — Pe cît. 5) Etape în echitație — „Matematica" la noi (pl.). 6) Se face după catalog — Bătut de „Omul cu compasul" (Șt. A. Doinaș). 7) O „Spirală" (V. Nistor) ... în bucătărie — În „Cerc" (V. Porumbacu) „Cînd te uiți în oglindă" (H. Panaitescu)! — Curent (abr.). 8) Miros specific — „O numărătoare" (T. Arghezi) pentru un „Elev în clasa întîi" (S. Tita) — 14 „Ecuații" (M. Banuș)! 9). Pigmei. 10) „Disciplina" (T. Arghezi) pentru „Înmulțirea cu unu" (G. Gherghei).

Viorel ABRUDAN

Un poet american al deceniului opt: JOHN BALABAN

After Our War (După războiul nostru, 1974), cartea publicată pînă acum de John Balaban, este din toate punctele de vedere reprezentativă pentru lirica americană a ultimului deceniu, dominată de memoria obsesivă a evenimentelor din Vietnam, ale căror dramatice consecinte abia acum încep să fie intuite. Este vorba de o poezie *postbelică* ce resimte încă acut șocul istoriei imediate și care, parcă prelungind o celebră poemă scrisă de Siegfried Sassoon la sfîrșitul primului război mondial, *Aftermath* („Consecințe") face efortul dramatic de a înțelege proporțiile dezastrului și de a-i supraviețui: „Jură pe lăcustă, pe libelulele din ferigi, / pe scînteierea boișteanului, tremurul unui sîn, / pe țărîna primenită, poroasă sub tălpile noastre... jură pe astă orbire ce nu vrea să ne părăsească — că vom fi păstrătorii unei grădini, totuși" *(În celebrarea primăverii).* O poezie patetică și ironică în același timp, cosmarescă, apocaliptică, documentară (stenografică pe alocuri, în stilul introdus de Robert Lowell în ultimele sale cărți), autobiografică de cele mai multe ori. Căci și biografia poetului este reprezentativă: născut în miezul unui alt război (în 1943, din părinți de descendență română — vezi mărturisirea poetului), John Balaban se maturizează poetic în anii războiului din Vietnam la care a participat efectiv. Ca om de cultură și umanist, în primul rînd, nu ca soldat; receptiv nu numai față de suferințele impresionante ale unui popor asiatic ducînd un război disperat al supraviețuirii, ci și la valorile lui culturale (a se vedea în acest sens și volumul de traduceri din *Poezia populară vietnameză* publicat de John Balaban în 1974).

Dar John Balaban este un poet reprezentativ al deceniului opt și pentru că lirica sa dezvăluie o poetică subtilă, o inventivitate verbală, o știință a scriiturii ce demonstrează că poetul a asimilat principalele experiențe moderniste ale secolului, dar că, împreună cu alți colegi de generație, ilustrează o etapă *postmodernistă*, de reîntoarcere a poeziei de la experimentul verbal la problemele fundamentale ale reprezentării și constituirii discursului poetic. Totuși, în absența experienței din Vietnam, John Balaban ar fi fost probabil un poet subtil, ironic, livresc, cu nostalgii clasice (de altfel chiar și în acest volum se insinuează poezii care încearcă să recupereze o zonă mai liniștită, transistorică, mitologică). Evenimentele la care a participat îl obligă însă să-și reconsidere fundamental poetica sa inițială. Numeroase poezii ale volumului sînt fie poetici implicate, fie polemici cu habitudini și poncife ale poeziei tradiționale. Poetul este demitizat: el nu mai este „um om cumsecade", inofensiv atunci cînd „deși disperate, bătăile din aripi ale supraviețuirii sînt negreșit familiare auzului poetic". *(Lui P.T., poet care susține că poeții buni sînt întotdeauna oameni cumsecade (chiar și Robert Frost)).* El mai apare uneori în postura unui exilat (vezi mai ales ciclul *Scrisorile de peste mare*), ori a auto-exilatului, ca în frumoasa parabolă *Li Po și Regele Păun* unde Li Po părăsește dezgustat viața decăzută a curții pentru a se retrage în singurătate, tăcere, și utopia Regelui Păun, a spiritului pur, „devorator de gînduri netrebnice / pasiuni bolnave...". Cel mai adesea însă poetul lui John Balaban este participant la evenimente, un martor patetic, un *Orfeu măcelărit lîngă rîu,* ori un Orfeu care, supraviețuind dramatic, „învață să observe mai îndeaproape / toate lucrurile, chiar și cele mici / ca pentru a-și descoperi erorile".

Astfel poetica propusă de John Balaban este o poetică a faptului de viață oricît de trivial, al detaliului respectat pentru sugestivitatea sa, al contactului empiric cu realitatea imediată: „Frumos ca perla e poemul. / La întîmplare stîrnit de-un strop / din oceanul actualului. / Un bob, un fir de nisip, odată admis, / irită-nyelișul gîndului / și se îmbracă în luciurile minții". *(Un grăunte de realitate începe poemul).* Deslușim aici reluarea metaforică a principiului liric al lui Williams („no ideas but in things") care el însuși își elaborase o poetică întemeiată pe extragerea „grăuntelui de radiu" din masa aparent amorfă a realului, ori pe descoperirea perlei din scoica rănită de firul de nisip al realității exterioare.

O atare poetică împinge poezia lui John Balaban adesea spre reportaj, jurnalul de război sau confesiunea patetic-ironică. Tehnica utilizată în aceste poezii este aceea a acumulării prodigioase de detalii dramatice, coșmarești (tablouri sordide, pestilențiale, ale carnagiului și descompunerii biologice) ori doar pitorești ca în această scenă de piață vienameză: „Sub umbrele zdrențuite, grămezi de țipari vii / alunecînd în tigăi late. Somni se-ntind după aer. / Bibani, cu mațe și branhii smulse, fălcile țepene aruncate. / Coșuri cu ginseng și cu ghimbir, și cățel de usturoi. / Găleți gemînd de lămîi verzi și arpagic. Piramide / de orez proaspăt. Hălci de porc înnodate cu osînză / cleioasă. Pulpe de vacă în mari cîrlige", etc. *(De-a lungul Mekongului).* Poetul însuși își numește tehnica stenografică („Eh, un reporter — sau bucătar? — ar putea scrie acest poem / dac-ar cunoaște stenografie".), dar ea nu este o simplă înseriere de imagini și detalii naturaliste. Poetul, înzestrat cu un remarcabil simț al limbii, exploatează poezia de sunet și eufoniile aliterative aspre ale acestor enumerații, amintind de tehnica similară a cataloagelor lui Whitman, Wolfe, Williams sau Ginsberg.

Dar există și o zonă mai calmă (chiar bucolică) în poezia lui John Balaban, legată de locurile copilăriei sale în Pensylvania, de meleagurile redescoperite ale originii sale române ori, în fine, de teritoriile mitic-livrești ale antichității clasice. Cititorul român poate aprecia această varietate tonală în poezia lui John Balaban, citind recent apărută ediție bilingvă, *Scrisori de peste mare* (Editura Dacia, în traducerea inspirată a lui Liviu Cotrău — traducere care totuși pierde uneori, prin forța lucrurilor, concentrarea imagistică și eufonia aspră, aliteratică, a originalului — și cu prefața densă a lui Al. Căprariu), care păstrează majoritatea poeziilor din volumul *After Our War,* adăugînd și cîteva inedite. El va constata astfel cum întreaga poezie a lui John Balaban este un răspuns implicit și elocvent la dramaticile întrebări rostite de poet în poezia de titlu, *După războiul nostru:* „După război cu aceste pisici Cheshire rînjind în pomii noștri / ne vor spune oare noi adevăruri vechile istorii? sau oare lumea nesfîrșită va mai naște noi metafore? După războiul nostru cum va vorbi iubirea?".

Traducere și prezentare
Marcel Pop-CORNIȘ

RĂDĂCINI (Mărturisire)

Am venit să mi le caut cu o anumită candoare în suflet. Mama mea s-a născut în Banat, iar tata, deși născut în America, a copilărit în Lovrin, urmînd apoi Institutul politehnic din Timișoara. Și cu toate acestea, eu am crescut fără să pot vorbi limba română și fără să știu prea multe despre această țară... Dar, cînd am vizitat România în 1976, pentru a ține o serie de prelegeri la Universitatea din Cluj am știut într-un fel că mă reîntorceam acasă: într-un loc unde toată lumea arăta ca și mine și unde simțeam că, de îndată voi fi coborît din avion și voi fi băut din apa țării, aș fi început să vorbesc o românească curată. Dar m-am înșelat. Prin nu știu ce întîmplare, chiar și soția mea, de origine irlandeză, a învățat să vorbească limba română mai bine decît mine.

Și totuși în Lovrin m-am simțit acasă. În satul pe care tata l-a părăsit în 1934, dar în care lumea și-l mai amintea... ca pe puștiul de doisprezece ani care falsifica monezi cu o matriță meșteșugită de el (America întotdeauna a primit cu simpatie pușlamale de acest fel). Și ca pe adolescentul care a confecționat un planor ce — culmea — a și zburat (mai tîrziu avea să inventeze un avion de transport pentru încă tînăra Flotă aeriană militară a Statelor Unite).

În Lovrin am avut imensa plăcere de a-mi surprinde părinții nepregătiți, înghețați în cadrele unor vechi fotografii de familie. Multe din faptele părinților mei începeau acum să se lămurească pentru mine. De pildă, în fiecare vară, copil fiind, tata obișnuia să spoiască trunchiurile copacilor din curtea noastră în alb. „De ce faci asta?", îl întrebam. „Ca să-i apăr de omizi", îmi răspundea el, în vreme ce o omidă tocmai se tîra în sus pe trunchiul unui copac astfel vopsit. Acum, văzînd șirurile paralele de pomi cu trunchiurile vopsite în alb ce străjuiesc intrările în satele românești, mi-am dat seama că tata o făcea pentru că așa o pomenise de-acasă.

Sau iazurile pentru rațe. Gîștele traversînd în mers legănat autostrada. Șirurile drepte de case și ordinea chibzuită a orașelor din Banat. Siguranța, intimitatea păzită de garduri înalte și liniștea meditativă a acestor sate te impresionează de la început. Aici nu întîlnești veselia aspră a locurilor transilvane, unde casele colorate în albastru aprins se adună în ciorchine fără o ordine aparentă. Îmi place această rigoare și în ea îmi caut în continuare rădăcinile.

Balaban. Am descoperit odată acest nume într-un dicționar etimologic. Din turcescul Pahlavan *care a pătruns în Balcani în secolul XV, împrumutat în limba turcă din vechea iraniană, unde avea forma Pahlevi. Sensurile rădăcinii: om înalt, acrobat, sau și mai înainte, „om cu picioare lungi: cocostîrc".*

Am observat că există pe harta României, între Bîrlad și Galați, o localitate pe nume Bălăbănești. Un loc, fără îndoială, unde toți seamănă cu mine și unde, de voi bea apa locului, voi începe să vorbesc limba păsărilor în vreme ce voi pătrunde esența identității mele orfice. Îmi imaginez o spintecătură uriașă, fumegîndă în versantul unui munte din care ies la lumină Balabanii primordiali. Printre ei și străbunul meu.

John BALABAN

LA FOTOGRAFIA UNOR ȘCOLARI PURTÎND MĂȘTI DE GAZE. RHEIMS. PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

La 1916
Cei vreo douăzeci de puștani așteptau
pregătiți și ei cum puteau
cu măști improvizate în mîini
împotriva gazului pustiitor de plămîni.

Prin 1940
cei ce mai rămăseseră vii,
vinovați fiind de-asemenea crime fără sens
precum iubiri, o familie, copii
au îngroșat populația celor morți în Rheims.

La 6 august 1945
în însoritul Rheims oare puteai să vezi
semne ciudate ca niște cicatrice,
pe cînd copilandri japonezi
plesneau ca arborii de cauciuc în spice?

În 1954
francezii au săpat la Dien Bien Phu
un cimitir pe vale. Un pește crescu
cît un balaur bălăcindu-se în singe
mînjind jungla și ape adînce.

Și-n aprilie 1965:
Trecînd peste sate devastate
bombardierele noastre aruncă mesaje grăbit:
„De aerul vi-i iarăși otrăvit
Plămînii și conștiința noastră sînt curate".

SEARĂ DE TOAMNĂ ÎN PARCUL

VICTOR BABEȘ

În ungherele serii, țînțarii
se rotesc și lunecă în nori fulguranți
pe cînd umbrele se furișează-n oraș
iar rîndunele săgetează amurgul.
O pereche tomnatică se plimbă
prin fața noilor cvartale.
Femeia gravidă își poartă anevoie greutatea;
bărbatul, care fluieră un cîntecel
ce-i face bărbia să salte, se bate
pe pîntecul ușor bombat,
și-și mijește privirea spre căciula țărănească,
ce saltă pe apele riului.

Pe dîlma proaspăt cosită
un băiețel adună brațe de iarbă;
se zbenguie; se rotogolește la vale,
și fericit ca și cotoiul în iarba-mițel,
își pocnește călcîiele cu mare rîvnă.

Frunzele oțetarului sînt roșite de toamnă.
Aerul rece usucă frunza castanilor
din parcul de pe celălalt mal al riului
unde un bătrînel cu brațul artritic
arcuiește un baston între ramuri
ca să doboare nucile dulci.
Umbrele răsună de loviturile lui.
Fructele cinei noastre sînt tari.
Iar seara ne vine și trece.

PENTRU DOMNIȘOARA TIN DIN HUE

Fata (capturată; apoi pusă-n libertate)
și cu mine (spintecat de-un centimetru de plumb)
ne-amintim prea bine ceaiul ce ni l-ai servit
în grădină, pe cînd muzica ne învăluia
iar luna secera holdele amurgului.
Tu ne-ai citit poemul de pe vaza chinezească
ce străjuia odaia părintelui tău,
unde el ațipise să viseze vis de mandarin
cu Regele Gia Long odihnind în Ben Ngu.
Ne îngrijorează pe toți soarta voastră.
O casă cu stîlpii sculptați în poeme
e așternută cu lanuri verzi de orez,
avînd drept acoperiș toate cerurile lumii.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon: 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

Sărbătoarea recoltei

Necesitățile campaniei agricole de toamnă în acest an au făcut ca „Ziua recoltei" să fie sărbătorită prin muncă, prin intensificarea eforturilor pentru încheierea tuturor lucrărilor specifice acestui anotimp. Și totuși, sensul sărbătoresc al „Zilei recoltei" e subliniat cu claritate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Mesajul adresat țărănimii cooperatiste, tuturor lucrătorilor din agricultură, atunci cînd arată : „Se poate aprecia că, deși condițiile climatice nu au fost din cele mai favorabile, recoltele obținute în acest an sînt bune". Recolta la cereale este superioară față de anul trecut iar la porumb s-a obținut **cea mai mare producție din istoria țării.** Sporuri însemnate s-au obținut și în alte sectoare ale agriculturii — în zootehnie, la plante tehnice, fructe etc. Aceste rezultate sînt expresia limpede a modernizării continue a bazei tehnico-materiale a agriculturii, a organizării superioare a muncii în această ramură de bază a economiei naționale.

O altă semnificație sărbătorească pe care o putem alătura „Zilei recoltei" din acest an 1979 o reprezintă perspectivele agriculturii noastre prefigurate în Directivele Congresului al XII-lea și puse în dezbaterea întregului partid și a întregului popor. Așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu în Mesaj, „în perioada următoare se va asigura accelerarea procesului de dezvoltare intensivă și modernizare a agriculturii. Dezvoltarea bazei tehnico-materiale, ca și măsurile luate în domeniul organizării muncii, al asigurării specialiștilor pentru toate ramurile agricole vor trebui să se materializeze, în viitorul cincinal, în **creșterea considerabilă a producției vegetale și zootehnice, în ridicarea la un nivel superior a eficienței economice a întregii agriculturi".**

Există și un înțeles mai adînc al importanței pe care o acordă partidul nostru agriculturii în viitor, avînd în vedere faptul că această ramură de producție este cea mai „naturală", cea mai puțin poluantă, astfel încît atenția acordată agriculturii semnifică implicit grija față de mediul înconjurător — problemă majoră cu care se confruntă omenirea — grija ca pămîntul patriei noastre să nu sufere de consecințele negative ale unui marș industrial necontrolat, grija de a menține în echilibru resursele naturale cu acțiunea transformatoare, tot mai profundă și cu implicații tot mai mari, a omului asupra naturii. Și, pentru o clipă poeți, nu putem să nu vedem în această grijă un omagiu adus pămîntului românesc.

Vasile VERSAVIA

IMNELE PATRIEI

Cetate dacică

Pe aceste pietre nu mai curge singe,
Dar veacuri de uitare le-au înroșit pămîntul.
Aici, pe înălțime, nici apele nătînge
Nu le-a-nchegat cenușa. Nici apa și nici vîntul.

Zamolxe-i mort, iar Decebal pierise
Cînd, urmărit de Roma, își zălogise trupul
Prin codrii — aceștia sacri, pe-atunci striviți de vise
Și șarpele de luptă își despicase lupul.

Pe vatra ei străveche dorm, în vale,
Coloane retezate ce-i mai păstrează urma
De templu al tăcerii în cercurile sale,
Ca stîlpii rupți ai tîrlei care-și pierduse turma.

Nu-s daci pe dealuri și nici zei de strajă :
Cetatea aspră-n stîncă s-a îmbinat cu glia
Și cadrul vremii duse îi prelungește-n vrajă
O jertfă care-i arde în piatră veșnicia.

Nicolae ȚIRIOI

ORIZONT 44

(606) ● 1 noiembrie 1979 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX ● 8 pagini — 1 leu

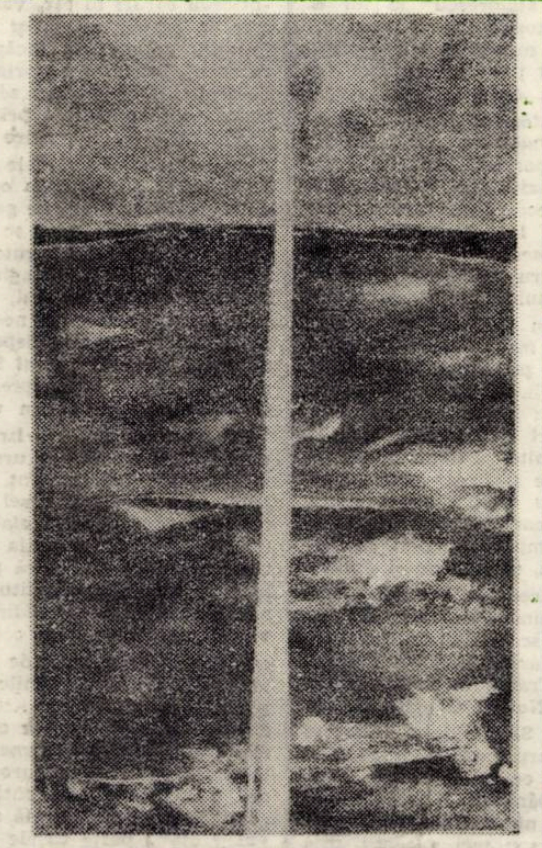

GABRIEL POPA : „Spre alb"

La o aniversare

Este aproape un privilegiu că această aniversare, plină de semnificații, are loc în climatul de efervescență creatoare care a cuprins întreaga țară în aceste zile premergătoare evenimentului de importanță istorică din viața și istoria României — Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român. Făcînd din muncă o sărbătoare, asemeni întregii noastre națiuni socialiste, neobosiții comentatori ai fenomenului cotidian trăiesc cu o aceeași vibrație pulsul vremii, ritmurile înnoitoare ale țării în multilaterală dezvoltare, treptele edificării omului nou, cu o înaltă conștiință revoluționar-patriotică, constructor al societății comuniste.

În acest climat emulativ, este cu totul simbolică și semnificativă sărbătoarea înfrățită a trei ziare timișorene — „Drapelul roșu", „Szabad Szó" și Banatske Novine" care, alături cu „Neue Banater Zeitung", au format, vreme de decenii, inima fierbinte a presei bănățene de după Eliberare, au reprezentat locul prin care a trecut și s-a înregistrat mare parte din istoria densă a creșterii României pe drumul socialismului. O sărbătoare simbol a înfrățirii reale, existente pe aceste meleaguri în munca de fiecare zi, în marile înfăptuiri, în fiecare clipă a devenirii, între români, germani, maghiari și sîrbi purtători ai unui unic ideal — ridicarea României comuniste de mîine.

Împărtășim acum, alături de redactorii ziarelor aniversate, bucuria unei sărbători a tuturor oamenilor de condei din această parte de țară, de care sîntem legați prin același crez comunist, prin aceleași năzuințe înalte, prin aceeași voință de mai bine. Împărtășim, alături de ei, bucuria împlinirilor unei munci care face să dureze peste vreme adevărul oamenilor de acum, adevărul despre viața și năzuințele lor, despre credința în uman și viitorul umanist al lumii. Împărtășim deopotrivă simțămîntul că scriem istoria din dreptul ei — prezentul — de unde toate se definesc prin transformare și mișcare ...

În aceste momente jubiliare, cînd trei dintre ziarele timișorene sărbătoresc matura vîrstă de treizeci și cinci de ani de la apariția primelor numere, aducem din partea noastră, a tuturor scriitorilor din această parte de țară, români, germani, maghiari și sîrbi, un cald și frățesc salut ziarelor „Drapelul roșu", „Szabad Szó" și „Banatske Novine" un omagiu tuturor colegilor care cu cinste, demnitate și angajare, au scris despre evenimentele celor trei decenii de viață nouă, o dată cu cele mai calde urări de prosperitate și multiple succese în nobila muncă de purtători ai cuvîntului partidului, de drept cumpănitori de gînd și faptă.

ORIZONT

PROIECTUL DE DIRECTIVE ALE CONGRESULUI AL XII-LEA

CALITATEA CONDUCERII — PREOCUPARE PERMANENTĂ A PARTIDULUI

Înfăptuirea obiectivelor de dezvoltare a țării noastre, transformarea ei dintr-o țară în curs de dezvoltare într-o țară cu o dezvoltare economică medie, este strîns legată de conducerea științifică a societății. *„Conducerea operei de construire a socialismului și comunismului devine o știință hotărîtoare pentru victoria noii orînduiri ... problema științei conducerii, devine, în condițiile noastre, problema esențială pentru dezvoltarea cu succes a societății noi, problema hotărîtoare pentru triumful comunismului".*

În actualele condiții *„repeziciunea cu care se produc transformările în lume, interdependența tot mai strînsă între diferite fenomene social-politice, economice, tehnico-științifice și culturale conferă științei conducerii un rol fundamental în asigurarea mersului înainte al societății omenești pe calea civilizației și progresului".*

În viziunea partidului nostru, conducerea științifică nu înseamnă o anumită conformitate a actelor de decizie cu anumite principii și legi generale ale teoriei marxiste despre dezvoltarea socială și construcția socialistă, ci, ea are un conținut mult mai complex. Ea presupune că variantele de decizii, în primul rînd politice, trebuiesc formulate cu ajutorul metodologiei cunoașterii științifice actuale, în așa fel încît, în principiu, orice act de decizie să poată fi întemeiat pe luarea în considerare cît mai completă a alternativelor posibile într-o situație dată, iar alegerea uneia sau alteia dintre alternative să se poată justifica în mod explicit cu date științifice verificate. Prin urmare, actele de decizie, trebuie să recurgă cît mai mult la tehnica informatică, la prelucrarea automată a datelor. Dar nici aceasta nu este suficient, pentru că valorile acceptate sau propuse, reflectă interesele clasei sociale aflată la conducere. La aceasta se adaugă și faptul că actele de decizie politică prin natura lor, vizează funcționarea întregului sistem social, și prin urmare rezultatele ei contribuie efectiv la îmbunătățirea funcționării sistemului ca întreg, aceasta impunînd necesitatea ca datele pe care se bazează decizia, să fie interpretate în lumina unei teorii generale a sistemelor sociale, în cazul societății noastre a sistemului social socialist. Construirea socialismului impune noi forme de conducere, atît a societății în ansamblu, cît și a tuturor compartimentelor sale. Conducerii societății socialiste îi revin sarcini sporite, a căror origine se află în obiectivele pe care și le propune și în primul rînd realizarea bunăstării oamenilor muncii cît și a reglementării conștiente a relațiilor dintre aceștia. Conducerea societății socialiste este o conducere prin excelență politică, în cadrul ei stabilindu-se marile opțiuni ale națiunii socialiste, care afectează într-un fel sau altul toate nivelele de conducere.

Funcția de conducere în socialism devine o necesitate obiectivă, cu atît mai mult cu cît în condițiile unor profunde deplasări a frontierelor cunoașterii, ale revoluției științifico-tehnice, se produc modificări radicale în toate domeniile vieții sociale, ceea ce impune responsabilități necunoscute în trecut, opțiunile luate, avînd implicații de esență asupra destinului societății. Aici avem în vedere faptul că accelerația și complexitatea creșterii economice și sociale obligă factorii de decizie să elaboreze politicile lor în raport cu schimbările rapide și diverse care au loc în tehnică, științele economice, demografie, relațiile sociale, cultură etc. Totodată, interdependența din ce în ce mai strînsă a diferitelor domenii de activitate socială a determinat ca circumscrierea strategiilor de conducere la problemele economice la nivelul activităților desfășurate de întreprindere să devină în mare măsură imposibilă. De aceea integrarea conducerii economice în contextul mai cuprinzător al conducerii social-politice este impusă și de amplificarea puterii de intervenție a oamenilor asupra sistemelor sociale și naturale. În țările angajate pe drumul dezvoltării rapide a vieții industriale, cel puțin două probleme reține atenția factorilor de conducere : utilizarea rațională a resurselor și degradarea ecologică, ceea ce obligă la integrarea problematicii unităților economice în sistemul mult mai complex al societății, considerat ca un tot. Astfel știința conducerii evoluează în mod firesc spre studiul dinamicii marilor sisteme sociale.

Corneliu POPEȚI

(Continuare în pag. 5)

CRONICA LITERARĂ

Perpessicius

Opere vol. 9

(Ed. Minerva, 1979)

Ciudate momente ale vieții literare! Volumele de „Opere", de „Scrieri", cu atîta energie solicitate, nu mai stîrnesc aproape nici un fel de atenție. Cărți fundamentale a căror retipărire ar fi provocat altădată dezbateri întinse — vezi al optulea volum al operelor lui Tudor Vianu — nu mai trezesc nici măcar entuziasmul vreunui recenzent întîmplător.

Așadar edițiile curg, mai nimeni nu stă să se întrebe ce e cu ele. Cum spațiul acestei recenzii e, el însuși, mult prea redus pentru a enumera întrebări și titluri de ediții, ne mărginim a semnala condițiile remarcabile în care apar scrierile lui Perspessicius. În volumul al nouălea sînt adunate 152 de foiletoane publicate de Perpessicius între 5 sept. 1940 — 28 sept. 1942 în ziarul *Acțiunea*. Sînt timpuri grele în care multe condeie s-au făcut de rușine; nu puțini scriitori și-au abandonat condeiul jalnicului conformism, nu puțini au devenit unelte ale unei politici culturale odioase.

Istoriile literare de mai tîrziu s-au lepădat cu scîrbă de scrisele în cauză, ocolind cu mare lehamite această perioadă. Cărți scrise în acești ani au fost uitate, autori onorabili afirmați atunci au fost lăsați să zacă în compania celor maculați. Scrisul lui Perpessicius, considerat nu odată excesiv primitor, prea generos cu amatorii condeiului, îndeplinește o operație de o importanță unică: el e nu numai recuperator, atrăgînd atenția asupra unor posibile revizuiri, el dă viață unui tablou pe care alt critic, ocupat de selecție, l-ar fi mutilat. Perspessicius citește totul sau aproape, el nu interpretează mai întîi, el descrie; cu amabilitate, cu dragoste, el ne spune lucruri pe care alții s-ar fi sfiit: nu era demnă de înălțimea lor o asemenea operațiune. Ce mode, ce modele, ce direcții literare apar în acei ani? Despre ce scriu autorii minori și despre ce autorii oficiali? În foiletoane curente — de servici — apare cîte o întorsătură de frază cu trimiteri vizibile: cronicarului literar nu-i place ceea ce se întîmplă, scrisul lui ar lua-o mai bine pe alte căi dar el trebuie să-și facă datoria aici; cei ce vor veni după el vor trebui să împlinească sinteza. Cu mai multă minuție decît alți colegi ai săi, criticul contabilizează „avuția națională" a scrisului, trece în catastifele sale fiecare rînd tipărit; fiecare eveniment al culturii are parte de rînduri comemorative, de cuvenitele elogii. Biografiile sînt și ele reținute, tablele sacre înregistrînd viețile paralele ale iuștrilor. Birocrat sublim, Perpessicius consemnează tot, bucuria întîmpinării nu suferă decît rar înfrîngeri. Stilul ceremonios al criticului nu exclude investigația sociologică, îndulcirea execuțiilor nu înseamnă lipsă de gust; critica „estetică" a maioresciannului Perspessicius nu abandonează critica „culturală". În cadrul larg al necesității de a da o direcție culturii naționale criticul scrie un șir de foiletoane despre „Monografia Titu Maiorescu" (a lui E. Lovinescu) — foiletoane cu viu ecou într-o epocă în care numele marelui critic nu stîrnea simpatii prea multe, dar și foiletoane dedicate, de pildă, lui Tudor Vianu (*Arta prozatorilor români* „marchează cu o piatră albă nu numai capitolul criticii contemporane, dar și mozaicul de varii compoziții ale Capitoliului universitar"). De comentarii întinse are parte antologia lui Ion Stoia-Udrea, *11 poeți bănățeni*. Observăm acum nu numai pasiunea pentru o cuprindere cît mai largă ci și faptul că Perpessicius era documentat pînă în infinitul mic; nu-i scapă nici cel mai insignifiant eveniment literar. Criticul e pedagogic cu tinerii, amabil cu vîrstnicii, se entuziasmează, citează și elogiază; nimic nu e gratuit, nici elogiul și nici pedagogia duioasă; contrar unor anumite presupuneri, Perpessicius știe să fie și foarte clar atunci cînd se cere: „Cu dl. Traian Ieremici, noua poezie bănățeană se orientează pe drumul, dacă nu impropriu, plin de primejdii în orice caz, al inspirației grave".

Citatele și continuarea pun în lumină clar de ce opțiunea e neinspirată. Oricum, rîndurile pe care le scrie despre Pavel P. Bellu, Grigore Bugarin, Romulus Fabian, Dorian Grozdan, Traian Ieremici, Const. Miu-Lerca, Mihai Novac, Grigore Popiți, Petru Sfetca, Ion Stoia-Udrea, Tiberiu Vuia, reușesc să surprindă imaginea reală a unor scriitori ce reprezintă o etapă a afirmării liricii bănățene. Despre cei enumerați mai sus nimeni n-a scris mai exact și, cu două sau trei excepții, mai încurajator.

Cornel UNGUREANU

Aurel Șorobetea

Altminteri

(Ed. Dacia, 1979)

Nu este prea greu de desprins din destul de multele solicitări livrești care agită, subteran, poezia și în acest nou volum al lui Aurel Șorobetea — *Altminteri*, Editura Dacia — însemnele, mai întîi, sub care și-au făcut intrarea în literatură poeții echinoxiști și, odată cu aceștia, o parte însemnată a noului contingent liric afirmat pe la începutul acestui deceniu, după cum nici, în al doilea rînd, o dispoziție, de această dată stucturală autorului, s-ar părea, pentru un lirism constituit în viziuni telurice, de o particulară sugestivitate în latura unor reprezentări ale straturilor primare ale existenței, ale răbufnirilor violente ale materiei: „Se-nfiorau cărări în cer, văzduhuri, / și lumea în răspăr ațindu-și țepii, / brumar în solzi urzea prin încăperi; / spre zi, cocoare lungi din primăveri / plutiră de-a-ndărăt, în vaduri sepii, / spre miazănoapte răsturnate / printre ale cerului produhuri. / /.../ / Spre înnoptat mai viscoli funingini / și stele stinse volburînd în colburi; / cînd s-au oprit, un vulture de scrum, / cu clonț de ger, cu gheare de zugrum, / din înserare se sorbea din sorburi, / ia ochiu-i înscrutat arzîndu / înflăcăra în zări, în gingini. / / Lovi apoi adînc în miezuri pliscul, / rostindu-se în înfloriri de rostru; / ne-amistui grumazul lui umplut, / spre depărtări, grăuntele de lut, / spre alte vămi în cer, pămîntul nostru / porni, în noaptea unde pururi / se stinge în genuni un viscol" (*Răspăr*).

Desigur, un proiect liric poate fi bănuit și în această din urmă evocată aci ipostază (pentru moment, cea mai personală) a poeziei lui Aurel Șorobetea. Natură cerebrală, foarte elaborat, acesta își trădează imediat intenția estetică în poemele de o atare factură printr-o acumulare de tablouri constituite din tușe energice, prin îngrămădirea de imagini violent materiale, prin consumul mare de cuvinte zgrunțuroase, de o aspră sonoritate. Măgurile, văgăunile, mușuroaiele, ghearele, solzii, zgîrciurile, sorburile, ginginile — sînt, iată, doar cîțiva dintre termenii obișnuiți ai poemelor nutrite dintr-un vizionarism neguros, purtînd, uneori, o indicibilă amprentă expresionistă: „Haideți în astă toamnă să aprindem rugul, / otava peste casele viespilor ascunse sub meri. / Să-l ridicăm seara cînd petrec în pămînt / și putem scăpa nepedepsiți. / / Și-apoi, se preling în cer fierbinți crengile nopții, / îmbucă focul din întuneric, bală trecută, / se-nvîrt buimace scame de jar, viespi rătăcite, / ni se încîlce în păr să ne ardă. / / Să aprindem rugul așa cum toamna / înalță fiecare seară peste noi. / A plesnit cerul și aerul se scurge / flămînd ca o fiară. / Ard pădurile de seceta prelungă, / s-au astupat drumurile de spaime, / în funinginea vremii o pușcă veche trosnește — / / adînc schiaună dihania rănită la apus..." (*Rugul*).

La polul opus al acestui lirism nu lipsit de accente tenebrale, întunecate — și, altminteri, în nota poeziei ironic-livrești din anteriorul volum, *Apărătorii* — Aurel Șorobetea dă cîteva remarcabile poeme în care umorismul sentimental (uneori bemolul elegiac) și, nu mai puțin, elanul spre diafanități (în linia discretului estetism al pastelului coșbucian), tonul exaltat și muzicalitatea căutată a cuvintelor își găsesc termeni de comparație în „poemele lui Ion Mircea ori Adrian Popescu: „Purtat de năluciri, de subsuori, / străin între lumini, desprins din nori, / pe strada pietruită, încet cobori. / / Răsai din claustrări, dintr-altă eră, / vii din răstimp, din cer, dintr-o șviță / de amăgiri de viață austeră. / / Aluneci pe sub ziduri, în ferestre, / prin spini, sub ram de înfloriri rupestre, / îți lasă frîu amiaza, în căpestre. / Și mergi ușor, pe strada întortochiată; / de sub o poartă, — în cale, deodată, / îți iese o copilă-înmiresmată. / / Pistruie cum e frunza de ferigă, / și fremătînd în totul și aprigă, / se-învolbură de patemi și îți strigă: / / Ai, nene, te iubesc! cu-aprins glăscior / și tropotă, măruntă, din picior; / hei, cum te crezi mai tînăr, mai fecior!" etc. (*Nicicînd*).

Pe măsura promisiunilor unui debut îndestul de mult comentat (dar sacrificînd, acum, într-un mod substanțial întru constituirea unei personalități lirice colective: grupul echinoxist) poemele recentului volum al lui Aurel Sorobetea reprezintă un autor deja matur, ce poate fi urmărit, cu interes, în culegerile următoare.

Lucian ALEXIU

MARGINALII

Adevăratul răspuns

Dacă viața lui Flaubert a fost o luptă împotriva vieții, iar creația o luptă împotriva creației, atunci se impune întrebarea: ce a precumpănit la el? A fost literatura lui o victorie a vieții și a creației, sau una a luptei împotriva lor? A fost o victorie a luptei, în orice caz. Dar acest răspuns, el însuși echivoc, nu spune mult.

Adevăratul răspuns se desprinde, poate, din dublul înțeles al unei atitudini „Trebuie să faci artă pentru tine și nu pentru public", spune Flaubert. Altă dată adaugă: „...eu, cel puțin". În măsura în care a scris într-adevăr fără să-i aibă în gînd pe cititori, literatura lui este închisă în sine; un obiect de lux. Faptul de a fi scris, cum mărturisește, pentru prietenul său Bouilhet nu schimbă mare lucru deoarece Bouilhet era un alt el însuși, o oglindă, o confirmare a propriei lui existențe și nu un străin pe care ar fi vrut să și-l apropie prin scris. Deci Bouilhet n-a fost *cititorul*, n-a însemnat ce a însemnat Pușkin pentru Gogol. Or, literatură vie fără adresă, fără natură implicit dialogică nu poate fi. Oricît de fastuoasă, literatura scrisă fără cititori este artizanat.

Pe de altă parte, indiferența față de public era la Flaubert modul indirect de a spune că scrie pentru viitor, adică pentru alt public. În frunte cu critica, publicul vremii nu-l acceptă, neputîndu-l identifica. El stăruie toată viața fie în atmosfera stranie, nefamiliară, a unor civilizații dispărute, fie — și mai rău — în banalitatea cea mai fără orizont. Numai imbecilii și scriitorii mari pot înfrunta locul comun, susține el, expulzîndu-i astfel pe cititori. Scrie cu exaltare despre doi nătîngi și strigă. „Bouvard și Pécuchet mă umplu în așa măsură încît am devenit ei! Timpenia lor e a mea...!" Cum să-l înțelegi pe un scriitor care se identifică ba cu o femeie, ba cu niște proști? Un scriitor atras „cel mai mult" de „comicul care nu te face să rîzi" și al cărui proiect scandalos este de a se conduce după principiul: „...cititorul să nu știe dacă-ți bați joc de el sau nu".

Publicul îl simte excesiv și de aceea nu-l iubește, iar el se vrea excesiv („Să nu te temi niciodată de a fi exagerat"); așa sînt artiștii („Artistul este o monstruozitate, ceva în afara naturii"). Cu satisfacție, recunoaște în el însuși „un om de exces". Pe el îl iubesc animalele, nebunii, sălbaticii. Întîlnește în drum trei nebune, parcă scoase din *Cinturile lui Maldoror*: „...îngrozitoare, dezgustătoare de urîțenie și cretinism". Îndată ce-l văd se bucură, îi fac semne prietenoase, îi trimit sărutări. La fel i se întîmplă și alte ori, iar el este *încîntat și îngrozit*. Îi bate inima să se spargă, simte o chemare obscură către nebuni. *Aparține lumii lor*. Om „al capriciilor, al fanteziei, al tot ce-i descusut", el are o natură bufon amară, *făcută* să înțeleagă grotescul trist. În fundul sufletului ascunde „un saltimbanc", de unde plăcerea lui pentru tot ce șchiopește, inclusiv în stil, dar și, mai ales, atracția lui pentru tot ce-i marginal. Iubește ce n-ar trebui să iubească potrivit normelor lumii lui. Sobru în moravuri, îl fascinează desfrîul, simte prietenie pentru șătrari. Cînd le dă bani vagabonzilor, stîrnește ura *adîncă și complexă* a burghezilor dimprejur, ura ordinii împotriva dezordinii, o ură *plină de frică*, aceeași ce se îndreaptă către „beduin, eretic, poet, solitar".

Adevăratul răspuns, așadar, ar putea să fie următorul: cu literatura lui, Flaubert nu li s-a oferit cititorilor, ci i-a bîntuit.

Livius CIOCÂRLIE

REVISTA REVISTELOR

● Citim în *Viața românească*, *Luceafărul*, *Flacăra* excelente cicluri de poezii semnate de Ion Horea, poet aflat în plin proces de înnoire a mijloacelor sale de expresie. Creator de epos, scriitorul redescoperă cu umor dar mai ales cu o gravitate mereu egală cu ea însăși lumea satului ardelean al copilăriei. Comparațiile cu „Amintirile ..." lui Ion Creangă, cu „Trei viteji" ai lui Ion Budai Deleanu dar mai ales cu mai vechile elegii ale poetului Ion Horea indică, poate, mai exact dreapta plasare a poemelor în teritoriile literaturii.

● Numărul 1—2—3/1979 al revistei *Secolul 20* ne face bucuria de a ne aminti că marele sociolog al artei, Arnold Hauser, a debutat la Timișoara: revista reproduce cîteva dintre articolele lui Arnold Hauser publicate într-o revistă timișoreană, însoțindu-le de un folositor studiu semnat de Szekernyés Janos. Aflăm, din studiul însoțitor că Arnold Hauser s-a născut la 8 mai 1892 în cartierul Fabrik al orașului, că studiile medii și le-a făcut la Școala Superioară Reală din Timișoara, instituție model de învămînt și focar de cultură. Cu o bună cunoaștere a realităților timișorene ale epocii respective, Szekernyés Janos arată cum climatul timișorean a avut un rol hotărîtor în orientările ulterioare ale eseistului. Din remarcabila — mereu remarcabila — revistă mai semnalăm „Dezbaterile contemporane — Despre specific național și universalitate", grupajul de articole și de traduceri consacrate lui Italo Svevo, *Episoade-le românești din istoria artei universale*. De mare erudiție și de real rafinament este eseul lui Dan Hăulică *Planeta grădinilor*.

● Adînci studiile pe care Marian Popa le consacră, în *Tribuna*, operei lui D. R. Popescu; adînci și esențiale pentru înțelegerea prozatorului. După studiile consacrate lui Fănuș Neagu, Marian Popa deschide o nouă cale de înțelegere a unei strălucite generații de prozatori.

● E vremea almanahurilor, unele au apărut și au și dispărut de la chioșcuri, voia bună se consumă repede, oamenii vor să rîdă. După modelul almanahurilor, volumul de *Istoria literaturii române* recent tipărit de editura Academiei se încheie cu un șir de anecdote, poante, panseuri, fraze anagramate (agramate). Noul umorist lansat de editura Academiei se numește Marin Bucur, cronicar literar duios în tinerețile sale, istoric literar industrios și prozator fără har mai către vremurile dinspre noi. Despre ce scrie noul umorist? Despre literatura română actuală. Una dintre descoperirile sale ar fi că prin literatura actuală bîntuie epigonismul. Nichita Stănescu s-ar hrăni din Baranga, Șașa Pană și Ștefan Roll, D. R. Popescu l-ar copia pe Faulkner. Caracterizările ar merita să fie citate în întregime, umorul e rar, comicii autentici se numără pe degete. Cum spațiul ne este limitat, să citām doar rîndurile despre *Baconsky* („Poezia se ridica din străfunduri de ființă, dobîndind o identitate de substanță. Ea izvora dintr-un gol, ca dintr-un ocean etern", sau „se alătură aici și proza fantastică de poveste a unei aventuri în căutare de certitudine și de confuzie a realului în spații misterioase și cele despre Ion Gheorghe care se autocreează în momentul în care intră în laboratorul artei țărănești... Poetul are o putere fermecătoare de a reuși o frescă de viață, cu implicații autobiografice, într-o reinventare viziunii naiv-țărănești, plină de rafinamentul artistic al modernului"). Nu mai consemnăm fantezia cu care Marin Bucur selectează autorii și operele incluse în capitolul ce i-a fost, cu atîta umor, rezervat. Lucrul cel mai amuzant al acestui hazliu capitol sînt compartimentările prozei: harnicul istoric „analizează" romanele după criterii, să spunem, inavuabile: *Lunga călătorie a prizonierului* de Sorin Titel e așezat lîngă ultimele romane ale lui Buzura, ca roman „de afirmarea adevărului istoric". Ceea ce ne mîră nu e atît umorul academicienilor care i-au repartizat lui Marin Bucur paginile în cauză, ceea ce ne mîră e că revista *Urzica* nu și-a adjudecat colaborarea hazliului alcătuitor de snoave. **Anemone POPESCU**

Produse de calitate ce poartă garanția inteligenței tehnice românești

În paleta foarte diversificată și armonioasă a industriei românești, o preocupare, relativ nouă, impusă de ampla dezvoltare industrială, o constituie fabricația materialelor de combaterea coroziunii, sector de activitate care aduce o contribuție importantă la reducerea consumurilor de oțeluri inoxidabile, la mărirea ciclului de exploatare a utilajelor supuse agresivității mediilor, la reducerea importului și implicit la o mare eficiență economică.

La Întreprinderea de protecții anticorozice și utilaje speciale București, unitate etalon a industriei chimice, ultimul semestru al acestui an – an, hotărîtor pentru înfăptuirea cu succes a cincinalului revoluției tehnico-științifice – înseamnă de fapt sporirea preocupărilor pentru ridicarea nivelului tehnic și calitativ al producției, o intensă activitate de cercetare, asimilarea în fabricație a unor produse la nivelul tehnicii mondiale și eliminarea efortului valutar.

În contextul acțiunilor pentru progresul tehnic și promovarea noului, ce reflectă forța creatoare și inteligența colectivului de muncă, calitatea se află pe primul plan al activității, pe agenda cotidiană a conducerii și a fiecărui angajat din unitate.

Preocupările susținute ale întregului colectiv au drept scop diversificarea și modernizarea producției, asimilarea de noi tehnologii și produse cu indici tehnico-calitativi superiori, reducerea consumurilor de materiale și combustibili, de manoperă, a cheltuielilor de producție, un ritm mai rapid de creștere a productivității muncii, a eficienței economice în general.

Căile și modalitățile concrete pentru transpunerea în viață a obiectivelor propuse vizează un cimp larg de măsuri tehnologice de gospodărire mai atentă a materialelor, de extindere a utilizării înlocuitorilor și a resurselor secundare, de perfecționare a sistemului informațional din unitate, prospectarea cu responsabilitate a pieților de desfacere atit pe plan intern cit și în rețeaua externă, îmbunătățirea activității economice de ansamblu.

Urmărind consecvent programul de perfecționare tehnică și economică, la I.P.A.U.S. apar permanent produse noi, soluții adecvate de protecții împotriva agresivității mediilor, tehnologii mai simple și eficiente, toate acestea fundamentînd și justificînd planurile economice de perspectivă și proiectele noilor investiții.

Pentru colectivul acestei întreprinderi bucureștene este un bun cîștigat faptul că activitatea comercială a devenit o latură complementară și inseparabilă a procesului de producție, permițîndu-se o dimensionare optimă a nivelelor de fabricație în funcție de cererile de moment și de perspectivă ale economiei și de conjunctura favorabilă a exportului.

Ceea ce se realizează în această sferă de activitate este un început promițător a unor studii de marketing, aducîndu-se o contribuție la progresul și perfecționarea gîndirii economice, o contribuție în soluționarea problemelor complexe pe care le ridică lansarea unor noi produse, competitive din punct de vedere tehnic.

Cunoscînd riguros și precis nevoile naționale și ale pieței externe în problema protecției anticorozive a echipamentelor industriale, specialiștii unității operează în toate fazele pe care le traversează produsul — de la concepere și pînă la faza finală de fabricație – însoțindu-l în procesele de circulație către beneficiari prin consultații de specialitate, asistență tehnică și garanție.

M. I. Ch.

Centrala de utilaje și piese de schimb pentu industria chimică

ÎNTREPRINDEREA DE PROTECȚII ANTICOROZIVE ȘI UTILAJE SPECIALE BUCUREȘTI

Intervenind aceste elemente moderne în orientarea de bază a întreprinderii, s-a putut obține o organizare eficientă a tuturor acțiunilor interne și externe ale unității, organizare impusă de necesitatea corelării directe și anticipate a producției la cerere.

Utilizarea metodelor specifice pentru dezvoltarea și diversificarea continuă a producției, a făcut ca I.U.P.S. să fie astăzi o unitate de prestigiu, ale cărei produse de calitate românești, să fie cunoscute în multe țări ale lumii.

Înființată în cadrul Centralei de Utilaje și Piese de Schimb pentru Industria Chimică (C.U.P.S.I.C.) în intenția rezolvării imediate a unor probleme de coroziune pentru industria chimică, Întrep. de Protecții Anticorozive și Utilaje Speciale București (I.P.A.U.S.) s-a dezvoltat foarte rapid – ca profil și volum de activitate – reușind să cuprindă în momentul de față necesitățile specifice a celor mai variate sectoare industriale.

Programul de cercetare și fabricație a I.P.A.U.S.-ului s-a axat pe un domeniu larg de combatere a coroziunii în industrie, astfel că, din fiecare grupă de produse, au fost omologate în producția industrială un număr mare de repere, toate situîndu-se – din punct de vedere calitativ – la nivelul tehnicii mondiale.

Răspunzînd unor cerințe de ordin economic vom prezenta principalele produse și prestații care se realizează de această intreprindere, prezentare care urmărește atit informarea potențialilor beneficiari cit și extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale – interne și externe – ale unității.

Tuburi și fitinguri ropafs

Prezentare:

În ultima vreme materialele plastice armate au cunoscut o largă aplicabilitate în industrie, impunîndu-se atit prin deosebitele proprietăți fizico-mecanice cit și datorită remarcabilelor rezistențe chimice la numeroase medii agresive.

ROPAFS-ul – produs românesc de excepție – cunoscut în tehnologia de specialitate sub denumirea „poliester armat cu fibre de sticlă", este un material plastic termorigid care implică în structura sa rășini sintetice, o armătură din fibră și în unele cazuri o umplutură minerală.

La fabricația acestui produs sînt utilizate rășinile poliesterice saturate și fibrele de sticlă, iar ca umplutură este folosit cuarțul de diferite granulații.

Fiind un înlocuitor excepțional al unor materiale tradiționale a căror balanță este deficitară, produsul a primit adeziunea specialiștilor, recomandîndu-l tuturor domeniilor de activitate.

Utilizare:

Una din sferele de utilizare ale ROPAFS-ului este cea a fabricării tuburilor și fitingurilor (înlocuind oțelurile aliate anticorozive) sau ale tuburilor din bazalt și beton placate cu elemente ceramice.

Folosirea tuburilor ROPAFS este prescrisă în toate cazurile în care se are în vedere agresivitatea fluidului vehiculat, agresivitatea mediului exterior și se urmărește etanșeitatea perfectă a întregului sistem de rețele.

În aceste cazuri, excelenta rezistență chimică a ROPAFS-ului face compatibilă utilizareo directă a tuburilor fără o specială și prealabilă protecție anticorozivă. Faptul în sine prezintă o mare importanță la utilizarea tuburilor în perimetrul uzinelor unde nu se ridică numai condiția agresivității fluidelor vehiculate, ci și a mediului exterior (soluri agresive pentru rețelele îngropate sau degajări gazoase pentru conductele de suprafață).

În privința capacității de etanșeitate în timp, canalizările din beton sau ceramică sînt deficitare datorită numărului mare de îmbinări, a rigidității acestora și a rigidității tuburilor.

Aceste neajunsuri de ordin tehnic sînt complet eliminate în cazul utilizării tuburilor și fitingurilor din ROPAFS.

Fiind realizate la lungimi de pînă la 6 m.l., tuburile ROPAFS reduc considerabil numărul îmbinărilor, iar acestea din urmă sînt fabricate într-o soluție telescopică, cu inele din cauciuc, permițînd o deviație unghiulară care atenuează sarcinile provocate de tasarea solului.

În aceeași direcție se remarcă rezistență specifică înaltă a tuburilor care le asigură o rigiditate ridicată combinată cu o bună flexibilitate, calități care le conferă posibilitatea să preia întreaga presiune exercitată de sol, fără să apară tensiuni în pereții rețelei.

Ca domeniu de utilizare tuburile și fitingurile din ROPAFS se recomandă în următoarele lucrări :

- canalizări libere de ape industriale.
- rețele de evacuare sub presiune a apelor industriale.
- canalizări de ape menajere.
- aducțiuni de apă industrială și potabilă.
- gaze.

Livrare:

Furnizarea produselor din ROPAFS se face cu maximă promptitudine, pe bază de comandă fermă.

Înainte de lansarea comenzilor se recomandă consultarea catalogului de produse care oferă informații ample privind caracteristicile tehnice, tipodimensiunile în fabricație, simbolizare etc.

Relații tehnice suplimentare se obțin de la specialiștii unității.

Benzi adezive adeband C1 și adeband C2

Generalități:

Pentru protecția anticorozivă a conductelor îngropate sau a magistralelor montate în fir continuu, se folosesc benzile adezive ADEBAND C_1 și ADEBAND C_2 produse de mare eficiență împotriva agenților de coroziune.

Ambele produse sînt formate dintr-un suport de polietilenă care are pe una din fețe aplicat o peliculă uniformă de adeziv Adeplast (N.I. 4067/1968) în cazul benzilor tip ADEBAND C_1 și respectiv Iceziv N.I. 4068/1968) pentru benzile ADEBAND C_2.

Condițiile termice de realizare a izolației conductelor, impun fabricarea și livrarea produselor în role de dimensiuni diferite.

Caracteristici tehnice:

În comparație cu produsele similare dim import, benzile adezive românești de tipul ADEBAND C_1 și ADEBAND C_2, sînt superioare atit din punct de vedere fizico mecanic cit și în privința caracteristicilo chimice.

Se remarcă la aceste produse o mare rezistență la tracțiune mergînd pînă la 100 kgf/cmp, o alungire la rupere care în procente reprezintă 380%, o bună adeziune bandă-metal și bandă-bandă, indici optimi de rigiditate și constanță dielectrică, precum și parametri remarcabili la capitolul rezistivitate de suprafață și volum.

La caracteristicile tehnice superioare ale benzilor ADEBAND, concură în egală măsură și adezivii de contact Adeplast și Iceziv, ambele produse fiind fabricate de IPAUS.

Livrare:

Pentru asigurarea benzilor necesare lucrărilor de protecție anticorozivă, solicitanții pot transmite comenzi ferme în scopul perfectării contractelor economice.

În alegerea tipului de bandă adezivă specifică unităților interesate, se vor consulta cataloagele și grupul de speciaiiști ai I.P.U.S.-ului.

Protecţii anticorozive cu folii de elastomeri

Generalităţi:

Reducerea consumurilor de oţeluri inoxidabile şi înlocuirea lor cu materiale de aceeaşi rezistenţă mecanică şi chimică, răspunde preocupărilor specialiştilor de la I.P.A.U.S. — Bucureşti.

In principiu s-au căutat soluţii tehnice care să confere metalelor uzuale (fierul şi fonta) şi betonului, rezistenţă la solicitările chimice şi mecanice, rezistenţă, pe care numai oţelurile inoxidabile o posedă.

In acest scop, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri aplicate pe echipamente metalice sau de beton, pregătite în prealabil pentru această operaţie, se consideră soluţia tehnică indicată ridicării gradului de utilizare a înlocuitorilor de materiale deficitare.

Protecţia anticorozivă cu folii de elastomeri permite realizarea unor utilaje rezistente la diferite medii chimice (alcaline, oxidante, acide) concentrate sau diluate, medii petroliere, coroziuni.

Opţiuni asupra unui tip de protecţie cu elastomeri se face avînd în vedere natura mediului, temperatura de lucru a utilajului, concentraţia substanţei corozive, eforturile mecanice şi solicitările dinamice la care este supus echipamentul respectiv.

In funcţie de natura şi concentraţiile mediilor, protecţiile cu folii de elastomeri rezistă la temperaturi cuprinse între −5° şi +100° C şi numai în cazuri speciale pînă la +130° C.

Ţinîndu-se cont de necesităţile de protejare ca şi de parametri tehnologici ai echipamentelor, protecţia se face în unu sau mai multe straturi de diverse grosimi.

Foliile de elastomeri, incorporate la protecţia utilajelor sînt amestecuri pe bază de cauciucuri naturale sau sintetice care se lipesc cu ajutorul unor soluţii adezive speciale pe suprafeţele metalice — sablate şi degresate în prealabil — operaţiunea de aplicare efectuîndu-se la o temperatură de aproximativ +20° C.

Din punct de vedere al tehnologiei de fabricaţie, protecţiile anticorozive cu folii de elastomeri se clasifică în următoarele categorii :

- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald.
- protecţii cu folii de elastomeri vulcanizabili de tip Butarom.

Domenii de utilizare

Cele două categorii de protecţii cu folii de elastomeri au o largă aplicabilitate în toate domeniile de activitate.

Natura suprafeţelor supuse protecţiei prin acoperire cu folii de elastomeri vulcanizabili la cald se cer a fi omogene, fără discontinuităţi provocate din suduri incorecte sau tole nelaminate corespunzător. Se recomandă a fi protejate suprafeţele din oţel, fontă şi numai în cazuri extreme cele din staniu, cupru şi alamă (în condiţii speciale).

Astfel de protecţii rezistă la medii chimice diverse.

Protecţiile cu folii de tip Butarom (nevulcanizabile) se aplică la rezervoare, reactoare, coloane, igheaburi, vase de măsură, avînd o rezistenţă bună la medii acide alcaline, oxidante şi neutre. Sînt deficitare ca rezistenţă la medii petroliere.

Execuţie:

I.P.A.U.S. — Bucureşti execută protecţii cu folii de elastomeri atît la sediul său cît şi pe şantierul beneficiarului în funcţie de gabaritele echipamentelor ce urmează a fi protejate.

Lucrările se execută pe bază de comandă fermă cu recomandarea de a se consulta în prealabil specialiştii întreprinderii.

Chituri, motoare, mase de şpaclu pentru protecţii anticorosive

In diversitatea de produse şi prestaţii din programul uzinal al I.P.A.U.S.-ului, o pondere deosebită o are gama chiturilor, mortarelor şi maselor de şpaclu destinate realizării protecţiilor anticorozive. In tipologia reperelor cu caracter anticoroziv sînt înscrise atît chituri anorganice cu rezistă mare la temperatură cît şi chituri, mortare şi mase de şpaclu pe bază de răşini sintetice .Din punct de vedere al utilizării, chiturile, concură la efectuarea protecţiilor anticorozive prin înzidire, placare sau chituire în cîmp continuu, atît la utilajele metalice cît şi la rezervoare, bazine, cuve din beton, pardoseli etc.

Lucrările efectuate cu chituri anorganice sau cu chituri pe bază de răşini sintetice asigură :

- protecţia elementelor de rezistenţă şi structură ale construcţiilor industriale împotriva mediilor chimice agresive.
- rezistenţa în timp a echipamentelor din exploatările industriale.
- desfăşurarea optimă a proceselor de producţie în condiţiile impuse de normele de protecţia muncii.

Intrucît paleta acestor produse este foarte cuprinzătoare şi, pentru a da informaţii utile celor interesaţi, vom face scurte referiri pentru principalele repere :

a) Chituri anorganice

In această categorie intră produsele ARNOLEX în componenţă lichidă sau solidă, care sînt chituri anticorozive, rezistente la temperaturi înalte. In funcţie de compoziţia componentei lichide se deosebesc două tipuri de chituri :

— ARNOLEX TK (pe bază de silicat de potasiu).

— ARNOLEX TN (pe bază de silicat de sodiu).

Această gamă de chituri se utilizează ca material de pozare şi rostuire pentru materiale ceramice, de gresie, din grafit, bazalt, bazalt vitrifiat, diabaz, sticlă etc. avînd recomandări în medii acide concentrate ori diluate, la umiditate, la gaze cu conţinut în substanţe acide, la temperaturi normale şi ridicate (pînă la 600° C).

Din categoria chiturilor anorganice mai face parte şi produsul ARNOLEX FN în componentă lichidă şi solidă.

Prin calităţile sale specifice se utilizează la protecţia suprafeţelor din metal şi beton, fiind rezistent la acţiunea acizilor concentraţi şi diluaţi, a gazelor cu conţinut de substanţe acide şi la temperaturi înalte(pînă la 1000° C).

b) Chituri pe bază de răşini sintetice

Produsele din această grupă se fabrică pe bază de răşini fenolice, furanice, epoxidice şi poliesterice.

In funcţie de capacitatea de rezistenţă la mediile agresive, de conductibilitatea termică şi de alte proprietăţi specifice, chiturile pe bază de răşini sintetice se produc în variantele nomenclaturi Carbadez, Siladez, Oramin, Epodur, Rebonit, Rexidur şi Silurex.

Fiecare tip prezintă domenii de utilizare şi tehnologii de aplicare diferită. Pentru alegerea şi folosirea acestor chituri este necesară o documentare şi consultare prealabilă, precum şi întocmirea unor chestionare tehnice.

Adezivi, masticuri, produse peliculogene

Paleta acestor produse cuprinde un număr de peste 50 de repere care satisfac necesităţile diverselor domenii de utilizare industrială.

In gama adezivilor se înscriu produsele de tip Prenadez care sînt soluţii de cauciuc sintetic într-un amestec de solvenţi, cu înalt grad de inflamabilitate.

Aceste produse sînt destinate la lipirea pe metal a foliilor de protecţie, lipirea materialelor poroase, lipirea covorului de cauciuc pe caroseria autovehiculelor, lipirea covorului PVC pe diferite suporturi etc.

Domeniul de utilizare nu este limitativ, putînd fi extins la condiţiile concrete de lucru al beneficiarilor.

In fabricaţia curentă a I.P.A.U.S.-ului se mai află adezivi cu componentul de bază cauciuc natural, detaşîndu-se prin calităţile deosebite tipurile Iceziv, Saladez şi soluţiile adezive de semiebonită NL.

Avînd o capacitate optimă de lipire şi o tehnologie de lucru foarte simplă, adezivii în cauză pot fi folosiţi diferitelor scopuri de lipire.

Pentru a întîmpina nevoile de etanşare a diferitelor subansamble industriale, I.P.A.U.S. — Bucureşti asigură prin fabricaţie curentă o întinsă gamă de masticuri plastice şi elastoplastice.

In accepţia largă a terminologiei, masticurile sînt materiale viscoelastice avînd la bază elastomeri sintetici şi răşini sintetice dizolvate în solvenţi organici.

Scopul principal al acestor produse este etanşeitatea elastică, continuă şi perfectă a îmbinărilor împotriva apei, vaporilor şi gazelor (toxice şi agresive).

Luîndu-se în consideraţie diversele domenii de aplicabilitate, producătorul recomandă sorturile de mastic Romtix (în diferite variante de execuţie) şi tipul Micovit.

O ultimă grupă înrudită a acestor produse o formează materialele peliculogene pentru protecţii anticorozive.

Ne referim la sorturile Romflexil care au la bază elastomeri sintetici dizolvaţi în solvenţi organici.

Ca utilizări generale, Romflexil-ul (în sorturile PC 404 şi PC 505) se utilizează la hidroizolarea construcţiilor din beton, a rezervoarelor, cuvelor, a turnurilor de răcire de la centralele electrice precum şi la impermeabilitatea conductelor din beton, la protecţia anticorozivă a intradosului vehiculelor şi în alte scopuri specifice.

★

Gama foarte variată a producţiei I.P.A.U.S.-ului ca şi noile produse care se lansează an de an, sînt un rezultat evident al încrederii în inteligenţa tehnică proprie, o creştere a responsabilităţii cercetărilor faţă de produsele sau tehnologiile concepute. De la abordarea unilaterală, îngustă, legată de cercetarea şi introducerea în producţie a unor repere, specialiştii întreprinderii au trecut la rezolvarea unor priorităţi comune mai multor sectoare, reuşind să cunoască în ansamblu necesităţile de protecţii anticorozive în toate domeniile de activitate.

Această concepţie nouă în proiectarea produselor îşi găseşte expresia în dezvoltarea impetuoasă a întreprinderii în ultimii ani cît şi în noile investiţii care vor completa în acest cincinal peisajul industrial al unităţii.

Se pune accentul în viitor, cu mai multă responsabilitate, pentru mărirea duratei de exploatare a echipamentelor supuse agresivităţii mediului şi pentru folosirea în domeni largi de activităţi a înlocuitorilor materialelor deficitare sau provenite din import :

Aceste preocupări de ordin economic trebuiesc corelate cu dezvoltarea puternică a bazei materiale privind producţia anticorozivă.

In acest sens specialiştii întreprinderii caută să cuprindă toate nevoile de moment şi de perspectivă ale industriei, elaborînd teme de cercetare şi fabricaţie pe perioade mai mari.

In sprijinul cercetărilor este necesar să participe cu observaţii şi propuneri specialiştii unităţilor beneficiare, conlucrare care va pune în valoare şi mai mult scopul urmărit.

Schimbul de informaţii tehnice dintre I.P.A.U.S. şi unităţile colaboratoare vor crea un cadru propice fabricării unor materiale anticorozive cu înalte proprietăţi fizico-mecanice ale proceselor tehnologice unde urmează a se utiliza.

Ca produse de referinţă ale I.P.A.U.S.-ului realizate printr-o colaborare fructuoasă cu unităţi de profil chimic sau de alte specialităţi, amintim : grundurile, pompele şi venele rezistente la medii agresive, ejectoare pentru clorură de sodiu confecţionate din materiale termoplastic, răcitoarele cu stropire din grafal şi multe alte fabricate de performanţă.

IMPORTANT!

In scopul extinderii utilizării produselor anticorozive în diferite domenii industriale, I.P.A.U.S. — Bucureşti pune la dispoziţia unităţilor socialiste şi cooperatiste din întreaga ţară, pe bază de comenzi ferme, orice produs aflat în fabricaţia curentă a întreprinderii.

Pentru alegerea şi folosirea corespunzătoare a produselor, solicitanţii sînt rugaţi să consulte cataloagele şi prospectele producătorului.

Unităţile interesate vor lansa comenzi la următoarea adresă :

Centrala le utilaje şi piese de schimb pentru industria chimică — Intrep. de protecţii anticorozive şi utilaje speciale, Bulevardul Ion Şulea 313 — sector 4 — Bucureşti.

In ordinea sosirii comenzilor şi în funcţie de capacităţile de producţie disponibile, furnizorul încheie contracte economice de livrare.

Detalii tehnice şi comerciale se pot obţine de la specialiştii întreprinderii, utilizînd serviciile telefonului 44 11 94 — telex 011613.

Viitorii parteneri comerciali sînt asiguraţi de toată solicitudinea.

Emil GEORGESCU
Vasile BAŞA

Ars poetica — Ars amatoria

„Iubito,-mbogățește-ți cîntărețul..."
(Lucian Blaga)

„Cele mai frumoase poezii", această longevivă colecție-a Cărții noastre, fusese destinată, **în principium,** fie autorilor „clasați", fie acelora care, în viață încă, păşiseră estimp în anotimpul edițiilor definitive (fie şi dacă, vorba lui Arghezi : „nimic mai provizoriu decît definitivul" — poetul **Horelor** avînd, de altfel, parte de două-trei asemenea ediții !) Cu anii, însă, „Cele mai frumoase...", avîndu-i în vedere tot mai mult pe... clasicii de astăzi, cei între două vîrste (ba chiar pe..., neo-clasici, ca Ana Blandiana), va fi dobîndit — carte cu carte — sensul ori, baremi, aerul unor ediții **de** (cum se zice) **autor** — el singur responsabil de selecția şi ordinea poemelor alese, ce, îndeobşte, este una cronologică, „cuminte", fără prea mari surprize.

Excepție de la regulă nu face nici Anghel Dumbrăveanu — care, mai puțin faptul că va fi decis asupra „Celor mai..." de unul singur, nu ‚contravine" ordinii sus-zise : nu intervine, dar, în succesiunea de titluri şi volume, pe care, astfel, nu le re-topeşte într-un opuscul **nou,** în **altă** carte — urmarea fiind un florilegiu „subiectiv", ca şi un soi de **grafic pe etape** al devenirii sale întru poezie...

(...Un „grafic pe etape" ori, mai curînd, **pe vîrste :** „amiază", „seară", „noapte" — în ordine, acestea, ab-normală * ; căci, pare-se, vedenia / „fața" nopții va fi survenit, bîntuitoare, **ea mai întîi,** ca o acută criză, ca un şoc — dacă vocabulul nu e prea radical în cazul unui stenic, în genere, şi calm —, abia **apoi** poetul fiind tentat să exploreze şi să exploateze — treaptă cu treaptă, succesivamente — mierea amiezii şi amărurile ei..., închietudinea şi umbrele serale...).

...O devenire, dacă vreți, **via mulieris !**

Căci, într-un secol circumspect şi antiliric, sceptic adesea, reticent şi „îndoit", dacă nu, vai, şi cinic — în ceea ce privește amorul şi femeia —, blazat, oricum, cînd nu de-a dreptul misogin, poetul nostru, fără să se cheme (în înțelesul dat de Schiller) un **naiv** (al erosului), un spontan, un... sincer, e unul dintre cei mai devotați, cei mai convinşi şi mai destoinici cîntăreți ai marelui ceremonial erotic.

Decorativ, exotic, caligrafic (fie şi dacă, între timp, tot mai amar şi mai... avar cu prea-frumoasele cuvinte ale discursului retorico-erotic), poetului femeia îi oferă — logic vorbind — **subiectul** cel mai darnic (şi mai... dornic ?), mai apt şi susceptibil de varii şi alese **predicate.** Astfel, — aici —, ca într-o **Union libre** de Breton (mai calofilă, ea, şi mai pudentă), femeia trece pe sub arcul de triumf al tuturor **metaforelor scumpe...** ; este bătută, ca-ntr-o Nissă-n carnaval, cu florile (cele mai galeşe) de stil... — din „dinastia florilor" ea însăşi : enormă „orhidee", cu „mîngîieri care miros a flori de mirt" şi cu „sărut de plantă carnivoră", cu „gîtul cu impreviziuni florale", „surîsul de hortensie" şi şoldul „de magnolii", ce are să străbată „păduri" tot „de magnolii", „rostindu-şi" crudele „arome de liliac" — amărăciunea cărora, ca şi aceea a unor ochi „ca frunzele de salcie" (metafora este, de altfel, recurentă) ori a cutărui pur sărut „cu gust de muguri", fiind, deocamdată, rarele pelinuri în cupele acestea cu nectar, dulcissime şi, uneori, dulcege...

...Ceremonialul, de altminteri, funcționează, din cînd în cînd, în gol. Poetul uită să întoarcă placa (o placă ostenită) ; şi, atunci, „gîtul cu impreviziuni florale" emite — tot „florale" — „exclamații"..., ochii devenind (numai) „nostalgici", iar pasul (doar) ‚frumos"... (Ceea ce nu e, încă, simplitatea de mai tîrziu, savant supraveaheată !).

O rafinare a mijloacelor (reală) începe, însă cu descoperirea cuvintelor „sărace" şi „umile"..., Floarea (exotică, de seră şi... de vază) devine, astfel, — pur şi simplu — plantă..., femeia avînd pulpe, acum, „de albă rafie" (ori pulpe „de mesteacăn") şi „cerealier parfum" (!), „păr cînepiu" (ori, numai, „erbaceu"), ca şi un trup „mirositor a iarbă" — ştergîndu-se, treptat, ca o driadă, ca o rusalcă,-n arbori şi pe ape, în peisagii familiar-agreste..., ori subțiindu-se, în timp, „ca un migdal"... ; pînă ce înseşi vegetalele de față pălesc şi pier odată cu ea însăşi (şi cu surîsu-i „veşted"), ajunsă o absență, o nălucă, o simplă „presupunere a mea" ** : „amforă rece", cu „sărutul friguros"... Din „iarna" ei (ce este şi a lui), bărbatul o invocă/evocă, o conjură, o agrăieşte neted şi pe nume ; i(ş)i amintește de surîsu-i „bun", de trupu-i „singur" ; o ceartă blînd, **o roagă** să nu-"şi trădeze sînii", să nu-i ‚cadă" genunchii „în uitare"..., solicitîndu-i, însetat, o biată „cană de apă" (şi atît !) — într-un limbaj aproape alb, de „treaptă zero", de-o nuditate care tulbură şi doare...

...Dar despre astea toate s-a vorbit ***.

Ceea ce vreau, aici, să sugerez, este că Anghel Dumbrăveanu ar fi unul dintre poeții, nu prea mulți la număr, care **devin,** aş zice, **prin femeie** ; care dispuşi, adică, să-şi dureze, aşijderi lui Petrarca, un liric „alfabet profesional", o sumă de **concetti,** spre a-şi cînta/„laurea" femeia, se construiesc, ei înşişi, pe sine, ca poeți..., **ars amatoria şi poetica,** la ei, fiind similare pînă la confuzie... Şi cum **ars amatoria,** deopotrivă, e şi o **ars moriendi,** nu-i de mirare că poetica, ea însăşi, a unui Anghel Dumbrăveanu se deschide — pe pagina din urmă a cărții — întru moartea (văzută, fără spaime, ca femeie şi, dar, ca zeitate tutelară şi, într-un fel, maternă) :

Dar mai presus de înțelesul acesta
E femeia care m-aşteaptă
Cu vîrsta țărinii.

* *Reamintesc volumele din urmă ale lui Anghel Dumbrăveanu :* Fața străină a nopții *(1971),* Singurătatea amiezii *(1973),* Diligența de seară *(1978).*

** *Citatul e — paradoxal — dintr-o poemă juvenilă ; ceea ce vrea să dea de înțeles că nici o „devenire" ca aceasta, lineară-n aparență, nu e lipsită de imprevizibil.*

*** *A se vedea, în acest sens, „masa rotundă" a revistei „Orizont" (de prin decembrie '73), în jurul căreia luaseră loc : Ion Arieşanu, Ion Maxim, M. Corniş Pop, C. Ungureanu, cel ce a fost Ovidiu Cotruş şi subsemnatul,*

Şerban FOARȚĂ

Poezia lui ANGHEL DUMBRĂVEANU

Incadrarea stilistică a poeziei lui Anghel Dumbrăveanu (*Fluviile visează oceanul, Pămîntul şi fructele, Iluminările mării, Oase de corăbii, Delte, Poeme de dragoste, Fața străină a nopții, Singurătatea amiezii, Diligența de seară* — cărora li se adaugă *Tristia,* în limba sîrbă şi *Enigma orhideei,* în limba germană) se întemeiază, mai întîi, pe axele spațio-temporale ce susțin cosmoidul. E vorba, de pildă, cît privește spațiul, de obsesia *peretelui, a marginii, marginea lumii, pereții, pămîntului, pereții de întuneric, pereții concavi ai nopții, pereții toamnei, marginea cerului, marginea poemului* etc.). Același rost are *țărmul.* Ni se vorbeşte, apoi, de o *sală a vîntului,* de *odăile vîntului* sau ale *nopții,* de *vitraliile toamnei ;* asistăm la spațializarea realităților morale : *gînd, vis, iluzie, poem.* Dacă ar fi să trasăm (după sugestiile din *Singurătatea amiezii,* 23 şi 79) contururile acestei lumi, am avea dinainte o insulă oarecum circulară, înconjurată de munți (pereți) şi — în spatele acestora — de inelul mării. Cel ce se agită necontenit şi schimbă fața peisajului este *vîntul.* Ca şi la Philippide, alunecarea *timpului* nu e o curgere (deşi, în cîteva locuri se strecoară enunțuri heracliteene : *Dar curgînd, frigul...,* curgerea vremii etc.) ci o rotire multiplă, o recurență capricioasă. Deşi, uneori, *timpul* se arată aidoma *apei (Diligența de seară,* 68) el rămîne, cu consecvență, *vînt (Moara de vînt),* sintagmă frecventă, desemnează tocmai izvorul *timpului) (Singurătatea amiezii,* 29 ; *Diligența de seară,* 29 etc.). Cît despre ins el este asemenea unui *copac,* plasat pe țărm şi înăbuşit treptat de cercurile depunerilor de *nisip* (sau de *zăpadă)* (să se vadă traseul ce pleacă de la *Poeme de dragoste,* 5, trece prin *Delte,* 127 şi se luminează în *Singurătatea amiezii* (54, 59), sau în *Diligența de seară).*

In al doilea rînd, tipologia eleată a operei derivă din natura raportului dintre artă şi referent : acesta e conceput ca un raport între două texte, între două limbaje. Lumea e un sistem de semne, comportamentul poetului de asemenea. In ceea ce are mai profund şi mai original, poezia lui Anghel Dumbrăveanu este o *meditație asupra limbajului.* Limbaj-obiect şi metalimbaj deopotrivă, creația sa depăşeşte orice anecdotică afectiv-elegiacă, postulînd necesitatea simbolului. Teoria şi practica lirismului modern sînt incluse aşadar în această atît de interesantă experiență poetică. Ele decid, cum vom vedea, şi încadrarea estetică a operei.

Preocupată, în genere, numai de aparența sensibilă a textului, exegeza a remarcat, de cele mai multe ori, cercetînd volumele scriitorului, doar materialul brut şi acompaniamentul afectiv al lucrării artistice. E vorba, într-adevăr, de tablouri marine, de stări şi scene erotice, de lamentații în umbra vîrstei. Dar acestea toate sînt, oriunde, prin ele însele, artisticeşte indiferente. O lectură atentă şi integrală a creației lui Anghel Dumbrăveanu dovedeşte cu claritate că poetul nu a urmărit, neapărat, prin ani, vreo temă ; el nu e, iarăşi, un decorativist, un confesiv sau un autor de stampe. Ceea ce a fost şi a rămas neschimbat e ceremonia (şi miracolul) vorbirii, protocolul lingvistic. In prezent, mai ales, poezia lui Anghel Dumbrăveanu îşi extrage dramatismul, forța şi durata din ceea ce am putea numi confruntarea, incompatibilitatea şi — în final — acordul a două limbaje. Evenimentele au drept cadru axa temporală *altădată — acum,* exprimată şi prin opoziția *verb la imperfect — verb la prezent* (sau la *viitor) (Diligența...,* 58, 64 etc.). Momentul crucial : acela cînd poetul îşi dă seama că a pierdut *mirarea de ieri a vorbirii (Singurătatea...* 6,) adică faptul (sau iluzia) unui schimb de informație cu mediul. Acum, cuvintele, apelurile sale, odată emise, ating receptorul şi se întorc fără a fi decodate : *„N-am cui să spun / că nu am nimic. / Numai aceste cuvinte / Lăsate de cei ce plecară. / Le-arunc în vînt / S-ajungă la ei / Ca un semn, / Dar se lovesc cu aripa de geam / Să le deschid / Nici ele nu mai ştiu / Cum e cînd zbori prin lume".* Limbajul se închide în sine, *semnele* nu pot deveni *semnale.* De ce? Mai întîi, din pricina *interlocutorilor-semeni.* Aceştia fie că suferă o translație de indentitate sau spațială *(femeia* devine, treptat, o entitate matriceală, tanatică ; ea e mereu absentă, plecată la *marginea lumii* etc.) ; fie că îşi ascund, în mod inexplicabil identitatea (abundă pronumele nehotărîte şi negative : *cineva, nimeni) ;* fie că recurg la un limbaj deviat (falşii interlocutori : *Singurătatea...,* 16).

Pe de altă parte, textul natural, limbajul onotologiei este străin, are alt cod. *Semnele* lumii sînt *ciudate,* ermetice : *Te întrebi ce poate-nsemna acest mesaj / Aproape indescifrabil — ...?*

In aceste împrejurări, prima soluție este de a comunica prin *tăcere.* Tăcerea însă, nedeterminarea ei, rămîne o cale posibilă oricînd şi, tocmai de aceea, nesigură. Există, oare, şi o a doua soluție ? Da : de vreme ce textul ontologic, fiind *dat,* nu se poate modifica pentru a se acorda celuilalt, acordul între limbaj şi mediu se va înfăptui prin reificarea limbajului. Este necesar deci — concluzie ce se cuvine cu tărie subliniată — ca limbajul poetic *să remotiveze cuvîntul.* Intreaga teorie modernă afirmă acest lucru. Iar restabilirea circuitelor semantice cu mediul nu se poate face, adăugăm noi, decît prin sin-

Eugen DORCESCU

(Continuare în pag. 6)

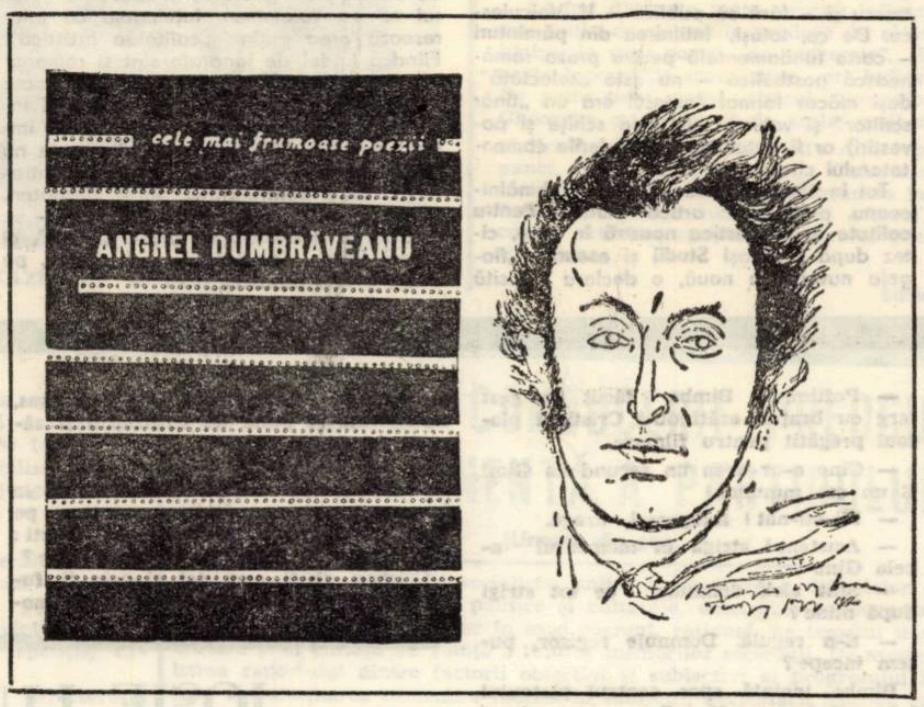

Semn şi viziune artistică

Referindu-se la limbajul poetic, o mare parte dintre cercetătorii contemporani afirmă că, de cele mai multe ori, resorturile intime ale unei conştiințe artistice ni se dezvăluie din şi prin ceea ce este cuprins în **lingvistica textului ;** că întotdeauna cuvîntul „vine dintr-o anume viziune artistică" subliniază, într-o manieră lirică, poetul Anghel Dumbrăveanu, în poezia **Interludiu,** publicată în volumul „Diligența de seară", Editura Cartea Românească, 1978, p. 32.

„Timp lung şi pustiu, fără unelte / De lucru, dacă pot numi astfel cuvintele / Cu care locuiesc. Ai zice o călătorie / Pe marea înrăjbită, cînd trebuie vegheat / Mersul navei înainte de toate..." Trăirea poetică e percepută pe diferite dimensiuni : **la început,** determinantele adjectivale **lung** şi **pustiu** sugerînd o stare de incertitudini, de căutare perpetuă ; **apoi, o atitudine lirică nouă,** cea a avînturilor titanice sugerate de cuvintele simbol : **călătorie ; mare,** determinantul adjectival al celei din urmă : **înrăjbită** întregind ideea de **netemperat** inclusă de acestea. In același cîmp semantic se înserează şi termenul **navă,** semnificația sa primară exprimînd structura titanică a sufletului poetului. Or, **mersul navei** „trebuie vegheat" arată poetul. Cu alte cuvinte, el vrea să spună că toate aceste stări latente şi difuze devin numai prin **veghe** conştientă, nemijlocită, factori ai gîndirii artistice, deci numai în **actul de conştiință,** care le unifică. Numai în felul acesta pot şi trebuie socotite **cuvintele** invocate de poet drept **unelte de lucru ;** deci nu ca „mijloace" în sine — în latura sonoră şi alcătuirea lor specifică —, ci în şi prin actul de creație, indiferent de modul în care obiectul este gîndit sau trăit de artist.

Uneori, acesta este resimțit fizic ca o „convalescență / Cu interdicții..." sau „Un interludiu arid, grăbind procesul toamnei / În sentimentul iubitei", în ambele cazuri neologismele : **convalescență ; interludiu** intensificînd o anumită virtualitate, fie cea a împlinirii ce există în stare latentă, fie cea a prefigurării destrămării în împlinire. Oricum s-ar înfăptui această prefigurare, dar nu în afara cuvintelor : „...cuvintele prin care poți să respiri". **Respirația** în procesualitatea semiotică semnificînd tocmai actul armonios al potrivirii celor două laturi ale semnului lingvistic, care face posibilă reprezentarea profundă şi revelatorie a ideii ca imagine, în formele gîndite sau trăite de autor. Ea reclamă însă o formă unică spre care se îndreaptă efortul creator al artistului : „Intors între ciudatele ființe / Ale cuvintelor prin care apropii lumea / De adevăr...".

Ideea subliniată poetic de Anghel Dumbrăveanu ni se pare deosebit de valoroasă, întrucît prin ea se adevereşte că artistul nu alege, ci creează, depăşind, de cele mai multe ori materialul brut de care el se serveşte. Or, vorbind de limbajul poetic, nu avem limbă în sens saussurian, ci vorbire, permanentă creație, valorizare ce rămîne implicată de text, deci unică, irepetabilă.

Dorina DINCĂ

Ancheta revistei „ORIZONT"

Ce e nou în proza scurtă?

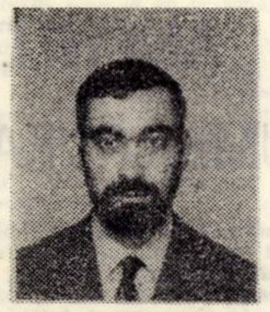

RĂSPUNDE:

MIRCEA IORGULESCU

Proza scurtă, şi nu romanul, a fost adevăratul laborator în care s-au preparat înnoirile şi schimbările petrecute în epica românească postbelică, fără ca totuşi să fie vreodată vorba de un conflict între specii.

Dacă primii ani de luptă după încheierea războiului au aparţinut romanului, după 1947-48, cînd se intră vădit, sub efectul circumstanţelor istorice, într-un alt moment literar, nuvela şi nuveliştii domină cu autoritate spaţiul prozei. Astfel, în 1949 Ministerul Artelor organizează un concurs literar la care sînt prezentate peste 2.600 de lucrări literare; dintre acestea, mai mult de o treime erau proze scurte. Fenomenul nu întîrzie să fie înregistrat, mai ales că, fiind o epocă de schimbări, orice schimbare părea o înnoire; un comentator marcant al momentului îl consemnează în termeni satisfăcuţi şi care îi arată proporţiile cu totul surprinzătoare: „După 40 de ani de totală uitare, genul nuvelistic este foarte folosit astăzi în Republica Populară Română". Aceluiaşi comentator, autorul unor **studii şi eseuri** de mare interes documentar, i se datorează şi o foarte sugestivă încercare de descriere a modificării petrecute: „De doi ani în literatura noastră ne aflăm în faţa unui fenomen deosebit de important: a înflorit genul nuvelisticei. Nenumăraţi scriitori şi mai cu seamă tineri caută să înfăţişeze problemele realităţii imediate în povestiri scurte, în schiţe, în nuvele.

Avîntul acesta al prozei scurte era ilustrat prin titluri ca **Duşmănie, S-a spart satul, Victorie în zori, Socoteala, Andrei Buda merge la şcoală,** iar autorii cei mai reprezentativi se numeau **Petre Dragoş, Petre Iosif, Ştefan Gheorghiu,** despre ultimul fiind instructiv de ştiut că îşi dobîndise notorietatea literară cu o povestire – **Rotiţa** – prezentată la amintitul concurs şi devenită, fulgerător, celebră.

Totuşi, în mod straniu pentru un cititor din 1979, aşadar după numai trei decenii, numele lui Marin Preda abia dacă este amintit, iar **Întîlnirea din pămînturi,** volumul său de debut publicat în 1948 şi cuprinzînd proză scurtă, este o carte cu totul ignorată, deşi se vorbeşte, să nu uităm, despre „înflorirea genului nuvelistic"!.

Schimbarea nu era totuşi o invenţie, proza de mici dimensiuni răspundea, se pare, mai bine nevoilor spirituale ale momentului; povestiri şi nuvele scriu, acum, Camil Petrescu, G. Călinescu, Cezar Petrescu şi – fără să publice – V. Voiculescu. De ce, totuşi, **Întîlnirea din pămînturi** – carte fundamentală pentru proza românească postbelică – nu este „selectată". deşi măcar formal (autorul era un „tînăr scriitor" şi volumul conţinea schiţe şi povestiri) ar fi putut intra în vederile comentatorului citat?!

Tot în 1949, un critic, Ov. S. Crohmălniceanu, publică un articol intitulat **Pentru calitate în nuvelistica noastră** în care, citez după aceleaşi **Studii şi eseuri,** „flagela nuvelistica nouă, o declara lipsită de calitate artistică şi era dispus să accepte existenţa talentului doar la 5 la sută dintre scriitori". Gravă culpă! Drept care, în replică, o replică **de sus,** se demonstrează – **se demonstrează!** – „că această grijă pentru «calitatea artistică» ascunde de fapt poziţia cosmopolită a autorului articolului" şi că „în spatele acestei griji excesive pentru «calitate» se putea descifra linia cosmopolitismului, duşman înverşunat al progresului".

În aceste condiţii, nuvelistica „înfloreşte", prosperă şi se dezvoltă necontenit, ajungîndu-se la romanul obez al anilor '50-'60. Un caz cu totul ilustrativ este, în acest sens, **Cordovanii** de Ion Lăncrănjan, roman apoplectic născut dintr-o nuvelă famelică.

„Înflorirea" nu fusese artificială; dar i se denaturase cursul.

Dan Culcer a înfăţişat chiar în această pagină („Orizont" nr. 41, 11 octombrie 1979), liniile esenţiale ale celui de-al doilea mare moment de afirmare a prozei scurte (aproximativ 1964-1968), al cărei „experimentalism" avea însă mai mult sensul unui refuz decît al unei opţiuni. Chiar dacă s-a creat o falsă opoziţie între roman şi speciile scurte (1968 a fost declarat „anul romanului"), la adăpostul ei s-a făcut, în fond, un transfer de atitudini şi, încă mai important, s-a descoperit o posibilitate de menţinere a singurei polarităţi viabile, **literar/nonliterar.**

A opune, astăzi, romanul prozei scurte înseamnă a schimba planul de referinţă pentru a ignora ceea ce în 1949 se numea „calitate artistică". Dacă proza scurtă a lui Mihai Sin, Alexandru Vlad, Eugen Uricaru, Mircea Nedelciu, Dumitru Dinulescu, Nicolae Mateescu, Radu Petrescu, Norman Manea, Alexandru Papilian, Ioan Radin este – şi este! – desconsiderată de obicei prin ignorare, în favoarea cutărui roman voluminos, înţelegem că interesează prea puţin „calitatea artistică". Fiindcă la fel de ignorate sînt şi romanele în care „grija" aceasta, care nu poate fi niciodată „excesivă", pare-se uneori încă privită cu circumspecţie, există ca imbold creator. Alergia la calitate naşte nu numai monştri literari, ci şi false contradicţii, false confruntări, false dezbateri. „Proza scurtă" – nu proza scurtă! – se opune, cu adevărat, nu prozei „lungi", ci prozei false, inautentice, obediente, pe scurt, prozei proaste.

VASILE FILIP

SEARA, PĂDURILE

Tot ies copacii din păduri şi stei
Ca să-şi adoarmă frunzele în ierbi,
Cum s-ar culca neodihniţii cerbi
Cînd Carul Mare trece peste ei.

Cum mai cobor copacii dinspre grui
În serile de vară albăstrii
Şi cîte paseri ies din sihăstrii
Ca nişte duhuri ale nimănui...

Atîtea taine cîte poţi să ştii
Sînt ca o frunză într-un codru des,
Pe cîte seara din pădure ies
Cînd par copacii nişte oameni vii.

Nici o uimire mai destulă nu-i
Decît să-i vezi pe arbori cum cobor
La ceas tîrziu pe frunţi de căprior
Şi cum mai cîntă codrul albăstrui...

ÎN ALB ŞI ALBASTRU

Am visat ninsori de stele
Peste creştetele noastre –
Tîmplele erau albastre,
Pleoapele erau prea grele.

Alb mi se părea doar gîndul
Presărat peste cîmpie –
Cai scăpaţi din herghelie
Şi-nşeuaţi apoi cu rîndul.

Fulgii se topeau pe gură
Cum se sting ades cuvinte –
Nişte albe oseminte
Răsărite-n arătură.

Dorul doar ardea mai tare
Decît vorbele pot spune –
Ce cuvinte ştiu s-adune
Tot ce arde şi ce doare?

Am visat ninsori albastre
Peste nalte flori de nalbă –
Tîmpla se făcuse albă
Dinspre gîndurile noastre.

OCTAVIAN DOCLIN

MAI PRIVEŞTI ÎNCĂ

Tu îmi încerci mîna aceasta prea tînără
în popasul dulce al rîului,
peste ea trece luna, ascult-o
clătinîndu-se ca o răcoare a griului.

Tu mai priveşti încă spre cremenea
inelului rece-al privirii
precum o taină care asemenea
taie secunda gîndirii.

Ca o brumă se supune cîntecul
dacă ai vrea.

TU EŞTI CEA CARE

Tu eşti cea care apropiindu-te
îmi încerci tremurul pleoapei
şi tresărirea,
de-acolo vii tu şi răsari
din apele acelea
de aur în care Steaua
e singura lebădă.
Şi ca într-o monedă de rouă
este închisă raza mea.

IARBA GALBENĂ

în memoria poetului şi prietenului nostru
George Suru

Mai creşte iarbă galbenă în lume
neostenită vine ca un val
se-aşterne peste suflet şi ne umple
cum scoicile întineresc pe mal

nu-i mai presus fiordul decît roua
din rouă înflori-va iarbă grea
să stai acum ca-n nopţile lui Goya
să înflorească iarăşi pleoapa ta

şi să asculţi cum tace ca o frunză
în anotimpul care întîrzie
preabuna mînă, veşnica lehuză
şi cum o iarbă galbenă învie

şi să asculţi această-nrourare
îndemn ar fi spre veşnice porunci
ca şi atunci cînd prea ningea cu iarbă
cu iarbă galbenă ca-n somnul unor prunci.

CA-N PREAJMA UNEI HARFE

Roditoare este amintirea acestei dorinţi
ca-n preajma unei harfe cîntecul.
Mai exişti oare acum subţire iluzie
ostenind lumina
ce-adie dinspre Muntele-Albastru?

Căci o călătorie spre împărăţia albinelor
poate să-nsemne încercarea acestei virtuţi
de-a exista în preajma unei harfe
mai alb decît cîntecul.

MUZICA OCHILOR

Muzica ochilor e lacrăma ce sună
precum argintul îmbrăcînd o icoană,
curge mierea luminii din gură
peste cuvîntul ascuns ca o rană.

Dar iată ascultă muzica ochilor aurie
cînd cade zăpada pe limba privighetorii
cînd în locul pleoapelor îţi îmbracă umerii zorii
şi cînd amintirea... lăudată fie!

KAZINCZY GABRIEL: „Întemeietorul"

GHEORGHE LUPAŞCU

Editura Eminescu, 1979

O stăruitoare frecventare a poeziei pare să-l fi convins pe Gheorghe Lupaşcu că desfăşurarea metodică, programatică de teme, idei şi procedee expresive nu (ar) rămîne cu totul în afara căilor de acces spre spaţiile consacrate ale lirismului şi că prezumţia solemnităţii în regizarea materialului poetic poate ţine locul unor prea elocvente elanuri imaginative, a freamătului vital. Iată-l deci pe autor, aflat acum la cel de-al treilea volum (*Stăpînul timpului*, Editura Eminescu), ilustrîndu-se în poeme de o construcţie artizanală, lucidă, nelipsite de o anume uşurinţă a versificării, după cum nici de o retorică previzibilă, uşor convenţională. Desigur, Gheorghe Lupaşcu nu vorbeşte un alt limbaj decît cel obişnuit al poeziei, de o sugestivitate moderată, cu efecte bine verificate. Versurile au cursivitate, ritm interior, o muzicalitate (redundantă) deprinsă de pe partituri aparţinînd unui timp revolut al literaturii, din practica literatorilor tradiţionalişti ori clasicizanţi.

„În ascultare de canon" (chiar dacă nu întocmai „La imnul magului Orfeu / Silabisit în ethimon" — cum spune autorul în *Sorocul)*, poezia lui Gheorghe Lupaşcu ilustrează, cu o tenuitate a simţirii compensată întrucîtva de farmecul involuntar al unor reprezentări naive, idilice (cu totul, deci, în afara calculelor livreşti) motive mitice, de baladă, cronicăreşti, o iconografie prelucrată după tipicul tradiţionaliştilor interbelici: „Osteanul din baladă a-mpietrit / Pe umeri malul i-a crescut abrupt / Şi cînd deschid în limpezi unde ochii / Îl văd mergînd cu timpul dedesubt" *(Inscripţie)*, după modele ale poeziei mai „modernului" Ion Gheorghe, fără a mai pune la socoteală „sunetele" pornite din fervoarea neologistică a stanţelor heliadeşti ori din nobila pedagogie a Bolintineanului: „Săgeata-om, în rost înnobilată. / Să ducă vestea-n ceasul necesar / Că-n seva mea e Dacia fondată" *(Călăreţul trac)*.

Lăsînd deoparte toate aceste influenţe, şi nu mai puţin complicaţiile produse de rătăcirea prin hăţişurile unei poezii „de concepţie", lăsînd deoparte încercările speculative ori ludice din ciclul *De peste timp*, unde tipicul poemelor lui Ion Gheorghe este înlocuit de acela, mult mai vizibil, al liricii lui Nichita Stănescu: *Altă regulă despre punct, Regulă despre punct, Culoare-nsorită, La tărîmul sufletesc* etc., putem semnala în Gheorghe Lupaşcu un autor notabil prin efortul de a parcurge, extensiv, spaţiul tematic al poeziei tradiţionaliste.

Lucian ALBU

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 4 NOIEMBRIE

8,45 Gimnastica la domiciliu. 9,00 Tot înainte! 9,25 Şoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 14,00 Woody — ciocănitoarea buclucaşă. 14,20 Cîntece de viaţă nouă. 14,35 Reportaj de scriitor: Tezaurul de pe Someş. 16,15 Film serial. „Calvarul". Ultimul episod. 17,10 Micul ecran pentru cei mici. 17,30 Telesport. 19,00 Telejurnal. 19,30 Sîntem milioane de inimi tinere. 20,05 Film artistic. „Avaria". 21,35 Telejurnal. Sport.

LUNI, 5 NOIEMBRIE

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Gînd şi faptă muncitorească în cinstea marelui forum al comuniştilor. 19,55 Cadran mondial. 20,15 Ştiinţa românească faţă în faţă cu anul 2000. 20,40 Roman foileton: „Cei din Mogador". Episodul 8. 21,35 Telejurnal.

MARŢI, 6 NOIEMBRIE

9,00 Teleşcoală. 10,00 Film serial. 16,05 Teleşcoală. 16,40 Curs de limbă engleză. 17,00 Din ţările socialiste. 17,25 Itinerare turistice. 17,45 Cîntece de viaţă nouă. 18.00 Din cartea naturii. 18.30 Almanah pionieresc. 18.50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Toate forţele pentru îndeplinirea exemplară a planului. 19.40 Ţelul suprem: bunăstarea şi fericirea întregului popor. 20,10 Seară de teatru. „Final pentru o poveste mai veche". 21.35 Telejurnal.

MIERCURI, 7 NOIEMBRIE

9,20 Aspecte de la parada militară şi demonstraţia oamenilor muncii cu prilejul celei de-a 62-a aniversări a Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie. 14,00 Fotbal: FC Argeş — Nottingham Forest şi Steaua — Nantes. 16,00 Telex. 16,40 Curs de limbă rusă. 17,00 Partid, mîndria ţării. 17,30 Mica serenadă de W. A Mozart. 18,00 Seara televiziunii sovietice. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Noi, femeile! 20,00 Cîntec nou pe plai străbun. 20,10 Seara televiziunii sovietice. Film artistic: „Reintîlnirea". 21,40 Telejurnal.

JOI, 8 NOIEMBRIE

9,00 Teleşcoală. 9,55 Film serial: „Calvarul". 15,35 Fotbal (selecţiuni). 16,45 Viaţa culturală. 18,15 Baschet masculin: Dinamo Bucureşti — Aris Salonic (repriza a II-a). 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Toate forţele pentru îndeplinirea exemplară a planului. 19,45 Ora tineretului. 20,45 Cu ţara în gînd, pe trepte de glorii. Cîntece revoluţionare. 21,05 Critica societăţii de consum. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 9 NOIEMBRIE

16,00 Telex. 16,05 Şcoala contemporană. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Toate forţele pentru îndeplinirea exemplară a planului. 19,40 România, constelaţie de frumuseţi. 20,10 Film artistic. „Din nou împreună". 21,40 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 10 NOIEMBRIE

8,30 Teleşcoală. 9,40 Curs de limbă germană. 10,00 Curs de limbă spaniolă. 10,20 Şoimii patriei. 10.30 Roman foileton. „Cei din Mogador". 11,30 Film artistic. 13,00 De la A la... infinit. 14,00 Handbal. România — R.F.G. 16,00 Rugby. Scoţia — Noua Zeelandă. 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică. 18.50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19.30 În întîmpinarea Congresului al XII-lea al partidului. 19,50 Teleenciclopedia. 20,20 Film serial. „Dallas — Compania petrolieră Ewing". Episodul 12. 21,10 Varietăţi de sîmbătă seara. 21,40 Telejurnal.

IOSIF LUPULESCU

STÎLPUL

In faţa gării se adunase o mulţime de curioşi. Gim, de pe platforma rotundă a unei automacarale, domina totul. Aştepta să se restabilească ordinea. Ajunsese la a cincea repetiţie cu figuraţia şi autovehicolele. Alături, operatorul sta ghemuit într-o poziţie incomodă în spatele aparatului de filmat; se lungi să-şi dezmorţească picioarele şi-şi ridică privirea de cline întărîtat spre Gim:

— E zece! Pînă acum puteam trage cîteva cadre. Bimbo ori e inconştient, ori îşi bate joc de noi?!

— Gata? strigă Gim prin portvoce, fără să-l ia în seamă. Atenţie! La comanda: Acţiune! Toată suflarea se pune în mişcare conform indicaţiilor primite. Troleibuzul 86 va porni din staţie. Tramvaiul 24 se va opri şi persoanele stabilite vor coborî, iar celelalte se vor aşeza pe scaune. Nimeni să nu privească spre aparat! Fiecare să-şi vadă de treburile lui, în mod normal, aşa cum se întîmplă în fiecare zi cînd plecaţi la servici ori la piaţă Acum taxiurile... Cele patru se vor opri la parcare. iar restul vor pleca în cursă. Domnule colonel, geamantanul. Soseşti dintr-o lungă călătorie şi nu există călător fără bagaje. Priveşti panoramic:

— Mihail, gata?

— Gata.

— Acţiune! Motor! Fals motor...

Mihail urmărea cu aparatul mişcarea.

— Pietonii! Hai. treceţi, sînteţi pe verde. Hai, hai! Stoop!

— Ce s-a întîmplat? şi Mihail se ridică să-şi îndrepte spatele amorţit.

— A sosit Bimbo.

Amîndoi priviră maşina care oprise în mijlocul platoului. Din ea coborî regizorul Bimbo şi doamna Cristi.

Gim îşi ridică pălăria executată dintr-un ziar în semn de salut dar Bimbo nu-i răspunse.

— Florentina! strigă Gim prin portvoce. Iulică. unde-i fata?

— Serveşte o cafea.

— Fii amabil... a sosit regizorul. Doar nu vrei să aştepte după noi? Se poate. Iulică, doar tu le ştii pe toate... Iulică...

— Nu mă băga, domnule, în gura lupului!

— Crezi că-i lup?

— Poftim, şi Bimbo făcut un gest larg cu braţul, arătîndu-i Cristinei platoul pregătit pentru filmare.

— Cine n-ar vrea un secund ca Gim! E un om minunat!

— Mi-nu-nat! Exagerezi, dragă.

— Asistent! strigă în momentul acela Gim.

— Sînt aici, domnule, ce tot strigi după mine?

— E-n regulă. Domnule regizor, putem începe?

Bimbo înaintă spre centrul platoului într-o linişte totală Cei peste cîteva sute de oameni îl urmăreau cu interes şi curiozitate, lucru pe care el îl sesiză cu multă plăcere şi prinse a-şi mîngîia bărbuţa cu vîrful degetelor. La o mică distanţă se ţinea după el Cristina care visa să ajungă o foarte bună secundă şi să nu se mai despartă de „maestru" pînă la moarte.

In mijlocul platoului era plantat un stîlp pe care privindu-l puteai jura că e din fontă. dar era din lemn. Se opriră amîndoi şi priviră stîlpul cu multă atenţie. Cristina scoase din servietă cîteva hîrtii şi le înmînă lui Bimbo. Acesta aruncă asupra lor o privire fugară şi i le restitui.

— Textul. mişcarea, insistă Cristina, dorind să-i fie de ajutor.

— Nu corespund momentului. Incepem. anunţă Bimbo, privind spre platforma macaralei.

— Cine e actorul?

Bimbo ridică braţul drept şi îşi duse vîrful arătătorului spre piept.

— Costumele! strigă Gim. Machiajul! Un microbuz îşi făcu apariţia din spatele cordonului.

Cristina se îndreptă spre automacara. Simţea nevoie să fie sus de unde să-l poată ajuta pe Bimbo şi să poată privi. dar şi să fie privită ca să fie ţinută minte

— Gim. strigă ea alintătoare, cum pot ajunge pînă la tine?

Gim aruncă chiştocul de la vîrful căruia aprinsese o altă ţigară şi privi în jos. Cîteva secunde o cercetă cu atenţie şi compătimire:

—Pe scară. doamnă, pe scară, dacă nu există o altă cale.

Doamna Cristi uită unde se afla şi, cuprinsă de un sentiment de devotament pentru marele ei Bimbo, se agăţă de cele două bare. Ajunsă sus, transpirată şi plină de entuziasm îl sărută pe Gim:

— Eşti fantastic!

— Florentina! strigă Gim fără să ia în seamă, la comanda mea vei trece pe lîngă stîlp. apoi privind-o pe Cristi: Maestrul e în formă? A dormit bine?

Cristina simţi cum tot sîngele îi fuge din obraji. Se înfruntară cîteva momente în tăcere. In ochii lui verzi se oglindea un dispreţ fără margini.

— Machiajul? strigă, parcă amintindu-şi de un lucru foarte important. Atenţie la păr. Obligatoriu, argintiu. Secvenţa aceasta e cea mai dramatică din tot filmul. Figuraţia e gata? Troleibuzele, tramvaiele, taxiurile, fiţi gata. Repetiţie. Atenţiee! Acţiunee! Stoop! Maestre, trebuie să vă deplasaţi spre stîlp. Acolo încercaţi să o convingeţi pe Florentina că nu sînteţi un seducător ordinar. Porniţi odată cu restul lumii. Altfel... Incă o dată! Atenţie. Intreaga suflare la comanda mea. Acţiunee! Hai, maestre, hai, maestre, tramvaiul, taxiul albastru, ai intrat prea mult în cadru. Prea spre centru. Stoop! Maestre! Acolo se petrece drama şi trebuie obligatoriu să fie foarte foarte... Incă o dată. Gata? Acţiuneee! Motor! Aşa, e bine. Hai, maestre. Nu. Nuuu! Nu e bineee! Stoop! Maestreee!

— Domnule, eu fac regia. Să fie clar pentru toată lumea. Eu şi numai eu. Nu permit nimănui să-mi...

— Absolut, absolut maestre, dar nu puteţi singur. Trebuie urmărite foarte multe probleme care ţin de funcţia mea. Sînt, indiscutabil, subalternul dumneavoastră stimate şi iubite maestre. Cunosc foarte bine bucăţica de teren pe care să dansez. N-am să-i depăşesc hotarele nici măcar cu o sprînceană. Dacă nu mă credeţi, poftiţi vă rog, în locul meu să aruncaţi măcar o privire spre sol. Chiar de jos, dominaţi şi vă aparţine totul.

Prin cordonul format de figuraţie şi nechemaţi, în acel moment, se strecură un ins înalt şi subţire, ca o umbră. Işi desfăcu scaunul pliant. salută în toate direcţiile, scoase din servietă un exemplar din scenariu, îl deschise şi luă loc. Bimbo îl privea intrigat fără să-şi amintească unde-l mai întîlnise. Directorul, intuind neliniştea „maestrului", se apropie de el:

— Scenaristul, aşa că...

— Şi ce doreşte, mă rog?

— Se poate filma? auzii Bimbo glasul doamnei Cristi în portvoce.

— Asta e prea de tot, şopti Bimbo privind spre platforma macaralei

— Gim. te rog. ia comanda.

Doamna Cristi simţi o durere ascuţită în cap. Inmînă portvocea lui Gim.

Şi cînd te gîndeşti că-i vreau binele, că pentru el am urcat pînă aici...

— Ei doamnă, regizorii sînt nişte animale foarte ciudate. îi şopti Gim la ureche. Maestre. gata? Putem filma? Hai să tragem, că obosesc oamenii şi am pierdut şi aşa foarte mult timp.

Bimbo ascultă fără să-l audă. Il frămînta prezenţa scenaristului şi, fără să ştie pentru ce, se apropiase foarte mult de el.

— Scena asta nu e în scenariu, îi atrase atenţia, în şoaptă.

— Şi ce importanţă are? Dacă scenariul e imbecil? Eu trebuie să fac film şi obligatoriu trebuie să fie operă de artă. Ar-tă!

— Maestre! îl întrerupse Gim. Nu-l ţineţi de vorbă! Iulică! Unde eşti, mă?

— Ordin!

— Dă-l afară pe domnul de pe scaun. Imediat! Indiferent cine ar fi. Explicaţiile în scris. Nu avem timp pentru vorbe, idei, ori altele...

Iulică, un tînăr, la treizeci de ani, înalt subţire, şi foarte irascibil, ţîşni de undeva:

— Domnule, vă rog părăsiţi platoul. Pămîntul pe care staţi e închiriat de noi. Cînd terminăm puteţi să vă instalaţi aici pentru veşnicie. Gata? Să nu încercăm alte medote...

— Sînt... încercă acesta o mică rezistenţă. Scena asta nu există în scenariu... Nimeni nu a aprobat aşa ceva...

— Ai înţeles ce ţi-am spus? Să nu te agăţ de roata unei maşini! Eliberează aerul. Pa! Şi să nu te mai prind prin zona asta!

Consilierul se retrase cu tot cu scaun privind peste umăr şi cînd întîlni privirea lui Bimbo îi făcu semn discret şi scurt cu degetul.

— Gata? Iulică?

— Se poate. Am scăpat de spiritul răului. Putem trece ..

— Gataaa! Atenţiee! Motor! Aşa, maestre, e foarte bine. 24, taxiurile, figuraţia...

Bimbo se apropie de stîlpul care-i sta ameninţător în faţă şi care acum se transformase într-un adevărat duşman; se rezemă cu umărul drept de el, privi spre doamna Cristi care se agita pe platformă fără sens, făcîndu-i semne cu mîinile. Măsură cu o privire stîlpul înalt de cîţiva metri şi începu să-l izbească cu fruntea.

— Excepţional! Excepţional! se auzea prin portvoce glasul doamnei Cristi. Aşa începe marea artă a cinematografiei. Eram convinsă din totdeauna că eşti un mare actor şi un mare regizor! Acesta e un moment adevărat, care va rămîne în istoria cinematografiei.

— Cum a ieşit? îl chestionă Gim pe operator.

— Nicicum. Mai tragem o dată.

Bimbo îşi ridică privirea spre podul macaralei, aşteptînd. Două şuviţe de sînge i se prelingeau de pe frunte pe obraji. Pe platou se restabilise liniştea. Toată lumea încerca să ajungă cît mai aproape de el să înţeleagă ce se întîmplase.

— Toată lumea pe vechile locuri! Mai tragem o dată! ordonă Gim de parcă n-ar fi observat privirea lui Bimbo care aştepta un cuvînt de încurajare. N-a fost decît o repetiţie, explică el foarte calm.

Bimbo îi făcu un semn directorului care se apropie de el în fugă.

— Reziliezi toate contractele. Eliberezi echipa! Amînăm filmările pentru la vară! Mi-a venit o altă idee!

Pentru mulţi din cei prezenţi, hotărîrea lui fu uluitoare. Cristi auzi şi nu-i venea să creadă. Dorea să ajungă cît mai repede posibil la Bimbo să-i explice că e o prostie să dea din mînă un început atît de interesant, să-i explice că în cîteva luni se pot întîmpla foarte multe, că ar fi posibil să rămînă fără film, dar îl văzu pe Bimbo urcînd în maşină şi maşina demarînd cu viteză, iar în urma ei se ridică un mic nor de praf care dispăru în cîteva secunde. „Nu am noroc. Visele mele se destramă ca la cinema", şopti pentru ea şi-l privi pe Gim într-un mod ciudat, cuprinsă de teamă. Lacrimile îi năvăliră calde pe obraji. Dorea să se depărteze de locul acela cît mai repede cu putinţă fiindcă i se părea blestemat.

—Fiţi calmă, doamnă, şopti Gim, privind lumea care se risipea cu un surîs plin de sarcasm. Nu s-a întîmplat nimic grav. Toane de femeie. Mîine se va relua totul. Probabil trebuia să ajungă undeva şi n-a vrut să întîrzie.

— Nu, nu poate fi adevărat. Il cunosc foarte bine.

— Greşiţi doamnă. Nu-l puteţi cunoaşte. Ii place spectacolul. Vrea să-şi facă legendă.

Cristi coborî scara. Jos se opri pentru cîteva momente .Pămîntul se învîrtea. Ar fi dorit să bea cu Gim un pahar, dar era ceva care o reţinea; ceva care o reţinea; ceva peste puterile ei. Inainte de a urca în taxi, mai privi o dată în sus. Gim îşi ridică pălăria şi o lăsă să alunece. „Adio Gim, adio film" şopti doamna trîntind uşa taxiului, ducîndu-şi palmele la ochi.

CALITATEA CONDUCERII – PREOCUPARE PERMANENTĂ A PARTIDULUI

(Urmare din pag. 1)

În condiţiile societăţii socialiste, unitatea complexă a diferitelor componente ale vieţii social-economice, politice şi culturale, determină conducerea socială să le cuprindă în ansamblul lor în mod coerent, raţional, pe temeiul unor concepţii unitare şi al unităţii de voinţă a tuturor membrilor societăţii. De asemenea, schimbarea raportului dintre factorii obiectivi şi subiectivi ai progresului în socialism prin transformarea oamenilor muncii în subiectul dezvoltării istoriei, capabili să-şi construiască propriul viitor, obligă la reglementarea raţională a întegii activităţi colective pe baza unui plan complex economic şi social şi, în mod corespunzător, la dezvoltarea cunoştinţelor şi instrumentelor metodologice şi tehnice necesare conducerii ştiinţifice a societăţii socialiste în ansamblul ei.

În conformitate cu aceste exigenţe impuse de actualele condiţii ale dezvoltării societăţii, P.C.R., dezvoltă în mod creator cunoştiinţele din domeniul conducerii, în funcţie de particularităţile vieţii sociale din ţara noastră. Partidul pune în centrul atenţiei, transformarea acumulărilor cantitative într-o calitate nouă, superioară, sporirea eficienţei muncii sociale în toate domeniile. Calitatea conducerii se exprimă tocmai în modul concret în care se îmbină eficienţa şi eficacitatea atît în procesul elaborării politicilor, cît şi în activitatea de aplicare a lor în viaţă, prin măsuri organizatorice corespunzătoare. De aceea, pentru înfăptuirea tuturor obiectivelor actualei etape de dezvoltare, un rol de seamă revine bunei funcţionări a noului mecanism economic, perfecţionării continue a autoconducerii muncitoreşti şi autogestiunii întreprinderilor, creşterii răspunderii organelor colective de conducere din toate unităţile economico-sociale.

Pregătindu-se pentru a întîmpina Congresul al XII-lea al partidului, organele şi organizaţiile de partid, depun eforturi sporite pentru ceşterea capacităţii de organizare şi mobilizare a maselor, perfecţionîndu-şi metodele de conducere a întregii activităţi economice şi sociale.

CENACLU

Marţi, 30 octombrie a avut loc deschiderea noii stagiuni a Cenaclului Asociaţiei scriitorilor din Timişoara şi al revistei „Orizont". Poetul **Anghel Dumbrăveanu,** secretarul Asociaţiei scriitorilor din Timişoara, în cuvîntul de deschidere a şedinţei s-a referit la programul de activitate al cenaclului, subliniind printre altele, că şi-n anul acesta se va avea în vedere, pe lîngă atenţia acordată scriitorilor consacraţi, promovarea tinerelor talente din această parte a ţării. Totodată, în sprijinul tinerilor scriitori, în cadrul cenaclului a fost programat un **curs de artă poetică.**

Şedinţa inaugurală a cenaclului a cuprins un **festival de poezie,** consacrat celui de al XII-lea Congres al partidului. Au citit din creaţia lor poeţii: **Lucian Bureriu, Ion Cădăreanu, Eugen Dorcescu, Traian Dorgoşan, George Drumur, Crişu Dascălu, Anghel Dumbrăveanu, Dorian Grozdan, Alexandru Jebeleanu, Duşan Petrovici, Corina Victoria Sein, Petru Sfetca, Ion Dumitru Teodorescu, Aurel Turcuş, Nicolae Ţirioi, Damian Ureche.**

Poemele dedicate patriei, partidului s-au remarcat printr-un nivel artistic ridicat, dovedind o evoluţie certă a liricii civice timişorene, din ultimii ani.

În încheiere, poetul Anghel Dumbrăveanu, conducătorul lucrărilor şedinţei, a precizat că festivalul de poezie va continua în întîlnirile poeţilor cu oamenii muncii. prevăzute pentru zilele următoare.

În şedinţa viitoare a cenaclului: proză de **Iosif Costinaş**; referent – **Livius Ciocârlie.**

TEATRU

CATINCA

Un reportaj dramatic limpede — iată ce mi se apare a fi, mai intîi, piesa lui *Nelu Ionescu*. „Cum de-a rămas Catinca fată bătrînă" investighează *biografia* și *preajma vieții* unei femei de azi, în cîteva dintre momentele care pot alcătui, împreună, un răspuns întrebării conținute de titlu. Cum de-a ajuns Catinca fată bătrînă? Eroina propune publicului rememorarea experiențelor care au privat-o de dreptul normal de a-și întemeia o familie.

Întîmplările ne-o arată „dereticindu-și" încet, încet felul de a fi, consolidîndu-și caracterul, căutîndu-și un loc în care să fie de folos cu adevărat. „Povestea" articulării personajului în datele lui de esență, în social, este (în acest text) mereu mai sigură cu fiecare întîmplare neprielnică depășită.

Catinca intră în viață cu o zestre de inteligență, luciditate, putere de muncă, moralitate; partenerii ei par (cu o singură excepție: posibilul mire care moare într-o călătorie pe mare) mai puțin dotați pentru o existență verticală.

Raportați la Catinca, cei care o cer de nevastă sînt tributari nesiguranței, brutalității, necinstei, dorinței de parvenire. Situația materială, poziția socială, presupusele calități care le justifică nu fac suficientă impresie fetei de la țară; refuzînd posibilitatea de a deveni consoarta unor bărbați în a căror condiție morală și sufetească nu-și recunoaște aspirațiile Catinca alege de fapt să-și respecte certitudinile, cinstea. Identificarea unui tel de a trăi este rezultatul delimitării de personaje care propun situații „profitabile" și pierderii singurei șanse reale de a-și împărți existența cu cineva. Catinca rămîne singură, exersîndu-și profesia undeva la țară, într-o farmacie.

Decorul spectacolului timișorean invită la meditație: un fragment de zid cenușiu străbătut de intrări arcuite constituie fundalul. Scenele se petrec într-o lumină oarecum ireală, impresie accentuată de prezența în cadru a unor mîini gigantice de ghips alb strălucitor, „străjuind" întîmplările eroinei. Imaginea plastică *(Friedrich Schreiber)* neliniștește: deschide personajului central posibilitatea de a ne comunica mai mult decît o suită de întîmplări. (Ilustrația muzicală — fragmente dintr-o transcripție pentru sintetizator a „Tablourilor dintr-o expoziție" de Musorgski — completează cadrul scenografic, din păcate banda sonoră este adăugită, spre final, cu o piesă aparținînd unui alt gen).

Mihaela Murgu creează un personaj viguros și intră în cadența simbolică a spațiului în care joacă. Ea izbutește să ne vorbească despre puritate lăuntrică, marea iluzie a unei femei obișnuite, neobișnuita tensiune în care își recunoaște — își trăiește înfringerile. *Emil Reus*, regizor cu experiență, organizează o reprezentație clară. Spectacolul său are calitatea de a restitui fluent valențele textului, *reportajului dramatic*. În genere, personajele sînt bine conturate, relațiile închegate și convingătoare. *Sandu Simionică* (Andu) construiește profesional și credibil dualitatea personajului său (om talentat, căutînd o soluție de afirmare, atras de „exemplul" celor care parvin fără merite, ezitînd și dorind să le semene etc.), *Miron Șuvăgău* compune un conferențiar cu sufletul „didactic" (care știe că de la un timp *se cuvine* a avea un sentiment și un contract care să-l ratifice...), *Radu Avram* (Procurorul). *Traian Buzoianu* (Mihai), *Gheorghe Pătru* (Primarul), *Ana Ionescu* (Ospătărița), *Alexandru Ternovici* (Ion) aduc, în roluri de mică întindere, o contribuție notabilă la buna înțelegere a personajului central, la buna desfășurare a reprezentației. *(Gheorghe Stana* — doctorul care negociază căsătoria cu Catinca pentru a scăpa de pedeapsă — este „trimis" în scenă, după ce aflăm că a comis violul, cu halatul însîngerat. Pleonasm de gust îndoielnic).

Ne aflăm în situația de a constata că există o diferență de *ambiție realizată* între scenografie și celelalte componente ale reprezentației.

Vedem spectacolul sugerat de decor și Mihaela Murgu ca pe un posibil discurs despre „caratul" de eternitate ascuns înăuntrul unei femei numită Catinca (oricît ne-am feri de cuvinte, actrița are clipe în care înnobilează trăirile personajului cu tragism, cu poetic, cu o profunzime ieșită din obișnuit). Vedem, în același timp, reportajul dramatic jucat de trupă, relevabil în veridicitatea și concretețea lui. Vedem două spectacole diferite. *Viorica Cernucan* (Croitoreasa) are, în dialog cu Mihaela Murgu, intuiția „ciudățeniei" situației la care participă personajul ei, sugerînd pătrunderea în metaforă (croitoreasa coase o rochie de nuntă pe care o va purta altcineva). Dimensiunea metaforică a spectacolului (de vreme ce ne este propusă, o observăm) nu apare în continuitate, marea parte a trupei jucînd în altă cheie.

A. C. IORDACHE

Poezia lui Anghel Dumbrăveanu

(Urmare din pag. 3)

teza dialectică ins/alteritate, personificare / depersonificare — prin ceea ce am numit *simbol*. Poetul urmează în mod exemplar legile poeziei, pledînd în favoarea uniunii dintre creator și realitate: *Intors între ciudatele ființe / Ale cuvintelor prin care apropii lumea / De adevăr...*

Toate aceste lanțuri ideatice ne sînt sugerate, firește, în concretețea textului, nu se derulează, acolo, discursiv. Poezie cu un înalt grad de intelectualitate, dezvoltînd o problematică extrem de actuală și de complexă, creația lui Anghel Dumbrăveanu se așează, estetic, este între cele producătoare de *simboluri*, adică la cotele de sus ale valorii. Ne referim la numeroasele prefigurări ale sintezei personificare / depersonificare și la presimbolurile din *Poarta albastră (Singurătatea amiezii*, 106) și *Cutia pămîntului (Diligența de seară*, 67). Iată cea de-a doua poemă: *Intr-o odaie cu pereți goi / Oare ce mai aștept? / Mi se pare că trece un om / Pe la marginea lumii: Deschia ușa — poate vede / scrumul luminii din mine. / Nu s-aud decît mugurii-n crengi, / Sperînd. / Și steaua, pilpîind în neclintirea / Fără hotare. / Curînd se va deschide cutia pămîntului / Să iasă greierii / Prin gîndul meu istovit.*

LIMBA ȘI STIL

Despre citit

Lectura unor *cărți durabile* se rînduiește printre cele mai utile, mai plăcute și mai nobile îndeletniciri din „scurtul popas al vieții" noastre. Vorba cronicarului: „nu este alta și mai frumoasă și mai de folos în toată viața omului zăbavă decît cetitul cărților" (Miron Costin). Mai puțin știute sînt cuvintele lui Cantemir: „Cei ce topesc multe lumînări în cetirea cărților, tocesc și vederea ochilor trupului; dar cei ce n-au căutat niciodată pe slove, măcar că și-au păzit ascuțită vederea ochilor, însă neștiința i-a vîrît în întuneric și în tartarul necunoștinței".

Româna nu a moștenit verbul latinesc *legere* (ital. *leggere*, franc. *lire*, span. *leer* etc.), înlocuindu-l cu *citi*, de origine slavă. *Legere* s-a păstrat doar în formații prefixate, care, în română, nu mai sînt simțite ca atare: *culege* din *colligere (con-+legere)*, cf. fr *cueillir*. Este, cred, vrednic de tot interesul amănuntul că, în latină, *legere* „a citi" reprezintă o metaforă „moartă", sensul primitiv al verbului fiind acela de „a culege, a aduna". Așadar, *actul lecturii* devine, în perspectivă etimologică, un fel de „recoltă... vizuală"! De la același verb — mai precis, de la tema modului supin *(lectum)* — ne-au parvenit o seamă de neologisme: *lecție, colecție* și *colectiv, lector, lectură* etc. În ultimul timp, tinde să se insinueze în uz un verb penibil, expresie de ultimă oră a „snobismului" lingvistic, *a lecturà* „a citi (dar... altfel decît oamenii obișnuiți!)". O biată „buruiană lexicală", care trebuie stîrpită, chiar dacă și-a găsit, vremelnic, adăpost prin redacțiile editurilor și în articolașele înzorzonate ale unor criticaștri.

Țin să subliniez faptul că legătura lingvistică între *lector, lecție* — pe de o parte, și sensul verbului *legere* — pe de alta, s-a subțiat și s-a pierdut. Nu este obligator ca dascălul să-și *citească... lecția* (îmbinarea subliniată este, etimologic, pleonastică), ea poate fi dezvoltată și „liber". În viața zisă „universitară", ambele metode au „închinătorii" și detractorii lor!... Adaug că rom. *prelegere* „lecție" (ce cuvînt pretențios, capabil să demaște imediat înfatuarea și „sfinta" mulțumire de sine!) nu este, îndeobște, analizabil, în timp ce vorbitorii de limbă germană despică lesne în elementele sale alcătuitoare substantivul corespunzător *vorlesung*, raportabil la însuși verbul „citirii" *(lesen)*.

Există cititori și cititori, după cum există numeroase modalități de abordare a cărții și a textului. Cert este că rîvna lecturii se manifestă din ce în ce mai pregnant: cărți, reviste, ziare sînt „devorate" nu numai în tihna îmbietoare a mesei de lucru, sub lumina-prietenă a lămpii de lîngă tîmpla stîngă, ci și în tren, autobuze, tramvaie. Ba chiar pe stradă. Aceasta din urmă poate să devină, uneori, un soi de lectură-spectacol, pe care o evocă George Călinescu, în poezia sa *Impostură*: „În adolescență eram foarte „trist". / Un veșnic himerist. / Pășind sigilat de destin, / Ca un posibil nou Lamartine... / Simulînd pași obosiți și stîngaci. / Mă plimbam în parcuri printre copaci. /*Răsfoind teatral cîte o carte. / Ca să fiu văzut de departe...*". Îmi propun ca, în articolul viitor, să fac cîteva însemnări despre cititul „cu crionul în mînă".

G. I. TOHĂNEANU

MUZICA

„LIRA DE AUR"
își argumentează caratele

O inițiativă locală, rod al dragostei ținutului care l-a dat țării pe *Ciprian Porumbescu* pentru muzica clasică, a consolidat an de an credința că emulația, confruntarea artistică, are și în muzică un rol decisiv. Numărul participanților la Concursul național desfășurat la Suceava a ajuns în acest an la impresionanta cifră de 150 candidați pentru cucerirea titlului suprem — *„Lira de aur"*. Dintre premiile puse în joc, timișoreanul *Oprea Dragoș Caius*, violonist de 9 ani, elev, clasa prof. Corina Lina, s-a reîntors cu aurul premiului I, succedîndu-i laureatei precedentei ediții, Iliescu Adriana, convergențe care testează seriozitatea muncii desfășurată de această catedră. (Dintre suflători, remarcabilă evoluția clasei de flaut a prof. Lidia Kocsis, care a adus la Timișoara o mențiune — Oprin Liliana). Conf. univ. *Enea Borza*, de la Conservatorul clujean, în cadrul expunerii susținută la Liceul „I. Vidu", duminică dimineața, ne-a oferit comentarii avizate despre ultima ediție a acestui concurs, cît și o audiție ilustrativă (pe bandă) a laureaților. Impresionant nivelul statornicit la acest concurs, nota de elevație interpretativă, aplombul și personalitatea adesea suficient de cristalizată a evoluților soliste precum *Bobocea Bogdan, Gabriel Croitoru* — posesorul acelei frumoase „transfigurări lirice". În urmă cu cîteva zile G. Croitoru s-a întors de la Concursul internațional al tinerilor violoniști de la Lublin — Polonia — cu Premiul I și Medalia de aur — ori cîștigătoarea marelui trofeu „Lira de aur", pianista *Trutică Aurelia*. De altfel cazul Gabriel Croitoru nu este singular, căci tot la Suceava a debutat Mihaela Martin ori Dana Borșan, nume deja consacrate, în ciuda tinereții lor.

A impus și ținuta repertoriului, pretențios și variat din literatura universală și națională, între care bănățeanul *Eugen Cuteanu* rămîne un nume înscris definitiv în literatura viorii, grație melodicității sale pline de sugestii și farmec. Pioasă, ofranda adusă de micii violoniști aceluia care a scris Imnul țării, care a făcut din cîntecele țăranilor noștri temeiul operetei „Crai nou", interpretînd cu toții, ca piesă obligatorie în deschidere, inegalata sa „Baladă". Și o sugestie: nu ar fi oare considerabil mai interesant ca laureaților să le fie oferită, o dată cu premiul, șansa de a concerta „pe viu" în cele mai importante centre?

Doru MURGU

În revista **Shijie Wenxue** (Literatură mondială) nr. 4/1979, care apare la Beijing (R. P. Chineză) sînt publicate o seamă de pagini de literatură română: „Mitică Blajinul" de Aurel Baranga, poeme de Lucian Blaga, Tiberiu Utan, Ion Horea, Anghel Dumbrăveanu și Marin Sorescu. Sînt reproduse, deasemenea, „Domnișoara Pogany" de C. Brâncuși și un desen de Mihu Vulcănescu.

CARTE

DORU O. SIMUȚ — LENUȚA SIMUȚ: „MIC ÎNDREPTAR TURISTIC — BUZIAȘ"

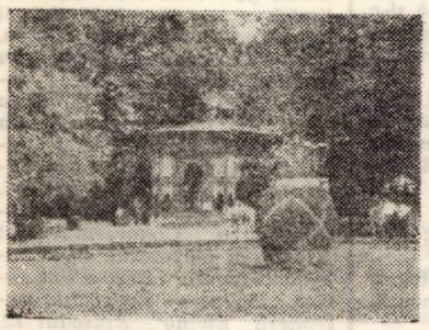

De la început am vrea să subliniem importanța bunelor *îndreptare turistice*, nu numai pentru faptul că astăzi, la noi, turismul cunoaște o dezvoltare deosebită, ci și pentru că lucrările de acest gen au meritul de a oglindi specificul, *personalitatea* localităților pe care le au în vedere. Utilitatea lor nu e legată numai de împrejurarea drumeției. Însăși lectura acestora este o captivantă călătorie, îmbogățindu-te cu informații diverse, referitoare la anumite locuri. O asemenea carte este și *Micul îndreptar turistic: Buziaș*, apărut recent la *Editura Sport-Turism*.

Prima parte a lucrării este o micromonografie a Buziașului, referitor la *cadrul natural* al acesteia (așezarea geografică și căile de acces, relieful, clima, hidrografia, hidrogeologia, vegetația, fauna) și istoria așezării, pînă în zilele noastre. Urmează un capitol de specialitate medicală, *tratamentul balneofizical*, în care avem date privind profilul stațiunii, factorii naturali de cură, indicații terapeutice, contraindicații generale și speciale, instalații de tratament și proceduri terapeutice, alimentația dietetică, recomandări medicale în timpul sejurului în stațiune și postcură. Ultimele două secvențe — *Circuite în orașul-stațiune* și *Excursii în împrejurimi* — sînt o sinteză a prezentării obiectivelor economice, sociale, comerciale, edilitare, culturale, sportive și de agrement din Buziaș și din localitățile învecinate. Dintre acestea, din orașul-stațiune, amintim, bunăoară, punctul muzeal de la *Casa de cultură*, în care sînt expuse documente vechi, de mare valoare, referitoare la Buziaș (cartea lui *P.E. — Lindenmayer „Die Mineral Quellen bei Busiasch*, Timișoara, 1856; lucrarea lui *M. Hirschfeld „Der Kurolt Buziaș und seine stahlequellen"*, Timișoara, 1871, prospectul *„Buziaș, loc de cură cu cele mai bogate izvoare de acid carbonic și fier — cură cu apă rece"*, (editat de Direcțiunea Scălzii, în 1895). De asemenea, în această localitate se găsește binecunoscuta *colecție de artă populară Iulia Folea Troceanu* (prezentată detaliat și într-un catalog din 1977, întocmit de colecționară în colaborare cu prof. Octavian Sfetcu). În secvența *Excursii în împrejurimi* sînt descrise traseele: *1. Buziaș — Timișoara — Recaș — Lugoj; 2. Buziaș — Timișoara — Băile Călacea; 3. Buziaș — Chevereșul Mare — Otvești — Jebel — Deta; 4 Buziaș — Lugoj — Găvojdia — Jdioara — Caransebeș*. Acesta fiind, poate, capitolul care a impus cel mai mare efort în elaborare, dat fiind ambiția lăudabilă a autorilor de a cuprinde cît mai numeroase aspecte referitoare la multe localități. Dar, uneori, multitudinea problemelor i-a depășit. Exemplificăm doar cu expozițiile muzeale din Timișoara (frecvent vizitate de grupurile de turiști din stațiunea Buziaș), despre care sînt referințe puține — uneori inexacte — iar *Rezervația de arhitectură populară bănățeană* nu e nici măcar amintită. La o nouă editare, bineînțeles că asemenea carențe sînt ușor de înlăturat. Avînd în vedere tirajul relativ redus al cărții (4.500 exemplare) și marele număr de solicitanți din stațiune, credem că reeditarea acesteia se va impune cît mai curînd; desigur, pe merit, întrucît acest lucru este susținut și de valoarea, în ansamblu, a lucrării.

Aurel TURCUȘ

TOP

SECȚIA ROMANA: 1. Baladă pentru trei haiduci — *Betta*; 2. Substituție — *Rodion G.A.*; 3. Urme de pași pe omăt — *Gramophon*; 4. Viața pe roți — *Pro Musica*; 5. Bradul — *Clasic XX.* *SECȚIA INTERNAȚIONALA:* 1. My Sherona *Knack*; 2. Boogie Wonderland — *Earth, Wind& Fire*; 3. Don't bring me Down — *Electric Light Orchestra*; 4. El Lute / Bahama Mama — *Boney M*; 5. Good Times — *Chic.*

DE TOATE...

La ora cînd scriu aceste rînduri, pot anunța pe cititorii prezentei rubrici că mult așteptatul „Disco Ghid Rock" (ediția a doua) trebuie să apară în librării din moment în moment ● Dupa „Sgt. Pepper", film în care a apărut alături de Bee Gees, Peter Frampton va fi din nou interpret într-o peliculă muzicală inspirată din viața unui star pop. Nu se cunoaște încă titlul... ● Popularitatea lui David Soul, actor și cîntăreț american, a crescut după serialul Tv. „Starsky & Hutch" în care acesta deținea unul din rolurile principale. In prezent, David Soul are în pregătire cîteva scenarii de film. Așadar o activitate variată... ● O remarcabilă performanță în privința mixajului s-a realizat prin re-înregistrarea popularului cîntec „Love Me Tender". Glasul lui Elvis Presley dublat de vocea catifelată a Lindei Ronstadt. Discul se bucură de mare căutare. Intre timp, anunță publicația „Modern Screen". Peter Asher, managerul Lindei Ronstadt e preocupat de un viitor LP al cîntăreței ● Odată cu împlinirea anilor de majorat, Debie, una din fiicele popularului Pat Boone, s-a decis să înregistreze de una singură. Pînă acum cînta cu tăticul... ● Pe ecranele pariziene, „Renaldo and Clara" un film de (și cu) Bob Dylan, Joan Baez. „Un film fără scenariu dar extrem de interesant nu doar sub raport muzical" („Le Nouvel Observateur") ● Apropo de Dylan, a avut loc lansarea noului său album „Slow Train Coming". Alte LP-uri în actualitate: „Get the Knack" (Knak) „Top Priority" (Rory Callagher); „Head Dreams" (Foreigner): „Risque" (Chic) ● Dalida și-a serbat 22 de ani de activitate muzicală plină de succes. Explicația? „Cîntecele mele, declară ea, pornesc din inimă..."

Petru UMANSCHI

EVRIKA!

- Din scris nu se poate trăi, din calitatea scrisului, da.
- Aripile celui mai aprig vultur n-au stirnit niciodată vîntul.
- Nepăsarea pe mulți îi protejează, dar nu de rugină.
- Pămîntul e unicul vehicul care, în timp ce ne plimbă în jurul soarelui, ne asigură fiecăruia un loc la fereastră.
- Salcia — plîngătoare; plopul — tremurător; soarele — cu dinți. Toate îi seamănă omului.
- Cînd pe o fată o sorbi din ochi, suflă, să nu te arzi.
- Colecția de prieteni nu duce la criză de dușmani.
- Unii vobesc atît de frumos, încît mă simt legănat. Și adorm.
- Și-un animal sălbatic poate să aibă ochii blînzi.
- Să trăiești în oraș și să nu moară în tine respirația holdei, ori farmecul pădurii — un lucru minunat.

Ion VELICAN

SPORT

N-AȘ FI VISAT...

...că Leeds United va scăpa basma curată la Craiova, socotind că numai Beldeanu poartă vina măruntului scor 2–0, cînd englezii o puteau încurca mult mai serios, luîndu-și „pa" de la confruntările din acest sezon ale fotbalului continental. Îl acuz pe Aurică Beldeanu pentru ratarea penaltiului și nu-l pot ierta pe Cîrțu pentru jocul său visător, adică ineficient; craiovenii s-au făcut că uită secvențele emisiunilor sport TV cu ritmul infernal al meciurilor insularilor, ba încintare, ba spaimă, dar oricum reper pentru ceea ce am vrea să se întîmple întruna și pe arenele noastre. La sfîrșitul partidelor televizate de la București și Craiova, mușcînd din barele marelui ecran, am rămas năuc, altfel spus — cu gura căscată, întrebînd vecinii „chiar am învins ?!". Chiar !!! Și-am gîndit apoi că marea ispravă a acelei zile de miercuri nu e alta decît increderea de sine, la modul: ia să dovedim că n-om fi noi coada fotbalului! Și, iată, hotărînd că avem talente și valori, putem face din această toamnă un moment de referință în istoria fotbalului românesc, cum ni se promite ca de-un deceniu și cum așteptăm parcă de-un secol. Mă bucură rezultatele — și înfrîngerile, modeste — și pentru că Mondialele bat la poartă, să ne pună nu pe gînduri, cît pe picioare. Reluînd ideea din **Orizont**-ul trecut, e de datoria FRF să schimbe macazul și să treacă serios la o organizare științifică — deci, competentă — a muncii din spațiile gazonate, luînd pildă cel puțin de la rugbi.

Din păcate, meciul de ieri, dintre reprezentativele Iugoslaviei și României, n-a mai avut nici o importanță în clasament. L-am privit cu nostalgia acelui 4–6, înfrîngere pe care n-am știut s-o folosim ca triumf.

Teodor BULZA

Un fabulist: Ion Petru Stoica

Mă gîndesc la mișcarea talentelor genului satiric, din această zonă a țării, la epigramiști, precum Ion I. Mioc, Ion Martin, Virgil Șchiopescu, Dimitrie Jega, George Lungoci, Ionel Iacob, la fabuliști, precum Victor Gorșcovăz ori Sergiu Siharu, la schițele lui Emil Șain, sau la neastîmpărul cronicii rimate semnată de Nicolae Andronescu, și la alte subspecii, ale genului, mult mai extinse decît cele ce se adună în cenaclul „Ridendo". Un talent de această anvergură mi se pare a fi fabulistul Ion Petru Stoica, trecut de mult de pragul debutului, și în fabulă și în epigramă.

Pentru lumea imaginară din tărîmul fabulei, cu trimiteri imediate la real, autorul adună motive sub lentila verbului acid, cu o candoare care nu lasă floreta să înțepe, ci să aducă înțelepciune. Pentru că Ion Petru Stoica e și un poet, cum se spune de obicei, „poetul de la poarta țării", și lucrînd la Vama Moravița și activînd la cercul literar din Deta, îndrumat de profesorul Ilian, omul grav și cu deosebită răspundere scapără de spirit, adunîndu-și în pagină umorul, ironia, starea de poezie, cultivate spontan, în numele simplității. Se pare că izvoarele sale de inspirație, într-o morală și etică, se identifică într-o unică rază a mesajului urmărit: simboluri fabuliste împotriva a tot ce împiedică perfecțiunea umană.

Damian URECHE

Fabula cucului

Cu coadă lungă și cu pene cenușii
Sosi năuc,
Din lungile-i călătorii,
Doar cuc;
Se instală-ntr-un cuib străin
Ca un intrus
Iar ouăle ce-i aparțin
Și le-a depus;
Dar alte păsări le-au clocit
În chip comod
Și el prin luncă-a hoinărit
Ca un nerod,
Cînta mereu pe false strune
Cucu, cucu,
Să i se-audă vestea-n lume
Zăbăucu.
Cu „puii săi" s-a întîlnit
Neașteptat,
Care deloc nu l-au iubit
La majorat...
Rămase-n viață singur cuc,
Hainul,
Plîngîndu-și jalnic într-un nuc
Destinul.

Balta și apa de izvor

Pe lîngă-o baltă, curgea o apă de izvor
Care-o sfidă-ntr-un fel superior:
— Ești o inertă, o inaptă și-o impură,...
Mirosi a gaz metan și a sulfură...
Cu tine nu m-amestec, căci ești apă de ghiol
Și nu mă compromit cu-asemenea nămol...
Ești baltă și atît; ai izul tău de smîrc
Socot că nu e cazul, cu tine să mă spurc.
Pe cînd eu sînt o apă rece, proaspătă și lină,
Vin trecătorii, beau și setea și-o alină.
Cobor din munți în văi și răcoresc ogorul,
Prin fire de nisip îmi susură izvorul!...
Nu vreau să te cunosc; ești prea cu fală,
Lovi-te-ar forța supranaturală!...
În timp ce-o blestemă, din bolta cea înaltă
Se scuturară norii și-o transformă în... baltă!
Morala, zice, clar și pentru noi:
O apă lină face și noroi!

Andreaua și acul

Nu știu prin ce întîmplare
S-au întîlnit andreaua și cu acul...
Făcîndu-i, astfel, o mustrare;
„— Să știi că dai de dracu,
Măi princhindel"...
(Și-l trase de urechi, nițel)!
Îți sînt superior ca fizic și volum...
Susțin și am pretenții
să nu îmi stai în drum
pentru a-mi lua clienții.
Tu nu observi că-s mare?
La mine, orișicare
Vine să-i împletesc saltele moi și saci!
Dar tu ce te pricepi să faci?!...
Acul micuț și delicat,
la „vorbă" foarte înțepat,
I-a replicat:
„— Nu cos nici saci și nici saltele...
Cos haine scumpe, ii, dantele".

Aurul și arama

Într-una din zile,
Se revăzură-n cale,
Două metale
Maleabile, ductile:
„— Felicitări; dar „scumpă" la vedere,
Zise, ipocrit, aurul către aramă...
Nu mă mai bagi în seamă,
Căci ești solicitată pe vaste șantiere;
Orașe noi și sate,
Prin tine sînt electrificate...
Tu în domeniul tehnic ești foarte prețuită!
Spune-mi, te rog, sînt depășit,
Cum ai făcut de-ai reușit
Să fii atît de... renumită?!"
Arama, astfel provocată,
Simțindu-i fina ironie
Roși, sfioasă, de mînie
Și-i spuse îndată:
„— Eu satisfac cerințe omenești,
E adevărat, după comandă.
Tu ești nobil, strălucești
Dar ești, ades, de... contrabandă.

SERIAL

Un pas spre viitor (IV)

La începutul anilor '60 în fizica teoretică se ivește o direcție nouă, a cărei perspectivă a fost înțeleasă de-abia în ultima vreme. Această direcție este legată de așa-zisa teorie cuantică neliniară care are trăsături deosebit de interesante: a) Această teorie poate modela toate proprietățile particulelor elementare simultan și nu separat cum se întîmpla înainte. A apărut nădejdea că se va putea crea o teorie unică a materiei. b) S-a dovedit că obiectul fundamental al microcosmosului e vacuumul, adică cîmpul cuantic în starea cea mai inferioară energetică, iar tot ceea ce înainte era numit particule elementare sînt pur și simplu fenomene secundare apărute în urma transformărilor vacuumului; c) A fost făcut un pas hotărîtor în înțelegerea vacuumului și a energiei sale: energia vacuumului are un sens fizic! Ba și mai mult, vacuumul conține un sistem de nivele energetice care pot fi împărțite spațial. Între ele sînt posibile treceri însoțite de absorbție sau eliberare de energie. Totul este încă la început, dar este clar de pe acum că vacuumul va putea fi studiat experimental după fenomenele sale energetice. Probabil că acceleratoarele viitorului (mai mult de un trilion de electron-volți) vor suporta asemenea experimentări.

Existența vacuumului ca substanță fizică a fost dovedită experimental, dar acum avem o altă imagine, mult mai profundă despre vacuum ca un sistem alcătuit din nenumărate nivele energetice. Problema aceasta însă are și un alt aspect. Presupunînd că am dovedit că vacuumul este o substanță care dispune de energie, deci că este vorba de un condensat de energie, se impune imediat o întrebare, poate oare vacuumul sluji drept izvor de energie? Există două presupuneri care spun că așa ceva este posibil. În cosmos au loc în fiece moment explozii de mare amploare al căror izvor de energie e necunoscut. Pînă și sursa de energie a stelelor este o problemă greu de rezolvat. Cînd urmărim procesele nestaționare din cosmos, oare nu vedem în acea clipă chiar „vacuumul la treabă"? Și o altă presupunere: materia e unicul condensat al energiei din natură care ne e deocamdată cunoscut dar și ea are cîteva nivele energetice. Presupunem că și vacuumul este un condensat asemănător.

Intensitatea energiei vacuumului, chiar și în nivelele care se află în apropiere, întrece energia nucleară, iar intensitatea nivelului gravitațional este infinită. Dacă omenirea reușește să utilizeze energia vacuumului, ea va poseda într-adevăr forța cosmică. Acea forță pe care filozofii Orientului antic o atribuiau zeității supreme: Universului!

(După „POLITIKA")

(Va urma)

REBUS

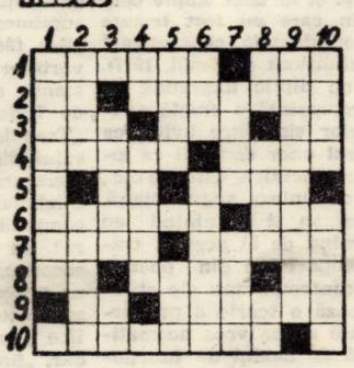

DIN VREME

ORIZONTAL: 1) „Ceas de demult" (M. Bănuș, pl.) — Unul din... „cei de mîine" L. Demetrius)! 2) „Ora 23" (G. Beuran)! — „Orologiul" (P. Stoica). 3) „Ceas" (L. Blaga) — „Dintr-un răgaz" (T. Michinici)! — Pe înserate (O. Goga)! 4) Surd cînd sună ceasul — Scobitură făcută cu toporul într-un copac. 5) Primele urări! — Invers la ceasornic și... direct la trigonometrie. 6) În „Criza de timp" (Simion Pop)! — Uium (pop.). 7) Azi, mîine — Verb pentru „Ani de pribegie (A. Arbuzov). 8) 12 ianuarie! — ...Scoc — În „Aeternitas" (O. Goga)! 9) Ultimele secole! — Fruct exotic.. doi ani ținut de Birlic! 10) Ac de ceasornic (pl.).

VERTICAL: 1) „Ceasuri grele" (A Hecht). 2) „Din timp în timp" (I. Ciardi) — „În spațiu și timp" (I. Vlasiu; adj.). 3) Apare „O dată pe an" (A. P. Cehov) — În „Calendar" (I. Horea). 4) Comună... în „Clipa" (D. Săraru)! — Element chimic. 5) „Martorul vremii" (A. Margul — Sperber) — La plată! 6) Gen deosebit! Merge cu ceasul! 7) Multe la „Ora de istorie" (T. Uba) — Schimbă acele la orele stabilite. 8) ...și 12 august! — Bună de-a-ndoaselea! — Într-un inel! 9) „Ceasornicul de nisip" (L. Blaga). 10) „De-o vîrstă cu... plachetă de V. Gorunescu — „Interval" (A. Ivasiuc) la tir.

Dicționar: UIM, ENG, ANUB.

Viorel ABRUDAN

COLOCVII INTERNATIONALE : T. TODOROV

– Prin ce se explică interesul Dv. constant pentru formaliștii ruși ?

– De fapt, școala formalistă rusă m-a interesat intotdeauna, deoarece a influențat intr-un mod atit de hotăritor evoluția criticii literare din secolul XX. De aceea am fost foarte surprins să constat că sint aproape necunoscuți de critica literară occidentală, in general, și de cea franceză, in special. Orientarea unilateral francocentrică a cercetătorilor francezi m-a determinat, acum 15 ani să popularizez contribuția formaliștilor ruși care este după părerea mea remarcabilă și m-a făcut, in consecință, să lucrez la traducerea operelor lor.

– Am observat insă că acordați o atenție deosebită lui Mihail Bahtin. Dealtfel și cursul pe care l-ați ținut la Urbino s-a intitulat „M. Bahtin și formaliștii ruși". De ce ?

– Situația lui Bahtin este diferită. El a fost tradus in mai multe limbi și este, prin urmare, mai cunoscut. Rațiunile pentru care m-am oprit asupra lui sint mai complicate. Lucrind mai mulți ani la o istorie a ideilor in teoria literară și lingvistică, am ajuns să cunosc indeaproape teoriile estetice ale romanticilor și mi-am dat seama că aparatul nostru conceptual este derivat de aici, deși puternic influențat de metodele noi din lingvistică. Ceea ce este insă deosebit de important in cultura modernă este ideea relației ce se stabilește 'ntre oameni. Inainte, exista o concepție fie egocentrică, fie etnocentrică a superiorității individuale care genera o dorință de egalitate și identitate. Astăzi se tinde să se recunoască egalitatea etnică și politică a diferitilor indivizi și grupuri sociale sau naționale – fenomen marcat puternic de sfirșitul colonialismului –, ceea ce nu impiedică insă o conștientizare a diferențelor evidente. Din acest motiv m-au interesat gînditorii care au incercat să studieze la diferite nivele relația omului cu semenul său, iar Bahtin a adus o contribuție dintre cele mai interesante și complexe in această direcție.

– Puteți să explicați puțin in ce constă această contribuție ?

– Desigur. Bahtin a abordat problema la trei nivele diferite. La un nivel **psihologic**, el credea că fiecare individ există numai in și prin relațiile pe care le stabilește cu alți indivizi, de orice natură ar fi ele. Noi sintem in alții, iar alții sint in noi, deci, după cum spune el „eu sint altul". La un nivel **antropologic** a elaborat o teorie a culturii bazată pe noțiunea de **exotopie**, ceea ce inseamnă „a fi in afară de". O adevărată cunoaștere a unei culturi nu inseamnă să te identifici cu ea, ci să păstrezi o anumită exterioritate care să-ți permită să o intelegi mai obiectiv. Și, in fine, la un nivel **epistemologic** – mă gindesc aici la o epistemologie a criticii literare – Bahtin susține că extremele reprezentate de identificarea cu un scriitor sau de ignorarea lui deformează abordarea operei sale. Numai respectarea exotopiei te ajută să-l intelegi cu adevărat, căci intelegerea sa inseamnă traducerea in termenii unei alte culturi.

Acestea sint motivele pentru care M. Bahtin nu poate fi confundat cu ceilalți formaliști ruși care nu au lucrat cu aceste probleme. Desigur că el a fost puternic influențat de cercetările lor, in special de Tinianov și Eihenbaum, dar este mai important decit oricare dintre ei luat in parte.

– Ce părere aveți despre tendințele reprezentate de unii teoreticieni ai semioticii care cer cu hotărire unificarea diferitelor ramuri ale acestei științe ?

– Sint impotriva oricăror tendințe de unificare. Semiotica are in primul rind un caracter aplicativ și de aceea nu văd utilitatea unificării unor specialiști lucrind in domenii așa de variate, ca muzica, lingvistica, logica formală și interacțiunea socială. Reducerea acestor discipline la un numitor comun n-ar insemna un mare progres și nici nu cred că s-ar putea realiza din punct de vedere practic, deoarece ele abordează fenomene diferite și cer o competență specială. Desigur că pentru un incepător diferențele de terminologie pot reprezenta un handicap serios. Uneori asta poate fi insă mai folositor decit dacă ar nimeri peste un domeniu aparent fără dificultăți.

– Cum apreciați interdisciplinaritatea ?

– Personal sint foarte sceptic cu privire la aportul pe care un logician, de exemplu, il poate aduce la analiza fenomenului literar. Literatura trebuie citită și literatura despre literatură trebuie citită și ea. Un logician poate formaliza anumite considerații, dar numai rareori aduce ceva nou. Pe noi trebuie să ne intereseze in primul rind calitatea unei critici și numai apoi rigoarea ei. Nu se pot nega insă progresele deosebite pe care critica literară și teoria literaturii le-au făcut in urma contactului cu lingvistica, logica, cibernetica etc. Contextul semiotic este deosebit de folositor in teoria artei deoarece evită extremele in care tind să cadă cei care identifică teoria artei cu istoria artei ori cu psihologia creației sau perceperii artistice. Desigur insă că o știință a artei nu trebuie să fie exclusiv semiotică căci nu totul in artă este semn.

– Inainte de a incheia am să vă rog să ne spuneți citeva cuvinte despre cercetările Dv. actuale.

– Ceea ce mă interesează in prezent este tocmai prezentul. Lucrez deci la o istorie a prezentului, dar proiectele mele nu au depășit faza de inceput și nu știu cind vor lua efectiv forma unei cărți. Părți ale cercetărilor mele s-au concretizat intr-un recent eseu despre literatura franceză contemporană publicat in revista „Poétique". De asemenea sint preocupat de felu' in care diferite culturi s-au intilnit in momente de răscruce ale istoriei lor și de modelele specifice pe care le-au stabilit. In istoria europeană mai recentă au existat mai multe momente de acest fel, importante prin ele insele, dar și prin felul in care au structurat viziunea noastră actuală.

– Puteți da un exemplu ?

– Descoperirea Americii. Cercetez acuma cronicile care descriu viziunile pe care băștinașii le-au avut asupra albilor. Se poate lesne observa un comportament semiotic cu totul diferit la Cortés și la Montezuma. Interesante sint și scrierile albilor despre scrierile băștinașilor despre albi. Asta ca să mai complicăm puțin. Un al doilea exemplu ar fi trecerea de la exotism la colonialism, pe care o ilustrează scrierile exploratorilor Africii din secolul trecut. Cel mai cunoscut și interesant este Stanley, care a vizitat pentru intiia dată Africa din motive jurnalistice, dar care s-a intors apoi trimis de regele Belgiei să cucerească Congo.

– Vă mulțumesc.

Pia TEODORESCU-BRINZEU

T. TODOROV

„O idee deosebit de importantă in cultura contemporană este ideea relației ce se stabilește intre oameni"

... Amfiteatrul modern al campusului universitar de la Urbino. Interlocutorul meu, Tzvetan Todorov, este autorul a numeroase lucrări, dintre care cele mai cunoscute sint „Gramatica Decameronului" (1969), „Introducere in literatura fantastică" (1970), „Poetica prozei" (1971). Fizionomia sa este prelungă, neliniștită. Ochii vioi, iscoditori, se ascund in dosul lentilelor patrate, incadrate de rame aurii. Numai vocea este neașteptat de blindă și domoală. Ca un cintec bătrinesc. Acordă fiecărei vorbe pe care o spun o atenție deosebită. Sint hotărită să formulez intrebările cit mai scurt cu putință.

Simbolismul lingvistic și interpretarea sa

Dintre ultimele lucrări ale lui Tzvetan Todorov, „Simbolism și interpretare" reține in mod deosebit atenția, deoarece asumindu-și problematica extrem de complexă și controversată a simbolismului lingvistic și a interpretării sale, propune, de-a lungul unui traiect sintetic, comprehensiv și nuanțat, o teorie asupra condițiilor generale care determină cele două activități complementare, ilustrată — in partea a doua a volumului — de o analiză detaliată a unor practici exegetice afirmate in istorie.

Sinteza aceasta este corolarul unor investigații preliminare publicate in diferite reviste și al unei ample cercetări istorice asupra modului in care au fost tratate fenomenele respective in cultura occidentală, concretizată in volumul „Teoriile simbolului" (Éditions du Seuil, 1977). Acest volum — care formează un diptic impreună cu lucrarea pe care o discutăm — reprezintă o amplă analiză a reflecției asupra fenomenelor simbolice avind ca suport limbajul dezvoltată in cadrul unor domenii ca logica, filozofia, retorica, poetica, hermeneutica, estetica etc., incepind cu Aristotel, continuind cu sinteza augustiniană, retorica clasică, romantismul german și terminînd cu Freud, Saussure și Jakobson. Pornind de la această tradiție, de la o serie de sugestii importante din poetica sanscrită, ca și de la achizițiile contemporane ale științelor limbajului, Todorov formulează o teorie a producției și receptării simbolismului care nu se vrea normativă, ci descriptivă, fiind interesată de modul de funcționare a acestor fenomene in cazul limbajului, de factorii care generează complexitatea și pluralitatea interpretărilor.

Distincția dintre *limbă* (obiect abstract, caracterizat printr-un lexic, o gramatică și fraze, ca produs final), și *discurs* (manifestare concretă a limbii intr-un context particular, materializată in enunțuri, la a căror intelegere concurează atit elementele limbii cit și factori extralingvistici (interlocutori, timp, loc etc.) — este punctul de plecare in explicarea fenomenelor simbolice. In cadrul discursului, cuvintele, propozițiile cîștigă sensuri suplimentare in raport cu cele din limbă. O propoziție ca „S-a făcut seară" are o semnificație accesibilă oricărui vorbitor al limbii române ; rostită in anumite circumstanțe, ea poate să cîștige un sens mai particular, numit de Todorov sens secund sau indirect, ca de exemplu : „Trebuie să plecăm acasă". Simbolismul este cimpul sensului discursiv indirect, rezultat din evocarea, din asocierea unui element prezent in enunț cu un altul absent. Simbolul apare ori de cite ori un fapt discursiv este incompatibil cu sensul literal, direct, solicitind interpretarea. In această perspectivă, simbolismul limbajului nu constituie obiectul lingvisticii pentru că „asocierea este un proces psihic" : el pretinde dezvoltarea unei simbolici sau intelegerea semioticii ca o știință a faptelor simbolice și a celor semantice. Departe de a fi un fapt secundar, „producția indirectă a sensului este prezentă in toate discursurile și probabil domină in intregime unele dintre ele și nu dintre cele mai puțin importante, precum conversația cotidiană sau literatura" (p. 11).

Postulînd acest cadru teoretic, Todorov abordează apoi sistematic rolul structurilor lingvistice și logice, al direcției de evocare, al relațiilor dintre sensul direct și cel indirect, al gradului de determinare a acestuia, construind o grilă prin intermediul căreia interpretarea tinde să prindă cit mai mult din complexitatea sensurilor germinate de actul discursiv. Reliefarea rolului structurii lingvistice îi permite operarea unei importante distincții pornind de la unitatea vizată in procesul de asociere simbolică și de la menținerea sau abolirea sensului direct. Se reliefează astfel, in concepția autorului, un *simbolism lexical*, atunci cînd unitatea vizată este un cuvint sau o sintagmă, iar sensul direct este abolit de către cel secund, și un *simbolism propozițional*, cînd asocierea pleacă de la o propoziție și sensul indirect se grefează pe cel direct menținîndu-l. Este rezolvată aici o opoziție intre o concepție substitutivă și una interacțională asupra metaforei, a simbolismului dezvoltată in lunga istorie a exegezei acestor fenomene.

In ceea ce privește direcția de evocare simbolică, diferențele sint determinate de modul in care sint implicate dimensiuni precum conținutul enunțului sau actului de enunțare, intertextualitatea, intratextul sau extratextul etc. Bineințeles că aspectele abordate in această parte a demersului sint mult mai numeroase, dar cum spațiul nu ne permite continuarea discuției, ne limităm doar la atit.

Așa cum am mai menționat, descrierea condițiilor care intervin in producerea faptelor simbolice și implicit in actul de interpretare este completată de discutarea a două strategii particulare : exegeza patriotică și cea filologică. După ce le supune unei remarcabile analize care relevă obiectivele urmărite, inserarea in contextul istoric in care s-au dezvoltat, modul de funcționare a interpretării, tehnicile utilizate etc., Todorov conchide că avem o strategie finalistă și una operațională, care nu sint numai două exemple de strategii interpretative, ci „două mari tipuri de strategii posibile" și optează pentru o formulă de coexistență a lor.

Sinteză teoretică de inaltă ținută și rigoare, străină insă de un anume exclusivism decelabil in lucrări mai vechi, „Simbolism și interpretare" este, concomitent, o pledoarie pentru o tot mai atentă considerare a simbolicului — dimensiune fundamentală a umanului.

Ioan VULTUR

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE INAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

IMNELE PATRIEI

Înaltul Forum

Parcurge iarăși țara iluminări prezente
O toamnă nestemată transfigurată-n dor,
Ca-n pragul unor flamuri de mari evenimente
Torent plenar ca pulsul întregului popor.

Secundă cu secundă sînt pașii noștri teferi
Izvoare nesecate din inimă irump
Să crească România cascada de luceferi,
Ca steaua comunistă, nu-i ideal mai scump.

De cînd se nasc în țară poeme și furnale
Românii spre lumină întorși cu fața sînt
Cînd prinde-Naltul Forum sub faldurile sale
Mari făurari de glorii și spice pe pămînt.

Ca un final de cîntec, ca un final de vară,
Congresul desenează spre viitor un țel,
Nemăsurata noastră iubire pentru țară
Și pentru cei ce-și află credința în drapel.

Damian URECHE

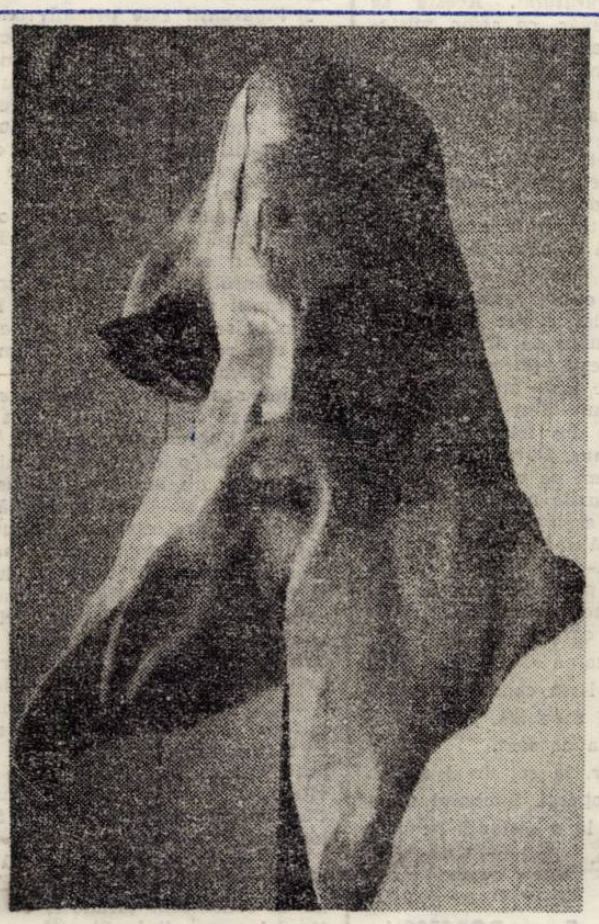

Diagros, tracul
Ilustrăm acest număr cu lucrări de ION TOLAN.

ȚARA ÎNTÎMPINĂ CONGRESUL

Elanul conjugat al tuturor oamenilor muncii de a întîmpina marele Forum al comuniștilor români, Congresul al XII-lea, cu planul anual și cele pe primii patru ani ai cincinalului în curs, îndeplinite înainte de termen, realizările obținute în aceste zile de oamenii muncii în toate domeniile vieții economico-sociale — realizări care însemnează pentru istoria României, pentru viitorul său, trecerea în viață a Programului de dezvoltare multilaterală a țării — formează fondul material pe care se desfășoară puternica emulație din zilele premergătoare istoricului eveniment.

În spiritul celei mai profunde democrații, atît de caracteristice întregii noastre vieți, pe acest fond efervescent de muncă, au avut loc conferințele organizațiilor comunale de partid urmate de conferințele organizațiilor municipale și orășenești de partid, pentru ca în aceste zile, în întreaga țară, să se desfășoare conferințele organizațiilor județene de partid. La fiecare nivel au fost dezbătute cu profundă responsabilitate proiectele de Directive ale Congresului al XII-lea pornind de la lucida analiză a activității desfășurate în toate domeniile vieții economico-sociale.

Ca un singur glas, din dreptul celei mai justificate mîndrii patriotice, în telegrame adresate C.C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu, participanții la conferințele organizațiilor de partid, la conferințele municipale și județene și-au manifestat unanim dorința fierbinte ca la Congresul al XII-lea tovarășul Nicolae Ceaușescu să fie reales în funcția de secretar general al partidului.

Astăzi, cînd are loc Conferința organizației județene — Timiș a P.C.R., cînd comuniștii acestor plaiuri, români, germani, maghiari, sîrbi și de alte naționalități analizează cu un înalt spirit de răspundere și lucidă angajare direcțiile de dezvoltare ale României în cincinalul viitor, direcțiile dezvoltării științei și tehnicii pentru atingerea nivelului de țară cu dezvoltare medie pe fondul realizării independenței energetice, gîndurile noastre, ale tuturor, însoțesc pe cele ale comuniștilor întruniți în forumul județean spre a ne exprima adeziunea deplină la proiectele documentelor Congresului al XII-lea, spre a da glas **voinței noastre nestrămutate ca în funcția de secretar general al partidului să fie reales tovarășul Nicolae Ceaușescu.** Convinși de însemnătatea covîrșitoare a proiectelor de documente, în această fierbinte zi a forumului comunist timișan oamenii muncii de pe aceste meleaguri **se angajează să depună întreaga lor pasiune pentru traducerea în viață a hotărîrilor ce vor fi adoptate la cel de al XII-lea Congres,** sporindu-și eforturile pentru ridicarea patriei pe noi culmi de lumină.

ORIZONT

PROIECTUL DE DIRECTIVE ALE CONGRESULUI AL XII-LEA

COORDONATELE AGRICULTURII SOCIALISTE

Pornind de la realitatea că agricultura constituie o *ramură de bază* a economiei noastre naționale, Partidul Comunist Român pune în centrul politicii sale agrare realizarea unei agriculturi *moderne, intensive, de înaltă productivitate*, care va folosi cele mai noi cuceriri ale științei.

În concordanță cu obiectivul fundamental al planului cincinal 1981-1985, proiectul de Directive ale Congresului al XII-lea al P.C.R. cu privire la dezvoltarea economico-socială a României, înscrie, printre orientările și sarcinile de bază *„Accentuarea procesului de dezvoltare intensivă, modernă a agriculturii care, alături de asigurarea bazei de materii prime și energetice, se situează printre prioritățile principale ale viitorului cincinal — aplicarea celor mai noi cuceriri ale științei agrozootehnice care să asigure producții tot mai mari în vederea satisfacerii nevoilor de materii prime ale economiei, aprovizionării corespunzătoare a populației, precum și disponibilități pentru export"*.

Intrarea într-o nouă fază, superioară de înfăptuire a prevederilor Programului partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a țării spre comunism, înseamnă pentru această ramură, așa cum spunea tovarășul *NICOLAE CEAUȘESCU*, *„O nouă revoluționare a activității agricole"* Viitorul cincinal va marca trecerea de la acumulările cantitative — în mijloacele de mecanizare și chimizare, în lucrările de îmbunătățiri funciare și formarea de specialiști — la o nouă calitate, care se va materializa în creșterea producției de cereale și plante tehnice, în legumicultură, pomicultură, viticultură și zootehnie, în creșterea însemnată a eficienței economice a activității de producție desfășurată în această ramură.

Prin promovarea largă a noilor descoperiri în biologie, inclusiv în ingineria genetică și bioenergetică, cercetarea științifică în agricultură își propune să creeze noi semințe și material săditor cu caracteristici supe-

Ilie BABAIȚA

(Cont. în pag. a III-a)

ORIZONT 45

(607) ● 8 noiembrie 1979 ● SERIE NOUĂ ●
anul XXX ● 8 pagini — 1 leu

OPINII

DIN NOU DESPRE LITERATURĂ ȘI CONTEMPORANEITATE

Între atributele contemporaneității, observa de curînd Traian Liviu Birăescu (vezi „Orizont", nr. 42/1979), consonanța dintre literatură și celelalte arte circumscrie o problematică ce vizează, în ultimă instanță, modificarea statutului tradițional al celei dintîi. Nota definitorie a acestui fenomen („... creșterea importanței factorului cognitiv, nu în sensul unui intelectualism restrîns, ci al participării literaturii la complicatul proces de cunoaștere a lumii contemporane") constituie, de departe, esența unor transformări structurale, revelatorii pentru direcția evoluției literaturii. Firește, acesteia nu i-a lipsit niciodată dimensiunea cognitivă ; se cuvine însă remarcat că în fiecare epocă istorică sensul și proporțiile ei au îmbrăcat forme specifice, inconfundabile. Dintr-un asemenea unghi, în epoca noastră, în împrejurările revoluției științifice și tehnice, individualizarea aspectului cognitiv al literaturii are drept fond explozia informațională ale cărei reflexe pot fi descoperite nu numai la nivelul formării unui nou gust, deci a unui nou public, dar și, în mod necesar, la acela al apariției și proliferării unei **literaturi de informație** în care noțiunile tradiționale de gen și specie literară sînt considerabil relativizate. O astfel de literatură, a cărei substanță se compune dintr-o masă mai mult sau mai puțin coerentă de date, în care ficțiunea nu mai are un rol fundamental în structurarea operei, obiectivarea și autenticitatea devenind instrumente esențiale de acțiune, este, aparent, lipsită de profunzimi. Înmulțirea creațiilor de acest tip și, mai cu seamă, audiența tot mai largă de care ele se bucură, le impun însă ca pe un **fapt de istorie literară,** ca pe o realitate ce se cere abordată cu mijloace critice adecvate. Nu este vorba doar de „speciile" derivate din genul publicistic (reportajul, memorialul de călătorie etc.), ci și de cele considerate pînă nu de mult desuete, precum epistola și jurnalul intim. Re-literaturizarea acestora înseamnă, în primul rînd, dispariția frontierelor canonice dintre ele și totodată a granițelor ce le separau de teritoriile literare consacrate. Experiența lui Geo Bogza din **Cartea Oltului** și **Țara de piatră,** spre pildă, după o perioadă de infertil și superficial epigonism, tinde să se generalizeze, termenul de „reportaj literar" — încă de la intrarea lui în circuit, ambiguu — nereușind să mai acopere o realitate evidentă pentru cine parcurge cu atenție numeroasele cărți de reportaje apărute, să zicem, în ultimul deceniu : reportajul devine tot mai mult o formă literară cu șanse cel puțin egale cu ale nuvelei ori romanului, o structură în care cititorul descoperă aceeași aspirație către re-stabilirea unității universului social-uman, a continuității lui semnificative. Epistolele lui Octavian Paler, Ștefan Bănulescu ori Mircea Ciobanu se înscriu numai formal în tiparele „speciei" ; ele pot funcționa la fel de bine ca eseuri, nuvele ori micro-romane. Memorialele de călătorie semnate de Ana Blandiana, Paul Anghel, Romulus Rusan ori A. E. Baconsky transcend limitele tradiționale fiind greu de abordat prin prisma normelor pe care aspectul lor formal le evocă. „Jurnalele" lui Aurel Gurghianu, Mihai Sin, Eugen Simion etc. se aliniază într-o ordine similară. Firește, numele invocate pînă aici nu epuizează fenomenul pe care vrem să-l semnalăm, dar, cel puțin, îl validează.

Marian ODANGIU

(Continuare în pag. 3)

CRONICA LITERARA

Corneliu Sturzu

Zigurat

(Ed. Juminea, 1979)

Volum selectiv (postfaţat de autorul însuşi). *Zigurat* înscrie, între motivele sale centrale, pe acela al *călătoriei*. Dispus la interpretări alegorice, acest pretext epic stă (alături de alte cîteva care, în cele din urmă, pot deriva din el: *vînătoarea, vacanţa;* alături de elemente prozodice şi teme curente: *dragoste, vîrstă)* la temeiul anecdoticii, al aparenţei. Numeroasele sale întruchipări converg, în calitate de variante mai mult sau mai puţin fidele, spre o realizare remarcabilă: „Plutim aşa de ani de zile / Uitate sînt femeile din port. / Juc' - barbut sub foile de cort / Ne batem joc de vechile idile, / Lăsăm, în mare, seara, cîte-un mort / ... Cu lauri, jegul frunţii asudate, / solemn, arhonţii vor acoperi. / Redăruiţi aceloraşi soţii / şi-nconjuraţi de rude-apropiate / senini şi calmi cetatea vom minţi / despre-ntîmplări şi ţări îndepărtate / pe care alţii le-or descoperi".

Călătoria este, de fapt, o rătăcire nesfîrşită pe mare, asemănătoare zbuciumului unei *epave* (p. 34, 73), al unui vas ce se abandonează mişcărilor mării (să se vadă şi *Noaptea lui Odiseu*, 140). Existenţa înţeleasă drept *călătorie (lumea e o triremă*, 202), are, totuşi, un sens (cinetic şi moral). Ea se dovedeşte o veritabilă pendulare, o *plecare* şi o *reîntoarcere* ritmice (aidoma fluxului şi refluxului), o evoluţie circulară, concentrică (189). În acest fel, *aparenţa* textului este absorbită în *formă*. *Călătoria, vînătoarea, excursia* (trimitem, în treacăt, la frumoasa, vag b a c o v i a n a, *Excursie*, 120) degajă un spaţiu eleat, circular, concretizat de *platoul şes* sau de *suprafaţa mării*. În ambele cazuri, orizontul e o limită: dungă (82), grilaj (159), capăt (213), linie dincolo de care nu e nimic (211). Totul deci se naşte, se consumă şi reapare, totul se iveşte, dispare şi revine, în acest univers familiar şi tulburător cuprins între orizontala cîmpiei (a mării) şi boltă. Pînă şi *riul* (reprezentativ simbol heraclitean) e *sferic* (140) (cf. şi *vîrtejul sferic*, 69). Iar *timpul* pare o rocă (pămînt, nisip) în surpare: „Auzi cum timpul se surpă încet îngropindu-te / Pînă la umeri, pînă la buze, pînă la frunte..." (168).

Arhetipul rămîne *cercul* („Un cerc din altul creşte-n jur, de fum, 90), însul fiind şi el asimilat unei asemenea ontologii: „Aleargă anii mei cu cercul / Pe uliţi de periferie, / Aleargă anii mei cu cercul, / pe unde vrei şi nu se ştie / De caldarîmuri şi de stofe / Genunchii cum îmi singerează / Aleargă anii mei cu cercul, / Copilărind a doua oară". În altă parte (255) ni se vorbeşte despre sine ca despre o „pasăre-a / Cercului visînd să fie nimb" etc.

Individul uman acceptă, însă, şi alte două transferuri. Cel dintîi (ins = *bătaie de aripă*, 9; *pasăre*, 197) explică natura şi semnificaţia *ziguratului*. Acesta se conturează, într-adevăr, ca semn misterios al urcuşului, al victoriei şi zborului. El este un cumul de scări, e însăşi ideea pietrificată a ascensiunii: „Trebuie să-i dăruiesc acestui copil albumul meu / zugrăvit în culorile sinceităţii, să îl învăţ / alfabetul subtil al încrederii, fuga / pe treptele largi, cum să urce / etaj cu etaj, dăruindu-se / scărilor din zigurat". Această strofă are, în pagină, forma inversă a unui zigurat (p. 68).

Celălalt transfer e mai profund şi se aliază caracteristicilor eleate care apropie pe Corneliu Sturzu de linia culturală a liricii româneşti (direcţia Macedonski). E vorba de ins = alter ego, daimon (model: Faunul). Sînt de citat aici referirile la chipul din fotografii, precum şi piese ca *Ianus, Dorian Gray, Arlechinul*. Reproducem pe cea din urmă: „Pe unde trec oglinzile mă-nşeală / C-un măscărici cu ochii saşii şi cu / Suris şi replică sentimentală / Pe care nimeni nu-l recunoscu / L-am izgonit cu pietre şi cu silă, / M-am prefăcut în lume că-l ignor / Dar s-a întors, zîmbind ca o sibilă / Prin marile oglinzi din dormitor / Am pus atunci în taină să-l ucidă / Şi-n locul de supliciu l-am condus. / Intors acasă, stînd să îmi deschidă, / Un măscărici mă contempla de sus".

Am ajuns, aşadar, la cel de-al treilea nivel al alcătuirii operei. Simbolul se află undeva în jur, la o distanţă pe care poetul va încerca, desigur, să o măsoare.

Eugen DORCESCU

Maria-Luiza Cristescu

Figuranţii

(Ed. Cartea Românească, 1979)

1) Cîteva interviuri extraordinare au adus în prim planul actualităţii literare numele Mariei-Luiza Cristescu, publicist vioi, întotdeauna şi nuvelist dintre cei mai buni ai literaturii noastre actuale, într-o carte a ei. Debutînd foarte tînără, autoarea are deja în urmă un număr de cărţi şi un număr de fapte literare care îi asigură — între simpatii şi antipatii deschis mărturisite — o notorietate nu neapărat de invidiat. Mai puţin i-au fost analizate romanele, la început foaie de temperatură a unei generaţii şi mai apoi încercări de construcţie ambiţioase şi prin voinţa lor de sincronizare.

2) *Figuranţii* este primul roman „complet" al Mariei-Luiza Cristescu: dacă încercările de construcţie romanescă de pînă acum trucau sau simulau „jurnalele", *Figuranţii* este o operă de profesionist: autoarea face dovada nu numai a capacităţii de a scrie roman, ci şi de a medita asupra unor momente cruciale din istoria românilor; roman despre Unire. *Figuranţii* nu este nici o carte de conjunctură şi nici una comodă; roman document, ea nu copiază, nu „plagiază" documentul, ci creează în spiritul lui. *Figuranţii* nu este un roman istoric, cel puţin în sensul consacrat al termenului; sau este roman istoric aşa cum — îi numim literatura din preajmă — *Apa* lui Ivasiuc sau *Corn de vînătoare*, *O altă vedere* sau *Rug şi flacără* sînt literatură istorică. Împreună cu acestea, el acordă personajului o libertate de mişcare pe care nu o are în literatura „istorică" amintită curent. Tot împreună cu acestea, ea urmăreşte itinerariul unui personaj al cărei energii devin *altceva*. Un raport frecvent în nuvelele lui Ivasiuc, acela dintre familie şi descendent, e reanalizat de Maria-Luiza Cristescu într-o carte a cărei personaj central e Oraşul. Cum puţini romancieri Maria-Luiza Cristescu a înţeles Ardealul din epoca Memorandului; imaginarul — şi atît de realul — oraş Orhei alcătuieşte, el însuşi, memorabilă sinteză. Cum şi-a putut păstra nealterată esenţa o colectivitate în vremi atît de furtunoase? Cum au rezistat românii în faţa forţelor deznaţionalizatoare?

Modelul şi instanţa supremă a acestui tip de literatură este Rebreanu, autor nu al romanului ţărănesc, ci al familiei Herdelea, iar linia Slavici — Rebreanu, linia faţă de care această literatură se raportează. Partitura eseistică a cărţii nu e neglijabilă; după încercările larg comentate, ale lui Breban (ironic-eseistică) şi Ivasiuc (analitică) de a descoperi *cetatea* transilvană, imaginea Mariei-Luiza Cristescu nu e lipsită nici de noutate şi nici de spirit competitiv-polemic. Nu avem aici spaţiu necesar pentru a efectua disociaţiile de cuviinţă: organism de apărare, oraşul e, în *Figuranţii* — prima parte — un bastion inexpugnabil. Aşadar roman al unui oraş, *Figuranţii* nu e mai puţin roman al unor familii ce, de-a lungul timpului, dau luptători cauzei naţionale, participă la bătăliile cauzei, urmează cu mare consecvenţă o tradiţie; oamenii sînt puternici şi oraşul e puternic prin felul în care respectă reguli stabilite de demult; viaţa socială a sa se conformează „cu sfinţenie" unor legi nescrise; roman al rezistenţei, *Figuranţii* recompune cu erudiţie şi migală nu numai o „istorie", ci şi „regulile" care au guvernat decenii de-a rîndul, viaţa socială a unei colectivităţi. În prima parte a sa, *Figuranţii* e roman idilic aşa cum e şi istoria familiei Herdelea sau a „familiilor" din nuvelele lui Slavici sau Agîrbiceanu; viaţa „de familie", cea particulară, nu-şi putea permite abateri de la legile colectivităţii. Oamenii se supun fără efort comandamentelor sociale, sînt viguroşi, sînt puternici; puternice, mai ales, sînt femeile cauzei. Sacrificiul e împlinit fără efort, el este firesc nimeni nu suferă în familia Căstăian, nimeni nu acordă vieţii personale un loc prea important; *figuranţii* aparţin unor timpuri mai noi, cele în care puterea eroilor se subţiază iar viaţa sentimentală intră în capcane imprevizibile. Septimiu va reprezenta dizidenţa familiei, dar şi momentul în care grupul nu mai acţionează omogen; legea nu mai are puterea de altădată, forţa ei de constrîngere a dispărut.

Reconstituire solidă, *Figuranţii* nu este numai cartea unui bun profesionist al romanului, ci şi cartea unui scriitor remarcabil, responsabil întru faptele sale literare.

Cornel UNGUREANU

MARGINALII

O întreagă jumătate de pagină

Viaţa „fără evenimente" a lui Flaubert va fi totuşi „înverşunată şi extravagantă" atunci cînd, cu nimic mai mult sau altceva decît „muncă frenetică", poartă în sine soluţia căutată, căci „existenţa nu e tolerabilă decît în delirul literar".

Scrisul lui Flaubert — şi probabil al tuturor scriitorilor autentici — porneşte dintr-o „nevoie fizică", nu dintr-o „dorinţă intelectuală". Uneori satisfacerea nevoii de a scrie devine o experienţă exaltantă, „o exaltare ce frizează nebunia". Ce poate fi mai îmbătător decît să te contopeşti cu actul tău în aşa măsură încît *să fii* tu însuţi bărbatul, femeia, caii, frunzele, soarele roşu de la orizont, cuvintele ce se spun? Sau să urli în gura mare prin casă, pînă ce-ţi simţi gîtlejul horcăind, frazele abia încheiate în care ideea şi forma sînt „trup şi suflet" întrucît „ideea nu există decît în virtutea formei", după cum o „formă ce nu exprimă o idee nu poate exista".

Dacă uneori scriitorul *se desfată nemăsurat* scriind, cel mai adesea strădania îl roade pe dinăuntru ca o boală. Vorbeşte şi Flaubert, deşi mai rar decît Balzac, de cele 18 ore de trudă zilnică, însă la el sperie îndeosebi randamentul minim al timpului de muncă. Lui îi trebuie cinci zile pentru o pagină, două zile pentru un rînd, cîteva ore pentru un cuvînt. O dată caută patru fraze vreme de o lună, altă dată dă la iveală o scenă în trei luni de lucru neîntrerupt. Anunţă fericit că i-a izbutit „o întreagă jumătate de pagină într-o oră", sau visează — perfect conştient de năstrusnicia gîndului — la miracolul de a scrie cîte două pagini pe zi. Ba i se mai întîmplă ca recitind a doua zi cele cîteva rînduri pentru care se chinuise pînă noaptea tîrziu, să le găsească detestabile. Ce să mai vorbim de o carte întreagă! Are ameţeli numai cînd îşi aduce aminte că s-a apucat de ea. De la prima pînă la ultima — şi mai ales ultima, *Boubard et Pécuchet* — toate i se par nesăbuite. Suferă de *disperarea începutului* cum alţii suferă de rău de mare. Redescoperă zi de zi *dificultatea de a scrie cele mai simple lucruri*. Îi trebuie o *încăpăţînare de maniac*, o *voinţă inumană* ca să scrie. Se amestecă în el *frica* de romanul în lucru şi o *furie permanentă* împotriva lui, îi e lehamite de „gloaba asta de Bovary" şi aşteaptă cu încrîncenare ziua cînd o să-i vîre arsenicul în burtă. Dacă ar fi numai greu să scrii ar mai merge, însă este practic imposibil şi, să naibii lucru, cu cît te apropii de măiestrie cu atît devine mai imposibil. Încît, de la o vreme, obsesia că n-ai să mai poţi încheia un rînd te *abrutizează* şi cazi, din neputinţă, într-un fel de spleen:

„Cartea asta, la punctul unde am ajuns, mă chinuie aşa de mult (dacă aş găsi un cuvînt mai tare l-aş folosi) încît uneori sînt bolnav chiar *fizic* din cauza ei. Sînt trei săptămîni de cînd am adesea dureri de-mi vine să leşin; alteori simt apăsări şi greaţă... ideile îmi lipsesc, degeaba îmi storc minte, inima şi simţurile, nu ţîşneşte nimic... Sînt consternat de plictiseală şi umilit de neputinţă".

După ce a fost acută, plictiseala se preface în torpoare. Parcă s-ar instala definitiv şi bietul artist nici nu mai ştie de unde i-a venit. Însă tocmai atunci, ca la Baudelaire şi Mallarmé în aceiaşi ani, se întîmplă minunea: tocmai din plictiseala cea mai devastatoare îşi trage puterea cuvîntul scris. „Plictiseala n-are pricină. A vrea s-o potoleşti şi s-o combaţi cu argumente înseamnă să n-o înţelegi (...). Ştiu ce e vidul; dar cine ştie? poate că în el stă măreţia, în el germinează viitorul". Aşadar, urmaşul lui Sisif, scriitorul, face din excesul plictiselii resortul efortului său excesiv.

Livius CIOCARLIE

REVISTA REVISTELOR

Să semnalăm pentru toată presa de cultură, creşterea calităţii dezbaterilor de idei. Participarea, la acestea (în ultimele numere ale revistelor *Contemporanul, România literară, Luceafărul, Cronica, Tribuna* etc.) a unor personalităţi de cultură, filosofi, esteticieni, mari scriitori, sporeşte densitatea unor pagini şi pînă acum interesante. Dintre numeroasele intervenţii, semnalăm rubrica *Soliloc vii* a revistei *Contemporanul* cu un polemic şi ferm orientat studiu despre *„Omul şi „dezmărginirea mediului"*. În acelaşi număr (2 nov. a.c.) revista publică o masă rotundă despre „Libertatea artistului — răspundere politică asumată" la care participă Liana Alexandru, Ludvig Grünberg, Ion Sălişteanu, Dinu Săraru, Valentin Silvestru şi Alexa Visarion.

„Formula dezbaterii de idei — se arată în argumentul introductiv al redacţiei — se impune de la sine în cazul temei noastre, confruntarea de idei fiind ea însăşi o condiţie şi — am spune — o consecinţă a libertăţii de creaţie în societatea noastră". Opinii bine argumentate, unele nu lipsite de curaj, altele de formulări de o deosebită plasticitate fac textul viu, lipsit de rigiditatea care caracterizează o seamă de dezbateri de acest gen.

● În *Luceafărul* din 27 oct. a.c., Marian Popa afirmă că Paul Georgescu şi Sorin Titel scriu la fel de bine ca Heinrich Böll sau Bellow, Corneliu Ştefanache sau Stoiciu nu-s mai prejos decît Peter Handke iar Mihail Drumeş ar fi dat romane egale celebrei *Love story*. Cum tot sîntem între preferinţe, eu candidez la Nobel (la locul lui Bellow sau Böll) cu Petru Vintilă (e bănăţean), la gloria *Love story* cu ultimele cărţi ale lui Ghilia şi Corneliu Leu (*Dragostea cîinelui de pază* respectiv *Luptătorul fericit şi iubirea lui pătimaşă*) iar în competiţie cu Handke îl înscriu pe fabulistul Ion Petre Stoica, publicat de revista noastră în numărul trecut.

● Tot în numărul trecut, ne mirăm că *Urzica* nu şi-a adjudecat un anume colaborator. Revista în cauză e însă prea serioasă pentru improvizaţii, comentatorul ei, criticul ei e însuşi Dumitru Micu! În nr. 10/1979, acesta recenzează *Perpetuum comic 79* („*Perpetuum comic* este o carte care îşi atinge, indiscutabil, scopul, pe deplin").

● În *Tribuna*, 1 nov. a.c. citim cu mare uimire interviul pe care Mihai Beniuc îl acordă lui N. Stoicescu şi Andrei Lenard, interviu care are ca obiect, nici mai mult nici mai puţin, personalitatea lui Nicolae Labiş! Pe două treimi de pagină Beniuc arată cum, în perioada de glorie a domniei sale, cea în care răspundea de destinele Uniunii Scriitorilor, ajuta cum nu se poate mai mult pe tînărul... Răi erau alţii, el îi proteja pe tineri. El le lua apărarea, el... Pentru a întregi portretul binefăcătorului poet, atît de iubitor de declaraţii şi de mărturisiri, să deschidem *Raportul* lui Mihai Beniuc ţinut... unde? la cea mai amplă întîlnire scriitoricească din epocă, 18—23 iunie 1956 şi publicat în volum într-un moment în care lumea scriitoricească nu lepădase doliul: *o parte din lumea scriitoricească*. Nimeni altul decît poetul Beniuc îi denunţă poetului Labiş zece versuri ilustrînd pasajul „snobism, evazionism, influenţe ale ideologiei burgheze, slabă pregătire ideologică, lipsă de contact multilateral cu realitatea, precum şi confuzii cu privire la raportul dintre libertate şi îndrumare...", virînd patetic către o încheiere necruţătoare: „Iar pe sine, care nu se lasă îndrumat, se numeşte singur, Lăbuş şi nu Labiş, şi se consideră dulău, care latră pînă i se face dreptate".

Tot în respectivul interviu, Beniuc arată cum, în 1949, l-a vizitat şi pe Arghezi, primind dispoziţia de la cineva — persoană însemnată — să aibă grijă „ca poetului să nu-i lipsească nimic". Nu mai avem umorul necesar pentru a comenta şi declaraţia în cauză. Menţionăm doar că după numeroasele amintiri dedicate lui Lucian Blaga, stopate de publicarea unui anumit document, poetul se îndreaptă către teritorii pe care bănuieşte că urmele s-au pierdut. Vai, nu, urmele trecerii sale au rămas... Din cînd în cînd trebuie să le regăsim atît pe cele bune cît şi, cum să spunem... pe cele adevărate.

Anemone POPESCU

ROMANUL POLITIC — FORME ŞI ETAPE

Poate că este încă prematur să cercetăm cauzele precum şi efectele de mai lungă durată ale acestui veritabil deceniu al romanului politic ce s-a instalat cu o anume ostentaţie în proza noastră actuală ; poate este încă prematur să-i cerem acestei specii mult solicitate un statut, sau chiar o poetică mai clară ; ori să încercăm o clasificare a formelor şi modalităţilor atit de variate (şi divergente), unele din ele în mod abuziv cuprinse sub eticheta de roman politic. Totuşi cîteva observaţii se impun de pe acum, ţinînd seama şi de faptul că specia în discuţie are deja o **istorie** cu mai multe etape distincte, fiecare din ele constituind şi o posibilă **formă** a romanului politic.

1. A existat mai întîi o formă a **romanului justiţiar,** a romanului anchetă, mărturie sau dezbatere, a romanului — reconstituire îndreptat mai cu seamă asupra evenimentelor deceniului şase. Prin cîţiva prozatori de anvergură sau doar prolifici (Al. Ivasiuc, Marin Preda, Augustin Buzura, Virgil Duda, Corneliu Ştefănache, Al. Simion etc.) romanul îşi reciştigă verva analitică şi curajul prospectărilor sociale şi politice, adoptînd amintitele forme euristice (anchetă, reconstituire, testimoniu) pentru a oferi o dezbatere amănunţită a cauzelor care au dus la eşecul dramatic al unor personaje, ori la apariţia unor conflicte şi tensiuni între indivizi şi organismele puterii sociale şi politice. Firească, la un moment dat acest tip de roman insurgent, demitizant, anti-convenţional, a ajuns să-şi creeze — prin suprasolicitare — propriile sale mituri şi convenţii. A început să obosească şi să piardă din interes **tema justiţiară** a reconstituirii şi reabilitării adevărului, mai ales atunci cînd acesta era căutat cu ostentaţie doar în evenimentele unei epoci mai vechi şi mai dramatice ; opţiunea romancierului pentru această temă nu mai mărturisea curajul său, ci mai degrabă o atitudine pragmatică de exploatare a unor formule (teme) fără risc de acum, dar cu mare priză la public. Aşa se face că numeroase romane de acest tip evidenţiază o corespondenţă supărătoare a situaţiilor, evenimentelor, biografiilor individuale (unele transportate **tale quale** şi în primele filme „politice, precum **Puterea şi adevărul**). Obositor era şi stilul retoric, afectat, analitismul excesiv (care, vorba lui Marin Preda, îi creează „la un moment dat cititorului senzaţia că nu citeşte o carte, ci mestecă în gură cîţi amestecaţi cu saciz") sau degenerarea patosului autentic şi a gravităţii reflexive în formele inferioare ale melodramei şi „goticului" spectaculos (conflicte violente, exacerbate, dezlănţuiri isterice ori prosternări abulice ale unor personaje hipersensibile, învinse parcă înainte de a fi prinse de fluxul evenimentelor). În fine marile teme şi probleme dezbătute se înecau uneori într-un gen de discurs speculativ, livresc şi metafizic, un fel de „ermetism al banalităţii", cum îl numea cineva, compromiţînd astfel marea şansă a romanului politic.

2. Odată cu începutul deceniului opt, romanul politic intră în faza sa de maturitate. Prin formele **romanului ideologic** şi **romanului puterii** el avansează hotărît de la aspecte individuale şi marginale la aspectele centrale ale temei politice : Marin Preda **(Marele singuratic),** Platon Pardău **(Ore de dimineaţă),** Romulus Guga **(Viaţa postmortem),** apărute toate semnificativ în anul 1972 — an al reînvigorării romanului politic — iar mai tîrziu Dinu Săraru **(Clipa)** privesc cu mai mult curaj zona politicului propriu-zis cu eroii ei specifici (activiştii de partid), încercînd să deconspire mecanismele puterii, ori să evalueze formele prin care politicul pătrunde în şi influenţează viaţa socială. Personajul activistului de partid este reconsiderat din perspectiva unui realism esenţial, eliberat de convenţiile tipologice sau tabuurile anterioare, restituit literaturii în toată complexitatea sa (complexitate ce nu exclude momente de derută şi retragere ca în cazul personajului lui Marin Preda, ori de abuz de putere şi dogmatism, ca în cazul personajelor lui Romulus Guga sau Platon Pardău). În ansamblu romanul politic se simplifică, renunţînd la discursivism şi analitism excesiv (ori la experimente tehnice care să distragă atenţia de la temele propriu-zise), reinstaurînd un „nou realism", **radical, documentar** (bine ilustrat de cărţile lui Platon Pardău, Ion Lăncrănjan, Marin Preda, Eugen Barbu). Este vorba aşadar de o **radicalizare** a conştiinţei reflectante şi a mijloacelor acestui roman, susţinută teoretic chiar de Al. Ivasiuc, cel care generase într-o etapă anterioară un curent al romanului hiperanalitic, al romanului-eseu: pentru prozator „radicalitate" însemna „o reîntoarcere la întrebare, o revoltă împotriva inutilei complexităţi şi complicări fără sfîrşit" **(Radicalitate şi valoare).** Tot mai multe cărţi se îndreaptă spre imediata actualitate, părăsind ispita deceniului şase, adesea cu riscul de a nu se putea detaşa de evenimente şi a rămîne la o înregistrare jurnalieră a faptelor. Asistăm tot acum şi la revitalizarea literaturii-document şi a publicisticii, romancieri de renume publicînd cărţi de eseuri şi reportaj, ori integrînd aceste forme cu mai mult sau mai puţin succes în romanele lor ; tot mai mult **romanul politic** aspiră să devină o formă sincretică, un **roman total).**

Dar există şi romancieri care fac efortul prelucrării materialului epic şi documentar, care ambiţionează să contureze o (mai întîi) **etică a politicului** (şi romanul justiţiar era esenţialmente un roman etic) mai apoi o **filozofie** a lui. În cel de al doilea caz romanul politic îşi adaugă o profunzime a meditaţiei şi dezbaterii care lipsea din cărţile deceniului anterior : Marin Preda (al cărui **Mare singuratic** este şi o pledoarie pentru părăsirea „moralei bizantine" a necesităţii istorice infailibile, adică a unui soi de nou fatalism istoric), Al. Ivasiuc (mai ales prin ultimile sale romane), Nicolae Breban, Augustin Buzura, George Bălăiţă se apropie şi de formula **romanului ideologic,** atît în sensul mai larg al termenului (adică de roman al dezbaterii ideatice, al mişcării dialectice — uneori sofistice — a unor mari idei şi principii ce devin principalele personaje ale cărţii) cît şi în sens mai restrîns (de roman al confruntării unor principii ideologice).

3. Cam tot în această perioadă înregistrează succese remarcabile şi **parabola politică (romanul mitic-politic),** de la **Prin-**

Miner

cepele lui Eugen Barbu şi **Lunga călătorie a prizonierului** de Sorin Titel, la romanele lui D. R. Popescu, ale unor tineri prozatori precum Gheorghe Schwartz şi Paul Eugen Banciu, sau ultimile cărţi ale lui Platon Pardău şi George Bălăiţă. De cele mai multe ori parabola, referinţele mitic-simbolice, strategia cvasi-joyceană a interferării planului istoric, concret, cu cel supraistoric, îmbogăţesc semnificativ romanul politic, îndu-i o structură de profunzime ce depăşeşte simpla referinţă la actualitate, găsindu-şi pe această cale semnificaţii universale. Ca atare acest tip de naraţiune politică are şi mai multe şanse de supravieţuire, evitînd provizoratul istoric al evenimentelor care îl inspiră. Se poate dealtfel constata un proces tot mai accentuat de **literaturizare** a romanului politic în ultima vreme, de reinstalare a „ficţiunii" alături de documentul social. Mai ales cărţile unor tineri prozatori părăsesc fetişismul evenimentelor, prejudecata documentului neprelucrat, acordînd mai mult spaţiu fabulaţiei epice ; dar nu odată avem impresia că parabolismul unei asemenea naraţiuni este şi un mod de a ascunde adevăratele intenţii ale romanului, preferînd atitudinea echivocă în locul mesajului explicit, angajant.

4. În fine să constatăm şi apariţia unei noi forme de roman politic : romanul **polemic, parodic,** ce dezbate probleme grave sub masca ludică. Mai ales în ultimii ani strategia **serio-comică** a început să fie folosită de prozatorii cei mai diverşi şi din generaţii diferite de la Nicolae Breban şi George Bălăiţă, la Eugen Uricaru şi Laurenţiu Cerneţ. Sînt reconsiderate polemic înseşi uneltele şi eficacitatea romanului (în general) şi a romanului politic în special. Dealtminteri deja într-o etapă anterioară romane ca **Vînătoarea regală** sau **Viaţa postmortem** îşi recunoşteau limitele, ca atunci cînd tema justiţiară, investigaţia şi reabilitatea adevărului erau susţinute „postmortem", adică după consumarea faptelor, atunci cînd anchetatorii nu mai puteau interveni în vreun fel asupra evenimentelor. Prin parodie, detaşare ironică, retorică a „discreditării", romanul politic este el însuşi demitizat, pierzîndu-şi aura de **roman universal,** atotcuprinzător şi atotvăzător, cîştigîndu-şi un statut mai realist, dialectic. Este un moment deosebit de semnificativ acesta în care romanul politic îşi cîştigă conştiinţa critică, conştiinţa propriilor sale virtuţi şi limite.

Marcel POP-CORNIŞ

Din nou despre LITERATURĂ ŞI CONTEMPORANEITATE

(Urmare din pag. 1)

Această mişcare, expresie a unei evidente **democratizări a formelor literaturii,** este departe de a fi univocă, exemplul cel mai apropiat rămînînd acela al romanului istoric. Expansiunea documentului autentic, integrarea lui în substanţa epică nu doar ca mijloc de persuasiune, ci ca expresie a devenirii speciei, a situării ei în contemporaneitate, plasează romanul istoric pe o traiectorie ce depăşeşte marginile convenţiilor tradiţionale. Romanele lui Paul Anghel, cele ale lui Dan Mutaşcu şi, recent, cele ale lui Platon Pardău, deschid, uneori pe registre de o surprinzătoare originalitate, calea către o literatură nouă ce implică reconsiderarea modalităţilor critice de abordare.

Cititorul contemporan nu mai poate rămîne la condiţia de obiect al literaturii, de „consumator" al ei ; antrenat nemijlocit în transformarea acesteia, el accede la o nouă condiţie, cea de **subiect,** care îl obligă la o participare activă, democratică. Într-un proces sinuos, nu lipsit de contradicţii, cu notabile realizări dar şi cu inevitabile eşecuri, devenirea contemporană a literaturii prefigurează un teritoriu încă prea puţin explorat cu intenţia sintezei.

COORDONATELE AGRICULTURII SOCIALISTE

(Urmare din pag. 1)

rioare, soiuri şi hibrizi cu un mare potenţial de producţie, ameliorarea şi crearea de noi rase de animale. În domeniul utilizării fondului funciar, cercetarea ştiinţifică va elabora noi tehnologii pentru ameliorarea solurilor slab productive, creşterea eficienţei exploatării terenurilor amenajate pentru irigat, folosirea judicioasă a îngrăşămintelor, combaterea bolilor şi dăunătorilor, zonarea corespunzătoare a producţiei, realizarea de asolamente şi rotaţii raţionale a culturilor.

Pămîntul — principal mijloc de producţie în agricultură, indiferent de caracterul proprietăţii, reprezintă un bun naţional, avuţia întregului popor, care trebuie folosită optim în interesul întregii economii naţionale. Creşterea capacităţii productive a acestuia constituie o preocupare permanentă a partidului şi statului nostru. Agricultura va fi înzestrată cu tractoare de puteri sporite, combine autopropulsate, o gamă largă de maşini şi utilaje cu un grad ridicat de universalitate. Cantitatea de îngrăşăminte furnizată de industria noastră se va ridica la nivelul cerinţelor unei agriculturi moderne.

În concepţia partidului nostru, numai prin crearea unei puternice baze tehnico-materiale care să permită un înalt grad de mecanizare a lucrărilor în producţia vegetală şi animală, folosirea pe scară largă a îngrăşămintelor şi a altor substanţe chimice, creşterea potenţialului productiv al terenurilor, se poate făuri cu adevărat o agricultură modernă, de înaltă productivitate, în stare să furnizeze produse agroalimentare în cantităţi sporite pentru aprovizionarea populaţiei şi asigurarea materiilor prime necesare industriei.

Accentuarea procesului de modernizare şi intensificare a agriculturii se va materializa în creşterea producţiei de cereale şi plante tehnice, în legumicultură, viticultură, zootehnie. Condiţiile create vor permite obţinerea unor recolte superioare şi stabile la hectar.

Pe baza unor asemenea nivele de producţie, agricultura va satisface pe deplin necesităţile de consum ştiinţific fundamentate, cu substanţe nutritive de calitate superioară pentru întreaga populaţie, va asigura cantităţi sporite de produse destinate exportului şi va deveni o bază puternică de aprovizionare a industriei cu produse care trebuie valorificate superior.

Realizarea unei agriculturi intensive, de înaltă productivitate constituie un factor hotărîtor pentru întreaga dezvoltare economico-socială a ţării, pentru creşterea continuă a venitului naţional şi bunăstarea întregului popor. Un rol important în această privinţă revine consiliilor unice agroindustriale de stat şi cooperatiste, investite cu atribuţii şi responsabilităţi în organizarea şi desfăşurarea unitară a întregii activităţi în agricultură. Potrivit proiectului Directivelor Congresului al XII-lea al P.C.R. consiliile unice *„vor răspunde efectiv de realizarea sarcinilor ce revin unităţilor agricole componente, asigurînd cadrul organizatoric necesar concentrării, zonării şi specializării producţiei, înfăptuirii acţiunilor comune pentru folosirea deplină şi eficientă a fondului funciar, consolidării economice şi financiare a fiecărei unităţi agricole".*

Element calitativ care dă o traiectorie nouă dezvoltării — conducerea unitară a agriculturii — potenţează elementele de bază tehnică materială, creează cadrul prielnic de manifestare a iniţiativei oamenilor muncii, sporeşte contribuţia acestei ramuri la progresul economiei naţionale pe o treaptă superioară de prosperitate şi bunăstare.

SENINUL LUAT DIN CĂLIMARA MĂRII

Tablou pictat în noapte — unghi de ger :
zări ascuţindu-şi limba pe granate
şi către Mare riuri argintate
în setea lamei cu mirare pier.

Roşu şi galben şi albastru, toate
culorile de sînge, grîu şi cer
istoriei materne azi le cer
pentru tabloul apelor furate . . .

Cînd, în tîrziu, pocneşte ceasul zării,
tablourile negre cu zăpezi
vin cu porunci prin umerii cătării ;

seninul pentru Ţară să pictezi,
seninul luat din călimara mării,
seninul luat din suflete-n amiezi.

ÎN PASĂRE SE-ARATĂ DACIDAVA

Istoria — o pasăre măiastră
cu cerul frînt în colivii de stei,
parcă ar ninge peste noi cu miei
cînd aripa-i ne bate la fereastră.

Au supt din ea şi şerpi cu clopoţei
dar, întregită-i azi sub talpa noastră
istoria — o lacrimă albastră
scursă încet sub zgura din alei.

Cînd adunăm cenuşile pe tava
muzeelor, trecutul recompus
în pasăre se-arată — Dacidava

plutind pe cerul paserilor, sus,
iar ochii noştri mai fierbinţi ca lava
o lacrimă albastră au în plus.

Marin NEGOIŢĂ

TINERI POEȚI SÎRBI DIN ROMÂNIA

CUVINTELE

Orice cuvint – cu viața-i ne-ntreruptă,
cu inima-i de foc ;
dorințele ne-au aruncat in luptă
credinți și necredință la un loc.

Cuvintele ară-n zare ere
și depărtări,
chemări in infinit.
Cuvintele sunt aripi (sau cădere),
sunt noapte și sunt limpede vedere ;
cuvintele – un mit...

... Noi inșine suntem vorbire-adincă,
vocabulă in carne și oase, albă spumă,
cuvint ce nu s-a născut incă
pe gura celei care va să-l spună !

Ivo MUNCEAN

LINIȘTEA NELINIȘTILOR MELE

De dincolo de zidul tăcerii mele dese
simțirile-mi exultă sălbatice și-adinci,
ca și țăranul ăla beat-mort, ce nu-mi mai iese
din gind, de pe cind incă eram țînci.

De dincolo de zidul tăcerii mele, una,
in care nu se-abate privire, nici vre-un gind,
lăuntrică, se-aude cum biciuie furtuna
și-mi tulbură oceanele pe rind.

De dincolo de zidul indiferenței mele
dorințele-mi ascunse se zbuciumă și ard
cu flăcări ce se-agită ca niște roșii ?ele
și fîlfîie in vint ca un stindard.

Draga MIRIANICI

PROPRIEI MELE UMBRE

Umbră,
care 'naintea mea ajungi la cimp
și mă urmezi, supusă,-n lung și-n lat,
și, la amiază, mi te urci pe piept,
și, seara, inainte-mi intri-n sat...

Umbră,
draga mea umbră, -ntinsă și prelungă,
tu-mi ești ca o oglindă,
in tine-i toată vlaga
ființei mele, ce mai are cale lungă...

Umbră,
veni-va, umbră, ziua cind
ai să mi te-ncovoi și tu, iar eu
mă voi ascunde după tine
– să secer, incă, griul cu spic greu...

Iovan CIOLACOVICI

PRIMĂVARA, VARA, TOAMNA, IARNA...

1) De subt bolți de viță verde,
i-am spus apei : Doamnă,
dragostea-mi ce,-acum, se pierde
va-nflori la toamnă...

2) Ca un orb te-am dus prin lume,
'n floare erau merii ;
darul ce-ți făcui – anume, –
e al primăverii !

3) Vinuri negre și de har,
in curind, voi bea,
murmurind, la un pahar :
Nu mai e a mea.

4) Schimbă-ți, salcie, vechea haină ;
eu pe vin mă jur
că la primăvară-n taină,
alta am să fur !

Slavomir GVOZDENOVICI

METROPOLA

Unește podul două drepte maluri
– lungi paralele-ntretăiate intr-un punct ;
printre cupole-albastre, nori in valuri
– regi Lear, amorul cărora-i defunct.

Stă vechiul dom, cu turnurile-i sure,
ca in uitarea inverzitei Lethe,
in timp ce-acoperișurile ard ;
stejarul uită frunza să-și susure,
din cuiburi au rămas citeva pete.

Ciclopici ochi, ferestre-n bulevard.

Fluturi de noapte lămpii-i dau ocol ;
logodnic vremii, riul fost-albastru
– tăind orașu-al cărui nume gol
pe-o lespede e scris, de alabastru.

Vlada BARZIN

SCRISOARE MAMEI

De la tine cind primi-voi carte,
fi-va ud de lacrimi albul plic.
Drept e că mi-i satul, azi, departe
și n-am vreme, mamă, să-ți explic.

Deștele-ți trudite și stingace
greu se vor mai stringe pe plaivaz ;
fie cit de aspre, tot imi place
ele să mă mingiie pe-obraz.

Nu-mi mai sta atitea nopți de veghe,
nu-ți mai plinge fiul... El e viu !
Și-o topi zăpada alba-i zeghe,
o veni in sat plecatu-ți fiu.

Coborit, el, ca din munți coșava,
'n satu-n care-l plingi, va săruta
cu evlavie și cu toată slava
cuta ce brăzdează fruntea ta.

Nu se cade să te tingui, mamă !
Hai, zimbește iarăși... Nu am trai
să te știu durerii dindu-i vamă,
dacă nu te știu precum erai...

Gioca MIRIANICI

ZBORUL ARIPILOR ÎN CĂDERE

Iți spun adio, dar nu cred in asta.
Avurăm, pentru zbor, timp prea puțin.
Nu ni-i prea lesne să ne tragem brazda.
Un scurt popas, pasu-l intețim.

Deșertăciune poate că ni-i soarta.
La temelii am pus amnare tari.
În viitor imbie-ni-se poarta.
Mereu alături, veșnic solitari.

Iți spun adio, dar, prin anii repezi,
iți este dat din somn a mă trezi.
Deși, de-mbrățișări, ușor te lepezi,
imi vei suride, totuși, intr-o zi !

Cedomir MILENOVICI

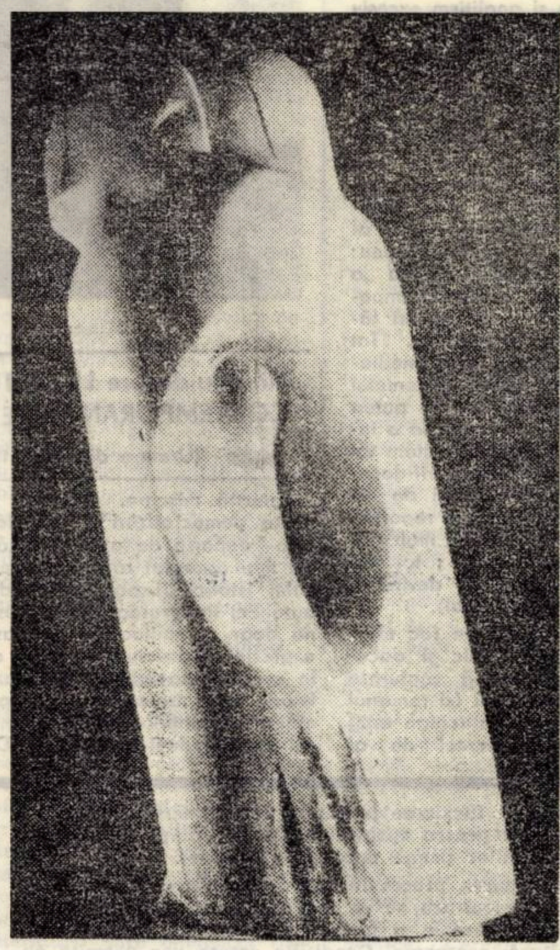

Dans

GENEZĂ

Era o noapte-a nopților, fără de lună,
negura negurilor, fără nici-o stea ;
luceafăr așteptam, in cimp, de ziuă bună
și călăreții soarelui, săltind in șea.

Și-n clipa asta aprigă stăteam să-ascult
subtilii pași ai pietrei, ai culorii,
mirat cum trec in goană, in tumult,
și-apoi se șterg in perspectiva orei.

O, cit de vechi ritualurile firii !
Rumori și liniști se-mpletesc coral.
Pentru frumoasa zi și trandafirii
inrourați, se schimbă spectrul mineral.

În timp ce e-n răscoală vrerea vrerii ;
fosforescentele retorte dau in clocot
– in care se supune nemărginirea vremii,
nici mai auzi, in urmă-ți, zvon de clopot.

Aci,-n zăpada fi'nței, in pulberea cea vană,
in zorii constelațiilor, se țese,
din lactescente cețuri, hlamida diafană
și aripi se desfac, neințelese.

Aici vlăstarele de miine prind conture,
'n polen de fluture, in var de ouă ;
pe valul rece-al inerției sure
se zămislește,-n taină, virsta nouă.

Jiva POPOVICI

În românește de Dușan PETROVICI

REPORTAJ

LENAUHEIM COLȚ DE RAI CU NUME DE POET

Jeturi puternice de ploaie băteau in parbriz, ștergătoarele abia inlăturau rafalele de apă, prin aceste locuri de toamnă, cu cirduri de păsări strinse de vreme rea, asfaltul-patinaj și rotocoale de pămint scoase in carosabil de roțile tractoarelor.

Jimbolia, Grabați, Lenauheim – punct final. La sediul C.A.P. „Unirea". Președintele, Viorel Uibaru, legendar personaj al agriculturii din județul Timiș, in această localitate legindu-și viața și dăruindu-și viața, in acest colț de rai ce poartă numele poetului Nicolaus Lenau. Aici mi-am plimbat poezia impreună cu un alt poet, Nicolaus Berwanger, activist, ziarist, deputat, om de inalte resurse spirituale. La șezători literare memorabile, aducindu-le oamenilor lingă piinea lor cea albă poezia.

C.A.P. din Lenauheim a implinit in acest an 30 de ani de la inființare, fiind primul mugure al agriculturii socialiste din Banat. Ordine, medalii, fragment de istorie frămintată, biografii de oameni care au pus umărul, la greu și la impliniri.

Primii pași, 31 iulie 1949, 57 familii, 284 ha de pămint, 2 cai, doi boi și puține unelte. Viorel Uibaru conduce C.A.P. de la inființare pină azi. Tot de la inființare, brigadierii Gh. Ilie și Vasile Nistor. Organizatori de partid veneau permanent cu indrumări, pe parcurs se adăugau oameni noi și noi suprafețe de teren. Spiritul de inițiativă, dăruirea.

Rezultatele bune au inceput să se arate abia după 10 ani de zbateri și căutări. In '59, '61, '63 C.A.P. Lenauheim a primit Ordinul muncii clasa I. Președintele Viorel Uibaru, în 1961 (anul cu cele mai bune rezultate in producție), a devenit Erou al Muncii Socialiste. De atunci incepe lupta cu timpul, cu inerția, experiența incepe să prindă rădăcini, apar cadre bine pregătite care dau impuls infloririi localității. Inginerul șef Vasile Nimară, șefii de ferme vegetale Gheorghe Rădulescu și Stere Virtosu și șeful fermei zootehnice Sima Bibu. C.A.P. Lenauheim concurează cu cele mai bune C.A.P. di[n] [ț]ară.

In actualul cincinal producțiile sint de 5.200 kg/ha la griu ; 7.200 kg/ha la porumb ; 40.000 kg/ha sfeclă de zahăr. Zootehnia crește anual 17.000 de porci dintre care 12.000 sint ingrășați pentru livrări la stat. Membrii ai C.A.P. care obțin rezultate excepționale, români, germani și de alte naționalități se dedică trup și suflet muncii și infloririi vieții rurale, precum Vasile Hălăucă, Maria Băbuț, Ion Băbuț, Nicolae Cratofil, Foss Francisc, Dreier Ion, Ion Marțica, Dan Emilian etc.

În Lenauheim și satele aparținătoare, Bulgăruș și Grabați, 2 grădinițe, 3 creșe, 3 școli, supermagazin, toate construite in acești ani ai entuziasmului. Rezultatele excepționale se obțin la creșa și grădinița din Lenauheim, conduse de Clemansa Uibaru. Noul primar și secretar al Comitetului comunal de partid, Petre Milităroiu, inspiră o și mai puternică activitate in viața C.A.P., a comunei. 30 de ani de impliniri, de greutăți invinse și de satisfacții, grija permanentă pentru mecanizare și chimizare, pentru saltul calitativ al muncii și vieții.

În 1974, după numeroase distincții, C.A.P. Lenauheim a devenit Erou al Muncii Socialiste. Viața spirituală, activitățile culturale din comună, echipele de dansuri, orchestra, fanfara, se impletesc armonios cu celelalte acțiuni.

Ordine, medalii, distincții. Președintele Viorel Uibaru, in perpetuă agitație, deși calmul său aduce cu calmul piinii, plenare la București, plenare pe județ, reciclări ale cadrelor, dar mai ales grija pentru recoltă, pentru piinea de azi și de miine, pentru comuniștii care fac din viața de organizație propria lor viață. Viorel Uibaru, un nume și un erou, un erou al muncii și un erou literar. În plin urcuș, in plină vervă a implinirilor, așa intimpină locuitorii acestor păminturi cel de al XII-lea Congres al P.C.R. Lingă acest om minunat care face istorie, lingă Viorel Uibaru, intr-un colț de rai cu nume de poet, aici la Lenauheim !

Damian URECHE

CORINA VICTORIA SEIN

PASĂREA AMINTIRII*)

S-a sfirșit ziua de lucru. Pe stradă, oamenii se grăbesc spre casă. Unii intră in magazine, alții aleargă la cămine, creșe, să-și ia copiii. Pensionarii, dar mai ales tinerii, se opresc in cite-un parc. În fața magazinului de aparate electrice, o mulțime de suporteri ai echipei de fotbal se inghesuie in apropierea vitrinelor. E ora la care se transmite un meci. Cum nu au ajuns nici pe stadion, nici acasă, s-au hotărit să „prindă" citeva faze de joc in fața televizoarelor de reclamă care impinzesc ferestrele. Printre ei se află și meșterul Ilie. La inceput s-a oprit, timid, in margine. E mic de statură și nu vede nimic. Un tinăr, observindu-l cum își lungește gitul, ii face loc. Chipurile jucătorilor ajung la el deformate, alungite, străvezii. Jocul nu e prea insuflețit, așa că Ilie renunță. Își reia drumul. Trece pe străzi fără să privească in vreo parte. Rind pe rind, lasă in urma lui orășelul studenților, parcul trandafirilor. Locuiește in cel mai nou cartier dar și cel mai indepărtat. Se oprește in fața unei tonete cu lozuri in plic. Citește fluturașii așezați pe măsuță. Lozul primăverii oferă mult prea multe premii și tentația e mare. N-a cumpărat in viața lui un astfel de bilet. E impotriva oricărui joc de noroc, fie el chiar patronat de intreprinderea Loto-pronosport. Nici acum nu are de gind să cumpere. S-a oprit așa, ca să mai rămină citeva clipe intre oameni. Toneta e așezată sub un castan in a cărui coroană rotundă și bogată, mugurii pleznesc și aerul e incărcat cu miros dulce de coajă de copac tinăr.

Pe vinzătorul-remizier il vede de ani de zile, in fiecare dimineață, in fiecare după-amiaza.

Ilie își mută privirea de pe reclama colorată, pe silueta bătrinului. Acesta stă drept și se uită undeva departe, peste cele unsprezece etaje ale hotelului din apropiere, pare detașat de tot ce-l inconjoară. Ilie scoate zece lei din buzunar, incet, temindu-se să nu sfarme liniștea vinzătorului, ii pune jos, ia un bilet și, tiptil, se indreaptă spre blocul de peste drum. La numai citiva pași, se lovește de un coș. Vrea să treacă mai departe. Umbra femeii care s-a aplecat să indrepte coșul lovit, ingroașă asfaltul. Ilie se oprește. Femeia își indreaptă spatele. Brațul ei vine in intimpinarea lui cu un buchețel de ghiocei. Ilie ia florile. Se uită in dreapta și in stinga. „Luați-le domnule... trei lei..." Ilie pune ghioceii in coș și se furișează pe sub arcada porții.

În contrast cu lumina calmă de afară, semiintunericul instalat in casa scărilor, il izbește și, involuntar, își freacă ochii. Nerăbdător apasă pe butonul de apel. Liftul, de undeva, de sus, incepe să coboare, incet, deznodindu-și rulmenții pe indelete, ca un bătrinel ostenit care-și calculează pașii. Așa cum se aștepta, apartamentul este cufundat in liniște. După ce aprinde lumina in antreu, își scoate pantofii și, cu picioarele goale, trece in camera de zi. Pereții, de-a lungul cărora stau inghesuite cărți, i se par reci, străini. Aerul, stătut și umed din casă, il face să-și simtă articulațiile vibrind. Trage perdeaua. Lumina pătrunde in fișii subțiate prin geamul murdar. Oricum, pe peretele opus ferestrei, chiar in mijlocul lui, acolo unde se opresc cărțile clădite de jos, de pe parchet, cuminți și totuși neliniștite, se instalează o pată de lumină. Ilie, fascinat, sau poate doar obosit, rămine cu privirea ațintită pe forma de lumină tremurindă care se micșorează sau se mărește, inegal, in ritmul balansării unui ochi de oglindă prins de balustrada balconului.

Mereu și mereu, ciobul se leagănă și umbra se lățește gata să inece intregul perete in lumină. Ilie asistă la procesul de metamorfozare al propriei case și nu este mulțumit. Nu i-a plăcut niciodată să stea in „soare plin", in preaclarul luminii. Vrea să pună capăt acestui joc, dar ii aduce aminte că de ani și ani stă ciobul acolo, de pe timpul cind Andrei, copil fiind, inventase un fel de tele-obiectiv comic, cu ajutorul căruia spera să stabilească intensitatea strălucirii stelelor. Jocul se sfirșise, Andrei insă, mai rămine, in noapte, lingă oglinda lui. Nu ! Nu are dreptul să destrame niște vise. Curind soarele va apune și oglinda va deveni neputincioasă. Ilie deschide ușa ce dă in camera lui Andrei. Un val de aer aduce pină aproape de el fîlfiitul unei perdele. Încăperea, orientată spre apus, bătută din plin de căldura soarelui, pare un cuptor incins. Ilie respiră greu. Se așează pe patul simplu și mingiie cuvertura de lină aspră. E cuprins de un fel de duioșie. Benzile de magnetofon, revistele, toate aruncate alandala au fost aduse de Andrei. Pentru Ilie, meșterul aspru și temut, inbătrinit inainte de vreme, Andrei inseamnă aer, soare, apă, intr-un cuvint, totul. Acum, cind gindurile i se indreaptă către fiul lui, chipul i se inseninează. Trăsăturile i se relaxează, devin moi, plăcute. Perdeaua continuă să se involbureze. Pare o barcă pe crestele valurilor inșelătoare. Ilie se ridică de pe pat. Peste o revistă deschisă așează lozul cumpărat. Traversează din nou camera de zi și trece in bucătărie. Aici, consultă ceasul așezat pe o poliță prinsă in perete. Aprinde aragazul. Din frigider scoate o sticlă cu suc de roșii. O deschide și-o toarnă intr-un pahar. Bea cu nesaț. Dintr-un raft, ia mai multe farfurii și o față de masă. Metodic, cu gesturi sigure, așterne fața de masă așează tacimurile. Pe aragaz sfiriie o tigaie. Atent, reduce flacăra. Din antreu se aude un zgomot. Ilie tresare.

– Andrei, tu ești ?

Nici un răspuns. Stinge flacăra aragazului și deschide ușa. În antreu, un tinăr pune o geantă pe măsuță, apoi își dezbracă haina. Mișcările ii sint automate. N-a auzit intrebarea și cu atit mai puțin zgomotul ușii deschise. După ce așează haina pe un umeraș, rămine ingindurat. Ilie il privește și ingrijorarea il face să vorbească in șoaptă.

– Ce-i cu tine ? Nu te simți bine ?

Tinărul își indreaptă umerii.

– N-am nimic. O indispoziție, o să-mi treacă.

– Am pus masa...

Ca și cum n-ar fi ințeles, Andrei trece pe lingă tatăl său. Acesta, ingrijorat, continuă :

– Necazuri la servici ?

Andrei lasă ușa deschisă. Citeva clipe rămine nehotărit in mijlocul camerei. Privirea i se oprește pe aparatul de radio. Se apropie de masă, răsucește butonul și se intoarce cu fața spre geamul prin care pătrunde ultimul val de lumină. Inserarea se lasă și gonește din urmă rămășițele zilei. Momentul imbinării agitației de peste zi cu liniștea aparentă a nopții, i-a trezit lui Andrei și ii mai trezește și acum, sentimentul inălțării. Ilie continuă să stea in prag, ușor stingherit, cu o mină pe clanța ușii și cu cealaltă intoarsă, ca un gest de rugăminte, către Andrei. Acesta, enervat, se răsucește brusc :

– Nu pot să stau o clipă singur ?...

Văzind aerul de nefericire așternut pe fața tatălui său, vorbește calm, cu inflexiuni de duioșie :

– Iartă-mă, tată, dar zău, am și eu gindurile mele. Ar trebui să știi că sint situații cind un tată, fie el și foarte grijuliu, așa cum ești tu, nu poate ajuta cu nimic. Vorbesc foarte serios ; miine, poimiine am douăzeci și șase de ani și tu continui să te afli in poziție de „gata să sari", să mă ridici la tot pasul. Crede-mă, uneori grija asta permanentă e obositoare...

Ilie pare năucit. Vorbele lovesc in plin.

– Andrei... știi... eu am renunțat la...

– La ce, tată ?

– La ce ? Nu știu... oare grija pentru copilul tău inseamnă viciu ? Te-ai intrebat de ce nu m-am recăsătorit ?

„Vasăzică așa", gindește Andrei, uluit, mirat, ca și cum pină azi nu s-ar fi intrebat de ce ei, fiu și tată, trăiesc singuri.

Un timp, destul de lung, Ilie rămine cu privirea ațintită in colțul de jos al ușii. Aparatul de radio revarsă in cameră ritmul unei melodii la modă. Andrei regretă că nu o inregistrează. Își dă seama că tatăl său e ingrijorat. De atita ani, de-o viață, așa il știe ; ingrijorat și bintuit de teamă că fiul său ar putea să fie nemulțumit. Privește spre perdeaua atirnată la fereastră. I se pare prinsă, acolo, din intimplare. O clipă are senzația că și el se află in această casă tot dintr-o intimplare. Locul i se pare străin și neprimitor. Mai mult, e cuprins de un fel de neastimpăr. Parcă s-ar afla in fața unui ghișeu la care se vind bilete de călătorie.

Ilie mai incearcă o dată să prindă privirea fiului său. Nu reușește. Andrei urmărește zborul unui porumbel, un oaspete obișnuit care apare seară de seară, se rotește deasupra balconului ca apoi să bată din aripi și să plece, alb și grațios. Andrei, după ce porumbelul dispare din cimpul său vizual, se intoarce și e izbit de faptul că tatăl său continuă să stea in ușă. Se hotări să vorbească. Aminase atita amar de vreme **discuția**. În seara asta **trebuie** să spună totul, cu atit mai mult cu cit il bănuiește pe tatăl său la un fel de răscruce, sau poate in fața unui bilanț.

– Știi, tată, adevărul e că nu m-am intrebat niciodată de ce nu te-ai recăsătorit. M-am obișnuit cu ideea că așa vrei tu, să fim singuri. Un timp nu am dus **dorul de mamă,** era normal, pentru că neavind nici o femeie in preajmă, nu aveam cum să-i bănuiesc rostul. Mi se părea normal ca tu să mă speli, să-mi așterni patul, să-mi spui povești, să mă săruți inaintea de culcare... Au trebuit să treacă mulți ani pină să ințeleg că și eu am avut o mamă, o ființă care mă născuse și despre care nu știam nimic... Apropo, știi că n-am văzut niciodată vreo fotografie de-a ei ? Ințeleg, ai avut motivele tale, nu vreau să te invinuiesc (...) Stind mai tot timpul cu tine și văzind că preocupările tale se reduc doar la a-mi asigura mie o stare de siguranță, adică să-mi fie cit mai bine... mi s-a făcut milă, milă de tine, de mine. Oare de ce ne rușinăm să pronunțăm cuvintul milă ? Mila e un fel de adevăr... este poate consecința durerii... și impotriva durerii luptăm. Tu lupți in felul tău, nu am de gind să pătrund in tainele tale. Nu-ți cer să-mi spui de ce numele mamei nu l-am aflat de la tine, ci din peticul de hirtie care se numește certificat de naștere, nici n-am să incerc să te conving că singurătatea in care trăim e dăunătoare, ne instrăinează (...). Tată, te-am urmărit astăzi. Eram in spatele tău pe stradă. De ce n-ai cumpărat florile oferite de florăreasă ? Ți s-au părut prea scumpe ? De ce nu i-ai spus : „N-am bani !" Poate ți le-ar fi dăruit...

Andrei își dă seama că monologase cu el insuși. Ilie se uita cu ochii mari, cuprins de spaimă.

– Andrei, tu imi ascunzi ceva... nu se poate, n-ai vorbit așa niciodată... E drept, sint prea puțin sociabil, nu am prieteni, am și un motiv, nu ca să mă justific, dar așa e, pentru prieteni ai nevoie de timp, de sentimente pe care să le investești... și in primul rind trebuie să ai in tine dorința de a-i avea... ce să fac ? Eu nu am fost inzestrat de natură cu prea multă sensibilitate, bruma de bunătate existentă in mine s-a canalizat către tine...

– E... tată, ai dreptate, n-am vorbit niciodată unul cu celălalt ca de la om la om. O facem acum, uite ce iți cer ; adună-ți anii și vei ajunge la concluzia că ești in floarea virstei. Privește-te in oglindă și intreabă-te dacă ești mulțumit cu ce ți-ai oferit. Dincolo de oglindă, cu siguranță, au rămas anii tăi tineri, poate că n-au fugit ambițiile, or fi și ele pe-acolo, pe undeva, nu e nimic rușinos, caută-le, ambițiile sint de fapt idealuri...

– Ce știi tu...

– Știu destul ca să-mi dau seama că trecem o singură dată prin viață și că trecerea nu trebuie s-o facem singuri... Tu nu te simți singur ?

– Nu, Andrei, am o muncă, imi fac datoria la slujbă, țin la renumele uzinei...

– Vorbe mari, tată, vorbe mari. De ce crezi că un om care-și face datoria la locul de muncă, și care n-a intirziat, n-a lipsit o zi, este, sau trebuie să fie un om fericit ? Crezi că la atit se rezumă viața ?

– Ce vrei, tu mai mult de la viață ? Avem o casă confortabilă, eu am un copil bun, sint conștient că trebuie să lupt pentru el...

– Vezi ? Iar ai ajuns la mine. Faci ce faci, te invirtești și tot la mine te oprești, eu, eu și iar eu...

Ilie nu-și dă seama cind răsare și se adună in el dorința de a intra, fie și numai pentru o clipă, in lumea rămasă in urmă, să stirnească colbul, aproape pietrificat peste intimplări de demult.

* Fragment de roman.

Ghicitori, eresuri...

Poate că n-ar fi fără nici-o noimă o tentativă de clasificare a ghicitorilor pe baza a ceea ce ar fi să se numească „devinabilitate", adică pe aceea a gradului *dificultății* înseși a (decriptării) lor... Este, desigur, limpede că ele, aceste ghicitori, — ca și, să zicem, Jean Cocteau, în multe din „enigmele"-i în versuri, — se-ascund, dar numai / tocmai din plăcerea, copilărească, de a fi găsite[1], că, dar, dificultatea ca atare nu poate fi un scop, al lor, în sine. Nu-i, totuși, mai puțin adevărat că, dacă unele-s la mintea te miri cui, sunt altele făcute să-ți bați, cu ele, capul — așijderea metaforelor care, nesocotindu-l pe cumintele Boileau, sconteazã pe surpriză, pe șoc, pe *meraviglia*... ; și ironia cunoscutei ghicitori (pe care Valéry ar fi gustat-o) : „Mînăstire-ntru-un picior. / Ghici ciupercă ce e[2]", spune-ndeajuns despre amarnicul dispreț de „mură-n gură", de *Nulitate*" al unor anonimi inteligenți ! Orice cimilitură e, de altfel, o provocare a inteligenței : un test al ei (și o sfidare a prostiei) ; și nu doar pentru că *reduc* obiectul la însușiri atît de „personale", încît frizează șarja și grotescul, țin ele, ghicitorile acestea, de genul — mai degrabă — umoristic, adică : hîtru, coțcăresc, mehenghi...

... Există, însă, și cimilituri care, fără a fi facile, sunt, totuși, „străvezii", sunt *transparente*, în sensul că obiectul lor *transpare*, se „deconspiră" (dacă vreți : *paronomastic)* prin sonurile înseși ale cuvintelor ce-l circumscriu, aproximează, definesc, dezvăluindu-l prin... învăluire (și e, acesta, paradoxul însuși al orișicărei măști ; și, dar, — nu mai puțin — al ghicitorii...). Astfel, „albina" se străvede lesne într-unul din „actanții" (cimiliturii) ei : „Găinușă, *gălbinușă*, / Trece marea-n piciorușe" (s.m.); după cum, „ariciul" în *aracii* (s.m.) cu care, cică, „suie la spinare" ! (Și, oare, nu și pentru faptul însuși că *mînă*tarca e o speță de ciuperci, ciuperca,-n ghicitori, e-o *mînă*stire ?...). De altfel, nu o dată, el, obiectul, e evocat acustic, ne e re-dat în onomatopeea, în sonul lui specific..., și-ți trebuie un foarte fin auz spre a discerne între „vînt" („Huși, huși, / Prin păiuș ; / Cotcodaci, / Prin copaci ") și „coasă" („Fiș, fiș, / Prin păiș ; / Cotcodac, / Prin copac ") ; ca și un „simț" aparte spre a băga de seamă că ceea ce — așa-zicînd — i se cuvine stihiei slobode și „omnilingvé" ce e vîntul, nu e de nasul „monocordei", utilitarei coase ! Aceasta, bine-înțeles, de nu e vorba de una și aceeași ghicitoare, pasibilă de „rezolvări" diverse (precum o broască, de mai multe chei !).

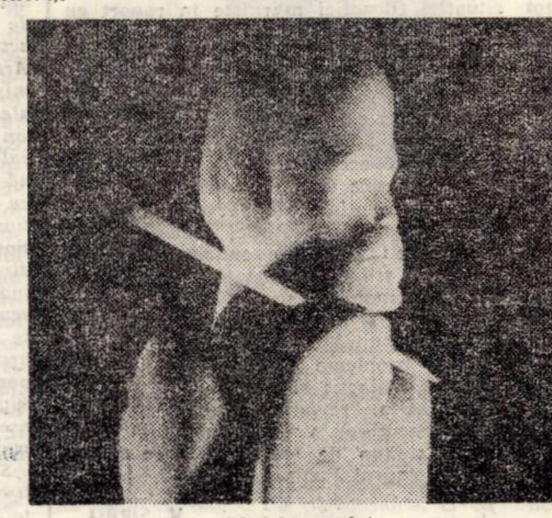

Marele condei

Apoi, coeficientul însuși de... aventură și de risc, adică : de dificultate, — al ghicitorilor — sporește prin chiar *metaforismul negativ* (care le este, mai cu seamă, propriu). Or, faptul că obiectul (ei) se definește, adesea, numai *via negationis* reduce — într-un fel — cimilitura la ceea ce, în logică, se cheamă (inoperanta) *judecată infinită*... ; și îi desfid pe toți aceia care (numească-se aceștia și Oedip !), la o întrebare ca aceasta : „Ce-i verde și nu e o șopîrlă ; zgîrie și mîță nu e ?", s-ar lăuda că au răspuns : „Măceșul" ! Ce să mai zicem de acele — aiuritoare — ghicitori, ce se restrîng la o formulă (cînd incipientă, cînd finală), nedefinind — cît de sumar — obiectul ? ! Ei bine, la aceasta : „Cine n-a gici, / Gîtul i-oi suci", răspunsul ar fi... „Șipul" ! ?.

De unde și această încheiere (altminteri, nu prea nouă) că nu atît răspunsurile înseși (ce, îndeobște, se cunosc de toată lumea), cît acest chip de a vorbi *oracular*, „ceremonialul" ghicitorii ca atare, fac, ele, farmecul — la șezători — și noima ei...

... Există, însă, și cimilituri care, fără a fi — stilistic — dificile („dodonice", adică, și-n doi peri), sunt, dacă vreți, *hermetice*, „oculte", în sensul că într-însele — se pare — dăinuie, încă, urme ale unor imemoriale culturi — ca, între altele, străvechiul cult solar... Și, oare, faptul că, să zicem, *cerul*, în ipostaza-i, însă, de — numai — „fond" solar[3], e o „piele de taur", nu e el tocmai o reminiscență a mithraismului (în floare, cîndva, și-n Dacia felix) și a taurabolurilor lui ?... Ba chiar și-a mitului faimosului Herakles, cu pielea-i cea de leu (acest, desigur, alt simbol solar), și care, după unii, ar fi Soarele însuși, în cursa lui anuală ?...

... Aceasta-i ghicitoarea !

1. ... il me suffit ici — chez Jean Cocteau, *n.m.* — de rattacher ce goût de l'énigme au besoin d'être deviné qui est le propre de l'enfance", (Bernard Grasset).

2. Cf. Artur Gorovei, *Cimiliturile românilor* (Editura Eminescu, 1972), din care provin, aici, toate citatele.

3. Altminteri, cerul e văzut cu totul altfel (cf. *op. cit.*, pp. 73-75).

... Cît despre *soare*, el e definit drept : „bulgăre", „bumb", „glob", „măr", „ou" sau „bou" (!) „de aur" („pe", „într-o", „în" — bine-înțeles — „piele de taur").

Imagini dar, din repertoriul „ghicitorescului" Ion Barbu : „măr-soare", „Taur astru", ș.a.m.d.

Șerban FOARȚĂ

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 11 NOIEMBRIE

8,45 Gimnastica la domiciliu. 9,00 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Film serial pentru copii. 10,00 Viața satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 14,00 Desene animate : Woody ciocănitoarea buclucașă. 14,20 „O familie într-o... familie". 14,40 „Mîndre-s pădurencele". 14,50 Caleidoscop muzical. 15,00 Telesport. 17,00 Filme documentare. 18,00 Cutezători spre viitor. 19,00 Telejurnal. 19,25 Permanenta redescoperire a României — Bucureștiul oamenilor. 20,10 Film artistic : „În apărarea lui Rodriguez". 21,35 Telejurnal. Sport.

LUNI, 12 NOIEMBRIE

10,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. Intensa activitate politică în pregătirea Congresului partidului. 19,20 Congresului — gînd și faptă comuniste. 19,50 Omagiu. 20,10 Politica externă a României consacrată păcii, colaborării și progresului. 20,40 Roman-foileton : „Cei din Mogador". 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 13 NOIEMBRIE

9,00 Teleșcoală. 10,00 Film serial : Dallas — compania petrolieră Ewing. 16,00 Telex. 16,05 Teleșcoală. 16,40 Curs de limbă engleză. 17,00 Din țările socialiste. 17,35 Cîntece și dansuri populare. 18,00 Almanah pionieresc. 18,20 România de azi, România de mîine. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Congresului — gînd și faptă comuniste. 20,00 Teatru tv. „Urcușul". 21,20 Omagiu. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 14 NOIEMBRIE

14,00 Fotbal : Dinamo București — F. C. Baia Mare. 16,00 Telex. 16,05 Teleșcoală. 16,40 Curs de limba rusă. 17,00 În slujba sănătății oamenilor. 17,25 Flori spre lumină. 17,55 Tragerea pronoexpres. 18,05 În întîmpinarea Congresului al XII-lea al partidului. 18,25 Handbal feminin : România — Bulgaria. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Noi, femeile ! 20,00 Film artistic : „Ultimele zile ale verii". 21,40 Telejurnal.

JOI, 15 NOIEMBRIE

9,00 Teleșcoală. 10,00 Filme documentare. 16,00 Telex. 16,05 Teleșcoală. 16,40 Curs de limbă franceză. 17,00 Vis și flacără. 18,00 Arc peste timp 1976-1985. 18,30 Revista social- politică tv. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Bilanț rodnic în întrecerea socialistă. 19,45 Congresului — gînd și faptă comuniste. 20,15 Omagiu. 21,05 Critica societății de consum. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 16 NOIEMBRIE

16,00 Telex. 16,05 Școala contemporană. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Permanenta redescoperire a României. 20,05 Film artistic : „Drumuri în cumpănă". 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 17 NOIEMBRIE

8,30 Teleșcoală. 9,35 Curs de limbă germană. 9,55 Curs de limbă spaniolă. 10,25 Roman-foileton : „Cei din Mogador". 11,20 Film artistic. 13,00 De la A la... infinit ! 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,45 Reportaj de scriitor. 20,10 Omagiu. 20,40 Film serial : Dallas — compania petrolieră Ewing. 21,35 Telejurnal.

PANORAMIC

ÎN ÎNTÎMPINAREA CONGRESULUI AL XII-LEA AL P.C.R., membrii Asociației scriitorilor din Timișoara au participat la numeroase manifestări literare. În cadrul „Zilelor culturii" la Reșița, cenaclul „Semenicul" și-a aniversat 30 de ani de existență, printre invitați numărîndu-se Anghel Dumbrăveanu, Alexandru Jebeleanu, Cornel Ungureanu. ● Poetul Anghel Dumbrăveanu a avut întîlniri cu cititorii la Liceul industrial de construcții și Școala generală nr. 21 (Timișoara). ● La Cenei, invitat a fost prozatorul Mircea Șerbănescu. ● Damian Ureche, Ion Dumitru Teodorescu, Slavomir Gvozdenovici, Octavian Doclin, ziaristul Ion Crișan, Titus Crișciu, instructor al C.J.C.E.S. (Caraș-Severin) au fost oaspeții „Zilelor culturii" la Moldova-Nouă. ● Aurel Turcuș, la Școala generală nr. 18, Vasile Versavia și Laurențiu Cerneț la Școala generală nr. 2 (Timișoara) au făcut lecturi din creația lor recentă.

● Cu prilejul ZILELOR CULTURII SOVIETICE ÎN R. S. ROMÂNIA, DEDICATE CELEI DE A 62-A ANIVERSĂRI A MARII REVOLUȚII SOCIALISTE DIN OCTOMBRIE va veni la Timișoara în 13 noiembrie Orchestra simfonică Academică a Filarmonicii de stat din Moscova. Dirijor Dmitri Kitaenko, solist Victor Pikaizen. ● Seară de poezie sovietică la Biblioteca județeană. A conferențiat F. Nădăban. Au recitat artiști ai Naționalului. ● O manifestare similară a avut loc la Liceul „Lenau" sub egida Teatrului german. ● Manifestări similare au mai avut loc în diferite întreprinderi și instituții timișorene, apoi la Lipova, Pecica, Deta etc.

● MUZEUL BANATULUI a găzduit simpozionul „Priorități în cercetare și modalități de prezentare a noului în expozițiile de etnografie". În zilele simpozionului s-au deschis expoziția omagială „N. Ursu" și o expoziție cu caracter metodic, cuprinzînd exponate din toată țara, admirabil realizată de dr. Ioan Godea. La lucrările sesiunii au participat muzeografi de la toate instituțiile similare din țară. ● S-a încheiat, recent, turneul Filarmonicii timișorene la Skoplje (R.S.F. Iugoslavia), ca răspuns la vizita solilor muzicii din țara vecină și prietenă. ● Festivalul muzical „Timișoară, floare rară", organizat de Consiliul județean al sindicatelor și în principal de un inimos metodist, Emil Șain, a scos în evidență formații vocal-instrumentale precum „Omicron" (Lugoj), „Triton", („Victoria"), „Acustic" (Lugoj), orchestre ca „Grup T" cea a Clubului „Banatul", cea de la „Tehnolemn" și I.C.S.A.P., vocile surorilor Merlè și a folkistului Cornel Dincă, grupurile folk de la „Bumbacul" și I.T.T., textele „Centrul Timișoarei" și „Inima orașului" de Emil Șain și „Orașul meu" de S. Almăjan. Festivalul a lansat și o veritabilă vedetă a muzicii folk, rock, pop, pe Alfred Staubert din Lugoj, student, posesor al unei voci cu un registru neobișnuit, al unei sensibilități interpretative de excepție (Vom reveni). ● De zece ani datează colaborarea dintre redactorii Studioului teritorial de radioteleviziune din Timișoara și colegii lor iugoslavi la emisiunea „Selo veselo". ● La „Olimpia", spectacole cu două bune formații timișene, „Pro musica" și „Betta". Reînvie frumoasele zile ale emulației formațiilor de „muzică tînără".

L. B.

LIMBA ȘI STIL

Lectura cu... creionul

Am împrumutat de curînd cuiva o carte, cu foarte multe sublinieri și „notițe" marginale, pe care le făcusem în diferite „reprize", de-a lungul mai multor lecturi. Cînd mi-a restituit-o, omul m-a întrebat de ce-mi „mizgălesc" — acesta fu termenul — volumele din bibliotecă. Cuvîntul în sine — chiar dacă derivă din mizgă — nu m-a supărat. „Latentele" lui expresive sînt actualizate de Arghezi : „Dintr-un grup de oameni se desfăcu brutarul, *mizgălit* de cocă și făină" (*Pagini din trecut*, E.S.P.L.A., 1955,p. 118). Varianta fonetică obținută prin metateză nu lipsește din *Cartea Oltului* : „Vîrfurile cele mai înalte zgîrie cerul pe alocuri, *zmingălind* cu calcarul lor cîteva stele albe" (Geo Bogza). Cum, însă, întrebarea m-a nedumerit, iar apoi mi-a dat de gîndit, mîhnindu-mă niteluș, transcriu, cu unele dezvoltări, răspunsul, în speranța că el va interesa pe unii cititori, în special pe cei tineri :

„... De o viață întreagă citesc cu creionul în mînă. Încă din ultimele clase de liceu, cînd ispitele operei literare au început să mă tîrcolească, el — creionul — a devenit sfetnicul meu fidel în încercarea — uneori trudnică, alteori nesăbuită — de a desluși tainele textului. Am subliniat și subliniez mereu cuvinte, forme gramaticale, alianțe lexico-sintactice neobișnuite, specifice cutărui sau cutărui scriitor. Le aflu astfel la îndemînă cînd am nevoie de ele, în munca mea de dascăl și de filolog. În marginea paginilor, notez scurte impresii subiective, trimiteri la întîmplări ale vieții, asocieri livrești pe care mi le stîrnește lectura. Data cînd, ba chiar și locul unde am săvîrșit-o. Filele cărții se împletesc astfel strîns cu propria mea existență. Pe de altă parte, comentariul acesta sui-generis devine o formă de comunicare cu scriitorul însuși. Astfel practicat, actul lecturii împuținează distanța dintre tine și creator, prilejuindu-ți iluzia măgulitoare a unui colocviu intim, abia murmurat, cu acesta din urmă.

Mi s-a întîmplat, nu o dată, ca, după ani și ani, să recitesc o carte astfel „mizgălită". De fiecare dată, în asemenea împrejurări, mă impresoară și mă invadează o emoție ciudată. Refac, cu ajutorul acestor însemnări, o etapă lăsată în urmă, re-cobor o treaptă depășită. Constat că „perspectiva" mea este acum alta Zîmbesc, așadar, cu „superioară" îngăduință față de naivitățile altei vîrste. Citeodată mă minunez aflînd, în „marginaliile" de odinioară, gesturi ale cugetului sau zvicniri ale inimii de care, acum, m-aș sfii. În orice caz, întîmpinarea ta cu tine însuți, oricum se realizează, este totdeauna utilă. Propriul tău chip, pe care cartea trăită și „mizgălită" altcîndva, ți-l răsfrînge, este retușabil. Poți deveni mai vrednic. Și mai bun.

Nu iubesc cărțile legate, aliniate într-o desăvîrșită rînduială pe rafturile bibliotecii, după culoarea coperților și după... înălțime. „Sînt luați drept învățați și posesorii unei biblioteci frumoase" — grăiește, cu subțire zîmbet, înțeleptul. Mi-i, dimpotrivă, apropiată și dragă *cartea trăită*, citită, re-citită, răs-citită, păstrînd, între rîndurile ostenitelor file, fărîme-vești despre sufletul îndrăgitorului ei. Cartea *aceasta* poartă însemnele vieții...".

G. I. TOHĂNEANU

ECHO

SESIUNE DE COMUNICĂRI

La 27 octombrie 1979 a avut loc la sediul colectivului de filozofie al Institutului Politehnic „Traian Vuia" din Timișoara, sesiunea de comunicări tehnico-științifice organizată în cinstea celui de-al XII-lea Congres al P.C.R., în cadrul ediției a III-a a Festivalului național „Cîntarea României". Lucrările s-au bucurat de prezența activă a unor cadre didactice specializate în diverse domenii ale filozofiei, fizicii, științelor sociale, arhitecturii, precum și a unor activiști de partid cu o vastă experiență : prof. dr. I. Cornea, conferențiarii C. Grecu, H. Cocheci, D. Daba, lectorii dr. I. Birzescu, dr. G. Colțescu, dr. V. Colțescu, St. Csikos, T. Sencu, I. Mureșianu, P. Ivan, asistenții P. Benea, Fekete K., B. Wurtz, V. Sîrbu, O. Balintfi, M. Sandu. A participat de asemenea secretarul Comitetului P.C.R. al Centrului Universitar Timișoara, I. Cumpănaș.

Sesiunea, care a suscitat un viu interes s-a desfășurat la un înalt nivel problematic, urmărind prin tematicile propuse de participanți probleme majore ale situației filozofiei marxiste în raport cu societatea și cu știința contemporană. Participanții au manifestat un spirit de înaltă conștiință revoluționară, de rigorozitate și seriozitate profesională, atît în modul în care au fost elaborate lucrările, cît și în dezbaterile ce au urmat prezentării acestora.

Problematica sesiunii a vizat cîteva coordonate esențiale ale dezvoltării filozofiei marxiste și evoluției societății contemporane : problema cunoașterii în filozofie și știință, raportată la problematica epistemologiei secolului XX, aspecte ale culturii și artei socialiste, critică filozofică, dinamica structurii sociale în socialism, probleme generale ale materialismului dialectic și istoric.

Referatele, revizuite și completate în urma discuțiilor, vor fi publicate într-un volum comun de lucrări tehnico-științifice, în cadrul Institutului Politehnic.

V. SÎRBU

Sculptorul ION TOLAN

La Galeriile „Helios" din Timișoara, un autor de prestigiu al plasticii actuale, sculptorul din Arad, ION TOLAN. Timișorenii îl cunosc mai ales pentru statuia Traian Grozăvescu din orașul nostru. Fiind în plină maturitate artistică, cu un palmares expozițional intern și internațional impresionant, cu diverse distincții pentru îndelungata sa creație, sculptorul Ion Tolan este deja o personalitate artistică conturată, expoziția de față constituind unul dintre evenimentele culturale de marcă.

Sculptînd în lemn, artistul își dirijează uneltele spre surprinderea în lucrările expuse a acelor tonuri și simboluri specifice artei sale, pînă la deplina patinare a formelor și volumelor, încît lumina îi conferă sculpturii valențele scontate. „Oțelar", „Portret de femeie", „Clepsidră", „Marele condei", „Dans" în transfigurări ideale, lasă metafora plastică într-o libertate muzicală, o ritmică luminoasă călăuzindu-i sensurile. În „Miner", „Orfeu", „Mihai Viteazul", fabulosul își face apariția oferind monumentalității suplețe și grație, armoniile inlesnind sugestiei o lirică temperatură. Dar acest fabulos capătă dimensiuni de basm în lucrările „Setea", sau „Diagros, regele tracilor", unde tulpina realității explodează spre o simfonie fantastică.

Arta lui Ion Tolan, într-o scăpărare de bijutier, se materializează în lemnul de nuc și de tei, între migală și transfigurare, surprinzînd în fibra lemnoasă cheia expresivității, poetica motivelor. De altfel, însuși autorul acestei expoziții, Ion Tolan, mărturisește : „Nu știu dacă am reușit de fiecare dată să mă fac înțeles, dar am încercat cu toată puterea ființei mele să transmit crezul meu în trăinicia adevărului și frumuseții umane, dragostea față de patria și poporul căruia îi aparțin, încrederea în Om".

Damian URECHE

75 de ani de la înființarea Bibliotecii județene Timiș

● Convorbire cu directorul MIHAI IANCULESCU

— Stimate tovarășe Mihai Ianculescu, în zilele de 12-13 noiembrie, Biblioteca județeană Timiș își va sărbători împlinirea a 75 de ani de la înființare. Spuneți-mi, vă rog, prin ce va fi marcată această aniversare ?

— Organizarea expozițiilor : *„Biblioteca județeană Timiș — 75 ani de la înființare"*, *„Comori din biblioteci timișorene"* care, cu certitudine, vor fi vizitate de un numeros public, sesiunea de comunicări și referate la care s-au înscris peste 100 de comunicări și referate, ce vor fi susținute în plen și în secțiile : *„Istoria cărții, presei și a bibliotecilor ; Cartea și biblioteca în tradiția culturală bănățeană"*, *„Probleme actuale de biblioteconomie și bibliografie, sociologia lecturii"*, *„Bibliofilia și cartea de patrimoniu"* sperăm să polarizeze atenția bibliotecarilor din județul nostru și a celor din alte județe, care ne vor onora cu prezența, a altor specialiști în ale cărții, de către publicul cititor, și să se soldeze cu învățăminte bogate.

— În prezent biblioteca dispune de peste 500.000 volume și alte categorii de documente. Bogatul patrimoniu cultural-științific este pus la dispoziția publicului prin 6 secții, 9 filiale și 2 puncte de împrumut. Avîndu-se în vedere marele fond al instituției, precum și posibilitățile de valorificare a acestuia, desigur că propaganda cărții și a bibliotecii trebuie să cunoască o efervescență deosebită...

— Într-adevăr, aceasta este de o amploare și diversitate apreciabilă. Efectuînd o largă popularizare a literaturii social-politice, a documentelor programatice ale partidului, a legilor țării, instituția noastră și-a amplificat aportul în ansamblul activității politico-ideologice desfășurate de partid. Pentru implicarea tot mai largă a cărții în activitatea productivă, de cercetare și creație și pentru sprijinirea formării culturii profesionale, biblioteca și-a diversificat continuu acțiunile destinate stimulării interesului pentru literatura științifică, tehnică și de informare în rîndul celor ce muncesc nemijlocit în producție. Aniversările marilor evenimente istorice ale patriei au prilejuit popularizarea și mai intensă a literaturii care omagiază trecutul glorios, revoluționar, precum și realizările epocale ale poporului român în anii socialismului. În cele două ediții ale *Festivalului național „Cîntarea României"*, instituția noastră s-a integrat cu acțiuni specifice, care au vizat stimularea participării maselor la activitatea de creație tehnico-științifică și dezvoltarea tinerelor talente literare din cadrul *Cenaclurilor „Ars Poetica"* și *„Muguri"*.

— Din ce în ce tot mai cunoscute și cu o largă audiență la public sînt manifestările bibliotecii, devenite tradiționale, precum și formele organizatorice permanente de propagandă ale acesteia. Să le reamintim cititorilor noștri.

— *„Luna cărții la sate"*, *„Luna cărții în întreprinderi și instituții"*, *„Decada cărții românești"*, *„Zilele cărții politice"*, *„Zilele cărții științifice și tehnice"*, *„Zilele cărții pentru copii"*, au devenit într-adevăr manifestări tradiționale de o mare eficiență pentru bibliotecă, întrucît au o contribuție însemnată în ce privește apropierea și mai mult a cărții de cititor. O activitate foarte rodnică desfășoară formele organizatorice permanente de propagandă : *„Salonul literar-științific"*, *„Cercul de bibliofilie"*, *Cenaclul „Ars poetica"*, *Cercul literar „Mihai Eminescu"*, *„Ateneul și Panteonul"*, *Cercul „Prietenii bibliotecii"*.

— Cum sprijină Biblioteca județeană activitatea bibliotecară din județ ?

— Biblioteca noastră este o instituție de specialitate cu atribuții metodice și, în consecință, avem sarcina de a ne ocupa de problemele lecturii publice în localitățile județului. În acest sens, în anul 1975 a fost înființat *Cabinetul metodic al bibliotecilor publice din județ*, conceput ca instrument operativ de îndrumare unitară a bibliotecilor. Acesta, prin comisiile pe probleme, asigură asistență de specialitate pentru 504 biblioteci publice (municipale și orășenești, comunale, sindicale și ale cooperației meșteșugărești). Buletinul *„În sprijinul bibliotecarului"*, editat de Biblioteca județeană, trimestrial, oferă lucrătorilor din bibliotecile publice indicații concrete asupra modului de desfășurare a activității, precum și un mare număr de materiale ajutătoare în propaganda cărții.

— Din activitatea de informare bibliografică aș dori să fie evidențiată cea de interes local, dat fiind rolul acestei instituții într-o bună cunoaștere a dezvoltării social-culturale a acestui ținut.

— O latură importantă a activității de informare bibliografică a Bibliotecii județene constă, desigur, în elaborarea de lucrări de interes local, concepute ca instrumente utile de informare ale organelor de partid și de stat, de aici, asupra dezvoltării multilaterale a județului și de satisfacere a cerințelor variate de studiu ale unui număr din ce în ce mai mare de cercetători locali. Aici se înscrie preocuparea susținută ce există pentru elaborarea bibliografiei județului Timiș — anuarele bibliografice curente — cît și pentru consemnarea activității personalităților de aici, cum este dicționarul biobibliografic *„Scriitori bănățeni, Membri ai Asociației scriitorilor din Timișoara, 1944—1974"* Tot în acest context trebuie amintite cataloagele : *„Tiparul, cartea, lectură în trecut și astăzi în județul Timiș"*, *„Tipărituri bănățene în limba română de la începuturi pînă la 1944 — existente în Biblioteca județeană Timiș"*, *„Cartea românească veche, existentă în colecțiile Bibliotecii județene Timiș"*, *„Timișoara editorială 1971—1975"* precum și indicii bibliografici ai revistelor *„Luceafărul"* și *„Semenicul"*, publicații apărute în perioada interbelică, la Timișoara și, respectiv, la Lugoj.

Întrevedere realizată de
Aurel TURCUȘ

TOP

SECȚIA ROMANA: 1. Baladă pentru trei haiduci — *Betta*; 2. Urme de pași pe omăt — *Gramophon*; 3. Substituție — *Rodion G.A.*; 4. Copilul și soarele — *Roșu și Negru*; 5. Viața pe roți — *Pro Musica*. *SECȚIA INTERNAȚIONALA:* 1. My Sherona — *Knack*; 2. Good Times — *Chic*; 3. El Lute/Bahama Mama — *Boney M*; 4. The Logical Song — *Supertramp*; 5. Beat the Clock — *Sparks*.

PORTATIV...

● Printre laureații ediției a șasea a Festivalului internațional de muzică ușoară „Garoafa roșie", Soci — U.R.S.S., se numără și reprezentantul țării noastre Nicu Pop. Juriul i-a conferit acestuia Premiul pentru interpretare. Cîntărețul a prezentat în concurs două piese: „Acest pămînt" și „Culorile anului". Tot despre festival, cîteva date: au participat la această ediție 41 de concurenți din 27 de țări, manifestarea avînd caracter competitiv. Marele Premiu a fost atribuit interpretului cubanez Osvaldo Rodriques ● „Versuri muzicești" se intitulează opera pop compusă de Ștefan Brandes și prezentată recent de formația „Sonopfon" în cadrul „Clubului de la ora șapte", Casa de cultură a sectorului 2 din București ● La Casa tineretului din orașul nostru s-au reluat programele cenaclului „Generații XX", iar la Iași confrații întru rubrică (rev. „Cronica" Sorin Gabriel și Dan Cornel au organizat o ediție specială a tradiționalei lor întîlniri cu cititorii rubricii „Top" ● La Casa studenților, au cîntat „Gramophon" ● Care o fi motivul pentru care ascultăm atît de rar imprimări cu Aurora Andronache, posesoarea unei voci atît de frumoase în „corul" vocilor cu care ne bombardează Radioteleviziunea? Iată o nedumerire pe care am dori-o spulberată ● S-a deschis în capitală „Festivalul cîntecului politic pentru tineret și studenți" ● Cuplul „Baccara" o prezență tonică în emisiunea radio „Curierul melodiilor".

Petru UMANSCHI

SPORT

F. C. ARGEȘ — NOTTINGHAM...

...a fost, ieri, capul de afiș al participării echipelor românești în competițiile fotbalistice europene, bilanțul urmînd să-l disecăm atunci cînd om avea răgaz. Ieri s-a putut vedea, clar, cît de utilă — sau nu — a fost victoria piteștenilor la Timișoara, simbăta trecută, cînd numai programul propagandistic al etapei a meritat oarecare efort, redactatori fiindu-i studenții Ovidiu Corduneanu și George Boieru, alături de caricaturistul Ștefan Popa. Ion Velican susține acolo o rubrică „Filozofie fotbalistică". N-am prea scris despre partida Iugoslavia — România, deși cel puțin un aspect își găsea motivare: comentariul penibil al lui Eftimie Ionescu, care n-a zărit adevăratul raport de forțe și, ca în atîtea alte prilejuri, a găsit o... găselniță pentru a-l invoca, acolo, pe Dumitru, jucător pe cît de mare, pe atît de capricios — ca și opiniile crainicilor (nu mari, ci sucite — se înțelege!). Am gîndit, așadar, că presei sportive nu-i trebuie altceva decît detașare, decît obiectivitate, nu cum face on Ghițulescu, instalat mereu la Dinamo, de unde ne transmite starea vremii și uitate glume, mai puțin fotbal, iar dintre fotbaliști îi știe precis, pe numele mic și pe numele mare, pe dinamoviști, pe ceilalți numindu-i „fotbaliștii oaspeți" — fundaș, portar, atacant, mijlocaș. Am revenit la Ion Ghițulescu pentru că și în etapa trecută tot în familie se afla.

Un apel: vine sezonul clasamentelor sportive ale anului; pregătiți-vă, deci, stimați cititori, să le „scrieți" la Orizont!

Teodor BULZA

CENACLU

În ședința de marți, 6 noiembrie a cenaclului Asociației scriitorilor și al revistei „ORIZONT" *Iosif Costinaș* a citit proză scurtă. Criticul *Livius Ciocârlie* a prezentat un pertinent referat. Au luat cuvîntul *Antoaneta C. Iordache, Ion Scorobete, Lucian Alexiu, Marcel Tolcea, George Șerban, Mircea Șerbănescu* (care a condus și lucrările ședinței). Ședința de marți, 13 noiembrie, va fi dedicată marelui eveniment al țării — *Congresul al XII-lea* al partidului — prin o dezbatere pe tema *„Literatura și spiritul revoluționar"* Referat *Marian Odangiu.*

EVRIKA!

- În era armelor nucleare înțelepciunea să nu devină un biet atom!
- La brat cu adevărul să fii, și încă se vor găsi unii care să te învinuiască de singurătate.
- Spălătoreasă în secolul XXI? Mă-ndoiesc!
- Fata cu ulciorul pe umăr nu avea ce căuta printre zei, în Olimp. De sete au pierit zeii.
- O laudă bine adresată, mulți dușmani îți poate aduce.
- Robotul acela, perfecționat, va fi un fel de om artificial. Cîtă vreme?
- Cînd mă doare sufletul, uit de genunchii zdreliți.
- Vulcanii — aceste coșuri de adolescent pe fața pămîntului.
- Am văzut mulți fotbaliști în ghips, dar nici unul n-a ajuns statuie.
- Dobrin vrăjește balonul. Federația ne vrăjește pe noi.

Ion VELICAN

PARALELA 38

(Urmare din pag. 8)

de aramă din Taşkent au fost aduse şi topite. Postamentul, realizat din mozaic, e în stilul covoarelor persane, variantele turkmen, tekinț, iomuz etc. Vizităm apoi impunătorul edificiu al Bibliotecii publice, monument de arhitectură şi încă o replică dată trecutului; curți interioare, havuzuri, sculpturi cu forță evocatoare, umbra marelui clasic al literaturii turkmene, Mahtumkuli.

Karakumul este cît Austria, Danemarca, Belgia, Olanda, Portugalia şi Elveția la un loc. O caravană înseamnă 30 de cămile legate cu funie, ultima avînd clopoțel. Cu toate şoselele moderne, se mai utilizează şi astăzi corăbiile deşertului, se mai văd galopînd **djighiții,** călăreții celebri în lume. Gazdele noastre au organizat un bivuac, pe liziera capitalei, unde începe pustiul şi lacul de acumulare al canalului. Mă „răcoresc" în apa cea limpede care a călătorit 800 km prin nisipuri. Lemnul deşertului dă un foc mai puternic decît cărbunele. Ne ospătăm cu nelipsitul şaşlic de berbec, garnisit cu ceapă verde dulce, de Ciarjou şi o serie de smocuri de frunze verzi, aromate, care se îngurgitează ca atare. (Registrul meu culinar asiatic a mai cuprins chebabul à la Aşhabad, fileurile de peşte, pilaful, care ar fi trebuit consumat cu mîna, pepeni vaharman şi goliabi, care se păstrează pînă la recolta viitoare, rodii, struguri, poame şi sîmburii ce ascund longevitatea, vinul de stafide, din Bezmein şi undeva, după 10.000 km de drum, o fiolă de... Murfatlar, oaspe nobil şi emoționant).

Apoi vizitez o şcoală națională, unul dintre lăcăşurile păstrătoare de tradiție şi limbă maternă. Spre deosebire de băieți, fetele au uniforme în stil național, lungi. Delegații europeni ajung destul de rar pe aici, îmi zic, văzînd curiozitatea vie a copiilor. K. Tangrikuliev este autorul preferat al celor mici; le citeşte din versurile sale iar reacția publicului este neaşteptat de promptă, entuziastă. Cînd vorbesc, la rîndul meu, românește, copiii aud o limbă nemaiauzită şi izbucnesc în rîs. Ei, bine, le spun prin intermediul translatorului mi s-a părut şi mie ciudată limba voastră: „Baiirlari iasanîp, daga ialkim salip dur, aşiklarin şeheri, mehribanim Aşgabat..." (Dintr-o poezie dedicată de cineva Aşhabadului). Şi acum, să vă vorbesc despre plaiurile țării mele îndepărtate...

Puterea sovietică n-a deturnat specificul turkmenilor, ci şi-a pus pecetea pe el catalizîndu-l spre descoperirea şi afirmarea de sine. Contactul cu literatura rusă şi europeană este zodia noii realități literare; interferența culturilor nu duce la anihilarea unora în favoarea altora, ci reprezintă drumul spre primenire spirituală. (Acestea au fost cîteva din problemele care s-au discutat la sediul Uniunii Scriitorilor din R.S.S. Turkmenă, în cadrul dineului căruia i-am fost oaspete. Aroma pepenilor şi a şampaniei, peste discuția noastră intimă; parcă mă cunosc de cînd lumea cu Kurbansaharov, Ribin, Agabaev, scriitori care au devenit cadre de conducere ale vieții intelectualicești din republică. Discutăm despre publicații, ambiențe culturale, despre reala dispariție a celor 10.000 de kilometri dintre noi, sub zodia socialismului şi a păcii).

Un alt obiectiv, Muzeul, chintesență a istoriei şi geografiei regiunii **Zakaspiiskaia,** denumire rusească veche a acestor ținuturi; ne oprim îndelung la fabrica de covoare persane, cele mai prețioase din lume. Mîinile femeilor au izbutit să confecționeze acel gigantic exponat de 193 metri pătrați, piese rare avînd 350.000 sau chiar un milion de noduri pe metru pătrat. Viața acestor capodopere este, practic, veşnică. Şi iată-ne ieşind din nou în ambianța naturală, pe şoselele țării. (Paranteză lexicală: există în această țară localități precum Halacia, Jebel, Ghelmez; **ata** înseamnă tată, **baba** înseamnă moş, **gol**=golf...). Dacă în Karakum s-ar instala, în pustiitoarea căldură de 50°, comparabilă doar cu aceea din deşertul Libiei, un generator solar de 100 km pătrați, energia electrică furnizată ar acoperi necesarul întregii planete. Deocamdată soarele e folosit aici la desalinizarea apei. (Trecem pe lîngă niște coline, localnicii le spun munți, cu vizibile stratificări geologice; rocile, de calcar, ciuruite ca un imens burete). Aflu amănunte despre fauna ținutului; există gheparzi, hiene, leoparzi, vulturul plesuv are o anvergură a aripilor de 3 m. Acelea sînt păduri de fistic! Pielicelele prețioase de karakul se obțin prin sacrificarea mieilor imediat după fătare. Există pe undeva o rezervație, o junglă unde sînt cazate şi păsări venite din Franța. În deşert poți întîlni şerpi boa, cobra, cu clopoței, crocodilul de pustiu (**zemzem**). Trecem pe lîngă aşezări rurale, cu colhozuri, comparabile cu satele dobrogene. La intersecțiile de drumuri, statui metalice reprezintă djighiți călări. O mică stațiune. Coborîm în imensa peşteră Baharden, mai somptuoasă decît o catedrală, în adîncul căreia sclipeşte verde lacul termal Kiovata. La lumina reflectoarelor lumea face baie. Prînzim într-o cabană, apoi din nou o haltă în deşert, văd cămile umblînd fără pază. Foc cu crengi de saksaul, iar aici fiecare a trebuit să cînte cîte o melodie din țara sa; primul a fost „Lucian", cum mi se spunea; au urmat Kaium şi Annaberdi, unindu-ne apoi cu toții într-o „Volga-Volga" inițiată de scriitorul moscovit Igor Nagaev. Muzica noastră alunga tăcerile dense ale nisipurilor negre. Şi, de fapt, am uitat să vă spun că la acea şcoală națională din Aşhabad copiii ne-au cîntat, cu iscusit acompaniament instrumental, cîntece turkmene şi ruseşti, apoi ne-au invitat la un dans, un fel de horă; era o spontană dovadă de simpatie şi prietenie.

Se spune că amintirile, cu timpul, se estompează, pînă la dispariție. A trecut un an de la această călătorie, iar amănuntele acelor cîteva zile par să devină mai profunde în semnificații.

P. S. În vara aceasta „s-a prins" unul dintre sîmburii pepenelui de turkestan pe care l-am adus de la mari distanțe. Lujerii s-au extins pe cîțiva metri pătrați. I-am îngrijit, cu toată familia, ca pe niște oaspeți de preț.

SERIAL

Un pas spre viitor (V)

„Cu ce se poate înlocui benzina? Cu electricitate? Cu aburi? Automobilele electrice sînt destul de încete şi cu ele nu se poate călători pe distanțe prea mari. Cele cu aburi sînt grele şi necesită schimbarea întregii construcții a unui automobil obişnuit. Oare nu e paradoxal ca la sfîrşitul secolului 20 să nu existe nici un fel de motor capabil să înlocuiască motorul pe bază de benzină, pe care Lebon îl construise încă în 1801? Ei bine, un astfel de motor a apărut nu demult! Prin construcție el este asemănător cu cel pe bază de benzină, dar e mult mai uşor, mai mic, şi de aceeaşi putere. Şi, ceea ce e mai important, gazele de eşapament ale acestui motor sînt absolut nevătămătoare. Principalul component al lor este pur şi simplu aburul! Fără oxid de carbon, fără acizi sulfurici, fără plumb. Unica substanță toxică ar fi oxidul de azot, dar el se află de zece ori mai puțin decît la cel mai obişnuit motor pe bază de benzină! Drept carburant al acestui motor slujeşte hidrogenul, gazul care la ardere formează apă. Un asemenea motor va trebui ca în loc de unul, să aibă două rezervoare: unul (principal) pentru hidrogenul lichid, iar al doilea pentru hidrogenul în stare gazoasă.

Aviația de mîine

Automobilul pe bază de hidrogen n-a fost încă construit, dar motorul există, funcționează şi-şi demonstrează cu fiecare zi ce trece eficacitatea. Specialiştii lucrează deja la proiectele trenurilor superexprese pe bază de hidrogen, ale vaselor transoceanice fără coşurile obişnuite şi norii de fum care le însoțesc... În ultimii ani, specialiştii au fost nevoiți să se intereseze mai serios şi de aviația viitorului. Într-un motor de automobil, la o oră în medie ard zece litri de benzină, iar într-un motor de avion (mare) în jur de cîteva mii!

Prin utilizarea hidrogenului în aviație se va ajunge nu numai la evitarea poluării atmosferei, dar şi la o mărire a eficacității acestui indispensabil mijloc de transport. Pentru motoarele cu reacție hidrogenul e mai eficace decît orice alt carburant, iar pe lîngă aceasta va face ca raza de zbor să devină 1,5 — 2 ori mai mare decît cea de astăzi.

De unde să luăm însă cantități atît de mari de hidrogen pentru transporturile viitorului? Problema aceasta se leagă de o altă problemă importantă — energetica viitorului. Este clar că forma preponderentă de energie va rămîne cea electrică, dar ea este un proces final pentru consumator. Pentru a se dobîndi curent electric, trebuie mai întîi să se elibereze energia materiei — a arde petrol, cărbune, a dezintegra atomii...

Etapa următoare e *transportul energiei.*

(VA URMA)

REBUS

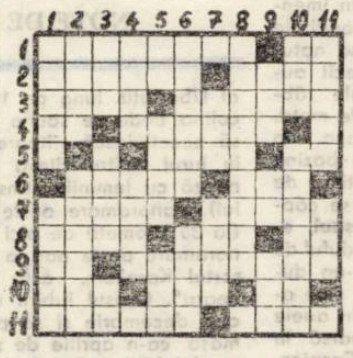

MITOLOGIE

ORIZONTAL: 1) Soția lui Ulise — Un timp... la Deva! 2) O frumusețe... alături de Afrodita — Zeița biruinței la greci. 3) A se înveseli — Locuitor al unui mare stat asiatic. 4) Cal-putere (abr.) — Zeița dimineții la romani. 5) Prefix... cu foc — Se întoarce! 6) Muritorul care a oferit Afroditei mărul discordiei — Țărm. 7) Zeița grîului şi a recoltelor la romani — A răpus Minotaurul. 8) Simbolul curcubeului — Dezinfectant — Coş gol! 9) Curs! — Celebră alergătoare. 10) Cap de centaur! — În capăt! — În parc! — 11) Răpită şi dusă în Creta de Zeus transformat în taur alb — După Achile, cel mai viteaz luptător din războiul troian.

VERTICAL: 1) Trei surori, la romani, zeițe ale sorții — Celebră magiciană. 2) Eroul teban care a dezlegat enigma Sfinxului — Eroul care a răpus Meduza. 3) Articulație — Divinități protectoare ale familiei şi ale casei la romani — Număr mic! 4) Fiul lui Venus şi erou al lui Vergiliu — Ares în încurcătură! 5) Insulină!! — Divinitate protectoare a nașterilor la romani — Etapă de mijloc! 6) Zeu egiptean suprem — Îmblînzite de Hercule (sing.). 7) Aduce ploaia — Foaie de tablă de transformator. 8) Soția lui Perseu. 9) Riu în U.R.S.S. — În casă! — Invenția lui Pan. 10) Localitate în Suedia — Sora lui Oreste. 11) Afrodita la romani — Intrare.

Dicționar — RESA, IIA, EKA.

Viorel ABRUDAN

VALS

Tăcute, resemnate, florile castanilor s-au stins.
S-au stins – dar nu s-au ofilit ! – precum luminile-n cetate.
Și cu uitare, ca-n romanța veche, peste tot a nins,
Doar pe pianul mut mai tremură garoafele uitate.

Lăsați-mă. Vreau liniște. Și muzica s-ascult din stal.
Logodna noastră-i veac de veac și neam de neam tot aminată.
Și nici NATAȘA cu BOLKONSKI nu vor veni la bal,
Precum veneau, valsînd ca două lebede pe lac de-altădată.

Dar... Pentru ce o mină și un sal cu zimbete brodat
Pe noaptea marmurei de liniști, ard ca două flăcări albe ?
S-au dus acele vremuri... A rămas doar riul tulburat
Și... ochii-n ochii amintirii mele două salbe.

Din flăcările florilor castanii firul vieții-și torc.
Și vintu-și potolește setea sărutîndu-le pe rouă.
Și toate dorurile în romanța veche se întorc.
Și printre amintiri plutim ca printre nouri luna nouă.

•
• •

Totuna-i
De mă dau cu capul de pereți, de rid ori plîng,
Căci tot într-o oarecare zi, dimineața, seara sau în miez de noapte,
Și mie (dar și vouă, stimabililor)
Îmi vor bate clopotele.
Și mie (dar și vouă stimabililor)
Îmi va veni greu (și cît de greu și cît de dureros)
Să mă despart de lumea asta.
„Mă bate gîndul că ceva nu-i în regulă.
„Lumea asta"... „Lumea de-apoi"... Sunt categorii prea abstracte.
Totu-i prea vag și nu-i de nasul meu".
Și cîndva voi începe așa :
Oh, oameni,
Cît de rău îmi va părea
Nu de categoriile abstracte (tristețe abstractă ?!)
Dar de ceva-ceva foarte domestic și la ordinea zilei...
Aud că și filozofii pot tăia frunze la ciini
Mai ales în epoca doctrinelor care se bat cap în cap
Și într-o singură traistă nu încap.
Totuși ce rău îmi va părea,
Oameni,
Că de-acum înainte niciodată
Nu mă voi mai închina

BORIS OLIINEC

S-a născut la 22.X 1935 în satul Zacepelivka, regiunea Poltava, R.S.S. Ucraina.

În anul 1958 a terminat facultatea de ziaristică a Universității Taras Sevcenco din Kiev. A publicat următoarele volume de poezii : „Al douăzecelea val", „Alegere", „Poezu", „Gong" „Cercul", „Pe linia tăcerii" „Ecouri" „Mișcare", „Stau pe pămînt", „Făurari de frumuseți" și volume de eseuri „Dincolo de Nordul Dunării"

Este laureat al premiilor Nicolai Ostrovski și Taras Sevcenco, iar pentru volumul de versuri „Munții" a primit premiul Lenin.

În prezent îndeplinește funcția de secretar al Uniunii Scriitorilor din U R S S. și R S S. Ucraina

Șt. I.

Regelui negru, stăpînului tuturor cîmpiilor verzi ale planetei
Lui Edison Arrantes do Nacimento – zis și Pelé,
Că niciodată n-oi mai vedea nota „doi"
În carnetul de note al băiatului meu prinț,
Nu m-oi mai împiedica de bolovanul
Uitat pe pragul casei mele
De neprietenul meu adevărat,
Nu mă voi mai certa cu prietenii mei vechi
Și buni de pus la rană (făcută tot de ei),
Nu voi mai merge la gara mică
În care direct în vagoane secara sare
De bună voie și nesilită de nimeni...
Și atît de tare sare secara, mai ales cînd este
Încălzită de luna lui cuptor,
Că miroase-ntr-adevăr a făină
Nu voi mai vedea femeia scundă dar pentru mine prea înaltă
Și care cu mîinile lăsate-n poală va zice oftînd : „Chiar azi noapte l-am visat..."
Și-mi va zîmbi așa... nicicum...
Căci nu demult îmi dădea cu varga la spate,
Iar acum, vezi doamne, sînt stimat
Deoarece stau cocoțat
Pe umerii tatălui...
Dar totul nu mai este... Oare unde doarme ?
Nu voi mai trece pe lîngă casa
În care trăiește cineva cu sprîncene negre...
Departe... În depărtare... Îndepărtata...
Și, oameni,
Îmi va mai părea rău
De degenii galbeni și roșii
Și de măracinii cu ochii cît cepele,
De apa din fîntîna în fața căreia îmi clănțăne dinții,
De merele ionatane
Și de floarea soarelui.
Și-mi va mai părea rău,
Oameni,
De buzele mele care niciodată
N-or mai rosti vreun cuvînt...
Ce trist ! Ce trist !

•
• •

Niciodată, niciodată, niciodată
Capul cubului, pătratului sau cercului
Nu va pricepe-chiar de-n țăndări crapă !
Mișcarea simplă-a gîndului sau melcului.
Nici stampele, nici formele, nici normele,
Nici formulele aride sau clare ca lumina zilei
Nici pînă azi n-au fost în stare
Să dezlege taina clorofilei.
Nici Dumnezeu, nici Scaraoschi
Nu pot ca să-mi răspundă
De ce ziua-i albă, noaptea-i neagră
Și lumea-i ca minciuna de rotundă ?
Savantul de azi ca Mesia
Își cunoaște bine meseria
Totul pe degete-nvîrte, de toate vorbește
Și totuși nu poate răspunde
De ce omul de moarte s-ascunde
Și mai întîi seamănă apoi cosește ?
Pe un dîmb oarecare se-nalță stejarul...
Iar eu în cinstea lui ridic paharul...
Și totuși de ce stejaru-n pămînt,
Pe ploaie și pe vînt
Își înfige rădăcinile tot mai tare,
Iar coroana-și înalță spre soare ?
Nici Cosmosul, nici computerul,
Nici haosul, nici uterul,
Nici numerele la puterea cea mai mare
Să-mi explice nu-s în stare
Cu slove simple, gînduri clare,
De ce printre străini – bată-i norocul ! –
Chiar de soarele arde ca focul
Mi-i frig, îmi clănțăne dinții,
Și-aud cum mă strigă părinții ?
O, în lumea asta,
Pizmașă ca năpasta,
Toate-s ciudățenii...
Dar toate aceste ciudățenii
Eterne
Îmi luminează verbul limbii materne.

În românește de
Ștefan TCACIUC

ITINERARII

PARALELA 38

NOTE DE DRUM DIN ASIA CENTRALĂ SOVIETICĂ

Cînd Dumnezeu a împărțit pămîntul și soarele, se spune în legendă că turkmenii au fost primii la rînd și au primit mai mult decît le trebuie. Nu același lucru s-a întîmplat însă la împărțeala apei...

Republica Socialistă Sovietică Turkmenistan ocupă un teritoriu cam de două ori și ceva cît țara noastră și are o populație de două milioane. Peste 80% din teritoriu este ocupat de dunele brune ale deșertului Karakum. În turboreactor, la 11.000 m altitudine, prietenii moscoviți îmi fac o sumară introducere în ambianța Asiei Centrale, a celui mai sudic teritoriu al U.R.S.S. Prin luminatoarele aeronavei începutul zilei e dictat de o transantă linie roșie, deasupra norilor și este vizibilă, imperceptibil aproape, tulburătoare, curbura planetei. După aproape patru ore de zbor norii se destramă deasupra Caspicii, se simt curenții ascendenți, iar suprafața albastră apare ca o hartă, de la înălțimea asta, cu profilul exact conturat. Ne aflăm, imediat, deasupra teritoriului brun, peste dune și canaluri, spre Ashabad și paralela 38°, aceeași care, în zona subtropicală traversează sudul Spaniei și nordul Africii.

O întreagă civilizație se naște din imensa trudă a adaptării omului la condițiile naturale și abia apoi la propria sa natură. Aici apa este mai scumpă decît aurul. **Kiarizele** sînt „monumente ale răbdării", fîntîni săpate din 50 în 50 de metri, unite apoi prin conducte subterane. În deșert oile se adapă din **sardob**, bazine care odinioară se săpau trudnic, timp de 4 luni, la 100–200 metri adîncime, se căptușeau cu elastice ramuri de **saksaul**, eroicul arbust al deșertului : cu burduful de berbec cămilele scoteau apa, într-un du-te-vino epuizant. Canalul cel mare este opera regimului sovietic. O parte din apele fluviului Amu-Daria nu se mai varsă în marea Aral, ci înaintează spre Caspica, pe acest canal de aproape 1.000 km. Dunele copleșeau, suprimau uneori artera vitală. Malurile au fost întărite cu vegetație ; vegetația a năpădit însă albia amenințînd să sugrume, de data asta ea, canalul. Dragajul costa imens, două tractoare subîntindeau un cablu care „agăța" plantele submerse. Și asta era o acțiune cu caracter permanent. Problema a fost rezolvată de crapul chinezesc și amurul alb, pești care mănîncă o cantitate egală cu propria greutate, iar după ce termină iarba, sar apucînd stuful și tîrîndu-l în adînc.

Așhabad, Așgabat, înseamnă „orașul iubirii". Aș adăuga, grație primirii pe care mi-au făcut-o scriitorii turkmeni și în spață Kaium Tangrikuliev și Annaberdi Agabaev, oraș al prieteniei și frăției. Poate ar fi trebuit să încep de aici, de la privelișteа nocturnă asupra capitalei de 300.000 de locuitori, cu feeric iluminatul „prospect al Libertății, lung de 10 kilometri : de pe colina unde se spune că vin îndrăgostiții să pecetluiască viitoarele căsnicii, (observ în jurul nostru cîteva mașini care staționează cu luminile stinse și admiră peisajul), panoramare peste munții Kopet-Dag, (la 30 kilometri de aici începe Iranul), panoramare peste partea opusă unde e deșertul Karakum, asta însemnînd „nisip negru". Orașul iubirii e încă verde în acest decembrie și se poate umbla în cămașă, ca-n aprilie de zonă temperată. Orașul iubirii a fost în întregime distrus de cutremurul din 1948. Mai rămăseseră vreo trei case în picioare. Reconstrucția a decurs prudent, casele nu și-au luat prea mare avînt în înălțime, decît în zilele noastre, cu metodele moderne de rezistență la seism. Odinioară locuitorii părăseau ruinele. Așhabadul a renăscut în propria-i vatră, cu dramatică îndîrjire. Apoi a devenit port, apele marelui canal s-au adunat într-un limpede lac de acumulare. Triumful omului este mai înălțător aici decît privit de pe Empire State Building. Răfuiala cu setea, surisul peste uscăciunea celor 220 de zile senine și 80 semisenine, cu temperaturi (la umbră) în medie de 40° Celsius, transpare din havuzurile și bazinele răspîndite în tot orașul devenit al parcurilor și florilor, precum Timișoara noastră... Plimbarea prin oraș nu mi-o asum ca reconfortare și divertisment, ci ca act de cunoaștere. Strada îmi spune întotdeauna aproape totul. Costumele naționale se poartă aici nu numai la sărbători ; rochii lungi, evident, fără feregeaua musulmană, turbane vaste, de karakul, brîuri, cisme. Localnici care stau ciuciș la conversații. Seara sînt invitat la Teatrul Național, unde se joacă „Esop" de G. Figheiredo. Înainte de spectacol fac cunoștință cu personalități politice, cu oameni de cultură și artă, degustăm specificul ceai verde asiatic. Apoi orimim căști pentru audierea versiunii ruse a piesei, în sala aceasta fără loji, democratică și construită stil oriental. Din cînd în cînd, înlătur casca pentru a asculta muzica unei limbi nemaiauzite de mine.

...Turkmenii l-au văzut pe Alexandru Macedon și Marco Polo. Au fost, pe rînd, supușii sultanului din Horezm, ai șahului iranian, țarului Rusiei, emirului din Buhara, hanului din Havinok. Sultani, șahi, țari, emiri, hani, în vălmășagul istoriei tulburi în care un mic popor supraviețuiește în condiții incredibile. Orașele moarte propun ruinele unor așezări de lut ori mausoleul sultanului Sanjar din Merv, lîngă Bairam-Ali ; ruinele orașului Anau ; unul din cele mai vechi așezări urbane ale Uniunii Sovietice, Nisa, cucerit de greci, prădat de arabi, distrus de mongoli, cutremure, nisip. Rădăcinile saksaulului ajung la 20 de metri adîncime. Cea mai eficientă 'uată pentru supraviețuire sînt rădăcinile. Fierbintele vînt cu nisip al istoriei nu a izbutit să înfrîngă rezistența popoarelor și culturilor asiate, adînc conștiente de sine. Chiar dacă pînă acum 60 de ani turkmenii nu au avut scrisul lor, poezia, legendele, crezul au supraviețuit totuși și au înflorit de mii de ani. (Regiunea Horezm, de Amu-Daria între Karakum și Kizilkum, în Uzbekistan, învecinată cu o regiune turkmenă, Tașauz, este al doilea stat antic după Urartu, ca vechime, din U.R.S.S., adică născut în mileniile IV–III î. e. n.). Pe aici trecea calea caravanelor spre India și China, supranumită „Marele drum de mătase". Tot aici s-au descoperit recent uriașe rezervoare de prosperitate modernă ; țițeiul, gazele naturale și cultivarea bumbacului. Admitem că o cointeresare materială conferă baze trainice activității, vieții. Supraviețuirea saksaulului e legată de găsirea umidității, dar și de marea descoperire de sine... Se spune că deșertul înflorește primăvara, iar frumusețea vegetației coboară repede în aridităte și îndîrjire lemnoasă. Poate că datorită acelor scurte perioade de prospețime și flori au rezistat aici oamenii, emblemă fiindu-le speranța, tradiție devenindu-le speranța, iar în zilele noastre siguranța vieții a devenit și aici o realitate ; lumea e veche și modernă totodată. Iar pe una din străzile capitalei turkmene, o neobișnuită inscripție de neon, nu reclamă, ci inscripție : „Să fie mereu soare !"

Vizităm monumentul lui Lenin. Piatra de temelie a fost pusă a doua zi după moartea sa. Nu se găsea bronz. Tunurile vechi

Lucian BURERIU

(Continuare în pag. 7)

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

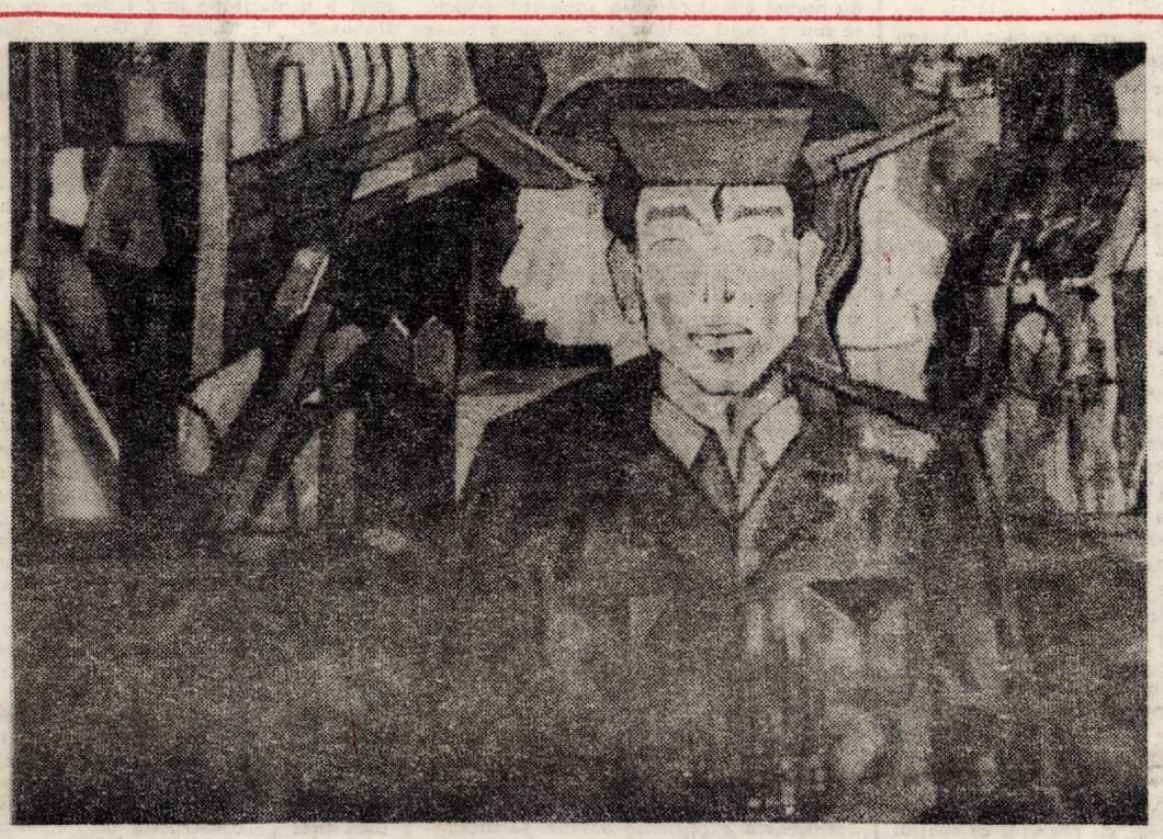

„COMPOZIȚIE" de ION BOBEICĂ

ÎNTÎMPINARE

CONGRESULUI AL XII-LEA
AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Se-mbracă iarăși țara în straie de sărbătoare
În toamna-aceasta blîndă precum o mîngîiere;
Din inimă curată stă visul ca să zboare
Dînd faptei unanime o nouă-ntemeiere.

Și e solemnă clipa și aerul mai pur,
Cînd aripi mari de pace ne duc lumii solia,
Cînd viitoru-și crește prin noi adînc contur,
Căci dragostea de vatră ni-i pururi temelia.

Ne adunăm, deci, iarăși, prin cei mai buni eroi,
La sfatul conștiinței, uniți toți într-un gînd,
Mai drepți și mai cinstiți noi înșine cu noi.
Și vrerea de-a învinge-i mai naltă ca oricînd.

NICOLAE IRIMIA

Întîmpinăm al XII-lea Congres

Conștiința socialistă – mandatul nostru pentru Congres

Concepînd socialismul ca pe o nouă atitudine față de existență, poporul nostru se găsește angajat în plin proces de perfecționare a calității raporturilor interumane, în toate planurile vieții sale. Edificarea multilaterală a socialismului, în larga sa deschidere umanistă, instituie un determinism riguros între motivațiile acțiunii individuale și logica acțiunii sociale.

Documentele de înaltă emulație ideologică ale partidului nostru, publicate spre dezbatere publică în prefața marelui forum al comuniștilor, au trasat **itinerariile de implicare și responsabilizare** a tuturor oamenilor muncii, plenar angajați în scrierea istoriei noi a acestor pămînturi. Ele se constituie în egală măsură ca **sistem de valori** dar și ca **structură praxiologică** a realizării procesuale a condițiilor trecerii spre comunism.

Asimilînd sensul marxist-leninist al determinismului social, revoluția și construcția socialistă din țara noastră l-a îmbogățit cu teza rolului activ și transformator al conștiinței sociale față de existența socială, degajînd posibilitatea conștiinței sociale socialiste nu numai de a egala ritmurile de dezvoltare ale existenței sociale ci și de a o devansa pe dimensiunea cadrelor de anticipație, a unei lumi mai drepte și mai umane către care a năzuit dintotdeauna poporul nostru. Aceste cadre conturează domeniul de validare a legăturii între omul muncii și cetățeanul angajat, între apreciere și creație, între muncă și cultură, între cunoaștere și atitudine. Coeficientul de integrare este determinat de gradul de conștiință și cunoaștere deoarece individul poartă nemijlocit amprenta dinamicii sociale. Și, în lumina acestui adevăr, socialismul este solidar cu un proces complex de identificare progresivă a destinului individual cu sensul evoluției de ansamblu a societății în gradul de concordanță dintre cele două variabile definind, de fapt, performanța de umanitate a noii societăți, conjugarea proiectului individual cu cel social devenind posibilă numai în condițiile asumării conștiente și responsabile a imperativelor majore ale sensului istoric al epocii. Pentru conștientizarea acestui sens al dinamicii sociale, atît documentele programatice ale Congresului al XII-lea cît și recentul document **„cu privire la creșterea rolului F.U.S. în viața social politică a României și îmbogățirea organizării sale"** continuînd procesul de perfecționare a bazelor sociale ale democrației socialiste au creat structuri instituționale noi pentru a angrena și pe planul conștiinței sociale partici-

Ștefan BUZĂRNESCU

(Continuare în pag. 6)

Lupta pentru o nouă calitate

Afirmarea plenară a revoluției tehnico-științifice din zilele noastre creează condiții pentru accentuarea ritmului reproducției lărgite, pentru ca acumulările cantitative să se transforme în salturi calitative importante. Analiza atentă a prevederilor cuprinse în proiectele de documente ale Congresului al XII-lea al partidului pune în evidență amplul proces de intrare a României socialiste într-o fază nouă, superioară a dezvoltării sale economice și sociale. Așa cum preciza tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, **„în mod deosebit, în următorul cincinal se vor accentua afirmarea revoluției tehnico-științifice și realizarea unei noi calități în toate domeniile de activitate".**

În cincinalele care au trecut, s-a creat o bază tehnico-economică puternică și există, în toate domeniile, o importantă acumulare de forțe și mijloace, iar acum se pune problema trecerii obligatorii la o nouă calitate, ca o necesitate obiectivă pentru realizarea Programului partidului. În toate sectoarele de activitate este necesar să se valorifice cu o înaltă eficiență potențialul tehnic, material și experiența cîștigată, asigurînd astfel dezvoltarea și mai puternică a economiei țării, a avuției naționale și, pe această bază, ridicarea continuă a nivelului de trai al poporului.

Noua calitate se va afirma, în primul rînd, prin măsurile menite să conducă la **restructurarea economiei naționale,** prin accentuarea ponderii industriei în cadrul ei, creșterea ramurilor de vîrf ale industriei și îndeosebi a celor care valorifică superior resursele energetice și de materii prime, ceea ce va conferi o structură îmbunătățită produsului social. Una din prioritățile viitorului cincinal o constituie progresul intens al agriculturii, cea de-a **doua ramură de bază a economiei naționale,** care prin specificul său condiționează în bună măsură dezvoltarea industriei și într-un înalt grad nivelul de trai al poporului. În contextul actual mondial, al crizei de materii prime și de energie, noua calitate trebuie realizată prin adaptarea pro-

Filip PAȚAC

(Continuare în pag. 6)

LITERATURA ÎNSETATĂ DE REAL

Spre deosebire de alte domenii ale vieții sociale, cultura (și literatura) nu urmează un drum în permanență ascendent. Calea străbătută de literatură înspre (idealele) modele perfecte, înspre **capodopere** este una sinuoasă, nu o dată intersectată de ezitări, reveniri, negări, reluări ale modelelor anterioare. Sau, în cele mai multe cazuri, o luptă aspră pentru crearea unui făgaș propriu de manifestare. Parcursul acesta însă nu se poate îndepărta de realitatea propriu-zisă. Realitatea este punctul zero al călătoriei scriitorului. În procesul de creare a operei literare intervine interpretarea și transfigurarea realității prin sensibilitatea autorului. Rezultă de aici și o anumită identitate a creatorului, care nu este un simplu funcționar al epocii sale, ci un mediator al realității, un interpret și traducător al acesteia în forme specifice. În această complexă operație, o importanță primordială o are **mesajul** transmis. O perfectă adecvare a mesajului și a receptării acestuia se poate realiza doar în cazul în care scriitorul are conștiința deplină a mesajului. Pornind de la o constatare simplă – orice scriitor se exprimă în primul rînd pe sine – nu este greu să ajungem la o altă fațetă esențială a creației operei de artă : locul subiectivității în creație.

Punctul de rezolvare al acestor două „contrarii" se găsește în insistența asupra unor linii dominante în jurul cărora se află concentrată atenția publicului larg și interesele cele mai generale ale epocii. Se află mereu în centrul literaturii acele su-

Mircea MIHAIEȘ

(Continuare în pag. 3)

ORIZONT 46
● SERIE NOUĂ ● anul XXX
(608) ● 15 noiembrie 1979
● 8 pagini – 1 leu

CRONICA LITERARĂ

Violeta Zamfirescu și Aurel Martin

Izvoare nesecate

(Ed. Cartea Românească, 1979)

Primul lucru pe care l-am remarca în antologia realizată de Violeta Zamfirescu și Aurel Martin — *Izvoare nesecate* — carte de poezie prin care (reproducem subtitlul) *poeții României socialiste omagiază eliberarea patriei*, este ținuta artistică, de excepție, asigurată de editor. La această primă impresie favorabilă, cititorul va putea adăuga, după parcurgerea sumarului, calitatea selecției, satisfacția de a-i vedea cuprinși pe poeții contemporani de certă valoare, în majoritatea cazurilor, cu texte edificatoare, indicative pentru personalitatea lirică a fiecăruia. Evident, o culegere cum este cea apărută la Editura Cartea Românească, alcătuită pornindu-se de la un criteriu tematic, își propune să ofere, dincolo de tabloul generațiilor, dincolo de însumarea deloc restrictivă a autorilor ce au consacrat, în timp, actualitatea poeziei, câteva repere pentru înțelegerea opțiunilor ce au marcat orizontul liricii patriotice a ultimelor decenii. Poezie a timpului și a pământului, a istoriei și a peisajelor patriei, de ecouri legendare sau mișcată de imperativele momentului, imnică, oraculară, cu accente reportericești ori reflexivă, patetică ori discret interiorizată, lirica patriotică românească se regăsește, în volumul *Izvoare nesecate*, nu o dată în texte reprezentative sub semnătura lui Eugen Jebeleanu ori Geo Dumitrescu, a lui Ion Caraion și Ștefan Aug. Doinaș, a lui Geo Bogza și Nichita Stănescu, Sașa Pană, Radu Boureanu, Mihai Beniuc, Virgil Carianopol, Ion Sofia Manolescu, Virgil Teodorescu, Kiss Jenő, Vlaicu Bârna, George Macovescu, Maria Banuș, Ion Bănuță, George Drumur, Franz Johannes Bulhardt, Victor Felea, Al. Jebeleanu, Nina Cassian, Vasile Nicolescu, Leonid Dimov, Ion Maxim, Tudor George, Márki Zoltán, Dumitru Popescu, Al. Andrițoiu, Anghel Dumbrăveanu, Ion Brad, Aurel Rău, Petre Stoica, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Damian Ureche, Ovidiu Genaru, Dan Mutașcu, Mircea Dinescu etc.

Cititorul va putea parcurge, după *Anu de luptă*, reportajul liric semnat de Radu Boureanu, după versurile de o amplă desfășurare din *Balada celui ucis de fascism și rămas fără moarte* a lui Méliusz József, stanțele inspirate ale lui Geo Bogza: „Binecuvîntez fiecare fir de iarbă... / Și fiecare castan care își aprinde uriașul / candelabru în cuprinsul acestui oraș..." (*Binecuvintez*), profesiunea de credință a lui Ion Th. Ilea: „M-am scuturat de ziua trecută zîmbind / Ca de-un om inutil făr' să-mi pese de nimic. / Omul acela n-a fost cu mine niciînd. / Aș vrea să înțeleg cum e mai bine. / .../ Alături de oameni valul de viață crește. / S-a topit ceața arsă-n suflet. / Lăsați deschise ferestrele sufletelor!" (*Alături de oameni*), poema de o distincție clasică a lui Ștefan Aug. Doinaș, *Eroii*: „(...) Și ce mai rămîne, atunci, grădinarilor limbii? / Albinele-adîncului cresc, limpezind, în neantul / rămas pentru noi inefabil, o limbă / lipită de tăguri, de lut ...", o *ars poetica* a lui Ion Horea, remarcabilă prin patetismul filtrat al versurilor și limpezimea frazării: „Vălmășirilor nu-s / Potrivit după fire, / Și străbat mai presus / Doar tărîmul iubire. / Și pornesc înapoi / Către timpuri neclare. / După-un zeu, Litovoi, / După Gelu călare. / /.../ / Și mă-ntorc la ce sînt, / La lumina de țară. / Și mă rog la pămînt / De din zori pînă-n seară" (*Un salcîm de-o mai fii ...*), invocația febrilă, versurile de o subtilă percepție naturistă ale lui Nichita Stănescu, prezent cu un fragment din *Elegia VIII*, elogiu adus aparențelor sensibile: „A te sprijini pe propriul tău pămînt / cînd este sămînță / cînd iarna / își lichefiază oasele ei albe / și lungi / și primăvara se ridică / / A te sprijini pe propria ta țară / cînd omule, ești singur, cînd ești bîntuit / de neiubire, / sau pur și simplu cînd iarna / se descompune și primăvara / își mișcă spațiul sferic / asemenea inimii ..." notațiile diafane ale unui pastel semnat de Adrian Popescu: „Să mergi spre dealurile verzi, / să pui o creangă într-o carte, / printre miresme să te pierzi. / / Polen în păr, pe buze struguri / să simți cum înfloresc încet / / rotulele ca niște muguri. / /.../ / Să simți un gust de lucruri simple, / să-i spui țărinii dulce mamă, / și să te naști atunci din nou" (Să mergi spre dealurile verzi...) etc. Oprim, aci, citatele, cu regretul că spațiul acestei consemnări nu ne îngăduie să amintim decît prea puține dintre textele care fac din volumul apărut la Editura Cartea Românească o bună — și deloc convențional alcătuită — antologie de poezie patriotică.

Lucian ALEXIU

Paul Anghel

Noaptea otomană

(Ed. Cartea Românească, 1979)

1) Ciclul romanesc „Zăpezile de acum un veac", cea mai amplă dintre cărțile independenței, a ajuns la cartea a șasea. A ajuns e un fel de a spune, fiindcă ciclul înaintează în salturi; din cele șase cărți au fost publicate doar trei, fiecare dintre romane are o anumită autonomie și mai ales o anumită structură stilistică. Paul Anghel este, înainte de a fi romancier, eseist spirit agitat, cu idei; romanele ilustrează, exemplifică, personajele aleargă pe trasee pe care furtunosul polemist le are dinainte pregătite. Sub fiecare pagină, există *teze*, nimic nu e lăsat să se liniștească sub povara descripției, a reportajului. Fostul reporter părăsește nu numai genul care i-a adus atîtea succese (nu e cazul să le mai dezgropăm chiar pe toate) ci și literatura istorică obișnuită, consacrată reconstituirii corecte a evenimentelor. El actualizează, personajele sale nu sînt fantoșe, sînt oameni moderni, regăsiți, fiecare, într-o dramatică încleștare cu necunoscutul: cu marile întrebări ale vieții și ale morții, ale victoriei și ale înfrîngerii, ale participării și ale absenței. Romanul istoric românesc dă îndeobște multă atenție Occidentului. Paul Anghel schimbă raportul de referință: noi nu sîntem în estul Europei, noi sîntem în centrul unei lumi pe care o putem explica prin noi înșine. Între prezențele care dau farmec saloanelor bucureștene se află astfel și prinții japonezi Sandanaru și Nigata; Orientul este la doi pași, ceremoniile Orientului îndepărtat sînt acceptate fără mari probleme în București anului 1877. Dispariția prințului Sandanaru îi prilejuiește prințului Nigata o seamă de reflecții care pun față în față două tipuri de civilizație. O frază pe care prințul Nigata o analizează după tipic oriental („La vreme de război / cutremur / oamenii fug de propria lor natură") e studiată dealtfel și de autorul romanului. „Noaptea otomană" este un roman al rezistenței omului și al modificărilor sale. Paranteza („cutremur") reprezintă încă o încercare de a sonda imediata actualitate. Sîntem în centrul lumii: iată una dintre tezele romancierului: romanul are ca obiect „centrul lumii", el, romancierul, încercînd nu să deslușească experiențe umane, să înregistreze, să stenografieze, să adnoteze, să reflecteze, ci să folosească această șansă de a fi în centrul lumii: rotindu-și privirea el poate descoperi cum *centrul* are șansa de a înțelege această lume din perspective inedite: din perspective care exclud oricare „complexe". Prințul, ca om al Occidentului, Nigata, ca om al Orientului, reprezintă două șanse ale confruntării! Istanbulul imperiului în amurg, descris cu migală, curtea și ceremoniile de la curtea sultanului, un fel de a vorbi despre amurgul imperiilor; temă romantică, desigur, mult bătătorită de literați, ca și aceea a *inițierii*; roman al unui șir de inițieri, *Noaptea otomană* este un roman al „limitelor" acestei lumi. Evadarea în fantastic asigură romancierului nu numai libertatea de mișcare pe un teritoriu al poeziei, ci și accesul la structurile românești pe căi foarte frecventate de literatura modernă. Dacă alte romane vor fi făcut reportajul războiului, dacă însuși Paul Anghel a urmărit pe larg („Scrisoare de la Rahova", „Te Deum la Grivița") luptele cu semnificația lor imediată, „Noaptea Otomană" este un post scriptum al acestora, preocupat nu numai de document ci și de *poetica* lui.

Romanul se deschide și se închide cu imaginea Adelei Balș. Visul inițial nu e fără legătură cu lărgirea cunoașterii, a cîmpului ei: „În noaptea precedentă atacului de la Rahova, Adela l-a visat pe Prinț într-o ținută stranie, îmbrăcat în rasa cu cagulă a ordinului Templierilor". Dacă sîntem în centrul lumii reale prin eveniment, sîntem în centrul ei și prin *roman*, adică prin capacitatea de a cerceta lumile fictive, partea de umbră a celor știute. Romanul devine („ca roman al cunoașterii") roman fantastic. Rătăcirile tînărului Toma într-o lume magică au corespondențe directe în nuvelele lui Caragiale (*La hanul lui Mînjoală*), Mircea Eliade sau în *Crații de Curtea Veche* (*Arnotenii* devin o zonă a fantasticului). Metamorfozele, obiectele magice, devin frecvente într-un roman în care romancierul-teoretician realizează o seamă de aliațe literare.

Noaptea otomană este, ca roman al Independenței mereu necesare, un roman politic. Încercările lui Paul Anghel de a medita asupra istoriei, asupra permanențelor românești, asupra locului României în lume nu sînt facile și nici fortuite. Ele își au locul lor bine justificat în acest ciclu a cărui încheiere ne va permite să ne pronunțăm asupra calităților de constructor de roman al lui Paul Anghel. Deocamdată semnalăm capacitatea deosebită a autorului de a manevra idei, de a propune soluții surprinzătoare, deosebit de originale, în teritoriile, atît de explorate în ultima vreme, ale literaturii document, ale prozei istorice, ale romanului politic.

Cornel UNGUREANU

PHILOLOGICA

Cercetări timișorene în domeniul limbii literare și al stilisticii

Crearea, cu mai bine de două decenii în urmă, a unei facultăți cu profil filologic în Banat a avut ca rezultat, pe lîngă asigurarea necesarului de cadre pentru învățămîntul de cultură generală, formarea unor prestigioși cercetători ale căror preocupări au acoperit diverse domenii lingvistice: istoria limbii, dialectologie, limbă română contemporană, limbă literară, stilistică și versificație.

Cercetările de limbă literară și de stilistică (includem aici și versificația) se leagă de numele unora dintre cei mai reprezentativi profesori ai Facultății timișorene de filologie, alături de care trebuie amintite cadre didactice mai tinere și un grup de cercetători ai Colectivului de lingvistică din cadrul Centrului de științe sociale al Universității din Timișoara.

Chiar dacă nu aparține prin întreaga sa activitate acestei facultăți, numele profesorului G. Ivănescu se înscrie, cel puțin pentru o jumătate de deceniu, în fruntea cercetărilor lingvistice din Timișoara. Preocupările pentru studiul limbii literare, cristalizate în *Problemele capitale ale vechii române literare* (Iași, 1948) se continuă prin studii, articole, comunicări privind limba literară, limba poetică românească, limba și stilul unor scriitori, precum și raportul dintre graiurile populare și limbile literare, cu frecvente referiri la întreaga arie lingvistică romanică.

Rezultate remarcabile în acest domeniu al lingvisticii, rod al unor cercetări minuțioase, îl așează pe profesorul Șt. Munteanu printre cei mai cunoscuți cercetători ai limbii literare românești. Numeroasele studii și cursuri universitare, al căror autor este, au condus spre apreciata sinteză apărută în 1978, *Istoria limbii române literare* (în colaborare cu Vasile Țâra), care urmărește etapele mai importante străbătute de limba literară, ca expresie a limbii naționale, pentru formarea și impunerea unor norme comune întregului teritoriu lingvistic românesc. O crestomație (alcătuită în colaborare cu V. Țâra, Doina David și Ileana Oancea), ilustrînd diversele stiluri ale limbii literare, completează această *Istorie*... Spirit larg deschis spre cercetări lingvistice complexe, profesorului Șt. Munteanu s-a impus și în stilistică, disciplină pentru care alcătuiește un curs de *Principii de stilistică* (1968) și pe care o ilustrează apoi prin cuprinzătorul volum *Stil și expresivitate poetică* (1972), ca și prin studiile și articolele privitoare la stilul unor scriitori români (Eminescu, Creangă, Arghezi, Sadoveanu).

Limba literară a făcut și obiectul de studiu al unor teze de doctorat, având ca autori pe: Dorina Dincă, Doina David, Domnica Gheorghiu, Sergiu Drincu, care au abordat diverse aspecte ale domeniului.

Se cuvine amintită aici vasta cercetare întreprinsă de un colectiv condus de cercet. șt. Sergiu Drincu asupra constituirii normelor limbii literare în secolul al XVIII-lea în Transilvania.

De un interes cu totul deosebit din partea filologilor timișoreni s-a bucurat stilistica. Ne reținem atenția, în primul rînd, lucrările profesorului G. I. Tohăneanu, a cărui contribuție rămîne esențială în ce privește studiul stilului clasicilor. Două volume despre opera eminesciană (*Studii de stilistică eminesciană*, 1965): *Expresia artistică eminesciană*, 1975) un volum despre I. Creangă (*Stilul artistic al lui Ion Creangă*, 1969), la care adaugă *Dincolo de cuvînt* (1976), *O seamă de cuvinte românești* (1976) — în colaborare cu F. Bulza —, traducerea *Saturnaliilor* lui Macrobius (1961) îi cîștigă un loc de frunte în stilistica românească. Apropierea afectivă de un alt mare clasic rodește în volumul recent apărut, *Arta evocării la Sadoveanu*. Această activitate editorială de excepție se completează cu prezența regulată în presa literară timișoreană și în revistele și volumele colective de specialitate românești.

Cunoscute și apreciate sînt și contribuțiile stilistice ale altor lingviști timișoreni: Felicia Giurgiu, Ileana Oancea, Smaranda Vultur, Al. Metea, Ioan Vultur, ca și ale subcolectivului de poetică al Centrului de științe sociale, condus de cercet. șt. Eugen Dorcescu și Crișu Dascălu, care a publicat trei volume colective de *Limbaj poetic și versificație în secolul al XIX-lea*.

Numeroase teze de doctorat completează această vastă cercetare stilistică. Ele aparțin unor cadre didactice și cercetători, de acum nume cunoscute: F. Giurgiu, I. Oancea, S. Rogobete, Al. Metea, Dorina Dascălu, Crișu Dascălu, I. Funeriu: unele sînt deja publicate, intrînd în circuitul larg, necesar răspîndirii ideilor (E. Dorcescu, *Metafora poetică*; O. Berca, *Poetici românești*).

Nu se poate încheia această succintă prezentare fără precizarea că rezultatele au fost posibile datorită condițiilor create de anii socialismului. Iar acest an 35 al ființei noastre libere deschide, cum se poate vedea din *Programul-directivă de cercetare științifică*, noi posibilități de afirmare științelor umaniste, parte integrantă a tezaurului cultural al fiecărei națiuni.

Livius Petru BERCEA

REVISTA REVISTELOR

● Tot mai interesante sînt în ultimele numere ale revistelor studențești **Amfiteatru, Viața studențească** etc., articolele de idei, mesele rotunde în care personalități ale vieții culturale și științifice — lingviști, muzicologi, esteticieni, istorici, sociologi etc. iau în discuție importante aspecte ale civilizației contemporane, probleme ale afirmării culturii și științei noastre. Semnalăm, în context, substanțialele intervenții publicate de revista **Amfiteatru** (nr. 10/1979) sub genericul **Prezent și viitor în dialogul literaturii și artei românești cu știința.** Răspund solicitărilor redacției Solomon Marcus (**Înapoi la text**), Aurel Stroe, Achim Mihu, Ion Horațiu Crișan (**Înfățișarea dacilor pe Columna traiană...**), Eduard Pamfil.

● În același număr al revistei **Amfiteatru**, cititorul poate parcurge, continuarea la articolul lui Ion Cristoiu, **Radiografia unui succes: Mihail Sadoveanu — „Mitrea Cocor"**, poemele semnate de două talentate poete: Magdalena Ghica și Domnița Petri, paginile propuse de Cornel Nistorescu sub titlul **Orașele suprapuse**, povestirea **Oglinda și masca** de Jorge Luis Borges, în traducerea lui Mihai Dinu Gheorghiu, precum și cronicile literare semnate de Dinu Flămând la volumul Angelei Marinescu, **Structura nopții**, și de M. N. Rusu, la romanul **Doi ori doi**, al lui Daniel Drăgan. O precizare, aci. Mult prea ocupat să dea sfaturi celor care susțin rubrici de felul celei în care cu atîta plăcere și domnia sa se ilustrează, M. N. Rusu uită să mai citească volumele la care cu atîta importanță referă. Vezi rîndurile dedicate, în numita cronică, romanului de debut al unui tînăr prozator timișorean...

● Interesantă, vie, bogat ilustrată, cu (multe) rubrici susținute cu fantezie — revista studenților timișoreni, **Forum Studențesc**, anul VII, nr. 7(48), 1979. Remarcăm, în cadrul „Salonului literar", versurile lui Constantin Mărăscu.

Iuliu DUNCA

GÎNDURI LA MARELE FORUM AL PARTIDULUI

ÎNALTA RĂSPUNDERE A CREATORULUI

Perioada pe care o traversăm are o semnificație cu totul deosebită pentru toți oamenii muncii din patria noastră. Animați de dorința de a întîmpina Congresul al XII-lea al partidului cu noi și importante izbînzi în toate domeniile de activitate, muncitorii, țărani cooperatori, intelectualii români depun eforturi stăruitoare, fiecare la locul său de muncă, pentru a aduce la forumul comuniștilor roadele hărniciei, entuziasmului și priceperii lor.

Instituție cu un pronunțat rol politico-educativ și cultural-artistic, editura Facla se înscrie cu producția sa editorială din această perioadă în cununa de succese pe care organizația județeană de partid, locuitorii acestor străvechi meleaguri : români, germani, maghiari, sîrbi și de alte naționalități — le dedică mărețului eveniment.

Cărți de beletristică : *Reșița dincolo de cuvinte*, volum de reportaje de Vasile Bogdan, *placheta de poeme patriotice în limba sîrbă* a lui Jiva Popovici, *Franz Liebhard — O viață de scriitor* volum omagial bilingv, îngrijit de Nikolaus Berwanger, volumul de poezii al lui Alexandru Jebeleanu, intitulat *Surîsul Meduzei*, cartea de critică a lui Alexandru Ruja *Valori lirice actuale*, multe din ele apărute deja, altele în curs de editare, sînt cîteva exemple din multe altele privind osteneala pe care colectivul nostru o depune în vederea omagierii, cu mijloacele de care dispune, a Congresului al XII-lea al partidului. Dar mai importantă este orientarea noastră de perspectivă pentru anii care vin. În litera documentelor pentru Congres, apoi a hotărîrilor sale ne vom strădui să oferim cititorilor și culturii românești lucrări originale de literatură și artă, din domeniile social-politice, istorice și științifice care să contribuie la ridicarea nivelului de cultură și conștiință al poporului, la înscrierea Banatului în contextul patrimoniului spiritual românesc.

Ca scriitor am în lucru la editura Eminescu un roman intitulat *Viitoarea*, o frescă socială a perioadei interbelice, un omagiu adus luptei forțelor democratice din România în războiul nedrept împotriva Uniunii Sovietice. Romanul este o cronică a unor destine umane, a Timișoarei acelor ani, cu toate particularitățile ei specifice.

Ion Marin ALMĂJAN
directorul Editurii FACLA

CONDUCĂTORUL

Cînd spunem CEAUȘESCU, spunem țară
Și spunem frunte naltă de Carpați
Prin care am rămas nestrămutați,
Români, în demnitate milenară.

Cînd spunem CEAUȘESCU, spunem rază
de strălumină peste România,
Umanul, purul far care veghează
Mai roditoare să ne fie glia.

Cînd spunem CEAUȘESCU, spunem țelul
Spre care vrerea noastră se îndreaptă
Și flutură-n al muncii imn drapelul
Partidului — chemare înțeleaptă.

Dan DIACONESCU

UN ÎNĂLȚĂTOR ENTUZIASM

Am trăit în lunile acestei bogate toamne efervescența pregătirilor pentru întîmpinarea celui de-al XII-lea Congres al Partidului, spre care s-au îndreptat gîndurile înaripate și faptele brațelor vînjoase ale întregului popor.

Căile înfloririi națiunii noastre socialiste, trasate în mod ferm și științific în documentele Congresului, răspund aspirațiilor noastre, ale tuturor. De aceea, îmi alătur aprobarea entuziastă față de proiectele de documente, în care vedem ilustrarea grăitoare a grijii Partidului pentru dezvoltarea armonioasă a întregii țări, pe calea spre culmile civilizației socialiste.

Înălțătorul entuziasm în întîmpinarea Congresului este izvorît din conștiința că tot ce s-a clădit în țara noastră dragă e plămadă a celor mulți, în lumina și căldura iradiate din cuvîntul și voința Partidului cutezător.

Iubit și urmat, în lumea școlii și a slujitorilor ei, Partidul ne este călăuză sigură și siguranță a victoriei.

Urmînd Directivele Congresului, vom închina întreaga noastră capacitate instruirii și educării tineretului spre a forma cetățeni înaintați ai societății socialiste și vom sluji permanent cultul muncii și al demnității umane.

Prof. univ. dr. Vasile ȘERBAN
Decan al Fac. de filologie
Universitatea Timișoara

FLOAREA ȘI VIAȚA

Îndrăznesc să cred că viața noastră trepidantă, cu urcușuri și uneori cu înfrîngeri, în toate momentele are nevoie de o floare. Printre recolte, în arșița verii, făgărul pîinii are nevoie, pentru setea lui, de o fîntînă.

Poate că în acest mod arta noastră e necesară omului, pentru seninul său sufletesc, pentru lumina ce se adaugă existenței sale. Eu lucrez, dirijez, îmblînzesc culorile. Le aduc într-o stare de poezie. Acuarela, pentru a deveni artă, are nevoie de cunoaștere și dăruire ; e ceea ce încerc din toată inima, ca arta mea să fie utilă celor cărora se adresează, acestor minunați constructori ai socialismului. Pentru aceasta, cu harul nostru materializat în arta plastică, întîmpinăm cu inima plină de încredere Marele Forum al țării !

Virginia BAZ-BAROIU
artist plastic

LITERATURA ÎNSETATĂ DE REAL

PETRU COMISARSCHI : „OMAGIU"

(Urmare din pag. 1)

biecte (în sensul cel mai larg al cuvîntului) capabile să reflecte cu maximă fidelitate ceea ce contemporaneitatea, condiția umană la zi, are mai particular.

S-a vorbit în ultimii ani, ținînd seama de invariantele de mai sus, de universul cărții ca fiind un univers al realității. Identitatea nu este nici pe departe forțată. Mai mult, s-a vorbit despre unele forme literare (romanul, de pildă) că și-ar putea găsi o bună șansă (poate : marea șansă) în **actualitate.** Situație nu fără legătură, ea însăși, cu repunerea în discuție a conceptului de realism.

În interiorul acestei „scheme" se desfășoară de fapt aproape întreaga paletă a tendințelor romanului românesc al ultimilor cinci ani. El variază între latura **istorică** și latura **politică** a vieții, **implicarea** scriitorilor în trebile obștii ajungînd la un punct altitudinal. Evident, în practică demarcația este mult mai labilă decît ar părea să fie. Se poate spune, dimpotrivă, că **unificarea** acestor două direcții dă nota caracteristică a creației românești recente. Între aceste două limite majore ale prozei actuale se realizează „modificările" ce dau nota particulară a fiecărei creații în parte.

O tendință majoră a romanului ultimilor ani (reflex al creșterii profesionalității, dar și al necesității romanului) este aceea a **romanului despre roman.** Modificarea perspectivei critice din anii '72–'73, a atras după sine și schimbarea modului de a concepe romanul. Caracteristica principală a „romanelor despre roman" este ascuțitul lor filon polemic, îndreptat împotriva modelelor, mai ales. Tehnica literară devine o preocupare de bază, și la o serie de romancieri demersul epic este ocazia exersării îndemînării stilistice. Cu toate acestea, romanele nu mai pot fi numite „experimentale", fără a fi, însă, nici tradiționale. Pe acest fundal sînt proiectate vechile forme de roman-anchetă sau dezbatere : Augustin Buzura îmbină în **Fețele tăcerii** ambele aspecte, în aceeași măsură ca și D. R. Popescu în toate romanele publicate în această perioadă. Constantin Țoiu amplifică în **Galeria cu viță sălbatică** aceste modalități prin dezvoltarea unei tulburătoare meditații pe marginea problemei creatorului. Tema autorului revine cu obstinație în opera altor doi importanți prozatori : la Marin Preda în **Viața ca o pradă** și la Ion Lăncrănjan în **Caloianul.**

O direcție deosebit de cultivată a fost aceea a **romanului document,** ilustrată în cele mai variate moduri. **Straniul paradis,** cartea lui Laurențiu Fulga, este exemplară pentru o întreagă generație de creatori. Extensiunea acestui tip de roman este realizată de o serie de autori care au tăcut din romanul document un roman al dezbaterii. Exemplare sînt cărțile lui Ion Lăncrănjan **Drumul ciinelui, Caloianul, Suferința urmașilor.** Pe aceeași linie se înscriu cele două romane ale lui Dinu Săraru, **Niște țărani** și **Clipa,** Ion Marin Almăjan, **Sentimentul puterii,** I. D. Teodorescu, **Șase călăuți în galop,** Sofia Arcan, **Singură în bătaia lunii** la fel ca și aproape toate romanele cu o tematică „la zi", forma actuală a romanului de analiză.

Cu o vigoare sporită față de perioada anterioară s-au impus romanele ce par să descindă din tradiția picarescă. Caracteristica principală a acestor proze este apelul frecvent la mijloacele literaturii picarești, în forme, evident, influențate de evoluția literaturii. În această categorie se pot înscrie Radu Ciobanu cu **Dreptul de a începe,** Ion Arieșanu, **Prietenul pe care-l caut pretutindeni,** Romulus Guga cu **Adio, Arizona,** Ion Marin Almăjan cu **Neîmpăcați în minie,** Sorin Titel în **Țara îndepărtată,** Gh. Schwartz, **Pietrele,** George Bălăiță prin **Ucenicul neascultător.** Acesta din urmă este și un veritabil roman al formării, un **bildungsroman** din aceeași familie cu **Raiul răspopiților** de Ion Brad, **Istoriile** lui Mircea Ciobanu, **Supraviețuirile** lui Radu Cosașu, fiecare evoluînd pe coordonate proprii, și aducînd inovații din cele mai neașteptate conceptului de roman „neo-picaresc".

În strînsă legătură cu acest tip de roman, în forme mult mai variate, au continuat să se afirme **ciclurile românești.** Unele serii românești continuă creații din perioadele anterioare, cazul lui Dumitru Radu Popescu, prin **O bere pentru calul meu, Noaptea împăratului, Ploile de dincolo de vreme,** urmări ale unui ciclu ce datează din vremea lui F, și Marin Preda, care oferă în **Delirul** o nouă fațetă a moromețianismului. În alte cazuri, ne aflăm la începutul unor cicluri, ca la Bujor Nedelcovici cu **Noaptea.** Tot romane dintr-o serie ce se anunță mai amplă sînt și **Anotimpul făgăduinței** de Alexandru Deal, continuare a personajelor și problematicii din **Lașii,** și cele două volume (excelente) de **Istorii** ale lui Mircea Ciobanu.

Majoritatea acestor romane sînt romane ale unui **spațiu** (în același sens în care este și **Incognito**), cum romane ale spațiului (imaginar, de data aceasta) sînt cărțile lui Eugen Uricaru. Vladia, provincia plăsmuită de el, are aceeași funcție cu cea a regiunii quasi-mitice a nuvelelor lui Ștefan Bănulescu, și a **Cărții Milionarului.** După cum Banatul montan din romanele recente ale lui Sorin Titel își are un perfect corespondent în Orheiul imaginat de Maria-Luiza Cristescu în **Figuranții.** O varietate a spațiului românesc, fără precedent în literatura noastră este acea „provincie imaginară", amestec de livresc, ironie, reflecție, analiză, realizat de Ștefan Bănulescu în **Scrisorile provinciale.**

Romanul experimental pare să fi pierdut din insistența și vigoarea care-l caracterizau la începutul anilor '70. Locul său l-a luat **romanul-eseu,** ilustrat cu preponderență în ultimele romane ale lui Alexandru Ivasiuc **(Iluminări, Racul),** de Paul Georgescu în **Doctorul Poenaru** sau Mircea Ștefănescu în **Descoperirea de sine.**

Nu au fost neglijate, în acești ultimi cinci ani, nici formele mai particulare ale prozei. **Prozele parodice** au fost bine reprezentate de lucrările unor Mircea Horia Simionescu **(Ingeniosul bine temperat),** Romulus Dianu **(Fauna bufonă),** Sonia Larian **(Biblioteca fantastică).**

Romanul ironic, o formă relativ nouă în literatura noastră, a avut momentele lui de vîrf în ultimele cărți ale lui Eugen Uricaru, George Bălăiță, în **Bunavestire** a lui Nicolae Breban.

Romanul mitic a revenit în prim plan cu **Cartea Milionarului,** de Ștefan Bănulescu, și, în mod surprinzător cu **Minunata poveste de dragoste a preafericiților regi Ulise și Penelopa** și **Scrisorile imperiale** de Platon Pardău, autorul celei mai spectaculoase schimbări de tematică din literatura ultimilor ani.

Romanul poem și romanul metaforic, dublat de romanul cu inclinație spre aspectele lirice ale vieții, și-a avut reprezentanții în **Frumoșii nebuni ai marilor orașe** de Fănuș Neagu, **Tutun de Macedonia** de Maria Luiza Cristescu, Paul Eugen Banciu, cu **Reciful și Casa Ursei Mari,** Florin Bănescu, **Anotimp al ninsorilor albastre.**

Romanul actualității, realizat îndeobște sub forma romanului de analiză, s-a manifestat prin creația unor romancieri din cele mai deosebite generații : Teodor Mazilu cu **O singură noapte eternă, Lumea în două zile** de George Bălăiță, **Orgolii** de Augustin Buzura, **Navetiștii** de Nicolae Țic etc.

Proza scurtă a fost mai puțin reprezentată în ultimii ani. Explicația trebuie căutată în maturizarea unui numeros grup de scriitori, care în perioada anterioară ilustrau cu precădere genul scurt, iar în vremea din urmă au trecut la **desfășurări** epice mai ample. Cu toate acestea, nu sînt puține numele impuse atenției : Mircea Horia Simionescu, Radu Petrescu, Norman Manea, Eugen Uricaru, Paul Eugen Banciu, Nicolae Mateescu, Mihai Sin, Alexandru Papilian.

OMAGIU PATRIEI, PARTIDULUI

PATRIA

Scriu cu un vîrf de stîncă
şi slovele se înalţă, închipuind
de la sine arcul Carpaţilor.
Scriu cu un bulgăre din brazdă
şi slovele se aştern, închipuind
de la sine Cîmpiile Române.
Scriu cu o piatră de rîu
şi slovele curg, închipuind
de la sine albiile apelor noastre.
Scriu cu o bornă a orizontului
şi slovele se rînduiesc, închipuind
de la sine fruntariile ţării.
Scriu cu o armă a eroului
şi slovele prind rădăcini, închipuind
de la sine trupul patriei mele.

Aurel TURCUŞ

PARTIDULUI

De n-ai fi iniţiat un soare social în bezna groasă din jur,
în şesurile noastre tot tristeţea trăia bine şi azi,
ogoarele noastre tot printre lacrimi ar da rod.
De nu te-ai fi întemeiat tu,
culorile curcubeului n-ar fi putut hotărî –
mai mult galben sub formă de grîu,
mai mult albastru sub formă de vis
mai mult roşu sub formă de vin.
Naşterea ta ne-a făcut
să preschimbăm căderea în urcuş
şi să înfiripăm din cenuşă
un zbor cum n-am fi crezut.
Ai intrat tu în istorie şi în noi,
fiecare acum e mai înalt cu o statură de-a lui,
prin tine
viaţa noastră şi-a sporit fericirea cu-o viaţă.

Draga MIRIANICI

Traducere: Vasile VERSAVIA

DIN TOTDEAUNA, PATRIA

Din totdeauna, patria a fost cu mine oriunde
Îmi îndreptam privirile, asemeni floarei soarelui,
Îndestulindu-mi clipele în dimineţi rotunde,
Cu arcuirile culorilor prin linişti albăstrui.

Pămîntul ei, re-nnobilat cu datini şi iubire,
De ctitorii ce se-mplinesc tot alte-n fiecare zi,
Cu pirguri de lumini, demult gătite de rodire,
Şi bobul grînelor, răscopt, începe a se limpezi.

Şi ori de cîte ori mă uit de-a lungul şi de-a latul,
Pămîntul patriei întinerind frumos, firesc,
Simt pulsul uriaşei vreri cum urcă spre climatul
Acestor anotimpuri noi, de suflet românesc.

George DRUMUR

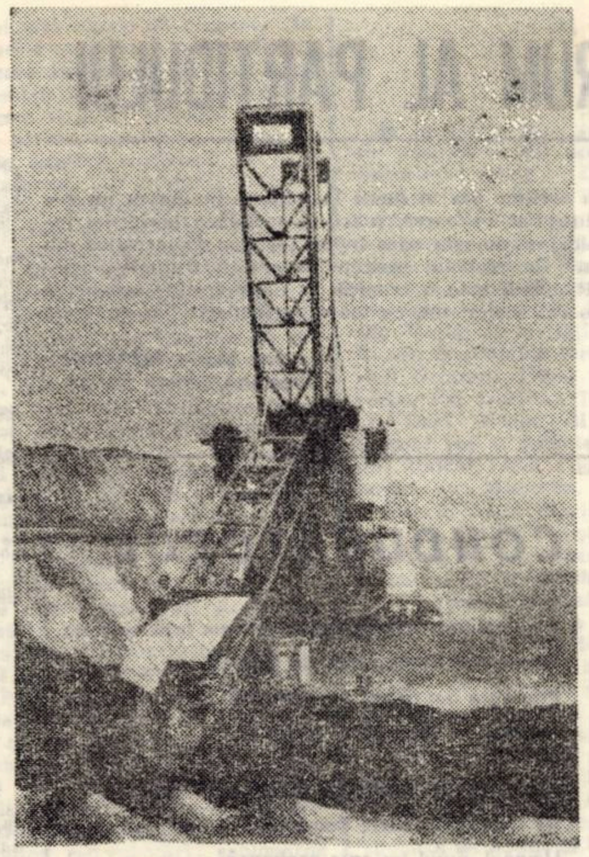

HELMUT SCHEIBLING: „Şantier".

FIINDCĂ M-AM NĂSCUT AICI

Ţi-aş iubi munţii cu creasta măreaţă,
Călător de-aş veni din depărtare,
Sigur aici rămîneam pentru o viaţă,
De-aş fi fost călătorul venit de pe mare.

Aş veni hora s-o proslăvesc,
Doina duioasă de dor-cîntec de rai,
Fermecatul caval ciobănesc,
Zglobiul tril de ciocîrlie, din nai.

Cunoscîndu-ţi vinul roşu, luminos –
Aurie, însorită licoare –
Aş veni să-l sorb, fără saţ de setos;
Ai zeci de izvoare vindecătoare.

Întrebat de cineva cu uimire:
De ce ţara atîta o îndrăgesc, –
I-aş răspunde fără şovăire:
M-am născut aici, ca pe-o mamă-o iubesc.

Franz Johannes BULHARDT

În româneşte de
Romulus Iacob PUPU

PATRIA-ŞI ÎNTREABĂ EROII

unde peste flori de cenuşă-n mişcare
un cer altul şi pur cînd cu ochi prea deschişi dilataţi
vă adăugaţi trupul străpuns de lumini
luminii ce-n mine sporeşte a soare
cum între ţărmi simţind acelaşi al apei răsuflet
lor întrutotul asemeni
giganticul vis secular
aprinde aceeaşi în toţi şi în toate visare
cînd iar precum rîul în fiinţă păstrînd
indistinct
născînde ţîşniri
aţi intrat trup lîngă trup alipind
în aspra şi dulcea genune
din care mă vestesc clipă de clipă
fiinţă luînd
cine spre zorii încă înfăşurînd ultima stea
se desprinde din mine şi pleacă
pe zare
pe zare o caldă insulă stînd
spre cel care vine din larg
spre viitorul din marea odihnă pe viul popas
abia rămas şiroind
pămînt şi prezent jumătate
jumătate încă visînd

Crişu DASCĂLU

CÎNTEC DE LUCRU

Cred în cîntecul sobru, modest,
Spus dinspre suflet, demn ca o rază;
Fără orchestre şi vorbe ori lest;
Pus fericirii-ntr-o seară, de pază.

Cred în cîntecul neprefăcut,
Spus dinspre gînd omenesc şi-mpliniri. E
Cîntul-origine, cîntul-sărut,
Ca un copil ce-i ivit din iubire.

Cîntec la care se-ntoarce mereu
Fiul plecat către lume, spre sine;
Cîntul doinit, la odihnă, la greu,
Cîntec de lucru, de linişti, de bine.

Lucian BURERIU

SOARELE ŢĂRII

Ajuns-am, printre coloane, departe de ţară.
Şi soarele mă mîngîia cu razele-i dulci
Ascultam de interioare porunci,
Pe umeri ducînd senina povară.

Acelaşi soare-mi suie oriunde cu har,
Cînd astru dogoritor şi cînd zeu.
Aurul şi-l scutură pe-obrazul meu
Şi bronzul febril peste frunzar.

Pretutindeni îmi cîntă cu felină fervoare
Soarele nostalgic, soarele străbun
Cu-aceleaşi tonuri, cu-acelaşi parfum.

În văzduh sau în pustă, pe mare,
Oriunde colind, oriunde-aş fi
Soarele ţării m-ar ocroti!

Al. JEBELEANU

CÎNTECUL PATRIEI

Se află un loc, unde
soarele îşi lasă lumina
să curgă ca un rîu.
Se află un loc, unde
munţii nu dorm niciodată,
din duritatea pietrei
se nasc cascade şi norii
se preschimbă-n păsări albe
cînd florile sprijină cerul.

Se află un loc, unde
omul, din frămîntări aprinse,
înalţă dragostea
fără să numere paşii vreunei primejdii

în acest loc
omul, rîul, muntele
au un chip, au un nume:
România.

Corina Victoria SEIN

SPRE ALTE BIRUINŢI

Ne luminează drumul un ochi aprins mereu
Pe calea cea durută de zorii unui vis,
Cînd ninge peste glie neînţeles de greu
Cu suflet de petale de-un roşu nedescris.

Iubirea înflorită pe faptele străvechi
Nepotolit ne cheamă spre alte biruinţi
Şi lunecă subţire un dor fără perechi
În inima rămasă dovadă din părinţi.

Dumitru UDREA

ACEST PĂMÎNT...

Acest pămînt care îmi e părinte,
Cu doruri încărcat de mii de ani,
Însămînţat cu sfinte oseminte
De domni trecuţi şi de atîţi ţărani,

Acest pămînt ce îmi inundă fiinţa,
Acest pămînt pe care azi îl cînt,
Acest pămînt ni-e legea şi credinţa,
Acest pămînt ni-e leagăn şi cuvînt.

Petru Vasile TOMOIAGĂ

COMUNISTUL

Eşti ca dimineaţa
proaspătă, liberă, neîngrădită-n cadrane;
eşti însăşi Lumina
pe care – o semeni pretutindeni ca grîul pe gorgane.
Nu-ţi frîngi chipul expus
numeroaselor săgeţi ale gerului;
pe schelele vieţii sîngele tău
ca-n stîlpii de beton culorile fierului.
Te aperi de-nţepenire
nu-n purpură, nu-n scuturi aspre,
ci lăsîndu-ţi oră de oră, clipă de clipă,
prezenţa, ca sîngele-n fiinţele noastre.

Arthur PORUMBOIU

ÎN EI BATE INIMA PARTIDULUI

Prin cetină alunecă o rază,
Sus, soarele, izvorul îl veghează.
Părinte-al mugurilor ce răsar
Cu drag veghează fiece lăstar.
Lumina sa de viaţă dătătoare
Ne vine din izvoare milenare.
Savanţii cu-nsetare cercetează
Mesajele culorilor din raze.

Eu n-am cules lumina-n eprubete,
Eu am trăit printre băieţi şi fete.
De-aceea ştiu că sînt şi ei lumini
Acestei ţări – şi ţării aparţin.
Sînt raze, pretutindeni înflorind,
Din marea dragoste a ta, partid.

De-atîţia ani savanţii cercetează
Ce forţă minunată e în rază...
În ochii de copil dacă privesc
Căldura ta, partid, o desluşesc;
Îi văd cu drag, crescînd spre viitor,
Iubirea ta purtînd în ochii lor.

Anavi ÁDÁM

În româneşte de
Mihai NEGULESCU

AGLAIA JURMA

CORNEANU:

„Tînără ţesătoare"

REPORTAJ

TEODOR BULZA

LUMINA DE AUR A TOAMNEI

Vara era în amurg, la îmbrăţişarea lui august cu septembrie, sub soarele tocit şi într-o lumină înmuiată de aburii toamnei. Am ieşit cu directorul la holdă, la lucru, amîndoi, adică şi reporterul, aflat pe orice teren în miezul calendarelor muncii. Nicolae Rămneanţu – aşa îl cheamă pe inginerul zootehnist care conduce I.A.S. Liebling, dar nu numai numele îi dă identitate – este un om care nu s-a săturat de rotaţia anotimpurilor (a numărat 44 de primăveri, prima la Opatiţa, lîngă Deta, într-o casă de ţărani, de la ţară şi pămînt, şi oieri), chiar dacă singurul lucru de care nu s-a ocupat este metafora. Stăm de vorbă la un capăt de lan; el vorbeşte, de-l întreb, eu scriu, de-mi răspunde – şi se va vedea că reporterul a avut niţică şansă să-şi umple carnetelul cu fapte şi nu să încarce foaia cu vorbe. Omul acesta, absolvind şcoala de agricultură la Ciacova, apoi muncind, trei ani, ca brigadier zootehnist la Banloc, a ţinut morţiş ca pasiunii sale pentru oi şi pămînt să îi dea certificat de competenţă şi ştiinţă; a urmat Facultatea de zootehnie la Timişoara şi producţie adevărată a început la I.A.S. Liebling, din 1963, într-un sat mîndru, de buni gospodari, români, germani, maghiari, dar la o fermă de vaci, cu lapte cît capra, patru litri pe zi, încît îi era şi ruşine, în lunile dintîi, să facă bilanţul mulsului şi să numere animalele. În grajduri era mizerie, era şi foamete, furaje se aduceau de aiurea, îngrijitorii stăteau mai mult la bufetul de incintă (desfiinţat după o săptămînă); ferma avea şi patru mii de oi, mărunţele şi sărăcuţe. Nu, minuni nu se puteau face nici peste zi, nici peste noapte – ştia inginerul, ştia şi inginera, soţia, colegi de grupă, de an, de facultate, de vis, de muncă, de viaţă, părinţi a două fetiţe cuminţi şi isteţe –, era nevoie de răbdare, de ani mulţi, de 15, de 20, timp care s-a şi scurs, ca începutul să devină amintire. Inginerul Rămneanţu e conducător de I.A.S. cu „vegetal" imens, de 11.000 hectare, cu porumb, grîu, orz, sfeclă, pe unde trece întruna, în locuri numite Tofaia, Conac, Folea. Convinşi că selecţia şi ameliorarea raselor nu şi-au spus nici pe departe cuvîntul din urmă, cei doi s-au apucat să „sculpteze", să modeleze materialele hibride, corciturile fără performanţe, ţinînd împreună o evidenţă în amănunt a fiecărui animal (lapte, sporuri de greutate, fătări, sănătate), din urmaşii a 80 de tăuraşi, număr care, de-a lungul şi de-a latul anilor s-a restrîns la trei, prin eliminare, prin comparaţie, prin analiză, prin studiu, prin discernămînt, prin risc, dar mai ales prin pricepere şi „ochi". Mulţi îşi amintesc de „Cezar", un animal preţios, care avea un tratament special, îngrijit de una şi aceeaşi persoană. De fapt, ţinta acestor strădanii se află în două cifre, de atins în anii cei mulţi ai reveriilor, totuşi: 750 kg greutate şi 4.500 litri. S-a şi ajuns la aceste – acum, faimoase – linii de sînge, create din mii de împerecheri, prototipuri şi tipuri marca Liebling, cu parametri morfo-productivi de valoare mondială. De cinci ani, ferma aceasta s-a instalat pe primul loc al întrecerii pe ţară, iar în ultimul deceniu patru vaci au deţinut recordul la producţia de lapte, două dintre ele dînd, una, opt mii de litri, cealaltă, unsprezece mii. Desigur, e vorba de exemplare din Bălţata românească – mîndria crescătorilor de animale de la noi; cei de la Liebling nu s-au mulţumit cu asta, ci s-au străduit să-i ajute şi pe alţii din zona de creştere a acestei rase, livrîndu-le o sută de tăuraşi de prăsilă, cu calităţile descendenţilor ştiute în cifrele standard, 750 şi 4.500, deci carne şi lapte – sau invers. În facultate inginerul şi-a petrecut o vacanţă la o stînă, cu cartea, caietul şi bîta în mînă, citind, scriind şi muncind. A luat zecele cel mai meritat cu putinţă, aşa încît a salutat şi el, mai apoi, crearea Staţiunii didactice experimentale a Institutului agronomic Timişoara, cu ferme proprii, de grîne, legume, pomi, vii, vite, maşini şi tractoare, pentru osmoza relaţiei învăţămînt-cercetare-producţie. (De altfel, I.A.S. Liebling este un adevărat amfiteatru pentru dascăli şi studenţi, ei avînd aici teme concrete de cercetare aplicată, îndeosebi în domeniul geneticii, prin catedra respectivă şi prin decanul facultăţii de zootehnie, prof. dr. Ioan Vintilă). De la acele 2,5 kg de lînă de pe oaie odinioară, inginerul Rămneanţu se poate bucura de sporul de astăzi: de la 10.000 de oi, producţia medie e de 7,5 kg, iar la ferma de elită, din rasa Polwarth, australiană, s-a bătut recordul european, de 13 kg lînă, cu performanţa maximă de 28 kg lînă stas la un berbec. Lieblingul este de asemenea principalul furnizor de berbeci reproducători cu înaltă ţinută zootehnică pentru ameliorarea Merinosului de vest. Acolo, în plină cîmpie şi, apoi, la zootehnie, am aflat că aceste realizări au ca temei şi schimbarea radicală a concepţiei locale că vaca şi mai ales oaia pot roade coceni şi paie, că oricum nu mor de foame. Nu se mai aduce din afara unităţii nici un fir de fîn, iar reţetele sînt stabilite aci, ca la carte şi chiar mai bine, aplicîndu-se o adevărată inginerie a alimentaţiei animalelor domestice, cu tehnologii originale.

Acestea ar fi, mult comprimate, cîteva din visele, devenite realitate, ale inginerului Nicolae Rămneanţu, director la I.A.S. Liebling, – „Sînt fericit!" –, ca o constantă a vieţii şi activităţii spune un om din linia de frunte a rodnicului front al muncii noi.

KUBÁN ENDRE

Mărturiile unui reşiţean

Aci sus, pe Dealul Crucii, în strada a doua, mă opresc în faţa unei case în care s-au născut moşul mare, bunicul şi tatăl meu. Primul dintre ei, săturîndu-se de pîinea amară a şomajului din Slovacia, şi-a găsit cu alţii de-ai săi la Reşiţa o existenţă asigurată. Au devenit oţelari, laminorişti, cazangii. Tatăl meu la naştere a pierdut un ochi. Şi-a făcut studiile la Reşiţa şi Timişoara şi, cînd părinţii săi au avut parte de ani mai grei, a fost dat „copil de schimb" la Kiskunfélegyháza, apoi a urmat cursurile de silvicultor la Selmecbánya.

Anii de practică i-a petrecut la Reşiţa, umblînd şi străduind nu numai domeniul forestier şi redactîndu-şi rapoartele către administratori, ci îşi mai rupea din timp scriind şi pentru ziarele locale. Păstrez, printre altele, fotografia pe care Pogány Mihály, proprietarul de odinioară al ziarului **Temesvári Hirlap**, i-a dăruit-o cu dedicaţia: „Celui mai iscusit dintre corespondenţii mei, lui Kubán Endre, cu stimă şi dragoste, mai 1909". Păcat că nu a trecut pe fotografie şi ziua, întrucît în acel an şi în acea lună m-am născut eu. Dar nu în casa de pe Dealul Crucii. Părinţii mei au locuit la Reşiţa Română, într-o casă frumoasă, cu grădină care de mult nu mai este. Tatăl meu s-a mutat în 1914 la Timişoara, găsind un locşor de redactor la ziarul **Temesvári Hirlap**. A rămas însă un fiu fidel al oraşului său de baştină. Cît au trăit părinţii săi, i-a vizitat în mod regulat, a scris o serie de articole despre Reşiţa şi pe urmă şi un roman. Ca bătrîn, trecut de şaptezeci şi cinci de ani, a mai plecat la Reşiţa, unde se întîlnea cu rudele şi cu prietenii de vîrstă.

Pe mine Timişoara m-a adoptat ca fiu al ei. Eu aici, în oraşul de pe Bega, am crescut, am început să lucrez pentru ziar, mi-am publicat prima nuvelă, dar, în ciuda acestui fapt, am rămas fidel şi Reşiţei. La îndemnul îndrumătorului şi maestrului meu Franyó Zoltán, am conceput pentru **Ziarul de ora şase** un ciclu de articole intitulat **Ardeal necunoscut**, pe care ulterior l-am publicat şi în volum. Valea Jiului, Reşiţa, Anina şi Valea Begăi, pe care le-am cercetat cu de-amănuntul, făcînd agitaţie, cu ocazia deplasărilor mele, împotriva exploatării capitaliste, şi-au găsit locul cuvenit în cartea mea. Am scris despre mineri şi ţărani săraci care de ani de zile nu mai găseau un loc de muncă şi pe care privaţiunile i-au împins la sinucidere. Dar, totodată, am scris şi despre acei muncitori pe care exploatarea i-a adus în rîndurile avangărzii şi care au răspîndit printre tovarăşii lor de suferinţă presa clandestină de partid. În 1955, am reîntîlnit la Comitetul orăşenesc de partid pe un tovarăş care mă ajutase să adun materialul documentar despre Reşiţa pentru cartea mea.

Atunci am vizitat zile de-a rîndul uzina. M-am întîlnit cu adevăraţi eroi ai producţiei, despre care au circulat mii de fapte legendare bazate pe realizări. Am ştiut că timpul care nu se opreşte dă naştere mereu la alţi eroi ai producţiei. Şi este un imperativ al epocii – am hotărît în sinea mea – să dau cît mai grabnic expresie literară exemplului lor plin de învăţăminte şi imbolduri. Sub titlul **Trei dintre cei mulţi,** am publicat un reportaj. Unii dintre colegii mei au găsit trufaşe rîndurile mele finale: „Ţară fericită, care are asemenea fii mîndri". Găsesc şi astăzi aceste rînduri potrivite cu situaţia. Am mai scris despre Reşiţa şi în 1961, după ce am petrecut şapte zile în oraşul meu natal. Titlul acestui reportaj a fost: **Laolaltă cu uzina cresc şi oamenii.**

Astăzi ar trebui să scriu că laolaltă cu oraşul cresc oamenii. La muzeul reşiţean se păstrează încă însemnările din 1769, cînd a început construcţia primelor două furnale. În Valea Bîrzavei, primul furnal fusese înălţat la Bocşa Română. La Reşiţa, prima şarjă s-a lăsat aşteptată pînă în 3 iulie 1791. Mai există şi prima locomotivă care a fost adusă la Reşiţa trasă de boi. A servit drept model. Există încă şi fotografia locomotivei nr. 1000 care a fost construită în uzinele din localitate.

Uzina, în care astăzi producţia se desfăşoară sub regimul calculatoarelor, a înghiţit oraşul vechi. A dispărut Oficiul forestier de altădată, îngusta stradă principală, şirul nesfîrşit al căsuţelor. Au rămas bisericile ca martori muţi ai vremilor de altădată.

Mă aflu în faţa unei impozante clădiri-turn. Aici este „centrul energetic" al Combinatului reşiţean: Comitetul judeţean al Partidului Comunist Român.

Mă plimb pe străzile oraşului. Încet, încet ajung în oraşul nou. Hipodromul care fusese aci nu mai poate fi recunoscut nici prin cîte o urmă răzleaţă. În locul său se găsesc blocuri uriaşe, în care mii şi mii de viitori oţelari, laminorişti, cazangii şi lăcătuşi îşi învaţă meseria. Urmez mai departe pe lungi străzi drepte, trase parcă cu rigla, în dreapta şi stînga cărora se înşiruie blocuri de locuit cu mai multe etaje şi vile. Printre ele, se află terenuri de joc şi nenumăraţi copii...

Se lasă seara. Străzile sînt pline de oameni. Unii pleacă la teatru, alţii la cinematograf, alţii la restaurant. Plină de viaţă zumzăie şi clădirea Palatului de cultură. În marea sală cu fotolii de pluş îşi execută programul Orchestra simfonică a Reşiţei. Într-o cameră, se agită, în discuţii vii, membrii cercului literar. În altă încăpere, lucrează artiştii fotografi amatori. Colectivele de teatru de amatori în limbile română, germană, maghiară îşi au şi ele programate orele de probă. Tot aici se dau însă şi ore de canto şi de dans. Dintr-o încăpere mare cît o sală se aude sunetul vesel al tamburaşilor. La Reşiţa, printre muncitorii uzinei, există şi foarte mulţi sîrbi. Numai în sala de lectură s-a înscăunat liniştea. La mese, cititori adînciţi în lectură. Majoritatea au în faţa lor cărţi de specialitate. Mii de inovatori şi de inventatori trăiesc în această uriaşă aglomerare din jurul uzinei.

Oraşul focurilor topitoare de metale este învăluit la ora aceasta în lumini minunate de variate culori. Becurile şi tuburile de neon au strălucirea lor orbitoare, dar deasupra uzinei se întrezănesc mereu şi fulgerele albastre ale aparatelor de sudură, iar deasupra oţelăriei cerul este colorat în purpură.

Iubesc Reşiţa. Sînt fericit că m-am născut aci şi că-i pot urmări dezvoltarea...

Traducere de Andrei A. LILLIN

TELEVIZIUNE

DUMINICA, 18 NOIEMBRIE

8,45 Plaiurile ţării dragi. 9,00 Tot înainte. 9,25 Şoimii patriei. 9,35 Film serial: Dick Turpin. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 14,00 Fotbal: România — Cipru, în preliminariile campionatului european. 17,00 România de mîine. 17,30 Micul ecran pentru cei mici. 17,50 Telesport. 19,00 Telejurnal. 19,40 Permanenta redescoperire a României. 20,30 Partidului, omagiul ţării. 21,30 Telejurnal. Sport.

LUNI, 19 NOIEMBRIE

Transmisiune directă de la deschiderea lucrărilor Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român. 16,00 Telejurnal. 16,15 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1.001 de seri. 19,00 Telejurnal. 20,00 Congresul Partidului — Congresul întregului popor. 20,40 Partid, inima ţării. 21,30 Telejurnal.

MARŢI, 20 NOIEMBRIE

10,00 Cu patria în inimi. 11,05 Semne durabile. 11,15 „Vibrînd odată cu inima ţării". 11,45 Telex. 16,00 Telejurnal. 16,20 Cu dragoste cînt astăzi ţara. 16,40 Documentar de ştiinţă. 16,50 Cîntec nou, pe plai străbun. 17,20 Comuniştii schimbă faţa ţării. 17,45 Avînt tineresc. 17,55 Almanah pionieresc. 18,20 România de mîine. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,45 Congresul Partidului — Congresul întregului popor. 20,30 Din toată inima. 21,05 Oamenii faptelor, faptele oamenilor. 21,30 Telejurnal.

MIERCURI, 21 NOIEMBRIE

14,00 Fotbal: Politehnica Iaşi — Steaua. 15,50 Cîntec dulce românesc. 16,00 Telejurnal. 16,20 Slăvită fii, măreaţă vatră. 16,40 Ei vor lucra în viitorul cincinal. 17,05 Cîntec patriei. 17,35 Corespondenţii judeţeni transmit... 17,55 Muzică uşoară instrumentală. 18,20 România de azi, România de mîine. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,40 Congresul Partidului — Congresul întregului popor. 20,15 Selecţiuni din opera „Dreptul la dragoste" de Teodor Bratu. 21,00 Platforma Pipera, istorie la zi. 21,30 Telejurnal.

JOI, 22 NOIEMBRIE

10,00 Bistriţa contemporană. 10,30 Laborator de fizică. 11,00 Selecţiuni din opera „Stejarul din Borzeşti" de Teodor Bratu. 11,45 Telex. 16,00 Telejurnal. 16,20 Muzică patriotică şi revoluţionară. 16,40 Documentar de ştiinţă. 17,00 Balada plaiurilor mele. 17,25 Frumuseţile ţării. 17,45 Handbal masculin: România — Norvegia. 18,55 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,45 Congresul partidului — Congresul întregului popor. 20,25 Omagiu partidului. 21,00 Cibernetica '79. 21,30 Telejurnal.

VINERI, 23 NOIEMBRIE

16,00 Telejurnal. 16,20 Emisiune în limba germană. 18,20 Cîntece de viaţă nouă. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 20,00 Congresul Partidului — Congresul întregului popor. 20,30 Partidul şi ţara, un singur gînd, o singură voinţă. 21,30 Telejurnal.

SIMBATA, 24 NOIEMBRIE

11,00 Telex. 11,10 Partid, pe tine te cîntăm. 11,30 Viitorii constructori pe marile şantiere. 11,55 Cîntă-n ţară bucuria. 12,30 Cibernetica '79. 13,00 De la A la... infinit. 17,05 Partidului — iubirea şi recunoştinţa tinereţii. 17,45 Handbal masculin: România — R.D.G. 18,55 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Hotărîrile Congresului — cauza întregului popor. 19,50 Un om pentru oamenii acestui timp, un om pentru istorie. 20,10 Teleenciclopedia. 20,40 Flori pentru mîine. 21,30 Telejurnal. Sport.

Dramaturgia de actualitate: suprema şansă a teatrului

Problema fundamentală care priveşte destinul teatrului — rămîne cea a demnităţii lui, a locului său în societate, a funcţiei pe care înţelege şi poate să o exercite asupra oamenilor.

Sub acest aspect, bogăţia reţelei teatrale a unei ţări, deschiderea repertoriului, acolada acestuia în timp şi în spaţiu, amplitudinea lui tematică; varietatea speciilor dramatice promovate; forţa tradiţiei şi vitalitatea ori legitimitatea experimentului; tipul, nivelul artei actoriceşti; poziţia şi personalitatea regiei; virtuţile de semnificare ale scenografiei; evoluţia conceptelor teatrale în genere — toate acestea ţin, ca să zic aşa, de domeniul libertăţii. Şi e de dorit ca dacă nu toate, (ceea ce ar fie utopie), cît mai multe din căile acestei libertăţi să fie explorate energic, cu cît mai multă fantezie, într-un chip cît mai creator. Putem şi avem dreptul să sperăm la multiple înfăptuiri — începînd cu apariţia de noi teatre, continuînd cu un repertoriu mai bogat în nume şi tendinţe, cu o mai elocventă prezenţă a clasicilor români şi străini, a romanticilor, a scriitorilor expresionişti etc., dar mai ales a scriitorilor contemporani români şi străini. Putem visa la montări de şi mai rafinat sincretism, la renaşterea tragediei universale, la înflorirea dramei noastre şi poate mai ales la cea a comediei româneşti de actualitate. Putem aspira la zodii mai bune pentru mulţimea talentelor actoriceşti, la fonduri mai generoase pentru scenografi, la regizori de geniu a căror îndrăzneală să nu excludă condescendenţa faţă de valorile culturii, la lecturi înnoitoare care să nege dialectic, nu să facă tabula rasa din perspectivele tradiţionale etc.

Există însă un domeniu al dezvoltării teatrului care ţine de tărîmul necesităţii. Este vorba — folosind termeni comuni cu cei ai tuturor proiectelor noastre de dezvoltare, (economică, ştiinţifică, socialpolitică), despre *eficienţă*. Măsurarea eficienţei poate fi superficială — şi atunci ne referim la „succesul de public" sau mai adîncă — şi atunci folosim expresia „ecou în conştiinţe". Această comensurare poate fi cantitativă — şi atunci numărăm spectacole, spectatori, titluri de piese, dramaturgi etc. Ca şi în alte domenii ale vieţii noastre, şi în domeniul activităţii spirituale, eficienţa trebuie raportată, în primă şi mai ales în ultimă instanţă, la calitate. Principalii „indicatori" ai eficienţei teatrului românesc de azi, şi cu atît mai mult ai celui de mîine, rămîn, pentru mine *miza actelor teatrale şi valoarea constructivă a mesajului lor*. Calitatea lor va determina şi amploarea audienţei de care va beneficia teatrul şi adîncimea rezonanţelor în conştiinţe.

Revelatoare în acest sens ni se pare o profesiune de credinţă a lui Liviu Ciulei, care mărturisea că, mai presus de spectacole bune şi foarte bune, e preocupat de realizarea unor spectacole importante, acte spirituale bogate în revelaţii, care să implice şi să modeleze puternic conştiinţa umană. O preocupare prin care Alexa Visarion a devenit capul de serie al generaţiei mai tinere de regizori. În ciuda diverselor experienţe şi încercări de înnoire la care am asistat şi despre care am citit — pentru mine şansa teatrului e dată în primul rînd de valoarea dramaturgiei: de nivelul ei estetic, de fondul ei moral, de coardele sufleteşti pe care le face să vibreze. *Iar suprema şansă a teatrului rămîne dramaturgia de actualitate*. Şi dacă, într-un viitor mai îndepărtat sau mai apropiat, acestei dramaturgii îi va reveni, în primul rînd, obligaţia şi şansa dezbaterii şi meditaţiei asupra statutului existenţial al omului, orchestrării şi animării răgazului său filozofic (de care va dispune din ce în ce mai mult), deocamdată, atît azi cît şi mîine *forţa teatrului îmi pare dată de dimensiunea sa ideologică*, de vigoarea implicării sale social-politice în actualitate.

Cea dintîi coloană de susţinere a acestei implicări rezidă în forţa şi autenticitatea, vitalitatea întrebărilor lansate peste rampă, valoarea semnificativă a conflictelor, a problemelor şi proceselor de conştiinţă supuse dezbaterii publice — conflicte pe care dramaturgii au dreptul şi datoria să le descopere prin observaţie şi meditaţie proprie, anticipînd prin vizionarismul lor concluziile altor domenii, ştiinţifice. Pentru a-şi exercita cu supremă rodnicie această misiune, teatrul românesc va trebui să continue lupta începută cu nobilă înverşunare în anii socialismului şi cu deosebire de la Congresul al IX-lea al P.C.R., pentru a explora adevărurile vieţii, realităţile ei, împotriva anumitor reprezentări şablonarde ale realităţii şi anumitor moduri de a reflecta realitatea — edulcorate, false şi, mai presus de orice, comode. Depăşind factologia, insistînd asupra sensului uman al încleştărilor şi neliniştilor vremelnice, — aşa cum o arată un sfert de mileniu de dramă şi artă a spectacolului — teatrul nu va rămîne datat sau localizat, nu va trăda eternitatea şi nu va renunţa la aspiraţia sa firească spre eternitate şi universalitate.

Cealaltă coloană de susţinere aşa cum au subliniat — atît de clar şi insistent documentele de partid: mesajul clar, puternic, constructiv, dinamizator al activităţii teatrale. Reflectarea adevărului vieţii nu este incompatibilă cu apelul la transformarea ei, la înnobilarea omului. Actul de conştiinţă profesat de teatrul nostru nu poate fi decît concomitent exigent, critic şi autocritic, viguros afirmativ şi formativ. A toci asperităţiile existenţei, a ignora dificultăţile creării unui om nou, a proclama apriori sau pripit succesul deplin al unui proces de perfecţionare umană de lungă durată poate echivala cu un fals. A cultiva un crez nobil al vieţii, a lupta pentru împunerea lui, a crea un climat de încredere în şansa acestui proces, în realismul ideilor, eticii comuniste, în forţa principiilor comuniste de a modela omul, e o datorie a artistului comunist. Tocmai afirmarea acestor idealuri va face în continuare din teatru un loc care-i uneşte pe oameni, fortificîndu-i. Şi acest lucru va face ca teatrul să fie simţit ca o artă absolut necesară.

Depinde de noi toţi să fim demni de încrederea acordată de partid, manifestînd o înaltă conştiinţă de creatori comunişti, adîncind viaţa clocotitoare a poporului nostru, procesele construcţiei societăţii socialiste multilateral dezvoltate — configurate şi proiectate cu atîta strălucire, îndrăzneală şi realism, în acelaşi timp, în documentele Congresului al XII-lea al partidului.

Natalia STANCU

ÎN CINSTEA CONGRESULUI AL XII-LEA AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

● *În aceste zile scriitorii Asociaţiei din Timişoara* sînt prezenţi în mijlocul cititorilor; mîine la Deta vor citi din creaţiile lor Anghel Dumbrăveanu, Ion Dumitru Teodorescu, Damian Ureche; prezentare, criticul Lucian Alexiu. La Lugoj, în mijlocul tinerilor vor fi Dorian Grozdan, Petru Sfetca şi Lucian Bureriu. Azi George Drumur, Petru Sfetca şi Vasile Versavia, invitaţi la Peciu-Nou. La Gătaia a avut loc ieri întîlnirea cu Dorian Grozdan, Petru Sfetca, Damian Ureche, Ion Dumitru Teodorescu, Alexandru Deal. Cenacliştii din Sînmartinul Sîrbesc vor fi gazdele scriitorilor Svetomir Raicov, Jiva Popovici, Neboişa Popovici, Ivo Muncean. Mircea Şerbănescu a fost invitatul elevilor Liceului industrial nr. 9 din Timişoara şi acelora din Jupineşti şi Dîrmăneşti (Argeş). George Drumur, Petru Sfetca, Mircea Şerbănescu au susţinut o şezătoare la Jimbolia. Tot aici, o întîlnire a editurii „Facla" reprezentată de Mandics György. ● Azi „Studioul artistului amator" timişorean susţine un spectacol de poezie patriotică. ● Teatrul Naţional din Timişoara este prezent în agenda manifestărilor dedicate Congresului cu un microrecital şi montajul „Pentru tine, România, ţara mea de glorii, ţara mea de dor". ● La Liceul „I. Vidu", în regia lui Emil Reus, spetacol de poezie şi muzică. Îşi dau concursul corala „S. Drăgoi", actorii Naţionalului, solişti ai Operei, reprezentanţi ai pionierilor şi şoimilor patriei. ● Corul Regionalei C.F.R. a susţinut un concert dirijat de Doru Murgu. ● La Clubul „Tehnolemn", tot un spectacol de poezie şi muzică (folk). ● Şezătoare literară la Liceul economic timişorean; invitate, Corina Victoria Sein şi Nina Ceranu. ● *Ştiri de la Lugoj*: în cadrul unor sesiuni de referate pe tema dezvoltării actuale a ţării au vorbit L. Lungu şi Ion Valcan. ● Casa de cultură a municipiului este organizatoarea spectacolului „Omagiu muncii", susţinut pe platforma industrială a Lugojului. ● Teatrul popular din localitate a dedicat un spectacol lucrătorilor de la I.U.R.T. ● Vernisaj; pictură naivă semnată Gheorghe Doja, laureat al „Cîntării României", ediţia a doua. ● Cenaclul „I. P. Bănăţeanul" susţine o şezătoare cu lirică patriotică. ● Spectacol studenţesc timişorean, „Inima mea e însăşi ţara", prezentat de Studioul „Thalia" (secţia sîrbă). ● La galeria lugojeană „Pro-arte" expune gravură Lucia Trancotă. ● „Zilele care se nasc", recital susţinut de actorii Eugenia Creţoiu, Ecaterina Herbescu, Irene Flaman Catalina, Eugen Moţăţeanu, Radu Avram, Ion Haiduc.

L. B.

CENACLU

● CENACLUL ASOCIAŢIEI SCRIITORILOR ŞI AL REVISTEI „ORIZONT" — Şedinţa de marţi, 13 noiembrie, a fost consacrată marelui eveniment pe care îl trăieşte ţara noastră — Congresul al XII-lea al partidului — printr-o dezbatere pe tema *Literatură şi spirit revoluţionar*. Pe marginea referatului prezentat de criticul Marian Odangiu au luat cuvîntul Nicolae Ţirioi, Traian Liviu Birăescu, Marcel Pop-Corniş, Mircea Mihăieş, George Şerban, Cornel Ungureanu.

În şedinţa următoare, poeţi reprezentînd cele patru cenacluri ale Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara vor susţine un festival de poezie.

I. DUNCA

„TIMIŞOARA, FLOARE RARĂ"

Sub acest generic s-a desfăşurat recent a V-a ediţie a Festivalului de muzică uşoară, organizat de Consiliul judeţean Timiş, al sindicatelor în cinstea celui de al XII-lea Congres al partidului. Actuala ediţie a demonstrat convingător atît amploarea fenomenului cultural de masă, cît şi saltul calitativ făcut în materie de compoziţie şi interpretare a muzicii tinere. La categoria grupurilor vocal-instrumentale am evidenţiat strădania formaţiilor de organizare a muzicii, cu textul, frumuseţea melodiei, acurateţea interpretării. „Omicron (I)", „Triton (II)", „Acustic, (III)". La grupurile folk ale întreprinderilor „Bumbacul", „I.T.T.", a fost apreciat puternicul suflu revoluţionar, patriotic al textelor, în care şi-au făcut loc ecouri ale vieţii tineretului nostru.

Neînţeleasă de toţi în ceea ce are muzica folk original şi specific, am audiat şi imitaţii ale unor consacraţi ai genului (Sterian, Vintilă, Stănculescu) care n-au contribuit la ridicarea calităţii competiţiei, spre deosebire de îndrăzneţele căutări novatoare, pline de vigoare şi optimism ale majorităţii concurenţilor.

Lăsînd la o parte unele momente supărătoare pentru auditoriu — sonorizare defectuoasă, stridenţe în orchestraţie — păstrăm sentimentul, la încheierea celor două zile de concurs, a unei acţiuni inimoase, cu o largă audienţă în rîndul tinerilor.

Petru UMANSCHI

Lupta pentru o nouă calitate

(Urmare din pag. 1)

ducţiei şi consumului la resursele de care dispune sau pe care le poate atrage economia naţională. Descoperirea de noi resurse şi reducerea consumurilor la limitele strict impuse de producţie şi consum vor permite ca economia naţională a României să devină, în **viitorul deceniu, independentă din punct de vedere al combustibilului şi energiei.**

Creşterea mai accentuată a venitului naţional într-un ritm ridicat, de 6,7–7,4% în medie pe an, comparativ cu aceea a produsului social de 6–6,6% în medie anual, constituie unul dintre cele mai semnificative elemente calitative ale viitorului cincinal, în care se reflectă sintetic toate măsurile menite să asigure o eficienţă economică ridicată a întregii vieţi economice şi sociale.

Trecerea la noua calitate este strîns legată de îmbunătăţirea continuă a activităţii financiare, de **creşterea eficienţei economice.** În viitorul cincinal se prevede sporirea mai rapidă a productivităţii muncii sociale, reducerea în continuare a costurilor materiale, îndeosebi a consumului de metal şi energie, creşterea gradului de valorificare a tuturor materiilor prime, recuperarea şi reintroducerea în circuitul economic în proporţii însemnate a materialelor rezultate din procesul de producţie şi de consum, recondiţionarea pe scară mai largă a maşinilor, utilajelor şi instalaţiilor. O atenţie deosebită se cere acordată realizării prevederilor privind nivelul producţiei nete din toate ramurile şi sporirii producţiei obţinute la 1.000 de lei fonduri fixe.

Făcînd parte din complexul economic şi social al ţării, activitatea de comerţ exterior trebuie ridicată la cote calitative tot mai înalte. Aceasta este impusă de necesitatea extinderii legăturilor economice ale ţării noastre, a cooperării tehnico-ştiinţifice cu alte state, ceea ce reclamă realizarea pentru export a unor bunuri materiale diversificate, de calitate şi cît mai competitive din toate punctele de vedere. Prin încheierea unor acorduri de lungă durată, prin sporirea eficienţei exportului şi importului, este posibil şi necesar să ajungem la realizarea unei balanţe de plăţi externe excedentare.

O nouă calitate circumscrie în aria de probleme, ca un capitol de o însemnătate deosebită, laturile care privesc nivelul de trai material şi spiritual al întregului popor. Prevederile Programului-directivă de creştere a nivelului de trai în perioada 1981–1985 şi de ridicare continuă a calităţii vieţii, este încă o dovadă că tot ceea ce se făureşte în ţara noastră este destinat omului, satisfacerii cerinţelor de viaţă ale celor ce muncesc, înfloririi multilaterale a personalităţii umane.

În condiţiile actuale de dotare tehnică şi calificare, asigurarea înaltei calităţi şi competitivităţi nu mai poate fi redusă la dimensiunile unei probleme exclusiv tehnice, ci devine şi una de răspundere, de conştiinţă, de educaţie. **Întregul personal muncitor trebuie să deprindă obişnuinţa lucrului bine făcut.** Lupta pentru calitate şi competitivitate trebuie să se înscrie între obiectivele de frontispiciu ale activităţii politico-educative. Bătălia pentru o calitate nouă, superioară – componentă esenţială a luptei pentru progres – este deopotrivă o îndatorire profesională, politică şi patriotică a fiecărui om al muncii.

Conştiinţa socialistă –

(Urmare din pag. 1)

parea cetăţenilor nemembri de partid la crearea noii structuri de conştiinţă pe care o presupune tipul nou de raporturi interumane necesare nu numai participării ci şi generării de schimbări conforme sistemului de valori al societăţii noastre.

Participarea efectivă la viaţa obştii, la marile decizii care angajează întregul popor în acest ceas fierbinte al istoriei sale noi, statuează omul ca matrice a tuturor transformărilor, viaţa noastră a fiecăruia devenind un sistem de eforturi constructive.

Cum însă procesul de creaţie, în orice domeniu, presupune libertatea creatorului, posibilitatea de a-şi înscrie nestingherit convingerile, ideile şi sentimentele proprii idealului colectiv, vocaţia revoluţionară a epocii pe care o traversăm cere nu numai conştiinţa schimbării ci şi îndrăzneală partinică şi curaj în lupta cu vechiul, iniţiativă şi inovaţie competentă. Edificarea multilaterală a socialismului nu poate fi reductibilă la dezvoltarea economică ori la diversificarea formelor de obiectivare umană. Ea necesită deopotrivă spiritualizarea lumii lăuntrice a omului. De aceea, creşterea razei de inserţie a conştiinţei în complexitatea procesului de revoluţionare a existenţei sociale sporeşte nevoia de omenesc şi proclamă o nouă calitate în raporturile umane în sensul identificării în acestea a fundamentelor sistemului social.

În acest sens, recenta îmbunătăţire a structurii organizatorice a F.U.S. asigură o mai directă şi eficientă comunicare între individ şi sistemul social, care nu numai că îl include ci îl şi reprezintă, confirmînd astfel teza potrivit căreia socialismul este expresia umanizată a intereselor fundamentale ale omului.

În numele acestor interese fundamentale recentele documente de partid au trasat un larg spaţiu judecăţii de valoare a celor mai bune căi de edificare atît a condiţiilor materiale şi umane necesare trecerii la edificarea comunismului, cît şi la edificarea conştiinţei omului nou, conştiinţă care va constitui mandatul nostru cel mai reprezentativ la Congresul al XII-lea al partidului, chezăşia înaintării noastre spre comunism.

PLASTICA

„SALONUL DE TOAMNĂ" AL ARTIŞTILOR PLASTICI REŞIŢENI

Zilele culturii la Reşiţa, prestigioasă manifestare anuală, a început ca de obicei cu vernisarea salonului judeţean de artă. Expoziţia artiştilor reşiţeni, bogată ca număr de expozanţi, exprimă nivelul ridicat al creaţiei plastice locale, ce lasă să se distingă trăsăturile definitorii ale unei familii de spirite înclinate către un figurativ imn simbolic. Expoziţia aduce un omagiu omului şi naturii la confluenţa cu mediul industrial, practicînd o tehnică sigură, cu certe acumulări de meserie şi rafinament artistic.

Nicolae Ungar, un temperamental care îşi stăpîneşte cu luciditate prisosul afectiv, alternînd tonuri calde cu cele metalice, reci, impune o pictură de o gravă tensiune interioară, în cele trei tablouri de mari dimensiuni — *Stradă veche, Reşiţa*. Petru Comisarschi profesează o pictură cerebrală, simbolul major convertindu-se în forme plastice subtile, dominat şi obsedat de alb, în care roşul, verdele, albastrul crud, contrapunctează desprinderea sensului din semn. Doru Bucur, un autor de viziuni solare, însoţeşte o tehnică minuţioasă cu o culoare caldă, aşternută în contururi precise, sugerînd un vis feeric în care semnele realului nu s-au destrămat. Tablourile au o taină ce nu atenuează sensul *(Autoportret cu tablou, Marină cu homari, Omagiu eroilor)*. Ion Bobeică are ştiinţa echilibrului şi a dispunerii culorii în spaţii largi, creînd o efigie a muncitorului reşiţean. Helmut Scheibling, cu un deosebit simţ al dispunerii materiei plastice în armonii cromatice sobre, reţinute, al construcţiei, precise rămîne un artist subtil *(Şantier şi Cotidian reşiţean)*. Constantin Oprea, patetic, aproape de un imagism în care semnele realului sînt pictate cu simţul amănuntului, aproape academic, în tonuri reci *Cîntec pentru despădurire, Compoziţie)*. Gheorghe Bucur, laureat al Cîntării României ediţia a II-a, este posesorul unei linii sigure, cum şi a unei capacităţi aparte de transfigurare a realului, impregnînd temei alese un aer primăvăratic, botticellian. Surpriza expoziţiei o oferă Petru Galiş prin cele două mari compoziţii : *Soldatul* şi *Reportaj despre Reşiţa*, în care profesează un simfonism vizual, tema principală fiind reluată în diverse game coloristice.

În expoziţie pot fi văzute şi o seamă de peisaje cu o tentă lirică abordînd diverse mijloace de rezolvare plastică, semnate de Nora Minorovici, Mihai Vintilă, Pop Hermina, Sporea Vasile, Dumitru Căpuşneag. Elena Magheţ, Steluţa Saroşi, Hlinka Gustav, Vasile Gaidoş, Oţa Margareta. Grafică expun Gheorghe Drăgulescu, Felicia Selejan, ilustraţii aerate, poetice, cu o tehnică impecabilă. Aglaia Jurma, un expresiv *Portret de ţesătoare*. Sculptura este reprezentată prin Traian Baia, *Zeul războiului, Ursitoare*, autorul unor creaturi filiforme, bine construite spaţial, Ronă Gheorghe, cu două compoziţii abstracte. Doru Văsiuţ, cu lucrarea *Pasăre*, o meditaţie asupra zborului.

Chincea CĂLIN

LIMBA ŞI STIL

„...dulce Românie"

În anii creaţiilor eminesciene timpurii, *dulce* devenise un fel de epitet „universal", însoţind şi determinînd atît obiecte ale lumii fizice cît şi aspecte ale vieţii morale şi spirituale. El se numără printre cele mai specifice epitete din folclor, rimînd, asonantic, cu verbul *duce*, cu substantivul *cruce* sau chiar cu... sine însuşi : „Frunză verde de măr *dulce* / De m-aş vedea-n deal la *cruce* / Cu puicuţa mea cea *dulce*" ; „Frunză verde de măr *dulce* / Cine trece pe la *cruce*? / Ioniţă gură *dulce* / În naframă îmi *aduce* / Un darab bun de caş *dulce*" *(Folclor din Transilvania*, E.P.L., I, 1962, p. 332). În scurtul poem, al lui Bolintineanu, *Domnul de rouă*, adjectivul nostru revine de 7 ori : *dulci lumini, Faţa ei e dulce, faţa lui cea dulce, viaţa este dulce, o scită / Dulce ca un vis, Ochii ei cei dulci, mirele meu dulce*. Iată şi cîteva versuri din *Serile la Mircești*, primul dintre pastelurile lui Alecsandri : „O ! farmec, *dulce farmec* a vieţii călătoare, / Profundă nostalgie de lin, albastru cer ! / Dor gingaş de lumină, amor de *dulce soare*..."

Impresionanta constelaţie de sensuri a cuvîntului — identificabilă în dicţionarele obişnuite şi, în chip special, în acela al limbii poetice eminesciene (DE) — se explică prin însăşi străvechimea lui, *dulce* fiind atestat încă din *Codicele voroneţean* şi putînd fi, prin urmare, rulat şi angrenat în nenumărate combinaţii contextuale, ca, dealtfel, orice cuvînt aparţinînd fondului de bază al lexicului românesc. Eminescu îl integrează, nu o dată, în sintagme vocative, ca epitet al florii-albastre : „Şi te-ai dus, *dulce minune*, / Ş-a murit iubirea noastră" sau al lui Hiperion : „O, *dulce*-al vieţii mele *domn*, De ce nu vii tu ? Vină !". Dar, deopotrivă şi mai cu seamă, al Ţării-de-Sus, al Principatelor de curînd unite într-o singură ţară şi al Ralucăi de la Ipoteşti : „N-oi uita vreodată, *dulce Bucovină*, / Geniu-ţi romantic, munţii în lumină, / Văile în flori" ; „Ce-ţi doresc eu ţie, *dulce România*, / Ţara mea de glorii, ţara mea de dor..." ; „O, mamă, *dulce mamă*, din negură de vremi / Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi". Trei nume, trei fiinţe scumpe sînt astfel „chemate" şi asociate de poet, iar îmbinarea *Patria-mamă* se pătrunde, parcă, de încă un nobil tîlc.

Răsturnînd — cum îi stă în obicei — şirul firesc al cuvintelor, Arghezi îşi intitulează prima poezie din tîrziul ciclu *Silabe* (1965) : *Mamă ţară* ; epitetul *dulce* ne reîntîmpină, ca determinant al unei metafore abstracte, capacitată însă cu o mare putere sugestivă : „*Maică*, mulţi te-au dușmănit / Că eşti neam blagoslovit. / Unde sapă sapa locul / Sare din pămînt norocul... / Ai pămînt şi ape multe, / Vîntul stă să ţi le-asculte, / Şi izvoare / Călătoare. / Pui un bob, din el răsare / Mia de mărgăritare : / *Dulce binecuvîntare*".

În sfîrşit, poetul popular a aninat epitetul *dulce* cîntecului românesc din veac : „*Doină, doină, cîntec dulce*, / Cînd te-aud, nu m-aş mai duce !"...

G. I. TOHĂNEANU

CONSEMNĂRI

„Teatrul — un creuzet al tandreţei umane"*)

Dintr-un om de cultură, un fin actor şi un coseur şi interlocutor mai întotdeauna sclipitor, ca Gheorghe Leahu, nici nu s-ar fi putut să nu răsară şi o carte. Şi iată că editura „Facla", prin Ion Anghel, a dat-o la iveală, sub titlul : *„Deocamdată"*.

Am ştiut şi mai dinainte că *Teatrul* a fost şi a rămas pentru Gheorghe Leahu cea mai sublimă metresă, niciodată înşelată de-a lungul carierei sale artistice, dar azi înţeleg că puţini actori români au fost şi sînt pătrunşi atît de adînc de sentimentul *Teatrului*, ca forum de cultură şi educaţie civică, ca Gheorghe Leahu.

Partea întîia a lucrării e concepută drept un dialog cu cititorul, cu spectatorul, la un ton camaraderesc, un gen de îmbold indirect de a-l familiariza cu lumea teatrului, cu istoria mai recentă a Naţionalului timişorean. Aici, tonul este acela al unei foiletonistici amicale, duios prietenească sau ironist poznaşă. Emoţia autorului, în asemenea eseuri teatrale, este mai deloc reţinută, ea inundă paginile ba şi chiar... scena, ca să fiu în ton cu dînsul, autorul metaforizează, îşi impune un ton vizibil poeticesc, găseşte o înţelegere larg omenească pentru toţi cei ce concură la actul teatral, cunoscuţi sau anonimi, scotoceşte culisele, scoate la iveală „clipele umane" (attimi umani) ale acestei munci, află pentru toţi un cuvînt tandru, fiind într-o continuă stare de generoasă euforie şi plutind într-un aer patetic. Astfel, „sufleorilor li se găseşte că au suferinţa şi măreţia lor". Podarii sînt „îngerii păzitori din mansarda scenei" ; electricienii sînt „răspînditorii de lumină şi lumini" ; machiorii sînt „acel Charon cu care trecem Styxul realităţii cotidiene" ; croitorii sînt „cei care ne ascund defectele şi ne înmulţesc însuşirile" ; figuranţii sînt „părticica anonimă cu care se alcătuieşte necesarul personaj colectiv" ; iar actorul este acela în care „fiinţa lui cea mai crunt adevărată, cea anonimă, moare în el, pentru a se putea naşte şi străluci fiinţa vizibilă". Dar, tot în partea întîia, alături de acea „istorie a culiselor", autorul înserează cîteva momente dragi lui, ţinînd de ideea teatrului popular, identificat cu adevărata avangardă teatrală, de necesitatea marelui simţămînt patriotic al actorului, de mîndria de-a aparţine unui popor şi unei culturi milenare. Autorul, aici, informează, educă, descoperă fisuri sau alterări ale vieţii teatrale, vorbind despre şablonul artistic, despre inerţia actorului sau inactivitatea ce îmbolnăveşte, despre problemele directorului actor şi problemele intime ale organizării teatrale sau dedesubturile profesiei, alcătuind un veritabil cod moral-artistic, perceput omului de teatru, prin care însuşi autorul, ca printr-un purgatoriu necesar, a trecut la rîndul său.

Dacă partea întîia a lucrării este tributară, totuşi, pe ici pe colo, unei foiletonistici uneori prea grăbit jurnaliere, sau dacă ideile plutesc cumva într-o generalitate, susţinute uneori de fapte dar alteori nu, sau dacă tonul acestor mici eseuri este, acolo, adeseori, într-o stare de efervescenţă prea amplă, vorbele prea mari copleşind conţinutul ideilor puse în discuţie, partea a doua a lucrării degajă, în schimb, veritabile momente de viaţă, lecţii vii, portrete, unele, de neuitat. Aici, avîntul romantic, sui generis, propriu unei întregi generaţii de mari actori, căreia autorul îi aparţine prin educaţie şi cod moral, este în largul său. Spontaneitatea, umorul, autoironia, observaţia subtilă colorează paginile, autorul găsindu-le, succintelor portrete de personalităţi, care i-au traversat viaţa, detaliile, savoarea, personalitatea. Astfel, Victor Eftimiu este văzut ca un subtil om de teatru, paradoxal şi spiritual. Sadoveanu e dascălul adînc de simţire românească. Enescu, o forţă interiorizată, de adîncă omenie şi tandreţe. V. I. Popa, o personalitate proteică, iniţiator de şcoală teatrală pentru mase. Vasile Creţoiu apare în generoasa figură patetică a unui mare actor şi mare om, ca şi actorii Mărutză sau Costică Talent.

Mai menţionăm memorialul din final, care constituie o surpriză. El se încheagă în nişte povestiri de sine stătătoare, cu antren, dialog viu, culoare locală, eroi bine ţesuţi, haz moldovan ; participarea copilăriei, ca stare a unei vîrste, la aceste amintiri, devine un spectacol fermecător, un joc graţios şi continuu, ca într-o bătălie cu flori.

Carte datorată nu numai informaţiei şi culturii, ci, mai cu seamă, inimii, *„Deocamdată"*, a artistului emerit Gheorghe Leahu, este o apariţie editorială ce face onoare autorului ei şi vieţii noastre teatrale. Punînd în lumină problema valorii autentice în teatru, văzut ca „un creuzet al tandreţei umane", o problemă-cheie, vis-a-vis de cabotinismul ofensiv şi tarele ce mai frînează afirmarea acestei arte atît de populare, dar fiind, în acelaşi timp, şi un jurnal intim al unei existenţe frămîntate, de actor dăruit, *„Deocamdată"* lasă în cititor urma de lumină pe care un om şi un artist a ştiut mai întîi să o nască pe scenă, pentru a transpare mai apoi aici, în carte.

Ion ARIEŞANU

*) Gh. Leahu — *„Deocamdată"* — Ed. Facla, 1970.

MUZICA

EXPOZIŢIE „N. URSU"

Muzeul „Banatul" a făcut eforturi considerabile spre a-şi constitui o zestre de documente, menite a reflecta efervescenţa artistică a zonei geografice reprezentate, în speţă, a întemeietorilor Asociaţiei „Corurilor şi fanfarelor române din Banat", gîndită a fi apoi generalizată în toată ţara. Deschiderile spre aceste fructuoase perioade din istoria culturală a vestului ţării, se pot împlini acum la o ţinută documentară de-a dreptul impresionantă, graţie fondului existent, valorificat în parte de instituţie în medalioanele dedicate periodic celor mai iluştri reprezentanţi. Ultima împlinire, semnată *Rodica Giurgiu*, este retrospectiva omagială „NICOLAE URSU — FOLCLORIST ŞI COMPOZITOR". Toate faţetele activităţii acestui neostenit propagator al artei muzicale sînt larg reprezentate pe panourile expoziţiei, între care şirul impresionant al *Suitelor* sale corale, al capodoperei *„Lino-Leano"*, colaborarea cu Institutul Social Banat-Crişana, rodind în monografiile folclorice de o ţinută ştiinţifică înaltă care l-au determinat pe Enescu să-l propună pentru Premiul Academiei. Sensurile, coordonatele pe care a evoluat N. Ursu sînt ilustrate cu documente de primă importanţă, originale şi scrisori purtînd semnături ilustre, decantînd toate comuna preocupare a creatorilor de aici, de a face cunoscut un specific, particularităţi stilistice menite a le defini profilul. Am rămas impresionaţi de spiritul selectiv, de justeţea ierarhiei cu care a fost ordonat vastul material, acurateţea şi esteticul realizării expoziţiei omagiale. Ne-a bucurat ecoul stîrnit de vernisajul expoziţiei. Căci alături de timişorenii care au făcut neîncăpătoare sălile, am regăsit cu plăcere soli din Lugoj, ţărani din Chizătău ori Şanoviţa, oameni de cultură din Arad. Aşadar o manifestare-eveniment, testînd în avans semnificaţia viitoarei dorite Secţii dedicată muzicii, locul în care să regăseşti în camere memoriale, alături de obiectele personale ale compozitorilor benzile cu integrala creaţiei lor. În acest fel Timişoara s-ar ralia unei practici internaţionale.

Doru MURGU

MAPAMOND

Un pas spre viitor (VI)

Există nenumărate proiecte pentru transportul energiei : cabluri-superconductori, transportul cu ajutorul undelor etc. Proiectele sînt diverse, dar toţi sînt de acord că cel mai nimerit ar fi transportul energiei prin magistralele subterane. Dar ce ar fi dacă nu s-ar transporta energia, ci carburantul, „materia primă" din care se poate obţine curentul în marile oraşe, fără ca aerul să fie poluat ? Specialiştii americani propun să fie transportat hidrogenul. El poate „curge" prin ţevi, ca apa sau petrolul, cu atît mai mult cu cît instalaţii de acest gen există. E ieftin, simplu şi nepericulos.

Ne putem acum lesne închipui edificiul unui „pur" viitor energetic. În staţii atomice puternice, pe care ar fi cel mai bine să le instalăm pe fundul mării, se produce curent electric ce descompune apa în hidrogen şi oxigen. Hidrogenul este trimis, printr-o reţea de conducte, în oraşe, arde în turbine pentru gaze şi astfel se formează curent electric. Se presupune că vor fi construite reactoare de temperatură înaltă în care apa se va descompune în hidrogen şi oxigen evitînd lungul drum al electrolizei. Hidrogenul este gazul cel mai uşor de pe Terra. Puritatea lui este exemplară : un kilogram de hidrogen, la ardere, dezvoltă de trei ori mai multă căldură decît un kilogram de benzină. Trebuie remarcat încă un fapt important : rezervele de combustibil natural sînt limitate şi ele se află de obicei în locuri greu accesibile. Rezervele de hidrogen sînt însă infinite, oceanele şi mările fiind inepuizabile şi cuprinzînd 2/3 din planeta noastră.

Hrana viitorului

A asigura hrana pentru deceniile următoare este problema fundamentală care preocupă de mult omenirea. Deşi producţia agricolă creşte continuu, se simte totuşi o scădere a produselor alimentare şi mai ales a proteinelor. Se aşteaptă ca, pe Pămînt, în anul 2000, populaţia să ajungă la 5—6 miliarde. Deci, încă două miliarde de guri trebuie hrănite şi se pune întrebarea firească — cu ce ? Chimia a venit de mult în ajutorul agriculturii, aprovizionînd-o cu îngrăşăminte, insecticide, cu preparate care grăbesc creşterea. Industria alimentară ar fi fost de neinvidiat astăzi, fără preparatele sintetice, care joacă rolul de conservanţi, stabilizatori, care îmbunătăţesc gustul şi mirosul. Succesele chimiei industriale şi microbiologiei ne permit ca astăzi să producem aproape toate materiile organice. Asta înseamnă că omenirea poate să-şi rezolve o problemă importantă : a produce materia organică fundamentală nu numai cu ajutorul agriculturii ci şi al industriei. O alimentaţie bună înseamnă înainte de toate o suficientă cantitate de proteine. Cele mai complete sînt proteinele animale, dar trebuie avut în vedere că şi animalele, asemenea omului, nu produc singure ci doar concentrează acei aminoacizi pe care-i primesc odată cu hrana. Dar animalele sînt „fabrici" cu un coeficient mic de acţiune folositoare : din proteinele pe care animalul le primeşte sub formă de hrană, în lapte şi ouă, se află doar 25 procente de proteină, iar în carne sînt prezente doar 10 procente proteine. În acest caz nu e oare mai economic să se extragă proteinele direct din hrana animală ?

(După „Politika")

(VA URMA)

DOCUMENTAR

Noua ordine economică internațională — condiție a edificării unei lumi mai drepte

„Noua ordine economică internațională, realizarea unei lumi mai bune și mai drepte presupune tocmai asigurarea condițiilor ca fiecare națiune, fiecare popor să ajungă la un nivel de dezvoltare economică și socială care să-i permită să se bucure tot mai deplin de binefacerile științei și cunoașterii universale".

NICOLAE CEAUȘESCU

Ordinea economică internațională este o componentă și un resort de funcționare a economiei mondiale și reprezintă un sistem de relații economice între state, principiile, normele, instituțiile și mecanismele lui de funcționare. În condițiile epocii contemporane, în cadrul economiei mondiale sînt țări cu sisteme social-politice diferite. Ordinea economică internațională cuprinde și relațiile economice ce se stabilesc între țările socialiste și țările nesocialiste.

Avînd originea în relațiile economice și politice stabilite într-o epocă în care cea mai mare parte a țărilor lumii nu existau ca state independente, ordinea economică internațională actuală se bazează încă pe principii și practici de dominație, inegalitate și inechitate, este îngustă și perimată, generează dezechilibre și decalaje profunde, precum și situații grave de criză în economia mondială.

Decurgînd din diviziunea mondială a muncii, ordinea economică internațională actuală are un caracter general și afectează într-o măsură mai mare sau mai mică toate popoarele, toate statele.

În prezent întreaga comunitate mondială a devenit conștientă de necesitatea edificării unei noi ordini în relațiile economice internaționale. Conștientizarea necesității obiective a statornicirii noii ordini economice internaționale a determinat O.N.U. să adopte în 1974 o declarație de principii, care proclamă urgența acestei acțiuni. Instaurarea unei noi ordini economice este *un proces necesar și obiectiv*, determinat de criza adîncă ce a cuprins actuala ordine mondială. Această ordine are un caracter istoric, dinamic evolutiv, iar instaurarea unei noi ordini economice internaționale, în actuala etapă, este o *necesitate istorică legică*, urmare a mutațiilor radicale, de esență, ce au avut loc în lume în ultimele două-trei decenii, datorită revoluțiilor sociale și de eliberare națională precum și revoluției tehnico-științifice. Restructurarea profundă a relațiilor economice internaționale actuale *reprezintă o cerință a progresului pe plan național cît și internațional*, corespunzătoare exigențelor dezvoltării istorice contemporane.

Problemele edificării unei noi ordini economice internaționale ocupă un loc de seamă în activitatea teoretică și practică a partidului nostru, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Îndeosebi în Documentele Congresului al XI-lea al P.C.R., găsim o concepție argumentată cu privire la necesitatea, posibilitatea, obiectivele și rolul noii ordini economice internaționale. Un document important în această direcție îl constituie și Declarația *„Poziția României cu privire la instaurarea unei noi ordini economice internaționale"* prezentată la cea de a VII-a sesiunea extraordinară a Adunării Generale O.N.U. din 1—12 septembrie 1975.

Ideile și tezele cuprinse în documentele românești de partid și de stat, în opera social-politică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, se bucură de o apreciere internațională deosebită. Încetățenindu-se deja *conceptul românesc despre noua ordine economică internațională*. O dovadă în acest sens este faptul că prima sesiune a Consiliului General al Institutului de la Paris pentru o nouă ordine economică internațională, desfășurată în capitalele Franței și României, a avut ca temă: *„Problemele unei noi ordini economice internaționale. Modul în care este concepută noua ordine internațională de președintele Ceaușescu"*. Aceste aspecte se explică, spunea președintele Institutului, *Arturo Frondizi*, prin aportul original de gîndire și de idei marcat în acest domeniu de țara noastră și, în primul rînd, de președintele ei, precum și prin caracterul României de protagonistă a unei politici dinamice de dezvoltare a forțelor de producție pe plan intern și de extindere a colaborării cu toate statele.

Aprecierea deosebită de care se bucură țara noastră, președintele ei, promotor al unor inițiative și acțiuni concrete întreprinse în scopul făuririi noii ordini economice internaționale, s-a vădit și în acordarea președinției de onoare a Institutului tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Concepția românească cu privire la noua ordine internațională se bucură de o largă și aleasă apreciere și audiență și în rîndul țărilor în curs de dezvoltare. O grăitoare recunoaștere a contribuției României socialiste la edificarea unei noi ordini economice și politice internaționale, la crearea unui cadru economic, politic, social și instituțional, care să permită amplificarea relațiilor o reprezintă primirea de către țara noastră a calității de invitat la Conferințele țărilor nealiniate.

Noua ordine internațională trebuie să ducă, de asemenea, la egalizarea nivelurilor de dezvoltare economică a țărilor, raporturi juste între prețurile materiilor prime și ale produselor industriale, prețuri bazate pe legitățile economice, ținîndu-se seama de valoarea de întrebuințare și de valoarea lor și care să stimuleze activitățile productive ale tuturor popoarelor și să favorizeze cu deosebire progresul mai rapid al țărilor rămase în urmă. În cadrul noii ordini internaționale, accesul tuturor țărilor la materiile prime, la sursele de energie, precum și la cuceririle științei și tehnicii moderne trebuie să fie realizat prin cooperare. Aceste căi reprezintă un program complex și unitar a cărui realizare poate fi concepută numai procesual și pe etape. El poate fi apreciat ca un *model tactico-strategic*, care, deși implică organic prevederile menționate, rămîne deschis îmbogățirii, perfectibilității. Dialectica acestui proces se va îngemăna cu dialectica metamorfozelor intervenite în evoluția statelor și națiunilor. Procesul trecerii la noua ordine internațională presupune, atît ca o condiție indispensabilă cît și ca rezultat, democratizarea relațiilor internaționale, raporturilor internaționale, lărgirea, îmbogățirea și diversificarea modalităților instituționale de cooperare, de conlucrare între state. Larga democratizare a raporturilor internaționale presupune: antrenarea tuturor statelor în sfera cooperării complexe, o gamă largă de organizații, instituții; depășirea centrelor de putere, de decizie, a *„elitismului deciziilor"*.

Ca obiective primordiale ale edificării unei noi ordini economice internaționale, conceptul românesc include: lichidarea stării de subdezvoltare, a decalajelor existente între nivelurile dezvoltării economice ale statelor lumii; amplificarea cooperării internaționale, menită să asigure cele mai eficiente soluții tehnice și economice pentru punerea în valoare a resurselor de materii prime, energetice, eliminarea risipei și utilizarea lor rațională, asigurîndu-se exercitarea de către fiecare popor a controlului național asupra propriilor bogății; soluționarea problemei alimentației; accesul larg, fără discriminări sau bariere, al tuturor statelor la cuceririle științei și tehnicii contemporane; pregătirea cadrelor naționale; promovarea unor raporturi cît mai largi de schimburi comerciale și de cooperare economică internațională; desfășurarea pe baze stabile a relațiilor valutar financiare, cristalizarea unui nou sistem monetar internațional sănătos și echitabil care să asigure întărirea monedelor naționale economic, să creeze premisele unei mai mari stabilități a cursurilor valutare; elaborarea în cadrul O.N.U. a unor norme precise ale noii ordini economice internaționale, angajante pentru toate țările membre, precum și a unor programe speciale de acțiune: instituirea unui organism special O.N.U., deschis participării tuturor statelor care să urmărească modul cum se realizează normele, programele de instaurare a unei noi ordini economice internaționale și să inițieze măsurile ce se cer în acest scop; constituirea unui fond de dezvoltare administrat de O.N.U., care să fie repartizat cu prioritate statelor cel mai puțin dezvoltate, cu un venit național pe locuitor sub 200 de dolari, fond ce ar urma să fie *„format prin contribuția tuturor statelor și în primul rînd a celor dezvoltate"*. Pe aceeași linie, România a propus reducerea cu 10 la sută

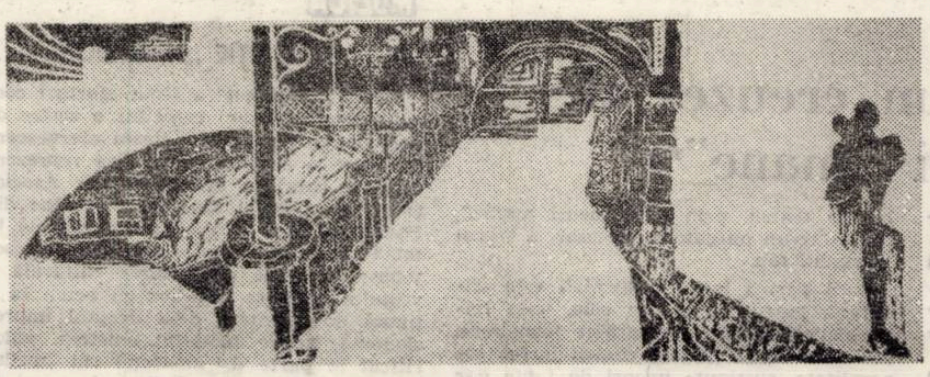

DORU VĂSIUȚ: „Herculane"

a bugetelor militare ale tuturor statelor, luînd ca bază volumul cheltuielilor din 1975 și transferarea, fără condiții, a unei jumătăți din mijloacele economisite la dispoziția acestui fond de dezvoltare.

Conceptul românesc de nouă ordine economică internațională, presupune întronarea unor principii larg democratice și echitabile în relațiile dintre state, care să avantajeze toate părțile implicate, eliminîndu-se pentru totdeauna subjugarea statelor și națiunilor mai slab dezvoltate. Noua ordine internațională nu se poate întemeia, în concepția partidului nostru, pe ideologia și practica dominării, pe inegalitate, ea presupune, prin însăși esența și rațiunea de a fi, înscrierea la loc de frunte a principiilor independenței și suveranității.

În concepția P.C.R., noua ordine economică internațională nu este o cerință conjuncturală. Ea constituie o necesitate obiectivă, dar și o posibilitate reală. Făurirea unei noi ordini economice presupune și o nouă ordine politică, dat fiind unitatea dialectică între economic și politic, politicul fiind și pe plan internațional expresia concentrată a intereselor economice ale statelor, presupune de asemenea noi norme de justiție internațională. Instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale nu se realizează de la sine și liniar, fără confruntări de poziții și interese, contradicții, accentuate în prezent de criza economică, criza monetară și îndeosebi criza energetică.

Prin conținutul său, prin obiectivele sale, *lupta pentru instaurarea unei noi ordini economice internaționale* are un profund caracter antiimperialist, anticolonialist, democratic; ea reflectă tendințele obiective către schimbare, către progres și se înscrie în amplele transformări revoluționare, de ordin social și național; ca efect al mutațiilor profunde petrecute în raportul mondial de forțe ea reflectă totodată, voința și hotărîrea popoarelor de a pune capăt pentru totdeauna politicii imperialiste de dominație și asuprire, de forță și dictat, de a se dezvolta libere, deplin stăpîne pe soarta și bogățiile lor naționale, într-un climat de încredere și securitate. În același timp, concepția românească reprezintă o proiecție în spiritul materialismului dialectic și istoric a dezvoltării viitoare a lumii, bazîndu-se pe o evaluare riguroasă a mutațiilor care au loc în epoca noastră, pe identificarea cerințelor noi ale progresului într-o lume ce se definește prin interdependențe crescînde.

În concepția românească, între instaurarea unei noi ordini economice internaționale, lichidarea subdezvoltării și dezarmare există o strînsă legătură și reprezintă treptele spre o lume mai bună și mai dreaptă pe planeta noastră. Așa cum s-a dovedit nu poate fi pace prin înarmare, după cum nu poate fi bunăstare în condițiile subdezvoltării. Subdezvoltarea, în condițiile actuale, întreține înarmarea, iar înarmarea absoarbe resurse însemnate împiedecînd dezvoltarea. Subdezvoltarea economică a marii majorități a țărilor lumii și înarmarea principalelor țări dezvoltate sînt cele două cauze esențiale care întrețin insecuritatea lumii contemporane și stau la originea deselor crize economice, politice și militare pe plan mondial și care pot fi înlăturate numai printr-o nouă ordine internațională bazată pe justiție și echitate.

Din concepția sintetizată în documentele P.C.R. străbate, de asemenea, consecvența poziției românești privind necesitatea ca în întreg procesul de afirmare a principiilor fundamentale în cooperare, indiferent de natura sau mărimea statelor să se respecte și mai întîi să se statornicească un cod al moralei universale, o cartă larg acceptată a mondo-moralei.

România a depus o activitate intensă pe plan internațional și mai ales în cadrul celei de a VII-a sesiuni extraordinare a Adunării Generale a O.N.U. din 1974, la elaborarea declarației și actului final, primele documente importante adoptate în cadrul acestei organizații cu privire la necesitatea instaurării noii ordini economice internaționale. Împreună cu alte state, a fost un promotor activ al adoptării, în 1974, a Cartei drepturilor și obligațiilor economice ale statelor. Printre alte acțiuni, mai pot fi amintite: Propunerile României, prezentate Adunării Generale a O.N.U., în 1975, privind instituirea unei noi ordini internaționale și inițiativele materializate în rezoluții ale O.N.U. cum sînt cele care tratează *„Rolul științei și tehnologiei moderne în dezvoltarea națiunilor și necesitatea întăririi cooperării economice și tehnico-științifice în state"*, *„Consecințele economice și sociale ale cursei înarmărilor și securitatea în lume"*, *„Creșterea rolului O.N.U în dezvoltarea colaborării între toate națiunile și promovarea dreptului internațional în relațiile între state"* ș. a. Contribuția țării noastre la conturarea direcțiilor de acțiune în vederea instaurării noii ordini se remarcă și prin adoptarea în comun, cu diferite state, a unor declarații bilaterale care cuprind principii și norme de relații internaționale care să ofere o bază favorabilă de cooperare între popoare.

O deosebită însemnătate pentru instaurarea unor noi relații între state, pentru statornicirea unei noi ordini economice și politice internaționale o prezintă și vizitele întreprinse de președintele Nicolae Ceaușescu în țări din Asia, Africa și America Latină, precum și vizitele conducătorilor acestor state în România.

Pornind de la situația deosebit de complexă existentă în lume, reflectată în ascuțirea contradicțiilor de tot felul, de manifestarea încă a politicii imperialiste de forță și dictat, de tendințele spre o nouă reîmpărțire a zonelor de influență și dominație pe de o parte și pe de altă parte de intensificarea acțiunilor ferme ale popoarelor, ale tuturor forțelor progresiste pentru diminuarea tensiunii și încordării, pentru renunțarea la forța de folosire a mijloacelor militare în soluționarea problemelor, pentru asigurarea continuării cursului spre destindere, România își intensifică participarea la viața internațională, la soluționarea constructivă a marilor probleme care confruntă omenirea.

Grigore SILAȘI

COLEGIUL DE REDACȚIE

ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon: 3—33—90, 3—33—76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

„Privind cutezători la viitorul comunist al României, să ne angajăm că și în continuare, într-o deplină unitate, vom face totul pentru gloria poporului nostru, pentru măreția patriei noastre socialiste, pentru ridicarea ei pe cele mai înalte culmi de progres și civilizație, pentru demnitatea, independența ei, pentru a trăi egală în rîndul națiunilor lumii".

(Din Raportul prezentat de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU la cel de-al XII-lea Congres)

ORIZONT 47

● SERIE NOUĂ ● anul XXX

(609) ● 22 noiembrie 1979

● 8 pagini – 1 leu

Congresul al XII-lea – strălucită afirmare a unității poporului nostru în jurul partidului

Eveniment de importanță istorică în viața poporului nostru, Congresul al XII-lea al partidului dezbate și aprobă documente de mare însemnătate pentru dezvoltarea viitoare a țării noastre, pentru înfăptuirea Programului partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Magistralul Raport prezentat de secretarul general al P.C.R., tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, ca și celelalte documente ale partidului, reprezintă expresia politicii creatoare promovate cu consecvență de partidul nostru, în funcție de condițiile specifice ale dezvoltării societății noastre.

Document de referință în istoria noastră contemporană, Raportul secretarului general al partidului sintetizează problemele fundamentale ale dezvoltării multilaterale a României, a bunăstării poporului nostru, într-un climat de pace, securitate și cooperare internațională. Raportul, de un profund spirit revoluționar, poartă amprenta gîndirii tovarășului Nicolae Ceaușescu, fiind străbătut de ideea statornicirii unei noi calități, corespunzătoare actualului stadiu de dezvoltare a societății noastre, cuprinzînd acele priorități, stabilite și evaluate în mod științific, a căror realizare va ridica țara noastră, pe noi culmi ale civilzației materiale și spirituale.

Obiectivul fundamental în viitorii cinci ani îl constituie continuarea înfăptuirii prevederilor Programului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a țării noastre spre comunism, intrarea societății românești într-o fază nouă, superioară a dezvoltării sale. În

Corneliu POPEȚI

(Continuare în pag. 3)

Activitatea ideologică și politico-educativă pentru formarea omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, pentru educarea patriotică și revoluționară a maselor largi, pentru afirmarea plenară în societatea noastră a principiilor eticii și echității socialiste

Capitolul V din Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea și sarcinile de viitor ale partidului.

Stimați tovarăși,

În perioada dintre cele două congrese, Comitetul Central, întregul partid au desfășurat o intensă activitate ideologică și politico-educativă pentru formarea omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, pentru afirmarea hotărîtă în viață a principiilor eticii și echității socialiste. Astfel, s-a lărgit și s-a organizat mai bine învățămîntul de partid, precum și învățămîntul politic de masă, la care iau parte peste 6.200.000 membri de partid, ai organizațiilo sindicale, de tineret și femei, alte categorii de oameni ai muncii. A fost amplificată, de asemenea, dezbaterea problemelor ideologice și politice, editarea cărții social-politice. O activitate susținută au desfășurat presa și radioteleviziunea, celelalte mijloace de informare în masă. S-a intensificat munca politică desfășurată de organele și organizațiile de partid, de organizațiile de masă și obștești.

O importanță deosebită a avut Congresul educației politice și al culturii socialiste, care a adoptat un amplu program de măsuri pentru impulsionarea activității de educație politică a maselor. Merită, de asemenea, să subliniem rolul important pe care îl are Festivalul național „Cîntarea României" în impulsionarea activității educative, în făurirea culturii noi, în întreaga viață spirituală a societății. Festivalul a pus cu putere în evidență geniul creator al poporului nostru, care întotdeauna a fost adevăratul purtător al celor mai înalte năzuințe sociale și spirituale, creatorul culturii înaintate, făuritorul civilizației materiale și spirituale în România. Este ilustrativ faptul că la ultima etapă a festivalului au participat peste 120.000 de formații cultural-artistice și aproape două milioane și jumătate de artiști și creatori – dovadă elocventă a condițiilor create de societatea noastră pentru manifestarea largă a maselor în viața spirituală a țării.

Putem deci afirma că și în acest domeniu avem o serie de rezultate pozitive. Acestea se reflectă în primul rînd în ridicarea conștiinței oamenilor muncii, în felul în care comuniștii, activul de partid își îndeplinesc îndatoririle, în avîntul și spiritul de abnegație cu care oamenii muncii – români, maghiari, germani și de alte naționalități – înfăptuiesc politica internă și externă a partidului și statului. Putem spune cu mîndrie că în România socialistă se ridică un om nou, profund devotat idealurilor socialismului și comunismului, înarmat cu noile cuceriri ale cunoașterii, cu ideologia revoluționară, științifică a partidului nostru!

(Continuare în pag. 2)

Activitatea ideologică și politico-educativă pentru formarea omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, pentru educarea patriotică și revoluționară a maselor largi, pentru afirmarea plenară în societatea noastră a principiilor eticii și echității socialiste

(Urmare din pag. 1)

Subliniind realizările obținute, nu putem trece cu vederea lipsurile și deficiențele existente în propaganda de partid, în munca ideologică, politică și culturală. Încă nu în suficientă măsură această activitate este legată de înfăptuirea în practică a planurilor de dezvoltare economico-socială, de realitățile concrete din fiecare localitate și unitate socialistă. Învățământul de partid nu asigură în suficientă măsură înarmarea comuniștilor, a cadrelor cu principiile de bază ale ideologiei științifice a partidului nostru, nu îi ajută, în mod corespunzător, să aplice aceste principii în activitatea concretă din domeniul în care lucrează. În munca de propagandă se mai manifestă destule tendințe de formalism și superficialitate care diminuează rolul și eficiența acesteia în mobilizarea și educația maselor. De asemenea, presa, radioteleviziunea nu redau încă în toată amploarea ei realitatea concretă a vieții economice, sociale, politice și culturale din societatea noastră, marile transformări revoluționare ce se petrec în România. Lipsuri serioase se manifestă, de asemenea, în domeniul științelor sociale, în aprofundarea gîndirii social-politice originale a partidului nostru. În general, se poate spune că se menține încă o evidentă rămînere în urmă a activității ideologice și politico-educative față de dezvoltarea generală a societății. De aceea, sarcina centrală a partidului pentru perioada următoare este ridicarea întregii propagande la nivelul marilor realizări obținute în opera de construcție socialistă, transformarea într-o măsură și mai mare a ideologiei noastre revoluționare, a muncii educative într-o puternică forță de mobilizare și dinamizare a energiilor creatoare ale întregului nostru popor.

Partidul nostru, organele și organizațiile sale dispun de capacitatea de a înlătura neajunsurile existente, de a îmbunătăți activitatea politico-ideologică, corespunzător sarcinilor etapei actuale a dezvoltării societății. Trebuie realizată o nouă calitate în organizarea și conducerea muncii politico-educative, în pregătirea ideologică a comuniștilor, a maselor populare în explicarea și înțelegerea tendințelor și sensului dezvoltării economico-sociale, a profundelor transformări revoluționare care au loc în țara noastră și în întreaga lume.

Este necesar să pornim permanent de la faptul că întreaga dezvoltare a lumii este rezultatul evoluției dialectice neîntrerupte a naturii și universului, precum și rezultatul muncii omului, al lărgirii orizontului său de cunoaștere. Prin muncă și gîndire, omul s-a format pe sine și s-a autoperfecționat mereu, transformînd totodată natura și societatea. Conform acestei viziuni revoluționare, realității însăși, nu există fenomene ce nu pot fi cunoscute, ci numai care nu au fost încă cunoscute, dar pot și vor fi cunoscute prin munca și gîndirea omului, aceasta asigurînd totodată transformarea înnoitoare a naturii și societății, progresul și dezvoltarea civilizației umane.

O cerință obiectivă a înaintării spre comunism este aprofundarea teoretică a problemelor dezvoltării orînduirii noastre, prefigurarea evoluției în perspectivă a societății socialiste. În acest scop, se impune o preocupare mult mai mare pentru studierea temeinică a schimbărilor ce au loc în domeniul forțelor de producție și al relațiilor sociale, în fizionomia și structura claselor sociale, în raporturile dintre ele, în viața statului. Trebuie, de asemenea, să se aprofundeze mai mult în lucrări teoretice fenomenele care au loc în lume, contradicțiile internaționale și modificările în raportul de forțe pe plan mondial. La baza întregii activități ideologice trebuie să stea materialismul dialectic și istoric, socialismul științific. Programul partidului — Carta noastră fundamentală ideologică, teoretică și politică, expresia marxism-leninismului creator în România. Să facem ca teoria noastră revoluționară să constituie flacăra vie ce luminează permanent activitatea partidului, a comuniștilor, a întregului popor în uriașa operă de edificare a societății comuniste.

Propaganda, învățămîntul de partid, munca politico-educativă trebuie să acționeze perseverent pentru ridicarea conștiinței socialiste și creșterea combativității și răspunderii revoluționare a membrilor partidului, a maselor largi ale celor ce muncesc. Un obiectiv de cea mai mare importanță al propagandei noastre este dezvoltarea spiritului patriotic al oamenilor muncii a devotamentului față de partid, față de patrie, față de cauza socialismului, a hotărîrii lor de a-și pune întreaga energie și forță creatoare în slujba înfloririi continue a României socialiste. În acest scop, este necesar să fie puse mai puternic în evidență realitățile noi ale societății noastre, grandioasele succese obținute într-un timp istoric atît de scurt în transformarea revoluționară a țării, în schimbarea întregului mod de viață al poporului nostru. Trebuie înfățișată în adevărata ei lumină justețea politicii partidului nostru, umanismul nou, revoluționar al orînduirii pe care o edificăm, în centrul căreia se află omul, demnitatea, bunăstarea și fericirea lui. Propaganda noastră trebuie să manifeste mult mai multă combativitate față de activitatea de ponegrire a României socialiste desfășurată de cercurile reacționare de peste hotare. Trebuie să se dea o ripostă hotărîtă celor ce neagă victoriile istorice obținute de poporul nostru, progresul României — realități evidente pentru toată lumea — celor ce pun sub semnul întrebării însăși esența socialismului. În general trebuie combătute mai susținut încercările forțelor reacționare de a pune la îndoială capacitatea orînduirii socialiste — dovedită în practică — de a soluționa marile probleme ale dezvoltării sociale în epoca noastră, îndemnul la întoarcerea spre epoci și orînduiri perimate, condamnate de istorie.

Se impune, de asemenea, să sporească combativitatea propagandei a tuturor mijloacelor politico-educative împotriva mentalităților și concepțiilor înapoiate ce se mai manifestă în societatea noastră, a tendințelor de parazitism social și căpătuială, a oricăror influențe ideologice și morale străine, pentru așezarea fermă a întregii vieți sociale pe principiile eticii și echității socialiste, pentru dezvoltarea relațiilor umane noi, de respect, stimă și întrajutorare între oameni, caracteristice societății socialiste și comuniste.

O sarcină de primă importanță o constituie formarea concepției științifice despre materie, univers și societate a comuniștilor, a maselor largi de oameni ai muncii. Persistența unor concepții mistice, retrograde în gîndirea unor oameni frînează afirmarea lor plenară în viața societății. Este un anacronism ca în epoca marilor cuceriri ale revoluției tehnico-științifice, a cunoașterii, cînd poporul se afirmă ca un creator conștient al tuturor valorilor materiale și spirituale, să existe oameni, chiar membri de partid, care mai cred în forțe supranaturale. Activitatea politico-educativă trebuie să ducă la formarea omului nou, cu un larg orizont de cunoaștere a legităților dezvoltării lumii, a cuceririlor culturii și științei moderne, militant activ pentru transformarea revoluționară a lumii, pentru idealurile nobile ale comunismului.

În această concepție se impun orientate și manifestările politico-culturale ce au loc în cadrul Festivalului „Cîntarea României" și care nu trebuie să se rezume numai la serbări și concursuri folclorice, la divertisment artistic, ci trebuie să contribuie la intensificarea muncii politice și educative de masă, împletind organic activitatea artistică, tehnico-științifică și interpretativă cu munca creatoare în producție pentru realizarea marilor obiective ale dezvoltării patriei.

Un rol important revine în acest sens Consiliului Culturii și Educației Socialiste, care trebuie să adopte un stil de muncă mai militant, revoluționar, asigurînd ca minunatele condiții create de societatea noastră activității cultural-educative să fie puse în întregime în valoare pentru dezvoltarea conștiinței socialiste a poporului.

Stimați tovarăși,

Partidul nostru dă o înaltă prețuire realizărilor obținute în formarea culturii noi, socialiste. Subliniez cu satisfacție că în această perioadă au apărut numeroase lucrări literare și de artă de certă valoare educativă și artistică, ce îmbogățesc patrimoniul cultural al țării noastre.

Cu toate realizările, avem încă mult de făcut pentru a da strălucirea cuvenită literaturii și artelor, pentru a crea opere demne de marea epopee constructivă pe care o înfăptuiește poporul nostru. În acești ani au apărut și destule lucrări literare și artistice nesemnificative, ce nu se ridică la înălțimea posibilităților creatorilor și a cerințelor societății. Oamenii muncii așteaptă o creație artistică bogată, de o mare diversitate de genuri și stiluri, cu adevărat revoluționară, pătrunsă de spiritul înnoitor al socialismului, care să militeze cu pasiune pentru perfecționarea societății și omului. Iată de ce este necesar ca membrii de partid, toți cei ce lucrează pe acest important front al construirii socialismului să-și pună întreaga forță creatoare, tot talentul în slujba ridicării literaturii și artei pe o treaptă nouă, superioară. O importanță hotărîtoare are în această privință prezența permanentă a scriitorilor și artiștilor în clocotul vieții și muncii constructive, acolo unde se făuresc marile valori ale progresului uman. Munca este uriașul laborator în care se plămădesc personalitățile cu adevărat proeminente, se afirmă talentele autentice, se nasc geniile, se făuresc capodoperele — atît pe planul creației materiale, cît și al culturii. Inspirîndu-se din impresionantul tablou pe care îl oferă marea ctitorie socialistă a poporului și participînd ei înșiși la munca eroică pentru zidirea noii orînduiri, scriitorii și artiștii vor putea dura opere nemuritoare, mărturii emoționante ale celei mai grandioase epoci din istoria României.

Literatura este chemată să reliefeze convingător noua condiție umană din societatea noastră, idealurile, frămîntările și aspirațiile omului nou, universul său spiritual tot mai bogat, virtuțile și trăsăturile sale morale înaintate, să militeze pentru triumful noului, al idealurilor de dreptate și libertate socială! Biciuind stările de lucruri negative și concepțiile înapoiate, literatura trebuie să dezvolte încrederea omului în forțele sale și în nobilele idealuri revoluționare, punînd în evidență superioritatea orînduirii socialiste. Avem, de asemenea, nevoie de creații muzicale pătrunse de optimism, care să exprime elanul constructiv al poporului, să constituie un îmbold în lupta pentru cauza socialismului. Așteptăm tot mai multe lucrări plastice de toate genurile, care să redea frumusețile patriei, frumusețea chipului ei nou, ca și figura luminoasă a omului de azi. Așteptăm, de asemenea, lucrări mai multe și tot mai valoroase pe tărîmul teatrului și cinematografiei, care să îmbogățească continuu viața spirituală a societății noastre.

De la tribuna Congresului adresez oamenilor de litere, compozitorilor și plasticienilor, creatorilor din teatru și cinematografie, tuturor oamenilor de artă chemarea de a da țării tot mai multe lucrări pătrunse de umanismul revoluționar al societății noastre, care prin mesajul și valoarea lor artistică să contribuie la înnobilarea ființei umane, să cultive spiritul patriotic, devotamentul față de patrie, de cauza socialismului, a fericirii întregului nostru popor.

Este necesar ca organizațiile de partid din instituțiile de artă și cultură, uniunile de creație, Consiliul Culturii și Educației Socialiste să exercite un rol mai activ în orientarea și îndrumarea creației artistice, în promovarea fermă în sfera culturii a concepției filozofice materialist-dialectice și istorice despre lume și viață.

Sarcini și răspunderi tot mai mari revin în perioada următoare presei și radioteleviziunii, chemate să pună în centrul preocupărilor lor problemele de bază ale dezvoltării societății noastre, obiectivele esențiale ale Programului partidului, ale hotărîrilor Congresului al XII-lea. Presa și radioteleviziunea trebuie să manifeste cea mai mare fermitate în promovarea noului în toate domeniile de activitate, a experienței înaintate a constructorilor socialismului, a concepției noastre despre lume și viață. Dovedind în toate împrejurările o înaltă principialitate comunistă, presa trebuie să se situeze pe poziții ferme față de stările de lucruri și fenomenele negative, față de concepțiile perimate, retrograde, față de tot ce frînează mersul înainte al societății noastre. Organele de presă, radioteleviziunea trebuie să-și sporească rolul în educația socialistă a maselor, în dezvoltarea spiritului patriotic și a elanului revoluționar al celor ce muncesc, în formarea gîndirii noi, în aplicarea în viață a principiilor eticii și echității socialiste. Ele trebuie să devină tot mai mult o puternică tribună a democrației noastre socialiste, a participării maselor la dezbaterea politicii partidului, la conducerea societății.

Doresc să-mi exprim convingerea că membrii partidului nostru, toți cei ce activează în domeniul propagandei, al educației politice, al vieții cultural-artistice vor face totul pentru a fi la înălțimea sarcinilor trasate de Congresul al XII-lea, aducînd o contribuție sporită la transformarea revoluționară a omului și societății, la făurirea socialismului și comunismului în România.

GÎNDURI LA ÎNALTUL FORUM AL PARTIDULUI

Participanți la viitor

Sub imboldul mobilizatoarelor aprecieri făcute de secretarul nostru general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Raportul la cel de-al XII-lea Congres, toate cadrele didactice în frunte cu comuniștii sînt preocupați de transpunerea în viață a prețioaselor indicații — sarcini ce ne revin pe linia ridicării învățămîntului românesc pe noi trepte calitativ superioare.

În această atmosferă de profundă efervescență creatoare, organizațiile de partid acționează în sensul coordonării tuturor factorilor de răspundere, a tuturor comuniștilor pentru ridicarea nivelului general al învățămîntului, al pregătirii practice și al participării la activitatea științifică. În acest sens, conducerile institutelor și facultăților și-au asumat sarcina de a organiza colective mai largi, interdisciplinare, pentru a putea aborda eficient problemele prioritare, de mare interes, cu care se confruntă economia municipiului, a județului, chiar și economia națională.

Colectivele de la Institutul politehnic „Traian Vuia" și Institutul agronomic și-au concretizat în acest sens planurile de măsuri, stabilindu-și obiectivele pe colective de cercetare din care fac parte și studenții din anii mari, în spiritul ideii de integrare.

În aceste zile ale marelui eveniment politic, gîndurile noastre se îndreaptă spre cel mai iubit fiu al poporului român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, conducătorul destinului națiunii noastre, pe care toți comuniștii din centrul universitar îl doresc reales în înalta funcție de secretar general al Partidului Comunist Român, spre binele și fericirea poporului nostru.

Ioan CUMPĂNAȘ

GÎNDURI LA ÎNALTUL FORUM AL PARTIDULUI

Un moment istoric

Lucrările Congresului al XII-lea reprezintă un moment istoric de mare importanță în viața poporului nostru pentru toate domeniile de activitate. În aceste momente fierbinți ale istoriei noastre cînd gîndurile tuturor se îndreaptă spre înaltul Forum al comuniștilor români mă angajez în numele colectivului pe care-l conduc, să muncim cu toată capacitatea noastră pentru realizarea saltului calitativ, spre progres și prosperitate, prevăzute prin Directivele Congresului al XII-lea.

Așa cum arăta secretarul general al partidului nostru în Raportul la cel de-al XII-lea Congres: *„cercetarea trebuie să asigure dezvoltarea mai rapidă a bazei proprii de materii prime și energie, valorificarea complexă a rezervelor de substanțe minerale, utilizarea intensivă a noilor surse de energie, asimilarea de noi produse cu caracteristici superioare, generalizarea mecanizării, automatizării și cibernetizării producției, care să permită reducerea mai accentuată a consumurilor de materiale și energetice, recuperarea și refolosirea materiilor prime și materialelor"*.

Realegerea tovarășului *Nicolae Ceaușescu*, în funcția de secretar general al partidului, așa cum a fost cerută în unanimitate în toate adunările generale și conferințele de partid și este dorită de întreaga suflare românească, pe lîngă recunoașterea inegalabilelor calități de patriot și conducător, reprezintă pentru noi toți garanția mersului înainte al patriei noastre spre noi culmi ale civilizației, progresului științei, tehnicii precum și bunăstării poporului nostru.

Acad. prof. Dan MATEESCU

Un gînd fierbinte

Am urmărit cu deosebit interes și deplină mîndrie patriotică Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel mai iubit fiu al poporului nostru, la marele Forum al comuniștilor români. Magistrala expunere, pătrunsă de un riguros spirit științific, elocventă dovadă de aplicare creatoare a materialismului dialectic și istoric la particularitățile specifice României, prezentată de secretarul general al partidului, exprimă saltul calitativ politic în expresia voinței revoluționare de progres și prosperitate a națiunii noastre socialiste în drumul său impetuos spre orînduirea comunistă. Ca slujitor al școlii, pot spune, cu toată mîndria, că documentele supuse dezbaterii Congresului vor deschide o perioadă fără asemănare în existența poporului nostru, iar învățămîntul va înregistra noi pași calitativi pe linia perfecționării, modernizării și legăturii sale cu practica, va deveni un factor fundamental în pregătirea pentru muncă și viață a tinerelor generații. Încheierea procesului de reașezare a învățămîntului românesc pe baze noi, revoluționare poartă amprenta strălucitei personalități a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a cărei realegere în fruntea Partidului Comunist Român o susțin alături de toate cadrele didactice și elevii din județul Timiș, români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități, din adîncul inimii, dorindu-i sănătate, ani mulți și fericire, să poată cîrmui destinele națiunii care-și urmează cu credință partidul său cutezător.

Nu poate fi nimic mai edificator pentru modul în care România participă la marile probleme ale lumii contemporane decît cuvintele secretarului general al partidului nostru adresate oaspeților de peste hotare, participanți la Congres: *„Asigurați-i pe comuniști, pe militanții revoluționari, democrați și ai mișcărilor de eliberare națională, pe toți oamenii muncii din țările dumneavoastră că în Partidul Comunist Român au un prieten de nădejde, un luptător ferm și neobosit pentru cauza socialismului, a progresului și democrației, pentru libertate și dreptate națională și socială"*.

Ca cetățean al României socialiste, odată cu deplina mea aderiune la Documentele supuse dezbaterii, la politica internă și externă a partidului și statului nostru, trăiesc minunate clipe de împlinire formulate într-un limbaj comun tuturor: *„Partidul — Ceaușescu — România"*.

Prof. Vasile BOLOG
Inspector general al Inspectoratului județean de învățămînt Timiș

CONGRES

Din nou se-ncununează de rodnicie glia,
Mănosul rod de-o vară în inimi l-am culeș,
În hainele de lucru primește România
Pe-nalții soli ai vieții ce urcă spre Congres.

Știm. Cîte-odată toamna anunță primăvara,
În cîntec și-n cuvinte și-n pîine mai ales.
De-aceea-n miezul faptei acum respiră țara
Ideile de mîine înscrise la Congres.

Cărare viitoare pe limpezimi de frunte,
Din nou destinul nostru se umple de-nțeles.
Pulsațiile țării, din mare pîn-la munte,
Să prindă noi contururi la Marele Congres.

Bărbatul care luptă de-o viață pentru țară
Plenar, în fruntea noastră să fie reales.
La noi și-n miezul toamnei se face primăvară,
Cînd suie comuniștii-n lumină la Congres!

Damian URECHE

O nouă calitate a conștiinței

Magistralul Raport prezentat în fața Congresului, a întregii națiuni de tovarășul Nicolae Ceaușescu este, pentru noi toți, un document de o importanță hotărîtoare. Așa cum arăta secretarul general al partidului *„Oamenii muncii așteaptă o creație artistică bogată, de o mare diversitate de genuri și stiluri, cu adevărat revoluționară, pătrunsă de spiritul înnoitor al socialismului, care să militeze cu pasiune pentru perfecționarea societății și omului"*. Teatrului Național din Timișoara îi revin, în acest context, sarcini și răspunderi sporite, datoria de a se integra pregnant în marele proces de transformare revoluționară a omului și societății, de promovare a unei gîndiri noi, înaintate, demnă de epoca pe care o trăim.

În aceste zile fierbinți oamenii de teatru nu simt o mai nobilă și mai fecundă misiune, pentru creația și destinul creației lor, decît aceea de a conferi mereu actualitate chemării partidului de a cînta faptele țării în toată strălucirea și bogăția lor, de a difuza prin teatru idealurile comuniste, de a mobiliza la înfăptuirea politicii partidului și a contribui la modelarea conștiinței înaintate.

Teatrul Național din Timișoara răspunde acestei chemări a partidului prin hotărîrea ca întreg programul său să răspîndească mesajul unei arte umaniste, ancorată în problematica acestui timp, a devenirii omului, a așezării lui pe coordonatele epocii noastre. În spiritul documentelor Congresului al XII-lea al partidului, teatrul nostru își va înscrie în repertoriu lucrări reprezentative pentru o viziune avansată, revoluționară asupra lumii, asupra mecanismelor dezvoltării social-politice, lucrări inspirate din lupta actuală a partidului pentru o nouă etică și o nouă calitate a conștiinței. Ne exprimăm și în felul acesta adeziunea totală la documentele programatice ale Congresului al XII-lea, hotărîrea de a milita ferm pentru promovarea unei arte situate pe pozițiile umanismului revoluționar, de a înfăptui politica culturală a partidului.

Ca întreaga suflare a acestui pămînt românesc ne exprimăm acordul ca în înalta funcție de secretar general al partidului să fie reales tovarășul Nicolae Ceaușescu, garanție a marilor victorii ale prezentului și viitorului nostru.

Lucia ZAMFIR
director al Teatrului Național Timișoara

Creație și participare

În creația mea încerc să surprind ceea ce este esențial în viață și așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat la cel de-al XII-lea Congres, să oglindesc *„...omul care s-a format pe sine și s-a autoperfecționat mereu, transformînd totodată natura și societatea"*; în mod deosebit, omul societății socialiste. Particip la zbor, la ardere, la evenimente. Pentru că artistul e un participant la definirea profilului acestui timp. Creația noastră se adaugă la marea creație a poporului: de aceea, arta pe care o servim este o artă a umanismului, a triumfului vieții și luminii. Prin ceea ce în înfăptuim noi, artiștii, ne simțim participanți cu trup și suflet la acest important eveniment din viața noastră și a patriei: Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român. Realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în înalta funcție de secretar general al partidului nostru reprezintă o mare bucurie pentru omul de artă.

Hildegard FACKNER-KREMPER
artist plastic

(Urmare din pag. 1)

cincinalul care urmează vor avea loc afirmarea revoluției științifico-tehnice în toate domeniile construcției socialiste, accelerarea trecerii, pe baza acumulărilor realizate, la o nouă calitate a activității economico-sociale, ridicarea, în continuare, a bunăstării materiale și spirituale a poporului, întărirea independenței și suveranității patriei noastre.

Planul cincinal dezbătut de Congres va asigura dezvoltarea armonioasă a întregii societăți, creșterea în ritm înalt a economiei naționale, a produsului social și a venitului național, realizarea unui echilibru corespunzător între diferitele ramuri și sectoare de activitate, amplasarea mai judicioasă a forțelor de producție, înflorirea puternică a științei, învățămîntului și culturii, perfecționarea tuturor raporturilor sociale, adîncirea, în continuare, a democrației socialiste, conducerea pe baze științifice a societății.

În cincinalul următor un loc tot mai important revine științei, afirmării revoluției științifico-tehnice în toate domeniile. În Raportul prezentat, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat domeniile prioritare care trebuie să stea în centrul cercetării științifice prezente și de perspectivă, a cercetării fundamentale în vederea asigurării progresului multilateral al patriei.

Sînt relevate, de asemenea, marile schimbări petrecute în structura socială a țării, în perfecționarea activității statului, a dezvoltării democrației socialiste. În concepția P.C.R., socialismul are menirea de a se afirma ca o orînduire profund democratică, de a crea cele mai favorabile condiții materiale și spirituale, politice și organizatorice în vederea participării maselor la conducerea vieții sociale. Așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat la Congres, **„Avem un sistem unitar de conducere a țării de către popor, o democrație economică și socială de tip nou, care ne permite să valorificăm larg inițiativa, experiența și capacitatea de creație a maselor în înfăptuirea Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate. Acum, esențial este să asigurăm buna funcționare a acestui cadru democratic, folosirea deplină a posibilităților pe care le oferă"**.

Însăși dezbaterea Documentelor Congresului al XII-lea al P.C.R., în întregul partid și popor, reprezintă afirmarea deplină a democrației noastre muncitorești cît și încă una din numeroasele dovezi ale unității și adeziunii maselor la politica partidului, politică realistă, democratică și umanistă. Cadrul instituțional creat, rezolvarea marxist-leninistă a problemei naționale, asigură participarea tuturor oamenilor muncii din țara noastră, indiferent de naționalitate, la realizarea sarcinilor impuse de actualul stadiu de dezvoltare a societății noastre, de a participa la conducerea societății.

Rezolvarea problemelor complexe pe care le implică dezvoltarea societății noastre, progresul rapid al forțelor de producție, al economiei naționale, creșterea gradului de conștiință a maselor, impun ridicarea la un nivel mai înalt al rolului conducător al partidului. **„Partidul trebuie să dea răspuns și să soluționeze problemele noi, deosebit de complexe ale dezvoltării țării,** — subliniază tovarășul **Nicolae Ceaușescu** în Raport — **contradicțiile ce apar în acest proces de o extraordinară complexitate, asigurînd conducerea unitară și progresul armonios al tuturor domeniilor de activitate"**. Exigențele ridicării nivelului calitativ și a eficienței muncii de partid sînt strîns legate de dezvoltarea democrației interne de partid, de dezbaterea sistematică în organizațiile de partid, cu activul de partid a problemelor din fiecare domeniu.

Creșterea rolului organelor și organizațiilor de partid ridică noi cerințe în fața muncii ideologice și politico-educative. Principalul criteriu de apreciere a eficienței activității politico-ideologice îl constituie rezultatele obținute în înfăptuirea obiectivelor stabilite în industrie și agricultură, în investiții, în promovarea fermă a atitudinii înaintate față de muncă, intransigență față de neajunsuri, față de orice manifestare a vechiului. Relevînd realizările obținute, secretarul general al partidului a subliniat lipsurile existente, și a trasat obiectivele în vederea ridicării muncii de propagandă și a întregii activități politico-educative, la nivelul realizărilor obținute în opera de construcție socialistă. În întreaga muncă politico-educativă trebuie realizată o nouă calitate, în vederea explicării și înțelegerii tendințelor și sensului dezvoltării economico-sociale, a profundelor transformări care au loc în țara noastră și în lume.

O deosebită importanță prezintă explicarea diferitelor probleme și schimbări din viața internațională. Politica externă românească este străbătută de mesajul unui popor a cărui experiență istorică cuprinde constantele esențiale ale demnității, libertății și progresului. Prestigiul realizat pe plan internațional de țara noastră, se datorează activității neobosite desfășurate de conducătorul partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, revoluționar și patriot înflăcărat, personalitate proeminentă a lumii contemporane.

Comuniștii, toți oamenii muncii, indiferent de naționalitate, consideră că prevederile Documentelor Congresului al XII-lea al partidului deschid noi perspective dezvoltării economico-sociale a patriei, ei văd în realegerea tovarășului **Nicolae Ceaușescu** în înalta funcție de secretar general al partidului chezășia construirii acestui prezent și viitor luminos.

Congresul al XII-lea — strălucită afirmare a unității poporului nostru în jurul partidului!

Cinci ani de literatură română
PROZATORI TIMIȘORENI

Rareori favorizate de entuziasmul prelungit al criticii, și mai rar circumscrise unui fenomen unitar, cărțile prozatorilor timișoreni se mențin aproape constant în acea categorie de apariții primite cel mai adesea fără festivism, dar cu seriozitate. Proza aceasta, reverberînd o stare de spirit aflată formal în prelungirea tradiției literaturii ardelene, prefigurează un teritoriu deschis sintezei nu în perspectiva izolării ci, dimpotrivă, în aceea a integrării în actualitatea literară pe care o completează și o diversifică. Volumele publicate în ultima jumătate a deceniului impun această idee. Evident, ceea ce interesează aici nu este numaidecît latura statistică, deși ea însăși poate fi edificatoare. Varietatea unghiurilor de abordare a realității, efortul descoperirii unor aspecte revelatorii, dar și a unor modalități proprii de investigare a realului, subordonarea scriiturii nu modelor trecătoare, ci, într-o ordine firească, naturii temelor propuse, reprezintă cîteva dintre coordonatele esențiale, demne de toată atenția, ale acestor texte. Lor li se adaugă altele, relevabile printr-o analiză nemijlocită, împreună jalonînd orice încercare de apropiere.

Vocația realistă a prozei bănățene, în descendența tradiției amintite înainte, rămîne, într-o primă aproximare, caracteristica generală a creațiilor în discuție. Volumele apărute în ultima vreme revendică însă nuanțarea afirmației în sensul că asimilarea unei problematici umane din ce în ce mai diverse a determinat semnificative modificări, atît la nivel tematic, cît și la nivelul tehnicilor de abordare. Romanul de inspirație rurală, spre pildă, este cucerit tot mai mult de acela al mediului citadin, fără ca aceasta disociere să fie una de substanță : ceea ce interesează acum este mișcarea interioară a realității, devenirea ei, sau, și mai exact, modul de integrare a individului într-un univers social-uman nu lipsit de contradicții, cu o dinamică impetuoasă. Cartea lui Teodor Bulza, **Iulie** (1979), marcînd debutul unui prozator format în contactul nemijlocit cu realitatea, aduce în prim plan cîteva destine exemplare pentru dialectica transformării satului românesc în primii ani ai revoluției socialiste. Parabola mitică a lui Paul Eugen Banciu din **Casa Ursei Mari** (1978) fixează traiectoriile devenirii unei micro-colectivități rurale cu o existență aproape atemporală, în momentul impactului cu noua istorie ale cărei semne sînt receptate (și asimilate) pe fondul mentalităților ei arhaice. Interesul celor doi romancieri se îndreaptă îndeosebi către reflexul individual al prefacerilor produse la scara întregii societăți.

Recuperarea social-umană a individului, relegat în prima fază de forța centrifugă a profundelor mutații implicate de trecerea de la o formă a societății la alta, constituie tema unor romane de analiză precum **Anotimpul făgăduinței** (1975) de Alexandru Deal și **Sentimentul puterii** (1976) de Ion Marin Almăjan. Factura diferită a acestor cărți relativizează apropierea lor, însă, în esență, ceea ce le unește rămîne surprinderea cu acuitate a meandrelor afirmării individului, a personalității sale, într-un context social încă insuficient cristalizat. Petru, din **Sentimentul puterii,** ca și Valer Septembriu, din **Anotimpul făgăduinței,** au de învins nu doar filistinismul și spiritul mic-burghez al unei lumi depășite, la început, de ritmul evenimentelor, dar și propriile inerții și prejudecăți.

Șase căluți în galop (1977), reluînd tema unei povestiri apărute în culegerea din 1974 a lui I. D. Teodorescu, **Aproapele,** plasează problematica recuperării socialmorale a individului în cea mai stringentă actualitate. Cartea reține atenția nu numai pentru faptul că este unul dintre cele mai consistente romane despre adolescență care au apărut în ultimii ani, dar și prin construcția sa. Fără ostentație, foarte sigur pe mijloacele sale, I. D. Teodorescu apelează la tehnica prozei moderne subordonînd-o adevărurilor pe care încearcă să le demonstreze.

Trecerea de la adolescență către maturitate constituie și tema romanului lui Simion Dima, **Mielul negru** (1975). Formula narativă pentru care optează autorul este una tradițională, interesul lecturii fiind susținut mai cu seamă de precizia evocării, precum și de intuirea exactă a unor psihologii și medii sociale, fapt evident și în povestirile din volumul **Urmele duc la Nera,** apărut în același an.

O primă concluzie care ar putea fi formulată este aceea că, vorbind despre vocația realistă a prozei bănățene, se cuvine să semnalăm o distanțare treptată de tradiția literaturii ardelene, încercarea de circumscriere în actualitate prin instituirea unui nou mod de raportare la real (un exemplu edificativ în acest sens este recentul roman al lui Paul Eugen Banciu, **Reciful,** 1979, roman poetic în accepțiunea modernă a termenului). Altminteri, o asemenea distanțare poate fi sesizată și la nivelul diminuării austerității stilistice a prozei ardelenești tradiționale printr-o tot mai evidentă liricizare a discursului romanesc. Nu este vorba aici numai de ceea ce am putea numi „romanele cuplului", precum **Prietenul pe care îl caut pretutindeni** (1975), al lui Ion Arieșanu, **Piatra de încercare** (1977), al lui Anghel Dumbrăveanu, ori **Fericiți cînd renaștem** (1976), al lui Ion Jurca Rovina, ci și de cărți a căror finalitate o constituie relevarea implicării individului în istorie. În acest sens, alături de volumele lui Paul Eugen Banciu, Teodor Bulza și I. D. Teodorescu amintite mai sus, am putea cita ultimele romane ale lui Mircea Șerbănescu, cele două romane ale Sofiei Arcan, **Neștiutele noastre iubiri** (1975) și, îndeosebi, **Singură în bătaia lunii** (1977). Plasarea narațiunii la limita dintre real și fantastic, evocînd adeseori registrele eposului popular, conferă o notă aparte acestor cărți fără să afecteze realismul observației sociale ori psihologice. În sfîrșit, am putea adăuga în același context nuvelele Valentinei Dima din **Stinca Tarpeiană** (1975) și povestirile lui Laurențiu Cerneț din volumul **Un car de suflet** (1977).

În altă ordine de idei, propensiunea către real, împinsă pînă la limita extremă a invaziei cotidianului în cîmpul literaturii, a determinat în ultimii ani o simptomatică dezvoltare a prozei umoristice. În roman **(Draga noastră președintă. Bărbatul la 30 de ani (1976) ; Iubirea, Chiajna și eu. Mărirea și decăderea lui Alior Sfoiag** (1978), ca și în schițele sale **(Amintiri inventate,** 1978, și, foarte recent, **Mic dicționar de subiecte comice,** 1979), Laurențiu Cerneț rămîne, neîndoielnic, unul dintre prozatorii cu largi disponibilități în primenirea acestui gen. Lui i se adaugă Ion Velican **(Vitrina cu ironii,** 1976) și, de curînd, Lucian Bureriu **(Concert pentru mîna stîngă,** 1978). Cum observam și cu altă ocazie, vocația realistă a prozei bănățene dobîndește la acest nivel dimensiuni inedite prin acel patos uman disimulat în ironie și satiră.

În sfîrșit, încercînd să ne apropiem de marginile impuse de catalogarea tradițională a prozei, se cuvine să semnalăm cele cîteva volume de reportaje apărute în perioada discutată, nu înainte însă de a observa și aici efortul descoperirii unor modalități originale de abordare ce apropie considerabil reportajul de statutul prozei artistice. Schițele și povestirile lui Mihail Glăja din **Gemenii,** (1975), precum și eseurile Valentinei Dima – privind afirmarea socială plenară a femeii – din volumul **În căutarea Penelopei** (1978), validează această afirmație. Nu mai puțin, reportajele lui Laurențiu Cerneț și Dumitru Dem. Ionașcu din **La un pas de centrul pămîntului** (1975) completează imaginea dinamică a prozei timișorene actuale.

Amploarea manifestărilor, diversitatea de stiluri, încercarea de a surprinde mișcarea vie a realității în pluralitatea formelor ei, dialogul neîntrerupt cu tradiția, dar și aspirația depășirii acesteia, reprezintă, la un loc, coordonatele unui domeniu al literaturii românești contemporane aflat încă în așteptarea necesarei sinteze.

Marian ODANGIU

GÎNDURI LA ÎNALTUL FORUM AL PARTIDULUI

Fii demni și liberi ai patriei comune

În procesul istoric al devenirii noastre, bucuria împlinirilor ne face să trăim mai adînc, să ne dăruim din ce în ce mai deplin și responsabil în aceste clipe unice, ale marelui Forum comunist. Sîntem responsabili față de istorie, deoarece prin atașamentul nostru, prin gîndirea noastră și prin sentimentele noastre exprimate prin faptele noastre, cu veșnica emoție a celui ce creează ținem pasul și ritmul mersului spre înainte.

În rodnica și nobila contopire cu idealurile țării, cu dorința noastră de înălțare către piscuri noi, către vise făurite de noi, putem să fim mereu alături, mereu împreună, păstrînd minunata tradiție a prezentului.

„Și în viitor — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu la înalta tribună a Congresului — *partidul nostru va acționa neabătut în vederea asigurării deplinei egalități în drepturi, în toate domeniile, a tuturor cetățenilor, fără deosebire de naționalitate, pentru întărirea continuă a unității și colaborării lor, în muncă și lupta pentru făurirea socialismului și comunismului pe pămîntul patriei comune — România".*

Atunci cînd, cu cele mai semnificative roade ale muncii noastre, sîntem prezenți la marele Forum al comuniștilor, Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român, noi, oameni ai muncii, uniți în jurul partidului, uniți în înțelegerea îndeplinirii sarcinilor, în responsabilitatea îndeplinirii menirii noastre, ne asumăm programul nou calității, programul viitorului nostru comunist. Viața a demonstrat rolul esențial al Partidului Comunist Român în făurirea succeselor noastre și tot viața a demonstrat că în anii de cînd la conducerea partidului și statului se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, de atunci valorificarea eforturilor noastre este în consens cu progresul omenirii, este identic cu visul nostru de rodnicie și prosperitate. Iată de ce dorința oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, ca tovarășul Nicolae Ceaușescu să fie reales, în înalta funcție de secretar general al partidului nostru este unanimă și sinceră.

Într-un climat democratic, asigurat de programul partidului, de politica fermă de a atribui omului constructor rolul suprem de făuritor conștient al prezentului și viitorului, documentele Congresului al XII-lea al partidului vor ridica contribuția noastră, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, la nivelul marilor sarcini și răspunderi. Depinde de noi, că odată cu aprobarea sinceră a programului de dezvoltare a țării, a programului partidului, să aparținem cu tot ce avem mai bun într-adevăr acestei țări, acestui popor, acestui timp atît de demn de Om.

Maria PONGRACZ-POP

POEZIA

O cercetare dedicată poeziei timișorene contemporane se dovedește pe cît de pasionantă, pe atît de dificilă. Pasionantă – întrucît descoperă – la fiecare pas – universuri tematice și stilistice distincte, încadrabile (și încadrate) într-un întreg dinamic, variat și multicolor. Dificilă – tocmai din pricina multitudinii și complexității procedeelor, cărora analiza le va găsi cu efort constantele ce le disciplinează și le rezumă. În plus, și sub raport cantitativ, producția lirică timișoreană este impresionantă, ea sporind în mod covîrșitor cu fiecare an.

O secțiune istorică relevă fericita colaborare a generațiilor. Autorii mai vîrstnici (Petru Sfetca, George Drumur, Grigore Popiți, Dorian Grozdan, N. D. Pârvu, Alexandru Jebeleanu) au adăugat volumelor de început plachete noi, fiind – cu toții – prezențe constante, uneori semnificative, în mișcarea artistică a orașului și a țării. Alături de ei, s-a impus generația matură, din componența căreia reținem cîteva personalități de renume. E vorba, în primul rînd, de Anghel Dumbrăveanu. Apoi, de Damian Ureche, George Suru, Ilie Măduța sau Ion Maxim. Lor le urmează, în timp, un bogat și viguros front liric, ilustrat de poeți în plină afirmare precum Dușan Petrovici, Marcel Turcu, Șerban Foarță, Crișu Dascălu, Lucian Bureriu, Aurel Turcuș, Traian Dorgoșan ș. a. Sînt de menționat, în sfîrșit, debutanții anilor din urmă (în șirul cărora s-au evidențiat și inflexiunile poeziei feminine) : Gheorghe Azap, Nicolae Dolângă, Vasile Dan, Sabin Opreanu, Eugen Evu, Valentin Tudor, Vasile Versavia, Petru Ilieșu, Eduard Pamfil, Ana Selena, Corina Victoria Sein, Ligia Tomșa, Florica Nubert, Ely Radovan etc.

Enumerarea însăși, fatal incompletă, este în măsură să pună în lumină amploarea fenomenului liric timișorean. Iar sinteza, în încercarea ei de a găsi, dincolo de operele particulare, categorii și principii, îi va sublinia, pe drept cuvînt, nu doar temeritatea, ci și valoarea. Fiindcă există, în acest teritoriu instabil care e poezia, în agitația continuă și imprevizibilă a creației, cîteva organizări necesare, cîteva orientări și direcții. Și, totodată, cîteva condeie care exprimă într-un mod inconfundabil direcția artistică ce le absoarbe.

Lucrările celor amintiți mai sus se atașează, așadar, mai mult sau mai puțin decis, liniilor de forță ale unei încadrări stilistice conforme cu statutul poeziei românești de azi și dintotdeauna. Cultivînd o tematică de nedezmințită elevație morală, cei mai cunoscuți poeți timișoreni își intocmesc discursul după un tipar expresiv ce tinde, firește, spre originalitate. Simultan, însă, textele lor se străduiesc (și, nu o dată, izbutesc) a fi selectate de conștiința artistică (creatoare și receptoare) a națiunii întregi.

Amintim, de pildă, mai întîi, ceea ce s-ar putea numi direcția cultural-estetizantă, reprezentată, aici, de Anghel Dumbrăveanu, Alexandru Jebeleanu, Petru Sfetca, Damian Ureche, Dușan Petrovici, Șerban Foarță, Crișu Dascălu, Lucian Bureriu, Traian Dorgoșan și încă de alții. Toți aceștia aparțin unei sensibilități de factură eleată, toți rețin – intuitiv – stabilitatea și nu schimbarea, toți se plasează într-un spațiu circular și într-un timp ciclic. Preferința lor se îndreaptă, în mare vorbind, spre aluzia moral-cărturărească, spre destinul cuvîntului, al semnului și spre elaborare. Unii meșteresc îndelung și cu folos fraza, rima și ritmul, conștienți – în ce-i privește – de necesitatea unei spontaneități lucide, supravegheate. Remarcăm, astfel, dincolo de anecdotică, de subiect (de pretext), meditația implicată asupra limbajului poetic din scrierile lui Anghel Dumbrăveanu (vizibilă, cu deosebire, în **Diligența de seară** și în recentele **Poeme** din colecția „celor mai frumoase poezii"). Alexandru Jebeleanu își plasează sonetul (cu savantele lui asonanțe) într-un orizont imaginativ neoclasic **(Surîsul meduzei) ;** Damian Ureche dezvoltă, pe spații largi, virtuțile versului de cincisprezece/șaisprezece silabe, unind poezia și metapoezia **(Eminescu) ;** Dușan Petrovici exersează capacitatea combinatorie, din unghi imagistic, a vocabulelor **(Neînceputa mireasmă)** ș.a.m.d.

Nu e locul acum să creionăm – oricît de sumar – profilul tuturor autorilor cu un asemenea temperament. Am dorit doar să arătăm că orientarea există – ca manifestare firească a uneia din direcțiile fundamentale ale cosmoidului poetic național : linia Văcărescu – Macedonschi – Ion Barbu.

Direcția complementară (Eminescu – Blaga) se regăsește și ea. De data aceasta, avem a face cu modelarea artistică a ideii de flux, de schimbare. Ca și la marii cititori, **riul** (și **focul**) sînt termeni dominanți, veritabile noduri semantice. Prin urmare, vom remarca penetrabilitatea fondului și stricta dependență a formei. Sentimentul se comunică de-a dreptul, imaginea e numai vehicol, nu sens. Opacitatea microstructurii stilistice diminuează. Cei dintîi erau culturali, aceștia sînt chtonici (George Drumur, **Însemnele anilor ;** Dorian Grozdan, **Umbre de cleștar ;** George Suru, **Cînd dragostea e pasăre cîntătoare ;** Aurel Turcuș, **Păzitorul stelelor ;** Nicolae Dolângă, **Țărmul cuvintului ;** Vasile Versavia etc.).

Tabloul are, fără îndoială, o puzderie de nuanțe. Distincțiile formulate aici păstrează un caracter aproximativ, o îndreptățire teoretică (și parțială). Totuși, ele se sprijină pe ceea ce operele însele propun, pe structura și personalitatea lor. Este îmbucurător că marile dimensiuni ale poeziei românești selectează, constant și categoric, creația acestui ținut, în necontenita și fertila confruntare dialectică a tradiției și inovației.

Se cuvine menționată deopotrivă, contribuția scriitorilor de expresie germană (Franz Liebhard, Nikolaus Berwanger, Irene Mokka, Hans Mokka), maghiară (Endre Karoly, Anavi Adam, Mandics György) și sîrbă (Vladimir Ciocov, Ivo Muncian, Draga Mirianici, Jiva Popovici, Laza Ilici, Cedomir Milenovici, Vlada Barzin), ale căror cărți – multe traduse în limba română – îmbogățesc peisajul în plină extindere și creștere valorică al poeziei timișorene de azi.

Eugen DORCESCU

OMAGIU PARTIDULUI ȘI ȚĂRII

UN LIMPEDE LUCEAFĂR

Ne ascultăm cuvîntul la prag de glii tăcute
ce ne-au hrănit ființa cu seve dulci și roade,
acolo unde gîndul suind în largi volute
își cheamă de sub neguri luminile înalte.

E veșnicul miracol și unica chemare
din ancestrale rune rămase-n rădăcine,
pulsîndu-ne prin sînge reverberări solare,
albastrele miragii de nesfîrșire pline.

Un limpede luceafăr sclipind pe bolți de-azur
inima Țării urcă prin timp cu noi o dată,
spre-a dăinui în zboru-i din străvechime pur :
tărie și candoare în vis înveșmîntată.

O ! Patria, tărîmul acesta luminînd
înalt în noi prin fiecare cădere de secundă !
Prin ea eternitatea ni-i pavăză și gînd,
prin ea sporim, întruna, stelara lumii undă.

Și-acolo unde glasul acestor înțelesuri
se arcuiește tandru prin inimile toate,
asemenea cu grîul rodind bogat în șesuri
ne-om regăsi cuvîntul ce nu cunoaște moarte...

Haralambie ȚUGUI

TU, CEA MAI FRUMOASĂ

Mai mult ca pîinea dată celui flămînd, într-adevăr
mai mult
Ca aerul în respirare, ca pulsul fără istovire
Ești, patrie, nemărginită în dragoste și dăruire —
Te apără din veci Carpații, și apa mării în tumult

Te-mprospătează. Ce-mplinire adîncă a visurilor tale,
Ce minunată-alcătuire a celor mai alese lucruri
De care anii-n cercuire te-aleg să fii și să te bucuri,
De la misterele chimiei la-mpreunările florale

Ce spun copiilor de-a Firii iubire și fecunditate,
Ce mare ești de cînd zăvoare și piedici nu mai amenință
Să stăm în jurul vetrei tale parcă-n o singură ființă
Cînd vulturii gîndirii zboară-n văzduhurile îndepărtate !

Tu, pentru noi cea mai frumoasă și mai aleasă parte a
lumii,
De zorii purpurii trezită peste ruine și ocară,
Scăldată în lumina nouă-a revoltelor ce-ți înălțară
Zidirile din întuneric, mai albe ca podoaba spumii, —

De meșteri mii și milioane acum în fața ta sculptată
Și inima de farmec dusă plutește-n unduiri de soare,
Și aripi fără măsură-i va pune vremea viitoare
A comunismului, aceea trezită-n vremuri de-altădată.

Ca-ntr-o oglindă să se vadă în limpezime de azururi
O, patrie, și chipul nostru și-acele-nfăptuiri mărețe
Pe care-n rînduri, generații se vor întoarce să
le-nvețe...
A noastră ești pe totdeauna și noi sîntem ai tăi de-a
pururi

Franz LIEBHARD
În românește de
Ion HOREA

FLACĂRĂ NESTINSĂ

O flacără nestinsă e azi iubirea țării —
o întrețin poeții cu inimile lor ;
cinstiți și calzi și puri ca ochiul zării
ei sufletul și-l mută-n tricolor.

E dorul lor cît zarea necuprinsă
ca fiul drag al țării să fie reales ;
sufletul lor e-o flacără aprinsă
pe treptele acestui nou Congres.

Octavian DOCLIN

CÎNTEC

Nu voi îmbătrîni niciodată,
sînt ca un lac glaciar,
apele mele se adună
mereu.
Cu stelele eu
mă măsor.

Ce vedeți din mine
e iluminare
Așa să fie ?
Poate-i eterna materie ?
Poate.
Dar există acest
minunat miracol, al viitorului
ce devine tot mai strălucitor,
înconjurîndu-mă cu bogăție.
Pînă mai am acest dar,
pentru mine,
nu există repaos.

Endre KÁROLY
În românește de
Maria PONGRACZ

Actul omenesc al creativității

Starea firească a vieții sociale în epoca pe care o trăim este înnoirea, iar la baza acesteia stă actul omenesc al creației. Niciodată omul, se pare, n-a fost mai aproape de esența sa — aceea de ființă creatoare — ca azi. Aceasta pentru că temeiul progresului este cercetarea, creația. **Proiectul programului-directivă de cercetare științifică** supus dezbaterii și aprobării celui de al XII-lea Congres al partidului nostru este expresia cea mai înaltă a importanței majore pe care o are creația științifică în dezvoltarea României socialiste. Acest program asigură și cercetărilor medicale un vast și fertil teren spre asigurarea celor mai bune condiții de ocrotire și îmbunătățire a stării de sănătate a populației. Iată de ce, în acest reportaj, ne-am oprit asupra unor inițiative și rezultate ale cercetării medicale timișorene la **Laboratorul de electrofiziologie al Institutului de medicină,** unde cercetările au un caracter modern. Și ca să evidențiem mai clar acest lucru vom aminti că premiul Nobel pentru medicină în acest an a fost acordat... unui matematician și unui inginer ! Faptul e doar în aparență paradoxal, pentru că el exprimă o caracteristică firească azi, anume : **tendința de tehnicizare a mijloacelor de investigație,** de unde rezultă firesc închegarea unor **colective multidisciplinare** (medic-inginer-matematician etc.) de cercetători. Pe această linie se înscrie și activitatea laboratorului timișorean. Între realizările remarcabile de aici să menționăm **Sistemul de investigare a inotropismului miocardic pe fibră izolată,** care permite aprecierea cuprinzătoare a efectelor unor medicamente și **deschide noi perspective în cercetarea fundamentală** — după cum sublinia în cadrul unui recent simpozion prof. dr. docent P. Groza, președintele Societății române de fiziologie sau alte personalități ale vieții medicale ca prof. dr. docent I. Hăulică (Iași) și prof. dr. P. Neștianu (Craiova). O altă realizare este **Instalația pentru determinări cu microelectrozi intracelulari** pentru studierea activității bioelectrice a mușchiului cardiac în condiții fie normale, fie patologice. Și încă o realizare cu totul remarcabilă o constituie **complexul de aparate** — prototipuri, unicate realizate aici — care **permite stocarea pe bandă magnetică a parametrilor funcționali.**

În plus, în acest laborator există preocupări concrete pentru realizarea unor aparate-unicat necesare medicinei sportive, care se realizează pe bază de contract.

Colectivul de cercetare al Laboratorului de electrofiziologie, condus de medicul dr. Alexandru Cristescu — om cu destin de savant prin chiar comportamentul lui zilnic — cuprinde, pe lîngă cadre didactice consacrate ca : fizician dr. Gh. Mihalaș, biolog P. Ștefănigă, dr. Paula Zosin, și studenți care desfășoară o activitate integrată.

Laboratorul are relații statornice și fructuoase de colaborare cu Institutul politehnic **Traian Vuia.** În colaborare cu Catedra de electronică — ing. E. Petriu, ing. I. Nafornită și E. Gnandt, precum și cu ing. M. Dancău de la fabrica de memorii, a fost realizat un **sistem automat de achiziții de date pentru determinarea inotropismului miocardic,** iar în momentul de față este în curs de realizare o **instalație de prelucrare automată a datelor cu ajutorul microprocesoarelor** — expresie a tehnicii celei mai de vîrf, la ora de față, în lume. Împreună cu un colectiv de la Facultatea de mecanică condus de prof. dr. N. Gheorghiu a fost **realizată o pompă cu trei circuite pentru perfuzia organelor izolate.**

Reporter : Și care ar fi „minunea" pe care o realizează acest aparat ?

Dr. Cristescu : Permite menținerea în viață a unui organ în vederea realizării unor experimente care nu pot fi făcute la nivelul întregului organism ! Dealtfel, acest aparat este parte integrantă din sistemul de investigare a inotropismului miocardic.

Privesc aparatele acestea în care funcționează, obiectivată, însăși gîndirea omenească și mă întreb : cum a fost posibilă realizarea lor concretă, materială, gîndindu-mă că una e să imaginezi, ca să zic așa, o idee medicală, nouă, alta e să o concretizezi într-un aparat care să funcționeze ca orice aparat cu care viața noastră s-a obișnuit de mult, cum ar fi, de pildă, un aparat de radio. Căci pentru întruparea ideii medicale, e necesară... tehnica !

Într-adevăr, spune dr. Cristescu, crearea unui asemenea aparat este consecința unei situații fericite, cînd în aceeași persoană coexistă două ființe — medicul, fiziologul în acest caz, dublat de electronist. În colaborarea dintre medic și inginer există o barieră totuși, rezultată din formația profesională diferită. Trebuie, ca fiziolog, să cunoști măcar atît din profesia inginerului încît să știi ce să-i ceri, iar inginerul trebuie să se apropie de fiziolog atît cît este necesar să înțeleagă gîndul, năzuința fiziologului. E necesar deci să se poată dialoga clar la „granița" dintre discipline. În plus, faptul e condiționat și de pasiunea cunoașterii, de afinități sufletești și de ideal.

Într-o scurtă convorbire cu prof. dr. Louis Țurcanu, prorectorul Institutului de medicină din Timișoara, am reținut că activitatea la care ne-am referit se înscrie într-un cadru mai larg de preocupări în domeniul cercetării medicale, din Institut privind fundamentarea unor procese biologice ale stării de boală prin folosirea mijloacelor moderne de investigație cum ar fi : **microscopia electronică, dozările radio-imunologice și electrofiziologice.**

Vasile VERSAVIA

„Obiectivul fundamental al viitorului Plan cincinal îl constituie continuarea, pe o treaptă superioară, a îndeplinirii Programului partidului, creșterea în ritm susținut a economiei naționale, afirmarea cu putere a revoluției tehnico-științifice în toate domeniile, trecerea la o nouă calitate a întregii activități economico-sociale. Pe această bază se asigură consolidarea și mai puternică a modului de producție socialist, ridicarea gradului de civilizație a întregului popor, întărirea forței materiale și spirituale a țării, a independenței și suveranității României socialiste".

„Este limpede pentru oricine că marile succese obținute de România socialistă sînt nemijlocit legate de uriașa activitate politică și organizatorică desfășurată de partidul nostru, care își îndeplinește cu cinste misiunea istorică de forță politică conducătoare a societății. Viața demonstrează cu putere justețea politicii partidului nostru bazată pe aplicarea creatoare a socialismului științific, a adevărurilor universal valabile, la condițiile concrete ale țării noastre. Partidul se afirmă tot mai puternic ca centru vital al întregii națiuni, de la care emană gîndirea cutezătoare menită să asigure transformarea revoluționară a societății, forța ce însuflețește toate energiile creatoare și pune în valoare geniul întregului popor român, deschizînd patriei minunate perspective de progres și civilizație".

(Din Raportul prezentat de tovarășul
NICOLAE CEAUȘESCU la cel de-al
XII-lea Congres)

VÎRSTELE DE AUR

Primarul unui viitor oraș

Treburi gazetărești mă îndemnau înspre această mare și frumoasă comună bănățeană — Variaș — și înspre primarul Velimir Rancov, vechi activist de partid, pentru care nutresc o stimă cu totul aparte.

— E pe cîmp.

Seara, la „adunarea festivă", urma ca, pentru a nu știu cîta oară, comunei Variaș să-i fie atribuite premii pentru locurile fruntașe în întrecerea socialistă desfășurată pe țară și pe județ. Adică : un loc IV, la nivel național și un loc I, pe județ.

— Am muncit, în 1978, ca în toți anii. Din 1968, de la reorganizarea administrativă, am primit premii sau mențiuni în fiecare an. N-a trecut unul fără premii. De două ori, cei dintîi pe țară. Poate ar fi trebuit și a treia oară, era mai bine, avea și comuna titlul de Erou al Muncii Socialiste. Așa cum au toate unitățile agricole din Variaș. Întrecerea-i întrecere, punctele puncte, așa că avem locul IV. Și primul pe județ.

— De aici, de pe la noi, „vă bat alții" ?

— Poate, dar cu greu. „Vin, tare" din urmă, Biledul — vezi, și el pe locul I—,Tomeștiul, Lovrinul, Teremia Mare, Ciacova. Cu ei concurăm.

— Cum de i-ați întrecut ?

— Muncă și iar muncă. În primul rînd în agricultură. Recolte mari, atît cereale, cît și producții animaliere ; de la noi au plecat pentru fondul de stat, numai anul trecut, peste 100 mii de tone grîu, 2.566 tone porumb, toate planurile fiind depășite la orz, sfeclă de zahăr, floarea soarelui. I.A.S.-ul, tot primul. Se apropie, la grîu, de 6.000 kg/ha, de 7.000 kg/ha porumb boabe. Treaba noastră a fost să extindem experiența de la I.A.S.-ul nostru și la „ceapeurile" noastre. La Variaș producții mari ; la Sînpetru Mic, tot așa. Asta-i...

— Sigur, acu' vă este ușor ; drumuri asfaltate, sau pietruite, dispensar, liceu, case, rețea de apă. Aproape ca la oraș...

— Aproape ? Află că nu m-aș duce la oraș nici tras de tractor. Apoi :

— Știi care-i marea mea bucurie ?

— Nepoții, casa, ginerele, soția..., zic, cunoscînd multe din viața acestui vrednic și exemplar om.

— Lasă-i pe ei. Ei sînt la locul lor. Alta : plantația asta de pomi fructiferi pe care i-ai văzut la venire. De mai mulți ani m-am gîndit că-i bine să folosim spațiile libere de pe toate ulițele și să plantăm pomi fructiferi. De toate soiurile. Acum avem vreo 80 de hectare. Îți dai seama ce-i asta ? Uite, trec copiii pe stradă, vor un măr, o pară, o prună, o nucă ; să le ia, dragă, să aibă de unde. Dar să nu le prăpădească, să nu le arunce. Așa le-am spus și la dascăli, așa să-i educe. Și apoi schimbarea comunei în oraș nu-i numai o simplă înlocuire de firme. Ai scos una și ai plantat alta. Orașul trebuie să se vadă „în fapt". Și „fapt", știi ce-i asta ? Să aibă omul casă bună, sănătoasă, să aibă apă-n ea, baie, drum asfaltat, trotuar pe lîngă poartă, televizor, mașină. Da, autoturisme. Și locuri de muncă ; să cîștige. Aveam, mai acum cîțiva ani, foarte mulți navetiști, prin multe părți. Mai ales la Timișoara. Acum a venit... uzina-n sat. Am înființat secții ale întreprinderilor din Timișoara, meseriașii lucrează aici, cîștigă bine, nu se mai scoală cu noaptea-n cap, își văd de grădină, dau o mînă de ajutor C.A.P.-ului.

...L-aș mai provoca la discuție, dar seara se lasă pe nesimțite și trebuie să plecăm. Într-o sală festivă mă aliătur emoției generale :

— Pentru rezultatele deosebite obținute în anul 1978 se acordă comunei Variaș...

Nicolae PÎRVU

Făget — vatră a muncii, a creației

Acum, la sfîrșitul toamnei, se împlinesc zece ani de cînd am fost întîia oară în Făget. În timp, Făgetul s-a înscris în chip firesc în biografia mea, fiind localitatea bănățeană pe care o cunosc cel mai bine, avînd sentimentul chiar — fără nici o exagerare — că aș fi, într-un fel, un fiu al acestor locuri. Oricum, o mare prietenie și dragoste frățească s-a statornicit între mine și numeroșii oameni de aici.

Aceasta, începînd cu poetul Ion Căliman, prieten vechi, din anii studenției, care, fiind localnic își durează viața pe vatra obîrșiei sale. El este directorul Căminului cultural și conducătorul Cenaclului literar „George Gârda" din Făget, a cărui activitate contribuie, cu depline izbînzi, la propășirea vieții culturale din întreaga zonă.

Laureat al Festivalului național „Cîntarea României",
ediția a II-a, tîn
debut editorial
lării creației arti
fapta, prietenul
ca de propagan
losește tinereasc
îndelungată exp
înflorire a activi
beneficiază de
comunei, excepț
niți, deci, întru
cești oameni, cu
flețiți — antrenea
tru îndeplinirea
get să se realiz
localitatea ajung
— ca să folosim
în „Caietul liter
„George Gârda"
dovedind și de d
lui, calitatea cre
Dar, referitor
acestei localități
politicii partidulu
a repartizării ra
punerii în viață
calităților, proce
noastră, în acea
Mărturie stau în
struite, numai în
Acestora li s-au
de stat și, în ac
te. În acest cinci
va crește cu 20
producției marfă
principale, care
unele sînt deja î
de nisip „Extrac
gularizarea rîulu
lizarea localități
apă, se vor asf
Gladna. În dom
de îmbunătățiri
lui de mecaniza
rumb va fi supe
1.040 kg la hect
ției obținute acu
torul zootehnic,
creștere și îngră

hărul poet Ion Căliman, aflat în faza unui
concludent, este o pildă în privința stimu-
stice locale. Alături de el, cu sufletul și cu
său Ion Oltean, secretar adjunct, cu mun-
dă, la Comitetul comunal de partid, își fo-
a energie și agerimea minții, călită de o
eriență de activist politic, pentru continua
tății cultural-educative din Făget. Amîndoi
sprijinul acordat de Dan Trițoiu, primarul
ional gospodar al vieții sociale de aici. U-
gîndul înălțării perpetue a comunei lor, a-
colaboratorii lor — mulți, la fel de insu-
ză colectivele de muncă din localitate pen-
tuturor sarcinilor asumate, pentru ca în Fă-
eze un proces de urbanizare ascendentă,
jînd în prezent „la ora întîlnirii cu orașul"
o expresie plastică a primarului, apărută
ar artistic", nr. 1/1979, editat de Cenaclul
". (Recent a fost editat și al doilea caiet,
ata această diversitatea activității cenaclu-
scindă a muncii membrilor săi).
la perspectivele luminoase ale dezvoltării
să-l cităm pe Dan Trițoiu : „Ca urmare a
i de industrializare în ritm susținut a țării,
ționale a forțelor de producție și a trans-
a vastului program de sistematizare a lo-
sul de urbanizare cunoaște și în comuna
stă perioadă, o intensificare fără precedent.
că de pe acum cele 250 de case noi, con-
ultimii trei ani, dintre care 25 sînt cu etaj.
adăugat 40 de apartamente proprietate
est an, un număr însemnat de apartamen-
nal, volumul producției globale industriale
% în comparație cu anul 1975, iar cel al
cu 193,1%. Dintre obiectivele economice
vor deveni realitate în actualul cincinal,
n faza de realizare : Platforma productivă
eram", Baza de producție a T.C.M.T., re-
i Bega. Încă din acest an va începe cana-
i Făget și se va continua alimentarea cu
alta drumurile Făget—Jupînești și Făget—
eniul agriculturii : „Pe temeiul lucrărilor
funciare, cît și prin intensificarea procesu-
re și chimizare, producția de grîu și po-
rioară în 1980 cu 500 kg și respectiv cu
ar, ceea ce înseamnă o triplare a produc-
m 15 sau 20 de ani. Se va moderniza sec-
se va construi la Făget un complex de
șare a tineretului taurin".

E momentul să menționăm aici și rezultatele remarcabile ale Ocolului silvic Făget, condus de destoinicul ing. Grigore Paul începînd cu anul 1974, această unitate e mereu pe primul loc, în județul Timiș.

În încheiere subliniem că Făgetul se impune astăzi și printr-o puternică viață spirituală. Aici se găsesc nouă cămine culturale, o bibliotecă comunală cu aproape 40.000 de volume, biblioteci școlare, două școli generale, opt școli cu clasele I–IV. Cei peste 120 de intelectuali ai comunei — așa după cum spune Dan Trițoiu — prin munca lor „scriu cronica de lumină a prezentului acestor locuri". Ei sînt activi în mișcarea artistică de masă, afirmîndu-se pe plan republican, în cadrul Festivalului național „Cîntarea României" ; o parte dintre ei scriu versuri, pictează, sculptează, cercetează și adună tezaurul popular. Filiala locală a Asociației județene a etnografilor și folcloriștilor „Nicolae Ursu" are o bogată arhivă, iar de curînd în Făget funcționează un muzeu de artă populară, organizat cu sprijinul de specialitate al unor etnografi de la Muzeul Banatului.

Prețuindu-se bunurile culturale tradiționale, create aici sub emblema statorniciei neîntrerupte a creației spirituale, oamenii de astăzi ai Făgetului continuă, într-o nouă strălucire, zămislirea unor noi valori spirituale, pe măsura dezvoltării economico-sociale contemporane, intrată într-o etapă superioară, potrivit prevederilor magistrale ale Congresului al XII-lea al partidului nostru.

Aurel TURCUȘ

Reșița — un sentiment de pagina întîi

Dețin despre Reșița material documentar pentru un reportaj de pagina întîi.

Îmi programasem două zile de drumuri prin oraș, printre oamenii lui, după un plan al memoriei : nu mă aflam într-un loc necunoscut, n-am mizat pe „descoperirea" cetății. Venisem doar să-mi recunosc amintirile, să revăd : „incintele muncii, acele platforme ale îndrăznelii creatoare sau ale efortului de tradiție biseculară, casele înalte ale industriei". Păstram, notată undeva, primită cu oarecare surpriză, o propoziție patetică vorbind despre emoția unui actor, cetățean al Reșiței, în fața cuvintelor „foc nestins". Sintagma aceea putea fi „auzită", „citită". A intrat în inventarul alcătuirilor verbale de care, îndeobște, se uzează pentru a identifica Reșița. Ce anume „îndrăznea" să-mi comunice Cornel Manolescu ? N-am izbutit să aflu în două zile, mi-am prelungit călătoria prin oraș, veritabilă Călătorie, la fiecare popas cineva îmi spunea, în cele din urmă : „nu puteți pleca, n-ați văzut..., nu l-ați întîlnit pe...". Imaginea cetății „de foc" se cerea mereu apropiată.

Am colectat : inițiative, cifre de plan, profesiuni de credință, dialoguri despre prezent și viitor, greutăți, împliniri căutări. Așa cum poate oferi adevărata realitate a unei „mari platforme industriale", a unei „pepiniere de cadre", a unui „centru al creativității tehnico-științifice". **Cifre** și **atribute** care pot rescrie personalitatea unui loc într-un fel comparabil cu al altora — competitiv participante la personalitatea acestui ev al țării. Cît de noi pot „ambiționa" să pară cifrele Reșiței, atributele care ar încerca să le decupeze frumos, pentru a le arăta puternic integrate marelui plan de construcție al societății socialismului ?

Cuvintele noastre, ale celor care scriem despre muncă și oamenii ei, sînt uneori în situația de a recunoaște, cu ciudată mulțumire că, mai presus de ele, de eventuala meșteșugărie pe care ar fi s-o probeze, au de mărturisit un sentiment al prezenței, al efortului încrezător.

Pe cît de impalpabil pe atît de solid, pe cît de extins pe atît de personal, pe cît de adînc pe atît de firesc, n-am notat dar am reținut **sentimentul de pagina întîi** al oamenilor Reșiței, cel care, „foc nestins", îi emoționează, îi identifică locului și trudei lor, într-un fel foarte nou.

Pot zice : n-am auzit, n-am citit, n-am știut despre Reșița altceva mai important, mai dificil de exprimat.

Afirm : mi-a fost dăruit repetat, în acele zile, cu simplitate și cu siguranță. Constat : înainte de a scrie posibilul meu reportaj documentat, deschizător de pagină — mă regăsesc obligată să consemnez Reșița ca pe o descoperire a oamenilor, ca și cum memoria mea și a lor, a tuturor, ar fi fost inventată numai pentru a plănui drumuri către necertata izbîndă a efigiei unei cetăți care există, tradițional, sentimental, patetic la temelia alcătuirii cetățenilor ei.

Încerc să comunic ceva păstrat în inventarul amintirilor expresive pe care le dețin.

Antoaneta C. IORDACHE

Din munți coboară floarea de sticlă

Obișnuite sînt, în această parte a Banatului, pitoreștile fabrici vechi, pe lîngă localități rurale : Margina, Nădrag, Tomești, Mănăștur etc. Eficiente au fost ele dintotdeauna, asta mai ales datorită conștiinciozității gradului de participare a elementului uman. În aceste locuri industria a devenit ocupația de bază, din tată în fiu. Totul se poate rezuma prin : tradiție muncitorească. Și Întreprinderea de sticlărie din Tomești s-a modernizat în cea mai mare parte, „din mers", adică în paralel cu producția. Noul s-a dat în funcțiune cu un trimestru mai devreme, prin efort sporit. De la fierbintele cup'or cu nisip, din care se scot cu țevile de suflat notele incandescente de sticlă fluidă, la benzile rulante ale finisării și decorării, procesul tehnologic s-a reciclat simțitor față de anii trecuți ; perfecțio-

Lucian BURERIU

(Continuare în pag. 7)

OMAGIU PARTIDULUI ȘI ȚĂRII

FLORI ROȘII, GALBENE, ALBASTRE

Patosul florilor e-n fapte și-n cuvinte.
Noi înșine sîntem flori roșii, galbene, albastre
în strălucirea muncii, cînd, unanim, fierbinte
crezul nostru-i aprins în mii și mii de astre.

La începutul zilei, în proaspăta lumină,
prin poarta biruinței ne sculptăm adînc mersul,
în propriul ogor, în propria uzină,
sub gînduri temerare, frățind cifre cu sensul.

Cu sufletul deschis, ca ochiul treaz al zării,
cu încă o izbîndă în vatra mai mănoasă,
ne înălțăm columna în amfiteatrul țării,
și ea ne este trunchiul la fiecare casă.

În strălucirea muncii, cînd unanim, fierbinte,
crezul nostru-i aprins în mii și mii de glastre,
înalt, în steagul țării, cel pururi înainte,
noi înșine sîntem flori roșii, galbene și-albastre.

Aurel TURCUȘ

CUVINTE PENTRU CONGRES

Îndrăzneț ochii noștri se mută
în miezul zilei ce se va naște.
Unui comunist destoinic
viitorul îi e confrate.

Spațiul acesta presărat de iubire
care ne-mbujorează obrajii
ne-ar putea îngîna la povești adevărate
despre eroul eternității noastre.

Cum să te recunosc ? Prin glasul mulțimii
ori prin trăinicia viziunii noastre ?
Dar știu că fruntea-ți revarsă o ploaie fecundă
și că prin tine trăiesc rostirile României.

Aud în bătaia inimii tale voința oamenilor.
Pe umerii tăi dăinuie patria.
Sădit adînc în inimi,
exiști pretutindeni, prezent și viitor.

Cedomir MILENOVICI
Traducere : **Ivo MUNCIAN**

TIMP SOCIAL

Să aducem viitor pe pămînt, să
punem pe pleoapele noastre visare,
să credem,
mai mult decît în noi înșine,
în visele înalte.
Se vor însuma ființele noastre,
credința noastră,
în destinul patriei,
se vor însuma viețile noastre
în mîndra zidire
a Patriei
viitoare.

Vasile VERSAVIA

SEMN

Sîntem aici, un imn din floarea țării,
petrecem apele să fie cristaline,
dăm alt destin cascadelor, căderii,
trezim cu fruntea zăpezile alpine...

Și-n jurul mesei adunăm argila
spre-a-i cerne ființa întru înălțare,
nu cerem să ne creadă cu de-a sila,
ci-avem în noi un semn cu mult mai mare,

El din adînc rîvnește să se-aprindă
pe vatra noastră într-un ceas ales,
purtînd destinul neamului înspre izbîndă
prin cel de-al doisprezecelea Congres.

Ion CĂLIMAN

LAUDĂ ȚĂRII

Patrie, izvor nesecat de culori,
Vin și gust din fagurii tăi de lumină.
Gura mea te cîntă deseori
Patrie, veșnic de dragoste plină !

Patrie, inimă tînără și trează
Cu rîuri și lanuri grele de rouă,
Soarele-ți sărută umerii prin fiece rază
Patrie, cuib de legendă și flacără nouă !

Curcubee aprinse-n priviri ne-nfloresc.
Visul așează pe vîrf de Carpați cununa
Întru lauda acestui pămînt strămoșesc —
Partidul, Lumina și Țara-s tot una !

Ioan VASIU

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 25 noiembrie

8,45 Gimnastică la domiciliu. 9,00 Copilărie, vis și certitudine. 9,35 Dick Turpin. 10,00 Viața satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Ani fericiți — cîntece și versuri. 14,00 Woody — ciocănitoarea buclucașă. 14,25 Copiii Dunării — reportaj. 16,15 Telesport. Fotbal : U.T.A. — Corvinul Hunedoara (div. B). Rugbi : Anglia — Noua Zeelandă. 17,40 Film serial. Timpuri grele (engl.). 18,40 Sub steagul tău. Partid iubit ! Cîntece și versuri interpretate de pionieri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Hotărîrile Congresului. 19,40 Film artistic. Clipa. 21,40 Telejurnal.

LUNI, 26 noiembrie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,25 Handbal masculin: România — Polonia (repr. a II-a). 18,55 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Hotărîrile Congresului. 20,00 De drag și de omenie — muzică populară. 20,20 Cadran mondial. 20,40 Cei din Mogador. 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 27 noiembrie

9,00 Telescoală. 10,00 Dallas. 16,00 Telex. 16,05 Telescoală. 16,20 Curs de limbă engleză. 16,40 Din țările socialiste. 17,10 Itinerare turistice. 17,30 Handbal masculin : România — Iugoslavia. 18,40 Muzică populară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Hotărîrile Congresului. 20,05 Program de cîntece. 20,15 Teatru. Tată cu de-a sila. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 28 noiembrie

16,00 Telex. 16,05 Telescoală. 16,40 Curs de limbă rusă. 17,00 Informații utilitare. 17,20 Selecțiuni din opereta „Lăsați-mă să cînt". 17,50 Tragerea pronoexpres. 18,00 Corespondenții județeni transmit... 18,30 Forum cetățenesc. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Succesele de azi — temelii trainice pentru viitorul comunist al patriei. 19,50 Muzică populară. 20,10 Telecinemateca : Într-o singură zi (francez). 21,35 Telejurnal.

JOI, 29 noiembrie

9,00 Telescoală. 10,00 Film serial. Timpuri grele. 16,00 Telex. 16,05 Telescoală. 16,30 Curs de limbă franceză. 16,50 Tragerea de amortizare ADAS. 17,00 Reportaj pe glob. 17,20 Viața culturală 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 18,25 Ora tineretului. 20,15 Muzică ușoară românească. 20,45 Conexiuni. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 30 noiembrie

16,00 Telex. 16,05 Învățămînt-educație. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Hotărîrile Congresului — program de acțiune al întregului popor. 19,40 Film : Un om la strîmtoare. 21,10 Atelier de creație literar-artistică. 21,40 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 1 decembrie

8,30 Telescoală. 9,40 Curs de limbă germană. 10,00 Curs de limbă spaniolă. 10,30 Cei din Mogador. 11,35 Telecinemateca (rel.). 13,00 De la A la... infinit. 17,50 Țară nouă, cîntec tinăr. 18,30 Cronica evenimentelor politice. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Reportaj de scriitor. 19,40 Teleenciclopedia. 20,10 Dallas — compania petrolieră Ewing. 21,00 Varietăți muzical-distractive. 21,35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

GÎNDURI LA ÎNALTUL FORUM AL PARTIDULUI

Chezăşia viitorului

Congresul al XII-lea al partidului este un eveniment de o importanţă deosebită nu numai pentru comuniştii români, ci şi pentru toţi cetăţenii patriei noastre, fără deosebire de naţionalitate. Congresul face o analiză a drumului parcurs şi, ceea ce este şi mai important, el marchează drumul dezvoltării noastre viitoare, drum de luptă al cărui ţel este apărarea libertăţii omului, a dreptului de a fi stăpînul propriei vieţi, al istoriei sale, dreptul de a fi mîndru de cultura patriei sale. Va fi acest drum, de bună seamă, un drum presărat de noi victorii, de eroism al oamenilor muncii.

Sintetizînd dorinţa fierbinte a tuturor comuniştilor, a întregului popor, Congresul îl va realege în înalta funcţie de secretar general al partidului pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu, primul cetăţean al României socialiste, cel mai activ membru al societăţii noastre, a cărui prezenţă în fruntea partidului este totodată şi chezăşia că ne vom realiza ţelurile pe care le marchează Congresul. Sîntem contemporani cu omul al cărui stil de muncă este contactul permanent cu realitatea, cu viaţa, cu oamenii.

Raportul Congresului este izvor de inspiraţie pentru fiecare creator, deci şi pentru scriitori. De la scriitorii noştri, indiferent în ce limbă scriu — aşa cum sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu în Raportul prezentat la cel de-al XII-lea Congres al partidului — societatea cere opere de o înaltă valoare politică şi estetică, opere care să reflecte dimensiunile noi ale dezvoltării noastre. Pe acest Om trebuie să-l reflectăm în toate ipostazele sale. Pentru că Omul este cel care edifică acum socialismul, iar apoi comunismul. Asemenea opere literare, lucrări cu un înalt mesaj revoluţionar, sînt şi vor rămîne ca documente de autentică valoare despre timpul istoric, de înaltă emulaţie, pe care-l parcurgem.

Svetomir RAICOV

Arta noastră pentru omul de azi

Am luat cunoştinţă de Raportul prezentat la cel de al XII-lea Congres al partidului de către tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Am rămas profund impresionat de ideile cuprinse în Raport, de vastele perspective ce se deschid României socialiste, dezvoltării sale multilaterale. Aşa cum arăta tovarăşul Nucolae Ceauşescu, şi oamenii de artă, pentru munca lor pusă în slujba marilor idealuri ale poporului nostru perioada următoare va marca poate mai mult ca niciodată un pas înainte în crearea unor opere trainice, opere exprimînd un profund patriotism, la nivelul marilor prefaceri din viaţa şi configuraţia spirituală a omului de mîine. Înţeleg aceasta într-un context al competiţiei pentru calitatea expresiei şi valoarea operei finite.

Iată pentru ce sînt alături de întregul popor pentru realegerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu în înalta funcţie de secretar general al partidului.

Alături de făuritorii de bunuri materiale şi spirituale din ţara noastră, artiştii plastici contemporani au întîmpinat Congresul al XII-lea al partidului prin efervescenţa creaţiei lor inspirate de realităţile construcţiei socialiste.

Diodor DURE
artist plastic

Din munţi coboară floarea de sticlă

(Urmare din pag. 5)

nat, curat, luminos. Tomeştenii se mîndresc cu faptul că aici sticla se modelează în întregime de către om. Umanizarea este apanajul sticlei fine. Aceasta nu se toarnă în forme, cu aer comprimat. Geneza ei depinde de iscusinţa suflătorului şi a modelatorului ; asistăm la o creaţie pe bandă rulantă ; spaţiul de aer al recipientelor transparente este acela expirat de un om, rotunjimile incandescente se realizează la fel ca pe roata olarului, mai mult în văzduh şi cu vagi atingeri de lemn înmuiat în apă, totul elementar şi precis. Gravura şi pictura se fac din tuşeuri conduse de mîini sigure. Cristalul conţine, mai presus de valoarea lui în sine, pe aceea a muncii mîinilor ; a freamătului fanteziei. Se lucrează pe bază de comenzi ceea ce nu anulează creaţia. Cercetătorii din Tomeşti au luat locul I în prima ediţie a „Cîntării României". Datorită lor, în curînd nisipul din Jupineşti (din zonă, deci) va redeveni materia primă, ca în trecut. El este mai ieftin şi apoi pămîntul din acest sat este acela al olarilor, el e implicat într-o întreagă civilizaţie casnică. Sticla de Jupineşti, corolar al oalelor de Jupineşti ! Tomeşti, ca localitate a repurtat succese recunoscute în ce priveşte realizările edilitar-gospodăreşti. Alături de virtuozitatea muncii, apare, aşadar, aceea a convieţuirii. Se construiesc locuinţe moderne, se implantează spaţii verzi, s-a terminat şi o Casă de cultură spre satisfacţia unei vechi echipe de teatru, formată deopotrivă din muncitori şi intelectuali. (În stagiunea trecută s-au montat trei piese şi se spune că în curînd va exista aici un Teatru popular. Roadele se vor datora şi colaborării permanente cu profesioniştii — actori ai Naţionalului timişorean). Prin spirit, Tomeştiul este, de facto, oraş. Este rentabil să trăieşti aici, într-o localitate îngrijită şi de un nobil pitoresc (turistică prin ea însăşi, chiar abstracţie făcînd de punctele ei turistice) alături de o întreprindere de prestigiu. Peisajul industrial al localităţii din care coboară floarea de sticlă este legată strîns de cel al naturii într-o luminoasă coabitare. Anii noştri au trecut cu prisosinţă pe aici. Iar noi, locuitorii marilor oraşe, în drum prin Tomeşti, ne întoarcem purtînd o oarecare nostalgie...

LIMBA ŞI STIL

„...dorul ţării cei străbune"

Ţară, *patrie* şi sinonimul parţial, astăzi învechit, *moşie* sînt termeni care se bucură de o largă răspîndire în creaţia eminesciană. În schimb *glie* — atît de familiar poeţilor ardeleni (Goga şi Blaga, de pildă), iar mai tîrziu, lui Nicolae Labiş — nu se iveşte niciînd în poezia antumă. În *Scrisoarea III*, *moşie* — derivat din *moş*, aparţinînd, acesta din urmă, fondului lexical preroman, autohton — aduce cu sine, în cuvîntul simplu şi dîrz al lui Mircea, mireasma vechimii : „N-avem oşti, dară *iubirea de moşie* e un zid / Care nu se-nfiorează de-a ta faimă. Baiazid !" În acelaşi poem, *moşie* alternează însă cu *ţară* : „Împăraţi pe care lumea nu putea să-i mai încapă / Au venit şi-n *ţara noastră* de-au cerut pămînt şi apă".

Epitetele „ţării" sugerează de obicei, la Eminescu, verticala dăinuirii : sinonimele gramaticale arhaice sînt, în astfel de condiţii contextuale, preferate. Un asemenea fenomen de „convergenţă stilistică" ne întîmpină în expresia *dorul ţării cei străbune*, din *Epigonii*, unde arhaismul morfologic *cei* (în loc de *celei*), în deplină consonanţă cu epitetul *străbun*, este binevenit, fiind, parcă, reclamat de însăşi desfăşurarea ideii poetice.

Forma în discuţie revine la Eminescu, chiar în antume, de pildă în ultima strofă a elegiei *Adio*, unde atmosfera este aceea a unui timp interior fabulos : „Cu ochii serei *cei* de-ntîi / Eu n-o voi mai privi-o...". Ivirea acestui arhaism gramatical produce de obicei un fenomen de convergenţă cu opţiunea pentru termeni din sfera timpului, sugerînd nu numai vechimea, ci însăşi nesfîrşirea : „ochiul lumii *cei antice*", „umbra frumuseţii *cei eterne*" (*Scrisoarea V*) „umbra blîndă-a iubirii *cei de veci*" (*Apari să dai lumină...*). Vechea formă flexionară de genitiv-dativ a articolului demonstrativ feminin se bucură de o evidentă atenţie din partea lui Coşbuc, care îi actualizează valenţele expresive în admirabila sa versiune românească a *Odiseii* : „Au mers pe malul mării *cei zbătute*" (II 96).

Aidoma codrului — „casă românească" — *ţara* este, adesea, personificată, ca în poezia populară : „Îşi dezbracă *ţara* sînul, / Codrul — frate cu românul — / De săcure se tot pleacă...". În consecinţă, ea este şi „agrăită" — uneori prin repetiţie — ca în versul „*Ţara* mea de glorii, *ţara* mea de dor". *Ţara mea de dor*, *ţara dorului* este „dulcea Românie" însăşi, străjuită în miezul ei, la capătul sudic al Bucegilor, de piscul pleş al *Vîrfului-cu-Dor !*... Leagăn al unor străvechi legende.

Sînt convins că Eminescu — iscoditor neostenit al „tainelor" păstrate în alcătuirea intimă a vorbelor româneşti — rostind, lăuntric, cuvîntul *ţară*, adulmeca răveneala brazdei răsturnate, a gliei, căci *ţară* purcede din latinescu *terra*, care „pămînt" înseamnă. Sensul originar — rămas, ca atare, în limbile romanice occidentale — era încă viu în româna de odinioară. Într-un text din secolul al XVI-lea *plodul ţărei* echivalează cu, în limba de astăzi, „rodul *pămîntului* ! În româna modernă *plod* completează, ca termen familiar şi uşor peiorativ, ampla serie sinonimică în care se rînduiesc *băiat*, *copil*, *făt*, *fecior*, *odraslă*, *prunc*, *vlăstar*. Expresia *plodul ţărei* este aşadar alcătuită din două arhaisme semantice, căci ambii termeni sînt folosiţi cu alte sensuri decît cele actuale.

G. I. TOHĂNEANU

Manifestări dedicate Congresului

CENACLUL ASOCIAŢIEI SCRIITORILOR ŞI AL REVISTEI „ORIZONT"

Dedicată celui de al XII-lea Congres al partidului, şedinţa de marţi, 20 noiembrie, a cuprins un festival de poezie patriotică. În cuvîntul de deschidere, poetul *Alexandru Jebeleanu* a subliniat ecoul profund pe care l-au trezit în conştiinţa scriitorilor ideile cuprinse în documentele înaltului Forum al comuniştilor, a exprimat voinţa creatorilor de frumos de a-şi asuma, cu responsabilitate, sarcina nobilă de făurire a unei literaturi umaniste, care să aibă permanent în atenţie problemele omului societăţii noastre, relaţia acestuia cu prezentul, cu istoria patriei.

În continuare, au citit poeţii *Anavi Adam*, *Crişu Dascălu*, *Eugen Dorcescu*, *George Drumur*, *Dorian Grozdan*, *Alexandru Jebeleanu*, *Mandics György*, *Ivo Muncian*, *Corina Victoria Sein*, *Ion Dumitru Teodorescu*, *Marcel Turcu*, *Aurel Turcuş*, *Damian Ureche*, *Vasile Versavia*.

Dedicate patriei şi partidului, poemele citite, de o elevată ţinută artistică, s-au constituit într-un autentic mesaj umanist, patriotic, într-o mărturie a participării scriitorilor bănăţeni la măreţul eveniment pe care îl trăieşte ţara noastră.

Marţi, 27 noiembrie, în cadrul Cenaclului Asociaţiei scriitorilor şi al revistei „Orizont" va avea loc deschiderea cursului de poetică susţinut de cercetători ştiinţifici şi cadre didactice de la Universitatea din Timişoara. Sînt invitaţi tineri scriitori, membri ai cercurilor şi ai cenaclurilor literare.

Ovid COSTINIU

* * *

● Sub egida Comitetului judeţean pentru cultură şi educaţie socialistă Timiş, poeţii Asociaţiei scriitorilor din Timişoara au editat o culegere de lucrări reprezentative sub genericul „Efigiile patriei". Volum îngrijit de Anghel Dumbrăveanu, Nikolaus Berwanger, Maria Pongracz-Pop, Cornel Ungureanu, Ivo Muncian. ● Cenaclul „Ars poetica" al Bibliotecii judeţene a realizat şezători la I.A.M. şi Ghiroda. La sediu, poetul Aurel Turcuş a vorbit despre „Dezvoltarea literaturii, culturii şi artei în perspectiva Documentelor Congresului al XII-lea". ● Lucian Alexiu, critic literar a fost invitatul elevilor Liceului industrial nr. 7 cărora le-a conturat „Tendinţe în lirica românească de astăzi". ● La cenaclul „I. Slavici" al Casei Armatei (Timişoara) oaspete a fost scriitorul Ion Maxim, care a citit din creaţia sa alături de Victor Gorşcovăz, Leca Crişovan, Sorin Grecu şi alţii. ● La Şcoala generală din Alioş a avut loc adunarea de primire în pionierat a şoimilor patriei, la care au participat şi militarii Marius Lăcătuşu, Aurel Neron şi Heinrich Biber. ● „Săptămîna muncii şi educaţiei socialiste" a fost prezentă în centre precum Lugoj, Deta şi Peciu Nou. ● Salonul anual de artă al plasticienilor din Timioşara şi Lugoj s-a deschis la Bastion. ● Poeţii Vasile Versavia, Gheorghe Azap, Octavian Doclin şi P. Novac Dolângă au fost prezenţi la simpozionul „Tradiţie şi contemporaneitate în Valea Almăjului", la Bozovici şi Dalboşeţ, unde au citit din creaţiile lor. Alături de interesante comunicări ştiinţifice. ● La Variaş va avea loc sîmbătă şi duminică o consfătuire judeţeană a cenaclurilor literare. ● Şcoala populară de artă din Timişoara a susţinut un spectacol cu formaţiile laureate ale ediţiei precedente a „Cîntării României". ● Spectacol la Liceul I.M.T. şi la Liceul industrial nr. 9 (tot Timişoara), cu contribuţia scriitorilor Mircea Şerbănescu şi Aurel Turcuş şi a prof. dr. Gheorghe Şora. ● Ne-a parvenit numărul festiv al revistei şcolare „Freamătul codrului", din comuna Vorona (Botoşani), o nouă şi entuziastă publicaţie. ● La Casa de cultură a studenţilor Timişoarei au evoluat într-un spectacol elevi şi cadre didactice, români, germani, maghiari şi sîrbi, într-o aleasă ţinută artistică.

L. B.

* * *

Muzicienii bănăţeni omagiază cel de-al XII-lea Congres al P.C.R. printr-o suită de acţiuni, menite a ilustra efervescenţa care există astăzi în mişcarea arstistică a acestui colţ de ţară.

Afişele *Operei Române* au anunţat recent o premieră. *Filarmonica „Banatul"* şi-a suplimentat obişnuitele simfonice cu programe destinate tinerilor. Preţuirea acordată muzicienilor Timişoarei se vădeşte şi în solicitările pe care aceştia le onorează : dirijorul *Remus Georgescu* a concertat recent în Venezuela, apoi în Franţa, iar acum se află în Polonia, avîndu-l ca solist pe concert-maestrul aceleeaşi instituţii — violonistul *Dragoş Cocora*. *Ioana Mogoş*, ca solistă a Filarmonicii, s-a reîntors din Iugoslavia, unde a impresionat auditoriul prin fervoarea licitată în „Exorcisme". Artiştii Operei se află în avansate pregătiri, pentru un mare turneu pe care-l vor efectua într-un şir de ţări din vestul Europei. Pulsează peste tot dorinţa afirmării unui potenţial valoric evident, în plină ascensiune.

La *Filiala Uniunii Compozitorilor* din R.S. România, compozitorul *Ion Crişan* a condus, în această săptămînă, dezbaterile susţinute cu membrii filialei pe marginea Proiectului de Directive al celui de-al XII-lea Congres al P.C.R. Ideea centrală a discuţiilor — creaţia partinică. Rodul concret al muncii compozitorilor bănăţeni, din care bună parte dedicată apropiatului eveniment al ţării, însumează creaţii corale, muzică pentru copii, lucrări de muzică uşoară. În genul lucrărilor mai mari simfonice, *Bujor Hoinic* a anunţat terminarea, chiar în aceste zile a partiturii baletului „Dacia Felix", gîndit să omagieze cei 2050 de ani de la formarea primului stat dac, punctul de unde începe istoria ştiută a neamului nostru, eveniment pe care partidul, tovarăşul Nicolae Ceauşescu personal, au decis să-l sărbătorească la dimensiuni de excepţie. Ion Crişan dedică Congresului, Evocarea pentru orchestră şi cor, intitulată *„Drobeta"*, monopartită, reunind însă cinci secţiuni cvasi-programatice. *Remus Georgescu* finiseză opera sa *„Piatra de hotar"* iar *Nicolae Boboc* — *„Imne Transilvane"*. Compozitorul *Mircea Hoinic* a predat *„Schiţe simfonice"*, programate deja pentru execuţie. *Silviu Almăjan* a anunţat finisarea lucrării *„Cîntec pentru pace"* iar *Bujor Hoinic* *„Cîntec pentru marele forum comunist al ţării"*.

Doru MURGU

ROMÂNIA PE MERIDIANELE GLOBULUI

● *Ca rezultat al politicii sale de pace și colaborare, România întreține în prezent:*
— *Relații diplomatice cu 132 state*
— *Relații economice cu peste 140 state*
— *Relații culturale cu peste 125 state*

● *România face parte din 80 de organizații internaționale guvernamentale și participă la activitatea a peste 700 de organizații neguvernamentale*

● *Din anul 1965 și pînă în prezent, secretarul general al P.C.R., președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a efectuat circa 120 de vizite de prietenie în peste 80 de țări ale lumii; a avut întîlniri și convorbiri, la București sau în alte capitale, cu șefi de stat și guvern din circa 100 de țări ale lumii.*

● *Numărul total al volumelor de texte selecționate din opera tovarășului Nicolae Ceaușescu sau consacrate personalității sale, publicate peste hotare este în prezent de aproape 70.*

Congresul al XII-lea al P.C.R.

POLITICA DE PACE A ROMÂNIEI SOCIALISTE, A PREȘEDINTELUI NICOLAE CEAUȘESCU

DISTINCȚII PRIMITE DE SECRETARUL GENERAL

În semn de cinstire a rolului său marcant în viața internațională, tovarășului Nicolae Ceaușescu i s-au conferit înalte distincții, între care:

— Ordinul „Lenin" (U.R.S.S.); Ordinul „Erou al Muncii Socialiste" (R.S.F. Iugoslavia); Ordinul „Gheorghi Dimitrov" (R.P. Bulgaria); Ordinul „Karl Marx" (R.D.G.).

— Medalia de aur „Frederic Joliot Curie" a Consiliului Mondial al Păcii.

— Medalia de aur „Norbert Wiener" a Organizației mondiale pentru sisteme generale și cibernetică.

— Premiul „Simba" pentru pace pe anul 1978.

— Medalia de aur a Institutului de relații internaționale din Roma.

— Titlul de „Doctor Honoris Causa" al unui șir de universități.

În acest solemn moment de bilanț al marilor înfăptuiri în construcția socialismului, dar și de configurare a viitoarelor grandioase dezvoltări în toate domeniile, evocarea chiar și succintă a rolului pe care-l joacă astăzi România în arena mondială se impune ca un fapt necesar.

Politica internă și politica externă a României socialiste, ca două laturi inseparabile ale aceleiași concepții despre lume și viață, se împletesc în eforturile de a asigura poporului nostru noi înălțimi de civilizație materială și spirituală, în condițiile progresului pașnic al întregii umanități. Decurge de aci, firesc, preocuparea constantă a țării noastre, a președintelui ei, față de destinele păcii mondiale și neobosita participare românească în toate acțiunile vizînd buna înțelegere și conlucrare internațională.

Cum prea bine se știe, în elaborarea și înfăptuirea politicii externe a partidului și statului nostru, un rol determinant, esențial, are secretarul general al P.C.R., președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în a cărui gîndire social-politică creatoare și în a cărui clocotitoare activitate, fenomenele vieții internaționale, politica externă a României ocupă un loc de cea mai mare însemnătate. Acesta este unul din temeiurile stimei și prestigiului ce le-a dobîndit pe toate meridianele, ca proeminentă personalitate a contemporaneității, ca promotor înflăcărat al cauzei socialismului, progresului și păcii în lume. Militînd cu consecvență pentru afirmarea noului și eradicarea a tot ceea ce este vechi și perimat, gîndirea și acțiunea tovarășului Nicolae Ceaușescu au jalonat și jalonează, într-un proces de elaborare continuă, matca durabilă a politicii externe românești, în lumina unei concepții originale, atotcuprinzătoare asupra lumii, în contextul realităților de azi în perspectiva devenirii ei de mîine.

Fără îndoială, pacea este aspirația cea mai fierbinte a tuturor popoarelor, a întregii omeniri. Realizarea unei păci durabile pe întreg globul a devenit astăzi o necesitate imperioasă a însăși dezvoltării civilizației umane. Pacea, ca și destinderea sînt indivizibile. Într-o lume ca a noastră, o lume a interdependentelor, acumularea de material inflamabil într-o zonă sau alta creează grave riscuri, după cum orice confruntare armată, în orice parte a globului s-ar produce, afectează climatul politic general. Tot așa, destinderea ca proces general este afectată dacă progresele într-o anumită parte a lumii sînt contracarate de fenomene negative în altă parte. **„De pace are nevoie întreaga omenire, toate popoarele care aspiră la făurirea unei vieți mai bune, de prosperitate și bunăstare — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu. Tocmai de aceea, considerăm că datoria primordială a tuturor statelor este de a acționa din răsputeri pentru destindere internațională, pentru rezolvarea tuturor conflictelor interstatale pe cale politică, nu prin înfruntări militare, pentru dezarmare și stingerea tuturor focarelor de război".**

România a promovat și promovează cu hotărîre o concepție nouă asupra bazelor păcii, a direcțiilor în care trebuie concentrate eforturile pentru a construi o securitate autentică a tuturor națiunilor și pentru a facilita colaborarea rodnică între ele.

Pronunțîndu-se și militînd consecvent pentru stingerea focarelor de conflict și război pe cale politică, considerînd că nimic nu poate justifica amestecul și cu atît mai puțin intervenția armată în treburile interne ale altor popoare, România acționează pentru eliminarea forței și amenințării cu forța din relațiile internaționale.

Reala promovare a intereselor naționale ale fiecărui popor, ale fiecărui stat nu se poate realiza în afara destinderii și conlucrării internaționale, în afara coexistenței pașnice. În consecință, există îndatorirea antrenării tuturor țărilor, mari și mici, cu drepturi depline și egale, la dezbaterea și soluționarea problemelor internaționale, necesitatea unei optici și viziuni noi, eliberate de concepția grupărilor politico-militare, de bloc, în abordarea și soluționarea cu șanse de succes și durată a aspectelor litigioase, a obstacolelor din calea destinderii și coexistenței pașnice.

Adeptă a unei viziuni unitare asupra marilor probleme ale contemporaneității, a abordării frontale a acțiunilor de care depinde în măsură hotărîtoare consolidarea cursului spre destindere, înfăptuirea unor pași efectivi pe calea întăririi securității și păcii mondiale, România se pronunță și acționează consecvent pentru adoptarea de măsuri practice pentru oprirea cursei înarmărilor și trecerea la înfăptuirea dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare. Este aceasta, o condiție esențială pentru eliberarea omenirii de coșmarul unui război distrugător, pentru orientarea pe făgașul firesc, al propășirii civilizației umane, a uriașelor mijloace materiale, destinate azi fabricării și perfecționării arsenalului militar, pentru dirijarea unei părți din fondurile eliberate prin reducerea bugetelor militare, a armamentelor și armatelor pentru sprijinirea țărilor rămase în urmă economic.

România consideră că o cheie fundamentală a democratizării vieții internaționale, care presupune participarea pe bază de egalitate a tuturor statelor și în același timp o componentă a acțiunii pentru realizarea unei păci durabile, o constituie reducerea decalajului economic dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, lichidarea subdezvoltării economice, instaurarea unei noi ordini economice

Concepția despre pace a partidului și statului nostru este fundamentată pe necesitatea și posibilitatea unei largi mobilizări a tuturor forțelor înaintate, proaresiste, democratice în soluționarea, în interesul popoarelor, a marilor cauze ale omenirii. Întreaga gîndire de politică externă a tovarășului Nicolae Ceaușescu este pătrunsă de nețărmurită încredere în înțelepciunea și capacitatea popoarelor de a impune schimbările necesare, de a le face posibile și de a le înfăptui. De aci, afirmarea, în viziunea partidului nostru, a caracterului obiectiv, istorește determinat, al creșterii rolului popoarelor în promovarea noului curs în viața internațională și, deopotrivă, relevarea factorului subiectiv, al conștiinței de sine, al maturizării politice a maselor în transpunerea în viață a voinței și năzuințelor lor de dezvoltare independentă, de pace și progres.

Convingerea că stă în puterea popoarelor ca, acționînd unite, să asigure triumful politicii de pace, colaborare și înțelegere conferă substanță revoluționară și optimismul profund al întregii activități externe a patriei noastre.

Acționînd cu fermitate pentru înfrîngerea — cu virtuți de legge — a dreptății și moralei în relațiile internaționale, partidul și statul nostru, sub conducerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, oferă exemplul mobilizator de politică externă în care spiritul revoluționar, larga deschidere spre conlucrare, neabătută promovare a principiilor noi de relații se afirmă ca laturile aceleiași unități de concepție și acțiune.

Dezvoltată în simbioză cu politica internă de progres multilateral, politica externă de pace a României socialiste constituie, fără îndoială, sursa și explicația cuvintelor de apreciere rostite la adresa țării noastre, a președintelui Nicolae Ceaușescu, a poporului român.

Este și explicația deplinei aderiuni a întregului popor român — reafirmată cu deosebită putere în perioada premergătoare Congresului al XII-lea —, la politica internă și externă a țării noastre, condusă cu atîta strălucire de președintele Nicolae Ceaușescu.

Paul STERESCU

MĂRTURII INTERNAȚIONALE

„Rolul și participarea României în problemele internaționale sînt, în mod eminent, ilustrate de activitatea dinamică a prestigiosului său conducător, președintele Nicolae Ceaușescu. Întreaga lume este conștientă de contribuția sa unică la normalizarea relațiilor dintre state, la reglementarea conflictelor și disputelor internaționale prin negocieri între părțile implicate și instaurarea unui nou tip de relații între state".

KURT WALDHEIM

secretarul general al O.N.U.

„Ne este cunoscută contribuția personală a tovarășului Nicolae Ceaușescu în lupta pentru relații internaționale noi, bazate pe egalitate în drepturi în lume, pentru crearea unei atmosfere de înțelegere și colaborare în Balcani. Apreciem meritele sale personale pentru afirmarea relațiilor egale în drepturi între state, pentru înțelegerea mai bună între popoare și pentru întărirea păcii"

IOSIP BROZ TITO

președintele U.C.I.

președintele R.S.F. Iugoslavia

„Doresc, domnule președinte, să vă salut pentru contribuția teoretică și practică pe care politica externă românească o oferă Europei și lumii în direcția păcii și securității, politică deschisă către înțelegere și cooperare cu toate națiunile, interesată direct în rezolvarea pașnică, pe calea tratativelor, a tuturor conflictelor, orientată pe principiul sigur și realist al independenței naționale".

ANTONIO RAMALHO EANES

președintele Portugaliei

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef). ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct). PAUL EUGEN BANCIU MIHAIL GLAJA. CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon: 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

SCRIITORUL

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

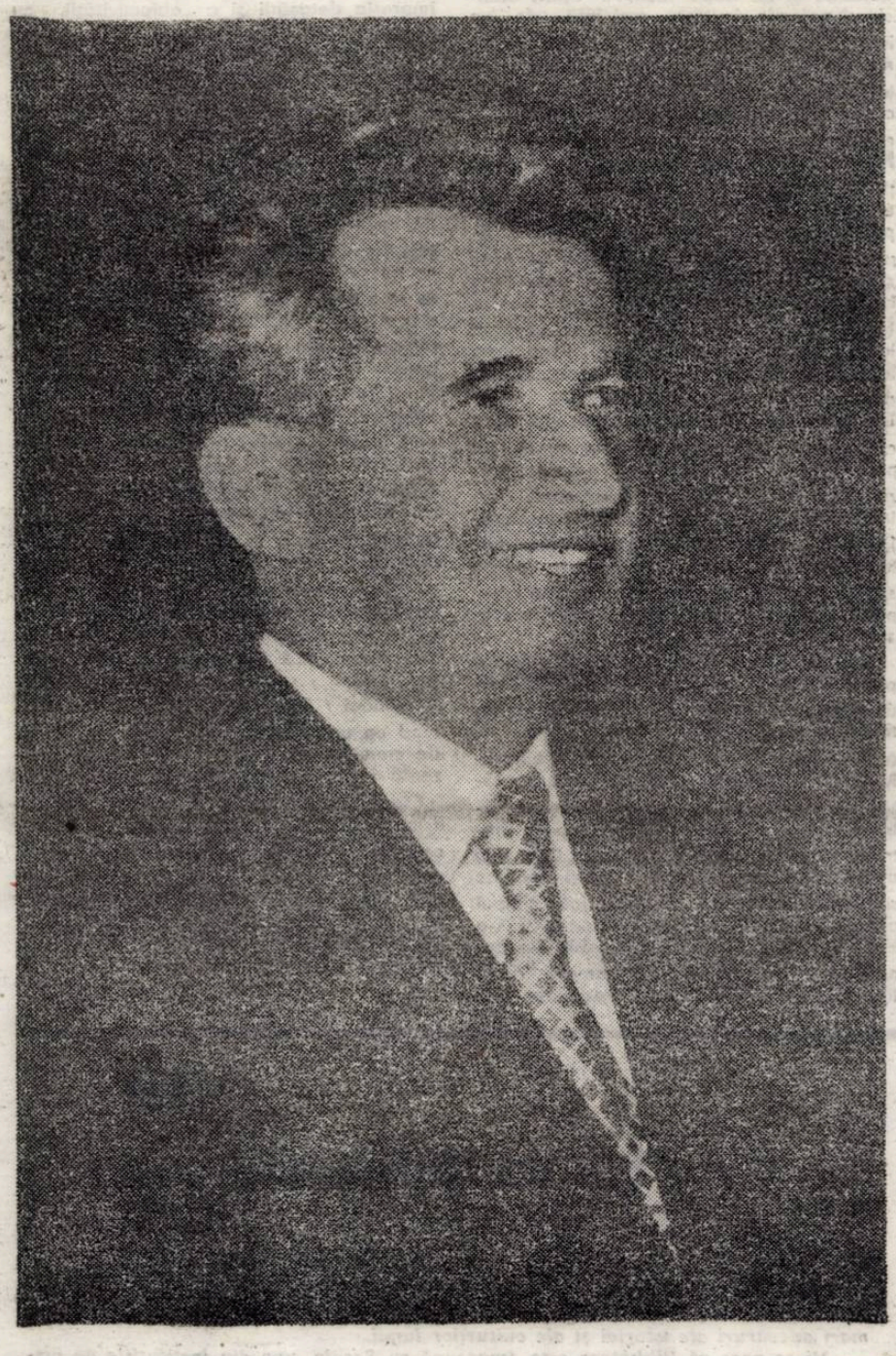

1 DECEMBRIE 1918

Unitatea și independența țării în gîndirea social – economică progresistă românească

„Unirea de la 1918 a răspuns cerințelor și legilor obiective ale dezvoltării sociale, bazîndu-se pe realități fundamentale cum sînt originea și limba comună, identitatea de interese și aspirații ale întregului popor dornic să trăiască într-o singură țară".

NICOLAE CEAUȘESCU

În toate timpurile, aspirația poporului român spre unire și neatîrnare și-a găsit o vie expresie în gîndirea social-economică și politică din țara noastră. Produs firesc al dezvoltării legice în epoca modernă, Marea unire din 1918 a fost pregătită în fapt și în spirit, în acțiunea și gîndirea oamenilor cu vederi progresiste care exprimau profundele și străvechile țeluri ale maselor de pe întregul teritoriu românesc cu mult înaintea înfăptuirii ei.

Conducătorii de seamă ai revoluției de la 1848 din Muntenia, Moldova și Transilvania — pe atunci încă arbitrar despărțite, dar care tindeau să se unească sub imperiul unor necesități obiective și ca urmare a impulsului dat de lupta maselor populare, al tuturor forțelor progresiste în calea cărora se ridicau mari obstacole — au fundamentat temeinic, necesitatea imperioasă a independenței și unirii tuturor componentelor frățești ale României. Pe bună dreptate N. Bălcescu, S. Bărnuțiu, M. Kogălniceanu, G. Barițiu,

Filip PAȚAC

(Continuare în pag. 3)

TELEGRAMA ADRESATĂ DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R. S. ROMÂNIA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU, CA URMARE A REALEGERII ÎN FUNCȚIA DE SECRETAR GENERAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Mult stimate și iubite tovarășe NICOLAE CEAUȘESCU

Scriitorii din România, împreună cu întregul popor, își exprimă deplina satisfacție și adînca bucurie față de realegerea Dumneavoastră, de către cel de al XII-lea Congres, în înalta funcție de secretar general al Partidului Comunist Român.

Prezența Dumneavoastră în fruntea partidului și a statului constituie suprema garanție a mersului neabătut al națiunii noastre pe calea edificării socialismului și comunismului pe pămîntul românesc, a luptei victorioase pentru pace, colaborare și progres în întreaga lume.

Scriitorii din țara noastră : români, maghiari, germani și de alte naționalități își reînnoiesc, cu acest prilej, legămîntul lor față de nobilele idealuri ale Partidului Comunist Român, fiind strîns uniți în jurul conducerii partidului, a Dumneavoastră personal, stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu.

Întreaga noastră activitate de creație și obștească va fi pătrunsă tot mai puternic de spiritul dinamic, vizionar al documentelor adoptate de Congresul al XII-lea, cu deosebire de ideile călăuzitoare cuprinse în Raportul pe care l-ați prezentat în fața întregului partid și popor.

Un îndreptar de neprețuit îl constituie pentru obștea scriitoricească îndrumările și indicațiile din Raport care privesc rolul literaturii și artei în ridicarea necontenită a nivelului conștiinței socialiste a omului nou.

Ne-au bucurat aprecierile Dumneavoastră privind succesele înregistrate pe acest tărîm și am reținut, cu maximă răspundere, ceea ce avem de făcut pentru a da strălucire literaturii, pentru a scrie operele cu adevărat revoluționare și umaniste pe care le așteaptă de la noi partidul și poporul.

Asigurăm conducerea partidului, Vă asigurăm pe Dumneavoastră personal, stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, că vom face totul pentru a răspunde cu cinste prin cărțile noastre, prin întreaga noastră activitate, chemării pe care ne-ați adresat-o, înaltelor exigențe ideologice și artistice care caracterizează societatea noastră pătrunsă de spiritul înnoitor al socialismului.

**UNIUNEA SCRIITORILOR
DIN
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA**

SCRIITORUL 48 ● SERIE NOUĂ ● anul XXX (610) ● 29 noiembrie 1979 ● 8 pagini — 1 leu

CONVORBIRI

Cu scriitorul MARIN PREDA

„VIAȚA PE PLANETA NOASTRĂ ESTE CA UN ROMAN FOILETON PE CARE-L URMĂRIM ZILNIC"

Știam, de mai multă vreme, că autorul **Moromeților**, al **Marelui singuratec**, al **Delirului**, al **Vieții ca o pradă** lucrează la o nouă carte. Primul semnal despre ea — un fragment publicat în Almanahul literar pe 1978, informa că este vorba despre un roman avînd ca erou principal un intelectual. Cum Marin Preda ocolește sistematic publicitatea, de atunci, informațiile cu privire la noua sa carte n-au sporit cu prea multe amănunte. **„Lucrez ! îmi răspundea sec scriitorul. Cînd o să fie gata, stăm de vorbă".** Pe la începutul lui '79, după toate semnele, noul roman se apropia de final. Final condiționînd și planuita convorbire cu autorul. La începutul toamnei, perspectiva interviului a devenit mai sigură, mai clară. **„Mai am puțin. Vreo cîteva pagini. Ne întîlnim cînd o să pun ultimul punct".** Și cum punctul cu pricina a fost pus, iată și mult aminata convorbire în situația de-a putea avea loc.

Nedesmințindu-se nici de data aceasta, cunoscutul prozator este la fel de reticent, de sgîrcit în amănunte. Pentru că Marin Preda socotește că cititorului nu trebuie să-i dai comentarii, interpretări, aprecieri de valoare înainte de lectură. Cu alte cuvinte, nu e recomandabil să-i influențezi opiniile, să-i dirijezi concluziile. Convorbirea se desfășoară la Mogoșoaia. E o dimineață de toamnă, cu gînduri insistente de ploaie. În ciuda norilor de pe cerul mohorît, odaia amfitrionului meu e plină de lumină. Lumina caldă, învăluitoare, a tablourilor care am observat că înconjoară statornic, la orice adresă s-ar afla, masa de lucru a romancierului.

— După cum ne-am înțeles la telefon, sînt gata să vă ascult vorbind despre noul dumneavoastră roman. Cum se va intitula? Despre ce va fi vorba în paginile lui ?

**Întrevedere realizată de
Constantin VIȘAN**

(Continuare în pag. 4)

CRONICA LITERARĂ

Vasile Andru

Noaptea împăratului

(Ed. Eminescu, 1979)

Fără îndoială, traversăm un moment al romanului istoric, motivele se știu, unele le-am numit în cronicile anterioare consacrate lui Paul Anghel și Mariei Luiza Cristescu, altele, numite de alții, pot fi considerate în cadrul larg al maturizării romanului românesc : căci cărțile semnate de autorii înainte amintiți și cele aparținînd lui Alice Botez, Eugen Uricaru, Mircea Constantinescu, Dan Mutașcu, Radica Iulian, Nicolae Crișan ș.a., modifică substanțial conceptul de roman istoric românesc, transformă simțitor felul de a concepe specia. Momentul 78–79 al romanului istoric pune sub semnul îndoielii romanul arheologic patetic și găunos, alcătuit de inși rătăciți în literatură, istorici rotați incapabili de a-și practica onest meseria : romanul făcut după calapod (nu cel destinat tineretului, ieșit din vulgarizări meritorii, sprijinite pe iscusința compunerii, pe o oarecare știință a așezării personajului în pagină, cu o acțiune vioaie și antrenantă), înghițind zeci și zeci de coli editoriale. Cartea lui Vasile Andru, unul dintre cele mai puternice „romane istorice" ale ultimilor ani, e, înainte de a fi un roman istoric, un excelent roman : scriitorul abordează genul după o experiență literară care îi consolidează credința în capacitatea literaturii de a-și păstra condiția chiar atunci cînd utilizează din plin documentul, chiar atunci cînd recompune fapte îndelung cercetate de istorici : literatura, romanul, personajele, nu sînt remorcate de document, ci și-l integrează pe acesta. O excelentă cronică a lui Al. Protopopescu (Viața românească 8–9/1979) se intitula „Împăratul... c'est moi", aluzia la Flaubert dar și la o direcție a modernizării romanului era explicită. **Traian** căci el este împăratul, e un om modern, faptele sale sînt descoperite de romancier „din interior" ; actele sale sînt trăite într-un prezent continuu (timpul prezent este și al naratorului).

Prezentul atrage după sine stilul familiar, dezbaterea lipsită de crispare, judecata liniștită : împăratul nu e un zeu, limitele sale sînt firești, lumea poate fi mai lesne înțeleasă dacă – ne spune naratorul – nu cădem întotdeauna în acord cu împăratul asupra adevărurilor supreme. Militar – și studiul lui Vasile Andru asupra statutului de militar mi se pare a fi cu deosebire excelent – împăratul este și devine scriitor ; marile modele care se află în urmă par a fi paralizante. Cum a scris Iulius Cezar, de ce el a scris astfel, de ce stilul noului împărat este incapabil să atingă limpezimea predecesorului ? Militarul devine scriitor, jurnalul lui, o modalitate de cunoaștere a lumii. Confruntările cu scriitorii și cu oamenii de idei nu sînt simple, dar deschiderea împăratului e mereu exemplară ; spre deosebire de predecesorul său, Traian arată îngăduință și înțelepciune. Parabolele deschise ale cărții nu devin, ca în cutare roman, stil aluziv, ele își păstrează condiția de parabolă ; marile momente ale romanului nu sînt însă neapărat cele parabolice, ci în cele în care împăratul încearcă **să înțeleagă** – încearcă să-și depășească statutul său.

Carte despre un imperiu dar și carte a luptei cu necunoscutul, roman istoric dar și proză aplecată asupra întrebărilor existenței, **Noaptea împăratului** utilizează cu dezinvoltură o seamă dintre aișturile prozei moderne – ale prozei experimentale practicată, poate cam cu o voință exagerată a inovației – de Vasile Andru în volumele anterioare, cu deosebire în **Mirele** și în **Arheologia dorințelor.** Dialogul dintre împărat și literați, dintre alcătuitorul de texte și comentatorii de texte are loc în numele unui exercițiu de o indiscutabilă demnitate stilistică. Spectaculoase dar nu lipsite de gravitate sînt confruntările împăratului cu vechile sau noile credințe ; Hadrianus, urmaș al său, se inițiază în cultul zeului Mithra, zeu nou : zeii aduși din Orient, zei nelatini încep să se furișeze între oșteni, după cum tot între oșteni împăratul descoperise, altădată, oficierea vechilor ceremonii – ritualul singeros al saturnaliilor care cerea uciderea regelui (ales) al sărbătorii.

Împăratul este chemat să țină echilibru și mai ales să descopere adevărul ; el trăiește o **viață zilnică** în care faptele extraordinare au ecou scăzut ; istoria pe care o făurește nu își strigă grandilocvent realizările, dimpotrivă ; ea privește cu uimire către cealaltă istorie, cea a poporului dac.

Scrisă frumos, fără excese calofile. **Noaptea împăratului** este romanul unei experiențe interioare destinate a deveni experiență literară și mai apoi, pagină de istorie. Marele personaj își dovedește forța în capacitatea de a fi om comun, personaj supus condiției umane și, mai ales, necesităților timpului său.

Cornel UNGUREANU

Virgil Teodorescu

Poezie neîntreruptă

(Ed. Minerva, 1979)

Ce altceva decît arcanele metaforei, febricitarea imaginației, libera asociere a realelor îl vor putea releva mai exact pe poet în heraldul suprarealist din anii de dinainte și de după război ? Spirit ofensiv și polemic, în texte, mai întîi, de un irecuzabil accent social și politic, sentimental, mai tîrziu, în texte de circumstanță, caligrafice ori sacrificînd unui discret conceptualism, Virgil Teodorescu rămîne, așa cum o poate arăta masiva antologie **Poezie neîntreruptă** (selecție din volumele publicate între 1945 și 1973) autorul prin excelență al unei poezii ale cărei domenii privilegiate sînt miraculosul cotidian, visul, erosul în tradiția consacrată de poezia modernă. Poet suprarealist, dacă vom conveni împreună cu Eluard că poezia trebuie să fie aceea care îl face pe poet, iar nu invers și că facultatea de a crea imagini insolite și apetență pentru cuvînt definesc poetica suprarealismului, Virgil Teodorescu își situează, dincolo de orice considerente teoretice, mirajele poeziei la punctul de intersecție a două porniri divergente și, în mod obișnuit, exclusive : un interes, dacă nu și o simpatie evasigenerală pentru tot ceea ce constituie latura materială, palpitul viu, carnal, s-ar putea spune, al realului, și o maliție ce ține cumpănă dreaptă unor posibil prealirice efuziuni.

„Nu nu îi voi scrie niciodată un mare poem de beatitudine" **(Un poem de beatitudine),** hotărî poetul în **Blănurile oceanelor** și, evident, mai mult un imagism luxuriant decît o intimă dispoziție a autorului face să coexiste, în același poem, alături de reprezentări de o căutată brutalitate, imagini diafane, delicate, scoase dintr-un principiu calofil : „Dacă trec mai departe de tine mă întorc să-ți privesc subțioara / Această pulbere tot timpul prezentă / Să-ți privesc subțioara și s-o beau dintr-o dată / Ca pe-o sabie din panoplie / Rănit ușor otrăvit amețit dacă trec mai departe de tine / Dacă trec mai departe de tine / Îți arunc ochii între picioarele cailor / Îți îngrop urechea sub poduri ca să cînte / Și pentru un singur deget clădesc o sută de castele / Și alte o sută de mii / În pădurile de baobabi ale imensilor tăi ochi / Vinez păuni și păsări lyră..." **(Transparența cîmpului magnetic).**

Poet suprarealist, Virgil Teodorescu își plasează – iată un aparent paradox – demersul liric sub semnul unei arte disciplinate, ce-și găsește virtuțile într-o impecabilă supunere la metodă ; lăsînd deoparte momentele în care încerca să se acomodeze comandamentelor unei retorici pentru care nu găsea prea des posibilități de adecvare (volumele **Scriu negru pe alb, Drepturi și datorii),** versurile sale trăiesc printr-o continuă și expresiv întreținută pornire blasfemică, printr-o frondă pe care impresia detașării și a obiectivității, cu abilitate pusă în valoare, o face de un remarcabil efect liric : „Cînd încerci să o rupi de pe obrazul olimpic / Pielea întreagă ca o vitrină / Ca o sondă aprinsă ca o vitrină / Pielea e un inger urmărit de reflectoare și pocnetele carabinei / Prin echinoxurile de primăvară /.../ Ca un conclav de bufnițe / Mușcată de urzici și de luxurii grave / De rîndașii la cai ruptă între dinți / Înăbușită cu mangal / Sau ca un cuib consumat de incendiu" **(Urmele se pierd).** Cu o relativă moderație în dispunerea imaginilor șocante, în solicitarea impresiilor extrem-senzuale, violente, poezia recentelor culegeri lirice ale lui Virgil Teodorescu păstrează, nealterată, abilitatea construcțiilor metaforice, încărcătura insolită a notațiilor lirice. Trecut prin „tragicul acces argonaut" al literaturii moderne, poetul continuă să colecționeze cu predilecție emblemele unui univers cutreierat de Eros, în care granițele dintre naturile animale, vegetale și minerale își pierd consistența : „Tu vei veni cu părul din vreascuri de uraniu, / Cu brațele întinse ca niște lămpi de jad, / Vei răsări în ora-n care cad / Supreme artificii pe-al meu craniu. / / Lumina, ca o coală pe care o îndoi / După ce-ai scris poemul planînd ca un columb, / Asemeni unei facie de cremene și plumb, / Va fi mereu prezentă între noi" **(Transfuzii).**

Clasicizînd cu discreție, poetul nu pare dispus să uite, în anii deplinei maturități artistice, termenii esteticii care i-au marcat anii debutului. Încă o dată, deci, recursul la metodă rămîne, pentru arhitecturile strălucitoare de imagini ale lui Virgil Teodorescu, agentul revelator.

Lucian ALEXIU

MARGINALII

INTERMEZZO

S-ar zice că o osîndă gravă și misterioasă îl obligă pe scriitor să străbată un deșert înainte de a-și găsi fîntîna, iar din aceasta, aproape secată cînd o află, nu bea decît ultime picături, silit, de aceea, să pornească mai departe sub soarele torid. Să te naști scriitor nu pare a fi o soartă de invidiat. Priviți mai de aproape, cei trei contemporani — Baudelaire, Flaubert și, cu un decalaj, Mallarmé — au ceva comun : toți înțeleg prin literatură îndeosebi arta de a-ți crea constrîngeri ; și cum acestea le impun să atingă un nivel de profesionalitate scriitoricească extrem de pretențios, sînt nevoiți să-și golească viața și ființa de tot ce nu aparține condiției de scriitor. Cum, pe de altă parte, o asemenea golire nu stă în putință nimănui și mai ales nu în aceea a oamenilor sensibili, ei nu fac decît să-și polarizeze existența : vor fi niște artizani de rang înalt, bîntuiți de mari frustrări. Vidul lor interior va fi cutia de rezonanță a două eșecuri : acela de a nu atinge mirajul estetic întrevăzut și acela de a nu îndura ca pe ceva firesc penitența existențială pe care tot singuri și-au creat-o. Corespondența lui Baudelaire este chiar înspăimîntătoare. Preocuparea scrisului dusă pînă la manie și tot soiul de umilințe distilate pînă ce se prefac în venin — atît și altceva nimic. Singura lui deschidere către viață a fost urmarea unei grave confuzii. Nu și-a dat seama că doamna Sabatier era doar o proiecție poetică, i-a vorbit ca unei femei reale și cînd s-a găsit în preajma ei s-a cutremurat ca de un fapt monstruos. Unde căutase împotriva vieții protecția unei iluzii, găsise viața însăși. A încercat să-și ascundă adevărul sub o retorică grandilocventă însă tot atunci, a doua zi după ce a avut revelația erorii comise, spiritul lui nemilos de lucid i-a silit să privească lucrurile în față : „... acum cîteva zile erai o divinitate, ceea ce este atît de comod, atît de frumos și de inviolabil, iată-te femeie, acum". Și deoarece toate întîlnirile umilitoare cu viața au primit din partea lui răspunsuri triviale, a încheiat tot atunci : „... mi se pare că am lăsat să se întrezărească ceva din partea urîtă a sufletului meu".

Dintre cei trei, Baudelaire s-a chinuit cel mai mult, în ritmul unei exasperante monotonii. Mallarmé pare să fi concentrat toată suferința într-o unică criză de cîțiva ani. Odată criza depășită, odată gîndul sinuciderii învins, el s-a sinucis altfel, adică a devenit exclusiv scriitor. Undeva, într-o scrisoare, spune că dacă n-ar avea oglinda în față ar dispărea de pe lume scriind. De fapt, a și dispărut. A izbutit să trăiască o falsă viață, în desăvîrșit anonimat pentru cei mai mulți, adunînd săptămînal cîțiva scriitori și vorbindu-le despre scris, sau lăsîndu-se sărbătorit într-un tîrziu și citind cu acest prilej un discurs de mulțumire — gest cu semnificație socială în aparență, dar care nu era decît unul al rămînerii în literatură, căci era scris în versuri și se referea la scris.

Cu Flaubert, lucrurile stau oarecum invers. Și el s-a refugiat din scris în scris, de vreme ce nu și-a întrerupt *truda stilului* decît pentru a-și întreține corespondența, însă corespondența lui are semnificația unei reale ieșiri în lume. Mai mult decît atît și poate mai important : refăcînd legătura cu lumea în ritmul acesta binar de înaintări și retrageri, el a participat fără să știe la o atitudine literară ce avea să devină conștientă de sine în opere mari, la un Proust, la un Céline — atitudine care face incertă frontiera dintre biografie și operă, dintre viață și scriere, dintre autor și om.

Livius CIOCÂRLIE

ECHO

La un jubileu

Între ființele cele mai apropiate inimii mele este și ființa numită bibliotecă. Poate pentru că m-a primit întotdeauna cu tandrețe, răspunzînd sfielilor mele cu un fel de încredere, pe care nu mi-am putut-o tălmăci niciodată îndeajuns. Iar cînd în această toamnă am intrat în Biblioteca lui Hadrian, din cetatea Atenei, m-a cuprins un fior necunoscut și mi s-a părut, o clipă, că mă aflu în legătură cu mari adevăruri ale istoriei și ale culturilor lumii.

Mi se pare că Biblioteca este, împreună cu Școala, una din instituțiile de primă importanță în educația omului, în formarea și dezvoltarea conștiințelor, a personalității umane. Continuînd-o, biblioteca este ea însăși o școală, fără rigorile de program ale învățămîntului, dar cu posibilitățile unor opțiuni mult mai largi, după preocupările și afinitățile fiecăruia.

Ca scriitor, sînt înainte de toate cititor. Venind tîrziu în lumea cărților, căci trebuie să fi avut 10—11 ani cînd învățătorul din satul meu mi-a pus în mînă prima culegere de basme, am rămas cu o sete pururi neastîmpărată pentru călătoriile în spațiul de miracole cuprins în litera tipărită. Astfel că, în lipsa unei biblioteci în comuna mea, am început să-mi fac propria bibliotecă, așa cum am și scris undeva, cumpărînd, într-o călătorie la oraș, Hanul Ancuței, cu puținii gologani agonisiți de la vecinii cărora le pășteam oile, vara. Nu bănuiam atunci, cînd scriam, pe pagina de gardă a cărții achiziționate, numele instituției pe care o înființam și cota luminară a tezaurului inițiat, nu puteam bănui atunci că voi ajunge eu însumi să scriu cărți și să mă întîlnesc cu ele prin bibliotecile țării

Am rămas pînă astăzi bibliotecar și am un mare respect pentru această profesiune, cinstită de munca bibliotecarului Mihai Eminescu sau a bibliotecarului Lucian Blaga.

În liniștea fecundă a sălilor de lectură ale acestor temple ale cărții, pot fi întîlniți astăzi cititori de toate vîrstele și de toate formațiile intelectuale, iar printre ei sînt nu numai frumoșii pătimași ai setei de infinit, ci și posibilii scriitori de mîine, care nu sînt nici ei altceva decît altfel de înaripați pătimași ai setei de infinit.

Simt o mare bucurie să-mi exprim recunoștința, ca scriitor, pentru opera înfăptuită de partidul și statul nostru în acest domeniu de importanță fundamentală pentru cultura unui popor. Vastul sistem de biblioteci care funcționează astăzi în România este un vast sistem de grădini ale minții și sufletului în care au acces toți cei ce vor să-și lumineze gîndul.

Trei pătrare de veac în viața unei instituții a cărții înseamnă foarte mult. Ele vorbesc despre tradiții generoase, despre mari și adeseori anonime fapte de cultură. Biblioteca județeană Timiș, care împlinește această nobilă vîrstă, este unul din lăcașurile de cultură cu care ne mîndrim.

La jubileul ei, gîndul meu devine o laudă curată ca un văzduh de primăvară, o laudă adusă bibliotecarilor, acești oameni luminați și modești care ne țes în întîmpinare spre a ne sugera un drum sau un zbor în lumea inefabilă pe care o slujesc cu noblețe și înaltă dragoste de țară.

Anghel DUMBRĂVEANU

LITERATURA ÎNSETATĂ DE REAL (II)

Fără să adopte un consens unic, poeții ultimilor ani au manifestat o inclinație accentuată pentru o poezie a insurgenței. Poezia-eveniment s-a impus și a făcut o serioasă școală mai ales după apariția unor volume ca **Jurnal de campanie** de Geo Dumitrescu și **Repetabila povară** de Adrian Păunescu. Vocile lirice ale acestor ani au renunțat, în mare parte, la tradiția „poeziei de interior", preferind o poezie retorică, o **confesiune cu martori.** Poetul își reia de fapt în primire ipostaza inițială, de om al Agorei, de agitator de conștiințe și luptător al Cuvîntului.

Gustul sîmburelui, volumul lui Dumitru Popescu, marchează momentul clasicizării poeziei insurgenței, și trecerea la **poezia-manifest,** interesată de trecutul național, de întortocherile istoriei, de relația dintre timp și istorie. Este, în fond, o aplecare asupra celei mai fierbinți realități, chiar dacă forma este aceea a poeziei istorice. Poeții acestei direcții fac să se simtă peste tot sentimentul contemporaneității. Personajul istoric erou al poeziei, este și el contemporanul nostru. Lirica patriotică, așa cum apare ea în **Imnele Transilvaniei** de Ioan Alexandru, **Transilvane cetăți fără somn** de Ion Brad, **Cartea runelor** de Dan Verona, **Apărătorii** de Aurel Șarobetea este o materializare a acestei tendințe majore a liricii actuale.

Sub semnul unor metamorfoze accentuate se găsesc cărțile poeților afirmați după 1960. Rotașabile modelului **conceptual,** ultimele două volume ale lui Nichita Stănescu **(Epica magna, Operele imperfecte)** realizează cîteva invariante care tind să stabilizeze imaginea definitivă a poetului, dar înțelese și ca o continuare a unui mesaj liric ce se întinde dinspre primele sale cărți pînă la momentul actual.

Aceeași evoluție poate fi întîlnită în poezia lui Anghel Dumbrăveanu, care de la poezie elegiacă, imnică (în **Singurătatea amiezii**) se îndreaptă spre o acută meditație asupra limbajului **(Diligența de seară)**, poezia sa avînd și toate atributele unui lirism tinzînd spre viziune.

În mod surprinzător, spre deosebire de perioada anterioară, cei care au adus inovații discursului liric nu au fost poeții tineri, deși nu puțini dintre aceștia s-au arătat buni cunoscători ai subtilităților tehnicii poetice. Generația anilor '60, prin Marin Sorescu, de pildă, a fost aceea mai interesată să „revoluționeze" limbajul poetic. Controversata sa **Descîntotecă** este volumul cu merite incontestabile în apariția unui nou suflu poetic, în operația de remaniere a limbajului și tematicii în poezie. Rezultatele acestei noi modalități lirice au început să se simtă mai ales în poezia apărută în reviste în ultimul timp.

De asemenea, volumele recente ale lui Ștefan Aug. Doinaș, **Anotimpul discret și Hesperia** deschid drumul unui mod deosebit al apropierii de poezie, făgaș urmat și de cîțiva remarcabili poeți ai generației tinere: Cezar Baltag **(Unicorn în oglindă)**, Adrian Popescu **(Focul și sărbătoare, Cîmpiile magmatice),** Dinu Flămând **(Altoiuri).**

Înrudită cu această **poezie despre poezie** este poezia **de inspirație livrescă.** Și în acest caz, gradul de „standardizare cărturărească" este variabil de la poet la poet (iar, uneori, în interiorul creației aceluiași poet, de la carte la carte). Totuși, pe baza asemănărilor de netăgăduit pot fi încadrați acestei direcții Florin Mugur **(Piatra palidă)**, Ion Horea **(Măslinul lui Platon),** Romulus Vulpescu **(Arte & meserie)**, Ion Pop **(Gramatică tîrzie),** Alexandru Căprariu **(Marea autobiografie)**, Corneliu Sturzu **(Zigurat)**, Aurel Șorobetea **(Altminteri),** Ileana Mălăncioiu **(Ardere de tot)**, George Virgil Stoenescu **(Călărețul de aer)**, Marcel Turcu **(Levitație)** etc.

Poezia tinerilor (Mircea Dinescu, Ion Pop, Ileana Mălăncioiu, Carolina Ilica, Ion Mircea, Adrian Popescu, Dumitru M. Ion, Florica Mitroi, Gheorghe Azap, Dorin Tudoran, Dan Verona etc.) este nouă mai ales prin unghiul diferit de a privi **realitatea, lumea.** Factorul comun al noii promoții de poeți este o acută conștiință a momentului, a actualității, a dialecticii fenomenelor. Din această constantă a apărut poezia de evocare istorică, dar și, prin hiperconștientizare, abordarea aproape ironică, parodică (uneori polemică) a actului de creație: Mihai Ursachi **(Diotima, Marea înfățișare)**, Emil Brumaru **(Cîntece naive, Adio, Robinson Crusoe)**, Ioanid Romanescu **(Paradisul)**, Șerban Foarță **(Simpleroze ; Șalul, eșarpele Isadorei)**, Gheorghe Azap **(Bocceluța cu pîlpînde, Ețetera)**.

Și în perioada luată în discuție, un cuvînt greu de spus l-a avut poezia **lucidității conștiinței.** Poeți ca Ion Caraion **(Interogarea magilor)** dezbat probleme morale asemănătoare cu cele din poezia mai tinerilor Dușan Petrovici **(Obelisc)**, Marius Robescu **(Spiritul însetat de real)**, Nicolae Prelipceanu **(De neatins, de neatins)**, Adrian Popescu **(Curtea medicilor)**, Ion Mircea **(Tobele fragede).**

Un statut identic îl au și ultimele volume ale lui Nikolaus Berwanger **(Mărturisire tîrzie, Singur cu mine)**, dublate, acestea, de un patos al cunoașterii înrudit cu cel din volumul recent al lui Aurel Turcuș **(Păzitorul stelelor).**

Nevoia de confesiune, atît de specifică poeziei feminine a ultimilor ani (bune volume au dat Constanța Buzea, **Limanul orei**, Daniela Crăsnaru, **Spațiul de grație**, Corina Victoria Sein, **Adăpost într-o floare)**, este prezentă și în versurile unor Gheorghe Pituț **(Stelele fixe)**, Alexandru Jebeleanu **(Surisul meduzei)**, Eugen Dorcescu **(Desen în galben)**, George Suru **(Cînd dragostea este o pasăre cîntătoare)**, dar și ale lui Vladimir Ciocov, Anavi Adam etc., aceștia din urmă situîndu-se pe pozițiile unei **poezii clasicizante,** interesate în bună măsură de problemele prozodice.

Sub o aceeași etichetă, **poezia reveriei și poezia mitică,** pot fi adunate cărți deosebite ca formulă, dar asemănătoare ca idee poetică: **Noime, Dacia Fëniks** de Ion Gheorghe, **Războiul cunoașterii,** o rescriere a mitului herculean, de Ion Brad, **Un dor fără sațiu** de Emil Botta, **Texte pentru Phoenix** de Șerban Foarță și Andrei Ujică, **Neincepută mireasmă** de Dușan Petrovici.

Tot într-o varietate deosebită de forme s-a realizat și poezia **conceptuală**, reprezentată de poeți din toate generațiile: Grigore Hagiu, A. E. Baconski, Gheorghe Tomozei (îndeosebi în **Gloria ierbii** și **Ierbar de nervi**), Victor Felea sau Franz Liebhard și Mandics György ; înrudită cu această poezie, direcția ilustrată de Aurel Rău **(Cuvinte deasupra vămii)**, Petre Stoica sau Aurel Gurghianu este notabilă prin echilibrul între un lirism accentuat social și importanța acordată formalului.

Cum este și firesc să se întîmple cu orice limbaj care se caută pe sine (ca în cazul poeziei), o preocupare majoră a poeților ultimilor ani a fost aceea a **reconsiderării limbajului poetic.** În acest caz, poezia devine pretextul unei viziuni arhitecturale a lumii (Mihai Ursachi, **Marea înfățișare)**, o reîncercare de a descoperi magia internă a cuvintelor **(Texte pentru Phoenix)**, ori revitalizarea unor motive mai vechi sau mai noi, exclusiv pe baza simbolismului limbajului (Mircea Ivănescu, **Alte poesii)**, Cezar Ivănescu **(Rod III, Rod IV).**

Gama largă de preocupări, atît în proză cît și în poezie, corespunde unei diversificări reale, operate în viața socială. Preferința pentru **romanul politic** și pentru **poezia angajată** este grăitoare pentru mutațiile în conștiința creatorilor și, nu mai puțin, a cititorilor. Chiar o simplă enumerare, ca și cea de mai sus, poate da individualitatea unei literaturi, deosebită în multe privințe de epocile anterioare, mai ales pentru că ancorarea literaturii în realitate a reușit să redea în întregime profilul unei epoci deosebit de complexe.

Mircea MIHAIEȘ

HILDEGARD FACKNER: „File de istorie"

Unitatea și independența țării în gîndirea social-economică progresistă românească

(Urmare din pag. 1)

Al. I. Cuza și alți revoluționari nici nu concepeau o Românie modernă fără de unitate și independență.

Ideile economice și social-politice progresiste, despre independență și unitate statală, susținute de marii patrioți, au fost ridicate pe o nouă treaptă prin afirmarea clasei muncitoare pe arena istoriei poporului român, ea corelînd în chip dialectic eliberarea națională cu cea socială. Apreciind Unirea din 1859 ca incompletă, revista „Dacia viitoare" sublinia: „*Vom spune dar verde și lămurit cugetarea noastră: voim Dacia așa cum ea fu, fiindcă istoria și dreptul, tradițiunea ..., trecutul și prezentul ne dau dreptul de a aspira la o Dacie română. Voim dar ca românii să fie toți liberi și să formeze un stat, iar nu să geamă sub niște dominațiuni străine și vitrege*".

În gîndirea înaintată sînt surprinse elemente științifice care definesc ființa unei națiuni. M. Kogălniceanu arată că Unirea Moldovei cu Țara Românească, Unire dictată de „*aceeași origine, limbă, obiceiuri și interese*", constituie cheia de boltă a edificiului național. La rîndul său B. P. Hașdeu scria: „*Nu numai în privința limbei, ci și în aceea a teritoriului este absolutamente imposibil de a trage o linie de demarcațiune între moldoveni și munteni... moldovenii sînt munteni, muntenii sînt moldoveni, moldovenii și muntenii sînt transilvani, transilvanii sînt moldoveni și munteni, iată singurul aspect adevărat și posibil al acestui majestuos tablou, de o unitate națională fără exemplu în analele lumii*".

În gîndirea progresistă, Unirea Munteniei cu Moldova reprezenta doar punctul de plecare pentru unirea tuturor românilor, doar o etapă în alcătuirea statului național românesc unitar. Încă în 1848, M. Kogălniceanu sublinia: „*eu privesc ca patria mea toată acea întindere de loc unde se vorbește românește și ca istorie națională — istoria Moldovei, a Valahiei și a fraților din Transilvania*". În aceeași idee, N. Bălcescu conchidea: „*Unitatea națională fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei mari...*" Remarcînd cu o deosebită satisfacție hotărîrea de unire a românilor din Ardeal, N. Bălcescu spunea referitor la ziua în care a avut loc Adunarea de la Blaj în 1848: „*Te pomenim și te serbăm cu drag, o, zi măreață, căci întîiași dată auzirăm atunci un popor întreg răspunzînd celor ce-i vorbeau de unirea Ardealului cu Ungaria prin această strigare: «Noi vrem să ne unim cu Țara»*". Deosebit de pregnant au relevat dorința și voința de unire a românilor din Transilvania cărturarii de aici. Într-un memoriu adresat principelui Cuza în 1860, Al. Papiu Harian arăta: „*Românii din Transilvania, în împrejurările de față, numai în Principate privesc, numai de aici așteaptă semnul, numai de aici își văd scăparea...*".

Un merit al gînditorilor înaintați constă în punerea în lumină a legăturii dialectice dintre naționalitate, unitate și independența națională. N. Bălcescu, de exemplu, scria: „*Dacă naționalitatea este sufletul unui popor, dacă cîtă vreme el păstrează acest semn caracteristic al individualității sale, acest spirit de viață, el este investit cu dreptul neprescriptibil de a trăi liber, unitatea națională este chezășuirea libertății lui, este trupul lui trebuincios ca sufletul să nu piară și să amorțească, ci, din contra, să poată crește și a se dezvolta*". Unirea era considerată ca un mijloc deosebit de important al dobîndirii, păstrării și consolidării independenței naționale. G. Barițiu sublinia că „*tăria și puterea unui popor, baza sa, politica sa de cumpănire, nădejdile sale, prezentul și viitorul său zac în unirea națională*".

Tăria argumentelor istorice, etnice și morale se împletește cu tăria celor de ordin economic. „*O țară, ca un organism social — scria în 1911 C. Dobrogeanu-Gherea — trebuie să se dezvolte ca un organism întreg în marginile sale etnice. Împărțită în mai multe părți cum e Polonia sau cum e în parte România, dezvoltarea sa devine anormală și nesănătoasă în cel mai înalt grad*".

Gînditorii progresiști subliniau că Unirea va duce la creșterea potențialului politic și economic al țării și va pune națiunea română în relații de egalitate cu celelalte națiuni ale lumii. Astfel, în presa vremii se scria: „*România toată, această mare familie de frați, nu poate fi fericită, nu poate fi tare și puternică decît numai prin unire; prin unire vom alcătui... un stat care nu are a se teme de nici o putere străină și care să fie considerat între celelalte staturi libere*".

Meritoriu este și faptul că, pledînd pentru afirmarea națiunii române și constituirea statului românesc, unitar și independent, gînditorii progresiști n-au adoptat o poziție îngustă naționalistă. Dimpotrivă, ei au respins șovinismul, au susținut egalitatea tuturor naționalităților, au promovat cu insistență ideea respectului libertății și independenței tuturor națiunilor, a egalității lor în drepturi și solidarității lor în lupta cu asupritorii.

Dar țelul scump al unității și independenței naționale nu putea fi realizat fără o luptă susținută. Dînd expresie acestei realități, N. Bălcescu scria: „*În zadar veți îngenunchia și vă veți ruga pe la porțile împăraților, pe la ușile miniștrilor lor, ei nu vă vor da nimic, căci nici vor, nici pot. Fiți gata, dar, a o lua voi, fiindcă împărații, domnii și boierii pămîntului nu dau fără numai aceea ce le smulg popoarele*". Concluzia lui era, că aceea ce „*voievozii noștri cei mari cu vitejia lor n-au putut, poporul înarmat și întărit de un principiu o va putea*". Este exprimată cu claritate concepția, confirmată de întreaga desfășurare ulterioară a evenimentelor, potrivit căreia alcătuirea statului românesc național, unitar și independent, nu poate fi decît opera voinței și faptei poporului, rolul luptei susținute, al eforturilor și sacrificiilor lui.

Este caracteristic pentru gîndirea social-economică și politică înaintată faptul că idealul unității și independenței naționale este asociat cu cel al realizării dreptății sociale. N. Bălcescu sublinia că „*libertatea din lăuntru ... este peste putință a dobîndi fără libertatea din afară*". În propunerea prezentată în 1857 de țăranii pontași de la Divanul adhoc, Unirea era legată de desființarea iobăgiei și împroprietărirea țăranilor. În același timp, muncitorimea a susținut cu tărie unirea tuturor românilor și a salutat cu satisfacție dobîndirea independenței de stat, legîndu-le nemijlocit de crearea condițiilor pentru realizarea aspirațiilor sociale ale maselor populare, pentru trecerea la o nouă societate, a dreptății, egalității și libertății.

România întregită în hotarele ei firești oferea un cadru mai propice dezvoltării forțelor de producție și un teren mai bun desfășurării luptei clasei muncitoare, a maselor populare pentru prefaceri înnoitoare. Așa cum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu „*... unirea din 1918 a reprezentat o adevărată piatră de hotar în dezvoltarea României moderne*".

STRĂLUCIT PROGRAM DE ACȚIUNE

Din mulțimea de idei cuprinse în documentele dezbătute și aprobate de Congresul al XII-lea pentru cercetarea științifică, pentru munca noastră viitoare, necesitatea extinderii cercetărilor fundamentale este de cea mai mare importanță. Sînt cel puțin două motive ce justifică această afirmație.

În primul rînd, dezvoltarea cunoașterii umane se face prin asemenea cercetări. A cunoaște mai mult este o necesitate a vieții noastre și, într-o accepțiune largă, aceasta înseamnă a găsi ordine acolo unde aparent nu era, prin intuirea asemănărilor ascunse ale fenomenelor din natură, societate și gîndire. Acesta este procesul explicării prin care cunoașterea se îmbogățește în noi legități ce devin apoi utile vieții practice.

În al doilea rînd, progresul cunoașterii este calea de bază prin care știința premerge necesitățile practicii. Rezultă deci că prin cercetările cu caracter fundamental pregătim cele necesare dezvoltării industriale a țării noastre. Devansarea cu cel puțin doi ani a acestor necesități, ne va da posibilitatea să scurtăm foarte mult perioada cercetărilor tehnice și a introducerii rezultatelor muncii noastre în producție.

Este limpede că cercetarea fundamentală trebuie să fie orientată pe direcțiile de dezvoltare industrială, direcții arătate cu claritate în documentele respective: creșterea gradului de mecanizare și automatizare în procesele productive, mărirea ponderii acelor produse cu valori mari și consumuri reduse de energie și materii prime, atingerea unei calități noi prin care produsele să se situeze la nivele competitive pe piețele internaționale.

În ceea ce privește cercetarea aferentă industriei structurilor sudate, Institutul de sudură și încercări de materiale, I.S.I.M., trebuie să furnizeze cunoștințele necesare pentru a se obține o producție de circa 23 milioane de tone în cincinalul 1981-1985. Structurile sudate cuprind o mare diversitate de produse: nave, vagoane, automobile, camioane, tractoare, recipienți, echipamente chimice, metalurgice, energetice. În mod deosebit sînt componentele nucleare destinate uzinelor electrice cu propulsie atomică, podurile și porțile ecluzelor pentru canalul Dunăre — Marea Neagră, podurile peste Borcea și peste Dunăre. Toate aceste obiective, complexe și de înaltă tehnicitate se vor da în folosință în viitorul cincinal și cercetarea timișoreană trebuie să acopere necesitățile tehnologice, de echipamente și materiale pentru ele. În același timp, ne pregătim pentru a asigura tehnologiile și echipamentele de control pentru aceste obiective, la care pretențiile sînt extrem de mari fiindcă orice defecțiune poate avea urmări catastrofale.

Acestea sînt cîteva idei generatoare de entuziasm izvorîte din documentele Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român, idei ce stau la baza programelor de cercetare fundamentală și de perfecționare a cadrelor noastre.

Prof. univ. dr. Traian SĂLĂGEAN
membru corespondent al Academiei R.S.R.

PAGINI DE ISTORIE

În paginile de istorie pe care le-am trăit, cu neasemuite emoții, în zilele Congresului, eu auzeam bucuria miilor și milioanelor de muncitori și țărani, a copiilor care se-ntîlnesc întîia oară cu soarele și-a bătrînilor de vîrstă senină, dar auzeam și plînsul și durerea celor de ieri și, întorcîndu-ne mai mult în trecut, am putut auzi lupta și speranța de veacuri a unui popor care și-a apărat ființa și glia, frumusețea limbii și frumusețea idealurilor de libertate socială și națională.

Aceste pagini de istorie — zilele Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român — sînt paginile unor hotărîri de mare însemnătate pentru poporul nostru. Ele sînt, de fapt, hotărîrile întregului partid și ale întregii națiuni și-n ele vedem chipul de mîine al patriei.

Sînt fericit că am putut exprima, asemenea tuturor comuniștilor români și întregii suflări a pămîntului nostru, totala adeziune la propunerea ca tovarășul Nicolae Ceaușescu, bărbat de imens prestigiu în conștiința românească și-n conștiința lumii contemporane, revoluționar înflăcărat și exemplar, care întruchipează cu strălucire năzuințele cele mai înalte ale națiunii, să fie reinvestit în funcția supremă de secretar general al partidului.

De asemenea, împărtășesc din toată inima entuziasmul cu care întregul partid, toți oamenii muncii din România, au aprobat conținutul vizionar al documentelor Congresului al XII-lea,

SUB SEMNUL NOBLEȚEI ȘI DEMNITĂȚII

documente care poartă sigiliul de noblețe a gîndirii tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Timp de aproape o săptămînă, toate privirile Patriei au fost îndreptate către înalta tribună a Congresului al XII-lea al P.C.R. ca înspre viitor. Între cei ce au urmărit cu neobișnuită emoție lucrările marelui forum au fost și scriitorii români, conștiință vie din viia conștiință a neamului. Cuvîntul lor, paginile artei lor fac să vibreze amplu și profund în conștiința contemporanilor sentimentul unic, mistuitor și fără moarte al dragostei de patrie. Noi putem fi întîlniți pretutindeni unde se muncește cu dăruire și elan patriotic în țara noastră. Frumusețea muncii, cum și frumusețea gîndului și vorbei celor ce plămădesc pîinea, oțelul, visul acestui pămînt, se depun în sipetele noastre interioare, lîngă imaginea mamelor care ne-au legănat în cîntece, a rîurilor în care ne-am scăldat cu soarele, în copilărie, lîngă imaginile de muncă și dragoste ale bărbaților și femeilor acestui pămînt și lîngă imaginile marilor noștri eroi, de ieri și de astăzi, lîngă imaginile eterne ale trecutului nostru, cu care ne mîndrim, și ale viitorului nostru, pe care-l înfăptuim noi înșine, cu încredere și speranță. Acestea sînt izvoarele noastre și izvoarele cîntecelor noastre, lucrate prin zile și nopți, prin anotimpuri și ani, pentru cei de azi și, în măsura în care lucrul ne reușește, pentru cei de mîine.

Problema angajării sociale și politice este o chestiune care ține de intimitatea însăși a actului literar iar în România problema opțiunii scriitorilor este, de multă vreme și cu rezultate unanim recunoscute, o problemă definitiv tranșată în sensul slujirii patriei socialiste, cu întregul talent, cu toată puterea de a munci și visa a celor ce scriu literatura acestei epoci de mare avînt și de puternic romantism revoluționar.

A trăi ideile și sentimentele poporului, a trăi și a lupta pentru împlinirea aspirațiilor sale — iată sensul muncii literare. Într-o asemenea fuziune, arta, alimentată de curenții proaspeți ai vieții, se întoarce spre izvoarele sale, îndeplinindu-și sarcina nobilă de a participa la formarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii, de a îndemna oamenii la noi fapte mărețe, în dragoste nestinsă de pămîntul sfînt al patriei și de viitorul ei minunat.

Anghel DUMBRĂVEANU
secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara

VIRGINIA BAZ BAROIU: „Noi orizonturi"

DEPLIN ATAȘAMENT PARTIDULUI

Raportul prezentat la Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român de tovarășul Nicolae Ceaușescu, reprezintă chintesența unui regim social în care preocuparea principală este binele omului, pentru că orice realizare și orice program fie în sfera industriei, agriculturii, culturii, are ca scop „totul pentru om, pentru binele omului". Faptul că subliniez acest lucru cu totul deosebit și în mod cu totul deosebit, se datorează faptului că profesiunea medicală este prin ea însăși o profesiune din care omenia nu poate lipsi și care trebuie completată, bineînțeles, cu multă știință.

Port cea mai vie recunoștință Partidului pentru condițiile optime create școlii românești în opera de instruire și educare patriotică, nouă înșine și tinerei generații pentru muncă și viață.

În cincinalul următor, așa după cum reiese din documentele Congresului al XII-lea, învățămîntul de toate gradele, inclusiv învățămîntul medical românesc va cunoaște o dezvoltare importantă.

În domeniul ocrotirii sănătății poporului se vor amplifica măsurile de prevenire a cauzelor care influențează negativ sănătatea publică, se vor îmbunătăți condițiile de recuperare a bolnavilor, se vor obține succese în plus pentru prelungirea vieții active a omului și se vor desfășura acțiuni pentru creșterea mai importantă a nivelului de cultură al populației.

Toate cadrele didactice ale Institutului de Medicină din Timișoara își vor concentra eforturile pentru pregătirea superioară a lor și a viitorilor medici, capabili să asigure îndeplinirea sarcinilor care le revin în asistența medicală și totodată să fie cetățeni care să-și iubească cu toată ființa lor patria și poporul.

În ceea ce privește cercetarea științifică aceasta va fi mult îmbunătățită pentru ca să fie eficientă și de o calitate superioară. Pe lîngă cercetarea fundamentală pe care o dorim prioritară în multe din aspectele ei, cercetarea aplicativă va trebui să aibă ca rezultat imediat păstrarea stării de sănătate și a capacității de muncă a concetățenilor noștri.

Îmi exprim și cu acest prilej bucuria deplină că în fruntea Partidului nostru a fost reales tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, acela care a contribuit cel mai mult la ridicarea României Socialiste pe culmi nevisate și sînt sigur că și în continuare nu va precupeți nici un efort pentru binele poporului nostru, pentru ca socialismul și comunismul nostru să fie de omenie.

Prof. dr. Gheorghe BĂCANU
Rectorul Institutului de Medicină Timișoara

CTITOR DE ADEVĂR

Ne limpezim destinul cu faptă și cu gînd,
Prin trepidantul secol de vechi și noi contraste.
Cuprindem, prin bărbații de seamă, clarvăzînd,
În teritoriul minții, meleaguri tot mai vaste.

Prestigiul, de acuma, ni-e hotărît în lume;
Am ctitorit speranțe și adevăruri vii;
Nemulțumiții a spune c-totu-așa e cum e,
Ni-e astăzi revoluționară vocația de-a fi.

De-aceea, fiul țării în unanimitate
Ales e, pentru gîndu-i profund, cutezător;
El e simbolul nostru, lumina ce străbate
Din strămoșeasca vrere și pînă-n viitor.

Lucian BURERIU

SCRUTÎND CU ÎNCREDERE VIITORUL

Poporul român scrutează cu încredere viitorul, un viitor luminos și fericit pentru fiecare cetățean al patriei. Ca participantă la marele forum al comuniștilor, al întregului popor, am reținut obiective, ritmuri, țeluri... Industria va înregistra un ritm de creștere de 10 la sută la producția netă, de 9 la sută la producția globală; se va produce o revoluție în domeniul agriculturii; știința și tehnica vor deveni componente ale tuturor ramurilor, sectoarelor vieții economico-sociale; veniturile totale ale populației vor spori în anul 1985 cu 23-25 la sută față de 1980. În drumul ei spre comunism — în perioada 1981-1985 — România va depăși stadiul de țară socialistă în curs de dezvoltare, *„va deveni o țară socialistă MEDIU dezvoltată"*. Toate acestea nu înseamnă doar îndrăzneală, ci ele întruchipează un elan creator, putere de muncă, spirit revoluționar al unui popor pornit pe fapte mărețe.

Femeile din județul Timiș, ca de altfel de pe întregul cuprins al patriei, sînt mîndre de culmile pe care România le va atinge și în același timp, avînd toate condițiile de afirmare, cu pasiune, înaltă competență profesională, vor fi participante active la aceste grandioase înfăptuiri. Privim cutezători la viitorul comunist al României, că în fruntea partidului a fost reales tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, vizionar lucid, conducător priceput, care printr-o muncă titanică și gîndire scînteietoare, ne va călăuzi pașii întru ridicarea patriei pe noi culmi.

Letiția BRINDESCU
președintă a Comitetului Județean al Femeilor Timiș

ADEZIUNE DEPLINĂ, ADMIRAȚIE UNANIMĂ

Ca participantă la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, am trăit emoții adînci, clipe istorice, care mi-au sădit în suflet convingerea că tot ce clădim și visăm pe acest pămînt strămoșesc e demn de epoca noastră socialistă, de patria noastră minunată.

Realegerea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU în funcția de secretar general al partidului a electrizat sala Congresului, a iluminat într-o secundă inimile întregului nostru popor care-și leagă nădejdile sale, de prosperitate și fericire, de lupta neîntreruptă a celui mai iubit fiu al Republicii noastre. Sînt mîndră că am trăit, lîngă reprezentanții tuturor comuniștilor români, aceste zile de neuitat ale Congresului, de adeziune deplină și admirație unanimă pentru cel mai bun fiu al națiunii noastre comuniste, încercat și clarvăzător, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Iulia PAȘCA
Director al Fabricii de tricotaje „1 Iunie"

CREZUL COMUNIST

Perspectivele deschise de documentele celui de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român în ce privește creșterea nivelului de trai și de civilizație ne obligă, în calitate de artiști, să reevaluăm contribuția noastră la acest complex și dinamic proces de dezvoltare a unei societăți, a unui om nou. Profilul spiritual al acestuia aspiră, așa cum afirmă în repetate rînduri ideile Congresului, la îmbogățire lăuntrică, la înnobilare. Or tocmai aici, în această zonă fierbinte, apare misiunea, datoria noastră, a artiștilor, de a contribui, prin opere calitativ superioare, la edificarea noii spiritualități. Personal, înțeleg această datorie ca pe un efort, ca pe o tensiune continuă de a da expresie unor idei majore prin forme majore.

Crezul comunist în nevoia omului de a fi mai bogat lăuntric, într-o societate ca aceea pe care o zidim cu toții, poate deveni realitate și prin concentrarea tuturor forțelor artistice, într-un mod cu adevărat calitativ superior. Mă gîndesc la colaborarea eficientă a tuturor artiștilor (arhitecți, sculptori, pictori, decoratori) pentru crearea unui mediu ambiant unde acest om, la a cărui modelare participă în cel mai înalt grad arta noastră, să se simtă liber, fericit, mai bogat în resurse creatoare.

Jecza PETRU
artist plastic

VOINȚA ÎNTREGULUI POPOR

Ca participant la ultimele patru congrese ale partidului, apreciez că cel de al XII-lea Congres al P.C.R. a fost cel mai grandios. S-a apreciat unanim că rezultatele obținute de poporul român se datoresc clarviziunii și competenței, energiei și hotărîrii cu care secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a condus destinele politicii interne și externe ale acestei țări, în ultimii cincisprezece ani.

Politica de dezvoltare a forțelor de producție în mod uniform pe județe, inițiativă personală a tovarășului secretar general s-a realizat cu deplin succes. De aceea hotărîrea Congresului de a se realiza cel puțin 70.00 lei producție globală pe cetățean și județ înseamnă un nou salt calitativ pe linia ridicării nivelului de trai material și cultural în fiecare județ.

Știința și eficiența activității în toate domeniile vor cunoaște un spectaculos progres ca urmare a înfăptuirii Programului-Directivă, primul document de acest gen aprobat de un congres al partidului. Saltul calitativ, ce-l vom realiza, rezultă din faptul că în timp ce prezentul este cincinalul revoluției tehnico-științifice, perioada 1981—1990 va trebui să devină cu adevărat „deceniul științei, tehnologiei, calității și eficienței", ca etapă hotărîtoare a înfăptuirii obiectivului fundamental al programului partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și crearea premizelor materiale și sociale ale trecerii treptate la comunism.

Garanția îndeplinirii mărețelor hotărîri adoptate de Congresul al XII-lea o constituie realegerea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU în funcția de secretar general al partidului. De aceea realegerea s-a făcut în unanimitate ca o expresie a voinței întregului popor, a atașamentului față de Partidul Comunist Român și a dragostei și recunoștinței ce o poartă tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU. Și eu mi-am dat din adîncul inimii și conștiinței votul.

Ing. ROTH Iosif Andrei
director al Institutului de proiectări Timișoara

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 2 DECEMBRIE

8,45 Gimnastică la domiciliu. 9,00 Tot înainte! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Dick Turpin. 10,00 Viața satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12.30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical: Umor și muzică. 15,00 Telesport: Fotbal: FC Baia Mare — FC Argeș (repriza a II-a). Rugby: Franța — România în campionatul european. 17,50 Film serial: Timpuri grele. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,15 Cuceritorii adîncurilor. 19,40 Pe marile scene ale țării. 20,20 Film artistic: Străinul de lîngă mine. 21.35 Telejurnal.

LUNI, 3 DECEMBRIE

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Revista economică TV. 19,35 Cadran mondial. 19.55 Melodii... melodii. 20,10 Mai aveți o întrebare? 20,40 Cei din Mogador. 21.35 Telejurnal.

MARȚI, 4 DECEMBRIE

9,00 Teleșcoală 10,00 Film serial: Dallas. 10,50 Telex. 16,00 Telex. 16,05 Teleșcoală 16,40 Curs de limba engleză. 17,00 Din țările socialiste. 17,25 Argeșule, plai de dor. 17,40 Almanah pionieresc. 18,00 Lecții TV pentru lucrătorii din agricultură. 18,25 Întrebări și răspunsuri pe marginea Documentelor Congresului al XII-lea al PCR. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Prim plan. 19,45 Program de cîntece. 20,00 Seară de teatru: „Ultima oră" de M. Sebastian. 21,40 Telejurnal.

MIERCURI, 5 DECEMBRIE

14,00 Fotbal: FC Argeș — U. Craiova. 16,00 Telex. 16,05 Teleșcoală. 16,40 Curs de limbă rusă. 17,00 Din muzica și dansurile popoarelor. 17,15 La fața locului. 17,30 Selecțiuni din baletul „Lacul lebedelor". 17,55 Atenție la ... neatenție. 18,30 Itinerare turistice. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Noi, femeile! 19,50 Dosarul energiei. 20,05 Telecinemateca: Edison. 21,35 Telejurnal.

JOI, 6 DECEMBRIE

9,00 Teleșcoală. 10,00 Film serial: Timpuri grele. 10,50 Telex. 16,00 Telex. 16,05 Teleșcoală. 16,40 Curs de limbă franceză. 17,00 Reportaj pe glob. 17,20 Viața culturală. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Calitatea muncii de fiecare zi, răspunsul nostru la chemările Congresului. 19,30 Viitorul începe azi. Emisiune-concurs. 20,30 Intermezzo folcloric. 20,45 Conexiuni. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 7 DECEMBRIE

16,00 Telex. 16,05 Învățămînt-educație. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Reflector. 19,40 Film artistic: Duminica e prea departe. 21,05 Revista literar-artistică TV. 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 8 DECEMBRIE

8,30 Teleșcoală. 9,40 Curs de limba germană. 10,00 Curs de limbă spaniolă. 10,20 Șoimii patriei. 10,30 Cei din Mogador (reluare). 11,30 Telecinemateca. 13,00 De la A la ... infinit. 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Inițiative. 19,40 Teleenciclopedia. 20,10 Film serial: Dallas. 21,00 Selecțiuni de la festivalul de romanțe „Crizantema de aur" — Tîrgoviște 1979. 21,35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

VĂ PREZENTĂM UN TÎNĂR POET:

IOAN MORAR

Ioan Morar, unul dintre laureații ediției a doua a Festivalului național „Cîntarea României", își certifică cu prisosință vocația de poet. Îl simțim aproape de momentul debutului editorial care va aduce cu siguranță noi argumente în favoarea existenței unei noi promoții de poeți ce își așteaptă consacrarea. Impresionează mai întîi versatilitatea poetului în diferite registre: elegiac, liric-ironic, meditativ, protocolar. Meșteșugul poetic e bine însușit, atît în versul cadențat, euforic, solemn (nu fără unele alunecări spre manierism); cît și în versul liber, cultivînd cu mai multă insistență imaginea insolită, agresivă, ce violentează expresia. De altminteri cele două tendințe reușesc să păstreze deocamdată o tensiune binevenită în poezia lui Ioan Morar, care evită astfel calofilismul sau, dimpotrivă, lipsa rigorii poetice. După cicluri de poezie în care poetul se prezintă în postura de „îmblînzitor de metafore", forțînd expresia să se armonizeze, să se limpezească pînă la sentență ori cîntec, avem surpriza descoperirii unui imagist mai agresiv care părăsește „pre-rafaelitismul" dicției sale anterioare, căutînd să dramatizeze viziunea poetică, să instige o dezordine verbală (prin împerecherea stridentă de neologisme, de straturi imagistice).

Dar această versatilitate nu se consumă în gol: fiorul existențial-reflexiv e autentic, el controlează îndeaproape discursul poetic („Și-o pasăre, Doamnă, străină / Ne-nfrigură vorbele-n grai"). Viziunea este cel mai adesea dramatică, ușor expresionistă (precumpănesc stările abisale, coșmarești, „răul de timp", surparea și disoluția); alteori nostalgică, mai cu seamă atunci cînd, „singur sub umbrarul memoriei", poetul rememorează vîrstele sale anterioare. În acest din urmă caz tonul devine mai autobiografic, confesiv, intimist, reanimînd o zonă poetică oarecum cunoscută: aceea a toposului ardelean. Dar Ioan Morar nu este neapărat un descriptiv (peisagist): la el percepția detaliată, insolită a mediului ambiental ține mai degrabă de viziune, decît de manieră; e profesiunea de credință a unui imagist care are respectul detaliului concret, transfigurat mai apoi în fapt de poezie. Sau punctul de plecare spre inscenarea unor complicate ritualuri (unele în manieră folclorică) de luare în stăpînire a lumii prin metaforă.

Marcel POP-CORNIȘ

ÎNTOMNARE ÎN APUSENI

Pădurile coc liniștea în lemn
Și-n arbori amiroase a ciubere
În fîn e-o apocalipsă de miresme
Și toamna roade ca un vierme-n mere

Pe moți s-a stins cămașa de sudoare
(În noapte trece moartea printre cai
Le umple neodihna cu răcoare)
Și în părinți se face somnul rai

NOAPTEA ÎN APUSENI

Noaptea în Apuseni
bărbații își lapădă cămășile de răcoare
lîngă femei mirosind a fîn.
Noaptea în Apuseni
se răstoarnă peste moți
care de liniște
păsările sînt doar
cîntece ghemuite
vîntul trece ca
un sînge prin cai.
Noaptea în Apuseni
Dorul e o fîntînă
cu cumpănă
veșnicia învață pe de rost
numele părinților.

În Apuseni noaptea
nu e decît umbra lui Avram Iancu.

•
• •

Iată o zi perfectă pentru îmblînzitor
Miercurea după-amiază lumina
lichefiată îmbolnăvind aerul
viermele mușcînd amurgul fructelor
(Vorbele tale — fluturi defăimați
Umbra ta— întunerec răzvrătit
Zîmbetul tău — tristețe stîrnită)
Untdelemnul melanholiei
cum ne înrobește sîngele
și-i ațîță neliniște în noi
cît zbor necopt într-o pasăre
Iată, în lucruri se zbat moale culorile
și în statui mucezește liniștea
Simțiți cum crește iarba
în trecutul orașului ?

Iată o zi perfectă pentru Poet
îmblînzitorul de metafore

ELEGIE

Zîmbetul tău se învecinează
cu o după-amiază pustie
unde peste fiecare femeie se năruie
o catedrală de mîngîieri
Iată, în întunerecul roade în lucruri
Și vine o vreme cînd tristețea
e un porumbel împăiat
În vorbele tale curge biruită lumina
și înnoptează o armată de neputinți
Prin somnul tatălui meu
nechează animalul neliniștii.
Iată întunerecul roade în lucruri
Și vine o vreme cînd tristețea
e un porumbel împăiat.

•
• •

Iubita de cimîndu-i fotografiile
numindu-l mașină de împăiat senzații
acoperindu-i trecutul cu rumeguș
Lumina batjocorindu-i după-amiezile
tăvălindu-se prin aduceri-aminte
Lucrurile topindu-se în simțuri
îi dezarmează metaforele
Iată, miresmele îi îmbolnăvesc plămînii
Aerul răstoarnă vrăbii în vorbele lui
și-i însămînțează tăcerile cu buruieni
Animalul singurătății îi mușcă prietenii
și-n casa lui e un incendiu de crini.
Vine vara ca un incendiu printre portocali
Lumina încinsă în aer
Stinge obosite miresmele
(Grădina ta, plajă de garoafe)
În fructe îmbătrînesc culorile
cum în șerpi se usucă veninul
Pe trupul iubitei curg sleite privirile
și în preajma Poetului
se topesc greierii
Vine vara ca un incendiu printre portocali
Răcoarea durerii, superbă alinare
Singur sub umbrarul memoriei

Tudor Vladimirescu în epistole (I)

Prezența, la capitolul Romanticii, *în* Istoria... *lui G. Călinescu, a capului zaverei de la 1821, nu este una fără nici-o noimă. Nu fiindcă Domnul Tudor ar fi ceea ce, astăzi, se cheamă* scriitor; *dar că a întocmit, la vremea lui, într-o curată limbă românească, o sumedenie de scrisori (particulare și patente), ca și un număr de faimoase proclamații *. De altfel, dacă scriitor este acela care, prin scrierile sale, urmărește un efect anume asupra cititorului, el, ce se adresează fie de-a dreptul inimii norodului, fie ca s-o înmoaie pe-a turcului ori s-o înghețe pe-a boierului ticăloșit, toate acestea — însă — în cuvinte bine aduse din condei, nu e, de bună seamă, cu totul în afara noțiunii respective. Și, altfel, nu ne-am explica de ce (lăsînd de-o parte prea-fireasca grabă) două din textele Vladimirescului (deosebite foarte, ca ton și destinație): unul e Arzul adresat Înaltei Porți, la 23 ianuarie 1821, celălalt, Cuvîntul de certare a clucerului Constantin Ralet, ispravnicul de Mehedinți ostil mișcării, trimis acestuia cinci zile mai tîrziu, fac, amîndouă, uz de una și aceeași comparație (puțin importă cît de „personală" — căci e, de fapt, un topos), și anume: „încît am rămas mai goli decît morții cei din morminturi" și „pînă cînd au rămas ticăloșii de țărani mai goli decît morții cei din morminturi"...*

... E, pare-se, — aceasta — o eliberare prin expresie.

Firește, marea parte a scrierilor slugerului Theodor — căpetenie peste-ntreaga oaste de panduri în războiul dintre 1806—1812, ruso-turc, apoi, în timp de pace, vătaj, în dese rînduri, al plaiului Cloșani, administrînd, așijderi, moșiile Glogova și Baia de Aramă, ș.a.m.d. — fi-vor misive, mai cu seamă, „de afaceri" (luări în arendă, polți, osebite danii bisericii din Preajna, al cărei ctitor este, o diată de la anul 1812, scurte răvașe către tovarăși de negoț, ș.c.l.), scrise, cu toatele, în stilul de cancelarie-al epocii și, ca atare, fără cine știe ce interes — desigur — literar.

O excepție de la regula aceasta sunt cele nouă-zece scrisori expediute, între 1814—1815, biv vel clucerului Nicolae Glogoveanu de către „prea plecată sluga" sa, și care, laolaltă, alcătuiesc un soi de mic romanț epistolar — fără să fie, însă, vorba de vre-o „însemnare-a călătoriei mele", ca a dumnealui Constantin Radovici (cel ot Golești).

Iată, pe scurt, cuprinsul „romanului" acestuia, nu văduv de peripeții și „pitoresc", carele-ncepe, foarte oltenește, cu: „astăzi marți la 2 ale următoarei ,rugai pe dumnezău și plecai la Beci". Tudor pleca-n „acea trebșoară", în care îl virise Glogoveanu, ca să-i descurce drepturile (încurcate) de clironom asupra unor lucruri rămase de pe urma Glogovencei, acolo repauzată, parte din ele însușite fraudulos de-o Fălcoiancă („acea greșită cocoană", „mișă muiere", „spurcată", î proci..., î proci...), ca și să-i readucă-n țară pe coconița Masincuța, „copilă ca un înger"... La dus, călătoria decurse cum se cade, și, la 18 ale lunii iunie, Tudor era la Viena, ce nu știm dacă-l va fi uluit, ca — un deceniu după — pre hiperbolicul Golescu..., mai puțin marea cheltuială de bani ce i-o impuse omului nostru traiul (de nevoie) în capitala Sfîntului Imperiu („țară tirană", care „tare mă supără..., că este nesuferită: cinci florinți la un om mai prost (citește: simplu, n. m.) nu ajunge pe zi numai mîncarea".) Oricum, cele furate s-au găsit, dar judecata nemților este „drăcească" — drept care Tudor va să-i ceară Glogoveanului, la 28 iulie, să-i trimită „înscris ponturile prăvilii noastre și să le întărească și divanu, arătînd că poți dumneata a le clironomisi". Raporturile dintre sluger și vel clucer sunt, evident, acelea dintre un om de casă și capul casei înseși. Ceea ce nu-l împiedică pe Domnul Tudor să-ntoarcă iute foaia — cînd Glogoveanul umblă să-i facă strîmbătate. Tonul e tot urban, dar — dintr-o dată — disimulat-ironic și, deopotrivă, ferm: „Apoi nu pricep în ce chip cauți dumneata așa socoteli, du pe ce cauți dumneata să iai de unde n-ai pus nimic? Apoi încă și cu asupră mai cauți! aceasta se vede o mare minune".

Deocamdată, însă, relațiile lor sunt bune, scrisorile fiind, astfel, redactate în termeni dintre cei mai convenabili.

* Cf. Documente privind istoria României (Răscoala din 1821), vol. I—III, Editura Academiei, 1959—1960 — din care, — aici, provin toate citatele...

... Cît despre „înscrisele" *postume* (catagrafieri de bunuri, clironomii, davagealîcuri, vechi pricini neînchise, neonorate cambii, dezavuări în *veli glas*, ș.c.l.), cîte-l privesc pe Tudor, multe dintr-însele erau, încă, „pe rol" pînă către 1832, prin martie, cînd Ghica Vodă-l împuternicește — să claseze parte din acestea — pe căminarul Manuil Serghiade (cf. *op. cit.*, III, p. 403).

Șerban FOARȚĂ

Cu scriitorul MARIN PREDA

(Urmare din pag. 1)

— Deocamdată i-am zis **„Cel mai iubit dintre pămînturi"**. E vorba de o trilogie la care lucrez de vreo doi ani jumate și pe care într-adevăr zilele astea am terminat-o și am dat-o în lectură redactorului de carte. Nu e ușor să spun despre ce e vorba, dacă dorim să nu vindem, ca să zic așa, secretul unui roman care trebuie să rămînă intact, cel puțin pînă nu este citit de critică. Pentru că, știm cu toții, critica începe să vorbească despre subiect, despre totul și ne informează prematur cititorii.

— Nu intenționam să vă solicit amănunte despre subiect dar referiri la problematica lui ați putea să faceți, totuși, fără primejdia de a diminua cumva interesul cititorului. Ba dimpotrivă. Constituie această trilogie o noutate din punct de vedere estetic, stilistic, pentru scrisul dumneavoastră ?

— La început, după ce-am scris primul volum, am avut sentimentul că e vorba de o carte care se detașează de problematica mea de decenii și că este o carte absolut nouă, cu noi obiective estetice și cu o epică deosebită. Am recitit cartea după ce am terminat-o și mi-am dat seama că, deși într-adevăr, aduce ceva nou, vechile mele teme sînt reluate, însă bineînțeles la altă dimensiune, la o formă și la o amploare neobișnuite. Pot să spun că acțiunea se petrece într-un mare oraș din Ardeal. Eroul este un universitar și, pe parcursul a două decenii, '38—'58, el însuși își povestește viața, după ce ajunsese într-un moment de cumpănă. Bineînțeles că viața lui este împletită cu epoca prin care a trecut și sînt relatate multe din aspectele și schimbările fundamentale care s-au petrecut la noi prin anii '50—'60, dar și înainte de asta, epoca războiului, fără să fie vorba de război, de descrierea războiului. Estetic vorbind, mi-am dat seama, recitindu-mi cartea, că stilul din ultima mea carte, „Viața ca o pradă", este preluat. Adică cu acel stil și aproape cu același ton este scris de astă dată un roman obiectiv, spre deosebire de „Viața ca o pradă", care era alcătuită din niște mărturisiri. Vreau să spun că, pe parcursul anilor, scriindu-mi cărțile, stilul meu, pe care-l consider transparent, fără valori stilistice intenționate, pornește de la limbajul vorbit, făcînd bineînțeles literatură cu acest limbaj. Deci nu e vorba de un stil fără valori literare. Vreau să spun doar că aceste valori nu sînt intenționate, scopul fiind să exprim ceea ce am de exprimat, cît mai bine.

— Fixarea acțiunii în Ardeal este o consecință autobiografică ? Știu că ați făcut liceul într-un oraș transilvan.

— Da, am făcut studii secundare, școala normală la Abrud și la Cisnădie lîngă Sighișoara. S-ar putea ca fixarea locului acțiunii și a pînzei acestui roman să se fi făcut sub impulsul amintirii anilor de atunci, cînd eram adolescent și cînd mi-a plăcut foarte mult Ardealul.

— Care sînt ideile urmărite cu preponderență în această nouă carte ?

— Una din idei este să fac să afle tînăra generație și tinerele generații care urmează cum s-a trăit în țara noastră în acele două decenii, în ce condiții a putut fi un om fericit și dacă a fost nefericit, care au fost cauzele specifice.

— Vă întrebam în legătură cu plasarea acțiunii în Transilvania. Transilvania este și locul de baștină al unor mari romancieri români. Există, în acest sens, vreo legătură între trilogia „Cel mai iubit dintre pămînturi" și moștenirea lăsată de clasici, de Rebreanu, să zicem ?

— Da, există. În anii mei de formare în școală, Rebreanu a fost primul meu maestru, a cărui știință a construcției în roman rămîne și astăzi un model pentru scriitorii de după el. Slavici, bineînțeles, era și el predat în școală. Însă nu cu lucrurile cele mai bune, ci cu povestiri moralistice și didactice. Ulterior însă l-am redescoperit pe Slavici recitindu-l aproape în întregime și, cum spune Călinescu în **Istoria literaturii**, este un mare prozator.

— Cum ați scris „Cel mai iubit dintre pămînturi" ? Ați traversat momente dificile de creație ?

— Pot să spun că rodul experienței atîtor cărți scrise a fost fructificat aicea din plin, în sensul că am scris cartea cu forțe egale, fără căderi, într-o progresie continuă, căutînd să prind exact atîta cît am intenționat să îmbrățișez. Cînd scrii un timp mai lung la o carte, multe se petrec în timpul acesta, și în lume și în viața proprie a scriitorului, însă conștiința lui îl ține totuși fixat pe un subiect, pe o idee, pe niște personaje care încep să capete viață și fie că durează un an sau trei sau cinci ani, asemeni unui actor care în fiecare seară trebuie să-și spună rolul cu aceeași forță a noutății, la fel de proaspăt și de natural trebuie să fie și scriitorul, zi de zi, așezîndu-se la masa lui de lucru.

— În ciuda mărturiilor numeroase pe care le fac oamenii de literatură și artă, există prejudecata că arta este ceva foarte ușor. Asta pentru că cititorii, spectatorii nu sînt martorii procesului dificil de creație, ci văd numai produsul final, care în majoritatea cazurilor este frumos și dă sentimentul inefabilului. Ca-n balet, să zicem. Cît de ușor pare că se ridică balerina pe poante și cîtă sudoare curge pînă la obținerea acestei măiestrii. Sau la un violonist. Cît exercițiu pînă la obținerea sunetului capabil să tulbure o sală întreagă...

— Cît de greu este să judeci vocația cuiva, se poate vedea și din alte comparații. Cînd un om e bolnav și boala lui nu-i ușoară și trebuie să vină un medic. Ei, atunci ar trebui bolnavul ăla, care să zicem ar considera că nu-i așa mare scofală să fii medic, să se vindece singur. Atuncea o să-și dea seama că orice vocație și orice profesiune este, cînd vrei să iasă ceva pe deplin reușit, foarte grea și cere multă trădanie și multă suferință chiar. Eu nu spun asta ca să-l sperii pe cititor. El nu trebuie să știe dacă e ușoară sau grea meseria noastră, ci să-i placă, înainte de orice, cartea.

— Fără îndoială, consumatorului de artă trebuie să i se ofere opera finită, nu și chinurile facerii, cu toate că ar fi de multe ori profitabil și pentru creator și pentru beneficiar să se știe mai exact că asemeni oricărei lucrări omenești durabile, nici opera de artă nu se produce fără efort, fără sacrificiu. Ați vorbit despre Rebreanu și Slavici. Ce alți scriitori vă stau aproape de inimă ?

— N-aș face decît să mă repet, pentru că în cele două volume ale mele de mărturisiri, „Convorbirile" și „Viața ca o pradă", am arătat pe larg cum s-au produs lecturile mele și care din ele au constituit pentru mine un șoc. Pot să adaug că prin anii '60 am descoperit și eu, ca și alții, pe romancierul american Faulkner, care și el este un scriitor de șoc și a cărui cunoaștere lasă urme.

— M-a impresionat întotdeauna, în romanele dumneavoastră, asprimea, mai exact spus, lipsa de idilism.

— Da, putea să apară la început, la debutul meu, că există o anumită asprime, însă n-aș putea să declar cu încîntare că proza trebuie să fie aspră și să sperie pe cititori.

— Am spus „asprime" nu în sensul de duritate, ci de refuz al unei proze descriptive, lirice.

— Sigur, așa cum am preconizat, mai ales la începutul carierei mele literare, se poate vorbi de primele mele volume ca de niște cărți cu o cruzime, hai să-i spunem nemilosă, asupra imaginației obișnuite de cititorul care caută într-o carte distracție, evident superioară, să fie ușor de citit, fără să-i dea de gîndit, sau, și mai bine, să-i dea de gîndit fără să-i lase impresia că e ceva dificil.

— Aș fi vrut să adaug că în cărțile dumneavoastră cititorul găsește adevărul despre eroii înfățișați, despre viața lor.

— Totdeauna scriitorul depune un efort maxim de a încerca să spună cît mai mult din adevărul existenței oamenilor.

— La intervale, prefigurînd un ciclu, publicați un gen de cărți-eseu, cărți-dezbatere, în care, într-un mod original, vă mărturisiți ideile literare, estetice care vă preocupă, revelați alte și alte aspecte ale conștiinței dumneavoastră scriitoricești, intelectuale. Mă refer la „Imposibila întoarcere" și la „Viața ca o pradă". Vă gîndiți să continuați genul acesta de literatură ? De fapt, ați precizat că ați adoptat și în trilogia despre care discutăm tot stilul din „Viața ca o pradă". Totuși, de data aceasta este vorba de proză de ficțiune.

— „Viața ca o pradă" va fi continuată, pentru că, așa cum a început, lasă deschisă — cum anunțam la sfîrșitul cărții — continuarea aventurii conștiinței unui scriitor în epoca în care a trăit, pînă, se poate spune, la zi, pînă-n zilele noastre. După cum știți, „Viața ca o pradă" se oprește la anul 1953.

— Pe șantierul dumneavoastră există episoade deja scrise din următorul volum al „Vieții ca o pradă" ?

— Nu, pentru că după trilogia care am terminat-o, vreau să reiau „Delirul" și să scriu volumul II, care știu că este așteptat.

— Cît socotiți că datorează un scriitor relației cu împrejurările epocii și cît clipelor proprii de meditație, datelor autobiografice, talentului ?

— Se pare că există și scriitori, cum este Marcel Proust, care a scris marea lui carte pornind de la el însuși, din amintirile lui din copilărie, din adolescență și pînă la timpul regăsit, cum spune el la sfîrșitul marelui său roman. Există și scriitori de genul epic, ca să spun așa, care-și caută subiectele în afară, în viața oamenilor, în conflictele lor, în istorie și, într-un anume sens, eu însumi mă consider un astfel de scriitor. Ce altceva e cartea Moromeților decît o dramatică amintire din copilărie, cu o întîmplare din viața unui țăran care a fost tatăl scriitorului ?

— Și, totuși, după „Moromeții", pe care-l consider un roman pornit și dintr-o amintire, dar și un roman cu o mare cantitate de ficțiune, ați vrut să intrați în mediu care să infirme o anumită opinie a criticii epocii respective, că ați fi numai autorul unei cărți autobiografice.

— Lucrul ăsta îl discut eu într-un pasaj din mărturisirile mele. Că ar fi fost și asta o cale de urmat pentru un scriitor. Adică să continue să adîncească viața țărănimii începută în „Moromeții" și continuată în volumul II și desigur că n-a fost pentru mine un drum lipsit de ispite, însă în același timp trebuie să spun că, plecînd din sat și trăindu-mi existența în alte condiții, mi s-au impus în mod natural mediul și cunoștințele și evenimentele și conflictele trăite după plecarea din sat.

— Vă numărați printre scriitorii preocupați la modul fundamental de istorie, de istoria modernă a țării. Ce altceva decît o evocare a istoriei este romanul „Delirul" ? De altfel, și în „Moromeții" și în „Imposibila întoarcere" și în „Viața ca o pradă" vorbiți despre sentimentul istoriei la români.

— Evenimentul istoric determină conștiințele și le modelează, sau, dimpotrivă, stîrnește împotrivirea unei colectivități naționale. În acest sens, istoria este pentru mine o sursă de inspirație, nu mai mult decît în sensul că ea determină aproape în mod decisiv destinele oamenilor. Există și timpuri istorice care, cel puțin pentru mine, nu prezintă interes. Așa-zisul roman istoric. Asta nu mă interesează, ci numai în măsura în care evenimentul este proaspăt. Pentru că mă interesează fericirea și nefericirea semenilor mei din timpul meu. Cum a fost în trecut, asta constituie o pasiune pentru scriitori care au și talentul și predispoziția de-a o face. Așa cum a făcut Sadoveanu, care a coborît adînc în trecutul nostru istoric și ne-a oferit imagini nepieritoare.

— Înțeleg că nu vă atrage nici romanul de previziune.

— Omul are de trăit o viață prezentă și viața asta trebuie să și-o facă mai bună și ea să-l facă fericit. Cît despre viitor, generațiile care vor urma vor ataca problemele, sînt sigur de asta, în alt mod decît oricare roman științifico-fantastic sau de previziune. Și e normal să fie așa, pentru că evenimentele nu că sînt imprevizibile în totalitatea lor, dar chiar atunci cînd sînt foarte previzibile și ai putea să spui că se vor petrece într-un anume fel, da, se petrec, și totuși nu chiar așa cum poate să apară în imaginația unui sciitor chiar foarte inspirat. Trăim în momentul de față evenimentele crizei energetice. Ea a fost prevăzută într-un fel, dar ce desfășurare surprinzătoare, șocantă cunoaște...

— Într-o epocă în care politicul, socialul domină întreaga planetă, în care fiecare om se află, datorită mijloacelor moderne de comunicare, în contact imediat și permanent cu actualitatea internă și planetară, mi se pare firească și extensia politicului în arte, în film, în teatru, în roman. În consecință, v-aș propune să vă referiți la interferența dintre estetic și politic.

— Vreau să reamintesc un mic pasaj din „Viața ca o pradă", dacă nu mă-nșel, în care spuneam că între cele două războaie, cînd eu citeam literatură, găseam romane sub titlul cărora editorul foarte grijuliu preciza că e vorba de un roman social. Trebuie să spun că văzînd această chestie dedesubt, eu nu mai citeam cartea, fiindcă nu mă mai interesa. Adică eram obișnuit că arta, literatura mai ales, trebuie să exprime problemele individului, iar socialul, consideram eu atunci, este un lucru care privește în ansamblu societatea și nu să-mi sparg eu capul cu probleme sociale. Nu că n-ar fi importante, pot să fie chiar fascinante, însă cititorul se gîndește la mica lui existență, care este scurtă în raport cu viața societății.

— Oare nu cumva s-a schimbat între timp și psihologia scriitorului și a cititorului ?

— La asta vream să ajung. După război, omul a devenit conștient că totuși societatea nu este străină de el și că de cursul ei bun sau rău depinde și el, că socialul, după cum bine se știe, determină și conștiința lui și dorința lui de fericire este de asemenea strîns legată de evoluția societății. Și așa a apărut romanul politic sau politicul în literatură. Sigur că fenomenele întotdeauna au tendința spre extreme. Pînă se echilibrează un fenomen trebuie să treacă un oarecare timp. Ce s-a întîmplat ? După ce într-o literatură ca a noastră, între cele două războaie, socialul ca eveniment sau evenimentul care naște din social a fost oarecum ignorat, prea mult aș zice eu, după război și în special după anii '50, dimpotrivă, a început să fie ignorat individul ca entitate care-și are viața lui, în măsura în care ea e deosebită de social prin scurtimea ei, a început să fie ignorat deci individul și să cadă un foarte gros accent pe evenimentul social, fără să se arate ce urmări are evenimentul în cauză sau mișcarea socială respectivă în viața personală a eroilor. După 1965 a apărut, zic eu, la noi, în literatura română, o fază de echilibru, deci aș zice că sîntem într-o epocă de înflorire a unei forme de proză în care socialul și eternul uman, viața indivizilor, sînt în egală măsură în atenția scriitorilor.

— Ați încercat, dincolo de roman, și experiența teatrului și a filmului. Cărțile dumneavoastră constituie ele însele o rezervă generoasă pentru scenă și film. Se pare însă că manifestați anumite rețineri față de încercările de ecranizare și adaptare scenică.

— Am scris și eu o piesă de teatru care a avut succes de presă, dar un succes foarte moderat de public și, neavînd o vocație specială pentru teatru, n-am mai perseverat în această direcție, ba chiar am impresia că, scriind piesa, am ratat un roman. Mai bine scriam un roman decît această piesă, „Martin Borman". Cu filmul, lucrurile sînt cam neclare. Am scris odată un scenariu după o nuvelă, scenariu care a fost premiat ca scenariu bun, dar filmul n-a fost la înălțimea scenariului care fusese întîmplător fără cusur. Pe urmă s-a ecranizat „Marele singuratic", în care scenariul, scris tot de mine, n-a mai fost fără cusur. Dar nici regia n-a știut să-l remedieze și a ieșit un film care se poate vedea, dar cu multă literatură în el, cu mult dialog, multe cuvinte.

— Un film lectură.

— Da, un film care poate obosi.

— Înțeleg totuși că rămîne deschisă problema filmului pentru dv.

— Dacă se va ivi un regizor care să-mi dea o cît de cîtă certitudine că va face tot ce poate ca să iasă un film bun, da.

— În această epocă de puternică interferență a artelor, care considerați că ar putea fi avantajul unui scriitor dacă ar cerceta mai atent mediile artistice ?

— Vă referiți poate la influența altor arte asupra celei literare.

— Și la acest lucru.

— S-a discutat o vreme că cinematograful a influențat în special proza literară. Timpul a trecut, discuțiile s-au uitat și realitatea este acum clară. Arta cinematografului este autonomă și ca orice artă e durabilă, este populară, chiar fascinantă citeodată. În ce privește influența, însă, eu constat că ea a fost aproape neglijabilă. Și în bine și în rău. Adică nici în bine nici în rău proza literară n-a fost influențată de cinematograf în așa măsură încît să putem zice că o parte din cititorii de beletristică, de dragul filmului, au cam uitat de literatură. Dimpotrivă, s-a observat că o carte ecranizată, un roman bun și bine ecranizat stîrnește curiozitatea celor care nu cunosc cartea și chiar a celor care au citit-o s-o mai citească o dată. Cel puțin la noi în țară.

— Care dintre ideile, dintre evenimentele lumii de azi vă solicită în mod deosebit interesul, vă neliniștesc, vă contrariază, vă oferă motiv de meditație sau de inspirație ?

— Toate. Toate evenimentele care se petrec în lume, cum am spus și altă dată și cum pot să spună mulți dintre noi. Viața pe planeta noastră este un roman foileton pe care-l urmărim zilnic.

IN PREMIERĂ LA TEATRUL POPULAR DIN BUZIAŞ :

„ALIBI„ de ION BĂIEŞU

O veche trupă de pasionaţi întru teatru, din Buziaş, s-a constituit de vreun an încoace în *Teatru popular*. Aceasta presupune un sediu stabil (care există !), cocheta sală din edificiul Casei de cultură, o trupă stabilă (care există !) şi un repertoriu care e în desfăşurare, (deci există !), bine definit.

Sub veghea şi continua grijă iubitoare a directoarei Casei, tovarăşa Maria Cristescu, sub îndrumarea unui artist de gust şi prestigiu teatral, precum regizorul C-tin Moruzan, această mină de actori pasionaţi s-a sudat în timp, închegînd, într-un mic oraş de provincie, un nucleu al artei dramatice amatoare, cu valenţe profesioniste.

Comedia lui Ion Băieşu, „Alibi", jucată în premieră în aceste zile, în regia şi scenografia amintitului artist C-tin Moruzan, a însemnat o plăcută surpriză nu numai pentru sutele de spectatori ce au umplut sala de teatru, ci şi pentru oricare degustător al unui spectacol bun.

Comedie nu chiar de tot legeră, nuanţată de surprinderea, sub un aparent joc de întîmplări comico-amoroase, a unor trăsături profund morale ale omului contemporan, textul lui Băieşu a primit, prin gîndirea regizorală suplă a lui C-tin Moruzan şi prin aportul interpreţilor, trăsături şi valenţe noi ale unei meditaţii dramatice, ca şi un subtil subtext eticist. De asemenea, dinamica scenelor, imprimată de regizor, a fost reală, ca şi ritmul interior al spectacolului, ce nu trenează, doar cu mici excepţii. Au existat, desigur, şi unele şarjări prea evidente, ca şi unele stridenţe de ton, a lipsit uneori supleţea mişcării în scenă sau unele pasaje au fost spuse prea neted, la suprafaţa cuvîntului, unii interpreţi, în anume momente, devenind de-o rigiditate şcolărească. Dar ar putea cronicarul să nu vadă, sub aceste omeneşti scăderi şi căutări spre un echilibru scenic, ale unor artişti amatori să nu vadă, zic, că, trupa aceasta de oameni ai muncii, nu şi-ar fi făcut pe deplin datoria, fixînd, în geografia spirituală a Timişului, locul unui nou edificiu : *Teatrul popular din Buziaş ?*

Astfel, *Ion Şlapanski* a creionat în Gicu Crucescu un personaj dilematic, ba prins prea cu uşurinţă în cursa unor relaţii meschine, ba apt de hotărîri bărbăteşti. S-ar părea că, pentru rotunditatea personajului, interpretul va trebui să devină mai mobil şi mai firesc în scenă, mai nuanţat în replici, mai stăpîn pe intimitatea eroului său. *Silvia Sănătescu*, în Eleonora, a jucat degajat, mai cu seamă în scena cu Gripcă, de un comic savuros şi demascator, impunînd un personaj statuar, inflexibil, deşi afectiv liniar, şi gata la concesii. *Marioara Lighezan*, în Gabi, mai ales în partea finală, a fost candidă, şi în acelaşi timp pusă sub semnul vîrstei întrebărilor ; jocul sau a emanat naturaleţe şi gingăşie, mica dramă a fetei solitare fiind surprinsă cu perspicacitate şi adevăr artistic de către interpretă. *Petre Lighezan*, în Bubulac, a demonstrat aceleaşi date actoriceşti reale, un joc degajat, vervă verbală, aplomb, conturînd un personaj duplicitar, veridic, chiar dacă implicat colateral în „dramă". *Doina Tudose*, o frumoasă prezenţă scenică, a fost mobilă, dinamică, surprinzînd momente de izbutite trăiri dramatice, minus unele exagerări ale tonalităţii şi ale unei gestici prea „pasionale" ce nu au favorizat întotdeauna atît de coloratul personaj al Valentinei Popovici. *Aureliu Chiodan*, în Popovici, cu unele rigidităţi ale primei apariţii în scenă, a fost în ton cu personajul, un soţ furios şi abulic în acelaşi timp. *Ştefan Ilaş*, în Bebe, a scos la iveală date actoriceşti naturale : firesc al replicii, degajare scenică, autenticitate a trăirii. Tînărul interpret a surprins distinct un june pitoresc, simpatic, deconectant, ca şi o mentalitate proprie generaţiei tinere : dorinţa de mişcare, de cunoştere. Miliţianul, chiar în cîteva fraze, sub vocea şi interpretarea acelui împătimit întru actorie, care este *Sabin Gioarsă*, a primit o notă aparte de veridicitate scenică. Femeia, sub interpretarea *Mariei Şandru*, a fost, în scurtele sale replici, firească, ascunzînd o dramă sub aparenţa comediei. *Poştăşiţa (Erika Şlapanski)*, o apariţie plăcută. În fine, *Danu Hohol* realizează în Gripcă un personaj îndeajuns de complex. Responsabil cu morala celor pe care-i cunoaşte din dosare şi din anonime, el devine iresponsabil pe linia propriei sale morale. Laş şi abil, ticălos şi om de hîrtie, sforar şi funcţionar meschin, ce-şi ignoră substanţa umană ascunzîndu-se după sloganul datoriei pe care, de altfel, nici n-o cunoaşte şi nici nu şi-o face vreodată, Gripcă devine un personaj prin care verva satirică a lui Băieşu se deslănţuie. Minus unele şarjări, actorul nostru a acoperit o întreagă scenă (poate cam lungită, totuşi, cam trenantă), cu acest personaj, jocul său degajînd naturaleţe şi firesc, în toate registrele, ca şi ştiinţa subtilă a pătrunderii în resorturile intime ale cabotinului de la serviciul personal, pe care interpretul îl descompune, ca fizionomie morală, piesă cu piesă, rămînînd în faţa noastră gol-goluţ, aşa cum este Gripcă cel adevărat.

Trupă de artişti interpreţi ce îşi caută de-acum o personalitate şi un timbru propriu, trupă unită de dorinţa unanimă de-a insufla locului unde ei trăiesc şi muncesc propria lor sensibilitate, de a face să înflorească în semeni floarea rară a frumosului artistic *Teatrul popular din Buziaş* ne evocă o grupare de oameni generoşi ce, după orele grele ale muncii lor zilnice, preiau uneltele artei, într-o modestie şi, adeseori, într-un adînc anonimat, aducîndu-şi un aport de preţ la cultivarea şi înnobilarea spiritualităţii noastre cu armele simple, dar cît de eterne, ale scenei luminate şi ale cuvîntului vorbit.

Ion ARIEŞANU

LIMBA ŞI STIL

De la „propriu" la „comun"

Ţara de „dincolo de păduri" — *Trans-silvania* — şi-a exercitat întreaga-i putere de seducţie asupra celor mai de seamă scriitori „ardeleni". Bălcescu şi Geo Bogza, între mulţi alţii, par a îndreptăţi pe deplin această afirmaţie. *Românii supt Mihai-Voievod Viteazul*, *Ţara de piatră*, *Cartea Oltului* sînt nu numai simboluri artistice ale unităţii naţionale, ci şi imnuri (nu... imne !) închinate Ardealului.

Pentru foarte tînărul Eminescu, 1866 este anul Blajului şi al Transilvaniei. În ianuarie se săvîrşise Aron Pumnul, căruia poetul îi dedică prima sa poezie tipărită. Profund îndurerat, el reface, în sens invers, pribegia iubitului său dascăl care, după răscrucea din 1848, părăsise Blajul, statornicindu-se în Bucovina, unde predă învăţăceilor săi limba şi literatura română, într-o atmosferă de elevat patriotism. Ostenitoarea drumeţie „transhumantă" a poetului de numai 16 ani către „Roma-mică" — unde Pumnul publicase studiul *Viaţa naciunei române, dulceaţa limbei şi a simţemintelor ei* — dobîndeşte astfel, printre alte semnificaţii, pe aceea a unui gest de smerită gratitudine.

În romantice peregrinări circumblăjene, însoţit de juristul Filimon Ilia, poetul cutreieră văile celor două Tîrnave, care se îmbucă în preajma Blajului. În strofe destul de puţin cunoscute — ele aparţin unei variante a poeziei *Amicului F. I.* — Eminescu evocă nostalgic „Tîrnava prinsă-n galbine maluri"... Versul — pentru mine, obsedant — îmi colinda „încăperile gîndirii" într-una din înserările toamnei acestui an, cînd străbăteam agale străzile Sighişorii, veche cetate riverană Tîrnavei mari. Colţ pitoresc din inima Ardealului — unde fiecare piatră, fiecare ungher, fiecare ondulaţie a reliefului sînt tot atîtea „depozite" sacre ale istoriei şi ale nevremelniciei — Sighişoara adună, în fiinţa sa intimă, toate farmecele — nu puţine ! — ale Sibiului, adăugîndu-li-l pe acela al... „miniaturii".

Aşa stînd lucrurile, nu e de mirare că Geo Bogza — în sensibilitatea căruia lumea îşi răsfrînge alcătuirile sale mirifice într-o mreajă de asocieri atît de surprinzătoare — a izvodit pentru lexicul românesc un nou cuvînt, substantivul comun *sighişoară*. Iată un crîmpei dintr-o descriere a „isprăvilor" zăpezii, în mereu înnoitele sale elanuri arhitecturale : „Nimic nu poate aduce atîta neprevăzut şi fantastic, izvorîte din cea mai dezlănţuită fantezie, ca întîlnirea dintre zăpadă şi munţii cu pădurile lor. Doar stalactitele şi stalagmitele marilor peşteri mai pot pune la cale astfel de privelişti, astfel de asemănări uluitoare — orgi, catedrale burguri întregi, *sighişoare de argint şi aluminiu* — dar în sute de ani" (*Împărăţia zăpezii*, în *Paznic de far*, 1974, p. 35). Ferecat într-un asemenea context, noua izvodire lexicală — substantivul comun *sighişoară* — se învesteşte cu o enormă putere de „trimitere", indice al „re-creării" poetice a lumii. Citiţi aşadar — acum, în preajma iernii — *Împărăţia zăpezii*. Veţi poposi, cîteva clipe, într-o lume a feeriei grave, aşezată parcă în zariştea copilăriei şi a candorii, în ciuda tonului sacerdotal, de un patetism abia reţinut, al expunerii.

G. I. TOHĂNEANU

PLASTICA

SALONUL ANUAL DE ARTĂ

Salonul anual de artă — în fapt un salon cu tentă interjudeţeană, graţie participării fidele a unor tineri plasticieni din Drobeta-Turnu Severin şi Reşiţa — reuşeşte prin însăşi definiţia sa de eveniment periodic, demonstraţia de a se fi „instalat" în ambianţa municipiului Timişoara ca un act cultural aşteptat cu interes în stagiunea autumnală, de public şi de chiar autorul său colectiv — filialele artiştilor plastici din Timişoara şi Lugoj.

Cum o cronică nu poate fatalmente să comunice decît un mic şi subiectiv punct de vedere, o vom salva parţial de această damnare prin a spune — în absenţa unei anchete sociologice „pe cel puţin 1000 de subiecţi" — că salonul este, prin ecourile sale la acel public imediat, un succes, mai ales în comparaţie cu precedentele sale 3—4 ediţii.

În adevăr, este sensibil un progres cel puţin în condiţia intrinsecă a salonului timişorean, acum, un spaţiu omogen în substanţa sa valorică, simezele fiindu-i scutite de abundente sincope de calitate şi acesta este fără îndoială argumentul esenţial al aserţiunii noastre.

Şi este desigur greu de presupus că această totalitate calitativă să fie cu putinţă în sinergia ei indiferent de calitatea individuală a lucrărilor. Însinuăm cu alte cuvinte o emanaţie pozitivă a majorităţii lucrărilor ca entităţi distincte, însemn al unei radiografii autentice operate de fiecare artist în propriul său atelier sau, cazul mai fericit, al unei inspirate creaţii

Rememorînd idei formulate de critica saloanelor 1976—1978 dar şi imaginea propriu-zisă a acestor ediţii, îşi poate face loc prin comparaţie aprecierea că generaţia artiştilor de vîrstă matură reevaluează momentele cele mai bune din propria lor creaţie, validînd experienţa pozitivă a metaforei.

Mereu mai convingătoare şi coerentă, o echipă de tineri artişti diversifică şi consolidează calitatea salonului cu o iconografie realistă dezinvolt asumată. Şi poate că din această ultimă perspectivă este notabilă starea evolutivă semnalată după nu puţine ezitări şi derute a majorităţii atelierelor spre comprehensiunea reprezentării artistice ca metaforă specifică, „paraliterară".

Fericit, această „situaţie" se conjugă cu sensul unei mai profunde înţelegeri a paletei, materialului, sau configuraţiei în cele mai multe „locuri" din salon.

Nu de puţine ori unei palete optimiste i se asociază din păcate ideea de tonalitate deschisă, albul chiar, în cazul picturii sau graficii color. Solaritatea sau optimismul este, se ştie, produsul unei sublimări a armoniilor. Şi dacă asociind dintr-o perspectivă a criticii bachelardiene paleta picturii, celor 4 elemente : pămînt, apă, aer, foc, am putea extrage concluzia despre prevalenţa în acest salon a spectrelor cromatice solar-aeriene şi radios incendiare. E poate acesta cel mai autentic omagiu. Există apoi un favorabil echilibru al genurilor şi tehnicilor artistice, între care vis-à-vis de ponderea mare a lucrărilor de pictură (50) şi grafică (52) a cîştigat în salon un teritoriu apreciabil sculptura (25 lucrări) şi arta decorativă (29).

Există un progres sensibil în aceeaşi condiţie intrinsecă a salonului prin reverberaţia structurală a expoziţiei, reverberaţie declanşată de o etalare concepută pe criterii de afinitate spirituală ale iconografiilor, imaginilor, formelor, cromaticii sau „vitalităţii imaginilor".

În amfilada încăperilor Galeriei „Bastion", imaginile se asociază stimulînd subtile şi fertile asociaţii pe care le facilitează o arhitectură bogată ; lecturi libere ale fiecărui ochi ce poate rescrie cronica de faţă.

Coriolan BABEŢI

MAPAMOND

Un pas spre viitor (VII)

In întreaga lume se tinde în a se exclude animalele din lanţul alimentar şi a se include în hrană proteinele care nu se foloseau înainte. In Anglia a fost pusă la punct metoda de obţinere a proteinelor din iarbă, iar din proteinele de soia în multe ţări se obţin produse carnate. Proteinele separate, mai întîi se purifică apoi se adună în chirchini şi se introduc în diverse sosuri sau se amestecă cu produse naturale. Din ele se pot face cîrnaţii, carnea de pui, pateuri.

Cea mai mare firmă de produse sintetice din S.U.A., „Wortington foods" şi-a mărit în ultimii zece ani rulajul anual de la zece milioane la două miliarde de dolari. In Japonia produsele sintetice de carne sînt fabricate în treizeci de întreprinderi, iar producţia lor ocupă deja doi la sută din producţia totală de carne. Specialiştii consideră că în anul 1985, în Europa occidentală, se va produce 2,8 milioane de tone carne sintetică şi 3,5 milioane tone surogate de produse lactate ! Trebuie însă să accentuăm că proteina de bază în toate aceste cazuri e de origine agrară, ceea ce înseamnă că pentru producerea ei este necesară multă muncă şi mari cheltuieli Dar oare nu ne putem gîndi la alte izvoare, de origine neagricolă ? Putem răspunde afirmativ. Organismele unicelulare, în principal drojdia, conţin mai mult de 40 la sută proteină. Aceste proteine au un conţinut excelent de aminoacizi. Iar drept materie primă pentru cultivarea acestor drojdii sînt folosite materiale dulci, care sînt deşeuri ale industriei alimentare.

Productivitatea microorganismelor este mult mai mare decît productivitatea animalelor şi păsărilor. Intr-o singură zi o tonă de drojdie este în stare să „producă" o mie de tone de descendenţi, ceea ce înseamnă mai mult de 400 tone de proteină. Dar, nu e suficient să se extragă proteinele din drojdie. Ele trebuiesc transformate în hrană, la a cărei gust şi miros ne-am obişnuit. Obţinerea gustului propriu-zis, dulce, acru, sărat — nu creează greutăţi. Orice bucătar ştie să dozeze diferite ingrediente pentru a obţine o hrană excelentă.

Telefonul minune

Multe telefoane pot face asemenea „trucuri" încît multora să li se pară că e vorba de o pură fantasmagorie. Telefoanele care se folosesc astăzi în S.U.A. semnalizează în timpul convorbirii dacă cineva mai doreşte să vorbească cu dumneavoastră. Semnalul „vă cheamă" are un sunet plăcut, şi-l aude doar cel care primeşte legătura. In acest mod e posibil, fără să se întrerupă legătura cu primul interlocutor, să vorbiţi şi cu al doilea. „Transmiterea apelului la alt număr" dă posibilitatea ca toate apelurile care vin telefonul în cauză să le treacă la celălalt număr, unde presupuneţi că veţi fi la timpul stabilit sau unde cineva poate primi mesajul.

(După „POLITIKA")

(VA URMA)

CENACLUL ASOCIAŢIEI SCRIITORILOR ŞI AL REVISTEI „ORIZONT"

CURS DE POETICĂ

Şedinţa de marţi, 27 noiembrie 1979, a fost dedicată unui *Curs de poetică*. În cuvîntul de deschidere, poetul Anghel Dumbrăveanu secretar al Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara a subliniat că la înscrierea în programul de activitate al cenaclului a unui asemenea curs s-a avut în vedere necesitatea de a veni în sprijinul tinerilor scriitori, a celor care aspiră la consacrarea literară, printr-o informare teoretică, sistematică şi avizată. Luînd cuvîntul în continuare, poetul şi criticul Crişu Dascălu, conducătorul cursului a expus programul de lucru. „Cursul nostru va îmbrăţişa — a spus vorbitorul — cele mai diferite chestiuni de artă literară, eşalonate de-a lungul a patru ani. În primul an urmează să fie audiate prelegeri despre *elementele de artă literară*, în cel de al doilea, — despre *construcţia literară*, în cel de al treilea — se vor întreprinde *interpretări literare*, iar în ultimul vor fi discutate tendinţele literare".

În continuare, au conferenţiat Maria Foarţă : *despre repetiţie*, Crişu Dascălu — *rima* şi Livius Ciocârlie — *descrierea*.

Marţi, 4 dec. 1979 în şedinţa de cenaclu, va citi proză NINA CERANU.

Octav COSTINIU

DIN LITERATURA LUMII

LIRICĂ IUGOSLAVĂ

MIODRAG PAVLOVIĆ

INCEPUTUL CINTECULUI

O femeie a trecut impreună cu mine riul,
prin ceață și la lumina lunii ;
a trecut alături de mine riul,
dar nu știu cine era.

Am pornit spre munți.
Părul ei era lung și bălai,
și șoldul ei in mers imi era aproape.

Ne-am părăsit legile și rudele,
am uitat mirosul mesei părintești,
ne-am imbrățișat pe neașteptate,
dar nu stiu cine e ea.

Nu ne vom intoarce sub acoperișurile orașului
vom trăi pe cimpie intre stele,
armatele nu ne vor ajunge,
nici șoimii ;
un uriaș va cobori intre noi
și o va săruta,
in timp ce eu voi goni mistreții.
Iar fiii noștri in cintece lungi
vor povesti despre-nceputul acestei seminții
respectind fugarii și zeii,
care au trecut riul.

LOCUIESC PE PLATOU ...

Locuiesc pe platou,
singur și senin,
ca și cind m-ar desena cineva.
Mina mea caută balsamul ;
apoi stă de vorbă
cu mortul cuminte
din imprejurimi
O foaie de hirtie urcă
spre înălțimi, ca o frunză
verde.

GREGOR STRNIŠA

FATA CU PASĂRE

Pe lemnul intunecat al beznei stă chipul ei
parcă pictat de un maestru cu mina ușoară,
al cărui nume timpul il culese ca pe un măr,
răminind numai icoana aceasta alungită.

Ard acum in fața mea in culori stinse
linia părului deasupra frunții, obrajii rumeni,
iar pe umăru-i fragil stă liniștită
pasărea frumuseții, ca un juvaer.

Parcă pe intunericul odăii, cu pilpiirea luminării,
maestrul necunoscut i-a zugrăvit fața.
Cind a terminat tabloul, miinile incete
au desprins timpul ca pe un măr.

RADOVAN PAVLOVSKI

BOABA

In mine trăiesc viețile popoarelor,
In mine
Se numără și destinele in lume.
Ca să nu-mi rămină săminta in beznă,
Ca să nu se inăspreasca și să se ofilească pămintul,
Deschid drum și in piatră.
Imi conduc fătul spre soare.
Pe timp neprielnic eu știu să cint imnuri ;
Apoi să mă indepărtez spre stele
Și să fiu lumina veșnică
Deasupra lanurilor și popoarelor.

Traducere de George BULIC

BLAŽO SCEPANOVIĆ

TOT MAI CAUTĂ DRAGOSTEA ...

Izvoresc riuri de aur ;
pe unda lor plutesc luptători frumoși,
in timp ce se sărută stelele,
in fața diminetii viitoare,
cu muzica speranțelor lor.
Pe un craniu
cintă o pasăre de dimineață ;
pe un alt craniu un băiat invață
harta victoriei.
Timpul vrea să se inveșmînteze
in infățișare omenească
și să se vindece,
răsunind sub bolta cerească.

BLAŽE KONESKI

BRODEZA
(fragment)

Inalță-ți fruntea, cu ochii visători
privește-n sus, pe bolta aurie ;
cum se desface cerul in culori,
ca pinza ta de broderie.

Pentru tine nu-i apus de soare,
ci ochii tăi de ciută speriată
lucesc două culori cu ardoare
roșu și negru, pe pinza-mpestrițată.

Nu te temi, oare, că vilvătaia lor
își va stinge orice amintire ?
De ce te pierzi și cosi ușor
și zilele iti trec fără contenire ?

Amintirea-n suflet s-a involburat ;
se stinge, veștedă, ca floarea de crin.
Brodează, ascultă cintul ei ciudat,
povestind parcă propriul ei destin.

VIOREL TOMA : „Zbor"

BRANKO MILJKOVIĆ

POETUL

El cunoaște toate drumurile și vinturile,
vinturile și grădinile lor,
grădinile in care cresc cuvintele
și drumurile de la cuvinte pină la speranță.

L-a adus drumul in largul lumii,
l-au dus dracul intre cuvinte,
curte să facă propriei umbre,
să cinte in grădina mincinoasă :

Nimicurile lunii sale fermecate,
trandafirul ciinesc și scirba sa,
să orbească privelistea și, scos din ochiul altuia,
să readucă noaptea in numele gingășiei.

LAUDĂ LUMII

Nu mă părăsi, lume.
Nu pleca, rindunică naivă.

Nu vătămați pămintul,
Nu vă atingeți de aer,
Nu faceți nici un rău apei,
Nu vă certați cu focul.
Lăsați-mă să păsesc
Spre mine ca inspre ținta mea.

Lăsați-mă să vorbesc apei
Să vorbesc pămintului
Și păsării care trăiește datorită văzduhului.
Vocea mea e alungita ca nervul.
Lăsați-mă să vorbesc,
Cit timp dăinuie focul in mine
Poate că vom putea odată
Să spunem, atingind lucrurile
cu miinile.

Nu mă părăsi, lume
Nu pleca, rindunică naivă.

Traducere de Cedomir CIONCA

STEVAN RAIČKOVIĆ

INSEMNARE DESPRE UN CINTEC

Roagă-te ca un cintec de-al meu să fie
Curat precum e spicul copt in miezul verii ;
Și-alături de cintec doi maci să roșească cu fantezie
Dincolo de prăpastie, la capătul mării.

Să nu fie de vreo mină atins
Nici de ochi omenești privit
Doar vintul urnindu-se dinadins
Să-i șteargă lacrima de aur, grăbit.

Poate și-o pasăre cu inaltul zbor
S-o resoarbă ca pe-o icoană
In ochiul ce nu cuvintă ușor
Răspindit vestea in lume cu țipăt de toamnă.

APUNE SOARELE

Apune soarele deasupra apei, aci aproape de noi,
Cu povara-i de strălucire se scufundă ca o navă, greoi.

Să intrăm, stihule, in rumenul apus
Și să ne-amestecăm cu soarele dus.

Arde-vom și noi in acel frumos foc cu scintei
Măcar cite puțin : o clipă, două, trei.

In românește de Al. JEBELEANU

CIRIL ZLOBEC

APROAPE IMN

Rămas-ai fără asemuire,
nu despuiată, ci nerușinat de goală,
numai cu tine insăți semănind,
nu frumoasă ca... ba insăși frumusețea,
nu strălucitoare, ci chiar lumina,
nu mulțumită, ci mulțumirea-n-de toate,
nu numai vie, ci viața-adevărată,
țipăt ce singur se-asurzește
și tot ce-aude-apoi e doar tăcere,
privirea ce, privindu-se, orbește
și oarbă scapă totul din vedere,
focul ce izbucnește-n vilvătaie
pentru-a se stinge,
pacea trezind furtuni,
furtuni care aduc pace,
iubire,
albă-n așternuturi,
ca iarba verde-n iarbă,
pe cerul vinăt vinătă ca cerul,
roșie ca singele in zori,
in noapte neagră ca o noapte ;
iubire
ce-și seamănă doar sieși,
nu precum copacul, ci pur și simplu :
dreaptă ca iubirea,
nu precum moartea, ci pur și simplu :
iubire intinsă ca iubirea,
tu-eu-amindoi.

• •

Crescură-alături doi copaci,
unul de altul mult se mai temură ;
și-n teamă se-nălțară tot mai sus,
in văzduh, spre soare, și cer albastru.

Apoi se-mpreunară-n rădăcini,
de înălțimi azi nu mai duc dorul
și-n noaptea pămintului, fără rușine,
in dulcea incleștare a rădăcinilor se desfată.

• •

Doi sori aprinși hăläduiau pe cer
risipind in jurul lor lumină,
departe, tot mai departe intre ei,
decit lumina vrind mai mult să fie

Se-abătură-apoi din drum și se-ntilniră,
propria lor strălucire îi orbi,
și pentru intiia oară cunoscură focul ce il mistuia

Doi sori negri ard acum pe cer.

In românește de Dușan PETROVICI

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef) ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct) PAUL EUGEN BANCIU MIHAIL GLAIA CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3-33-80, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE INAPOIAZA. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

CRIZANT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

Documentele Congresului al XII-lea — expresie a unei gîndiri economice active și novatoare

Raportul prezentat la Congresul al XII-lea de secretarul general al partidului, ansamblul documentelor programatice adoptate în unanimitate reprezintă un grandios edificiu de gîndire și acțiune revoluționară, care poartă, ca pe o supremă efigie, forța ideilor novatoare ale tovarășului Nicolae Ceaușescu. Prioritățile dezvoltării economico-sociale a României în perspectivă, nivelurile de bază proiectate și căile pentru înfăptuirea acestora sînt științific, riguros fundamentate, pornind de la mutațiile deja realizate în economia românească, de la însemnate acumulări cantitative dobîndite și cerințele asigurării mijloacelor necesare înfăptuirii Programului partidului, de la fenomenele noi apărute în general în procesul de dezvoltare și exigențele ei concrete. Toate acestea pun în lumină trăsături caracteristice ale gîndirii profund creatoare și originale a secretarului general al partidului, imprimînd proiecției dezvoltării țării pînă în anul 1990 și anul 2000 o deplină identificare cu interesele vitale ale țării, cu năzuințele de progres ale poporului român. Ideile călăuzitoare care stau la baza gîndirii economice a tovarășului Nicolae Ceaușescu sînt expresia înțelegerii profunde a dialecticii devenirii istorice, a unui efort continuu de înnoire, oferind un strălucit exemplu a ceea ce înseamnă gîndire și acțiune revoluționară.

Așa cum se desprinde din Documentele Congresului al XII-lea, ceea ce trebuie să caracterizeze în mod deosebit următorul cincinal este **accelerarea afirmării revoluției tehnico-științifice și realizarea unei noi calități în toate domeniile de activitate.** Aceasta presupune stimularea creativității, dezvoltarea cercetării științifice și promovarea largă a progresului tehnic în toate sectoarele, dimensionarea riguroasă și valorificarea superioară a potențialului material, tehnic și uman din economie.

În lumina acestui obiectiv cardinal, au fost elaborate atît nivelurile creșterii economico-sociale, cît și mijloacele pentru atingerea lor, au fost formulate exigențele de economicitate care trebuie să caracterizeze dezvoltarea economiei românești în această etapă. Se distinge în acest cadru continuarea în cincinalul 1981—1985 a **dezvoltării în ritm înalt a întregii economii,** valoarea producției nete industriale, de pildă, urmînd să crească într-un ritm mediu anual de 10%, iar venitul național ca efect complex al creșterii susținute a tuturor activităților, cu un ritm mediu anual de 6,7—7,4%. Este de remarcat **modernizarea esențială a structurii industriei,** accentuîndu-se dezvoltarea ramurilor cu un consum de combustibil și energie mai redus ; pe de altă parte, industria prelucrătoare va trebui să asigure valorificarea mai înaltă a materiei prime și materialelor de care dispunem. Trebuie evidențiată, în același timp, orientarea privind **asigurarea unei calități tot mai înalte pentru întreaga producție de bunuri materiale,** condiție de bază a acoperirii riguroase și economice a nevoii sociale, a competitivității cu produsele similare din alte țări.

La rang de prioritate imperioasă se înscrie **asigurarea bazei de materii prime și energie a dezvoltării.** Cu deosebită acuitate se ridică problema intensificării activității de descoperire a unor rezerve de petrol, gaze, cărbuni, precum și a descoperirii de noi surse de energie, valorificării largi a tuturor energiilor existente, a celor neconvenționale, a energiei secundare, care pot acoperi însemnate cerințe sociale. În procesul de asigurare a bazei de materii prime a producției și utilizare superioară a energiei un loc important îl ocupă **recuperarea și refolosirea materialelor,** menite să acopere 40—50%, din necesarul de materiale și materii prime pentru consumul intern.

Agricultura, a **doua ramură de bază** a economiei naționale este chemată să răspundă unor necesități sociale vitale. Dezvoltarea acesteia este apreciată ca o prioritate de aceeași importanță ca cea a asigurării bazei de materii prime și energie. Utilizarea superioară a fondului funciar, creșterea potențialului productiv al pămîntului se înscriu ca direcții majore pentru amplificarea rezultatelor la producția vegetală și animală.

Un element nou care intervine în accentuarea procesului de creștere armonioasă a forțelor de producție pe teritoriu îl constituie aprecierea dezvoltării generale a județelor în funcție de obiectivul **producției globale anuale pe locuitor,** contribuind într-un mod și mai eficace la procesul omogenizării sociale.

O economie modernă se caracterizează prin indici înalți de eficiență : productivitate superioară a muncii, cheltuieli de producție, îndeosebi materiale reduse, calitate ireproșabilă și nivel tehnic ridicat al produselor, beneficii mari etc. Documentele Congresului insistă în mod deosebit asupra acestor aspecte, îndreptînd eforturile spre îmbunătățirea activității economico-financiare în toate domeniile și la toate nivelurile.

Viitorul cincinal va marca un nou pas important înainte în direcția ridicării bunăstării materiale și spirituale a poporului — țelul suprem al politicii și activității partidului, rațiunea însăși de a fi a noii orînduiri sociale pe care o construim în țara noastră.

Comuniștii, toți oamenii de la orașe și sate — români, maghiari, germani și de alte naționalități — aprobă total Documentele Congresului al XII-lea, care, prin direcțiile principale și orientările lor fundamentale, asigură înfăptuirea neabătută a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Filip PAȚAC

VASILE GAIDOȘ : „Intrarea în pădure"

Ilustrăm acest număr cu reproduceri din recenta expoziție a pictorului VASILE GAIDOȘ.

CRIZANT 49
● SERIE NOUĂ ● anul XXX
(611) ● 6 decembrie 1979
● 8 pagini — 1 leu

CRITICĂ ȘI CONTEMPORANEITATE

Contemporaneitatea literaturii căutată exclusiv în paginile scrise în deceniile secolului nostru este compromisă printr-o restricție ce absolutizează limitele, doar necesare nu și infailibile ale istoriei literare. Sensul generos al contemporaneității în arta literară care vizează modul de a trăi, de a gîndi, de a simți a epocii actuale este mai aproape de adevăr și permite reactualizarea permanentă a valorilor tradiționale în literatură. Homer, Shakespeare, Thomas Mann, Ion Creangă devin astfel contemporanii noștri. Asimilarea din perspectivă nouă a operelor nu subminează ordonările istoriei literaturii dar indică pulsul și convergența receptivității acelor „pluralități de public" cum le numește Traian Liviu Birăescu. În procesul de „contemporaneizare" a valorilor literare critica își asumă întîiul cuvînt sensibil și el la deschiderile spiritualității specifice epocii noastre.

Istoria contemporană a literaturii revendică noutăți absolute ce corespund cerinței de informație exactă, ordonată, abordabilă pentru orice categorie de cititori, deci oferă și își oferă instrumente de lucru foarte necesare cunoașterii unei literaturi bogate, diverse. *Dicționarului de literatură română contemporană* i se adaugă recent un *Mic dicționar de scriitori români* realizat de un colectiv clujean condus de Mircea Zaciu și *Dicționar cronologic. Literatura română* coordonat de I. C. Chițimia și Al. Dima. Nouă este „specializarea", abordarea lexicografică a domeniului literar, o caracteristică evidentă a timpului nostru, noi sînt rezultatele acțiunii (un dicționar cronologic i-a lipsit literaturii române), iar amploarea construcției, temperată de natura utilitară a dicționarelor, tinde spre cuprinderea complexă, completă cît e posibil a creației sau a fenomenului literar. Inedită este transformarea dicționarului din instrument informativ în istorie vie, actualizată, în „carte de lectură", în „panoramă a scrisului românesc" prezentînd o „imagine posibilă a evoluției noastre literare" după criterii bine controlate.

Se remarcă succesiunea rapidă în timp a acestor apariții ca răspuns la o stringentă comandă socială, și complementaritatea lor. Dispoziția cronologică a unui dicționar încurajează formarea ideilor de ansamblu despre epoci și atmosferă culturală, tratarea pe autori dezvoltă informația asupra creației indivi-

Brîndușa ARMANCA

(Continuare în pag. 6)

TEATRUL DE AZI ȘI DE MÎINE

Progresul social, ridicarea națiunii noastre pe culmile civilizației, interesul acordat omului și fericirii sale, reprezintă cîteva din ideile ce stau la baza politicii partidului nostru.

Progresul social este totodată progres moral, progres civic, simultan progres cultural artistic, incitat și dinamizat în epoca noastră de imperativele ideologice ale socialismului din România.

Teatrul epocii noastre se manifestă ca un instrument de propagandă, contribuind prin specificitatea formelor sale de existență la generalizarea educației estetice prin intermediul artei spectacolului. Teatrul și spectacolul actual se află într-o unitate compensatorie benefică pentru educația majoră și tendința de omogenizare a educației în spiritul valorilor complexe statornicite de societatea noastră. Valorile teatrului românesc actual sînt valori morale, patriotice, social-politice — un palmares întreg ce iradiază luminile contemporaneității. Asimilarea acestor valori de către public și receptarea lor reprezintă un proces pe care teatrul ca instituție se cere a-l înțelege cu interes marcat.

Socialismul românesc a influențat și a determinat arta teatrală să rimeze cu imperativele, cu obiectivele urmărite de societatea nouă, civilizatorie. A dobîndit teatrul timpului nostru responsabilitatea imaginației și adeziunii creatoare în caligrafierea României contemporane. Teatrul și-a diversificat ca literatură dramatică genurile, și-a diversificat formele spectaculare, a depus un chinuitor efort de a se adapta și de a fi prezent în timp. Sînt cunoscute etapele parcurse în ultimii 35 de ani iar astăzi sîntem martorii unei literaturi dramatice, a unei producții teatrale ce demonstrează superioritatea creatorului în transfigurarea realității. Poate un singur exemplu ar putea fi edificator în legătură cu modificările produse în structura literaturii dramatice. Am în vedere teatrul istoric și tendințele acestuia de a reflecta aspectele epopeii noastre naționale într-o optică contemporană, într-o optică ce europenizează istoria poporului nostru. Evident, teatrul istoric romantic strălucitor în epocă durează și astăzi prin virtuțile sale dar viziunea realistă a contemporanilor noștri în materie de istorie reconstituie trecutul prin documentare și acută sensibilitate.

Teatrul românesc de mîine, teatrul de sorginte revoluționară, trebuie să angreneze energiile, forțele actoricești și regizorale într-un proces artistic conștientizat. Va fi teatrul de

Dina COCEA

(Continuare în pag. 6)

CRONICA LITERARĂ

Alexandru Philippide

Vis și căutare

(Ed. Cartea Românească, 1979)

Nimic, probabil, din cele ce au concurat la constituirea personalității poeziei lui Alexandru Philippide, începînd cu volumul apărut în urmă cu aproape șase decenii, *Aur sterp*, și încheind cu *Monolog în Babilon*, nu lipsește din poemele antologate în întîia dintre cărțile făcute, prin jocul hazardului, să ilustreze în postumitate efigia poetului. Nici posturile romantice, sentimentul cosmic și gustul pentru tărîmurile misterioase, nici temele și motivele consacrate de literatura expresionistă, prezente în o sumă de poeme ce reprezintă perioada cristalizărilor lirice imediat următoare publicării culegerii *Visuri în vuietul vremii*, nici compulsiile mitice, culturale, shakespeareene, apologurile și glosele de clasică turnură, gnomismul, sentențiozitatea, epica împînzită de reflecții și mari simboluri ale existenței, intelectualismul, fantezia livrescă, — solemnitatea stanțelor, ironia rece, detașarea și spiritul dubitativ, în poemele de dată recentă, acomodarea cu o filosofie a vieții marcată de spiritul umanităților, o înțeleaptă, în ultimă instanță, considerare a rosturilor existenței și ale scrisului: „— Ce-i marea poezie? Vorbă-n vînt / Cu care ne-amăgim; comod cuvînt / Cu care lesne-acoperi ce nu știi. / Mai bine să ne-ntoarcem pe pămînt / Și părăsind călătoria-n vid, / Să cultivăm grădina lui Candid. / Lăsînd închipuirea să măsoare / Iluzia-n continuă mișcare / A țelurilor drumurilor lungi. / La care să visezi, să nu ajungi... / Și poate-aici s-ar întîmpla să fie / Și mult rîvnita mare poezie / Ispititoare — / Căci totul este vis și căutare" *(Vis și căutare)*.

Un fapt, aci, revelator pentru a caracteriza ineditele acestui volum de o alcătuire, prin forța împrejurărilor, destul de eteroclită, revelator, desigur, nu mai puțin pentru opțiunile ce tutelează întreaga creație lirică a lui Alexandru Philippide. Consemnînd, în aceste noi poeme, concordanța generală cu toposurile de tip clasicist — cele ce au configurat, în timp, echilibrul, structura de rezistență a poeziei lui Alexandru Philippide — lectorul va trebui să ia act, dacă nu de un nou ceremonial liric, de o poetică substanțial revizuită, în orice caz de inflexiunile unei „voci" lirice altfel strunite, mai predispusă, parcă, spre comunicarea unei sentimentalități altădată transmisă mediat, reticent: „— Și ne-nșelăm cu strania credință / Că ispășim cu mari păreri de rău / Greșelile de-odinioară, / Care pe alții i-au făcut să-i doară, / Cînd nu gîndeam ce-i bine și ce-i rău / Și cînd cu nepăsare și-n neștire / Trăiam în nemiloasă devenire. / Dar nimeni n-ar putea să mai învie / Ce-a fost stricat, jignit pe veșnicie. / Și doar numai părerea de rău mereu e vie" *(În nemiloasa devenire)*.

Evident, lumea în care poetul își proiectează viziunile nu este, încă o dată, străină de cerul elin, fabula pe care poezia sa o rememorează nu se abate prea mult de la știutele drumuri pe pămînturile sigure ale clasicităților. „Grecia cea veche", Edip, Agamemnon, „vestitul Pelion", „fermecătoriile shakespeariene" Titania, Oberon și Puck, unele refrene eminesciene, ecourile legendare ori de basm nu sînt lucruri inedite, nu, în orice caz, în măsură să-i infirme cunoscătorului operei lui Philippide cîteva bine verificate moduri de lectură. Mai puțin conforme cu imaginea știută a poeziei philippidiene sînt, însă, în poemele de dată recentă, lîngă o predispoziție mai marcată spre epigramatic, lîngă o sensibilitate în care se amestecă, în mod perceptibil, o notă de umor și, nu cu mai scăzută pregnanță, un sentiment de resemnare în fața timpului care trece, o lucid nostalgică contemplare — referința autobiografică, o coborîre din fabula mitică și culturală în epica istoriei. Panegirist pios, cărturarul evocă („În versuri ce cultivă trecutul și-l învie") pe ascendentul statornicit pe „pașnicele plaiuri moldovenești, atras / De oameni și de locuri" *(Omagiu unei umbre)*, meditează asupra sensului cunoașterii umane *(Secrete și mistere)*, visează, în stanțe clasice, *Pe marginea unei povești* a povestitorului humuleștean.

Rămîn, desigur, dincolo de toate acestea, viziunile romantice, proiecțiile expresioniste din poemele scrise într-o perioadă mai îndepărtată, spectacolele misterioase și călătoriile la confiniile unui cosmos enigmatic, tot ce ține de datele unei poetici receptate, în perspectiva istoriei literare, ca una dintre primele afirmări ale „resurecției lirice" datorate generațiilor interbelice.

Lucian ALEXIU

Mircea Ciobanu

Patimile

(Ed. Cartea Românească, 1979)

În seria „Hyperion" a Cărții Românești a apărut de curînd o selecție din creația lui Mircea Ciobanu, sub titlul *Patimile*, împrumutat unuia din volumele anterioare *(Patimile*, 1968). Sînt prezente aici, în proporții diverse, *Imnuri pentru nesomnul cuvintelor* (1966), *Patimile* (1968), *Etica* (1971), *Cele ce sînt* (1974), precum și o seamă de poeme noi *(Hoitarii, Astfel am spus, Numai o vreme, cît o bătaie de pleoapă, Vărsătorul de plumb)*. Așezate împreună, revăzute și completate cu puternicele piese, ce încheie sumarul, textele lui Mircea Ciobanu definesc pe deplin ceea ce se numește o *operă*. Ele impun încă o dată atenției „unul din cei mai originali poeți ai literaturii de astăzi" — cum se exprimă, pe drept cuvînt, Nicolae Manolescu într-o excelentă postfață

Am încercat să descifrăm, cu alte prilejuri, sistemul poetic al lui Mircea Ciobanu, atît în ce privește statutul său ideatic, cît și în ce privește structura sa spațio-temporală. Am vorbit altădată de ontologia operei, am propus o încadrare stilistică și una estetică, reținînd cu deosebire acele texte-emblemă, acele nuclee simbolice care stăpînesc și generează întregul flux liric. Toate se găsesc și în culegerea de față. În primul rînd, acea teribilă *Armură* (compactă, inatacabilă în chiar primele ei două strofe), apoi *Augur* (care deschide selecția), *Oaspetele cu spadă* etc. Lor, cum și *Eticii* sau *Celor ce sînt*, li se adaugă poemele din final (mai ales *Hoitarii* și *Vărsătorul de plumb*). Nu vom stărui acum asupra complexelor etajări de imagini, asupra rețelelor metaforice, asupra cosmoidului în sine. Vom aminti doar că sinteza — atît de rară îndeobște — dintre elanul confesiv și descripție, acea uniune ce semnalează simbolul, este prezentă sau prefigurată mereu, găsindu-și realizarea exemplară în piesele amintite mai sus. De data aceasta ne vom opri, pe scurt, la stratul confesiv (conceptual, afectiv, subconștient), deoarece acesta susține o receptare spontană, reacția imediată a cititorului.

Poezia lui Mircea Ciobanu exprimă nevoia de cunoaștere a *celor ce sînt*, a clipei unice cînt insul trece și se contopește cu ele. Ființa fizică, *celălalt*, rezistă acestei experiențe (de altfel imposibil de anticipat prin rațiune și imaginație). Poetul se dezice, deci, aproape cu ură, de inerția simțurilor, supunîndu-le la tot felul de-ncercări: confruntarea cu *apa* (mediu străin), cu *focul*, cu *fiarele*, cu agresivitatea și asediul, cu întreprinderile primejdioase (alergarea pe funie) etc. Probele și ecoul lor pot fi cunoscute (imaginate) și descrise: *patimile* și *martorii* certifică subiectului că năzuita intimitate se împlinește *(Împresurat, Mala ora, Dezlegare, Armura lui Thomas* etc.). Inițierea revendică o ambianță specifică, un cadru desenat cu o uimitoare precizie și forță; strădania devine pură stare existențială, intuiție profundă și continuă a esenței: „... *Seară de seară m-apropii de capăt, or cîmpul / roată e-n osie lină — și roata clintind-o / strig după reazim deasupra cuptorului veșnic*".

Momentul-cheie, incomunicabil, este luminat de repetate ori și, cu extraordinară acuitate, în *Armură*. Asistăm, în plan stilistic, la o necondiționată depersonificare și — simultan — la o personificare completă a simulacrului, a armurii, ambele reprezentînd, în uniunea lor, substanța fracțiunii de timp ce distanțează insul de sine însuși. *Etica, Cele ce sînt*, cicluri de mare *rafinament prozodic și imagistic*, conferă dimensiuni largi peisajului în care se consumă drama epistemologiei artistice. Cît despre *Hoitarii, Vărsătorul de plumb, Astfel am spus, Numai o vreme, cît o bătaie de pleoapă*, ele se plasează față de celelalte, într-un raport complicat de diferențiere și continuitate. Elementul stabil — opera — rămîne, așadar, deschis, dispus mișcării și evoluției. Transcriem, în încheiere, poema la care atenția noastră s-a oprit mereu și tot mai stăruitor cu fiecare lectură. Parafrazînd o vorbă cunoscută, am zice că mulți din autorii mai tineri „au ieșit" din *Armura* lui Mircea Ciobanu: „*Îmi voi lăsa sudoarea pe un mal / și-i voi privi statura călătoare / rămasă-n urmă cu un gest final / de-a mă chema în straiul ei de sare / O vreme și-altă vreme va pluti / prin treceri grave-n rază și căldură, / va rătăci pe diguri cenușii / insinuînd contururi de armură*".

Eugen DORCESCU

MARGINALII

Cealaltă față a operei

Corespondența este o a doua operă a lui Flaubert, mai mult potrivnică decît complementară față de cea dintîi. Scriitorul n-a conceput-o astfel, dar unele premise au existat. Referitor la corespondențele din secolul al XVIII-lea a spus ceva uimitor. Le-a găsit de „puțină valoare" și asta deoarece autorii lor „au înlăturat natura din artă". Prin urmare, ar fi vrut o literatură naturală — tocmai ce s-a silit să evite în romane — și era dispus ca, din acest punct de vedere, să-i atribuie corespondenței statut literar. Dar să nu exagerăm. Cînd corespondența a avut tendința să se identifice cu literatura, a devenit prudent: „Lumea se extaziază în fața corespondenței lui Voltaire, dar el n-a fost în stare decît de asta, bietul om! adică să-și spună părerea personală și atîta tot". Pe Balzac, după ce i-a citit scrisorile, l-a văzut micșorat: „... cît de puțină dragoste pentru artă! Ai remarcat că o dată nu vorbește de ea?" L-a găsit om cumsecade, simpatic, dar cu mentalitate provincială: însetat de glorie, epatat de lux, lacom de bani. „Sfîrșitul lui e lamentabil. Ce ironie a soartei! să mori în pragul fericirii". În privința asta, ei se deosebesc profund. După o serie de succese, Balzac a murit în pragul fericirii, pe cînd Flaubert, după eșecuri succesice, a murit prevăzîndu-l pe cel mai grav, cel de pe urma romanului Bouvard et Pécuchet.

Dar cum sînt propriile lui scrisori? Cum sînt față de literatura lui? În literatură stilul este totul pentru el. Meseria îl împinge să facă stil și în scrisori — o spune o singură dată, dar sună a reproș. De obicei își scrie corespondența atît de repede, de la întîmplare, cum îi vine, încît se întreabă dacă se face înțeles. Repeziciune — aflată la antipodul chinurilor facerii literare — nu din cauza grabei, ci datorită înfrigurării. La început simte doar dorința de a scrie ceva nepremeditat și imprevizibil („Am luat o foaie mare de hîrtie cu intenția să-ți scriu o scrisoare lungă; poate n-am să-ți trimit decît trei rînduri; e după cum îmi vine"), adică fără să știe ce („Cînd iau o foaie de hîrtie ca să-ți scriu, dracu să mă ia dacă știu ce să pun în ea"). Putința de a scrie se autogenerează („Apoi îmi vine de la sine, sporovăiesc") și coincide cu plăcerea pe care i-o produce („Mă amuz, rîndurile se lungesc"). În timp ce scrie, reflectează la felul cum scrie și face cîte o observație: „... frază cam întortocheată, să trecem peste ea". Se miră singur ce-l fac cuvintele să spună. Își trimite rîndurile scrise ca pe niște săruturi și pufnește tot atunci: „Rînduri scrise care sărută! Prost mai sînt!"

E limpede. Avem de a face cu alt autor, unul care trăiește cu mare voioșie experiența scrisului. Dar, trebuie adăugat, nu toată corespondența este așa. Dacă asemenea însușiri sînt oricînd posibile, ele se estompează adesea sub apăsarea tristeții posomorite și se concentrează mai ales în două perioade: cea a copilăriei și cea a primei călătorii în Orient.

Copilăria și călătoria în Orient sînt teme romantice binecunoscute și tind amîndouă spre același sens: mărturisesc o frustrare — absența unei lumi mai înalte, mai pure, al unui refugiu față de contingent —, și duc la atenuarea ei prin proiecția imaginară a unei lumi. La Flaubert, însă, lucrurile stau altfel, și anume chiar pe dos. La el copilăria și Orientul sînt locuri vii unde se naște un spectacol literar uimitor, iar aceasta printr-o simplă inversare: Flaubert nu scrie nostalgic, ca Baudelaire sau ca Gérard de Nerval, despre primii ani ori despre ce a trăit odinioară în Egipt, el — fiind copil încă și aflîndu-se încă în Egipt — scrie cu exuberanță, cu sentimentul miraculosului și cu acela al caraghioslîcului celui mai deșuchiat.

Livius CIOCÂRLIE

PUBLICAȚII ALE CENACLURILOR

Citim cu mare interes publicații ale cenaclurilor literare, unele într-adevăr remarcabile. Cenaclul Halici din Caransebeș ne trimite numărul al doilea din *Jurnal*; cenacliștii nu sînt numai poeți sau prozatori, ci și oameni de cultură, istorici și istorici literari, capabili a alcătui studii cu o ținută științifică impecabilă. Un grupaj de studii consacrat lui Mihai Eminescu *(Gheorghe Iancovici, Simbolica faustică la Mihai Eminescu, Pantelimon Cristescu, Mitul voievodului în poezia lui Eminescu, Vasile Pistolea, Mihai Eminescu și ideea de progres social, Mircea Vasilescu. Atașamentul față de țărănime, trăsătură fundamentală a publicisticii eminesciene)* demonstrează calitatea unor condeie și, în unele cazuri, buna pregătire a unor autori despre care, desigur, se va vorbi. Articole, studii, eseuri semnate de Cornelia Ștefănescu, Petru Vintilă, Ion Oarcăsu, Constantin Brătescu, Octavian Popescu, Eleonora Bunea, precum și proze sau poezii de Pavel Bellu, Horia Pătrașcu, Nicolae Prelipceanu, Horia Vasilescu, Nichifor Mihuță, Florin Bănescu, Negoiță Irimie, Ion George Seitan arată că autorii *Jurnalului* au știut să echilibreze colaborările „exterioare" cu cele ale membrilor cenaclului, partea „teoretică" cu cea de creație. Paginile cele mai emoționante ale publicației sînt cele consacrate lui *George Suru*, animator cultural strălucit, cărturar a cărui mobilitate spirituală a însemnat mult pentru afirmarea valorilor locului. Doliul pentru George Suru (cel care a fost redactorul responsabil al primelor două numere) purtat cu decență de *Jurnal*; poate numerele următoare vor oferi mai mult despre prea curînd dispărutul, generosul și admirabilul prieten al tuturor ce semnează aici. Cîteva postume se cer a fi însă citate nu numai pentru valoarea artistică ci și pentru încărcătura lor premonitorie:

„/.../ Venim din continentul inițial / Cu trupul de arseniu fără vină, / Și credem în favoarea unui val / Ce lin ne-a așezat pe o colină. / / Venim din continentul inițial / Cu mîinile-mblînzite de arseniu / Și dorul ne e mare cît un val / În care ne iubim, la un mileniu. / / Venim din continentul inițial / Și numai norii ne-au mai rămas. / Tu ești un nour bun, eu sînt un val. / Și nicăierea nu avem popas" sau „Așa, acum este ceasul gîndului cînd / Ne uităm înapoi spre crengile uscate / Eu nu voi mai visa alergînd / După două stele însîngerate. / / Așa, acum este ceasul de viață / Nici pietrele albe din rîuri nu mai vor / Să se ascundă în cenușă de ceață / Ca să mai nască vreun visător" sau „Femeia cu ceață s-a destrămat, / I-au trecut pașii în adieri / Cum trece cocleala în monezi. / Zăpada curge în vis și doar / Ochii îmi rămîn albaștri și limpezi, / Încolo / Trupul mi-e amar și absurd ca o cîmpie / Pe care au murit caii doriți copiilor mei... / / Atît de multă moarte e în pleoape / Încît dacă ochii mi-ar fi / Semințe de flori / Ar rămîne goi stupii neamului meu.. / / Cum poate nourul acela să plece în larg / Fără să mă ia cu el?! / I-aș fi pavăză, mi-ar fi scut / Pînă la crestele albe.. / / Din podele se ridică un abur ușor...".

REVISTA REVISTELOR

Cîte asemenea versuri vor fi rămas în sertarele poetului? Datoriile față de ele sînt vii și dureroase încă.

Cenaclul literar *Radu Stanca* din Călan ne trimite *„Sub arcuri de lumini"*, placheta îngrijită de Silviu Guga, și Ion Marinescu, cu un „Gînd de bună întîmpinare" semnat de Radu Ciobanu. Unii dintre semnatari — Silviu Guga, Ionel Amăruței, Ion Marinescu — ne sînt cunoscuți și din alte publicații; primul, istoric și critic literar, prozator și traducător, poate fi garanția unei seriozități a muncii literare. În întregime, placheta înmănunchează nume și pagini promițătoare.

A. P.

MINISTERUL INDUSTRIEI UŞOARE

CENTRALA INDUSTRIEI STICLEI ŞI CERAMICII FINE BUCUREŞTI

Competitivitatea produselor ce poartă marca inteligenţei tehnice româneşti

Diversificarea şi ridicarea nivelului tehnologic şi calitativ al producţiei româneşti, ritmul impresionant de creştere şi modernizare a structurilor economice – în special în perioada de după Congresul al IX-lea al P.C.R. – au facilitat o participare tot mai activă, mai eficientă şi mai competitivă a ţării noastre la circuitul economic mondial.

O ilustrare elocventă a transpunerii în fapt a opţiunii fundamentale privind ridicarea necontenită a calităţii producţiei, atit în ceea ce priveşte fondul de produse destinat pieţii interne cit şi celei externe, este penetraţia mărfurilor româneşti în sfera de concurenţă a comerţului internaţional.

Modernizarea continuă a produselor, adincirea specializării, crearea de produse noi cu caracteristici tehnice, funcţionale şi economice superioare, adoptarea operativă la cerinţele pieţelor externe, sînt criteriile ce conduc la amplificarea şi extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale cu străinătatea, la afirmarea tot mai pregnantă a bunurilor materiale ce poartă marca inteligenţei tehnice româneşti.

Inscriindu-se pe coordonatele de eficienţă şi competitivitate, produsele Centralei industriei sticlei şi ceramicii fine se fac tot mai cunoscute şi apreciate pe cele mai îndepărtate meridiane ale globului, fiind purtătoarele girului de calitate, frumuseţe şi robusteţe.

Datorită acestor însuşiri, în peste 60 de ţări ale lumii produsele întreprinderilor din CISCF se bucură de adeziunea beneficiarilor răsplătind astfel efortul de creaţie a făuritorilor.

Procesul continuu de diversificare a producţiei şi de promovare a noului implică o permanentă legătură între fabricant şi consumator, în aşa fel încit, piaţa produselor să manifeste elasticitate, element deosebit de important la orientarea şi dimensionarea nivelelor de plan.

In scopul informării partenerilor interni şi externi, în cele ce urmează vom încerca o succintă trecere în revistă a principalelor tipuri de geamuri care se produc în unităţile C.I.S.C.F., insistînd asupra unui produs nou, o creaţie de perspectivă, geamul termoizolant cunoscut sub denumirile de izovit şi termopan.

Din producţia curentă a unităţilor aparţinînd de C.I.S.C.F. nominalizăm cîteva grupe mari de produse :

– geamuri trase
– geamuri şlefuite
– geamuri securizate
– geamuri emailate
– geamuri duplex
– geamuri termoizolante (izovit-termopan)
– cărămizi de sticlă
– table şcolare
– geamuri laminate.

Cărămizi de sticlă cu goluri

Cărămizile de sticlă cu goluri (N.I. 90251-75) sînt corpuri de sticlă fabricate prin metoda presării fiind compuse din două părţi lipite între ele.

In funcţie de cerere se realizează pătrate sau dreptunghiuri, cu feţe marmorate sau cu nervuri, incolore ori cu slabe nuanţe verzui.

Dimensional, cărămizile de sticlă se prezintă în patru variante, greutatea fiecăreia variind între 2,2–6,7 kg. Se montează în mortar de ciment, etanşarea rosturilor realizîndu-se cu Romtix.

Domeniile de utilizare a acestor cărămizi sînt extrem de variate răspunzînd unor necesităţi de proiectare în care utilul şi frumosul se conjugă cu eficienţa.

Printre alte direcţii de folosire evidenţiem :

– în construcţii civile, la blocuri (casa scărilor) şi la magazine (pereţi despărţitori).

– în construcţiile – social-culturale (spitale, policlinici, cămine culturale, teatre, case de cultură, holuri de gări şi aeroporturi, hoteluri, staţii de autobuz, cabine telefonice, săli de sport şi piscine).

– în construcţiile industriale pentru realizarea pereţilor interiori şi exteriori.

Pe lîngă efectele decorative, cărămizile de sticlă cu goluri sînt apreciate căci asigură izolaţie termică şi fonică, lumină difuză, întreţinere facilă (se spală cu cirpa umedă) şi maxim de confort.

Geam tras pentru construcţii

Un produs foarte apreciat al întreprinderilor din C.I.S.C.F. este geamul tras (geam plan) transparent, realizat pe cale mecanică după procedeul Fourcault ca şi după metoda fără debitenză, tăiat la dimensiuni libere sau fixe, fără alte prelucrări, conform STAS 853/75.

Reperul se livrează în şase calităţi, în grosimi nominale de pînă la 12 mm inclusiv.

Prin noţiunea de geamuri la dimensiuni libere se înţeleg produsele care se livrează cu lăţimi avînd valori cuprinse între două limite care diferă între ele cu minim 60 mm şi în lungimi ale căror valori situate între o limită superioară şi una inferioară diferă între ele cu cel puţin 90 mm.

Geamurile tăiate la dimensiunile solicitate de beneficiari se consideră dimensiuni fixe.

In situaţii deosebite impuse de criterii tehnico-economici se livrează geamuri şi în afara dimensiunilor curente de fabricaţie.

Geam şlefuit

Geamul şlefuit este produsul de bază destinat realizării oglinzilor şi vitrinelor. Se obţine din geam laminat prin şlefuire şi polizare pe ambele feţe, realizîndu-se două tipuri.

Tipul de geam A este destinat confecţionării oglinzilor auto iar tipul B vizează suprafeţele vitrate.

Dintre performanţele acestui produs ne referim la oglinzile veneţiene şi uşile securizate foarte solicitate în ţară şi străinătate pentru calitatea şi înaltul grad de finisare.

Livrările se fac într-o gamă dimensională foarte largă.

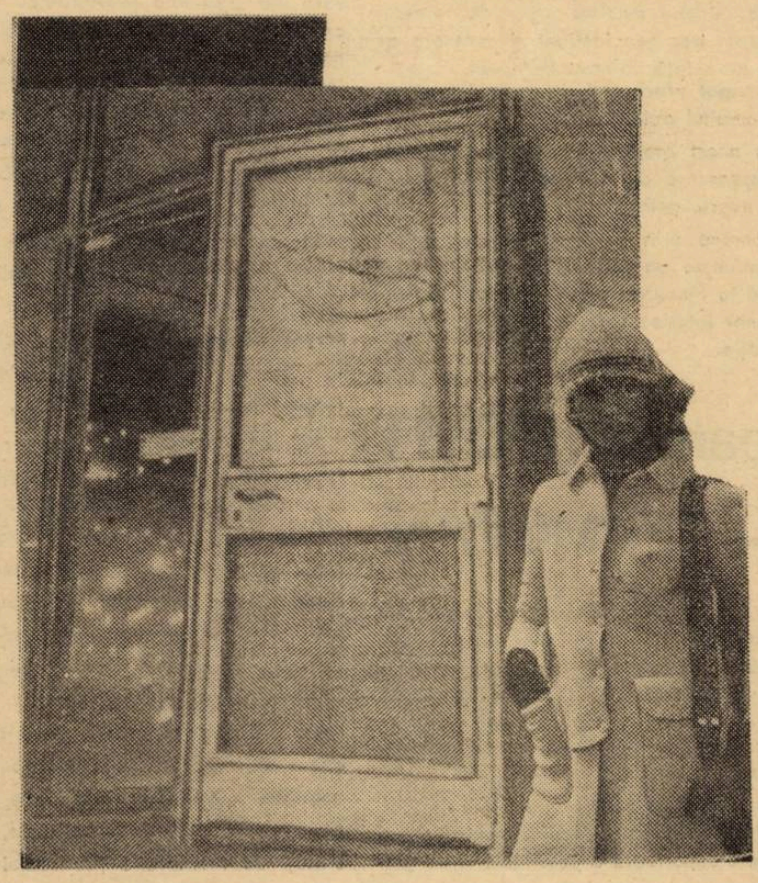

OGLINZI

a) Oglinzi din geam tras

Sînt confecţionate din geam tras prin procedeul Fourcault – trafere fără debitenză – argintate, cuprate şi protejate cu lacuri speciale. Se execută în două tipuri (A şi B) în funcţie de geamul folosit la dimensiuni variabile şi grosimi de pînă la 6 mm.

Cu acordul părţilor contractuale se pot executa oglinzi şi cu alte forme sau dimensiuni decît cele din fabricaţie curentă, condiţionîndu-se şi unele lucrări sau finisări suplimentare.

dire tehnică în scopul realizării unor **materiale de construcţii mai bune, mai ieftine, cu performanţe ridicate, s-a materializat în ultima vreme prin introducerea în fabricaţie a unui produs de mare** competitivitate, geam termoizolant – despre care specialiştii afirmă că **va produce schimbări fundamentale, în viitor, în orientarea proiectanţilor şi arhitecţilor, dat fiind multitudinea de soluţii care le oferă cerinţelor de** ordin tehnico-economic ale sectorului de **construcţii.**

Pe plan mondial indicele de penetraţie al produsului este deosebit de ridicat fiind în continuă creştere an de an.

Evoluţia producţiei şi desfacerii geamurilor termoizolante în S.U.A. ca şi în ţările puternic dezvoltate economic a fost stimulată în ultimii 5 ani de criza de energie şi de creşterea necontenită a preţului petrolului.

In această conjunctură economică internaţională, interesul uriaş arătat de consumatorii de toate categoriile s-a materializat prin creşterea cu 275% a utilizării geamurilor termoizolante în perioada 1972–1977.

Potrivit cifrelor statistice date publicităţii de „SIGMA" (asociaţia producătorilor de geamuri termoizolante din S.U.A.) ponderea acestor produse în piaţa totală a geamurilor a crescut de la 17% cît reprezenta în anul 1972 la 55% în anul 1977.

Tendinţele pieţii mondiale orientate în evoluţia desfacerii geamurilor termoizolante şi-a pus amprenta în mod vizibil şi pe creşterea capacităţilor de producţie în industria românească a acestui produs.

Dacă perioada 1972–1978 este caracterizată printr-o producţie care variază între 35 şi 120 mii m.p. anual şi un singur producător (Intreprinderea de geamuri Buzău) relaţia de plan 1979–1985 evidenţiază cel de al doilea furnizor (Intreprinderea de geamuri Mediaş) şi o producţie ce va evalua între 390–480 mii m.p. geamuri termoizolante pe an.

Referindu-ne la eficienţa economică, criteriul de referinţă în producţia bunurilor materiale, în speţă, a geamurilor termoizolante, accentul principal este pus pe reducerea consumurilor de energie atît în faza de fabricaţie cît în cea de exploatare – şi pe diminuarea consumurilor materiale în etapa de montaj-finisare.

Aceşti factori de influenţă au condiţionat creşterea accentuată a desfacerii în anul 1978 la un nivel superior întregii perioade de cînd se fabrică produsul în ţara noastră.

Cu toate că piaţa internă a geamului termoizolant este încă lipsită de elasticitate datorită indeciziei factorilor de directivare din domeniul investiţiilor, partenerii comerciali externi, în special cei nord americani, manifestă un interes aparte pentru produsul românesc ai cărui parametri sînt comparabili cu realizările similare ale celor mai renumite firme din lume.

Geamul de tipul IZOVIT-TERMOPAN se obţine prin sudarea a două sau mai multe plăci de geam, distanţate şi solidarizate între ele cu bandă metalică astfel încît să închidă ermetic unul sau mai multe straturi de aer uscat, de grosimi variabile, pentru obţinerea izolaţiei termice şi fonice necesare (STAS 9249/73).

Necesitatea obiectivă care a justificat cercetările şi lansarea în fabricaţie a noului tip de geam, are în vedere, în primul rînd faptul că, soluţiile de vitrare cu geamuri simple sînt nerentabile în procesul de exploatare a investiţiei, generînd consumuri considerabile de combustibili.

Pentru realizarea produsului IZOVIT-TERMOPAN se utilizează geam tras calitatea a 3-a, geam şlefuit, geam armat sau geam ornamentat. Domeniul de fabricaţie cuprinde măsuri fixe, în limitele 400–2400 mm grosimi şi distanţe variabile, cu posibilităţi de montare a produsului în rame de lemn, oţel, materiale plastice, metale uşoare.

Avantajele tehnico-economice care pledează pentru extinderea utilizării produsului sînt multiple :

– izolaţie acustică min. 20 d B.

– conductibilitate termică Kcal/m.h.C max. 0,09.

– izolaţie termică cu 30% superioară faţă de vitrarea clasică.

– economie de cherestea, circa 45%, la confecţionarea binalelor.

– economie de metal (aprox. 2,55 kg metal la m.p. – vitrare).

– reducerea cu 15% a pierderilor de geam la montare – fasonare.

– reducerea manoperei de fasonare cu circa 50%.

– economii de circa 30% la cheltuielile de întreţinere.

După studiile şi calculele realizate de I.P.C.T. Bucureşti, la o investiţie în exploatare pe o perioadă de 8 ani, preţul geamului termoizolant este competitiv cu preţul geamului tras simplu.

Datele de sinteză pun în evidenţă eficienţa financiară superioară a geamului termoizolator, eficienţă calculată la m.p. de suprafaţă vitrară în exploatare, după cum urmează :

a. costul geamului termoizolant utilizat la ferestre metalice fixe revine la 584 lei m.p. faţă de 690 lei m.p. la fereastră metalică dublă obişnuită.

b. costul geamului termoizolator utilizat la ferestrele metalice cu 50% ochiuri mobile revine la 784 lei m.p. faţă de 830 lei m.p. la ferestrele cu geam dublu.

Economiile evidenţiate sînt argumente notabile care relevă că folosirea geamului termoizolator în vitraje este net avantajoasă celorlalte soluţii posibile în etapa actuală.

Cercetările şi rezultatele exploatării pînă în prezent recomandă geamul termoizolator de tipul IZOVIT-TERMOPAN în următoarele domenii :

a. în construcţiile civile (blocuri, faţade, spaţii comerciale, case de locuit – pentru uşi, ferestre, vitrine, pereţi despărţitori, balcoane).

b. în construcţii social-culturale (spitale, policlinici, teatre, case de cultură, hoteluri, gări, săli de sport, aeroporturi, piscine, ghişee, restaurante – pentru uşi ferestre, pereţi despărţitori, faţade).

c. în construcţii industriale, hale, sere, vagoane, frigidere industriale, clădiri agrozootehnice etc.).

Concluzionînd prezentarea geamului IZOVIT-TERMOPAN reţinem că produsul corespunde cerinţelor înscrise în Programul directivă de cercetare şi dezvoltare în domeniul energiei fiind în acelaşi timp un element de construcţii superior geamului simplu, sporeşte gradul de confort şi eficienţă în construcţiile civile şi social-cultural, îmbunătăţind calitatea muncii şi a vieţii.

De reţinut!

Factorii de directivare şi decizie din domeniul investiţiilor au posibilitatea încă din exerciţiul de plan 1980 să contribuie la promovarea utilizării produsului la construcţiile care le patronează, cunoscînd că măsura de generalizare a încorporării în lucrare a geamului IZOVIT-TERMOPAN se conjugă cu capacitatea de ofertă a întreprinderilor din C.I.S.C.F.

Unităţile interesate de noul produs vor transmite comenzi ferme la întreprinderile de geamuri din Buzău sau Mediaş, ori vor contacta Centrala industrială la următoarea adresă :

– Centrala industriei sticlei şi ceramicii fine, B-dul Muncii nr. 171, sector 3 Bucureşti – Cod 7000 – telex 11869.

Relaţii suplimentare se pot obţine la telefoanele 27 30 40 şi 27 34 95.

Prezumtivii parteneri comerciali din ţară şi străinătate sînt asiguraţi de toată solicitudinea din partea ofertantei.

Emil GEORGESCU şi Vasile BAŞA

b) Oglinzi din geam şlefuit

Aşa cum s-a mai precizat, aceste repere de oglinzi se realizează din geam şlefuit. Se fabrică fazetate sau nefazetate, şlefuite sau neşlefuite pe cant, în dimensiuni (funcţie de grosime) cuprinse în cinci domenii de măsură. In afara oglinzilor tip auto, creatorii unităţilor oferă şi oglinzi cu ramă ceramică pentru locuinţe.

c) Oglinzi tip veneţian

Sînt produse de mare rafinament realizate sub formă pătrată, dreptunghiulară, rotundă, ovală sau în alte forme în funcţie de preferinţa şi necesităţile beneficiarilor. Avînd o execuţie tehnică ireproşabilă, oglinzile tip veneţian sînt rezistente la umiditate de pînă la 75% şi la variaţii de temperatură cuprinse între 20 °C şi 50 °C.

Se oferă beneficiarilor o colecţie de 24 modele omologate.

Pentru satisfacerea unor nevoi de excepţie, cadrele de creaţie din unităţile C.I.S.C.F. se angajează şi la executarea unor unicate.

Geam duplex

O realizare de prestigiu a C.I.S.C.F., care contribuie la importante economii valutare, este fabricarea geamurilor duplex – parbriz pentru industria românească de autovehicule.

Se obţine prin lipirea a două foi de geam între ele prin intermediul unei folii speciale de masă plastică care în caz de spargere reţine cioburile.

Toate tipurile de geam duplex (din geam şlefuit, tras sau float) corespund în cel mai ridicat grad condiţiilor impuse de controlul optic avînd un coeficient de transmisia luminii de 75%.

Producătorul contractează orice formă sau dimensiune de geam parbriz asigurînd o calitate excepţională.

Geam securizat

Propunem atenţiei beneficiarilor interni şi externi un alt tip de geam fabricat în cadrul C.I.S.C.F., geam care asigură protecţie deplină la spargere datorită bucăţilor mici, netăioase. Este vorba de geamul securizat (STAS 1850-62) care se realizează din geam tras, geam laminat, geam ornament, geam emailat, geam şlefuit, prin călire în aer, avînd o mare rezistenţă la lovire şi încovoiere.

Acest geam se utilizează cu precădere la confecţionarea uşilor securizate, produse de mare efect şi eleganţă, uşi a căror destinaţie vizează clădirile social-cultural, hoteluri, magazinele, aeroporturile etc.

Geam emailat

Consecvenţi ideii de diversificare, specialiştii de la C.I.S.C.F. oferă economiei naţionale geamul emailat securizat, fabricat din geam tras sau laminat şi care are aplicat pe o faţă un strat de email.

In timpul procesului de securizare se arde emailul aplicat.

Prin acest procedeu se obţin geamuri netransparente de culoare albă, roşie, bleu, negre, galbene, gri şi maron.

Deoarece prin folosirea acestui geam se urmăreşte un efect decorativ se recomandă la placarea faţadelor sau la finisarea unor interioare de mare penetraţie şi circulaţie.

Geamuri IZOVIT – TERMOPAN

Un loc aparte în informarea prezumtivilor parteneri comerciali din ţară şi din străinătate îl rezervăm în această pagină prezentării geamurilor IZOVIT-TERMOPAN, produse de excepţie şi de mare eficienţă economică ale întreprinderilor de geamuri Buzău şi Mediaş.

Eforturile permanente ale muncitorilor, tehnicienilor şi cercetătorilor pentru o valorificare superioară a potenţialului de gîn-

Numele şi actul numirii în „Cartea Milionarului" de Ştefan Bănulescu

În cele ce urmează ne vom opri asupra unui singur aspect din cele care îi conferă Cărţii Milionarului modernitatea, densitatea sensurilor şi îi solicită lectorului o implicare activă în explorarea itinerariilor povestirii. Dintre faptele de care nu ne vom ocupa în mod special aici, dar care, aşa cum vom arăta pe parcurs, intersectează adesea problematica abordată de noi, credem necesar să amintim: relaţia specială instaurată de carte între povestire (actul de narare a faptelor) şi naraţiune (ca suită de evenimente, ca diegeză); legată de aceasta, o disjuncţie între succesiunea „reală" a evenimentelor povestite şi ordinea nărării lor, textul desfăşurîndu-se prin anticipări şi reveniri continue pe propriile-i urme (*analepse* şi *prolepse* la G. Genette), solicitînd lectorului efortul re-unirii lor într-un ansamblu. Această particularitate de organizare a textului implică profund lectorul în structurarea universului romanesc, naratorul interpelîndu-l adesea indirect, solicitîndu-i răbdarea, aşteptarea, făcînd uneori remarci din perspectiva celui care ascultă povestirea, referitoare la propriul său mod de a nara, sau la modul de a povesti al celor pe care-i citează în text. În afară de această atitudine de spectator — auditor al **propriului** discurs, prin care se identifică parţial cu lectorul, persoana **naratorului** apare profund scindată, prin non-identitatea marcată de titlu dintre autor şi narator, ori prin statutul său multiplu: Agent al acţiunii. Comentator al acţiunii. Narator al acţiunii. Mai mult decît atît, alţi actanţi ai naraţiunii cum ar fi Generalul Maroşin, Topometristul Fibula etc. devin pe rînd coautori ai textului. Milionarul precizînd cu scrupulozitatea unui autor de text ştiinţific **pasajele** în care îi citează (în funcţie de comentatori ai acţiunilor altora) sau porţiunile de text în care le imită stilul de a vorbi „aceasta este felul de a vorbi al Topometristului, al dicomensienilor" etc.). Participarea directă a personajelor la construirea textului relativizează profund identitatea naratorului — autor şi al discursului său, prin înglobarea discursului altora. Această înglobare a alterităţii este semnul unei opere moderne, în care coparticiparea mai multor voci şi registre duce la posibilitatea identificării în text a mai multor texte.

Această intratextualitate marcată a cărţii, alăturată trecerilor repetate din planul enunţărilor în interiorul ficţiunii la cel al enunţării creatoare a ficţiunii are, între altele, efectul de a descompune şi recompune în faţa lectorului procesul constituirii cărţii. „Cartea Milionarului", adică scrisă de Milionar, jucată de Milionar, în dublul sens, de personaj şi autor, este un proiect al producerii sale, al devenirii sale, creîndu-ne impresia, cum spunea M. Blanchot, că *„opera nu e aici decît pentru a ne conduce spre căutarea operei"*.

Depozitar al textelor altora, textul Milionarului nu afirmă proprietatea totală a naratorului asupra discursului pe care-l **construieşte**, ceea ce nu înseamnă însă dispariţia autorului din text. Dimpotrivă, fără a se lăsa condus de text, el ţine să afirme rolul lui de regizor în întrarea fiecărui text în itinerariul povestirii „atunci cînd îi va veni vremea". Credem că această carte ne oferă un caz particular de îmbricare a două structuri generice diferite: povestirea şi romanul. Problema funcţionării numelor proprii şi a actului numirii, adică a investirii cu nume a personajelor, trebuie privită în funcţie de aceste dualităţi fondatoare ale Cărţii Milionarului. Vom urmări deci modul în care se desfăşoară şi semnifică actul numirii în interiorul colectivităţii prezentate ca reală, în universul fictiv, cît şi modul în care autorul îşi numeşte personajele în actul generării ficţiunii.

Tipărite cu caracter diferit de restul textului — ca dealtfel şi alte fragmente de text pentru care rămîne de analizat sensul acestei focalizări vizuale — numele personajelor, ale locurilor, fraţele şi exprimă participarea celorlalţi la statutarea rolului individului în grup şi un model de percepere a individualului la scara valorilor generale. Un străin intrat în grupului metopolisenilor, ca Glad, trebuie să-şi pregătească primirea unei porecle avantajoase, căci aşa cum arată S. Golopenţia-Eretescu în măsura în care este un semn de primire, de acceptare în microcolectivitate, porecla marchează „retragerea unei porţiuni din autoritatea individului şi introduce perspectiva autorităţii supraierarhizate a grupului". Porecla, odată primită, mai ales poreclele-model (cum sînt cea de Iapa Roşie sau Generalul Glad) „marchează pe o perioadă lungă de timp viaţa individului, prin metafora ei integratoare sugerînd o analogie de adîncime între trăsăturile fizice şi psihologice, sociale, ale individului poreclit ca şi prin valoarea ei predictivă". (S. Eretescu).

Grija aproape obsesivă a colectivităţii prezentate ca reale de Cartea Milionarului, pentru realizarea unui consens între numele individului şi faptele sale, par expresia unei conştiinţe mitice, care crede în identitatea numelui cu obiectul, cu denotatul. (M. Lotman).

Necunoaşterea sau uitarea numelui-poreclă duce la mistificări în timp. Dacă în prezent este o marcă a modului în care colectivitatea îşi asumă participarea la crearea individului social, prin puterea sa de a fixa individul într-o anume identitate, numele-poreclă poate fi înşelător atunci cînd individul dispare. Numele derivat din istoria personală a individului, din povestea sa, care îi motivează numele şi pentru care găsim numeroase şi ample ilustrări în Cartea Milionarului (tot atîtea texte risipite în text, adevărate glosări de nume), devine cu timpul un fals act de identitate, dar şi un mod de fixare a destinului individului în conştiinţa colectivităţii. Această modelare a individului printr-un nume motivat de o istorie personală pare o condiţie necesară a memorării lui, a absorbirii lui într-un tot integrator, un apelativ care îl înscrie pe traseul celor numite, rămase, însemnate. Darea de nume şi porecle în Cartea Milionarului pare astfel expresia unei voinţe a colectivităţii umane de a-şi încerca crorirea unui drum prin timp, de a conferi durată fiinţei perisabile. În plus, capacitatea numelui propriu de a rămîne inalterat sub raportul selecţiei semice în sintagmă îi conferă proprietăţile unui „semn dens, voluminos" (R. Barthes), care poate fi umplut cu un conţinut bogat şi catalizabil în afara oricărei dependenţe de context. Această proprietate a numelor proprii, limitată doar de caracterul motivat al poreclei este exploatată din plin în Cartea Milionarului.

Numele-poreclă devine un fel de reper textual pentru lector, îi anunţă o poveste nouă care să-i restituie sensurile poreclei sau dimpotrivă îi reactualizează în memorie istoria personajului, dat ca real de text, obligîndu-l la o participare activă la această inserare de noi texte în interiorul textului parcurs linear. Numele risipite în text par nişte titluri de alte texte, „lucrate pe dinlăuntru de un enunţ ficţional" (Cl. Duchet). Ele par nodurile care configurează reţeaua de texte ce dă istoriei povestite acea ceaţă necesară pentru a transforma istoria în ficţiune. Actul numirii şi povestirea care îl mimează se află astfel în chiar centrul care dirijează devenirea textului. Prin poreclire, poreclitorul-autor reproduce gestul anulării calităţii umane reale a personajului său, subiect transformat în obiect al ficţiunii romaneşti, inventat odată cu numele în text. Povestirea fondatoare şi numele-poreclă, ca un titlu al ei, încearcă să fixeze în traversarea lor reciprocă identitatea fictivă a personajului.

Aşa cum, „croitorul — demiurg al Dicomesiei şi al negustorilor din Cetatea de lînă". Polider (posibilă ipostază a autorului), însoţeşte „croiala şi lucratul pantalonilor cu poveşti minunate, pline de idei morale şi mîntuitoare pentru fiecare client în parte", memorînd măsurile acestora doar dintr-o privire, Autorul-Narator saturează „pofta noastră de legendă şi mister", „învăluind oamenii (şi locurile — n.n.) în aburi de poveste sacră" (aşa cum Metopolisul pluteşte în aburul roşu al marmurei ascunse). El le aplică, prin nume, măsura, „cîntărindu-i cu cuvîntul" (subtilul Topometrist, Kiva cea Mare, Iapa, Roşie" cu mintea ei aburită de odele lui Aram Telguran", „purtînd strălucirea flăcărilor"), Teologul Umilitul, Fibula Aurăreasa etc.), căci oamenii cinstiţi ca şi hoţii trăiesc în Dicomesia numai prin poreclă" (Cartea milionarului, p. 78).

Smaranda VULTUR

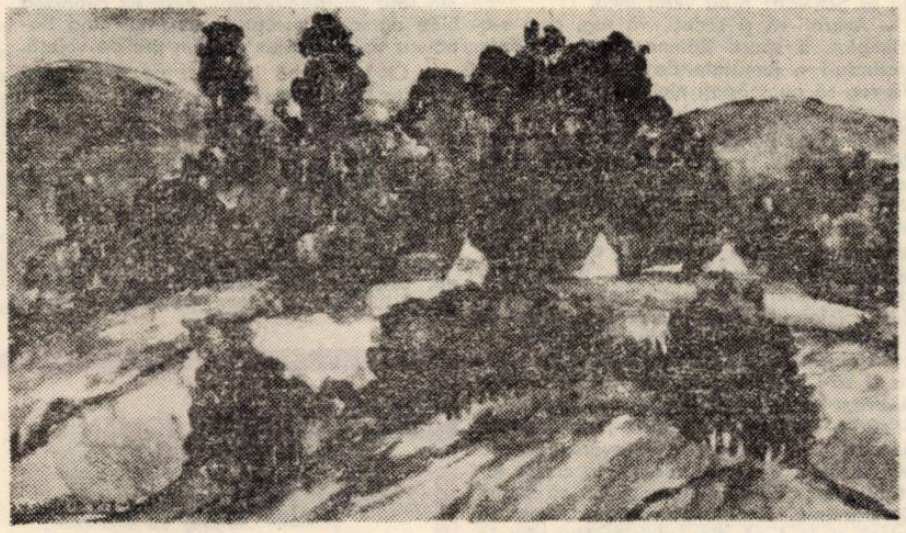

VASILE GAIDOŞ: „Case pe coline"

Tudor Vladimirescu în epistole (II)

PRETEXTE

Au ca să-l măgulească pre năzurosul tată, au, dimpotrivă, fără gînd ascuns (ceea ce, pasămite, e mai de crezare), Tudor e, însă,-n. mare, admiraţia angelicei — el zice! — Masincuţe, neavînd, ea, „protivnică la frumuseţă şi la înţălepciune". Părerea-i cu privire la „giuvaerul de copil" — ce este (i se pare?) juna fată — va să rămîie, neclintit, aceeaşi; şi cum, pînă la urmă, ou făcuse nici-o ispravă în privinţa aducerii ei în ţară (căci se punea de-a doua, „picarisindu"-ni-se foarte, glogovenescul socru, la Viana aflătoriu,—fiind ginere-su încurcat, acasă, cu o „ipochimenă numai de 12 ani"..., iară nepoata-i, pentru el — bătrîn şi singur —, „ca o parigorie", ce va să zică: *alinare..., consolaţie...*), biet emisarul nostru fără baftă are să se mîngîie — într-o misivă, din 28 decembrie, de la Peştea — cu gîndul, care este al unui om cuminte şi, cum vedem, şi evropeanofil, că o lăsase,-acolo, să-nveţe „cu tot şart/ul/, după cum să înveţă oamenii aici, de nu rămîn dobitoace ca la noi...".

...Pînă pe la Ruşava (*id est:* Orşova noastră), întoarcerea — în delejanţ, pesemne, — va fi decurs normal, avînd ei, nemţii, „la fieşcare 2 ceasuri conace mai bune decît cele de frunte case din Bucureşti...". O carte din Ruşava, către un chir Zoican (tovarăş de nădejde, al lui Tudor, nu numai de alijveriş, dar şi de arme, strîngîndu-i, el, din Gorj şi Mehedinţi, o seamă de panduri, la anul cel de pomină unamieoptsutedouăzecişiunu...), este datată: „1815 ghenar 14". Viena, cu tot cu coconiţa Masincuţa, rămînea — hăt — în urmă, făr' de a şti prea bine ce impresie-i va fi lăsat acestui scump la vorbă!

El, de altminteri, nu-i un duh contemplativ, ci un — o ştim cu toţii — „fiu al faptei"! iar — estivală — acalmia marii capitale,-n prezilele politicesc-„dansant"-ului eveniment şi... joc de cărţi („protosul" căruia avea să fie, totuşi, un oarecare domn de Talleyrand...), va să-i inspire răsculatului de mîine această memorabilă formulă (ce, debutînd aşijderi unui simplu „buletin meteo", uscat şi anodin, se converteşte-n filă de istorie şi trainică inscripţie lapidară...): „Vremea pe aici este tăcere, nimic mişcare".

Acestea erau scrise — de cel ce-şi punea, încă, nădejdea ţării sale în... sforile şi „valsul" diplomatic: „Să sună / *se aude*, n. m. / că atunci va fi ceva şi pentru locurile acelea; ci mult au fost, puţin au rămas..." (vai!) — la 28 iulie...

...Să-şi fi pierdut, el, vremea, pe acolo, cu doar „trebşoara" Glogoveanului — măruntă (cu tot aeru-i de „ténébreuse affaire")?... Şi ce să-nsemne, oare, *paroş*-ul, („paşaportul") cel pentru care, în decembrie, 9, contele Nesselrode stăruia pe lîngă *Son Excellence le Comte de Stackelberg*, ambasadorul ţarului la Viena, să i-l elibereze lui „...S-r Wladimiresko, Gentilhomme Moldave (*sic!*) /.../, sous le sauvegarde duquel il puisse séjourner en Hongrie et être considéré par les autorités du pays comme sujet de S.M.I."?... Măsuri de prevedere?... Simptom al unor altfel de aventuri vieneze — carvunarismos?..., farmazonerii?... Despre acestea, însă, ei, unul, tace mîlc!

Şi, de altminteri, nici *nu poate* să vorbească*...

...Oricum, din toate astea, nu doar că, finalmente, nimic n-avea să-i fie de folos (celui ce, între altele, — cu vremea — fusese dezavuat de foştii-i protegiutori petersburghezi..., şi care, mai cu seamă, era unul ce va fi îmbrăcat de timpuriu, de foarte timpuriu, „cămaşa morţii"...), dar — nici altminteri —, el, n-ar fi găsit cu cale să uzeze, aiurea, de asemenea hîrţoage: „...căci eu sînt bucuros ca mai bine să per cu cinste în casa mea"!

* *O să vorbească, între alţii,* — în doi peri: *învăluit şi „sub pecetea tainei" —, la 4 iunie 1821, însuşi 'mnealui Iordache Olimpiotul, într-o „frăţească" (evident!) scrisoare către un „frate" (anonim), în care vine vorba de „jurăminte" — „lucru(ri) importan(e)" —, şi de „minia" Domnului ce-i „pedepseşte", peaceia ce le „calcă", „totdeauna"... (Cf.* op. cit., *II, p. 183).*

Şerban FOARŢĂ

CENACLU

CENACLUL ASOCIAŢIEI SCRIITORILOR ŞI AL REVISTEI „ORIZONT". În şedinţa de marţi, 4 decembrie, a citit două povestiri *Nina Ceranu*, prezentată de prozatoarea Sofia Arcan ca „un talent eliberat de prejudecata prozei aşazis feminine". Semnalînd cîteva inadvertenţe stilistice, referenta remarcă, posibilităţile autoarei de a construi un „personaj complex". Au vorbit în continuare *Traian Dorgoşan* (în acord cu referenta): „ne aflăm în faţa unui talent remarcabil"; *Ion Dumitru Teodorescu:* „un material de viaţă bogat", „o vigoare remarcabilă a acestei proze, cu un flux interior care o structurează", dar, uneori, „pericolul informalului"; *Brânduşa Armanca:* „un mecanism al ironiei", „bune premise pentru afirmarea unui talent autentic"; *Marian Odangiu:* „o proză ironică, despre mediocritate, rutină, banal", „e necesară o ordonare riguroasă a materialului". Prozatorul *Mircea Şerbănescu*, care a condus şedinţa, conchide subliniind că, lipsită încă de „rigoare stilistică", proza *Ninei Ceranu* reprezintă „un autor în plină afirmare", ce surprinde „prin forţă epică şi lirism".

În încheierea şedinţei, un recital liric oferit de un tînăr autor ce promite o evoluţie demnă de interes: *Ion Potolea*.

Marţi, 11 decembrie, în şedinţa de cenaclu va citi un ciclu de poeme Eugen Dorcescu. Referent: Marcel Pop-Corniş.

Ovidiu COSTINIU

E aproape de ora cinci dimineața. Prin ferestrele lunguiețe ale restaurantului Schalier lumina bijbiie căutînd să rupă sineala nopții. Marea sală a restaurantului este aproape goală. Doar doi bețivi se îngînă unul pe celălalt căutînd impleticit drumul spre toaletă. În spatele lor, un chelner bătrîn, îmbrăcat într-un costum negru, ca de cioclu, cu obrajii livizi, pielea fleșcăită, îi urmărește scîrbit sau poate doar obișnuit, după zeci și zeci de ani, cu spectacolul acesta nocturn.

Dintr-un separeu țîșnește într-un răcnet răgușit glasul cuiva : iubesc femeeiaa ... apoi prin perdelele de catifea vișinie se năpustește trupul masiv al lui Traian Bona, directorul Fabricii de lanțuri. În mîna dreaptă mai are încă o cupă cu margini aurite din care cad la fiecare clătinare stropi gălbui de șampanie. Bătrînul chelner se dezmorțește brusc la vederea lui Bona, aleargă cu pași mărunți în întîmpinarea acestuia, frîngîndu-se de șale și bolborosind : domnul director, să vă dea dumnezeu sănătate și tot binele de pe lume, dar ochii tulburi ai lui Bona nu reușesc să-l observe, își continuă balansul spre ieșire, mare, ca un taur scăpat din lanț, în timp ce din gîtlejul acestuia continuă să iasă sunete amintind aceeași melodie : ... roșcatăă sau brunnă ... ; izbită cu furie, cupa se face țăndări de perete, o enormă floare de șampanie se întinde pe locul unde cupa s-a izbit, pare un trandafir deschis la primele raze de soare și ideea aceasta i se pare lui Bona fenomenală, pentru că se oprește din cîntat și arată zidul cu degetul „să-mi trimiți acasă peretele ăsta, întreg, ai înțeles ? îi spune chelnerului, altfel te jupoi de viu și te dau la rațe" și iarăși povestea cu rațele i se pare lui Bona extrem de nostimă, fiindcă izbucnește în rîs, he, he, am sute de rațe care te-ar lipăi, uite așa, leoc, leoc, ca pe o bucată de dovleac", pieptii umflați ai directorului se zguduie de rîs, își caută și găsește cu greu portmoneul cu monogramă bușit de bancnonte, scoate cîteva și i le aruncă în nas chelnerului „ia, mă, pișoarcă, să ai și tu, zice, poate-ți cumperi o altă față, că de asta de acum m-am scîrbit" și iese în hol, acolo unde portarul prevenit de scandal a și pregătit pardesiul domnului director, a apucat să-l anunțe pe birjarul reținut încă de aseară că este hahalera făcut bine mersi și se lasă cu tot repertoriul Luxăndriței, țiganca solistă din taraful lui Silagyi.

Arcurile trăsurii gem sub greutatea lui Bona. Nasul său turtit miroasă spre boarea dimineții și, în ciuda ochilor peste care beția a așternut o piclă, ghicește florile de tei de pe marginea bulevardului. „Mînă, măi, născătoarea și anafura, strigă spre birjar lovindu-l în spate cu bastonul cu măciulie de argint, mînă, să duduie odăile în care dorm cu puța la căldură mîndrele orașului".

Tropotul copitelor se împletește acum cu duruitul tramvaielor ce au început să iasă din depou. Pe mijlocul străzii, măturătorii înfofoliți în căpute peticite, cu capetele învelite în năframe, se uită mirați la trăsura aceea care gonește ca o nălucă.

Dar Bona pare nemulțumit de goana anemică a cailor sau de moleșeala birjarului. „Oprește, strigă, n-auzi, mă, ce-ți spun ?!" și mîna sa mare acoperită de un păr roșu cîrlionțat îl apucă pe celălalt de guler obligîndu-l să treacă în locul lui. Pe capră, în picioare, cu pulpanele pardesiului fluturînd, Traian Bona lovește sălbatic cu biciul spinările lucioase ale cailor. Roțile dănțuiesc pe pietrele inegale ale caldarîmului aruncînd scîntei, birja geme din toate încheieturile azvîrlită într-o parte și-n alta de gropile întîlnite în cale, birjarul și-a acoperit ochii cu palmele și se roagă „doamne, dumnezeule, coboară-ți mila peste sufletele noastre ...", dar Traian Bona plutește deasupra norilor ca Sfîntul Ilie, biciuind animalele pline de spumă, isterizate. Pe podul Decebal o mogîldeață își vede de treabă, urechile acoperite de cîrpa groasă ca să-l ferească de curent nu deslușesc zgomotele trăsurii, abia în ultima clipă o vede năpustindu-se ca un bolid asupra sa, scapă din mînă tîrnul și încearcă să sară într-o parte, dar lovitura îl prinde din urmă proiectîndu-l în parapeții de beton.

Mulțimea adunată în scurt timp își plimbă privirile de la trupul însîngerat al măturătorului, la fața încremenită, la privirea holbată, a directorului Bona. Cineva, poate un medic, s-a aplecat asupra rănitului și îi ascultă inima. Trăiește, spune omul acela, dar trebuie dus repede la spital. „Ce spital, molfăie Bona, duceți-l la crîșmă și dați-i ceva de băut. Plătesc pentru toată lumea". „Uite-te la el, îmbuibatul, țipă o femeie, noi n-avem ce pune în fața copiilor și el o ține în chefuri. Trăzni-te-ar dumnezeu de iudă". „Să-l dăm jos din trăsură și să-i facem o baie că se trezește propune un ucenic cu fața ascuțită ca de vulpe, scuipînd printre dinții cu strungăreață.

„Stați, fraților, îi oprește un bărbat îmbrăcat într-o manta zdrențuită, pe dumnealui o să-l judece legea, noi trebuie să-l ducem pe accidentat la spital. Ce stai și caști gura ? se rățoiește la birjar, pune mîna să-l urcăm. Iar dumneata coboară de acolo".

Șocul accidentului pare să-l fi trezit pe Bona. Coboară ridicîndu-și arogant bărbia. Degetele i s-au încleștat pe bastonul cu măciulie de argint. „Ia vedeți-vă de treabă, golanilor, se răstește el la omul cu mantaua zdrențuită. Un singur Bona există în oraș și acela știe să plătească".

„Om vedea noi cum și cît știe să plătească, îi strecoară amenințător omul cu manta, poate un fost soldat, acu te poftim să mergi cu noi la poliție".

Grupul de inși îl înconjoară tăcut. Bona îi simte în coaste ca pe un clește și cedează. Abia în biroul comisarului șef își alungă teama care pusese stăpînire pe el.

— Ce s-a întîmplat, domnule director ? întreabă morocănos Râmneanțu. Și cu voi ce-i în cîrd în biroul meu ? se adresează celui cu mantaua.

— Omul acesta a rănit grav un măturător. E beat criță și gonea cu birja ca la curse. L-am adus ca să nu scape.

— E o minciună, o invenție a ăstora, domnule comisar șef, replică Bona aprinzîndu-și o țigară. Dobitocul de măturător adormise în mijlocul drumului. I-am strigat să se ferească, dar se vede că ațipise sprijinit în coada măturii.

— Bine, bine, mormăi Râmneanțu, nemulțumit că fusese deranjat chiar de la prima oră, cînd ar fi preferat să-și bea cafeaua în liniște și să-și risipească gîndurile negre cu care se scula în fiecare dimineață. Dumneata, se adresă omului cu manta, așteaptă te rog afară, ceilalți să plece și să-și vadă de treabă. Gheorghitan, strigă Râmneanțu în direcția unei alte uși, ce se deschidea chiar din coridor, Gheorghitan, n-auzi, precista ! ...

În birou își făcu apariția capul teșit, cu urechile mari, atîrnînd blegoase, ale agentului.

— Adu un scaun pentru domnul Bona și două cafele, îi porunci Râmneanțu.

— Am înțeles, dom șef, răspunse subțirel Gheorghitan. Cafelele o să mai dureze, ăia de la Schwartz n-au venit încă.

— Așezați-vă și scrieți, vă rog, cum s-a întîmplat, îi spuse Râmneanțu lui Bona, oferindu-i o jumătate de coală de hîrtie. Vă rog să nu scăpați nici un amănunt care v-ar putea fi de folos.

În timp ce Bona se foia agitat în scaun, Râmneanțu își aprinse o Națională și se scufundă gemînd în fotoliu.

Fiu de cojocar, crescut în mirosul greu al pieilor pregătite pentru argăsit, el însuși pînă cînd plecase în armată argat la tăbăcărie, Râmneanțu avusese parte de-o copilărie nefericită, tatăl său, care-și pierduse piciorul într-un accident de tren, se îmbăta des și cînd se întorcea noaptea acasă obișnuia să-i scoale pe el și pe soră-sa și să-i ia la bătaie, iar dacă mama — și acest lucru se întîmpla mai totdeauna — sărea să le ia apărarea, furia îndîrjită a lui Ioța Râmneanțu se revărsa asupra ei. Astfel că, în permanență, în casa lor stăruia încordarea și teama. Ca să scape de păruială, Coriolan învățase de mic să mintă și să fugă din calea tatălui său, la doisprezece ani își făcuse culcușul pentru somn în podul casei și bătrînul Râmneanțu, beat fiind și cu un picior de lemn, nu se încumeta să urce scările, mulțumindu-se să-l înjure și să-l amenințe.

Viața lui de flăcău și-o petrecuse între lucrătoare, alături de cei cinci șăgirți, și crîșme, unde, după ce crescuse destul, provoca bătăi ce se terminau mai totdeauna cu lovituri de cuțit, inși duși la spital și cercetări ale jandarmilor. Coriolan devenise în scurt timp urît și temut, fetele, cele care-i plăceau, se fereau din calea sa cu dezgust și spaimă. Înainte de a pleca în armată era cît pe-aci să se încurce lucrurile. Fusese ucis, cu lovituri de topor, un bătrîn bijutier împreună cu soția. Întreg Lugojul clocotise de indignare, se ceruseră anchete pînă la Budapesta, bănuiala îndreptîndu-se în primul rînd asupra lui Coriolan.

În strada Cuțitul de argint, Coriolan avea amantă o văduvă de ofițer, femeie coaptă, la aproape cincizeci de ani, care își cheltuia pensia și rezervele de bani pentru a-i face pe plac ibovnicului. Chemată, la indicația lui Coriolan, să depună mărturie, susținuse cu mîna pe Biblie că tînărul Râmneanțu își petrecuse toată noaptea alături de ea. Alibiul îndepărtase cercetările autorităților de la Coriolan. La numai cîteva luni fusese recrutat și trimis într-un regiment din Debrețin.

Acum comisarul șef Râmneanțu urmărea cu plăcere capul chel plin de broboane al directorului Bona. Știa că acesta are mari relații în lumea politicenilor, însuși Maniu, cînd venise la Timișoara, acceptase să fie găzduit și să țină consfătuirea cu fruntașii partidului în palatul Löffler, ce fusese cumpărat pe o nimica toată de la baroneasa Alice Torsten, ultima descendentă a unei familii de nobili al căror blazon împodobea stema regatului Ungariei. Alice scandalizase orașul prin aventurile ei amoroase, prin purtarea extravagantă. Cavalcade nocturne, cu bărbați mult mai tineri decît ea, printre care la un moment dat Bona ajunsese favorit, se zice că pentru lipsa oricăror rețineri, ieșeau vara, la miezul nopții, la nici zece kilometri de oraș, acolo unde rîul Timiș își încolăcește cursul într-un mic ostrov și se împerecheau sub clar de lună, îmbibați în coniac franțuzesc și șampanie. După ce vînduse palatul, Alice plecase în America.

Bona terminase de scris și-i întinse comisarului declarația. Acesta o parcurse alene, lungind intenționat timpul pentru a-l pune pe jar pe celălalt. Mț, plescăi de cîteva ori prefăcîndu-se îngîndurat sau în mare încurcătură, își aprinse o nouă țigară, trase fumul cu lăcomie, evitînd în tot acest timp să-l privească pe Bona, apoi coborî ochii asupra acestuia, îi fixă cu răceală, ba chiar cu cruzime.

— Ar putea fi un accident, nefericit, își formulă el o părere, o neglijență, să zicem, din partea omului acela ...

— Pe cuvînt de onoare, sări, mușcînd momeala întinsă Bona, așa a și fost ...

— Ar fi fost așa dacă nu era ăsta ... și degetul comisarului indică holul unde-l trimisese pe insul cu mantaua, martor ocular, știți ce înseamnă, nu ?

— Poate că am reuși să aranjăm cu cretinul ăla, pe o sumă, își pierdu controlul Bona.

— N-am înțeles „problema", domnule Bona, i-o reteză Râmneanțu, Vă atrag atenția că vă aflați în sediul siguranței și nu la alegeri ...

Atmosfera din birou devenise înăbușitoare. Creierii aprinși de alcool ai directorului lucrau încet, făcea eforturi disperate să-și revină, să regăsească ceva din prestanța și viclenia cu care își trata de obicei adversarii politici sau partenerii de afaceri. În momentul acesta era ca o baligă, stors, îl ardea dorința de-a ajunge acasă, în apartamentele sale luxoase, confortabile, să intre în baie și să zacă pînă în vecii-vecilor.

Privirea neclintită a comisarului îl sfredelea urmărind dezintegrarea colosului din fața sa. Râmneanțu, care își cunoștea bine oamenii, aștepta momentul cînd Bona nu va mai avea nici un pic de voință.

— Cît ? întrebă învîrtind pe o parte și pe alta declarația.

— Nu-nțeleg ? bolborosi Bona, ce vrei să spui ?

— Ei, pe dracu, hohoti silit Râmneanțu, se spune despre dumneata că ai o minte ca ăla, cum îi zice, Matusalem sau așa ceva. Cît oferi ca să te scap ?

— Zece mii, aproape sări din scaun Bona, bucuros că celălalt devenise înțelegător.

ION MARIN ALMĂJAN

VÎLTOAREA

Autor — pînă în prezent — a patru cărți de proză (cea dintîi, Sînt dator cu o durere — proză scurtă ; celelalte : Spune-mi, unde [illegible] duce acest drum ? ; Neîmpăcați în mînie ; Sentimentul puterii — romane), Ion Marin Almăjan a evoluat, constant și decisiv, spre o problematică tot mai complexă și spre o tot mai adecvată mînuire a mijloacelor stilistice și compoziționale.

Intitulat Vîltoarea, noul său roman (aflat în pragul editării) analizează atent, caleidoscopic, existența unui oraș (Timișoara) în agitata perioadă interbelică. O mulțime de personaje — reprezentînd clase, grupări sociale și tipuri temperamentale distincte — se frămîntă, urmîndu-și destinul, între două repere : pe de o parte, orașul, cadru spațial inconfundabil ; pe de alta, timpul, cu propriile-i legități. Întreg acest material uman este purtat de curent, individualizîndu-se, după momente și împrejurări, în cîteva chipuri memorabile. Unii rătăcesc la întîmplare, alții sînt trași dedesubt, alții [illegible] înțeleg și reprezintă sensul și rostul fluxului istoric.

Scriitorul știe să sugereze, în mod divers, această lunecare, această rostogolire și prefacere. Alternanța precipitată a capitolelor [illegible] dedicate unui personaj, dialogul alert, puținătatea descrierilor dar, mai ales, densitatea acțiunii — toate cristalizează impresia puternică de dinamism și justifică pe deplin titlul. Documentul și ficțiunea concură, completîndu-se reciproc, la reușita ansamblului și a detaliului, așa cum însuși fragmentul reprodus mai jos o dovedește.

Avem convingerea că, prin fond și realizare artistică, [illegible] prin actualitatea și stringența dezbaterii, romanul „Vîltoarea" marchează un moment de referință în proza românească de astăzi.

Eugen DORCESCU

— Ce spui, domnule, își alcătui o mină dezamăgită Râmneanțu, eu te scap de pușcărie și dumneata umbli cu mizilicuri. Cu zece mii nu-ți găsești nici o amantă. O sută de mii. Bani ghiață, și fără aiureli că intru în draci.

Cînd pașii încă [illegible] împleticiți ai lui Bona se pierdură în lungul coridorului, Râmneanțu izbucni în rîs, frecîndu-și satisfăcut mîinile. „În fo[illegible]nd sînt ca un haiduc, își aduse aminte de [illegible] poveștile care-i plăceau în copilărie, iau [illegible] de la bogați și dau săracilor. Că doar nu se poate spune despre mine că mă dau banii afară din casă".

Apăsă pe butonul soneriei. Cînd, în crăpătura ușii se ivi capul ciufulit al lui Gheorghitan, îi spuse :

— Ia-l pă mîrlanul de afară și pune-l să dea o declarație. După ce termini, vino să stăm de vorbă.

*

— Mișcă-te mai repede, madam, spune gardianul împingînd cu o mînă poarta, cu cealaltă sprijinind cureaua armei, altfel pleacă trenul și rămîn cu tine pe cap și mă omoară don șef.

Primul pas, al doilea, și în față mă izbește o lumină puternică, simt în gură gust de sînge, ca o amețeală care îmi înmoaie trupul, mă reazem de zidul închisorii sub privirea uluită a gardianului, om la cincizeci de ani, obișnuit cu multe în viață, rodat cum se zice și cu altele mai rele, dar sigur nici unul din cei pe care a apucat să-i conducă afară n-a schițat gestul acesta de refuz, împotrivire, nu a minții mele sătulă de bătăi și de pereții celulei, ci a trupului, a ochilor, miinilor, picioarelor dezobișnuite să străbată un alt spațiu, decît cel dintre coridoarele cenușii, respingătoare, din curtea lustruită și răslustruită a închisorii cu lespezile tocite de bocancii celor care au tot lovit în zeci de ani, în hora speranței, pămîntul. În fața mea, cîmpia întinsă ca o foiță, pămîntul răscolit de primăvară, cu iarba crudă dezmierdîndu-se acum, la început de zi, sub razele soarelui.

— Gata, hai, dar vorbele nu pătrund pînă la mine, doar mîna aspră a gardianului cuprinzîndu-mi brațul, degetele scurte, puternice ca un clește, nu dure, ci hotărîte să mă ducă pînă acolo de unde misiunea lui lua sfîrșit. Străbatem cei șase kilometri în tăcere. Omul care gîfîie ușor lîngă mine din cauza grăsimii sau a vreunui beteșug își șterge chipiul cu batista, apoi fruntea, pe urmă iar aburcă patul puștii ca pe un sac de grîu încercînd să atenueze tăietura pe care cureaua o face în umăr, eu plutind, sorbind cu nesaț dimineața, fiecare detaliu, coamele țuguiate ale salcîmilor din dreapta șoselei, buluceala vrăbiilor pe firele de telegraf, vuietul prelung al acestora care-mi amintește de jocul nostru din copilărie, cînd puneam urechea la stîlp și ascultam, închipuindu-ne că auzim voci din alte continente, susurul imperceptibil al șanțului, cu firicelul alburiu, inspumat, de apă alergînd cine știe unde.

Ajungem în dreptul gării, o haltă semănînd mai degrabă cu gospodăria unui țăran înstărit ; casa lungită în direcția liniilor, acoperită cu țiglă roșie, în spate avînd acareturile : un coteț de păsări, un grajd, o fîntînă pe ghizdeiul căreia meșterul zidar încrustase anul, 1920, și numele lui sau al proprietarului, Gheorghe Oprea.

Umbrit de trei nuci, peronul cu cimentul proaspăt măturat este aproape pustiu ; doar pe cele două bănci vopsite în verde stau trei femei și un bărbat, una povestește și celelalte două o ascultă cu mîinile în poale și privirea ațintită dincolo de șine, în depărtare. Intrăm în mica sală de așteptare, mirosind a tutun înăcrit, a guzgani și gardianul lovește cu unghia în geamul mat, după care se deslușește capul cuiva. Geamul se deschide, doi ochi ne ațintesc, mai exact doi ochi și un nas cărnos, ca un ardei gras, „un bilet pînă la Timișoara, spune gardianul aruncînd banii în tava rotundă din fața casierului sau a impiegatului, clasa a treia, fără cușetă", adaugă mai mult ca pentru sine, rușinîndu-se de gluma poate nepotrivită sau răscunoscută în raporturile dintre ei.

— Ia-l, zice gardianul întinzîndu-mi cartonul albastru pe care scrie numele orașului meu și-l strîng puternic în pumn, cu frică, nu cumva să se răzgîndească și să mi-l ceară înapoi.

— Să mergem și să ne așezăm și noi pe bancă, mai spune gardianul. Pînă vine trenul mai sînt preț de zece minute și mă cam dor picioarele.

Ieșim din clădire spionați de casier.

— Eva ! țipătul alarmează pe toți cei care picoteau pe cele două bănci, gardianul însuși are o tresărire, își prinde arma asigurîndu-se că e la locul ei, ne îmbrățișăm, eu și cu Elena, m-am dezobișnuit să lăcrimez ; dar acum simt că sînt gata să bocesc. Prietena și tovarășa mea este la fel de tulburată, ne ținem în continuare de mînă ca atunci cînd eram fete și plecam duminica după amiază la horă.

— Cum de ești aici ? o întreb.

— Am venit s-o văd pe soră-mea, pe Maria, îmi spune.

Maria, sora prietenei mele, se căsătorise cu un mecanic care lucra în mica localitate la marginea căreia se afla închisoarea.

— Acasă ce mai e nou ? am întrebat-o, fratele tău cum o duce, e tot acolo ?

Schimbul nostru de priviri pe care gardianul nu-l înțelege. E încă în picioare, la cîțiva pași urmărindu-ne conversația, puțin stînjenit dar, se vede, hotărît să nu se depărteze.

— E prietena mea de cînd eram o fetiță, îl lămuresc, inutil, fiindcă orice i-aș spune neîncrederea sau frica să nu-și piardă slujba nu l-ar lăsa să se așeze pe bancă și să ne lase singure.

— Bine și el, răspunde Elena. Muncește mult, nu-l vedem aproape deloc, și eu înțeleg că Iosif s-a dat la fund, că a intrat în ilegalitate acționînd ca atîția tovarăși din umbră.

S-a auzit duduitul locomotivei, mai întîi depărtat, apoi i-am văzut silueta greoaie și am urcat în compartiment. Gardianul s-a oprit în fața ferestrei, cu fața lui obosită, gălbuie, nerasă, semăna mai mult cu un muncitor de-al nostru ieșit din schimbul de noapte, își luase cascheta din cap lăsînd soarele să-i zbicească puținul păr cît îi mai rămăsese.

Ne-am găsit loc între o femeie în vîrstă, îmbrăcată în negru, care-și număra monezile strînse într-o batistă și un țăran la patruzeci de ani, cu un cojoc înflorat descheiat, prin care i se vedea pieptul puternic acoperit cu păr negru și creț. Lîngă fereastră stă un tinerel, student sau funcționar după înfățișare.

Elena îmi povestește că, în timpul cît lipsisem, mama se descurcase greu, că se îmbolnăvise și nu mai putea lucra. Mătușa mea Marika, de la Tîrgu Mureș, căreia îi scrisese, venise s-o vadă aducîndu-i bani, cît să se descurce pînă cînd ar fi avut destulă putere să înceapă din nou lucrul.

— Aveți rude în Tîrgu Mureș ? m-a întrebat tînărul. I-am spus de mătușa și de vărul Feri.

— Și eu merg la Tîrgu Mureș, mi-a zis. Caut o familie cu care mama, înainte de a muri, mi-a mărturisit că sîntem rude. Oricum, eu n-am pe nimeni, sînt în concediu și m-am gîndit că nu-mi strică să mai cunosc lumea.

Mi s-a părut că ultimele cuvinte ale tînărului sunau a minciună, oricum, fals. L-am spionat cu privirea încercînd să înțeleg ce urmărește.

— Cum se numește familia ? Poate că aș putea să vă dau niște relații.

— Kerekes István. Se zice că ar avea o prăvălie de mărunțișuri prin centru.

Am avut din nou un șoc. Piști era de-al nostru. În casa sa fusesem ascunsă cu cîțiva ani în urmă după greva de la Fabricile unite de uleiuri și săpunuri. M-am întrebat dacă agentul avea ordin să mă urmărească pe mine sau pur și simplu din întîmplare descopeream că unul dintre noi era filat.

— Mama dumneavoastră nu v-a spus dacă omul acesta este căsătorit, are copii?

— Ba da, a răspuns tînărul. Ea știa că fusese însurat și-i murise soția la naștere. A rămas cu o fată, Ilonca, pe care a crescut-o singur.

Am respirat ușurată. Prea multe elemente pentru ca Piști să fie în pericol.

— Îmi amintesc acum de băcănie, i-am zis. Pe fată o cunosc. Sînt sigură că o să vă placă și tata și fiica.

Cînd am ajuns în Timișoara, trecuse bine de miezul nopții. Cum nu mai circula nici un tramvai la ora aceea, a trebuit să merg pe jos, de la gară pînă în Ghiroda, unde locuia sora mea. Trecînd prin fața bisericii din piața Traian am văzut lume și abia atunci mi-am adus aminte că e noaptea Învierii. Brusc, mi-a venit să plîng. Acum șapte ani, tot de Paști, a trebuit să fug și să mă ascund pentru ca să nu mă aresteze. Atunci aveam optsprezece ani, acum am douăzeci și cinci. Aproape mi se dusese tinerețea și eu nu avusesem parte de viață, alte fete de vîrsta mea aveau familie, copii, pe cînd eu ... ?

M-am oprit în fața casei scunde, cu acoperișul țuguiat încercînd să pătrund întunericul ce cădea dens peste periferia orașului. Vizavi distingeam albul pietrelor de marmură din cimitir, obeliscurile greoaie de gresie, îngerii străjuind mormîntul cine știe cărei femei, iubită sau neiubită de un bărbat, care avusese parte sau nu de stropul de fericire pe care fiecare din noi și-l dorește. Am deschis portița de lemn și am bătut în geam o dată, de două ori, pînă cînd am auzit patul scîrțîind și în fereastră a apărut capul ciufulit al băiatului : „Mamă, tată, a strigat, sculați-vă, a venit tanti Eva". Lumina a izbucnit, bucuroasă invadînd cele două odăi. Dintr-odată sufletul mi s-a umplut de bucurie și jale. M-am așezat pe pragul de lemn al tindei și am început să plîng.

— Ce-i cu tine, fato ? m-a întrebat cumnatu-meu punîndu-mi mîna pe creștet. Hai în casă, să nu răcești. L-am urmat, supusă, agățată, tîrîtă de brațul lui. În casă, soră-mea se tînguia prostește „vai de mine, unde mi-am pus fusta, ce dracu am făcut eu cu fusta aia" încît am izbucnit în rîs. Eram în sfîrșit acasă și liberă. Pentru cîtă vreme oare ?

ILIE MĂDUȚA

UN AMIRAL ROMAN LA HERCULANUM

Plinius cel Bătrîn

Un huruit se auzi departe
și valul verde deveni sticlos,
cădeau din ceruri păsările moarte
lovind catargul dureros,
Prindea un întunerec să se-nchege
și-un iz de iad se ințețea-n văzduh,
mari presimțiri se strecurau betege
purtate-n suflet de-un fantastic duh.
Dar amiralul încruntat la proră
sub pînzele ce se zbăteau în vînt
privea către livida auroră
ce-și revărsa desmățul pe pămînt.
De spaimă fețe negre marinarii
și le-ntorceau spre cer și comandant,
ci el țintea neliniștite arii
cu chip încremenit de diamant.
Pe zei ! ce taină-acolo se petrece,
ce țipăt lung de jale crește-n gol ?
Ce-i suflu-acesta de văpaie rece
în gura spartă-a cruntului Eol ?
Și botul navei spinteca otrava
acestor valuri-gheare mișunînd,
oștenii în zadar cereau ca nava
să fie-ntoarsă către-un țărm mai blînd.
Căci el cu mîna ridicată — zarea
o stăpînea cu gest sacerdotal,
se zvîrcolea tot mai aprinsă marea
sub soarele turbat [illegible], cinocefal.
Mereu strigau din [illegible] cale să-l întoarcă,
dar el căta spre [illegible]surdul zăngănit
al unor oști necun[illegible]oscute parcă,
cu scut de foc și c[illegible]oifuri de granit.
Nu pricepea și-l î[illegible]nclește o groază ;
de urlet nemilos [illegible] cînd viu, cînd stins
se mohora a zilei [illegible] tristă rază
și numai țărmul lu[illegible]mina învins.
Pe limbă gust de [illegible]sare și cenușă
văzduhul rupt de [illegible] pietre i-aducea,
în fața lui o neștii[illegible]ută ușă
se închidea și gre[illegible]u se deschidea.
Penații, larii-n pul[illegible]berea fierbinte
acolo-s uzurpați d[illegible]e un dușman,
cad templele și p[illegible]orticele sfinte
și piere-n jale-ace[illegible]l oraș roman.
Și-n timp ce fumu[illegible]l fulgera departe
și lava sfiriia în vo[illegible]l turtit
corabia cu semn î[illegible]nalt de moarte
plutea cu toate pî[illegible]nzele-n zenit.

VASILE GAIDOȘ : „Singurătate"

ZILELE [illegible] TOAMNEI

Oh, zilele ș[illegible]i zalele
transparenț[illegible]ei și-ale suavului
cu nori alb[illegible]urii
și inecuri al[illegible]bastre,
cu heraldic[illegible] semne
de gaițe
pe scuturi d[illegible]le aer.
Buciumă și [illegible] boncăluiește
negura de [illegible]argint,
ciuta melan[illegible]colic privește
brîndușele î[illegible]nflorind
lîngă vale.
Încă o zi
și oștile frig[illegible]ului
vor năvăli î[illegible]n sînge,
încă o noap[illegible]te
și putregaiu[illegible]l stelelor
va însămînț[illegible]a văzduhul
și singurăta[illegible]tea lacrimei.

[illegible] SUFLETULUI

Deschide-te suflete,
iată, îți face semn
buruiana cu sîngele-i verde,
o cruce ai mai scrijelit
în frunte,
un drum s-a mai surpat
în bolovani,
un blestem a mai înnegrit
dorul,
dar deschide-te suflete,
aureole de brînduși
înveninează dealul,
soarele-și zuruie-n crengi
tolba de raze sprințare,
sorbura ta neagră
semințe încă adună,
un colț viclean al rădăcinii
nu te lasă de tot amorțit.
Vei mai înfrunzi,
vei mai înflori,
pe ramura ta albă
scînteind se va așeza cocorul.

SIRENELE

Văzui de departe fioroasele insule
pe marea pierzării de-acum rătăcind,
în aer cu vuiet amar se-nfiripă
guri sumbre de flăcări și-aripi de argint.
Un țărm plin de oase în soarele ager
și marea de spume livide murind,
șerpi albi mă-nveleau cu besmetice muzici
și sîni răcoroși mă cerșeau în alint.
Vedeam vraf de oase albind de departe
uitînd de Erebul și palida moarte.
Eu nu sunt Ulisse legat de catargu-i,
nu sunt nici Orfeu cu semeața lui liră,
corabia mea pentru stînci lasă largu-i,
chemări de sirene mă beau, mă respiră.
Și țărmul sclipește de tidve și oase
și-un scrîșnet se-alege din voci amoroase.

VĂCARUL

Pe sub pădurea cețoasă de ploaie
cu vitele înaintînd încet,
sau pe sub fagii luminoși de-ntunerec,
prin iarba moale și visătoare
cu vitele și cîinii,
departe de urletul și buza solzoasă,
departe de goana holbată,
proptit în toiag,
citind mersul zilei după vînt
și a soarelui vrajă înaltă,
îngenunchiat lîngă mugetul vitelor,
lîngă ochiul lor uriaș și blînd,
coborînd tot mai mult în pămînt
pînă la glesne și pînă la genunchi
și pînă la brîu
și umblînd de-acuma cu pămîntul deodată
pe urma vitelor
ce se-ngroapă cu amurgul în țărînă și ele
pînă din noi dă iarba nemuririi
și gălăgia de aur a stelelor.

ANOTIMP

Aceste ploi funeste ce-ncepură
n-au să sfîrșească repede, o știu,
roase de neguri, palide de ură
vor cerne frunzele sub ploi tîrziu.

Mă doare vara ce trecu gălbuie
cu crini și roze leneșe pe-alei,
n-am desfoiat supremele săruturi
pe brațe prăbușite de femei.

Al mării val cu clinchete n-atinse
cheotoarea entuziasmului pripit,
țîșnira-n zare naufragii ninse
și sufletul crăpă ca un granit.

Zadarnice regrete ca lumina
și palide ca niște mîini subțiri
mai stăruie, nici bocetul nici vina
nu le-ncrustez în limpezi amintiri.

Eu azi cel mult mi-atîrn la butonieră
o floare ieftină, fără miros,
și respectînd simbolic adevărul
privesc stîngaci și surîzînd în jos.

Ce ploi adînci și sure începură
neiertătoare peste flori și morți,
geamuri se-nchid cu urlet și cu ură,

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 9 decembrie

8,45 Gimnastica la domiciliu. 9,00 Tot înainte ! 9,35 Dick Turpin. 10,00 Viața satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Umor și muzică. 14.00 Woody, ciocănitoarea buclucașă. 14,20 Un oraș în devenire : Tîrgul Lăpuș — film documentar artistic. România, plai de dor — muzică populară. 15,00 Film serial : Timpuri grele. 15,50 Telesport. Campionatele mondiale de gimnastică ; handbal feminin : Știința Bacău — Radnički Belgrad (rep. a II-a) meci retur în „Cupa Campionilor Europeni". 17,50 Cutezători spre viitor. 19,00 Telejurnal. 19,15 Se înfăptuiesc măsurile de creștere a rolului Frontului Unității Socialiste. 19,25 Varietăți cu public. 20,10 Film : Învățătorul din Vigevano. Premieră TV (italian). 21,40 Telejurnal. Sport.

LUNI, 10 decembrie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Revista economică TV. 19,45 Campionatele mondiale de gimnastică — Finalele feminine pe aparate. 20,40 Cei din Mogador. 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 11 decembrie

9,00 Teleșcoală. 9,30 Povestiri despre patrie. 10,00 Dallas — Compania petrolieră Ewing (rel.). 16,00 Telex. 16,05 Teleșcoală. 16,30 Curs de limbă engleză. 17,00 Din țările socialiste. 17,20 Almanah pionieresc. 17,40 Desene animate. Sindbad marinarul. 18,05 Lecții TV pentru lucrătorii din agricultură. 18,30 Revista social-politică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Cadru democratic superior pentru participarea întregului popor la conducerea vieții sociale. 19,40 Muzică ușoară. 20,00 Cadran mondial. 20,20 Teatru : Sora cea mare și fratele cel mic. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 12 decembrie

13,00 Fotbal : Universitatea Craiova — Borussia Monchengladbach, meci retur în „Cupa U.E.F.A.". 14,50 Gimnastică — finalele masculine pe aparate. 16,05 Teleșcoală. 16,30 Curs de limbă rusă. 17,00 A ruginit frunza din vii. 17,15 Corespondenții județeni transmit ... 17,30 Oaspeți în studiourile noastre. 17,55 Itinerare turistice. 18,30 Consultații juridice. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Dosarul energiei. 19,40 Noi, femeile ! 20,10 Telecinemateca : Rudin Premieră TV (sovietic). 21,35 Telejurnal.

JOI, 13 decembrie

10,00 Timpuri grele (rel.). 16,30 Curs de limbă franceză. 17,00 Reportaj pe glob. 17,20 Viața culturală. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,25 Orizont științific 1990. 19,40 Înalță-te frumoasă țară. 20,00 Ora tineretului. 20,45 Conexiuni — Ultimul episod. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 14 decembrie

16,00 Telex. 16,05 Școala contemporană. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Democrația participativă — Creșterea rolului Frontului Unității Socialiste în viața social-politică a țării. 19,45 Film : „Din nou spre Laramie" (american). 21,05 Atelier de creație literar-artistică TV. 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 15 decembrie

9,40 Curs de limbă germană. 10,00 Curs de limbă spaniolă. 10,30 Cei din Mogador (rel.). 11,35 Telecinemateca (rel.). 13,00 De la A la ... infinit ! 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 101 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 La orizont ... Marea Neagră. 19,40 Teleenciclopedia. 20,10 Dallas — Compania petrolieră Ewing. 21,00 Varietăți muzical-distractive. 21,35 Telejurnal.

MUZICA

Eveniment simfonic

Timişorenii continuă să fie beneficiarii unor orchestre de primă mărime continentală, precum O.R.T. franceze, Filarmonicii vieneze, şi iată, pentru a doua oară, a Orchestrei Academice a Filarmonicii din Moscova, sosită la noi, în cadrul „Zilelor culturii sovietice". Bazîndu-se pe conştiinţa lor valorică, oaspeţii sovietici şi-au îngăduit abordarea unui repertoriu marginal oricărei intenţii de a-şi asigura facil succesul de public. Între edificiile sonore ale lui *Şostakovici*, în vecinătatea marilor Simfonii a V-a şi a VII-a, există o simfonie pe care adesea muzicologii nici măcar nu o amintesc — a VI-a. Şi iată că dirijorul ALEXEI ALEXEEV a decis să ilumineze — bazîndu-se pe redutabilă măiestrie a orchestrei — frumuseţile acestei eclipsate simfonii. Scrisă în numai trei părţi, lucrarea conţine un univers ideatic perfect închegat: pornit din zona unui acut dramatism tragic, în Largoul iniţial, vom asista pe parcursul Scherzo-ului şi apoi în Final, la escaladarea şi rezolvarea conflictului, la insăturarea prin luptă (unde Şostakovici ştie să devină întotdeauna captivant!), a unor crezuri la care subscrii spontan, incitat poate şi de jerbele sonorităţilor sale. Ne-a încîntat calitatea coardelor, arta violoniştilor — din care mulţi au crescut sub ochii lui Oistrah — emisia cristalină, evocatoare a suflătorilor de lemn (între care fagotul solo a evoluat ca un veritabil lider) şi nicidecum pe ultimul loc, a-lămurile. Penetraţia, incisivitatea alternate cu elemente de virtuozitate, precum staccaturile trompetei în piano, vor rămîne ca momente de referinţă! Fineţea acordajului la tromboni, sunetul catifelat, alteori atît de imperativ al cornilor, au conjugat toate valenţele superlativului interpretativ. Dirijorul te cîştigă mai puţin prin gestică, prin vizual, cît prin forţa interioară cu care îşi ordonează elementele edificiului construit. Execuţia a electrizat literalmente sala, obligînd oaspeţii la acordarea a două suplimente: celebrul Vals de Ceaikovski şi o tulburătoare pagină postromantică a lui Glazunov.

O versiune de referinţă a însemnat şi execuţia *„Simfoniei clasice"* de *Prokofiev*, cu transparenţa acelui umor specific, adesea uşor ironic, alternat de gingăşia jucăuşă a temei care circumscrie poate cel mai exact din întreaga literatură muzicală, chipul blond al Julietei... Solistul serii a fost V. PIKAIZEN într-un concert puţin cunoscut, semnat *Tihon Hrennikov*. O lucrare apropiată de stilul Ritmica motorică, exoticul coloritului orchestrale, din care vioara răzbate dificil. Ritmica motorică, exoticu coloritului orchestral, fac din lucrare un concert gustat, deşi vioara răsună ca un component, fără a avea replică de primadonă (precum la clasici ori romantici). Excepţională virtuozitatea tehnică a solistului oaspete. Un concert eveniment, ilustrativ pentru valoarea Şcoii de compoziţie sovietică, cît şi a înaltei clase interpretative a instrumentiştilor, unui popor pentru care muzica rămîne o componentă esenţială a existenţei lor spirituale.

Doru MURGU

Profan şi... fanatic

LIMBĂ ŞI STIL

Dicţionarele noastre atribuie adjectivului neologic *profan* următoarele sensuri: 1. neştiutor, nepriceput; (familiar) ageamiu; 2. (persoană) care nu respectă preceptele religiei; laic. Ca de obicei, apelul la străvechimea latină aşază termenul în lumina lămuritoare a obîrşiei lui, dezvăluindu-i faţa ascunsă, legată strîns de realităţile lumii materiale. Printre sinonimele lui *templum* „templu" se rînduieşte, în latină, şi substantivul, tot neutru, *fanum*. Din el lăstăreşte adjectivul *profanus*, derivat cu ajutorul prefixului *pro-* („în faţa, înaintea") şi însemnînd, prin urmare, „cel din faţa templului", „cel care nu este (admis) în templu"; iar, mai apoi, „neiniţiat (în misterele sacre)". Treptat, sensul cuvîntului se depreciază, reflectînd, prin aceasta, „optica" de castă a practicanţilor cultului divin, pentru care cei rămaşi „în faţa" (citiţi: „în afara") templului sînt vrednici de dispreţ, sînt nişte... „ageamii". Acest ultim sinonim, un „turcism" cu valoare depreciativă, se întrebuinţa, la sfîrşitul veacului trecut, mai ales în mediul „cartoforilor", denumind pe „începători", pe „diletanţi", care puteau fi lesne trişaţi, adică pe..., „fraieri". Merită atenţie faptul că şi corespondentul francez *mazette* („gloabă", „mîrţoagă", apoi, prin metaforă, „ageamiu") pătrunde, în aceeaşi epocă, în anumite straturi ale societăţii româneşti. Îl aflăm la Caragiale, în savuroasa schiţă *Amici*, unde Lache deapănă şirul cusururilor lui Mache („Uite, vezi! ăsta e *cusurul* tău...", şi sînt multe!), dintre care nu lipseşte patima pentru „cartonaşele" cu aşi, pici, trefle: „joci cărţi, şi rîd toţi de tine ca de o *mazetă*".

Aceeaşi depreciere semantică — agravată — o vădesc derivatele din *profan* (de fapt, împrumutate de-a gata), în speţă verbul *a profana* „a pîngări" şi substantivul *profanare*: „Avea senzaţia că *a profanat* cu iubirea lui nesăbuită lucrul cel mai sfînt şi mai curat pe care îl întîlnise în viaţă" (Agîrbiceanu); „Mi s-a părut întotdeauna că este-o *crudă profanare* / Să uiţi că mumă ţi-e femeia şi că în pîntec te-a purtat" (Macedonski).

Tot din *fanum* „*templu*" purcede alt neologism, care se arată vrednic de tot interesul de îndată ce ne apucăm să-i despicăm „biografia": mă refer la *fanatic*. La început, în latină, *fanaticus* păstra legătura cu etimonul său (*fanum*), însemnînd „care aparţine templului". Adjectivul, ulterior substantivizat, era epitetul unor preoţi care sălăşluiau în incinta templelor închinate (*fana*). Cum însă cultul zeităţilor păgîne — mai ales al celor orientale (*Dionysos-Bacchus, Cybele, Isis, Serapis*) — era însoţit, îndeobşte, de ciudate manifestări orgiastice, uneori violente, toate patronate de slujitorii divinităţii respective, *fanaticus* ajunge să însemne „inspirat", „în delir", iar neologismul nostru *fanatic* numără, printre înţelesurile sale, şi pe acela de „pătimaş, excesiv, exaltat, intolerant", tot atîtea „însuşiri" care exclud luciditatea, controlul raţiunii.

În ciuda sensurilor *abstracte* pe care le-au dobîndit treptat, *profan* şi *fanatic* — cuvinte, astăzi, răzleţite unul de altul, datorită unor „lunecuşuri" semantice divergente, dar înrudite la începutul drumului lor istoric — aduc încă o mărturie preţioasă despre legătura indestructibilă dintre alcătuirile vocabularului şi aspecte concrete, dintr-o epocă revoluţă, ale realităţii sociale.

G. I. TOHĂNEANU

Semnele textului

(Urmare din pag. 8)

şi faptelor sînt tîrgoveţii şi... *naratorul*. În timp ce pentru Ociumelov realitatea fizică pur şi simplu nu există decît în măsura în care poate semnifica ceva în „realitatea" lui şi în timp ce pentru Hriukin realitatea, dacă există, trebuie să fie ascunsă, trebuie să fie obligată să semnifice ceva în interesul lui Hriukin însuşi, realitatea astfel repudiată există doar pentru tîgoveţi şi narator. Tîrgoveţii, cunoscînd ambele „realităţi", iau partea realităţii fizice, sesizează în mod obiectiv opoziţia dintre *„căţelul deştept"* şi *„omul rău"* Hriukin. Tot astfel singura descriere obiectivă, fizică şi „psihică" a fiinţelor din schiţă este dată doar prin vocea naratorului. Căţelul este *„un pui de ogar alb, cu o pată gălbuie pe spate şi cu botul ascuţit. Ochii lui sînt trişti şi înspăimîntaţi"*.

În această schiţă Cehov implică cel puţin trei din descoperirile la care l-a dus evoluţia ideologiei literare ruse şi, mai ales, propria sa practică literară:

1. Concepţia oficială asupra lumii se baza pe ideea că „realitatea" este un sistem artificial de semne, artificial deoarece semnificaţia unui semn nu este motivată de natura/esenţa lucrurilor, ci la modul topologic, în funcţie de locul ocupat de obiectul respectiv, în calitate de semnificant, într-un sistem arbitrar. Această „realitate" are un sens unic, absolut, iar semnele din care e alcătuită se ordonează în mod ierarhic în direcţia unei concentrări progresive de sens, ţarul constituind sensul cel mai concentrat, suprema „realitate". La limita inferioară sînt semnele cu cea mai mică concentraţie a acestui sens unic, iar dincolo de ele nu există fiinţare şi nici dreptul la existenţă.

2. O altă descoperire vizează raportul dintre această *„realitate"* — ca sistem artificios de semne — şi *natură* — ca esenţă şi ordine firească a lucrurilor şi fenomenelor. Aşa cum arată Cehov, sistemul artificios acţionează în mod fizic, represiv, asupra naturii, îi pune mereu în pericol fiinţarea dacă ea refuză să fie semnificantă pentru realitatea ideologiei birocratice, ţariste.

3. Realitatea obiectivă, vie, nu interesează pe nimeni într-o lume absurdă („comică"), dominată de semne artificioase, în mod îngheţat ierarhizate, ce ameninţă, însă, fiinţele, viaţa însăşi. Şi numai oamenii cei mai apropiaţi de natură, care acceptă doar o minimă şi obligată participare la falsa realitate, pot încă recunoaşte adevărata realitate şi, cine ştie, vor putea, poate, s-o şi salveze. Căci nu numai cîinele, dar şi omul este o „vieţuitoare gingaşă".

Conştientizarea de către Cehov a propriilor sale descoperiri va alimenta mai tîrziu marile creaţii ale scriitorului.

Critică şi contemporaneitate

(Urmare din pag. 1)

duale, în timp ce *Dicţionarul de literatură română contemporană* al lui Marian Popa soluţionează în ediţia adăugită necesitatea cunoaşterii scriitorilor actuali în articole sintetice. Cele trei lucrări lexicografice ambiţionează epuizarea unei mari cantităţi de date, îşi asumă şi o sarcină formativă prin comentarii critice „din perspectiva unei metodologii şi sensibilităţi contemporane" şi prin chiar selecţia operată, iar mai departe păstrează spaţiul de prudenţă pentru completare şi îndreptări posibile.

Critica, istoria literară de azi propun parcurgerea clasicilor români cu un ochi nou, într-o activitate de „re-cunoaştere" a acestora. Poezia lui Eminescu de pildă tentează în gradul cel mai înalt lectura din unghiul conceptului modern al liricii. Anul 1979 oferă studii eminesciene care, cu metode diverse vitalizează modelul de înţelegere modernă a lui Eminescu. Ioana Em. Petrescu în *Eminescu. Modele cosmologice şi viziune poetică* îşi aşează cu temeinicie semantica ontologică polarizînd etapele creaţiei în jurul modelului cosmogonic adoptiv care funcţionează ordonator. O lectură bachelardiană propune Elena Tacciu în eseul *Eminescu. Poezia elementelor*. Restrînsă la studiul postumelor de tinereţe cartea găseşte resurse interesante pentru a grupa universul poetic în jurul elementelor primordiale: pămîntul, apa, aerul, focul.

Contemporaneizarea critică cu orice preţ are şi un revers superficial în soluţiile secundare sau neautentice obţinute. Volumul *Dacii în conştiinţa romanticilor noştri* al Ovidiei Babu-Buznea încearcă o „întoarcere a formulei" înţelegînd romantismul eminescian prin „dacismul" poetului şi reordonînd opera pe nucleul mitologiei dacice. Elena Loghinovschi în cercetarea motivului *De la Demon la Luceafăr* alipeşte o secţiune şovăielnică, lipsită de substanţă şi de demonstraţie viguroasă despre „tipul original de geniu" pe care îl creează Eminescu.

Legătura dintre literatură şi contemporaneitate, realizată prin receptarea actualizată, invocă dimensiunile noi ale spiritului contemporan. Cadrul cultural şi informaţional formează, deformînd totodată, omul modern în sensul unei mari mobilităţi dar şi a nerăbdării în selecţie. Criticii şi istoriei literare le rămîne locul statornic de a prevedea mersul literaturii şi de a îndrepta receptivitatea publică spre progresul firesc impus de modelarea unui cititor modern.

TEATRUL DE AZI ŞI DE MÎINE

(Urmare din pag. 1)

mîine teatrul deschis şi permeabil înnoirilor calitative? Teatrul unei atitudini angajate superior? Al unui militantism colectiv, teatrul ce va cultiva talentele reale potenţîndu-le totodată într-un climat fertilizator afirmării creaţiei artistice? Am convingerea că da!

Spectacolul românesc şi producţia repertorială în perspectivă va ocupa o largă şi adîncă suprafaţă în materie de dramaturgie românească actuală. Este ştiut faptul că astăzi teatrele manifestă interes faţă de dramaturgia originală dar nu se ocupă cu toată consecvenţa şi de promovarea valorilor. Timpul însă ne va cere reala oglindă în care istoria epocii noastre să se reflecte. Cred în ideea unei dramaturgii şi a unui spectacol care în deceniile următoare să stabilească statutul genului şi al actului de creaţie actual. Va fi un teatru revoluţionar şi modern, va fi un teatru ce îmbogăţind tradiţia va răspunde activ în contextul actualităţii. Este evident faptul că atingerile celui de al doilea mieniu, în contactul nostru cu lumea şi lumile, nu pot eluda legătura noastră cu valorile continentelor, cunoaşterea reciprocă. Paşi simţitori în domeniul cunoaşterii reciproce s-au efectuat şi se efectuează. Cred însă că vom fi obligaţi să intrăm cutezant în circuitul valorilor mondiale, cu valorile culturale ale secolului XX şi să cunoaştem valorile Terrei în tot ce produce spiritul uman pe întinsee meridiane ale continentelor. Sondarea viitorului în teatru, prefigurarea lumii, cunoaşterea îndeaproape a mersului istoriei — toate acestea pot înălţa calitatea teatrului românesc. Vocaţia democratică a teatrului românesc contemporan stă în conţinutul creaţiei şi în galvanizarea energiilor creative ale întregului popor. Creativitatea dobîndeşte astăzi sensuri noi. Lărgindu-şi sfera, creativitatea antrenează noi forţe artistice, relevate în recentele ediţii ale Festivalului naţional „Cîntarea României". Festival al creaţiei şi al muncii, el a pus în evidenţă talente nebănuite şi a contribuit la generalizarea creaţiei artistice şi totodată la generalizarea educaţiei estetice a maselor.

Teatrul de azi... teatrul de mîine... Un proces cultural istoric, ipostaze ale omului, modificate în timp, dar trainic şi tainic legate de aspiraţiile nobile ale poporului nostru, teatrul de azi, teatrul de mîine, drum şi punte, om ce-şi croieşte destinul în plenitudinea forţelor sale libere. Teatrul de azi, teatrul de mîine... istorie vie a românilor, a poporului înzestrat ce îşi oglindeşte chipul în izvoarele limpezi ale conştiinţei umane, ridicată pe trepte superioare.

PANORAMIC

● Sub egida Asociaţiei scriitorilor din Timişoara şi a Centrului de îndrumare a creaţiei populare şi a mişcării artistice de masă al judeţului Timiş s-a organizat la Variaş o consfătuire a cenaclurilor literare din judeţ. Împreună cu tabăra de creaţie organizată pentru cenacliştii în această vară la Făget, acţiunea menţionată se înscrie şi ea în cadrul „Cîntării României". Timp de două zile cenacliştii s-au documentat în cuprinsul comunei, au organizat o conferinţă de presă cu activul de partid şi de stat din localitate, au făcut lecturi, în cadrul unei şedinţe de lucru şi au dezbătut, pe baza unor referate, probleme legate de creaţia şi documentarea scriitorului amator. La consfătuire au participat Mihai Georgescu, secretar literar la I.C.E.D. (Bucureşti), scriitorii Vintilă Ornaru (din capitală), Mircea Şerbănescu, Gheorghe Ardeleanu, Ion Velican, Marcel Turcu, Aurel Turcuş, Lucian Bureriu. Printre vorbitori, Dănuţ Diaconescu, Nicolae Roşianu, Wilhelm Weiss, Gheorghe Terziu, Petru Meinhard, Tiberiu Arăzan (conducător al cenaclului „Ana Blandiana" din Variaş). Au mai participat oameni de cultură, tineret studios, reprezentanţi ai presei. A funcţionat un stand cu publicaţiile cenaclurilor din judeţ. Vom reveni. ● La Staţiunea experimentală din Lovrin a avut loc o şezătoare cu participarea lui Ion Velican, Dimitrie Jega, Corina Victoria Sein. ● La Institutul de igienă din Timişoara, Sergiu Levin şi Adrian Rachieru au prezentat volumul „Poeme", ed. „Albatros", al lui Anghel Dumbrăveanu. Autorul a citit din volum. ● La Societatea culturală a elevilor, „Preludii bănăţene", Anghel Dumbrăveanu a fost ales preşedinte de onoare. Poetul a citit din creaţia sa. ● Alexandru Jebeleanu şi Aurel Turcuş au fost invitaţii publicului din Ghiroda. ● La Foeni, altă şezătoare, cu Ion Dumitru Teodorescu, Petru Sfetca, Damian Ureche, Alexandru Deal, Iosif Costinaş. ● Făgetul organizează decada „Permanenţe în viaţa economico-socială a comunei". Între manifestări, lansarea Caietului literar-artistic nr. 3 al cenaclului literar „Gheorghe Gârda". ● Premieră la Teatrul din Arad: „Dintele de fier al timpului" de Csurka István în montarea regizorului Jurka László (R. P. Ungară). ● La Muzeul Banatului, seară omagială Nicolae Ursu cu contribuţia muzeografului Rodica Giurgiu, a prof. Victor Andrei şi a corului Filarmonicii. ● Cu prilejul „Săptămînii internaţionale a arhivelor", la Filiala timişoreană a fost deschisă o expoziţie menită să evidenţieze importanţa documentelor şi rolul instituţiei.

L. B.

TOP

AMALGAM...

● Formația „*Omicron*" a constituit un punct de vîrf al Festivalului „*Timișoara, floare rară*". Pieselor originale „Romanța pelerinului", „Toamna pe sub nuci" atractive prin însăși fluența lor melodică li se adaugă certele virtuți interpretative ale membrilor grupului: Hubov Helmuth, Ferdinand Vick, Negruț Cornel, Feri Jászgalui și Alfred Stauber (solist, instrumentist și compozitor) ale cărui particularități timbrale au surprins din primul moment. O excesivă grijă pentru precizia ritmică și acurateța intonației conduc la o emisie sonoră agreabilă.

● Un interesant articol publică „*Le Monde*", sub semnătura lui *Pierre Boulez* cunoscut muzicolog directorul IRCAM (Institutul de cercetări și coordonări acustic-muzicale). În „L'ordinateur à musique" se arată că „ordinatorul e considerat azi ca un veritabil instrument muzical și de cercetare, acesta putînd reproduce note specifice unei variate game de instrumente, permițînd operații de modificare a timbrului, paralel cu complexe analize ale mecanismelor limbajului reprezentări grafice ale sunetului". Cu sprijinul ordinatorului, muzicienii analizează tehnica clasică a contrapunctului și armoniei. Dar, conchide autorul, utilizarea ordinatorului presupune ca

muzicianul să posede un bagaj vast de cunoștințe ce cuprinde discipline variate (matematica, fizica, acustica). Se nasc, subliniază autorul, noi criterii estetice paralel cu dezvoltarea unei muzici a viitorului.

Petru UMANSCHI

ION IONESCU...

...s-a întors la Timișoara, după cinci ani de pribegie fotbalistică prin spații învecinate, trăind cu dorul adînc al primei arene d-aci, socotind mereu cam ce ar fi putut face cu o generație de fotbaliști plini de talent, nume care numai aliniate la meciuri copleșeau puținătatea altora, dacă... Da, dacă s-ar fi muncit în toți acești cinci ani scurși de la promovarea Politehnicii în „A"-ul fotbalistic — și nu ar fi fost supralicitate vorbele amăgitoare și valorile întrinseci. Era vremea, așadar, să se pună punctul pe i și nu căciula pe f, altfel vom rămîne întruna cu buzele umflate și ne vom minuna la aparițiile, ca peste noapte, ale unor Geolgău, Bozeșan, Terheș, Bumbescu, Adrian Ionescu, Gîngu ș.a.m.d., pînă spre Șunda și Titi Nicolae, doi prunci isteți, cu stea în frunte, care pot însemna, la Timișoara, început de val nou și ispititor.

Ce mă surprinde cu adevărat la acest capăt de sezon este trezirea în corzi a Argeșului, suit pînă în coasta Stelei și a craiovenilor, stîrnit, poate, și de contactul cu Nottingham Forest, mare dascăl de seriozitate și onoare. Ieri i-am zărit pe pi-

SPORT

teșteni la TV și, dincolo de rezultat, s-a văzut că — și Craiova o dovedește — nu de valori ducem lipsă, ci, cum îmi spunea luminatul și zburdalnicul Titi Teașcă, fotbaliștii noștri n-au conștiința responsabilității actului social pe care îl desfășoară în văzul lumii. Fiindcă vine vacanța, n-avem decît să sperăm o oarecare schimbare la față în noile anotimpuri rotunde, cînd ne-om duce pe Wembley și Nepstadion, pentru Mundial-ul următor. Am lipsit o vreme cu Sportul în „Orizont", timp în care am jucat de doru' lelii cu Cipru, și Sebastian Domozină a triumfat pe calea undelor; ne fură arbitrii și nu putem rămîne stane de piatră, numai că replica trebuie dată prin înfruntări directe, altfel nimeni nu ia seamă de contestații și vorbulițe. De aceea, Haide Craiova!

Rog cititorii rubricii acesteia să realizeze cîteva clasamente ale anului sportiv '79 și să le expedieze pe adresa revistei.

Teodor BULZA

EVRIKA!

- Niciodată binele n-a vîndecat binele.
- Am învățat să citesc la lumina lămpii de petrol. Nu apăruse criza energiei.
- Ca să vadă răsăritul soarelui unii se duc la mare.
- Ciudat: mulți scriitori se laudă cu... critica.
- Veșnic te vei bate pentru gloria trecătoare.
- Uneori, cei ce tac fac o adevărată ispravă: evită știrbirea adevărului.
- Dacă toți vom uda un singur pom, să nu așteptăm aceleași roade de la întreaga livadă.
- Sper să nu confunde nimeni cîndva rachetele cu pomii fructiferi, cu toate că au înflorit în epoca noastră.
- Ca să îndrepți lumea, începe cu tine însuți.
- Un fel de generozitate: să redai libertate canarului, aruncîndu-l pe fereastră cu tot cu colivie...

Ion VELICAN

CONSEMNARI

Epigrama, încotro?

A apărut, recent, în editura „Eminescu", volumul „Epigramiști români de azi", — selecție de M. Trifu (coordonator al unui colectiv de elaborare și semnatar al postfeței intitulate „Pledoarie pentru epigramă" și al notelor biobibliografice), Dumitru Munteanu, Giuseppe Navarra și George Zarafu.

Trebuie arătat că în intervalul 1975-1979 au mai apărut două antologii de epigrame: „Epigramiști români de ieri și de azi", elaborată de N. Crevedia (Ed. „Eminescu", 1975) și „Dansul săbiilor — o panoramă a epigramei românești contemporane", întocmită de Ion Arieșanu și Ion Velican (Ed. „Facla", 1975). Prin urmare, în domeniul epigramei, numai în cinci ani s-a publicat mai mult decît într-un secol de epigramă românească, bineînțeles avem în vedere lucrările de evaluare a fenomenului epigramatic.

Renașterea epigramei este un semn că ea poate îndeplini cu succes în noile condiții istorice de astăzi, un rol activ în opera de transformare calitativă a oamenilor, de formare a omului nou.

In acest context, se cuvin relevate meritele colectivului care s-a îngrijit de elaborarea acestui volum reunind 160 epigramiști și însumînd cca. 650 epigrame. Aceasta, în ciuda faptului că lucrarea este tributară antologiei lui N. Crevedia, la care ne-am referit, atît prin titlu cît, mai ales, prin compartimentarea materiei, care menține diviziunea în epigramiști reprezentativi, grupați într-o primă parte și numărînd 74 de autori, și în alți autori de epigrame, cuprinși într-o a doua parte ce numără 86 de autori.

In rîndul epigramiștilor contemporani, care figurează în prima parte a lucrării, se află, în afara colectivului de elaborare și alături de vechi maeștri ca N. Crevedia, Florin Iordăchescu, Tudor Măinescu, Mircea Pavelescu, Aurelian Păunescu și Al. O. Teodoreanu numele unor creatori reputați cum sînt: Al. Clenciu, Ghiocel Constantinescu, Ion Grigore, Mircea Ionescu-Quintus, Aurel Iordache, Ion Martin, Sorin Pavel, Leonida Secreteanu, Gh. Steriade, Vasile Tacu, Pavel Bellu, Ion I. Mioc, Ion Velican ș.a. Se remarcă prezența a două floretiste: Angela Chiuaru și Viorica Cristodulo.

Relevînd efortul notabil al colectivului de elaborare de a convoca cvasiunanimitatea epigramiștilor de azi — indiferent dacă sînt sau nu „legitimați" la diferitele cenacluri de profil satirico-umoristic, și al căror număr se ridică la cca. 250 —, socotim că au fost, totuși, omise contribuțiile, adesea esențiale, ale foarte multor epigramiști, scriitori, oameni de artă etc., dintre care semnalăm primele 20 de nume ce ne vin în minte: Al. C. Aldea, Ludovic Antal, I. Berg, Mircea Cârloanță, Tudor Certo-Blaj, A. Craiov (Aurel Chirescu), Nic. Cruceru, Constantin Dumitrașcu, Eugen Frunză, Marin Fuduiu, Stelian Ionescu-Angel, A. Marinescu-Nour, Tudor Mușatescu, R. Pava, Petre Stănescu, Dumitru Tabacu, Rodica Tott, Mihnea Vîntu (Dr. N. Vătămanu), Dragoș Vicol, V. Voiculescu.

Inserarea acestora s-ar fi putut face prin necuprinderea unora dintre cei care nu au atins încă, după părerea noastră, nivelul minim necesar unei reprezentări într-o asemenea lucrare.

Intrucît în lucrare nu se specifică nicăieri ce se înțelege prin epigramiști de azi, considerăm că ar fi putut beneficia de atributul de contemporani și alți epigramiști consacrați, care și-au continuat activitatea și după Eliberare, cum sînt H. Găbunea, Sofronie Ivanovici, Radu D. Rosetti.

Lucrarea în discuție are — și aceasta este un fapt pozitiv — caracterul unei culegeri din creațiile membrilor cenaclurilor de profil satirico-umoristic, fapt atestat de prezența masivă (și pînă la un punct justificată) a celor puțin trei dintre acestea: clubul epigramiștilor, „Cincinat Pavelescu" din București, cenaclul „Ridendo" din Timișoara și cenaclul „Ionel Teodoreanu" din Ploiești.

*

In postfață, M. Trifu abordează, pe scurt,, unele dintre aspectele care, în opinia sa, prezintă importanță în legătură cu cercetarea problematicii epigramei.

Textul intitulat „Pledoarie pentru epigramă" se compune din două părți, prima referitoare la începuturile epigramei românești, în fapt o comunicare cu titlul „Nicolaus Olahus, primul epigramist român", prezentată la cea de-a IV-a ediție a „Intîlnirii epigramiștilor" de la Brăila, 1979 (cf. „Urzica" anul, XXXI (650), august 1979, p. 3), iar cea de-a doua reprezentînd substanța unui referat despre epigramă al aceluiași, susținut în cadrul clubului epigramiștilor bucureșteni, la 7 mai 1973, cu unele reveniri ulterioare.

Nu obiectăm, firește, împotriva examinării, chiar și succint, a istoricului epigramei, și nici împotriva ambiției de a avansa și devansa cercetările în acest domeniu, unde, de regulă, progresele sînt mai lente. Acest lucru presupune, însă, în opinia noastră, o temeinică reflecție, aprofundare a domeniului investigat, o inițiere cît de sumară în știința literaturii. Altminteri, compromiterea scopului urmărit nu poate fi evitată. Mai mult decît atît, după cum vom vedea, M. Trifu nu ține seama de luările de poziție în favoarea epigramei intervenite în ultimii ani, datorate în special acad. Șerban Cioculescu, unele dintre ele fiind reunite în recentul său volum „Itinerar critic", vol. III (Ed. „Eminescu", 1979) și, în genere, de contribuțiile la elucidarea statutului acestui gen distinct de poezie.

George CORBU

MAPAMOND

Un pas spre viitor (VIII)

In mai 1977, firma „Bell sistem" a început cercetarea legăturilor pe bază de unde luminoase cu o lungime de 2,5 km instalate sub centrul orașului. Rețeaua este folosită pentru transmiterea convorbirilor, a informațiilor cifrate și a videosemnalelor. În timpul celor opt luni de cercetări sistemul „Bell" n-a suferit nici un eșec, iar rezultatele obținute au fost peste așteptări. Totodată specialiștii fac cercetări cu ajutorul utilajelor hipersensibile, care se folosesc la sateliți. Se așteaptă posibilități fantastice în ceea ce privește rețeaua telefonică. Transpunerea în practică depinde de investiții și cereri. Să ne amintim doar de nenumăratele solicitări de videotelefoane — sistem care există, funcționează extrem de bine, dar e foarte scump pentru omul de rînd, încît, astăzi, el se folosește doar de marile firme, în cazul unor convorbiri oficiale ori la conferințe.

Specialiștii sistemului „Bell" lucrează la construirea unei instalații care va putea recunoaște vocile. Dacă un asemenea sistem va fi pus în practică, identificarea solicitantului ce se adresează, de pildă, băncii sale nu va mai fi o problemă, căci instalația va da comanda de „plătește" fără „dubii". Cercetătorii firmei susamintite au chemat actori profesioniști care trebuiau să „păcălească" acest sistem de recunoaștere a vocilor. Computerul și-a susținut însă examenul cu 95 la sută garanție!

„Enigma lipiciului"

Cine n-a lipit măcar odată în viața lui o minge spartă, o cameră de bicicletă ori un timbru pe o scrisoare? Și totuși, puțini știu că despre „enigma" lipiciului își bat capul nenumărați cercetători din lumea-ntreagă. Nu e încă lămurit de ce unele materiale lipesc iar altele nu. Unele lipesc hîrtia, dar nu lipesc cauciucul. Altele pot lipi sticla, porțelanul, metalele. In nenumărate cazuri pentru lipire e necesară o temperatură înaltă, iar în altele — o temperatură sub zero grade. Dar e oare absolut necesar să fie lămurit procesul lipirii? Pentru a răspunde la aceasta întrebare, să încercăm a privi mai îndeaproape două domenii actuale, dar fără legătură între ele. ale activității umane: construcțiile și medicina. Pare ciudat, dar ce rol poate să joace aici lipiciul? Lipiciul se folosește de veacuri. În trecutul îndepărtat oamenii lipeau cu ajutorul smoalei de lemn diverse vase de lut și lemn, metal. Constructorii evului mediu adăugau făină și ouă în amestecul cu ajutorul căruia înălțau palate, temple, fortărețe. Astăzi construcțiile și arhitectura stau sub semnul betonului și al armaturilor de oțel. Ce rol ar putea juca în acest caz lipiciul? E adevărat, lipiciul utilizat în trecut nu mai e atît de folositor. Dar cel sintetic, obținut în ultimii ani, lipește exemplar metalul, piatra, betonul, lemnul... și deja are o largă utilizare în construcții.

(Va urma)

(După „POLITIKA")

REBUS

LA VÎNĂTOARE

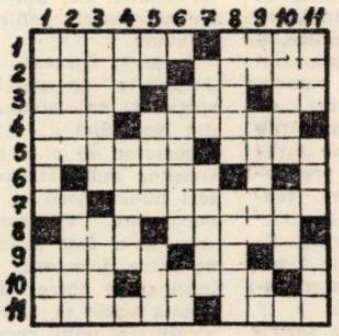

ORIZONTAL: 1) Moment de trecere în revistă a vînătorilor de munte — Din echipamentul vînătorului ...ă la Al. Ivasiuc. 2) Slăbiciunile vînătorilor... — ...și cercetătorii lor. 3) Trofee vînătorești — „Patru iepuri dintr-un..." la vînătorul lui Topîrceanu — Trasă la mal! 4) În serie! — Spaniolă din America Latină. 5) Deliciu vînătoresc (pl.) — Tranșee. 6) A prinde. 7) Unu și unu! — Autorul unui celebru „Fals tratat de vînătoare". 8) Înflori!! — Specialitate vînătorească. 9) Tabel nominal — Aripă de călifar! — Cesiu. 10) Închise și deschise la culoare (sing.) — Trofeu vînătoresc. 11) Nelipsit vînătorului — Deplasare la baltă.

VERTICAL: 1) Autorul romanului „Vînătoarea regală" — „Vînător" și vînat. 2) Ochii de șoim (adj.) — O „vulpe" mitologică. 3) În spatele vînătorului — Pește... din oraș! 4) Într-un careu! — Vorbă adresată cîinelui de vînătoare. 5) Incomoditate!! — Ca o fiară... — Abia (olt.). 6) ...și ca un iepure — Cules! 7) Localitate în S.U.A. — Nomogramă. 8) Ca un curcan, vînat la munte — Vînat rumegător nordic (pl.). 9) Carte — A se avînta — Coadă de fazan! 10) „Vînătorul de cerbi" de J. F. Cooper — Centimetru cub (abr.). 11) Rima și edenul crocodilului — Iezer — Vînători... din Iași.

Dicționar: OSAR, ABI, COE.

Viorel ABRUDAN

DOCUMENTAR

Semnele textului
(Într-o schiță cehoviană)

Comentatorii şi, poate, chiar Cehov însuşi l-au considerat „cameleon" tocmai pe comisarul de poliţie Ociumelov, atribuind cuvîntului sensul de oportunism, deoarece faţă de una şi aceeaşi făptură (bijutier, cîţel ori stăpînul prezumtiv al căţelului) personajul este cînd autoritar, cînd binevoitor, în funcţie de poziţia socială pe care o evocă respectiva făptură. Oportunismul — ne spun dicţionarele — presupune „lipsă de principialitate în scopul satisfacerii unor interese personale", încălcarea unor „norme", a unor „legi" chiar. Or, nimic din această definiţie nu caracterizează comportamentul personajului amintit din schiţa cehoviană *Cameleonul* (1884). *Ociumelov* rămîne mereu credincios aceloraşi principii, aceloraşi legi. Mai mult, Ociumelov, datorită „funcţiei", dar şi structurii sale este singurul care apără „legea", „principiile" lumii sale care sînt şi ale lui. Potrivit „legii", Ociumelov nu suportă „dezordinea", ştie cine poate fi „vinovat" şi cine „victimă", avînd o atitudine mereu autoritară faţă de primii şi binevoitoare faţă de ultimii. El aprobă afirmaţia bijutierului Hriukin, potrivit căreia *„Legea nu prevede că trebuie să-i suporţi pe nemernici..."* (în limba rusă cuvîntul *tvari* are două sensuri: 1) *tot ceea ce vieţuieşte, făptură* şi 2) *nemernic, om de nimic, ticălos*). Studiind comportamentul personajului, cititorul poate defini „lumea" acestuia şi „legile" sale. Pentru Ociumelov „realitatea" este doar statul birocratic rus — un sistem ierarhizat în mod rigid în care nu există obiecte fizice, ci doar semne sociale, a căror valoare/sens depinde în mod exclusiv de „funcţia" proprie „locului" ocupat în ierarhia sistemului. Semnele nu au valoare de-sine-stătătoare şi dispunerea lor ierarhică depinde tocmai de faptul că unele au o „concentraţie" mai mică sau mai mare din sensul unic care este statul. Ieşind din sistem, nemaiavînd în el nici un „loc" recunoscut prin „lege", obiectele fizice nu mai semnifică, nu mai au nici un sens, ele trebuie distruse. La limita inferioară a sistemului sînt *tîrgoveţii*. Semne cu o concentraţie mai mică de sens, ei sînt întotdeauna suspecţi deoarece pot trece uşor limita sistemului, încetînd să mai fie semne şi prin aceasta subminînd „legea" acestei „realităţi". Aproape de limita superioară a sistemului, concentrînd în sine o mare parte din sensul unic, apare în schiţă „fratele" generalului (general — aici cu sens de funcţie superioară în administraţia imperiului ţarist). *Căţelul* din schiţă nu este nici măcar „semn", doar cel mult un „semnal" care evocă procesele din interiorul sistemului de semne. El poate fi o „dovadă", „un corp delicat", dacă şi numai dacă aparţine unui tîrgoveţ care l-a lăsat *liber* pe stradă, violînd astfel „legea". Cîinele poate fi un *„obiect de preţ"* care *„s-a rătăcit"* atunci şi numai atunci cînd evocă prerogativele unor semne pline de sens, nu ca acelea ale tîrgoveţilor. Dacă nu are nici un stăpîn, cîinele este doar *„făptură"*, adică un *„nimic"*, ceva ce nu are dreptul la fiinţare. Ca să aibă drept la viaţă făptura trebuie să fie *„preţioasă"*. În mod hotărît, Ociumelov nu este cameleon, ci cameleonică este pentru personaj realitatea fizică atunci cînd aceasta intră în contact cu exigenţele sistemului de semne ale „realităţii" sociale. Ociumelov foloseşte în mod corect şi consecvent normele sistemului, limbajul acestuia, fără alt interes decît acela de a-şi îndeplini în mod exemplar „funcţia", fără a greşi, pierzînd astfel o parte din procentajul de sens repartizat „fiinţării" lui în „realitate". Dacă la originea sistemului birocratic — pe vremea legiferării *Tabelului de ranguri* al lui Petru I —, fiecare funcţie se cerea acordată celui care dovedea merite personale, cantitatea de sens implicată în funcţie, în „locul" ocupat fiind egală cu semnificaţia/valoarea/calităţilor şi faptelor individului respectiv, în epoca lui Cehov lucrurile s-au inversat. Acum „locul" este cel care determină calităţile unui obiect, inclusiv cele fizice. Căţelul este *„javră"* atunci cînd se presupune că aparţine unui tîrgoveţ, dar devine *„făptură gingaşă"* dacă evocă sensul implicat în funcţia *„fratelui"* din capitală. Faptul că realitatea fizică se modifică în funcţie de semnificaţiile sociale este marcat în textul cehovian prin trecerea succesivă a lui Ociumelov de la senzaţia de *frig* la cea de *căldură* şi invers. Schimbările nu sînt numai fizice, ci şi psihice — sens implicat în numele personajului, care derivă din verbul *„ociumeti": a se sminti, a înnebuni*. Şi aceasta, poate, ca urmare a tensiunii cu care Ociumelov vrea să domine realitatea fizică, apărînd consecvent normele „realităţii" în şi pentru care „funcţionează". În timp ce un oportunist vorbeşte „o limbă străină" (în sensurile căreia nu crede), ascunzînd cu mare grijă limbajul intereselor proprii, Ociumelov nici măcar nu vorbeşte, el „este vorbit" (pînă la „sminteală") de „realitatea" în care trăieşte şi ale cărei interese le apără.

Şi totuşi Cehov ne prezintă în schiţa sa un cameleon veritabil. Acesta este meşterul bijutier *Hriukin* — singurul personaj din text care acţionează în numele unor „principii", cînd de fapt urmăreşte satisfacerea intereselor personale meschine. La început, dorind să provoace hazul tîrgoveţilor, ieşind astfel în evidenţă (înălţîndu-se în ochii lor, personajul dobîndea un cît de mic „spor de sens"), Hriukin vrea să găurească blana unui căţel cu ţigara. Muşcat de victima sa, Hriukin este în pericol de a produce un alt gen de haz, care l-ar coborî în ochii lumii („pierzînd sens") drept care perseverează, pretinde *„despăgubiri"*, erijîndu-se el în victima unei încălcări a *„legii"*. Comisarul îi dă dreptate, potrivit „legii" un bijutier este mai presus decît un cîine vagabond al vreunui tîrgoveţ. Dar poziţia lui Hriukin se schimbă, de vreme ce cîinele aparţine „generalului". Imposibilitatea întîlnirii pe acelaşi plan orizontal a două semne, aflate în poziţii/„locuri" ierarhice diferite pe verticală, este tradusă ca fiind o imposibilitate „fizică": contactul (muşcătura) nu putea avea loc deoarece *„micuţul"* căţel nu putea ajunge pînă la degetele *„zdrahonului"* de Hriukin. Sesizînd logica lui Ociumelov, Hriukin apelează din nou la „principii", altele decît cele ale sitemului „realităţii" ruse, dar „tolerate" de aceasta. *„Astăzi* — declară Hriukin în tonul ideologiei liberalismului rusesc — *toţi sînt egali"*. Pentru Ociumelov toate acestea nu sînt decît *„vorbe"*, *„judecăţi"* evident absurde din punctul de vedere al „legii" potrivit căreia „funcţionează" el şi întreaga sa „realitate", de aceea strigă la Hriukin: *„Ne rassujdati!"* (cuvîntul „rassujdati" avînd două sensuri: a judeca şi, respectiv, a discuta). Dar situaţia lui Hriukin se schimbă din nou, de vreme ce cîinele nu-i al generalului, e fără stăpîn, un „vagabond" fără „loc", deci nu are drept la fiinţare (neavînd nici un *sens*). O astfel de falsă fiinţă, dacă ar fi prinsă la Petersburg sau Moscova, ar fi distrusă imediat, *„fără a mai ţine seama de legi"*. Aceste cuvinte ale lui Ociumelov au certe semnificaţii politice: cei ce nu aveau „loc", ori „stăpîn" puteau fi nu numai cîinii, iar „legea" la care se referă comisarul este sau cea a sistemului şi atunci *„a nu te uita la lege"* înseamnă a o cunoaşte şi a acţiona în conformitate, dar mai poate fi vorba şi de „legea" evocată anterior de către oportunistul Hriukin, şi în acest caz refuzul de a ţine seama de ea echivalează cu nerecunoaşterea ei în „sistem". Situaţia lui Hriukin se schimbă încă o dată, de astă dată definitiv, atunci cînd se află că *„obiectul"* este *„de preţ"*, deoarece aparţine *„fratelui"* generalului. Hriukin nu este acum decît *„un porc"* care e gata *„să strice... un obiect preţios"* ce nu-i aparţine. Hriukin este de două ori cameleon. El suferă transformări ca semnificant material alături de toate celelalte obiecte al căror sens este formulat şi reformulat de legile semantice ale realităţii sistemului birocratic. Astfel Hriukin e *„meşter"*, *„zdrahon"* şi *„porc"* în mod succesiv, deoarece mereu altul este „locul" lui faţă de celelalte, semne de referinţă: *vagabonzii, tîrgoveţii, generalul* şi *fratele acestuia*. Dar Hriukin doreşte să scape de acest cameleonism al realităţii fizice, încercînd să folosească semnele sociale în interesul său. Aflat în sistem, el încearcă să „vorbească", folosind cel puţin trei tipuri de limbaje, dar nu reuşeşte decît să... grohăie (numele lui provine de la verbul *hriukati: a grohăi*), dorind în zadar să obţină un cît de mic „spor de sens" în limbajul uman (simpatia tîrgoveţilor) sau în cel „oficial" („despăgubiri").

În lumea schiţei singurii pe care îi interesează realitatea concretă a fiinţelor

Ilie GYURCSIK

(Continuare în pag. 6)

ITINERARII

NOVISAD, sfîrşit de octombrie

1. Teatrul Naţional din Timişoara a întreprins un turneu la Novi-Sad, prezentînd trei dintre spectacolele stagiunii precedente: „O noapte furtunoasă", de I. L. Caragiale, „Emil şi detectivii" — dramatizare de Tudorel Popa după Erich Kästner şi „Moartea lui Alfredo Gris" de Rodolfo Santana. Legăturile de prietenie şi colaborare între colectivele celor două *teatre naţionale* sînt relativ recente; ele continuă, însă, un mai vechi schimb de spectacole între Teatrul popular din Vîrşeţ şi prima scenă a Timişoarei. Recentul turneu a constituit un bun prilej de relevare, de către oamenii de teatru români şi iugoslavi, a rezultatelor obţinute pînă acum şi o ocazie de a prefigura extinderea şi adîncirea schimbului de experienţă. (Scenografa Emilia Jivanov a realizat, în stagiunea trecută, decorul unei premiere a Naţionalului din Novi-Sad, regizorul Voja Soldatovici (din Maribor) este aşteptat la Timişoara pentru a pune în scenă o piesă de Ivan Cankar). În ideea unei mai bune cunoaşteri reciproce, a creării de noi posibilităţi de colaborare, de schimb de valori, urmează ca oameni de teatru, micro-colective, creatori de spectacol din cele două oraşe înfrăţite — Timişoara şi Novi-Sad — să se întîlnească periodic (participînd la premierele reprezentative, la festivaluri teatrale, la discuţii asupra unor texte importante din cele două dramaturgii). Există, de ambele părţi, dorinţa de a înscrie accentuat colaborarea în sfera unui schimb de experienţă autentic.

2. *Naţionalul din Novi-Sad* va sărbători în 1980, inaugurînd un nou şi modern local, 120 de ani de teatru.

Fondarea teatrului popular sîrb, în 1861, era consecinţa firească a prezenţei în viaţa culturală a Novi-Sad-ului (mai ales de pe la începutul secolului al XVIII-lea) a activităţii teatrale amatoare şi a unui public interesat de spectacol. Cetate politică, economică şi culturală de mare importanţă a Voivodinei, Novi-Sad-ul de astăzi se integrează cu şi mai intensă pregnanţă în realitatea socialistă a Iugoslaviei: rapida dezvoltare economică, bogata tradiţie culturală, numeroasele instituţii ştiinţifice, şcolile şi Universitatea, Teatrul Naţional (cu secţie de dramă, operă şi balet), un Festival teatral bogat în manifestări, reuşite şi ecouri pe plan naţional şi internaţional fac din Novi-Sad unul dintre eminentele centre ale ţării vecine şi prietene.

În acest context, apar firesti şi îndreptăţite speranţele şi exigenţele direcţiei şi colectivului Teatrului Naţional din Novi-Sad de a deveni, pe temeiul succeselor de pînă acum şi în condiţiile simţitor îmbunătăţite pe care le va oferi noul teatru, o instituţie de valoare europeană. Programul teatrului, aşa cum ne-a fost prezentat, în linii mari, de către directorul general al Naţionalului şi de către directorul secţiei de dramă tinde să orienteze eforturile spre alcătuirea unui repertoriu care să răspundă aspiraţiilor şi necesităţilor unui colectiv ambiţios: „vom încerca să jucăm piese de valoare dar vom ţine cont şi de ceea ce dorim cu acele texte; vom aborda genuri diferite pentru vîrste şi gusturi diferite ale spectatorilor, în funcţie şi de posibilităţile noastre; sîntem împotriva prezentării muzeale a pieselor, vrem ca spectacolele să intereseze adînc şi intim publicul, să provoace atenţia şi adeziunea amatorilor de teatru". (În cadrul fiecărei secţii a Naţionalului din Novi-Sad vor lucra în paralel echipe complexe încercîndu-se astfel obţinerea unui climat creator, competitiv, începînd din chiar interiorul instituţiei). Iată gînduri care aduc aminte de preocupări ale teatrelor româneşti, ale Teatrului Naţional din Timişoara, gînduri care, materializate în reprezentaţii valoroase, onorează firma unui colectiv teatral, îl pot înscrie în instituţiilor care exprimă pulsul şi perspectivele unei mişcări teatrale.

3. Festivalul de teatru de la Novi-Sad se va afla, în anul ce vine, la a 25-a ediţie. Inaugurat în 1956 (marcînd trecerea a 150 de ani de la naşterea şi 100 de ani de la moartea dramaturgului Iovan Sterija Popovici) *Sterijino pozorje* constituie un cadru propice afirmării celor mai valoroase spectacole (cu piese iugoslave, clasice şi contemporane), stimulării autorilor, a creatorilor de care depinde calitatea unei reprezentaţii. Acest festival, complex în intenţii şi manifestări, se ocupă de probleme dintre cele mai diverse, premiind şi punînd în discuţie colocvială spectacole şi creatori: tinerii artişti au ocazia să lucreze cu profesori, regizori, autori, importanţi critici iugoslavi şi străini; fiecare reprezentaţie înscrisă în concurs beneficiază de o dezbatere deschisă; au loc expoziţii de fotografie, scenografie, costumografie, carte şi periodice teatrale, expoziţii tematice (privind activitatea unui mare scriitor ori celebru artist); se desfăşoară un simpozion internaţional al criticilor şi teatrologilor. Este dificil de reconstituit într-un spaţiu restrîns profilul Festivalului de la Novi-Sad; discuţia amicală cu Mirijana Marcikic (secretară a manifestării), bogata bibliografie existentă deja (în publicaţii specializate în presa din Iugoslavia, în cea de la noi) raportează asupra multitudinii direcţiilor tematice. Prin dorinţa manifestă de a revigora peisajul teatral naţional „Sterijino pozorje" de la Novi-Sad se întîlneşte cu cîteva dintre propriile noastre interese festivaliere. Iată, de pildă, în 1980 oamenii de teatru se vor întruni acolo pentru a raporta şi dezbate (şi) asupra *textelor (autohtone) uitate* în secolul XX.

În 1980 la Timişoara vom inaugura, probabil în octombrie, un festival consacrat spectacolelor cu piese româneşti scrise în ultimii doi ani (aflate pe afişele teatrelor noastre), completat cu o secţie de studio dedicată debutanţilor în dramaturgie.

Între octombrie (abia) trecut şi octombrie viitor, la Novi-Sad sau la Timişoara, efigia unui an teatral în izbînzile căruia, acolo şi aici, se speră a se recunoaşte puterea de creaţie, starea de activitate a unor colective, a unor oameni de teatru, a unor cetăţi cu tradiţie şi perspectivă culturală.

A. C. IORDACHE

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACŢIA ŞI ADM. — TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Telefon: 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

Expresia unității noastre

Frontul Unității Socialiste este expresia cea mai cuprinzătoare a unității poporului nostru, a tuturor cetățenilor patriei indiferent de naționalitate, fiind, totodată manifestarea vie a democratismului vieții social-politice din România socialistă.

In această perioadă, străbătută încă de ecoul istoricului eveniment politic reprezentat de Congresul al XII-lea al partidului și de realegerea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU în funcția supremă de secretar general al Partidului Comunist Român, are loc în întreaga țară constituirea organizațiilor proprii ale F.U.S., fapt care pune și mai mult în lumină unitatea deplină a întregului popor, voința lui adîncă de unitate, spre a-și spori tăria și capacitatea sa în scopul realizării marilor sarcini de viitor descinse din Documentele adoptate la Congresul al XII-lea.

Crearea organizațiilor proprii ale F.U.S., din inițiativa secretarului general al partidului, marchează o nouă etapă, calitativ superioară în activitatea acestei largi organizații cuprinzînd cetățeni de toate categoriile, membri și nemembri de partid, fără deosebire de naționalitate, consemnînd o realitate socială și politică de o nouă valoare în patria noastră, rezultat al mersului ferm al societății românești spre desăvîrșirea socialismului, al înaintării ferme pe calea progresului, civilizației și democrației.

Frontul Unității Socialiste simbolizează, totodată, unitatea de acțiune a poporului nostru, sub conducerea Partidului Comunist Român, ca și continua dezvoltare a democratismului vieții sociale din țară, pe măsura dezvoltării economiei, a culturii și științei, pe măsura dezvoltării conștiinței oamenilor, a formării omului nou, cu o înaltă conștiință civică, produs al unei noi realități istorice — societatea socialistă. Astfel, noile forme organizatorice care iau naștere în cadrul Frontului Unității Socialiste sînt expresia unei noi calități a realităților social-politice din România.

Este meritul tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU de a fi pus în lumină necesitatea unei noi calități și în acest domeniu, ca dealtfel în toate domeniile de activitate din țara noastră care cunosc înnoiri revoluționare, menite să asigure drumul mereu ascendent al patriei noastre socialiste.

Ca expresie a unității depline dintre poporul nostru și Partidul Comunist Român, Frontul Unității Socialiste are și o semnificație istorică mai profundă, indicînd necesitatea organică a rolului conducător al partidului în istoria modernă a României, misiunea sa istorică de a se afla în fruntea întregului popor în drumul său pentru edificarea comunismului în țara noastră.

ORIZONT

ORIZONT 50

● SERIE NOUĂ ● anul XXX
(612) ● 13 decembrie 1979
● 8 pagini — 1 leu

HILDEGARD KREMPER-FACKNER : „Sărbătoare"

CONVORBIRI

Cu AUGUSTA ANCA

PREȘEDINTE AL COMITETULUI JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

— Ce perspective se întrevăd, în urma Congresului al XII-lea al P.C.R., pentru cultura acestei zone a țării ?

Documentele celui de al XII-lea Congres al P.C.R., care întruchipează, într-o sinteză magistrală, conceptul trecerii revoluționare la o nouă calitate, constituie un program amplu și cutezător, pentru înflorirea patriei noastre, inclusiv pentru meleagurile timișene. Se întrevăd noi perspective și pentru activitatea politico-ideologică, cultural-educativă și artistică, cîștiguri de noi dimensiuni calitative pentru creșterea eficienței întregii munci de creație care să contribuie la formarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii timișeni, a moralei comuniste, care să ajute la lărgirea orizontului de cunoaștere, de formare și înflorire, cu și prin mijloacele specifice culturii și educației. Sarcinile puse activității cultural-educative a maselor obligă factorii educaționali în primul rînd Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului Timiș, la reflecții, atitudini, măsuri și acțiuni care să realizeze în fapt noua calitate pe care o văd realizabilă prin conținutul politico-educativ, mesajul artistic, ținuta și eficiența acțiunilor și manifestărilor noastre. Am sădit în sufletul meu, marele adevăr pe care partidul l-a insuflat, de fapt, tuturor oamenilor muncii, că lumea începe cu fiecare dintre noi, cu fiecare gest uman angajat și această trecere ne insuflă optimism, năzuință spre mai mult și bine, angajare și dăruire, dorința de a colabora și conlucra cît mai fructuos și laborios cu toți care sîntem chemați a forma omul nou, omul de azi și de mîine al României socialiste, de a acționa în sensul continuei democratizări a vieții cultural-artistice.

— Rezultatele obținute pînă acum în cele două ediții ale Festivalului național „Cîntarea României" de către arta timișoreană ce prefigurează în continuare ?

Grandioasa manifestare cultural-educativă și de creație tehnico-științifică, Festivalul Național „Cîntarea României" — a constituit și pentru oamenii muncii din județul nostru o expresie complexă și convingătoare a preocupării partidului nostru pentru afirmarea talentului, sensibilităților și geniului creator al poporului nostru. Festivalul a pus în evidență imensele resurse interpretative și de creativitate a oamenilor muncii timișeni, capacitatea artei profesioniste și a mișcării artistice de amatori, de a contribui la continua îmbogățire a vieții spirituale cu valori de profundă semnificație patriotică, revoluționară, etică și estetică.

Ecoul larg pe care l-a avut festivalul național „Cîntarea României", se reflectă în creșterea numerică a formațiilor. Astfel dacă în prima ediție au fost înscrise 1208 formații și cercuri cuprinzînd un număr de 17.883 artiști și au obținut 106 premieri, la cea de a II-a ediție numărul formațiilor a fost de 1.314, aproape 20.000 participanți și 214 premieri. De fapt, se poate consemna că județul nostru este pe locul doi dintre județele țării.

Notabile rezultatele obținute de oamenii muncii români, germani, maghiari, sîrbi și de alte naționalități la cele două ediții, constituie pentru noi garanția obținerii unor rezultate superioare în cea de a III-a ediție a Festivalului. Sîntem conștienți însă că aceste rezultate sporite, spre care năzuim, ne pun și ne vor pune mari îndatoriri și răspunderi pentru organizarea și desfășurarea în cît mai bune condițiuni a Festivalului. Dorința noastră, a celor care lucrăm în cultură, este ca să întreprindem totul pentru a asigura caracterul larg cuprinzător și profund diversificat al festivalului în vederea reliefării adevărului că valorile spirituale se definesc în contact nemijlocit cu geniul uman prezent al maselor, cu exigențele și comandamentele progresului social.

— Muzica, arta plastică, literatura, teatrul, din această parte a țării își aduc prinosul la tezaurul național la nivelul talentelor și posibilităților existente ?

Există în acest colț de țară — unde trăiesc înfrățiți români, germani, maghiari, sîrbi și alte naționalități o propensiune reală și profundă spre și pentru cultură, ale cărei împliniri au cunoscut dimensiuni amplificate în anii edificării socialismului. Eu cred că atunci cînd ne referim la orașul florilor, la meleagurile Timișului, trebuie înțeleasă și subînțeleasă și valența centru cultural, artistic din această parte a țării unde se creează și muncește cu dăruire și pasiune, în domeniul muzicii, artei plastice, literaturii, pe tărîmul științei și tehnicii, unde talente autentice, consacrate, recunoscute ca valori naționale sau chiar internaționale își aduc obolul la zestrea culturii naționale.

Activitatea teatrală, cunoaște o înflorire impresionantă, Opera Română, Teatrul Național, Teatrul de Stat German, Teatrul de Stat Maghiar, Teatru de păpuși se înscriu, mai ales în ultimul an, pe linia abordării unui repertoriu variat, capabil să răspundă unui public exigent, a înnoirii formelor de expresie, a viziunii regizorale, a calității interpretative a artiștilor.

Viața muzicală a Timișoarei este o parte reprezentativă a culturii acestor meleaguri

Pot spune că interpreții și creatorii de muzică, explorînd o bogată și variată te-

Întrevedere realizată de
Damian URECHE

(Continuare în pag. 6)

CRONICA LITERARĂ

Mircea Săndulescu

Tratat despre oaspeţi

Ed. Eminescu, 1979

1. Tînărul romancier se impune cu mare repeziciune, a doua carte a sa, *Tratat despre oaspeţi* demonstrînd că primirea, cu totul deosebită, a primei sale cărţi (*Victorie clandestină*, 1977) nu a fost întîmplătoare şi nici determinată de vreun joc ocult al simpatiilor critice. Ca foarte puţini din generaţia sa (şi precum puţini prozatori de azi) Mircea Săndulescu are vocaţia romanului. El nu aglomerează pagini din dorinţa de a pune în circulaţie cărţi „groase" (ce diavol şi-a vîrît codiţa între orgoliile prozatorilor? De la o vîrstă în sus nimeni nu mai scrie schiţă, nuvelă, microroman, toţi prozatorii activi alcătuiesc cicluri romaneşti, romane şi „romane" de 5—600 de pagini. Uneori paginile acestea sînt într-adevăr necesare: ca în cazul de faţă). El scrie „lung" fiindcă reţelele de semnificaţii îi cer asta, fiindcă experienţele personajelor solicită ampla desfăşurare narativă. Mircea Săndulescu nu „înmagazinează" fapte (decît în pagini — puţine — ratate cu dezinvoltură) el încifrează şi descifrează în pagini de o reală densitate, istoria unei Lumi. Un necruţător bombardament cu întrebări, cu soluţii, cu „citate", leagă romanul lui Mircea Săndulescu de o seamă de cărţi, unele celebre, altele mai puţin, de la *Faust* la romanele lui Faulkner şi ale lui Steinbeck, de la prozele lui Siegfried Lenz sau Constantin Ţoiu la cele ale lui Nicolae Breban. O seamă de căi şi soluţii epice sînt confruntate, provocate, solicitate. Dacă vreun cercetător ţine să facă „bilanţul" relaţiilor epice, s-ar mai putea adăuga şi alţii, de la Melville la Thomas Mann (primul, cu *Moby Dick*, al doilea, cu *Muntele vrăjit*). Înşiruirea de „relaţii", de posibile — nu jenante — influenţe ar arăta şi locul lui Mircea Săndulescu în cadrul romanului actual: el e animat de un modernism rezonabil: un modernism liniştit, sprijinit nu pe *text*, ci pe reţelele simbolice, pe sensurile secunde pe care cele povestite le degajă. De foarte multe ori (dacă nu de prea multe ori) Mircea Săndulescu foloseşte majuscula pentru a indica rolul pe care cuvîntul cu pricina îl are în povestire: pentru a arăta că semnificaţiile cuvîntului în cauză depăşesc obişnuitul. Romancierul înconjură un teritoriu al său în care poate organiza reţelele subtextuale: aşa cum arătam, el însuşi le deconspiră, într-un joc ce ar da la iveală bucuria construcţiei, dar şi neastîmpărul juvenil. Pe acest teritoriu el vrea să studieze (este una dintre temele principale, dacă nu chiar Tema) *viaţa*: necontenita, surprinzătoare, fastuoasa ei afirmare. Momentele construcţiei (transformarea locurilor) dau la iveală imaginea unui spaţiu în care formele vieţii îşi pot da, liniştite, întîlnire. Trecerea de la monocelular la pluricelular este urmărită în cadrul „lecţii de biologie" a căror înţelesuri se degajă abia după epuizarea desfăşurării epice. *Tratatul despre oaspeţi* continuă, cu o foarte mare plăcere de a scrie, cu o mare voluptate a construcţiei în subtext, *Victorie clandestină*. Cum haosul poate deveni cosmos — iată unul dintre „obiectele de studiu" reluate. Cîţiva eroi sînt citaţi, după cum există şi cîteva texte (*Povestea lui Harap-Alb*) care sînt recompuse prin aventura unor eroi ai cărţii.

2. Personajele nu sînt însă excesiv complicate, tot romanul s-ar ocupa de retragerea, la ţară, a unui student întîrziat. Retragerea în Rezervaţie, pe teritoriile mlaştinii (în locurile primordiale) oferă tînărului personaj o experienţă extraordinară: experienţă similară *lecturii*, descoperirii fascinantului univers al Cărţii ori al Bibliotecii. Imaginile iubitei, fixate de un pictor pe pereţii unei camere descoperite întîmplător, contribuie la sistematizarea „lecturilor". Şcoala în care tînărul va deveni *suplinitor*, spectacolul pe care îl regizează prietenul său Chertaş, etc. articulează, mai mult sau mai puţin poematic, structura subtextuală a unui roman viu.

3. Simbolurile pe care mizează romancierul nu încifrează, ele descriu prin relaţie mai ales cu o seamă de romane vecine, *cu literatura înconjurătoare*. Uriaşul urs vînat de Norşa şi de şoferul său, urmărit de-a lungul unor teritorii de o fascinantă sălbăticie descifrează o seamă de relaţii romaneşti, apropiate oricărui cititor de literatură. Miron, cel izolat la posibila casă de oaspeţi recompune alt tip de existenţă simbolică ca şi Chertaş, ca şi alte personaje din acest roman de o neobişnuită bogăţie în situaţii-personaje-existenţe simbolice.

C. UNGUREANU

Andrei Brezianu

Ieşirea la ţărmuri

Ed. Cartea Românească, 1979

Ca orice carte de inspiraţie (în primul rînd) livrească, şi recentul roman — îi spunem roman pentru că ni se pare formula de care se apropie cel mai mult, deşi pe această temă s-ar mai putea discuta — al lui Andrei Brezianu este supus unei sume de convenţii. Dintre acestea, cea mai importantă este aceea a cunoaşterii apriorice a subiectului. Sau, mai exact, a întîmplărilor *reale* pe care scriitorul le prezintă sub forma unei alegorii, a unei uriaşe metafore a istoriei. Miezul cărţii este format de o amplă şi, în datele ei esenţiale, foarte directă imagine a războiului de Independenţă din 1877, văzut ca punct iniţial al avansării în istorie. Semnificaţia titlului trebuie înţeleasă din această perspectivă. Însă în momentul asumării acestei ipoteze, două direcţii se deschid în calea lecturii: una în care cartea poate fi privită ca o însumare de date despre evoluţia noastră istorică, iar a doua, în care semnificaţia titlului se conturează treptat, pe măsura avansării paginilor textului propriu-zis. Astfel, titlul ar deveni şi sinteza unui anumit mod de a face literatura, iar cartea o posibilă istorie sui-generis a literaturii. Înclinăm să acordăm primordialitate acestui al doilea sens, îndemnaţi de numeroasele semne presărate de autor pe parcursul scrierii sale. Pentru el *ţărmul* semnifică teritoriul spre care tinde artistul, şi, implicit, arta, singura dovadă sigură a perenităţii omenirii: „Faceţi din casa voastră cetatea unui spirit. Armatele trec, armatele pier, armatele vin, armatele mor şi învie. Cultivaţi-vă şi stăpîniţi-vă cu înţelepciune simbolurile. După ce faptele de arme s-au consumat, acestea singure vor supravieţui uitării". În mod indirect, ideea aceasta este susţinută de toate *întîmplările* cărţii, de luptele sîngeroase şi hărţuielile evocate, prin opunerea, în partea a doua a cărţii, a unor fapte la bază cărora stau, aproape în exclusivitate, sugestii livreşti. Dealtfel, pe tot parcursul romanului o seamă de elemente de propulsie a acţiunii pot fi definite ca avînd rădăcinile în literatură. Între acestea intră citatul, scrisoarea sau stilul heraldic al prezentării acţiunii. Citatele sînt de obicei simburi în jurul cărora autorul adună semnificaţii binecunoscute, cu valoare de generalitate, lărgind şi sfera de conotaţii a evenimentelor cărţii. Scrisorile reprezintă punctele nodale ale desfăşurării epice. Ele concentrează, de multe ori fără ajutorul altor mijloace artistice, întreaga derulare a acţiunii, fiind în acelaşi timp surse de gradul întîi ale întîmplărilor. În sfîrşit, stilul heraldic (sau o parodiere a acestuia) desemnează un înaintat proces de transfigurare a materialului faptic: „În faţa fortului Zvorsca, spiritul lor de luptă şi sacrificiu a cucerit ieri singurul succes al zilei". Omul lui Calistru vestea: „La Ogra, aceşti luptători neînfricaţi, în pofida inferiorităţii lor numerice, au salvat onoarea zilei". Privite împreună, toate aceste metamorfozări, ale stilului şi vocii auctoriale omnisciente în ultimă instanţă, reprezintă o posibilă triadă a trecerii *Istoriei* în *Carte*.

Imaginea finală, a echivalării vieţii (deci a istoriei) cu cartea, marchează şi o perspectivă a locului pe care-l ocupă literatura, asemănătoare cu cea a literaturii lui Borges, în eternitate. Prin urmare şi stilul lui Andrei Brezianu va fi în mare măsură tributar ştiinţei dozării (iar, cînd este cazul) şi al aglomerării detaliului cu rezonanţă livrească. *Ieşirea la ţărmuri* este de fapt o intrare în pasta densă a literaturii, văzută ca subiect şi obiect al comunicării. Cazul particular asupra căruia autorul *exersează* nu face decît să întărească ideea iniţială a repetabilităţii evenimentelor, chiar dacă unghiul prezentării poate să se schimbe. Începerea şi încheierea cărţii sub semnul operei romaneşti a lui Dionysius Parvus este poate exemplul cel mai la îndemînă în această privinţă. Tot astfel, imitaţia, reflexul guvernează trăirile personajelor: „Florizipel Battal se aşezase apoi, în chiar acel palazzo, în însuşi locul ei, sălaş bîntuit de spectrul fascinantei făpturi pe care singur o desfiinţase: îi ocupă iatacele, se strădui să-i imite fastul ritualurilor, năzui chiar să-şi însuşească umbra puterii şi farmecul ei rafinat, vicleşugul ei fără pereche".

Mai trebuie amintită şi capacitatea autorului de a medita nu doar asupra sensului istoriei, a momentului în care aceasta începe să fiinţeze ca atare, ci şi asupra lucrurilor pe care le scrie. Cartea lui Andrei Brezianu, la limita eseului şi a romanului, amintind de unii scriitori sud-americani, are rara calitate de a se întoarce asupra ei înseşi, reflectînd (chiar dacă uneori cade în excesul simplelor filosofări pe o temă dată) înspre şi dinspre sine cazul literaturii ca mod de existenţă.

Ieşirea la ţărmuri, o alegorie cu un cifru la îndemîna oricui, are rădăcinile bine înfipte în solul cu semn dublu al lecturii şi al istoriei.

Mircea MIHĂIEŞ

MARGINALII

COPILĂRIA ŞI ORIENTUL

La nouă ani, cu o dezinvoltură gramatical-ortografică de toată minunea, Flaubert îi comunică unui prieten intenţia de a-i trimite din comediile lui. Propune o asociaţie literară: amicul îşi va povesti visele, iar el va scrie teatru şi va nara istoriile prosteşti pe care i le spune o doamnă ce tot vine în vizită la tatăl lui. Încă de pe acum se priveşte în timp ce scrie şi dă lămuriri filosofice neajunsurilor stilistice: „Nu scriu bine pentru că am de primit o ladă de la Nogent". O ladă cu bunătăţi, amănunt nu lipsit de forţă explicativă.

Mai maturizindu-se un pic în luna următoare, îşi revizuieşte programul iniţial. „Îţi scrisesem că voi face piese ba nu voi face Romane pe care le am în cap sunt frumoasa Andaluză, balul mascat, Cardenia, Dorothea, femeia moură, curiosul obraznic, soţul prudent". Îşi presează prietenul cu întrebarea: vrea să intre în asociaţie sau nu? Dacă da, i-ar expedia un caiet. Pînă una alta, îi apare prima operă de tinereţe, un elogiu al lui Pierre Corneille — cum se şi cuvenea, lucrurile întîmplîndu-se la Rouen —, elogiu pe care, cu o vertiginoasă punere în relaţie a cuvintelor, îl ştie destinat posterităţii întrucît atunci cînd l-a scris era constipat. Întors la arta dramatică, îşi rezumă la fel de abrupt intenţiile: „...va avea ca titlu Amantul avar, o să fie un amant avar, dar el nu vrea să-i facă nici un cadou metresei şi prietenul său i-o suflă". Mai consemnează şi istorii scatologice adevărate, a căror insuflţire se explică prin aceea că „nimic nu-i mai dulce decît prietenia oh! dulce prietenie cîte nu s-au făcut în numele tău".

În ceea ce priveşte călătoria orientală, se aude, parcă, în timpul ei, vocea lui Rimbaud, cel pornit în Africa spre necunoscut: „Universul e mare, iar vîntul este regele lui adevărat". Ca şi Rimbaud, călătorul Flaubert este un altul. Pătrunde în el „melancolia raselor barbare, cu instinctul lor migrator". Ce să facă un astfel de bărbat la Paris? Să fie om de litere, să aştepte stînd ca un cocostîrc într-un picior verdictul cîte unui juriu sau al unui editor, să le facă temenele criticilor şi să plătească orvună viitorilor biografi? Atunci cînd, de fapt, el este un tartor, un scit, o piele roşie, un beduin? Să ascultăm acest verset: „Sînt un barbar, am apatia lor muscular, lingoarea lor nervoasă, am ochii verzi şi talia înaltă; dar am şi avîntul, încăpăţînarea, ţifna lor". Sau pe acesta: „Am de la strămoşii mei gali ochiul albastru alb, creierul strimt şi stîngăcie în luptă. Îmbrăcămintea mea mi se pare la fel de barbară ca a lor. Dar nu-mi dau cu unt pe păr". Numai pe al doilea l-om extras din Un anotimp în infern. **Primul era din corespondenţa lui Flaubert. L-a plictisit şi pe el Europa, ba chiar şi partea europeană a Egiptului l-a plictisit. A avut şi el chef** să călătorească în Sudan, **sau chef** să călătorească în China **şi în Indii.**

Într-un fel, aderarea lui Flaubert la viaţa orientală va fi chiar mai totală decît a lui Rimbaud. Acesta mai păstra ambiţia să facă din fiul său prezumtiv „un om puternic şi bogat prin ştiinţă", pe cînd Flaubert se distrează copios aflînd dintr-o scrisoare de recomandare că ar fi „un om puternic prin gîndire", adică un european. Rimbaud — ce-i drept, mai ales pentru bani — va încerca să obţină un angajament de explorator şi de geograf; Flaubert rîde amintindu-şi de misiunea ce i se încredinţase la plecare, odată cu autorizaţia de călătorie. Întors acasă nu va avea decoraţie, se voită el sarcastic.

Livius CIOCÂRLIE

RITMURI XXV

Aniversîndu-şi 25 de ani de activitate, cenaclul literar *Ritmuri* din Deva editează, sub egida Comitetului de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Hunedoara, o casetă cuprinzînd plachetele a 11 membri ai cenaclului şi o plachetă comună a debutanţilor, cu un titlu macedonskian, *Prima verba*.

Merită atenţie fiecare dintre aceste mici caiete de poezie, proză şi eseu. Radu Ciobanu, reputat prozator, conducătorul cenaclului, e prezent cu plachetа *Consemnări*, în care adună cîteva pagini de publicistică elevată, la confluenţa dintre eseu, jurnal şi reportaj.

Spaţiul nu ne permite să comentăm fiecare plachetă în parte, dar ne îngăduim să le menţionăm pe toate: *Echinox* de Ionel Amăriuţei (din care remarcăm poezia *Elegie la trecerea prin Dacia Felix*). *Aproape de inimă* de Petrişor Ciorobea, *Semnele luminii* de Traian Filimon, *Duras, solul* (povestire istorică) de Gligor Haşa, *Noaptea unui medic* (schiţe) de Dumitru Hurubă, *Dorul de oameni* de

ECHO

Florina Jianu (din care pot fi citate poeziile *Fragil echilibru* şi *Vino mai aproape*), *Podul soarelui* de Constantin Gh. Naidin (se reţine din această plachetă poezia *Noduri*), *Sub clopotul cerului* de Marin Negoiţă (cu cîteva izbutite sonete), Aurelian Sîrbu cu cîteva poezii închinate lui Blaga în plachetа *Scandind, poetul*, şi *Miracolul zăpezilor* de Miron Ţic. Din *Prima verba*, se disting cîţiva debutanţi ca Dorina Brînduşa, Cornel Crişan şi Daniela Deac. Mulţi dintre membri cenaclului *Ritmuri* nu sînt nume străine cititorului, Ionel Amăriuţei, Traian Filimon, Gligor Haşa au prezenţe editoriale, celelalte nume le-am putut întîlni destul de frecvent în presa literară.

Menţionăm şi prezentarea grafică datorată cunoscutului artist plastic devean Mircea Bîtcă, inspiratul ilustrator al copertelor acestor plachete.

Silviu GUGA

REVISTA AMFITEATRU LA TIMIŞOARA

Recent, cenaclul revistei *Amfiteatru* a făcut o vizită de răspuns cenaclului literar „Pavel Dan", de pe lîngă Casa studenţilor din Timişoara.

Cu acest prilej au avut loc două reuşite manifestări literare, la care a participat un mare număr de studenţi, cadre universitare, scriitori, oameni de artă şi cultură din Timişoara.

La întîlnirea cu cititorii, care a avut loc în Aula Magna a Universităţii, oaspeţii au fost salutaţi de poetul Anghel Dumbrăveanu, secretarul Asociaţiei scriitorilor din Timişoara. Conf. dr. Ion Neaţă a vorbit despre literatura tinerilor. Au participat: criticul literar Laurenţiu Ulici, preşedintele cenaclului Revistei *Amfiteatru*, prozatorul Mihai Tatulici, secretar responsabil de redacţie al revistei *Amfiteatru*, poetul Dinu Flămând, redactor al aceleiaşi reviste şi tinerii poeţi Elena Ştefoi, Matei Vişniec, Roman Istrate, Ştefan Mera, Petru Ilieşu, Corina Rujan, Cătălin Isman, Ioan Morar, Ion Crăciun, M. Sămînţă, Ion Monoran, Marcel Tolcea, Constantin Mărăscu, Svetlana Matei.

O remarcabilă şedinţă a cenaclului Pavel Dan, în care au citit: Matei Vişniec, Ştefan Mera, Corina Rujan şi Ion Tolcea, a prilejuit o foarte interesantă dezbatere asupra tendinţelor noi din poezia noastră tînără, la care au participat: Laurenţiu Ulici, C. Ungureanu, Dinu Flămând, Livius Ciocârlie, Mihai Tatulici, Marcel Pop-Corniş, Şerban Foarţă, Marcel Turcu şi alţii.

dire tehnică în scopul realizării unor materiale de construcţii mai bune, mai ieftine, cu performanţe ridicate, s-a materializat în ultima vreme prin introducerea în fabricaţie a unui produs de mare competitivitate, geam termoizolant – despre care specialiştii afirmă că va produce schimbări fundamentale, în viitor, în orientarea proiectanţilor şi arhitecţilor, dat fiind multitudinea de soluţii care le oferă cerinţelor de ordin tehnico-economic ale sectorului de construcţii.

Pe plan mondial indicele de penetraţie al produsului este deosebit de ridicat fiind în continuă creştere an de an.

Evoluţia producţiei şi desfacerii geamurilor termoizolante în S.U.A. ca şi în ţările puternic dezvoltate economic a fost stimulată în ultimii 5 ani de criza de energie şi de creşterea necontenită a preţului petrolului.

În această conjunctură economică internaţională, interesul uriaş arătat de consumatorii de toate categoriile s-a materializat prin creşterea cu 275% a utilizării geamurilor termoizolante în perioada 1972–1977.

Potrivit cifrelor statistice date publicităţii de „SIGMA" (asociaţia producătorilor de geamuri termoizolante din S.U.A.) ponderea acestor produse în piaţa totală a geamurilor a crescut de la 17% cît reprezenta în anul 1972 la 55% în anul 1977.

Tendinţele pieţii mondiale orientate în evoluţia desfacerii geamurilor termoizolante şi-a pus amprenta în mod vizibil şi pe creşterea capacităţilor de producţie în industria românească a acestui produs.

Dacă perioada 1972–1978 este caracterizată printr-o producţie care variază între 35 şi 120 mii m.p. anual şi un singur producător (Intreprinderea de geamuri Buzău) relaţia de plan 1979–1985 evidenţiază cel de al doilea furnizor (Intreprinderea de geamuri Mediaş) şi o producţie ce va evalua între 390–480 mii m.p. geamuri termoizolante pe an.

Referindu-ne la eficienţa economică, criteriul de referinţă în producţia bunurilor materiale, în speţă, a geamurilor termoizolante, accentul principal este pus pe reducerea consumurilor de energie atît în faza de fabricaţie cît în cea de exploatare – şi pe diminuarea consumurilor materiale în etapa de montaj-finisare.

Aceşti factori de influenţă au condiţionat creşterea accentuată a desfacerii în anul 1978 la un nivel superior întregii perioade de cînd se fabrică produsul în ţara noastră.

Cu toate că piaţa internă a geamului termoizolant este încă lipsită de elasticitate datorită indeciziei factorilor de directivare din domeniul investiţiilor, partenerii comerciali externi, în special cei nord americani, manifestă un interes aparte pentru produsul românesc ai cărui parametri sînt comparabili cu realizările similare ale celor mai renumite firme din lume.

Geamul de tipul IZOVIT-TERMOPAN se obţine prin sudarea a două sau mai multe plăci de geam, distanţate şi solidarizate între ele cu bandă metalică astfel încît să închidă ermetic unul sau mai multe straturi de aer uscat, de grosimi variabile, pentru obţinerea izolaţiei termice şi fonice necesare (STAS 9249/73).

Necesitatea obiectivă care a justificat cercetările şi lansarea în fabricaţie a noului tip de geam, are în vedere, în primul rînd faptul că, soluţiile de vitrare cu geamuri simple sînt nerentabile în procesul de exploatare a investiţiei, generînd consumuri considerabile de combustibili.

Pentru realizarea produsului IZOVIT-TERMOPAN se utilizează geam tras calitatea a 3-a, geam şlefuit, geam armat sau geam ornamentat. Domeniul de fabricaţie cuprinde măsuri fixe, în limitele 400–2400 mm grosimi şi distanţe variabile, cu posibilităţi de montare a produsului în rame de lemn, oţel, materiale plastice, metale uşoare.

Avantajele tehnico-economice care pledează pentru extinderea utilizării produsului sînt multiple :

– izolaţie acustică min. 20 d B.

– conductibilitate termică Kcal/m.h.c: max. 0,09.

– izolaţie termică cu 30% superioară faţă de vitrarea clasică.

– economie de cherestea, circa 45%, la confecţionarea binalelor.

– economie de metal (aprox. 2,55 kg metal la m.p. – vitrare).

– reducerea cu 15% a pierderilor de geam la montare – fasonare.

– reducerea manoperei de fasonare cu circa 50%.

– economii de circa 30% la cheltuielile de întreţinere.

După studiile şi calculele realizate de I.P.C.T. Bucureşti, la o investiţie în exploatare pe o perioadă de 8 ani, preţul geamului termoizolant este competitiv cu preţul geamului tras simplu.

Datele de sinteză pun în evidenţă eficienţa financiară superioară a geamului termoizolator, eficienţă calculată la m.p. de suprafaţă vitrară în exploatare, după cum urmează :

a. costul geamului termoizolant utilizat la ferestre metalice fixe revine la 584 lei m.p. faţă de 690 lei m.p. la fereastră metalică dublă obişnuită.

b. costul geamului termoizolator utilizat la ferestrele metalice cu 50% ochiuri mobile revine la 784 lei m.p. faţă de 830 lei m.p. la ferestrele cu geam dublu.

Economiile evidenţiate sînt argumente notabile care relevă că folosirea geamului termoizolator în vitraje este net avantajoasă celorlalte soluţii posibile în etapa actuală.

Cercetările şi rezultatele exploatării pînă în prezent recomandă geamul termoizolator de tipul IZOVIT-TERMOPAN în următoarele domenii :

a. în construcţiile civile (blocuri, faţade, spaţii comerciale, case de locuit – pentru uşi, ferestre, vitrine, pereţi despărţitori, balcoane).

b. în construcţii social-culturale (spitale, policlinici, teatre, case de cultură, hoteluri, gări, săli de sport, aeroporturi, piscine, ghişee, restaurante – pentru uşi ferestre, pereţi despărţitori, faţade).

c. în construcţii industriale, hale, sere, vagoane, frigidere industriale, clădiri agrozootehnice etc.).

Concluzionînd prezentarea geamului IZOVIT-TERMOPAN reţinem că produsul corespunde cerinţelor înscrise în Programul directivă de cercetare şi dezvoltare în domeniul energiei fiind în acelaşi timp un element de construcţii superior geamului simplu, sporeşte gradul de confort şi eficienţă în construcţiile civile şi social-cultural, îmbunătăţind calitatea muncii şi a vieţii.

De reţinut !

Factorii de directivare şi decizie din domeniul investiţiilor au posibilitatea încă din exerciţiul de plan 1980 să contribuie la promovarea utilizării produsului la construcţiile care le patronează, cunoscînd că măsura de generalizare a încorporării în lucrare a geamului IZOVIT-TERMOPAN se conjugă cu capacitatea de ofertă a întreprinderilor din C.I.S.C.F.

Unităţile interesate de noul produs vor transmite comenzi ferme la întreprinderile de geamuri din Buzău sau Mediaş, ori vor contacta Centrala industrială la următoarea adresă :

– Centrala industriei sticlei şi ceramicii fine, B-dul Muncii nr. 171, sector 3 Bucureşti – Cod 7000 – telex 11869.

Relaţii suplimentare se pot obţine la telefoanele 27 30 40 şi 27 34 95.

Prezumtivii parteneri comerciali din ţară şi străinătate sînt asiguraţi de toată solicitudinea din partea ofertantei.

Emil GEORGESCU şi Vasile BAŞA

b) Oglinzi din geam şlefuit

Aşa cum s-a mai precizat, aceste repere de oglinzi se realizează din geam şlefuit. Se fabrică fazetate sau nefazetate, şlefuite sau neşlefuite pe cant, în dimensiuni (funcţie de grosime) cuprinse în cinci domenii de măsură. În afara oglinzilor tip auto, creatorii unităţilor oferă şi oglinzi cu ramă ceramică pentru locuinţe.

c) Oglinzi tip veneţian

Sînt produse de mare rafinament realizate sub formă pătrată, dreptunghiulară, rotundă, ovală sau în alte forme în funcţie de preferinţa şi necesităţile beneficiarilor. Avînd o execuţie tehnică ireproşabilă, oglinzile tip veneţian sînt rezistente la umiditate de pînă la 75% şi la variaţii de temperatură cuprinse între 20 °C şi 50 °C.

Se oferă beneficiarilor o colecţie de 24 modele omologate.

Pentru satisfacerea unor nevoi de excepţie, cadrele de creaţie din unităţile C.I.S.C.F. se angajează şi la executarea unor unicate.

Geam duplex

O realizare de prestigiu a C.I.S.C.F., care contribuie la importante economii valutare, este fabricarea geamurilor duplex – parbriz pentru industria românească de autovehicule.

Se obţine prin lipirea a două foi de geam între ele prin intermediul unei folii speciale de masă plastică care în caz de spargere reţine cioburile.

Toate tipurile de geam duplex (din geam şlefuit, tras sau float) corespund în cel mai ridicat grad condiţiilor impuse de controlul optic avînd un coeficient de transmisia luminii de 75%.

Producătorul contractează orice formă sau dimensiune de geam parbriz asigurînd o calitate excepţională.

Geam securizat

Propunem atenţiei beneficiarilor interni şi externi un alt tip de geam fabricat în cadrul C.I.S.C.F., geam care asigură protecţie deplină la spargere datorită bucăţilor mici, netăioase. Este vorba de geamul securizat (STAS 1850-62) care se realizează din geam tras, geam laminat, geam ornament, geam emailat, geam şlefuit, prin călire în aer, avînd o mare rezistenţă la lovire şi încovoiere.

Acest geam se utilizează cu precădere la confecţionarea uşilor securizate, produse de mare efect şi eleganţă, uşi a căror destinaţie vizează clădirile social-cultural, hoteluri, magazinele, aeroporturile etc.

Geam emailat

Consecvenţi ideii de diversificare, specialiştii de la C.I.S.C.F. oferă economiei naţionale geamul emailat securizat, fabricat din geam tras sau laminat şi care are aplicat pe o faţă un strat de email.

În timpul procesului de securizare se arde emailul aplicat.

Prin acest procedeu se obţin geamuri netransparente de culoare albă, roşie, bleu, negre, galbene, gri şi maron.

Deoarece prin folosirea acestui geam se urmăreşte un efect decorativ se recomandă la placarea faţadelor sau la finisarea unor interioare de mare penetraţie şi circulaţie.

Geamuri IZOVIT — TERMOPAN

Un loc aparte în informarea prezumtivilor parteneri comerciali din ţară şi din străinătate îl rezervăm în această pagină prezentării geamurilor IZOVIT-TERMOPAN, produse de excepţie şi de mare eficienţă economică ale întreprinderilor de geamuri Buzău şi Mediaş.

Eforturile permanente ale muncitorilor, tehnicienilor şi cercetătorilor pentru o valorificare superioară a potenţialului de gîn-

MINISTERUL INDUSTRIEI UŞOARE

CENTRALA INDUSTRIEI STICLEI ŞI CERAMICII FINE BUCUREŞTI

Competitivitatea produselor ce poartă marca inteligenţei tehnice româneşti

Diversificarea şi ridicarea nivelului tehnologic şi calitativ al producţiei româneşti, ritmul impresionant de creştere şi modernizare a structurilor economice – în special în perioada de după Congresul al IX-lea al P.C.R. – au facilitat o participare tot mai activă, mai eficientă şi mai competitivă a ţării noastre la circuitul economic mondial.

O ilustrare elocventă a transpunerii în fapt a opţiunii fundamentale privind ridicarea necontenită a calităţii producţiei, atît în ceea ce priveşte fondul de produse destinat pieţii interne cît şi celei externe, este penetraţia mărfurilor româneşti în sfera de concurenţă a comerţului internaţional.

Modernizarea continuă a produselor, adincirea specializării, crearea de produse noi cu caracteristici tehnice, funcţionale şi economice superioare, adoptarea operativă la cerinţele pieţelor externe, sînt criteriile ce conduc la amplificarea şi extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale cu străinătatea, la afirmarea tot mai pregnantă a bunurilor materiale ce poartă marca inteligenţei tehnice româneşti.

Înscriindu-se pe coordonatele de eficienţă şi competitivitate, produsele Centralei industriei sticlei şi ceramicii fine se fac tot mai cunoscute şi apreciate pe cele mai îndepărtate meridiane ale globului, fiind purtătoarele girului de calitate, frumuseţe şi robusteţe.

Datorită acestor însuşiri, în peste 60 de ţări ale lumii produsele întreprinderilor din CISCF se bucură de adeziunea beneficiarilor răsplătind astfel efortul de creaţie a făuritorilor.

Procesul continuu de diversificare a producţiei şi de promovare a noului implică o permanentă legătură între fabricant şi consumator, în aşa fel încît, piaţa produselor să manifeste elasticitate, element deosebit de important la orientarea şi dimensionarea nivelelor de plan.

În scopul informării partenerilor interni şi externi, în cele ce urmează vom încerca o succintă trecere în revistă a principalelor tipuri de geamuri care se produc în unităţile C.I.S.C.F., insistînd asupra unui produs nou, o creaţie de perspectivă, geamul termoizolant cunoscut sub denumirile de izovit şi termopan.

Din producţia curentă a unităţilor aparţinînd de C.I.S.C.F. nominalizăm cîteva grupe mari de produse :

– geamuri trase
– geamuri şlefuite
– geamuri securizate
– geamuri emailate
– geamuri duplex
– geamuri termoizolante (izovit-termopan)
– cărămizi de sticlă
– table şcolare
– geamuri laminate.

Cărămizi de sticlă cu goluri

Cărămizile de sticlă cu goluri (N.I. 90251-75) sînt corpuri de sticlă fabricate prin metoda presării fiind compuse din două părţi lipite între ele.

În funcţie de cerere se realizează pătrate sau dreptunghiuri, cu feţe marmorate sau cu nervuri, incolore ori cu slabe nuanţe verzui.

Dimensional, cărămizile de sticlă se prezintă în patru variante, greutatea fiecăreia variind între 2,2–6,7 kg. Se montează în mortar de ciment, etanşarea rosturilor realizîndu-se cu Romtix.

Domeniile de utilizare a acestor cărămizi sînt extrem de variate răspunzînd unor necesităţi de proiectare în care utilul şi frumosul se conjugă cu eficienţa.

Printre alte direcţii de folosire evidenţiem :

– în construcţii civile, la blocuri (casa scărilor) şi la magazine (pereţi despărţitori).

– în construcţiile – social-culturale (spitale, policlinici, cămine culturale, teatre, case de cultură, holuri de gări şi aeroporturi, hoteluri, staţii de autobuz, cabine telefonice, săli de sport şi piscine).

– în construcţiile industriale pentru realizarea pereţilor interiori şi exteriori.

Pe lîngă efectele decorative, cărămizile de sticlă cu goluri sînt apreciate căci asigură izolaţie termică şi fonică, lumină difuză, întreţinere facilă (se spală cu cîrpa umedă) şi maxim de confort.

Geam tras pentru construcţii

Un produs foarte apreciat al întreprinderilor din C.I.S.C.F. este geamul tras (geam plan) transparent, realizat pe cale mecanică după procedeul Fourcault ca şi după metoda fără debitenză, tăiat la dimensiuni libere sau fixe, fără alte prelucrări, conform STAS 853/75.

Reperul se livrează în şase calităţi, în grosimi nominale de pînă la 12 mm inclusiv.

Prin noţiunea de geamuri la dimensiuni libere se înţeleg produsele care se livrează cu lăţimi avînd valori cuprinse între două limite care diferă între ele cu minim 60 mm şi în lungimi ale căror valori situate între o limită superioară şi una inferioară diferă între ele cu cel puţin 90 mm.

Geamurile tăiate la dimensiunile solicitate de beneficiari se consideră dimensiuni fixe.

În situaţii deosebite impuse de criterii tehnico-economici se livrează geamuri şi în afara dimensiunilor curente de fabricaţie.

Geam şlefuit

Geamul şlefuit este produsul de bază destinat realizării oglinzilor şi vitrinelor. Se obţine din geam laminat prin şlefuire şi polizare pe ambele feţe, realizîndu-se două tipuri.

Tipul de geam A este destinat confecţionării oglinzilor auto iar tipul B vizează suprafeţele vitrate.

Dintre performanţele acestui produs ne referim la oglinzile veneţiene şi uşile securizate foarte solicitate în ţară şi străinătate pentru calitatea şi înaltul grad de finisare.

Livrările se fac într-o gamă dimensională foarte largă.

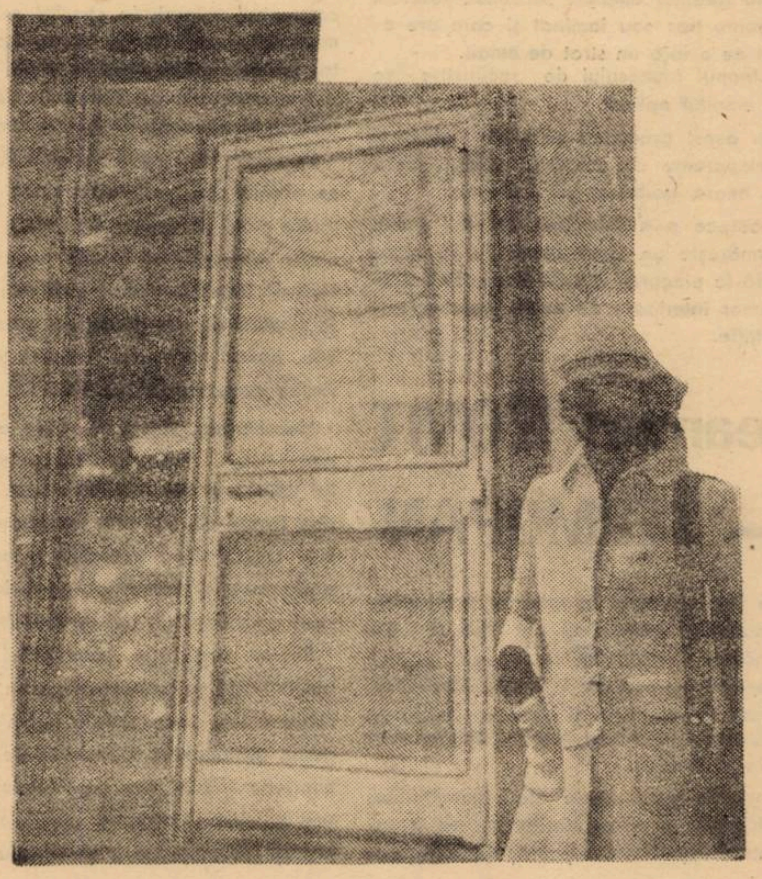

OGLINZI

a) Oglinzi din geam tras

Sînt confecţionate din geam tras prin procedeul Fourcault – trafere fără debitenză – argintate, cuprate şi protejate cu lacuri speciale. Se execută în două tipuri (A şi B) în funcţie de geamul folosit la dimensiuni variabile şi grosimi de pînă la 6 mm.

Cu acordul părţilor contractuale se pot executa oglinzi şi cu alte forme sau dimensiuni decît cele din fabricaţie curentă, condiţionîndu-se şi unele lucrări sau finisări suplimentare.

Critica luminată

Pentru Ibrăileanu, creaţia este o haină străvezie ce lasă să se vadă „sufletul" autorului. Valoarea sintactică a ţesăturii verbale este împinsă la extrem într-o sugestivă figură de stil : cuvîntul este un mijloc, legătura dintre subiectivităţile comunicante, putînd fi înlocuit, în urma unui eventual „progres" în timp, cu nişte curenţi electrici de valoare excitantă egală : „limba are ca funcţiune transmiterea stărilor sufleteşti dintr-un suflet în altul. Ea e un instrument, nu un scop. Dacă s-ar putea face această transmisiune mai uşor prin altceva, prin curenţi electrici, de pildă, ne-am putea dispensa de dînsa". Chiar dacă exemplul pare ales la întîmplare, acest fapt nu-i diminuează semnificaţia. Dramatizînd puţin, am putea spune că, imaginîndu-se pus în priză, cititorul nu şi-ar putea stăpîni „fiorul", simţindu-se ţinta descărcărilor de energie ale puterii comunicante, cel în care se scurg electronii acesteia. Cu mai multă bunăvoinţă, folosindu-se aceeaşi simbolistică, cititor şi autor ar fi putut fi imaginaţi ca fiind încărcaţi cu semne contrare, între operă şi lectură producîndu-se un arc electric...

Imaginea este deosebit de sugestivă şi merită a fi reţinută. Critica se vede înzestrată cu o dublă specializare. Mai întîi, asigură buna funcţionare a *mecanismului* literaturii. Stabileşte legile producţiei, aplică tehnologia optimă, întreţine aparatura. În epoca maşinismului literar formaţia omului de litere se impunea să fie de natură tehnică. Ideologia lui este progresul, iar progres înseamnă, să nu uităm, în primul rînd *electrificare*. Vorbirea luminată, limbajul electrificat capătă o maximă transparenţă, le permite conlocutorilor să se observe fără limite, fără să se *de-natureze*, e, într-un fel, limbaj „fără perdea". Despre un bun orator se spune astfel că „electrizează" mulţimea, conducînd-o mai lesne spre ţelul propus („înainte"). Discret el însuşi, acest limbaj asigură o indiscreţie totală. Procesul a început în epoca Luminilor şi-şi perfecţionează de atunci mereu tehnicile transparenţei.

Precursorul criticilor luminaţi a fost Diogene. Avînd el însuşi o natură obscură (în butoiul ce-i servea drept locuinţă nu cred să fi fost prea multă lumină), solicita de la ceilalţi o cît mai mare vizibilitate. Figura retorică a felinarului aprins în plină zi a fost preluată mai tîrziu în acelaşi scop umanitar : aflarea „omului", a unei idealităţi umane, desigur, printre atîtea exemplare imperfecte. Felinarul, farul, proiectorul preconizează, de aceea, o *videopedie*, presupunînd-se a sta la baza imperfecţiunii o ignoranţă datorată unei *videopatii*. Corijarea privirii intră în strînsă legătură cu aceea a celui privit. Căutarea „omului" devine programatică, organizată într-un întreg complex al ştiinţelor acestuia, de a căror interacţiune se va ocupa şi criticul „Vieţii româneşti". În acest context, convergenţa dintre artă şi ştiinţă devine piesa fundamentală a sistemului. Există o ierarhie a faptelor umane, o disciplinare treptată a naturii anarhice prin cultura naţională. Esenţa maşinismului literar constă în stabilirea unui început şi a unui sfîrşit, a unei cauze şi a unui efect în funcţionarea mecanismului literaturii. Faptele literare (opere, genuri) trebuie să aibă o dispunere spaţială corectă pentru o bună supraveghere a textelor produse. Publicarea spre uzul marelui public a postumelor îl irită deseori pe critic (îndeosebi în cazul lui Eminescu) tocmai pentru încălcarea acestor regulamente de ordine spaţio-temporală a scrierilor. Apoi, condiţia de „efect" a oricărui produs uman îi suprimă acestuia o posibilă pretenţie de autodeterminare, o autosuficienţă imaginară. El nu poate exista, susţine Ibrăileanu, pozitivist, decît în *corelaţie* cu alte fapte care-l explică, limitîndu-i totodată înţelesul. De aici rolul determinant al relaţiilor, al legăturilor dintre fapte al căror studiu revine, în cazul omului, în general, ştiinţelor acestuia, în cazul literaturii, în special, criticii „ştiinţifice".

Prin însăşi preocuparea ei etiologică, de stabilire a cauzelor, deci a instanţelor care domină prin ascendenţa lor temporală asupra efectelor, critica îmbină două dimensiuni ale faptului estetic : cea genetică şi cea organică. Ambele sînt consecinţa perspectivei temporale : prima sub aspect istoric, cealaltă ca autorecondare într-o durată determinată, ca „existenţă" de sine stătătoare. Dacă literatura este un *mecanism*, demontabil şi analizabil piesă cu piesă, acest fapt nu împiedică, dimpotrivă, presupune cu necesitate existenţa sa ca *organism*, individualitate determinată. Lanţul cauzalităţilor consemnează un moment iniţial, o natură naturală, şi un moment final, o natură naturală. Partea, fragmentul neputînd căpăta valoare decît în raport cu întregul, acesta devine elementul hotărîtor al sistemului. A fi *complet*, a obţine o reflectare *totală* a realităţii devine, programatic, semnul reuşitei faptului cultural, al *existenţei* sale autentice. Vitalitatea presupune un suport organic, un mecanism cvasi-biologic. Actul de creaţie este înţeles de aceea ca o *re-producere de realitate*, distinct de *imitaţie*, falsa creaţie, care produce doar *cópii* artificiale, şi nu organisme „vii". Primul este un raport fecund, presupune fecundarea realităţii de către o idealitate raţională, o „critică" a acesteia. În acest sens, critica „comple(c)tă" va fi pentru Ibrăileanu o critică (re)creatoare.

Criticul fixează două limite discursului său. Una este *în viitor*, la ea se ajunge urmînd calea suprastructurărilor continui, linia progresului cauzal, escaladarea critică a creaţiei : de la text la metatext, de la structură la o suprastructură, totul culminînd cu acea *filosofie a vieţii* pe care Ibrăileanu şi-o imaginează supravieţuind „teoriilor" pe care le-a emis, pieritoare, „istorice". Filosofia ca discurs nelimitat, meta-fizică a discursului, posibil model al celor viitoare, parţiale, speranţa de a rămîne „după" nu în calitate de critic ori de romancier, ci în aceea de „filosof", a cărui filosofie, nescrisă, a fost şi poate va fi *trăită*.

Cealaltă limită este în prezent, în lectura salvatoare a criticului redevenit el însuşi : „salvarea criticului stă în tăria lui de a deveni cetitor". Primul caz consta într-o hipertrofiere a criticii totale, eliberată de marginile textelor scrise pentru a pune stăpînire pe însuşi „secretul" vieţii, o meta-critică arhidominantă. În schimb, salvarea prin lectură apare ca utopică, iar critica atrofiată. Pe măsură ce se producea o escaladare a criticii, pe măsură ce disciplina îşi căpăta o autonomie ce o făcea să funcţioneze ca de la sine, criticul îşi realizează înstrăinarea, faptul că devine prizonierul propriei metode. Condiţia salvării sale stă în posibilitatea de a nu se mai situa „deasupra" realităţii operei, ci de a fi *în* ea, de a fi cititorul ei obişnuit, *de rînd*.* Refuzul de a domina concomitent cu acceptarea de a fi dominat de o realitate artistică, iată o postură care trebuie să-i fi părut lui Ibrăileanu cu adevărat revoluţionară, ţinînd cont de definiţia pe care o dădea el unei asemenea atitudini (supunerea faţă de realitate !). Ori această realitate se dovedeşte a fi *corpul omenesc*, „miza secolului", după cum spune un filosof contemporan, perfecţiunea estetică întruchipată. „Frumuseţea va salva lumea", profeţea Dostoievski. Tentativa de salvare a lui Ibrăileanu se va numi *Adela*, roman consemnat în jurnalul de lectură al „cititorului" Emil Codrescu. Legătura dintre critică şi roman se dovedeşte a fi una cu totul semnificativă, consemnînd un proces de concretizare — de la organism la corp — în înţelegerea figurată a faptului estetic. Lucru observabil numai prin studiul „tehnologiei" folosite de critic, una esenţial vizuală, o *tehnologie a privirii*, ipostază a aceleiaşi critici luminate.

Mihai Dinu GHEORGHIU

* *Noţiunea „omului de rînd" din care decurge cea a cititorului de aceeaşi teapă, nu a fost niciodată pe deplin lămurită. Să fie vorba despre cineva care are vocaţia rîndului ? Care stă în fila rînd, nu iese din rînd, aşa fiindu-i o-rînduit ? Şi cine ne poate spune dacă cineva este „de rînd" ori nu ? Oare nu acel care, în această ordine, vine* peste *rînd, în faţa rîndului ? În cazul nostru, al cititorului, să fie acesta criticul ? Sînt, însă, destui critici în rînd, de rînd. Problema mi se pare a fi, în primul rînd, una de educaţie : de cînd am învăţat la şcoală despre „şiruri" şi am urmărit cu degetele literele înşirate în pagina cărţii, stăm cuminţi cu toţii în rînd, aşteptînd să ne vină rîndul.*

HILDEGARD KREMPER-FACKNER : „Melodia primăverii"

Tudor Vladimirescu în epistole (III)

PRETEXTE

Lui Laurenţiu Cerneţ

★

„În faţa lunii, dreaptă, şoseaua-n vărgi cu plopii
S-a pardosit cu ţoale din Jii şi Mehedinţi..."
(Tudor Arghezi, *Icoană*)

Astfel, după şederea-i, de şase luni, la Viena, — după o „examinie", vasăzică, — Tudor o părăseşte „astăzi dechemvrie 22".

(Pre Masincuţa n-a adus-o-n ţară ; a cumpărat, în schimb, nişte „balsam"-uri ; puşti, însă, — ca acelea pretinse de boier — „nici într-un chip", căci intruvabile acolo ; „caleştile cele de frunte", nici ele, n-au fost luate, fiindcă „mai jos de 1.800 de florinţi nu să pot lua..." S-a îngrijit, totuşi, de neamul Glogovenilor, „paradosindu"-l, *informîndu*-l, deci, pe clucer, de una şi de alta..., dîndu-i cînd bune sfaturi, cînd cuvenite lecţii... ; şi-a dat silinţa ca Bălaşa, „doica", dimpreună cu „calabalicurile cele grele", să-mi ajungă,-n Glogova, cu bine, urmînd ca „giuvaerurile" înseşi să le aducă, *manu propria*,-n Bucureşti...

...Şi-a mai făcut, la Beci, şi niscaiva iluzii !)

Rămăsesem în „dechemvrie 22". Preste vre-o şase zile, eram — văzum — la Peştea : în „ghenar 14", la Ruşava — în preajma, dar şi pragul casei lui...

...„Hoţomanii", însă, „de la Ada Kale" făcuseră, estimp, mare prăpăd : „du pe la noi şi de la mine şi de la dumneata au luat to/a/te bucatele şi tot ce au găsit : încă şi pe oameni i-au pedepsit tare. Cerneţu l-au ars tot..." Măcel în toată legea : adaliii — cei ai cutăror fraţi Regep, cum şi mulţi alţii : turci şi ghiauri, de-a valma, comenduiţi de un Salih aga — o ţin tot într-un jaf : pun foc, omoară, le taie oamenilor mîinile (!) şi — încă — „...au început a lua şi robi /.../, spre mai mare bătaie de joc !" Şi Tudor, cel atît de reţinut, cel — îndeobşte — taciturn şi sobru, devine — dintr-o dată — văietăreţ, ca bătrînii noştri cronicari : „Mare milă am pentru săracii lăcuitori ai Mehedinţului..." ; „Săracii oameni, mulţi oameni buni care-i cunosc..." ; „Mare foc şi mare jale pentru acest neam ticălos..." !

Culmea-i că ororile acestea nici, baremi, „inedite" nu (prea) sunt ! Iar încheierea însăşi, a lui Tudor, e cea dintotdeauna, şi anume : „Arată oamenii bătrîni că din vremea tătarilor n-au păţit aşa..." Numai că el nu cade, moliu şi defetist, în lînceda, obştească resemnare, nu se — adică — „adiaforiseşte", — faţă cu *no man's land*-ul, cu „intermundiul" ăsta, rămas — a cîtaşi dată ? — de izbeliţe şi bîntuit de lifte... Ca om chivernisit ce se găseşte, dă vina,-ntîi, pe „nechivernisirea stăpînilor ţării noastre" ; pune, apoi, ţara la cale, cumpăneşte, îşi recunoaşte (şi asumă) o misiune, îşi face gînduri (mari) de viitor şi, mai cu seamă, grele legăminte — pe care (fapt rarissim !) şi le va ţine, el, pînă la ultima lor iotă : „Eu numai cu pandurii ţării, făr' de nici un ostaş striin, voi face de nu să va mişca iarbă din pămîntul ţării". Tonul proclamaţiilor de mîine — messianic, însă autoritar : căci „templul" cade-se golit de „negustori" ! — îi aparţine, pe de-a-ntregul, de pe-acum...

...Prin iunie, se gîndea să se slujească de o biserică de piatră,-n construcţie, din Izverna, ca de-o redută-n contra hùlpavei turcimi ! Oricum, de voie, de nevoie, — căci a o lua „pe la Sibii este prea mare chieltuiala" — el se văzu silit, de răul turcului, să lîncezească, pînă-nspre finea anului '815, prin părţile Ruşavei. În luna lui Undrea, zăcu la propriu, „fiind tare bolnav, aprins de friguri". La 29 „ale următoarei" (adică : *ale lunii în curs*, deci : tot decembrie), se afla, pare-se, prin părţile Mehadiei — de unde-i scrie clucerului nostru să facă bine să nu se mai vire în treaba unei „blestemate de arinzi" (anume : a moşiei cutărui sat Cătuni...) : „Pentru aceea nu să cuvine dumneata să te bagi într-aşa bucluceri şi în lucruri unde n-ai dreptate..." — încheie (scurt, cu parapon şi fără drept de replică) răvaşu-i (şi, cu acesta, şi „trebşoara"-i) Domnul Tudor, punînd punct micului „romanţ epistolar" — de „aventuri" vieneze şi crîncene istorii din „locurile-acelea" (cititi, rog, *de acasă)* —, protagonistul căruia fusese.

Şerban FOARŢĂ

CENACLU

CENACLUL ASOCIAŢIEI SCRIITORILOR ŞI AL REVISTEI „ORIZONT". În şedinţa de marţi, 11 decembrie, a citit un ciclu de poeme *Eugen Dorcescu*. În referatul prezentat, criticul *Marcel Pop-Corniş* a relevat unitatea ciclului, „rigurozitatea formală", a poemelor. Analizînd „temele obsedante ale poeziei", referentul a mai remarcat „elementele de poezie barocă", „accentele vizionare", unitatea de „ton, viziune, imagistică". Au vorbit în continuare *Marcel Turcu* : „E. D. creează parabole" ; *Mircea Mihăieş* : „formă riguros clasică" ; *C. Sandu-Timoc* : „poezie foarte condensată" ; *Aurel Turcuş* : „lume bine structurată de simboluri", „o geometrizare a imaginilor" ; *Lucian Bureriu* : „E. D. duce pînă la ultimele consecinţe o poezie a formelor fixe" ; *Rodica Bărbat* : „fiecare vers compune şi descompune un tablou", „joc grav al spiritului" ; *Lucian Alexiu* : „poezia sacrifică unui principiu intelectual şi unuia pictural", „coerenţa formulei lirice e pe măsura coerenţei gîndirii poetice" ; *Adrian Rachieru* : „un sistem al poeziei" etc. Poetul şi criticul *Crişu Dascălu*, care a condus şedinţa, remarcă seriozitatea discuţiei, de pe poziţii strict profesionale : despre ciclul citit : „aer ludic al textelor, un ludism de mare rafinament", „asumare interioară a unei *ars poetica* riguroasă". Au mai vorbit : Dumitru Alexandrescu şi Wilhelm Weiss.

Marţi, 18 decembrie, şedinţă dedicată *Cursului de poetică*.

Octav COSTINIU

NIKOLAUS BERWANGER

RAPORTUL DE GARDĂ AL BOLNAVULUI 745

vreau să trăiesc
să trăiesc vreau
nu în surdă tăcere
sau șoptind pe la colțuri
intensiv și neîntinat
vreau să trăiesc
plin de speranțe
oameni
de o limbă sau și
de mai multe graiuri
înțelegeți-mă
. . . . : :
m-ați înțeles
ce fericire
deschid larg porțile
sufletului meu

(doctori binevoitori
și studenți curioși
m-au examinat
reexaminat
interogat)

acum vreau să plîng
să plîng vreau
nu în surdă tăcere
sau într-o cameră obscură
amarnic și sincer
vreau să plîng
să hohotesc
ca acel despuiat
pui de țigan
în fața spitalului
oameni
de o limbă sau și
de mai multe graiuri
înțelegeți-mă
. . . .
m-ați înțeles
ce fericire
deschid larg porțile
sufletului meu

(meniu subțire
odihnă analize
analize odihnă)

deodată vreau să rîd
să rîd vreau
nu în surdă tăcere
sau tremurînd
zglobiu și zgomotos
vreau să rîd
nu fals
ca un claun
biciuit de soartă
oameni
de o limbă sau și
de mai multe graiuri
înțelegeți-mă
m-ați înțeles
ce fericire
deschid larg porțile
sufletului meu
nestingherit
vreau să vă admir
în hora mondială
a prieteniei

(o noapte zbuciumată
pe etajul șapte
coșmaruri cu muzică
și fără public spectator)

cea mai mare
orchestră simfonică a lumii
îmi fulgeră și-mi fură
somnul cătrănit
concert extraordinar
vuiet
șuierat
stridențe
fără seamăn
îmi paralizează timpanul
deschid larg fereastra
și urlu
din loja mea cerească

vîntule de toamnă
salută-i pe toți
al căror spirit
nu umblă
încă
în pijama

(în camera de alături
o femeie chinuită
imploră ajutorul lumii)

acum sînt fericit
că timpanul
mi-e paralizat
și închid
vinovat fără vină
ochii

(meniul subțire
trezește păcatele din amintiri
începi să te biciuiești singur
și pe nesimțite
te mușcă remușcarea)

cinci metri
atît măsoară camera
o străbat de ore în șir
ca fiara în cușcă
cinci mii de pași
sau poate mai mulți
am abandonat de mult
numărătoarea
și speranța
de-a ieși
repede și fără
vătămări demonstrabile
de aceea
adun pentru mine
aici sus la etajul șapte
toate străzile urbei
și încep
lunga croazieră nocturnă
poartă-o melodie aparte
străzile mele toate
vreau
să scriu pentru ele
un text emoționant
sau
sînt deja condamnat
să rătăcesc
ca o ființă
extraterestră
pe drumurile universului

iar în deplina trezire
ce monotonie
acum fac oare
al zecemiilea pas
ce bine o duc străzile
pe străbunul pămînt
întotdeauna se întîmplă ceva
în fiecare minut
fiecare oră
fiecare zi

(ușa țipă-n țîțîni
ceai
fără zahăr
mă supun)

dar întreb decepționat
dacă această fiertură scîrboasă
îmi va înlocui
sîngele sînge
supt de seringă

bolnavul-deținut 745
să fie disciplinat
și supus

(în camera de alături
un diabetic
se trezește din comă
oare e fericit)
analizele de laborator
nu sînt alarmante
dacă se face abstracție
de acele îndrăcite viețuitoare
care duc o viață parazitară
în fierea umilă
de nivelul prea ridicat
al glicemiei din sînge
făcîndu-l pe bolnavul-deținut 745
potențial candidat la infarct

dacă nu se supune
din clipa aceasta
legilor aspre
ale medicinei
totuși
pot primi vizite
mi se aduc garoafe
de foc și de aur
vă strîng la inimă
prieteni ai mei

(judecătorii se strîng
în jurul patului
fețele lor s-au luminat
ca cerul de-octombrie
muza mea totuși rămîne
fortuna)

te slăvesc
zeiță aducătoare de noroc
te rog nu mă părăsi
poate trebuie să fim
chiar un cuplu

oare nu l-ai cunoscut
pe bărbatul de-acolo jos
la sinistra reanimare
păcat
ar fi putut
să mai trăiască mulți anișori

în mijlocul nostru
ca și tînăra femeie
doar operată
și cusută la loc

(în fond noi trăim
sub zodia cancerului
oare de aceea
ne preocupă atît de mult
alte planete)

fiecare moare de unul singur

eu nu sînt
încă
un candidat
mie-mi surîde ziua de mîine

ajută-mă fortuna
să-mi duc dulcea povară amară
cînd nu mai voi fi
bolnavul-deținut 745
liber și mustind de optimism
să dau binețe dimineții
niciodată n-o să mai trec
cu capul prin zid
voi ocoli cu îndemînare
capcanele vieții
și ușile deschise
deschise le voi lăsa
ridic mîna
și jur
aici
unde viața
rareori
înseamnă mai mult
decît un marș
funebru

În românește de
Anton PALFI

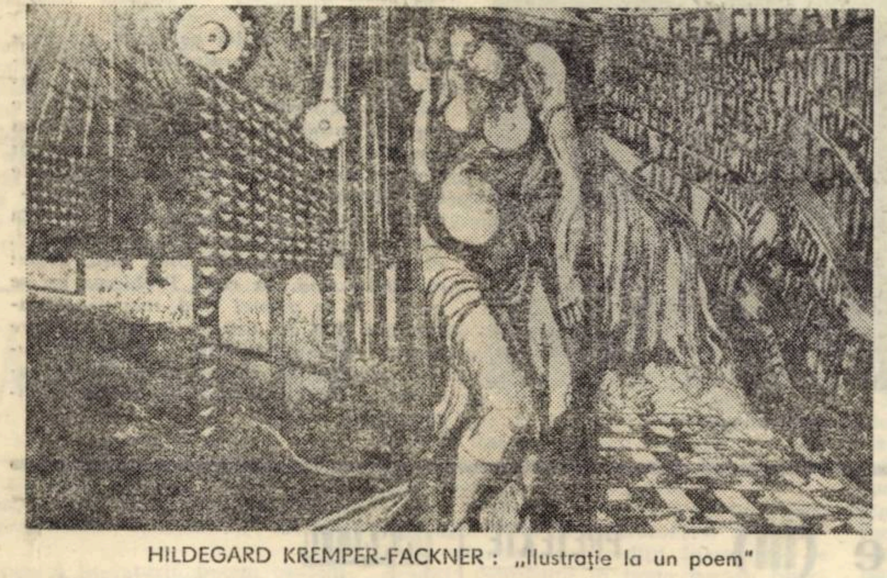
HILDEGARD KREMPER-FACKNER : „Ilustrație la un poem"

GRIGORE ILISEI • SEMNUL*

Se apropia amiaza și căldura devenea tot mai toropitoare. Aerul se îngreunase, atîrna ca lîna nescărmănată. Iazul dormita. Din apa fierbinte se ridicau aburi ușori. Toader Duminică se trase lîngă colibă. Era umbră, dar căldura se lăsa la fel de nesuferită peste trup. Se trînti peste paiele încinse și se întoarse spre cîinele ridicat în patru labe și care scosese limba lui mare, roșie ca de jăratic. Privi o clipă în bătaia ei și văzu roșii toate cele din jur. Roșii cuprinse de o pălălaie nemaivăzută. Învăluite în roșu i se părură și cele cîteva femei care strîngeau cu mișcări încete de tot ardeii din grădina de legume. Ar fi vrut să doarmă. Constată că-l usturau tare de tot pleoapele, de parcă arșița zilei lovise numai și numai în ochii lui, pe care în adevăr îi ridicase cam des spre cer în căutarea unui semn de ploaie. Se ridică în picioare și porni să pipăie aerul pe care-l simți ca pe o ceară în buricele degetelor. Modelîndu-l se îndreptă spre pîlcurile de harbuji. Străbătu cîteva șiruri, luîndu-se după curpeni și frunze. Prindea cîte un harbuz în mîini, fără să-l ridice, să-l încerce cam cît cîntărește. Se lăsa pînă aproape de pămînt, cerca harbuzul cu o bătaie de deget și apoi îl strîngea în palme și asculta cu o ureche, cu cealaltă. Abia cînd auzi un sunet plin, un foșnet curat de cristale de zahăr, își îngădui să rupă unul. Peste alte cîteva rînduri mai găsi altul și mai grozav, ceva mai mare, teșit la capete. Cu cele două greutăți sub brațe, cu trupul năclăit de sudoare, o luă spre iaz și așeză cei doi harbuji într-o fîntîniță săpată lîngă mal, acolo unde apa nu era adîncă. Peste un ceas putea să se înfrupte din ei. Își zise c-ar fi bine să cheme și femeile care lucrau la grădină, să se ospăteze și ele. Stăteau de dimineață aplecate peste rîndurile de ardei grași. În vreme ce se gîndea la toate acestea, Duminică simți că nu mai are putere să se întoarcă în coliba acoperită cu stuf. Se lăsă pe spate și privi sus, la cerul molatic. Aici, lîngă mal, pămîntul nu ardea. Apa intra în el cu niște coarne de melc-cotobelc. Se tolăni pe burtă și avu dintr-o dată în fața privirilor lui harbuzăria și lucirile acelor ochi ciclopici, care păreau harbujii, niște ochi care se uitau la dînsul amintindu-i întîmplări aproape uitate, îngropate adînc de tot în sufletul lui. Zilele acelea, de care-și aduse aminte brusc, fuseseră la fel de călduroase. Aerul trosnea atunci ca o iască. Pîrjolea amarnic soarele, și era o uscăciune nemaipomenită. Oamenii parcă se uscau pe picioare. Fusese un an numai bun pentru harbuji. Numai aceștia mai păstrau în carnea roșie un suc zemos, care umplea de dulceață și răcoare cerul gurii și scăpa pentru cîteva clipe măcar omul de cumplita senzație de sufocare. Toader Duminică se învîrtea în vara aceea pe lîngă casa lui și aștepta un semn de la Nicolai Ivanciu, omul care-i deschisese capul, care-i luase pînza de paianjen de pe lumina ochilor, și-i arătase drumul pe care trebuia să meargă. Ar fi fost în stare să stea tot timpul lîngă acest tovarăș. Nicolai Ivanciu, cu privirea lui pătrunzătoare îl smulsese atunci, în acea iarnă, de la treburile lui și-l chemase să se alăture lui, să demonstreze împreună cu niște oameni despre care nu știa nimic, dar care purtau aceleași suferințe ca el. Bărbatul acela care împrăștia o putere fără seamăn îi spuse doar că-l socotește unul de-al lor și că atunci cînd va fi nevoie de el, la timpul potrivit, o să trimită după dînsul, o să-l caute. Nicolai Ivanciu rămăsese, în amintirea lui Duminică, ca unul din acei oameni cărora nu le poți răspunde cu nu. Trecuse mult timp de la întîlnirea lor din acel februarie și Duminică nu-l mai văzu și nici nu mai auzi nimic de el. Într-un fel s-ar fi putut spune că-i ducea dorul. Se gîndea deseori la dînsul. Lui Duminică îi era cam necaz că nu-i ținea minte aproape deloc figura. Nu izbutea să-l vadă cu ochii minții, oricît se chinuia. Într-o bună zi se trezi cu Nicolai Ivanciu, care-i căzu ca din senin în bătătură. Veni spre seară, aproape cînd se pierdea lumina. Lumea se strîngea pe acasă, femeile ștergeau sticlele de lampă. Duminică tocmai întorsese sticla de lampă cu partea mai bucălată în sus și învîrtea de zor un șomoiog de hîrtie pe dinăuntru. Ivanciu intrase călcînd apăsat și se opri chiar în fața lui Duminică. În întunecimea acelui început de noapte, cînd nici stelele nu se aprinseseră în cer, nici lămpile nu ardeau în ferestre, chipul acelui bărbat mărunt, venit de departe, răspîndea o lumină de metale care ard în măruntaiele pămîntului. Toader Duminică scăpă sticla jos și podeaua se umplu de țăndări.

— Ce-ai rămas lampă ? i se adresă familiar bărbatul străin luînd loc pe laviță, înainte ca să-l poftească cineva.

Vorbele se voiau pline de haz. Încet, încet Nicolai Ivanciu se aspri la chip. Un timp nu mai scoase o vorbă și muțenia asta neașteptată îl înfricoșă pe Duminică, care nici nu se putu clinti locului.

— Hei, ce-ai rămas așa ca la fotograf, omule ? Sînt tovarășul Nicolai, Nicolai Ivanciu. Nu m-ai visat în somn astă noapte, n-ai sughițat rău de tot azi, ziulica întreagă ?

— Nu te-am visat în somn, tovarășe Nicolai, ci cu ochii deschiși. Așteptam ziua asta, dar nu mai credeam că va veni vreodată.

— Iacă a venit. Trăim ziua în care sîntem noi, obidiții, stăpîni pe soarta noastră. De mîinile și mintea noastră depinde viața noastră.

Tovarășul Nicolai Ivanciu vorbea din toată inima, cu fiecare fărîmă a trupului lui nu prea voinic, dar tare ca fierul. Îmbătrînise puțin. Toader Duminică îl cerceta cu de-amănuntul. Răspunsul acestuia întîrzia să vină și Duminică încerca să-și găsească el singur unul. Nicolai Ivanciu venise pînă la Adîncata pentru că avea nevoie de dînsul. Ceasul despre care-i vorbise atunci, în beciurile chesturii, venise în sfîrșit. Nerăbdarea lui Duminică nu părea să fie și a celui care-i călcase pragul. Între timp, Toader Duminică aduse ceva de-ale gurii, dar oaspetele lui nu se atinse de mîncare. Ținea mai mult să vorbească, lăsînd parcă să se înțeleagă că pentru asta se abătuse pînă aici. „Viitorul e al nostru. Înțelegi, Toadere, ce înseamnă asta ! Îl vom face cum ne va fi voia. Înțelegi, Toadere ?" „Înțeleg, înțeleg, repeta Duminică la fiecare mică pauză a celuilalt". Poate va fi nevoie să ne dăm și viața. Oare sîntem noi în stare ? Se întreba Ivanciu, dar nu lăsa să i se răspundă. „Vom fi în stare, rostea tot foarte apăsat. Și tu, Toadere, vei fi în stare. A sosit ceasul cînd partidul are nevoie de tine".

Bucuria lui Duminică era fără margini. Altădată în asemenea clipe ar fi sărit și l-ar fi strîns în brațe pe cel care-i dăruia o asemenea bucurie. Acum nu se mișcă nici un centimetru de la locul lui. Se lăsa parcă dus de o apă. Repeta după Nicolai Ivanciu. „Partidul are nevoie de mine". „Peste o lună", îi spuse Ivanciu, care, pesemne, simțea că era nevoie să împrăștie înmărmureala lui Toader Duminică, peste o lună o să primești o veste. Te vei prezenta acolo unde va fi nevoie de tine".

După aceste vorbe, tovarășul Nicolai se ridică în picioare și ieși afară în ciuda tuturor stăruințelor lui Duminică să-l adăpostească peste noapte. Nu-i îngădui nici să-l petreacă dincolo de poartă.

Luna despre care-i vorbise Ivanciu trecuse. De la tîrg nu venea nici o veste. Toader nu se îngrijoră, dar nici astîmpăr nu mai avea. Stătea ca pe jeratic și n-avu încotro decît să suie într-o zi scările primăriei și să intre în biroul primarului Vasile Frîncu. Nu bătu în ușă, mai mult dădu buzna. Vasile Frîncu nu ridică privirile din hîrțoagele de pe masa din fața lui. Întotdeauna cînd nu-i convenea cine intra la el își căuta de lucru, vîntura hîrtiile dinaintea lui, așa mai mult fără rost. Mai bine l-ai fi pus să ridice pietroaie decît să umble prin hîrtii, să le așeze în ordine. Toader Duminică trebui să se apropie mult de tot, mai-mai să se bage în ochii lui Frîncu, care nu prea-l avea la inimă. Așteptă un timp să fie întrebat ce dorește. Cînd se încredință că putea să mai stea mult și bine, se adresă, răstindu-se, lui Vasile Frîncu, care nici acum nu păru să dea o para chioară pe răbufnirea lui.

— Ce tot bologănești acolo, Toadere ? Vrei telefon la județ, la partid ! Dar unde-ți umblă mințile ? Cum să-i stingheresc eu pe acei care au atîta treabă pentru una ca asta ? Zău, omule, te-ai șubrezit tare...

Duminică nu mai scoase o vorbă, dar se uită tăios de tot la Vasile Frîncu, care se înfundă în scaunul lui de primar, simțind că o lamă de fierăstrău intră în trupul și oasele lui nu prea mari. Întinse mîna și ridică receptorul.

— Alo, județeana ! Alo, județeana ! Vreau cu tovarășul Ivanciu, Ivanciu Nicolai. N-a lăsat răspuns că are ceva de vorbit cu cineva de la noi din comună ?

— O fi lăsat el răspuns, dar răspunsul s-a răcit, spuse cel de la capătul firului și vocea lui încetă brusc să mai fie hodorogită și insuportabilă. Cu tovarășul Ivanciu, continuă acela pe un ton mai liniștit și totodată grav, nu se mai poate vorbi, dragă tovarășe. Tovarășul Ivanciu a fost omorît în munți.

După acest din urmă cuvînt, spus cu supărare în glas, închise telefonul. În odaia primarului se făcu dintr-o dată pustiu, un pustiu mai întins decît distanța dintre cele două telefoane care legaseră pentru cîteva minute doi oameni care altfel habar n-aveau unul de altul. Vasile Frîncu mai rămăsese cu degetele încleștate de receptor, pe care izbuti să-l așeze pe furcă abia după ce Toader Duminică ieși fugind din odaie.

Într-o fugă o ținuse pînă la tîrg, la județeană. Era o zi caldă, cerul devenise fierbinte ca un cuptor încins. Cînd ajunse în fața primului secretar Duminică părea venit de pe altă lume. Praful drumului se lipise de pielea lui năclăită de sudoare. Răsufla greu și vorbea cam împiedicat, cum nu-i era felul.

— Eu tovarășe prim-secretar, am ținut la Nicolai Ivanciu ca la ochii din cap. Pentru mine a fost și mamă și tată, nu că-s orfan, ci pentru că m-a învățat, mi-a arătat unde mi-e drumul. Acum, fără el, sînt iar ca fără mamă și fără tată.

— Fără mamă și fără tată da, dar cu părinți mulți, care sîntem noi, îi vorbi pentru întiia oară bărbatul cu părul alb de tot, în ciuda tinereții lui. Cuvintele acestea, rostite cu atîta calm, îl alinară pe Toader Duminică, care reuși să închege mai acătării ce avea de spus.

— Tovarășul Nicolai Ivanciu mi-a spus acum o lună și mai bine, cînd a venit la mine acasă, că partidul are nevoie de mine și că o să-mi trimită el un semn. Dacă e nevoie de mine, eu îmi dau și sufletul în amintirea lui Nicolai Ivanciu.

— Da, e nevoie de dumneata. Noi aveam de gînd să te chemăm. Tovarășul Nicolai Ivanciu mi-a vorbit de dumneata. Partidul are nevoie de oameni credincioși și care nu știu ce-i frica. Dumneata ai dovedit, cum mi-a istorisit Ivanciu, că nu ți-e frică de nimic. Ai să te duci chiar de mîine la Străuți. Sînt acolo cîțiva care fac speculă cu produse agricole. Cotele le dau cu țîrîita, în schimb, vînd mult pe sub mînă și la prețuri piperate. Noi avem nevoie de pîine pentru poporul muncitor și dăm de pămînt cu speculanții. Înțelegi ?

Bărbatul cu părul alb se ridică în picioare, îi strînse mîna nici cu căldură, nici cu răceală, după care chemă secretara să-l conducă să-și ia o delegație și bani de drum. Duminică isprăvi repede cu toate acestea și ieși din sediul județenei de partid. Încet, încet, pe măsură ce se apropia de Adîncata, îi părea rău că tovarășul prim nu se gîndise să-l trimită în munți, acolo unde se aflau ucigașii acelui minunat tovarăș. Nicolai Ivanciu trebuia răzbunat. Toader Duminică nu scăpă multă vreme de gîndul acesta.

* Fragment din romanul „Ceasul oprit".

VĂ PREZENTĂM UN TÎNĂR POET

MARTIN SEGHEDI

Poetul pe care-l prezentăm aici se numește **MARTIN SEGHEDI** și este din Hunedoara. De profesie electrician ; deci muncitor. Pare incredibil, citindu-i poemele !... O vocație vizionară aparte, divulgînd, înainte de toate, o conștiință poetică modernă ; imagini viguroase, de o concretețe, de o materialitate deosebită ; un dramatism al mișcărilor sufletești în subtext care fac să vibreze tuburile de orgă ale versurilor ; trăirea cutremurată, apoi, a singurătății (fața poetului e „numai spaimă și tîrziu") și învingerea însingurării prin creație ; o vocație irepresibilă a poesis-ului și asumarea — și salvatoare, și dezesperată — a acestei vocații, căci poezia aceasta îi este deopotrivă teroare și argument existențial, chin și răscumpărare, respirație vitală și destin. În afara perimetrului ei, propria-i existență ar fi să devină o lentă defilare de umbră și antisignificație. Substanța ideatică este extrem de densă, lirismul se dovedește profund, autentic, chiar și atunci cînd (uneori în pofida) temele sînt „mari" (de sorginte romantică) : multă „suferință", multă „noapte", multă „însingurare"...

Dar recuzita romantică și „poza" romantică — ipostaza cîteodată de claustrat într-un „turn" de veghere —, nu ne îndoim vor fi abandonate cu timpul în favoarea unei mai acute racordări a conștiinței artistice la problemele veacului în care trăim. De asemenea, o mai accentuată disciplinare a efortului artistic va face ca autorul să se lase mai greu „furat" de imagini ; la fel : „grefele" artificiale aplicate încă pe trunchiul poemelor vor dispare și ele. Așijderea : inflexiunile din Eminescu, din Blaga, din Ioan Alexandru mai cu seamă. Ca și vîrtoșenia limbajului, asperitățile lexicale ce vor fi supuse decantării, elevării firești pentru a servi mai adecvat viziunea.

Deocamdată esențială ni se pare bătaia de aripă a eternului, acea atingere imponderabilă, atît de greu de definit, de care sîntem convinși că va fi beneficiat poetul nostru, și pe care ne place s-o numim cîteodată har, cîteodată șansă, talent în orice caz... De aceea mă bate gîndul să scriu că, publicînd aceste versuri, revista „Orizont" lansează, poate, pe unul din poeții remarcabili ai generației tinere. În momentele privilegiate ale inspirației sale, Martin Seghedi este de pe acum un astfel de poet. Depinde doar de sine ca speranțele pe care ni le punem astăzi în el să se transforme în certitudini.

Ion ANGHEL

ADEVĂRUL POEZIEI

Ți-e trupul meu lăcaș sărac și strîmt
Și zare-ți este golul gurii mele,
De după oasele-mi mari te-arăți pe pămînt
Ca și cum te-ai urni de după zăbrele ;
E timpul să le zgîlții cît încă mai sînt viu,
Să ieși din carnea mea ca o sudoare
Ce pică de pe fața veacului tîrziu
Cînd se împuținează feștila-n felinare
Și sîngele de om intră mai în cer
Cît un canal în pustietate
Și creștetul îmi pîriie-n eter
Sub bolovanul nopții și singurătate ;
Mi se tocește părul sub maiul tot mai greu
Și-mi ninge pînă-n creier de o vreme
Înghesuit de-a dreptul în abisul meu
Abia de mai apuc o dată a mă teme ;
E-o uzurpare a cui de către cine
Ființa încotro oare mi s-a dus
Și cine bate-n grinda ce-n aer mă mai ține
Cuiele ce-mi ies prin cuvînt în sus ?
Și țintuiesc pre mine a lumii carne mare
Străină sau aceeași cu-a mea — eu nu mai știu —
Cum merg pe orizont cu ea în spinare
Precum cu-n cearcăn adînc și vînețiu.

CÎNTEC DE LEAGĂN PENTRU MINE

Din lampa mea cură întuneric și fum
Cînd ninge pe mine în vis,
Ai grijă, iubito, e noapte altcum
Dar lasă-mi, o, lasă-mi, ochiul închis
Și lasă-ți o mînă din lume afară
În mîna ce nu mi-o mai știu,
Din cer se apropie scrîșnet de cară
Și parcă mai mult se prăvăl decît viu ;
Auzi-le — auzi cum vin în convoaie
Și scîrție-n univers !
Atîta pămînt sub noi și se-ndoaie
Și stă să se rupă sub marele mers.
Ai grijă, ai grijă, se clatină toate
Cîte ne țin în văzduh ;
Vin carăle, carăle despiedicate,
Încărcate cu hăul din propriul meu duh.

SCRISOARE CĂTRE LUCIAN BLAGA

Mă-ncumet să îți tulbur pustiul din auz
Așa cum stai în picla fără de scăpare,
Aici, la noi, deasupra, de-nsingurare uzi
Aștrii cern aceeași rouă cîntătoare.
Ce-o respiram sfios și în copilărie
Cum aerul dintîi ce m-a lovit în gură
De mi s-a zguduit sîngele subțire
Și duc de-atunci în piept un fel de arătură.
Abia acum simt rana de care am strigat
De cîte ori mă scurmă tăișul din cuvînt
De parcă m-ar străpunge un aer cîștigat.
Să rupă de pe mine hamul de pămînt.
Mi-e scrisul încă greu și-ar trebui să tac
În fața ta tăcerea numai mă dezminte
Părinte peste Lancrăm stă umbra unui mac
Sub care cel ce intră tace în cuvinte.

HILDEGARD KREMPER-FACKNER : „Don Quijote"

Mă iartă c-am vorbit, ce poate să-ți mai spună
O gură mărginită de pămînt ?
Îmbătrînit sub sînge, cîntecul meu sună
Și nu pot să gîndesc cît tînăr sînt.

ISTORIA ȚĂRANILOR

Istoria țăranilor e-o arhitectură de oase
Pînă la noi înfiptă în pămînt ;
N-auziți cum li se-afundă convoaiele sub case ?
Cîmpia petrece cu cei care sînt,
Mutațiile lumii li se împing în porți
Parcă se trage ființa în ei mai înapoi
Și se lovește-adînc pe sub podiș de morți
Că sună ceva între nelume și noi
Și se trezește clopotul din pîini
Să bată deasupra de sat și de copii,
Îngeri uscați li se aprind pe mîini,
Din strigoi cură fum pe strugurii din vii ;
Stratul de-adevăr se îngroașă pe șes,
Năluca unui rai se-nghesuie-n ether,
Pe sate coboară un Dumnezeu mai dens.
Nu se mai bîlbîie nimeni la cer ;
E pace pe văile acestea de joc
Doar crucile mai cutremură cîmpia
Și între două morți ce încep de tors
Casele-și varsă-n lume seminția.

ÎMPUȚINAT FIIND

Mă-ngăduie, iubito, împuținat fiind
Și rupt de lîngă tine în vămi de peste fire
Mama nu și-a întors fața-i hohotind
Cînd m-am împins sub hainele de mire ;
Rămas-am tot același iubitor și dus
Fiu al ei în lume cărat de-o nebunie,
Ne mișcă viața-moartea pe-același hău în sus
Luăm cu noi din urmă ce-i demn de veșnicie...
Și iată chipul tău și-al ei, amestecate,
În chipul meu în care neantul îl astup ;
Cu ele ies curat din ape-ntunecate,
Cuvintele din ele mi se rup.
Să nu-ți faci griji de-n somn cu mîna dai de-un gol
Pe locul ce în lume îl umplu lîngă tine,
Îți sînt și-atunci aproape și-n taina-ți mă prăvăl,
Pe hăul ei m-atîrne cuvînt și mă lumine ;
Adormi la loc, rămîn tot cel ce am mai fost.

CUVÎNTUL ÎN SÎNGE...

Poezia nu-mi spuneți că îmi joacă pe față
Ca o lumină de rai,
Sub norocul acesta o piclă cu brațe
Îmi înăbușă gura și-mi umblă prin strai.
Din ea mi se trage paloarea pe chip
Și-mi picură sfîntă în seară ;
Dintr-un hău cît moartea eu trebuie să strig
Să pîlpîie-n mine cuvîntu-n afară ;
Pe gura mea trece linia neființei,
Se-aprinde în urmă laptele mumii
Și noaptea-mi atîrnă țigla locuinței
De veșnic subțirea margine a lumii ;
Din mările toate mi-e trupul scăzut,
Cuvîntul în sînge iată-mi triumfă
Și mă soarbe în el că încep să aud
Eterul pe sus cum se umflă.
Poezia nu-mi spuneți că îmi joacă pe față
Ca o lumină de rai,
Sub norocul acesta o piclă cu brațe
Îmi înăbușă gura și-mi umblă prin strai.

ÎN OCHII TĂI ADÎNCI

soției mele Brigitte

Poemul meu se mișcă sub paloarea ta.
E tocmai cel pe care nu pot să îl scriu.
Tu taina ai deprins pe față să îți stea ;
Pe a mea e numai spaimă și tîrziu.
Pe ce hău mă umbli alături de tine,
Că golul e altfel de cum îl știam,
Prin picla din ochii tăi nu știu cine
Mă pîndește din cer ca de după un geam
Și cîntecul pe gură îmi e tot mai rece,
Cine să-l mai creadă cînd nu-l mai crezi nici tu
Și-n ochii tăi adînci cineva petrece
Cu piclele și-mi strigă : te du, te du, te du...

VALERIU NADOLU

NECUPRINS

Mi s-au uscat lacrimile
De atîta foame de viață.
Cu mîinile căuș
Adun soarele
Și cîntecul mierlei.
Respir piatra și florile,
Cu rîul mă luminez pe dinlăuntru
Și chem văzutul și nevăzutul
În cercul zborului meu
Necuprins.

AM ASCULTAT POMII

Mă așteaptă lumina
Am ascultat pomii
Cum vin de sub pămînt
Și i-am întrebat unde se duc.
Au zis : vrem să urcăm scările omului,
Să ascultăm lumina.

VINE O PASĂRE

Vine o pasăre fără aripi
Și-mi izgonește umbra
În alt anotimp.
Ochii uitară noaptea,
Pămîntul și cerul
Și nu știu unde plecară
Femeile mele de piatră.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 16 decembrie

8,45 Gimnastica la domiciliu. 9,00 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Dick Turpin. 10,00 Viața satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 14,00 Woody — ciocănitoarea buclucașă. 16,00 Telesport : Rezumat din meciurile disputate în Cupa U.E.F.A. ; Pregătirile lotului olimpic de lupte ; Tenis, finalele campionatului internațional de la Brașov. 17,50 Film : Timpuri grele, ultimul episod. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,25 Pe marea scenă a țării — Spectacol liric-muzical-coregrafic. 20,10 Film : Viața lui Henry VIII. Premieră pe țară (englez). 21,35 Telejurnal. Sport.

LUNI, 17 decembrie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,25 Cu documentele Congresului pe masa de lucru. 19,40 Cadran mondial. 20,00 Muzica ușoară. 20,15 Prezent și viitor în știința românească. 20,40 Cei din Mogador, ultimul episod. 21,35 Telejurnal.

MARȚI, 18 decembrie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Dallas. 16,00 Telex. 16,05 Învățămînt-educație. 16,30 Hochei pe gheață : Cehoslovacia — Canada și U.R.S.S. — Suedia (selecțiuni). 17,20 Aalmanah pionieresc. 17,40 Sindbad marinarul. 18,05 Îndrumări pentru lucrătorii din agricultură. 18,30 Revista social-politică TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,25 O nouă și puternică afirmare a democrației socialiste. 19,50 Muzică patriotică și revoluționară. 20,00 Teatru : O mîndrețe de bărbat. 21,40 Telejurnal.

MIERCURI, 19 decembrie

15,00 Hochei pe gheață : Cehoslovacia — Suedia. 17,15 Învățămînt-educație. 17,40 Trandafir de la Moldova. 17,55 Atenție la neatenție. 18,20 Tragerea pronoexpres. 18,30 Viața rațională. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Dosarul energiei. 19,30 Noi, femeile ! 20,00 Telecinemateca : Onoarea pierdută a Katherinei Blum (R.F.G. și U.S.A). 21,45 Telejurnal.

JOI, 20 decembrie

9,00 Teleșcoală. 10,00 Film : Timpuri grele. 16,00 Telex. 16,05 Teleșcoală. 16,30 Curs de limbă franceză. 17,00 Hochei pe gheață : U.R.S.S. — Canada. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Ora tineretului. 20,15 Meridianele cîntecului. 20,35 Teatru scurt : Dimineți fără ceață. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 21 decembrie

16,00 Telex. 16,05 Învățămînt-educație. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,25 Reflector. 19,45 Film artistic : Bal în poiana zimbrilor. 21,05 Atelier de creație literar-artistică. 21,35 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 22 decembrie

8,30 Teleșcoală. 9,05 Școli și profesii. 9,40 Curs de limbă germană. 10,00 Curs de limbă spaniolă. 10,20 Cei din Mogador. 11,15 Telecinemateca (rel.). 13,00 De la A la... infinit. 17,15 Clubul tineretului. 18,00 Săptămîna politică. 18,15 Baschet masculin: Steaua —Dinamo (repr. a II-a). 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,25 Partidul și poporul — un singur gînd, o singură voință. 19,40 Teleenciclopedia. 20,15 Film serial : Dallas — Compania petrolieră Ewing. 21,05 Rapsodii de... sîmbătă seara. 21,40 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

HILDEGARD „KREMPER-FACKNER

PLASTICĂ

Recenta expoziție de gravură-pastel de la galeriile „Helios" din Timișoara, aparținînd artistei plastice Hildegard Kremper-Fackner a însemnat o nouă etapă în creația autoarei, cunoscută prin sensibila sa punere în pagină a culorii. Fără a avea o unitate stilistică, expoziția pune accentul unui talent în plină maturitate artistică. Pe parcursul a trei cicluri interesante : „Pădurea împietrită", „Pădurea se trezește" și „Patria mea", într-o risipă explozivă de culori, expoziția se dovedește a fi un omagiu adus omului și naturii.

„Pădurea împietrită" semnifică simburele lăuntric de energii latente, discretă șoptire a materiei surprinsă în porii ei intimi, primordiali. Poate aici artista și-a regăsit expresia proprie, într-o bine dozată melancolie cromatică, precum în „Arborele iubirii" și „Dimineața vieții".

„Pădurea se trezește" este ciclul exploziei vegetale, al fanteziei plastice. Verdele vital, o planetă a metaforei proprii, presimțirea unui anotimp de floare și fruct.

În ciclul „Patria mea" substanța tematică e mai directă. „File de istorie", „Arheologia vorbește", „Culturi străvechi", „Contemporaneitate", sînt simboluri actuale din peisajul patriei, compoziții apropiate cumva de realismul tranșant, în care mesajul e declarat. Și aici, în lucrările „Cronică de familie" și „Visul mamei", un anumit lirism sentimental se amestecă în pasta cromatică, o căldură învăluitoare irumpe dinlăuntrul limbajului plastic. Hildegard Kremper-Fackner este o artistă plastică în plină ascensiune, iar recenta expoziție dedicată „Anului internațional al copilului" o confirmă !

Damian URECHE

Vasile Gaidoș

Vasile Gaidoș se află la cea de-a 64-a expoziție personală. Spre deosebire de expozițiile anterioare, acum artistul folosește contraste de culoare mai evidente, iar aceasta are străluciri nude.

Totuși Gaidoș e artistul stărilor de grație, al acelui imponderabil de o clipă, al transformării materiei vizuale în aburul sufletului. Faptul presupune un văl unificator asupra elementelor întregului, difuzarea lui într-o magmă fluidă ce reverberează strălucirea setimnentului. Pictorul este un poet al conotațiilor limpezi ale lumii, al bucuriei sănătoase de a vieții întru bogăția inepuizabilă, edenică a unui univers de o continuă efervescență estetică. Ochiul descoperă frumusețile clipei și, veșnic tînăr, dăruiește fragmentului de timp străluciri perene. Fragmentarul capătă uneori valențe simbolice. În intrare în pădure, posibil însemn pentru această selecție, intrarea în universul mirific al pădurii citadelă, monument vegetal, loc al misterului și germinației, se face în nimbul sărbătoresc al luminii ocrotitoare. În *Cîmp cu maci în asfințit* se întrevede acea ultimă și maximă strălucire a luminii, acea beatitudine mirifică a crepusculului după care urmează extincția. În *Armoniile apelor*, dincolo de țărmul mirific, de pămîntul mustind de seve, apa — oglindită a lumii și a vieții, vibrează nedeslușit. Pictorul surprinde tabloul *După ploaie* armoniile crude ale verdelui în peisajul primăvăratic, spălat, înnobilat de ploaie, colcăind de viață curată. *Floarea soarelui*, iată motivul ce s-ar cuveni să fie simbolul creației lui Gaidoș, reluat în multe ipostaze de-a lungul anilor, sporind mereu ca rafinament al interpretării. Galbenul vibrează plenar, condensînd ardent lumina astrului rege. Pictorul se află într-o zodie fericită, aceea a împlinirilor, lumina caldă, lăptoasă, umple cu culoare și viață subiectele.

Iată că și la cea de-a 64-a expoziție în creația lui Vasile Gaidoș se întrevede un progres calitativ convingător, certitudine a tinereții spirituale a artistului și a faptului că are și va mai avea încă multe de spus.

Călin CHINCEA

Șes

LIMBĂ ȘI STIL

În româna modernă *șes* este substantiv neutru cu sensul „întindere vastă de pămînt, fără accidente însemnate de relief, situată la mică altitudine) (DEX) : „*Șesul* neundoiat al Bărăganului" (Caragiale). Cuvîntul intră în alcătuirea uneia din cele mai obsedante comparații eminesciene : „Trecut-au anii *ca norii lungi pe șesuri*". În „terminologia reliefului" — dacă pot spune așa — *șes* se opune nu numai lui *munte*, ci și lui *deal*, cum se vede din următorul distih popular : „De s-ar face dealul *șăs* / Și valea bună de mers". Rima asonantică *șes-mers* — întemeiată și pe afinități semantice ale celor doi termeni — revine în folclor : „Cîndu-mi vine dor de *mers* / Merg pe deal ca și pe *șes*". Iată și un pasaj descriptiv din *Arhanghelii* lui Agîrbiceanu : „*Șesul* se strîmta tot mai mult, *dealuri* se înălțau tot mai dese". Russo se amuză pe seama „contradicției" pe care o implică denumirea *Muntenia* : „Țara *Muntenească* ... numită astfel în glumă, căci cea mai mare parte din ea nu este decît un *șes*". Opoziția *munte-șes* este, la Sadoveanu, cea a limitelor transhumanței : „loc de popas pentru oierii care trec *de la munte la șesuri* și pentru muntenii care vin să caute pîne". Relația aceasta „antonimică" depășește însă spațiul strict geografic : „*Oamenii de la munte* și *cei de la șes* stau față în față, cu viața și poveștile lor. E vechea, neistovita confruntare dintre țărani" (Geo Bogza, *Cartea Oltului*). Întîmpinarea Oltului cu lumea nouă, a cîmpiei, îi prilejuiește lui Bogza încă o descriere memorabilă, în care mișună termenii sugerînd „netezirea" și „domolirea" reliefului : „După măreția munților, Oltul cunoaște o altă măreție : a *cîmpiei absolute*. Toate furtunile geologice prin care a avut să treacă s-au potolit, iar acum, cît poate cuprinde ochiul, glia arată ca *o mare liniștită*. De la o zare la alta, nu se vede decît *aceeași netedă suprafață*, pe care nimic nu vine să o tulbure. Mărginit numai de buza cerului, *șesul* pare un *disc uriaș*, rotindu-se în jurul lui însuși" (255).

Dintre sinonimele lui *șes (cîmp, cîmpie, pustă, șestină, zăpodie)*, cel mai interesant este *țară*, care, printr-unul din sensurile sale, vechi și popular, se opune lui *munte* și *deal* : „Hai să coborîm în *țară* / Pînă-n mîndra primăvară". *Muntenia* este, pentru ardeleni, *țara*, adică „șesul", observă cu îndreptățire Sextil Pușcariu : „Într-adevăr, *țară* în înțeles de «șes întins» (cf. *Țara Bîrsei*, *Țara Făgărașului* etc.) și *țăran* sunt denumiri pe care transilvănenii le-au dat marelui *șes* al Munteniei și locuitorilor de pe acest șes. Ei coborau în «Țară» cînd treceau munții, ducînd cu ei și cuvintele nouă în *Țara Românească*" (*Limba română*, Editura Minerva, 1976, p. 207).

Tot lui Pușcariu îi datorăm și lămurirea etimologiei lui *șes*, care, pe lîngă caracterul ei riguros științific, are și darul că ne merge „la inimă". Foneticește, *șes* este reflexul românesc al participiului latinesc *sessus*, de la *sedere* „a ședea". Conținutul semantic al cuvîntului nostru s-a nuanțat și s-a reconfigurat în zonele alpine, căci, observă Pușcariu, „cîmpia plană ți se pare *așezată*, cînd o privești de sus" ... *Șes* poartă așadar, în substructura sa, chipul „țării", privit de pe crestele Carpaților.

G. I. TOHĂNEANU

MUZICĂ

CVARTETUL „TIMIȘOARA"

Unul dintre prestigioasele concerte pe care Cvartetul Filarmonicii noastre l-a prezentat recent a cuprins o suită de (...) lucrări iscusit gradate, care pornind din zona de lumină și jovialitate a lui „Papa Haydn" — prilej de a remarca suplețea perfect controlată a interpreților — a traversat repertoriul românesc cu o lucrare solidă, unde ethosul folcloric îmbogățește atmosfera cu ondulația melismelor și a ritmurilor specifice nouă. „Pe Argeș în sus" de Th. Grigoriu a captivat prin efectele de o culoare, de picturalitate sonoră dobîndite, prin climatul său meditativ, evocator — în flajeoletele căruia răsunau aievea fluierul ancestral al păstorilor — într-o splendidă reconstituire a ideii de „spațiu mioritic" (II). Secțiunea va fi intercalată între două părți dinamice, cu o ritmică vivantă. Interpretarea cvartetului de Bartok a marcat punctul de greutate al întregului recital, escaladarea curbei de expresivitate înspre apogeul zonelor de frumusețe și măiestrie. Scriitura foarte densă, transfigurează interpreții. Convulsii dramatice sînt alternate cu replici scurte, aforistice, unde cele patru instrumente își aduc o contribuție egală valoric, interogativele tulburătoare declanșînd dialoguri dramatice, care vor generaliza treptat, tenta acut tragică a Finalului. Să aplaudăm reușita celor patru muzicieni — Dragoș Cocora, Ioan Fernbach, Wiliam Stürzinger, Ștefan Kerekes.

Doru MURGU

Cu AUGUSTA ANCA

(Urmare din pag. 1)

matică, surprind imagini vibrante ale trecutului, îmbinîndu-le armonios cu cele ale prezentului luminos al socialismului.

În domeniul literaturii, putem consemna la fel rezultate deosebite : au apărut lucrări valoroase, apreciate de critica noastră și de publicul cititor. Atît în trecut cît și în prezent, o mare pleiadă de scriitori, poeți, mînuitori iscusiți și sensibili ai condeiului, aduc premii și trofee care constituie recunoașteri unanime.

Eu aș dori ca premiile și prestigiul aduse în Timișoara de regretatul Franyo Zoltan să fie aduse pe aceste meleaguri și de către alți scriitori. Adaug acestor cîteva precizări și remarcabila realizare a artiștilor plastici profesioniști, a Filialelor Artiștilor plastici din Timișoara și Lugoj, care printr-un divers profil tematic, exponate în variate modalități plastice, au creat adevărate valori culturale.

— *Artiștii de pe aceste meleaguri sînt și creatori de tradiție : se preconizează ceva în acest sens ?*

Laconic aș răspunde printr-un da.

Se impune însă, chiar dacă spațiul e restrîns, să evidențiez că este o obligație morală, patriotică, civică, a fiecărui creator, indiferent de domeniu, să imprime tradițiilor noastre naționale înaintate, un înțeles contemporan, de a lega de fapt acest prezent de trecutul nostru istoric, de a face ca noi, generațiile contemporane, să înțelegem că sîntem prin ce am fost, și vom fi prin ceae ce sîntem.

Gîndindu-mă că tot ce este de calitate își cîștigă perenitatea, categoric că și creațiile bune contemporane vor deveni cu timpul tradiții pentru generațiile ce vor urma.

A fi creator de tradiție înseamnă a fi aproape de desăvîrșire, a nu te „stinge", a adăuga o picătură tradiției naționale.

Comitetul nostru va merge și în continuare pe linia promovării dragostei și stimei pentru tradițiile înaintate ale poporului nostru, pentru stimularea a celora care militează pentru valorificarea tradițiilor în opere de artă.

Încă o precizare : artiștii de pe aceste meleaguri sînt și păstrători și continuatori autorizați de tradiții înaintate, de tradiții plămădite în lupta pentru libertate națională și socială a oamenilor muncii, indiferent de naționalitatea lor.

— *În privința educației socialiste, a înălțării noastre spirituale, a îmbunătățirii tematice, a legăturii dintre creatori și mase, ce noutăți putem consemna ?*

Socialismul nu se construiește numai pentru oameni, ci și prin oameni și nu cu orice oameni, ci cu oameni cu o conștiință socialistă înaintată.

De aceea în măsura în care conștiința socială și individuală reflectă în mod adecvat necesitățile reale, obiective ale dezvoltării sociale, ea exercită, la rîndul ei, o tot mai mare înrîurire asupra mersului înainte al societății socialiste, devine o puternică forță motrice a progresului social. Ținînd cont de această impusă și obiectivă cerință, dispunem de un bogat program de activități politico-educative consacrate cunoașterii politice a partidului nostru, a realizărilor obținute în construcția socialismului, care să contribuie la înălțarea noastră spirituală. Acționăm pentru stimularea creație științifice și tehnice, pentru impulsionarea acțiunii de răspîndire a cunoștințelor. Dintre multiplele forme evidențiem : activitatea universităților cultural-științifice care în acest an au fost generalizate, ființînd 84 de universități cultural științifice, cu peste 800 cursuri și cca 25.000 cursanți.

Universitatea cultural științifică, alături de alte forme de înrîurire a oamenilor muncii, asigură informarea social-politică și cultural-științifică a cursanților, anticipînd și pregătind condițiile culturale cu largi implicații în contextul procesului revoluționar pe care îl înfăptuim.

Ne străduim ca în continuare să asigurăm o educație complexă, variată, eficientă și exigentă pentru toate categoriile socio-profesionale din județul nostru, să cunoaștem fenomenul cercetării prin exploatarea la maximum a cercetării și în funcție de realitatea ivită să acționăm înspre țelul propus. Asta presupune mobilitatea tematicilor, programelor, o structurare și restructurare în funcție de nevoi. Prin tot ce facem, asigurăm legătura permanent perfectabilă între factorii educaționali și mase.

— *Ce legături și colaborări stimulatoare există între arta profesionistă și cea amatoare ?*

Există multe. Eu însă mă voi referi la un singur aspect. Dacă pînă la declanșarea Festivalului Național „Cîntarea României" colaborarea între mișcarea artistică de amatori și instituțiile profesioniste era sporadică, restrînsă ca arie, în prezent s-a înfăptuit o conlucrare și colaborare largă, utilă, laborioasă, concretizată prin acele rezultate bune și foarte bune, pe care mișcarea noastră artistică din județ le-a obținut.

Uniunile de creație ajută direct cercurile și cenaclurile de creație ale amatorilor.

Scriitorii și artiștii profesioniști conduc nemijlocit aceste grupări, coordonîndu-le activitatea, analizînd și dezbătînd creațiile, facilitează popularizarea celor mai valoroase creații, propunîndu-le în coloanele ziarelor și revistelor.

Ne gîndim că și buna experiență de pînă acum pe acest tărîm să fie valorificată și găsite noi modalități de a imprima dinamism și eficiență colaborării.

— *Ce se face în continuare pentru sporirea nivelului artistic, al vieții culturale timișorene, pentru a fi la înălțimea unor competiții naționale ?*

Pentru a fi la nivelul sarcinilor actuale, la înălțimea unor competiții naționale, vom acționa cu fermitate pentru traducerea în viață a politicii culturale a partidului și statului, a sarcinilor izvorîte din documentele celui de al XII-lea Congres al P.C.R. din indicațiile secretarului general tovarășul Nicolae Ceaușescu, în domeniul culturii și artei și, împreună cu ceilalți factori interesați, la organizarea și desfășurarea celei de a III-a ediții a Festivalului Național al Educației și Culturii Socialiste „Cîntarea României", la nivel superior edițiilor precedente.

Va fi în atenția Comitetului stimularea creației în domeniul literaturii, muzicii, artelor plastice, teatrului și cinematografului în scopul realizării unor noi opere valoroase cu caracter militant, revoluționar, inspirate din viața și munca poporului, din idealurile socialismului și comunismului, din realitățile sociale și naționale ale țării și regiunii noastre, opere care să înfățișeze cît mai veridic realizările și preocupările actuale ale maselor largi populare, să contribuie la dezvoltarea conștiinței socialiste, să însuflețească masele, în activitatea lor neobosită de înfăptuire a programului partidului nostru.

Una din preocupările noastre va fi și ridicarea calitativă a manifestărilor artistice și cultural educative, organizate de instituțiile profesioniste și așezămintele culturale, creșterea spiritului de partid și combativitate revoluționară, ancorarea în realitățile economico-sociale, ale colectivităților umane din județ și amplificarea legăturilor cu masele în scopul antrenării active a oamenilor muncii la înfăptuirea sarcinilor în toate domeniile, atragerea în activitatea educativă a maselor, a cadrelor cu munci de răspundere, a intelectualilor, a muncitorilor și țăranilor, a creatorilor din domeniul culturii și artei, precum și a instituțiilor profesioniste.

Vom întreprinde tot ce ne stă în putință pentru a da calitate, eficiență și substanță muncii noastre cultural-artistice și educative.

TOP

ARPEGII ...

Am urmărit la sala Olimpia un microfestival jazz-Rock cuprinzînd recitalurile grupurilor timişorene „Gramophon", „Pro Musica" şi „Progresiv TM". O deosebită impresie ne-a oferit evoluţia băieţilor de la „Gramophon", de un înalt nivel artistic-muzical, aceasta fiind de departe cea mai închegată prezenţă a serii. Nota zero la purtare celor (puţini la număr) care au conturbat recitalul, uitînd că nu se află pe maidan ci într-o sală de spectacole. Chiar în absenţa (motivată) a liderului Ilie Stepan, „Pro Musica" ne-a plimbat cu dezinvoltură prin larga arie a Hard-Rock-ului, nevoită de această dată să apeleze la un repertoriu improvizat şi oferindu-ne în manieră jam-session reuşite momente sonore subliniate de jocuri de lumini. Din păcate, „Progresiv TM" nu şi-a găsit încă un Sound specific după atîtea fluctuaţii de personal în componenţă. Talentatul chitarist L. Herdina va trebui să insiste asupra aranjamentelor pieselor, cu atît mai mult cu cît cei de la „Carusel", în prezent alipiţi „Progresivului", au o solidă pregătire muzicală, nefructificată deocamdată... Atenţie pe viitor la dozarea sunetului în funcţie de condiţiile sălii ! ● Am stat de vorbă cu un veteran al muzicii pop din Ungaria : Levente Szörényi, liderul formaţiei de „Country", „Fonograf". Amănunte, în numărul viitor... ● Şi în a doua ediţie a „Disco Ghid Rock"-ului (pe care o salutăm), cîntăreaţa Elkie Brooks (Vinegar Joe) continuă să fie... masculinizată de către autorii lucrării, deşi am semnalat inadvertenţa şi acum doi ani. Avem unele rezerve şi în privinţa alcătuirii capitolului „Promotori ai popularităţii genului", departe de a fi conceput obiectiv. Dar cine nu greşeşte ? ● Încheierea Anului internaţional al copilului va fi marcată de un grandios spectacol de binefacere pe care îl vor susţine la sala londoneză Royal Albert Hall Dusty Springfield, David Essex, John Miles... ● „Se poartă" prin discoteci glasul Monikăi Herz (R.D.G.) — în foto — „Mingo, Mingo...".

Petru UMANSCHI

DEBUT

Murgu Cucu

Murgu Cucu este un tehnician veterinar din Berzovia. A publicat în Semenicul, Flamura, Îndrumătorul Cultural, Orizont, şi în placheta „Patria de lîngă inimă", a Comitetului de cultură din Reşiţa. Încrezător în virtuţile unei poezii ardente, de un lirism învăluit, dar, mai ales, încrezător în sinceritatea discursului liric, ivit în urma unei trăiri afective autentice, Cucu Murgu, chiar dacă bate de mult la poarta poeziei, nu şi-a pierdut încrederea în izbînda versului său, de-o simplitate şi onestitate proprii inseşi vieţii şi activităţii sale.

V. V.

Nu pune, timpule

Nu pune, timpule, inele să ne doară
Gorunu-n fiecare primăvară ;
Mai lasă-ne tot drepţi să lăstărim
Culoare-n păsări şi să nu rănim.
Să nu ne taie calea şi aripa
Mezina-ţi, nemiloasă, clipa.
Mai pune, timpule, şi cîte-o vorbă bună
În suflete ca o arvună,
Ca şi aceste curgătoare frunţi
Să-şi crească neuitare peste munţi ;
Ca şi aceste braţe roditoare
Un spaţiu-anume printre zburătoare.
Căci, timpule, de cine te-ai mai teme
Să ne mai faci uitaţi măcar o vreme.

Copiii

Copiii sînt cele mai mari minuni,
Copiii noştri frînţi de oboseală,
Balauri zburători şi buni
Cît nu dau pentru zîmbet socoteală,
Cît ierbile li se topesc în sînge
Fără să vilvorească, bunăoară,
Primejdia care-ar putea înfrînge
Vreun răsărit timid de căprioară.
Copiii sînt duminici peste noi
Şi-i suportăm parcă ne-ar fi de pîine.
Ne frîngem buzele-n călciii lor cei moi
Cît nu se trec de pragul către mîine.
Privindu-i mult mai din interior
Ei par ca o chemare singulară,
Uităm de tîmpla care-o să ne doară
Ca o nelinişte în locul lor.

Slavă

Să slăvim timpul coborît în morminte :
Timpul voievod,
Timpul plugar,
Timpul părinte !
Ne arde lumina ţărînii-n cuvinte —
Timp de os
Aţipit lîngă rod
Neodihna-ţi urcase-n tării de norod.
Timp de rană,
Timp de sînge,
Roua grădinilor noastre vă plînge.
Timp de flăcări,
Timp de dor,
Adune-vă somnul,
Proaspăt ogor.

Se întîmplă

Mereu aşteptăm,
Mereu ne pregătim
Alte şi alte corăbii ne închipuim.
Drumul nostru, imensă albie,
Vălurind corabie după corabie.
Clipe de veghe, din ce în ce mai puţine,
Fiul meu
Treci abisul şi te-ntoarce la tine.
Cît e rana adîncă în suflet
Fiul meu ostenit,
Te cunoşti după umblet.

Stare

E parcă se-nsereză-n suflet
Aşa a fost din 'nalta fire.
Zidim silabe ca la primul umblet
Prin faţa casei şi prin amintire.
De ce murim atît de des de ce ?
N-avem, ca pasărea de cobe, pleoapa sură,
Înfăţişarea frunzei care e
Pasărea gri, a timpului măsură ?
Octombrie ne scade din distanţă
Provincial ca aburul de fin !
Mă prăbuşesc muşcînd dintr-o romanţă
Din care plec
Şi-aş vrea să mai rămîn.

Zborul cuvintelor

Neobosit e zborul cuvintelor,
Fără de care
N-am fi ce sîntem, ci
Doar o repetare.
Cînd învăţăm cuvintele, e lesne
În grai copilăreşte
Să ne sărbătorim,
Să ne jelim
Cînd ponosim cuvintele
Ori nu le preţuim.
Cuvintele-s uneltele fără de care
N-am fi ce sîntem —
Doar o repetare.
Cuvintele sînt clocote profunde ;
Ecoul lor
Răstălmăcire-n unde.

Lumina patriei

Lumina patriei de unde vine
Mai e vreun cer aprins la temelie
Care ne iscă adieri de bine
Şi se deschide-n noi ca o făclie ?

Nu, sub blîndeţea noastră,
Nu-i alt cer,
Doar un izvor de noapte şi de zi
Străluminînd adînc la temelii
Văzduhul cald al celor care pier.

Trec numai pleoapele-n nezbor
Şi tîmplele în marea nostalgie
Iar patria se luminează din lumina lor
Ca dintr-un cer fecund de apă vie.

Dac-am putea

Dac-am putea în pumni ca pe-o unealtă
Ne-am strînge gîndurile bune laolaltă
Cînd s-o-ntîmpla să nu mai fie glas
Să glăsuim din ce ne-a mai rămas ;
Cînd n-or mai fi nici lacrimi pentru plîns,
Să plîngem doar
Din ceea ce ne-am strîns.
Dac-am putea, pe miez de rădăcină
Ne-am răsări livada de lumină
Şi-n loc de pentru vreme rea vreo haină,
Din loc în loc ne-am pune cîte-o taină.

SPORT

CĂ AVEM ŞCOALĂ DE GIMNASTICĂ...

...au dovedit-o fetele noastre în triumful lor de la Fort Worth (Dallas), unde absenţa Nadiei Comăneci — e clar că aurul la „individual compus" i-ar fi aparţinut — a stîrnit în echipa României un munte de ambiţie, de spirit colectiv, de dragoste faţă de tricolorul care trebuia urcat acolo unde îi era locul, pe catargul Campionatelor Mondiale. Revelaţia acestor întreceri, atît de dure şi fără nici un zece este Melita Ruhn, clasată a treia în lume, dar nu se pot uita isprăvile minunate ale Dumitriţei Turner şi Emiliei Eberle, „aurite" la sărituri şi sol, sol la care ne-am reamintit de Teodora Ungureanu şi zurgălăii saniei sale, reparîndu-se, astfel, o eroare comisă pe acelaşi continent şi anume la Montreal, cu prilejul Jocurilor Olimpice. Aşadar, să nu o uităm pe Teodora, cea care, alături de Nadia, a deschis pîrtie în istoria gimnasticii româneşti, pîrtie-reper pentru cele ce au venit sau vor veni în conştiinţa noastră, precum Melita, Dumitriţa, Emilia, Anca, Marilena şi aşa mai departe, spre bucuria şi mîndria inimii noastre. Iar Bela şi Marta Karoly, ctitorii acestor izbînzi, au confirmat că nu trăiesc din glorii apuse, cît din migala preparării reţetelor pentru suişurile de mîine şi poimîine. Tuturor, felicitări şi sănătate ! În fotbal, o victorie a tribunelor, a dragostei faţă de tradiţiile unei mari echipe — Rapid, calificată în „optimile" Cupei, după cel mai norocos gol văzut în ultimii ani (e vorba de cel egalizator), dar amendînd tăios un stil hodorogit, cum joacă Dinamo ; evenimentul fotbalistic cel mare a fost, desigur, meciul de ieri, de la Craiova, dintre Universitatea şi Borussia.

Teodor BULZA

PANORAMIC

● În cadrul Liceului de chimie din Timişoara a avut loc o frumoasă şezătoare literară. Au citit din creaţiile lor Damian Ureche, Marius Munteanu, Lucia Bărboi, Sergiu Siharu, Ion Petru Stoica, Dimitrie Jega. ● În antologia „Jahrbuch deutscher Dichtung 1979", apărută la Karlsruhe (R.F.G.), au fost publicate şi poeme ale timişoreanului Hans Mokka. ● La Casa de cultură a municipiului Lugoj : medalion muzical pentru copii susţinut de conf. univ. Enea Borza (Cluj-Napoca) ; turneul Teatrului de amatori din Coştei (R.S.F. Iugoslavia) ; în cadrul cenaclului „I. P. Bănăţeanul" citeşte azi Dănuţ Diaconescu. ● S-a înfiinţat un cenaclu literar artistic la Tehnolemn. ● Cenaclul „Ars poetica" din cadrul Bibliotecii judeţene a organizat şezătoarea literară „Patriei, un vibrant omagiu" susţinută de membri ai cenaclurilor „V. Eftimiu" (Consiliul Judeţean al sindicatelor), I.A.E.M. Şi, bineînţeles de către gazde. ● Studioul de teatru al Casei tineretului din Timişoara lucrează cu sprijinul lui Mircea Belu, actor al Naţionalului nostru. ● Sub egida ziariştilor timişoreni va avea loc luni, 17 decembrie orele 19 în sala „Modex" un spectacol muzical.

L. B.

Un pas spre viitor (IX)

Între timp s-a ivit posibilitatea construirii caselor „prin lipire", adică pentru a se asambla două corpuri de beton este suficient a se fixa între ele un strat de epoxid, de 1—2 milimetri. În acest caz rezistenţa epoxidului e de opt ori mai mare decît a betonului, iar umiditatea nu influenţează lipiciul. Un asemenea beton poate crăpa în orice loc, dar nu în locul lipiturii !

Unul din inconvenientele folosirii lipiciului în construcţii este preţul ridicat al smoalelor sintetice, dar aceasta este doar o problemă de timp. Pînă nu de mult aluminiul a fost considerat un material de preţ, iar astăzi acest metal este cel mai larg folosit şi cel mai ieftin ! Deja de-acum folosirea lipiciului în construcţii are justificări care rentează. De pildă : clădirea s-a încheiat, dar una din grinzile din fier-beton a fost, greşit calculată sau trebuie să suporte o greutate mai mare decît poate suporta. Ea nu se mai poate înlocui, dar se poate îndrepta, fortifica. În acest caz e suficient să se lipească peste ea cîteva foi metalice şi astfel să se îndrepte greşeala inginerului sau proiectantului.

Lipiciul sintetic se aplică larg şi la construcţia podurilor. Un „pod lipit" se află la Moscova, la Rostov pe Don şi la Dnepropetrovsk. Alte cîteva mici poduri „lipite" se află în Anglia şi S.U.A.

La ideea folosirii lipiciului în medicină pentru prima oară s-au gîndit chirurgii, şi nu numai pentru că e la modă să se lipească totul. Chirurgia înseamnă şi arta de-a lega, de-a intimiza două ţesuturi. Şi ce nu s-a încercat pentru reuşita acestei operaţii ! Într-un timp în ajutor au fost chemate pînă şi furnicile, care, cu maxilarele lor, asemenea unor ace minuscule, „coseau" fibrele musculare rupte ale rănilor.

Cîteodată chirurgii „coase" rănile şi tăieturile numai pentru că nimic altceva mai bun nu s-a descoperit. Este extraordinar de greu a se coase ţesuturile ficatului, rinichiului, splinei, care sînt pline cu sînge. Visul de astăzi al oricărui chirurg de a lega ţesuturile fără cusătură pare că e pe punctul de a se realiza. A fost preparat un lipici în stare să lipească ţesuturile vii moi, iar chirurgii au şi trecut la folosirea lui. Principala greutate era doar aceea că lipiciurile de pînă acum puteau lipi doar suprafeţele uscate, iar orice ţesut viu conţine 70—90 la sută umiditate. A usca însă ţesutul înseamnă a-l omorî. De-abia de curînd savanţii au reuşit să descopere un lipici care cu ajutorul peliculei sale elastice şi moi poate să lipească şi ţesuturile vii. Acest lipici se foloseşte deja în chirurgia pulmonară, şi astăzi, cu ajutorul lui, operaţiile pe ficat, rinichi şi inimă se fac mult mai uşor. Acesta e doar începutul. Marele inconvenient al „lipiciului chirurgical" constă în aceea că el are o acţiune maximă numai în primele ore de la aplicare, iar după 24—48 ore această acţiune scade. „Grija" lui o poartă „forţele" de apărare ale organismului, care-l consideră corp străin şi, ca atare, caută să-l distrugă şi să-l elimine din organism.

(Va urma)

(După „POLITIKA")

MAPAMOND

REBUS

IARNA

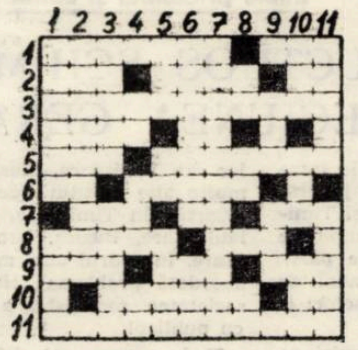

ORIZONTAL : 1) Precipitaţii specifice într-un... — ...peisaj hibernal (adj.). 2) Început de amorţeală ! — Trag săniile în nordul îngheţat — Măsură... din iarnă ! 3) Frunză ce rămîne veştejită, pe ram, toată iarna. 4) Întoarce vorba — Apare promoroaca ! 5) Tuse ! — Fiinţe. 6) Stau în vile ! — Coboară la începutul iernii de la munte. 7) Îngheţate iarna — 28 ianuarie ! — Doarme o iarnă-ntreagă. 8) Una ce rămîne încremenită — Se dezgheaţă la ger. 9) Unul care tremură mereu (adj.) — Pasăre răpitoare ce iernează la noi (reg.) — Cristale de gheaţă. 10) Dezgheţaţi (fig.) — Primele semne de alunecuş ! 11) Înzăpezire.

VERTICAL : 1) Troiene — Bloc de gheaţă. 2) Albă ca zăpada. 3) Timp ce prevesteşte zăpada — O acţiune ce lasă urme pe zăpadă. 4) În pucuri ! — Foţă — Sere ! 5) Cursuri — Începe vuietul !... — ...de automobil (adj.). 6) A răsufla — Se dă... gheaţă (pl.). 7) Îngheţate (fig.). 8) Cuie... la sfîrşitul lui decembrie ! — Dispare ceaţa ! — Puţină îngheţată ! 9) Zăpadă — La gura sobei. 10) Cursă — Multe etape... în formarea unui ţurţur ! — Se face iarna pentru vară. 11) Pom de iarnă (pl.) — Formă de fulg (pl.).

Viorel ABRUDAN

„Moartea la Veneţia“

ITINERARII

Nu, nu-i vorba despre cunoscuta nuvelă a lui Thomas Mann, deşi moartea este mereu prezentă la Veneţia, dar nu prin holera fatală, atit pentru Tadzio, cit şi pentru Gustav Aschenbach, ci printr-o boală mult mai puţin subtilă ce ameninţă însuşi oraşul. Soseşti doar la Veneţia însoţit de acest prim clişeu de care e atit de greu să te desprinzi : moartea Veneţiei. Oraşul e ameninţat de ape, e pe punctul să fie înghiţit, se scufundă în fiecare an cu o unitate de măsură constantă, atitea comori de artă, case, palate, biserici sînt în primejdie. Încet şi sigur cetatea de odinioară a dogilor e pindită de pieire.

De fapt, aşa cum s-a stabilit în ultimul timp de către comisii internaţionale de experţi, pe baza unor observaţii sistematice de lungă durată, moartea Veneţiei este un mit. Pericolul apelor a fost exagerat. Scufundarea şi-a încetinit ritmul, ba chiar a încetat, nu se ştie, în urma planurilor de pe hîrtie, a măsurilor luate (s-au cheltuit, în adevăr, mulţi bani) sau a naturii (marea în special, poluarea şi industrializarea din jur) care-i mai îngăduie, în marea ei bunăvoinţă, încă o epocă de stabilitate. Nu-i, deci, cel puţin deocamdată, nici un pericol şi îndrăgostiţii de Veneţia nu trebuie să se agite. Oraşul ce-i fascinează a rămas, rămîne şi moartea, deşi-i dă tircoale mereu, nu reuşeşte încă să-l scufunde în apele fetide ale canalelor, nici să-i macine zidurile igrasioase.

A rămas însă mitul. Oricine dintre noi se duce acolo este însoţit de cuvintele lui Eminescu, privind vechea cetate. San Marc bate şi acum miezul nopţii, deloc sinistru, dar ce importanţă mai are amănuntul de vreme ce sonetul aşa spune. (Ciudat cum nu ne ducem acolo ca într-un oraş cu care Ţara Românească a avut legături comerciale încă din secolul al XIV-lea, cînd Radu Basarab a cumpărat zece mii de armuri veneţiene). E adevărat, tăcerea de ţintirim nu se potriveşte oraşului invadat de mii şi mii de turişti gălăgioşi şi dacă morţii nu învie şi e zadarnică aşteptarea celor ce vor să vadă vechea glorie a cetăţii, cei de astăzi se mulţumesc să vadă în grabă oraşul, să străbată Canal Grande, pentru a ajunge cît mai repede la Piazza San Marco, la Lido, eventual la una din insule, plecînd apoi satisfăcuţi de oraşul de pe canale, povestind prietenilor şi cunoscuţilor despre farmecul său neîntrecut, despre apele colorate şi despre lebedele negre ce circulă pe ele, alt clişeu desminţit de realitate.

Fireşte că atmosfera Veneţiei, pe care n-o poţi sesiza într-o grăbită excursie, de o „semnificaţie ambiguă“, cum spune Thomas Mann, în care moartea se împleteşte cu arta, în care „voluptatea pieirii“ este solidară „tragediei creaţiei“, rămîne pentru o fire interiorizată un motiv de meditaţie. Nu-i mai puţin adevărat că senzaţiile lui Aschenbach din gondolă („lebăda neagră“ de care am amintit), asemănîndu-i fotoliul lăcuit în negru cu un sicriu, voluptuos totuşi şi moleşitor, nu le-am sesizat pentru simplu motiv că am călătorit cu un **vaporetto,** mijloc mai rapid şi mai ieftin, şerpuind printre şalupe oficiale şi bărci cu motor. Nu am zărit decît o singură gondolă cu o pereche de tineri japonezi, dar am avut curiozitatea să le văd mai îndeaproape în spatele **Pieţii San Marco,** pe un canal lateral, staţionînd în aşteptarea unor clienţi ce nu veneau, deşi oraşul era plin de străini.

Oraşul are farmecul lui pe care e indicat să-l cunoşti la o anumită vîrstă. Aş zice la vîrsta călătoriilor, pentru că există una cînd sufletul este deschis tuturor privelиştilor şi cînd capacitatea de a te mira nu a fost tocită de prea multele informaţii deţinute. Cînd călătoreşti la o vîrstă în care ţi-ai format o anume imagine despre lume, cînd poţi identifica în realitate ceea ce ai întîlnit demult în cărţi, cînd ochiul e mai mult critic decît receptiv, atunci lucrurile se schimbă. Selectezi, urmărind o anume direcţie, verificînd în ce măsură realitatea corespunde modelului pe care ţi l-ai făurit dinainte. Poate uneori frumuseţea oraşului necunoscut te fură, lăsîndu-te, conştient, legănat de priveliştea ce se desfăşoară de pe nişte pînze cu apariţii şi dispariţii neaşteptate, cu nuanţe ce se schimbă mereu, cu clădiri ce-ţi încîntă privirile, uitînd şi de stiluri şi de influenţe, şi de istorie şi de filosofia culturii. Acest fel de a vedea este bineînţeles mai potrivit unei conştiinţe deschise, în formare, dar este pînă în cele din urmă infructuos. Călătoria înseamnă în primul rînd cunoaştere, în al doilea contemplare, în al treilea înţelegere. Şi ce vei înţelege dintr-o priveliştе ce se desfăşoară doar în faţa ochilor, fără s-o cunoşti, fără posibilitate de contemplare, care este o privire lăuntrică activă, descompunînd şi recompunînd imaginile, integrîndu-le într-o structură ?

Am ajuns dimineaţa, cu trenul, la Veneţia **Mestre,** un oraş nou pe **terra ferma,** de unde, tot cu trenul, am plecat imediat la Veneţia **Santa Lucia.** De pe **Ponte della Ferovia,** paralel cu **Ponte della Liberta** (şoseaua) ce străbate laguna, Veneţia dogilor se vede de departe învăluită într-o ceaţă uşoară ce se ridică treptat, nu fără a-i da o vrajă şi-o atracţie prin coloritul clădirilor, a clopotniţelor şi turnurilor şi prin acea vaporoasă înfăţişare cu care am luat cunoştinţă încă în **Galeriile Ufizzi** din Florenţa, văzînd tabloul lui Canalleto : **Canal Grande e Palazzo Ducale.** În afară de gondolele şi bărcile cu pînze, acum lipsă, aceeaşi perdea străvezie prin care **Piazza San Marco** cu **Palatul Dogilor** îşi dezvăluie o prezenţă neaşteptată prin neobişnuitul clădirilor.

O primă întrebare pe care ţi-o pui fără să vrei în faţa tuturor vestigiilor trecutului este ce anume a rămas din ceea ce a fost. Răspunsul e întristător şi pretutindeni la fel : aproape nimic : clădirile au suferit diferite restaurări, au fost incendiate, distruse de războaie sau de calamităţi naturale şi ceea ce vedem noi astăzi e nu se ştie a cîta refacere din care cu greu se pot desprinde formele originale. În plus, fiecare arhitect angajat să întărească sau să reconstruiască vechile edificii a venit cu o concepţie proprie sau cu una a epocii, ce nu se potriveşte cu vremile îndepărtate, în care alte concepţii şi alte gusturi au operat în materie de artă. Dar, peste voia noastră, realitatea se impune, trebuie s-o primim, eventual punînd alături, în imaginaţie, modelul dintîi făurit pe baza informaţiilor şi a stilurilor furnizate de istoricii de artă sau de filosofii culturii.

Veneţia a fost secole de-a rîndul un centru de întîlnire a diferitelor tendinţe ce veneau din nord (germanii aveau pe malul Adriaticii mari antrepozite), din răsăritul apropiat (legăturile cu Bizanţul au fost, cu toate fluctuaţiile lor, permanente), dar şi de pe pămîntul Italiei, cu tendinţele clasice, romane, renaştere şi baroc. Ciudat cum **Fondaco dei Tedeschi** (fostele antrepozite germane în care este acum Poşta centrală) sînt clădite în stil renaştere, nu gotic, cum te-ai aştepta. Există însă numeroase case şi palate de un gotic timpuriu sau întîrziat : **Casa Iustiniana, Casa de aur, Palatul Foscari, Palatul Segredo, Contarini Fasan ;** altele în care formele renaşterii se recunosc în toată frumuseţea lor : **Palatul Grimani, Vendramin Calergi, Contarini dal Zaffo, Dario** etc. ; ultimele forme ale barocului : **Palatul Rezzonico, Pesaro ;** puţine în stil venetto-bizantic : **Fondaco dei Turchi,** sau chiar stilul clasic al clădirilor zidite de Palladio. Multe biserici cunosc şi ele numeroase stiluri contaminate sau amestecate, cu totul deconcertante. Dar peste atitea stiluri ce s-au întîlnit la Veneţia, oraşul are, se spune, un stil al său. De aceea se vorbeşte de stilul bizantino-veneţian, de un gotic veneţian, de o renaştere veneţiană. Ceea ce vrea să însemne că deşi o tendinţă a venit din altă parte a primit la Veneţia o înfăţişare specifică oraşului. Două pot fi cauzele : o tradiţie arhitecturală de care majoritatea artiştilor au ţinut seama şi mai ales potrivirea clădirilor cu peisajul deosebit de al altor oraşe. Lumina este altfel reflectată de apele lagunei, atmosfera canalelor estompează contururile iar culorile se scaldă în lumini jucăuşe venind din toate părţile, interesul mutîndu-se de la precizia desenului, la nuanţe şi estompe, îndreptînd arta arhitecturală dar mai ales pictura într-o anumită direcţie. Nu-i mirare că încercările lui Palladio, taciturne şi reculese, austere, concretizate în **San Giorgio Maggiore, Redentore** şi **Zitelle,** nu se potrivesc atmosferei veneţiene, opusă acestor tendinţe clasice.

Să ne oprim o clipă la **Piaţa San Marco,** luată în întregime şi apoi clădire de clădire. Un amestec de stiluri, de la cel roman **(Clopotniţa** imensă, refăcută în 1912), la baroc (o faţadă a **Palatului ducal),** trecînd prin bizantin şi gotic (majoritatea clădirilor) şi fireşte stilul renaşterii **(Turnul Ceasului** şi **Libreria Vecchia,** care adăposteşte biblioteca), cu nuanţa personală a lui Iacopo Sansovino arhitectul care le-a clădit. În sfîrşit **Biserica San Marco** cu stilul ei veneto-bizantin.

Biserica San Marco nu este pentru noi cei obişnuiţi cu stilul bizantin o noutate. Dar pentru occidentalii ce trăiesc între clădiri gotice sau bazilici romane, între renaştere şi baroc, reprezintă ceva deosebit şi atrăgător. Clădirea imită **Biserica Sfinţii Apostoli** din Constantinopol, fiind, după cît se pare, prima adaptare integrală a unui model bizantin monumental în Italia. Are cinci cupole aurite, trei de dimensiuni mai reduse, pe braţele din faţă ale crucii, alta la mijloc, ultima la bază, acestea două ceva mai mari. Aspectul iniţial din 1063–1073, cînd s-a zidit, probabil de meşteri bizantini, n-a rămas, iar astăzi clădirea are o faţadă din cele mai ciudate, cu intrări masive în boltă rotundă, deasupra cu ferestre-uşi în arc gotic şi cu turnuleţe gotice ce-i dau un aspect hibrid, arătînd în acelaşi timp destinul arhitectural al unei clădiri ce a suferit numeroase transformări şi adausuri. Deasupra imensei faţade, în dreptul marilor porţi se află, nu se ştie de ce tocmai acolo, cei patru cai de cvadrigă, lucraţi probabil de către Lysip, aduşi din Grecia în timpul împăratului Nero, marele amator de întreceri, duşi de Constantin la Bizanţ, aduşi de veneţieni cînd cu jaful Constantinopolului la 1204, capturaţi de Napoleon şi apoi readuşi la Veneţia, nu-şi găsesc nici acum odihna deasupra marelui portal al catedralei. Nu am văzut decît doi. Ceilalţi doi, bolnavi, au fost strămutaţi într-un muzeu pentru tratament, iar copiile nu erau încă gata ca să le ia locul. În curînd aceeaşi soartă o vor avea-o şi ceilalţi, bronzul îmbolnăvindu-se din cauza unor bacterii necunoscute sau doar datorită poluării şi apei sărate.

În interior, stilurile sînt cu totul tulburătoare : renaştere (să nu uităm că Iacopo Sansovino a restaurat biserica), goticul celebrei **Pala d'oro,** cu smalţuri aduse din Bizanţ (1204), încadrate în elemente decorative gotice la 1315 şi alte numeroase influenţe. Coloanele ciboriului de pe altarul principal sînt din alabastru de proveniență nelămurită. Ca stil şi decoraţie aparţin artei siriene, fiind datate pe la începutul secolului al VI-lea, pe baza scenelor apocrife reprezentate. Rămîn mozaicurile şi ele restaurate de mai multe ori, lucrate unitar şi aparţinînd prin tehnică acelui amestec de stiluri, sau acelei sinteze ce poartă numele veneto-bizantină.

Palatul dogilor a fost la început o fortăreaţă arsă de mai multe ori şi refăcută. În secolul al XIV-lea a suferit transformările ce i-au dat forma de astăzi. E o clădire din cele mai interesante şi mai pline de farmec prin imprevizibilul ei. Aripa de sud este cea mai veche (1404), apoi cea de vest, lucrată de meşteri florentini, lombarzi, veneţieni şi toscani. Intrarea principală, **Porta della Carta** este un triumf al goticului (1441), arătînd puterea tradiţiei acestui stil de care veneţienii s-au simţit atît de legaţi. Faţadele de sud şi est sînt şi ele în stil gotic. Doar latura dinspre **Turnul Ceasului** este barocă. Aspectul exterior e din cele mai neaşteptate. Parterul se deschide prin arcade masive, etajul, prin arcade suple, de două ori mai multe decît jos. Iar etajul doi nu are decît şase ferestre, cîte trei de fiecare parte a balconului, încît clădirea pare răsturnată. Elementele constructive grele sînt deasupra, iar structurile sînt relativ mărunte, încît inversarea arată concepţia îndrăzneaţă a constructorilor. Paramentul etajului doi este atrăgător datorită lespezilor mici de marmură albă şi roz, urmînd un motiv bizantino-arab. Coronamentul deasupra cornişei este tot în stil arab, amestecat cu elemente gotice, dînd clădirii un aspect straniu.

Toate aceste amănunte arată specificul Veneţiei şi sufletul celor ce au construit oraşul. Veneţienii au fost navigatori îndrăzneţi, iar apropierea lor de gotic este firească, clădirirle în acest stil arătînd temeritatea meşterilor ce înalţă turnurile de piatră spre cer, dinamica activităţii lor fiind pe măsura unor corăbieri neînfricaţi. Pe de altă parte, sufletul navigatorilor este deschis către toate zările, de unde mulţimea direcţiilor stilistice împrumutate şi apoi potrivite lor sau chiar asimilate. E în acest punct şi dorinţa de a avea ceea ce alţii nu au, de unde atitea podoabe aduse din orient, unele mai potrivite, altele mai puţin, integrate însă în ceea ce poartă în final pecetea veneţiană. O pecete în primul rînd a acelui suflet îndrăzneţ, dornic de a cuprinde orizonturi cît mai largi, de a stăpîni mările, în al doilea rînd a specificului oraşului înălţat în pitoreasca lagună într-o neîncetată bătălie cu apele, altă operă tot atît de îndrăzneaţă.

Ion MAXIM

Zilele prieteniei şi culturii din R D. Germană

UN FRUCTUOS SCHIMB DE EXPERIENŢĂ ÎNTRE REGIUNEA GERA ŞI JUDEŢUL TIMIŞ

Tradiţionalele schimburi culturale între regiunea Gera (R. D. Germană) şi judeţul Timiş, între oraşele frăţeşti Gera şi Timişoara, au fost şi în acest an de amploare şi mare eficienţă pentru ambele părţi. Ne-au vizitat o delegaţie de oameni de cultură şi artă, un ansamblu de actori şi un mare ansamblu folcloric.

Delegaţia a avut diferite convorbiri de specialitate la Centrul de îndrumare a creaţiei populare şi al mişcării artistice de masă a judeţului, cu artişti fotografi şi cineaşti amatori, la Asociaţia scriitorilor din Timişoara, Muzeul Banatului, în multe alte instituţii de cultură, educaţie şi artă din Timişoara, Jimbolia, Sînnicolaul Mare, Buziaş, Lenauheim, Teremia Mare. În cadrul unei mese rotunde a fost abordată problema rolului teatrului în societatea socialistă, a relaţiei teatrului cu publicul.

70 de componenţi ai Teatrului din Gera au prezentat spectacolele cu „Părtaşi la vină“ de Goethe, „Viziunile Simonei Machard“ de Brecht şi programul de revistă „Miniaturi berlineze“ ; o variată gamă de stiluri şi specii. Au fost întreprinse turnee la Jimbolia, Teremia Mare, în afara spectacolelor din Timişoara. (Menţionăm că Teatrul german timişorean a întreprins şi el turnee în R.D.G. şi că piesa lui Mihail Sebastian „Steaua fără nume“ a fost montată la Gera. De asemeni, „Arno, prinţ de Wolkenstein“ a autorului est-german Rudy Strahl a văzut lumina rampei pe scena Teatrului german timişorean).

Ansamblul folcloric al regiunii Gera, format din 40 de membri, a adus mesajul artei amatoare din ţara sa printr-un spectacol avînd genericul „Turingia cîntă şi dansează“. Aplauzele publicului din Biled, Lenauheim, Darova, Lugoj, Sînnicolaul Mare, Timişoara, Recaş au răsplătit pitorescul obiceiurilor şi calitatea interpretărilor artistice.

Prestigiosului schimb cultural i se mai adaugă expoziţia de fotografii a artiştilor din R. D. Germană, prezenţa unor filologi la Universitatea din Timişoara.

Manifestările, schimburile de opinii, semnifică amploarea şi utilitatea acestor contacte internaţionale prieteneşti, venind să sublinieze necesitatea intensificării lor. Adăugîndu-se spectacolelor aspectul „de lucru“ al întîlnirilor, acestea cîştigă în valoare şi profunzime, devin factori favorizanţi ai unei largi circulaţii a valorilor cultural-artistice.

L. B.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef). ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct). PAUL EUGEN BANCIU. MIHAIL GLAJA. CORNEL UNGUREANU.

REDACŢIA ŞI ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Telefon : 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA“
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

IULIAN VITALIS COJOCARIU : „Nunta"

IMNELE PATRIEI

EDIFICARE DE SUFLET

Inima e fertilul meu răsad.
Sădesc în ea rîul cel mai de-aproape,
să lăstărească mătci, legate de un vad,
prin care-mi trece sufletul pe ape.

Tot aurul din prund va să se însenine
în creșterea cărării din gîndul meu de bine.

Sădesc în inimă colina de acasă.
Pe împămîntenită lumină îmi urc gîndul,
în vatra plaiului, pe care timpu-și lasă
puterea-n fiii țării, veacuri, veacuri de-a rîndul.

Grea cumpăna cărării de pe creste
se-nsenințează ; sufletu-o dorește.

Aurel TURCUȘ

SUBIECT DE IMN

Celui ce ți-a dat viață îi spui simplu :
tată ;
celui ce te-a crescut îi spui simplu :
părinte ;
cum să-i spui, însă,
măreției ce ne-a călăuzit destoinic,
izbînzii ce ne e far
nouă, celor 22 de milioane de inimi —
Partidului Comunist Român ?

Să durăm o statuie partidului
cioplindu-i în marmură chipul,
o statuie avînd drept temelie lupta
cu timpul trecut,
avînd înfățișarea timpului prezent
și iradiind eternitate.
Cu embleme ale fericirii drept motto.

Ivo MUNCIAN

ORIZONT 51

● SERIE NOUĂ ● anul XXX
(613) ● 20 decembrie 1979
● 8 pagini — 1 leu

DOCUMENTELE CONGRESULUI AL XII-LEA

ETAPE ȘI PERSPECTIVE ROMÂNEȘTI

„De la tribuna Congresului adresez oamenilor de litere, compozitorilor și plasticienilor, creatorilor din teatru și cinematografie, tuturor oamenilor de artă chemarea de a da țării tot mai multe lucrări pătrunse de umanismul revoluționar al societății noastre, care prin mesajul și valoarea lor artistică să contribuie la înnobilarea ființei umane, să cultive spiritul patriotic, devotamentul față de patrie, de cauza socialismului, a fericirii întregului nostru popor".

(NICOLAE CEAUȘESCU — Din Raportul la Congresul al XII-lea al P.C.R.)

Puține sînt, în istoria societăților umane, domeniile de activitate în care munca de cunoaștere, valorificare și conducere conștientă și științifică să fi înregistrat un ritm atît de lent ca domeniul creației și culturii. Există desigur și explicații care justifică acest fapt : imaginea de ansamblu a domeniului s-a constituit foarte tîrziu datorită complexității deosebite a fenomenelor culturii, legile mișcării și evoluției culturii n-au putut fi cunoscute și utilizate corect și eficient. Înainte de înțelegerea materialist-dialectică a istoriei omenirii și societăților, ritmul acumulărilor în diferite domenii ale culturii a fost atît de diferit și variabil în epoci și țări diferie încît era greu de crezut că toate acestea formează un domeniu unitar guvernat de legi obiective, iar mijloacele de cercetare și prelucrare de care dispunea societatea erau insuficiente pentru prelucrarea cantității uriașe de informații referitoare la cultură sau la unele domenii ale acesteia după cum numărul de persoane pregătite corespunzător pentru o asemenea cercetare a rămas chiar și pînă în prezent insuficient.

Dar cele mai importante cauze ale acestei rămîneri în urmă sînt legate de interesele claselor dominante și statelor care au dus o politică discriminatorie privind accesul maselor la cultură, au practicat o politică de izolare și control empiric asupra grupului creatorilor și asupra circulației informațiilor culturale și mai ales au practicat o politică de ajustări și reajustări succesive, intervenția statului fiind în cel mai bun caz paleativă și restrictivă ceea ce a dus la o dezvoltare unilaterală și deformată a culturii fiecărui popor, fiecărei țări. Cu excepția cîtorva domenii și forme ale culturii ca învățămîntul, tehnica, parțial știința și unele forme ale culturii mass-media, mai degrabă am putea dovedi că acestor intervenții ale claselor exploatatoare și statului subordonat lor le datorăm mai degrabă fenomenele dureroase și aberante din culturile contemporane : înstrăinare, prezentări deformate intenționat, decalaje, și disparități, utilizarea unor rezultate ale domeniilor culturii împotriva umanității, analfabetism, mizerie spirituală și morală, împiedicarea circulației nestînjenite a valorilor culturii, științei și tehnicii și multe altele.

Dacă numai acestea ar fi argumentele este de înțeles de ce revoluția socialistă a trebuit să însemne și o revoluție în cultură, deci statul socialist are obligația și meritul de a fi realizat și pus în practică, pentru prima dată în istorie o politică culturală elaborată conștient, riguros științific, completă și complexă. Necesitatea revoluției socialiste în cultură și construcția culturală științifică a ținut și va ține întotdeauna și în orice țară de esența socialismului. Ea este cu atît mai stringentă și mai acută într-o țară care a moștenit o situație precară de la formațiunea burgheză și care își propune, ca România, să treacă într-un timp istoric scurt, chiar cît mai scurt posibil, din stadiul de țară în curs de dezvoltare, în rîndul țărilor dezvoltate, mai precis multilateral dezvoltate ale lumii, creînd și dezvoltînd o nouă cultură — cultura socialismului — și o nouă civilizație — civilizația socialistă. Măsura în care cultura socialistă devine pînă la identitate culturală socialistă, conformă și adecvată noii civilizații socialiste — și aceasta fiind prima făurită conștient și științific în istorie — este rezultatul previzibil și inevitabil al politicii culturale științifice a partidului și statului nostru socialist și, totodată, premiza și condiția necesară și suficientă pentru punerea bazelor, în viitor, a culturii și civilizației comuniste.

Dacă în prima etapă, după eliberare, prima problemă cu caracter de urgență a reprezentat-o trecerea principalelor instituții de cultură sub controlul maselor populare conduse de clasa muncitoare în frunte cu partidul său comunist, trecerea în proprietatea statului a bazei materiale a culturii și scoaterea acesteia de sub influența ideologiei burgheze, după 1947, problemele prioritare în domeniul culturii devin cele de construcție a premizelor noii culturi : politica de atragere și conlucrare cu intelectualitatea formată în anii dominației burgheziei, formarea noii intelectualități și în primul rînd a detașamentului cadrelor didactice necesare pregătirii și calificării forței de muncă, lichidarea analfabetismului și punerea pe baze noi, științifice a învățămîntului, promovarea valorilor autentice ale patrimoniului cultural național, deschiderea largă a accesului la cultură în toate formele sale pentru întreaga populație a țării și repunerea în circulație a valorilor culturale progresiste interzise sau omise cu bună știință de burghezie, difuzarea valorilor progresiste ale culturii, științei și literaturii universale, și, în sfîrșit, stimularea creației originale autohtone.

Realizarea într-un timp extrem de scurt a acestor obiective ale politicii partidului și statului nostru socialist au confirmat încă odată eficiența unei politici culturale științifice în condiții de dezvoltare liberă și independentă, au descătușat energiile creatoare ale maselor populare ducînd la o îmbogățire spirituală și înflorire a culturii socialismului de neimaginat în țara noastră în condiții anterioare. Se lichidează exodul creierelor și specialiștilor români spre țările care au profitat secole de-a rîndul de creatorii români, se lichidează distorsiunile în dezvoltarea culturii naționale și se creează condiții pe teritoriul țării pentru dezvoltarea capacității creatoare a poporului în toate domeniile și formele. Dacă realizările din trecut în diferite domenii erau în mai mare măsură rodul unor eforturi și sacrificii personale, de acum, fiecare realizare este în primul rînd rodul eforturilor colective ale statului, partidului, clasei noastre muncitoare.

Odată cu trecerea la etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, programul partidului trasează contururile unei noi etape în înflorirea culturii și națiunii noastre socialiste. Obiectivul principal devine astfel realizarea personalității depline, multilateral dezvoltate, realizarea

Romulus DABU

(Continuare în pag. a III-a)

CRONICA LITERARĂ

Liviu Petrescu

Romanul condiţiei umane

(Ed. Minerva 1979)

Liviu Petrescu face parte dintr-o mai tînără promoţie de comparatişti, al căror interes se îndreaptă mai puţin spre cercetări de natură tradiţională (sursologie, tematică, studiul motiveor şi al infuenţelor) şi mai mult către probleme de natură interdisciplinară. Fără a nesocoti primatul analizei literare, cartea vădeşte opţiuni ferme, cum nu se poate mai bine venite, pentru teoria ideilor şi, mai ales, pentru filosofie. Neîndoelnic este calea cea mai nimerită de a ataca o temă de anvergura „condiţiei umane". Aşa se face că încă în *Preliminarii*, după consideraţii oportune privind circularitatea şi istoricitatea temei (a cărei carieră e urmărită în cîteva curente literare : clasicism, manierism, romantism), se postulează necesitatea unei atitudini filosofice. Întîi pentru că precursorii problematicii condiţiei umane sînt gînditori (Pascal, Schopenhauer, Nietzsche), dar mai ales pentru că problema condiţiei umane se pune în plan ontologic, metafizic şi social.

Tema condiţiei umane, prin caracterul ei conflictual, subliniază cu îndreptăţire Liviu Petrescu, aparţine mai ales literaturii secolului nostru. Cartea se fereşte însă a schiţa ceea ce autorul numeşte o „biografie exterioară" (p. 18) a temei. Ambiţiile ei vizează surprinderea, sesizarea modelului specific şi singular al condiţiei umane, aşa cum se împlineşte acest model în cîteva din marile romane ale secolului 20. Dar şi în cărţile lui Dostoievski.

În sprijinul cercetării sale, Liviu Petrescu aduce un mănunchi de calităţi care probează, îndubitabil, vocaţia sa de studios, de critic literar. Mai întîi o artă a lecturii ce ştie să descopere în textele analizate, puncte de sprijin în favoarea tezelor din *Romanul condiţiei umane*. Aşa sînt, bunăoară, paginile închinate universului dostoievskian, ideologiei eroilor săi. Prioritatea analizei filosofice, subtilitatea unor observaţii înscriu aceste pagini printre cele mai bune contribuţii ale exegezei româneşti dezvoltată pe marginea operei marelui scriitor rus. Vrăjmaş al locului comun şi al adevărurilor de manual, Liviu Petrescu vădeşte aceiaşi preferinţă pentru scrutarea ideilor şi în paragrafele ce comentează opera lui Thomas Mann sau Camil Petrescu. Observaţiile privind cărţile lui Kafka se adună în jurul unei idei nucleu privind spaţiul kafkian închis, alienarea personajelor, înstrăinarea lor de condiţia umană. Să adaugăm apoi, la calităţile acestei scrieri, pe lîngă harul lecturii atente şi pricepute, o retorică a persuasiunii ce se aşează la antipozii argumentării sofistice. Nu vom fi de acord, poate, cu toate punctele de vedere, cu totalitatea tezelor susţinute de Liviu Petrescu. Dar, trebuie să o recunoaştem, el aduce în sprijinul tezelor sale o artă a demonstraţiei, un ansamblu al coerenţei logice ce nu poate fi răsturnat uşor. Dar calitatea de căpetenie a acestei cărţi (am mai spus-o), este, negreşit, înclinarea autorului spre filosofare. Este, din păcate, o calitate destul de rar întîlnită în critica românească, Nicolae Balotă şi Alexandru Paleologu (în eseu) putînd fi număraţi printre puţinii ei profesori. În *Romanul condiţiei umane* filosofia este chemată de cele mai multe ori cu bune rezultate, în ajutor. Aşa, bunăoară, analiza filosofiei lui Max Stirper, teoreticianul egoismului, aruncă o lumină nouă asupra lui Ivan Karamazov, după cum tratatul lui Aristotel *Despre suflet*, conduce la o radiografie lăuntrică a eroilor lui Joyce.

Firește, vizînd originalitatea, deplina proprietate a punctelor de vedere, cartea lui Liviu Petrescu este o astfel de scriere, suscită controverse şi polemici M-aş referi la un singur aspect, relaţia între conceptul filosofic şi imaginea artistică, relaţie rezolvată prea tranşant, uneori, de autor. Există, mai întîi, în carte o adevărată marotă hegeliană, de vreme ce influenţa filosofului german este depistată la Dostoevski, în *Fraţii Karamazov*, în învăţătura stareţului Zosima, dar şi în gîndirea lui Vasile Pîrvan. Dar învăţătura lui Zosima este tipică concepţiei dostoievskiene, impregnată de doctrina Evangheliei. Cît priveşte presupusele elementele hegeliene din gîndirea lui Pârvan ele se subsumează, mai curînd, filosofiei stoice. Nu credem nici că lectura lui Schopenhauer a condus, la Proust, la binecunoscuta dihotomie a eului, un eu empiric, de suprafaţă şi unul lăuntric, creator. Este adevărat că Proust l-a citit pe Schopenhauer, dar teoria celor două euri este consubstanţială operei şi gîndirii sale, el n-a împrumutat-o de aiurea. Preţioasă ni se pare şi apropierea dintre filosofia lui Aristotel şi prioritatea senzaţiei în romanele Hortensiei Papadat Bengescu. S-ar mai putea desigur, aduce şi alte întîmpinări. Dar ele nu pot prejudicia asupra valorii de excepţie a cărţii semnate de Liviu Petrescu, critic ce prin cultură, seriozitate şi talent se vădeşte a fi unul din capii de serie ai criticii literare tinere din ţara noastră.

Traian Liviu BIRAESCU

Ion Brad

Ora întrebărilor

(Ed. Minerva, 1979)

Volum selectiv, prefaţat de Aurel Martin, însoţit de un *Tabel cronologic* şi de *Indicele alfabetic al poeziilor după titlu*, *Ora întrebărilor* se impune ca un corpus de texte extrem de unitar şi de echilibrat. Atrage atenţia, mai întîi, chiar alcătuirea cărţii. Criteriul tematic şi cel cronologic se unesc, construind, de fiecare dată, o secţiune diacronică inversă : dinspre prezent către trecut. Acest element, strict compoziţional, amplifică însă, nebănuit de mult, complexitatea răsfrîngerilor reciproce în spaţiul fiecărui ciclu şi ale ciclurilor între ele. Între *Clepsidra* (datată 1979) şi *Ante-postumă* (1978), materia lirică este grupată în şase secţiuni : *Copilul cărunt*, *Thalassa*, *Anotimp incert*, *Mater*, *Terra Mater*, *Humanitas*. În interiorul acestora (excepţie face *Humanitas*, datat, în întregime, 1978), poemele acoperă o perioadă de peste treizeci de ani, măsurată, mereu, dinspre momentul maturităţii (dinspre *ora întrebărilor*) spre începuturi. Procedeul ni se pare nu doar original, ci şi cu totul elocvent pentru natura confesiunii şi a conştiinţei artistice. E vorba nu doar de o poezie a reflecţiei şi rememorării, ci şi de o poetică a amintirii, a descinderii în propriul trecut, în intimitate, spre rădăcini şi spre mituri. Ordinea cronologică inversă menţine şi propune, fără încetare, *prezenţa* autorului în operă, coloratura *de acum* a meditaţiei sale. Aşa se face că, plasate într-un timp al lecturii care anulează timpul real al aparitiei lor, textele capătă — toate — o ciudată şi impresionantă contemporaneitate (şi o simultaneitate la fel de impresionantă). Nu fără motiv se iveşte, probabil, de cîteva ori, imaginea cometei oscilînd între două abisuri : „La vîrsta poetului / Nici nu se poate muri. / Anii lui şi-au făcut aureolă din visuri. / Vechea-ntrebare, cu craniul în mînă, / „A fi sau a nu fi" / A rămas ca trena unei comete / Pierdută între două abisuri..."

Există, de altfel, o tensiune între trăirea diurnă, solară, între spiritul clasic (pe de o parte) şi impulsul teluric, neguros ce imprimă imaginaţiei (hrănite din amintiri) un traseu nepăsător la ritm şi la măsură. *Polifem* — al cărui ochi e uneori soarele iar alteori luna — se întîlneşte adesea cu eroi şi principii contrarii: „Sub ochiul de ciclop enorm / Al soarelui ce cade-n ape / Să se întoarcă fără somn / De cumpăna din noi aproape, / Ucisul zilnic, Polifem, / Reînviatul, delirantul, / Prin care noi supraveghem / Şi lumea noastră şi neantul".

Această raportare la mitologie pe latura ei umbroasă, dionisiacă (turnată, însă, în arhitectura apolinică a strofei), individualizează puternic poezia lui Ion Brad, distanţînd-o de blîndele nostalgii neoclasice. Introspecţia, drumul înspre copilărie ajung mereu la limita dintre lumină şi întuneric. Intens luminat, între chipurile pe care amintirea le recuperează trecutului, rămîne, cu deosebire, acela al mamei *(Mater)*. Ciclul se desfăşoară în tonuri amplu-elegiace, prefaţate şi însoţite de impresionante tablouri : „Cînd, copil, urcam Dealul Crucii / După care se ascundeau încă şapte hotare, / Şapte dealuri ca şapte răstigniri / Pe crucea ta, soare, / Şapte văi ca şapte leagăne nencăpătoare, / Acolo în dreapta, sub tufele mari de mălin / Străbunicul îmi arăta casele scufundate / Ale fostului sat ţintirim / De care fugim, tot fugim, tot fugim...".

Modalitatea sintactică (şi compoziţională) fundamentală este *interogaţia* (vezi şi titlul volumului). Poeme întregi se construiesc pe antiteza dintre *întrebare* şi *tăcere*. E un dialog retezat, un circuit comunicativ întrerupt — corespunzător opoziţiei dintre impulsul de a cunoaşte şi rezistenţa (vastitatea) necunoscutului. Ecoul doar închipuie un fel de răspuns la mulţimea şi diversitatea întrebărilor. Însă ecoul aduce cu sine însăşi respiraţia genunii în care întrebările au căzut. De aceea textul rămîne neliniştitor, polisemantic. Geometria precisă a întrebării se desenează pe un fundal incert, pe tăcerea amorfă (p. 1, 5, 37 etc., etc.).

Se relevă, astfel, încă o dată, dialectica complicată a instinctului liric şi a lucidităţii, într-o poezie ce tinde necontenit, pe propriul său drum, spre idealul clasic.

Eugen DORCESCU

CENACLU

CENACLUL ASOCIAŢIEI SCRIITORILOR ŞI AL REVISTEI „ORIZONT". Şedinţa de marţi, 18 decembrie, a fost consacrată Cursului de poetică. Au conferenţiat, în faţa scriitorilor prezenţi şi a membrilor cenaclurilor literare din Timişoara : Ionel Funeriu *(Ritmul)* şi Dumitru Vlăduţ *(Portretul literar)*. În încheierea şedinţei a vorbit criticul Crişu Dascălu, coordonatorul cursului.

A. C.

MARGINALII

D-ale carnavalului

Autoironia bonomă, expresie a împăcării vremelnice cu sine, îl însoţeşte pe Flaubert de-a lungul întregului parcurs oriental. Ajuns în Egipt îşi poartă capul ras, „mai chel decît un genunchi", doar cu o meşă lungă de care urmează să-l apuce Mahomet cînd va fi să-l aducă în rai. Pe cap un turban roşu ţipător sub care ameţeşte de cald. Fierbinţeala soarelui îi toropeşte mintea, aşa că în curînd devine „prost ca o oală" ; faţă în faţă cu sfinxul, priveşte „cu un aer idiot", iar seara zace doborît în baie, întins „ca un viţel". Cum zace cam mult şi în timpul înaintării lente pe Nil, la sfîrşitul călătoriei seamănă, gras şi semeţ cum este, „cu Iulius Caesar şi cu un dovleac".

Altfel spus, în Orient, Flaubert se spală şi de ultima crustă. Înlătură definitiv tendinţa — oricum, n-o prea avea — de a-şi da importanţă, tendinţă fatală pentru un artist, în afară poate de cei mai mari. Căci : „Cel ce, călătorind, îşi păstrează respectul de sine pe care-l avea în cabinetul său, privindu-se zi de zi în oglindă, este sau un om foarte mare sau un foarte robust imbecil". Şi tocmai rîsul îl fereşte să cadă — ca vechiul său colaborator literar de unsprezece ani, devenit între timp un bărbat onorabil — pradă „comicului seriozităţii", el rămînînd în stare să constate „seriozitatea comicului". Nimic nu serveşte mai mult decît călătoria acestui scop ; sînt, în călătorie, „zăcăminte de comic imense şi neexploatate".

Egiptul este pentru Flaubert un loc fără timp, unde din vremuri biblice nu s-a schimbat nimic. Munţii tot violeţi, Nilul tot albastru, cerul mereu ultramarin, copacii de un verde la fel de livid. Pe întinderile pustii cămila a rămas acelaşi „straniu animal ce ţopăie ca un curcan şi îşi leagănă gîtul ca o lebădă". Horcăie ca întotdeauna, iar în fundul gîtlejului îi tremură acelaşi gîlgîit. Oraşele au înţepenit şi ele într-o mişcare veşnică dar fără transformări, într-un veşnic carnaval. Nici n-ai apucat să debarci şi te vezi invadat de o flotilă de hamali, dragomani, funcţionari consulari ori simpli gură-cască. Se împiedică în frînghii, se încurcă unii pe alţii cu pipele lor lungi, se încovoaie sub greutatea turbanelor şi toţi îşi descarcă nervii prin lovituri de băţ administrate felahilor, în timp ce baloturile zboară peste parapet. În oraş e un du-te vino asurzitor. „Lumea se împinge, se zbate, se loveşte, se rostogoleşte, se înjură în toate felurile, se cheamă în toate limbile". Silabe aspre pocnesc în aer ca nişte lovituri de bici. Pe străzi se amestecă turme de capre cu suita vreunui paşă şi cu „femeile arabe care, împachetate în văluri şi ţinîndu-şi coatele depărtate de corp seamănă, pe măgarii lor, cu nişte lune pline negre înaintînd pe nu se ştie ce cu patru picioare". Pe terase se văd sclavi zdrobiţi de oboseală şi stăpîni năuciţi de căldură. Toate popoarele lumii par să se fi întîlnit şi se înţeleg între ele prin pantomime convingătoare. Totul e prilej de sărbătoare, locul întîi revenind saltimbancilor, care „ating sublimul cinismului aici". Ca în adevăratul carnaval, moartea se alătură vieţii, cimitirul pătrunde în oraş, „fără zid, fără vreo împrejmuire", apărînd „deodată şi pretutindeni, ca moartea însăşi (...). Traversezi cimitirul cum ai traversa un bazar".

Nu tăcerea morţii, ci animaţia vieţii precumpăneşte, comică cel mai adesea în versiunea lui Flaubert, dar nu lipsită, cum vom vedea, de notele aspre ale observatorului lucid.

Livius CIOCÂRLIE

REVISTA REVISTELOR

Am mai remarcat şi cu alte prilejuri calitatea unor materiale găzduite de revista timişoreană *„Forum studenţesc"* — articole de critică şi istorie literară, grupaje de poeme, proze, reportaje etc. Înscriindu-se într-o frumoasă tradiţie, paginile numărului 49/1979 al revistei *(Suplimentul literar realizat de studenţii Facultăţii de filologie)* oferă, încă o dată, prilejul de a consemna, lîngă materialele studenţilor timişoreni şi ale unor colegi ai acestora din Cluj şi Iaşi, contribuţiile unor prestigioşi cercetători, cadre didactice, critici literari, traducători. Între semnăturile ce onorează acest număr semnalăm pe acelea ale lui Ştefan Munteanu *(Filologia în contextul culturii moderne)*, Ileana Oancea *(Conceptul de stil şi ştiinţele umaniste ale secolului XX)*, Livius Ciocârlie *(Lectura ca proiecţie de simboluri)*, Şerban Foarţă (cu un eseu asupra unor toposuri ale poeziei bacoviene — *Lacustră*), Viorel I. Boldureanu *(Sensuri ale creativităţii româneşti)*, Marcel Pop-Corniş, acesta din urmă traducînd din amplul poem al lui William Carlos Williams, *Paterson*.

Ce scriu, ce gîndesc, însă, studenţii, care le sînt intenţiile, preocupările ? Un editorial *(Cuvînt înainte)* vorbeşte despre „şansa care trebuie oferită studentului pentru formarea sa culturală", despre necesitatea emulaţiei, a depăşirii provincialismului cultural şi literar : „Orice generaţie trebuie să-şi contureze propriile intenţii, să lupte sincer pentru impunerea lor. (...) Numai prin detaşarea de spectrul provincialismului literar (...) studenţii preocupaţi de creaţia literară se vor emancipa afirmîndu-se curajos în plan naţional" etc. Drept pentru care Daniel Vighi recenzează cartea lui Constantin Noica, *Spiritul românesc în cumpătul vremii*, Mircea Doru Lesovici se ocupă de poezia lui Mircea Ivănescu *(Jocurile ironiei)*, Vanda Sitescu se referă la *Timpul axiologizat în opera lui Sadoveanu* etc.

Mai cuprinzătoare, mai bine structurate decît altădată sînt paginile de literatură ale revistei Poet talentat, de curînd prezentat şi în revista noastră, Ioan Morar preferă a se ilustra cu o încercare în speţa teatrului scurt. Daniel Vighi este prezent cu o proză etc. Menţiuni aparte merită poezia publicată în revista studenţilor timişoreni. Ne referim, desigur, la poemele semnate de Marta Petreu Muntean şi Ion Mureşan, nu mai puţin, însă, la grupajele aparţinînd lui Ion Monoran şi Mircea Bârsilă, poeţi realmente înzestraţi, voci distincte, deja, ale unei noi promoţii lirice care îşi aşteaptă de multă vreme, de prea multă vreme, confirmarea editorială.

● Cu mai puţine pagini dedicate literaturii (totuşi : un interviu cu prozatorul Teodor Bulza şi cronica literară la romanul acestuia — *Iulie*, Editura Facla — semnată de George Şerban, precum şi, în cadrul *Salonului literar*, versurile studenţilor Constantin Mărascu, Horia Florentin, Horia Dulvar, Teodora Bacşiş, Mirel Lazăr, Corina Rujan etc.) numărul 50 al *Forumului Studenţesc* marchează un moment jubiliar : Cercul de presă al studenţilor timişoreni a împlinit, aflăm din paginile revistei, 20 de ani de existenţă.

O ştire, preluată din acelaşi loc : publicaţia *Interpressgrafik*, revistă a organizaţiei internaţionale a jurnaliştilor, acordă, în numărul 2/1979, patru pagini prezentării profilului şi concepţiei grafice ale *Forumului Studenţesc* („prima revistă românească prezentată în acest cadru"). Felicitări !

Iuliu DUNCA

ANCHETA „ORIZONT"

Ce e nou în proza scurtă?

RĂSPUNDE:

VASILE ANDRU

Constatăm uneori dificultatea criticii de a *redescoperi* cărți peste care se așterne o rapidă și nemeritată uitare; pe de altă parte, constatăm lipsa de entuziasm în a *descoperi* valoarea unui autor la simpla apariție în reviste, și a-l susține. Lipsa capacității de a descoperi ține de inerție, fixism, deficit de receptivitate; a redescoperi ar însemna a distinge, cu un ceas mai devreme, stratificările pe care timpul le produce în literatură. Ne vom ocupa pe scurt de aceste două situații, cu aplicație la proza scurtă.

a. Uitarea unor nume și a unor cărți se petrece sub presiunea unei actualități absorbante; ultima apariție editorială ocupă tiranic atenția criticului, nu-i lasă timp pentru „întoarceri". Mai sînt de vină și cedările criticii în fața unor autori care au darul de a se face văzuți, prezenți, acaparați.

Așadar ne vom reîntoarce la trei cărți peste care a trecut un deceniu. Una din ele este *Aplauze* de Nicolae Krasovski. Cartea aceasta de proză scurtă lipsește pe nedrept din bilanțuri; cele 21 de proze ale lui Nicolae Krasovski se constituie ca un ținut epic particular. Scrisul său e dominat de viziune osmotică, în care adună, într-o înseriere șocantă, notații despre o lume ascultată și privită concomitent, cu suprapunere între aceste acțiuni. Notații care rup lanțul comunicativ, un dialog cu salturi de sens de la o replică la alta, ca între oameni între care s-a deschis o prăpastie. Din perspectiva morții pretimpurii a autorului, prozele acestea par o scenă, un postament, pentru o tragedie (vezi: *Lică era nebun și avea un frate care ținea la el; Eu și Tița, apoi eu am murit, însă degeaba, nu m-a crezut nimeni*). Amintim de un personaj care revine obsedant în cîteva proze, Ank, un nume de împotrivire la onomastica banală, un nume-strigăt, o rană consonantică. Proza scurtă era pentru Nicolae Krasovski spațiul în care doi oameni se caută cu disperare, unul a murit iar celălalt nu realizează, nu admite, continuă cu el o discuție imposibilă; în aceste schițe, dragostea, comunicarea devin simțite numai prin suferință. Autorul a murit la 33 de ani; cartea lui, *Aplauze*, (la care se adaugă un manuscris, *Maria*, depus la Editura Eminescu) desenează un teritoriu literar de excepție.

Alte două volume de proză scurtă uitate pe nedrept: *Exilul pisicilor*, de Alex. Rudeanu, carte de povestiri scrisă de un autor cu deschidere spre „școala privirii"; *Balanța cu umbre*, de Octavian Simu, volum de proză psihologică și de atmosferă, modern ca ținută. Iată cîteva cazuri de „redescoperiri"; dar cel mai elocvent este, cu siguranță, cel al volumului *Aplauze*.

b. Pe lîngă redescoperiri, poate că sînt „în defect" și descoperirile. Mai precis, aptitudinea noastră de critici, de redactori, de cititori — de a observa *la timp* dinamica întrărilor în proză, a sesiza valoarea unui autor chiar de la primele apariții în presă, deci înainte de volum; adică să nu așteptăm cartea „cărămidală" (cuvîntul lui Cornel Regman) pentru a spune despre un autor că *există*. S-a constatat că rari sînt criticii cu aplicație și entuziasm al „descoperirii", cu simț cert al valorii. S. Damian a scris despre 24 de autori cînd aceștia abia își făceau apariția; a semnat în alb pentru mulți! azi acești prozatori există, unii în prim planul vieții literare. Un articol de S. Damian, apărut acum nouă ani, se numea — semnificativ — *Pronosticuri*; autorii citați erau toți la primii pași; ei sînt azi scriitori, majoritatea confirmînd „pronosticul".

Ținem la această capacitate de a distinge valoarea pornind de la primele apariții; ne place criticul care ar zice: Dați-mi o schiță și vă voi *reconstitui* prozatorul! Dați-mi o frază și vă voi spune dacă ea e pătimită de un scriitor! Această receptare dreaptă a valorii poate dinamiza mersul unui prozator în cel mai greu moment al său, debutul, intrarea în scenă. Printre criticii de azi cu receptivitate mare la noii veniți îi citîm pe Marian Popa, Dan Culcer, Cornel Ungureanu, Laurențiu Ulici. Mai semnalăm meritul revistei „Orizont" de a fi inițiat această necesară dezbatere.

Dar iată-i pe prozatorii în care se poate întrevedea, de la apariția în reviste, o devenire scriitoricească.

Irene Talaban debutează în „Orizont" (1977), revistă care îi publică apoi încă patru povestiri. Mai publică în „Viața Românească". Prozele sale recomandă o autoare cu mari resurse epice. Povestirea *Salcia vîntului*: un păpușar și o marionetă, un azil de păpuși; notații supuse unei „topologii teatrale"; treceri imperceptibile de la protagonistul animat la cel inanimat; întrepătrunderi, străpungeri de identități, transfer de trăsături și reacții: descentralizare a eului, participare a eului, prin suferință, la viața anorganicului; articulația teatrală dă coeziune acestui complex de semne mobile. Povestirea *Himerele*: întîlnire fascinantă între un bărbat și o femeie, regăsire imposibilă, retrăirea regăsirii pe un plan al iluziei, plan germinat din cel real; iluzia creează o punte plasmatică ce unește, mai tare ca dragostea, doi străini, pentru totdeauna străini. Nuvela *Baladă pentru focul din pămînturi*: o scenă de vînătoare povestită într-o țesătură de motivații psihologice, dramatice, marcată de obsesia culpabilității. Povestirile Irenei Talaban anunță o prozatoare autentică, avînd intuiția mișcărilor subtile, de adîncime, care se gravează în mersul neliniștit al unei întîmplări.

Aurel Antonie se revelă a fi, prin cîteva schițe publicate în „Viața Românească" și în „Luceafărul", un prozator înclinat spre dezvoltări parabolice, cu efecte tari, produse prin acumulare ingenioasă a detaliilor (*Mozaicul*) sau prin saltul din vis în realitate, deci inversul relației romantice (*Visul*). În același spațiu epic, de visare antiromantică, îl citîm și pe George Cușnarencu, publicat de „Tribuna", cu o proză excelentă: *Tata se plîngea uneori prietenilor că nu reușește să găsească tonul*. Un alt debutant, Ion Filipciuc, folosește cu succes efecte filmice.

O proză cu adevărat novatoare e cea scrisă de Gheorghe Iova. Acesta a întreprins un act literar cu consecințe care se vor vădi însemnate. Criticii „protocroniști" așteaptă probabil să treacă secolul ca să observe un asemenea demers... Gheorghe Iova este primul autor român care ilustrează experimentul „textuării". Termenul „a textua" este propus de el însuși pentru a desemna ceea ce Julia Kristeva ar numi „activité textuelle". Dar *a textua* este un termen mai potrivit, operant și delimitativ, mai aproape de practica literară care caută „nu reprezentarea, ci producerea și transformarea semnificării". Textele lui Gheorghe Iova, așa puține cîte au apărut pînă acum în „Vatra" și în „Viața Românească", ne surprind prin varietatea de ipostaze ale „producerii" textuale: înregistrarea unui act pe măsură ce el germinează și se desfășoară; înscrierea unei progresii fine, și a intervalelor care fisurează dezvoltarea; „capturarea" unor situații perisabile; observarea presiunii semnificantului; demascarea „prestigiului" unor cuvinte; intersectarea „eului" cu țesătura limbii; legarea unor nuclee care ar articula un posibil fundal narativ, dar care se destramă de îndată ce s-a legat; încrucișări de enunțuri; absorbire în corpul textului, a unor enunțuri spontane din „textul lumii". Și sîntem departe de a defini această activitate, textuarea, ea însăși o practică a inefabilului. În Gheorghe Iova ea găsește un practician inspirat, autor cu intuiția scrisului subtil, dinamic, și care stăpînește dialectica deconstrucției și construcției lingvistice.

Scrisul lui Gheorghe Crăciun apelează tot la resursele textuării. Proza *Gramatica generativă a unei zile obișnuite* („Vatra") are bogate insule de „text", acte pe cale de a se face, făcîndu-se; dar și un bun comentariu — ornamental sau nu — pe marginea „textului", interferat cu acesta; și prezența unui „eu" care rămîne loc esențial, punct de întîlnire a unor linii de forță, loc spre care converge „lumea", loc de amestec și dezbinare, discordie și liant între cîmpul subiectiv și obiectiv.

Nu insistăm asupra lui Mircea Nedelciu, autorul unei cărți care rămîne, *Aventuri într-o curte interioară*, a și reținut atenția criticii, prin noutatea scriiturii și penetrabilitatea privirii. Mircea Nedelciu, Gheorghe Iova, Gheorghe Crăciun, Maulina Stoica, Gheorghe Ene — iată autori cu aplicație spre înnoiri substanțiale, autori care ar putea constitui nucleul unei direcții literare distincte. — În același timp, mergînd pe un drum al lor, „negrupabili", Irene Talaban, Aurel Antonie, Ion Longin Popescu scriu o proză gravă, problematică, sub semnul unui refuz al concesiei, al conformismului.

Așadar multe noutăți în proza scurtă! Apariții foarte recente, dar și apariții vechi care se vădesc, cu timpul, tot mai noi... Să unificăm cele două puncte ale articolului, reluînd cei doi termeni, a redescoperi și a descoperi; ambii făcînd parte dintr-un act continuu, de receptare-evaluare. Act necesar: fără aceasta, intrarea noilor prozatori e sinuoasă, ostenitoare; iar drumul lor spre cititor e obstaculat.

Tudor Vladimirescu în epistole (IV)

PRETEXTE

Urmară, pentru Tudor, niște ani de — aparentă — inactivitate (de adăstări, pesemne, ca și de-nceată, răbdurie subversiune... de subterană și „istorie secretă"*...): *ani de tăcere*, pentru „scriitor", — după care,-n 23 ghenar (căci „desprimăvărările", se pare, sunt, cu osebire, insurgente!), la anul cel pe care-l știm cu toții, se aprinse vipia răscoalei... „Literatura" sa, în — mult prea scurtă — diastima de timp ce-i mai rămîne (să lupte și să moară de trădătoare mînă), constă, în întregime, din scrisori (cînd justificative, cînd aprig-somatorii), ca și din marile-i — vestite — proclamații. Cea de la Padeș, îndeobște cunoscută, cu stilu-i „viguros și biblic"**, este — în acest gen din care pașoptiștii aveau a-și face o specialitate — un veritabil *cap de operă* (și... *serie*!); o mostră, dacă vreți, de laconism, retorică bine ținută-n frîu, persuasiune, eficiență și adresă... Norodul se urnise; avea, însă, nevoie de *temeiuri* — altele decît acelea înseși de ordin strict pragmatic..., de, cum ar zice nemții, un „grund" — nu teoretic, dar care să-i „dezlege" de multe și mărunte vechi scrupule deșarte și așa-zise „sfinte" datorii..., care, adică, să-i *legitimeze* — fie și *post eventum* — actul, fapta. Or, Domnul Tudor va să-l afle — acest „grund" — în Legea însăși și în Dreptul ca atare, căci: „Nici o pravilă nu oprește pre om de a întîmpina răul cu rău..." Și dacă, totuși, argumentul ăsta, de natură etico-juridică, e, încă, prea „uscat", prea *puțin plastic*, recursul la „bălaurii" și „șerpii" cei citi se văd, dintotdeauna, zurgăviți prin tinde și pe ziduri de biserici (obsesia ophidiană, de altminteri, îl caracterizează pe „scriitorul" nostru!), e unul nu numai firesc, dar și de mare trebuință (căci zguduie imaginațiile naive): „Șarpele, cînd îți iasă înainte, dai cu ciomagul de-l lovești, ca să-ți aperi viața, care mai de multe ori nu să primejduiește din mușcarea lui! Dar pre bălaurii care ne înghit de vii, căpeteniile noastre, zic, atît cele bisericești, cît și cele politicești, pînă cînd să-i suferim a ne suge sîngele din noi? Pînă cînd să le fim robi?..." Un duh de veche didahie răzbate în aceste proclamații...

...Să ne întoarcem, însă, la scrisori — scrisorile-i din urmă, cu caracter deloc particular: *scrisori deschise* și — aș zice — „enciclice", acestea, vorbind *urbi & orbi!* Ele — spuneam — sunt, de la caz la caz, cînd justificative, cînd numai imprecație, sarcasm și ultimatum... Astfel, mărunțului Ralet, de nespravă (cu toată falnica-i, de Mehedinți, isprăvnicie!), — ocara, apostrofa și disprețul, ca și avertismentul brutal și fără-ncònjur, pe care tonu-i însuși nu face alta decît tocmai să-l sporească: „Și iarăși, zic, păzește-te bine, să nu dai norodului vreo pricină cu vreo împotrivire de arme; că atunci bine să știi, că nici în găurile șerpilor nu veți scăpa..." Vel vornicului Nicolache Văcărescu („cinstita" cărtița scrisoare, Domnul Tudor, „cu multă plecăciune"-a „priimit"-o...), ca unuia ce este „născut de neam slăvit" și, pe deasupra, „foarte înțelept" (ca, dar, unui prea-*evghenit* — „bien né"! —, ce este, și, mai cu seamă, luminat la minte), — o ageră, dar scurtă (pentru că, pur și simplu, nu e timp!), re-punere la punct a unor termeni, controversabili filosoficește, cum sunt: „popor" și „patrie"... Or, prefăcîndu-se — cu ce amară, totuși, ironie! — a nu pricepe grelele acuze ce i le-aduc mai-marii: de vînzător de neam, hiclean și apostat (Raletul, între alții,-l va fi ținut de... „hoț"!), Tudor purcede, scurt, la limpezirea noțiunilor cu pricina — ceea ce-i dă prilejul, rar, să opereze acest faimos *distinguo* (adevărată despărțire, el, a apelor — să zicem — de uscat!), anume că: „...patrie să cheamă pòpolul***, iar nu tagma jăfuitorilor." Patricid, dar, nu poate fi acela ce merge tocmai cu norodul, cu „pòpolul", — *id est*: cu Patria însăși! Astfel decurge, baremi, din ceea ce se cheamă — încă — raționament și bun-simț logic... — dovezile concrete și evidența însăși fiind, ele, nule și neavenite, cît timp, ca Domnul Tudor, nu vom avea a face decît cu mari procese de intenție, „orbire" (benevolă, sau altminteri) și „inimi împietrite" — ca, „oarecind", acelea „ale eghiptenilor" haini...

---

* Cf. „Convenția încheiată între Tudor Vladimirescu, Iordache Olimpiotul și Ioan Farmache...", la începutul lui 1821, la București, în taină (în *op. cit.*, pp. 191—194).

** „... folosind imagini multicolore de zugrăveală de tindă bisericească", ș.a.m.d. (G. Călinescu, *Istoria*... EFR, 1941, p. 128) — proclamația însăși, de altminteri, fiind scrisă nu în „paragrafe", dar într-un soi de, mai curînd, *versete!*

*** Accentul, evident, îmi aparține...

Șerban FOARȚĂ

Etape și perspective românești

(Urmare din pag. 1)

„omului total" de care vorbea încă Marx cu peste un secol în urmă.

A doua parte a actualului cincinal și proiectele de documente pentru cincinalul 1981—1985, pornind de la resursele și capacitățile de care dispunem, ca și de la tendințele manifestate în știința și cultura universală stabilesc cu deplin realism noile direcții și exigențe: afirmarea plenară a revoluției științifice și tehnice, dezvoltarea mai accentuată a creației originale și sporirea aportului românesc la îmbogățirea tezaurului culturii omenirii, înscrierea științei și culturii românești în rîndul celor mai active din lume în ce privește rezolvarea marilor probleme ale epocii, ale cunoașterii universale, creșterea contribuției factorilor cultural-spirituali la realizarea socialismului multilateral dezvoltat, creșterea calității muncii și realizărilor în domeniul științei, culturii și artei, dezvoltarea armonioasă și echilibrată a tuturor domeniilor vieții sociale, a tuturor domeniilor și formelor culturii naționale socialiste astfel încît, cultura socialismului să devină, fără sinuozități și disparități inutile și cultură socialistă în sens deplin, formată pe o bază proprie, socialistă și științifică, temelie de nezdruncinat pentru civilizația socialistă deplin dezvoltată.

ION ARIEȘANU

SPITALUL – SPERANȚĂ

(File de jurnal)

10 octombrie

● A treia zi de spital la clinica „Dr. Victor Babeș". Față de cum veneam aici, luni în zori, căzut, nimicit, azi pîlpîie în mine prima lumină.

● Colocatar de salon, Petru Cucu, un fecior de 20 de ani, absolvent al Școlii agricole din Ciacova, ce, cu puțină imaginație din partea mea, ar putea să-mi fie fiu. Trăiește în Deta. Părinții îi sînt separați de cînd avea 14 ani. Se pregătise să plece în armată, cînd s-a năpustit peste el boala grea. E blînd, cuminte, resemnat, tăcut, feciorelnic, iubitor al micilor bucurii simple ale naturii : un pom înflorit, o scaldă în rîul de-acasă, un drum cu calul, în zori, sau la vînat vulpi, în ierni cu zăpezi grozave. Își iubește puternic și mama și tatăl.

● Sora de salon, Mariana Miloș, 22 ani. Fată de la țară, cu o școală sanitară la Lugoj. E subțirică, vioaie, curată și, între cei 50 de bolnavi ai săi, nu stă o secundă, alergînd de la un pat la altul. Înfige bine acul în venă.

● Stau cu acul înfipt în venă, pentru perfuzie, circa două ore jumătate-trei ore pe zi. Trebuie să picure 60 de picături pe minut, din aceste pungi de nailon sau din aceste butelii albe. Trebuie să picure glucoza, fructoza, vitamina B_{12}, Panthenolul, ș. a. Deci, 3.600 picături pe oră. Deci 7–8.000 picături pe zi. Ori 8–10 zile. Deci 64.000–80.000 picături, în sîngele meu, de glucoză, fructuză, Vitamina B_{12}, Panthenol...

● Am lîngă tîmplă un mic aparat cu tranzistori. Acum îmi este un bun amic. Mă ține legat de lume. Nu mă lasă să disper. Să uit că trebuie să exist.

● Azi, în zori, pe acoperișul de alături, pe care-l văd oblic prin ochiul de geam, cum stau lungit, nemișcat, cu marele ac înfipt adînc în venă, văd doi porumbei albi. Au apărut de unde ? Pășesc delicat și îndrăgostiți, alături, pe țiglele roșii. Apoi dispar din unghiul privirii. Un mic fragment de vis.

● Cînd, mai tîrziu, mă ridic, pentru un minut sau două, văd în clădirea de vis-à-vis, în balcoanele vaste, pe acei bolnavi cu chipuri palide, slabe, stînd cu ochii închiși, nemișcați sau plimbîndu-se tăcuți, în soarele ce îmbrățișează clădirea. Astfel i-am văzut, apoi, în toate diminețile, pe T.B.C.-iștii din vecini, apărînd în soarele blînd de toamnă, să-i soarbă puterea. Să-i ceară vindecarea.

● În mine, deși încă nelimpezit de boală, mari hotărîri de-a trăi. E bine, e regenerator pentru spirit, cel puțin odată într-o viață, să zaci pe un pat de spital. Sigur, cu șansa de-a și putea să pleci deacolo la timpul cuvenit.

● Mai tîrziu, cerul s-a tulburat. Toamna își arăta adevărata-i față. Atunci a apărut brusc în salon bunul meu și vechi prieten, Ionel P., medicul, el, ce-mi depistase boala. Suflet arzător. Neliniștit. Parcă poartă în inimă, pretutindeni și oricînd, o mică torță. Un fel de Danko. Neiubindu-se pe sine decît în tare mică măsură, a reușit să treacă greul prag spre ceilalți, radiind parmanent iubire pentru semeni.

11 octombrie

● Interiorul meu începe să funcționeze. Primesc vizita (prima !) după medic, a doi poeți, Vasile V. și Tudor G., din București. Au intrat într-un teritoriu prohibit din acest spital fără să fie conștienți de riscul contaminării. Ciudat. Tudor G., cunoscut acum, după ce-i citisem versurile, îmi pare un profund, un meditativ însingurat, un suflet de calitate. Gestul amîndurora mă copleșește. Mai tîrziu, a apărut și actorul George L., cu tînăra sa soție delicată. Spirit înfocat, el ; vibrație lirică, ea. Sînt drăguți și buni. Totuși, pe la 6 d. m., mă simt obosit. De tot. De toate. Aș evada în puritatea unică a visului. A solitudinii. A penumbrei. Măcar pentru o vreme. Au mai apărut, mai tîrziu, și bunul poet al acestui plai, Marius M., cel mai spiritual și încîntător bănățean cunoscut de mine, în care s-au strîns blînda risipă a generozității cu puritatea lirică a gestului afectiv. E, în el, și în poezia lui, un fel de rîs cu plîns. Primesc încurajări ... și din partea lui și a prietenului său, medicul imunolog. I., un fanatic iubitor și crescător de cai din pusta Banatului. Amîndoi sînt tandri, deconectanți. Dar, în suflet, totuși, zbucium. Bucurie și întuneric. Zbor și cădere. Viață și moarte. Cine sînt ? Ce vreau ? Spre ce tind ? Cum să găsesc un liman al meu ? Afară, o zi calmă. Cer senin. Soare. Aerul cîntă. Vibrează. Doar aici, pe coridoare, atmosferă fetidă, rece și patul veșnic neospitalier. Totuși, omule, cele trei garoafe roșii aduse de blînda soție a actorului sînt aici, aprinse, sub privirile tale.

● Mai tîrziu, înainte de-a intra în somn, mă gîndeam că te poți simți, chiar între mulți din jurul tău, copleșindu-te cu o prietenie adîncă, ca o barcă sau ca o ființă într-o barcă pe oceanul nemărginit al lumii.

12 octombrie

● Nu m-am simțit prea bine azi. Temperatura, spre 38. Nostalgii. Deprimări. Seara, bucăți muzicale sentimentale. Vise adolescente. Ce lung e drumul și timpul cînd ele, ca și iubirea de-atunci, au avut loc. Azi, spitalul ... Dar ce e spitalul ? Poate că e o casă străină ce te adăpostește, pasager. Unde intri fără s-o dorești, împins de împrejurări oarbe și unde o umanitate întreagă își face serviciul în slujba ta, a redobîndirii sănătății tale. Bine, dar spitalul, ca un hotel, nu-ți poate fi doar o casă străină. Trebuie să fie și ceva al tău acolo. Doar **acolo** ai parte și de cele mai adînci suferințe. Acolo ai temeri. Și tot acolo speri. Spitalul, acest ceva „general", „abstract" înainte de a-l cunoaște, ceva rece și impersonal, ceva cu iz de hotel, spitalul trebuie să-ți devină, măcar prin suferința ta, prin acel fratern pat de fier, să-ți devină un mediu apropiat. Să-ți devină a doua casă. Casa salvării. Casa speranței. Iar cînd vei pleca, chiar dacă acolo a trebuit să suferi și să învingi boala, chiar dacă acolo ai fost în chinuri (nu numai fizice !) cînd vei pleca, zic, nu se poate să nu simți doza de nostalgie a ruperii, de cineva de care te-ai legat, de o realitate vie, de acei oameni anonimi, care acum trăiesc ca niște cunoștințe în zestrea ta sufletească, de o amintire, măcar, a vocilor, a gesturilor ființelor din jur. Deoarece un spital e spital dacă poartă în el principiul speranței.

14 octombrie

● Azi, la mine, fiul meu. Candid, plin de elan, sensibil, cu blîndețea gesturilor scrisă demult în ființa lui delicată. Aș vrea să simt uneori că-l iubesc terorizant, ca pe un pui, dar mi-i rușine de asta, de un asemenea fanatism al iubirii. Deși el este uneori necesar. Am primit și de la el flori. Pe care, acum, seara, le privesc în lumină pală a becului. Și în ele îl văd pe el.

● În spital, cel mai greu trec orele de seară. Orele care te trag spre somnul ce vine greu, greu. Întîi cina. Vesela. Clinchetul ei. Ușile trîntite. Apoi toate acestea se potolesc. Doar cîte un glas. Cîte un zgomot înăbușit. Sîsîitul caloriferelor. Rotația monotonă, afară, a unui ventilator. Mieunatul unei pisici în curte. În fine, însingurarea. Spaima de necunoscut. De evoluția bolii. Inima, pusă la încercare. Apoi întunericul ce invadează odaia. Toate conferă o tensiune a clipei, seară de seară. Imaginația o ia razna ... Patul deacasă, cald, cu pătura blîndă, cearcănul galben al veiozei, tablourile dragi, cărțile fraterne, și, peste toate, ochii părintești, ocrotitori, ochii iubiți, interogîndu-te, parcă, dacă totul e bine ... Da, totul e bine. De aceea, aici, pe patul de fier al spitalului, fiecare trebuie să aibă tăria de-a reinventa, de-a reinsufleți viața „de-acasă", pentru a-i fi mai ușor. Trebuie vis. Trebuie iluzie. Trebuie speranță aici. Spitalele sînt cele mai uriașe generatoare de iluzii omenești. Iar fără de ele ...

15 octombrie

● În zorii tulburi se aud mai întîi papucii ei tîrșiți. Apa căzînd cu zgomot în găleată. Apoi, ușa. Intră, timidă, cu o mătură lungă. Trage pe sub paturi. Prin baie. Apoi aduce găleata. Mîinile ei storc o rufă neagră. Prinsă pe un lemn în cruce, spală cu ea cimentul din odaie. Apa e rece și mîinile ei sînt roșii. Apa duhnește ascuțit a clor ... „Trebuie să muncim, maică, trebuie, că ..." își cere ea parcă scuze că a intrat așa de dimineață, înainte de sosirea asistentelor și a medicilor, făcînd să lucească saloanele și coridoarele ca oglinda, muica Elena Vinchici, din Ghizela Timișului.

● Mariana Miloș, asistenta, e calul de bătaie al saloanelor. Suplă, surîzătoare, cu părul ei gălbui, fluturător, cu aerele băiețești sau cu grațiile de adolescentă, ea este pentru mine fata cu ... „Turnul Eiffel". Acolo, sus, agață ea flacoanele pentru perfuzie, cu glucoză, fructoză ... Tot ea ne caută cu migală venele chinuite. Tot ea își umple, zilnic, degetele de sîngele nostru bolnav. Desigur, ea nu e singura, înaintea ei a fost aici Geta Zărcula, nu mai puțin destoinică și delicată ca și Mariana, dar, pentru noi, acum, Mariana e totul. Ea e sus, ea e jos, ea e aici, ea e acolo, ea e „o fată din cele multe" de la Clinica „Dr. Victor Babeș", ce, cu o dragoste plină de sacrificii, ne alină suferința. De aceea, pe cînd se pregătea ea să-mi caute vena, i-am spus, direct : „Știi, măi fato, de nu erai tu, cu blîndețea ta supusă, mi-ar fi fost mai greu aici. E un mare lucru o fire blîndă, senină, atașată de bolnav, ca tine. Iartă-mă că ți-o spun, ești un om minunat, să ai parte de fericire, măcar de atîta cîtă aduci și tu în inimile celor ce își pierd uneori speranța".

● După masă, a venit la mine poetul Aurel T. și, din nou, actorul. M-am întreținut bine cu ei. Gînduri senine. Simțăminte prietenești, atît de necesare mie și recluziunii mele de-acum.

● Seara, obosit. O scurtă plimbare pe coridoarele semiobscure și tăcute. Apoi am coborît la triaj, la parter, de unde răzbătea lumină și voci. Acolo, tînărul medic, deși încă student în anul VI Ernest Horvat, preia o copilă atinsă de virus. Aerul lui e degajat, prietenos, spontan. Mă uimește plăcut rapida sa intuiție asupra bolii. Pe care și experimentul de laborator i-o confirmă. E ca un medic gata făcut. Sobrietatea sa, curățenia sa spirituală conving spre ideea de a-și putea însuși o meserie atît de umană, ca cea de medic, în toate principiile ei adînci morale. Aerul său tonic, tineresc, îmi face bine ; ca o apă răcoroasă, de munte, pe care aș găsi-o după un suiș greu.

16 octombrie

● Zi de vizită a profesorului, Mihai Dragomirescu, a doctoriței mele de salon, Ioana Crișan, și a unei suite de studenți. Vizitele acestea matinale sînt generatoare de iluzii. Iubesc aerul acesta de camaraderie, de fraternitate cu bolnavul, al profesorului. Un om, un medic, un savant remarcabil, despre care auzisem, cînd încă mai trăia antecesorul său, profesorul Vladimir Bușilă. El se apropie de mine întotdeauna cu chipul deschis, destins, și, totuși, cu seriozitatea omului de știință ce te cercetează ca pe un „caz". Dialogăm. Arunc întrebări. Primesc răspunsuri. Aruncăm și glume. Și, mai cu seamă, doctorița Ioana Crișan, argintul viu al saloanelor, ea este generatorul glumelor. Ea are o pedagogie specială în a destinde bolnavii. În a-i trata, nu numai cu medicamente, ci și cu surîsul și spiritul său, tonice, adunînd în jurul său, ca și bunul profesor, pe acești tineri ce se bulucesc în mica rezervă, să asculte explicațiile „cazului", care sînt eu, sau colegul meu de cameră. După ce ne părăsesc, încă mai persistă la noi în încăpere un aer de optimism tineresc, de complicitate fraternă. Și acul speranței urcă.

● „Tanti Jeni", cum îi spunem noi, cei din salonul 15, adică Eugenia Bogdan, infirmiera de la Oficiu, cu mănușile sale albe, aseptice, de bumbac, ne servește sobru și farmaceutic. Vocea ei clară, penetrantă, la ora mesei, pătrunde pînă la ultimul colțișor de salon, unde, un bolnav nepotolit este făcut atent să aștepte masa în rînduială. Servirea farfuriilor aburinde. „Tanti Jeni", sub aparența ei sobră, țeapănă, sub vocea ei aspră, ascunde un caracter sănătos și frumos, ca un lemn mîndru de pădure.

17 octombrie

● Frunzele unicului plop din incinta interioară a spitalului devin tot mai puține. Iar, jos, se întinde un covor putred. Prevăd că pînă la plecarea mea arborele acesta magnific va rămîne chel. N-o să mai am cum să-l cînt.

● Citesc cartea unui american, S. B. Un stil penetrant, ironico-melancolic, filosofico-didactic, direct, acid, fără fasoane, uman, fără reticențe și, mai ales, mustind de-o energică viață.

● Venit (peste gardul spitalului), la mine, cu încă o persoană necunoscută de tot tînărul și curatul poet maramureșean, Petru Vasile T. Mi-a adus trandafiri. Ce răsfățat sînt. Seara, spre noapte, de gardă e Doctorul Vasile Marțincu, ce conduce o unitate de terapie. El intră în saloane atît de delicat, atît de prietenește încît la început îl iei drept un amic dintr-un salon vecin. El are pe conștiință mulți bolnavi salvați de pe pragul morții. Fire adolescentă, generozitatea se unește în ființa sa, ideal, cu tensiunea savantă a cercetării, a jertfei pentru cel în suferință. El este, se spune, medicul 100%. Și omul 100%.

17–18 octombrie

● Ieri, m-am plimbat prin curte. Inima și-a accelerat pulsul. Transpirație. Să fie ceva mai grav ? Seara, film la un mic aparat TV, instalat în salonul 22, la inginerul constructor Liviu Gătăianțu, cunoștință veche, un spirit energic, cu o voce tunătoare, să se audă pe schele, om generos, acum, ținut de o lungă boală în recluziune. Dar spiritul său, optimismul său funcționează încă din plin, încît și eu pot, din cînd în cînd, să mă adăp din ele.

● Acum, în zori, cerul e jos și plumburiu. Parcă stă să ningă. Dar afară e cald. Și pe mine m-a lovit un dor de casă. De plecare. Un spital poate să-ți dea și simțămîntul izolării, al pustiului, chiar dacă toate din jur există ca mai înainte : cerul, acoperișurile, coridoarele întunecate, curtea cu frunze, saloanele cu bolnavi, vacarmul zilei sau profunda tăcere a nopții, gemetele și suferința, sîngele țîșnind din vene sau pe nas, muribunzii, somnul plin de coșmare, dar un spital îți dă și simțămîntul izolării, deoarece expansiunea ființei tale nu se mai poate face în mod firesc. Ajungi ca acest plop înfipt în pămînt, ce mai trăiește, dar își pierde zilnic frunzele, zestrea legăturilor sale cu lumea, cu cerul, cu lumina.

19 octombrie

● În oglinda ferestrei întredeschise pot citi norii, reflectați de pe cerul de-afară, în odaia mea.

● **„Ca o insulă neagră, cu primele lumini aprinse, așa se înalță spitalul din marele întuneric al orașului adormit"** ... Această frază îmi umblă prin minte de mult, de cîteva seri. Așa că am notat-o.

● Colegului meu de suferință, Petru Cucu, îi spun „Băiatul ce privește norii". Într-una din după-amieze, lungiți sub pături, îi spuneam, dus pe gînduri, cu ochii țintă la cer : „Ce repede fug norii". „Și dumneavoastră priviți la ei ?" mi-a strigat el, surprins. „Să știți că eu privesc tot timpul norii". Și, de atunci, i-am spus „Băiatul care privește norii". El, Petru Cucu, fiu de țărani din Folea Timișului, absolventul unei bune școli agricole, cu chipul acesta maturizat pretimpuriu, cu aerul său gînditor și blînd, gata de gesturi cumpănite, care mi-a spus odată : „Știți, mie mi-a plăcut întotdeauna, a școală și în sat, să-i apăr pe cei mai slabi decît mine și să fiu prietenul lor". E feciorul acesta mîndru, ce și-a lăsat în luna de boală o mustață neagră, voinicească, îmi pare, atunci cînd privește norii, un copil nealterat al naturii, cu toate florile păstrate neatinse în suflet.

20 octombrie

● M-a vizitat Mihai G. Cu optimism și înțelegere, cu o curată privire fraternă, el mi-a adus aerul proaspăt al orașului, al muncii, al dăruirii.

● Azi, stau mai mult zgîrcit în pat. Seara, temperatură ... Vizită a unei asistente, prietenă cu familia actorului. Ochii mari. Interesanți. Chiar frumoși. Simpatică. Pălăvrăgim vreo 5 minute, dar în mine e o stare deprimantă. Și nu știu de ce. De-aș putea să mă limpezesc și să scot un strigăt adevărat din adîncul meu.

21 octombrie

● D. m. vizite de duminica. Fiul, soții S., colegul P. E. B. Din nou Aurel T., și actorul G. Seara, tem peratură. Dureri de cap. Și, totuși, cît de t onici au fost toți. Compotul lui P. E. B., ce aromă. Florile soților S., ce colorit. M erele lui Aurel, ce gustoase. Și, mai ales, cum toate acestea stăteau uneori pe raft uri, fără să le ating, sufletele lor prietene ști, cît de apropiate și înțelegătoare îmi apăreau pe firmamentul gîndului de seară.

● Sper să plec în săptămîna ce vine. Voi continua tratamentul acasă. Și convalescența. Dimineața, în curtea însorită, vedeam, departe, orașul, în fumul sau ceața zorilor, iar, în preajmă, zăream pădurea, cu podoabele căzute, dar cu trunchiurile, toate, nec lintite, în picioare.

23 octombrie

● „Bucuria cea mai mare, îmi spune profesorul, este să vindecăm bolnavii. Dacă pun în balanța celor 27 de ani de muncă pe cei vindecați, aci, la noi, pot spune că am avut șanse și rezultate bune". Îl ascult, acum, în ziua plecării, pe acest om și medic de omenie, profesorul Mihai Dragomirescu. El este printre cei mai vechi la clinica „Dr. Victor Babeș". Încă din vremea profesorului Vladimir Bușilă, tînărul medic Dragomirescu venea cu ideea novatoare a unirii ce există între bolile infecțioase și fiziopatologie, inițiind patologia infecțioasă funcțională. Aceasta a fost, încă din anii aceia, crezul științific al profesorului Dragomirescu, acesta este și astăzi, susținînd, pe cale științifică și practică, desigur, că succesul maxim în tratarea bolilor infecțioase (și Clinica Babeș are cel mai mic indice de mortalitate din țară) se poate obține numai ridicînd la același nivel tratamentul antibiotic cu cel eubiotic. Adică distrugi agentul patogen cu antibioticul, dar nu neglijezi nici tratamentul patogenetic, prin care organismul însuși își corectează tulburările funcționale și metabolice.

● E o atmosferă meditativă, laborioasă, de gîndire medicală, în acest vast birou al profesorului ce, adesea, se transformă, cînd colaboratorii săi sînt acolo, într-o arenă de luptă a ideilor, a confruntărilor științifice. Despre admirabilul medic primar Vasile Marțincu mi-am notat cîteva gînduri. L-am cunoscut personal și prin intermediului profesorului și pe asistentul Dr. Emil Novac. Un medic plin de dăruire, de elan tineresc. Un bărbat și interlocutor fermecător, mai ales în dialogurile cu aer socratic, investit de natură cu rarul simț al umorului și spiritului veșnic arborat pe buze. Lugojean prin baștină, iubitor al culturii autohtone, al valorilor românești, în planul ideilor științifice, medicale, el este un bătăios prin excelență, un „om cu idei", cărora știe să le dea o direcție și un sens major. Tot în biroul profesorului, o putem ghici, la acele confruntări medicale, pe doctorița Doina Stănescu, o devotată a subsecției de copii, un as în domeniul asistenței sugarului, a cărei teză despre tetanos a fost unanim apreciată. Sau, tot acolo, puteam asista la elanul și hărnicia doctoriței Ioana Crișan, săritoare, bună cliniciană, atentă cu oamenii și, mai ales, deconectantă pentru cei în suferință, prin aerul ei simplu, direct, profund omenesc. Sau directoarea clinicii, doctorița specialistă Rodica Teodorescu, atentă la bolnavi și cu surîsul veșnic pe buze, interpretă cunoscută în cardiologie, conducînd cu tenacitate și hărnicie, în planul nu ușor al administrației, marele spital ce i-a fost dat în grijă. Sau, în fine, colonelul Dan Voiculescu, un diagnostician de înaltă clasă, cu un crez științific nestrămutat, un caracter integru și un om de inimă și de onoare, putea fi întîlnit tot acolo. Dar cîți n-ar mai putea să fie numiți în aceste file de jurnal ! Și, dintre asistente, sora șefă Nora Crăciun, harnică și îndatoritoare sau bucătăreasa Pancu Maria sau curățitoarea Maria Koskesy. Sau, dintre mulții studenți care intrau odată cu vizitele profesorului în micul nostru salon, acea fată mai degrabă tăcută, cu chipul nițel împietrit, dar cu ochii mari, expresivi și luminoși, Silvia Ioanid, de curînd căsătorită, cu soțul, inginer, prin sudul Banatului și copilul la părinți, la Orăștie, visînd la anii cînd familia ei „unită" va putea să-l dea fericirea deplină a vieții și a meseriei alese ...

● „Credințele mele cele mai adevărate, în medicină, îmi spune profesorul, privind meditativ pe geam, după o lungă tăcere, pornesc de la sacrificiul de sine și de la riscul profesional. Cu ele se poate izbîndi în știință. Sau, cum exclama Ovidiu, în „Metamorfozele" sale : **„Cu cît cineva veghează mai de aproape bolnavul și-l servește cu credință, / Cu atît se apropie el însuși mai mult de suferință"** ...

● Înainte de-a părăsi Clinica, am intrat în salonul copiilor atinși de scarlatină. Ei tocmai luau injecțiile dureroase de dimineață. Și era un spectacol să-i vezi cum se încurajau reciproc, deși fiecare, la rîndul său, izbucnea în plîns cînd simțea acul înfipt profund în mușchi. Suferința, la vîrsta aceasta, mi se părea nu numai duioșătoare, ci și sfîșietoare. Dar medicul își făcea datoria și, după cîteva minute, copiii surîdeau și lacrimile rostogolite o clipă pe obrajii lor se uscau repede. Boala se cerea învinsă, prin doctorii, prin vîrstă și chiar prin lacrimile lor inocente.

● Pe coridor, de undeva, la plecarea mea, răzbătea o muzică evocatoare, parcă cineva s-ar fi plimbat printre bibelouri și vase fragile de cristal. Totul părea atît de sensibil în auz și în văz încît puteai fi gata de plîns. Un plîns curat, al sufletului atins de grijă, de încordare, sau de flacăra necunoscută a speranței.

IULIAN VITALIS COJOCARIU : „Sărbătoarea liliacului"

LECTURI

PREMIERA DIDACTICĂ

Apariția volumului *„Lucrări practice de esperanto-interlingvistică"* (Tip. Universității, Timișoara, 1979), elaborat de prof. univ. dr. Ignat Florian Bociort are o semnificație deosebită. Este primul compendiu orientativ, cu caracter teoretic și practic în domeniul interlingvisticii și esperantologiei apărut în țara noastră. Fără intenția de a constitui un „manual" propriu-zis, lucrarea oferă un prețios material didactic auxiliar pentru însușirea limbii internaționale vii — esperanto, alcătuit din : „fundamentul" fonetico-gramatical, antologie de texte (inclusiv aforisme, proverbe, citate), culegere de exerciții, ghid de conversație precum și două vocabulare : *esperanto-român* și *român-esperanto*, fiecare conținînd cca. 7—8.000 cuvinte (cele mai bogate lucrări lexicografice de acest gen tipărite la noi).

Autorul lucrării are nu numai meritul de a fi depus eforturi perseverente, încununate de succes, în vederea introducerii studiului facultativ al limbii esperanto în învățămîntul superior filologic din țara noastră, dar și de a fi fundamentat științific necesitatea cunoașterii problematicii interlingvistice și esperatologice, printr-o serie de studii, articole, interviuri publicate în : *„Contemporanul"*, *„Forum" — Revista învățămîntului superior*, *„Flacăra"*, *„Forum studențesc"* — ș. a. Extrase din aceste materiale sînt reproduse în capitolul introductiv întitulat *„Argumentum"*, ce se constituie într-o caldă și convingătoare pledoarie în favoarea însușirii limbii esperanto.

Recenta carte a prof. univ. dr. I. F. Bociort, apărută în excelente condiții grafice — cu sprijinul Centrului de științe sociale și al Universității din Timișoara — reprezintă nu numai un obișnuit îndrumător de lucrări practice, ci și rodul unei neobișnuit de intense și entuziaste activități, desfășurată cu competență și pasiune de către șeful Colectivului esperanto-interlingvistică al Academiei de științe sociale și politice, o operă de pionerat și o lucrare de referință în esperantologia și interlingvistica românească.

Cezar APREOTESEI

IULIAN VITALIS COJOCARIU : „Nedeie"

VASILE ZAMFIR

ZBORUL

Așa cum e această țară-a mea
nu-i alta cu mormanele de oase
ce în adîncul ei etern vor sta,
sub temelii de-orașe și de case.

Cel ce-i legat de dînsa simte-n gură
mustosul măr, străbuni cum l-au simțit.
El își dă seama că a lui făptură
trece prin timpu-ntreg desțelenit.

Și-așa va curge prin urmași, departe,
fără să dea de negrul lui hotar,
căci țara asta este fără moarte,
ca o cunună veșnică de jar.

Vor trece mii de ani în zborul lor
și-n depărtare iarăși noi vom fi,
cum se întoarce stolul călător
și-l auzim în cea mai 'naltă zi.

În depărtare noi ne-om asculta
și-om auzi cum bronzul nostru sună.
Ne-am învățat cu zborul. Țara mea
e-un pescăruș pe creste de furtună.

EXISTENȚA

Tresare pămîntul, tresare
ca o lumină grea de-ntunecare,
speriat de rădăcina lui
strigînd îmbătrînirea nimănui.

Ca apele întîrziind în ceață
prin care urletul se-agață
de fiecare suflet răgușit
la poarta soarelui întinerit.

tresare, zidurile își prăvale
dar pieptul omului le ține cale
și din viitorile puterii
se-nalță semnul re-nvierii.

Chemare. Unitate. Într-un glas.
Și peste tot răsunetul rămas
se-nalță floarea vrerii comuniste
iubirea înălțării să existe.

CONTEMPLARE

În mine urcă sevele și pomii
împovărați de cîntec și lumină
cutremurîndu-mi fibrele în care
timpuri de aur freamătă-ngrădină

din rouă și din stele închegată,
cum niciodată-n visuri nu a fost
și-n întregime mintea o cuprinde
să-nvețe pulsul sevei pe de rost.

Rămîn în mine și privesc adînc
fragedul fruct învîlvorind splendori
din care lumea își desface chipul
ca o fîntînă răsunînd de flori.

PENTRU-A ȘTI

Noi am venit pe lume pentru-a ști
să punem vieții straie purpurii,
sub care fiecare dor de bine
să fie imnul zilelor senine.

Împreunați în cuget și-n simțire
prin noi și huma știe să respire
cu glas de om și frăgezite șoapte
sub fructele desăvîrșirii coapte.

Au toate lucrurile lîngă tine
strălimpezimea harfei care ține
în strună plină negrăite vieți
spre naștere de pure dimineți.

Noi am venit să dăruim iubire
și fierului și pietrei în zvîcnire,
mereu mai demni de viața ce ni-e dată
lîngă oglinzi cu zare nepătată.

MONICA ROHAN

ÎN NOAPTEA ASTA

În noaptea asta cu transfuzii
copacii albi se-ntorc în vis ;
se tot rostogolesc iluzii
cu spițe rupte dinadins.

Zăpada se dilată parcă
și ne cuprinde așadar
în palma ei încă mai largă,
cu miezul încă mai amar.

Se tot rostogolesc iluzii
cu spițe rupte dinadins.
În noaptea asta tot mai regi și
mai albi ne prăbușim în vis.

POVESTE DESPRE O PLOAIE

Nu, ploaia asta n-a căzut în mine
nu m-am supus nervurii ei de apă
prin mine n-am lăsat-o nici să treacă.
și nu i-am dat ce nu i se cuvine

Ni s-a zdrobit în palme cu furie
s-a agățat în plete, s-a zbătut,
a suferit, era atît de vie,
dar n-am vrut să mă-nvingă.
Nu am vrut.

A devenit albastră mai tîrziu
și s-a sfărîmat peste pămîntul gol.
Abia atunci am învățat să știu
cine mi-a adunat sub tălpi nămol.

ȘI...

O ! iazuri și islazuri și funii colorate
și huțulușul serii va lumina candid
un basm atunci ți-oi spune,
un basm sau poate șapte
și stele după stele o să mă fac că-nghit.

Vei luneca prin larmă, dar o să vii spre mine,
din drumurile toate atunci vei fi gonit,
iar eu mă voi preface
să nu știi cît de bine
îmi pare c-ai venit ...

IAR ORELE CREȘTEAU ...

Coșărcile cu troscot și le lăsase mama
pe marginea cărării
iar orele creșteau,
se adunau bag'sama
în ochii fiecărui
se adunau ...

Ci, vino,
pentru iepuri s-a alergat destul,
s-a strîns verdeață multă
iar ceasul e sătul
și nu ne mai ascultă
și nu ne mai ascultă ...

E sară
cu lumină, cu vietăți, cu sare,
și frunza prea durută devine mai amară,
iar vîntul ni se frînge în lacrimi
și ne doare ...

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 23 decembrie

8,45 Gimnastica la domiciliu. 9,00 Tot înainte ! 9,25 Șoimii patriei. 9,35 Dick Turpin. 10,00 Viața satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex — Album duminical. 16,00 Telesport — Baschet masculin : Steaua — Dinamo (repr. a II-a). 17,50 Film serial — Paul Gauguin — Producție a studiourilor franceze. 18,45 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,20 Energia, capacitatea creatoare, inițiativa întregului popor. 19,30 Varietăți pe platou. 20,05 Film : Brațele Afroditei. 21,45 Telejurnal.

LUNI, 24 decembrie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 În întîmpinarea Congresului Frontului Unității Socialiste. 19,30 1979 — Pe harta economică a țării. 19,50 Cadran mondial. 20,10 Orizont 1990. 20,40 Roman-foileton : Gustav de Fier (R.F.G.). 21,40 Telejurnal.

MARȚI, 25 decembrie

9,00 Extemporal de vacanță. 10,00 Dallas (rel.). 16,00 Telex. 16,05 Monumente ale naturii patriei. 16,30 Matineu de vacanță. 17,40 Din țările socialiste. 18,05 Îndrumări pentru lucrători din agricultură. 18,30 Întrebări și răspunsuri. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,25 Oamenii faptelor — participanți nemijlociți la actul conducerii. 19,45 Plai de cîntec, plai de dor. 20,05 Teatru : Cronică de vitejie. 21,35 Telejurnal.

MIERCURI, 26 decembrie

16,00 Telex. 16,05 Elevii întreabă — specialiștii răspund ! 16,30 Matineu de vacanță. 17,00 Din muzica și dansurile popoarelor. 17,15 Corespondenții județeni transmit ... 17,30 Intermezzo muzical-coregrafic. 17,55 Itinerare turistice. 18,20 Tragerea pronoexpres. 18,30 Căsuța poștală. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 În întîmpinarea Congresului Frontului Unității Socialiste. 19,30 Noi, femeile ! 20,00 Dosarul energiei. 20,10 Telecinemateca. 21,40 Telejurnal.

JOI, 27 decembrie

9,00 Ora elevului. 9,30 Muzeele patriei. 10,00 Paul Gauguin (rel.). 16,00 Telex. 16,05 Școala românească 1979—1980. 16,30 Matineu de vacanță. 17,00 Reportaj pe glob. 17,20 Viața culturală. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 În întîmpinarea Congresului Frontului Unității Socialiste. 19,35 Străzile mari. 19,55 Izvor de frumusețe. 20,10 Ora tineretului. 20,50 Teatru scurt : Încrederea. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 28 decembrie

16,00 Telex. 16,05 Matineu de vacanță. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Anul politic 1979. 19,45 Film : Lupta nu s-a sfîrșit. Premieră TV producție a studiourilor din R.F.G. 21,20 Cultura românească de azi în marea ctitorie socialistă a poporului. 21,40 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 29 decembrie

8,30 Patria în creațiile elevilor. 9,00 Itinerare turistice văzute din ... elicopter (I). 9,30 Matineu de vacanță. 10,30 Gustav de Fier (rel.). 11,30 Telecinemateca (rel.). 13,00 De la A la ... infinit. 17,45 Clubul tineretului. 18,30 Decembrie 1979 — cronica evenimentelor politice. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Tineri în Frontul Unității Socialiste. 19,30 Împliniri. 19,50 Teleenciclopedia. 20,20 Film : Dallas — Compania petroliera Ewing. 21,10 Varietăți muzical-distractive. 21,40 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

La Teatrul de Stat din Arad

„Luceafărul"

de Barbu Ştefănescu Delavrancea

TEATRU

De la textul canonizat — într-un mod restrictiv, prin forţa împrejurărilor — de către manualele şcolare şi de la viziunea-etalon a Naţionalului bucureştean („Apus de soare", cu Calboreanu în rolul titular), s-a ajuns la viziuni scenice cu totul străine de monumentalismul neoclasic şi de patosul postromantic. Considerată de către un comentator din epoca sa drept o defectuoasă construcţie dramatică, înlănţuirea epică a episoadelor acţiunii constituie acum însuşi temeiul transpunerii scenice a „Luceafărului". Ceea ce păruse o insuficientă aprofundare a individualităţilor, a caracterelor, ne permite să descoperim pe alocuri în acest text eteroclit, însă viabil, un rapel al unei psihologii generice, al unei spiritualităţi care a făcut un popor să se păstreze identic cu sine pe parcursul unei îndelungate şi duşmănoase istorii. Ceea ce îi păruse lui Caragiale un insuportabil manierism (vezi parodiile sale după Delavrancea) ni se relevă drept o prefigurare proprie, originală, a expresionismului de mai tîrziu. Felul de a vorbi în pilde al răzăşilor lui Delavrancea vine de departe, din zona de iradiaţie spirituală a unei înţelepciuni pre-romane, de tip iniţiatic-orfic. Dar din manifestările expresioniste ale începutului de secol douăzeci, fertilizatoare ale sensibilităţii estetice contemporane în ansamblul ei, ne întîmpină o viziune surprinzător de asemănătoare: aici, acum, lirica unor Ion Gheorghe şi Ioan Alexandru, precum şi dramaturgia lui Marin Sorescu — posedînd fiecare cîte ceva din modul de a proceda al expresionismului — valorizează la rîndul lor acel fond arhaic, primar. Problema pe care şi-o pune Delavrancea nu este aceea de „a da expresie", ci de *a crea expresia* esenţială şi definitorie a unui timp şi a unei spiritualităţi mai presus de timp. El nu pictează „culoare locală", el construieşte simboluri. Istoria literară îl considerase un sămănătorist influenţat tardiv de către romantism. Astăzi ni se pare fertilă recuperarea, înţelegerea operei sale, în ce are ea mai închegat, drept precursoare a filonului expresionist din dramaturgia românească. Sînt acestea cîteva reflecţii pe care le suscită piesa jucată la Arad; dar nu şi montarea ei.

Tînărul regizor *Florin Fătulescu* (de la teatrul din Petroşani) a optat pentru o modalitate „cinematografică" de translare a textului. Efortul principal este îndreptat în direcţia obţinerii unei cît mai mari cursivităţi a spectacolului. Se simte, parcă, în acest spectacol, dorinţa de a simplifica, de a face cît mai accesibil textul dramatic. De acord, dar pe ce cale? În lipsă de altceva, se recurge la efectele sigure ale teatrului „uşor": accentele melo — nu lipsesc — şi nici îngroşarea exagerat-comică a liniilor cîte unui rol. În ceea ce-l priveşte pe protagonist, *Liviu Mărtinuş* creează un Petru Rareş umanizat, un domnitor însufleţit de un curaj chibzuit, de o luciditate optimistă, în lupta sa cu forţele de o copleşitoare superioritate ce ameninţă să întunece ţara. Într-un rol mai degrabă dificil, cel al oşteanului Mogîrdici, *Alexandru Fierăscu* rezolvă comportarea contradictorie a personajului, pedalînd pe hazul gros al acestuia. Rolul doftorului Şmil este interpretat cu tandră ironie de către *Mişu Drăgoi*. Convingători, se impun atenţiei logofătul Baloş, *(Eugen Tănase)*, vornicul Groza *(Ion Văran)*, pîrcălabul Mihu *(Dan Antoci)* şi spătarul Şandru *(Vasile Grădinaru)*. *Virgil Müller* realizează cu umor fin portretul lui Corbea, viteazul-oştean-iremediabil-îndrăgostit. Debutanta *Romaniţa Cheorpec* îi dă replica punînd un dramatism exagerat în comportarea diafanei sale domniţe. Totuşi, relaţia lor are prospeţime şi reuşeşte să estompeze ceva din banalitatea rolurilor. Cam atît despre actorii acestei reprezentaţii cu mai puţine personaje decît interpreţi. *Onisim Colţa*, aflat la debutul său ca scenograf, realizează un decor ce reuşeşte să fie şi o adevărată matcă a actului scenic mai ales în ultima parte, în care tronul domnesc este vegheat de o frescă amintind de cele ale mînăstirilor bucovinene.

(Nu ne va lua nimeni în nume de rău, sperăm, dacă vom observa că „noştri" se scrie cu un „i" şi nu cu doi. Măcar în caietul-program al unui teatru...).

Dan WEIL

Şes (II)

LIMBA ŞI STIL

Dintre sinonimele — largo sensu — ale lui *şes (cîmp, cîmpie, pustă, stepă, şestină, zăpodie)* mă opresc, pe scurt, la ultimele două. *Zăpodie* (din slavul *zapodu*), pătruns şi în toponimie, este un regionalism înregistrat în dicţionare cu sensurile 1. Platou. 2. Vale largă adăpostită de înălţimi; şes puţin scufundat faţă de regiunea înconjurătoare: „Dintre *şesuri*, cele mai mănoase sînt *zăpodiile*, nume ce-l poartă *micile şesuri* puţin scufundate faţă de vecinătate. În aceste *zăpodii* apa nu se scurge în lături, ci rămîne locului, păstrîndu-l jilav" (Tudor Pamfile, *Agricultura la români*, 1913). Cu primul dintre înţelesurile sale — acela de „platou" — *zăpodie* intră în sinonimie cu *podiş*, ambele fiind reductibile la aceeaşi rădăcină slavă, pe care o regăsim în *pod*. Dar, în timp ce pentru orice vorbitor *podiş* poate fi „descompus" — căci atît *pod* cît şi sufixul *-iş* sînt elemente vii ale limbii — *zăpodie* nu se lasă „analizat".

Şestină, în schimb, pare a fi fost derivat „pe teren românesc", de la *şest (şăst)*, variantă a lui *şes (şăs)*. Îl aflăm în versul 1018 al *Ţiganiadei* lui I. Budai-Deleanu: „Însă cînd era sfatul cel mai mare, / Iacă Zăgan ursariul aleargă / Într-un suflet la neagra-adunare, / Ce era pe o *şèstină* largă". Sinonimia cu *şes* este numai parţială, uneori *şestină* înseamnă, ca şi *zăpodie*, „platou (pe culmea unui munte)". În *Amintiri dintr-o călătorie*, Calistrat Hogaş îşi intitulează unul dintre cele mai pitoreşti capitole chiar *Pe Şestina*. Muntele şi platoul cu pricina se află pe drumul din Borca spre Şarul Dornei, în Ţara-de-Sus. Următorul fragment descriptiv este revelator pentru sensul exact al cuvîntului în discuţie: „Soarele îşi ridicase, înadevăr, geana înflăcărată a discului său deasupra liniei albastre a munţilor Sabasei...; iar lumina lui, încă rece, poleia pieziş *Şestina, acest pustiu imens şi verde, suspendat... în larga înălţime a văzduhului*".

Am amintit, rîndul trecut, că *şes* provine din participiul-adjectiv *sessus* „aşezat". În textele secolelor al XVI-lea şi al XVII-lea mişună îmbinări ca *pămînt şăs, loc şăs, cîmpie şeasă*. La scriitorii apropiaţi de limba „veche şi-nţeleaptă" cuvîntul îşi păstrează, pînă tîrziu, valoarea sa adjectivală, care, de fapt, este cea etimologică. Iată cum începe poemul eminescian *Egipetul*: „Nilul mişcă valuri blonde pe cîmpii cuprinşi de Maur, / Peste el cerul d-Egipet desfăcut în foc şi aur; / Pe-a lui maluri gălbii, *şese*, stufu-l creşte din adînc". L-am identificat, tot ca adjectiv, în romanul *Legea minţii* al lui Ion Agîrbiceanu: „Nu era lucru uşor nici să măsori pămîntul, nici să-i mulţumeşti pe ţărani. Era cîte-o parte din moşie mai bună, mai aproape de sat, mai *şeasă*? Fiecare voia ca partea lui să fie de acolo" (*Opere*, IX 308). Prezenţa aceluiaşi cuvînt, cu aceeaşi „încadrare" morfologică, la Tudor Arghezi, nu poate surprinde pe nimeni: „O Golgotă *şeasă*, fără altare" (*Galere*, în *Flori de mucigai*). „Migrarea" cuvintelor dintr-o clasă morfologică într-alta constituie, dealtfel, o caracteristică a „gramaticii" poetice argheziene: „Şi ţarina *răzeaşă* nu se schimbă / Pe preţ de liftă sau de limbă" (*Altă dată*, în *Poeme*). Pentru vorbitorii de azi adjectivele feminine *şeasă, răzeaşă* au sunetul unor cuvinte şi „vechi" şi „noi".

G. I. TOHĂNEANU

MUZICA

UN SFERT DE MILENIU — MĂSURĂ A CAPODOPEREI!

Lucrarea oferită în pragul acestui sfîrşit de an aparţine repertoriului de aur al culturii universale — *Oratoriul „Matthäus Passion"* de *J. S. Bach*, marcînd un sfert de mileniu de la prima sa audiţie. O lucrare foarte amplă (peste două ore de muzică), în care trei coruri şi două orchestre, cu profil individualizat, dialoghează continuu, flexibil, unindu-şi vocile arareori, spre a da înălţime momentelor apoteotice. Acestor „voci" diferite li se adaugă intervenţiile altor 5 solişti. Un edificiu sonor demn de faima contrapunctistului de la Thomaskirche.

Să relevăm aportul *corului — dirijor Diodor Nicoară* — comentator omniprezent în toate culminaţiile, pentru supleţea şi exactitatea asimilării unei partituri de asemenea dificultate, pentru sensibila modelare la cerinţele momentelor. Din rîndul soliştilor invitaţi, aş menţiona alături de *Em. Petrescu, Edith Simon, Iulian Jurja*, aportul excelent al basului *Ionel Pantea*, cel care, depăşind canoanele genului, şi-a dimensionat cu măiestrie personajul, dînd semnificaţie şi fior fiecărei replici; în prim-plan şi aportul tenorului *Zsolt Szilagyi*, cel care a înfruntat poate cea mai temută partitură, într-o singură intervenţie putînd număra 7—8 acute de maximă dificultate. Dozajul dinamic al orgii a rămas insuficient. În rest, o execuţie „curată" stilistic, semnată de bagheta inspirată, declanşatoare de energii, a lui *Remus Georgescu*. Ultimul concert, dirijat de *Nicolae Boboc*, ne-a readus în atenţie una din cele mai dragi simfonii semnate *Prokofiev*, a *VII-a*, interpretată cu verva cuvenită acestei „Simfonii a tinereţii". Solistul Concertului pentru vioară de Ceaikovski a fost maghiarul *Andras Kiss*, posesorul unei frumoase tehnici instrumentale, rămas însă deficitar în ştiinţa de a aprinde jerbele sclipitoare ale exaltatelor trăiri romantice, incumbate în acest concert. Ne-a captivat în schimb lucrarea lui *Doru Popovici*, *„Incantaţii dacice"*, cu sonorităţile sale de eglogă, în care structurile verticale sînt spulberate de frumuseţea temelor arhaice, de factură monodică, bizantină, plutind lent şi circumscriind o atmosferă patinată, evocatoare, la care *Adina Iurăşcu* şi-a adus un aport substanţial. Orchestra a sunat foarte bine, inclusiv replicile solo ale lui *Ioana Mogoş, Florin Sluşar, Aurel Manciu, Dorel Bic*. Aplauze la scenă deschisă compozitorului sosit la Timişoara special pentru această audiere.

Doru MURGU

Un as al desenului satiric:

Ştefan Popa

Reîntors din Franţa, încărcat de lauri şi învăţăminte, studentul timişorean *Ştefan Popa* mi se destăinuie:

— De trei ani sînt invitat cu consecvenţă de către *Consiliul internaţional pentru artă şi folclor* (face parte din CIM, de pe lîngă UNESCO) să expun în Franţa. În acest an, de pildă, am participat cu o expoziţie de desen satiric la Paris şi Confolens. În cadrul Festivalului mondial de artă şi folclor de la Confolens mi-au intrat în concurs trei lucrări. Notaţi: peste 350 de participanţi din întreaga lume, printre care *Murdillo, V. Rostovski, Steimberg, A. Sievre* şi alţii. Tema — *Pacea şi copilul*. 19 lucrări ale mele se află la UNESCO. Două au fost transformate în afiş.

Şi studentul Ştefan Popa, în ultimul an la Mecanică, îmi desfăşoară pe masă mărturii tipărite ale artei, ale talentului, ale succeselor sale. Un catalog *„Confolens '79"*, în care pe lîngă date biografice şi admirabile reproduceri premiate peste hotare, întîlnesc opinii semnate de: criticul de artă *Deliu Petroiu*, scriitorul *Ion Arieşanu*, tinerii publicişti *Gheorghe Crişan, Valentin Laurenţiu Vişan*, ori lectorul *Nichifor Someşan*. Cîteva ziare prestigioase din Franţa atestă participarea şi valoarea lucrărilor acestui as al desenului satiric angajat, care este Ştefan Popa.

— Deci nu caricatura, ci desen satiric...

— Da. Desenul satiric presupune a lucra cu puţine elemente — trei, patru — pentru a ilustra o idee. Ca tehnică şi modalitate poate să îmbrace toate formele de exprimare ale graficii propriu-zise (aquaforte, aquatinta etc.). Pe plan internaţional desenul satiric e actual, pentru că îmbracă forme politice militante.

PROFILURI

— Poţi să numeşti cîţiva tineri de la noi care s-au afirmat şi ei pe plan internaţional, de asemenea, cu desen satiric?

— Desigur. Ei sînt *Mihai Pinzaru Pim, Mihai Stănescu* şi *Dorel Ionescu*. Cu toţii sînt cunoscuţi în ţară şi peste hotare, sînt reprezentanţi de nădejde ai desenului satiric. Menţionez că acest desen este promovat în primul rînd de tineri.

— Cum se afirmă timişorenii în acest „desen satiric"?

— Avem cîţiva oameni de valoare, de perspectivă. Mă gîndesc la Sergiu Nicola, Neboişa Rosici. De asemenea la tinerii V. Burghină, C. Pătraşcu, Titus Tănăsolu.

Deşi are numai 24 de ani, despre palmaresul artistic al studentului Ştefan Popa s-ar putea scrie mult. Menţionez cîteva participări peste hotare, la *Varşovia* (Polonia), *Gabrovo* (Bulgaria), *Akşeir* (Turcia), *Angouleme* (Franţa), *Tokio* (Japonia), *Skoplje* (Iugoslavia). Un tînăr român care face cinste artei româneşti în confruntări internaţionale de prestigiu, dovedind o conştiinţă civică şi umanitară de excepţie.

Ion VELICAN

MUZEALE

„TIBISCUS"

ISTORIE

În contextul unei efervescenţe creatoare dinamizată de Partidul Comunist Român, arhitectul patriei noastre socialiste, actele de cultură materială şi spirituală, devin tot mai numeroase, mai cotidiene. Clădim, înălţăm istoria de azi pe ceea ce înaintaşii noştri milenari ne-au lăsat mai bun, mai trainic. Istoria, această memorie vie a trecutului, a fost ridicată de partidul comuniştilor români pe înaltul piedestal care ne permite să înţelegem mai bine rosturile poporului nostru, născut aici în spaţiul geografic carpato-danubiano-pontic, angajat cu toată fiinţa sa în concertul luptei popoarelor pentru progres şi civilizaţie. Ba, ceva şi mai mult! Istoria poporului, a patriei, a partidului nostru — bogată şi plină de învăţăminte — a devenit în zilele noastre un mijloc de seamă în procesul plămădirii conştiinţei socialiste a maselor largi populare, fără deosebire de naţionalitate din ţara noastră. Aceasta, pentru că cunoaşterea patriei înseamnă cunoaşterea părinţilor noştri. Căci după cum spunea tovarăşul Nicolae Ceauşescu: „Oare cum s-ar simţi un popor care nu şi-ar cunoaşte istoria, nu ar preţui şi nu ar cinsti această istorie? Nu ar fi ca un copil care nu şi-ar cunoaşte părinţii şi s-ar simţi străin în lume. Fără îndoială că aşa ar fi".

De la istoria veche şi feudală, de aci la cea modernă şi contemporană a României — iată evantaiul comunicărilor şi articolelor înmănunchiate în volumul „Tibiscus", elaborat de prestigioasa instituţie culturală a „Muzeului Banatului" din Timişoara, apărut în aceste zile sub egida Comitetului de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Timiş. De astă dată, acest al cincilea volum este închinat aniversării Unirii Transilvaniei, Banatului, Crişanei şi Maramureşului cu Ţara.

Ca unul care am participat efectiv la iniţierea acestei serii de publicaţii, am urmărit cu mult interes desfăşurarea acestei activităţi. Am constatat cu multă satisfacţie că de la primul număr şi pînă la cel de faţă, s-a înregistrat o evidentă ascensiune.

După cum se ştie, pentru o instituţie de cultură de anvergura celei la care ne referim, publicaţiile proprii, pe lîngă faptul că stimulează cercetătorii într-o activitate continuă şi responsabilă, au darul să facă publice rezultatele investigaţiilor arheologice, ale activităţii ştiinţifice, adîncindu-se, astfel, procesul de cunoaştere a istoriei făurarilor de bunuri materiale şi spirituale de pe meleagurile bănăţene.

De astă dată, volumul al cincilea este alcătuit din numeroase studii şi comunicări pe marginea cercetărilor arheologice, de istorie, vizînd continuitatea poporului nostru pe aceste meleaguri, studii şi comunicări de muzeografie şi conservarea patrimoniului, cronica activităţii ştiinţifice a secţiei de istorie a muzeului pe anii 1977—1978, din recenzii şi note bibliografice. Această publicaţie a polarizat în juru-i, pe lîngă talentaţii cercetători ai muzeului, un important număr de alţi cercetători, banatologi din ţară, precum şi cadre didactice universitare.

Această simbioză îşi pune amprenta şi pe conţinutul şi valoarea ştiinţifică a volumului al V-lea TIBISCUS.

Traian BUNESCU

TOP

SECȚIA ROMÂNĂ: 1. Caii de argint — *Pro Musica*; 2. Urme de pași pe omăt — *Gramophon*; 3. Stele și lumini — *Rodion G. A.*; 4. Vino cu noi — *Metropol*; 5. Toamna pe sub nuci — *Omicron*. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ: 1. Pas de slow pour moi — *Jean Francois Maurice*; 2. Love You So Bad — *John Paul Young*; 3. No More Tears — *Donna Summer & Barbra Streisand*; 4. Samuray — *Dschingis Khan*; 5. Mama Don't Know — *Eyes Of Fire*. Propunere: Indian Reservation — *Orlando Riva Sound*.

DE TOATE...

Zilele acestea va fi lansat pe piață un disc a cărui rețetă va fi vărsată în contul UNICEF. Discul înregistrat în S.U.A. se bucură de participarea unor nume de prestigiu ca: P. Towhnsend, Kate Bush, Pink Floyd, Led Zeppelin. ● După succesul cu „Mama Leone", din nou se vorbește de bine despre... Bino și noul său hit, „Bambino". ● Ginger Baker se află într-un turneu prin Anglia cu noul său grup „Energy". ● S-au scurs 10 ani de la tragica dispariție într-un accident aerian a cîntărețului de culoare Otis Redding. Cum trece timpul... ● Schimbări radicale în componența grupului Uriah Heep. Din vechiul nucleu au mai rămas Ken Hensley și Mick Box. Se repetă într-o nouă formulă în vederea concertului din februarie, cînd se vor împlini 10 ani de la debutul formației. ● În ianuarie va apare noul LP „Rolling Stones", „tras" la Paris. Între reprizele de înregistrare, Mick Jagger se ocupă de pregătirea unui grup pop care va cînta la Olimpiada de la Moscova. ● Dar pînă atunci? Pînă atunci, capitala Olandei va găzdui, începînd cu 19 aprilie, ediția 1980 a Festivalului Euroviziunii... ● La începutul acestei luni, Frank Sinatra și-a serbat 40 de ani de carieră artistică. Cîntărețul, azi în vîrstă de 64 de ani, a servit invitaților (după desert) celebre „Evergreen"-uri (cîntece de viață lungă...). ● Exact acum 10 ani semnatarul acestei rubrici prezenta, la primul festival pop național, participarea timișoreană pe scena Casei studenților din București.

Petru UMANSCHI

SPORT

NU-L POT UITA...

...pe numitul Cămătaru, oricită bunăvoință aș avea ca să-l scot din rafturile memoriei și să-l pedepsesc cu bezna neaducerii aminte, acum și mai apoi. Am călătorit, prin martie, cu el și cu Crișan — ba, cu Crișan și cu el — în același compartiment. Am șezut împreună și la o bere; zicea Cămătaru, atunci, că e cam supărat pe cei ce nu-l iubesc și că îi e tare drag să joace fotbal, că se simte în stare să are și să cosească orice careu și să perforeze cu pickamer-ul osului orice poartă, doar că, uneori, fată-n față cu golul, e cam... crispat. L-am privit a înțelegere binevoitoare, că doar nu eram mort după talentu-i, și socotind că se mai întîmplă așa sensibilități și pe terenurile de sport, dar n-aș fi bănuit nici în ruptul capului că slăbiciunea sa va conta atît de mult într-o dispută în care nu era vorba de obrazul său personal, cît de o posibilă izbîndă a fotbalului românesc într-o întrecere cu o echipă solidă. Numai că, la Craiova, Borussia a avut baftă cît să intre nu într-un car, ci într-un mărfar cît lumina ochilor, începînd cu ratarea penaltiului de către Cămătaru, „11"-le creat de prietenul meu Crișan (mi-a promis că va citi și „Orizont"-ul), și încheind cu atîtea și atîtea prilejuri de gol, care mi-au tocit unghiile și mi-au zorit ca un motor accelerat bătăile inimii. Joc și eu fotbal — într-o sală; n-am și nici n-am avut „clasă", ci doar dragoste de alergare —, iar cînd se nimerește să trag la poartă, nu fac altceva decît să deschid ochii și să mă întreb cum oare l-aș putea păcăli pe cel dintre buturi... Tu, Cămătarule, crispatule, ce armăsari visai cînd te-ai năpustit spre mingea aceea, de părea că lovești o cutie de conservă?! Și zic: omul Cămătaru s-a jucat de-a mîța cu cartea de onoare a Universității Craiova — o echipă mare, în care există un fotbalist pe cît de talentat, pe atît de... Giuchici. E Ilie Balaci, un însingurat, un egoist, care se lipește de minge ca un timbru de plic, uitîndu-și rostul în iarbă. Desigur, bravo oltenilor pentru turul III și aproape concretul IV, de nu era Cămătaru, crispatul în galop.

Teodor BULZA

EVRIKA!

- **Spunem că adevărul stă în vin, ca să băgăm minciuna la apă.**
- **Nici asta nu-i o soluție: să iubești pe ascuns, și să urăști în fața tuturor.**
- **A fi energic nu înseamnă a acumula energie, ci mai cu seamă a o elibera.**
- **Nu trageți în vinatul care stă pe loc! (Numai omului i se recomandă multă mișcare...).**
- **M-am bătut cu un leu înfometat. (Cînd acesta abia se mai ținea pe picioare!).**
- **Cei cu un dezvoltat spirit de autoironie se pot lăuda în orice moment, fără riscul de a supăra pe cineva.**
- **Vorbim mult despre „exemplul personal", dar nu specificăm care exemplu, cel bun, sau cel rău?**
- **Cea mai banală meserie este aceea de subaltern. Nu te interesează cîți ai pe cap, ci cîți ai sub mină.**
- **Nimeni nu trage ursul de coadă. Toți au ce au cu pisica.**
- **Nici coloana vertebrală nu e dreaptă ca luminarea.**

Ion VELICAN

Momente semnificative din lupta clasei muncitoare timișene

(Urmare din pag. 8)

influența exercitată de Congres asupra populației timișorene. Din această cauză a fost interzise adunarea populară de după congres și desfășurarea înmormîntării lui Ion Fonagy. Aceste ordine — a declarat prefectul — nu aveau nici o tangență cu ordinele sanitare invocate de unii reprezentanți ai municipialității timișorene.

După ce, în dezbaterile din 10 și 11 septembrie 1929, experții în balistică ai armatei au clarificat, pînă în cele mai mici detalii, modul în care fuseseră răniți unii agenți ai poliției, s-a produs marea răsturnare a procesului intentat militanților clasei muncitoare. Procurorul Constantin Nicolau a renunțat, în a 14-a zi a dezbaterilor, la principalele puncte de acuzare: rezistența armata față de autoritățile statului și vătămarea corporală a reprezentanților forțelor de ordine. Procurorul a motivat retragerea acuzărilor prin lipsa probelor materiale convingătoare și a depozițiilor depuse de-a lungul procesului.

Dr. Lucrețiu Pătrășcanu, într-un expozeu strălucit, a prezentat punctul de vedere al apărării. **„Procesul poartă amprenta stării sociale a țării. Pe banca acuzaților se află muncitori care nu au făcut altceva decît să îndeplinească ultima dorință a colegului lor, de a fi înmormîntat la Timișoara. În acest proces, toți cei 59 de muncitori acuzați, sînt conducători ai Sindicatelor Unitare care au știut că Fonagy este victima stărilor care domnește în închisori și l-au considerat mortul lor. Clasa muncitoare a fost supusă la provocări înainte de a începe congresul de la Timișoara, prin aminările sale nejustificate. În timpul Congresului, organele forței publice s-au dedat la provocări chiar în sala Congresului. După Congres nu s-a permis desfășurarea adunării populare. Deși autoritățile au aflat simbătă, 6 IV 1929, despre sosirea corpului neînsuflețit al lui Ioan Fonagy, nu au întreprins nici un fel de măsuri împotriva organizării funeraliilor. Autoritățile nu au emis nici un ordin scris privind predarea obligatorie a sicriului.**

Începînd cu 7 IV 1929 toate sindicatele Unitare au fost dizolvate, toate căminele muncitorești sigilate și au fost suspendate toate ziarele muncitorești. 7 IV 1929 a trebuit să vină, fiindcă așa a vrut guvernul. A urmat apoi masacrul de la Lupeni. Atacurile poliției asupra muncitorilor nu sînt justificate în nici-un fel. Declarațiile contradictorii confuze pline de erori ale poliției, siguranței, jandarmeriei și armatei, demonstrează falsitatea acuzării".

Cu toate că acuzarea nu a putut dovedi culpabilitatea inculpaților, tribunalul a pronunțat sentința de condamnare pentru 49 de militanți, de la 6 luni pînă la un an de detenție, în care erau incluse cele 5 luni de arest și durata desfășurării procesului. Printre cei condamnați se aflau: Koloman Müller, Iosef Krobs, Iosef Strominger, Alexander Hirsch, Simion Fuchs, Bernat Abraham, Valeriu Vas, Gheorghe Florea, Nicolae Moraru, Gh. Petrescu, S. Bardrof, Alexander Farkas, Iosef Iliyes, Geza Nagy, Andreas Bayer, Mathias Friedmann, Emmerich Klein, Eva Ranghetz, Marin Popa, Helene Matteis și Jeanne Șerbănescu.

Printre cei achitați se aflau: Riva Vasilescu, Irene Ortner, Nicolae Popescu Doreanu, Dumitru Grofu, Gheorghe Moț, Constantin Trandafirescu, Nicolae Baicu și Anghel Petrescu.

„Temeswarer Volksblatt", în numărul său din 16 IX 1929, formula critici severe metodelor de acțiune ale poliției, care încălcase legislația, utilizînd brutalitatea și comițînd fapte inumane.

Publicația săptămînală a P.N.Ț., cu caracter regional, „Voința Banatului", a trecut sub tăcere, timp de aproape trei săptămîni, evenimentele legate de marele proces al militanților mișcării muncitorești. În numărul său din 14 IV 1929, „Voința Banatului" prezenta Congresul Sindicatelor Unitare din Timișoara, alături de mișcarea muncitorească, drept o acțiune a liberalilor, de subminare a guvernului național-țărănesc. Acest prim pasaj demonstrează nu numai lipsa de raționament politic al conducătorilor regionali ai P.N.Ț. din Banat, dar, în același timp, scoate în relief lipsa unor cunoștințe temeinice privind mișcarea muncitorească.

Continuînd să persevereze pe firul ideilor eronate, semnatarii articolului nici măcar nu dețineau informații despre aprobările date Congresului fapte cu atît mai bizare, cu cît unul din conducătorii locali ai P.N.Ț. din Banat făcea parte din guvern. Doar în partea finală a articolului, redactorii au reușit să redea realitatea, atunci cînd au afirmat că în 7 IV 1929 prefectul național-țărănesc, Liviu Cigăreanu, și-a dat seama de pericolul demonstrațiilor muncitorești cu ocazia înmormîntării luptătorului comunist Ioan Fonagy. În articolul său din 15 IX 1929 „Voința Banatului" face o singură relatare despre procesul militanților comuniști, ceea ce denotă nu numai lipsa răspunderii lor politice, ci și imposibilitatea de a reacționa față de adevărurile atît de revelatoare la adresa guvernării național-țărăniste.

Autoritățile guvernamentale și locale au resimțit în anul 1930 influența puternică a evenimentelor din aprilie 1929. Temîndu-se de avîntul mișcării muncitorești din Timișoara, ministrul de interne C. Anghelescu a ordonat directorilor ministeriali din Timișoara, în 1930, să întreprindă măsuri energice pentru preîntîmpinarea aniversării zilei de 7 aprilie, care se va organiza din inițiativa Comitetului regional al P.C.R.

În conformitate cu ordinele Ministerului de Interne, Inspectoratul 7 teritorial de jandarmerie Timișoara, sub comanda colonelului Bogdan, comunica Directoratului VII Ministerial că au fost luate măsuri contra comuniștilor din orașele Timișoara, Arad, Oravița, Reșița și Jimbolia, pentru a preîntîmpina demonstrațiile muncitorești cu prilejul zilei de 7 aprilie 1930.

Aceste documente ilustrează, în mod edificator, forța și puterea mișcării muncitorești în lupta sa revoluționară pentru drepturi și libertăți democratice, cu toate opreliștile și brutalitățile exercitate de reprezentanții regimului burghezo-moșieresc.

Un pas spre viitor (X)

Știința de astăzi le permite savanților să se gîndească și la probleme mult mai complexe, cum ar fi, de exemplu, modelarea creierului uman. Despre asta se scrie mult, dar cît e de reală această întreprindere? Creierul uman are ceva mai mult de o sută de centimetri cubi și conține zeci de miliarde de neuroni și nenumărate legături între ei. Estimp, funcțiunea complicată a creierului este însoțită de o cantitate neglijabilă de 10 wați de energie electrică. Creierul are o mobilitate extraordinară și este în stare să se adapteze perfect la condițiile mediului exterior, fiind cunoscute și cazuri cînd, în urma unor deteriorări mecanice serioase ale corpului, creierul nu și-a trădat funcțiile vitale. Dacă savanții ar încerca să construiască un model exact al creierului uman cu ajutorul semiconductorilor (tranzistori) și al altor componenți miniaturali și, ținînd cont că fiecare neuron trebuie modelat cu aproximativ zece detalii... s-ar obține într-adevăr rezultate inconsolabile. Căci, greutatea modelului ar fi mai mult de zece mii de tone, volumul în jur de 10 mii de metri cubi (cîteva case cu nouă etje!) în timp ce puterea energiei electrice produse s-ar apropia de jumătatea celei produse de hidrocentrala de la Porțile de Fier. Să nu mai vorbim de costul materialului care ar atinge suma fantastică de 30 miliarde de dolari! Cinci mii de oameni ar fi nevoiți să lucreze timp de cinci ani la un astfel de model și, fără îndoială, după cinci ani, modelul ar deveni învechit.

Să nu mai punem la socoteală siguranța acestui model. Dacă modelul conține 100 de miliarde de componente, posibilitatea de defecțiune este enormă, și el n-ar putea funcționa decît a suta parte dintr-o secundă! Cu alte cuvinte, acesta ar fi un creier absolut dezechilibrat!

În acest fel, pe baza tranzistorilor și a radio-detaliilor nu se pot construi modele complexe ale creierului uman. Nici măcar modele mai simple, cum ar fi creierul insectelor. În microelectronică nu se folosesc doar unele elemente, ci complexe întregi de 20—100 și mai multe detalii — așa-zise scheme integrate. Astfel de complexe se produc simultan, în același proces tehnologic, și nu conțin părți interioare lipite. Mărimea, greutatea, prețul, puterea acestor scheme este aceeași cu a detaliilor corespunzătoare, iar siguranța e de nenumărate ori mai mare. Pe lîngă aceasta, procesul de producere a schemelor integrate se poate automatiza. Un astfel de model, construit pe baza schemelor integrate, s-ar putea instala într-o încăpere mai mică, ar cîntări „doar" zece tone și ar costa în jur de 1,5 miliarde de dolari. Dar și acest model n-ar putea funcționa mai mult de cîteva secunde, iar emanația de energie electrică în timpul funcționării ar duce la arderea modelului, căci temperatura ar ajunge aproape de cea produsă de un cuptor Siemens-Martin!

(Din „POLITIKA")

(Va urma)

MAPAMOND

REBUS

LA MUNTE

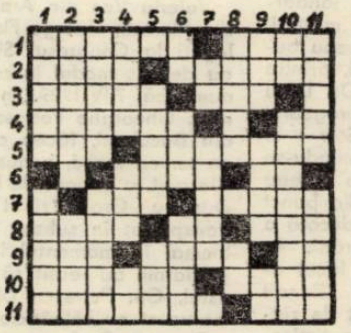

ORIZONTAL: 1) Autor al poeziei „Munte" din volumul „Albe" publicat în 1937 (1902—1974) — Vîrf stîncos de munte. 2) Arbore ocrotit — Culme. 3) Pantaloni țărănești — Roade la munte. 4) Munți de zăpadă — În timp! 5) Lac vulcanic în Carpați —Complex muntos în Carpați. 6) În lanuri! — Rea... în Caraiman! 7) Curmături — Iubire curată. 8) Țarină — Cap de coardă! — Particulă toponimică mexicană. 9) În Rarău! — „Piatra ...", cabană în Bucegi — Într-o rîpă! 10) Zadă — Brazii, iarna la noi în casă. 11) Cel mai înalt vîrf — Arbore rășinos.

VERTICAL: 1) Așezare păstorească la munte — De unde încep munții. 2) Un munte de om (fig. pl.) — Primejdios. 3) Vulcan activ în Japonia — Astru apropiat. 4) La nas (sing.) — Ozonat la munte — Chiar în vîrf! 5) Locuitori de la munte — Vîrfuri, piscuri. 6) Unu și una! — Oraș în Brazilia — Fard. 7) Vîrf în Parîng! — Cît muntele. 8) Oprire în munți — Ape! 9) Iată (reg.) — Dir Periam! — „Muntele" (R. Theodoru). 10) Vîrf în Semenic! — Cote. 11) La înălțime în munți (pl.) — Regiune montană (adj. masc.).

Dicționar: ATL, ASAMA, IPU, IGA.

Viorel ABRUDAN

DOCUMENTAR

Procesul comuniștilor și sindicaliștilor de la Timișoara

● MOMENTE SEMNIFICATIVE DIN LUPTA CLASEI MUNCITOARE TIMIȘENE

În preocupările statornice ale Partidului Comunist Român de unire a forțelor clasei muncitoare, un moment de seamă l-a constituit Congresul Sindicatelor Unitare, întrunit la Timișoara în hala fabricii de bere, între 2–5 aprilie 1929, puternica manifestare a voinței de luptă a clasei muncitoare pentru drepturi și libertăți democratice, împotriva represiunilor și persecuțiilor guvernului național țărănesc.

Prezenți din toate zonele țării, printre care delegați din București, Ploiești, Arad, Brașov, Reșița, Petroșani, Cluj, Lugoj, Vaslui, Botoșani, Oradea, Tirgu-Mureș și Timișoara, reprezentanții muncitorimii organizate, în frunte cu comuniștii au transformat Congresul într-o puternică manifestare a voinței muncitorești de unitate, a unei înalte combativități revoluționare. Autoritățile regimului, după ce au încercat prin amînarea de două ori — în 31 martie și 7 aprilie — a desfășurării Congresului, au recurs, după Congres, care fusese legal aprobat de guvern, la represalii împotriva delegaților, folosind ca pretext funeraliile militantului comunist Ioan Fonagy.

Guvernul național-țărănesc, alarmat de amploarea prezenței muncitorimii la funeraliile lui Ioan Fonagy, depus la Casa muncitorească — astăzi sediul Consiliului județean al sindicatelor — a dat ordin telegrafic de interzicere a funeraliilor fixate pentru 7 aprilie. Decizia guvernamentală de a fi înmormîntat de autorități, fără prezența muncitorimii timișorene, a fost impusă cu sprijinul a două plutoane de jandarmi, o companie de soldați grăniceri și 60 de agenți de poliție. Aceștia au luat cu asalt Casa muncitorească, arestînd atît cele 230 de persoane aflate în incinta clădirii, cît și foarte mulți participanți, care doreau să conducă pe ultimul drum pe tovarășul lor căzut la datorie.

Printre cei arestați se aflau majoritatea delegaților prezenți la Congresul sindicatelor unitare, cărora li s-a intentat un proces odios pronunțîndu-se sentința de condamnare pentru 59 de tovarăși, fără a li se putea dovedi vinovăția.

Autoritățile guvernamentale, în special ministrul de interne Al. Vaida-Voievod, în strînsă conlucrare cu cele ale județului Timiș-Torontal, au reținut timp de aproape 5 luni pe cei 59 de militanți, în închisoare, pentru a smulge declarații favorabile pentru procesul condamnării mișcării muncitorești.

Deținuții au fost supuși la un regim de distrugere fizică și psihică, în celule mizerabile, lipsite de cele mai elementare condiții igienice.

Într-o atmosferă de maximă tensiune și încordare a început, la 30 VIII 1929, în fața Tribunalului din Timișoara, marele proces intentat celor 59 de militanți comuniști și sindicaliști. Completul de judecată era prezidat de Petre Popescu, iar acuzarea de procurorul Constantin Nicolau. Apărarea a fost încredințată renumitului jurist și om politic comunist Dr. Lucrețiu Pătrășcanu, care a fost secondat de un colectiv de juriști format din Dr. Ernst Bürger, Dr. Hugo Nagy, Dr. Petru Ziesu, Dr. Iosif Vicol și Dr. Liviu Hălmăgean.

Acuzarea a pregătit 33 de „martori", în cea mai mare parte ofițeri, subofițeri și agenți de poliție, de siguranță și jandarmerie. Apărarea a prezentat 33 de martori, solicitînd prin Dr. Lucrețiu Pătrășcanu audierea suplimentară a 104 martori, printre care personalități de seamă ca Dr. Lupu N., Nicolae Iorga, Alexandru Dobrogeanu Gherea, Costa Foru, Constantin Ster[illegible] și reprezentanți guvernamentali. Temîndu-se de audierea acestor martori, care puteau declanșa implicații nefavorabile din punct de vedere politic, completul de judecată a hotărît să respingă cererea apărării. În prima pauză a dezbaterilor, și-a făcut apariția în sala renumitul scriitor Panait Istrati, care a fost imediat asaltat de ziariști. În interviul acordat gazetelor timișorene, Panait Istrati declara: **„Autoritățile au forțat evenimentele cu procesul comuniștilor într-un mod exagerat și pe baza unui tratament extrem de prost. Guvernul național-țărănesc nu asigură afirmarea libertăților democratice întregului popor într-un stat democratic".** (Temeswarer Volksblatt. An 28, nr. 196 din 31 VIII 1929).

Dr. Lucrețiu Pătrășcanu a cerut o autorizație specială pentru a permite lui Panait Istrati să asiste la proces, ceea ce a fost satisfăcut de completul de judecată. Trebuie să remarcăm măsurile deosebite luate de autorități, care nu au permis accesul la dezbaterile procesului decît ziariștilor și unui număr restrins de persoane, selecționate în prealabil, cărora li s-au eliberat autorizații speciale.

Principalele capete de acuzare, împotriva celor 59 de inculpați, erau legate de evenimentele „Duminicii sîngeroase" de la 7 IV 1929. Guvernul și autoritățile locale doreau să demostreze cu orice preț și prin orice mijloace că, conducătorii muncitorilor au opus rezistență autorităților și nu au respectat legislația. Koloman Müller, unul din principalii inculpați, a declarat că trupul neînsuflețit a lui Ioan Fonagy a fost adus de la Cîmpina de Nicolae Popescu Doreanu, împreună cu soția defunctului, Irene Ortner, în semn de respect față de ultima dorință a defunctului. Înmormîntarea nu a fost inițiată de Congresul Sindicatelor Unitare de la Timișoara și, în consecință, ei nu pot fi învinuiți de încălcarea legislației în vigoare, întrucît defunctul a fost adus cu toate actele sanitare emise din Cîmpina. Sicriul defunctului era perfect sigilat, neprezentînd nici un pericol pentru igiena publică. În același timp, nu s-a emis de către primăria Timișoarei un ordin special privind predarea obligatorie a sicriului. Cu toate acestea, relata Koloman Müller, în după amiaza zilei de 7 IV 1929, Căminul muncitoresc a fost înconjurat de poliție, jandarmerie și armată, fiind apoi luat cu asalt datorită ordinelor de somație emise de procurorul Seciureanu, prin care autoritățile au sechestrat sicriul lui Ioan Fonagy, în scopul de a preîntîmpina o mare demonstrație de solidaritate muncitorească. Koloman Müller, Iosif Krebs, Alexander Hirsch și Franz Wolf au fost arestați în fața căminului muncitoresc înainte de a începe asaltul forțelor de represiune. În continuare, Koloman Müller a înfierat sălbăticia fără margini a poliției și jandarmeriei, care a aplicat bătăi crîncene arestaților, cu repercusiuni grave asupra integrității lor corporale. Declarații identice au depus Iosef Krebs, Alexander Hirsch și Franz Wolf.

Dr. Lucrețiu Pătrășcanu a prezentat tribunalului documente autentice privind organizarea funerariilor unor conducători ai mișcării muncitorești din Timișoara, din anii 1927 și 1928, ale căror sicrie au fost depuse în căminul muncitoresc pe catafalc, înconjurate cu steaguri roșii. În ambele cazuri autoritățile municipale și județene nu au intervenit prin ordine administrative și nu au cerut predarea sicrielor, ceea ce a permis desfășurarea demonstrațiilor muncitorești.

Nicolae Popescu Doreanu și Irene Ortner au înfățișat modul în care au transportat corpul neînsuflețit al lui Ioan Fonagy cu toate actele necesare, la Timișoara, pentru a îndeplini ultima dorință a defunctului.

Valeriu Vas din Arad, Nicolae Moraru din Ploiești, George Florea din Brașov, delegați la Congresul Sindicatelor Unitate, au descris modul în care au fost arestați, duminică 7 IV 1929, în căminul muncitoresc. Gheorghe Petrescu Ghempet, ziarist din București, făcea cunoscut că în timp ce servea masa, a auzit focuri de armă. Alarmat, a coborît de la etaj, găsindu-l pe Dumitru Grofu rănit în fața porții; l-a transportat în subsol, de unde a revenit tocmai în momentul în care polițiștii și jandarmii au reușit să spargă porțile. Ziaristul, Gh. Petrescu Ghempeț a fost și el maltratat cu sălbăticie la sediul poliției.

Dumitru Grofu președintele nou ales al Sindicatelor Unitare, a declarat că prezența sa la Timișoara, după desfășurarea Congresului din 2–5 IV 1929, s-a datorat ședinței comune a Comitetului Executiv al Sindicatelor Unitare vechi și noi, alese, care s-au întrunit într-o consfătuire comună, sîmbătă 6 IV 1929, cînd s-a aflat despre sosirea corpului neînsuflețit al lui Ioan Fonagy la Timișoara. La această consfătuire relata Dumitru Grofu s-a hotărît înmormîntarea lui Ioan Fonagy pentru duminică, 7 IV 1929, ora 16. Sicriul era perfect sigilat și, spre surprinderea noastră, autoritățile au încercat duminică să evacueze sicriul. La București, corpurile neînsuflețite ale multor conducători ai clasei muncitoare au fost depuse la căminul muncitoresc dar niciodată nu s-a semnalat interdicția autorităților. În continuare, Dumitru Grofu, relata că la arest, ofițerii politici declarau deschis că toți cei care fuseseră arestați la căminul muncitoresc din Timișoara trebuiau împușcați în masă, iar Alexander Farkas din Lugoj, Dumitru Gruia din Petroșani și Gustav Varganocsik au confirmat prin mărturiile lor, depoziția lui Dumitru Grofu.

În ziua a doua a procesului, 31 VII 1929, au fost demascate în mod viguros teroarea și brutalitățile poliției și jandarmeriei. Gabriel Parsz, muncitor agricol, delegat din Tirgu-Mureș, a fost maltratat cu paturile armelor și cu săbii, tăișul lor prin lovituri aplicate din toate părțile, de la căminul muncitoresc și pînă la arest, pînă și-a pierdut conștiința. Iosef Iliyes, lăcătuș mecanic din Brașov, delegat la Congres, a fost rănit, la poarta căminului muncitoresc, cu o sabie, în față, apoi a fost crunt bătut la sediul poliției, pierzîndu-și auzul și acuzînd dureri mari la rinichi. Andreas Bayer, croitor din Arad, delegat la Congres, a expus în fața tribunalului, maltratările corporale la care a fost supus de poliție. Nici femeile nu au fost ferite de brutalitățile poliției. Helene Walter, Helene Matteis, Eva Ranghetz au fost vătămate corporal prin lovituri cumplite aplicate de agenții poliției.

Dr. Lucrețiu Pătrășcanu a protestat în instanță împotriva măsurilor restrictive aplicate de siguranță, care nu mai permitea accesul la dezbateri, nici acelora care posedau autorizații speciale, dorind să se desfășoare procesul doar în fața forțelor polițienești.

În timpul pauzei, Panait Istrati are o lungă întrevedere cu Franz Wolf, despre maltratările îngrozitoare la care a fost supus, timp de șase zile, în beciurile Siguranței.

O provocare grosolană, prost regizată de poliție, a fost pusă la cale în timpul procesului împotriva redactorului Iosef Strominger de la „Viața muncitoare" din București. Acesta, participase atît la Congres cît și la reuniunea Comitetelor Executive ale Sindicatelor Unitare. Duminică, el se afla în clădirea căminului muncitoresc, cînd în după amiaza zilei, a fost înștiințat de înconjurarea clădirii de către forțe polițienești și militare. Coborînd în fața porții, a asistat la parlamentările dintre Müller, Krebs, Hirsch și Wolf, cu autoritățile judiciare și polițienești.

După expirarea termenului de gîndire, cei patru au fost imediat arestați. Strominger, văzînd că forțele represive se pregătesc de asalt a încercat să se retragă în clădire, dar a fost înhățat pe la spate de comisarul Kiss, care l-a tîrît în stradă, unde a fost crunt bătut. Prin teroare, la arest, și declarații false ale agenților de poliție, reprezentanții organelor represive au vrut să demonstreze că Strominger ar fi posedat un revolver, pe care l-ar fi utilizat împotriva poliției în timpul asaltului. La proces s-au demonstrat clar nu numai falsele acuzații, dar și imposibilitatea acuzațiilor aduse, întrucît Strominger fusese arestat înainte de a începe asaltul asupra căminului muncitoresc.

Constantin Trandafirescu, Gheorghe Ivancsik și Geza Nagy au combătut în mod ferm intențiile procurorului de a încerca să compromită pe Strominger în postura de „provocator înarmat".

Audierea directorului Perianu, din cadrul poliției, în a treia zi a procesului, a produs o primă răsturnare în planurile procuraturii. Datorită întrebărilor competente și bine fundamentate Dr. Lucrețiu Pătrășcanu, Dr. Hugo Nagy și Dr. Ernst Bürger au reușit să demonstreze, prin răspunsurile directorului Perianu, că nimeni dintre muncitori nu a posedat arme, inclusiv Strominger, că muncitorii nu s-au dedat la acte de violență, iar rănirea ușoară a trei agenți ai poliției s-a datorat soldaților din regimentul 5 vînători, care, fiind postați în spatele poliției și jandarmeriei, au greșit cîteva focuri de armă în timpul asaltului asupra căminului muncitoresc. Întrebările puse de procurorul Constantin Nicolau directorului Perian nu au putut modifica depozițiile acestuia, favorabile apărării, astfel încît procurorul Nicolau a cunoscut o înfrîngere semnificativă, provocînd deruta și panica în rîndul autorităților administrative, judiciare și polițienești.

Pentru a masca înfrîngerea previzibilă în fața muncitorilor, guvernul național-țărănesc a recurs, prin subsecretarul de stat D. R. Ioanițescu, la o manevră provocatoare la Timișoara. În ziua de 2 IX 1929 au fost decorați, de Ioanițescu, 5 ofițeri și 3 subofițeri de poliție și jandarmerie, care participaseră la asaltul asupra căminului muncitoresc.

Printr-o intervenție viguroasă, de mare răsunet, adresată președintelui tribunalului, Dr. Lucrețiu Pătrășcanu demască provocarea guvernamentală regizată prin decorarea oamenilor poliției și siguranței pentru „merite" aduse statului prin atacurile lor înarmate împotriva muncitorilor neînarmați. Lucrețiu Pătrășcanu demonstra, din nou, că rănirea ușoară a doi agenți de poliție s-a datorat erorilor comise de soldații postați în spatele polițiștilor și jandarmilor.

La a șasea zi a dezbaterilor, s-au produs confruntări violente provocate de comisarul de poliție Crăciun. Acesta, nemaiputînd rezista întrebărilor puse de Koloman Müller și Dr. Lucrețiu Pătrășcanu, s-a autodemascat prin contrazicerile sale, care au subminat puternic postamentul acuzării. Dîndu-și seama de compromiterea sa totală, l-a amenințat pe Koloman Müller cu împușcarea și pe Dr. Lucrețiu Pătrășcanu cu arestarea, menționînd că lui Koloman Müller trebuia să i se aplice un glonte în burtă în momentul arestării. Declarațiile sale au stîrnit un puternic val de proteste în sală, determinînd pe președintele tribunalului și pe procurorul principal să-l mustre sever, ordonîndu-i-se să părăsească imediat sala.

S. Bardrof, delegat din Reșița, l-a demascat pe comisarul Crăciun drept un practicant notoriu al jocurilor de noroc, personaj corupt, avînd defecte care compromiteau funcția pe care o deține.

Procurorul Constantin Nicolau s-a văzut nevoit să ceară completului de judecată să nu permită acuzaților adresarea de întrebări jenante și penibile la adresa martorilor acuzaților în legătură cu bătăile și maltratările la care au fost supuși. Aceasta manevră era destinată să oprească prăbușirea capetelor de acuzare, întrucît agenții poliției și siguranței periclitau serios, prin contrazicerile lor, întregul sistem de acuzării.

După o săptămînă de dezbateri aprige, apărarea a obținut prin Dr. Pătrășcanu, Dr. Bürger și Dr. Hălmăgean, prima victorie și anume eliberarea lui Franz Wolf și scoaterea lui definitivă din proces. A urmat un nou succes. A doua zi, la Curtea de apel, sentința a hotărît eliberarea lui Dumitru Gruia. Comisarul Kiss, ultimul reprezentant al poliției, audiat la proces, și-a schimbat depozițiile anterioare și și-a retras acuzațiile formulate la adresa lui Iosef Strominger.

Datorită acestor evenimente importante, acuzarea a pierdut la fiecare dezbatere în mod vizibil terenul confruntărilor. Dezbaterea din 7 IX 1929 avea să demonstreze modul în care organele de poliție au introdus în mod clandestin după a doua percheziție generală la căminul muncitoresc un revolver într-o ladă aflată la camera nr. 7. Audierea prefectului județului Timiș-Torontal, Liviu Cigăreanu, în 8 IX 1929, a dus la clarificarea mobilului de acțiune al autorităților județene cu aprobarea celor guvernamentale din ziua „Duminicii sîngeroase" din 7 IV 1929. Autoritățile intraseră în panică în timpul Congresului Sindicatelor Unitare, temîndu-se de

Thomas BREIER

(Continuare în pag. 7)

COLEGIUL DE REDACȚIE

ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon: 3–33–90, 3–33–76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

ORIZONT

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș

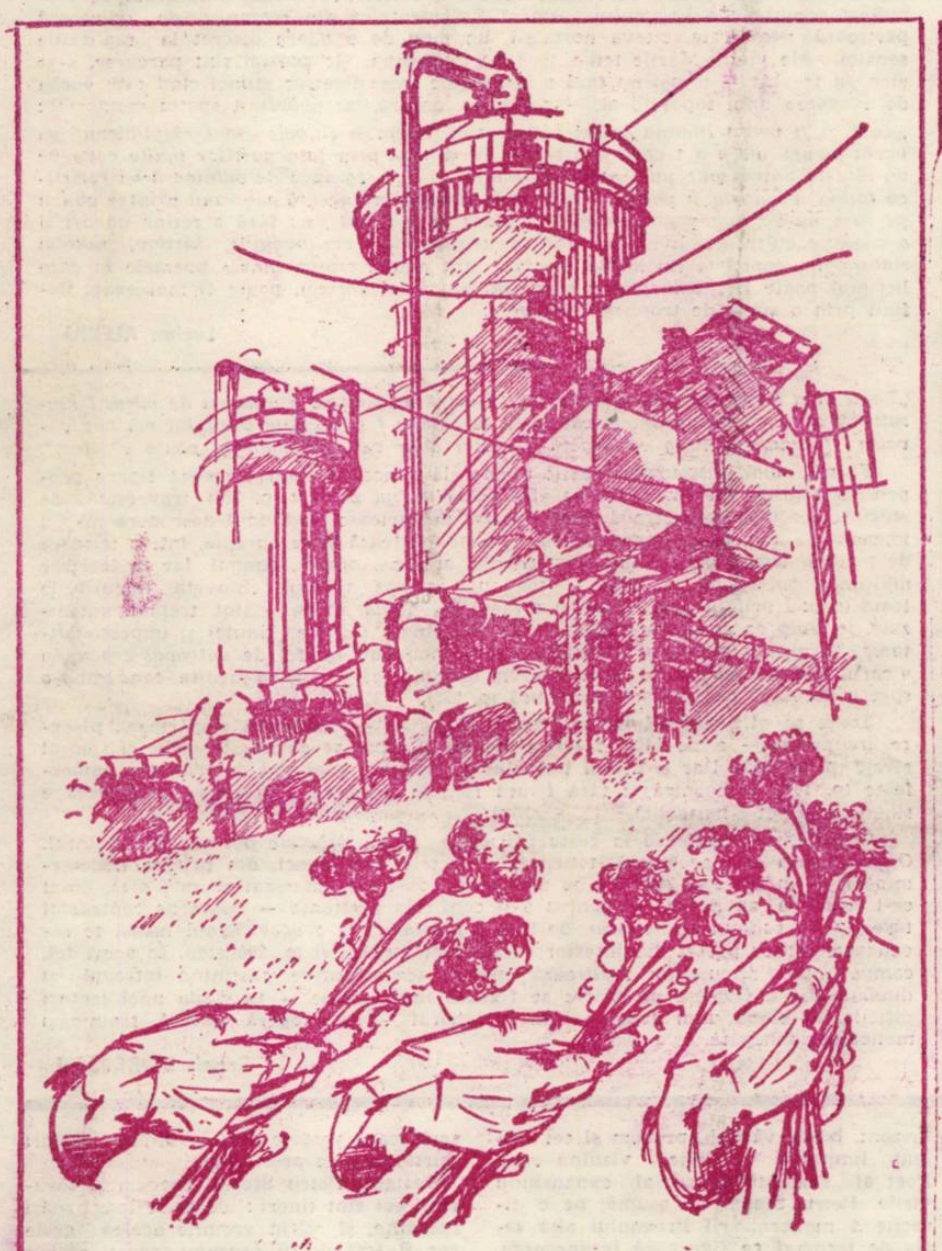

DATORIA

TABLETA

Există, oare, o mai supremă faptă omenească, în cariera fiecărui om, decît marea faptă bună de a-și face fiecare datoria de om, datoria de-o zi sau de-o viață ? Se pare că nu ! Azi, cînd am ajuns la finele ultimelor foi din calendarul acestui an, 1979, ce a intrat în istoria intimă a fiecăruia și, în istoria țării, ca un pilon de hotar ce a fixat preocupările de viitor ale României, ne dăm seama că, și la începutul și la capătul acestui an, a stat neclintită tot datoria, prilej de meditație

A crea, în orice domeniu al vieții, ca și cum ai salva viața unui om, a scoate cărbuni sau a topi fontă, a croi un proiect sau a scrie o carte, a înălța o clădire sau a compune o mașină electronică, presupune a intra pe sub arcul de triumf al datoriei cotidiene față de tine și societate.

O trăsătură pentru omul de cultură și pentru omul acestui timp decurge, cu siguranță, de la hotărîrea de-a-și îndeplini datoria. De la hotărîrile generoase ale marelui Forum al comuniștilor, care a fost Congresul al XII-lea, ce s-a implicat în existența fiecăruia, determinîndu-ne la îndatoriri continue față de societate ca și la propriile noastre îndatoriri firești ale muncii cotidiene, unele petrecute în anonimat, la îndatorirea de-a sluji lumea noastră socialistă, de-a nu o lăsa la fel cum a fost ieri, ci a face tot ce ne stă în putință pentru a o crea mai bună, totul și tote stau sub semnul îndatoririlor omenești.

Ne dăm seama, la fiecare bilanț, la fiecare răscruce de viață, că nu există pentru nimeni, deci nici pentru un om de litere, un alt sens mai înalt decît datoria de-a fi patriot, om al pămîntului ce l-a născut, de-a contribui, după puteri, la fericirea compatrioților săi, și, dacă se poate, a lumii întregi. Acesta ar fi sensul și altul n-ar fi dătător de mulțumire. Fără îndatoriri, existența ar deveni flască, lipsită de un schelet susținător. Ar fi o viață nedreaptă. Ori, datoria fixează o lege pentru fiecare, acceptată chiar și de fire. Datoria rezultă din chiar însăși viața, fiind o justificare a ei.

La gongul acestui final de an, să ne amintim fiecare, chiar în clipele de euforie ale trecerii spre hotarele anului ce vine, că orice principiu al fericirii își are punctul de pornire în îndatoririle neclintite de azi. „A mă lumina pe mine și a lumina pe alții, altă dorință n-am", *exclama Constantin Dobrogeanu Gherea. Această lumină interioară să ne-o cerem fiecare mai întîi nouă, pentru a o putea da, apoi, celorlalți, fără șovăire și cu sufletul deschis, știind bine că, alcătuindu-ne mica noastră ființă, o vom alcătui, mîine, și pe aceea a țării, de care depinde destinul general.*

Ion ARIEȘANU

TREPTE DE ISTORIE

Împlinirea a 32 de ani de la proclamarea Republicii — eveniment semnificînd cucerirea integrală a puterii politice de către clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea, intelectualitatea și alte categorii de oameni ai muncii are loc în atmosfera de efervescență politică, materială și spirituală creatoare a întregului nostru popor, de optimism lucid și încredere entuziastă în viitorul patriei noastre — generată de **Hotărîrile Congresului al XII-lea al P.C.R.** și ridicată la nivel de semnificație istorică excepțională prin Raportul prezentat forumului comuniștilor, națiunii române, întregii lumi de către secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.

Proclamarea Republicii, — aprecia tovarășul **Nicolae Ceaușescu** în Raportul prezentat la Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1977 **„a marcat trecerea societății românești într-o etapă nouă, calitativ superioară, etapa revoluției socialiste"**. Ideile-bilanț în strînsă unitate reală cu ideile-prognoză ale Raportului la Congresul al XII-lea al P.C.R. mediază o valorizare obiectivă, științifică a forței creatoare a poporului, a marilor transformări revoluționare realizate de țara noastră de masele populare — subiectul politic al edificării multidimensionale a României. Marcînd acest adevăr istoric în spiritul concepției revoluționare comuniste, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** aprecia că : **„Marile realizări obținute în anii socialismului în dezvoltarea forței economice a țării sînt rodul activității neobosite, pline de abnegație a clasei muncitoare, țărănimii și intelectualității, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, al eforturilor considerabile, materiale și umane, ale întregului popor pentru ridicarea economico-socială a patriei"**. Această apreciere sintetică — un adevărat omagiu adus poporului nostru într-un moment de analiză și angajament istoric — devine mai relevantă cu atît mai mult cu cît **„Nimic nu am primit din afară în mod gratuit, nimic nu a căzut din cer !"**. Aceasta a presupus o revalorizare, în epocă, a efortului de excepție al întregului popor de a se construi, liber și independent, ca subiect activ, conștient și responsabil pentru destinul propriu, și implicit, pentru destinul întregii lumi, într-o epocă atît de complexă ca aceea pe care a parcurs-o.

Realizările remarcabile obținute de poporul nostru atît în etapele luptei pentru cucerirea puterii politice cît și mai apoi, în etapele revoluției socialiste, pentru edificarea multidimensională a României, sînt în strînsă legătură cu exercitarea mereu mai profundă a rolului conducător al P.C.R. Afirmată pe fondul continuității tradițiilor revoluționare ale poporului român, a înțelegerii condițiilor noastre specifice și aplicării creatoare a adevărurilor socialismului științific la realitățile naționale și ale lumii contemporane — creativitatea teoretică și practică a P.C.R. s-a concretizat în activitatea cotidiană, ascendentă a întregului popor, cimentînd statutul de avangardă al partidului în lupta pentru eradicarea tarelor vechii societăți, pentru edificarea socialismului în țara noastră. Legătura partidului nostru cu masele, identificarea cu interesele vitale ale poporului, caracterul științific al strategiei și tacticii politice ale partidului, legătura strînsă permanentă cu masele au transformat P.C.R. în centrul vital al națiunii noastre. Secretarul general, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** sublinia drept temei, în acest sens : **„stadiul la care am ajuns este expresia muncii eroice a poporului nostru, a hotărîrii și încrederii cu care toți oamenii muncii urmează și înfăptuiesc neabătut politica partidului, a țării și forței socialismului, a capacității noii orînduiri de a asigura întregii națiuni un înalt nivel de civilizație materială și spirituală"**.

Pentru fiecare comunist, pentru fiecare om al muncii este un motiv de meditație superioară și mîndrie acțiunea de redimensionare a esenței, locului și rolului și misiunii politicului în socialism, conform căreia saltul revoluționar al politicii — odată cu trecerea la socialism — constă în înscrierea teoriei și practicii politice în spațiul adevărului. Redimensionarea întregului sistem al valorilor politice este un proces complex, de angajare activă și conștientă a întregului popor sub conducerea partidului comunist în făurirea istoriei sale legitime ; este un proces contradictoriu, dar mereu ascendent în care s-au cristalizat succesele revoluționare obținute în toate domeniile vieții economico-sociale ale poporului nostru, proces complex care a avut ca efect creșterea prestigiului internațional al României socialiste

Reafirmînd această poziție novatoare, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia : **„Realitatea, viața arată că procesul de transformare revoluționară a societății nu se încheie odată cu instaurarea clasei muncitoare, cu înfăptuirea socialismului, că transformările revoluționare, legile dialecticii materialiste, contradicțiile dintre vechi și nou, trecerea de la cantitate la o nouă calitate continuă să constituie factorul activ, dinamizator al progresului multilateral al țării, al edificării orînduirii comuniste"**.

În al XXXV-lea an de la Eliberare, an al istoricului Congres al XII-lea al P.C.R., România socialistă prezintă bilanțul unor succese revoluționare majore, obținute prin eforturile exemplare ale întregului popor, care stau chezașe obiectivelor temerare pe care și le-a propus în ascensiunea sa spre comunism, obiective care cuprind o nouă calitate a muncii și vieții. Succesele obținute, participarea amplă a întregii națiuni la edificarea propriei sale istorii se fundamentează pe unitatea strînsă dintre partid și popor în spațiul angajării active pe coordonatele comuniste ale devenirii noastre. Rezultatele raportate de colectivele de oameni ai muncii se desemnează drept materializări efective ale adeziunii totale a poporului nostru la întreaga politică internă și externă a P.C.R. — chezășie a succeselor noastre viitoare.

Nicolae STANCIU

Următorul număr al revistei va apare vineri 4 ianuarie.

ORIZONT 52

● SERIE NOUĂ ● anul XXX
(614) ● 27 decembrie 1979
● 8 pagini — 1 leu

CRONICA LITERARĂ

Virgil Mazilescu

Va fi liniște va fi seară

(Ed. Cartea Românească, 1979)

Colecția „Hyperion" a Editurii Cartea Românească readuce în discuție numele unui poet despre care comentatorul se poate pronunța, fără să greșească prea mult, în aceiași termeni cu care ar fi putut-o face în urmă cu un deceniu ; și aceasta nu numai pentru că, fapt într-adevăr rar, Virgil Mazilescu a rămas fidel formulei dintîi a liricii sale, dar și pentru că recenta sa carte de poeme — cea de a treia : *Va fi liniște va fi seară* — este o antologie. Noua culegere reia, deci, textele din *Versuri* (1968) și *Fragmente din regiunea de odinioară* (1970), lăsînd deoparte cîteva poeme, adăugînd altele, nu mai numeroase în orice caz decît sînt necesare pentru alcătuirea unei plachete de dimensiuni obișnuite. Efortul poligrafic căruia i se supun, de regulă, compagnonii de generație ai lui Virgil Mazilescu îi rămîne acestuia din urmă străin, cum străină îi rămîne voința prefacerii — strategia succesivelor schimbări la față a poeziei : textele (mai) noi, cîte sînt, nu fac notă discordantă lîngă cele preluate — cu neînsemnate retușuri — din primele două volume : volume în care semnele experiențelor juvenile erau puține, originalitatea dincolo de gesturile de iconoclastie (care puteau să însemne, totuși : recuperare a unor modalități lirice, acomodare cu o formulă a poeziei) ce-l puneau de acord pe autor cu momentul literar și cu manifestările specifice ale unei generații. Înregistrat de o seamă de comentatori între protagoniștii micii chermese suprarealiste ce a agitat o parte a poeziei din a doua jumătate a deceniului trecut, Virgil Mazilescu este, totuși, un autor pentru care profunzimea și autenticitatea trăirii rămîn date esențiale, dincolo de ceea ce, pentru lectorul de poezie, o formulă lirică poate aproxima. Citite, de altfel, la destulă vreme după momentul primei publicări, poemele nici nu mai șochează atît prin îndrăzneli imagistice ori printr-o frazare particulară — ceea ce am reține acum în mod deosebit fiind (surprinzător, poate) fluiditatea discursului, tonul confesiv, un patetism impregnat de accente dramatice, echilibrate, este adevărat, acestea din urmă de o considerare detașată a lucrurilor, filtrate de un examen lucid, ironic nu o dată ori marcat de note sarcastice : *„mi-am uitat casa și numele e obositor / să-ți știi mereu numele pe de rost / o grigore dumitru iulian ușa de la intrare / se deschidea înăuntru ? și cîinele negru al vecinului / spuneți că mușcă ? și n-ar trebui să umblu cînd e ger / cu capul descoperit prin pădurea de aluni ? am uitat / am avut vreme destulă să uit din creier pînă la degete / / aici lîngă dunăre mă înconjoară păsări de tot felul / vrăbii gîște sălbatice specii rare de cocostîrci / și iubirea mea pentru ele se deschide / ca un port ospitalier — poate să vină iarna scitică / voi exista mai departe și voi călători mai departe : ecou / a doi părinți onești reverie ae lebădă / auziți : viața : stele scobind încet cîmpia"* (*mi-am uitat casa și numele*).

Discret în a se exterioriza în prea elocvente gesturi lirice, suprimîndu-și, programatic, efuziunile, Virgil Mazilescu nu este însă într-o mai mică măsură un sentimental. Fapt destul de repede sesizabil, oricît de excedat s-ar arăta de formulele comune ale lirismului, autorul *Fragmentelor din regiunea de odinioară* păstrează, nealterate, cîteva nostalgii, un mod de a adera discret la realitățile sensibile ale vieții. Marile teme, cele de totdeauna, ale poeziei sînt parcurse, s-ar zice, în treacăt — totuși nu fără a lăsa urme semnificative atunci cînd este vorba de evocarea unui topos ideal, — copilăria, natura, un nedefinit spațiu memorial : *„dacă ai fi privit lumina acelei ultime zile, faima și sîngele se / răspîndeau pe vechi lacuri, ah și a trecut și a trecut surîzînd / prin fața porților înalte ceva de un interes universal : un șanț de jurăminte / / . . / regiunea de odinioară își recîștigă faima și sîngele și poetul / întîrzie în lumina întunecată coborînd printre aburi pe care nu-i / mai poate împrăștia"* (*dacă ai fi privit*), nu fără a reține uneori și o sugestie culturală, livrească : *stepan trofimovici verhovenski, kirilov, nikolai stavroghin, copilăria lui kafka, epidaur* sînt numai cîteva dintre poemele în care lirismul poate fi raportat la o sferă simbolică (alegorică), poate fi mai exact definit prin o sumă de tropisme culturale.

Lucian ALEXIU

Constantin Abăluță

Obiecte de tăcere

(Ed. Cartea Românească, 1979)

Experiența poetică pe care ne-o oferă Constantin Abăluță, prin acest volum antologic (apărut în seria Hyperion și postfațat cu subtilă competență de Costin Tuchilă), ni se pare dintre cele mai originale și mai demne de a fi comentate. Fără o distincție netă între cicluri (și, cu atît mai puțin, între textele ce le compun), cartea este o unică și omogenă articulare de sonuri, cu temperate reliefuri imagistice, în care, însă, funcționalitatea vocabulei (în accepție proprie sau metaforică) este totală. Poemele întocmesc, în cele din urmă, harta amănuntită, precis desenată, a unei lumi artistice fascinante, în multe privințe inconfundabile.

Aparența textelor — peisaj, recuzită, motive — ne duce, adesea, cu gîndul la George Bacovia. Gangurile, burlanele, parcul, ploaia ce cade fără oprire, bătrînele ce trec strada, popii și soldații ce rătăcesc prin tutungerii, insul care se întoarce, noaptea, spre casă și e alungat de rafalele ploii sub acoperișul vreunei porți —toate acestea prelungesc, în mod evident, cunoscutele stampe bacoviene. Curgerea însăși a poemelor, egală, stăruitoare, este aidoma unei ploi interminabile : *„Da e iarăși toamnă și o muzică umilă / coboară către seară în jurul statuii / ecvestre din piață / pe lîngă lacul putrezit copii gonesc / înverșunați o bilă / printre buzele cerșetorului atîrnă o ață / / . . popa taie lemne în colț lîngă spital și știi / este deja întuneric în orice atom / ploaia începe prin tufișuri aleargă hîrtii / geamuri se-nchid om lîngă om"*

Firește, chiar anecdotica depășește orizontul bacovian. În plus, în mare măsură, și atitudinea diferă. Saturației, prea-plinului, li se alătură o vagă, o dureroasă luciditate, o ironie în care duioșia și disperarea sînt amestecate pînă la indistincție. Stare de spirit modernă, greu de definit, al cărei nume e poezia însăși : *„Tatăl meu mișcă degetele prin somn / ilustră presimțire a ninsorii de mîine / / lăsați-mă să scriu pe dușumele căci așa se cuvine / și aschiile bradului mă vor povățui / / somnul e lung ca degetu-n inel / doar cel care iubește poate călători"*.

Forma, apoi, dispunerea spațio-temporală a acestei lumi urmează tipare proprii. În centrul evenimentelor se află *odaia (cubul perfect*, p. 169), traversată de *scări* și deschisă spre stradă prin ferestre misterioase. Individul descoperă mereu imensitatea acestui recipient, de care *se îndepărtează* și *se apropie*, într-o mișcare de pendul. Dincolo de geam, sînt străzile, grădina, orașul, cîmpul. Iar în interior mulțimea obiectelor. Acestea — scaunul, oglinda, tabloul, chiuveta, lingura de lemn (care-i prilejuiește autorului o piesă splendidă, p. 93) — sînt, treptat, umanizate, în timp ce eroul, pe nesimțite, le împrumută rigoarea ținutei și impersonalitatea. În mîezul poemelor viețuiește, deci, incipient, un fel de *antropos-ergon*, la a cărui deplină clarificare artistică avem nădejdea că poetul va medita, conducînd-o spre o necesară configurație simbolică (p. 233).

Toate se află sub stăpînirea *tăcerii*. Mișcarea — apropiere, depărtare ; plecare, întoarcere — e, de fapt, o *rotire* incertă. Timpul se dovedește ciclic și spațiul sferic (p. 58, 155). Dar și cercul timpului și ovalul spațial sînt deteriorate, imperfecte (p. 141). Statornică și fără fisură rămîne tăcerea : „Tăcere . . . / Tăcerea e singurul obiect / neiscălit".

Comunicarea apelează la gesturi discrete. *Mîna*, *degetele* pot suplini cuvîntul. *Onomatopeea* este acceptată, totuși (și obiectele o folosesc), din pricina nedeterminării ei (p. 29, 208, 242). Pe de altă parte, obiectul umanizat și, mai ales, omul ce-i seamănă, au nevoie — pentru a-și confirma existența — exact de contrariul tăcerii : de sunetul *telefonului*, de bătaia *pendulei*, de o *voce*. Eroul însuși se recunoaște mereu presat din interior de iminența *țipătului* (p. 200 etc.). În acest fel, componentele discursului realizează opoziții semnificative, susținînd întregul și dinamizîndu-l. *Obiecte de tăcere* se fixează în memorie — în ciuda unei lecturi dificile, în ciuda unui suprarealism reelaborat — ca o operă matură, trainic și meticulos închegată.

Eugen DORCESCU

VÎRSTELE POEȚILOR

PETRU SFETCA LA 60 DE ANI

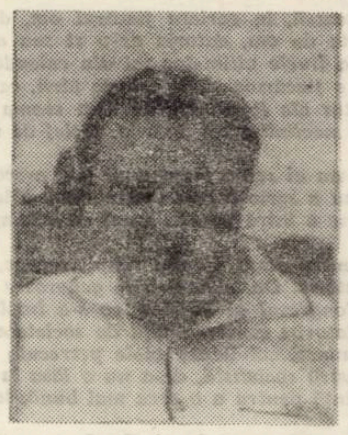

Distanța de la poeții bănățeni consacrați ai deceniilor trei și patru, în general postsemănătoriști cu inițiative feluri te și pînă la autorii promovați de Virgil Birou (în *Poezia nouă bănățeană* din 1944) autori nu descoperiți ci stimulați și promovați de el este cosmică. Refuzul localismului, al regionalismului, al înțelegerii înguste a esteticului favorizează și mai cu seamă o eliberare de proporții ; tinerii scriu cu conștiința că ei sînt adevărați creatori, nu datori doar locurilor în care s-au născut, ci poeziei ; ei au conștiința de creatori eliberați de orice fel de servitute. Lecturile se completează din mers, tovarășiile se realizează în mers. Conștiința existenței de poet stimulează spiritul frondeur, spiritul protestatar, energia discursului liric. Într-un fel sau altul tinerii contestă : textele pe care Virgil Birou le tipărește în antologia lui sînt contestatare. Mai tîrziu locul lor va fi în tribune : erorile unora, ieșirile juvenile ale altora sînt explicabile : orașul negustorilor trebuie silit să accepte prezența poeților, a artiștilor, a creatorilor de frumos.

Petru Sfetca este autor, la 25 de ani, cîți înscrie în 1944, a două plachete de versuri (*Solii către lumină* — Colecția ziarului Vestul Timișoara, 1940 și *Echinox*, poeme, Ed. Vrerea, 1942) precum și a unui volum de traduceri : *Poeme* de Giuseppe Ungaretti (Ed. Vrerea, Timișoara, 1943). În fișa bibliografică a volumului este anunțat și un volum de traduceri de Umberto Saba (apariție ce nu va întîrzia prea mult). Dacă ținem seama că autorul face în același timp și publicistică, scrie articole (numărul lor va spori după eliberare) putem avea imaginea unui scriitor dinamic, interesat nu numai de poezia sa, ci și de contextul acțiunii sale.

Cu vagi ecouri din Blaga sau Bacovia, dar și — firește — din lirica lui Ungaretti, Saba sau Montale, Petru Sfetca e fără îndoială în 1944, autorul unor poeme remarcabile prin economia mijloacelor, lipsă de afectare, discreție. El vrea să fie, în primul rînd, un poet al *Peisajului*. Lirica Peisajului și a *așteptării* își descoperă, în Petru Sfetca, sisteme originale de figurație.

Există în grupajul lui Petru Sfetca, pe aceeași linie a definirii unui *peisaj* și bune exerciții argheziene : *„S-au lăsat ceriurile joase / Oblojite cu nebuloase / Că le simt în spate povara / De dimineața pînă seara / / Doar noaptea, cînd bezna s-adună / Între Pămîntul rece și Lună / Îmi string sufletul pînă-n zori / Ș-aștept aripi la subsori . . "*.

Așa după cum s-a putut observa din textele mai înainte citate, modelul nu anulează personalitatea tînărului ; mai degrabă are rol de blazon. Superlative multe, hiperbole și, ca și în poeziile celor trei confrați, colegi de antologie, versuri energice, clocot vital, elanuri nestăvilite.

Petru Sfetca este un poet al *pustei*. Termenii dominanți ai liricii sale de început sînt cei ce pun hotar *întinsului* : orizont, boltă, văzduh, precum și cei violent limitativi (colivie, vizuină etc.). Poet al „sîngelui" febril, al expansiunii virile. Petru Sfetca își asumă, pe o direcție a modernizării lirismului altă serie de termeni ce figurează *întunecarea*, intrarea în obscuritate. Apocalipsele, întunericul ,presimțirile rele, sînt ale epocii de război, și ca și mentorul său, ca și colegii săi de generație, scriitorul refuză a se supune literaturii oficioase. Precum M. R. Paraschivescu, Beniuc, poeții grupului Albatros sau ai Cercului literar, poeții grupării timișorene *protestează* : ei aparțin unei mișcări de rezistență intelectuală. *Pasert-le de la Sud*, este o poezie bine înscrisă în timp, aproape „ocazională" : *„Încă n-au venit, încă n-am venit / Le așteptăm sosirea de la zenit / Ne prindem urechea de-oblîncuri la Sud, / Ascultăm liniștea cum trece peste agud ! / / Și parcă s-apropie și parcă rătăcesc / Sunt departe de zare și pămîntesc . . ."*. Poezia vremii e plină de „paseri" care vestesc cîte ceva, de stoluri purtătoare de presimțiri.

Desigur, Petru Sfetca, precum și tovarășii săi sînt tineri : de ei se leagă mari speranțe, și ei, în vremile acelea grele vor fi fost *poeții orașului*, conștienți de rostul lor *aci*, în acest loc ; vremile sînt întunecate, dar nimic nu le poate răpi mantia de purpură în care, precum simboliștii din jurul lui Macedonski, se drapează ; vechiul *ceremonial de inscăunare* e rostit și de Petru Sfetca în cavalcadele sale nestăpînite ; vremile sînt tulburi, dar cine va aparține, pur, zilei de mîine, decît Poetul ?

Autobiografia lui Petru Sfetca ar capta tocmai sunetele acestei cavalcade, tropotul pe care încercaseră să-l transcrie, în ritmurile lor, toți marii literaturii române, de la Eminescu și Macedonski la Nicolae Labiș și Nichita Stănescu : tropotul dar și orgoliul de a fi, în acest oraș de traficanți, jocuri de bursă, petreceri cosmopolite, reprezentantul Poeziei, sacrul trecător : *„Eu vin de undeva departe / și am trecut prin cîmpul gol, / Pe mîinjii mei azurul șade / și Timpul e domol, domol . . . / Îmi leagănă genunchii drumul, / și-obrajii-mi tremură de soare / Unde mă duc e altă vreme / și jocuri calde de culoare"*.

*

Apărut în acest an, volumul *Cumpăna vieții* păstrează foarte puține dintre amintirile începutului ; versurile de maturitate ale poetului nu mai reține nimic din războinica sonoritate de altădată. Poetul tinde către esență, caută „lucirea pură" a cuvintelor. Experiența de traducător (de strălucit tălmăcitor) i-a reformulat opțiunile. Poetul scrie puțin, caută — s-a spus — adevărul ultim al versului său.

Adresîndu-ne, noi, vîrstelor sale de altădată, recuperăm, azi, omagial, o imagine ce se poate estompa : aceea a unei generații poetice.

Cornel UNGUREANU

Șansele unei zone literare

Fără să strălucească, anul literar 1979 a atras atenția (parcă cu mai multă vigoare decît pînă acum) asupra unei zone literare cam prea multă vreme ocolită de adevăratele evenimente care să o consacre. Acum evenimentele au fost : intrarea poetului Anghel Dumbrăveanu între „clasicii" poeziei contemporane (prin volumul-antologie publicat în seria „Cele mai frumoase poezii") tocmai pentru constanța cu care a refuzat să se „clasicizeze", să-și încheie, adică, evoluția și să devină un poet clasat ; apariția unuia din cele mai bune romane ale lui Sorin Titel și ale literaturii ultimului deceniu (*Clipa cea repede*), redescoperire a unor teme fundamentale, a vocației (atît de rare azi) de a povesti cu har, pe lîngă aceea a construcției ample, rafinate, în care o întreagă zonă geografică și spirituală este (în sfîrșit) restituită la dimensiuni de sagă ; reconfirmarea calităților de excepție ale prozatorului Paul Eugen Banciu (beneficiarul, tot în acest an, al premiului Uniunii Scriitorilor pentru debut în proză) în cea de a doua sa carte, *Reciful*, unul din cele mai dense și mai originale romane ale spațiului citadin contemporan ; în fine, demonstrația (a cita ?) de aptitudine, metodă și vocație a criticii din această zonă literară prin două cărți singulare : *Contextul operei* de Cornel Ungureanu și *Negru și alb* de Livius Ciocârlie. Dacă la aceste evenimente dintre cele mai alese mai adăugăm cărțile de poezie, publicate de Octavian Doclin (debut), Eduard Pamfil, Aurel Turcuș, Nicolae Bădilescu, Ilie Măduță, cărțile de proză ale lui Teodor Bulza și Horia Ungureanu (debuturi promițătoare la care trebuie să adăugăm și pe acela, recent, al lui Titus Suciu), ori de critică ale lui Alexandru Ruja și Vasile Crețu (încă două debuturi) vom avea o imagine convingătoare a revirimentului (afirmării) unei întregi zone culturale în literatură.

Altfel, în contextul mai larg al literaturii noastre, am mai putea menționa volumele de versuri ale lui Ștefan Augustin Doinaș, Romulus Vulpescu, Cezar Ivănescu, Horia Bădescu, *Elegiile* lui Mihai Beniuc, romanele *Fiul secetei* de Ion Lăncrănjan, *Învățături pentru Delfin* de Mircea Horia Simionescu, *Scrisori imperiale* de Platon Pardău, ultimul simptomatic pentru posibilitățile redescoperite ale prozei actuale care repune ficțiunea în drepturi alături de document sau reportaj. Să nu-l uităm nici pe Mihai Sin, prozator remarcabil și aproape solitar, al faptului divers, al existenței cotidiene, dar care de curînd (prin volumul de proze scurte *Terasa*) își confirmă și rafinamentul stilistic, vocația de poet al detaliului mărunt în vecinătatea (s-a mai spus) lui Sorin Titel.

În rest, în absența unor cărți cu adevărat marcante, să meditățm cîteva momente la șansele noii promoții poetice (mai ales) care s-a făcut observată abia în acest an : Traian T. Coșovei, Ion Stratan, Matei Vișniec, Magdalena Ghica, Elena Ștefoi, Aurel Șorobetea, Ion Mureșan, Dan Damaschin, Emil Hurezeanu. La Timișoara, printre noii poeți (majoritatea încă fără volum, dar cu o înzestrare și chiar cu o poetică care va trebui să fie recunoscută curînd și editorial) sînt Petru Ilieșu, Marcel Tolcea, Ion Monoran, Ioan Morar, Ioan Crăciun.

Marcel POP-CORNIȘ

Un omagiu liric

Răsfoiesc din nou și din nou cartea de versuri intitulată *„Bolyai János jegyzeteiből"* (Însemnările lui Bolyai János, Editura Kriterion, București, 1979), semnată de soții *Mandics György și M. Veress Zsuzsanna* și încerc să definesc sentimentul de bucurie ce mă cuprinde de fiecare dată. Marele savant de renume mondial, Bolyai János, are de acum un monument spiritual ridicat de scriitori timișoreni. Îndrăzneț și plin de fantezie, redactat și conceput cu inteligența unui poet matematician, cu contribuția unei poete sensibile, cartea oferă o lectură emoționantă. În lumea poetică a celor doi autori, a celui cu voce gravă și a celei cu sufletul la gură, în poarta unui debut promițător, într-o armonie plăcută și echilibrată, care nu a anulat nota distinctă a personalității autorilor — în această lume — se reclădește din mărturia documentelor istorice, din studierea operelor apărute și din cele posibile, o personalitate distinctă : geniul frămîntat care a fost Bolyai János. Omagiul liric adus de cei doi colegi timișoreni poate fi socotit un eveniment în literatura maghiară din țara noastră.

PONGRÁCZ P. Mária

Ce vă spune literatura anului 1979?

ANCHETA „ORIZONT"

Momente ale prozei contemporane

Invers proporțional cu distanțarea în timp față de perioada de referință, riscul pe care îl presupune orice bilanț justifică aprehensiunea criticului în fața încercărilor de acest fel. Timorat de apropierea evenimentelor, și mai mult de insuficienta lor decantare, axiologică în primul rînd, el va trebui să accepte însemnele relativității pentru afirmațiile (opțiunile) sale, să-și asume drept premiză subiectivitatea. Fiindcă, la urma urmei, orice bilanț reprezintă o virtuală pagină de istorie a literaturii, criticul este chemat totodată să discearnă, prin însumarea unor adevăruri particulare, direcțiile și tendințele peremptorii ale perioadei asupra căreia se exercită. Astfel, bilanțul va ieși de sub zodia statisticii nude, transformînd-o, eventual, dintr-un scop, într-un mijloc al demersului său.

Care sînt, așadar, aparițiile editoriale ce delimitează traiectoriile specifice ale prozei românești din (în ultimul an) ? Am remarca mai întîi *Scrisorile Imperiale* de Platon Pardău și *Clipa cea repede* de Sorin Titel. Aceste cărți, reflectînd deplina maturitate creatoare a autorilor lor, marchează pregnant una dintre direcțiile cele mai semnificative ale romanului românesc contemporan : *romanul politic*, înțeles ca roman al condiției umane moderne, al raportării individului la istorie. Situarea ambiguă între istorie și actualitate circumscrie aceleiași tendințe și *romanele istorice* apărute în 1979. Aici, alături de autori deja binecunoscuți (Alice Botez, Ioana Postelnicu, N. Crișan), se cuvin citați și scriitorii din generațiile mai noi, precum Corneliu Ștefanache (*Cînd vine umbra*) și Maria Luiza Cristescu (*Figuranții*). De altfel, mutînd discuția într-un plan mai general, romanele apărute în acest an confirmă paradoxul că maturitatea unui scriitor devine din ce în ce mai puțin măsurabilă prin numărul de cărți care îl despart de debut. *Reciful* de Paul Eugen Banciu, *Intoarcerea lui Pascal* de Dana Dumitriu, *Om în mers* de Ștefan M. Găbrian, *Tratat despre oaspeți* de Mircea Săndulescu, *Iarnă căzută-n genunchi* de Dan Claudiu Tănăsescu etc. argumentează această idee. Sub aceleași semne stă și debutul lui Teodor Bulza, cu romanul *Iulie*. Adăugînd acestor titluri *Măștile* de Virgil Duda și *Efecte secundare*, de D. Matală, va trebui să subliniem că anul literar pe care îl vom încheia în curînd a însemnat afirmarea plenară a unui grup de prozatori ce revendică situarea într-o generație nu atît prin vîrsta biologică ori a creației lor, cît prin seriozitatea și profunzimea manifestate încă de la primele cărți.

În proza scurtă, *Mic dicționar de subiecte comice* de Laurențiu Cerneț, *Profesorul de muzică* de Fr. Păcurariu și *Bastarzii* de Georgeta Horodincă, deși diferite ca factură, probează semnificativa continuitate a genului în literatura română contemporană.

În sfîrșit, printre evenimentele anului în domeniul prozei se cuvine semnalată inițiativa Editurii Eminescu de a publica în colecția „Biblioteca de proză română contemporană" cărți de notorietate din literatura de după Eliberare. Este acesta un semn al recunoașterii și afirmării deosebitei valori a prozei noastre actuale.

Marian ODANGIU

AUREL MARTIN : „Marmara cu bărci"

Prezențe

Și în anul 1979 scriitorii de limbă germană din Banat au fost o prezență activă în cadrul vieții culturale din această parte a țării, în cadrul manifestărilor artistice ample pe plan național, creațiile lor literare de valoare fiind printre cele evidențiate cu laurii de preț ai festivalului „Cîntarea României", ediția a II-a. În total au văzut lumina tiparului 12 cărți. Cu ocazia celor 80 de ani împliniți de maestrul Franz Liebhard, am publicat un volum bilingv, bogat ilustrat și dedicat acestei „vieți de scriitor", omagiate cu prilejul jubileului prin „Ordinul Muncii clasa I". Scriitorului Ludwig Schwartz îi apare cel de al II-lea volum al trilogiei „Kaule-Baschtl", un roman în dialect șvăbesc despre soarta unei familii bănățene în prima jumătate a veacului nostru. Lîngă volumul de lirică „spätes bekenntnis" („Mărturisire tîrzie") de Nikolaus Berwanger, menționăm debutul tînărului poet Franz Th. Schleich „spät im jahr" („Anotimp tîrziu"). O prezență editorială inedită constituie prima antologie a cenaclului literar „Adam Müller-Guttenbrunn", alcătuită de Anton Palfi, cu titlul „im brennpunkt stehn" („În focarul contemporaneității"). O premieră este și primul florilegiu a liricii contemporane în graiul șvabilor bănățeni „Fechsung") („Recoltă"), prin care Ludwig Schwarz aduce dovada viabilității acestei literaturi și în zilele noastre. Un volum de umor savuros, proză, de asemenea în grai, apare sub semnătura lui Hans Kehrer, iar Nikolaus Berwanger valorifică posibilitățile dialectului pentru prima dată într-o carte destinată copiilor.

Nicolaus BERWANGER

Certitudini și promisiuni

Fără să privesc lucrurile foarte sentimental, evenimentele literare ale anului au fost, din punctul meu de vedere, înfăptuite de — dacă-mi îngăduie să-i numesc așa — prietenii mei : un roman (*Clipa cea repede* de Sorin Titel), un eseu (*Reflecții asupra spiritului creator* de Lucian Raicu), o proză scurtă (*Amiazăzi provințial* de Andrei Ujică) și un superb, încă nepublicat, ciclu de traduceri ale lui Șerban Foarță din Paul Claudel. Dar sînt atîtea cărți — de Mircea Dinescu, Virgil Mazilescu, Cornel Ungureanu ș. a. — pe care le-aș pomeni*.

Luînd oarecare distanță, aș spune că sînt de observat anul acesta penuria romanului, îngroșarea cu asupra de măsură a volumelor unor poeți consacrați și, mai ales, excelența criticii. Din toate la un loc s-ar putea deduce nivelul ridicat al literaturii cu adevărat semnificative și o anumită devitalizare a ei (pe care proliferarea nestăpînită de versuri n-o infirmă, ci o confirmă). Elevația este îmbucurătoare, iar devitalizarea nu trebuie să sperie căci este vorba, cred, de un moment de tranziție. Un anumit fel de a scrie literatură, inițiat la începutul anilor 60 și reînnoit cîțiva ani mai tîrziu, a obosit. Precizez : nu autorii buni au obosit ; felul lor de a scrie literatură, și asta tocmai pentru că au reușit să-l impună, a obosit. Și nici nu ne aflăm, decît — cu excepții — pe plan editorial, în așteptarea unei noi generații. Cine observă în reviste și cenacluri literatura — îndeosebi poezia — celor foarte tineri, știe că generația nouă s-a și ivit. S-ar putea ca, pînă la urmă, acesta să fie evenimentul important al ultimului an.

Livius CIOCÂRLIE

* *Iar pe altele n-am apucat să le citesc.*

Între confiniile unui an

Nu știu, evident, cîți dintre cei unsprezece poeți de curînd premiați la concursul de debut al Editurii Cartea Românească vor reprezenta „literatura de mîine" — cert este că dacă mi s-ar cere să aleg între „evenimentele" literaturii — ale poeziei — anului 1979 pe cel mai semnificativ, la acesta m-aș opri fără nici o umbră de ezitare : pentru faptul, deloc oarecare, că o singură editură poate să premieze dintr-o dată și să anunțe publicarea a unsprezece tineri autori (o parte dintre ei voci remarcate, deja, în paginile periodicelor literare), pentru că împrejurarea nu se înscrie, totuși, în rîndul celor care să provoace mai multe emoții decît este ori ni se pare în firea lucrurilor să încercăm, iscate de cursul normal al vieții literare ; al celor care ne pot face să credem, iată, încă o dată, în firescul situației : în mersul liber, solidar ori solitar, al poeților, al generațiilor și seriilor lirice între împlinirea rostului lor în spațiul literaturii de astăzi.

Altminteri, între confiniile unui an, care, după obicei, prin producția întîrziată a tiparnițelor se vor lărgi peste cele consacrate de calendar, evenimentele intrate în cîmpul de interes al criticului de poezie rămîn : continuarea publicării de volume antologice în B.P.T. (Ion Gheorghe), în colecția *cele mai frumoase poezii* a Editurii Albatros (Anghel Dumbrăveanu), în colecția „Hyperion" a Editurii Cartea Românească, o foarte bună ediție critică a poeziei lui Emil Botta, publicată de Editura Eminescu, — cărțile, apoi, care ilustrează tehnici și formule lirice dintre cele mai diferite, avînd înscrise pe copertă numele lui Ștefan Aug. Doinaș *(Hesperia)*, Leonid Dimov *(Spectacol)* și Romulus Vulpescu *(Arte & meserie)*, Petru Sfetca *(Cumpăna vieții)*, Horia Zilieru *(Oglinda de ceață)*, și Damian Ureche *(Eminescu)*, al lui Cezar Ivănescu *(La Baaad)* și al Ilenei Mălăncioiu *(Peste zona interzisă)*, al lui Grigore Arbore *(Stolul de argint)* și George Virgil Stoenescu *(Casa a noua)*, ale echinoxiștilor Adrian Popescu *(Curtea medicilor)*, Horia Bădescu *(Ascunsa trudă)* și Aurel Șorobetea *(Altminteri)*, ale lui Gabriel Chifu *(Realul eruptiv)* și Vasile Dan *(Nori luminați)*, ultimul cu una dintre cele mai bune selecții lirice datorate unui autor tînăr în acest an.

Numai cîteva nume, desigur, — cîteva dintre cărțile ce pot întreține, viu, interesul pentru poezie al cititorului contemporan.

Lucian ALEXIU

ISTORIA LITERATURII ROMÂNE

DE LA GRIGORE URECHE LA ... DAMIAN URECHE (PERIOADA MODERNĂ – POEZIA) SCRISĂ DE UNUL DINTRE EI

Toate ritmurile vieţii
Să înceapă cu poeţii
Abăluţă şi Alboiu,
Mai ales cu Andriţoiu,
Să-i mai auzim divin
Pana zmălţuită-n vin,
După care vine tandru
Şi-abstinent : Ioan
Alexandru.
(Printre zei, abia încap
Muzele lui G. Azap).
Şi-apoi vin destui empirici
Care dau luceferi lirici,
Sau luceferi hidraulici
Ca să-i selecteze Ulici ;
Clipa gloriei acuma-i :
Scrieţi, băieţi, scrieţi
numai ;

Poeţi vin, poeţi se duc,
Baltag, Buzea, sau Beniuc,
Mai inspiraţi an de an
Banuş sau I. D. Bălan,
Bucuroiu, Cassian,
Ce-şi taie-n lumină vad,
Blandiana sau Ion Brad,
Vin poeţi filă cu filă,
Buni precum George
Chirilă,
Clasicişti după profil
Carianopol Virgil,
Sau îndrăgostiţi pe veci,
Cocora şi R. Cârneci ...
Căprariu şi M. Ciobanu,
Caraion, sau
Dumbrăveanu,
Dorgoşan, sau Bădilescu,
Ion Mircea, Horia
Bădescu,
Foarţă, Eugen Dorcescu,
Genaru, Mircea Dinescu,
Mari ca Geo Dumitrescu ;
Vin poeţi arşi de văpaie
Precum Dragoş Nicolae ;
Clipa gloriei acuma-i :
Scrieţi, băieţi scrieţi
numai !

Noi nu facem, mi se pare,
Judecată de valoare,
Dar măcar să ţinem şiru'
Ca-n istoria lui Piru ...
Vin cu paşi de uriaş
Tudor George şi Doinaş
Ion Gheorghe şi
Gurghianu,
Hagiu şi Al. Jebeleanu
Ce n-a reuşit la gen
Să se cheme Eugen,
Ion Horea şi Ion Lotreanu,
Ioanichie Olteanu,
Spre Feleac mereu
ne-mbie
Negoiţă Irimie
Vin M. şi C. Ivănescu,
Ion Sofia Manolescu,
Traian Iancu face loc
Lui Mugur şi lui Motoc,
Pe Mircea Micu-l prind
zorii
La -„Ntîmplări cu
scriitorii"
Mălăncioiu, Novăceanu,
Măduţa şi Prelipceanu,
Închină în noul an
Chiar şi cu Mutaşcu Dan,
Clipa gloriei acuma-i :
Scrieţi, băieţi, scrieţi
numai !

Vin poeţi recunoscuţi
Ion Petrache şi Pituţ,
Adrian, sau D. Popescu
Şi Vasile Nicolescu,
Mai vin Petrovici Duşan,
Păunescu Adrian,
(Un poet cu miţe creţe
Dînd spectacol prin
judeţe ...)
A. Rău şi I. Romanescu
Lîngă Nichita Stănescu,
Rachici, Stetca, Sălăjan,
Lîngă Dorin Tudoran,
P. Stoica şi M. Sorescu,
Cu Virgil Teodorescu,

Mincu, Sturzu, cu drag vin
Lîngă Tudor Valentin,
Liric vin, în plin urcuş,
Turtureanu şi Turcuş,
Ursachi, Utan, Verona
Cu G. Ţârnea ţin timona,
Romulus Vulpescu-mi pare
Poet fără-asemănare ...
Să urcăm şi munţi şi zile
Cu Versavia Vasile,
Trup de verb să mă inspir:
Zilieru şi Zamfir !
Clipa gloriei acuma-i :
Scrieţi, băieţi, scrieţi
numai !

Mai sînt nume şi nu rare,
Prin reviste literare,
Dar altă mihnire n-am
Să le-nşir la kilogram,
Să le tragă-n ţeapa furcii
Manoleştii şi Grigurcii.
Cînd n-au timp să facă
nani
Iorguleştii, Singeorzanii,
Trag şi trag şi trag la
ţintă
În poeţii fără flintă, –
Ca să dea la muze ruj
De la Iaşi pînă la Cluj,
Cînd Dorcescu-i blînd
niţel
Vine Ungureanu, el,
Dibuind vreun poet viu
Să i-l dea lui Alexiu.
Că-s foarte dulci
scriitorii
Chiar şi-n burgul Timişorii,
Nu loviţi ca-n capitală
Rima mea provincială . .
Poeţi, critici, demiurgi,
Prozatori sau dramaturgi,
Lîngă-al muzelor ecou
Să trăiţi şi-n Anul Nou
Cu urarea mea cea veche,
LA MULŢI ANI !

Damian URECHE

Ion Marin Almăjan : Sint editor cu o părere.
Gheorghe Azap : Eh, cetera !
Vasile Versavia : Mustăria mea cea dragă.
Paul Eugen Banciu : Răcitul ; Masa bursei mari.
Simion Dima : Mieluţul integru.
Mircea Şerbănescu : Încerc şi dragostea.
Al. Jebeleanu : Surîsul lehuzei.
Ion Velican : Erika.
Valentina Dima : În căutarea penei.
Aurel Turcuş : Păzitorul sticlelor
N. D. Pârvu : Prietenul meu vinul.
Pavel Bellu : Fericita vale a scrumbiei.
Maia Belciu : Balena pe foc.

I. G. ŞEITAN

CU ... MULTE GREŞELI DE TIPAR

Mircea Micu : În tîmplării cu scriitorii.
D. R. Popescu : Împăiatul ciorilor.
Fănuş Neagu : Cearta cu prieteni.

NASUL

(SUBSTANŢIALĂ CONTRIBUŢIE LA LIRICA MODERNĂ)

Au scris poeţii-ntr-adevăr,
De gît, obraz, bărbie, păr,
De frunte, de urechi, de
gene,
De ochi, de pleoape, de
sprincene
Dar unul n-a dat muzei
glas
Să scrie versuri despre
nas !
Mai strîmb, mai gros, mai
borcănat,
Mai ascuţit, mai coroiat,
Mai mic, mai cîrn, mai
subţirel,
Oricum, tot ne lovim de el.
Şi observaţi un pocinog
Nasul nici n-are ...
omolog.

Dar gîndiţi-vă niţel,
Cum ne-ar şade fără el ?
Cum ai arăta matale
Doar cu fosele nazale ?
Miopii, pensionarii
Pe ce-ar pune
ochelarii ? ...
Dar vezi-ţi măcar un ceas

Logodnica ... fără nas.
I-ai întoarce unu-doi
Verigheta înapoi !
Şi-apoi nasul, borcănat
Strîmb, sau drept sau
coroiat,
Are, fie spus deschis,
Şi un altfel de dichis.
Nasul drept e fudulie,
Cîrn, în vînt, obrăznicie,
Generos cel borcănat,
Meschin, nasul coroiat ;
Zăboveşte prin pahar
Altul umblă alandala
Unde nici nu-i fierbe
oala.
Iar ici-colo, bată-l vina,
Nu-l ajungi nici cu
prăjina.
Nasul, ţinînd cont de
toate,
Are ... personalitate
Ba-ntr-un sens peiorativ
A ajuns şi adjectiv
Conferind fără ocol
Însuşirea de ... nasol !
Deci, iubiţii mei confraţi,
Nu-i păcat să-l
neglijaţi ? .:!

Nasul, chiar aşa să fie ?
Să nu aibă poezie ?
Cercetaţi, căutaţi de zor,
Exploraţi-l, fraţilor !
Pentru-ale liricii canoane
Cîteva eşantioane.
„Năsucul tău, un cîrlionţ,
Nepreţuit ca un gablonţ!"
„În finul de curînd cosit,
Noi nas în nas am
adormit !"
„Slăvit să fie acel ceas
Cînd ne brodirăm ... nas
în nas !"
„Năsucul tău, comoara
mea."
Etcetera, etcetera ...
În felu-acesta, încă-un
ceas
Aş mai putea să trag
de ... nas.
Însă renunţ, căci, mi se
pare,
Mi-am cam luat nasul
la ... purtare !

Sergiu SIHARU

ŞARJE LA REVISTE

de Andrei CIURUNGA

Phoenix, înălţîndu-şi creasta,
strigă, s-o audă unii :
— Dintr-o *„Flacără"* ca asta
nu renasc decît păunii ...

*

Cu ce-am avut, cu cîte am,
eu tot mai cred în Eminescu.
... Şi dacă *„Ramuri"* bat în geam,
constat că-n ele, tam-nesam,
mai croncăne Marin Sorescu ...

*

În zadar, cu vorbă dulce,
vă purtaţi numirea veche.
„Cronica" de la Neculce
ori vă intră, ori vă iese
pe-o Ureche ...

*

Dintr-o toană de moment,
uite-aşa, dintr-o nimica,
mi-a venit să plîng urgent ...
C-am tot rîs citind *„Urzica"*

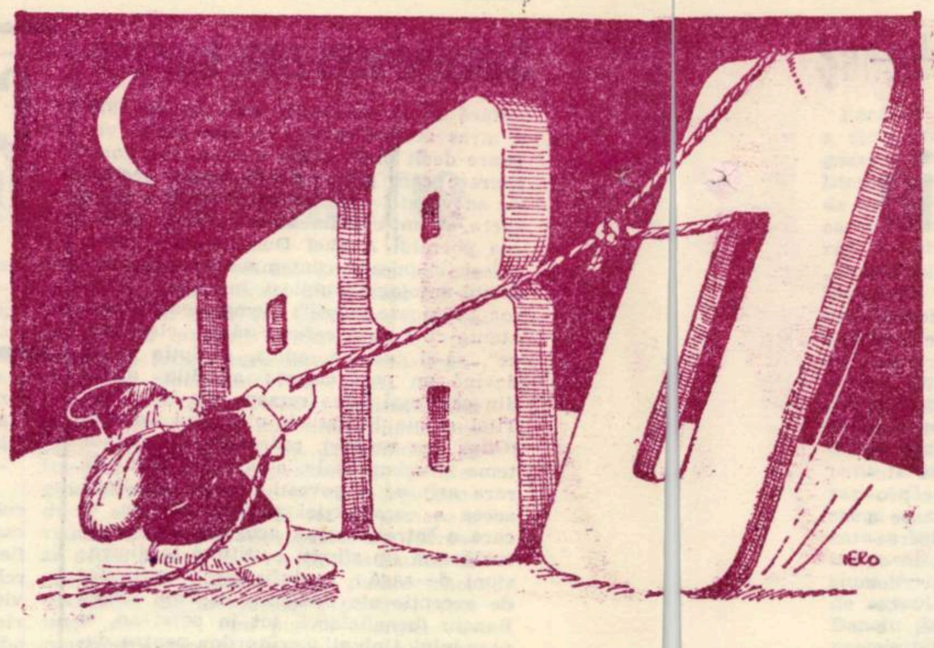

ATLANTIDA

(O NOUĂ, PROASPĂTĂ ŞI ŞTIINŢIFICĂ IPOTEZĂ)

După opinia mea, prea mulţi nechemaţi şi-au dat cu presupusul cam pe unde ar fi putut să existe Atlantida. De la Platon încoace, care mai de care au găsit cu cale să facă fel de fel de supoziţii şi să emită bănuieli de toate soiurile. Nimeni însă pînă acum n-a propus o ipoteză care să se suprapună adevărului. Acest lucru, cu modestie, îl voi încerca eu în cele ce urmează.

Metoda mea de plecare se bazează pe faptul că m-am prefăcut că nu ştiu absolut nimic de variantele înaintaşilor mei, mai ales că dumnealor se contrazic de mai mare dragul. Tot nu mi-ar fi servit la nimic şi mai mult m-ar fi încurcat. Aşa că n-am ţinut seama decît de judecata mea sănătoasă, nealterată de idei străine. Şi mi-am zis : Dacă Atlantida a existat (şi trebuie să fi existat, că altfel nu s-ar fi născut zvonurile), unde ar fi putut să existe ? De aici era (imperios) necesar să pornesc. Şi m-am pus pe gînduri.

Unde, domnule ? În Atlantic ? Parcă nu-mi vine să cred, am raţionat eu profund ştiinţific. În Mediterana ? Pur şi simplu n-am nici o dovadă, m-am îndoit eu, filozofic vorbind. În Sahara ? Nu mi se pare verosimil şi nici istoric. Atunci unde ? Şi am continuat să rămîn pe gînduri. Trebuie să mărturisesc, riscînd să fiu învinuit de lipsă de modestie (şi n-aş fi primul în această situaţie oarecum nostimă), că în materie de gîndit n-am rival. Păi eu cînd mă pun pe gînduri, ori mă gîndesc, ori mă las păgubaş ! (Aşa vine vorba, fiindcă de obicei nu mă las păgubaş). Mă gîndesc de simt cum îmi plesneşte capul. Pot s-o ţin aşa şi-o jumătate de oră încontinuu. N-aud, nu văd, nu simt nimic : sînt cu totul şi cu totul concentrat asupra ideilor pe care le am. Şi, uite-aşa, gîndindu-mă (şi cît de clar apare aici deosebirea dintre om şi restul faunei terestre !), deodată mi s-a aprins în creier o luminiţă. Ce spun, luminiţă ! Un far. Un soare ... Stai, domnule, mi-am zis, că Atlantida asta nu putea fi decît pe la noi, şi mai precis în triunghiul (sînt la modă triunghiurile) format de liniile imaginare care unesc localităţile Amărăşti, Afumaţi şi Atîrnaţi-am-Jiu. Numai acolo putea fi. Că de avut avea tot ce-i trebuia, cît era ea de Atlantidă !

Loc era, Jiu era, [...] pămînt era, oameni erau ... Ce i-ar f[...]i lipist ca să nu fie Atlantida ? Mai al[...]es că la doi paşi, colea, era şi Alexandri[...]a.

Dacă stau să [...]nă gîndesc şi mai bine, Atlantida asta p[...]utea fi o cetate care la început s-o fi nu[...]mit Atlantidava, mai mult ca sigur, d[...]ar pe parcursul secolelor, mai cu seam[...]ă în timpul veacurilor cînd ea n-a mai [...] existat, şi-a pierdut ultima silabă. Mar[...]e lucru o silabă. Alţii şi-au pierdut şi [...]capul, ce crezi ?!

Drept argumen[...]te-dovezi am selecţionat pe cele mai ştiin[...]ţifice. În primul rînd, că dacă nicăieri [...] nu-i sigur c-ar fi fost, în altă parte und[...]e-ar fi putut fi ? Într-al doilea rînd, în t[...]riunghiul cu pricina s-a găsit un os de ca[...]l. Or se ştie că în Atlantida trăiau cai. [...] Într-al treilea rîn nu există nici o dov[...]adă că n-a fost acolo. Într-al patrulea [...]rînd, după părerea mea, oltenii seamănă [...]leit cu atlanţii. Numai uitaţi-vă la ei ! [...] Şi-un profan şi-ar da seama numaidec[...]t. Amestecă numai un altlant cu un olt[...]ean — şi n-o să-i deosebeşti neam. Într[...]al cincilea rînd, cred că patru dovezi sînt[...] de ajuns.

Laurenţiu CERNEŢ
(împreună cu un grup de colaboratori)

FABULĂ

OPTICĂ „PROTOCOLARĂ"

Un urs, şef de sector într-o pădure,
Avînd de-analizat, într-un bilanţ,
Campania culesului de mure,
Se frămînta cumplit, mai rău ca-n lanţ,
Din clipa-n care-i parvenise ştirea,
(Ce i-au adus-o-n taină nişte ciori)
Că, la bilanţ, trimite „stăpînirea",
În prealabil, patru revizori.
Ori, el ştia că n-au fost onorate,
Nici pe departe, cifrele din plan
Şi că, pentru asemenea păcate,
Fusese „scărmănat" şi-acum un an ...
Vulpoiul, că i se făcuse milă
De urs, văzînd cît e de necăjit,
Găsi, pe loc, soluţia utilă
În cazul dat şi astfel i-a grăit :
„Pe urşii care vin să controleze,
Să-i duci, întîi, în chip de protocol,
La o prisacă, să se ospăteze
Şi-abia apoi să-şi vadă de control !
Aşa să faci şi dacă n-o fi bine,
Să-mi zici, de-acuma, „cuţu, nu vulpoi!"...
. . . .
Din cîte-aud, nu numai la jivine
Se-ntîmplă-aşa ceva ! şi pe la noi
Se mai constată-n unele sectoare,
Că la bilanţuri de sfîrşit de an,
Cu-asemenea „măsuri protocolare",
Sînt ... „îndulcite" cifrele din plan ...

Victor GORŞCOVAZ

RĂVAŞE...

ANGHEL DUMBRĂVEANU : „Diligenţa de seară"

Etalînd din nou clemenţa,
Ne zîmbeşte autorul ;
El semnează Diligenţa,
Dar o trage ... cititorul !

AUREL TURCUŞ : „Păzitorul stelelor"

E uşor, măi, Aurele,
Să fii păzitor de stele,
Mult mai greu ţi s-ar părea
Nevestica-ţi de-ar fi stea !

CASSIUS

PA[...]RODIE

GHEO[...]RGHE AZAP

Z[...]apiscă

Din fierea firii [...]mele îţi scriu în seara asta.

Deşi mi-ar prind[...]e bine să sforăi ca un lord.

Eu pun pe prim[...]a-ntîia amorul meu şi basta !

Măcar să se înch[...]eie cu un atac de cord...

Cenuşa minţii ni[...]nge şi zvîntă scriitura,
Miţoaca se prefa[...]ce că-mi bagă ajutor
Ca o revistă, bur[...]ă, lunsindu-l, tura-vura,
Pe cel Bărgău Va[...]leriu, cu şiruri din topor.

Şadă Satana, do[...]amne, d'acuma singur-cuc !

Îmi vine să înca[...]lec, chiar de-oi pica sub cal.

M-aş slobozi spr[...]e tine, într-un cuvînt, năuc.

Căci, cînd te ve[...]i decide ? În care cincinal ?...

Bongarii toţi îmi[...] boanză de bolunzesc de minte.

Şi mi-e un dor [...] de tine, de mi se rupe leasa.

Auzi, să mă priv[...]eze de două-trei cuvinte!
Îi fi aşa făloasă[...] ? Uitatu-mi-ai adreasa ?!

Ion DAVIDEANU

REVELION PE LUNĂ

— Auzi, Sanda ...
— Poftim ?
— Ştii la ce m-am gîndit ?
— La Cocuţa, colega ta de birou ...
— Nu. M-am gîndit ca în anul acesta să petrecem revelionul pe lună.
— Pe lună ? Eşti formidabil ! Vai, ce mă bucur. Va fi un revelion plin de ... imponderabilitate ... Auzi, tu, Viorele, oare pe lună există apă ?
— Dacă există barmani, există şi apă ...
— Dar lebede există ?
— Or fi ...
— Tu ce părere ai, lebedele de pe lună dansează ?
— Dacă sînt baruri de noapte ...
— Au şi lebede negre ?
— Numai a ... cincea e neagră.
— Viorele, pe lună există îndrăgostiţi ?
— Există ... pînă se căsătoresc ...
— Ce părere ai, cei de pe lună îşi fac cu ochiul ?
— Numai cînd vor ceva de sub tejghea ...
— Dar îndrăgostiţii de pe lună, ce lună admiră ?
— Luna în care iau beneficiul ...
— Tinerii căsătoriţi unde îşi petrec luna de miere ?
— Dacă au pe cineva la O.N.T., pe litoral ...
— Viorele, oare şi cei de pe lună au luna cadourilor ?
— Au, dar ei au fost mai deştepţi, au făcut luna cadourilor în luna ... februarie ...
— Cînd ajunge[...]em pe lună, îmi cumperi un cadou ?
— Dacă iar în[...]cepi, să ştii că în loc să te duc pe lună, [...]te duc la „Luna parc".
— Dacă mă m[...]ai ameninţi, să ştii că n-ai să mai găs[...]eşti în bucătărie curăţenie ... lună !
— Iar eu, cîn[...]d ai să fii tristă, n-am să-ţi mai cînt ; [...] „Intră lună pe fereastră ...".
— Auzi, ştii c[...]eva, ce-ar fi să nu mai mergem să ne [...]petrecem revelionul pe lună ? Mai bine [...]mergem la familia Panciu, să ne simţim bi[...]ne.
— În sfîrşit, î[...]n luna asta, lună de sfîrşit de an, ai avu[...]t şi tu o idee bună.
— Şi mai am [...] una ...
— Să o aud ...
— Mîine merg[...]em la film.
— La ce film [...]?
— La : „Zbor[...]ul spre lună".

Emil ŞAIN

AFORISMELE LOR

* *Anghel Dumbrăveanu :* Ca să vă aduc cîteva frunze de dafin, am bătut drumurile Greciei. Şi voi le-aţi pus la sarmale ...
* *Lucian Bureriu :* Nu mai scrieţi gogoşi, dragi tineri poeţi ! Luaţi exemplu de la mine : am trecut la plăcinte ...
* *Vasile Versavia :* Eu pentru voi ridic paharul ! Să nu credeţi că pentru mine ...
* *D. R. Popescu :* Şi-au plecat Şecspiri de-acasă, iulai, iulai, la !
* *Duşan Petrovici :* De mîine îmi schimb modul de viaţă. (Păcat că e mereu astăzi ! n. n.)
* *Ion Marin Almăjan :* Sînt un vechi partizan al umorului, adică lupt pentru el numai cînd sînt în munţi.
* *Damian Ureche :* Nu las undiţa din mîini nici în noaptea de Revelion. Poate cade ceva ...
* *Mircea Radu Iacoban :* Sus, sus, sus! (Într-o cabană mică / E-o fetiţă blondă, frumuşică).
* *Ion Lotreanu :* Alături de Gigă rezistă cei ce au umor ...
* *Ion Cocora :* Cocorii zboară pretutindeni ca să facă abonamente la ... căldură.
* *Ov. S. Crohmălniceanu :* Tinerii critici literari nu găsesc bun la Moş Gerilă decît mustaţa.
* *Laurenţiu Cerneţ :* Opera mea nu încălzeşte pe nimeni, pentru că nu e bună de foc !
* *Ion Arieşanu :* Evrica ! Zborul la joasă altitudine dă o şansă vînătorilor ...

Ion VELICAN

● EPIGRAME ● EPIGRAME ●

Lui Simion Dima pentru romanul „Mielul negru"

Mieii toţi, cînd este clima
Bună, zburdă pe cîmpii ;
„Mielul negru" al lui Dima
A albit în librării.

Unui actor care pretinde că joacă discret

Jucînd fiecare rol
Foarte discret – evident –
El nu dă nimic de gol,
Decît lipsa de talent.

Interpretului principal din spectacolul „Coroană pentru Doja", de Gh. Ardeleanu, după prezentarea la televiziune

Nimeni nu i-a salvat rana,
cum de-altfel ne-a şi convins,
atunci cînd l-a ars coroana ...
Doar pe regizor l-au ... stins.

George LUNGOCI

Disciplina

Pentru viaţă, un tezaur,
Pentru oameni, giuvaier,
Disciplina e de aur,
Mai ales cînd nu-i de fier !

Definiţie

Dragi prieteni şi cumetri,
Epigrama e un meci,
Cu un unsprezece metri,
În minutul 90 !

Nelu IONESCU-QUINTUS

În librării apar numeroase volume de versuri „greu vandabile"

Cîntărind din ochi volumele expuse,
– Mormane de poeme şi de epigrame –
Un mucalit poznaş, zîmbind şiret,
ceruse :
Vă rog, împachetaţi-mi vreo zece
kilograme.

Unui amic, căruia i-am făcut caricatura

Schiţîndu-i, în profil, figura,
Nu am exagerat nimic,
Ci doar am corectat un pic,
Ce a creat urît ... natura.

Vasile VĂRĂDEAN

Fostului meu şef

Îl „prelucrez" ca la gherghef,
Cu-n ac subtil şi veninos ;
Şi azi, cînd nu mai este şef,
L-am avansat numindu-l ... „boss !" ...

Ospătarului meu

Intenţia mi-o spun pe şleau,
Şi n-ai să faci din ea o dramă ;
Amice, drept bacşiş îţi dau,
De astă dată, o ... epigramă ! ...

Traian GĂRDUŞ

În librării se mai vînd cărţi pe sub mînă

Eu le port doar simpatii,
Totuşi un gînd mă apasă,
Să strig celor din librării ;
„ ... Cu cărţile pe masă" !

Adrian BECHERETE

Delapidatorului

Cînd a luat vreo doi ani şi ceva,
Acei ce-l cunoşteau mai bine
Au zis : „S-a înfruptat, în fine,
Din ce-a realizat prin »munca« sa !"

Pescarului (ne)sportiv

Fiind un braconier de „mare clasă",
De cînd l-au prins, nu poate să
priceapă
De ce, odată ce-ai picat în plasă,
E necesar să intri şi ... la apă ?

Victor GORŞCOVAZ

Lui Vasile Versavia autor al cărţii „Jucăria mea cea dragă", într-o profesiune de credinţă

Am cîştigat un bracke cu-o editură
mi-am încercat norocul şi la pronosport
dar jucăria mea cea dragă
rămîne tot revista Orizont !

Lui Duşan Petrovici la apariţia cărţii „Mireasma neîncepută"

Eu nu mai sînt naivul din „Lebăda
puterii"

ce-a smuls de la confraţi elogii
premature ...
La Fondul Literar nu se împart miresme;
din dreptul de-autor cine-a -ndrăznit
să-mi fure ?

Ştefan BUZĂRNESCU

Stînd la revelion lîngă „tata moşu"

Ca om logic şi integru,
Se întreabă „Tata Moşu'" :
Consumînd doar vin de-al negru,
Cum de are nasul roşu ?!

Virgil ŞCHIOPESCU

Precauţie

Orişiunde e vivace
poţi să pui pe el temei
Autocritică îşi face
suplinind pe şefii săi.

Vînătorul la Revelion

Cinci focuri înspre ea am tras
totuşi ea fuge şi zburdă
Dar m-am convins la popas
că era o vulpe ... surdă.

Teodor MARICARU

Unuia care iubeşte

Iubirea este, evident,
La el supremul sentiment,
Căci, spun cei ce-l cunosc bine,
Se iubeşte doar pe sine.

Unui legumicultor, care a stabilit că soiul de roşii „Eva" este cel mai rentabil

Părerea-ţi, plină de sevă,
Este memorabilă :
Ai găsit în fine-o Evă
Care e rentabilă.

Ioan MARTIN

Unui epigramist cu chelie

O falsă vorbă zice-aşa
Unde nu-i păr ar fi talent ...
Nene, dar la dumneata,
Nu-i nici unul evident.

Mihail ECOVOIU DOREANU

Oricărui scriitor

Ca să ţi-ajungă-n anticariat
O carte – fie veche, fie nouă –
Se cere o condiţie din două :
Să fii ori clasic, ori netalentat !

Giuseppe NAVARRA

Alb şi negru

Din lumea celor ce creează,
Cu slova asaltînd zenitul –
Ies cărţi ce se epuizează,
Precum şi cărţi ce-şi dau sfîrşitul ...

Prietenul casei

Îl inviţi la un pahar,
Însă nu ştii ce te paşte ...
Un prieten, aşadar,
La nevastă se cunoaşte !

Prostia

Prostia este-un văl lucios,
Ţesut dintr-o mătase fină,
Ce-acoperă un cap frumos,
Să-l ocrotească de ... „lumină".

Protectorul

Cuvîntul meu e răspicat,
Deşi s-o spun îmi vine greu :
E drept că-n slujbă m-ai săltat,
... Dar pîn'la buzunarul tău.

Dimitrie JEGA

Amabilitate

Dacă nu vă supăraţi
Un vin bun aş vrea să-mi daţi !
Vă dau unul de oţet
Are acelaşi buchet.

De-ale fotbalului

Cuprinşi de-atîta supărare
Că tot învinşi de-ai lor confraţi
Au introdus la apărare
Doi tineri vajnici avocaţi.

Gh. GROSU

Caricaturi de Neboişa ROSICI, Nicolae VIZITEU şi Mihai ZEGREA

PERLE AUTENTICE

„În urmă cu trei ani, din cauza lăsării de dorit a unui stăvilar, apa mare s-a aruncat în corpul digului care avea puncte critice asemănătoare ..."

*

„Vă rog să luaţi măsuri urgente şi să fie evacuat imediat concubinul fiicei mele care este suferindă cu nervii şi care este gravidă de la alt pacient ...".

*

„... În concluzie, am avut procese cu toţi cei treizeci de locatari din curte :
Drept pentru care semnez,
Trăiască lupta pentru pace ..."

*

„Din verificări rezultă că petiţionarul trăieşte în concubinaj cu o văduvă ... nedivorţată de soţ ! ...".

*

„La cele spuse mai adaug că am patru operaţii cu acte : două în 1974 şi trei în 1976 ...".

*

„În concluzie cele arătate de mine sînt legale şi temeinice ţinînd cont de problema economică şi socială care din toate p.d.v. mă îndeamnă să fiu de folos ca economist demn, temeinic şi legal ...".

*

„Subsemnata ... de profesie casnică, angajată acasă, în funcţia de casnică — vă fac cunoscut că nu sînt încadrată în cîmpul muncii".

Culese de Ionel IACOB

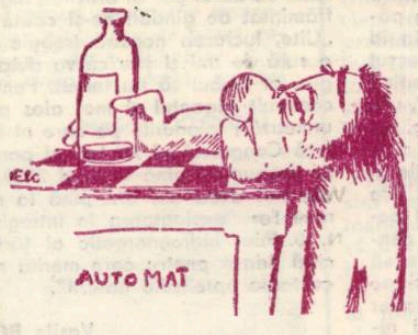

DEDICAŢII

LUI MIRCEA MICU

Întoarce-te Băciţă în Ardeal !
Să fii iar primul om de la Şiria,
Să străluceşti — cum lui Coşbuc chelia,
Să fii şi mai vestit decît Caponne Al !

Întoarce-te şi ţine-mi de urît,
Să mergem iar pe muntele Găina,
Să bem ceva, de-ţi uiţi în veci chenzina,
Să chefuim trei zile şi ... atît !

Revino, că doar altă treabă n-ai !
Aci, unde natura-i fată mare,
Fără maşini, tramvai şi semafoare ;
Să mînci iar clisă friptă-n sos de ai

Să nu mai meri la vară la Predeal,
Că şi la noi, „călugărească-i valea" —
Şi dacă vrei, mai poţi să scrii, din alea ..
... Întoarce-te Băciţă în Ardeal !!!

LUI DAMIAN URECHE

Au plecat poeţi la peşte,
Iulai, iulai, la !
Mîndra astăzi se gîndeşte :
„Asta cum se mai găteşte" ?!
Iulai, iulai, la !
Înarmaţi ca niciodată,
Iulai, iulai, la !
Cu o undiţă furată, ...
(Damian cu-n drac, ... de fată !)
Iulai, iulai, la !
„— Du-te mîndro înapoi !
Iulai, iulai, la !
Că acas-o fi război,
De ne prinde pe-amîndoi,
Iulai, iulai, la !
Însă fata tot insistă,
Iulai, iulai, la !
Şterge nasul c-o batistă,
Zice că-i epigramistă
Şi vrea un loc în revistă,
Iulai, iulai, la-a-a !!!

Mihail GĂNESCU

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 30 DECEMBRIE

9,00 Gînduri la ziua ţării. 9,35 Film serial pentru copii. 10,00 Viaţa satului. 11,50 Odă ţării mele. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 15,00 Telesport. 16,30 Film serial : „Paul Gauguin" (ep. 2). 17,25 Cutezători spre viitor. 18,35 Anul marelui forum, anul XXXV al libertăţii noastre. 19,00 Telejurnal. 19,20 Glorie ţie, Republică iubită. Spectacol literar-muzical-coregrafic. 20,20 Film artistic: „Ecaterina Teodoroiu". 21,45 Telejurnal.

LUNI, 31 DECEMBRIE

11,00 În jurul pomului de iarnă. 11,20 Matineu de vacanţă. 12,45 Rapsodie de iarnă. Colinde şi obiceiuri de Anul Nou. 13,10 Caleidoscop sonor. 14,00 Woody, ciocănitoarea bucucaşă. 14,45 Cîntece şi dansuri populare. 15,00 Emisiune în limba maghiară. 21,00 Telejurnal. 21,15 Muzică populară. 21,30 Program special de Revelion 1980.

MARŢI, 1 IANUARIE

11,00 La mulţi ani, copilărie ! 11,35 Desene animate. 12,00 Melodii nemuritoare din toate timpurile. 13,00 Temelii sigure pentru mîine. 13,10 Muzică uşoară şi cîntece de voie bună. 14,00 Desene animate. 14,25 Program de jocuri populare româneşti şi ale naţionalităţilor conlocuitoare. 17,00 Cuba – anul XXII. 17,25 Anul sportiv 1979. 18,30 Cîntece de voie bună. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Cuvîntul ţării. 19,30 Film artistic : „Revanşa". 21,25 Selecţiuni din programul de Revelion. 21,55 Telejurnal.

MIERCURI, 2 IANUARIE

10,00 De pe plaiuri româneşti. 10,20 Desene animate. 11,45 Muzică populară. 13,05 De la A la ... Anul Nou. 16,30 Anul sportiv 1979 (II). 17,30 Teatru TV. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Scara 3, etajul III. 19,45 Bucureşti – Amsterdam, strada Beethoven. Emisiune muzical-coregrafică. 21,10 Selecţiuni din programul de Revelion. 21,45 Telejurnal.

JOI, 3 IANUARIE

16,00 Telex. 16,05 Atlas geografic. 16,30 Matineu de vacanţă. 16,55 „Paul Gauguin" (rel. ep. 2). 17,50 Viaţa culturală. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Debut '80 în activitatea productivă. 19,35 În întîmpinarea Congresului al II-lea al F.U.S. 19,55 Ora tineretului. 20,50 Teatru scurt. 21,35 Telejurnal.

VINERI, 4 IANUARIE

16,00 Telex. 16,05 Matineu de vacanţă. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,35 La volan. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 În întîmpinarea Congresului al II-lea al F.U.S. 19,30 Debut '80 pe şantierele de investiţii. 19,40 Film artistic. „În apărarea dreptăţii" (francez). 21,25 Atelier de creaţie literar-artistică. 21,45 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 5 IANUARIE

10,00 Matineu de vacanţă. 11,10 Bucureşti – Amsterdam, strada Beethoven. 12,40 Copiii din Hobiţa. 13,00 De la A la ... infinit ! 17,50 Clubul tineretului. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 În întîmpinarea Congresului al II-lea al F.U.S. 19,35 Dosarul energiei. 19,45 Teleenciclopedia. 20,15 „Dallas – Compania petrolieră Ewing" (ep. 19). 21,05 Varietăţi muzical-distractive. 21,35 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

Lumina se cere sărbătorită

La Oaşa ningea cu fulgi rotind galaxii de lumină. Sub streaşina Şurianului pădurile vin spre noi unduind tandre, prinse într-o horă ce se inalţă drept în sus, în apele nemărginirii. Aici, pe coama „muntelui nou", cum i se spune barajului de piatră al Oaşei, vîntul subţire aduce din vale mulţimea de zgomote ale facerii. Sîntem exact la cota 1.252 m faţă de nivelul mării, deasupra celor aproape două milioane metri cubi de bolovani strămutaţi de la Chioara, cale de şapte kilometri, să ţină piept apelor. E o poveste de vreo şapte ani din viaţa sutelor de oameni de aici, o poveste de fiecare zi şi de fiecare noapte, tenace, aprigă, bărbătească, să oprească nebunia Sebeşului.

„Volbura apei tună între codri... Au trebuit sute de mii de ani puhoiului să spargă stînca şi s-o lucreze cu bătaia-i nedomolită, fasonînd-o cu o fantezie veşnic înnoită". Citesc încet dintr-o carte adusă de mine pînă sus, lîngă rostul adevărului său. „Sadoveanu, da ştiu, trăise şi vînătorise pe valea Sebeşului", îmi spune inginerul Ştefan Pop, şeful şantierului Baraj Oaşa. Vă miraţi ? Cînd am venit aici, sus, tot cu lectura lui Sadoveanu am început. Cu datoria sfîntă să nu clintim nimic din sălbăticia meleagului". „Dar şantierul unui baraj hidroenergetic nu poate ţine de asemenea reguli", replic eu privindu-i cetina ochilor, figura deschisă şi barba frumoasă ce dă distincţie chipului. „De ce nu ?... Noi, constructorii venim să împlinim natura, să-i creştem o nouă valoare. Iată, aici va fi curînd o pînză de apă, lacul Oaşa. În vîrf de munte, înţelegeţi ? Aici, unde e patria caprelor şi ursilor, vor veni raţele şi excursioniştii. Colo, sub buza aceea de munte este galeria de aducţiune, pe care apa se va prăbuşi peste paletele turbinelor de la centrala Gilceag, partea nevăzută a lucrurilor".

„Partea nevăzută a lucrurilor" este şi încăperea strîmtă a casei vanelor, la cîţiva zeci de metri în piatra muntelui, unde pătrunzi opintit printr-o gîrlice care abia îţi cuprinde umerii. Maistrul Teodor Necşuţ are 22 de ani la „Energomontaj", adică Someşul şi Lotrul „făcuţi ca lumea", de la un capăt la altul, şi-mi povesteşte, cu mirare parcă, isprava montării vanei şi a blindajului, cum s-au chinuit două zile şi o noapte să tragă un interior, pe roţi de vagonet (idee scornită la faţa locului) peretele de metal ce avea doar cîţiva centimetri pînă la tavanul de beton. „Ce să vă zic, poveste veche ! O făcurăm şi pe asta. Totul depinde de om, aici pe şantier fără dîrzenie şi încăpăţînare nu faci nimic".

Fulgii ard la ora înserării, peisajul se dăruieşte încrîncenat de zbaterea erelor, rîul coboară harnic la vale, furie dezlănţuită, fără a bănui ce rost îi gîndesc oamenii, drumul fără prihană ce se tocmeşte acum. Se va năpusti în bezna pămîntului cale de vreo nouă kilometri pînă la castelul de echilibru, de unde va cădea cu puterea celor 746 de metri pe fulgerarea paletelor hidrocentralei Gilceag. După ce-şi va fi liniştit spuma în lacul de la Tău, va intra în lucrul turbinelor de la Sugag şi apoi încă alte două centrale o vor citi pînă la capăt, smulgîndu-i întreaga putere, adică vreo 360 kw putere instalată. Este o problemă a zilei de mîine.

Azi este însă această catedrală subpăminteană. Închipuiţi-vă un bloc cu şapte etaje îngropat la sute de metri sub pămînt, spaţiul puţin în care încap două hidrogeneratoare, toate cămările anexe, aproape 500 kilometri de cabluri şi utilajele de automatizare de o maximă fineţe. O uzină în puterea cuvîntului, oamenii ei dăltuind-o detaliu cu detaliu, cu o iuţeală fără precedent. „Montarea turbinelor o ţinut doar un an şi zece luni", socoteşte cu mulţumire maistrul Nicolae Arnăutu, reprezentantul uzinelor reşiţene pe şantier. „Turbinele noastre n-au avut nici o abatere de la calcul, la montare nici o problemă. „În mare majoritate echimapentul energetic este românesc", mă informează inginerul Gheorghe Duran.

Încerc să înţeleg în mişcările delicate ale acestei fete care înfloreşte netezimea pereţilor. „Cu vinarom alb pereţii, cu verde conductele, instalaţia de stins incendiul cu roşu, circuitele de ulei cu maro. E şi aici un limbaj, dar cred că şi de frumuseţe. Lumina trebuie sărbătorită, nu-i aşa ?" mă întreabă Viorica Rădoi, privindu-mă cu ochii ca mura ce plutesc în ape liniştite, undeva la mijloc între bărbatul ei, ce sapă în pîntecul muntelui o nouă galerie de fugă, şi cei doi copii cu treaba literelor aici, în colonia Tău. Şi cu sacoteala că săptămîna viitoare el va fi de noapte şi se va îndeletnici cu ce l-a învăţat ea să gătească, tocăniţă, ciorbă, sarmale, va controla lecţiile copiilor pentru că, chiar dacă învaţă în creierul munţilor, nu trebuie să fie mai prejos celor de la oraş.

Da, sărbătoarea luminii se apropie aici la Gilceag. O citesc din emoţia oamenilor, din puţina nostalgie ce prinde să le umbrească privirile, din strălucirea aceea nouă ce creşte nemăsurat, ca o bucurie, o imensă bucurie. Paşii ni se pierd în urmă, în cenuşiul galeriei, afară fulgii roiesc voioşi, neînchipuiţi, parcă veniţi de pe altă lume. Tăcerea o rupe, după un moment de cumpănă ce ne umple plămînii de aerul pur al brazilor, inginerul Pop frămîntat de gînduri ce-şi caută cuvintele. „Uite, lucrarea noastră trebuie să dureze o sută de ani şi ştiu că va dura atîta. Sigur, ar trebui să fiu fericit. Pentru că am construit gigantul şi mai ales pentru ce urmează ; planurile pe care ni le pune în faţă Congresul al XII-lea al partidului, ce îşi propun ca pînă în anul 2000, cînd eu voi mai avea doi ani pînă la pensie, să realizăm exploatarea în întregime a potenţialului hidroenergetic al ţării. O sarcină uriaşă pentru care merită să te lupţi cu toate opreliştile naturii".

Vasile BOGDAN

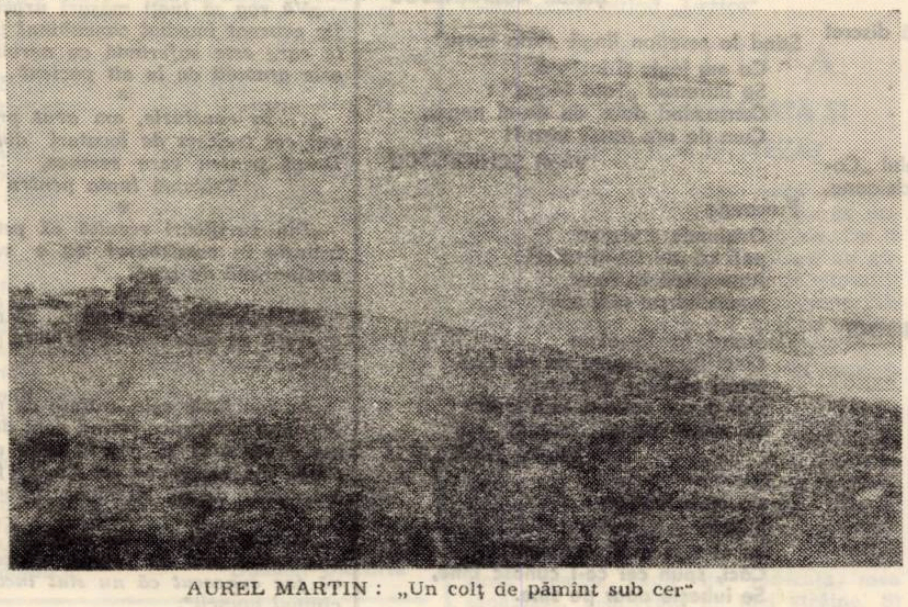

AUREL MARTIN : „Un colţ de pămînt sub cer"

Viitorul – dat în producţie

N-am spaţiu pentru metafore aici, la „Electromotor" Timişoara, o fabrică înghesuită între zidurile oraşului, ocupînd, deci, puţini metri pătraţi, pe fiecare însă apăsînd cu turnuri de eficienţă. Iată, gîndesc într-o antecameră, un titlu bun, „turnuri de eficienţă", însă motoarele nu au în ele nimic din ceea ce s-ar putea raporta la sensibilitate şi poezie ; totul în privinţa lor începe prin a se exprima abrupt : utilitate.

Evident, nimeni nu are timp de reporteri, aşa că discuţiile cu inginerul-şef dr. Gheorghe Constantin şi inginer proiectant Dumitru Platon vor exclude date, poate interesante. despre istoricul, tradiţia întreprinderii. Un eveniment recent a rămas înscris cu litere luminoase şi aici : vizita de lucru a tovarăşului Nicolae Ceauşescu. Recomandările făcute atunci prind contururi ferme în domeniul mecanizării fluxuiui de fabricaţie, al „robotizării" cu deservire simultană a mai multor maşini. În angrenaj intră factorul gîndire colectivă, cercetării proprii adăugîndu-i-se colaborarea cu Politehnica timişoreană şi cu institute de proiectări din capitală. „Cu Politehnica sîntem pe cale să încheiem un contract pentru un robot care să deservească mai multe maşini pe linia de prelucrare a arborilor, integrîndu-se astfel complet linia de rotoare cu deservire mecanizată. Puteţi nota aici că am dori un sprijin mai activ, mai operant din partea I.P.A. Bucureşti în ceea ce priveşte dotarea noastră cu instalaţii electronice de comandă şi programare elevate pentru sistemul de manipulatori mecanici...".

În lumina unor preţioase indicaţii, aici se vor fabrica micro-hidrogeneratoare pentru rîurile interioare. Deocamdată se testează grupuri experimentale la Reghin şi Alba. Anul viitor va începe producerea lor în serie. Şi tot ca urmare a vizitei tovarăşului Ceauşescu, se lucrează acum pentru reducerea consumului de energie prin îmbunătăţirea parametrilor energetici ai motoarelor : pentru aceleaşi „servicii", mai puţină energie, economisire care la nivelul economiei naţionale poate atinge valori impresionante.

Gîndind şi acţionînd în perspectivă, colectivul întreprinderii îşi devansează propriul prestigiu, conştient de domeniul esenţial în care există. Alte... metafore ale „Electromotorului" sînt realizarea competitivităţii şi dislocarea importului. Ce va aduce anul viitor în acest sens, în direcţia asimilării produselor noi ? Diverse tipuri de electromagneţi pentru instalaţiile de ridicat, acele ventuze care se lipesc de tablă ori de blocurile de fontă. De pe paleta proiectanţilor produsele au zburat în faza de prototipuri omologate. Se adaugă colaborarea cu I.M.T. şi Politehnica. Tot în 1980 şi tot pentru instalaţiile de ridicat, frîne cu curenţi turbionari, realizate în colaborare cu un institut de cercetări din capitală. Motoarele cu magneţi permanenţi (curent continuu) pentru avansuri la maşini-unelte, creînd turaţii variabile, vor dislocui actualele cutii de viteză.

Observaţi cum, mai nou, se vorbeşte de „specializări" nu numai în domeniul uman ; la capitolul „îmbunătăţirea parametrilor motoarelor actuale" se va merge pe specializarea acestora pentru a li se conferi utilizări conforme unor cerinţe impuse de condiţii speciale, de exploatare, cum ar fi, de pildă, extracţia petrolului (acţionarea pompelor). În toate domeniile industriei moderne, inima electrică de fabricaţie timişoreană este de neînlocuit. Şi în ceea ce priveşte reducerea consumului de materiale, se trece la utilizarea unor materiale electroizolante superioare, care rezistă la temperaturi înalte. Acestea erau importate. Timişoreni, bucureşteni, ieşeni lucrează pentru asimilarea în ţară a acestor materiale (de izolaţie F), care vor duce la reducerea consumului de metal cu 10%.

„Pentru conformitate" am cerut nume de oameni, de destine, eventuale elemente de senzaţie. Ori singurul personaj care mi s-a indicat aici a fost cel numit colaborare. Produsele sînt rodul muncii colective, de la cercetătorul de la sediu şi pînă la cel din alte centre. La „Electromotor" fluxul de fabricaţie îmbracă formele unei tot mai înalte mecanizări, conforme cerinţelor vremii şi imperativelor ridicate de industrializare. Viitorul trebuie dat în producţie cît mai repede, drumul de la proiectant la secţia productivă trebuie prescurtat. Creşte tensiunea spirituală, valoarea gîndirii, valoarea elementului uman înzestrat cu atributul eficienţei sociale.

...Inginerul-şef, prin alură, conversaţie domoală cu terminologie exactă, pare un savant, un intelectual de rasă, înconjurat de retortele în care fierb experimentele. Este vădit omul care nu se hrăneşte din ambiţii, ci din programul unor posibilităţi reale, bazat pe introspecţii lucide Aici, mi-am zis, se gîndeşte electric, conform unui circuit ordonat cu exactitate. Şi este foarte posibil ca în noianul gîndirii colective să mă pot apropia, cu timpul, de cîteva personaje mai puţin abstracte, de cîţiva oameni deosebiţi, precum dr. Gheorghe Constantin, să-i determin să-şi abandoneze măcar pentru scurt timp modestia, pentru ca din confesiunile lor să desprindem destine şi idei exemplare pentru ceilalţi. Luaţi, deci, aceste rînduri drept un proiect, proiect pentru 1980, „în stadiu de omologare", precum produsele de care am amintit.

Sigur, motoarele electrice sînt inimi în miniatură ; despre pulsul lor nu putem vorbi în metafore, doar în cuvinte oneste, cu sens cît mai exact, asemeni utilităţii acestor atît de necesare agregate. Cu totul altfel putem vorbi despre mîndria timişorenilor, care producem acest rod al inteligenţei noastre electrice.

Lucian BUREIU

Calendar

LIMBA ŞI STIL

Cu degete, parcă, din ce în ce mai sfiite, desprindem, pe rînd, ultimele file din *calendarul* anului 1979. Gestul este dungat cu melancolie, suport posibil pentru imagine : „Cu florile în seră închis stă grădinarul, / ... Şi *trist* e Cişmigiul *precum e calendarul / Din care-o mină rupe cele din urmă foi*" (Iosif-Anghel). O aură de nostalgie învăluie şi aceste frumoase versuri ale lui Beniuc, a căror substanţă poetică se hrăneşte din „oglinda", deloc clementă, a ferocelui „contabil" de zile, luni şi ani, fixat, ca un „memento", în tinda dimineţilor noastre : „Iubito, nu mai sîntem tineri, / Şi de mă uit în *calendar*, / *La tine-i joi, la mine-i vineri*, / Ai părul nins, am părul rar".

Chiar dacă formularea poate părea paradoxală, *calendar* este unul din neologismele... „vechi" ale limbii noastre. Îl aflăm, încă din a doua jumătate a veacului al XVII-lea, în *Letopiseţul ţării Moldovei* al lui Miron Costin : „Deci, după multă frămîntătură, au stătut şi s-au ales pace, septevrie 29 dzile, pre *calendariul* nostru". Cu sensul de „indicator sistematic al succesiunii lunilor şi zilelor unui an", termenul în discuţie a dezvoltat o viguroasă şi pitorească frazeologie : *a face (cuiva) capul calendar* „a zăpăci de cap", „a buimăci" ; *a-şi pierde calendarul (pascalia, busola)* „a se zăpăci", „a se încurca" ; *a se uita ca mîţa-n calendar* „privi fără a pricepe nimic". Imaginea pisicii buimăcite de valvîrtejul „încifrat" al datelor calendaristice este rău de tot şugubeaţă !... La fel de pitorească este locuţiunea sinonimă *a se uita (a sta) ca viţelul la poarta nouă*, ingenios parafrazată de Marcel Breslaşu : „Aceasta-i soarta boului, / Viţel adult, / *Să stea la poarta Noului* / Niţel cam mult".

Neologismul nostru este împrumutat din lat. *calendarium* „registru (de datorii)", legat, prin derivare, de *calendae (Kalendae)* „întîia zi a fiecărei luni". În afara *calendelor*, „reperele" lunii romane, hotărîte de „fazele" revoluţiei astrului nocturn, erau *nonele (nonae)* şi *idele (idus)*, acestea din urmă — evocate de Shakespeare în drama sa istorică *Iulius Caesar* : eroul cade răpus de pumnalul, între altele, al lui Brutus („Tu quoque, mi fili..."), taman la „idele" lui martie, adică la „împlinirea" discului Selenei...

Cum grecii nu aveau... „calende" (ci *noumenia* „crai-nou"), expresia *la calendele greceşti (ad Kalendas graecas)* ajunge sinonimă cu „niciodată". Pentru exprimarea acestui concept temporal „negativ", româna dispune de o seamă de frazeologisme suculente, cum sînt *la Paştile calului, la Sfîntu-Aşteaptă, cînd o face păru' mere şi răchita micşunele*...

„Dubletul" moştenit al lui *calendar (călindar)* este sinonimul „neliterar" al lui *ianuarie*, care, pornind tot din *calendarium*, potrivit legilor fonetice ale limbii noastre, a devenit *cărindar*. Ispirescu : „În *luna lui Cărindar*, pe un ger de crăpau lemnele şi pietrele...". În... *calendarul* popular al lunilor, *cărindar* este urmat de *faur (făurar, făuroaie), mărţişor, prier, florar, cireşan*... Vesel alai de nume sprinţare, în care numai unul păşeşte greoi, cu cojocul în circă : *Făuroaie*...

G. I. TOHĂNEANU

AL. JEBELEANU

ARGUMENT

Nu știu să fi descins din țări îndepărtate,
Din munți fulgerați, din lenevite mări,
În șes vă-ncolțiră semințe și zări
Iar grînele le-ați rînduit ca pe-o cetate.

Nici civilizații nu mi-ați durat din osteneală străină.
Aici ați clădit cu hărnicia, cu jertfele voastre,
Semnele odelor persistă tatuate pe coaste,
Pe umerii graniței, poleiți cu făină.

Sihăstrii de călugări ori păduri de haiduc
Sufletul vostru virgilian n-a visat
Sfîntă munca v-a animat ! Profetic ogorul arat !

Chiar mîinile mele de la plug s-au osîrdit la condei.
Vă preaslăvesc, strămoși ! Destinul pe ritmuri vi-l duc,
În sacra voastră umilință îmi regăsesc semeții și temei !

ȘI BEGA ROSTEȘTE...

Corolă de viață mi-e dragostea ta
Și glasul aerul pe care-l respiri
În noaptea cu duhuri am să înșir
Imagini, iluzii pe-o creangă de stea.

Un vin nu găsesc vălurind bucurie
Ca vestea sosirii, ca legănații tăi pași,
Vecini sîntem iar în același oraș
Și Bega rostește cu noi poezie !

Relua-vom legenda de la stihu-ntrerupt,
Peceți ii vom pune sărut din sărut
Iar fagii sui-vor încrederea-n foi.

Îndrăgostiți pe pămînt mai fi-vor ca noi ?
Un zeu optimist pe seninuri planează
Și umbra-i pogoară roșcată-n amiază.

ANOTIMPURI

Mă-nveți să-mi placă orice anotimp :
Și iarna cu excese, cu minie,
Și toamna resemnată, cenușie,
Și iulie de-aramă sau de-argint.

Prin vers, prin anotimp îmi treci rizînd,
Ardentul ris preface în frumos
Amorful strat al frunzelor de jos,
Ninsorile bolnave orișicind.

Dar cînd mi-ntorci obrazul înghețat
Doar geruri otrăvite se coboară
Și viscolul hulește-nverșunat.

Da, sufletul mi-l porți prin anotimpuri
Cu veselia-ți magică din simburi,
Cătînd în cîmp eterna primăvară.

JOC INCERT

Strîns ținută sub surdină
ca o pîlpîire de lumină
inima tresare.
Și răspunde-n Ursa Mare.

LUCIAN BLAGA

Jocul nostru, Domniță, e fără sfîrșit.
Eu l-am deprins de la tine, tu de la mine...
Și, totuși, nu știm cine l-a născocit.
Cu patimă ? Cu-ncîntare ? Pîlpîire ? Ochi de rubine ?

Joc de desmierd, joc de surdină, de taină
Ți-a lăsat ție un fruct sau numai un mugur.
De ce să-ți fie conjugat cu spaimă
Cînd ai putea, rezumînd, să te bucuri ?

Jocul lunecos de ce ți-a picurat și venin
Pe trupul ales pentru dansul sublim,
Pe clipele hărăzite pentru polen ?

Jocul cel mut cu ritm de poem,
Jocul încert dăruit numai mie
Își trece prin lacrimi scînteia de veșnicie.

EUGEN DORCESCU

ARS POETICA

Casetele cu aburi care azi
La colțuri stau ; și vrăjitorul care
Pe lungile alei, sub bolți de brazi,
Ca-ntr-o fîntînă tulbure dispare —

Pervazul înnegrit și-aceste scări,
Lucioasele podele, larga boltă,
Din care cad apoase înserări
Și floarea răsăritului, involtă,

Sînt un ochean. Le crești și le descrești,
Se risipesc și iarăși se arată :
O nesfîrșită joacă de caleși
Ce fug în toate părțile de-odată.

CETATE

O, cît de clar se-nfășură-n adînc
Inelul ei de piatră ! Ce-ntuneric
Sub talpa ei ! Crenelele se string
Ca niște gene-n ochiul ei himeric.

O văd de-aici și lacrimile-mi curg
Zburînd încrucișat peste genune.
Sînt singur, lîngă margini, în amurg —
Aștept cu-nfiorare o minune.

Dar, rînd pe rînd, zăvoarele se string
Și-o mistuie. Tresar. Mă aflu iară
Sub simplu cer. Și luna, din adînc,
Mi-arată liniștit ce mă-nconjoară.

TABLOU

Tăcute și-nrămate. La un loc
Cu umbre vechi, ținîndu-se de mînă,
Pocalu-ntorc. Pe chipuri, la mijloc,
Se-adună-n tremur crețuri de tărînă.

Către fundal, curg pajiști. E-un abis
De frunze, o maree de verdeață.
Soarele alb, cu ochiul larg deschis,
Privește din adînc spre suprafață.

Și-acum e soare. Palidul ecou
Al vocilor în crînguri se destramă.
Privești în vin, în limpede tablou,
Și chipul tău e plin, pînă la ramă.

INTERIOR

E sus, în piscul bolții, adunat
Cuprinsul tot al sălii, ca-ntr-o lupă.
Acolo strîns, deasupra răsfirat —
Și jos, pe voaluri, cupă lîngă cupă.

Cu foșnet lung, cu tandru clipocit,
Sub șiroirea zidului : melasă
Ce curge pe membrane, ocolit,
Și unge chipu-n limpede carcasă.

Ca un desiș aromele în jur !
Îndoitura crudă se desface.
Spasm și mireasmă, joc fără contur
Sînt repetate sus, în carapace.

ZBOR

În față — marea. Zidurile — sus.
Nisip de raze flutură-n clepsidră.
Se-ntunecă cetatea la apus
Cu soarele pe umeri ca o hidră.

Rar, către țărm, trecînd peste crenel,
Tăișul vreunei raze se răsfrînge.
Tu curgi mereu, te-amesteci în tunel
Și raza lasă-n urme gropi de sînge.

Oricît de-ncet, ai mers și iar ai mers —
O pată ești, cetatea-i doar o pată.
Acum abia întregul univers
Cît ființa ta pierdută se dilată.

ZID

Cărarea se desprinde. Și rămîi
La marginile foliei. Pe-o treaptă
De alb imaculat, pe-un căpătîi :
Genunea fierbe jos și te așteaptă.

Căderea asta-i zbor ? Aprinsul disc
Ca-ntr-un virtej răsare și apune.
Condor imens, cu soarele în plisc,
Podișul curge lin către genune.

Bat aripile. Umbrele-și răsfrîng
În schelele oglinzilor solare.
Și lung izbești țărîna pînă-n zare.

AUREL MARTIN : „Trandafiri pe fond roz"

Costache Olăreanu

Prin casă

Am făcut o baie fierbinte care să-mi trezească toate simțurile. Relativa imponderabilitate ce ți-o dă statul în apă te învață să plutești mai ușor, iar dacă atingi pămîntul, atingerea să fie abia simțită. M-am bărbierit cu grijă și m-am pieptănat mai mult decît de obicei, pentru că nici cărarea nu mi-am putut-o găsi prea repede. M-am îmbrăcat într-un costum sport, nu lipsit de eleganță.

În problema bagajului am avut multe ezitări. Într-adevăr, ce să-mi iau ? Alegerea n-a fost deloc ușoară. Voi spune mai jos ce nu mi-am luat : nu mi-am luat bocancii, pentru că terenul pe care aveam să merg era relativ curat și uscat, fără grohotișuri, fără băltoace și pante repezi ; nu mi-am luat mantaua de ploaie și nici umbrela, cum nici cortul sau instinctul de conservare : am lăsat de-o parte prea marea încredere în mine, orgoliul și metafora mult lucrată și cred că pînă la sfîrșit am renunțat cam la toate mărunțișurile care ne umplu bagajele aproape fără să ne dăm seama și am oprit doar spiritul de observație, deși cîntărește destul de mult.

Și astfel am pornit în călătorie fără a-mi propune un punct precis de plecare.

Întîmplător mă aflam în bucătărie. Deci am pornit de-aici. Primul drum, un drum destul de ușor, a fost de la frigider la galantarul de vase. Mai trecusem pe acolo, trecusem de multe ori. Cunoșteam din vedere oalele și capacele de toate mărimile, dar ca bărbat fudul ce eram, nu mă apropiasem niciodată de ele. Iată că acum aveam posibilitatea să pun mîna pe smaltul lor, să le cîntăresc în palmă, să le văd ca obiecte de sine-stătătoare. Și ce m-a frapat ? M-a frapat aerul lor abstract, lipsa aproape totală de consistență. Erau doar niște forme. Cum de nu mi-am dat seama de la început ? Sigur că da ! niște forme în care realitatea, așa cum o cunoaștem noi, alcătuită din ierburi și vietăți, este răsturnată de-a valma, amestecată și prelucrată, cînd gospodina este bună, în mod sublim. Dacă aș fi Aristotel sau Kant aș lua de la început problema asta cu categoriile și aș zice așa, că ele se împart în oale, cratiți și ibrice, aș pune pe mai multe coloane atributele lor și cred că aș reuși să fac un sistem mai limpede decît oricare altul și mai ușor de înțeles de toată lumea.

— Dar ce te faci cu capacele ? parcă îl aud pe Guido, neastîmpăratul meu interlocutor.

— A, iată o chestiune deloc ușoară. Dar numai un mic efort de observație dacă faci, vei constata ca și mine că aceste obiecte sînt ilustrarea cea mai netă a limitelor de tot felul, în cunoaștere ca și în broșuri, în clocotul apelor ca și în cazul dorințelor prea mari. Dacă n-am avea capace mîncărurile pregătite s-ar confunda cu aerul și am rămîne flămînzi lîngă niște forme frumoase dar inutile.

Să vă spun însă pe unde am mai colindat. Am ajuns și în bibliotecă. Aici continua să se desfășoare cumplita bătălie dintre cărți, bătălie începută încă de pe vremea lui Swift. Numai că la izbiturile scuturilor și la șueratul săgeților se adăugau acum niște zgomote necunoscute. Intraseră în luptă și cărțile moderne. Ici se auzea un răpăit de mitralieră, dincolo explozia unei bombe. Cum să te lupți, bătrîne Homer ori preabunule Sofocle, cînd adversarul tău este gata să te plesnească în față cu o grenadă? Auzita-ți voi de mortiere, de calibrul 102 sau 120, de V_1 și V_2, de faustpatron și de arma cu repetiție ? Vezi colo cîte un scriitoraș sau criticel cum se pregătește de atac ? E necruțător și de o ignoranță enciclopedică, habar n-are cine ești, te consideră o vechitură, un moft, un pretext și te căsăpește cît ai clipi. Dă-te-n lături, fugi, bătrîne, că altfel o pățești !

Uite-l și pe autorul T pe poetul V și pe epigramistul N și pe romancierul U ! O armată întreagă, mai numeroasă decît a voastră, gata de atac. Și voi în timpul ăsta ce faceți ? Întindeți niște sulițe ruginite, dați pinteni unor mîrțoage sau învîrtiți praștii ? Știți ce arme au adversarii voștri ? Niște arme cumplite, ale epocii lor repezite și încîlcite, cu mai puține dar mai pustiitoare războaie decît ale voastre, cu viclenii față de care bietul cal troian pare o jucărie.

Unii din ei v-au citit, asta e sigur ! dar v-au citit ca vai de lume. Ce idee credeți că a încolțit în capul delicatului, suavului poet contemporan R la lectura Iliadei ? N-o să mă credeți ! A gîndit așa, bietul de el : „Piii, să fi avut Priam o mitralieră, una singură, ce-ar mai fi găurit pe ahei ! Tu-tu-tu-tu-tu ! Sau grenade : Trosc-plosc ! În stînga, în dreapta. Tu-tu-tu-tu-tu !" Vedeți dumneavoastră, el ținea cu troienii și cu Elena, ce mai ! apăra iubirea, mama lui de poet suav !

Nu vă spun cu cîtă durere am ieșit din acest război și am ajuns în cîmpiile liniștite ale dormitorului. Oglinda mi-a arătat o față trasă și palidă. Dar între atîtea perne și plăpumi, printre atîtea lucruri calde și firești, parcă mă mai linișteam, ființa mea se îmbuna. Am tras storurile și lumina s-a irizat, eram desigur pe o corabie, valuri rare și egale o ridicau și o coborau pe mereu același ocean. Dormitorul este singura parte detașabilă dintr-o locuință, se transformă oricînd într-o corabie și pornește cu noi pe cele mai neașteptate ape, îmi pare a fi mai bătut de ploaie și vînturi decît oricare altă încăpere. De-aceea, poate, dimineața, cînd deschid ferestrele, m-aștept să-mi sară în pat un delfin sau, întinzînd mîna, să mi se încolăcească pe deget un cal-de-mare.

În cămară am ajuns cu greu și numai după ce am ocolit sufrageria (mondenitatea ei m-a enervat dintotdeauna).

Ei, aici priveliști ! Șirul borcanelor e impecabil. Și cîte etichete ! Vă dați seama ce-ar fi dacă n-ar exista cea mai severă disciplină, ce s-ar întîmpla cu funia de usturoi sau cu cutia de pesmet, ce ravagii ar face șerbetul, praful de budincă, chimenul și scorțișoara, foile de dafin, grișul sau făina ? Oho ! Așa însă, ele stau cuminți, la locul lor, borcanele ori cutiile ce le adăpostesc sînt golite sau umplute la diverse intervale și totul pare să aibă aspectul a ceva extrem de durabil, deși nimic nu este durabil în lumea asta. Dacă aș fi un materialist vulgar aș spune că viața începe de la cămară. Dar cum nu sînt, ies din ea și, cu ajutorul unui vestibul, mă văd deodată în curte. Mă învîrt de cîteva ori și mă trezesc în fața propriei mele uși apăsînd prelung pe butonul soneriei cu speranța că voi relua, a cîta oară ? o călătorie ce nu se mai termină.

calendar ORIZONT 1980

Ianuarie

Luni		7	14	21	28
Marți	1	8	15	22	29
Miercuri	2	9	16	23	30
Joi	3	10	17	24	31
Vineri	4	11	18	25	
Simbătă	5	12	19	26	
Duminică	**6**	**13**	**20**	**27**	

Februarie

Luni		4	11	18	25
Marți		5	12	19	26
Miercuri		6	13	20	27
Joi		7	14	21	28
Vineri	1	8	15	22	29
Simbătă	2	9	16	23	
Duminică	**3**	**10**	**17**	**24**	

Martie

Luni	3	10	17	24	31
Marți	4	11	18	25	
Miercuri	5	12	19	26	
Joi	6	13	20	27	
Vineri	7	14	21	28	
Simbătă	1 8	15	22	29	
Duminică	**2 9**	**16**	**23**	**30**	

Aprilie

Luni		7	14	21	28
Marți	1	8	15	22	29
Miercuri	2	9	16	23	30
Joi	3	10	17	24	
Vineri	4	11	18	25	
Simbătă	5	12	19	26	
Duminică	**6**	**13**	**20**	**27**	

Mai

Luni		5	12	19	26
Marți		6	13	20	27
Miercuri		7	14	21	28
Joi	1	8	15	22	29
Vineri	2	9	16	23	30
Simbătă	3	10	17	24	31
Duminică	**4**	**11**	**18**	**25**	

Iunie

Luni	2	9	16	23	30
Marți	3	10	17	24	
Miercuri	4	11	18	25	
Joi	5	12	19	26	
Vineri	6	13	20	27	
Simbătă	7	14	21	28	
Duminică	**1 8**	**15**	**22**	**29**	

BILIANA PERIN cl. a VIII-a Liceul de arte „ION VIDU" — Timișoara: „ORAȘUL VIITORULUI"

la mulți ani! 1980

Colectivul revistei „ORIZONT" urează tuturor colaboratorilor și cititorilor **„La mulți ani"**, noi și importante succese în anul 1980

Iulie

Luni		7	14	21	28
Marți	1	8	15	22	29
Miercuri	2	9	16	23	30
Joi	3	10	17	24	31
Vineri	4	11	18	25	
Simbătă	5	12	19	26	
Duminică	**6**	**13**	**20**	**27**	

August

Luni		4	11	18	25
Marți		5	12	19	26
Miercuri		6	13	20	27
Joi		7	14	21	28
Vineri	1	8	15	22	29
Simbătă	2	9	16	23	30
Duminică	**3**	**10**	**17**	**24**	**31**

Septembrie

Luni	1	8	15	22	29
Marți	2	9	16	23	30
Miercuri	3	10	17	24	
Joi	4	11	18	25	
Vineri	5	12	19	26	
Simbătă	6	13	20	27	
Duminică	**7**	**14**	**21**	**28**	

Octombrie

Luni		6	13	20	27
Marți		7	14	21	28
Miercuri	1	8	15	22	29
Joi	2	9	16	23	30
Vineri	3	10	17	24	31
Simbătă	4	11	18	25	
Duminică	**5**	**12**	**19**	**26**	

Noiembrie

Luni		3	10	17	24
Marți		4	11	18	25
Miercuri		5	12	19	26
Joi		6	13	20	27
Vineri		7	14	21	28
Simbătă	1	8	15	22	29
Duminică	**2**	**9**	**16**	**23**	**30**

Decembrie

Luni	1	8	15	22	29
Marți	2	9	16	23	30
Miercuri	3	10	17	24	31
Joi	4	11	18	25	
Vineri	5	12	19	26	
Simbătă	6	13	20	27	
Duminică	**7**	**14**	**21**	**28**	

COLEGIUL DE REDACȚIE

ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

REDACȚIA ȘI ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Telefon: 3-33-90, 3-33-76. MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE ÎNAPOIAZĂ. ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU